

**T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**NEF'Î DİVANI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]
CİLT I**

Gülcan ALICI

**Danışman
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK**

ADYAMAN 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK danışmanlığında, Gülcan ALICI tarafından hazırlanan “Nef’î Divanı Sözlüğü [Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük]” başlıklı çalışma 30/12/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman): Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

İmza:

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

İmza:

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL

İmza:

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Özkan CİĞA

İmza:

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Uğurlu ARSLAN

İmza:

30 /12 /2019

Doç.Dr.M.Gokhan DALYAN
Enstitü Müdür V.

BEYAN

Doktora tezi olarak sunduğum ‘‘Nef’i Divanı Sözlüğü [Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük]’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30 / 12 / 2019

Gülcan ALICI

ÖZET

Doktora Tezi

Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]

Gülcan ALICI

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

2019

Her edebiyat, içinde bulunduğu devrin hususiyetlerini, inançlarını, zevklerini, sanat anlayışını taşır. Klasik Türk şiiri de olduğu ve geliştiği devirlerin sanat, dil ve kültür anlayışını yansıtmaktadır. Değişen hayat şartları ve düşünce sistemi ile birlikte bu kültüre yabancılaşma klasik edebiyat ürünlerinin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Klasik Türk edebiyatı metinlerini anlama yolunda yapılan güncel çalışmalardan biri de TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) projesidir. Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] çalışması da bu proje kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada bütün kelime ve kelime gruplarının beyitte ifade ettikleri anlamlar tespit edilmeye çalışılmış, daha sonra da sözlük formatına dönüştürülmüştür. Çalışmanın bağlamlı dizin bölümü tanıkların alfabetik madde başlıkları altında toplanması ve divandaki kullanım sıklıklarının verilmesini; işlevsel sözlük kısmı ise sözcüklerin kullanıldıkları bağlama göre kazandıkları anlamın tespitini ifade etmektedir. Bu çalışma ile Nef'î Divanı'nın söz varlığı ortaya konularak dönemin kültürel unsurları Nef'î'nin şiirlerine yansıdığı ölçüde tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle özelde Nef'î'nin şiirlerinin genelde klasik Türk şiirinin anlaşılabilir kılınması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Şiiri, Nef'î Divanı, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

Ph. D. Thesis

Glossory of Nef'î's Divan [Contextual Index and Functional Glossory]

Gülcan ALICI

University of Adıyaman

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

Department of Old Turkish Literature

2019

Classical Turkish poetry reflects the understanding of art, language and culture of the periods in which it was formed and developed. The alienation of this culture with changing life conditions and thought system made it difficult to understand the works of classical literature. One of the current studies on understanding the texts of classical Turkish literature is the TEBDİZ (Contextual Index and Functional Dictionary of Historical and Literary Texts) project. The Divan of Nef'î Glossory [Contextual Index and Functional Glossory] was also prepared within this project. In this study, the meaning of all words and phrases in the couplet was tried to be determined and then converted into dictionary format. The context index section of the study includes the collection of witnesses under the headings of alphabetical articles and the frequency of their use in the divan; the functional dictionary part refers to the determination of the meaning gained by the context in which words are used. With this study, the vocabulary of the Nef'î's Divan was revealed and also the cultural elements of the period were tried to be determined as reflected in the poems of Nef'î. Thus, it is aimed to make Nef'î's poems understandable in particular and to make understandable classical Turkish poetry in general.

Key words: Classical Turkish Poetry, Divan of Nef'î, Contextual Index, Functional Glossory.

ÖN SÖZ

İslâm medeniyeti tesiri altında meydana gelen ve altı asır boyunca Türk milletinin bedii zevkini oluşturan, kendine has düşünce, zevk ve hayal dünyası olan Klasik edebiyatın ürünleri kültür ve medeniyetteki değişimler sebebiyle günümüz insanı tarafından kolay anlaşılammaktadır. Bu sebepten bu metinlerin anlaşılmasına yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır. Günümüzde bu metinleri anlamaya yönelik yapılan çalışmalardan biri de bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır.

TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) projesi kapsamında hazırlanan bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile Türk dilinde yazılmış eserlerin sözcüklerinin hangi anlamlarda ve bağlamli kullanıldığı ortaya konulmaktadır. Böylelikle klasik dönem eserlerinin günümüz insanına hitap etmesi sağlanmış olmakla birlikte edebiyatımızın söz varlığı da tespit edilmiş olacaktır. Ayrıca proje kapsamında hazırlanan çalışmalar ile yazarların/şairlerin üsluplarının ve söz varlıklarının mukayesesine imkân sağlanacaktır.

“Nef’î Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]” adlı çalışma TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmış bir çalışmadır. Metin Akkuş tarafından hazırlanan ve Akçağ Yayınları tarafından yayımlanan “Nef’î Divanı” esas alınarak yapılan bu çalışma ile klasik Türk şiirinin kaside üstadı olarak tanınan 17. yüzyılın büyük şairlerinden Nef’î’nin divanındaki söz varlığının tüm yönleriyle ortaya çıkarılması ve bu söz varlığının hangi bağlamli kullanıldığına tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamız neticesinde elde edilen bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğün özelde Nef’î’nin üslubu ve sanatı hakkında bilgi vermesinin yanı sıra ortaya koyduğu bağlamli anlamlar ile Nef’î Divanı’nın günümüz insanı için anlaşılmasını kolaylaştıracağı genelde ise klasik şiirleri anlamlandırma çalışmalarına ve TEBDİZ projesiyle oluşturulmak istenen Türkçenin tarihsel sözlüğüne katkı sağlayacağı ayrıca klasik metinler üzerinde yapılacak üslup çalışmaları için de veri oluşturacağı kanaatindeyiz.

Çalışmada ilk olarak Metin Akkuş’un hazırladığı Nef’î Divanı, word ortamına aktarılarak “gentium plus” fontunda transkribe edilmiştir. Daha sonra Nef’î Divanı’ndaki 62 kaside, 1 terhib-bend, 1 mesnevi, 10 kıta-i kebire, 1 müseddes, 1 tesdis, 144 gazel, 2 kıt’a, 6 nazm, 5 rubai ve 18 müfret www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklenmiştir. Bu aşamadan sonra anlamlandırma sürecine geçilmiştir. Anlamlandırma aşamasında birçok lügat ve ilgili kaynak eserlerin yanı sıra TEBDİZ sisteminin sağladığı ortak veri

alanından da istifade edilmiştir. Anlamlandırma işlemi bittikten sonra sisteme işlenen verilerin word hali dizinsel olarak elde edilmiş, sistemin sağladığı bu imkân sayesinde sözlüğün dizini oluşturulmuştur.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Nef'î'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, Nef'î'nin üslubunun belirleyici bazı özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise sözlüğün kullanım kılavuzu ve Nef'î Divanı bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü yer almaktadır.

Çalışmanın her aşamasında sağladığı katkılarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk'a, çalışmayı yaptığımız sistemi hazırlayan TEBDİZ projesinin yürütücüsü Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'a ve bu projede emeği geçen tüm hocalarıma, maddî ve manevî desteğiyle hep yanımda olan eşim Lütfi Alıcı'ya teşekkür ederim.

Çalışma, “Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]” proje adı ve FEFDP/2016-0001 proje numarası ile Adıyaman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından desteklenmiştir.

Adıyaman 2019

Gülcan Alıcı

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Altı asırlık geçmişiyile kültür ve medeniyet tarihimizde önemli biri yeri bulunan klasik Türk edebiyatı kendine has düşünce, zevk ve hayal dünyasına sahiptir. Bugün farklılaşan dil ve kültürel değişim nedeniyle anlamakta zorlanılan bu edebiyat metinlerini doğru bir şekilde yorumlamak ve değerlendirmek adına çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları da bu amaca hizmet etmektedir.

Klasik Türk şiirinin 17. yy.'daki en önemli temsilcilerinden birisi de Nef'î'dir. Nef'î Divanı üzerinde yapılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışması ile divandaki kelimelerin ve kelime guruplarının sözlük anlamlarına ek olarak metin içerisinde kazandıkları bağlamsal anlamlar tespit edilmiştir. Çalışma bu açıdan; Nef'î'nin yaşadığı dönemin sosyal, kültürel ortamı hakkında bilgi edinme, kelime kadrosundan hareketle onun edebî kişiliği ve dönemin edebî geleneği hakkında çıkarımlarda bulunma imkânı sağlamakta, kullanılan deyim, atasözü, ayet, hadis ve kalıplaşmış sözlerin tamamına topluca ulaşarak bu alanda yapılacak akademik çalışmalara katkı sunmaktadır. Bu çalışma, Nef'î Divanı üzerinde bu zamana kadar yapılan çalışmaları ileriye taşıyacak ve Nef'î'nin divanını daha anlaşılır hâle getirecektir.

TEBDİZ sistemi vasıtasıyla farklı yüzyıllara ait yüzlerce eserin bağlamsal sözlüğünün oluşturulması, klasik Türk edebiyatı metinlerinin kelime kadrosunun tarihsel süreçte geçirdiği değişimleri de ortaya koyacaktır. Ayrıca sanatçıların üslupları hakkında somut ve istatistikî verilere ulaşarak mukayeseli çalışmalara da imkân sağlanmış olacaktır. Çalışma, tanıklı ve tarihsel Türkçe sözlüğün oluşturulmasına katkı sağlaması açısından da önemlidir.

KISALTMALAR DİZİNİ

AKDTYK	: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri
C	: Cilt
CBÜ	: Celal Bayar Üniversitesi
çev.	: Çeviren
ÇÜ	: Çukurova Üniversitesi
ed.	: Editör
EKEV	: Erzurum Kültür Eğitim Vakfı
G	: Gazel
haz.	: Hazırlayan
K	: Kaside
Ktb.	: Kütüphane
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
No.	: Numara
OSEDAM	: Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi
S	: Sayı
SAV	: Sallallahu Aleyhi Vesellem
ss.	: Sayfalar arası
SÜ	: Selçuk Üniversitesi
T	: Terkibibend
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEBDİZ	: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
TÜBAR:	: Türklük Bilimi Araştırmaları
TÜBAV	: Türk Bilim Araştırma Vakfı
UÜ	: Uludağ Üniversitesi
vb.	: Ve başkası, ve benzeri, ve bunun gibi
vd.	: Ve devamı, ve diğerleri

Yay. : Yayını, yayınları
YKY : Yapı Kredi Yayınları

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NEF'Î'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

1.1. HAYATI	7
1.2. ESERLERİ	9
1.3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	11
1.4. NEF'Î'NİN ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ.....	13
1.4.1. Tamlamalar	13
1.4.2. Deyimler, Atasözleri ve Veciz İfadeler.....	15
1.4.3. Konuşma Dili	20
1.4.4. Mübalağa	21
1.4.5. Tezat	23
1.4.6. Alışılmamış Bağdaştırmalar/Somutlaştırma ve Duyumlar Arası Geçiş İçeren İfadeler	25
1.4.7. Fahriye	28
1.4.8. Ahenk ve Musiki	37

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

2.1. SÖZLÜK KULLANIM KILAVUZU.....	45
2.2. NEF'Î DİVANI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ.....	47

2.2.1. Â/A/‘A.....	47
2.2.2. B	227
2.2.3. C	472
2.2.4. Ç	539
2.2.5. D	576
2.2.6. E	768
2.2.7. F	870
2.2.8. Ğ/G.....	923
2.2.9. Ğ/Ğ/H.....	1102
2.2.10. I	1295
2.2.11. İ/‘İ/Î.....	1300
2.2.12. J	1418
2.2.13. Ķ/K.....	1419
2.2.14. L	1619
2.2.15. M	1649
2.2.16. N	1839
2.2.17. ‘O/O	1985
2.2.18. ‘Ö/Ö	2058
2.2.19. P	2065
2.2.20. R	2117
2.2.21. Œ/S/Ş	2186
2.2.22. Ş	2369
2.2.23. T/ Ŧ	2455
2.2.24. U	2576
2.2.25. Ü	2605
2.2.26. V	2641
2.2.27. Y.....	2681
2.2.28. Z/Ź/Ž/Z	2749
SONUÇ	2806
KAYNAKÇA	2809
ÖZ GEÇMİŞ	2822

GİRİŞ

Farklı bir zaman diliminin dil ve kültür ürünleri olan klasik edebiyat metinlerini günümüz dili ve kültürü ile doğru anlamak ve yorumlamak oldukça zordur. Günümüz insanı için pek çok yönden kapalı bir yapı arz eden bu metinleri anlamaya yönelik birçok metodolojik çalışma yapılmaktadır. Bu konuda yapılan güncel çalışmalardan birisi de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır.

Bağlam, bir dilbilim terimi olarak sözlükte; “bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst” (<http://sozluk.gov.tr/>: 19.06.2019) olarak tanımlanır. Doğan Aksan da bağlam kavramı için; “Bir göstergenin birlikte bulunduğu öteki göstergelerle oluşturduğu ve anlamını aydınlatan bütün, kontekst” (Aksan, 1999: 75) tanımını yapar. Zeynep Korkmaz da benzer ifadelerle “Bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi için, kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge ve ögelerle oluşturduğu bütün” (Korkmaz, 1992: 18-19) şeklinde tanımlamıştır. Bütün bu tanımların ortak tarafı, bağlamın; bir sözcüğün anlamını birlikte olduğu sözcüklerle belirleyen bir etken oluşudur. Örneğin baş sözü, “Dün başım çok ağrıyordu.” cümlesinde “insan başı” anlamına gelirken, “havuz başı, ocak başı” sözlerinde “bir şeyin yakını, çevresi”, “başı çekmek” deyiminde “bir işe önyak olmak, öncülük etmek”, “Her işin başı sağlıktır.” cümlesinde ise “ana, esas, temel” anlamlarındadır (Karaağaç, 2018: 175). Yine anlamın belirlenmesinde dil dışı etkenler, konuşanların özellikleri ve içinde bulunulan durum da etkilidir. Bu da “durum bağlamı” veya “dil dışı bağlam” kavramı ile ifade edilmektedir. Örnek olarak; bir iş için birlikte masraf etmiş olan iki arkadaşın birinin ötekine söyleyebileceği “Yarın akşam seninle hesaplaşırız.” cümlesinde hesaplaşmak eylemi bir para hesabını görmek anlamında iken, bir kimsenin kızgın olduğu bir başkasına karşı kullandığı “Yarın akşam seninle hesaplaşırız.” cümlesi ise bir oç alma isteği ve kararını yansıtır (Aksan, 1999: 76).

“*Bağlamsal sözlük (işlevsel sözlük)*”; bir eserin söz varlığını en ince anlam farklılıklarına değin ortaya çıkaran sözlük (Boz, 2011:91), “*bağlamlı dizin*” ise bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelge (Vardar, 2007: 32) olarak tanımlanır. Bağlamsal sözlükle, sözcüklerdeki anlam zenginliği ortaya

koyulurken, bağlamli dizinler de öğelerin bağlam içindeki işlevlerini belirleme ve bunların diğere yapılarla olan ilişkilerinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Vardar, 2002: 32). Bağlamli dizinin kullanılışı hakkında Özcan Başkan; “... herhangi bir sözcüğün kullanımına bakan birisi, bu sözcük belli bir metinde kaç kere geçmişse, o kadar da tümceyi bulabilmektedir. O zaman da hem belli bir sözcüğün ne kadar sık kullanıldığı anlaşılakta, hem de o sözcüğün belli bir tümce bağlamı içindeki kullanımı ortaya çıkmaktadır” (2003: 150) demektir.

Bağlamsal dizinin, bir metindeki her bir sözcüğün tek tek alınıp bunların kullanıldıkları her bir cümlelerin bütününün veya parçasının tek tek yazılarak oluşturulması oldukça zahmetli bir iş olduğundan bu çalışmalar Batı’da başlangıçta İncil metinlerine uygulanmıştır (Başkan, 2003:150). Alexander Cruden’in 1846 yılında Londra’da ve John Eadie’nin 1857 yılında Boston’da yayımladıkları concordancelar, F. P. Dutripon tarafından hazırlanan ve 1861 yılında yayımlanan Bibliorum Sacrorum Concordantiae, 1890 yılında James Strong tarafından yayımlanan Strong’s Exhaustive Concordance of the Bible ya da yaygın bilinen adıyla Strong’s Concordance ve Newton Thompson ve Raymond Stock tarafından 1947 yılında yayımlanan Complete Concordance to the Bible (Douay Version) İncil üzerine yapılmış bağlamli dizin çalışmalarıdır (Şenödeyici, 2017: 283).

Batı’da edebî metinlerin de bağlamli dizinlerinin hazırlandığı görülmektedir. Albert S. Cook’un 1911 yılında yayımladığı A Concordance To Beowulf, bir Anglosakson destanı olan Beowulf’un bağlamli dizinidir. Sheakespeare’in eserleri üzerine de benzer çalışmalar yapılmıştır. Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük yöntemi Doğu’da da 1987 yılında İran şairi Hafız’ın Divan’ına tatbik edilmiştir (Şenödeyici, 2017: 283).

Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları Batı’da başlamışsa da esasen bağlama dayalı çalışmaların eskiden beri Doğu’da İslam âleminde var olduğu bilinmektedir. Kur’ân’ın doğru anlaşılıp yorumlanabilmesi için, ayetlerin yer aldığı bağlamları içinde ve bütünlüğü göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı Arapçada bağlam kelimesini karşılayan tefsir, belagat, sözlük ve usul ilimlerinde kullanılan siyâk ve sibâk kavramlarının varlığı söz konusudur. Siyâk terim olarak “sözün gelişi, ifade tarzı, üslup, tarz, anlatım biçimi” gibi manalarda kullanıldığı gibi, bir terkip olarak siyâku’l-keîâm da “sözün gelişi, sevk edilişi” anlamına

gelmektedir. Başka bir ifadeyle siyâk, sözün kullanılış tarzı ve ortamından yola çıkarak o sözün söyleniş gayesini ortaya koymak demektir. Sibâk kavramı ise terim olarak, “bir şeyin geçmişi, öncesi, üst tarafı, başlangıcı, dil açısından bir ifadenin öncesi, yukarısı” gibi manalarda kullanıldığı gibi; bir terkip olarak sibâku’l-keîâm, “sözün baş tarafı ile olan bağlantısı, sözün evvelinden, öncesinden gelen mana, evveliyet” karşılığı olarak kullanılır. Genel olarak siyâk-sibâk kavramları birlikte kullanıldığı zaman, öncesine ve sonrasına bakarak, sözün hangi anlamda kullanıldığını tespit etmeye çalışmak anlamına gelir (Bakkal, 2009: 12-13). Edebiyatımızda da eski metinlerin doğru okunmasında ve anlaşılmasında siyâk ve sibâktan yararlanılmıştır (Mengi, 2010: 119).

Türkçede bağlama dayalı sözlük ve dizin çalışmalarının da eskiden beri var olduğu, günümüzde de kimi araştırmacılar tarafından yapıldığı bilinmektedir (Boz, 2011: 91). Ancak bu çalışmaların yukarıda sözü edilen yöntem (sözcüklerin geçiş sıklığını gösteren ve bağlam içindeki anlam ve işleyişini anlamayı kolaylaştıran yöntem) göre gerçekleştirildiğini söylemek zordur. Türkiye’de bu usul ve işleyişe göre yapılmış ilk kapsamlı çalışma 2007’de Furkan Öztürk tarafından hazırlanan “Bâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]” adlı doktora çalışmasıdır. Söz konusu çalışmada Bâkî Divanı’nın söz varlığı ortaya konmuş, sözcüklere bağlamlarından hareketle anlamlar verilmiştir. Daha sonra 2011’de Özer Şenödeyici aynı yöntemi kullanarak Nâilî Divanı’nın bağlamli dizinini ve işlevsel sözlüğünü hazırlamıştır. Günümüzde ise birçok araştırmacı, TEBDİZ projesi kapsamında eş zamanlı olarak birçok eserin dijital ortamda bağlamli dizinini ve işlevsel sözlüğünü çıkarmak amacıyla çalışmaktadır (Şenödeyici, 2017: 284).

Bu çalışmada da klasik Türk şiirinin kaside üstadı olarak tanınan 17. yüzyılın büyük şairlerinden Nef’î’nin divanının TEBDİZ sisteminin sağladığı kolaylıklardan istifade edilerek bağlamli dizinini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda Metin Akkuş’un hazırladığı ve Akçağ yayınları tarafından yayınlanan Nef’î Divanı isimli eser esas alınmıştır. Fakat sözü edilen bu çalışmada 2 numarada bulunan Ol ki sad fehm ü hîred bir sözünün mükremidir / “Ene efsah” haberi mu’ciz-i nutk-ı demidir matla’lı kaside, Nef’î’nin muasırı Cevrî’ye ait olduğu tespit edildiğinden ve Metin Akkuş tarafından da Nef’î Divanı’nın 2018 baskısına dâhil edilmediğinden bu çalışmanın da kapsamına alınmamıştır. Sisteme veriler girilmeden önce metin word ortamına aktarılarak “gentium plus” fontunda transkribe edilmiştir. Bu aşamada Nef’î

Divanı'nın Mısır Bulak baskısı ile birçok yazma nüshalarından da istifade edilmiştir. Nitekim anlam verme aşamasında, anlam vermede zorlanılan kelimelerin okuma hatasından veya tashiften kaynaklanıp kaynaklanmadığını anlamak için de nüshalara başvurulmuştur. Bundan sonra Nef'î Divanı'ndaki 62 kaside, 1 terakib-bend, 1 mesnevi, 10 kıta-i kebire, 1 müseddes, 1 tesdis, 144 gazel, 2 kıt'a, 6 nazm, 5 rubai ve 18 müfret şekil ve tür özellikleri dikkate alınarak sisteme yüklenmiştir. Sisteme girilen şiirlere otomatik olarak mısra numarası verilmiştir. Numaralandırılmış şiirlerde anlamlandırılacak kelime ve kelime grupları ek kök/gövde hâlinde ayrılmış, anlamlar kök veya gövde esas alınarak verilmiştir. Anlamlandırma aşamasında birçok lügat ve ilgili kaynak eserlerin yanı sıra TEBDİZ sisteminin sağladığı ortak veri alanından da istifade edilmiştir. Bu aşamada metinde bulunan okuma veya tashif hataları da düzeltilmiştir. Örneğin, “Görmeye tâb-ı temüz-ı gamı **târ u zi-ḥisâb**” (K 31/ 67 b) mısraındaki “târ u zi-ḥisâb” bağlama grubunu anlamlandırdığımız zaman “hesap sahibi/hesaplı ve karanlık” gibi bir mana ortaya çıkmaktadır. Oysa “Görmeye tâb-ı temüz-ı gamı **tâ rûz-ı ḥisâb**” şeklinde okunduğunda “hesap gününe kadar keder temmuzunun sıcağını görmeye” anlamı ortaya çıkar ki bu da bağlama uygundur. Yine, “Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du ‘âyı **pür-tâb**” mısraı “Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du ‘âyı **pertâb**” (K 31/ 65) şeklinde, “Nesîmi tâzeler **pür-müjde** olmuş berk-i ezhârî” mısraı “Nesîmi tâzeler **pejmürde** olmuş berk-i ezhârî” (K 34/12) şeklinde, “**Ḳaysa** başdan ser-ber olmuş râh-ı gamda âşyân” mısraı ise “**Ḳaysa** başdan ser-ber olmuş râh-ı gamda âşyân” (G 111/ 4) şeklinde düzeltilen hatalardır. Hataların düzeltilmesi ile daha sağlam bir metnin teşekkülü sağlanmıştır.

Anlamlandırma işlemi bittikten sonra sisteme işlenen veriler word hâlinde TEBDİZ sistemi tarafından sözlük formatında dizinlenmiştir.

Dizinlenen veriler şu şekilde görünmektedir:

Örnek 1:

el çekmez:

1. el çekmez:-mez

Gazel 59

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini çekmek, bırakmak // vazgeçmek.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

İlk satırda yer alan “**el çekmez**” madde başı olup koyu ve altı çizili olarak gösterilir. İkinci satırda ise tanık verilmiştir. Kelime grubunun başındaki “1”, tanığın sıklık sayısı yani metinde kaçınıcı kez geçtiğini gösteren sayıdır. Kelime grubuna gelen ek “-mez” italik olarak ayrı yazılmıştır. Üçüncü satır şiirin divandaki 59. gazel olduğunu göstermektedir. 4. satırda ise tanığın bu gazelde 7. mısradaki geçtiği gösterilir. 5. satırda geçen “Kelime Tipi: **Deyim**” kısmı ise kelime grubunun deyim olduğunu belirtmektedir. 6. satırda ise kelime grubunun şiirde her iki manayı da ihtiva etmesi sebebiyle önce gerçek anlamı, // işaretinden sonra ise deyim anlamı verilmiştir. Daha sonra da kelime grubunun geçtiği tanık /beyit verilmiştir.

Örnek 2:

düş:

1. **düşmişdür:**-miş, -dür

Kaside 5

Mısra: **37**

Yansımak, aksetmek.

Hümāyün-pāye Sulţān Aḥmed-i ‘ādil ki düşmişdür

Zılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekân üzre

38. **düşmedi:**-me, -di

Gazel 121

Mısra: **1**

Nasip olmak, kısmet olmak.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefāyı bu gice

Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

80. **düşdükce:**-dükce

Gazel 112

Mısra: **9**

Gerekmek // içinde bulunulan durumun uygun olması, yeri gelmek

Her Şi'ri gerçi t -ezel düşdükce söyler b -bedel

Nef'ünün amm  bu güzel zeyn itdi d v n n yine

Yukarıdaki örneklerde ise ‘‘düşmek’’ fiiline baēlama göre nasıl deēiŐik anlam deēerleri y klendiēi görülmektedir.

Bu minval üzere hazırlanan çalışmamız iki bölümden müteŐekkildir. Birinci bölümü Nef' 'nin hayatı, eserleri, edebi kiŐiliēi ve üslubunun belirleyici özellikleri; ikinci bölümü ise çalışmanın asıl kısmı olan sözlük oluŐturmaktadır. Sözlük bölümünde ilk olarak sözlük kullanma kılavuzu verilmiştir. Daha sonra metinde yer alan tüm sözcükler baēlamdaki yerleri ve iŐlevleriyle alfabetik olarak dizilmiŐtir. Bu  alıŐma ile Nef'  Divanı'nın anlam dünyası ortaya koyulmaya çalıŐılırken divan Şiirinin kelime kadrosu ve bu kelimelerin baēlamsal karŐılıklarının tespitine de katkı saēlanmış olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

NEF'Î'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

1.1. HAYATI

Klasik Türk edebiyatının XVII. yüzyıl şairleri arasında en başta geleni ve Türk edebiyatının en büyük kaside şairi olan Nef'î'nin asıl adı Ömer'dir. Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğduğu için kaynaklarda Erzenü'r-rûmî Ömer Bey veya Erzurûmî Ömer Efendi diye adlandırılır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de 980/1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Pasinler Sancak Beyi Mirza Ali'nin torunu, Mıcingerd (Sarıkamış) Sancak Beyi Mehmed Bey'in oğludur. Babası Mehmed Bey'in, Kırım hanına nedimlik yaptığı, bu nedenle ailesini ihmal ettiği Sihâm-ı Kazâ'daki bir hicivden anlaşılmaktadır. Çocukluk ve gençlik yılları hakkında bilgi bulunmayan Nef'î'nin iyi bir medrese eğitimi gördüğü, Arapçayı özellikle Farsçayı, Fars edebiyatını iyi bildiği anlaşılmaktadır (Karahan, 1992: 1-2; Selçuk, 2013).

Gelibolulu Âlî'nin Mecma'u'l-Bahreyn'inde iyi yetişmiş, zeki bir genç olarak tanımlanan Nef'î üzerinde, şair olan babasının ve o sırada Erzurum'da defterdar olarak görev yapan tarihçi Gelibolulu Âlî'nin önemli etkisi vardır. Önceden zarara mensup anlamına gelen Darrî mahlasını almışken bu mahlas Âlî tarafından Nef'î olarak değiştirilmiştir. Bunu şair, gençlik çağı eseri olan "suhan" redifli kasidesinde "*Eyledin mahlâs-ı Nef'î ile kadrim i'lâ*" mısraı ile açıklamıştır (Karahan, 1992: 2; Selçuk, 2013).

Nef'î'nin hangi tarihte ve ne sebeple İstanbul'a geldiği bilinmemektedir. Şiirlerinden hareketle onun I. Ahmed devrinde İstanbul'a geldiği anlaşılmaktadır. Edirne'deki kısa bir ikamet süresi dışında yaklaşık olarak otuz sene İstanbul'da yaşamıştır. Nef'î, bu dönemde üçü şair olan şu dört padişahın saltanatına tanıklık etmiştir. I. Ahmed / Bahtî (1603-1617), I. Mustafa (1617-1618 /1622-1623), II. Osman /Fârisî (1618-1622) ve IV. Murad /Murâdî (1623-1640) (Ocak, 1991: 4-5).

Hayatının en rahat günlerini I. Ahmed döneminde yaşayan Nef'î, bu dönemde ilkin *meden mukataacısı*, sonra *meden kâtibi* olmuştur. I. Ahmed'e sekiz kaside sunmuş, padişahın kendisine gösterdiği yakın ilgi sebebiyle şöhrete ulaşmıştır. Bu yılların

sadrazamları olan Kuyucu Murad Paşa, Nasûh Paşa, Damad Mehmet Paşa, Halil Paşa'ya da kasideler sunmuş, onların takdir ve iltifatlarını kazanarak şöhretini artırmıştır (Karahana, 1992: 4; Selçuk, 2013). Şair, kısa süreli de olsa iki defa tahta geçen I. Mustafa'ya kaside yazmamış, bu padişaha ilgi göstermemiştir. Sultan II. Osman'ın dört yıl süren kısa saltanatı sırasında ise padişaha dört kaside sunmuştur. Dönemin vezirlerinden Sadrazam Ali Paşa'ya ve Hüseyin Paşa'ya da kasideler yazmıştır (İpekten, 2012: 58).

Nef'î'nin en fazla iltifat gördüğü, sanatının ve şöhretinin doruğuna ulaştığı devir IV. Murad dönemidir. Bu dönem aynı zamanda şairin azil ve musibete en çok uğradığı hatta hayatını bile kaybettiği dönem olmuştur. Kendisi de bir şair olan ve şairleri, bilginleri, sanatkârları koruyan IV. Murad, kendi sert ve taşkın karakterine uygun olan Nef'î'nin övgülerini ve yergilerini çok beğenmiş, onu meclislerine çağırılmış ve ihsanlarda bulunmuştur. Padişahın yücelttiği ve diğer şairlerden üstün gördüğü Nef'î'ye devlet erkânı da ilgi göstermiştir. Nef'î Sultan IV. Murad için on iki kaside söylemiş, devrin sadrazamlarından Sadrazam Hâfiz Mehmed Paşa'ya, Hüsrev Paşa'ya İlyas Paşa'ya da kasideler sunmuştur. Nef'î'nin, başta padişah olmak üzere devrin büyükleri tarafından korunup gözetilmesi diğer şairlerin kıskançlığını artırmıştır. Üstelik onun hırçın kişiliği ve davranışları, özellikle sınır tanımayan yergileri katlini vacip gören düşmanlar kazanmasına, devlet adamlarının hedefi durumuna gelmesine yol açmış, pek çok kez zor durumda kalmış, görevinden uzaklaştırılmıştır. Hicivlerinden dolayı Gürcü Mehmed Paşa tarafından üç defa azledilmiştir (İpekten, 2012:60; Akkuş, 2006: 523; Selçuk, 2013).

Nef'î'nin IV. Murad'ın himayesindeki güzel ve ferahlı günleri kısa bir süre sonra sona ermiştir. Naîmâ'nın yer verdiği bir rivayete göre IV. Murad, sarayda şairin Sihâm-ı Kazâ adlı eserini okurken taht yakınına yıldırım düşmesini uğursuzluk kabul etmiş ve Nef'î'ye hicvi yasaklamış, onu görevinden azlederek Edirne'ye sürmüştür. Bu olay üzerine devrin şairlerinden İbrahim Vehbî tarafından şu beyit söylenmiştir:

Gökden nazîre indi Sihâm-ı Kazâ'sına

Nef'î diliyle uğradı Hakk'ın belâsına (İpekten 1998:61; Karahana, 1992: 6).

Sürgünde bulunduğu Edirne'de Murâdiye Mütevelliliği görevinde iken Hüsrev Paşa'nın Bağdat seferi vesilesiyle IV. Murad'a gönderdiği bir kasidede pişmanlığını ifade ederek padişahı af dilemiş ve 1634'te Sultan Mura'nın Edirne'ye gelişi üzerine yazdığı kasidesiyle yeniden padişahın iltifatını kazanarak İstanbul'a dönmüştür. Şairin

İstanbul'daki en son görevi "Cizye Muhasebeciliği" olmuştur (Akkuş, 2006: 524).

Üstün bir sanat gücüne sahip olan Nefî'de hiciv tutkusu şahsıyla birleşmiştir. O hayatı pahasına üslubuna bağlı kalmış, acı tecrübelerine rağmen hicivlerine devam etmiştir. Böylelikle kendi sonunu hazırlamış ve hicivleri yüzünden ölüme mahkûm edilmiştir. Şairin öldürülme sebebi olarak farklı rivayetler bulunmaktadır. Bunlardan biri Vezir Bayram Paşa'yı hicvettiği için IV. Murad'ın izniyle boğdurulup denize atıldığı görüşüdür. Padişahın son derece takdir edip koruyup kolladığı Nefî'yi sırf Bayram Paşa'nın hatırına öldürtmediği makul görünmektedir. Bir diğer rivayet ise Nefî'nin IV. Murad aleyhine yazdığı ya da düşmanlarınca kendisine isnat edilen ağır bir hicivden dolayı padişahın gazabına uğramış olduğudur. Fuad Köprülü ve Abdülkadir Karahan, IV. Murad aleyhinde yazılmış ve Nefî'ye isnat edilen böyle bir hicve rastladıklarını belirtmişlerdir (Ocak 1991:12-13). Sebebi ne olursa olsun Nefî, yeric ve sataşıcı kalemi yüzünden öldürülmek üzere Bayram Paşa'ya teslim edilmiştir. Nefî, Ocak 1635'te (Şaban 1044) Boynueğri Mehmed Ağa tarafından saray odunluğunda boğdurulup cesedi denize atılmıştır. Fakat Sihâm-ı Kazâ'nın bir nüshasında şairin İstanbul Sirkeci İskelesi yakınlarında mezarının bulunduğu belirtilmekte ayrıca Mevlânâ dergâhı içindeki Hadîkatü'l-ervâh'ta kendisine bir mezar atfedilmektedir (Akkuş 2006:524, Selçuk, 2013). Nefî'nin ölümüne düşürülen tarihler de onun hiciv yüzünden öldürüldüğünü doğrulamaktadır: "Geçdi Sihâm-ı Kazâ", "Katline oldu sebab hicvi hele Nefî'nün" (Ocak, 1991: 14).

1.2. ESERLERİ

Nefî'nin biri Türkçe, diğeri Farsça iki divanı ve Sihâm-ı Kazâ adını verdiği hiciv mecmuası vardır.

1. Türkçe Dîvân: Nefî'nin şiirdeki kudretini gösteren en önemli eseri Türkçe divanıdır. Bulak ve İstanbul'da iki defa basılan divanın, 100'ü aşkın yazma nüshası vardır. Metin Akkuş (1991) tarafından karşılaştırmalı metni hazırlanan ve daha sonra yayımlanan (1993) baskısında "altmış iki kaside, bir terkeb-bend (sâkînâme), bir mesnevi, dokuz kıta-i kebire, yüz kırk dört gazel, iki kıta, on kıta-i kebire, bir müseddes, bir tesdis, altı nazım, beş rübai ve on sekiz müfred" bulunmaktadır. Divanda hacim bakımından

kasideler daha fazla yer tutar. Peygamber ve Mevlânâ övgüsü dışındaki bütün kasideler Nef'î'nin, saltanatlarına şahitlik ettiği padişahlara, vezirlere ve önemli devlet adamlarına sunulmuştur. Türk edebiyatının en mükemmel örneklerini oluşturan bu kasidelerde şair; savaş, kahramanlık, at ve silah sevgisi, mimari özelliği olan yapıların tasvirleri, şehir ve çevre güzellikleri, cülusiye, bahariye, ıydiyye gibi değişik konuları bu alanın en güçlü ve başarılı sanatçısı olarak ele almıştır. Gazellerinde ise Nef'î, döneminin az beyitli gazel söyleme geleneğine uymuş, sözü öz anlamı yoğun beyitler yazmıştır. Kasidelerdeki tok ve gür sesin aksine gazellerde daha yumuşak bir ses tonu hissedilir. Divan üzerine F. Tulga Ocak (1980) bir doçentlik çalışması, Metin Akkuş (1991) doktora çalışması, Bahir Selçuk (2004) ahenk unsurları bakımından bir tahlil çalışması yapmıştır (Karahan, 1992: 10; Akkuş, 2018; Selçuk, 2013).

2. Farsça Dîvân: Türkçe Dîvân'ın aksine daha çok tasavvufî aşka dair şiirlerin yer aldığı eser şairin Fars dili ve kültürüyle ilgili birikimi açısından önemlidir. Ali Nihad Tarlan (1944) tercümesini yayımlamıştır. Mehmet Atalay (1988) tarafından doktora tezi olarak hazırlanan divanda sekiz na't, sekiz kaside, bir terci-bend, bir kıt'a-i kebire, yirmi bir gazel ve 171 rubai bulunmaktadır (Akkuş, 2006: 525). Şairin Tuhfetü'l-Uşşâk adıyla bilinen Farsça kasidesi de bu divandadır. Divanda na'tlar arasında bulunan doksan yedi beyitlik kaside Fuzûlî'nin Enîsü'l-Kalb adlı eserine naziredir. Kasidenin metnini ve Türkçe çevirisini Ali Nihad Tarlan neşretmiştir (Akkuş, 2018).

3. Sihâm-ı Kazâ: Mukadderat okları manasına gelen Sihâm-ı Kazâ manzum ve mensur parçaların toplandığı bir hiciv mecmuasıdır. İnce bir zekâ ürünü olan manzumelerin yanı sıra argo ifadeler, ağır ve sert küfürler içeren manzumeler de barındırması eserin edebî değerine gölge düşürmüştür. Eserde şairin Şeyhülislam Yahya, Tahir Efendi gibi şairlere yazmış olduğu zarif hicivlerin yanında başta babası Mehmed Bey'e ve Gürcü Mehmed Paşa, Kemankeş Ali Paşa, Kafzâde Fâ'izî, Veysî gibi dönemin önemli isimlerine yazmış olduğu ağır hicivler de bulunmaktadır. Manzumelerin bazılarında muhatabın ismi geçmese de bunların devrin bilinen kişileri olduğu anlaşılmaktadır. Birbirinden hayli farklı yazma nüshaları bulunan eser, Saffet Sıdkı Bilmen (1943), Metin Akkuş (1998) tarafından seçmeler yapılarak yayımlanmıştır (İpekten, 2012: 72; Selçuk, 2013).

1.3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Nefî edebiyatımızın en tanınmış kaside üstadıdır. Kendi döneminden itibaren kaleme alınan edebiyat tarihlerinin tamamı bu hususta aynı görüştedir. O edebiyatımızın gür sesli, atak, taze dilli ve kendine güveni olan şairidir. Onun sanatında müşahede edilen ilk nokta vezin ve kafiye olan hâkimiyetidir. Vezin ve kafiye kendi duygu ve düşüncesine son derece uygun kullanmıştır. Vezin ve kafiye endişesiyle şiirine uygun düşmeyen kelime kullanmamıştır. Nefî'nin kelime hazinesi çok geniştir. Yeni mazmunlar ve hayaller peşinde koşan şair edebiyatımızda yeni bir dil kullanmaya çalışmış, Farsçadan dilimize yeni kelime ve deyimler aktarmış bunun yanı sıra temiz ve sağlam bir Türkçeyi ve halk deyimlerini de büyük bir ustalıkla kullanmıştır (Karahan, 1992: 13; Ocak, 1991: 17).

Nefî'nin geniş muhayyile ile buna dayanan mübalağa sanatını oldukça fazla kullanması şiirinin en belirgin özelliklerindedir. Şairin kasideleri mübalağa ve muhayyile kuvvetinin en güzel örnekleriyle doludur. Onun şiirinin temel özelliklerinden biri de ahenkli söyleyişidir. Ahenge çok önem veren şair kelimelerinin şiirin konusu ve ahengi ile uyuşmasına çok dikkat etmiş ve bunda büyük başarı göstermiştir. Bir savaş alanını anlattığı mısralarında, asker kalabalığını, kılıç şakırtılarını, savaşın dehşetini seçtiği kelimelerle, ses ve söz tekrarları; kafiye ve redif gibi ritmik unsurlarla okuyucuya adeta yaşatmaktadır (Ocak, 1991: 17; Selçuk, 2013).

Nefî'nin şiirinin önemli özelliklerinde bir diğeri de açık, düzgün ve kusursuz söyleyiştir. Nefî, söylemek istediklerini divan şiiri lügati içinde apaçık ve kusursuz olarak söylemiştir. Şiirinde kapalı, girift mazmunlar, sanatlı ifade endişesi, anlamda gizlilik yoktur. Nefî' bu konuda Mütenebbî'den etkilenmiştir (İpekten, 2012: 92).

Fahriyeye çok fazla yer ayırması Nefî'nin şiirinin başka bir özelliğidir. Sadece kasidelerinde değil, gazellerinde bile kendini övmekten geri kalmamıştır. Övgü ve yergilerinde olduğu gibi övünmelerinde de ölçü ve sınır tanımamıştır. Bu, onun; aşırılığa yatkın, kabına sığmayan yaratılışı ve kendine duyduğu sonsuz güvenle açıklanmaktadır. Şairlik yeteneğine ve şiirlerine rakip tanımayan şair, kendini birçok ünlü İran şairleri ile mukayese etmiş ve hatta onlardan bile üstün olduğunu dile getirmiştir (Ünver, 1991: 62).

Kasidede üstat olarak tanınmış olan Nefî, gazellerinde daha zarif ve ince bir havaya bürünmüş; rindane, âşıkane ve tasavvufi konuları işlemiştir. Döneminin az beyitli

gazel söyleme geleneğine uyarak her bakımdan muhtasar ve anlamlı beyitler yazmıştır. Gazelleri, kasidelerine göre dil bakımından daha sadedir. Zincirleme tamlamalar kullanmaktan kaçındığı gazellerinin çoğu yek-ahenkli (Ocak, 1991: 18).

Nefî, İran şairlerinden Örfî'nin etkisi ile Hind üslubunu edebiyatımıza ilk tanıtan, örneklerini ilk defa şiirlerine sokan şairimiz olmuştur. Manaya önem verme, ince ve zarif söyleme, mübalağa, uzun izafet ve vasıf terkipleri, halk deyimleri ve Farsçadan yeni kelimeler kullanma onun şiirlerinde görülen Hind üslubunun özellikleridir (Ocak, 1991: 18).

Nefî, Örfî dışında İran şairlerinde Hâfız, Enverî, Muhteşem-i Kâşânî'nin ve Arap şairi Mütenebbî'nin etkisinde kalmış, Türk şairleri içinde başta Bâkî olmak üzere Fuzûlî, Şeyhülislâm Zekeriyâyâde Yahyâ, Şâhidî (İbrâhim Dede) gibi şairlere nazireler yazmıştır. (Ocak, 1991: 18; Akkuş, 2006: 524).

Nefî'nin kendi çağında ve daha sonraki dönemlerde şiirlerinden etkilenen bir hayli şair olmuştur. O, kaside vadisinde kendinden sonra yetişen her şairin ustası olmuştur. Şeyhülislam Yahya, Neşâtî, Nâilî, Nâbî ve Sâbit onun ustalığını kabul eden şairlerdendir. Sabrî, Edirneli Âlî, Fehîm, Nedim, Şeyh Gâlib, Haşmet, Keçecizâde İzzet Molla, İbrahim Hakkı Bey gibi şairler onun etkisinde kalmış ve ona nazireler yazmışlardır. Nefî'ye duyulan hayranlık Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemlerinde de devam etmiş; Nâmık Kemâl, Ziyâ Paşa, Tevfik Fikret gibi ünlü şairler ona olan ilgi ve hayranlıklarını ifade etmişlerdir (Ocak, 1991: 3243; Akkuş, 2018). Tevfik Fikret, Rübâb-ı Şikeste'sinin şairlerin tasvirlerini yaptığı "Aveng-i Tesavir" adlı bölümünde Nefî'nin fikirleri, şiiri, mizacı ile görünüşü arasında ilgi kurarak kelimelerle Nefî'nin portresini çizmiştir.

"Bir yağız çehre, çatılmış iki hançer kaşlar;
Yine hançer gibi keskin iki mânalı nazar...
Yâd-ı ulvîsi hayalimde bu simâyı taşır,
Bence Nefî'ye bu sima-yı mehâbet yaraşır." (Enginün, 2011: 180)

Tevfik Fikret, eserinde Nefî'nin şiirleri hakkındaki düşüncelerini de şöyle anlatmıştır:

Başkadır feyz-i hüner kilik-i füsün-sâzında
Canlanır, vecde gelir söz, leb-i icâzında
(Onun büyüklü kalemindeki sanatın feyzi başkadır. Söz, güçlü dudağında canlanır ve coşar.)

Duyulur ka'r-ı beyânında sadâ-yı âhen
Darb-ı şeşperle çıkan ka'kaa miğferlerden
(İfadesinin derinliklerinde topuz darbeleri ile miğferlerden çıkan demir sesleri duyulur.)

Aks-i âvâze-i heycâ gibi eyler izhâr
Bir derin gulgule nazmında hurûş-ı efkâr.
(Nazmında savaş naraları gibi fikirlerin coşkusu derinden uğuldar.)(Okay,1990:95,96).

1.4. NEF'Î'NİN ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

Üslup, edebiyatta duygu ve düşünceleri ifade etme şekline, kelimelerin seçiminden onların terkibine, cümle ve paragraflar hâline gelişine, söz ve yazı sanatlarıyla günlük dilin dışına çıkmasına denilmektedir. Bir şairin, dili kendine özgü kullanım biçimine üslup denildiği gibi çağa bağlı, edebî akımlara bağlı üsluplardan da söz edilmiştir. (Kahraman, 2012: 387). Şairler/yazarlar, bağlı buldukları çağların, akımların genel havası içinde kendilerine özgü bir üslup oluştururlar.

Klasik üslubun önemli temsilcilerinden kabul edilen Nef'î, klasik şiir üslubunu daha da ileriye götürerek Sebki Hindî'nin de etkisiyle kendine özgü bir üslup oluşturmuştur. Bazı araştırmacılar tarafından Hint üslubunun temsilcileri arasında gösterilmese de bu üslubun bazı özellikleri onun şiirlerinde görülmektedir. Nef'î'nin üslubunun belirleyici özellikleri şöyle incelenebilir:

1.4.1. Tamlamalar

Klasik Türk edebiyatı içinde daha ziyade Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Nef'î divanında da Arapça tamlamalardan çok daha fazla Farsça tamlamalar yer almaktadır. Bu tamlamalar içerisinde de gerek anlatım derinliği ve zenginliği kazandırmak gerekse lafzı

kısaltmak amacıyla genişletilmiş tamlamalara da -daha ziyade kasidelerde- oldukça fazla yer verilmiştir. Aşağıdaki beyitlerin ikinci mısraları tamamen tamlamadan ibarettir.

Kim okursa ide feyz-i nefesi dünyāya

Neşr-i āsār-ı dem-i nuḡk-ı Mesīhā vü Kelīm (K 7/5)

((Şiir odur ki) Kim okursa nefesinin feyzi dünyaya Hz. İsa ve Hz. Musa'nın konuşurken verdikleri soluğun tesirini yaya.)

Şimdi benüm ol şafder-i yektā ki hücumum

Berhem-zen-i ḡayl ü ḡaşem-i ḡasım-ı cebāndur (K 9/54)

(Şimdi/bu zamanda o eşsiz kahraman benim ki hücumum korkak düşman ordusunu ve mahiyetini karmakarışık eder/ dağıtır.)

İtdüm o kadar ülfeti ḡuşşayla ki oldum

Ferzend-i ḡam-ı bī-peder ü māder-i 'ālem (K 23/26)

(Gamla o kadar ahbablık ettim/kaynaştım ki dünyanın annesiz ve babasız (kalmış) gam oğlu oldum.)

Daha önce söylenmemiş bir anlam peşinde koşan şair, bu uzun terkiplerin dışında yeni anlamlar ve mecazi kavramlar oluşturmaya müsait yapı ve terkipler kullanarak orijinal bir söylem oluşturmaya çalışmıştır.

Çekme ḡam bir **āfet-i pā-der-hevādur** tırrası

Ġāfil olma fitne-i **ser-der-kemīndür** ḡamzesi (G 137/2)

Ol dem ki kalem sebt için āsār-ı ḡayālüm

Destümde **ser-ender-ḡam-ı āḡuş-ı benāndur** (K 9/59)

Kazā bu şevk ile ḡidmetde **dāmen-der-miyān oldı**

Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sultānī (K 11/5)

Berķ-ı maħz iken direng itse bilinmez peykeri

Raħş-ı çâpük-pâ mıdur yâ **kûh-ı pâ-ber-câ** mıdur (K 6/31)

Ne bilür zevķ-i suħan n’eydügin olursa Mesîħ

Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm (K 50/72)

Yukarıdaki beyitlerde “âfet-i pâ-der-hevâ / ayağı havada olan bela (kâkülün bağı olmaması, serbest hareket etmesi, onun hareketlerinin de âşık için bir afet olması bağlamında)”, “fitne-i ser-der-kemîn / pusuda bekleyen baş fitnesi”, “ser-ender-ham-ı âgûş-ı benân / başı parmakların kucağının kıvrımında (olan kalem)”, “dâmen-der-miyân olmak/ eteği belinde olmak // işe hazır durumda olmak”, “kûh-ı pâ-ber-câ / ayağı yerde, sabit dağ” ve “tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm / süt içen ağzı yıkanmamış yeni yetişmiş çocuk // ağzı süt kokan çocuk” tamlamaları orijinal terkiplere; “zafer-kiş / zafer kılıçlı”, “adû-fersâ / düşmanı yok eden”, “ceng-âver / savaşı”, “ hûn-âğışte / kan bulaşmış”, “merdüm-hû / insan huylu // izzetli, şerefli”, “dânâ-dil / gönlü uyanık, ârif”, “deryâ-dil / gönlü geniş, himmetli”, “bûkalemûn-hüs / çeşit çeşit, çok çeşitli güzellik”, “felek-mesned / mecazi anlamlar kazanmış birleşik isim ve sıfatlara örnek verilebilir.

Nefî Divanı’nda Arapça tamlama Farsça tamlamaya göre oldukça az kullanılmıştır. Divanda yer alan Arapça tamlamalar da genellikle iki kelimedenden oluşan tamlamalardır. Yalnız Arapça tamlamalarla Farsça tamlama yaparak bu şekilde de çoklu tamlama oluşturulduğu görülmektedir: “dârâ-yı dârü’l-mülk-i hüsn-i hulk u sîret”, “serî’ü’s-seyr-i endîşe”, “kehfü’l-ümem-i rûzgâr”, “pür-hüner-i bü’l-aceb”, “Cümletü’l-mülk-i şehensâh-ı kader-istiklâl”, “veliyyü’n-ni’am-i rûzgâr”, “tercemân-ı sırr-ı gaybu’l-gayb-ı lâhûtî”.

1.4.2. Deyimler, Atasözleri ve Veciz İfadeler

Deyimler, bir kavramı veya bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime gruplarıdır (Aksoy, 1988: 52) Atasözleri gibi deyimler de toplumların inançlarını, duygu ve düşüncelerini, gelenek ve göreneklerini, günlük yaşantılarını ve pek çok kültür unsurunu yansıtan özlü ve kalıplaşmış dil yapılarıdır. Klasik Türk şiiri metinlerinde

şairlerimizin birçoğunun, şiirlerini süslemek, düşüncelerini güçlendirmek, söylemek istediklerini daha açık ve etkili biçimde ifade etmek için bu söz varlıklarına başvurduğu görülmektedir. Nef'î de şiirinde deyimlere sıklıkla yer vermiştir. Divanda sadece “can” kelimesi ile oluşturulan deyim çeşidi 16’dır. Nef'î Divanı’nda can kelimesi ile oluşturulmuş deyimler şunlardır: “can almak, canına kâr itmek, canına geçmek, canına kastelemek, canına minnet bilmek, canı yanmak, canı ağzına gelmek, cana revan vermek, cana minnet, cana can katmak, can vermek, can feda etmek, can bulmak, can bağışlamak, can atmak, can almak”.

‘Deyimler kalıplaşmış sözler olduğundan bir deyimün sözcüklerinin değiştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- başka sözcükler getirilemez’ şeklindeki genel kaideye rağmen klasik Türk şiirinde deyim oluşturulan kelimelerin zaman zaman değiştiği görülmektedir. Nef'î Divanı’nda da sıklıkla Türkçe sözcüklerle kurulan deyimler, aynı manayı verecek Türkçe ya da Farsça kelimeler kullanılarak değiştirilmiştir. Örneğin “at koşturmak” deyimini “*at koparmak*”; “(bir şeyin) çaresine bakmak” deyimini, “*çare görmek*”; “baş üstünde yeri var” deyimini “başımız üstünde yer eyler”; “gönül yapmak” deyimini “*cebr-i hâtır itmek*”; “arayıp sormak” deyimini “*cüst ü cü etmek*”; “el uzatmak” deyimini “*dest dirâz etmek*”; “dillere destan olmak” deyimini “*dâstân virmek*”; “dünyayı tutmak” deyimini “*dehri tutmak*”; “gönül avlamak” deyimini “*gönül sayd etmek*”; “dünyayı başına dar etmek” deyimini “*dünyâyı teng etmek*”; “yolu düşmek” deyimini “*güzeri düşmek*”; “gözden kaybolmak” deyimini “*dîdeden gâib olmak*”; “geceden gündüzü seçememek” deyimini “*şebden rûzı seçememek*” şeklinde geçmektedir.

Olurdu peykeri evvel kademde **dîdeden gâ’ib**

Virüp ruḥşat ‘ināna rā’izi gösterse irḥāyı (K 27/20)

Cüst ü cü itdük nazîrin ‘âlem-i endîşede

Izṭırârî vādî-i inkāra düşdi göñlümüz (G 51/8)

Deyimler kullanılırken şairler, kelime anlamı ile çağrışımlarını göz ardı etmemişlerdir. Bu durum tenasüp, ihâm-ı tenasüp, tevriye, cinas gibi sanatların kullanımını da beraberinde getirmiştir. Örneğin aşağıdaki beyitte “çeşm ü gûş olmak” şeklinde yazılan “göz kulak olmak” deyiminde nergis göze, gül kulağa teşbih edilmiştir.

“Başdan çıkmak” deyiminde de hem gerçek anlam “kâkülün fesin kenarından çıkması” hem de mecaz anlam doğru yoldan sapmak” kastedilmiştir. Yine “ayağı yere değmemek” deyimini ile de hem “kadehin elinden düşmemesi” hem de “çok sevinmek” anlamları ifade edilmiştir.

Kâkülün de **çıkdı başdan** fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi (G 134/2)

Şevk-i mey-i la‘lünle kadeh düşmez elümden
Mey-hāneye varınca **yere degmez ayağum** (G 9/2)

Murğ-ı seher kıldı hurūş gül nergis **oldı çeşm ü gūş**
Servī şalındı sebz-pūş aķ sāde giydi yāsemen (G 105/2)

Divanda bazı deyimlerin ise gerek vezne uydurmak gerekse söyleyiş açısından mısra da tamlamalar içerisinde başka kelimelerle karışık şekilde verildiği de görülür. Aşağıdaki beyitlerde “başına talih kuşu konmak, gözünde uyku bırakmamak/uyku vermemek” deyimleri bu şekilde yer almıştır.

Düşdi fark-ı bahtuma zıll-ı Hümā-yı salţanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād (K 25/10)

Ser-te-ser sāye-i ‘adlinde uyurdı ‘ālem
Şıyt-ı iclālī **ķosa çeşm-i kevākibde menām** (K 50/33)

Divanda Farsça kurallarla oluşturulmuş deyim anlamlı terkiplere de yer verilmiştir. “Eteği belinde olmak, dudak dudağa gelmek, başını vermek/kendini feda etmek, el ele vermek, yüz yüze ” deyimleri aşağıdaki beyitlerde şöyle yer almıştır:

Ķazā bu şevk ile hıdmetde **dāmen-der-miyān oldı**
Müheyā eyledi fevrī āna esbāb-ı sultānī (K 11/5)

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i ‘uşşāk
Nef’î gibi mest-i **ser-endāz**-ı maḥabbet (G 23/7)

Yok bāde için minnetümüz pīr-i muḡāna
Sākī-i mey-i vaḥdet ile **dest-be-destiz** (G 49/2)

Nef’î gibi tā’ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile **leb-be-leb** ü düş-be-düşuz (G 54/5)

Rū-be-rūdur ṭab‘ımuñ ḥürşid ile āyīnesi
Reşk ider çarḥ aña dā’im baña oldur kīnesi (G 140/1)

Atalarımızın tecrübeleri sonucu söylemiş olduğu, toplum tarafından benimsenmiş özlü ve kalıplaşmış yapılardan olan atasözleri, Nef’î Divanı’nda deyimler kadar fazla yer almamıştır. “Ne ekersen onu biçersin” ve “altının kıymetini sarraf bilir” atasözleri divanda Farsça olarak söylenmiştir. Türkçe olarak da yine “altının kıymetini sarraf bilir” atasözünü muhtevi birkaç beyit yer almaktadır.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī

Ḳadrin anuñçün bilir yokdur şeh-i ekrem gibi (Kıta-i Kebir 3/4)

(Altının kıymetini kuyumcu, cevherin kıymetini mücevherci bilir. O yüzden kerem sahibi padişah gibi senin kıymetini bilen yok.)

Toḥm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil

Çün meşel bāşed ki her çizī ki kārī bed-revī (K 2/15)

(Ne ekersen onu biçersin atasözünde olduğu gibi, can ve gönül zeminine onun sevgi tohumunu ekerim.) (Akkuş, 2018).

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim

Bilür kıraṭ ile ḳadr-i dūr-i maẓmūn-ı eş’arı (K 49/25)

Ehl olan adriñ bilir ben cevherüm medh eylemem
'Älemün sermāye-i deryā vü kānidur sözüm (K 1/4)

Kalıp ifadeler içinde atasözü olarak adlandırılmayan fakat “veciz ifade” ya da “özlü söz” olarak adlandırabileceğimiz nasihat içeren ve tecrübeye dayalı yargılar da divanda mevcuttur.

Hele ma'zür ola medhünde olan taqşırüm
İnkisār ile denen sözde olur gass ü semīn (K 46/34)

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zür-ı kirām-ı ualādur güneñ-i mest (G 25/1)

Äşüb-ı dil ü cāñ olıca gāñze-i sāı
Mestāne ne işlerse şorulmaz güneñ-i mest (G 26/2)

Dehre maqrūr olma ey gāfil ki bunda ādeme
Tāli' i yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider (G 43/4)

Dehre maqrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i gurūr-ı devlet-i deh-rūze gül (G 79/4)

'Aqla maqrūr olma Eflātūn-ı vaqt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde tıfl-ı mekteb ol (G 80/2)

'Ärif ol gāñ çekme Nef'ī böyle almaz rūzgār
Luf ider bir gün Hūdā elbette fetħ-i bāb olur (G 37/5)

Zu'munca olur her kişinün redd ü abūli
Hā söyleyeni şanma felekden hāzer eyler (K 10/11)

Ammā yine bir söz ne kadar nāzük olursa
Daḥli aña erbāb-ı ḥased ol kadar eyler (K 10/47)

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden kaçılır mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased mu‘teber eyler (K 10/48)

Ġam-ı ‘aşkuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḥānede aḥbāb olıcaḳ (G 69/2)

Göttürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḥas u ḥāşāki ḳomaz ḥākde seyl-āb olıcaḳ (G 69/4)

1.4.3. Konuşma Dili

Sebk-i Hindî üslubunun belirgin özelliklerinden biri olan konuşma dilinin özelliklerine yer verme Nef’î’nin şiirlerinde de görülmektedir. Onun zincirleme tamlamalardan kurulmuş anlaşılması zor girift söyleyişinin yanında yer yer günlük konuşma dilini ve sade Türkçe söyleşi beraber görürüz. Divanda yer alan “gösgötürü, göz yumup açincaya kadar, beter eylemek, başımız üstünde yer eyler, neyledi dahi neyler, yel gibi geçmek, canı ağzına gelmek, başına çalmak, var kıyas et, el mi değer, nemüz var, tutalım, gün başına, bir avuç, söyündürmek, kelle, peşkeş çekmek, canı var ise desün, olur mu acaba, şimdengirü lafi koyalum, tevbeler olsun, cuma ahşamı, değme bela, ben neyleyeyin, ne demekdir bu ki, uydu ulaşdı, alıver, başka başına, dünya dolusu, Allahu seversen, Allah Teala şahidümdür, yazuklar, akli başında olan, koluna kuvvet ola, güzelüm, kendümi bileli, yanalum yakılalum, sencileyin, vallahi, yok yere, söylemez söylemez amma söze gelse, sevmezem sevmezem amma sevicek, başdan başa, bir gün dimez misin ki, gitdükce güzellenmededir, sözi söz, bundan kıyas eyle, günden güne, bilmem ne çare eylesek” kelime ve söyleyişler günlük konuşma diline örnek gösterilebilir. Ayrıca “bahteklik etmek, nopran, bun-zede, apordos, yavan-siret, kaşmer, mashara, harlık, âmî, herze yemek, köpek, câhil” gibi amiyane kullanışlara da divanda rastlanmaktadır.

Günlük konuşma dili ve deyimlerin sıklıkla kullanıldığı divanda sade Türkçe ile

söylenmiş mısralar Farsça tamlamalardan örölmüş mısraların yanında dikkat çekmektedir.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef'î

Ne cevāhir dökilür kilik-i dür-efşānından (G 100/5)

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maĥbūbı

Nerede var ise bir āfet-i cānı severim (G 94/4)

Başdan başa dünyāyı tolaşsañ bulamazsın

Bir 'ārif-i ĥoş-şoĥbet ü bābā-yı zamāne (K 41/46)

Yine sen istedüğün yerde gezersin güzelim

Cismimiz yok yere yolunda hemān ĥāk ideriz (G 53/4)

1.4.4. Mübalağa

Nef'î'nin şiirinin en belirgin özelliği geniş bir muhayyileye sahip olması ve buna dayalı olarak mübalağa sanatını çok kullanmasıdır. Anlatımı çarpıcı hâle getirmek ve muhatabı etkilemek maksadıyla şairlerin sıklıkla kullandığı bir söz sanatı olan mübalağa, genel olarak herhangi bir şeyi olduğundan fazla veya az göstermeye denir (Coşkun, 2007: 163). Klasik belagatçilerimiz mübalağayı üç kısma ayırmışlardır: “Var olan veya var olduğu iddia edilen durum aklın kabul edeceği bir derecede ise veya olduğu görölmüş ise tebliğ, olduğu hiç görölmemiş ama aklen olabilir ise iğrak; akıl ne olmuş olduğunu ne de olabileceğini kabul ediyor ise guluv adını alır”(Saraç, 2007: 220). Geniş bir hayal dünyasına sahip olan şair hayallerini ifade edebilmek için doğal olarak mübalağa sanatına yönelir. Nef'î Divanı'ndaki mübalağalar genellikle iğrak ve guluv derecesindedir. Şair, Temmuziye'sinden alınan aşağıdaki ilk beyitte havanın sıcaklığını o derece abartmıştır ki, karınca sıcak bir nefesiyle yedi deryayı kurutmuştur. Karıncanın bir nefesiyle yedi deryayı kurutması aklın kabul edebileceği bir şey olmadığından bu mübalağa guluv derecesindedir.

İrdi bir gāyete te'şīr-i hevā kim bu mūr

Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb (K 31/2)

(Havanın sıcaklığı o derece arttı ki, bir karınca nefesinin sıcaklığı ile yedi deryayı kurutur.)

O deñlü cüst ü çāpūkdür o cism-i kūh peykerle

Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre (K 5/38)

((At) o kadar hızlıdır ki, dağ gibi vücuduyla zayıf bir karıncanın gözünde gezse /gözüne bazsa karınca duymaz.)

Şair mübalağadaki aşırılığı çoğu zaman birbirine zıt unsurları kullanarak verir. Dolayısıyla mübalağa ile tezdin yan yana olduğu örnekler çok fazladır. Aşağıdaki beyitlerde büyük bir dağ ile küçük bir karınca ve yine küçük bir karınca ile iri bir fil yan yana verilerek cisim olarak bir zıtlık ortaya koyulmuştur. Yine keklik ve şahin kuşları arasında birinin avcı kuş olması diğerrinin ise avlanan kuş olması bakımından zıtlık bulunmaktadır. Kükremiş aslanla ceylan arasında da böyle bir zıtlık söz konusudur.

Kūh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mūr

Mūr-ı pā-māl idemez pīl-i cesīm (K 26/32)

((Padişahın hükmü umumileşse) Karıncanın vuruşu Elbürz /Kaf Dağı'nı yıkar (da) iri bir fil karıncayı ayaklarının altına alamaz/çiğneyemez.)

'Adli bir gāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz

Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur (K 8/25)

((Onun) adâleti o dereceye ulaştı ki, (onun adaletli) devrinde keklik ile doğan aynı yuvada birbirine misafir olur.)

Ger olsa münteşir fermān-ı 'adli kūh u sahrāya

Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-jiyān üzre Nef'î (K 5/25)

(Eğer onun adâlet fermanı dağ ve ovaya yayılsa, ceylan yavrusu kükremiş aslanların dizinde uyur.)

Mübalağa çoğu zaman içinde teşbih unsurunu da bulunduran bir sanattır. Bu şekilde yapılması onu daha etkili kılmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, atın süratini anlatmak için “yel gibi hızlı” malzemesini kullanarak teşbih yapmıştır.

Yedisinde güzâr eylerdi nemnāk olmadan pāyı

Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya (K 18/18)

((Atın) yolu yedi deryaya rastlasa yedisini de rüzgâr gibi ayağı bile ıslanmadan aşar.)

1.4.5. Tezat

Edebî sanat olarak “aralarında bir ilgiden dolayı, birbirine aykırı iki manayı bir ifadede toplamak” olarak tanımlanan tezat söze güzellik ve kuvvet katmanın yollarından biridir. Bir fikir zıddıyla veya mukabiliyle daha güçlü ifade edildiğinden tezadın söz sanatları içerisinde özel bir yeri olmuştur. (Bilgegil,1980: 184) Nef’î de daha etkili bir söyleyiş, daha güçlü bir ifade için bu söz sanatından istifade etmiştir. Aşağıdaki beyitlerde “safâ ile belâ”, “âteş ile su”, “semender ile harçeng (semender ateşte yanmadığına inanılan masal hayvanı, harçeng ise yengeçtir”, “hal ile izâr ve Rûm ile Habeş (beyazlık ve siyahlık bağlamında)” kelimeleri arasında tezat bulunmaktadır.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne **belād**ur bu

Dil derd ile āsūde ammā ne **şafād**ur bu (G 108/1)

(Gam canıma işledi, bu nasıl bir beladır, bilmem. Gönül dert ile dingin, bu nasıl bir safadır bilmem.)

Bulsa ger terbiyet-i ma‘deletin **âteş ü âb**

Bir olur tab‘-ı **semender**le mizāc-ı **harçeng** (K 37/17)

(Ateş ve su (senin) adaletinin terbiyesinden geçse semenderin tabiatı ile yengecin mizacı aynı olurdu.)

Hālūñ ‘aceb mi olsa ‘izāruñda dil-firīb

Rūma düşünce kâbil olur merdüm-i **Habeş** (G 66/3)

((Senin o siyah) Benin yanağında gönül çekse şaşılır mı? Habeşlinin Anadolu'ya gelince dikkat çekmesi mümkün olur.)

Bunun yanı sıra Sebki Hindî üslubunun belirli bir kolunun ayır edici özelliği olan zıt kelimelerden yeni ve çelişkili bir kavram oluşturma Nefî'nin şiirlerinde de görülmektedir. “paradoksal imaj” adı verilen bu tarz kullanımda önemli olan zıt anlamlı kelime kullanma değil, şairin bu kelimeleri kullanarak yeni fakat çelişkili bir kavrama ulaşmasıdır (Mum, 2006: 130). Aşağıdaki beyitte şair, nur ve siyah kelimeleriyle yeni bir ifade oluşturmuştur. “Siyah, zulmet çağrışımını yaptıran bir renktir. *Nûr-ı siyâh* terkibi siyahın içine zıddı olan nuru yerleştirerek tevhit yapılmıştır. *Nûr-ı siyâh* terkibi, tasavvufî seyr ü sülukta Mutlak'a ulaşma ve O'nda kendi varlığını yok etme düşüncesini ifadede kullanılan simgesel bir anlatım olmuştur (Karaköse, 2012: 41; Yıldırım, 2007: 149). Yine “lezzet-i gam”, “âb-ı âteşpâre”, “kahnâr-ı halîm”, “zevk-i gam” tamlamaları paradoksal ifadelerdir.

Garğ ider bir noktada **nûr-ı siyâha** 'âlemi
'Ârifüñ sermâye-i kılki siyâhı böyledür (G 41/3)
(Ârifin siyah kaleminin sermayesi bir noktasıyla tüm evreni siyah nura boğar.)

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı firkatiz
Zevkimüz var **lezzet-i gamdan** haberdâriz hele (G 111/2)

Âbsın ma'nâda ammâ **âb-ı âteş-pâresin**
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammâ nesin (T, II/3)

Husrevâ pâdişehâ dâd-gerâ
Ey kader-kevkebe **kahnâr-ı halîm** (K 26/37)

Cevrûñ çekerek **zevk-i gam** idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-tâkat u hüşuz (G 54/2)

1.4.6. Alışılmamış Bağdaştırmalar/ Somutlaştırma ve Duyumlar Arası Geçiş İçeren İfadeler

Tamlama, deyim gibi söz varlığı içindeki öğeleri anlamlı, kabul edilebilir birimler hâlinde bir araya getirmeye bağdaştırma adı verilmektedir (Aksan,1999:83). Bağdaştırmayı oluşturan kelimeler arasında temel ve göndergesel anlamları arasında mantık ve uyum olan bağdaştırmalara “alışılmış bağdaştırma” adı verilir. Buna “sokak lambası, sarı elbise” örnek gösterilebilir. Dildeki genel kullanıma aykırı olan ve birleşmelerinde mantıksal ayrılıklar bulunan bağdaştırmalara da “alışılmamış bağdaştırma” denilmektedir. “Sarı ilgi, yorgun yağmur tamlamaları mantığa aykırı, alışılmamış ve algılanmaları güç bağdaştırmalardır (Aksan, 1995:151; Babacan, 2012: 246). Bu bağdaştırmalar da somutlayıcı ad aktarması/somutlama anlatım yolu ile oluşturulmuştur. Somutlama Aksan tarafından soyut kavramların daha canlı daha somut anlatılabilmesi için onların somut nesnelere bağdaştırılarak tamlamalar oluşturulması olarak tanımlanmıştır (1995: 139). Alışılmamış bağdaştırmalar veyahut somutlama şiir dilinde bir etkileme ve anlatımı güçlendirme ögesi olarak şairlerin sıklıkla başvurduğu bir yöntem olmuştur. Şairin muhayyile gücünü de gösteren bu bağdaştırmalar Nef’î Divanı’nda da oldukça fazla yer almaktadır.

Aşağıdaki beyitlerde “dâm-ı belâ” tamlamasında sevgilinin kâkülü “dâm-ı belâ/belâ tuzağı” olarak nitelendirilmiş ve belaya ait özellikler tuzak üzerine aktarılarak somutlaştırılmıştır. Böylece bela sözcüğüyle okuyucunun zihnine tuzağa ait olumsuz çağrışımlar getirilmek istenmiştir. Yine “bend-i belâ” tamlamasında da belaya ait özellikler bend kelimesine aktarılmıştır. Bela zincirini/bela bağını çekmek” ifadesiyle âşğın tutsaklığı, ayağının zincire bağlı oluşu, sürekli sıkıntı içinde olması çağrıştırılmıştır.

Ėamzesi āşüb-ı cāndur tırrası **dām-ı belā**

Fitnedür ser-tā-ķadem ol dilsitānı bilmiş ol (G 82/3)

O sitemkār-ı dil-āşüb ise dil-dādesini

Dā’imā **bend-i belā** çekmege mu’tād ister (G 38/4)

Ġamze **cāsūs-ı nazar** ammā hücüm-ı nāzdan
Fırşat el virmez dile ‘arz-ı niyāza n’eylesün (G 106/2)

Casus kelimesi, “gözetleyen, araştıran” manasındadır. Bu faaliyet sırasında göz önemli bir fonksiyon icra ettiğinden kelimenin gizlice iş yapmak, haber almak gibi özellikleri nazar/bakış kelimesine aktarılmıştır. Beyitte süzgün yan bakış anlamlarına gelen gamze, gizlice bakışı hususiyetiyle casus olarak nitelendirilmiştir.

Aşağıdaki beyitte de şair, baht sözcüğünü dide/göz sözcüğüyle bağdaştırmış, gözün görme, açık olma veya görmeme/kapalı olma gibi özelliklerinden yararlanmış. Bahtın uyuması/görmemesi işlerin sürekli ters gitmesi; uyanık olması/gözlerin açık ve görüyor olması ise işlerin yolunda gitmesi manasındadır. Bu tamlamayı bütünleyip, zenginleştiren bir başka öge de aynı dizedeki “sebel inme/perde inme” ifadesidir. Beyitte bahtın gözüne perde inmesi, dolayısıyla göremez hâle gelmesi talihin yaver gitmemesi olarak anlaşılmalıdır.

Ka‘r-ı tārık-çeh-i ğamda beni yā göremez
Dide-i baht-ı siyehkāruma yā indi sebel (K 53/13)

“Pençe-i âh” tamlasında ise pençe kelimesinin aktardığı çeşitli duygular (kavramak, zaptetmek, yırtıcılık), âh kelimesine yüklenmiştir.

Ṭotalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girişbān-ı felek (K 24/10)

Ki ben ķande edā-yı medḥ-i sultān-ı cihān ķande
Niçün ḥaddüm bilüp **müḥr-i sükût** urmam dehān üzre (K 5/41)

Yukarıdaki “müḥr-i sükût urmak” ifadesinde sükût/susma, konuşmama kelimesine mühr-e ait (açılmaması gerektiğini belirtmek, faaliyetini men etmek amacıyla kapatmak, kilit vurmak) manaları yüklenmiştir. Şair “müḥr-i sükût urmak” ile cihan sultanını tam manasıyla methetmekte aciz olduğunu, dolayısıyla haddini bilip susması

gerektiğini ifade etmektedir. Susmak, ağzın mühürlenmesi aynı zamanda mührü benzeme hâlidir.

Leşker-i gam tamlamasıyla gam askerlere benzetilerek gam ile asker arasında bir bağlantı kurulmuştur. Bu yapılırken askerlerin toplu hâlde bulunması, çokluğu dikkate alınarak gamın, kederin fazlalığı ifade edilmiştir. Ayrıca askerî bir terim olan siper kelimesi de kullanılarak tamlama zenginleştirilmiştir. Kûh-ı belâ tamlamasında da yine kûh/dağ kelimesinin ifade ettiği büyüklük, heybet, ağırlık bela kelimesi ile ilişkilendirilmiş, böylelikle gamın/derdin çokluğu, büyüklüğü, giderilemez oluşu ifade edilmiştir.

Teşhîş-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bî-siper eyler (K 10/5)

Bir kûh-ı belâ oldı dile bir yere geldi
Eczâ-yı gam-ı lâ-yetecezzâ-yı zamâne (K 41/ 39)

“Şahin-i hayâl, çeh-i gam, dide-i baht, beyâbân-ı adem, gûş-ı eyyâm, çeşm-i temennâ, levh-i dil, âyine-i re’y, kemend-i re’y, gerden-i fitne, meyhâne-i nâz, dâmân-ı temennâ, âb-ı adâlet, âsmân-ı adl, gûş-ı insâf, tohm-ı adâlet, kasr-ı temennâ, şâtır-ı endîşe, âteş-i kahr, âteş-i âh, tîr-i âh-ı arş-peymâ, kilik-i kudret, pençe-i âh, pençe-i kahr, nâvek-i âh, kâse-i zehr-i gam, jeng-i gam, meydân-ı tahayyül, meydân-ı mana, bâğ-ı murâd, bâğ-ı hayâl, bâğ-ı adâlet, bahr-ı sehâ, bahr-ı endîşe, bahr-ı kerem, dür-i bahr-ı hayâl, bahr-ı efkâr, bahr-ı maânî, bahr-ı lutf, bahr-ı fikr, bahr-ı kefi-i ihsân, bahr-ı adâlet, gülşen-i emn ü amân, gülşen-i ikbâl, gülşen-i manâ, mirât-ı endîşe, hadeng-i hışm, meyhâne-i nâz, hâne-i zühd, hâne-i iclâl, mezra ‘a-i tohm-ı adâlet, kuvvet-i bâzû-yı kahr, çeşm-i ümîd, çeşm-i baht, kemend-i re’y, dest-i ümîd, hayme-i âmâl, sarîr-i hâme, râiz-i baht, şemşîr-i zebân, şemşîr-i cefâ, şemşîr-i kîn, şemşîr-i istiğnâ, peyker-i kûh-ı vakar, casûs-ı nazar, hücum-ı nâz, şive-i güftâr, çârsû-yı fitne kân-ı ma’ârif, cüllâb-ı maânî, dest-i lutf, bâr-ı belâ, tîg-i tegâfûl, ukde-i gam, kân-ı kerem, rahş-ı hayâl, şehsüvâr-ı endîşe, merdüm-i çeşm-i hûrşîd, deryâ-yı himmet, Hayder-i kerrâr-ı ma’nâ, keyf-i sahbâ-yı hayâl, mühr-i sükût” Nefî Divanı’nda yer alan alışılmamış bağdaştırmalara örnek olarak verilebilir.

Sebk-i Hindî şairlerinde görülen özel bir bağdaştırma türü de hiss-âmizî (hislerin karışması) adı verilen bağdaştırmadır. Türkçede duyular arası geçiş veya çoklu duyulama olarak ifade edilen bu bağdaştırma “İki farklı duyu ile ilgili iki ayrı sözcüğün (aynı tamlamada) arka arkaya gelmesi”, “İki duyunun birbirine karışmasını veya birbirinin yerini almasını anlatan ifadeler” şeklinde tarif edilmektedir” (Mum; 2006: 135-136; Babacan, 2012: 257). Nef’î Divanı’nda da bu tarz kullanımların olduğu görülmektedir. Aşağıdaki beyitlerde Nef’î, “çeşm-i mazmûn-gûy” (nükteli konuşan /ince manalar kasteden göz) tabirinde konuşma melekesine ait bir özelliği göze atfetmiştir. “suhan-ı şîrîn” (tatlı söz) ve “lezzet-i güftâr” (tatlı söz) tamlamalarında ise işitme duyu alanında yer alan bir şey tat alma duyusu alanında gösterilmiştir.

Çeşm-i mazmûn-gûy kim gâhî dil-i ‘uşşâk ile
Güft ü gûy-ı nâz için bir kûşe-i pinhân bulur (K 8/10)

Taklîd ile olmaz bu kadar **lezzet-i güftâr**
Bu lehçe-i pākîze baña dād-ı Hüdâdur (K 33/40)

Lezzetinden kim okursa **suhan-ı şîrînüm**
Şerbet-i şehd-i muşaffâ olur ağzında lu‘âb (K 31/54)

1.4.7. Fahriye

Nef’î’nin üslubunun ayırt edici bir özelliği de fahriyedir. O, edebiyatımızda övgüde olduğu gibi övünmede de ön sırada olan şairimizdir. F. Tulga Ocak, Nef’î’nin fahriyeciliğinde Örfî’nin etkisi olduğunu söylemektedir. Mağrur ve hırçın bir kişiliğe sahip olan Örfî, soyuyla övünen, kendini beğenmiş bir şairdir. Nef’î de, kişilik olarak kendisine çok benzeyen, şiirlerini çok beğendiği Örfî’den bu bağlamda etkilenmiştir (1991: 23-24). Bu etki kişiliklerin benzeşmesinin yanı sıra Sebk-i Hindî akımı ile de ilgilidir. M. Muhsin Kalkışım “Klasik Şiirde ‘Benlik’ Psikolojisi” başlıklı makalesinde fahriyeler üzerinde Sebk-i Hindî akımının tesirini şöyle ifade etmektedir: “*Fahriyyelerde 14. yüzyılda muhatabından talepte bulunan ve mütevâzı olan şair, 16. yüzyılda kendi san’atını öne çıkarır. Bu ivme 17. yüzyılda Sebk-i Hindî’nin de etkisiyle yükselir ve*

bilhassa Nef'î ile önemli bir 'benlik' psikolojisine bürünür. Bu hal 19. yüzyılda da devam eder” (2010: 149). Cafer Mum da Sebki Hindî akımı özellikleri ile fahriye arasındaki ilişkiyi şu şekilde değerlendirmektedir: “Sebki Hindî, yeni teşbihler bulma, yeni istiareler kullanma ve yeni mazmunlar yaratma konusunda şaire doğrudan sorumluluk yükleyen bir üsluptur. Bu da ister istemez şiirde ferdiliği öne çıkarmıştır. Ferdilik öne çıkınca da, şair kendine vurgu yapmak, dikkatleri üzerine çekmek, farklılığının görülmesini sağlamak zorunda kalmıştır (2013: 220).

Sebki Hindî'den etkilenen Nef'î'de de “ben vurgusu” ön plana çıkmıştır. Divanda bu tavır, 315 kez kullanılan “ben” zamiri ve bunu ifade eden diğer zamir ve kelimelerin sıklıkla kullanılmasıyla temin edilmiştir. Nef'î'deki bu kendini ön plana çıkarma, kendini yüceltme tavrı, sanat kabiliyetinin yüksekliğinden, sözdeki kudretinden kaynaklanmaktadır. Kabiliyetinin son derece farkında olan şair, “ben” zamirlerini kullanırken çoğunlukla da şairliği ile övünmektedir. “*Ben cihân-ârâ şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım, Hâsılı şimdi benim nâdire-senc-i âlem, Benim o Mânî-i endîşe, Benim bu demde husûsâ o cevherî-i suhan, Benim ol saf-der-i endîşe, Benim ol şâir-i hak-gûy u cerî, Benim ol şâir-i hoş-nükte, Benim ol sâhir-i vahy-azmâ, Ben şâir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-tırâzum, Benim ol hâce-i bâzâr-ı ma'ânî, Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyân-ı devrânım, Her hayâlüm bir arûs-ı nâz-perverdür benim, Sözde nazîr olmaz bana, Ben Süleymân-ı hayâlüm, Ne benim gibi senâkâra felek akrân bulur, Şimdi benim nâdire-senc-i âlem, İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür, Hâlâ benim ol sâhir-i üstâd” gibi söylemler bu bağlamdadır.*

Nef'î, bu kabiliyeti sonradan kazanmamıştır. Bu, yaratılışında olan bir şeydir, Allah vergisidir. Bundan dolayı şairliğini ifade için tabiat, yaratılış manasındaki tab' kelimesini sıklıkla kullanır. O, tabiatını yani şairliğini çeşitli unsurlara benzeterek okuyucunun zihninde somut hâle gelmesini sağlamıştır. “*Bahr-ı ma'ânî, sâhir, deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî, büt-hâne, âteşkede-i sine-i sûzân-ı felek, bahr-ı pür-hurûş-ı le'âlî-feşân, bülbül-i şûh-ı çemen-i ma'nâ, gamze-i şûh-ı büt-i ma'nâ, bahr-ı güher-pâş-ı suhan, Vassâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyem, endîşe pâdişâhı, genc-i firâvân, güher-i ma'nâ, gevher, meşşâte, bahr-ı suhan, tûtî-i gûyâ, Rüstem-i ceng-âver-i âlem, kulzüm-i tab'-ı dürr-efşân, semend-i tab', pür-hüner-i bü'l-'aceb, sade, sâkî, bahr, şive-i refâtâr-ı rahş, gencîne, şehsüvâr, râ'iz, bülbül-i şûrîde-nagam, dürr-i pâk, Yûsuf, kevkebe, âsumân, bülbül-i gûyâ, ma'nâ-âferîn” gibi kullanımla Nef'î'nin şairliğini ifade için kullandığı*

ifadelerdir.

Nef'î, şairlerinin kolay kolay taklit edilemeyeceğini, böyle bir söyleyişin ancak Allah vergisi bir kabiliyetle olacağını ve böyle bir yeteneğin de dünyaya her zaman gelebileceğini söyler. Allah ona öyle bir kabiliyet ihsan etmiştir ki, şiir yazmak için kendini hiç zorlamamıştır.

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr
Bu lehçe-i pâkîze baña dâd-ı Hudâdur (K 33/40)

Kimse taklîd idemez sözde saña ey Nef'î
Böyle pâkîze-ğazel şab'-ı Hudâ-dâd ister (G 38/5)

Felek şab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre
Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı (K 27/49)

Minnet Allâha ki vermiş o kadar isti'dâd
Nazm için eylemezin şab'uma zür u ibrâm (K 50/47)

Nef'î, Allah vergisi olan bu tabiatıyla kendini söz sultanı olarak görmektedir. Şairlik tabiatını sultanın zatıyla eş konumda gören şair, böylelikle hem kendini hem de övdüğü kişinin değerini yüceltmektedir.

Benim gibi senâ-h'ânûñ sen olsañ n'ola memdûhı
Ki zâtuñ gibi şab'um dañi bî-mânend ü hemtâdur

Suñan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-bûd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmâdur (K 47/52,53)

Yukarıdaki beyitte “eşsiz ve benzersiz bir sultanın yine öyle bir şair tarafından övülmesinin uygun olacağını ifade eden Nef'î, şair olarak kıymetinin bilinmesi ve gereken izzet ve ikramın gösterilmesi noktasında da şöyle söylemektedir: Ona göre, şairlerin övgüsü sultanlar için çok önemlidir çünkü sultanlar ancak şairlerin eserleriyle

ölümsüzleşecektir. Öyle ki Kânûnî gibi bir padişah bile isminin anılmasını Bâkî'nin şiirine borçludur.

İltifât it suhan erbâbına kim anlardur

Medh-i şâhân-ı cihânâna viren 'unvânı

(Şairlere iltifat et ki, cihanı koruyan padişahları en güzel şekilde övenler onlardır.)

Kim bilürdi şu 'arâ olmasa ger sâbıkda

Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

(Eğer şairler olmasaydı geçmişte devletle dünyaya gelip yine giden padişahları kim tanırdı.)

Haşre dek âb-ı hayât-ı suhan-ı Bâkîdür

Añdurup zinde kılan nâm-ı Süleymân Hânı

(Süleyman Hanın adını kıyamete kadar canlı tutacak olan Bâkî'nin âb-ı hayvâna benzeyen şiiridir.) (K 3/ 42,43,44)

Şairliği ile tefahür eden Nef'î, elbette şiirleri ile de övünmektedir. Onun "sözüm" redifli kasidesi bunu gösteren güzel bir örnektir.

'Uğde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür sözüm

Silk-i tesbîh-i dür-i seb'a'l-meşânîdür sözüm

(Benim sözüm gizlilik sırlarının ipucunun düğümü, Fatıha suresinin incilerinin dizildiği tesbihin ipidir.)

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr

Rûzgâra 'âlem-i ğayb armağânıdur sözüm (K 1/1,2)

(Benim sözüm âlemin bir benzerini daha görmediği bir cevherdir. Sözüm bu zamana ğayb âleminden getirdiğim bir armağandır.)

Yukardaki beyitlerle başlayan kasidenin diğer beyitlerinde şair, şiirini; "ebedî hayatın feyzi, âlemin denizlerinin ve maden ocaklarının sermayesi, saf bir cevher,

şairlerin kılıç ve mızraklarının süsü, şairlerin kalemlerinin cızırtısı, [şairlerin] sürekli tekrarladıkları zikir/söz, ansızın gelen kaza kılıcının cevheri, bahtlı kişinin gönlünü nazara karşı koruyan muska, düşünce bakiresinin acımasız, yiğitleri öldüren gamzesi, şuh bir güzelin misk kokulu yay kaşlarının oku (bakışı), gönül Mushaf'ındaki "Nun ve'l Kalem" ayeti, düşünce Rüstem'inin oku ve yayı, hayal bahçesinin latif akan suyu, gelin odasının gönül alıcı gelini, tuzağın minnet borçlu olduğu tanesi, kıskanç insanların dillerini bağlayan bir muska, manalar yaratıcı (Kemaleddin-i İsfehânî)'nin gözünün açtığı yarayı def edici (muska), Kemal-i İsfehânî'nin ruhunun unsuru, Hayalin kuru kalıbına (Hallak-ı Ma'anî'den) sonra ikinci bir ruh, her söylediği gerçekleşen bir imtihan hitabı, ilahî nüktelerin açıklayıcısı, gizli sırların toplandığı bir mecmua, sözlerin bahtiyar sultanı, nazım ülkesinin güven/dirlik hutbesi, hazine bekçisinin elindeki kandil, aşk meclisinin büyük kadehi, vahdet nişanı, ahir zaman ümmetinin yüzü suyu/övünme vesilesi, gönül cihanının canı, peygamberin övücüsü, şairlik cevherinin dükkânının süsü, Hüsrev'in (genc-i şayegânın) hazinesinin anahtarı, kutsal ışıklı yıldızlar saçan güneş, Ülker yıldızının ipi kopmuş gerdanlığı, Ümmühani'nin kulağındaki büyük inci, mucizeleri söyleyen bir rivayetçi, hazretin (Hz. Muhammed'in) eşiğine yüz süren, cihanın bahtsızlarına bir müjde, meleklerin dilinin zikir ve tespihi, sevinç duası, her an (Peygamber'in) ruhuna yüz bin selam ulaştıran bir haberci" ifadeleriyle nitelendirmiştir.

Onun şiiri öyle kıymetli bir cevherdir ki felek terazisinin kefeşi onun değerini ölçemez. Bu mücevher dizisine benzeyen şiirinin bir tanesini, denizlerin ve karaların mahsulüne (inci ve elmas, yakut gibi kıymetli taşların tümüne) değişen onu bedava vermiş olur.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zî-kıymetdür

Ki bahâsın çekemez keffe-i mîzân-ı felek (K 24/48)

Bir dânesini gevher-i silk-i kelâmımuñ

Maşşül-ı baħr u kâna viren râygân virür (K 4/8)

Nef'î'nin şiirinde övüdüğü hususlardan biri edası/söyleyiş tarzı, üslubudur. O, üslubunun özelliklerini "tarz-ı tâze, nâdir-edâ, pâkize-edâ, hoş-edâ, tarz-ı hâs, tarz-ı hasen, edâ-yı pâk" olarak ifade eder. Şair söyleyişin yanı sıra orijinal mana ve ince hayalleriyle de övünür. "Bikr-i fikr, bikr-i mânâ" tamlamasıyla ifade ettiği orijinal

manaları söylemek her şaire nasip olan bir şey değildir. Nef'î, sözlerinin her ne kadar bilindik sözler olsa da manasının farklı/orijinal olduğunu bir gazelinde şöyle dile getirir:

Yâr u bîgâne müselleme çatsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimün hep âşnâdur lafzı ma'nâsı garîb (G 14/5)

Pâkîze kelâmım ki dür-i baħr-i hayâlüm
Âvîze-i gûş-ı dil-i yârân-ı şafâdur (K 33/43)

Bikr-i ma'nâ daħi bir tab'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruħ-ı endîşesi 'arz-ı zer ü sîm (K 7/33)

Şair bu manaları da ince hayallerle süsler. Onun hayalleri güzellik unsurları bu âlemden olmayan nazlı bir gelin gibidir. O mana padişahı olduğu gibi aynı zamanda hayal padişahıdır da. İnce hayaller bulmada da kendini zorlamasına hiç gerek yoktur çünkü yaratılışında bu yetenek vardır. Hayalini avcı kuşa benzeten şair, “eğer hayalim avlanmak için kanat açsa avladığı mutlaka ankâ veya hümâdır” diyerek hayal gücünün büyüklüğünü, kuvvetini ifade eder.

Her hayâlüm bir 'arûs-ı nâz-perverdür benim
Kim bu 'âlemden degül esbâb-ı zîb ü zîveri (K 14/49)

'Âlemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri (K 14/59)

Bâl açsa şikâr itmege şahbâz-ı hayâlüm
Şayd itdügi elbetde yâ 'ankâ yâ hümâdur (K 33/48)

Nef'î, şairliğini de şiirini hep yüksek perden över. O, mucize söyleyen bir şairdir. Divanında “*Nazm-âver-i mu'ciz-kelîmâtum, Nef'î-yi mu'ciz-beyânüm, sih-r-sâz-ı mucize-gûyum, mu'ciz-gûy-ı manâyım, Nef'î-i mu'ciz-demim, suhanver-i muciz-beyân-ı devrânım, şâir-i muciz-dem-i ilham-tırâzım, tûtî-i mucize-gûyum*” gibi tamlamalarla bunu

ifade eder. Nef'î'nin sözleri şiir değil, Allah'ın ilhamıdır. O, şiirini İlahî sözlerle, peygamberlerin mucizeleriyle eşleştirir. Aşağıdaki beyitte de beytiyle/şiiriyle (beyt kelimesinin ev anlamını kast ederek) Kâbe'yi eşleştirmiştir. Hicaz bölgesi nasıl Kâbe ile şereflendiyse şiir zemini de Nef'î'nin şiiriyle şeref kazanmıştır.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemîn-i eş'âr
Nitekim Ka'be-i hıttâ-i iklîm-i Hicâz (K 57/11)

Şairliğine ve şiirine olan sonsuz güveni ile Nef'î, şiir vadisinde kendisine rakip tanımamaktadır. Şiir mülkünün sultanı olan şair, başka şairlere meydan okumakla birlikte karşısına çıkmaya cüret edecek bir şair olacağını da sanmamaktadır.

Bunca demdür da'vî-i şâhib-kırânî eylerin
Bir mübâriz yok mı meydân-ı suhan tenhâ mıdur (K 6 /33)

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtihân olur (K 28/ 70)

Var mı böyle kaçide dimege cür'et ider
Şarkdan garba varınca suhan ehline şalâ (K 17/ 79)

Nef'î'nin şiirde üstünlük iddiası sadece Türk dünyasıyla sınırlı olmayıp, kendi ifadesiyle şarktan garba kadar uzanmaktadır. O kendini İran edebiyatının büyük şairleriyle bir tutmakta, hatta onlardan da üstün olduğunu iddia etmektedir. Nef'î'nin İran şairleri içerisinde özellikle Örfî-i Şirâzî'den etkilendiği bilinmektedir. Aşağıdaki beyitlerinde Nef'î, Örfî'yi beğendiğini, kendini ona denk gördüğünü hatta ondan da üstün olduğunu ifade etmektedir.

Devletüñde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pâkîze-edâ (K 17/ 81)

‘Urfi-i Rūm idüğüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu kaçıdem büleğā-yı A‘cām (K 50 /66)

Oldı nāzük-suḥanum Muḥteşem ü ‘Urfiden
N’ola reşk eyleseler Rūma ‘Irāk u Şırāz (K 57/7)

Örfi’nin dışında Nef’î’nin değer verdiği bir diğer İran şairi de Enverî’dir. Nef’î, divanında “Enverî-i asr, Enverî-i devr-i zamân, Enverî-i rüzgâr” tamlamalarıyla kendisini zamanın Enverî’si olarak ifade eder.

Ben Enverî-i devr-i zamānım n’ola olsam
Mūsā gibi şāhib-yed-i beyzā-yı zamāne (K 41/32)

Şairin sıklıkla andığı diğer İran şairi de Hakânî’dir. Hakânî’yi üstat kabul etmekle birlikte yer yer kendisini ona denk tutar hatta ondan da üstün olduğunu söyler.

Sa’âdetle sen ol Ḥākān-ı ‘ālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḥākāniden a‘lā bir ḡenā-ḡvānī (K 11/ 36)

Nef’î’nin şiirlerinde adı en çok geçen şair Kemâl-i İsfahânî’dir. O, divanda, “Kemâl, Kemâl-i İsfahânî, Hallâk-ı Maânî (“manalar yaratıcısı”, Kemâl-i İsfâhânî’nin lakabıdır) ve Şâir-i Sfâhânî” şeklinde zikredilmiştir. Asıl “manalar yaratıcısı”nın kendisi olduğunu ifade eden şair, şiirlerinin karşısında Kemâl-i İsfâfânî’nin kendi kusurlarının büyüklüğünü fark edeceğini söyleyerek ondan daha üstün olduğunu dile getirir.

Olurdu kendi kemâl-i kuşürına şāhid
Göreydi nazmumı ger şā‘ir-i Şfâhānī (K 30/ 60)

Bu şairlerden başka Nef’î’nin kendisiyle bir tuttuğu ya da üstünlük iddiasında bulunduğu İranlı şairler şunlardır: Firdevsî, Hayyâm, Zahir-i Faryâbî, Sa’dî-i Şirâzî, Vassâf, İbn-i Yemîn, Selmân-ı Savecî, Hâfız-ı Şirâzî, Nizâmî, Muhteşem-i Kâşânî, Enverî.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî (K 11/ 37)

Sa'âdetle sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkânîden a'lâ bir senâ-ı hânî (K 11/ 36)

Ne Vaşşâfım ne Firdevsî o mu'ciz-güy-ı ma'nâyım
Ki ta'bîrümle şüret kesb ider ahvâl-i vicdânî (K 11/38)

Şair, gazel sahasında Hâfız, kıtada İbn-i Yemîn gibi olduğunu eğer rubai söyleseydi, o sahada da Hayyam gibi olacağını dile getirir. Nef'î, İranlı şairlerin yanı sıra Sebki Hindî akımının önde gelen şairlerinden Feyzî-i Hindî'yi de zikretmiş ve kendisini Anadolu'nun Feyzî'si olarak nitelendirmiştir.

Hâfız u İbn-i Yemînim gazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubâ'ide olurum Hayyâm (K 50/ 65)

Mülk-i Rûmı ol kadar tutdı sevâdı şî'rimüñ
Feyzîyim güyâ ben ol Hindûstânumdur benüm (K 12/7)

Şairlik yeteneği, tarzı, edası, manalar yaratma ve ince hayaller bulması kendini tüm şairlerden üstün gören Nef'î, öldükten sonra bile etkisinin devam edeceğini yine tefahür ile şöyle dile getirir:

Ben ölürsem yine âşüfte olur halk-ı cihân
Hüsn-i ta'bîr-i zebân-ı çemen-i hâkûmden (Kıta-i kebîr 8/ 11)

(Ben ölsem de halk, mezarımdan çıkan çimenlerin ifade ettiği güzellikle kendinden geçer.) (Ünver, 1991: 69).

1.4.8. Ahenk ve Musiki

Nef'î'nin üslubunun özelliklerinden biri de ahenkli söyleyişidir. Onun şiirlerindeki ahenk kudreti, sanatının ana vasfı olarak birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Haluk İpekten, kelimelerin onun şiirinde musiki ve ahenk yeteneği kazandığını, mısralarının yüksek, ihtişamlı bir orkestra sesi verdiğini ve Nef'î'nin mükemmel ahengi anlamla birleştirme ustalığı gösterdiğini dile getirir (2012: 92). Aynı şekilde Fatma Tulga Ocak da onun kelimelerinin şiirin konusu ve ahengi ile uyuşmasına son derece dikkat ettiğini ve bunda da büyük başarı gösterdiğini söyler (1991: 17).

Aruz vezni, kafiye ve redif, klasik şiirin ritim ve ahenk oluşturan ana unsurlarıdır. Nef'î bu unsurları titizlikle kullanmakla birlikte onun şiirlerindeki ahenk ve ritim daha çok söz tekrarlarına dayanmaktadır. Ahenkle manayı uyumlu bir biçimde harmanlayan Nef'î böylelikle bir ahenk içerisinde vurgulamak istediği kavramı da ifade etmiş olmaktadır. Beyit içerisinde değişik şekillerde bir kompozisyonla yerleştirilen kelime tekrarları, anlamın etkili kılınmasında ve sese dayalı ahenk oluşturmada önemli bir rol üstlenmiştir (Selçuk, 2004: 348).

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgâh-ı Rûm
Ferş-i zemîne mertebe-i âsmân virür

Ol şeh ki şem'-i bârgehi dūd u şu'leden
Leyl ü nehâra hil'at-i nūr u duḥân virür

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarḥ âfitâba tîğ u hilâle kemân virür (K 4/24, 25, 26)

mısralarında tekrarlanan “ol şeh ki” söz grubu ile hem memduh ön plana çıkarılmış hem de kasidede söyleyişe hareketlilik kazandırılmıştır. Aşağıdaki beyitte ikinci mısra ise âşinâ ve bîgâne kelimelerinin tekrarıyla oluşmuştur.

Rind-i 'aşkız ḥâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bîgâneye bîganeyiz (G 61/5)

Nef'î Divanı'nda gerek kelime gerekse kelime grubu şeklinde birçok tekrar bulunmaktadır. Bunlardan bağlaç tekrarları dikkat çekecek derecede sık kullanılmıştır. Divanda “hem hem, ne ne, gâh gâh, gerek gerek, ya ya” bağlaçlarının tekrarı mısra içinde meydana getirdiği duraksamalarla ritim oluştururken aynı zamanda anlatılan konuyu, hareketi, sürekliliği de vurgulamıştır.

İtse Nef'î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i hâş

Hem kadeh **hem** bâde **hem** bir şüh sâkîdür gönül (G 81/5)

Ne tende cân ile sensüz ümîd-i şîhhat olur

Ne cân bedende gam-ı firkatüñle rāhat olur (G 35/1)

Nef'î Divanı'nda sıklıkla kullanılan ve şiirde ahenk oluşturan bağlaçlardan biri de atıf vavı'dır. Arapça, Farsça ve Türkçede kullanılan bu “ve bağlacı” kelimeleri, kelime gruplarını ve cümlecikleri birbirine bağlamaktadır. Ünsüzle biten kelimelerden sonra “u, ü”, ünlüyle biten kelimelerden sonra “vü” şeklinde okunan atıf vavı, sözcükler (karşıt, yakın, eş anlamlı vb.) arasında sekte meydana getirerek bir ritim oluşturur. Özellikle şiirde iki ve daha fazla sözcükle oluşturulan atıf terkiplerindeki iniş-çıkış ve dalgalanmalar anlamı vurgulayan veya dile getirilen düşünceye görsellik katan, aynı zamanda müzikalite sağlayan bir özellik eklerler (Selçuk, 2014: 2). Aşağıdaki beyitlerin ilkinde şair, Sultan Murâd'ın özelliklerini ikincisinde de kendi özelliklerini dile getirirken bağlaç vasıtasıyla güzel hasletlerin çokluğunu ifade ederken söyleyişe de ahenk katmıştır.

Firîşte-hûy **u** meh-rûy **u** sebük-rûh **u** girân-temkîn

Mülâyim tab' **u** hoş-zât **ü** suhandân **u** suhan-perver (K 20/4)

Nedîm-i bezle-senc **ü** nüktedân **u** rind **ü** hoş-sohbet

Suhan-pîrâ **vü** sihr-ârâ **vü** mu'ciz-güy **u** vahy-âver (K 20/36)

Kelime, kelime grubu, bağlaç tekrarlarının yanı sıra Nef'î Divanı'nda mısra tekrarlarına da yer verilmiştir. Matla beytinin birinci ya da ikinci mısraının, gazelin son beytinde tekrarlanması ile meydana gelen redd-i matla, hem söyleyişe ahenk katmak hem

de şiirde konu bütünlüğü sağlamak için başvurulan bir yöntemdir. Nef'î Divanı'nda 8 gazelde redd-i matla yapılmıştır. Divanda, **Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep /** Ālüfte imiş hançeri cān ile leb-ā-leb (G 13), **İhyā iden endişeyi feyz-i nefesümdür /** Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür (G 42), **Erişdi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz /** Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz (G 50), **Ġamzesi maḥmūr u çeşmi nīm-mest-i ḥāb-ı nāz /** Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz(G 57), **Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür gönül /** Ehl-i 'aşkın hāsılı sāhib-mezākıdur gönül (G 81), **Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm /** İttifāk ile gelün bir yere nev-rüz idelüm (G 88) , **Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum /** Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerāğum (G 89), **Lezzet-i vuşlat için firçat-i yāri çekemem /** Soḥbet-i bāde için renc-i ḥumārı çekemem (G 91) matlalı gazeller redd-i matla gazellerdir. Bu gazellerin tamamında matla beytinin ilk mısraının makta beytinin ikinci mısraı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle şair, şiire başladığı mısra ile şiirini tamamlamıştır.

Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür gönül

Ehl-i 'aşkuñ ḥāsılı sāhib-mezākıdur gönül (G 81/1)

....

İtse Nef'î n'ola ger gönüliyle dā'im bezm-i ḥāş

Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür gönül (G 81/5)

Nef'î Divanı'nda matla beytindeki mısraın tamamen aynısıyla değil de küçük değişikliklerle tekrar edildiği de görülmektedir.

Yoklamazsın hīç var mı **dilde dāğın yāresin**

Böyle mi gözler güzeller 'aşık-ı bī-çāresin (G 96/1)

....

Derdin izhār itmek ister dā'imā Nef'î saña

Sen de luḫ it yokla bir gün **dilde dāğın yāresin (G 96/5)**

Şūh olsa güzel gāyet ile pür-nemek olsa

Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa (G 113/1)

....

Dil-ber atı mmz u müsellem gerek amm
Nef'i hele ** olsa güzel pr-nemek olsa** (G 113/5)

Dil **haste v hem cn ile mtk-ı girişme**

Ol gmze-i cd ise hllk-ı girişme (G 131/1)

....

Bilmem nic' olur hl-i dil-i Nef'-i Őeyd

Hem **haste v hem cn ile mtk-ı girişme** (G 131/5)

Divanda hem ahenk unsuru olarak hem de anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, anlama mbalaĝa katmak gibi sebeplerle ikilemeler kullanlmtur. "kileme kurulurken ya aynı sesi veren aynı sözcük tekrar edilir yahut sesleri birbirine yakın olan, birbirini andıran sözcükler yan yana kullanılır" (Hatipoĝlu, 1981: 13) Dolayısıyla ikilemelerde ses benzerliĝi ve ses uygunluĝu önemlidir. Divanda aynı kelimenin tekrarıyla oluşturulan "badan başa, günden güne, elden ele, bir bir, deste deste, gl gl, halka halka, kat kat, sf sf, k k, yer yer" ikilemeleri ile Farsa kurala göre oluşturulmuş "gün-be-gün, gün--gün, pey-der-pey, ke--ke, reng--reng, dem--dem, ml--ml, leb- leb, leb-ber-leb, ser--ser, pey--pey, ham-be-ham, c-be-c, dem-be-dem, ham-der-ham, p-der-p, behişt-ender-behişt, bel-ender-bel, ser-te-ser, har-ender-har, zer-ender-zer, har-ender-har, hm-ender-hm, harb-ender-harb" ikilemeleri kullanlmtur.

Ne p lem-r ftb-ı mala'-i nuşret

Ki bir Őemir ile badan başa feth itdi dnyy (K 27/3)

beyitte "badan başa" ikilemesinde sürekli nsz olan "" sesinin de etkisiyle mbalaĝalı bir söyleyiş oluşturulmuştur.

Şiirde ahengi saĝlayan unsurlardan biri de ritimdir. Macit, Şiirde ritmin "Hecelerin belli sayıda beklemesiyle, vurgulu ve vurgusuz, uzun ya da kısa hecelerin düzenli diziliiyle" saĝlandĝını söyler (1996: 75). Şiirde vezin, kafiye ve redif ritim meydana getiren unsurlardır.

Klasik Şiirde hkim vezin olan aruz, temelde hecelerin uzun ve kısa oluşuna dayan

bir ritim meydana getirir. Nef'î Divanı'nda 16 aruz kalıbı kullanılmıştır. Söz konusu kalıplardan en fazla kullanılanlar ise üç veya dört tefileli yeknesak kalıpların sonlarından birer hece eksiltilerek oluşturulan Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün ve Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıplardır. Son tefileden bir hecenin eksiltilmesiyle ritmik akışkanlığın sağlandığı bu kalıplar divan şairlerinin en çok kullandığı aruz kalıplarıdır (Macit, 1996: 81). Bunların dışında divanda sık kullanılan diğer iki kalıp ise Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün ve Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıplarıdır.

Redif ve kafiye de divan şiirinde mısraların ritmik düzenlenmesine zemin hazırlayan unsurlardır. Kafiye ses, redif ise söz tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılmasıdır (Macit, 1996: 83). Nef'î Divanı'nda yer alan 144 gazelin ve 62 kasidenin tamamında kafiye kullanılmıştır. Şairin, kafiye türleri içerisinde en fazla bir uzun ünlü ve ünsüzden oluşan (âb, ân, âr, âd, ûz, gibi), günümüz şiirinde zengin kafiye, klasik şiirimizde de "kafiye-i mürdefe" adı verilen kafiye yer verdiği görülmektedir. Bu kafiyelerde "â" ünlüsüne çok yer verildiği görülmektedir. Bunun dışında da "â" ünlüsü ile yapılan kafiyelerin sıklığı da dikkat çekmektedir.

"Divan şiirinde çok bendli nazım şekillerine genel olarak musammat adı verildiği gibi matladan sonra gelen beyitlerin ilk ve ikinci mısra ortalarının, ilk mısraın sonu ile kafiyelendiği gazellere 'musammat gazel', kasidelere 'musammat kaside', mısra ortalarındaki kafiyelere de 'iç kafiye' denilmektedir" (Macit, 1996: 85). Bu tür kaside ve gazellerde iç kafiyenin sağladığı ritimle güzel bir ahenk meydana gelmektedir. Nef'î'nin bu özellikte 2 gazeli ve 2 kasidesi vardır. Söz konusu şiirlerin dördünün de vezni ortadan ikiye bölünebilen Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün kalıbıdır. Nef'î'nin, "Esdi nesîm-i nev-bahâr açıldı güller şubh-dem /Açsun bizüm de göñlümüz sâkî meded şun cām-ı Cem" matlalı kasidesi musammat kaside için en güzel örneklerdendir.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her kûşe bir bâğ-ı İrem

Yâ n'eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâğar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem (K 15/ 2, 6)

Nef'î Divanı'nda şiire ahenk dışında anlam bütünlüğü de kazandıran redifler sıklıkla kullanmıştır. Divanda 144 gazelin sadece 12 tanesi redifsiz olarak söylenmiştir. Şair, 132 gazelinde ek, kelime veya ek+kelime/kelime grubu şeklinde redifler kullanmıştır.

Bir tolı nüş it şarâb-ı *nâb gelsün çeşmüñe*

Mest olursañ nâza başla *h^vâb gelsün çeşmüñe* (G122/1)

'Âşıka ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün

Âdeme mihr ü maḥabbet bir *belâdur n'eylesün* (G 99/1)

Yâr olmayıcağ cām-ı şafāyı *çekemez dil*

Her neyse çeker böyle *belāyı çekemez dil* (G 83/1)

Yukarıdaki beyitler divanda kullanılan kelime grubu ve ek+kelime şeklindeki rediflere örnek verilmiştir. Kafiyelerdeki ve mısra içindeki uzun a (â)'ların sağlamış olduğu çıkışlarla beyitlerde ahenk oluşturulmuştur.

Beytin iki mısraının ses ve anlam yönünden denklik gösterdiği paralel yapılar da Nef'î Divanı'nda ahenk sağlayıcı unsur olarak kullanılmıştır. Paralellizm, Macit tarafından "şiir dilinde beyti oluşturan mısralar arasındaki benzer dil birliklerinin ve mütevâzin kelimelerin anlamla bütünleşen sesin eşliğinde paralel sıralanışım ifade eden bir terimdir." şeklinde tanımlamaktadır. Paralelizm divan şiirindeki tarsî sanatına da benzetilmektedir. Tarsî sanatını "divan şiirinde, dizelerdeki sözcükleri ölçü ve uyak bakımından birbirine denk getirme (mütevâzin ve mukaffa) sanatı" olarak tanımlayan Dilçin, dizelerdeki sözcüklerin sayı bakımından da birbirine eşit olması gerektiğini ve bu denkliğin sadece sözcüklerde değil tamlamalar ve Türkçe eklerde de arandığını dile getirir (Dilçin, 1991: 86). Nef'î de özellikle kasidelerinde tekdüzeliği kırmak ve şiire ahenkli bir söyleyiş ve ritim kazandırmak için sıklıkla paralel söyleyişlere yer vermiştir.

Zamîr-i cevher-i küll *gibi* sâf iz'ânı

Zülâl-i çeşme-i dil *gibi* pâk güftârı (K45/30)

Çâh-ı Bâbil **gibi** yere geçirir kûhsârı
Ebr-i tûfân **gibi** çarha çıkarır deryâyı (K 44/ 14)

Lezzet-i vuslat **için** firkat-i yâri **çekemem**
Sohbet-i bâde **için** renc-i humârı **çekemem** (G 91/1)

Yukarıdaki paralel söyleyişlerde kavramlar arasında, ortak sözlerle veya gramatik yapılarla (bağlaç, terkid, hâl ekleri...) bir bağ kurulmuştur. Kelimelerin ölçü bakımından birbirine denk getirildiği, ayrıca “lezzet-sohbet”, “küll-dil” kelimeleri arasında uyak denkliğinin de oluşturulduğu görülmektedir.

Şiirde ahengi sağlayan unsurlardan biri de ses tekrarlarıdır. Tekrarın en küçük birimi sayılan ses tekrarları “İki veya daha çok sesin aynı anda kulağa hoş gelecek bir biçimdeki uyumu” olarak tanımlanan armoni başlığında incelenmektedir. Şiirde armoniyi sağlayan unsurlar için aliterasyon ve assonans terimleri kullanılmaktadır. Aliterasyon, mısra içinde veya birkaç mısradaki aynı ünsüzlerin; assonans ise ünlülerin ahenk oluşturacak şekilde tekrar edilmesi anlamına gelmektedir (Macit, 1996: 71, 73). Armoni ile şiirlerinde musiki oluşturan şairin, anlama uygun seçtiği kelimelerin ses değerlerini de dikkate aldığını görürüz, Bu da Nef’î’nin Türkçeye hâkimiyetini gösterirken Arapça ve Farsça kelime hazinesinin zenginliğini de ortaya koymaktadır. Şairin IV. Murad’a sunduğu ve Hacı Arif Bey tarafından da bestelenmiş olan bahariyesi onun şiirindeki musikiyi gösteren güzel bir örnektir. İlk beyitte sürtünmeli ses olan “s”nin tekrarıyla oluşan aliterasyonda rüzgârın sesi hissettirilmek istenmiştir. Geniz sesleri olan “m” ve “n” seslerinin tekrardan meydana gelen armoni ile beyitteki ritme katkı sağlanmıştır. İkinci beyitte yine geniz sesleri “m ve n”nin kullanım sıklığı ile ritim oluşturulurken dönmek, raks eylemek, mestâne, peymâne kelimeleri ile bir dönüş hareketi resmedilirken “âne” kafiyeleri ile de içindeki uzun a sebebiyle sarhoşluk hissi verilmiştir. Gramatikal tekrarlar da (üçüncü tekil emir kipleri -sun, -sün ve çokluk eki -lar, -ler) beyitteki ahengi sağlamada etkili unsurlardır. Üçüncü beyitte ise “â” seslerinin kullanım sıklığı ile oluşturulan assonans söz konusudur. Uzun a’ların sağladığı çıkışlarla beyitte bir ritim sağlanmıştır.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sākī meded şun cām-ı Cem (K 15/1)

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḥum-ḥāneler
Rağş eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce nağam (K 15/4)

Ben cihān-ārā şehensāh-ı cihān-ı ma‘nāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmranıdur sözüm (K 1/25)

Divanda “cinas, iştikak, nida” gibi ses tekrarlarına dayalı sanatlarla da ahenk sağlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

2.1. SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU

1. Sözlükte alfabetik sıralama esas alınmıştır. Madde başları sola dayalı ve altı çizili olarak verilmiş, tanıklar ise ayrı ayrı numaralandırılarak gösterilmiştir.
2. Bir kelime divan içerisinde kaç defa kullanılmış ise tamamı alt alta sıralanmış ve her kelimenin temel anlamı ile -varsa- bağlamsal anlamı verilmiştir.
3. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük metnin /eserin anlam dünyasına ışık tutmak amacıyla oluşturulduğundan kelimelerin tür ve köken bilgisi verilmemiştir.
4. Arapça, Farsça sözcüklerin çoğulları, Farsça birleşik sözcükler ve Türkçe sözcüklerin türemiş biçimleri madde başı olarak alınmıştır.
5. Arapça ve Farsça tamlamalar ve kalıplaşmış ifadeler parçalanmadan bir bütün olarak değerlendirilmiş ve anlamlandırılmıştır.
6. Türkçe tamlamalarda tamlamayı oluşturan kelimelerin tek tek anlamları verilmiş; deyimler, kalıplaşmış söz grupları, birleşik fiiller ise parçalanmadan anlamlandırılmıştır.
7. Türkçe kelime ve kelime gruplarını anlamlandırmada istisnalar dışında çokluk eki (-lar/-ler) ve olumsuzluk eki (-ma/-me) dikkate alınmamıştır.
8. Deyimlerin ve söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmış fakat birleşik konumda olan kelimelerin aralarına gelen ekler ayrılmamıştır. Örneğin; minnetin çeker “minnetin çeker”.
9. Sözcüklerin gerçek anlamları sıralamada ilk olarak verilmiştir. Mecazi ve yan anlamlar // işaretinin ardından verilmiştir. Kelime ve kelime guruplarının yalnızca temel anlamı

bulunuyorsa bağlamsal anlam kullanılmadan doğrudan temel anlam verilmiştir.

10. Bağlamın veya sözcüğün anlaşılabilmesi için kimi açıklamalar yapmak gerektiğinde verilen anlamın ardından açıklamaya yer verilmiştir.

11. Özel isimler hariç diğer kelime ve kelime grupları küçük harfle başlatılmıştır.

2.2. NEF'Î DİVANI BAĞLAMLI

DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

2.2.1. A, Ā, 'A

āb:

1. āba:-a

Kaside 29
Mısra: 75
Su.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet āba
Niğāh-ı germ-i ḥabābiyla nerm olur pūlād

2. āb:

Kaside 37
Mısra: 33
Su.

Bulsa ger terbiyet-i ma' deletin āteş ü āb
Bir olur ṭab'-ı semenderle mizāc-ı ḥarçeng

3. āb:

Kaside 58
Mısra: 6
Su.

Olurdu nūh-ṭabaq-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde 'aksi niğün

4. ābsın:-sın

Terkib-bend 1
Mısra: 21
Su.

Ābsın ma'nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammā nesin

5. āb:

Gazel 11
Mısra: 6
Su.

Gelse peykān-ı ḥadeng-i yār kıalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külhēni bir ḳatre āb

6. ābdur:-dur

Gazel 11
Mısra: 7
Su.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir güne tāb

7. āb:

Kaside 4
Mısra: 24
Su.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı 'ademden nişān virür

8. āb:

Kaside 4
Mısra: 84
Su.

Her memleket ki 'adli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḥışāl-ı şubān virür

9. ābr:-ı

Kaside 5
Mısra: 45
Su.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvāci fark-ı Ferḳadān üzre

10. āb:

Kaside 10
Mısra: 65
Su.

Āb üzre vezān olsa eger şarşar-ı ḥıfzı
Emvācını zencire-i naḳş-ı ḥacer eyler

11. āb:

Kaside 31
Mısra: 132
Su.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temüz ile olur
'Ālem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

12. āb:

Kaside 45
Mısra: 27
Su.

İder şitābı ḥacil āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

13. āb:

Kaside 49
Mısra: 93
Su.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mazmūnlar
'Aceb mi itse Nef'ī nazm ile da'vā-yı sehḫārī

14. āba:-a

Kaside 54
Mısra: 61
Su.

Etse hāşiyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedīd

15. **āb:**
Kaside 55
Mısra: 64
Su.

İrmedin pāyānına pāyī kalup refţārdan
İtdi kat kat āb ile peydā degüldür nüh-ķıbāb

16. **ābı:-ı**
Kaside 61
Mısra: 16
Su.

Düşdi hāk-i Mışr u āb-ı Nīle zıll-ı re' fetūñ
Ābı Kevşer oldı anuñ hāki guyā müşk-i nāb

17. **āb:**
Kaside 49
Mısra: 13
Su // deniz, nehir.

Nesīm ol deñlü nāzūk tarh ider āb üzre emvācı
Ki levh-i sīme üstād idemez öyle ķalemkārī

18. **āba:-a**
Kaside 5
Mısra: 19
Su // nehir, akarsu.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O hüsni zülf-i pür-ħam sīne-i simīn-berān üzre

19. **āb:**
Kaside 19
Mısra: 54
Su // nehir, akarsu.

Riyāz-ı hulkıdur ol ğayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u hāk ü eşcārī gül-āb u 'ūd u 'anberdür

20. **āb:**
Kaside 31
Mısra: 10
Su // nehir, akarsu.

Böyle germāda ki deryāları huşk itdi hevā
Kūhdan zāhir ü cārī olanı şanmañuz āb

21. **āb:**
Kaside 31
Mısra: 56
Su // nehir, akarsu.

Kevkeb-i sa'd-i bülendi felek-i ħaşmete māh
Meşreb-i pāk u laţfī çemen-i devlete āb

22. **āb:**
Kaside 49

Mısra: 31
Su // kabarcık.

Degül şeb-nem zebān-ı süsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dāver-i pākīze-girdārı

āb ider:

1. **āb ider:-er**
Kaside 3
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Su hāline getirmek.

Berķ-ı tīgūñ ten-i a'dāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ħabāba ser-i bī-sāmānı

āb u hevāsı:

1. **āb u hevāsı:-sı**
Kaside 6
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Dā'imā böyle müferriħ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūh-efzā mıdır

2. **āb u hevāsı:-sı**
Kaside 52
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Ĥaste-i derd ü ğama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ķahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

āb u hevāsın:

1. **āb u hevāsın:-sı, -n**
Kaside 6
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Yoħsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdır

āb u tāb:

1. **āb u tāb:**
Gazel 11
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Güzellik, parlaklık, tazelik // su ve hararet.

Āb u tāb eksük degül şi'ründe ey Nef'ī senūñ
Yār ğāhī luţf ider ğibi saña ğāhī 'itāb

2. **āb u tāb:**
Gazel 115

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Parlaklık, güzellik.

Germ olmasun iñende felek âftâb ile
Gâlibdür aña mihr-i ruhuñ âb u tâb ile

3. **âb u tâb:**
Kaside 61
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Parlaklık, güzellik // bayındırlık, refahlık, huzur.

Âb-ı luţf u âteş-i qahruñ kifâyet itmese
Devlet-i 'Oşmâniyân bulmazdı böyle âb u tâb

4. **âb u tâb:**
Kaside 1
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Coşkunkluk, heyecan, heves.

Başlasam mi' râcını taḥkîke âb u tâb ile
Gevher-i şehvâr-ı gûş-ı Ümmühânîdür sözüüm

âb u tâb buldı:

1. **âb u tâb buldı:-dı**
Kaside 55
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Parlaklık ve güzellik bulmak.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma' rifet
Sûz-ı şî' r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

âb u tâbdan:

1. **âb u tâbdan:-dan**
Gazel 37
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzellik, parlaklık, tazelik // su ve hararet.

'Aşkı olmaz yine hâli hiç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

âb u tâb-ı Edrine:

1. **âb u tâb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Edirne'nin güzelliği, letafeti.

Maḳdemiyle Edrine taḥtın müşerref ideli
Oldı her iklîme gâlib âb u tâb-ı Edrine

âb u tâb-ı fevz-i tab'um:

1. **âb u tâb-ı fevz-i tab'um:-u, -m**
Kaside 34
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Şairliğin feyzinin letafeti, canlılığı.

Ger olsa âb u tâb-ı fevz-i tab'um tab'-ı Feyzîde
İderdi feyze müstağrak sevâd-ı mülk-i Lâhōri

âb u tâb-ı rûzgâr:

1. **âb u tâb-ı rûzgâr:**
Kaside 16
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Devrin güzel ve müsait olması.

Dîn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdu olmasa
Reşh-i kilik ü berç-ı tîğî âb u tâb-ı rûzgâr

âb u tâb-ı şemşîri:

1. **âb u tâb-ı şemşîri:-i**
Kaside 27
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Kılıcın parlaklığı.

Ḳosun şimden girü tîğim niyâma Ḥusrev-i ḥâver
Ki âb u tâb-ı şemşîri virür dehre tesellâyı

âb u türâb:

1. **âb u türâb:**
Kaside 31
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Toprak ve su.

Yine irişdi temüz oldı cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir ḥilḳate hep âteş ü bād âb u türâb

âb u türâb-ı Edrine:

1. **âb u türâb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Edirne'nin toprağı ve suyu.

Ol kadar itdi sirâyet fevz-i ḥulḳ u meşrebi
Kevşer ü müşk oldı hep âb u türâb-ı Edrine

âbâd itdügin:

1. **âbâd itdügin:-dük, -i, -n**
Gazel 73
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İmar etmek, şenlendirmek // mesut etmek, neşlendirmek.

Göñül ma'müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdüğün görsek

âbâsâ:

1. âbâsâ:

Gazel 7
Mısra: 1
Su gibi.

Açar mizâb-ı çeşmimden sirişk-i dîde âbâsâ
N'ola kendim döğerssem taşlar ile âsyâbâsâ

abdâl oldı:

1. abdâl oldı:-dı

Gazel 140
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gezgin dervîş olmak.

Oldı 'aşk-ı bîkr-i fikrümle bir abdâl âftâb
Zülf-i zühre târ u püd-ı hırka-i peşmînesi

'abd-i ser-efkendedür:

1. 'abd-i ser-efkendedür:-dür

Kaside 62
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Baş eğmiş köle, kul.

Nef î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânı tendedür eyler şenâfî rûz u şeb

âb-gîne:

1. âb-gîne:

Kaside 52
Mısra: 45
Billur, çok parlak ve şeffaf.

Berķ urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet olduğın günden 'ıyân

âb-ı 'adâleti:

1. âb-ı 'adâleti:-i

Kaside 28
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Adalet suyu, adaletin feyzi ve bereketi // adalet.

Ol dâver-i zamâne ki âb-ı 'adâleti
Gülbün-firâz-ı gülşen-i emn ü emân olur

âb-ı 'adâletüñ:

1. âb-ı 'adâletüñ:-üñ

Kaside 4
Mısra: 101

Kelime Tipi: -
Adalet suyu // adalet.

Ey dâver-i zamâne ki âb-ı 'adâletüñ
Mülk-i cihâna revnaķ-ı bâğ-ı cinân virür

âb-ı 'adliyle:

1. âb-ı 'adliyle:-i, -y, -le

Gazel 104
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Adalet suyu // adalet.

Âb-ı 'adliyle cihân bâğ-ı bihişte döñsün
Büy-ı hulkıyla şabâ micmere-gerdân olsun

2. âb-ı 'adliyle:-i, -y, -le

Kaside 31
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Adalet suyu // adalet.

Tâzelense n'ola gül gibi yine bâğ-ı cihân
Âb-ı 'adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

âb-ı âteş-pâresin:

1. âb-ı âteş-pâresin:-sin

Terkib-bend 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Ateş parçası gibi su // kırmızı ve keskin şarap.

Âbsın ma'nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammâ nesin

âb-ı çeşme-i luftı:

1. âb-ı çeşme-i luftı:-ı

Kaside 56
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Lütuf çeşmesinin suyu.

Aķsa âb-ı çeşme-i luftı ider şahrâlaruñ
Hâr-ı huşkin gonca haşâk-i dürüştin yâsemîn

âb-ı deşne-i cellâd:

1. âb-ı deşne-i cellâd:

Kaside 29
Mısra: 118
Kelime Tipi: -
Celladın hançerinin suyu.

Olurdu bulsa eger feyz-i reşha-i kâlemüm
Hayât-baħş-ı katil âb-ı deşne-i cellâd

âb-ı dîvâne:

1. **āb-ı dīvāne:**

Gazel 116

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Delî akan su (bahar mevsiminde coşkun akan su).

Hâk-i mestâne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḥāy oldu yine

āb-ı havāt:

1. **āb-ı ḥayāt:**

Kaside 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu

Bādedür zevkini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Mu'terifdir buña Hızır ile Sikender de tamām

2. **āb-ı ḥayāt:**

Kaside 47

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu.

Cihānı itmede reşh-i midādum dem-be-dem ihyā
Ney-i ḥāmeme meger āb-ı ḥayāt ile murabbādūr

āb-ı havāt ola:

1. **āb-ı ḥayāt ola:-a**

Kaside 31

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyu olmak.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḥāmeme
Dosta āb-ı ḥayāt ola 'adūya zehr-āb

āb-ı havāt olsa:

1. **āb-ı ḥayāt olsa:-sa**

Kaside 9

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyu olmak.

Yār olmayıcağ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şîşesi laht-ı ciger ü kaṭresi qandūr

āb-ı havāta:

1. **āb-ı ḥayāta:-a**

Kaside 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu

Ḥāmeme ki nazmumu ider ihyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşhası rûh-ı revān virür

āb-ı havātāsā:

1. **āb-ı ḥayātāsā:**

Kaside 13

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Abıhayat gibi, ebedi hayata sebep olan hayat suyu gibi.

Hevāsında ruṭūbet ol kadar kim her dem urduqca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

āb-ı havāt-ı fevze:

1. **āb-ı ḥayāt-ı fevze:-e**

Kaside 44

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Fevzin hayat suyu.

Ġarğ olur kevn ü mekân āb-ı ḥayāt-ı fevze
Alduğumca elüme kıl-k-i suḥan-pālāyī

āb-ı havāt-ı revān:

1. **āb-ı ḥayāt-ı revān:**

Kaside 21

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Akan ölümsüzlük suyu // cana can katan bir akarsu.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taşvīrin
Yazınca lerze ūtar elde kıl-k-i ressamı

āb-ı havāt-ı suhane:

1. **āb-ı ḥayāt-ı suhane:-e**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayat bağışlayan sözler.

N'ola Ġarğ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suhane
Lüle-i ḥāme-i Nef'î mizāb olıcağ

āb-ı havāt-ı suhan-ı Bakīdür:

1. **āb-ı ḥayāt-ı suhan-ı Bakīdür:-dür**

Kaside 3

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Bakī'nin abıhayata benzeyen şiiri.

Haşre dek āb-ı ḥayāt-ı suhan-ı Bakīdür
Añdurup zinde kılan nām-ı Süleymān Ḥānı

āb-ı havāt-ı suhanümle:

1. **āb-ı hayāt-ı suhanümle:**-ü, -m, -le

Kaside 40

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Şiirin hayat suyu // abıhayat gibi olan şiir.

Şofî nefsinı helāk eylemez tā o kadar
Zindedür āb-ı hayāt-ı suhanümle 'ālem

āb-ı hayvānı:

1. **āb-ı hayvānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

Ne nāmedür bu ki feyz-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmi 'a-i cāna āb-ı hayvānı

āb-ı hayvānsın:

1. **āb-ı hayvānsın:-sın**

Terkib-bend 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

Cür 'a-i cān-baḥşuḥna leb-teşnedür Hızır u Mesîḥ
Āb-ı hayvānsın yāḥud la 'l-i leb-i cānānesin

āb-ı 'ineb:

1. **āb-ı 'ineb:**

Kaside 62

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Üzüm suyu // şarap.

Dey faşlınuñ encāmıdır zevk u şafā hengāmıdır
Ya 'nī bahār eyyāmıdır nūş idelüm āb-ı 'ineb

āb-ı kevser:

1. **āb-ı kevser:**

Kaside 56

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Kevser suyu.

Bu kaşidem ravza-i ḥuld-ı ma 'ānıdır benüm
Nazm-ı pāki āb-ı Kevser bıkır-i fikri ḥūr-ı 'ın

āb-ı lutf:

1. **āb-ı lutf:**

Kaside 61

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

İyilik, cömertlik suyu.

Āb-ı lutf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i 'Osmāniyān bulmazdı böyle āb u tāb

āb-ı lutfuñ:

1. **āb-ı lutfuñ:-u, -ñ**

Kaside 49

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Lütuf suyu, lütufkârlık.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı lutfuñ kim
Cihānda ber-tarafdür şimdi resm-i merdüm-āzārī

2. **āb-ı lutfuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Lütuf suyu, lütufkârlık.

Ḥişmuñ ol ḡāyetdedür kim āb-ı lutfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdı sevr-i gerdümü kebāb

āb-ı muşaffā:

1. **āb-ı muşaffā:**

Gazel 77

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Saf su.

Her dilden olur āb-ı muşaffā gibi cārī
Ey Nef ī nedür sende bu pākīze-suḥanlık

āb-ı nazm:

1. **āb-ı nazm:**

Kaside 60

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Nazım suyu // şiir.

Fem-i kilkiyle ter ü taze gülistān-ı hüner
Āb-ı nazm ile şafā bulmada bustān-ı suḥan

āb-ı nazmumla:

1. **āb-ı nazmumla:-u, -m, -la**

Kaside 31

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

Nazım suyu // şiir.

Tāb-ı fikrümle şanem-ḥāne-i ma 'nā rūşen
Āb-ı nazmumla gülistān-ı taḥayyül şād-āb

āb-ı Nîle:

1. **āb-ı Nîle:-e**

Kaside 61

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Nil nehrinin suyu, Nil nehri.

Düşdi hâk-i Mısr u âb-ı Nîle zıll-ı re' fetûn
Âbı Kevşer oldı anuñ hâkı guyâ müşk-i nâb

âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı baħr-ı luţfidur:

1. **âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı baħr-ı luţfidur:-ı, -dur**
Kaside 55
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Çok dalgalı lütuf denizinin temiz suyu.

Ol ki âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı baħr-ı luţfidur
Çehre-şüy-ı şeqkat ü keştî nigün-sâr-ı 'itâb

âb-ı revân:

1. **âb-ı revân:**
Kaside 50
Mısra: 117
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

Şâfdur âb-ı revân gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken kalem-i çâpük ü zibende-ħurâm

2. **âb-ı revân:**
Kaside 5
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

İder şâh-ı bahârûñ dirhem-i bî-sikketin câri
Döker ezhâr-ı bādâmı şabâ âb-ı revân üzre

3. **âb-ı revân:**
Kaside 61
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

Çarħ iderdi cüybâr-ı tîğüñ üstinde karar
Ber-karâr olsa eger âb-ı revân üzre ħabâb

âb-ı revândur:

1. **âb-ı revândur:-dur**
Kaside 31
Mısra: 115
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak // şiir (akıcı, ince şiir).

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'arum
Ĥâr u ĥasdur anuñ üstinde ĥurûf u i'râb

2. **âb-ı revândur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak (canlılık vermesi bağlamında).

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki luţfa
Güyâ çemen-i 'aleme bir âb-ı revândur

âb-ı revândur:

1. **âb-ı revândur:-ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak // şiir (akıcı, ince şiir).

Bir gülistândur ĥayâlüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistânüñ laţif âb-ı revândur sözü

âb-ı ruh-ı cevher-i 'âlem:

1. **âb-ı ruh-ı cevher-i 'âlem:**
Kaside 23
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Âlemin özünün, esasının övüncü.

Ta'bir idemem şafvet-i âyine-i tab'ın
Mir'ât-ı Ĥudâ âb-ı ruh-ı cevher-i 'âlem

âb-ı ruh-ı kâşâne-i cennet:

1. **âb-ı ruh-ı kâşâne-i cennet:**
Kaside 34
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Cennet köşkünün iftihar vesilesi.

Şafâ-yı şuffası âb-ı ruh-ı kâşâne-i cennet
Duĥân-ı micmeri gîsü-yı ĥam-ender-ĥam-ı ĥürî

âb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü âyin-i Peşeng:

1. **âb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü âyin-i Peşeng:**
Terkib-bend 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Peşeng'in töresinin ve Cem'in devletinin övüncü.

Merĥabâ ey yâdgâr-ı meclis-i devrân-ı Cem
Âb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü âyin-i Peşeng

âb-ı rüy-ı ümmet-i âħir-zamânîdür:

1. **âb-ı rüy-ı ümmet-i âħir-zamânîdür:-dür**
Kaside 1
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Âħir zaman ümmetinin yüz suyu, övünme vesilesi.

Olalı Peyğam-ber-i âħir zamâne na't-gü
Âb-ı rüy-ı ümmet-i âħir-zamânîdür sözü

âb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrînüm içürsem:

1. **āb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrînüm içürsem:** -se, -m

Kaside 5

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Tatlı nazmın kılıcının suyunu içirmek // (kılıcın çeliğine gerekli sertliğe ulaşması için su verilmesinden hareketle) öldürmek.

İçürsem düşmene ger āb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrînüm
İder hâkinde gavgâyı hümâlar üstüñ'ân üzre

āb-ı tîğ-ı tâbdâruñla:

1. **āb-ı tîğ-ı tâbdâruñla:** -u, -ñ, -la

Kaside 27

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Parlak kılıcın suyu (kılıç yapımında çeliğe su verilmesi dolayısıyla).

'Aceb def' itdün el-hâk āb-ı tîğ-ı tâbdâruñla
Sevâd-ı düşmen itmişken dimâğ-ı mülki sevdayî

āb-ı zemzemen:

1. **āb-ı zemzemen:** -den

Kaside 47

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Zemzem suyu.

Tavâfa Ka'be-i küyuñ be-kavl-i Bâkî-i merhûm
Derün-ı dilde niyyet āb-ı zemzemen muşaffâdur

āb-ı zer:

1. **āb-ı zer:**

Kaside 57

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Altın suyu, yaldız.

Her seher dehre tülü' itmege āb-ı zer ile
Destine re'y-i münîrinden alur hâtt-ı cevâz

āb-ı zülâl-i çemenistân-ı cihân:

1. **āb-ı zülâl-i çemenistân-ı cihân:**

Kaside 24

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesinin tatlı suyu.

Suhanum āb-ı zülâl-i çemenistân-ı cihân
Tab'um âteşkede-i sine-i süzân-ı felek

'abîr-efşân olur:

1. **'abîr-efşân olur:** -u, -r

Kaside 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Güzel koku saçmak.

Şabâ gerd-i gülîstân ile varsa bāğ-ı Rıdvâna
'Abîr-efşân olur pîrâhen-i hür-ı cinân üzre

'abîr-efşân u 'anber-pâş olurdu:

1. **'abîr-efşân u 'anber-pâş olurdu:** -u, -r, -dı

Kaside 18

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Güzel koku saçmak.

Güzâr itse ger andan soñra bāğ u rāğ-ı firdevse
'Abîr-efşân u 'anber-pâş olurdu ceyb-i havrâya

'abîr-i ceyb-i gîsü-vı bütân-ı Cîn ü Ferhârı:

1. **'abîr-i ceyb-i gîsü-yı bütân-ı Cîn ü Ferhârı:** -ı

Kaside 13

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ferhar'ın ve Cîn'in güzellerinin saçlarındaki güzel koku.

Ğubârı ol kadar hoş-bü ki añdurmaz dem-i şubha
'Abîr-i ceyb-i gîsü-yı bütân-ı Cîn ü Ferhârı

ablak-süvâr-ı rüzgâr:

1. **ablak-süvâr-ı rüzgâr:**

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Zamanın gösterişli ata bineni // zamanın kahraman, yiğit kişisi.

Ablak-süvâr-ı rüzgâr aşüb-ı Rüm u Zengbâr
Leşker-şikâr-ı kâmkâr Behrâm-ı Āfrîdün-'alem

āb-rüy-ı şu'arâ:

1. **āb-rüy-ı şu'arâ:**

Kıt'a 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şairlerin iftihar vesilesi, övüncü.

Āb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim
Münhaşırdir aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan

'acabâ:

1. **'acabâ:**

Kaside 17

Mısra: 16

Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.

Ṭayy ider 'ālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çālāk olur mı 'acabā

'aceb:

1. **'aceb:**

Kaside 47

Mısra: 72

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül aşüfte yār ālüfte çeşm-i baht ise hufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

2. **'aceb:**

Kaside 47

Mısra: 72

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül aşüfte yār ālüfte çeşm-i baht ise hufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

3. **'aceb:**

Kaside 47

Mısra: 72

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül aşüfte yār ālüfte çeşm-i baht ise hufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

4. **'aceb:**

Gazel 45

Mısra: 5

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Söyleşülmez nıgeh-i şūhı 'aceb müstağnī
Ne zebān-ı dil ü ne şıve-i dil-h'yāh bilür

5. **'aceb:**

Kaside 38

Mısra: 93

Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.

Ne miqdārın bilür ne qadr-i güftarı 'aceb bātil
Mesihā geçinür ammā hār-i Deccāl ile tev'em

6. **'aceb:**

Kaside 41

Mısra: 3

Acaba.

'Älemde 'aceb sencileyin bir daği var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

7. **'aceb:**

Kaside 11

Mısra: 55

Şaşırtan, hayrette bırakan.

'Aceb şun'-ı İlähî bü'l-'aceb terkibidür zırā
Muşavver şu'le didārı mücessem bād-ı yekrānı

8. **'aceb:**

Kaside 19

Mısra: 13

Şaşırtan, hayrette bırakan.

İkisi de 'aceb şun'-ı İlähîdür melāhatde
Biribirine gālib biribirinden 'aceb-terdür

9. **'acebdır:-dir**

Gazel 11

Mısra: 4

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Nār-ı āhum tıtdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-қarār olmaқ 'acebdır āteş üstinde ḥabāb

10. **'acebdır:-dir**

Gazel 47

Mısra: 7

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdır 'ālemiñ ḥālī
Le'ime muğtenem dirler kerime muḥtezel dirler

11. **'aceb:**

Kaside 20

Mısra: 73

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ol isti'dād ile ammā 'aceb tırfā temāşādur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yāve-gū қаşmer

12. **'aceb:**

Kaside 33

Mısra: 30

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Қaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
'Uşşāқи 'aceb tā'ife-i bî-ser ü pādur

13. **'aceb:**

Kaside 43

Mısra: 32

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

O terkib ile beş biñ yıl mukaddem gelse dünyāya
'Aceb çoban olurdı güsfend-i қаvm-i 'Äd üzre

14. **'aceb:**

Gazel 51

Mısra: 4

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ġamdan āzād olmağa bilmem ne çäre eylesek
Қaldı hayrette 'aceb bî-çäre düşdi göñlümüz

15. **'aceb:**

Kaside 47

Mısra: 128

Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Muḳallid maşhara muḏḫik tatalum Mantıḳı olmuş
Nice molla olur ol ḫar ‘aceb biḫüde da ‘vâdur

16. ‘aceb:
Kaside 46
Mısra: 19
Acaba.

Cennet olmuş tatalum var mı ‘aceb cennetde
Böyle bir ḫaşr-ı şafâ-güster-i ṭurfa-âyîn

17. ‘aceb:
Gazel 2
Mısra: 6
Acaba.

Bağladı boynına zülfini ḫamâ’ il yerine
Bu bahâneyle ‘aceb def’-i gezend itdi şabâ

18. ‘aceb:
Kaside 20
Mısra: 70
Acaba.

Ne siḫr itdün yine sözde hezâr aḫsente ey Nef’î
Senün gibi ‘aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

19. ‘aceb:
Kaside 47
Mısra: 5
Şaşırtıcı, acayip.

‘Aceb mecmû’a-i sırr-ı İlähidür ḫaḳıkatde
Ki her ne güne isti’ dâd dirseñ anda peydâdur

20. ‘aceb:
Gazel 4
Mısra: 9
Öyle bir.

‘Aceb tiryâk-i nâfi’dür cihânuñ zehr-i ḫahrına
Ḳoma Nef’î elüñden rind iseñ mänend-i Cem şahbâ

21. ‘aceb:
Kaside 19
Mısra: 60
Öyle bir.

Zebânüm lâldür ta’rif-i ṭab’-ı nüktedânında
‘Aceb şâhenşeh-i nâzük-dil ü ḫoş-zât-ı serverdür

22. ‘aceb:
Kaside 43
Mısra: 25
Öyle bir.

‘Aceb ḫüsn-i tedârik eyledi bi’llâh ‘aşḳ olsun
Felâṭün olsa ger olmazdı bu güne reşâd üzre

23. ‘aceb:
Kaside 47

Mısra: 48
Öyle bir.

Şadâ-yı zeng-i şâhinden gelür kebk-i derî rakşa
Zamân-ı ‘adl ü inşâfi ‘aceb devr-i ṭarab-zâdur

24. ‘aceb:
Gazel 13
Mısra: 8
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-âşüb ile ol zülfi perişân
Şunmaḳda ‘aceb ‘âleme dîvân-ı müretteb

25. ‘aceb:
Gazel 83
Mısra: 7
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

‘Aşḳ âfet-i ‘aḳl oldı ‘aceb ṭurfa belâdur
Hem silsile-i zülfi dü-tâyi çekemez dil

26. ‘aceb:
Kaside 38
Mısra: 100
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Muḫaşşal böyle bir ebleḫ-firib-i rüzgâr olmaz
‘Aceb ḫalk eylemiş ḫaḳḳâ Ḫudâ-yı a’lem ü aḫkem

27. ‘acebdür:-dür
Kaside 41
Mısra: 67
Şaşırtıcı, acayip.

Molla ne ‘aceb bilmese ammâ bu ‘acebdür
Hiç olmaya bir nâḳıd-ı kâlâ-yı zamâne

28. ‘aceb:
Kaside 20
Mısra: 63
Şaşırtıcı, hayrette bırakan.

‘Aceb maṭbû’u dil-keşdür ser-â-pâ ḫüsn-i endâmı
Biribirinden a’lâ vü laṭif ü nâzük ü ḫoş-ter

29. ‘acebdür:-dür
Kaside 27
Mısra: 100
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Görüp bu silk-i mürvârid-i pür-tâbı ḫicâbından
‘Acebdür ḫâke şalmazsa felek ‘ıḳd-ı Süreyyâyı

30. ‘acebdür:-dür
Kaside 36
Mısra: 58
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Edâ-yı medḫüñe ṭâkat mı var zebânümde
‘Acebdür olmadıḡum ḫahr-ı dehr ile ebkem

31. 'aceb:
Gazel 107
Mısra: 2
Acaba.

Gördüğün 'aşık ider bir büt-i ra'nāsın sen
'Aceb üftādesi çok dil-ber-i yektāsın sen

32. 'aceb:
Gazel 112
Mısra: 3
Acaba.

Turmaz döner cām-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zāhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercānım yine

33. 'aceb:
Gazel 113
Mısra: 3
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Hübāne 'aceb lāzımedür cāzibe-i dil
Ansuz bakamam hüsni ile mihr-i felek olsa

34. 'aceb:
Kaside 14
Mısra: 25
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Kim habāb-ı ber-ķārar olmuş aña her çāderi
Bir 'aceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senūñ

35. 'aceb:
Kaside 27
Mısra: 67
Öyle bir.

'Aceb def' itdūñ el-ħaķ āb-ı tiğ-i tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāğ-ı mülki sevdāyī

36. 'aceb:
Kaside 46
Mısra: 29
Öyle bir.

Bu maħalde 'aceb evşāfına çeşbān görünür
N'ola bu beytini Bāķinūñ idersem tazmīn

37. 'aceb:
Kaside 17
Mısra: 82
Acaba.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sūrīn-ferbih
'Aceb endāmı güzel şūh-ı cihāndur ħaķķā

38. 'aceb:
Kaside 20
Mısra: 6
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı şāhib-dil
'Aceb zībende envā'-ı hūnerle zātı ser-tā-ser

39. 'aceb:
Kaside 43
Mısra: 3
Şaşılacak şekilde.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luţf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden şofra hüsni-i 'timād üzre

40. 'aceb:
Kaside 43
Mısra: 3
Şaşılacak şekilde.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luţf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden şofra hüsni-i 'timād üzre

41. 'aceb:
Kaside 19
Mısra: 6
Öyle bir.

Biri Sulţān Maħmūd u biri Sulţān Muħammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

42. 'aceb:
Kaside 47
Mısra: 70
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Nigāhı āfet-i dīn ğamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu güne şūħa dil virmek 'aceb derd özge sevdādur

'aceb gelür:

1. 'aceb gelür: -ü, -r
Kaside 62
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Garip gelmek, garipsemek.

Tab 'um gibi bir dürr-i pāk olmaķ revā mı zīr-i ħāķ
Oldum bu ğamla ben helāk ammā gelür ğayra 'aceb

'aceb mi:

1. 'aceb mi:
Gazel 27
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılmı mı?

Ĝamze maħmūr u girişme sākī vü müjĝān mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'aşık-ı ħayrān mest

2. 'aceb mi:
Gazel 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılmı mı?

Dünyâyı esir itdi o reftâr ‘aceb mi
Vağf olsa temâşasına evkât-ı kıyâmet

3. **‘aceb mi:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Biz reh-i ‘aşk içre terk-i ser kılan ‘âşıklarız
Çıkmasa Ferhâdveş başa ‘aceb mi kârimuz

4. **‘aceb mi:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Gün gibi başı göge irse ‘aceb mi şimdi
Mazhar-ı ‘âtifet-i zıll-ı Hudây oldu yine

5. **‘aceb mi:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Aceb mi düşse âteş âşyân-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı hân mân-süzü

6. **‘aceb mi:**
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hayradur niyyeti her demde ‘aceb mi olsa
Böyle bir câmi’-i hoş-ıtarlı u lafife bânî

7. **‘aceb mi:**
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cihân bir tâze revnağ buldı bir rûh-ı muşavverle
‘Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâh-ı Ken‘ânî

8. **‘aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Dilüm kân-ı ma‘ârifdür hayâlüm baħr-ı ma‘nâdur
‘Aceb mi haşre dek eylerse ger hâmem güher-bârî

9. **‘aceb mi:**
Kaside 32
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Görünce müy-ı şikâfi-i fikr-i bâriküm
‘Aceb mi muhkem olursa ger i‘tikâd-ı hâkîm

10. **‘aceb mi:**
Kaside 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cihân-ı cüd u himmetdür ‘aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ‘im luğf u ihsâna müheyâdur

11. **‘aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Aceb mi mübtelâ-yı lerze-i mevc olsa endâmı
Giriftâr-ı teb-i reşk itdi tab‘uñ baħr-ı zehârî

12. **‘aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

İrişdi pertev-i feyz-i bahâr âyine-i çarha
‘Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tîreden ‘ârî

13. **‘aceb mi:**
Kaside 54
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Uğde-i reşk ü hâsed yok dil-i bî-bâkümde
Olmasa nazm-ı selisümde ‘aceb mi ta‘kîd

14. **‘aceb mi:**
Kaside 58
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Aceb mi olmasa âlemde mişl ü mânendi
Kaşîdede bir olur beyt-i nâdirü’l-mazmûn

15. **‘aceb mi:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Aceb mi Nef‘iyâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ‘aşk ile şehâbâsâ

16. **‘aceb mi:**
Gazel 86
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hem nükte-senc-i nâdire-güy-ı zamâneviz
Tutsa 'aceb mi 'âlemi efsânemüz bizüm

17. **'aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: 33
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hâk-i pâyum sürme eylerse 'aceb mi rûzgâr
'Unşur-ı rûh-ı Kemâl-i İşfahânîdür sözüm

18. **'aceb mi:**
Kaside 23
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

19. **'aceb mi:**
Kaside 30
Mısra: 87
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

'Aceb mi tab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nîsânî

20. **'aceb mi:**
Kaside 32
Mısra: 72
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cenâb-ı dergeh-i dâniş- penâhuña tab'um
'Aceb mi eylese da'vâ-yı intisâb-ı kadîm

21. **'aceb mi:**
Kaside 34
Mısra: 31
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

'Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse 'ömrinde
Mücerred bu şerefle âstân-rübân ma'zûrî

22. **'aceb mi:**
Kaside 43
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luftî carîdür dil-i nâşâd u şâd üzre

23. **'aceb mi:**
Kaside 47
Mısra: 45
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Göñül şayd itmeden kılsa 'aceb mi bîm-i kahrıyla
Gerek zülf-i dil-âvîz ü gerek hatt-ı dil-ârâdur

24. **'aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: 94
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Edâsı âb içinde yer yer âteş-pâre mazmûnlar
'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vâ-yı şehhârî

25. **'aceb mi:**
Kaside 52
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Ka'be-i İslâmdur dirsem 'aceb mi şâhibin
Şeyhü'l-islâm eylemiş luft-ı Hudâ-yı müste'ân

26. **'aceb mi:**
Kaside 52
Mısra: 116
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

'Arşa-i medh ü şenânın haddi yok pâyânı yok
Peyk-i endîşe 'aceb mi olsa bî-tâb ü tüvân

27. **'aceb mi:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hem-dem-i şâh-ı cihân olsa 'aceb mi rûz u şeb
Zâtı bir mecmû'adur ahlâk-ı nâ-mahşûrdan

28. **'aceb mi:**
Gazel 99
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Göñli dil-berden kesilmese 'aceb mi 'âşıkûñ
Gamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n'eylesün

29. **'aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: 34
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Nesîmi gâret itmiş nûkhet-i gîsü-yı hûbânı
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'attârî

30. **'aceb mi:**
Gazel 39
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

‘Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasak râğbet
Bizüm Nef’î gibi bir şâ‘ir-i zer-düzumuz vardır

31. ‘**aceb mi:**
Kaside 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

Ėam gitse ‘aceb mi yine ‘ıyd-ı ramazândur
‘ıyd-ı ramazân revnağ-ı bâzâr-ı cihândur

32. ‘**aceb mi:**
Kaside 21
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

‘Aceb mi ditrese havfî ile çarhuñ endâmı
Aşıldı küngüre-i ‘arşa tîğ-ı Behrâmı

33. ‘**aceb mi:**
Kaside 30
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

‘Aceb mi hâmesine Hızr-ı pey-ğuceste disem
Ki gezdüğü yeri itmiş riyâz-ı Rıdvânı

34. ‘**aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

‘Aceb mi ferşine âyîne-i ‘âlem-nümâ dirsem
Nümâyân kudsiyân-ı âsmânuñ nağş-ı esrârı

35. ‘**aceb mi:**
Gazel 7
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

Kemâna döndü kıddim târa beñzer za‘fdan cismim
‘Aceb mi nâle kılsam bezm-i ‘aşkıñda rebâbâsâ

36. ‘**aceb mi:**
Gazel 50
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde ‘aceb mi
Olmazsa her eyyâmda ger ‘âlem-i nev-rüz

37. ‘**aceb mi:**
Kaside 19
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

Du‘â-yı devletüñ itse ‘aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du‘â emr-i muğarrerdür

‘aceb midür:

1. ‘**aceb midür:-dür**
Gazel 85
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

Meşk istemezse muṭrib-i hâmem ‘aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüüm

2. ‘**aceb midür:-dür**
Kaside 21
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mi, şaşılır mı?

‘İnâyet-i ezelîdür bu güne fetḥ u zafer
‘Aceb midür ger olursa ḥuceste encâmı

‘aceb midür ki:

1. ‘**aceb midür ki:**
Kıt‘a-ı Kebir 9
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı ki?

‘Aceb midür ki andan daḥi pervâz itse dehşetle
Ḥaberdâr olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bâzından

‘aceb-ter:

1. ‘**aceb-terdür:-dür**
Kaside 19
Mısra: 14
Daha şaşılacak, daha hayrette bırakacak.

İkisi de ‘aceb şun ‘-ı İlahîdür melâhatde
Biribirine gâlib biribirinden ‘aceb-terdür

‘Acem:

1. ‘**Acem:**
Kaside 36
Mısra: 7
İran ülkesi.

‘Acem degül ‘Arab u Hind ü Çin ü Bulğarı
Saña müsahḥar ider hep elüñdeki ḥâtem

acı:

1. **acı:-r, -**
Gazel 117
Mısra: 2
Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Ġamze ŧundukça elin ħabza-i ġaddāresine
Acır aġyār daħi ‘āŧıħ-ı bī-ħāresine

‘āciz:

1. ‘āciz:

Gazel 14

Mısra: 3

Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

Ol ‘ilāc itmekte ‘āciz derdimüñ meftünü ben
İkimiz de ħırtılırduk geħse dermāndan ŧabīb

2. ‘ācizdür: -dür

Kaside 11

Mısra: 53

Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

Süvār oldukça taŧvīrinde ‘ācizdür muŧavvirler
Ne deñlü diħħat eyleser eger Bihzād eger Mānī

3. ‘ācizim: -im

Kaside 14

Mısra: 81

Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

‘Ācizim ħaħ üzre evŧāfuñda ħālā kim benim
‘Ālem-i endiŧenüñ ‘allāme-i dāniŧveri

4. ‘ācizim: -im

Kaside 44

Mısra: 63

Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

‘Ācizim Ĥusrev-i ma‘nā iken evŧāfuñda
Bāri taħħik ideyin dā‘iye-i ma‘nāy

‘āciz kala:

1. ‘āciz ħala: -a

Kaside 7

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

Aciz kalmak, gücü yetmemek, çaresiz duruma düşmek.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuħkı ‘āciz ħala yārāne idince tefhīm

‘āciz-nüvāz u takviyet-güster olsa:

1. ‘āciz-nüvāz u taħviyet-güster olsa: -sa

Kaside 22

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Aciz kimseleri hoŧ tutmak ve onları desteklemek.

Ger olsa himmeti ‘āciz-nüvāz u taħviyet-güster
Kebüter cürre-ŧāhīn gibi ŧayd eylerdi ŧah-bāzı

‘acz:

1. ‘aczi: -i

Kaside 9

Mısra: 109

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Yok ‘aczi yine ŧab‘imuñ endiŧeden aŧlā

Gerħi sitem-i ħarħ ile bī-tāb u tüvāndur

2. ‘aczüme: -ü, -m, -e

Kaside 14

Mısra: 79

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

‘Aczüme bir ħüccet alurdım eger ehl olsalar

Rüzġāruñ yāve-sencān-ı fażilet-güsteri

3. ‘acz:

Kaside 23

Mısra: 50

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ben dām-ı taħayyürde ħalam böyle giriftār

‘Acz ile olam muŧtarib ü muŧtar-ı ‘ālem

4. ‘aczüme: -ü, -m, -e

Kaside 37

Mısra: 57

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ben de ıħrār iderin ‘aczüme evŧāfuñda

ŧöyledür n’eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

5. ‘aczüme: -ü, -m, -e

Kaside 38

Mısra: 81

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Benim de ‘aczüme var i‘tirāfum lik ŧevħumdan

Ĥulūŧum bundan özge nice taħħik eylesem bilmem

6. ‘aczüm: -ü, -m

Kaside 41

Mısra: 87

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

El-minnetü li‘llāh ki yokdur hele ‘aczüm

Olsa ne ħadar ħaŧmum eŧirā-yı zamāne

7. ‘aczini: -i, -n, -i

Kaside 44

Mısra: 55

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Bilürin ‘aczini endiŧemüñ ammā n’ideyin

Yenemem ŧab‘-ı hevesnāk u dil-i ŧeydāy

8. ‘aczümi: -ü, -m, -i

Kaside 44

Mısra: 65

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ƙuvvet-i tab'umu medhũnde olan 'aczümi gör
Bilesin tâ ne imiş şu 'bede-i Mevlâyı

9. 'acz:

Kaside 5

Mısra: 79

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Sözüm her dem budur 'acz u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden sonra hâk-i âstân üzre

10. 'acz:

Kaside 59

Mısra: 65

Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ma'zûr ola medhũnde olan 'acz u kuşûrum
Tab'um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

aç:

1. açınca:-ınca

Kaside 8

Mısra: 27

Açık hâle getirmek.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'âşıkın
Küşte-i şemşir-i nâz u nâvek-i müjgân bulur

2. açar:-ar

Gazel 1

Mısra: 5

Oluşmak, ortaya çıkmak.

Her nefesde hançer-i bürrân gibi bir zaħm açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

3. açma:-ma

Gazel 122

Mısra: 9

Açık hâle getirmek.

Rind iseñ Nef'î humâr-ı bâdeden açma gözüñ
'Âlemüñ hâli hayâl-i h'âb gelsün çeşmüñe

4. açdı:-dı

Gazel 127

Mısra: 13

Söylemek, açıklamak.

Açdı hurrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

5. açsun:-sun

Kaside 15

Mısra: 2

Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

Esdî nesîm-i nev-bahâr açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönlümüz sâkî meded şun câm-ı
Cem

6. açar:-ar

Kaside 45

Mısra: 20

Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

Nesîm-i gonca-güşâ gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

7. açmış:-mış

Kaside 15

Mısra: 28

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Mey âteş-i seyyâledür minâ kadehle lâledür
Yâ gonca-i pür-jâledür açmış nesîm-i şubh-dem

8. açınca:-ınca

Kaside 13

Mısra: 90

(Bir işi, bir tesisi) kurup faaliyete geçirmek.

Nice yıl istese sihri öğredür Hârûta endişem
Açınca çârsü-yı fitnede dükkân-ı saħhârı

9. açsa:-sa

Kaside 13

Mısra: 34

(Bir işi, bir tesisi) kurup faaliyete geçirmek.

Nesîmi gâret itmiş nûkhet-i gîsü-yı hûbânı
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'atfârı

10. açdı:-dı

Kaside 26

Mısra: 3

Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

'Âlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyâmı besîm

açıl:

1. açıl:

Gazel 129

Mısra: 2

Ferahlamak, rahatlamak.

Turna ey dil böyle âh u zâr ile nev-rûzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rûzda

2. açıldı:-dı

Kaside 30

Mısra: 85

Ferahlamak, rahatlamak.

Açıldı gonca-i hâtır nesîm-i lutfuñ ile
N'ola iderse zebânüm hezâr destânı

3. **açıldı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 4

Ferahlamak, rahatlamak.

Şiḥhati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldu
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sinede ḡam

4. **açılmadıḡ:-ma, -duḡ**

Kaside 52

Mısra: 81

Ferahlamak, rahatlamak.

Ḡonceveş açılmadıḡ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi ḡülsitān

5. **açılma:-sa**

Kaside 58

Mısra: 22

Ferahlamak, rahatlamak.

O deñlü ḥurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılma feyz-i nesīm-iyle bir dil-i maḡzün

6. **açıldı:-dı**

Kaside 29

Mısra: 17

Açık hāle gelmek.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi deriçe-i bīdād

7. **açıldı:-dı**

Kaside 32

Mısra: 2

Açık hāle gelmek.

Nedür bu feyz-i cihān-gİR u bu neşāt-ı 'amīm
Meger açıldı der-i luḡf-ı kirdḡār-ı kerīm

8. **açılup:-up**

Kaside 60

Mısra: 1

Açık hāle gelmek.

Bir seḡer kim açılup defter-i dīvān-ı suḡan
Geçdi yerli yerine şāhib-i erkān-ı suḡan

9. **açılup:-up**

Gazel 116

Mısra: 7

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Açılup gonca n'ola çāk-ı girībān itse
'Andelībān-ı cemen naḡme-serāy oldu yine

10. **açıl:**

Gazel 142

Mısra: 7

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāḡ-ı dilüñ göster
Derünuñda ḡoma rind iseñ efkār-ı ḡam-endüzü

11. **açıldı:-dı**

Gazel 143

Mısra: 5

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebze de ḡüyā
Döşendi bezmgāh-ı 'āleme bir naḡ'-ı zerdüzü

12. **açıl:**

Kaside 15

Mısra: 20

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Her nev-reside şāḡ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luḡf et açıl sen daḡı gül ey serv- ḡadd ü ḡonca-fem

13. **açıldı:-dı**

Kaside 15

Mısra: 1

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Esdı nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubḡ-dem
Açsun bizüm de ḡöñlümüz sākı meded şun cām-ı
Cem

14. **açılmış:-miş**

Kaside 19

Mısra: 10

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki ḡonca-i terdür

15. **açılur:-u, -r**

Kaside 46

Mısra: 5

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Yaz u ḡış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

16. **açıldı:-dı**

Kaside 62

Mısra: 5

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden çıkmak.

Açıldı bāḡuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ḡurma pey-ā-pey der-'akeb

17. **açıldı:-dı**

Gazel 105

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak.

Esdî nesîm-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabâ güldi açıldı nesteren

18. **açılsa:-sa**

Gazel 120

Mısra: 6

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak.

Beñzerdi nihâl-i kadûne zülf ü ruhuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nârvên üzre

19. **açıldı:-dı**

Gazel 142

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak II gülmek (talihin açılması bağlamında).

Bahâr irdi yine esdî nesîm-i şubh-ı nev-rûzî
Açıldı 'âlemün gül gibi güldi baht-ı firûzî

20. **açıldıuçka:-duçka**

Kaside 49

Mısra: 19

Açık hâle gelmek // (çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak.

Açıldıuçka görünür mühr-i alı Hüsrev-i 'aşkuñ
Berât-ı şevk-ı bülbüldür degüldür gonca tûmârî

ad:

1. **adı:-ı**

Müfret 9

Mısra: 2

İsim, san.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

2. **adın:-ın**

Müfret 18

Mısra: 1

İsim, san.

Hey ne 'âdil şâhsın ey şâh-ı 'âdil kim adın
Emn ü şer' ü dâd u 'adl içinde kılmışdır Murâd

3. **adım:-ı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 15

İsim, san.

Neden 'âr eylemek yanuñda yâd olduğca yâ adım
Dimez misin kıyâmetde Hudâ senden ala dâdım

ad kovam:

1. **ad koyam:-a, -m**

Kaside 29

Mısra: 100

Kelime Tipi: **Deyim**

Ad bırakmak, nam yapmak, bir alanda ün kazanmak.

Olunca medh ü senâsına haşr idüp nazmum
Koyam zamânedede i' câz-ı nuṭṭ ile bir ad

a'dâ:

1. **a'dâsı:-sı**

Kaside 3

Mısra: 119

Düşmanlar, hasımlar.

Ola a'dâsı zebûn baht-ı cihângîri kavî
Olmaya lâzîme-i devletinüñ noḡşânî

2. **a'dâ:**

Kaside 8

Mısra: 77

Düşmanlar, hasımlar.

Pây-mâl eyler yürür a'dâ kelâm-ı pākîmi
Her sözümm ammâ yine qâdr-i dür-i gâltân bulur

3. **a'dâya:-y, -a**

Kaside 9

Mısra: 121

Düşmanlar, hasımlar.

A'dâya midâd-ı kalemüm reşha-i semmdür
Aḡbâba şemîm-i suḡanum nükheth-i cândur

4. **a'dâ:**

Kaside 17

Mısra: 138

Düşmanlar, hasımlar.

Dilleri bâr-ı şanavber gibi şad pâre olur
Tiğ-ı bürrânımı yâd eyledügince a'dâ

5. **a'dâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 58

Düşmanlar, hasımlar.

Şafâ-yı cāvîdânîdür neşât-ı luṭfi aḡbâba
Belâ-yı nâgehânîdür ḡayâl-i tiğî a'dâya

6. **a'dâya:-y, -a**

Kaside 19

Mısra: 77

Düşmanlar, hasımlar.

Nice a 'dāya gālib olmasun Nef'î-i bî-pervā
Ki meddāh-ı Şāhenşāh-ı cihan-gîr ü muzafferdür

7. a 'dāya:-y, -a

Kaside 21

Mısra: 32

Düşmanlar, hasımlar.

Şununca lutf ile aḥbāba cām-ı Cemşidi
Çekince ḥışm ile a 'dāya tîğ-ı Behrāmı

8. a 'dāya:-y, -a

Kaside 25

Mısra: 102

Düşmanlar, hasımlar.

Geh Stanbül ola gāhî Edrine cevlāngehi
Geh çeküp a 'dāya şemşir eyleye 'azm-i cihād

9. a 'dādan:-dan

Kaside 27

Mısra: 109

Düşmanlar, hasımlar.

Murād-ı Pādişāhî üzre a 'dādan alıp kîni
Yine devletle teşrif eyleye şadr-ı mu 'allāyı

10. a 'dānuñ:-nuñ

Kaside 27

Mısra: 77

Düşmanlar, hasımlar.

Ġubār-ı pāy-ı 'askerle gözin kör eyle a 'dānuñ
Düşünde görsün a 'yān-ı Şifāhān nūr-ı bīnāyı

11. a 'dāya:-y, -a

Kaside 27

Mısra: 4

Düşmanlar, hasımlar.

Ne pāşā Rüstem-i şāhib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki darbı teng ider a 'dāya bu meydān-ı pehnāyı

12. a 'dāyı:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 60

Düşmanlar, hasımlar.

Sikender def'-i ye' cūc itmege sedd yapıdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a 'dāyı

13. a 'dāni:-n, -ı

Kaside 62

Mısra: 61

Düşmanlar, hasımlar.

Ḥaḳ kadrüñ efvn eylesün a 'dāni maḥzün eylesün
Gitdükke maḡbün eylesün düşmenlerin taḳdir-i Rabb

'adālet:

1. 'adāletle:-le

Gazel 143

Mısra: 13

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur 'adāletle
Mühim-sāz-ı cihān 'aḳl-ı selīm-i dāniş-endüzi

2. 'adāletde:-de

Kaside 18

Mısra: 50

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

Şeh-i vālā-güher Sultān Murād-ı dād-güster kim
'Adāletde nazīri gelmemişdür daḡi dünyāya

3. 'adāletde:-de

Kaside 34

Mısra: 44

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

Semiyy-i Fahr-ı 'ālem ḥazret-i Pāşā-yı zī-şān kim
'Adāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

4. 'adāletdür:-dür

Kaside 35

Mısra: 32

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

O vezīr-i hüner-endüz-ı re'āyā-perver
Ki 'adāletdür aña gāyet ehemmi-i işḡāl

5. 'adāletle:-le

Kaside 38

Mısra: 106

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

Sa'ādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
'Adāletle 'ibādet ecrini taḡşil ide her dem

6. 'adāletle:-le

Kaside 39

Mısra: 19

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

Bu 'adāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İ'tikādum bu ki hiç olmaya bir fetḡ-i 'asīr

7. 'adāletde:-de

Kaside 40

Mısra: 34

*Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme,
doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.*

Mehdî-i devr-i zamân Hazreti Husrev Pâşâ
Ki 'adâletde 'adîl olmaz aña bir âdem

'adâlet eyile:

1. 'adâlet eyile:

Kaside 39

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Adaletle davranmak.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyile
Gayriye müşkil olan saña olur emr-i yesîr

'adâlet-pîşe:

1. 'adâlet-pîşe:

Kaside 38

Mısra: 29

*Adaletli olmayı huy edinmiş olan, adaletli
(kimse).*

'Adâlet-pîşe düstûr-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

a 'dâ-vı zamâne:

1. a 'dâ-yı zamâne:

Kaside 41

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Zamane düşmanları // dönemin düşmanları.

Çok tecrübe itdüm hele taḥkîk budur kim
Yegdür yine aḥbâbdan a 'dâ-yı zamâne

'add eyile:

1. 'addeyleyüp:-y, -üp

Gazel 47

Mısra: 7

Saymak, kabul etmek.

Hüner 'addeyleyüp cânâ 'acebdür 'âlemiñ ḥâli
Le'ime muḡtenem dirler kerîme muḡtezel dirler

'addolun:

1. 'addolunmaz:-maz

Kaside 1

Mısra: 77

Sayılmak.

'Addolunmaz mu'cizâtı ḥadden efzûn n'eylesün
Gerçi kim bir râvî-i mu'ciz-beyânîdür sözüüm

âdem:

1. âdem:

Gazel 13

Mısra: 4

İnsan.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḡşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir ḡurî kâleb

2. âdeme:-e

Gazel 65

Mısra: 5

İnsan.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya deḡiş

3. âdeme:-e

Kaside 9

Mısra: 13

İnsan.

Bu demde nedür biñ yaşamaḡ âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

4. âdeme:-e

Kaside 11

Mısra: 95

İnsan.

Muḡaşşal âdeme ma'nâ gerekdür yoḡsa n'eylerler
Esîr-i ḡayd-ı şüret bir alay biḡüde ḡayvânî

5. âdeme:-e

Kaside 17

Mısra: 134

İnsan.

Meşrebinde o leḡâfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

6. âdem:

Kaside 20

Mısra: 80

İnsan.

Saña ḡaşm ittiḡâz itmek düşer mi ol ḡarî zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

7. âdemdür:-dür

Kaside 23

Mısra: 72

İnsan.

Virsem ne 'aceb ḡükmini ger medḡ ile hicvüñ
Âdemdür olan mazhar-ı ḡayr ü şer-i 'âlem

8. âdemde:-de

Kaside 24

Mısra: 3

İnsan.

Bu kadar cevre taḡammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ḡad ü pâyân-ı felek

9. **âdem:**

Kaside 38

Mısra: 12

İnsan.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz

Nice şâd olmasun ‘âlem nice kām almasun âdem

10. **âdem:**

Kaside 40

Mısra: 34

İnsan.

Mehdî-i devr-i zamân Hâzreti Hüsrev Pâşâ

Ki ‘adâletde ‘adil olmaz aña bir âdem

11. **âdem:**

Kaside 48

Mısra: 18

İnsan.

Ser-â-pâ müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḡunduḡca şafâ kesb eyler âdem

12. **âdem:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 12

İnsan.

Hâşlet ü hü-yı firişte var nihâdında tamâm
Görinür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

13. **âdem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

İnsan.

Zevküñe vâşıl olunca tevbesin bozmaḡ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

14. **âdem:**

Kaside 38

Mısra: 68

İnsan.

Bu deñlü tünd iken refârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavrına meftûn olur âdem

15. **Âdeme:-e**

Kaside 19

Mısra: 28

Hız. Âdem.

Şehenşâh ibn-i şâhenşâh u sultân ibn-i sultân kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı şâhib-taht u efserdür

16. **Âdem:**

Kaside 51

Mısra: 26

Hız. Âdem.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya‘ni İstanbul kim eger
Tarḡını görse behiştî unutturdı Âdem

17. **âdeme:-e**

Gazel 43

Mısra: 7

İnsan.

Dehre maḡrûr olma ey gâfil ki bunda âdeme
Tâli‘i yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

18. **âdem:**

Gazel 109

Mısra: 10

İnsan.

Gör n’eyledi ḡahr ile bu Nef‘î gibi zâtı
Hiç dimedi raḡbet idecek âdem imiş bu

19. **âdem:**

Kaside 6

Mısra: 11

İnsan.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarḡı anuñ daḡı böyle dil-keş ü ra‘nâ mıdur

20. **âdemler:-ler**

Müfret 9

Mısra: 1

İnsan // âşık.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir ḡastedür adı

21. **âdem:**

Gazel 68

Mısra: 1

İnsan.

Görse ḡüsñüñ olur elbette her âdem ‘âşık
Nice olmasun o meh-pâreye ‘âlem ‘âşık

22. **âdeme:-e**

Gazel 99

Mısra: 2

İnsan.

‘Âşıkça ta‘n itmek olmaz mübtelâdur n’eylesün
Âdeme mihr ü maḡabbet bir belâdur n’eylesün

23. **âdem:**

Gazel 100

Mısra: 2

İnsan.

Ḳurtuluş yoḡ sitem-i ḡamze-i fettânından
Çeşm-i ser-mestinüñ âdem mi geḡer yanından

24. **âdem:**

Rûbai 4

Mısra: 1

İnsan // değerli, ahlaklı, faziletli, güvenilir kimse.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile mahrem yoğimiş

25. **âdeme:-e**
Kaside 44
Mısra: 22
İnsan.

Devleti 'âleme pîrâye-i âbâdânî
Şoĥbeti âdeme ser-mâye-i rûĥ-efzâyî

'âdem:

1. **'âdemde:-de**
Kaside 32
Mısra: 73
Yokluk, var olmama // ruhlar âlemi.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endişem
Edâ-yı medhûni eylerdi cân ile taşmîm

'âdet:

1. **'âdetdür:-dür**
Kaside 8
Mısra: 84
Alışkanlık hâline getirilen davranış // gelenek.

Çünkü 'âdetdür du'â ol dem ki söz pâyân bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du'âya şıdk ile

2. **'âdeti:-i**
Kaside 26
Mısra: 60
Alışkanlık hâline getirilen davranış, huy.

Ėarazı memlekete emn ü emân
'Âdeti leşkere bezl-i zer ü sim

3. **'âdeti:-i**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 15
Alışkanlık hâline getirilen davranış, huy.

Cebr-i ĥâtır itmedür lutf ile dâ'im 'âdeti
Budur anuñçün du'â aña dil-i meksürdan

'âdet idinmişdi:

1. **'âdet idinmişdi:-miş, -di**
Kaside 32
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Alışkanlık hâline getirmek.

Nice zamân idi 'aksine döndürüp felegi
Cefâyı 'âdet idinmişdi rüzgâr-ı le'im

'âdet itdi:

1. **'âdet itdi:-di**
Gazel 95
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Alışkanlık hâline getirmek.

'Âdet itdi dil-i divâne muĥabbet resmin
N'eyleyim çäre ne mu'tâdi tağyîr idemem

'âdet-i cefâ:

1. **'âdet-i cefâ:**
Gazel 44
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Cefa etmenin usulü.

Ne 'âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz kim

'âdet-i ġamze:

1. **'âdet-i ġamze:**
Gazel 22
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gamzenin (yan bakışın) âdeti (alışkanlığı).

'Uşşâkı esîr itmek ise 'âdet-i ġamze
Ėübânî şikâr eylemedür ĥuy-yı maĥabbet

'âdet-i nazm-âverân:

1. **'âdet-i nazm-âverân:**
Kaside 20
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Nazım söyleyenlerin, manzume yazarların âdeti.

Hemân tırma du'âya başla söz irişdi pâyâne
Du'âdur bu maĥalde 'âdet-i nazm-âverân ekşer

2. **'âdet-i nazm-âverân:**
Kaside 28
Mısra: 142
Kelime Tipi: -
Nazım söyleyenlerin, manzume yazarların âdeti.

Nef'î du'âya başla ħo da'vâyı kim du'â
Nazm âĥırında 'âdet-i nazm-âverân olur

'âdil:

1. **'âdil:**
Müfret 18
Mısra: 1
Haktan, adaletten ayrılmayan, adaletli.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād

'adıl olmaz:

1. 'adıl olmaz:-maz

Kaside 60

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Denk olmak.

Şi'r ü inşāda 'adıl olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihān nazm ile Şāhbān-ı suhan

2. 'adıl olmaz:-maz

Kaside 40

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Denk olmak.

Mehdī-i devr-i zamān Hāzreti Hüsrev Pāşā
Ki 'adāletde 'adıl olmaz aña bir ādem

'adil şāh:

1. 'adil şāh:

Kaside 13

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Adaletli padişah // Sultan II. Osman.

Tura tā kim bu tāk-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārī

'adīm:

1. 'adīm:

Kaside 26

Mısra: 46

Yok olan, bulunmayan.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü ma'rekede mişli 'adīm

2. 'adīm:

Kaside 32

Mısra: 8

Yok olan, bulunmayan.

Kerem sirāyet-i feyz ile gün gibi meşhūr
Sitem tegallüb-i 'adl ile muhtefī vü 'adīm

'adīm olur:

1. 'adīm olur:-u, -r

Kaside 7

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i 'adālet ki olur
Bīm-i ḳahriyla vücūd-ı sitem ü fitne 'adīm

'adli:

1. 'adli:-i

Kaside 14

Mısra: 63

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şem'a şeh-perr-i küleh pervānenün bāl ü peri

2. 'adli:-i

Kaside 8

Mısra: 49

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli bir gāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

3. 'adlün:-ü, -ñ

Kaside 3

Mısra: 63

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

İtdi 'adlün o ḳadar rāh-ı dalālī münsedd
Hātırā yol bulmaz vesvese-i şeytānī

4. 'adli:-i

Kaside 4

Mısra: 83

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Her memleket ki 'adli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke hışāl-ı şubān virür

5. 'adliyle:-i, -y, -le

Kaside 4

Mısra: 54

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Hān Aḫmed ol şehenşeh-i devrān ki rüzgār
'Adliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

6. 'adli:-i

Kaside 7

Mısra: 85

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş için 'āleme fermān-ı 'amīm

7. 'adli:-i

Kaside 10

Mısra: 69

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ki müsellemdür aña hüsni-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

8. 'adli:-i

Kaside 13

Mısra: 81

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ger olsa şamil-i ahvâl-i murgân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra'nâ çeşm-i şahin üzre reftârı

9. 'adl:

Kaside 16

Mısra: 81

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Älemi ma'mûr u âbâd eyledükce 'adl ile
Ola hakkında du'â-yı müstecâb-ı rûzgâr

10. 'adli:-i

Kaside 16

Mısra: 41

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Tâze revnak virdi 'adli kârgâh-ı 'äleme
Oldı yine muntazam hâl-i harâb-ı rûzgâr

11. 'adliyle:-i, -y, -le

Kaside 19

Mısra: 40

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne şeh İskender-i Yûsuf-şiyem Mehdî-i 'İsâ-dem
Ki 'adliyle zamân nâzende 'âlem nâz-perverdür

12. 'adl:

Kaside 25

Mısra: 100

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ola devletle serîr-i saltanatda ber-çarâr
İde 'adl ü dâd ile dünyâyı mesrûrû'l-fu'âd

13. 'adl:

Kaside 26

Mısra: 97

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Sende bu 'adl ü bu inşâf ki var
'Ömrüñ efvün olur Allâhu 'alîm

14. 'adli:-i

Kaside 26

Mısra: 24

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O cihân-dâver-i 'âdil ki ider
'Adli Mehdî-i zamâna ta'lim

15. 'adlûñ:-üñ

Kaside 27

Mısra: 61

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Yapar bir lahzada 'adlûñ harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlende tîguñ düzülmüş nice alayı

16. 'adli:-i

Kaside 28

Mısra: 59

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ki bir diyâr-ı pür-âşûba hükm ide
Düzd-i harâmî bedrağa-i kârbân olur

17. 'adli:-i

Kaside 30

Mısra: 81

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecâvüz itmege olmaya hergiz imkânı

18. 'adli:-i

Kaside 31

Mısra: 69

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger şamil-i ahvâl-i tuyûr olsa dağlı
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı 'ukâb

19. 'adl:

Kaside 32

Mısra: 27

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O şadr-ı kevkebe-güster ki 'adl için olmuş
Vücûdi mazhar-ı sırr-ı celâl-i Rabb-i rahîm

20. 'adl:

Kaside 32

Mısra: 109

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Cihânı 'adl ile evşâfî geşt idüp kendi
Ola mağâm-ı vezâretde devlet ile muğîm

21. 'adli:-i

Kaside 32

Mısra: 107

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Vire memâlik-i rüy-ı zemîne 'adli şeref
Pür ide dehri zamânında inbisât-ı 'amîm

22. 'adli:-i

Kaside 33

Mısra: 60

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Elğâfî mühim-sâz-ı telâfî-i hasâret
'Adli revîş-âmüz-ı mükâfât cezâdur

23. 'adli:-i

Kaside 36

Mısra: 51

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur gazâle hem-âgüş-ı nerre-şir-i ücem

24. 'adli:

Kaside 39

Mısra: 40

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O cihānbān-ı mu 'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adli ile pīrāste bir böyle vezīr

25. 'adli:-i

Kaside 39

Mısra: 51

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger nāzım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

26. 'adli:-i

Kaside 46

Mısra: 55

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli bir kişver-i pūr-şūra nıgehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

27. 'adli:-i

Kaside 47

Mısra: 49

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne kişver kim āña 'adli nıgehbān ola ol yerde
Ġazāle şaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

28. 'adli:-i

Kaside 51

Mısra: 55

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger istese işlāḥ-ı mazarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola niş-i erḳam

29. 'adli:-i

Kaside 53

Mısra: 53

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'İtidāl istese ger 'adli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḥazān revnaḳ-ı gülzāra ḥalel

30. 'adli:-i

Kaside 54

Mısra: 59

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger nehy-i fesād itse 'umūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

31. 'adli:-i

Kaside 55

Mısra: 39

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfz u 'adli terbiyet
Küre-i āteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ḥabāb

32. 'adli:-i

Kaside 57

Mısra: 55

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḥi
Çeşm-i maḥmūr-ı bütān çekmez idi sāgar-ı nāz

33. 'adli:

Müfret 18

Mısra: 2

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adli içinde kılmışdır Murād

'adli ü dād itsün:

1. 'adli ü dād itsün:-sün

Kaside 11

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Adalet ve doğrulukla muamelede bulunmak.

Süleymān gibi çıksun taḥta her gün 'adli ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

'adli ü dād-ı Kassāmı:

1. 'adli ü dād-ı Kassāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Taksim edenin (Allah'ın) adaleti.

Ḥasūd münkir olur kısmet-i İlähiye
Şanur hemişe sitem 'adli ü dād-ı Kassāmı

'adli ü dāduñ:

1. 'adli ü dāduñ:-u, -ñ

Kaside 56

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve adalet.

Ger mizāc-ı bāda virse 'adli ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perişānlıḳdan olurdu emīn

'adli-i Fārūki:

1. 'adl-i Fārūķī:

Kaside 34

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Hız. Ömer'in adaleti.

Nihād-ı āb u hākinde sirişte 'adl-i Fārūķī

Kitāb-ı 'aql u fikrinde nüvişte zühd-i Tayfūrī

'adl-i mücessem:

1. 'adl-i mücessem:

Kaside 48

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Cisimlenmiş adalet, adaletin şekil bulmuşu.

Müşir-i saltanat 'aql-ı muşavver

Penāh-ı memleket 'adl-i mücessem

'adl-i şehensāh-ı kerīm:

1. 'adl-i şehensāh-ı kerīm:

Kaside 26

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Cömert şahlar şahının adaleti.

O daği hāline rahm itmez ise

Yok mıdır 'adl-i şehensāh-ı kerīm

'adū:

1. 'adūya:-y, -a

Kaside 29

Mısra: 62

Düşman.

Ŧokunsa 'arşa-i heycāde na'li ger senge

'Adūya her şereri bir caħīm ider ikād

2. 'adūya:-y, -a

Kaside 47

Mısra: 53

Düşman.

Ħayāl-i tiġ-ı bürrāni 'adūya āfet-i cāndur

Neşāt-ı feyz-i luġfi dostāne keyf-i şahbādur

3. 'adūnuñ:-nuñ

Kaside 3

Mısra: 32

Düşman.

Nizesidür o kalem cedvel-i taqvīm-i zafer

Ki 'adūnuñ aña surh olmuş ucında kanı

4. 'adū:

Kaside 25

Mısra: 84

Düşman.

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl

Ne 'adū bāc u ħarācı virmede eyler 'inād

5. 'adū:

Kaside 27

Mısra: 58

Düşman.

Yaķar bir berķ-ı 'ālem-süz-ı tiġuñ ser-te-ser anı

Mişāl-i ħār u ħas ħıtsa 'adū ger rüy-ı ġabrāyı

6. 'adū:

Kaside 29

Mısra: 51

Düşman.

Olur şikāri 'adū virmedin daği taķdīr

Kemān-ı saħt-ı ķaderden ħadeng-i fetħe ġüşād

7. 'adūya:-y, -a

Kaside 29

Mısra: 54

Düşman.

Çeker sipāh-ı melā'ik öñünce tiġ-ı zafer

Ne dem ki sürse 'adūya semend-i dīv-nijād

8. 'adūya:-y, -a

Kaside 31

Mısra: 106

Düşman.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ħāmem

Dosta āb-ı ħayāt ola 'adūya zehr-āb

9. 'adū:

Kaside 36

Mısra: 32

Düşman.

Yegāne şah-süvār-ı dilir ü çāpük kim

Olur şikāri 'adū başmadm rikāba ķadem

10. 'adū:

Kaside 42

Mısra: 69

Düşman.

Ħamlesine tāb getürmez 'adū

Olsa eger ġüstehem-i rüzġār

11. 'adūya:-y, -a

Kaside 58

Mısra: 100

Düşman.

Ne'üzü bi'l-lāh eger intiķām için itsem

'Adūya tiġ-ı zebāni niyāmdan bīrün

12. 'adū:

Kaside 7

Mısra: **98**

Düşman.

Eşer-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā hoş-dil
Yād-ı şemşir-i zebānumla 'adū pür-gam u bīm

'adū-vı şohbet-i bigānemüz olur:

1. 'adū-yı şohbet-i bigānemüz olur:-u, -r

Gazel 86

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Düşmanla yapılan sohbetin yabancı olması, dışında kalmak.

Rindān-ı 'ālemiz ki bize yār olan göñül
Olur 'adū-yı şohbet-i bigānemüz bizüm

āfāk:

1. āfākı:-ı

Kaside 26

Mısra: **102**

Her yer, etraf, bütün çevre.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki hoş-bū ide āfākı nesim

āfāt-ı kıyāmet:

1. āfāt-ı kıyāmet:

Gazel 21

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Kıyamet afetleri // sevgilinin cevri ü cefası.

Ol şive-i refāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı kıyāmet

āferin:

1. āferin:

Gazel 141

Mısra: **9**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin Nef'i yine ṭab'-ı gazel-perdāzuña
Penc-beytün nüṣṣa-i sihr-i beyāndur her biri

2. āferin:

Kaside 7

Mısra: **11**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin ol suḥan-ārā-yı Nizāmī-ṭab'a
Ki ola fikri bu güne dūr-i i'cāzı nazim

3. āferin:

Kaside 14

Mısra: **1**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin ey rüzgāruñ şehsüvār-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girü tīg-ı süreyyā-cevheri

4. āferin:

Kaside 25

Mısra: **66**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Bir gāzā itdün ki ṭahsin eyledi 'ālem saña
Āferin ey ḥusrev-i gāzī gāzā ferḥunde-bād

5. āferin:

Kaside 26

Mısra: **1**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin luṭfuña ey bād-ı nesim
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amim

6. āferin:

Kaside 39

Mısra: **1**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin ey 'ālem-efrāḥte serdār-ı dilir
Şaf-der-i ḳal'a-güṣā şaf-şiken-i kişver-gir

7. āferin:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **24**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Bulmayup tırini dedi tārīḥ
Āferin ey ḥıdīv-i tır-endāz

8. āferin:

Kaside 3

Mısra: **33**

Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferin şeşt-i ḥümāyūnına kim oklarınıñ
Mümdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

āferiniş:

1. āferiniş:

Kaside 1

Mısra: **27**

Yaratılış, tabiat // şairlik tabiatı.

Āferiniş ṭūṭi-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānidur sözüüm

āfet:

1. āfete:-e

Gazel 23

Mısra: 12

İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Hem öldürür üftâdesini hem ider ihyâ
Maḥşûşdur ol āfete i'câz-ı maḥabbet

2. āfet:

Gazel 84

Mısra: 7

İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

'Aşkıyla giriftârın âvâre iden āfet
Leylâ ise de ḥüsnî efsâne midür bilmem

3. āfeti:-i

Gazel 93

Mısra: 4

İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Ġamzeñ dili rüsvâ-yı cihân eyledi āḥir
Bi'llâh ben ol āfeti hem-râz şanurdım

4. āfet:

Gazel 117

Mısra: 3

İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Olmaz ol ğamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḥm ile merhem urur 'aşkınuñ yâresine

5. āfetüñ:-üñ

Kaside 1

Mısra: 19

İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Ol kadar dil-düzdür gūyâ ki bir şūḥ āfetüñ
Nāvek-i müşğîn-kemân-ı ebruvânıdır sözüüm

6. āfet:

Gazel 100

Mısra: 3

Bela, musibet, sıkıntı.

Mâ'iliz ğamzesine her ne kadar āfet ise
Hele aşûfte degül zülfi perişânından

7. āfet:

Gazel 38

Mısra: 3

Bela, musibet, sıkıntı.

Olmaz ol ğamze-i cellâd gibi bir āfet
Ki ne tîĝ-ı müje ne ḥançer-i pülâd ister

āfet olur:

1. āfet olur:-u, -r

Gazel 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Afet kesilmek, insanı şaşkana çevirip aklını başından alacak duruma gelmek.

Nedür bu ṭâli' ile derdi Nef'i-i zâruñ
Ne şūḥı sevse mülâyim didükce āfet olur

2. āfet olur:-u, -r

Nazm 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela, musibet olmak.

Dehre bir āfet olur ol kad u kâmet göresin
Kopsa bir yerden o kopmaz mı kıyâmet göresin

āfet olursa:

1. āfet olursa:-u, -r, -sa

Kaside 22

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Bela, musibet olmak // dert vermek, ızdırap çekirmek.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vâre ise zîrâ 'aşkıkuñ bir maḥrem-i râzı

āfet-i 'akl oldu:

1. āfet-i 'akl oldu:-dı

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aklı baştan almak, düşünemeyecek duruma getirmek.

'Aşk āfet-i 'akl oldu 'aceb ṭurfa belâdur
Hem silsile-i zülfi dü-tâyı çekemez dil

āfet-i 'aşk:

1. āfet-i 'aşk:

Kaside 37

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Aşk belası, derdi.

Yūsuf-ı ḥulkıdır ol şâhid-i ma'nî kim olur
Dil -i 'akl āfet-i 'aşk ile serâsime vü deng

āfet-i 'avnü'l-kemâl-i reşk:

1. **āfet-i ‘aynū’l-kemāl-i reşk:**

Kaside 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Kıskançlığın en keskin gözünün felaketi.

Āfet-i ‘aynū’l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Def’-i zaḥm-ı çeşm-i Ḥallāk-ı ma’ānīdür sözüüm

āfet-i cān:

1. **āfet-i cān:**

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Zülfün aşüb-ı dil ü gamzelerün āfet-i cān
‘Āleme turfa belā özge temāşāsın sen

āfet-i cān olsa:

1. **āfet-i cān olsa:-sa**

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cana bela vermek, ızdırap çektirmek.

Ne kadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severim

āfet-i cāndur:

1. **āfet-i cāndur:-dur**

Gazel 137

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur gamı aşüb-ı dīndür gamzesi

2. **āfet-i cāndur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Ḥayāl-i tīg-ı bürrānı ‘adūya āfet-i cāndur
Neşāt-ı feyz-i luṭfi dostāne keyf-i şahbādur

āfet-i cāngāh:

1. **āfet-i cāngāh:**

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can azaltıcı bir afet.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nef’i
Her nigāhını każā āfet-i cāngāh bilür

āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ğam:

1. **āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ğam:**

Kaside 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gamın karanlık gönlünün can azaltıcı felaketi // gamı yok eden afet.

Nice ‘ıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāt

Nice ‘ıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ğam

āfet-i cānı:

1. **āfet-i cānı:-ı**

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cana bela veren, ızdırap çektiren güzel.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

āfet-i cān-ı cihān olur:

1. **āfet-i cān-ı cihān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyanın canına bela olmak.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḥadengi āfet-i cān-ı cihān olur

āfet-i cān-ı cihāndur:

1. **āfet-i cān-ı cihāndur:-dur**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyanın can yakan afeti.

Sevdüğüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n’eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ‘aşık-ı üftādeyim

āfet-i cānum:

1. **āfet-i cānum:-u, -m**

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cana bela veren, ızdırap çektiren güzel.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Ġam-ı ‘aşkı bilür ol āfet-i cānum çekemez

‘āfet-i devrān:

1. **‘āfet-i devrān:**

Gazel 46

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyünü yâruñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

âfet-i devrâna:

1. âfet-i devrâna:-a

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Gün gibi bilmem kimüñ gam-ḥânesin pür-şevk ider
Ḥalk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

2. âfet-i devrâna:-a

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Bulmazam tenhâ ki ḥâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep

âfet-i dîn:

1. âfet-i dîn:

Kaside 47

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Dinin afeti // dinden çıkarın.

Nigâhı âfet-i dîn ḡamzesi aṣûb-ı dünyâdur
Bu güne şûḡa dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

âfet-i dünyâsın:

1. âfet-i dünyâsın:-sın

Gazel 107

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Devr-i ḡüsnuñde n'ola olsa cihân pür-ḡavḡâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

âfet-i mekkâra:

1. âfet-i mekkâra:-a

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çok hile yapan, hilekâr güzel.

'Âşık olmaḡdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi ḡönlümüz

âfet-i pâ-der-hevâdur:

1. âfet-i pâ-der-hevâdur:-dur

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayaḡı havada olan bela (kakülün baḡlı olmaması, serbest hareket etmesi, onun hareketlerinin de âşık için bir âfet olması baḡlamında).

Çekme ḡam bir âfet-i pâ-der-hevâdur ḡırrası
Ḡâfil olma fitne-i ser-der-kemindür ḡamzesi

âfet-i pür-şive:

1. âfet-i pür-şive:

Kaside 33

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Çok işveli, nazlı güzel.

Bir âfet-i pür-şive ki her ḡamze-i şûḡı
Ser-mest iken âmîḡte-i şerm ü ḡayâdur

âfet-i ra'nâ-yı zamâne:

1. âfet-i ra'nâ-yı zamâne:

Kaside 41

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Zamanın hoş, göz alıcı güzeli.

Ârâste ol güne 'arûsân-ı ḡayâlüm
Kim her biri bir âfet-i ra'nâ-yı zamâne

âfet-resân olur:

1. âfet-resân olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Bela getirmek.

Her ḡamlede ḡücüm-ı dilîrân-ı nîzedâr
ḡayl-i 'adûya ol ḡadar âfet-resân olur

âfitâb:

1. âfitâbınıñ:-ı, -nuñ

Kaside 2

Mısra: 4

Güneş.

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevi

2. **āfitāba:-a**

Kaside 4

Mısra: 52

Güneş.

Ol ŧeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarh āfitāba tıg u hilāle kemān virür

3. **āfitābum:-um**

Kaside 12

Mısra: 19

Güneş.

Lā-mekān-seyr āfitābum hāke düşmez pertevüm
‘Arş-ı istignā-yı himmet āsmānumdur benüm

āfitāb-ı ālem-ārā:

1. **āfitāb-ı ālem-ārā:**

Kaside 11

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Dünyayı süsleyen güneş.

Fürüg-ı kevkeb-i ikbāl ü bahtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānı

āfitāb-ı re’y-i pinhānı:

1. **āfitāb-ı re’y-i pinhānı:-ı**

Kaside 11

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gizli düşüncenin güneşi.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ‘arşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı re’y-i pinhānı

‘āfiyet buldı:

1. **‘āfiyet buldı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyileşmek.

Ĥamdüli’llāh ki sa’ādetle Vezīr-i a’zam
‘Āfiyet buldı yine oldı memālik ĥurrem

āftāb:

1. **āftāb:**

Kaside 61

Mısra: 54

Güneş.

Devr iderler bī-ķarār olup cihānı rüz u ŧeb
Hep esīr-i tāb-ı rüyüñ āftāb u māhtāb

2. **āftāb:**

Kaside 61

Mısra: 22

Güneş.

Sen o mihr-i āsmān-ı baht u devletsin bu gün
Zāhir eyler pertevin her zerreten bir āftāb

3. **āftāb:-ur, -sa**

Gazel 9

Mısra: 8

Güneş.

Derün-ı āyīneye tāb-ı tal’atıñ şıgımaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

4. **āftāb:**

Gazel 11

Mısra: 2

Güneş.

Gönlümü her dem bir āteşdür kılan pür-ıztırāb
Kim ol āteşden bir aĥkerdür felekde āftāb

5. **āftāb:**

Gazel 70

Mısra: 3

Güneş.

Āftāb ol ruĥ-ı pür-tāba nazīr olsun mı
Bu yaķar ‘ālemi bir laĥza niķāb olmayıcaķ

6. **āftāb:**

Gazel 115

Mısra: 1

Güneş.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ĝalibdür aña mihr-i ruĥuñ āb u tāb ile

7. **āftāb:**

Gazel 122

Mısra: 3

Güneş.

Ĝamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āftāb
Bāde ‘aķlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

8. **āftābuñ:-uñ**

Gazel 122

Mısra: 6

Güneş.

Ĥüsnüñi bilmek dilerseñ bir nazar mir’āta baķ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

9. **āftāb:**

Gazel 140

Mısra: 5

Güneş.

Oldı ‘aşķ-ı bīkr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ĥırķa-i peşmīnesi

10. **āftāb:**

Kaside 6
Mısra: 57
Güneş.

Āsmān mı āftāb ile ūtāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

11. **āftāb:**

Kaside 6
Mısra: 74
Güneş.

Bikr-i ma'nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

12. **āftāb:**

Kaside 7
Mısra: 57
Güneş.

Āftāb efser-i iqbāline yektā gevher
Āsmān eblāk-ı cāhına zer-endüde geçim

13. **āftāb:**

Kaside 7
Mısra: 62
Güneş.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muķim

14. **āftāb:**

Kaside 12
Mısra: 57
Güneş.

Olalı vaşşāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i divān-ı muhayyel-dāstānumdur benüm

15. **āftāb:**

Kaside 25
Mısra: 97
Güneş.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u ūeb gāhī bula noķşān u gāhī izdıyād

16. **āftāba:-a**

Kaside 32
Mısra: 49
Güneş.

Benānı ūa'şā'aya keffī āftāba döner
Kim itse midḫat-i re'y-i münirini terķim

17. **āftābı:-ı**

Kaside 32
Mısra: 30
Güneş.

O ūaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tıgı
İder toķunsa siper gibi āftābı dü- nīm

18. **āftābuñ:-uñ**

Kaside 34
Mısra: 17
Güneş.

Ĝubārında nüḫüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

19. **āftāb:**

Kaside 37
Mısra: 16
Güneş.

Sipeh-endāz-ı ūaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

20. **āftāb:**

Kaside 44
Mısra: 40
Güneş.

Ḥ'āba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmuş aña merdümek-i bināyī

21. **āftāb:**

Kaside 55
Mısra: 34
Güneş.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı simin keḫkeşān
Eşheb-i iqbāline bir na'l-i zerrin āftāb

22. **āftāb:**

Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 6
Güneş.

Ol kadar rūşen ki fark olmazdı ḫiç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

23. **āftāb:**

Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 6
Güneş.

Ḥusrev-i kāmrān ki lāyıkdur
Āftāb olsa na'l-i Şebdīzi

24. **āftāba:-a**

Gazel 138
Mısra: 10
Güneş // sevgilinin yüzü.

Tab'-ı Nef'ī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ūalmış bir Ḥümādur tırrası

āftāb olmuş:

1. **āftāb olmuş:-miş**
Kaside 55
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Güneş olmak.

Ol sipihr-i 'ilm ü fazl u āftāb olmuş aña
Pertev-i re'y-i münir-i dāver-i devlet-me'āb

āftāb olsa:

1. **āftāb olsa:-sa**
Gazel 63
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güneş olmak // güneş gibi parlak olmak.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile hasūd
Kīn-i şemşir-i cihān-gir zebānum çekemez

āftāb u ahteri olsa:

1. **āftāb u ahteri olsa:-sa**
Kaside 14
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Güneş ve yıldız olmak.

Şehsüvār-ı 'ālem-ārā kim revādur olsa ger
Na'l u mīh-ı raşşı çarhuñ āftāb u ahteri

āftābāsā:

1. **āftābāsā:**
Gazel 7
Mısra: 6
Güneş gibi.

Gicemiz rüz-ı rüşen oldı belki rüzdan rüşen
Şu dem ki şem'-i rüyüñ arza kıldıñ āftābāsā

āftāb-ı 'ālem-ārā:

1. **āftāb-ı 'ālem-ārā:**
Gazel 40
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş // sevgili.

Bu da bir gündür kıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı 'ālem-ārā bundadır

2. **āftāb-ı 'ālem-ārā:**

Gazel 80
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Āftāb-ı 'ālem-ārā gibi sür hāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

āftāb-ı 'ālem-ārādur:

1. **āftāb-ı 'ālem-ārādur:-dur**
Kaside 5
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Şanurlar şubha çıkmış āftāb-ı 'ālem-ārādur
Görenler tād-ı zerle Eşheb-i çāpük-'inān üzre

āftāb-ı 'ālem-ārāyı:

1. **āftāb-ı 'ālem-ārāyı:-y, -ı**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Seyr iden kimse tülü' itdi kıyāş eyler hemān
Āftāb-ı 'ālem-ārāyı şeb-i deycürdan

āftāb-ı āsmān-ı 'izz ü cāh:

1. **āftāb-ı āsmān-ı 'izz ü cāh:**
Kaside 25
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki göğünün güneşi.

'Ālem-efrüz āftāb-ı āsmān-ı 'izz ü cāh
Mesned-ārā tādār-ı tahtgāh-ı 'adl ü dād

āftāb-ı āsmān-sāye:

1. **āftāb-ı āsmān-sāye:**
Kaside 13
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Yüce gölgeli güneş // gölgesi tüm cihanı kaplayan, cihana hükmeden hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Hudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

2. **āftāb-ı āsmān-sāye:**

Kaside 18
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Yüce gölgeli güneş // gölgesi tüm cihanı kaplayan, cihana hükmeden hükümdar.

Şehensāh-ı zamāne Kahramān-ı maşrık u mağrib
Hudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

āftāb-ı bahr u ber:

1. **āftāb-ı bahr u ber:**
Kaside 14
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Deniz ve karanın güneşi.

Āftāb-ı bahr u ber şāhib-kırān-ı şark u ğarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-güşā-yı şaf-deri

āftāb-ı bāmdād:

1. āftāb-ı bāmdād:

Kaside 25

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Sabah güneşi.

Kim cemāl-i bā-kemālūñ zann iderler nā-gehān
‘Ālemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

āftāb-ı bī-zevāl:

1. āftāb-ı bī-zevāl:

Kaside 52

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Batmayan güneş.

Āsmān-ı mülke re’yi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luḫfi nev-bahār-ı bī-ḫazān

āftāb-ı chehl-süz u ‘ilm- táb:

1. āftāb-ı chehl-süz u ‘ilm- táb:

Kaside 55

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

İlmi parlatan ve cehaleti yakan güneş.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ḫaşm u ehl-i dost
‘Ālem-ārā āftāb-ı chehl-süz u ‘ilm- táb

āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā:

1. āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā:

Kaside 6

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen padişahın devlet güneşi.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

āftāb-ı dü-cihān:

1. āftāb-ı dü-cihān:

Kaside 17

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

İki cihanın güneşi.

Mehdî-i devr-i zamān mā-ḫaşal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān zıll-ı Ḥudā nūr-ı Ḥudā

āftāb-ı evc-i himem:

1. āftāb-ı evc-i himem:

Kaside 36

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Himmet /yardım zirvesinin güneşi.

Cihān-ı ‘adl ü kerem āsmān-ı şevket ü şān
Muḫt-i ‘ālem-i cüd āftāb-ı evc-i himem

āftāb-ı felegi:

1. āftāb-ı felegi:-i

Kaside 37

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün güneşi.

Düşse ger ‘aks-i ruḫ-ı bikt-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

āftāb-ı hāveri:

1. āftāb-ı hāveri:

Kaside 14

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Doğunun güneşi // doğan güneş.

Berk uran destinde tiğ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya gāvta āftāb-ı hāveri

āftāb-ı heft-kişver:

1. āftāb-ı heft-kişver:

Nazm 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin güneşi, dünyanın güneşi.

Zihī taḫt-ı mu‘allā bārgāh-ı ‘arş- pīrāye
Ki şalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

āftāb-ı kīmyāger:

1. āftāb-ı kīmyāger:

Gazel 18

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Kımyager güneş.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdu eger
Açmasa her şubḫ o Ḥākān-ı kerem-perdāza dest

2. āftāb-ı kīmyāger:

Kaside 14

Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

Kımyager güneş.

Çorçarın hem āftāb-ı kīmyāger tuymasın
Yoḫsa biñ şevk ile olur ol daḫi bir müşteri

āftāb-ı kīmyāgerdür:

1. **āftāb-ı kīmyāgerdūr:-dür**

Kaside 19

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Kimyager güneş.

Geh ü bî-gâh o dehlü zer-feşāndur 'āleme şankim

Kef-i dest-i kerîmi āftāb-ı kīmyāgerdūr

āftāb-ı matla'-i nuşret:

1. **āftāb-ı matla'-i nuşret:**

Kaside 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zaferin doğan güneşi.

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı matla'-i nuşret

Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyâyı

āftāb-ı pür-kerem:

1. **āftāb-ı pür-kerem:**

Kaside 15

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Çok cömert ve lütuflâr güneş.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur mäh-ı zemîn-pirā mıdur

Behrām-ı bî-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

āftāb-ı rüzgār:

1. **āftāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Zamanın/devrin güneşi.

Şeb-çerāğ-ı düdmān-ı saltanat Sulţān Murād

Şem'-i cem'-i bezm-i 'ālem āftāb-ı rüzgār

āftāb-ı saltanat:

1. **āftāb-ı saltanat:**

Kaside 15

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Saltanat güneşi // padişah.

Ol āftāb-ı saltanat ol şehsüvār-ı memleket

Cem-bezm ü Hātem-mekremet memdüh-ı eşnāf-ı

ümem

āftāb-ı şān u şüküh:

1. **āftāb-ı şān u şüküh:**

Kaside 29

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Haşmet ve yücelik güneşi.

Muht-i cüd u kerem āftāb-ı şān u şüküh

Sipih-r-i hükm ü taşarruf cihān-ı rüşd ü sedād

āftāb-ı şubh-ı ma'nā:

1. **āftāb-ı şubh-ı ma'nā:**

Kaside 12

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Mana sabahının güneşi, mana ufkunu aydınlatan güneş.

Āftāb-ı şubh-ı ma'nā bezm-i endişemde cām

Bāde feyz-i lâ-yezāl-i cāvidānumdur benüm

āftāb-ı şubhuñ:

1. **āftāb-ı şubhuñ:-uñ**

Kaside 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah güneşi.

O dehlü tābnāk itmiş o zerrîn-şemse etrāfin

Görünmez sāyesinde āftāb-ı şubhuñ āşārı

āftāb-ı tābānı:

1. **āftāb-ı tābānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Fürüg-ı pertev-i re'y-i müniri kim oldur

Cihān-ı saltanatuñ āftāb-ı tābānı

āftāb-ı zerre-perverdūr:

1. **āftāb-ı zerre-perverdūr:-dür**

Kaside 47

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zerre besleyen /koruyan güneş (zerrelerin varlığına sebep olan güneş).

Sipih-r-i 'izz ü cāha āftāb-ı zerre-perverdūr

Serir-i 'adl ü dāda dāver-i dindār u dānādūr

afyon:

1. **afyon:**

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Haşhaş başlarından çıkan zehirli ve uyutucu madde.

Saňa hāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin

Anlaruñ daği huşuşā keyfini kem bulmadım

ağ:

1. **ağdı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 4

Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

Gü-y-ı zeķanuñ seyr ideli mā'nī kabāda

Ağdı göge hürşid gibi top-ı maħabbet

Ağa Alcası:

1. **Ağa Alcası:**

Kaside 17

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Birisi daħi Ağa Alcası kim anuñ da

Yaraşur eyler isem medħini bu güne edā

2. **Ağa Alcası:**

Kaside 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endām u ra'nā kim

Degüldür perçem ü yāl ü dümi muħtāc ħinnāya

ağa-yı mükerrerem:

1. **ağa-yı mükerrerem:**

Kaside 59

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Kerem sahibi, cömert ağa.

Ağa-yı mükerrerem ki kef-i dest-i kerimi

Ebr-i çemen-efrüz-ı gülüstān-ı keremdür

āğāz:

1. **āğāz:**

Kaside 57

Mısra: 42

Başlangıç.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām

Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āğāz

2. **āğāzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 82

Başlangıç.

Geçe evķāt-ı 'ömri haşr olunca 'ayş u 'işretde

Mübārek ola şubħ u şāminuñ encām u āğāzı

āğāz eylesün:

1. **āğāz eylesün:-sün**

Kaside 14

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Başlamak (özellikle söze ve musikiye başlamak).

Böyle āğāz eylesün şimden girü elķabuña

Cāmi'-i nüh-ķubbe-i kevnüñ ħaṭib-i minberi

āğāz ideli:

1. **āğāz ideli:-eli**

Kaside 57

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Başlamak.

Gelmedi daħi benüm gibi cihān-ı nazma

Devre āğāz ideli nüh- felek-i dā'ire-sāz

āğāz idelüm:

1. **āğāz idelüm:-elüm**

Kaside 57

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Başlamak.

İrdi söz ġāyete şimden girü da'vāyı koyup

İdelüm şıdķ u niyāz ile du'āya āğāz

āğāz idevin:

1. **āğāz idevin:-eyin**

Kaside 50

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Başlamak.

İdevin medħine āğāz o kerimü'ş-şānuñ

Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyām

āğāz-ı dem-i subħ-ı cihān-tāb-ı şafādur:

1. **āğāz-ı dem-i subħ-ı cihān-tāb-ı şafādur:-dur**

Kaside 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Neşenin cihamı aydımlatan sabah vaktinin başlangıcı.

Āğāz-ı dem-i subħ-ı cihān-tāb-ı şafādur

Encām-ı şeb-i türe vü tārık-i elemdür

āğāz-ı du'ā itmek:

1. **āğāz-ı du'ā itmek:-mek**

Kaside 59

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Dua etmeye başlamak.

Nef' i ķo bu taħķiki tamām oldu kaşide

Şimden girü āğāz-ı du'ā itmek ehemdür

āġāz-ı du'ā itsem:

1. āġāz-ı du'ā itsem:-se, -m

Kaside 2

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Dua etmeye başlamak.

Ķāfiye teng oldu āġāz-ı du'ā itsem n'ola
Gerçi zabt itmek ne mümkün hāme-i çāpük-revi

āġāz-ı du'ā-yı encām idelüm:

1. āġāz-ı du'ā-yı encām idelüm:-elüm

Kaside 50

Mısra: **150**

Kelime Tipi: -

Akabeti için duaya başlamak.

İrdi söz ġāyete Şimden girü lāfi kıyalum
İdelüm Şıdk ile āġāz-ı du'ā-yı encām

āġāzı ide:

1. āġāzı ide:-e

Kaside 22

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Başlamak.

Bu Şevk ile yine germ ola VaŐŐāf-ı Őihir-Őāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medhe āġāzı

aġır:

1. aġır:

Kaside 29

Mısra: **115**

Yüklü // kıymetli, pahalı.

Aġır bahālara çıkdı cevāhir-i Őuġanum
Çekildi Őālib olanlar tamām olunca mezād

āġıŐte eylese:

1. āġıŐte eylese:-se

Kaside 14

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

BulaŐtırmak, Őirayet ettirmek, bir Şeyi diġerine karıştırmak.

Ķadr-i hāk-i küy-ı aġlākın bilirdi rüzġār
Birbirine eylese āġıŐte müşk ü 'anberi

aġ(ı)z:

1. aġzumda:-u, -m, -da

Kaside 52

Mısra: **103**

Aġız.

Tāb-ı ġamdan Şu'le-i Őüzān olur aġzumda dil
Olmasam medhūñle ger Őüsen gibi raġbü'l-lisān

2. aġzında:-ı, -n, -da

Kaside 31

Mısra: **108**

Aġız.

Lezzetinden kim okursa Őuġan-ı Őirünüm
Şerbet-i Şehd-i muŐaffā olur aġzında lu'āb

aġla:

1. aġlamakla:-maġ, -la

Gazel 122

Mısra: **7**

Gözyaşı dökmek // üzölmek.

'ĀŐık iseñ aġlamakla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaŐ dök gerek hūn-āb gelsün çeŐmüñ

2. aġlayup:-y, -up

Kaside 50

Mısra: **78**

Gözyaşı dökmek.

Devr-i cüdüñda görür hālını baġr ü kānuñ
Aġlayup aña Şaçar eşk-i firāvāñı ġamām

aġvār:

1. aġyāra:-a

Gazel 13

Mısra: **3**

Rakipler, Őevġilinin dost edindiġi kimseler.

Aġyāra neden tā bu kıadar ruşŞat ü temkīn
Ādem midür ol ġar ki ola bir kıurı kıāleb

2. aġyāra:-a

Gazel 47

Mısra: **3**

Rakipler, Őevġilinin dost edindiġi kimseler.

Vefāñı muġlak aġyāra münāŐibdir dimez kimse
Velī cevri ü cefāñı 'āŐık-ı zāre maġal dirler

3. aġyār:

Gazel 75

Mısra: **3**

Rakipler, Őevġilinin dost edindiġi kimseler.

Seni aġyār ile gören 'āŐık
Nice Şabr eylesün cefāña senüñ

4. aġyār:

Gazel 76

Mısra: **1**

Rakipler, Őevġilinin dost edindiġi kimseler.

Varamam küyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

5. **âgyäre:-e**

Gazel 93

Mısra: 1

Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Âgyäre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok lutf imiş ol 'âşık-a ben az şanurdım

6. **âgyâr:**

Gazel 117

Mısra: 2

Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Ğamze şundukça elin kabza-i ğaddâresine
Acır âgyâr daği 'âşık-ı bî-çâresine

âgyâr-ı denînüñ:

1. **âgyâr-ı denînüñ:-nüñ**

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alçak, soysuz rakipler.

Ol bezm-i şafâ-bağşa dili olmasa mağrem
Âgyâr-ı denînüñ yeri çâh-ı 'adem olsa

âh:

1. **âh:**

Kaside 57

Mısra: 65

İnilti, feryat.

Âh elinden felek süst-i karar u 'ahdüñ
İtmedi bahtum ile itdüği va'di incâz

2. **âh:**

Gazel 31

Mısra: 6

İnilti, feryat.

Zabt-ı âh eylemedür 'âşık-a evvel çâre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

3. **âh:**

Tesdis 1

Mısra: 14

İnilti, feryat.

Bilürken saña mâ'il oldığım ey serv-i âzâdım
İşidirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

4. **âh:**

Kaside 39

Mısra: 76

*Manevi bir acıyı, pişmanlık ve ümitsizlik
duygusunu pekiştirmeye yarayan ses taklidi sözcük.*

Bâ'îs-i kine nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegüñ âh habîr

5. **âh:**

Gazel 15

Mısra: 1

*Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü// inilti, feryat.*

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Korçarım süz-ı derünümünden felekler yana hep

6. **âhına:-ı, -n, -a**

Gazel 37

Mısra: 3

İnilti, feryat.

Âhına incinme gâhî 'âşık-ı dîvânenüñ
N'eylesün bî-çâre gördükçe seni bî-tâb olur

7. **âh:**

Gazel 96

Mısra: 3

İnilti, feryat.

Âh ile derdi bilinmez 'âşık-ı bî-çârenüñ
Çâk çâk ide meger âhı dil-i şad-pâresin

8. **âh:-ı**

Gazel 96

Mısra: 4

İnilti, feryat.

Âh ile derdi bilinmez 'âşık-ı bî-çârenüñ
Çâk çâk ide meger âhı dil-i şad-pâresin

9. **âh:**

Gazel 102

Mısra: 2

*Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

10. **âhum:-u, -m**

Gazel 28

Mısra: 2

İnilti, feryat.

Ğamzeñ ne kadar olsa niyâz itmege bâ'îs
Âhum olur ol mertebe nâz itmege bâ'îs

11. **âh:**

Gazel 123

Mısra: 7

İnilti, feryat.

Ne eşk-i dide lâzım olur dil-bere ne âh
'Âşık taħammül eylemeyince cefâsına

12. **âh:**

Gazel 28

Mısra: 3

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Allâh için ey âh tolaş zülfine tırma
Ol silsile-i 'aşkı dırâz itmege bâ'is

13. **âhumla: -um, -la**

Gazel 132

Mısra: 4

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Bir gice yok ki çıkmaya tâ mâh u encüme
Âhumla âsmânüñ alıdı yüzi gözi

14. **âhum: -u, -m**

Kaside 53

Mısra: 20

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Görmesün deyü gözüm rüy-ı 'arüs-ı bahtı
Çeker âhum felege perde-i müşğîn-i hâcel

15. **âh:**

Gazel 31

Mısra: 8

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü (ateşi canlandırmak için üfleme bağlamında
kullanılmıştır).*

Dâğlar lâle gibi tazelener miydi eger
Âteş-i sineme âh itmese her gâh meded

16. **âh:**

Gazel 86

Mısra: 6

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü (ateşi canlandırmak için üfleme bağlamında
kullanılmıştır).*

Biz n'eyleriz çerâğı şeb-i hecr-i yârda
Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

17. **âhumuzdan: -i, -muz, -dan**

Gazel 39

Mısra: 4

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Takınsun dil-rübâlar gamzelerden tîg-i 'aşık-küş
Bizüm de âhumuzdan nâvek-i dil-düzumuz vardur

18. **âhıyla: -i, -y, -la**

Gazel 73

Mısra: 8

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü // beddua.*

Nice biñ hânâmâi bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhıyla bir 'aşık da ber-bâd itdüğün görsek

19. **âh:**

Gazel 102

Mısra: 3

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü // inilti, feryat.*

Âh ile kıomam dilleri zülfinde huzûra
Cem'iyet-i âğyârî perişân iderim ben

20. **âh:**

Gazel 38

Mısra: 1

İnilti, feryat.

Âh u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Kâhramân-ı niğehi hışm ile cellâd ister

21. **âh:**

Kaside 29

Mısra: 30

İnilti, feryat.

Mü'essir oldı sitem-didegân-ı ehl-i dilüñ
Dem-â-dem eylediği âh u nâle vü feryâd

22. **âh:**

Gazel 60

Mısra: 7

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Âh ile perâkende gubâr-ı dil-i 'aşkıız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkâr-ı şabâyız

23. **âhum: -u, -m**

Gazel 114

Mısra: 7

*Âşğın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi
psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle
sembolü.*

Zâhir olmazsa n'ola âhum ucından şu 'le
Gam hâdengidür o muhtâc degül peykâne

24. **âh:**

Kaside 24

Mısra: 21

İlenme, beddua.

Āh tursun hele şemşir-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

āh eyler:

1. āh eyler:-r

Kaside 48

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Sahî şâhib-kırân-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden ma'den ü yemm

āh eylesem:

1. āh eylesem:-se, -m

Kaside 61

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Çarh bir āh eylesem biñ cevri iderdi cānuma
Biñ su'āl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

āh idüp:

1. āh idüp:-üp

Kaside 26

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aşlā gam u bīm

āh itmemege:

1. āh itmemege:-me, -mek, -e

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Āh itmemege çāre mi var 'āşık-ı bī-tāb
Habs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

2. āh itmemege:-me, -mek, -e

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Şabra tākāt mı kor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

āh itmesün:

1. āh itmesün:-me, -sün

Kaside 48

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher qodı itlāfi ne dūr hem

āh u zār:

1. āh u zār:

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah edip inlemek.

Turma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

ahālî:

1. ahālî:

Kaside 57

Mısra: 70

Halk.

Bir vilāyetde ki böyle biline qādr-i suhan
Anda eşrāf u ahālî yā çoğ olmuş yāhud az

2. ahālîde:-de

Kaside 19

Mısra: 73

İnsanlar, devrin sakinleri // devrin şairleri.

Bu da 'vāmı benüm inkār ider yokdur ahālîde
Haşūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz hardur

ahālî-i eşrāf:

1. ahālî-i eşrāf:

Kaside 29

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

İleri gelenlerin, büyüklerin cemaati.

Ola şenāsına meşğul ahālî-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

ahass:

1. ahass:

Kaside 36

Mısra: 64

Çok bayağı, adi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhaşşıl-ı māl
Biri birinden ahass ü müzevvir ü azlem

ahbāb:

1. ahbāb:

Kaside 7

Mısra: 4
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Ya'ni yâ vahy ola maẓmûnı anuñ yâ ilhâm
Buni faşl itmede aḥbâb ideler baḥş-i 'azîm

2. **aḥbâba:-a**
Kaside 9
Mısra: 122
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

A'dāya midād-ı kalemüm reşha-i semmdür
Aḥbâba şemîm-i suḥanum nûkhet-i cāndur

3. **aḥbâba:-a**
Kaside 18
Mısra: 57
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Şafâ-yı câvidânîdür neşât-ı luḫfi aḥbâba
Belâ-yı nâgehânîdür ḫayâl-i tiġı a'daya

4. **aḥbâba:-a**
Kaside 21
Mısra: 31
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Şununca luḫf ile aḥbâba cām-ı Cemşîdi
Çekince ḫışm ile a'dāya tiġ-ı Behrâmı

5. **aḥbâbdan:-dan**
Kaside 41
Mısra: 92
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Çok tecrübe itdüm hele taḥkîk budur kim
Yegdür yine aḥbâbdan a'dā-yı zamâne

6. **aḥbâb:**
Gazel 69
Mısra: 4
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler // aşkın verdiği gam.

Ġam-ı 'aşkuñ dile geldikçe kımaz cānda elem
Yer kıalır mı kedere ḫānede aḥbâb olıcağ

'ahd:

1. **'ahdi:-i**
Kaside 40
Mısra: 44
Yemin, söz.

'Aklı kâmil dili pāk āyine-i sinesi şâf
Ḥükmi cārî sözi söz 'ahdi metîn ü muḫkem

2. **'ahdüm:-ü, -m**
Kaside 29
Mısra: 103
Yemin, söz.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medḫüñe gör
Ne āşinâ kıala reşk itmedük cihānda ne yād

3. **'ahdinde:-i, -n, -de**
Kaside 9
Mısra: 49
Zaman, devir, hüküm sürülen devir.

'Ahdinde zemîn mezra'a-i toḫm-ı 'adâlet
Devrinde felek dâ'ire-i emn ü emāndur

4. **'ahdi:-i**
Kaside 33
Mısra: 65
Zaman, devir, hüküm sürülen devir.

'Ahdî çemen-i memlekete mevsim-i nev-rüz
Re'yi felek-i salṫanata şems-i duḫādur

'ahd olsun:

1. **'ahd olsun:**
Kaside 21
Mısra: 65
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemin olsun, ant olsun; bir işin yapılmasına veya yapılmamasına niyet edildiğinde söylenen söz.

Amān verürse eger rüzgār 'ahd olsun
Şenāña vaḫf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

'ahd ü karar:

1. **'ahd ü karar:-a**
Gazel 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kavl ü karar, anlaşma, sözleşme.

Çeşmi gāhî mest olur ruḫşat virür nezzāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol 'ahd ü kararā nāz ider

'ahd-i 'adli:

1. **'ahd-i 'adli:-i**
Kaside 16
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı // adaletle hükmedilen zaman.

'Ahd-i 'adli 'āleme faşl-ı bahār-ı ḫoş-dilî
Devr-i luḫfi dehre eyyām-ı şebâb-ı rüzgār

2. **'ahd-i 'adli:-i**
Kaside 55
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı // adaletle hükmedilen zaman.

Devr-i luḫfi gülsitân-ı 'āleme faşl-ı bahār
'Ahd-i 'adli rüzgār-ı pîre eyyām-ı şebâb

'ahd-i keremdür:

1. 'ahd-i keremdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cömertlik, lütuf zamanı.

El-minnetü li'l-lâh ki zamân 'ahd-i keremdür
Ebnâ-yı zamân muğtenem-i nâz u ni'amdür

'ahd-ı vifâkı:

1. 'ahd-ı vifâkı:-ı

Kaside 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Barış antlaşması.

Hamdüli'l-lâh yine inşâfa gelüp çarh-ı 'anîd
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifâkı tecdîd

'ahdinden dönmez:

1. 'ahdinden dönmez:-mez

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Verdiği sözden dönmek, verdiği sözü veya yemini yerine getirmemek.

Turnmaz döner câm-ı şarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb

Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

'ahdüm olsun:

1. 'ahdüm olsun:

Kaside 22

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yemin olsun! andolsun!

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ
Vereydün ger icâzet hicv iderdüm baht-ı nâ-sâzı

âhen:

1. âhen:

Gazel 12

Mısra: 5

Demir.

Darb-ı ta'n-ı hâsîde âhen siperdür güyyâ
Sînem üzre hasret-i hâlûñle dâğ-ı bî-hisâb

âheng idemez:

1. âheng idemez:-emez

Kaside 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Niyet etmek, teşebbüs etmek, yönelmek.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

âheng tutarın:

1. âheng tutarın:-ar, -ın

Kaside 37

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Ritim tutmak, katılmak, eşlik etmek.

Şoñra taşvîr idüp âyine-i endîşemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

âheng-i du'â kılsam:

1. âheng-i du'â kılsam:-sa, -m

Kaside 49

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Duaya azmetmek, duaya başlamak.

N'ola şimden girü şevk ile âheng-i du'â kılsam
Du'âdur söz kararın bulsa âyîn-i şenâkârı

âhengi itsün:

1. âhengi itsün:-sün

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Niyet etmek, teşebbüs etmek, yönelmek.

Varamam küyuna âgyâr ile ceng itmeyicek
Cenge âhengi kim itsün yine ben itmeyicek

âheng-i nevâ eylese:

1. âheng-i nevâ eylese:-se

Gazel 126

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nevâ makamını düzenlemek, akort etmek // Neva makamında çalmak.

Âheng-i nevâ eylese 'uşşâk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pâre de ehl-i neğam olsa

âheng-i şitâb ider:

1. âheng-i şitâb ider:-er

Kaside 17

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Yürüyüşünü düzenlemek, uygun hâle getirmek.

Müdde'â-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi küşe-i ebrû ile itse imâ

āheste:

1. āheste:

Kaside 11

Mısra: 64

Yavaş, hızlı olmayan.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tiz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse 'ummānı

āheste hırām eylese:

1. āheste hırām eylese:-se

Kaside 9

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

*Yavaş yavaş, sakın bir şekilde salınarak
yürümek.*

Pertāb-ı bülend itdüğü dem ejder-i perrān
Āheste hırām eylese tāvüs-ı cināndur

āheste-hırām itse:

1. āheste-hırām itse:

Kaside 37

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*Yavaş yavaş, sakın bir şekilde salınarak
yürümek.*

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-hırām
Şanki refāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

āh-ı 'andelībānı:

1. āh-ı 'andelībānı:-ı

Kaside 30

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Bülbüllerin ahı.

Ger olsa nükhet-i ahlākı gülde te'siri
İderdi dūd-ı buhūr āh-ı 'andelībānı

āh-ı 'aşık:

1. āh-ı 'aşık:

Kaside 3

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Āşğın ahı.

Āh-ı 'aşık der idüm tırine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

āh-ı āteş-bār:

1. āh-ı āteş-bār:

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ateş yağdıran/yakıcı ah.

Gülleri pejmürde eylersin yazuğdur bülbüle
Varma bāğa āh-ı āteş-bār ile nev-rüzda

āh-ı āteş-bārımız:

1. āh-ı āteş-bārımız:-ı, -muz

Gazel 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ateş yağdıran/yakıcı ah.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerāf eyler kırān
Kevkebe başdurdı çarhı āh-ı āteş-bārımız

āh-ı cān-güdāza:

1. āh-ı cān-güdāza:-a

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cana tesir eden, cana işleyen ah.

Vermesün dil ruḥşat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Şabrı yok bî-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

āh-ı ciger-sūzı:

1. āh-ı ciger-sūzı:-ı

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çiğer yakan ah.

Hevālarda leṭāfet ol kadar kim bülbül-i zāruñ
Nice te'sir ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

āh-ı dem-ā-demdür:

1. āh-ı dem-ā-demdür:-dür

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Süreklî ah, her an ah çekme.

Her nefesde ḥançer-i bürrān gibi bir zaḥm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

āh-ı derünı:

1. āh-ı derünı:

Tesdis 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gönlün derinliklerinden gelen ah.

Eşer kılsa saña āh-ı derünı sine-i şāfın
Olurdu sende de zāhir vücūdı raḥm u inşāfın

āh-ı derūnum:

1. āh-ı derūnum:-u, -m

Kaside 22

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gönülden, içten gelen feryat.

Çıkar āh-ı derūnum 'arşa derd-i iştıyākuñla
Egerçi manşıbuñ oldum ğarık-ı ni'met ü nāzı

2. āh-ı derūnum:-u, -m

Kaside 34

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Gönülden, içten gelen feryat.

Olurdı vādī-i eyem gülüstān-ı Hālilu'llāh
'Alevlendirse ger āh-ı derūnum āteş-i Tūrı

āh-ı maḥabbetle:

1. āh-ı maḥabbetle:-le

Müfret 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk ahı, aşk acısından çekilen ah.

Sinem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

āh-ı mücessem oldum:

1. āh-ı mücessem oldum:-du, -m

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ahın vücut bulmuş hâli olmak, baştan ayağa ah
olmak.*

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa te'sîr iderim gönüme te'sîr idemem

āh-ı sehergâh:

1. āh-ı sehergâh:

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Seher vakti çekilen ah.

Dād o zālîmden eger böyle kalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergâh bilür

āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ:

1. āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ:-uñ

Kaside 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Talihsiz gönülün kıvılcım saçan ahı.

Güyyiā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i hikmet-i Hāk celle celāl

aḥibbā:

1. aḥibbā:

Kaside 7

Mısra: 97

Ahbaplar, dostlar.

Eser-i luṭf-ı kelāmumla aḥibbā hoş-dil
Yād-ı şemşir-i zebānumla 'adū pür-ğam u bîm

2. aḥibbā:

Kaside 10

Mısra: 116

Ahbaplar, dostlar.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki ḫuşuşā
Şemşir-i zebānumdan aḥibbā hāzer eyler

aḥibbā-yı zamāne:

1. aḥibbā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Zamane dostları.

Şemşir-i zebānumla cezāsını bulurlar
Baḥteklilik iderlerse aḥibbā-yı zamāne

āḥir:

1. āḥir:

Gazel 101

Mısra: 2

Sonunda, nihayet.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḥir yelerek bād-ı şabā buldı belāsın

2. āḥir:

Gazel 93

Mısra: 3

Sonunda, nihayet.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḥir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz şanurdım

3. āḥir:

Tedis 1

Mısra: 3

Sonunda, nihayet.

Belā-yı 'aşkuñ āḥir çekmeden nevmîd olup cānım
Ümîdim saña tütmuşdım muḫşşal sen de sultānım

4. āḥir:

Tedis 1

Mısra: 25

Sonunda, nihayet.

Çapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ aḫir
Vişālünle dil-i maḫzūnumı şād itmedüñ aḫir

5. **aḫir:**

Tesdis 1

Mısra: **26**

Sonunda, nihayet.

Çapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ aḫir
Vişālünle dil-i maḫzūnumı şād itmedüñ aḫir

6. **aḫir:**

Tesdis 1

Mısra: **27**

Sonunda, nihayet.

Bilüp küldüğümm ammā ki āzād itmedüñ aḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yād itmedüñ aḫir

7. **aḫir:**

Tesdis 1

Mısra: **28**

Sonunda, nihayet.

Bilüp küldüğümm ammā ki āzād itmedüñ aḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yād itmedüñ aḫir

8. **aḫir:**

Tesdis 1

Mısra: **39**

Sonunda, nihayet.

Olup Nef'î gibi aḫir ğam-ı hicrânla efkende
Ümmidim kaḫ' idüp bildim ḫaḫîkat yoğımiş sende

9. **aḫirinde: -i, -n, -de**

Kaside 32

Mısra: **104**

Son, bitiş.

Çosañ bu lâfi revādür ger itseñ ey Nef'î
Söz aḫirinde du'âyı temedduḫa taḫdîm

10. **aḫirinde: -i, -n, -de**

Kaside 5

Mısra: **102**

Son, bitiş.

Ço lâfi şidḫ ile çırma du'âya başla ey Nef'î
Du'â nazm aḫirinde farz olur nazm-âverân üzre

11. **aḫirinde: -i, -n, -de**

Kaside 28

Mısra: **142**

Son, bitiş.

Nef'î du'âya başla ço da'vâyı kim du'â
Nazm aḫirinde 'âdet-i nazm-âverân olur

aḫir oldu:

1. **aḫir oldu: -dı**

Kaside 58

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Söz aḫir oldu ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur ḫasîdede kânûn

2. **aḫir oldu: -dı**

Kaside 29

Mısra: **127**

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Söz aḫir oldu du'â demleridür ey Nef'î
El aç du'âya idüp luḫf-ı ḫaḫdan istimdād

3. **aḫir oldu: -dı**

Kaside 4

Mısra: **109**

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Nazm aḫir oldu başlalyalum şol du'âya kim
Şi're ḫavâşş-ı ed'îye-i ḫudsiyân virür

aḫir-i bezm-i cihân:

1. **aḫir-i bezm-i cihân:**

Kaside 28

Mısra: **146**

Kelime Tipi: -

Cihan bezminin sonu // dünyanın sonu, kıyamet.

Dönsün felekde sâġar-ı iḫbâli ğün gibi
Tâ aña dek ki aḫir-ı bezm-i cihân olur

aḫir-i hengâme-i endüh ü elem:

1. **aḫir-i hengâme-i endüh ü elem:**

Kaside 51

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Keder ve sıkıntı zamanının sonu.

Nice 'ıyd evvel-i cem'ıyyet-i şādî vü sürür
Nice 'ıyd aḫir-i hengâme-i endüh ü elem

aḫir-i mâh-ı ramazândur:

1. **aḫir-i mâh-ı ramazândur: -dur**

Kaside 9

Mısra: **140**

Kelime Tipi: -

Ramazan ayının sonu.

Tâ ġâyet-i şeb fâtiḫa-i vaḫt-i şeherdür
Tâ evvel-i 'ıyd aḫir-i mâh-ı ramazândur

aḫkâm:

1. **aḥkāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: **104**

Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musahḥar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

2. **aḥkāmına:-ı, -n, -a**

Kaside 47

Mısra: **41**

Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Müsā'id ol kadar aḥkāmına te'yid-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḥa hemān mevḳūf-ı imādūr

3. **aḥkāmı:-ı**

Kaside 33

Mısra: **50**

Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Fermān-dih-i 'ālem ki zebān-ı kaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i kazādūr

4. **aḥkāmını:-ı, -n, -ı**

Kaside 7

Mısra: **84**

*Yıldızlardan ve muhtelif alametlerden çıkarılan
anlamlar ve varılan sonuçlar.*

Kevkeb-i ḫālī'ı ol mertebeden 'ālīdūr

Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

aḥkām verür:

1. **aḥkām verür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: **146**

Kelime Tipi: -

Belge, diploma vermek // değer vermek.

Eb ü ceddiyle tefāḥūr iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü kabūline verür mi aḥkām

aḥkām-ı 'anāşırta:

1. **aḥkām-ı 'anāşırta:-la**

Kaside 40

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

*Unsurların hükümleri // yaratılıştaki unsurların
tesirleri.*

Tā ki aḥkām-ı 'anāşırta vücūd-ı insān
Gāḥ şīḫhatde ola gāḥ çeke renc ü elem

aḥkām-ı faziletde:

1. **aḥkām-ı faziletde:-de**

Kaside 49

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

*Fazilet hükümleri, ahlaki meziyetlerle ilgili
hükümler.*

Cenāb-ı müfti-i 'ālem ki aḥkām-ı faziletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

aḥkām-ı felekden:

1. **aḥkām-ı felekden:-den**

Kaside 10

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

*Yıldızların ve burçların durumlarından çıkarılan
manalar.*

Ḥikmet ger o 'ilm ise ki aḥkām-ı felekden

Endişe-i 'aql-ı beşeri bā-ḥaber eyler

aḥkām-ı kaderden:

1. **aḥkām-ı kaderden:-den**

Kaside 53

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Kaderin hükümleri.

Ol ki aḥkām-ı kaderden ne olursa zāḥir

Naḫşı mir'āt-ı zamīrinde görünür evvel

aḥkām-ı kazāya:

1. **aḥkām-ı kazāya:-y, -a**

Kaside 9

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

*Kader hükümleri, Allah tarafından evvelce
verilmiş olan hükümler.*

Ol şāḥ-ı cihān-gir ki aḥkām-ı kazāya

Tamḡa-yı yed-i kudret-i fermānı nişāndūr

aḥker:

1. **aḥkerdür:-dür**

Gazel 11

Mısra: **2**

Ateş koru.

Gönlümi her dem bir āteşdür kılan pür-iztirāb
Kim ol āteşden bir aḥkerdür felekde āftāb

2. **aḥkeri:-i**

Kaside 31

Mısra: **22**

Ateş koru.

Döndi ḥākister-i pür-aḥkere rīk-i 'ummān

Aḥkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

aḥker-i sūzān olur:

1. **aḥker-i sūzān olur:-u, -r**

Gazel 119

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yakıcı kor olmak, yanan kor kesilmek.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tāb
Yaḥ-pāre olur aḥker-i sūzān elimüzde

aḥker-i sūzān-ı caḥīm ider:

1. **aḥker-i sūzān-ı caḥīm ider:-er**

Kaside 7

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Cehennem'in yakıcı koru etmek.

Ne gülistāne gūzār eylese bir demde ider
Ḡonca vü lālesini aḥker-i sūzān-ı caḥīm

aḥker-pāre:

1. **aḥker-pāredir:-dir**

Gazel 67

Mısra: 3

Kor parçası (ateş koru).

Sīnede her dāḡ-ı surḥ andan bir aḥker-pāredir
Sūz-ı firḡatle dil olmuşdı firūzān bir ocaḡ

aḥker-pāre ider:

1. **aḥker-pāre ider:-er**

Kaside 56

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Ateş koru etmek.

Düşse tāb-ı şū'le-i ḡahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḥker-pāre girdābın tenür-ı āteşin

aḥlāk-ı girişme:

1. **aḥlāk-ı girişme:**

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yan bakışın ahlaki, tavrı.

El-ḡaḡ ne sitemkār olur ol ḡamze-i ḡūnī
Ammā ne ḡoş-āyendedür aḥlāk-ı girişme

aḥlāk-ı nā-maḡşürdan:

1. **aḥlāk-ı nā-maḡşürdan:-dan**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sonsuz, nihayetsiz ahlak // bütün güzel faziletler.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa 'aceb mi rüz u şeb
Zātı bir mecmū 'adur aḥlāk-ı nā-maḡşürdan

aḡmaḡ:

1. **aḡmaḡ:**

Kaside 62

Mısra: 32

Gafil, divane, akli kıt, akılsız.

Zātuñ gibi zāt-ı şerīf ḡab' uñ gibi ḡab'-ı laḡīf

Vardur diyen aḡmaḡ zarīf kizbi görürmiş müstehab

Aḡmed-i mürsel:

1. **Aḡmed-i mürsel:**

Kaside 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Allah tarafından gönderilmiş Ahmed // Hz. Muhammed (SAV).

Cān-ı 'ālem faḡr-ı ādem Aḡmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca na't-gūy u na't-ḡ'ānidur sözüüm

Aḡmed-reviş:

1. **Aḡmed-reviş:**

Kaside 51

Mısra: 78

Ahmed gidişli // Hz. Peygamber yolunu takip eden.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḡikmet
Ve'y Ḥızır-dāniş ü Aḡmed-reviş ü 'İsā-dem

aḡşām (it):

1. **aḡşām (it):**

Kaside 50

Mısra: 72

Akşam hāline getirmek.

Fark olunmazdı tulū'ı vü ḡurūbı mihrūñ
Şāmı şubḡ it dise bir demde şabāḡı aḡşām

aḡsente:

1. **aḡsente:**

Kaside 41

Mısra: 72

Aferin.

Şimdi odur iḡyā iden erbāb-ı kemālī
Aḡsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

2. **aḡsente:**

Kaside 20

Mısra: 69

Aferin.

Ne sihr itdüñ yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

ahsentü:

1. **ahsentü:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Ne güzel.

Ahsentü zihî haţţ-ı hümâyün-ı mübârek
El kudretü li'l-lâhi Te'âlâ ve tebârek

âhsız:

1. **âhsız:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Ah olmadan, ah edip inlemeden.

Zabţ-ı âh eylemedür 'âşıkâ evvel çâre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

ahter:

1. **ahter:-e**
Gazel 52
Mısra: **3**
Yıldız.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarhı âh-ı âteş-bârımız

ahter-i bahtından:

1. **ahter-i bahtından:-ı, -n, -dan**
Kaside 31
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Gökde mihr ahter-i bahtından ider kesb-i şeref
Yerde deryâ kef-i cüdından alur feyz-i nişâb

ahter-i tâli'-i Sultân Ahmed:

1. **ahter-i tâli'-i Sultân Ahmed:**
Kaside 26
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Sultan Ahmed'in talih yıldızı.

Ahter-i tâli'-i Sultân Ahmed
Gevher-efser-i Sultân Selim

âhü:

1. **âhüya:-y, -a**
Kaside 37
Mısra: **32**
Ceylan, gazal.

Virse ger mâşîta-i 'adli cihâna revnağ
Şîr- bâlin-i münakkaş olur âhüya peleng

2. **âhü:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Dilber, güzel // sevgili.

Bağlamaz seg yerine 'aşıkını ol âhü
Dağlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

âhü-bere:

1. **âhü-bere:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Ceylan yavrusu.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u sahrâya
Uyur âhü-bere zânü-yı şîrân-ı jiyân üzre

2. **âhü-bere:**
Kaside 9
Mısra: **56**
Ceylan yavrusu.

Bir kişvere kim hıfzı nigezbân ola anda
Âhü-bere zincir-keş-i şîr-i jiyândur

3. **âhü-bereyi:-y, -i**
Kaside 39
Mısra: **52**
Ceylan yavrusu.

'Adli ger nâzım-ı ahvâl-i ded ü dâm olsa
Alur âhü-bereyi dâye gibi düşına şîr

4. **âhü-bere:**
Kaside 46
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Ceylan yavrusu.

'Adli bir kişver-i pür-şûra nigezbân olsa
İder âhü-bere zânü-yı pelengi bâlin

âhü-yı harem:

1. **âhü-yı harem:**
Kaside 17
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Kâbe civarında avlanılması yasak olan yerlerdeki ceylan // ehlileştirilmiş ceylan.

Nâmı Tağlar Delisi kendüsü âhü-yı harem
Perçemi sünbül-i çin cebhesi dîbâ-yı Hıttâ

ahvâl:

1. **aḥvāl:**

Gazel 31

Mısra: 15

Durum, vaziyet, hâl.

Ƙaldum ayakda perîşân u mükedder aḥvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

2. **aḥvâlin:-i, -n**

Kaside 26

Mısra: 19

Durum, vaziyet, hâl.

Dermendâne biraz aḥvâlin

Eylesûn mâşitâsına tefhîm

3. **aḥvâl:**

Mesnevi 1

Mısra: 37

Durum, vaziyet, hâl.

Eṭvârî pesendide her aḥvâl u her işde
Himmetde ḥuşûşâ revîş-i dâd u dihişde

4. **aḥvâlümü:-ü, -m, -i**

Rûbai 2

Mısra: 2

Durum, vaziyet, hâl.

Yâ Rab kerem it bendeñe iḥsân eyle
Düşvâr olan aḥvâlümü âsân eyle

5. **aḥvâlümü:-ü, -m, -i**

Kaside 53

Mısra: 14

Durum, vaziyet, hâl.

Benim ol zâr u perâkende-dil ü ṭab' u dimâg
Ki felek eyledi aḥvâlümü bir bir muḥtall

aḥvâl-i dehri:

1. **aḥvâl-i dehri:-i**

Kaside 43

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dünyanın hâli, durumu.

Ki emr etdi vezâret ḥidmetin teslîm idüp mühri
O şâḥib-rüşde kim aḥvâl-i dehri intikâd üzre

aḥvâl-i dîn ü devlete:

1. **aḥvâl-i dîn ü devlete:-e**

Kaside 25

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Din ve devletin durumu.

Sen tamâm aḥvâl-i dîn ü devlete virdûñ nizâm
Eyledûñ ḥaḳḳâ umûr-ı salṭanatda ictihâd

aḥvâl-i dîn ü devletinde:

1. **aḥvâl-i dîn ü devletinde:-i, -n, -de**

Kaside 43

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Din ve devletin durumu.

Ki böyle şâḥib-isti' dâd u 'ârif pâdişâh olmaz
Tamâm aḥvâl-i dîn ü devletinde ictihâd üzre

aḥvâl-i ser-â-pâ-vı zamâne:

1. **aḥvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Zamanın baştan ayağa durumu.

Ammâ olurun yine bunuñla mütesellî
Kim böyledür aḥvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

aḥvâl-i vicdânî:

1. **aḥvâl-i vicdânî:**

Kaside 11

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kalbî his ile ilgili durumlar.

Ne Vaşşâfim ne Firdevsî o mu 'ciz-güy-ı ma' nâyım
Ki ta 'bürümle şüret kesb ider aḥvâl-i vicdânî

aḥvâl-i zamâne:

1. **aḥvâl-i zamâne:**

Kaside 59

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Zamanın hâlleri.

Tâ gerdiş-i gerdün ile aḥvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâḥ perîşân u dijemdür

Ahvâz:

1. **Ahvâz:-ı**

Kaside 22

Mısra: 8

Güneybatı İran'da Hüzistan eyaletinin merkezi olan şehir.

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflis ü Şirvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

aḥvânâ:

1. **aḥvânâ:**

Kaside 17

Mısra: 32
Ara sıra, bazen.

İstese bu da ider bir ser-i müda cevlan
Belki rakkaslıg itmekte olur ahyānā

ājeng:

1. **ājeng:**

Kaside 37

Mısra: 90

*Öfke, dargınlık veya ihtiyarlık sebebiyle yüzde
oluşan kırışıklar.*

Jeng-i ğamdan dili āyine gibi pāk olsun
Görmesün şafha-i pīşānī-i bahtı ājeng

ak:

1. **aķmasa:-ma, -sa**

Kaside 61

Mısra: 40

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek.

Feyz-i ihsān-ı kefūn eyler kifāyet ‘āleme
Aķmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

2. **aķ:**

Kaside 11

Mısra: 12

Beyaz.

Felek fīrūzeden bir taht-ı ‘ālī kurdı şāhāne
Aña bir aķ dībā perde çekdi şubh-ı nūrānī

3. **aķar:-ar**

Gazel 7

Mısra: 1

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek.

Aķar mizāb-ı çeşmimden sirişk-i dide ābāsā
N’ola kendim döğerssem taşlar ile āsyābāsā

4. **aķmadadur:-mada, -dur**

Kaside 31

Mısra: 12

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tiğ-ı kuhsār
Cūyveş aķmadadur her yaña pūlād-ı müzāb

5. **aķsa:-sa**

Kaside 56

Mısra: 39

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Aķsa āb-ı çeşme-i luţfi ider şāhrālaruñ
Ĥār-ı ĥuşkin ğonca ĥaşāk-i dūrüştin yāsemīn

6. **aķar:-ar**

Kıt’a 1

Mısra: 3

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Cūy-ı ma’nā iki şakķ olmuş aķar şāhnından
Yaraşır dirsem eger tab’ına Bāğdād-ı suĥan

7. **aķsa:-sa**

Gazel 39

Mısra: 5

(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için)

bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

N’ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān tūrmayup aķsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

8. **aķ:**

Kaside 34

Mısra: 54

Beyaz.

Döner ol mihre kim çarĥı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aķ dībā kaplu semmūri

ak sāde:

1. **aķ sāde:**

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Süssüz, dümdüz beyaz elbise.

Murğ-ı seher kıldı ĥurūş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servī şalındı sebz-puş aķ sāde giydi yāsemīn

akdem:

1. **aķdem:**

Kaside 38

Mısra: 62

Önce, evvel.

Ne ejderdür ne ‘Anķā ol Burāk-ı berķ-sür’atdūr
K’irişür mūntehā-yı menzile Cibrīlden aķdem

2. **aķdem:**

Kaside 48

Mısra: 32

Önce, evvel.

Zihī mektūb-ı ferĥunde-edā kim
Dili şād eyler oķunmazdan aķdem

ākıbet:

1. 'ākibetinden:-i, -n, -den

Kaside 10

Mısra: 2

Son, netice, nihayet.

Şanmañ ki felek devr ile şāmi seher eyler
Her vākı 'anuñ 'ākibetinden haber eyler

'ākıl:

1. 'ākıl:

Gazel 32

Mısra: 4

Akıllı, akıl sahibi.

Baña teklif-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuqlar kim anı 'ākıl beni dīvāne yazmışlar

2. 'ākıl:

Kaside 10

Mısra: 8

Akıllı, akıl sahibi.

Olmuş tūtalum müddet-i ārāmide mūmtedd
'Ākıl nice temyiz-i reh-i hayr u şer eyler

3. 'ākıl:-ı

Kaside 15

Mısra: 25

Akıllı, akıl sahibi.

Mey 'ākılı irşād ider 'aşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde koymaz gerd-i gam

4. 'ākıl:

Kaside 46

Mısra: 53

Akıllı, akıl sahibi.

Ol kadar 'ākıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i 'ālemi ma'kül ile eyler teskīn

'akīm ola:

1. 'akīm ola:-a

Kaside 7

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Bereketsiz, verimsiz olmak.

Midhat-i zātını fikr itmeyen ehl-i tab'uñ
Ola endişesi nāhid-i felek gibi 'akīm

'akıl:

1. 'akıl:-a

Gazel 90

Mısra: 12

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkı dil-i Nef'i gibi ben
'Aqla miqdārını bildürmede taķşir idemem

2. 'akıl:

Gazel 111

Mısra: 5

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

N'ola gitdiyse karar u 'akıl u şabr u fikrimüz
Gam degül nāçār isek 'aşkuñla nāçarız hele

3. 'akıl:-ı

Gazel 122

Mısra: 4

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Ġamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āftāb
Bāde 'aklı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

4. 'akıl:

Gazel 131

Mısra: 5

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

'Akl u dil ü cān oldu giriftār-ı nigāhı
Buldu yine birbirini 'uşşāk-ı girişme

5. 'akıl:-ı

Kaside 2

Mısra: 13

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

'Aklı nūr-ı cevher-i zāt-ı şerif-i Aħmedī
Nuţkı mağz-ı rüh-ı enfās-ı laţif-i 'İsevī

6. 'akluñ:-uñ

Kaside 10

Mısra: 15

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

'Akluñ hūneri vādī-i hikmetdedür ancak
Taħkik ile hikmet nice bir dilde yer eyler

7. 'akıl:-ı

Kaside 44

Mısra: 68

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Benim ol çehre-güşā Māñ-i taşvir-i hayāl
Ki ider 'aklı sevād-ı kalemüm sevdāyī

8. 'akıl:-ı

Kaside 40

Mısra: 43

Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

'Aklı kāmīl dili pāk āyine-i sīnesi şāf
Hükmi cārī sözi söz 'ahdi metin ü muħkem

9. 'aql:

Kaside 33

Mısra: 68

Akl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir äyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

'aql almada:

1. 'aql almada:-ma, -da

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Deyim**

Düşünemez, aklını kullanamaz duruma getirmek.

Bî-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duhter-i rezsın velî 'aql almada merdānesin

'aql u fikr eylerse:

1. 'aql u fikr eylerse:-r, -se

Müseddes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Ne deñlü 'aql u fikr eylerse teklif-i temāşâyı
Gözüm dünyâyı görmez görmeseñ cām-ı muşaffâyı

'akla mağrūr olma:

1. 'akla mağrūr olma:-ma

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aklyla gururlanmak.

'Akla mağrūr olma Eflātūn-ı vaqt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde tıfl-ı mekteb ol

'akla uyarsa:

1. 'akla uyarsa:-ar, -sa

Kaside 10

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Akla göre iş yapmak, davranmak.

Tevfîk refîk olmayıcağ fâ'ide yokdur
Her kim burada 'akla uyarsa zarar eyler

'akla uyduk:

1. 'akla uyduk:

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Akla göre iş yapmak, davranmak.

'Āşık olduk dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
'Akla uyduk bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

aklām:

1. aklāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 46

Kalemler.

Ĥayāl-i tıgını dilden geçürse bir şā'ir
Dü-nīm olurdu elinde ser-ā-ser aklāmı

'akl-ı 'avvārı:

1. 'akl-ı 'avvārı:-ı

Kaside 45

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zeki, kurnaz akıl.

O deñlü dil-keş ü maṭbū'dur şemā'ili kim
İder görünce serāsime 'akl-ı 'avvārı

'aklı başında olan:

1. 'aklı başında olan:-an

Kaside 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Düşünerek davranmak, ne yaptığını bilmek.

Gül gibi elde huşuşā ola cām-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'arîf ider mi ārām

'akl-ı evvel:

1. 'akl-ı evvel:

Kaside 51

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı ilk mahluk"
manasında bazı eski filozofların görüşü.*

'Akl-ı evvel gibi ef'ālî metānetde meşel
Şubḥ-ı şānî gibi aqvāli sadākatde 'alem

'akl-ı hakīm:

1. 'akl-ı hakīm:

Kaside 26

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Filozof akıl.

Sözün idrāk idemez fehmi idüp
Fehmine erişemez 'akl-ı hakīm

'akl-ı insānı alır:

1. 'aql-ı insānı alur:-u, -r

Kaside 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

İnsanın aklını almak; şaşırtmak, etkilemek.

Ne şüret bağıladı seyreyle hüsn-i şun'-ı Yezdānī
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insānı

'aql-ı küll:

1. 'aql-ı küll:

Gazel 38

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan akıl.

Müfti-i mu'cize-perdāz ki idrākinden
'Aql-ı küll vādī-i endiŕede imdād ister

2. 'aql-ı küll:

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan akıl.

'Aql-ı küll derk idemez rif'at-i kadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḥ ü çehār erkānı

3. 'aql-ı küll:

Kaside 26

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan akıl.

'Aql-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına olduqça nedīm

4. 'aql-ı küll:

Kaside 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cebrail.

Ne nāme güft ü güy-ı Rūḥ-ı qudsī
Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

5. 'aql-ı küll:

Kaside 58

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Cebrail.

Şafā-yı şoḥbet-i ḥāşına qudsiyān müştāk
Cemāl-i şāhid-i re'yine 'aql-ı küll mecnūn

6. 'aql-ı küll:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan akıl.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭab'umdan
'Aql-ı küll ders oḡur endiŕe-i derrākūmden

7. 'aql-ı küll:

Kaside 12

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan akıl // akıl.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı ma'ānī-perverüm
'Aql-ı küll divāne-i hüsn-i beyānumdur benüm

'aql-ı musavver:

1. 'aql-ı muşavver:

Kaside 48

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Cisimleşmiş akıl.

Müşir-i salṭanat 'aql-ı muşavver
Penāh-ı memleket 'adl-i mücessem

'aql-ı müstefād:

1. 'aql-ı müstefād:

Kaside 25

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Faydalanılan, istifade edilen akıl.

Ol ḥudāvend-i suḡanver kim sözin fehmi eylemez
Bulsa ruḡşat meclis-i ḥāşşına 'aql-ı müstefād

2. 'aql-ı müstefād:

Kaside 43

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Faydalanılan, istifade edilen akıl.

Veziir-i nüktedān düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāḥib-dil
Ki gālībdür zekāda fikri 'aql-ı müstefād üzre

'aql-ı pür-hikmet-i İlahīdür:

1. 'aql-ı pür-hikmet-i İlahīdür:-dür

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

İlahî hikmetlerle dolu akıl.

Feylesof-ı dakıka-peymā kim

'Aql-ı pür-hikmet-i İlahīdür

'aql-ı rāsih u evvel:

1. 'aql-ı rāsih u evvel:

Kaside 30

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

İlk ve doğru akıl.

Kemāl-i dāniş ile ‘aql-ı rāsih u evvel
Şafā-yı bātin ile şubh-ı şādık u şānī

‘aql-ı selīm-i dāniş-endūzi:

1. **‘aql-ı selīm-i dāniş-endūzi:-ı**

Gazel 143

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bilgi kazanarak iyiyi kötüden ayıran akıl.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmuşdur ‘adāletle
Mühim-sāz-ı cihān ‘aql-ı selīm-i dāniş-endūzi

‘aklmızı almışdur:

1. **‘aklmızı almışdur:-miş, -dur**

Kaside 33

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aklını almak; düşünemez, aklını kullanamaz
duruma getirmek.*

Almışdur olan ‘aklmızı bir büt-i nev-res
Kim ‘aşkı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

‘aklmuz almışdur:

1. **‘aklmuz almışdur:-miş, -dur**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aklını almak; düşünemez, aklını kullanamaz
duruma getirmek.*

Nef’i gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ‘aklmuz dārū-yı maḥabbet

‘akln perīşān itse:

1. **‘akln perīşān itse:**

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Doğru dürüst düşünemez hāle getirmek,
düşüncelerini alt üst etmek, kafasını karıştırmak.*

Cām-ı mey ‘akln perīşān itse Nef’i ğam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ğam-endüz ile

akrān:

1. **akrān:-ı**

Kaside 3

Mısra: 102

Denk, eş, benzer.

Nice üstād-ı suḥan-güstere oldum ğālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ akrānı

2. **akrān:**

Kaside 8

Mısra: 62

Denk, eş, benzer.

Ne vücūd-ı bī-nażirüñ gibi bir memdüh olur
Ne benüm gibi şenākāra felek akrān bulur

akrān-ı felek olsa:

1. **akrān-ı felek olsa:-sa**

Kaside 24

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Feleğin akranı (dengi) olmak (yücelik
bağlamında).*

O daḥi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rif’atde n’ola kıllaruñ akrān-ı felek

aks:

1. **aksine:-i, -n, -e**

Gazel 58

Mısra: 2

*Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali,
görüntüsü.*

Olmış o şūh o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ‘aksine eyler ‘itāb-ı nāz

2. **aksi:-i**

Gazel 87

Mısra: 3

*Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali,
görüntüsü.*

Letāfetden görinse āsmānuñ ‘aksi her yerde
Çemende başka bir ‘ālem nümāyān olduĝın görsem

3. **aksi:-i**

Kaside 58

Mısra: 6

*Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali,
görüntüsü.*

Olurdı nūh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ‘aksi niĝün

4. **aksini:-i, -n, -i**

Kaside 8

Mısra: 12

*Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen
hayali, görüntüsü.*

Böyle şāhib-ḥūsn olan itmez şafā āyineden
‘Aksini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

5. **aksini:-i, -n, -i**

Kaside 8

Mısra: 14

Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Kendüyi hayrân da bulmazsa eger âyinede
Havf-i tîğ-i ğamzesiyle 'aksini lerzân bulur

6. 'aks:

Kaside 14

Mısra: 13

Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Ol kadar kan dökdi şemşirûn ki 'aks ile anuñ
Kâse-i yâkûta döndi künbed-i nîlüferi

7. 'aksidür:-i, -dür

Kaside 14

Mısra: 69

Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

'Aksidür anuñ felekde hırmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i lufti hâke ol kadar sîm ü zeri

8. 'aksiyle:-i, -y, -le

Kaside 49

Mısra: 5

Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Letâfetden zemîn ferş-i münakkaş oldı 'aksiyle
Muraşşa 'sâyebân idince çarh ebr-i güher-bârı

'aks olur:

1. 'aks olur:-u, -r

Kaside 54

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Tersine dönmek, tam tersi olmak.

Hükmi ger istese tebdil-i nihâd-ı ezdâd
'Aks olur reng-i duhân-ı siyeh ü nür-ı sefid

aksâm-ı belâdan:

1. aksâm-ı belâdan:-dan

Kaside 10

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Bela çeşitleri, çeşitli belalar.

Yâ ol kişi kim hırz için aksâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

aksâm-ı hünerle:

1. aksâm-ı hünerle:-le

Mesnevi 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -
Sanat dalları.

Ser-tâ-kadem ârâste aksâm-ı hünerle
Bir naḥl-i muraşşa ' gibi envâ '-ı güherle

aksâ-yı emel itdüm:

1. aksâ-yı emel itdüm:-dû, -m

Kaside 53

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Erişilmek istenen en büyük emel etmek, amaç edinmek.

Benim ol Nef'î-i efkende ki şimdi itdüm
Hâk-i dergâhuña yüz sürmegi aksâ-yı emel

aksâ-yı emel oldu:

1. aksâ-yı emel oldu:-dı

Gazel 130

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

En büyük istek olmak.

Ol vezîr-i nükte-perver kim dil ü tâb ehline
Medḥin itmek oldı aksâ-yı emel nev-rûzda

'aks-i 'âlem-i idrâk:

1. 'aks-i 'âlem-i idrâk:

Kaside 47

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

İdrak / düşünce âleminin yansıması.

Ġarîb âyîne-i şaf u mücellâdur dil-i pâki
Ki 'aks-i 'âlem-i idrâk ser-tâ-ser hüveydâdur

'aks-ı câm-ı gül-fâmı:

1. 'aks-ı câm-ı gül-fâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Gül renkli kadehin aksi.

Cihânî rüşen ide berç-ı tîğ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

'aks-i câm-ı zeredür:

1. 'aks-i câm-ı zeredür:-i, -dür

Kaside 24

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Altın kadehinin aksi.

Ol cihân-bân-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
'Aks-i câm-ı zeredür şem '-i şebistân-ı felek

'aks-i çarh-ı devvârî:

1. 'aks-i çarh-ı devvârî:-ı

Kaside 13

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Dönen feleğin/gökyüzünün yansıması.

Şanur gird-âb-ı pîç-â-pîç-i deryâ-yı ma'ânîdür
Gören mir'ât-ı endişemde 'aks-i çarh-ı devvârî

'aks-i cemâlûn:

1. 'aks-i cemâlûn:-üñ

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliğinin/yüzünün yansıması.

Seyr eylemesem âyinede 'aks-i cemâlûn
Hüsn ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

'aks-i çerâğ-ı re'yi:

1. 'aks-i çerâğ-ı re'yi:-i

Kaside 18

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Düşünce mumunun yansıması.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir çamgâ-yı zerrîne
Eger 'aks-i çerâğ-ı re'yi düşse çarh-ı vâlâya

'aksi düşmeden:

1. 'aksi düşmeden:-meden

Kaside 11

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Yansımak, gölgesi düşmek.

Güzâr eylerdi 'aksi düşmeden âyine-i çarha
Buraqâsâ zeminden 'arşa dek ger itse cevlanı

'aks-i elif ü peyker-i cîm:

1. 'aks-i elif ü peyker-i cîm:

Kaside 7

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Cimin sureti ve elifin yansıması // "ca", makam.

Tab'ı bir âyine-i râst-nümâdur ki girer
Anda bir şürete 'aks-i elif ü peyker-i cîm

'aks-i enhârî:

1. 'aks-i enhârî:-ı

Kaside 13

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Nehirlerin aksi, yansıması.

Ruḥâmında degül emvâc-ı gün-â-gün u pey-der-pey
Görünür câ-be-câ bâğ-ı behiştûñ 'aks-i enhârî

'aks-i eşkâl-i felek:

1. 'aks-i eşkâl-i felek:

Kaside 34

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki şekillerin aksi, yansıması.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

'aks-ı hâl-i ruh-ı hübâna:

1. 'aks-ı hâl-i ruh-ı hübâna:-a

Kaside 31

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Güzellerin yanağındaki benin aksi, yansıması.

'Aks-ı hâl-i ruh-ı hübâna döner âyinede
Düşse deryâda eger mihre muqâbil dür-i nâb

'aks-i hâmeyle:

1. 'aks-i hâmeyle:-y, -le

Kaside 50

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Kalemin yansıması.

Olmasa seyr ü sebât añları temyîze sebeb
'Aks-i hâmeyle sûtûri idemez fark evhâm

'aks-i hürşîd:

1. 'aks-i hürşîd:

Kaside 54

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Güneşin yansıması.

Görünür hâl-i siyeh gibi ruh-ı dil-berde
Düşse ger âyine-i re'yine 'aks-i hürşîd

'aks-i hürşîd-i pür-envârî:

1. 'aks-i hürşîd-i pür-envârî:-ı

Kaside 49

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Pırl pırl güneşin aksi.

Şanur taṅgā-yı zerrindür gören bir mā`î hārāda
Miyān-ı āba düşmiş ‘aks-i hürşid-i pür-envārı

2. **‘aks-i hürşid-i pür-envārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Nurla dolu güneşin aksi.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir naṭ`-ı hārāda
Ruḥāmında görenler ‘aks-i hürşid-i pür-envārı

‘aks-i kubbesi:

1. **‘aks-i kubbesi:-sî**

Kaside 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kubbenin (yarım küre şeklinde olan bina çatısı)
yansımaları.*

Nedür o kaşr-ı mu`allā kenār-ı deryāda
Ki ‘aks-i kubbesi olmuş nazîre-i gerdün

‘aks-ı künbed-i ḥadrā:

1. **‘aks-ı künbed-i ḥadrā:**

Kaside 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mavi (yeşil) kubbenin yansımaları // gökyüzünün
yansımaları.*

Sebz ü ḥurrem bir fezā mı her kenār-ı cüybār
Yā miyān-ı cūda ‘aks-ı künbed-i ḥadrā mıdır

‘aks-i murād üzre:

1. **‘aks-i murād üzre:**

Kaside 41

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Arzu ve isteklerin ters doğrultusunda.

Devrān o kadar ‘aks-i murād üzre döner kim
Gamnāk ider oldı dili şahbā-yı zamāne

‘aks-i naqş-ı kārghāh-ı ‘ālem-i bālā:

1. **‘aks-i naqş-ı kārghāh-ı ‘ālem-i bālā:**

Kaside 6

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kader levhasından yansımalar.

Fikr-i pür- maẓmūn mıdır āyine-i ṭab`umda yā
‘Aks-i naqş-ı kārghāh-ı ‘ālem-i bālā mıdır

‘aks-i ruḥ-ı bîkr-i ḥayālüm:

1. **‘aks-i ruḥ-ı bîkr-i ḥayālüm:-ü, -m**

Kaside 37

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

*Hayal bakiresinin yanağının aksi // orijinal
hayalin verdiği renk, canlılık.*

Düşse ger ‘aks-i ruḥ-ı bîkr-i ḥayālüm eyler
Āftāb-ı feleği cām-ı şarāb-ı gül-reng

‘aks-i şafā-güsteri:

1. **‘aks-i şafā-güsteri:-i**

Kaside 31

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Neşe, zevk yayan yansıma.

Naẓm-ı rengīnūmi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ‘aks-i şafā-güsteri yāḳūt-ı müzāb

‘aksine:

1. **‘aksine:**

Gazel 12

Mısra: 8

Tersine, karşıt olarak // yansımak.

Beñzedürmiş kendüyi āyine rüy-ı dil-bere
Her işi ‘aksine ancak kimseden itmez hiçāb

2. **‘aksine:**

Gazel 72

Mısra: 8

Tersine, tam tersi.

Biricik ehl-i dil ü ṭab`a da gün göstere
Bu kadar ‘aksine devr eylemese çarḥ-ı felek

3. **‘aksine:**

Gazel 102

Mısra: 6

Tersine, tam tersi.

Cem`iyyet-i āgyārı ger itmezse perişān
Çarḥ-ı feleği ‘aksine gerdān iderim ben

4. **‘aksine:**

Kaside 24

Mısra: 38

Tersine, tam tersi.

Ol kadar ḥükmüñe münkād ki ger emr itseñ
Fevrî ‘aksine döner çenber-i gerdān-ı felek

5. **‘aksine:**

Kaside 24

Mısra: 86

Tersine, tam tersi.

Ḥayr eger şer ne medār üzre olursa dā`ir
Fevrî ‘aksine döner re`y-i peşimān-ı felek

6. 'aksine:

Kaside 30

Mısra: 65

Tersine, tam tersi.

Dönerdi 'aksine sūfârî nişf-ı menzilden
Olurdu püşt-i kemāna ḥalīde peykānı

7. 'aksine:

Kaside 32

Mısra: 23

Tersine, tam tersi.

Nice zamān idi 'aksine döndürüp felegi
Cefāyî 'âdet idinmişdi rüzgār-ı le'im

8. 'aksine:

Kaside 53

Mısra: 29

Tersine, tam tersi.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarḥ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ḡam münḥall

9. 'aḡsine:

Kaside 53

Mısra: 44

Tersine, tam tersi.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aḡsine ol an ḡomaz anı mühmel

10. 'aksine:

Kaside 56

Mısra: 4

Tersine, tam tersi.

Müjde ḥayl-i müsta'iddān-ı perişān-ḥāle kim
Oldı nādım 'aksine devr itmeden çarḥ-ı berīn

11. 'aksine:

Mesnevi 1

Mısra: 23

Tersine, tam tersi.

Ol mertebe rāst çeker 'aksine yāyı
Ma'kūs demek olur ana yāve-derāyī

akşam:

1. akşam:

Gazel 67

Mısra: 2

Güneşin batma zamanı, günün sonu.

Ḥattı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāḡ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daḡı ol meh çerāḡ

akvāl:

1. akvāl:-i

Kaside 51

Mısra: 54

Sözler.

'Aḡl-ı evvel gibi ef'ālî metānetde meşel
Şubḥ-ı ḡānî gibi akvālî sadākatde 'alem

al:

1. al:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 69

Kırmızı.

Ki meyūñ surḥ u al iken rengi
Bīm-i ḡahrıyla zerd ü kāhīdür

2. al:

Kaside 18

Mısra: 10

Kırmızı.

O deñlü surḥ u raḡşān müy-ı endāmı ki lāyıkdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dibāya

3. al:

Kaside 18

Mısra: 12

Kırmızı.

'Araḡ mevc ursa ḡāhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvc u rengin al ḥārāya

4. alur:-u, -r

Kaside 49

Mısra: 95

Elde etmek.

Alur levḥ-i ḡaderden cezbe-i fikr ile maẓmūnı
Ṭabī'at zātuñı ta'rife ḥaşr itdükce ḡüftārı

5. almış:-muş

Gazel 10

Mısra: 3

*(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.*

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ḡamzesin mest-i ḥarāb

6. almış:-muş

Gazel 24

Mısra: 5

*(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.*

Almış ele Rüstem gibi şemşirini ḡamze
Olmış aña müjḡānları şaf şaf sipeh-i mest

7. **alsun:-sun**

Gazel 88

Mısra: 3

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Muṭṭrib alsun eline 'ūdī yanınca biz de
Yanalum yaqılalum bir dem-i dil-süz idelüm

8. **alup:-up**

Gazel 112

Mısra: 2

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

9. **alduḡca:-duḡca**

Gazel 128

Mısra: 7

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Şayd ider murḡ-ı şafā vü zevki alduḡca ele
Farkı yokdur sāḡaruñ şeh-bāz-ı dest-āmüz ile

10. **al:**

Gazel 142

Mısra: 9

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'ī
Gazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzi

11. **alduḡmca:-duḡ, -i, -m, -ca**

Kaside 3

Mısra: 96

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Şanuram kendümi bir ḡ'āce-i şāhib-cevher
Alduḡmca elüme kilk-i güher-efşānı

12. **alsam:-sa, -m**

Kaside 7

Mısra: 109

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

13. **alam:-a, -m**

Kaside 15

Mısra: 34

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Bir cām şun Allah için bir kāse de ol māh için
Tā medḡ-i şāhenşāh için alam ele levḡ u qalem

14. **alur:-u, -r**

Kaside 15

Mısra: 55

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḡışm ile tiḡ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḡca meydāna ḡadem

15. **ala:-a**

Kaside 22

Mısra: 80

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Döne tā kim felekde sāḡar-ı zerrīni ḡurşīdūñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzi

16. **alnca:-ınca**

Kaside 22

Mısra: 74

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Düşer bir böyle maṭbū' u ḡoş-āyende ḡazel işte
Alınca destine Nef'ī-i sāhir kilk-i i'cāzi

17. **alduḡca:-duḡca**

Kaside 24

Mısra: 42

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

İder elḡāb-ı hümāyūnuñı böyle taḡrīr
Ḳalem alduḡca ele münşī-i dīvān-ı felek

18. **ala:-a**

Kaside 31

Mısra: 30

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Bir ola ḡābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḳükm için daḡı ne taḡvīm ala ne uşṭurlāb

19. **alnca:-ınca**

Kaside 31

Mısra: 118

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Raḡş ider naḡme-i kånūn-ı belāḡatle felek
Destine muṭṭrib-ı endişem alınca mızrāb

20. **alnca:-ınca**

Kaside 36

Mısra: 20

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Bu gūne yazdı şenā şafhaşına elķābuñ
Alınca destine hāme debīr-i endīšem

21. **alayın:-a, -yın**

Kaside 39

Mısra: **83**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Alayın mişkala-i hāme-i medhūñ elūme
Ne kadar olmuş ise miñnet ile jeng-pezīr

22. **almasun:-ma, -sun**

Kaside 40

Mısra: **80**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Hāşılı hayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yok yere bir şā'ir ele hiç ķalem

23. **alduğumca:-duğ, -u, -m, -ca**

Kaside 44

Mısra: **80**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Ėarķ olur kevn ü mekān āb-ı hayāt-ı feyze
Alduğumca elūme kil-k-i suħan-pālāyı

24. **alsa:-sa**

Kaside 50

Mısra: **16**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Nice mey dest-i Mesīhāda ķeker sāğarını
Ėalem alsa ele şuretger-i deyr-i ifhām

25. **alduķca:-duķca**

Kaside 53

Mısra: **9**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

El şafā cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hūn-ı dil nūş iderin bāde-i gūlgūna bedel

26. **almış:-mış**

Kaside 55

Mısra: **81**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Ėeşmi bezm-i fitne ķurmuş 'işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmış Ėamzesin mest ü Ėarāb

27. **alur:-u, -r**

Kaside 57

Mısra: **60**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Her seħer dehre tūlū' itmege āb-ı zer ile
Destine re'y-i münīrinden alur ĖaĖı-ı cevāz

28. **alup:-up**

Kaside 60

Mısra: **3**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Hāme-i fikri alup destine münş-i Ėired
Yazdı ser-nāme-i levħ-i dile 'unvān-ı suħan

29. **alur:-u, -r**

Gazel 121

Mısra: **8**

Temin etmek, satın almak.

Bir bölük bāde-ķeşiz bāde-furūşuñ ķulıyuz
Ne alur var ne şatar zūhd ü riyāyı bu gıce

30. **alduñsa:-duñ, -sa**

Gazel 48

Mısra: **12**

Almak, elde etmek.

Cebr-i noķşāna bakma ey Nef'ī
Eksük alduñsa ger ziyāde Ėetür

31. **almış:-mış**

Gazel 79

Mısra: **5**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Ėonca mıdur sebz-gūn berk iķre yā almış ele
Bāde-i surħ ile pür bir sāğar-ı pürize Ėül

32. **alsa:-sa**

Kaside 5

Mısra: **97**

(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak
elinde veya yanında bulundurmak.

Ele tır ü kemān alsa Ėadeng-endāz-ı endīšem
Diker Ėabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

33. **alurdım:-u, -r, -dı, -m**

Kaside 14

Mısra: **79**

Sağlamak, elde etmek, temin etmek.

'Aczūme bir Ėüccet alurdım eger ehl olsalar
RūzĖaruñ yāve-sencān-ı fazīlet-Ėüsteri

34. **alur:-u, -r**

Kaside 35

Mısra: **96**

Sağlamak, elde etmek, temin etmek.

Benim ol Ė'āce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Ėerden-i zūhre iķün benden alur 'ıķd-ı le'āl

35. **alır:-ı, -r**
Kaside 10
Mısra: **54**
(Bir şeyi veya kimseyi) bir yerden veya kimseden ayırmak.

Bir kudrete mâlik ki nice taht-nişînün
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

36. **aldı:-dı**
Kaside 15
Mısra: **19**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak, tutmak.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luft et açıl sen dañi gül ey serv- kıdd ü gonca-fem

37. **alamaz:-amaz**
Kaside 24
Mısra: **31**
Geri almak, verdiği almak.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llâh degilüm düşmen-i nādân-ı felek

38. **alur:-u, -r**
Kaside 50
Mısra: **126**
Elde etmek, kazanmak.

Şimdi seccâde-i ma'nâda benim mürşid-i küll
Hırka-püşân-ı beyân benden alur feyz-i kelâm

39. **aldıçca:- duçca**
Gazel 23
Mısra: **1**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Aldıçca ele ğamzeleri sâz-ı maħabbet
Dünyâyı tutar nağme-i şehnâz-ı maħabbet

a'lâ:

1. **a'lâ:**
Kaside 13
Mısra: **28**
Daha güzel, daha üstün.

Ne büstân reşk-i feyz-âbâd-ı Firdevs-i ma'ânî kim
Leb-i dil-berden a'lâ meyve-i şîrîn-i eşcârî

2. **a'lâ:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Daha güzel, daha üstün.

'Aceb maḥbû' u dil-keşdür ser-â-pâ hüsn-i endâmı
Biribirinden a'lâ vü laṭîf ü nâzûk ü hoş-ter

3. **a'lâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **102**
Daha güzel, daha üstün.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şîfât-ı zât-ı pâküñ hep birbirinden a'lâdur

4. **a'lâsın:-sın**
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Daha güzel, daha üstün.

Sükkerî şerbetden a'lâsın hele ehl-i dile
Telh-kâm itseñ n'ola ğayrı ḥalâvet bundadır

5. **a'lâ:**
Kaside 46
Mısra: **79**
Daha iyi.

Ḳadrin a'lâ bile ğitdüke şeh-i dânişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allâh mu'in

6. **a'lâ:**
Kaside 41
Mısra: **22**
Yüce, soylu kişi.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

7. **a'lâ:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce/(uzun boylu) sevgili.

Dil-berün bälâ-bülendi 'aşıkun üftâdesi
Bir yere gelmiş bu ğün a'lâ vü ednâ bundadır

8. **a'lâ:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Pek güzel, çok güzel.

'Âşıkım 'âşıkâ şürîdelik a'lâ yaraşur
Pek denâ'et görünür sıḳlet-i 'ârî çekemem

9. **a'lâ:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

'Âşık oldur ki raḳîbi ola a'lâ ednâ
Sevdüğün ya'nî seve yerde beşer gökde melek

10. **a'lâ:**
Kaside 27
Mısra: **26**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Felek müştāk-ı didāri zemīn memnūn-ı pā-būsi
Muḥaşşal baḥtı memnūn eylemiş a' lā vü ednāyı

11. a' lāya: -y, -a

Kaside 33

Mısra: 55

Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

İtse n'ola a' lāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'aṭadur

12. a' lā:

Kaside 11

Mısra: 44

Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfinuñ a' lā vü ednā kāse-gerdāni

13. a' lā:

Kaside 12

Mısra: 51

Daha iyi.

Benden a' lā mı bilür ḳadrin felek yā rüzgār
Kim ḥayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

14. a' lā:

Kaside 6

Mısra: 28

Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Ya'ni Sulṭān Aḥmed-i 'ādil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a' lā degülse çarḥdan ednā mıdur

15. a' lā:

Kaside 17

Mısra: 92

Yüce, güzel.

Ḥüsn-i aḥlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şivesi cilvesi hep birbirinden a' lā

16. a' lā:

Kaside 16

Mısra: 21

Daha üstün, daha yüce, daha güzel.

Bundan a' lā rif'at olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḥāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rüzgār

17. a' lā:

Kaside 6

Mısra: 80

Yüce.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur a' lā mıdur

18. a' lā:

Kaside 25

Mısra: 90

Daha iyi.

Saḥa şimden şoñra yoḳdur hiç bir emr-i muḥāl
Bulduñ a' lā zaḅt u rabṭ-ı memlekette i'tiyād

19. a' lā:

Kaside 11

Mısra: 72

Daha üstün, daha yüce.

Sa'ādetle sen ol Ḥākān-ı 'ālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḥākāniden a' lā bir şenā-ḥ'ānī

20. a' lāyı: -y, -ı

Kaside 44

Mısra: 46

Yüce // zengin kimseler, üst seviyedekiler.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāt-ı luṭfuñ
Ḥurrem itdi gerek a' lāyı gerek ednāyı

21. a' lādur: -dur

Kaside 47

Mısra: 29

Yüce.

Biribirinden a' lādur ḳıbbāb-ı nüh-felek ammā
Revāk-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

a' lā vü ednā:

1. a' lā vü ednā:

Kaside 56

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Yüksek ve alçak yerler // iyi ve alçak kimseler.

Luṭfını a' lā vü ednā gördüğün izḥār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḥākde genc-i defn

a' lā vü ednāya:

1. a' lā vü ednāya: -y, -a

Kaside 18

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Yüce ve alçak (iyi ve kötü) bütün insanlar.

O sulṭān-ı suḥan-pirā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür du'ā-yı devleti a' lā vü ednāya

a' lādan a' lāyı:

1. a' lādan a' lāyı: -y, -ı

Kaside 27

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Yüceden daha yüce.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vâlâna
Ne güç memdüh idinmek böyle bir a'lâdan a'lâyı

a'lâhî:

1. a'lâhî:-ı

Kaside 7

Mısra: 23

Yücelik, mükemmellik.

Böyle şâhib-suhanuñ bundadır a'lâhî kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrûr u za'îm

âlâm:

1. âlâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 62

Elemler, acılar, üzüntüler.

Gelince medhûne takşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rûzgâruñ âlâmı

2. âlâmı:-ı

Kaside 59

Mısra: 67

Elemler, acılar, üzüntüler.

Ta'bir idemem çekdügim âlâmı felekden
Zîrâ ki anuñ zikri de bir güne elemdür

a'lâm:

1. a'lâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 8

Bayraklar, sancaklar.

Döşendi kaşr-ı temennâya 'işret esbâbı
Dikildi kulle-i iqbâle nuşret a'lâmı

'alâmet-i iqbâl:

1. 'alâmet-i iqbâl:

Kaside 21

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Talih belirtisi, emaresi.

Zihî 'alâmet-i iqbâl ü baht-ı rûz-efzûn
Ki eyledi mütehayyir 'uqûl u evhâmı

âlâm-ı dehr:

1. âlâm-ı dehr:

Müseddes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dünyanın dertleri.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönülüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönülüm

alay:

1. alay:

Kaside 14

Mısra: 29

*Orduda iki veya daha fazla taburun
birleşmesiyle meydana gelen birlik.*

Her alay bir mevc-i tûfân-îzîdür anuñ n'ola
Hâr u has gibi öñünce kaçsa kâfir 'askeri

2. alayı:-ı

Kaside 27

Mısra: 62

*Orduda iki veya daha fazla taburun
birleşmesiyle meydana gelen birlik.*

Yapar bir lahzada 'adlûñ harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlede tîguñ düzülmüş nice alayı

'alâvîk:

1. 'alâvîkdan:-dan

Gazel 80

Mısra: 9

İnsanı meşgul eden dünyevi ilgiler.

'Aşık ol ammâ 'alâvîkdan beri it gönülünü

Ne ham-ı gîsüya meftûn ne esîr-i gâbgâb ol

âlâviş-i hâşâkünden:

1. âlâviş-i hâşâkünden:-ü, -m, -den

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çer çöpün buluşması.

Kulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dür
Sâhilüm pâkdür âlâviş-i hâşâkünden

aldan:

1. aldanma:-ma

Gazel 117

Mısra: 10

Kanmak, yanılmak, hataya düşmek.

Öldürür gamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şakın aldanma anuñ ruşat-ı nezzâresine

'âlem:

1. 'âleme:-e

Gazel 20

Mısra: 3

Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

Reftâr degül 'âleme bir tûrfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

2. 'âlemdür:-dür
Gazel 1
Mısra: 8
Kâinat, dünya.

On sekiz biñ 'âlemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Hâk bir özge 'âlemdür baña

3. 'âleme:-e
Kaside 7
Mısra: 86
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

'Adli kim memleket-ârâ-yı cihândur itse
Emn ü âsâyiş için 'âleme fermân-ı 'amîm

4. 'âlem:
Kaside 40
Mısra: 10
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı dañi
Nice hâzz itmesün Allâhı seversen 'âlem

5. 'âlemi:-i
Kaside 52
Mısra: 83
Dünya, cihan.

Tâb-ı hürşid-i sitem süzân iderdi 'âlemi
Ger şehâb-ı 'adl ü dâduñ olmasaydı sâyebân

6. 'âlemiñ:-iñ
Gazel 47
Mısra: 7
Dünya, cihan.

Hüner 'addeyleyüp cânâ 'acebdir 'âlemiñ hâli
Le'ime muğtenem dirler kerîme muhtezel dirler

7. 'âlem:
Gazel 109
Mısra: 2
Dünya, cihan.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ğam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

8. 'âleme:-e
Gazel 130
Mısra: 8
Dünya, cihan.

Ṭurdı devletle yine divâna defterdâr-ı gül
'Âleme mihr itdi tecdid-i hamel nev-rûzda

9. 'âlemi:-i
Kaside 3

Mısra: 121
Dünya, cihan.

'Âlemi her şeb ide şu 'le-i şem'-i bañtı
Pertev-i meş'ale-i rûz kadar nûrânî

10. 'âlemi:-i
Kaside 9
Mısra: 143
Dünya, cihan.

Göstermeye bir ferde Hudâ 'âlemi sensüz
Zirâ ki vücuduñ sebeb-i emn ü emândur

11. 'âlem:
Kaside 15
Mısra: 4
Dünya, cihan.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her küşe bir bâğ-ı İrem

12. 'âlemde:-de
Kaside 16
Mısra: 19
Dünya, cihan.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vâre ise ancak benim
İrtifâ'-ı şân ile şâhib-nişâb-ı rûzgâr

13. 'âleme:-e
Kaside 16
Mısra: 47
Dünya, cihan.

'Ahd-i 'adli 'âleme faşl-ı bahâr-ı hoş-dilî
Devr-i luṭfi dehre eyyâm-ı şebâb-ı rûzgâr

14. 'âlemi:-i
Kaside 16
Mısra: 53
Dünya, cihan.

Böyle ser-gerdân olup devr eylemezdi 'âlemi
Olsa hâk-i dergesine intisâb-ı rûzgâr

15. 'âlemi:-i
Kaside 16
Mısra: 81
Dünya, cihan.

'Âlemi ma'mûr u âbâd eyledükce 'adl ile
Ola hakkında du'â-yı müstecâb-ı rûzgâr

16. 'âleme:-e
Kaside 17
Mısra: 136
Dünya, cihan.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre hürşid kadar 'âleme vürtdi ziyâ

17. 'ālem:

Kaside 19

Mısra: 40

Dünya, cihan.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i 'İsā-dem
Ki 'adliyle zamān nāzende 'ālem nāz-perverdūr

18. 'ālem:

Kaside 31

Mısra: 132

Dünya, cihan.

Nite kim táb-ı cihān-süz-ı temüz ile olur
'Ālem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

19. 'ālemi:-i

Kaside 35

Mısra: 52

Dünya, cihan.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemīn ile hevā
Büy-ı hülkiyle eger 'ālemi devr itse şimāl

20. 'ālemi:-i

Kaside 35

Mısra: 122

Dünya, cihan.

Tā ki taqdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye 'ālemi bir luṭf ile mesrūrū'l-ḥāl

21. 'ālem:

Kaside 37

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Bāreka'llāh zihī āşaf-ı şāhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'ālem teng

22. 'ālem:

Kaside 38

Mısra: 12

Dünya, cihan.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḥunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun 'ālem nice kām almasun ādem

23. 'ālemde:-de

Kaside 38

Mısra: 4

Dünya, cihan.

Pür itdi 'ālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı 'Ankā gibi 'ālemde vücūd-ı gam

24. 'ālemi:-i

Kaside 38

Mısra: 3

Dünya, cihan.

Pür itdi 'ālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı 'Ankā gibi 'ālemde vücūd-ı gam

25. 'ālemi:-i

Kaside 39

Mısra: 102

Dünya, cihan.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye 'ālemi bir günde ser-ā-pā teşhīr

26. 'ālem:

Kaside 40

Mısra: 94

Dünya, cihan.

Şofī nefsinı helāk eylemez tā o kadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḥanümle 'ālem

27. 'āleme:-e

Kaside 40

Mısra: 3

Dünya, cihan.

Şıḥḥati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede gam

28. 'ālemde:-de

Kaside 41

Mısra: 3

Dünya, cihan.

'Ālemde 'aceb sencileyin bir daḥi var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

29. 'āleme:-e

Kaside 44

Mısra: 21

Dünya, cihan.

Devleti 'āleme pīrāye-i ābādānī

Şoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

30. 'ālemde:-de

Kaside 46

Mısra: 63

Dünya, cihan.

Ġam degül kām-revā olmaz isem 'ālemde
Rüzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emīn

31. 'ālemde:-de

Kaside 53

Mısra: 32

Dünya, cihan.

Bu belā ile ki ṭākat ḳomamışdur dilde
Bu felākette ki 'ālemde benim ḳarb-ı meşel

32. 'ālem:

Kaside 54

Mısra: 15
Dünya, cihan.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim 'âlem
Bulur endişe-i feyziyle neşât-ı cävîd

33. 'âlemde:-de
Kaside 55
Mısra: 41
Dünya, cihan.

Şöyledür te'sîr-i zühd ü tâ'ati 'âlemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bî-irtiyâb

34. 'âlem:
Kaside 59
Mısra: 9
Dünya, cihan.

'Âlem o kadar feyz-i neşât ile leb-â-leb
Güyâ ki felek câm-ı tarab-hâne-i Cemdür

35. 'âlem:
Kaside 59
Mısra: 12
Dünya, cihan.

Yâ devr-i felek sâkî-i şahbâ-yı tarabdur
'Âlem aña bir meclis-i şad-güne ni'amdür

36. 'âlemi:-i
Kaside 60
Mısra: 24
Dünya, cihan.

Neş'e-i sâğar-ı tab'ında olan hâlet ile
Eylemiş 'âlemi hep meclis-i mestân-ı suhan

37. 'âlemde:-de
Rübai 4
Mısra: 1
Dünya, cihan.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile mahrem yoğimiş

38. 'âlemdür:-dür
Kaside 33
Mısra: 93
Sancak, bayrak.

Geh kalb-i şaf-ı ma'reke-i sihre 'âlemdür
Geh dest-i Kelîmu'llâh-ı ma'nâya 'aşâdur

39. 'âlem:
Terkib-bend 1
Mısra: 31
Kendine has bir özellik, bir başkalık.

Beñzemez bir keyfe keyfünde 'âlem var senün
Rûhsun el-kışsa râh olmañda şübhem var senün

40. 'âlem:
Gazel 25
Mısra: 5
Dünya, cihan.

Câm olmayacak 'âlem olur çeşmine târik
Hürşid-i cihân-tâb ise de şeb-küle-i mest

41. 'âleme:-e
Gazel 104
Mısra: 14
Dünya, cihan.

Hân Murâd ol şeh-i zî-şân ki Hudâdan dilerin
Haşre dek devlet ile 'âleme sulţân olsun

42. 'âleme:-e
Gazel 127
Mısra: 11
Dünya, cihan.

Yaraşur Nef'i bu şî'r-i âbdârî 'âleme
Ber-güzâr eylerse mânend-i gül-âb-ı Edrine

43. 'âleme:-e
Kaside 1
Mısra: 35
Dünya, cihan.

İşte Hallâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idün âşârını kim tercemânıdır sözüm

44. 'âlemün:-ün
Kaside 3
Mısra: 16
Dünya, cihan.

O şehenşâh-ı kazâ-re'y ü kader-şudret kim
'Âlemün 'ıyd-ı mübârek-demidür devrânı

45. 'âlemi:-i
Kaside 7
Mısra: 80
Dünya, cihan.

Âsmân dâ'ire-i câhını olurdu muhîf
'Âlemi itse ihâtâ girih-i halka-i mîm

46. 'âleme:-e
Kaside 8
Mısra: 55
Dünya, cihan.

Şâmil olsa kuvvet-i bâzû-yı re'yi 'âleme
Zerre zür-ı pençe-i hürşid-i nür-efşân bulur

47. 'âlemi:-i
Kaside 10
Mısra: 78
Dünya, cihan.

Endişem olur büy-ı laţifiyle mu 'atţar
Andan kalemüm 'alemi pür-müşk-i ter eyler

48. 'alem:
Kaside 12
Mısra: 16
Dünya, cihan.

Ser-te-ser 'alem sevād-ı İşfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyz-i Hıllāk-ı Ma'āni bendedür

49. 'aleme:-e
Kaside 12
Mısra: 49
Dünya, cihan.

Böyle şāhenşāh-ı 'ādil gelmemişdür 'āleme
Cümle tāriḫ-i selef ḫātır-nişānumdur benüm

50. 'alem:
Kaside 13
Mısra: 74
Dünya, cihan.

Semend-i rāiz-i iclālinün gerdün çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i ikbālinün 'alem giriftarı

51. 'alem:
Kaside 14
Mısra: 65
Dünya, cihan.

Ol kadar āsüde 'alem sāye-i 'adlünde kim
Ḥābgāh eyler gāzāle pehlü-yı şır-i neri

52. 'aleme:-e
Kaside 14
Mısra: 67
Dünya, cihan.

İtse ger ḫāşıyyet-i ḫıfzı sirāyet 'āleme
Tarḫ olurdu şafḫa-i āb üzre naqş-ı āzeri

53. 'aleme:-e
Kaside 14
Mısra: 71
Dünya, cihan.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi 'āleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme büy-ı müşk-i ezferi

54. 'ālemde:-de
Kaside 17
Mısra: 88
Dünya, cihan.

Dil-nevāz ola meger aña mu 'ādil dil-ber
Yoḫsa 'ālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

55. 'ālemi:-i
Kaside 17

Mısra: 7
Dünya, cihan.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider 'ālemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irḫā

56. 'ālemi:-i
Kaside 17
Mısra: 15
Dünya, cihan.

Tayy ider 'ālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çāpük ü çālāk olur mı 'acabā

57. 'ālemi:-i
Kaside 17
Mısra: 34
Dünya, cihan.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevvēle şanur
Devr ider 'ālemi sür'atle o deñlü zirā

58. 'aleme:-e
Kaside 19
Mısra: 47
Dünya, cihan.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur 'āleme şankim
Kef-i dest-i kerimi āftāb-ı kimyāgerdür

59. 'aleme:-e
Kaside 20
Mısra: 41
Dünya, cihan.

Ger olsa intizām-ı ḫükm-i 'adli 'āleme sārī
Olurdu mādē-āhū ile şır-i ner zen ü şevher

60. 'ālemde:-de
Kaside 22
Mısra: 59
Dünya, cihan.

Yüzün görmek gibi bir devlet olmaz baña 'ālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoğı azı

61. 'āleme:-e
Kaside 22
Mısra: 39
Dünya, cihan.

Ger olsa feyz-i ḫükm-i 'adl ü dādı 'āleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i deri şehbāz ile bāzī

62. 'āleme:-e
Kaside 23
Mısra: 87
Dünya, cihan.

Gerdān ola āsāyiş için 'āleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i 'ālem

63. 'ālemde:-de

Kaside 24

Mısra: 75

Dünya, cihan.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş için 'ālemde
Olsa devründe n'ola fitne der-embān-ı felek

64. 'ālemi:-i

Kaside 25

Mısra: 49

Dünya, cihan.

Nükhet-i ḥulḳı mu 'aṭtar eylese ger 'ālemi
Ḥāk ile yeksān olurdu ḳıymet-i müşk ü zebād

65. 'ālemi:-i

Kaside 26

Mısra: 3

Dünya, cihan.

'Ālemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besim

66. 'ālemi:-i

Kaside 26

Mısra: 93

Dünya, cihan.

'Ālemi sen yeñiden feth itdüñ
Ḳomadunı mürtekb-i şuḡl-ı zemim

67. 'ālem:

Kaside 27

Mısra: 81

Dünya, cihan.

Ne 'ālem mihrisün sen kim ḥılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka maḡribden çıkup tığ-ı mücellāyı

68. 'āleme:-e

Kaside 34

Mısra: 61

Dünya, cihan.

Ger olsa ihtisāb-ı emr ü nehyi 'āleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḡı āşār-ı maḡmūrī

69. 'ālem:

Kaside 38

Mısra: 52

Dünya, cihan.

Süvār oldukça güyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılır 'ālem

70. 'ālemi:-i

Kaside 45

Mısra: 35

Dünya, cihan.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'ālemi kim
Düşürmez idi zemine zılāl-ı eşcārı

71. 'ālemde:-de

Kaside 47

Mısra: 97

Dünya, cihan.

Olur mı şāhid-i ḥulḳuñ gibi 'ālemde bir dil-ber
Ki zencir-i cünün-ı zülfinüñ Mecnūmı Leylādur

72. 'ālemde:-de

Kaside 47

Mısra: 106

Dünya, cihan.

Suḡan ben olmasam ma'nāda bir gencine-i nā-būd
Kerem sen olmasañ 'ālemde ism-i bī-müsemmadur

73. 'ālem:

Kaside 49

Mısra: 59

Dünya, cihan.

N'ola olsa zamān-ı devletinde 'ālem āsūde
Bırakdı fitneyi zındān-ı ḥ'āba baḡt-ı bīdārı

74. 'āleme:-e

Kaside 50

Mısra: 75

Dünya, cihan.

Gelmeye 'āleme bir sencileyin zāt-ı laṭif
Olsa ger ḡāmil-i ervāḡ-ı mücerred erḡām

75. 'ālemde:-de

Kaside 56

Mısra: 85

Dünya, cihan.

Tā ola 'ālemde cārī ḡükm-i ḳānün-ı münif
Tā ola dünyāda zāhir revnaḡ-ı şer'-i mübin

76. 'āleme:-e

Kaside 56

Mısra: 37

Dünya, cihan.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'āleme
Kise-i deryā vü kāndur sā'idinde āstīn

77. 'ālemi:-i

Kaside 56

Mısra: 50

Dünya, cihan.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadā-yı himmetün
'Ālemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanin

78. 'ālem:

Kaside 59

Mısra: **41**
Dünya, cihan.

‘Älem haşem-i devletine teng-fezâdur
Gerdün sipeh-i şevketine gerd-i qademdür

79. ‘**äleme:-e**
Kaside 59
Mısra: **49**
Dünya, cihan.

Devrinde kerem ‘äleme şâmil o kadar kim
Ävâz-ı der-güş-ı ricâ şavt-ı ni‘amdür

80. ‘**âlemde:-de**
Kaside 60
Mısra: **85**
Dünya, cihan.

Nitekim şöhreti var ma‘rifetüñ ‘âlemde
Nitekim ‘âlem olur tâlib-i evzân-ı suhan

81. ‘**âlemi:-i**
Kaside 60
Mısra: **89**
Dünya, cihan.

Qaplaya ‘âlemi hürşid-şifât âşaruñ
Olasın devlet ile şâh-ı cihânân-ı suhan

82. ‘**äleme:-e**
Kaside 61
Mısra: **39**
Dünya, cihan.

Feyz-i ihşân-ı kefüñ eyler kifâyet ‘âleme
Akmasa ger çeşme-i mihr olsa deryâlar serâb

83. ‘**âlem:**
Kaside 62
Mısra: **58**
Dünya, cihan.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâyâ ferağ
Def‘ide dillerden tarağ oldukça ‘âlem pür-şegab

84. ‘**âlemüñ:-üñ**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **10**
Dünya, cihan.

Noқта-i kilik-i ‘anber-efşânım
‘Älemüñ dâğ-ı mihr ü mâhidür

85. ‘**âlemüñ:-üñ**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **54**
Dünya, cihan.

Hele şükrüm budur ki memdühüm
‘Älemüñ şadr-ı dîn-penâhidür

86. ‘**âlem:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Dünya, cihan.

Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Murâd-ı Kahramân-şavlet
Ki ‘âlem şarşılır rüz-ı vegâda türktâzından

87. ‘**âlem:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

Tutalım ‘âlem olmuş şâd ‘âlem halkı hep hurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur ‘âlem

88. ‘**âlem:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Dünya, cihan.

Tutalım ‘âlem olmuş şâd ‘âlem halkı hep hurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur ‘âlem

89. ‘**âlemde:-de**
Müseddes 1
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta‘ağkul idemem ‘âlemde her pinhân u peydâyî

90. ‘**âlemde:-de**
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Dünya, cihan.

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetüñ inkâr iden ‘âlemde hürmet bulmasun

91. ‘**âlemi:-i**
Terkib-bend 1
Mısra: **57**
Dünya, cihan.

Ehl-i ‘aşka turfa ‘işret-hâne buldum ‘âlemi
Sensüz ammâ ‘âlemüñ zevkünde ‘âlem bulmadım

92. ‘**âlemüñ:-üñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Dünya, cihan.

Ehl-i ‘aşka turfa ‘işret-hâne buldum ‘âlemi
Sensüz ammâ ‘âlemüñ zevkünde ‘âlem bulmadım

93. ‘**âlemüñ:-üñ**
Gazel 142
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i şubḥ-ı nev-rūzı
Açıldı ‘ālemūn gül gibi güldi baḥt-ı firūzı

94. ‘ālemi:-i
Kaside 53
Mısra: 56
Kāinat, dūnya.

Hükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ‘ālemi Ḥallāk-ı Ezel

95. ‘ālemūn:-üñ
Gazel 139
Mısra: 3
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

N’olur yā ‘ıyd u nev-rūz irse yine ‘ālemūn ḥāli
Bu günler cām-ı mey ḡam def’ine imdāde gelmez mi

96. ‘āleme:-e
Kaside 4
Mısra: 43
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Ḥaṭṭı ki zāhir olsa gerek daḥi ‘āleme
Ḥavf-ı zuhūr-ı fitne-i āḥir zamān virür

97. ‘āleme:-e
Kaside 6
Mısra: 47
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Hem güher hem sım ü zerdür ‘āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân midur deryā midur

98. ‘ālem:
Kaside 9
Mısra: 57
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

‘Ālem aña muḥtāc u o müstaḡnī-i ‘ālem
Bu mes’ele ma’lūm-ı dil-i ‘ālemiyāndur

99. ‘ālemi:-i
Kaside 31
Mısra: 74
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

İdeli ma’deletin muḥtesib-i kişver-i dīn
‘Ālemi vehme düşürdi o kadar bīm-i ‘iḳāb

100. ‘āleme:-e
Kaside 32
Mısra: 3
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

İrişdi ‘āleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

101. ‘ālemūn:-üñ
Kaside 36

Mısra: 70
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse ḥāli n’olur yine ‘ālemūn bilmem

102. ‘āleme:-e
Kaside 50
Mısra: 86
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Ṭutsa dūnyāyı n’ola şöhret-i luṭf u keremūn
İtmede mekrümetūn ‘āleme ḡsar-ı merām

103. ‘ālem:
Kaside 51
Mısra: 86
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Demidür eyler isem da’vī-i işbāt-ı hüner
Şıdḳ-ı da’vāma ider şimdi şehādet ‘ālem

104. ‘ālem:
Kaside 56
Mısra: 93
Dūnya // dūnyadaki insanlar, herkes, ahali.

Emrūne ‘ālem müsahḥar luṭfuña dūnyā esir
Zātuña şıḥhat mülāzım baḥtuña devlet ḳarīn

105. ‘āleme:-e
Gazel 90
Mısra: 1
El ālem, dūnyadaki herkes.

Derd var dilde ḡamum ‘āleme ta’bīr idemem
Feyz-i ma’nā o kadar kim yine taḥrīr idemem

106. ‘ālem:
Gazel 6
Mısra: 5
Herkes.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n’ola ‘ālem
Her beyt-i şafā-baḥşı meyḥāne degül mi yā

107. ‘ālem:
Gazel 46
Mısra: 17
Herkes.

Nef’i sözini vird-i zebān eyledi ‘ālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

108. ‘ālemi:-i
Gazel 52
Mısra: 14
Herkes.

Bāde-i 'aşka hüm olmuş bir tabī'atden çıkar
'Ālemi mestitse ey Nef'ī n'ola eş'ārımız

109. 'ālemi:-i
Gazel 73
Mısra: 5
Herkes.

Çul itdi 'ālemi ref'tārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luḫfından āzād itdüğün görsek

110. 'ālem:
Kaside 20
Mısra: 77
Herkes.

Buña 'ālem ider şimdi şehādet ittifaḫ üzre
Ki sensin ehl-i ṭab' u dāniş ü idrāke ser-defter

111. 'ālem:
Kaside 60
Mısra: 86
Herkes.

Nitekim şöhreti var ma'rifetüñ 'ālemde
Nitekim 'ālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

112. 'ālem:
Kaside 61
Mısra: 17
Herkes.

Lāyık-ı şadr-ı vezāret olduğün 'ālem bilür
Çarḫ ider ol luḫfı bir gün 'āleme bī-irtiyāb

113. 'ālem:
Kaside 50
Mısra: 65
Kāinat, dünya // herkes.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdı 'ālem
Şıyt-ı iclāli ḫosa çeşm-i kevākibde menām

114. 'āleme:-e
Gazel 13
Mısra: 8
Herkes.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşüb ile ol zülf-i perişān
Şunmaḫda 'aceb 'āleme dīvān-ı müretteb

115. 'āleme:-e
Gazel 59
Mısra: 3
Herkes.

Ġamze degül 'āleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalkı esir itmege istemez esbāb-ı nāz

116. 'ālem:
Gazel 68

Mısra: 2
Herkes.

Görse hüsniñ olur elbette her ādem 'āşık
Nice olmasun o meh-pāreye 'ālem 'āşık

117. 'āleme:-e
Gazel 107
Mısra: 6
Herkes.

Zülfün āşüb-ı dil ü ğamzelerün āfet-i cān
'Āleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

118. 'ālem:
Kaside 25
Mısra: 65
Herkes.

Bir ğazā itdün ki taḫsīn eyledi 'ālem saña
Āferin ey ḫusrev-i ğāzī ğazā ferḫunde-bād

119. 'āleme:-e
Kaside 28
Mısra: 41
Herkes.

Pāşā-yı bī-ḫarīne-i 'ālem ki 'āleme
İḫsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

120. 'āleme:-e
Kaside 53
Mısra: 7
Herkes.

'Āleme cām-ı şafā şunduğı dem baña felek
Bir ḫadeḫ şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

121. 'ālem:
Müfret 7
Mısra: 1
Herkes.

Çekse tığın kırılır birbiri üzre 'ālem
Fitne cellādı midur ğamze-i mestün bilmem

122. 'ālemün:-iñ
Terkib-bend 1
Mısra: 16
Herkes.

Mey degül rüḫ-ı revān-ı mürde-i ğamsın hele
'Ālemün cānı degülseñ cān-ı 'ālemsün hele

123. 'ālem:
Gazel 16
Mısra: 8
Herkes.

Tığ-ı ser-tiz ile ben āşüfte- dil mecrüh iken
Teşnedür 'ālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

124. 'âlem:

Terkib-bend 1

Mısra: **58**

Eğlence.

Ehl-i 'aşka tırfa 'işret-hâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemün zevkünde 'âlem bulmadım

125. 'âlem:

Müseddes 1

Mısra: **9**

Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Totalım 'âlem olmuş şâd 'âlem halkı hep hürrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

126. 'âlemün:-üñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **34**

Dünya, cihan.

Dili şâfi egerçi terkibi
'Âlemün nüşha-i günâhıdır

127. 'âlemi:-i

Gazel 70

Mısra: **4**

Kâinat, dünya.

Âftâb ol ruḥ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yakar 'âlemi bir laḥza niḳâb olmayacak

128. 'âleme:-e

Gazel 78

Mısra: **8**

Dünya // insanlar.

Girdi miiftâḥ-ı der-i genc-i ma'ânî elüme
'Âleme bezl-i güher eylesem itlâf degül

129. 'âlem:

Rübai 4

Mısra: **4**

Kâinat, dünya.

Ġam çekme hakîkatde eger 'ârif iseñ
Farz eyle ki el'ân yine 'âlem yoġimiş

130. 'âlem:

Gazel 87

Mısra: **4**

Dünya//hâl, hâlet, ortam.

Leṭâfetden görinse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduġın görsem

131. 'âlemi:-i

Gazel 41

Mısra: **5**

Dünya, cihan.

Ġarḳ ider bir nokṭada nür-ı siyâha 'âlemi
'Ârifün sermâye-i kilik-i siyâhi böyledür

132. 'âlemi:-i

Gazel 102

Mısra: **2**

Dünya, cihan.

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

133. 'âlemdür:-dür

Gazel 30

Mısra: **8**

Kâinat, dünya.

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı habâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeḥ

134. 'âleminde:-i, -n, -de

Gazel 132

Mısra: **6**

İçinde bulunulan yaşam dairesi, ortam.

'Âşık odur ki şu 'le-i dâġıyla hoş geçe
Ġam 'âleminde bir ola giceyle gündüzi

135. 'âlem:

Gazel 65

Mısra: **9**

Kâinat, dünya.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî 'âlem
Sen yine anı dil-i Nef'î-i şeydâya degiş

136. 'âlemde:-de

Gazel 79

Mısra: **4**

Dünya // zevk ve safa meclisi.

Bülbüli nâlân idüp urmazdı âteş cânına
Olmasa mâ'il eger 'âlemde sâz u söze gül

137. 'âlemi:-i

Gazel 109

Mısra: **2**

Eğlence, zevk ve safa.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir 'âlemi yok miḥneti çok 'âlem imiş bu

138. 'âleme:-e

Gazel 126

Mısra: **5**

Dünya // zevk ve safa meclisi.

Bir 'âleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedâ pâdişeh-i Cem-ḥaşem olsa

139. 'âleme:-e

Kaside 1

- Mısra: 6
Dünya, cihan // insanlar.
- Rüzgâr ihsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş
‘Äleme feyz-i hayât-ı câvidânîdür sözüüm
140. ‘**âlem:**
Kaside 38
Mısra: 2
Dünya, cihan // insanlar.
- Zihî ikbâl-i baht-ı kâmrân u tâli ‘-i hürrem
Ki oldı muğtenem esbâb-ı zevk u şevk ile ‘âlem
141. ‘**âleme:-e**
Kaside 61
Mısra: 18
Dünya, cihan // insanlar.
- Lâyık-ı şadr-ı vezâret olduğun ‘âlem bilür
Çarh ider ol luftı bir gün ‘âleme bî-irtiyâb
142. ‘**âlemüñ:-üñ**
Kaside 1
Mısra: 8
Dünya, cihan.
- Ehl olan kıdrin bilür ben cevherüm medh eylemem
‘Älemüñ sermâye-i deryâ vü kânîdur sözüüm
143. ‘**âlemi:-i**
Kaside 10
Mısra: 80
Dünya, cihan.
- Ey Hüsrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ârâ
Kim saltanatun ‘âlemi pür-zîb ü fer eyler
144. ‘**âlem:**
Kaside 1
Mısra: 39
Dünya // insanlar, herkes // şairler.
- Nüktede ‘âlem harîf olmaz baña güyâ benüm
Her ne söylersem cevâb-ı “len terânî”dür sözüüm
145. ‘**âleme:-e**
Kaside 14
Mısra: 23
Dünya, cihan.
- Bir avuç gevher şaçardı ‘âleme güyâ kefüñ
Şalduğınca düşmene gâhî muraşşa ‘şesperî
146. ‘**âleme:-e**
Kaside 28
Mısra: 53
Dünya, cihan.
- Ger zerre deñlü nürî ziyâ virse ‘âleme
Hürşîd zerre gibi nazardan nihân olur
147. ‘**âlemi:-i**
Kaside 14
Mısra: 117
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.
- ‘Älemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab‘uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n’eyleyin engüşteri
148. ‘**âlemi:-i**
Kaside 25
Mısra: 10
Dünya, yeryüzü.
- Kim cemâl-i bâ-kemâlün zann iderler nâ-gehân
‘Älemi pür-nür idince âftâb-ı bâmâd
149. ‘**âlemi:-i**
Kaside 50
Mısra: 5
Hâl, hâlet, ortam.
- Başka bir ‘âlemi var bezm-i meyün kim anda
Görünür rind-i cihân-dîde-i huşyâra müdâm
150. ‘**âlem:**
Kaside 51
Mısra: 54
Alamet, nişan, sembol.
- ‘Akl-ı evvel gibi ef‘âlî metânetde meşel
Şubh-ı şânî gibi akvâli sadâkatde ‘âlem
151. ‘**âlemdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: 52
Alamet, nişan, sembol.
- Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde megeldür
Feyz-i kef-i pür-cüdi ki himmetde ‘âlemdür
152. ‘**âlemi:-i**
Kaside 36
Mısra: 68
Dünya, cihan.
- Birini sen götürüp eyledün Stanbulı şâd
Birin de Hâk götürüp ide ‘âlemi hürrem
153. ‘**âlemde:-de**
Kaside 42
Mısra: 67
Dünya, cihan.
- Aña nazîr ola mı ‘âlemde hîç
Zühre gibi müttehem-i rüzgâr
154. ‘**âlemde:-de**
Kaside 58
Mısra: 15
Dünya, cihan.

'Aceb mi olmasa 'âlemde miğl ü mânendi
Kaşidede bir olur beyt-i nâdirü'l-mazmûn

155. 'âlemde:-de
Kaside 22
Mısra: 18
Dünya, cihan.

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi 'âlemde enbâzi

156. 'âleme:-e
Kaside 60
Mısra: 76
Dünya, cihan.

Himmetüñle giderek buldı terakkî şî'rüm
Oldı her bir ğazelüm 'âleme destân-ı suhan

157. 'âlemdür:-dür
Kaside 43
Mısra: 97
Hâl, hâlet.

Vücüdî her birinüñ başka 'âlemdür haqîkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihânda infirâd üzre

158. 'âlemi:-i
Kaside 45
Mısra: 68
Dünya, cihan.

Ger itse küşe-i çeşmiyle rüzgâra nazar
İderdi 'âlemi h'âb-ı humârdan 'ârî

159. 'âlemüñ:-üñ
Gazel 122
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dünya, cihan // insanlar, ahali.

Rind iseñ Nef'î humâr-ı bâdeden açma gözün
'Âlemüñ hâli hayâl-i h'âb gelsün çeşmüne

'âlem bir yaña olsa:

1. 'âlem bir yaña olsa:-sa
Kaside 15
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Deyim**
Herkes bir araya gelmek.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-tumturâç u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

'âlem çeke:

1. 'âlem çeke:-e
Kaside 36
Mısra: 80

Kelime Tipi: **Deyim**
Bayrak çekmek // sefere çıkmak.

Nitekim husrev-i zerrîn-livâ-yı seyyâre
Çeke memâlik-i mağrib-zemîni fetha 'âlem

'âlem dikdi:

1. 'âlem dikdi:-di
Kaside 40
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
*Bayrak dikmek // bir yeri mülkiyet ve kanun
sahasına almak, fethetmek.*

Habbezâ kevkibe-i tâli'-i Âl-i 'Osmân
Dikdi devletleri tâ küngüre-i 'arşa 'âlem

'âlem-ârâ:

1. 'âlem-ârâ:
Kaside 8
Mısra: 35
Dünyayı süsleyen.

'Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i 'adlinde nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân bulur

2. 'âlem-ârâ:
Kaside 27
Mısra: 5
Dünyayı süsleyen.

Ne pâşâ 'âlem-ârâ âftâb-ı matla'-i nuşret
Ki bir şemşîr ile başdan başa feth itdi dünyâyı

3. 'âlem-ârâ:
Kaside 55
Mısra: 14
Dünyayı süsleyen.

Râst-gerdiş âsmân-ı sifle-ğaşm u ehl-i dost
'Âlem-ârâ âftâb-ı cehl-süz u 'ilm- tâb

'âlem-ârâ dil-beri olur:

1. 'âlem-ârâ dil-beri olur:-u, -r
Kaside 14
Mısra: 96
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen dilber olmak.

Nice şüret feyz-i enfâsumla cân bulsa olur
Her biri şehri dilüñ bir 'âlem-ârâ dil-beri

'âleme gelseler:

1. 'âleme gelseler:-se, -ler
Kaside 17
Mısra: 124
Kelime Tipi: -
Dünyaya gelmek, doğmak // yaşamak.

Biri derbānı olurdu biri mīrāhūr
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

'ālem-efrāhte:

1. **'ālem-efrāhte:**

Kaside 39

Mısra: 1

Sancağı yukarı kaldırılmış, yükseltilmiş.

Āferīn ey 'ālem-efrāhte serdār-ı dilir
Şaf-der-i kal'a-güşā şaf-şiken-i kişver-gīr

'ālem-efrāz-ı cihān-ārāyī:

1. **'ālem-efrāz-ı cihān-ārāyī:**

Kaside 44

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cihan süsleyiciliğinin bayrağını yücelten.

Revnağ-ı saltanat-ı memleket-i heft-iqlīm
Hāmī-i dīn 'ālem-efrāz-ı cihān-ārāyī

'ālem-efrāz-ı nighēbānī-i 'ālem:

1. **'ālem-efrāz-ı nighēbānī-i 'ālem:**

Kaside 35

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Ālemin bekçilik (hükümdarlık, sadrazamlık)
bayrağını yükselten.*

'Ālem-efrāz-ı nighēbānī-i 'ālem ki düşer
Şuqqā-i rāyeti saḥ-ı felege ferş-i zılāl

'ālem-efrūz:

1. **'ālem-efrūz:**

Kaside 25

Mısra: 31

Cihanı aydınlatan.

'Ālem-efrūz āftāb-ı āsmān-ı 'izz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı taḥtāh-ı 'adl ü dād

'ālem-efrūz-ı bevān:

1. **'ālem-efrūz-ı bevān:**

Kaside 54

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Söyledikleri cihanı aydınlatan.

'Ālem-efrūz-ı bevān Enverī-i devr-i zamān
Suḥān-ārā-yı cihān muḥteri-'i tarz-ı cedīd

'ālem-gerd-i reh-peymā:

1. **'ālem-gerd-i reh-peymā:**

Kaside 5

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Alemi dolaşan yolcu.

O 'ālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

'ālem-i 'aşkuñ:

1. **'ālem-i 'aşkuñ:-uñ**

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk dünyası.

Zevki budur 'ālem-i 'aşkuñ ki hevāsı
Olur dili pūr-süz u güdāz itmege bā'ış

'ālem-i bālāda:

1. **'ālem-i bālāda:-da**

Kaside 24

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Yüce ālem, sema ālemi, gökyüzü.

Nehyi ger 'ālem-i bālāda yürütse hükmin
Eylemezlerdi kıran zühre vü keyvān-ı felek

'ālem-i bālāya:

1. **'ālem-i bālāya:-y, -a**

Kaside 57

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yüce ālem, sema ālemi, gökyüzü.

İRse nehyinden eger 'ālem-i bālāya haber
Zühreye rişte-i tesbīh olur ebr-şiyem sāz

'ālem-i cāha:

1. **'ālem-i cāha:-a**

Kaside 54

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Makam, mevki dünyası.

Kişver-i ma'delete dāver-i Mehdī-siret
'Ālem-i cāha cihānbān-ı Mesīhā-tecrīd

'ālem-i cān:

1. **'ālem-i cān:**

Kaside 13

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Can ālemi, gönül.

Fezâsı hâlvat-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i türeden 'ârî

'âlem-i cüd:

1. **'âlem-i cüd:**

Kaside 37

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Cömertlik âlemi.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'âzamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîğı meyânında neheng

'âlem-i cüd u himmet:

1. **'âlem-i cüd u himmet:**

Kaside 40

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Cömertlik ve ihsan dünyası.

Âsmân-ı 'âzamet 'âlem-i cüd u himmet
Bağr-ı mevâc-ı kerem ebr-i güher-pâş-ı himem

'âlem-i endîşede:

1. **'âlem-i endîşede:-de**

Gazel 51

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

Cüst ü cü itdük nazîrin 'âlem-i endîşede
İzîrârî vâdi-i inkâra düşdi gönlümüz

'âlem-i endîşenüñ:

1. **'âlem-i endîşenüñ:-nüñ**

Kaside 14

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

'Âcizim hağ üzre evşâfuñda hâlâ kim benim
'Âlem-i endîşenüñ 'allâme-i dânişveri

'âlem-i endîşeve:

1. **'âlem-i endîşeve:-y, -e**

Kaside 38

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

Düşeydi 'âlem-i endîşeve ger zerrece nürü
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'nî-i mübhem

'âlem-i fânî:

1. **'âlem-i fânî:**

Kaside 11

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Geçici âlem, dünya.

Ki türduğca cihân ol salânatda ber-çarâr olsun
Hayât-ı tâze bulsun sâyesinde 'âlem-i fânî

'âlem-i ferdâya:

1. **'âlem-i ferdâya:-y, -a**

Gazel 65

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ahîret, öbür dünya.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya değış

'âlem-i fıtratda:

1. **'âlem-i fıtratda:-da**

Kaside 38

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Yaratılış âlemi // tabiat, yaratılış olarak.

Ne çâpük-rağş olur ol Düldül-i sîmurğ-per el-hağ
Ki olmuş 'âlem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

'âlem-i ğayb:

1. **'âlem-i ğayb:**

Kaside 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Ğayb âlemi, görünmeyen, bilinmeyen âlem.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr
Rûzgâra 'âlem-i ğayb armağandır sözüm

'âlem-i himmet:

1. **'âlem-i himmet:**

Kaside 52

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Himmet âlemi, cömertlik dünyası.

'Avn-i millet fâhr-ı ümmet müsteşâr-ı salânat
'Âlem-i himmet cihân-ı mekrümet cân-ı cihân

'âlem-i himmete:

1. **'âlem-i himmete:-e**

Kaside 39

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Himmet âlemi, cömertlik dünyası.

'Älem-i himmete fermân-dih-i hürşid-i kerem
Mesned-i ma' delete âşaf-ı Cemşid-serir

'âlem-i ma'nâ:

1. 'âlem-i ma'nâ:
Gazel 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

Şâh-ı aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdir baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

2. 'âlem-i ma'nâ:
Kaside 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

'Älem-i ma'nâ ki hürşid-i cihân-ârâ gibi
Devr ider girmiş semâ'a anda rûh-ı Mevlevî

'âlem-i ma'nâda:

1. 'âlem-i ma'nâda:-da
Gazel 41
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

Zâhid ol rind ol hemân şüretde ƣalma 'ârif ol
'Älem-i ma'nâda hük-m-i pâdişâhî böyledür

2. 'âlem-i ma'nâda:-da
Gazel 81
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

Dildedür mihrûn ƣo hâk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölürsem 'âlem-i ma'nâda bâkîdür göñül

3. 'âlem-i ma'nâda:-da
Kaside 16
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Mana âlemi, iç âlem, batın.

Şüretâ fermân-dih-i ma'mûre-i mülk-i suhan
'Älem-i ma'nâda bir hâne-ħarâb-ı rûzgâr

'âlem-i ma'nâyı:

1. 'âlem-i ma'nâyı:-y, -ı
Kaside 56
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

'Älem-i ma'nâyı eyler pür-tezelzül cünbişi
Râ'iz-i tab'um idince rahş-ı fikri zir-i zîn

'âlem-i ma'nâyüm:

1. 'âlem-i ma'nâyüm:-y, -üm
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Mana âlemi.

'Älem-i ma'nâyüm âzâde ƣazâ hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflâkünden

'âlem-i nev-rüz:

1. 'âlem-i nev-rüz:
Gazel 50
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Nevruz âlemi, nevrüz şenliğı.

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmnda ger 'âlem-i nev-rüz

'âlem-i rûzgâr:

1. 'âlem-i rûzgâr:
Kaside 42
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Devrin sancağı.

Hâfız-ı dîn ģazret-i Şadr-ı cihân
Mehdî-i Aħmed 'âlem-i rûzgâr

'âlem-i tahavvülde:

1. 'âlem-i tahavvülde:-de
Kaside 45
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Hayal, düşünce âlemi.

Kümeyt-i ģâme gibi 'âlem-i tahavvülde
Müsellemler olsa aña ger tarîģ-ı rehvarî

'âlemi tutaldan:

1. 'âlemi tutaldan:-aldan
Kaside 61
Mısra: 43
Kelime Tipi: Deyim
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

'Älemi âvâze-i 'adlûn tutaldan ģavf idüp
Perdeden ƣıkmaz 'arûs-ı nağme-i çeng ü rebâb

'âlemi tutar:

1. 'ālemi tatar:-ar

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıyāmet

Şalınsa tatar 'ālemi ğavġā-yı kıyāmet

'ālemi tutdı:

1. 'ālemi tutdı:-dı

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Būy-ı ezhār-ı çemen tutdı o deñlü 'ālemi

Bahş ider bād-ı şabā 'attār ile nev-rūzda

2. 'ālemi tutdı:-dı

Kaside 13

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne şeh şāhenşeh-i şāhib-kırān-ı maşrık u maġrib

Ki tutdı 'ālemi gün gibi berç-i tūġ-ı peykārı

3. 'ālemi tutdı:-dı

Kaside 21

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyān-ı devrānım

Ki tutdı 'ālemi hūsn-i edā ile nāmı

4. 'ālemi tutdı:-dı

Kaside 21

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne şeh şehenşeh-i şāhib-kırān-ı heft-iġlīm

Ki tutdı 'ālemi tuġrā-yı feth ile nāmı

5. 'ālemi tutdı:-dı

Kaside 30

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne Aşaf efser-i Dārāya mālīk İskender

Ki tutdı 'ālemi dārāt-ı şevket ü şānı

'ālemi tutsa:

1. 'ālemi tutsa:-sa

Gazel 86

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz

Tutsa 'aceb mi 'ālemi efsānemüz bizüm

'ālemi tutsun:

1. 'ālemi tutsun:-sun

Gazel 104

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

'Ālemi kevkebe-i şevket ü şānı tutsun

Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

'ālem-i vahdet:

1. 'ālem-i vahdet:

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birlik ālemi.

Rind iseñ eger 'ālem-i vahdet gibi olmaz

Def-i ġam-ı taħkık ü mecāz itmege bā'is

'ālemün şāhı olsam:

1. 'ālemün şāhı olsam:-sa, -m

Müseddes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı olmak.

Kemāl u cāh u iġbāl ile olsam 'ālemün şāhı

Çerāġ-ı hānem olsa āsmān-ı devletün māhı

'ālev-i āh:

1. 'ālev-i āh:

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ahın alevi.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū

Ne dil-i şu'le-feşān ne 'ālev-i āh bilür

'ālevlen:

1. 'ālevlendirse:-dir, -se

Kaside 34

Mısra: 80

Tutuşturmak, alev alıp yanmasına sebep olmak.

Olurdı vādī-i eyem gülistān-ı Hālılu'llāh

'Alevlendirse ger āh-ı derūnum āteş-i Tūr

2. 'ālevlendi:-di

Kaside 27

Mısra: 29

Tutuşturmak, alev alıp yanmasına sebep olmak.

‘Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi-desti
Pür oldı şâh-ı mercân ile şanmañ ka’r-ı deryâyı

‘ālī:

1. ‘ālīdür:-dür
Kaside 7
Mısra: **83**
Yüce.

Kevkeb-i t̄ālī‘i ol mertebeden ‘ālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

2. ‘ālīdür:-dür
Kaside 31
Mısra: **77**
Yüce.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ‘ālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı kazâyı işrâb

3. ‘ālī:
Kaside 35
Mısra: **61**
Yüce.

Ḳadri ol meritebe ‘ālī ki olur mäh-ı felek
Raḥşına na‘l ü rikâb olmagiçün bedr ü hilâl

4. ‘ālīdür:-dür
Kaside 35
Mısra: **89**
Yüce.

Yohsa taḅ‘um benüm ol mertebeden ‘ālīdür
Ki idem māl içün endişe-i medḥ-i erzâl

5. ‘ālī:
Kaside 39
Mısra: **47**
Yüce.

Ḳadri ol meritebe ‘ālī ki revâdur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümâ ferş-i ḥaşîr

6. ‘ālīdür:-dür
Kaside 47
Mısra: **31**
Yüce.

Cenâb-ı bârgâh-ı rif‘ati ol deñlü ‘ālīdür
Ki ḥâk-i pâyına sükkân-ı ‘ulvî çehre-fersâdur

7. ‘ālīdür:-dür
Kaside 62
Mısra: **23**
Yüce.

Şol deñlü ‘ālīdür dili dünyānuñ olmaz mâ‘ili
‘Arz itseler ve‘l-ḥâşılı yanında bir seng ü zeheb

‘Ali Pâşâ:

1. ‘Ali Pâşâ:
Gazel 74
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzelce Ali Paşa (ö. 1030/1621). Osmanlı kaptan-ı deryası ve sadrazamı.

Veziir-i Murtażâ-siret ‘Ali Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i ‘Acem nâzik

2. ‘Ali Pâşâ:
Kaside 37
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Güzelce Ali Paşa (ö. 1030/1621). Osmanlı kaptan-ı deryası ve sadrazamı.

Kişver-ārâ-yı kerem-pîşe ‘Ali Pâşâ kim
Reşk ider ḥâme vü şemşirine tâc u evreng

‘ālī-âstân:

1. ‘ālī-âstân:
Kaside 55
Mısra: **11**
Yüce eşik, dergâh.

Āsmân-ı dîn ü devletdür o ‘ālī-âstân
Maṭla‘-ı mihr-i cihân-tâb-ı sa‘âdetdür o bâb

‘ālī-bârgâh:

1. ‘ālī-bârgâh:
Kaside 56
Mısra: **57**
Yüce eşik, makam.

Tâḳ-ı evvân-ı celâlûndür o ‘ālī-bârgâh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbâb-ı yakîn

‘ālī-binâ:

1. ‘ālī-binâ:
Kaside 34
Mısra: **5**
Yüce yapı.

Zihî ‘ālī-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i mezkûri

2. ‘ālī-binâ:
Kaside 34

Mısra: 7
Yüce yapı.

Ne mümkün böyle bir 'ālī-binā bir daḥī ger olsa
Kaẓā mi'mārī Sidre nerdübānī çarḥ müzdürī

'ālī-himem olsa:

1. 'ālī-himem olsa:-sa

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüce himmetli olmak, son derece cömert,
lütüfkâr olmak.*

Hiç çurmasa devr itse kaḍeḥ bezmi pey-â-pey
Sākī de şürāḥī gibi 'ālī-himem olsa

'Alī-'ilm:

1. 'Alī-'ilm:

Kaside 51

Mısra: 77

Hz. Ali ilimli.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Hızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

'ālī-kevkebe:

1. 'ālī-kevkebe:

Kaside 31

Mısra: 47

İhtişamlı, gösterişli.

O Naşūḥ-ism ü 'ālī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḥaşmına dergāḥ-ı rızā-yı tevvāb

2. 'ālī-kevkebe:

Kaside 39

Mısra: 70

İhtişamlı, gösterişli.

Serverā nāmverā āşaf-ı 'ālī-güherā
Ey 'ālī-kevkebe şāḥib-kerem-i 'ālem-gür

'alilik it:

1. 'alilik it:

Kaside 27

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Büyüklik göstermek.

Çırup al dādını Şiddik u Fārūkuñ revāfızdan
'Alilik it kıoma mülk-i 'Acemde bir teberrāyī

'ālī-neseb:

1. 'ālī-neseb:

Kaside 19

Mısra: 25

Soylu, soyu yüce.

Zihī 'ālī-neseb şeh-zādegān-ı 'ālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i 'ālem-penāḥ-ı dād-güsterdür

2. 'ālī-neseb:

Kaside 62

Mısra: 46

Soylu, soyu yüce.

Luṭf u keremle nāmdār fazl u hünlerle behredār
Medḥin kılam bī-iḥtiyār yoḡ öyle bir 'ālī-neseb

'Alī-rezm:

1. 'Alī-rezm:

Kaside 13

Mısra: 61

Hz. Ali gibi savaşan.

'Alī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sultān 'Oşmān kim
Revādur tāk-ı 'arşa aşılursa tığ-ı ḥün-bārī

alış:

1. alışdı:-dı

Gazel 35

Mısra: 9

Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peyda etmek.

Belā budur ki alışdı belālaruñla gönül
Ġamuñ da gelse dile bā'ış-i meserret olur

2. alışdı:-dı

Gazel 132

Mısra: 4

Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peyda etmek.

Bir gice yok ki çıkmaya tā māḥ u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

'Alī-siret:

1. 'alī-siret:

Kaside 38

Mısra: 25

Hz. Ali ahlaklı.

Hüseyn-ism ü 'Alī-siret ḥıdīv-i 'ālem-ārā kim
Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihāna sūr olur mātem

Allāh:

1. Allāh:

Gazel 31

Mısra: 18

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Huda.*

Böyle dermândelerün derdine dermân it kim
Her işünde saña da eyleye Allâh meded

2. Allâh:

Gazel 45

Mısra: 2

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Huda.*

Çekdiğüm derdi ne hem-ḥâne ne hem-râh bilür
‘Âşıkum ḥâl-i dil-i zârumı Allâh bilür

3. Allâh:

Mesnevi 1

Mısra: 44

*Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Huda.*

Ṭurdukça cihân devlet ile ola şehensâh
Günden güne efzün ide ikbâlini Allâh

Allah belâ virsün:

1. Allah belâ virsün:

Müfret 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Kızılan bir kimsese söylenen “Allah seni
cezalandırsın” anlamında beddua sözü.*

Nice bir kîn ile tîg-i zebâne dil cilâ virsün
Uşandım rüzgâra sögmeden Allah belâ virsün

Allâh bilür:

1. Allâh bilür:

Mesnevi 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah bilir, Allah şahittir.

Ta‘bîr idemem sâye-i luṭfında şafâmuz
Dâ‘im budur Allâh bilür aña du‘âmuz

Allah için:

1. Allah için:

Kaside 15

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah rızası için.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medḥ-i şâhenşâh için alam ele levḥ u kalem

2. Allâh için:

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah rızası için.

Allâh için ey âh tolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ‘aşkı dirâz itmege bâ‘is

Allâh mu‘în ola:

1. Allâh mu‘în ola:-a

Kaside 46

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah yardım etsin.

Ḳadrin a‘lâ bile gîtdükçe şey-i dânişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allâh mu‘în

Allâh Te‘âlâ:

1. Allâh Te‘âlâ:

Kaside 17

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

‘Ömrün efzün ide Allâh Te‘âlâ dilerin
İltifâtuñla bu dil-mürdeyi itdün ihyâ

Allâh Te‘âlâ mübârek eyleye:

1. Allâh Te‘âlâ mübârek eyleye:

Kaside 18

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

*“Allah mübarek eylesin / hayırlı uğurlu eylesin”
anlamında dua sözü.*

Mübârek eyleye Allâh Te‘âlâ ‘ömr ü devletle
Ḳudüm-ı ḥâzret-i şeh-zâde-i zî-şânı dünyâyâ

Allâh Te‘âlâ şahidümdür:

1. Allâh Te‘âlâ şahidümdür:-ü, -m, -dür

Kaside 48

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Yüce Allah şahidimdir, Allah tanıktır.

Buna Allâh Te‘âlâ şahidümdür
Ki mektüb-ı şerîfünden muḳaddem

Allâhı seversen:

1. Allâhı seversen:

Kaside 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah için, Allah aşkana.

Dehre bir bunculaym müjde olur mı daḥi
Nice ḥazz itmesün Allâhı seversen ‘âlem

Allāhu a'lem:

1. Allāhu a'lem:

Kaside 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusunu Allah bilir, Allah en iyi bilendir.

Denilmez hüsn-i ta'bir-i beyānı
Lisānū'l-gaybdur Allāhu a'lem

Allāhu 'alīm:

1. Allāhu 'alīm:

Kaside 26

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Allah en iyi bilendir" sözünden" Allah bilir,
hiç şüphe etmeyin, muhakkak" anlamında bir yemin
sözü.*

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrün efvün olur Allāhu 'alīm

Allāhü Te'ālā a'lem:

1. Allāhü Te'ālā a'lem:

Kaside 40

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Doğrusunu yüce Allah bilir, yüce Allah en iyi
bilendir.*

Gelmemişdür daḥi dünyāya nazīri belki
Gelecek var ise Allāhü Te'ālā a'lem

Allāhu Te'ālā a'lem:

1. Allāhu Te'ālā a'lem:

Kaside 51

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Doğrusunu yüce Allah bilir, yüce Allah en iyi
bilendir.*

Hāşılı ikisi de qadr ü şerefle mümtāz
Farq eger var ise Allāhu Te'ālā a'lem

'allāme-i 'ālem:

1. 'allāme-i 'ālem:

Kaside 49

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Dünyanın allamesi, büyük âlimi.

Ser-i erbāb-ı fazl üstād-ı küll 'allāme-i 'ālem
Serir-i 'ilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

'allāme-i dānişveri:

1. 'allāme-i dānişveri:

Kaside 14

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Âlimlerin âlimi, en büyük bilgin.

'Acizim haq üzere evşāfuñda ḥalā kim benim
'Ālem-i endişenüñ 'allāme-i dānişveri

'allāme-i idrākimūn:

1. 'allāme-i idrākimūn:-i, -m, -üñ

Kaside 13

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Anlayış allamesi / her şeyi bilen, her ilimde üstat
olan anlayış.*

Ḥired 'allāme-i idrākimūn bir köhne şakirdi
Felek şehnāme-i endişemūn bir cild-i zerkārı

alt:

1. altında:-ı, -n, -da

Kaside 46

Mısra: 17

Bir şeyin yere bakan yüzü.

Cennet altında yā üstinde dimek cā'iz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı ta'yin

altun:

1. altundan:-dan

Kaside 17

Mısra: 53

*Sarı, kızıl renkte, parlak ve ağır, kolayca
işlenebilen kıymetli element, zer.*

Urulur gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zabṭ itmesi āsān ola tā

ālūde-i hūn-ı ciger eyler:

1. ālūde-i hūn-ı ciger eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Ciğer kanına bulamak, kan kusturmak.

Gün başına bir ḥil'at-i dībā virür ammā
Dāmānımı ālūde-i hūn-ı ciger eyler

ālūfte:

1. ālūfte:

Gazel 13

Mısra: 2

Alışkan.

Cān almağa dil-teşne olan gāmze imiş hep
Ālūfte imiş ḥançeri cān ile leb-ā-leb

2. **ālūfte:**

Rūbai 3

Mısra: 2

Alışık, müptela, düşkün // açık meşrepli.

Ben 'āşık-ı hercāyī vü dil-āşūfte
Ol şūh ise hem mey-keş ü hem ālūfte

3. **ālūfteler:-ler**

Kaside 15

Mısra: 11

Alışık, müptela, düşkün // âşık.

Yā n'eylesün bî-çāreler ālūfteler āvāreler
Sāgar şunar meh-pāreler nüş itmek olur sitem

4. **ālūfteyüz:-y, -üz**

Kaside 15

Mısra: 32

Alışık, müptela, düşkün.

Biz 'āşık-ı āzādeyüz ammā esir-i bādeyüz
Ālūfteyüz dil-dādeyüz bizden dirig itme kerem

5. **ālūfte:**

Kaside 47

Mısra: 71

Alışık, müptela, düşkün.

Göñül āşūfte yār ālūfte çeşm-i baht ise huftu
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur

6. **ālūfte:**

Müseddes 1

Mısra: 7

Alışık, müptela, düşkün.

Göñül ālūfte cān āşūfte ben hayretdeyim muhkem
Belā-yı 'aşk ile kaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

ām:

1. **ām:**

Kaside 50

Mısra: 56

Herkese ait, umuma mahsus.

Luft-ı tab'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi hāss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi 'ām

āmāde:

1. **āmāde:**

Gazel 5

Mısra: 5

Hazır, hazırlanmış.

Ṭurralar gökde hümā şaydına āmāde iken
Dil şikār itmek için hāke tenezzül ne belā

2. **āmādeyim:-y, -im**

Gazel 92

Mısra: 8

Hazır, hazırlanmış.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bî-tāb ile biñ gāmezeye āmādeyim

3. **āmāde:**

Kaside 34

Mısra: 9

Hazır, hazırlanmış.

Cihān şahnında bir āmāde bezm-i haş-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Fağfūrī

4. **āmāde:**

Kaside 34

Mısra: 29

Hazır, hazırlanmış.

Dem-ā-dem şofra-i ni'met güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa mahzūrī

5. **āmādedür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Hazır, hazırlanmış.

Her ne dem luft eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağūña yüz sürmege āmādedür

āmāde oldı:

1. **āmāde oldı:-dı**

Nazm 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hazır olmak.

Rumeli şadrına olduĸda Ğanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

āmāde-i 'aşkız:

1. **āmāde-i 'aşkız:-ız**

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşka hazır (olmak).

Erbāb-ı ğamız 'āşık-ı dil-dāde-i 'aşkız
Öldürse bizi ğam yine āmāde-i 'aşkız

āmāde-i tahrir olur:

1. **āmāde-i tahrir olur:**

Kaside 5

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Yazılmaya hazır olmak.

Nice biñ vāridāt āmāde-i tahrīr olur dilde
Olmca sāye-güster kilik-i çālāküm benān üzre

amān verürse:

1. **amān verürse:**-ü, -r, -se

Kaside 21

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Deyim**

Fırsat vermek.

Amān verürse eger rüzgār 'ahd olsun
Senāña vaqf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

amānı vermez:

1. **amānı vermez:**-mez

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Aman vermek, canını bağışlamak, öldürmemek.

'Aşıkı Hızır olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

āmed-şud-ı şāh-rāh-ı ma' nā ola:

1. **āmed-şud-ı şāh-rāh-ı ma' nā ola:-a**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Mana yolunun geliş gidişi olmak.

Tā kim ola kişver-i suhānde
Āmed-şud-ı şāh-rāh-ı ma' nā

āmī:

1. **āmī:**

Kaside 47

Mısra: 125

*Avamca, ileri gelenlerden olmayan, cahil,
avama ait.*

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḡı zu'munca şāhib-ṭab' u mollādur

'āmī (ol):

1. **'āmī (ol):**

Kaside 21

Mısra: 96

Cahil olmak, avam olmak.

O nābekār-ı siyeh-baḡtı var kıyās eyle
Ki hem ḡasūd ola zāt-ı ḡabīşi hem 'āmī

āmīhte-i şerm ü havādur:

1. **āmīhte-i şerm ü havādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Utarma karışmış // utangaç.

Bir āfet-i pür-şive ki her ḡamze-i şūḡı
Ser-mest iken āmīhte-i şerm ü havādur

'amīk (ol):

1. **'amīk (ol):**

Kaside 31

Mısra: 124

Derin olmak.

Benüm ol nādire ḡavvāş ki olsa ne ḡadar
Baḡr-ı endişe 'amīk u dūr-i ma' nā kem-yāb

āmīn diye:

1. **āmīn diye:-y, -e**

Kaside 16

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

*"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında,
duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

Başla şıdık ile du'ā-yı devlet ü iḡbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḡ u şāb-ı rüzgār

2. **āmīn diye:-y, -e**

Kaside 24

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

*"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında,
duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

İrdi pāyāna suḡan durma hemān ey Nef'ī
Bir du'ā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

3. **āmīn diye:-y, -e**

Kaside 46

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

*"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında,
duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

Söz tamām oldı hemān şıdık ile ṭurma Nef'ī
Bir du'ā it ki diye ehl-i ḡaḡīḡat āmīn

4. **āmīn diye:-y, -e**

Kaside 56

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında,
duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

Vahtidür şimden girü itsem du‘âlar şevk ile
Ol du‘âlar kim aña âmin diye Rûhu’l-Emîn

ammâ:

1. **ammâ:**

Gazel 11

Mısra: 7

Ancak, ama.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sineye
Olur âteş-pâre ol daği virür bir güne tâb

2. **ammâ:**

Gazel 13

Mısra: 6

Ancak, ama.

‘Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı hırşîdi tutar teb

3. **ammâ:**

Gazel 18

Mısra: 5

Ancak, ama.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammâ n’eylestün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

4. **ammâ:**

Gazel 94

Mısra: 7

Ancak, ama.

Sevmezem sevmezem ammâ sevicek maħbûbı
Nerede var ise bir âfet-i cânı severim

5. **ammâ:**

Gazel 113

Mısra: 9

Ancak, ama.

Dil-ber katı mümtâz u müselleme gerek ammâ
Nef’i hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

6. **ammâ:**

Gazel 133

Mısra: 8

Ancak, ama.

Cân virür ‘âşık-ı dil-ħastelere gerçi lebi
Ne gönüller alur ammâ göz ucıyla nigeħi

7. **ammâ:**

Gazel 29

Mısra: 6

Ancak, ama.

Gerçi ‘aşk izhârı bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde‘â-fehm olıcağ inkâr güç

8. **ammâ:**

Gazel 112

Mısra: 8

Ancak, ama.

Hüsni kemâlinde gülün derdi ziyâde bülbülün
Añmazsın ammâ sünbülün hâl-i perîşânın yine

9. **ammâ:**

Gazel 112

Mısra: 10

Ancak, ama.

Nef’inün ammâ bu ğazel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî’ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

10. **ammâ:**

Kaside 14

Mısra: 77

Ancak, ama.

Sihr iderdüm medħine geldükce ammâ n’eyleyin
Eylemiş Ĥağğ vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan beri

11. **ammâ:**

Gazel 57

Mısra: 6

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Bir nigeħle Ĥahramânı ħatlı ider Rüstem gibi
Bağsañ ammâ çeşmine bir ħaste-i bî-tâb-ı nâz

12. **ammâ:**

Kaside 19

Mısra: 76

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma‘ânide
Benüm tab‘-ı dilürüm cümleden ammâ dil-âverdür

13. **ammâ:**

Kaside 20

Mısra: 73

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ol isti‘dâd ile ammâ ‘aceb tırfa temâşâdur
Senünle da‘vî-i şî’r eyleye bir yâve-gü ħaşmer

14. **ammâ:**

Kaside 52

Mısra: 100

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Hâne-i ağyâr u ‘uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

15. **ammâ:**

Kaside 56

Mısra: 13

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Şubh ammā şubh-ı rûz-ı devlet-i ferhunde-fâl
Kim çeker hürşîdi haşm-ı devlete şemşir-i kîn

16. **ammâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Âbsın ma'nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La'lsin şüretde reng-i rûy ile ammâ nesin

17. **ammâ:**

Gazel 44

Mısra: 3

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ne 'âdet-i ceâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmûz-ı nâz kim

18. **ammâ:**

Kaside 47

Mısra: 66

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ferâmûş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

19. **ammâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Âbsın ma'nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La'lsin şüretde reng-i rûy ile ammâ nesin

20. **ammâ:**

Gazel 74

Mısra: 2

Bundan ötürü.

Düşer gâhî 'arañnâk olsa zülf-i ham-be-ham nâzik
Ruḥ-ı rengini ammâ gül gibi hem taze hem nâzik

21. **ammâ:**

Kaside 18

Mısra: 25

Bundan ötürü.

Ġarâbet bundadır ammâ gelince tünd-reftâra
Eridür berḳ-ı na'li ger toḳunsa seng-i ḥârâya

22. **ammâ:**

Gazel 15

Mısra: 6

Ancak, fakat.

Dâne vîrmez ḥürmeninden merdüm-i dâñâya çarḥ
Bezî ider varını ammâ bulsa bir nâdâna hep

23. **ammâ:**

Kaside 38

Mısra: 94

Ancak, fakat.

Ne miḳdârın bilür ne ḳadr-i güftârı 'aceb bâḫıl
Mesihâ geçinür ammâ ḥar-i Deccâl ile tev'em

24. **ammâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Ancak, fakat.

Ehl-i 'aşḳa tûrfa 'işret-ḥâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemüñ zevḳinde 'âlem bulmadım

25. **ammâ:**

Kaside 62

Mısra: 38

Ama ne yazık ki.

Tab'um gibi bir dürr-i pâk olmak revâ mı zîr-i ḥâk
Oldum bu ḡamla ben helâk ammâ gelür ḡayra 'aceb

26. **ammâ:**

Gazel 1

Mısra: 11

Ancak, fakat.

'Aşḳım ammâ yine düşîzegân-ı fikrûme
Cebra'ilüm Meryem-i endîşe mahremdür baña

27. **ammâ:**

Gazel 51

Mısra: 5

Ancak, fakat.

'Aşḳ olmakdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönlümüz

28. **ammâ:**

Gazel 55

Mısra: 9

Ancak, fakat.

Bir ḡamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Ġirât ile ma'ḳül bilür sersem-i 'aşḳız

29. **ammâ:**

Gazel 59

Mısra: 2

Ancak, fakat.

Ġırmada 'uşşâkı hep tîḡ-ı cihân-tâb-ı nâz
Ġamzesi ammâ yine mest-i şeker-ḥ'âb-ı nâz

30. **ammâ:**

Gazel 60

Mısra: 13

Ancak, fakat.

Sâḥir degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'i gibi mu'ciz-dem ü pâkîze-edâyız

31. **ammā:**

Gazel 85

Mısra: 14

Ancak, fakat.

Nef î ne söz edāsına 'Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammā benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

32. **ammā:**

Gazel 90

Mısra: 7

Ancak, fakat.

Sâhîr-i mu'cize-perdâz-ı hayâlim ammā
Gördüğüm bü'l-'aceb-i ma'nâyı taqrîr idemem

33. **ammā:**

Gazel 100

Mısra: 9

Ancak, fakat.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef î
Ne cevâhir dökülür kilik-i dür-efşânından

34. **ammā:**

Gazel 130

Mısra: 13

Ancak, fakat.

Nice üstâd-ı suhân var bâ-hüner ammā biri
Eylesün Nef î gibi tarh-ı gazel nev-rüzda

35. **ammā:**

Gazel 131

Mısra: 4

Ancak, fakat.

El-ħağ ne sitemkâr olur ol ğamze-i hünî
Ammā ne hoş-âyendedür ahlâk-ı girişme

36. **ammā:**

Gazel 137

Mısra: 1

Ancak, fakat.

Dil-rübâdur zülfî ammā dil-nişindür ğamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenindür ğamzesi

37. **ammā:**

Gazel 138

Mısra: 1

Ancak, fakat.

Dil-nişindür ğamze ammā dil-rübâdur tırrası
'Âşîk-ı bî-dillere tırfê belâdur tırrası

38. **ammā:**

Kaside 1

Mısra: 43

Ancak, fakat.

Ben ne Keşşâf'um ne şâhîb-keşf ammā ma'nâda
Mü-şikâf-ı nüktehâ-yı âsmânîdür sözüm

39. **ammā:**

Kaside 10

Mısra: 103

Ancak, fakat.

Nuţğ ile Mesîhâ geçinür her biri ammā
Hâşîyyet-i şoĥbetleri insânî ĥar eyler

40. **ammā:**

Kaside 17

Mısra: 151

Ancak, fakat.

Cirid oynamaĝa kâbil degül ammā yaraşur
Bâĝçe seyrine çıkdukca süvâr olsañ aña

41. **ammā:**

Kaside 33

Mısra: 11

Ancak, fakat.

Mümzî suhân-ı ehl-i muĥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ĥağğ-ı edâdur

42. **ammā:**

Kaside 21

Mısra: 6

Ancak, fakat.

Yetişdi her yañadan evliyânun imdâdı
Taĥaddüm eyledi ammā Ĥudânun in'âmı

43. **ammā:**

Gazel 23

Mısra: 9

Buna raĝmen, yine de.

Ammā yine ğamzeyle müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcağ 'âşîk-ı ser-bâz-ı maĥabbet

44. **ammā:**

Gazel 108

Mısra: 2

Buna raĝmen, yine de.

Ğam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammā ne şafâdur bu

45. **ammā:**

Kaside 38

Mısra: 67

Buna raĝmen, yine de.

Bu deñlü tünd iken ref'tarı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tırrına meftün olur âdem

46. **ammā:**

Kaside 47

Mısra: 85
Buna rağmen, yine de.

Hulûşum nice mümkindür murâdımca edâ ammâ
Dil-i pür-iştiyâka az çok esbâb-ı tesellâdur

47. **ammâ:**
Gazel 18
Mısra: 7
Ancak, fakat.

Vâsihta çok vuşlata ammâ hemân lâzım olan
Yâre dâmân-ı keşide 'âşık-ı ser-bâza dest

48. **ammâ:**
Gazel 43
Mısra: 6
Ancak, fakat.

Çeşmi gâhî mest olur ruşşat virür nezzâreye
Türmaz ammâ gamze ol 'ahd ü qarâra nâz ider

49. **ammâ:**
Gazel 106
Mısra: 3
Ancak, fakat.

Ġamze cäsüs-ı nazar ammâ hücum-ı nâzdan
Fırşat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

50. **ammâ:**
Kaside 1
Mısra: 9
Ancak, fakat.

Bî-'araz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl
Ehl-i şab 'uñ zîver-i tîğ u sinânidur sözüüm

51. **ammâ:**
Kaside 8
Mısra: 73
Ancak, fakat.

Hâne-i vîrândur ammâ tişe urduķça hayâl
Her tehî gencinde bir gencine-i pinhân bulur

52. **ammâ:**
Kaside 9
Mısra: 105
Ancak, fakat.

Ammâ yine şasm-efken-i meydân-ı taşayyül
Her ma'rekede Nef'î-i şemşir-zebândur

53. **ammâ:**
Kaside 10
Mısra: 29
Ancak, fakat.

Gün başına bir hil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânını âlüde-i hün-ı ciger eyler

54. **ammâ:**
Kaside 10
Mısra: 93
Ancak, fakat.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzük olursa
Dařli aña erbâb-ı çased ol çadar eyler

55. **ammâ:**
Kaside 10
Mısra: 101
Ancak, fakat.

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemşiri şor endîşe-i zırh u siper eyler

56. **ammâ:**
Kaside 11
Mısra: 15
Ancak, fakat.

Tenezzül eylemez ammâ o tâc u taşta iķbâli
Buña şâ'il degül zîrâ 'ulüvv-i şevket ü şanı

57. **ammâ:**
Kaside 12
Mısra: 41
Ancak, fakat.

Şimdi ammâ böyle deryâlar gibi pür-cüş iden
İlşifât-ı pâdişâh-ı nüktedânumdur benüm

58. **ammâ:**
Kaside 15
Mısra: 31
Ancak, fakat.

Biz 'âşık-ı âzâdeyüz ammâ esîr-i bâdeyüz
Âlûfteyüz dil-dâdeyüz bizden dirîğ itme kerem

59. **ammâ:**
Kaside 25
Mısra: 88
Ancak, fakat.

Düşdi gerçi řavf-ı tîğüñla şulûba tefriķa
İtdi ammâ dîn ü devlet birbiriyile ittişâd

60. **ammâ:**
Kaside 27
Mısra: 59
Ancak, fakat.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıdı ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dâyı

61. **ammâ:**
Kaside 39
Mısra: 81
Ancak, fakat.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değişmem ammâ
Olıcağ zât-ı şerîfûñ gibi nağğâd u başır

62. **ammâ:**

Kaside 41

Mısra: 67

Ancak, fakat.

Molla ne 'aceb bilnese ammâ bu 'acebdür
Hiç olmaya bir nâğid-ı kâlâ-yı zamâne

63. **ammâ:**

Kaside 47

Mısra: 29

Ancak, fakat.

Biribirinden a'lâdur kıtbâb-ı nüh-felek ammâ
Revâğ-ı câhına nisbet biribirinden ednâdur

64. **ammâ:**

Kaside 47

Mısra: 77

Ancak, fakat.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşğ-ı yâr ammâ
Yazuklar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

65. **ammâ:**

Kaside 62

Mısra: 43

Ancak, fakat.

Ammâ kesâdı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yoğ rağbeti budur belâ budur ta'ab

66. **ammâ:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 49

Ancak, fakat.

Nâmin işşâya çäre yoğ ammâ
Her dem endişe 'özü-ğ'âhıdır

67. **ammâ:**

Gazel 18

Mısra: 15

Ancak, fakat.

Şimdi ammâ böyle rif'at mi bulurdı pâyesi
Urmasa ger dâmen-i Sulţân-ı ser-efrâza dest

68. **ammâ:**

Gazel 80

Mısra: 9

Ancak, fakat.

'Aşık ol ammâ 'alâyıkdan berî it gönlüñi
Ne ham-ı gisûya meftûn ne esîr-i ğabğab ol

69. **ammâ:**

Kaside 17

Mısra: 133

Ancak, fakat.

Meşrebinde o leţâfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

70. **ammâ:**

Kaside 23

Mısra: 69

Ancak, fakat.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

71. **ammâ:**

Gazel 64

Mısra: 5

Ne yazık ki.

Virür her tâlibe maţlûbın ammâ ğazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımca baña bir nev-cevân virmez

72. **ammâ:**

Müfret 9

Mısra: 2

Ne yazık ki.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtûvân bir ğastedür adı

73. **ammâ:**

Kaside 41

Mısra: 105

Ama, acaba (belirsizlik).

Ammâ kimi ğaşm itdi baña gör felek-i dün
Ta'bir idemem özge temâşâ-yı zamâne

74. **ammâ:**

Kaside 4

Mısra: 21

Ancak, fakat.

Bu iktidâr-ı şab' ile ammâ ne fâ'ide
Sermâye-i taşavvuruma ğam ziyân virür

75. **ammâ:**

Kaside 19

Mısra: 3

Ancak, fakat.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nür-ı vâĥiddür
Ħağıkatde nihâyet her biri ğayr-ı mükerrerdür

76. **ammâ:**

Kaside 19

Mısra: 12

Ancak, fakat.

Ya iki gül-bün-i nev-ĥîzdür kim her birisinin
Zemîni başğadur ammâ biri birine hem-serdür

77. **ammā:**

Kaside 39

Mısra: 26

Ancak, fakat.

Eşkiyâ lutfuñı zîrâ unudur bir demde

Ehl-i dil böyle ider medhûni ammâ taḥrîr

78. **ammâ:**

Kaside 41

Mısra: 99

Ancak, fakat.

Ammâ olurun yine bunuñla mütesellî

Kim böyledür aḥvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

79. **ammâ:**

Kaside 43

Mısra: 87

Ancak, fakat.

Ḥaḳîḳat böyledir ammâ ne deñlü medḥ idersem de

Olur işbât-ı ḥaḳ güç Aşaf-ı vâlâ-nihâd üzre

80. **ammâ:**

Kaside 44

Mısra: 55

Ancak, fakat.

Bilürin 'acziñi endişemüñ ammâ n'ideyin

Yenemem ṭab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

81. **ammâ:**

Kaside 44

Mısra: 83

Ancak, fakat.

Kime izhâr ideyin sihr-i beyânı ammâ

Ḥ'âba varduḳca meger düşde görem Mūsâyı

82. **ammâ:**

Kaside 47

Mısra: 107

Ancak, fakat.

Keremde güç seni ta'rîf ammâ ruḥşat olursa

Suḥanda bende-i vaşşâfuñı gör ne temâşâdur

83. **ammâ:**

Tesdis 1

Mısra: 21

Ancak, fakat.

Degül etvâruña ammâ muvâfiḳ itdüğün da'vâ

Ḳo yâ bu lâfi iḥsân eyle işte ben ḳuluñ zîrâ

84. **ammâ:**

Kaside 4

Mısra: 30

Ancak, fakat.

Her zûlmüne taḥammül ider âşikâre dil
Ammâ bu cevri cânâ 'azâb-ı nihân virür

85. **ammâ:**

Kaside 24

Mısra: 33

Ancak, fakat.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin

Hîç mümkin midür ola saña 'işyân-ı felek

86. **ammâ:**

Kaside 17

Mısra: 72

Ancak, fakat.

Şarşılır arz u semâ şanki ḳıyâmet ḳoparur

Böyledür tünd şitâb eyledüğünce ammâ

87. **ammâ:**

Kaside 8

Mısra: 78

Ancak, fakat.

Pây-mâl eyler yürür a'dâ kelâm-ı pākimi

Her söztüm ammâ yine ḳadr-i dür-i ḡaltân bulur

ammâ ki:

1. **ammâ ki:**

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Fakat, ancak, buna karşılık.

Esrâr-ı lebûñ söylemeziz gerçi ḥamûşuz

Ammâ ki ḥum-ı mey gibi pür-cüş u ḥurûşuz

2. **ammâ ki:**

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Fakat, ancak, buna karşılık.

Zerredür ammâ ki tâb-ı âftâb-ı 'aşḳ ile

Rüzgâruñ şemse-i ṭâḳ u revâḳıdur göñül

3. **ammâ ki:**

Kaside 33

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Fakat, ancak, buna karşılık.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammâ ki yolında

'Uşşâḳı 'aceb ṭâ'ife-i bî-ser ü pâdur

4. **ammâ ki:**

Kaside 51

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Fakat, ancak, buna karşılık.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ḡam

5. **ammā ki:**

Tesdis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Fakat, ancak, buna karşılık.

Bilüp ḳul oldıḡum ammā ki āzād itmedün āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre ḫiç yād itmedün āḫir

6. **ammā ki:**

Kaside 33

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ama, ancak, ne var ki.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümden
Güyā ki ḡubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

7. **ammā ki:**

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Meṣnevī ammā ki her beyti cihān-ı ma'rifet
Zerresiyle āfitābınun berāber pertevi

8. **ammā ki:**

Kaside 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Ola ben istediḡüm bāde-i pür-feyṣ ammā
Ki neṣāṭı getürür cāne cināndan peyḡam

9. **ammā ki:**

Kaside 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Devr-i ḳadeḫ yā devr-i gül devrān budur ḡayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

10. **ammā ki:**

Kaside 23

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ama sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Ḥarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāz-ı ezel müciz-i küll maṣdar-ı 'ālem

añ:

1. **añsa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 69

Hatırlamak, akla getirmek.

Añsa iḫsānuñı toprak ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremün lerze ṭutar 'ummāni

2. **añarlar:-ar, -lar**

Kaside 27

Mısra: 91

Hatırlamak, akla getirmek.

Añarlar seyr idenler siḫr-i kilik ü mu'ciz-i nazmım
'Aṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḫāyı

3. **añmaz:-maz**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Adını söylemek, zikretmek.

Añmaz ḡiderek kimse daḫi MİR 'İmādi
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādi

4. **añsa:-sa**

Kaside 50

Mısra: 106

Hatırlamak, akla getirmek.

Tiḡ-i ser-tiz-i zebānum o ḳadar keskındür
Ki dü-nim olur anı aña dil-i Rüstem ü Sām

5. **añmazsın:-maz, -sın**

Gazel 112

Mısra: 8

Hatırlamak, akla getirmek.

Ḥüsni kemālinde gülün derdi ziyāde bülbülün
Añmazsın ammā sünbülün ḫāl-i perişānın yine

6. **añup:-up**

Kaside 3

Mısra: 60

Hatırlamak, akla getirmek.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İläḫi ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhāni

7. **añmaz:-maz**

Kaside 11

Mısra: 59

Hatırlamak, akla getirmek.

Gören ol perçem-i müṣḡin ile refṭarını añmaz
Temāṣā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perişāni

8. **añmasun:-ma, -sun**

Gazel 40

Mısra: 7

Adını söylemek, zikretmek // hatırlatmak.

Yāri tenhā avlayan 'uṣṣāk-ı şeydā bundadır
Añmasun ṣūfi daḫi keṣretde vahdet 'ālemin

9. **ānı:-ı**

Gazel 29

Mısra: 8

Güzellik, alım, câzibe.

Yâr eger 'âşık ne eylerse muhabbet iktizâ
Etmemek olur maḥallinde ānı izhâr güç

10. **añsa:-sa**

Gazel 89

Mısra: 7

Adını söylemek, zikretmek.

Vâ'iz ne kadar kevşer ü hür añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbûbdan el-kışşa ferâgum

11. **ân:**

Gazel 94

Mısra: 2

Güzellik, alım, cazibe.

Mâ' ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

12. **añmazdı:-maz, -dı**

Kaside 34

Mısra: 83

Adını söylemek, zikretmek.

Nizâmî görse ger tarz-ı kaşidem daḥi añmazdı
Ḥadıṣ-i ser-güzeşt-i Ḥusrev ü Şîrîn ü Şâpûrî

ân virür:

1. **ân virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çekicilik kazandırmak, cazibe vermek.

Her nazm-ı dil-firîb ki benden şudür ider
Lafzı cemâl-i şâhid-i ma'nâya ân virür

aña:

1. **aña:**

Gazel 21

Mısra: 9

Ona.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef' iye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

2. **aña:**

Gazel 24

Mısra: 6

Ona.

Almış ele Rüstem gibi şemşîrini gamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

3. **aña:**

Gazel 26

Mısra: 2

Ona.

Her kimi esîr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nigeḥ-i mest

4. **aña:**

Gazel 34

Mısra: 6

Ona.

İki şaf 'asker-i hûn-h'yârdur güyâ ki müjgânı
Girişme aña şaf-pîrâ vü ser-'asker nigâhidur

5. **aña:**

Gazel 72

Mısra: 4

Ona.

Tîr-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bâl-i melekdendür aña şanki yelek

6. **aña:**

Gazel 104

Mısra: 10

Ona.

Dil-i Nef' i gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

7. **aña:**

Gazel 115

Mısra: 2

Ona.

Germ olmasun iñende felek âftâb ile
Gâlibdür aña mihr-i ruḥuñ âb u tâb ile

8. **aña:**

Gazel 133

Mısra: 5

Ona.

Dil-i erbâb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çâh-ı zekânuñ şanma teḥî

9. **aña:**

Gazel 140

Mısra: 2

Ona.

Rû-be-rûdur taḥ'imuñ hûrşid ile âyinesi
Reşk ider çarḥ aña dâ'im baña oldur kinesi

10. **aña:**

Gazel 142

Mısra: 18

Ona.

Hudā pâyende kılsun rāyet-i baht-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iqbāl-i bihrūzī

11. **aña:**

Kaside 2
Mısra: 18
Ona.

Aña rūh-ı Gülşenîdür bağbân-ı ma'nevî
Bir gülistân-ı müferrihdür dil-i pür-feyzi kim

12. **aña:**

Kaside 3
Mısra: 89
Ona.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revâ böyle metâ' un çekile husrânı

13. **aña:**

Kaside 4
Mısra: 81
Ona.

Her saltnat ki hükmi nesaq-sâz ola aña
Kânûmî dâd-ı devlet-i Nüşîrevân virür

14. **aña:**

Kaside 4
Mısra: 83
Ona.

Her memleket ki 'adli mürebbî ola aña
Âb u hevâsı gürke hışâl-ı şubân virür

15. **aña:**

Kaside 4
Mısra: 100
Ona.

Çekdükke silk-i nazma dür-i medhîn âsmân
Mîhr aña târ-ı şa'şadan rîsmân virür

16. **aña:**

Kaside 6
Mısra: 33
Ona.

Çarh aña ta'zîm idüp İskender-i şânî dimek
Şânına nisbet meger bir medh-i müsteşnâ midür

17. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 15
Ona.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

18. **aña:**

Kaside 9

Mısra: 57
Ona.

'Âlem aña muhtâc u o müstağnî-i 'âlem
Bu mes'ele ma'lûm-ı dil-i 'âlemiyândur

19. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 64
Ona.

Bir âyinedür mâşîta-i re'yine hürşid
Kim aña nemed-pâre-i şubh âyinedândur

20. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 74
Ona.

Şemşîri ki ebr-i çemen-ârâ-yı zaferdür
Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesândur

21. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 75
Ona.

Rahşî ki tek ü pûda bulunmaz aña hemtâ
Bir rahş-ı mübârek-pey-i ferhunde- 'inândur

22. **ana:**

Kaside 9
Mısra: 84
Ona.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

23. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 98
Ona.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî
Kim aña bahâ mâ-şaşal-ı kevn ü mekândur

24. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 112
Ona.

Şâhîn-i hayâlümdür o şeh-bâz şikârı
Kim 'avn-ı İllâhî aña bâl-i tayarândur

25. **aña:**

Kaside 9
Mısra: 136
Ona.

Her mışra'ı yâ bir şanem-i nev-hağ-ı mevzûn
Endîşe-i bâriküm aña müy-ı miyândur

26. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 11

Ona.

Bulmaz reh-i haqqı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hâdi-i ezel râh-ber eyler

27. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 28

Ona.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

28. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 69

Ona.

‘Adli ki müsellemdür aña hüsn-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

29. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 94

Ona.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzûk olursa
Dağlı aña erbâb-ı hased ol kadar eyler

30. **aña:**

Kaside 11

Mısra: 10

Ona.

Çazâ bu şevk ile hizmetde dâmen-der-miyân oldı
Müheyyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

31. **aña:**

Kaside 11

Mısra: 12

Ona.

Felek fîrûzeden bir taht-ı ‘âlî kurdı şâhâne
Aña bir aq dibâ perde çekdi şubh-ı nûrânî

32. **aña:**

Kaside 14

Mısra: 90

Ona.

Hâmem ol mu ‘ciz-tırâz-ı şad-hezârân pişedür
Kim nazîr olmaz aña illâ Kelimûñ ejderi

33. **aña:**

Kaside 16

Mısra: 27

Ona.

Ol şehenshâh-ı mu ‘azzam kim aña ta ‘zîm ile
Böyledür dâ’im hıttâb-ı müstetâb-ı rûzgâr

34. **aña:**

Kaside 17

Mısra: 36

Ona.

O Celâlî Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

35. **aña:**

Kaside 17

Mısra: 38

Ona.

Başlasa cilveye mânend-i kümeyt-i hâme
Merkez-i noқта olur aña fezâ-yı pehnâ

36. **aña:**

Kaside 17

Mısra: 48

Ona.

Evvelâ Kapuâğası Tırısidür birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

37. **aña:**

Kaside 17

Mısra: 87

Ona.

Dil-nevâz ola meger aña mu ‘âdil dil-ber
Yoğsa ‘âlemde bulunmaz daği misl ü hemtâ

38. **aña:**

Kaside 17

Mısra: 101

Ona.

Yaraşur dirsem eger aña Burâk-ı cennet
Ki revâdur buña ta ‘zîm o kadar kim farzâ

39. **aña:**

Kaside 18

Mısra: 81

Ona.

Aña hür u melek dadı vü lâla olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hizmet-i dadı vü lâlaya

40. **aña:**

Kaside 20

Mısra: 21

Ona.

O şâhenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i ıştâbl-ı hümâyûnı ger İskender

41. **aña:**

Kaside 20

Mısra: 23
Ona.

O çevgân-bâz-ı devlet kim aña olmuş sa'âdetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydân-ı pehnâver

42. **aña:**
Kaside 21
Mısra: 18
Ona.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşâ
Ki her muhârebeye aña Hâk olur hâmi

43. **aña:**
Kaside 22
Mısra: 20
Ona.

Te'âla'llâh zihî şahenşeh-i dîn-perver-i 'âdil
Ki olmuş aña rüzî devlet-i dâreynüñ ihrâzı

44. **aña:**
Kaside 22
Mısra: 33
Ona.

Yegâne pâdişâh-ı müsta'id kim aña yeksândur
Mezâyâ-yı zebân-ı Fârisî vü Türkî vü Tâzî

45. **aña:**
Kaside 23
Mısra: 37
Ona.

El'tâfi o gâyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

46. **aña:**
Kaside 24
Mısra: 94
Ona.

Tab'um ol genc-i firâvân güher-i ma'nâdur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçân-ı felek

47. **aña:**
Kaside 27
Mısra: 52
Ona.

Dönerdi Edhem-i şâm-ı mu'allâ- kadr-i mi'râca
Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemhâyı

48. **aña:**
Kaside 27
Mısra: 106
Ona.

Ola zât-ı şerîfi Hâk Te'âlânüñ emânında
Musaḥḥar eyleye hem aña her pinhân u peydâyı

49. **aña:**
Kaside 27
Mısra: 22
Ona.

Çerâğ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrûz-ı kudsî kim
Aña itmiş kader fânüs-ı mînâ çarḥ-ı vâlâyı

50. **aña:**
Kaside 27
Mısra: 34
Ona.

Gidermez haşre dek ferş-i zemînden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarḥ ebr-i bahârî gibi saḳḳâyı

51. **aña:**
Kaside 28
Mısra: 12
Ona.

Ġamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğün bizi
Tırmaz kirişme daḥi aña hem-zebân olur

52. **aña:**
Kaside 28
Mısra: 78
Ona.

Düşdüke ḥake güy-şifat kelle-i 'adü
Pây-ı semendi tüt ki aña şavlecân olur

53. **aña:**
Kaside 28
Mısra: 84
Ona.

Çâpüklüğü o merteye kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

54. **aña:**
Kaside 28
Mısra: 106
Ona.

Birün ider dilinden o dem bîm-i düzeḫi
Meydân-ı maḥşer aña riyâz-ı cinân olur

55. **aña:**
Kaside 29
Mısra: 49
Ona.

O deñlü himmeti var baḫt u t̄ali'ün ki aña
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihād

56. **aña:**
Kaside 31
Mısra: 33
Ona.

Ne tırur zerger-i dehr aña ta'accüb iderin
Bu kadar olmuş iken püte-i gerdün pür-tâb

57. **aña:**

Kaside 31

Mısra: 78

Ona.

Meşreb-i dânişi ol mertebeden 'âlidür
Ki felek ide aña sırr-ı kazâyı işrâb

58. **aña:**

Kaside 32

Mısra: 92

Ona.

Göreydi şive-i refîâr-ı raşş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılade-i sîm

59. **aña:**

Kaside 33

Mısra: 17

Ona.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûsa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur

60. **aña:**

Kaside 33

Mısra: 67

Ona.

Bir dâ'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir âyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

61. **aña:**

Kaside 33

Mısra: 68

Ona.

Bir dâ'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir âyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

62. **aña:**

Kaside 34

Mısra: 48

Ona.

Yegâne şehsivâr-ı Qahramân- kevkeb ki lâyıkdur
Felek aña silahdâr itse Behrâm-ı silah-şõrı

63. **aña:**

Kaside 35

Mısra: 30

Ona.

O Hüdîv-i 'azamet göster ü 'âlî-himmet
Ki Hüdâ virmiş aña meritebe-i 'âlû'l-'âl

64. **aña:**

Kaside 35

Mısra: 64

Ona.

Habbezâ raşş-ı felek- seyr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyâre revâdur aña zer-mîh-ı ni'âl

65. **aña:**

Kaside 35

Mısra: 110

Ona.

Cürre şâhîn Hümâ şayd-ı hayâlim ki benüm
Feyz-i tevfiq-i İlahîdür aña şehper ü bâl

66. **aña:**

Kaside 37

Mısra: 26

Ona.

Kâr-fermâ-yı 'adâlet kim olursa lâyıq
Qahramân aña silahdâr u Nerîmân serheng

67. **aña:**

Kaside 39

Mısra: 34

Ona.

Şadr-ı Pervîz-şaşem Hazret-i Husrev Pâşâ
Ki şalâbetde bulunmaz aña mânend ü nazîr

68. **aña:**

Kaside 39

Mısra: 35

Ona.

Pâdişah-kevkebe düstür-ı mükerrrem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevki'r

69. **aña:**

Kaside 40

Mısra: 26

Ona.

O yegâne sipeh-endâz-ı zafer-yâver kim
Cünd-i ervâh-ı melâ'ikdür aña hayl u şaşem

70. **aña:**

Kaside 40

Mısra: 34

Ona.

Mehdî-i devr-i zamân Hazreti Husrev Pâşâ
Ki 'adâletde 'adîl olmaz aña bir âdem

71. **aña:**

Kaside 41

Mısra: 73

Ona.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli'î gör kim
Anı da kıomaz hâline iğvâ-yı zamâne

72. **aña:**
Kaside 42
Mısra: 35
Ona.

Ola huşûşâ ki mürebbî aña
Himmet-i sâhib-kerem-i rûzgâr

73. **aña:**
Kaside 42
Mısra: 67
Ona.

Aña nazîr ola mı âlemde hîç
Zühre gibi müttehem-i rûzgâr

74. **aña:**
Kaside 43
Mısra: 85
Ona.

Harâc u bâc-ı mülk-i 'âlem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dür-i nazmum külâh-ı Keykubâd üzre

75. **aña:**
Kaside 44
Mısra: 40
Ona.

Hı'âba varmazsa n'ola dîde-i bahtı bir dem
Âftâb olmuş aña merdümek-i binâyî

76. **aña:**
Kaside 47
Mısra: 36
Ona.

Çerâğ-ı baht-ı bîdârıdır ol şem'-i İllâhî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânûs-ı mînâdur

77. **aña:**
Kaside 47
Mısra: 49
Ona.

Ne kışver kim aña 'adli nigebân ola ol yerde
Gâzâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

78. **aña:**
Kaside 47
Mısra: 51
Ona.

Ne leşker kim aña serdâr-ı 'azmi ola ser-'asker
Pey-â-pey müjde-i fetih-i bilâd u kıahr-ı a'dâdur

79. **aña:**
Kaside 49

Mısra: 26
Ona.

Konup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evtârî

80. **aña:**
Kaside 49
Mısra: 56
Ona.

Eger sultân-ı kıahrı habse fermân itse hırşîdi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târi

81. **aña:**
Kaside 49
Mısra: 98
Ona.

Çekerdim gevher-i râz-ı sipihri rişte-i nazma
Şebistân-ı şenânûñ aña ragbet itse ebkârî

82. **aña:**
Kaside 50
Mısra: 78
Ona.

Devr-i cüduñda görür hâlini baır ü kânûñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firâvânî gamâm

83. **aña:**
Kaside 50
Mısra: 138
Ona.

O letâfet mi var eş'âr-ı şafâ-bağşumda
Ki keder vire aña dahl-i hasûd-ı hodkâm

84. **aña:**
Kaside 51
Mısra: 12
Ona.

Sanki bir dil-ber-i ferruğ-ruğ ü meh-tal'atdır
Gicesi aña siyeh-kâkül ü müşgîn-perçem

85. **aña:**
Kaside 52
Mısra: 50
Ona.

Bir mülükî gülsitândır nüşâ-i gülzârî kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

86. **ana:**
Kaside 52
Mısra: 88
Ona.

Çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür tab'ûñ n'ola
Kilk-i halkârî olursa ana zerrîn-nâvdân

87. **aña:**

Kaside 52
Mısra: **120**
Ona.

Nitekim ola esās-ı ıaır-ı gerdün päydär
Ziver-i evvân ola aña nücüm u kehkeşân

88. **aña:**

Kaside 53
Mısra: **56**
Ona.

Hükmi bir mertebe cārî ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ‘ālemi Hāllāk-ı Ezel

89. **aña:**

Kaside 53
Mısra: **72**
Ona.

Dūd-ı āh eyler idi āyine-i çarhı siyāh
Pertev-i ma‘deletüñ urmasa aña şaykal

90. **aña:**

Kaside 53
Mısra: **100**
Ona.

Rā‘iz-i bahtuñ olup raşş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rüz ü şeb ola aña kütel

91. **aña:**

Kaside 55
Mısra: **15**
Ona.

Ol sipihr-i ‘ilm ü fazl u āftāb olmuş aña
Pertev-i re‘y-i münir-i dāver-i devlet-me‘āb

92. **aña:**

Kaside 56
Mısra: **8**
Ona.

Ya‘ni şadr-ı a‘zamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Nizāmü‘l-mülk-i ‘ahdi cā-nişin

93. **aña:**

Kaside 56
Mısra: **17**
Ona.

Habbezā erkān-ı devlet kim aña revnağ vire
Böyle şadr-ı memleket-ārā müşir-i hurde-bîn

94. **aña:**

Kaside 56
Mısra: **58**
Ona.

Tāk-ı evvân-ı celālüñdür o ‘ālî-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yağın

95. **aña:**

Kaside 56
Mısra: **79**
Ona.

Yā cihān-ı nazm-ı ‘ālem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı büy-ı hulkmı yād itdigüm yer mülk-i Çin

96. **aña:**

Kaside 56
Mısra: **84**
Ona.

Vaqtidür şimden girü itsem du‘ālar şevk ile
Ol du‘ālar kim aña āmîn diye Rūhu‘l-Emîn

97. **aña:**

Kaside 57
Mısra: **12**
Ona.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña tālîb olan istemez esbāb-ı cihāz

98. **aña:**

Kaside 57
Mısra: **38**
Ona.

Āsmān-pāye hüdāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını pāy-endāz

99. **aña:**

Kaside 58
Mısra: **48**
Ona.

Sütüde- rāst-rev-i rāh-ı dîn ki havfinden
Aña muhālefet itmez zamāne-i vārün

100. **aña:**

Kaside 59
Mısra: **40**
Ona.

Ol kâfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endüz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña hayl ü haşemdür

101. **aña:**

Kaside 60
Mısra: **21**
Ona.

Biri de fāzıl-ı Cāmî ki Hudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nüşān-ı suhan

102. **aña:**

Kaside 60

Mısra: 37
Ona.

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhan

103. **aña:**
Kıt'a 1
Mısra: 2
Ona.

Âb-rüy-ı şu'arâ Şer'i-i Bağdâdi kim
Münhaşırdir aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan

104. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 17
Ona.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki daği görmedin
Bir senâ-h'âmî ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi

105. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 16
Ona.

Cebr-i hâtır itmedür luţf ile dâ'im 'âdeti
Budur anuñçün du'â aña dil-i meksürdan

106. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 6
Ona.

Ol kadar rüşen ki fark olmazdı hiç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb

107. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 10
Ona.

Yâ dil-ârâ bir 'arûs-ı hübdur
Âyine olmuş aña havz-ı pür-âb

108. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 3
Ona.

K'olmuş aña naşib tâ ezeli
Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervizî

109. **ana:**
Mesnevi 1
Mısra: 18
Ona.

Añmaz giderek kimse daği Mîr 'Îmâdı
Gerçi ana maşşûş idi devrinde bu vâdi

110. **ana:**
Mesnevi 1
Mısra: 24
Ona.

Ol mertebe râst çeker 'aksine yâyi
Ma'kûs demek olur ana yâve-derâyî

111. **aña:**
Kaside 51
Mısra: 94
Onun için.

Kadrüm ammâ ki bilip münkir olan ehl-i hased
Her ne derse ko desin çekmez in aşlâ aña gam

112. **aña:**
Kaside 3
Mısra: 18
Ona.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir nokta aña dâ'iredür fermânî

113. **aña:**
Kaside 3
Mısra: 32
Ona.

Nizesidür o kalem cedvel-i takvîm-i zafer
Ki 'adînuñ aña surh olmuş ucında kanî

114. **aña:**
Kaside 4
Mısra: 108
Ona.

Söz bir metâ'-i fâhir ü kemyâbdur velî
Aña revâcî luţf-ı şeh-i nüktedân virür

115. **aña:**
Kaside 11
Mısra: 19
Ona.

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taht ile dünyâyâ hüküm eylerse erzânî

116. **aña:**
Kaside 14
Mısra: 26
Ona.

Kim habâb-ı ber-kârar olmuş aña her çâderi
Bir 'aceb deryâdur ordû-yı hümâyûnuñ senüñ

117. **aña:**
Kaside 17

Mısra: 4
Ona.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña säyesi olmaz hem-pâ

118. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 12
Ona.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

119. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 30
Ona.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

120. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 66
Ona.

Olsa bu cilve bu nâz Aşkar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ârâm aña

121. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 97
Ona.

Yaraşur atlas-ı çarh olsa aña pây-endâz
Eylese her ne zamân cilve-i pür-istiğnâ

122. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 106
Ona.

Çok mıdur bu şeref ol raşş-ı mübârek-quademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

123. **aña:**
Kaside 17
Mısra: 152
Ona.

Cirid oynamağa kâbil degül ammâ yaraşur
Bâğçe seyrine çıkdukcâ süvâr olsañ aña

124. **aña:**
Kaside 18
Mısra: 65
Ona.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir tamgâ-yı zerrîne
Eger 'aks-i çerâğ-ı re'yi düşse çerh-ı vâlâya

125. **aña:**
Kaside 19
Mısra: 29
Ona.

Hudâvend-i zamân kim pâdişâhân-ı cihân aña
Kemîne bende-i fermân-ber ü dirîne çâkerdür

126. **aña:**
Kaside 19
Mısra: 46
Ona.

O mülk-ârâ-yı meh-kevkib o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hürşid-i dirahşân aña bir peymâne-i zerdür

127. **aña:**
Kaside 19
Mısra: 70
Ona.

Dilüm endişe-i medhûnle bir deryâ-yı pür-gevher
Aña tiğ-ı zebânüm şanki bir mevc-i mücevherdür

128. **aña:**
Kaside 24
Mısra: 31
Ona.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llâh degilüm düşmen-i nâdân-ı felek

129. **aña:**
Kaside 25
Mısra: 76
Ona.

Bir de ol 'ifrît-i küfr-endiş-i kâfir-kîş kim
Aña mensüb idi hep erbâb-ı bağy ü irtidâd

130. **aña:**
Kaside 25
Mısra: 93
Ona.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetün
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

131. **aña:**
Kaside 30
Mısra: 88
Ona.

'Aceb mi tab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nisânî

132. **aña:**
Kaside 31
Mısra: 64
Ona.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarh o kadar aña müheyyâ esbâb

133. **aña:**
Kaside 32
Mısra: **38**
Ona.

Sütüde Âşaf-ı devrân Naşüh Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kadar aña ta'zîm

134. **aña:**
Kaside 34
Mısra: **59**
Ona.

Ne kişver kim aña hıfzı niğebân ola ol yerde
İder perverde şâhîn beyza-i güncişk ü 'uşfûri

135. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **32**
Ona.

O vezîr-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver
Ki 'adâletdür aña gâyet ehemmi-i işgâl

136. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Ona.

İremez gerdine sür'atde Burâk-ı cennet
Berğ-i hâtifden ola aña meger kim per ü bâl

137. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **39**
Ona.

Ol ki aña maşraf-ı yek-rüzedir
Mâ-haşal-i kân u yem-i rûzgâr

138. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **91**
Ona.

Çok yaşaya tâ o kadar kim aña
Ola nümâyân herem-i rûzgâr

139. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **16**
Ona.

Murâdı üzre hayâlinde seyr için şeklin
Şikâl iderdi aña belki zülf-i dildarı

140. **aña:**
Kaside 45

Mısra: **30**
Ona.

Kümeyt-i hâme gibi 'âlem-i taḥayyülde
Müsellem olsa aña ger tarîk-ı rehvarî

141. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **39**
Ona.

Meger ki bâl ü per ide Burâk gibi aña
Sütür-ı medḥ-i vezîr-i sütüde-girdârî

142. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **46**
Ona.

O fitne-bend-i memâlik-güşâ ki luḥf-ı Hudâ
Müsaḥḥar eylemiş aña her emr-i düşvârî

143. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Ona.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşk-ı yâr ammâ
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

144. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **116**
Ona.

Nice divânçe metn-i Hikmetü'l-İşrâk-ı endişe
Ki ḥurşid-i cihân-tâb aña bir cild-i muḥallâdur

145. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **122**
Ona.

Beytimûñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḥübândan aña ferş-i ruḥâm

146. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **124**
Ona.

Yâ sarây-ı şeh-i ma'nâdur olursa lâyık
Merdüm-i çeşm-i melâ'ikden aña Hindü-yı bâm

147. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **18**
Ona.

Ya'ni şevvâl-i şafâ-baḥş-ı cihân kim yaraşur
Aña ta'zîm için eylese felek kâddini ḥam

148. **aña:**

Kaside 51

Mısra: 70

Ona.

Derd-i hırmāna tabīb olsa revādur kalemün

Hoqqa-i Çini devāt aña mürekkeb merhem

149. **aña:**

Kaside 52

Mısra: 21

Ona.

İrtifā'ın almağa olmuş mühendis çarh aña

Mihri usturlāb idüp kılmış şu 'ā'ın rismān

150. **aña:**

Kaside 53

Mısra: 28

Ona.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb

Reşk iderler aña te'şirde mirrih u zuhal

151. **aña:**

Kaside 55

Mısra: 77

Ona.

Bir gülistāndur kaşidem kim şafā virmiş aña

Bu neşāt-engiz ü cān-perver gazel mānend-i āb

152. **aña:**

Kaside 56

Mısra: 82

Ona.

Rište-i bārık-i fikr itmez taḥammül qorqarın

Midḥatünde ol qadar dizdim aña dürr-i semin

153. **aña:**

Kaside 58

Mısra: 44

Ona.

'Aziz Efendi o şadr-ı yegāne-i 'ālem

Ki virmiş aña Hudā 'ilm ü fazl-ı rüz-efsün

154. **aña:**

Kaside 59

Mısra: 12

Ona.

Yā devr-i felek sākī-i şahbā-yı tarabdur

'Ālem aña bir meclis-i şad-güne ni'amdür

155. **aña:**

Kaside 59

Mısra: 14

Ona.

Yā şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā

Tab'um aña bir bülbül-i şüride-nağamdur

156. **aña:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 26

Ona.

La'net ol ḥar-zarīf-i ḥod-re'ye

Ki şeref aña māl ü cāhdur

157. **aña:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 15

Ona.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref

Anı teşrif ide şāh-ı Cem-cenāb

158. **aña:**

Mesnevi 1

Mısra: 42

Ona.

Ta'bir idemem sāye-i luḥfında şafāmuz

Dā'im budur Allāh bilür aña du'āmuz

159. **aña:**

Kaside 35

Mısra: 44

Ona.

Āşaf-ı Ḥusrev-i zī-şān ki revādur olsa

Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşşa' düm ü yāl

160. **aña:**

Kaside 37

Mısra: 52

Ona.

Ḥarekātı o qadar mu'tedil ü nāzük kim

Eblāk-çarh aña nisbet görünür kec-rev ü leng

161. **aña:**

Kaside 40

Mısra: 56

Ona.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür

Olsa lāyık per-i Cibril aña cārüb-ı ḥarem

162. **aña:**

Kaside 44

Mısra: 16

Ona.

O yegāne hüner-endüz-ı ahālī-perver

Ki bu vādide müsellemdir aña yektāyī

163. **aña:**

Kaside 45

Mısra: 56
Ona.

Ḥıdīv-i a'zam u şāhib-taşarruf-ı 'ālem
Ki münḥaşırdur aña manşib-ı nikūkārī

164. aña:
Kaside 51
Mısra: 66
Ona.

Şem'-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfzuñ şereri
Bād-ı şarşarda güzār itse aña virmez elem

165. aña:
Kaside 61
Mısra: 66
Ona.

Ḥayme-i āmālī ḳurdurmazdı baña rüzgār
Rište-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem tınāb

aña dek:

1. aña dek:
Kaside 28
Mısra: 146
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zamana kadar.

Dönsün felekde sāgar-ı iḳbālī gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

'anāşır:

1. 'anāşırdan:-dan
Kaside 52
Mısra: 18
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.

Rast kılsa ḳaddini irmez yine ḳaşırına çarḫ
İde tertīb 'anāşırdan meger kim nerdübān

2. 'anāşırdan:-dan
Kaside 19
Mısra: 7
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar
// dört unsur (toprak, hava, su, ateş).

Degüldür bunlaruñ terkibi güyā bu 'anāşırdan
Hevā vü āb u ḥāk ü āteşi bir özge cevherdür

3. 'anāşır:
Kaside 50
Mısra: 40
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.

O güzide ḫalef-i düde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u 'anāşır ikrām

'anber:

1. 'anberi:-i
Kaside 4
Mısra: 79
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve
misk gibi kokan madde, güzel koku.

Micmer-fürüz-ı bezmine ḫod üd u 'anberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindüstān virür

2. 'anberi:-i
Kaside 14
Mısra: 74
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve
misk gibi kokan madde, güzel koku.

Ḳadr-i ḥāk-i küy-ı aḫlākın bilirdi rüzgār
Bırbirine eylese āğışte müşk ü 'anberi

3. 'anberdür:-dür
Kaside 19
Mısra: 54
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve
misk gibi kokan madde, güzel koku.

Riyāz-ı ḫulḳıdur ol ḡayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḥāk ü eşcārı gül-āb u 'üd u 'anberdür

4. 'anberden:-den
Kaside 29
Mısra: 119
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve
misk gibi kokan madde, güzel koku.

Görünmez idi kenārı güherle 'anberden
Midād-i ḥāmem eger baḫra eylese imdād

'anber-i ḥām:

1. 'anber-i ḥām:
Kaside 50
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Tabi hâlde, işlenmemiş, saf amber.

'İtr-süz olmağ için bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede saḫḫ itmez idi 'anber-i ḥām

'anber-i sārā:

1. 'anber-i sārā:
Kaside 6
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Hilesiz, katıksız amber // katıksız güzel koku
bağlamında.

Vaşf-ı büy-ı ḫulḳı mı şatır-ı ḫaṭ-ı şā'irde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda 'anber-i sārā midur

'anber-sirişt oldu:

1. 'anber-sirişt oldu:-dı
Kaside 15

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Amber yaradılıştı, amber gibi güzel kokulu
olmak.*

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāğ-ı İrem

ancağ:

1. ancağ:

Gazel 16

Mısra: 10

Yalnızca, sadece.

Bakmaz oldı kâmil ü dānāya Nef'î çarh-ı dūn
Halk-ı 'âlem mā'il ancağ cāhil ü nādāna hep

2. ancağ:

Gazel 60

Mısra: 11

Yalnızca, sadece.

Piştānī-i hürşide düşer sāyemüz ancağ
İsbāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

3. ancağ:

Gazel 130

Mısra: 10

Yalnızca, sadece.

Lāle sākī goncalar ser-mest ü nergis pür-humār
Cām-ı mey nüş itmek ancağ mā-şaşal nev-rūzda

4. ancağ:

Kaside 6

Mısra: 16

Yalnızca, sadece.

Bir dıraht-ı ser-firāzı var mı bāğ-ı cennetüñ
Yoğsa ancağ vā'izüñ medh itdügi Tübā mıdur

5. ancağ:

Kaside 8

Mısra: 38

Yalnızca, sadece.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancağ istiḥkāk-ı cāy-ı manşib-ı derbān bulur

6. ancağ:

Kaside 10

Mısra: 15

Yalnızca, sadece.

'Aklüñ hünere vādī-i ḥikmetdedür ancağ
Taḥkik ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. ancağ:

Kaside 19

Mısra: 19

Yalnızca, sadece.

Ḥaḳikatde tefāvüt yok meger ta'rifde ancağ
Ki biri beççe-i şāhın biri şibl-i ğazanferdür

8. ancağ:

Kaside 19

Mısra: 62

Yalnızca, sadece.

Cihān ol deñlü pür-enn ü emāndur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancağ ḥaḥ-ı nev-ḥiz-i dil-berdür

9. ancağ:

Kaside 23

Mısra: 70

Yalnızca, sadece.

Çok 'arşa-i ma'nāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancağ odur şaf-der-i 'âlem

10. ancağ:

Kaside 39

Mısra: 92

Yalnızca, sadece.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı ma'ānī vü beyān
Sözümü 'Ārifibi'l-lāh ider ancağ tefsir

11. ancağ:

Kaside 41

Mısra: 36

Yalnızca, sadece.

Hem-nām-ı Ḥudāvend-i rüsül ḥāfiz-ı devlet
Kim ancağ odur var ise pāşā-yı zamāne

12. ancağ:

Kaside 47

Mısra: 83

Yalnızca, sadece.

Ḳaşıde bir bahāne hem ḡazel efsānedür ancağ
Ġaraz ihlāşımı şıdk ile ḥāk-i päye inhādur

13. ancağ:

Kaside 56

Mısra: 55

Yalnızca, sadece.

Küşe-i ebrüda ancağ ḡamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devründe oldı der-kemīn

14. ancağ:

Kaside 60

Mısra: 37

Yalnızca, sadece.

Şi'r ü inşāda 'adil olmaz aña ancağ odur
Nesr ile Ḥ'āce-Cihān nazm ile Şāhbān-ı suḡan

15. ancağ:

Mesnevi 1

Mısra: **31**
Yalnızca, sadece.

Maḥşūşdur ancak bu hüner Hân Murâda
Zirâ ne selâfında var ne hulefâda

16. **ancağ:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Yalnızca, sadece.

Riyâ ehline ben Nef'îveş oldum münkir-i muṭlak
Nice bir zâhid-i ḥod-bîn olup kendim görem ancak

17. **ancağ:**
Tesdis 1
Mısra: **10**
Ama, fakat.

Naẓîrûn görmedim daḥî bu ḥüsn ü ân ile el-ḥağ
Murâdımcâ güzelsin budur incinmem saña ancak

18. **ancağ:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Ama, fakat.

Beñzedürmiş kendüyi âyîne rûy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez ḥicâb

19. **ancağ:**
Gazel 34
Mısra: **11**
Yalnızca, sadece.

Ḥaṭ-ı nev-ḥîzi ancak bir belâ oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhidür

20. **ancağ:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Yalnızca, sadece.

Dil bir cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ bilür
Vaşf idemem lisân ile ancak Ḥudâ bilür

21. **ancağ:**
Kaside 17
Mısra: **96**
Olsa olsa.

Armağân gitse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur ḥağ bu ki şun '-ı Mevlâ

22. **ancağ:**
Kaside 26
Mısra: **2**
Olsa olsa.

Âferin luṭfuña ey bâd-ı nesim
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amim

23. **ancağ:**
Kaside 39
Mısra: **16**
Olsa olsa.

Eğer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur ḥağ bu ki ḥükm-i te'sîr

24. **ancağ:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Olsa olsa.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnağ
Riyâ-yı maḥz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

25. **ancağ:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Yalnızca, sadece.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vâir ise ancak benim
İrtifâ' -ı şân ile şâhib-nişâb-ı rûzgâr

anda:

1. **anda:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Orada.

Bir vilâyetde ki böyle biline ḳadr-i suḥan
Anda eşrâf u ahâlî yâ çoğ olmuş yâḥud az

2. **anda:**
Kaside 28
Mısra: **139**
Onda.

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥân olur

3. **anda:**
Gazel 144
Mısra: **6**
Orada.

Bâdem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revân anda ḥarîfâne idi

4. **anda:**
Kaside 2
Mısra: **6**
Orada.

'Âlem-i ma'nâ ki ḥürşid-i cihân-ârâ gibi
Devr ider girmiş semâ'a anda rûḥ-ı Mevlevî

5. anda:

Kaside 2
Mısra: 20
Orada.

Der-güşāde yā hāzīne-hāne-i endişedür
Anda çeşm-i Rüşenidür didebān-ı münzevī

6. anda:

Kaside 3
Mısra: 42
Orada.

Ĥabbezā ma'bed-i pür-feyż-i muqaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfıret-i Raḥmānī

7. anda:

Kaside 6
Mısra: 2
Orada.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i me'vā mıdır
Anda kaşr-ı pādışāhī cennet-i a'lā mıdır

8. anda:

Kaside 6
Mısra: 18
Orada.

Bunda Tübādan kalur mı müşk-i bīd-i ser-nigün
Yā gubār-ı berk-i Tübā anda müşkāsā mıdır

9. anda:

Kaside 9
Mısra: 55
Orada.

Bir kişvere kim hıfzı nigezbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şir-i jiyāndur

10. anda:

Kaside 50
Mısra: 5
Orada.

Başka bir 'ālemi var bezm-i meyūn kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

11. anda:

Kaside 52
Mısra: 102
Orada.

Tab'-ı Nef'ī bülbül-i güyādur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şā'irān

12. anda:

Kaside 56
Mısra: 78
Orada.

Yā sevād-ı tahtgāh-ı kişver-i endişedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metin

13. anda:

Gazel 7
Mısra: 4
Orada.

Hevā-yı 'aşk ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Kıbāb-ı nüh-felek anda görünür bir ḥabābāsā

14. anda:

Gazel 12
Mısra: 10
Onda.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nef'iyā nergis daḥi
Yok imiş anda başıret var ise mest-i ḥarāb

15. anda:

Kaside 7
Mısra: 82
Onda.

Tab'ı bir āyine-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir şürete 'aks-i elif ü peyker-i cīm

16. anda:

Kaside 8
Mısra: 6
Onda.

Yā sevād-ı nüşha-i şun'-ı İlähīdür ki dil
Diḳkat itse anda sırr-ı āyet-i Qur'ān bulur

17. anda:

Kaside 47
Mısra: 6
Onda.

'Aceb mecmū'a-i sırr-ı İlähīdür ḥaḳıkatde
Ki her ne güne isti'dād dirseñ anda peydādur

18. anda:

Gazel 126
Mısra: 5
Orada.

Bir 'āleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādışeh-i Cem-ḥaşem olsa

andan:

1. andan:

Kaside 55
Mısra: 98
Ondan.

Bā-ḥuşuş itdüm 'arūs-ı medḥūnī tezyīn için
Bir bir andan gevher-i mazmūn-ı ḥāşī intiḥāb

2. andan:

Kaside 57

Mısra: 48

Ondan.

Hiçta-i cāhidur ol kişver-i bî-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

3. andan:

Gazel 97

Mısra: 8

Oradan.

Ölürsem eşiginden hāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsā'id rūzgār andan

4. andan:

Gazel 136

Mısra: 2

Oradan.

Tengdür gāyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Hānde yol açmasa andan çıkamazdı suhāni

5. andan:

Kaside 28

Mısra: 123

Oradan.

Her gevher-i nefis ki andan zuhūr ider
Ārayiş-i hāzā'in-i kevn ü mekān olur

6. andan:

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 9

Oradan.

'Aceb midür ki andan daği pervāz itse dehşetle
Hāberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzımdan

7. andan:

Gazel 67

Mısra: 3

Ondan.

Sinede her dāğ-ı surh andan bir aḥker-pāredir
Süz-ı fırkatle dil olmuşdı firūzān bir ocağ

8. andan:

Gazel 97

Mısra: 2

Ondan.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvā ider 'uşşāk-ı zār andan
O dilden hāzz ider hem dil daği bî-iḥtiyār andan

9. andan:

Gazel 97

Mısra: 4

Ondan.

Ten-i zārum ko ḥāk olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ḡubār andan

10. andan:

Gazel 97

Mısra: 6

Ondan.

Gelince fikr-i la'lūñ 'ārifāne şoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pūr-nemek bundan şarāb-ı bî-ḥumār andan

11. andan:

Gazel 97

Mısra: 10

Ondan.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nef'î
Bu gündən böyle hiç maḳbūl olur mı i'tizār andan

12. andan:

Gazel 140

Mısra: 4

Ondan.

Kim bakar mir'āt-i hūrşide ṭururken rüy-ı yār
Rüy-ı dil göstermede şāfidür andan sinesini

13. andan:

Gazel 97

Mısra: 1

Ondan.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvā ider 'uşşāk-ı zār andan
O dilden hāzz ider hem dil daği bî-iḥtiyār andan

14. andan:

Kaside 29

Mısra: 6

Ondan.

Zihî laṭife-i ḡaybiyye-i İlähiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirāh-ı fu'ād

15. andan:

Kaside 49

Mısra: 9

Ondan.

Degüldür lāle yer yer zāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭıtdı çarḥ-ı āftāba tığ-ı kuhsārı

16. andan:

Kaside 10

Mısra: 78

Onun için, andan dolayı, o yüzden.

Endişem olur büy-ı laṭfiyle mu'atṭar
Andan ḳalemüm 'ālemi pūr-müşk-i ter eyler

andan soñra:

1. **andan sonra:**

Kaside 18

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonra, daha sonra.

Güzâr itse ger andan sonra bağ u rāğ-ı firdevse

‘Abîr-efşân u ‘anber-pâş olurdu ceyb-i havrâya

‘andelîb:

1. **‘andelîb:**

Kaside 30

Mısra: 97

Bülbül.

Bu gûne himmet ider ‘andelîb iken tûfî

Beyân-ı nâtiqa-i tab‘-ı nükte-sencânı

‘andelîbân-ı cemen:

1. **‘andelîbân-ı cemen:**

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bahçenin bülbülleri.

Açılıp gonca n’ola çāk-ı girîbân itse

‘Andelîbân-ı cemen nağme-serây oldu yine

añdur:

1. **añdurup:-up**

Kaside 3

Mısra: 88

Hatırlatmak.

Haşre dek âb-ı hayât-ı suhan-ı Bākîdür

Añdurup zinde kılan nâm-ı Süleymân Hânı

2. **añdurur:-u, -r**

Kaside 4

Mısra: 69

Bir şeye onu akla ve hatıra getirecek şekilde benzemek // hatırlatmak.

Devri zamân-ı Aħmed-i Muħtârı añdurur

Şemşîri Zülfiķâr-ı ‘Alîden nişân virür

3. **añdurur:-u, -r**

Kaside 31

Mısra: 26

Bir şeye onu akla ve hatıra getirecek şekilde benzemek.

Oldı pür-tâb o kadar şiddet-i germâdan kim

Añdurur hâlet-i ser-germî-i ‘uşşâkı habâb

4. **añdurmaz:-maz**

Kaside 13

Mısra: 39

Hatırlatmak, zikrettirmek.

Ġubârı ol kadar hoş-bû ki añdurmaz dem-i şubħa

‘Abîr-i ceyb-i ġisû-yı bütân-ı Çîn ü Ferħârı

anı:

1. **anı:**

Gazel 17

Mısra: 2

Onu.

Mihr-i ‘âlem da ‘vi-i ħüsne dirâz itdükçe dest

Rüy-ı pür-tâbında anı ay düşürdü ħor u pest

2. **anı:**

Gazel 32

Mısra: 4

Onu.

Baňa teklîf-i zühd itmezdi idrâk olsa zâhidde

Yazuķlar kim anı ‘âķıl beni divâne yazmışlar

3. **anı:**

Gazel 37

Mısra: 8

Onu.

Dil giriftâr olmamak kâbil mi bend-i zülfüñe

Anı dâma çekmege her ħalka bir kullâb olur

4. **anı:**

Gazel 65

Mısra: 10

Onu.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma‘ânî ‘âlem

Sen yine anı dil-i Nef‘î-i şeydâya degiş

5. **anı:**

Gazel 68

Mısra: 7

Onu.

İztîrâb-ı dil-i bî-tâb anı râħat kor mı

Ġamze katl eylese tırmaz yine epsem ‘âşık

6. **anı:**

Gazel 70

Mısra: 6

Onu.

Cezbe-i ħüsni gönül ħaţtuña ta‘lîķ eyler

Nice ħall itmek olur anı kitâb olmayıcak

7. **anı:**

Gazel 73

Mısra: 8

Onu.

Nice biñ hānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir 'aşığ da ber-bād itdügin görsek

8. anı:

Gazel 94

Mısra: 1

Onu.

Mā' ilim cezbe-i didāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

9. anı:

Gazel 99

Mısra: 8

Onu.

Zülfine kalsa perişān eylemezdi dilleri
Anı da tahrik iden bād-ı şabādur n'eylesün

10. anı:

Gazel 110

Mısra: 5

Onu.

Aflas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'āce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmīnede

11. anı:

Gazel 130

Mısra: 15

Onu.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoħsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maħal nev-rüzda

12. anı:

Gazel 133

Mısra: 3

Onu.

Rüzgār anı siler miydi gözümde her dem
Tütüyādan da 'aziz olmasa ger hāk-i rehi

13. anı:

Kaside 1

Mısra: 42

Onu.

Her ne söylersem kazā mazmūnunu işbāt ider
Anı bilmez ki hıttāb-ı imtiħānidur sözü

14. anı:

Kaside 3

Mısra: 36

Onu.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīh
Oğ atup gezdügi yerlerde ururdu anı

15. anı:

Kaside 3

Mısra: 55

Onu.

Berğ-ı hāttıf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnā-yı felek meydānı

16. anı:

Kaside 4

Mısra: 2

Onu.

Her ma'nī-i laṭif ki cāndan nişān virür
Ta'bir idince ṭab'um anı nazma cān virür

17. anı:

Kaside 9

Mısra: 92

Onu.

Endiše taħayyül idemez sür'at-i seyrin
Ta'rife anı çāre hemān tayy-ı lisāndur

18. anı:

Kaside 10

Mısra: 107

Onu.

Söz ben dedigüm cevher-i 'ulvī ise anı
Devrān şadef-i sem'-i kabüle güher eyler

19. anı:

Kaside 11

Mısra: 94

Onu.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Ĥudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

20. anı:

Kaside 17

Mısra: 5

Onu.

Bırağur anı daħi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şātır-ı endiše ile pā-der-pā

21. anı:

Kaside 25

Mısra: 86

Onu.

'Arşa aş şimden girür şemşir-i cevherdāruñı
Anı ta'lik itmege lāyık degül seb'-i şidād

22. anı:

Kaside 26

Mısra: 80

Onu.

Lāf iderse eger ihsān ile
Anı ma'zūr ṭut ey şāh-ı kerīm

23. anı:

Kaside 27

Mısra: 57

Onu.

Yağar bir berç-ı 'âlem-süz-ı tîğüñ ser-te-ser anı
Mişâl-i hâr u has tutsa 'adû ger rûy-ı gabrâyı

24. anı:

Kaside 27

Mısra: 75

Onu.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyı

25. anı:

Kaside 28

Mısra: 130

Onu.

Tutdı cihânı debdebe-i kûs-ı şöhretüm
İşitmez anı güşî hasûduñ girân olur

26. anı:

Kaside 30

Mısra: 24

Onu.

Erince kîse-i sebz ile destüme şandım
Ki şem'-i sebz sepîde fitil ola ânı

27. anı:

Kaside 31

Mısra: 128

Onu.

Dürr-i meknûn ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesâda anı 'ayb-ı itnâb

28. anı:

Kaside 34

Mısra: 19

Onu.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrı

29. anı:

Kaside 41

Mısra: 74

Onu.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli'i gör kim
Anı da kımaz hâline iğvâ-yı zamâne

30. anı:

Kaside 47

Mısra: 133

Onu.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nâda
mağşûdum
Haķıkatdür sözüm sözde murâdım haķķı icrâdur

31. anı:

Kaside 48

Mısra: 6

Onu.

Ne nâme güft ü güy-ı Rûh-ı kudsî
Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

32. anı:

Kaside 48

Mısra: 34

Onu.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrerem

33. anı:

Kaside 50

Mısra: 106

Onu.

Tîğ-i ser-tîz-i zebânüm o kadar keskîndür
Ki dü-nîm olur anı aña dil-i Rüstem ü Sâm

34. anı:

Kaside 52

Mısra: 19

Onu.

Misk-i ezfer yerine kıorlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin ilettydi Çîne armağân

35. anı:

Kaside 52

Mısra: 106

Onu.

Başladukça vaşfuña başlar hücüma vâridât
Şöyle kim tâkat getirmez anı taķrîre zebân

36. anı:

Kaside 53

Mısra: 44

Onu.

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aqsine ol an kımaz anı mühmel

37. anı:

Kaside 53

Mısra: 63

Onu.

Manţıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse maħv olsa eger kâ'ide-i naħv ü 'ilel

38. anı:

Kaside 53

Mısra: 94
Onu.

Demidür sıdk u şafâ ile du 'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hâzret-i Hakk 'azze ve cell

39. anı:
Kaside 55
Mısra: 62
Onu.

Kişver-i câh ü celâlûndür o mülk-i bî-kerân
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitâb

40. anı:
Kaside 58
Mısra: 88
Onu.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir qarâr üzre dil-i pür-ıztırâb

41. anı:
Kaside 56
Mısra: 15
Onu.

Habbezâ divân-ı 'âlî kim anı teşrif ide
Böyle düstür-ı ahâlî-perver-i dâniş-güzîn

42. anı:
Kaside 58
Mısra: 13
Onu.

İderdi harc-ı esâsına şarf anı mi 'mâr
Kifâyet eylese nakd-ı hazâ' in-i Qârûn

43. anı:
Kaside 60
Mısra: 13
Onu.

Anı takşim idicek hâzret-i Feyyâz-ı ezel
Herkesi eylememiş mazhar-ı ihsân-ı suhan

44. anı:
Kaside 61
Mısra: 59
Onu.

Derlese rüyuñ hañ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Hüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

45. anı:
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 4
Onu.

Ne kadar var ise cihânda hüner
Eyledi bir bir anı hep ikrâz

46. anı:
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 16
Onu.

Evvelâ yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrif ide şâh-ı Cem-cenâb

47. anı:
Gazel 10
Mısra: 10
Onu.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir qarâr üzre dil-i pür-ıztırâb

48. anı:
Gazel 94
Mısra: 2
Onu // ânu (cazibeyi, güzelliği).

Mâ' ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

añul:

1. añılsa: -sa
Müfret 9
Mısra: 2
Zikredilmek, hatırlanmak.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

2. añıldıqca: -duqca
Kaside 34
Mısra: 3
Adı geçmek, zikredilmek, bahsedilmek.

Zihî firdevs-i şânî kim olur şalış añıldıqca
Zemînüñ Ka'be-i 'ulyâsı çarhuñ Beyt-i ma'mûrî

'ankâ:

1. 'ankâ:
Kaside 17
Mısra: 12
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'ankâ ne hümâ

2. 'ankâ:
Kaside 17
Mısra: 23
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.

Nice Şaçlı Tori bir bāl-güşā ‘anķā kim
Bir ķanadıyla uķar uķduđı dem bī-pervā

3. ‘anķā:

Kaside 33

Mısra: 96

*Kaf Dağı’nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.*

Bāl aķsa şikār itmege şahbāz-ı hayālüm
Şayd itdügi elbette yā ‘anķā yā hümādur

4. ‘anķā:

Kaside 38

Mısra: 4

*Kaf Dağı’nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.*

Pür itdi ‘ālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldu ‘anķā gibi ‘ālemde vücūd-ı ğam

5. ‘anķā:

Kaside 38

Mısra: 61

*Kaf Dağı’nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.*

Ne ejderdür ne ‘anķā ol Burāk-ı berķ-sür’atdür
K’irişür münthā-yı menzile Cibrīlden aķdem

6. ‘anķāyı:-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 78

*Kaf Dağı’nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.*

Ķalmasa ger per-i şāhīn hayālinde mecāl
Tār-ı endişe ile dāme ķeker ‘anķāyı

7. ‘anķā:

Kaside 17

Mısra: 28

*Kaf Dağı’nda bulunduğuna inanılan ismi olup
da cismi olmayan efsanevi kuş.*

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi güyā ‘anķā

‘anķā-per:

1. ‘anķā-perdür:-dür

Kaside 39

Mısra: 57

Anka kanatlı.

Kendi Rüstem şanasın Aşķarı ‘anķā-perdür
Zīr-i rānında o şarşar-tek-i seyyāre- mesīr

‘anķā-yı zamāne olurdu:

1. ‘anķā-yı zamāne olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zamanın anķası olmak.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān tıtsa olurdu
Ķadriyle piristū-beće ‘anķā-yı zamāne

‘anķebüt:

1. ‘anķebūta:-a

Kaside 28

Mısra: 63

Örümcek.

Ger ‘anķebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i ķāpūk-i felek bādbān olur

añla:

1. añlayın:-y, -ın

Gazel 98

Mısra: 10

Kavramak, idrak etmek.

Diñlesün gelsün şarīr-i hāmemi Nef’i benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n’eydügin

2. añlar:-r

Kaside 34

Mısra: 11

Sanmak, zannetmek.

Derūnı ol ķadar rüşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billürü

3. añlayan:-y, -an

Kaside 11

Mısra: 94

Kavramak, idrak etmek.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hūdādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

4. añlama:-ma

Kaside 59

Mısra: 72

Sanmak, zannetmek.

Bir şevķ ile düşdüm reh-i vādī-i senāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ķasemdür

5. añlar:-r

Kaside 11

Mısra: 94

Kavramak, idrak etmek.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hūdādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

6. añlamadım:-ma, -dı, -m

Gazel 109

Mısra: 3

*Zevk almak // umduğu sonucu elde etmek,
faydalanmak.*

Südünda sürüd añlamadım ben bununı aşlā
Turduqça hemān ye's ile bir mātem imiş bu

7. **añlaya:**-y, -a

Kaside 6

Mısra: **79**

Kavramak, idrak etmek.

Tā felek qadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdārını ednā mıdır a'lā mıdır

8. **añlayam:**-y, -a, -m

Kaside 49

Mısra: **84**

Kavramak, idrak etmek.

Yazam tā dilde bir nāzük gazel taqrīb-i medhūñle
Anuñla añlayam sinemde bu cān-ı dil-efkārı

9. **anladığım:**-dığ, -um

Kaside 3

Mısra: **110**

Kabul etmek, addetmek, saymak.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhāda
Hāq-şinās ehl-i nażar anladığım yārānı

10. **añlardı:**-r, -dı

Mesnevi 1

Mısra: **12**

Kabul etmek, addetmek, saymak.

Çekmezdi ğam-ı haţtını yārūñ dağı aşlā
Añlardı anuñla dil-i bî-tābını tenhā

11. **añlamaz:**-maz

Kaside 62

Mısra: **51**

Kavramak, idrak etmek.

Buldum hele sultānımı kem añlamaz iz'ānımı
Kāmil görüp noqşānımı luţf eyleyüp şî rümde heb

12. **añlardı:**-r, -dı

Kaside 45

Mısra: **14**

*Bir kimsenin duygu ve düşüncelerini sezebilmek,
hislerine katılmak, ortak olmak.*

Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firākda añlardı 'āşık-ı zārı

anlar:

1. **anlardur:**-dur

Kaside 3

Mısra: **83**

Onlar.

İltifāt it suĥan erbābına kim anlardur
Medh-i şāhān-ı cihānbāna viren 'unvānı

2. **añlar:**

Kaside 43

Mısra: **96**

Onlar.

Anuñçün qadr-i erbāb-ı dili fark eylemez devrān
Ki añlar sāye şalmaz 'ār ider seb'un şidād üzre

3. **anları:**-ı

Kaside 57

Mısra: **88**

Onlar.

Şadr-ı devletde mürebbî olup ehl-i nażma
İtmeye mekrümetüñ anları muhtāc-ı niyāz

4. **anlaruñ:**-uñ

Terkib-bend 1

Mısra: **54**

Onlar.

Saņa hāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ dağı huşuşā keyfini kem bulmadım

5. **añları:**-ı

Kaside 50

Mısra: **119**

Onlar.

Olmasa seyr ü şebāt añları temyize sebeb
'Aqs-i hāmeyle sütürü idemez fark evhām

6. **añlar:**

Gazel 54

Mısra: **10**

Onlar.

Nef'î gibi tā'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

ansuz:

1. **ansuz:**

Gazel 113

Mısra: **4**

Onsuz, o olmadan.

Hübāne 'aceb lāzımedür cāzibe-i dil
Ansuz baqamam hüsin ile mihr-i felek olsa

anuñ:

1. **anuñ:**

Kaside 50

Mısra: **84**

Onun.

Ki felekler yıkılıp olsa cihān zîr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

2. **anuñ:**

Kaside 57

Mısra: **58**

Onun.

Şanmañuz şa‘şa‘asıdur görinen hürşidüñ
Kim olur anuñ ile her tarafa táb-endāz

3. **anuñ:**

Gazel 117

Mısra: **10**

Onun.

Öldürür gamzesi nāz ile seni ey Nef‘i
Şaķın aldanma anuñ ruḥşat-ı nezzāresine

4. **anuñ:**

Kaside 3

Mısra: **17**

Onun.

N’ola hükünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarḥ bir nokta aña dā’iredür fermānı

5. **anuñ:**

Kaside 6

Mısra: **12**

Onun.

Cenneti görmüş bir ādem var ise gelsün disün
Tarḥı anuñ daḥi böyle dil-keş ü ra’nā midur

6. **anuñ:**

Kaside 7

Mısra: **3**

Onun.

Ya’ni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Buni faşl itmede aḥbāb ideler baḥş-i ‘azīm

7. **anuñ:**

Kaside 13

Mısra: **106**

Onun.

Ḥayālümdür o deryā-yı ḥurūşān kim sebaķ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ‘ilm-i edvārı

8. **anuñ:**

Kaside 14

Mısra: **13**

Onun.

Ol kadar kan dökdi şemşirüñ ki ‘aks ile anuñ
Kāse-i yāķūta döndi künbed-i nilüferi

9. **anuñ:**

Kaside 14

Mısra: **29**

Onun.

Her alay bir mevc-i tūfān-ḥızidür anuñ n’ola
Ḥār u ḥas gibi öñünce kaçsa kāfir ‘askeri

10. **anuñ:**

Kaside 14

Mısra: **69**

Onun.

‘Aksidür anuñ felekde ḥırmən-i encüm degül
Şaçdı dest-i luḫfi ḥāke ol kadar sım ü zeri

11. **anuñ:**

Kaside 17

Mısra: **26**

Onun.

Nice Şaçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Düdidür anuñ o yāl-i siyeh-i ‘anber-sā

12. **anuñ:**

Kaside 17

Mısra: **59**

Onun.

Birisi daḥi Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu güne edā

13. **anuñ:**

Kaside 17

Mısra: **89**

Onun.

Tarz u ṭavrın nice ta’rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḥ u ra’nā

14. **anuñ:**

Kaside 17

Mısra: **142**

Onun.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭab‘um
Ki virür cilvesi anuñ daḥi bir güne şafā

15. **anuñ:**

Kaside 17

Mısra: **143**

Onun.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

16. **anuñ:**

Kaside 19

Mısra: **23**

Onun.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet zāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ āşār-ı isti‘dād muzmerdür

17. **anuñ:**

Kaside 24

Mısra: 105
Onun.

Ol kadar rûşen ola kevkib-i bahtı kim anuñ
Şu 'lesinde güm ola mihr-i dirahşân-ı felek

18. **anuñ:**
Kaside 31
Mısra: 116
Onun.

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'arum
Hâr u hasdur anuñ üstinde hürûf u i'râb

19. **anuñ:**
Kaside 32
Mısra: 81
Onun.

Kemâl-i nakş-i hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḥayyüli mazmûnı süst ü nazmı saķım

20. **anuñ:**
Kaside 33
Mısra: 69
Onun.

Bâd-ı çemen-i hulkı ki bir şemmesi anuñ
Sermâye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur

21. **anuñ:**
Kaside 35
Mısra: 67
Onun.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfin anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencide-makâl

22. **anuñ:**
Kaside 35
Mısra: 111
Onun.

Havfidür dâ'im anuñ nesr-i felekde komaym
Şüret-i kâse-i Çinî gibi pervâze mecâl

23. **anuñla:-la**
Kaside 36
Mısra: 44
Onun.

Şemim-i hulkımı yâd itse gâhi bir şâ'ir
Anuñla başlasa tab'ı suḥandan urmağa dem

24. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: 13
Onun.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstine sipihr-i a'zam

25. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: 33
Onun.

Sebeb-i kadri anuñ 'ıyd-ı mübârek-fitrat
Şeref-i bahtı bunuñ dâver-i ferḥunde- şiyem

26. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: 72
Onun.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzıdur anuñ o kalem

27. **anuñla:-la**
Kaside 51
Mısra: 29
Onun.

Bulmuş anuñla zamân feyz-i şerefden behre
Eylemiş rüy-ı zemini bu gülîstân-ı İrem

28. **anuñ:**
Kaside 53
Mısra: 46
Onun.

Müftü-i maşrıq u mağrib ki kavî olmadadır
İctihâdiyle anuñ şer'-i nebiyy-i Mürsel

29. **anuñ:**
Kaside 55
Mısra: 95
Onun.

Tab'um ol baḥr-ı güher-pâş-ı suḥandür kim anuñ
Rîze-seng-i sâhilinden ter düşer dürr-i hoş-âb

30. **anuñ:**
Kaside 59
Mısra: 53
Onun.

Taḥşili anuñ mâ-ḥaşal-i dâniş ü 'irfân
İtlâfi bunuñ mâ-melek-i ma'den ü yemdür

31. **anuñ:**
Kaside 59
Mısra: 68
Onun.

Ta'bir idemem çekdüğim âlâmı felekden
Zirâ ki anuñ zikri de bir güne elemdür

32. **anuñ:**
Kaside 60
Mısra: 36
Onun.

Kār-fermā-yı edā hazret-i 'Ālī Beg kim
Vaşf-ı zātında anuñ yoǵdurur imkân-ı suǵan

33. **anuñ:**
Kaside 61
Mısra: 16
Onun.

Düşdi ħāk-i Mısr u āb-ı Nīle zıll-ı re' fetuñ
Ābı Kevşer oldı anuñ ħākı guyā müşk-i nāb

34. **anuñ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 6
Onun.

Çeşm-i endişem ol kadar rüşen
Şanki ħürşid anuñ siyāhidur

35. **anuñla:-la**
Mesnevi 1
Mısra: 12
Onun.

Çekmezdi ğam-ı ħattını yāruñ daĥi aşlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

36. **anuñ:**
Müseddes 1
Mısra: 26
Onun.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnak
Riyā-yı maĥz olur anuñ şafāsın bilmemek ancak

37. **anuñ:**
Terkib-bend 1
Mısra: 68
Onun.

Mürde-i endüha söz yoǵ cān baĥışlar şoĥbetüñ
Cān virür çok zevküñe anuñ da şoĥbet bundadır

38. **anuñ:**
Gazel 14
Mısra: 2
Onun.

Öyle mi nāzük geçer ol ğamze-i cādū-firīb
'Āşıka zaĥm urduĥın idrāk ide anuñ raĥīb

39. **anuñ:**
Kaside 1
Mısra: 63
Onun.

Na't-ı şāhenşāĥ-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medĥiyle dilüñ cān-ı cihānidur sözüñ

40. **anuñ:**
Kaside 3

Mısra: 48
Onun.

Ġam degül toĥmasa ħürşid-i cihān-tāb-ı felek
Tutar anuñ yerini na'l-i zer-i yekrānı

41. **anuñ:**
Kaside 34
Mısra: 53
Onun.

Döner ol mihre kim çarĥı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aǵ dībā kaplu semmüri

42. **anuñ:**
Kaside 49
Mısra: 91
Onun.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan kıyāş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrān giriftārı

43. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: 97
Onun.

Tutalum olmış anuñ daĥi edāsı rengin
Reng-i yāküta berāber mi olur reng-i baĥam

44. **anuñ:**
Gazel 34
Mısra: 4
Onun.

Ne ğamze kaĥramān-ı kişver-ārā-yı melāĥat kim
Dizilmiş leşker-i müjġān anuñ şaf şaf sipāhidur

45. **anuñ:**
Gazel 34
Mısra: 14
Onun.

Esir oldı gönül çāh-ı zenaĥdānında ey Nef' i
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhidur

anuñ için:

1. **anuñ için:**
Kaside 17
Mısra: 53
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Urulur gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zābı itmesi āsān ola tā

anuñcün:

1. **anuñcün:**
Gazel 63

Mısra: 9
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Dili dil-berden anuñçün şakinur endişe
Gam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

2. **anuñçün:**
Gazel 74
Mısra: 3
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Harîr-i zülfî pây-endâz olur anuñçün ol şühâ
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kadem nâzik

3. **anuñçün:**
Gazel 96
Mısra: 6
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Gördüğün öldürmedür kârı o hünî gözlerün
Koymaz anuñçün elinden gamzeler gaddâresin

4. **anuñçün:**
Gazel 100
Mısra: 8
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Zülfî de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

5. **anuñçün:**
Gazel 138
Mısra: 8
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divânenün
İki zencîr ister anuñçün dü-tâdur tırrası

6. **anuñçün:**
Kaside 11
Mısra: 18
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Nice mîrâsa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyyâ lutf-ı Yezdâni

7. **anuñçün:**
Kaside 16
Mısra: 61
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İktizâ itdi birâz yâve anuñçün n'eyleyin
Yohsa dâ'im böyledür baña hıtâb-ı rûzgâr

8. **anuñçün:**
Kaside 18
Mısra: 21
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Uçar kuşdur şitâb itdükce güyâ beñzer anuñçün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı bâl-i 'Ankâya

9. **anuñçün:**
Kaside 19
Mısra: 16
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

O cân-ı 'âlem ü bu rûh-ı şânîdür letâfetde
Berâberdür birbirine anuñçün birâderdür

10. **anuñçün:**
Kaside 22
Mısra: 70
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İder hem 'âşika bir yüzden istignâ-yı pinhâni
Anuñçün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzi

11. **anuñçün:**
Kaside 30
Mısra: 79
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Kazâ selâsil-i devrâna çekdi anuñçün
Sipîhr-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı

12. **anuñçün:**
Kaside 43
Mısra: 95
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Anuñçün kıadr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar sâye şalmaz 'âr ider seb'un şidâd üzre

13. **anuñçün:**
Kaside 43
Mısra: 98
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Vücûdi her birinün başka âlemdür hâkîkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihânda infîrâd üzre

14. **anuñçün:**
Kaside 47
Mısra: 34
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Müsellem şânuña ferr ü şükûh-ı baht-ı İskender
Anuñçün ihtîşâmı nâsih-i dârât-ı Dârâdur

15. **anuñçün:**
Kaside 47
Mısra: 80
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Nihâni bir nigele çeşmi biñ fitne ider peydâ
Anuñçün şehri-dârü'l-mülk-i dil pür-şür u gavgâdur

16. **anuñçün:**
Kaside 48
Mısra: 27
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol güne sersem

17. **anuñçün:**

Kaside 59

Mısra: **58**

Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Yüz sürmededür dâmen-i iclâline dâ'im
Hemvâre anuñçün felegüñ kâmeti hamdur

18. **anuñçün:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **8**

Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Qadr-i zer zerger-şinâsed qadr-i gevher gevheri
Qadrin anuñçün bilir yokdur şeh-i ekrem gibi

19. **anuñçün:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **16**

Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Cebr-i hâtır itmedür luğ ile dâ'im 'âdeti
Budur anuñçün du'â aña dil-i meksürdan

20. **anuñçün:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **10**

Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Rûhdur ser-tâ-qadem güyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

anuñla: 70

1. **anuñla:**

Kaside 58

Mısra: **31**

Onunla.

Anuñla ruhsat-ı seyr olmasa qalır nevmîd
Meger ki şâhibinüñ luğfına ola maqrûn

2. **anuñla:**

Gazel 66

Mısra: **10**

Onunla.

Dil küştî-gîr-i 'arşa-i nazm oldı Nef'iyâ
Tutsun anuñla kuvvet-i şab'ı olan güreş

3. **anuñla:**

Kaside 8

Mısra: **3**

Onunla.

Hağ degül âyât-ı hûbîdür ki anuñla ruğı
Ziyet-i tañrîr-i satır-ı Muşhaf-ı 'Osmân bulur

4. **anuñla:**

Kaside 18

Mısra: **30**

Onunla.

Olur mı böyle bir âteş-'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vāya

5. **anuñla:**

Kaside 27

Mısra: **38**

Onunla.

Te'āla'llāh ne çâpük-rağş olur ol rağş-ı bî-hemtâ
Ki berç ü bād anuñla idemez sür'atde da'vāyı

6. **anuñla:**

Kaside 30

Mısra: **110**

Onunla.

Ger olsa nâmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

7. **anuñla:**

Kaside 37

Mısra: **49**

Onunla.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa şebâl-i melâ'ikden eger perr-i hadeng

8. **anuñla:**

Kaside 49

Mısra: **84**

Onunla.

Yazam tâ dilde bir nâzük gâzel taqrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sinemde bu cān-ı dil-efkârı

apordos:

1. **apordosın:-ın**

Kaside 43

Mısra: **27**

Budala.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrâfe olur râciḥ o gāv-ı ḥar-nijād üzre

'ār eylemek:

1. **'ār eylemek:-mek**

Tesdis 1

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Utanmak.

Neden 'ār eylemek yanuñda yād oldukça yâ adım
Dimez misin kıyâmetde Hüdâ senden ala dâdım

'ār eylemezdi:

1. 'ār eylemezdi:-mez, -di

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Utanmak.

Ḳatl-i 'uṣṣāk itmeden 'ār eylemezdi ğamzesi
Olmasa ŧemŧir-i istiġnāsı ger ŧād-āb-ı nāz

'ār ider:

1. 'ār ider:-er

Kaside 43

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Utanmak.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili fark eylemez devrān
Ki añlar sāye ŧalmaz 'ār ider seb'un ŧidād üzre

2. 'ār ider:-er

Kaside 57

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Utanmak.

'Ār ider almaġa çengāline nesr-i felegi
ŧayd için eylese ŧeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

ara:

1. arasañ:-sa, -ñ

Kaside 3

Mısra: 102

Aramak, bir ŧeyi bulmaya çalıŧmak, araŧtırmak.

Nice üstād-ı suḫan-ġüstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinün aḳrānı

2. ararken:-r, -ken

Kaside 8

Mısra: 76

Aramak, bir ŧeyi bulmaya çalıŧmak, araŧtırmak.

Ġāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭab'umuñ
Ġenc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

3. arasañ:-sa, -ñ

Kaside 9

Mısra: 53

Aramak, bir ŧeyi bulmaya çalıŧmak, araŧtırmak.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

'Arab:

1. 'Arab:

Kaside 17

Mısra: 39

Arap ırkına mensup kimse.

İki Edhem ḫod iki ŧūḫ 'Arab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aŧlā

2. 'Arab:

Kaside 36

Mısra: 7

Arabistan.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulgāri
Saña müsahḫar ider hep elüñdeki ḫātem

'arak:

1. 'araḳ:

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Rakı.

Ḫāşılı hem-meŧreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab'uñ 'araḳ gibi leṭāfet bundadır

2. 'araḳ:

Kaside 18

Mısra: 11

Ter.

'Araḳ mevc ursa ġāḫi ŧiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengin al ḫārāya

'arak-ı cebhe-i endiŧe:

1. 'araḳ-ı cebhe-i endiŧe:

Kaside 31

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Düşüncenin alın teri.

Vādī-i midḫat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū

'Araḳ-ı cebhe-i endiŧe virür bŧy-ı gül-āb

'arahnāk olsa:

1. 'arahnāk olsa:-sa

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Terlemek.

Düşer ġāḫi 'arahnāk olsa zülfi ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengini ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

'arak-riz olarak:

1. 'araḳ-riz olarak:-arak

Nazm 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ter dökmek, terlemek.

Çın şehir gördüm 'arak-rîz olarak pîr-i muğân
Bir koca desti ile geldi mübârek bâde

araların ıslâh idemez:

1. **araların ıslâh idemez:-emez**

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Aralarını düzeltmek; araları bozulmuş kişi veya tarafları uzlaştırmak, barıştırmak.

Kimse araların ıslâh idemez müşkil bu
Ser-i zülfünden eger olur ise kem şâne

ārām:

1. **ārāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 64

Rahat, huzur.

Qadîmi 'âşık-ı bîkr-i hayâl-i medhûndür
Senâña başlamayınca qalır mı ārāmı

2. **ārām:**

Kaside 50

Mısra: 110

Rahat, huzur.

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki kıomaz hâtîr-ı endîşede şabr u ārām

3. **ārāma:-a**

Kaside 10

Mısra: 5

Durmak, kalmak, oyalanmak.

Bir yerde ki ārāma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

ārām eylemez:

1. **ārām eylemez:-mez**

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rahat ve huzur içinde olmak.

Fıkr-i zerd-i 'arîz ile gönülüm ārām eylemez
'Âşık-ı dîvâneyim tıtmaz beni bend ile bāğ

ārām eylemezdi:

1. **ārām eylemezdi:-mez, -di**

Kaside 56

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Durmak, kalmak, karar kılmak.

Ger Süleymānuñ sa'âdetle sen olsañ Âşafı
Bir dem ārām eylemezdi dîvde engüşterin

ārām idemem:

1. **ārām idemem:-eme, -m**

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Durmak // rahat ve huzur içinde olmak // sabretmek.

Zabı-ı âh eylemedür 'âşıkı evvel çäre
Ben ise âhsız ārām idemem âh meded

ārām ider:

1. **ārām ider:-er**

Kaside 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Durmak, kalmak, oyalanmak.

Gül gibi elde huşûşâ ola cām-ı pür-mey
'Akı başında olan 'arîf ider mi ārām

ārāmgâh:

1. **ārāmgâhıdur:-ı, -dur**

Gazel 34

Mısra: 10

Bulunulan, kalınan yer // dinlenme yeri.

Nice h'âba varur ol ğamze-i 'ayyâr kim çeşmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ārāmgâhıdur

ārām-ı cân:

1. **ārām-ı cân:**

Kaside 15

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Cana huzur ve sükun veren // mey.

Meydür mihekk-i 'âşıkân âşüb-ı dil ārām-ı cân
Sermâye-i pîr-i muğân pîrâye-i bezm-i şanem

ārām-ı cân-ı leşker ü kişver:

1. **ārām-ı cân-ı leşker ü kişver:**

Kaside 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ülkenin ve askerinin gönül rahatlığı.

Çerâğ-ı düde-i âdem şeh ü şehzâde-i 'âlem
Hıdiv-i muhterem ārām-ı cân-ı leşker ü kişver

ārām-ı cānumdur:

1. **ārām-ı cānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru, rahatlık.

‘Aşıkım şürîdelik ârâm-ı cânumdur benüm
Gâmze-i dil-ber belâ-yı nâgehânumdur benüm

mest-i gâm-ârâm-ı dil-i hurrem-i ‘aşkız:

1. **mest-i gâm-ârâm-ı dil-i hurrem-i ‘aşkız:-iz**
Gazel 55
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşkta neşeli gönülleri gamla dolduran sarhoş.

Bir zevk komış hikmet-i Hakk meşrebimizde
Kim mest-i gâm ârâm-ı dil-i hurrem-i ‘aşkız

ârâste:

1. **ârâstedür:-dür**
Gazel 71
Mısra: 7
Süslenmiş, bezenmiş.

Nice ârâstedür şive ile ser-tâ-pâ
Rûzgâruñ hele ol dil-ber-i mümtâzına bak

2. **ârâste:**
Kaside 23
Mısra: 33
Süslenmiş, bezenmiş.

Ârâste envâ‘-ı ma‘ârifle vücûd
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i ‘âlem

3. **ârâste:**
Kaside 41
Mısra: 55
Süslenmiş, bezenmiş.

Ârâste ol güne ‘arûsân-ı hayâlüm
Kim her biri bir âfet-i ra‘nâ-yı zamâne

4. **ârâste:**
Mesnevi 1
Mısra: 33
Süslenmiş, bezenmiş.

Ser-tâ-kağem ârâste aqsâm-ı hünerle
Bir nañl-i muraşşa‘ gibi envâ‘-ı güherle

ârâvis:

1. **ârâviş:**
Gazel 50
Mısra: 13
Süs, ziyet.

Ârâviş için bezmini Sultân Murâduñ
Erişdi bahâr oldı yine hem-dem-i nev-rüz

ârâvis-i âvîn-i düstürî:

1. **ârâviş-i âvîn-i düstürî:**
Kaside 34
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Vezirlik yolunun, töresinin süsü.

Şeref-bağş-ı vezâret mesned- efrüz-ı cihânbanî
Nižâmü‘l-mülk-i ‘ahd ârâviş-i âvîn-i düstürî

ârâvis-i bezm-i cihân itse:

1. **ârâviş-i bezm-i cihân itse:-se**
Kaside 14
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Dünya meclisini süslemek.

‘Adli ger ârâviş-i bezm-i cihân itse olur
Şem‘a şeh-perr-i küleh pervânenüñ bâl ü peri

ârâvis-i devlet:

1. **ârâviş-i devlet:**
Kaside 23
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Devletin süsü.

Pirâye-dih-i saltanat ârâviş-i devlet
Sermâye-i ihsân u kerem zîver-i ‘âlem

ârâvis-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne olsa:

1. **ârâviş-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne olsa:-sa**
Kaside 41
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Zamanın gönül avutan felek süsü olmak.

Hurşid gibi olsa n’ola kevkeb-i câhuñ
Ârâviş-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne

ârâvis-i devr-i kamer eyler:

1. **ârâviş-i devr-i kamer eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Ahir zamanın süsü yapmak.

Mâh-ı felek-ârâ-yı sa‘âdet ki zamâne
Eyyâmını ârâviş-i devr-i kamer eyler

ârâvis-i dîbâce-i dîvân-ı hikemdür:

1. **ârâviş-i dîbâce-i dîvân-ı hikemdür:-dür**
Kaside 59

Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Hikmetler divanının ön sözünün süsü.

Nazm-âver-i mu'ciz-kelimâtum ki fesânem
Ârayış-i dîbâce-i dîvân-ı hikemdür

ârâviş-i dîhîm ü taht:

1. **ârâviş-i dîhîm ü taht:**

Kaside 15
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Tahtı ve tacı süsleyen.

Şâhenşeh-i ferhunde-baht ârâviş-i dîhîm ü taht
Bahtı kavî ikbâli saht İskender-i Yûsuf-şiyem

ârâviş-i dîn ü dünyâ:

1. **ârâviş-i dîn ü dünyâ:**

Kaside 17
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
*Dinin ve dünyanın süsü // din ve dünya işlerinde
bütün Müslümanların önderi, halife.*

Kâm-bağış-ı 'azamet cân-ı cihân-ı devlet
Revnağ-ı salţanat ârâviş-i dîn ü dünyâ

ârâviş-i dükkân-ı felek:

1. **ârâviş-i dükkân-ı felek:**

Kaside 24
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Felek dükkânının süsü // dünyanın süsü.

Ol şehenşâh-ı suhandân u suhan-perver kim
Gevher-i nazımdur ârâviş-i dükkân-ı felek

ârâviş-i dünyânuñ:

1. **ârâviş-i dünyânuñ:-nuñ**

Kaside 11
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Dünyanın süsü.

Uyandı gerçi bahtı rûzgâruñ h'âb-ı ğafletden
Velî ârâviş-i dünyânuñ oldu deng ü hayrânı

ârâviş-i evreng:

1. **ârâviş-i evreng:**

Kaside 20
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Tahtın süsü (padişahlık tahtının süsü).

Zihî şâyeste vü bâyiste hâkân-ı hümâyün-fer
Ki hem ârâviş-i evreng ü hem pîrâye-i efser

ârâviş-i evvân:

1. **ârâviş-i evvân:**

Kaside 8
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Köşk, çardak süsü.

Meşreb-i luftı riyâz-ı 'âlemi şîrâb ider
Kevkeb-i bahtıyla çarh ârâviş-i evvân bulur

ârâviş-i evvân-ı dîvân-hâne-i devlet:

1. **ârâviş-i evvân-ı dîvân-hâne-i devlet:**

Kaside 47
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
*Devlet sarayının büyük salonunun süsü // devlet
sarayının salonunda oturan, orayı süsleyen.*

Zihî ârâviş-i evvân-ı dîvân-hâne-i devlet
Ki cârüb-ı der-i 'âlem-penâhı bâl-i 'Ankâdur

ârâviş-i ezhâr-ı gülzâr:

1. **ârâviş-i ezhâr-ı gülzâr:**

Kaside 5
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin çiçeklerinin süsü.

Cihân ârâviş-i ezhâr-ı gülzâr ile nazında
Zemîn feyz-i leţâfetle sipihre imtinân üzre

ârâviş-i hazâ'in-i kevn ü mekân olur:

1. **ârâviş-i hazâ'in-i kevn ü mekân olur:-u, -r**

Kaside 28
Mısra: 124
Kelime Tipi: -
Kâinat hazinelerinin süsü olmak.

Her gevher-i nefis ki andan zuhûr ider
Ârâviş-i hazâ'in-i kevn ü mekân olur

ârâviş-i ma'müre-i 'âlem:

1. **ârâviş-i ma'müre-i 'âlem:**

Kaside 38
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Dünya mülkünün süsü.

Mürebî-i ahâlî kâm-bağış-ı ma'delet-güster
Nizâmü'l-mülk-i ahd ârâviş-i ma'müre-i 'âlem

ârâviş-i silk-i evvâm oldı:

1. **ārāyiş-i silk-i eyyām oldu:-di**

Kaside 50

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Zaman/devir ipinin süsü olmak.

Kāviş-i tîşe-i endîşe idüp şimdi 'ıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

ardınca düşdi:

1. **ardınca düşdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Deyim**

Arkasından gitmek, peşini bırakmamak.

Tirinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cüda çok eyledi tek ü tâz

'ārî:

1. **'ārî:**

Kaside 13

Mısra: 42

*(Bir şeyden) kurtulmuş, soyunmuş olan, (o şeyi)
üzerinden atmış bulunan.*

Fezâsı hâlvet-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i tîreden 'ārî

'ārî iderdi:

1. **'ārî iderdi:-er, -di**

Kaside 45

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Arındırmak, kurtarmak.

Ger etse kûşe-i çeşmiyle rûzgâra nazar
İderdi 'âlemi h'âb-ı hümârdan 'ārî

'ārî olsa:

1. **'ārî olsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Temizlenmek.

İrişdi pertev-i feyż-i bahâr âyine-i çarha
'Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tîreden 'ārî

'ārif:

1. **'ārifüñ:-üñ**

Gazel 41

Mısra: 6

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Ġarķ ider bir noktada nūr-ı siyāha 'âlemi
'Ārifüñ sermāye-i kilik-i siyāhı böyledür

2. **'ārfi:-i**

Gazel 59

Mısra: 9

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

'Āşık ider miydi hiç sencileyin 'ārifi
Bilmese Nef'î o şüh şive-i ādāb-ı nāz

3. **'ārifim:-im**

Kaside 14

Mısra: 88

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Ben ögünmem kadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilir
'Ārifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serseri

4. **'ārif:**

Kaside 15

Mısra: 14

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
'Ārif odur bu dem ola 'ayş u şarabla muğtenem

5. **'ārif:**

Kaside 21

Mısra: 97

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Buña taħammül olur mı yā n'eylesün 'ārif
Ol nice eylesesün rûzgâra dūšnāmı

6. **'ārif:-e**

Kaside 41

Mısra: 116

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Nef'î bu şikāyet nice bir başla du'āya

Düşmez bu kadar 'ārif şekvā-yı zamāne

7. **'ārif:-e**

Kaside 42

Mısra: 13

*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Dilde şafā olmayıcaķ 'ārif

Bî-mezedür hep ni'am-ı rûzgār

8. **'ārifi:-i**

Kaside 42

Mısra: **15**
*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Gördi mi bir 'arifî bir kimse hiç
Devlet ile muhtenem-i rüzgâr

9. 'arif:
Kaside 50
Mısra: **4**
*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Gül gibi elde huşuşâ ola cām-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'arif ider mi ārām

10. 'arif:
Kaside 43
Mısra: **19**
*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Ki böyle şâhib-isti 'dād u 'arif pādişāh olmaz
Tamām ahvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

11. 'arif:
Rübai 4
Mısra: **3**
*Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi,
irfan sahibi.*

Ġam çekme haĠıĠatde eger 'arif iseñ
Farz eyle ki el'ān yine 'ālem yoĠımıř

'arif ol:

1. 'arif ol:
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

'Ārif ol Ġam çekme Nef'î böyle kalmaz rüzgār
LuĠf ider bir gün Ġudā elbette fetĠ-i bāb olur

2. 'arif ol:
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

Zāhid ol rind ol hemān Şüretde ħalma 'arif ol
'Ālem-i ma'nāda ħük-m-i pādişāhî böyledür

3. 'arif ol:
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

Nice Bū Cehli i 'tiĠāde getir
'Ārif ol bir nühüfte-nükte ile

4. 'arif ol:
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

Nice Bū Cehli i 'tiĠāde getir
'Ārif ol bir nühüfte-nükte ile

5. 'arif ol:
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

'Ārif ol ehl-i dil ol rind-i ħalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ħavī ne mülĠid-i bī-mezheb ol

'arif olan:

1. 'arif olan:-an
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli
olma.*

Yā bilmesün mi 'arif olan kim ħazā daĠi
Her bir nigāh-ı germini ħāzır belā bilür

'arifāne:

1. 'arifāne:
Gazel 97
Mısra: **5**
Arif olana yakışacak Şekilde.

Gelince fikr-i la'lün 'arifāne ŐoĠbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan Őarāb-ı bī-ħumār andan

'arif-i Cāmī:

1. 'arif-i Cāmī:
Kaside 21
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Molla Camī.

Kemāl-i 'aĠlma ħayrān ħākīm-i Yünānī
RaĠıĠ-ı meşrebine teşne 'arif-i Cāmī

'arif-i ehl-i dile:

1. 'arif-i ehl-i dile:-e
Kaside 24
Mısra: **89**

Kelime Tipi: -
Gönül ehli arif.

Hayf ol 'ārif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

'ārif-i esrār-ı rumūz-ı 'irfān olan:

1. **'ārif-i esrār-ı rumūz-ı 'irfān olan: -an**
Kaside 60
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İrfanın sembollerinin sırlarını bilen olmak.

Ey olan 'ārif-i esrār-ı rumūz-ı 'irfān
V'ey olan vākıf-ı gencine-i pinhān-ı suhan

'ārif-i hoş-sohbet ü bābā-yı zamāne:

1. **'ārif-i hoş-sohbet ü bābā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Devrin şeyhi ve sohbeti güzel irfan sahibi (kimsesi).

Başdan başa dünyâyı tolaşañ bulamazsın
Bir 'ārif-i hoş-sohbet ü bābā-yı zamāne

'ārifibi'l-lāh:

1. **'ārifibi'l-lāh:**
Kaside 39
Mısra: 92
Veli, ermiş.

Ne bilür kıdrümü erbāb-ı ma'ānī vü beyān
Sözümü 'Ārifibi'l-lāh ider ancak tefsir

Aristo-hikmet:

1. **Aristo-hikmet:**
Kaside 51
Mısra: 77
Aristo hikmetli, Aristo gibi bilge.

Ey 'Ömer- 'adl ü 'Alī- 'ilm ü Aristo-hikmet
Ve'y Hızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

Aristo-vı sebük-rūh:

1. **Aristo-yı sebük-rūh:**
Kaside 41
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Tez canlı Aristo.

Tahkik-i taşavvurda Aristo-yı sebük-rūh
İhyā-yı ma'ānide Mesihā-yı zamāne

'ārız-ı gül-gün:

1. **'ārız-ı gül-gün:**
Kaside 20
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Gül renkli yanak // gül yanaklı sevgili.

O ra 'nā kâmet-i mevzūn o reftār-ı hoş-âyende
O zibā 'ārız-ı gül-gün o ruḥsār-ı şafā- göster

armağān:

1. **armağānidur: -ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: 4
Hediye.

Bir güherdür kim nazirin görmemişdür rüzgār
Rüzgāra 'ālem-i gayb armağānidur sözüm

2. **armağān:**
Kaside 4
Mısra: 78
Hediye.

Hākān-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maḥbaḥına armağān virür

3. **armağānumdur: -u, -m, -dur**
Kaside 12
Mısra: 54
Hediye.

Faḥr iderse ger zemīn-būs-ı cenābiyla felek
Hāk-pāyı rüzgāra armağānumdur benim

4. **armağān:**
Kaside 17
Mısra: 95
Hediye.

Armağān gitse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur ḥaḳ bu ki şun 'ı Mevlā

5. **armağān:**
Kaside 52
Mısra: 20
Hediye.

Misk-i ezfer yerine korlardı anı nāfeye
Ger şabā ḥāk-i derin ilettydi Çine armağān

armağān olur:

1. **armağān olur: -u, -r**
Kaside 28
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Armağān olmak, hediye edilmek.

Hākā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armağān olur

'ars:

1. 'arşa:-a

Kaside 1

Mısra: 90

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Her dem endişemden olsun rûhuna yüz biñ selâm

'Arşa dek işâle peyk-i râygânîdür sözüm

2. 'arşdan:-dan

Kaside 6

Mısra: 28

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ya'ni Sultân Aḥmed-i 'âdil ki ferş-i dergehi

'Arşdan a'lâ degülse çarḥdan ednâ midur

3. 'arşa:-a

Kaside 14

Mısra: 2

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Âferin ey rüzgâruñ şehsüvâr-ı şaf-deri

'Arşa aş şimden girü tîğ-ı süreyyâ-cevheri

4. 'arşa:-a

Kaside 22

Mısra: 57

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Çıkar âh-ı derünüm 'arşa derd-i iştiyâkuñla

Egerçi manşibuñ oldum ğarıḳ-i ni'met ü nâzi

5. 'arşa:-a

Kaside 25

Mısra: 85

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdâruñı

Anı ta'lik itmege lâyıḳ degül seb'-i şidâd

6. 'arşa:-a

Kaside 50

Mısra: 91

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül

İderin ğâyet-i imkâna varınca ikdâm

7. 'arşa:-a

Kaside 50

Mısra: 91

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül

İderin ğâyet-i imkâna varınca ikdâm

8. 'arşa:-a

Kaside 11

Mısra: 45

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Düşerdi sāyebân-ı āsmānuñ sāyesi 'arşa

Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı re'y-i pinhānı

9. 'arşa:-a

Kaside 11

Mısra: 66

İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Güzâr eylerdi 'aksi düşmeden āyine-i çarḥa

Burakāsâ zeminden 'arşa dek ger itse cevhlânı

10. 'arşa:-a

Kaside 6

Mısra: 30

Gökyüzü, gök.

Şâh-ı dîn-perver ki teşrif-i kudümiyle zemîn

'Arşa nâz eylerse istiğnâsı istiğnâ midur

11. 'arşa:-a

Kaside 37

Mısra: 64

Gökyüzü, gök.

İdeyin olmaz isem silk-i le'âl-i medḥuñ

'İkd-ı lü'lü-yı süreyyâ gibi 'arşa âveng

'arşa-i 'âlemde:

1. 'arşa-i 'âlemde:-de

Kaside 55

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Dünya meydanı.

Tâ ola bu ḥayme-i pîrûze- reng-i zer-nigâr

'Arşa-i 'âlemde ber-pâ bi-sütün u bi-ṭnâb

'arşa-i dünyâvı:

1. 'arşa-i dünyâyı:-y, -ı

Kaside 53

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yeryüzü, dünya.

İrmesün menzil-i maḳşûda deyu peyk-i heves

Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vaḥal

'arsa-i heycāda:

1. 'arşa-i heycāda:-*da*
Kaside 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanı.

Bula bir meretebe nuşret sipeh-sālār-ı mansûruñ
İdince 'arşa-i heycāda gāziler tek ü tāzı

'arsa-i heycāde:

1. 'arşa-i heycāde:-*de*
Kaside 29
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanı.

Ŧokunsa 'arşa-i heycāde na'li ger senge
'Adüya her şereri bir caħim ider ikād

'arsa-i mahşer:

1. 'arşa-i mahşer:
Kaside 11
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Mahşer yeri.

Süleymān gibi çıkşun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i mahşer gibi meydān-ı dīvānı

'arsa-i ma'nāda:

1. 'arşa-i ma'nāda:-*da*
Kaside 23
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Anlam meydanı // söz meydanı.

Kim at koparur 'arşa-i ma'nāda tırurken
Ŧab'um gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i 'ālem

2. 'arşa-i ma'nāda:-*da*
Kaside 23
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Anlam meydanı // söz meydanı.

Çok 'arşa-i ma'nāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'ālem

'arsa-i medh ü senānın:

1. 'arşa-i medh ü senānın:-*nın*
Kaside 52
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Övme yüceltme alanı, vadisi.

'Arşa-i medh ü senānın haddi yok pāyānı yok
Peyk-i endişe 'aceb mi olsa bī-tāb ü tūvān

'arsa-i meydān-ı suhan:

1. 'arşa-i meydān-ı suhan:
Kaside 60
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Şiir meydanı.

Raħş-ı iz 'anum eger eylese cevlān-ı suhan
Teng ola cünbişine 'arşa-i meydān-ı suhan

'arsa-i mülk-i ma'nā olsa:

1. 'arşa-i mülk-i ma'nā olsa:-*sa*
Kaside 17
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Mana ülkesi olmak.

Kuħl için kalmaz idi gerd-i zemīn-i eş'ār
Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nā

'arsa-i pehnā-vı felek:

1. 'arşa-i pehnā-vı felek:
Kaside 3
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Feleğin geniş arsası // gökyüzü.

Berķ-ı hāḡıf gibi bir demde iderdi anı ḡay
Olsa ger 'arşa-i pehnā-vı felek meydānı

'arsa-i pehnā-vı ma'nāyı:

1. 'arşa-i pehnā-vı ma'nāyı:-*y, -ı*
Kaside 52
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Mananın geniş arsası, geniş mana vadisi.

'Arşa-i pehnā-vı ma'nāyı kılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ḡab'um itse raħş-ı fikri zır-i rān

'arsa-i pür-vüs'at-i pehnāver-i 'ālem:

1. 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnāver-i 'ālem:
Kaside 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cihanın geniş arsası // geniş, büyük yeryüzü.

Ordü-yı hümāyūnuña bir teng-fezādır
Bu 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnāver-i 'ālem

'ars-ı a'lā:

1. 'arş-ı a'lā:
Kaside 6

Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yüce arş; İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ol kadar kadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
‘Arş-ı a’lâ mı yeri yâ kırb-ı ev ednâ midur

2. ‘arş-ı a’lâ:
Kaside 6
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yüce arş; İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ol kadar kadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
‘Arş-ı a’lâ mı yeri yâ kırb-ı ev ednâ midur

‘arş-ı a’zamuñ:

1. ‘arş-ı a’zamuñ:-uñ
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kâinatı kuşatan en yüksek âlem // melekût âlemi.

Hâk-pây-ı na’t-güyânım ki ‘arş-ı a’zamuñ
Zıkr ü tesbîh-i lisân-ı kıdsiyâmidur sözüm

‘arş-ı azîm:

1. ‘arş-ı azîm:
Kaside 26
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yüce arş.

Ma’delet-güster-i a’zam ki ider
Hâk-i pâyine kısem ‘arş-ı azîm

‘arş-ı istiğnâ-yı himmet:

1. ‘arş-ı istiğnâ-yı himmet:
Kaside 12
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Lütfâ ihtiyaç duymama arşı // lütfâ karşı gönül tokluğunun en üst noktası.

Lâ-mekân-seyr âfitâbum hâke düşmez pertevüm
‘Arş-ı istiğnâ-yı himmet âsmânumdur benüm

‘arş-ı rif’at:

1. ‘arş-ı rif’at:
Kaside 20
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yücelik arşı, yüceliğin en üst noktası.

Serîr-i devletine ‘arş-ı rif’at nerdübân pâyeye
Külâh-ı câhına bâl-i Hümâ-yı saltanat şepher

Arslan Torısudur:

1. **Arslan Torısudur:-dur**
Kaside 17
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Kendidür ‘aynı ile şîr-i ner-i silsile-ğâ
Bir de Arslan Torısudur ki gemin gördükce

‘ars-peymâlîğ:

1. ‘arş-peymâlîğ:-a
Kaside 17
Mısra: **145**
Arşı ölçme // (at için) yükseklerde dolaşma, uçar gibi gitme.

‘Arş-peymâlîğâ itdükce heves ma’nâda
Teng olur cilvesine sâha-i meydân-ı semâ

‘ars-temkîn:

1. ‘arş-temkîn:
Kaside 35
Mısra: **39**
Kudreti, vakarı yüce olan.

‘Arş-temkîn ü felek-pâyeye Muhammed Pâşâ
Ki der-i devletidür kıble-i câh u iclâl

2. ‘arş-temkîn:
Kaside 50
Mısra: **46**
Kudreti, vakarı yüce olan.

Müşteri-re’y ü ‘utârid-kalem ü mihr-âğâr
‘Arş-temkîn ü kazâ-temsîyet ü çarğ-ahkâm

art:

1. **arta:-a**
Kaside 3
Mısra: **118**
Çoğalmak, fazlalaşmak.

Bula divân-ı hümâyûnı kemâl-i revnâk
Arta günden güne gittükçe şüküh u şanı

2. **artarsa:-ar, -sa**
Kaside 41
Mısra: **54**
Çoğalmak, fazlalaşmak.

Gitdükce güzellenmededür Yüsuf-ı nazmum
Artarsa n’ola derd-i Züleyhâ-yı zamâne

artık:

1. artık:

Tesdis 1

Mısra: 33

Artık, bundan sonra.

Hakikatden dem urma bari artık terk idüp lafın
Bu maṭla'dan kıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inşāfın

'arūsān-ı bahār:

1. 'arūsān-ı bahār:

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bahar gelinleri // bahar çiçekleri.

Başladı cilveye nāz ile 'arūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāyı oldu yine

'arūsān-ı havālüm:

1. 'arūsān-ı ḥayālüm:-ü, -m

Kaside 41

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Hayal gelinleri // daha önce söylenmemiş manalar.

Ārāste ol güne 'arūsān-ı ḥayālüm
Kim her biri bir āfet-i ra'nā-yı zamāne

'arūs-ı dil-sitān:

1. 'arūs-ı dil-sitān:

Kaside 5

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Gönül alan gelin // şiir.

İder ebkār-ı maẓmūnı ihāṭā şı'r-i renginüm
Kızıl vālā tutuk gibi 'arūs-ı dil-sitān üzre

'arūs-ı dil-sitāndur:

1. 'arūs-ı dil-sitāndur:-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gönül alan gelin // şiir.

Bir şebistāndur devātum ḥāme zengī ḥādimi
Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitāndur sözü

'arūs-ı ḥübdur:

1. 'arūs-ı ḥübdur:-dur

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel gelin.

Yā dil-ārā bir 'arūs-ı ḥübdur
Āyine olmuş aña ḥavz-ı pür-āb

'arūs-ı ma'niye:

1. 'arūs-ı ma'niye:-y, -e

Kaside 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Mana gelini.

Tab'um 'arūs-ı ma'niye meşşātelik ider
Endişem āyine ḳalemüm sürmedān virür

2. 'arūs-ı ma'niye:-y, -e

Kaside 29

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Mana gelini.

Vücūda gelmedi nazmum gibi güzide ḥalef
'Arūs-ı ma'niye endişe olalı dāmād

'arūs-ı medhūni:

1. 'arūs-ı medhūni:-ü, -ñ, -i

Kaside 34

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Övgü gelini.

'Arūs-ı medhūni tezyin için ol genc-i gevherden
Çıkarımdı silke dizdim bir ṭabaḳ lü'lü-yı menşürü

2. 'arūs-ı medhūni:-ü, -ñ, -i

Kaside 55

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Övgü gelini.

Bā-ḥuşuş itdüm 'arūs-ı medhūni tezyin için
Bir bir andan gevher-i maẓmūn-ı ḥāşı intilḥāb

'arūs-ı nağme-i çeng ü rebāb:

1. 'arūs-ı nağme-i çeng ü rebāb:

Kaside 61

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Çeng ve rebabın nağme gelini, ezgisi.

'Ālemi āvāze-i 'adlūñ ṭutaldan ḥavf idüp
Perdeden çıkmaz 'arūs-ı nağme-i çeng ü rebāb

'arūs-ı nāz-perverdür:

1. 'arūs-ı nāz-perverdür:-dür

Kaside 14

Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Nazlı gelin.

Her hayālüm bir 'arūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu 'âlemden degül esbâb-ı zîb ü zîveri

'arūs-ı tab'umuñ:

1. 'arūs-ı tab'umuñ:-u, -m, -uñ
Kaside 13
Mısra: 96
Kelime Tipi: -
*Şairliğin gelini // el değmemiş hayallere,
fikirlere sahip şairlik.*

Cem-i endişemüñ hürşid bir cām-ı zer-endüdü
'Arūs-ı tab'umuñ nāhid bir çengi perestān

'arūs-ı tutuk-ārā-yı edādur:

1. 'arūs-ı tutuk-ārā-yı edādur:-dur
Kaside 33
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Peçe süsleyen edalı gelin.

Meşşāta-i tab'umdan ider kesb-i tezeyyün
Ma'nā ki 'arūs-ı tutuk-ārā-yı edādur

arż:

1. arż:
Kaside 17
Mısra: 71
Yer, yeryüzü.

Şarşılur arż u semā şanki kıyāmet koparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

'arż eyler:

1. 'arż eyler:-r
Gazel 13
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

'Arż eyler idi hālını feryād iderek ol
Ammā göricek rüyuñi hürşidi şutar teb

'arż idem:

1. 'arż idem:-e, -m
Gazel 16
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

Bulmazam tenhā ki hālüm 'arż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

'arż iderdim:

1. 'arż iderdim:-er, -di, -m
Kaside 61
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Sunmak.

Tāli'ümle her zamān bir cins idi bāzārımız
Ben maḥabbet 'arż iderdim ol baña zecr ü 'itāb

'arż itmedür:

1. 'arż itmedür:-me, -dür
Kaside 58
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Göstermek, sunmak.

Ġarāz ḥulūşımı 'arż itmedür biraz da n'ola
İcāzetünle olursam temeddühe me'zün

'arż itmek:

1. 'arż itmek:-mek
Gazel 36
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Göstermek.

Benefşe kāmēt-i ḥam-geşte 'arż itmek temāşādur
Bu faşluñ ḥükmi ḥod pîr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

'arż itmem:

1. 'arż itmem:-me, -m
Kaside 53
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup 'arż itmem
K'ide bir luḫ ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

'arż itse:

1. 'arż itse:-se
Kaside 62
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Sunmak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmuş ma'ārif bî-bahā
'Arż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sü'-i edeb

'arż itseler:

1. 'arż itseler:-se, -ler
Kaside 62
Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Sunmak, vermek, takdim etmek.

Şol deñlü 'alîdür dili dünyānuñ olmaz mā'ili
'Arz itseler ve'l-hāşılı yanında bir seng ü zeheb

arza kıldın:

1. **arza kıldın:-diñ**
Gazel 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sunmak, takdim etmek.

Gicemiz rüz-ı rüşen oldı belki rüzdan rüşen
Şu dem ki şem'-i rüyuñ arza kıldın āftābāsā

'arz-ı hāl itmede:

1. **'arz-ı hāl itmede:-me, -de**
Gazel 90
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

Hâlden kâle getürmek eger olsa mümkün
'Arz-ı hāl itmede ehl-i dile te'hîr idemem

'arz-ı hâle:

1. **'arz-ı hâle:-e**
Gazel 94
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

İhtiyarım gider elden göricek her yarı
'Arz-ı hâle meded olmazsa nihâni severim

'arz-ı hâli:

1. **'arz-ı hâli:-i**
Kaside 39
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

'Arz-ı hâli ço du 'ā demleridür ey Nef'î
Az olur kıymeti zirâ sözüñ olunca kesîr

'arz-ı hâl-i dil-i râzdur:

1. **'arz-ı hâl-i dil-i râzdur:-dur**
Gazel 85
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gönlün gizli hâlinin ifadesi.

Tenhâ düşürmeyince dimem yâre derdümü
Ser-beste 'arz-ı hâl-i dil-i râzdur sözüm

'arz-ı hulûş u bezl-i maqdûr itmedür:

1. **'arz-ı hulûş u bezl-i maqdûr itmedür:-me, -dür**
Kaside 38
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Sevgi gösterme ve elinden geleni yapma.

Ġaraz 'arz-ı hulûş u bezl-i maqdûr itmedür yoħsa
Olur haķ üzre medhûñde zebān-ı nāţıka ebkem

'arz-ı ihlâş-ı vidâd iderler:

1. **'arz-ı ihlâş-ı vidâd iderler:-er, -ler**
Kaside 25
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İçtenlikle sevgi sunmak.

Hem çekerler şevk-i teşrifünle derd-i intizâr
Hem iderler cân u dilden 'arz-ı ihlâş-ı vidâd

'arz-ı iltifât u vidâd kıla:

1. **'arz-ı iltifât u vidâd kıla:-a**
Kaside 29
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve ilgi alaka göstermek.

Ġarîn iderse felek bir güzide memdûħa
Ki ehl-i şab'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

'arz-ı niyâza:

1. **'arz-ı niyâza:-a**
Gazel 106
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İsteğini arz etmek, arzusunu söylemek.

Ġamze cāsüs-ı nazâr ammâ hüçüm-ı nâzdan
Fırşat el vîrmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

Arz-ı Rûmı:

1. **Arz-ı rûmı:-ı**
Kaside 40
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Erzurum.

Arz-ı Rûmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rûma Ġorasāni da zamm

'arz-ı zer ü sîm itse:

1. **'arz-ı zer ü sîm itse:-se**
Kaside 7
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş sunmak // yüz sürüp gözyaşı dökmek.

Bikr-i ma'nā daḥi bir ṭab'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruḥ-ı endişesi 'arz-ı zer ü sîm

ârzü-vı bûs u kenârî:

1. **ârzü-yı bûs u kenârî:-ı**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öpme ve kucaklama arzusu.

Naqd-i vaḥt olsa baña zevk ü şafâ-yı vuşlat
Bir nefes ârzü-yı bûs u kenârî çekemem

ârzü-vı devlet:

1. **ârzü-yı devlet:**

Kaside 31

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Büyük mevki ve makam arzusu.

Gitdi ol dem ki felek ârzü-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbâb-ı kemâlî it'âb

ârzü-vı intizâm-ı hâl:

1. **ârzü-yı intizâm-ı hâl:**

Kaside 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Durumun düzenli olması arzusu, isteği.

Zemîn feyz-i neşât-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne ârzü-yı intizâm-ı hâl ile ḥurrem

ârzü-vı secde-i ḥâk-i derûñ itmese:

1. **ârzü-yı secde-i ḥâk-i derûñ itmese:-me, -se**

Kaside 56

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Kapının toprağına secde etmeyi istemek.

İtmese ger ârzü-yı secde-i ḥâk-i derûñ
Mîhrûñ olmazdı vücûdî cümleten rûy u cebîn

ârzü-vı şemm:

1. **ârzü-yı şemm:**

Kaside 38

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Koklama isteği.

Şabâ ger micmere-gerdân olaydı bûy-ı ḥulkıyla
Ḳomazdı nûkhet-i gîsû-yı yâra ârzü-yı şemm

as:

1. **aşmazdı:-maz, -dı**

Kaside 5

Mısra: 64

*Bir şeyi aşığıya sarkacak bir biçimde bir yere
iliştirip sarkatmak.*

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Ġamından daḥi tiğ aşmazdı ṭâk-ı ebruvân üzre

2. **aş:**

Kaside 14

Mısra: 2

*Bir şeyi aşığıya sarkacak bir biçimde bir yere
iliştirip sarkatmak.*

Âferîn ey rûzgârûñ şehsivâr-ı şaf-deri

'Arşa aş şimden girü tiğ-ı süreyyâ-cevheri

3. **aş:**

Kaside 25

Mısra: 85

*Bir şeyi aşığıya sarkacak bir biçimde bir yere
iliştirip sarkatmak.*

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdârûñ

Anı ta'lik itmege lâyıḳ degül seb'-i şidâd

asâ:

1. **'aşâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 94

*Uzun sopa, değnek, baston (Hz. Musa'nın asası
kastedilmektedir).*

Geh ḳalb-i şaf-ı ma'reke-i siḥre 'alemdür

Geh dest-i Kelîmu'llâh-ı ma'nâya 'aşâdur

âşaf:

1. **âşaf:**

Kaside 37

Mısra: 3

Vezir, sadrazam.

Nice âşaf selefin görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

2. **âşaf:**

Kaside 37

Mısra: 5

Vezir, sadrazam.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

3. **âşaf:**

Kaside 43

Mısra: 39

Vezir, sadrazam.

Nice âşaf ki ma'nâda taşavvur olsa râciḥdir
Şükûḥi şevket-i Efrâsyâb u Keyḳubâd üzre

4. **āşafı:-ı**

Kaside 60

Mısra: 29

Vezir, sadrazam.

Āşafı hıdmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sultân-ı suhan

5. **Āşaf:**

Kaside 40

Mısra: 49

Hız. Süleyman'ın veziri.

Reşk ider cāhına dīvāna çıkınca Āşaf
Baş eger tīgına meydāna girince Rüstem

6. **Āşafda:-da**

Kaside 61

Mısra: 38

Hız. Süleyman'ın veziri.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āşafda böyle re'y ü tedbîr-i şavāb

7. **Āşaf:**

Kaside 30

Mısra: 31

Vezir // Hız. Süleyman'ın veziri.

Ne Āşaf efser-i Dārāya mālîk İskender
Ki tutdı 'ālemi dārāt-ı şevket ü şānı

8. **Āşafı:-ı**

Kaside 56

Mısra: 51

Vezir // Hız. Süleyman'ın veziri.

Ger Süleymānuñ sa'ādetle sen olsañ Āşafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

āşafā:

1. **āşafā:**

Kaside 35

Mısra: 81

Ey vezir.

Āşafā dādgerā memleket-ārā Şadrā
Ey Hüdāvend-i hümāyün güher-i ferruḥ-fāl

2. **āşafā:**

Kaside 57

Mısra: 61

Ey vezir.

Āşafā baḥr-kefā gevher-i gerdün-şadefā
Ey nîkükār-ı melek-ḥulḳ u mekārîm-perdāz

3. **āşafā:**

Kaside 56

Mısra: 47

Ey vezir.

Āşafā deryā-kefā dîn-perverā dānişverā
Ey vezîr-i āsmān-ı kadr-i şeh-i rüy-ı zemîn

āşaf-ı 'ahde:

1. **āşaf-ı 'ahde:-e**

Gazel 142

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zamanın veziri.

Du'āya başla soñra cān u dilden Āşaf-ı 'ahde
Ki ũrduḳca cihān devletle nev-rüz ola her rüzü

āşaf-ı 'ālî-güherā:

1. **āşaf-ı 'ālî-güherā:**

Kaside 37

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Ey yüce yaradılışlı vezir.

Dāverā dād-penāh āşaf-ı 'ālî-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭün-ferheng

2. **āşaf-ı 'ālî-güherā:**

Kaside 39

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Ey yüce yaradılışlı vezir.

Serverā nāmverā āşaf-ı 'ālî-güherā
Ey 'ālî-kevkebe şāhib-kerem-i 'ālem-gîr

āşaf-ı 'ālî-meşreb:

1. **āşaf-ı 'ālî-meşreb:**

Kaside 37

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yüce yaradılışlı vezir.

Şaf-der-i şadr-nişîn āşaf-ı 'ālî-meşreb
Meclis-efrüz-ı Cem ü ma'reke-perdāz Peşeng

āşaf-ı Cem-cāh:

1. **āşaf-ı Cem-cāh:**

Gazel 31

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cem mertebeli sadrazam.

Ḳaldum ayaḳda perişān u mükedder aḥvāl
Dest-gîr ol baña ey Āşaf-ı Cem-cāh meded

āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam:

1. **āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam:**

Kaside 41

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cem mertebeli yüce vezir.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemişe
Re'yine muvāfık görinür re'y-i zamāne

āşaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān:

1. **āşaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān:**

Kaside 42

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Zamanın Cem rütbeli veziri.

Āşaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān
Şaf-der-i 'ālī-himem-i rüzgār

āşaf-ı Cem-pāye:

1. **āşaf-ı Cem-pāye:**

Kaside 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem makamlı/rütbeli sadrazam.

Merhabā ey mesned-ārāy-ı serir-i 'adl ü dād
Āşaf-ı Cem-pāye pāşā-yı 'adālet-'iktisāb

āşaf-ı Cemşid-cenāb:

1. **āşaf-ı Cemşid-cenāb:**

Kaside 31

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Cemşid şanlı vezir.

Kıblegāh-ı 'ulemā dād-penāh-ı fuḳarā
Pādişāh-ı vüzerā Āşaf-ı Cemşid-cenāb

āşaf-ı Cemşid-kevkebe:

1. **āşaf-ı Cemşid-kevkebe:**

Kaside 28

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Cemşid azametli Asaf // Cemşid azametli vezir.

Dīvāna çıḳsa Āşaf-ı Cemşid-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i şāhib-kırān olur

āşaf-ı Cemşid-serir:

1. **āşaf-ı Cemşid-serir:**

Kaside 39

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Cemşid tahtlı vezir.

'Ālem-i himmete fermān-dih-i ḥurşid-i kerem
Mesned-i ma'delete āşaf-ı Cemşid-serir

āşaf-ı dānā-vı zamāne:

1. **āşaf-ı dānā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Zamanın bilgili veziri // zamanın âlim Asafı.

Faḥr-ı şu'arā kıble-i erbāb-ı ma'ārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Āşaf-ı dānā-yı zamāne

Āşaf-ı devrān:

1. **Āşaf-ı devrān:**

Kaside 32

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Zamanın Asafı // zamanın veziri.

Sütüde Āşaf-ı devrān Naşūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña ta'zīm

2. **Āşaf-ı devrān:**

Kaside 43

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Zamanın Asafı // zamanın veziri.

Revā midur sa'ādetle ṭururken Āşaf-ı devrān
Şadāret eylemek bir dīv şadr-ı 'adl ü dād üzre

āşaf-ı dīn-perver-i 'ādil:

1. **āşaf-ı dīn-perver-i 'ādil:**

Kaside 34

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dine hizmet eden adaletli vezir.

Sütüde Āşaf-ı dīn-perver-i 'ādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳazā maḥküm u me'mürü

āşaf-ı ḥusrev-i zī-şān:

1. **āşaf-ı ḥusrev-i zī-şān:**

Kaside 35

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şanlı hükümdarın veziri.

Āşaf-ı Ḥusrev-i zī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşşa' düm ü yāl

āşaf-ı ma‘deleti:

1. āşaf-ı ma‘deleti:-i

Kaside 51

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Adaletli vezir.

Āşaf-ı ma‘deleti hâris-i mülk-i inşâf
Kahramân-ı ğazabı şaf-şiken-i hayl-i sitem

āşaf-ı şâhib-ferheng:

1. āşaf-ı şâhib-ferheng:

Kaside 37

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İlim, hüner sahibi vezir.

Bâreka’llâh zihî āşaf-ı şâhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ‘âlem teng

āşaf-ı şâhib-hâtem ola:

1. āşaf-ı şâhib-hâtem ola:-a

Kaside 40

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Mühür sahibi vezir olmak.

Ne Süleymâna naşîb oldu ne İskendere bu
Ki vezîri ola bir Āşaf-ı şâhib-hâtem

āşaf-ı şâhib-hünerâ:

1. āşaf-ı şâhib-hünerâ:

Kaside 31

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Ey hüner sahibi vezir.

Şadr-ı ‘âlî-nazarâ āşaf-ı şâhib-hünerâ
Ey şeref-bağş-ı serîr-i Cem ü tâc-ı Dârâb

āşaf-ı şâhib-i temkîn:

1. āşaf-ı şâhib-i temkîn:

Kaside 46

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Vakar sahibi vezir / vakarlı, kudretli, yüce vezir.

Harc ider vârnı deryâ gibi deprenmez hiç
Bâreka’llâh zihî āşaf-ı şâhib-i temkîn

Āşaf-ı sâni:

1. Āşaf-ı sâni:

Kaside 33

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

İkinci Asaf (Hz. Süleymân'ın veziri).

Ol Āşaf-ı sâni ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

2. Āşaf-ı sâni:

Kaside 30

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

İkinci Asaf // ikinci Asaf denilmeye layık Nasuh Paşa.

Başında tâcı yâ bir hühdüd-i hidâyetdür
Ki görmüş Āşaf-ı sâni risâlet-i erzâni

āşaf-ı sûtüde-siyem:

1. āşaf-ı sûtüde-siyem:

Kaside 36

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Övülmeye değer, seçkin nitelikli sadrazam.

Penâh-ı ehl-i hüner dâver-i hüceste-nihâd
Mürebbi-i fuzâlâ āşaf-ı sûtüde-siyem

āşaf-ı vâlâ-nihâd:

1. āşaf-ı vâlâ-nihâd:

Kaside 43

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Yüce yaradılışlı vezir.

Haķîkat böyledir ammâ ne deñlü medh idersem de
Olur işbât-ı haķ güç Āşaf-ı vâlâ-nihâd üzre

Āşaf-ı zamâne:

1. Āşaf-ı zamâne:

Kaside 28

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Zamanın Asaf'ı // zamanın büyük ve ünlü veziri.

Ey Āşaf-ı zamâne ki her re'y-i şâ'ibün
Rükn-i esâs-ı saltanat-ı câvidân olur

āşaf-ı zî-şân:

1. āşaf-ı zî-şân:

Kaside 38

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Şanlı vezir.

Sûtüde āşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücûdiyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

āşaf-ı zî-şāna:

1. āşaf-ı zî-şāna:-a

Kaside 44

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -
Şanlı vezir.

Tā ki bir Āşaf-ı zî-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide zābı itmeğiçün dünyāyı

āsān:

1. āsān:

Gazel 29

Mısra: **1**

Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Ölmek āsān ‘aşıka bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri hastaya timār güç

2. āsān:

Kaside 8

Mısra: **60**

Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Ey şeh-i şāhib-ḥüner kim devletünde ehl-i dil
Dā’imā düşvār olan maḫşūdunı āsān bulur

3. āsān:

Kaside 49

Mısra: **40**

Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Cenāb-ı müfti-i ‘ālem ki aḫkām-ı faziletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

āsān eyle:

1. āsān eyle:

Rübai 2

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kolaylaştırmak.

Yā Rab kerem it bendeñe iḫsān eyle
Düşvār olan aḫvālümü āsān eyle

āsān evleve:

1. āsān eyleye:-y, -e

Kaside 56

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -
Kolaylaştırmak.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḥudā-yı müste‘ān
Olmaya eksük cenābuñdan gürüh-ı müsta‘īn

āsān ide:

1. āsān ide:-e

Kaside 48

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -
Kolaylaştırmak.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḥudā-yı kādir ü kayyüm u aḫkem

āsān ola:

1. āsān ola:-a

Kaside 17

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -
Kolaylaşmak, kolay olmak.

Urnlur gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zābı itmesi āsān ola tā

āsān olduğın:

1. āsān olduğın:-duk, -ı, -n

Gazel 87

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kolaylaşmak, kolay olmak.

Bahār irse yine seyr-i gülüstān olduğın görsem
Güzel seyr eylemek ‘uşşāka āsān olduğın görsem

āsān olsun:

1. āsān olsun:-sun

Gazel 104

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Kolaylaşmak, kolay olmak.

Eylesün bād-ı şabā zülfüñi қо ḥam-der-ḥam
Dil-i divāneyi bend eylemek āsān olsun

āsār:

1. āsārūñ:-u, -ñ

Kaside 60

Mısra: **89**

Eserler.

Qaplaya ‘ālemi ḥürşid-şifat āsārūñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḥan

2. āsārım:-ı, -m

Kaside 43

Mısra: **81**

Eserler // şiirler.

Benim ol sāḫir-i vaḫy-āzmā kim görse āsārım
Olurdu siḫr için Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

3. āsārı:-ı

Kaside 45

Mısra: **82**
Bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.

Ki ne şafâ kodı hâtrda ne şafâya maḥal
Yerile kalmadı dilde meserret āṣārı

4. **āṣārını**:-ı, -n, -ı

Kaside 1
Mısra: **36**
Eserler // izler, alametler.

İşte Ḥallāk-ı ma'ānî şimdi geldi 'āleme
Güş idüñ āṣārını kim tercemānidur sözüüm

5. **āṣārı**:-ı

Kaside 49
Mısra: **58**
Eserler // izler, alametler.

Eger şalsa sipihre mihr-i luṭfi zerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden āṣārı

6. **āṣārı**:-ı

Kaside 13
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrin-şemse eṭrāfin
Görünmez sāyesinde āftāb-ı şubḥuñ āṣārı

āṣār-ı bīmārı:

1. **āṣār-ı bīmārı**:

Kaside 49
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Hastalık eserleri, alametleri // süzgün, baygın bakış.

Ger olsa pās-ı ḥıfzı ḥāris-i ma'müre-i şıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḥi āṣār-ı bīmārı

āṣār-ı ḥayālüm:

1. **āṣār-ı ḥayālüm**:-ü, -m

Kaside 9
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Hayalin, düşüncenin ürünü.

Ol dem ki kalem sebt için āṣār-ı ḥayālüm
Destümde ser-ender-ḥam-ı āğüş-ı benāndur

āṣār-ı ḥayālümdür:

1. **āṣār-ı ḥayālümdür**:-ü, -m, -dür

Kaside 50
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hayalin, düşüncenin ürünü.

Zür-ı endişe vü āṣār-ı ḥayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne i'lām

āṣār-ı isti'dād:

1. **āṣār-ı isti'dād**:

Kaside 19
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kabiliyet belirtisi, alameti.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet zāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ āṣār-ı isti'dād muzmerdür

āṣār-ı mahmürı:

1. **āṣār-ı mahmürı**:

Kaside 34
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mahmurluk belirtisi.

Ger olsa ihtisāb-ı emr ü nehyi 'āleme şāmil
Görünmez çeşm-i nergisde daḥi āṣār-ı mahmürı

āṣār-ı sa'ādetle:

1. **āṣār-ı sa'ādetle**:-le

Kaside 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluk izleri, alametleri.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḥt u iḳbāl
Oldum āṣār-ı sa'ādetle yine feruḥ-fāl

āṣār-ı şer ü şürı:

1. **āṣār-ı şer ü şürı**:-ı

Kaside 34
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kötülük ve fitne eserleri, izleri.

İşābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvıl ider çarḫı
Görünür fevri ol tedbırüñ āṣār-ı şer ü şürı

āṣār-ı şun'-ı Ḥakk Te'ālāya:

1. **āṣār-ı şun'-ı Ḥakk Te'ālāya**:-y, -a

Kaside 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın yarattığı eserler.

Nedür ol şive-i reftār ile ol peyker-i mevzün
Gören ḥayrān ḳalur āṣār-ı şun'-ı Ḥakk Te'ālāya

āṣār-ı şun'-ı Müste'an:

1. **āsar-ı şun'-ı Müste'ân:**

Kaside 5

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Allah'ın yarattığı eserler, varlıklar.

Hıred meftûn olur nakş-ı bahâr-ı revnak-ı bâğa
Nazar hayrân kalur āsar-ı şun'-ı Müste'ân üzre

āsar-ı tabi'atlerine:

1. **āsar-ı tabi'atlerine:-leri, -n, -e**

Kaside 10

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

*Mizacın eserleri // (kişilerin tabiatları gereği)
söyledikleri, yazdıkları, yaptıkları.*

Hakkumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Āsar-ı tabi'atlerine kim nazar eyler

āsar-ı tale:

1. **āsar-ı tale:**

Kaside 53

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

*Temel izi, nişanı (yıkılmış binada kalan duvar
temelinin izi).*

Dilde bünyâd-ı serâ-yı gam u ğussa muhkem
Kalmadı kâh-ı şafâdan meger āsar-ı tale

āsar-ı teveccühleri:

1. **āsar-ı teveccühleri:-ler, -i**

Kaside 54

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Beğenin, iltifatın eserleri.

Quvvet-i cāzibe-i şıdkımı gör bir yerden
Oldı āsar-ı teveccühleri tab'umda bedîd

āşâ-yı dest-i Mūsâ-yı:

1. **āşâ-yı dest-i Mūsâ-yı:-y, -i**

Kaside 27

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Hız. Musa'nın elindeki asa.

Añarlar seyr idenler sihr-i kilik ü mu'ciz-i nazmım
'Aşâ-yı dest-i Mūsâyı dem-i nuṭk-ı Mesihâyı

āsâ-yı:

1. **āsâ-yı:**

Kaside 31

Mısra: **65**

Rahat, huzur, sükûnet.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsâ-yı için
Perde-i çeşm-i bütân çâr-şeb-i pister-i h'âb

2. **āsâ-yı:**

Kaside 7

Mısra: **86**

Huzur, emniyet.

'Adli kim memleket-ārâ-yı cihândur itse
Emn ü āsâ-yı için 'âleme fermân-ı 'amîm

3. **āsâ-yı:**

Kaside 23

Mısra: **87**

Huzur, emniyet.

Gerdân ola āsâ-yı için 'âleme tâ kim
Çarh-ı felek ü mihr ü meh ü aḥter-i 'âlem

4. **āsâ-yı:**

Kaside 24

Mısra: **75**

Huzur, emniyet.

Bir maḥal kalmadı āsâ-yı için 'âlemde
Olsa devründe n'ola fitne der-enbân-ı felek

āsâ-yı virdün:

1. **āsâ-yı virdün:-dü, -ñ**

Kaside 27

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Emniyet, huzur kazandırmak.

Çıkarduñ eşkiyâyı mülk-i Rûma virdün āsâ-yı
Düşürdüñ kişver-i İrân-zemîne şür u gavğâyı

'ases:

1. **'asesümdür:-ü, -m, -dür**

Gazel 42

Mısra: **4**

Gece bekçisi.

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Hudâyım
Taḥdîr rikâbumda sebû-keş 'asesümdür

ashâb:

1. **aşhâb:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: **51**

Halk, ahali.

Nice mesrûr olmasın ol meclisün aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadım

ashâb-ı dile:

1. **aşhâb-ı dile:-e**

Kaside 59

Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Gönül erbabı, arifler.

Şāhib-kerem-i memleket-ārā ki du 'āsı
Aşhāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

asıl:

1. **aşılursa:**-u, -r, -sa

Kaside 13

Mısra: 62

*Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak,
sallandırılmak.*

'Alī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sultān 'Osmān kim
Revādur tāk-ı 'arşa aşılursa tīg-ı hūn-bārı

2. **aşıldı:**-dı

Kaside 21

Mısra: 2

*Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak,
sallandırılmak.*

'Aceb mi ditrese havfı ile çarhuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tīg-ı Behrāmı

āsīb-i dūr-ā-dürdan:

1. **āsīb-i dūr-ā-dürdan:**-dan

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Uzun uzadıya felaket, bela.

Qurb-ı sultān-ı cihānda ola dā' im kāmṛān
Haq vücūdın hıfz ide āsīb-i dūr-ā-dürdan

āsītān:

1. **āsītān:**-ı

Kaside 8

Mısra: 29

Eşik (sevgilinin kapısının eşiği).

Yine her gün āsītānı keşret-i 'uşşāk ile
Revnaq-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

āsītān-ı bārgāh-ı 'arş-ı a'lāya:

1. **āsītān-ı bārgāh-ı 'arş-ı a'lāya:**-y, -a

Kaside 11

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Yüce arş dergāhının eşiği // Allah'ın huzuru.

Yüzüñ sür āsītān-ı bārgāh-ı 'arş-ı a'lāya
Elüñ kaldır du 'āya iste Mevlādan bu ihsānı

āsītān-ı keremūñ:

1. **āsītān-ı keremūñ:**-ü, -ñ

Kaside 31

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Cömertlik dergāhi.

Āsmān semt-i müdürāya döşendi olalı
Āsītān-ı keremūñ ehl-i dil ü tab 'a me'āb

āsītān-ı lutf-ı Mevlāya:

1. **āsītān-ı lutf-ı Mevlāya:**-y, -a

Kaside 18

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütuf dergāhi.

Tamām oldı şuhan çırma du 'āya başla ey Nef'ı
Niyāz eyle yüzüñ sür āsītān-ı lutf-ı Mevlāya

'āsiyān-ı rüz-ı cezādan:

1. **'āsiyān-ı rüz-ı cezādan:**-dan

Kaside 28

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü asileri.

Ger 'āsiyān-ı rüz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyāmeti kim ol zamān olur

aslı:

1. **aşlını:**-ı, -n, -ı

Kaside 26

Mısra: 90

Gerçek, hakikat.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aşlını bir bir tefhīm

aslä:

1. **aşlä:**

Gazel 83

Mısra: 12

Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Düşdi nazarı āyine-i ğayba muqābil
Aşlä keder-i çün u çerāyı çekemez dil

2. **aşlä:**

Kaside 9

Mısra: 109

Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Yok 'aczi yine tab'ımuñ endişeden aşlä
Gerçi sitem-i çarh ile bī-tāb u tüvāndur

3. **aşlä:**

Kaside 15

Mısra: 60
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Sürdüke haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beybân-ı 'adem

4. **aşlâ:**
Kaside 26
Mısra: 18
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Şâneden var ise az çok elemi
Âh idüp çekmesün aşlâ gam u bîm

5. **aşlâ:**
Kaside 42
Mısra: 29
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Belki hutûr eylemez aşlâ dile
Yâd-ı vücûd u 'adem-i rûzgâr

6. **aşlâ:**
Kaside 51
Mısra: 94
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Ƙadrüm ammâ ki bilip münkir olan ehl-i hâsed
Her ne derse Ƙo desin çekmezin aşlâ aña gam

7. **aşlâ:**
Mesnevi 1
Mısra: 29
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlâ
Şâhenşeh-i ta'lik-nüvis ü suhan-ârâ

8. **aşlâ:**
Gazel 109
Mısra: 3
Hiçbir zaman, katiyyen.

Sûdunda sürûd aňlamadım ben bunun aşlâ
TurduƘça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

9. **aşlâ:**
Kaside 19
Mısra: 71
Hiçbir zaman, katiyyen.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne HâƘâniye bu bir tarz-ı âherdür

10. **aşlâ:**
Kaside 22
Mısra: 70
Hiçbir zaman, katiyyen.

İder hem 'aşıƘa bir yüzden istiğnâ-yı pinhâni
Anuñçün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzi

11. **aşlâ:**
Kaside 43
Mısra: 5
Hiçbir zaman, katiyyen.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra HâƘ bilür bu i'tikâd üzre

12. **aşlâ:**
Mesnevi 1
Mısra: 11
Hiçbir zaman, katiyyen.

Çekmezdi gam-ı hañtını yâruñ dañi aşlâ
Añlardı anuñla dil-i bî-tâbını tenhâ

13. **aşlâ:**
Kaside 17
Mısra: 40
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyyen.

İki Edhem hüd iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefâvütleri yok biri birinden aşlâ

14. **aşlâ:**
Kaside 46
Mısra: 42
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyyen.

HâƘ mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yohsa bu himmete mümkin degül aşlâ tañmîn

15. **aşlâ:**
Ƙıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 3
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyyen.

Tıynet-i pâkinde yok aşlâ küdüretten eşer
Cismini hâƘ eylemiş Bârî Te'âlâ nürdan

âsmân:

1. **âsmân:**
Kaside 5
Mısra: 2
Gökyüzü, sema.

Bahâr irdi yine düşdi leñâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînüñ luñfi gâlib âsmân üzre

2. **âsmânda:-ad**
Kaside 11
Mısra: 43
Gökyüzü, sema.

Degül deryâda keşti âsmânda mâh-ı nev olmuş
Cenâb-ı luñfinuñ a'lâ vü ednâ kâse-gerdâni

3. **âsmân:**
Kaside 28

Mısra: 86
Gökyüzü, sema.

Şaflar düzüp hücum edicek hayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-figān olur

4. āsmān:
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 3
Gökyüzü, sema.

Āsmān himmet umar kevkebe-i tab'umdan
'Aql-ı küll ders oğur endiše-i derrākūmden

5. āsmānuñ:-uñ
Gazel 87
Mısra: 3
Gökyüzü, sema.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'ālem nümāyān olduğın görsem

6. āsmānuñ:-uñ
Gazel 132
Mısra: 4
Gökyüzü, sema.

Bir gice yok ki çıkmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

7. āsmānı:-ı
Kaside 2
Mısra: 24
Gökyüzü, sema.

Feyz-i isti'dād-ı zātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cezbesi ħurşid ü māh ü āsmānı Mevlevī

8. āsmān:
Kaside 4
Mısra: 99
Gökyüzü, sema.

Çekdükçe silk-i nażma dür-i medħin āsmān
Mıhr aña tār-ı şa'ş'a'adan rīsmān virür

9. āsmān:
Kaside 6
Mısra: 57
Gökyüzü, sema.

Āsmān mı āftāb ile řitāb itmekte yā
Zir-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā midur

10. āsmān:
Kaside 7
Mısra: 58
Gökyüzü, sema.

Āftāb efser-i iķbāline yektā gevher
Āsmān eblāķ-ı cāhına zer-endüde geçim

11. āsmān:
Kaside 7
Mısra: 79
Gökyüzü, sema.

Āsmān dā'ire-i cāhını olurdı muħit
'Ālemi itse iħātā girih-i ħālķa-i mīm

12. āsmānumdur:-u, -m, -dur
Kaside 12
Mısra: 20
Gökyüzü, sema.

Lā-mekān-seyr āfītābum ħāke düşmez pertevüm
'Arş-ı istiğnā-yı himmet āsmānumdur benüm

13. āsmān:
Kaside 28
Mısra: 70
Gökyüzü, sema.

Tenhā çıkınca tiğ ile meydāna gün gibi
Ĥürşiddür cilvegehi āsmān olur

14. āsmān:
Kaside 29
Mısra: 15
Gökyüzü, sema.

Sürüd-ı müjde ile āsmān şarab-ħāne
Şalā-yı 'ayş u şarabla zemīn neşāt-ābād

15. āsmān:
Kaside 31
Mısra: 93
Gökyüzü, sema.

Āsmān semt-i müdürāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü şab'a me'āb

16. āsmān:
Kaside 32
Mısra: 41
Gökyüzü, sema.

Serir-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ħaşmetine lā-mekān fezā-yı ħarīm

17. āsmānuñ:-uñ
Kaside 34
Mısra: 18
Gökyüzü, sema.

Ġubārında nüħüfte āftābuñ nūr-ı raĥşānı
Ruĥāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestürü

18. āsmān:
Kaside 38
Mısra: 40
Gökyüzü, sema.

Keder çekmezdi hergiz rüzgârın inqılâbından
Tutaydı dâmen-i ikbâlini ger âsmân muhkem

19. **âsmân:**

Kaside 52
Mısra: 93
Gökyüzü, sema.

Olmasa Mecnûn-ı ‘aşkı ol mehûn ger âsmân
Nesr-i tâ’ir eylemezdi başı üzre âşyân

20. **âsmân:**

Kaside 55
Mısra: 55
Gökyüzü, sema.

Hâksâr-ı dergeh-i kâdr-i büleñdün âsmân
Şermsâr-ı dest-i deryâ feyz-i ihsânun şehâb

21. **âsmânda:-da**

Kaside 56
Mısra: 36
Gökyüzü, sema.

Luţfını a’lâ vü ednâ gördüğün izhâr ider
Âsmânda nakd-ı encüm hâkde genc-i defîn

22. **âsmân:**

Kaside 20
Mısra: 86
Gökyüzü, felek // talih, baht.

Vücûdıyla şeref kesb ide dîvân-hâne-i devlet
Ola ne emr iderse âsmân maḥkûm u fermân-ber

23. **âsmâne:-e**

Kaside 34
Mısra: 31
Gökyüzü, felek // talih, baht.

‘Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse ‘ömrinde
Mücerred bu şerefe âstân-rübân ma’zûrî

âsmân eyler:

1. **âsmân eyler:-r**

Gazel 36
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gökyüzü gibi yapmak.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârın şun’ını gör kim zemîni âsmân eyler

2. **âsmân eyler:-r**

Kaside 19
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Gökyüzü yapmak // göğe çıkartmak.

Zemîni âsmân çarḥı zemîn eyler murâd itse
Kazâ fermân-dih-i re’yine ol deñlü muşahḥardur

âsmân olmuş:

1. **âsmân olmuş:-muş**

Kaside 34
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Gökyüzü olmak.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca ‘aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

2. **âsmân olmuş:-muş**

Kaside 55
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Gökyüzü olmak.

Dîv-i buḥlî hıttâ-i cüduñda olmuş rahm içün
Keff-i destün âsmân u kilik-i zerrinün şihâb

âsmân-ı ‘adl:

1. **âsmân-ı ‘adl:**

Kaside 11
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Adalet göğü.

Aña taḥt âsmân-ı ‘adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taḥt ile dünyâyâ hüküm eyleser erzânî

âsmân-ı ‘azamet:

1. **âsmân-ı ‘azamet:**

Kaside 40
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Büyük, yücelik göğü.

Âsmân-ı ‘azamet âlem-i cüd u himmet
Bahır-ı mevvâc-ı kerem ebr-i güher-pâş-ı himem

âsmân-ı cihân-ı şevket ü şân:

1. **âsmân-ı cihân-ı şevket ü şân:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Haşmet ve yücelik dünyasının göğü.

Âsmân-ı cihân-ı şevket ü şân
Dâmen-i sâye-bân-ı câhidur

âsmân-ı devletün:

1. **âsmân-ı devletün:-ün**

Kaside 14
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Devlet göğü // talih, mutluluk göğü.

Āsmān-ı devletūn hūrşid-i qudsī-pertevi
Bezmgāh-ı ŧevketūn Cemşid-i hūrşid-efseri

āsmān-ı devletūn māhı olsa:

1. āsmān-ı devletūn māhı olsa:

Müseddes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Talih, mutluluk göğünün ayı olmak.

Kemāl u cāh u iqbāl ile olsam 'ālemūn ŧāhı
Çerāğ-ı hānem olsa āsmān-ı devletūn māhı

āsmān-ı dīn ü devletdür:

1. āsmān-ı dīn ü devletdür:-dür

Kaside 55

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Din ve devletin göğü.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o 'ālī-āstān
Maṭla'-ı mihr-i cihān-tāb-ı sa 'ādetdür o bāb

āsmān-ı mülke:

1. āsmān-ı mülke:-e

Kaside 52

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Dünyanın göğü.

Āsmān-ı mülke re'yi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfi nev-bahār-ı bī-hazān

āsmān-ı ŧevket ü ŧān:

1. āsmān-ı ŧevket ü ŧān:

Kaside 36

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Büyüklik ve heybet göğü.

Cihān-ı 'adl ü kerem āsmān-ı ŧevket ü ŧān
Muḥiṭ-i 'ālem-i cūd āftāb-ı evc-i himem

āsmān-ı sifle-ħaşm u ehl-i dost:

1. āsmān-ı sifle-ħaşm u ehl-i dost:

Kaside 55

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dost ehlinin ve alçak düşmanın göğü.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ħaşm u ehl-i dost
'Ālem-ārā āftāb-ı cehl-süz u 'ilm- tāb

āsmān-ı tab'umuñ:

1. āsmān-ı tab'umuñ:-um, -uñ

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şairlik tabiatının göğü.

Şubḥ u ŧāmi fark olunmaz āsmān-ı tab'umuñ
Maşriḳ-ı endişemūn hūrşid ü māhı böyledür

āsmān-pāye:

1. āsmān-pāye:

Kaside 57

Mısra: 37

Yüce rütbeli, rütbesi gök gibi yüce olan.

Āsmān-pāye hüdāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını pāy-endāz

āsmān-püye:

1. āsmān-püye:

Kaside 17

Mısra: 61

Gökyüzünde koşmak.

Āsmān-püye zemīn-gerd-i müselsel-ħarekāt
Bād-pā ŧu'le-i cevvale-i 'ālem-peymā

āsmān-sāye:

1. āsmān-sāye:

Kaside 35

Mısra: 33

*Yüce gölgeli // gölgesi tüm cihani kaplayan,
cihana hükmeden.*

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstür-ı pesendide ḥişāl

āsmān-seyr:

1. āsmān-seyr:

Kaside 3

Mısra: 52

Gökyüzünde dolaşan, gezinen.

Ġayret-i Edhem-i ŧeb pişrev-i Eşheb-i rüz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü ŧeşer-pişānī

āsmān-ŧitāb:

1. āsmān-ŧitāb:

Kaside 28

Mısra: 79

Gökyüzünde koşan // göğe doğru seğirten.

Ol āsmān-ŧitāb ki hengām-ı püyede
Her na'li bir hilāl-i kevākib-feşān olur

āsmānvār:

1. **asmānvārī:-ı**

Kaside 13

Mısra: **44**

Asuman gibi, gökyüzü gibi.

Degül deryā şehāb-ı nev-bahārīdür hevāsından

Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne asmānvārī

‘asker:

1. **‘askerle:-le**

Kaside 10

Mısra: **48**

*Ordunun her kademesinde görevli subay,
astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.*

Hürşīd-i kevākīb-ḥaşem-i rüy-ı zemīn kim

‘Askerle cihānī ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

2. **‘askeri:-i**

Kaside 14

Mısra: **30**

*Ordunun her kademesinde görevli subay,
astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.*

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḥīzīdür anuñ n’ola

Hār u ḥaş gibi öñünce kaçsa kāfir ‘askeri

3. **‘askerinūñ:-i, -nūñ**

Kaside 36

Mısra: **12**

*Ordunun her kademesinde görevli subay,
astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.*

Saña bu kuvvet-i baht ile kimse ḥaşm olamaz

Olursa ‘askerinūñ her birisi bir Rüstem

‘asker çeküp:

1. **‘asker çeküp:-üp**

Kaside 5

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Asker sevk etmek, asker göndermek.

N’ola deryā gibi ‘asker çeküp dünyayı feth itse

Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

‘asker-i hūn-h’ārdur:

1. **‘asker-i hūn-h’ārdur:-dur**

Gazel 34

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Kana susamış, zalim asker.

İki şaf ‘asker-i hūn-h’ārdur güyā ki müjgānı

Girişme aña şaf-pirā vü ser-‘asker nigāhıdır

‘asker-i Tātāra:

1. **‘asker-i Tātāra:-a**

Kaside 4

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Tatar askeri.

Geh bir vezīri şāh-ı ‘Acemden ḥarāc alur

Geh bir vekīli ‘asker-i Tātāra ḥān virür

aşnām:

1. **aşnām:**

Kaside 50

Mısra: **28**

Putlar.

İçse bir cür‘asını berhemem-i şad sāle

Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

āstān:

1. **āstānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: **44**

Eşik.

Ol şehenshāh-ı cihān-perver ki lāyıkdur dise

Ḳible-i şāhān-ı ‘ālem āstānumdur benüm

2. **āstāne:-e**

Kaside 55

Mısra: **5**

Eşik, dergāh.

Bahtımı bir āstāne pāsbān itdi felek

Kim şadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḥ’āb

3. **āstānı:-ı**

Kaside 28

Mısra: **46**

Eşik, huzur.

Maḳşūd-ı kā’ināt u murād-ı cihāniyān

Kim āstānı ḳiblegeh-i ins ü cān olur

4. **āstānında:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: **110**

Eşik, huzur.

İrişürdi güşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek

Medḥūne ger āstānında varup açsam dehān

āstān-ı haremi:

1. **āstān-ı haremi:-i**

Kaside 50

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Huzurunun, makamının eşiği.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāk-ı cihān
Āstān-ı hāremi kıble-i hācāt-ı enām

āstān-rübān:

1. **āstān-rübān:**

Kaside 34

Mısra: 32

Eşik süpürenler.

‘Aceb mi āsmāne ser-fürü itmezse ‘ömründe
Mücerred bu şerefle āstān-rübān ma‘zūrı

āstān-rüb-ı sarāyı:

1. **āstān-rüb-ı sarāyı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Sarayın eşiğini süpüren.

Ben o Hākānī-i ‘ahdüm kim benüm memdūhumuñ
Āstān-rüb-ı sarāyı devlet-i Hākān bulur

āstīn:

1. **āstīn:**

Kaside 56

Mısra: 38

Elbise kolu, yen.

N’ola hem zer hem güher bezl itse desti ‘āleme
Kīse-i deryā vü kändur sā‘idinde āstīn

āstīn-i keremi:

1. **āstīn-i keremi:-ı**

Kaside 50

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Cömertlik yeni // cömertlik.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāk-ı cihān
Āstān-ı hāremi kıble-i hācāt-ı enām

āsüde:

1. **āsüde:**

Gazel 108

Mısra: 2

Rahat, huzurlu.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsüde ammā ne şafādur bu

2. **āsüde:**

Kaside 10

Mısra: 27

Rahat, huzurlu.

Gerdün meger āsüde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nişter eyler

3. **āsüde:**

Kaside 14

Mısra: 65

Rahat, huzurlu.

Ol kadar āsüde ‘ālem sāye-i ‘adlünde kim
Hābgāh eyler ğazāle pehlü-yı şir-i neri

4. **āsüde:**

Kaside 43

Mısra: 77

Rahat, huzurlu.

Ki bir lahza kımaz āsüde kendi hālümte tā kim
Olam bir-iki günlük ‘ömr için taşşil-i zād üzre

5. **āsüde:**

Kaside 55

Mısra: 106

Rahat, huzurlu.

Çetr-i iqbālün ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kā’ināt āsüde tā rüz-ı hisāb

āsüde ola:

1. **āsüde ola:-a**

Kaside 5

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Rahat, huzurlu olmak.

Bula zāt-ı şerifünle serir-i saltanat revnağ
Ola devründe halk āsüde dehr emn ü emān üzre

āsüde oldı:

1. **āsüde oldı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Rahat, huzurlu olmak.

Uyudu fitne cihān oldı yine āsüde
Az kıalmışdı ki baş kıaldura ye‘cüc-ı sitem

āsüde olsa:

1. **āsüde olsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Rahat, huzurlu olmak.

N’ola olsa zamān-ı devletinde ‘ālem āsüde
Bırakdı fitneyi zındān-ı h’āba baht-ı bidārı

āsüde turur:

1. **āsüde turur:-u, -r**

Kaside 48

Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Rahat durmak // sessiz, sakin durmak,
kımıldamamak.

Olur mı bir nefes hāmūş tab‘um
Tırur mı bir zamān āsūde hāmem

āsumān-pāye:

1. **āsumān-pāye:**
Kaside 31
Mısra: **44**
Payesi gök kadar yüksek olan, yüksek rütbeli.

Müşterī-kevkebe düstūr-ı ‘utārid-menşūr
Āsumān-pāye Hūdāvend-i hūmāyūn- elkāb

āsyābāsā:

1. **āsyābāsā:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Su değirmeni gibi.

Akar mizāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N’ola kendim dögersem taşlar ile āsyābāsā

‘āşık:

1. **‘āşık:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Nef‘ī gibi ğamzeñ de saña cān ile ‘āşık
Budur dili hep mahrem-i rāz itmege bā‘iş

2. **‘āşıkum:-um**
Gazel 1
Mısra: **11**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşıkum ammā yine düşizegān-ı fikrime
Cebra‘ilüm Meryem-i endişe mahremdür baña

3. **‘āşıkā:-a**
Gazel 6
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Çün ‘āşıkā rüsvālık elbette muqarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

4. **‘āşıkā:-a**
Gazel 14
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Öyle mi nāzük geçer ol ğamze-i cādū-firīb
‘Āşıkā zahm urduğın idrāk ide anuñ raķīb

5. **‘āşıklar:-lar**
Gazel 16
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Rüz u şeb kūyunda feryād itse ‘āşıklar n’ola
Murğ-i diller düşdi dām-ı turra-ı piçāna hep

6. **‘āşık:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Mecnūn ne bilür kā‘ide-i nāz u niyāzı
‘Āşık mı şanur kendin o meczūb-ı maħabbet

7. **‘āşık:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşık nice ketm idebilir rāzı tırurken
Ol ğamze-i fettān gibi ğammāz-ı maħabbet

8. **‘āşıkā:-a**
Gazel 25
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Ne bütkede ne Ka‘be gerek ‘āşıkā Nef‘ī
Hāk-i der-i meyħāne yiter secdegeh-i mest

9. **‘āşık:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Yār eger ‘āşık ne eylerse muħabbet iktizā
Etmemek olur maħallinde ānı izhār güç

10. **‘āşıkā:-a**
Gazel 29
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Ölmek āsān ‘āşıkā bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri ğastaya tīmār güç

11. **‘āşıkā:-a**
Gazel 31
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Zabt-ı âh eylemedür 'âşıkâ evvel çäre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

12. 'âşık:
Gazel 32
Mısra: 7
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Benim 'âşık ki rüsvâlıkla tutdı şöhretüm şehri
Yazanlar kışsa-i Mecnûni hep yabane yazmışlar

13. 'âşık:
Gazel 36
Mısra: 3
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

N'ola bu demde 'âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

14. 'âşıkunî:-uñ
Gazel 40
Mısra: 5
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Dil-berün bâlâ-bülendi 'âşıkunî üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadır

15. 'âşık:
Gazel 43
Mısra: 3
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Böyle şühâ mübtelâ olmak ne güç 'âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

16. 'âşıkum:-um
Gazel 45
Mısra: 2
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Çekdigüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
'Âşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

17. 'âşık:
Gazel 49
Mısra: 10
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Olsağ n'ola Nef'î gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'âşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

18. 'âşıkız:-ız
Gazel 53
Mısra: 2
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Eşk ile sinedeki şerhayı nemnâk ideriz
'Âşıkız mihr ü maḥabbet yolını pâk ideriz

19. 'âşıkı:-ı
Gazel 58
Mısra: 3
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Qalmazdı rüzgârda bir zinde 'âşıkı
Ger olmayaydı ğamzesi mest-i ḥarâb-ı nâz

20. 'âşık:
Gazel 64
Mısra: 2
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Dil ehlinden dime cân istesem cânâ revân virmez
Seni cânâdan seven 'âşık yâ n'eyler saña cân virmez

21. 'âşık:
Gazel 66
Mısra: 7
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

'Âşık şurâhî gibi ider varını nişâr
Dil-ber güşâde-meşreb olunca piyâleveş

22. 'âşık:
Gazel 68
Mısra: 4
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Qahramân ğamze-i fettânüña meftûn u esîr
Çeşm-i cādü-yı siḥir-sâzına Rüstem 'âşık

23. 'âşık:
Gazel 68
Mısra: 6
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Söyleşür ğamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa ğam-ı 'aşk ile sersem 'âşık

24. 'âşık:
Gazel 68
Mısra: 8
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Iztırâb-ı dil-i bi-tâb anı râḥat qor mı
Ġamze katl eylese ṭurmaz yine epsem 'âşık

25. 'âşık:
Gazel 72
Mısra: 5
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

‘Āşık oldur ki raķıbi ola a ‘lā ednā
Sevdügin ya ‘nī seve yerde beşer gökde melek

26. ‘āşık:
Gazel 73
Mısra: 8
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Nice biñ hānmāni bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhiyla bir ‘āşık da ber-bād itdügin görsek

27. ‘āşık:
Gazel 75
Mısra: 3
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Seni ağıyar ile gören ‘āşık
Nice şabr eylesün cefaña sentüñ

28. ‘āşık:-a
Gazel 91
Mısra: 7
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

‘Āşıkım ‘āşıkā şürıdelik a ‘lā yaraşur
Pek denā ‘et görünür şıķlet-i ‘arı çekemem

29. ‘āşık:-a
Gazel 99
Mısra: 1
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

‘Āşıkā ta ‘n itmek olmaz mübtelādür n’eylesün
Ādeme mihr ü maħabbet bir belādür n’eylesün

30. ‘āşıkūñ:-uñ
Gazel 99
Mısra: 3
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Göñli dil-berden kesilmezse ‘aceb mi ‘āşıkūñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādür n’eylesün

31. ‘āşık:
Gazel 123
Mısra: 2
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
‘Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

32. ‘āşık:
Gazel 123
Mısra: 8
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Ne eşk-i dıde lāzım olur dil-bere ne āh
‘Āşık taħammül eylemeyince cefāsına

33. ‘āşık:-a
Gazel 123
Mısra: 5
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Ne tercümān-ı ğamze gerek ‘āşıkā ne nāz
Dil-ber muķayyed olmayıcaķ müdde ‘āsına

34. ‘āşık:
Gazel 132
Mısra: 5
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

‘Āşık odur ki şu ‘le-i dāğıyla hoş geçe
Ġam ‘āleminde bir ola gıceyle gündüzi

35. ‘āşık:
Kaside 22
Mısra: 44
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Zamānında añılmaz oldu nāmı düzd ü ‘ayyāruñ
Meger yād ide ‘āşık ğamze-i ğammāz u řannāzı

36. ‘āşık:-a
Kaside 22
Mısra: 69
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

İder hem ‘āşıkā bir yüzden istiĝnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aşlā şıve vü nāzı

37. ‘āşıkūñ:-uñ
Kaside 22
Mısra: 72
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vār ise zırā ‘āşıkūñ bir maħrem-i rāzı

38. ‘āşık:-a
Mesnevi 1
Mısra: 10
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Bu ħařt-ı dil-āşüb ile bir nāme-i merĝüb
Dil-dārdan olaydı eger ‘āşıkā mektüb

39. ‘āşık:
Terkib-bend 1
Mısra: 45
*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

40. 'âşık:

Terkib-bend 1

Mısra: 55

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Bir yere cem' olsa 'âşık şem' ile maḥbûb ile
Hiç o bezm-i ḥâşa senden özge maḥrem bulmadım

41. 'âşıklara:-lar, -a

Tesdis 1

Mısra: 19

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Gehî 'âşıklara mihr ü vefâdan baḥş idüp cânâ
Müsellemdir baña âyin-i ḥübî derseñ iḥyânâ

42. 'âşık:

Gazel 4

Mısra: 1

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka ḥaḫ bu hem peymâne hem
şahbâ

43. 'âşık:

Gazel 5

Mısra: 3

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Çin-i ebrüya taḥammül idemezken 'âşık
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kâkül ne belâ

44. 'âşık:-a

Gazel 5

Mısra: 9

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

'Âşıkâ nâlesi eglence yiter ey Nefî
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belâ

45. 'âşık:-a

Gazel 10

Mısra: 1

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Göz ucıyla 'âşıkâ geh luḫ ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer kımaz ol ḡamze-i ḥâzır-cevâb

46. 'âşıkûñ:-uñ

Gazel 12

Mısra: 3

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Jeng-i ḡamdan pâk ider mir'ât-ı kalbin 'âşıkûñ
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

47. 'âşıkuz:-uz

Gazel 16

Mısra: 4

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Bir nigeḫle bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Âşıkuz ol güft ü ḡy-yı dide-i fettâna hep

48. 'âşıkûñ:-uñ

Gazel 23

Mısra: 7

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Gönlünde yer eylerse n'ola 'âşıkûñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-râz-ı maḥabbet

49. 'âşıklarız:-lar, -ız

Gazel 52

Mısra: 9

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Biz reh-i 'aşk içre terk-i ser kılan 'âşıklarız
Çıkmasa Ferhâdveş başa 'aceb mi kârimuz

50. 'âşık:

Gazel 63

Mısra: 11

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Bileli kendümi ben göñlümi 'âşık buldum
Bâr-ı ḡayrı ten-i bî-tâb ü tüvânım çekemez

51. 'âşık:

Gazel 68

Mısra: 10

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Zevḫ-i vuşlat da ḫaḫîkatde bilinmez el-ḫaḫ
Cân fedâ itmeyicek yâre muḫaddem 'âşık

52. 'âşık:

Gazel 68

Mısra: 12

*Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.*

Güft ü ḡy-yı nigeḫüñ dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger ḡamzeye maḥrem 'âşık

53. 'âşıkım:-ım

Gazel 91

Mısra: 7
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşıkım ‘āşika şūrīdelik a ‘lā yaraşur
Pek denā’et görünür şıket-i ‘arı çekemem

54. ‘āşika:-a
Gazel 93
Mısra: 2
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Ağyāre nigāh itmedigin nāz şanurdım
Çok luft imiş ol ‘āşika ben az şanurdım

55. ‘āşık:
Kaside 13
Mısra: 24
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Neşāt-engīz ü gam-fersādur ol deñlü temāşası
Ki yād itmez gören ‘āşık gam-ı cāngāh-ı dil-dārı

56. ‘āşıkını:-ı, -n, -ı
Gazel 76
Mısra: 5
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Bağlamaz seg yerine ‘āşıkını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

57. ‘āşığı:-ı
Gazel 82
Mısra: 1
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşıkı Hızır olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

58. ‘āşık:
Gazel 84
Mısra: 5
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Çoyup der-i cānānı yabanda gezen ‘āşık
Mecnūn ise de ‘aşka bigāne midür bilmem

59. ‘āşika:-a
Gazel 92
Mısra: 3
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşika āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esir-i bādeyim

60. ‘āşıkların:-lar, -ı, -n
Gazel 98
Mısra: 5
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ‘āşıkların
Ġamzesi bilmez günāh-ı kaṭl-i merdüm n’eydügin

61. ‘āşık:
Gazel 106
Mısra: 5
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Ġamzeden derdini pinhān tutmasa ‘āşık n’ola
Ol kadar mahrem bulunmaz keşf-i rāza n’eylesün

62. ‘āşıkun:-un
Gazel 110
Mısra: 3
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşıkun gönlüne bak mir’āta bakmaksa garaz
Yokdur ey meh ol şafā ma’zür ṭut āyinede

63. ‘āşıkız:-ız
Gazel 111
Mısra: 1
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Derdimiz çok ‘āşıkız saña giriftāriz hele
N’ola timār itmeseñ derdüñle bimarız hele

64. ‘āşıklarınun:-ları, -nun
Gazel 113
Mısra: 7
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

‘Āşıklarınun bilse ‘ayār-ı zer-i rüyın
Ġārā-yı dil-i saht-ı nihādı mihekk olsa

65. ‘āşığı:-ı
Gazel 117
Mısra: 7
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Kendü hāline kosa ‘āşığı ol Ġamze-i şūḥ
Zülfı eglence yeterdi dil-i āvāresine

66. ‘āşıkunun:-ı, -nun
Gazel 117
Mısra: 4
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven,
tutkun.

Olmaz ol Ġamze-i cādü gibi dil-cü āfet
Zahm ile merhem urur ‘āşıkunun yāresine

67. 'āşık:

Gazel 122

Mısra: 7

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

'Āşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çäre gör
Sen gerek yaş dök gerek hūn-āb gelsün çeşmüñe

68. 'āşık:-a

Gazel 140

Mısra: 7

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

'Āşıkā bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ħaşal
Köhne mey 'aşk-ı İlähi hem-dem-i dirinesi

69. 'āşıkım:-ı, -n

Kaside 8

Mısra: 27

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'āşıkım
Küşte-i şemşir-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

70. 'āşıkım:-im

Kaside 12

Mısra: 33

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Nāz-perver 'āşıkım ser-mest olursam ğam degül
Ĝamze-i hūn-riz-i sākī pāsbānumdur benüm

71. 'āşıkım:-im

Kaside 12

Mısra: 65

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

'Āşıkım şüridelik ārām-ı cānumdur benüm
Ĝamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

72. 'āşıkları:-lar, -ı

Kaside 15

Mısra: 25

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Mey 'ākılı irşād ider 'āşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde kıymaz gerd-i ğam

73. 'āşıklarūñ:-lar, -uñ

Kaside 15

Mısra: 6

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gül devri 'ayş eyyāmıdır zevk u şafā hengāmıdır
'Āşıklarūñ bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

74. 'āşık:-a

Kaside 26

Mısra: 11

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

'Āşıkā sencileyin yār olmaz

Olsa yārān ile pür heft-iķlīm

75. 'āşıkūñ:-uñ

Kaside 28

Mısra: 14

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bu nāz u bu nigāh-ı teĝāfūl ki sende var
Hızr olsa 'āşıkūñ sebeb-i terk-i cān olur

76. 'āşık:

Kaside 45

Mısra: 71

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Meger ki cezb ide 'āşık nigāh-ı ħasret ile
Ĥadeng-i tirkeş-i nāz u teĝāfūl-i yārı

77. 'āşık:

Kaside 47

Mısra: 72

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gönül āşıfte yār ālüfte çeşm-i baht ise ħufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur

78. 'āşık:

Kaside 49

Mısra: 70

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Añılmaz oldı nāmı devr-i 'adlūñde sitemkārūñ
Meger yād ide 'āşık ğamze-i merdüm-küş-i yārı

79. 'āşıklarūñ:-lar, -uñ

Kaside 49

Mısra: 86

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Şabā çevgān idince turra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp 'āşıklarūñ bir yere top oldı dil-i zārı

80. 'āşık:-a

Kaside 55

Mısra: 79

Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göz uciyla 'āşıkā geh luţf ider ğāhī 'itāb
Bir su 'āle yer kıymaz ol ğamze-i ħāzır-cevāb

‘âşık ider:

1. ‘âşık ider:-er

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık etmek, meftun etmek, gönül çekmek.

Gördüğün ‘âşık ider bir büt-i ra ‘nâsın sen
‘Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

2. ‘âşık ider:-er

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşık etmek, meftun etmek, gönül çekmek.

‘Âşık ider miydi hiç sencileyin ‘ârîfi
Bilmese Nef’î o şüh şîve-i âdâb-ı nâz

‘âşık (ol):

1. ‘âşık (ol):

Gazel 68

Mısra: 14

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef’î gibi hem şâ’ir ola hem ‘âşık

‘âşık ol:

1. ‘âşık ol:

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

‘Âşık ol ammâ ‘alâyıktan berî it gönülünü
Ne ham-ı gîsüya meftûn ne esîr-i ğabğab ol

‘âşık olan:

1. ‘âşık olan:-an

Kaside 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Her ‘âşık olan ‘aşkı bu vâdiye düşürmez
Bu meslek-i ‘aşk-ı dil-i erbâb-ı Hüdâdur

‘âşık olduk:

1. ‘âşık olduk:-duk

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

‘Âşık olduk dâm-ı zülf-i yâre düşdi gönülümüz

‘Akla uyduk bir ğarib âvâre düşdi gönülümüz

‘âşık olmakdur:

1. ‘âşık olmakdur:-mağ, -dur

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

‘Âşık olmakdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönülümüz

‘âşık olmasun:

1. ‘âşık olmasun:-ma, -sun

Gazel 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Görse hüsniñ olur elbette her âdem ‘âşık
Nice olmasun o meh-pâreye ‘âlem ‘âşık

‘âşık olunca:

1. ‘âşık olunca:-unca

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Cem’iyyet-i hâtır mı kalur ‘âşık olunca
İllâ ğam-ı gîsü-yı perîşân ne belâdur

‘âşık olur:

1. ‘âşık olur:-u, -r

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Görse hüsniñ olur elbette her âdem ‘âşık
Nice olmasun o meh-pâreye ‘âlem ‘âşık

‘âşık olurdu:

1. ‘âşık olurdu:-u, -r, -dı

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Belki Yüsf da seni görse olurdu 'âşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsin sen

'âşık olursañ:

1. 'âşık olursañ: -u, -r, -sa, -ñ

Gazel 19

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Nef î gibi küstâh ol eger 'âşık olursañ
Zîrâ iremez vuşlata maħcüb-ı maħabbet

'âşıkâne:

1. 'âşıkâne:

Kaside 22

Mısra: 63

İçinde aşk ifadesi bulunan, konusu aşk olan // âşıkçasına, âşığa yakışacak şekilde.

Bu güne 'âşıkâne bir gâzel taksim ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzı

2. 'âşıkâne:

Kaside 52

Mısra: 92

İçinde aşk ifadesi bulunan, konusu aşk olan // âşıkçasına, âşığa yakışacak şekilde.

Hâtıra eşnâ-yı evşâfuñda feyz-i şevk ile
Lâyih oldu 'âşıkâne bir gâzel de nâgehân

'âşık-ı âzâdevüz:

1. 'âşık-ı âzâdevüz: -y, -üz

Kaside 15

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Hür, kayıtsız, başına buyruk âşık.

Biz 'âşık-ı âzâdevüz ammâ esîr-i bâdevüz
Âlüfteyüz dil-dâdevüz bizden dirîg itme kerem

'âşık-ı bî-çârenüñ:

1. 'âşık-ı bî-çârenüñ: -nüñ

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Âh ile derdi bilinmez 'âşık-ı bî-çârenüñ
Çâk çâk ide meger âhî dil-i şad-pâresin

'âşık-ı bî-çâresin:

1. 'âşık-ı bî-çâresin: -si, -n

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller 'âşık-ı bî-çâresin

'âşık-ı bî-çâresine:

1. 'âşık-ı bî-çâresine: -si, -n, -e

Gazel 117

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Ġamze şundukça elin kâbzâ-i gaddâresine
Acır ağıyar daħî 'âşık-ı bî-çâresine

'âşık-ı bî-çâreve:

1. 'âşık-ı bî-çâreve: -y, -e

Kaside 22

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Belâ-ender-belâdur 'âşık-ı bî-çâreve güyâ
O hünî gamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzı

'âşık-ı bî-dillere:

1. 'âşık-ı bî-dillere: -ler, -e

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlünü kaptırmış âşık.

Dil-nişîndür gamze ammâ dil-rübâdur tırrası
'Âşık-ı bî-dillere türfe belâdur tırrası

'âşık-ı bîkr-i havâl-i medhüñdür:

1. 'âşık-ı bîkr-i havâl-i medhüñdür: -ü, -ñ, -dür

Kaside 21

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

(Padişahın) övgüsünün taze hayalinin âşığı (daha önce hayal edilmemiş, söylenmemiş övgünün âşığı).

Kadîmi 'âşık-ı bîkr-i havâl-i medhüñdür
Şenâña başlamayınca kalur mı ârâmı

‘âşık-ı bîmârî:

1. ‘âşık-ı bîmârî:-
Terkib-bend 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Hasta âşık.

Öldürür renc-i humâruñ dirgürür feyzüñ yine
‘Âşık-ı bîmârî bir demde garâbet bundadır

‘âşık-ı bî-tâb:

1. ‘âşık-ı bî-tâb:
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güçsüz, kuvvetsiz, zavallı, biçare âşık.

Âh itmemeğe çâre mi var ‘âşık-ı bî-tâb
Habs-i nefes ü çâk-ı girîbân ne belâdur

‘âşık-ı dil-âvâresin:

1. ‘âşık-ı dil-âvâresin:-sî, -n
Gazel 96
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Perişan gönüllü âşık.

Zülfine bend itmesün yâ n’eylesün Mecnûn gibi
Zabta kâdir olmayan ‘âşık-ı dil-âvâresin

‘âşık-ı dil-dâde-i ‘aşkız:

1. ‘âşık-ı dil-dâde-i ‘aşkız:-iz
Gazel 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşka gönül vermiş âşık.

Erbâb-ı gamız ‘âşık-ı dil-dâde-i ‘aşkız
Öldürse bizi gam yine âmâde-i ‘aşkız

‘âşık-ı dil-hastelere:

1. ‘âşık-ı dil-hastelere:-ler, -e
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasta gönüllü âşık // dertli, üzüntülü âşık.

Cân virür ‘âşık-ı dil-hastelere gerçi lebi
Ne gönüllü alur ammâ göz ucıyla nighi

‘âşık-ı dîvânenüñ:

1. ‘âşık-ı dîvânenüñ:-nüñ
Gazel 37

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çılgın âşık.

Âhına incinme gâhî ‘âşık-ı dîvânenüñ
N’eylesün bî-çâre gördükce seni bî-tâb olur

‘âşık-ı dîvâneyim:

1. ‘âşık-ı dîvâneyim:-y, -im
Gazel 67
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çılgın âşık.

Fikr-i zerd-i ‘arız ile gönülüm ârâm eylemez
‘Âşık-ı dîvâneyim tutmaz beni bend ile bâğ

‘âşık-ı dîvâneyiz:

1. ‘âşık-ı dîvâneyiz:-y, -iz
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çılgın âşık.

Bâde gam virür bize biz ‘âşık-ı dîvâneyiz
Gelmeden bu bezme câm-ı ‘aşk ile mestâneyiz

‘âşık-ı efsürde-dil:

1. ‘âşık-ı efsürde-dil:
Terkib-bend 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Duygusuz, hissiz âşık.

Cür‘âna virmezdi cân her ‘âşık-ı efsürde-dil
Olmasañ tâb-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng

‘âşık-ı giryân u ser-gerdâna:

1. ‘âşık-ı giryân u ser-gerdâna:-a
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başı dönen ve ağlayan âşık.

‘Âşık-ı giryân u ser-gerdâna şor bilmez hâkîm
Hikmet-i devrân-ı çarh u seyr-i encüm n’eydügin

‘âşık-ı hâtır-şikest:

1. ‘âşık-ı hâtır-şikest:
Gazel 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü kırılmış âşık.

Ḍarb-ı seng-i hicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaşluñdan umarlar ‘āşık-ı hātır-şikest

‘āşık-ı hayrān:

1. **‘āşık-ı hayrān:**

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayran kalmış, tutkun âşık.

Ġamze maḥmūr u girişme sākī vü müjgān mest
Olsa gördükce ‘aceb mi ‘āşık-ı hayrān mest

‘āşık-ı hercāyī vü dil-āşüfte:

1. **‘āşık-ı hercāyī vü dil-āşüfte:**

Rübai 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hercayı (kararsız, vefasız) ve perişan gönüllü
âşık.*

Ben ‘āşık-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem ālüfte

‘āşık-ı hercāyīvim:

1. **‘āşık-ı hercāyīvim:-y, -im**

Kaside 1

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Her sevgiliye kapılan çapkın âşık.

Rind-i huşyārım ḥarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
‘Āşık-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdır sözüm

‘āşık-ı ser-bāza:

1. **‘āşık-ı ser-bāza:-a**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Korkusuz, cesur, yiğit âşık.

Vāsıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide ‘āşık-ı ser-bāza dest

‘āşık-ı ser-bāz-ı maḥabbet:

1. **‘āşık-ı ser-bāz-ı maḥabbet:**

Gazel 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevginin yiğit âşığı.

Ammā yine ġamzeyle müdürā nice mümkün
Tā olmayacak ‘āşık-ı ser-bāz-ı maḥabbet

‘āşık-ı ser-mest-i ġazel-h’ān:

1. **‘āşık-ı ser-mest-i ġazel-h’ān:**

Kaside 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gazel okuyan sarhoş âşık.

Bülbüli ‘āşık-ı ser-mest-i ġazel-h’ān gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra’nā gibi pür-çin-i cebin

‘āşık-ı şürīde:

1. **‘āşık-ı şürīde:**

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Divane âşık.

Benim ol ‘āşık-ı şürīde kim Cibril rakş eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

‘āşık-ı üftādevim:

1. **‘āşık-ı üftādevim:-y, -im**

Gazel 92

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Düşkün, biçare âşık.

Sevdüğüm bir āfet-i cān-ı cihāndür n’eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ‘āşık-ı üftādevim

‘āşık-ı vek-reng:

1. **‘āşık-ı yek-reng:**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sadık âşık.

‘Āşık-ı yek-reng ü rindān-ı ġüşāde-meşrebiz
Bezm-i ḥāş-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

‘āşık-ı zāra:

1. **‘āşık-ı zāra:-a**

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

İçürmez ḥançerin cān almayınca ‘āşık-ı zāra
Bir içim şuyı ol mäh ḥastasına rāyegān virmez

2. **‘āşık-ı zāra:-a**

Kaside 9

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Dil-bersüz olan bezm-i meyün ‘āşık-ı zāra
Her sāğarı bir dīde-i ḥün-ābe-çekāndür

‘âşık-ı zâre:

1. ‘âşık-ı zâre:-e

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Vefâñı muṭlaḳ âgyâra münâsibdir dimez kimse

Velî cevri ü cefâñı ‘âşık-ı zâre maḥal dirler

‘âşık-ı zârî:

1. ‘âşık-ı zârî:-ı

Kaside 45

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ârâsın

Dem-i firâḳda añlardı ‘âşık-ı zârî

âşikâre:

1. âşikâre:

Kaside 4

Mısra: 29

Açıkça, alenen, herkesin içinde.

Her zulmüne taḥammül ider âşikâre dil

Ammâ bu cevri câna ‘azâb-ı nihân virür

âşinâ:

1. âşinâ:

Gazel 61

Mısra: 10

Bildik, tanıdık.

Rind-i ‘aşkız ḥâşılı Nef’i-i bî-pervâ gibi

Âşinâyâ âşinâ bigâneye biganeyiz

2. âşinâyâ:-y, -a

Gazel 61

Mısra: 10

Bildik, tanıdık.

Rind-i ‘aşkız ḥâşılı Nef’i-i bî-pervâ gibi

Âşinâyâ âşinâ bigâneye biganeyiz

3. âşinâ:

Kaside 29

Mısra: 104

Bildik, tanıdık.

Ne himmet eyleyeyim ‘ahdüm üzre medḥûne gör

Ne âşinâ ḳala reşḳ itmedük cihânda ne yâd

âşinâlık:

1. âşinâlık:

Kaside 48

Mısra: 87

Tanışıklık // dostluk ve yakınlık.

Ola tā kim cihânda âşinâlık

İki şâhib-vefâ beyninde muḥkem

âşiyân:

1. âşiyânımdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 72

Kuş yuvası, yuva.

Bülbül-i gülzâr-ı ‘aşkım sîne-i pür-dâğ ile

Nev-şüküfte gonca-i dil âşiyânımdur benüm

2. âşiyâındur:-ı, -dur

Müfret 3

Mısra: 2

Kuş yuvası, yuva.

Ruḥ-ı rengîni kim yârûñ leṭâfet gülsitândur

Zenaḥdân şanma ol gülşende bülbül âşiyâındur

‘aşk:

1. ‘aşk:

Gazel 63

Mısra: 1

Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Rüstem-i ehl-i dilim ‘aşk kemânım çekemez

Pâdişâh-ı suḥanım fitne nişânım çekemez

2. ‘aşk:

Gazel 1

Mısra: 3

Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

‘Aşk ile gâhî ḥarâbâta düşürsem gönlümi

Bâzgüne tâc-ı Edhem sâğar-ı Cemdür baña

3. ‘aşk:

Gazel 29

Mısra: 3

Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

‘Aşk mühlik yâr gâfil mübtelâlar n’eylesün

Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

4. ‘aşk:

Gazel 29

Mısra: 5

Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Gerçi 'aşk izhârı bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde'â-fehm olıcağ inkâr güc

5. 'aşkı:-ı

Gazel 37

Mısra: 5

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

'Aşk olmaz yine hâlî hîç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

6. 'aşk:

Gazel 53

Mısra: 3

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

Kendimüzden ne kadar bî-ğaber itse bizi 'aşk
Ol kadar zevk-i gam-ı firqatı idrâk ideriz

7. 'aşk:

Gazel 54

Mısra: 4

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

Cevrûñ çekerek zevk-i gam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-tâkat u hüşuz

8. 'aşka:-a

Gazel 84

Mısra: 6

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

Koyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

9. 'aşk:

Gazel 119

Mısra: 5

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tâb
Yağ-pâre olur ahker-i süzân elimüzde

10. 'aşkı:-ı

Kaside 33

Mısra: 7

*Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme,
alaka.*

Her 'âşık olan 'aşkı bu vâdiye düşürmez
Bu meslek-i 'aşk-ı dil-i erbâb-ı Hüdâdur

11. 'aşka:-a

Gazel 6

Mısra: 14

Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Nef'î dil-i şeydâya bir pâre tesellî vir
Lâyık mı degül 'aşka dîvâne degül mi yâ

12. 'aşk:

Gazel 83

Mısra: 7

Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

'Aşk âfet-i 'aql oldı 'aceb turfa belâdur
Hem silsile-i zülf-i dü-tâyı çekemez dil

13. 'aşk:

Gazel 92

Mısra: 2

Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Ğamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

14. 'aşkuñla:-uñ, -la

Gazel 111

Mısra: 6

Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

N'ola gitdiyse karar u 'aql u şabr u fikrimüz
Ğam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâçârız hele

15. 'aşkı:-ı

Kaside 33

Mısra: 24

Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Almışdur olan 'aqlımız bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hüş-rübâdur

16. 'aşkıyla:-ı, -y, -la

Gazel 84

Mısra: 7

Sevgi, muhabbet.

'Aşkıyla giriftârın âvâre iden âfet
Leylâ ise de hüşni efsâne midür bilmem

17. 'aşkı:-ı

Gazel 106

Mısra: 10

Sevgi, muhabbet.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi tâze n'eylesün

'aşk ehline:

1. 'aşk ehline:-n, -e

Kaside 33

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Âşıklar.

'Aşk ehline tâ nüşha-i hatt-ı ruğ-ı dil-ber
Mektüb-ı huçeste rağam-ı mihr ü vefâdur

'aşk olsun:

1. 'aşk olsun:

Kaside 43

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz.

'Aceb hüsn-i tedârik eyledi bi'llâh 'aşk olsun
Felâfün olsa ger olmazdı bu güne reşâd üzre

2. 'aşk olsun:

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz.

Bir güft ü gûda yüz nıgeh-i çeşm-i yâr ile
'Aşk olsun ol mu 'âmelenüñ âşnâsına

aşkar:

1. âşkâr:

Gazel 40

Mısra: 3

Belli, açık, meydanda.

Bu da bir gündür kıyâmetden nişânı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'alem-ârâ bundadır

2. Aşkara:-a

Kaside 18

Mısra: 13

Al renkli at // Behram'ın Aşkar isimli atı.

Dil-ârâmı koyup Behrâm olurdu Aşkara mâ'il
Eger mâlik olaydı böyle reftâr-ı dil-ârâya

3. Aşkârı:-ı

Kaside 39

Mısra: 57

Al renkli at // Behram'ın Aşkar isimli atı.

Kendi Rüstem şanasın Aşkârı 'Ankâ-perdür
Zîr-i rânında o şarşar-tek-i seyyâre- mesîr

Aşkar-ı Behrâmda:

1. Aşkar-ı Behrâmda:-da

Kaside 17

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Behram'ın Aşkar isimli atı.

Olsa bu cilve bu nâz Aşkar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ârâm aña

'aşk-ı bıkır-i fikrümle:

1. 'aşk-ı bıkır-i fikrümle:-ü, -m, -le

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşüncelerin verdiği coşku, heyecan, aşk.

Oldı 'aşk-ı bıkır-i fikrümle bir abdâl âftâb
Zülf-i zühre târ u püd-ı hırka-i peşminesi

aşk-ı Hüsâmeddîn:

1. aşk-ı Hüsâmeddîn:

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hüsameddîn Çelebi'nin aşkı (Mevlana Celaleddin-i Rumî'nin, Mebnevî'yi yazmasına vesile olan müridi ve halifesi).

Hüsrev-i endîşe kim aşk-ı Hüsâmeddîn ile
Oldı tığ-ı bātınî dünyâya bürhân-ı kavî

'aşk-ı İllâhî:

1. 'aşk-ı İllâhî:

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İlahi aşk.

'Âşıka bir tâze dil-ber de gerekdür mâ-şaşal
Köhne mey 'aşk-ı İllâhî hem-dem-i dirînesi

'aşk-ı mecâzî:

1. 'aşk-ı mecâzî:

Kaside 33

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mecazi aşk, dünyevi aşk.

Zühhâda vebâl ise eger 'aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebeb-i naşş-ı riyâdur

'aşkına:

1. 'aşkına:

Gazel 134

Mısra: 7

... uğruna, yoluna, hürmetine.

Nüş iderler cām-ı nâzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bâde-peymâlar gibi

'aşkına düşdükce:

1. 'aşkına düşdükce:-dükce

Kaside 21

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şeyi) hatırlayarak huruşa gelmek, coşmak.

Çekerci 'aşkına düşdüke hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı ma'rekede Kahramān ile cāmı

āšnā:

1. **āšnādur:-dur**
Gazel 14
Mısra: **10**
Aşına, bildik, tanıdık.

Yār u bigāne müselleme tutsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimüñ hep āšnādur lafzı ma'nası ğarīb

2. **āšnādur:-dur**
Gazel 99
Mısra: **4**
Aşına, bildik, tanıdık.

Göñli dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'āşıkuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āšnādur n'eylesün

3. **āšnāña:-ñ, -a**
Gazel 75
Mısra: **8**
Bildik, tanıdık kimse // âşık.

Çekdi bigāneler kenāra seni
Firkat el virdi āšnāña senüñ

4. **āšnāsına:-sı, -n, -a**
Gazel 123
Mısra: **4**
Yüzücü.

Bir güft ü gūda yüz nıgeh-i çeşm-i yār ile
'Aşk olsun ol mu 'āmelenüñ āšnāsına

āšnā çıkdım:

1. **āšnā çıkdım:-dı, -m**
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Tanıdık çıkmak, önceden birbirlerini tanımış
olmak, tanış olmak.*

Āšnā çıkdım ise çeşmüne kāfir degülem
Sitem-i ğamze-i nezzāre-şümārı çekemem

āşüb:

1. **āşüba:-a**
Kaside 25
Mısra: **74**
Karışıklık, kargaşalık.

Biri bu iblis-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşüba tertīb-i mevādd

āşüb-ı cāndur:

1. **āşüb-ı cāndur:-dur**
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can afeti.

Ġamzesi āşüb-ı cāndur tırrası dām-ı belā
Fıtnedür ser-tā-kağem ol dil-sitānı bilmiş ol

āşüb-ı cihān olsa:

1. **āşüb-ı cihān olsa:-sa**
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı birbirine katmak, karıştırmak.

Hışm ile çeker ğamzesi peymāne-i nāzı
Āşüb-ı cihān olsa n'ola her nıgeh-i mest

āşüb-ı dil:

1. **āşüb-ı dil:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, gönül karıştırıcı.

Zülfüñ āşüb-ı dil ü ğamzelerüñ āfet-i cān
'Āleme tırfā belā özge temāşāsın sen

2. **āşüb-ı dil:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, gönül karıştırıcı // mey.

Meydür mihekk-i 'āşıkān āşüb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pır-i muġān pırāye-i bezm-i şanem

āşüb-ı dil ü cān olıcağ:

1. **āşüb-ı dil ü cān olıcağ:-ıcağ**
Gazel 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
*Can ve gönül kargaşasına sebep olmak, canı ve
gönlü karıştırmak.*

Āşüb-ı dil ü cān olıcağ ğamze-i sākī
Mestāne ne işlerse şorulmaz güneh-i mest

āşüb-ı dīndür:

1. **āşüb-ı dīndür:-dür**
Gazel 137

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Din karıştırıcı, dini yağma eden, dine zarar veren.

Olmasun kâfir de böyle dil-rübāya mübtelâ
Âfet-i cândur gamı âşüb-ı dîndür gamzesi

âşüb-ı dünyâdur:

1. âşüb-ı dünyâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Dünya fitnesi, dünyayı karıştıran.

Nigâhı âfet-i dîn gamzesi âşüb-ı dünyâdur
Bu güne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

âşüb-ı hırâmıyla:

1. âşüb-ı hırâmıyla:-ı, -y, -la

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Salına salına yürüyüşün çıkardığı kargaşa.

İmdâd-ı nigâh ile cihân-gîrî-i fitne
Âşüb-ı hırâmıyla mübâhât-ı kıyâmet

âşüb-ı Rüm u Zengbâr:

1. âşüb-ı Rüm u Zengbâr:

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Rum ve Zengbar ülkelerinin afeti (siyahilerin ve beyazların memleketlerini bozgunluğa uğratan).

Ablağ-süvâr-ı rüzgâr âşüb-ı Rüm u Zengbâr
Leşker-şikâr-ı kâmkâr Behrâm-ı Âfrîdün-'alem

âşüb-ı rüstehez- i kıyâmet:

1. âşüb-ı rüstehez- i kıyâmet:

Kaside 28

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Kıyâmet ve mahşer kargaşalığı.

Şarşılduğınca zelzele-i hamleden zemîn
Âşüb-ı rüstehez- i kıyâmet 'ayân olur

âşüfte:

1. âşüfteler:-ler

Kaside 33

Mısra: 31

Meftun, tutkun, divane.

Gerçi ser-i küyundaki âşüfteler ekşer
Dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur

2. âşüfte:

Kaside 47

Mısra: 71

Meftun, tutkun, divane.

Gönül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
'Aceb 'aşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

3. âşüfte:

Müseddes 1

Mısra: 7

Meftun, tutkun, divane.

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çâre n'eyleyim bilmem

4. âşüftedür:-dür

Gazel 43

Mısra: 2

Karışık, dağmık, perişan.

Nâz iderse gamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülf-i bir âşüftedür kim rüzgâra nâz ider

5. âşüfte:

Gazel 83

Mısra: 3

Karışık, dağmık, perişan.

Teh-cür'a-i hasret yeter âşüfte dimâğum
Peymâne-i leb-rîz-i vefâyı çekemez dil

6. âşüfte:

Gazel 100

Mısra: 4

Perişan, dağılmış.

Mâ'iliz gamzesine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perişanından

7. âşüfte:

Gazel 60

Mısra: 1

Meftun, tutkun, divane.

Âşüfte esîrân-ı ham-ı zülf-i dü-tâyız
Dîvâne degül silsile-cünbân-ı belâyız

âşüfte- dil:

1. âşüfte- dil:

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlü perişan olan, perişan gönüllü.

Tîg-ı ser-tîz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol hançer-i bürrâna hep

āşüfte olur:

1. **āşüfte olur:**-u, -r
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Meftun olmak, aklı başından gitmek.

Ben ölürsem yine āşüfte olur halk-ı cihān
Hüsn-i ta'bir-i zebān-ı çemen-i hākümden

āşüfte-i ser-der-hevādur:

1. **āşüfte-i ser-der-hevādur:**-dur
Gazel 99
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.

N'ola ta'yin itse zabt-ı mülk-i hüsn-i gamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

2. **āşüfte-i ser-der-hevādur:**-dur
Gazel 138
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.

Ġamze-i 'ayyāra ğālibdür gönül şayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur tırrası

āşüfte-nümā:

1. **āşüfte-nümāyız:**-y, -iz
Gazel 60
Mısra: 4
Åşüfte gibi perişan, karmakarışık.

Bilmem ne füsün eyledi ol tırra-i cādū
Kim böyle serāsime vü āşüfte-nümāyız

āşvān:

1. **āşvān:**
Kaside 5
Mısra: 28
Kuş yuvası, kafes.

Döner bir hāfız-ı mahfil-nişin-i nağme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşvān üzre

2. **āşvānında:**-nı, -da
Kaside 8

Mısra: 50
Kuş yuvası.

'Adli bir ğāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşvānında gelür mihmān bulur

3. **āşvān:**
Gazel 111
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kuş yuvası.

Ķaysa başdan ser-ber olmuş rāh-ı ğamda āşvān
Terk-i ser kılduk o yolda biz sebük-bārız hele

āşvān evlemezdi:

1. **āşvān evlemezdi:**-mez, -di
Kaside 52
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Yuva yapmak.

Olmasa Mecnūn-ı 'aşkı ol mehūn ger āsmān
Nesr-i tār'ir evlemezdi başı üzre āşvān

āşvān eyler:

1. **āşvān eyler:**-r
Gazel 36
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yuva yapmak.

Niçün şāh-ı nihāl-i gülde bülbül āşvān eyler
Bu günler hōd mahabbet ehli terk-i hānmān eyler

āşvān tutmada:

1. **āşvān tutmada:**-mada
Kaside 57
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Yuva edinmek.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Åşvān tutmada şāhin ü kebüter enbāz

āşvān-ı bülbüle:

1. **āşvān-ı bülbüle:**-e
Gazel 143
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bülbülün yuvası // āşıġın gönli.

'Aceb mi düşse āteş āşvān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı hānmān-sūzı

at:

1. **atmadı:-ma, -dı**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 17
Atmak, fırlatmak.

Atmadı böyle bir uzak menzil
Dağı bir pehlevân-ı ser-efrâz

2. **atlar:-lar**
Kaside 17
Mısra: 46
Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek turnaklı, memeli hayvan.

Yine iştâbl-ı şehenşâh-ı cihân-ârâda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zîbâ

3. **atduğı:-duğ, -ı**
Kaside 39
Mısra: 66
Kurşun, gülle, ok vb. şeyleri hedefe fırlatmak.

Zür-ı bâzûda Nerîmân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

4. **atardı:-ar, -dı**
Kaside 29
Mısra: 111
Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başını âzâd

at koparur:

1. **at koparur:-u, -r**
Kaside 23
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Deyim**
At koşturmak; bir alanda istediğı gibi davranmak, çok serbest hareket etmek.

Kim at koparur 'arşa-i ma'nâda tûrurken
Tab'um gibi bir Rüstem-i ceng-âver-i 'âlem

At Meydânı:

1. **At Meydânı:**
Kaside 3
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Sultanahmed Meydanı.

Eyledi kâdrini ol câmi'-i vâlâ ber-ter
Haşılı oldu 'â hîrmeni At Meydânı

'atâ-yı Hâtemi:

1. **'atâ-yı Hâtemi:-i**
Kaside 30
Mısra: 92

Kelime Tipi: -
Hâtem'in ihsanı, bağıışı (Hâtem-i Tay; Arapların Tayy kabilesinden cömertliğıyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd).

Nevâziş eyleyüp ifrât-ı cûd ile kılduñ
'Atâ-yı Hâtemi güm-nâm-ı genc-i nisyânı

âtes:

1. **âtes:**
Kaside 37
Mısra: 33
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Bulsa ger terbiyet-i ma'deletin âtes ü âb
Bir olur tab'-ı semenderle mizâc-ı harçeng

2. **âtes:**
Kaside 29
Mısra: 77
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Olursa ger nazâr-ı lutfına qarîn âtes
Virür menâfi'-i iksîr-i kimyâyı remâd

3. **âtesi:-i**
Kaside 45
Mısra: 27
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

İder şitâbı hacîl âb u âtesi olsa
Reh-i nişîb ü firâze cehende vü cârî

4. **âtesden:-den**
Gazel 11
Mısra: 2
Ates // gönül atesi, aşk ve sevgi harareti.

Gönlümi her dem bir âtesdür kılan pür-iztîrâb
Kim ol âtesden bir ahkerdür felekde âftâb

5. **âtesdür:-dür**
Gazel 11
Mısra: 1
Ates // gönül atesi, aşk ve sevgi harareti.

Gönlümi her dem bir âtesdür kılan pür-iztîrâb
Kim ol âtesden bir ahkerdür felekde âftâb

6. **âtesim:-im**
Kaside 12
Mısra: 73
Ates // gönül atesi, aşk ve sevgi harareti.

Hân mân-süz-ı dilim gird-âba düşmüş âtesim
Halka halka tûrra-i dil-ber duhânımdur benüm

7. **âtes:**
Gazel 11
Mısra: 4
Od, hararet, kızgınlık.

Nār-ı āhum tıtdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ‘acebdür āteş üstinde ḥabāb

8. **āteşler:-ler**

Kaside 49

Mısra: 9

*Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık
(kırmızı rengi bağlamında).*

Degüldür lāle yer yer zāhir oldı andan āteşler
Zamāne tıtdı çarḫ-ı āftāba tıg-ı kuhsārı

9. **āteş:**

Kaside 21

Mısra: 53

*Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık
// at.*

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taşvīrin
Yazınca lerze tutar elde kilik-i ressamı

10. **āteş:**

Kaside 18

Mısra: 31

Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zeminden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i a’lāya

11. **āteş:**

Kaside 30

Mısra: 111

Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḥuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānı

12. **āteşdür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 25

Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Nice Şaçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Düdidur anuñ o yāl-i siyeh-i ‘anber-sā

āteş düşse:

1. **āteş düşse:**

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yakmak, tutuşturmak // aşk ızdırabı duymak.

‘Aceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāg-ı ḥānmān-süzü

āteş ü bād:

1. **āteş ü bād:**

Kaside 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ateş ve hava.

Yine irişdi temüz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

āteş urmazdı:

1. **āteş urmazdı:-maz, -dı**

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dağlamak, yakmak.

Bülbülü nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa mā’il eger ‘ālemde sāz u söze gül

āteş urur:

1. **āteş urur:-u, -r**

Kaside 36

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Ateş salmak, ateş düşürmek, yakmak, ateşler
içinde bırakmak.*

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḥalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tıgı çekdüğü dem

āteşe yansun:

1. **āteşe yansun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Ateşler içinde yanmak.

N’itsün ol esbābı ‘āşık kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

āteş-fiken-i ḫirmen-i endüh u melāl:

1. **āteş-fiken-i ḫirmen-i endüh u melāl:**

Kaside 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hüzün ve keder harmanını yakan.

Düdü ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı tarab
Berḳın āteş-fiken-i ḫirmen-i endüh u melāl

āteşi:

1. **āteşi:**

Kaside 6

Mısra: 70

Ateş renkli.

Nür-ı mevḅāc-ı ma’ānı mi sözümden berḳ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşi ḫārā mıdır

āteş-i āhum:

1. **āteş-i āhum:** -u, -m

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Āşğın göğ'e çıkan ve gökyüzünü kaplayan ahının ateşi.

Oldukça dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şem'-i bî-fürûğa döner güyiyâ güneş

āteş-i 'aşkım:

1. **āteş-i 'aşkım:** -ım

Kaside 12

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Āteş-i 'aşkım ki deryâlar söyündürmez beni
Nokta-i dâğ-i süveydâ düdmânumdur benim

āteş-i cān-süzumuz:

1. **āteş-i cān-süzumuz:** -u, -muz

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can yakan ateş.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryân тұrmayup aqsa
Söyinmez sinede bir āteş-i cān-süzumuz vardur

āteş-i çâpük-'inān:

1. **āteş-i çâpük-'inān:**

Kaside 21

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Çabuk giden, süratli ateş.

Ne tevsen āteş-i çâpük-'inān ki tek тұrmaz
Direng itdügi dem jive gibi endāmı

āteş-i cehende:

1. **āteş-i cehende:**

Kaside 28

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Sıçrayan ateş // kıvılcım.

Ol āteş-i cehende ki oldukça germ-rev
Pirāmeninde gerd-i siyāhı duġān olur

āteş-i dilden:

1. **āteş-i dilden:** -den

Gazel 52

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Bezm-i gamda cismimiz bir şem'-i şevk-engiz olur
Āteş-i dilden tutuşsa güşe-i destārimuz

āteş-i qahrūn:

1. **āteş-i qahrūn:** -u, -ñ

Kaside 61

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kahr ateşi, öfke ateşi.

Āb-ı luft u āteş-i qahrūn kifāyet itmese
Devlet-i 'Oğmāniyān bulmazdı böyle āb u tāb

2. **āteş-i qahrūn:** -u, -ñ

Kaside 61

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kahr ateşi, öfke ateşi.

Hışmuñ ol gāyetdedür kim āb-ı luftuñ irmese
Āteş-i qahrūn iderdi sevr-i gerdūmı kebāb

āteş-i mey:

1. **āteş-i mey:**

Kaside 8

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Şarabın coşkunluğu, harareti.

Düşse bir meclisde ger yād-ı şafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyz-i āb-ı çeşme-i hayvān bulur

āteş-i Mūsā:

1. **āteş-i Mūsā:**

Kaside 40

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Hız. Musa'nın ateşi. Hız. Musa'nın Tur dağında Allah ile konuşurken yanan ateş.

Nūr-ı feyz āteş-i Mūsā gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hakk cevher-i cān gibi sözümde müdgām

āteş-i reşk-i kef-i desti:

1. **āteş-i reşk-i kef-i desti:** -i

Kaside 27

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Avucun kıskançlık ateşi.

'Alevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāh-ı mercān ile şanmañ ka'r-ı deryāyı

āteş-i sevvāledür:

1. **āteş-i sevvāledür:** -dür

Kaside 15

Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Akan ateş // mey.

Mey âteş-i seyyâledür minâ kadehle lâledür
Yâ gonca-i pür-jâledür açmış nesim-i şubh-dem

âteş-i sîneme:

1. **âteş-i sîneme:-m, -e**

Gazel 31
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi.

Dâğlar lüle gibi tâzelenür miydi eger
Âteş-i sîneme âh itmese her gâh meded

âteş-i sūzana:

1. **âteş-i sūzana:-a**

Gazel 45
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş.

Ġamzesi âteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şu'le-feşân ne 'alev-i âh bilür

âteş-i sūzân-ı ğam-ı endîşe-güdâz:

1. **âteş-i sūzân-ı ğam-ı endîşe-güdâz:**

Kaside 57
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
*Gamın düşünce eriten, düşünceyi mahveden
yakıcı ateşi.*

Medhūni böyle mi eylerdim eger hâtırda
Olmasa âteş-i sūzân-ı ğam-ı endîşe-güdâz

âteş-i Tūrı:

1. **âteş-i Tūrı:-ı**

Kaside 34
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Tur Dağı'nın ateşi.

Olurdı vādî-i eymen gülistân-ı Halîlu'llâh
'Alevlendirse ger âh-ı derūnum âteş-i Tūrı

âtesîn:

1. **âtesîn:**

Gazel 141
Mısra: 7
Ateşli, coşkun.

Âtesîn dillerle pür-tâb ol kadar gēsūları
Gūyiyâ bir ejder-i âteş-feşândur her biri

âtes- 'inân-ı şa'ika-cünbiş:

1. **âtes- 'inân-ı şa'ika-cünbiş:**

Kaside 18
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
*Yıldırım hareketli çevik dizgin // yıldırım gibi
hızlı ve çevik at yürütme.*

Olur mı böyle bir âtes- 'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vāya

âteskede olur:

1. **âteskede olur:-u, -r**

Kaside 31
Mısra: 132
Kelime Tipi: -
Ateş yanan yer olmak.

Nite kim tâb-ı cihân-sūz-ı temüz ile olur
'Âlem âteskede vü âb u hevâ âtes-tâb

âteskede-i sîne-i sūzân-ı felek:

1. **âteskede-i sîne-i sūzân-ı felek:**

Kaside 24
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Feleğin yanan sine ocağı.

Suḡanum âb-ı zülâl-i çemenistân-ı cihân
Ṭab 'um âteskede-i sîne-i sūzân-ı felek

âtes-pâre:

1. **âtes-pâre:**

Kaside 49
Mısra: 93
Ateş parçası.

Edâsı âb içinde yer yer âtes-pâre mazmūnlar
'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vâ-yı sehḡârî

âtes-pâre olur:

1. **âtes-pâre olur:-ur**

Gazel 11
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ateş parçası, kıvılcım olmak.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sîneye
Olur âtes-pâre ol daḡı virür bir gūne tâb

âtes-tâb (ol):

1. **āteş-tāb (ol):**

Kaside 31

Mısra: **132**

Kızgın, sıcak olmak.

Nite kim tāb-ı cihān-süz-ı temüz ile olur
‘Ālem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

‘ātifet:

1. **‘ātifetle:-le**

Kaside 30

Mısra: **90**

Cömertlik, kerem.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşāfi
Bu ‘ātifetle ki bu çāker-i senā-ḥvāni

‘ātifet-i Ḥayy-ı Kādīr:

1. **‘ātifet-i Ḥayy-ı Kādīr:**

Kaside 39

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

*Her şeye gücü yeten ve bütün varlıkların hayat
kaynağı Allah'ın lütfü, ihsanı.*

Bāreka’llāh zihī devlet-i feth ü nuşret
Levḥaşa’llāh zihī ‘ātifet-i ḥayy-ı kādīr

‘ātifet-i Rabbānī:

1. **‘ātifet-i Rabbānī:**

Kaside 3

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İlahî ihsan, Allah'ın ihsanı.

Bāreka’llāh zihī ‘ātifet-i Rabbānī
Kī şeh-i ‘āleme olmuş ezeli erzānī

‘ātifet-i şāh-ı cihān-dāver:

1. **‘ātifet-i şāh-ı cihān-dāver:**

Kaside 46

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Adaletli cihan hükümdarının ihsanı.

Dā’imā ‘ātifet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çün u çerā mesned-i devletde mekīn

atıl:

1. **atılır:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: **21**

(Bir kimse) bir yere doğru fırlamak.

Atılır ḥāmesi ok gibi elinde tırmaz
İtse bir şā’ir eger medḥ-i şitābın imlā

‘atıyye-i cüdiyla:

1. **‘atıyye-i cüdiyla:-ı, -y, -la**

Kaside 30

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Cömertliğin hediyesi.

Kerem ki sofre-keş-i düdmān-ı himmetdür
İder ‘atıyye-i cüdiyla kesb-i sāmānī

atlas:

1. **aşlasını:-ı, -n, -ı**

Kaside 57

Mısra: **38**

*Atlas-ı çarḥ; feleklerden sonra geldiği ve bütün
felekleri sardığı kabul edilen gök tabakası.*

Āsmān-pāye ḥudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aşlasını pāy-endāz

atlas u dībāya:

1. **aşlas u dībāya:-y, -a**

Gazel 65

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*İpekli kumaş ve diba denilen çiçekli kumaş //
varlık ve gösterişi temsil eden kıyafet.*

Süfî bu şüreti gel ma’ni-i takvāya degiş
Qalbi pāk it nemedi aşlas u dībāya degiş

atlas-ı çarḥ:

1. **aşlas-ı çarḥ:**

Kaside 26

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Feleğin atlası // gökyüzü.

Merd-i meydān-ı vegā kim yaraşur
Raḥşına aşlas-ı çarḥ olsa gecim

2. **aşlas-ı çarḥ:**

Kaside 17

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Feleğin atlası // gökyüzü.

Yaraşur aşlas-ı çarḥ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiğnā

3. **aşlas-ı çarḥ:**

Kaside 52

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Feleğin atlası // gökyüzü.

Vādî-i medhünde cevlan itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarh olsa raşş-ı tab 'uma bergüstvân

atlas-ı çarha:

1. atlas-ı çarha:-a

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gökyüzü // dünyanın ipekli kumaşı.

Atlas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmîne

atlas-ı gerdün:

1. atlas-ı gerdün:

Kaside 6

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Gökyüzü.

Atlas-ı gerdün mı peyveste nihâl-i Sidreye
Yâ firâz-ı râyetinde şukka-i vâlâ mîdur

'attâr:

1. 'attâr:

Gazel 129

Mısra: 8

İrriyat/güzel kokular satan kimse.

Büy-ı ezhâr-ı çemen tutdı o deñlü 'âlemi
Baş ider bād-ı şabâ 'attâr ile nev-rüzda

2. 'Attâr:

Kaside 60

Mısra: 27

Feridüddin Attar. Nişabur'da 1136 yılında doğmuş 1221 yılında vefat etmiş ünlü bir İranlı şair ve mutasavvıftır.

Eylemiş 'itr-ı kelâm ile mu'attâr 'Attâr
Bezm-i 'irfâna olup micmere-gerdân-ı suhan

'attâr-ı çârsüv-ı zemîn ü zamân olur:

1. 'attâr-ı çârsüv-ı zemîn ü zamân olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Kâinat çarşısının attarı olmak.

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı hulkınuñ
'Attâr-ı çârsüv-ı zemîn ü zamân olur

āvāre:

1. āvāreler:-ler

Kaside 15

Mısra: 11

Perişan, derbeder, zavallı // âşık.

Yâ n'eylesün bî-çâreler âlüfteler āvāreler
Sâgar şunar meh-pāreler nüş itmek olur sitem

āvāre düşdi:

1. āvāre düşdi:-di

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Perişan, şaşkın olmak, başıboş ve kararsız hâle gelmek.

'Âşık olduk dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz

'Akla uyduk bir ğarib āvāre düşdi göñlümüz

āvāre iden:

1. āvāre iden:-en

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Perişan etmek, acınacak duruma getirmek.

'Aşkıyla giriftārın āvāre iden āfet

Leylâ ise de hüsni efsâne midür bilmem

āvāre kıldı:

1. āvāre kıldı:-dı

Kaside 27

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Kararsız, perişan etmek // başıboş bırakmak.

O mülküñ şāhibinde havf-i tigin kıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ħadd-i Buħārâyı

āvārelik:

1. āvārelikin:-in

Gazel 101

Mısra: 8

Avare olma durumu, başıboşluk, serserilik.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvārelikin bilmez imiş zevk ü şafāsın

2. āvārelik:

Gazel 102

Mısra: 11

Avare olma durumu, başıboşluk, serserilik.

Bu hâl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistān iderim ben

āvāz:

1. āvāz:

Kaside 57

Mısra: 68
Ses, seda.

Beni bir yerde esir itdi ki feryad itsem
Kimseden halime sefkatle isitmem avaz

āvāze-i 'adli:

1. **āvāze-i 'adli:-i**
Kaside 44
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Adaletin sesi // adaletin, hakkaniyetin şöhreti.

Olalı nāzım-ı kânün-ı umūr-ı devlet
Tutdı āvāze-i 'adli o kadar dünyayı

āvāze-i 'adlūn:

1. **āvāze-i 'adlūn:-ü, -ñ**
Kaside 61
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Adaletin sesi // adaletin, hakkaniyetin şöhreti.

'Ālemi āvāze-i 'adlūn tūaldan havf idüp
Perdeden çıkmaz 'arūs-ı nağme-i çeng ü rebāb

āvāz-ı der-gūş-ı ricā:

1. **āvāz-ı der-gūş-ı ricā:**
Kaside 59
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Rica, istek kulağındaki ses.

Devrinde kerem 'āleme şāmil o kadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā şavt-ı ni' amdür

āvāz-ı ra'd u şā'ika:

1. **āvāz-ı ra'd u şā'ika:**
Kaside 28
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Gök gürültüsü ve yıldırım sesi.

Evc-i hevāda şıyt-ı çekāçāk-ı tīğdan
Āvāz-ı ra'd u şā'ika reh-güm-künān olur

āvāz-ı tahsīn-i melek:

1. **āvāz-ı tahsīn-i melek:**
Kaside 52
Mısra: 109
Kelime Tipi: -
Meleklerin övgü, takdir sesleri.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı tahsīn-i melek
Medhūne ger āstānında varup açsam dehān

āveng olmaz:

1. **āveng olmaz:-maz**
Kaside 37
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Sıralanmak.

İdeyin olmaz isem silk-i le'āl-i medhūn
'İkd-ı lü'lü-yı süreyyā gibi 'arşa āveng

āvīze-i gūş-ı bilād eyleşem:

1. **āvīze-i gūş-ı bilād eyleşem:-se, -m**
Kaside 25
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Beldelerin kulağına küpe yapmak // şürle dört bir yanda şöhretini duyurmak.

Başlasam bu şevk ile fevrī hemān evşāfuña
Dürri medhūn eyleşem āvīze-i gūş-ı bilād

āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı şafādur:

1. **āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı şafādur:-dur**
Kaside 33
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Safa dostlarımın gönül kulağına asılı.

Pākīze- kelāmım ki dür-i baħr-i hayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı şafādur

āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür:

1. **āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
İrem bağının gülünün küpesi.

Destān- zen-i qudsī-nağamātım ki terānem
Āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür

avla:

1. **avlayan:-y, -an**
Gazel 40
Mısra: 8
Bulmak, ele geçirmek, yakalamak.

Yāri tenhā avlayan 'uşşāk-ı şeydā bundadır
Añmasun şūfi daħi keşretde vahdet 'ālemin

'avn-ı ilāhī:

1. 'avn-ı ilâhî:

Kaside 9

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı.

Şâhîn-i hayâlümdür o şeh-bâz şikârı
Kim 'avn-ı İlähî aña bâl-i tayarândur

'avn-ı insâfiyla:

1. 'avn-ı insâfiyla: -t, -y, -la

Kaside 55

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Adaletin, merhametin yardımı.

'Avn-ı insâfiyla mülk-i ma'delet bî-ihtilâl
Şadme-i qahrıyla iklîm-i sitem pür-inkılâb

'avn-ı millet:

1. 'avn-ı millet:

Kaside 52

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Millete yardım eden.

'Avn-ı millet fahr-ı ümmet müsteşâr-ı saltanat
'Âlem-i himmet cihân-ı mekrümet cân-ı cihân

'avn-ı Rabbânî:

1. 'avn-ı Rabbânî:

Kaside 56

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı.

Her ne emre iştiğâl itseñ sa'âdetle ola
'Avn-ı Rabbânî zahir ü lutf-ı Yezdânî mu'in

ay:

1. ay:

Gazel 17

Mısra: 2

Ay, mah, kamer // sevgili.

Mihr-i 'âlem da'vi-i hüsne dırâz itdükçe dest
Rüy-ı pür-tâbında anı ay düşürdi ğor u pest

avağ:

1. ayağuna: -u, -ñ, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Ayak // kadeh.

Her ne dem lutf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağuna yüz sürmege âmâdedür

ayağ çeker:

1. ayağ çeker:

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgiyi kesmek, ilgilenmez olmak.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fâniden ayağ
Nef iyâ ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

ayağum vere degmez:

1. ayağum yere degmez: -mez

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevinçten uçuyormuş gibi olmak, çok sevinmek.

Şevk-i mey-i la'lüñle kadeh düşmez elümden
Mey-hâneye varınca yere degmez ayağum

2. ayağum yere degmez: -z

Kaside 35

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevinçten uçuyormuş gibi olmak, çok sevinmek.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden
Felegi bari bu takrib ile itsem pâ-mâl

avak:

1. ayak:

Gazel 74

Mısra: 4

Ayak, kadem.

Harîr-i zülfi pây-endâz olur anuñçün ol şüha
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kadem nâzik

avak bassa:

1. ayak başsa: -sa

Kaside 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bir yere varmak, uğramak.

Temâşâyâ çıkup şaf şaf turur ebkâr-ı endîşe
Ayak başsa eger cevlân içün meydân-ı ma'nâyâ

avak suna:

1. ayak şuna: -a

Kaside 53

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Kadeh (içki) sunmak, ikram etmek.

Çekmezin sāgar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sākī-i şahbā-yı ecel

avakda kaldum:

1. **‘ayākda kaldum:-du, -m**

Gazel 31

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortada kalakalmak, ne yapacağını bilemez
olmak.*

Ḳaldum ayākda perişān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āşaf-ı Cem-cāh meded

‘avān:

1. **‘ayāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 126

Açık, aşikâr, gözle görülür, belli.

Ol şeb-rev-i mi ‘rāc-ı ḥayālīm ki cihāna
Şıdk-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ‘ayāndur

2. **‘ayāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 60

Açık, aşikâr, gözle görülür, belli.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ‘azametdür
Mihrūñ kerem ü kevkibi ḥod dehre ‘ayāndur

‘avān olur:

1. **‘ayān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Şarşılduğınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşüb-ı rüsteḥiz- i kıyāmet ‘ayān olur

a ‘vān-ı Şifāhān:

1. **a ‘yān-ı Şifāhān:**

Kaside 27

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*İsfahan'ın gözleri // İsfahan'ın ileri gelenleri,
yöneticileri.*

Gübār-ı pāy-ı ‘askerle gözün kör eyle a ‘dānuñ
Düşünde görürün a ‘yān-ı Şifāhān nūr-ı bīnāyı

‘avār-ı zer-i rüym:

1. **‘ayār-ı zer-i rüym:-ı, -n**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yüz altınının değeri, saflık derecesi // aşığıñ
sararmış yüzünün değeri, kıymeti.*

‘Aşıklarınunñ bilse ‘ayār-ı zer-i rüym
Ḥārā-yı dil-i saḥt-ı nihādı mihekk olsa

‘āvāt-ı ḥübīdür:

1. **‘āvāt-ı ḥübīdür:-dür**

Kaside 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik alameti.

Ḥaṭ degül ‘āvāt-ı ḥübīdür ki anuñla ruḥı
Ziyet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muşḥaf-ı ‘Osmān bulur

‘avb-ı itnāb:

1. **‘ayb-ı itnāb:**

Kaside 31

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Sözü gereksiz uzatma kusuru.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef‘i
Düşürür yine kesāda anı ‘ayb-ı itnāb

‘āyet-i kübrā-vı zamāne:

1. **‘āyet-i kübrā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Zamanın en büyük delili.

Feyz-i nefesüm mu ‘cize-perdāz-ı belāğat
Sıḥr-i kalemüm ‘āyet-i kübrā-yı zamāne

‘āyet-i “nün ve’l-kalem”dür:

1. **‘āyet-i “nün ve’l-kalem”dür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Ayet**

Nün ve’l-kalem ayeti.

‘Āyet-i “nün ve’l-kalem”dür muşḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endişemün tır ü kemānidur sözüñ

‘āvīn:

1. **‘āvīn:**

Gazel 112

Mısra: 1

Ādet, töre, usul.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül ‘āvīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekte devrānuñ yine

āyîne:

1. āyînesine: -si, -n, -e

Gazel 9

Mısra: 9

Ayna.

Şu 'ā'-i mihrî dil āyînesine ey Nef'î
Düşelden oldu muhaşşal bu ızırâb saña

2. āyîne:

Gazel 12

Mısra: 7

Ayna.

Beñzedürmiş kendüyi āyîne rüy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hiçâb

3. āyînedede: -de

Gazel 93

Mısra: 5

Ayna.

Seyr eylemesem āyînedede 'aks-i cemâlûn
Hüsn ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

4. āyînedede: -de

Gazel 110

Mısra: 4

Ayna.

'Āşîkuñ göñlüne bak mir'âta bakmaksa ğarâz
Yokdur ey meh ol şafâ ma 'zür tut āyînedede

5. āyîne:

Gazel 125

Mısra: 10

Ayna.

Tiğ-i ğamzeyle dil-i şâfi қо şad çâk itsün
Çünkü ol şüha hem āyîne gerek hem şâne

6. āyînedür: -dür

Gazel 136

Mısra: 6

Ayna.

Cism-i pâkinde letâfet o kadar kim şanasın
Sinesi āyînedür āyînedân pîreheni

7. āyînedede: -de

Kaside 8

Mısra: 13

Ayna.

Kendüyi hayrân da bulmazsa eger āyînedede
Havf-i tiğ-ı ğamzesiyle 'aksini lerzân bulur

8. āyînededen: -den

Kaside 8

Mısra: 11

Ayna.

Böyle şâhib-hüsn olan itmez şafâ āyînededen
'Aksini gördükce zîrâ kendüyi hayrân bulur

9. āyînedür: -dür

Kaside 9

Mısra: 63

Ayna.

Bir āyînedür mâşîta-i re'yine hürşîd
Kim aña nemed-pâre-i şubh āyînedândur

10. āyînedede: -de

Kaside 31

Mısra: 23

Ayna.

'Aks-i hâl-i ruh-ı hûbâna döner āyînedede
Düşse deryâda eger mihre muqâbil dür-i nâb

11. āyînedür: -dür

Kaside 33

Mısra: 68

Ayna.

Bir dâ'iredür devlet aña kevkebi noğta
Bir āyînedür 'aql aña idrâki cilâdur

12. āyîne:

Kaside 36

Mısra: 41

Ayna.

Dili cemâl-i haĳîkat-nümâya āyîne
Zamîri perde-i sırr-ı haĳîkate maĳrem

13. āyîne:

Kaside 37

Mısra: 89

Ayna.

Jeng-i ğamdan dili āyîne gibi pâk olsun
Görmesün şafâ-i pişânî-i baĳtı âjeng

14. āyînesi: -si

Gazel 140

Mısra: 1

Ayna.

Rû-be-rûdur tab'ımuñ hürşîd ile āyînesi
Reşk ider çarĳ aña dâ'im baña oldur kînesi

15. **âyînesün:-sün**

Terkib-bend 1

Mısra: **43**

Ayna.

Sende n'eyler gül u gış bir pāk u şāf âyînesün

Var ise az çok küdüret sâgar-ı minādudur

16. **âyînesi:-si**

Gazel 78

Mısra: **2**

Ayna // kalp.

Ṭūṭî-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül

Çarḥ ile söyleşemem âyînesi şāf degül

âvîne itmiş:

1. **âyîne itmiş:-miş**

Gazel 144

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Ayna yapmak, ayna gibi kullanmak.

Raḥne-i dāğlarım itmiş idüm âyîne

Ser-i gîsü-yı perîşâne elüm şâne idi

âvîne olmuş:

1. **âyîne olmuş:-miş**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ayna olmak.

Yâ dil-ārâ bir 'arūs-ı ḥübdur

Âyîne olmuş aña ḥavz-ı pür-âb

2. **âyîne olursa:-ur, -sa**

Gazel 9

Mısra: **8**

Ayna olmak.

Derün-ı âyîneye tâb-ı tal'atın şıgmaz

Revâdır âyîne olursa âftâb saña

âvîne virür:

1. **âyîne virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Ayna vermek; ayna tutmak, göstermek, aksettirmek.

Ṭab'um 'arūs-ı ma'niye meşşâtelik ider

Endişem âyîne çalemüm sürmedân virür

âvînedân:

1. **âyînedân:**

Gazel 136

Mısra: **6**

Ayna mahfazası // sevgilinin gömleği.

Cism-i pâkinde letâfet o kadar kim şanasın

Sînesi âyînedür âyînedân pîreheni

2. **âyînedândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **64**

Ayna mahfazası.

Bir âyînedür mâşitâ-i re'yine ḥürşid

Kim aña nemed-pâre-i şubḥ âyînedândur

3. **âyînedân:**

Kaside 52

Mısra: **64**

Ayna mahfazası.

Bânü-yı ḥalvet-serây-ı fikrine şeb perdedâr

Nev-'arūs-ı ḥacle-i re'yine şubḥ âyînedân

âvîne-i âba:

1. **âyîne-i âba:-a**

Kaside 27

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Su aynası, suyun parlak yüzü.

Verür ṭab'-ı şafâ-baḥşum keder âyîne-i âba

İder kîlk-i dür-efşânım ḥacîl ebr-i güher-zâyı

âvîne-i 'âlem-nümâ:

1. **âyîne-i 'âlem-nümâ:**

Kaside 52

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Cihanı gösteren ayna // İskender'in çok uzakları gösteren aynası..

Her ruḥâm-ı ferşi bir âyîne-i 'âlem-nümâ

Her gezen ferrâşı bir İskender-i gîti-sitân

2. **âyîne-i 'âlem-nümâ:**

Kaside 13

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Cihanı gösteren ayna // İskender'in çok uzakları gösteren aynası.

‘Aceb mi ferşine âyîne-i ‘âlem-nümâ dirsem
Nümâyân kıdsiyân-ı âsmânuñ naqş-ı esrârı

âvîne-i ‘âlem-nümâdur:

1. âyîne-i ‘âlem-nümâdur:-dur

Gazel 99

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Cihanı gösteren ayna // İskender’in çok uzakları
gösteren aynası.*

N’ola olsa muztarib hâl-i dil-i ‘uşşâkdan
Sinesi âyîne-i ‘âlem-nümâdur n’eylesün

âvîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:

1. âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:-y, -ı

Müseddes 1

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

2. âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:-y, -ı

Müseddes 1

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

3. âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:-y, -ı

Müseddes 1

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

4. âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:-y, -ı

Müseddes 1

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

5. âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı:-y, -ı

Müseddes 1

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir âyîne-i ‘âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

âvîne-i çarha:

1. âyîne-i çarha:-a

Kaside 11

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Felek aynası // gökyüzü.

Güzâr eylerdi ‘aksi düşmeden âyîne-i çarha
Burakâsâ zeminden ‘arşa dek ger itse cevlnarı

2. âyîne-i çarha:-a

Kaside 49

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Felek aynası // gökyüzü.

İrişdi pertev-i feyz-i bahâr âyîne-i çarha
‘Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tîreden ‘ârî

âvîne-i çarhı:

1. âyîne-i çarhı:-ı

Kaside 53

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Felek aynası // gökyüzü.

Düd-ı âh eyler idi âyîne-i çarhı siyâh
Pertev-i ma‘deletüñ urmasa aña şaykal

âvîne-i çehre-nümâ-yı mazmün:

1. âyîne-i çehre-nümâ-yı mazmün:

Kaside 60

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Mazmunun yüz gösteren aynası.

Sinesi âyîne-i çehre-nümâ-yı mazmün
Hâtırı maṭla‘-ı hürşid-i dirahşân-ı suḥan

âvîne-i dil:

1. âyîne-i dil:

Gazel 17

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gönül aynası // aşğın gönlü.

Ḍarb-ı seng-i hicr ile âyîne-i dil münkesir
Cām-ı vaşluñdan umarlar ‘aşık-ı hâtır-şikest

âvîne-i endişemde:

1. **âyine-i endişemde**:-m, -de

Kaside 37

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Düşünce aynası // zihin.

Şoñra taşvîr idüp âyine-i endişemde
Hem yazar hem tatarın nağme-i kilke âheng

âvîne-i endişemden:

1. **âyine-i endişemden**:-m, -den

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Düşünce aynası.

Feyz-i Hâk berķ urur âyine-i endişemden
Çeşm-i cân rûşen olur maşrıķ-ı idrâkümnden

âvîne-i endişeme:

1. **âyine-i endişeme**:-m, -e

Kaside 39

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Düşünce aynası // zihin.

Bir cilâ vireyin âyine-i endişeme kim
Eyleye şa'ş'a'ası dide-i hürşidi đarir

âvîne-i ğayba:

1. **âyine-i ğayba**:-a

Gazel 83

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gayp aynası.

Düşdi nazarı âyine-i ğayba muķâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâyı çekemez dil

âvîne-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek:

1. **âyine-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek:**

Kaside 37

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Feleğin cihani aydınlatan güneş aynası.

Tâ ki âyine-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek
Levh-i pâk-ı dil-i endişe gibi görmeye jeng

âvîne-i idrâkde:

1. **âyine-i idrâkde**:-de

Kaside 12

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Anlayış, kavrayış aynası.

Bî-vücüdüm ol ķadar âyine-i idrâkde
Kim ğubâr-ı dil cihân-ı lâ-mekânumdur benüm

âvîne-i idrâkünde:

1. **âyine-i idrâkünde**:-ü, -ñ, -de

Kaside 24

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Anlayış, kavrayış aynası.

O leţâfet ki var âyine-i idrâkünde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

âvîne-i İskenderi:

1. **âyine-i İskenderi**:-i

Kaside 14

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

*İskender'in aynası (Büyük İskender'in hocası
Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış
olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna).*

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek âyine-i İskenderi

âvîne-i meşşâta-i rüy-ı 'âlem:

1. **âyine-i meşşâta-i rüy-ı 'âlem:**

Kaside 24

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Yeryüzü süsleyicisinin aynası.

Tab'ı âyine-i meşşâta-i rüy-ı 'âlem
Fikri üstâd-ı kühen-sâl-i debistân-ı felek

âvîne-i pür-keder-i mâh-ı sipihre:

1. **âyine-i pür-keder-i mâh-ı sipihre**:-e

Kaside 33

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki tozlu, bulanık ay aynası.

Kim âyine-i pür-keder-i mâh-ı sipihre
Her lem'ası bir mişķala-i jeng-zidâdur

âvîne-i râst-nümâdur:

1. **âyine-i râst-nümâdur**:-dur

Kaside 7

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Doğru gösteren ayna.

Tab 'ı bir āyine-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir şūrete 'aks-i elif ü peyker-i cīm

āyine-i re'vine:

1. āyine-i re'vine: -i, -n, -e

Kaside 54

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Düşünce aynası.

Görinür hāl-i siyeh gibi rūḥ-ı dil-berde
Düşse ger āyine-i re'yine 'aks-i hürşid

āyine-i rū-vı cihān-tāb-ı neşāt:

1. āyine-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāt:

Kaside 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevincin cihanı aydınlatan yüz aynası.

Nice 'ıyd āyine-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāt
Nice 'ıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tūre-i ḡam

āyine-i şaf u mücellādur:

1. āyine-i şaf u mücellādur: -dur

Kaside 47

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Parlak ve berrak ayna.

Ġarīb āyine-i şaf u mücellādur dil-i pāki
Ki 'aks-i 'ālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

āyine-i sīnesi:

1. āyine-i sīnesi: -si

Kaside 40

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

'Aklı kāmīl dili pāk āyine-i sīnesi şāf
Hükmi cārī sözi söz 'ahdi metīn ü muḥkem

āyine-i şūret-i Çin:

1. āyine-i şūret-i Çin:

Kaside 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Çin resimlerinin aynası (Hz. Mevlana'nın
Mesnevi'sindeki Çin ve Rum ressamların yarışması
hikāyesine telmihen).*

Tab '-ı rüşen- güherüm āyine-i şūret-i Çin
Bıkr-i fikr-i suḡanum reşk-i 'arūsān- tırāz

āyine-i şūret-nümā-yı şāhid-i ma'nā:

1. āyine-i şūret-nümā-yı şāhid-i ma'nā:

Kaside 34

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Mana güzelinin suretini gösteren ayna.

Dili āyine-i şūret-nümā-yı şāhid-i ma'nā
Zamiri nūr-baḡş-ı āftāb-ı 'ālem-i şūrī

āyine-i tab'umda:

1. āyine-i tab'umda: -u, -m, -da

Kaside 6

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Şairlik aynası // şiir.

Fikr-i pūr- mazmūn mıdır āyine-i tab'umda yā
'Aḡs-i naḡş-ı kārḡāh-ı 'ālem-i balā mıdır

āyine-i tāli'inde:

1. āyine-i tāli'inde: -i, -n, -de

Kaside 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Talih aynası.

Açıldı baḡtı yine rüzḡār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyine-i tāli'inde naḡş-ı murād

āvineves:

1. āvineves:

Kaside 52

Mısra: 47

Ayna gibi.

Bir şafā var cām-ı billūrında kim āvineves
Kim baḡarsa görünür gönündeki rāz-ı nihān

āyīn-i 'adl ü dād:

1. āyīn-i 'adl ü dād:

Kaside 20

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve adalet kanunu.

Ola tā memleket muḡtāc-ı şāhib-efser ü evreng
Bula tā salḡanat āyīn-i 'adl ü dād ile ziver

āyīn-i aḡvāvı:

1. **âyîn-i ahyâyî:** -y, -i

Kaside 27

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Diriler ayini // diriltme, canlandırma ayini.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyîn-i ahyâyî

âyîn-i hübî:

1. **âyîn-i hübî:**

Tesdis 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Güzellik kanunu.

Gehî 'aşıklara mihr ü vefâdan bahş idüp cânâ
Müsellemdir baña âyîn-i hübî derseñ ihyânâ

âyîn-i senâkârî:

1. **âyîn-i senâkârî:** -i

Kaside 49

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Övmenin, kasidecilğin usulü, adabı.

N'ola şimden girü şevk ile âheng-i du'â kılsam
Du'âdur söz kararın bulsa âyîn-i senâkârî

avnî:

1. **avnî:**

Kaside 17

Mısra: **52**

*Birbirinin eşi, ayırt edilemeyecek kadar benzeri,
tıpkısı.*

Kendidir 'avnî ile şîr-i ner-i silsile-hâ
Bir de Arslan Torısidur ki gemin gördükce

avn-ı şafâ:

1. **avn-ı şafâ:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Gönül huzuru kaynağı // mutluluk kaynağı.

Hâtıf-ı kudsî dedi târihîni
'Ayn-ı şafâ çeşme-i Sultân Murâd

avn-ı şereng:

1. **avn-ı şereng:**

Terkib-bend 1

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Zehir çeşmesi // zehrin ta kendisi.

Sensin ol rûh-ı revân-ı mürde-i endüh u gam
Saña nisbet çeşme-i âb-ı Hızır 'ayn-ı şereng

avş:

1. **avş:**

Kaside 15

Mısra: **14**

Yiyip içme, zevk u sefa, eğlence.

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'avş u şarabla muğtenem

2. **avş:**

Kaside 15

Mısra: **5**

Yiyip içme, zevk u sefa, eğlence.

Gül devri 'avş eyyâmıdır zevk u şafâ hengâmıdır
'Aşıkların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

avş u işretde:

1. **avş u işretde:** -de

Kaside 22

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Zevk ve sefa, yeme ve içme.

Geçe evkât-ı 'ömri haşr olunca 'avş u işretde
Mübârek ola şubh u şâminuñ encâm u âğâzı

avvâr:

1. **avvâr:** -uñ

Kaside 22

Mısra: **43**

Hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse).

Zamânında añılmaz oldu nâmı düzd ü 'avvârın
Meger yâd ide 'aşık gamze-i gammâz u şannâzı

2. **avvâr:** -uñ

Kaside 47

Mısra: **43**

Hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse).

Zamânında vücûdî kalmadı şarrâr u 'avvârın
Hemân bir gamze-i fettân iki zülf-i muşarrâdur

az:

1. **az:**

Kaside 57

Mısra: **70**

*Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün
altında bulunan, çok olmayan.*

Bir vilâyetde ki böyle biline kâdr-i şuhan
Anda eşrâf u ahâlî yâ çoğ olmuş yâhud az

2. **az:**

Gazel 108

Mısra: 8
Birlikte kullanıldığı kelimenin manasını kuvvetlendirerek kinaye yoluyla takdir veya tenkit bildirir.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyâş itme tahrik-i şabâdur bu

3. az:
Gazel 72
Mısra: 9
Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Çadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nefî
Çok hünerdir gâzeli böylece pâkîze demek

4. az:
Gazel 93
Mısra: 2
Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luğf imiş ol 'âşîka ben az şanurdım

5. az:-, -
Gazel 111
Mısra: 10
Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Biz de ey Nefî n'ola tertib-i divân eylesek
Az ise eş'arımız pâkîze-güftâriz hele

6. az:
Gazel 114
Mısra: 9
Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Böyle rindâne gâzel az dinilür ey Nefî
Çâ'iliz şive-i rindânı bilen yârâne

7. azı:-ı
Kaside 22
Mısra: 60
Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Yüzün görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoğsa dünyânun berâberdür çoğı azı

az çok:

1. az çok:
Gazel 68
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Güft ü göy-ı nîgehün dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger gamzeye mahrem 'âşîk

2. az çok:
Kaside 47
Mısra: 86
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Hulûşum nice mümkündür murâdımcâ edâ ammâ
Dil-i pür-iştîyâka az çok esbâb-ı tesellâdur

3. az çok:
Gazel 118
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Nefî gibi elden koma dâmân-ı Hudâyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

4. az çok:
Kaside 24
Mısra: 80
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Çeb düşer miydi benüm gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

5. az çok:
Kaside 26
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Şâneden var ise az çok elemi
Âh idüp çekmesün aşlâ gam u bîm

6. az çok:
Kaside 42
Mısra: 33
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Az çok ehl olana virmez keder
Kayd-ı gam-ı biş ü kem-i rüzgâr

7. az çok:
Terkib-bend 1
Mısra: 44
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Sende n'eyler gîll u gîş bir pâk u şâf âyînesün
Var ise az çok küdüret sâgar-ı mînâdadur

az kalmışdı:

1. az kalmışdı:-muş, -dı
Kaside 40
Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Az kalsın, bir işin gerçekleşmesi söz konusuyken gerçekleşmemesi durumunda kullanılan bir söz.

Uyudu fitne cihân oldu yine âsüde
Az kalmışdı ki baş kaldıra ye'cüc-ı sitem

az olur:

1. **az olur:**-u, -r
Kaside 39
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Az olmak, kendisinde az bulunmak.

'Arz-ı hâli ço du 'â demleridür ey Nef'î
Az olur kıymeti zirâ sözüñ olunca kesîr

'azâb:

1. **'azâb:**
Kaside 36
Mısra: **60**
Pek büyük sıkıntı, eziyet.

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi 'azâb ü elem

'azâb itmeve:

1. **'azâb itmeye:**-me, -y, -e
Kaside 31
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Eziyet etmek, sıkıntı vermek, acı çektirmek.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzük-ıtab'a
Bir dem olmazdı ki çarlı itmeye biñ dürlü 'azâb

'azâb-ı nihân virür:

1. **'azâb-ı nihân virür:**-ü, -r
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli bir acı (iç acısı) çektirmek.

Her zulmüne taħammül ider âşikâre dil
Ammâ bu cevri câna 'azâb-ı nihân virür

âzâd:

1. **âzâd:**
Kaside 29
Mısra: **4**
Özgür, hür, kölelikten kurtulmuş kimse.

Zihî talî'a-i feyz-i sa'âdet-i tâlî'
Ki oldu mazhar-ı âsârı bende vü âzâd

2. **âzâd:**
Gazel 38

Mısra: **6**
Serbest bırakılmış, kurtulmuş.

Dil ise bend-i ħam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miñnete ne cânını âzâd ister

âzâd itdügin:

1. **âzâd itdügin:**-dük, -i, -n
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, hürriyetini geri vermek.

Ķul itdi 'âlemi ref'târına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luĶından âzâd itdügin görsek

âzâd itmedüñ:

1. **âzâd itmedüñ:**-me, -dü, -ñ
Tesdis 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, hürriyetini geri vermek.

Bilüp Ķul oldıgum ammâ ki âzâd itmedüñ âĶir
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedüñ âĶir

âzâde:

1. **âzâdeler:**-ler
Kaside 55
Mısra: **10**
Özgür, tutsak olmayan.

Ol der-i çâker-nevâz u bende-perver kim ider
Ķalkasın bî-Ķtiyâr âzâdeler tavĶ-ı riĶâb

2. **âzâde:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Kurtulmuş, serbest, hür.

Bir dâma tutulmaz dilimiz Ķıradan özge
Zirâ kafes-i 'aşĶdan âzâde Ķümâyız

3. **âzâdeyim:**-y, -im
Gazel 92
Mısra: **2**
(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye baĶlı olmayan, özgür.

Ķamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'AşĶ reşĶ eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

4. **âzâdelere:**-ler, -e
Kaside 33
Mısra: **34**
(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye baĶlı olmayan, özgür.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zîrâ
Âzâdelere kayd-ı ta'alluk ne belâdur

5. **âzâdelere:-ler, -e**

Kaside 59

Mısra: 4

(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye bağlı
olmayan, özgür.

Def'-i gama devrân-ı müsâ'id bu zamândur
Âzâdelere mevsim-i ferhunde bu demdür

6. **âzâde:**

Kaside 10

Mısra: 31

Kurtulmuş, serbest, hür.

Ol kimsedür âzâde elemden ki vücûdın
Güy-ı ham-ı çevgân gibi bî-pâ vü ser eyler

7. **âzâde:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 13

Kurtulmuş, serbest, hür.

'Âlem-i ma'nîyüm âzâde kazâ hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflâkünden

8. **âzâdedür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Kurtulmuş, serbest, hür.

Bâdî-i zevk u şafâsın gerçi nâmuñ bâdedür
Cür'añı nüş eyleyenler guşşadan âzâdedür

âzâde-i 'aşkı:

1. **âzâde-i 'aşkı:-ız**

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk azadesi // aşka düşmemiş.

Ne tırta esir itmege kâdir ne girişme
Kimse bizi bend idemez âzâde-i 'aşkı

âzâdelik:

1. **âzâdelik:**

Gazel 92

Mısra: 3

Bağsız olma, serbestlik.

'Aşıkâ âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Gamdan âzâd olmadım gerçi esir-i bâdeyim

'azîmet eyleşem:

1. **'azîmet eyleşem:-se, -m**

Kaside 50

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek, niyet etmek.

Eylesem her ne zamân fikre 'azîmet erişür
Güşuma zemzeme-i zeng-i berid-i ilhâm

'azîmet itdi:

1. **'azîmet itdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir yere yönelmek, gitmek.

İşidüp gülgül-ı şıyıt u şadâ-yı zeng-i şeh-bâzın
'Azîmet itdi küh-ı Kâfa Sîmurğ ihtirâzından

'azîmet itse:

1. **'azîmet itse:-se**

Kaside 18

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Bir yere yönelmek, gitmek.

Burakâsâ zemînden ger 'azîmet itse eflâke
İder sür'atde sebkat tîr-i âh-ı arş-peymâyâ

'azîmü's-şân:

1. **'azîmü's-şân:**

Kaside 20

Mısra: 17

Şanı yüce.

'Azîmü's-şân şâhân-ı tâcdâr-ı maşrîk u mağrib
Cihânân-ı kavî-devlet cihân-gîr-i zafer-yâver

2. **'azîmü's-şânüñ:-üñ**

Kaside 26

Mısra: 85

Şanı yüce.

Bir senüñ gibi 'azîmü's-şânüñ
Ki ider halkına Mevlâ ta'zîm

'Azîz Efendi:

1. **'Azîz Efendi:**

Kaside 58

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şeyhülislam Aziz Efendi.

'Azîz Efendi o şadr-ı yegâne-i 'âlem
Ki virmiş aña Hudâ 'ilm ü fazl-ı rûz-efsün

'azîz eylememiş:

1. 'azîz eylememiş:-me, -miş

Kaside 7

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Değerini yükseltmek, yüceltmek.

Totalum eylememiş ol daği didârî 'azîz
Eylemiş seyr-i cemâline şalâ-yı ta'mîm

'azîz olmasa:

1. 'azîz olmasa:-ma, -sa

Gazel 133

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıymetli, değerli olmak.

Rûzgâr anı siler miydi gözümden her dem
Tütüyâdan da 'azîz olmasa ger hâk-i rehi

azlem:

1. azlem:

Kaside 36

Mısra: 64

En zalim, pek ziyade zulmeden.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhâşşıl-ı mâl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

'azm evlerse:

1. 'azm evlerse:-r, -se

Kaside 14

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Gitmek, yönelmek.

Ḥaḥḥ ser-efrâz eylesün râyât-ı dîn ü devletüñ
Ḥande 'azm evlerse olsun feth ü nuşret reh-beri

'azm eylese:

1. 'azm eylese:-se

Kaside 9

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Gitmek, yönelmek.

Her ḵande ki 'azm eylese iḵbâl ü sa'âdet
Pehlû-yı rikâbında iki peyk-i devândur

'azm iderse:

1. 'azm iderse:-er, -se

Kaside 27

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Gitmek, yönelmek.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce feth ü iḵbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

'azm itse:

1. 'azm itse:-se

Kaside 51

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Gitmek, yönelmek.

Ḥapladı medhûñ ile Rûmı sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

'azm itseñ:

1. 'azm itseñ:-se, -ñ

Kaside 36

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Gitmek, yönelmek.

Ola sa'âdet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipâh-ı feth ü zafer mevkibünde ḥayl ü ḥaşem

'azmi:

1. 'azmi:

Kaside 4

Mısra: 91

*Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi
yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret
gösterme, kararlılık.*

'Azmi olursa ger sabaḵ-âmüz-ı tab'-ı ḥâk
Kûh-ı girâna cünbüş-i bād-ı vezân virür

'azm-i cihâd eyleve:

1. 'azm-i cihâd eyleve:-y, -e

Kaside 25

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cevâlângehi

Geh çeküp a'dâya şemşîr eyleye 'azm-i cihâd

'azm-i cihâd iderse:

1. 'azm-i cihâd iderse:-er, -se

Kaside 29

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

O deñlü himmeti var baḥt u ḥâlî'üñ ki aña
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

'azm-i cihād itdūñ:

1. 'azm-i cihād itdūñ:-dūñ

Rübai 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

İtdūñ yine dīn gayretine 'azm-i cihād
Devletle mübârek ola yâ Rab seferūñ

'azm-i kenār itmege:

1. 'azm-i kenār itmege:-meg, -e

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıyıya doğru gitmek // gamdan kurtulmaya çalışmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'î yine gird-âb-ı gama
Çâre yok 'azm-i kenār itmege tedbîr idemem

'azm-i kenār itsem:

1. 'azm-i kenār itsem:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıyıya doğru gitmek // kenara, köşeye çekilmek.

Yine rez-duhterin peydâ idüp 'azm-i kenār itsem
Gamūñ hâtırda nâ-peydâ vü pinhân olduğm görsem

'azm-i meydân-ı ğazâ evledükce:

1. 'azm-i meydân-ı ğazâ eyledükce:-dükce

Kaside 14

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Savaş meydanına yönelmek.

Eyledükce 'azm-i meydân-ı ğazâ evvel kadem
Pâymañ olsun yolunda düşmen-i dīnūñ seri

'azm-i remīm:

1. 'azm-i remīm:

Kaside 7

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Çürümüş kemik.

Hızr-ı ser-çeşm-i nazmum ki bulur tâze hayât
Reşha-i feyz-i nem-i hâmem ile 'azm-i remīm

âzürde olmasa:

1. âzürde olmasa:-ma, -sa

Gazel 120

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İncinmek, rahatsız olmak.

Çırdı müjemūñ üstine pâyım seg-i küyuñ
Olmasa gül âzürde düşünce diken üzre

'azze ve cell:

1. 'azze ve cell:

Kaside 53

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Allah isminden sonra "âziz ve şanı yüce olsun"
anlamında kullanılır.

Demidür sıdk u şafâ ile du 'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hâzret-i Hâkķ 'azze ve cell

2.2.2. B

bâb:

1. bâb:-ı

Kaside 58

Mısra: 84

Bölüm, kısım.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metīn
Nice kitâb ki her faşl u bâbı şerh-i mütūn

2. bâb:

Kaside 55

Mısra: 12

Kapı // huzur, makam.

Āsmân-ı dīn ü devletdür o 'âlî-âstân
Maṭla'-ı mihr-i cihân-tâb-ı sa'âdetdür o bâb

3. bâbda:-da

Kaside 45

Mısra: 87

Husus, mesele, konu.

Hemân kazâya rızâdur bu bâbda çâre
Çabûl iderse Hudâ ger rızâ-yı nâ-çârî

bâb-ı emn ü emân:

1. bâb-ı emn ü emân:

Kaside 29

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Huzur ve güven kapısı.

Açıldı genc-i kerem gibi bâb-ı emn ü emân
Dükân-ı müflise döndi deriçe-i bîdâd

bâb-ı hümâvünunda:

1. **bāb-ı hümāyūnunda**: -u, -n, -da

Kaside 11

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı, sarayın kapısı.

Te'āla'llāh zihī Sulṭān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

bāc:

1. **bāc:**

Kaside 25

Mısra: 84

Vergi.

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl
Ne 'adū bāc u ḥarācı virmede eyler 'inād

bāc u ḥarāc-ı mülk-i Kubād:

1. **bāc u ḥarāc-ı mülk-i Kubād:**

Kaside 29

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

*Kubad'm ülkesinin vergisi // İran'm vergisi,
haracı.*

Kemīne baḥşışı naḳd-i ḥazā'in-i Ḥusrev
Dü-rūze maşrafı bāc u ḥarāc-ı mülk-i Kubād

bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn:

1. **bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn:**

Kaside 46

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Misk kokulu saçtan alınan vergi.

Lālesi ḥāl-i rübāyende-i rüy-ı dil-ber
Sünbūli bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn

bād:

1. **bād:**

Kaside 29

Mısra: 56

Yel, rüzgār.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne şā'ika erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

2. **bād:**

Kaside 18

Mısra: 30

Yel, rüzgār.

Olur mı böyle bir āteş-'inān-ı şā'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berḳ u bād da'vāya

3. **bād:**

Kaside 27

Mısra: 38

Yel, rüzgār.

Te'āla'llāh ne çāpük-raḥş olur ol raḥş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vāyı

bāda vermiş:

1. **bāda vermiş:-miş**

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yele vermek, dağıtmak, yok etmek.

Nice biñ ḥānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir 'āşık da ber-bād itdūgin görsek

bādāmuñ ezhārı:

1. **bādāmuñ ezhārı:**

Kaside 49

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Badem çiçekleri.

Döner gülmiñ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

bādbān:

1. **bādbān:**

Kaside 5

Mısra: 68

Yelken.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rüy-ı deryāda
Çekilse peyker-i küh-ı vaḳārı bādbān üzre

2. **bādbān:**

Kaside 14

Mısra: 20

Yelken.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḥtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

bādbān olur:

1. **bādbān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Yelken olmak.

Ger 'ankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

bāde:

1. **bāde:**

Gazel 49

Mısra: 3

Şarap, mey.

Yok bāde için minnetümüz pîr-i muğāna

Sākî-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

2. **bāde:**

Gazel 61

Mısra: 1

Şarap, mey.

Bāde gam virür bize biz 'āşık-ı dīvāneyiz

Gelmeden bu bezme cām-ı 'aşk ile mestāneyiz

3. **bāde:**

Gazel 61

Mısra: 6

Şarap, mey.

'Āşık-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz

Bezm-i hāş-ı vahdete hem bāde hem peymāneyiz

4. **bādesi:-si**

Kaside 9

Mısra: 23

Şarap, mey.

Hün-ābe degül bādesi zehr-i gam-ı hicrān

Her nağme-i çeng ü neyi feryād u fiğāndur

5. **bāde:**

Nazm 5

Mısra: 4

Şarap, mey.

Çın şehir gördüm 'arāk-rîz olarak pîr-i muğān

Bir koca desti ile geldi mübārek bāde

6. **bādedür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Şarap, mey.

Bādî-i zevk u şafāsın gerçi nāmuñ bādedür

Cür'añı nüş eyleyenler guşşadan āzādedür

7. **bāde:**

Gazel 27

Mısra: 10

Şarap, mey.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yār ile mest-i müdām

Bāde de nüş itse olmaz şūfî-i nādān mest

8. **bāde:**

Gazel 68

Mısra: 13

Şarap, mey.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem

O da Nef'î gibi hem şā'ir ola hem 'āşık

9. **bāde:**

Gazel 81

Mısra: 1

Şarap, mey.

Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākîdür gönül

Ehl-i 'aşkuñ hāşılı şāhib-mezākîdur gönül

10. **bāde:**

Gazel 88

Mısra: 7

Şarap, mey.

Kalbimiz bāde ile maṭla'-ı envār olsun

Nice bir maḥzen-i esrār-ı gam-endüz idelüm

11. **bāde:**

Gazel 102

Mısra: 7

Şarap, mey.

Yār olmayıcağ zehr-i sitemdür baña bāde

Bilmem nice def'-i gam-ı hicrān iderim ben

12. **bāde:**

Gazel 121

Mısra: 9

Şarap, mey.

Bāde bu güne şafā virmez idi meclise ger

Bulmasağ Nef'î-i pākîze-edāyı bu gice

13. **bāde:**

Kaside 12

Mısra: 32

Şarap, mey.

Āftāb-ı şubḥ-ı ma'nā bezm-i endişemde cām

Bāde feyz-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

14. **bādedür:-dür**

Kaside 50

Mısra: 9

Şarap, mey.

Bādedür zevkîni idrāk idene āb-ı hayāt

Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamām

15. **bāde:**

Gazel 58

Mısra: 2

Şarap, mey.

Olmuş o şūh o mertebe mest-i şarāb-ı nāz

Kim bāde içre 'aksine eyler 'itāb-ı nāz

16. **bāde:**

Gazel 81

Mısra: 10
Şarap, mey.

İtse Nef'î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bade hem bir şüh sâkîdür gönül

17. **bâde:**
Gazel 122
Mısra: 4
Şarap, mey.

Ğamzeñe pür-tâb iken tâkat getirmez âftâb
Bâde 'aqlı var ise bî-tâb gelsün çeşmüñe

18. **bâde:**
Gazel 124
Mısra: 7
Şarap, mey // kadeh.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bade
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

19. **bâdesiz:-siz**
Gazel 27
Mısra: 7
Şarap, mey.

Başına çalsun tokuz cāmını devrân bâdesiz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

20. **bâdesiz:-siz**
Gazel 27
Mısra: 6
Şarap, mey.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fâm olmasa
Bâdesiz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

bâde-furûş:

1. **bâde-furûşuñ:-uñ**
Gazel 121
Mısra: 7
Şarap satan (kimse), meyhaneci.

Bir bölük bade-keşiz bade-furûşuñ kulyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gece

bâde-i 'aşka hum olmuş:

1. **bâde-i 'aşka hum olmuş:-miş**
Gazel 52
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının küpü olmak.

Bâde-i 'aşka hum olmuş bir tabî'atden çıkar
'Älemi mest itse ey Nef'î n'ola eş'ârimuz

bâde-i gülgüna:

1. **bâde-i gülgüna:-a**
Kaside 53
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gül renkli kırmızı şarap.

El şafâ cāmın alduğca ele reşk ile ben
Hün-ı dil nüş iderin bade-i gülgüna bedel

bâde-i idrâkimün:

1. **bâde-i idrâkimün:-i, -m, -üñ**
Kaside 14
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Anlama, anlayış şarabı.

Bâde-i idrâkimün tevḥid ser-cüş-ı humı
Sâkî-i endişemün tahkîk dürd-i sâğarı

bâde-i nâz:

1. **bâde-i nâz:**
Gazel 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş ğamzesin mest-i ḥarâb

2. **bâde-i nâz:**
Kaside 55
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş ğamzesin mest ü ḥarâb

bâde-i pür-feyż:

1. **bâde-i pür-feyż:**
Kaside 50
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu, feyiz veren içki.

Ola ben istedüğüm bade-i pür-feyż ammâ
Ki neşâti getirür câne cinândan peyğam

bâde-i surh:

1. **bâde-i surh:**
Gazel 79
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap.

Ğonca mıdur sebz-gün berk içre yâ almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sâğar-ı pürüze gül

bāde-i ter:

1. **bāde-i ter:**

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze, latif, saf şarap.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü táb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarāb saña

bāde-keş:

1. **bāde-keşiz:-iz**

Gazel 121

Mısra: 7

Şarap içici, şarap içen.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ kulyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyāyı bu gice

bādem-i çeşmini:

1. **bādem-i çeşmini:-i, -n, -i**

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz bademi, badem göz.

Bādem-i çeşmini nuql itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda harifāne idi

bāde-perest:

1. **bāde-perestiz:-iz**

Gazel 49

Mısra: 10

İçkiye çok düşkün olan kimse, ayyaş.

Olsağ n'ola Nef'î gibi rüsvā-yı dü-'ālem
Hem 'aşık u hem şā'ir ü hem bāde-perestiz

bād-ı 'aşk:

1. **bād-ı 'aşk:**

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk rüzgârı.

'Aceb mi Nef'iyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehābāsā

bād-ı bahār:

1. **bād-ı bahār:**

Kaside 39

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Bahar rüzgârı.

Gülşen-i ma'nāya feyz-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı hayāle kalemüm ebr-i mañir

bād-ı çemen-i hulki:

1. **bād-ı çemen-i hulki:-ı**

Kaside 33

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

*Yaratılış çimenliğinin havası // yaratılışın,
ahlakın kokusu.*

Bād-ı çemen-i hulki ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabādur

bād-ı cezbe-i medhüñle:

1. **bād-ı cezbe-i medhüñle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 28

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Övgü coşkununun rüzgârı.

Tab'um ki bād-ı cezbe-i medhüñle dem-be-dem
Bir bahr-ı pür-hurüş-ı le'ālî-feşān olur

bād-ı cihān-gerd:

1. **bād-ı cihān-gerd:**

Kaside 9

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Dünyayı dolaşan rüzgâr.

Gördükce gubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile piçide duñandır

bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ:

1. **bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ:**

Kaside 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Sabah vakti esen tevfiķ (Allah'ın yardım)
rüzgârı.*

Eski bir luğf ile bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Ki hemān oldu güzār itdügi demde fi'l-hāl

bād-ı hazān:

1. **bād-ı hazān:**

Kaside 53

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sonbahar rüzgârı.

'İtidāl istese ger 'adli umür-ı dehre
Viremez bād-ı hazān revnağ-ı gülzāra hālel

bād-ı himem:

1. **bād-ı himem:**

Kaside 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Himmet rüzgârı.

Esmedi bād-ı himem toğmadı hürşid-i kerem

Çaldı pejmürde vü efsürde gülistân-ı emel

bād-ı kahrı:

1. **bād-ı kahrı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Kahr rüzgârı.

Esince bād-ı kahrı baır u berr yeksân olur zîrâ

Urur birbirine emvâc-ı deryâ gibi kühsârı

bād-ı nesîm:

1. **bād-ı nesîm:**

Kaside 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hafif hafif esen latif rüzgâr.

Âferîn luţfuña ey bād-ı nesîm

Bu kadar ancak olur feyz-i ‘amîm

bād-ı perr-i megesi:

1. **bād-ı perr-i megesi:-ı**

Kaside 54

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Sinek kanadının rüzgârı, sineğin kanat çırparken
oluşturduğu hava.*

Bulsa ger hiddet-i ‘azminden eşer tab’-ı hevâ

Bād-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

bād-ı reftârı:

1. **bād-ı reftârı:-ı**

Kaside 39

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Yürüyüşün rüzgârı, yürürken oluşan hava akımı.

Bâreka’llâh o cihân-gerd zemîn-peymâ kim

Bād-ı reftârı ile şarşılır eyvân-ı eşîr

bād-ı sabâ:

1. **bād-ı sabâ:**

Gazel 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Çîn-i zülfünde giriftâr kalırdı dil-i zâr

İrişüp bād-ı şabâ itmese nâ-gâh meded

2. **bād-ı şabâ:**

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Nezâketle toğkun zülfine ey bād-ı şabâ yârûñ

Şağın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı gam nâzik

3. **bād-ı şabâ:**

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bend oldı o şühuñ göricek zülf-i dü-tâsın

Âhîr yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

4. **bād-ı şabâ:**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Eylesün bād-ı şabâ zülfüñi ço ham-der-ham

Dil-i divâneyi bend eylemek âsân olsun

5. **bād-ı şabâ:**

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Başlasun bend ile rakşa dil-i divâne dağı

Nice bir bād-ı şabâ silsile-cünbân olsun

6. **bād-ı şabâ:**

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Büy-ı ezhâr-ı çemen tutdı o deñlü ‘âlemi

Bahş ider bād-ı şabâ ‘atfâr ile nev-rüzda

7. **bād-ı şabâ:**

Kaside 7

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Feyz-i endîşe-i renginüm ile bād-ı şabâ

İtse ger geşt ü güzâr çemen-i bâğ-ı na’ım

8. **bād-ı şabâ:**

Kaside 17

Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Reşha-i cüdi ile ebr-i bahârî dür-pâş
Nûkhet-i hulkı ile bād-ı şabâ ğâliye-sâ

9. **bād-ı şabâ:**
Kaside 28
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bād-ı şabâ ki büy-ı gül ü yâsemîn için
Cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur

10. **bād-ı şabâ:**
Kaside 39
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bulamaz nûkhet-i gülzâr-ı bahâr hulkın
Dâmenin bād-ı şabâ eylese pür-müşk ü 'abîr

11. **bād-ı şabâ:**
Kaside 40
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Peyk-i ikbâli ile feth ü zafer pey-der-pey
Nûkhet-i hulkı ile bād-ı şabâ dem-ber-dem

12. **bād-ı şabâ:**
Kaside 45
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Gelince bād-ı şabâ gibi hürde reftâre
Yol üzre tarh ider eşkâl-i mevc-i enhârî

13. **bād-ı şabâ:**
Kaside 49
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Yine bād-ı şabâ üftân u hîzân erdi gülzâra
Dem-i 'İsâ-veş ihyâ eyledi ezhâr u eşcârî

14. **bād-ı şabâ:**
Müfret 5
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bād-ı şabâ ki turraların tâbdâr ider
Her bir hamında biñ dili zâr u nizâr ider

15. **bād-ı Şabâ:**
Kaside 17
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Bâreka'llâh zihî raşş-ı hümâyün-sîmâ
Ki komış nâmnı sultân-ı cihân Bād-ı Şabâ

bād-ı şabâdur:

1. **bād-ı şabâdur:-dur**
Gazel 99
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Zülfine kalsa perişân eylemezdi dilleri
Anı da tahrik iden bād-ı şabâdur n'eylesün

bād-ı şarsara:

1. **bād-ı şarsara:-a**
Kaside 45
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr, fırtına.

Ġubâr-ı pâyı virtür bād-ı şarsara temkîn
Hevâ-yı cünbişi şarsar nihâd-ı kühsârî

bād-ı şarsarda:

1. **bād-ı şarsarda:-da**
Kaside 51
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr, fırtına.

Şem'-i fânüs-ı habâb eylese hıfzuñ şereri
Bād-ı şarsarda güzâr itse aña virmez elem

bād-ı seher:

1. **bād-ı seher:**
Kaside 9
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Seher yeli.

Ol şeb-rev-i mi'râc-ı hayâlim ki cihâna
Şıdk-ı nefesüm bād-ı seher gibi 'ayândur

bād-ı şevk-ı vasfuñ:

1. **bād-ı şevk-ı vasfuñ:**
Kaside 49
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Övme arzusunun rüzgârı.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkārı

2. **bād-ı şevk-ı vaşfuñ:**

Kaside 49

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Övme arzusunun rüzgârı.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkārı

bād-ı şimāl:

1. **bād-ı şimāl:**

Gazel 105

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kuzey rüzgârı.

Erdi yine şubh-ı vişāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ğazāl bāğ oldı şan deşt-i Hıten

bād-ı vezān:

1. **bād-ı vezān:**

Kaside 9

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Esen yel.

Reftārını tünd itse yine kopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān küh-ı girāndur

bād-ı vezāna:

1. **bād-ı vezāna:-a**

Kaside 4

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Esen yel.

Hükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i küh-ı girān virür

bād-ı vezāndur:

1. **bād-ı vezāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Esen yel.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girān bād-ı vezāndur

bād-ı yekrānı:

1. **bād-ı yekrānı:-ı**

Kaside 11

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Soylu cins atın (rengi sarı ve kırmızı arasında olan at) rüzgârı.

‘Aceb şun’-ı İllāhī bü’l-‘aceb terkibidür zīrā
Muşavver şu‘le didārı mücessem bād-ı yekrānı

bād-i zevk u şafāsın:

1. **bād-i zevk u şafāsın:-sın**

Terkib-bend 1

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Zevk ve neşe veren, zevk ve neşe sebebi.

Bād-i zevk u şafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cür‘añı nüş eyleyenler ğuşşadan āzādedür

bād-pā:

1. **bād-pā:**

Kaside 17

Mısra: **62**

Rüzgâr ayaklı (at), ayağına çabuk, çabuk koşan (at).

Āsmān-pūye zemīn-gerd-i müselsel-harekāt
Bād-pā şu‘le-i cevvalē-i ‘ālem-peymā

bāğ:

1. **bāğ:**

Gazel 105

Mısra: **10**

Bahçe.

Erdi yine şubh-ı vişāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ğazāl bāğ oldı şan deşt-i Hıten

2. **bāğa:-a**

Gazel 129

Mısra: **9**

Bahçe.

Cāna cān katmak dilerseñ bāğa var Nef‘i hemān
Köhne mey nüş eyle bir dil-dār ile nev-rüzda

3. **bāğa:-a**

Kaside 15

Mısra: **9**

Bahçe.

Bu demde kim şām u şeh̄er mey-hāne bāğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma‘zürdur Şeyhu‘l Harem

4. **bāğa:-a**

Kaside 48

Mısra: **67**

Bahçe.

Mü‘essir ol kadar hükmi ki bāğa
Vezān olsa nesim-i hıfzı bir dem

5. **bāğa:-a**
Gazel 129
Mısra: 6
Bahçe.

Gülleri pejmürde eylersin yazukdur bülbüle
Varma bāğa āh-ı āteş-bār ile nev-rüzda

6. **bāğımız:-ı, -muz**
Gazel 52
Mısra: 8
Bahçe.

Biz hāzān u hār kaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dāğımızdur bāğımız gülzārimuz

7. **bāğa:-a**
Gazel 77
Mısra: 5
Bahçe.

Ol bāğa döner dil gam-ı ruḥşār u ḥaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

8. **bāğa:-a**
Kaside 49
Mısra: 1
Bahçe.

Bahār irdi yine bāğa dōşendi naṭ'-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḥt-ı gülzārī

9. **bāğūñ:-uñ**
Kaside 62
Mısra: 5
Bahçe.

Açıldı bāğūñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-'akeb

10. **bāğ:**
Gazel 67
Mısra: 6
Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi birbirine bağlamaya yarayan ip, sicim, tel gibi şeyler, bent.

Fikr-i zerd-i 'arız ile gönüm ārām eylemez
'Āşık-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāğ

11. **bāğ:-ı**
Kaside 5
Mısra: 18
Bahçe, gül bahçesi.

Ya Rıdvān bahş ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp terciḥ ider bāğı bihişt-i cāvidān üzre

bāğ u rāğ-ı firdevse:

1. **bāğ u rāğ-ı firdevse:-e**
Kaside 18

Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Cennet bağı ve bahçesi.

Güzār itse ger andan şoñra bāğ u rāğ-ı firdevse
'Abir-efşān u 'anber-pāş olurdu ceyb-i ḥavrāya

bāğbān:

1. **bāğbānında:-ı, -n, -da**
Kaside 58
Mısra: 29
Bağcı, bahçıvan // bekçi.

Bahā-yı ruḥşat için ḳordı bāğbānında
Hezār 'özr ile miftāh-ı cenneti merhūn

bāğbān-ı ma'nevī:

1. **bāğbān-ı ma'nevī:**

Kaside 2
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Ma'nevī'nin bahçıvanı/yazarı // İbrahim Gülşenî (Gülşenî, Ma'nevî isimli kırk bin beyitlik Farsça mesnevisini Mevlana'nın Mesnevisine nazire olarak yazmıştır.).

Der-güşāde yā ḥazīne-ḥāne-i endişedür
Anda çeşm-i Rüşenidür dīdebān-ı münzevī

bāğbān-ı sıdk-ı pāk:

1. **bāğbān-ı sıdk-ı pāk:**
Kaside 55
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Tam sadakat bahçıvanı.

Vaktidür dest-i edeble bāğbān-ı sıdk-ı pāk
Olsa gülçin-i gülistān-ı du'ā-yı müstecāb

bāğçe seyrine çıkdukça:

1. **bāğçe seyrine çıkdukça:-dukça**
Kaside 17
Mısra: 152
Kelime Tipi: -
Bahçede gezintiye çıkmak, dolaşmak.

Cirid oynamāğa kābil degül ammā yaraşur
Bāğçe seyrine çıkdukça süvār olsañ aña

bāğçe-i ḥāssāda:

1. **bāğçe-i ḥāssāda:-da**
Kaside 17
Mısra: 150
Kelime Tipi: -
Saray bahçesi.

Gerçi ıstabl-ı Şehensâha degüldür lâyıık
Yeridür bağçe-i hâşşâda itse çerâ

bağçe-i pâdişeh-i rüy-ı zemîn:

1. bağçe-i pâdişeh-i rüy-ı zemîn:

Kaside 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan padişahının bahçesi.

Habbezâ bağçe-i pâdişeh-i rüy-ı zemîn
Görse Rıdvân ider üstâdına yüz biñ taşîn

Bâgdâd:

1. Bâgdâd:

Kaside 22

Mısra: 8

İslam dünyasının önemli tarih, ilim ve kültür merkezlerinden biri ve bugünkü Irak'ın başşehri.

Şimâlen Nağcivân u Gence vü Tiflîs ü Şirvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bâgdâd u Ahvâzı

Bâgdâd-ı suhan:

1. Bâgdâd-ı suhan:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sözün/şiiirin Bağdat'ı.

Cüy-ı ma'nâ iki şakık olmuş akar şahnından
Yaraşır dirsem eger tab'ına Bâgdâd-ı suhan

bâğ-ı behişt:

1. bâğ-ı behişt:

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Göñli açılmaz elinde câm-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

bâğ-ı behişt:

1. bâğ-ı behişt:-e

Gazel 104

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Âb-ı 'adliyle cihân bâğ-ı behiştde dönsün
Büy-ı hulkıyla şabâ micmere-gerdân olsun

bâğ-ı behiştün:

1. bâğ-ı behiştün:-üñ

Kaside 13

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Ruhamında degül emvâc-ı gün-â-gün u pey-der-pey
Görinür câ-be-câ bâğ-ı behiştün 'aks-i enhârı

bâğ-ı bezme:

1. bâğ-ı bezme:-e

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bezm bağı, eğlence yapılan, işret edilen bağ.

Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gonca ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şâd-âb u hurremdür kadeh

bâğ-ı cennetün:

1. bâğ-ı cennetün:-üñ

Kaside 6

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Bir dirâht-ı ser-firâzı var mı bâğ-ı cennetün
Yoğsa ancak vâ'izün medh itdüğü Tübâ midür

bâğ-ı cihân:

1. bâğ-ı cihân:

Kaside 28

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi // dünya.

Kim gülşen-i ruhuında vire nağmeye karâr
Tâ ol zamân ki bâğ-ı cihân pür-hazân olur

2. bâğ-ı cihân:

Kaside 31

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi // dünya.

Tâzelense n'ola gül gibi yine bâğ-ı cihân
Âb-ı 'adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

bâğ-ı cihânda:

1. bâğ-ı cihânda:-da

Kaside 26

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi // dünya.

Olasın bâğ-ı cihânda dâ'im
Gül gibi hurrem ü handân u besim

bâğ-ı cihânı:

1. **bāğ-ı cihām:-ı**

Kaside 8

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi // dünya.

Gülşen-i iğbālî ser-sebz ola tā kim rüzgār
Gül gibi bāğ-ı cihāmı hürrem ü hāndan bulur

bāğ-ı fethūn:

1. **bāğ-ı fethūn:-uñ**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Fetih bahçesi.

Oldı gūyā hādeng-i hūn-pāşı
Bāğ-ı fethūn nesīm-i gül-bīzi

bāğ-ı havāle:

1. **bāğ-ı hayāle:-e**

Kaside 51

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Hayal bahçesi.

Nefeht-ı suhanım gülşen-i efkārā nesīm
Reşehāt-ı kalemüm bāğ-ı hayāle şeb-nem

bāğ-ı irem:

1. **bāğ-ı irem:**

Kaside 15

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Ad kavminin kralı olan Şeddad tarafından
Tanrılık iddiasıyla cennet bahçelerinin özelliklerine
benzetilerek yaptırılan bahçe // cennet bahçesi.*

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā 'anber-sirişt
'Alemler behişt-ender-behişt her küşe bir bāğ-ı irem

bāğ-ı murāduñ:

1. **bāğ-ı murāduñ:-uñ**

Kaside 49

Mısra: **109**

Kelime Tipi: -

Arzu, istek bahçesi.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iğbāl ile revnak
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvārı

bāğ-ı nev-bahār-ı feyždür:

1. **bāğ-ı nev-bahār-ı feyždür:-dür**

Gazel 79

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Bereketli, feyizli bir ilkbahar bahçesi // Nef'i'nin
şair tabiatı.*

Tab'-ı Nef'iden ki bāğ-ı nev-bahār-ı feyždür
Reng ü bû isterse gelsün eylesün deryüze gül

bāğ-ı Rıdvāna:

1. **bāğ-ı Rıdvāna:-a**

Kaside 5

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Şabā gerd-i gülistān ile varsa bāğ-ı Rıdvāna
'Abir-efşān olur pīrāhen-i hūr-ı cinān üzre

bağışla:

1. **bağışlarsa:-r, -sa**

Gazel 64

Mısra: **8**

Vermek, ihsan etmek.

Yeter 'ömr-i dirāzı dil saña zülfi ko la'lin kim
Hayāt-ı nev bağışlarsa hayāt-ı cāvidān virmez

2. **bağışlar:-r**

Gazel 118

Mısra: **10**

Affetmek.

Nef'î gibi elden koma dāmān-ı Hudāyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

bağla:

1. **bağlamaz:-maz**

Gazel 76

Mısra: **5**

Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.

Bağlamaz seg yerine 'āşıkını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

2. **bağladı:-dı**

Gazel 2

Mısra: **5**

*İp ve benzeri şeylerle dolamak, sarmalamak //
tarmak, kuşanmak.*

Bağladı boynına zülfini hāmā'il yerine
Bu bahāneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabā

bahā:

1. **bahāsın:-sı, -n**

Kaside 24

Mısra: **96**

Kıymet, değer, bedel.

Sözümün her biri bir gevher-i zî-kıymetdür
Ki bahâsın çekemez keffe-i mîzân-ı felek

2. **bahâña: -ñ, -a**
Gazel 75
Mısra: **10**
Kıymet, değer.

Müşterî olsa şâ'ire Nef'î
Kıymet olmazdı hiç bahâña senün

3. **bahâ:**
Kaside 9
Mısra: **98**
Kıymet, değer.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî
Kim aña bahâ mâ-ğaşal-ı kevn ü mekândur

bahâ tahmîn ider:

1. **bahâ tahmîn ider: -er**
Kaside 43
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kıymet biçmek, ne değerde olduğunu takdir etmek.

Bahâ tahmîn ider bir kimse yok erbâb-ı ma'nâda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dür-i nazmum mezâd üzre

bâ-haber eyler:

1. **bâ-haber eyler: -r**
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Haberli, bilgi sahibi etmek.

Hikmet ger o 'ilm ise ki ahkâm-ı felekden
Endîşe-i 'akl-ı beşeri bâ-haber eyler

bâ-haber olsa:

1. **bâ-haber olsa: -sa**
Kaside 18
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Haberdar olmak.

Şafâ-yı meşreb-i pâkinden olsa bâ-haber Cemşîd
Elin şunmazdı 'ömründe daği câm-ı muşaffâya

bahâdır:

1. **bahâdır:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Yiğit, cesur, kahraman.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'-ı dilürüm cümleden ammâ dil-âverdür

bahâlara çıkdı:

1. **bahâlara çıkdı: -dı**
Kaside 29
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değerlenmek.

Ağır bahâlara çıkdı cevâhir-i suhanum
Çekildi tâlib olanlar tamâm olunca mezâd

bahâne:

1. **bahâneyle: -y, -le**
Gazel 103
Mısra: **3**
Vesile, sebep.

Çöz zülfini bârî bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenüñe gâh giribânuña düşsün

2. **bahâneyle: -y, -le**
Kaside 29
Mısra: **112**
Vesile, sebep.

Atardı şerm ile yabana tîşesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başımı âzâd

3. **bahâne:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep.

Kaşîde bir bahâne hem gâzel efsânedür ancak
Garaz ihlâşımı şıdık ile hâk-i pâyeye inhâdur

4. **bahâneyle: -y, -le**
Gazel 2
Mısra: **6**
Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine
Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

bahâr:

1. **bahâr:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Erişdi bahâr oldu yine hem-dem-i nev-rüz
Şâd itse n'ola dilleri câm-ı Cem-i nev-rüz

2. bahār:

Gazel 87

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşāka āsān olduğın görsem

3. bahār:

Gazel 142

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i şubh-ı nev-rūzı
Açıldı 'ālemūñ gül gibi güldi baht-ı firūzı

4. bahār:

Kaside 5

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine düşdi letāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnūñ luftı gālib āsmān üzre

5. bahār:

Kaside 26

Mısra: 101

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Tā ki revnaķ vire gülzāra bahār
Tā ki hoş-bū ide āfāķı nesīm

6. bahār:

Kaside 62

Mısra: 56

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile hāzān dehri kıla pūr-tāb u teb

7. bahāruñ:-uñ

Gazel 36

Mısra: 10

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ şun'ını gör kim zemīni āsmān eyler

8. bahār:

Gazel 50

Mısra: 14

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Ārāyiş için bezmini Sultān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

9. bahār:

Gazel 126

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

10. bahār:

Gazel 143

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

11. bahār:

Kaside 49

Mısra: 1

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine bāğa dōşendi nat' -ı jengārı
Yine sultān-ı gül itdi müşerref taht-ı gülzārı

12. bahār:

Gazel 142

Mısra: 7

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāğ-ı dilūñ göster
Derūnuñda ķoma rind iseñ efkār-ı ğam-endūzı

bahār evvāmıdır:

1. bahār evvāmıdır:-dur

Kaside 62

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlkbahar mevsimi.

Dey faşlınuñ encāmıdır zevķ u şafā hengāmıdır
Ya' nı bahār evvāmıdır nūş idelüm āb-ı 'ineb

bahār-ı bādām olur:

1. bahār-ı bādām olur:-u, -r

Kaside 50

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Badem çiçeği olmak.

Bulsa ger nāmiye feyz-i kef-i ihsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

bahār-ı bāğ-ı devletdür:

1. bahār-ı bāğ-ı devletdür:-dür

Gazel 143

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Devlet bağının baharı // devleti ihya eden,
canlandiran anlamında.*

Şeh-i Cem-rütbe Sultān Ahmed-i ferhunde tal' at kim
Bahār-ı bāğ-ı devletdür cemāl-i 'ālem-efrūzı

bahār-ı devletinden:

1. **bahār-ı devletinden:-i, -n, -den**

Kaside 5

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

(Padişahın) hükümranlığının baharı.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alur hāki
Biter tohm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḥān üzre

bahār-ı gülbün-efrāz-ı 'adālet:

1. **bahār-ı gülbün-efrāz-ı 'adālet:**

Kaside 27

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Adalet gül fidanını yükselten, büyüten bahar.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı 'adālet devr-i iclāli
Çerāğ-ı meclis-efrūz-ı sa'ādet pertev-i re'yi

bahār-ı güleşni:

1. **bahār-ı güleşni:-i**

Kaside 34

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin baharı.

Bahār-ı güleşni endişe-i Firdevsî-i Tūsî
Buḥūr-efrūz-ı bezmi rūḥ-ı 'Atṭār-ı Nişābüri

bahār-ı ma'reke:

1. **bahār-ı ma'reke:**

Kaside 38

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Cenk meydanının çiçekleri // cenk meydanının
bahar mevsimi.

Hevā-yı ebr-i tiğiyile bahār-ı ma'reke şād-āb
Nesīc-i ḥāme-i rumḥıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

bahā-yı ruḥsat:

1. **bahā-yı ruḥsat:**

Kaside 58

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

İzin, müsaade bedeli.

Bahā-yı ruḥsat için kordı bağbânında
Hezār 'özü ile miftāh-ı cenneti merhūn

bāhir:

1. **bāhir:**

Kaside 19

Mısra: 23

Aşikâr, açık, belli.

Cebînde anuñ envār-ı devlet zāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ āsār-ı isti'dād muzmerdür

bahr:

1. **bahre:-e**

Gazel 87

Mısra: 12

Deniz.

Bakup geh sîne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i divāne berr ü bahre sultān olduğın görsem

2. **bahr:**

Kaside 5

Mısra: 44

Deniz.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı ihsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrî bahr u bahri kân üzre

3. **bahri:-i**

Kaside 5

Mısra: 44

Deniz.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı ihsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrî bahr u bahri kân üzre

4. **bahr:**

Kaside 6

Mısra: 45

Deniz.

Bahr ider mi kâ'inātı gark-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā'im cevāhir-pāş u gevher-zā midur

5. **bahri:-ı**

Kaside 10

Mısra: 42

Deniz.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ḡanî kânî teḥî bahri ber eyler

6. **bahr:**

Kaside 11

Mısra: 52

Deniz.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşa'la
Pey-ā-pey mevcidür gāhî o bahr itdükce tuğyānı

7. **bahri:-ı**

Kaside 11

Mısra: 48

Deniz.

Fürüg-ı re'yi çarḥ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cüdi cihān-ı himmetüñ hem bahri hem kânı

8. **baħrũn:-ũñ**

Kaside 11

Mısra: 50

Deniz.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O baħrũn pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürrânı

9. **baħr:**

Kaside 13

Mısra: 77

Deniz.

Esince bād-ı ƣahrı baħr u berr yeksân olur zîrâ
Urur birbirine emvâc-ı deryâ gibi kühsârı

10. **baħrũn:-ũñ**

Kaside 13

Mısra: 104

Deniz.

O kânuñ her sözüñ bir ƣıt'a elmâs-ı cihânbanı
O baħrũn her ƣaşidem bir dizi lü'lü-yı şehvârı

11. **baħr:**

Kaside 14

Mısra: 16

Deniz.

Ƣamze-i hũbân gibi cārî ucından yine hũn
Böyle ƣalursa eger yek-reng ider baħr u beri

12. **baħra:-a**

Kaside 29

Mısra: 120

Deniz.

Görünmez idi kenârı güherle 'anberden
Midâd-ı hâmem eger baħra eylese imdâd

13. **baħre:-e**

Kaside 32

Mısra: 57

Deniz.

Düşeydi sâye-i ebr-i 'inâyeti baħre
Cihân-ı nüh pedere nâz iderdi dürr-i yetim

14. **baħr:**

Kaside 50

Mısra: 77

Deniz.

Devr-i cüduñda görür hâlini baħr ü kânuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firâvânı ģamâm

15. **baħre:-e**

Kaside 53

Mısra: 58

Deniz.

Çıka deryâ ser-i kuhsâra hılâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleye ģavvâs gibi baħre cebel

16. **baħr:**

Rũbai 5

Mısra: 2

Deniz.

Ey nâmveri memleket-i baħr u berũñ
Var baħr u berde nice biñ hünerũñ

17. **baħra:-a**

Kaside 14

Mısra: 27

Deniz // ordu.

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baħra sipâh-ı şaf-be-şaf

18. **baħr:**

Kaside 12

Mısra: 60

Deniz.

Feyz-i evşâfiyla ben ģüyâ cihân-ı ma'nîyüm
Genc-i şab' u çeşme-i dil baħr u kânumdur benüm

baħr ü kân olsa:

1. **baħr ü kân olsa:-sa**

Kaside 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Deniz ve maden yatağı olmak (incinin ve cevherin çıkartıldığı yer olmak) // cömert olmak.

Cihân-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luş u ihsâna müheyyâdur

baħr-ı 'adâlet:

1. **baħr-ı 'adâlet:**

Gazel 105

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Adalet denizi.

Şâh-ı cihân Sultân Murâd şâhenşeh-i 'âlî-nijâd
Baħr-ı 'adâlet kân-ı dâd zıll-ı Ĥudâ-yı zü'l-minen

baħr-ı 'aşka:

1. **baħr-ı 'aşka:-a**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Kâse-i ser kim yoluñda ģarģa-i hũn-âb olur
Baħr-ı 'aşka geh hâbâb olur o geh ģirdâb olur

baħr-ı dür-pâş-ı zemîn:

1. baħr-ı dūr-pāş-ı zemîn:

Kaside 24

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün inci saçan denizi.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baħr-ı dūr-pāş-ı zemîn mihr-i zer-efşān-ı felek

baħr-i efkārı:

1. baħr-i efkārı:-ı

Kaside 49

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Düşünce denizi.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pūr-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkārı

baħr-ı endişe:

1. baħr-ı endişe:

Kaside 31

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Düşünce denizi.

Benüm ol nādire ğavvāş ki olsa ne kadar
Baħr-ı endişe ‘amıķ u dūr-i ma‘nā kem-yāb

baħr-ı gevher-pāş-ı endişem:

1. baħr-ı gevher-pāş-ı endişem:-m

Kaside 47

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Düşüncenin inci saçan denizi.

Yine geldi ħurūşa baħr-ı gevher-pāş-ı endişem
Degüldür bu kaşide bir dizi lü‘lū-yı lālādur

baħr-ı güher-pāş-ı suhandür:

1. baħr-ı güher-pāş-ı suhandür:-dūr

Kaside 55

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

İnci saçan söz denizi.

Tab‘um ol baħr-ı güher-pāş-ı suhandür kim anuñ
Rīze-seng-i sâhîlinden ter düşer dürr-i hoş-âb

baħr-ı kefi-i ihsânı:

1. baħr-ı kefi-i ihsânı:-ı

Kaside 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin denizi, lütuf denizi.

Luṭfi bir mertebe kim çarḫı ider ğark-ı güher
Mevc-ħız olduğı dem baħr-ı kefi-i ihsânı

baħr-ı keremdür:

1. baħr-ı keremdür:-dūr

Kaside 33

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi.

İtse n‘ola a‘lāya vü ednāya tekerrüm
Hem baħr-ı keremdür kefi hem ebr-i ‘aṭādur

baħr-ı ma‘ānı:

1. baħr-ı ma‘ānı:

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Manalar denizi.

Dense ne ‘aceb ṭab‘umuza baħr-ı ma‘ānı
Şahbā gibi pūr-ḫālet ü cūr‘a gibi pestiz

baħr-ı ma‘nā:

1. baħr-ı ma‘nā:

Kaside 60

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mana denizi.

Bir güherdür ki suħan ma‘deni baħr-ı ma‘nā
Degme insān olamaz kâbil-i iz‘ān-ı suħan

baħr-ı ma‘nādur:

1. baħr-ı ma‘nādur:-dur

Kaside 13

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Mana denizi.

Dilüm kân-ı ma‘arīfdür ḫayālüm baħr-ı ma‘nādur
‘Aceb mi ḫaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārı

baħr-ı ma‘nāyı:

1. baħr-ı ma‘nāyı:-y, -ı

Kaside 55

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Mana denizi.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dūr-i sırābı kim
Tāb-ı endişeyle itdüm baħr-ı ma‘nāyı serāb

baħr-ı mevc-zen-i pūr-güherdür:

1. **baħr-ı mevc-zen-i pür-güherdür:-dür**

Kaside 32

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

İnci dolu dalgalı deniz.

O baħr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem

Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i nazîm

baħr-ı mevvâc-ı kerem:

1. **baħr-ı mevvâc-ı kerem:**

Kaside 40

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

İhsan dalgalı deniz.

Âsmân-ı ‘azamet ‘âlem-i cüd u himmet

Baħr-ı mevvâc-ı kerem ebr-i güher-pâş-ı himem

baħr-ı pür-hurüş-ı le‘âlî-feşân olur:

1. **baħr-ı pür-hurüş-ı le‘âlî-feşân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

İnciler saçan coşkun/dalgalı deniz olmak.

Tab‘um ki bād-ı cezbe-i medhûnle dem-be-dem

Bir baħr-ı pür-hurüş-ı le‘âlî-feşân olur

baħr-ı revândur:

1. **baħr-ı revândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Akıcı deniz.

Ey şâh-ı kerem-pîşe ki fikr-i nem-i luţfuñ

Baħr-ı suħane mâye-i feyz-i cereyândur

baħr-ı sehâdur:

1. **baħr-ı sehâdur:-dur**

Kaside 17

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi // eli açık.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim

Bir eli baħr-ı sehâdur bir eli ebr-i ‘atâ

baħr-ı sîm-âb eyler:

1. **baħr-ı sîm-âb eyler:**

Kaside 31

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Civa denizi hâline getirmek.

Böyle kalursa güdâzendegî-i mihr eyler

Ma‘den-i sîm olan yerleri baħr-ı sîm-âb

baħr-ı suħande:

1. **baħr-ı suħande:-de**

Kıt‘a-ı Kebir 1

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Söz denizi.

Çalemüm ol kadar şinâverdür

Çut ki baħr-ı suħande mâhîdür

baħr-ı suħandur:

1. **baħr-ı suħandur:-dur**

Kaside 7

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Söz denizi.

Tab‘um ol baħr-ı suħandur ki kef-i mevci çutar

Penbeler içre nihân sübħa-i lü‘lû-yı nazîm

baħr-ı suħane:

1. **baħr-ı suħane:-e**

Kaside 9

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Söz denizi // şiir denizi.

Ey şâh-ı kerem-pîşe ki fikr-i nem-i luţfuñ

Baħr-ı suħane mâye-i feyz-i cereyândur

baħr-ı tab‘um:

1. **baħr-ı tab‘um:-u, -m**

Kaside 31

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Şair yaratılışın denizi, şairlik denizi.

Baħr-ı tab‘um nem-i ebr-i keremünle pür-dürr

Silk-i nazmum güher-i medhûñ ile ziyet-yâb

baħr-ı zehhârî:

1. **baħr-ı zehhârî:-ı**

Kaside 49

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Dalgalı, coşkun deniz.

‘Aceb mi mübtelâ-yı lerze-i mevc olsa endâmı

Giriftâr-ı teb-i reşk itdi tab‘uñ baħr-ı zehhârî

baħr-kefâ:

1. baħr-kefā:

Kaside 57

Mısra: 61

Ey avucu deniz gibi olan // cömert olan.

Āşafā baħr-kefā gevher-i gerdün-şadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ħulķ u mekārīm-perdāz

baħs:

1. baħs:

Kaside 5

Mısra: 17

İddialaşma.

Ya Rıdvān baħs ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp terciħ ider bāğı bihişt-i cāvidān üzre

2. baħs:

Kaside 53

Mısra: 35

İddialaşma.

Nice bir kevkeb-i baħt ile bu baħs ü ğavgā
Nice bir řāli'-i bed-'ahd ile bīhūde cedel

baħs idemez:

1. baħs idemez:-emez

Kaside 28

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

İddialaşmak, bir konu hakkında üstünlük iddiasında bulunmak.

Tab'umla kimse baħs idemez Ķahramān gibi
Endiše 'āleminde cihān-pehlevān olur

baħs ider:

1. baħs ider:-er

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bahse tutuşmak, bir konu üzerinde iddialaşmak.

Büy-ı ezhār-ı çemen tutdı o deñlü 'ālemi
Baħs ider bād-ı şabā 'attār ile nev-rūzda

baħs idüp:

1. baħs idüp:-üp

Tesdis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

(Bir meseleden veya bir kimseden) söz etmek, hakkında konuşmak.

Gehī 'āşıqlara mihr ü vefādan baħs idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ħübī derseñ iħyānā

baħs-i 'azīm ideler:

1. baħs-i 'azīm ideler:-e, -ler

Kaside 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Büyük bahislere girmek.

Ya'ni yā vahy ola maźmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faşl itmede aħbāb ideler baħs-i 'azīm

baħs-i hakikatde:

1. baħs-i ħaķıķatde:-de

Kaside 33

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hakikat mevzusu/ konusu.

Söz baħs-i ħaķıķatde iken nev-hevesāne
Taħķıķ-i mecāz itdigimüz gerçi ħaťādur

baħs-ı ħudūs ü kıdem-i rüzgār evleyeler:

1. baħs-ı ħudūs ü kıdem-i rüzgār evleyeler:-y, -e, -ler

Kaside 42

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Devrin eskiliği ve meydana gelişi hakkında konuşmak.

Eyleyeler tā ħukemā-yı zamān
Baħs-ı ħudūs ü kıdem-i rüzgār

baħsis:

1. baħsişi:-i

Kaside 28

Mısra: 43

Armağan, hediye, ihsan, atıye.

Düstür-ı kāmķār ki yek-rūze baħsişi
Daħl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

2. baħsişi:-i

Kaside 29

Mısra: 67

Armağan, hediye, ihsan, atıye.

Kemine baħsişi naķd-i ħazā'in-i Ĥusrev
Dü-rūze maşrafı bāc u ħarāc-ı mülk-i Ķubād

baħsiş-āmüz-ı himem:

1. baħsiş-āmüz-ı himem:

Kaside 50

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

İhsanları bağıslama, verme öğretme.

Bahşış-âmüz-ı himem havşala-süz-ı hıssat
Kise-perdâz-ı kerem kâfile-sâlâr-ı kirâm

bahşış-i firāvânı:

1. **bağış-ı firāvânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: **130**

Kelime Tipi: -

Çok, bol bahşış.

Suħanverân-ı tehî-kise-i şenākâra

Vire ğmâ-yı ebed bağış-ı firāvânı

bahşış-i nakd u selem-i rûzgâr olur:

1. **bağış-ı nakd u selem-i rûzgâr olur:-u, -r**

Kaside 42

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Devrin peşin olarak verilen bağışi olmak.

Ol ki olur himmeti yanında bir

Bahşış-ı nakd u selem-i rûzgâr

bahşış-i şâhâne:

1. **bağış-ı şâhâne:**

Gazel 144

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Harika, mükemmel bir ihsan, hediye.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef î

O da bir luğf-ı Ğudâ bağış-ı şâhâne idi

baht:

1. **baht:-ı**

Kaside 27

Mısra: **26**

Talih, kader.

Felek müştâk-ı didârı zemîn memnûn-ı pâ-bûsı

Muħaşşal bahtı memnûn eylemiş a'lâ vü ednâyı

2. **baht:**

Kaside 29

Mısra: **49**

Talih, kader.

O deñlü himmeti var baht u tâli'ün ki aña

İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

3. **baht:**

Kaside 55

Mısra: **2**

Talih, kısmet, mutluluk.

Şükr kim bir bârgâh-ı luğfa kıldum intisâb

Kim olur ħâk-i derinden baht u devlet behreyâb

4. **bahtuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 56

Mısra: **94**

Talih, kısmet, mutluluk.

Emrüne 'âlem müsahħhar luğfuña dünyâ esir

Zâtuña şihhat mülâzım bahtuña devlet qarın

5. **baht:**

Gazel 52

Mısra: **1**

Talih, kısmet.

Baht uyansa ħ'âba varsa dide-i bîdârimuz

Düşde bârî gayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

6. **baht:-ı**

Kaside 11

Mısra: **7**

Talih, kısmet.

Uyandı gerçi bahtı rûzgârũñ ħ'âb-ı ğafletden

Velî ârâyiş-i dünyânuñ oldu deng ü ħayrânı

7. **baht:-ı**

Kaside 15

Mısra: **46**

Talih, kısmet.

Şâhenşeh-i ferħunde-baht ârâyiş-i dîhîm ü taht

Bahtı kavî ikbâli saht İskender-i Yûsuf-şiyem

8. **baht:-ı**

Kaside 30

Mısra: **45**

Talih, kısmet.

O kuğb-ı çarğ-ı sa'âdet ki döndürür bahtı

Ne yaña istese pergâr-ı çarğ-ı gerdâni

9. **bahtına:-ı, -n, -a**

Kaside 42

Mısra: **85**

Talih, kısmet.

Ola müsâ'id o kadar bahtına

Gerdiş-i pür-piç ü ħam-ı rûzgâr

10. **baht:**

Kaside 43

Mısra: **5**

Talih, kısmet.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den

Degüldüm rûzgâra Ħağ bilür bu i'tikâd üzre

11. **baht:**

Kaside 48

Mısra: **90**

Talih, kısmet.

Döne dā'im murādī üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baht hem-dem

12. **bahtum**: -u, -m
Kaside 54
Mısra: 2
Talih, kısmet.

Hamdüli'l-lāh yine inşāfa gelüp çarh-ı 'anid
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifākı tecdīd

13. **bahtı**: -ı
Kaside 55
Mısra: 35
Talih, kısmet.

Re'yi pīr-i zü-fünün bahtı civān-ı pūr-şükūh
Olsa etvārī n'ola maqbūl-ı tab'-ı şeyh u şāb

14. **bahtımı**: -u, -m, -ı
Kaside 55
Mısra: 5
Talih, kısmet.

Bahtımı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim şadā-yı kūs-ı devletle gözümde gitdi h'āb

15. **bahtum**: -u, -m
Kaside 57
Mısra: 66
Talih, kısmet.

Āh elinden felek süst-i qarār u 'ahdūn
İtmedi bahtum ile itdügi va'di incāz

16. **bahtum**: -u, -m
Kaside 61
Mısra: 67
Talih, kısmet.

Kevkebüm menhūs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvīl itdi luţfuñ çekmez oldum ıztırāb

17. **bahtuña**: -u, -ñ, -a
Kaside 61
Mısra: 82
Talih, kısmet.

Sen civān-baht ol felek pīr olduğınca dem-be-dem
Bahtuña olsun müyesser revnaq-ı 'ahd-i şebāb

18. **bahtuña**: -u, -ñ, -a
Kaside 36
Mısra: 3
Talih, kader, kısmet.

Şunuldi bahtuña dest-i i'nāyet Haqdan
Berāt-ı manşīb-ı şāhib-ķırānı-i 'ālem

baht ulandı:

1. **baht ulandı**: -dı
Kaside 16
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Talihin açılması.

Tāli'ümde baht ulandı h'āba vardı yā meger
Ġamze-i pūr-fitne-i nādīde-h'āb-ı rüzgār

bahtek-i a'lem:

1. **bahtek-i a'lem**:
Kaside 38
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Kötü talihli ālim.

Yegāne şā'ir-i sihr-āferīn-i rüstā-hāne
Muqallid-yāve Eflātūn-echel bahtek-i a'lem

bahteklik iderlerse:

1. **bahteklik iderlerse**: -er, -ler, -se
Kaside 41
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Bahtek gibi davranmak (Nuşirevan'ın ikinci veziri olan Bahtek; kin ve garez sahibi haset bir kişidir) // fitnecilik yapmak, ortalığı karıştırmak.

Şemşir-i zebānumla cezāsını bulurlar
Bahteklik iderlerse ahibbā-yı zamāne

bahter:

1. **bahter**:
Kaside 10
Mısra: 124
Güneşin battığı taraf, batı, garp.

Tā cilvegeh-i rāyetini Husrev-i encüm
Geh memleket-i Hāver ü geh bahter eyler

bahtı açıldı:

1. **bahtı açıldı**: -dı
Kaside 29
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahtı açılmak; talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Açıldı bahtı yine rüzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyine-i řālī'inde naqş-ı murād

baht-ı bīdārı:

1. **baht-ı bīdārı**: -ı
Kaside 13
Mısra: 70

Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

Sehâb-ı nev-bahâr-ı fetih u nüşret tîg-ı sır-âbı
Çerâğ-ı düdmân-ı dîn ü devlet baht-ı bîdârı

2. baht-ı bîdârı:-ı

Kaside 49
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

N'ola olsa zamân-ı devletinde 'âlem âsüde
Bırakdı fitneyi zindân-ı h'âba baht-ı bîdârı

baht-ı bîdârûn:

1. baht-ı bîdârûn:-u, -ñ

Kaside 61
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

Baht-ı bîdârûn ne mümkindür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkaş câme- h'âb

baht-ı cihângîri:

1. baht-ı cihângîri:-i

Kaside 3
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Cihangir talih, dünyayı hükmü altına alan talih.

Ola a' dâsı zebûn baht-ı cihângîri kavî
Olmaya lâzime-i devletinüñ noşşanı

baht-ı firûzî:

1. baht-ı firûzî:-ı

Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih.

Bahâr irdi yine esdi nesîm-i şubh-ı nev-rûzî
Açıldı 'âlemün gül gibi güldi baht-ı firûzî

baht-ı h'âb-âlûdî:

1. baht-ı h'âb-âlûdî:-ı

Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uyuyan baht // bahtsızlık, talihsizlik.

Baht-ı h'âb-âlûdî bîdâr itdi güyâ h'âbdan
Nâle-i dolâb-ı çarh-ı âsyâb-ı rûzgâr

baht-ı nâ-sâzî:

1. baht-ı nâ-sâzî:-ı

Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yaver gîtmeyen talih.

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ
Vereydün ger icâzet hicv iderdüm baht-ı nâ-sâzî

baht-ı Pervîzî:

1. baht-ı Pervîzî:

Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Perviz /Hüsrev talihli, Perviz'in talihi gibi bir talih.

K'olmuş aña naşib tâ ezeli
Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervîzî

baht-ı rûz-efzûn:

1. baht-ı rûz-efzûn:

Kaside 21
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uzun ömürlü talih, saadetin uzun, devamlı olması.

Zihî 'alâmet-i iqbâl ü baht-ı rûz-efzûn
Ki eyledi mütehayyir 'uqûl u evhâmı

baht-ı yâver:

1. baht-ı yâver:

Kaside 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Talihi iyi, güzel talihli.

Baht-ı yâver pâdişâh-ı âsmân-mesned ki dîn
İstinâd-ı devletiyle kuvvet-i erkân bulur

bâ-hüner:

1. bâ-hüner:

Gazel 130
Mısra: **13**
Hünerli, marifet sahibi, usta.

Nice üstâd-ı şuhan var bâ-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'î gibi çarh-ı gazel nev-rûzda

bâ-huşûs:

1. bâ-huşûs:

Kaside 3

Mısra: 93
Özellikle.

Bā-ḥuşuş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözüüm kadr-i dür-i gâltâni

2. **bā-ḥuşuş:**
Kaside 25
Mısra: 13
Özellikle.

Bu senâ-ḥ^vân-ı kadîmûn ḥod dilinde bā-ḥuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i iştiyâkuñ iştidâd

3. **bā-ḥuşuş:**
Kaside 55
Mısra: 97
Özellikle.

Bā-ḥuşuş itdüm 'arûs-ı medhûñi tezyîn için
Bir bir andan gevher-i mazmûn-ı ḥâşî intiḥâb

4. **bā-ḥuşuş:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 31
Özellikle.

Bā-ḥuşuş ol güzide tâ'ifenüñ
Hem ışık biri hem sipâhidür

bā'is:

1. **bā'is:**
Gazel 28
Mısra: 10
Sebep olan şey, sebep.

Nef'î gibi ğamzeñ de saña cân ile 'aşık
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bā'is

2. **bā'is:**
Gazel 64
Mısra: 9
Sebep olan şey, sebep.

Bu deñlü saña bā'is himmet-i 'âlidür ey Nef'î
Ġazel tarḥında senden ğayrı kimse böyle şân virmez

bā'is ol:

1. **bā'is ol:**
Gazel 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Allâh için ey âh tolaş zülfine tırma
Ol silsile-i 'aşkı dirâz itmege bā'is

bā'is olmaz:

1. **bā'is olmaz:-maz**
Gazel 28
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Rind iseñ eger 'âlem-i vaḥdet gibi olmaz
Def-i ğam-ı taḥkkîk ü mecâz itmege bā'is

bā'is olsa:

1. **bā'is olsa:-sa**
Gazel 28
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Ġamzeñ ne kadar olsa niyâz itmege bā'is
Âhum olur ol meretebe nâz itmege bā'is

bā'is olur:

1. **bā'is olur:-u, -r**
Gazel 28
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Ġamzeñ ne kadar olsa niyâz itmege bā'is
Âhum olur ol meretebe nâz itmege bā'is

2. **bā'is olur:-u, -r**
Gazel 28
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Zevki budur 'âlem-i 'aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bā'is

bā'is-i kîne:

1. **bā'is-i kîne:**
Kaside 39
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Kinin sebebi.

Bā'is-i kîne nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegüñ âh ḥabîr

bā'is-i meserret olur:

1. **bā'is-i meserret olur:-u, -r**
Gazel 35
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevinç sebebi olmak.

Belâ budur ki alışdı belâlaruñla gönül
Ġamuñ da gelse dile bā'is-i meserret olur

ba' is-i şür u şegab:

1. ba' is-i şür u şegab:

Kaside 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fitne ve kavga sebebi.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine câm-ı tarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba' is-i şür u şegab

bak:

1. bak:

Gazel 110

Mısra: 3

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

'Âşîkuñ gönlüne bak mir'âta bakmağsa ğaraž
Yokdur ey meh ol şafâ ma'zür tut âyîne

2. bakmağsa:-mağ, -sa

Gazel 110

Mısra: 3

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

'Âşîkuñ gönlüne bak mir'âta bakmağsa ğaraž
Yokdur ey meh ol şafâ ma'zür tut âyîne

3. bakmamam:-ama, -m

Gazel 113

Mısra: 4

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Hübâne 'aceb lâzîmedür câzibe-i dil
Ansuz bakmamam hüsn ile mihr-i felek olsa

4. bak:

Gazel 122

Mısra: 5

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Hüsnüni bilmek dilersen bir nazar mir'âta bak
Âftâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüñe

5. bakar:-ar

Gazel 140

Mısra: 3

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Kim bakar mir'ât-i hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sinesi

6. bakar:-ar

Kaside 53

Mısra: 24

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Kevkeb-i tâli'imüñ yok baña hüsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhâr-ı hıvel

7. bakarsa:-ar, -sa

Kaside 52

Mısra: 48

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Bir şafâ var câm-ı billürında kim âyîneveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki râz-ı nihân

8. bakup:-up

Müseddes 1

Mısra: 15

Durumunu anlamak ve aslına vâkıf olmak amacıyla seyretmek, nazar etmek.

Bakup mir'ât-i câma görmesem rüy-ı şafâ gâhî
Cihânuñ varı yogı hiç görünmez baña va'llâhî

9. bakup:-up

Gazel 87

Mısra: 11

Seyretmek, temaşa etmek.

Bakup geh sine-i cânâne geh câm-ı mey-i nâbe
Dil-i divâne berr ü bahre sultân olduğın görsem

10. bakmağsa:-mağ, -a

Gazel 119

Mısra: 9

Seyretmek, temaşa etmek.

Ruhsâr-ı 'arâk-rîzi yeter bakmağsa yârufı
N'eyler reşehât ile gülistân elimüzde

11. baksañ:-sa, -ñ

Gazel 57

Mısra: 6

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Bir nighle Kahramânı katl ider Rüstem gibi
Baksañ ammâ çeşmine bir haste-i bî-tâb-ı nâz

12. bak:

Gazel 71

Mısra: 1

Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Ğamze-i tiğ-keş ü çeşm-i şîhir-sâzına bak
Kaşd-ı cân eyler iken şivesine nâzına bak

13. bak:

Gazel 71

Mısra: 4

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Kahramân karşı turur mı gör o müjgânlara
Leşker-i ğamze-i mest-i sipeh-endâzına bak

14. bak:

Gazel 71

Mısra: 8

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına bak

15. **bağ:**

Gazel 71

Mısra: 10

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Ġamze-i nerkis-i maħmūrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehī-kadd-i ser-efrāzına bak

16. **bağduka:-duka**

Kaside 4

Mısra: 37

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Bağduka bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle hasta görünür ki cān virür

17. **bağmaz:-maz**

Kaside 15

Mısra: 59

Göz önünde bulundurmak, nazariitibara almak.

Sürdüke haşma yek-tene bağmaz silāh u cevşene
Yer kalmaz aşlā düşmene illā beybān-ı ‘adem

18. **bağduka:-duka**

Kaside 53

Mısra: 33

Nazar etmek, gözlemlemek.

Yine hātırda tesellī bulunur bağduka
Görünür dilde bu ma‘nā-yı laṭif ü mücmel

19. **bağ:**

Gazel 71

Mısra: 6

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Fitnede tırralarınıñ yed-i tülāsını gör
Şivede ğamzesinüñ sihrine i‘cāzına bak

20. **bağ:**

Gazel 71

Mısra: 2

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, seyretmek.

Ġamze-i tiğ-keş ü çeşm-i sihir-sāzına bak
Kaşd-ı cān eyler iken şivesine nāzına bak

21. **bağ:**

Gazel 71

Mısra: 12

Nazar etmek, görmek, okumak.

Var mı Nef‘ī gibi üstād-ı suħan inşāf it
İhtirā‘-ı kalem-i nādire-perdāzına bak

bağ:

1. **bağdür:-dür**

Gazel 81

Mısra: 6

Ebedi, sonsuz, ölümsüz.

Dildedür mihrüñ қо hāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ‘ālem-i ma‘nāda bağdür gönül

2. **Bağinün:-nün**

Kaside 46

Mısra: 30

16. yy.da yaşamış meşhur divan şairi.

Bu maħalde ‘aceb evşāfına çeşbān görünür
N’ola bu beytini Bağinün idersem tazmīn

bağmaz oldı:

1. **bağmaz oldı:-dı**

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Önem vermemeye başlamak.

Bağmaz oldı kāmīl ü dānāya Nef‘ī çarḥ-ı dūn
Hālk-ı ‘ālem mā‘il ancağ cāhil ü nādāna hep

bāl:

1. **bāl:**

Kaside 35

Mısra: 110

Kanat.

Cürre şāhīn Hümā şayd-ı hayālīm ki benüm
Feyz-i tevfiğ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

2. **bāl:**

Kaside 35

Mısra: 72

Kanat.

İremez gerdine sür‘atde Burāk-ı cennet
Berğ-i hāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

bāl açar:

1. **bāl açar:-ar**

Kaside 17

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kanat açmak.

Nürdan bāl açar uçmağ melekdür şanasın
Olsa zīn-püş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

2. **bāl açar:**-ar

Kaside 39

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kanat açmak.

Bāl açar uçmağa mänenend-i Burāk-ı cennet
İtseler şeklini bir levh-i ruḥāma taşvır

bāl açdı:

1. **bāl açdı:**-dı

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanat açmak.

Şanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı tūṭi-i ḥaṭi pervāza başladı

bāl açsa:

1. **bāl açsa:**-sa

Kaside 33

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Kanat açmak.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḥayālüm
Şayd itdügi elbette yā 'Ankā yā Hümādur

bāl ü per ide:

1. **bāl ü per ide:**-e

Kaside 45

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Kanat yapmak.

Meger ki bāl ü per ide Burāk gibi aña
Sütür-ı medḥ-i vezīr-i sütüde-girdāri

bāl ü peri:

1. **bāl ü peri:**-i

Kaside 14

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Kanat.

'Adli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şem'a şeh-perr-i küleh pervānenün bāl ü peri

bālā-bülend:

1. **bālā-bülendi:**-i

Gazel 40

Mısra: 5

Uzun boylu, boyu uzun (olan).

Dil-berün bālā-bülendi 'aşıkuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lā vü ednā bundadur

bāl-güşā:

1. **bāl-güşā:**

Kaside 17

Mısra: 23

Kanat açan, uçan.

Nice Şaḥlı Torı bir bāl-güşā 'Ankā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduğı dem bī-pervā

bāl-i 'ankādur:

1. **bāl-i 'ankādur:**-dur

Kaside 47

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Anka kuşunun kanadı.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḥāne-i devlet
Ki cārüb-ı der-i 'ālem-penāhi bāl-i 'ankādur

bāl-i 'ankāva:

1. **bāl-i 'ankāva:**-y, -a

Kaside 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Anka kuşunun kanadı.

Uçar kuşdur şitāb itdükce güyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvāni bāl-i 'ankāya

bāl-i Cibril:

1. **bāl-i Cibril:**

Kaside 17

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

Cebra'il'in kanadı.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibril
Olsa pā-bend maḥal pāyima zülf-i ḥavrā

bāl-i hümā:

1. **bāl-i hümā:**

Kaside 39

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Hüma kuşunun kanadı.

Ḳadri ol mertebe 'ālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i hümā ferş-i ḥaşir

bāl-i hümā-yı saltanat:

1. **bāl-i hümā-yı saltanat:**

Kaside 20

Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadı.

Serir-i devletine 'arş-ı rif' at nerdübân pāye
Külâh-ı cāhına bāl-i hümā-yı saltanat şehper

bāl-i tayarāndur:

1. **bāl-i tayarāndur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Uçma kanadı, uçuracak kanat.

Şāhîn-i hayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim 'avn-ı İlāhî aña bāl-i tayarāndur

bālîn ider:

1. **bālîn ider:-er**
Kaside 46
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Yastık etmek, yastık olarak kullanmak.

'Adli bir kişver-i pür-şūra nıgehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālîn

bām-ı felekde:

1. **bām-ı felekde:-de**
Kaside 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

Çalındı bām-ı felekde naķāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

2. **bām-ı felekde:-de**
Kaside 23
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

Her vaķt-i şeh tā ki çıķup bām-ı felekde
Cevlān ide tāvus-ı mülemma- per-i 'ālem

baña ne:

1. **baña ne:**
Kaside 42
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bana ne // beni ilgilendirmiyor.

Baña ne ben rind-i cihān-dideyim
İtmez eşer baña ğam-ı rüzgār

bā-nasīb:

1. **bā-naşīb:**
Kaside 15
Mısra: 53
Nasıpli, talihli.

Cümle hünerden bā-naşīb sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarīb
Meclisde şūh u dil-firīb cenk idicek şir-i ücem

bānī olsa:

1. **bānī olsa:-sa**
Kaside 3
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Bir yapıyı inşa eden, inşa ettiren, yapan,
yaptıran kimse olmak.

Hayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir cāmī'-i hoş-ţarh u laţife bānī

bānū-yı halvet-serāy-ı fikrine:

1. **bānū-yı halvet-serāy-ı fikrine:-i, -n, -e**
Kaside 52
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Düşünce sarayının sultanı, hanımı.

Bānū-yı halvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-'arūs-ı hacle-i re'yine şubh āyinedān

bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür:

1. **bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür:-i, -dür**
Kaside 42
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Düşüncenin Meryem huylu kadını.

Bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ārā şanem-i rüzgār

bār:

1. **bār:-ı**
Kaside 49
Mısra: 88
Meyve.

Döküldi sineden peykān-ı yār u penbe-i dāğum
Dıraht-ı huşke döndüm hāke düşmiş berg ile bārı

2. **bār:-ı**
Gazel 91
Mısra: 6
Yük (minnet yükü).

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömrü
Ölürin derd-i maħabbetle o bārı çekemem

bārān:

1. **bārān:**

Kaside 5

Mısra: 43

Yağmur.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı ihsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrî bahr u bahri kân üzre

2. **bārānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 62

Yağmur.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı hayāt bārānı

3. **bārān:**

Kaside 31

Mısra: 7

Yağmur.

Dökülen hāke bu faşl içre degüldür bārān
Hüy-feşān olmadadır táb-ı temüz ile şehāb

bārān-ı ebr-i himmeti:

1. **bārān-ı ebr-i himmeti:-ı**

Kaside 8

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Lütuf bulutumun yağmuru.

Fā'iz olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Kaṭre isti'dād-ı kesb-i māye-i tūfān bulur

bārān-ı eşkim:

1. **bārān-ı eşkim:-im**

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözyaşı yağmuru.

'Aceb mi Nef'iyā bārān-ı eşkim dînme bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehābāsā

bāreka'llāh:

1. **bāreka'llāh:**

Kaside 3

Mısra: 1

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh zihî 'āṭıfet-i Rabbānî
Ki şeh-i 'āleme olmuş ezeli erzānî

2. **bāreka'llāh:**

Kaside 17

Mısra: 1

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh zihî raḥş-ı hümāyün-simā
Ki ḳomış nāmını sultān-ı cihān Bād-ı Şabā

3. **bāreka'llāh:**

Kaside 37

Mısra: 1

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh zihî āşaf-ı şāhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'ālem teng

4. **bāreka'llāh:**

Kaside 39

Mısra: 5

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh zihî devlet-i feth ü nuşret
Levḫaşa'llāh zihî 'āṭıfet-i ḫayy-ı kadîr

5. **bāreka'llāh:**

Kaside 39

Mısra: 59

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemîn-peymā kim
Bād-ı refṭārı ile şarşılur eyvān-ı eşir

6. **bāreka'llāh:**

Kaside 54

Mısra: 14

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Levḫaşa'l-lāh zihî cilve-i ḫüsn-i ṭālî'
Bāreka'llāh zihî kevkebe-i baḫt-ı sa'îd

7. **bāreka'llāh:**

Kaside 46

Mısra: 48

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hiç
Bāreka'llāh zihî āşaf-ı şāhib-i temkîn

8. **bāreka'llāh:**

Kaside 52

Mısra: 1

*Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun
anlamında bir söz.*

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

bārgāh-ı 'arş-pirāve:

1. bārgāh-ı 'arş- pīrāye:

Nazm 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arşı süsleyen makam, divan.

Zihî taht-ı mu'allā bārgāh-ı 'arş- pīrāye
Ki şalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

bārgāh-ı lutfā:

1. bārgāh-ı lutfā:-a

Kaside 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İhsan, iyilik kapısı.

Şükr kim bir bārgāh-ı lutfā kıldum intisāb
Kim olur hāk-i derinden baht u devlet behreyāb

bārgāh-ı mu'allā:

1. bārgāh-ı mu'allā:

Kaside 29

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Yüce divan // gökyüzü.

Be-hakk-ı şāni'-i yektā ki şun'-ı kudretdür
Bu bārgāh-ı mu'allā revāk-ı seb'-i şidād

bārgēh:

1. bārgēh:-i

Kaside 42

Mısra: 57

Makam, huzur.

Bārgēh-i maḥkeme-i 'adl ü dād
Dergēh-i kehfü'l-ümem-i rüzgār

bārgēh- ārāy-ı sarāy-ı 'azamet:

1. bārgēh- ārāy-ı sarāy-ı 'azamet:

Kaside 59

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Büyüklik sarayı makamını süsleyen.

Ol bārgēh- ārāy-ı sarāy-ı 'azamet kim
Cārüb-ı deri perr-i küleh-güşe-i Cemdür

bārgēh-i rif'atinün:

1. bārgēh-i rif'atinün:-i, -nüñ

Kaside 31

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yücelik sarayı.

Ol ki bir küşesidür bārgēh-i rif'atinün
Bu ne eyvān-ı mu'allā-yı zer-endüde- kıbāb

bāri:

1. bāri:

Gazel 52

Mısra: 2

Hiç olmazsa, en azından.

Baht uyansa h'āba varsa dīde-i bīdārimuz
Düşde bāri gayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

2. bāri:

Gazel 103

Mısra: 3

Hiç olmazsa, en azından.

Çöz zülfini bāri bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh giribānuña düşsün

3. bāri:

Gazel 104

Mısra: 11

Hiç olmazsa, en azından.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bāri
Hāk-rüb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

4. bāri:

Gazel 128

Mısra: 4

Hiç olmazsa, en azından.

Göz ucuyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri hātır yoklasa bir gāmze-i dil-düz ile

5. bāri:

Gazel 130

Mısra: 6

Hiç olmazsa, en azından.

'İyd geçdi nev-bahār irdi yüzün göstermedi
Bāri ol sulḫān-ı ḫüsn öpdürse el nev-rüzda

6. bāri:

Kaside 24

Mısra: 27

Hiç olmazsa, en azından.

Bāri ma'kül ile mā-beynimüz işlāh eyle
Ne var ey şāh-ı ḫikem-senc ü zebān-dān-ı felek

7. bāri:

Kaside 35

Mısra: 24

Hiç olmazsa, en azından.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden
Felegi bāri bu takrīb ile itsem pā-māl

8. **bārī:**

Kaside 36

Mısra: 69

Hiç olmazsa, en azından.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse hāli n'olur yine 'ālemūñ bilmem

9. **bārī:**

Kaside 42

Mısra: 23

Hiç olmazsa, en azından.

Bārī yıkılsa yere geçse felek
Ber-çaraf olsa elem-i rüzgār

10. **bārī:**

Kaside 50

Mısra: 139

Hiç olmazsa, en azından.

Dağl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzām

11. **bārī:**

Tesdis 1

Mısra: 33

Hiç olmazsa, en azından.

Hāqīkatden dem urma bārī artık terk idüp lāfin
Bu maṭla'dan kıyās it ḥasb-i hāl-i hadd-i inşāfın

12. **bārī:**

Kaside 3

Mısra: 73

Bari, hiç olmazsa, en azından.

Derdümi bārī bu taqrīb ile taqrir ideyin
Tā şifāhāne-i luṭfuñdan ire dermānı

13. **Bārī:**

Kaside 21

Mısra: 102

Allah.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muzaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

14. **bārī:**

Kaside 43

Mısra: 14

Hiç olmazsa, en azından.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḥudā kādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

15. **bārī:**

Kaside 44

Mısra: 64

Hiç olmazsa, en azından.

'Ācizim Ḥusrev-i ma'nā iken evşāfuñda
Bārī taḥkīk ideyin dā'ıye-i ma'nāyı

bār-ı belāñı:

1. **bār-ı belāñı:** -ñ, -ı

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bela yükü // sevgilinin çektiği eziyet.

Nef'ı çekerdi bār-ı belāñı ne hāl ise
Öldürdüñ ol faķiri de nāz u 'itāb ile

bār-ı ğayrı:

1. **bār-ı ğayrı:** -ı

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Başkalarının sıkıntısı.

Bileli kendümi ben göñlümi 'āşık buldum
Bār-ı ğayrı ten-i bī-tāb ü tīvānum çekemez

bār-ı şanavber:

1. **bār-ı şanavber:**

Kaside 17

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Şanavber meyvesi, kozalak.

Dilleri bār-ı şanavber gibi şad pāre olur
Tıĝ-ı bürrānını yād eyledüĝince a'dā

Bārī Te'ālā:

1. **Bārī Te'ālā:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Tıynet-i pākinde yok aşlā küdüretten eser
Cismini ḥalk eylemiş Bārī Te'ālā nürdan

bārīka-i re'yini:

1. **bārīka-i re'yini:** -i, -n, -ı

Kaside 31

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Fikrin parlaklığı // parlak fikir.

Görse ger bārīka-i re'yini rü'yāda olur
Şu'le-i şem'-i seher şehper-i şeb-reng-i ğurāb

bas:

1. başmadın: -madın

Kaside 36

Mısra: 32

Basmak, bir şeyin üzerine ayak koymak.

Yegâne şah-süvâr-ı dilir ü çâpük kim
Olur şikârı 'adû başmadın rikâba kâdem

2. başmaz: -maz

Gazel 74

Mısra: 4

Basmak, bir şeyin üzerine ayak koymak.

Harîr-i zülfi pây-endâz olur anuñcün ol şûha
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kâdem nâzik

başagör:

1. başagör:

Kaside 36

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Basadurmak, basmaya devam etmek.

Ki sen muzaffer olursañ ne hâl ise başa gör
Rikâb-ı himmete pây-ı tevekkülü muhkem

basdur:

1. başdurdı: -dı

Gazel 52

Mısra: 4

Kaplamak, bürümek.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarhı âh-ı âteş-bârimuz

başîret:

1. başîret:

Gazel 12

Mısra: 10

Kalp gözüyle görme, kalp gözüyle görerek bir şeyin gerçeğini kavrama, anlama, idrak etme.

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef'iyâ nergis dañi
Yoğ imiş anda başîret var ise mest-i harâb

basît-i zemîne:

1. basît-i zemîne: -e

Kaside 32

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yeryüzü düzlüğü, yeryüzü.

Bu inbisâtı basît-i zemîne kim verdi
Bu devr uşulini çarha kim eyledi ta'lim

Başra:

1. Başra:

Kaside 22

Mısra: 8

Osmanlı'da vilayet merkezi olan ve günümüzde Irak'ta bir şehir.

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

bast-ı makâl idemez:

1. bast-ı makâl idemez: -emez

Kaside 35

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Söz açmak, konuşmaya başlamak.

Nüşa-i 'aḳd-ı lisân-ı şu'arâdur suhanüm
İdemez ben söze geldükce biri bast-ı makâl

baş:

1. başı: -ı

Kaside 52

Mısra: 94

İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Olmasa Mecnûn-ı 'aşkı ol mehûn ger âsmân
Nesr-i tâ'ir eylemezdi başı üzre âşyân

2. başı: -ı

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 41

İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Kiminûn başı penbe dükkânı

Dili iblîs tekyegâhıdır

3. baş:

Gazel 8

Mısra: 9

İlk, öncelikli.

Nef'iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

5. başını: -ı, -n, -ı

Gazel 26

Mısra: 7

İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Seng-i der-i meyḥâneye kor başını düşde
Zânû-yı melek olsa eger ḥ'âbgeh-i mest

6. baş:

Kaside 13

Mısra: 12

İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfın
Felek baş kaldırıncâ hâke düşdi tâc u destârî

7. başında:-i, -n, -da

Kaside 30

Mısra: 29

İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Başında tâcî yâ bir hüdhüd-i hidâyetdür
Ki görmüş Âşaf-ı şânî risâlet-i erzânî

8. başından:-i, -n, -dan

Kaside 49

Mısra: 30

İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Hâbâb u kef degül mestâne refâr itmeden cüyüñ
Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destârî

9. başuña:-u, -ñ, -a

Gazel 45

Mısra: 9

Kişinin kendi şahsı, zatı.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nefî
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür

baş eger:

1. baş eger:-er

Kaside 40

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Deyim**

Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek.

Reşk ider câhına dîvâna çıkınca Âşaf
Baş eger tîğına meydâna girince Rüstem

baş gösterür:

1. baş gösterür:-ü, -r

Kaside 25

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Deyim**

Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak.

Fitne bir yerde dañi baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

baş kaldura:

1. baş kaldura:-a

Kaside 40

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Başını kaldırmak // ayaklanmak, isyan etmek.

Uyudu fitne cihân oldu yine âsüde
Az kalmışdı ki baş kaldura ye' cüc-ı sitem

baş çıkmasa:

1. başa çıkmasa:-ma, -sa

Gazel 52

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir işi başarıyla sonuçlandırmak.

Biz reh-i 'aşk içre terk-i ser kılan 'âşıkımız
Çıkmasa Ferhâdveş başa 'aceb mi kârimuz

başdan:

1. başdan:

Gazel 111

Mısra: 7

Başta, başlangıçta.

Kaysa başdan ser-ber olmuş râh-ı gamda âşyân
Terk-i ser kılduk o yolda biz sebük-bâriz hele

başdan ayağa:

1. başdan ayağa:

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Tamamen, bütünüyle, baştan aşağı.

Nâ-geh getürür diyü şabâ müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

başdan başa:

1. başdan başa:

Kaside 5

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir uçtan bir uca, tamamen.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

2. başdan başa:

Kaside 33

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir uçtan bir uca, tamamen.

Ol Âşaf-ı şânî ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

3. başdan başa:

Gazel 102

Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben

4. **başdan başa:**
Kaside 25
Mısra: 103
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Çaplaya başdan başa dünyâyı nûr-ı kevkebi
Göstere fermânına şâhân-ı 'âlem inkiyâd

5. **başdan başa:**
Kaside 27
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Ne pâşâ 'âlem-ârâ âftâb-ı ma'la'-i nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyâyı

6. **başdan başa:**
Kaside 41
Mısra: 97
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Başdan başa dünyâyı tolaşañ bulamazsın
Bir 'ârif-i hoş-şo'bet ü bâbâ-yı zamâne

başdan çıkdı:

1. **başdan çıkdı:-dı**
Gazel 134
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğru yoldan sapmak // kâkülün fesin kenarından çıkması.

Kâkülün de çıkdı başdan fikr-i dūr-â-dūr ider
Pâyüña yüz sürmege zülf-i semen-sâlar gibi

başı göge irse:

1. **başı göge irse:-se**
Gazel 116
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok istediği bir şeye kavuşmaktan veya bir iltifattan dolayı çok sevinmek, büyük bir sevinç duymak.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi
Mazhar-ı 'âtîfet-i zıll-ı Hudâyı oldı yine

başımız üstünde yer eyler:

1. **başımız üstünde yer eyler:-r**
Kaside 10

Mısra: 106
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerleri baş üstünde olmak // baş üstünde yeri olmak; büyük bir saygı ve ilgi ile karşılanıp ağırlanmak.

Çavgâ-yı suhandir bu fazîletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

başına belâ evlemesün:

1. **başına belâ evlemesün:-me, -sün**
Gazel 101
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimseyi birine musallat etmek veya güç bir işle uğraşmaya mecbur bırakmak.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı mahabbet
Başına belâ evlemesün zülf-i hevâsın

başına çalsun:

1. **başına çalsun:-sun**
Gazel 27
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Başına çalsun tokuz câmını devrân bâdesüz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

2. başına çalsun:

Kaside 14
Mısra: 116
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek âyine-i İskenderi

3. başına çalsun:

Kaside 24
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

başına toprak savurur:

1. **başına toprak savurur:-u, -r**
Kaside 3
Mısra: 69
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına toprak saçmak; büyük üzüntü duymak //

toprağın altında kalmak, üzerine toprak örtmek (madenin toprağın altında olması dolayısıyla).

Añsa ihsānuñı toprak şavurur başına kân
Görse keff-i keremün lerze tutar ‘ummānı

başında sevdā-yı zülfün olmasa:

1. **başında sevdā-yı zülfün olmasa: -ma, -sa**
Nazm 3
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Zülfün sevdasına tutulmak, (sevgilinin) saçına âşik olmak.

Olmazdı böyle hālî perişān u qaddi ham
Sevdā-yı zülfün olmasa başında sünbülün

başını āzād iderdi:

1. **başını āzād iderdi: -er, -di**
Kaside 29
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Kendini kurtarmak, özgürlüğüne kavuşmak.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

başını hırkaya çekdi:

1. **başını hırkaya çekdi: -di**
Kaside 37
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlenmek, saklanmak.

Rāst-girdār-ı kader-kevebe kim havfindan
Başını hırkaya çekdi felek-i pür-nireng

başka:

1. **başka:**
Gazel 87
Mısra: 4
Bilinden ayrı, farklı, değişik.

Leṭāfetden görünse āsmānuñ ‘aksi her yerde
Çemende başka bir ‘ālem nümāyān olduğın görsem

2. **başka:**
Kaside 6
Mısra: 22
Bilinden ayrı, farklı, değişik.

Şun‘-ı Hakk yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı tarab-engiz ü gam-fersā midur

3. **başkadur: -dur**
Kaside 19
Mısra: 12
Farklı, değişik.

Ya iki gül-bün-i nev-hızdır kim her birisinin
Zemini başkadur ammā biri birine hem-serdür

4. **başka:**
Kaside 43
Mısra: 97
Özge, kendine has.

Vücüdi her birinün başka ālemdür haḳīkatde
Olur anuñcün ehl-i dil cihānda infirād üzre

5. **başka:**
Kaside 50
Mısra: 5
Özge, kendine has.

Başka bir ‘ālemi var bezm-i meyün kim anda
Görinür rind-i cihān-dide-i huşyāra müdām

6. **başka:**
Kaside 46
Mısra: 70
Ayrı, değişik.

İnşā’ a’llāh eger olursa şafā-yı hātır
İdeyin nüşha-i evşāfuñı başka tedvīn

başka başına:

1. **başka başına:**
Gazel 55
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Kendi başına, başlı başına, tek başına.

Ṭursaḳ ne ‘aceb ger şaf-ı müjgāna muḳābil
Başka başına her birimüz Rüstem-i ‘aşkız

2. **başka başına:**
Gazel 30
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Kendi başına, başlı başına, tek başına.

Gösterür dünyāyı mir’āt-ı habābında tamām
Kendü başka başına bir özge ‘ālemdür qadeh

başla:

1. **başladı: -dı**
Gazel 135
Mısra: 1
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Mest oldı yār gamzeleri nāza başladı
Her bir nighde bir revīş-i taze başladı

2. **başladı: -dı**
Gazel 135
Mısra: 4

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Bildürdi bir nigele dile gümze kaşdını
Ne keşfe ne mükâşefe-i rāza başladı

3. **başladı:-dı**

Gazel 135

Mısra: 6

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ğamze degül bu şu 'bede-bāz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şive-i i' cāza başladı

4. **başladı:-dı**

Gazel 135

Mısra: 8

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Şanma ki itdi zülfini tahrik rüzgār
Bāl açdı tūti-i haṭı pervāza başladı

5. **başladı:-dı**

Gazel 135

Mısra: 10

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nef ī nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyā ki her terānede bir sāza başladı

6. **başla:**

Gazel 142

Mısra: 11

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Du'āya başla şoñra cān u dilden Āşaf-ı 'ahde
Ki turduqca cihān devletle nev-rüz ola her rüzi

7. **başlasam:-sa, -m**

Kaside 1

Mısra: 75

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam mi' rācını tahkīke āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüüm

8. **başlatalum:-y, -alum**

Kaside 4

Mısra: 109

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nazm āhīr oldı başlatalum şol du'āya kim
Şi're havāşş-ı ed'īye-i kudsiyān virür

9. **başladı:-dı**

Kaside 5

Mısra: 8

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çekilse n'ola yārān-ı şafā seyr-i çemenzāra
Şalāya başladı murğ-ı çemen serv-i çemān üzre

10. **başla:**

Kaside 8

Mısra: 83

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nef' ī du'āya şıdk ile

11. **başla:**

Kaside 11

Mısra: 98

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdün ey Nef' ī
Du'āya başla kim buldı kaşide ḥadd ü pāyānı

12. **başlasun:-sun**

Kaside 11

Mısra: 39

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Hele teshīri mülke başlasun iqbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı qor feth itmedük ne kāfiristānı

13. **başla:**

Kaside 13

Mısra: 117

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Du'āya başla şimden şoñra Nef' ī ko bu da'vāyı
Ki bu da'vāya ḥaşmuñ daḥi vardur belki ıkrarı

14. **başla:**

Kaside 14

Mısra: 121

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla şimden şoñra ey Nef' ī du'ā-yı devlete
Bir du'ā it kim ola ḥüsn-i ḳabülün mazharı

15. **başlasa:-sa**

Kaside 17

Mısra: 74

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Gelse refāra döner bir şanem-i ra'nāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur güyā

16. başla:

Kaside 18

Mısra: 87

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamām oldı suhan turma du'āya başla ey Nef'i
Niyāz eyle yüzün sür āsitān-ı lutf-ı Mevlāya

17. başla:

Kaside 20

Mısra: 81

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Hemān turma du'āya başla söz irişdi pāyāne
Du'ādur bu maḥalde 'ādet-i nazm-āverān ekser

18. başla:

Kaside 21

Mısra: 99

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Du'āya başla ḳo tafşil-i ḥālī ey Nef'i
Yeter ḳaşidenūñ irdi zamān-ı itmāmı

19. başlamayınca: -ma, -y, -ınca

Kaside 21

Mısra: 64

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ḳadimi 'āşık-ı bıkır-i ḥayāl-i medḥūñdür
Senāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

20. başla:

Kaside 25

Mısra: 95

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla şimden şoñra ey Nef'i du'āya şıdk ile
Tā ḳabūl ide du'āñı Ḥazret-i Rabbü'l-'ibād

21. başla:

Kaside 27

Mısra: 103

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Du'āya başla şimden şoñra ḳo da'vāyı ey Nef'i
Cenāb-ı ḥazret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

22. başla:

Kaside 28

Mısra: 141

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nef'i du'āya başla ḳo da'vāyı kim du'ā
Nazm āḥırında 'ādet-i nazm-āverān olur

23. başlasa: -sa

Kaside 28

Mısra: 9

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ġamzeñ su'āle başlasa 'uşşāka her müjeñ
Güyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

24. başla:

Kaside 30

Mısra: 124

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Uzatma da'vī-i lāf u güzāfī ey Nef'i
Du'āya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

25. başladı: -dı

Kaside 35

Mısra: 116

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Şoñra gördi ki ḥaridārına yok ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

26. başlasa: -sa

Kaside 35

Mısra: 68

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evşāfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şā'ir-i sencide-maḳāl

27. başlasa: -sa

Kaside 36

Mısra: 44

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Şemīm-i ḥulḳımı yād itse gāhi bir şā'ir
Anuñla başlasa ṭab'ı suḥandan urmağa dem

28. başla:

Kaside 38

Mısra: 101

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamām oldı suhan turma du'āya başla ey Nef'i
Du'ā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girtü elzem

29. başladı: -dı

Kaside 39

Mısra: 9

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı güş idicek Süre-i fetha Cibril
Eyledi Hızr ile İlyās du 'ā vü tekbir

30. başla:

Kaside 41

Mısra: 115

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nef'î bu şikâyet nice bir başla du 'āya
Düşmez bu kadar 'ārife şekvâ-yı zamâne

31. başla:

Kaside 42

Mısra: 79

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla du 'ā itmege Nef'î yeter
Şekve-i zulm ü sitem-i rüzgâr

32. başla:

Kaside 43

Mısra: 100

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Yeter söz kalmadı hem kıfîye teng oldu ey Nef'î
Du 'āya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibād üzre

33. başla:

Kaside 44

Mısra: 87

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla şıdk ile du 'ā itmege Nef'î nice bir
Da'vî-i ma'rifet ü lâf-ı suhan-pirâyî

34. başla:

Kaside 45

Mısra: 89

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Du 'āya başla ço tafşil-i hâli ey Nef'î
Kaşide gâyete irdi uzatma güftârî

35. başla:

Kaside 48

Mısra: 84

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamâm oldu kaşide turma Nef'î
Du 'āya başla gayn fikri ço hem

36. başladuğca:-duğca

Kaside 52

Mısra: 105

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladuğca vaşfuña başlar hücumā vāridāt
Şöyle kim tākāt getürmez anı taqrîre zebân

37. başlar:-r

Kaside 52

Mısra: 105

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladuğca vaşfuña başlar hücumā vāridāt
Şöyle kim tākāt getürmez anı taqrîre zebân

38. başladı:-dı

Kaside 54

Mısra: 7

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eğeri kâ'ide-i 'ahd-i vifākî temhîd

39. başlasa:-sa

Kaside 57

Mısra: 19

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Rahş-ı endişem eger başlasa cevlnāna çıkar
Evc-i eflāk-i ma'āniye gubār-ı tek ü tâz

40. başlasun:-sun

Nazm 2

Mısra: 3

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasun gânzeleri gâret-i imāna hele
Kor mî bir dilde daği emn ü selâmet göresin

41. başlasaın:-sa, -nî

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasaın meclisde devre sāğar-ı minā ile
Lâle-i sirâb-ı bāğ-ı bezm-i 'işret-hānesin

42. başladı:-dı

Gazel 135

Mısra: 2

Belirmek, görünmek, ortaya çıkmak.

Mest oldu yâr gânzeleri nāza başladı
Her bir nighde bir revîş-i tâze başladı

43. başladı:-dı

Gazel 116

Mısra: 5

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı cilveye nâz ile 'arūsân-ı bahâr
Perdeden şâhid-i gül çehre-nümây oldu yine

44. **başladı:-dı**

Gazel 116

Mısra: 11

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Hâk-i mestâne gibi başladı keşf-i rāza
Âb-ı dīvâne gibi silsile-ḥây oldu yine

45. **başla:**

Kaside 5

Mısra: 101

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ḳo lâfi şıdḳ ile ṭurma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā nazm âhırında farz olur nazm-âverân üzre

46. **başlasam:-sa, -m**

Kaside 8

Mısra: 79

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam endîşeye ervâḥ-ı ma'nâ cem' olur
Nuṭḳa gelsem şüret-i deyr-i ma'ânî cân bulur

47. **başlasa:-sa**

Kaside 17

Mısra: 37

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasa cilveye mânend-i kümeyt-i ḥâme
Merkez-i noḳta olur aña fezâ-yı pehnâ

48. **başlasa:-sa**

Kaside 24

Mısra: 67

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasa ṭab'ı dür-efşânlığa pür-gevher olur
Mevc-i deryâ-yı ma'ânî gibi dāmân-ı felek

49. **başlasam:-sa, -m**

Kaside 25

Mısra: 23

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam bu şevḳ ile fevrî hemân evşâfuña
Dür-i medhûn eylesem âvîze-i gûş-ı bilâd

bâtil:

1. **bâtil:**

Kaside 20

Mısra: 76

Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Bi- ḥamdi'llâh bilür şâh-ı cihân ḳadrûn ne gam yersin
Ne lâf eylerse itsin i'tikâdınca o bâtil ḥar

2. **bâtil:**

Kaside 47

Mısra: 125

Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Bana âmî diyen bâtil ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daḥi zu'munca şâhib-ṭab' u mollâdur

3. **bâtil:**

Kaside 38

Mısra: 93

Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Ne miḳdârın bilür ne ḳadr-i güftârı 'aceb bâtil
Mesihâ geçinür ammâ ḥar-i Deccâl ile tev'em

Bâyezîd-i Bistâmî olursa:

1. **Bâyezîd-i Bistâmî olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 21

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Bayezid-i Bistamî olmak // Bayezid-i Bistamî gibi olmak.

Hasûda kāfir-i muṭlak denür ḥaḳîkatde
Olursa zühd ile ger Bâyezîd-i Bistâmî

bâyiste:

1. **bâyiste:**

Kaside 20

Mısra: 1

Zaruri, lazım, gerekli.

Zihî şâyeste vü bâyiste ḥâḳân-ı hümâyün-fer
Ki hem ârâyiş-i evreng ü hem pîrâye-i efser

bavram:

1. **bayramıdır:-ı, -dur**

Kaside 15

Mısra: 6

Bayram, büyük sevinç, sevinç vesilesi.

Gül devri 'ayş eyyâmıdır zevḳ u şafâ hengâmıdır
'Aşıklaṛn bayramıdır bu mevsim-i ferḥunde-dem

Bavram Päsâ:

1. **Bayram Pâşâ:**

Kaside 44

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Osmanlı veziriazamı (ö. 1048/1638).

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-keveke Bayram Pâşâ
Ki ider devleti bir demde ganî dünyâyı

bâz:

1. **bâz:**

Kaside 57

Mısra: 18

Doğan denilen yırtıcı kuş.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

bâzâr:

1. **bâzârımız:** -i, -muz

Kaside 61

Mısra: 69

Pazar, alışveriş, pazarlık.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bâzârımız
Ben maḥabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

bâzâr-ı endişem:

1. **bâzâr-ı endişem:** -m

Kaside 43

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Düşüncenin pazarı, düşüncenin alım satımı.

Meta'-ı nazmumuñ sen olmasañ zirâ ḥarîdârı
Ḳalurdı ḥaşre dek bâzâr-ı endişem kesâd üzre

bâzâr-ı fesâd:

1. **bâzâr-ı fesâd:**

Kaside 25

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Fitne pazarı.

Ḳatl idüp ol fâsidi bozduñ tılısm-ı fitneyi
Buldı bâzâr-ı fesâd icrâ-yı ḥükmünle kesâd

bâzârı germ olursa:

1. **bâzârı germ olursa:** -u, -r, -sa

Kaside 45

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Piyasası kızışmak, alışverişi hararetlenmek /
çoşkun olmak.*

Zamân-ı ma' deletinde keminden çıkamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bâzârı

bâzgüne:

1. **bâzgüne:**

Gazel 1

Mısra: 4

Ters, baş aşağı.

'Aşk ile gâhî ḥarâbâta düşürsem gönümi
Bâzgüne tâc-ı Edhem sâgar-ı Cemdür baña

bâzî iderdi:

1. **bâzî iderdi:** -er, -di

Kaside 22

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Oynamak.

Ger olsa feyz-i ḥükm-i 'adl ü dâdı 'âleme şâmil
İderdi beççe-i kebg-i deri şehbâz ile bâzî

bâzû-şiken-i şîr-i ücem ola:

1. **bâzû-şiken-i şîr-i ücem ola:** -a

Kaside 51

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Orman aslanının (vahşi aslanın) kolunu kırmak.

Olsa ger ṭab'-ı nebâtâta mürebbî ğazabuñ
Gürbe-i bîd ola bâzû-şiken-i şîr-i ücem

beççe-i kebg-i deri:

1. **beççe-i kebg-i deri:**

Kaside 22

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Dağ keklîğinin yavrusu.

Ger olsa feyz-i ḥükm-i 'adl ü dâdı 'âleme şâmil
İderdi beççe-i kebg-i deri şehbâz ile bâzî

beççe-i şâhîn:

1. **beççe-i şâhîn:**

Kaside 19

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Şahin yavrusu.

Ḥaḳîkatde tefâvüt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şâhîn biri şibl-i ğazanferdür

bedel:

1. bedel:

Kaside 53

Mısra: 10

Karşılık, denk olma.

El şafâ cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hün-i dil nüş iderin bâde-i gülgüna bedel

beden:

1. bedende:-de

Gazel 35

Mısra: 2

Vücut, gövde.

Ne tende cān ile sensüz ümîd-i şîhhat olur
Ne cān bedende ğam-ı firkatünle rāhat olur

2. beden:

Gazel 119

Mısra: 5

Vücut, gövde, ten.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tāb
Yağ-pāre olur aḥker-i sūzān elimüzde

bedîd oldı:

1. bedîd oldı:-dı

Kaside 54

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Görünmek, belirtmek, zuhur etmek.

Ḳuvvet-i cāzibe-i şıdkumı gör bir yerden
Oldı āşār-ı teveccühleri tab'umda bedîd

bedîd olur:

1. bedîd olur:-u, -r

Kaside 54

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Görünmek, belirtmek.

Atsa endîşesi ger çarḥa kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kâhkeşān gibi bedîd

bedr ide:

1. bedr ide:-e

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Bedr/dolunay hāline getirmek, dolunaya çevirmek.

Tā hisāb-ı māh u sāl-i 'ālemi taḥkîk için
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

bedr ü hilāl olur:

1. bedr ü hilāl olur:-u, -r

Kaside 35

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Dolunay ve hilal olmak.

Ḳadri ol mertebe 'ālî ki olur māh-ı felek
Raḥşına na'l ü rikāb olmağičün bedr ü hilāl

bedraka-i kârbān olur:

1. bedraka-i kârbān olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Kervan rehberi olmak / kervana yol göstermek.

'Adli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmî bedraka-i kârbān olur

bedraka-i re'y-i münîrûn:

1. bedraka-i re'y-i münîrûn:-ü, -ñ

Kaside 53

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Parlak düşünce kılavuzu.

Yitürdü yolunu şubḥa çıkınca ḥürşid
Yağmasa bedraka-i re'y-i münîrûn meş'al

bedreka-i rāh-ı yakîn:

1. bedreka-i rāh-ı yakîn:

Kaside 50

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Doğru yolu gösteren.

Hādî-i vādî-i dîn bedreka-i rāh-ı yakîn
Pey-rev-i müctehidîn ḥazret-i Şeyḥü'l-islām

bedreka-i rāh-neverdān-ı suhan:

1. bedreka-i rāh-neverdān-ı suhan:

Kaside 60

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sözün yol alanlarının kılavuzu // şiir vadisinde dolaşanların, şairlerin rehberi.

Kimdür ol cālîs-i seccāde-i fazl ü dāniş
Kimdür ol bedreka-i rāh-neverdān-ı suhan

begen:

1. **begenmez:-mez**

Kaside 41

Mısra: **109**

Beğenmek, hoşuna gitmek, güzel bulmak // kabul etmek.

Bu şekil ü bu endâm ile dünyâyı begenmez

Ṭurfa-ḥar-ı bî-hüde-i ḥod-rây-ı zamâne

be-hakk-ı Ahmed-i Muhtâr u Müctebâ:

1. **be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtâr u Müctebâ:**

Kaside 29

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Hız, Muhammed hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtâr u Müctebâ ki odur

Vücüd-ı encüm ü eflâke 'illet-i icâd

be-hakk-ı girdgâr-ı mün'im ü bahşende:

1. **be-ḥaḳḳ-ı girdgâr-ı mün'im ü bahşende:**

Kaside 47

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Bağışlayan, ihsan ve ikramı sınırsız olan Allah hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı girdgâr-ı mün'im ü bahşende kim luṭfi

Mürebbi-i müselmân u yehüd-ı kibr ü tersâdur

be-hakk-ı şâni'-i yektâ:

1. **be-ḥaḳḳ-ı şâni'-i yektâ:**

Kaside 29

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Eşsiz yaratıcının hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı şâni'-i yektâ ki şun'-ı kudretdür

Bu bârgâh-ı mu'allâ revâḳ-ı seb'-i şidâd

behcet-fezâ:

1. **behcet-fezâ:**

Kaside 58

Mısra: **21**

Sevinç arttıran.

O deñlü ḥurrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger

Açılrsa feyz-i nesîmiyle bir dil-i maḥzûn

be-hev:

1. **be-hev:**

Gazel 65

Mısra: **3**

Hey, ey, be, ekseriya hiddet ve tekdir manasında kullanılır.

Dem bu demdür be-hey idrâksiz endişeyi ḳo
Kevşeri ḥavzı ile sāgar-ı şahbâya degiş

behişt:

1. **behişt:**

Kaside 58

Mısra: **2**

Cennet.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn

Ki tarḥ u vaz'ını görse behişt olur meftûn

2. **behişt-i-i**

Kaside 51

Mısra: **26**

Cennet.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya'ni İstanbul kim eger

Tarḥını görse behiştî unutturdu Âdem

3. **behişt-i-i**

Kaside 52

Mısra: **5**

Cennet.

Görmemişdür çarḥ-ı çârümla behiştî seyr iden

Böyle bir rüşen-maḳâm u böyle bir ḥurrem-mekân

behişt olur:

1. **behişt olur:-u, -r**

Kaside 48

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Cennet olmak, cennete dönmek.

Ki Bû Cehl okusa 'ömrinde bir kez

Şafâsından behişt olur cehennem

behişt-âbâd:

1. **behişt-âbâd:**

Kaside 52

Mısra: **1**

Cennet gibi olan.

Bâreka'llâh ey behişt-âbâd u ey reşk-i cinân

Şâneka'l-lâh ey serây-ı dil-güşâ vü dil-sitân

behişt-âbâd iderdi:

1. **behişt-âbâd iderdi:-er, -di**

Kaside 38

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Cennet gibi etmek.

Vireydi luṭf-ı ṭab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rûza

Behişt-âbâd iderdi düzaḥı bir ḳaṭre-i şebnem

behişt-ender-behişt:

1. behişt-ender-behişt:

Kaside 15

Mısra: 4

Cennet içinde cennet.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ‘anber-sirişt
‘Älem behişt-ender-behişt her küşe bir bāğ-ı İrem

behişt-i cāvidān:

1. behişt-i cāvidān:

Kaside 34

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Ebedi cennet.

Dem-ā-dem şofra-i ni‘met güşāde meclis āmāde
Behiřt-i cāvidān derdim eger olmasa maħzūri

Behrām:

1. Behrām:

Kaside 18

Mısra: 13

*Sasaniler sūlalesinden, Yezdgird'in ođlu olan ve
Behram-ı Gur adıyla anılan İrani hükümdar.*

Dil-ārāmı koyup Behrām olurdu Aşkara mā‘il
Eger mālİK olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

2. Behrām:

Kaside 18

Mısra: 77

*Sasaniler sūlalesinden, Yezdgird'in ođlu olan ve
Behram-ı Gur adıyla anılan İrani hükümdar.*

Revādur ger Feridūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyhā ile Belkīs olsalar dāye

3. Behrām:

Kaside 21

Mısra: 27

*Sasaniler sūlalesinden, Yezdgird'in ođlu olan ve
Behram-ı Gur adıyla anılan İrani hükümdar.*

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Kıomazdı meclisine tiğsiz Dil-ārāmı

4. Behrām:

Kaside 23

Mısra: 10

*Sasaniler sūlalesinden, Yezdgird'in ođlu olan ve
Behram-ı Gur adıyla anılan İrani hükümdar.*

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü kayşer-i ‘ālem

5. Behrām:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 12

*Sasaniler sūlalesinden, Yezdgird'in ođlu olan ve
Behram-ı Gur adıyla anılan İrani hükümdar.*

Beñzedürdüm kaşır-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāř-ı bāb

6. Behrām:

Kaside 14

Mısra: 12

*Behram, Merih, Mars (Doğu mitolojisinde
feleğin celladı olarak bilinir ve minyatürlerde bir
elinde kılıç diğer elinde kesik baş tutan delikanlı
olarak tasvir edilir. Yeryüzünde savaşların
çıkmasında da bu gezeenin etkili olduğuna
inanılmıştır).*

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrin-ħançeri

Behrām-ı Āfridūn-‘ālem:

1. Behrām-ı Āfridūn-‘ālem:

Kaside 15

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Feridun sancaklı Behram.

Ablağ-süvār-ı rüzgār āřüb-ı Rüm u Zengbār
Leřker-řikār-ı kāmkar Behrām-ı Āfridūn-‘ālem

Behrām-ı bī-pervā:

1. Behrām-ı bī-pervā:

Kaside 15

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gözü pek, korkusuz Behram.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

Behrām-ı havālüm:

1. Behrām-ı ħayālüm:-ü, -m

Kaside 23

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hayal Behram'ı.

Behrām-ı ħayālüm ki yeter tiğ-ı zebānum
Bir fitnede cem‘ olsa eger leşker-i ‘ālem

Behrām-ı silah-şöri:

1. behrām-ı silah-şöri:-ı

Kaside 34

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İyi silah kullanan, savaşçı Behram.

Yegāne řehsüvār-ı Kāhramān-ı kevkeb ki lāyıkdur
Felek aña silahdār itse Behrām-ı silah-şöri

behre alsa:

1. **behre alsa: -sa**

Kaside 54

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hisse almak, nasiplenmek.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

behre bulmuş:

1. **behre bulmuş: -mış**

Kaside 51

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hisse almak, nasiplenmek.

Bulmuş anuñla zamān feyz-i şerefden behre
Eylemiş rüy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

behredār:

1. **behredār:**

Kaside 62

Mısra: 45

Nasipenmiş.

Luṭf u keremle nāmdār faẓl u hūnerle behredār
Medhīn kılam bī-iḥtiyār yok öyle bir 'ālī-neseb

behremend olmağa:

1. **behremend olmağa: -mağ, -a**

Kaside 60

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, nasip almak.

Behremend olmağa eṭfāl-i ḳulüb-ı şu'arā
Eylemiş zātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḥan

behrevāb ola:

1. **behrevāb ola: -a**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Böyle bir ḳaşr-ı mu'allā var mıdur
Kim ola dā'im şerefden behrevāb

behrevāb oldılar:

1. **behrevāb oldılar: -dı, -lar**

Kaside 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Sen şafā geldüñ ḳudümüñdan şafā kesb itdi ḥalk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maḳdemüñle behrevāb

behrevāb oldum:

1. **behrevāb oldum: -du, -m**

Kaside 61

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Serverā ḥaḳkā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behrevāb

behrevāb olsa:

1. **behrevāb olsa: -sa**

Kaside 17

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Behrevāb olsa cihān pertev-i re'yinden eger
Zerre ḥürşid ḳadar 'āleme virtürdi ziyā

2. **behrevāb olsa: -sa**

Kaside 44

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Behrevāb olsa şabā nūkhet-i ḥulḳından ider
Tabla-i rīze-i müşk uğraduğı şahrāyı

behrevāb olur:

1. **behrevāb olur: -u, -r**

Kaside 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḥāk-i derinden baḥt u devlet behrevāb

behrevāb-ı rüzgār:

1. **behrevāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Dünyanın kām almışı, dünyanın nasiplenmiş kişisi.

Ḥusrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i ma'rifetle behrevāb-ı rüzgār

bekā vakasına çıka:

1. **bekā vakasına çıka: -a**

Müfret 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ebedilik kıyasına çıkmak // (şair için) şiir yazarak ebedi olarak anılmak.

Dostlar düşdi fenâ bahrine bu keşti-i ten
Himmat eyleñ ki beķā yaķasına çıķa esen

be-ķavl-i Bākī-i merhūm:

1. be-ķavl-i Bākī-i merhūm:

Kaside 47

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Merhum Baki'nin dediğine/sözüne göre.

Tavāfa Ka'be-i küyuñ be-ķavl-i Bākī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muşaffādur

be-ķavl-i Sabrī-i Şakir:

1. be-ķavl-i Şabrī-i Şakir:

Kaside 47

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Şükreden Sabri'nin dediğine/sözüne göre (Sabri, (ö. 1055/1645) 17. yüzyıl şairi.).

Bi-ħamdi'l-lāh zamānında be-ķavl-i Şabrī-i şakir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

beķā-yı emān virür:

1. beķā-yı emān virür:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: **116**

Kelime Tipi: -

Emniyet, huzur sürekliliğini sağlamak.

Bulsun şeref hemişe vücūduñla salţanat
Ol salţanat ki mülke beķā-yı emān virür

bekle:

1. bekledi:-di

Kaside 56

Mısra: **12**

Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.

Çıķdı teşhīr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubħ-ı rāstīn

belā:

1. belā:

Kaside 21

Mısra: **89**

Felaket, musibet.

Ĥasūd degme belā ile söz kabūl itmez
Olursa tūĝ-ı zebān ile olur ilzāmı

2. belādur:-dur

Kaside 33

Mısra: **34**

Felaket, musibet.

Dil bađlamazız biz girih-i zūlfine zīrā
Āzādelere ķayd-ı ta'alluķ ne belādur

3. belā:

Kaside 36

Mısra: **65**

Felaket, musibet.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāhiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

4. belālardan:-lar, -dan

Kaside 47

Mısra: **139**

Felaket, musibet.

Ĥudā ĥıfz eyleye dā'im ĥaţālardan belālardan
Vücūd-ı bī-nażīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

5. belā:

Kaside 62

Mısra: **44**

Felaket, musibet.

Ammā kesādı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok rağbeti budur belā budur ta'ab

6. belā:

Gazel 35

Mısra: **9**

Felaket, musibet.

Belā budur ki alışdı belālaruñla goñül
Ėamuñ da gelse dile bā'ış-i meserret olur

7. belā:

Gazel 5

Mısra: **1**

Afet, musibet, çok zor iş.

Ėamze dil-düz olıcaķ nāz u teĝāfūl ne belā
Dilde şabr olmayıcaķ nāza taħammūl ne belā

8. belā:

Gazel 5

Mısra: **2**

Afet, musibet, çok zor iş.

Ėamze dil-düz olıcaķ nāz u teĝāfūl ne belā
Dilde şabr olmayıcaķ nāza taħammūl ne belā

9. belā:

Gazel 5

Mısra: 4
Afet, musibet, çok zor iş.

Çin-i ebrüya taḥammül idemezken 'âşık
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kâkül ne belâ

10. **belâ:**
Gazel 5
Mısra: 6
Afet, musibet, çok zor iş.

Ṭurralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için ḥâke tenezzül ne belâ

11. **belâ:**
Gazel 5
Mısra: 8
Afet, musibet, çok zor iş.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

12. **belâ:**
Gazel 5
Mısra: 10
Afet, musibet, çok zor iş.

'Âşika nâlesi eglence yiter ey Nef'î
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belâ

13. **belâdur:-dur**
Gazel 20
Mısra: 3
Felaket, afet.

Reftâr degül 'âleme bir ṭurfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

14. **belâ:**
Gazel 44
Mısra: 8
Felaket, afet.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ daḥi
Her bir nigâh-ı germiñi ḥâzır belâ bilür

15. **belâdur:-dur**
Gazel 46
Mısra: 4
Felaket, afet.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyını yâruñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

16. **belâdur:-dur**
Gazel 108
Mısra: 1
Felaket, afet.

Ġam cānuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

17. **belâyi:-y, -ı**
Gazel 121
Mısra: 2
Felaket, afet.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

18. **belâlaruñla:-lar, -u, -ñ, -la**
Gazel 35
Mısra: 9
Eziyet, mihnet, gam, keder.

Belâ budur ki alışdı belâlaruñla gönül
Ġamuñ da gelse dile bā'ış-i meserret olur

19. **belâ:**
Kaside 21
Mısra: 87
Eziyet, mihnet, gam, keder.

Belâ budur ki ne deñlü ferid-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasüd-ı ḥodkâmi

20. **belâdur:-dur**
Gazel 45
Mısra: 9
Felaket, afet.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef'î
Her nigâhını kazâ âfet-i cāngâh bilür

21. **belâdur:-dur**
Gazel 83
Mısra: 7
Afet, musibet, dert, gam, keder.

'Aşk âfet-i 'aqlı oldı 'aceb ṭurfa belâdur
Hem silsile-i zülf-i dü-tâyı çekemez dil

22. **belâyi:-y, -ı**
Gazel 83
Mısra: 2
Afet, musibet, dert, gam, keder.

Yâr olmayıcak cām-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

23. **belâyâ:-y, -a**
Gazel 92
Mısra: 6
Afet, musibet, dert, gam, keder.

Sevdüğüm bir âfet-i cān-ı cihândur n'eyleyin
Biñ belâyâ mübtelâ bir 'âşık-ı üftâdeyim

24. **belâdur:-dur**
Gazel 99
Mısra: 2
Afet, musibet, dert, gam, keder.

‘Âşıka ға ‘n itmek olmaz mübtelâdur n’eylesün
Âdeme mihr ü maḥabbet bir belâdur n’eylesün

25. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 1

Dert, sıkıntı, mihnet.

Vuşlat hevesin ҡo ғam-ı hicrân ne belâdur
Var ғâlib-i derd ol yûri dermân ne belâdur

26. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 2

Dert, sıkıntı, mihnet.

Vuşlat hevesin ҡo ғam-ı hicrân ne belâdur
Var ғâlib-i derd ol yûri dermân ne belâdur

27. **belâ:**

Kaside 53

Mısra: 31

Dert, sıkıntı, mihnet.

Bu belâ ile ki ғâkat ҡomamışdur dilde
Bu felâketle ki ‘âlemde benim ғarb-ı meşel

28. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 6

İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, katlanılması güç iş.

Âh itmemege çäre mi var ‘âşık-ı bî-tâb
Ḥabs-i nefes ü çâk-ı giribân ne belâdur

29. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 14

İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, katlanılması güç iş.

Biz rind-i sebük-rûḥ-i cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcağ sîklet-i yârân ne belâdur

30. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 8

İnsana büyük sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, musibet, felaket, dert.

Cem‘iyyet-i ḥâtır mı ҡalur ‘âşık olunca
İllâ ғam-ı ғisû-yı perişân ne belâdur

31. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 10

Felaket, afet, musibet.

Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Câdü mıdır ol ғamze-i fettân ne belâdur

32. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 12

Felaket, afet, musibet.

Göz ḥabsine şaldı dili mestâne nigeḥle
Bir ғüşede mey-ḥâne vü zindân ne belâdur

33. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 18

Sıkıntı, yük.

Nef‘î sözini vird-i zebân eyledi ‘âlem
Şimden ғirü yâ defter ü divân ne belâdur

34. **belâdur:-dur**

Gazel 46

Mısra: 16

Sıkıntı, dert.

Var ḥâk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbâb-ı dile ғayret-i akrân ne belâdur

35. **belâ:**

Kaside 44

Mısra: 53

İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder.

Siḥr idersem de belâ bu ki edâ eyleyemem
Levḥ-i âyine-i medhûnde olan ma‘nâyı

belâ oldı:

1. **belâ oldı:-dı**

Gazel 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çok sıkıntı ve üzüntü vermek, başına bela olmak.

Ḥaṭ-ı nev-ḥîzi ancak bir belâ oldı dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şûḥlık yine kemâhidür

belâ-ender-belâ:

1. **belâ-ender-belâdur:-dur**

Kaside 22

Mısra: 67

Bela içinde bela, çok şiddetli bela.

Belâ-ender-belâdur ‘âşık-ı bî-çäreye ғüyâ
O ḥünî ғamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzı

2. **belâ-ender-belâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 77

Bela içinde bela, çok şiddetli bela.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i ‘aşk-ı yâr ammâ
Yazuqlar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

belâsın buldı:

1. belâsın buldı: -di

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Belasını bulmak, hak ettiği cezaya uğramak.

Bend oldı o şūhuñ göricek zulf-i dü-tâsın
Âhîr yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

belâ-yı 'aşk:

1. belâ-yı 'aşk:

Müseddes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çäre ne'eyleyim bilmem

belâ-yı 'aşkuñ:

1. belâ-yı 'aşkuñ: -uñ

Tesdis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Belâ-yı 'aşkuñ âhîr çekmeden nevmîd olup cânım
Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

belâ-yı ehl-i 'aşkı:

1. belâ-yı ehl-i 'aşkı: -ı

Kaside 47

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Aşk ehlinin /aşıkların derdi.

Demek güç saklamak güç gamzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

belâ-yı nâ-gehâni:

1. belâ-yı nâ-gehâni:

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen bela, göz yumup açınca gelen bela

// sevgilinin gamze oku.

Gâfîl olma göz yumup açınca tîr-i gamzeden

Görinüp gelmez belâ-yı nâ-gehâni bilmiş ol

belâ-yı nâgehânidür:

1. belâ-yı nâgehânidür: -dür

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen bela.

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânidür dile
Gayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

2. belâ-yı nâgehânidür: -dür

Kaside 18

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen bela.

Şafâ-yı câvidânîdür neşât-ı luţfi aḥbâba

Belâ-yı nâgehânidür ḥayâl-i tiğri a' daya

belâ-yı nâgehânumdur:

1. belâ-yı nâgehânumdur: -u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen bela.

'Âşıkım şürîdelik ârâm-ı cânımdur benüm
Gamze-i dil-ber belâ-yı nâgehânumdur bentüm

belki:

1. belki:

Gazel 7

Mısra: 5

Hatta, üstelik.

Gicemiz rûz-ı rûşen oldı belki rûzdan rûşen
Şu dem ki şem'-i rüyuñ arza kıldıñ âftâbâsâ

2. belki:

Kaside 14

Mısra: 83

Hatta, üstelik.

Belki kânün-ı suḥanda ḥall ü 'aḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḥayâlün feylesof-ı ekberi

3. belki:

Kaside 17

Mısra: 32

Hatta, üstelik.

İstese bu da ider bir ser-i müda cevlan
Belki rakḳâşlıḡ itmekde olur aḫyânâ

4. belki:

Kaside 25

Mısra: 68

Hatta, üstelik.

Bir ğazā itdūñ ki memnūn eyledūñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daħi va'llāhu a'lem bi'r-reşād

5. belki:

Kaside 42

Mısra: 29

Hatta, üstelik.

Belki huṭūr eylemez aşlā dile
Yād-ı vücūd u 'adem-i rüzgār

6. belki:

Kaside 58

Mısra: 59

Hatta, üstelik.

Olurdu belki ħarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iklīm-i Rūma rāh-nümūn

7. belki:

Kaside 21

Mısra: 79

Bir ihtimal, ola ki...

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbihān-ı felek vird iderdi inşāmı

8. belki:

Kaside 40

Mısra: 39

Muhtemelen, olası.

Gelmemişdür daħi dünyāya nazīri belki
Gelecek var ise Allāhü Ta'ālā a'lem

9. belki:

Gazel 107

Mısra: 7

Hatta, bile.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'āşık
Ol kadar ħüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

10. belki:

Kaside 14

Mısra: 17

Bir ihtimal, muhtemelen, olabilir ki.

Belki ġarġ-ı baħr-ı ħūn olurdu fülk-i dil gibi
İtdüġince tiġ-i ħūn-efşān ile cevlängeri

11. belki:

Kaside 25

Mısra: 81

Bir ihtimal, muhtemelen, olabilir ki.

Belki dil-berler kalur cümle ħaṭ-āver olmadan
Ol kadar rāh-ı zuħūr-ı fitne bulur insidād

12. belki:

Kaside 36

Mısra: 9

Hatta, üstelik, bile.

Tamām-ı kişver-i İrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munzam

13. belki:

Kaside 6

Mısra: 35

Hatta.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dārā mıdur

14. belki:

Kaside 45

Mısra: 16

Hatta.

Murādı üzre ħayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

15. belki:

Kaside 3

Mısra: 98

Muhtemelen, olabilir ki.

Sözlerüm oldı ħased-kerde-i yārān-ı 'Irāk
Belki reşk-i suħan-ı Muħteşem-i Kāşānı

16. belki:

Kaside 50

Mısra: 130

Muhtemelen, olabilir ki.

Ĥāfiż u İbn-i Yemīnim ġazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'ide olurum Ĥayyām

17. belki:

Kaside 13

Mısra: 118

Muhtemelen, olabilir ki.

Du'āya başla şimden soñra Nef'i қо bu da'vāyı
Ki bu da'vāya ħaşmuñ daħi vardur belki ikrārı

18. belki:

Kaside 42

Mısra: 19

Muhtemelen, olabilir ki.

Ĥar diyemem belki sitemdür ħara
Fazla-i ħaşv-i şikem-i rüzgār

Belkıs:

1. Belkıs:

Kaside 18

Mısra: 78

Belkıs (Saba Melikesi Belkıs, günümüz Habeshistan (Etiyopya) veya Yemen'inin olduğu

topraklarda hüküm sürdüğü farz edilen, tarih öncesi Saba Krallığı'nın hükümdarıdır.).

Revâdur ger Ferîdün ile Behrâm olsa lâlası
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

ben:

1. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 1

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

2. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

3. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 4

Birinci teklîk şahıs zamiri.

'Aşk ile gâhî harâbâta düşürsem gönülümü
Bâzgüne tâc-ı Edhem sâgar-ı Cemdür baña

4. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Her nefesde hañçer-i bürrân gibi bir zaħm açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

5. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 13

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Baña şor Nef'î hemân kâdr-i dür-i güftârûnı
Nükte-sencân-ı İlâhî cümle hemdemdür baña

6. **baña:-a**

Gazel 9

Mısra: 5

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nigâh-ı şu'le-i rüyuñ olur baña mâni'
Şu'â'-i mihirden olmuş meger niķâb saña

7. **ben:**

Gazel 14

Mısra: 3

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ol 'ilâc itmekde 'âciz derdimüñ meftûnı ben
İkimiz de kırtılurduk geçse dermândan tañib

8. **benümle:-üm, -le**

Gazel 15

Mısra: 9

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Olmaz ey Nef'î bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tañ'ına mağrûr olan meydâna hep

9. **ben:**

Gazel 16

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tig-ı ser-tiz ile ben aşufte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol hañçer-i bürrâna hep

10. **beni:-i**

Gazel 20

Mısra: 11

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Rüsvâ-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kâmet
Şimden girü ne bîm ü ne pervâ-yı kıyâmet

11. **baña:-a**

Gazel 31

Mısra: 16

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Qaldum ayağda perişân u mükedder ahvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

12. **ben:**

Gazel 31

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Zabt-ı âh eylemedür 'âşıka evvel çâre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

13. **ben:**

Gazel 42

Mısra: 3

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Hudâyım
Tağdır rikâbumda sebû-keş 'asesümdür

14. **benim:-im**

Gazel 42

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür
Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

15. **ben:**

Gazel 63

Mısra: 11

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bileli kendümi ben gönlümü 'âşık buldum
Bâr-ı gayrı ten-i bî-tâb ü tüvânum çekemez

16. **benim:-im**

Gazel 63

Mısra: 13

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nef'iyim kimse benim gibi şetâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânüm çekemez

17. **baña:-a**

Gazel 64

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Virür her tälibe maflübün ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdimca baña bir nev-cevân virmez

18. **beni:-i**

Gazel 67

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Fikr-i zerd-i 'ârız ile gönlüm ârâm eylemez
'Âşık-ı dîvâneyim tutmaz beni bend ile bâğ

19. **ben:**

Gazel 76

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Varamam küyuna ağıyar ile ceng itmeyicek
Cenge âhengi kim itsün yine ben itmeyicek

20. **benim:-im**

Gazel 85

Mısra: 14

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nef'î ne söz edâsına 'Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

21. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 9

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nef'î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânüñ ile sînede dâğum

22. **ben:**

Gazel 90

Mısra: 11

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkım dil-i Nef'î gibi ben
'Akla miqdârımı bildürmede tağşîr idemem

23. **baña:-a**

Gazel 91

Mısra: 9

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nağd-i vaqt olsa baña zevk ü şafâ-yı vuşlat
Bir nefes ârzü-yı bûs u kenârı çekemem

24. **ben:**

Gazel 93

Mısra: 4

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ġamzeñ dili rûsvâ-yı cihân eyledi âhir
Bi'llâh ben ol âfeti hem-râz şanurdım

25. **ben:**

Gazel 102

Mısra: 14

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nef'î gibi yârâne dimem daği nazîre
Yâ bu ğazeli zîver-i dîvân iderim ben

26. **ben:**

Gazel 109

Mısra: 3

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Südunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlâ
Türduğça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

27. **ben:**

Gazel 110

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Atlas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmînede

28. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ġam ferağ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette haķîkat hem-dem-i dîrînede

29. **beni:-i**

Gazel 132

Mısra: 1

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Yakdı beni kül itdi o mâhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'îf ü şikeste kül öksizi

30. **baña:-a**

Gazel 144

Mısra: 4

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dün gice sâkî ile sâgara hâcet yog idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-hâne idi

31. **baña:-a**

Kaside 1

Mısra: **31**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Āfet-i 'aynū'l-kemâl-i reşk kâr itmez baña
Def'-i zaḥm-ı çeşm-i Ḥallâk-ı ma'ânîdür sözüüm

32. **baña:-a**

Kaside 1

Mısra: **39**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nüktede 'âlem harîf olmaz baña güyâ benüm
Her ne söylersem cevâb-ı "len terâni"dür sözüüm

33. **ben:**

Kaside 1

Mısra: **7**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ehl olan qadriñ bilür ben cevherüm medḥ eylemem
'Ālemüñ sermâye-i deryâ vü kânîdur sözüüm

34. **ben:**

Kaside 1

Mısra: **49**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben cihân-ârâ şehenşâh-ı cihân-ı ma'nâyım
Sözleriñ de pâdişâh-ı kâmrânîdur sözüüm

35. **benüm:-üm**

Kaside 1

Mısra: **5**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Rûzgâr iḥsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş
'Āleme feyz-i ḥayât-ı câvidânîdür sözüüm

36. **benüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: **107**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i 'âlem
İder ikrâr buna kâmil olan iz'ânı

37. **baña:-a**

Kaside 4

Mısra: **36**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma
Hem yolda râst gelse kaçar baña yan virür

38. **benden:-den**

Kaside 4

Mısra: **3**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Her nazm-ı dil-firîb ki benden şudür ider
Lafzı cemâl-i şâhid-i ma'nâya ân virür

39. **beni:-i**

Kaside 4

Mısra: **31**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bir şüh-ı şivekâra esîr itdi kim beni
Ne öldürür cefâsı ne ğamdan amân virür

40. **ben:**

Kaside 5

Mısra: **81**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ki ben qande edâ-yı medḥ-i Sulṭân-ı cihân qande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

41. **bende:-de**

Kaside 7

Mısra: **108**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Büt nigâr-ı harem-i deyr-i ḥayâlüm ki komuş
Bende bir sırr-ı eşer şun'-ı ḥudâvend-i qadîm

42. **benüm:-üm**

Kaside 7

Mısra: **91**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Devletünde benüm ol ḥusrev-i ma'nâ ki ider
Ḳuvvet-i ṭab'uma Ḥallâk-ı Ma'ânî teslim

43. **benüm:-üm**

Kaside 8

Mısra: **62**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ne vücüd-ı bî-nazirün gibi bir memdüh olur
Ne benüm gibi şenâkâra felek akrân bulur

44. **baña:-a**

Kaside 9

Mısra: **33**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tenhâ mey-i nâb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirine-i şürîde-dilândur

45. **ben:**

Kaside 9

Mısra: **31**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Havrâ-yı ma'ânîyle ṭarabgâh-ı cinândur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭab'um

46. **benüm:-üm**

Kaside 9

Mısra: 107

Birinci teklık şahıs zamiri.

Berhem-zen-i hayl ü haşem-i haşm-ı cebândur
Şimdi benüm ol şafder-i yektâ ki hücumum

47. **ben:**

Kaside 10

Mısra: 107

Birinci teklık şahıs zamiri.

Söz ben dedigüm cevher-i 'ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem'-i kabüle güher eyler

48. **baña:-a**

Kaside 11

Mısra: 89

Birinci teklık şahıs zamiri.

Sözüm şahid yeter işbât-ı isti'dād için baña
Ne lâzım dām-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Kur'ânı

49. **ben:**

Kaside 12

Mısra: 14

Birinci teklık şahıs zamiri.

Mülk-i Rûmı ol kadar tutdı sevâdı şî'rimüñ
Feyziyim güyâ ben ol Hindüstânumdur benüm

50. **ben:**

Kaside 12

Mısra: 21

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben o hürşidim ki pinhânım derûn-ı zerrede
Hem cihân pür-su'le-i kevkeb-feşânumdur benüm

51. **bendedür:-de, -dür**

Kaside 12

Mısra: 15

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ser-te-ser 'âlem sevâd-ı İşfahânumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyz-i Hâllâk-ı Ma'ânî bendedür

52. **benden:-den**

Kaside 12

Mısra: 51

Birinci teklık şahıs zamiri.

Benden a'lâ mı bilür qâdrin felek yâ rûzgâr
Kim hayâl-i medhi her dem yâr-ı cânumdur benüm

53. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 18

Birinci teklık şahıs zamiri.

Enverî-i rûzgârım nokta-i pergâr-ı gayb
Güy-ı hürşid-i zamîr-i gaybdânımdur benüm

54. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 20

Birinci teklık şahıs zamiri.

Lâ-mekân-seyr âfîtabum hâke düşmez pertevüm
'Arş-ı istiğnâ-yı himmet âsmânımdur benüm

55. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 24

Birinci teklık şahıs zamiri.

Bî-vücüdüm ol kadar âyîne-i idrâkde
Kim gubâr-ı dil cihân-ı lâ-mekânımdur benüm

56. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 28

Birinci teklık şahıs zamiri.

Köhne üstâd-ı mu'allim-hâne-i endişeyim
Nâtiqa şâkird-i ders-i imtihânımdur benüm

57. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 30

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ol nedîm-i bezle-güyüm bezm-i şâh-ı aşkda
Güft ü gü-yı cân u dil sehv-i lisânımdur benüm

58. **benüm:-üm, -**

Kaside 12

Mısra: 32

Birinci teklık şahıs zamiri.

Âftâb-ı şubh-ı ma'nâ bezm-i endişemde cām
Bâde feyz-i lâ-yezâl-i câvidânımdur benüm

59. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 34

Birinci teklık şahıs zamiri.

Nâz-perver 'âşıkım ser-mest olursam gam degül
Gamze-i hün-rîz-i sâkî pâsbânımdur benüm

60. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 42

Birinci teklık şahıs zamiri.

Şimdi ammâ böyle deryâlar gibi pür-cüş iden
İltifât-ı pâdişâh-ı nüktedânımdur benüm

61. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 44

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ol şehenşâh-ı cihân-perver ki lâyıkdur dise
Kıble-i şâhân-ı 'âlem âstânumdur benüm

62. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 50

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Böyle şâhenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târîh-i selef hâtır-nişânumdur benüm

63. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 52

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benden a'lâ mı bilür kıdrin felek yâ rüzgâr
Kim hayâl-i medhî her dem yâr-ı cânumdur benüm

64. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 54

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Fâhr iderse ger zemîn-büs-ı cenâbıyla felek
Hâk-pâyı rüzgâra armağânumdur benüm

65. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 56

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Kîmyâ buldum sürünce hâk-pâyine yüzüm
Genc-i devlet naqd-i vaqt-i râygânumdur benüm

66. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 60

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'niyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil bahr u kânumdur benüm

67. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 66

Birinci teklîk şahıs zamiri.

'Âşıkım şürîdelik ârâm-ı cânumdur benüm
Gamze-i dil-ber belâ-yı nâgehânumdur benüm

68. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 70

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Fitne hîdmetkâr-ı dâmen-der-meyânumdur benüm
Ben giribân-çâk-ı mest-i câm-ı istîgnâ-yı 'aşk

69. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 84

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Haşr olunca tâ ki şevk-engîz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbâ-yı hayâl-i şâdmânumdur benüm

70. **baña:-a**

Kaside 14

Mısra: 88

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ögünmem kıdrüm erbâb-ı dil ü dâniş bilür
'Ârifim düşmez baña lâf u güzâf-ı serserî

71. **ben:**

Kaside 14

Mısra: 87

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ögünmem kıdrüm erbâb-ı dil ü dâniş bilür
'Ârifim düşmez baña lâf u güzâf-ı serserî

72. **ben:**

Kaside 14

Mısra: 114

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Zerresin mihre gubârın rüzgâra kim virtür
Cevherîyim ben cihâna virmem öyle gevheri

73. **ben:**

Kaside 14

Mısra: 118

Birinci teklîk şahıs zamiri.

'Âlemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri

74. **benim:-im**

Kaside 14

Mısra: 81

Birinci teklîk şahıs zamiri.

'Âcizim haq üzere evşâfuñda hâlâ kim benim
'Âlem-i endişenün 'allâme-i dânişveri

75. **benüm:-üm**

Kaside 14

Mısra: 97

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Her hayâlüm bir 'arūs-ı nâz-perverdür benüm
Kim bu 'âlemden degül esbâb-ı zîb ü zîveri

76. **baña:-a**

Kaside 15

Mısra: 67

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

77. **ben:**

Kaside 15

Mısra: 69

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hâkânîyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem
Hâfız olur leb-beste- dem hâmem idince zîr ü bem

78. **bana:-a**

Kaside 16

Mısra: 18

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Rûzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'sîr eylemez nâz u 'itâb-ı rûzgâr

79. **baña:-a**

Kaside 16

Mısra: 57

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dergehünde bir dilim nâni baña çok gördiler
Uydılar ulaşıdılar birkaç kilâb-ı rûzgâr

80. **baña:-a**

Kaside 16

Mısra: 62

Birinci teklîk şahıs zamiri.

İktizâ itdi birâz yâve anuñçün n'eyleyin
Yoşsa dâ'im böyledür baña hıtab-ı rûzgâr

81. **ben:**

Kaside 16

Mısra: 17

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Rûzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'sîr eylemez nâz u 'itâb-ı rûzgâr

82. **benim:-im**

Kaside 16

Mısra: 19

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vâre ise ancak benim
İrtifâ'-ı şân ile şahib-nişâb-ı rûzgâr

83. **benüm:-üm**

Kaside 16

Mısra: 65

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hüsrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Naqd-i cins-i ma'rifetle behreyâb-ı rûzgâr

84. **ben:**

Kaside 17

Mısra: 160

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Söyleden himmet-i sulţân-ı cihāndur yoşsa
Kānde ben kānde bu güne kelimât-ı garrâ

85. **ben:**

Kaside 21

Mısra: 73

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyân-ı devrānım
Ki tutdı 'âlemi hüsn-i edâ ile nāmı

86. **beni:-i**

Kaside 22

Mısra: 49

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Beni dūr itdi zîrâ dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle gaddâr u çep-endâzı

87. **bende:-de**

Kaside 23

Mısra: 74

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ebnâ-yı zamān ile müdārâ nice mümkün
Tâ olmayıcağ bende har-ender-har-ı 'âlem

88. **baña:-a**

Kaside 24

Mısra: 9

Birinci teklîk şahıs zamiri.

İltifātun baña dünyâ tolısı ni'met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-h'ân-ı felek

89. **benüm:-üm**

Kaside 24

Mısra: 79

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Çeb düşer miydi benüm gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dāniş ü 'irfân-ı felek

90. **ben:**

Kaside 27

Mısra: 85

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Huşuşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennün
Dağı bir pehlivāni çekmemişdür çekdiğüm yāyı

91. **ben:**

Kaside 27

Mısra: 87

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hüdāvendâ ben ol üstād-ı mazmūn-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lü'lü-yı lālāyı

92. **ben:**

Kaside 27

Mısra: **102**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lâzım ben ögüp medḥ eylemek bu nazm-ı garrâyı

93. **ben:**

Kaside 28

Mısra: **137**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥaşm ittiḥāz edinmek o terzîḳ-güyı ben
Nāmūs-ı şā'iriyetüme kesr-i şān olur

94. **ben:**

Kaside 28

Mısra: **139**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Anda liyāḳat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

95. **benim:-im, -**

Kaside 28

Mısra: **119**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥaḳḳā benim o nādîre-perver ki her sözüüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaḡān olur

96. **benimle:-im, -le**

Kaside 28

Mısra: **131**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥāsîd benimle da'vî-i nazm eylese n'ola
Zu'munca ḥar suḡanver-i 'İsā-beyān olur

97. **benimle:-im, -le**

Kaside 28

Mısra: **140**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Anda liyāḳat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

98. **benim:-im**

Kaside 29

Mısra: **109**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim o küḥken-i Bîsütün-ı ma'nā kim
Ne şān'at işledigüm seyr ideydi ger Ferḥād

99. **benüm:-üm**

Kaside 29

Mısra: **106**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Revā mîdur bu ṭururken senüñ gibi memdüḥ
Ḳaşîde ṭarḥ ide ḡayra benim gibi üstād

100. **benüm:-üm**

Kaside 31

Mısra: **123**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benüm ol nādîre ḡavvāş ki olsa ne ḳadar
Baḡr-ı endîşe 'amîḳ u dūr-i ma'nā kem-yāb

101. **ben:**

Kaside 32

Mısra: **73**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endîşem
Edā-yı medḡünü eylerdi cān ile taşmim

102. **benim:-im**

Kaside 32

Mısra: **84**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḡayl-i suḡanverān-ı fehîm

103. **benim:-im**

Kaside 32

Mısra: **85**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ki reşḡa-feşān olsa kilik-i ser-sebzüm
Virürdi ḡāşiyet-ı āb-ı Ḥızr-ı mā'-i ḡamîm

104. **baña:-a**

Kaside 33

Mısra: **80**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Taḳlîd ile olmaz bu ḳadar lezzet-i ḡüftār
Bu lehçe-i pākîze baña dād-ı Ḥudādur

105. **ben:**

Kaside 35

Mısra: **93**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

106. **ben:**

Kaside 35

Mısra: **104**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nüşa-i 'aḳd-ı lisān-ı şu'arādur suḡanüm
İdemez ben söze geldükce biri baş-ı maḡāl

107. **benden:-den**

Kaside 35

Mısra: 96

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Benim ol h'vāce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıkd-ı le'al

108. **benim:-im**

Kaside 35

Mısra: 95

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Benim ol h'vāce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıkd-ı le'al

109. **benim:-im**

Kaside 35

Mısra: 97

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Benim ol şā'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edā
Ki olur reşk ü hâsed eylememek emr-i muhâl

110. **benim:-im**

Kaside 35

Mısra: 105

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Ŧutsa meydānı dilirān-ı suhan yine benim
Sipeh-ārā-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidāl

111. **benüm:-üm**

Kaside 35

Mısra: 89

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Yoḥsa ṭab'um benüm ol mertebeden 'ālîdür
Ki idem māl için endîşe-i medḥ-i erzāl

112. **benüm:-üm**

Kaside 35

Mısra: 91

Birinci teklilik şahıs zamiri.

N'eyleyin māl ü menālî ki benüm himmetime
Ḥarc-ı yek-rüzedür olursa cihān māl-ā-māl

113. **benüm:-üm**

Kaside 35

Mısra: 109

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Cürre şāhîn Hümā şayd-ı ḥayālîm ki benüm
Feyz-i tevfiḳ-i İlahîdür aña şehper ü bāl

114. **baña:-a**

Kaside 36

Mısra: 61

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāk ile itmîşler iltizām-ı sitem

115. **benden:-den**

Kaside 36

Mısra: 13

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Bu feth ü nuşret için müjdeler saña benden

Bu oldu ṭab'uma zirā vücūh ile mülhem

116. **beni:-i**

Kaside 38

Mısra: 89

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḥsa
Dem urmazdım suḥandan ger olaydım 'İsi-i Meryem

117. **ben:**

Kaside 39

Mısra: 79

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Değişirdüm hele ḥarlikle suḥanverliği ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳazāyı taḡyîr

118. **ben:**

Kaside 40

Mısra: 82

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıka-i endîşem

119. **benim:-im**

Kaside 40

Mısra: 85

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Benim ol şā'ir-i siḥr-āver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādîre-sencān-ı ḥikem

120. **baña:-a**

Kaside 41

Mısra: 86

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Ben sâde-dil ebnā-yı zamān ise münāfiḳ
Güçdür baña ḡāyetde müdürā-yı zamāne

121. **baña:-a**

Kaside 41

Mısra: 93

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Birdür baña şimden girür çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i ḡam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

122. **baña:-a**

Kaside 41

Mısra: 101

Birinci teklilik şahıs zamiri.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña maḥşûş
Bu gûne ta'addî-i ğam-efzâ-yı zamâne

123. **baña:-a**

Kaside 41

Mısra: **105**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ammâ kimi ḥaşm itdi baña gör felek-i dün
Ta'bir idemem özge temâşâ-yı zamâne

124. **ben:**

Kaside 41

Mısra: **63**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben Enverî-i devr-i zamânım n'ola olsam
Müsâ gibi şâhib-yed-i beyzâ-yı zamâne

125. **ben:**

Kaside 41

Mısra: **65**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben şâ'ir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-tırâzum
Bilmezse n'ola kadrümi mollâ-yı zamâne

126. **ben:**

Kaside 41

Mısra: **85**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben sâde-dil ebnâ-yı zamân ise münâfîk
Güçdür baña ğâyetde müdürâ-yı zamâne

127. **beni:-i**

Kaside 41

Mısra: **76**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ma'zûr tüt evşâfuñı bu mertebe zîrâ
Lâl itdi beni şive-i bî-cây-ı zamâne

128. **benim:-im**

Kaside 41

Mısra: **57**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥâlâ benim ol sâhir-i üstâd ki yokdur
Bir bencileyin şâ'ir-i ğarrâ-yı zamâne

129. **baña:-a**

Kaside 42

Mısra: **1**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Baña gerekmez kerem-i rûzgâr
Olmasa tek dilde ğam-ı rûzgâr

130. **baña:-a**

Kaside 42

Mısra: **28**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Baña ne ben rind-i cihân-dideyim
İtmez eşer baña ğam-ı rûzgâr

131. **ben:**

Kaside 42

Mısra: **27**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Baña ne ben rind-i cihân-dideyim
İtmez eşer baña ğam-ı rûzgâr

132. **benim:-im**

Kaside 43

Mısra: **81**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol sâhir-i vaḥy-âzmâ kim görse âşârım
Olurdu silhr için Müsâ da tertîb-i mevâdd üzre

133. **ben:**

Kaside 44

Mısra: **71**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ol Çemşid-i tarab-ḥâne-i feyzim ki müdâm
Ḥusrevânî-ḥum ile nüş iderin şahbâyı

134. **benüm:-üm**

Kaside 44

Mısra: **49**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dâmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rûzgâr ile daḥi itmez idim ğavġâyı

135. **benim:-im**

Kaside 46

Mısra: **61**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol rind-i belâ-dide-i âzâde-nihâd
Kim ider kaçdıma her küşede biñ fitne-kemîn

136. **bana:-a**

Kaside 47

Mısra: **125**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bana âmî diyen bâṭıl ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daḥi zu'munca şâhib-ṭab' u mollâdur

137. **benim:-im**

Kaside 47

Mısra: **103**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim gibi senâ-ḥ'ânüñ sen olsañ n'ola memdüḥı
Ki zâtuñ gibi ṭab'um daḥi bî-mânend ü hemtâdur

138. **ben:**

Kaside 50

Mısra: **11**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ola ben istediğüm bâde-i pür-feyż ammâ
Ki neşâti getirür cânâ cinândan peygâm

139. **benim:-im**

Kaside 50

Mısra: **103**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nef'î-i tîğ-zebânım ki zamânumda benim
Şaf-şikâf-ı şu'arâ-yı suhan-ârâ-yı benâm

140. **benim:-im**

Kaside 50

Mısra: **125**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Şimdi seccâde-i ma'nâda benim mürşid-i küll
Hırka-püşân-ı beyân benden alur feyż-i kelâm

141. **benim:-im**

Kaside 51

Mısra: **101**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şâ'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i gam müzmer ü işbât-ı meserret müdgâm

142. **baña:-a**

Kaside 53

Mısra: **23**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Kevkeb-i tâli'imüñ yok baña hüsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhâr-ı hıvel

143. **ben:**

Kaside 53

Mısra: **9**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

El şafâ câmın alduğca ele reşk ile ben
Hûn-ı dil nüş iderin bâde-i gülgûna bedel

144. **ben:**

Kaside 53

Mısra: **27**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

145. **beni:-i**

Kaside 53

Mısra: **25**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ka'r-ı târik-çeh-i gamda beni yâ göremez
Dîde-i baht-ı siyehkâruma yâ indi sebel

146. **beni:-i**

Kaside 53

Mısra: **38**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dâğ-ı hırmân ile sinem pür olursa yeridür
Tîğ-ı bîdâd çeküp gam beni öldürse maḥal

147. **benim:-im**

Kaside 53

Mısra: **32**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bu belâ ile ki tâkat komamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim darb-ı meşel

148. **benim:-im**

Kaside 53

Mısra: **75**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol Nef'î-i efkende ki şimdi itdüm
Hâk-i dergâhuña yüz sürmeği akşâ-yı emel

149. **benim:-im**

Kaside 54

Mısra: **71**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şâ'ir-i haq-güy u cerî kim idemez
Tab'uma nâdire-sencân-ı müzevvir taqlîd

150. **benim:-im**

Kaside 54

Mısra: **73**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şaf-der-i endîşe ki ebnâ-yı zamân
Fitneyi tîğ-ı zebânımla iderler tehdîd

151. **benüm:-ü, -m**

Kaside 54

Mısra: **75**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki tırkeş götürür gamze-i çeşm-i nâhîd

152. **ben:**

Kaside 55

Mısra: **99**

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben öğünmem raḥş-ı tab'ı her kimüñ çâlâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

153. **ben:**

Kaside 56

Mısra: 67
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hâk budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşk ü hâsedden dâ'imâ endüh-gîn

154. **benüm:-üm**
Kaside 56
Mısra: 75
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bu kaşidem ravza-i huld-ı ma'ânîdür benüm
Nazm-ı pâki âb-ı Kevşer bîkr-i fikri hür-ı 'în

155. **ben:**
Kaside 57
Mısra: 79
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Luţfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İhtiyâr eyler idüm bir sefer-i dūr u dirâz

156. **beni:-i**
Kaside 57
Mısra: 67
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryâd itsem
Kimseden hâlûme şefkatle işitmem âvâz

157. **benim:-im**
Kaside 57
Mısra: 1
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol nâdire-gü şâ'ir-i ma'nâ-perdâz
Reşk ider mertebe-i şî'rûme sıhr ü i'câz

158. **benim:-im**
Kaside 58
Mısra: 73
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur
Nemed-külâh-ı gedâyile tâc-ı Āfrîdün

159. **benim:-im**
Kaside 58
Mısra: 87
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim bu demde huşûşâ o cevherî-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dūr-i meknûn

160. **benim:-im**
Kaside 58
Mısra: 89
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim o Mânî-i endîşe kîlk-i çâpük-dest
Ki eyledükce ḥayâl-i bedî' ü gün-â-gün

161. **baña:-a**
Kaside 59
Mısra: 74
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Oldum o kadar teşne o vâdîde ki şimdi
Deryâ-yı ma'ânî baña bir çatre-i nemdür

162. **baña:-a**
Kaside 59
Mısra: 75
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hep feyż-i İllâhî meded eyler baña yoḥsa
Ol olmasa ser-mâye-i fikrüm çatı kemdür

163. **baña:-a**
Kaside 60
Mısra: 78
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şâ'ir-i mümtâz ü müsellemler şimdi
Baña peyrevlik ider nâdire-güyân-ı suhan

164. **beni:-i**
Kaside 60
Mısra: 58
Birinci teklîk şahıs zamiri.

N'ola ey ḥusrev-i iqlîm-i kemâl ü 'irfân
Beni de terbiyetüñ eylese Selmân-ı suhan

165. **benim:-im**
Kaside 60
Mısra: 77
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şâ'ir-i mümtâz ü müsellemler şimdi
Baña peyrevlik ider nâdire-güyân-ı suhan

166. **benim:-im**
Kaside 60
Mısra: 79
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol zerger-i kâmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zîver-i dükkân-ı suhan

167. **baña:-a**
Kaside 61
Mısra: 70
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bâzârımız
Ben maḥabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

168. **baña:-a**
Kaside 61
Mısra: 77
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Cân u dilden baña vâcibdür du‘ân itmek senüñ
Hâqdan ümmîdüm budur ide du‘âmı müstecâb

169. **ben:**

Kaside 62

Mısra: 38

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tab‘um gibi bir dürr-i pâk olmak revâ mı zîr-i hâk
Oldum bu gamla ben helâk ammâ gelür gayra ‘aceb

170. **benim:-im**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bezmüne geldim ise medh ü genâdan hâlî
Naş-ı idrâkime haml itme benim sultânım

171. **ben:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 21

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ölürsen yine âşüfte olur halk-ı cihân
Hüsni ta‘bir-i zebân-ı çemen-i hâkümünden

172. **beni:-i**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 11

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ka‘be-i ma‘nâya bir yoldan ilette beni kim
Kudsîyân sürme çeker gerd-i reh-i pâkümünden

173. **benim:-im**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 1

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol Nef‘î-i rüşen-dil ü şâfi gevher
Feyz alur câm-ı şafâ meşreb-i bî-bâkümünden

174. **baña:-a**

Müseddes 1

Mısra: 10

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ṭotalım ‘âlem olmuş şâd ‘âlem halkı hep hürrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur ‘âlem

175. **baña:-a**

Müseddes 1

Mısra: 16

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bakup mir‘ât-i câma görmesem rüy-ı şafâ gâhî
Cihânuñ varı yoğî hiç görünmez baña va‘llâhî

176. **ben:**

Müseddes 1

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Göñül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı ‘aşk ile kaldım ne çäre n’eyleyim bilmem

177. **benim:-im**

Müseddes 1

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Getir âyine-i ‘âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

178. **benim:-im**

Müseddes 1

Mısra: 12

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Getir âyine-i ‘âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

179. **benim:-im**

Müseddes 1

Mısra: 24

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Getir âyine-i ‘âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

180. **benim:-im**

Müseddes 1

Mısra: 30

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Getir âyine-i ‘âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

181. **ben:**

Rûbai 3

Mısra: 1

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ‘âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

182. **ben:**

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hürrem bulmadım

183. **baña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 20

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Gehî ‘âşıklara mihr ü vefâdan bahş idüp cânâ
Müsellemdir baña âyin-i hûbî derseñ ihyânâ

184. **ben:**

Tesdis 1

Mısra: 22

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Degül eṭvāruña ammā muvāfiḫ itdügin da'vā
Ḳo yā bu lāfi iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

185. **ben:**

Tesdis 1

Mısra: 38

Birinci teklîk şahıs zamiri.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmağı ḳabûl itmedim saña biñ cān ile ben de

186. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 8

Birinci teklîk şahıs zamiri.

On sekiz biñ 'ālemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge 'ālemdür baña

187. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 10

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḥaḳ-ı 'ālem bir nefes şād olmağı cānlar virtür
Cānımuñ cānāni gūyā dildeki ğamdur baña

188. **beni:-i**

Gazel 32

Mısra: 4

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Baña teklîf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı 'āḳıl beni dīvāne yazmışlar

189. **benim:-im**

Gazel 32

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim 'āşık ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳışşa-i Mecnūni hep yabane yazmışlar

190. **benümle:-üm, -le**

Gazel 44

Mısra: 9

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nef'iyā

191. **bana:-a**

Gazel 63

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāzır-vaḳt
İntizāri dil-i fettān-ı cihānum çekemez

192. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dildedür mihrüñ ḳo ḥāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölüsem 'ālem-i ma'nāda bāḳidür gönül

193. **baña:-a**

Gazel 140

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Rü-be-rüdur ṭab'ımuñ ḥürşid ile āyinesi
Reşk ider çarḫ aña dā'im baña oldur kinesi

194. **ben:**

Gazel 144

Mısra: 2

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Dün gece meclisimiz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāgar idi şem' idi pervāne idi

195. **benim:-im**

Kaside 1

Mısra: 13

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭab' olmaz daḫi
Cevher-i tiğ-ı ḳazā-yı nāgehānidür sözüm

196. **benüm:-üm**

Kaside 4

Mısra: 25

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nādāna sāgar istese riṭl-ı girān virür

197. **benim:-im**

Kaside 5

Mısra: 87

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol şā'ir-i sāḫir ki ṭab'um siḫr ile gāḫi
Ma'āni yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

198. **baña:-a**

Kaside 10

Mısra: 97

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vī-i fazl u hüner eyler

199. **baña:-a**

Kaside 12

Mısra: 35
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Maḥrem-i esrâr-ı ‘aşkıḡm baña düşmez söylemek
Ḥançer-i müjgân-ı cānān tercemānumdur benüm

200. **ben:**
Kaside 12
Mısra: 69
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Fitne ḥidmetkâr-ı dâmen-der-meyānumdur benüm
Ben giribân-çâk-ı mest-i cām-ı istiğnâ-yı ‘aşk

201. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 12
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tâ ezelden feyz-i Ḥaḡ mevḡûfdur endişeme
Mülk-i ma‘nâ vaḡf-ı ṭab‘-ı kâmrānumdur benüm

202. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 16
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ser-te-ser ‘âlem sevâd-ı İṣfahānumdur benüm
Şimdi surr-ı feyz-i Ḥallâḡ-ı Ma‘ânî bendedür

203. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 26
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Cevher-i ferdim heyülâ-yı taşavvurdan beri
Şeş cihât-ı ma‘rifet kevn ü mekânımdur benüm

204. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 36
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Maḥrem-i esrâr-ı ‘aşkıḡm baña düşmez söylemek
Ḥançer-i müjgân-ı cānān tercemānumdur benüm

205. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 48
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Devr-i ‘adlînde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler ‘ıyd u nev-rûz-ı zamānumdur benüm

206. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 65
Birinci teklîk şahıs zamiri.

‘Aşkıḡm şürîdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belâ-yı nâgehānumdur benüm

207. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 72
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bülbül-i gülzâr-ı ‘aşkıḡm sîne-i pür-dâḡ ile
Nev-şükûfte ḡonca-i dil āşiyānumdur benüm

208. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 76
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Āteş-i ‘aşkıḡm ki deryâlar söyündürmez beni
Nokṭa-i dâḡ-ı süveydâ düdmānumdur benüm

209. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 78
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Nuṭṭa gelseḡ Nef‘î-i mu‘ciz-demim ‘İsâ gibi
Beyt-i ma‘mûr-ı ma‘ânî ḡānmānumdur benüm

210. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 80
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hem ḡaşıde hem ḡazel bir tâze vâdidür bu kim
İḡtirâ‘-ı ḡāme-i mu‘ciz-beyānumdur benüm

211. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 86
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Şâdkām olsun serîr-i salṭanatta rûz u şeb
Bu du‘â şām u seḡer vird-i zebānumdur benüm

212. **ben:**
Kaside 14
Mısra: 105
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ḳande ben ḡande yine ta‘rif-i şāh-ı nüktedān
N‘eyleyin zabṭ idemem endişe-i zûr-āveri

213. **ben:**
Kaside 14
Mısra: 115
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Böyle cevher var elümde n‘eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek āyîne-i İskenderi

214. **ben:**
Kaside 15
Mısra: 64
Birinci teklîk şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkâniyim

215. **ben:**

Kaside 15

Mısra: 65

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben gerçi bir bî-hâşılıım şâkird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadın levh ü kalem

216. **ben:**

Kaside 17

Mısra: 141

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Pîş-keş çeksem olur ben de semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ dañi bir güne şafâ

217. **benüm:-üm, -**

Kaside 19

Mısra: 73

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bu da'vâmı benüm inkâr ider yokdur ahâlîde
Haşûd-ı nâbekârı n'eyleyin söz anlamaz hardur

218. **benüm:-üm**

Kaside 19

Mısra: 76

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânîde
Benüm tab'-ı dilîrüm cümleden ammâ dil-âverdür

219. **baña:-a**

Kaside 22

Mısra: 59

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Yüzûñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoñsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

220. **ben:**

Kaside 23

Mısra: 49

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben dâm-ı tahayyürde kalam böyle giriftâr
'Acz ile olam muztarib ü muztar-ı 'âlem

221. **baña:-a**

Kaside 24

Mısra: 7

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Tek sitem eylemesün baña ko mebzûl olsun
Bir alay gâv u hâra ni'met-i erzân-ı felek

222. **ben:**

Kaside 24

Mısra: 31

Birinci teklîk şahıs zamiri.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llâh degilüm düşmen-i nâdân-ı felek

223. **ben:**

Kaside 24

Mısra: 88

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Münkalib hükmi her eyyâmı vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

224. **benim:-im**

Kaside 24

Mısra: 91

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ola ma'nâda benim gibi huşûşâ kâmil
Ki olur anlamamak kâdrümü noğşân-ı felek

225. **benim:-im**

Kaside 28

Mısra: 117

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Kim vaşf iderse zât-ı şerîfün benim gibi
Rûh-ı kelâmı kâlib-i mazmûna cân olur

226. **ben:**

Kaside 37

Mısra: 59

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Güşımı tutsa felek penbe-i hürşid ile ben
Olurın haqqı edâda yine bî-tâb u direng

227. **beni:-i**

Kaside 37

Mısra: 71

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûñ
Ki mezâk-ı dile yeksân görinür şehd ü şereng

228. **benim:-im**

Kaside 38

Mısra: 81

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim de 'aczüme var i'tirâfım lîk şevkumdan
Hulûşum bundan özge nice tahkîk eylesem bilmem

229. **benim:-im**

Kaside 39

Mısra: 89

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol nâzım-ı endîşe ki simsâr-ı kazâ
İdemez kıymet-i 'ağd-ı dür-i nazmum tağdır

230. **ben:**

Kaside 44

Mısra: 52

Birinci teklık şahıs zamiri.

Sihir iderdım o kadar vaşf-ı cemilünde ki tã
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

231. **benim:-im**

Kaside 44

Mısra: 67

Birinci teklık şahıs zamiri.

Benim ol çehre-güşâ Mâni-i taşvîr-i hayâl
Ki ider 'aklı sevâd-ı kalemüm sevdâyı

232. **beni:-i**

Kaside 47

Mısra: 133

Birinci teklık şahıs zamiri.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nâda
maşşüdüm
Haķıkatdür sözüüm sözde murâdım haķķı icrâdur

233. **beni:-i**

Kaside 50

Mısra: 140

Birinci teklık şahıs zamiri.

Dağlı iden de sözüme bārî bir üstâd olsa
Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzâm

234. **baña:-a**

Kaside 53

Mısra: 7

Birinci teklık şahıs zamiri.

'Äleme cãm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir çadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

235. **ben:**

Kaside 55

Mısra: 89

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tãb

236. **benimle:-im, -le**

Kaside 55

Mısra: 100

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben ögünmem raşş-ı tab'ı her kimün çalâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

237. **benüm:-üm**

Kaside 57

Mısra: 25

Birinci teklık şahıs zamiri.

Gelmedi dağı benüm gibi cihân-ı nazma
Devre âgâz ideli nüh- felek-i dâ'ire-sâz

238. **baña:-a**

Kaside 61

Mısra: 65

Birinci teklık şahıs zamiri.

Hayme-i âmâli kurdurmazdı baña rüzgâr
Rişte-i luţfuñdan olmasa aña muhkem tınâb

239. **ben:**

Kaside 61

Mısra: 70

Birinci teklık şahıs zamiri.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bázârimuz
Ben maħabbet 'arz iderdım ol baña zecr ü 'itâb

240. **ben:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 17

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kurtulamam tab'-ı hevesnâkümnden

241. **beni:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Birinci teklık şahıs zamiri.

Çul itdi beni tã o kadar hulğ-ı kerîmi
Yâd eylemez oldum dağı Sultân Selîmi

242. **ben:**

Müseddes 1

Mısra: 27

Birinci teklık şahıs zamiri.

Riyâ ehline ben Nef'iveş oldum münkir-i muţlak
Nice bir zâhid-i hod-bîn olup kendim görem ancak

243. **benim:-im**

Müseddes 1

Mısra: 18

Birinci teklık şahıs zamiri.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı cãm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

244. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 12

Birinci teklık şahıs zamiri.

'Aşıkum ammâ yine düşizegân-ı fikrüm
Cebra'îlüm Meryem-i endişe maħremdür baña

245. **baña:-a**

Gazel 1

Mısra: 14

Birinci teklık şahıs zamiri.

Baňa şor Nefî hemân kıadr-i dür-i güftâruñı
Nükte-sencân-ı İllâhî cümle hemdemdür baňa

246. **ben:**

Gazel 85

Mısra: 3

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben tırfa- rind-i şu 'bede-bâz-ı taħayyülüm
Ma'nâ-yı sihr ü şüret-i i'câzdur sözüüm

247. **ben:**

Gazel 87

Mısra: 14

Birinci teklık şahıs zamiri.

Muħaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefî
Felek ben ölmedin ħâk ile yeksân olduğın görsem

248. **ben:**

Gazel 93

Mısra: 2

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luğf imiş ol 'âşıkâ ben az şanurdım

249. **ben:**

Gazel 102

Mısra: 1

Birinci teklık şahıs zamiri.

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

250. **benüm:-üm**

Gazel 120

Mısra: 13

Birinci teklık şahıs zamiri.

Nefî bu nezâketle benüm şîve-i nazmum
Râciħ görünürse n'ola tarz-ı ħasen üzre

251. **benim:-im**

Gazel 124

Mısra: 5

Birinci teklık şahıs zamiri.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

252. **ben:**

Kaside 1

Mısra: 79

Birinci teklık şahıs zamiri.

Gerçi ben dūrum cenâbından hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânıdur sözüüm

253. **benüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 39

Birinci teklık şahıs zamiri.

Nüktede 'âlem ħarîf olmaz baňa güyâ benüm
Her ne söylersem cevâb-ı "len terânî"dür sözüüm

254. **benüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 93

Birinci teklık şahıs zamiri.

Bâ-ħuşuş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözüüm kıadr-i dür-i ħaltânı

255. **ben:**

Kaside 12

Mısra: 59

Birinci teklık şahıs zamiri.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'nîyüm
Genc-i şab' u çeşme-i dil baħr u kânımdur benüm

256. **beni:-i**

Kaside 12

Mısra: 75

Birinci teklık şahıs zamiri.

Âteş-i 'aşkım ki deryâlar söyündürmez beni
Nokta-i dâğ-ı süveydâ düdmânımdur benüm

257. **benüm:-üm, -**

Kaside 12

Mısra: 14

Birinci teklık şahıs zamiri.

Mülk-i Rûmı ol kıadar tıtdı sevâdı şi'rimüñ
Feyziyim güyâ ben ol Hindüstânımdur benüm

258. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 22

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben o ħurşîdim ki pinhânım derün-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânımdur benüm

259. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 38

Birinci teklık şahıs zamiri.

Söylesem ol nükte-perdâz-ı ma'ânî-perverüm
'Ağl-ı küll divâne-i ħüsn-i beyânımdur benüm

260. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 46

Birinci teklık şahıs zamiri.

Dādger Hākān-ı ‘ālī-rütbe ‘Osmān Hān ki çarh
Yüz sürüp pâyine der şah-ı cihānumdur benüm

261. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 58

Birinci teklık şahıs zamiri.

Olalı vaşşāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i divān-ı muhayyel-dāstānumdur benüm

262. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 62

Birinci teklık şahıs zamiri.

Meşreb-i pākīdür ol ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Kim hayāl-i reşhası rūh-ı revānumdur benüm

263. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 64

Birinci teklık şahıs zamiri.

Meclis-i iqbāline geldim güher-pāş olmağa
Cevheriyim bu ğazel zib-i dükānumdur benüm

264. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 68

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ġamzeden kim havf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

265. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 74

Birinci teklık şahıs zamiri.

Hānmān-süz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Halka halka turra-i dil-ber duhānumdur benüm

266. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 82

Birinci teklık şahıs zamiri.

Söz tamām oldu du ‘ā itsem n’ola şimden girü
Kudsiyān müştāk-ı nazm-ı dil-sitānumdur benüm

267. **beni:-i**

Kaside 20

Mısra: 47

Birinci teklık şahıs zamiri.

Beni cüllāb-ı cām-ı luţfuñ itdi şöyle şirin-kām
Ki şi‘rümde bulur her kim oçursa lezzet-i sükker

268. **baña:-a**

Kaside 24

Mısra: 31

Birinci teklık şahıs zamiri.

N’eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Hāmdüli’llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

269. **ben:**

Kaside 24

Mısra: 26

Birinci teklık şahıs zamiri.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise husrān-ı felek

270. **baña:-a**

Kaside 31

Mısra: 105

Birinci teklık şahıs zamiri.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı hāmem
Dosta āb-ı hayāt ola ‘adüya zehr-āb

271. **benim:-im**

Kaside 34

Mısra: 67

Birinci teklık şahıs zamiri.

Benim ol husrev-i şahib-kırān-ı mülk-i endişe
Ki münş-i kader yazmış berātumda bu menşürü

272. **ben:**

Kaside 37

Mısra: 57

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben de ıkrār iderin ‘aczüme evşāfuñda
Şöyledür n’eyleyeyin lāzime-i ğayret ü neng

273. **baña:-a**

Kaside 41

Mısra: 52

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ey şadr-ı suhan-pişe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

274. **ben:**

Kaside 47

Mısra: 105

Birinci teklık şahıs zamiri.

Suhan ben olmasam ma‘nāda bir gencine-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ‘ālemdede ism-i bī-müsemmadür

275. **benden:-den**

Kaside 50

Mısra: 126

Birinci teklık şahıs zamiri.

Şimdi seccāde-i ma‘nāda benim mürşid-i küll
Hırka-püşān-ı beyān benden alur feyz-i kelām

276. **benim:-im**

Kaside 53

Mısra: 13

Birinci teklık şahıs zamiri.

Benim ol zâr u perâkende-dil ü tab' u dimâg
Ki felek eyledi ahvâlümü bir bir muhtell

277. **beni:-i**

Kaside 61

Mısra: 63

Birinci teklık şahıs zamiri.

Serverâ haqqâ ki luţfuñ eyledi ihyâ beni
İltifâtuñla henüz oldum felekde behre-yâb

278. **ben:**

Kaside 62

Mısra: 34

Birinci teklık şahıs zamiri.

Yok hadd ü hasr ihşânuña gelmiş mürüvvet şânuña
Düşsem n'ola dâmânuña ben de idüp luţfuñ taleb

279. **benüm:-üm**

Gazel 4

Mısra: 7

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ġam-ı rindân-ı 'âlemdür benüm de çekdügim yoġsa
Yegâne ġün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbâ

280. **baña:-a**

Gazel 32

Mısra: 3

Birinci teklık şahıs zamiri.

Baña teklif-i zühd itmezdi idrâk olsa zâhidde
Yazuġlar kim anı 'âkıll beni dîvâne yazmışlar

281. **ben:**

Gazel 92

Mısra: 3

Birinci teklık şahıs zamiri.

'Âşıka âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan âzâd olmadım gerçi esir-i bâdeyim

282. **baña:-a**

Gazel 94

Mısra: 11

Birinci teklık şahıs zamiri.

İhtiyâr elde degül şüfî ne derseñ de baña
Severim ġaşılı ol rûġ-ı revâni severim

283. **ben:**

Gazel 94

Mısra: 2

Birinci teklık şahıs zamiri.

Mâ' ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

284. **benüm:-üm**

Gazel 98

Mısra: 9

Birinci teklık şahıs zamiri.

Diñlesün gelsün şarîr-i ġâmemi Nef' i benüm
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

285. **ben:**

Kaside 1

Mısra: 43

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben ne Keşşâf' um ne şâhib-keşf ammâ ma' nâda
Mü-şikâf-ı nüktehâ-yı âsmânîdür sözüüm

286. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 40

Birinci teklık şahıs zamiri.

Mest-i câm-ı 'aşkıım ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma' nâ dehânumdur benüm

287. **ben:**

Kaside 24

Mısra: 22

Birinci teklık şahıs zamiri.

Âġ ġursun hele şemşir-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

288. **benim:-im**

Kaside 50

Mısra: 88

Birinci teklık şahıs zamiri.

Vaşf-ı zâtuñda ġuşuşâ ide bezl-i maġdür
Bir benim gibi suġan-senc-i pesendide-kelâm

289. **ben:**

Gazel 6

Mısra: 1

Birinci teklık şahıs zamiri.

Ben mest-i ġarâbım dil mestâne degül mi yâ
Gerdün yine ol bezme peymâne degül mi yâ

290. **baña:-a**

Gazel 102

Mısra: 7

Birinci teklık şahıs zamiri.

Yâr olmayıcaġ zehr-i sitemdür baña bâde
Bilmem nice def' -i ġam-ı hicrân iderim ben

291. **ben:**

Gazel 102

- Mısra: 2
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu ‘âlemi vîrân iderim ben
292. **ben:**
Gazel 102
Mısra: 4
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Âh ile kıomam dilleri zülfinde huzûra
Cem‘iyyet-i âgyârı perîşân iderim ben
293. **ben:**
Gazel 102
Mısra: 6
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Cem‘iyyet-i âgyârı ger itmezse perîşân
Çarh-ı felegi ‘aksine gerdân iderim ben
294. **ben:**
Gazel 102
Mısra: 8
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Yâr olmayıcağ zehr-i sitemdür baña bâde
Bilmem nice def‘-i gam-ı hicrân iderim ben
295. **ben:**
Gazel 102
Mısra: 10
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Güyâ ki olur didelerüm ma‘den-i yâkût
Her gâh ki yâd-ı leb-i cânân iderim ben
296. **ben:**
Gazel 102
Mısra: 12
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben
297. **baña:-a**
Gazel 102
Mısra: 11
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben
298. **ben:**
Kaside 8
Mısra: 63
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Ben o Hâkânî-i ‘ahdüm kim benüm memdühümüñ
Âstân-rüb-ı sarâyı devlet-i Hâkân bulur
299. **baña:-a**
Kaside 11
Mısra: 87
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Fazilet ma‘rifetdür baña ‘ilm endîşe-i ma‘nâ
Mübârek olsun eşrâf-ı zamâne ‘ilm ü ‘irfânı
300. **benüm:-üm**
Kaside 12
Mısra: 1
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Şaf-der-i ma‘nâ dil-i sâhib-kırânumdur benüm
Tîgı şemşîr-i cihân-gîr-i zebânumdur benüm
301. **ben:**
Kaside 13
Mısra: 99
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Cihân-ı mücmelim ben muntehâb eczâ-yı ‘âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimüzde zerre miğdârı
302. **benim:-im**
Kaside 30
Mısra: 103
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Benim o şâ‘ir-i vahy-âzmây-ı mu‘ciz-gü
Ki vird ider suhanum kudsîyân-ı Rahmânî
303. **benimle:-im, -le**
Kaside 11
Mısra: 74
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Ben ol Vaşşâf-ı ‘ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî
304. **benüm:-m**
Kaside 12
Mısra: 2
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Şaf-der-i ma‘nâ dil-i sâhib-kırânumdur benüm
Tîgı şemşîr-i cihân-gîr-i zebânumdur benüm
305. **ben:**
Kaside 13
Mısra: 88
Birinci teklık şahıs zamiri.
- Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hiç lâf itmem
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî‘r-i hemvârı
306. **benim:-im**
Kaside 30
Mısra: 105
Birinci teklık şahıs zamiri.

Benim o Hıdır-ı ma'ânî ki lüle-i kilkim
İder ifâza-i âb-ı hayât-ı rûhânî

307. **ben:**

Kaside 11

Mısra: 73

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdîm kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî

308. **benim:-im**

Kaside 11

Mısra: 85

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim ol Hayder-i Kerrâr-ı ma'nâ kim hücûmumdan
Dilirân-ı hayâle teng olur endîşe meydânî

309. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 4

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Sînesin çâk eyledüm çarhuñ degüldür kehkeşân
Zahm-ı şemşir-i zebân-ı kîn-sitânımdur benüm

310. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 6

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Çahramânım nîze vü şemşire çekmem ihtiyâc
Hâme-i câdû-zebân tîğ u sinânımdur benüm

311. **benim:-im**

Kaside 30

Mısra: 101

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Benim o şâ'ir-i sihr-âferîn ki hâmem ider
Edâ-yı hîdmet-i çüp-ı Kelîm-i 'Umrânî

312. **benüm:-üm**

Kaside 8

Mısra: 63

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ben o Hâkânî-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Âstân-rüb-ı sarâyı devlet-i Hâkân bulur

313. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 8

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Sâhîr-i vahy-âzmâyım mu'ciz-i dest-i Kelîm
İstesem mevķûf-ı tahrîk-i benânımdur benüm

314. **benüm:-üm**

Kaside 30

Mısra: 99

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Ola suhanda huşûşâ benüm gibi kâmil
Ki bir 'ibâretinüñ yok edâda noķşânî

315. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 10

Birinci teklîk şahıs zamiri.

Hüsrev-i gencîne-perdâzım dükenmez gevherum
Vâridât-ı ğayb Genc-i Şâyġânımdur benüm

benân:

1. **benân:**

Kaside 5

Mısra: 92

Parmak.

Nice biñ vâridât âmâde-i tahrîr olur dilde
Olnca sâye-güster kilik-i çâlâküm benân üzre

2. **benânı:-ı**

Kaside 32

Mısra: 49

Parmak.

Benânı şa'şâ'aya keffi âftâba döner
Kim itse midhat-i re'y-i münîrini terkîm

benân-ı fikri:

1. **benân-ı fikri:-i**

Kaside 49

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Fikir parmağı.

Cenâb-ı müftî-i 'âlem ki aħkâm-ı fazîletde
Benân-ı fikri âsân hâll ider her emr-i düşvârî

bencileyin:

1. **bencileyin:**

Kaside 17

Mısra: 162

Benim gibi.

Devletüñde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pâkîze-edâ

2. **bencileyin:**

Kaside 23

Mısra: 46

Benim gibi.

Lāyık mı zamānuñda ala b y le tehi-dest
Bir bencileyin Ő ir-i vaħy- aver-i  alem

3. bencileyin:

Kaside 24

Mısra: 23

Benim gibi.

O daħi bencileyin bende-i derg huñdur
Olsa rif'atde n'ola kullaruñ akr n-ı felek

4. bencileyin:

Kaside 31

Mısra: 95

Benim gibi.

Cümleden bencileyin Ő ir-i n z k-ab'a
Bir dem olmazdı ki arħ itmeye biñ dürlü  az b

5. bencileyin:

Kaside 41

Mısra: 58

Benim gibi.

H l  benim ol s hir-i  st d ki yoħdur
Bir bencileyin Ő ir-i ğarr -yı zam ne

bend:

1. bend:

Gazel 67

Mısra: 6

Bağ, rabit.

Fikr-i zerd-i  arız ile gönlüm  r m eylemez
 AŐık-ı d v neyim t tmaz beni bend ile b ğ

2. bend:

Gazel 104

Mısra: 5

Bağ, ip // sevgilinin saının kıvrımı.

Başlasun bend ile rasa dil-i d v ne daħi
Nice bir b d-ı Őab  silsile-c nb n olsun

3. bend:

Gazel 138

Mısra: 7

Bağ, ip // sevgilinin saının kıvrımı.

Żabtı bir bend ile müŐkildür dil-i d v nen ñ
İki zencir ister anuñcün d -t dur urrası

bend eylemek:

1. bend eylemek:-mek

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

Eylesün b d-ı Őab  z lf ni o am-der-am
Dil-i d v neyi bend eylemek  s n olsun

bend eylerdi:

1. bend eylerdi:-r, -di

Kaside 49

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Bağlamak, zincirlemek, tutsak etmek.

Ger olsa iħtis b-ı  adli m ni' seyr-i g lz ra
Őab  zencir-i emv c ile bend eylerdi enh ri

bend idemez:

1. bend idemez:-emez

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bağlamak, tutsak etmek.

Ne urra esir itmege  dir ne girişme
Kimse bizi bend idemez  z de-i  aŐkız

bend itdi:

1. bend itdi:-di

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

Girih-i k k l ne dilleri bend itdi Őab 
adr-i erb b-ı dili ayli bülend itdi Őab 

2. bend itdi:-di

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

İki zülfün ki birbirine bend itdi Őab 
Dil-i Cibrili girift r-ı kemend itdi Őab 

3. bend itdi:-di

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

T r-ı zülfinde atar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ  file bend itdi Őab 

bend itmese:

1. bend itmese:-me, -se

Kaside 16

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

Rište-i 'adliyle ger bend itmese şirâzesin
Târ u mâr olurdu eczâ-yı kitâb-ı rûzgâr

bend itmesün:

1. **bend itmesün:**-me, -sün

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağlamak, zincirlemek.

Zülfine bend itmesün yâ n'eylesün Mecnûn gibi
Zabta kâdir olmayan 'âşık-ı dil-âvâresin

bend oldı:

1. **bend oldı:**-dı

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağlanmak.

Bend oldı o şühûn göricek zülf-i dü-tâsın
Âhîr yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

bend olur:

1. **bend olur:**-u, -r

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bağlanmak (gönlün bağlanması, tutulması //
divanelerin zapt edilmesi).*

Eglenür fikr-i miyânuñla dil-i âşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dîvâne

bende:

1. **bende:**

Kaside 29

Mısra: 4

Kul, köle.

Zihî talî' a-i feyz-i sa'âdet-i tâli'
Ki oldı mazhar-ı âsârı bende vü âzâd

2. **bendeñi:**-ñ, -i

Kaside 48

Mısra: 78

Kul, köle.

Görünce şimdi böyle iltifâtuñ
Ki kıldı bendeñi mañsüd-ı 'âlem

3. **bendesin:**-si, -n

Gazel 73

Mısra: 6

Kul, köle // kalben bağlı âşık.

Kul itdi 'âlemi refâtına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luğfindan âzâd itdüğün görsek

4. **bendeñe:**-ñ, -e

Rübai 2

Mısra: 1

Kul, abd (Allah'ın kulu olması sebebiyle İnsan).

Yâ Rab kerem it bendeñe ihsân eyle

Düşvâr olan ahvâlümü âsân eyle

5. **bendesidür:**-si, -dür

Kaside 17

Mısra: 120

Kul, köle, hizmetkâr.

O cihânban-ı Hümâ-sâye hümâyün-fer kim

Cümle şahân-ı cihân bendesidür ser-tâ-pâ

6. **bendesine:**-si, -n, -e

Kaside 11

Mısra: 42

Kul, köle, hizmetkâr.

Görüñ bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle

Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Türânı

7. **bendeñ:**-ñ

Kaside 23

Mısra: 58

Kul, köle, hizmetkâr.

Zâtuñ gibi bir pâdişeh-i 'ârif ü kâmil

Bendeñ gibi bir rind-i şenâ-güster-i 'âlem

8. **bendesinüñ:**-si, -nüñ

Kaside 23

Mısra: 38

Kul, köle, hizmetkâr.

El tâfi o gâyetde ki çok görmez aña hiç

Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

9. **bendeñe:**-ñ, -e

Kaside 24

Mısra: 25

Kul, köle, hizmetkâr.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise

Ben vebâlin çekeyim vâre ise husrân-ı felek

10. **bendesin:**-si, -n

Kaside 6

Mısra: 35

Kul, köle, hizmetkâr.

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin

Görse fark itmezdi İskender midür Dârâ mıdır

11. **bendeñi:**-ñ, -i

Kaside 60

Mısra: 62

Kul, köle, hizmetkâr.

Mülk-i ma'nâda biraz kûşîş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdâr-ı dilîrân-ı suhan

12. **bendedür:-dür**

Kaside 62

Mısra: 35

Kul, köle, hizmetkâr.

Nef'î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânı tendedür eyler şenâñı rûz u şeb

13. **bendeñi:-ñ, -i**

Tesdis 1

Mısra: 28

Kul, köle, hizmetkâr.

Bilüp kul oldıgum ammâ ki âzâd itmedüñ âhir
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedüñ âhir

bende-i dergâhuñ olurlarsa:

1. **bende-i dergâhuñ olurlarsa:-u, -r, -lar, -sa**

Kaside 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kapısında köle olmak.

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü kayser-i 'âlem

bende-i dergâhuñdur:

1. **bende-i dergâhuñdur:-u, -ñ, -dur**

Kaside 24

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

(Padişahın) kapisının kulu, kölesi.

O dañi bencileyin bende-i dergâhuñdur
Olsa rif'atde n'ola kullaruñ akrân-ı felek

bende-i fermân olsun:

1. **bende-i fermân olsun:-sun**

Gazel 104

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Emir kulu olmak, birisinin emri altına girmek,
itaat etmek.*

'Âlemi kevkebe-i şevket ü şânı tıtsun
Pâdişâhân-ı cihân bende-i fermân olsun

bende-i fermân-ber:

1. **bende-i fermân-ber:**

Kaside 19

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Emre itaat eden köle.

Ĥudâvend-i zamân kim pâdişâhân-ı cihân aña
Kemîne bende-i fermân-ber ü dirîne çâkerdür

bende-i fermân-beri:

1. **bende-i fermân-beri:-i**

Kaside 14

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Emre itaat eden köle.

Her ne işlerse zamâne tâbi'-i endişesi

Her ne emr eylerse devrân bende-i fermân-beri

bende-i hizmet-güzâr-ı fermânı:

1. **bende-i hizmet-güzâr-ı fermânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Fermanının hizmet eden kölesi // buyruğunu
yerine getiren köle.*

Zemîn kalem-rev-i taht-ı taşarruf-ı hükmi

Zamâne bende-i hizmet-güzâr-ı fermânı

bende-i Mollâ-yı Rûm:

1. **bende-i Mollâ-yı Rûm:**

Kaside 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Mevlana Celaleddin'in kölesi.

Nef'î-i mu'ciz-beyânım bende-i Mollâ-yı Rûm

Ne Ĥakîm-i Ĥaznevîyim ne Emîr-i Dehlevî

bende-i vassâfuñ:

1. **bende-i vaşşâfuñ:-u, -ñ, -ı**

Kaside 47

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Öven kul (metheden, övgü yapan kul, köle).

Keremde güç seni ta'rif ammâ ruşşat olursa

Suhandâ bende-i vaşşâfuñı gör ne temâşâdur

bend-i belâ çekmege:

1. **bend-i belâ çekmege:-meg, -e**

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bela bağını çekmek // cevr ü cefa çekmek.

O sitemkâr-ı dil-âşüb ise dil-dâdesini

Dâ'imâ bend-i belâ çekmege mu'tâd ister

bend-i ham-ı silsile-i zülfinde:

1. **bend-i ħam-ı silsile-i zülfinde:** -i, -n, -de

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zülûf zincirinin kıvrılmış halkası (sevgilinin örülmüş saçının halkası).

Dil ise bend-i ħam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miĥnete ne cânımı âzâd ister

bend-i zülfine:

1. **bend-i zülfine:** -i, -n, -e

Gazel 125

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı, bağı.

Bend-i zülfine giriftâr olalı ol şûhuñ
Oldı Nef î gibi sırr-ı dile maĥrem şâne

bend-i zülfüne:

1. **bend-i zülfüne:** -ü, -ñ, -e

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı, bağı.

Dil giriftâr olmamak kâbil mi bend-i zülfüne
Anı dâma çekmege her ĥalka bir ĥullâb olur

benefşe:

1. **benefşeyle:** -y, -le

Kaside 61

Mısra: 60

Güzel kokulu, mor renkli çiçek.

Derlese rüyuñ ĥağ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Ĥüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

2. **benefşe:**

Gazel 36

Mısra: 7

Güzel kokulu, mor renkli çiçek.

Benefşe kâmet-i ĥam-geşte 'arz itmek temâşâdur
Bu faşluñ ĥükmi ĥod pîr-i dü-tâyı nev-cevân eyler

benefşezâr-ı behište:

1. **benefşezâr-ı behište:** -e

Kaside 36

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Cennetin menekşe bahçesi.

Devâti gâliyedân u buĥûr olur kâlemi
Benefşezâr-ı behište döner sevâd-ı raqam

beng:

1. **bengüñ:** -üñ

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Esrar, afyon.

Saña ĥâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daĥi ĥuşuşâ keyfîni kem bulmadım

beñze:

1. **beñzer:** -r

Gazel 7

Mısra: 7

Benzemek, andırmak.

Kemâna döndi ĥaddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nâle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebâbâsâ

2. **beñzer:** -r

Gazel 119

Mısra: 13

Benzemek, andırmak.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef î yine bu kilik-i dür-eşşân elimüzde

3. **beñzer:** -r

Gazel 140

Mısra: 10

Benzemek, andırmak.

Kâmrân-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef î gibi
Bir dükenmez kâne beñzer taĥ'umuñ gencînesi

4. **beñzer:** -r

Kaside 18

Mısra: 21

Benzemek, andırmak.

Uçar ĥuşdur şitâb itdükce güyâ beñzer anuñçün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı bâl-i 'Anĥâyâ

5. **beñzerdi:** -r, -di

Gazel 120

Mısra: 5

Benzemek, andırmak.

Beñzerdi nihâl-i ĥadüñe zülf ü ruĥuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nârven üzre

6. **beñzemez:** -mez

Kaside 17

Mısra: 143

Benzemek, andırmak.

Beñzemez bunlara ol turfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ĥadem nev-peydâ

7. **beñzemez:** -mez

Kaside 19

Mısra: 71

Benzemek, andırmak.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Hâkânîye bu bir tarz-ı âherdür

8. **beñzer:-r**

Kaside 25

Mısra: **59**

Benzemek, andırmak.

Nice beñzer saña tarz-ı pâdişâhân-ı selef
Bir midür pervâz-ı Anka ile pervâz-ı cerâd

9. **beñzerdi:-r, -di**

Kaside 30

Mısra: **61**

Benzemek, andırmak.

Kef-i kerîmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşâşe-i âb-ı hayât bârânı

10. **beñzer:-r**

Kaside 44

Mısra: **33**

Benzemek, andırmak.

Sünbül-i hulkına beñzer der idim turra-i yâr
Müşk-biz olsa eger sâye-i 'anber-sâyi

11. **beñzer:-r**

Kaside 49

Mısra: **92**

Benzemek, andırmak.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrân giriftârı

12. **beñzemez:-mez**

Kaside 60

Mısra: **81**

Benzemek, andırmak.

Beñzemez hâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suhan

13. **beñzemez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: **31**

Benzemek, andırmak.

Beñzemez bir keyfe keyfûnde 'âlem var senüñ
Rûhsun el-kışsa râh olmañda şübhem var senüñ

14. **beñzer:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: **41**

Benzemek, andırmak.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem gill u gışdan sâdedür

15. **beñzer:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: **49**

Benzemek, andırmak.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hürrem bulmadım

beñzedürmiş:

1. **beñzedürmiş:**

Gazel 12

Mısra: **7**

Benzer duruma getirmek.

Beñzedürmiş kendüyi âyine rüy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hicâb

beñzet:

1. **beñzedürsem:-ü, -r, -se, -m**

Kaside 18

Mısra: **10**

(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

O deñlü surh u raşşân müy-ı endâmı ki lâyıkdur
Kâbâ-yı cismini ger beñzedürsem al dibâyâ

2. **beñzedürdüm:-ü, -r, -dii, -m**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **11**

(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Beñzedürdüm kaşr-ı Behrâma eger
Bunda Behrâm olmasa ferrâş-ı bâb

3. **beñzedem:-em**

Terkib-bend 1

Mısra: **53**

(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Saña hâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ dañi huşuşâ keyfîni kem bulmadım

ber:

1. **beri:-i**

Kaside 14

Mısra: **16**

Kara, toprak.

Ġamze-i hûbân gibi cârî ucından yine hûn
Böyle kalursa eger yek-reng ider bañr u beri

2. **berde:-de**

Rübai 5

Mısra: **2**

Kara, toprak.

Ey nâmveri memleket-i bañr u bertüñ
Var bañr u berde nice biñ hünerüñ

ber eyler:

1. ber eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Kara (deniz karşılığı) hâline getirmek.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ğani kâni tehî bahrı ber eyler

ber- sebîl-i ittîrâd:

1. ber- sebîl-i ittîrâd:

Kaside 25

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Birbirine uygun biçimde olarak.

İki hâ' in idi bunlar kim işâbet oldu pek
İkisininüñ dağı katlı ber- sebîl-i ittîrâd

berâber:

1. berâberdür:-dür

Kaside 19

Mısra: 16

Denk, eşdeğer, benzer.

O cân-ı 'âlem ü bu rûh-ı şânîdür le'âfette
Berâberdür birbirine anuñçün birâberdür

2. berâber:

Kaside 2

Mısra: 4

Aynı değer ve kıymette, eşit.

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevi

3. berâberdür:-dür

Kaside 22

Mısra: 60

Aynı değer ve kıymette, eşit.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoğsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

4. berâberdür:-dür

Kaside 17

Mısra: 48

Bir, aynı, eşit.

Evvelâ Kapuağası Torısdur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

5. berâber:

Kaside 17

Mısra: 57

Birlikte, aynı anda.

Menzile nür-ı başâr gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i kazâ

6. berâberdür:-dür

Kaside 19

Mısra: 18

Birlikte, aynı anda.

Ne nisbet bunlara Yûsuf'a ihvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzelliğ nâz-perverlik berâberdür

berâber olamaz:

1. berâber olamaz:-amaz

Kaside 37

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Denk, eşdeğer olmak // benzemek.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa şehbâl-i melâ'ikden eger perr-i hadeng

berâber olmaz:

1. berâber olmaz:-maz

Kaside 41

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Denk, eşdeğer olmak // benzemek.

Olmaz saña bir kimse fazîletde berâber
Olursa eger Bû 'Alî Sînâ-yı zamâne

berâber olur:

1. berâber olur:-u, -r

Kaside 51

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Eşit olmak, denk olmak.

Tütalum olmuş anuñ dağı edâsı rengîn
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i baqam

2. berâber olur:-u, -r

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Birlikte, bir arada olmak // eş, denk olmak.

Rûz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rûz ile
Rûşenâlıkda şeb olur mı berâber rûz ile

ber-'aks:

1. ber-'aks:

Kaside 17

Mısra: 133

Aksine, tersine.

Meşrebinde o le'âfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr vîrür âdeme keyf-i şahbâ

berāt:

1. **berātumda**:-u, -m, -da

Kaside 34

Mısra: 68

Ferman // alın (alın yazısı, kader).

Benim ol husrev-i şāhib-kırān-ı mülk-i endiše
Ki münşī-i kader yazmış berātumda bu menşūri

berāt-ı mansıb-ı şāhib-kırānī-i 'ālem:

1. **berāt-ı mansıb-ı şāhib-kırānī-i 'ālem:**

Kaside 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyanın hükümdarlık makamının fermanı /izni.

Şunuldi bahtuña dest-i i'nāyet Hākdan
Berāt-ı mansıb-ı şāhib-kırānī-i 'ālem

berāt-ı müsellemi:

1. **berāt-ı müsellemi**:-i

Kaside 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağışlanma, affedilme fermanı.

İrişdi 'āleme yā müjde-i hayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslim

berāt-ı şā'irī:

1. **berāt-ı şā'irī:**

Kaside 8

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Şairlik belgesi.

Husrev-i dıvān-ı nazmum kim berāt-ı şā'irī
Nağş-ı elkābumla zıb ü zıver-i 'unvān bulur

berāt-ı sevk-ı bülbüldür:

1. **berāt-ı sevk-ı bülbüldür**:-dür

Kaside 49

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bülbülün aşk beratı, bülbülün aşkının izin belgesi.

Açıldıka görünür mühr-i alı Husrev-i 'aşkuñ
Berāt-ı sevk-ı bülbüldür degüldür gonca tūmārı

ber-bād eyledüñ:

1. **ber-bād eyledüñ**:-dü, -ñ

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, darmadağın etmek.

Eyledüñ bir hamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i rağşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarsarı

ber-bād ider:

1. **ber-bād ider**:-er

Kaside 61

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Harap etmek, mahvetmek, perişan etmek.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Aşafda böyle re'y ü tedbīr-i şavāb

2. **ber-bād ider**:-er

Kaside 15

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Harap etmek, mahvetmek.

Mey 'ākılı irşād ider 'aşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde kıymaz gerd-i gam

ber-bād itdügin:

1. **ber-bād itdügin**:-dük, -i, -n

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Harap etmek, mahvetmek, perişan etmek.

Nice biñ hānmāni bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhiyla bir 'aşık da ber-bād itdügin görsek

ber-bād olurdu:

1. **ber-bād olurdu**:-u, -r, -dı

Kaside 29

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Rüzgârda savrulmak, zarar görmek, yok olmak.

Nesīm-i hulkı güzār eylese gülistāna
Olurdu nükhet ü büy-ı gül ü semen ber-bād

ber-cā:

1. **ber-cādur**:-dur

Kaside 47

Mısra: 138

Yerinde, kaim, sabit, daim.

Ola sābit-kadem devletle dārü'l-mülk-i şihhatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

berg:

1. **berg:**

Kaside 49

Mısra: **88**

Yaprak.

Döküldi sineden peykân-ı yâr u penbe-i dâğum
Dıraht-ı huşke döndüm hâke düşmiş berg ile bâri

bergüstvân olsa:

1. **bergüstvân olsa:-sa**

Kaside 52

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

At zurhı olmak.

Vâdî-i medhûnde cevân itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarh olsa raşş-ı tab'uma bergüstvân

ber-güzâr eylerse:

1. **ber-güzâr eylerse:-r, -se**

Gazel 127

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hediye etmek.

Yaraşur Nef'î bu şî'r-i âbdârî 'âleme
Ber-güzâr eylerse mânend-i gül-âb-ı Edrine

berhemen-i şad sâle:

1. **berhemen-i şad sâle:**

Kaside 50

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık brehmen.

İçse bir cür'asını berhemen-i şad sâle
Bir olur seng-i mezâr ile yanında aşnâm

berhem-zen-i hayl ü haşem-i hasm-ı cebândur:

1. **berhem-zen-i hayl ü haşem-i hasm-ı cebândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

*Korkak düşman ordusunu ve mahiyetini
karmakarışık eden dağıtan.*

Berhem-zen-i hayl ü haşem-i hasm-ı cebândur
Şimdi benim ol şafder-i yektâ ki hücümüm

ber-hürdâr idüp:

1. **ber-hürdâr idüp:-üp**

Kaside 52

Mısra: **123**

Kelime Tipi: -

Muradına erdirmek, mesut etmek.

Devlet ü 'ömr ile ber-hürdâr idüp Hâk şâhibin
Haşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol hânedân

beri:

1. **berîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **2**

Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Hem-dem-i şâhenşeh-i Cem-pâye İsmâ'îl Ağa
Kim küdüretden berîdür meşrebi zemzem gibi

2. **beri:**

Terkib-bend 1

Mısra: **42**

Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem gıll u gışdan sâdedür

3. **beri:**

Gazel 52

Mısra: **7**

Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Biz hazân u hâr kaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dâğımızdur bağımız güzârımız

beri evlemiş:

1. **beri evlemiş:-miş**

Kaside 14

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Uzak evlemek, münezzeh kılmak.

Sihr iderdüm medhine geldükce ammâ n'eyleyin
Eylemiş Hâk vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan beri

beri gel:

1. **beri gel:**

Gazel 121

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak.

Zühdi қо gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber-тарaf eyleyelüm havf u recâyı bu gice

berî it:

1. **berî it:**

Gazel 80

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kurtarmak, temizlemek, arındırmak.

'Āşık ol ammā 'alāyıkdan berī it gönlüni
Ne ḥam-ı gīsüya meftūn ne esīr-i ğabgab ol

berī olursam:

1. **berī olursam:**-u, -r, -sa, -m

Kaside 14

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Uzak olmak, uzak kalmak.

Fikr-i evşāfuñ ğidā-yı rūḥdur endişeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

berk:

1. **berk:**

Kaside 18

Mısra: **30**

Şimşek.

Olur mı böyle bir āteş-'inān-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berk u bād da'vāya

2. **berk:**

Kaside 27

Mısra: **38**

Şimşek.

Te'āla'llāh ne çāpük-raḥş olur ol raḥş-ı bī-hemtā
Ki berk ü bād anuñla idemez sür'atde da'vāyı

3. **berk:**

Kaside 29

Mısra: **56**

Şimşek.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse ref tāra
Ne şa'ika erişür gerdine ne berk ü ne bād

4. **berk:**-ı, -n

Kaside 35

Mısra: **10**

Şimşek.

Düdin ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı tarab
Berkin āteş-fiken-i ḥürmen-i endüh u melāl

5. **berk:**

Gazel 79

Mısra: **5**

Yaprak.

Ġonca mıdur sebz-ğün berk içre yā almış ele
Bāde-i surḥ ile pür bir sāgar-ı pürüze gül

6. **berk:**

Kaside 30

Mısra: **25**

Yaprak.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbağdur
Ki ğonca iken ola piç piç ü tülānī

berk ü nevāy-ı cāvidān viren:

1. **berk ü nevāy-ı cāvidān viren:**-en

Kaside 52

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Daimi parlaklık ve ahenk/ses vermek.

Resm-i gülmih-ı deri gül-bang-ı murğ-ı bāmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

berk uran:

1. **berk uran:**-an

Kaside 14

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Berk uran destinde tiğ-ı pür-güher midür yāḥud
Eyledi deryāya ğavṭa āftāb-ı ḥāveri

2. **berk uran:**-an

Kaside 6

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Parlamak.

Nür-ı mevṵac-ı ma'ānī mi sözümdede berk uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşi ḥārā mıdur

berk urduğı:

1. **berk urduğı:**-duğ, -ı

Kaside 9

Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Berk urduğı dem cevher-i endişe ucından
Güyā ki kef-i Rüstem-i ṭab'umda sināndur

berk urur:

1. **berk urur:**-u, -r

Kaside 52

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Şimşek çakmak, parlamak.

Berk urur revzenlerinde āb-ğine cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldığın gündün 'iyān

2. **berk urur:**-u, -r

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Şimşek çakmak, parlamak // zuhur etmek.

Feyz-i Hâk berķ urur āyine-i endişemden
Çeşm-i cân rüşen olur maşrıķ-ı idrākümden

3. **berķ urur:-u, -r**

Kaside 25

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Ol kadar rüşen ki gāhī yazdığımca vaşfını
Māh-ı Nahşeb gibi berķ urur devāt içre midād

ber-kā'ide:

1. **ber-kā'ide:**

Kaside 46

Mısra: 52

Usule uygun olarak.

Fikri ma'kūl u sözi puhte vü mi'yarı dürtüst
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yi rezin

ber-karār ola:

1. **ber-karār ola:-a**

Kaside 25

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Devamlı olmak, daimi olmak.

Ola devletle serir-i salţanatda ber-karār
İde 'adl ü dād ile dünyāyı mesrürü'l-fu'ād

ber-karār olmak:

1. **ber-karār olmak:**

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı
kararda devam etmek, devamlı olmak.*

Nār-ı āhum tıtdı dehri yine maħv olmaz felek
Ber-karār olmak 'acebdür āteş üstinde ħabāb

ber-karār olsa:

1. **ber-karār olsa:-sa**

Kaside 61

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı
kararda devam etmek, devamlı olmak.*

Çarĥ iderdi cūybār-ı tıĥuñ üstinde qarār
Ber-karār olsa eger āb-ı revān üzre ħabāb

ber-karār olsun:

1. **ber-karār olsun:-sun**

Kaside 11

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

*Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı
kararda devam etmek, devamlı olmak.*

Ki tırdıķca cihān ol salţanatda ber-karār olsun
Ĥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde 'ālem-i fānī

berķ-ı 'ālem-süz-ı tıĥuñ:

1. **berķ-ı 'ālem-süz-ı tıĥuñ:-u, -ñ**

Kaside 27

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Kılıcın cihanı yakan şimşegi.

Yaķar bir berķ-ı 'ālem-süz-ı tıĥuñ ser-te-ser anı
Mişāl-i ĥār u ĥas tıtsa 'adū ger rüy-ı ĥabrāyı

berķ-ı cehān olur:

1. **berķ-ı cehān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Çakan şimşek olmak.

Gerd-i siyehde şu'le-i şemşir-i tābdār
Güyā şehāb-ı tırede berķ-ı cehān olur

berķ-ı cevher-i şemşir-i 'ālem-tābidur:

1. **berķ-ı cevher-i şemşir-i 'ālem-tābidur:-ı, -dur**

Kaside 16

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Cihanı aydınlatan kılıcın gevherinin/maddesinin
şimşegi/parıltısı.*

Ol ki berķ-ı cevher-i şemşir-i 'ālem-tābidur
Nūr-baĥş-ı āftāb u māhtāb-ı rüzgār

berķ-i cihāndur:

1. **berķ-i cihāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Cihanın şimşegi.

Zirā ki kimi sā'ıķa der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzı kimi der berķ-i cihāndur

berķ-ı ebr-i ĥazābı:

1. **berķ-ı ebr-i ĥazābı:-ı**

Kaside 57

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Öfke bulutunun şimşegi.

Nükhet-i gülşen-i ahlâkı nesîm-i gül-bîz
Berķ-ı ebr-i ğazabı şâ'ika-i küh-güdâz

berk-i ezhârî:

1. **berk-i ezhârî:-ı**

Kaside 34

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Çiçek yaprakları.

Nesîmi tâzeler pejmürde olmuş berk-i ezhârî
Hevâ-yı dil-keşi nev-rûz ider eyyâm-ı bâhûrî

berk-i hâtf:

1. **berķ-ı hâtf:**

Kaside 3

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Göz kamaştırır şimşek.

Berķ-ı hâtf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydânı

berķ-ı hâtfdan:

1. **berķ-ı hâtfdan:-dan**

Kaside 35

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Göz kamaştırır şimşek.

İremez gerdine sür'atde Burâķ-ı cennet
Berķ-ı hâtfıdn ola aña meger kim per ü bâl

berk-i hazân:

1. **berk-i hazân:**

Kaside 25

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Sonbahar yaprağı.

Çarķ urur berk-i hazân gibi felekde sâbitât
Kuvvet-i kahrıyla ger çıksa hevâya gird-bâd

berk-i hevâ vü hevesi:

1. **berk-i hevâ vü hevesi:-ı**

Kaside 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Arzu ve istek yaprağı.

Rûzgâr itdi hebâ berk-i hevâ vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i ikbâle dağı irmedin el

berk-ı mahz:

1. **berķ-ı mahz:**

Kaside 6

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Şimşegin ta kendisi.

Berķ-ı mahz iken direng itse bilinmez peykeri
Raĥş-ı çâpük-pâ mîdur yâ küh-ı pâ-ber-câ mîdur

berk-ı na'li:

1. **berķ-ı na'li:-ı**

Kaside 18

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Nalın şimşegi (atın sert bir şekilde bastığında nalından çıkan kıvılcım).

Ğarâbet bundadır ammâ gelince tünd-reftâra
Eridür berķ-ı na'li ger tokunsa seng-i hârâya

2. **berķ-ı na'li:-ı**

Kaside 27

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Nalın şimşegi (atın sert bir şekilde bastığında nalından çıkan kıvılcım).

Şikest itmez habâbın itse cevlân rûy-ı deryâda
Tokunsa berķ-ı na'li nerm iderken seng-i hârâyı

berk-ı şamsâmî:

1. **berķ-ı şamsâmî:-ı**

Kaside 21

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Keskin kılıcın şimşegi.

O şeh-süvâr-ı Nerimân-şüküh-ı zî-şân kim
Cihâna şa'şâ'a-bâr oldu berķ-ı şamsâmî

berk-ı şehâb-ı keremi:

1. **berķ-ı şehâb-ı keremi:-ı**

Kaside 23

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cömertlik, lütuf bulutunun şimşegi.

Ger berķ-ı şehâb-ı keremi yaksa olurdu
İksir-i tılâ cevher-i hâkister-i 'âlem

berk-ı semeni:

1. **berk-ı semeni:-ı**

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yasemin yaprağı.

Virmez yine ol pîrehen ü sine şafâsın
Berķ-ı semeni dökse şabâ nesteren üzre

berk-i süsende:

1. **berk-i süsende:-de**

Kaside 5

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Susen çiçeğinin yaprağı.

Dizildi kaçre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Kaçar-ı cevher-i ma'nâ gibi tığ-ı zebân üzre

berk-ı tığı:

1. **berk-ı tığı:-ı**

Kaside 14

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Kılıcın şimşegi.

Verse tab'-ı âteşe ger berk-ı tığı terbiyet
Ma'den-i elmâs iderdi tüde-i hâkisteri

2. **berk-ı tığı:-ı**

Kaside 16

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Kılıcın şimşegi.

Dîn ü devlet böyle revnak mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilk ü berk-ı tığı âb u tâb-ı rûzgâr

3. **berk-ı tığı:-ı**

Kaside 36

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kılıcın şimşegi.

Sipeh-şikâf-ı yegâne Hâlîl Pâşâ kim
Cihâna âteş urur berk-ı tığı çekdüğü dem

berk-i tığ-ı peykârı:

1. **berk-i tığ-ı peykârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Cenk kılıcının şimşegi.

Ne şeh şâhenşeh-i şâhib-kırân-ı maşrık u mağrib
Ki tutdı 'âlemi gün gibi berk-ı tığ-ı peykârı

berk-ı tığ-ı pür-güheri:

1. **berk-ı tığ-ı pür-güheri:-ı**

Kaside 21

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

(Kabzası) mücevher dolu kılıcın şimşegi.

Cihânı rüşen ide berk-ı tığ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

berk-i tığından:

1. **berk-i tığından:-ı, -n, -dan**

Kaside 29

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Kılıcın şimşegi.

Yegâne şaf-der-i 'âlem ki berk-ı tığından
Tutuşdı hirmen-i şabr u qarâr-ı ehl-i 'inâd

berk-ı tığün:

1. **berk-ı tığün:-ü, -ñ**

Kaside 3

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kılıcın şimşegi.

Berk-ı tığün ten-i a'dâda ider cevşeni âb
Döner üstünde habâba ser-i bî-sâmânı

ber-pâ:

1. **ber-pâ:**

Kaside 52

Mısra: 11

Ayak üzerinde, ayakta, kaim.

Piş-i dergâhında ber-pâ şaf nişinân-ı felek
Zîr-i evvânında pervâz itmede kerrübiyân

2. **ber-pâ:**

Kaside 47

Mısra: 138

Ayakta, kaim, var olan, devam eden.

Ola şâbit-kadem devletle dârü'l-mülk-i şihhatde
Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

ber-pâ ola:

1. **ber-pâ ola:-a**

Kaside 55

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Ayakta kalma, kaim olma, daim olma.

Tâ ola bu hayme-i pîrûze- reng-i zer-nigâr
'Arşa-i 'âlemde ber-pâ bî-sütün u bî-ținâb

ber-pâ tura:

1. **ber-pâ tura:-a**

Kaside 16

Mısra: 80

Kelime Tipi: -
Ayakta kalma, kaim olma, daim olma.

Sāye-i 'adli ola pāyende fark-ı 'āleme
Tā tura ber-pā bu çetir-i bî-ṭnāb-ı rūzgār

berr:

1. **berr:**
Gazel 87
Mısra: 12
Kara, toprak.

Bakup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü bahre sultān olduğın görsem

2. **berr:**
Kaside 13
Mısra: 77
Kara, toprak.

Esince bād-ı kahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

ber-ṭaraf:

1. **ber-ṭaraf:**
Kaside 6
Mısra: 78
Bir yana, şöyle dursun.

Söz tükendi nice bir da'vā-yı şī'r ü şā'iri
Lāf u da'vā şimdi du'ā hengāmıdır ber-ṭaraf

2. **ber-ṭaraf:**
Kaside 14
Mısra: 85
Bir yana, şöyle dursun.

Ḥasb-i hālîmdür ḥuşūşā lāf u da'vā ber-ṭaraf
Gerçi şāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭab'uñ ekşeri

3. **ber-ṭarafdur:-dur**
Kaside 49
Mısra: 72
Ortadan kalkmış, yok olmuş.

Sitemden ol kadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārı

ber-ṭaraf eylevelüm:

1. **ber-ṭaraf eylevelüm:-y, -elüm**
Gazel 121
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ortadan kaldırmak, bir kenara atmak.

Zühdi қо gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eylevelüm ḥavf u recāyı bu gice

ber-ṭaraf olsa:

1. **ber-ṭaraf olsa:-sa**
Kaside 42
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Ortadan kalkmak, etkisiz hāle gelmek.

Bāri yıkılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

ber-ter eyledi:

1. **ber-ter eyledi:-di**
Kaside 3
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Yüceltmek, artırmak.

Eyledi kadrini ol cāmi'-i vālā ber-ter
Ḥaşılı oldu du'ā ḥirmeni At Meydānı

ber-vefk-ı hevā:

1. **ber-vefk-ı hevā:**
Kaside 9
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Arzuya, hevese uygun.

Taḥḥik-i şafā gerçi budur lik bu taḥḥik
Ber-vefk-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

bes:

1. **besdür:-dür**
Kaside 31
Mısra: 105
Kâfi, yeter, yetişir.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḥāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola 'adüya zehr-āb

2. **besdür:-dür**
Kaside 62
Mısra: 26
Kâfi, yeter, yetişir.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sāz u seleb

3. **besdür:-dür**
Kaside 62
Mısra: 53
Kâfi, yeter, yetişir.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel du'ā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

4. **besdür:-dür**
Gazel 86

Mısra: 4
Kâfi, yeter, yetişir.

Biz mest-i feyz-bağış-ı şarâb-ı muhabbetüz
Besdür cihâna cür'a-i peymânemüz bizüm

beş biñ:

1. **beş biñ:**

Kaside 43
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Beş bin.

O terkib ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyāya
'Aceb çoban olurdu güsfer-i kavm-i 'Ād üzre

beser:

1. **beşer:**

Gazel 72
Mısra: 6
İnsan, insanoğlu.

'Āşık oldur ki raķibi ola a'lā ednā
Sevdüğün ya'nî seve yerde beşer gökde melek

2. **beşer:**

Kaside 18
Mısra: 17
İnsan, insanoğlu.

Beşer meftün-ı eţvârı melek hayrân-ı reftârı
N'ola düşse hırâm itdücce hayret zîr ü bālāya

besim:

1. **besim:**

Kaside 26
Mısra: 104
Güler yüzlü // şen.

Olasın bāğ-ı cihānda dā'im
Gül gibi hürrem ü handān u besim

2. **besim:**

Kaside 7
Mısra: 38
Güler yüzlü.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besim

3. **besim:**

Kaside 32
Mısra: 46
Güler yüzlü.

Emel vezâyif-i cüdiyla kāmran u ganî
Kerem letâ'if-i hulkıyla hande-rüy u besim

besim evledi:

1. **besim eyledi:-di**

Kaside 26
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Güler yüzlü etmek, sevinçli etmek.

'Ālemi gül gibi açdı nefesün
Eyledi çehre-i eyyâmı besim

beste-dehân:

1. **beste-dehândur:-dur**

Kaside 9
Mısra: 130
Dili bağlanmış, dili tutulmuş.

Bir kimseden irmezse n'ola güşuma taşsin
Efsün-ı kelâmumla cihân beste-dehândur

be-tariki't-te'bid:

1. **be-tariki't-te'bid:**

Kaside 54
Mısra: 44
Ebediyen.

Mesned-ârâ-yı fazilet ki şunulmuş eline
Kilk-i fetvâ-yı şerî'at be-tariki't-te'bid

beter:

1. **beter:**

Gazel 35
Mısra: 8
Daha kötü, çok fena.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

beter eyler:

1. **beter eyler:-r**

Kaside 10
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Söz konusu durumdan daha kötü hâle düşürmek.

Zu'munca olur her kişinün redd ü kabûli
Hağ söyleyeni şanma felekden hazer eyler

beyâbân-ı 'adem:

1. **beyâbân-ı 'adem:**

Kaside 15
Mısra: 60

Kelime Tipi: -
Yokluk çölü // ölüm.

Sürdüke haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beybân-ı 'adem

beyân:

1. beyân:

Kaside 30

Mısra: **115**

Anlatma, söyleme.

Beyân ki bülbül-i destân-serây-ı ma' nâdur
Fezâ-yı vâdî-i tab' umdadur gülistânı

beyân idevin:

1. beyân idevin: -eyin

Kaside 29

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Anlatmak, bildirmek.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi
Hâkîkat üzre beyân idevin bilâ-isnâd

beyân itmege:

1. beyân itmege: -meg, -e

Kaside 53

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Anlatmak, açık bir şekilde ifade etmek.

Mantıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse mahv olsa eger kâ'ide-i naḥv ü 'ilel

beyân-ı kalemi:

1. beyân-ı kalemi: -i

Kaside 54

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Kalemin anlatması // yazılanlar.

Nükte-perdâz-ı ma'ânî ki beyân-ı kalemi

Hall ider müşkil-i râz-ı felegi bî-ta'kid

beyân-ı nâṭıka-i tab'-ı nükte-sencânı:

1. beyân-ı nâṭıka-i tab'-ı nükte-sencânı: -ı

Kaside 30

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

*Nükte bilenlerin yaratılışının / şairliğinin güzel
söz söyleme melekesi.*

Bu güne himmet ider 'andelib iken tütü

Beyân-ı nâṭıka-i tab'-ı nükte-sencânı

bevâza çıkdı:

1. beyâza çıkdı: -dı

Kaside 5

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Beyaza bulanmak, beyazlanmak.

Yine çıkdı beyâza naḫşı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemem şâḫ-ı nihâl-i ergavân üzre

bevâz-ı dîde-i giryâne:

1. bevâz-ı dîde-i giryâne: -e

Gazel 32

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ağlayan gözlerin beyazı.

Degüldür gözlerinde sâye-i müjgânı 'uşşâkuñ
Hâtuñ resmin beyâz-ı dîde-i giryâne yazmışlar

bevâz-ı şubḫ:

1. bevâz-ı şubḫ:

Kaside 13

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Sabah beyazlığı, sabah aydınlığı.

Degül mihr ü beyâz-ı şubḫ ufukda seyr için saḫfın
Felek baş kaldırıncâ ḫâke düşdi tâc u destârı

bevâz-ı şubḫ-ı devlet:

1. bevâz-ı şubḫ-ı devlet:

Kaside 13

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Baht /mutluluk sabahının beyazı.

Sevâd-ı şâm-ı 'işret düde-i şem'-i şebistânı
Beyâz-ı şubḫ-ı devlet perde-i dîbâ-yı zer-târı

beyn:

1. beyninde: -i, -n, -de

Kaside 48

Mısra: **88**

Arası, arasında, iki şeyin arası.

Ola tâ kim cihânda âşinâlık

İki şâḫib-vefâ beyninde muḫkem

bevt:

1. beytimüñ: -i, -m, -üñ

Kaside 50

Mısra: **121**

İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Beytimün her biri bir bütke dedür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ħübāndan aña ferş-i ruĥām

2. **beyti:** -i, -n, -i

Kaside 46

Mısra: 30

İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Bu maĥalde ‘aceb evşāfına çesbān görünür
N’ola bu beytini Bākīnün idersem tazmīn

3. **beyti:** -i

Kaside 58

Mısra: 83

İki mısradan oluşan nazım

Nice kaşide ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faşl u bābı şerĥ-i mütūn

4. **beyti:** -i

Kaside 2

Mısra: 3

İki mısradan oluşan nazım.

Meşnevī ammā ki her beyti cihān-ı ma’rifet
Zerresiyle āfitābınun berāber pertevi

5. **beyti:** -i

Kaside 15

Mısra: 76

İki mısradan oluşan nazım

Nice kaşide bir kitāb mecmū’a-i pūr-intihāb
Her nüktesi faşlu’l-ĥitāb her beyti bir genc-i ĥikem

6. **beyt:**

Kaside 29

Mısra: 28

İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Budur buña sebab-i ma’nevī ki bī-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim irād

7. **beyti:** -i

Kaside 55

Mısra: 66

İki mısradan oluşan nazım.

Medĥūne ma’nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müstetāb

Beyt-i ma’ mür:

1. **Beyt-i ma’ mür:** -i

Kaside 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kābe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan
ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.*

Zihī firdevs-i şānī kim olur şālīş añılduĥca
Zemīnün Ka’be-i ‘ulyāsi çarĥun Beyt-i ma’ mür

Beyt-i ma’ mür-ı felek:

1. **Beyt-i ma’ mür-ı felek:**

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki Beyt-i ma’ mür.

Beyt-i ma’ mür-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka’be-i ‘ulyā midür

2. **Beyt-i ma’ mür-ı felek:**

Kaside 8

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki Beyt-i ma’ mür.

Beyt-i ma’ mür-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ĥāne-i vjṛān bulur

3. **Beyt-i ma’ mür-ı felek:**

Kaside 46

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki Beyt-i ma’ mür.

Tarĥ-ı maṭbū’ına reşk itmemeğe çāre mi var
Beyt-i ma’ mür-ı felek Ka’be-i ulyā-yı zemīn

Beyt-i ma’ mür-ı felekden:

1. **beyt-i ma’ mür-ı felekden:** -den

Kaside 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feleğin Beyt-i ma’ mür’u.

Mu’allā Beyt-i ma’ mür-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sine-i āyīneden kāşī-i dīvārı

beyt-i ma’ mür-ı ma’ ānī:

1. **beyt-i ma’ mür-ı ma’ ānī:**

Kaside 12

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Manaların mukaddes evi // manaların mamur
evi.*

Nuṭka gelsem Nef’ī-i mu’ciz-demim ‘İsā gibi
Beyt-i ma’ mür-ı ma’ ānī ĥānmāundur benüm

Beyt-i ma’ mür-ı mu’ allādur:

1. **Beyt-i ma’ mür-ı mu’ allādur:** -dur

Kaside 47

Mısra: 28

Kelime Tipi: -
Yüce Beyt-i ma'mûr.

Hemîşe kudsiyân-ı âsmândur hem-dem-i bezmi
Hârîm-i hâşî güyâ Beyt-i ma'mûr-ı mu'allâdur

bevt-i metîn:

1. bevt-i metîn:

Kaside 56
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Sağlam, güçlü beyit.

Yâ sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endîşedür
Bir sarây-ı dil-güşâdur anda her beyt-i metîn

bevt-i mezkûri:

1. bevt-i mezkûri:-ı

Kaside 34
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sözü edilen, zikrolunan mesken, yer.

Zihî 'âlî-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmişdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzinden beyt-i mezkûr

bevt-i muşanna'dur:

1. bevt-i muşanna'dur:-dur

Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sanatlı, süslü ev /köşk.

Şanki bir beyt-i muşanna'dur felek
Ravza-i cennetden itmiş intihâb

bevt-i müzahrefle:

1. bevt-i müzahrefle:-le

Kaside 23
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Yaldızlanmış, boyanmış beyit // güzel gösterilmeye çalışılmış, işe yaramaz beyit.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle mahalsüz
Bir medrese-i 'âlîye bir kaçmer-i 'âlem

bevt-i nâdirü'l-mazmûn:

1. bevt-i nâdirü'l-mazmûn:

Kaside 58
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Mazmunu nadir olan beyit.

'Aceb mi olmasa âlemde mişl ü mânendi
Kaşidede bir olur beyt-i nâdirü'l-mazmûn

bevt-i nazmumla:

1. bevt-i nazmumla:-u, -m, -la

Kaside 57
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Şiir beyti.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemîn-i eş'âr
Nitekim Ka'be ile hıttâ-i iklim-i Hicâz

bevt-i şafâ-bahşı:

1. bevt-i şafâ-bahşı:-ı

Gazel 6
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mutluluk veren, eğlendiren beyit.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'âlem
Her beyt-i şafâ-bahşı meyhâne degül mi yâ

bevt-i şafâ-güsteri:

1. bevt-i şafâ-güsteri:-i

Kaside 23
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Neşe ve huzur yayan, sefa veren beyit.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i 'âlem

bevt-i şâ'ir:

1. bevt-i şâ'ir:

Kaside 46
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Şairin beyti.

Dil-i 'âşık gibi işretkede-i rûhânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

Bevtü'l-harâm ifhâmı:

1. Bevtü'l-harâm ifhâmı:-ı

Kaside 21
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Bevtü'l-haram gibi olan ifadeler dünyası // ifadeler dünyasının kâbesi.

Hâyâl-i naqş-ı 'arûsân-ı hacle-i tab'um
İder şanemkede Bevtü'l-harâm ifhâmı

bevza:

1. beyza:

Kaside 35
Mısra: 45
Yumurta.

Zîr-i 'ankâ-yı şükühında felek bir beyza
Kef-i mizân-ı vaqârında zemîn bir mişkâl

bevza-i güncişk ü 'uşfûri:

1. beyza-i güncişk ü 'uşfûri:-i

Kaside 34
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Serçe kuşunun yumurtaları // serçe kuşunun yavruları.

Ne kişver kim aña hıfzı niğebân ola ol yerde
İder perverde şâhîn bevza-i güncişk ü 'uşfûri

bevza-i habâb:

1. beyza-i habâb:

Gazel 9
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hava kabarcığı yumurtası // âşîğın gönlü.

Şikest-i gamzeñ iken sâkiyâ senûñ pülâd
Taḥammül eyleye mi bevza-i habâb saña

bezl:

1. bezl:

Kaside 29
Mısra: 87
Esirgededen bol bol verme, sarf etme, harcama.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi ḥidmet-i rindânî şevk ile zühhâd

bezl ider:

1. bezl ider:-er

Gazel 15
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Esirgededen bol bol vermek, saçmak, dağıtmak.

Dâne virmez ḥürmeninden merdüm-i dānāya çarḥ
Bezl ider varını ammâ bulsa bir nādāna hep

2. bezl ider:-er

Gazel 134
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Esirgededen bol bol vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Şeh Murâd Ḥân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dür ü gevher bezl ider dünyāya deryâlar gibi

3. bezl ider:-er

Kaside 8
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Vermek, saçmak, feda etmek.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârin bezl ider
Naḳd-i şî'rümle suḥan sermāye-i dükkân bulur

bezl itdügi:

1. bezl itdügi:-düg, -i

Kaside 6
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Hem güher hem sîm ü zerdür 'âleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mıdur deryâ mıdur

bezl itmede:

1. bezl itmede:-mede

Kaside 62
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Deryâ-dil ü kân-ḥavşala bir daḥi yok böyle hele
Bezl itmede luḫfûñ ile eller gibi şormaz sebeb

bezl itmedür:

1. bezl itmedür:-me, -dür

Kaside 19
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Ġaraż maḳdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilûnde
Şenânı yoḫsa ḥaḳ üzre edâ nice müyesserdür

bezl itse:

1. bezl itse:-se

Kaside 56
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kîse-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

bezl-i dest-i keremi:

1. bezl-i dest-i keremi:-i

Kaside 40
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin bol bol vermesi.

Feyz-i reşh-i kâlemi mâye-i iksîr-i murâd
Bezî-i dest-i keremî mâ-ḥaşal-i ma'den ü yemm

bezî-i güher eyleşem:

1. **bezî-i güher eyleşem:**-se, -m

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bol bol inci saçmak.

Girdi miftâḥ-ı der-i genc-i ma'ânî elüme
'Âleme bezî-i güher eyleşem itlâf degül

bezî-i maqdûr eylemez:

1. **bezî-i maqdûr eylemez:**-mez

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Elinden geleni yapmak, var gücünü sarfetmek.

Luḥf u iḥsânı bunuñ maḥşûşdur ehl-i dile
Bezî-i maqdûr eylemez zâ'id yire Ḥâtem gibi

bezî-i maqdûr ide:

1. **bezî-i maqdûr ide:**-e

Kaside 46

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Elinden geleni yapmak, var gücünü sarfetmek.

Nice şâyeste-i Sultân-ı cihân olmaz kim
Bezî-i maqdûr ide icâdına ol Şadr-ı güzîn

2. **bezî-i maqdûr ide:**-e

Kaside 50

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Elinden geleni yapma, tüm gücünü harcama.

Vaşf-ı zâtuñda ḥuşûşâ ide bezî-i maqdûr
Bir benim gibi suḥan-senc-i pesendide-kelâm

bezî-i maqdûr:

1. **bezî-i maqdûr:**-ı

Kaside 34

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Kudret gösterme, elinden geleni yapma, var gücünü harcama.

O düstûr-ı Aristo-'aql u İskender-şalâbet kim
Umûr-ı dîn ü devletde denilmez bezî-i maqdûr

bezî-i sa'âdet-kevkebi itse:

1. **bezî-i sa'âdet-kevkebi itse:**-se

Kaside 8

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Mutluluk yıldızı saçmak, mutluluk dağıtmak.

İtse bir iklimde ger bezî-i sa'âdet-kevkebi
Her gedâ-yı bî-nevâsî şevket-i sultân bulur

bezî-i zer ü sîm:

1. **bezî-i zer ü sîm:**

Kaside 26

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Altın ve gümüş dağıtma // ulufe dağıtma.

Ġarazı memlekete emn ü emân

'Âdeti leşkere bezî-i zer ü sîm

bezm:

1. **bezmüne:**-ü, -ñ, -e

Kıt'a 2

Mısra: 1

Meclis, dergâh, divan.

Bezmüne geldim ise medḥ ü senâdan ḥâlî
Naḫş-ı idrâkime ḥaml itme benim sultânım

2. **bezme:**-e

Gazel 6

Mısra: 2

İçkili, eğlenceli meclis.

Ben mest-i ḥarâbım dil mestâne degül mi yâ
Gerdün yine ol bezme peymâne degül mi yâ

3. **bezmi:**-i

Gazel 77

Mısra: 3

İçkili, eğlenceli meclis.

Devr itmez idi bezmi uşul üzre kadehler
Muḫtrible meyüñ olmasa mâ-beyni düzenlik

4. **bezmi:**-i

Gazel 126

Mısra: 7

İçkili, eğlenceli meclis.

Hiç ḫurmasa devr itse kadeḥ bezmi pey-â-pey
Sâkî de şürâḥî gibi 'âlî-himem olsa

5. **bezmümüze:**-ü, -müz, -e

Gazel 144

Mısra: 5

İçkili, eğlenceli meclis.

Bâdem-i çeşmini nuḫl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revân anda ḥarîfâne idi

6. **bezm:**

Müseddes 1

Mısra: 25

İçkili, eğlenceli meclis.

Bulurken bezm ol táb-ı şarâb-ı nâb ile revnak
Riyâ-yı mañz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

7. **bezm:**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

İçkili, eğlenceli meclis.

Pür-şafâdur táb-ı didâruñ ile bezm ü bezmgâh
Rüşenâyî-bağş-ı kalb-i meclis ü peymânesin

8. **bezmi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

İçkili, eğlenceli meclis.

Her ne dem luñ eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağña yüz sürmege âmâdedür

9. **bezmüñ:-ü, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

İçkili, eğlenceli meclis.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ħurrem bulmadım

10. **bezmîni:-i, -n, -i**

Gazel 50

Mısra: 13

Meclis, sohbet meclisi.

Ârâyîş için bezmini Sulţân Murâduñ
Erişdi bahâr oldı yine hem-dem-i nev-rüz

11. **bezme:-e**

Gazel 61

Mısra: 2

Meclis // dünyaya.

Bâde gam virür bize biz 'aşık-ı dîvâneyiz
Gelmeden bu bezme câm-ı 'aşk ile mestâneyiz

12. **bezmîne:-i, -n, -e**

Kaside 13

Mısra: 4

Sohbet ve eğlence meclisi.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

13. **bezmînde:-i, -n, -de**

Kaside 34

Mısra: 10

Sohbet ve eğlence meclisi.

Cihân şahnında bir âmâde bezm-i ħaş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûrî

bezm ehline:

1. **bezm ehline:-i, -n, -e**

Kaside 55

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Eğlence meclisine katılan kişi.

Şöyledür te'sîr-i zühd ü tâ'ati 'âlemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bî-irtiyâb

bezm-efrüz-ı Cem-mesreb:

1. **bezm-efrüz-ı Cem-meşreb:**

Kaside 19

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cem mizaçlı meclisi aydınlatan (hükümdar).

O mülk-ârâ-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb

Ki ħürşîd-i dirahşân aña bir peymâne-i zerdür

bezmgâh:

1. **bezmgâh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Sohbet ve işret için toplanılan, meclis kurulan yer.

Pür-şafâdur táb-ı didâruñ ile bezm ü bezmgâh
Rüşenâyî-bağş-ı kalb-i meclis ü peymânesin

bezmgâh-ı 'âleme:

1. **bezmgâh-ı 'âleme:-e**

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyanın meclis kurulan, sohbet ve eğlence yapılan yeri // çimenlik, bahçe.

Açıldı câ-be-câ nergis miyân-ı sebzedede güyâ
Döşendi bezmgâh-ı 'âleme bir naç'-ı zerdüzî

bezmgâh-ı şevketüñ:

1. **bezmgâh-ı şevketüñ:-ü, -ñ**

Kaside 14

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Büyüklik, haşmet meclisi.

Âsmân-ı devletüñ ħürşîd-i ħudsî-pertevi
Bezmgâh-ı şevketüñ Cemşîd-i ħürşîd-efseri

bezmgeh:

1. **bezmgehi:-i**

Kaside 28

Mısra: 72

Eğlence meclisi, eğlence yeri.

Şemşiri gül gül itdügi dem hâki hün ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitân olur

bezmgeh-i hurrem-i nev-rüz:

1. **bezmgeh-i hurrem-i nev-rüz:**

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Nevruzun sevînçli eğlence yeri, nevrüzda
düzenlenen eğlence meclisi.*

Rind iseñ eger ço heves-i bāğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgeh-i hurrem-i nev-rüz

bezm-i âlemde:

1. **bezm-i âlemde:-de**

Kaside 34

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Dünya meclisi // dünya.

Oğundukça bu şi'r-i dil-pezirüm bezm-i âlemde
İder zinde revân-ı 'Urfi-i merhûm u mağfûr

bezm-i aşka:

1. **bezm-i aşka:-a**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i aşka hâk bu hem peymâne hem
şahbâ

bezm-i aşkuñ:

1. **bezm-i aşkuñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

Tâ şabâh-ı haşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i aşkuñ neşve-i rıtl-ı girânıdır sözüm

bezm-i aşkuñda:

1. **bezm-i aşkuñda:-u, -ñ, -da**

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

Kemâna döndi kıddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nâle kılsam bezm-i aşkuñda rebâbâsâ

2. **bezm-i aşkuñda:-u, -ñ, -da**

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

Almasun cânımı Hâk pîr-i düta olsam eger
Bezm-i aşkuñda senüñ kıddimi çeng itmeyicek

bezm-i bāğ:

1. **bezm-i bāğ:**

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağ meclisi, bağda tertip edilen eğlence meclisi.

Bezm-i bāğ içre dönüp bir şem'-i cem'-efrûza gül
Virdi revnağ meclis-i şahenşeh-i nev-rûza gül

bezm-i bāğa:

1. **bezm-i bāğa:-a**

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bağ meclisi, bağda tertip edilen eğlence meclisi.

Bezm-i bāğa bir sebû-yı pür-mey ise gönca ger
Bāğ-ı bezme bir gül-i şad-âb u hurremdür çadeh

bezm-i bahârûñ:

1. **bezm-i bahârûñ:-uñ**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bahar meclisi, baharda kurulan meclis //
çiçeklerin meclisi.*

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup câmın ele sürmekte devrânûñ yine

bezm-i Ceme:

1. **bezm-i Ceme:-e**

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cem meclisi.

Bezm-i Ceme revnağ viremez olmayıcak tâ
Cârüb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

bezm-i cırâğân-ı felek:

1. **bezm-i çırâgân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün kandil meclisi/gece şenliği // gökyüzünün yıldızlarla donanması.

Her seher tâ ki döne Cem gibi câm-ı hürşîd
Her gece tâ kim ola bezm-i çırâgân-ı felek

bezm-i endişemde:

1. **bezm-i endişemde:-m, -de**

Kaside 12

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Tefekkür, düşünce meclisi.

Âftâb-ı şubh-ı ma'nâ bezm-i endişemde câm
Bâde feyz-i lâ-yezâl-i câvidânumdur benüm

bezm-i fâniden:

1. **bezm-i fâniden:-den**

Gazel 17

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Dünya, hayat.

Ehl-i aşk olan çeker bu bezm-i fâniden ayağ
Nef'iyâ ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

bezm-i fitne:

1. **bezm-i fitne:**

Gazel 10

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Fitne meclisi (sevgilinin âşuklarını birbirine düşüren, karışıklık çıkaran güzellik unsurlarının oluşturduğu meclis).

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş işve câm almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gâmzesin mest-i harâb

bezm-i fitne kurmuş:

1. **bezm-i fitne kurmuş:-muş**

Kaside 55

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Fitne meclisi kurmak, fitnelerin bir araya gelmesi.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş işve câm almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gâmzesin mest ü harâb

bezm-i gâmda:

1. **bezm-i gâmda:-da**

Gazel 52

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Gam meclisi.

Bezm-i gâmda cismimiz bir şem'-i şevk-engiz olur
Âteş-i dilden tutuşsa güşe-i destârimuz

bezm-i güle:

1. **bezm-i güle:-e**

Kaside 50

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Gül meclisi.

'İtr-süz olmağ için bezm-i güle dahî nesîm
Hâven-i lâlede sahk itmez idi 'anber-i hâm

bezm-i hâs itse:

1. **bezm-i hâs itse:-se**

Gazel 81

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Özel, kendine has (tek başına) zevk meclisi kurmak.

İtse Nef'î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şülh sâkîdür gönül

bezm-i hâsa:

1. **bezm-i hâsa:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Özel meclis // içki meclisi.

Bir yere cem' olsa 'âşık şem' ile mahbûb ile
Hiç o bezm-i hâşa sende özge mahrem bulmadım

bezm-i hâş-ı şâhâne:

1. **bezm-i hâş-ı şâhâne:**

Kaside 34

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Şahlara yakışacak şekilde /mükemmel hususi meclis.

Cihân şahnında bir âmâde bezm-i hâş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûrî

bezm-i hâş-ı vahdete:

1. **bezm-i hâş-ı vahdete:-e**

Gazel 61

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Vahdetin hususi (halvet) meclisi.

‘Aşık-ı yek-reng ü rindân-ı güşâde-meşrebiz
Bezm-i hâş-ı vahdete hem bâde hem peymâneyiz

bezm-i havâle:

1. **bezm-i hayâle:-e**

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayal meclisi.

Bezm-i hayâle nağme-i şeh-nâzdur sözüüm
Hüsn-i edâya gamze-i gammâzdur sözüüm

bezm-i havâlümde:

1. **bezm-i hayâlümde:-ü, -m, -de**

Kaside 37

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Hayal meclisi.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

bezm-i hurrem:

1. **bezm-i hurrem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Mutluluk meclisi.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hurrem bulmadım

bezm-i hüsnüñe:

1. **bezm-i hüsnüñe:-ü, -ñ, -e**

Kaside 61

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Güzellik meclisi // sevgilinin yüzü.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i hüsnüñe
Gerdenüñ sîmîn-sürâhî leblerüñ la‘lîn-şarâb

bezm-i ikbâli:

1. **bezm-i ikbâli:-i**

Kaside 50

Mısra: 154

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet meclisi.

Düşmeye câm-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i ikbâli müretteb çura tâ rûz-ı kıyâm

bezm-i ‘irfâna:

1. **bezm-i ‘irfâna:-a**

Kaside 60

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi.

Eylemiş ‘ıtr-ı kelâm ile mu‘atâr ‘Attâr
Bezm-i ‘irfâna olup micmere-gerdân-ı suhan

bezm-i irfânına:

1. **bezm-i irfânına:-ı, -n, -a**

Kaside 26

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi.

‘Akl-ı küll itmededür kesb-i kemâl

Bezm-i irfânına olduça nedîm

bezm-i Keykubâde:

1. **bezm-i keykubâd:-e**

Gazel 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keykubad'ın meclisi.

Olma meftûn-ı bâde-i Cemşid
Câmını bezm-i Keykubâde getür

bezm-i ma‘rifet:

1. **bezm-i ma‘rifet:**

Kaside 55

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma‘rifet
Süz-ı şî‘r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

bezm-i meyûñ:

1. **bezm-i meyûñ:-üñ**

Kaside 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçki meclisi.

Başka bir ‘âlemi var bezm-i meyûñ kim anda
Görinür rind-i cihân-dîde-i huşyâra müdâm

2. **bezm-i meyûñ:-üñ**

Kaside 9

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İçki meclisi.

Dil-bersüz olan bezm-i meyûñ ‘aşık-ı zâra
Her sâgarı bir dîde-i hûn-âbe-çekândur

bezm-i nazma:

1. **bezm-i nazma:-a**

Kaside 56

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Şiir meclisi.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkını bir şâhib-suhan
Bezm-i nazma hâmesi olur buhür-ı 'anberîn

bezm-i rezm:

1. **bezm-i rezm:**

Kaside 27

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Savaş meclisi // savaş meydanı.

Livâni şem'a teşbih eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nârencî vâlâyı

bezm-i safâ-bahşa:

1. **bezm-i safâ-bahşa:-a**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Neşe, zevk veren meclis.

Ol bezm-i safâ-bahşa dili olmasa maḥrem
Ağyâr-ı denînüñ yeri çâh-ı 'adem olsa

bezm-i şahenşâh-ı nev-rûzı:

1. **bezm-i şahenşâh-ı nev-rûzı:-ı**

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nevruz şahının meclisi // bahar meclisi.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Gazeller söyle germ it bezm-i şahenşâh-ı nev-rûzı

bezm-i şah-ı 'aşkda:

1. **bezm-i şah-ı 'aşkda:-da**

Kaside 12

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Aşk padişahının meclisi.

Ol nedim-i bezle-güyüm bezm-i şah-ı 'aşkda
Güft ü gü-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

bezm-i şah-ı nev-rûzı:

1. **bezm-i şah-ı nev-rûzı:-ı**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nevruz şahının meclisi // bahar meclisi.

Bahâr irdi yine gör feyz-i mihr-i 'âlem-efrûzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şah-ı nev-rûzı

bezm-i sâkî-i cüdında:

1. **bezm-i sâkî-i cüdında:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Cömertlik sakisinin meclisi.

Meh şabl-ı râ'iz-i bahtında saḥl-ı nuḳre-küb
Çarḥ bezm-i sâkî-i cüdında cām-ı zer-nişân

bezm-i şarâb:

1. **bezm-i şarâb:**

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap meclisi.

Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayıcak
Cürmüm ikrâr idemem mest-i ḥarâb olmayıcak

bezm-i shehe:

1. **bezm-i shehe:-e**

Gazel 50

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Padişah meclisi.

Bezm-i shehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Güyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rûz

bezm-i tarab-ı ma'niye:

1. **bezm-i tarab-ı ma'niye:-y, -e**

Kaside 54

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mananın sevinç meclisi.

Bir şafâ buldı bu taḳrîb ile taḥ'um güyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma'niye cām-ı Cemşîd

birak:

1. **biragur:-u, -r**

Kaside 37

Mısra: 46

*(Bir şeyi, bir kimseyi) beraberinde getirmemek
veya götürmemek // koyup gitmek.*

O cihân-gerd-i sebük-pây kim itdükce şitâb
Bırağur säyesini yolda hezârân ferseng

bî-'araz:

1. **bî-‘araz:**

Kaside 1

Mısra: 9

Arazsız, cevhere vücut veren arazdan arınmış.

Bî-‘araz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl

Ehl-i tab‘uñ zîver-i tîğ u sinândur sözüm

bî-âşyân olur:

1. **bî-âşyân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yuvasız olmak, yuvada durmamak.

Yâhüd Hümâ şikâr idici şâh-bâzdur

Dâ’im hevâ-yı şayd ile bî-âşyân olur

bî-bahâ olmuş:

1. **bî-bahâ olmuş:-mış**

Kaside 62

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Değersiz olmak, kıymeti olmamak.

Bir devre geldük hâliyâ olmuş ma’ârif bî-bahâ

‘Arz itse dîl hüsni-edâ itmiş olur sū’-i edeb

bî-bedel:

1. **bî-bedel:**

Gazel 47

Mısra: 1

Eşsiz, benzersiz.

Seni hüsni ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler

Ne dirlerse seniñ haqqında sultânım güzel dirler

2. **bî-bedel:**

Gazel 112

Mısra: 9

Eşsiz, benzersiz.

Nef’inüñ ammâ bu gâzel zeyn itdi dîvânın yine

Her şi’ri gerçi tâ-ezel düşdüke söyler bî-bedel

bî-çâre:

1. **bî-çâre:**

Gazel 103

Mısra: 10

Çaresiz, zavallı, düşkün.

Dil verdi ise gamze-i hün-rîzûñe Nef’î

Bî-çâre hemân hañcer-i bürrânüña düşsün

2. **bî-çâre:**

Gazel 37

Mısra: 4

Çaresiz, zavallı // âşık.

Âhına incinme gâhî ‘âşık-ı dîvânenüñ

N’eylesün bî-çâre gördükce seni bî-tâb olur

3. **bî-çâre:**

Gazel 57

Mısra: 9

Çaresiz, zavallı.

Kime şekvâ eylesün bî-çâre Nef’î n’eylesün

Çamzesi maḥmûr u çeşmi nîm-mest-i ḥâb-ı nâz

4. **bî-çâreler:-ler**

Kaside 48

Mısra: 49

Çaresiz, zavallı.

Nice âh itmesün bî-çâreler kim

Ne gevher ḳodu itlâfi ne dür hem

5. **bî-çârenüñ:-nüñ**

Gazel 106

Mısra: 2

Çaresiz, zavallı // âşığın gönli.

Vermesün dil ruḫşat âh-ı cân-güdâza n’eylesün

Şabrı yok bî-çârenüñ biñ dürlü nâza n’eylesün

6. **bî-çâreler:-ler**

Kaside 15

Mısra: 11

Çaresiz, zavallı, düşkün // âşık.

Yâ n’eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler

Sâgar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem

bî-çâre düşdi:

1. **bî-çâre düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Çaresiz kalmak, çakar yolu bulamamak.

Çamdan âzâd olmağa bilmem ne çâre eylesek

Çaldı ḫayretde ‘aceb bî-çâre düşdi gönlümüz

bîçâre-i derd ü ğama:

1. **bîçâre-i derd ü ğama:-a**

Kaside 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Derli ve üzüntülü çaresiz /zavallı (kimse).

Şimden girü biçäre-i derd ü gama çäre
Feyz-i eşer-i şöhet-i peymâne-keşändur

bî-çün u çerä:

1. **bî-çün u çerä:**

Kaside 46

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Niçin ve nedensiz.

Dä'imä 'âtıfet-i şäh-ı cihân-däver ile
Ola bî-çün u çerä mesned-i devletde mekîn

bîdâr:

1. **bîdâr:**

Kaside 35

Mısra: 13

Uyanık // açık, talihin açık olması.

Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Turra-i tälî'imüñ her hamı bir devlete dâl

bîdâr olcık:

1. **bîdâr olcık:** -ıcaç

Kaside 37

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Uyanmak, uyanık olmak.

Düşde fikr eylerin evşâfuñı bîdâr olcık
Bulurın levh-i hayâlümde ser-â-ser bî-reng

bî-dilek:

1. **bî-dilek:**

Kaside 62

Mısra: 14

İstemedem, rica etmeden.

Ol kuṭb-ı devrân-ı felek ol reşk-i esnâf-ı melek
Ol cüd u luṭfi bî-dilek ihsâmı bî-sa'y ü taleb

bî-dîn:

1. **bî-dîn:**

Kaside 47

Mısra: 131

Dinsiz, kâfir.

Naẓire diye Kur'âna niçün katlı olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirüñ katlı niçün muhtâc-ı fetvâdur

bî-emân:

1. **bî-emândur:** -dur

Gazel 141

Mısra: 4

Amansız, acımasız, zalim // sevgilinin gözleri.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hünî gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bî-emândur her biri

bî-emân olur:

1. **bî-emân olur:** -u, -r

Kaside 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Amansız, insafsız, merhametsiz olmak.

Çeşmüñ o Kahramân-ı gâzabnâkdür senüñ
Kim hışmı zâ'il olsa daḡı bî-emân olur

bîgâne:

1. **bîgâne:**

Gazel 6

Mısra: 12

Yabancı, aşına olmayan.

Qadrüm n'ola bilmezse yârân-ı suḡan-perver
Ehl-i dile tab' - ehli bîgâne degül mi yâ

2. **bîgâne:**

Gazel 55

Mısra: 14

Yabancı, aşına olmayan.

Olsa sözüümüzde n'ola te'şîr-i cibillî
Nef'î gibi bîgâne degül maḡrem-i 'aşkıız

3. **bîgâne:**

Gazel 14

Mısra: 9

Yabancı, aşına olmayan.

Yâr u bîgâne müselleme ṭıtsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimüñ hep âşnâdur lafzı ma'nâsı garîb

4. **bîgâneye:** -y, -e

Gazel 61

Mısra: 10

Yabancı, aşına olmayan.

Rind-i 'aşkıız hâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşınâya âşınâ bîgâneye bîgâneyiz

5. **bîgâneyiz:** -y, -iz

Gazel 61

Mısra: 10

Yabancı, aşına olmayan.

Rind-i 'aşkız hâşılı Nef'i-i bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bigâneye bigâneyiz

6. **bigânesin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Yabancı, el.

Zevke dâ'irdür şafâ-yı hâlet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindâne mahrem gayrıya bigânesin

7. **bigâneler:-ler**

Gazel 75

Mısra: 7

Yabancı // rakip.

Çekdi bigâneler kenâra seni
Firkat el virdi âşnâña senüñ

8. **bigâne:**

Gazel 84

Mısra: 6

Kayıtsız, ilgisiz // yabancı.

Koyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

bî-hadd ü kerândur:

1. **bî-hadd ü kerândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Hadsiz hesapsız.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-hadd ü kerândur

bi-hamdi'llâh:

1. **bi-hamdi'llâh:**

Kaside 47

Mısra: 63

"Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.

Bi-hamdi'llâh zamânında be-çavlı-i Şabrî-i şâkir
Girbân-ı felek mehcür-ı dest-i âh-ı şekvâdur

2. **bi-hamdi'llâh:**

Kaside 29

Mısra: 101

"Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.

Olur mı zât-ı şerîfüñ gibi bi-hamdi'llâh
Bu rüzgârda bir ehl-i dâniş ü naqqâd

3. **bi-hamdi'llâh:**

Kaside 43

Mısra: 1

"Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.

Bi-hamdi'llâh felek döndi yine vefk-ı murâd üzre
Olurdu hâl pek müşkil çalayı ger 'inâd üzre

4. **bi-hamdi'llâh:**

Kaside 27

Mısra: 101

"Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.

Bi-hamdi'llâh hüner kıdrin bilür bir zât-ı kâmilisin
Ne lâzım ben ögüp medh eylemek bu nazm-ı garrâyı

5. **bi-hamdi'llâh:**

Kaside 20

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

"Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.

Bi-hamdi'llâh bilür şâh-ı cihân kıdrüñ ne gam yersin
Ne lâf eyleyse itsin i'tikâdınca o bâtil har

bihâr-ı keremi:

1. **bihâr-ı keremi:**

Kaside 35

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübha gibi rişte-i bârâna le'âl

bî-hâşıl:

1. **bî-hâşılım:-ım**

Kaside 15

Mısra: 65

Yoksul, verimsiz // eseri az.

Ben gerçi bir bî-hâşılım şâkir-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadın levh ü çalem

bî-hâtem:

1. **bî-hâtem:**

Kaside 51

Mısra: 44

Yüzüksüz // mühürsüz.

O şeh-i tahtgeh-i memleket-i dâniş kim
Mülk-i ma'nâda Süleymânîğ ider bî-hâtem

bî-hicâb:

1. bî-hicâb:

Kaside 55

Mısra: 92

Perdesiz, örtüsüz, açık bir şekilde.

Bir serây-ı dil-güşâdur her biri ebyâtımuñ
Cilveger şahında ebkâr-ı ma'ânî bî-hicâb

bî-hicâb-ı rûzgâr:

1. bî-hicâb-ı rûzgâr:

Kaside 16

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Zamanın utanmazı.

İrdi söz pâyâna ey Nefî bu da'vâ nice bir
Lâfi ço şimden girü ey bî-hicâb-ı rûzgâr

bî-hired:

1. bî-hired:

Kaside 53

Mısra: 92

Akılsız, fikirsiz.

Lik har- mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bî-hired ü mâ-sadağ-ı belhüm eğall

bihist:

1. bihist:-e

Gazel 105

Mısra: 6

Cennet, firdevs.

Keşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

bihist-i cavidân:

1. bihist-i cavidân:

Kaside 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ebedî cennet.

Ya Rıdvân bağı ile gelse temâşa-yı gülistâna
Görüp tercih ider bağı bihişt-i cavidân üzre

bihter-i 'âlem:

1. bihter-i 'âlem:

Kaside 23

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Dünyanın en iyisi, en kabiliyetlisi.

Ârâste envâ'-ı ma'ârifle vücûdî
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i 'âlem

bîhüde:

1. bîhüde:

Kaside 47

Mısra: 128

Nafile, boş, faydasız.

Muğallid maşhara muğhik tatalum Mantıķı olmuş
Nice molla olur ol har 'aceb bîhüde da'vâdur

2. bîhüde:

Gazel 3

Mısra: 7

Boşuna, boş yere.

Kesdi bîhüde figân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

3. bîhüde:

Gazel 100

Mısra: 5

Boşuna, boş yere.

Zülfünûñ daği perîşanlığı bîhüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

4. bîhüde:

Kaside 9

Mısra: 119

Boşuna, boş yere.

Oı râst bu kec düşdüği bîhüde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemândur

5. bîhüde:

Kaside 53

Mısra: 36

Boşuna, boş yere.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu bağı ü gavgâ
Nice bir şali'-i bed-'ahd ile bîhüde cedel

6. bîhüde:

Kaside 11

Mısra: 96

Boş, gereksiz, faydasız.

Muğaşşal âdeme ma'nâ gerekdür yoğsa n'eylerler
Esîr-i kayd-ı şüret bir alay bîhüde hayvânı

bî-hüş:

1. bî-hüş:

Gazel 22

Mısra: 9

Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.

Nef'î gibi mest ahlama bî-hûş görürseñ
Almışdur olan 'aqlımız dârü-yı maḥabbet

Bihzād:

1. Bihzād:

Kaside 11

Mısra: 54

15. yüzyılda yaşamış, İranlı ünlü ressam ve minyatür sanatkarı.

Süvâr oldukça taşvîrinde 'âcizdür muşavvirler
Ne deñlü diğķat eyleser eger Bihzād eger Mânî

2. Bihzād:

Kaside 29

Mısra: 60

15. yüzyılda yaşamış, İranlı ünlü minyatür ve ressam sanatkarı.

Uçardı taht-ı Süleymân gibi havâda eger
Çekeydi resmini bir tahta pâreye Bihzād

bî-ihâm:

1. bî-ihâm:

Kaside 50

Mısra: 134

İham sanatının kullanılmadığı, ihamsız // doğrudan, apaçık.

Şâ'ir-i nâdire-güyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dosta bî-tevriye vü bî-ihâm

bî-ihtilâl:

1. bî-ihtilâl:

Kaside 55

Mısra: 31

Düzenli, kargaşa olmayan.

'Avn-ı inşâfiyla mülk-i ma'delet bî-ihtilâl
Şadme-i ḳahrıyla iklîm-i sitem pür-inḳılâb

bî-ihitiyâr:

1. bî-ihitiyâr:

Gazel 97

Mısra: 2

Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Ēam-ı 'aşķuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâķ-ı zâr andan
O dilden ḥazz ider hem dil daḫi bî-ihitiyâr andan

2. bî-ihitiyâr:

Kaside 62

Mısra: 46

Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Luṭf u keremle nâmdâr fazl u hünerle behredâr
Medḫin ḳılam bî-ihitiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

3. bî-ihitiyâr:

Kaside 55

Mısra: 10

Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Ol der-i çâker-nevâz u bende-perver kim ider
Ḥalkasın bî-ihitiyâr âzâdeler ṭavķ-ı riķâb

bî-irtiyâb:

1. bî-irtiyâb:

Kaside 61

Mısra: 18

Şüphesiz.

Lâyıķ-ı şadr-ı vezâret olduğun 'âlem bilür
Çarḫ ider ol luṭfi bir gün 'âleme bî-irtiyâb

2. bî-irtiyâb:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 4

Şüphesiz.

Ol ḳadar matbû' u şüh u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

bî-irtiyâb olur:

1. bî-irtiyâb olur: -u, -r

Kaside 55

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Şüpheden kurtulmak, şüpheden arınmak.

Şöyledür te'sîr-i zühd ü ṭâ'ati 'âlemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bî-irtiyâb

bî-ḳarâr olup:

1. bî-ḳarâr olup: -up

Kaside 61

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yerinde duramamak.

Devr iderler bî-ḳarâr olup cihânı rûz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rüyuñ âftâb u mâhtâb

bî-kem ü bîs:

1. bî-kem ü bîs:

Kaside 29

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ne eksik ne fazla (olduğu gibi).

Budur buña sebab-i ma'nevî ki bî-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhûmın eyledim irād

bî-kevkeb ol:

1. bî-kevkeb ol:

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yıldızsız olmak // gösterişsiz olmak, tevazu sahibi olmak.

Āftāb-ı 'ālem-ārā gibi sür hāke yüzüñ

Kevkebe başdur cihānı hem yine bî-kevkeb ol

bî-keyf ü kem oldı:

1. bî-keyf ü kem oldı:-dı

Kaside 62

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Keyifsiz ve kötü olmak.

Oldı sözüm bî-keyf ü kem tab'um müsellemler tutdı
hem

Pākīze-güyan-ı 'Acem sihr- āferinān-ı 'Arab

bikr-i fikri:

1. bikr-i fikri:-i

Kaside 25

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāta-i mülk-i cihān

Rūzgāra gānzeler eylerdi taşvīr-i cemād

2. bikr-i fikri:-i

Kaside 56

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bu kaşidem ravza-i huld-ı ma'ānīdür benüm

Nazm-ı pāki āb-ı Kevşer bikr-i fikri hūr-ı 'in

bikr-i fikr-i şu'arā:

1. bikr-i fikr-i şu'arā:

Kaside 53

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Şairlerin düşünce bakireleri // şairlerin yeni fikirleri.

Her ne gevher ki çıkarısam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu'arā güy-ı girībān-ı hulel

bikr-i fikr-i suhanum:

1. bikr-i fikr-i suhanum:-u, -m

Kaside 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sözün orijinalligi, fikrin yeniligi.

Tab'-ı rüşen- güherüm āyine-i şüret-i Çin

Bikr-i fikr-i suhanum reşk-i 'arūsān-ı trāz

bikr-i fikrimün:

1. bikr-i fikrimün:-i, -m, -ün

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Nāzenin bikr-i fikrimün zühre

Şüh-ı gīsü-beride dāhidur

bikr-i fikrüm:

1. bikr-i fikrüm:-ü, -m

Kaside 16

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bikr-i fikrüm şeh-r-bānū-yı şebistān-ı hayāl

Tab'-ı şühüm gānze-i hāzır-cevāb-ı rūzgār

2. bikr-i fikrüm:-ü, -m

Kaside 24

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bikr-i fikrüm o kadar şüh u dil-ārādur kim

Reşk ider gānzesine zühre-i fettān-ı felek

3. bikr-i fikrüm:-ü, -m

Kaside 40

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daği

Bikr-i fikrüm gibi bir şüh-ı dil-āşüb şanem

4. bikr-i fikrüm:-ü, -m

Kaside 57

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bkr-i fikrüm
Ki aña t̄alib olan istemez esbāb-ı cihāz

bkr-i fikrūme:

1. **bkr-i fikrūme:**-ü, -m, -e

Kaside 16

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Vechi var dinse sevād-ı h̄atda bkr-i fikrūme
Şāhid-i meh-tal'at-i müşğın-nikāb-ı rūzgār

2. **bkr-i fikrūme:**-ü, -m, -e

Kaside 55

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Yaraşur dense sevād-ı h̄atda bkr-i fikrūme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-tal'at ü müşğın-nikāb

bkr-i fikrūmle:

1. **bkr-i fikrūmle:**-ü, -m, -le

Kaside 47

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Dilümde bkr-i fikrūmle h̄ayāl-i şāhid-i h̄ulkuñ
Yazılmış bir kitāba naqş-ı Yūsufı Züleyhādur

bkr-i fikrūmūñ:

1. **bkr-i fikrūmūñ:**

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Ol kadar pür-şivedür güyā ki bkr-i fikrūmūñ
Gamze-i merd-efgen-i nā-mihribānidur sözüm

bkr-i ma'nā:

1. **bkr-i ma'nā:**

Kaside 6

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Anlam yeniliği, ilk olarak söylenen, daha önce kimsenin ifade etmediği anlam.

Bkr-i ma'nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā midur

2. **bkr-i ma'nā:**

Kaside 7

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Anlam yeniliği, ilk olarak söylenen, daha önce kimsenin ifade etmediği anlam.

Bkr-i ma'nā dañı bir t̄ab'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruñ-ı endişesi 'arz-ı zer ü sım

bil:

1. **bilmez:**-mez

Gazel 13

Mısra: 9

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cānna Nef'ī
Cān almağa dil-teşne olan gamze imiş hep

2. **bilür:**-ü, -r

Gazel 45

Mısra: 6

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Söyleşülmez nigeñ-i şūñı 'aceb müstağnī
Ne zebān-ı dil ü ne şive-i dil-h'āñ bilür

3. **bilür:**-ü, -r

Gazel 45

Mısra: 8

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Ġamzesi āteş-i sūzana girtür bir cādū
Ne dil-i şū'le-feşān ne 'alev-i āñ bilür

4. **bilmez:**-mez

Kaside 1

Mısra: 42

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Her ne söylersem kazā mazmūnunu iğbāt ider
Anı bilmez ki h̄itāb-ı imtiñānidur sözüm

5. **bilesin:**-e, -sin

Kaside 44

Mısra: 66

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Kuvvet-i t̄ab'umı medhūñde olan 'aczümi gör
Bilesin tā ne imiş şū'bede-i Mevlāyı

6. **bildim:**-di, -m

Tedis 1

Mısra: 40

Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Olup Nef'î gibi âhir gam-ı hicrânla efkende
Ümmîdim kat' idüp bildim haqîkat yoğımı şende

7. **bilür:**-ü, -r

Gazel 55

Mısra: 10

İdrak etmek, kavramak.

Bir gamzeyle biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrât ile ma'kül bilür sersem-i 'aşkız

8. **bilmekdür:**-mek, -dür

Kaside 11

Mısra: 91

İdrak etmek, kavramak.

Hüner luğf-ı kelâm-ı Haqqı bilmekdür mağhallinde
Haqîkatde budur ehl-i dilüñ mi'yâr-ı iz'ânı

9. **bilürdi:**-ü, -r, -di

Kaside 3

Mısra: 85

Bilmek, tanımak.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

10. **bilseydi:**-se, -y, -di

Gazel 25

Mısra: 8

*Bilmek, öğrenmek // daha önce tecrübe etmiş
olmak.*

Şüfî ne bilür kadrini zevk-i mey-i nâbuñ
Bilseydi ger olurdu hemân hâk-i reh-i mest

11. **bilürin:**-ü, -r, -in

Kaside 24

Mısra: 33

Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ışyân-ı felek

12. **bilmez:**-mez

Kaside 51

Mısra: 92

Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Rütbe-i nazmumı inkâr edemez kimse meger
Kendi miqdârını bilmez bir iki lâ-yefhem

13. **bilür:**-ü, -r

Kaside 61

Mısra: 17

Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Lâyık-ı şadr-ı vezâret olduğun 'âlem bilür
Çarh ider ol luğfi bir gün 'âleme bî-irtiyâb

14. **bilürin:**-ü, -r, -in

Kaside 39

Mısra: 94

Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

Bü'l-'aceb şâ'ir-i kudsî-nefes ü hağ-güyum
Fikr-i ma'nâda ne hîle bilürin ne tezvîr

15. **bilmem:**-me, -m

Müseddes 1

Mısra: 8

Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

Göñül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çâre n'eyleyim bilmem

16. **bilmem:**-me, -m

Gazel 51

Mısra: 3

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ğamdan âzâd olmağa bilmem ne çâre eylesek
Kaldı hayretde 'aceb bî-çâre düşdi göñlümüz

17. **bilmem:**-me, -m

Gazel 60

Mısra: 3

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem ne füsün eyledi ol turra-i cādū
Kim böyle serâsime vü âşüfte-nümâyız

18. **bilmem:**-me, -m

Gazel 84

Mısra: 1

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Göñlüm katı rüsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

19. **bilmem:**-me, -m

Gazel 84

Mısra: 2

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Göñlüm katı rüsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

20. **bilmem:**-me, -m

Gazel 84

Mısra: 4

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Yâ şu'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

21. **bilmem:**-me, -m

Gazel 84

Mısra: 6

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Koyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

22. **bilmem:-me, -m**

Gazel 84

Mısra: 10

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Eş'ârûñ okundukça mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzüñ mey-hâne midür bilmem

23. **bilmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 7

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

'Âşık-ı giryân u ser-gerdâna şor bilmez hâkîm
Hikmet-i devrân-ı çarh u seyr-i encüm n'eydügin

24. **bilmem:-me, -m**

Gazel 102

Mısra: 8

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Yâr olmayıcak zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice def'î gam-ı hicrân iderim ben

25. **bilmem:-me, -m**

Gazel 131

Mısra: 9

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem nic'olur hâl-i dil-i Nef'î-i şeydâ
Hem haste vü hem cân ile müşâk-ı girişme

26. **bilmem:-me, -m**

Gazel 142

Mısra: 4

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Hevâlarda letâfet ol kadar kim bülbül-i zârûñ
Nice te'şîr ider bilmem güle âh-ı ciger-süzü

27. **bilmeye:-me, -y, -e**

Kaside 6

Mısra: 81

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ol kadar kadri büleñ olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lâ mı yeri yâ kurb-ı ev ednâ midür

28. **bilmez:-mez**

Kaside 6

Mısra: 48

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Hem güher hem sîm ü zerdür 'äleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân midür deryâ midür

29. **bilmem:-me, -m**

Kaside 39

Mısra: 75

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bâ'îş-i kîne nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegüñ âh habîr

30. **bilmem:-me, -m**

Kaside 48

Mısra: 20

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ne keyfiyyet ne hâlet ne eser var
Raḥîk-i feyz-i mazmûnunda bilmem

31. **bilemem:-emem**

Kaside 53

Mısra: 27

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrîḥ u zuḥal

32. **bilmez:-mez**

Müseddes 1

Mısra: 20

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab göñlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep göñlüm

33. **bilürsin:-ü, -r, -sin**

Kaside 41

Mısra: 51

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak // bir şeyi öteden beri bilmek.

Ey şadr-ı suḥan-pîşe bunu sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

34. **bilürsin:-ü, -r, -sin**

Kaside 58

Mısra: 103

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak // bir şeyi öteden beri bilmek.

Söz âḥîr oldı ço lâfî bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur şasîdede kânün

35. **bilür:-ü, -r**

Kaside 38

Mısra: 93

Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Ne miqdârın bilür ne kadr-i güftârı 'aceb bâḥîl
Mesîhâ geçinür ammâ ḥar-i Deccâl ile tev'em

36. **bilmez:-mez**

Kaside 62

Mısra: 47

Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gâzel
Mağbûl imiş gerçi ez el herkes görürmüş müsteħab

37. **bilmemek:**-me, -mek

Müseddes 1

Mısra: 26

Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnâk
Riyâ-yı maħz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

38. **bilse:**-se

Gazel 4

Mısra: 3

Anlamak, farkına varmak.

Ne feyz alur sıfâl-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerdi reşkden şandille Şeyhü'l-ħarem şahbâ

39. **bilmez:**-mez

Kaside 6

Mısra: 67

Farkında olmak, anlamak.

Dürr-i nazmum çarħa mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şî'r-i Nef'î midür ol yâ kevkeb-i şî'râ midür

40. **bilürin:**-ü, -r, -in

Kaside 44

Mısra: 55

Farkında olmak, anlamak.

Bilürin 'aczinı endişemün ammâ n'ideyin
Yenemem şab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

41. **bilüp:**-üp

Tesdis 1

Mısra: 27

Bir şey hakkında bilgisi olmak.

Bilüp kûl oldıgum ammâ ki âzâd itmedün âħir
Unutduñ bendeñi bir kerre hîç yâd itmedün âħir

42. **bilür:**-ü, -r

Gazel 63

Mısra: 10

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Dili dil-berden anuñcün şakınur endişe
Ėam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

43. **bilmez:**-mez

Gazel 98

Mısra: 6

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'aşıkların
Ėamzesi bilmez günâh-ı kağl-i merdüm n'eydügin

44. **bilirsin:**-i, -r, -sin

Kaside 21

Mısra: 86

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Gelince tûğ-ı zebânıyla Ėod mülâtefeye
Bilirsin itdügümü hep ne lâzım i'lâmı

45. **bilürin:**-ü, -r, -in

Kaside 24

Mısra: 22

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Ėh tursun hele şemşir-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

46. **bilürin:**-ü, -r, -in

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 48

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Kim çeker sıkletin bu eşħaşuñ
Bilürin bu kimün günâhidur

47. **bilür:**-ü, -r

Gazel 45

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Dâd o zâlimden eger böyle kalursa nâzı
Ne figân-ı şeb ü ne âh-ı sehergâh bilür

48. **bilmez:**-mez

Gazel 46

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyımı yâruñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

49. **bilnese:**-me, -se

Gazel 59

Mısra: 10

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

'Ėşık ider miydi hiç sencileyin 'ârifi
Bilmese Nef'î o şüh şive-i âdâb-ı nâz

50. **bilmem:**-me, -m

Gazel 92

Mısra: 3

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

‘Āşıkā āzâdelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esîr-i bâdeyim

51. **bilmez:-mez**

Gazel 93

Mısra: 7

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Ma‘mûr idüğün bilmez idim böyle hârebât
Mestâneleri hâne-ber-endâz şanurdım

52. **bilür:-ü, -r**

Kaside 27

Mısra: 18

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Zihî düstür-ı Āşaf-menkıbet pâşâ-yı Hayder-dil
Ki hem kânûn-ı dīvânı bilür hem resm-i heycâyı

53. **bilmemiş:-me, -miş**

Terkib-bend 1

Mısra: 71

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ehl-i hikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyetüñ
Yoğsa her bîmâr için dirlerdi şihhat bundadur

54. **bilür:-ü, -r**

Gazel 45

Mısra: 2

Allahu Teala'nın gönüllerdekine vâkıf olması ve bilmesi.

Çekdigüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
‘Āşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

55. **bilür:-ü, -r**

Gazel 45

Mısra: 1

Anlamak, idrak etmek, farkına varmak.

Çekdigüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
‘Āşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

56. **bilmemek:-me, -mek**

Gazel 78

Mısra: 4

Tanımak.

Ehl-i dildür diyemem sînesi şâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşâf degül

57. **bilür:-ü, -r**

Kaside 24

Mısra: 18

Tanımak.

Lâfi ko dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz’ân-ı felek

58. **bilür:-ü, -r**

Gazel 78

Mısra: 5

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Yine endîşe bilür kadr-i dür-i güftârım

Rüzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

59. **bilmemiş:-me, -miş**

Kaside 1

Mısra: 5

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Rüzgâr ihsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş

‘Āleme feyz-i hayât-ı câvidânîdür sözüm

60. **bilmiş:-miş**

Kaside 1

Mısra: 5

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Rüzgâr ihsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş

‘Āleme feyz-i hayât-ı câvidânîdür sözüm

61. **bilmese:-me, -se**

Kaside 41

Mısra: 67

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Molla ne ‘aceb bilmese ammâ bu ‘acebdür

Hîç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

62. **bilmesün:-me, -sün**

Gazel 44

Mısra: 7

Anlamak, idrak etmek.

Yâ bilmesün mi ‘ârif olan kim kazâ dağî

Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilür

63. **bilmem:-me, -m**

Gazel 46

Mısra: 9

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Dünyâyı girişmeyle esîr eyledi bilmem

Câdü midur ol gâmze-i fettân ne belâdur

64. **bilmem:-me, -m,**

Gazel 139

Mısra: 9

Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Nice ülfet tütarsın zühhd ile bilmem sen ey Nef’î

İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

65. **bilmez:-mez**

Gazel 101

Mısra: 8

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreliğin bilmez imiş zevk ü şafâsın

66. **bilür:-ü, -r**

Gazel 44

Mısra: 1

Tanımak.

Dil bir cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ bilür
Vaşf idemem lisân ile ancak Hudâ bilür

67. **bilür:-ü, -r**

Gazel 44

Mısra: 4

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak // daha önce tecrübe etmiş olmak.

Ne 'âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz kim

68. **bilmem:-me, -m**

Kaside 40

Mısra: 72

Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak // daha önce tecrübe etmiş olmak.

Qaşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde sentün
Şâ'irüm gerçi haqîkatde hoş-âmed bilmem

69. **bilür:-ü, -r**

Gazel 44

Mısra: 8

Kabul etmek, addetmek, saymak.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ dağî
Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilür

70. **bilür:-ü, -r**

Gazel 44

Mısra: 10

Bir iş yapmaya muktedir olmak, elinden gelmek.

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

71. **bilmez:-mez**

Gazel 82

Mısra: 2

Tanımak.

'Âşıkı Hızır olsa ger vermez amânı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nâ-mihribânı bilmiş ol

72. **bilmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Gösterürken lebleri lutf-ı tebessüm n'eydüğün
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez teraḥḥum n'eydüğün

73. **bilse:-se**

Gazel 113

Mısra: 7

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

'Âşıklarınuñ bilse 'ayâr-ı zer-i rüyın
Hârâ-yı dil-i saḥt-ı nihâdı mihekk olsa

74. **bilseñ:-se, -ñ**

Kaside 9

Mısra: 101

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḥazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-ḥadd ü kerândur

75. **bilen:-en**

Gazel 114

Mısra: 10

Anlamak.

Böyle rindâne ḡazel az dinilür ey Nef'î
Qâ'iliz şive-i rindânî bilen yârâne

76. **bilmek:-mek**

Gazel 122

Mısra: 5

Öğrenmek, farkına varmak.

Hüsnuñi bilmek dilerseñ bir nazar mir'âta bak
Âftâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüne

77. **bilürken:-ü, -r, -ken**

Tesdis 1

Mısra: 13

Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak // farkında olmak, haberi olmak.

Bilürken saña mâ'il oldığım ey serv-i âzâdım
İşidirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

78. **bilür:-ü, -r**

Kaside 32

Mısra: 76

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak.

Yâ şimdi ḥidmet-i vaşf-ı cemil- zâtuñda
Ne ḡuşiş itdüğimi hep bilür Hudâ-yı 'alim

79. **bilmeye:-me, -y, -e**

Kaside 44

Mısra: 94

Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak // tecrübe etmek, yaşamak.

Güni günden yig ola devlet ile şıḥḥat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ḡam-ı ferdâyı

80. **bilen:-en**

Nazm 4

Mısra: 2
*Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak //
tecrübe etmek, yaşamak.*

Kalur gider bu gönül zülf-i yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmı bilen ol diyârdan gelmez

81. **bilür:-ür**
Gazel 45
Mısra: 10
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nefî
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür

82. **bilmem:-me, -m**
Kaside 36
Mısra: 70
İdrak etmek, kavramak.

Götürmez ise de bārî getirmeye şadra
Gelürse hâli n' olur yine 'âlemüñ bilmem

83. **bilmem:-me, -m**
Kaside 38
Mısra: 82
İdrak etmek, kavramak, anlamak.

Benim de 'aczüme var i' tirâfım lîk şevkımdan
Hulûşum bundan özge nice taḥkîk eylesem bilmem

84. **bilmem:-me, -m**
Gazel 108
Mısra: 1
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ġam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

85. **bilmem:-me, -m**
Gazel 139
Mısra: 6
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Harâb oldu yıkıldı kalb-i 'âşık gibi mey-hâne
Harâbât ehli bilmem n' oldu kimse dâde gelmez mi

86. **bilmem:-me, -m**
Müfret 7
Mısra: 2
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Çekse tîğin kırılır birbiri üzre 'âlem
Fitne cellâdi mıdır gâmze-i mestüñ bilmem

87. **bilmem:-me, -m**
Rûbai 3
Mısra: 3
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet hâli
Bu nükte-i ser-beste kalur nâ-güfte

88. **bilmem:-me, -m**
Gazel 84
Mısra: 8
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

'Aşkıyla giriftârın âvâre iden âfet
Leylâ ise de hüsni efsâne midür bilmem

89. **bilmem:-me, -m**
Gazel 6
Mısra: 9
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

'Uşşâkı niçün kırmaz gâmzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîğı mestâne degül mi yâ

90. **bilmem:-me, -m**
Gazel 15
Mısra: 3
*Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi
öğrenmiş bulunmak.*

Gün gibi bilmem kimüñ gâm-hânesin pür-şevk ider
Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

91. **bilür:-ü, -r**
Gazel 44
Mısra: 6
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı hün-feşânını sehmi-i kazâ bilür

bilâd:

1. **bilâd:**
Kaside 29
Mısra: 44
Şehirler.

Vezîr-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldı debdebe-i kûs-ı şevketiyle bilâd

bilâ-isnâd:

1. **bilâ-isnâd:**
Kaside 29
Mısra: 108
İftirasız, iftira atmadan.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi
Haḳîkat üzre beyân ideyin bilâ-isnâd

bilâ-mücâdele:

1. **bilâ-mücâdele:**
Kaside 36
Mısra: 6
Mücâdele etmeksizin, savaşımadan.

Çekildi nāmuña dīvān-ı ‘arş-ı a’lāda
Bilā-mücādele tuğrā-yı feth-i mülk-i ‘Acem

bilā-vāsıta-i tab‘-ı selīm:

1. bilā-vāsıta-i tab‘-ı selīm:

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tab-ı selimden bir aracı olmaksızın.

Suḥan oldur ki bilā-vāsıta-i tab‘-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

bildür:

1. bildürem:-e, -m

Gazel 16

Mısra: 2

Anlatmak, ifade etmek.

Bulmazam tenhā ki ḫālüm ‘arz idem cānāna hep
Derd-i heci bildürem ol āfet-i devrāna hep

2. bildürür:-ü, -r

Gazel 16

Mısra: 3

Anlatmak, ifade etmek.

Bir nıgehle bildürür ‘uşşāka hecr ü vuşlatı
‘Aşıkuz ol güft ü güy-ı dıde-i fettāna hep

3. bildürmede:-me, -de

Gazel 90

Mısra: 12

Anlatmak, ifade etmek.

Mest-i cām-ı mey-i ‘aşkı dil-i Nef‘i gibi ben
‘Aḳla miḳdārımı bildürmede taḳşir idemem

4. bildürdi:-di

Gazel 135

Mısra: 3

Anlatmak, ifade etmek.

Bildürdi bir nıgehle dile ḡamze ḳaşdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

5. bildürür:-ü, -r

Gazel 137

Mısra: 7

Anlatmak, ifade etmek.

Bir nıgehle bildürür dünyāya luḳf u ḳahrını
Çeşmi sāhir güyiyā siḫr-i mübındür ḡamzesi

6. bildüre:-e

Kaside 6

Mısra: 79

Herhangi bir şeyi haber vermek, bilinir duruma koymak.

Tā felek ḳadr ü merātib ānlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā midur a’lā midur

7. bildüre:-e

Kaside 7

Mısra: 84

Herhangi bir şeyi haber vermek, bilinir duruma koymak.

Kevkeb-i ḡālī‘i ol mertebeden ‘ālīdür

Ki yazup bildüre aḫḳāmını ehl-i tencim

8. bildürürdüm:-ü, -r, -dū, -m

Gazel 15

Mısra: 1

Anlatmak, ifade etmek.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāna hep
Ḳorḳarım süz-ı derünümünden felekler yana hep

bile:

1. bile:

Kaside 36

Mısra: 2

Hatta, hem de, üstelik.

Sefer mübārek ola ey Vezir-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ḡam çekme evliyā-yı ümem

bilin:

1. bilindi:-di

Gazel 47

Mısra: 9

Anlaşılma, idrak edilmek.

Ḳazelde ḳuvvet-i ḡab‘iñ bilindi el-ḫaḳ ey Nef‘i
Ne bu vādide söz mümkün ne bir böyle ḡazel dirler

2. bilinmez:-mez

Gazel 96

Mısra: 3

Anlaşılma, idrak edilmek.

Āh ile derdi bilinmez ‘aşık-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meḡer āhı dil-i şad-pāresin

3. bilinse:-se

Gazel 115

Mısra: 8

Anlaşılma, idrak edilmek.

Rüz-ı şumār u defter-i a‘māle ḳā‘iliz
Ger derdimüz bilinse ḫisāb u ḳitāb ile

4. biline:-e

Kaside 57

Mısra: 69

Anlaşılma, idrak edilmek.

Bir vilāyetde ki böyle biline kıadr-i suħan
Anda eřrāf u ahālī yā çoğ olmış yāħud az

5. **bilinmez:-mez**

Gazel 68

Mısra: 9

Anlaşılmak, idrak edilmek, gerçeğine erişilmek.

Zevk-i vuşlat da ĥaķıkate bilinmez el-ħak
Cān fedā itmeyicek yāre muķaddem ‘aşık

6. **bilinmez:-mez**

Kaside 6

Mısra: 61

Anlaşılmak, fark edilmek.

Berķ-ı maħz iken direng itse bilinmez peykeri
Raħř-ı çāpük-pā midur yā kūh-ı pā-ber-cā midur

bi’llāh:

1. **bi’llāh:**

Gazel 93

Mısra: 4

Allah için // inan olsun, inan ki anlamında yemin sözü.

Ėamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āħir
Bi’llāh ben ol āfeti hem-rāz şanurdım

2. **bi’llāh:**

Kaside 43

Mısra: 25

Allah için // inan olsun, inan ki anlamında yemin sözü.

‘Aceb ĥüsn-i tedārik eyledi bi’llāh ‘aşık olsun
Felātün olsa ger olmazdı bu gūne reřād üzre

bilmez görünür:

1. **bilmez görünür:-ü, -r**

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bilmezlikten gelmek, tecahül göstermek.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görünür ĥamzeleri
şivede her nigeħi sāħir-i ma’nā-perdāz

bilmiş ol:

1. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi:

İyi bil, haberin olsun.

‘Aşıkı Ĥızr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

2. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

Ėāfil olma göz yumup açınca tır-i ĥamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-geħānı bilmiş ol

3. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

Ėamzesi āřüb-ı cāndur tırrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ķadem ol dil-sitānı bilmiş ol

4. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

Ĥāħır-ı ‘uřřāk için ĥattına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āħir zamānı bilmiş ol

5. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

Kimse taħķik idemez sāħir midür řā‘ir midür
Bir bilür yok Nef ī-yı mu‘ciz-beyānı bilmiş ol

6. **bilmiş ol:**

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

Degme sözde yokdur ey Nef ī bu lezzet bilmiş ol
Zehri řirīn-kām iderse n’ola helvālar gibi

7. **bilmiş ol:**

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyi bil, haberin olsun.

‘Aşıkı Ĥızr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

bilür:

1. **bilür:**

Gazel 82

Mısra: 10

Bilen, anlayan.

Kimse taḥkik idemez sāhir midür şā'ir midür
Bir bilür yok Nef'î-yi mu'ciz-beyânı bilmiş ol

bîm:

1. bîm:

Gazel 20
Mısra: **12**
Korku.

Rüsvâ-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kâmet
Şimden girü ne bîm ü ne pervâ-yı kıyâmet

bî-mahal:

1. bî-mahal:

Gazel 130
Mısra: **16**
Zamansız, vakitsiz.

Söyleden anı da bir kân-ı keremdir yoḥsa el
Söylemezdi bülbülâsâ bî-maḥal nev-rüzda

bî-ma'nâ:

1. bî-ma'nâ:

Kaside 6
Mısra: **44**
Anlamsız, manasız.

Dest ü ṭab'in ebr ü deryâdur diyen gâfillerüñ
Dâ'imâ maẓmün-i fikri böyle bî-ma'nâ mıdur

bî-mänend ü hemtâdur:

1. bî-mänend ü hemtâdur: -dur

Kaside 47
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Eşsiz benzersiz.

Benim gibi senâ-ḥ'ânüñ sen olsañ n'ola memdüḥi
Ki zâtuñ gibi ṭab'um daḥi bî-mänend ü hemtâdur

bîmâr:

1. bîmârız: -ız

Gazel 111
Mısra: **2**
Hasta, dertli // aşk derdine düşmüş.

Derdimüz çok 'aşkıız saña giriftâriz hele
N'ola tîmâr itmeseñ derdüñle bîmârız hele

2. bîmâr:

Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Hasta.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetüñ
Yoḥsa her bîmâr için dirlerdi şîḥḥat bundadır

bîmâr-ı derd-i ihtivâc:

1. bîmâr-ı derd-i ihtivâc:

Kaside 52
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İhtivâc derdinin hastası, yoksulluk derdinin hastası // yoksul.

Ḥalk-ı 'âlem ser-te-ser bîmâr-ı derd-i ihtivâc
Dehr bir dârü'ş-şifâ luṭfuñ ṭabîb-i mihribân

bî-meze:

1. bî-mezedür: -dür

Kaside 42
Mısra: **14**
Tatsız, lezzetsiz.

Dilde şafâ olmayıcaḥ 'ârife
Bî-mezedür hep ni'am-ı rüzgâr

bîm-i dil-i 'uşşâk:

1. bîm-i dil-i 'uşşâk:

Kaside 7
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Aşıkların gönlündeki korku.

Def'i bîm-i dil-i 'uşşâk için eyler eşeri
Ḳahramân-ı niḡeh-i ḡamze-i ḥübânı ḥalîm

bîm-i düzeḥi:

1. bîm-i düzeḥi: -i

Kaside 28
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Cehennem korkusu.

Bîrün ider dilinden o dem bîm-i düzeḥi
Meydân-ı maḥşer aña riyâz-ı cinân olur

bîm-i ḡam-ı dehr:

1. bîm-i ḡam-ı dehr:

Kaside 41
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Dünya gamının korkusu.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i ḡam-ı dehr ü ne pervâ-yı zamâne

bīm-i 'ikāb:

1. **bīm-i 'ikāb:**

Kaside 31

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Azap, eziyet korkusu.

İdeli ma' deletin muhtesib-i kişver-i dîn
'Alemler veyme düşürdi o kadar bīm-i 'ikāb

bīm-i kahrıyla:

1. **bīm-i kahrıyla:-i, -y, -la**

Kaside 7

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Celalin, gazabın korkusu.

Qahramān-ı felek-evreng-i 'adālet ki olur
Bīm-i kahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne 'adīm

2. **bīm-i kahrıyla:-i, -y, -la**

Kaside 43

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Celalin, gazabın korkusu.

Zihī şāhib-serir-i ma' delet kim bīm-i kahrıyla
Ne cānı var ki devründe ola fitne fesād üzre

3. **bīm-i kahrıyla:-i, -y, -la**

Kaside 47

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Celalin, gazabın korkusu.

Göñül şayd itmeden kalsa 'aceb mi bīm-i kahrıyla
Gerek zülf-i dil-āviz ü gerek haṭṭ-ı dil-ārādūr

4. **bīm-i kahrıyla:-i, -y, -la**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Celalin, gazabın korkusu.

Ki meyün surū u al iken rengi
Bīm-i kahrıyla zerd ü kähidür

bīm-i kef-i cüdiyle:

1. **bīm-i kef-i cüdiyle:-i, -y, -le**

Kaside 20

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin korkusu // elin son derece açık olması.

Derünunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvāri
Eger bīm-i kef-i cüdiyle deryā olmasa muṣṭarr

bī-mihr ü vefāy:

1. **bī-mihr ü vefāy:-y, -i**

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgisiz ve vefasız // sevgili.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāy bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāy bu gice

bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār:

1. **bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyaya minnet etmeden ve dünyanın ıstırabını çekmeden.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār
'İzzet ü rif'atle oldum kāmıyāb-ı rüzgār

bī-minnet-i baht u ikbāl:

1. **bī-minnet-i baht u ikbāl:**

Kaside 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Talihe minnet etmeksizin.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baht u ikbāl
Oldum āşār-ı sa'ādetle yine feruḥ-fāl

biñ:

1. **biñ:**

Gazel 6

Mısra: 7

Binlerce, pek çok.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sinemde
'İşretkede-i ṭab'um vīrāne degül mi yā

2. **biñ:**

Gazel 89

Mısra: 1

Binlerce, pek çok.

Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum
Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerāğum

3. **biñ:**

Gazel 92

Mısra: 6

Binlerce, pek çok.

Sevdüğüm bir âfet-i cân-ı cihândur n'eyleyin
Biñ belâya mübtelâ bir 'aşık-ı üftâdeyim

4. **biñ:**

Gazel 92

Mısra: 7

Binlerce, pek çok.

Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ ğamzeye âmâdeyim

5. **biñ:**

Gazel 92

Mısra: 8

Binlerce, pek çok.

Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ ğamzeye âmâdeyim

6. **biñ:**

Gazel 118

Mısra: 1

Binlerce, pek çok.

Biñ nâfe mi var her ğam-ı zülf-i siyehüñde
Bu büy-ı dil-âvîz nedür ğâk-ı rehüñde

7. **biñ:**

Gazel 118

Mısra: 4

Binlerce, pek çok.

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr
Biñ fitne nihân olmasa zir-i külehüñde

8. **biñ:**

Gazel 125

Mısra: 1

Binlerce, pek çok.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n'ola ol tırta-i pür-ğam şâne

9. **biñ:**

Gazel 125

Mısra: 12

Binlerce, pek çok.

Deşne-i ğamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûĥuma biñ ğançer-i Rüstem şâne

10. **biñ:**

Gazel 136

Mısra: 10

Binlerce, pek çok.

Virdi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir câm ile germ eyledi biñ encümeni

11. **biñ:**

Gazel 141

Mısra: 3

Binlerce, pek çok.

Günde biñ kan eylemek çok mı o ĥunî gözlere
Gördüğüne rahmı yok bir bî-emândur her biri

12. **biñ:**

Kaside 1

Mısra: 57

Binlerce, pek çok.

Tâ şabâh-ı ğaşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i 'aşkuñ neşve-i rıtl-ı girânıdır sözüüm

13. **biñ:**

Kaside 2

Mısra: 3

Binlerce, pek çok.

Ol ki bir nüktesi biñ cân u dili mest eyler
Ma'ni-i râz-ı İlähî suĥan-ı mülhemedür

14. **biñ:**

Kaside 4

Mısra: 37

Binlerce, pek çok.

Bakdukça bir nigâh ile biñ cân alur gözi
Hem yine şöyle ğasta görünür ki cân virür

15. **biñ:**

Kaside 7

Mısra: 21

Binlerce, pek çok.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭkı 'âciz ğala yârâne idince tefhîm

16. **biñ:**

Kaside 8

Mısra: 10

Binlerce, pek çok.

Şâne süzân olmadan ğorğar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ğamında biñ dil-i süzân bulur

17. **biñ:**

Kaside 10

Mısra: 82

Binlerce, pek çok.

Evşâfuña ğad yok tatalum sihr ile tab'um
Biñ ma'nîyi bir şekle ğoyup muĥtaşar eyler

18. **biñ:**

Kaside 13

Mısra: 50

Binlerce, pek çok.

Ne şeh İskender-i devrân ki Eflâṭün eger görse
Olur biñ cân ile meftün-ı ĥüsn-i ĥulḳ u etvârı

19. **biñ:**

Kaside 14

Mısra: 112

Binlerce, pek çok.

ƘorƘarın hem âftâb-ı kîmyâger tuymasın
Yoħsa biñ şevk ile olur ol daħi bir müşteri

20. **biñ:**

Kaside 20

Mısra: 53

Binlerce, pek çok.

Ki biñ dâne Ƙaşıde nazm idem vaşf-ı cemilüñde
Geh ola her biri ħüsn-i Ƙabül-ı tab'üña mazhar

21. **biñ:**

Kaside 26

Mısra: 7

Binlerce, pek çok.

Biñ cihân nükhet-i müşki-ı nefesüñ
İtdi bir demde meşâma teşmîm

22. **biñ:**

Kaside 27

Mısra: 41

Binlerce, pek çok.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taƘaddüm eyleye pâyı

23. **biñ:**

Kaside 38

Mısra: 78

Binlerce, pek çok.

Ne mümkindür şenâñı i'tiƘâdumca edâ itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

24. **biñ:**

Kaside 46

Mısra: 62

Binlerce, pek çok.

Benim ol rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd
Kim ider Ƙaşdıma her küşede biñ fitne-kemîn

25. **biñ:**

Kaside 47

Mısra: 79

Binlerce, pek çok.

Nihâñi bir nighle çeşmi biñ fitne ider peydâ
Anuñçün şehr-i dâru'l-mülk-i dil pür-şür u ğavğâdur

26. **biñ:**

Kaside 49

Mısra: 89

Binlerce, pek çok.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz Ƙana peykâñı
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i ħün-ħ'arı

27. **biñ:**

Kaside 53

Mısra: 40

Binlerce, pek çok.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmey
K'ide bir luţf ile biñ müşkilimi ol dem ħall

28. **biñ:**

Kaside 58

Mısra: 82

Binlerce, pek çok.

Edâya çäre mi var şükrini ol ihsânüñ
Olursa tab'um eger biñ Ƙaşıdeye medyün

29. **biñ:**

Kaside 61

Mısra: 71

Binlerce, pek çok.

Çarĸ bir âh eylesem biñ cevri iderdi cânuma
Biñ su'âl itsem nücûma biri virmezdi cevâb

30. **biñ:**

Müfret 5

Mısra: 2

Binlerce, pek çok.

Bâd-ı şabâ ki tırraların tâbdâr ider
Her bir ħamında biñ dili zâr u nizâr ider

31. **biñ:**

Gazel 14

Mısra: 8

Binlerce, pek çok.

Cezbe-i ħüsne nice tâƘat getürsün ehl-i 'aşƘ
Bir nigâh-ı germe döymez biñ cihân şabr ü şekîb

32. **biñ:**

Kaside 4

Mısra: 28

Bin sayısı.

İtdükce tâli'ümle recâ-yı muvâfaƘat
Her va'de-i dürüĸina biñ yıl zamân virür

33. **biñ:**

Kaside 50

Mısra: 141

Bin sayısı.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki daħi biñ yıl eger
Fıkr-i şî'r itse görünür yine endîşesi ħâm

34. **biñ:**

Kaside 61

Mısra: 72
Bin sayısı // binlerce, pek çok.

Çarh bir âh eylesem biñ cevr iderdi cânuma
Biñ su'âl itsem nücûma biri virmezdi cevâb

35. **biñ:**
Gazel 86
Mısra: 6
Binlerce, pek çok.

Biz n'eyleriz çerâğı şeb-i hecr-i yârda
Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

36. **biñ:**
Gazel 89
Mısra: 10
Binlerce, pek çok.

Nef'î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânun ile sînedede dâğum

37. **biñ:**
Kaside 9
Mısra: 13
Bin sayısı.

Bu demde nedür biñ yaşamak âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

38. **biñ:**
Kaside 9
Mısra: 15
Bin sayısı.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

39. **biñ:**
Gazel 55
Mısra: 9
Binlerce, pek çok.

Bir gâmezeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrât ile ma'kül bilür serssem-i 'aşkız

40. **biñ:**
Gazel 81
Mısra: 3
Binlerce, pek çok.

Bir nefes didâr için biñ cân fedâ itsem n'ola
Nice demlerdür esîr-i iştiyâkıdır gönül

biñ cân ile:

1. **biñ cân ile:**
Kaside 49
Mısra: 48
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

Zihî Dârâ-yı dârü'l-mülk-i hüsn-i hulûk u sîret kim
Olur erbâb-ı dil biñ cân ile meftûn-ı eṭvârı

2. **biñ cân ile:**
Tesdis 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

Esîrûn olalı biñ cân ile ey şâh-ı hûbânım
Ġamuñdan kalmamışdır dilde tâb u tende dermânım

3. **biñ cân ile:**
Tesdis 1
Mısra: 38
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

biñ cihân:

1. **biñ cihân:**
Kaside 56
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Dünyalar kadar, dünyalar dolusu.

Biñ cihân ma'nâ gerek hâzır yâhud Nef'î gibi
Bir ser-âmed şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferîn

biñ dürlü:

1. **biñ dürlü:**
Kaside 53
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

'Âleme câm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **biñ dürlü:**
Gazel 106
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Vermesün dil ruḥşat âh-ı cân-güdâza n'eylesün
Şabrı yok bî-çärenüñ biñ dürlü nâza n'eylesün

3. **biñ dürlü:**
Kaside 31
Mısra: 96
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzûk-ṭab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azâb

4. biñ dürlü:

Kaside 41

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Biñ dürlü maraz itse işābet zarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

biñ yıl:

1. biñ yıl:

Kaside 55

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin yıl, çok uzun zaman.

Ger mizāc-ı āba virse hıfz u 'adli terbiyet
Küre-i āteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ḥabāb

biñ yılda:

1. biñ yılda:-da

Kaside 44

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin yıl, çok uzun zaman.

Vaşf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı kalem-i hercāyī

biñ yılda bir:

1. biñ yılda bir:

Kaside 38

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin yılda bir kere (olmak), çok nadir olmak.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilūñ ḩuṭb-ı murādı üzre biş ü kem

2. biñ yılda bir:

Kaside 43

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin yılda bir kere (olmak), çok nadir olmak.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḩ-ı murād üzre

binā:

1. binā:

Kaside 49

Mısra: 78

Yapı, inşa edilmiş bina.

Ṭutan muḩkem esās-ı mülki kilik-i bī-ḩarāruñdur
Binā vīrān olur ger ṣābit olmayınca mısmārī

2. binānuñ:-nuñ

Kaside 3

Mısra: 43

Yapı, inşa edilmiş bina.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḩa'r-ı ḩāke
Saḩfi geḩse n'ola bu ṭāḩ-ı bülend-eyvānı

binā-yı saltanat:

1. binā-yı saltanat:

Kaside 38

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Saltanat binası // devlet.

Ola tā ḩaṣre dek tedbīr-i re'y-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı saltanat muḩkem esās-ı mülk müstaḩkem

bī-nazīr:

1. bī-nazīr:

Gazel 47

Mısra: 1

Benzersiz, eşsiz.

Seni ḩüsn ile gāyet bī-nazīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḩaḩḩıñda sultānım güzel dirler

biñde bir:

1. biñde bir:

Kaside 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin tanede biri, çok azı.

Biñde bir ma'nāyı nazm itmem yine bir lafz ise
Yoḩlasañ mecmū'a-i rāz-ı nihānīdür sözüüm

biñde birin:

1. biñde birin:-i, -n

Kaside 3

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bin tanede bir, çok azı.

Medḩinūñ gāyeti yoḩ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭḩa-i insānī

bī-nihāyet ü bī-imtinān olur:

1. bī-nihāyet ü bī-imtinān olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Nihayetsiz ve minnetsiz olmak.

Pāşā-yı bî-karîne-i 'âlem ki 'âleme
İhsâmı bî-nihâyet ü bî-imtinân olur

bîniş:

1. **bînişi:-i**

Kaside 46

Mısra: 52

Basiret, uyanıklık.

Fikri ma'kûl ü sözi puhte vü mi'yârı dürist
Dâniş ü bînişi ber-kâ'ide vü re'yi rezîn

bî-pâ vü ser eyler:

1. **bî-pâ vü ser eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Başsız ve ayaksız etmek, iradesiz olmak, kendini
kaderin eline bırakmak.*

Ol kimsedür âzâde elemden ki vücûdın
Güy-ı hâ-m-ı çevgân gibi bî-pâ vü ser eyler

bî-perde:

1. **bî-perde:**

Gazel 85

Mısra: 10

Makamsız, usulsüz (musikide).

Meşk istemezse muṭrib-i hâmem 'aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüüm

bî-pervâ:

1. **bî-pervâ:**

Kaside 17

Mısra: 24

Çekinmeden, korkusuz bir biçimde.

Nice Şaçlı Torı bir bâl-güşâ 'Ankā kim
Bir kanadıyla uçar uçduğı dem bî-pervâ

bir:

1. **bir:**

Gazel 10

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş gamzeden bir Kahramân
Ebrü-yı müşğîni bir şemşirden hâlî kırâb

2. **bir:**

Gazel 10

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş gamzeden bir Kahramân
Ebrü-yı müşğîni bir şemşirden hâlî kırâb

3. **bir:**

Gazel 11

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Gönlümü her dem bir âteşdür kılan pür-ıztırâb
Kim ol âteşden bir aḥkerdür felekde âftâb

4. **bir:**

Gazel 11

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr qalmaz süz-ı dil
Gör nice teskin ider bir küllheni bir qatre âb

5. **bir:**

Gazel 13

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir qurı qâleb

6. **bir:**

Gazel 15

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Qorqarım süz-ı derünümünden felekler yana hep

7. **bir:**

Gazel 15

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Gün gibi bilmem kimüñ gam-hânesin pür-şevk ider
Ḥalk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

8. **bir:-sa**

Gazel 15

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Dâne virmez ḥurmeninden merdüm-i dâniyâ çarḥ
Bezî ider varını ammâ bulsa bir nâdâna hep

9. **bir:**

Gazel 16

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir nighle bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Aşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettâna hep

10. **bir:**

Gazel 17

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ey şanem virür leb-i la'lüñ Mesîhâdan haber
Güiyâ hâl-i lebüñ bir Hindü-yı âteş-perest

11. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

12. **bir:**

Gazel 20

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Reftâr degül 'âleme bir turfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

13. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Gönlünde yer eylerse n'ola 'âşîkuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-râz-ı maḥabbet

14. **bir:**

Gazel 24

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitesi bir h'âbgeh-i mest

15. **bir:**

Gazel 26

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Her kimi esîritse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nigh-i mest

16. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şüh hem-demdür kadeh
Tâ ezelden meclis-i rindâna maḥremdür kadeh

17. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gönca ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şâd-âb u ḥurremdür kadeh

18. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gönca ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şâd-âb u ḥurremdür kadeh

19. **bir:**

Gazel 30

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı ḥabâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeh

20. **bir:**

Gazel 31

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir gam-ı cângâh meded

21. **bir:**

Gazel 31

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ġarazuñ cân ise ger gamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-h'âh meded

22. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Du'â-yı Hızrı bir mercândan fincâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḥaṭtı ol 'İsâ-demüñ güyâ

23. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Şanurlar ḥalka ḥalka dūd-ı âhum evc-i a'lâda
Bir ejderdür ki saḫf-ı künbed-i gerdâne yazmışlar

24. **bir:**

Gazel 34

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥaṭ-ı nev-ḥîzi ancak bir belâ oldu dile yoḫsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhîdür

25. **bir:**

Gazel 36

Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola bu demde 'aşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

26. **bir:**
Gazel 37
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Dil giriftâr olmamak kâbil mi bend-i zülfüne
Anı dâma çekmege her halka bir kullâb olur

27. **bir:**
Gazel 38
Mısra: 3
Bir, belgisiz sıfat.

Olmaz ol gâmze-i cellâd gibi bir âfet
Ki ne tîg-ı müje ne hançer-i pülâd ister

28. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzumuz vardır
Güzel sevmekde el-hâk tâli '-i firûzumuz vardır

29. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryân turmayup akşa
Söyinmez sinede bir âteş-i cân-sûzumuz vardır

30. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasak rağbet
Bizüm Nef'î gibi bir şâ'ir-i zer-dûzumuz vardır

31. **bir:**
Gazel 43
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Nâz iderse gâmzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir aşüftedür kim rûzgâra nâz ider

32. **bir:**
Gazel 43
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

33. **bir:**
Gazel 44
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Dil bir cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ bilür
Vaşf idemem lisân ile ancak Hudâ bilür

34. **bir:**
Gazel 44
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

35. **bir:**
Gazel 45
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Gâmzesi âteş-i süzana girür bir cādū
Ne dil-i şu'le-feşân ne 'alev-i âh bilür

36. **bir:**
Gazel 46
Mısra: 12
Bir, belgisiz sıfat.

Göz hâbsine şaldı dili mestâne nigehle
Bir güşede mey-hâne vü zindân ne belâdur

37. **bir:**
Gazel 47
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Ġazelde kuvvet-i tab 'în bilindi el-hâk ey Nef'î
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

38. **bir:**
Gazel 48
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Mey-i pür-kişle tiredür dilimiz
Bize bir dil-rübâ-yı sâde getir

39. **bir:**
Gazel 48
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Nice Bū Cehli i 'tikâde getir
'Ârif ol bir nühüfte-nükte ile

40. **bir:**
Gazel 50
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Nef'î yaraşur bu gâzeli eylese taksîm
Bûlbûl gibi bir muṭrib-i mu'ciz-dem-i nev-rûz

41. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âşık olduk dâm-ı zûlf-i yâre düşdi gönlümüz
‘Akla uyduğ bir ğarîb âvâre düşdi gönlümüz

42. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âşık olmakdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönlümüz

43. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Çeşmi bir zaḥm urdı tîğ-ı ğamze-i bürrân ile
Göz yumup açınca yüz biñ päre düşdi gönlümüz

44. **bir:**

Gazel 52

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i ğamda cismimiz bir şem'-i şevk-engîz olur
Âteş-i dilden tutuşsa ğüşe-i destârimuz

45. **bir:-miş**

Gazel 52

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Bâde-i ‘aşka ḥum olmuş bir tabî‘atden çıkar
‘Âlemi mestitse ey Nef'î n'ola eş'ârimuz

46. **bir:**

Gazel 55

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir zevk komış hikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimizde
Kim mest-i ğam ârâm-ı dil-i ḥurrem-i ‘aşkız

47. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigeḥle Ḳahramânı ḳatlı ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammâ çeşmine bir ḥaste-i bî-tâb-ı nâz

48. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigeḥle Ḳahramânı ḳatlı ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammâ çeşmine bir ḥaste-i bî-tâb-ı nâz

49. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Her niĝâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ğayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

50. **bir:**

Gazel 58

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳalmazdı rûzgârda bir zinde ‘aşığı
Ger olmayaydı ğamzesi mest-i ḥarâb-ı nâz

51. **bir:**

Gazel 58

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir Ḳahramân-ı şühûr ol ğamze güyiyâ
Olmış muşâḥibi nigeḥ-i pür-ḥicâb-ı nâz

52. **bir:**

Gazel 60

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dâma tutulmaz dilimiz ṭuradan özge
Zirâ kafes-i ‘aşḳdan âzâde Hümâyız

53. **bir:**

Gazel 62

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Görmedim ğamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i ‘uşşâḳ-nevâz

54. **bir:**

Gazel 63

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bana bir dil-ber-i şüh olsa hemân ḥâzır-vaḳt
İntizârı dil-i fettân-ı cihânüm çekemez

55. **bir:**

Gazel 64

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Virür her ṭâlibe maṭlûbın ammâ ḥazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımca baña bir nev-cevân virmez

56. **bir:**

Gazel 66

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Olduğca dilden âteş-i âhum zebâne-keş
Bir şem‘-i bî-fürûğa döner güyiyâ güneş

57. **bir:**

Gazel 67

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Sinede her dâğ-ı surh andan bir aḥker-pâredir
Süz-ı firḳatle dil olmuşdı firüzân bir ocağ

58. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳul itdi ‘âlemi ref‘ârına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luḳfindan âzâd itdügin görsek

59. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Nice biñ ḥānmānı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhiyla bir ‘aşıḳ da ber-bâd itdügin görsek

60. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Nice biñ ḥānmānı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhiyla bir ‘aşıḳ da ber-bâd itdügin görsek

61. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ne maẓmūnlar ne vādiler bulur seyr eyleseñ Nef‘î
Yine bir ṯarz-ı ḥāş u tâze icād itdügin görsek

62. **bir:**

Gazel 76

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Dūd-ı âhum ḳo yüzün ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

63. **bir:**

Gazel 79

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bâğ içre dönüp bir şem‘-i cem‘-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

64. **bir:**

Gazel 79

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ḡonca mıdur sebz-gün berk içre yā almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sāğar-ı pîrūze gül

65. **bir:**

Gazel 80

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

‘Aḳla mağrūr olma Eflâṯün-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṯıfl-ı mekteb ol

66. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Hem ḳadeḥ hem bâde hem bir şūḥ sāḳidür gönül
Ehl-i ‘aşḳuñ ḥāşılı şāhib-meẓāḳıdur gönül

67. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

İtse Nef‘î n’ola ger gönliyle dā’im bezm-i ḥāş
Hem ḳadeḥ hem bâde hem bir şūḥ sāḳidür gönül

68. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Kimse taḥḳıḳ idemez sāḥir midür şā’ir midür
Bir bilür yok Nef‘î-yi mu‘ciz-beyānı bilmiş ol

69. **bir:**

Gazel 83

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥün-ı dili bir zevḳ ile nūş itmede ḡamze
Ol lezzet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

70. **bir:**

Gazel 83

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Nef‘î gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem şıḳlet-i yārân-ı şafāyı çekemez dil

71. **bir:**

Gazel 87

Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Letâfetden görünse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

72. **bir:**
Gazel 87
Mısra: 13
Bir, belgisiz sıfat.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğın görsem

73. **bir:**
Gazel 88
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifâk ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

74. **bir:**
Gazel 88
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Muṭṭrib alsun eline 'üdü yanınca biz de
Yanalum yakılalum bir dem-i dil-süz idelüm

75. **bir:**
Gazel 88
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Gıceyi gündüze katmak deñile himmet idüñ
Bir şafâ eylevelüm kim şebimüz rüz idelüm

76. **birinüñ:-i, -nüñ**
Gazel 90
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Muntazır taḅ'uma ebkâr-ı ma'ânî o kadar
Keşretinden birinüñ şeklini taşvîr idemem

77. **bir:**
Gazel 92
Mısra: 5
Bir, belgisiz sıfat.

Sevdüğüm bir âfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belâya mübtelâ bir 'aşık-ı üftâdeyim

78. **bir:**
Gazel 92
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Sevdüğüm bir âfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belâya mübtelâ bir 'aşık-ı üftâdeyim

79. **bir:**
Gazel 92
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bî-tāb ile biñ gāmzeğe amâdeyim

80. **bir:**
Gazel 92
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bî-tāb ile biñ gāmzeğe amâdeyim

81. **bir:**
Gazel 94
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Mâ' ilim cezbe-i didāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

82. **bir:**
Gazel 94
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Sevmezem sevmezem ammâ sevicek maḥbûbı
Nerede var ise bir âfet-i cānı severim

83. **bir:**
Gazel 94
Mısra: 13
Bir, belgisiz sıfat.

Çäre yok bir güzeli sevmemeğe ey Nef'î
Saña lâzım mı dimek işte falānı severim

84. **bir:**
Gazel 95
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥaṭṭıñ evşafımı bir vech ile taḥrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile taḥrîr idemem

85. **bir:**
Gazel 99
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

'Aşıkta ṭa'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü maḥabbet bir belâdur n'eylesün

86. **bir:**
Gazel 99
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola ta'yin itse zabt-ı mülk-i hüsnî gamzeye
Zülfî bir aşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

87. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Tab'-ı şühî dâme düşmez bir Hümâdur n'eylesün

88. **bir:**

Gazel 101

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Mânendi mi var Nef'î-i pākize-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi dañî tarz-ı edâsın

89. **bir:**

Gazel 104

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i pīçân olsun

90. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Gördüğün 'aşık ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

91. **bir:**

Gazel 108

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def' ü tanbüra bir özge hevâdur bu

92. **bir:-dur**

Gazel 108

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfüñ
Şâhîni şikâr eyler bir turfa Hümâdur bu

93. **bir:**

Gazel 109

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

94. **bir:**

Gazel 109

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Südunda sürüd añlamadım ben bunuñ aslâ
Turduqça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

95. **bir:**

Gazel 118

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Her kime nazâr itseñ olur saña giriftâr
Bir cāzibe-i hūş-rübâ var nighüñde

96. **bir:**

Gazel 119

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef'î yine bu kilik-i dür-eşşân elimüzde

97. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

'Aşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çäre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-âb gelsün çeşmüñe

98. **bir:**

Gazel 123

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir güft ü güdayuz nigh-i çeşm-i yâr ile
'Aşk olsun ol mu 'âmelenüñ aşnâsına

99. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem' üstine pervâz mestâne

100. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Mü'essirdür mañabbet ol kadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestâne

101. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Yâr olsa bahār olsa dilâ cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

102. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Åheng-i nevā eylese 'uřřāk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

103. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Meřreb-i řūhında bir sır var ki te'sir eylese
Zā'il olmaz haşre dek keyf-i řarāb-ı Edrine

104. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Rūz-ı vuřlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rūz ile
Rūřenālķda řeb olur mı berāber rūz ile

105. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Göz ucıyla merħabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ħāṭır yoklasa bir ġamze-i dil-düz ile

106. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarĥ öġünsün ṭāli'-i firūz ile

107. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarĥ öġünsün ṭāli'-i firūz ile

108. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Var ise ger řive-i reftār-ı yāra ṭākatūñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruĥsār ile nev-rūzda

109. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Cāna cān katmak dilerseñ bāġa var Nef'ī hemān
Köhne mey nūř eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

110. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir ġüzel nev-rūzda

111. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoĥsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maĥal nev-rūzda

112. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir gice yoĥ ki çıkmaya tā māh u encüme
Åhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

113. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Mest oldu yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigeħde bir revīř-i tāze başladı

114. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Nef'ī nedür ney-i ħalemünde bu naġmeler
ġüyā ki her terānede bir sāza başladı

115. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Virdi Nef'ī yine bu nazm ile dünyāya neřāt
şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

116. **bir:**

Gazel 137

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭırrası
ġāfıl olma fitne-i ser-der-kemindür ġamzesi

117. **bir:**

Gazel 137

Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigele bildürür dünyaya luṭf u kahrını
Çeşmi sāhir güyiyā sihr-i mübîndür gamzesi

118. **bir:**
Gazel 138
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamze-i 'ayyāra ġālibdür gönül şayd itmede
Gerçi bir āşūfte-i ser-der-hevādur tırrası

119. **bir:**
Gazel 138
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭab'-ı Nef'î gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye şalmış bir Hümādur tırrası

120. **bir:**
Gazel 140
Mısra: 5
Bir, belgisiz sıfat.

Oldı 'aşk-ı bîkr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u püd-ı hırķa-i peşmînesi

121. **bir:**
Gazel 140
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

'Āşıkā bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaşal
Köhne mey 'aşk-ı İlāhî hem-dem-i dirînesi

122. **bir:,-**
Gazel 140
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Kāmran-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭab'imuñ gencînesi

123. **bir:**
Gazel 141
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Leşker-i müjgām kim bir Kahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider şāhib-ķırāndur her biri

124. **bir:**
Gazel 141
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hünî gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bî-emāndur her biri

125. **bir:**
Gazel 141
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Āteşin dillerle pür-tāb ol ķadar ġisūları
Ġuyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

126. **bir:**
Gazel 142
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Figān-ı nîm-şebden nice mahrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı 'ālem-efrûzı

127. **bir:**
Gazel 142
Mısra: 14
Bir, belgisiz sıfat.

O şāhib-şadr-ı 'ālî-şān ki lāyıkdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarîm-i cāhına bir naṭ'-ı zerdüzî

128. **bir:**
Gazel 143
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i 'ālem-efrûzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rûzı

129. **bir:**
Gazel 143
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḥānmān-süzü

130. **bir:**
Gazel 143
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzedde güyā
Döşendi bezmgāh-ı 'āleme bir naṭ'-ı zerdüzî

131. **bir:**
Gazel 143
Mısra: 11
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübārek daḥi ey Nef'î
Ki hem nev-rûz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rûzî

132. **bir:**
Gazel 144
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nef'i
O da bir luţf-ı Hüdā baĥşış-i şāhāne idi

133. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr
Rûzgâra 'âlem-i gayb armaĥânıdır sözüm

134. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bî-'araz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl
Ehl-i ŧab' uñ zîver-i tiĥ u sinānidür sözüm

135. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Bir benim gibi ciĥerdâr ehl-i ŧab' olmaz daĥi
Cevher-i tiĥ-ı każā-yı nāĥehānidür sözüm

136. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 19

Bir, belgisiz sıfat.

Ol kaçar dil-düzdür güyā ki bir şüh âfetüh
Nāvek-i müşĥin-kemān-ı ebruvānidür sözüm

137. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 23

Bir, belgisiz sıfat.

Bir gülistāndür ĥayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laţif āb-ı revānidür sözüm

138. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şebistāndür devātum ĥāme zengî ĥādimi
Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidür sözüm

139. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 27

Bir, belgisiz sıfat.

Āferiniş ŧūŧi-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānidür sözüm

140. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 45

Bir, belgisiz sıfat.

Bînde bir ma'nâyı nazm itmeyine yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmû'a-i rāz-ı nihānidür sözüm

141. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 53

Bir, belgisiz sıfat.

ŧab' imuñ bir tercemān-ı ter-zebānidür kalem
Ĥāmemeñ bir hem-zebān-ı nüktedānidür sözüm

142. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 54

Bir, belgisiz sıfat.

ŧab' imuñ bir tercemān-ı ter-zebānidür kalem
Ĥāmemeñ bir hem-zebān-ı nüktedānidür sözüm

143. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 55

Bir, belgisiz sıfat.

Pāsbān olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüh şeb-çerāĥ-ı pāsbānidür sözüm

144. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 78

Bir, belgisiz sıfat.

'Addolunmaz mu'cizātu ĥadden efvn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvi-i mu'ciz-beyānidür sözüm

145. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 88

Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki ma'nā-yı laţif ü lafz-ı reng-āmiz ile
Rûzgāruñ bir dil-ārā dāstānidür sözüm

146. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Aña rūĥ-ı Gülşenidür bağbān-ı ma'nevî
Bir gülistān-ı müferriĥdür dil-i pür-feyzi kim

147. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki şad fehm ü ĥired bir sözüññ mükremidür
"Ene eşāĥ" ĥaberi mu'ciz-i nuţĥ-ı demidür

148. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki bir nüktesi biñ cān u dili mest eyler
Ma'ni-i rāz-ı İlāhī suħan-ı mülhemidür

149. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

N'ola hükünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir noқта aña dā'iredür fermānı

150. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 40

Bir, belgisiz sıfat.

Hayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir cāmi'-i hoş-ıtarh u lañife bānı

151. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 43

Bir, belgisiz sıfat.

Bir binānuñ ki esāsı ire қа'ı-r-ı hāke
Sakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvānı

152. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

153. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

154. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 77

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ārifde kımaz
Gözedür zümre-i nādān ile haqq-ı nānı

155. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 89

Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revā böyle metā'uñ çekile husrānı

156. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 95

Bir, belgisiz sıfat.

Şanuram kendümi bir h'āce-i şahib-cevher
Alduğımca elüme kilik-i güher-efşānı

157. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Her nükte-i hafı ki kelāmumda derc olur
Mazmūnı dest-i 'āleme bir dāstān virür

158. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 31

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şüh-ı şivekāra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne gamdan amān virür

159. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 33

Bir, belgisiz sıfat.

Bir bī-vefā ki her dem esirān-ı 'aşkına
Dārū-yı şihhati ecel-i mihrībān virür

160. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 37

Bir, belgisiz sıfat.

Bağduğca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle hasta görünür ki cān virür

161. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Geh bir veziri şāh-ı 'Acemden hārāc alur
Geh bir vekili 'asker-i Tātāra hān virür

162. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Geh bir veziri şāh-ı 'Acemden hārāc alur
Geh bir vekili 'asker-i Tātāra hān virür

163. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 107

Bir, belgisiz sıfat.

Söz bir metā'-ı fāhır ü kemyābdur veli
Aña revācı luţf-ı şeh-ı nüktedān virtür

164. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Yine her lāle bir şem'-i mu'anber yaqdı düdündan
Sehāb-ı 'anber-eşşān oldı peydā büstān üzre

165. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 27

Bir, belgisiz sıfat.

Döner bir hāfız-ı mahfil-nişin-i nağme-perdāza
Ser-āğāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

166. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 42

Bir, belgisiz sıfat.

Hudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cüdında
Bir avuç hār ü hāsdur bir muhīt-i bī-kerān üzre

167. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 53

Bir, belgisiz sıfat.

Sikenderdür ki heft iklimi bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

168. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 59

Bir, belgisiz sıfat.

Felek bir sāyebāndur pişgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sāyebān üzre

169. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 60

Bir, belgisiz sıfat.

Felek bir sāyebāndur pişgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sāyebān üzre

170. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 67

Bir, belgisiz sıfat.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rüy-ı deryāda
Çekilse peyker-i küh-ı vaqārı bādbān üzre

171. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 94

Bir, belgisiz sıfat.

Yazarken naqş-ı rüy-ı bıkı-i fikrim farı-ı 'işmetden
Çeker bir perde hayret-dīde-i şüretgerān üzre

172. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Sebz ü hurrem bir fezā mı her kenār-ı cüybār
Yā miyān-ı cūda 'aqs-ı künbed-i hādrā mıdur

173. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Cenneti görmüş bir ādem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañı böyle dil-keş ü ra'nā mıdur

174. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dirāht-ı ser-firāzı var mı bāğ-ı cennetüñ
Yoğsa ancak vā'izüñ medh itdügi Tübā mıdur

175. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Şun'-ı Hākk yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı tarab-engiz ü gam-fersā mıdur

176. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 34

Bir, belgisiz sıfat.

Çarh aña ta'zīm idüp İskender-i şānī dimek
Şānına nisbet meger bir medh-i müsteşnā mıdur

177. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 35

Bir, belgisiz sıfat.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dārā mıdur

178. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 64

Bir, belgisiz sıfat.

Hüsrevā bu fende ger garrālanursam gör sözüüm
Lāf-ı bī-mā'nā mıdur yā bir kavī da'vā mıdur

179. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 66

Bir, belgisiz sıfat.

Bunca demdür da `vî-i şâhib-kırânî eylerin
Bir mübâriz yok mı meydân-ı suhan tenhâ mıdur

180. **bir:**

Kaside 6

Mısra: 70

Bir, belgisiz sıfat.

Nür-ı mevvâc-ı ma`ânî mi sözümde berķ uran
Yâ libâsı nazmımuñ bir âteşî hârâ mıdur

181. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir mu`cize-perdâz-ı maħal-güye sezâ
Olsa ger meclis-i `irfân-ı İlahîde nedîm

182. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 16

Bir, belgisiz sıfat.

Söz midür ol ki çep ü râst düşe mazmûnı
Nice ma`nâ-yı dürüstün boza bir lafz-ı sakîm

183. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Düşe bir semt-i ğarîbe reh-i fikr-i nazmı
Ne tarîķ-ı revîş-i tâze ne vâdî-i qadîm

184. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 19

Bir, belgisiz sıfat.

Çeke mazmûnını fehm itmede bir nûkte-şinâs
Ne qadar diķķat iderse o qadar renc-i elim

185. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 26

Bir, belgisiz sıfat.

`Özri maķbûle geķer yine ğarâbet bunda
Güş-ı inşâf ile ger diñlese bir fehm-i selîm

186. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 67

Bir, belgisiz sıfat.

Keştî-i `âleme endîşesi bir lenger olur
İtse bir şâ`ir eger medħ-i vaķârın taşmîm

187. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Keştî-i `âleme endîşesi bir lenger olur
İtse bir şâ`ir eger medħ-i vaķârın taşmîm

188. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 81

Bir, belgisiz sıfat.

Tab`ı bir âyîne-i râst-nümâdur ki girer
Anda bir şürete `aks-i elif ü peyker-i cîm

189. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 82

Bir, belgisiz sıfat.

Tab`ı bir âyîne-i râst-nümâdur ki girer
Anda bir şürete `aks-i elif ü peyker-i cîm

190. **bir:**

Kaside 7

Mısra: 108

Bir, belgisiz sıfat.

Büt nigâr-ı harem-i deyr-i hayâlüm ki ķomış
Bende bir sırr-ı eķer şun`-ı ħudâvend-i qadîm

191. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Ėamzesi bir mest-i ħ`âb-âlûde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tîģe dâmeninde ķan bulur

192. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 20

Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mazmûn-güyı kim ğâhî dil-i `uşşâķ ile
Ėüft ü güy-ı nâz için bir kûşe-i pinhân bulur

193. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 23

Bir, belgisiz sıfat.

Luţf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ħand-i lebûnden cân bulur

194. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Hışm ile geh bir nigāh eyler ki te'sīrinde cān
Niş-i zehr-ālūd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykān bulur

195. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 43

Bir, belgisiz sıfat.

Düşse bir meclisde ger yād-ı şafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyz-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

196. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 45

Bir, belgisiz sıfat.

İtse bir iklīme ger bezl-i sa'ādet-kevkēbi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sultān bulur

197. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 61

Bir, belgisiz sıfat.

Ne vücūd-ı bī-naẓirūñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi ğenākāra felek akrān bulur

198. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 72

Bir, belgisiz sıfat.

Beyt-i ma'mūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḥāne-i virān bulur

199. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Hāne-i virāndur ammā tişe urduqça ḥayāl
Her tehī gencinde bir gencine-i pinhān bulur

200. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Gāh olur naqqāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭab'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükēnmez kān bulur

201. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

202. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

203. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Dil-bersüz olan bezm-i meyūñ 'āşık-ı zāra
Her sāğarı bir dīde-i ḥūn-ābe-çekāndur

204. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 35

Bir, belgisiz sıfat.

Bir böyle dem-i ḥurrem ü ferḥunde ḥuşūşā
Kim mā-ḥaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzērāndur

205. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 53

Bir, belgisiz sıfat.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ğamze-i fettān-ı bütāndur

206. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 55

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kişvere kim ḥıfzı niğēhbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şir-i jiyāndur

207. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 63

Bir, belgisiz sıfat.

Bir āyinedür māşitā-i re'yine ḥürşid
Kim aña nemed-pāre-i şubḥ āyinedāndur

208. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 72

Bir, belgisiz sıfat.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Güyā çemen-i 'āleme bir āb-ı revāndur

209. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Rahşı ki tek ü püda bulunmaz aña hemtā
Bir rahş-ı mübârek-pey-i ferhunde- 'inândur

210. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

211. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 95

Bir, belgisiz sıfat.

Ol feyz ile bir bahr-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcı güher yerine seyyâre-feşândur

212. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 97

Bir, belgisiz sıfat.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî
Kim aña bahâ mâ-şâşal-ı kevn ü mekândur

213. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 113

Bir, belgisiz sıfat.

Tab 'um kafes-i dânişe bir tûfî-i güyâ
Hâmem çemen-i ma'niye bir serv-i çemândur

214. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 114

Bir, belgisiz sıfat.

Tab 'um kafes-i dânişe bir tûfî-i güyâ
Hâmem çemen-i ma'niye bir serv-i çemândur

215. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 132

Bir, belgisiz sıfat.

Güyâ ki gülistân-ı suhândür bu kaçîdem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hazândur

216. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 133

Bir, belgisiz sıfat.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel
Yâ ma'ni-i rengîn ile bir lâlesitândur

217. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 134

Bir, belgisiz sıfat.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel

Yâ ma'ni-i rengîn ile bir lâlesitândur

218. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 135

Bir, belgisiz sıfat.

Her mışra'ı yâ bir şanem-i nev-ğat-ı mevzûn
Endîşe-i bârikûm aña müy-ı miyândur

219. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 143

Bir, belgisiz sıfat.

Göstermeye bir ferde Hudâ 'âlemi sensüz
Zirâ ki vücûduñ sebeb-i emn ü emândur

220. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir düş gibidür hağ bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

221. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

222. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 29

Bir, belgisiz sıfat.

Gün başına bir hil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânını âlüde-i hün-ı ciğer eyler

223. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 51

Bir, belgisiz sıfat.

Bir himmete kâdir ki nice bî-ser ü pâyı
Bir demde murâd itse şeh-i tâcver eyler

224. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 53

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ¼udrete mlik ki nice taht-nişinn
Alır kleh  efserini der-be-der eyler

225. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 57

Bir, belgisiz sıfat.

Bir mihr-i cel-şa'şa'adur re'yi ki d'im
Evc-i felek-i saltanatı mstaşar eyler

226. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 62

Bir, belgisiz sıfat.

Ger luşı mhimsz-ı bahr olsa dıraştın
Her şhını bir şh-ı muraşsa'-kemer eyler

227. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 82

Bir, belgisiz sıfat.

Evřfuņa had yok ttulum sihr ile tab'um
Biņ ma'nıyi bir şekle koyup muştaşar eyler

228. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 84

Bir, belgisiz sıfat.

Kaşd itse şuşş ki güher-senc-i şaylm
Bir nüktesini şerş-i kitb-ı Dürer eyler

229. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 90

Bir, belgisiz sıfat.

Hmemdr o ebr-i çemen-r-yı suşan kim
Bir çatresi bir gülşeni şdb-ter eyler

230. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 90

Bir, belgisiz sıfat.

Hmemdr o ebr-i çemen-r-yı suşan kim
Bir çatresi bir gülşeni şdb-ter eyler

231. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 93

Bir, belgisiz sıfat.

Amm yine bir söz ne kadar nzk olursa
Daşlı aņa erbb-ı çased ol kadar eyler

232. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 98

Bir, belgisiz sıfat.

Yitmez mi bu devlet ki baņa reşk ide d'im
Bir t'ife kim da'v-i fazl u hüner eyler

233. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Cihn bir tze revnaç buldı bir rh-ı muşavverle
'Aceb mi tzelense dstn-ı mh-ı Ken'an

234. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Cihn bir tze revnaç buldı bir rh-ı muşavverle
'Aceb mi tzelense dstn-ı mh-ı Ken'an

235. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Cihn oldu müsellem bir cihn-r şehensha
Pr itdi nh revk glgl-ı ks-ı cihnbn

236. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Felek firzeden bir taht-ı 'l krd şhne
Aņa bir aş db perde çekdi şbş-ı nrn

237. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Felek firzeden bir taht-ı 'l krd şhne
Aņa bir aş db perde çekdi şbş-ı nrn

238. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Çıkarđı mver-yı perdeden ta'zm ile devrn
Ttup el üzre bir tc-ı zer-endd u dirşşn

239. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 42

Bir, belgisiz sıfat.

Grn bir gün virür Mışr u Yemen gibi vezretle
Bir edn bendesine kişver-i İrn u Trn

240. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 50

Bir, belgisiz sıfat.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O baħrûn pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürranı

241. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 72

Bir, belgisiz sıfat.

Sa'âdetle sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkâniden a'lâ bir şenâ-ĥ'ânî

242. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 94

Bir, belgisiz sıfat.

Bu feyz ehl-i dile dâd-ı Hudâdur ceħd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

243. **bir:**

Kaside 12

Mısra: 79

Bir, belgisiz sıfat.

Hem kaşide hem gazel bir tâze vâdîdür bu kim
İhtirâ'-ı ĥâme-i mu'ciz-beyânumdur benüm

244. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

245. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir nağ'-ı ĥârâda
Ruĥâmında görenler 'aks-i ĥürşid-i pür-envârî

246. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir nağ'-ı ĥârâda
Ruĥâmında görenler 'aks-i ĥürşid-i pür-envârî

247. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 29

Bir, belgisiz sıfat.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârî

248. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 34

Bir, belgisiz sıfat.

Nesîmi gâret itmiş nükhet-i gîsü-yı ĥübânî
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'attârî

249. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 37

Bir, belgisiz sıfat.

Şemîm-i sünbül ü nesrînini yâd itse bir şâ'ir
Buĥûr-ı 'anber ü kâfûr olur tûmâr-ı eş'ârî

250. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger ĥübân-ı fettânûn şikenc-i zülf-i çarrârî

251. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 91

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥired 'allâme-i idrâkimüñ bir köhne şâkirdi
Felek şehnâme-i endişemüñ bir cild-i zerkârî

252. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 92

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥired 'allâme-i idrâkimüñ bir köhne şâkirdi
Felek şehnâme-i endişemüñ bir cild-i zerkârî

253. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 93

Bir, belgisiz sıfat.

Suĥan bir tûfî-i mu'ciz-beyândur ĥâmem üstâdi
Kalem bir Qahramân-ı tîg- zendür dil silaĥdârî

254. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 94

Bir, belgisiz sıfat.

Suĥan bir tûfî-i mu'ciz-beyândur ĥâmem üstâdi
Kalem bir Qahramân-ı tîg- zendür dil silaĥdârî

255. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 95
Bir, belgisiz sıfat.

Cem-i endişemün hürşid bir cām-ı zer-endüdü
‘Arūs-ı ṭab’umuñ nāhīd bir çengi perestāri

256. **bir:**
Kaside 13
Mısra: 96
Bir, belgisiz sıfat.

Cem-i endişemün hürşid bir cām-ı zer-endüdü
‘Arūs-ı ṭab’umuñ nāhīd bir çengi perestāri

257. **bir:**
Kaside 13
Mısra: 98
Bir, belgisiz sıfat.

Zamīr-i pākūm ol levḥ-i celīdūr kim kenārında
Sevād-ı her dü- ‘ālem bir ḥafī naqş-ı kalemkārī

258. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Tiḡuṅa n’ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtaẓā
Bir ḡazā itdūñ ki ḥoşnūd eyledūñ peyḡam-beri

259. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 25
Bir, belgisiz sıfat.

Kim ḥabāb-ı ber-ḡārar olmış aña her çāderi
Bir ‘aceb deryādūr ordū-yı hümāyūnuñ senūñ

260. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 28
Bir, belgisiz sıfat.

Bir neheng olsa n’ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydūr ol bahra sipāh-ı şaf-be-şaf

261. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 29
Bir, belgisiz sıfat.

Her alay bir mevc-i ṭufān-ḥīzīdūr anuñ n’ola
Ḥār u ḥas gibi öñünce kaçsa kāfir ‘askeri

262. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 46
Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı vālā-rūtbe ‘Oşmān Ḥān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

263. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 57
Bir, belgisiz sıfat.

Mesned-i iclālīnūñ rif’at bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḡbālīnūñ devlet ḡadīmī çākeri

264. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 79
Bir, belgisiz sıfat.

‘Aczūme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rüzḡāruñ yāve-sencān-ı faẓīlet-ḡüsteri

265. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 96
Bir, belgisiz sıfat.

Nice şüret feyz-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehri dilūñ bir ‘ālem-ārā dil-beri

266. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 97
Bir, belgisiz sıfat.

Her ḥayālüm bir ‘arūs-ı nāz-perverdūr benüm
Kim bu ‘ālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

267. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 112
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳorḡarın hem āftāb-ı kimyāḡer ṭuymasın
Yoḡsa biñ şevḡ ile olur ol daḡi bir müşteri

268. **bir:**
Kaside 14
Mısra: 122
Bir, belgisiz sıfat.

Başla şimden şofra ey Nef’ī du’ā-yı devlete
Bir du’ā it kim ola ḥüsn-i ḡabülūñ mazḡarı

269. **bir:**
Kaside 15
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ‘anber-sirişt
‘Ālem behişt-ender-behişt her küşe bir bāḡ-ı İrem

270. **bir:**
Kaside 15
Mısra: 33
Bir, belgisiz sıfat.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh ü kalem

271. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 33

Bir, belgisiz sıfat.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh ü kalem

272. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 52

Bir, belgisiz sıfat.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luţf eylemek zîrâ nedür yanında bir nakd u selem

273. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 63

Bir, belgisiz sıfat.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkânîyim

274. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 65

Bir, belgisiz sıfat.

Ben gerçi bir bî-hâşılım şâkird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadın levh ü kalem

275. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Nice kaşide bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu'l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

276. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Nice kaşide bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu'l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

277. **bir:**

Kaside 16

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Şüretâ fermân-dih-i ma'mûre-i mülk-i suhan
'Âlem-i ma'nâda bir hâne-harâb-ı rüzgâr

278. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Tayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çalâk olur mı 'acabâ

279. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 20

Bir, belgisiz sıfat.

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı bülemlend
Şanki refâre gelür hışm ile bir ejderhâ

280. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Atılır hâmesi ok gibi elinde tırmaz
İtse bir şâ'ir eger medh-i şitâbın imlâ

281. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 23

Bir, belgisiz sıfat.

Nice Şaçlı Torı bir bâl-güşâ 'Ankâ kim
Bir kanadıyla uçar uçduğı dem bî-pervâ

282. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 31

Bir, belgisiz sıfat.

İstese bu da ider bir ser-i mûda cevhlân
Belki rakşâşlıg itmekte olur ahyânâ

283. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 64

Bir, belgisiz sıfat.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırâm
Şanki refâra gelür bir şanem-i sürh-kabâ

284. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 73

Bir, belgisiz sıfat.

Gelse refâra döner bir şanem-i ra'nâya
Başlasa cilveye tãvüs-ı cinândur güyâ

285. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 84

Bir, belgisiz sıfat.

Şivede cilvede mestâne hırâm eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ

286. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **86**

Bir, belgisiz sıfat.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hırâm
Bir niğâh ile ider cân-ı cihâmı yağmâ

287. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **122**

Bir, belgisiz sıfat.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli bahr-ı şehâdur bir eli ebr-i 'atâ

288. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **155**

Bir, belgisiz sıfat.

Eyledün lutf ile bir böyle kaşide teklif
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu 'arâ

289. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **162**

Bir, belgisiz sıfat.

Devletünde n'ola 'Urfi gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pâkîze-edâ

290. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **8**

Bir, belgisiz sıfat.

Ne dem kim nâz ile cevân idüp meyl-i hırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- pûş-ı hûb-sîmâya

291. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **12**

Bir, belgisiz sıfat.

'Arağ mevc ursa gâhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvâc u rengin al hârâya

292. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **29**

Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir âteş-'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vâya

293. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **38**

Bir, belgisiz sıfat.

Erişmez gerdine peyk-i serü's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir rahş-ı sebük-pâya

294. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **62**

Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

295. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **65**

Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir tamgâ-yı zerrine
Eger 'aks-i çerâğ-ı re'yi düşse çarç-ı vâlâya

296. **bir:**

Kaside 18

Mısra: **76**

Bir, belgisiz sıfat.

Kudümü pâdişâh-ı 'âleme sermâye-i behcet
Vücûdi efser-i iqbâle bir dürr-i girân-mâye

297. **bir:**

Kaside 19

Mısra: **1**

Bir, belgisiz sıfat.

İki şeh-zâde kim her biri bir rûh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kişverdür

298. **bir:**

Kaside 19

Mısra: **8**

Bir, belgisiz sıfat.

Degüldür bunlaruñ terkibi güyâ bu 'anâşırdan
Hevâ vü âb u hâk ü âteşi bir özge cevherdür

299. **bir:**

Kaside 19

Mısra: **21**

Bir, belgisiz sıfat.

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maḥdümü Yūsuf-şüret-i hürşid-ṭal'atdur

300. **bir:**

Kaside 19

Mısra: **22**

Bir, belgisiz sıfat.

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maḥdümü Yūsuf-şüret-i hürşid-ṭal'atdur

301. **bir:**

Kaside 19

Mısra: 42
Bir, belgisiz sıfat.

O dānişver Hüdāvend-i 'azīmu'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

302. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 44
Bir, belgisiz sıfat.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gir-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir şāhib-kırān-ı baht-ı yāverdür

303. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 46
Bir, belgisiz sıfat.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hūrşid-i dirahşān āna bir peymāne-i zerdür

304. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 69
Bir, belgisiz sıfat.

Dilüm endīşe-i medhūñle bir deryā-yı pür-gevher
Āna tīg-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevherdür

305. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 70
Bir, belgisiz sıfat.

Dilüm endīşe-i medhūñle bir deryā-yı pür-gevher
Āna tīg-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevherdür

306. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 72
Bir, belgisiz sıfat.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aşlā
Ne 'Urfīye ne Hākāniye bu bir tarz-ı āherdür

307. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 84
Bir, belgisiz sıfat.

Ola dā'im serir-i saltanatda hürrem u hāndān
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti'dāda mazhardur

308. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 29
Bir, belgisiz sıfat.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber

309. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 35
Bir, belgisiz sıfat.

Şafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şā'ir
Midād-ı hāmesine reşk iderdi reşha-i kevşer

310. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 50
Bir, belgisiz sıfat.

Bu ne luţf-ı İlāhīdür bu Vaşşāf-ı sihir-sāza
Ki memdūhı ola zātuñ gibi bir nüktedān-server

311. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 56
Bir, belgisiz sıfat.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezāketle
Bu gūne bir ğazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

312. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 57
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibril-i emīn tır-i nigāhından hāzer eyler

313. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 60
Bir, belgisiz sıfat.

Temāşāya nice tākāt getürsün yā dil-i 'āşık
Ki her ebrūsı bir şemşir ü her müjgānı bir hānçer

314. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 60
Bir, belgisiz sıfat.

Temāşāya nice tākāt getürsün yā dil-i 'āşık
Ki her ebrūsı bir şemşir ü her müjgānı bir hānçer

315. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 70
Bir, belgisiz sıfat.

Ne sihr itdūñ yine sözde hezār ahsente ey Nef'i
Senūñ gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

316. **bir:**
Kaside 20

Mısra: 74
Bir, belgisiz sıfat.

Ol isti'dād ile ammā 'aceb tırfa temāşādur
Senüñle da 'vī-i şî'r eyleye bir yāve-gū kaşmer

317. **bir:**
Kaside 20
Mısra: 80
Bir, belgisiz sıfat.

Saña hāşm ittiḥāz itmek düşer mi ol ḥarı zīrā
İderseñ kendini ādem şanur bir cāhil-i ebter

318. **bir:**
Kaside 21
Mısra: 45
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥayāl-i tūğını dilden geçürse bir şā'ir
Dü-nīm olurdu elinde ser-ā-ser aqlāmı

319. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 16
Bir, belgisiz sıfat.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşāf-ı şīḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āğāzı

320. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 50
Bir, belgisiz sıfat.

Beni dūr itdi zīrā dergēh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ḡaddār u çep-endāzı

321. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 52
Bir, belgisiz sıfat.

Firāk-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḥer kim ne yāri var ne dem-sāzı

322. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 59
Bir, belgisiz sıfat.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'ālemde
Yanumda yoḥsa dünyānuñ berāberdür çoğı azı

323. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 61
Bir, belgisiz sıfat.

Muḥaşşal yok bir eglence firākuñda dil-i zāra
Meger kilik-i ḥayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

324. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 63
Bir, belgisiz sıfat.

Bu güne 'āşıkāne bir ḡazel taḡsīm ider ḡāhī
Virür hem naḡme-i sıyt-ı şarīri zevk-ı şehnāzı

325. **bir:**
Kaside 22
Mısra: 73
Bir, belgisiz sıfat.

Düşer bir böyle maṭbū' u ḥoş-āyende ḡazel işte
Alınca destine Nef'i-i sāḥir kilik-i i'cāzı

326. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 15
Bir, belgisiz sıfat.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-fezādır
Bu 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnāver-i 'ālem

327. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 29
Bir, belgisiz sıfat.

'İsā gibi bir rūḥ-ı melek-siret ü ḥoş-zāt
Yūsuf gibi bir māḥ-ı perī-peyker-i 'ālem

328. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 30
Bir, belgisiz sıfat.

'İsā gibi bir rūḥ-ı melek-siret ü ḥoş-zāt
Yūsuf gibi bir māḥ-ı perī-peyker-i 'ālem

329. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 36
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥoş-bū o ḡadar silsile-i şāhid-i ḥulḡı
Kim her şiken-i pür-ḡamı bir micmer-i 'ālem

330. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 38
Bir, belgisiz sıfat.

Elṡāfi o ḡāyetde ki çok görmez aña ḥiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'ālem

331. **bir:**
Kaside 23
Mısra: 42
Bir, belgisiz sıfat.

Ger eylese hāşıyyet-i temkîni sirāyet
Bir zerreyi taḥrîk idemez şarşar-ı 'âlem

332. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 46

Bir, belgisiz sıfat.

Lāyık mı zamānuñda ƣala böyle tehi-dest
Bir bencileyin şā'ir-i vaḥy-âver-i 'âlem

333. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 48

Bir, belgisiz sıfat.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle maḥalsüz
Bir medrese-i 'ālîye bir ƣaşmer-i 'âlem

334. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 48

Bir, belgisiz sıfat.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle maḥalsüz
Bir medrese-i 'ālîye bir ƣaşmer-i 'âlem

335. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 57

Bir, belgisiz sıfat.

Zātuñ gibi bir pâdişeh-i 'ârif ü kâmil
Bendeñ gibi bir rind-i şenâ-güster-i 'âlem

336. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 58

Bir, belgisiz sıfat.

Zātuñ gibi bir pâdişeh-i 'ârif ü kâmil
Bendeñ gibi bir rind-i şenâ-güster-i 'âlem

337. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 61

Bir, belgisiz sıfat.

Ṭab'um gibi bir pür-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
İhrâz-ı kemâl itmede ser-defter-i 'âlem

338. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Kim at ƣoparur 'arşa-i ma'nâda ṭururken
Ṭab'um gibi bir Rüstem-i ceng-âver-i 'âlem

339. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 78

Bir, belgisiz sıfat.

Olur yine kıymetde ziyâde bu ƣaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

340. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 81

Bir, belgisiz sıfat.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i 'âlem

341. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 82

Bir, belgisiz sıfat.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i 'âlem

342. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Bir maḥal ƣalmadı âsâyiş için 'âlemde
Olsa devründe n'ola fitne der-enbân-ı felek

343. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 88

Bir, belgisiz sıfat.

Münƣalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

344. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 95

Bir, belgisiz sıfat.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zî-ƣıymetdür
Ki bahâsın çekemez keffe-i mizân-ı felek

345. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 102

Bir, belgisiz sıfat.

İrdi pâyâna suḥan durma hemân ey Nef'î
Bir du'â eyle ki âmîn diye sükkân-ı felek

346. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 46

Bir, belgisiz sıfat.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḥi
Böyle isti'dâda mâlik bir şeh-i merdüm-nihâd

347. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 63

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ğazā itdūñ ki hîç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sultân Selimūñ rûhı şād

348. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 79

Bir, belgisiz sıfat.

Fitne bir yerde daħi baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesād

349. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 97

Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki burcundan ide bir burca taħvîl āftāb
Rûz u şeb gāhî bula noķşān u gāhî izdiyād

350. **bir:**

Kaside 26

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Var mı Nef'î gibi bir şā'ir kim
Nazmına ide Nizāmî teslim

351. **bir:**

Kaside 26

Mısra: 85

Bir, belgisiz sıfat.

Bir senūñ gibi 'azîmü's-şānuñ
Ki ider halkına Mevlā ta'zîm

352. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı maṭla'-i nuşret
Ki bir şemşîr ile başdan başa feth itdi dünyāyı

353. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

O serdār-ı zafer-kîş-i 'adū-fersā ki lāyıkdur
Olursa haymegāhında felek bir çetr-i fersāyî

354. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 52

Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi Edhem-i şām-ı mu'allā-ı kadr-i mi'rāca
Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemhāyı

355. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 57

Bir, belgisiz sıfat.

Yaķar bir berķ-ı 'ālem-süz-ı tıġuñ ser-te-ser anı
Mişāl-i ħār u ħas ħutsa 'adū ger rüy-ı ġabrāyı

356. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmaġa bir günc-i tenhāyı

357. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmaġa bir günc-i tenhāyı

358. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 84

Bir, belgisiz sıfat.

İrişmez himmet-i ṭab'-ı bülendim medh-i vālāna
Ne güc memdūh idinmek böyle bir a'lādan a'lāyı

359. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 86

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥuşūşā ol ħadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennūñ
Daħi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

360. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 101

Bir, belgisiz sıfat.

Bi-ħamdi'llāh hüner ħadrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben öġüp medh eylemek bu nazm-ı ġarrāyı

361. **bir:**

Kaside 28

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemîn-güşā
Kim bir ħadengi āfet-i cān-ı cihān olur

362. **bir:**

Kaside 28

Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamzeñ su'āle başlasa 'uşşāka her müjeñ
Güyā lisān-ı hāl ile bir tercemān olur

363. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Bir, belgisiz sıfat.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gİR-i zülfüñi
Bir hālet el virür ki kaşes gülsitān olur

364. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **52**
Bir, belgisiz sıfat.

Re'y-i müniri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i zerre-perver-i 'arş āsmān olur

365. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı hulkınuñ
'Aṭṭār-ı çarsüy-ı zemīn ü zamān olur

366. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

'Adli ki bir diyār-ı pür-āşüba hükmi ide
Düzd-i harāmī bedraqa-i kārban olur

367. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı püyede
Her na'li bir hilāl-i kevākib-feşān olur

368. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **103**
Bir, belgisiz sıfat.

Ger 'āşiyān-ı rüz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyāmeti kim ol zamān olur

369. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **110**
Bir, belgisiz sıfat.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menākıbuñ
Her muhtaşar rivāyeti bir dāstān olur

370. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **120**
Bir, belgisiz sıfat.

Hakkā benim o nādire-perver ki her sözüñ
Bir tuhfe gibi elden ele armağān olur

371. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭab'um ki bād-ı cezbe-i medhūñle dem-be-dem
Bir baħr-ı pür-hurüş-ı le'ālī-feşān olur

372. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **135**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir düzd-i nābekār-ı ma'ānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şā'ir olur nüktedān olur

373. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **140**
Bir, belgisiz sıfat.

Anda liyākat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiħān olur

374. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Vire zimām-ı umūrı kefi ki kifāyetine
Bir ehl-i merhāmetüñ kim ide bu fırkayı şād

375. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

Uçardı taħt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taħta pāreye Bihzād

376. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Toķunsa 'arşa-i heycāde na'li ger senge
'Adüya her şereri bir caħim ider ikād

377. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Çarın iderse felek bir güzide memdūha
Ki ehl-i tab'a kıla 'arz-ı iltifāt u vidād

378. **bir:**

Kaside 29

Mısra: **100**

Bir, belgisiz sıfat.

Olunca medh ü şenāsına haşr idüp nazmum
Koyam zamānede i'cāz-ı nuṭk ile bir ad

379. **bir:**

Kaside 29

Mısra: **102**

Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı zāt-ı şerīfūñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rüzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳkād

380. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **4**

Bir, belgisiz sıfat.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīk-ı maẓmūnı
Virür mülāḥazaya bir neşāt-ı rühānī

381. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **27**

Bir, belgisiz sıfat.

Ya bir faşih-lisān tūṭi-i suḥan-gūdur
Ki zevk-i neşri virür dād-ı nazm-ı Selmānı

382. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **29**

Bir, belgisiz sıfat.

Başında tāci yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Aşaf-ı şāni risālet-i erzānı

383. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **93**

Bir, belgisiz sıfat.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūhı
Bu luṭfi bu keremi görmemişdür erzānı

384. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **100**

Bir, belgisiz sıfat.

Ola suḥanda ḥuşūşā benüm gibi kāmīl
Ki bir 'ibāretinūñ yok edāda noḳşānı

385. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **111**

Bir, belgisiz sıfat.

Ne āteş içre ki bir şāḥ-ı ḥuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānı

386. **bir:**

Kaside 30

Mısra: **126**

Bir, belgisiz sıfat.

Hemişe tā ki suḥan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medh ide bir şadr-ı şāḥib-iğ'ānı

387. **bir:**

Kaside 31

Mısra: **16**

Bir, belgisiz sıfat.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şā'ir eger tab'ına tevciḥ-i ḥiṭāb

388. **bir:**

Kaside 31

Mısra: **51**

Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki bir küşesidür bārgēh-i rif'atinūñ
Bu ne eyvān-ı mu'allā-yı zer-endüde- kırbāb

389. **bir:**

Kaside 32

Mısra: **13**

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥz-ı luṭfindan
Bu müşkilātu bize bir bir eylese tefhīm

390. **bir:**

Kaside 32

Mısra: **31**

Bir, belgisiz sıfat.

Müşir-i şir-i şalābet-hüner bir merdüm-ḥü
Cihān-sitān-ı kerem-pişe Çahramān-ı ḥalīm

391. **bir:**

Kaside 32

Mısra: **59**

Bir, belgisiz sıfat.

Yā feyz-i destini yād itse bir şenā-ḥ'ānı
Olur kıyāmete dek ceybi ma'den-i zer ü sım

392. **bir:**

Kaside 32

Mısra: **64**

Bir, belgisiz sıfat.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Tōkuz varaqlu perīşān u köhne bir taqvīm

393. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dil ki bu mazmūn-ı hafīden ola gāfil
Dil midür o mecmū'a-i taşvīr-i hevādur

394. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 23

Bir, belgisiz sıfat.

Almışdur olan 'aqlımızı bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

395. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Bir āfet-i pūr-şīve ki her gāmze-i şūhı
Ser-mest iken āmīhte-i şerm ü hayādur

396. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 64

Bir, belgisiz sıfat.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i ikbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

397. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 67

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir āyinedür 'aql aña idrāki cilādur

398. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir āyinedür 'aql aña idrāki cilādur

399. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 69

Bir, belgisiz sıfat.

Bād-ı çemen-i hulkı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i bŷy-ı dem-i müşgīn-i şabādur

400. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 71

Bir, belgisiz sıfat.

Bir mülke gŷzār itse şanur halkı o mŷlkŷn
Olduqları yer memleket-i Çīn ü Hıttādur

401. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Ol cevher ile deşne-i ser-tŷz-i zebānum
Bir tŷg-ı celī pertev-i hŷrşīd- zŷyādur

402. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 78

Bir, belgisiz sıfat.

Kim āyīne-i pŷr-keder-i māh-ı sipihre
Her lem'ası bir mışkala-i jeng-zidādur

403. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 81

Bir, belgisiz sıfat.

Bir tāze revīşdür bu ki ta'bir-i laţfī
Revnaķ-şiken-i hŷsn-i beyān-ı kŷdemādur

404. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 92

Bir, belgisiz sıfat.

Taħkīk idemem n'eydŷgini hāmemeŷn el-haķ
Zirā ki o bir sāhīr-i i'cāz-nŷmādur

405. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Ne mŷmkin bŷyle bir 'ālī-binā bir daħi ger olsa
Kaźā mi'māri Sidre nerdŷbānı çarħ müzdŷri

406. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Cihān şaħnında bir āmāde bezm-i haş-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Fağfŷri

407. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Cihân şahnında bir âmâde bezm-i haş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûrî

408. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Gülîstânında şeb encümle sünbülzâr-ı pür-şeb-nem
Şebîstânında hürşîd-i seher bir şem'-i kâfûrî

409. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 44

Bir, belgisiz sıfat.

Semiyy-i Fahr-ı 'âlem hazret-i Pâşâ-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mûrî

410. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 54

Bir, belgisiz sıfat.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rûz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplu semmûrî

411. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 56

Bir, belgisiz sıfat.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaşd itse
Eger bir emr-i zâhirde hılâf-ı re'y-i cumhûrî

412. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 71

Bir, belgisiz sıfat.

Zebânüm bir mücevher tîg-i bürrândur ki hemvâre
Hırâş eyler hayâli sinelerde zaḥm-ı nâsûrî

413. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 73

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳalem bir Ḳahramân-ı saḥt-bâzûdur zamânümde
Ki te'yîd-i hayâlümle olur endîşe maḥhûrî

414. **bir:**

Kaside 34

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Suḥan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlähîdür
Ki tab'-ı nüktedânümdür o gencüñ şîmdi gencürî

415. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Esdi bir luḥf ile bād-ı dem-i şubḥ-ı tevḥîk
Ki hemân oldı güzâr itdügi demde fi'l-ḥâl

416. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Çemen-i baḥtîmuñ ezhârî ser-â-ser bîdâr
Ṭurra-i tâli'imüñ her ḥamı bir devlete dâl

417. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 45

Bir, belgisiz sıfat.

Zîr-i 'ankâ-yı şükûhında felek bir beyza
Kef-i mîzân-ı vaḳârında zemîn bir mişḳâl

418. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 46

Bir, belgisiz sıfat.

Zîr-i 'ankâ-yı şükûhında felek bir beyza
Kef-i mîzân-ı vaḳârında zemîn bir mişḳâl

419. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencîde-maḳâl

420. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nâya
Ki ḥurâmında nümâyân ola şad-ḡunc u delâl

421. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 93

Bir, belgisiz sıfat.

Tîşe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

422. **bir:**

Kaside 35

Mısra: 122

Bir, belgisiz sıfat.

Tâ ki taḳdîr-i İlähî kereminden gâhî
Eyleye 'âlemi bir luḥf ile mesrûrî'l-ḥâl

423. **bir:**

Kaside 36

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Görünce zāt-ı şerīfūn bu devlete mazhar
Edā-yı midhātūn oldı dile bir emr-i ehemm

424. **bir:**

Kaside 36

Mısra: 43

Bir, belgisiz sıfat.

Şemīm-i hulkımı yād itse gāhi bir şā'ir
Anuñla başlasa tab'ı suhandan urmağa dem

425. **bir:**

Kaside 36

Mısra: 50

Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi şu'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

426. **bir:**

Kaside 37

Mısra: 37

Bir, belgisiz sıfat.

Feyz-i ihsānuñı yād eylese bir şā'ir olur
Hāmesi kufl-ı der-i genc-i ma'āniye medeng

427. **bir:**

Kaside 37

Mısra: 54

Bir, belgisiz sıfat.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-hırām
Şanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

428. **bir:**

Kaside 37

Mısra: 61

Bir, belgisiz sıfat.

Hağ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i 'ādil ü düstūr-ı 'adālet-evreng

429. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun 'ālem nice kām almasun ādem

430. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 46

Bir, belgisiz sıfat.

Vireydi luğf-ı tab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi düzağı bir kağre-i şebnem

431. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 69

Bir, belgisiz sıfat.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hırām eyler
Hūmār-ı h'ābdan olmuş perişān turra vü perçem

432. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Hāyāl-i fikr-i evşāfuñla bir mecmū'adur hātır
Hevā-yı hūsn-i ahlākuñla bir gülzārdur sinem

433. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 84

Bir, belgisiz sıfat.

Hāyāl-i fikr-i evşāfuñla bir mecmū'adur hātır
Hevā-yı hūsn-i ahlākuñla bir gülzārdur sinem

434. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 92

Bir, belgisiz sıfat.

Nice söz söylenür ol yerde kim şā'ir şatar kendin
Ġalağ-perdaz-ı ma'nā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

435. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 99

Bir, belgisiz sıfat.

Muḥaşşal böyle bir ebleh-firib-i rüzgār olmaz
'Aceb halk eylemiş ḥakkā Hudā-yı a'lem ü aḥkem

436. **bir:**

Kaside 39

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Feth-i Ḥayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı teşhīr

437. **bir:**

Kaside 39

Mısra: 20

Bir, belgisiz sıfat.

Bu 'adāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İ'tikādum bu ki ḥiç olmaya bir feth-i 'asīr

438. **bir:**

Kaside 39

Mısra: **40**
Bir, belgisiz sıfat.

O cihānbān-ı mu 'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pīrāste bir böyle vezīr

439. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Bāl açar uçmağa mānend-i Burāk-ı cennet
İtseler şeklini bir levh-i ruḥāma taşvīr

440. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **85**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir cilā vireyin āyīne-i endişeme kim
Eyleye şa 'şa 'ası dīde-i ḥurşidi darīr

441. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Şiḥḥati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ḡam

442. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Şiḥḥati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ḡam

443. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ḡam olursa tarab-ḡāne-i Cem

444. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḡi
Nice ḡazz itmesün Allāhi seversen 'ālem

445. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne Süleymāna naşīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āşaf-ı şāḡib-ḡātem

446. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥazreti Ḥusrev Pāşā
Ki 'adāletde 'adil olmaz aña bir ādem

447. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥāşılı ḡayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yoḡ yere bir şā 'ir ele ḡiç ḡalem

448. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Bir, belgisiz sıfat.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḡi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḡ-ı dil-āşūb şanem

449. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **56**
Bir, belgisiz sıfat.

Ārāste ol ḡüne 'arūsān-ı ḡayālüm
Kim her biri bir āfet-i ra 'nā-yı zamāne

450. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **58**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥālā benim ol sāḡir-i üstād ki yokdur
Bir bencileyin şā 'ir-i ḡarrā-yı zamāne

451. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **77**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ḡam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

452. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **104**
Bir, belgisiz sıfat.

Yoklansa her eyyāmda elbette muḡarrer
Ehl-i dile bir ḡaşm-ı tüvānā-yı zamāne

453. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **107**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir Eḫrimen-i bâtil u 'İfrît-şemâ'il
Deccâl-i yavan-sîret ü sîmâ-yı zamâne

454. **bir:**

Kaside 41

Mısra: 112

Bir, belgisiz sıfat.

Nopran görünür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciġer-ḫā-yı zamâne

455. **bir:**

Kaside 42

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Gördi mi bir 'arifi bir kimse hiç
Devlet ile muġtenem-i rüzgār

456. **bir:**

Kaside 42

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ḫar-ı dü- pāda görünür hemān
Devlet-i şābit-ḫadem-i rüzgār

457. **bir:**

Kaside 42

Mısra: 37

Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşîş-i naḫd u selem-i rüzgār

458. **bir:**

Kaside 43

Mısra: 27

Bir, belgisiz sıfat.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḫ u gāv-ı ḫar-nijād üzre

459. **bir:**

Kaside 43

Mısra: 38

Bir, belgisiz sıfat.

Revā mıdur sa'ādetle ṭururken Āşaf-ı devrān
Şadāret eylemek bir dīv şadr-ı 'adl ü dād üzre

460. **bir:**

Kaside 43

Mısra: 70

Bir, belgisiz sıfat.

Eyā Şadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzım
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nā-yı müfād üzre

461. **bir:**

Kaside 44

Mısra: 60

Bir, belgisiz sıfat.

N'eylesün rāyîz-i endîşe nice zaḫt etsün
Raḫş-ı ṭab'um gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

462. **bir:**

Kaside 44

Mısra: 76

Bir, belgisiz sıfat.

Fitne maḫlūk olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭab'-ı şūḫum gibi bir sāḫir-i bî-pervāyı

463. **bir:**

Kaside 44

Mısra: 89

Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki bir Āşaf-ı zî-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslim ide zaḫt itmeġiçün dünyāyı

464. **bir:**

Kaside 45

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Olurdu ḫalk-ı cihān ser-nihāde-i revîşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübāda etvāri

465. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Cennet altında yā üstinde dimek cā'iz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı ta'yîn

466. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 20

Bir, belgisiz sıfat.

Cennet olmuş ṭotalum var mı 'aceb cennetde
Böyle bir ḫaşr-ı şafā-güster-i ṭurfa-āyîn

467. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 21

Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir ḫaşr-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim
Reşk ider ḫāme-i naḫḫāşına şüretger-i Çin

468. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 43

Bir, belgisiz sıfat.

Yapdura pādîşeh-i 'āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihānı tezyîn

469. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 55

Bir, belgisiz sıfat.

‘Adli bir kişver-i pür-şūra nıgehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālın

470. **bir:**

Kaside 46

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Söz tamām oldı hemān şıdk ile tırma Nef ī
Bir du‘ā it ki diye ehl-i ḥaḳīkat āmīn

471. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tır-keş sipāhīdūr
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādūr

472. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 16

Bir, belgisiz sıfat.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tır-keş sipāhīdūr
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādūr

473. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Cihān gūyā ki bir şaḥş-ı mu‘ayyendūr cenābuñda
Felek ebrū-yı ḥam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādūr

474. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 58

Bir, belgisiz sıfat.

İder ol meretebe feyzi sirāyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādūr

475. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Nice keşf eylesün dil rāzımı ol ḡamze-i şūḥa
Ki kāt kāt perdede pinhān iken bir mest-i rūsādūr

476. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 78

Bir, belgisiz sıfat.

Belā-ender-belādūr dilde derd-i ‘aşḳ-ı yār ammā
Yazuklar aña kim bir böyle sevdādan müberrādūr

477. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 79

Bir, belgisiz sıfat.

Nihānī bir nıgehle çeşmi bīñ fitne ider peydā
Anuñçün şehri-dārū’l-mülk-i dil pür-şūr u ḡavḡādūr

478. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳasīde bir bahāne hem ḡazel efsānedūr ancak
Ḡaraz ihlāşımı şıdk ile ḥāk-i pāye inhādūr

479. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 96

Bir, belgisiz sıfat.

Dilümde bīkr-i fikrümle ḡayāl-i şāhid-i ḥulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufu Züleyḡādūr

480. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 97

Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı şāhid-i ḥulḳuñ gibi ‘ālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünün-ı zülfīnūñ Mecnūnı Leylādūr

481. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 105

Bir, belgisiz sıfat.

Suḡan ben olmasam ma‘nāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ‘ālemde ism-i bī-müsemmadūr

482. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 116

Bir, belgisiz sıfat.

Nice divānçe metn-i Ḥikmetü’l-İşrāḳ-ı endīşe
Ki ḡurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muḡallādūr

483. **bir:**

Kaside 49

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Şanur ḡamḡā-yı zerrīndūr gören bir mā’ī ḡārāda
Miyān-ı āba düşmüş ‘aks-i ḡurşīd-i pür-envārı

484. **bir:**

Kaside 49

Mısra: 63
Bir, belgisiz sıfat.

Nesim-i nev-bahar-ı hulkmı yad itse bir şa'ir
Olur endişesi sermaye-i dükkan-ı 'attarı

485. **bir:**
Kaside 49
Mısra: 83
Bir, belgisiz sıfat.

Yazam ta dilde bir nazuk gazel takrib-i medhünlü
Anuñla añlayam sinemde bu can-ı dil-efkari

486. **bir:**
Kaside 49
Mısra: 89
Bir, belgisiz sıfat.

Geçer bir tiri bin dilden bulaşmaz kana peykani
Ne şıhr eyler kemani-keşlikde gör ol çeşm-i hun-h'ari

487. **bir:**
Kaside 49
Mısra: 99
Bir, belgisiz sıfat.

Bir edna mevci eyler damen-i eflaki pur-gevher
Getirse cusa bad-ı şevk-ı vaşuñ bahr-i efkari

488. **bir:**
Kaside 49
Mısra: 103
Bir, belgisiz sıfat.

Hüner dünyä deger bir gevher-i pur-kadr ü kıymetdür
Zaman-ı devletüñdür bu metä'ün ruz-ı bazari

489. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 5
Bir, belgisiz sıfat.

Başka bir 'alemi var bezm-i meyün kim anda
Görinür rind-i cihan-dide-i huşyara müdam

490. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 29
Bir, belgisiz sıfat.

Çekse bir mest-i ser-endaz-ı mey-i na-kami
Cür'a-i camını virmez Cem-i devrana selam

491. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 75
Bir, belgisiz sıfat.

Gelmeye 'aleme bir sencileyin zat-ı lañif
Olsa ger hamil-i ervah-ı mücerred erham

492. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 82
Bir, belgisiz sıfat.

Virdi mi 'mar-ı kazä hendese-i tedbirün
Tak-ı pur-zelzele-i devlete bir istihkam

493. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 88
Bir, belgisiz sıfat.

Vaşf-ı zatuñda huşuşa ide bezl-i maqdür
Bir benim gibi suhan-senc-i pesendide-kelam

494. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 139
Bir, belgisiz sıfat.

Dañl iden de sözüme bari bir üstad olsa
Söyledükce beni ma'kul ile kılsa ilzam

495. **bir:**
Kaside 50
Mısra: 141
Bir, belgisiz sıfat.

Nev-heves bir müteşar ki dañi bin yıl eger
Fikr-i şir itse görünür yine endişesi ham

496. **bir:**
Kaside 51
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Habbezä 'ıyd-ı ferañ-baş-ı humayün-makdem
Ki dil-i 'alemi bir cam ile kıldı hurrem

497. **bir:**
Kaside 51
Mısra: 11
Bir, belgisiz sıfat.

Sanki bir dil-ber-i feruñ-ruñ ü meh-tal'atdır
Gicesi aña siyeh-kakül ü müşgin-perçem

498. **bir:**
Kaside 51
Mısra: 16
Bir, belgisiz sıfat.

Ey hoş ol şehri mükerrerem ki ola hemväre
Böyle bir 'ıyd-ı humayün ile kadri ekrem

499. **bir:**
Kaside 51
Mısra: 20
Bir, belgisiz sıfat.

O meh-i mu‘teber-eyyâm-ı mübârek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesîh-i Meryem

500. **bir:**

Kaside 51

Mısra: 73

Bir, belgisiz sıfat.

Ne kalem bir büt-i ra‘nâ ki hırâmân olsa
Zîr-i pâyında kıılır zülfi siyâhın derhem

501. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 26

Bir, belgisiz sıfat.

Muntazır her gice çarh-ı pür-kevâkible kamer
Yakmağa şahnında bir şem‘-i muraşsa‘ şem‘dân

502. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 39

Bir, belgisiz sıfat.

Zer-külâhıyla yahud bir dil-ber-i rakqâşdur
Bir ayağ üzre semâ‘ itmekte dâmen-der-meyân

503. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 47

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şafâ var câm-ı billürında kim âyineveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki râz-ı nihân

504. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 49

Bir, belgisiz sıfat.

Bir mülükî gülsitândır nüşha-i gülzârı kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

505. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 71

Bir, belgisiz sıfat.

Her pulı bir dâğ-ı âteşnâk olur mâhilerün
Ger semüm-ı şahrı olsa rüy-ı deryâya revân

506. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 81

Bir, belgisiz sıfat.

Gönceveş açılmadık devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahâr-ı devletün dünyâyı etdi gülsitân

507. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 86

Bir, belgisiz sıfat.

Halk-ı ‘âlem ser-te-ser bîmâr-ı derd-i ihtiyâc
Dehr bir dârü‘ş-şifâ lutfuñ tabîb-i mihrîbân

508. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 92

Bir, belgisiz sıfat.

Hâtıra eşnâ-yı evşâfuñda feyz-i şevk ile
Lâyih oldu ‘âşîkâne bir gâzel de nâgehân

509. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 100

Bir, belgisiz sıfat.

Hâne-i ağıyar u ‘uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

510. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 122

Bir, belgisiz sıfat.

Olsun erkânı müretteb ol sa‘âdet-hânenün
Çopmasun bir taşu ger çopsa yerinden ferkadân

511. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Görmemişdür çarh-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir hurrem-mekân

512. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Görmemişdür çarh-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir hurrem-mekân

513. **bir:**

Kaside 53

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âleme câm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir çadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

514. **bir:**

Kaside 53

Mısra: 40

Bir, belgisiz sıfat.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup ‘arz itmek
K‘ide bir lutf ile biñ müşkilimi ol dem hâl

515. **bir:**

Kaside 53

Mısra: 80

Bir, belgisiz sıfat.

Çekmezin sāgar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sākī-i şahbā-yı ecel

516. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ne ‘aceb döndi murād üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvāfık felege emr-i ba‘id

517. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri kā‘ide-i ‘ahd-i vifākı temhīd

518. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim ‘ālem
Bulur endiše-i feyziyle neşāt-ı cāvīd

519. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 19

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şafā buldı bu takrīb ile tab‘um gūyā
Oldı bezm-i tarab-ı ma‘niye cām-ı Cemşīd

520. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdā-yı suhan
Yine kopdı dil ü cāndan söze bir şevk-i cedīd

521. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Çuvvet-i cāzibe-i sıdkımı gör bir yerden
Oldı āşār-ı teveccühleri tab‘umda bedīd

522. **bir:**

Kaside 54

Mısra: 62

Bir, belgisiz sıfat.

Etse hāşiyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedīd

523. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa kıldum intisāb
Kim olur hāk-i derinden baht u devlet behreyāb

524. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naşīb-i feyż-i cūdından nişāb

525. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bahtımı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim şadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi h‘āb

526. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 33

Bir, belgisiz sıfat.

Edhem-i iclāline bir raht-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir na‘l-i zerrīn āftāb

527. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 34

Bir, belgisiz sıfat.

Edhem-i iclāline bir raht-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir na‘l-i zerrīn āftāb

528. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 40

Bir, belgisiz sıfat.

Ger mizāc-ı āba virse hıfz u ‘adli terbiyet
Küre-i āteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ḥabāb

529. **bir:**

Kaside 55

Mısra: 42

Bir, belgisiz sıfat.

Şöyledür te‘şīr-i zühhd ü tā‘ati ‘ālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

530. **bir:**

Kaside 55

Mısra: **51**
Bir, belgisiz sıfat.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüsn içre meger kim tırta-i pür-piç ü táb

531. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şeb-i tārīkdür güyā sevād-ı kâ'ināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iqbāl ü bahtuñ māhtāb

532. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **66**
Bir, belgisiz sıfat.

Medhūne ma'nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müstetāb

533. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **77**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gülistāndur kaşidem kim şafā virmiş aña
Bu neşāt-engiz ü cān-perver gazel mānend-i āb

534. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Göz uciyla 'āşika geh luḫ ider gāhī 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol gāmze-i hāzır-cevāb

535. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **85**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīg çekmiş gāmzeden bir Kahramān
Ebrü-yı müşgini bir şemşirden hālī kırāb

536. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **86**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīg çekmiş gāmzeden bir Kahramān
Ebrü-yı müşgini bir şemşirden hālī kırāb

537. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **91**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātumuñ
Cilveger şahnında ebkār-ı ma'ānī bī-hicāb

538. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı hayāt
Meclisinden bir hikāyet ravza-i huld-ı berin

539. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **32**
Bir, belgisiz sıfat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı hayāt
Meclisinden bir hikāyet ravza-i huld-ı berin

540. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkını bir şahib-suhan
Bezm-i nazma hāmesi olur buhūr-ı 'anberin

541. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Biñ cihān ma'nā gerek hāzır yāhud Nef'i gibi
Bir ser-āmed şā'ir-i pür-zür-ı ma'nā-āferin

542. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā sevād-ı tahtgāh-ı kişver-i endişedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metin

543. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **49**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mühendis yine fark eylemez noqşānuñ
Ne kadar fenn-i mesāhatda olursa mümtāz

544. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **69**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir vilāyetde ki böyle biline kadr-i suhan
Anda eşrāf u ahālī yā çoğ olmış yāhud az

545. **bir:**
Kaside 57

Mısra: 73

Bir, belgisiz sıfat.

Kām-yāb olmaya bir şā'ir-i 'ālī-meşreb
Kām-baḥş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

546. **bir:**

Kaside 57

Mısra: 80

Bir, belgisiz sıfat.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḥtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dirāz

547. **bir:**

Kaside 58

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Olurdu nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger āb içinde 'aksi nigün

548. **bir:**

Kaside 58

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

O deñlü ḥurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyz-i nesimiyle bir dil-i maḥzün

549. **bir:**

Kaside 58

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Nice kaşide ki her beyti bir kitāb-ı metin
Nice kitāb ki her faşl u bābı şerḥ-i mütün

550. **bir:**

Kaside 59

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Yā devr-i felek sāḳi-i şahbā-yı ṭarabdur
'Ālem aña bir meclis-i şad-güne ni' amdür

551. **bir:**

Kaside 59

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Yā şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭab'um aña bir bülbül-i şüride-nağamdur

552. **bir:**

Kaside 59

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Yā şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭab'um aña bir bülbül-i şüride-nağamdur

553. **bir:**

Kaside 59

Mısra: 71

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i senāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi kaşemdür

554. **bir:**

Kaside 59

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Oldum o kadar teşne o vādide ki şimdi
Deryā-yı ma'ānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

555. **bir:**

Kaside 60

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir seher kim açılıp defter-i divān-ı suḥan
Geçdi yerli yerine şāhib-i erkān-ı suḥan

556. **bir:**

Kaside 60

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Saña bir remz ile ma'lüm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḥi ser-ḥalka-i rindān-ı suḥan

557. **bir:**

Kaside 60

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür ki suḥan ma'deni baḥr-ı ma'nā
Degme insān olamaz ḳābil-i iz'ān-ı suḥan

558. **bir:**

Kaside 61

Mısra: 35

Bir, belgisiz sıfat.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdu mu'atṭal kārḡāh-ı nüh-ḳibāb

559. **bir:**

Kaside 61

Mısra: 47

Bir, belgisiz sıfat.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraşsa' keḥkeşān bir sīm-raḥt
Çarḥ bir dikme abālī māh-ı nev zerrin-riḳāb

560. **bir:**

Kaside 61

Mısra: 47

Bir, belgisiz sıfat.

Hâle bir tavk-ı muraşşa ' kehkeşân bir sîm-raht
Çarh bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrîn-riqâb

561. **bir:**

Kaside 61

Mısra: 48

Bir, belgisiz sıfat.

Hâle bir tavk-ı muraşşa ' kehkeşân bir sîm-raht
Çarh bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrîn-riqâb

562. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Mey gibi kâni bir güher her kaşresi cânlar deger
Hakkâ ki cânâ cân kaşar yâr ile olsa leb-â-leb

563. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 35

Bir, belgisiz sıfat.

Nef 'i ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânî tendedür eyler ğenânî rûz u şeb

564. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 37

Bir, belgisiz sıfat.

Tab 'um gibi bir dürr-i pâk olmak revâ mı zîr-i hâk
Oldum bu ğamla ben helâk ammâ gelür ğayra 'aceb

565. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 39

Bir, belgisiz sıfat.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterî
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

566. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 46

Bir, belgisiz sıfat.

Luţf u keremle nâmdâr fazl u hünerle behredâr
Medhîn kılam bî-ihtiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

567. **bir:**

Kıt'a 2

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kaşide dimek ister saña tab 'ım ki ola
Kim hayâlünfe fedâ mâ-ħaşal-ı dîvânım

568. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki daħi görmedin
Bir senâ-ħ'ânî ola Nef 'i-i mu 'ciz-dem gibi

569. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Yüsuf-ı 'İsâ-şiyem Mûsa Ağa kim tal 'ati
Gün gibi bir şu 'ledür güyâ çerâğ-ı Tûrdan

570. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Böyle zîbâ-şüret ü pâkîze-siret görmedim
Bir melekdür güyiyâ itmiş tevellüd ğürdan

571. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Hem-dem-i şâh-ı cihân olsa 'aceb mi rûz u şeb
Zâtı bir mecmû 'adur aħlâk-ı nâ-maħşûrdan

572. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Münderic zâtında envâ '-ı mekârim ol kadar
Farğ olunmaz tab 'ı bir gencine-i mestûrdan

573. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Atmadı böyle bir uzak menzil
Daħi bir pehlevân-ı ser-efrâz

574. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Atmadı böyle bir uzak menzil
Daħi bir pehlevân-ı ser-efrâz

575. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Şanki bir beyt-i muşanna‘dur felek
Ravza-i cennetden itmiş intiḥāb

576. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Yā dil-ārā bir ‘arūs-ı hūbdur
Āyine olmuş aña ḥavz-ı pūr-āb

577. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir kaşr-ı mu‘allā var mıdır
Kim ola dā‘im şerefden behreyāb

578. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 21

Bir, belgisiz sıfat.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḥda
Geldi mektüb-ı behcet-āmizi

579. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eger
Ḥazret-i şāhenşeh-i şāfi-nihād

580. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bu ḥaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i mergūb
Dil-dārdan olaydı eger ‘aşıka mektüb

581. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 29

Bir, belgisiz sıfat.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlā
Şāhenşeh-i ta‘līk-nūvīs ü suḥan-ārā

582. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 34

Bir, belgisiz sıfat.

Ser-tā-kaḍem ārāste aḳşām-ı hünerle
Bir naḥl-i muraşşa‘ gibi envā‘-ı güherle

583. **bir:**

Müfret 9

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḥastedür adı

584. **bir:**

Müfret 10

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şî‘r-i Nef‘î-i şūḥ u levend ola

585. **bir:**

Nazm 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

586. **bir:**

Nazm 2

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

587. **bir:**

Nazm 2

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Başlasun ḡamzeleri ḡāret-i imāna hele
Ḳor mı bir dilde daḡi emn ü selāmet göresin

588. **bir:**

Nazm 3

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Olduḡ esîr-i nîm-nigāh-ı tegāfûlûñ
Bir ḳayda daḡi düşmeyelüm çözme ḳākûlûñ

589. **bir:**

Nazm 5

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Çın seḡer gördüm ‘arāḳ-rîz olarak pîr-i muḡān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

590. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Bir, belgisiz sıfat.

Sende n’eyler ḡıll u ḡış bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāḡar-ı mînādudur

591. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: **49**

Bir, belgisiz sıfat.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hurrem bulmadım

592. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

Bir, belgisiz sıfat.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hurrem bulmadım

593. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: **55**

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yere cem' olsa 'aşık şem' ile mañbüb ile
Hiç o bezm-i hâşa senden özge mañrem bulmadım

594. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: **62**

Bir, belgisiz sıfat.

Zevküñe vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

595. **bir:**

Kaside 23

Mısra: **66**

Aynı, ortak.

Behrâm-ı hayâlüm ki yeter tiğ-ı zebânum
Bir fitnede cem' olsa eger leşker-i 'âlem

596. **bir:**

Kaside 31

Mısra: **2**

Aynı, ortak.

Yine irişdi temüz oldı cihân pür-tef ü táb
Girdi bir hilkate hep âteş ü bād āb u turāb

597. **bir:**

Gazel 1

Mısra: **5**

Bir, sayı sıfatı.

Her nefesde hañçer-i bürrân gibi bir zañm açar
Hemzebân-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

598. **bir:**

Gazel 3

Mısra: **4**

Bir, sayı sıfatı.

Tār-ı zülfinde kıtar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabā

599. **bir:**

Gazel 8

Mısra: **8**

Bir, sayı sıfatı.

Öleyim dirileyim dünyāda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkāra fedā

600. **bir:**

Gazel 10

Mısra: **2**

Bir, sayı sıfatı.

Göz ucuyla 'aşıka geh luñf ider gāhī 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol gamze-i hāzır-cevāb

601. **bir:**

Gazel 11

Mısra: **1**

Bir, sayı sıfatı.

Gönlümü her dem bir âteşdür kılan pür-ıztırāb
Kim ol âteşden bir añkerdür felekde āftāb

602. **bir:**

Gazel 11

Mısra: **6**

Bir, sayı sıfatı.

Gelse peykān-ı hadeng-i yār kıalmaz süz-ı dil
Gör nice teskin ider bir külheni bir kıatre āb

603. **bir:**

Gazel 14

Mısra: **8**

Bir, sayı sıfatı.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekīb

604. **bir:**

Gazel 18

Mısra: **2**

Bir, sayı sıfatı.

Ġamzesi mañmür olup şundukça cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

605. **bir:**

Gazel 18

Mısra: **3**

Bir, sayı sıfatı.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tır-endāza dest

606. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 4
Bir, sayı sıfatı.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sâz ile zîrâ
Her bir müje bir nâdire-perdâz-ı maḥabbet

607. **bir:**
Gazel 32
Mısra: 1
Bir, sayı sıfatı.

Yazanlar peykerim destümde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i 'aşk olduğum mestâne yazmışlar

608. **bir:**
Gazel 41
Mısra: 5
Bir, sayı sıfatı.

Çarğ ider bir noktada nûr-ı siyâha 'âlemi
'Arifûñ sermâye-i kilk-i siyâhı böyledür

609. **bir:**
Gazel 55
Mısra: 9
Bir, sayı sıfatı.

Bir ğamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrâṭ ile ma'kül bilür sersem-i 'aşkız

610. **bir:**
Gazel 102
Mısra: 2
Bir, sayı sıfatı.

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

611. **bir:**
Gazel 114
Mısra: 6
Bir, sayı sıfatı.

Eglenür fikr-i miyânuñla dil-i âşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın divâne

612. **bir:**
Gazel 122
Mısra: 1
Bir, sayı sıfatı.

Bir ṭolı nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nâza başla ḥ'âb gelsün çeşmüñe

613. **bir:**
Gazel 135
Mısra: 3
Bir, sayı sıfatı.

Bildürdi bir nigele dile ğamze kaçdım
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

614. **bir:**
Gazel 138
Mısra: 7
Bir, sayı sıfatı.

Žabṭı bir bend ile müşkildür dil-i divânenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tâdur ṭurrası

615. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 18
Bir, sayı sıfatı.

N'ola hükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḥ bir nokṭa aña dâ'iredür fermâni

616. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 77
Bir, sayı sıfatı.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile ḥaḳḳ-ı nâni

617. **bir:**
Kaside 4
Mısra: 15
Bir, sayı sıfatı.

Bir dânesini gevher-i silk-i kelâmımuñ
Maḥşûl-ı baḥr u kâna viren râygân virür

618. **bir:**
Kaside 5
Mısra: 61
Bir, sayı sıfatı.

Cihânda ḳalmadı bir 'uḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülfi pür-çin-i bütân üzre

619. **bir:**
Kaside 7
Mısra: 21
Bir, sayı sıfatı.

Kendi fehmi itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı 'âciz ḳala yârâne idince tefhîm

620. **bir:**
Kaside 7
Mısra: 33
Bir, sayı sıfatı.

Bikr-i ma'nâ daḥi bir ṭab'a görünmez ne ḳadar
İtse eşḳ ü ruḥ-ı endîşesi 'arz-ı zer ü sîm

621. **bir:**
Kaside 7
Mısra: 38
Bir, sayı sıfatı.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besim

622. **bir:**

Kaside 8

Mısra: 8

Bir, sayı sıfatı.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâcı ol haţuñ
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

623. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

624. **bir:**

Kaside 9

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

625. **bir:**

Kaside 11

Mısra: 64

Bir, sayı sıfatı.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tüz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummânı

626. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

Zevkî o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

627. **bir:**

Kaside 15

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

Zevkî o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

628. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 24

Bir, sayı sıfatı.

Nice Şaçlı Torı bir bâl-güşâ 'Ankâ kim
Bir kanadıyla uçar uçduğı dem bî-pervâ

629. **bir:**

Kaside 22

Mısra: 72

Bir, sayı sıfatı.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vâre ise zîrâ 'aşıkuñ bir maħrem-i râzı

630. **bir:**

Kaside 26

Mısra: 99

Bir, sayı sıfatı.

'Ömrüñ efvün ola bir hû çekelüm
İdelüm soñra du'âyı taşmim

631. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 62

Bir, sayı sıfatı.

Yapar bir lahzada 'adlün ħarâb olmuş nice mülki
Bozar bir ħamlede tığuñ düzülmüş nice alayı

632. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 80

Bir, sayı sıfatı.

Kırup al dâdını Şiddik u Fârûkuñ revâfizdan
'Alilik it ħoma mülk-i 'Acemde bir teberâyı

633. **bir:**

Kaside 27

Mısra: 98

Bir, sayı sıfatı.

Felek tab'um gibi gevher getürmez her zamân dehre
Nice yılda ider ħâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

634. **bir:**

Kaside 30

Mısra: 57

Bir, sayı sıfatı.

O virse terbiyet eczâ-yı ħâke bir günde
Olurdu seng-i siyeh şeb-çerâğ-ı nürânî

635. **bir:**

Kaside 31

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

İrdi bir ğâyete te'sir-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryâyı serâb

636. **bir:**

Kaside 33

Mısra: 105

Bir, sayı sıfatı.

Gün başına bir müjde-i luţf irişe Ħakdan
Zâtuñ o ħadar devlete ħakħâ ki sezâdur

637. **bir:**

Kaside 36

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

Saňa bu kuvvet-i baht ile kimse haşm olamaz
Olursa ‘askerinüñ her birisi bir Rüstem

638. **bir:**

Kaside 38

Mısra: 78

Bir, sayı sıfatı.

Ne mümkündür genâñi i ‘tikâdumca edâ itmek
Eger derc eylesem bir nükte de biñ ma‘nî-i mülhem

639. **bir:**

Kaside 39

Mısra: 102

Bir, sayı sıfatı.

Tâ ki serdâr-ı cihân-gîr-i sipâh-ı encüm
Eyleye ‘âlemi bir günde ser-â-pâ teşhîr

640. **bir:**

Kaside 41

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

‘Âlemde ‘aceb sencileyin bir dağı var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ârâ-yı zamâne

641. **bir:**

Kaside 41

Mısra: 68

Bir, sayı sıfatı.

Molla ne ‘aceb bilmese ammâ bu ‘acebdür
Hiç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

642. **bir:**

Kaside 41

Mısra: 98

Bir, sayı sıfatı.

Başdan başa dünyâyı tolaşañ bulamazsın
Bir ‘ârif-i hoş-şoğbet ü bâbâ-yı zamâne

643. **bir:**

Kaside 47

Mısra: 44

Bir, sayı sıfatı.

Zamânında vücûdi kalmadı tarrâr u ‘ayyârûñ
Hemân bir gâmze-i fettân iki zülf-i muṭarrâdur

644. **bir:**

Kaside 50

Mısra: 27

Bir, sayı sıfatı.

İçse bir cür‘asını berhemen-i şad sâle
Bir olur seng-i mezâr ile yanında aşnâm

645. **bir:**

Kaside 50

Mısra: 121

Bir, sayı sıfatı.

Beytimüñ her biri bir bütkedür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i hûbândan aña ferş-i ruḥâm

646. **bir:**

Kaside 50

Mısra: 135

Bir, sayı sıfatı.

Virürin dosta bir harf ile tevķî‘-i kabûl
İderin düşmeni bir nokta ile şöhre-i ‘âm

647. **bir:**

Kaside 50

Mısra: 136

Bir, sayı sıfatı.

Virürin dosta bir harf ile tevķî‘-i kabûl
İderin düşmeni bir nokta ile şöhre-i ‘âm

648. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 31

Bir, sayı sıfatı.

Her ruḥâm-ı ferşi bir âyine-i ‘âlem-nümâ
Her gezen ferrâşı bir İskender-i gîti-sitân

649. **bir:**

Kaside 52

Mısra: 32

Bir, sayı sıfatı.

Her ruḥâm-ı ferşi bir âyine-i ‘âlem-nümâ
Her gezen ferrâşı bir İskender-i gîti-sitân

650. **bir:**

Kaside 58

Mısra: 16

Bir, sayı sıfatı.

‘Aceb mi olmasa âlemde miğl ü mânendi
Kaşidede bir olur beyt-i nâdirü’l-mazmûn

651. **bir:**

Kaside 60

Mısra: 26

Bir, sayı sıfatı.

Enverî Kâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz‘ idüp her biri bir şem‘-i şebistân-ı suḥan

652. **bir:**

Kaside 61

Mısra: 22
Bir, sayı sıfatı.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

653. **bir:**
Kaside 61
Mısra: 49
Bir, sayı sıfatı.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medhûnde dil
Şafha-i hâtırden itdim bir gazel de intiḥâb

654. **bir:**
Kaside 61
Mısra: 50
Bir, sayı sıfatı.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medhûnde dil
Şafha-i hâtırden itdim bir gazel de intiḥâb

655. **bir:**
Kaside 61
Mısra: 71
Bir, sayı sıfatı.

Çarḥ bir âh eylesem biñ cevri iderdi cânuma
Biñ su'âl itsem nücûma biri virmezdi cevâb

656. **bir:**
Rûbai 4
Mısra: 1
Bir, sayı sıfatı.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoğimiş

657. **bir:**
Kaside 19
Mısra: 10
Bir, sayı sıfatı.

Müşâbihdür biri birine ol deñlü vecâhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

658. **bir:**
Kaside 60
Mısra: 82
Aynı, denk.

Beñzemez hâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suḥan

659. **bir:**
Gazel 1
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

On sekiz biñ 'âlemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Ḥaḳ bir özge 'âlemdür baña

660. **bir:**
Gazel 40
Mısra: 3
Bir, belgisiz sıfat.

Bu da bir gündür kıyâmetden nişânı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'âlem-ârâ bundadur

661. **bir:**
Gazel 2
Mısra: 7
Bir, sayı sıfatı.

Bir gazel oğıdı mecmû'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühını gâyetde pesend itdi şabâ

662. **bir:**
Gazel 2
Mısra: 10
Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

Şoḥbet-i bâde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'îyi de bir rind-i levend itdi şabâ

663. **biribirine:-n, -e**
Gazel 3
Mısra: 1
Zamir, karşılıklı olarak bir diğeri.

İki zülfün ki biribirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrili giriftâr-ı kemend itdi şabâ

664. **bir:**
Gazel 5
Mısra: 7
Bir, sayı sıfatı.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

665. **bir:**
Gazel 5
Mısra: 8
Aynı.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

666. **bir:**
Gazel 7
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Hevâ-yı 'aşk ile deryâ-yı eşkim cûşa geldikçe
Kıbâb-ı nüh-felek anda görünür bir ḥabâbâsâ

667. **birdür:-dür**
Kaside 41
Mısra: 93
Aynı, farksız.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i ğam-ı dehr ü ne pervâ-yı zamâne

668. **bir:**

Gazel 95

Mısra: 4

Öyle bir, o derece.

Leb-i cân-bağşını būs itmiş idim vâkı'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bir idemem

669. **bir:**

Kaside 31

Mısra: 3

Öyle bir, o derece.

İrdi bir ğâyete te'şîr-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler ydi deryâyı serâb

670. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 5

Öyle bir.

Bir 'âleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedâ pâdişeh-i Cem-ğaşem olsa

671. **bir:**

Kaside 20

Mısra: 89

Öyle bir.

İre bir ğâyete devrinde hüsni-ñ hâl-i kişver kim
Du'â-yı imtidâd-ı devletin vird eyleye leşker

672. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 55

Öyle bir.

Heyhât ki bir devre gele haşr ide devrân
Olmaz bu kadar kışşa-i müşkil-ter-i 'âlem

673. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 63

Öyle bir.

Bir ğazâ itdün ki hiç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sulţân Selimün rûhı şâd

674. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 65

Öyle bir.

Bir ğazâ itdün ki taşîn eyledi 'âlem saña
Âferîn ey husrev-i ğâzî ğazâ ferhunde-bâd

675. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 67

Öyle bir.

Bir ğazâ itdün ki memnün eyledün Peyğam-beri
Belki Cibrîli daği va'llâhu a'lem bi'r-reşâd

676. **bir:**

Kaside 31

Mısra: 89

Öyle bir.

İrdi bir rif'ate erbâb-ı hüner devründe
Ki ider çarh-ı denî-perver-i dün istiğrâb

677. **bir:**

Kaside 57

Mısra: 67

Öyle bir.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryâd itsem
Kimseden hâlûme şefkatle işitmem âvâz

678. **bir:**

Kaside 62

Mısra: 49

Öyle bir.

Bir devre geldük hâliyâ olmuş ma'ârif bi-bahâ
'Arz itse dil hüsni-ñ edâ itmiş olur sü'-i edeb

679. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 11

Öyle bir.

Ka'be-i ma'nâya bir yoldan iletđi beni kim
Çudsiyân sürme çeker gerd-i reh-i pākūmden

680. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 75

Biri.

Bir de ol 'ifrît-i küfr-endiş-i kâfir-kîş kim
Aña mensüb idi hep erbâb-ı bağı ü irtidâd

681. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 44

Ortak, müsterek.

İ'tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinün
Bulunursa daği bir yerde bulunmaz illâ

682. **bir:**

Kaside 17

Mısra: 51

Biri, diğeri, başkası.

Kendidür 'aynı ile şîr-i ner-i silsile-ğâ
Bir de Arslan Torsıdır ki gemin gördükce

683. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **63**

Biri, diğeri, başkası.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hürām
Şanki reftāra gelür bir şanem-i sürh-ķabā

684. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **69**

Biri, diğeri, başkası.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

685. **bir:**

Kaside 3

Mısra: **42**

Bir defa, bir kere.

Hābbezā ma'bed-i pür-feyż-i muķaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfıret-i Raḥmānī

686. **bir:**

Kaside 25

Mısra: **60**

Aynı, benzer, eş.

Nice beñzer saña tarz-ı pādışāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anķā ile pervāz-ı cerād

687. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: **31**

Bir, belgisiz sıfat.

Beñzemez bir keyfe keyfünde 'ālem var senüñ
Rūḥsun el-ķışsa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

688. **bir:**

Kaside 57

Mısra: **18**

Aynı, denk, eşit.

Nice şayyād-ı suḥan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikār almada bāz u şahbāz

689. **bir:**

Kaside 62

Mısra: **24**

Aynı, denk, eşit.

Şol deñlü 'ālidür dili dünyānuñ olmaz mā'ili
'Arz itseler ve'l-ḥāşılı yanında bir seng ü zeheb

690. **bir:**

Kaside 17

Mısra: **122**

Öbür, diğeri, öteki.

O şehensāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı şehādur bir eli ebr-i 'atā

691. **bir:**

Kaside 31

Mısra: **3**

Bir, belgisiz sıfat.

İrdi bir ğāyete te'şır-i hevā kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

bir alay:

1. **bir alay:**

Kaside 11

Mısra: **96**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir grup, bölük, zümre, guruh.

Muḥaşşal ādeme ma'nā gerekdür yoḥsa n'eylerler
EsİR-i kayd-ı şüret bir alay biḥüde ḥayvānı

2. **bir alay:**

Kaside 24

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir grup, bölük, zümre, guruh.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebzül olsun
Bir alay ğāv u ḥara ni'met-i erzān-ı felek

3. **bir alay:**

Kaside 33

Mısra: **58**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir grup, bölük, zümre, guruh.

İḥsānı o ğayetde ki devrinde gedālar
Müstāġnī-i 'ālem bir alay ehl-i ğmādur

bir ān:

1. **bir ān:**

Gazel 27

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Çok kısa süre.

Başına çalsun ḳoḳuz cāmını devrān bādesüz
Şabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

bir avuc:

1. **bir avuc:**

Kaside 43

Mısra: **58**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir avuç, azıcık, birazcık (azlığını ifade eden bir tavrı).

Sirāyet itse bŷy-ı hŷlkı ger dŷnyāya olurdu
Bir avuc hāk gālīb tŷde-i mŷşk ŷ zebād ŷzre

2. **bir avuç:**

Kaside 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir avuç, azıcık, birazcık (azlığını ifade eden bir tavırla).

Hudāvend-i hŷmā-himmet ki dŷnyā dest-i cŷdında
Bir avuç hār u h̄sdur bir muh̄it-i bī-kerān ŷzre

3. **bir avuç:**

Kaside 14

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Avuç dolusu, pek çok.

Bir avuç gevher ŷaçardı 'āleme gŷyā kefŷn
ŷalduđınca dŷŷmene gāhī muraŷŷa' ŷeŷperi

bir ayağ ŷzre:

1. **bir ayağ ŷzre:**

Kaside 52

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Tek ayak ŷzerinde.

Zer-kŷlāhıyla yaħud bir dil-ber-i rakķāŷdur
Bir ayağ ŷzre semā' itmekde dāmen-der-meyān

bir bir:

1. **bir bir:**

Kaside 26

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek, birer birer.

Yā niçŷn dirseñ eger pādīŷehim
İdeyim aŷlını bir bir tefhīm

2. **bir bir:**

Kaside 32

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek, birer birer.

Bir ehl-i dāniŷ ŷ fehm olsa maħz-ı luţfından
Bu muŷkilātu bize bir bir eylese tefhīm

3. **bir bir:**

Kaside 53

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek, birer birer.

Benim ol zār u perākende-dil ŷ taḅ' u dimāğ
Ki felek eyledi aħvālŷmi bir bir muhtell

4. **bir bir:**

Kaside 55

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek, birer birer.

Bā-ħuŷuŷ itdŷm 'arŷs-ı medhŷni tezyin içŷn
Bir bir andan gevher-i maẓmŷn-ı h̄ŷŷı intiħāb

5. **bir bir:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tek tek, birer birer.

Ne kadar var ise cihānda hŷner
Eyledi bir bir anı hep iħrāz

bir bŷlŷk:

1. **bir bŷlŷk:**

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kısım, bir grup, birkaç.

Bir bŷlŷk bāde-keŷiz bāde-furuŷuñ kŷliyuz
Ne alur var ne ŷatar zŷhd ŷ riyāyı bu gice

2. **bir bŷlŷk:**

Kaside 53

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kısım, bir grup, birkaç.

Lik ħar- mŷhre kadar kıymetini bilmezler
Bir bŷlŷk bī-ħired ŷ mā-ŷadaķ-ı belhŷm eğall

3. **bir bŷlŷk:**

Kaside 53

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kısım, bir grup, birkaç.

Lik ħar- mŷhre kadar kıymetini bilmezler
Bir bŷlŷk bī-ħired ŷ mā-ŷadaķ-ı belhŷm eğall

bir cins:

1. **bir cins:**

Kaside 61

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir çeŷit.

Tāli' ŷmle her zamān bir cins idi bāzārımız
Ben maħabbet 'arz iderdim ol baña zecr ŷ 'itāb

bir dahi:

1. **bir dahi:**

Kaside 17

Mısra: 42
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Görse ger bunları Mecnün-ı melâmet-dîde
Yâdına gelmez idi bir daği hüsn-i Leylâ

2. **bir daği:**
Kaside 34
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kez daha, bir daha.

Ne mümkün böyle bir 'âlî-binâ bir daği ger olsa
Çazâ mi'mârı Sidre nerdübânı çarh müzdürü

3. **bir daği:**
Kaside 14
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha.

Pâre-i elmâsdur seng-i fesânı n'eyler ol
Çarha çekme bir daği şemşir-i vâlâ-gevheri

4. **bir daği:**
Kaside 62
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka bir, diğer.

Deryâ-dil ü kân-havşala bir daği yok böyle hele
Bezî itmede lutfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

bir dem:

1. **bir dem:**
Gazel 68
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Ehl-i dil bâde vü dil-berşüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâr ola hem 'âşık

2. **bir dem:**
Kaside 41
Mısra: 117
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Tâ devr ide dolâb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellâ-yı zamâne

3. **bir dem:**
Kaside 50
Mısra: 153
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Düşmeye câm-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i ikbâli müretteb çura tâ rûz-ı kıyâm

4. **bir dem:**
Gazel 7
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

'Aceb mi Nef'iyâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehâbâsâ

5. **bir dem:**
Kaside 32
Mısra: 77
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Çosam o hîdmeti bir dem huzûr-ı tab'um için
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

6. **bir dem:**
Kaside 44
Mısra: 39
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

H'âba varmazsa n'ola dîde-i bahtı bir dem
Âftâb olmuş aña merdümek-i binâyî

7. **bir dem:**
Kaside 39
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an (olsun), kısa bir süreliğine (bile).

Tuyalı sa'yümi tekml-i hüner eylemege
İtmedi hiç cefâ itmede bir dem takşîr

8. **bir dem:**
Kaside 56
Mısra: 52
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an (olsun), kısa bir süreliğine (bile).

Ger Süleymānuñ sa'âdetle sen olsañ Âşafı
Bir dem ârām eylemezdi dîvde engüşterin

9. **bir dem:**
Gazel 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Ölmek âsân 'âşıka bir dem firâk-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esîri hastaya tîmâr güç

10. **bir dem:**
Kaside 18
Mısra: 59
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Şemim-i sünbül-i hulkıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermâye yüz biñ yıl nesim-i gâliye-sâya

11. bir dem:

Kaside 48

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Mü'essir ol kadar hükmi ki bâğa
Vezân olsa nesim-i hıfzı bir dem

12. bir dem:

Kaside 58

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

O deñlü hürrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger
Açılrsa feyz-i nesîmiyle bir dil-i mañzûn

13. bir dem:

Kaside 31

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzûk-tab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azâb

14. bir dem:

Gazel 125

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, bir anda, kısa bir süre içinde.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n'ola ol çurra-i pür-ğam şâne

15. bir dem:

Kaside 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, hiçbir zaman.

Bir dem murâdım üstine devr eylemez felek
Âb istesem serâb-ı 'ademden nişân virür

16. bir dem:

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Ne çâre var ki firâkuñla eglenemem bir dem
Ne tâli'üm meded eyler vişâle fırsat olur

bir demde:

1. bir demde:-de

Gazel 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya degiş

2. bir demde:-de

Kaside 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Biñ cihân nûkhet-i müşki-nesesüñ
İtdi bir demde meşâma teşmîm

3. bir demde:-de

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Tir-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bâl-i melekdendür aña şanki yelek

4. bir demde:-de

Kaside 10

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Bir himmete kâdir ki nice bî-ser ü pâyı
Bir demde murâd itse şeh-i tâcver eyler

5. bir demde:-de

Kaside 51

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Sensin ol kim dil-i dâñâña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nûkte ma'ânî mülhem

6. bir demde:-de

Kaside 58

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

O deñlü tarh-ı ğarîb eylerim ki bir demde
Döner şanemkede-i Çine kârgâh-ı derûn

7. bir demde:-de

Gazel 125

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Deşne-i gânzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hânçer-i Rüstem şâne

8. **bir demde:-de**

Kaside 38

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Nesim-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsâr olurdu ser-tâ-ser kenâr-ı yem

9. **bir demde:-de**

Kaside 3

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Berk-ı hâtıf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydânı

10. **bir demde:-de**

Kaside 3

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Vaşf-ı şemşirine had yok tütalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıya ne Kirmânı

11. **bir demde:-de**

Kaside 7

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Ne gülistâne güzâr eylese bir demde ider
Gonca vü lâlesini ahker-i süzân-ı cahîm

12. **bir demde:-de**

Kaside 31

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Düşmedin dâm-ı hayâle daği bir demde ider
Tâb-ı endişesi murğân-ı ma'ânîyi kebâb

13. **bir demde:-de**

Kaside 31

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Țaların ka'rına bir demde yine hem iderin
Sâhilin pür-dür-i şeh-dâne vü şehvâr u hoş-âb

14. **bir demde:-de**

Kaside 39

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Eşkîyâ luţfuñı zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhûñi ammâ taħrîr

15. **bir demde:-de**

Kaside 44

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pâşâ
Ki ider devleti bir demde ganî dünyâyı

16. **bir demde:-de**

Kaside 45

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Nesim-i gonca-güşâ gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

17. **bir demde:-de**

Kaside 50

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Farq olunmazdı tulû'ı vü gurûbı mihrûñ
Şâmı şubh it dise bir demde şabâhı aħşâm

18. **bir demde:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, kısa bir süre.

Öldürür renc-i humâruñ dirgürür feyzüñ yine
'Âşık-ı bîmârı bir demde garâbet bundadır

bir dem olursa daği:

1. **bir dem olursa daği:**

Kaside 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an olsa bile.

Kâşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daği mihmân-ı felek

bir dilim nâmi çok gördiler:

1. **bir dilim nâmi çok gördiler:-diler**

Kaside 16

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir dilim ekmeği çok görmek, bir kişinin bir yerde bulunmasını, barınmasını istememek.

Dergehünde bir dilim nâmi baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birkaç kilâb-ı rûzgâr

bir dizi:

1. **bir dizi:**

Kaside 13

Mısra: 104

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

O kânuñ her sözüñ bir kıt'a elmâs-ı cihānbānı
O baħrũñ her aşıdem bir dizi lü'lü-yı şehvārı

2. **bir dizi:**

Kaside 46

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

Ne aşıde ne azel nazm ideyin medħũñde
Kim ola her birisi bir dizi lü'lü-yı semĩn

3. **bir dizi:**

Kaside 47

Mısra: 122

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

Yine geldi ħurũa baħr-ı gevher-pā-ı endiem
Degũldũr bu aşıde bir dizi lü'lü-yı lālådur

bir āyetde:

1. **bir āyetde:**

Kaside 8

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derecede, ok fazla.

'Adli bir āyetde kim devrinde kebg ü āh-bāz
Birbirini āyānında gelũr miħmān bulur

bir gũne:

1. **bir gũne:**

Kaside 17

Mısra: 142

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Farklı, bir eit, mũstesna.

Pi-ke çeksem olur bende semend-i ab'um
Ki virũr cilvesi anuñ daı bir gũne afā

2. **bir gũne:**

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir tũr, bir eit.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sineye
Olur āte-pāre ol daı virũr bir gũne tāb

3. **bir gũne:**

Kaside 35

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir tũr, bir eit.

Buldı bu ev ile bir gũne neāt endiem
Ki bu midār afā virmek olur maħz-ı ħayāl

4. **bir gũne:**

Kaside 35

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir tũr, bir eit.

Buldı bir gũne revāc emti'a-i gũftārum
Ki felek eyler iken adrini pest ü pāmāl

5. **bir gũne:**

Kaside 59

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir tũr, bir eit.

Ta'bir idemem ekdũgũm ālāmı felekden
Zirā ki anuñ zıkrı de bir gũne elemdũr

bir gũn:

1. **bir gũn:**

Kaside 61

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Lāyık-ı adr-ı vezāret olduğun 'ālem bilũr
arı ider ol lufı bir gũn 'āleme bĩ-irtiyāb

2. **bir gũn:**

Kaside 28

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Her nā-maħalle ruat-ı nezzāre yā neden
Bir gũn dimez misin ki maħalleñde an olur

3. **bir gũn:**

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

orum oldur bir gũn ey Nef'ı yaar dũnyāyı hep
Bũyle alursa eger sũz-ı maħabbet sineye

4. **bir gũn:**

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

‘Arif ol gam çekme Nef’i böyle kalmaz rüzgâr
Luţf ider bir gün Hudâ elbette fetḥ-i bâb olur

5. bir gün:

Kaside 11

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günün birinde.

Görün bir gün virtür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tūrânı

6. bir gün:

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günün birinde, belirsiz bir zamanda.

Göñül ma‘müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdüğün görsek

7. bir gün:

Gazel 96

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir gün olsun.

Derdin izhâr itmek ister dâ‘imâ Nef’i saña
Sen de luţf it yoĸla bir gün dilde dâĸın yâresin

8. bir gün:

Müfret 12

Mısra: 2

Günün birinde, herhangi bir zaman.

Sinem nice bir âh-ı maḥabbetle pür olsun
Bir gün dilerin çarḫı daĸı gök ü mor olsun

bir hamlede:

1. bir hamlede:

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir atlıştta.

Eyledün bir hamlede ber-bâd mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarşarı

2. bir hamlede:

Kaside 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir atlıştta, bir saldıriştta.

Boza bir hamlede hem katl ide yüz biñ kızilbaşı
ĸuzātuñ her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi

bir içim suyu:

1. bir içim suyu:-y, -i

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir yudum su (hançerin çeliğinin suyu).

İçürmez hançerin cân almayınca ‘âşık-ı zâra
Bir içim suyu ol mâh hastasına râyegân virmez

bir iki:

1. bir iki:

Kaside 29

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

Budur buña sebab-i ma‘nevî ki bî-kem ü bîş
Bir iki beyt ile mefhûmm eyledim irâd

2. bir iki:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

Bir iki şüret uğrısı ḫar kim
Ne ḫalender ne ḫânḫâhidür

3. bir iki:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

Bu şafâya velî olan münkir
Bir iki mülhid-i tebhâhidür

4. bir iki:

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

O şeh cân u dile raḫm eyleyüp dâd itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şâd itdüğün görsek

5. bir iki:

Kaside 33

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

Yoĸ münkir olur ḫab‘uma erbâb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşâ‘ir süfehâdur

6. bir iki:

Kaside 36

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birkaç.

Bir iki mültezimi eyledi havâle baña
Ki iştirâĸ ile itmişler iltizâm-ı sitem

7. **bir iki:**

Kaside 51
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Rütbe-i nazmumu inkâr edemez kimse meger
Kendi miqdârını bilmez bir iki lâ-yefhem

8. **bir iki:**

Kaside 23
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Çala bir iki beyt-i müzaḥrefle maḥalsüz
Bir medrese-i 'âlîye bir kaşmer-i 'âlem

9. **bir iki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Ki nedîmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bâde-ḥ'âhidur

bir iki günlük:

1. **bir iki günlük:**

Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısa bir zaman dilimi.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bâri çekemem

bir karar üzere:

1. **bir karar üzere:**

Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değişmeyen, istikrarlı, düzenli bir hâlde, aynı şekilde.

Nice tıtsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir karar üzere dil-i pür-ıztırâb

2. **bir karar üzere:**

Kaside 55
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değişmeyen, istikrarlı, düzenli bir hâlde, aynı şekilde.

Nice tıtsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir karar üzere dil-i pür-ıztırâb

bir kerre:

1. **bir kerre:**

Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kez.

Cân bâz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele tırra-i pîçânüña düşsün

2. **bir kerre:**

Tesdis 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kez.

Bilüp kıl olduğum ammâ ki âzâd itmedüñ âḫîr
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedüñ âḫîr

bir kez:

1. **bir kez:**

Kaside 48
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa.

Ki Bū Cehl okusa 'ömründe bir kez
Şafâsından behişt olur cehennem

bir kimse:

1. **bir kimse:**

Kaside 42
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Herhangi bir kişi, hiç kimse.

Gördi mi bir 'arîfî bir kimse hiç
Devlet ile muğtenem-i rûzgâr

2. **bir kimse:**

Kaside 40
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫî
Bıkr-i fikrüm gibi bir şüḥ-ı dil-âşüb şanem

3. **bir kimse:**

Kaside 41
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Olmaz saña bir kimse fazîletde berâber
Olursa eger Bū 'Alî Sînâ-yı zamâne

4. **bir kimse:**

Kaside 43
Mısra: **91**

Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Bahā tahmīn ider bir kimse yok erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

bir kimseden:

1. **bir kimseden:-den**
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥşin
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

bir kıt'a:

1. **bir kıt'a:**
Kaside 13
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bir boyda, bir ölçüde, aynı ölçüde.

O kānuñ her sözümler bir kıt'a elmās-ı cihānbānı
O baḥrūñ her kaşidem bir dizi lū'lū-yı şevvārı

bir lahza:

1. **bir lahza:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok kısa bir an.

Āftāb ol ruḥ-ı pūr-tāba nazir olsun mı
Bu yaķar 'ālemi bir lahza niķāb olmayıcaķ

2. **bir lahza:**
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok kısa bir an.

Biz nice toyunca ķanalum cām-ı murāda
Bir lahza ķomaz sākī-i devrān elimüzde

3. **bir lahza:**
Kaside 43
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok kısa bir an.

Ki bir lahza ķomaz āsüde kendi ḥālümte tā kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḥşil-i zād üzre

4. **bir lahza:**
Kaside 35
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bir an, çok kısa bir vakit.

Oldı taḥ'um o ķadar ḥurrem ü āşüfte ki şevķ
Fikr-i şir itmege bir lahza ķomaz fāriğ-i bāl

5. **bir lahza:**
Terkib-bend 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir vakit.

Meclis-i erbāb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden 'ālemde ḥürmet bulmasun

bir lahza:

1. **bir lahza:-da**
Kaside 27
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bir an, çok kısa bir vakit.

Yapar bir lahza 'adlūñ ḥarāb olmuş nice mülki
Bozar bir ḥamlede tiğūñ düzülmiş nice alayı

bir mertebe:

1. **bir mertebe:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pūr-tāb
Yaḥ-pāre olur aḥker-i sūzān elimüzde

2. **bir mertebe:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece.

Luṭfi bir mertebe kim ķarḥı ider ğark-ı güher
Mevc-ḥiz olduğı dem baḥr-ı kefi iḥsānı

3. **bir mertebe:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece.

Ḥışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-'itāb
Eridür şu gibi tāb-ı nazarı sindānı

4. **bir mertebe:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece.

Luṭfi bir mertebe kim itse kefi desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra ta'līm

5. bir mertebe:

Kaside 7

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meş'al-efrüz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesim

6. bir mertebe:

Kaside 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sālār-ı manşūruñ
İdince 'arşa-i heycāda gāziler tek ü tāzı

7. bir mertebe:

Kaside 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Ḥāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice tūfān ile bir zerre gubārın sırāb

8. bir mertebe:

Kaside 46

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Reng-i ruḥsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥūñi fikr idenūñ olur edāsı rengin

9. bir mertebe:

Kaside 50

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istignā kim
Meşelā itmek için def'-i ğumūm u ālām

10. bir mertebe:

Kaside 50

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfın
Şem'a ğālib görünür şu'le-i nevk-i aklām

11. bir mertebe:

Kaside 53

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña 'ālemi Ḥallāk-ı Ezel

12. bir mertebe:

Kaside 57

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān tutmada şāhin ü kebüter enbāz

bir nazar:

1. bir nazar:

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir bakış, bir an (olsun), bir kerecik.

Ḥüsnüñi bilmek dilersen bir nazar mir'āta bak
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

bir nefes:

1. bir nefes:

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, çok kısa bir zaman.

Bir nefes dīdār için biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esir-i iştiyākıdur gönül

2. bir nefes:

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, çok kısa bir zaman.

Naqd-i vakt olsa baña zevk ü şafā-yı vuşlat
Bir nefes ārzü-yı būs u kenārı çekemem

3. bir nefes:

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, çok kısa bir zaman.

Ḥalk-ı 'ālem bir nefes şād olmağa cānlar virtür
Cānımuñ cānāmı gūyā dildeki ğamdur baña

4. bir nefes:

Kaside 48

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, çok kısa bir zaman.

Olur mı bir nefes ḥāmūş tab'um
Turur mı bir zamān āsüde ḥāmem

bir nefesde:

1. **bir nefesde:-de**

Kaside 40

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir an, çok kısa bir zaman.

Vaşf-ı zātuñ nice mümkün yine olmuş tütalum

Bir nefesde nice biñ ma'ni-i ğaybı mülhem

bir nice:

1. **bir nice:**

Kaside 27

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir hayli, birçok.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıd ammā sen

Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dāyı

2. **bir nice:**

Kaside 16

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir hayli, birçok.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ħar-ṭab' u le'im

Kim sitemde her biri nā'ib-menāb-ı rüzgār

bir ola:

1. **bir ola:-a**

Kaside 31

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Bir olmak; bir araya gelmek, iş birliği yapmak.

Bir ola şābit ü seyyār ü müneccimler ele

Ḥükm için daḡı ne taḡvīm ala ne usturlāb

2. **bir ola:-a**

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Aynı olmak, benzer olmak.

Āşık odur ki şu'le-i dāḡıyla hoş geçe

Ġam 'āleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **bir ola:-a**

Kaside 24

Mısra: 108

Kelime Tipi: **Deyim**

Aynı olmak, benzer olmak.

İde imdād o kadar nuşret-i Yezdāni kim

Bir ola ṭāli'ine müşkil ü āsān-ı felek

bir olur:

1. **bir olur:-u, -r**

Kaside 3

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Deyim**

Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yaḡasın

Bir olur çāk-ı girībāni ile dāmāni

2. **bir olur:-u, -r**

Kaside 37

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Deyim**

Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Bulsa ger terbiyet-i ma'deletin āteş ü āb

Bir olur ṭab'-i semenderle mizāc-ı ħarçeng

3. **bir olur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Deyim**

Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Bir de Ṭaḡlar Delisidür ki şitāb itdükce

Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

4. **bir olur:-u, -r**

Kaside 50

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Deyim**

Eş, müsavi, denk olmak.

İçse bir cür'asını berhemem-i şad sāle

Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

bir päre:

1. **bir päre:**

Müseddes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı

Benim de sākiyā görsün gözüm bir päre dünyāyı

2. **bir päre:**

Müseddes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı

Benim de sākiyā görsün gözüm bir päre dünyāyı

3. **bir päre:**

Müseddes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı

Benim de sākiyā görsün gözüm bir päre dünyāyı

4. bir päre:

Müseddes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Getir äyine-i 'âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de säkiyâ görsün gözüm bir päre dünyâyı

5. bir päre:

Müseddes 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Getir äyine-i 'âlem-nümâ-yı cām-ı şahbâyı
Benim de säkiyâ görsün gözüm bir päre dünyâyı

6. bir päre:

Gazel 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birazcık, bir nebze.

Nef'î dil-i şeydâya bir päre tesellî vir
Lâyık mı degül 'aşka dīvâne degül mi yâ

bir seferde:

1. bir seferde:-de

Kaside 39

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kere.

Bir seferde bu kadar hîdmete kim kâdirdür
Fikr olursa burada mât olur ehl-i tedbîr

bir tabak:

1. bir tabak:

Kaside 34

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Tabak dolusu.

'Arūs-ı medhûni tezyîn için ol genc-i gevherden
Çıkardım silke dizdim bir tabak lü'lü-yı menşûri

bir tutarsa:

1. bir tutarsa:-ar, -sa

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Eşit saymak, eşit görmek.

Bir tutarsa pâdişâh ile gedâyı mey n'ola
Hem sifâl-ı meykede hem tâc-ı Edhemdür kadeh

bir vech ile:

1. bir vech ile:

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir yönüyle, tek bir özelliği ile.

Hattûn evşâfımı bir vech ile tahîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile takîr idemem

bir yaña:

1. bir yaña:

Kaside 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir taraftan.

Gitdi ol demler ki eylerdi perîşân hâtırım
Bir yaña gam bir yaña kahr u 'azâb-ı rûzgâr

2. bir yaña:

Kaside 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir taraftan.

Gitdi ol demler ki eylerdi perîşân hâtırım
Bir yaña gam bir yaña kahr u 'azâb-ı rûzgâr

bir yanı:

1. bir yanı:

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir tarafı.

Ol bâga döner dil gam-ı ruşşâr u haţuñla
Bir yanı çemenzâr ola bir yanı semenlik

2. bir yanı:

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir tarafı.

Ol bâga döner dil gam-ı ruşşâr u haţuñla
Bir yanı çemenzâr ola bir yanı semenlik

bir verde:

1. bir verde:-de

Kaside 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aynı yer, aynı mekân.

Zîrâ ne demekdür bu ki rindân ile vâ'îz
Bir yerde tûrup cām-ı hilâle nigerândur

2. **bir yerde:-de**

Kaside 41

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Hiçbir yer.

Pür-emn ola devrinde cihân tâ o kadar kim
Bir yerde zühûr itmeye gavğâ-yı zamâne

bir vere geldi:

1. **bir yere geldi:-di**

Kaside 41

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Bir küh-ı belâ oldu dile bir yere geldi
Eczâ-yı gâm-ı lâ-yetecezzâ-yı zamâne

bir vere gelmezdi:

1. **bir yere gelmezdi:-mez, -di**

Kaside 41

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Ger tefriqa-endâz-ı cihân olsa hücumı
Gelmezdi daği bir yere eczâ-yı zamâne

bir vere gelmiş:

1. **bir yere gelmiş:-miş**

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Dil-berûn bâlâ-bülendi 'âşıkun üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadır

bir yere gelse:

1. **bir yere gelse:-se**

Kaside 17

Mısra: 156

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Eyledün luft ile bir böyle kaşide teklîf
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

bir vere gelüp:

1. **bir yere gelüp:-üp**

Kaside 49

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Şabâ çevgân idince tûrra-i pertâb-ı dil-dân
Gelüp 'âşıklarun bir yere tûp oldu dil-i zârı

bir yüzden:

1. **bir yüzden:-den**

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Bir sebepten, herhangi bir sebeple // bir yüz,
çehre sebebiyle.*

Bir yüzden idi yâr ile üslûb-ı maḥabbet
Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektûb-ı maḥabbet

2. **bir yüzden:**

Kaside 22

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir sebepten, herhangi bir sebeple.

İder hem 'âşıkâ bir yüzden istiğnâ-yı pinhânı
Anuñcün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzı

bir zamân:

1. **bir zamân:**

Kaside 48

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Bir an, çok kısa bir vakit.

Olur mı bir nefes hāmûş ṭab'um
Ṭurur mı bir zamân âsüde hāmem

2. **bir zamân:**

Kaside 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Devlet ü iḳbâl ile dâru's-selâm olsun saña
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dâru'l-cihād

bir zerre:

1. **bir zerre:**

Kaside 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zerre kadar, bir parça, çok az.

Ḥâk bir mertebe germ oldu ki devrân idemez
Nice tûfân ile bir zerre gubârın sîrâb

birâder:

1. **birâderdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 16

Kardeş, erkek kardeş.

O cān-ı 'ālem ü bu rûh-ı şānīdür le'āfetde
Berāberdür birbirine anuñçün birāderdür

birāz:

1. **birāz:**

Kaside 58
Mısra: 71
Az da olsa.

Ġarāz hūlūşımı 'arz itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddühe me'zūn

2. **birāz:**

Gazel 101
Mısra: 4
Biraz, bir parça, azıcık.

Olsun ko şabā da ham-ı zūlfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i kullāb cefāsın

3. **birāz:**

Kaside 16
Mısra: 61
Biraz, bir parça, azıcık.

İktizā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoħsa dā'im böyledür baña hıtāb-ı rūzgār

4. **birāz:**

Kaside 26
Mısra: 19
Biraz, bir parça, azıcık.

Dermendāne biraz aħvālın
Eylesün māşitāsına tefhīm

5. **birāz:**

Kaside 43
Mısra: 80
Biraz, bir parça, azıcık.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bī-nazīründe
Hele ṭab'um biraz evşāfa olsun i'tiyād üzre

6. **birāz:**

Kaside 44
Mısra: 61
Biraz, bir parça, azıcık.

Şevki var vādī-i ma'nāda tekāpū biraz
N'ola gösterse 'inān-ı kaleme irhāyı

7. **birāz:**

Kaside 60
Mısra: 61
Biraz, bir parça, azıcık.

Mülk-i ma'nāda biraz kūşiş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suħan

birbiri:

1. **birbirine:-n, -e**

Gazel 29
Mısra: 4
Karşılıklı olarak bir diğeri.

'Aşq mühlik yār gāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

2. **birbirini:-n, -i, -**

Gazel 78
Mısra: 4
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşāf degül

3. **birbirinün:-nüñ**

Gazel 87
Mısra: 9
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Şafādan birbirinün sinesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduğın görsem

4. **birbirinün:-nüñ**

Gazel 134
Mısra: 7
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Nüş iderler cām-ı nāzı birbirinün 'aşkına
İki çeşmün iki mest-i bāde-peymālar gibi

5. **birbirini:-n, -i**

Kaside 8
Mısra: 50
Karşılıklı olarak bir diğeri.

'Adli bir gāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini aşyānında gelür mihmān bulur

6. **birbirini:-n, -i**

Kaside 10
Mısra: 10
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Teşhīs-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ğam birbirini bī-siper eyler

7. **birbirinden:-i, -n, -den**

Kaside 13
Mısra: 80
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihān ol deñlü hurrem-dil
Ki teşhīs eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

8. **birbirine:-n, -e**

Kaside 14
Mısra: 74
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ḳadr-i ḥāk-i kūy-ı aḥlākın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āğişte müşk ü 'anberi

9. **birbirine:**-n, -e

Kaside 22

Mısra: **70**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

İder hem 'āşıka bir yüzden istiğnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aşlā şive vü nāzı

10. **birbirine:**-n, -e

Kaside 24

Mısra: **84**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Her ne ḥāl ise müdarāya olurum rāzı
Uysa birbirine evzā'-ı perişān-ı felek

11. **birbiriyile:**-y, -le

Kaside 25

Mısra: **88**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Düşdi gerçi ḥavf-ı tıḡuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyile ittiḥād

12. **birbirin:**-n

Kaside 39

Mısra: **8**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Gulḡul-i kūs-ı zafer tıtdı cihānı o kadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşir

13. **birbirinden:**-n, -den

Kaside 47

Mısra: **102**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Şecā'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifāt-ı zāt-ı pākūñ hep birbirinden a'lādur

14. **birbirin:**-n

Kaside 61

Mısra: **29**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḡa irerdi inḳilāb

15. **birbirinden:**-i, -n, -den

Kaside 61

Mısra: **46**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Her kaçan olsa gulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel ihzār itmege eyler şitāb

16. **birbiri:**

Müfret 7

Mısra: **1**

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Çekse tıḡın kırılır birbiri üzre 'ālem
Fitne cellādı midur ḡamze-i mestūñ bilmem

birbiri ardınca:

1. **birbiri ardınca:**

Kaside 17

Mısra: **166**

Kelime Tipi: -

Biri birinin arkasından giderek, silsile ile.

Eşheb-i rüz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

birbirine düşdi:

1. **birbirine düşdi:**-di

Gazel 108

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne kıyāş itme taḫrīk-i şabādur bu

birbirine düşürür:

1. **birbirine düşürür:**-ü, -r

Gazel 125

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Aralarında anlaşmazlık çıkarmak, ortalığı karıştırmak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṫurra-i pür-ḡam şāne

birbirine urur:

1. **birbirine urur:**-u, -r

Kaside 13

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

İki şeyi tokuşturmak, çarpıştırmak.

Esince bād-ı ḳahrı baḡr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

birbirini buldı:

1. **birbirini buldı:**-dı

Gazel 131

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek.

'Aḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini 'uşşāk-ı girişme

birden:

1. **birden:**

Kaside 28
Mısra: 8
Ayn anda.

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvāni dir
Birden bu deñlü tır nice der-kemān olur

bī-reng:

1. **bī-reng:**

Kaside 37
Mısra: 76
Renksiz.

Düşde fikr eylerin evşāfuñı bīdār olıcağ
Bulurın levḥ-i ḥayālümde ser-ā-ser bī-reng

bir:

1. **bir:**

Kaside 60
Mısra: 18
Birisi, bir tanesi.

Ol ki üstād-ı suḥan-perver imiş sâbıqda
Biri Ḥāfız ki odur murğ-ı hoş-elḥān-ı suḥan

2. **bir:**

Kaside 60
Mısra: 19
Birisi, bir tanesi.

Biri de ḥazret-i Şa'dī-i şa'id-i Şirāz
Olmış ol daḥi mürebbī-i gülistān-ı suḥan

3. **bir:**

Kaside 60
Mısra: 21
Birisi, bir tanesi.

Biri de fāzıl-ı Cāmī ki Ḥudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādyā-nüşān-ı suḥan

4. **bir:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 32
Birisi, bir tanesi.

Bā-ḥuşūş ol güzide tā'ifenuñ
Hem ışık biri hem sipāhīdür

5. **bir:**

Kaside 33
Mısra: 29
Bir kimse, herhangi bir şahıs.

Kaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
'Uşşākı 'aceb tā'ife-i bī-ser ü pādūr

6. **bir:**

Kaside 35
Mısra: 104
Biri, birisi, herhangi biri.

Nüşā-i 'ağd-ı lisān-ı şu'arādūr suḥanüm
İdemez ben söze geldükce biri baş-ı maḳāl

7. **bir:**

Gazel 130
Mısra: 13
Bir tanesi // bir tanesi bile.

Nice üstād-ı suḥan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nef'i gibi ṭarḥ-ı gazel nev-rüzda

8. **bir:**

Kaside 61
Mısra: 72
Bir tanesi // bir tanesi bile.

Çarḥ bir āh eylesem biñ cevır iderdi cānuma
Biñ su'al itsem nücūma biri virmezdi cevāb

9. **bir:**

Kaside 7
Mısra: 63
Bir tanesi.

Biri ṭurdukça bulur kevkebe-i rüz efzūn
Biri gıtdükce olur muğtenem-i nāz u na'im

10. **birinüñ:-nüñ**

Kaside 7
Mısra: 28
Bir tanesi.

Vākı'ā böyle kavī 'özü ile ḥaşm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabüle taḳdīm

11. **birisi:-si**

Kaside 17
Mısra: 47
Bir tanesi.

Evvelā Ḳapuağası Ṭorısıdır birisi
Ki berāberdür aña püyede kūh u şahrā

12. **bir:**

Kaside 19
Mısra: 5
Bir tanesi.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

13. **bir:**

Kaside 36

Mısra: 63
Bir tanesi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhâşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

14. **biri:**
Kaside 36
Mısra: 63
Bir tanesi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhâşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

15. **birini:-n, -i**
Kaside 36
Mısra: 67
Bir tanesi.

Birini sen götürüp eyledün Stanbulı şād
Birin de Ḥaḫ götürüp ide ālemi ḥurrem

16. **birin:-n**
Kaside 37
Mısra: 69
Bir tanesi.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdu zühre
Ḥaḥre dek bezm-i ḥayālümde nevāzende-i çeng

17. **biri:**
Kaside 61
Mısra: 30
Bir tanesi.

Luḫ u ḫaḥruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḫilāb

18. **birinün:-nün**
Kaside 17
Mısra: 43
Bir tanesi.

İ'tikādum bu ki mānendi bulunmaz birinün
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

19. **biri:**
Kaside 19
Mısra: 20
Bir tanesi.

Ḥaḫīkatde tefāvüt yok meger ta'rīfde ancak
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ḡazanferdür

20. **biri:**
Kaside 7
Mısra: 64
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Biri ḫurduḫca bulur kevkebe-i rüz eفزün
Biri gitdüke olur muğtenem-i nāz u na'īm

21. **birisi:-si**
Kaside 17
Mısra: 59
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birisi daḫi Aga Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḫini bu güne edā

22. **birisi:-si**
Kaside 17
Mısra: 79
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birisi daḫi Şurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa düta

23. **biri:**
Kaside 19
Mısra: 5
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Biri Sulṫān Maḫmūd u biri Sulṫān Muḫammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

24. **birin:-n**
Kaside 36
Mısra: 68
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birini sen götürüp eyledün Stanbulı şād
Birin de Ḥaḫ götürüp ide ālemi ḥurrem

25. **biri:**
Kaside 17
Mısra: 123
İçlerinden bir tanesi, belgisiz zamir.

Biri derbānı olurdu biri mīrāḫūri
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

26. **biri:**
Kaside 17
Mısra: 123
İçlerinden bir tanesi, belgisiz zamir.

Biri derbānı olurdu biri mīrāḫūri
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

27. **biri:**
Kaside 25
Mısra: 73
Birisi, bir tanesi.

Biri bu iblis-i pūr-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

28. **biri:**
Kaside 19
Mısra: 20
Bir tanesi, bir diğeri.

Ḥaḳikatde tefāvūt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i gāzanferdūr

29. **biri:**

Gazel 63

Mısra: 6

Biri, birisi, herhangi biri.

Mest-i mey-ḥāne-i feyzim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıtl-ı girānum çekemez

biri birinden:

1. **biri birinden:- n, -den**

Kaside 36

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

2. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 17

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İki Edhem ḥod iki şūḥ 'Arab dil-beridūr
Ki tefāvütleri yok biri birinden ašlā

3. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 17

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Yine iştābl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

4. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 17

Mısra: 92

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ḥüsn-i aḥlāḳı yerinde ḥarekātu mevzūn
Şivesi cilvesi hep biri birinden a'lā

5. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 19

Mısra: 14

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İkisi de 'aceb şun'-ı İlähīdūr melāḥatde
Biri birine gālib biri birinden 'aceb-terdūr

6. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 20

Mısra: 64

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

'Aceb maṭbū' u dil-keşdūr ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biri birinden a'lā vü laṭif ü nāzük ü ḥoş-ter

7. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 47

Mısra: 29

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri birinden a'lādūr kıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāk-ı cāhına nisbet biribirinden ednādūr

8. **biri birinden:-n, -den**

Kaside 47

Mısra: 30

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri birinden a'lādūr kıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāk-ı cāhına nisbet biribirinden ednādūr

biri birine:

1. **biri birine:-n, -e**

Kaside 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Müşābihdūr biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gönca-i terdūr

2. **biri birine:-n, -e**

Kaside 19

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ya iki gül-bün-i nev-ḥīzdūr kim her birisinin
Zemīni başkadūr ammā biri birine hem-serdūr

3. **biri birine:-n, -e**

Gazel 57

Mısra: 2

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ġamzesi maḥmūr u çeşmi nīm-mest-i ḥāb-ı nāz
Biri birine nezāketle ider işrāb-ı nāz

4. **biri birine:-n, -e**

Kaside 19

Mısra: 14

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İkisi de 'aceb şun'-ı İlähīdūr melāḥatde
Biri birine gālib biribirinden 'aceb-terdūr

5. **biri birine:-n, -e**

Kaside 19

Mısra: 16

Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

O cān-ı 'ālem ü bu rûh-ı şānīdür leṭāfetde
Berāberdür biri birine anuñçün birāderdür

bir i birine girdi:

1. **bir i birine girdi:-di**

Kaside 38

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Deyim**

Birbirine karışmak, dolaşmak.

Biribirine girdi fitne ḥavfından zamānında
Şabādan şanma kim gīsü-yı ḥübānı olur derhem

biricik:

1. **biricik:**

Gazel 72

Mısra: 7

Eşi, benzeri, ikincisi olmayan ve çok sevilen, tek, yegâne

Biricik ehl-i dil ü taḥ'a da gün göstere
Bu ḫadar 'aksine devr eylemese çarḫ-ı felek

bir iki günlük:

1. **bir-iki günlük:**

Kaside 43

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Kısa bir zaman.

Ki bir laḫza ḫomaz āsüde kendi ḫālūme tā kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḫşil-i zād üzre

birkaç:

1. **birkaç:**

Kaside 16

Mısra: 58

Çok olmayan, az sayıda, az.

Dergehünde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşıldılar birkaç kilāb-ı rüzgār

2. **birkaç:**

Kaside 25

Mısra: 16

Çok olmayan, az sayıda, az.

Kim helāk olmak muḫarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

birün ider:

1. **birün ider:-er**

Kaside 28

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Dışarı çıkarmak, uzaklaştırmak, atmak.

Birün ider dilinden o dem bīm-i düzeḫi
Meydān-ı maḫşer aña riyāz-ı cinān olur

birün itsem:

1. **birün itsem:-se, -m**

Kaside 58

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Dışarı çıkarmak.

Ne'üzü bi'l-lāh eger intiḫām için itsem
'Adüya tiḫ-ı zebānı niyāmdan birün

birün-ı hayta-i ser-i kilik-i beyān olur:

1. **birün-ı hayta-i ser-i kilik-i beyān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Beyan/söyleyiş kaleminin ifade kudretinin dışında olmak.

Oı demde kim siyākat-ı ta' dād-ı küştegān
Birün-ı hayta-i ser-i kilik-i beyān olur

bış ü kem:

1. **bış ü kem:**

Kaside 38

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Az çok.

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāḫi
Döne ehl-i dilün ḫuṭb-ı murādı üzre bış ü kem

bisāt-efken-i bezm-i 'ālem:

1. **bisāt-efken-i bezm-i 'ālem:**

Kaside 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya meclisine yaygı seren // dünyayı aydınlatan.

Eğer-i feyzi ṫarāvet-dih-i gülzār-ı cihān
Pertev-i luṫfi bisāt-efken-i bezm-i 'ālem

bisāt-endāz-ı dīvān-hāne-i taht-ı Süleymānī:

1. **bisāt-endāz-ı dīvān-hāne-i taht-ı Süleymānī:**

Kaside 18

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık tahtının divanına oturan.

Bisât-endâz-ı divân-hâne-i taht-ı Süleymânî
Şeref-bahş-ı serîr-i bârgâh-ı ‘arş-pîrâye

bisât-endâz-ı evreng-i Süleymânî:

1. **bisât-endâz-ı evreng-i Süleymânî:**

Kaside 11

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Süleyman'ın tahtına yaygı atan // padişahlık
tahtına oturan.*

Ne şâhenşeh serîr-ârâ-yı divân-hâne-i ‘âlem
Ne şâhenşeh bisât-endâz-ı evreng-i Süleymânî

bisât-ı heft iklimiün:

1. **bisât-ı heft iklimiün:-iün**

Kaside 13

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin döşemesi, yaygısı // yeryüzü.

Bisât-ı heft iklimiün çerâğ-ı ‘âlem-efrûzı
Serîr-i nüh revâkuñ pādîşâh-ı mâh-dîdârı

bisât-ı pây-endâz:

1. **bisât-ı pây-endâz:**

Kaside 58

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Yoluna serilmiş halt.

Felek reh-i kademinde bisât-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

bî-sa’y ü taleb:

1. **bî-sa’y ü taleb:**

Kaside 62

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çabalamadan ve talep etmeden.

Ol kuṭb-ı devrân-ı felek ol reşk-i esnâf-ı melek
Ol cüd u luṭfi bî-dilek iḥsâmı bî-sa’y ü taleb

bî-şeb-nem:

1. **bî-şeb-nem:**

Kaside 7

Mısra: 74

Şebnemsiz, çiğ tanesi olmadan.

Kîse-i gönca nice pür-zer ise feyzinden
Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

bî-ser ü pâyı:

1. **bî-ser ü pâyı:-y, -ı**

Kaside 10

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Perişan, zavallı, güçsüz, kudretsiz.

Bir himmete kâdir ki nice bî-ser ü pâyı
Bir demde murâd itse şeh-i tâcver eyler

bî-ser ü pâyız:

1. **bî-ser ü pâyız:-y, -ız**

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Başsız ve ayaksız // somut varlığını kaybetmiş.

Top eylemişiz kelleyi çevgân-ı belâya
Meydân-ı maḥabbetde yeler bî-ser ü pâyız

bî-ser ü sāmân idersin:

1. **bî-ser ü sāmân idersin:-er, -sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Sefil ve perişan etme.

Bî-ser ü sāmân idersin nice Sām u Rüstemi
Duḡter-i rezsın velî ‘aql almada merdânesin

bî-siper eyler:

1. **bî-siper eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Engellemek, önünü açmak.

Teşhîş-i reh-i ḡayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ḡam birbirini bî-siper eyler

bî-sütün u bî-ṭnâb:

1. **bî-sütün u bî-ṭnâb:**

Kaside 55

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Direksiz ve ipsiz.

Tâ ola bu ḡayme-i pîrûze- reng-i zer-nigâr
‘Arşa-i ‘âlemde ber-pâ bî-sütün u bî-ṭnâb

bî-sübhe:

1. **bī-şübhe:**

Kaside 43

Mısra: 15

Şüphesiz.

Ümidüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

2. **bī-şübhe:**

Kaside 47

Mısra: 60

Şüphesiz.

Eyā şahib-kırān-ı ehl-i dil kim zāt-ı pür-cüduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥz-ı luṭf-ı Mevlādur

bit:

1. **bitmez:-mez**

Gazel 122

Mısra: 7

Sona ermek, tamamlanmak.

‘Aşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çäre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḥün-āb gelsün çeşmüñe

2. **biter:-er**

Kaside 5

Mısra: 48

Meydana gelmek, hasıl olmak, çıkmak.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alur ḥāki
Biter toḥm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḥān üzre

3. **biterdi:-er, -di**

Kaside 38

Mısra: 48

Meydana gelmek, hasıl olmak, çıkmak.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistāni
Biterdi ḥār-ı ḥuşk üzre şüküfe yerine dirhem

bī-tāb:

1. **bī-tāb:**

Gazel 122

Mısra: 4

Güçsüz, hâlsiz // mest.

Ġamzeñe pür-tāb iken tāqat getürmez āftāb
Bāde ‘aklı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

bī-tāb olıcak:

1. **bī-tāb olıcak:-ıcağ**

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü
kalmamak.

Ḥazz ider dil gam-ı cānān ile bī-tāb olıcak
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcak

bī-tāb olmayınca:

1. **bī-tāb olmayınca:-ma, -y, -ınca**

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi:

Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü
kalmamak.

Gerçi ‘aşk izhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müdde‘ā-fehm olıcak inkār güç

bī-tāb olur:

1. **bī-tāb olur:-u, -r**

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü
kalmamak.

Āhına incinme gāhı ‘aşık-ı divānenüñ
N’eyesün bī-çäre gördükce seni bī-tāb olur

bī-tāb olursa:

1. **bī-tāb olursa:-u, -r, -sa**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü
kalmamak.

‘Aşkı olmaz yine ḥālī hiç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa didesi pür-āb olur

bī-tāb u direng olurum:

1. **bī-tāb u direng olurum:-u, -r, -ım**

Kaside 37

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Güçsüz ve yavaş olmak.

Güşımı tutsa felek penbe-i ḥürşid ile ben
Olurım ḥaḫḫı edāda yine bī-tāb u direng

bī-tāb ü tüvān olsa:

1. **bī-tāb ü tüvān olsa:-sa**

Kaside 52

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Güçsüz, kuvvetsiz olmak.

‘Arşa-i medh ü şenânın haddi yok pâyânı yok
Peyk-i endîşe ‘aceb mi olsa bî-tâb ü tüvân

bî-tâb u tüvândur:

1. **bî-tâb u tüvândur:** -dur

Kaside 9

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Güçsüz kuvvetsiz.

Yok ‘aczi yine tab ‘imuñ endîşeden aşlâ
Gerçi sitem-i çarh ile bî-tâb u tüvândur

bî-tâbâne:

1. **bî-tâbâne:**

Kaside 47

Mısra: 67

Dermansız, güçsüz bir şekilde.

Gazel-perdâz olursa n’ola bî-tâbâne bu demde
Gazel tarh itmede zirâ ğarîb üstâd-ı ğarrâdur

2. **bî-tâbâne:**

Kaside 48

Mısra: 29

Dermansız, güçsüz bir şekilde.

Ki bî-tâbâne fi’l-hâl oldı şadır
Bu evşâf-ı perîşân u ferâhem

bî-tâkat u hüşuz:

1. **bî-tâkat u hüşuz:** -uz

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güçsüz, kuvvetsiz ve akli başından gitmiş,
kendinden geçmiş.*

Cevrûñ çekerek zevk-i ğam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz ‘aşk ile bî-tâkat u hüşuz

bî-ta’kîd:

1. **bî-ta’kîd:**

Kaside 54

Mısra: 48

Ta’kid olmaksızın, anlaşılır şekilde.

Nükte-perdâz-ı ma’ânî ki beyân-ı kalemi
Hall ider müşkil-i râz-ı felegi bî-ta’kîd

bî-tereddüd:

1. **bî-tereddüd:**

Kaside 54

Mısra: 23

Kararlı bir biçimde, kararlılıkla.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi’l-hâl
Evliyâ-yı suhane şıdık-ı irâdetle mürîd

bî-tevriye:

1. **bî-tevriye:**

Kaside 50

Mısra: 134

*Tevriye sanatının kullanılmadığı, tevriyesiz //
doğrudan, apaçık.*

Şâ’ir-i nâdire-güyüm ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostu bî-tevriye vü bî-ihâm

bitür:

1. **bitürdi:** -di

Gazel 135

Mısra: 6

Tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.

Ġamze degül bu şu ‘bede-bâz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şive-i i’câza başladı

bî-vefâ:

1. **bî-vefâsına:** -sı, -n, -a

Gazel 123

Mısra: 10

Vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan.

Nef i bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ’ iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

2. **bî-vefâ:**

Kaside 4

Mısra: 33

Vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan.

Bir bî-vefâ ki her dem esirân-ı ‘aşkına
Dârü-yı şihhati ecel-i mihribân virür

3. **bî-vefâ:**

Gazel 128

Mısra: 3

Vefasız // sevgili.

Göz uciyla merhâbâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklarsa bir ğamze-i dil-düz ile

bî-vücüd:

1. **bî-vücüdum:-um**

Kaside 12

Mısra: 23

Vücutsuz, maddi varlığı olmayan.

Bî-vücüdüm ol kadar âyine-i idrâkde
Kim ğubâr-ı dil cihân-ı lâ-mekânımdur benüm

biz:

1. **bize:-e**

Gazel 4

Mısra: 6

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Humâr öldürdi hem gam cânumuzdan eyledi bîzâr
Meded yok mı bize ey sâkî-i şâhib-kerem şahbâ

2. **biz:**

Gazel 46

Mısra: 13

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcağ sîklet-i yârân ne belâdur

3. **bize:-e**

Gazel 46

Mısra: 13

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcağ sîklet-i yârân ne belâdur

4. **bize:-e**

Gazel 47

Mısra: 5

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize pend ile vâ'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço câm-ı şafâdan hem kes el dirler

5. **bize:-e**

Gazel 48

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Mey-i pür-kışle tîredür dilimiz
Bize bir dil-rübâ-yı sâde getir

6. **biz:**

Gazel 53

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nazmumuzla n'ola kılsak gamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsûn ile tiryâk ideriz

7. **bize:-e**

Gazel 55

Mısra: 5

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesîhâ-dem-i 'aşkıız

8. **bize:-e**

Gazel 55

Mısra: 7

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nâz eyleyemez hiç bize ğamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkıız

9. **biz:**

Gazel 56

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba
Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkıız

10. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 7

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i 'aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu'le vü şem'-i ğama pervâneyiz

11. **biz:**

Gazel 86

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i feyz-bağş-ı şarâb-ı muhabbetüz
Besdür cihâna cür'a-i peymânemüz bizüm

12. **biz:**

Gazel 86

Mısra: 5

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz n'eyleyiz çerâğî şeb-i hecr-i yârda
Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

13. **biz:**

Gazel 86

Mısra: 7

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz tâ'irân-ı evc-i hevâ-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i turradur länemüz bizüm

14. **bize:-e**

Gazel 86

Mısra: 9

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Rindân-ı 'âlemiz ki bize yâr olan göñül
Olur 'adû-yı şöhet-i bigânemüz bizüm

15. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmezse gam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebūñle meykededür hānemüz bizüm

16. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i feyż-baḥş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cür'a-i peymānemüz bizüm

17. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 6

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz n'eyleriz çerāḡı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şem' uyarur āh ile pervānemüz bizüm

18. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz tā'irān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i tırradadur lānemüz bizüm

19. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Rindān-ı 'ālemiz ki bize yār olan göñül
Olur 'adū-yı şoḥbet-i biḡānemüz bizüm

20. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 12

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Vā'iz düşerdi meykedeye kordı mescidi
Görse şafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

21. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 16

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Hem nükte-senc-i nādire-güy-ı zamāneyiz
Tıtsa 'aceb mi 'ālemi efsānemüz bizüm

22. **biz:**

Gazel 88

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Muḥrib alsun eline 'ūdı yanınca biz de
Yanalum yaḡılalum bir dem-i dil-süz idelüm

23. **biz:**

Gazel 111

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Kaysa başdan ser-ber olmuş rāh-ı gamda āşyān
Terk-i ser kılduḡ o yolda biz sebük-bārız hele

24. **biz:**

Gazel 111

Mısra: 9

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz de ey Nef ī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eş'ārimuz pākīze-güftāriz hele

25. **biz:**

Gazel 121

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zāhidā kevseri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm cām-ı şafāyı bu gice

26. **bize:-e**

Gazel 123

Mısra: 9

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nef ī bize ne gamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz mā'iliz güzellerüñ en bī-vefāsına

27. **biz:**

Gazel 130

Mısra: 11

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Cān u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

28. **bizüm:-üm**

Kaside 10

Mısra: 106

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġavḡā-yı suḡandır bu faziletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

29. **biz:**

Kaside 15

Mısra: 31

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz 'āşık-ı āzādeyüz ammā esir-i bādeyüz
Ālūfteyüz dil-dādeyüz bizden dirēḡ itme kerem

30. **bizden:-den**

Kaside 15

Mısra: 32

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz 'aşıq-ı âzâdeyüz ammâ esîr-i bâdeyüz
Âlûfteyüz dil-dâdeyüz bizden dirîg itme kerem

31. **bize:-e**

Kaside 15

Mısra: 29

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sâkî meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-â-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

32. **bize:-e**

Kaside 15

Mısra: 29

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sâkî meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-â-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

33. **bizüm:-üm**

Kaside 15

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Esdî nesîm-i nev-bahâr açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönlümüz sâkî meded şun cām-ı
Cem

34. **bizi:-i**

Kaside 28

Mısra: 11

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ğamzeñ görür 'itâb ile öldürdügin bizi
Turmaz kirişme daği aña hem-zebân olur

35. **bize:-e**

Kaside 32

Mısra: 14

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir ehl-i dâniş ü fehm olsa mañz-ı luţfindan
Bu müşkilâtı bize bir bir eylese tefhîm

36. **biz:**

Kaside 33

Mısra: 21

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i serâsîme-i cām-ı mey-i 'aşkuz
Mestüñ sözi ma'zûr-ı kirâm-ı 'uçalâdur

37. **biz:**

Kaside 33

Mısra: 33

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zîrâ
Âzâdelere kayd-ı ta'alluk ne belâdur

38. **bizi:-i**

Gazel 12

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

İlţifât itmez dirîgâ ol şeh-i 'âlî-cenâb
Ğam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luţ it şarâb

39. **biz:**

Gazel 54

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Cevrûñ çekerek zevk-i ğam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bi-tâkât u hüşuz

40. **biz:**

Gazel 54

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

41. **biz:**

Gazel 55

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nâz eyleyemez hiç bize ğamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkız

42. **bizi:-i**

Gazel 56

Mısra: 6

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ne turra esîr itmege kâdir ne girişme
Kimse bizi bend idemez âzâde-i 'aşkız

43. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bâde ğam virür bize biz 'aşık-ı divâneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı 'aşk ile mestâneyiz

44. **bize:-e**

Gazel 61

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bâde ğam virür bize biz 'aşık-ı divâneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı 'aşk ile mestâneyiz

45. **bize:-e**

Kaside 15

Mısra: 30

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

46. **bize:-e**

Gazel 14

Mısra: 6

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Yârdur çünküm bize dünyâ vü 'uqbâdan naşib
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gamın

47. **bizüm:-üm**

Gazel 39

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Tağinsun dil-rübâlar gamzelerden tığ-i 'aşık-küş
Bizüm de âhimuzdan nâvek-i dil-düzumuz vardur

48. **bizüm:-üm**

Gazel 39

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Güni günden yig olsun rüzedârân-ı gam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nev-rüzımız vardur

49. **biz:**

Gazel 52

Mısra: 7

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz hazân u hâr kaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dâgımızdur bağımız gülzârimuz

50. **biz:**

Gazel 52

Mısra: 9

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz reh-i 'aşk içre terk-i ser kılan 'aşıklarız
Çıkmasa Ferhâdveş başa 'aceb mi kârimuz

51. **bizi:-i**

Gazel 53

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Kendimüzden ne kadar bî-haberitse bizi 'aşk
Ol kadar zevk-i gam-ı firâti idrâk ideriz

52. **biz:**

Gazel 119

Mısra: 7

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz nice toyunca kanalum cām-ı murâda
Bir lahza komaz sākī-i devrân elimüzde

53. **bize:-e**

Gazel 119

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübhâ-i mercân elimüzde

54. **biz:**

Gazel 18

Mısra: 9

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

55. **biz:**

Gazel 55

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı gam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm cāmımıza biz Cem-i 'aşkız

56. **bizüm:-üm**

Gazel 55

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı gam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm cāmımıza biz Cem-i 'aşkız

57. **bizi:-i**

Gazel 56

Mısra: 2

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Erbâb-ı gamız 'aşık-ı dil-dâde-i 'aşkız
Öldürse bizi gam yine âmâde-i 'aşkız

58. **biz:**

Gazel 61

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmeziz renc-i humârı 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül mağmür olursak sākī-i mey-hâneyiz

59. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmezse gam n'ola dil-i mestânemüz bizüm
Yâd-ı lebûnle meykededür hânemüz bizüm

60. **bizüm:-üm**

Gazel 86

Mısra: 14

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nef'î gibi esîr-i cünün-ı muhabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dîvânemüz bizüm

61. **bizüm:-üm**

Gazel 39

Mısra: **10**

Birinci çokluk şahıs zamiri.

‘Aceb mi büriyā-bāfān-ı nazma kılmasak rağbet
Bizüm Nef’î gibi bir şā’ir-i zer-düzumuz vardır

62. **bizi:-i**

Gazel 54

Mısra: **7**

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zâhid bizi kor gayra satar şimdi riyâyı
Duymış bizi kim mu‘tekid-i bâde-fürüşuz

63. **bizi:-i**

Gazel 54

Mısra: **8**

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zâhid bizi kor gayra satar şimdi riyâyı
Duymış bizi kim mu‘tekid-i bâde-fürüşuz

64. **biz:**

Gazel 123

Mısra: **10**

Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nef’î bize ne gamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ’iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

bostân-ı suhan:

1. **bostân-ı suhan:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Söz bahçesi.

Perverde-i feyz-i ebr-i fikrûñ
Bostân-ı suhan giyâh-ı ma'nâ

boş:

1. **boş:**

Kaside 15

Mısra: **18**

İçinde bir şey ya da bir kimse olmayan.

Luţf eyle sâkî nâzı ko mey şun ki kalmaz böyle bu
Tolsun sürâhî vü sebû boş turmasun peymâne hem

böyle:

1. **böyledür:-dür**

Gazel 41

Mısra: **4**

Bu şekilde.

Zâhid ol rind ol hemân şürette kalma ‘ârif ol
‘Âlem-i ma'nâda hük-m-i pâdişâhî böyledür

2. **böyle:**

Kaside 38

Mısra: **99**

Bu şekilde.

Muḥaşşal böyle bir ebleh-firib-i rüzgâr olmaz
‘Aceb halk eylemiş ḥakkâ Hudâ-yı a'lem ü aḥkem

3. **böyle:**

Kaside 39

Mısra: **26**

Bu şekilde.

Eşkıyâ luţfuñı zîrâ unudur bir demde

Ehl-i dil böyle ider medhûñi ammâ taḥrîr

4. **böyledür:-dür**

Kaside 41

Mısra: **100**

Bu şekilde.

Ammâ olurn yine bunuñla mütesellî

Kim böyledür aḥvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

5. **böyle:**

Kaside 42

Mısra: **7**

Bu şekilde.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil

Niceye dek bu sitem-i rüzgâr

6. **böyledür:-dür**

Kaside 42

Mısra: **21**

Bu şekilde.

Çäre ne çün devr ideli böyledür

Ka'ide-i mültezim-i rüzgâr

7. **böyle:**

Kaside 47

Mısra: **138**

Bu şekilde.

Ola sâbit-kadem devletle dâru'l-mülk-i şihhatde

Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

8. **böyle:**

Kaside 47

Mısra: **138**

Bu şekilde.

Ola sâbit-kadem devletle dâru'l-mülk-i şihhatde

Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

9. **böyle:**

Kaside 48

Mısra: 77
Bu şekilde.

Görünce şimdi böyle iltifâtın
Ki kıldı bendeñi maḥsūd-ı 'âlem

10. böyle:
Gazel 6
Mısra: 4
Bu derece.

Çün 'aşîka rüsvâlık elbette muḳarrerdür
Mestâneligüm böyle rindâne degül mi yâ

11. böyle:
Kaside 7
Mısra: 13
Bu derece.

Böyle bir mu'cize-perdâz-ı maḥal-güye sezâ
Olsa ger meclis-i 'irfân-ı İlâhîde nedîm

12. böyle:
Kaside 7
Mısra: 27
Bu derece.

Vâkı'â böyle ḳavî 'özü ile ḥaşm olsa cihân
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabûle taḳdîm

13. böyle:
Kaside 8
Mısra: 11
Bu şekilde, bu derece.

Böyle şâhib-hüsn olan itmez şafâ âyineden
'Aḳsini gördükce zîrâ kendüyi ḥayrân bulur

14. böyle:
Kaside 8
Mısra: 17
Bu derece.

Düşde böyle ḥün-feşân u kîne-cü zâhirde ḥod
Şunmadın el ḳabzaya şemşîrini 'uryân bulur

15. böyle:
Kaside 29
Mısra: 14
Bu derece.

Olur ne kimse ne deñlü sa'âdete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-ı keselde böyle kesâd

16. böyle:
Kaside 31
Mısra: 9
Bu derece.

Böyle germâda ki deryâları ḥuşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü câri olanı şanmañuz âb

17. böyle:
Kaside 46
Mısra: 21
Bu derece, böylesine.

Böyle bir ḳaşr-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim
Reşk ider ḥâme-i nakḳâşına şüretger-i Çîn

18. böyle:
Kaside 54
Mısra: 4
Bu derece.

Ne 'aceb döndi murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfiḳ felege emr-i ba'id

19. böyle:
Kaside 56
Mısra: 62
Bu derece.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḥtaşar ta'rif olunsa böyle memdüh-ı güzîn

20. böyle:
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 17
Bu derece.

Atmadı böyle bir uzak menzil
Daḫi bir pehlevân-ı ser-efrâz

21. böyle:
Nazm 3
Mısra: 3
Bu derece // bu şekilde.

Olmazdı böyle ḥâli perişân u ḳaddi ḥam
Sevdâ-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

22. böyle:
Gazel 18
Mısra: 11
Bu şekilde, bunun gibi.

Nice mümkün böyle vâdîde bu güne penc-beyt
Urmayınca ḫab'-ı Nef'î ḥâme-i i'câza dest

23. böyle:
Gazel 129
Mısra: 1
Bu şekilde, böyle anlamlarına gelen işaret sıfatı.

Turma ey dil böyle âh u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rüzda

24. böyle:
Kaside 20
Mısra: 57
Bu şekilde.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tūr-i nigāhından hāzer eyler

25. **böyle:**

Kaside 22

Mısra: 73

Bu şekilde, bunun gibi.

Düşer bir böyle matbū' u hoş-āyende ğazel işte
Alınca destine Nef'ī-i sāhīr kilik-i i'cāzı

26. **böyle:**

Kaside 31

Mısra: 20

Bu şekilde.

Işınurdu yerine ka'r-ı çeh-i düzaħda
İtse Fir'avni felek böyle hevāda ğark-āb

27. **böyle:**

Kaside 34

Mısra: 7

Bu şekilde, bunun gibi.

Ne mümkün böyle bir 'ālī-binā bir daħi ger olsa
Kaẓā mi'mārı Sidre nerdübānı çarħ müzdürü

28. **böyle:**

Kaside 51

Mısra: 16

Bu şekilde, bunun gibi.

Ey hoş ol şehri mükerrrem ki ola hemvāre
Böyle bir 'ıyd-ı hümāyün ile kadri ekrem

29. **böyle:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 13

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle bir kaşr-ı mu'allā var mıdır
Kim ola dā'im şerefdan behreyāb

30. **böyle:**

Gazel 18

Mısra: 13

Bu şekilde, bu derece.

Böyle hoş-tab'āna rindāne ğazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Hāfiz-ı Şirāza dest

31. **böyle:**

Gazel 18

Mısra: 15

Bu şekilde, bu derece.

Şimdi ammā böyle rif'at mi bulurdu pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sultān-ı ser-efrāza dest

32. **böyle:**

Kaside 3

Mısra: 40

Bu şekilde, bu derece.

Hayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir cāmī'-i hoş-ıtarħ u laṭife bānī

33. **böyle:**

Kaside 6

Mısra: 24

Bu şekilde, bu derece.

Dā'imā böyle müferriħ mi bu cāy-ı dil-ġuşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūħ-efzā mıdır

34. **böyle:**

Kaside 6

Mısra: 44

Bu şekilde, bu derece.

Dest ü ṭab'ın ebr ü deryādur diyen ğāfillerūn
Dā'imā mazmūn-ı fikri böyle bī-ma'nā mıdır

35. **böyle:**

Kaside 18

Mısra: 14

Bu şekilde, bu derece.

Dil-ārāmı koyup Behrām olurdu Aşkara mā'il
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

36. **böyle:**

Kaside 23

Mısra: 45

Bu şekilde, bu derece.

Lāyık mı zamānuñda kala böyle teħi-dest
Bir bencileyin şā'ir-i vaħy-āver-i 'ālem

37. **böyle:**

Kaside 23

Mısra: 53

Bu şekilde, bu derece.

Ma'kül mıdır böyle perişān ola hālim
Memdūhum ola sencileyin server-i 'ālem

38. **böyle:**

Kaside 24

Mısra: 25

Bu şekilde, bu derece.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise husrān-ı felek

39. **böyle:**

Gazel 31

Mısra: 17

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle dermāndelerūn derdine dermān it kim
Her işūnde saña da eyleye Allāh meded

40. **böyle:**

Gazel 137

Mısra: 5

Bu şekilde, bunun gibi.

Olmasun kâfir de böyle dil-rübāya mübtelâ
Âfet-i cândür gamı âşüb-ı dîndür gamzesi

41. **böyle:**

Kaside 40

Mısra: 19

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle düstür-ı cihânâna kim oldı mâlik
Ki vezîr ola dilîr ola Felâṭun ola hem

42. **böyle:**

Kaside 40

Mısra: 37

Bu şekilde, bunun gibi.

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe ki böyle Pâşâ
Şadr-ı dîvâna şeref virmedi bundan aḳdem

43. **böyle:**

Kaside 56

Mısra: 16

Bu şekilde, bunun gibi.

Habbezâ dîvân-ı ‘âlî kim anı teşrif ide
Böyle düstür-ı aḫâlî-perver-i dâniş-güzîn

44. **böyle:**

Kaside 56

Mısra: 18

Bu şekilde, bunun gibi.

Habbezâ erkân-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle şadr-ı memleket-ârâ müşîr-i ḥurde-bîn

45. **böyle:**

Gazel 29

Mısra: 2

Bu şekilde, bu derece.

Ölmek âsân ‘âşıka bir dem firâḳ-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esîri ḥastaya timâr güç

46. **böyledür:-dür**

Gazel 41

Mısra: 6

Bu şekilde, bu derece.

Ġarḳ ider bir noktada nûr-ı siyâha ‘âlemi
‘Arifüñ sermâye-i kîlk-i siyâhı böyledür

47. **böyledür:-dür**

Gazel 41

Mısra: 8

Bu şekilde, bu derece.

Şubḥ u şâmı fark olunmaz âsmân-ı tab‘umuñ
Maşriḳ-ı endişemüñ ḥurşîd ü mâhı böyledür

48. **böyle:**

Gazel 43

Mısra: 3

Bu şekilde, bu derece.

Böyle şüḥa mübtelâ olmaḳ ne güç ‘âşîḳ degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

49. **böyle:**

Gazel 45

Mısra: 9

Bu şekilde, bu derece.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef‘î
Her nigâhını ḳazâ âfet-i cângâh bilür

50. **böyle:**

Gazel 60

Mısra: 4

Bu şekilde, bu derece.

Bilmem ne füsün eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serâsime vü âşüfte-nümâyız

51. **böyle:**

Gazel 62

Mısra: 7

Bu şekilde, bu derece.

Böyle pîrâste vü bükalemün-ḥüsn olmaz
Kendi güyâ ki melek gamzeleri şu‘bede-bâz

52. **böyle:**

Gazel 64

Mısra: 10

Bu şekilde, bu derece.

Bu deñlü saña bâ‘iş himmet-i ‘âlidür ey Nef‘î
Gazel ṭarḫında senden gayrı kimse böyle şân virmez

53. **böyle:**

Gazel 93

Mısra: 7

Bu şekilde, bu derece.

Ma‘mür idügin bilmez idim böyle ḥarâbât
Mestâneleri ḥâne-ber-endâz şanurdım

54. **böyle:**

Gazel 110

Mısra: 10

Bu şekilde, bu derece.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nef‘î yaḳar dünyâyı hep
Böyle ḳalursa eger süz-ı maḥabbet sînede

55. **böyle:**

Kaside 6

Mısra: 12
Bu şekilde, bu derece.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dağı böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur

56. böyle:
Kaside 6
Mısra: 23
Bu şekilde, bu derece.

Dâ'imâ böyle müferrih mi bu cāy-ı dil-güşâ
Her zamân âb u hevâsı böyle rûh-efzâ mıdur

57. böyle:
Kaside 9
Mısra: 35
Bu şekilde, bu derece.

Bir böyle dem-i hurrem ü ferhunde huşûşâ
Kim mâ-ğaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerândur

58. böyle:
Kaside 12
Mısra: 49
Bu şekilde, bu derece.

Böyle şâhenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târih-i selef hâtır-nişânumdur benüm

59. böyle:
Kaside 16
Mısra: 43
Bu şekilde, bu derece.

Dîn ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilik ü berç-ı tıgı âb u tâb-ı rûzgâr

60. böyle:
Kaside 18
Mısra: 29
Bu şekilde, bu derece.

Olur mı böyle bir âteş-'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vāya

61. böyle:
Kaside 18
Mısra: 38
Bu şekilde, bu derece.

Erişmez gerdine peyk-i serfû's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir raşş-ı sebük-pāya

62. böyle:
Kaside 25
Mısra: 46
Bu şekilde, bu derece.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse dağı
Böyle isti'dāda mâlik bir şeh-i merdüm-nihād

63. böyle:
Kaside 31
Mısra: 13
Bu şekilde, bu derece.

Böyle kalursa güdāzendeg-i mihr eyler
Ma'den-i sim olan yerleri bağr-ı sim-âb

64. böyle:
Kaside 38
Mısra: 11
Bu şekilde, bu derece.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şād olmasun 'âlem nice kām almasun âdem

65. böyle:
Kaside 46
Mısra: 50
Bu şekilde, bu derece.

Bilse kırat ile kâdrin n'ola Sultân Murād
Olur ihsân-ı Hudâ şâhlara böyle qarîn

66. böyle:
Kaside 48
Mısra: 23
Bu şekilde, bu derece.

Ebū Cehle idince böyle te'sîr
Dil-i şâhib-suğanda kor mı yâ gam

67. böyle:
Kaside 54
Mısra: 15
Bu şekilde, bu derece.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim 'âlem
Bulur endişe-i feyziyle neşât-ı cāvîd

68. böyle:
Kaside 61
Mısra: 28
Bu şekilde, bu derece.

Âb-ı luğf u âteş-i qahrûñ kifâyet itmese
Devlet-i 'Osmaniyan bulmazdı böyle âb u tâb

69. böyle:
Kaside 61
Mısra: 38
Bu şekilde, bu derece.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Aşafda böyle re'y ü tedbîr-i şavâb

70. böyle:
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 5
Bu şekilde, bu derece.

Böyle zibā-şüret ü pākīze-siret görmedim
Bir melekdür güyiyā itmiş tevellüd hürdan

71. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **19**
Bu şekilde, bu derece.

Bu heves böyle kalursa dil-i şab'umda eger
İşidilmezse sözüüm sine-i şad- çaktümden

72. **böyle:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Bu şekilde, bu derece.

Dād o zālîmden eger böyle kalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

73. **böyle:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Bu şekilde, bu derece.

Naqd-i cān u dil mi qor tātār gamzeñ kimsede
Böyle kalursa eger dünyāyı yağmalar gibi

74. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Bu şekilde.

Ṭura tā kim bu taş-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma' mūr u 'Ādil şāh mi' māri

75. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Bu şekilde.

Ġamze-i hūbān gibi cārī ucından yine hūn
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr u beri

76. **böyledür:-dür**
Kaside 24
Mısra: **82**
Bu şekilde.

Zevki var ehl-i dil ü şab'a sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

77. **böyle:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi.

Muħaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'i
Felek ben ölmedin hāk ile yeksān olduğın görsem

78. **böyle:**
Kaside 7

Mısra: **23**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle şāhib-suħanuñ bundadur a'lālğı kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrūr u za'ım

79. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **155**
Bu şekilde, bunun gibi.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle kaşide teklif
Ki nazire diyemez bir yere gelse şu'arā

80. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **16**
Bu şekilde, bunun gibi.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşāf-ı siħir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medħe āgāzı

81. **böyle:**
Kaside 27
Mısra: **84**
Bu şekilde, bunun gibi.

İrişmez himmet-i şab'-ı bülendim medħ-i vālāna
Ne güc memdūh idinmek böyle bir a'lādan a'lāyı

82. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **5**
Bu şekilde, bunun gibi.

Kim gördi böyle hindü-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḥadengi āfet-i cān-ı cihān olur

83. **böyle:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Bu şekilde, bunun gibi.

Belā-ender-belādur dilde derd-i 'aşk-ı yār ammā
Yazuqlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

84. **böyledür:-dür**
Gazel 41
Mısra: **1**
Bu şekilde, bu tarzda.

Söyleşilmez çarħ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

85. **böyledür:-dür**
Gazel 41
Mısra: **2**
Bu şekilde, bu tarzda.

Söyleşilmez çarħ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

86. **böyledür:-dür**

Gazel 41

Mısra: 10

Bu şekilde, bu tarzda.

Yalınuz Nef'î degül güstâh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklaşaň cümle nedimân-ı İlâhî böyledür

87. **böyle:**

Gazel 44

Mısra: 10

Bu şekilde, bunun gibi.

Bir böyle tarz-ı taze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

88. **böyle:**

Gazel 94

Mısra: 4

Bu şekilde, bu tarzda.

Dilerim hüsni gibi hıllı güzel cânânı
Muflakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

89. **böyle:**

Kaside 12

Mısra: 41

Bu şekilde, bu tarzda.

Şimdi ammâ böyle deryâlar gibi pür-cüş iden
İlîfât-ı pâdişâh-ı nüktedânımdur benüm

90. **böyledür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 72

Bu şekilde, bu tarzda.

Şarşılır arz u semâ şanki kıyâmet koparur
Böyledür tünd şitâb eyledügince ammâ

91. **böyle:**

Kaside 23

Mısra: 17

Bu şekilde, bu tarzda.

Böyle ider evşâfuñı ta'bire gelince
Ta'zîm ile üstâd-ı suhân-perver-i 'âlem

92. **böyle:**

Kaside 28

Mısra: 15

Bu şekilde, bu tarzda.

Sen böyle nâz u şive şatınca gedâlara
Narh-ı metâ'-ı derd ü belâ râygân olur

93. **böyle:**

Kaside 28

Mısra: 20

Bu şekilde, bu tarzda.

Râzî degülse ger buna nâmüs-ı dil-berî
'Uşşâka dirse böyle ihânet yamân olur

94. **böyle:**

Kaside 39

Mısra: 72

Bu şekilde, bu tarzda.

Olmasam ger gam-ı dehr ile perişân-hâtır
Medhûni böyle mi eylerdi zebânım ta'bir

95. **böyle:**

Kaside 42

Mısra: 75

Bu şekilde, bu tarzda.

Böyle mi eylerdim edâ medhûni
Olmasa muhkem şamem-i rüzgâr

96. **böyle:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 51

Bu şekilde.

Gerçi erbâb-ı tab'a böyle sitem
Felegûn köhne resm ü râhidur

97. **böyle:**

Müfret 16

Mısra: 2

Bu şekilde, bunun gibi.

Zulmet-i baħr ile şebden seçemezler rûzı
Böyle eyyâm-ı gamuñ böyle olur nev-rûzı

98. **böyle:**

Gazel 47

Mısra: 10

Bu şekilde, bunun gibi, buna benzer.

Gazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-ħağ ey Nef'î
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

99. **böyle:**

Gazel 143

Mısra: 11

Bu şekilde, bunun gibi.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübârek daħi ey Nef'î
Ki hem nev-rûz ola hem luğf-ı şâhenşâh ola rûzı

100. **böyle:**

Kaside 14

Mısra: 46

Bunun gibi, buna benzer.

Şâh-ı vâlâ-rütbe 'Osmân Hân Gâzî kim felek
Görmemişdür böyle bir şâhenşeh-i ceng-âveri

101. **böyle:**

Kaside 20

Mısra: 5
Bunun gibi, buna benzer.

Cihāna gelmemişdür böyle şahenşāh-ı şahib-dil
‘Aceb zibende envā’-ı hünlerle zātı ser-tā-ser

102. **böyle:**
Kaside 26
Mısra: 45
Bunun gibi, buna benzer.

Böyle şahenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü ma’rekede mişli ‘adīm

103. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: 20
Bunun gibi, buna benzer.

Cennet olmuş tūalum var mı ‘aceb cennetde
Böyle bir kaşr-ı şafā-güster-i turfa-āyın

104. **böyle:**
Kaside 62
Mısra: 21
Bunun gibi, buna benzer.

Deryā-dil ü kān-ḥavşala bir daḥi yok böyle hele
Bezl itmede lutfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

105. **böyle:**
Gazel 96
Mısra: 2
Bu şekilde.

Yoqlamazsın hiç var mı dilde dāḡın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ‘āşık-ı bī-çāresin

106. **böyle:**
Gazel 139
Mısra: 1
Bu şekilde.

Gider keyf-i şarābuñ zevki böyle yāde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

107. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: 31
Bu şekilde.

Böyle kalursa eger rāh-ı telāfi mesdūd
Bu ḥuşūşa felek itmezse mükāfāt-ı ‘amīm

108. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: 29
Bu şekilde, bunun gibi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

109. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: 47
Bu şekilde, bu derece.

Hevāsı böyle cān-baḥş u neşāt-efzā gerek el-ḥakk
Ki tā ḥurrem tūta dā’im dil-i şāh-ı cihāndārı

110. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: 13
Bu şekilde, bunun gibi

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḥurrem ola
‘Ārif odur bu dem ola ‘ayş u ṭarabla muḡtenem

111. **böyle:**
Kaside 16
Mısra: 53
Bu şekilde.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ‘ālemi
Olsa ḥāk-i dergehine intisāb-ı rüzgār

112. **böyledür:-dür**
Kaside 16
Mısra: 28
Bu şekilde.

Ol şehenşāh-ı mu‘azzam kim aña ta‘zīm ile
Böyledür dā’im ḥiṭāb-ı müstetāb-ı rüzgār

113. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: 49
Bu şekilde.

Ben dām-ı tahayyürde kalam böyle giriftār
‘Acz ile olam muṣṭarib ü muṣṭar-ı ‘ālem

114. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: 6
Bu şekilde.

Ne revā sencileyin pādişehūñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

115. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: 41
Bu şekilde.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

116. **böyle:**
Kaside 41
Mısra: 27
Bu şekilde.

Böyle ider evşafuñı levh-ı dile tahrîr
Nevk-i kalem-i nâtıka-peymâ-yı zamâne

117. **böyle:**

Kaside 41
Mısra: **111**
Bu şekilde.

Nopran görünür gerçi ki olmaz dañi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-hā-yı zamâne

118. **böyledir:-dir**

Kaside 43
Mısra: **87**
Bu şekilde.

Haķıkat böyledir ammā ne deñlü medħ idersem de
Olur işbāt-ı haķ güc Åşaf-ı vālā-nihād üzre

119. **böyledür:-dür**

Kaside 45
Mısra: **84**
Bu şekilde.

Ne çāre devr ideli rüzgār-ı dñn-perver
Hemîşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

120. **böyle:**

Kaside 46
Mısra: **59**
Bu şekilde.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarħ ile gāyet ğamgîn

121. **böyle:**

Kaside 57
Mısra: **63**
Bu şekilde.

Medħüñi böyle mi eylerdim eger ħātırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ğam-ı endîşe-güdāz

122. **böyle:**

Kaside 57
Mısra: **69**
Bu şekilde.

Bir vilāyetde ki böyle biline ħadr-i suħan
Anda eşrāf u ahālî yā çoĝ olmuş yāħud az

123. **böyle:**

Gazel 37
Mısra: **9**
Aynıyla, bu şekilde.

‘Ārif ol ğam çekme Nef’î böyle ħalmaz rüzgār
Luţf ider bir gün Ĥudā elbette fetħ-i bāb olur

124. **böyle:**

Gazel 114

Mısra: **9**

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle rindāne ğazel az dinilür ey Nef’î
Ķā’iliz şive-i rindānı bilen yārāne

125. **böyle:**

Kaside 6
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yā nesîm-i şubħı böyle büstān-pîrā mıdur

126. **böyle:**

Kaside 6
Mısra: **14**
Bu şekilde, bunun gibi.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yā nesîm-i şubħı böyle büstān-pîrā mıdur

127. **böyle:**

Kaside 14
Mısra: **37**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle āĝāz eylesün şimden girü elķabuña
Cāmi’-i nüh-ķubbe-i kevnüñ ħaţîb-i minberi

128. **böyle:**

Kaside 14
Mısra: **115**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle cevher var elümde n’eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyîne-i İskenderi

129. **böyle:**

Kaside 17
Mısra: **157**
Bu şekilde, bunun gibi.

Var mı böyle ħaşîde dimege cür’et ider
Şarħdan ğarba varınca suħan ehline şalā

130. **böyle:**

Kaside 39
Mısra: **4**
Bu şekilde, bunun gibi.

Fetħ-i Ĥayber olalı eylememişdür kimse
Zür-ı bāzū ile bir böyle ħişārı teşħîr

131. **böyle:**

Kaside 43
Mısra: **19**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ki böyle şāhib-isti' dād u 'ārif pādīşāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

132. **böyle:**

Kaside 46

Mısra: 43

Bu şekilde, bunun gibi.

Yapdura pādīşeh-i 'āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihānı tezyin

133. **böyle:**

Kaside 46

Mısra: 45

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle düstür-ı kavī-himmet ü zī-şān olamaz
Şarf ider ḥayr işe bulsa nice biñ genc-i defin

134. **böyle:**

Kaside 52

Mısra: 6

Bu şekilde, bunun gibi.

Görmemişdür çarḥ-ı çārümle behiştı seyr iden
Böyle bir rüşen-makām u böyle bir ḥurrem-mekān

135. **böyle:**

Kaside 52

Mısra: 6

Bu şekilde, bunun gibi.

Görmemişdür çarḥ-ı çārümle behiştı seyr iden
Böyle bir rüşen-makām u böyle bir ḥurrem-mekān

136. **böyle:**

Müfret 16

Mısra: 2

Bu şekilde, bunun gibi.

Zulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rüzı
Böyle eyyām-ı gamuñ böyle olur nev-rüzı

137. **böyle:**

Kaside 15

Mısra: 17

Bu şekilde, bu durumda.

Luṭf eyle sākī nāzı қо mey şun ki qalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

138. **böyledür:-dür**

Kaside 16

Mısra: 62

Bu şekilde.

İktizā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḥsa dā'im böyledür baña ḥıṭāb-ı rüzgār

139. **böyle:**

Kaside 24

Mısra: 13

Bu şekilde.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḥi mihmān-ı felek

140. **böyle:**

Gazel 83

Mısra: 2

Bu şekilde, bunun gibi.

Yār olmayıcaq cām-ı şafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

141. **böyle:**

Kaside 3

Mısra: 90

Bu şekilde, bunun gibi.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revā böyle metā'uñ çekile ḥusrānı

142. **böyle:**

Kaside 35

Mısra: 87

Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle memdūḥ-ı melek-siretüñ evşāfında
Küfr olur mezheb-i endişede itsem ihmāl

143. **böyle:**

Kaside 27

Mısra: 2

Bunun gibi.

Ne mümkün eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destür eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşayı

144. **böyle:**

Kaside 39

Mısra: 40

Bunun gibi.

O cihānbān-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pīrāste bir böyle vezir

145. **böyle:**

Gazel 38

Mısra: 10

Bu şekilde, bu derece, bunun gibi.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nef'i
Böyle pākīze-gazel ṭab'-ı Ḥudā-dād ister

böyle iken:

1. **böyle iken:**

Kaside 7

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hāl böyle iken, durum bu hāldeyken.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şınıf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarh-ı le'im

böyle olsa:

1. **böyle olsa:-sa**

Kaside 40

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bunun gibi olmak.

Hağ mübârek ide şâhenşeh-i devrâna hele
Böyle olsa olacak işte vezîr-i a'zam

böylece:

1. **böylece:**

Gazel 72

Mısra: 10

Bu şekilde, bu tarzda.

Qadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'î
Çok hünerdir gâzeli böylece pâkîze demek

2. **böylece:**

Gazel 76

Mısra: 10

Bu şekilde, bu tarzda.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Gazelün kâfiyesin böylece teng itmeyicek

boynına:

1. **boynına:**

Gazel 2

Mısra: 5

Başı bedene rapteden uzuv.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine
Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

boyunca:

1. **boyunca:**

Gazel 15

Mısra: 8

Boyu veya uzunluğu kadar.

Ceng iderler dîdede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kana hep

boz:

1. **bozup:-up**

Kaside 27

Mısra: 60

Ortadan kaldırmak, yok etmek, gidermek.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıdı ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dâyı

2. **boza:-a**

Kaside 7

Mısra: 16

Değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, halel getirmek.

Söz midür ol ki çep ü râst düşe mazmünü
Nice ma'nâ-yı dürüstün boza bir lafz-ı sağım

3. **boza:-a**

Kaside 22

Mısra: 11

Düşmanı bozguna uğratmak, dağıtmak.

Boza bir hamlede hem katl ide yüz biñ kızılbaş
Guzâtuñ her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi

4. **bozar:-ar**

Kaside 27

Mısra: 62

Düşmanı bozguna uğratmak, dağıtmak.

Yapar bir lahzada 'adlün harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlede tîguñ düzülmüş nice alayı

bozul:

1. **bozular:-u, -r**

Kaside 35

Mısra: 80

Bozulmak, dağılmak, düzgünlüğü kaybolmak.

Ol kadar çâpük ü nâzük hareket eyler kim
Ne olur rîg perişân ne bozular eşkâl

2. **bozulmaya:-ma, -y, -a**

Kaside 42

Mısra: 81

İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak.

Tâ ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntazam-ı rûzgâr

bu:

1. **bu:**

Gazel 135

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

Çamze degül bu şu'bede-bâz-ı girişmedür
Sihrî bitürdi şîve-i i'câza başladı

2. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 119

Bu, işaret zamiri.

Ol râst bu kec düşdügi bihüde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemândur

3. bu:

Kaside 10

Mısra: 20

Bu, işaret zamiri.

Teşviş-i dil ü tab'ı bu daği beter eyler
Düşmez dil ü tab' ehlî bu endişeye zîrâ

4. bu:

Gazel 15

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Olmaz ey Nef'î bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan meydâna hep

5. bu:

Gazel 17

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fâniden ayağ
Nef'iyâ ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

6. bu:

Gazel 35

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'î-i zâruñ
Ne şühî sevse mülâyim didükce âfet olur

7. bu:

Gazel 36

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Niçün şâh-ı nihâl-i gülde bülbül âşyân eyler
Bu günler hod maħabbet ehli terk-i ħân mân eyler

8. bu:

Gazel 36

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

N'ola bu demde 'âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

9. bu:

Gazel 36

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Benefşe kâmet-i ħam-geşte 'arz itmek temâşâdur
Bu faşluñ ħükmi hod pîr-i dü-tâyı nev-cevân eyler

10. bu:

Gazel 41

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Söyleşilmez çarĥ ile geh şöyle gâhî böyledür
Münkalibdür bu cihânüñ resm ü râhî böyledür

11. bu:

Gazel 47

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Ėazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-ħaĥ ey Nef'î
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle Ėazel dirler

12. bu:

Gazel 50

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Yıldı bir olur bu dem-i ferħunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmnda ger 'âlem-i nev-rüz

13. bu:

Gazel 50

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Nef'î yaraşur bu Ėazeli eylese taĥsîm
Bülbül gibi bir muṭrib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

14. bu:

Gazel 50

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Bezm-i şehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Güyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rüz

15. bu:

Gazel 58

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Nef'î göreydi bu Ėazel-i pür-niyâzını
Taḥsîn iderdi Ėamze-i ħâzır-cevâb-ı nâz

16. bu:

Gazel 61

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Bâde Ėam virür bize biz 'âşık-ı divâneyiz
Gelmeden bu bezme câm-ı 'aşk ile mestâneyiz

17. bu:

Gazel 65

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i taĥvâyâ değiş
Ėalbi pâk it nemedi atlas u dibâyâ değiş

18. bu:

Gazel 70

Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Sen bu rüsvâlîğî ey Nef'î kıomazsın elden
Yârdan yine saña hışım u 'itâb olmayıcak

19. bu:
Gazel 77
Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cârî
Ey Nef'î nedür sende bu pâkîze-suhanlık

20. bu:
Gazel 82
Mısra: 8
Bu, işaret sıfatı.

Hâtır-ı 'uşşâk için hattına virmezse emân
Öldürür bu fitne-i âhîr zamânı bilmiş ol

21. bu:
Gazel 101
Mısra: 7
Bu, işaret sıfatı.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreliğin bilmez imiş zevk ü şafâsın

22. bu:
Gazel 102
Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı.

Derdüm nice bir sînede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

23. bu:
Gazel 102
Mısra: 11
Bu, işaret sıfatı.

Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben

24. bu:
Gazel 102
Mısra: 14
Bu, işaret sıfatı.

Nef'î gibi yârâne dimem dağî nazîre
Yâ bu gâzeli zîver-i dîvân iderim ben

25. bu:
Gazel 103
Mısra: 3
Bu, işaret sıfatı.

Çöz zülfini bârî bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenüne gâh giribânuña düşsün

26. bu:
Gazel 104
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

27. bu:
Gazel 105
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Bu şîve-i güftârûña bu şî'r-i ma'nîdârûña
Bu nazm-ı gevher-bârûña reşk eyler erbâb-ı suhan

28. bu:
Gazel 105
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Bu şîve-i güftârûña bu şî'r-i ma'nîdârûña
Bu nazm-ı gevher-bârûña reşk eyler erbâb-ı suhan

29. bu:
Gazel 105
Mısra: 14
Bu, işaret sıfatı.

Bu şîve-i güftârûña bu şî'r-i ma'nîdârûña
Bu nazm-ı gevher-bârûña reşk eyler erbâb-ı suhan

30. bu:
Gazel 108
Mısra: 11
Bu, işaret sıfatı.

Bu nazm-ı dil-âvîze dağl eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zirâ ilhâm-ı Hudâdur bu

31. bu:
Gazel 112
Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.

Nef'inün ammâ bu gâzel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

32. bu:
Gazel 118
Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı.

Biñ nâfe mi var her ham-ı zülf-i siyehünde
Bu büy-ı dil-âvîz nedür hâk-i rehünde

33. bu:
Gazel 119
Mısra: 14
Bu, işaret sıfatı.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nefî yine bu kilk-i dür-efşân elimüzde

34. bu:

Gazel 120

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Nefî bu nezâketle benüm şive-i nazmum
Râcih görünürse n'ola tarz-ı hasen üzre

35. bu:

Gazel 120

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

Seyr it bu yedi beytümü bu tâze zeminde
Ko seb'a-i seyyâreyi çarh-ı kühen üzre

36. bu:

Gazel 120

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

Seyr it bu yedi beytümü bu tâze zeminde
Ko seb'a-i seyyâreyi çarh-ı kühen üzre

37. bu:

Gazel 121

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

38. bu:

Gazel 121

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

39. bu:

Gazel 121

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm câm-ı şafâyı bu gice

40. bu:

Gazel 121

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Zühdi ço gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber-çaraf eyleyelüm havf u recâyı bu gice

41. bu:

Gazel 121

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furüşuñ kılıyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

42. bu:

Gazel 121

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasağ Nefî-i pākize-edâyı bu gice

43. bu:

Gazel 125

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bu letâfet ki var ol turra-i ham-der-hamda
Olsa lâyıq per-i Cibril-i mücessem şâne

44. bu:

Gazel 127

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Yaraşur Nefî bu şî'r-i âbdârî 'âleme
Ber-güzâr eylerse mænend-i gül-âb-ı Edrine

45. bu:

Gazel 134

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Degme sözde yokdur ey Nefî bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

46. bu:

Gazel 135

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Nefî nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyâ ki her terânede bir sâza başladı

47. bu:

Gazel 139

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemün hâli
Bu günler câm-ı mey gam def'ine imdâde gelmez mi

48. bu:

Gazel 139

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

49. bu:

Kaside 3

Mısra: 44

Bu, işaret sıfatı.

Bir binānuñ ki esāsı ire қа' r-ı hāke
Sakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvāni

50. bu:

Kaside 3

Mısra: 73

Bu, işaret sıfatı.

Derdümi bāri bu taqrīb ile taqrır ideyin
Tā şifāhāne-i luţfuñdan ire dermāni

51. bu:

Kaside 4

Mısra: 21

Bu, işaret sıfatı.

Bu iktidār-ı tab' ile ammā ne fā'ide
Sermāye-i taşavvuruma ğam ziyān virür

52. bu:

Kaside 4

Mısra: 30

Bu, işaret sıfatı.

Her zulmüne taħammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna 'azāb-ı nihān virür

53. bu:

Kaside 5

Mısra: 57

Bu, işaret sıfatı.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī kubbeye-i 'ālī
Otāġ-ı sebzidür şaġn-ı fezā-yı lā-mekān üzre

54. bu:

Kaside 6

Mısra: 63

Bu, işaret sıfatı.

Husrevā bu fende ger ğarrālanursam gör sözüüm
Lāf-ı bī-ma'nā mıdur yā bir kavī da'vā mıdur

55. bu:

Kaside 7

Mısra: 32

Bu, işaret sıfatı.

Böyle Ʒalursa eger rāh-ı telāfī mesdüd
Bu ħuşuşa felek itmezse mükāfāt-ı 'amīm

56. bu:

Kaside 7

Mısra: 37

Bu, işaret sıfatı.

Meyl-i ebkār-ı ma'āni kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ħür melek ħüy besīm

57. bu:

Kaside 7

Mısra: 44

Bu, işaret sıfatı.

O ħudāvend-i mu'azzam ki yazar elġābın
Levh-i ta'zīme bu ta'bīr ile kilik-i tekrīm

58. bu:

Kaside 9

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Mestān-ı ħarābāta şalādur ne ŷururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

59. bu:

Kaside 9

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Ol rind-i tehī-deste ħased kim bu zamānda
Ġam-ħānesi 'işretkede-i sīm-berāndur

60. bu:

Kaside 9

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Bu demde nedür bīn yaşamaġ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

61. bu:

Kaside 9

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Bu demde nedür bīn yaşamaġ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

62. bu:

Kaside 9

Mısra: 27

Bu, işaret sıfatı.

Taġġik-i şafā gerçı budur lik bu taġġik
Ber-vefġ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

63. bu:

Kaside 9

Mısra: 33

Bu, işaret sıfatı.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirine-i şüride-dilāndur

64. bu:

Kaside 9

Mısra: **131**
Bu, işaret sıfatı.

Güyâ ki gülistân-ı suhândür bu kaşîdem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hâzândur

65. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dâ'im
Bir tâ'ife kim da'vî-i fazl u hüner eyler

66. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Bu, işaret sıfatı.

Olursa eger himmet-i şâhenşeh-i 'âdil
Hâşâ ki bu endîşede Nef'î zarar eyler

67. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Kažâ bu şevk ile hizmetde dâmen-der-miyân oldu
Müheyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

68. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Bu, işaret sıfatı.

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taht ile dünyâya hüküm eylerse erzânî

69. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **93**
Bu, işaret sıfatı.

Bu feyz ehl-i dile dâd-ı Hudâdur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

70. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **100**
Bu, işaret sıfatı.

Yüzüñ sür âsitân-ı bârgâh-ı 'arş-ı a'lâya
Elüñ kaldur du'âya iste Mevlâdan bu ihsânı

71. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **48**
Bu, işaret sıfatı.

Devr-i 'adlinde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler 'ıyd u nev-rûz-ı zamânumdur benüm

72. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **64**
Bu, işaret sıfatı.

Meclis-i ikbâline geldim güher-pâş olmağa
Cevheriyim bu gâzel zîb-i dükânumdur benüm

73. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Bu, işaret sıfatı.

Şâdkâm olsun serîr-i saltanatta rûz u şeb
Bu du'â şâm u seher vird-i zebânumdur benüm

74. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Olaydı ger bu revnağ bu şafâ kaçır-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yûsuf hâridârı

75. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Olaydı ger bu revnağ bu şafâ kaçır-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yûsuf hâridârı

76. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Bu, işaret sıfatı.

Du'âya başla şimden sonra Nef'î ço bu da'vâyı
Ki bu da'vâya haşmuñ daği vardur belki ikrârı

77. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **118**
Bu, işaret sıfatı.

Du'âya başla şimden sonra Nef'î ço bu da'vâyı
Ki bu da'vâya haşmuñ daği vardur belki ikrârı

78. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Bu, işaret sıfatı.

Tura tâ kim bu tâk-ı lâciverdi böyle pâ-ber-câ
Ola tâ kim cihân ma'mûr u 'Âdil şâh mi'mârı

79. **bu:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Bu, işaret sıfatı.

Karşu tırmaz saña şimden şoñra bu iqbāl ile
Düşmenüñ ger Qahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

80. bu:

Kaside 15

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Gül devri ‘ayş eyyāmıdır zevk u şafā hengāmıdır
‘Aşıkıların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

81. bu:

Kaside 15

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Bu demde kim şām u seher mey-hāne bāğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma‘zürdür Şeyhü’l Harem

82. bu:

Kaside 15

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
‘Ārif odur bu dem ola ‘ayş u tarabla muğtenem

83. bu:

Kaside 16

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Luṭf-ı Hākdur bu ‘ināyet yoḥsa māni‘dür buña
Muḳtezā-yı hükmi devri-i nā-şevāb-ı rüzgār

84. bu:

Kaside 16

Mısra: 73

Bu, işaret sıfatı.

İrdi söz pāyāna ey Nef’i bu da ‘vā nice bir
Lāfi ço şimden girü ey bi-ḥicāb-ı rüzgār

85. bu:

Kaside 16

Mısra: 80

Bu, işaret sıfatı.

Sāye-i ‘adli ola pāyende fark-ı ‘āleme
Tā tura ber-pā bu çetir-i bi-ḥicāb-ı rüzgār

86. bu:

Kaside 17

Mısra: 65

Bu, işaret sıfatı.

Olsa bu cilve bu nāz Aşkar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

87. bu:

Kaside 17

Mısra: 65

Bu, işaret sıfatı.

Olsa bu cilve bu nāz Aşkar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

88. bu:

Kaside 17

Mısra: 105

Bu, işaret sıfatı.

Çok mıdır bu şeref ol raşş-ı mübārek-ḳademe
Ki sa‘ādetle süvār ola aña zıll-ı Hudā

89. bu:

Kaside 17

Mısra: 154

Bu, işaret sıfatı.

‘Ömrüñ efvün ide Allāh Te‘ālā dilerin
İltifātunuñla bu dil-mürdeyi idtüñ ihyā

90. bu:

Kaside 18

Mısra: 90

Bu, işaret sıfatı.

İde tā rā’iz-i taḳdīr cevlan-ı şebān-rūzi
Süre tünd eblāk-ı devrāni bu meydān-ı pehnāya

91. bu:

Kaside 19

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Degüldür bunların terkibi güyā bu ‘anāşırdan
Hevā vü āb u ḥāk ü āteşi bir özge cevherdür

92. bu:

Kaside 19

Mısra: 73

Bu, işaret sıfatı.

Bu da ‘vāmı benüm inkār ider yoḥdur ahālīde
Haşūd-ı nābekārı n’eyleyin söz añlamaz ḥardur

93. bu:

Kaside 20

Mısra: 21

Bu, işaret sıfatı.

O şāhenşāh-ı zī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i iştābl-ı hümāyünü ger İskender

94. bu:

Kaside 20

Mısra: 68

Bu, işaret sıfatı.

Züleyhā tā ebed nevmīd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istignā vü bu nāzi göreydi düşde Yūsuf ger

95. bu:

Kaside 20

Mısra: 68

Bu, işaret sıfatı.

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istîgnâ vü bu nâzî göreydi düşde Yûsuf ger

96. bu:

Kaside 20

Mısra: 82

Bu, işaret sıfatı.

Hemân tırma du 'āya başla söz irişdi pâyâne
Du 'ādur bu maħalde 'ādet-i nazm-āverân ekşer

97. bu:

Kaside 21

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Mübârek ola sa'ādetle şâh-ı devrâna
Bu iştihâr-ı bülend ü bu rûtbe-i sâmi

98. bu:

Kaside 21

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Mübârek ola sa'ādetle şâh-ı devrâna
Bu iştihâr-ı bülend ü bu rûtbe-i sâmi

99. bu:

Kaside 21

Mısra: 101

Bu, işaret sıfatı.

Hemîşe tâ ki bu meydân-ı pür-muhârebede
Muzaffer eyleye Bâri livâ-yı İslâmı

100. bu:

Kaside 22

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe âgâzı

101. bu:

Kaside 22

Mısra: 75

Bu, işaret sıfatı.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyetde
Eger lâzım gelürse hüccet-i da'vâmuñ ibrâzi

102. bu:

Kaside 23

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

103. bu:

Kaside 23

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

104. bu:

Kaside 23

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Ferş-i harem-i rif'atüñ olursa revâdır
Bu tāk-ı mu'allâ-yı zer-ender-zer-i 'âlem

105. bu:

Kaside 23

Mısra: 16

Bu, işaret sıfatı.

Ordü-yı hümâyünuña bir teng-fezâdır
Bu 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnâver-i 'âlem

106. bu:

Kaside 23

Mısra: 77

Bu, işaret sıfatı.

Olur yine kıymetde ziyâde bu kaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

107. bu:

Kaside 23

Mısra: 79

Bu, işaret sıfatı.

Da'vâma yeter şahid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

108. bu:

Kaside 24

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Nedür ehl-i dile bu cevri firāvân-ı felek
Alıver dâdimiz ey dâver-i devrân-ı felek

109. bu:

Kaside 24

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Bu kadar cevri taħammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ħad ü pâyân-ı felek

110. bu:

Kaside 25

Mısra: 8
Bu, işaret sıfatı.

Muntazırdur her biri didāruña ol meretebe
Şubh-ı şādık gibi bu tahkīke eyle i'timād

111. **bu:**
Kaside 25
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Bu şenā-h'ân-ı kâdimûñ hod dilinde bā-ħuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i iştiyâkuñ iştidād

112. **bu:**
Kaside 25
Mısra: 23
Bu, işaret sıfatı.

Başlasam bu şevk ile fevri hemān evşāfuña
Dürr-i medhûñ eylesem āvīze-i güş-ı bilād

113. **bu:**
Kaside 25
Mısra: 73
Bu, işaret sıfatı.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşüba tertīb-i mevādd

114. **bu:**
Kaside 26
Mısra: 6
Bu, işaret sıfatı.

Kişver-i Çine mi düşdi güzertûñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

115. **bu:**
Kaside 26
Mısra: 87
Bu, işaret sıfatı.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultān Selīme taqdim

116. **bu:**
Kaside 26
Mısra: 97
Bu, işaret sıfatı.

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrüñ ezfün olur Allāhu 'alīm

117. **bu:**
Kaside 26
Mısra: 97
Bu, işaret sıfatı.

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrüñ ezfün olur Allāhu 'alīm

118. **bu:**
Kaside 27
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.

Ne pāşā Rüstem-i şāhib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki darbı teng ider a'dāya bu meydān-ı pehnāyı

119. **bu:**
Kaside 27
Mısra: 85
Bu, işaret sıfatı.

Ĥuşüş ol ĥadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennûñ
Daĥi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

120. **bu:**
Kaside 27
Mısra: 99
Bu, işaret sıfatı.

Görüp bu silk-i mürvārid-i pür-tābı ĥicābından
'Acebdür ĥāke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyayı

121. **bu:**
Kaside 27
Mısra: 102
Bu, işaret sıfatı.

Bi-ħamdi'llāh hüner kâdrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lâzım ben ögüp medĥ eylemek bu nazm-ı ġarrāyı

122. **bu:**
Kaside 27
Mısra: 104
Bu, işaret sıfatı.

Du 'āya başla şimden soñra ço da 'vāyı ey Nef'ī
Cenāb-ı ĥazret-i Ĥaĥdan recā it bu temennāyı

123. **bu:**
Kaside 28
Mısra: 18
Bu, işaret sıfatı.

Yeksān ise yanūda seven sevmeyen seni
Ĥübāna bu mu'āmeleden çoĥ ziyān olur

124. **bu:**
Kaside 28
Mısra: 23
Bu, işaret sıfatı.

Dil bu hevā ile kâfes-i teng-i sinede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste taṭpān olur

125. **bu:**
Kaside 28

Mısra: 133
Bu, işaret sıfatı.

Gör i' tikkād-ı fāsīdın itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muqābil-i şīr-i jiyān olur

126. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 21
Bu, işaret sıfatı.

Felekler atdı külāhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipāsi zamīme-i evrād

127. **bu:-a**
Kaside 29
Mısra: 32
Bu, işaret sıfatı.

Kemāl-i merhāmetinden o müstemendāna
Bu luṭfi gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i 'ibād

128. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 34
Bu, işaret sıfatı.

Vire zimām-ı umūri kefi kifāyetine
Bir ehl-i merhāmetūn kim ide bu fırkayı şād

129. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 92
Bu, işaret sıfatı.

Be-ḥaqq-ı şāni'-i yektā ki şun'-ı kudretdür
Bu bārgāh-ı mu'allā revāk-ı seb'-i şidād

130. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 95
Bu, işaret sıfatı.

Ki nazma cür'et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i senā-güstere murād-ı fu'ād

131. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 96
Bu, işaret sıfatı.

Ki nazma cür'et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i senā-güstere murād-ı fu'ād

132. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 102
Bu, işaret sıfatı.

Olur mı zāt-ı şerīfūn gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rüzgārda bir ehl-i dāniş ü naqqād

133. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 107
Bu, işaret sıfatı.

Eger olursa icāzet bu fende kudretümi
Ḥaḳīkat üzre beyān ideyin bilā-isnād

134. **bu:**
Kaside 29
Mısra: 112
Bu, işaret sıfatı.

Atardı şerm ile yabana tışesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

135. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 89
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşāfi
Bu 'āṭifetle ki bu çāker-i senā-ḥ'āni

136. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 89
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşāfi
Bu 'āṭifetle ki bu çāker-i senā-ḥ'āni

137. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 90
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşāfi
Bu 'āṭifetle ki bu çāker-i senā-ḥ'āni

138. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 93
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūḥı
Bu luṭfi bu keremi görmemişdür erzāni

139. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 94
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūḥı
Bu luṭfi bu keremi görmemişdür erzāni

140. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 94
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūhı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānı

141. **bu:**

Kaside 30

Mısra: **95**

Bu, işaret zamiri.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ‘aceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḥşānı

142. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **7**

Bu, işaret sıfatı.

Dökülen ḥāke bu faşl içre degüldür bārān
Ḥüy-feşān olmadadır tāb-ı temüz ile şehāb

143. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **15**

Bu, işaret sıfatı.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı caḥim-efrūzuñ
İtse bir şā’ir eger ṭab’ına tevcih-i ḥıṭāb

144. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **52**

Bu, işaret zamiri.

Ol ki bir kūşesidür bārgēh-i rif’atinüñ
Bu ne eyvān-ı mu’allā-yı zer-endüde- kıbāb

145. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **54**

Bu, işaret sıfatı.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḥşān güher-i bī-bedel-i ‘ālem-tāb

146. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **72**

Bu, işaret sıfatı.

Tāzelense n’ola gül gibi yine bāğ-ı cihān
Āb-ı ‘adliyle döner şimdi bu köhne dolāb

147. **bu:**

Kaside 31

Mısra: **105**

Bu, işaret sıfatı.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḥāmēm
Dosta āb-ı ḥayāt ola ‘adüya zehr-āb

148. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **1**

Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu feyz-i cihān-gır u bu neşāt-ı ‘amīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

149. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **1**

Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu feyz-i cihān-gır u bu neşāt-ı ‘amīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

150. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **14**

Bu, işaret sıfatı.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥz-ı luṭfindan
Bu müşkilātu bize bir bir eylese tefhīm

151. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **15**

Bu, işaret sıfatı.

Bu inbisāṭı basit-i zemīne kim verdi
Bu devr uşulini çarḥa kim eyledi ta’līm

152. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **16**

Bu, işaret sıfatı.

Bu inbisāṭı basit-i zemīne kim verdi
Bu devr uşulini çarḥa kim eyledi ta’līm

153. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **17**

Bu, işaret sıfatı.

Bu demde gerçi bu güne tereffüh-i ‘ālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ‘aḳl-ı selīm

154. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **101**

Bu, işaret sıfatı.

Ki cüz’-i lâ-yetecezzāyı bu taşarruf ile
İder dü- nime vü her nimesin yine taḳşīm

155. **bu:**

Kaside 32

Mısra: **103**

Bu, işaret sıfatı.

Ƙosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âhırında du'âyı temedduha taqâdîm

156. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Bir dil ki bu mazmûn-ı hafîden ola gâfil
Dil midür o mecmû'a-i taşvîr-i hevâdur

157. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Her 'âşık olan 'aşkı bu vâdiye düşürmez
Bu meslek-i 'aşk-ı dil-i erbâb-ı Hudâdur

158. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Bu ehl-i haqîkat yoludur ehl-i mecâzuñ
Vâdileri bu merhâleden hayli cüdâdur

159. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 12

Bu, işaret sıfatı.

Mümzî suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammâ
Selb eylemezüz bu sözi de haqq-ı edâdur

160. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 17

Bu, işaret sıfatı.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûsa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur

161. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 80

Bu, işaret sıfatı.

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr
Bu lehçe-i pâkîze baña dâd-ı Hudâdur

162. **bu:**

Kaside 34

Mısra: 32

Bu, işaret sıfatı.

'Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse 'ömrinde
Mücerred bu şerefle âstân-rübân ma'zûrı

163. **bu:**

Kaside 34

Mısra: 68

Bu, işaret sıfatı.

Benim ol husrev-i şâhib-kırân-ı mülk-i endişe
Ki münşî-i kader yazmış berâtumda bu menşûrı

164. **bu:**

Kaside 34

Mısra: 85

Bu, işaret sıfatı.

Oķunduķca bu Şi'r-i dil-pezirüm bezm-i 'âlemde
İder zinde revân-ı 'Urfî-i merhûm u mağfûrı

165. **bu:**

Kaside 34

Mısra: 89

Bu, işaret sıfatı.

Nitekim ola sâlim bu hişâr-ı Şişe dîvârûñ
Gezend-i mancınık-ı fitneden dervâze vü sürî

166. **bu:**

Kaside 35

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

Buldı bu Şevk ile bir güne neşât endişem
Ki bu miķdâr Şafâ virmek olur maķz-ı hayâl

167. **bu:**

Kaside 35

Mısra: 24

Bu, işaret sıfatı.

Yere degmez ayağum Şevk ile rakş eylemeden
Feleğî bâri bu takrîb ile itsem pâ-mâl

168. **bu:**

Kaside 35

Mısra: 26

Bu, işaret sıfatı.

İhtiyâr elde degül olsam dest-efşân
Bu neşât ile semâ' itmemege var mı mecâl

169. **bu:**

Kaside 36

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Saña bu kuvvet-i baht ile kimse haşm olamaz
Olursa 'askerinûñ her birisi bir Rüstem

170. **bu:**

Kaside 36

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Bu fetħ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu tab'uma zirâ vücûh ile mülhem

171. **bu:**

Kaside 36

Mısra: 17

Bu, işaret sıfatı.

Görünce zāt-ı şerīfūn bu devlete mazhar
Edā-yı midḥatūn oldı dile bir emr-i ehemmm

172. **bu:**

Kaside 36

Mısra: 60

Bu, işaret sıfatı.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilūn çekdügi ‘azāb ü elem

173. **bu:**

Kaside 38

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḥunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun ‘ālem nice kām almasun ādem

174. **bu:**

Kaside 38

Mısra: 64

Bu, işaret sıfatı.

Dem-i cevlanda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nıl-gün şarem

175. **bu:**

Kaside 39

Mısra: 19

Bu, işaret sıfatı.

Bu ‘adāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İ’tikādum bu ki hiç olmaya bir fetḥ-i ‘asır

176. **bu:**

Kaside 39

Mısra: 19

Bu, işaret sıfatı.

Bu ‘adāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İ’tikādum bu ki hiç olmaya bir fetḥ-i ‘asır

177. **bu:**

Kaside 39

Mısra: 73

Bu, işaret sıfatı.

Bu perişānlıg ile nazma nice cür’et ider
N’ola endişemi ma’ḳül ile itsem ta’zır

178. **bu:**

Kaside 40

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bir şafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı gam olursa tarab-ḥāne-i Cem

179. **bu:**

Kaside 40

Mısra: 58

Bu, işaret sıfatı.

Ḥ’ābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı ḳahrı ile şarşıla bu nüh-şarem

180. **bu:**

Kaside 40

Mısra: 97

Bu, işaret sıfatı.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nef’i
Saña şimden girü şıdḳ ile du’ādur elzem

181. **bu:**

Kaside 41

Mısra: 109

Bu, işaret sıfatı.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfā-ḥar-ı bī-hüde-i ḥod-rāy-ı zamāne

182. **bu:**

Kaside 41

Mısra: 109

Bu, işaret sıfatı.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfā-ḥar-ı bī-hüde-i ḥod-rāy-ı zamāne

183. **bu:**

Kaside 41

Mısra: 115

Bu, işaret sıfatı.

Nef’i bu şikāyet nice bir başla du’āya
Düşmez bu ḳadar ‘ārife şekvā-yı zamāne

184. **bu:**

Kaside 42

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgār

185. **bu:**

Kaside 42

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgār

186. **bu:**

Kaside 43

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra Hâk bilür bu i'tikâd üzre

187. **bu:**

Kaside 43

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra Hâk bilür bu i'tikâd üzre

188. **bu:**

Kaside 43

Mısra: 12

Bu, işaret sıfatı.

Te'âla'l-lâh zihî devr-i dil-ârâ-yı murâd-âver
N'olaydı çarh bu devre olaydı i'tiyâd üzre

189. **bu:**

Kaside 44

Mısra: 16

Bu, işaret sıfatı.

O yegâne hüner-endüz-ı ahâli-perver
Ki bu vâdide müsellemdir aña yektâyî

190. **bu:**

Kaside 44

Mısra: 74

Bu, işaret sıfatı.

Gördi sâkî-i ezel rıtl-ı girân-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-çadeh-i minâyı

191. **bu:**

Kaside 45

Mısra: 87

Bu, işaret sıfatı.

Hemân kazâya rızâdur bu bâbda çäre
Çabül iderse Hudâ ger rızâ-yı nâ-çârî

192. **bu:**

Kaside 46

Mısra: 30

Bu, işaret sıfatı.

Bu maħalde 'aceb evşâfına çesbân görünür
N'ola bu beytini Bâkînüñ idersem tazmîn

193. **bu:**

Kaside 46

Mısra: 42

Bu, işaret sıfatı.

Hâk mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoħsa bu himmete mümkün degül aşlâ tahmîn

194. **bu:**

Kaside 46

Mısra: 75

Bu, işaret sıfatı.

Tâ ki ma'mür ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

195. **bu:**

Kaside 47

Mısra: 60

Bu, işaret sıfatı.

Eyâ şâhib-kırân-ı ehl-i dil kim zât-ı pür-cüdüñ
Bu devr erbâbına bî-şübhe maħz-ı luḡ-ı Mevlâdur

196. **bu:**

Kaside 47

Mısra: 65

Bu, işaret sıfatı.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile ḡab'um
Çalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

197. **bu:**

Kaside 47

Mısra: 67

Bu, işaret sıfatı.

Çazel-perdâz olursa n'ola bî-tâbâne bu demde
Gazel ḡarh itmede zirâ ġarîb üstâd-ı ġarrâdur

198. **bu:**

Kaside 49

Mısra: 84

Bu, işaret sıfatı.

Yazam tâ dilde bir nâzük ġazel taḡrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sinemde bu cân-ı dil-efkârî

199. **bu:**

Kaside 49

Mısra: 102

Bu, işaret sıfatı.

Suħan kâlâ-yı fâḡirdür ne bilsün her denî kâdrin
Bu cinstün ḡ'âce-i ḡüsn-i çabülüñdür ḡarîdarî

200. **bu:**

Kaside 49

Mısra: 104

Bu, işaret sıfatı.

Hüner dünyâ deger bir gevher-i pür-kaḡr ü kıymetdür
Zamân-ı devletüñdür bu metâ'uñ rûz-ı bâzârî

201. **bu:**

Kaside 50

Mısra: 31
Bu, işaret sıfatı.

Getür ey sâkı-i ferhunde-likā bu meyden
Cânı var ise desün şūfî-i dil-mürde haram

202. **bu:**
Kaside 50
Mısra: 132
Bu, işaret sıfatı.

'Urfî-i Rûm idügüm cümle iderler teslîm
Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

203. **bu:**
Kaside 51
Mısra: 81
Bu, işaret sıfatı.

Ki bu ma'nâ idi hâtırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

204. **bu:**
Kaside 51
Mısra: 82
Bu, işaret sıfatı.

Ki bu ma'nâ idi hâtırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

205. **bu:**
Kaside 53
Mısra: 27
Bu, işaret sıfatı.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrîh u zuhal

206. **bu:**
Kaside 53
Mısra: 31
Bu, işaret sıfatı.

Bu belâ ile ki tākāt komamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim çarb-ı meşel

207. **bu:**
Kaside 53
Mısra: 32
Bu, işaret sıfatı.

Bu belâ ile ki tākāt komamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim çarb-ı meşel

208. **bu:**
Kaside 53
Mısra: 34
Bu, işaret sıfatı.

Yine hâtırda tesellî bulunur bağıduka
Görinür dilde bu ma'nâ-yı lafî ü mücmel

209. **bu:**
Kaside 53
Mısra: 35
Bu, işaret sıfatı.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu baht ü gavgâ
Nice bir tâlî'-i bed-'ahd ile bîhüde cedel

210. **bu:**
Kaside 54
Mısra: 19
Bu, işaret sıfatı.

Bir şafâ buldı bu takrib ile tab'um güyâ
Oldı bezm-i çarab-ı ma'niye cām-ı Cemşîd

211. **bu:**
Kaside 55
Mısra: 78
Bu, işaret sıfatı.

Bir gülistândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşât-engiz ü cân-perver gazel mânend-i âb

212. **bu:**
Kaside 55
Mısra: 103
Bu, işaret sıfatı.

Tâ ola bu hayme-i pîrûze- reng-i zer-nigâr
'Arşa-i 'âlemde ber-pâ bî-sütün u bî-tınâb

213. **bu:**
Kaside 56
Mısra: 75
Bu, işaret sıfatı.

Bu kaşidem ravza-i huld-ı ma'ânîdür benim
Nazm-ı pâki âb-ı Kevşer bîkr-i fikri hür-ı 'în

214. **bu:**
Kaside 58
Mısra: 77
Bu, işaret sıfatı.

Bu luğf-ı tab' ile sulţânuma kul olsam eger
Hudâ bilür ki olurdum vücüh ile memnün

215. **bu:**
Kaside 58
Mısra: 87
Bu, işaret sıfatı.

Benim bu demde huşuşâ o cevherî-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknün

216. **bu:**
Kaside 58
Mısra: 97
Bu, işaret sıfatı.

Gören şanur bu iki hâlet ile noğtaların
Şerâr-ı şem'-i suhan şeb-nem-i gül-i mazmûn

217. **bu:**

Kaside 58

Mısra: 105

Bu, işaret sıfatı.

Nite ki ola bu kaşr-ı bülend-i halkârî
Gezend-i zelzele-i fitneden emîn ü maşûn

218. **bu:**

Kaside 59

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Def'-i gama devrân-ı müsâ'id bu zamândur
Âzâdelere mevsim-i ferhunde bu demdür

219. **bu:**

Kaside 59

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Def'-i gama devrân-ı müsâ'id bu zamândur
Âzâdelere mevsim-i ferhunde bu demdür

220. **bu:**

Kaside 59

Mısra: 72

Bu, işaret sıfatı.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vâdî-i genâña
Kim bu sözi lâf ahlama vallâhi şasemdür

221. **bu:**

Kaside 59

Mısra: 77

Bu, işaret sıfatı.

Nef'î ko bu taḥkîkî tamâm oldı kaşide
Şimden girü âğâz-ı du'â itmek ehemdür

222. **bu:**

Kaside 60

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Verdi bu resm ile iklim-i ma'âniye nizâm
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suhan

223. **bu:**

Kaside 60

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Verdi bu resm ile iklim-i ma'âniye nizâm
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suhan

224. **bu:**

Kaside 60

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Saña bir remz ile ma'lûm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḥi ser-halka-i rindân-ı suhan

225. **bu:**

Kaside 60

Mısra: 69

Bu, işaret sıfatı.

Kilk-i üstâd-ı kader eyleye bu maḥla'umı
Ḥall ile ziyet-i ser-levḥa-i eyvân-ı suhan

226. **bu:**

Kaside 62

Mısra: 38

Bu, işaret sıfatı.

Ṭab'um gibi bir dürr-i pāk olmaḥ revâ mı zir-i ḥāk
Oldum bu gamla ben helâk ammâ gelür gayra 'aceb

227. **bu:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 20

Bu, işaret sıfatı.

Zühd ü rindî yanumda yeksândur
Bu ḥuşuşuñ Ḥudâ güvâhidur

228. **bu:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 28

Bu, işaret sıfatı.

Fikr-i mazmûn-ı ḥâş için ḥalâ
Dil bu tedbir ile mübâhidür

229. **bu:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 29

Bu, işaret sıfatı.

Ki nedimüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bâde-ḥ'âhidur

230. **bu:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 37

Bu, işaret sıfatı.

Bu şafâya velî olan münkir
Bir iki mülhid-i tebâhidür

231. **bu:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 47

Bu, işaret sıfatı.

Kim çeker sıkletin bu eşḥâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhidur

232. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 17
Bu, işaret sıfatı.
- Bu kerâmet aña yetmez mi ki daği görmedin
Bir senâ-ğ'ânı ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi
233. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 15
Bu, işaret sıfatı.
- Evvelâ yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrîf ide şâh-ı Cem-cenâb
234. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 21
Bu, işaret sıfatı.
- Bu mağâm-ı dil-güşâda dâ'imâ
Eyleye zevk ü şafâ-yı bî-hisâb
235. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 20
Bu, işaret sıfatı.
- İltifât ile ser-firâz itdi
Bu fakîr-i haķîr-i nâçizi
236. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.
- Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çäläkümden
237. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 17
Bu, işaret sıfatı.
- Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kırtulamam tab'-ı hevesnâkümden
238. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 19
Bu, işaret sıfatı.
- Bu heves böyle kalursa dil-i tab'umda eger
İşidilmezse sözüme sîne-i şad-çäkümden
239. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: 1
Bu, işaret sıfatı.

- Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eger
Hâzret-i şâhenşeh-i şâfi-nihâd
240. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 7
Bu, işaret sıfatı.
- Bu hatt ile yazılsa eger seb'-i meşânî
Reşk eyler idi rütbe-i elfâza ma'ânî
241. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.
- Bu hatt-ı dil-âşüb ile bir nâme-i mergüb
Dil-dârdan olaydı eger 'aşîka mektüb
242. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 18
Bu, işaret sıfatı.
- Añmaz giderek kimse daği Mîr 'îmâdı
Gerçi ana maḥşûş idi devrinde bu vâdı
243. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 31
Bu, işaret sıfatı.
- Maḥşûşdur ancak bu hüner Hân Murâda
Zirâ ne selâfînde var ne hulefâda
244. **bu:**
Nazm 4
Mısra: 1
Bu, işaret sıfatı.
- Kalur gider bu gönül zülf-i yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmı bilen ol diyârdan gelmez
245. **bu:**
Nazm 6
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.
- Hîç sezâ mı serverâ zât-ı kerîmü'ş-şânuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kâm-yâb
246. **bu:**
Rûbai 3
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.
- Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥâlî
Bu nükte-i ser-beste kalur nâ-güfte
247. **bu:**
Tedis 1

Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Nazîrûñ görmedim dañi bu hüsn ü ân ile el-ħak
Murâdımca güzelsin budur incinmem saña ancak

248. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: 22
Bu, işaret sıfatı.

Degül etvâruña ammâ muvâfîk itdüğün da'vâ
Ƙo yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben Ƙuluñ zîrâ

249. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: 34
Bu, işaret sıfatı.

ĦaƘîƘatden dem urma bâri artık terk idüp lâfin
Bu maṭla'dan Ƙıyâs it ħasb-i ħâl-i ħadd-i inşâfın

250. **bu:**
Gazel 9
Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.

Şu 'â'-i mihrî dil âyînesine ey Nef'î
Düşelden oldu muħaşşal bu ıztırâb saña

251. **bu:**
Gazel 33
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Bu tarz-ı ħâşa ey Nef'î yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekserî efsâne yazmışlar

252. **bu:**
Kaside 6
Mısra: 23
Bu, işaret sıfatı.

Dâ'imâ böyle müferriħ mi bu cây-ı dil-güşâ
Her zamân âb u hevâsı böyle rûħ-efzâ midur

253. **bu:**
Kaside 9
Mısra: 58
Bu, işaret sıfatı.

'Âlem aña muħtâc u o müstağnî-i 'âlem
Bu mes'ele ma'lûm-ı dil-i 'âlemiyândur

254. **bu:**
Kaside 10
Mısra: 23
Bu, işaret sıfatı.

Rindân-ı Ħudâ-perver-i ma'nâ bu maħalde
Ne çarħa ne Ƙavl-i ħükemâya nazar eyler

255. **bu:**
Kaside 30
Mısra: 90
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'âṭıfletle ki bu çâker-i senâ-ħ'ânı

256. **bu:**
Kaside 48
Mısra: 30
Bu, işaret sıfatı.

Ki bî-tâbâne fi'l-ħâl oldu şâdır
Bu evşâf-ı perîşân u ferâhem

257. **bu:**
Müfret 15
Mısra: 1
Bu, işaret sıfatı.

Dostlar düşdi fenâ bahrine bu keştî-i ten
Himmat eyleñ ki bekâ yaƘasına çıƘa esen

258. **bu:**
Gazel 136
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Virdi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşâṭ
Şanki bir câm ile germ eyledi biñ encümeni

259. **bu:**
Kaside 10
Mısra: 19
Bu, işaret sıfatı.

Teşvîş-i dil ü ṭab'ı bu dañi beter eyler
Düşmez dil ü ṭab' ehli bu endîşeye zîrâ

260. **bu:**
Kaside 28
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Bu nâz u bu niğâh-ı teğâfûl ki sende var
Ħızr olsa 'âşîƘuñ sebab-i terk-i cân olur

261. **bu:**
Kaside 28
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Bu nâz u bu niğâh-ı teğâfûl ki sende var
Ħızr olsa 'âşîƘuñ sebab-i terk-i cân olur

262. **budur:-dur**
Gazel 28
Mısra: 5
Bu, işaret zamiri.

Zevkî budur 'âlem-i 'aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ'ış

263. **bu:**

Gazel 51

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

'Âşık olmağdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönlümüz

264. **bu:**

Gazel 73

Mısra: 7

Bu, işaret zamiri.

Nice biñ hânmanı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhiyla bir 'âşık da ber-bâd itdügin görsek

265. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Ġam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

266. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 2

Bu, işaret zamiri.

Ġam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

267. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Birbirine düşdi hep zülfünide olan diller
Az fitne kıyâş itme tañrîk-i şabâdur bu

268. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün
Şâhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

269. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 12

Bu, işaret zamiri.

Bu nazm-ı dil-âvîze dañl eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zîrâ ilhâm-ı Hüdâdur bu

270. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 14

Bu, işaret zamiri.

Ķalur mı yâ 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Ķoş-lehçe ise ger o pākîze-edâdur bu

271. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ħam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

272. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 2

Bu, işaret zamiri.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ħam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

273. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Südunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlâ
Turduğça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

274. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

Mâhında mañabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele ħâyret kem imiş bu

275. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Eflâk degül kat kat olup iden ihâta
Zehr ile dolu mâr-ı ħam-ender-ħam imiş bu

276. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 9

Bu, işaret zamiri.

Gör n'eyledi ħahr ile bu Nef'î gibi zâti
Ķiç dimedi rağbet idecek âdem imiş bu

277. **bu:**

Gazel 109

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Gör n'eyledi ħahr ile bu Nef'î gibi zâti
Ķiç dimedi rağbet idecek âdem imiş bu

278. **buña**: -ñ, -a

Gazel 109

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ğam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

279. **bunuñ**: -nuñ

Gazel 109

Mısra: 3

Bu, işaret zamiri.

Sûdunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlâ
Türduçça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

280. **bundan**: -n, -dan

Gazel 134

Mısra: 11

Bu, işaret zamiri.

Ķand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan lezîz
Medhüni itsem n'ola tûti-i güyâlar gibi

281. **budur**: -dur

Kaside 1

Mısra: 79

Bu, işaret zamiri.

Gerçi ben dûrum cenâbından hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur sözüm

282. **buna**: -n, -a

Kaside 3

Mısra: 108

Bu, işaret zamiri.

Hâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i 'âlem
İder ikrâr buna kâmil olan iz'ânı

283. **budur**: -dur

Kaside 5

Mısra: 79

Bu, işaret zamiri.

Sözüm her dem budur 'acz u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden şoñra ħâk-i âstân üzre

284. **bu**:

Kaside 6

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Edrine şehri mi bu yâ gülşen-i me'vâ mıdur
Anda kaçır-ı pâdişâhî cennet-i a'lâ mıdur

285. **bu**:

Kaside 6

Mısra: 20

Bu, işaret zamiri.

Ķabbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Ķayretinden derdi bu cennet midür dünyâ mıdur

286. **bundadır**: -n, -da, -dur

Kaside 7

Mısra: 23

Bu, işaret zamiri.

Böyle şâhib-suñanuñ bundadır a'lâlığı kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrûr u za'im

287. **bunı**: -n, -ı

Kaside 7

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Ya'ni yâ vahy ola mazmûnı anuñ yâ ilhâm
Bunı faşl itmede aĥbâb ideler baĥş-i 'azîm

288. **bu**:

Kaside 10

Mısra: 105

Bu, işaret zamiri.

Ķavġâ-yı suñandır bu fazîletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

289. **budur**: -dur

Kaside 11

Mısra: 92

Bu, işaret zamiri.

Hüner luĥf-ı kelâm-ı Ķaĥkı bilmekdür maĥallinde
Ķaĥikatde budur ehl-i dilüñ mi'yâr-ı iz'ânı

290. **bu**:

Kaside 12

Mısra: 79

Bu, işaret zamiri.

Hem kaçide hem ġazel bir tâze vâdidür bu kim
İĥtirâ'-ı ĥâme-i mu'ciz-beyânımdur benüm

291. **bu**:

Kaside 15

Mısra: 17

Bu, işaret zamiri.

Luĥf eyle sâķi nâzı Ķo mey şun ki Ķalmaz böyle bu
Tolsun sürâĥi vü sebû boş turmasun peymâne hem

292. **bu**:

Kaside 15

Mısra: 21

Bu, işaret zamiri.

Ķânün-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle ġam yeme

293. **bu:**

Kaside 15

Mısra: 21

Bu, işaret zamiri.

Çânün-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle ğam yeme

294. **buña:-ñ, -a**

Kaside 16

Mısra: 13

Bu, işaret zamiri.

Luţf-ı Hâkdur bu 'inâyet yoĥsa mâni'dür buña
Muĥtezâ-yı hükm-i devr-i nâ-şevâb-ı rûzgâr

295. **bundan:-n, -dan**

Kaside 16

Mısra: 21

Bu, işaret zamiri.

Bundan a'lâ rif'at olur mı kim oldum sâyevär
Çehre-fersâ-yı ĥâk-pây-ı Cem-cenâb-ı rûzgâr

296. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 15

Bu, işaret zamiri.

Ṭayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlâk olur mı 'acabâ

297. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 27

Bu, işaret zamiri.

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'Anĥâ

298. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 31

Bu, işaret zamiri.

İstese bu da ider bir ser-i müda cevlan
Belki raĥĥâslıĥ itmekte olur aĥyânâ

299. **bu:**

Kaside 17

Mısra: 43

Bu, işaret zamiri.

İ'tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daĥi bir yerde bulunmaz illâ

300. **buña:-ñ, -a**

Kaside 17

Mısra: 102

Bu, işaret zamiri.

Yaraşur dirsem eger aña Burâĥ-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o ĥadar kim farzâ

301. **bu:**

Kaside 18

Mısra: 85

Bu, işaret zamiri.

Bu da te'sîr-i şevĥ-i iltifâtüñdür ki tek turmaz
İder sihr ile ĥâmem ĥamle ejderhâ-yı Mûsâya

302. **bundadır:-n, -da, -dur**

Kaside 18

Mısra: 25

Bu, işaret zamiri.

Ġarâbet bundadır ammâ gelince tünd-refĥâra
Eridür berĥ-ı na'li ger toĥunsa seng-i ĥârâya

303. **bu:**

Kaside 19

Mısra: 15

Bu, işaret zamiri.

O cân-ı 'âlem ü bu rûĥ-ı şânîdür letâfetde
Berâberdür biribirine anuñĥün birâderdür

304. **bu:**

Kaside 19

Mısra: 22

Bu, işaret zamiri.

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maĥdümü Yûsuf-şüret-i ĥürşîd-ĥal'atdur

305. **bu:**

Kaside 19

Mısra: 72

Bu, işaret zamiri.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Ĥâĥânîye bu bir ĥarz-ı âĥerdür

306. **bunuñ:-nuñ**

Kaside 19

Mısra: 24

Bu, işaret zamiri.

Cebînde anuñ envâr-ı devlet zâhir ü bâhir
Nihâdında bunuñ âşâr-ı isti'dâd müzmerdür

307. **bu:**

Kaside 20

Mısra: 49

Bu, işaret zamiri.

Bu ne luţf-ı İlâhîdür bu Vaşşâf-ı siĥir-sâza
Ki memdüĥi ola zâtuñ gibi bir nûktedân-server

308. **bu:**

Kaside 20

Mısra: **49**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ne lutf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdûhı ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

309. **buña**: -ñ, -a
Kaside 20
Mısra: **77**
Bu, işaret zamiri.

Buña 'âlem ider şimdi şehâdet ittifâk üzre
Ki sensin ehl-i tab' u dâniş ü idrâke ser-defter

310. **bunuñ**: -nuñ
Kaside 20
Mısra: **51**
Bu, işaret zamiri.

Bunuñ şükürin edâ itmek ne mümkündür murâdımca
Meger imdâd ide rûh-ı kerîmü'ş-şân-ı Peyğam-ber

311. **budur**: -dur
Kaside 21
Mısra: **87**
Bu, işaret zamiri.

Belâ budur ki ne deñlü ferîd-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın hasûd-ı hodkâmı

312. **buña**: -ñ, -a
Kaside 21
Mısra: **97**
Bu, işaret zamiri.

Buña taħammül olur mı yâ n'eylesün 'ârif
Ol nice eylesün rûzgâra düşnâmı

313. **bu**:
Kaside 22
Mısra: **52**
Bu, işaret zamiri.

Firâk-ı pâdişâhumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âher kim ne yâri var ne dem-sâzi

314. **bu**:
Kaside 28
Mısra: **116**
Bu, işaret zamiri.

Ol dürr-i güşvâre-i nâhîde nâz ider
Bu tercemân-ı râz-ı dil-i kudsiyân olur

315. **buna**: -n, -a
Kaside 28
Mısra: **19**
Bu, işaret zamiri.

Râzı degülse ger buna nâmüs-ı dil-berî
'Uşşâka dirse böyle ihânet yamân olur

316. **bu**:
Kaside 29
Mısra: **105**
Bu, işaret zamiri.

Revâ mîdur bu тұrurken senüñ gibi memdûh
Kaşide tarh ide ğayra benüm gibi üstâd

317. **budur**: -dur
Kaside 29
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Budur buña sebep-i ma'nevî ki bî-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhûmın eyledim irâd

318. **buña**: -ñ, -a
Kaside 29
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Budur buña sebep-i ma'nevî ki bî-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhûmın eyledim irâd

319. **buña**: -ñ, -a
Kaside 29
Mısra: **35**
Bu, işaret zamiri.

Degül zamânede hod mâ-şadağ buña illâ
O dâver-i 'âlem-efrâz-ı mülk-i dâniş ü dâd

320. **bu**:
Kaside 30
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Ne nâmedür bu ki hüs-n-i beyân-ı 'unvânı
İder güşâde dil ü tab'-ı müstemendânı

321. **bu**:
Kaside 30
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Ne nâmedür bu ki keyf-i rahîk-ı mazmûnı
Virür mülâhazaya bir neşât-ı rûhânî

322. **bu**:
Kaside 30
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Ne nâmedür bu ki feyz-ı edâ-yı pâki şunar
Dehân-ı sâmi'a-i câna âb-ı hayvânı

323. **bunuñ**: -nuñ
Kaside 32
Mısra: **19**
Bu, işaret zamiri.

Niçün tereddüd ider derk-i hikmetinde bunuñ
Deķāyık ehli olan tab‘-ı ħurdedān u fehīm

324. **bunuñ:-nuñ**

Kaside 32

Mısra: 21

Bu, işaret zamiri.

Bunuñ ħaķıkati zāhir degül mi dünyāda
Ķosun tecāhüli erbāb-ı ħikmet ü tencīm

325. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Her ‘ařık olan ‘ařkı bu vādīye dūřürmez
Bu meslek-i ‘aşk-ı dil-i erbāb-ı Ĥudādur

326. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 9

Bu, işaret zamiri.

Bu ehl-i ħaķikat yoludur ehl-i mecāzuñ
Vādileri bu merħaleden ħayli cüdādur

327. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 64

Bu, işaret zamiri.

Ol piş-i rikābında cenībet-keş-i ikbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

328. **bu:**

Kaside 33

Mısra: 81

Bu, işaret zamiri.

Bir tāze revişdür bu ki ta‘bīr-i laťifi
Revnaķ-şiken-i ħüsn-i beyān-ı ħudemādur

329. **budur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 11

Bu, işaret zamiri.

Mümzī suħan-ı ehl-i muħabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ħaķķ-ı edādur

330. **bu:**

Kaside 36

Mısra: 14

Bu, işaret zamiri.

Bu fetĥ ü nuşret içün müjdeler saña benden
Bu oldı tab‘uma zirā vücūh ile mülhem

331. **budur:-dur**

Kaside 36

Mısra: 65

Bu, işaret zamiri.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāĥiř ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

332. **budur:-dur**

Kaside 36

Mısra: 77

Bu, işaret zamiri.

Budur du‘āsı saña Nef‘-i-ı şikeste-dilüñ
Ki dā‘imā olasın řād u ħurrem ü bī-ğam

333. **bu:**

Kaside 39

Mısra: 15

Bu, işaret zamiri.

Eğer-i ‘adl ü mükāfāt-ı ‘adāletdür bu
Bu ħadar ancaķ olur ħaķ bu ki ħükm-i te‘şir

334. **bu:**

Kaside 39

Mısra: 20

Bu, işaret zamiri.

Bu ‘adāletle bu ikbāl-i bülend ile saña
İ‘tikādum bu ki ħiç olmaya bir fetĥ-i ‘asir

335. **bu:**

Kaside 40

Mısra: 21

Bu, işaret zamiri.

Ne Süleymāna nařīb oldı ne İskendere bu
Ki veziri ola bir Āřaf-ı řāĥib-ĥātem

336. **bu:**

Kaside 40

Mısra: 91

Bu, işaret zamiri.

Der gören reřĥa-i ĥāmem ne temāřādur bu
Çeşme-i āb-ı ĥayāt ola dehān-ı erķam

337. **bu:**

Kaside 41

Mısra: 67

Bu, işaret zamiri.

Molla ne ‘aceb bilmese ammā bu ‘acebdür
Ĥiç olmaya bir nāķıd-ı kālā-yı zamāne

338. **budur:-dur**

Kaside 41

Mısra: 91

Bu, işaret zamiri.

Çoķ tecrübe itdüm hele taĥķiķ budur kim
Yegdür yine aĥbābdan a‘dā-yı zamāne

339. **bunı:-n, -ı**

Kaside 41

Mısra: 51

Bu, işaret zamiri.

Ey şadr-ı suhan-pişe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

340. **bunuñla:-nuñ, -la**

Kaside 41

Mısra: 99

Bu, işaret zamiri.

Ammâ olurın yine bunuñla mütesellî
Kim böyledür ahvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

341. **bu:**

Kaside 42

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

Derd bu kim çor mı kadeh tutmağa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgâr

342. **bu:**

Kaside 43

Mısra: 13

Bu, işaret zamiri.

Muñâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Hudâ kâdirdür itse bâri hükmin imtidâd üzre

343. **bu:**

Kaside 43

Mısra: 15

Bu, işaret zamiri.

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesâd üzre

344. **bu:**

Kaside 44

Mısra: 53

Bu, işaret zamiri.

Sihr idersem de belâ bu ki edâ eyleyemem
Levh-i âyine-i medhûnde olan ma'nâyı

345. **bunda:-n, -da**

Kaside 45

Mısra: 86

Bu, işaret zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yâ kimüñle ceng idelüm
Hudâ bilür ki nedir bunda hikmet-i Bâri

346. **bu:**

Kaside 46

Mısra: 41

Bu, işaret zamiri.

Hak mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoğsa bu himmete mümkün degül aşlâ tahmîn

347. **bu:**

Kaside 47

Mısra: 122

Bu, işaret zamiri.

Yine geldi hurûşa bahr-ı gevher-pâş-ı endişem
Degüldür bu kaşide bir dizi lü'lü-yı lâlâdur

348. **bunuñla:-nuñ, -la**

Kaside 47

Mısra: 123

Bu, işaret zamiri.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziyet gerden-i zühre
Felekte zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyâdur

349. **buna:-n, -a**

Kaside 48

Mısra: 73

Bu, işaret zamiri.

Buna Allâh Te'âlâ şahidümdür

Ki mektüb-ı şerîfünden muqaddem

350. **bundan:-n, -dan**

Kaside 49

Mısra: 91

Bu, işaret zamiri.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrân giriftârı

351. **bunuñ:-nuñ**

Kaside 49

Mısra: 91

Bu, işaret zamiri.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrân giriftârı

352. **buña:-ñ, -a**

Kaside 50

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Bâdedür zevkîni idrâk idene âb-ı hayât
Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamâm

353. **bu:**

Kaside 51

Mısra: 30

Bu, işaret zamiri.

Bulmuş anuñla zamân feyz-i şerefdan behre
Eylemiş rüy-ı zemîni bu gülistân-ı İrem

354. **bu:**

Kaside 56

Mısra: 9
Bu, işaret zamiri.

N'ola bu sâbit o seyyâr olsa çarh-ı devletüñ
Çuñbidur bu mihridür ol şaf-der-i nuşret-çarın

355. **bu:**
Kaside 56
Mısra: 10
Bu, işaret zamiri.

N'ola bu sâbit o seyyâr olsa çarh-ı devletüñ
Çuñbidur bu mihridür ol şaf-der-i nuşret-çarın

356. **bu:**
Kaside 56
Mısra: 12
Bu, işaret zamiri.

Çıkdı teshîr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mânend-i şubh-ı râstın

357. **buña:-ñ, -a**
Kaside 57
Mısra: 79
Bu, işaret zamiri.

Luţfuñ olmasa taħammül idemezdüm buña ben
İhtiyâr eyler idüm bir sefer-i dūr u dirâz

358. **bu:**
Kaside 59
Mısra: 69
Bu, işaret zamiri.

Şükrüm bu ki şimden girü endîşe-i medhüñ
Cân u dile şad sâle telâfi-i sitemdür

359. **bunuñ:-nuñ**
Kaside 59
Mısra: 54
Bu, işaret zamiri.

Taħşîli anuñ mâ-ħaşal-i dâniş ü 'irfân
İtlâfi bunuñ mâ-melek-i ma'den ü yemdür

360. **budur:-dur**
Kaside 61
Mısra: 78
Bu, işaret zamiri.

Cân u dilden baña vâcibdür du'ân itmek senüñ
Ĥağdan ümmidüm budur ide du'âmı müstecâb

361. **budur:-dur**
Kaside 62
Mısra: 3
Bu, işaret zamiri.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur ġayrı degül
Ammâ ki devr-i câm-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

362. **budur:-dur**
Kaside 62
Mısra: 44
Bu, işaret zamiri.

Ammâ kesâdı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raġbeti budur belâ budur ta'ab

363. **budur:-dur**
Kaside 62
Mısra: 44
Bu, işaret zamiri.

Ammâ kesâdı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raġbeti budur belâ budur ta'ab

364. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 48
Bu, işaret zamiri.

Kim çeker sikketin bu eşhâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhıdır

3656. **budur:-dur**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 53
Bu, işaret zamiri.

Hele şükrüm budur ki memdühüm
'Alemüñ şadr-ı dîn-penâhıdır

366. **bunuñ:-nuñ**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 15
Bu, işaret zamiri.

Luţf u ihsânı bunuñ maħşüşdur ehl-i dile
Bezl-i mağdür eylemez zâ'id yire Ĥâtem gibi

367. **budur:-dur**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 16
Bu, işaret zamiri.

Cebr-i ĥâtır itmedür luţf ile dâ'im 'âdeti
Budur anuñçün du'â aña dil-i meksürdan

368. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 3
Bu, işaret zamiri.

Ĥağ mı bu yâ pirâye-i dibâce-i kudret
Ĥağ mı bu yâ sermâye-i dükkânçe-i fıtrat

369. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: 4
Bu, işaret zamiri.

Haṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i kudret
Haṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fiṭrat

370. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

Haṭ mı bu yā ser-nāme-i 'unvān-ı İllāhī
Taḥkīk idemez sırrını endiṣe kemāhī

371. **budur:-dur**

Mesnevi 1

Mısra: 42

Bu, işaret zamiri.

Ta'bir idemem sāye-i luṭfında şafāmuz
Dā'im budur Allāh bilür aña du'āmuz

372. **bu:**

Müseddes 1

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Ta'aḳkul idemem 'ālemde her pinhān u peydāyī

373. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Bu, işaret zamiri.

Keyf-i cān-baḥşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadır
Ḥikmetüñ inkār ider vā'iz ḥamākat bundadır

374. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 66

Bu, işaret zamiri.

Keyf-i cān-baḥşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadır
Ḥikmetüñ inkār ider vā'iz ḥamākat bundadır

375. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Bu, işaret zamiri.

Mürde-i endüha söz yok cān bağışlar şöḥbetüñ
Cān virür çok zevküñe anuñ da şöḥbet bundadır

376. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Bu, işaret zamiri.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Ḥarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadır

377. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 72

Bu, işaret zamiri.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḥsa her bīmār için dirlerdi şıḥḥat bundadır

378. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 74

Bu, işaret zamiri.

Sükkeri şerbetden a'lāsın hele ehl-i dile
Telḥ-kām itseñ n'ola ḡayrı ḥalāvet bundadır

379. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Bu, işaret zamiri.

Ḥāşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab'uñ 'arāk gibi leṭāfet bundadır

380. **bundadır:-n, -da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Bu, işaret zamiri.

Ödürür renc-i ḥumāruñ dirgürür feyzüñ yine
'Aşık-ı bīmārı bir demde ḡarābet bundadır

381. **budur:-dur**

Tesdis 1

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Nazirüñ görmedim daḥi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

382. **bu:**

Gazel 2

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Bağladı boynına zülfini ḥamā'il yerine
Bu bahāneye 'aceb def'-i gezend itdi şabā

383. **bu:**

Gazel 3

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Dese Nef'i bu zeminde n'ola tekrār ḡazel
Tārḥ-ı vādisini çün ḥayli pesend itdi şabā

384. **bu:**

Gazel 20

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

Kāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıyāmet
Şalınsa tutar 'ālemi ḡavḡā-yı kıyāmet

385. **budur:-dur**

Gazel 28

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Nef i gibi gamzeñ de saña cân ile ‘âşık
Budur dili hep mahrem-i rāz itmege bā’is

386. **budur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 9

Bu, işaret zamiri.

Belā budur ki alışdı belālaruñla gönül
Gamuñ da gelse dile bā’is-i meserret olur

387. **bu:**

Gazel 40

Mısra: 3

Bu, işaret zamiri.

Bu da bir gündür kıyāmetden nişānı âşkār
İşte gör ol āftāb-ı ‘ālem-ārā bundadır

388. **bu:**

Gazel 70

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Āftāb ol ruḥ-ı pür-tāba nazīr olsun mı
Bu yaqar ‘ālemi bir laḥza niḳāb olmayıcak

389. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Feryādı mü’essirdür her perdede ‘uşşākuñ
Uymaz def’ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

390. **bu:**

Gazel 108

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ‘âşık
Ġamze diyemem zīrā şemşir-i ḳazādur bu

391. **buña:-ñ, -a**

Kaside 11

Mısra: 16

Bu, işaret zamiri.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḥta iḳbāli
Buña ḳā’ il degül zīrā ‘ulüvv-i şevket ü şām

392. **bunuñ:-nuñ**

Kaside 51

Mısra: 34

Bu, işaret zamiri.

Sebeb-i ḳadri anuñ ‘ıyd-ı mübārek-fiṭrat
Şeref-i baḥtı bunuñ dāver-i ferḥunde- şiyem

393. **bu:**

Gazel 36

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

N’ola bu demde ‘âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

394. **bu:**

Gazel 54

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Cevrūñ çekerek zevḳ-i ḡam idrāk olunurdu
Müşkil bu ki biz ‘aşḳ ile bī-ṭākat u hūşuz

395. **bu:**

Kaside 9

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vā’iz
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

396. **budur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 27

Bu, işaret zamiri.

Taḥḳik-i şafā gerçi budur lık bu taḥḳik
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

397. **bundan:-n, -dan**

Gazel 97

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

Gelince fikr-i la’lūñ ‘ārifāne şoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḥumār andan

398. **buña:-ñ, -a**

Gazel 97

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Ölürsem eşiginden ḥāk-i ten dūr olmasun dırsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsā’id rüzgār andan

399. **bu:**

Gazel 125

Mısra: 3

Bu, işaret zamiri.

Kimse araların ıslāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

400. **budurur:-durur**

Gazel 8

Mısra: 9
Bu, işaret zamiri.

Nef iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

401. **bunlara:-n, -lar, -a**
Kaside 17
Mısra: 143
Bu, işaret zamiri.

Beñzemez bunlara ol tırfadur anuñ tırzı
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ka-dem nev-peydâ

402. **bunları:-n, -lar, -ı**
Kaside 17
Mısra: 41
Bu, işaret zamiri.

Görse ger bunları Mecnûn-ı melâmet-dide
Yâdına gelmez idi bir daği hüsn-i Leylâ

403. **bunlar:-n, lar**
Kaside 25
Mısra: 71
Bu, işaret zamiri.

İki hâ'in idi bunlar kim işâbet oldu pek
İkisünün daği çatli ber- sebîl-i ittirâd

404. **bunlarda:-n, -lar, -da**
Kaside 19
Mısra: 17
Bu, işaret zamiri.

Ne nisbet bunlara Yûsufî ihvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzelliğe nâz-perverlik berâberdür

405. **bunlara:-n, -lar, -a**
Kaside 19
Mısra: 17
Bu, işaret zamiri.

Ne nisbet bunlara Yûsufî ihvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzelliğe nâz-perverlik berâberdür

406. **bunlaruñ:-n, -lar, -uñ**
Kaside 19
Mısra: 7
Bu, işaret zamiri.

Degüldür bunlaruñ terkibi güyâ bu 'anâşırdan
Hevâ vü âb u hâk ü âteşi bir özge cevherdür

bu 'âlem:

1. **bu 'âlem:**
Kaside 10
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bu dünya, yaşadığımız geçici dünya, fani dünya.

Bir düş gibidür hâk bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

bu 'âlemden:

1. **bu 'âlemden:-den**
Kaside 14
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Bu dünya, dünya.

Her hayâlüm bir 'arûs-ı nâz-perverdür benim
Kim bu 'âlemden degül esbâb-ı zîb ü ziveri

bu 'âleme:

1. **bu 'âleme:-e**
Gazel 65
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bu dünya, dünya.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya degiş

Bü 'Alî:

1. **Bü 'Alî:**
Kaside 54
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
İbn-i Sina.

Bu Hanîfe-şiyem ol şeyh-i efâzıl ki olur
Bü 'Alî medrese-i hikmet ü fazlında mu'îd

Bü 'Alî Sînâ-yı zamâne:

1. **Bü 'Alî Sînâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Zamanın İbni Sina'sı.

Olmaz saña bir kimse fazîletde berâber
Olursa eger Bü 'Alî Sînâ-yı zamâne

bu âna dek:

1. **bu ana dek:**
Kaside 25
Mısra: 45
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana kadar.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daği
Böyle isti'dâda mâlik bir şeh-i merdüm-nihâd

2. **bu ana dek:-a**
Kaside 61

Mısra: 67
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu zamana kadar.

Kevkebüm menhūs u bahtum şūm idi bu ana dek
Hayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıztırāb

3. **bu āna dek:**
Terkib-bend 1
Mısra: 71
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu zamana kadar.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetūñ
Yoḥsa her bīmār için dirlerdī şīḥat bundadur

Bū Cehl:

1. **Bū Cehli:-i**
Gazel 48
Mısra: 10
Ebu Cehil.

Nice Bū Cehli i'tikāde getür
'Ārif ol bir nühüfte-nükte ile

2. **Bū Cehl:**
Kaside 48
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Ebu Cehil.

Ki Bū Cehl oḡusa 'ömrinde bir kez
Şafāsından behişt olur cehennem

bu deñlü:

1. **bu deñlü:**
Kaside 28
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tır nice der-kemān olur

2. **bu deñlü:**
Kaside 62
Mısra: 53
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Besdür bu deñlü himmetūñ şimden girü gör midḥatūñ
Evvel du'ā-yı devletūñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

3. **bu deñlü:**
Gazel 64
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü saña bā'is himmet-i 'ālīdür ey Nef'ī
Ġazel tarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

4. **bu deñlü:**
Kaside 36
Mısra: 65
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiṣ ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

5. **bu deñlü:**
Kaside 38
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü ŧevk-baḥş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ŧahbā cihān 'iŧret-serā-yı Cem

6. **bu deñlü:**
Kaside 38
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavırına meftūn olur ādem

7. **bu deñlü:**
Kaside 45
Mısra: 23
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü ŧūḥ u mülāyim-ḥurām iken gāḥī
Ne'üzü bi'l-lāh eger itse tünd-refṭārī

bu gūne:

1. **bu gūne:**
Gazel 18
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu tarz, bu ŧekil, böyle.

Nice mümkün böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭab'-ı Nef'ī ḥāme-i i'cāza dest

2. **bu gūne:**
Kaside 21
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bu tarz, bu ŧekil, böyle.

'İnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u zafer
'Aceb midür ger olursa ḥuceste encāmı

3. **bu gūne:**
Gazel 121

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasak Nef'i-i pâkîze-edâyı bu gice

4. **bu güne:**
Kaside 7
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Âferin ol suhan-ârâ-yı Nizâmî-tab'a
Ki ola fikri bu güne dür-i i'câzî nazîm

5. **bu güne:**
Kaside 29
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu güne mevhibeden nâ-ümîd idi dünyâ
Çazâ bu mertebe lutfâ degüldi hem mu'tâd

6. **bu güne:**
Kaside 29
Mısra: 64
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Sa'âdet ol şeh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha
Ola vezîri bu güne güzîde-i efrâd

7. **bu güne:**
Kaside 30
Mısra: 97
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu güne himmet ider 'andelîb iken tûfî
Beyân-ı nâtiqa-i tab'-ı nükte-sencânî

8. **bu güne:**
Kaside 32
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu demde gerçi bu güne tereffüh-i 'âlem
Olur vücüh ile hayret-fezâ-yı 'aql-ı selîm

9. **bu güne:**
Kaside 41
Mısra: 102
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña mahşûş
Bu güne ta'addî-i gam-efzâ-yı zamâne

10. **bu güne:**
Kaside 43
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Murâdım üzre tâ bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek mahkûm-ı fermânum zamâne inkiyâd üzre

11. **bu güne:**
Kaside 43
Mısra: 26
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

'Acab hüsn-i tedârik eyledi bi'llâh 'aşk olsun
Felâtün olsa ger olmazdı bu güne reşâd üzre

12. **bu güne:**
Kaside 17
Mısra: 60
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Birisi daği Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medhîni bu güne edâ

13. **bu güne:**
Kaside 17
Mısra: 162
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Söyleden himmet-i sulţân-ı cihândur yoğsa
Çande ben çande bu güne kelimât-ı garrâ

14. **bu güne:**
Kaside 20
Mısra: 56
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir gâzel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

15. **bu güne:**
Kaside 22
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Bu güne 'âşıkâne bir gâzel taqsîm ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzî

16. **bu güne:**
Kaside 25
Mısra: 26
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Ya çıkarsam nâmuñi medh-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevâd

17. **bu güne:**

Kaside 36

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle, bu şekilde.

Bu güne yazdı senâ şafhasına elķābuñ

Alınca destine hāme debîr-i endîšem

18. **bu güne:**

Kaside 47

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle, bu şekilde.

Nigāhı āfet-i dîn ğamzesi āşüb-ı dünyādur

Bu güne şūha dil virmek ‘aceb derd özge sevdādur

19. **bu güne:**

Kaside 54

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle, bu şekilde.

Hüsrev-i kişver-i nazmum ki debîrân-ı hayāl

İder elķābumı her dilde bu güne tesvîd

20. **bu güne:**

Kaside 16

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle, bu derece, bu kadar.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem

Görmedim zirā bu güne inķilāb-ı rüzgār

bu gün:

1. **bu gün:**

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçinde bulunulan gün.

Dil-berūñ bālā-bülendi ‘āşıkuñ üftādesi

Bir yere gelmiş bu gün a’lā vü ednā bundadır

2. **bu gün:**

Gazel 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçinde bulunulan gün, bugün.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ‘uķbādan naşib

Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuşlat ğamın

3. **bu gün:**

Kaside 61

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Sen o mihr-i āsmān-ı baħt u devletsin bu gün
Zāhir eyler pertevin her zerreden bir āftāb

4. **bu gün:**

Kaside 60

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Benim ol zerger-i kāmîl ki bu gün fennimde

Sözlerüm gevheridür ziver-i dükkān-ı suħan

5. **bu gün:**

Kaside 61

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Lāzım oldukça eger sen bir tedārük kılmasañ

Bu gün olurdu mu‘aţtal kārġāh-ı nüh-ķıbāb

bu günden:

1. **bu günden:**

Kaside 22

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bulunulan andan itibaren, bundan sonra, artık.

Bugünden ‘ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā

Vereydūñ ger icāzet hicv iderdüm baħt-ı nā-sāzı

bu günden böyle:

1. **bu günden böyle:**

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu andan itibaren, bundan sonra, artık.

Niçün evvel görüşde yārîne cān virmemiş Nef’î

Bu günden böyle hiç maķbūl olur mı ‘tizār andan

Bu Hanîfe-şiyem:

1. **Bu Hanîfe-şiyem:**

Kaside 54

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Ebu Hanîfe huylu.

Bu Hanîfe-şiyem ol şeyh-i efāzıl ki olur

Bū ‘Alî medrese-i hikmet ü fazlında mu’îd

bu kadar:

1. **bu kadar:**

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Ağyāra neden tā bu kadar ruḥṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḥar ki ola bir qurı kâleb

2. **bu kadar:**
Kaside 24
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Bu kadar çevre taḥammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ḥad ü pâyân-ı felek

3. **bu kadar:**
Gazel 55
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesîḥâ-dem-i 'aşkız

4. **bu kadar:**
Kaside 23
Mısra: 56
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Heyhât ki bir devre gele ḥaşr ide devrân
Olmaz bu kadar kıṣṣa-i müşkil-ter-i 'âlem

5. **bu kadar:**
Kaside 39
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i te'sîr

6. **bu kadar:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Dehre bu kadar velvele verince ḥırâmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı kıyâmet

7. **bu kadar:**
Gazel 72
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Biricik ehl-i dil ü ṭab'a da gün göstere
Bu kadar 'aksine devr eylemese çarḥ-ı felek

8. **bu kadar:**
Kaside 17

Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Ṭayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlâk olur mı 'acabâ

9. **bu kadar:**
Kaside 39
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Bir seferde bu kadar ḥidmete kim kâdirdür
Fikr olunsa burada mât olur ehl-i tedbîr

10. **bu kadar:**
Kaside 41
Mısra: 116
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Nef î bu şikâyet nice bir başla du'âya
Düşmez bu kadar 'ârife şekvâ-yı zamâne

11. **bu kadar:**
Kaside 59
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Çok mı bu kadar ḥüsn-i edâ ṭab'uma zirâ
Vaşşâf-ı ḥudâvend-i pesendide-şiyemdür

12. **bu kadar:**
Kaside 17
Mısra: 97
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece.

Yaraşur atlas-ı çarḥ olsa aña pây-endâz
Eylese her ne zamân cilve-i pür-istiğnâ

13. **bu kadar:**
Kaside 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Āferîn luṭfuña ey bād-ı nesîm
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amîm

14. **bu kadar:**
Kaside 26
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Bu kadar neşr-i şemîm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳîm

15. **bu kadar:**

Kaside 26

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu denli.

Var kıyās it ne kadar rüşendür

Görmedim ta bu kadar feyz-i ‘amīm

16. **bu kadar:**

Kaside 31

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu denli.

Ne tırur zerger-i dehr aña ta‘accüb iderin

Bu kadar olmuş iken püte-i gerdün pür-tāb

17. **bu kadar:**

Kaside 33

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece.

Taklīd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftār

Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Hūdādur

18. **bu kadar:**

Kaside 46

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu denli, çok fazla.

Bu kadar nazma da kim cür’et iderdi hālā

İtmese t̄ab’uma ilhām-ı İlāhī telkīn

19. **bu kadar:**

Kaside 7

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu denli, bu derece.

Bu kadar nazma da mu‘ciz dinilür böyle iken

Şınıf-ı ehl-i dil ü t̄ab’a kerem çarh-ı le‘im

bu mahalde:

1. **bu mahalde:-de**

Kaside 46

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Burada, bu anda (mevzunun uygun olduğu an

/yer).

Bu mahalde ‘aceb evşāfına çeşbān görinür

N’ola bu beytini Bākīnūñ idersem tazmīn

bu mertebe:

1. **bu mertebe:**

Kaside 31

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu kadar, çok fazla.

Nehyi bu mertebe rüşvālīgına münkir olup

İtse ger şemse-i burka‘-fiken-i çarha‘itāb

2. **bu mertebe:**

Kaside 29

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu kadar, çok fazla.

Bu güne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā

Çazā bu mertebe lufta degüldi hem mu‘tād

3. **bu mertebe:**

Kaside 41

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece.

Ma‘zūr t̄ut evşāfuñı bu mertebe zīrā

Lāl itdi beni şive-i bī-cāy-ı zamāne

bu miqdār:

1. **bu miqdār:**

Kaside 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu kadar.

Bir yerde ki ārāma bu miqdār ola mühlet

Erbābı nice kesb-i kemāl ü hūner eyler

2. **bu miqdār:**

Kaside 35

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu derece, bu kadar.

Buldı bu şevk ile bir güne neşāt endişem

Ki bu miqdār şafā virmek olur maḥz-ı ḥayāl

bu zamānda:

1. **bu zamānda:**

Kaside 30

Mısra: 122

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günümüzde, bu devirde.

Suḥan-gedālik iderdi cenāb-ı t̄ab’umdan

Geleydi ger bu zamānda vücūda Hākānī

buhūr olur:

1. **buhūr olur:-u, -r**

Kaside 36

Mısra: 45

Kelime Tipi: -
Tütsü olmak // güzel koku yaymak.

Devâti gâliyedân u buhûr olur kalemi
Benefşezâr-ı bihişte döner sevâd-ı raqam

buhûr-efrûz-ı bezmi:

1. **buhûr-efrûz-ı bezmi:-i**
Kaside 34
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Meclisin tütsü yakarı.

Bahâr-ı gülşeni endîşe-i Firdevsî-i Tûsî
Buhûr-efrûz-ı bezmi rûh-ı 'Atfâr-ı Nişâbüri

buhûr-ı 'anber ü kâfûr olur:

1. **buhûr-ı 'anber ü kâfûr olur:-u, -r**
Kaside 13
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Amber ve kâfur tütsüsü olmak // amber ve kâfur
gibi kokmak.

Şemim-i sünbül ü nesrînini yâd itse bir şâ'ir
Buhûr-ı 'anber ü kâfûr olur tûmâr-ı eş'ârı

buhûr-ı 'anberîn olur:

1. **buhûr-ı 'anberîn olur:-u, -r**
Kaside 56
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Amber kokulu tütsü olmak.

Yazsa vaşf-ı nûkhet-i hulkını bir şâhib-suhan
Bezm-i nazma hâmesi olur buhûr-ı 'anberîn

buhûr-ı dâmen-i pür-çîn-i perçem eyler:

1. **buhûr-ı dâmen-i pür-çîn-i perçem eyler:-r**
Kaside 48
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Perçemin kıvrım kıvrım ucunun tütsüsü /güzel
kokusu yapmak.

Şabâ ger bulsa büy-ı hulkın eyler
Buhûr-ı dâmen-i pür-çîn-i perçem

bükalemün-hüsn:

1. **bükalemün-hüsn:**
Gazel 62
Mısra: 7
Çeşit çeşit, çok çeşitli güzellik.

Böyle pîrâste vü bükalemün-hüsn olmaz
Kendi güyâ ki melek gâmezleri şu'bede-bâz

bükalemün-şu'le-i fikrüm:

1. **bükalemün-şu'le-i fikrüm:-ü, -m**
Kaside 37
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Fikrin rengarenk ışığı // parlak, orijinal fikir.

Gösterür bükalemün-şu'le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

bul:

1. **bulur:-ur**
Kaside 8
Mısra: 2
Elde etmek, ulaşmak.
Her ne fitne kim zühûra hayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zühûrın ol hâf-ı fettân bulur
2. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 70
Elde etmek, kavuşmak.

Rahş-ı çâpük-seyr-i endîşem tütulmaz her kaçan
Vâdî-i ma'nâda cevân itmege meydân bulur

3. **bulsa:-sa**
Kaside 28
Mısra: 57
Elde etmek, ulaşmak.

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı hulkınıñ
'Atfâr-ı çârsüy-ı zemîn ü zamân olur

4. **buldum:-du, -m**
Kaside 35
Mısra: 93
Elde etmek, ulaşmak.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

5. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 40
Elde etmek, kavuşmak.

Memleket meşşâta-i 'adliyle ziyet-yâb olur
Saltanat pîrâye-i hulkıyla hüsn ü ân bulur

6. **buldum:-du, -m**
Kaside 62
Mısra: 51
Elde etmek, kavuşmak.

Buldum hele sultānımı kem añlamaz iz'ānımı
Kāmil görüp noqsānımı lutf eyleyüp şî'rümde heb

7. **bulsa:-sa**

Kaside 54

Mısra: 63

Elde etmek, ulaşmak.

Bulsa ger hiddet-i 'azminden eğer tab'-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadid

8. **bulmadım:-ma, -dı, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Elde etmek, ulaşmak.

Ehl-i 'aşka tırfa 'işret-hāne buldum 'ālemi
Sensüz ammā 'ālemün zevkünde 'ālem bulmadım

9. **bul:**

Gazel 65

Mısra: 6

Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Feyz bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu 'āleme ne 'ālem-i ferdāya degiş

10. **bulamaz:-amaz**

Kaside 35

Mısra: 49

Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Fitne pinhān olacak yer bulamaz devrinde
Dāmen-i tırta-i dil-berde meger kim haç u hāl

11. **bulmaz:-maz**

Kaside 62

Mısra: 39

Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tā devr-i Ādemden berī naçdin felek şarf itse heb

12. **bulmayup:-ma, -y, -up**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 23

Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Bulmayup türini dedi tārīh
Āferīn ey hūdīv-i tīr-endāz

13. **bulsa:-sa**

Gazel 15

Mısra: 6

Görmek, rastlamak.

Dāne virmez hürmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezī ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

14. **bulmazam:-maz, -am**

Gazel 16

Mısra: 1

Görmek, rastlamak.

Bulmazam tenhā ki hālüm 'arz idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

15. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 28

Görmek, rastlamak.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'āşkın
Küşte-i şemşir-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

16. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 72

Görmek, rastlamak.

Beyt-i ma'mūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir hāne-i vīrān bulur

17. **bulsa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 79

Elde etmek, ulaşmak.

Bulsa erbāb-ı dili hāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānide 'ulüvv-i şānı

18. **bulur:-u, -r**

Kaside 3

Mısra: 41

Elde etmek, ulaşmak.

Hābbezā ma'bed-i pür-feyż-i muqaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfired-i Raḥmānī

19. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 32

Elde etmek, ulaşmak.

Şāh-ı vālā-rütbe Hān Aḥmed ki hāk-i pāyine
Ser-fürü itdükce gerdün irtifa'-ı şān bulur

20. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 36

Elde etmek, ulaşmak.

'Ālem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i 'adlinde nizām-i 'ahd-i Nüşirvān bulur

21. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 42

Elde etmek, ulaşmak.

Meşreb-i lutfi riyāz-ı 'ālemi sirāb ider
Kevkeb-i baḥtıyla çarh ārāyiş-i evvān bulur

22. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **64**

Elde etmek, ulaşmak.

Ben o Hākānī-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Āstān-rüb-ı sarāyı devlet-i Hākān bulur

23. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **78**

Elde etmek, ulaşmak.

Pāy-māl eyler yürür a'dā kelām-ı pākimi
Her sözümm ammā yine qādr-i dūr-i ğaltān bulur

24. **bulsa:-sa**

Kaside 29

Mısra: **117**

Elde etmek, ulaşmak.

Olurdu bulsa eger feyz-i reşha-i qalemüm
Hayāt-bağş-ı katil āb-ı deşne-i cellād

25. **bulaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 30

Mısra: **118**

Elde etmek, ulaşmak.

İderdi vefk-ı giribān-ı dır'-ı İskender
Bulaydı nüşha-i şî'rüm hakīm-i Yünānī

26. **bulsa:-sa**

Kaside 34

Mısra: **15**

Elde etmek, ulaşmak.

Vücüdü ol kadar kem-yāb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycürü

27. **bulamaz:-amaz**

Kaside 39

Mısra: **55**

Elde etmek, ulaşmak.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār hulkın
Dāmenin bād-ı şabā eylese pür-müşk ü 'abir

28. **bulaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 45

Mısra: **75**

Elde etmek, ulaşmak.

Bulaydı feyz-i nem-i cüdüm ebr-i nisānī
İderdi ğarq-ı cevāhir muhīṭ-i zehhārī

29. **bulaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 47

Mısra: **123**

Elde etmek, ulaşmak.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekte zānn iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyādur

30. **bulsa:-sa**

Kaside 48

Mısra: **63**

Elde etmek, ulaşmak.

Şabā ger bulsa büy-ı hulkın eyler
Buḥūr-ı dāmen-i pür-çin-i perçem

31. **bulmaz:-maz**

Kaside 61

Mısra: **51**

Elde etmek, ulaşmak.

Dürr-i mengüşuñla rüyüñ deñlü bulmaz nür u tāb
Zühre ger olsa felekte güşvār-ı 'āftāb

32. **bulmazdı:-maz, -dı**

Kaside 61

Mısra: **28**

Elde etmek, ulaşmak.

Āb-ı luṭf u āteş-i qahrüñ kifāyet itnese
Devlet-i 'Osmāniyān bulmazdı böyle āb u tāb

33. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **48**

...olduğuna tanık olmak, ...olduğunu görmek.

Hep mühimmātın müheyā göreşe ikbālī n'ola
Her ne emr itse qazāyı tābi'-i fermān bulur

34. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **88**

...olduğuna tanık olmak, ...olduğunu görmek.

Gülşen-i ikbālī ser-sezb ola tā kim rüzgār
Gül gibi bāğ-ı cihānı hürrem ü ḥandān bulur

35. **bulamazsın:-amaz, -sın, -**

Kaside 41

Mısra: **97**

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak; bir şeyi elde etmek.

Başdan başa dünyāyı tolaşañ bulamazsın
Bir 'ārif-i hoş-şoḥbet ü bābā-yı zamāne

36. **bulursa:-u, -r, -sa**

Kaside 29

Mısra: **20**

Denk gelmek, ...ya maruz kalmak.

Görürse şimdi görür intizām-ı hālī şalāḥ
Bulursa şimdi bulur in'idām-ı hükmi fesād

37. **bulsa:-sa**

Kaside 37

Mısra: 33
Denk gelmek, ...ya maruz kalmak.

Bulsa ger terbiyet-i ma' deletin âteş ü âb
Bir olur tab'-ı semenderle mizâc-ı hârçeng

38. **buldum:-du, -m**
Gazel 63
Mısra: 11
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Bileli kendümi ben göflümü 'âşık buldum
Bâr-ı gayrı ten-i bî-tâb ü tüvânum çekemez

39. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 50
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

'Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini âşyânında gelür mihmân bulur

40. **buldum:-du, -m**
Terkib-bend 1
Mısra: 57
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Ehl-i 'aşka tırfa 'işret-hâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemüñ zevkünde 'âlem bulmadım

41. **bulmadım:-ma, -di, -m**
Terkib-bend 1
Mısra: 56
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Bir yere cem' olsa 'âşık şem' ile maḥbûb ile
Hiç o bezm-i ḥâşa senden özge maḥrem bulmadım

42. **bulmadım:-ma, -di, -m**
Terkib-bend 1
Mısra: 60
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Tevbenüñ bünyâdını ḥâḫırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ ḥâne-i zühdi ḥarâb

43. **bulsa:-sa**
Gazel 43
Mısra: 4
Rast gelmek, karşılaşmak.

Böyle şūḥa mübtelâ olmak ne güç 'âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

44. **bulur:-u, -r**
Gazel 73
Mısra: 9
İlk kez yeni bir şey ortaya koymak, icat etmek.

Ne maẓmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı ḥâş u tâze icâd itdüğün görsek

45. **bulamam:-amam**
Gazel 69
Mısra: 2
Elde etmek, ulaşmak.

Ḥazz ider dil gâm-ı cânân ile bî-tâb olıcak
Ol şafâyı bulamam mest-i mey-i nâb olıcak

46. **bulayduñ:-a, -y, -duñ**
Gazel 110
Mısra: 6
Elde etmek, ulaşmak.

Aṭlas-ı çarḫa değışmezduñ anı ey ḥ'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben ḫırka vü peşmîne

47. **bulduğum:-duğ, -um**
Gazel 110
Mısra: 6
Elde etmek, ulaşmak.

Aṭlas-ı çarḫa değışmezduñ anı ey ḥ'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben ḫırka vü peşmîne

48. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 60
Elde etmek, ulaşmak.

Ey şeh-i şâhib-hüner kim devletüñde ehl-i dil
Dâ'imâ düşvâr olan maḫşudunu âsân bulur

49. **bulmasun:-ma, -sun**
Terkib-bend 1
Mısra: 48
Elde etmek, ulaşmak.

Meclis-i erbâb-ı dil bir laḫza sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkâr iden 'âlemde ḫürmet bulmasun

50. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 22
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Her nigâh-ı nükte-âmîzinde rind-i 'aşk olan
Hem 'itâb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsân bulur

51. **bulur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 30
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Yine her gün âsitânı keşret-i 'uşşâk ile
Revnaḫ-ı dîvân-ı şâhenşâh-ı ins ü cân bulur

52. **buldum:-du, -m**
Kaside 12
Mısra: 55
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Kımyā buldum sūrtünce ḥāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur bentüm

53. **bulurdı**:-u, -r, -dı

Kaside 20

Mısra: 34

Ermek, elde etmek, kazanmak.

Olaydı nūr-ı re'yinden eṣer ger ṭab'-ı āteşde
Bulurdı kıymet-i kuḥl-i cilāyı gerd-i ḥākister

54. **bulur**:-u, -r

Kaside 54

Mısra: 16

Ermek, elde etmek, kazanmak.

Böyle bir mevsim-i ferḥunde-eṣer kim 'ālem
Bulur endiše-i feyziyle neşāṭ-ı cāvid

55. **bulmaz**:-maz

Kaside 10

Mısra: 11

Uygun görüp seçmek, ayırmak.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīkini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

56. **bulur**:-u, -r

Kaside 3

Mısra: 76

Sağlamak, temin etmek.

Dāverā dād felekden ki ceḫā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādāni

57. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 6

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Yā sevād-ı nüṣṣa-i şun'-ı İllāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Qur'an bulur

58. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 8

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

N'ola olmazsa gül-āba ihtiyācı ol ḥaṭuñ
Her ser-i müyında şāne bir dil-i giryān bulur

59. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 10

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zūlfine
N'eylesün her bir ḥamında biñ dil-i sūzān bulur

60. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 62

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ne vücūd-ı bī-nazīrūñ gibi bir memdūḥ olur
Ne bentüm gibi ṣenākāra felek akrān bulur

61. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 74

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ḥāne-i vīrāndur ammā tiše urduḳça ḥayāl
Her tehī gencinde bir gencine-i pinhān bulur

62. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 76

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭab'umuñ
Genc-i pūr-gevher ararken bir dūkenmez kān bulur

63. **bulmaḳ**:-maḳ

Kaside 11

Mısra: 81

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi zī-ḳıymet güher
bulmaḳ

Ḳazanlar tiše-i endişesiyle kān-ı imkāni

64. **bulurın**:-u, -r, -ın

Kaside 37

Mısra: 76

Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Düşde fikr eylerin evşāfuñi bīdār olıcaḳ

Bulurın levḫ-i ḥayālümde ser-ā-ser bī-reng

65. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 16

Rastlamak, görmek.

Ġamzesi bir mest-i ḥ'āb-ālūde-i pūr-fitne kim

Düşde ger el şunsa tiḡe dāmeninde ḳan bulur

66. **bulur**:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 20

Rastlamak, görmek.

Çeşm-i mazmūn-gūyı kim gāhī dil-i 'uşşāḳ ile
Ġüft ü güy-ı nāz için bir küşe-i pinhān bulur

67. **bulmadım:-ma, -dı, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: **62**

Rastlamak, görmek.

Zevküne vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

68. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **18**

Görmek, karşılaşmak.

Düşde böyle hün-feşân u kine-cü zâhirde hod
Şunmadın el kabzaya şemşirini 'uryân bulur

69. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **44**

Elde etmek, kazanmak.

Düşse bir meclisde ger yâd-ı şafâ-yı meşrebi
Âteş-i mey feyz-i âb-ı çeşme-i hayvân bulur

70. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **46**

Elde etmek, kazanmak.

İtse bir iklîme ger bezl-i sa'âdet-kevkibi
Her gedâ-yı bî-nevâsi şevket-i sulţân bulur

71. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **52**

Elde etmek, kazanmak.

Ger vezân olsa tef-i kahıryla gülzâra nesim
Gonca-i pür-jâle tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

72. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **54**

Elde etmek, kazanmak.

Fâ'iz olsa dehre ger bārân-ı ebr-i himmeti
Çatre isti'dâd-ı kesb-i mâye-i tûfân bulur

73. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **56**

Elde etmek, kazanmak.

Şâmil olsa kuvvet-i bâzû-yı re'yi 'âleme
Zerre zür-ı pençe-i hürşîd-i nür-eşşân bulur

74. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **58**

Elde etmek, kazanmak.

Hâk kâdr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur
Virse ger hürşîd-i isti'dâdı hâke terbiyet

75. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **66**

Elde etmek, kazanmak.

Enverî-i rûzgârum kim şebistân-ı suhan
Şem'-i fikrümle ziyâ-yı neyyir-i raşşân bulur

76. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **68**

Elde etmek, kazanmak.

Hüsrev-i dîvân-ı nazmum kim berât-ı şâ'irî
Nağş-ı elķâbumla zîb ü zîver-i 'unvân bulur

77. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **82**

Elde etmek, kazanmak.

Şâhid-i mazmûnuma endîşe vârn bezl ider
Nağd-i şî'rümle suhan sermâye-i dükkân bulur

78. **bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **86**

Elde etmek, kazanmak.

Tâ hağ-ı nev-hîz ile gülzâr-ı hüsn-i dil-berân
Revnağ-ı faşl-ı bahâr-ı ravza-i Rıdvan bulur

79. **buldu:-dı**

Kaside 11

Mısra: **3**

Kavuşmak, kazanmak.

Cihân bir tâze revnağ buldı bir rûh-ı muşavverle
'Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî

80. **bulurdı:-u, -r, -dı**

Kaside 21

Mısra: **36**

Elde etmek, kazanmak.

Ger olsa meşrebi rindân-ı 'âleme sâķi
Bulurdı revnağ-ı bayrâmı cum'a aḥşâmı

81. **bula:-a**

Kaside 22

Mısra: **9**

Elde etmek, kazanmak.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sâlâr-ı manşûruñ
İdince 'arşa-i heycâda ğâziler tek ü tâzi

82. **buldı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 11
Elde etmek, kazanmak.

Buldı divân-ı hümâyün yine tâze revnak
Oldı erkân-ı sa'âdet yine şâd u hürrem

83. **bulur:** -u, -r
Kaside 53
Mısra: 49
Elde etmek, kazanmak.

Hâkim-i maşkeme-pîrâ-yı şerî'at ki bulur
Her dem emriyle meyân-ı haq u bâtil fayşal

84. **bulur:** -u, -r
Kaside 27
Mısra: 76
Arayarak temin etmek.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyı

85. **bulup:** -up
Kaside 27
Mısra: 90
Görmek.

Şikest itdüm kilidin darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mazmûn u ma'nâyı

86. **bulsa:** -sa
Kaside 46
Mısra: 46
Ulaşmak, erişmek, elde etmek.

Böyle düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân olamaz
Şarf ider hayr işe bulsa nice biñ genc-i defîn

87. **bulmadım:** -ma, -dt, -m
Terkib-bend 1
Mısra: 50
Görmek, rastlamak.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hürrem bulmadım

88. **bulmadım:** -ma, -dt, -m
Terkib-bend 1
Mısra: 52
Görmek, rastlamak.

Nice mesrûr olmasın ol meclisüñ aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece gam bulmadım

89. **bulmadım:** -ma, -dt, -m
Terkib-bend 1
Mısra: 49
Rastlamak // elde etmek, sahip olmak.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hürrem bulmadım

90. **bulmasak:** -ma, -sa, -k
Gazel 121
Mısra: 10
Karşılaşmak, görmek // bir arada olmak.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasak Nef'î-i pākîze-edâyı bu gice

91. **bulmasam:** -ma, -sa, -m
Gazel 4
Mısra: 8
Elde etmek, ulaşmak.

Ġam-ı rindân-ı 'âlemdür benim de çekdiğim yoħsa
Yegâne hün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbâ

bulas:

1. **bulaşmaz:** -maz
Gazel 114
Mısra: 4
Sürülmek, sivaşmak, sivaşıp yapışmak.

Nâvek-i gamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykân-ı ciger-düzi bulaşmaz kane

2. **bulaşmaz:** -maz
Kaside 49
Mısra: 89
Sürülmek, sivaşmak, sivaşıp yapışmak.

Geçer bir tiri biñ dilden bulaşmaz kana peykânı
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'ârı

Bulgâr:

1. **Bulgârı:** -ı
Kaside 13
Mısra: 76
Esasen Asya'da Ural dağları cihetinde sakin
iken muahharan Rumeli cihetine gelip İslâvlaşmış bir
millet. Balkan devletlerinden biri.

Şabâ ger büy-ı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meškünı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm u Hind ü Bulgârı

2. **Bulgârı:** -ı
Kaside 36
Mısra: 7
Esasen Asya'da Ural dağları cihetinde sakin
iken muahharan Rumeli cihetine gelip İslâvlaşmış bir
millet. Balkan devletlerinden biri.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulgârı
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

bulun:

1. **bulunmaz:** -maz
Kaside 13
Mısra: 83

*Var olmak, mevcut olmak // ele geçmek,
karşılaşmak.*

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger hûbân-ı fettânuñ şikenc-i zülf-i çarrârı

2. **bulunmaz:-maz**

Kaside 39

Mısra: 34

*Var olmak, mevcut olmak // ele geçmek,
karşılaşmak.*

Şadr-ı Pervîz-şaşem Hâzret-i Husrev Pâşâ
Ki şalâbetde bulunmaz aña mânend ü nazîr

3. **bulunmazsa:-maz, -sa**

Gazel 38

Mısra: 11

Var olmak, mevcut olmak.

Kimsede tab‘-ı Hüdâ-dâd bulunmazsa eger
Kilk-i ‘allâme-i ‘âlem gibi üstâd ister

4. **bulunmaz:-ma, -z**

Gazel 106

Mısra: 6

Var olmak, mevcut olmak.

Ğamzeden derdini pinhân tutmasa ‘aşık n’ola
Ol kadar mahrem bulunmaz keşf-i rāza n’eylesün

5. **bulunmaz:-maz**

Kaside 9

Mısra: 53

Var olmak, mevcut olmak.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ğamze-i fettân-ı bütândur

6. **bulunmaz:-maz**

Kaside 9

Mısra: 75

Var olmak, mevcut olmak.

Rağş-ı ki tek ü püda bulunmaz aña hemtâ
Bir rağş-ı mübârek-pey-i ferhunde- ‘inândur

7. **bulunmaz:-maz**

Kaside 17

Mısra: 43

Var olmak, mevcut olmak.

İ‘tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daği bir yerde bulunmaz illâ

8. **bulunmaz:-maz**

Kaside 17

Mısra: 88

Var olmak, mevcut olmak.

Dil-nevâz ola meger aña mu‘âdil dil-ber
Yoğsa ‘âlemde bulunmaz daği misl ü hemtâ

9. **bulunur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 46

Var olmak, mevcut olmak.

Yine ıştabl-ı şehenşâh-ı cihân-ârâda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zîbâ

10. **bulunmaz:-maz**

Kaside 20

Mısra: 29

Var olmak, mevcut olmak.

Zamânında bulunmaz fitneye bir cây-ı âsâyiş
Meger kim nevk-i peykân-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber

11. **bulunmazdı:-maz, -dı**

Kaside 51

Mısra: 23

Var olmak, mevcut olmak.

Mişl ü mânendi bulunmazdı o mâhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehri lafife tev‘em

12. **bulunur:-u, -r**

Kaside 53

Mısra: 33

Var olmak, mevcut olmak.

Yine hâırdı teselli bulunur bağduğca
Görünür dilde bu ma‘nâ-yı lafif ü mücmel

13. **bulunmaz:-maz**

Kaside 3

Mısra: 102

Görölmek, rast gelmek, ele geçirmek.

Nice üstâd-ı suhan-ğüstere oldum ğâlib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ akrânı

14. **bulunursa:-u, -r, -sa**

Kaside 17

Mısra: 44

Görölmek, rast gelmek, ele geçirmek.

İ‘tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daği bir yerde bulunmaz illâ

15. **bulunmaz:-maz**

Kaside 41

Mısra: 52

Görölmek, rast gelmek, ele geçirmek.

Ey şadr-ı suhan-pîşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

16. **bulunmaz:-maz**

Kaside 17

Mısra: 44

Bir yerde olmak.

İ'tikādum bu ki mænendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa dağı bir yerde bulunmaz illā

17. **bulunmaz:-maz**

Kaside 52

Mısra: 107

Sağlanmak, temin edilmek.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sinede
Ol kadar uğrar ma'ānī kişverinden kārban

bunca:

1. **bunca:**

Tesdis 1

Mısra: 25

Bu kadar, bu kadar çok, böylesi.

Çapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āhır
Vişālünle dil-i maħzūnumı şād itmedüñ āhır

bunca demdir:

1. **bunca demdir:-dir**

Nazm 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzun zamandan beri.

Hıç sezā mı serverā zāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

bunca demdür:

1. **bunca demdür:-dür**

Kaside 6

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Uzun zamandan beri.

Bunca demdür da'vī-i şāhib-kırānī eylerin
Bir mübārız yoğ mı meydān-ı suğan tenhā mıdur

buncılayın:

1. **buncılayın:**

Gazel 31

Mısra: 2

Bunun gibi, böyle.

Çekemem derd-i firākuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ğam-ı cāngāh meded

2. **buncılayın:**

Gazel 23

Mısra: 8

Bunun gibi, böyle.

Göñlünde yer eylerse n'ola 'āşıkuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maħabbet

3. **buncılayın:**

Kaside 51

Mısra: 24

Bunun gibi, böyle.

Mişl ü mænendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i lañfe tev'em

4. **buncılayın:**

Gazel 114

Mısra: 6

Bunca, bu kadar.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşıfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dīvāne

5. **buncılayın:**

Kaside 17

Mısra: 90

Bunun gibi.

Tarz u şavırın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim buncılayın dil-ber-i şūh u ra'nā

6. **buncılayın:**

Kaside 40

Mısra: 9

Bunun gibi.

Dehre bir buncılayın müjde olur mı dağı
Nice hażz itmesün Allāhı seversen 'ālem

bunda:

1. **bunda:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 12

Burada.

Beñzedürdüm kaşr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

2. **bundadır:-dur**

Gazel 40

Mısra: 1

Burada.

Maşşer olmuş şahn-ı Kāğıt-ñāne dünyā bundadır
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadır

3. **bundadır:-dur**

Gazel 40

Mısra: 2

Burada.

Maşşer olmuş şahn-ı Kāğıt-ñāne dünyā bundadır
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadır

4. **bundadır:-dur**

Gazel 40

Mısra: 4

Burada.

Bu da bir gündür kıyâmetden nişânı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'alem-ârâ bundadır

5. **bundadır:-dur**

Gazel 40
Mısra: 6
Burada.

Dil-berûñ bālâ-bülendi 'aşıkuñ üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadır

6. **bundadır:-dur**

Gazel 40
Mısra: 8
Burada.

Yâri tenhâ avlayan 'uşşâk-ı şeydâ bundadır
Añmasun şüfî dañi keşretde vahdet 'âlemin

7. **bundadır:-dur**

Gazel 40
Mısra: 10
Burada.

Cümleden ol güne ser-mestân-ı şâhib-ğâlden
Nef'î-i şûrîde-i bî-bâk ü rûsvâ bundadır

8. **bunda:-i**

Kaside 7
Mısra: 25
Burada.

'Özri mağbûle geçer yine ğarâbet bunda
Gûş-ı inşâf ile ger diñlese bir fehm-i selîm

9. **bunda:**

Gazel 43
Mısra: 7
Burada.

Dehre mağrûr olma ey ğâfil ki bunda âdeme
Tâli'î yüz döndürür ğâhî sitâre nâz ider

10. **bunda:**

Kaside 6
Mısra: 17
Burada // buradaki, dünyadaki.

Bunda Tübâdan ğalur mı müşk-i bîd-i ser-nigün
Yâ ğubâr-ı berk-i Tübâ anda müşkâsâ mıdır

bundan akdem:

1. **bundan akdem:**

Kaside 40
Mısra: 38
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan önce.

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe ki böyle Pâşâ
Şadr-ı dîvâna şeref virmedi bundan akdem

bundan özge:

1. **bundan özge:**

Kaside 38
Mısra: 82
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan başka.

Benim de 'aczüme var i'tirâfum lîk şevkumdan
Hulûşum bundan özge nice tahkîk eylesem bilmem

bunuñçün:

1. **bunuñçün:**

Kaside 43
Mısra: 17
Bunun için, bu yüzden, bundan ötürü.

Bunuñçün şükr-i Hağ dünyâya lâzım lîk vâcibdür
Teveccüh imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd üzre

buñ-zede:

1. **buñ-zede:**

Kaside 41
Mısra: 112
Bunamiş.

Nopran görünür gerçi ki olmaz dañi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ğâ-yı zamâne

bur:

1. **burmasa:-ma, -sa**

Gazel 59
Mısra: 8
Bükmek, çevirmek, kıvrırmak.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

bura:

1. **burada:-da**

Kaside 10
Mısra: 14
Bu yer // bu dünya.

Tevfik refik olmayıcağ fâ'ide yokdur
Her kim burada 'ağla uyarsa zarar eyler

2. **burada:-da**

Kaside 39
Mısra: 14
Bu yer // bu konu.

Bir seferde bu kadar ğidmete kim ğâdirdür
Fikr olunsa burada mât olur ehl-i tedbir

Burâk:

1. **Burāk:**

Kaside 45

Mısra: 39

Hız Muhammed'in Miraç'ta bindiği binek.

Meger ki bāl ü per ide Burāk gibi aña
Sütür-ı medh-i vezir-i sütüde-girdarı

Burakāsā:

1. **Burakāsā:**

Kaside 11

Mısra: 66

Burak gibi.

Güzār eylerdi 'aksi düşmeden āyine-i çarha
Burakāsā zeminden 'arşa dek ger itse cevlanı

2. **Burakāsā:**

Kaside 18

Mısra: 33

Burak gibi.

Burakāsā zeminden ger 'azimet itse eflāke
İder sür'atde sebkat tır-i āh-ı 'arş-peymāya

Burāk-ı berk-sür'atdür:

1. **Burāk-ı berk-sür'atdür:-dür**

Kaside 38

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Şimşek gibi süratli Burak.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burāk-ı berk-sür'atdür
K'irişür müntehâ-yı menzile Cibrilden aqdem

Burāk-ı cennet:

1. **Burāk-ı cennet:**

Kaside 17

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Cennet Burak'ı.

Yaraşur dirsem eger aña Burāk-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o kadar kim farzâ

2. **Burāk-ı cennet:**

Kaside 35

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Cennet Burak'ı.

İremez gerdine sür'atde Burāk-ı cennet
Berğ-i hâţifden ola aña meger kim per ü bāl

Burāk-ı firdevsî:

1. **Burāk-ı firdevsî:**

Kaside 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cennet bineği.

Fütâde-i ser-i rāhı Burāk-ı firdevsî

Esir-i dām-ı nigāhı gazāl-ı Tātārî

burc:

1. **burcundan:-u, -n, -dan**

Kaside 25

Mısra: 97

Zodyak üzerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri.

Tā ki burcundan ide bir burca tahvîl āftāb

Rüz u şeb gāhî bula noqşān u gāhî izdiyād

2. **burca:-a**

Kaside 25

Mısra: 97

Zodyak üzerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri.

Tā ki burcundan ide bir burca tahvîl āftāb

Rüz u şeb gāhî bula noqşān u gāhî izdiyād

burc-ı esed kıldı:

1. **burc-ı esed kıldı:-dı**

Kaside 21

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Arslan burcu yapmak.

O nerre-şir-i dilir ü dil-āver-i 'ālem

Ki kıldı burc-ı esed hānedān-ı islāmı

burc-ı hamel:

1. **burc-ı hamel:-e**

Kaside 53

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Koç burcu.

Nitekim her ser-i sāl erişe rüz-ı nev-rüz

Cilvegāhuñ ide hürşid-i felek burc-ı hamel

bürivâ-bāfân-ı nazma:

1. **bürivâ-bāfân-ı nazma:-a**

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazım hasırı dokuyanlar // şairlik iddiasında bulunanlar.

'Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasak râğbet
Bizüm Nef'î gibi bir şâ'ir-i zer-düzumuz vardır

büs itmiş:

1. **büs itmiş:**-miş
Gazel 95
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Öpmek.

Leb-i cân-bahşını büs itmiş idim vâkı'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bir idemem

büse:

1. **büse:**
Gazel 126
Mısra: 10
Öpme, öpücük.

Gâhî leb-i sâkî vü gehî sâgar emilse
Yârân-ı şafâ büse ile muğtenem olsa

büse-cây-ı ins ü cân:

1. **büse-cây-ı ins ü cân:**
Kaside 52
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İnsan ve cân taifesinin öptüğü, yüz sürdüğü yer.

Dergeh-i devlet-penâhî mültecâ-yı hâş u 'âm
Hâk-i pâk-i âstânî büse-cây-ı ins ü cân

büstân:

1. **büstân:**
Kaside 5
Mısra: 4
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaqdı dūdından
Sehâb-ı 'anber-efşân oldı peydâ büstân üzre

2. **büstân:**
Kaside 13
Mısra: 27
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Ne büstân reşk-i feyz-âbâd-ı Firdevs-i ma'ânî kim
Leb-i dil-berden a'lâ meyve-i şîrîn-i eşcârı

3. **büstân:**
Kaside 37
Mısra: 66
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Gösterür bükalemün-şu'le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

büstân-ı suhan:

1. **büstân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Şiir bahçesi.

Fem-i kilkiyle ter ü tâze gülistân-ı hüner
Âb-ı nazm ile şafâ bulmada büstân-ı suhan

büstân-pîrâ:

1. **büstân-pîrâ:**
Kaside 6
Mısra: 14
Bahçe süsleyici // güllerin açılmasını sağladığı için sabah rüzgârı.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-i dil-firîb
Yâ nesim-i şubhî böyle büstân-pîrâ mıdır

büy:

1. **büy:**
Gazel 36
Mısra: 11
Koku, güzel koku.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cân-ı 'âlem gâhî geşt-i gülsitân eyler

büyâ olurdu:

1. **büyâ olurdu:**-u, -r, -dı
Kaside 17
Mısra: 128
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu olmak, güzel kokmak.

Varsa ger nükheth-i hulkıyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu büyâ

büy-i dil-âvîz:

1. **büy-i dil-âvîz:**
Gazel 118
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gönül alan koku, gönülü kendisine çeken koku.

Biñ nâfe mi var her ham-ı zülf-i siyehünde
Bu büy-i dil-âvîz nedür hâk-i rehünde

büy-i endişeme:

1. **büy-i endişeme:**-m, -e
Kaside 35
Mısra: 99

Kelime Tipi: -
Düşüncenin kokusu.

Büy-ı endişeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eş'aruma emvāc-ı girih-gīr-i zülāl

büy-ı ezhārı:

1. **büy-ı ezhārı:-ı**
Kaside 13
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Çiçeklerin kokusu.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü hurrem
Kı mest eyler dimāğ-ı rüzgārı büy-ı ezhārı

büy-ı ezhār-ı çemen:

1. **büy-ı ezhār-ı çemen:**
Gazel 129
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bahçe çiçeklerinin kokusu.

Büy-ı ezhār-ı çemen tıtdı o deñlü 'ālemi
Baḥş ider bād-ı şabā 'attār ile nev-rüzda

büy-ı gül:

1. **büy-ı gül:**
Kaside 49
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Gül kokusu.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-hün-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārı

büy-ı gül ü gülsitān virür:

1. **büy-ı gül ü gülsitān virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Gül kokusu salmak, gül bahçesine çevirmek.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemün od ider yerin
Ḳulḳı cihāna büy-ı gül ü gülsitān virür

büy-ı gül ü yāsemīn:

1. **büy-ı gül ü yāsemīn:**
Kaside 28
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Yasemin ve gül kokusu.

Bād-ı şabā ki büy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i büstān olur

büy-ı gül-āb:

1. **büy-ı gül-āb:**
Kaside 31
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Gül suyu kokusu.

Vādī-i midḥat-ı ḥulḳında ger itse tek u pū
'Araḳ-ı cebhe-i endişe virür büy-ı gül-āb

2. **büy-ı gül-āb:**
Kaside 55
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Gül suyu kokusu.

Reng-i lafz u nūkhet-i ma'nā-yı nazm-ı pākūme
N'ola eylerse ḥased rüy-ı gül ü büy-ı gül-āb

büy-ı ḥaṭ-ı yāri:

1. **büy-ı ḥaṭ-ı yāri:-ı**
Kaside 21
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerinin kokusu.

Şemīm-i ḥulḳını yād itse yā ḥayālinde
Verürdi büy-ı ḥaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

büy-ı ḥulḳı:

1. **büy-ı ḥulḳı:-ı**
Kaside 43
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu.

Sirāyet itse büy-ı ḥulḳı ger dünyāya olurdu
Bir avuc ḥāk ḡālib tūde-i müşk ü zebād üzre

büy-ı ḥulḳın:

1. **büy-ı ḥulḳın:-ı, -n**
Kaside 48
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu

Şabā ger bulsa büy-ı ḥulḳın eyler
Buḥūr-ı dāmen-i pür-çin-i perçem

büy-ı ḥulḳımuñ:

1. **büy-ı ḥulḳımuñ:-ı, -nuñ**
Kaside 28
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı hulkınıñ
'Aṭṭār-ı çārsüy-ı zemīn ü zamān olur

büy-ı hulkıvıla:

1. **büy-ı hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Gazel 104

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

İyi huy ve ahlakın kokusu

Āb-ı 'adlıyle cihān bāğ-ı bihişte dönsün
Büy-ı hulkıvıla şabā micmere-gerdān olsun

2. **büy-ı hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Kaside 7

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

İyi huy ve ahlakın kokusu

Rüy-ı baḥtıyla cihān manzara-i hūr-nişīn
Büy-ı hulkıvıla felek micmere-i nāfe-şemīm

3. **büy-ı hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Kaside 13

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

İyi huy ve ahlakın kokusu.

Şabā ger büy-ı hulkıvıla tolaşsa rub'-ı meskūnı
Felek fark eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulğārī

4. **büy-ı hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Kaside 35

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

İyi huy ve ahlakın kokusu

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemīn ile hevā
Büy-ı hulkıvıla eger 'ālemi devr itse şimāl

5. **büy-ı hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Kaside 38

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

İyi huy ve ahlakın kokusu

Şabā ger micmere-gerdān olaydı büy-ı hulkıvıla
Kıomazdı nūkhēt-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

büy-ı laṭıfıvıle:

1. **büy-ı laṭıfıvıle:** -ı, -y, -le

Kaside 10

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel koku.

Endişem olur büy-ı laṭıfıvıle mu'aṭṭār
Andan kalemüm 'ālemi pür-müşk-i ter eyler

büy-ı müşk-i ezferi:

1. **büy-ı müşk-i ezferi:** -ı

Kaside 14

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu miskin kokusu.

Yazsa vaşf-ı nūkhēt-i hulkın virürdi 'āleme
Gerd-i ḥāk-pāy-ı ḥāme büy-ı müşk-i ezferi

büy-ı nesrīn:

1. **büy-ı nesrīn:**

Kaside 46

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Yaban gülünün kokusu.

Dāmen-i çarḥı mu'aṭṭār ider esdükce nesīm
Nūkhēt-i yāsemēn ü sūnbül ü büy-ı nesrīn

büy-ı şarāb-ı reyḥānı:

1. **büy-ı şarāb-ı reyḥānı:** -ı

Kaside 30

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Reyhan şerbetinin kokusu.

Verür ḥurūf ile terkīb olan ma'ānisi
Dimāğ-ı dānişe büy-ı şarāb-ı reyḥānı

büy-ı sūnbül-i hulkıvıla:

1. **büy-ı sūnbül-i hulkıvıla:** -ı, -y, -la

Kaside 47

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın /mizacın sūnbül kokusu.

Şabā devr itse büy-ı sūnbül-i hulkıvıla dünyāyı
Nice sūnbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādūr

bü'l-'aceb:

1. **bü'l-'aceb:**

Kaside 11

Mısra: **55**

Çok şaşurtıcı, çok garip.

'Aceb şun'-ı İlähī bü'l-'aceb terkībīdür zīrā
Muşavver şu'le dīdārī mücessem bād-ı yekrānı

2. **bü'l-'aceb:**

Kaside 26

Mısra: **28**

Çok şaşurtıcı, çok garip.

Ḳahramān-şavlet ü Yūsuf-şüret
Bü'l-'aceb şun'-ı ḥudāvend-i 'alim

3. **bü'l-'aceb:**

Kaside 39

Mısra: **93**

Çok şaşırtıcı, çok garip.

Bü'l-'aceb şā'ir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fıkr-i ma'nāda ne ḥile bilürin ne tezvīr

bü'l-'aceb-i ma'nāyı:

1. **bü'l-'aceb-i ma'nāyı:-y, -ı**

Gazel 90

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Çok acayip, çok tuhaf mana.

Sāḥir-i mu'cize-perdāz-ı ḥayālim ammā
Gördüğüm bü'l-'aceb-i ma'nāyı taḳrīr idemem

bülbül:

1. **bülbüle:-e**

Gazel 3

Mısra: **8**

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Kesdi bīḥüde fiḡān eylemeden gülşende
Güşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi şabā

2. **bülbül:**

Gazel 8

Mısra: **3**

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

3. **bülbül:**

Gazel 2

Mısra: **7**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Bir ḡazel okıdı mecmū'a-i gülden bülbül
Leḥçe-i şūḫmı ḡāyetde pesend itdi şabā

4. **bülbüldür:-dür**

Gazel 124

Mısra: **3**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ḡannedüp şem' üstine pervāz mestāne

5. **bülbül:**

Gazel 142

Mısra: **5**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Fiḡān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāḡ-ı 'ālem-efrūzı

6. **bülbül:**

Müfret 3

Mısra: **2**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Ruḡ-ı rengini kim yārūñ leḡāfet gülsitānidur
Zenaḥdān şanma ol gülşende bülbül āşiyānidur

7. **bülbülleriz:-ler, -iz**

Gazel 52

Mısra: **7**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Biz ḥazān u ḥār ḳaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dāḡımızdur bāḡımız gülzāımız

8. **bülbülüz:-üz**

Gazel 61

Mısra: **7**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i 'aşk ile biz
Dāḡ-ı derde şu'le vü şem'-i ḡama pervāneyiz

9. **bülbül:**

Gazel 75

Mısra: **5**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senūñ
Ḳatı şürīde-dilsin ey bülbül

10. **bülbülü:-i**

Gazel 79

Mısra: **3**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Bülbülü nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa mā'il eger 'ālemde sāz u söze gül

11. **bülbülüm:-üm**

Gazel 91

Mısra: **12**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Sinemi dāḡ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm lik ḡam-ı köhne bahārı çekemem

12. **bülbülün:-ün**

Gazel 112

Mısra: **7**

Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülün
Añmazsın ammā sünbülün ḥāl-i perişānını yine

13. **bülbül:**

Gazel 50

Mısra: **10**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Nef'i yaraşur bu gâzeli eylese taksım
Bülbül gibi bir muṭrib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

14. **bülbül:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Tüṭî tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Gonca tebsüm itmede şahın-ı çemen pür-encümen

15. **bülbül:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Döner bir ḥâfız-ı mahfil-nişin-i nağme-perdâza
Ser-âgâz-ı nevâ itdükce bülbül âşyân üzre

16. **bülbülü:-i**
Kaside 46
Mısra: **9**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Bülbülü 'aşık-ı ser-mest-i gâzel-ḥ'ân gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra'nâ gibi pür-çin-i cebin

17. **bülbül:**
Kaside 49
Mısra: **25**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Konup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evṭârı

18. **bülbüller:-ler**
Kaside 62
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cām-ı ṭarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba'ış-i şür u şegab

19. **bülbülleri:-ler, -i**
Kaside 62
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Açıldı bağun gülleri feryâd ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-â-pey der-'akeb

20. **bülbül:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Niçün şâḥ-ı nihâl-i güldü bülbül âşyân eyler
Bu günler ḥod maḥabbet ehli terk-i ḥānmān eyler

21. **bülbüle:-e**
Gazel 129
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḡdur bülbüle
Varma bâga âh-ı âteş-bâr ile nev-rüzda

22. **bülbülleri:-leri**
Gazel 134
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Gâhî gülşende şalınsaḥ serv-i ra'nâlar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşâk-ı şeydâlar gibi

23. **bülbülü:-i**
Kaside 1
Mısra: **23**
Güzel sesiyle bilinen kuş // şairin gönlü.

Bir gülistândur ḥayâlüm dil şüküfte bülbülü
Ol gülistānuḥ laṭif âb-ı revānidur sözü

bülbül olsañ:

1. **bülbül olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 129
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bülbül gibi şakımak, çok kolay ve güzel söylemek.

Nice mümkündür nazîre şî'r-i şadr-ı a'zama
Bülbül olsañ lezzet-i güftâr ile nev-rüzda

bülbül olsun:

1. **bülbül olsun:-sun**
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bülbül gibi şakımak, çok kolay ve güzel söylemek.

Bülbül olsun okusun tâze gâzeller Nef'i
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

bülbülāsâ:

1. **bülbülāsâ:**
Gazel 130
Mısra: **16**
Bülbül gibi.

Söyleden anı da bir kân-ı keremdir yoḡsa el
Söylemezdi bülbülāsâ bî-maḥal nev-rüzda

bülbül-i destān-serāy-ı ma'nâdur:

1. **bülbül-i destân-serây-ı ma'nâdur:-dur**

Kaside 30

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Mananın destan söyleyen bülbülü.

Beyân ki bülbül-i destân-serây-ı ma'nâdur

Fezâ-yı vâdî-i tab'umdadur gülistânı

bülbül-i gülzâr-ı aşkım:

1. **bülbül-i gülzâr-ı aşkım:-ım**

Kaside 12

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Aşk bahçesinin bülbülü // âşık.

Bülbül-i gülzâr-ı aşkım sine-i pür-dâğ ile
Nev-şükûfte gonca-i dil âşiyânımdur benüm

bülbül-i güvâdur:

1. **bülbül-i güvâdur:-dur**

Kaside 52

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Şakıyan bülbül.

Tab'-ı Nef'i bülbül-i güvâdur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehân-ı şâ'irân

bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rûmum:

1. **bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rûmum:-um**

Kaside 59

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Anadolu gül bahçesinin hoş nağmeli bülbülü // Anadolu'nun güzel söyleyen şairi.

Ol bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rûmum
Kim nağmelerüm şu'be-i nev-rûz-ı 'Acemdür

bülbül-i ser-mest ol:

1. **bülbül-i ser-mest ol:**

Gazel 142

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sarhoş bülbül olmak.

Ele gül gibi câm al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'i
Gazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nev-rûzı

bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur:

1. **bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur:-dur**

Kaside 35

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Mana çimenliğinin neşeli bülbülü.

Tab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur
Ki esîr-i kafes ü dâm iken olmaz yine lâl

bülbül-i şürîde-nağamdur:

1. **bülbül-i şürîde-nağamdur:-dur**

Kaside 59

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çılgın, âşık bülbül nağmesi.

Yâ şaḥn-ı cihân bir çemenistân-ı dil-ârâ
Tab'um aña bir bülbül-i şürîde-nağamdur

bülbül-i zârûn:

1. **bülbül-i zârûn:-uñ**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen bülbül // âşık.

Hevâlarda letâfet ol kadar kim bülbül-i zârûn
Nice te'sîr ider bilmem güle âh-ı ciger-sûzı

2. **bülbül-i zârûn:-uñ**

Kaside 49

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen bülbül.

Görüp dūd-ı derünuñ halka halka bülbül-i zârûn
Hevâdan öğrenür murğân-ı gülşen 'ilm-i edvârı

bülegâ-yı A'câm:

1. **bülegâ-yı A'câm:**

Kaside 50

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Acem'in güzel sözden anlayanları, İranlı edebiyatçılar.

'Urfî-i Rûm idügüm cümle iderler teslîm

Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

bülend:

1. **bülend:**

Kaside 58

Mısra: 11

Yüce.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı âsmânuñ olur
Esâs-ı tākına nisbet tefâvüti mâ-dün

bülend ide:

1. **bülend ide:-e**

Kaside 53

Mısra: 101

Kelime Tipi: -
Yükseltmek, yüceltmek.

Hayme-i kadrüni gerdün gibi Haqq ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbâb-ı düvel

bülend itdi:

1. **bülend itdi:-di**
Gazel 2
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yükseltmek, yüceltmek.

Girih-i kâkülüne dilleri bend itdi şabâ
Kadr-i erbâb-ı dili hayli bülend itdi şabâ

bülend ola:

1. **bülend ola:-a**
Kaside 42
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Yüce olmak, yücelmek.

Çadri bülend ola o miqdâr kim
Nâmına ola kâsem-i rûzgâr

bülend olsun:

1. **bülend olsun:-sun**
Kaside 6
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Yüce olmak, yücelmek.

Ol kadar çadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
‘Arş-ı a’lâ mı yeri yâ kurb-ı ev ednâ midur

bülend-iqbâl:

1. **bülend-iqbâl:**
Kaside 29
Mısra: 39
Yüksek talihli.

Güşâde-baht u kavî-tâli’ ü bülend-iqbâl
Huceste-zât u sûtüde-şifât u pâk-nihâd

bülend-iqbâl-i devrân:

1. **bülend-iqbâl-i devrân:**
Gazel 34
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Zamanın yüce bahtlısı.

O şahensâh-ı zî-şân u bülend-iqbâl-i devrân kim
Cenâbı pâdişâhân-ı cihânüñ kıblegâhidur

bülend-mertebe:

1. **bülend-mertebe:**
Kaside 29
Mısra: 89
Makamı yüce, şanlı.

Bülend-mertebe Şadrâ müşîr-i Cem-çadrâ
Eyâ medâr-ı nizâm-ı cihân-ı bî-bünyâd

bünyâd:

1. **bünyâdını:-i, -n, -i**
Terkib-bend 1
Mısra: 60
Temel, yapı.

Tevbenüñ bünyâdını hâtırda muhkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hâne-i zühdi harâb

bünyâd-ı serâ-yı ğam u ğussa:

1. **bünyâd-ı serâ-yı ğam u ğussa:**
Kaside 53
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Keder ve hüznün sarayının temeli.

Dilde bünyâd-ı serâ-yı ğam u ğussa muhkem
Kalmadı kâh-ı şafâdan meger âşâr-ı talel

bürhân-ı kavî oldı:

1. **bürhân-ı kavî oldı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Güçlü bir kanıt olmak.

Hüsrev-i endişe kim aşk-ı Hüsameddîn ile
Oldı tîğ-ı bātınî dünyâya bürhân-ı kavî

bürîde olur:

1. **bürîde olur:-u, -r**
Kaside 36
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Kesilmek.

Hadîş-i tîğımı zıkr idemez zebân zîrâ
Yazınca medhın olur ser-te-ser bürîde çalem

büt:

1. **büt:**
Kaside 7
Mısra: 107
Put gibi güzel sevgili.

Büt nigâr-ı harem-i deyr-i hayâlüm ki çomiş
Bende bir sırr-ı eşer şun ‘-i hudâvend-i çadîm

2. **büti:-i**

Gazel 8

Mısra: 5

Put // güzel, sevgili.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü divâra fedâ

3. **büte:-e**

Kaside 40

Mısra: 95

Put // güzel, sevgili.

Büte secde olah görmedi bir kimse daği
Bıkr-i fikrüm gibi bir şüh-ı dil-âşüb şanem

büt-hâne:

1. **büt-hânedür:-dür**

Kaside 14

Mısra: 93

*Puthane, içinde güzel heykeller bulunan tapınak
// put gibi güzelleri hayal edebilen şairlik yeteneği.*

Tab‘um ol büt-hânedür kim şüret-i dīvārınuñ
Taşa kâr eyler hadeng-i gamze-i nâzükteri

büt-i nev-res:

1. **büt-i nev-res:**

Kaside 33

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş güzel.

Almışdur olan ‘aklımızı bir büt-i nev-res
Kim ‘aşkı mey-i köhne gibi hüş-rübâdur

büt-i ra‘nâ:

1. **büt-i ra‘nâ:**

Kaside 51

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel, fevkalade güzel.

Ne kalem bir büt-i ra‘nâ ki hırâmân olsa
Zîr-i pâyında kıılır zülf-i siyâhın derhem

büt-i ra‘nâsın:

1. **büt-i ra‘nâsın:-sın**

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel, fevkalade güzel.

Gördüğün ‘aşık ider bir büt-i ra‘nâsın sen
‘Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

büt-i şūhuñ:

1. **büt-i şūhuñ:-uñ**

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İşveli güzel/sevgili.

Tengdür gâyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Hânde yol açmasa andan çıkamazdı suhânı

bütkede:

1. **bütkede:**

Gazel 25

Mısra: 9

Putperestlerin ibadethanesi, puthane.

Ne bütkede ne Ka‘be gerek ‘aşık Nef‘î
Hâk-i der-i meyhâne yiter secdegeh-i mest

2. **bütkededür:-dür**

Kaside 50

Mısra: 121

Puthane.

Beytimuñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i hübândan aña ferş-i ruhâm

bütün:

1. **bütün:**

Kaside 23

Mısra: 38

Hep, tamamen, tüm.

Elţâfi o gâyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinuñ olsa bütün kişver-i ‘âlem

2.2.3. C

câ-be-câ:

1. **câ-be-câ:**

Gazel 4

Mısra: 12

Yer yer.

Hem eyle dâ‘imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun câ-be-câ meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

2. **câ-be-câ:**

Gazel 143

Mısra: 5

Yer yer.

Açıldı câ-be-câ nergis miyân-ı sebze güyâ
Döşendi bezmgâh-ı ‘âleme bir naţ‘-ı zerdüzi

3. **câ-be-câ:**

Kaside 13

Mısra: 16
Yer yer.

Ruḥāmında degül emvâc-ı gûn-â-gûn u pey-der-pey
Görünür cā-be-cā bağ-ı behiştûñ 'aks-i enhârî

4. **cā-be-cā:**
Kaside 27
Mısra: 47
Yer yer.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar ḥāk üstine gūyā şabā gül-berk-i ra'nāyî

5. **cā-be-cā:**
Kaside 49
Mısra: 23
Yer yer.

Döner gülmîḥ-ı sîme cā-be-cā zerrîn-sîper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhârî

6. **cā-be-cā:**
Kaside 52
Mısra: 50
Yer yer.

Bir mülükî gülsitândır nüşha-i gülzârî kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

7. **cā-be-cā:**
Kaside 61
Mısra: 57
Yer yer.

Ḥâller zibâ yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥāk bu kim ḥüb imtizâc itmiş şarâb u ḥabb-i nâb

cādū:

1. **cādū:**
Gazel 45
Mısra: 7
Büyücü, cadı.

Ġamzesi âteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şu'le-feşân ne 'alev-i âh bilür

2. **cādū:**
Gazel 46
Mısra: 10
Büyücü, cadı.

Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cādū mıdır ol ğamze-i fettân ne belâdur

cādū-yı ciger-ḥā-yı zamâne:

1. **cādū-yı ciger-ḥā-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: 112

Kelime Tipi: -
Zamanın ciger çığneyen cadısı.

Nopran görünür gerçi ki olmaz daḥî böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḥā-yı zamâne

cādū-yı efsünger:

1. **cādū-yı efsünger:**
Kaside 20
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Büyüleyici, büyücü cadı.

Ne siḥr itdūñ yine sözde hezâr aḥsente ey Nef'î
Senūñ gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsünger

cādū-yı 'İsā-dem:

1. **cādū-yı 'İsā-dem:**
Gazel 74
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İsa nefesli büyücü.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dā'im
Ḳalem cādū-yı 'İsā-dem suḥan hem şūḥ u hem nāzik

cādū-yı mahabbet:

1. **cādū-yı mahabbet:**
Gazel 22
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Muhabbet büyücsü, muhabbet büyücü yapan, herkesi kendine âşık eden // sevgili.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o cādū-yı mahabbet

cāh:

1. **cāhına:-ı, -n, -a**
Kaside 40
Mısra: 49
Yüksek mevki, makam, rütbe.

Reşk ider cāhına dīvāna çıkınca Āşaf
Baş eger tıgına meydāna girince Rüstem

2. **cāhıdur:-ı, -dur**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 26
Yüksek mevki, makam, rütbe.

La'net ol ḥar-zarîf-i ḥod-re'ye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

3. **cāh:**
Kaside 58

Mısra: 75
Makam, mevki.

Tenezzül itmeme edāniye cāh ü devlet için
İderse tığ-ı kazâyile cebr eger gerdün

4. cāh:
Müseddes 1
Mısra: 13
Makam, mevki.

Kemāl u cāh u iķbāl ile olsam 'ālemün şāhı
Çerāğ-ı hānem olsa āsmān-ı devletün māhı

5. cāh:
Kaside 49
Mısra: 110
Yücelik, izzet, ihtişam.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iķbāl ile revnaķ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvārı

cāhil:

1. cāhil:
Gazel 16
Mısra: 10
Bilimsiz, bilgisiz.

Bakmaz oldı kāmīl ü dānāya Nef'ī çarh-ı dūn
Halk-ı 'ālem mā'il ancaķ cāhil ü nādāna hep

2. cāhil:
Kaside 47
Mısra: 125
Bilgisiz // kendini bilmeyen.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḡı zu'munca şāhib-ṭab' u mollādur

cāhil-i ebter:

1. cāhil-i ebter:
Kaside 20
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Kuyruğu kesik eşek // ölümünden sonra anılacak
eseri olmayan bilgisiz, cahil kişi.

Saḡa ḡaşm ittiḡāz itmek düşer mi ol ḡarı zīrā
İderseñ kendini ādem şanur bir cāhil-i ebter

cahīm:

1. cahīm:
Kaside 29
Mısra: 62
Cehennem.

Toķunsa 'arşa-i heycāde na'li ger senge
'Adūya her şereri bir caḡīm ider iķād

cā'iz:

1. cā'iz:
Kaside 46
Mısra: 17
Dinî ve yasal yönden yapılmasında herhangi bir
sakinca bulunmayan // yerinde, uygun.

Cennet altında yā üstinde dimek cā'iz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı ta'yin

cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş:

1. cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş:
Kaside 60
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Bilgi ve fazilet seccadesinde (postunda,
makamında) oturan.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreķa-i rāḡ-neverdān-ı suḡan

cām:

1. cām:
Gazel 10
Mısra: 3
Kadeh.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḡarāb

2. cāmını: -m, -ı
Gazel 48
Mısra: 8
Kadeh.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşid
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

3. cāmın: -ı, -n
Gazel 112
Mısra: 2
Kadeh.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyin ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekte devrānuñ yine

4. cāmı: -ı
Kaside 20
Mısra: 26
Kadeh.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı ḡusrev-i ḡāver

5. cām:
Gazel 74

Mısra: 8
Kadeh.

Habâbın sâgar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâkî
Şarâbı cām ile çekmezdi olsa şab'-ı Cem nâzik

6. cām:
Gazel 142
Mısra: 9
Kadeh.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Gazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nev-rûzî

7. cām:
Gazel 143
Mısra: 2
Kadeh.

Bahâr irdi yine gör feyz-i mihr-i 'âlem-efrûzî
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şâh-ı nev-rûzî

8. cām:
Kaside 4
Mısra: 25
Kadeh.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nâdâna sâgar istese ritl-i girân virür

9. cām:
Kaside 12
Mısra: 31
Kadeh.

Âftâb-ı şubh-ı ma'nâ bezm-i endişemde cām
Bâde feyz-i lâ-yezâl-i câvidânumdur benüm

10. cāmın: -i, -n
Kaside 53
Mısra: 9
Kadeh // şarap.

El şafâ cāmın alduğca ele reşk ile ben
Hûn-ı dil nûş iderin bâde-i gülgûna bedel

11. cām:
Gazel 25
Mısra: 5
Kadeh // şarap.

Cām olmayıcağ 'âlem olur çeşmine târik
Hürşid-i cihân-tâb ise de şeb-küle-i mest

12. cāmımıza: -i, -muz, -a
Gazel 55
Mısra: 2
Kadeh // şarap.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı gam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm cāmımıza biz Cem-i 'aşkız

13. cām:
Gazel 136
Mısra: 10
Kadeh // şarap.

Virdi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

14. cām:
Kaside 15
Mısra: 33
Kadeh // şarap.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh u kalem

15. cāmı: -i
Kaside 21
Mısra: 30
Kadeh // şarap.

Çekerdî 'aşkına düşdükce hem Dil-ârâmuñ
Meyân-ı ma'rekede Qahramân ile cāmı

16. cām:
Kaside 51
Mısra: 2
Kadeh // şarap.

Habbezâ 'ıyd-ı ferağ-bağş-ı hümâyün-mağdem
Ki dil-i 'âlemi bir cām ile kıldı hürrem

17. cām:
Kaside 55
Mısra: 81
Kadeh.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gamzesin mest ü hârâb

18. câmlar: -lar
Kaside 52
Mısra: 45
Sirça; bu maddenin pencere, kapı, dolap gibi
yerlere takılan tabaka hâlindeki şekli.

Berğ urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet olduğın gündün 'iyân

câme:

1. câme:
Gazel 112
Mısra: 5
Elbise // çiçeğin çanak yaprağı.

Ne câme var ne pîrehen serve şarılımış yâsemen
Gül taşra düşmüş perdeden açmış giribânın yine

câme-h'âb:

1. **cāme-ḥ'āb:**

Kaside 61

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yatak.

Baht-ı bîdârûn ne mümkündür ki meyl-i ḥ'āb ide
Gerçi her şeb çarḥ ider ḥāzır münakkaş cāme- ḥ'āb

2. **cāme-ḥ'āb:**

Müfret 8

Mısra: 1

Yatak.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı cāme-ḥ'āb içre
Şanur taşvîr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

cāme-i ikbāline:

1. **cāme-i ikbāline:-i, -n, -e**

Kaside 52

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Baht açıklığı, talih elbisesi.

Cāme-i ikbāline devlet tırāz-ı āstīn
Ḥāne-i iclāline himmet revāk-ı āstān

cām-ı 'aşk:

1. **cām-ı 'aşk:**

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk kadehi // aşk şarabı.

Bāde ḡam virür bize biz 'āşık-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı 'aşk ile mestāneyiz

cām-ı billürü:

1. **cām-ı billürü:-ı**

Kaside 34

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çok parlak, kristal kadeh.

Derûnı ol kadar rüşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billürü

cām-ı billür-ı safā-bahşa:

1. **cām-ı billür-ı safā-bahşa:-a**

Kaside 55

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Neşe, zevk veren billur kadeh.

Lafz-ı rüşen içre ma'nā-yı laṭifi gösterüp
Cām-ı billür-ı safā-bahşa kodum şāfī şarāb

cām-ı billüründe:

1. **cām-ı billüründe:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Parlak, şeffaf cam // pencere.

Bir şafā var cām-ı billüründe kim āyīneves
Kim bakarsa görünür gönündeki rāz-ı nihān

cām-ı Cem:

1. **cām-ı Cem:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde tutsa dā'imā gönlini cām-ı Cem gibi

2. **cām-ı Cem:**

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her ḡüşesi reşk-i İrem olsa

3. **cām-ı Cem:**

Kaside 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Esdı nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubḡ-dem
Açsun bizüm de gönümüz sākī meded şun cām-ı
Cem

4. **cām-ı Cem:**

Kaside 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḡurrem ola
'Ārif odur bu dem ola 'ayş u şarabla muḡtenem

cām-ı Cem ü Key:

1. **cām-ı Cem ü Key:**

Kaside 15

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Cem ve Key'in kadehi.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtı-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

cām-ı Cem-i nev-rüz:

1. cām-ı Cem-i nev-rüz:

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nevruz padişahının kadehi.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rüz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz

cām-ı Cem-i rüzgār:

1. cām-ı Cem-i rüzgār:

Kaside 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın Cem kadehi // zamanın şarap kadehi.

Def'-i gama çäre mi var olsa ger
Elde kadeh cām-ı Cem-i rüzgār

cām-ı Cemşid:

1. cām-ı Cemşid:

Kaside 40

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Çemşid'in kadehi // şarap kadehi.

Hükmi ger istese tağyir-i mezāk u meşreb
Cām-ı Cemşid kadar neşve virtür reşha-i semm

cām-ı Cemşid oldı:

1. cām-ı Cemşid oldı:-dı

Kaside 54

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Cemşid'in kadehi olmak // neşe, sevinç vermek.

Bir şafā buldı bu takrīb ile tab'um güyā
Oldı bezm-i tarab-ı ma'niye cām-ı Cemşid

cām-ı Cemşidi:

1. cām-ı Cemşidi:-i

Kaside 21

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Çemşid'in kadehi // şarap kadehi.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşidi
Çekince ḥıṣm ile a' dāya tīg-ı Behrāmı

cām-ı feyz-i Hāfız-ı Şirāza:

1. cām-ı feyz-i Hāfız-ı Şirāza:-a

Gazel 18

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hāfız-ı Şirazi'nin feyz veren kadehi.

Böyle hoş-tab'āna rindāne gazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Hāfız-ı Şirāza dest

cām-ı ğam-fersā-yı mey:

1. cām-ı ğam-fersā-yı mey:

Kaside 55

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Gam gideren içki kadehi.

Sākīye tāk-ı 'inābet cām-ı ğam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥid-i Bārī nağme-i çeng ü rebāb

cām-ı gül-fām:

1. cām-ı gül-fām:

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül renkli kadeh // kırmızı şarap.

Göfli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāğ-ı behişt olsa şanur zindān mest

cām-ı hilāle:

1. cām-ı hilāle:-e

Kaside 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hilal kadehi // yeni doğan ay.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

cām-ı hilāl-i 'ıydı:

1. cām-ı hilāl-i 'ıydı:-ı

Gazel 130

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bayram hilali kadehi // kadeh gibi olan hilal.

Nitekim cām-ı hilāl-i 'ıydı gerdān ide çarḥ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rüzda

cām-ı hürşid:

1. cām-ı hürşid:

Kaside 24

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Güneş kadehi.

Her seher tã ki döne Cem gibi cãm-ı hürşid
Her gece tã kim ola bezm-i çirâgân-ı felek

cãm-ı lãle-fãm:

1. cãm-ı lãle-fãm:

Kaside 15

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Lale renkli kadeh // kırmızı şarapla dolu kadeh.

Ze'vķı o rind eyler tamãm kim tuta mest ü şãd-kãm
Bir elde cãm-ı lãle-fãm bir elde zülf-i ĥam-be-ĥam

cãm-ı lebrîz-i maĥabbetden:

1. cãm-ı lebrîz-i maĥabbetden:-den

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aĝzına kadar dolu muhabbet kadehi.

Nüş idelden cãm-ı lebrîz-i maĥabbetden gönül
Oldı güyã mest-i medhüş-ı mey-i bezm-i elest

cãm-ı mey:

1. cãm-ı mey:

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

N' olur yã 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ãlemüñ ĥãli
Bu günler cãm-ı mey ġam def'ine imdãde gelmez mi

2. cãm-ı mey:

Kaside 62

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Çün gitdi sãķi faşl-ı dey olup müretteb cãm-ı mey
Ol dãver-i ferĥunde-pey şãyet kıla meyl-i ĥarab

3. cãm-ı mey:

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi // şarap.

Cãm-ı mey 'aqlın perişãn itse Nef'î ġam degül
Dil-perişãn olma tek efkãr-ı ġam-endüz ile

4. cãm-ı mey:

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi // şarap.

Lãle sãķi goncalar ser-mest ü nergis pür-ĥumãr
Cãm-ı mey nüş itmek ancak mã-ĥaşal nev-rüzda

cãm-ı meyi:

1. cãm-ı meyi:-i

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Gül gibi cãm-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifãķ ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

2. cãm-ı meyi:-i

Gazel 88

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Bülbül olsun okusun tãze ġazeller Nef'î
Gül gibi cãm-ı meyi encümen-efrüz idelüm

cãm-ı mev-i 'aşķ:

1. cãm-ı mev-i 'aşķ:

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşķ şarabının kadehi.

Rindãn-ı ĥarãbãti vü mestãn-ı elestiz
Maĥşerde daĥi cãm-ı mey-i 'aşķ ile mestiz

cãm-ı mev-i devlet:

1. cãm-ı mev-i devlet:

Kaside 50

Mısra: 153

Kelime Tipi: -

Saadet, talih meyinin kadehi.

Düşmeye cãm-ı mev-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iķbãli müretteb ĥura tã rüz-ı kıyãm

cãm-ı mev-i nãbe:

1. cãm-ı mev-i nãbe:-e

Gazel 87

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Saf şarap kadehi.

Bãķup geh sîne-i cãnãne geh cãm-ı mev-i nãbe
Dil-i divãne berr ü baĥre sultãn olduġın görsem

cãm-ı mĩnã-vı mev-i vãķüt-reng:

1. cãm-ı mĩnã-yı mev-i yãķüt-reng:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Yakut renkli şarabın sırça kadehi.

Merhabâ ey cām-ı mīnā-yı mey-i yākūt-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipīhr-i bī-direng

cām-ı mül:

1. **cām-ı mül:**
Kaside 15
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
(Kırmızı) şarap kadehi // gül.

Her nev-resīde şāh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḥi gül ey serv- ḳadd ü ḡonca-fem

cām-ı mülleri:

1. **cām-ı mülleri:** -ler, -i
Kaside 62
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Açıldı bāḡuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-â-pey der-‘akeb

cām-ı murāda:

1. **cām-ı murāda:** -a
Gazel 119
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İstek, dilek kadehi.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥza ḳomaz sākī-i devrān elimüzde

cām-ı muşaffāya:

1. **cām-ı muşaffāya:** -y, -a
Kaside 18
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Saf şarap.

Şafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḥaber Cemşīd
Elin şunmazdı ‘ömründe daḥi cām-ı muşaffāya

cām-ı muşaffāyı:

1. **cām-ı muşaffāyı:** -y, -ı
Müseddes 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Saf şarap.

Ne deñlü ‘aql u fikr eylerse teklif-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muşaffāyı

cām-ı nāza:

1. **cām-ı nāza:** -a
Gazel 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Naz kadehi // naz şarabı.

Ġamzesi maḥmūr olup şunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

cām-ı nāzı:

1. **cām-ı nāzı:** -ı
Gazel 134
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Nüş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ‘aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

cām-ı pür-mey:

1. **cām-ı pür-mey:**
Kaside 50
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şarapla dolu kadeh.

Gül gibi elde ḥuşūşā ola cām-ı pür-mey
‘Aklı başında olan ‘arīf ider mi ārām

cām-ı revzen olsa:

1. **cām-ı revzen olsa:** -sa
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Pencere camı olmak.

Ol ḳadar rüşen ki fark olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

cām-ı safā:

1. **cām-ı safā:**
Kaside 53
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

‘Āleme cām-ı safā şunduḡı dem baña felek
Bir ḳadeḡ şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **cām-ı safā:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

Benim ol Nef'i-i rüſen-dil ü ſâfi gevher
Feyz alur cām-ı ſafâ meſreb-i bî-bâkümnden

cām-ı ſafâdan:

1. **cām-ı ſafâdan:** -dan

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Neſe, esenlik veren kadeh/ſarap.

Bize pend ile vâ'izler keſel virdikleri yetmez
Keſel def'ini ço cām-ı ſafâdan hem keſ el dirler

cām-ı ſafâyı:

1. **cām-ı ſafâyı:** -y, -ı

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Neſe, esenlik veren kadeh/ſarap.

Yâr olmayıcağ cām-ı ſafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

2. **cām-ı ſafâyı:** -y, -ı

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Neſe, esenlik veren kadeh/ſarap.

Zâhidâ kevſeri yarın kim içermiſ görelüm
Hele biz nüſ idelüm cām-ı ſafâyı bu gice

cām-ı ſarâb:

1. **cām-ı ſarâb:**

Kaside 17

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Œarap kadehi // keyif veren kadeh.

Kâse-i zehr-i ğam olurdu dile cām-ı ſarâb
Hükmi ger istese tebdîl-i havâſſ-ı eſyâ

cām-ı ſarâb-ı gül-reng eyler:

1. **cām-ı ſarâb-ı gül-reng eyler:** -r

Kaside 37

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Gül renkli/kırmızı ſarap kadehi yapmak.

Düşse ger 'aks-i ruğ-ı bîkr-i hayâlüm eyler
Âftâb-ı felegi cām-ı ſarâb-ı gül-reng

cām-ı ſarâb-ı pür-neſât:

1. **cām-ı ſarâb-ı pür-neſât:**

Kaside 56

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Neſe veren ſarap kadehi.

Ma'nî-i renginüme la'l-i bütân-ı nâzenîn

Lafz-ı ma'nîdârıma cām-ı ſarâb-ı pür-neſât

2. **cām-ı ſarâb-ı pür-neſât:**

Kaside 56

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Neſe veren ſarap kadehi.

Ma'nî-i renginüme la'l-i bütân-ı nâzenîn

Lafz-ı ma'nîdârıma cām-ı ſarâb-ı pür-neſât

cām-ı ſarab:

1. **cām-ı ſarab:**

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinç, neſe kadehi.

Turnaz döner cām-ı ſarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb

Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

2. **cām-ı ſarab:**

Kaside 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevinç, neſe kadehi.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cām-ı ſarab
'Uſſâka bülbüller gibi ol ba'is-i ſür u ſegâb

cām-ı ſarab-hâne-i Cemdür:

1. **cām-ı ſarab-hâne-i Cemdür:** -dür

Kaside 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem'in sevinç yerinin kadehi // Cem meclisinin kadehi.

'Âlem o kadar feyz-i neſât ile leb-â-leb

Güyâ ki felek cām-ı ſarab-hâne-i Cemdür

cām-ı vaſluñdan:

1. **cām-ı vaſluñdan:** -u, -ñ, -dan

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

Darb-ı seng-i hicir ile âyîne-i dil münkesir

Cām-ı vaſluñdan umarlar 'âſîk-ı hâtır-ſikest

cām-ı zer-endüdi:

1. **cām-ı zer-endüdi:-ı**

Kaside 13

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Altınla parlatılmış, yaldızlı kadeh.

Cem-i endişemün hürşid bir cām-ı zer-endüdi

‘Arūs-ı tab‘umuñ nāhīd bir çengi perestāri

cām-ı zeri:

1. **cām-ı zeri:-ı**

Kaside 17

Mısra: **129**

Kelime Tipi: -

Altın kadeh // nergisin kadehe benzeyen sarı yaprakları.

Nergisün düşmez idi cām-ı zeri destinden

Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemā

cām-ı zer-nişān:

1. **cām-ı zer-nişān:**

Kaside 52

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli kadeh.

Meh şabl-ı rā‘iz-i bahtında satl-ı nukre-küb

Çarh bezm-i sākī-i cüdünda cām-ı zer-nişān

cām-ı zerrīn:

1. **cām-ı zerrīn:**

Kaside 46

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Altın kadeh.

Dā‘imā hürrem ü şād-āb u müferrih çemeni

Ťutsa nergisleri elde n’ola cām-ı zerrīn

cāmi‘-i hoş-ıarh u laıife:

1. **cāmi‘-i hoş-ıarh u laıife:-e**

Kaside 3

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Güzel tertip edilmiş hoş cami.

Hayradur niyyeti her demde ‘aceb mi olsa

Böyle bir cāmi‘-i hoş-ıarh u laıife bāni

cāmi‘-i nüh-kubbe-i kevnüñ:

1. **cāmi‘-i nüh-kubbe-i kevnüñ:-üñ**

Kaside 14

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Dokuz kubbeli kâinat camisi.

Böyle āgāz eylesün şimden girü elķabuña

Cāmi‘-i nüh-kubbe-i kevnüñ ĥaııb-i minberi

cāmi‘-i vālā:

1. **cāmi‘-i vālā:**

Kaside 3

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Yüce cami // Sultan Ahmed Camii.

Eyledi ķadrini ol cāmi‘-i vālā ber-ter

Ĥaşılı oldu du‘ā ĥirmeni At Meydāni

cān:

1. **cān:**

Kaside 32

Mısra: **78**

Can, ruh.

Ĥosam o ĥidmeti bir dem ĥuzūr-ı tab‘um için

Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elim

2. **cāna:-a**

Terkīb-bend 1

Mısra: **65**

Can, ruh.

Keyf-i cān-baĥşuñ ki cism ü cāna rāĥat bundadur

Ĥikmetüñ inķār ider vā‘iz ĥamāķat bundadur

3. **cān:**

Kaside 13

Mısra: **50**

Can, ruh // gönül.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse

Olur biñ cān ile meftūn-ı ĥüsn-i ĥulķ u etvāri

4. **cāni:-ı**

Terkīb-bend 1

Mısra: **16**

Can, ruh // sevgili.

Mey degül rūĥ-ı revān-ı mürde-i ĥamsın hele

‘Ālemüñ cāni degülsen cān-ı ‘ālemsün hele

5. **cānımuñ:-ı, -m, -uñ**

Gazel 133

Mısra: **1**

Can, ruh // gönül.

Cānımuñ sīnede teng olsa n’ola cāygehi

Şalınur teng ķabālar giyüp ol serv-i sehī

6. **cān:**

Kaside 40

Mısra: 7
Can, ruh // gönül.

Bir şafâ buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbâb-ı gam olursa tarab-hâne-i Cem

7. **câne:-a**
Kaside 50
Mısra: 12
Can, ruh // gönül.

Ola ben istedüğüm bâde-i pür-feyż ammâ
Ki neşâti getürür câne cinândan peyğam

8. **câna:-a**
Kaside 58
Mısra: 19
Can, ruh // gönül.

Harîm-i gülşeni dâri'l-karâr iken cāna
Komez hevâ-yı temâşası dilde şabr ü sükûn

9. **cânım:-i, -m**
Tesdis 1
Mısra: 3
Can, ruh | gönül.

Belâ-yı 'aşkuñ âhir çekmeden nevmîd olup cânım
Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

10. **cân:**
Kaside 20
Mısra: 10
Can, ruh.

Yüzünde pertev-i nûr-ı İlâhî gün gibi zâhir
Sözünde vâridât-ı feyż-i akdes cân gibi muzmir

11. **cân:**
Kaside 52
Mısra: 70
Ruh, yaşam kaynağı, öz.

Nokta-i kilki 'izâr-ı şâhid-i ma'nâya hâl
Cevher-i rûh-ı kelâmı kâleb-i 'irfâna cân

12. **cân:**
Kaside 59
Mısra: 70
Ruh // gönül // hayat.

Şükrüm bu ki şimden girü endîşe-i medhûñ
Cân u dile şad sâle telâfi-i sitemdür

13. **cân:**
Müseddes 1
Mısra: 7
Can, ruh.

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çäre n'eyleyim bilmem

14. **cânımuñ:-ım, -uñ**
Gazel 1
Mısra: 10
Gönül, kalp.

Halk-ı 'âlem bir nefes şad olmağa cānlar virtür
Cânımuñ cānâmı güyâ dildeki gamdur baña

15. **cân:**
Gazel 8
Mısra: 1
Ruh, can.

Cân u dil hâk-i reh-i tevsen-i dildâra fedâ
Pâre pâre dil-i şad-pâre seg-i yâra fedâ

16. **cânım:-ım**
Gazel 8
Mısra: 8
Hayat, varlık.

Öleyim dirileyim dünyâda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

17. **cânımı:-ım, -i**
Gazel 8
Mısra: 10
Hayat, varlık.

Nef iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

18. **cân:**
Gazel 13
Mısra: 2
Can, ruh.

Cân almağa dil-teşne olan gamze imiş hep
Âlüfte imiş hançeri cân ile leb-â-leb

19. **cân:**
Kaside 8
Mısra: 25
Gönül, kalp.

Hışm ile geh bir nigâh eyler ki te'sirinde cân
Niş-i zehr-âlüd-ı zağm-ı hançer ü peykân bulur

20. **cân:**
Gazel 31
Mısra: 3
Can, ruh.

Garazuñ cân ise ger gamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-h'âh meded

21. **cân:**
Gazel 35
Mısra: 1
Can, ruh.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şīḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı fırkatūñle rāḥat olur

22. **cān:**

Gazel 35
Mısra: 2
Can, ruh.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şīḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı fırkatūñle rāḥat olur

23. **cān:**

Gazel 64
Mısra: 1
Can, ruh.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ‘āşık yā n’eyler saña cān virmez

24. **cān:**

Gazel 73
Mısra: 1
Can, ruh.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdüġin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdüġin görsek

25. **cān:**

Gazel 81
Mısra: 5
Can, ruh.

Dildedür mihrūñ қо ḥāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsen ‘ālem-i ma’nāda bākīdür göñül

26. **cān:**

Gazel 131
Mısra: 5
Can, ruh.

‘Aql u dil ü cān oldı giriftār-ı niġāhı
Buldı yine birbirini ‘uşşāk-ı girişme

27. **cāndan:-dan**

Kaside 4
Mısra: 1
Can, ruh.

Her ma’nī-i laṭif ki cāndan nişān virür
Ta’bīr idince ṭab‘um anı nazma cān virür

28. **cān:**

Kaside 18
Mısra: 74
Can, ruh.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḫḫa-i mīnā
Ki kıymetde deġişmez cān u dil genc-i temennāya

29. **cān:**

Kaside 31

Mısra: 40
Can, ruh.

Kāmkār-ı felek evreng-i ‘adālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḫ-ı rīḫāb

30. **cān:-ı**

Kaside 50
Mısra: 32
Can, ruh.

Getür ey sākī-i ferḥunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise destün şūfī-i dil-mürde ḥarām

31. **cān:**

Müfret 4
Mısra: 1
Can, ruh.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedüġi dil-ber-i fettānsın sen

32. **cān:-dı**

Müfret 6
Mısra: 1
Can, ruh.

Zaḥmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

33. **cānını:-ı, -n, -ı**

Gazel 38
Mısra: 6
Gönül, kalp.

Dil ise bend-i ḥam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

34. **cānda:-da**

Gazel 69
Mısra: 3
Gönül, kalp.

ġam-ı ‘aşkuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḥānede aḥbāb olıcak

35. **cānuma:-u, -m, -a**

Gazel 72
Mısra: 1
Gönül, kalp.

Sinemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

36. **cānına:-ı, -n, -a**

Gazel 79
Mısra: 3
Gönül, kalp.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa mā’il eger ‘ālemde sāz u söze gül

37. **cānı:-ı**

Kaside 62

Mısra: **36**

Can, ruh.

Nef'î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler genāñı rüz u şeb

38. **cānuma:-u, -m, -a**

Kaside 61

Mısra: **71**

İnsanın kendi varlığı, hayat, yaşam.

Çarh bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ su'āl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

39. **cān:**

Gazel 81

Mısra: **3**

Can, ruh // hayat, varlık.

Bir nefes didār için biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esir-i iştiyākıdır gönül

40. **cān:**

Gazel 75

Mısra: **1**

Can, ruh.

Muntazır cān u dil vefāña senüñ
Merhamet yok mı mübtelāña senüñ

41. **cāna:-a**

Kaside 4

Mısra: **30**

Can, ruh.

Her zulmüne taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna 'azāb-ı nihān virür

42. **cānların:-ları, -n**

Gazel 8

Mısra: **6**

Ruh, can.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rüh-ı revān
Cānların kıldı şanemler der ü dīvāra fedā

cān almağa:

1. **cān almağa:-a**

Gazel 13

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

Cān almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep
Ālüfte imiş ḥançeri cān ile leb-ā-leb

2. **cān almağa:-a-mağ, -a**

Gazel 13

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cānıma Nef'î
Cān almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep

cān almayınca:

1. **cān almayınca:-ma, -y, -ınca**

Gazel 64

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

İçürmez ḥançerin cān almayınca 'āşik-ı zāra
Bir içim şuyı ol māh ḥastasına rāyegān virmez

cān alur:

1. **cān alur:-u, -r**

Kaside 4

Mısra: **37**

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

Bakdukca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḥasta görünür ki cān virür

cān alurken:

1. **cān alurken:-u, -r, -ken**

Gazel 92

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bi-tāb ile biñ ğamzeye āmādeyim

cān atdı:

1. **cān atdı:-dı**

Kaside 40

Mısra: **59**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini atmak, bir yere yönelmek // ölmek.

Ḥavf-i tıgıyla diyār-ı 'ademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-şavletine şāh-ı 'Acem

cān bağışlar:

1. **cān bağışlar:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: **67**

Kelime Tipi: **Deyim**

Can vermek, can bağışlamak, canlandırmak.

Mürde-i endüha söz yok cān bağışlar şöhbetüñ
Cān virür çok zevküñe anuñ da şöhbet bundadır

cān bulsa:

1. **cân bulsa:-sa**

Kaside 14

Mısra: **95**

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlanmak, dirilmek.

Nice şüret feyz-i enfâsumla cân bulsa olur
Her biri şehri dilüñ bir 'âlem-ârâ dil-beri

cân bulur:

1. **cân bulur:-u, -r**

Kaside 13

Mısra: **115**

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlanmak.

Gelince sineden kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilüñ enfâs-ı rûhu'llâhdur güyâ ki efkârı

2. **cân bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **24**

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlanmak, dirilmek.

Luğf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ğand-i lebübünden cân bulur

3. **cân bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **80**

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlanmak, dirilmek.

Başlasam endişeye ervâh-ı ma'nâ cem' olur
Nuğka gelsem şüret-i deyr-i ma'ânî cân bulur

cân fedâ itmeyicek:

1. **cân fedâ itmeyicek:-me, -y, -icek**

Gazel 68

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şey uğruna canını vermek, ölmek.

Zevk-i vuşlat da hâkîkatde bilinmez el-ğak
Cân fedâ itmeyicek yâre muğaddem 'âşık

cân güherin:

1. **cân güherin:-i, -n**

Gazel 8

Mısra: **4**

Can İncisi // can

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

cân ile:

1. **cân ile:**

Gazel 28

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Nef'î gibi gamzeñ de saña cân ile 'âşık
Budur dili hep mahrem-i râz itmege bâ'is

2. **cân ile:**

Gazel 131

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Dil haste vü hem cân ile müştâk-ı girişme
Ol gamze-i cādū ise ħallâk-ı girişme

3. **cân ile:**

Kaside 32

Mısra: **74**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endişem
Edâ-yı medhüni eylerdi cân ile taşmım

4. **cân ile:**

Gazel 20

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Olursa kıyâmetde kadüñ gibi dil-âşüb
Cân ile ider ħalk temennâ-yı kıyâmet

5. **cân ile:**

Kaside 16

Mısra: **76**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Başla şıdk ile du'â-yı devlet ü ikbâline
Cân ile âmîn diye tâ şeyh u şâb-ı rüzgâr

6. **cân ile:**

Kaside 60

Mısra: **88**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Zer-i ħâliş gibi mağbül ola her yerde sözüñ
Cân ile rağbet ide nükte-şinâsân-ı suhan

7. **cân ile:**

Gazel 131

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Bilmem nic'olur ħâl-i dil-i Nef'î-i şeydâ
Hem haste vü hem cân ile müştâk-ı girişme

cân olur:

1. **cân olur:**-u, -r
Kaside 28
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ruh olmak, hayat vermek.

Kim vaşf iderse zāt-ı şerîfün benim gibi
Rûh-ı kelâmı kâlib-i mazmûna cân olur

cân u dilden:

1. **cân u dilden:**
Kaside 61
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cân u dilden baña vâcibdür du‘ân itmek senün
Hâkdan ümmîdüm budur ide du‘âmı müstecâb

2. **cân u dilden:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cân u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rûzda

3. **cân u dilden:**
Gazel 142
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Du‘âya başla şoñra cân u dilden Āşaf-ı ‘ahde
Ki tırduqca cihân devletle nev-rûz ola her rûzı

4. **cân u dilden:**
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Hem çekerler şevk-i teşrîfünle derd-i intizâr
Hem iderler cân u dilden ‘arz-ı ihlâş-ı vidâd

5. **cân u dilden:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u derviş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

cân virmemiş:

1. **cân virmemiş:**

Gazel 97

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef‘î
Bu günden böyle hiç maqbûl olur mı i‘tizâr andan

cân virmesün:

1. **cân virmesün:**-me, -sün

Gazel 106

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

İztırârî dil nice cân virmesün ol gâmezeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n‘eylesün

cân virmez:

1. **cân virmez:**-mez

Gazel 64

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

Dil ehlinden dime cân istesen cânâ revân virmez
Seni cânandan seven ‘âşık yâ n‘eyler saña cân virmez

cân virmezdi:

1. **cân virmezdi:**-mez, -di

Terkib-bend 1

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna can feda edecek kadar çok istemek, canını vermek.

Cür‘âña virmezdi cân her ‘âşık-ı efsürde-dil
Olmasañ tâb-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng

cân virür:

1. **cân virür:**-ü, -r

Gazel 133

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayat vermek, canlandırmak // ihsanda bulunmak.

Cân virür ‘âşık-ı dil-ğastelere gerçi lebi
Ne gönüller alur ammâ göz uciyla nigehi

2. **cân virür:**-ü, -r

Kaside 4

Mısra: **38**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayat vermek, canlandırmak // ihsanda bulunmak.

Bakduċca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine Şöyle ĥasta görünür ki cān virür

3. **cān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayat vermek, canlandırmak.

Her ma' nī-i laṭif ki cāndan niŐān virür

Ta' bir idince ṭab' um anı nazma cān virür

4. **cān virür:-ü, -r**

Kaside 25

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Cān virür gūŐ itse Ḥallāk-ı Ma' ānī Ői' rine
ReŐk ider görse ḥaṭ-ı ta' līkımı rūḥ-ı ' İmād

5. **cān virür:-ü, -r**

Kaside 39

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uĝruna can feda edecek kadar çok istemek,
canını vermek.*

Faḥr ider kevkebe-i ṭab' um ile Ḥākānī

Cān virür lehçe-i pākizeme Selmān u Zāhīr

6. **cān virür:-ü, -r**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek // bir Şeyi çok istemek.

Mürde-i endūha sōz yoċ cān baĝıŐlar Őoḥbetūñ
Cān virür çoċ zevċūñe anuñ da Őoḥbet bundadır

cānā:

1. **cānā:**

Tesdis 1

Mısra: 19

Ey sevgili.

Gehī ' aŐıċlara mihr ü vefādan baḥŐ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḥūbī derseñ iḥyānā

2. **cānā:**

Gazel 47

Mısra: 7

Ey sevgili.

Hüner ' addeyleyüp cānā ' acebdir ' ālemin ḥāli
Le' ime muĝtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

cāna cān katar:

1. **cāna cān katar:-ar**

Kaside 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*YaŐama gücünü arturmak, canlılık ve keyif
vermek.*

Mey gibi kanı bir güher her kaṭresi cānlar deĝer
Ḥaċċā ki cāna cān katar yār ile olsa leb-ā-leb

cāna cān katmak:

1. **cāna cān katmak:-maċ**

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*YaŐama gücünü arturmak, canlılık ve keyif
vermek.*

Cāna cān katmaċ dilerseñ bāĝa var Nef' i hemān
Kōhne mey nuŐ eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

cāna minnet:

1. **cāna minnet:**

Gazel 91

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir lütuf olarak kabul etmek, çoċtan razı olmak.

Cāna minnet ne çeķersem çeķeyin ey Nef' i
Lezzet-i vuşlat iċün firċat-i yāri çeķemem

cāna minnetdür:

1. **cāna minnetdür:-dür**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir lütuf olarak kabul etmek, çoċtan razı olmak.

Ten-i zārum ċo ḥaċ olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek konmasun ol dāmen-i pāke ĝubār andan

cāna revān virmez:

1. **cāna revān virmez:-mez**

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını vermek, canını feda etmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ' aŐıċ yā n' eyler saña cān virmez

cānān:

1. **cānān:-ı**

Gazel 94

Mısra: 3

Sevgili.

Dilerim hüsni gibi hülkî güzel cānānı
Muṭlakā böyle olan şūh-ı cihānı severim

2. **cānān:**

Gazel 123

Mısra: 1

Sevgili.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
‘Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

3. **cānāne:-e**

Gazel 17

Mısra: 1

Sevgili.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Korğarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

4. **cānāna:-a**

Gazel 16

Mısra: 1

Sevgili.

Bulmazam tenhā ki hālüm ‘arz idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

5. **cānānı:-ı**

Gazel 1

Mısra: 10

Sevgili.

Halk-ı ‘ālem bir nefes şād olmağa cānlar virtür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ğamdur baña

cān-bahş:

1. **cān-bahş:**

Kaside 5

Mısra: 13

Can bağışlayan, can bağışlarcasına, insanı memnun ve mutlu eden, ferahlık veren.

Nesīm ol deñlü cān-bahş u hayāt-efzā ki her demde
Dem-i ‘İsā ile da‘vā-yı bahş ü imtiñhān üzre

2. **cān-bahş:**

Kaside 13

Mısra: 47

Can bağışlayan, can bağışlarcasına, insanı memnun ve mutlu eden, ferahlık veren.

Hevāsı böyle cān-bahş u neşāt-efzā gerek el-ħağğ
Kı tā ħurrem tuta dā‘im dil-i şāh-ı cihāndārı

cān-bahş olur:

1. **cān-bahş olur:-u, -r**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can bağışlamak, can vermek.

Şad-sāle mürde-i ğama cān-bahş olur hemān
Gūyā Mesih-i mu‘cize-perdāzdur sözüüm

cānbāz:

1. **cānbāz:**

Gazel 103

Mısra: 7

İp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimse, akrobat.

Cānbāz gibi gör ne mu‘allağlar atar dil
Bir kerre hele tırta-ı piçānuña düşsün

Cānbek Girāy-ı Çingizi:

1. **Cānbek Girāy-ı Çingizi:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cengiz soylu Canbek Giray Han (Kırım Hanı).

Hān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād
Ya‘ni Cānbek Girāy-ı Çingizi

cāndan seven:

1. **cāndan seven:-en**

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tüm kalbiyle sevmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ‘āşık yā n’eyler saña cān virmez

cānı ağızına gelse:

1. **cānı ağızına gelse:-se**

Kaside 3

Mısra: 112

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek üzere olmak.

Komaz eş‘ār-ı revān-bahşuma inkārı yine
Hāsidiñ ağızına gelse ħasedinden cānı

cān-ı ‘ālem:

1. **cān-ı ‘ālem:**

Gazel 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Álemin canı.

Müzeyyen reng ü bŷy ile dil-i Nef‘i gibi gülşen
Meger ol cān-ı ‘ālem gāhı geşt-i gülsitān eyler

2. **cān-ı ‘ālem:**

Kaside 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Âlemin canı.

O cān-ı 'âlem ü bu rûh-ı şânîdür le'âfette
Berâberdür birbirine anuñçün birâderdür

3. **cān-ı 'âlem:**

Kaside 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Âlemin canı // Hz. Muhammed (SAV).

Cān-ı 'âlem fahr-ı âdem Aḥmed-i mürsel ki tã
Ḥaşr olunca na't-güy u na't-ḥ'ânîdur sözüüm

cān-ı 'âlemsün:

1. **cān-ı 'âlemsün:-sün**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Eğence meclisinin canı.

Mey degül rûh-ı revân-ı mürde-i ğamsın hele
'Âlemüñ cānı degülseñ cān-ı 'âlemsün hele

cān-ı cihān:

1. **cān-ı cihān:**

Kaside 52

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Dünyanın canı // çok kıymetli olan.

'Avn-i millet fahr-ı ümmet müsteşâr-ı salṭanat
'Âlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

cān-ı cihānı:

1. **cān-ı cihānı:-ı**

Kaside 17

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Dünyanın canı // herkesin canı.

Şalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḥırām
Bir niġāh ile ider cān-ı cihānı yağmā

cān-ı cihān-ı devlet:

1. **cān-ı cihān-ı devlet:**

Kaside 17

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Ululuk, yücelik dünyasının canı.

Kām-baḥş-ı 'azamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnaḳ-ı salṭanat ārāyiş-i dîn ü dünyā

cān-ı cihānıdur:

1. **cān-ı cihānıdur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Dünyanın canı // çok kıymetli olan.

Na't-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüüm

cān-ı dil-efkārı:

1. **cān-ı dil-efkārı:-ı**

Kaside 49

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı can // gönlü yaralı aşık.

Yazam tã dilde bir nāzük ğazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

cān-ı felek:

1. **cān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Feleğin canı.

Ma'nî-i âyet-i iḥsān-ı Ḥudā-yı müte'āl
Şüret-i âyine-i şāf-dil ü cān-ı felek

cānı yanar:

1. **cānı yanar:-ar**

Kaside 49

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Deyim**

Canı yanmak, acı çekmek // üzölmek.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan kıyāş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrān giriftārı

cānib-i gerdüna:

1. **cānib-i gerdüna:-a**

Kaside 35

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Felek tarafı // gökyüzü.

Gird-bād-ı ğazabı uğrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdüna cibāl

cānib-i iklīm-i Rūma:

1. **cānib-i iklīm-i Rūma:-a**

Kaside 58

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Anadolu tarafı.

Olurdu belki haridâr-ı misk olanlara hep
Şemîmi cânib-i iqlîm-i Rûma râh-nümün

cânıma minnet bilirüm:

1. **cânıma minnet bilirüm:**-i, -r, -üm
Gazel 95
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir lütuf olarak kabul etmek.

O şehîñ kulluğını cânıma minnet bilirüm
Kendime lâzım olan hîdmete taqşîr idemem

cânına kâşd evleyeni:

1. **cânına kâşd eyleyeni:**-y, -en, -i
Gazel 13
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Birini öldürmeye hazırlanmak.

Kâşd eyleyeni bilmez idi cânına Nefî
Cân almağa dil-teşne olan gâmze imiş hep

câ-nişîn eyledi:

1. **câ-nişîn eyledi:**-di
Kaside 56
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Vekil yapmak, birinin yerini vermek.

Ya 'ni şadr-ı a 'zamuñ serdâr idüp şâh-ı cihân
Eyledi aña Nizâmü'l-mülk-i 'ahdi câ-nişîn

canlan:

1. **canlandı:**-dı
Gazel 105
Mısra: 1
Can kazanmak, hayat bulmak, canlı duruma gelmek, dirilmek.

Esdî nesîm-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün qabâ güldü açıldı nesteren

cânlar deger:

1. **cânlar deger:**
Kaside 62
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Can teslim edecek kadar değerli olmak.

Mey gibi kanı bir güher her kaşresi cânlar deger
Hakkâ ki cânâ cân qatar yâr ile olsa leb-â-leb

cânlar virür:

1. **cânlar virür:**-ü, -r-ür

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Fedakârlık yapmak, hiç bir şey esirgememek.

Halk-ı âlem bir nefes şâd olmağa cânlar virür
Cânımuñ cânâmı güyâ dildeki gâmdur baña

cân-perver:

1. **cân-perver:**

Kaside 55

Mısra: 78

Gönle ferahlık veren, iç açan.

Bir gülîstândür kâşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşâ-ı engîz ü cân-perver gâzel mânend-i âb

cânuma geçdi:

1. **cânuma geçdi:**-di

Kaside 41

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Deyim**

Canına geçmek (işlemek veya kâr etmek); çok etkilemek, bir durumun acısını derinden duymak.

Çarhuñ sitemi cânuma geçdi n'ola olsa
Destümde qalem fitne-i ber-pây-ı zamâne

cânuma kâr itdi:

1. **cânuma kâr itdi:**-di

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok etkilemek.

Çam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

cânımı almasun:

1. **cânımı almasun:**-ma, -sun

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını almak, öldürmek.

Almasun cânımı Hakk pîr-i düta olsam eger
Bezm-i aşkuñda senüñ qaddümi çeng itmeyicek

cânumuzdan bîzâr eyledi:

1. **cânumuzdan bîzâr eyledi:**

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Canından bıktırmak(usandırmak); ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde bırakmak.

Humār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoĝ mı bize ey sākī-i šāhib-kerem šahbā

cārī:

1. **cārī:**

Kaside 14

Mısra: 15

Akan.

Ğamze-i hūbān gibi cārī ucından yine hūn
Böyle ħalursa eger yek-reng ider baħr u beri

2. **cārī:**

Kaside 40

Mısra: 44

Etkin, yürürlükte.

‘Aklı kāmīl dili pāk āyīne-i sīnesi šāf
Hükmi cārī sözi söz ‘ahdi metīn ü muħkem

3. **cārīdür:-dür**

Kaside 43

Mısra: 68

Etkin, yürürlükte.

‘Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfī cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

4. **cārī:**

Kaside 53

Mısra: 55

Etkin, yürürlükte.

Hükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ‘ālemi Ħallāk-ı Ezel

cārī idem:

1. **cārī idem:-e, -m**

Kaside 49

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Akıtmak.

Dükendi reşha-i ħāme dūkenmez kışşa-i medhūñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

cārī ider:

1. **cārī ider:-er**

Kaside 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Yürürlükte etmek, geçerli hāle getirmek.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkessin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzre

2. **cārī ider:-er**

Kaside 5

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Akıtmak.

Sikenderdür ki heft iĝlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

3. **cārī ider:-er**

Kaside 7

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Yürürlükte, geçerli etmek, muteber hāle getirmek.

Hükmi-i feyzin ider ol mertebe cārī ki döner
Şişe-i bāde-i gül-rence ħabāb-ı tesnīm

cārī ola:

1. **cārī ola:-a**

Kaside 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geçerli olmak, yürürlükte olmak.

Ne revā sencileyin pādīşchūñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

2. **cārī ola:-a**

Kaside 56

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Geçerli olmak, yürürlükte olmak.

Tā ola ‘ālemde cārī hükmi-i kånūn-ı münīf
Tā ola dünyāda zāhir revnaĝ-ı şer‘-i mübīn

cārī olan:

1. **cārī olan:-an**

Kaside 33

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Akmak, dökülmek.

Fermān-dih-i ‘ālem ki zebān-ı ħaleminden
Cārī olan aħkāmı hemān hükmi-i ħazādur

cārī olur:

1. **cārī olur:-u, -r**

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Akmak // söylenmek, söylenir olmak.

Her dilden olur āb-ı muşaffā gibi cārī
Ey Nef'ī nedür sende bu pākīze-suhanlık

2. **cārī olur:-u, -r**

Kaside 13

Mısra: 20

Kelime Tipi: -
Akmak.

Muht-ı feyz-i ma'nādūr meger ol havz-ı şādırvān
Kı her bir lülesinden çeşmesār-ı Hızr olur cārī

cārüb:

1. **cārüb:**

Kaside 29

Mısra: 69

Süpürge.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārüb
Hıyām-ı rif'atine encüm-i felek evtād

cārüb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur:

1. **cārüb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Ülkeler alan padişahın eşiğinin süpürgesi
olmak.

Gāhī ki deste deste yatur yerde güyiyā
Cārüb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

cārüb-ı deri:

1. **cārüb-ı deri:-i**

Kaside 25

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kapının süpürgesi (padişahın kapısının
süpürgesi).

Ol cihān-bān-ı 'azīmü's-şān ki lāyıkdur eger
Olsa cārüb-ı deri perr-i külāh-ı Keykubād

2. **cārüb-ı deri:-i**

Kaside 59

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kapının süpürgesi, kapı süpürgesi.

Ol bārgēh- ārāy-ı sarāy-ı 'azamet kim
Cārüb-ı deri perr-i külēh-gūşe-i Cemdür

cārüb-ı der-i 'ālem-penāhı:

1. **cārüb-ı der-i 'ālem-penāhı:**

Kaside 47

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Cihanın sığındığı kapının süpürgesi.

Zihī ārāyış-i eyvān-ı dīvān-hāne-i devlet
Kı cārüb-ı der-i 'ālem-penāhı bāl-i 'Ankādūr

cārüb-ı der-i meykede olmayacak:

1. **cārüb-ı der-i meykede olmayacak:-ma, -y, -ıcağ**

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısının süpürgesi olmak.

Bezm-i Ceme revnağ viremez olmayacak tā
Cārüb-ı der-i meykede perr-i külēh-i mest

cārüb-ı harem olsa:

1. **cārüb-ı harem olsa:-sa**

Kaside 40

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Harem dairesinin süpürgesi olmak.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür
Olsa lāyık per-i Cibril āna cārüb-ı harem

cārüb-ı mahabbet:

1. **cārüb-ı mahabbet:**

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhabbet süpürgesi.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi harim-i dili cārüb-ı mahabbet

cāsüs-ı nazar:

1. **cāsüs-ı nazar:**

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Casusluk eden, gizlice haber toplayan bakış //
gamze.

Gamze cāsüs-ı nazar ammā hücum-ı nāzdan
Fırşat el vırmez dile 'arz-ı niyāza n'eylesün

cāygeh:

1. **cāygehi:-i**

Gazel 133

Mısra: 1

Yer, mekân.

Cānımuñ sinede teng olsa n'ola cāygehi
Şalınur teng kabālar giyüp ol serv-i sehī

cāy-gîr olmuşdur:

1. cāy-gîr olmuşdur: -miş, -dur

Kaside 47

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Yer etmek, yerleşmek.

Derünümde o deñlü cāy-gîr olmuşdur ihlāşuñ
Ki yanumda kıl olmak saña şah olmakdan evlādur

cāy-ı āsāvis:

1. cāy-ı āsāvis:

Kaside 20

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Emniyetli, huzurlu yer.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāvis
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber

cāy-ı dil-güşā:

1. cāy-ı dil-güşā:

Kaside 6

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gönül açan, gönül açıcı yer.

Dā'imā böyle müferrih mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūh-efzā mıdır

cāy-ı fitne:

1. cāy-ı fitne:

Kaside 52

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Fitnenin yeri, fitnenin bulunduğu yer.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemān

cāy-ı kıyāmet:

1. cāy-ı kıyāmet:

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıyamet yeri // sevgilinin boy gösterdiği yer.

Dehre bu kadar velvele verince hırāmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı kıyāmet

cāy-ı ma'mūr u harāb-ı Edrine:

1. cāy-ı ma'mūr u harāb-ı Edrine:

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Edirne'nin harap olmuş ve imar edilmiş yerleri.

Sāyesinde şenlige yüz tıdtı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı ma'mūr u harāb-ı Edrine

cāy-ı neşāt-efzā:

1. cāy-ı neşāt-efzā:

Kaside 6

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Neşe artıran yer.

Hābbezā cāy-ı neşāt-efzā ki Rıdvān görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdır

cāy-ı tarab-engiz ü ğam-fersā:

1. cāy-ı tarab-engiz ü ğam-fersā:

Kaside 6

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Üzüntü gideren ve sevinç veren yer.

Sun'-ı Hākk yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı tarab-engiz ü ğam-fersā mıdır

cāy-ı temāşādur:

1. cāy-ı temāşādur: -dur

Kaside 47

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Gezinti yeri, seyir yeri.

Ne kişver kim aña 'adli nigezbān ola ol yerde
Ġazāle şaydgāh-ı şir-i ner cāy-ı temāşādur

cāzibe-i dil:

1. cāzibe-i dil:

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlü çekiciliği, gönlü cezbetme // cazibe.

Hübāne 'aceb lāzımedür cāzibe-i dil
Ansuz baqamam hüsñ ile mihr-i felek olsa

cāzibe-i hüş-rübā:

1. cāzibe-i hüş-rübā:

Gazel 118

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnsanın aklını başından alan bir çekicilik.

Her kime nazar itseñ olur saña giriftār
Bir cāzibe-i hüş-rübā var nigeñünde

cāzim olur:

1. **cāzim olur:**-u, -r

Kaside 43

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Anlamak, bilmek.

Eyā Şadr-ı suhan-perver ki idrâkin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

cebbârî:

1. **cebbârî:**

Kaside 13

Mısra: **66**

Cebreden, zor kullanan (kimse), zorba.

O şâhenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârî vü cebbârî

cebel:

1. **cebel:**

Kaside 53

Mısra: **58**

Dağ.

Çıka deryâ ser-i kuhsâra hılâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleye gavvâs gibi bahre cebel

Cebeli Torî:

1. **Cebeli Torî:**

Kaside 17

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Cebeli Torî ile hod Kayışoğlı Torîsı
Nicedür her biri sür'atde kıyâs it meşelâ

cebhe:

1. **cebhesi:**-si

Kaside 17

Mısra: **76**

Alın.

Nâmı Tağlar Delisi kendüsi âhû-yı harem
Perçemi sünbül-i çin cebhesi dibâ-yı Hıfâ

cebhe-i berrâk:

1. **cebhe-i berrâk:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Parlak alın.

Cebhe-i berrâk ile ol gerden-i kâfur-gün
Zâhir oldukça giribân-ı siyeh semmürdan

cebhe-i endîşe:

1. **cebhe-i endîşe:**

Kaside 7

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Düşünce alın.

Kayd-ı tahrîrüm ile pây-ı suhan der-zincir
Dağ-ı fermânüm ile cebhe-i endîşe vesîm

cebîn:

1. **cebîn:**

Kaside 11

Mısra: **62**

Alın.

O yâl ü bâl o reftâr ol hırâm-ı nâzik ü dilkeş
O perçem ol cebîn ol gerden-i mevzûn u tülânî

2. **cebîninde:**-i, -n, -de

Kaside 19

Mısra: **23**

Alın.

Cebîninde anuñ envâr-ı devlet zâhir ü bâhir
Nihâdında bunuñ âşâr-ı isti'dâd muzmerdür

3. **cebîni:**-i

Kaside 45

Mısra: **17**

Alın.

Cebîni kim seher-i rûz-ı 'ıyd-ı sür'atdır
Sevâd-ı perçem-i müşgînidüür şeb-i târî

cebîn-fersâvî evlesün:

1. **cebîn-fersâvî evlesün:**-sün

Kaside 44

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Alın aşındıcı yer etmek // yüz sürülen yer hâline getirmek.

Felek isterse daği meretebe-i vâlâyı
Eylesün dergeh-i Pâşâya cebîn-fersâvî

cebîn-i âsmân:

1. **cebîn-i âsmân:**

Kaside 5

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün alın // gökyüzü.

Cihānbān-ı kader- kudret ki hürşide olur gānī
Nişān-ı dāğ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

cebīn-i hāki:

1. **cebīn-i hāki:-i**

Kaside 32

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Toprağın alını // yeryüzü.

Şeref o mertebe zātında kim tekāverinū
Nişān-ı na'li idelden cebīn-i hāki vesīm

cebr iderse:

1. **cebr iderse:-er, -se**

Kaside 58

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Zorlamak, mecbur etmek.

Tenezzül itmeme edāniye cāh ü devlet için
İderse tīg-ı kazāyile cebr eger gerdün

Cebra'ıl:

1. **Cebra'ülüm:-üm**

Gazel 1

Mısra: **12**

*Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur
olan dört büyük melekten biri.*

'Āşıkum ammā yine dūşizegān-ı fikrūme
Cebra'ülüm Meryem-i endiše mahremdür baña

2. **Cebra'ıl:**

Kaside 14

Mısra: **50**

*Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur
olan dört büyük melekten biri.*

Şaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıkdukca olur
Cebra'ıl innā feteħnā h'ān-ı tīg u miğferi

cebr-i hātır itmedür:

1. **cebr-i hātır itmedür:-me, -dür**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **15**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül yapmak; bir kimseyi hoşnut etmek,
memnun etmek, sevindirmek.*

Cebr-i hātır itmedür luğ ile dā'im 'ādeti
Budur anuñçün du'ā aña dil-i meksürdan

cebr-i havāşş-ı mükeyyifāt itse:

1. **cebr-i havāşş-ı mükeyyifāt itse:-se**

Kaside 4

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

*Keyif verici içkilerin niteliklerini değiştirmek,
bozmak.*

Ger nehyi itse cebr-i havāşş-ı mükeyyifāt
Mey tab'-ı şādmāna ğam-ı nāgehān virür

cebr-i noksāna bakma:

1. **cebr-i noksāna bakma:-ma**

Gazel 48

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Eksiği tamamlamaya bakmak, eksiği
tamamlamaya çalışmak.*

Cebr-i noksāna bakma ey Nef'i
Eksük alduña ger ziyāde getür

cedd:

1. **ceddiyle:-i, -y, -le**

Kaside 50

Mısra: **145**

Büyük baba, ata // nesil, soy sop.

Eb ü cediyle tefāhür iden ebced-h'ānuñ
Ehl olan redd ü qabūline verür mi aħkām

cedel:

1. **cedel:**

Kaside 53

Mısra: **36**

Kavga, münakaşa.

Nice bir kevkib-i baht ile bu baħ ü ğavġā
Nice bir tāli'-i bed-'ahd ile bihūde cedel

cedvel:

1. **cedvel:**

Kaside 53

Mısra: **84**

*Yazma kitaplarda levhaların sayfa kenarlarında
bulunan çizgiler.*

Yazılan sinede ihlāş-ı 'ubūdiyyetdür
Dāğlar noqtaları şerħalarumdur cedvel

cedvel-i takvīm-i zafer:

1. **cedvel-i takvīm-i zafer:**

Kaside 3

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Zafer takviminin (tarihinin) listesi.

Nizesidür o kalem cedvel-i takvīm-i zafer
Ki 'adūnuñ aña surh olmış ucında xanı

cefā:

1. **cefāña:-ñ, -a**

Gazel 75

Mısra: 4

Eziyet, sıkıntı.

Seni ağıyar ile gören 'aşık
Nice şabr eylesün cefāña senüñ

2. **cefāsın:-sı, -n**

Gazel 101

Mısra: 4

Eziyet, sıkıntı.

Olsun ko şabā da ham-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i kullāb cefāsın

3. **cefāsına:-sı, -n, -a**

Gazel 123

Mısra: 8

Eziyet, sıkıntı.

Ne eşk-i dide lāzım olur dil-bere ne āh
'Aşık taħammül eylemeyince cefāsına

4. **cefāyı:-y, -ı**

Kaside 32

Mısra: 24

Eziyet, sıkıntı.

Nice zamān idi 'aksine döndürüp felegi
Cefāyı 'ādet idinmişdi rüzgār-ı le'im

5. **cefāsı:-sı**

Kaside 4

Mısra: 32

Eziyet, sıkıntı, zulüm.

Bir şüh-ı şivekāra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ğamdan amān virür

cefā itmede:

1. **cefā itmede:-me, -de**

Kaside 39

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, üzme, acı çektirmek.

Ṭuyalı sa'yümi tekml-i hüner eylemege
İtmedi hiç cefā itmede bir dem taqşır

cefā itmek:

1. **cefā itmek:-mek**

Kaside 3

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, üzme, acı çektirmek.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

cehd:

1. **cehd:**

Kaside 11

Mısra: 93

Çaba, gayret, uğraş.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

cehende vü cārī olsa:

1. **cehende vü cārī olsa:-sa**

Kaside 45

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Sıçramak ve akmak (yokuş yukarı sıçramak ve yokuş aşağı akarak gitmek).

İder şitābı hacil āb u āteşi olsa
Reh-i nişib ü firāze cehende vü cārī

cehende-āteş-i bālā-devān:

1. **cehende-āteş-i bālā-devān:**

Kaside 18

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yüksekte koşan sıçrayan ateş.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zeminden oğ gibi pertāb ideydi evc-i a'lāya

cehennem:

1. **cehennem:**

Kaside 48

Mısra: 22

Ahirette günahkârların ceza ve azap görecekləri yer.

Ki Bū Cehl okusa 'ömründe bir kez
Şafāsından behişt olur cehennem

celācil:

1. **celācildür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 56

Küçük çanlar, ufak çıngraklar.

O Husrevdür ki Şebdiz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sine-bend-i kehkeşān üzre

celāl:

1. celâl:

Kaside 61

Mısra: 79

Yücelik, ululuk.

Gün-be-gün olsun terakkîde celâl ü şevketüñ
Eylesün maşşudını herkes tapuñdan iktisâb

Celâlî Yağuzı:

1. Celâlî Yağuzı:

Kaside 17

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi (yağız; esmer, doru).

O Celâlî Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

2. Celâlî Yağuzı:

Kaside 17

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi (yağız; esmer, doru).

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

celesü hayre celîsin 'amilü hayre 'amel:

1. celesü hayre celîsin 'amilü hayre 'amel:

Kaside 53

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

En güzel şekilde otururlar ve en hayırlı ameli yaparlar.

Ḳullaruñla oturup ḥidmetüñ itsek dirler
Celesü hayre celîsin 'amilü hayre 'amel

cellâd:

1. cellâd:-ı

Müfret 7

Mısra: 2

Cana kıyıcı, can alıcı bakış // sevgilinin yan bakışı.

Çekse tığın kırılır birbiri üzre 'âlem
Fitne cellâdı midur gamze-i mestüñ bilmem

2. cellâd:

Gazel 38

Mısra: 2

Cana kıyıcı, can alıcı kimse veya şey.

Âh u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Ḳahramân-ı niğehi ḥışm ile cellâd ister

cellâd-ı kahrı:

1. cellâd-ı kahrı:-ı

Kaside 13

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kudret, kuvvet celladı.

Degüldür kehkeşân cellâd-ı kahrı tığ-ı 'adliyle
Çalıp çâk eyledi fark-ı ser-i çarḥ-ı sitemkârı

Cem:

1. Cem:

Kaside 38

Mısra: 30

İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

'Adâlet-pişe düstür-i mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keyḳubâd u Cem

2. Cem:

Gazel 56

Mısra: 7

İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḥumârı
Rindân-ı şabûḥî-zede-i bâde-i 'aşkız

3. Cem:

Kaside 15

Mısra: 49

İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Şâhâne-meşreb Cem gibi şâhib-kırân Rüstem gibi
Hem 'İsi-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḥunde-dem

4. Cem:

Kaside 23

Mısra: 10

İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü kayşer-i 'âlem

5. Cem:

Kaside 24

Mısra: 103

İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Her seḥer tâ ki döne Cem gibi câm-ı ḥürşid
Her gice tâ kim ola bezm-i çirâğân-ı felek

cem 'evlese:

1. **cem´ eylese:-se**

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bir araya getirmek.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cem´ eylese kendin

Bir dil ki esir-i ḡam-ı cāngāh-ı bütāndur

cem´ iderse:

1. **cem´ iderse:-er, -se**

Kaside 28

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Bir araya getirmek // dizmek // nazım yazmak.

Kim cem´ iderse gevher-i maẓmūn-ı ḥāşşını

Cem´ iyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

cem´ olsa:

1. **cem´ olsa:-sa**

Kaside 23

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, toplanmak.

Behrām-ı ḥayālūm ki yeter tīg-ı zebānum

Bir fitnede cem´ olsa eger leşker-i ´ālem

2. **cem´ olsa:-sa**

Kaside 23

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, toplanmak.

Olur yine kıymetde ziyāde bu ḡaşidem

Bir rişteye cem´ olsa dūr ü gevher-i ´ālem

3. **cem´ olsa:-sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, toplanmak.

Bir yere cem´ olsa ´aşıḡ şem´ ile maḥbūb ile

Hıç o bezm-i ḥāşa senden özge maḥrem bulmadım

cem´ olur:

1. **cem´ olur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, toplanmak.

Başlasam endişeye ervāḥ-ı ma´nā cem´ olur

Nuḡka gelsem şüret-i deyr-i ma´ānı cān bulur

cemād:

1. **cemāda:-a**

Kaside 4

Mısra: 10

Taş, toprak, maden gibi cansız cisim.

Ol nāzım-ı le´ālī-i nazmum ki şı´rimüñ

Reşki cemāda ṭab´-ı cevāhir-feşān virür

cemādāt:

1. **cemādāta:-a**

Kaside 37

Mısra: 35

Cansız varlıklar.

Feyz-baḡş olsa cemādāta ger isti´dādı

Ṭartılır cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

2. **cemādāta:-a**

Kaside 10

Mısra: 67

Cansız varlıklar // taş.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī

Taşvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

cemāl:

1. **cemālī:-i**

Gazel 33

Mısra: 2

Güzellik, yüz güzelliği.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar

Cemālī maṭla´ıdır kim ser-i divāne yazmışlar

2. **cemālūñ:-ü, -ñ**

Kaside 52

Mısra: 95

Güzellik, yüz güzelliği.

Didelerdür zāhir ü bāṭın cemālūñ seyrine

Dilde zaḥm-ı nevk-i tūrūñ tende dāḡ-ı ḥūn-feşān

cemāl-i ´ālem-efrūzı:

1. **cemāl-i ´ālem-efrūzı:-ı**

Gazel 143

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan güzel yüzü.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḥunde tal´at kim

Bahār-ı bāḡ-ı devletdür cemāl-i ´ālem-efrūzı

cemāl-i bā-kemālūñ:

1. **cemāl-i bā-kemālūñ:-ü, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Benzersiz, mükemmel güzellik (yüz güzelliği).

Kim cemâl-i bâ-kemâlûn zann iderler nâ-gehân
‘Âlemi pür-nûr idince âftâb-ı bâmâdâd

cemâl-i hakikat-nümâya:

1. **cemâl-i hakikat-nümâya:**-y, -a

Kaside 36
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Gerçeği gösteren güzellik.

Dili cemâl-i hakikat-nümâya âyine
Zamîri perde-i sırr-ı hakîkate mahrem

cemâl-i şahid-i ma'nâya:

1. **cemâl-i şahid-i ma'nâya:**-y, -a

Kaside 4
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mana güzelinin güzelliği.

Her nazm-ı dil-firib ki benden şudür ider
Lafzı cemâl-i şahid-i ma'nâya ân virür

cemâl-i şahid-i re'yine:

1. **cemâl-i şahid-i re'yine:**-i, -n, -e

Kaside 58
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Fikir, düşünce güzelinin güzelliği.

Şafâ-yı şöhet-i hâşına kudsiyân müştâk
Cemâl-i şahid-i re'yine 'aql-ı küll mecnûn

Cem-bezm:

1. **Cem-bezm:**

Kaside 15
Mısra: 36
Cem meclisli, meclisi Cem'in meclisi gibi zevk ve safa dolu olan.

Ol âftâb-ı saltanat ol şehsüvâr-ı memleket
Cem-bezm ü Hâtem-mekremet memdûh-ı eşnâf-ı ümem

Cem-câh:

1. **Cem-câh:**

Kaside 25
Mısra: 28
Cem mertebeli.

Pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ hıdv-i ehl-i dil
Nüktedân İskender ü Cem-câh u Eflâfün reşâd

2. **Cem-câh:**

Kaside 37
Mısra: 56
Cem mertebeli.

Dâverâ dâd-penâh âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey cihân-dâver ü Cem-câh u Felâfün-ferheng

Cem-i 'aşkız:

1. **cem-i 'aşkız:**-ız

Gazel 55
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk Cem'i.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı gam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm câmımuza biz Cem-i 'aşkız

Cem-i devrâna:

1. **cem-i devrâna:**-a

Kaside 50
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem'i.

Çekse bir mest-i ser-endâz-ı mey-i nâ-kâmî
Cür'a-i câmını virmez Cem-i devrâna selâm

Cem-i endişemûn:

1. **Cem-i endişemûn:**-m, -üñ

Kaside 13
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Düşünce Cem'i.

Cem-i endişemûn hürşid bir câm-ı zer-endüdi
'Arûs-ı tab'umuñ nâhid bir çengi perestâri

Cem-i vâlâ-nijâd-ı encümen-pîrâ-yı devrân:

1. **Cem-i vâlâ-nijâd-ı encümen-pîrâ-yı devrân:**

Kaside 20
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Zamanın bulunduğu meclisi süsleyen soyu yüce Cem'i.

Cem-i vâlâ-nijâd-ı encümen-pîrâ-yı devrân kim
Revâdur ger olursa câmı tâc-ı Hüsrev-i hâver

cem ivvet-i âgvârı:

1. **cem ivvet-i âgvârı:**-ı

Gazel 102
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Rakipler topluluğu.

Åh ile kmam dilleri zülfinde hzra
Cem'iyet-i aġyārı perişān iderim ben

2. **cem'iyet-i aġyārı:-ı**

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rakipler topluluġu.

Cem'iyet-i aġyārı ger itmezse perişān
Çarġ-ı felegi 'aksine gerdān iderim ben

cem'iyet-i cevāhir:

1. **cem'iyet-i cevāhir:**

Kaside 28

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Cevher topluluġu // mücevher kesesi, hazine.

Kim cem' iderse gevher-i mazmn-ı hşşını
Cem'iyet-i cevāhir ile kāmran olur

cem'iyet-i hātir:

1. **cem'iyet-i hātir:**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zihnin ve fikrin daġınlıktan kurtulup bir
nuktada toplanmış hāilde bulunması, aklını başına
toplama, kendine hākim olma.*

Cem'iyet-i hātir mı kalur 'āşık olunca
İllā ġam-ı ġis-yı perişān ne belādur

cem'iyet-i hbān-ı cihān:

1. **cem'iyet-i hbān-ı cihān:**

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cihan güzellerinin topluluġu, dünyanın bütün
güzelleri.*

Sensin yine hüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cem'iyet-i hbān-ı cihān cilveġhnde

cemmāze-keşān-ı eflāk:

1. **cemmāze-keşān-ı eflāk:**

Kaside 50

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Feleklerin deve çekeni, kervan başı // talih, baht.

Şadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş kā'id-i iġbāline teslim-i zimām

Cem-rütbe:

1. **Cem-rütbe:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 3

Cem makamlı, Cem gibi rütbesi yüce.

Cem-rütbe şeh-i suġan kalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı ma'nā

Cemşid:

1. **Cemşid:**

Kaside 18

Mısra: 55

*Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi
dördüncü şahı.*

Şafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ġaber Cemşid
Elin şunmazdı 'ömründe daġı cām-ı muşaffāya

2. **Cemşid:**

Kaside 41

Mısra: 13

*Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi
dördüncü şahı.*

Cemşid gibi olsa n'ola meşreb-i pākn
Sākı-i mey-i bezm-i şarab-zā-yı zamāne

3. **Cemşiddür:-dr**

Kaside 28

Mısra: 72

*Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi
dördüncü şahı.*

Şemşiri gl gl itdüġi dem hāki hn ile
Cemşiddür ki bezmġehi gülsitān olur

Cemşid-i cihānbān-ı serir-i tedbir:

1. **Cemşid-i cihānbān-ı serir-i tedbir:-i**

Kaside 31

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Yönetme/ idare etme tahtının cihanı koruyan
Cemşit'i // hükümdarlık tahtının cihanı koruyan
Cemşit'i.*

Fikri Cemşid-i cihānbān-ı serir-i tedbir
Re'yi hürşid-i celı-şā'a-i şubġ-ı şavāb

Cemşid-i hürşid-efseri:

1. **Cemşid-i hürşid-efseri:-i**

Kaside 14

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Güneş taġlı Cemşit.

Āsmān-ı devletiñ hürşid-i kudsi-pertevi
Bezmgāh-ı şevketiñ Cemşid-i hürşid-efseri

Cemşid-i kāmran:

1. Cemşid-i kāmran:

Kaside 4

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

*Güçlü, azametli padişah // Cemşit azametli
padişah.*

Cemşid-i kāmran ki süvār olsa raḡsına
Dārā tatar rikābını Hüsrev 'inān virür

Cemşid-i kerem-piše:

1. Cemşid-i kerem-piše:

Kaside 10

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cömertliği huy edinmiş Cemşid/hükümdar.

Cemşid-i kerem-piše ki seyrāna çıkınca
Hürşid gibi ḡāk-i rehin ferş-i zer eyler

Cemşid-i zamān:

1. Cemşid-i zamān:

Kaside 23

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Zamanın/devrin Cemşit'i.

Cemşid-i zamān təcver-i maşrıḡ u maḡrib
Hürşid-i zemīn şem' -i ziyā-güster-i 'ālem

Cemşid-meşreb:

1. Cemşid-meşreb:

Kaside 18

Mısra: 53

Cemşit tabiatlı /mizaçlı.

O şāhenşāh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşāt-ı luḡfi ḡālibdür şafāda keyf-i şāhbāya

cenāb:

1. cenābı:-ı

Gazel 34

Mısra: 18

Dergāh, huzur, makam.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iqbāl-i devrān kim
Cenābı padişāhān-ı cihānuñ kıblegāhidur

2. cenābından:-ı, -n, -dan

Kaside 1

Mısra: 79

Dergāh, huzur, makam.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānidur sözüüm

3. cenābuñda:-u, -ñ, -da

Kaside 5

Mısra: 79

Dergāh, huzur, makam.

Sözüüm her dem budur 'acız u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ḡāk-i āstān üzre

4. cenābında:-ı, -n, -da

Kaside 9

Mısra: 61

Dergāh, huzur, makam.

Çarḡ oldı cenābında kemer-beste ḡulāmı
Şanmañ ki felekde görinen kähkeşāndur

5. cenābuñda:-u, -ñ, -da

Kaside 38

Mısra: 29

Dergāh, huzur, makam.

'Adālet-piše düstür-ı mu'azzam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḡubād u Cem

6. cenābı:-ı

Kaside 41

Mısra: 69

Dergāh, huzur, makam.

İllā yine şāhenşāh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melce' ü me'vā-yı zamāne

7. cenābuñda:-u, -ñ, -da

Kaside 47

Mısra: 25

Dergāh, huzur, makam.

Cihān güyā ki bir şaḡş-ı mu'ayyendür cenābuñda
Felek ebrü-yı ḡam-geşte vücüdi çeşm-i binādur

8. cenābuñdan:-u, -ñ, -dan

Kaside 56

Mısra: 90

Dergāh, huzur, makam.

Eyleye her müşkilüñ āsān Hüdā-yı müste'ān
Olmaya eksük cenābuñdan ḡürüh-ı müsta'in

9. cenābı:-ı

Kaside 59

Mısra: 27

Dergāh, huzur, makam.

Ol kıble-i ikbāl-i ekābir ki cenābı
Mihrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

cenāb-ı āsaf-ı zī-şān:

1. **cenāb-ı āsaf-ı zī-şān:**

Gazel 74

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Şanlı vezir hazretleri (Güzcelce Ali Paşa).

Cenāb-ı Āsaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger kadrün
Olur lā-büdd dil-i maḥdüm-ı pākīze-şiyem nāzik

cenāb-ı āsmān-rif'at:

1. **cenāb-ı āsmān-rif'at:**

Kaside 55

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Yüce mertebeli hazret (yüceliği gök kadar olan saygın kişi).

Ol cenāb-ı āsmān-rif'at ki olsa yaraşur
Ḥār u ḥāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

cenāb-ı bārgāh-ı rif'ati:

1. **cenāb-ı bārgāh-ı rif'ati:-i**

Kaside 47

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Yüce makam, huzur.

Cenāb-ı bārgāh-ı rif'ati ol deñlü 'ālidür
Ki ḥāk-i pāyına sükkān-ı 'ulvī çehre-fersādur

cenāb-ı bārgāhuñda:

1. **cenāb-ı bārgāhuñda:-u, -ñ, -da**

Kaside 22

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

(Padişahın) sarayı // huzuru.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervāzi

cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña:

1. **cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 32

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

İmin dayanağı olan kapı /huzur.

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña tab'um
'Aceb mi eylese da'vā-yı intisāb-ı kâdim

cenāb-ı Hâfiz-ı dîn:

1. **cenāb-ı Hâfiz-ı dîn:**

Kaside 43

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Dinin muhafızı (Hâfiz) hazretleri (Hâfiz Ahmed Paşa).

Cenāb-ı Hâfiz-ı dîn hazret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naqş ider erbāb-ı dil levḥ-i fu'ād üzre

cenāb-ı harem-i ka'be-i cāh:

1. **cenāb-ı harem-i ka'be-i cāh:**

Kaside 44

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Makam kâbesinin harem.

Nice dergāh cenāb-ı harem-i Ka'be-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsî ile da'vāyı

cenāb-ı hazret-i Hakdan:

1. **cenāb-ı hazret-i Hâkdan:-dan**

Kaside 27

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Cenab-ı Allah.

Du'āya başla şimden soñra ço da'vāyı ey Nef'î
Cenāb-ı hazret-i Hâkdan recā it bu temennāyı

cenāb-ı hazret-i İlyās Pāşā:

1. **cenāb-ı hazret-i İlyās Pāşā:**

Kaside 48

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

İlyas Paşa hazretleri.

Cenāb-ı hazret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıkdur olursa şadr-ı a'zām

cenāb-ı hazret-i Sultān Murād-ı 'ālem-ārā:

1. **cenāb-ı hazret-i Sultān Murād-ı 'ālem-ārā:**

Kaside 20

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Cihani süsleyen Sultan Murad Han Hazretleri.

Cenāb-ı hazret-i Sultān Murād-ı 'ālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Qahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

cenāb-ı hazret-i Sultān Murād-ı Qahramān-savlet:

1. **cenāb-ı hazret-i Sultān Murād-ı Qahramān-savlet:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Kahraman saldışılı Sultan Murad Han
Hazretleri.*

Cenāb-ı Hāzret-i Sultān Murād-ı Kahramān-şavlet
Ki 'ālem şarşılız rüz-ı veğāda türktāzından

cenāb-ı luţfinuā:

1. **cenāb-ı luţfinuā:**-ı, -nuā

Kaside 11

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Yüce ihsan.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luţfinuā a' lā vü ednā kāse-gerdānı

cenāb-ı müfti-i 'ālem:

1. **cenāb-ı müfti-i 'ālem:**

Kaside 49

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Dünyanın müftüsü cenapları (Şeyhülislam
Mehmet Efendi (1567-1615)).*

Cenāb-ı müfti-i 'ālem ki aḥkām-ı fażiletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvāri

cenāb-ı Rabb-i 'ibād:

1. **cenāb-ı rabb-i 'ibād:**

Kaside 29

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kulların yüce Allah'ı.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luţfi gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i 'ibād

cenāb-ı ṭab'umdan:

1. **cenāb-ı ṭab'umdan:**-u, -m, -dan

Kaside 30

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Şairliğin yüceliği // yüce şairlik.

Suḥan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭab'umdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḥākānī

cenāb-ı ṭab'uñ:

1. **cenāb-ı ṭab'uñ:**-u, -ñ

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüce tabiat // yüce zat (saygı bağlamında).

Deryüzeger cenāb-ı ṭab'uñ
Şāhān-ı cihān-penāh-ı ma'nā

ceng:

1. **ceng:**

Kaside 62

Mısra: 26

Savaş, muharebe.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sāz u seleb

2. **ceng:**

Kaside 28

Mısra: 73

Savaş, muharebe.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki ḥün-ı düşmen ucından revān olur

3. **cenge:-e**

Gazel 76

Mısra: 2

Kavgā, çekişme // savaş.

Varamam küyuna āğyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

ceng idelüm:

1. **ceng idelüm:-elüm**

Kaside 45

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Kimünle söyleşelüm yā kimünle ceng idelüm
Ḥudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

ceng ider:

1. **ceng ider:-er**

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Leşker-i müjgānı kim bir Kahramāndur her biri
Ĝamzesiyle ceng ider şāhib-kırāndur her biri

ceng iderler:

1. **ceng iderler:-er, -ler**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Ceng iderler didede her şeb ḥayāl-i yār için
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḵana hep

ceng idicek:

1. **ceng idicek**:-*icek*

Kaside 15

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Cümle hünerden bā-naşīb sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarīb

Meclisde şüh u dil-firīb ceng idicek şir-i ücem

ceng itmeyicek:

1. **ceng itmeyicek**:-*me, -y, -icek*

Gazel 76

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Varamam küyuna ağıyār ile ceng itmeyicek

Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

ceng itse:

1. **ceng itse**:-*se*

Kaside 62

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Savaşmak, çekişmek.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün

Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sāz u seleb

ceng-āver-i meydān-ı hūn-āġište-i nusret:

1. **ceng-āver-i meydān-ı hūn-āġište-i nusret:**

Kaside 47

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Zafer meydanının kan bulaşmış savaşıcı // zafer meydanının kan dökmüş savaşıcı.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı hūn-āġište-i nusret

Ki hengām-ı veġāda şaf-der-i bī-bāk ü pervādur

ceng-āver-i yektā:

1. **ceng-āver-i yektā:**

Kaside 41

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Biricik, eşsiz kahraman/ savaşıcı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi def'a zārūrī

Şāh-ı 'Acemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

cenge çıkduka:

1. **cenge çıkduka**:-*duka*

Kaside 14

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Savaşa gitmek.

Şaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıkduka olur

Cebra'il innā fetehnā h'ān-ı tīg u miġferi

ceng-i şāh-bāzından:

1. **ceng-i şāh-bāzından**:-*t, -n, -dan*

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Doğan (kuşunun) mücadelesi, çekişmesi.

Sa'ādetle nice şayd u şikāra olmasun mā'il

Halāş olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

ceng-i zergeri evlerin:

1. **ceng-i zergeri eylerin**:-*r, -in*

Kaside 14

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Kuyumculuk kavgası etmek (iksiri sen buldun, ben buldum iddiasına girmek).

Cevher-i iksir-i medhūñ tarh idince reşkten

Eylerin her lahza endişemle ceng-i zergeri

cenibet-keş-i ikbāl:

1. **cenibet-keş-i ikbāl:**

Kaside 33

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Baht açıklığının/saadetin yedek atını çeken.

Ol piş-i rikābında cenibet-keş-i ikbāl

Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

cennet:

1. **cennetde**:-*de*

Kaside 46

Mısra: **19**

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.

Cennet olmuş tūalum var mı 'aceb cennetde

Böyle bir kaşr-ı şafā-güster-i tūrfā-āyīn

2. **cennet:**

Kaside 15

Mısra: **51**

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer // pek süslü ve ferah verici.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür

Luṭf eylemek zirā nedür yanında bir naḡd u selem

3. **cennet:**

Kaside 46

Mısra: 17

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Cennet altında yâ üstinde demek câ'iz idi
Bir leâfette eger cennet olaydı ta'yîn

4. **cennet:**

Kaside 52

Mısra: 46

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Berķ urur revzenlerinde āb-gine cāmlar
Gösterür dünyāda cennet olduĝın günden 'ıyān

5. **cennet:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 4

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Ol kadar matbū' u şūh u dil-firīb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyāb

6. **cennet:**

Gazel 50

Mısra: 8

Çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

Rind iseñ eger ķo heves-i bāĝ-ı behiştı
Cennet mi degül bezmgeh-i ĥurrem-i nev-rūz

7. **cenneti:-i**

Kaside 6

Mısra: 11

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Cenneti görmüş bir ādem var ise gelsün disün
Tarĥı anuñ daĥı böyle dil-keş ü ra'nā mıdır

8. **cenneti:-i**

Rübai 2

Mısra: 4

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Dünyā hevesinden ķoma göñlümde eğer
İstersem eger cenneti zindān eyle

9. **cennetden:-den**

Gazel 105

Mısra: 6

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Kevşer olup cüy-ı revān Tübā nihāl-i gülsitān
Her güşe cennetden nişān gülşen bihişte ta'ne-zen

10. **cennet:**

Kaside 6

Mısra: 20

Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Ĥabbezā cāy-ı neşāt-efzā ki Rıdvān görse ger
Ĥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdır

cennet olmuş:

1. **cennet olmuş:-miş**

Kaside 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennete benzemek.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā mıdır

2. **cennet olmuş:-miş**

Kaside 46

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Cennete benzemek.

Cennet olmuş tūalum var mı 'aceb cennette
Böyle bir ķaşr-ı şafā-güster-i turfa-āyīn

cennet ta'yîn olaydı:

1. **cennet ta'yîn olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 46

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Cennet olarak belirlenmek, cennet olarak kabul edilmek.

Cennet altında yâ üstinde demek câ'iz idi
Bir leâfette eger cennet olaydı ta'yîn

cennete dönmiş:

1. **cennete dönmiş:-miş**

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cennete benzemek, cenneti andırmak, cennet gibi olmak.

Maĥşer olmuş şahn-ı Kāĝıt-ĥāne dünyā bundadır
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadır

cennet-i a'lā:

1. **cennet-i a'lā:**

Kaside 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüce cennet // en güzel cennet.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i me'vā mıdır
Anda ķaşr-ı pādīşāhī cennet-i a'lā mıdır

cenüben:

1. **cenüben:**

Kaside 22

Mısra: 8

Güney yönünden, güneyden.

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânî
Cenüben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzî

cerîde-i eflâk:

1. **cerîde-i eflâk:**

Kaside 32

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Feleklerin defteri.

Kitâb-ı câhına nisbet cerîde-i eflâk
Tokuз varaklı perîşân u köhne bir taqvîm

cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur:

1. **cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Bahçe yolunda zavallı dilenci olmak.

Bâd-ı şabâ ki bûy-ı gül ü yâsemîn için
Cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur

cevâb virmezdi:

1. **cevâb virmezdi:-mez, -di**

Kaside 61

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Karşılık vermek, mukabelede bulunmak.

Çarḥ bir âh eylesem biñ cevır iderdi cânuma
Biñ su'âl itsem nücûma biri virmezdi cevâb

cevâb-ı "len terânî"dür:

1. **cevâb-ı "len terânî"dür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

"Sen beni göremezsin" cevabı // gaibden gelen bir söz gibi.

Nüktede 'âlem ḥarîf olmaz baña güyâ bentüm
Her ne söylersem cevâb-ı "len terânî"dür sözüm

cevâhir:

1. **cevâhir:**

Gazel 100

Mısra: 10

Kıymetli taş, cevherler.

Söylemez söylemez ammâ söze gelse Nef'î
Ne cevâhir dökülür kîlk-i dür-efşânından

2. **cevâhir:**

Kaside 37

Mısra: 67

Kıymetli taş, cevherler.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'sa'ası çarḥ-ı dü- rengi yek reng

3. **cevâhir:**

Kaside 67

Mısra: 69

Kıymetli taş, cevherler.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i ḥayâlümde nevâzende-i çeng

cevâhir-i mahzûn:

1. **cevâhir-i mahzûn:**

Kaside 58

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Saklanmış mücevher.

Sözinde nükte-i lafzî nevâdir-i ma'nâ
Dilinde genc-i ma'ânî cevâhir-i mahzûn

cevâhir-i suhanum:

1. **cevâhir-i suhanum:-u, -m**

Kaside 29

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Söz /şîir mücevheri.

Ağır bahâlara çıkdı cevâhir-i suhanum
Çekildi tâlib olanlar tamâm olunca mezâd

cevâhir-pâs:

1. **cevâhir-pâs:**

Kaside 6

Mısra: 46

Mücevherler saçan, dağıtan.

Baḥr ider mi kâ'inâtı ğarḥ-ı emvâc-ı kerem
Ebr ise dâ'im cevâhir-pâş u gevher-zâ midur

cevân:

1. **cevân:-ı**

Gazel 94

Mısra: 10

Genç, taze delikanlı.

Ne kadar nazik ü nerm olsa nigârı sevmem
Ne kadar âfet-i cân olsa cevânı severim

2. **cevândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 16

Genç, taze delikanlı.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ:

1. **cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ:**

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül almaya yeni heves eden taze, genç.

Dil bir cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ bilür
Vaşf idemem lisân ile ancak Hüdâ bilür

cevf-i hâke:

1. **cevf-i hâke:-e**

Kaside 32

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Yeryüzü boşluğu, yeryüzü.

Tokunsa ger tef-i kâhriyle rüy-ı bahre semüm
İrişse ger dem-i luftıyla cevf-i hâke nesim

cevher:

1. **cevherüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 7

Mücevher // şiir.

Ehl olan kadrin bilür ben cevherüm medh eylemem
Âlemün sermâye-i deryâ vü kânidur sözüüm

2. **cevher:**

Kaside 14

Mısra: 115

Mücevher.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başma çalsun felek âyine-i İskenderi

3. **cevher:**

Kaside 33

Mısra: 75

Mücevher.

Ol cevher ile deşne-i ser-tiz-i zebânüm
Bir tığ-ı celî pertev-i hürşid- ziyâdur

4. **cevherdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 8

Var olan bir şeyin özü, esası, varlığındaki maya, gevher.

Degüldür bunların terkibi güyâ bu 'anâsırdan
Hevâ vü âb u hâk ü âteşi bir özge cevherdür

5. **cevheri:-i**

Kaside 62

Mısra: 39

Mücevher, inci.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müştērî
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

6. **cevherin:-i, -n**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 5

Yaratılıştan gelen değer, fitrî kabiliyet, değer, kıymet.

Yaraşur ger cevherin idrâk idüp şâh-ı cihân
Elde çutsa dâ'imâ gönülini câm-ı Cem gibi

cevherî:

1. **cevherîyim:-y, -im**

Kaside 12

Mısra: 64

Kuyumcu, cevherci.

Meclis-i iqbâline geldim güher-pâş olmağa
Cevherîyim bu gazel zîb-i dükânımdur benüm

2. **cevherîyim:-y, -im**

Kaside 14

Mısra: 114

Kuyumcu, cevherci.

Zerresin mihre gubârın rüzgâra kim virtür
Cevherîyim ben cihâna virmem öyle gevheri

cevher-i 'aşk:

1. **cevher-i 'aşk:**

Kaside 33

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk cevheri, aşkın özü, aşkın hakikati.

Mağsüd eger cevher-i 'aşk ise mücerred
Yâ fark-ı mecâzî vü hâkîkî ne revâdur

cevher-i cân:

1. **cevher-i cân:**

Kaside 9

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Canın özü, ruh.

Ol hıızr-ı Mesîhâ-dem-i nazmım ki sözümde
Feyz-i ezeli cevher-i cân gibi nihândur

2. **cevher-i cân:**

Kaside 40

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Canın özü, ruh.

Nür-ı feyz âteş-i Mūsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hâkķ cevher-i cân gibi sözümde müğgam

cevher-i cân u dil-i 'âlem:

1. **cevher-i cân u dil-i 'âlem:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Cihanın canının ve gönlünün özü, mayası.

Ķâle gelmez vaşf-ı luţf-ı 'unşür-ı mâhiyyeti
Zât-ı pâki cevher-i cân u dil-i 'âlem gibi

cevher-i endîşe:

1. **cevher-i endîşe:**

Kaside 9

Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

Düşünce cevheri // parlak fikir.

Berķ urduğı dem cevher-i endîşe ucından
Güyâ ki kef-i Rüstem-i şab'umda sinândur

cevher-i ferd:

1. **cevher-i ferd:**

Kaside 10

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Maddenin bölünemeyen en küçük parçası, atom.

Endişem o şüretger-i i'câz-nümâdur
Kim cevher-i ferd üstine řarĶ-ı şuver eyler

cevher-i ferdim:

1. **cevher-i ferdim:-i, -m**

Kaside 12

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Şekil ve surete girmez, eşsiz cevher, öz.

Cevher-i ferdim heyülâ-yı taşavvurdan beri
Şeş cihât-ı ma'rifet kevn ü mekânımdur benüm

cevher-i hâkister-i 'âlem:

1. **cevher-i hâkister-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Dünyanın külünün(ateş külünün) özü, mayası.

Ger berķ-ı şehâb-ı keremi yaķsa olurdu
İksir-i şilâ cevher-i hâkister-i 'âlem

cevher-i hançer:

1. **cevher-i hançer:**

Kaside 56

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Hançer mücevheri.

Gevher-i maźmün Ķalâş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i hançer gibi olsa şişâr-ı âhenin

cevher-i iksir-i medhûn:

1. **cevher-i iksir-i medhûn:-ü, -ñ**

Kaside 14

Mısra: **109**

Kelime Tipi: -

Övme iksirinin özü.

Cevher-i iksir-i medhûn řarĶ idince reşkten
Eylerin her laĶza endişemle ceng-i zergeri

cevher-i mâhiyyet-i insân:

1. **cevher-i mâhiyyet-i insân:**

Kaside 37

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

İnsan tabiatının özü, mayası.

Feyz-baĶş olsa cemâdâta ger isti'dadı
Ķartılır cevher-i mâhiyyet-i insân ile seng

cevher-i medhine:

1. **cevher-i medhine:-i, -n, -e**

Kaside 44

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Övgü cevheri.

Ķalef-i 'aĶl-ı mücerred ki revâdır itse
Cevher-i medhine lü'lü-yı suĶan-lâlâyı

cevher-i medhûn:

1. **cevher-i medhûn:-ü, -ñ**

Kaside 33

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

Övgü cevheri.

Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medhûn
Pirâye-i şemşir-i zebân-ı şu'arâdur

cevher-i nāmūs u neng:

1. cevher-i nāmūs u neng:

Terkib-bend 1

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Namus ve haya cevheri/madeni.

Sensin ol ser-māye-i bāzār-ı şevk-ı ehl-i ‘aşk
Düşdi feyzünle kesāda cevher-i nāmūs u neng

cevher-i pākine:

1. cevher-i pākine:-i, -n, -e

Kaside 50

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış, asıl.

O güzide halef-i düde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ‘anāşır ikrām

cevher-i rūh-ı kelāmı:

1. cevher-i rūh-ı kelāmı:-ı

Kaside 52

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Sözün canlılık mayası, özü.

Nokta-i kilki ‘izār-ı şāhid-i ma’nāya hāl
Cevher-i rūh-ı kelāmı kaleb-i ‘irfāna cān

cevher-i şāfidür:

1. cevher-i şāfidür:-dür

Kaside 1

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Katıksız, saf cevher // şiir.

Bî-‘araz bir cevher-i şāfidür ammā muttaşıl
Ehl-i ‘tab’uñ zīver-i tīg u sināndur sözü

cevher-i şemşirini:

1. cevher-i şemşirini:-i, -n, -i

Kaside 5

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Kılıcın (kabzasındaki) mücevherleri.

Göreydi cevher-i şemşirini ger gāmze-i dil-ber
Gamından daği tīg aşmazdı tāk-ı ebruvān üzre

cevher-i ‘tab’umuñ:

1. cevher-i ‘tab’umuñ: -m, -uñ

Kaside 1

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Şairlik cevheri.

Olahı gāvvaş-ı deryā-yı hayāl-i midhātı
Cevher-i ‘tab’umuñ zīb-i dükānidur sözü

cevher-i tīg-ı Behrām:

1. cevher-i tīg-ı Behrām:

Kaside 50

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Behram’ın (Mirrih yıldızı / harp ilahı) kılıcının mücevheri.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i qahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīg-ı Behrām

cevher-i tīg-ı kazā-vı nāgehānidür:

1. cevher-i tīg-ı kazā-yı nāgehānidür:-dür

Kaside 1

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen kaza kılıcının cevheri / esası, özü.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ‘tab’ olmaz daği
Cevher-i tīg-ı kazā-yı nāgehānidür sözü

cevher-i ‘ulvî:

1. cevher-i ‘ulvî:

Kaside 10

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Yüksek değerde inci.

Söz ben dedigüm cevher-i ‘ulvî ise anı
Devrān şadef-i sem’-i kabüle güher eyler

2. cevher-i ‘ulvî:

Kaside 9

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Yüksek değerde inci.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ‘ulvî
Kim aña bahā mā-‘aşal-i kevn ü mekāndur

cevher-i suhan:

1. cevher-i suhan:

Kaside 58

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Söz kuyumcusu.

Benim bu demde huşuşā o cevherī-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknün

cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī:

1. **cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī:**

Kaside 49

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Nüktedanlık çarşısının cevherden anlayanı //
nükteden anlayan, nükte bilen.*

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür kīraṭ ile kadr-i dür-i mazmün-i eş'ārī

cevlān:

1. **cevlān:**

Kaside 18

Mısra: 20

Gezme, dolaşma.

Temāşāya çıkup şaf şaf turur ebkār-ı endişe
Ayak başşa eger cevlān için meydān-ı ma'nāya

2. **cevlāna:-a**

Kaside 57

Mısra: 19

Gezme, dolaşma.

Raḥş-ı endişem eger başlasa cevlāna çıkar
Evc-i eflāk-i ma'āniye gubār-ı tek ü tāz

cevlān edince:

1. **cevlān edince:-ince**

Kaside 38

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Süvār oldukça güyā Kahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılır 'ālem

cevlān ide:

1. **cevlān ide:-e**

Kaside 23

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Her vakt-i seher tā ki çıkup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i 'ālem

cevlān ider:

1. **cevlān ider:-er**

Kaside 17

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

İstese bu da ider bir ser-i müda cevlān
Belki rakḫāşlıg itmekde olur ahyānā

cevlān idüp:

1. **cevlān idüp:-üp**

Kaside 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḥurām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḥüb-simāya

cevlān itdigiyçün:

1. **cevlān itdigiyçün:-dig, -i, -y, -çün**

Kaside 52

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Vādī-i medhūnde cevlān itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarḫ olsa raḥş-ı ṭab'uma bergüstvān

cevlān itmege:

1. **cevlān itmege:-meg, -e**

Kaside 8

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Raḥş-ı çāpük-seyr-i endişem ṭutulmaz her kaçan
Vādī-i ma'nāda cevlān itmege meydān bulur

cevlān itse:

1. **cevlān itse:-se**

Kaside 5

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuyamaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

2. **cevlān itse:-se**

Kaside 27

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rüy-ı deryāda
Toḫunsa berḫ-i na'li nerm iderken seng-i ḥārāyı

cevlāngeh:

1. **cevlāngehi:-i**

Kaside 25

Mısra: **101**

Gezilir dolaşulan yer, dolaşma yeri.

Geh Stanbül ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp a 'dāya şemşir eyleye 'azm-i cihād

2. **cevlāngeh:**

Kaside 53

Mısra: **15**

Gezilir dolaşulan yer, dolaşma yeri.

Hâtırurum şāh-süvārān-ı gama cevlāngeh
Meşrebüm turfa-gazālān-ı belāya menhel

cevlāngeri eyleye:

1. **cevlāngeri eyleye:-y, -e**

Kaside 14

Mısra: **124**

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezinti yapmak.

Eyleye tā Husrev-i şāhib-kırān-ı şark u ğarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i şubh ile cevlāngeri

cevlāngeri ide:

1. **cevlāngeri ide:-e**

Kaside 16

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezinti yapmak.

İde tā kim nukre-ḥınk-i çarḥ ile cevlāngeri
Husrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rüzgār

cevlāngeri itdüğince:

1. **cevlāngeri itdüğince:-düğ, -i, -n, -ce**

Kaside 14

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezinti yapmak.

Belki ğarḥ-ı baḥr-ı ḥün olurdu fülk-i dil gibi
İtdüğince tığ-ı ḥün-efşān ile cevlāngeri

cevlānı eylese:

1. **cevlānı eylese:-se**

Kaside 3

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḥaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

cevlānı itse:

1. **cevlānı itse:-se**

Kaside 11

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Güzār eylerdi 'aksi düşmeden āyine-i çarḥa
Burakāsā zeminden 'arşa dek ger itse cevlānı

cevlān-ı sebān-rūzī:

1. **cevlān-ı sebān-rūzī:**

Kaside 18

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüzün devri.

İde tā rā'iz-i taqdīr cevlān-ı sebān-rūzī
Süre tünd eblāk-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

cevlān-ı suhan eylese:

1. **cevlān-ı suhan eylese:-se**

Kaside 60

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Şiirde gezmek, dolaşmak.

Raḥş-ı iz 'anum eger eylese cevlān-ı suhan
Teng ola cünbişine 'arşa-i meydān-ı suhan

cevr:

1. **cevr:-i**

Kaside 4

Mısra: **30**

Zulüm, eziyet, ceфа.

Her zulmüne taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevrī cāna 'azāb-ı nihān virür

2. **cevrüñ:-üñ**

Kaside 16

Mısra: **7**

Zulüm, eziyet, ceфа.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfisin każā
Gitdi dilden yād-ı zulm-ı bī-ḥisāb-ı rüzgār

3. **cevre:-e**

Kaside 24

Mısra: **3**

Zulüm, eziyet, ceфа.

Bu kadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

4. **cevrīyle:-i, -y, -le**

Gazel 73

Mısra: **3**

Zulüm, eziyet, ceфа.

Göñül ma' müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdüğün görsek

5. **cevri:-i**

Gazel 76

Mısra: 8

Zulüm, eziyet, ceфа.

Düd-ı âhum ko yüzün çapkara kılsun felegün
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

cevr iderdi:

1. **cevr iderdi:-er, -di**

Kaside 61

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, acı çektirmek.

Çarh bir âh eylesem biñ cevr iderdi cânuma
Biñ su'âl itsem nücûma biri virmezdi cevâb

cevr ü cefânı:

1. **cevr ü cefânı:-ñ, -ı-ñi**

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İciticici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Vefânı muñlak ağıyara münâsibdir dimez kimse
Velî cevr ü cefânı 'aşık-ı zâre mañal dirler

cevr-i firâvân-ı felek:

1. **cevr-i firâvân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feleğin aşırı eziyeti.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firâvân-ı felek
Alıver dâdımız ey dâver-i devrân-ı felek

cevrüñ çekerek:

1. **cevrüñ çekerek:-erek**

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet (eziyetini) çekmek, meşakkate (meşakkatine) katlanmak.

Cevrüñ çekerek zevk-i gam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-ñâkat u hüşuz

cevşen:

1. **cevşene:-e**

Kaside 15

Mısra: 59

Zırh.

Sürdükce haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aslâ düşmene illâ beyâbân-ı 'adem

2. **cevşeni:-i**

Kaside 3

Mısra: 67

Zırh.

Berç-ı tîgün ten-i a' dâda ider cevşeni âb
Döner üstünde haşaba ser-i bî-sâmânı

cevşen-güdâz-ı Tehmeten ü Kahramân olur:

1. **cevşen-güdâz-ı tehmeten ü kahramân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kahraman ve Tehmeten (Rüstem)'in zırhını eritmek.

Ol şaf-der-i yegâne ki tâb-ı mehâbeti
Cevşen-güdâz-ı Tehmeten ü Kahramân olur

cevrâ:

1. **cevrâ:**

Kaside 7

Mısra: 70

İkizler burcu (semanın kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı bir burçtur).

Çeşm-i düşmenden eger geçse hayâl-i tîği
Merdüm-i dîdesi cevrâ gibi olurdu dü- nîm

ceyb:

1. **ceybi:-i**

Kaside 32

Mısra: 60

Cep.

Yâ feyz-i destini yâd itse bir şenâ-ñ'âmı
Olur kıyâmete dek ceybi ma'den-i zer ü sîm

2. **ceyb:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 15

Yaka, kıyı, kenar taraf (deniz kıyısı).

Kulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dür
Sâhilüm pâkdür âlâyiş-i haşâkümünden

cevb ü kîse-i 'âlem:

1. **cevb ü kîse-i 'âlem:**

Kaside 36

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Halkın cebi ve kesesi.

Olurdu halk-ı cihân yine etmege muhtâc
Kâlırdı yine tehî ceyb ü kîse-i 'âlem

ceyb-i havrâya:

1. **ceyb-i havrâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Hurilerin yakası (gömleğinin açıklığı).

Güzâr itse ger andan sonra bâğ u râğ-ı fîrdevse
'Abîr-efşân u 'anber-pâş olurdu ceyb-i havrâya

ceyb-i keremi:

1. **ceyb-i keremi:-i**

Kaside 33

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Cömertlik cebi.

Hâk-i hâremi menşe-i ikbâl-i ekâbir
Ceyb-i keremi kîse-i erbâb-ı recâdur

ceyb-i ma'îşet:

1. **ceyb-i ma'îşet:**

Kaside 43

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Geçinme cebi.

Tehî ceyb-i ma'îşet hem ma'âş ahvâli pek muhtell
Vebâlüm gerden-i endîşe-i 'aql-ı ma'âd üzre

cezâsın buldılar:

1. **cezâsın buldılar:-dılar**

Kaside 25

Mısra: **77**

Kelime Tipi: **Deyim**

Cezasını bulmak; hak ettiği kötü sona uğramak.

İkisi de tîğ-ı kâhruñla cezâsın buldılar
Koluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyâd

cezâsını bulurlar:

1. **cezâsını bulurlar:-u, -r, -lar**

Kaside 41

Mısra: **89**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hak ettiği kötü sona uğramak.

Şemşîr-i zebânumla cezâsını bulurlar
Bahteklik iderlerse ahıbbâ-yı zamâne

cezb ide:

1. **cezb ide:-e**

Kaside 45

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Kendine çekmek.

Meger ki cezb ide 'âşık nigâh-ı hasret ile
Hâdeng-i tirkeş-i nâz u tegâful-i yârı

cezbe:

1. **cezbesi:-si**

Kaside 2

Mısra: **24**

Bir yöne çekilme, heyecan coşku // kendinden geçme hâli.

Feyz-i isti'dâd-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi hürşîd ü mâh ü âsmâni Mevlevî

cezbe-i dîdâra:

1. **cezbe-i dîdâra:-a**

Gazel 94

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzel yüzünün çekiciliği.

Mâ' ilim cezbe-i dîdâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

cezbe-i fikr:

1. **cezbe-i fikr:**

Kaside 49

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin coşkunluğu, kendinden geçirmesi.

Alur levh-i kaderden cezbe-i fikr ile mazmûni
Tabî'at zâtuñı ta'rîfe haşr itdükce güftârı

cezbe-i hüsne:

1. **cezbe-i hüsne:-e**

Gazel 14

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Güzelliğin çekiciliği.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigâh-ı germe döymezi biñ cihân şabr ü şekîb

cezbe-i hüsni:

1. **cezbe-i hüsni:-i**

Gazel 70

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Güzelliğin çekiciliği.

Cezbe-i hüsnî gönül hatıña ta'lik eyler
Nice hâl itmek olur anı kitâb olmayıcak

cezîre-i meskûn:

1. **cezîre-i meskûn:**

Kaside 58

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Mamur ada, içinde oturlan ada.

Felek reh-i kademinde bisâf-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

cibâl:

1. **cibâl:**

Kaside 35

Mısra: 54

Dağlar.

Gird-bâd-ı ğazabı uğrasa ger kuhsâra
Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibâl

Cibrîl:

1. **Cibrîl:**

Gazel 25

Mısra: 3

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Cibrîl degül Hızır u Mesîhâ da olursa
Öldürmemeye çâre mi var ol nîgeh-i mest

2. **Cibrîli:-i**

Gazel 25

Mısra: 1

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Cibrîli helâk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zûr-ı kirâm-ı 'uqâlâdur güneş-i mest

3. **Cibrîl:**

Gazel 124

Mısra: 5

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

4. **Cibrîli:-i**

Kaside 25

Mısra: 68

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Bir ğazâ itdüñ ki memnûn eyledüñ Peyğam-beri
Belki Cibrîli dañi va'llâhu a'lem bi'r-reşâd

5. **Cibrîlden:-den**

Kaside 38

Mısra: 62

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burâk-ı berk-sür'atdür
K'irîşür müntehâ-yı menzile Cibrîlden aqdem

6. **Cibrîl:**

Kaside 39

Mısra: 9

Cebraîl, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Başladı güş idicek Süre-i fetħa Cibrîl
Eyledi Hızır ile İlyâs du'â vü tekbîr

Cibrîl-i emîn:

1. **Cibrîl-i emîn:**

Kaside 20

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Hız. Cebraîl.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibrîl-i emîn tîr-i nigâhından hâzer eyler

ciger:

1. **ciger:**

Gazel 103

Mısra: 5

Yürek, iç.

Şâne ko ciger pârelesün sîne degül tek
Dil pâyüña yüz sürmek için yanüña düşsün

cigerdâr:

1. **cigerdâr:**

Kaside 1

Mısra: 13

Cesaretli, yürekli, yiğit.

Bir benim gibi cigerdâr ehl-i táb' olmaz dañi
Cevher-i tîg-ı kazâ-yı nâgehânîdür sözüüm

cihâd:

1. **cihâd:**

Kaside 43

Mısra: 74

Savaş, kavga, mücadele.

Nice demdür ki zîrâ Hayder-i kerrâr-ı endişem
Geçürdi rûzgârûñ rûzgâr ile cihâd üzre

cihân:

1. **cihân:**

Gazel 50
Mısra: 3
Dünya.

Gül gibi cihân oldı yine hürrem ü handân
Gör n'eyledi feyz-i eşer-i maqdem-i nev-rûz

2. **cihânda:-da**

Gazel 75
Mısra: 11
Dünya.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña senûñ

3. **cihân:-ı**

Gazel 80
Mısra: 6
Dünya.

Âftâb-ı âlem-ârâ gibi sür hâke yüzûñ
Kevkebe başdur cihânı hem yine bî-kevkeb ol

4. **cihâna:-a**

Gazel 86
Mısra: 4
Dünya.

Biz mest-i feyz-bağş-ı şarâb-ı muhabbetüz
Besdür cihâna cür'a-i peymânemüz bizüm

5. **cihân:**

Gazel 104
Mısra: 17
Dünya.

Âb-ı adliyle cihân bâğ-ı bihişte dönsün
Büy-ı hulkıyla şabâ micmere-gerdân olsun

6. **cihân:**

Gazel 116
Mısra: 3
Dünya.

Tâze cân buldı cihân irdi nesim-i nev-rûz
Feyz-i enfâs-ı şehir rûh-fezây oldı yine

7. **cihân:**

Gazel 116
Mısra: 18
Dünya.

Hân Murâd ol şeh-i Cem-câh-ı kerimü's-şân kim
Devr-i cüdında cihân kâm-revây oldı yine

8. **cihân:**

Kaside 5
Mısra: 11
Dünya.

Cihân ârâyış-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzında
Zemîn feyz-i leţâfetle sipihre imtinân üzre

9. **cihân:**

Kaside 7
Mısra: 27
Dünya.

Vâkı'â böyle kavî 'özü ile haşm olsa cihân
Yine olmaz birinûñ reddi kabüle taqdîm

10. **cihân:-ı**

Kaside 10
Mısra: 48
Dünya.

Hürşid-i kevâkib-şaşem-i rüy-ı zemîn kim
'Askerle cihânı haşr-ender-şaşr eyler

11. **cihân:**

Kaside 11
Mısra: 5
Dünya.

Cihân oldı müsellemler bir cihân-ârâ şehensâha
Pür itdi nüh revâkı gulğul-ı kûs-ı cihânbanı

12. **cihân:**

Kaside 11
Mısra: 101
Dünya.

Ki turduqca cihân ol saltanatda ber-çarâr olsun
Hayât-ı tâze bulsun sâyesinde 'âlem-i fânî

13. **cihân:-ı**

Kaside 11
Mısra: 106
Dünya.

Fürüg-ı kevkeb-i iqbâl ü bahtı eylesün her dem
Cihânı âfitâb-ı âlem-ârâ gibi nürânî

14. **cihân:**

Kaside 13
Mısra: 120
Dünya.

Tura tâ kim bu taş-ı lâciverdi böyle pâ-ber-câ
Ola tâ kim cihân ma'mûr u 'Âdil şah mi'mârî

15. **cihâna:-a**

Kaside 16
Mısra: 49
Dünya.

Ḥavf-ı şemşîri cihâna yâd-ı merg-i nâgehân
Feyz-ı cûdı kâ' inâta feth-i bâb-ı rûzgâr

16. **cihânı:-ı**
Kaside 21
Mısra: **104**
Dünya.

Müşerref ola vücûdıyla mesned-i devlet
Musaḥḥar ide cihânı ser-â-ser aḥkâmı

17. **cihânı:-ı**
Kaside 21
Mısra: **105**
Dünya.

Cihânı rûşen ide berç-ı tîğ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

18. **cihânı:-ı**
Kaside 29
Mısra: **2**
Dünya.

Zihî netîce-i ḥayr-ı muḥaddemât-ı murâd
Ki kıldı luḥf-ı zuhûri cihânı ḥurrem ü şâd

19. **cihânı:-ı**
Kaside 30
Mısra: **133**
Dünya.

Cihânı her seḥer itdükce pür-zîyâ ḥürşîd
Müşerref eyleye devletle şadr-ı dîvânı

20. **cihân:**
Kaside 31
Mısra: **1**
Dünya.

Yine irişdi temûz oldu cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir ḥilkate hep âteş ü bād âb u turâb

21. **cihân:**
Kaside 32
Mısra: **11**
Dünya.

Cihân müferreḥ ü dil-keş cihâniyân ḥurrem
Zamân şükûfte zemîn reşk-i büstân-ı na'îm

22. **cihâna:-a**
Kaside 32
Mısra: **48**
Dünya.

İderdi küy-ı zemîni şemâme-i 'anber
Ger itse nûkhet-i ḥulḳı cihâna neşr-i şemîm

23. **cihânı:-ı**
Kaside 32

Mısra: **105**
Dünya.

Nite ki mazḥar-ı elṭâf idüp cihânı Ḥudâ
Vire her itdüğü luḥfa kifâyet-i ta'mîm

24. **cihânı:-ı**
Kaside 32
Mısra: **109**
Dünya.

Cihânı 'adl ile evşâfî geşt idüp kendi
Ola maḳâm-ı vezâretde devlet ile muḳîm

25. **cihân:**
Kaside 34
Mısra: **9**
Dünya.

Cihân şaḥnında bir âmâde bezm-i ḥaş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûri

26. **cihân:**
Kaside 35
Mısra: **92**
Dünya.

N'eyleyin mâl ü menâli ki benüm himmetime
Ḥarc-ı yek-rûzedür olursa cihân mâl-â-mâl

27. **cihân:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Dünya.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

28. **cihâna:-a**
Kaside 36
Mısra: **30**
Dünya.

Sipeh-şikâf-ı yegâne Ḥalîl Pâşâ kim
Cihâna âteş urur berç-ı tîğî çekdüğü dem

29. **cihâna:-a**
Kaside 37
Mısra: **31**
Dünya.

Virse ger mâşîta-i 'adli cihâna revnaḳ
Şîr- bâlin-i mûnaḳkaş olur âhüya peleng

30. **cihân:**
Kaside 38
Mısra: **6**
Dünya.

Bu deñlü şevḳ-baḥş olmaz dil-i nâ-şâda ger olsa
Felek peymâne-i şahbâ cihân 'işret-serâ-yı Cem

31. **cihāna:-a**
Kaside 38
Mısra: **26**
Dünya.

Hüseyn-ism ü 'Alī-sīret hıdīv-i 'ālem-ārā kim
Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihāna sūr olur mātem

32. **cihān:**
Kaside 39
Mısra: **38**
Dünya.

Kāmkār-ı 'azamet-güster ü 'ālī-himmet
Kı görünür kef-i cüdında cihān şey'-i haķır

33. **cihān:**
Kaside 40
Mısra: **4**
Dünya.

Şıhhati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān kalmadı bir sinede ğam

34. **cihān:**
Kaside 40
Mısra: **15**
Dünya.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsüde
Az kalmışdı ki baş kaldura ye' cüc-ı sitem

35. **cihāna:-a**
Kaside 40
Mısra: **65**
Dünya.

Olsa ger hāşiyet-i hıfzı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i hırşīd olurdı şeb-nem

36. **cihān:**
Kaside 41
Mısra: **121**
Dünya.

Pür-ernm ola devrinde cihān tā o kadar kim
Bir yerde zühür itmeye ğavġā-yı zamāne

37. **cihān:**
Kaside 43
Mısra: **101**
Dünya.

Ola tā kim cihān ġāhī pür-ernm ü ġāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefķ-ı murād üzre

38. **cihānda:-da**
Kaside 43
Mısra: **98**
Dünya.

Vücüdı her birinün başka ālemdür haķıkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

39. **cihān:-ı**
Kaside 46
Mısra: **44**
Dünya.

Yapdura pādişeh-i 'āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihānı tezyin

40. **cihān:-ı**
Kaside 47
Mısra: **119**
Dünya.

Cihānı itmede reşh-i midādum dem-be-dem ihyā
Ney-i hāmem meger āb-ı hayāt ile murabbādur

41. **cihānda:-da**
Kaside 48
Mısra: **87**
Dünya.

Ola tā kim cihānda āşinālık
İki şāhib-vefā beyninde muhkem

42. **cihānda:-da**
Kaside 49
Mısra: **42**
Dünya.

O dānā-yı bülend-ahter ki olmış neyyir-i re'yi
Cihānda şem'-i cem'-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

43. **cihānda:-da**
Kaside 49
Mısra: **72**
Dünya.

Sitemden ol kadar pāk itdi dehri āb-ı luţfuñ kim
Cihānda ber-tarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

44. **cihān:**
Kaside 50
Mısra: **83**
Dünya.

Ki felekler yıkılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

45. **cihān:**
Kaside 51
Mısra: **110**
Dünya.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile şād u hurrem

46. **cihān:-ı**
Kaside 51

- Mısra: **109**
Dünya.
- Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teşrîf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile şād u hürrem
47. **cihāna:-a**
Kaside 58
Mısra: **57**
Dünya.
- Nesīm-i hulkı güzār eylese cihāna olur
Kesād-ı kıymet-i müşk ile halk-ı Çin mağbūn
48. **cihānı:-ı**
Kaside 61
Mısra: **53**
Dünya.
- Devr iderler bî-ķarār olup cihānı rüz u şeb
Hep esîr-i táb-ı rüyuñ áftáb u máhtáb
49. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Dünya.
- Ťurduķca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iķbālini Allāh
50. **cihānda:-da**
Kaside 5
Mısra: **61**
Dünya.
- Cihānda ķalmadı bir 'uķde dirdüm devr-i luŤfında
Girihler görmesem ger zūlf-i pür-ķin-i bütān üzre
51. **cihāna:-a**
Kaside 13
Mısra: **114**
Dünya.
- Kelīm-i Mısr hem kilķ-i şekerķā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı ma'ānidür cihāna Nîl-i güftāri
52. **cihān:**
Kaside 15
Mısra: **77**
Dünya.
- Tā kim cihān ma'mūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İķbāl ile mesrūr ola ol Hüsrev-i vālā-himem
53. **cihāna:-a**
Kaside 21
Mısra: **20**
Dünya.
- O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı zî-şān kim
Cihāna şa'sa'a-bār oldı berķ-ı şamsāmı
54. **cihānda:-da**
Kaside 29
Mısra: **104**
Dünya.
- Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhūñe gör
Ne āşinā ķala reşk itmedük cihānda ne yād
55. **cihānı:-ı**
Kaside 31
Mısra: **112**
Dünya.
- Lafz-ı rengine de olmazsa muķārin nazmum
Hüs-n-i ta'bürüm ider yine cihānı i'cāb
56. **cihānda:-da**
Kaside 36
Mısra: **74**
Dünya.
- Hemān mülāhaza-i bî-me'al olurdu yine
Hayāl-i 'āşık-ı müflis gibi cihānda direm
57. **cihānda:-da**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **3**
Dünya.
- Ne ķadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iħrāz
58. **cihān:**
Kaside 10
Mısra: **37**
Dünya.
- Ol şeh ki cihān mevsim-i 'adlinde şafādan
Devrān-ı Ťarabnāk-ı Ceme ħandeler eyler
59. **cihān:**
Kaside 47
Mısra: **25**
Dünya.
- Cihān güyā ki bir şaĥş-ı mu'ayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ħam-geşte vücūdı ķeşm-i binādur
60. **cihānuñ:-uñ**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Dünya.
- Baķup mir'āt-i cāma görmesem rüy-ı şafā gāhı
Cihānuñ varı yoğı hiķ görünmez baña va'llāhı
61. **cihān:**
Kaside 13
Mısra: **79**
Dünya // dünya halkı.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hürrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârı

62. **cihân:**
Gazel 14
Mısra: 8
Dünya.

Cezbe-i hüsne nice tâkat getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigâh-ı germe döymez biñ cihân şabr ü şekîb

63. **cihân:**
Kaside 5
Mısra: 73
Dünya.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Komaz toz konmağa pîrâhen-i bergüstvân üzre

64. **cihân:**
Kaside 7
Mısra: 55
Dünya.

Rûy-ı bahtıyla cihân manzara-i hür-nişîn
Bûy-ı hulқыyla felek micmere-i nâfe-şemîm

65. **cihân:**
Kaside 8
Mısra: 35
Dünya.

'Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i 'adlinde nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân bulur

66. **cihâna:-a**
Kaside 9
Mısra: 125
Dünya.

Ol şeb-rev-i mi 'râc-ı hayâlim ki cihâna
Şıdқ-ı nefesüm båd-ı seher gibi 'ayândur

67. **cihân:**
Kaside 12
Mısra: 22
Dünya.

Ben o hürşidim ki pinhânım derün-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânımdur bentüm

68. **cihân:**
Kaside 17
Mısra: 135
Dünya.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre hürşid kadar 'âleme virürdi ziyâ

69. **cihân:**
Kaside 19

Mısra: 61
Dünya.

Cihân ol deñlü pür-ern ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haţ-ı nev-hîz-i dil-berdür

70. **cihânuñ:-uñ**
Gazel 41
Mısra: 2
Dünya, kâinat, âlem.

Söyleşilmez çarğ ile geh şöyle gâhî böyledür
Münkalibdür bu cihânuñ resm ü râhı böyledür

71. **cihâna:-a**
Gazel 98
Mısra: 3
Bütün insanlar, herkes.

Hem 'itâb-ı zehrînak eyler cihâna gâmzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

72. **cihân:**
Gazel 107
Mısra: 3
Bütün insanlar, herkes.

Devr-i hüsnuñde n'ola olsa cihân pür-gavgâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

73. **cihân:**
Kaside 9
Mısra: 130
Bütün insanlar, herkes.

Bir kimseden irmezse n'ola güşuma taşşîn
Efsün-ı kelâmuñla cihân beste-dehândur

74. **cihân:**
Kaside 26
Mısra: 7
Bütün insanlar, herkes.

Biñ cihân nükhet-i müşki-nefesüñ
İtdi bir demde meşâma teşmîm

75. **cihân:**
Kaside 11
Mısra: 3
Dünya.

Cihân bir tâze revnağ buldı bir rûh-ı muşavverle
'Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî

76. **cihâna:-a**
Kaside 4
Mısra: 72
Dünya.

Qahrı sipihri-pür-sitemüñ od ider yerin
Hulқы cihâna büy-ı gül ü gülsitân virür

77. **cihān:**

Kaside 15

Mısra: 56

Dünya.

Gāhī ki ol şîr-i yele hışm ile tîg alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduğca meydāna kadem

78. **cihān:**

Kaside 9

Mısra: 71

Dünya // herkes, bütün insanlar.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki lutfā
Güyā çemen-i 'āleme bir āb-ı revāndur

79. **cihāna:-a**

Kaside 13

Mısra: 88

Dünya // herkes, bütün insanlar.

Şalādur nükte-sencān-ı zamāne hiç lāf itmēm
Ben öğretdüm cihāna tarz-ı şūh u şî'r-i hemvārı

80. **cihān:**

Kaside 58

Mısra: 56

Dünya // herkes, bütün insanlar.

Zamān latife-i hulkıyla dem-be-dem hurrem
Cihān vazife-i cüdiyla ser-te-ser memnün

81. **cihānuñ:- uñ**

Gazel 4

Mısra: 9

Dünya.

'Aceb tiryāk-i nāfi'dür cihānuñ zehr-i kahrına
Koma Nef'î elüñden rind iseñ mænend-i Cem şahbā

cihān mülki:

1. **cihān mülki:**

Kaside 26

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Dünya.

Bula hükümünde cihān mülki karar
İdesin kullaruña hep taksīm

cihān turduqca:

1. **cihān turduqca:**

Gazel 142

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünya durduqca, çok uzun zaman.

Du'āya başla şoñra cān u dilden Āşaf-ı 'ahde
Ki turduqca cihān devletle nev-rüz ola her rüzı

2. **cihān turduqca:**

Gazel 143

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünya durduqca, çok uzun zaman.

Vücūdiyla şeref bulsun serîr-i saltanat dā'im
Cihān turduqca çursun 'ıyd u kadr olsun şeb u rüzı

cihāna gelmemişdür:

1. **cihāna gelmemişdür:-me, -miş, -dir**

Kaside 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya gelmek, doğmak, cihana teşrif etmek.

Cihāna gelmemişdür böyle şahenshāh-ı şahib-dil
'Aceb zibende envā'-ı hünerle zātı ser-tā-ser

cihāna virmem:

1. **cihāna virmem:-m**

Kaside 14

Mısra: 114

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya değişmemek, dünyadaki her şeyden daha değerli görmek.

Zerresin mihre gubārın rüzgāra kim virtür
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

cihān-ārā:

1. **cihān-ārā:**

Kaside 11

Mısra: 69

Dünyayı süsleyen.

Cihān-ārā şehenshāh cihān-dāver hüdāvendā
Eyā şayeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānı

2. **cihān-ārā:**

Kaside 1

Mısra: 49

Dünyayı süsleyen.

Ben cihān-ārā şehenshāh-ı cihān-ı ma'nāyım
Sözleriñ de pādīşāh-ı kāmranıdur sözüm

cihān-ārā şehenshāha:

1. **cihān-ārā şehenshāha:-a**

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen şahlar şahı.

Cihān oldı müsellemler bir cihān-ārā şehensāha
Pür itdi nüh revāki gulgul-ı kūs-ı cihānbāni

cihān-bāni:

1. **cihān-bāni:**

Kaside 11

Mısra: **36**

Hükümdarlık.

Şüküh-ı baht u iqbāl ile nāzende şehensāhi
Kemāl-i ‘adl ü inşāf ile pāyende cihān-bāni

cihānbān-ı a‘del ü ekrem:

1. **cihānbān-ı a‘del ü ekrem:**

Kaside 36

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Çok adil ve cömert hükümdar // çok adil ve cömert vezir.

Zafer-penāh Vezirā cihān-güşā Şadrā
Eyā sūtüde cihānbān-ı a‘del ü ekrem

cihānbān-ı āftāb-efser:

1. **cihānbān-ı āftāb-efser:**

Kaside 32

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Güneş taçlı hükümdar.

Serir-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevkete şāhenşeh-i felek-dihim

cihānbān-ı ‘azimü’s-şān:

1. **cihānbān-ı ‘azimü’s-şān:**

Kaside 25

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Şanı yüce hükümdar.

Ol cihān-bān-ı ‘azimü’s-şān ki lāyıkdur eger
Olsa cārüb-ı deri perr-i külāh-ı Keykubād

2. **cihānbān-ı ‘azimü’s-şān:**

Kaside 37

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Şanı yüce hükümdar.

Şadr-ı a‘zam o cihānbān-ı ‘azimü’s-şān kim
Rizesinüñ dürüdür gevher-i tāt-ı Hüşeng

cihānbān-ı felek-evvān:

1. **cihānbān-ı felek-evvān:**

Kaside 38

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Köşkü felek olan /rütbesi yüce olan hükümdar (vezir).

Cihān-sālār-ı ‘ālī-şān cihān-gür-i kader-fermān
Cihānbān-ı felek-evvān vezir-i a‘zam u ekrem

cihān-bān-ı felek-mesned:

1. **cihān-bān-ı felek-mesned:**

Kaside 18

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Felek makamlı/yüce makamlı hükümdar.

Cihāngir-i mü‘eyyed pādīşāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serir-ārā-yı Cem-pāye

cihānbān-ı hümā-sāye:

1. **cihānbān-ı hümā-sāye:**

Kaside 17

Mısra: **120**

Kelime Tipi: -

Hüma gibi gölgesi āleme uğur ve zenginlik veren, lütuf ve iyilikleri her yanı kaplamış olan hükümdar.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyün-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

cihānbān-ı hümāyün-sāye:

1. **cihānbān-ı hümāyün-sāye:**

Nazm 1

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Gölgesi kutlu hükümdar.

Cihānbān-ı hümāyün-sāye ‘Osmān Hān-ı şāni kim
Revādür olsa kürsi tahtına ger evvelin-pāye

cihānbān-ı hümā-zill ü hümāyün-ıqbāl:

1. **cihānbān-ı hümā-zill ü hümāyün-ıqbāl:**

Kaside 35

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Yüce talihli /yüce rütbeli ve hüma gölgesi hükümdar.

Şadr-ı divāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-zill ü hümāyün-ıqbāl

cihānbān-ı kader- kudret:

1. **cihānbān-ı kader- kudret:**

Kaside 5

Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Kudreti kader gibi olan hükümdar.

Cihānbān-ı kader- kıdret ki hırşide olur şānī
Nişān-ı dāğ-ı fermānı cebīn-ī āsmān üzre

cihānbān-ı kavī-devlet:

1. cihānbān-ı kavī-devlet:

Kaside 20
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Talihi güçlü hükümdar.

‘Azīmü’ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrık u mağrib
Cihānbān-ı kavī-devlet cihān-gīr-ī zafer-yāver

cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-mesreb:

1. cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-mesreb:

Kaside 24
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Cem mizaçlı ve lütuf saçan, cömert hükümdar.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-mesreb kim
‘Aks-ī cām-ı zeridür şem‘-i şebistān-ı felek

cihānbān-ı Mesihā-tecrīd:

1. cihānbān-ı Mesihā-tecrīd:

Kaside 54
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Hız. İsa gibi dünyalıktan arınmış hükümdar.

Kişver-i ma‘delele dāver-i Mehdī-siret
‘Ālem-ī cāha cihānbān-ı Mesihā-tecrīd

cihānbān-ı mu‘allā-pāye:

1. cihānbān-ı mu‘allā-pāye:

Kaside 11
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Yüce rütbeli hükümdar.

Cihānbān-ı mu‘allā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pişānī

cihānbān-ı mu‘azzam:

1. cihānbān-ı mu‘azzam:

Kaside 39
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Yüce hükümdar // yüce sadrazam.

O cihānbān-ı mu‘azzam ki felek devr ideli
Görmedi ‘adl ile pīrāste bir böyle vezīr

2. cihān-bān-ı mu‘azzam:

Kaside 23
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Cihānı koruyan yüce padişah.

Sensin o cihān-bān-ı mu‘azzam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ‘ālem

cihānbān-ı yegāne:

1. cihānbān-ı yegāne:

Kaside 13
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Biricik hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Hudāvend-ī zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārī

cihān-dāver:

1. cihān-dāver:

Kaside 11
Mısra: 69
Cihan hükümdarı.

Cihān-ārā şehenshāhā cihān-dāver hudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-ī Cem ü mühr-ī Süleymānī

2. cihān-dāver:

Kaside 16
Mısra: 56
Cihan hükümdarı.

Kāmkārā Şehryārā Husrevā Şāhenshāhā
Ey cihān-dāver şeh-ī gerdūn-cenāb-ı rüzgār

3. cihān-dāver:

Kaside 20
Mısra: 16
Cihan hükümdarı.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-ī cihān-pīrā
Mu‘allā-ı meretebe şāh-ı felek-taht u cihān-dāver

4. cihān-dāver:

Kaside 27
Mısra: 53
Cihanın adil veziri.

Vezīrā şāhibā Şadrā cihān-dāver hudāvendā
Eyā şāyeste-i taht-ı Cem ü evreng-ī Dārāyī

5. cihān-dāver:

Kaside 37
Mısra: 56
Cihanın adil veziri.

Dāverā dād-penāh āşaf-ı ‘ālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felātūn-ferheng

6. cihān-dāver:

Kaside 48

Mısra: 42

Cihanın adil veziri.

Cihān-pirā hūdīv-i dād-güster
Cihān-dāver Hūdāvend-i mu‘azzam

7. cihān-dāver:

Kaside 55

Mısra: 46

Cihanın adil veziri.

Kāmkārā serverā şadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver hūdīv-i kāmyāb

cihān-dāver-i ‘ādil:

1. cihān-dāver-i ‘ādil:

Kaside 26

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Adaletli cihan hükümdarı.

O cihān-dāver-i ‘ādil ki ider
‘Adli Mehdī-i zamāna ta‘lim

cihān-dāver-i ‘ālem:

1. cihān-dāver-i ‘ālem:

Kaside 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ālemin cihan hükümdarı, dünyanın en büyük hükümdarı.

Sultān-ı kerem-pişe hūdāvend-i mükerrerem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ‘ālem

cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in ‘ām:

1. cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in ‘ām:

Kaside 50

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Lütuf bulutu ve cömertlik denizi olan adil cihan hâkimi (Şeyhülislam Muhammed Efendi).

O felek-mesned-i meh-ţal‘at u kudsi-fiţrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in ‘ām

cihān-dāver-i devrān:

1. cihān-dāver-i devrān:

Kaside 44

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Zamanın cihan hâkimi // devrin cihan veziri.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāt-ı luţfuñ
Hürrem itdi gerek a‘lāyı gerek ednāyı

cihān-dāver-i dīn-perver:

1. cihān-dāver-i dīn-perver:

Kaside 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dini koruyan / dine hizmet eden cihan veziri.

Nice āşaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

cihān-dāver-i felek-dergāh:

1. cihān-dāver-i felek-dergāh:

Kaside 36

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Felek dergāhlı cihan veziri // makamı yüce cihan veziri.

Serir-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı haşmete şāhenşeh-i sitāre-şaşem

cihān-dāver-i gerdūn-mesned:

1. cihān-dāver-i gerdūn-mesned:

Kaside 51

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Felek makamlı cihan hükümdarı // yüce makamlı cihan hâkimi.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i luţfa şeh-i meh-çāker-i seyyāre-şaşem

cihān-dāver-i vālā-mesned:

1. cihān-dāver-i vālā-mesned:

Kaside 35

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Cihanın yüce rütbeli adil veziri.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstür-ı pesendide hışāl

cihān-gerd:

1. cihān-gerd:

Kaside 39

Mısra: 59

Dünyayı dolaşan (at).

Bāreka’llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı refţarı ile şarşılur eyvān-ı eşir

cihān-gerd-i sebük-pāy:

1. **cihān-gerd-i sebük-pāy:**

Kaside 37

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cihanı dolaşan ayağına çabuk/hızlı (at).

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bırağur sāyesini yolda hezārān ferseng

cihān-gerd-i sebük-rev:

1. **cihān-gerd-i sebük-rev:**

Kaside 6

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Hızlı bir şekilde cihanı dolaşan // çok hızlı giden (at).

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvūt eylemez
Zir-i pāyında zemīn deryā midur şahrā midur

cihān-gīr-i havāl:

1. **cihān-gīr-i hayāl:**

Kaside 34

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Hayal, fikir hükümdarı.

Cihān-gīr-i hayāl efser-rübāy-ı baht-ı İskender
Sipeh-sālār-ı ma'nā şaf-şikāf-ı rezm-i Timūrī

cihān-gīr-i hümāyūn-fer:

1. **cihān-gīr-i hümāyūn-fer:**

Kaside 19

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şanı yüce hükümdar.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir şahīb-kırān-ı baht-ı yāverdür

cihān-gīr-i kader-fermān:

1. **cihān-gīr-i kader-fermān:**

Kaside 38

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kader fermanlı (hükümü kader gibi etkili, gerçekleşmesi kesin) hükümdar/vezir.

Cihān-sālār-ı 'ālī-şān cihān-gīr-i kader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezir-i a'zam u ekrem

cihān-gīr-i mü'eyyed:

1. **cihān-gīr-i mü'eyyed:**

Kaside 18

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Varlığı şüphe götürmeyen hükümdar.

Cihāngīr-i mü'eyyed pādīşāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serir-ārā-yı Cem-pāye

cihān-gīr-i muzaffer:

1. **cihān-gīr-i muzaffer:**

Kaside 13

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmış büyük fatih/ hükümdar.

Hıdīv-i nāmver-i ārayış-ı taht-ı Süleymānī
Cihān-gīr-i muzaffer şaf-şikāf-ı rezm-i kerrānı

cihān-gīr-i zafer-yāver:

1. **cihān-gīr-i zafer-yāver:**

Kaside 20

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yardımcısı zafer olan (her zaman muzaffer olan) dünyayı hükümü altına almış hükümdar.

'Azimü'ş-şān şāhān-ı təcđār-ı maşrıq u mağrib
Cihānbān-ı kavī-devlet cihān-gīr-i zafer-yāver

2. **cihān-gīr-i zafer-yāver:**

Kaside 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yardımcısı zafer olan (her zaman muzaffer olan) dünyayı hükümü altına almış fatih.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i zafer-yāver
Dilīr-i nāmver-şir-i neyistān-ı şaf-ārāyı

cihān-gīr-i fitne:

1. **cihān-gīr-i fitne:**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fitnessi dünyayı tutan, dünyaya yayılan.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīr-i fitne
Āşüb-ı hırāmıyla mübāhāt-ı kıyāmet

cihān-güşā:

1. **cihān-güşā:**

Kaside 36

Mısra: 55

Cihanı fetheden, fatih.

Zafer-penâh Vezîrâ cihân-güşâ Şadrâ
Eyâ sütüde cihânân-ı a' del ü ekrem

cihân-ı 'adl ü kerem:

1. **cihân-ı 'adl ü kerem:**

Kaside 36

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Adalet ve cömertlik dünyası.

Cihân-ı 'adl ü kerem âsmân-ı şevket ü şân
Muhtî-i 'âlem-i cüd âftâb-ı evc-i himem

cihân-ı 'azamet:

1. **cihân-ı 'azamet:**

Kaside 37

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Büyüklik dünyası.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîğî meyânında neheng

cihân-ı cüd u himmetdür:

1. **cihân-ı cüd u himmetdür:-dür**

Kaside 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İhsan ve cömertlik dünyası.

Cihân-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luğ u ihsâna müheyyâdur

cihân-ı haşmete:

1. **cihân-ı haşmete:-e**

Kaside 36

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Büyüklik, yücelik dünyası.

Serîr-i câha cihân-dâver-i felek-dergâh
Cihân-ı haşmete şâhşeh-i sitâre-şaşem

cihân-ı himmet ü cüduñ:

1. **cihân-ı himmet ü cüduñ:-uñ**

Kaside 22

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cömertlik ve ihsan dünyası.

Zamân-ı 'adl u dâduñ Mehdî-i ferħunde- âşarı
Cihân-ı himmet ü cüduñ kerîm-i kîse-perdâzı

cihân-ı himmetüñ:

1. **cihân-ı himmetüñ:-üñ**

Kaside 11

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan dünyası.

Fürüg-ı re'yi çarħ-ı devletüñ hem mihri hem mâhı
Kef-i cüdü cihân-ı himmetüñ hem baħrı hem kânı

cihân-ı lâ-mekânumdur:

1. **cihân-ı lâ-mekânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mekânsız dünya, fizik ötesi dünya.

Bî-vücüdüm ol kadar âyîne-i idrâkde
Kim gubâr-ı dil cihân-ı lâ-mekânumdur benim

cihân-ı ma'nâya:

1. **cihân-ı ma'nâya:-y, -a**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mana dünyası.

Feyz-i taħ'um cihân-ı ma'nâya

Tâb-ı hürşid-i şubhğâhîdür

cihân-ı ma'nîvüm:

1. **cihân-ı ma'nîvüm:-y, -üm**

Kaside 12

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Mana dünyası.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'nîvüm

Genc-i taħ' u çeşme-i dil baħr u kânumdur benim

cihân-ı ma'rifet:

1. **cihân-ı ma'rifet:**

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İrfan (bilgi, hüner ve sanat) dünyası.

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet

Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevi

cihân-ı mekrümet:

1. **cihân-ı mekrümet:**

Kaside 52

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cömertliği cihana yayılan.

‘Avn-i millet fahr-ı ümmet müsteşâr-ı saltanat
‘Älem-i himmet cihân-ı mekrümet cân-ı cihân

cihân-ı mücmelim:

1. cihân-ı mücmelim:-im

Kaside 13

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Özetlenmiş cihan, cihanın özü, zübde-i âlem.

Cihân-ı mücmelim ben müntehab eczâ-yı ‘âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimüzde zerre miqdârı

cihân-ı nazma:

1. cihân-ı nazma:-a

Kaside 57

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Şiir dünyası.

Gelmedi daği benüm gibi cihân-ı nazma
Devre âgâz ideli nüh- felek-i dâ’ire-sâz

cihân-ı nazm-ı ‘âlem-girdür:

1. cihân-ı nazm-ı ‘âlem-girdür:-dür

Kaside 56

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Bütün âlemi kaplayan şiir dünyası.

Yâ cihân-ı nazm-ı ‘âlem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı bûy-ı hulkmı yâd itdigüm yer mülk-i Çin

cihân-ı nüh pedere:

1. cihân-ı nüh pedere:-e

Kaside 32

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Dokuz babalı cihan // dokuz felekli dünya.

Düşeydi sâye-i ebr-i ‘inâyeti bahre
Cihân-ı nüh pedere nâz iderdi dürr-i yetim

cihân-ı rüşd ü sedâd:

1. cihân-ı rüşd ü sedâd:

Kaside 29

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve uygunluk dünyası.

Muht-ı cüd u kerem âftâb-ı şân u şüküh
Sipihri-i hükm ü taşarruf cihân-ı rüşd ü sedâd

cihân-ı saltanatuñ:

1. cihân-ı saltanatuñ:-uñ

Kaside 30

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık /hâkimiyet dünyası.

Fürüg-ı pertev-i re’y-i müniri kim oldur

Cihân-ı saltanatuñ âftâb-ı tâbânı

cihân-ı şevket ü câhına:

1. cihân-ı şevket ü câhına:-ı, -n, -a

Kaside 38

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Makam ve yücelik dünyası.

Cihân-ı şevket ü câhına mülk-i lâ-mekân mülhâk
Zamân-ı devlet ü ‘ömrine devrân-ı beğâ munzam

cihân-ı şevket ü şanuñ:

1. cihân-ı şevket ü şanuñ:-uñ

Kaside 11

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Azamet ve büyüklük dünyası.

Cihân-ı şevket ü şanuñ serir-ârâ şehenşâhı
Serir-i ‘adl ü dâduñ dâver-i Cem-câh-ı devrânı

cihân-ı şevkete:

1. cihân-ı şevkete:-e

Kaside 32

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Büyüklük âlemi.

Serir-i câha cihânân-ı âftâb-efser

Cihân-ı şevkete şâhenşeh-i felek-dihim

cihân-ı sür’ate:

1. cihân-ı sür’ate:-e

Kaside 27

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Çabukluk, hızlılık âlemi.

Cihân-ı sür’ate güyâ felekdür kâse-i sümmi
Ser-i mihî şevâbit na’l-i zerrindür yeni ayı

cihânı tutdı:

1. cihânı tutdı:-dı

Kaside 39

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyayı kaplamak, dünyaya yayılmak.

Ġulġul-i kūs-ı zafer tıtdı cihānı o kadar
Cünd-i ervāh ü melek birbirin itdi tebşîr

2. **cihānı tıtdı:-dı**

Kaside 28

Mısra: 129

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyayı kaplamak, dünyaya yayılmak.

Tıtdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı hasūduñ girān olur

cihānivān:

1. **cihāniyān:**

Kaside 32

Mısra: 11

Dünyada yaşayanlar, insanlar.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḥurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i büstān-ı na'ım

cihān-pehlevān olur:

1. **cihān-pehlevān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Cihan kahramanı olmak.

Ṭab'umla kimse baḥş idemez Ḳahramān gibi
Endiše 'āleminde cihān-pehlevān olur

cihān-penāh-ı 'adālet:

1. **cihān-penāh-ı 'adālet:**

Kaside 45

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Adaletin cihan koruyucusu // adaleti ile cihanı koruyan.

Cihān-penāh-ı 'adālet ki şadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

cihān-perver-i gencīne-güşādur:

1. **cihān-perver-i gencīne-güşādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Hazineler açıp cihanı besleyen.

Devlet ki zafer-yāver-i iklīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

cihān-peymā:

1. **cihān-peymā:**

Kaside 35

Mısra: 63

Dünyayı gezen.

Habbezā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādūr aña zer-miḫ-ı ni'āl

cihān-pirā:

1. **cihān-pirā:**

Kaside 22

Mısra: 45

Cihanı süsleyen.

Cihān-pirā şehensāhā Ḥıdıvā Ḥusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrūñ şevket ü şān ile mümtāzı

2. **cihān-pirā:**

Kaside 48

Mısra: 41

Cihanı süsleyen.

Cihān-pirā ḫıdıv-ı dād-güster
Cihān-dāver Ḥudāvend-i mu'azzam

cihān-sālār-ı 'ālī-fiṭrat:

1. **cihān-sālār-ı 'ālī-fiṭrat:**

Kaside 19

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yüce yaradılışlı padişah.

Cihān-sālār-ı 'ālī-fiṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrübiyāna ḥacc-ı ekberdür

cihān-sālār-ı 'ālī-şān:

1. **cihān-sālār-ı 'ālī-şān:**

Kaside 38

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Şanı yüce hükümdar // şanı yüce vezir.

Cihān-sālār-ı 'ālī-şān cihān-gir-i ḳader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezir-i a'zam u ekrem

cihān-sālār-ı ceng-āver:

1. **cihān-sālār-ı ceng-āver:**

Kaside 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kahraman cihan kumandanı.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gir-i zafer-yāver
Dilir-i nāmver şir-i neyistān-ı şaf-ārāyı

cihān-sālār-ı iklīm-i ma'ānī vü bevān:

1. **cihān-sālār-ı iqlīm-i ma'ānī vü beyān:**

Kaside 52

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Beyan ve meani ülkesinin hükümdarı.

Dāverā dānişverā şadrā efāzıl-perverā

Ey cihān-sālār-ı iqlīm-i ma'ānī vü beyān

cihān-sitān-ı bahādır:

1. **cihān-sitān-ı bahādır:**

Kaside 21

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Cengaver hükümdar.

Cihān-sitān-ı bahādır ki tarz-ı peykārı

Unutdurur revîş-i rezem-i Rüstem ü Sāmı

cihān-sitān-ı kerem-pîşe:

1. **cihān-sitān-ı kerem-pîşe:**

Kaside 32

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Cömertliği huy edinmiş cihanı fetheden büyük fatih.

Müşîr-i şîr-i şalābet-hüner bir merdüm-hü

Cihān-sitān-ı kerem-pîşe Kāhramān-ı hālīm

cilā:

1. **cilādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 68

Parlaklık // ışıltı.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi noқта

Bir āyinedür 'aql aña idrāki cilādur

cilā vireyin:

1. **cilā vireyin:-e, -yin**

Kaside 39

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Parlatmak, parlaklık vermek, temizlemek.

Bir cilā vireyin āyine-i endişeme kim

Eyleye şa'şası dide-i hürşidi darir

cilā virsün:

1. **cilā virsün:-sün**

Müfret 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keskinleştirmek, perdahlamak.

Nice bir kın ile tîg-i zebāne dil cilā virsün

Uşandım rüzgāra sögmeden Allah belā virsün

cilā-vı āyine-i dide:

1. **cilā-yı āyine-i dide:**

Kaside 45

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Göz aynasının cilası.

Metā'-ı maḥzen-i sîne ḥayāl-i evşāfi

Cilā-yı āyine-i dide nūr-ı dīdārı

cild-i dīvān-ı muḥayyel-dāstānumdur:

1. **cild-i dīvān-ı muḥayyel-dāstānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Destansı hayallerle yazılmış divanın cildi (cildin üzerindeki şemse adı verilen süs).

Olalı vaşşāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb

Cild-i dīvān-ı muḥayyel-dāstānumdur benüm

cild-i mutallādur:

1. **cild-i mutallādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Yaldızlı cilt (kitap cildi).

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāk-ı endişe

Ki hürşid-i cihān-tāb aña bir cild-i mutallādur

cild-i zerkārı:

1. **cild-i zerkārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Atınla işlenmiş cilt.

Ḥired 'allāme-i idrākimün bir köhne şākirdi

Felek şehnāme-i endişemün bir cild-i zerkārı

cilve:

1. **cilveye:-y, -e**

Gazel 116

Mısra: 5

Hoş ve latif bir şekilde görünme, ortaya çıkma, tecelli etme.

Başladı cilveye nāz ile 'arūsān-ı bahār

Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldu yine

2. **cilvesini**:-si, -n, -i

Kaside 17

Mısra: 33

Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevvalē şanur

Devr ider 'ālemi sūr'atle o deñlü zîrā

3. **cilveye**:-y, -e

Kaside 17

Mısra: 37

Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i hāme

Merkez-i nokṭa olur aña fezā-yı pehnā

4. **cilvesin**:-si, -n

Kaside 38

Mısra: 60

Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Kimi ṭāvūs-ı ra'nā der kimi perrende ejderhā

İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

5. **cilve**:

Kaside 17

Mısra: 65

Edalı davranış, naz, işve.

Olsa bu cilve bu nāz Aşkar-ı Behrāmda ger

Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

6. **cilvede**:-de

Kaside 17

Mısra: 83

Edalı davranış, naz, işve.

Şivede cilvede mestāne hırām eylemede

Var ise yine odur bir şanem-i müstesnā

7. **cilvesi**:-si

Kaside 17

Mısra: 92

Edalı davranış, naz, işve.

Hüsn-i ahlākı yerinde harekātı mevzūn

Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lā

8. **cilvesi**:-si

Kaside 11

Mısra: 58

Salınarak gezinme.

Ne ra'nā raḥş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı 'Ankā-per

Ki eyler cilvesi şermende ṭāvūs-ı hırāmānı

9. **cilvesi**:-si

Kaside 17

Mısra: 142

Salınarak gezinme.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭab'um
Ki virtür cilvesi anuñ daḫi bir güne şafā

10. **cilvesine**:-si, -n, -e

Kaside 17

Mısra: 146

Salınarak gezinme.

'Arş-peymālīga itdükce heves ma'nāda
Teng olur cilvesine sāḫa-i meydān-ı semā

11. **cilveye**:-y, -e

Kaside 17

Mısra: 74

Salınarak gezinme.

Gelse refṭāra döner bir şanem-i ra'nāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur güyā

12. **cilve**:

Kaside 21

Mısra: 58

Salınarak gezinme.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna

Girer şemāil-i ḫübāna cilve hengāmı

cilve itdükce:

1. **cilve itdükce**:-dükce

Kaside 17

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Naz ve eda ile hareket etmek.

Cilve itdükce ne dem olsa perişān-kākül

Pür olur nükhet-i müşkiyle giribān-ı hevā

2. **cilve itdükce**:-dükce

Kaside 35

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Naz ve eda ile hareket etmek.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nāya
Ki hırāmında nümāyān ola şad-ğunc u delāl

3. **cilve itdükce**:-dük, -ce

Kaside 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz ve eda ile hareket etmek.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve

Uşul-i tarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

cilvegāh:

1. **cilvegāhuñ**:-u, -ñ

Kaside 53

Mısra: 96

Görünme, tecelli ve zuhur etme yeri.

Nitekim her ser-i sāl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegāhuñ ide hürşid-i felek burc-ı hāmel

cilvegeh:

1. **cilvegehüñde:** -üñ, -de

Gazel 118

Mısra: 6

*Görünme yeri // gezinti yeri (sevgilinin
göründüğü/bulunduğu yer).*

Sensin yine hüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cem'iyet-i hūbān-ı cihān cilvegehüñde

2. **cilvegehi:** -i

Kaside 17

Mısra: 50

Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nā
Kuhl için kalmaz idi gerd-i zemīn-i eş'ār

3. **cilvegehi:** -i

Kaside 28

Mısra: 70

Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Tenhā çıkınca tīg ile meydāna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi āsmān olur

4. **cilvegehi:** -i

Kaside 35

Mısra: 78

Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Şıfat-ı şive-i reftārını gör kim meşelā
Olsa ger cilvegehi tahta-i rīg-i remmāl

cilvegeh-i rāyetini:

1. **cilvegeh-i rāyetini:** -i, -n, -i

Kaside 10

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Sancağın görünme yeri, görüldüğü yer.

Tā cilvegeh-i rāyetini Hüsrev-i encüm
Geh memleket-i Hāver ü geh bāhter eyler

cilveger:

1. **cilveger:**

Kaside 55

Mısra: 92

Görünen // gezinen.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger şahmında ebkār-ı ma'ānī bī-hicāb

cilveger olsa:

1. **cilveger olsa:** -sa

Kaside 45

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Ger olsa çarh-ı vaķārında cilveger hürşid
Olurdu küh-ı girān zerre-i sebük-bārı

cilve-i eşheb-i ikbāline:

1. **cilve-i eşheb-i ikbāline:** -i, -n, -e

Kaside 24

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Talih atının salınarak yürümesi.

Şaf-der-i 'arşa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i ikbāline meydān-ı felek

cilve-i hüsn-i tāli':

1. **cilve-i hüsn-i tāli':**

Kaside 54

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Baht güzelliğinin tecellisi.

Levhaşa'l-lāh zihī cilve-i hüsn-i tāli'
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baht-ı sa'id

cilve-i nāzük:

1. **cilve-i nāzük:**

Kaside 38

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Zarīf, ince hareket.

O mevzūn-peyker ol tarz-ı hürām ol cilve-i nāzük
O simīn sāk o müşkin yāl ü düm ol kākül-i pür-ħam

cilve-i pür-istiğnā eylese:

1. **cilve-i pür-istiğnā eylese:** -se

Kaside 17

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

İstiğna dolu tavırla görünmek.

Yaraşur atlas-ı çarh olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiğnā

cilve-i şahid-i nazmum:

1. **cilve-i şahid-i nazmum:** -u, -m

Kaside 50

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Şiir güzelinin edası, cilvesi // şiirin üslubu, tarzı.

Cilve-i şahid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki kıomaz hâtır-ı endişede şabr u ârâm

cilve-i serv ü sehî-kadd-i ser-efrâzına:

1. **cilve-i serv ü sehî-kadd-i ser-efrâzına:**-ı, -n, -a

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzun ve düzgün boylunun (sevgilinin) serbest salmıştı.

Ğamze-i nerkis-i mahmûrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehî-kadd-i ser-efrâzına bak

cilve-i yârı:

1. **cilve-i yârı:**-ı

Kaside 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin cilvesi.

Zihî semend-i mülâyim ki hüs-n-i refîarı
Unutdurur dil-i 'uşşâka cilve-i yârı

cilveler eyler:

1. **cilveler eyler:**-r

Kaside 38

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlı hareketler sergilemek.

Bu deñlü tünd iken refîarı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavrına meftûn olur âdem

cilve-nümâ ola:

1. **cilve-nümâ ola:**-a

Kaside 17

Mısra: 166

Kelime Tipi: -

Tecelli etmek, görünmek.

Eşheb-i rûz ile tâ Edhem-i şeb pey-der-pey
Hâşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümâ

cilve-nümâ olsa:

1. **cilve-nümâ olsa:**-sa

Kaside 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hareket etmek.

Nürdan bâl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zîn-püş-ı serâserle ne dem cilve-nümâ

cinân:

1. **cinândan:**-dan

Kaside 50

Mısra: 12

Cennetler.

Ola ben istediğüm bâde-i pür-feyz ammâ
Ki neşâtı getirür cân cinândan peygâm

cins:

1. **cinsün:**-ün

Kaside 49

Mısra: 102

Tür, çeşit.

Suñan kâlâ-yı fâhirdür ne bilsün her denî kıadrin
Bu cinsün h^vâce-i hüs-n-i kabûlündür harîdârı

Circis:

1. **Circis:**

Gazel 8

Mısra: 7

İsa Peygamberden üç asır sonra yaşamış olup peygamber olduğu hakkında rivayetler olan tarihi bir kişidir. Dinine davet ettiği milleti tarafından 70 kez öldürüldüğü hâlde her seferinde tekrar dirildiğine inanılır.

Öleyim dirileyim dünyâda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

cirid oynamağa:

1. **cirid oynamağa:**-mağ, -a

Kaside 17

Mısra: 151

Kelime Tipi: -

Cirit oyununu oynamak.

Cirid oynamağa kıabil degül ammâ yaraşur
Bâğçe seyrine çıkdukça süvâr olsañ aña

cirm-i âftâb:

1. **cirm-i âftâb:**

Kaside 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneş küresi, topu // güneş.

Derûnı ol kadar rüşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billürü

cirm-i zemîn:

1. **cirm-i zemîn:**

Kaside 47

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

İder ol merite feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i bÿyâdur

cism:

1. **cismi:-i**

Kaside 49

Mısra: 18

Vücut, beden.

Yer itdi bÿy-ı gül şöyle dil-i pür-ğün-ı bÿlbÿlde
Ki oldi cismi reşk-i nâfe-i âhÿ-yı Tâtârî

2. **cismimüz:-i, -müz**

Gazel 53

Mısra: 8

Vücut, beden.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemân hâk ideriz

3. **cism:**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Vücut, beden.

Keyf-i cân-bahşuñ ki cism ü cāna râhat bundadur
Hikmetüñ inkâr ider vâ'iz hāmâkat bundadur

4. **cismimüz:-i, -müz**

Gazel 52

Mısra: 11

Vücut, beden.

Bezm-i ğamda cismimüz bir şem'-i şevk-engîz olur
Âteş-i dilden tutuşsa ğüşe-i destârimuz

5. **cismini:-i, -n, -i**

Gazel 76

Mısra: 6

Vücut, beden.

Bağlamaz seg yerine 'aşıkını ol âhÿ
Dâğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

6. **cisminde:-i, -n, -de**

Kaside 18

Mısra: 11

Vücut, beden.

'Arağ mevc ursa ğâhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvâc u rengin al hārāya

7. **cismi:-i**

Kaside 49

Mısra: 91

Vücut, beden.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrân giriftârî

8. **cismini:-i, -n, -i**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 4

Vücut, beden.

Tıynet-i pâkinde yok aslâ küdüretten eşer
Cismini halk eylemiş Bârî Te'âlâ nÿrdan

9. **cismim:-i, -m**

Gazel 7

Mısra: 7

Vücut, beden.

Kemāna döndi kıddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nāle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebābāsā

cism-i küh- peykerle:

1. **cism-i küh- peykerle:-le**

Kaside 5

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Dağ gibi heybetli vücut.

O deñlü cüst ü çäpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlân itse tuymaz çeşm-i mÿr-ı nātÿvân üzre

cism-i küh-ı peykerle:

1. **cism-i küh-ı peykerle:-le**

Kaside 11

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Dağ gibi heybetli vücut.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tiz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummānı

cism-i pâkinde:

1. **cism-i pâkinde:-i, -n, -de**

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Temiz, saf beden.

Cism-i pâkinde leñâfet o kadar kim şanasın
Sinesi âyinedür âyinedân pîreheni

cismimi hâk iderim:

1. **cismimi hâk iderim:-er, -im**

Müfret 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bedenini toprak etmek // (sevgili)
yolunda/uğruna kendini feda etmek.*

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemân hâk iderim

civân-baht ol:

1. **civān-baht ol:**

Kaside 61

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Talihli, bahtiyar olmak.

Sen civān-baht ol felek pîr olduğınca dem-be-dem
Bahtuña olsun müyesser revnağ-ı 'ahd-i şebāb

civān-ı pür-şüküh:

1. **civān-ı pür-şüküh:**

Kaside 55

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Haşmetli genç.

Re'yi pîr-i zü-fünün bahtı civān-ı pür-şüküh
Olsa etvārı n'ola mağbûl-ı tab'-ı şeyh u şāb

civān-merd-i cihāndur:

1. **civān-merd-i cihāndur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın yiğidi.

Civān-merd-i cihāndur şüh-meşrebdür melek-hüdur
Şahîdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pirādur

cūd:

1. **cūd:**

Kaside 61

Mısra: 26

Cömertlik, el açıklığı.

İtse deryālar n'ola keff-i yeminüñden su'āl
Sen tûrurken cūd u ihsāna yemin itmiş şehāb

2. **cūd:**

Kaside 62

Mısra: 14

Cömertlik, el açıklığı.

Ol kuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfi bî-dilek ihsāmı bî-sa'y ü ṭaleb

cum'a ahşāmı:

1. **cum'a ahşāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Cuma akşamı // Cuma gecesi.

Ger olsa meşrebi rindān-ı 'āleme sākī
Bulurđı revnağ-ı bayrāmı cum'a ahşāmı

cüş ider:

1. **cüş ider:-er**

Kaside 5

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Coşmak.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cüş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferkadān üzre

cüşa geldikçe:

1. **cüşa geldikçe:**

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Coşmak, galeyana gelmek.

Hevā-yı 'aşk ile deryā-yı eşkim cüşa geldikçe
Kıbāb-ı nüh-felek anda görünür bir ḥabābāsa

cüşa getürse:

1. **cüşa getürse:-se**

Kaside 49

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Coşturmak, heyecana getirmek.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cüşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baḥr-i efkārı

cüv:

1. **cüvlar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 5

Akarsu, ırmak.

Cüvlar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḥud
Mā'î pervāz ile nat' olmuş yeşil ḥārā mıdur

2. **cüvlar:-lar**

Kaside 6

Mısra: 9

Akarsu, ırmak.

Ḥıfz için yāḥud vücūd-ı pādişāhı cüvlar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā mıdur

3. **cüyuñ:-uñ**

Kaside 49

Mısra: 29

Akarsu, ırmak.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cüyuñ
Düşüp başından olmuşdur perişān tāc u destārı

cüvbār-ı tığuñ:

1. **cüvbār-ı tığuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Kılıcının ırmağı.

Çarh iderdi cüybâr-ı tîguñ üstinde qarâr
Ber-qarâr olsa eger âb-ı revân üzre habâb

cüy-ı eltâfuñ:

1. **cüy-ı eltâfuñ:**-u, -ñ
Kaside 61
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
İyiliklerin, lütüfların ırmağı.

Luţfuñ ol gâyetdedür kim nâr-ı kahruñ olmasa
Cüy-ı eltâfuñ iderdi delv ü hûti garq- âb

cüy-ı mahabbet:

1. **cüy-ı mahabbet:**
Gazel 22
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Muhabbet, sevgi nehri.

Çana boyadı küyuñı seyl-âb-ı sirişküm
Hün-ı dil ile taşdı meger cüy-ı mahabbet

cüy-ı ma'nâ:

1. **cüy-ı ma'nâ:**
Kıt'a 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Mana nehri.

Cüy-ı ma'nâ iki şakq olmuş aqar şahnından
Yaraşır dirsem eger tab'ına Bâgdâd-ı suhan

cüy-ı müselsel:

1. **cüy-ı müselsel:**
Kaside 9
Mısra: 133
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım akan ırmak // akıcı, ahenkli şiir.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel
Yâ ma'nî-i rengin ile bir lâlesitândur

cüy-ı revân:

1. **cüy-ı revân:**
Gazel 105
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Akan ırmak.

Keşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

cüyves:

1. **cüyves:**
Kaside 31
Mısra: 12
Akarsu gibi.

Tâb-ı mihr oldı güdâzende-i tîg-ı kuhsâr
Cüyves akmadadır her yaña pülâd-ı müzâb

cüdâ:

1. **cüdâdur:**-dur
Kaside 33
Mısra: 10
Uzak.

Bu ehl-i haqîkat yoludur ehl-i mecâzuñ
Vâdileri bu merhâleden hayli cüdâdur

cüllâb-ı câm-ı luţfuñ:

1. **cüllâb-ı câm-ı luţfuñ:**-uñ
Kaside 20
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Lütuf kadehinin gülsuyu // övme, taltif etme.

Beni cüllâb-ı câm-ı luţfuñ itdi şöyle şîrin-kâm
Ki şî'rümde bulur her kim okursa lezzet-i sükkar

cüllâb-ı ma'ânîdür:

1. **cüllâb-ı ma'ânîdür:**-dür
Kaside 13
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Manaların gül suyu // hoş manalar.

Kelîm-i Mısr hem kilik-i şekerhâ-yı revânumdur
Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârı

cümle:

1. **cümle:**
Kaside 48
Mısra: 91
Bütünüyle, tamamen.

Ola erbâb-ı dil cümle muhibbi
Şenâsın ideler evrâda munzam

2. **cümle:**
Kaside 62
Mısra: 4
Tamamen, hep.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i câm-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

3. **cümle:**

Gazel 1

Mısra: 14

Bütün, hep, tüm.

Baňa şor Nef'î hemân kâdr-i dūr-i güftârũnı
Nükte-sencân-ı İllâhî cümle hemdemdür baňa

4. **cümle:**

Gazel 41

Mısra: 10

Bütün, hep, tüm.

Yalıñuz Nef'î degül güstâh-ı bezm-i ma'rifet
Yoqlasañ cümle nedimân-ı İllâhî böyledür

5. **cümle:**

Kaside 12

Mısra: 50

Bütün, hep, tüm.

Böyle şâhenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târih-i selef hâtır-nişânumdur benüm

6. **cümle:**

Kaside 39

Mısra: 21

Tüm, bütün.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyle
Ėayriye müşkil olan saña olur emr-i yesir

7. **cümle:**

Gazel 43

Mısra: 4

Bütün, tüm.

Böyle şũha mübtelâ olmağ ne güç 'aşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

8. **cümle:**

Kaside 15

Mısra: 53

Bütün, tüm.

Cümle hünerden bâ-naşib sırr-ı 'aceb şun'-ı Ėarib
Meclisde şũh u dil-firib cenk idicek şir-i ücem

9. **cümle:**

Kaside 16

Mısra: 7

Bütün, tüm.

İtdi cümle çekdigim cevruñ telâfisin kazâ
Gitdi dilden yâd-ı zulm-ı bî-hisâb-ı rüzgâr

10. **cümle:**

Kaside 17

Mısra: 120

Bütün, tüm.

O cihânban-ı Hümâ-sâye hümâyün-fer kim
Cümle şâhân-ı cihân bendesidür ser-tâ-pâ

11. **cümle:**

Kaside 41

Mısra: 22

Bütün, tüm.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

12. **cümle:**

Kaside 62

Mısra: 60

Bütün, tüm.

Dönsün murâdıncâ tamâm olsun felek münkâd u râm
Mağsüdını cümle enâm kılsun қаpuñdan mükteseb

13. **cümlesi:-si**

Gazel 75

Mısra: 12

Bütün, hep.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña senüñ

14. **cümle:**

Kaside 25

Mısra: 81

Tamamen, hep.

Belki dil-berler қалur cümle hağ-âver olmadan
Ol қadar râh-ı zuhûr-ı fitne bulur insidâd

15. **cümlesinden:-si, -n, -den**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 8

Bütün, hep, tüm.

Her hünerde ser-âmed illâ kim
Cümlesinden oğ atmada mümtâz

16. **cümle:**

Kaside 50

Mısra: 131

Herkes.

'Urfî-i Rûm idügüm cümle iderler teslîm
Görseler ger bu қаşidem büleğâ-yı A'câm

17. **cümle:**

Kaside 17

Mısra: 68

Bütün, tüm.

Turfa gül-gün-ı firibende-reviş kim şanasın
Cümle endâmına urmuş yed-i kudret hınnâ

cümleden:

1. cümleden:

Gazel 40

Mısra: 9

Hepsinden, tümünden.

Cümleden ol güne ser-mestân-ı şâhib-hâlden
Nef'i-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ bundadur

2. cümleden:

Kaside 19

Mısra: 76

Hepsinden, tümünden.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'-ı dilîrüm cümleden ammâ dil-âverdür

3. cümleden: -de

Kaside 21

Mısra: 72

Hepsinden, tümünden.

Sen ol Şehenşeh-i 'âlî-nijâd-ı 'âlemsin
Ki cümleden saña eyler zamâne ikrâmı

4. cümleden:

Kaside 31

Mısra: 95

Hepsinden, tümünden.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzûk-tab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azâb

5. cümleden:

Kaside 59

Mısra: 38

Hepsinden, tümünden.

Şâhib-kerem-i memleket-ârâ ki du'âsı
Aşhâb-ı dile cümleden evlâ vü ehemdür

cümleten:

1. cümleten:

Kaside 56

Mısra: 60

Bütünüyle, tamamen.

İtmese ger ârzü-yı secde-i hâk-i derûn
Mihrûn olmazdı vücûdi cümleten rûy u cebîn

2. cümleten:

Kaside 62

Mısra: 15

Bütün, hepsi.

Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten
Hükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü
Haleb

cümletü'l-mülk-i şehensâh-ı kader-istiklâl:

1. cümletü'l-mülk-i şehensâh-ı kader-istiklâl:

Kaside 35

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Bağımsızlığı kader olan, ezelden bağımsız olan
şahlar şahının sadrazamı.*

Hâriş-i saltanat-ı memleket-i heft-iklîm
Cümletü'l-mülk-i şehensâh-ı kader-istiklâl

cünbâni itse:

1. cünbâni itse:-se

Kaside 30

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Hareket etmek, kılmamak.

Olur ney-i kalem-i huşki nahl-i bâr-âver
Kim itse sebt-i kelâmunma hâme cünbâni

cünbiş:

1. cünbişi:-i

Kaside 56

Mısra: 73

Hareket etme, kılmadanma, salınma.

'Âlem-i ma'nâyı eyler pür-tezelzül cünbişi
Râ'iz-i tab'um idince raşş-ı fikri zîr-i zîn

2. cünbişi:-i

Kaside 17

Mısra: 144

Hareket etme, salınma.

Beñzemez bunlara ol tûrfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-çadem nev-peydâ

3. cünbişine:-i, -n, -e

Kaside 60

Mısra: 72

Hareket etme, salınma.

Raşş-ı iz'anum eger eylese cevân-ı suhan
Teng ola cünbişine 'arşa-i meydân-ı suhan

4. cünbişinden:-i, -n, -den

Kaside 5

Mısra: 73

Hareket etme, kılmadama.

Cihân pür-gerd olurken cünbişinden sür'at-i seyri
Çomaz toz konmağa pîrahen-i bergüstvân üzre

cünbiş-dih-i istiğnâ:

1. cünbiş-dih-i istiğnâ:

Kaside 50

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gönül tokluğunu, tenezül etmemeyi hareketlendiren.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istignā kim Meşelā itmek için def' -i gumūm u ālām

cünbiş-i müjgan:

1. cünbiş-i müjgan:

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin hareketi, kumıldaması // hisımlı bakışlar.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile Dest-i kudretdür meger ol mest-i tır-endāza dest

cünbiş-i müjgānından:

1. cünbiş-i müjgānından: -ı, -n, -dan

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin hareketi, kumıldaması.

Zülfinüñ dañı perişānlığı biñhüde degül N'eylesün lerce tutar cünbiş-i müjgānından

cünbiş-i bād-ı vezān virür:

1. cünbiş-i bād-ı vezān virür: -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Esen yelin hareketliliğini kazandırmak, esen yel gibi harekete getirmek.

'Azmi olursa ger sabak-āmüz-ı tab' -ı hāk Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

cünd-i ervāh:

1. cünd-i ervāh:

Kaside 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ruhlar ordusu.

Gūlgul-i kūs-ı zafer tıtdı cihānı o kadar Cünd-i ervāh ü melek birbirin itdi tebşir

cünd-i ervāh-ı melā' ikdür:

1. cünd-i ervāh-ı melā' ikdür: -dür

Kaside 40

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Melek ve ruh askerleri.

O yegāne sipeh-endāz-ı zafer-yāver kim Cünd-i ervāh-ı melā' ikdür aña hayl u haşem

cünd-i ervāh-ı ricāl-i suhanı:

1. cünd-i ervāh-ı ricāl-i suhanı: -ı

Kaside 50

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Söz söylemede ileri gelenlerin ruhlarının askeri.

İderin kuvvet-i kudsiyye-i efkārüm ile Cünd-i ervāh-ı ricāl-i suhanı istiḥdām

cür'a:

1. cür'asını: -sı, -n, -ı

Kaside 50

Mısra: 27

Damla, yudum (bir yudum şarap).

İçse bir cür'asını berhemem-i şad sāle Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

2. cür'aña: -ñ, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Damla, yudum (bir yudum şarap).

Cür'aña virmezdi cān her 'aşık-ı efsürde-dil Olmasañ tāb-efgen-i her ḥātır-ı bī-tāb u teng

3. cür'añ: -a, -ñ, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Damla, yudum (bir yudum şarap).

Bād-i zevk u şafāsın gerçi nāmuñ bādedür Cür'añı nüş eyleyenler guşşadan āzādedür

4. cür'a:

Gazel 49

Mısra: 8

Kadehin dibinde kalan son yudum (Harabat müdavimleri arasında son cür'ayı yere dökmek bir ādetmiş. Böylelikle şarabın bulucusu olan Cem'in ruhunu tazim ettiklerini düşünürlermiş.).

Dense ne 'aceb tab'umuza bañr-ı ma'ānī Şahbā gibi pür-ḥālet ü cür'a gibi pestiz

cür'a-i cāmını:

1. cür'a-i cāmını: -ı, -n, -ı

Kaside 50

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kadehin yudumu, bir damlası // kadehin dibinde kalan son yudum.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī Cür'a-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

cür'a-i cān-baḥsuña:

1. **cür' a-i cān-baḥṣuḥna**:-u, -ñ, -a

Terkib-bend 1

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Can bağıslayan yudum.

Cür'a-i cān-baḥṣuḥna leb-teşnedür Hızır u Mesîh
Âb-ı hayvānsın yāḥud la'l-i leb-i cānānesin

cür' a-i peymānemüz:

1. **cür' a-i peymānemüz**:-müz

Gazel 86

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

İçki kadehindeki son yudum // sevgi, muhabbet.

Biz mest-i feyz-baḥş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cür' a-i peymānemüz bizüm

cür' et:

1. **cür' eti**:-i

Kaside 33

Mısra: **99**

Cesaret, yiğitlik, korkmayarak ileriye atılma.

İnkāra kimūn cür' eti var ise desünler
Yārān-ı suḥan-fehm ü suḥan-gūya şalādur

cür' et idelden:

1. **cür' et idelden**:-elden

Kaside 29

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Ki nazma cür' et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i şenā-güstere murād-ı fu'ād

cür' et idemez:

1. **cür' et idemez**:-emez

Kaside 18

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Olur mı böyle bir āteş-'inān-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür' et idemez anuñla berķ u bād da'vāya

cür' et ider:

1. **cür' et ider**:-er

Kaside 39

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Bu perişānlığ ile nazma nice cür' et ider
N'ola endişemi ma'ķül ile itsem ta'zîr

2. **cür' et ider**:-er

Kaside 17

Mısra: **157**

Kelime Tipi: -

*Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak,
yüreklilikle davranmak.*

Var mı böyle kaşide dimege cür' et ider
Şarkdan garba varınca suḥan ehline şalā

cür' et iderdi:

1. **cür' et iderdi**:-er, -di

Kaside 46

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Bu kadar nazma da kim cür' et iderdi ḥalā
İtmese ṭab'uma ilhām-ı İlahî telķin

cürm:

1. **cürmüm**:-ü, -m

Gazel 70

Mısra: **2**

Suç, kabahat.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcak
Cürmüm ikrār idemem mest-i ḥarāb olmayıcak

cürm olur:

1. **cürm olur**:-u, -r

Gazel 29

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Suç, kabahat olmak.

Gerçi 'aşķ izhārî bî-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müdde'ā-fehm olıcak inkār güç

cürre şāhîn:

1. **cürre şāhîn:**

Kaside 35

Mısra: **109**

Kelime Tipi: -

Erkek şahin.

Cürre şāhîn Hümā şayd-ı ḥayālîm ki benüm
Feyz-i tevfk-i İlahîdür aña şehper ü bāl

2. **cürre-şāhîn:**

Kaside 22

Mısra: **42**

Erkek şahin.

Ger olsa himmeti 'āciz-nüvāz u taķvîyet-güster
Kebüter cürre-şāhîn gibi şayd eylerdi şah-bāzî

cüst:

1. cüst:

Kaside 5

Mısra: 75

Çabuk davranan, hızlı olan.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlân itse tuymaz çeşm-i mür-ı nâtüvân üzre

2. cüst:

Kaside 38

Mısra: 55

Çabuk davranan, hızlı olan.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına toğunmaz nem

cüst ü cü itdük:

1. cüst ü cü itdük:-dik

Gazel 51

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Arayıp sorma, araştırma, arama.

Cüst ü cü itdük nazîrin 'âlem-i endîşede
İztrârî vâdi-i inkâra düşdi gönlümüz

cüst ü cüda:

1. cüst ü cüda:-da

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Aramak, araştırmak.

Tirinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cüda çok eyledi tek ü tâz

cüz'-i lâ-yetecezzâyı:

1. cüz'-i lâ-yetecezzâyı:-y, -ı

Kaside 32

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Maddenin bölünemez kabul edilen en ufak parçası, zerre, atom.

Ki cüz'-i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taqsîm

2.2.4. Ç

câder:

1. çâderi:-i

Kaside 14

Mısra: 26

Çadır.

Kim habâb-ı ber-ķârar olmuş aña her çâderi
Bir 'aceb deryâdur ordü-yı hümâyünüñ senüñ

çâh:

1. çâhidur:-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 16

Kuyu.

Yüsuf-ı tab'umuñ sipihr-i bülend
Ser-nigün teng ü tire çâhidur

çâh-ı 'adem olsa:

1. çâh-ı 'adem olsa:-sa

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yokluk kuyusu olmak.

Ol bezm-i şafâ-bağşa dili olmasa mahrem
Ağyâr-ı deninüñ yeri çâh-ı 'adem olsa

çâh-ı 'amîk-ı 'ademe:

1. çâh-ı 'amîk-ı 'ademe:-e

Kaside 50

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yokluğun derin kuyusu.

Ĥiddet-i bâriķa-i pertev-i pür-nürından
Düşe tâ çâh-ı 'amîk-ı 'ademe zulmet-i şâm

çâh-ı Bâbil:

1. çâh-ı Bâbil:

Kaside 44

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Babil kuyusu.

Çâh-ı Bâbil gibi yere geçirür kühsârı
Ebr-i tûfan gibi çarķa çıkarur deryâyı

çâh-ı devâti:

1. çâh-ı devâti:-ı

Mesnevi 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Divit kuyusu.

Ser-çeşme-i Ĥızr olmasa ger çâh-ı devâti
Mümkün mi idi hiç Ĥurüfuñ Ĥarekâti

çâh-ı zekana:

1. **çāh-ı zeķana:-a**

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çene çukuru.

Düşürür dilleri çāh-ı zeķana tutmaz ise
Dāmen-i zūlf-i dil-āvizini muhkem şāne

2. **çāh-ı zeķana:-a**

Kaside 3

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Çene çukuru.

Düşse çāh-ı zeķana turra-ı hūbān yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindānī

çāh-ı zeķanuñ:

1. **çāh-ı zeķanuñ:-uñ**

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çene çukuru.

Dil-i erbāb-ı maħabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çāh-ı zeķanuñ şanma tehī

çāh-ı zenaħdānında:

1. **çāh-ı zenaħdānında:-ı, -n, -da**

Gazel 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Çene çukuru, çene gamzesi.

Esir oldı gönül çāh-ı zenaħdānında ey Nef'i
Degöldür zūlfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdır

çāh-ı zenaħdānuña:

1. **çāh-ı zenaħdānuña:-u, -ñ, -a**

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çene çukuru, çene gamzesi.

Diller nice bir çāh-ı zenaħdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zūlfuñ de ķo dāmānuña düşsün

çāk çāk ide:

1. **çāk çāk ide:-e**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parça parça etmek, parçalamak.

Āh ile derdi bilinmez 'āşık-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i şad-pāresin

çāk çāk itmekte:

1. **çāk çāk itmekte:-mekde**

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parça parça etmek, parçalamak.

Āmzeler hōd çāk çāk itmekte dā'im dilleri
Söyleşülmez tut ki şemşir-i zebāndur her biri

çāk eyledüm:

1. **çāk eyledüm:-dü, -m**

Kaside 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Sinesin çāk eyledüm çarħuñ degöldür kehkeşān
Zāhm-ı şemşir-i zebān-ı kīn-sitānumdur bentüm

çāk iderdi:

1. **çāk iderdi:-er, -di**

Kaside 54

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Olsa ger nāmiyede kuvvet-i ķahr u ğazabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i hañçer-i bīd

çāk ideriz:

1. **çāk ideriz:-er, -iz**

Gazel 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yırtmak, parçalayıp açmak (elbisenin yakası bağlamında).

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykānı dile
Tīrūñe ķarşu turup sīnemüzi çāk ideriz

çāk idüp:

1. **çāk idüp:-üp**

Kaside 31

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Yırtmak, parçalamak.

Çāk idüp küşe-i destār-ı Mesīhāyı o dem
Pāresin rüy-ı cihān-tābına eylerdi niķāb

çāk olur:

1. **çāk olur:-u, -r**

Kaside 38

Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Parçalanmak.

Dem-i cevlanda gâhî germ olup tünd itse reftârın
Hevâ-yı cünbişinden çäk olur bu nîl-gün fârem

çäker:

1. **çäkeri:-i**

Kaside 14
Mısra: 58
Kul, köle, bende.

Mesned-i iclâlinüñ rif'at bir ednâ pâyesi
Dergeh-i ikbâlinüñ devlet kadîmî çäkeri

2. **çäkerdür:-dür**

Kaside 19
Mısra: 30
Kul, köle, bende.

Hüdâvend-i zamân kim pâdişâhân-ı cihân aña
Kemîne bende-i fermân-ber ü dirîne çäkerdür

çäker-i senâ-h'ânı:

1. **çäker-i senâ-h'ânı:-ı**

Kaside 30
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Öven/metheden kul, köle.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'ârifetle ki bu çäker-i senâ-h'ânı

çäk-ı girîbân:

1. **çäk-ı girîbân:**

Gazel 119
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yaka yırtığı //yaka yırtma, dövünüp ağlama.

Çalmazsa ger ol güşe-i dâmân elimüzde
Elden ne gelür çäk-ı girîbân elimüzde

2. **çäk-ı girîbân:**

Gazel 46
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yaka yırtığı //yaka yırtma.

Âh itmemege çäre mi var 'âşık-ı bî-tâb
Habs-i nefes ü çäk-ı girîbân ne belâdur

çäk-ı girîbânı:

1. **çäk-ı girîbânı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Yaka yırtmacı, yakanın kesilip açılmış olan yeri.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yaqasın
Bir olur çäk-ı girîbânı ile dâmânı

çäk-ı girîbân itse:

1. **çäk-ı girîbân itse:-se**

Gazel 116
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yaka yırtmak // goncanın yeşil çanak
yapraklarını açması.

Açılıp gonca n'ola çäk-ı girîbân itse
'Andelibân-ı çemen nağme-serây oldu yine

çal:

1. **çala:-a**

Kaside 23
Mısra: 47
Aşırmaq, hak etmeden almak.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle mağalsüz
Bir medrese-i 'âliye bir kaşmer-i 'âlem

çäläk:

1. **çäläk:**

Kaside 55
Mısra: 99
Hareketi süratli, çevik, cevval.

Ben ögünmem raşş-ı tab'ı her kimün çäläk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

çalın:

1. **çalındı:-dı**

Kaside 21
Mısra: 3
(Kös bağlamunda) çalınmak, vurulmak.

Çalındı bâm-ı felekde nakâre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde güş-ı eyyâmı

çalıp çäk eyledi:

1. **çalıp çäk eyledi:-di**

Kaside 13
Mısra: 68
Kelime Tipi: **Deyim**
Vurup parçalamak, parça parça etmek.

Degüldür kehkeşân cellâd-ı kahrı tîg-ı 'adliyle
Çalıp çäk eyledi fark-ı ser-i çarh-ı sitemkârı

çäpük:

1. **çâpükdür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 75

Süratli, hızlı.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mür-ı nâtüvân üzre

2. **çâpüklüğü:-lüg, -i**

Kaside 9

Mısra: 79

Süratli, hızlı.

Çâpüklüğü ol meretebe kim farḫ-ı şitâbı
Ḥayret-dih-i endîşe-i taḥkîk ü gümândur

3. **çâpükdür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 35

Süratli, hızlı.

O Celâli Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

4. **çâpük:**

Kaside 35

Mısra: 79

Süratli, hızlı.

Ol kadar çâpük ü nâzük hareket eyler kim
Ne olur rig perîşân ne bozılır eşkâl

5. **çâpükdür:-dür**

Kaside 38

Mısra: 55

Süratli, hızlı.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına toḫunmaz nem

çâpük ü çâlâk olur:

1. **çâpük ü çâlâk olur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çabuk ve süratli olmak, çevik olmak.

Tayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlâk olur mı 'acabâ

çâpüklük:

1. **çâpüklüğü:-i**

Kaside 28

Mısra: 83

Hızlılık, çabukluk.

Çâpüklüğü o meretebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

çâpük-rahş olur:

1. **çâpük-rahş olur:-u, -r**

Kaside 27

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Hızlı koşan at olmak, hızlı koşmak.

Te'âla'llâh ne çâpük-rahş olur ol rahş-ı bî-hemtâ
Ki berḫ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vâyı

2. **çâpük-rahş olur:-u, -r**

Kaside 38

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Hızlı koşan at olmak, hızlı koşmak.

Ne çâpük-rahş olur ol Düldül-i sîmurg-per el-ḥaḫ
Ki olmış 'âlem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet:

1. **çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet:**

Kaside 49

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Bilgeliğin yürüyüşü ağır atının hızlı seyisi.

O çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâḫun önünce peyk-i rehvarı

çâpük-rev:

1. **çâpük-rev:**

Kaside 17

Mısra: 29

Süratli, hızlı giden.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

çâpük-şeh-süvâr-ı 'arşa-i devrân:

1. **çâpük-şeh-süvâr-ı 'arşa-i devrân:**

Kaside 22

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dünyanın usta binicisi (ata en iyi binen, hızlı at süren).

O çâpük-şeh-süvâr-ı 'arşa-i devrân ki râm eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tâzi

çâpük-ter-i 'âlem:

1. **çâpük-ter-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Dünyanın atılganı, gözü pek olanı, cüretlisi.

Hem mekteb-i endîşede üstâd-ı sihir-sâz
Hem ma'reke-i fitnede çâpük-ter-i 'âlem

çār dīvārī:

1. çār dīvārī:-ı

Kaside 49

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

(Yapılar için) dört duvar, her taraf.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iqbāl ile revnağ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvārī

çār- māderdür:

1. çār- māderdür:-dür

Kaside 19

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Dört anne // anasır-ı erbaa.

Sebeb tā i 'tidāl-i ṭab' u terkīb-i mevālīde
Uşul-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

çāre:

1. çāre:

Kaside 41

Mısra: **95**

Çözüm, çıkar yol.

Yok tığ-ı zebān çekmeden özge daği çāre
Gāyetde şakī oldılar ebnā-yı zamāne

2. çāre:

Kaside 42

Mısra: **3**

Çözüm, çıkar yol.

Def' -i gāma çāre mi var olsa ger
Elde kadeh cām-ı Cem-i rüzgār

3. çāre:

Gazel 20

Mısra: **13**

Çözüm, çıkar yol.

Nef ī gibi yok pāyuña yüz sürmege çāre
Tutsam n'ola dāmānuñi ferdā-yı kıyāmet

4. çāre:

Kaside 45

Mısra: **87**

Çözüm, çıkar yol.

Hemān każāya rızādur bu bābda çāre
Kabül iderse Hudā ger rızā-yı nā-çārī

5. çāre:

Gazel 31

Mısra: **5**

İlaç, deva, tedbir.

Zabt-ı āh eylemedür 'āşıka evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

6. çāre:

Gazel 25

Mısra: **4**

Çözüm, çıkar yol.

Cibril degül Hızr u Mesīhā da olursa
Öldürmege çāre mi var ol nigh-i mest

7. çāre:

Gazel 35

Mısra: **3**

Çözüm, çıkar yol.

Ne çāre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne ṭālī 'üm meded eyler vişāle fırsat olur

8. çāre:

Gazel 94

Mısra: **13**

Çözüm, çıkar yol.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef ī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

9. çāre:

Gazel 95

Mısra: **6**

Çözüm, çıkar yol.

'Ādet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne mu 'tādı tağyir idemem

10. çāre:

Gazel 95

Mısra: **10**

Çözüm, çıkar yol.

Düşdi fülk-i dil-i Nef ī yine gird-āb-ı gāma
Çāre yok 'azm-i kenār itmege tedbir idemem

11. çāre:

Kaside 9

Mısra: **92**

Çözüm, çıkar yol.

Endişe taḥayyül idemez sür 'at-i seyrin
Ta 'rife anı çāre hemān tayy-ı lisāndur

12. çāre:

Kaside 41

Mısra: **81**

Çözüm, çıkar yol.

Olmaz yine def' -i gāma çāre eger olsa
Şahbā ile pür sāğar-ı mīnā-yı zamāne

13. çāre:

Gazel 46

Mısra: 5
Çözüm, çıkar yol, tedbir.

Âh itmemeğe çäre mi var 'âşık-ı bî-tâb
Habs-i nefes ü çäk-ı girîbân ne belâdur

14. çäre:

Gazel 106
Mısra: 8
Çözüm, çıkar yol, tedbir..

İzîrârî dil nice cân virmesün ol ğamzeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün

15. çäre:

Kaside 46
Mısra: 23
Çözüm, çıkar yol, tedbir.

Tarh-ı maḥbû'ına reşk itmemeğe çäre mi var
Beyt-i ma'mûr-ı felek Ka'be-i ulyâ-yı zemîn

16. çäre:

Kit'a-ı Kebir 1
Mısra: 49
Çözüm, çıkar yol.

Nâmin ifşâya çäre yok ammâ
Her dem endîşe 'özl-ü'âhıdur

17. çäre:

Gazel 85
Mısra: 15
Çözüm, çıkar yol.

Mümtâz-ı 'âlem olmamağa çäre var mıdur
Zirâ şenâ-yı şâh-ı ser-efrâzdur sözüdür

18. çäre:

Kaside 9
Mısra: 9
Deva // çıkar yol.

Şimden girü biçäre-i derd ü ğama çäre
Feyz-i eşer-i şoḥbet-i peymâne-keşândur

çäre eylesek:

1. çäre eylesek:-se, -k

Gazel 51
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Çare bulmak, çözüm yolu aramak.

Ğamdan âzâd olmağa bilmem ne çäre eylesek
Kaldı hayretde 'aceb bî-çäre düşdi ğönlümüz

çäre gör:

1. çäre gör:
Gazel 122

Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresine bakmak; gerekeni yapmak, çözüm yolu aramak.

'Âşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çäre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-âb gelsün çeşmüñe

çäre mi var:

1. çäre mi var:
Kaside 58
Mısra: 81
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çaresi yok, imkânsız, olmayacak iş.

Edâya çäre mi var şükrini ol ihsânüñ
Olursa ṭab'um eger biñ kaşideye medyün

çäre ne:

1. çäre ne:
Kaside 24
Mısra: 82
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çare yok; yapılacak bir şeyin olmaması, elden hiçbir şeyin gelmemesi.

Zevki var ehl-i dil ü ṭab'a sitem eylemeden
Çäre ne devr ideli böyledür idmân-ı felek

2. çäre ne:

Kaside 42
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Çare yok; yapılacak bir şeyin olmaması, elden hiçbir şeyin gelmemesi.

Çäre ne çün devr ideli böyledür
Kâ'ide-i mültezim-i rüzgâr

çäre-sâz-ı dîn ü devlet:

1. çäre-sâz-ı dîn ü devlet:
Kaside 52
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Din ve devlet (meselelerine) çare bulan.

Fitne-bend-i dehr-i dün müşkil-ğüşâ-yı rüzgâr
Çäre-sâz-ı dîn ü devlet feylesof-ı kârdân

çarh:

1. çarh:
Gazel 128
Mısra: 6
Felek.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Öğünürse çarh öğünsün ṭâli'-i firüz ile

2. **çarh:**

Gazel 130

Mısra: 19

Felek.

Nitekim cām-ı hilāl-i 'ıydı gerdān ide çarh
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

3. **çarh:**

Kaside 12

Mısra: 45

Felek.

Dādger Ḥākān-ı 'ālī-rütbe 'Osmān Ḥān ki çarh
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

4. **çarh:**

Kaside 52

Mısra: 17

Felek.

Rast kılsa ḫaddini irmez yine ḫaşrına çarh
İde tertīb 'anāşırdan meger kim nerdübān

5. **çarh:**

Kaside 52

Mısra: 21

Felek.

İrtifā'ın almağa olmuş mühendis çarh aña
Mihri uşurlāb idüp kılmış şu'ā'ın rīsmān

6. **çarh:**

Kaside 52

Mısra: 66

Felek.

Meh şabl-ı rā'iz-i bahtında satl-ı nuḫre-küb
Çarh bezm-i sākī-i cūdında cām-ı zer-nişān

7. **çarh:**

Kaside 21

Mısra: 68

Baht, talih, felek.

Ḳaşīde söylemeyin ḡayra tevbeler olsun
İderse tiḡ-ı ḫazā ile çarh ibrāmı

8. **çarh:**

Kaside 61

Mısra: 18

Baht, talih, felek.

Lāyık-ı şadr-ı vezāret olduḡun 'ālem bilür
Çarh ider ol luḡfi bir gün 'āleme bī-irtiyāb

9. **çarh:**

Kaside 61

Mısra: 71

Baht, talih, felek.

Çarh bir āh eylesem biñ cevri iderdi cānuma
Biñ su'āl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

10. **çarh:**

Kaside 8

Mısra: 42

Felek, gökyüzü.

Meşreb-i luḡfi riyāz-ı 'ālemi sirāb ider
Kevkeb-i bahtıyla çarh ārāyiş-i eyvān bulur

11. **çarh:**

Kaside 4

Mısra: 52

Felek, gökyüzü.

Ol şeh ki seyri çıksa yanınca götürmege
Çarh āfītāba tiḡ u hilāle kemān virür

12. **çarh:**-a

Kaside 6

Mısra: 67

Felek, gökyüzü.

Dürr-i nazmum çarhā mengüş olsa bilmez rüzḡār
Şi'r-i Nef'i midür ol yā kevkeb-i şî'rā midür

13. **çarh:**

Kaside 9

Mısra: 61

Felek, gökyüzü.

Çarh oldı cenābında kemer-beste ḡulāmı
Şanmañ ki felekde görinen kähkeşāndur

14. **çarh:**uñ:-uñ

Kaside 14

Mısra: 48

Felek, gökyüzü.

Şehsüvār-ı 'ālem-ārā kim revādur olsa ger
Na'l u miḡ-ı raḡşı çarhūñ āftāb u aḡteri

15. **çarh:**

Kaside 17

Mısra: 79

Felek, gökyüzü.

Birisi daḡi Şurāhī-i ser-efrāz ki çarh
Yaraşur pāyına yüz sürmek için olsa dütā

16. **çarh:**-ı

Kaside 19

Mısra: 51

Felek, gökyüzü.

Zemīni āsmān çarhı zemīn eyler murād itse
Ḳazā fermān-dih-i re'yine ol deñlü muşāḡḡardur

17. **çarh:**uñ:-uñ

Kaside 21

Mısra: 1
Felek, gökyüzü.

'Aceb mi ditrese havfı ile çarhuñ endâmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tîg-ı Behrâmı

18. **çarh:**
Kaside 34
Mısra: 8
Felek, gökyüzü.

Ne mümkün böyle bir 'âlî-binâ bir daği ger olsa
Kažâ mi 'mârı Sidre nerdübânı çarh müzdürü

19. **çarhuñ:-uñ**
Kaside 34
Mısra: 4
Felek, gökyüzü.

Zihî firdevs-i şânî kim olur şâliş añıldııca
Zemînüñ Ka'be-i 'ulyâsı çarhuñ Beyt-i ma'mûrî

20. **çarh:**
Kaside 39
Mısra: 62
Felek, gökyüzü.

İremez gerdine sür'atde hadeng-i Rüstem
Çarh destinde kemân olsa hilâli zih-gîr

21. **çarh:**
Kaside 49
Mısra: 6
Felek, gökyüzü.

Letâfetden zemîn ferş-i münakkaş oldı 'aksiyle
Muraşşa 'sâyebân idince çarh ebr-i güher-bârı

22. **çarha:-a**
Kaside 54
Mısra: 55
Felek, gökyüzü.

Atsa endîşesi ger çarha kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

23. **çarh:**
Kaside 61
Mısra: 41
Felek, gökyüzü.

Çarh iderdi cüybâr-ı tîguñ üstinde karar
Ber-karâr olsa eger âb-ı revân üzre habâb

24. **çarh:**
Kaside 61
Mısra: 48
Felek, gökyüzü.

Hâle bir tavk-ı muraşşa 'kehkeşân bir sîm-raht
Çarh bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrîn-riķâb

25. **çarhı:-ı**
Gazel 52
Mısra: 4
Felek, gökyüzü.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarhı âh-ı âteş-bârımız

26. **çarhı:-ı**
Kaside 34
Mısra: 53
Felek, gökyüzü.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aķ dîbâ kaplı semmürü

27. **çarha:-a**
Kaside 44
Mısra: 28
Felek, gökyüzü.

Çâh-ı Bâbil gibi yere geçirür kühsârı
Ebr-i tûfan gibi çarha çıkarur deryâyı

28. **çarhı:-ı**
Müfret 12
Mısra: 2
Felek, gökyüzü.

Sinem nice bir âh-ı mahabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarhı daği gök ü mor olsun

29. **çarh:**
Gazel 66
Mısra: 3
Felek, âlem, dünya.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarh
Haşmâne rüz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

30. **çarha:-a**
Gazel 90
Mısra: 4
Felek, âlem, dünya.

Verziş-i âh iderek âh-ı mücessem oldum
Çarha te'sîr iderim göñlüme te'sîr idemem

31. **çarhuñ:-uñ**
Gazel 139
Mısra: 7
Felek, âlem, dünya.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sîne dögmez mi
Kağeğ kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

32. **çarhı:-ı**
Kaside 3

Mısra: 25
Felek, âlem, dünya.

Lufti bir mertebe kim çarhı ider gark-ı güher
Mevc-hiz olduğu dem baht-ı kefi-i ihsanı

33. **çarha:-a**
Kaside 44
Mısra: 6
Felek, âlem, dünya.

Dergeh-i bargeh-i şadr-ı cihân kim örter
Sâyesi Ka'be gibi çarha siyeh dîbâyı

34. **çarha:-a**
Kaside 61
Mısra: 30
Felek, âlem, dünya.

Luft u çahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarha iredi inkılab

35. **çarhuñ:-uñ**
Kaside 12
Mısra: 3
Felek, dünya // baht, talih.

Sinesin çäk eyledüm çarhuñ degüldür kehkeşân
Zahm-ı şemşir-i zebân-ı kîn-sitânumdur benüm

36. **çarh:**
Kaside 3
Mısra: 18
Felek, baht, talih.

N'ola hükünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir noқта aña dâ'iredür fermâni

37. **çarha:-a**
Kaside 10
Mısra: 24
Felek, baht, talih.

Rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ bu mahalde
Ne çarha ne kavli-i hükemâya nazar eyler

38. **çarh:**
Kaside 27
Mısra: 34
Felek, baht, talih.

Gidermez haşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarh ebr-i bahârî gibi sakğâyı

39. **çarh:**
Kaside 31
Mısra: 64
Felek, baht, talih.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarh o kadar aña müheyyâ esbâb

40. **çarhı:-ı**
Kaside 34
Mısra: 57
Felek, baht, talih.

İşâbet ol tarafdayken komaz tahvil ider çarhı
Görinür fevri ol tedbîrûñ âşâr-ı şer ü şür

41. **çarh:**
Kaside 37
Mısra: 27
Felek, baht, talih.

Mihr şanmañ görinen kesb-i 'ulüvv itmege çarh
Urdu dâmân-ı serâ-perde-i iclâline çeng

42. **çarh:**
Kaside 53
Mısra: 1
Felek, baht, talih.

Girih-i gönca-i maşşudumu çarh itmedi hall
Pençe-i mihr-i cihân-tâbi meger oldu eşell

43. **çarh:**
Kaside 61
Mısra: 24
Felek, baht, talih.

Baht-ı bîdaruñ ne mümkindür ki meyl-i h'yâb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkaş câme- h'yâb

44. **çarhdan:-dan**
Kaside 6
Mısra: 28
Felek, gökyüzü // baht, talih.

Ya'ni Sultân Ahmed-i 'âdil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a'lâ degülse çarhdan ednâ mıdır

45. **çarh:**
Kaside 6
Mısra: 33
Felek, dünya, zaman.

Çarh aña ta'zîm idüp İskender-i şânî demek
Şânına nisbet meger bir medh-i müsteşnâ mıdır

46. **çarhı:-ı**
Kaside 26
Mısra: 66
Dünya // gökyüzü.

Görinen mâh degüldür itdi
Dâğ-ı fermâni ile çarhı vesim

47. **çarha:-a**
Kaside 32
Mısra: 16
Felek, dünya.

Bu inbisâti basî-i zemîne kim verdi
Bu devr uşulini çarha kim eyledi ta'îm

48. **çarhuñ:-uñ**
Kaside 49
Mısra: 62
Felek, dünya.

İderdi nokta-i kilik-i celâl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarhuñ kifāyet etse pergāri

49. **çarh:**
Gazel 15
Mısra: 5
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Dāne virmez hırmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezî ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

50. **çarh:**
Kaside 31
Mısra: 96
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Cümleden bencileyin şā'ir-i nāzük-ṭab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azāb

51. **çarh:**
Kaside 43
Mısra: 12
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Te'āla'l-lāh zihî devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarh bu devre olaydı i'tiyād üzre

52. **çarhı:-ı**
Kaside 44
Mısra: 19
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Döndürür çarhı murādınca hākīm-i 'aqlı
Süre-i Nūr okudur mihre edib-i re'yi

53. **çarh:**
Gazel 78
Mısra: 2
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Ṭūṭi-i mu'cize-güyem ne disem lāf degül
Çarh ile söyleşemem āyinesi şāf degül

54. **çarh:**
Gazel 41
Mısra: 1
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gāhî böyledür
Münkalıbdür bu cihānuñi resm ü rāhı böyledür

55. **çarh:**
Kaside 47

Mısra: 62
Felek, talih, baht // dünya, zaman, devran.

Huşuşā zümre-i aşhāb-ı isti'dād ü idrāke
Ki çarh ol fırkaya devr ideli hāşm-ı tüvānādur

56. **çarh:**
Gazel 140
Mısra: 2
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Rū-be-rūdūr ṭab'imuñ hūrşid ile āyinesi
Reşk ider çarh aña dā'im baña oldur kinesi

57. **çarha:-a**
Kaside 47
Mısra: 42
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Mūsā'id ol kadar aḥkāmına te'yid-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarha hemān mevķūf-ı imādūr

58. **çarhuñ:- uñ**
Kaside 41
Mısra: 83
Felek, talih, baht // dünya, zaman, devran.

Çarhuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde kalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

çarh urup:

1. **çarh urup:-up**
Kaside 57
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Daireler çizerek dönmek.

Şem'-i nazmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarh urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

çarh urur:

1. **çarh urur:-u, -r**
Kaside 25
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Daireler çizerek dönmek.

Çarh urur berk-i ḥazān gibi felekde şābitāt
Kuvvet-i kahrıyla ger çıkısa hevāya gird-bād

çarha çekme:

1. **çarha çekme:-me**
Kaside 14
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Çarka verme, (kesici bir aleti) bileği taşında bilemek.

Päre-i elmâsdur seng-i fesâni n'eyler ol
Çarha çekme bir dahî şemşîr-i vâlâ-gevheri

çarh-ahkâm:

1. çarh-ahkâm:

Kaside 50

Mısra: **46**

Hükümleri kader gibi olan.

Müşterî-re'y ü 'uţârid-ķalem ü mihr-âşâr
'Arş-temkîn ü kazâ-temşiyet ü çarh-ahkâm

çarh-ı âftâba tutdı:

1. çarh-ı âftâba tutdı:-dı

Kaside 49

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Güneş çarkına tutmak, çarka tutmak; kesici
araçları bileği çarka ile bilemek.*

Degüldür lâle yer yer zâhir oldu andan âteşler
Zamâne tutdı çarh-ı âftâba tîğ-ı kuhsârı

çarh-ı 'anîd:

1. çarh-ı 'anîd:

Kaside 54

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İnatçı felek.

Ĥamdüli'l-lâh yine inşâfa gelüp çarh-ı 'anîd
Eyledi baĤtum ile 'ahd-ı vifâķı tecdîd

çarh-ı berîn:

1. çarh-ı berîn:

Kaside 56

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Göğün en yüksek tabakası.

Müjde Ĥayl-i müsta'iddân-ı perîşân-Ĥâle kim
Oldı nâdim 'aksine devr itmeden çarh-ı berîn

çarh-ı çârümla:

1. çarh-ı çârümla:-la

Kaside 52

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Dördüncü felek.

Görmemişdür çarh-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir Ĥurrem-mekân

çarh-ı denî-perverden:

1. çarh-ı denî-perverden:-den

Kaside 3

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Alçakları koruyan felek / devir.

Alıver dâdumuzı çarh-ı denî-perverden
Pâymal itdi ķatı ehl-i dil ü 'irfânı

çarh-ı denî-perver-i dün:

1. çarh-ı denî-perver-i dün:

Kaside 31

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Alçakları seven, alçakları koruyan alçak felek.

İrdi bir rif'ate erbâb-ı hüner devründe
Ki ider çarh-ı denî-perver-i dün istiğrâb

çarh-ı devletün:

1. çarh-ı devletün:-üñ

Kaside 56

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Devlet çarkı, devlet idaresi.

N'ola bu sâbit o seyyâr olsa çarh-ı devletün
ĤuĤbidur bu mihrdür ol şaf-der-i nuşret-ķarîn

2. çarh-ı devletün: -üñ

Kaside 11

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Devlet çarkı, devlet idaresi.

Fürüg-re'yî çarh-ı devletün hem mihrî hem mâhı
Kef-i cüdi cihân-ı himmetün hem baĤrı hem kânı

çarh-ı devvârı:

1. çarh-ı devvârı:-ı

Kaside 49

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Dönen dünya.

Şanurlar gird-bâd-ı Ĥâk-i dergâh-ı celâlündür
Fezâ-yı lâ-mekân içre görenler çarh-ı devvârı

çarh-ı dü-rengi:

1. çarh-ı dü-rengi:-i

Kaside 37

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

İki renkli felek // iki yüzlü, vefasız felek.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'şâ'ası çarh-ı dü-rengi yek reng

çarh-ı dün:

1. **çarh-ı dün:**
Gazel 16
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Alçak talih.

Bakmaz oldı kâmil ü dānāya Nef'î çarh-ı dün
Halk-ı 'ālem mā'il ancağ cāhil ü nādāna hep

çarh-ı dün u ğaddārı:

1. **çarh-ı dün u ğaddārı:-ı**
Kaside 45
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Zalim ve alçak felek.

Şafā-yı hātır olaydı göreydüñ evşāfi
Yere geçe göreyin çarh-ı dün u ğaddārı

2. **çarh-ı dün u ğaddārı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Zalim ve alçak felek.

Sen ol şāhib-serir-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarh-ı dün u ğaddārı

çarh-ı felegi:

1. **çarh-ı felegi:-ı**
Gazel 102
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Feleğ'in çarkı, çarkıfelek // baht, talih.

Cem'iyet-i ağıyārı ger itmezse perişān
Çarh-ı felegi 'aksine gerdān iderim ben

çarh-ı felek:

1. **çarh-ı felek:**
Gazel 72
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Feleğ'in çarkı, çarkıfelek // baht, talih.

Biricik ehl-i dil ü tab'a da gün göstere
Bu kadar 'aksine devr eylemese çarh-ı felek

2. **çarh-ı felek:**
Kaside 23
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

Gerdān ola āsāyiş için 'āleme tā kim
Çarh-ı felek ü mihr ü meh ü ahter-i 'ālem

çarh-ı ğaddār-ı fitne-engizi:

1. **çarh-ı ğaddār-ı fitne-engizi:-ı**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Fitne çıkarın zalim felek.

Şadme-i kahrı ser-nigün itdi
Çarh-ı ğaddār-ı fitne-engizi

çarh-ı gerdān:

1. **çarh-ı gerdān:**
Kaside 53
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Dönen dünya // felek, talih.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarh-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ğam münhall

çarh-ı 'işret:

1. **çarh-ı 'işret:**
Kaside 50
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
İçme ve eğlenme dairesi, halkası.

Çenber-i dā'ire-i meclisi çarh-ı 'işret
Devr-i bezmi tarab-āğāz u meserret-encām

çarh-ı kühen:

1. **çarh-ı kühen:**
Gazel 120
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Köhne, eski felek.

Seyr it bu yedi beytümü bu tāze zeminde
Ço seb'a-i seyyāreyi çarh-ı kühen üzre

çarh-ı le'im:

1. **çarh-ı le'im:**
Kaside 7
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Cimri felek, talih.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şımf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarh-ı le'im

çarh-ı müsebbek:

1. **çarh-ı müsebbek:**
Kaside 20
Mısra: 32

Kelime Tipi: -
Kafes gibi örülmüş felek.

Şemim-i tırra-i hulkı irişse evc-i a'lāya
Olurdu güyiyā çarh-ı müşebbek micmer-i 'anber

çarh-ı pür-kevākible:

1. **çarh-ı pür-kevākible:-le**
Kaside 52
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Yıldızlarla dolu gökyüzü.

Muntazır her gece çarh-ı pür-kevākible kamer
Yağmağa şahnında bir şem'-i muraşşa' şem'dān

çarh-ı vakārında:

1. **çarh-ı vakārında:-i, -n, -da**
Kaside 45
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Büyüklik göğü.

Ger olsa çarh-ı vakārında cilveger hürşid
Olurdu küh-ı girān zerre-i sebük-bārı

çarh-ı vālāya:

1. **çarh-ı vālāya:-y, -i**
Kaside 18
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Yüce gök // gökyüzü.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir tāmğā-yı zerrīne
Eger 'aks-i çerāğ-ı re'yi düşse çarh-ı vālāya

çarh-ı vālāvı:

1. **çarh-ı vālāvı:-y, -i**
Kaside 27
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Yüce gök // gökyüzü.

Çerāğ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrüz-ı kudsī kim
Aña itmiş kader fānūs-ı minā çarh-ı vālāvı

çār-şeb-i pister-i h'āb olur:

1. **çār-şeb-i pister-i h'āb olur:-u, -r**
Kaside 31
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Uyku döşeginin çarşafı olmak.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş için
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i h'āb

çārsü-yı fitnede:

1. **çārsü-yı fitnede:-de**
Kaside 13
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Fitne çarşısı.

Nice yıl istese sihr öğredür Hārūta endişem
Açınca çārsü-yı fitnede dükkān-ı sahhārı

ceb düşer:

1. **ceb düşer:-er**
Kaside 24
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Deyim**
Ters düşmek, aykırı durumda olmak, arası iyi olmamak.

Çeb düşer miydi benüm gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dāniş ü 'irfān-ı felek

çehār erkānı:

1. **çehār erkānı:-i**
Kaside 3
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Dört esas, dört unsur (ateş, hava, su, toprak) ve dört unsurdan meydana gelen dünya.

'Aql-ı küll derk idemez rif'at-i kadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarh ü çehār erkānı

çehār pāre:

1. **çehār pāre:**
Kaside 21
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Dört parça, dört mısra // rubai.

Getürdi şevk-ı rubā'ilerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile rakşa rüh-ı Hāyiyāmı

çeh-i Ken'an:

1. **çeh-i ken'an:**
Kaside 13
Mısra: 111
Kelime Tipi: -
Kenan kuyusu // Hz. Yusuf'un atıldığı kuyu.

Çeh-i Ken'an şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mısrı seyr-i hūsn-i ebkārı

çehre:

1. **çehrede:-de**
Gazel 94

Mısra: 2
Yüz, surat, sima.

Mâ' ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

çehre-fersâ:

1. **çehre-fersâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 32
Yüz süren.

Cenâb-ı bârgâh-ı rif'ati ol deñlü 'âlidür
Ki hâk-i pâyına sükkân-ı 'ulvî çehre-fersâdur

çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur:

1. **çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur:-ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Hazretin (Hz. Muhammed'in) eşiğine yüz süren.

Gerçi ben dūrum cenâbindan hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur sözüüm

çehre-fersâ-yı hâk-pây-ı Cem-cenâb-ı rüzgâr oldum:

1. **çehre-fersâ-yı hâk-pây-ı cem-cenâb-ı rüzgâr oldum:-du, -m**
Kaside 16
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem makamlı (padişahının) ayağının toprağına yüz süren olmak.

Bundan a'lâ rif'at olur mı kim oldum sāyevâr
Çehre-fersâ-yı hâk-pây-ı Cem-cenâb-ı rüzgâr

çehre-güşâ:

1. **çehre-güşâ:**
Kaside 44
Mısra: 67
Yüz açan, yüz açıcı // gösteren.

Benim ol çehre-güşâ Mâni-i taşvîr-i hayâl
Ki ider 'aklı sevâd-ı kalemüm sevdâyî

çehre-i dil-bere:

1. **çehre-i dil-bere:-e**
Kaside 35
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Güzelin /sevgilinin yüzü.

Çehre-i dil-bere feyz-i nazar-ı 'âşık-ı pāk
Meşreb-i 'âşıkā keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl

çehre-i evvâm:

1. **çehre-i evvâm:**
Kaside 20
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Günlerin yüzü // günler, zaman.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle güşâde çehre-i evvâm
Fürüg-ı gevher-i tâciyla rüşen dide-i ahter

çehre-i evvâmı:

1. **çehre-i evvâmı:-ı**
Kaside 26
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Günlerin yüzü // günler, zaman.

'Âlemi gül gibi açdı nefesün
Eyledi çehre-i evvâmı besim

çehre-i hübânda:

1. **çehre-i hübânda:-da**
Kaside 36
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Güzellerin yüzü.

Görünmez oldı zamânında fitne-i evvâm
Meger ki çehre-i hübânda zülf-i ham-der-ham

çehre-i ikbâl ü bahtum:

1. **çehre-i ikbâl ü bahtum:-u, -m**
Kaside 61
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Talihin yüzü.

Çehre-i ikbâl ü bahtum oldı tâbân gün gibi
Râm olup açsa n'ola düşize-i devrân niķâb

çehre-nümâ olmada:

1. **çehre-nümâ olmada:-mada**
Kaside 31
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Yüz göstermek, görünmek.

Reng-i rü öyle midür şahid-i mazmūnumda
Ki ola çehre-nümâ olmada muhtâc-ı hıdâb

çehre-nümây oldı:

1. **çehre-nümây oldı:-dı**
Gazel 116
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Yüz göstermek, görünmek (gülün açılması).

Başladı cilveye nâz ile 'arūsân-ı bahâr
Perdeden şâhid-i gül çehre-nümây oldu yine

çehre-perdâz-ı 'arūsân-ı suhan ola:

1. **çehre-perdâz-ı 'arūsân-ı suhan ola:-a**
Kaside 7
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Söz gelinlerinin ressamı (resmini yapan) olmak.

Çehre-perdâz-ı 'arūsân-ı suhan ola meger
Kalem-i mâşıta-i lutf-ı Şehensâh-ı kerîm

çehre-pîrâ-yı nikû-kârî:

1. **çehre-pîrâ-yı nikû-kârî:**
Kaside 49
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
İyiliğin ve cömertliğin yüz ağartanı, iyi ve cömert olma özelliğini en mükemmel surette temsil eden.

Ser-efrâz-ı zamâne mesned-ârâ-yı hüdâvendî
Hünermend-i yegâne çehre-pîrâ-yı nikû-kârî

çehre-şüy-ı şefkat:

1. **çehre-şüy-ı şefkat:**
Kaside 55
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Şefkatin yüz yıkayıcılığı.

Ol ki âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı baħr-ı lutfidur
Çehre-şüy-ı şefkat ü keşti nigün-sâr-ı 'itâb

çek:

1. **çek:-er**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 47
Katlanmak, tahammül etmek.

Kim çeker sıkletin bu eşhâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhıdır

2. **çekmeden:-me, -den**
Tesdis 1
Mısra: 3
Katlanmak, tahammül etmek.

Belâ-yı 'aşkuñ âħir çekmeden nevmid olup cânım
Ümidim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

3. **çekerdim:-er, -di, -m**
Kaside 5

Mısra: 89
Dizmek, sıralamak.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvâr-ı nazmım rismân üzre

4. **çekteydi:-e, -y, -di**
Kaside 29
Mısra: 60
Çizmek, nakşetmek.

Uçardı taht-ı Süleymân gibi havâda eger
Çekteydi resmini bir tahta pâreye Bihzâd

5. **çek:-er**
Mesnevi 1
Mısra: 23
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Ol mertebe râst çeker 'aksine yâyi
Ma'kûs demek olur ana yâve-derâyî

6. **çekmez:-emez**
Gazel 63
Mısra: 4
Katlanmak, tahammül etmek.

Âftâb olsa eger kevkeb-i câh ile haşud
Kîn-i şemşir-i cihân-gir zebânım çekemez

7. **çekdüğü:-düg, -i**
Kaside 36
Mısra: 60
Katlanmak, tahammül etmek.

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdüğü 'azâb ü elem

8. **çek:-er**
Kaside 42
Mısra: 7
Katlanmak, tahammül etmek.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgâr

9. **çekmezdi:-mez, -di**
Mesnevi 1
Mısra: 11
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekmezdi gam-ı haţtımı yâruñ daħi aşlâ
Anıldır anuñla dil-i bî-tâbımı tenhâ

10. **çek:-er**
Kaside 29
Mısra: 53
(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîg-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adüya semend-i dîv-nijâd

11. **çekdügi**: -düg, -i

Kaside 36

Mısra: 30

(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi
silâhları) ullanmak üzere çıkarıp eline almak,
kullanmaya davranmak.

Sipeh-şikâf-ı yegâne Halîl Pâşâ kim
Cihâna âteş urur berç-ı tîg-i çekdügi dem

12. **çekemem**: -eme, -m,

Gazel 31

Mısra: 1

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir ğam-ı cāngâh meded

13. **çekemez**: -emez

Gazel 63

Mısra: 8

Katlanmak, tahammül etmek.

Bana bir dil-ber-i şüh olsa hemân hâzır-vaqt
İntizârı dil-i fettân-ı cihânum çekemez

14. **çekemez**: -emez

Gazel 63

Mısra: 10

Katlanmak, tahammül etmek.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Ğam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cānum çekemez

15. **çekemez**: -emez

Gazel 83

Mısra: 12

Katlanmak, tahammül etmek.

Düşdi nazarı âyine-i ğayba mukâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâyı çekemez dil

16. **çekemem**: -eme, -m

Gazel 91

Mısra: 6

Katlanmak, tahammül etmek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maħabbetle o bârı çekemem

17. **çekemem**: -eme, -m

Gazel 91

Mısra: 10

Katlanmak, tahammül etmek.

Naqd-i vaqt olsa baña zevk ü şafâ-yı vuşlat
Bir nefes arzû-yı bûs u kenârı çekemem

18. **çekemem**: -eme, -m

Gazel 91

Mısra: 12

Katlanmak, tahammül etmek.

Sinemi dâğ ile dil tâze gülistân ister
Bülbülüm lik ğam-ı köhne bahârı çekemem

19. **çekdigüm**: -dig, -ü, -m

Gazel 92

Mısra: 9

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekdigüm derde tahammül eylemez insân hele
Tut ki Nef'î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

20. **çekerdi**: -er, -di

Gazel 115

Mısra: 9

Katlanmak, tahammül etmek.

Nef'î çekerdi bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

21. **çekdigim**: -dig, -i, -m

Kaside 16

Mısra: 7

Katlanmak, tahammül etmek.

İtdi cümle çekdigim cevruñ telâfisin kazâ
Gitdi dilden yâd-ı zulm-ı bî-hisâb-ı rûzgâr

22. **çekdügim**: -düg, -i, -m

Kaside 59

Mısra: 67

Katlanmak, tahammül etmek.

Ta'bir idemem çekdügim âlâmı felekden
Zirâ ki anuñ zikri de bir ğüne elemdür

23. **çekdigüm**: -dig, -ü, -m

Gazel 45

Mısra: 1

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekdigüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
'Âşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

24. **çekmeziz**: -mez, -iz

Gazel 61

Mısra: 3

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekmeziz renc-i ğumârı 'ömrümüzde gerçi biz
Ğam degül maħmür olursak sâķi-i mey-hâneyiz

25. **çekemez**: -emez

Gazel 63

Mısra: 14

Katlanmak, tahammül etmek.

Nef'iyim kimse benim gibi şeqâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânum çekemez

26. **çekemez:-emez**

Gazel 83

Mısra: 2

Katlanmak, tahammül etmek.

Yâr olmayıcağ cām-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

27. **çekemez:-emez**

Gazel 83

Mısra: 14

Katlanmak, tahammül etmek.

Nef'î gibi bir rind-i sebük-rüh ile hem-dem
Hem şiklet-i yârân-ı şafâyı çekemez dil

28. **çeker:-er**

Gazel 83

Mısra: 2

Katlanmak, tahammül etmek.

Yâr olmayıcağ cām-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

29. **çekemem:-eme, -m**

Gazel 91

Mısra: 8

Katlanmak, tahammül etmek.

'Âşıkım 'âşıkâ şürîdelik a'lâ yaraşur
Pek denâ'et görinür şiklet-i 'ârî çekemem

30. **çekermiş:-er, -miş**

Gazel 101

Mısra: 5

Katlanmak, tahammül etmek.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı mağabbet
Başına belâ eylesün zülfî hevâsın

31. **çekemez:-emez**

Gazel 63

Mısra: 12

Katlanmak, tahammül etmek.

Bileli kendümi ben gönülümü 'âşık buldum
Bâr-ı gayrı ten-i bî-tâb ü tûvânum çekemez

32. **çekemem:-eme, -m**

Gazel 91

Mısra: 4

Katlanmak, tahammül etmek.

Âşnâ çıktım ise çeşmüne kâfir degülem
Sitem-i gamze-i nezzâre-şümârî çekemem

33. **çekemem:-eme, -m**

Gazel 91

Mısra: 14

Katlanmak, tahammül etmek.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem

34. **çekemem:-eme, -m**

Gazel 91

Mısra: 2

Katlanmak, tahammül etmek.

Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem
Soğbet-i bâde için renc-i humârî çekemem

35. **çekersem:-er, -se, -m**

Gazel 91

Mısra: 13

Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırıp içinde olmak.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem

36. **çekenin:-eyin**

Gazel 91

Mısra: 13

Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırıp içinde olmak.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem

37. **çekmez:-mez**

Gazel 100

Mısra: 8

Uzaklaştırmak, ayırmak.

Zülfî de kâddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

38. **çekmez:-mez, -in**

Kaside 53

Mısra: 79

Uzaklaştırmak, ayırmak.

Çekmezin sāğar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sâkî-i şahbâ-yı ecel

39. **çekerdi:-er, -di**

Gazel 4

Mısra: 4

İçmek, içki içmek.

Ne feyz alur sifal-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerci reşkden kândille Şeyhü'l-harem şahbâ

40. **çeker:-er**

Gazel 24

Mısra: 3

İçmek, içki içmek.

Hışm ile çeker ğamzesi peymâne-i nâzı
Âşüb-ı cihân olsa n'ola her nigeh-i mest

41. **çekmezdi**:-mez, -di

Gazel 74

Mısra: 8

İçmek, içki içmek.

Hâbâbın sâĝar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâķı
şarâbı câm ile çekmezdi olsa şab'-ı Cem nâzık

42. **çekemez**:-emez

Gazel 83

Mısra: 1

İçmek, içki içmek.

Yâr olmayıcak câm-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

43. **çekemez**:-emez

Gazel 83

Mısra: 4

İçmek, içki içmek.

Teh-cür'a-i şasret yeter âşüfte dimâĝum
Peymâne-i leb-riz-i vefâyı çekemez dil

44. **çekerdi**:-er, -di

Kaside 21

Mısra: 29

İçmek, içki içmek.

Çekerdi 'aşķına düşdükce hem Dil-ârâmuñ
Meyân-ı ma'rekede şahramân ile câmı

45. **çeker**:-er

Kaside 50

Mısra: 15

Çizmek, resmetmek.

Nice mey dest-i Mesîhâda çeker sâĝarını
çalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhâm

46. **çekse**:-se

Kaside 50

Mısra: 29

İçmek, içki içmek.

Çekse bir mest-i ser-endâz-ı mey-i nâ-kâmî
Cür'a-i câmını virmez Cem-i devrâna selâm

47. **çekemez**:-emez

Gazel 83

Mısra: 8

Taşımak, taşıma gücü olmak.

'Ařķ âfet-i 'aķl oldu 'aceb şurfa belâdur
Hem silsile-i zülf-i dü-tâyı çekemez dil

48. **çekemez**:-emez

Gazel 83

Mısra: 6

Katlanmak, tahammül etmek.

Hün-ı dili bir zevķ ile nüş itmede ğamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

49. **çekemez**:-emez

Gazel 63

Mısra: 6

İçmek // kaldırabilmek, aĝırlıĝını taşıyabilmek.

Mest-i mey-hâne-i feyzim yine rindân-ı cihân
İttifâķ itse biri rıtl-ı girânüm çekemez

50. **çekemez**:-emez

Kaside 24

Mısra: 96

Çekmek, aĝırlıĝını tartmak, kaldırmak.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zî-kıymetdür
Ki bahâsın çekemez keffe-i mîzân-ı felek

51. **çekdükçe**:-dükçe

Kaside 4

Mısra: 99

Dizmek, sıralamak.

Çekdükçe silk-i nazma dür-i medhîn âsmân
Mihr aña târ-ı şa' şa' adan rîsmân virtür

52. **çekdim**:-di, -m

Kaside 55

Mısra: 71

Dizmek, sıralamak.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dür-i sîrâbı kim
Tâb-ı endîşeyle itdüm baĝr-ı ma'nâyı serâb

53. **çekerin**:-er, -in

Kaside 3

Mısra: 109

Çaĝırıp bir yere gelmesini istemek.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhâda
Ĥaķ-şinâs ehl-i nazar anladıĝum yârânı

54. **çeker**:-er

Kaside 24

Mısra: 22

Duymak, hissetmek.

Âh çursun hele şemşîr-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

55. **çekdiğüm**:-dig, -ü, -m

Kaside 27

Mısra: 86

(İp, yay gibi şeyleri) germek.

Ĥuřuşâ ol ĥadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daĝı bir pehlivânı çekmemişdür çekdiğüm yâyı

56. **çekmemişdür:-me, -miş, -dür**

Kaside 27

Mısra: **86**

(İp, yay gibi şeyleri) *germek*.

Huşûşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennûñ
Dañı bir pehlivânı çekmemişdür çekdigüm yâyı

57. **çekirdi:-er, -di**

Kaside 30

Mısra: **78**

Almak // çalmak.

Ger olsa hıfzı nıgehban-ı naqd u cins-i hayât
Çekirdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryanı

58. **çekerek:-erek**

Gazel 72

Mısra: **2**

Bir nesneyi yerinden çıkarmak.

Sinemi deldi müjeñ oğları tâ cānuma dek
Söyle ebrü-yı kemāndāruña tıtsun çekerek

59. **çekdügi:-düg, -i**

Kaside 33

Mısra: **28**

(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi
silahları) *kullanmak üzere çıkarıp eline almak,
kullanmaya davranmak*.

Dil-beste esirān ham-ı zülfine gerçi
Ebrularınıñ çekdügi şemşir-i cefādur

60. **çekmege:-meg, -e**

Kaside 52

Mısra: **43**

(Sürme) *çekmek, sürmek*.

Çekmege mül-i şihāb ile felekler çeşmine
Düdü kuhl-ı rüşenādur düdgāhı sürmedān

61. **çekydi:-e, -y, -di**

Kaside 36

Mısra: **50**

Suyu ve nemi emmek, içine almak, içmek.

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

62. **çeker:-er**

Kaside 51

Mısra: **14**

Örtmek.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstine sipihr-i a'zam

63. **çeküp:-üp**

Kaside 60

Mısra: **59**

(Prangaya, zincire...) *bağlamak, vurmak*.

Tavķ-ı tâ'lime çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla kı lup silsile-cünbān-ı suhan

64. **çekdügim:-düg, -i, m**

Gazel 4

Mısra: **7**

Katlanmak, tahammül etmek.

Ėam-ı rindān-ı 'ālemdür benim de çekdügim yoħsa
Yegāne hün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbā

65. **çekemem:-eme, -m**

Gazel 91

Mısra: **1**

Katlanmak, tahammül etmek.

Lezzet-i vuşlat için firķat-i yāri çekemem
Soħbet-i bāde için renc-i ĥumārı çekemem

66. **çekmezüz:-mez, -üz**

Gazel 14

Mısra: **5**

Katlanmak, tahammül etmek.

Yārdur çünkim bize dünyā vü 'uķbādan naşīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuşlat Ėamın

67. **çeksün:-sün**

Gazel 101

Mısra: **4**

*Duymak, hissetmek // katlanmak, tahammül
etmek*.

Olsun ko şabā da ham-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i kullāb cefāsın

çekide olaydı:

1. **çekide olaydı:-a, -y, -di**

Kaside 43

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Damlamak.

İderdi ĥāk-i cennet gibi fevrī şāĥ-ı gül peydā
Olaydı ger çekide şeb-nem-i luĥfi remād üzre

çekil:

1. **çekildi:-di**

Kaside 29

Mısra: **116**

Vazgeçmek, pes etmek.

Aĥır bahālara çıkdı cevāhir-i suhanum
Çekildi tālib olanlar tamām olunca mezād

2. **çekilsün:-sün**

Gazel 4

Mısra: 12

İçilmek, içki içilmesi.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

3. **çekile:-e**

Kaside 3

Mısra: 90

Katlanmak, tahammül etmek.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revā böyle metâ'uñ çekile husrānı

4. **çekilse:-se**

Kaside 21

Mısra: 62

Katlanmak, tahammül etmek.

Gelince medhûne takşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgârûñ âlâmı

5. **çekilse:-se**

Kaside 5

Mısra: 7

(Bir yere) gitmek, girmek, dönmek.

Çekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemenzâra
Şalâya başladı murğ-ı çemen serv-i çemân üzre

6. **çekilür:-ü, -r**

Kaside 35

Mısra: 54

(Bir yere) gitmek, girmek, dönmek.

Gird-bād-ı gâzabı uğrasa ger kuhsâra
Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibāl

7. **çekilse:-se**

Kaside 5

Mısra: 68

Asılmak.

Olurdu reh-güzâr-ı bâda bir sedd rüy-ı deryâda
Çekilse peyker-i küh-ı vaqârı bādbān üzre

8. **çekilmiş:-miş**

Kaside 47

Mısra: 22

Örtülmek, kapatılmak, serilmek.

Veliy-yi ni'met-i 'âlem desem hağdur sözüm zîrâ
Simât-ı cüdi dünyâya çekilmiş h'ân-ı yağmâdur

çemen:

1. **çemen:**

Gazel 8

Mısra: 3

Çim, çayır, çimenlik.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

2. **çemende:-de**

Gazel 87

Mısra: 4

Çimenlik, bahçe.

Letâfetden görinse âsmānuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

3. **çemen:**

Gazel 120

Mısra: 2

Çimenlik, bahçe // sevgilinin yüzü.

Zülf-i siyehüñ mi hağ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sâye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

4. **çemeni:-i**

Kaside 46

Mısra: 7

Çimenlik, bahçe.

Dâ'imâ hürrem ü şād-âb u müferrih çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrin

çemen-i 'âleme:

1. **çemen-i 'âleme:-e**

Kaside 9

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Dünya çimenliği // yeryüzü.

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki luğfa
Güyâ çemen-i 'âleme bir âb-ı revândur

çemen-i bâğ-ı na'im:

1. **çemen-i bâğ-ı na'im:**

Kaside 7

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Feyz-i endişe-i renginüm ile bād-ı şabâ
İtse ger geşt ü güzâr çemen-i bâğ-ı na'im

çemen-i bahtımuñ:

1. **çemen-i bahtımuñ:-ı, -m, -uñ**

Kaside 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bahtın çimenliği // talih.

Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Turra-i tâli'imüñ her hamı bir devlete dâl

çemen-i devlete:

1. **çemen-i devlete:-e**

Kaside 31

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Saadet, talih çimenliği /bahçesi.

Kevkeb-i sa'd-i bülendi felek-i haşmete mäh

Meşreb-i pāk u laṭifī çemen-i devlete āb

çemen-i ma'nīye:

1. **çemen-i ma'nīye:-y, -e**

Kaside 9

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Mana çimenliği.

Ṭab'um kafes-i dānişe bir tūṭī-i gūyā

Hāmem çemen-i ma'nīye bir serv-i çemāndur

çemen-i memlekete:

1. **çemen-i memlekete:-e**

Kaside 33

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Ülke bahçesi // ülke toprakları.

'Ahdī çemen-i memlekete mevsim-i nev-rüz

Re'yi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

çemenistān-ı dil-ārā:

1. **çemenistān-ı dil-ārā:**

Kaside 59

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül süsleyen bahçe.

Yā şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā

Ṭab'um aña bir bülbül-i şürīde-nağamdur

çemenistān-ı havāle:

1. **çemenistān-ı havāle:-e**

Kaside 39

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Hayal çimenliği.

Gülşen-i ma'nāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār

Çemenistān-ı havāle kalemüm ebr-i maṭīr

çemenzār ola:

1. **çemenzār ola:-a**

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çimenlik olmak, yeşilliklerle kaplanmak (sevgilinin ayva tüyleri bağlamında).

Ol bāğa döner dil ğam-ı ruḥşār u ḥaṭuñla

Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

Cemşid-i tarab-hāne-i feyżim:

1. **Çemşid-i tarab-hāne-i feyżim:-im**

Kaside 44

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Feyzin sevinç evinin Cemşid'i // feyiz meclisinin Cemşid'i.

Ben ol Çemşid-i tarab-hāne-i feyżim ki müdām

Husrevānī-ḥum ile nüş iderin şahbāyı

çenber:

1. **çenberi:-i**

Kaside 14

Mısra: 34

Daire şeklinde olan, halka.

Şeb-çerāğ-ı dīn ü devletdür vücūdın hıfz için

Ḳat ḳat olmuş ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

çenber-i dā'ire-i meclisi:

1. **çenber-i dā'ire-i meclisi:-i**

Kaside 50

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Meclis halkası.

Çenber-i dā'ire-i meclisi çarḫ-ı 'işret

Devr-i bezmi tarab-āğāz u meserret-encām

çenber-i gerdān-ı felek:

1. **çenber-i gerdān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Feleğin dönen çenberi // dünya.

Ol kadar ḥükmüne münkād ki ger emr itseñ

Fevrī 'aksine döner çenber-i gerdān-ı felek

çeng:

1. **çeng:**

Gazel 139

Mısra: 8

Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde kullanılmış bir alet.

Görüp çarḫuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Ḳadeḫ kan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

çeng idicek:

1. **çeng idicek:-icek**

Kaside 49

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Çeng (saz aleti) yapmak.

Çonup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi

Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evtârî

2. **çeng itmeyicek:-me, -y, -icek**

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İki kat etmek, bükmek (sevgilinin hasreti ve cevri ü cefasıyla âşığın boyunun çeng gibi olması bağlamında).

Almasun cânımı Hağ pîr-i düta olsam eger

Bezm-i 'aşkuñda senüñ kaddümi çeng itmeyicek

çeng olurdu:

1. **çeng olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Telli çalgı / saz olmak.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim

Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

çeng urdu:

1. **çeng urdu:-dı**

Kaside 37

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Pençe atmak, el uzatmak.

Mihr şanmañ görinen kesb-i 'ulüvv itmege çarlı

Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

çengāline almağa:

1. **çengāline almağa:-mağ, -a**

Kaside 57

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Pençesine almak, avlamak, yakalamak.

'Ar ider almağa çengāline nesr-i felegi

Şayd için eylese şeh-bāz-ı hayālüm pervāz

çengi:

1. **çengi:**

Kaside 13

Mısra: 96

Çeng çalan, sazende.

Cem-i endişemün hürşid bir cām-ı zer-endüdi

'Arūs-ı tab'umuñ nāhîd bir çengi perestârî

çep ü rāst düşe:

1. **çep ü rāst düşe:-e**

Kaside 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Doğru ve yanlış manaya gelmek, doğru ve yanlış anlaşılma.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mazmünü

Nice ma'nā-yı dürüstün boza bir lafz-ı saķim

çep-endāz:

1. **çep-endāzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 50

Hilekâr, desiseci.

Beni dūr itdi zîrā dergeh-i devlet-penāhuñdan

Nice hicv itmeyim bir öyle ğaddār u çep-endāzı

çerā itse:

1. **çerā itse:-se**

Kaside 17

Mısra: 150

Kelime Tipi: -

Otlamak; hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

Gerçi iştābl-ı Şehenşāha degüldür lāyık

Yeridür bağçe-i hāşşāda itse çerā

çerāğ:

1. **çerāğ:**

Gazel 67

Mısra: 2

Mum, kandil.

Haṭṭı yaklaştı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāğ

Geldi akşam erdi yakmaz mı daḥi ol meh çerāğ

2. **çerāğı:-ı**

Gazel 86

Mısra: 5

Mum, kandil.

Biz n'eyleriz çerāğı şeb-i hecr-i yārda

Biñ şem' uyarur āh ile pervānemüz bizüm

3. **çerāğum:-u, -m**

Gazel 89

Mısra: 2

Mum, kandil.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum
Çokdur güzelim devlet-i ‘aşkuñda çerāğum

4. çerāğūñ:-uñ

Kaside 49

Mısra: 21

Mum, kandil.

Çerāğūñ hüsini inkār idenler rüz-ı rüşende
Semenzār içre görşünler fūrūğ-ı şem‘-i gül-nārı

çerāğāh:

1. çerāğāhı:-i

Kaside 13

Mısra: 73

Hayvan otlayacak yer, otlak, mera.

Semend-i rāiz-i iclālīnūñ gerdūn çerāğāhı
Kemend-i Rüstem-i iqbālīnūñ ‘ālem giriftārı

çerāğ-ı ‘ālem-efrūzı:

1. çerāğ-ı ‘ālem-efrūzı:-ı

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

‘Alemler aydınlatan mum.

Figān-ı nīm-şebden nice mahrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāğ-ı ‘ālem-efrūzı

2. çerāğ-ı ‘ālem-efrūzı:-ı

Kaside 13

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

‘Alemler aydınlatan mum.

Bisāt-ı heft iklimūñ çerāğ-ı ‘ālem-efrūzı
Serir-i nüh revākuñ pādīşāh-ı māh-dīdārı

çerāğ-ı baht-ı bīdārıdur:

1. çerāğ-ı baht-ı bīdārıdur:-ı, -dur

Kaside 47

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Uyanık talih mumu, yanan talih mumu // açık, iyi talih.

Çerāğ-ı baht-ı bīdārıdur ol şem‘-i İlahī kim
Melā’ik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

çerāğ-ı düde-i ādem:

1. çerāğ-ı düde-i ādem:

Kaside 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İnsan soyunun mumu // insanlığın yüz akı // insanlığı (tüm cihazı) aydınlatan.

Çerāğ-ı düde-i ādem şeh ü şehzāde-i ‘ālem
Hıdīv-i muhterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

çerāğ-ı düde-i iqbāl:

1. çerāğ-ı düde-i iqbāl:

Kaside 21

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Talih ocağının kandili.

Çerāğ-ı düde-i iqbāl gevher-i tacı
Fūrūğ-ı dīde-i devlet ğubār-ı aqdāmı

çerāğ-ı düdmān-ı dīn ü devlet:

1. çerāğ-ı düdmān-ı dīn ü devlet:

Kaside 13

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Din ve devlet ocağının mumu.

Şehāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuşret tīg-ı sūr-ābı
Çerāğ-ı düdmān-ı dīn ü devlet baht-ı bīdārı

çerāğ-ı hānem:

1. çerāğ-ı hānem:-m

Müseddes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Evin lambası.

Kemāl u cāh u iqbāl ile olsam ‘ālemūñ şāhı
Çerāğ-ı hānem olsa āsmān-ı devletūñ māhı

çerāğ-ı hānmān-sūzı:

1. çerāğ-ı hānmān-sūzı:-ı

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ev bark yakan mum // gönül yakan aşk ateşi.

‘Aceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāğ-ı hānmān-sūzı

çerāğ-ı meclis-efrūz-ı sa‘ādet:

1. çerāğ-ı meclis-efrūz-ı sa‘ādet:

Kaside 27

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mutluluk meclisini aydınlatan kandil.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ‘adālet devr-i iclālī
Çerāğ-ı meclis-efrūz-ı sa‘ādet pertev-i re‘yī

çerāğ-ı re‘vidür:

1. **çerâğ-ı re'yidür:-i, -dür**

Kaside 27

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Düşünce kandili // parlak düşünce.

Çerâğ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrüz-ı kıdsî kim

Aña itmiş kader fânüs-ı minâ çarh-ı vâlâyı

çerâğ-ı Tüрдan:

1. **çerâğ-ı Tüрдan:-dan**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tur Dağı'nın kandili.

Yüsuf-ı 'İsâ-şiyem Mûsa Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyâ çerâğ-ı Tüрдan

çesbân görünür:

1. **çesbân görünür:-ü, -r**

Kaside 46

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Uygun, layık görünmek.

Bu maħalde 'aceb evşâfına çesbân görünür

N'ola bu beytini Bâkinüñ idersem tazmîn

çesmi:

1. **çesmi:-i**

Gazel 10

Mısra: 3

Göz.

Çesmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş ğamzesin mest-i ħarâb

2. **çesmi:-i**

Gazel 18

Mısra: 3

Göz.

Çesmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tîr-endâza dest

3. **çesmi:-i**

Gazel 34

Mısra: 9

Göz.

Nice ħ'âba varur ol ğamze-i 'ayyâr kim çesmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ârâmgâhidur

4. **çesmi:-i**

Gazel 43

Mısra: 5

Göz.

Çesmi gâhî mest olur ruĥşat virür nezzâreye
Turmaz ammâ ğamze ol 'ahd ü ħarâra nâz ider

5. **çesmi:-i**

Gazel 44

Mısra: 5

Göz.

Çesmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı ħün-feşânını sehmi-i ħazâ bilür

6. **çesmi:-i**

Gazel 51

Mısra: 7

Göz.

Çesmi bir zaĥm urdı tîğ-ı ğamze-i bürrân ile
Göz yumup açınca yüz biñ päre düşdi göñlümüz

7. **çesmi:-i**

Gazel 57

Mısra: 1

Göz.

Ĝamzesi maĥmür u çesmi nîm-mest-i ħâb-ı nâz
Biribirine nezâketle ider işrâb-ı nâz

8. **çesmi:-i**

Gazel 57

Mısra: 10

Göz.

Kime şekvâ eylesün bî-çâre Nef'i n'eylesün
Ĝamzesi maĥmür u çesmi nîm-mest-i ħâb-ı nâz

9. **çesmine:-i, -n, -e**

Gazel 57

Mısra: 6

Göz.

Bir nigeħle Ķahramânı ħatlı ider Rüstem gibi
Baĥsañ ammâ çesmine bir ħaste-i bî-tâb-ı nâz

10. **çesminüñ:-i, -nüñ**

Gazel 59

Mısra: 5

Göz.

Def'-i ħumâr itmege tākati yok çesminüñ
Turmaz ider dâ'imâ ğamzesi işrâb-ı nâz

11. **çesmiñe:-ü, -ñ, -e**

Gazel 91

Mısra: 3

Göz.

Âşnâ çıkdım ise çesmiñe kâfir degülem
Sitem-i ğamze-i nezzâre-şümârı çekemem

12. **çesmi:-i**

Gazel 98

Mısra: 2
Göz.

Gösterürken lebleri lutf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

13. **çeşmi:-i**
Gazel 98
Mısra: 5
Göz.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'aşıkların
Ġamzesi bilmez günâh-ı kaḥl-i merdüm n'eydügin

14. **çeşmüne:-ü, -ñ, -e**
Gazel 122
Mısra: 6
Göz.

Hüsnüni bilmek dilersen bir nazar mir'âta bak
Âftâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüne

15. **çeşmün:-ü, -ñ**
Gazel 134
Mısra: 8
Göz.

Nüş iderler cām-ı nâzı birbirinün 'aşkına
İki çeşmün iki mest-i bâde-peymâlar gibi

16. **çeşmi:-i**
Gazel 137
Mısra: 8
Göz.

Bir niğhle bildürür dünyâya lutf u kahrını
Çeşmi sâhir güyiyâ sihr-i mübindür Ġamzesi

17. **çeşmi:-i**
Kaside 35
Mısra: 60
Göz.

Erse ger sâye-i cāhında kemāle hürşid
Çeşmi rü'yâda daḥi görmez idi rüy-ı zevāl

18. **çeşmi:-i**
Kaside 47
Mısra: 79
Göz.

Nihāni bir niğhle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehri dāru'l-mülk-i dil pür-şür u ĠavĠādur

19. **çeşmine:-i, -n, -e**
Kaside 52
Mısra: 43
Göz.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Düdi kuḥl-ı rüşenādur düdgāhı sürmedān

20. **çeşmün:-ü, -ñ**
Kaside 52
Mısra: 97
Göz.

Dikdi na'l-i sineme çeşmün sinān-ı Ġamzesin
Nizesini ḥalkadan güyā geçirdi Ḡahramān

21. **çeşmi:-i**
Kaside 55
Mısra: 81
Göz.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmış Ġamzesin mest ü ḥarāb

22. **çeşmi:-i**
Gazel 58
Mısra: 7
Göz.

Çeşmi ḥadeng-i ḥışmı yine kıldı der-kemān
Ebrûlarına düşse n'ola piç ü tâb-ı nâz

23. **çeşmüne:-ü, -ñ, -e**
Gazel 122
Mısra: 4
Göz.

Ġamzeñe pür-tâb iken ḥâkâ getürmez âftâb
Bâde 'aḥlı var ise bî-tâb gelsün çeşmüne

24. **çeşmi:-i**
Kaside 4
Mısra: 39
Göz.

Çekdüke çeşmi ḥışm ile şemşir-i Ġamzesin
'Uşşâka dehşet-i Ġazab-ı Ḡahramān virür

25. **çeşmün:-ü, -ñ**
Kaside 28
Mısra: 3
Göz.

Çeşmün o Ḡahramān-ı Ġazabnâkdür senün
Kim ḥışmı zâ'il olsa daḥi bî-emān olur

26. **çeşmi:-i**
Müfret 14
Mısra: 2
Göz.

Ġamze çekmiş tiĠını mestāne şafderler gibi
Çeşmi ḥ'âb-ı nâzda maḥmûr dil-berler gibi

çeşm ü güş oldu:

1. **çeşm ü güş oldu:-du**
Gazel 105
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Göz kulak olmak, dikkatle gözlemek, bakmak // göz ve kulak gibi olmak (şekil yönünden).

Murğ-ı şehir kıldı hürüş gül nergis oldu çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş ak sâde giydi yâsemem

çeşme:

1. **çeşmeyi:-y, -i**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 1

Çeşme.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eşer
Hâzret-i şâhenşeh-i şâfi-nihâd

çeşme-i âb-ı hayât:

1. **çeşme-i âb-ı hayât:**

Kaside 56

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun çeşmesi.

Meşrebinden bir rivâyet çeşme-i âb-ı hayât
Meclisinden bir hikâyet ravza-i huld-ı berîn

2. **çeşme-i âb-ı hayât:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun çeşmesi.

Dense n'ola çeşme-i âb-ı hayât
Kim ider içdüke dil-i Hızırî şâd

çeşme-i âb-ı hayât ola:

1. **çeşme-i âb-ı hayât ola:-a**

Kaside 40

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun çeşmesi olmak.

Der gören reşha-i hâmem ne temâşâdur bu
Çeşme-i âb-ı hayât ola dehân-ı erķam

çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür:

1. **çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür:-dür**

Kaside 52

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Cömertliğin hayat veren çeşmesi.

Çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür tab'uñ n'ola
Kilk-i halkârî olursa ana zerrîn-nâvdân

çeşme-i âb-ı Hızır:

1. **çeşme-i âb-ı Hızır:**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hayat suyunun çeşmesi.

Sensin ol rûh-ı revân-ı mürde-i endüh u ğam
Saña nisbet çeşme-i âb-ı Hızır 'ayn-ı şereng

çeşme-i dil:

1. **çeşme-i dil:**

Kaside 12

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Gönül çeşmesi.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'nîyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baħr u kânumdur benüm

çeşme-i mihr:

1. **çeşme-i mihr:**

Kaside 61

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Güneş çeşmesi // güneş ışığı, güneşin parıltısı.

Feyz-i ihsân-ı kefüñ eyler kifâyet 'âleme
Akmasa ger çeşme-i mihr olsa deryâlar serâb

çeşme-i re'yinden:

1. **çeşme-i re'yinden:-i, -n, -den**

Kaside 36

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Düşünce çeşmesi.

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

çeşme-i Sultân Murâd:

1. **çeşme-i Sultân Murâd:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultan Murad çeşmesi.

Hâtıf-ı kıdsî dedi târihîni
'Ayn-ı şafâ çeşme-i Sultân Murâd

çeşmesâr-ı Hızır:

1. **çeşmesâr-ı Hızır:**

Kaside 13

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hızır çeşmesi // abıhayat suyunun çokça olduğu yer.

Muht-i feyz-i ma'nadur meger ol havz-i şadırvân
Ki her bir lülesinden çeşmesâr-ı Hızır olur cârî

çeşm-i baht:

1. **çeşm-i baht:**

Kaside 47

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Talihin gözü // talih.

Gönül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
'Aceb 'âşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

çeşm-i baht-ı lâ-venâmı:

1. **çeşm-i baht-ı lâ-yenâmı:-ı**

Kaside 16

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Uyanık bahtın gözü // iyi talih.

Çeşm-i baht-ı lâ-yenâmı päsân-ı şark u garb
Dest-i kahr-ı iktidârı nice tâb-ı rüzgâr

çeşm-i bînâdur:

1. **çeşm-i bînâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gören göz.

Cihân güyâ ki bir şahş-ı mu'ayyendür cenâbuñda
Felek ebrü-yı ham-geşte vücüdi çeşm-i bînâdur

çeşm-i cādū-vı sihir-sâzına:

1. **çeşm-i cādū-yı sihir-sâzına:-ı, -n, -a**

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sihir yapan büyücü göz // büyüleyici göz.

Şahramân gamze-i fettânüña meftûn u esîr
Çeşm-i cādū-yı sihir-sâzına Rüstem 'âşık

çeşm-i cân:

1. **çeşm-i cân:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can gözü.

Feyz-i Haq berķ urur âyine-i endişemden
Çeşm-i cân rüßen olur maşrıķ-ı idrâkümnden

çeşm-i cellâdı:

1. **çeşm-i cellâdı:-ı**

Müfret 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin merhametsiz, cana kıyıcı gözü.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

çeşm-i dil-berde:

1. **çeşm-i dil-berde:-de**

Kaside 49

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

Ger olsa päs-ı hıfzı hâris-i ma'müre-i şihhat
Görünmez çeşm-i dil-berde dañi âşâr-ı bîmârî

çeşm-i düşmeden geçse:

1. **çeşm-i düşmeden geçse:-se**

Kaside 7

Mısra: 69

Kelime Tipi: Deyim

Düşmanın gözünün önünden geçmek // hatırlamak.

Çeşm-i düşmeden eger geçse hayâl-i tîgi
Merdüm-i didesi cevzâ gibi olurdu dü-nîm

çeşm-i endişem:

1. **çeşm-i endişem:-m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düşünce gözü, basiret gözü.

Çeşm-i endişem ol kadar rüßen
Şanki hürşîd anuñ siyâhıdur

çeşm-i evyâm:

1. **çeşm-i evyâm:**

Kaside 44

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Zamanın gözü // dünyada bütün zamanlarda yaşayan ve yaşayacak insanlar.

Fitne mañlûk olalı görmedi çeşm-i evyâm
Tab'-ı şühüm gibi bir sâhir-i bî-pervâyı

2. **çeşm-i evyâm:**

Kaside 50

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zamanın gözü // dünyada bütün zamanlarda yaşayan ve yaşayacak insanlar.

İdeyin medhine āgāz o kerimü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyām

çeşm-i feth ü zafere:

1. çeşm-i feth ü zafere:-e

Kaside 39

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Fethin ve zaferin gözü.

Çeşm-i feth ü zafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme hāk-i cenābı iksir

çeşm-i füsün-sāz:

1. çeşm-i füsün-sāz:

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çekici, büyüleyici göz.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı mahabbet

çeşm-i gāzāl:

1. çeşm-i gāzāl:

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ceylan göz // ceylan gözli güzel.

Erdi yine şubh-ı vişāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i gāzāl bāğ oldu şan deşt-i Hōten

çeşm-i gırvānum:

1. çeşm-i gırvānum:-u, -m

Müfret 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Urunca şāne gīsū-yı hayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḥıyla çeşm-i gırvānum

çeşm-i hün-h'ārı:

1. çeşm-i hün-h'ārı:-ı

Kaside 49

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Kan dökücü, kana susamış göz.

Geçer bir tiri biñ dilden bulaşmaz kana peykānı
Ne sihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'ārı

çeşm-i kevākib:

1. çeşm-i kevākib:

Kaside 53

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yıldızların gözü.

Kaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Düde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekhel

çeşm-i kevākibde:

1. çeşm-i kevākibde:-de

Kaside 50

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Yıldızların gözü.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdu 'ālem
Şıyt-ı iclālī ḳosa çeşm-i kevākibde menām

çeşm-i mahmūr-ı bütān:

1. çeşm-i mahmūr-ı bütān:

Kaside 57

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Güzellerin sarhoş gözleri.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i ḥüsñ olsa daḥi
Çeşm-i mahmūr-ı bütān çekmez idi sāgar-ı nāz

çeşm-i mazmün-güvy:

1. çeşm-i mazmün-güvy:-ı

Kaside 8

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Nükteli konuşan /ince manalar kasteden göz.

Çeşm-i mazmün-güvy kim gāḥi dil-i 'uşşāk ile
Güft ü güvy-ı nāz için bir küşe-i pinhān bulur

çeşm-i mesti:

1. çeşm-i mesti:-i

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sarhoş bakışlı, süzgülü bakan göz.

Çeşm-i mesti tığ çekmiş ḡamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgini bir şemşirden ḥālī kırāb

2. çeşm-i mesti:-i

Kaside 55

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Sarhoş bakışlı, süzgülü bakan göz.

Çeşm-i mesti tığ çekmiş ḡamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgini bir şemşirden ḥālī kırāb

çeşm-i mür-ı nātüvân:

1. çeşm-i mür-ı nātüvân:

Kaside 5

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Zayıf karıncanın gözü.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mür-ı nātüvân üzre

çeşm-i nergisde:

1. çeşm-i nergisde:-de

Kaside 34

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Nergisin gözü.

Ger olsa ihtisâb-ı emr ü nehyi 'âleme şâmil
Görinmez çeşm-i nergisde daği âşâr-ı maḥmûrî

çeşm-i Rüşenîdür:

1. çeşm-i Rüşenîdür:-dür

Kaside 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Rüşenî'nin gözü (Rüşenî Ömer Dede, mutasavvıf şair. Rüşeniyye tarikatının kurucusu.).

Der-güşâde yâ hâzîne-hâne-i endişedür
Anda çeşm-i Rüşenîdür dîdebân-ı münzevî

çeşm-i şâhid-i ra' nâ-vı nusrete:

1. çeşm-i şâhid-i ra' nâ-yı nuşrete:-e

Kaside 28

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Zaferin güzel dilberinin gözü.

Güyâ ki çeşm-i şâhid-i ra' nâ-yı nuşrete
Müjgân tîr ü gamze nâ-mihribân olur

çeşm-i şâhin üzre:

1. çeşm-i şâhin üzre:

Kaside 13

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Şahinin gözünün önünde.

Ger olsa şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra' nâ çeşm-i şâhin üzre reftârî

çeşm-i ser-mestinüñ:

1. çeşm-i ser-mestinüñ:-i, -nüñ

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoş göz.

Ḳurtuluş yok sitem-i gamze-i fettânından
Çeşm-i ser-mestinüñ âdem mi geçer yanından

çeşm-i sihir-sâzına:

1. çeşm-i sihir-sâzına:-i, -n, -a

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sihir yapan göz, büyüleyici göz.

Gamze-i tîg-keş ü çeşm-i sihir-sâzına bak
Ḳaşd-ı cân eyler iken şivesine nâzına bak

çeşm-i sihr-sâzı:

1. çeşm-i sihr-sâzı:-i

Kaside 22

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Sihir yapan göz, büyüleyici göz.

Belâ-ender-belâdur 'aşık-ı bî-çâreye güyâ
O hünî gamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzı

çeşm-i siyehdür:

1. çeşm-i siyehdür:-dür

Kaside 51

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Siyah göz.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzîdur anuñ o kalem

çeşm-i siyeh-i mest:

1. çeşm-i siyeh-i mest:

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş kara göz.

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir h'âbgeh-i mest

2. çeşm-i siyeh-i mest:

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş kara göz.

Cibrîli helâk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zür-ı kirâm-ı 'uḳalâdur güneḥ-i mest

3. **çeşm-i siyeh-i mest:**

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş kara göz.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nıgeh-i mest

çeşm-i temennâ-vı zamâne:

1. **çeşm-i temennâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Devrin istek gözü (gözü ayağın toprağına sürme bağlamında).

Lâyıkdur eger şânuña ta'zîmen olursa
Ferş-i kâdemün çeşm-i temennâ-yı zamâne

çeşm-i ümmîd:

1. **çeşm-i ümmîd:**

Kaside 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ümit gözü // ümit etmek, beklenti içinde olmak.

Buldu ziyet ruḥ-ı dil-ber gibi rûy-ı eyyâm
Oldı rüşen dil-i hürşîd gibi çeşm-i ümmîd

çeşm-i yâra:

1. **çeşm-i yâra:-a**

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef'iyâ nergis daḥi
Yok imiş anda başîret var ise mest-i ḥarâb

çeşmine târîk olur:

1. **çeşmine târîk olur:-u, -r**

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözüne karanlık olmak // gözü kararmak, bir şey görememek.

Câm olmayıcaḳ 'âlem olur çeşmine târîk
Hürşîd-i cihân-tâb ise de şeb-küleḥ-i mest

çeşmüne gelsün:

1. **çeşmüne gelsün:-sün**

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.

Bir tolı nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüne
Mest olursañ nâza başla ḥ'âb gelsün çeşmüne

2. **çeşmüne gelsün:-sün**

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözünün önüne gelmek, görünmek.

Rind iseñ Nef'î ḥumâr-ı bâdeden açma gözüñ
'Âlemün ḥâli ḥayâl-i ḥ'âb gelsün çeşmüne

çeşmüne hün-âb gelsün:

1. **çeşmüne hün-âb gelsün:-sün**

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözüne kanlı su gelmek; kanlı gözyaşı dökmek, çok ağlamak.

'Âşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çâre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-âb gelsün çeşmüne

çeşmüne h'âb gelsün:

1. **çeşmüne h'âb gelsün:-sün**

Gazel 122

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözüne uyku gelmek, gözün yarı kapanık olması (naz uykusu).

Bir tolı nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüne
Mest olursañ nâza başla ḥ'âb gelsün çeşmüne

çetr-i atlas:

1. **çetr-i atlas:**

Kaside 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Atlardan çadır, gölgelik.

Ya şeh-i zer-'âlem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstüne sipîhr-i a'zam

çetr-i bî-tınâb-ı rüzgâr:

1. **çetr-i bî-tınâb-ı rüzgâr:**

Kaside 16

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Feleğin ipsiz (kazığa bağlanmamış, direksiz) çadırı // gökyüzü.

Sâye-i 'adli ola pâyende fark-ı 'âleme
Tâ tura ber-pâ bu çetr-i bî-tınâb-ı rüzgâr

cetr-i fersāyī olursa:

1. **cetr-i fersāyī olursa:** -u, -r, -sa

Kaside 27

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eskimiş, yıpranmış çadır olmak.

O serdār-ı zafer-kîş-i 'adū-fersā ki lāyıkdur
Olursa haymegāhında felek bir cetr-i fersāyī

cetr-i ikbālūn:

1. **cetr-i ikbālūn:** -ü, -ñ

Kaside 55

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Talih açıklığı, saadet çadırı.

Çetr-i ikbālūn ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kā' ināt āsūde tā rüz-ı hisāb

cetr-i sefidin:

1. **cetr-i sefidin:** -i, -n

Kaside 5

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Beyaz çadır.

Nitekim her dıraht-ı pür-şüküfe şāh-ı nevrūzuñ
Kura cetr-i sefidin şāhn-ı bāğ u büstān üzre

cevgān:

1. **cevgānı:** -ı

Kaside 3

Mısra: 54

Ucu eğri cirit değneği.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ham
Güy-ı hürşid-i cihān-tāba urur cevgānı

cevgān idince:

1. **cevgān idince:** -ince

Kaside 49

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Çevgan etmek, değnek yapmak.

Şabā cevgān idince tırta-ı pertāb-ı dil-dārı
Gelüp 'aşıklarun bir yere top oldu dil-i zārı

cevgān-bāz-ı devlet:

1. **cevgān-bāz-ı devlet:**

Kaside 20

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Talihin cevgan oynayıcısı.

O cevgān-bāz-ı devlet kim aña olmuş sa'adetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydān-ı pehnāver

cevgān-ı belāya:

1. **cevgān-ı belāya:** -y, -a

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bela, dert sopası.

Top eylemiş kelleyi cevgān-ı belāya
Meydān-ı maħabbetde yeler bī-ser ü pāyız

cevgān-ı felek:

1. **cevgān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Feleğin sopası.

Vağf-ı ser-pençe-i ikbāl-i cihān-girūndür
Güy-ı hürşid-i zer-endüd ile cevgān-ı felek

çık:

1. **çık:** -ar

Kaside 50

Mısra: 133

Düşmek, nasip olmak.

Şā'ir-i nādire-güyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostu bī-tevriye vü bī-ihām

2. **çıkdı:** -dı

Kaside 56

Mısra: 11

Yükselmek.

Çıkdı teşhīr itmege gün gibi mülk-i şarķı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubh-ı rāstīn

3. **çık:** -ar

Kaside 18

Mısra: 28

Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni şadme-i pāyı
Çıkır şiddetle pertāb itdüğü mīhı süreyyāya

4. **çık:** -an

Kaside 30

Mısra: 44

Ortaya çıkmak.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i rahşından
Çıkan şerâr uyarur şem'-i mihr-i rahşânı

5. **çıkup:-up**

Kaside 23

Mısra: 85

(Ay, güneş ve yıldızlar vb. için) görünmek,
doğmak.

Her vakt-i şehir tâ ki çıkup bâm-ı felekde
Cevlân ide tāvus-ı mülemma- per-i 'âlem

6. **çıkâr:-ar**

Gazel 52

Mısra: 13

Doğmak, meydana çıkmak, türemek.

Bâde-i 'aşka hüm olmuş bir tabî'atden çıkar
'Âlemi mest itse ey Nef'î n'ola eş'ârımız

7. **çıkma:-ma, -y, -a**

Gazel 132

Mısra: 3

Ulaşmak, erişmek, varmak, yükselmek.

Bir gece yok ki çıkma tâ mâh u encüme
Âhumla âsmânuñ alıdı yüzi gözi

8. **çıkâr:-ar**

Kaside 22

Mısra: 57

Ulaşmak, erişmek, varmak, yükselmek.

Çıkar âh-ı derünüm 'arşa derd-i iştiyâkuñla
Egerçi manşibuñ oldum garîk-i ni'met ü nâzi

9. **çıkamaz:-amaz**

Kaside 45

Mısra: 69

Ortaya çıkmak, görünmek.

Zamân-ı ma' deletinde kemînden çıkamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bâzârı

10. **çıkamazdı:-amaz, -dı**

Gazel 136

Mısra: 2

İçeriden dışarıya varmak, gitmek (sözün ağızdan
çıkması bağlamında).

Tengdür gâyet ile ol büt-i şühuñ deheni
Hânde yol açmasa andan çıkamazdı suhâni

11. **çıkup:-up**

Kaside 3

Mısra: 115

İçeriden dışarıya varmak, gitmek // doğmak, tulu
etmek.

Her şehir tâ ki çıkup perde-serây-ı şebden
İde şâhenşeh-i zer-tâc-ı felek divânı

12. **çıkup:-up**

Kaside 27

Mısra: 82

İçeriden dışarıya varmak, gitmek // doğmak,
tulu etmek.

Ne 'âlem mihrisün sen kim hılâf-ı gerdiş-i devrân
Çekersin şarka mağribden çıkup tîğ-ı mücellâyı

13. **çıkduğca:-duğca**

Kaside 5

Mısra: 25

Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çıkduğca
Düşer kesb-i rutûbetle hevâdan gülsitân üzre

14. **çıkça:-sa**

Kaside 25

Mısra: 56

Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Çarh urur berk-i hazân gibi felekde sâbitât
Kuvvet-i kahriyle ger çıkça hevâya gird-bâd

15. **çıkça:-a**

Kaside 53

Mısra: 57

Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Çıkça deryâ ser-i kuhsâra hılâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleye gavvâs gibi bahre cebel

16. **çıkâr:-ar**

Kaside 57

Mısra: 19

Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Rahş-ı endişem eger başlasa cevâlâna çıkar
Evc-i eflâk-i ma'âniye gubâr-ı tek ü tâz

17. **çıkşam:-sa, -m**

Kaside 60

Mısra: 63

Harekete geçmek, bulunduğu yeri bırakıp başka
yere geçmek.

Leşker-i fikr ü hayâlât ile çıkşam yürisem

Tevsen-i tab'um idüp kağ'-ı beyâbân-ı suhân

18. **çıkınca:-ınca**

Kaside 19

Mısra: 28

Ulaşmak, erişmek, varmak.

Şehenşâh ibn-i şâhenşâh u sultân ibn-i sultân kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı şâhib-taht u efserdür

çıkâr:

1. **çıkardı:-dı**

Kaside 11

Mısra: 13
Ortaya çıkarmak, görünür hâle getirmek.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta'zîm ile devrân
Tutup el üzre bir tâc-ı zer-endüd u dirahşânî

2. **çıkardım:-di, -m**

Kaside 34

Mısra: 78

Elde edilmek, sağlanmak.

'Arûs-ı medhûnî tezyîn için ol genc-i gevherden
Çıkardım silke dizdim bir tabağ lû'lû-yı menşûrî

3. **çıkârur:-u, -r**

Kaside 44

Mısra: 28

(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı
iletmek.

Çâh-ı Bâbil gibi yere geçirür kühsârî
Ebr-i tûfan gibi çarha çıkârur deryâyî

4. **çıkardım:-di, -m**

Kaside 50

Mısra: 89

(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı
iletmek.

Nâmuñî nazm-ı bülendümle çıkardım felege
Ede tâ hâzin-i esrâr-ı kazâ nakş-ı hıtâm

5. **çıkarmağ:-mağ**

Kaside 50

Mısra: 91

(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı
iletmek.

Giderek 'arşa çıkarmağ da olur 'arşa degül
İderin gâyet-i imkâna varınca ikdâm

6. **çıkârur:-up**

Kaside 50

Mısra: 35

Bulunduğu yerden dışarı çıkarmak, ortaya
koymak // ifade etmek, söylemek.

Dürç-i dilden çıkârur nice girân-mâye güher
Vereyim silk-i dür-i baħr-ı ma'ânîye nizâm

7. **çıkarsam:-sa, -m**

Kaside 53

Mısra: 89

Bulunduğu yerden dışarı çıkarmak, ortaya
koymak // ifade etmek, söylemek.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu 'arâ güy-ı giribân-ı hulel

8. **çıkarduñ:-du, -ñ**

Kaside 27

Mısra: 71

(Bir yerden) çıkmak zorunda bırakmak, sürmek,
atmak.

Çıkarduñ eşkiyâyî mülk-i Rûma virdüñ âsâyiş
Düşürdüñ kişver-i İrân-zemîne şür u gavgâyî

çın seher:

1. **çın seher:**

Nazm 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sabah erkenden, tan yeri ağarmakta olduğu
zaman.

Çın seher gördüm 'arağ-rîz olarak pîr-i muğân
Bir kıca desti ile geldi mübârek bâde

çift ola:

1. **çift ola:-a**

Kaside 11

Mısra: 68

Kelime Tipi: -
İki tane olmak.

Kulağın dik tutup per-tâb idince farç-ı sür'atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykânî

Çîn:

1. **Çîn:**

Kaside 13

Mısra: 76

Çin ülkesi.

Şabâ ger büy-ı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûnî
Felek farç eylemezdi Çîn ü Rûm u Hind ü Bulğârî

2. **Çîne:-e**

Kaside 17

Mısra: 95

Çin ülkesi.

Armağân gitse olur Çîne hele taşvîri
Bu kadar ancak olur hağ bu ki şun'-ı Mevlâ

3. **Çîn:**

Kaside 36

Mısra: 7

Çin ülkesi.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çîn ü Bulğârî
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

4. **Çîne:-e**

Kaside 52

Mısra: 20

Çin ülkesi.

Misk-i ezfer yerine qorlardı anı nāfeye
Ger şabā hāk-i derin ileteydi Çine armağān

çin-i ebrüya:

1. **çin-i ebrüya:**-y, -a

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kaş çatıklığı.

Çin-i ebrüya taħammül idemezken ‘āşık
Girih-i pür-şiken-i turra-i kākül ne belā

2. **çin-i ebrüya:**-y, -a

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaş çatıklığı.

Çin-i ebrüya yok taħammülümüz
Dil-rübā-yı cebin-güşāde getir

çin-i küleh-küşe-i istiğnāy:

1. **çin-i küleh-küşe-i istiğnāy:**-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İstiğna külahının köşesinin kıvrımı.

Māh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüne
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istiğnāy

çin-i zülfünde:

1. **çin-i zülfünde:**-ü, -ñ, -de

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesinin
kıvrımı.*

Çin-i zülfünde giriftār qalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı şabā itmese nā-gāh meded

coban olurdu:

1. **coban olurdu:**-u, -r, -dı

Kaside 43

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Çobanlık yapmak.

O terkīb ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyāya
‘Aceb çoban olurdu gūsfend-i qavm-i ‘Ād üzre

çoğ:

1. **çoğ:**

Kaside 57

Mısra: 70

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Bir vilāyetde ki böyle biline qadr-i suħan
Anda eşrāf u ahālī yā çoğ olmuş yāhud az

2. **çoğı:**-ı

Kaside 22

Mısra: 60

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Yüzün görmek gibi bir devlet olmaz baña ‘ālemde
Yanumda yoħsa dünyānuñ berāberdür çoğı azı

çok:

1. **çok:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 22

Epey, pek çok defa.

Tirinün düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çok eyledi tek ü tāz

2. **çok:**

Gazel 18

Mısra: 7

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Vāsıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide ‘āşık-ı ser-bāza dest

3. **çok:**

Gazel 109

Mısra: 2

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Dünyā dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir ‘ālemi yok miħneti çok ‘ālem imiş bu

4. **çok:**

Gazel 111

Mısra: 1

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Derdimiz çok ‘āşıkız saña giriftāriz hele
N’ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmāriz hele

5. **çok:**

Kaside 23

Mısra: 69

*Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından
büyük ve aşırı olan, az karşıtı.*

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

6. **çok:**

Kaside 28

Mısra: 18

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Yeksân ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübâna bu mu'âmeleden çok ziyân olur

7. **çok:**

Gazel 55

Mısra: 5

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesîhâ-dem-i 'aşkız

8. **çokdur:-dur**

Gazel 75

Mısra: 11

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña senüñ

9. **çokdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 2

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Biñ var ola hicrânüñ ile sînede dâgum
Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerâgum

10. **çok:**

Gazel 93

Mısra: 2

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luğ imiş ol 'aşka ben az şanurdım

11. **çok:**

Gazel 107

Mısra: 2

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Gördüğün 'aşk ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

12. **çok:**

Gazel 141

Mısra: 3

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hünî gözlere
Gördüğüne rahmı yok bir bî-emândur her biri

13. **çok:**

Kaside 4

Mısra: 103

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok devletüñde şâ'ir-i sâhîr-beyân velî
Dad-ı edâyı Nef'î-i şîrin-zebân virtür

14. **çok:**

Kaside 9

Mısra: 103

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok gerçi dilirâne suhan-güster-i bî-bâk
Kim her biri zu'munca falân ibn-i fulândur

15. **çok:**

Kaside 17

Mısra: 105

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok midur bu şeref ol raşş-ı mübârek-çademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

16. **çok:**

Kaside 19

Mısra: 75

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'-ı dilirüm cümleden ammâ dil-âverdür

17. **çok:**

Kaside 41

Mısra: 91

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok tecrübe itdüm hele taşkîk budur kim
Yegdür yine aħbâbdan a'dâ-yı zamâne

18. **çok:**

Kaside 59

Mısra: 25

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çok mı bu kadar hüsn-i edâ tab'uma zirâ
Vaşşâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyemdür

19. **çok:**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karıştı.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şöhetüñ
Cân virür çok zevküñe anuñ da şöhet bundadır

20. çok:

Gazel 72

Mısra: 10

Büyük.

Qadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'i
Çok hünerdir gazeli böylece pākize demek

21. çok:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 10

Aşırı, fazla // umulmayacak, beklenmedik.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

çok görmez:

1. çok görmez:-mez

Kaside 23

Mısra: 37

Kelime Tipi: Deyim

(birine bir şeyi) yakıştıramamak, layık
bulmamak, fazla bulmak.

Elṭāfi o gāyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'ālem

çok yaşaya:

1. çok yaşaya:

Kaside 42

Mısra: 91

Kelime Tipi: Dua İfadesi

Ömrü uzun ola.

Çok yaşaya tā o kadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rüzgār

çöz:

1. çözme:-me

Nazm 3

Mısra: 2

Bağlı bir şeyi açmak, dağıtmak (örülmüş veya
bağlı saçı açmak).

Olduğ esir-i nīm-nigāh-ı teğāfülün
Bir kayda dañı düşmeyelüm çözme kākülün

2. çöz:

Gazel 103

Mısra: 3

Bağlı bir şeyi açmak, dağıtmak (örülmüş veya
bağlı saçı açmak).

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh giribānuña düşsün

çul-ı dībā-yı zībāyı:

1. çul-ı dībā-yı zībāyı:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Süslü ipek örtü.

Sanurlar Eşheb-i rüz-ı hümāyün-fāl-i nuşretdür
Görenler gāñi üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

çüp-ı Kelim:

1. çüp-ı Kelim:

Kaside 40

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Hız. Musa'nın sopası /asası.

Suḥanüm sihr-i mübīn ü kalemüm çüp-ı Kelim
Nefesüm mağz-ı dem-i nuṭq-ı Mesih-i Meryem

çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm:

1. çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm:

Kaside 7

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

İbrahim'in put kıldığı baltasının sapı.

Reşk-i kilik-i kefi Māñi olur alsam elüme
Deste çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

çüp-ı zerrin:

1. çüp-ı zerrin:

Kaside 52

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Altından sopa, altın değnek // güneş ışını.

Çüp-ı zerrin ile eyler her şehir ızhār-ı şevk
Olmağā derbān-ı dergāñi şeh-i ḥāversitān

çün:

1. çün:

Kaside 60

Mısra: 84

Çünkü.

Qoyalum lāfi hele ḥayr du 'ā eyleyelüm
Çün du 'ādur ezeli lāzım-ı pāyān-ı suḥan

2. **çün:**

Kaside 61

Mısra: 74

Çünkü.

Hakka yüz minnet ki oldum ol felâketden halâş
Eyledim sultânuma ihlâş ile çün intişâb

3. **çün:**

Kaside 62

Mısra: 11

Ne vakit ki.

Çün gitdi sâkî faşl-ı dey olup müretteb câm-ı mey
Ol dâver-i ferhunde-pey şâyet kıla meyl-i tarab

4. **çün:**

Gazel 3

Mısra: 10

Çünkü.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr gazel
Tarh-ı vâdîsini çün hayli pesend itdi şabâ

5. **çün:**

Kaside 40

Mısra: 14

Çünkü.

İtdi devlet yine evvelki maqâmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya kadem

6. **çün:**

Kaside 42

Mısra: 21

Çünkü.

Çâre ne çün devr ideli böyledür
Kâ'ide-i mültezim-i rûzgâr

7. **çün:**

Kaside 41

Mısra: 93

-diği için.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i gam-ı dehr ü ne pervâ-yı zamâne

8. **çün:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 19

-diği için.

Gördi çün zür-ı dest ü bâzûsın
Oğ atarken o şâh-ı bende-nevâz

9. **çün:**

Gazel 6

Mısra: 3

Olduğu için.

Çün 'âşıkâ rüsvâlık elbette muqarrerdür
Mestâneligüm böyle rindâne degül mi yâ

10. **çün:**

Kaside 61

Mısra: 11

-diği için, -diğından dolayı.

Saîfa teslim eyledi gerden-keşân-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işâbet Husrev-i mâlik-riqâb

11. **çün:**

Gazel 115

Mısra: 6

Çünkü, zira.

Reftâr-ı germi hande-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

12. **çün:**

Gazel 128

Mısra: 3

Madem.

Göz ucıyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklasa bir gamze-i dil-düz ile

çün mesel bâşed ki her çizî ki kârî bed-revî:

1. **çün meşel bâşed ki her çizî ki kârî bed-revî:**

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Atasözü**

Ki, ne ekersen onu biçersin'e örnek olsun.

Tohm-ı mihreş mi feşânem ber zemîn-i cân u dil
Çün meşel bâşed ki her çizî ki kârî bed-revî

çünkü:

1. **çünkü:**

Gazel 125

Mısra: 10

Çünkü, zira.

Tîg-i gamzeyle dil-i şâfi ko şad çâk itsün
Çünkü ol şûha hem âyine gerek hem şâne

2. **çünkü:**

Kaside 8

Mısra: 84

Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira.

Söz dükendi başla ey Nef'î du'âya şıdk ile
Çünkü 'âdetdür du'â ol dem ki söz pâyân bulur

çünkü:

1. **çünkü:**

Gazel 14

Mısra: 6
Çünkü.

Yârdur çünküm bize dünyâ vü 'uqbâdan naşib
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gamın

çüst ü çäläk:

1. **çüst ü çäläk:**
Kaside 35
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Hareketli ve çevik.

Çüst ü çäläk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencide-mağâl

2.2.5. D

da:

1. **da:**
Gazel 25
Mısra: 3
Bağlama edatı.

Cibril degül Hızır u Mesihâ da olursa
Öldürmemeye çäre mi var ol nigh-i mest

2. **da:**
Gazel 35
Mısra: 10
Bağlama edatı.

Belâ budur ki alışdı belâlaruñla gönül
Gamuñ da gelse dile bâ'ış-i meserret olur

3. **da:**
Gazel 56
Mısra: 3
Bağlama edatı.

Yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız
Nâz itsek olur gamze-i hübâna da gâhî

4. **da:**
Gazel 68
Mısra: 9
Bağlama edatı.

Zevk-i vuşlat da haķikatde bilinmez el-haķ
Cân fedâ itmeyicek yâre muķaddem 'aşık

5. **da:**
Gazel 72
Mısra: 7
Bağlama edatı.

Biricik ehl-i dil ü tab'a da gün göstere
Bu kadar 'aksine devr eylemese çarḥ-ı felek

6. **da:**
Gazel 73
Mısra: 8
Bağlama edatı.

Nice biñ hânmanı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhıyla bir 'aşık da ber-bâd itdüğün görsek

7. **da:**
Gazel 101
Mısra: 3
Bağlama edatı.

Olsun ko şabâ da ham-ı zülfine giriftâr
Çeksün biraz işkence-i kullâb cefâsın

8. **da:**
Gazel 130
Mısra: 15
Bağlama edatı.

Söyleden anı da bir kân-ı keremdir yoḥsa el
Söylemezdi bülbülâsâ bî-maḥal nev-rûzda

9. **da:**
Gazel 133
Mısra: 4
Bağlama edatı.

Rüzgâr anı siler miydi gözümde her dem
Tütüyâdan da 'aziz olmasa ger ḥâk-i rehi

10. **da:**
Gazel 144
Mısra: 10
Bağlama edatı.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef'î
O da bir luḥf-ı Hudâ baḥşîş-i şâhâne idi

11. **da:**
Kaside 7
Mısra: 29
Bağlama edatı.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şımf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarḥ-ı le'im

12. **da:**
Kaside 8
Mısra: 13
Bağlama edatı.

Kendüyi hayrân da bulmazsa eger âyinede
Ḥavf-i tiğ-i gamzesiyle 'aksini lerzân bulur

13. **da:**
Kaside 14
Mısra: 31
Bağlama edatı.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tîğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şûr u şeri

14. **da:**

Kaside 17

Mısra: 27

Bağlama edatı.

Bu da Evren gibi pertâb-ı büleñd itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'Ankâ

15. **da:**

Kaside 17

Mısra: 31

Bağlama edatı.

İstese bu da ider bir ser-i mûda cev lâñ
Belki rakşaslıg itmekte olur ahyânâ

16. **da:**

Kaside 17

Mısra: 35

Bağlama edatı.

O Celâlî Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

17. **da:**

Kaside 17

Mısra: 59

Bağlama edatı.

Birisi dañi Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medhîni bu gûne edâ

18. **da:**

Kaside 17

Mısra: 89

Bağlama edatı.

Tarz u tavrın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şûh u ra'nâ

19. **da:**

Kaside 18

Mısra: 79

Bağlama edatı.

Eger kim Zühre-i zehrâyı da lâyık görürlerse
Olurdu hâmile olmak için menkûha 'İsâya

20. **da:**

Kaside 18

Mısra: 85

Bağlama edatı.

Bu da te'sîr-i şevk-i iltifâtındur ki tek tûrmaz
İder sihr ile hâmem hamle ejderhâ-yı Mûsâya

21. **da:**

Kaside 22

Mısra: 52

Bağlama edatı.

Firâk-ı pâdişâhumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âñher kim ne yâri var ne dem-sâzi

22. **da:**

Kaside 25

Mısra: 93

Bağlama edatı.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetüñ
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

23. **da:**

Kaside 35

Mısra: 21

Bağlama edatı.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahrîre
Ne kadar eylese endişem eger isti'câl

24. **da:**

Kaside 40

Mısra: 104

Bağlama edatı.

Arz-ı rûmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rûma Hıorasânı da zamm

25. **da:**

Kaside 41

Mısra: 74

Bağlama edatı.

Hîç aña nazîr olmaz iken tãli'i gör kim
Anı da kıomaz hâline igvâ-yı zamâne

26. **da:**

Kaside 43

Mısra: 82

Bağlama edatı.

Benim ol sâñir-i vahy-âzmâ kim görse âşârım
Olurdu sihr için Mûsâ da tertîb-i mevâdd üzre

27. **da:**

Kaside 46

Mısra: 65

Bağlama edatı.

Bu kadar nazma da kim cür'et iderdi hâlâ
İtmese tab'uma ilhâm-ı İlâhî telkîn

28. **da:**

Kaside 50

Mısra: 91

Bağlama edatı.

Giderek 'arşa çıkarmağ da olur 'arşa degül
İderin gâyet-i imkâna varınca ikdâm

29. **da:**

Kaside 58

Mısra: 71

Bağlama edatı.

Ğaraž ħulūşımı ‘arz itmedür biraz da n’ola
İcâzetüñle olursam temeddühe me’zün

30. **da:**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Bağlama edatı.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şöhetüñ
Cân virür çok zevküñe anuñ da şöhet bundadır

31. **da:**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Bağlama edatı.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña ħikmet bundadır

32. **da:**

Gazel 40

Mısra: 3

Bağlama edatı.

Bu da bir gündür kıyâmetden nişanı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı ‘alem-ârâ bundadır

33. **da:**

Gazel 68

Mısra: 14

Bağlama edatı.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef’î gibi hem şâ’ir ola hem ‘âşık

34. **da:**

Gazel 99

Mısra: 8

Bağlama edatı.

Zülfine kalsa perişân eylemezdi dilleri
Anı da tahrik iden bād-ı şabâdur n’eylesün

35. **da:**

Gazel 107

Mısra: 7

Bağlama edatı.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu ‘âşık
Ol kadar ħüsn ile mümtâz ü dil-ārâsın sen

36. **da:**

Kaside 10

Mısra: 28

Bağlama edatı.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

37. **da:**

Kaside 17

Mısra: 15

Bağlama edatı.

Ṭayy ider ‘âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çalâk olur mı ‘acabâ

dād:

1. **dād:**

Gazel 45

Mısra: 3

İmdat, yardım.

Dād o zâlimden eger böyle kâlırsa nâzi
Ne figân-ı şeb ü ne âh-ı sehergâh bilür

2. **dād:**

Gazel 38

Mısra: 1

Adalet, insaf // ihsan.

Âh u feryâd ile dil her ne zamân dād ister
Kâhramân-ı nigehi ħışm ile cellâd ister

3. **dād:**

Kaside 3

Mısra: 75

İmdat, yardım.

Dāverâ dād felekden ki cefâ itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādânı

4. **dādımı:-u, -m, -i**

Kaside 24

Mısra: 15

Hak.

Sen eger dādımı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde kâlır küşe-i dāmân-ı felek

5. **dād:**

Kaside 25

Mısra: 100

Adalet, doğruluk, insaf.

Ola devletle serîr-i saltanatda ber-ķarâr
İde ‘adl ü dād ile dünyâyı mesrürü’l-fu ‘ād

6. **dād:**

Müfret 18

Mısra: 2

Adalet, doğruluk, insaf.

Hey ne ‘ādil şâhsın ey şâh-ı ‘ādil kim adın
Emn ü şer‘ ü dād u ‘adl içinde kılmışdur Murād

dād itdügin:

1. **dād itdügün:** -*dük, -i, -n*

Gazel 73

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İnsaf etmek.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügün görsek
Bir iki zār u nā-şadı felek şād itdügün görsek

dād itmedüñ:

1. **dād itmedüñ:** -*me, -dü, -ñ*

Tesdis 1

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

İnsaf etmek, merhamette bulunmak.

Çapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḥir
Vişālünle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḥir

dād itmez:

1. **dād itmez:** -*mez*

Kaside 24

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Hakkını almak, adaleti yerine getirmek.

Sen eger dādımı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde qalur küşe-i dāmān-ı felek

dāde gelmez:

1. **dāde gelmez:** -*mez*

Gazel 139

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Ḥarāb oldı yıkıldı kalb-i 'āşık gibi mey-ḥāne
Ḥarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

dādger:

1. **dādger:**

Kaside 12

Mısra: **45**

Adil, adaletli.

Dādger Ḥākān-ı 'ālī-rütbe 'Osmān Ḥān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

2. **dādger:**

Kaside 17

Mısra: **115**

Adil, adaletli.

Dādger pādīşeh-i 'ādil ü 'ālī-şān kim
Her ne emr itse kazā hükmini eyler imzā

dādgerā:

1. **dādgerā:**

Kaside 17

Mısra: **139**

Ey adaletli (pādīşah).

Ḥusrevā dādgerā pādīşehā tācverā
Ey şehensāh-ı felek mesned-i ḥürşid-livā

2. **dādgerā:**

Kaside 35

Mısra: **81**

Ey adaletli (sadrāzam).

Āşafā dādgerā memleket-ārā Şadrā

Ey Ḥudāvend-i ḥümāyün güher-i ferruḫ-fāl

3. **dādgerā:**

Kaside 42

Mısra: **73**

Ey adaletli (sadrāzam).

Dādgerā nāmverā dāverā

Ey ḫalef-i muḥterem-i rüzgār

4. **dādgerā:**

Kaside 50

Mısra: **73**

Ey adaletli (şeyḫülislam).

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā

Ey ḫudāvend-i felek-şadr ü melā'ik-ḫuddām

5. **dādgerā:**

Kaside 26

Mısra: **73**

Ey adaletli (pādīşah).

Ḥusrevā pādīşehā dādgerā

Ey kader-kevkebe ḫahhār-ı ḫalīm

dādger-i ferd ü vegāne:

1. **dādger-i ferd ü yegāne:**

Kaside 23

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Biricik ve tek adil hükümdar.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne

Sultān-ı cihān mālīk-i baḫr ü ber-i 'ālem

dād-güster:

1. **dād-güster:**

Kaside 16

Mısra: **32**

Adalet yayan, adaletini her yerde gösteren.

Kāmkār-ı heft-kişver pādīşah-ı baḫr ü ber

Dād-güster dāver-i devlet-me'āb-ı rüzgār

2. **dād-güster:**

Kaside 25

Mısra: **57**

Adalet yayan, adaletini her yerde gösteren.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ĥudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü Ebübekr-i‘tikād

dād-ı devlet-i Nüşîrevān virür:

1. **dād-ı devlet-i nüşîrevān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Nuşîrevan'ın hâkimliğinin/hükümünün adaletini vermek, Nuşîrevan'ın adaleti gibi bir adalet vermek.

Her salţanat ki ĥukmi nesak-sāz ola añā
Ķānūmī dād-ı devlet-i Nüşîrevān virür

dad-ı edāyı:

1. **dad-ı edāyı:-y, -r**

Kaside 4

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Anlatış biçimi, üslubun tadı // güzel söyleyiş.

Çok devletünde şā‘ir-i sāhîr-beyān velī
Dad-ı edāyı Nef‘î-i şîrîn-zebān virür

dād-ı Hudādur:

1. **dād-ı Hudādur:-dur**

Kaside 11

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Allah vergisi, Allah'ın lütfü.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

2. **dād-ı Hudādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Allah vergisi, Allah'ın lütfü.

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftār
Bu lehçe-i pākîze baña dād-ı Hudādur

dād-ı nazm-ı Selmānî virür:

1. **dād-ı nazm-ı Selmānî virür:-ü, -r**

Kaside 30

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Selman'ın şîirinin tadını vermek, onun şîiri gibi haz vermek.

Ya bir faşîh-lisān tütî-i suĥan-güdur
Ki zevk-i nesri virür dād-ı nazm-ı Selmānî

dadı vü lāla olmağa:

1. **dadı vü lāla olmağa:-mağ, -a**

Kaside 18

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Dadı ve lala olmak.

Aña ĥür u melek dadı vü lāla olmağa ĥāzır
Ne dem muĥtāc olursa ĥidmet-i dadı vü lālaya

dādım ala:

1. **dādım ala:-a**

Tesdis 1

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Hakkını almak, öcünü almak.

Neden ‘ār eylemek yanufıda yād olduĥca yā adım
Dimez misin kıyāmetde Ĥudā senden ala dādım

dādımız aliver:

1. **dādımız aliver:-iver**

Kaside 24

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

İntikamını almak, hakkını almak.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

dādımız aliver:

1. **dādımız aliver:-iver**

Kaside 3

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

İntikamını almak, hakkını almak.

Alıver dādımız çarĥ-ı denî-perverden
Pāymāl itdi ĥatı ehl-i dil ü ‘irfānı

dādım al:

1. **dādım al:**

Kaside 27

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

İntikamını almak, öcünü almak, hakkını almak.

Ķırup al dādım Şiddîĥ u Fārūĥuñ revāfızdan
‘Alilik it ĥoma mülk-i ‘Acemde bir teberrāyı

dād-penāh:

1. **dād-penāh:**

Kaside 37

Mısra: 55
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Dāverā dād-penāh āşaf-ı 'ālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

dād-penāhā:

1. **dād-penāhā:**
Kaside 23
Mısra: 43
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Ferḥunde-şiyem pādīşehā dād-penāhā
Ey Ḥusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i 'ālem

2. **dād-penāhā:**
Kaside 51
Mısra: 59
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Dāverā nāmverā dād-penāhā şadrā
Ey sūtūde-ḥalef-i şıdk-ı İmām-ı A'zam

dād-penāh-ı 'ālem:

1. **dād-penāh-ı 'ālem:**
Kaside 40
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Dünyanın adalet koruyucusu, dünyanın adil hükümdarı.

Kāmkār-ı vüzerā kıble-i cāh-ı fużalā
Dest-gir-i fuķarā dād-penāh-ı 'ālem

dād-penāh-ı fuķarā:

1. **dād-penāh-ı fuķarā:**
Kaside 31
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Biçarelerin adaletine sığındığı.

Kıblegāh-ı 'ulemā dād-penāh-ı fuķarā
Pādīşāh-ı vüzerā Āşaf-ı Cemşid-cenāb

dāfi '-i menāhīdūr:

1. **dāfi '-i menāhīdūr:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 68

Kelime Tipi: -
Yasakları ortadan kaldıran.

Rüzgār ihtisāb-ı 'adli ile
Ol kadar dāfi '-i menāhīdūr

dāğ:

1. **dāğlar:-lar**
Kaside 53
Mısra: 84
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Yazılan sinede ihlāş-ı 'ubūdiyyetdür
Dāğlar noktaları şerḥalarumdur cedvel

2. **dāğlar:-lar**
Gazel 31
Mısra: 7
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Dāğlar lāle gibi tazelēnūr miydi eger
Āteş-i sineme āh itmese her gāh meded

3. **dāğum:-u, -m**
Gazel 89
Mısra: 1
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum
Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerāğum

4. **dāğ:**
Gazel 91
Mısra: 11
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Sinemi dāğ ile dil taze gülīstān ister
Bülbülüm līk ğam-ı köhne bahārı çekemem

5. **dāğın:-m**
Gazel 96
Mısra: 1
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dāğın yāresin
Böyle mi gözler güzeller 'āşık-ı bī-çāresin

6. **dāğın:-m**
Gazel 96
Mısra: 12
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.

Derdin izhār itmek ister dā'imā Nef'ī saña
Sen de luṭf it yokla bir gün dilde dāğın yāresin

7. **dāğum:-u, -m**

Gazel 89

Mısra: **10**

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan // gönülde açılmış yara.*

Nef'i gibi ben yara çeküp yâre görünmem

Biñ var ola hicrânun ile sînedede dāğum

dāğ urmaz:

1. **dāğ urmaz:-maz**

Gazel 67

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Yaralamak, yakmak, kızgın bir alet ile yanık izi
yapmak.*

Ûatı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı dañi ol meh çerāğ

dağdağa-i havf:

1. **dağdağa-i havf:**

Kaside 31

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Korku telaşı, sıkıntısı.

Ki yerin ğamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrāb

dāğ-ı âtesnāk olur:

1. **dāğ-ı âtesnāk olur:-u, -r**

Kaside 52

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Ateşli, kızgın yara olmak.

Her pulı bir dāğ-ı âtesnāk olur mähilerün
Ger semüm-ı ħahrı olsa rüy-ı deryāya revān

dāğ-ı bî-hisāb:

1. **dāğ-ı bî-hisāb:**

Gazel 12

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Sayırsız, sayılamayacak kadar çok yara.

Darb-ı ta'n-ı ħāsidede āhen siperdür güyyā
Sînem üzre ħasret-i ħālūñle dāğ-ı bî-hisāb

dāğ-ı derde:

1. **dāğ-ı derde:-e**

Gazel 61

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Dert yarası.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i 'aşk ile biz
Dāğ-ı derde şu 'le vü şem 'i ğama pervāneyiz

dāğ-ı derün-ı felegi:

1. **dāğ-ı derün-ı felegi:-i**

Kaside 44

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Feleğin kalbindeki yara // güneş.

Tāzeler lāle gibi dāğ-ı derün-ı felegi
Eyledükce ħalemüm nağme-i nev-peydāyı

dāğ-ı derün-ı ħürşid:

1. **dāğ-ı derün-ı ħürşid:**

Kaside 26

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Güneşin bağındaki yanık yarası.

Kevkebi dāğ-ı derün-ı ħürşid
Meşrebi rüh-ı revān-ı Tesnīm

dāğ-ı dilün:

1. **dāğ-ı dilün:-ü, -ñ**

Gazel 142

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Gönül yarası, aşk yarası.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāğ-ı dilün göster
Derünüñde ħoma rind iseñ efkār-ı ğam-endüzi

dāğ-ı fermān:

1. **dāğ-ı fermān:**

Kaside 7

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Fermanın mührü.

Ķayd-ı tahrîrüm ile pāy-ı şuħan der-zincir
Dāğ-ı fermānum ile cebhe-i endîşe vesîm

dāğ-ı fermānı:

1. **dāğ-ı fermānı:-ı**

Kaside 26

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Fermanın mührü.

Görinen mäh degüldür itdi
Dāğ-ı fermānı ile çarñı vesîm

dāğ-ı hırmān:

1. **dāğ-ı hırmān:**

Kaside 53

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Nasipsizlik yarası.

Dāğ-ı hırmān ile sinem pür olursa yeridür

Tiğ-ı bîdād çeküp ğam beni öldürse maḥal

dāğ-ı hūn-feşān:

1. **dāğ-ı hūn-feşān:**

Kaside 52

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Kan saçan yara.

Dîdelerdür zâhir ü bâtın cemâlün seyrine

Dilde zaḥm-ı nevk-i tîrûn tende dāğ-ı hūn-feşān

dāğ-ı mihr ü mâhıdur:

1. **dāğ-ı mihr ü mâhıdur:-ı, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ay ve güneş yanığı // ay ve güneş.

Nokta-i kilk-i 'anber-efşānum

'Ālemün dāğ-ı mihr ü mâhıdur

dāğ-ı surh:

1. **dāğ-ı surh:**

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızı yara.

Sînede her dāğ-ı surhı andan bir aḥker-pâredir

Sûz-ı firḳatle dil olmuşdı firûzân bir ocağ

dāğı vakar:

1. **dāğı vakar:-ar**

Kaside 27

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Dağ yakmak; dağlamak.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsâke yer yer lâleveş dāğı

İder gül gibi pür-zer luḫı dāmân-ı temennâyı

dāğla:

1. **dāğlar:-r**

Gazel 76

Mısra: 6

Vücuda kızgın demirle damga vurmak, yakmak.

Bağlamaz seg yerine 'aşıkını ol âhū

Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

dāh:

1. **dāhıdur:-ı, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 18

Hizmetçi, cariye.

Nāzenin bîkr-i fikrimün zühre

Şūh-ı gîsū-berîde dāhıdur

dahi:

1. **dahi:**

Kaside 25

Mısra: 45

Henüz.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse dahi

Böyle isti'dāda mâlik bir şeh-i merdüm-nihād

2. **dahi:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 18

Henüz.

Atmadı böyle bir uzak menzil

Daḫi bir pehlevân-ı ser-efrāz

3. **dahi:**

Gazel 11

Mısra: 8

Bile, da/de.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sîneye

Olur âteş-pâre ol dahi virür bir güne tâb

4. **dahi:**

Gazel 12

Mısra: 9

Bile, da/de.

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef'iyâ nergis dahi

Yok imiş anda başîret var ise mest-i ḫarâb

5. **dahi:**

Gazel 20

Mısra: 9

Bile, da/de.

Dil-dāde-i ḳaddünde ḳalır mı dahi nāmūs

Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyâmet

6. **dahi:**

Gazel 49

Mısra: 2

Bile, da/de.

Rindān-ı ħarābātī vü mestān-ı elestiz
Maĥşerde daĥi cām-ı mey-i ‘aşĥ ile mestiz

7. **daĥi:**

Gazel 102
Mısra: **13**
Bile, da/de.

Nef’i gibi yārāne dimem daĥi nazīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

8. **daĥi:**

Kaside 3
Mısra: **104**
Bile, da/de.

Kimisi kā’il olup ĥakka sözüm itdi ħabūl
İtmeyen daĥi ħoyup da’vī-i bī-bürhānı

9. **daĥi:**

Kaside 7
Mısra: **33**
Bile, da/de.

Bikr-i ma’nā daĥi bir ṭab’a görünmez ne ħadar
İtse eşk ü ruĥ-ı endişesi ‘arz-ı zer ü sīm

10. **daĥi:**

Kaside 7
Mısra: **35**
Bile, da/de.

Ṭotalum eylememiş ol daĥi didārı ‘azīz
Eylemiş seyr-i cemāline řalā-yı ta’mīm

11. **daĥi:**

Kaside 13
Mısra: **118**
Bile, da/de.

Du’āya başla şimden řoñra Nef’i ħo bu da’vāyı
Ki bu da’vāya ĥaşmuñ daĥi vardur belki ıkrārı

12. **daĥi:**

Kaside 26
Mısra: **21**
Bile, da/de.

O daĥi ĥāline raĥm itmez ise
Yoĥ mıdur ‘adl-i řehenřāh-ı kerīm

13. **daĥi:**

Kaside 28
Mısra: **4**
Bile, da/de.

Çeřmüñ o Ķahramān-ı ġazabnākdür senüñ
Kim ĥıřmı zā’il olsa daĥi bī-emān olur

14. **daĥi:**

Kaside 44

Mısra: **50**
Bile, da/de.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rüzġār ile daĥi itmez idim ġavġāyı

15. **daĥi:**

Kaside 47
Mısra: **126**
Bile, da/de.

Bana āmī diyen bātıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daĥi zu’munca řāĥib-ṭab’ u mollādūr

16. **daĥi:**

Kaside 51
Mısra: **97**
Bile, da/de.

Ṭotalum olmış anuñ daĥi edāsi rengīn
Reng-i yāĥūta berāber mi olur reng-i baĥam

17. **daĥi:**

Kıt’a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Bile, da/de.

‘Aceb midür ki andan daĥi pervāz itse dehşetle
Ĥaberdār olsa ġülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

18. **daĥi:**

Kaside 1
Mısra: **13**
Daha.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭab’ olmaz daĥi
Cevher-i tiġ-ı ħazā-yı nāġehānīdür sözüm

19. **daĥi:**

Kaside 25
Mısra: **16**
Daha.

Kim helāk olmaĥ muĥarrer zānn iderdim kendümi
Bulsa birĥaç ġün daĥi eyyām-ı hicrān imtidād

20. **daĥi:**

Kaside 41
Mısra: **3**
Daha.

‘Ālemde ‘aceb sencileyin bir daĥi var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

21. **daĥi:**

Kaside 50
Mısra: **141**
Daha.

Nev-heves bir müteřā’ir ki daĥi biñ yıl eger
Fikr-i şi’r itse ġörinür yine endişesi ĥām

22. **daħi:**

Nazm 3
Mısra: 2
Daha.

Olduđ esİR-i nİM-nigāh-ı teġāfūlūñ
Bir ayda daħi dūşmeyelūm özme kākūlūñ

23. **daħi:**

Kaside 40
Mısra: 95
Bu zamana kadar, Őimdiye dek.

Būte secde olalı gÖrmedi bir kimse daħi
Bikr-i fikrūm gibi bir Őūh-ı dil-āşūb Őanem

24. **daħi:**

Kaside 10
Mısra: 20
Bile, da/de.

Teşviş-i dil ü Şab'ı bu daħi beteyler
Dūşmez dil ü Őab' ehli bu endiŐeye zİRā

25. **daħi:**

Müfret 12
Mısra: 2
Bile, da/de.

SİNem nice bir āh-ı maħabbetle pÜR olsun
Birgūn dilerin arħı daħi gÖk ü mor olsun

26. **daħi:**

Kaside 53
Mısra: 6
Henüz, daha.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vū hevesi
Gūlbūn-i gūlŐen-i ibāle daħi irmedin el

27. **daħi:**

Kaside 53
Mısra: 62
Henüz, daha.

Sensin ol fāzıl-i bİ-mişl ü mu'ādil ki felek
GÖrmemişdÜR daħi devr ideli senden efal

28. **daħi:**

Kaside 57
Mısra: 25
Henüz, daha.

Gelmedi daħi benūm gibi cihān-ı nazma
Devre āġāz ideli nūh- felek-i dā'ire-sāz

29. **daħi:**

Tesdis 1
Mısra: 9
Henüz, daha.

NazİRūñ gÖrmedim daħi bu hūsn ü ān ile el-ħa
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

30. **daħi:**

Gazel 40
Mısra: 7
Bundan sonra, artık.

Yāri tenhā avlayan 'uŐŐāk-ı Őeydā bundadır
Añmasun Őūfi daħi keŐretde vahdet 'ālemin

31. **daħi:**

Gazel 77
Mısra: 8
Bundan sonra, artık.

Gencİne-i derd eyledi her gūŐesini ġam
Ma' mÜre-i ħāṫırda alur mı daħi Şenlik

32. **daħi:**

Kaside 44
Mısra: 1
Bundan sonra, artık.

Felek isterse daħi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i PāŐāya cebİN-fersāyı

33. **daħi:**

Nazm 2
Mısra: 4
Bundan sonra, artık.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i imāna hele
or mı bir dilde daħi emn ü selāmet gÖresin

34. **daħi:**

Kaside 60
Mısra: 10
De/da baġlama edatı.

Saña bir remz ile ma'lūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daħi ser-ħalka-i rindān-ı suħan

35. **daħi:**

Kaside 60
Mısra: 20
De/da baġlama edatı.

Biri de ħāzret-i Şa'dİ-i Şa'id-i ŐİRāz
OlmıŐ ol daħi mürebbİ-i gūlistān-ı suħan

36. **daħi:**

Terkib-bend 1
Mısra: 54
De/da baġlama edatı.

Saña ħāŐā beñzedem afyon u bengūñ neŐvesin
Anlaruñ daħi ħuŐuŐā keyfini kem bulmadım

37. **daħi:**

Kaside 27

Mısra: 86
Bile.

Huşûşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daği bir pehlivânı çekmemişdür çekdigüm yâyı

38. daği:
Kaside 18
Mısra: 50
Henüz, daha.

Şeh-i vâlâ-güher Sulţân Murâd-ı dâd-güster kim
‘Adâletde nazîri gelmemişdür daği dünyâya

39. daği:
Kaside 29
Mısra: 51
Henüz, daha.

Olur şikârı ‘adû virmedin daği tağdır
Kemân-ı saht-i kaderden hadeng-i fethe güşâd

40. daği:
Kaside 31
Mısra: 17
Henüz, daha.

Düşmedin dâm-ı hayâle daği bir demde ider
Tâb-ı endişesi murğân-ı ma‘âniyi kebâb

41. daği:
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 17
Henüz, daha.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki daği görmedin
Bir senâ-ğ‘âmı ola Nef‘î-i mu‘ciz-dem gibi

42. daği:
Kaside 44
Mısra: 44
Bile.

K‘idemez gamze-i Tâtâr-nijâd-ı hübân
Mülk-i cân u dil-i ‘aşıkda daği yağmâyı

43. daği:
Kaside 49
Mısra: 54
Bile.

Ger olsa päs-ı hıfzı hâris-i ma‘müre-i şihhat
Görünmez çeşm-i dil-berde daği âşâr-ı bîmârî

44. daği:
Kaside 50
Mısra: 63
Bile.

‘İtr-süz olmağ için bezm-i güle daği nesim
Hâven-i lâlede sahk itmez idi ‘anber-i hâm

45. daği:
Kaside 31
Mısra: 30
Bile.

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hüküm için daği ne takvîm ala ne uşurlâb

46. daği:
Kaside 17
Mısra: 88
Başka, bundan başka.

Dil-nevâz ola meger aña mu‘âdil dil-ber
Yoğsa ‘âlemde bulunmaz daği misl ü hemtâ

47. daği:
Kaside 5
Mısra: 64
Bundan sonra, artık, bir daha.

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Gamından daği tiğ aşmazdı tāk-ı ebruvân üzre

48. daği:
Kaside 18
Mısra: 56
Bundan sonra, artık, bir daha.

Şafâ-yı meşreb-i pâkinden olsa bâ-haber Cemşid
Elin şunmazdı ‘ömründe daği câm-ı muşaffâya

49. daği:
Kaside 25
Mısra: 79
Bundan sonra, artık, bir daha.

Fitne bir yerde daği baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

50. daği:
Kaside 31
Mısra: 69
Bundan sonra, artık, bir daha.

‘Adli ger şâmil-i ahvâl-i tuyür olsa daği
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı ‘uğâb

51. daği:
Kaside 39
Mısra: 49
Bundan sonra, artık, bir daha.

Olsa fermânı revân memleket-i hüsne daği
İdemez turra-i dil-ber dil-i ‘uşşâkı esir

52. daği:
Kaside 44
Mısra: 36
Bundan sonra, artık, bir daha.

Olsa yek-rengi-i mâhiyyeti ger nâmiyede
Kimse görmezdi daği rüy-ı gül-i ra'nâyı

53. **daği:**

Kaside 6

Mısra: 12

De/da bağlama edatı.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ daği böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur

54. **daği:**

Kaside 17

Mısra: 59

De/da bağlama edatı.

Birisi daği Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medhini bu güne edâ

55. **daği:**

Kaside 17

Mısra: 79

De/da bağlama edatı.

Birisi daği Şurâhî-i ser-efrâz ki çarh
Yaraşur pâyına yüz sürmek için olsa düta

56. **daği:**

Kaside 24

Mısra: 23

De/da bağlama edatı.

O daği bencileyin bende-i dergâhuñdur
Olsa rif'atde n'ola kullaruñ akrân-ı felek

57. **daği:**

Kaside 25

Mısra: 72

De/da bağlama edatı.

İki hâ'in idi bunlar kim işâbet oldu pek
İkisinüñ daği katli ber- sebîl-i ittirâd

58. **daği:**

Kaside 28

Mısra: 12

De/da bağlama edatı.

Ġamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğün bizi
Turmaz kirişme daği aña hem-zebân olur

59. **daği:**

Kaside 47

Mısra: 104

De/da bağlama edatı.

Benim gibi senâ-h'v'ânüñ sen olsañ n'ola memdüñ
Ki zâtuñ gibi tab'um daği bî-mânend ü hemtâdur

60. **daği:**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Daha, artık, bundan sonra.

Añmaz giderek kimse daği Mîr 'Îmâdı
Gerçi ana maşşüş idi devrinde bu vâdı

61. **daği:**

Kaside 40

Mısra: 39

Daha, henüz.

Gelmemişdür daği dünyâya nazîri belki
Gelecek var ise Allâhü Ta'âlâ a'lem

62. **daği:**

Kaside 59

Mısra: 24

Bile, da/de.

Hâlâ o suhan-senc-i hoş-âyende- kelâmım
Kim var ise mişlüm daği güm-nâm-ı 'ademdür

63. **daği:**

Gazel 44

Mısra: 7

Bile, da/de.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ daği
Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilir

64. **daği:**

Gazel 97

Mısra: 2

Bile, da/de.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil daği bî-ihtiyâr andan

65. **daği:**

Gazel 100

Mısra: 5

Bile, da/de.

Zülfünüñ daği perîşânlığı bihüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

66. **daği:**

Gazel 104

Mısra: 5

Bile, da/de.

Başlasun bend ile rakşa dil-i dîvâne daği
Nice bir bād-ı şabâ silsile-cünbân olsun

67. **daği:**

Gazel 117

Mısra: 2

Bile, da/de.

Ġamze şunduğca elin kabza-i ğaddâresine
Acır ağıyâr daği 'âşık-ı bî-çâresine

68. **dağı:**

Kaside 14

Mısra: **112**

Bile, da/de.

Çorğarın hem âftâb-ı kîmyâger tuymasın
Yoğsa biñ şevk ile olur ol dağı bir müşteri

69. **dağı:**

Kaside 17

Mısra: **5**

Bile, da/de.

Bırağur anı dağı sāyesi gibi yolda
Olsa ger şâtır-ı endiše ile pā-der-pā

70. **dağı:**

Kaside 17

Mısra: **44**

Bile, da/de.

İ'tikādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa dağı bir yerde bulunmaz illā

71. **dağı:**

Kaside 17

Mısra: **142**

Bile, da/de.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ dağı bir güne şafā

72. **dağı:**

Gazel 101

Mısra: **10**

Daha, başka.

Mānendi mi var Nef'i-i pākize-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi dağı tarz-ı edāsın

73. **dağı:**

Kaside 41

Mısra: **111**

Bu zamana kadar, henüz, daha.

Nopran görünür gerçi ki olmaz dağı böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciğer-hā-yı zamāne

74. **dağı:**

Gazel 67

Mısra: **2**

Daha.

Haftı yaklağdı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı dağı ol meh çerāğ

75. **dağı:**

Kaside 57

Mısra: **55**

Bir daha.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i hüsñ olsa dağı
Çeşm-i maħmūr-ı bütān çekmez idi sāğar-ı nāz

76. **dağı:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **15**

Bir daha.

Tevbe eylerdi dağı itmemege

Hıç tır ü kemāne dest-i dirāz

77. **dağı:**

Mesnevi 1

Mısra: **11**

Bir daha.

Çekmezdi ğam-ı haftımı yāruñ dağı ašlā
Añlardı anuñla dil-i bi-tābını tenhā

78. **dağı:**

Gazel 143

Mısra: **11**

Başka, bundan başka.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübārek dağı ey Nef'i

Ki hem nev-rüz ola hem luft-ı şāhenşāh ola rüzī

79. **dağı:**

Gazel 63

Mısra: **14**

Bile.

Nef'iyim kimse benim gibi şeřāret idemez

Hıç bir kimse dağı derd-i nihānum çekemez

80. **dağı:**

Kaside 34

Mısra: **62**

Bile.

Ger olsa ihtisāb-ı emr ü nehyi 'āleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde dađı āşār-ı maħmūrī

81. **dağı:**

Kaside 34

Mısra: **83**

Bile.

Nizāmī görse ger tarz-ı kaşidem dağı añmazdı

Hādīş-i ser-güzeşt-i Hüsrev ü Şirīn ü Şāpūrī

82. **dağı:**

Kaside 35

Mısra: **60**

Bile.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle hürşid

Çeşmi rü'yāda dağı görmez idi rüy-ı zevāl

83. **dağı:-i**

Kaside 4

Mısra: 43
Henüz, şimdi, şu sıralarda.

Haftı ki zâhir olsa gerek daği 'âleme
Havf-ı zühür-ı fitne-i âhîr zamân virür

84. **daği:**
Kaside 10
Mısra: 114
Daha, başka.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daği neler eyler

85. **daği:**
Kaside 15
Mısra: 20
De/da bağlama edatı.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline câm-ı mül
Luft et açıl sen daği gül ey serv- kıdd ü gönca-fem

86. **daği:**
Kaside 41
Mısra: 46
Artık, bundan sonra.

Ger tefrika-endâz-ı cihân olsa hücumı
Gelmezdi daği bir yere eczâ-yı zamâne

87. **daği:**
Kaside 40
Mısra: 9
Artık, daha.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daği
Nice hazz itmesün Allâhı seversen 'âlem

88. **daği:**
Kaside 41
Mısra: 95
Artık, daha.

Yok tîğ-ı zebân çekmeden özge daği çäre
Gâyetde şakî oldılar ebnâ-yı zamâne

89. **daği:**
Mesnevi 1
Mısra: 40
Artık.

Çul itdi beni tâ o kadar hulq-ı kerîmi
Yâd eylemez oldum daği Sultân Selîmi

90. **daği:**
Kaside 25
Mısra: 68
Ve dahi, üstelik.

Bir gazâ itdün ki memnûn eyledün Peyğam-beri
Belki Cibrîli daği va'llâhu a'lem bi'r-reşâd

dahl:

1. **dağli:-i**
Kaside 10
Mısra: 94
İtiraz, dil uzatma, kötöleme.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzûk olursa
Dağli aña erbâb-ı hased ol kadar eyler

dahl eylevemez:

1. **dağl eyleyemez:-y, -emez**
Gazel 108
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Karışmak, sataşmak, dil uzatmak.

Bu nazm-ı dil-âvîze dağl eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zirâ ilhâm-ı Hudâdur bu

dahl iden:

1. **dağl iden:-en**
Kaside 50
Mısra: 139
Kelime Tipi: -
Sataşmak, eleştirmek, dil uzatmak.

Dağl iden de sözüme bârî bir üstâd olsa
Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzâm

dahl-i hasüd-ı hodkâm:

1. **dağl-i hasüd-ı hodkâm:**
Kaside 50
Mısra: 138
Kelime Tipi: -
Kendini düşünen kiskançların müdahalesi.

O letâfet mi var eş'âr-ı şafâ-bahşumda
Ki keder vire aña dağl-i hasüd-ı hodkâm

dahl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur:

1. **dağl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Denizlerin ve madenlerin bin yıllık geliri /hasılı
olmak.

Düstür-ı kâmkâr ki yek-rûze bahşışı
Dağl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur

dâ'im:

1. **dâ'im:**
Gazel 30
Mısra: 1
Daima, her zaman.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şüh hem-demdür kadeh
Tâ ezelden meclis-i rindâna mahremdür kadeh

2. **dâ'im:**

Gazel 46

Mısra: 3

Daima, her zaman.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyını yârûñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

3. **dâ'im:**

Gazel 74

Mısra: 9

Daima, her zaman.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im
Kalem cādū-yı 'İsâ-dem suhan hem şüh u hem nâzik

4. **dâ'im:**

Gazel 81

Mısra: 9

Daima, her zaman.

İtse Nef'î n'ola ger göñliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür göñül

5. **dâ'im:**

Gazel 108

Mısra: 9

Daima, her zaman.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün
Şâhîni şikâr eyler bir turfa Hümâdur bu

6. **dâ'im:**

Gazel 140

Mısra: 2

Daima, her zaman.

Rû-be-rûdur tab'imuñ hürşid ile âyinesi
Reşk ider çarh aña dâ'im baña oldur kinesi

7. **dâ'im:**

Gazel 141

Mısra: 5

Daima, her zaman.

Ġamzeler hod çäk çäk itmekde dâ'im dilleri
Söyleşülmez tut ki şemşir-i zebândur her biri

8. **dâ'im:**

Gazel 143

Mısra: 17

Daima, her zaman.

Vücûdıyla şeref bulsun serir-i saltanat dâ'im
Cihân turdukça tursun 'ıyd u kadr olsun şeb u rûzı

9. **dâ'im:**

Kaside 6

Mısra: 46

Daima, her zaman.

Bahr ider mi kâ'inâti ğark-ı emvâc-ı kerem
Ebr ise dâ'im cevâhir-pâş u gevher-zâ midur

10. **dâ'im:**

Kaside 10

Mısra: 57

Daima, her zaman.

Bir mihr-i celî-şa'sa'adur re'yi ki dâ'im
Evc-i felek-i saltanatı müstaķar eyler

11. **dâ'im:**

Kaside 10

Mısra: 97

Daima, her zaman.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dâ'im
Bir tâ'ife kim da'vî-i fazl u hüner eyler

12. **dâ'im:**

Kaside 13

Mısra: 48

Daima, her zaman.

Hevâsı böyle cân-bağş u neşât-efzâ gerek el-hakk
Ki tâ hürrem tuta dâ'im dil-i şâh-ı cihândarı

13. **dâ'im:**

Kaside 13

Mısra: 121

Daima, her zaman.

Şafâlar eyleye dâ'im o kaşr-ı 'âlem-ârâda
Kederden pâk ola her dem dil-i âyine-girdarı

14. **dâ'im:**

Kaside 16

Mısra: 62

Daima, her zaman.

İktizâ itdi birâz yâve anuñçün n'eyleyin
Yoğsa dâ'im böyledür baña hıttâb-ı rüzgâr

15. **dâ'im:**

Kaside 43

Mısra: 54

Daima, her zaman.

Zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rüşen-re'y-i 'âlî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbiriyle tevfiķ ittiħâd üzre

16. **dâ'im:**

Kaside 16

Mısra: 28

Daima, her zaman.

Ol şehenşâh-ı mu'azzam kim aña ta'zîm ile
Böyledür dâ'im hıttâb-ı müstetâb-ı rüzgâr

17. **dā'im:**

Kaside 19

Mısra: **83**

Daima, her zaman.

Ola dā'im serir-i saltanatda hürrem u hāndān
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti'dāda mazhardur

18. **dā'im:**

Kaside 28

Mısra: **32**

Daima, her zaman.

Yāhūd Hümā şikār idici şāh-bāzdu
Dā'im hevā-yı şayd ile bī-āşyān olur

19. **dā'im:**

Kaside 34

Mısra: **92**

Daima, her zaman.

Sa'ādetle o 'işretgāh-ı hoş-ıtarh-ı dil-ārāda
Şafālar kesb ide dā'im dil-i pür-feyzi-i mesrūr

20. **dā'im:**

Kaside 35

Mısra: **111**

Daima, her zaman.

Hāvfidür dā'im anuñ nesr-i felekde komayın
Şüret-i kase-i Çini gibi pervāze mecāl

21. **dā'im:**

Kaside 41

Mısra: **41**

Daima, her zaman.

Düstür-i kerem-pişe ki pür olmada dā'im
Gülbang-ı şenāsiyle zevāyā-yı zamāne

22. **dā'im:**

Kaside 47

Mısra: **4**

Daima, her zaman.

Cihān-ı cūd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kān olsa
Dil ü desti ki dā'im luḫf u ihsāna müheyyādur

23. **dā'im:**

Kaside 47

Mısra: **139**

Daima, her zaman.

Hudā hıfz eyleye dā'im haḫālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓirin kim medār-ı dīn ü dünyādur

24. **dā'im:**

Kaside 48

Mısra: **89**

Daima, her zaman.

Döne dā'im murādi üzre devrān
Ola devlet nedim ü baħt hem-dem

25. **dā'im:**

Kaside 59

Mısra: **57**

Daima, her zaman.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dā'im
Hemvāre anuñçün felegüñ kāmēti ḫamdur

26. **dā'im:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **33**

Daima, her zaman.

Ol mesned-i mekrümetde dā'im
Memdüh-ı suḫan penāh-ı ma'nā

27. **dā'im:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **15**

Daima, her zaman.

Cebr-i ḫāḫır itmedür luḫf ile dā'im 'ādeti
Budur anuñçün du'ā aña dil-i meksürdan

28. **dā'im:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **17**

Daima, her zaman.

Ḳurb-ı sultān-ı cihānda ola dā'im kāmran
Ḥaḫ vücūdın hıfz ide āsīb-i dūr-ā-dürdan

29. **dā'im:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **14**

Daima, her zaman.

Böyle bir kaşr-ı mu'allā var mıdır
Kim ola dā'im şerefdē behreyāb

30. **dā'im:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: **5**

Daima, her zaman.

Niyyeti dā'im eḡer-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḫ devlet ü 'ömrüñ ziyād

31. **dā'im:**

Mesnevi 1

Mısra: **42**

Daima, her zaman.

Ta'bir idemem sāye-i luḫfında şafāmuz
Dā'im budur Allāh bilir aña du'āmuz

dā'im ola:

1. **dā'im ola:-a**

Kaside 18

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Ola dā'im semend-i baht u devlet zîr-i rânında
Vire şîhhatle hem luţf-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gâye

dā'im olasin:

1. **dā'im olasin:-asın**

Kaside 26

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Olasın bâğ-ı cihānda dā'im
Gül gibi hurrem ü hāndān u besīm

dā'imā:

1. **dā'imā:**

Kaside 46

Mısra: **7**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā hurrem ü şād-āb u müferrih çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

2. **dā'imā:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **62**

Daima, her zaman.

Ol ki endişe-i şenāstı ile
Ehl-i dil dā'imā mübāhīdür

3. **dā'imā:**

Gazel 4

Mısra: **11**

Sürekli, her zaman.

Hem eyle dā'imā himmet ki hālī turmasun yārān
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

4. **dā'imā:**

Gazel 38

Mısra: **8**

Sürekli, her zaman.

O sitekār-ı dil-āşüb ise dil-dādesini
Dā'imā bend-i belā çekmege mu'tād ister

5. **dā'imā:**

Gazel 59

Mısra: **6**

Sürekli, her zaman.

Def'-i humār itmege tākati yok çeşminüñ
Turmaz ider dā'imā gamzesi işrāb-ı nāz

6. **dā'imā:**

Gazel 96

Mısra: **11**

Sürekli, her zaman.

Derdin izhār itmek ister dā'imā Nef'î saña
Sen de luţf it yokla bir gün dilde dāğın yāresin

7. **dā'imā:**

Kaside 1

Mısra: **11**

Sürekli, her zaman.

Ya'ni kim endişe-sencān-ı cihānuñ dā'imā
Hem şarīr-i kilki hem vird-i zebānidur sözüüm

8. **dā'imā:**

Kaside 6

Mısra: **23**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā böyle müferrih mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rüh-efzā mıdır

9. **dā'imā:**

Kaside 6

Mısra: **44**

Sürekli, her zaman.

Dest ü taḅ'ın ebr ü deryādur diyen gāfillerüñ
Dā'imā mazmün-ı fikri böyle bî-ma'nā mıdır

10. **dā'imā:**

Kaside 8

Mısra: **60**

Sürekli, her zaman.

Ey şeh-i şāhib-hüner kim devletüñde ehl-i dil
Dā'imā düşvār olan maḳşüdüm āsān bulur

11. **dā'imā:**

Kaside 24

Mısra: **109**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā hurrem ü ferhunde ola devrinde
Şubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı gāribān-ı felek

12. **dā'imā:**

Kaside 26

Mısra: **58**

Sürekli, her zaman.

Olsa devrinde n'ola ḥalk-ı cihān
Dā'imā muğtenem-i nāz u na'im

13. **dā'imā:**

Kaside 35

Mısra: **123**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā hürrem ü hoş-hāl ola hem gitdükce
Mesned-i şadr-ı vezâretde bula istiklâl

14. **dā'imā:**

Kaside 36

Mısra: **78**

Sürekli, her zaman.

Budur du 'āsı saña Nef'i-i şikeste-dilüñ
Ki dā'imā olasin şād u hürrem ü bî-gam

15. **dā'imā:**

Kaside 40

Mısra: **101**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā devlet ü 'izzetle geçe evkâtı
Ola şihhatde selâmetde vücûdı her dem

16. **dā'imā:**

Kaside 56

Mısra: **68**

Sürekli, her zaman.

Hağ budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşk ü hâsedden dā'imā endüh-gîn

17. **dā'imā:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **21**

Sürekli, her zaman.

Bu maqâm-ı dil-güşâda dā'imā
Eyleye zevk ü şafâ-yı bî-hisâb

18. **dā'imā:**

Kaside 46

Mısra: **77**

Sürekli, her zaman.

Dā'imā 'ârifet-i şâh-ı cihân-dâver ile
Ola bî-çün u çerâ mesned-i devletde mekîn

19. **dā'imā:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **6**

Sürekli, her zaman.

Yaraşur ger cevherin idrâk idüp şâh-ı cihân
Elde tutsa dā'imā gönîlini câm-ı Cem gibi

dā'ir:

1. **dā'irdür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: **29**

Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne.

Zevke dā'irdür şafâ-yı hâlet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindâne maḥrem gayrıya bîgânesin

dā'ir olursa:

1. **dā'ir olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 24

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Dönmek.

Ḥayr eger şer ne medâr üzre olursa dā'ir
Fevrî 'aksine döner re'y-i peşimân-ı felek

dā'ire:

1. **dā'iredür:-dür**

Kaside 3

Mısra: **18**

Halka, çember.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarḥ bir nokta aña dā'iredür fermânı

2. **dā'iredür:-dür**

Kaside 33

Mısra: **67**

Halka, çember.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir âyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

dā'ire-i 'âleme:

1. **dā'ire-i 'âleme:-e**

Kaside 10

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Dünya çemberi, dünya.

Şâmil yine hep dā'ire-i 'âleme nürü
Ne maşrıḳı ne mağribi var ne sefer eyler

dā'ire-i âsmân:

1. **dā'ire-i âsmân:**

Kaside 58

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Gök dairesi.

Ḥurûf-ı câhını meşḳ itse kilik-i kudret olur
Güsiste dā'ire-i âsmân numüne-i nün

dā'ire-i câhını:

1. **dā'ire-i câhını:-ı, -n, -ı**

Kaside 7

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Makam dairesi, hükmünü yürüttüğü alan // dünya.

Āsmān dā'ire-i cāhını olurdu muhîṭ
'Ālemi itse ihāṭā girih-i ḥalka-i mīm

dā'ire-i emn ü emāndur:

1. **dā'ire-i emn ü emāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Huzur ve güven dairesi (dünya bağlamında).

'Ahdinde zemīn mezra'a-i toḥm-ı 'adālet
Devrinde felek dā'ire-i emn ü emāndur

dā'ire-i nazma:

1. **dā'ire-i nazma:-a**

Kaside 51

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Nazım sahası, şiir vadisi.

İder ebkār-ı ma'āniyi perīveş da'vet
Başduğınca ḫalemüm dā'ire-i nazma ḫadem

dā'ıye-i ma'nāyi:

1. **dā'ıye-i ma'nāyi:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Mana davası (orijinal mana bulmaktaki iddia).

'Ācizim Ḥusrev-i ma'nā iken evşāfuında
Bāri taḫḫik ideyin dā'ıye-i ma'nāyi

dāl:

1. **dāl:**

Kaside 35

Mısra: **14**

*Arap alfabesinin sekizinci harfi ve bu harfin ismi
// gösteren, işaret eden.*

Çemen-i baḫtımūñ ezhāri ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāli'imūñ her ḫamı bir devlete dāl

dām:

1. **dāmdur:-dur**

Kaside 1

Mısra: **27**

Tuzak.

Āferiniş ṭūṭi-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-ımtinānidur sözü

2. **dāmuñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: **28**

Tuzak.

Āferiniş ṭūṭi-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-ımtinānidur sözü

3. **dāma:-a**

Gazel 2

Mısra: **3**

Tuzak.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi şabā

dāma çekmege:

1. **dāma çekmege:-meg, -e**

Gazel 37

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Tuzağa çekmek.

Dil giriftār olmamaḫ ḫābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḫalka bir kullāb olur

dāma çeker:

1. **dāma çeker:-er**

Kaside 44

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Tuzağa çekmek.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Ṭār-ı endişe ile dāma çeker 'Anḫāyı

dāma düşmez:

1. **dāma düşmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Tuzağa düşmek, yakalanmak.

Olmasa Nef'ī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭāb'-ı şūḫı dāma düşmez bir Ḥümādur n'eylesün

dāma tutulmaz:

1. **dāma tutulmaz:-maz**

Gazel 60

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Tuzağa yakalanmak.

Bir dāma tutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zirā kafes-i 'aşḫdan āzāde Ḥümāyız

dāmād olalı:

1. **dāmād olalı:-alı**

Kaside 29

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Damat olmak (aradaki sıkı ilişkinin kurulması bağlamında).

Vücūda gelmedi nazmum gibi güzide halef
‘Arūs-ı ma‘nīye endiše olalı dāmād

dāmān:

1. **dāmānuña:**-u, -ñ, -a

Gazel 103

Mısra: 2

Etek.

Diller nice bir çāḥ-ı zenaḥdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zūlfūñ de қо dāmānuña düşsün

2. **dāmānı:**-ı

Kaside 3

Mısra: 62

Etek.

Her seḥer şöyle te‘essüfle çeker kim yaḫasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

3. **dāmānını:**-ı, -n, -ı

Kaside 10

Mısra: 30

Etek.

Gün başına bir ḫil‘at-i dībā virür ammā
Dāmānını ālüde-i ḫūn-ı ciğer eyler

4. **dāmānı:**-ı

Kaside 11

Mısra: 80

Etek.

Temevvüc itmeyince ḫulzüm-i ṭab‘-ı dūr-efşānum
Pür olmaz rüzgāruñ gevher-i kāmīle dāmānı

dāmān-ı felek:

1. **dāmān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Feleḡin eteḡi.

Başlasa ṭab‘ı dūr-efşānlıḡa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı ma‘ānī gibi dāmān-ı felek

dāmān-ı Hudāyı:

1. **dāmān-ı Hudāyı:**-y, -ı

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Allah'ın dini/kitabı, İslam.

Nef i gibi elden ḫoma dāmān-ı Hudāyı
Var ise baḡışlar saña az çok günehüñde

dāmān-ı keşide:

1. **dāmān-ı keşide:**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çekilmiş etek; nazlanmak, uzak durmak, yüz vermemek.

Vāsıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide ‘āşık-ı ser-bāza dest

dāmān-ı rüzgāra:

1. **dāmān-ı rüzgāra:**-a

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamanın eteḡi.

Ḥazret-i Ḥān Murād kim ‘ömri
Ola dāmān-ı rüzgāra ṭırāz

dāmān-ı serā-perde-i iclāline:

1. **dāmān-ı serā-perde-i iclāline:**-ı, -n, -e

Kaside 37

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Büyükük sarayının perdesinin eteḡi.

Mihr şanmañ görinen kesb-i ‘ulüvv itmege çarḫ
Urdu dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

dāmān-ı şitāb-ı rüzgār:

1. **dāmān-ı şitāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zamanın seḡirten eteḡi.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rüzgār

dāmān-ı temennāyı:

1. **dāmān-ı temennāyı:**-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Arzu, istek eteḡi.

Yaḫar ḫahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş daḡı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

dāmānuña düşsem:

1. **dāmānuña düşsem:**-se, -m

Kaside 62

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine düşmek // etek öpmek, yalvarmak.

Yok hadd ü hasır ihsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ taleb

dāmānuñı tutsam:

1. **dāmānuñı tutsam:**-sa, -m
Gazel 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım istemek.

Nef'i gibi yok pāyuña yüz sürmege çāre
Tutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı kıyāmet

dāmen:

1. **dāmenin:**-i, -n
Kaside 4
Mısra: **67**
Etek.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

2. **dāmeninde:**-i, -n, -de
Kaside 8
Mısra: **16**
Etek.

Ġamzesi bir mest-i h'āb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tige dāmeninde kan bulur

3. **dāmenin:**-i, -n
Kaside 39
Mısra: **56**
Etek.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār h'ulqın
Dāmenin bād-ı şabā eylese pür-müşk ü 'abir

4. **dāmenine:**-i, -n, -e
Kaside 24
Mısra: **17**
Etek // (feleğin) ihsan eteği.

Lāfi ko dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz'ān-ı felek

5. **dāmenine:**-i, -n, -e
Kaside 24
Mısra: **19**
Etek // (feleğin) ihsan eteği.

Tūtalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi giribān-ı felek

dāmen-der-miyān:

1. **dāmen-der-miyān:**
Kaside 52
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteği belinde.

Zer-külāhiyla yaḥud bir dil-ber-i rakqāşdur
Bir ayağ üzre semā' itmekde dāmen-der-miyān

dāmen-der-miyān oldı:

1. **dāmen-der-miyān oldı:**-dı
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteği belinde olmak // işe hazır durumda olmak.

Qazā bu şevk ile ḥidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sultānī

dāmen-i āhir zamān:

1. **dāmen-i āhir zamān:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Āhir zamanın eteği, dünyanın son zamanı.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itnese dehri
Qalurdı hün-ı fitne dāmen-i āhir zamān üzre

dāmen-i çarhı:

1. **dāmen-i çarhı:**-ı
Kaside 46
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteği // yeryüzü.

Dāmen-i çarhı mu 'atṭar ider esdükce nesim
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü bü-yı nesrīn

dāmen-i deşt ü cibāli:

1. **dāmen-i deşt ü cibāli:**-i
Kaside 30
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Dağların ve çölün eteği // dağların aşacağı kısımları ve çöller.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesim-i luṭfi getürse ḥurūşa 'ummānī

dāmen-i eflāki:

1. **dāmen-i eflāki:**-i
Kaside 49
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteği // yeryüzü.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkārı

dāmen-i evyāma:

1. dāmen-i evyāma:-a

Kaside 57

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin eteği.

Gevher-i zātuñ ola efser-i çarħa ziver
Müddet-i 'ömrüñ ola dāmen-i evyāma tırāz

dāmen-i iclāline:

1. dāmen-i iclāline:-i, -n, -e

Kaside 59

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Büyüklük, kudret eteği.

Yüz sürmedür dāmen-i iclāline dā'im
Hemvāre anuñçün felegüñ kāmeti ħamdur

dāmen-i ikbālını:

1. dāmen-i ikbālını:-i, -n, -i

Kaside 38

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Talih eteği.

Keder çekmezdi hergiz rüzgāruñ inqılābından
Tutaydı dāmen-i ikbālını ger āsmān muħkem

dāmen-i luţfuña:

1. dāmen-i luţfuña:-u, -ñ, -a

Kaside 44

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İhsan eteği.

Dāmen-i luţfuña erişse benüm de destüm
Rüzgār ile daħi itmez idim ğavġāyı

dāmen-i medħüñ:

1. dāmen-i medħüñ:-ü, -ñ

Kaside 58

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Övgü eteği.

Muħaşşalı dūr-i nazmumla dāmen-i medħüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı dūyün

dāmen-i pāke:

1. dāmen-i pāke:-e

Gazel 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Namus timsali (temiz etek).

Ten-i zārum ħo ħak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ħonmasun ol dāmen-i pāke ğubār andan

dāmen-i sāyebān-ı cāhdur:

1. dāmen-i sāyebān-ı cāhdur:-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Makam çadırının eteği.

Āsmān-ı cihān-ı şevket ü şān
Dāmen-i sāyebān-ı cāhdur

dāmen-i sultān-ı ser-efrāza:

1. dāmen-i sultān-ı ser-efrāza:-a

Gazel 18

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Seçkin, yüce sultanın eteği.

Şimdi ammā böyle rif'at mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sultān-ı ser-efrāza dest

dāmen-i turra-i dil-berde:

1. dāmen-i turra-i dil-berde:-de

Kaside 35

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (alna düşen) saçının ucu.

Fitne pinhān olcağ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i turra-i dil-berde meger kim ħaţ u ħāl

dāmen-i zülf-i dil-āvizini:

1. dāmen-i zülf-i dil-āvizini:-i, -n, -i

Gazel 125

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dilberin/sevgilinin saçının ucu.

Düşürür dilleri çāh-ı zekāna tutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvizini muħkem şāne

dāmen-i zülfinden:

1. dāmen-i zülfinden:-i, -n, -den

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saçın ucu.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

dām-ı belā:

1. dām-ı belā:

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bela tuzağı.

Ġamzesi aṣūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitāni bilmiş ol

dām-ı girih-gīr-i zūlfūni:

1. dām-ı girih-gīr-i zūlfūni:-ūñ, -i

Kaside 28

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Saçın düğümlü (kvrım kvırım) tuzağı.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zūlfūni
Bir ḫalet el virür ki ḳafes gūlsitān olur

dām-ı havāle:

1. dām-ı ḫavāle:-e

Kaside 31

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hayal tuzağı.

Düşmedin dām-ı ḫavāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endişesi murġān-ı ma`āniyi kebāb

dām-ı taḫayyürde:

1. dām-ı taḫayyürde:-a, -m-de

Kaside 23

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Hayret, şaşma tuzağı.

Ben dām-ı taḫayyürde ḳalam böyle giriftār
‘Acz ile olam muṣṭarib ü muṣṭar-ı ‘ālem

dām-ı tezvīr eylemek:

1. dām-ı tezvīr eylemek:-mek

Kaside 11

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Yalan dolan tuzağı kurmak.

Sözüm şāhid yeter işbāt-ı isti`dād için baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳur`āni

dām-ı ṭurra-i pīçāna:

1. dām-ı ṭurra-i pīçāna:-a

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kvrım kvırım saçın tuzağı.

Rüz u şeb kūyunda feryād itse ‘aşıklar n’ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

dām-ı zūlf-i yāre düşdi:

1. dām-ı zūlf-i yāre düşdi:-di

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin zūliḫ tuzağına yakalanmak, sevgilinin
zūlfüne giriftār olmak.*

‘Aşık olduk dām-ı zūlf-i yāre düşdi gönlümüz
‘Aḳla uyduk bir ġarib āvāre düşdi gönlümüz

dānā:

1. dānāya:-y, -a

Gazel 16

Mısra: 9

Ālim, bilgin, bilgili, bilen kimse.

Baḳmaz oldu kāmil ü dānāya Nef`ī çarḫ-ı dūn
Ḫalk-ı ‘ālem mā`il ancaḳ cāhil ü nādāna hep

dānā-dil:

1. dānā-dil:

Kaside 46

Mısra: 53

Gönlü uyanık, arif.

Ol ḳadar ‘aḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ‘ālemi ma`ḳul ile eyler teskīn

dānā-yı bülend-aḫter:

1. dānā-yı bülend-aḫter:

Kaside 49

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Yıldızı yüksek, talihli ālim.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmuş neyyir-i re`yi
Cihānda şem`-i cem`-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

dāne:

1. dāne:

Gazel 2

Mısra: 4

Tane, tohum.

Ne ‘aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zūlfini kemend itdi şabā

2. **dâne:**

Gazel 15

Mısra: 5

Tane, tohum // çok az miktar.

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezî ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

3. **dānesini:-si, -n, -i**

Kaside 4

Mısra: 15

Tane, adet, miktar.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥşül-i baḥr u kāna viren rāygān virür

4. **dâne:**

Kaside 20

Mısra: 53

Tane, adet, miktar.

Ki biñ dāne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i kabül-ı taḥ' uña mazhar

dāne-i pür-imtinānidur:

1. **dāne-i pür-imtinānidur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Minnet borçlu olduğu tane.

Āferiniş tūti-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānidur sözü

dāniş:

1. **dāniş:**

Kaside 57

Mısra: 32

Bilgi, ilim, irfan.

O hünermend-i Hümā-sāye ki isti' dādı
Eylemiş dāniş ü iz'ān u kemāli iḥrāz

2. **dānişine:-i, -n, -e**

Kaside 24

Mısra: 71

Bilgi, ilim, irfan.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dūr-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

3. **dāniş:**

Kaside 46

Mısra: 52

Bilgi, ilim, irfan.

Fikri ma'kūl u sözi puḥte vü mi'yārı düřüst
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yi rezīn

dāniş ü 'irfān-ı felek:

1. **dāniş ü 'irfān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Feleğin /talihin ilmi ve irfanı.

Çeb düşer miydi benüm gibi şuḥan-perver ile
Az çok olsa eger dāniş ü 'irfān-ı felek

dāniş-āmüz-ı dil-i 'aql-ı kül:

1. **dāniş-āmüz-ı dil-i 'aql-ı kül:**

Kaside 54

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Tüm akal ve gönle ilim öğreten.

Mürşid-i şavma'a-i ḥalvetiyān-ı ma'nā
Dāniş-āmüz-ı dil-i 'aql-ı kül üstād-ı reşīd

dāniş-efrüz ḥıdīvā:

1. **dāniş-efrüz ḥıdīvā:**

Kaside 54

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Ey bilgiyi aydınlatan vezir.

Dāniş-efrüz ḥıdīvā şuḥan-ārā şadrā
Ey hünermend-i yegāne hünereñdüz-ı vaḥīd

dānişver:

1. **dānişver:**

Kaside 19

Mısra: 41

Bilgin, âlim.

O dānişver Ḥudāvend-i 'azīmu'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

2. **dānişver:**

Kaside 46

Mısra: 53

Bilgin, âlim.

Ol kadar 'ākıll u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i 'ālemi ma'kūl ile eyler teskīn

dānişverā:

1. **dānişverā:**

Kaside 52

Mısra: 75

Ey bilgin.

Dāverā dānişverā şadrā efāzıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iklīm-i ma'ānī vü beyān

2. dānişverā:

Kaside 56

Mısra: 47

Ey bilgin.

Āşafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezir-i āsmān- qadr-i ŧeh-i rüy-ı zemīn

Dārā:

1. Dārā:

Kaside 17

Mısra: 124

İran'ın Keyaniyan sūlalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Biri derbāni olurdu biri mīrāhūrī
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

2. Dārā:

Kaside 4

Mısra: 56

İran'ın Keyaniyan sūlalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Cemşid-i kāmran ki sūvār olsa raşşına
Dārā ŧutar rikābını Hüsrev 'inān virür

3. Dārā:

Kaside 6

Mısra: 36

İran'ın Keyaniyan sūlalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dārā midür

4. Dārā:

Kaside 8

Mısra: 37

İran'ın Keyaniyan sūlalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancağ istihkāk-ı cāy-ı manşib-ı derbān bulur

dārāt:

1. dārātuña:-u, -ñ, -a

Kaside 41

Mısra: 7

Büyüklik, heybet, azamet.

Dārātuña yok kudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

dārāt-ı ŧevket ü ŧāni:

1. dārāt-ı ŧevket ü ŧāni:-ı

Kaside 30

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Büyüklik ve ŧanın debdebesi, heybeti.

Ne Āşaf efser-i Dārāya mālīk İskender
Ki ŧutdı 'ālemi dārāt-ı ŧevket ü ŧāni

dārāt-ı Sikenderle:

1. dārāt-ı Sikenderle:-le

Kaside 6

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İskender'in ihtişamı, heybeti.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dārā midür

dārā-yı dārü'l-mülk-i hüsni hulk u sîret:

1. dārā-yı dārü'l-mülk-i hüsni hulk u sîret:

Kaside 49

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Ahlak ve huy güzelliği mülkünün hükümdarı.

Zihî Dārā-yı dārü'l-mülk-i hüsni hulk u sîret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eŧvārī

dārā-yı mülk-i saltanat:

1. dārā-yı mülk-i saltanat:

Gazel 105

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Saltanat ülkesinin hükümdarı // padişahlar padişahı.

Dārā-yı mülk-i saltanat Hākān-ı gerdūn-menzilet
Hān-ı serir-i ma' delet ŧir-i dilir-i ŧaf-ŧiken

Dārā-yı zamāne olursa:

1. Dārā-yı zamāne olursa:-u, -r, -sa

Kaside 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Devrin Darā'sı olmak.

Dārātuña yok kudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

darb:

1. darb:-ı

Kaside 27

Mısra: 4

Vuruş, vurma.

Ne pāşā Rüstem-i şāhib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki darbı teng ider a' dāya bu meydān-ı pehnāyi

darb-ı mesel:

1. **darb-ı meşel:**

Kaside 53

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Atasözü // herkes tarafından bilinir olan.

Bu belâ ile ki şâkat kıomamışdır dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim darb-ı meşel

darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle:

1. **darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle:-ü, -m, -le**

Kaside 27

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Fikir yumruğunun vuruşu.

Şikest itdüm kilidin darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mazmün u ma'nâyı

darb-ı seng-i hicr:

1. **darb-ı seng-i hicr:**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık taşının darbesi.

Darb-ı seng-i hicr ile âyine-i dil münkesir
Câm-ı vaşluñdan umarlar 'âşık-ı hâtır-şikest

darb-ı ser-i tığıyla:

1. **darb-ı ser-i tığıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 9

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Kılıcın ucuyla vurma.

Tâb-ı tef-i kahriyle hevâ sâ'ikâ-engiz
Darb-ı ser-i tığıyla kazâ fitne-nişândur

darb-ı ta'n-ı hâside:

1. **darb-ı ta'n-ı hâside:-e**

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hasetçinin kınama darbesi, kıskanç kişinin ayıplaması.

Darb-ı ta'n-ı hâside âhen siperdür güyiyâ
Sinem üzre hasret-i hâlûñle dâğ-ı bî-hisâb

darbü'l-meşel-i nükte-şinâsân-ı cihândur:

1. **darbü'l-meşel-i nükte-şinâsân-ı cihândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Cihanın nükteden anlayan kişilerinin atasözü

(sözün, cihanın nükteden anlayan kişileri arasında atasözü gibi olması).

Ol nâdire-perdâz-ı belîğim ki kelâmum
Darbü'l-meşel-i nükte-şinâsân-ı cihândur

dârende-i hilm ü edeb:

1. **dârende-i hilm ü edeb:**

Kaside 62

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Edep ve yumuşak huyluluğa sahip olan, edepli ve yumuşak huylulu.

Hem-nâm-ı Fahrü'l-mürselin maqbül-ı Sultân-ı güzîn
Ferman-revâ-yı 'aql u dîn dârende-i hilm ü edeb

dârende-i yarlıg-ı ahkâm-ı kader:

1. **dârende-i yarlıg-ı ahkâm-ı kader:**

Kaside 52

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Kaderin hükümlerinin fermanını tutan.

Sensin ol dârende-i yarlıg-ı ahkâm-ı kader
Hâmen olmuştur rumüz-ı âsmâna tercemân

darîr eyleve:

1. **darîr eyleve:-y, -e**

Kaside 39

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Kör etmek.

Bir cilâ vireyin âyine-i endişeme kim
Eyleye şa'sa'ası dide-i hürşidi darîr

dârü-vı mahabbet:

1. **dârü-yı mahabbet:**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muhabbet, sevgi ilacı.

Nef î gibi mest añlama bî-hüş görürseñ
Almışdır olan 'aqlımız dârü-yı mahabbet

dârü-vı sıhhati:

1. **dârü-yı sıhhati:-i**

Kaside 4

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sağlık ilacı, sıhhat verecek / iyileştirecek ilaç.

Bir bî-vefâ ki her dem esîrân-ı 'aşkına
Dârü-yı şîhhati eccl-i mihrîbân virür

dârü'l-cihâd olmuş:

1. **dârü'l-cihâd olmuş:-miş**

Kaside 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cenk yeri olmak, savaş alanı olmak.

Devlet ü ikbâl ile dârü's-selâm olsun saña
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dârü'l-cihâd

dârü'l-karâr:

1. **dârü'l-karâr:**

Kaside 58

Mısra: 19

Kararlı surette kalınan yer, cennet.

Harîm-i gülşeni dârü'l-karâr iken câna
Kıomaz hevâ-yı temâşası dilde şabr ü sükûn

dârü'l-mülk-i sıhhatde:

1. **dârü'l-mülk-i sıhhatde:-de**

Kaside 47

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Sağlık, afiyet başkenti.

Ola sâbit-kadem devletle dârü'l-mülk-i sıhhatde
Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

dârü's-selâm olsun:

1. **dârü's-selâm olsun:-sun**

Kaside 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cennet kadar güzel ve rahat bir yer olmak.

Devlet ü ikbâl ile dârü's-selâm olsun saña
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dârü'l-cihâd

dârü's-şifâ:

1. **dârü's-şifâ:**

Kaside 52

Mısra: 86

Şifahane, hastane.

Halk-ı 'âlem ser-te-ser bîmâr-ı derd-i ihtiyâc
Dehr bir dârü's-şifâ luţfuñı şabîb-i mihrîbân

dâstân:

1. **dâstândur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: 88

Destan.

Tâ ki ma'nâ-yı laţîf ü lafz-ı reng-âmîz ile
Rûzgârûñ bir dil-ârâ dâstândur sözüñ

dâstân olur:

1. **dâstân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Destan kadar uzun olmak.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

dâstân virür:

1. **dâstân virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Dillere destan olmak, herkes tarafından konuşulur olmak.

Her nükte-i hafî ki kelâmumda derc olur
Mazmûnı dest-i 'âleme bir dâstân virür

dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî:

1. **dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî:**

Kaside 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kenan ülkesinin ayının destanı // Yusuf peygamberin destanı.

Cihân bir tâze revnağ buldı bir rûh-ı muşavverle
'Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî

dâstân-ı peykârî:

1. **dâstân-ı peykârî:-ı**

Kaside 45

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cenk destanı.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârî

da'vâ:

1. **da'vâma:-m, -a**

Kaside 23

Mısra: 79

İddia.

Da'vâma yeter şâhid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mażhar-ı 'âlem

2. **da'vā:**

Kaside 6

Mısra: 78

İddia.

Söz tükendi nice bir da'vā-yı şî'r ü şā'iri
Lāf u da'vā şimdi du'ā hengāmıdır ber-ṭaraf

3. **da'vā:**

Kaside 14

Mısra: 85

İddia.

Ḥasb-i hālimdür ḥuşuşā lāf u da'vā ber-ṭaraf
Gerçi şāhib-lāf olur erbāb-ı tab'uñ ekşeri

4. **da'vāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 30

İddia.

Olur mı böyle bir āteş-'inān-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berḫ u bād da'vāya

5. **da'vāyı:-y, -ı**

Kaside 28

Mısra: 141

İddia.

Nef'î du'āya başla ḫo da'vāyı kim du'ā
Nazm āhırında 'ādet-i nazm-āverān olur

6. **da'vā:**

Kaside 6

Mısra: 64

İddia.

Ḥusrevā bu fende ger ḡarrālanursam gör sözüüm
Lāf-ı bî-ma'nā mıdır yā bir ḫavî da'vā mıdır

7. **da'vāya:-y, -a**

Kaside 13

Mısra: 118

İddia.

Du'āya başla şimden şoñra Nef'î ḫo bu da'vāyı
Ki bu da'vāya ḫaşmuñ daḫi vardır belki ıkrarı

8. **da'vāyı:-y, -ı**

Kaside 13

Mısra: 117

İddia.

Du'āya başla şimden şoñra Nef'î ḫo bu da'vāyı
Ki bu da'vāya ḫaşmuñ daḫi vardır belki ıkrarı

9. **da'vā:**

Kaside 16

Mısra: 73

İddia.

İrdi söz pāyāna ey Nef'î bu da'vā nice bir
Lāfi ḫo şimden girü ey bî-ḫicāb-ı rüzḡār

10. **da'vāmı:-m, -ı**

Kaside 19

Mısra: 73

İddia.

Bu da'vāmı benüm inkār ider yokdur ahālīde
Ḥaşūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

11. **da'vāyı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: 103

İddia.

Du'āya başla şimden şoñra ḫo da'vāyı ey Nef'î
Cenāb-ı ḫāzret-i Ḥāḫdan recā it bu temennāyı

12. **da'vāyı:-y, -ı**

Kaside 15

Mısra: 71

İddia, çekişme.

Eflāke istignāyı ḫo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nef'î yeter da'vāyı ḫo dünyā ile ḡavḡāyı ḫo

13. **da'vāya:-y, -a**

Kaside 33

Mısra: 102

İddia.

Yaklaşdı söz itmāme ḫo laf itmegi Nef'î
Da'vāya zamān ḫalmadı hengām-ı du'ādur

14. **da'vādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 128

İddia, çekişme.

Muḫallid maşhara muḫḫik tutalum Mantıḫî olmuş
Nice molla olur ol ḫar 'aceb bîhüde da'vādur

15. **da'vāyı:-y, -ı**

Kaside 57

Mısra: 83

İddia.

İrdi söz ḡāyete şimden girü da'vāyı koyup
İdelüm şıḫ u niyāz ile du'āya āḡāz

16. **da'vāya:-y, -a**

Kaside 39

Mısra: 87

İddia.

İ'timād itmez iseñ eyledüḡüm da'vāya
İḫtidārum ideyin fenn-i suḫande taḫrūr

da'vā eyler:

1. **da'vā eyler:-r**

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hak iddia etmek.

Tutalum rûz-ı şumâr olsa kim eyler da'vā
İtdüğün zulme sentûñ hadd ü hisâb olmayıcak

da'vā itdüğün:

1. **da'vā itdüğün:-düg, -in**

Tesdis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İddiada bulunmak, bir konuyu savunmak.

Degül etvâruña ammâ muvâfîk itdüğün da'vā
Ko yâ bu lâfi ihşân eyle işte ben kuluñ zîrâ

da'vāya eyledüğüm:

1. **da'vāya eyledüğüm:-düg, -üm**

Kaside 44

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

İddiada bulunmak, iddia etmek.

Kimi işhâd ideyin eyledüğüm da'vāya
İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsâyî

da'vā-vı bahs ü imtiḥân:

1. **da'vā-vı bahs ü imtiḥân:**

Kaside 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sınama ve iddialaşma mücadelesi.

Nesîm ol deñlü cân-baḥş u ḥayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vā-vı bahs ü imtiḥân üzre

da'vāyı idemez:

1. **da'vāyı idemez:-emez**

Kaside 27

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürüp
üstünlük taslamak, iddia etmek.*

Te'âla'llâh ne çâpük-raḥş olur ol raḥş-ı bî-hemtâ
Ki berķ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vāyı

da'vāyı ider:

1. **da'vāyı ider:-er**

Kaside 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Üstünlük taslamak, iddia etmek.

Nice dergâh cenâb-ı ḥarem-i Ka'be-i câh
Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vāyı

da'vā-vı intisâb-ı kadîm eylese:

1. **da'vā-vı intisâb-ı kadîm eylese:-se**

Kaside 32

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

*Ezeli bağılılık (ezelden beri bağı olma)
iddiasında bulunmak.*

Cenâb-ı dergeh-i dâniş- penâhuña ṭab'um
'Aceb mi eylese da'vā-vı intisâb-ı kadîm

da'vā-vı kerâmet eylesem:

1. **da'vā-vı kerâmet eylesem:-se, -m**

Kaside 31

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Keramet (gösterdiği) iddiası gütmek.

Eylesem nazm ile da'vā-vı kerâmet şimdi
İder ıkrâr ile dünyâ sözüme redd-i cevâb

da'vā-vı sehḥârî itse:

1. **da'vā-vı sehḥârî itse:-se**

Kaside 49

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Büyücülük iddiasında bulunmak.

Edâsı âb içinde yer yer âteş-pâre mazmûnlar
'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vā-vı sehḥârî

da'vā-vı şî'r ü şâ'iri:

1. **da'vā-vı şî'r ü şâ'iri:**

Kaside 6

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şiir ve şairlik iddiası.

Söz tükendi nice bir da'vā-vı şî'r ü şâ'iri
Lâf u da'vā şimdi du'â hengâmıdur ber-ṭaraf

dâverâ:

1. **dâverâ:**

Kaside 37

Mısra: 55

Ey adil (sadrizam).

Dâverâ dâd-penâh âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey cihân-dâver ü Cem-câh u Felâṭün-ferheng

2. **dâverâ:**

Kaside 42

Mısra: 73
Ey adil (sadrızam).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḥalef-i muḥterem-i rüzgār

3. **dāverā:**
Kaside 46
Mısra: 59
Ey adil (sadrızam).

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḥ ile gāyet gangin

4. **dāverā:**
Kaside 49
Mısra: 65
Ey adil (sadrızam).

Felek-mesned ḥudāvendā ḥudivā dāverā Şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletün serdār u sālārı

5. **dāverā:**
Kaside 51
Mısra: 59
Ey adil (sadrızam).

Dāverā nāmverā dād-penāhā şadrā
Ey sūtūde-ḥalef-i şıdk-ı İmām-ı A' zam

6. **dāverā:**
Kaside 3
Mısra: 75
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

7. **dāverā:**
Kaside 24
Mısra: 77
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā tācverā Ḥusrev-i 'ālī-güherā
Ey kader-kevkebe fermān-dih-i zī-şān-ı felek

8. **dāverā:**
Kaside 25
Mısra: 57
Ey adaletli hükümdar.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḥudāvend-i 'Ömer-'adl ü Ebübekr-i'tikād

9. **dāverā:**
Kaside 52
Mısra: 75
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā dānişverā şadrā efāzıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iklim-i ma'ānī vü beyān

dāver-i 'ādil:

1. **dāver-i 'ādil:**
Kaside 37
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Adaletli vezir.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i 'ādil ü düstür-ı 'adālet-evreng

2. **dāver-i 'ādil:**
Kaside 38
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Adaletli vezir.

Güzide merdüm-i kāmil yegāne dāver-i 'ādil
Küşāde-rüy u nāzük-dil ḥuceste-zāt u ferrūḥ-dem

dāver-i 'ādil ü 'ālī-nazar u pāk-nihād:

1. **dāver-i 'ādil ü 'ālī-nazar u pāk-nihād:**
Kaside 39
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı, yüce idrakli ve adil sadrazam.

Dāver-i 'ādil ü 'ālī-nazar u pāk-nihād
Şaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü şāf-zamir

dāver-i 'ālem:

1. **dāver-i 'ālem:**
Kaside 23
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Cihan hükümdarı.

Ḥatm eyle du'ā ile uzatma sözi Nef'ī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i 'ālem

dāver-i 'ālem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād:

1. **dāver-i 'ālem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād:**
Kaside 29
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
*Adalet ve ilim ülkesinin bayrağını yücelten
adaletli vezir.*

Degül zamānede ḥod mā-şadaḳ buña illā
O dāver-i 'ālem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

dāver-i 'ālī-cenāb:

1. **dāver-i 'ālī-cenāb:**
Kaside 61
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Yüce ruhlu adil vezir.

Merhabâ ey şaf-der-i kâmil vezîr-i kâmyâb
Şâhib-i şultân-ı 'âlem dâver-i 'âlî-cenâb

dâver-i Cem- şevket ü şândur:

1. **dâver-i Cem- şevket ü şândur:-dur**
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cem haşmetli ve şanlı adil hükümdar.

Hem rûz-ı mübârek dem-i 'ıyd-ı tarab-engîz
Hem devr-i cihân dâver-i Cem- şevket ü şândur

dâver-i Cem-câh-ı devrânı:

1. **dâver-i Cem-câh-ı devrânı:-ı**
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem rütbeli adil hükümdarı.

Cihân-ı şevket ü şânuñ serîr-ârâ şehenshâhı
Serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i Cem-câh-ı devrânı

dâver-i devlet-me'âb-ı rûzgâr:

1. **dâver-i devlet-me'âb-ı rûzgâr:**
Kaside 16
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli ve insaflı hükümdarı.

Kâmkâr-ı heft-kişver pâdişâh-ı baħr ü ber
Dâd-güster dâver-i devlet-me'âb-ı rûzgâr

dâver-i devrân:

1. **dâver-i devrân:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Dâver-i devrân ki Dârâ gelse ger dergâhına
Ancağ istiḥkâḫ-ı cây-ı manşıb-ı derbân bulur

dâver-i devrân-ı felek:

1. **dâver-i devrân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firâvân-ı felek
Alıver dâdimiz ey dâver-i devrân-ı felek

dâver-i devr-i zamân:

1. **dâver-i devr-i zamân:**
Kaside 24
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Dâver-i devr-i zamân pâdişeh-i 'âlî-şân
Revnağ-ı mülk-i cihân zîver-i evvân-ı felek

dâver-i dîn:

1. **dâver-i dîn:**
Kaside 53
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Dinin hâkimi, hükümdarı // şeyhülislam.

Muḫtedâ-yı 'ulemâ server-i ḫayl-i fuḫalâ
Mültecâ-yı vüzerâ dâver-i dîn faħr-ı milel

dâver-i dîn ü devlet:

1. **dâver-i dîn ü devlet:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dinin ve devletin adil hükümdarı.

Dest-gîr-i 'âzamet dâver-i dîn ü devlet
Revnağ-ı salṭanat-ârâyiş-i tâc u diḫim

dâver-i dîndâr u dânadur:

1. **dâver-i dîndâr u dânadur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âlim ve dindâr olan adil vezir.

Sipih-r-i 'izz ü câha âftâb-ı zerre-perverdür
Serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i dîndâr u dânadur

dâver-i dîn-perveri:

1. **dâver-i dîn-perveri:-i**
Kaside 14
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dine hizmet eden hükümdar.

Kâmkârâ şaf-derâ şâhib-kırân şâhenşehâ
Ey serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i dîn-perveri

dâver-i divân-ı 'adl-i Fârûkî:

1. **däver-i dīvān-ı ‘adl-i Fārūķi:**

Kaside 45

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Adalet divanının Hz. Ömer adaletli veziri.

Güzide дәver-i dīvān-ı ‘adl-i Fārūķi

Yegāne şaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

däver-i ferhunde- şiyem:

1. **däver-i ferhunde- şiyem:**

Kaside 51

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Mübarek huylu adil vezir.

Sebeb-i kâdri anuñ ‘ıyd-ı mübârek-фіtrat

Şeref-i bahtı bunuñ дәver-i ferhunde- şiyem

däver-i ferhunde-pey:

1. **däver-i ferhunde-pey:**

Kaside 62

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayağı uğurlu vezir.

Çün gitdi sâķi faş-ı dey olup müretteb cām-ı mey

Ol дәver-i ferhunde-pey şāyet kıla meyl-i tarab

däver-i huçeste-nihād:

1. **däver-i huçeste-nihād:**

Kaside 36

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yaratılışı kutlu vezir.

Penāh-ı ehl-i hüner дәver-i huçeste-nihād

Mürebbi-i fużālā āşaf-ı sütüde-şiyem

däver-i kâmil:

1. **däver-i kâmil:**

Kaside 22

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İlim, fazilet ve hüner sahibi adil hükümdar.

Kerem-güster Hudāvend-i hünerver дәver-i kâmil

Zafer-yāver şehensāh-ı dil-āver Husrev-i gāzī

däver-i kâmil-nihād:

1. **däver-i kâmil-nihād:**

Kaside 62

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Kâmil yaradılışlı vezir // ilim, hüner, fazilet sahibi vezir.

Ey дәver-i kâmil-nihād şāfi dil ü pāk-i ‘tikād
Zātuñla kılmış ittihād hulķ-ı hasen tavr-ı ‘aceb

däver-i Mehdī-siret:

1. **däver-i Mehdī-siret:**

Kaside 54

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Mehdī ahlaklı (doğru yolda olan) adil hükümdar.

Kişver-i ma‘delete дәver-i Mehdī-siret

‘Ālem-i cāha cihānbān-ı Mesīhā-tecrīd

däver-i memleket-ārā-yı pesendide-şiyem:

1. **däver-i memleket-ārā-yı pesendide-şiyem:**

Kaside 40

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Huyu beğenilmiş memleketi süsleyen adil vezir.

Şaf-der-i ma‘reke-perdāz-ı Nerimān-şavlet

Däver-i memleket-ārā-yı pesendide-şiyem

däver-i pāk-i ‘tikād:

1. **däver-i pāk-i ‘tikād:**

Kaside 15

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Temiz inançlı adaletli hükümdar.

Ey Husrev-i ‘ālī-nijād v'ey дәver-i pāk-i ‘tikād

Ey şāh-ı şāhib-‘adl ü dād ey pādīşāh-ı muhterem

däver-i pür-sevket ü pür-ihtişām:

1. **däver-i pür-sevket ü pür-ihtişām:**

Kaside 42

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Çok heybetli ve ihtişamlı vezir.

Däver-i pür-sevket ü pür-ihtişām

Muhterem ü muhteşem-i rüzgār

däver-i şāhib-dil ü dīn-perver:

1. **däver-i şāhib-dil ü dīn-perver:**

Kaside 35

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Dindar ve gönülü Hakk'a bağlı olan vezir.

Sensin ol дәver-i şāhib-dil ü dīn-perver kim

İder endişe-i evşāfuñı vahy istikbāl

dāver-i tîğ ü kalem:

1. dāver-i tîğ ü kalem:

Kaside 35

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Kalem ve kılıç hâkimi // kalemi ve kılıcı kuvvetli vezir.

Dāver-i tîğ ü kalem nāzım-ı hâl-i 'ālem
Şāhib-i luṭf u kerem Şadr-ı sūtūde-aḥvāl

dāver-i vālā-güherā:

1. dāver-i vālā-güherā:

Kaside 50

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Ey mayası yüce hâkim /şeyhülislam.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḥudāvend-i felek-şadr ü melā'ik-ḥuddām

dāver-i zamāne:

1. dāver-i zamāne:

Kaside 28

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Zamanın adaletli veziri.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı 'adāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

dāver-i zemāne:

1. dāver-i zemāne:

Kaside 4

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Zamanın adaletli ve insaflı hükümdarı.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı 'adāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḡ-ı bāḡ-ı cinān virür

da'vet ider:

1. da'vet ider:-er

Kaside 51

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Çağırarak.

İder ebkār-ı ma'āniyi periveş da'vet
Başduḡınca kalemüm dā'ire-i nazma kadem

da'vī-i bī-bürhānı:

1. da'vī-i bī-bürhānı:-ı

Kaside 3

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Delilsiz, dayanaksız iddia.

Kimisi kā'il olup ḡaḡka sözümd itdi ḡabül
İtmeyen daḡı koyup da'vī-i bī-bürhānı

da'vī-i fazl u hüner eyler:

1. da'vī-i fazl u hüner eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Bilgi ve hüner sahibi olduğunu iddia etmek.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vī-i fazl u hüner eyler

da'vi-i hüsne:

1. da'vi-i hüsne:-e

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik davası (güzelliḡin kendinde bulunduḡunu ileri sürme, iddia etme).

Mihr-i 'ālem da'vi-i hüsne dirāz itdükçe dest
Rüy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḡor u pest

da'vī-i isbāt-ı hüner eyler:

1. da'vī-i isbāt-ı hüner eyler:-r

Kaside 51

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Hüner gösterme iddiasında olmak, hüneri ispat etmek.

Demidür eyler isem da'vī-i isbāt-ı hüner
Şıdḡ-ı da'vāma ider şimdi şehādet 'ālem

da'vī-i lāf u güzāfi:

1. da'vī-i lāf u güzāfi:-ı

Kaside 30

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Söz iddiası // şairlik iddiası // büyüklük iddiası.

Uzatma da'vī-i lāf u güzāfi ey Nef'i
Du'āya başla ki söz buldı ḡadd ü pāyānı

da'vī-i ma'rifet:

1. da'vī-i ma'rifet:

Kaside 44

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Hüner iddiasında bulunma.

Başla şıdk ile du'ā itmege Nef'i nice bir
Da'vī-i ma'rifet ü lāf-ı suhan-pīrāyī

da'vi-i nazm eyler:

1. **da'vi-i nazm eyler:-r**

Kaside 40

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ne kadar da'vi-i nazm eyler isem zu'munca
Olurın zātuñı ta'rife gelince mülzem

da'vī-i nazm eylese:

1. **da'vī-i nazm eylese:-se**

Kaside 28

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Hāsīd benimle da'vī-i nazm eylese n'ola
Zu'munca har suhanver-i 'İsā-beyān olur

da'vi-i nazm eylesem:

1. **da'vi-i nazm eylesem:-se, -m**

Kaside 5

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ne deñlü da'vi-i nazm eylesem zīrā ne mümkündür
Ki haq işbāt idem medh ile şāh-ı nüktedān üzre

da'vī-i şāhib-kırānī eylerin:

1. **da'vī-i şāhib-kırānī eylerin:-r, -in**

Kaside 6

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

(Şiirde) hükümdarlık (en güçlü, en başarılı olma) iddiası gütmek.

Bunca demdür da'vī-i şāhib-kırānī eylerin
Bir mübārız yok mı meydān-ı suhan tenhā mıdır

da'vī-i şī'r eyleve:

1. **da'vī-i şī'r eyleve:-y, -e**

Kaside 20

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ol isti'dād ile ammā 'aceb tūrfā temāşādur
Senūñle da'vī-i şī'r eyleve bir yāve-gū kaşmer

da'vī-i tezvīrini:

1. **da'vī-i tezvīrini:-i, -n, -i**

Kaside 57

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yalan dolan iddiası.

İderim da'vī-i tezvīrini haşmuñ ibtāl
Eylesem hüccet-i mazmūn-ı kelāmum ibrāz

dāve:

1. **dāve:**

Kaside 39

Mısra: 52

Dadı, çocuk bakıcısı.

'Adli ger nāzım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāve gibi dūşına şīr

dāve olsalar:

1. **dāve olsalar:-sa, -lar**

Kaside 18

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Dadı, mürebbi olmak.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyhā ile Belkīs olsalar dāve

de:

1. **de:**

Gazel 2

Mısra: 3

Bağlama edati.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zūlfini kemend itdi şabā

2. **de:**

Gazel 2

Mısra: 10

Bağlama edati.

Şoḥbet-i bāde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'i de bir rind-i levend itdi şabā

3. **de:**

Gazel 4

Mısra: 7

Bağlama edati.

Ġam-ı rindān-ı 'ālemdür benim de çekdügim yoḥsa
Yegāne ḥūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam şahbā

4. **dedi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 7
Demek, söylemek.

Hâtıf-ı kudsî dedi târihini
‘Ayn-ı şafâ çeşme-i Sultân Murâd

5. **derdim:**-r, -di, -m

Kaside 34

Mısra: 30

Demek, söylemek.

Dem-â-dem şofra-i ni‘met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa mahzûrî

6. **der:**-r

Kaside 40

Mısra: 91

Demek, söylemek.

Der gören reşha-i hâmem ne temâşâdur bu
Çeşme-i âb-ı hayât ola dehân-ı erķam

7. **demek:**-mek

Kaside 47

Mısra: 75

Demek, söylemek.

Demek güç saklamak güç ğamzeden hâl-i dil-i zârî
Belâ-yı ehl-i ‘aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

8. **dedi:**-di

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 23

Demek, söylemek.

Bulmayup tûrini dedi târih
Âferin ey hıdvî-i tîr-endâz

9. **dedi:**-di

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 25

Demek, söylemek.

Fıkr idüp Nef'î dedi târihini
Kaşr-ı zer-endüd-ı şâh-ı kâmyâb

10. **derdi:**-r, -di

Kaside 6

Mısra: 20

Demek, söylemek.

Habbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyâ midür

11. **dedigüm:**-dig, -ü, -m

Kaside 10

Mısra: 107

Demek, söylemek.

Söz ben dedigüm cevher-i ‘ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem‘-i kabûle güher eyler

12. **der:**-r

Kaside 12

Mısra: 46

Demek, söylemek.

Dädger Hâkân-ı ‘âlî-rütbe ‘Osmân Hân ki çarh
Yüz sürüp pâyine der şâh-ı cihânumdur benüm

13. **der:**-r

Kaside 12

Mısra: 47

Demek, söylemek.

Devr-i ‘adlinde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler ‘ıyd u nev-rûz-ı zamânumdur benüm

14. **desünler:**-sünler

Kaside 33

Mısra: 99

Demek, söylemek.

İnkâra kimün cür‘eti var ise desünler
Yârân-ı suhan-fehm ü suhan-güya şalâdur

15. **dedigim:**-dig, -i, -m

Kaside 44

Mısra: 38

Demek, söylemek.

Vaşf-ı temkînini biñ yılda iderdi taħrîr
Dedigim yerde тұraydı qalem-i hercâyî

16. **der:**-r

Kaside 44

Mısra: 33

Demek, söylemek.

Sünbül-i hulkına beñzer der idim тұrra-i yâr
Müşk-biz olsa eger säye-i ‘anber-sâyı

17. **desem:**-se, -m

Kaside 47

Mısra: 21

Demek, söylemek.

Veliy-yi ni‘met-i ‘âlem desem haķdur sözüüm zîrâ
Simât-ı cüdi dünyâyâ çekilmiş h‘ân-ı yağmâdur

18. **derse:**-r, -se

Kaside 51

Mısra: 94

Demek, söylemek.

Kadrüm ammâ ki bilip münkir olan ehl-i hased
Her ne derse ķo desin çekmezsin aşlâ aña ğam

19. **desin:**-sin

Kaside 51

Mısra: 94

Demek, söylemek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ḡam

20. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 20

Demek, söylemek.

Gehī ‘āşıqlara mihr ü vefādan baḡ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḥübī derseñ ihyānā

21. **dese:-se**

Gazel 3

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Dese Nefī bu zemīnde n’ola tekrār ḡazel
Ṭarḫ-ı vādīsini çün ḡayli pesend itdi ṣabā

22. **der:-r**

Kaside 9

Mısra: 81

Demek, söylemek.

Zirā ki kimi sā‘iḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāzı kimi der berḳ-i cihāndur

23. **der:-r**

Kaside 9

Mısra: 82

Demek, söylemek.

Zirā ki kimi sā‘iḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāzı kimi der berḳ-i cihāndur

24. **dedimse:-di, -m, -se**

Kaside 35

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḡod-re’y
Ne murād itdüm ise virdi Ḥudā-yı müte‘āl

25. **der:-r**

Kaside 38

Mısra: 59

Demek, söylemek.

Kimi ṭāvūs-ı ra‘nā der kimi perrende ejderhā
İdince ḡāhi pertāb-ı büleñ ü cilvesin derhem

26. **de:**

Gazel 14

Mısra: 4

Baḡlama edatı.

Ol ‘ilāc itmekde ‘āciz derdimüñ meftūm ben
İkimiz de ḳurtılurduḡ ḡeçse dermāndan ṭabīb

27. **de:**

Gazel 25

Mısra: 6

Baḡlama edatı.

Cām olmayıcaḡ ‘ālem olur çeşmine tārik
Ḥürşid-i cihān-tāb ise de ṣeb-küle-i mest

28. **de:**

Gazel 28

Mısra: 9

Baḡlama edatı.

Nefī gibi ḡamzeñ de saña cān ile ‘āşıḳ
Budur dili hep maḡrem-i rāz itmeḡe bā‘iṣ

29. **da:**

Gazel 31

Mısra: 18

Baḡlama edatı.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

30. **de:**

Gazel 39

Mısra: 4

Baḡlama edatı.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ḡamzelerden tiḡ-i ‘āşıḳ-küş
Bizüm de āḡımızdan nāvek-i dil-düzümüz vardur

31. **de:**

Gazel 62

Mısra: 13

Baḡlama edatı.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

32. **de:**

Gazel 84

Mısra: 6

Baḡlama edatı.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ‘āşıḳ
Mecnün ise de ‘aṣḳa biḡāne midür bilmem

33. **de:**

Gazel 84

Mısra: 8

Baḡlama edatı.

‘Aṣḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḡüsni efsāne midür bilmem

34. **de:**

Gazel 88

Mısra: 3

Baḡlama edatı.

Muṭrib alsun eline ‘üdi yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-süz idelüm

35. de:

Gazel 92

Mısra: 3

Bağlama edatı.

‘Aşıkā āzādelik de var mı işte ben bilmem
Gamdan āzād olmadım gerçi esir-i bādeyim

36. de:

Gazel 96

Mısra: 12

Bağlama edatı.

Derdin izhār itmek ister dā`imā Nef`ī saña
Sen de luft it yokla bir gün dilde dāğın yāresin

37. de:

Gazel 100

Mısra: 7

Bağlama edatı.

Zülfi de kıddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dāmānından

38. de:

Gazel 103

Mısra: 2

Bağlama edatı.

Diller nice bir çāh-ı zenaħdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ço dāmānuña düşsün

39. de:

Gazel 111

Mısra: 9

Bağlama edatı.

Biz de ey Nef`ī n`ola tertib-i dīvān eylesek
Az ise eş`ārımız pākize-güftāriz hele

40. de:

Gazel 115

Mısra: 10

Bağlama edatı.

Nef`ī çekerdi bār-ı belāñı ne hāl ise
Öldürdüñ ol faķiri de nāz u `itāb ile

41. de:

Gazel 126

Mısra: 8

Bağlama edatı.

Hıç ırmasa devr itse kadeħ bezmi pey-ā-pey
Sākī de şürāhī gibi `ālī-himem olsa

42. de:

Gazel 126

Mısra: 12

Bağlama edatı.

Āheng-i nevā eylese `uşşāk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neğam olsa

43. de:

Gazel 126

Mısra: 13

Bağlama edatı.

Nef`ī de gazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

44. de:

Gazel 130

Mısra: 11

Bağlama edatı.

Cān u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

45. de:

Gazel 134

Mısra: 3

Bağlama edatı.

Kākülün de çıkdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülfi-i semen-sālar gibi

46. de:

Gazel 137

Mısra: 5

Bağlama edatı.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ğamı aşüb-ı dīndür ğamzesi

47. de:

Gazel 140

Mısra: 7

Bağlama edatı.

‘Aşıkā bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaşal
Köhne mey `aşk-ı İlähī hem-dem-i dīrinesi

48. de:

Kaside 1

Mısra: 50

Bağlama edatı.

Ben cihān-ārā şehensāh-ı cihān-ı ma`nāyım
Sözleriñ de pādışāh-ı kāmranıdır sözüm

49. de:

Kaside 4

Mısra: 35

Bağlama edatı.

Hem uğramaz firāk ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse kaçır baña yan virür

50. de:

Kaside 7

Mısra: 21
Bağlama edatı.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭkı ‘aciz ƣala yārâne idince tefhım

51. **de:**
Kaside 7
Mısra: 74
Bağlama edatı.

Kıse-i ğonca nice pür-zer ise feyzinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdu pür-sım

52. **de:**
Kaside 15
Mısra: 2
Bağlama edatı.

Esdı nesım-i nev-bahār açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de ğönlümüz sākı meded şun cām-ı
Cem

53. **de:**
Kaside 15
Mısra: 22
Bağlama edatı.

Ƙānün-ı devr-i dā’ime uy sen de mey şun dem-be-
dem
Bu dürd ü bu şāfi deme dönsün piyāle ğam yeme

54. **de:**
Kaside 15
Mısra: 33
Bağlama edatı.

Bir cām şun Allah için bir kāse de ol māh için
Tā medh-i şāhenşāh için alam ele levh u ƣalem

55. **de:**
Kaside 17
Mısra: 51
Bağlama edatı.

Kendidür ‘aynı ile şır-i ner-i silsile-hā
Bir de Arslan Torısidur ki gemin ğördükce

56. **de:**
Kaside 17
Mısra: 63
Bağlama edatı.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırām
Şanki ref tāra gelür bir şanem-i sürh-ƣabā

57. **de:**
Kaside 17
Mısra: 69
Bağlama edatı.

Bir de Ʀağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryā

58. **de:**
Kaside 17
Mısra: 141
Bağlama edatı.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i ƣab ‘um
Ki virtür cilvesi anuñ daħı bir ğüne şafā

59. **de:**
Kaside 18
Mısra: 16
Bağlama edatı.

Hırām-ı dil-keşi dünyāyı meftün itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

60. **de:**
Kaside 18
Mısra: 35
Bağlama edatı.

Yedisin de ğüzār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi ğāhı heft deryāya

61. **de:**
Kaside 19
Mısra: 6
Bağlama edatı.

Biri Sultān Maħmūd u biri Sultān Muħammed kim
İkisi de ‘aceb şeh-zāde-i pākıze-gevherdür

62. **de:**
Kaside 19
Mısra: 13
Bağlama edatı.

İkisi de ‘aceb şun ‘-ı İlāhıdür melāħatde
Biribirine ğālib biribirinden ‘aceb-terdür

63. **de:**
Kaside 19
Mısra: 68
Bağlama edatı.

Ğıdā-yı rühdür endişe-i medhün dil ü ƣab ‘a
İkisi de şenānı itmede nā-ƣār u muzƣardur

64. **de:**
Kaside 25
Mısra: 75
Bağlama edatı.

Bir de ol ‘ifrit-i küfr-endişi-i kāfir-kış kim
Aña mensüb idi hep erbāb-ı bağy ü irtidād

65. **de:**
Kaside 25

Mısra: 77
Bağlama edatı.

İkisi de tîğ-ı kahrūnla cezāsın buldılar
Koluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyād

66. **de:**
Kaside 31
Mısra: 35
Bağlama edatı.

Eridüp kurş-ı zer-i mihrî de meh gibi niçün
İtmez ol rāyîz-i tünd-ebllağ-ı devrāna rikāb

67. **de:**
Kaside 31
Mısra: 111
Bağlama edatı.

Lafz-ı rengine de olmazsa muğārîn nazmum
Hüs-n-i ta 'bîrüm ider yine cihānı i 'cāb

68. **de:**
Kaside 31
Mısra: 127
Bağlama edatı.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesāda anı 'ayb-ı itnāb

69. **de:**
Kaside 33
Mısra: 12
Bağlama edatı.

Mümzî suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de haqq-ı edādur

70. **de:**
Kaside 36
Mısra: 68
Bağlama edatı.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Haqq götürüp ide ālemi hurrem

71. **de:**
Kaside 36
Mısra: 69
Bağlama edatı.

Götürmez ise de bārî getirmeye şadra
Gelürse hāli n'olur yine 'ālemüñ bilmem

72. **de:**
Kaside 37
Mısra: 57
Bağlama edatı.

Ben de ikrār iderin 'aczüme evşāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i gayret ü neng

73. **de:**
Kaside 38
Mısra: 81
Bağlama edatı.

Benim de 'aczüme var i 'tirāfum lik şevkumdan
Hulūşum bundan özge nice tahkîk eylesem bilmem

74. **de:**
Kaside 41
Mısra: 51
Bağlama edatı.

Ey şadr-ı suhan-pişe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

75. **de:**
Kaside 43
Mısra: 87
Bağlama edatı.

Haqqat böyledir ammā ne deñlü medh idersem de
Olur işbāt-ı haqq güç Āşaf-ı vālā-nihād üzre

76. **de:**
Kaside 44
Mısra: 49
Bağlama edatı.

Dāmen-i luţfuña erişse benüm de destüm
Rüzgār ile daği itmez idim gavgāyı

77. **de:**
Kaside 44
Mısra: 52
Bağlama edatı.

Sihr iderdim o kadar vaşf-ı cemilünde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzāyı

78. **de:**
Kaside 44
Mısra: 53
Bağlama edatı.

Sihr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levh-i āyine-i medhünde olan ma'nāyı

79. **de:**
Kaside 50
Mısra: 10
Bağlama edatı.

Bādedür zevkîni idrāk idene āb-ı hayāt
Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamām

80. **de:**
Kaside 50
Mısra: 139
Bağlama edatı.

Dağlı iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzām

81. de:

Kaside 51

Mısra: 31

Bağlama edatı.

Hāşılı ikisi de kadr ü şerefle mümtāz
Farq eger var ise Allāhu Te'ālā a'lem

82. de:

Kaside 52

Mısra: 92

Bağlama edatı.

Hātıra eşnā-yı evşāfuñda feyz-i şevk ile
Lāyih oldı 'aşıkāne bir gazel de nāgehān

83. de:

Kaside 53

Mısra: 27

Bağlama edatı.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sirde mirrih u zuhal

84. de:

Kaside 57

Mısra: 71

Bağlama edatı.

İ'tibār itse de nazm ehline eşrāfi ide
İ'tibār-ı müteşābih ne hākiqat ne mecāz

85. de:

Kaside 59

Mısra: 68

Bağlama edatı.

Ta'bir idemem çekdügim ālāmı felekden
Zirā ki anuñ zikri de bir güne elemdür

86. de:

Kaside 60

Mısra: 19

Bağlama edatı.

Biri de hāzret-i Şa'dī-i şa'id-i Şirāz
Olmış ol daği mürebbī-i gülistān-ı suhan

87. de:

Kaside 60

Mısra: 21

Bağlama edatı.

Biri de fāzıl-ı Cāmī ki Hudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādyā-nüşān-ı suhan

88. de:

Kaside 60

Mısra: 58

Bağlama edatı.

N'ola ey husrev-i iklīm-i kemāl ü 'irfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suhan

89. de:

Kaside 61

Mısra: 50

Bağlama edatı.

Bir kaşideyle kanā'at itmedi medhūñde dil
Şafha-i hātırdan itdim bir gazel de intiḥāb

90. de:

Kaside 62

Mısra: 6

Bağlama edatı.

Açıldı bāguñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri turma pey-ā-pey der-'aḫeb

91. de:

Kaside 62

Mısra: 34

Bağlama edatı.

Yok hadd ü ḫaşr ihsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp lutfuñ taleb

92. de:

Müseddes 1

Mısra: 6

Bağlama edatı.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

93. de:

Müseddes 1

Mısra: 12

Bağlama edatı.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

94. de:

Müseddes 1

Mısra: 18

Bağlama edatı.

Getir āyine-i 'ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

95. de:

Müseddes 1

Mısra: 20

Bağlama edatı.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

96. **de:**

Müseddes 1

Mısra: **20**

Bağlama edatı.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

97. **de:**

Müseddes 1

Mısra: **24**

Bağlama edatı.

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

98. **de:**

Müseddes 1

Mısra: **30**

Bağlama edatı.

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

99. **de:**

Rübai 4

Mısra: **2**

Bağlama edatı.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile mahrem yoğimiş

100. **de:**

Tesdis 1

Mısra: **32**

Bağlama edatı.

Eşer kılsa saña âh-ı derûnî sine-i şâfın
Olurdu sende de zâhir vücûdî raħm u inşâfın

101. **de:**

Tesdis 1

Mısra: **38**

Bağlama edatı.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

102. **derdi:-r, -di**

Gazel 18

Mısra: **13**

Demek, söylemek.

Böyle hoş-ıtab'âna rindâne gazel mi derdi ol
Şunmasa ger câm-ı feyz-i Hâfız-ı Şirâza dest

103. **deme:-me**

Kaside 15

Mısra: **21**

Demek, söylemek.

Kânûn-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle gam yeme

104. **derdim:-r, -di, -m**

Kaside 18

Mısra: **31**

Demek, söylemek.

Cehende-âteş-i bälâ-devân derdim eger âteş
Zeminden oğ gibi pertâb ideydi evc-i a'lâyâ

105. **de:**

Gazel 27

Mısra: **10**

Bağlama edatı.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yâr ile mest-i müdâm
Bâde de nüş itse olmaz şüfî-i nâdân mest

106. **de:**

Gazel 39

Mısra: **8**

Bağlama edatı.

Güni günden yig olsun rüzedârân-ı gam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nevr-rüzümüz vardur

107. **de:**

Kaside 17

Mısra: **128**

Bağlama edatı.

Varsa ger nükhet-i hulkiyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu büyâ

108. **de:**

Tesdis 1

Mısra: **4**

Bağlama edatı.

Belâ-yı 'aşkuñ âhir çekmeden nevmîd olup cânım
Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

109. **demek:-mek**

Gazel 72

Mısra: **10**

Demek, söylemek (gazel söylemek, gazel yazmak).

Kadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'î
Çok hünerdir gazeli böylece pākîze demek

110. **de:**

Gazel 94

Mısra: **11**

Demek, söylemek.

İhtiyâr elde degül şüfî ne derseñ de baña
Severim hâşılı ol rûh-ı revânı severim

111. **derseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 94
Mısra: **11**
Demek, söylemek.

İhtiyâr elde degül şüfi ne derseñ de baña
Severim hâşılı ol rûh-ı revânı severim

112. **der:-r**
Kaside 3
Mısra: **37**
Demek, söylemek, hitap etmek.

Âh-ı 'âşık der idüm tirine ger nâvek-i âh
Delse eflâki geçüp küngüre-i keyvânı

113. **desün:-sün**
Kaside 50
Mısra: **32**
Demek, söylemek.

Getür ey sâki-i ferhunde-likâ bu meyden
Cânı var ise desün şüfi-i dil-mürde haram

debdebe-i Hâkânî:

1. **debdebe-i Hâkânî:**
Kaside 3
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Hakanî'nin (şairlerinin) ihtişamı, şöhreti.

İşidüp şıyt u şadâ-yı suhanum oldı hamüş
Güşına girmez iken debdebe-i Hâkânî

debdebe-i kûs-ı şevketivle:

1. **debdebe-i kûs-ı şevketivle:-i, -y, -le**
Kaside 29
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Büyüklik davulunun ihtişamlı sesi.

Vezîr-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldı debdebe-i kûs-ı şevketivle bilâd

debdebe-i kûs-ı şöretüm:

1. **debdebe-i kûs-ı şöretüm:-ü, -m**
Kaside 28
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Şöhret davulunun tantanası // şöretin büyüklüğü, ihtişamı.

Ŧutdı cihânı debdebe-i kûs-ı şöretüm
İşitmez anı güşı hasûduñ girân olur

debdebe-i müjde:

1. **debdebe-i müjde:**
Kaside 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Müjde (için çalınan davulun) gürültüsü, patırtısı.

Çalındı bâm-ı felekde nakâre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde güş-ı eyyâmı

debîrân-ı havâl:

1. **debîrân-ı havâl:**
Kaside 54
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Hayal kâtipleri, hayalleri yazarlar.

Husrev-i kişver-i nazmum ki debîrân-ı havâl
İder elqâbumı her dilde bu güne tesvîd

debîr-i endişem:

1. **debîr-i endişem:-m**
Kaside 36
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Düşünce kâtibi.

Bu güne yazdı şenâ şafhaşına elqâbuñ
Alınca destine hâme debîr-i endişem

Deccâl-i yavan-sîret ü sîmâ-yı zamâne:

1. **Deccâl-i yavan-sîret ü sîmâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Zamanın görünüşü ve ahlaki kötü, sevimsiz olan Deccal'i.

Bir Eñrimen-i bâtıl u 'İfrît-şemâ'il
Deccâl-i yavan-sîret ü sîmâ-yı zamâne

def:

1. **def:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

2. **def:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def ü ðanbûra bir özge hevâdur bu

def' :

1. **def' ini: -i, -n, -i**
Gazel 47
Mısra: 6
Savma, uzaklaştırma, kovma.

Bize pend ile vâ' izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def' ini ço cām-ı şafâdan hem kes el dirler

2. **def' ine: -i, -n, -e**
Gazel 139
Mısra: 4
Savma, uzaklaştırma, kovma.

N' olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ hâli
Bu günler cām-ı mey ğam def' ine imdâde gelmez mi

3. **def' i: -i**
Kaside 7
Mısra: 87
Savma, savuşturma, kovma.

Def' i bīm-i dil-i 'uşşâk için eyler eşeri
Qahramān-ı nıgeh-i ğamze-i hūbānı hālīm

def' ide:

1. **def' ide: -e**
Kaside 62
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyāya feraħ
Def' ide dillerden taraħ olduķca 'âlem pür-şegab

def' itdūñ:

1. **def' itdūñ: -dūñ**
Kaside 27
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Kovmak, uzaklaştırmak.

'Aceb def' itdūñ el-haħ āb-ı tığ-ı tâbdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāğ-ı mülki sevdayı

def' oldı:

1. **def' oldı: -dı**
Gazel 105
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Çekip gitmek, uzaklaşmak.

Def' oldı ğam erişdi sūr mâtem gidüp geldi sūrür
Nef' i koma dilde fütür şevķ ile olğıl dil-figen

def' a:

1. **def' a:**
Kaside 41
Mısra: 43
Kez, kere.

Ceng-âver-i yektâ ki yedi def' a zarūrī
Şāh-ı 'Acemi eyledi rüsvây-ı zamāne

def' -i ğam kılmağa:

1. **def' -i ğam kılmağa: -mağ, -a**
Müseddes 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Gami, sıkıntıyı def' etmek, yok etmek.

Muħaşşal def' -i ğam kılmağa şimdi rüz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

def' -i ğama:

1. **def' -i ğama: -a**
Kaside 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Def' -i ğama devrān-ı müsā'id bu zamāndur
Āzâdelere mevsim-i ferħunde bu demdür

2. **def' -i ğama: -a**
Kaside 41
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Olmaz yine def' -i ğama çäre eger olsa
Şahbā ile pür sāğar-ı minā-yı zamāne

3. **def' -i ğama: -a**
Kaside 42
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Def' -i ğama çäre mi var olsa ger
Elde kadeħ cām-ı Cem-i rüzğār

def' -i ğam-ı hicrān iderim:

1. **def' -i ğam-ı hicrān iderim: -er, -im**
Gazel 102
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ayrılığın acısını def' etmek, gidermek.

Yār olmayıcak zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice def' -i ğam-ı hicrān iderim ben

def'-i ğam-ı tahkik ü mecâz itmege:

1. **def'-i ğam-ı tahkik ü mecâz itmege:-e**

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gerçek ve mecaz tasasını savup savuşturmak.

Rind iseñ eger 'âlem-i vahdet gibi olmaz
Def'-i ğam-ı tahkik ü mecâz itmege bâ'is

def'-i gezend itdi:

1. **def'-i gezend itdi:-di**

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Belayı, musibeti savma/giderme.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine
Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

def'-i ğumûm u âlâm itmek:

1. **def'-i ğumûm u âlâm itmek:-mek**

Kaside 50

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kederleri ve acıları yok etmek, ortadan kaldırmak.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiğnâ kim
Meşelâ itmek için def'-i ğumûm u âlâm

def'-i humâr itmege:

1. **def'-i humâr itmege:**

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(İçkiden sonra gelen) baş ağrısını savmak, gidermek.

Def'-i humâr itmege tākati yok çeşminün
Türmaz ider dâ'imâ ğamzesi işrâb-ı nâz

def'-i Ye'cüc itmege:

1. **def'-i Ye'cüc itmege:-meg, -e**

Kaside 27

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yecüc kavmini uzaklaştırmak, kovmak.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıdı ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dâyı

def'-i Ye'cüc-ı ğama:

1. **def'-i Ye'cüc-ı ğama:-a**

Kaside 46

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Keder Yecüc'ünün uzaklaştırılması.

Def'-i ye'cüc-ı ğama eşigidür sedd-i sedid
Men'-i ceşş-i eleme dergehîdür hışn-ı haşin

def'-i zahm-ı çeşm-i Hallâk-ı Ma'anîdür:

1. **def'-i zahm-ı çeşm-i Hallâk-ı Ma'anîdür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Hallâk-ı Ma'anî'nin gözüñün yaralayıcı etkisini /nazar değmesini ortadan kaldıracı ("Hallâk-ı maanî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemâl-i İsfahanî).

Āfet-i 'aynū'l-kemâl-i reşk kâr itmez baña
Def'-i zahm-ı çeşm-i Hallâk-ı ma'anîdür sözüm

defter:

1. **defter:**

Gazel 46

Mısra: 18

Şiir yazılan mecmua veya divan.

Nef'i sözünü vird-i zebân eyledi 'âlem
Şimden girü yâ defter ü divân ne belâdur

defterdâr-ı gül:

1. **defterdâr-ı gül:**

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül defterdarı, defterdar gül (baharda açılan güllerin yaprakları defter yaprakları olarak tasavvur edilmiş, nevrüzün mali yıl başı olması dolayısıyla gül defterdar olarak düşünülmüştür).

Türdü devletle yine divâna defterdâr-ı gül
'Âleme mihr itdi tecdid-i hamel nev-rüzda

defter-i a'mâle:

1. **defter-i a'mâle:-e**

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Amel defteri.

Rüz-ı şumâr u defter-i a'mâle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse hışâb u kitâb ile

defter-i divân-ı suhan:

1. **defter-i divân-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Söz meclisinin defteri.

Bir şehir kim açılıp defter-i divân-ı suhan
Geçdi yerli yerine şahib-i erkân-ı suhan

deg:

1. **deger:-er**
Kaside 35
Mısra: 94
Bedel olmak, karşılık gelmek, kıymetinde ve karşılığında olmak.

Tiše-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân māl ü menāl

2. **deger:-er**
Kaside 18
Mısra: 42
Eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak.

Zihî raşş-ı muraşşa' raht u zerrîn-na'l u simîn-teng
Ki kıymetde deger satl-ı şıtablı tãc-ı Dārāya

degiş:

1. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 1
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i takvāya degiş
Qalbi pāk it nemedi atlas u dībāya degiş

2. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 2
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i takvāya degiş
Qalbi pāk it nemedi atlas u dībāya degiş

3. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 4
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Dem bu demdür be-hey idrãksiz endişeyi қо
Kevşeri havzı ile sãgar-ı şahbāya degiş

4. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 6
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdāya degiş

5. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 8
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Yoklasañ noktada mevcüddur esrâr-ı hurûf
Rind iseñ gâfleti қо kesreti tenhāya degiş

6. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: 10
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî 'âlem
Sen yine anı dil-i Nef'î-i şeydāya degiş

7. **degişmezdüñ:-mez, -dün**
Gazel 110
Mısra: 5
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Atlas-ı çarha degişmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırqa vü peşminede

8. **degişmez:-mez**
Kaside 18
Mısra: 74
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Nice şeh-zâde yektâ-gevher-i nüh-hoqqa-i minā
Ki kıymetde degişmez cân u dil genc-i temennāya

9. **degişirdüm:-i, -r, -dü, -m**
Kaside 39
Mısra: 79
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Degişirdüm hele harlikle suhanverliği ben
Mümkün olaydı eger hük-m-i kazāyı tağyir

10. **degişmem:-me, -m**
Kaside 39
Mısra: 81
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Zerresin mihr-i cihân-tāba degişmem ammā
Olcaq zāt-ı şerifüñ gibi naqqād u başir

11. **degişmem:-me, -m**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 6
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennāyi veli
Gamı dünyāya degişmem yine imsākünden

degme:

1. degme:

Kaside 60

Mısra: 12

Herhangi bir, olur olmaz, sıradan.

Bir güherdür ki suhan ma'deni baħr-ı ma'nā
Degme insan olamaz kâbil-i iz'ân-ı suhan

2. degme:

Kaside 21

Mısra: 89

Herhangi bir, olur olmaz, sıradan.

Hasūd degme belâ ile söz kabûl itmez
Olursa tîg-ı zebân ile olur ilzâmı

degme sözde:

1. degme sözde:-de

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her söz, herhangi bir söz, gelişigüzel söylenmiş söz.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

degül:

1. degül:

Kaside 11

Mısra: 43

Değil, sadece değil.

Degül deryâda keştî âsmânda mâh-ı nev olmuş
Cenâb-ı luṭfınuñ a'lâ vü ednâ kâse-gerdânı

2. degül:

Gazel 6

Mısra: 10

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

'Uşşâkı niçün kırmaz gamzeñ ne tırur bilmem
Keskin mi degül tîgı mestâne degül mi yâ

3. degül:

Gazel 6

Mısra: 14

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nef'î dil-i şeydâya bir pâre tesellî vir
Lâyık mı degül 'aşka divâne degül mi yâ

4. degül:

Gazel 1

Mısra: 7

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

On sekiz biñ 'âlemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Hâk bir özge 'âlemdür baña

5. degül:

Gazel 8

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

6. degül:

Gazel 10

Mısra: 5

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Lebleri üzre gubâr-ı haṭṭ-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhû-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

7. degül:

Gazel 11

Mısra: 9

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Âb u tâb eksük degül şî'ründe ey Nef'î senüñ
Yâr gâhî luṭf ider gibi saña gâhî 'itâb

8. degül:

Gazel 20

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Reftâr degül 'âleme bir tırfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

9. degülüm:-üm

Gazel 26

Mısra: 9

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Şüfî degülüm rind-i harâbâti-i 'aşkum
Nef'î gibi olsam ne 'aceb hâk-i reh-i mest

10. degüldür:-dür

Gazel 32

Mısra: 5

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür gözlerinde sâye-i müjgâni 'uşşâkuñ
Ḥatuñ resmin beyâz-ı dîde-i giryâne yazmışlar

11. **degül:**

Gazel 33

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Du'â-yı Hızır bir mercândan fîncâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde hattı ol 'İsâ-demün güyâ

12. **degül:**

Gazel 34

Mısra: 1

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül hatt-ı mu'anber sâye-i zülf-i siyâhıdır
Degül ebrü-yı pür-çin gamzenün perr-i külâhıdır

13. **degül:**

Gazel 34

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül hatt-ı mu'anber sâye-i zülf-i siyâhıdır
Degül ebrü-yı pür-çin gamzenün perr-i külâhıdır

14. **degüldür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 14

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Esir oldı gönül çâh-ı zenahtânında ey Nef'î
Degüldür zülfi anuñ düd-ı pîç-â-pîç-i âhıdır

15. **degül:**

Gazel 41

Mısra: 9

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yalıñuz Nef'î degül güstâh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklasañ cümle nedimân-ı İlâhî böyledür

16. **degül:**

Gazel 50

Mısra: 8

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Rind iseñ eger ço heves-i bâğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgeh-i hürrem-i nev-rüz

17. **degülüz:-üz**

Gazel 54

Mısra: 9

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

18. **degül:**

Gazel 55

Mısra: 14

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Olsa sözüümüzde n'ola te'sîr-i cibillî

Nef'î gibi bigâne degül mahrem-i 'aşkıız

19. **degülüz:-üz**

Gazel 56

Mısra: 9

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba

Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkıız

20. **degülüz:-üz**

Gazel 56

Mısra: 13

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nef'î gibi mâ'il degülüz şive-i nazma

Meftün-ı edâ-yı gazel-i sâde-i 'aşkıız

21. **degül:**

Gazel 57

Mısra: 8

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile

Gayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

22. **degül:**

Gazel 59

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Çamze degül 'âleme turfa belâdur ki hiç

Halkı esir itmege istemez esbâb-ı nâz

23. **degül:**

Gazel 60

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Âşüfte esirân-ı ham-ı zülf-i dü-tâyız

Divâne degül silsile-cünbân-ı belâyız

24. **degül:**

Gazel 60

Mısra: 13

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Sâhîr degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'î gibi mu'ciz-dem ü pâkîze-edâyız

25. **degül:**

Gazel 61

Mısra: 4

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Çekmeziz renc-i hümârî 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül maħmûr olursaķ sâķî-i mey-haneyiz

26. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 1

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Tûfî-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarh ile söyleşemem âyinesi şâf degül

27. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Tûfî-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarh ile söyleşemem âyinesi şâf degül

28. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 4

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ehl-i dildür diyemem sînesi şâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşâf degül

29. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 6

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yine endîşe bilür kâdr-i dür-i güftârum
Rûzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

30. **degülse:-se**

Gazel 84

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Gönlüm katı rûsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

31. **degülem:-em**

Gazel 91

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Âšnâ çıkdım ise çeşmüne kâfir degülem
Sitem-i gamze-i nezzâre-şimârî çekemem

32. **degül:**

Gazel 100

Mısra: 4

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Mâ'iliz gamzesine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perişânından

33. **degül:**

Gazel 100

Mısra: 5

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Zülfünün daħî perişânlığı bihüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

34. **degül:**

Gazel 108

Mısra: 12

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bu nazm-ı dil-âvîze daħl eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zirâ ilhâm-ı Hüdâdur bu

35. **degül:**

Gazel 109

Mısra: 7

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Eflâk degül kat kat olup iden ihâta
Zehr ile dolu mâr-ı ħam-ender-ħam imiş bu

36. **degül:**

Gazel 110

Mısra: 7

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ėam ferah gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ħaķîkat hem-dem-i dirinede

37. **degül:**

Gazel 114

Mısra: 8

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Zâhir olmazsa n'ola âhum ucundan şu'le
Ėam ħadengidür o muħtâc degül peykâne

38. **degül:**

Gazel 120

Mısra: 10

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Almış şanasın nizesini düşuna Rüstem

Müjgân degül ol gamze-i nâvek-figen üzre

39. **degül:**

Gazel 124

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem' üstine pervâz mestâne

40. **degül:**

Gazel 135

Mısra: 5

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġamze degül bu şu 'bede-bâz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şive-i i' câza başladı

41. **degüldür:-dür**

Gazel 136

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Hey'et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Nakş-ı şamgâ-yı yed-i kudret ile sîm-teni

42. **degül:**

Kaside 3

Mısra: 47

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġam degül toğmasa hürşid-i cihân-tâb-ı felek
Tutar anuñ yerini na'l-i zer-i yekrânı

43. **degül:**

Kaside 4

Mısra: 97

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Gâhî ufukda zâhir olan mâh-ı nev degül

Te'sîr-i şevk-i medhî sipihre ziyân virür

44. **degül:**

Kaside 5

Mısra: 25

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çıkduķca
Düşer kesb-i ruķbetle hevâdan gülsitân üzre

45. **degül:**

Kaside 5

Mısra: 43

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül bârân u mevc ifrât-ı ihsân-ı dil ü desti

İder lerzân u giryân ebrî baķr u baķri kân üzre

46. **degülse:-se**

Kaside 6

Mısra: 28

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ya'ni Sulţân Ahmed-i 'âdil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a'lâ degülse çarķdan ednâ mıdır

47. **degül:**

Kaside 8

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ĥat degül âyât-ı hûbîdür ki anuñla ruķı

Ziyet-i tahrîr-i satr-ı Muşhaf-ı 'Osmân bulur

48. **degül:**

Kaside 9

Mısra: 23

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Hün-âbe degül bâdesi zehr-i ğam-ı hicrân

Her nağme-i çeng ü neyi feryâd u figândur

49. **degül:**

Kaside 9

Mısra: 97

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî

Kim aña bahâ mâ-ħaşal-ı kevn ü mekândur

50. **degüldür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 119

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ol râst bu kec düşdügi bîhüde degüldür

Zahm-ı ciger-i düşmen içün tîr ü kemândur

51. **degül:**

Kaside 11

Mısra: 16

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Tenezzül eylemez ammā o t̄ac u taḥta iḳbāli
Buña k̄ā' il degül z̄irā 'ulüvv-i ŧevket ü ŧāni

52. **degül:**

Kaside 12

Mısra: 33

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Nāz-perver 'āŧıḳım ser-mest olursam ḡam degül
Ĝamze-i ḥün-riz-i sākī pāsbanumdur benüm

53. **degüldür:-dür**

Kaside 12

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Sinesin çāk eyledüm çarḥuñ degüldür kehkeŧān
Zahm-ı ŧemŧir-i zebān-ı k̄in-sitānumdur benüm

54. **degül:**

Kaside 13

Mısra: 11

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Degül mihr ü beyāz-ı ŧubḥ ufukda seyr için ŧaḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḥāke düŧdi t̄ac u destāri

55. **degül:**

Kaside 13

Mısra: 15

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Ruḥāmında degül emvāc-ı ḡün-ā-ḡün u pey-der-pey
Ĝörinür cā-be-cā bağ-i behiŧtūñ 'aks-i enhāri

56. **degül:**

Kaside 13

Mısra: 43

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Degül deryā ŧehāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruḥbet kesb idüp düŧmiŧ zemine āsmānvāri

57. **degüldür:-dür**

Kaside 13

Mısra: 67

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Degüldür kehkeŧān cellād-ı ḳahrı t̄iḡ-ı 'adliyle
Çalıp çāk eyledi fark-ı ser-i çarḥ-ı sitemkārı

58. **degül:**

Kaside 14

Mısra: 69

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

'Aksidür anuñ felekde ḥırmən-i encüm degül
ŧaçdı dest-i luḥfi ḥāke ol ḳadar s̄im ü zeri

59. **degül:**

Kaside 14

Mısra: 98

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Her ḥayālüm bir 'arūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu 'ālemden degül esbāb-ı zib ü ziveri

60. **degül:**

Kaside 16

Mısra: 15

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

ŧükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Ĝörmedim z̄irā bu ḡüne inḳılāb-ı rüzḡār

61. **degül:**

Kaside 17

Mısra: 151

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Cirid oynamaḡa ḳābil degül ammā yaraŧur
Baḡce seyrine çıkduḡca süvār olsañ aña

62. **degüldür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 149

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Gerçi iŧtabl-ı ŧehenŧāha degüldür lāyık
Yeridür baḡce-i ḥāŧŧāda itse çerā

63. **degüldür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 4

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Aḡa Alcası ol ḡül-ḡün-ı ḥoŧ-endām u ra 'nā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥımnāya

64. **degüldür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Degüldür bunlaruñ terkibi ḡüyā bu 'anāŧırdan
Hevā vü āb u ḥāk ü āteŧi bir özge cevherdür

65. **degül:**

Kaside 25

Mısra: 63

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Bir ğazā itdūñ ki hīç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sultān Selimūñ rūhı şād

66. **degül:**

Kaside 25

Mısra: 86

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdaruñı
Anı ta'lik itmege lâyıķ degül seb'-i şidād

67. **degüldür:-dür**

Kaside 26

Mısra: 65

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Görinen mâh degüldür itdi
Dâğ-ı fermāni ile çarhı vesīm

68. **degülse:-se**

Kaside 28

Mısra: 19

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Rāzı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
'Uşşāķa dirse böyle ihānet yamān olur

69. **degül:**

Kaside 29

Mısra: 35

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Degül zamānede ĥod mā-şadaķ buña illā
O dāver-i 'alem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

70. **degüldi:-di**

Kaside 29

Mısra: 26

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Bu ğüne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ķazā bu merthebe lutfā degüldi hem mu'tād

71. **degül:**

Kaside 30

Mısra: 95

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne 'aceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḥşāni

72. **degül:**

Kaside 31

Mısra: 99

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Yalıñuz kevkeb-i baḥtumda degül lutfuñ ile
İtdi ṭab'umda vü nazmumda teraḳķi icāb

73. **degül:**

Kaside 31

Mısra: 115

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eş'arum
Ḥār u ḥasdur anuñ üstinde ḥuruf u i'rāb

74. **degüldür:-dür**

Kaside 31

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Dökülen ḥāke bu faşl içre degüldür bārān
Ḥüy-feşān olmadadır tāb-ı temüz ile şehāb

75. **degül:**

Kaside 32

Mısra: 21

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Bunuñ ḥaḳıķati zāhir degül mi dünyāda
Ķosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

76. **degül:**

Kaside 40

Mısra: 62

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Şaḥne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Ḥāl ü ḥaṭ üzre degül silsile-i ḥam-der-ḥam

77. **degül:**

Kaside 40

Mısra: 79

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Ḥāşılı ḥayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yoķ yere bir şā'ir ele hīç kalem

78. **degüldüm:-dü, -m**

Kaside 43

Mısra: 6

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Bu imdādı recā itmezdim aşlā baḥt u ṭālī'den
Degüldüm rüzġāra Ḥaḳ bilür bu i'tikād üzre

79. **degül:**

Kaside 46

Mısra: **42**
Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Hağ mu'ın ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoğsa bu himmete mümkün degül ašlâ taħmîn

80. **degül:**

Kaside 47

Mısra: **37**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şâm Eşheb-i cāhına zîn-püş-ı ser-â-serdür
Degül şubh Edhem-i baħtına pây-endâz-ı dîbâdur

81. **degül:**

Kaside 47

Mısra: **38**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şâm Eşheb-i cāhına zîn-püş-ı ser-â-serdür
Degül şubh Edhem-i baħtına pây-endâz-ı dîbâdur

82. **degül:**

Kaside 47

Mısra: **117**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül levh-i zâmîr ü güft ü güy-ı hikmet-âmîzüm
Şturlâb-ı Ebü Ma'şer Şifâ-yı İbn-i Sinâdur

83. **degül:**

Kaside 47

Mısra: **133**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nâda
mağşûdum
Hağikatdür sözüüm sözde murâdım hağkķı icrâdur

84. **degüldür:-dür**

Kaside 47

Mısra: **122**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yine geldi ħurûşa baħr-ı gevher-pâş-ı endîšem
Degüldür bu kaşide bir dizi lü'lü-yı lâlâdur

85. **degül:**

Kaside 49

Mısra: **29**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ĥabâb u keğ degül mestâne refâr itmeden cüyüñ
Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destârı

86. **degül:**

Kaside 49

Mısra: **31**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pâkîze-girdârı

87. **degüldür:-dür**

Kaside 49

Mısra: **9**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür lâle yer yer zâhir oldı andan âteşler
Zamâne tutdı çarĥ-ı âftâba tîğ-ı kuhsârı

88. **degüldür:-dür**

Kaside 49

Mısra: **20**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Açıldıķca görünür mühr-i alı Ĥusrev-i 'aşķuñ
Berât-ı şevķ-ı bülbüldür degüldür gonca tûmârı

89. **degül:**

Kaside 50

Mısra: **91**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Giderek 'arşa çıkarmağ da olur 'arşa degül
İderin ġâyet-i imkâna varınca iğdâm

90. **degül:**

Kaside 52

Mısra: **27**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Zîr-ı tākında fûrüzân şem'-i kâfûrî degül

Oldı zer-peykân ile sehm-i sa'âdet der-kemân

91. **degül:**

Kaside 55

Mısra: **83**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Lebleri üzre ġubâr-ı ĥağğ-ı nev-ĥîzi degül
Nâfe-i âhü-yı çeşminden dökülmüş müşk-i nâb

92. **degüldür:-dür**

Kaside 55

Mısra: **64**

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

İrmedin pâyânına pâyı kalup refârdan
İtdi kat kat âb ile peydâ degüldür nüh-ķıbâb

93. **degül:**

Kaside 56

Mısra: 55

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Küşe-i ebrûda ancak ğamze-i dil-ber degül
Kanda fitne var ise devründe oldu der-kemîn

94. **degül:**

Kaside 58

Mısra: 86

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Muħaşşalı dūr-i nazmumla dâmen-i medhûñ
Pür eylesem yine mümkün degül edâ-yı düyün

95. **degül:**

Kaside 62

Mısra: 3

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Devr-i kadeħ yâ devr-i gül devrân budur ğayrı degül
Ammâ ki devr-i câm-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

96. **degül:**

Kaside 62

Mısra: 26

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün
Tedbiri besdür ceng için lâzım degül sâz u seleb

97. **degül:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 14

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

‘Âlem-i ma‘nîyüm âzâde kazâ hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflâkünden

98. **degüldür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 10

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çâlâkünden

99. **degül:**

Mesnevi 1

Mısra: 20

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nevk-i kâlemi ol kadar i‘câz-nümâdur
Güyâ ğat-ı ta‘lik degül şun‘-ı Ğudâdur

100. **degül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Mey degül rûh-ı revân-ı mürde-i ğamsın hele
‘Âlemün cânı degül sen cân-ı ‘âlemsün hele

101. **degül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab‘uñ‘ arak gibi leġâfet bundadır

102. **degülsen:-sen**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Mey degül rûh-ı revân-ı mürde-i ğamsın hele
‘Âlemün cânı degül sen cân-ı ‘âlemsün hele

103. **degül:**

Tedis 1

Mısra: 21

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül eġvârûña ammâ muvâfık itdügin da‘vâ
Kö yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben kuluñ zirâ

104. **degül:**

Gazel 25

Mısra: 3

Değil, sadece ... değil.

Cibril degül Ğıẓr u Mesîhâ da olursa
Öldürmemege çâre mi var ol nigeç-i mest

105. **degül:**

Gazel 43

Mısra: 3

Değil, sadece ... değil.

Böyle şûha mübtelâ olmak ne güç ‘âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

106. **degül:**

Gazel 69

Mısra: 5

Değil, sadece ... değil.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden koparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullâb olıcak

107. **degül:**

Gazel 103

Mısra: 5

Değil, sadece ... değil.

Şâne ço ciğer pärelesün sîne degül tek
Dil pâyüña yüz sürmek için yanuña düşsün

108. **degül:**

Kaside 36

Mısra: 7

Değil, sadece ... değil.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulgârî
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

109. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 10

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Levh-i mahfûz-ı suhandür dil-i pāk-i Nef'î
Tab'-ı yārān gibi dükkānçe-i şahhāf degül

110. **degül:**

Gazel 78

Mısra: 8

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

Girdi miftāh-ı der-i genc-i ma'ānî elüme
'Äleme bezl-i güher eyleşem itlāf degül

111. **degül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Şöyle dursun, bir tarafa.

Zevküñe vāşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyār itmiş bir ādem bulmadım

112. **degülüm: -üm**

Kaside 24

Mısra: 32

*Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini
sağlayan kelime, değil.*

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llāh degülüm düşmen-i nādān-ı felek

degül mi yā:

1. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'ālem
Her beyt-i safā-bahşı meyhāne degül mi yā

2. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Ben mest-i hārābım dil mestāne degül mi yā
Gerdün yine ol bezme peymāne degül mi yā

3. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Çün 'āşıka rüsvāhık elbette muqarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

4. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
'İşretkede-i tab'um vīrāne degül mi yā

5. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Qadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suhan-perver
Ehl-i dile tab'- ehli bigāne degül mi yā

6. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Ben mest-i hārābım dil mestāne degül mi yā
Gerdün yine ol bezme peymāne degül mi yā

7. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değil midir, değil mi yoksa.

'Uşşākı niçün kırmaz ğamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tıgı mestāne degül mi yā

8. **degül mi yā:**

Gazel 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Değil midir, değil mi yoksa.

Nef'î dil-i şeydâya bir pâre tesellî vir
Lâyîk mı degül 'aşka dîvâne degül mi yâ

dehân:

1. dehân:

Kaside 5
Mısra: **82**
Ağz.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün haddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

2. dehânumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12
Mısra: **40**
Ağz.

Mest-i câm-ı 'aşkı ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma'nâ dehânumdur benüm

3. dehâna:-a

Kaside 13
Mısra: **115**
Ağz.

Gelince sînenen kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilüñ enfâs-ı rûhu'llâhdur güyâ ki efkârı

4. dehânum:-u, -m

Kaside 20
Mısra: **46**
Ağz.

Kef-i dest-i kerîmünden irişdi feyz-i nisyânî
Şadef gibi n'ola olsa dehânum pür-dür ü gevher

dehân açsam:

1. dehân açsam:-sa, -m

Kaside 52
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek, konuşmak.

İrişürdi güşuma âvâz-ı taḥsîn-i melek
Medhûñe ger âstânında varup açsam dehân

dehân-ı erḳam:

1. dehân-ı erḳam:

Kaside 40
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yazıların ağzı.

Der gören reşha-i ḥâmem ne temâşâdur bu
Çeşme-i âb-ı ḥayât ola dehân-ı erḳam

dehân-ı şâ'irân:

1. dehân-ı şâ'irân:

Kaside 52
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Şairlerin ağzı.

Tab'-ı Nef'î bülbül-i güyâdur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehân-ı şâ'irân

dehân-ı sâmi'a-i câna:

1. dehân-ı sâmi'a-i câna:-a

Kaside 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can kulağının ağzı.

Ne nâmedür bu ki feyz-i edâ-yı pâki şunar
Dehân-ı sâmi'a-i câna âb-ı ḥayvânı

dehen:

1. deheniñ:-iñ

Gazel 95
Mısra: **2**
Ağz.

Ḥatṭiñ evşâfını bir vech ile taḥrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile taḥrîr idemem

2. deheni:-i

Gazel 136
Mısra: **1**
Ağz.

Tengdür gâyet ile ol büt-i şūḥuñ deheni
Ḥande yol açmasa andan çıkamazdı suḥani

3. deheninden:-i, -n, -den

Kaside 35
Mısra: **108**
Ağz // kalemin ağzı, ucu.

Ḥâmem ol ejder-i gencine-i ma'nâdur kim
Nür-ı ma'nâ deheninden görünür şu'le mişâl

dehr:

1. dehr:-e

Gazel 20
Mısra: **5**
Dünya, cihan, âlem.

Dehr bu kadar velvele verince ḥırâmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cây-ı kıyâmet

2. dehr:-e

Kaside 1
Mısra: **37**
Dünya, cihan, âlem.

Şoñra gelsem dehre Hıllāk-ı ma‘āniden n’ola
Kāleb-i huşk-i hayāle rūh-ı şānīdür sözüm

3. **dehre:-e**

Kaside 4

Mısra: 54

Dünya, cihan, âlem.

Hān Aħmed ol şehenşeh-i devrān ki rüzgār
‘Adliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

4. **dehre:-e**

Kaside 4

Mısra: 58

Dünya, cihan, âlem.

Hurşid-i zer-feşān ki kefi feyz-i cūd ile
Dehre ğinā-yı mā-ħaşal-ı baħr u kān virür

5. **dehri:-i**

Kaside 5

Mısra: 65

Dünya, cihan, âlem.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itmese dehri
Kıalurdı ħün-ı fitne dāmen-i āħir zamān üzre

6. **dehre:-e**

Kaside 8

Mısra: 53

Dünya, cihan, âlem.

Fā’iz olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Kıatre isti’dād-ı kesb-i māye-i tūfān bulur

7. **dehre:-e**

Kaside 16

Mısra: 48

Dünya, cihan, âlem.

‘Ahd-i ‘adli ‘āleme faşl-ı bahār-ı hoş-dilī
Devr-i luṭfi dehre eyyām-ı şebāb-ı rüzgār

8. **dehri:-i**

Kaside 32

Mısra: 108

Dünya, cihan, âlem.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ‘adli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāt-ı ‘amīm

9. **dehre:-e**

Kaside 40

Mısra: 9

Dünya, cihan, âlem.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daħi
Nice ħazz itmesün Allāhi seversen ‘ālem

10. **dehre:-e**

Kaside 48

Mısra: 61

Dünya, cihan, âlem.

Olaydı feyz-i luṭfi dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdu sāġar-ı Cem

11. **dehre:-e**

Nazm 2

Mısra: 1

Dünya, cihan, âlem.

Dehre bir āfet olur ol kıad u kıamet göresin
Kıopsa bir yerden o kıopmaz mı kıyāmet göresin

12. **dehre:-e**

Gazel 43

Mısra: 7

Dünya // dünya varlığı.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Tāli’i yüz döndürür ġāhī sitāre nāz ider

13. **dehr:**

Gazel 78

Mısra: 6

Dünya // insanlar.

Yine endişe bilür kıadr-i dür-i ġüftārum
Rüzgār ise denī dehr ise şarrāf degül

14. **dehr:**

Kaside 5

Mısra: 77

Dünya // insanlar.

Eyā Hāķān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ‘adlünde
İder ħande zamān-ı devlet-i Nüşrevān üzre

15. **dehre:-e**

Kaside 9

Mısra: 60

Dünya // insanlar.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ‘āzametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ħod dehre ‘ayāndur

16. **dehre:-e**

Kaside 32

Mısra: 4

Dünya // insanlar.

İrişdi ‘āleme yā müjde-i ħayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemler teslīm

17. **dehr:**

Kaside 52

Mısra: 86

Dünya, cihan.

Hāķ-ı ‘ālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iħtiyāc
Dehr bir dārü’ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i miħribān

18. **dehre:-e**

Kaside 57

Mısra: **59**

Dünya, cihan.

Her seher dehre tülû' itmege âb-ı zer ile
Destine re'y-i münirinden alur hâtt-ı cevâz

19. **dehri:-i**

Kaside 62

Mısra: **56**

Dünya, cihan.

Tâ kim zemîn ile zamân ola medâr-ı âsmân
Tâ kim bahâr ile hazân dehri kıla pür-tâb u teb

20. **dehre:-e**

Kaside 3

Mısra: **86**

Dünya, cihan.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

21. **dehr:**

Kaside 5

Mısra: **106**

Dünya, cihan.

Bula zât-ı şerîfünle serîr-i saltanat revnağ
Ola devründe halk âsüde dehr emn ü emân üzre

22. **dehre:-e**

Kaside 27

Mısra: **32**

Dünya, cihan.

Çosun şimden girür tiğın niyâma Husrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşiri virür dehre tesellâyı

23. **dehre:-e**

Kaside 27

Mısra: **97**

Dünya, cihan.

Felek tab'um gibi gevher getürmez her zamân dehre
Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

24. **dehri:-i**

Kaside 49

Mısra: **71**

Dünya, cihan.

Sitemden ol kadar pâk itdi dehri âb-ı luţfuñ kim
Cihânda ber-çarafdur şimdi resm-i merdüm-âzârı

dehre geleydi:

1. **dehre geleydi:-e, -y, -di**

Kaside 48

Mısra: **52**

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya gelmek, doğmak.

Olurdu haşre dek hissetle meşhür
Zamânında geleydi dehre Hâtem

dehre gelüp:

1. **dehre gelüp:-üp**

Kaside 24

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya gelmek, doğmak.

Kâşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daği mihmân-ı felek

dehre mağrür olma:

1. **dehre mağrür olma:-ma**

Gazel 79

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dünya varlığı, dünya ikbali ile gururlanmak, övünmek.

Dehre mağrür olma kim tâcın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i gurûr-ı devlet-i deh-rûze gül

dehri tutdı:

1. **dehri tutdı:-dı**

Gazel 11

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyayı tutmak; çok yayılmak, her yere dağılmak.

Nâr-ı âhum tutdı dehri yine mağv olmaz felek
Ber-çarâr olmağ 'acebdür âteş üstinde hâbâb

dehşet:

1. **dehşetle:-le**

Kaside 28

Mısra: **86**

Korku, telaş.

Şaflar düzüp hücum edicek hayl-i düşmene
Dehşetle âsmân u zemîn pür-fiğân olur

2. **dehşetle:-le**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **9**

Korku, telaş.

'Aceb midür ki andan daği pervâz itse dehşetle
Hâberdâr olsa gülbang-ı bülend-i tañl-bâzından

dehşet-fiken-i kalb-i dilîrân-ı veğâdur:

1. **dehşet-fiken-i alb-i dilirān-ı vegādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Cenk meydanındaki yiğitlerin kalbine dehşet salan.

Ol şaf-şiken-i şir-i şalābet ki hücūmı

Dehşet-fiken-i alb-i dilirān-ı vegādur

dehşet-i azab-ı Kahramān virür:

1. **dehşet-i azab-ı Kahramān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Kahraman'ın öfkesinin korkusunu vermek.

Çekdükcce çeşmi hışm ile şemşir-i amzesin

'Uşşāa dehşet-i azab-ı Kahramān virür

dek:

1. **dek:**

Gazel 72

Mısra: 1

Kadar, dein.

Sinemi deldi müje oqları tā cānuma dek

Söyle ebrū-yı kemāndārua ıtsun çekerek

2. **dek:**

Gazel 104

Mısra: 14

Kadar, dein.

Hān Murād ol şeh-i zī-şān ki Hūdādan dilerin

Haşre dek devlet ile 'āleme sultān olsun

3. **dek:**

Kaside 1

Mısra: 57

Kadar, dein.

Tā şabāh-ı haşre dek bi mübtelāyı mest ider

Bezm-i 'aşu neşve-i rıtl-ı girānıdır sözüüm

4. **dek:**

Kaside 1

Mısra: 90

Kadar, dein.

Her dem endişemden olsun rūhuna yüz bi selām

'Arşa dek işāle peyk-i rāyānıdır sözüüm

5. **dek:**

Kaside 9

Mısra: 19

Kadar, dein.

Tā haşre dek ol demde olan feyz-i şafānu

Endişesi ol hasteye ser-māye-i cāndur

6. **dek:**

Kaside 11

Mısra: 66

Kadar, dein.

Güzār eylerdi 'aksi düşmeden āyine-i çara

Burakāsā zeminden 'arşa dek ger itse cevlanı

7. **dek:**

Kaside 32

Mısra: 60

Kadar, dein.

Yā feyz-i destini yād itse bir şenā-'ānı

Olur kıyāmete dek ceybi ma'den-i zer ü sim

dekāyık ehli olan:

1. **dekāyık ehli olan:-an**

Kaside 32

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Anlaşılması dikkat isteyen incelikleri anlayan olmak // inceliklerden anlayan.

Niçün tereddüd ider derk-i hikmetinde bunu

Deāyık ehli olan ab'-ı hurredān u fehīm

del:

1. **deldi:-di**

Gazel 72

Mısra: 1

Delik açmak, yırtmak, açmak.

Sinemi deldi müje oqları tā cānuma dek

Söyle ebrū-yı kemāndārua ıtsun çekerek

2. **deler:-er**

Kaside 3

Mısra: 34

Delik açmak, yırtmak, açmak.

'Āferin şeşt-i hümāyūnına kim oqlarınu

Mūmdan olsa yine aşı deler peykānı

3. **delse:-se**

Kaside 3

Mısra: 38

Delik açmak, yırtmak, açmak.

Āh-ı 'aşık der idüm türine ger nāvek-i āh

Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

deler geçirdi:

1. **deler geçirdi:-di**

Kaside 21

Mısra: 56
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delip geçmek, aşmak.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geççerdi siper gibi heft-ecrāmı

dellāl oldı:

1. **dellāl oldı:-dı**
Kaside 35
Mısra: 116
Kelime Tipi: -
Tellal olmak.

Şoñra gördi ki harīdārına yoķ hadd ü hisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

dellāl-i bendergāh-ı Çin olmuş:

1. **dellāl-i bendergāh-ı Çin olmuş:-muş**
Kaside 13
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Çin'in ticaret limanının tellalı olmak.

Şabā dellāl-i bendergāh-ı Çin olmuş mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārı

delv:

1. **delv:**
Kaside 61
Mısra: 34
Kova // kova burcu.

Luţfuñ ol gāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı eltāfuñ iderdı delv ü hüti ğarķ- āb

dem:

1. **demde:-de**
Kaside 47
Mısra: 67
Zaman, an.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel tarħ itmede zirā ğarīb üstād-ı ğarrādur

2. **demde:-de**
Gazel 36
Mısra: 3
Zaman, an.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

3. **demdür:-dür**
Gazel 36
Mısra: 4
Zaman, an.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

4. **demi:-i**
Gazel 65
Mısra: 5
Zaman, an.

Feyz bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu 'āleme ne 'ālem-i ferdāya deĝiş

5. **dem:**
Kaside 3
Mısra: 26
Zaman, an.

Luţfı bir meretebe kim çarħı ider ğark-ı güher
Mevc-ħız olduĝı dem baħr-ı kef-i iħsānı

6. **dem:**
Kaside 9
Mısra: 115
Zaman, an.

Berķ urduĝı dem cevher-i endiše ucından
Güyā ki kef-i Rüstem-i tab'umda sināndur

7. **dem:**
Kaside 9
Mısra: 4
Zaman, an.

Mestān-ı harābāta şalādur ne tururlar
Zühhāda taĝallüb idecek dem bu zamāndur

8. **dem:**
Kaside 9
Mısra: 17
Zaman, an.

Bir dem mey ü maħbūb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

9. **demde:-de**
Kaside 9
Mısra: 19
Zaman, an.

Tā haşre dek ol demde olan feyz-i şafānuñ
Endişesi ol ħasteye ser-māye-i cāndur

10. **demlerde:-ler, -de**
Kaside 9
Mısra: 33
Zaman, an.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirine-i şüride-dilāndur

11. **dem:**
Kaside 15

Mısra: 14

Zaman, an.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i hürrem ola
‘Arif odur bu dem ola ‘ayş u tarabla muğtenem

12. demde:-de

Kaside 15

Mısra: 9

Zaman, an.

Bu demde kim şām u seher mey-hâne bāğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma’zürdür Şeyhu’l Harem

13. dem:

Kaside 17

Mısra: 24

Zaman, an.

Nice Şaçlı Torı bir bāl-güşā ‘Ankā kim
Bir kınadıyla uçar uçduğı dem bi-pervā

14. dem:

Kaside 21

Mısra: 52

Zaman, an.

Ne tevsen āteş-i çāpük-‘inān ki tek tırmaz
Direng itdüğü dem jive gibi endāmı

15. dem:

Kaside 28

Mısra: 71

Zaman, an.

Şemşiri gül gül itdüğü dem hāki hūn ile
Cemşiddür ki bezmghehi gülsitān olur

16. deminde:-i, -n, -de

Kaside 29

Mısra: 57

Zaman, an.

Ger olsa nātika sur‘at deminde kām-şümār
İrerdı göz yumup açınca gāyete ta‘dād

17. demleridür:-ler, -i, -dür

Kaside 29

Mısra: 127

Zaman, an.

Söz āhır oldı du‘ā demleridür ey Nef ī
El aç du‘āya idüp lutf-ı Hākdan istimdād

18. demde:-de

Kaside 35

Mısra: 12

Zaman, an.

Esdı bir lutf ile bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Ki hemān oldı güzār itdüğü demde fi’l-hāl

19. dem:

Kaside 36

Mısra: 30

Zaman, an.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Hālil Pāşā kim
Cihāna āteş urur berķ-ı tıġı çekdüğü dem

20. dem:

Kaside 38

Mısra: 11

Zaman, an.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun ‘ālem nice kām almasun ādem

21. demdür:-dür

Kaside 38

Mısra: 11

Zaman, an.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun ‘ālem nice kām almasun ādem

22. demleridür:-ler, -i, -dür

Kaside 39

Mısra: 99

Zaman, an.

‘Arz-ı hāli ķo du‘ā demleridür ey Nef ī
Az olur kıymeti zīrā sözüñ olunca kesir

23. demine:-i, -n, -e

Kaside 51

Mısra: 20

Zaman, an.

O meh-i mu‘teber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesih-i Meryem

24. demde:-de

Kaside 54

Mısra: 5

Zaman, an.

Ol ķadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi şād sāle telāfi-i ğam-ı ‘ahd-i medid

25. demdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 66

Zaman, an.

Ma‘zür ola medhūñde olan ‘acz u ķuşürum
Tab‘um nice demdür ki leked-hürde-i ğamdur

26. dem:

Kaside 9

Mısra: **89**
Zaman, an.

Pertâb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrân
Âheste hırâm eylese tâvûs-ı cinândur

27. **demde:-de**
Kaside 24
Mısra: **87**
Zaman, an.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

28. **dem:**
Kaside 53
Mısra: **7**
Zaman, an.

‘Âleme câm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

29. **deme:-e**
Gazel 144
Mısra: **9**
Zaman, an.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef’î
O da bir luţf-ı Hudâ bahşiş-i şâhâne idi

30. **deme:-e**
Kaside 30
Mısra: **93**
Zaman, an.

İnce bu deme bir ehl-i nazma memdûhı
Bu luţfi bu keremi görmemişdür erzânî

31. **demidür:-i, -dür**
Kaside 51
Mısra: **85**
Zaman, an.

Demidür eyler isem da’vî-i işbât-ı hüner
Şıdķ-ı da’vâma ider şimdî şehâdet ‘âlem

32. **demidür:-i, -dür**
Kaside 54
Mısra: **89**
Zaman, an.

El açup şıdķ u niyâz ile du‘âya demidür
Eyle deryûze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

33. **demdür:-dür**
Gazel 143
Mısra: **7**
Zaman, an.

Gedâ şâhâne ‘işret idecek demdür ki olmuşdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrûzî

34. **demidür:-i, -dür**
Kaside 31
Mısra: **129**
Zaman.

Demidür kuvvet-i şıdķ ile kemân-ı dilden
Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du‘âyı pertâb

35. **demde:-de**
Kaside 7
Mısra: **37**
Zaman, devir.

Meyl-i ebkâr-ı ma‘ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besîm

36. **demde:-de**
Kaside 9
Mısra: **13**
Zaman, devir.

Bu demde nedür biñ yaşamaķ âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

37. **demde:-de**
Kaside 32
Mısra: **17**
Zaman, devir.

Bu demde gerçi bu güne tereffüh-i ‘âlem
Olur vücûh ile hayret-fezâ-yı ‘âkı-ı selîm

38. **demde:-de**
Kaside 58
Mısra: **87**
Zaman, devir.

Benim bu demde huşûşâ o cevherî-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknûn

39. **demdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: **4**
Zaman, devir.

Def’-i ğama devrân-ı müsâ’id bu zamândur
Âzâdelere mevsim-i ferhunde bu demdür

40. **demidür:-i, -dür**
Kaside 53
Mısra: **93**
Zaman, an, vakit.

Demidür şıdķ u şafâ ile du‘â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hazret-i Haķķ ‘azze ve cell

dem bu demdür:

1. **dem bu demdür:-dür**
Gazel 65
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman bu zaman, an bu an.

Dem bu demdür be-hey idrâksiz endîşeyi ço
Keşeri havzı ile sâgar-ı şahbâya değış

dem urma:

1. **dem urma:-ma**

Tesdis 1

Mısra: **33**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Hâkîkatden dem urma bâri artık terk idüp lâfin
Bu mañla'dan kıyâs it hasb-i hâl-i hadd-i inşâfın

dem urmağa:

1. **dem urmağa:-mağ, -a**

Kaside 36

Mısra: **44**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Şemîm-i hulkımı yâd itse gâhi bir şâ'ir
Anuñla başlasa tab'ı suhândan urmağa dem

dem urmazdım:

1. **dem urmazdım:-maz, -dı, -m**

Kaside 38

Mısra: **90**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Hevâ-yı şevk-ı medhûndür beni güyâ iden yoñsa
Dem urmazdım suhândan ger olaydım 'İsi-i Meryem

dem-â-dem:

1. **dem-â-dem:**

Gazel 120

Mısra: **7**

Her zaman, daima, her an.

Eşkümler dem-â-dem iderim küyuñı nemnâk
Toz konmaya tâ sen gül-i nâzûk-beden üzre

2. **dem-â-dem:**

Kaside 34

Mısra: **29**

Her zaman, daima, her an.

Dem-â-dem şofra-i ni'met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa mahzûri

3. **dem-â-dem:**

Kaside 48

Mısra: **80**

Her zaman, daima, her an.

Nice güyâ olur gör tab'-ı şühüm
Nice inşâ ider medhi dem-â-dem

4. **dem-â-dem:**

Kaside 29

Mısra: **30**

Her zaman, daima, her an.

Mü'essir oldı sitem-didegân-ı ehl-i dilüñ
Dem-â-dem eylediği âh u nâle vü feryâd

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**

Kaside 28

Mısra: **121**

Her zaman, daima.

Tab'um ki bād-ı cezbe-i medhûñle dem-be-dem
Bir bañr-ı pür-hurüş-ı le'âlî-feşân olur

2. **dem-be-dem:**

Kaside 58

Mısra: **55**

Her zaman, daima.

Zamân lañife-i hulkıyla dem-be-dem hürrem
Cihân vazife-i cüdiyla ser-te-ser memnûn

3. **dem-be-dem:**

Kaside 61

Mısra: **81**

Her zaman, daima.

Sen civân-baht ol felek pîr olduğınca dem-be-dem
Bahtuña olsun müyesser revnağ-ı 'ahd-i şebâb

4. **dem-be-dem:**

Gazel 4

Mısra: **12**

Her zaman, daima.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun câ-be-câ meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

5. **dem-be-dem:**

Kaside 15

Mısra: **22**

Durmadan.

Ķânûn-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle gam yeme

6. **dem-be-dem:**

Gazel 134

Mısra: **13**

Her zaman, daima.

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerimi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

7. **dem-be-dem:**

Kaside 47

Mısra: **119**

Her zaman, daima.

Cihāni itmede reşh-i midādum dem-be-dem ihyā
Ney-i hāmem meger āb-ı hayāt ile murabbādur

8. **dem-be-dem:**

Kaside 16

Mısra: **15**

Bazen, vakit vakit, ara sıra.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zirā bu güne inkılāb-ı rüzgār

dem-ber-dem:

1. **dem-ber-dem:**

Kaside 40

Mısra: **52**

Nefes üstüne nefes // çokça huzur, ferahlık.

Peyk-i ikbālī ile feth ü zafer pey-der-pey
Nühket-i hulkı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

2. **dem-ber-dem:**

Kaside 51

Mısra: **8**

Nefes üstüne nefes // çokça huzur, ferahlık.

Müjde-i yümn-i kudūmiyle şafā pey-der-pey
Feyz-i teşrīf-i vişāliyle ferah dem-ber-dem

dem-beste:

1. **dem-bestedür:-dür**

Kaside 52

Mısra: **102**

Dudağı kapalı, suskun.

Tab '-ı Nef 'i bülbül-i güyādur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şā'irān

demek:

1. **demekdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: **5**

Bir şey anlamına gelmek.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde тұrup cām-ı hilāle nigerāndur

dem-i büvāyı:

1. **dem-i büvāyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

*Güzel kokulu kan (ceylanın göbeğindeki kan
pıhtısı).*

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde habs eyler idi nāfe dem-i büvāyı

dem-i cevlanda:

1. **dem-i cevlanda:-da**

Kaside 3

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Gezinti zamanı.

Dem-i cevlanda ki pāyımı ider gāhī ham
Güy-ı hürşid-i cihān-tāba urur çevgāni

2. **dem-i cevlanda:-da**

Kaside 27

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Gezinti zamanı.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hāk üstüne güyā şabā gül-berk-i ra'nāyı

3. **dem-i cevlanda:-da**

Kaside 38

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Gezinti zamanı.

Dem-i cevlanda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çak olur bu nil-gün tarem

dem-i dil-süz idelüm:

1. **dem-i dil-süz idelüm:-elüm**

Gazel 88

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Gönül yakıcı bir sohbet, iştret etmek.

Muṭrib alsun eline 'udı yanınca biz de
Yanalum yaqılalum bir dem-i dil-süz idelüm

dem-i evvel bahār:

1. **dem-i evvel bahār:**

Kaside 38

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

İlkbahar mevsimi.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rüz-ı sultānī
Zamān-ı devlet ü ikbāl-i şadr-ı kāmrandur hem

dem-i ferhunde:

1. **dem-i ferhunde:**

Gazel 50

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Mutlu, uğurlu zaman.

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmda ger 'âlem-i nev-rûz

dem-i firâkda:

1. dem-i firâkda:-da

Kaside 45
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ayrılık zamanı.

Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ârâsın
Dem-i firâkda añlardı 'âşık-ı zârı

dem-i germ:

1. dem-i germ:

Kaside 31
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sıcak nefes.

İrdi bir gâyete te'şîr-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryâyı serâb

dem-i hurrem:

1. dem-i hurrem:

Kaside 15
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Neşeli, mesut zaman.

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'aış u tarabla muğtenem

dem-i hurrem ü ferhunde:

1. dem-i hurrem ü ferhunde:

Kaside 9
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Sevinçli ve kutlu zaman.

Bir böyle dem-i hurrem ü ferhunde huşuşâ
Kim mâ-şaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzêrândur

dem-i 'ıyd-ı tarab-engîz:

1. dem-i 'ıyd-ı tarab-engîz:

Kaside 9
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Coşkulu bayram zamanı.

Hem rûz-ı mübârek dem-i 'ıyd-ı tarab-engîz
Hem devr-i cihân dâver-i Cem- şevket ü şândur

dem-i 'İsâ:

1. dem-i 'İsâ:

Kaside 5
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Hız. İsa'nın nefesi.

Nesîm ol deñlü cân-bağş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı bağş ü imtihân üzre

dem-i 'İsâ-ves:

1. dem-i 'İsâ-ves:

Kaside 49
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hız. İsa'nın nefesi gibi.

Yine bād-ı şabâ üftân u hîzân erdi gülzâra
Dem-i 'İsâ-ves ihyâ eyledi ezhâr u eşcârı

dem-i küste-i endîşesin:

1. dem-i küste-i endîşesin:-si, -n

Kaside 10
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Düşüncenin öldürdüğü kişinin kanı.

Zîrâ ki dem-i küste-i endîşesin ekşer
Şer'-i kerem-i hikmet-i Bârî heder eyler

dem-i luftıyla:

1. dem-i luftıyla:-ı, -y, -la

Kaside 32
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
İyilik, yumuşaklık nefesi.

Toğunsa ger tef-i qahrıyla rüy-ı bahre semüm
İrişse ger dem-i luftıyla cevî-i hâke nesîm

dem-i mahşer:

1. dem-i mahşer:

Kaside 20
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Mahşer günü.

Çıka her şubh-dem gün gibi dîvân-ı hümâyûna
Tura erkân-ı dîvânı müretteb tâ dem-i mahşer

dem-i nutkı:

1. dem-i nutkı:-ı

Kaside 43

Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Konuşmadaki, kelimadaki nefes // sadrazamın ağzından çıkan söz, emir.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger toķunsa taşvîr-i cemâd üzre

dem-i nutk-ı dil-keşüñde:

1. **dem-i nutk-ı dil-keşüñde:**-ü, -ñ, -de
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönlü çeken, cezbedici konuşmanın nefesi, soluğu.

Muzmir dem-i nutk-ı dil-keşüñde
Feyz-i dem-i şubhğâh-ı ma'nâ

dem-i nutk-ı Mesîhâvî:

1. **dem-i nutk-ı Mesîhâvî:**-y, -ı
Kaside 27
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın konuşmasındaki nefes (Hz. İsa'nın ölüleri diriltten nefesi).

Añarlar seyr idenler sihr-i kilk ü mu'ciz-i nazmım
'Aşâ-yı dest-i Mûsâyı dem-i nutk-ı Mesîhâvî

dem-i semenderi:

1. **dem-i semenderi:**-i
Kaside 30
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Semenderin nefesi.

Ne âteş içre ki bir şâh-ı huşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummânî

dem-i subha:

1. **dem-i şubha:**-a
Kaside 13
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti.

Ėubârı ol kadar hoş-bü ki aındurmaz dem-i şubha
'Abîr-i ceyb-i gîsü-yı bütân-ı Ėîn ü Ferhârî

dem-i ürd-i behîst:

1. **dem-i ürd-i behîst:**
Kaside 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nisan vakti, nisan ayı.

Yaz u kış açılır ezhârî tefâvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behîst ü ne meh-i ferverdîn

dem-sâz:

1. **dem-sâz:**
Kaside 22
Mısra: **54**
Dost, arkadaş.

Sa'âdetle hemân şîhhatde ol her kânde olursañ
Ėayâlündür yine endişemüñ dem-sâz u hem-râzı

2. **dem-sâzı:**-ı
Kaside 22
Mısra: **52**
Dost, arkadaş.

Firâķ-ı pâdişahumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âşer kim ne yârî var ne dem-sâzı

3. **dem-sâz:**
Kaside 57
Mısra: **8**
Dost, arkadaş.

Şîve-i nazmuma erbâb-ı fesâhat meftün
Nağme-i killküme kânün-ı belâğat dem-sâz

4. **dem-sâzdur:**-dur
Gazel 85
Mısra: **10**
Uygun, muvafık.

Meşk istemezse mutrib-i hâmem 'aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüm

dem-sâz olsa:

1. **dem-sâz olsa:**-sa
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem-ahenk olmak, aynı ahenkte eşlik etmek.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

den:

1. **dense:**-se
Gazel 49
Mısra: **7**
Denilmek // diye söylenmek.

Dense ne 'aceb tab'umuza baħr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-hâlet ü cür'a gibi pestiz

2. **denür:**-ü, -r
Kaside 21

Mısra: **93**
Denilmek // diye söylenmek.

Hasüda kâfir-i muṭlak denür ḥaḳîkatde
Olursa zühd ile ger Bâyezîd-i Bistâmî

3. **dense:-se**
Kaside 55
Mısra: **93**
Denilmek // diye söylenmek.

Yaraşur dense sevâd-ı ḥaṭda bîkr-i fikrûme
Pâk-dâmen şâhid-i meh-ṭal'at ü müşgîn-nîḳâb

4. **dense:-se**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **3**
Denilmek // diye söylenmek.

Dense n'ola çeşme-i âb-ı ḥayât
Kim ider içdükke dil-i Hızır şâd

5. **denen:-en**
Kaside 46
Mısra: **68**
Söylenmek, söylenilmek.

Hele ma'zür ola medhûnde olan taḳşîrüm
İnkisâr ile denen sözde olur ḡass ü semîn

denâ'et görünür:

1. **denâ'et görünür:-ü, -r**
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşağılık görünmek.

'Âşıkım 'âşîka şürîdelik a'lâ yaraşur
Pek denâ'et görünür şîklet-i 'ârî çekemem

deng ü havrânı oldu:

1. **deng ü havrânı oldu:-dı**
Kaside 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayran olmak, çok beğenmek.

Uyandı gerçi bahtı rûzgârûñ ḥ'âb-ı ḡafletden
Velî ârâyîş-i dünyânûñ oldu deng ü havrânı

denî:

1. **denî:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Alçak.

Yine endîşe bilür ḳadr-i dür-i ḡüftârüm
Rûzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

2. **denî:**
Kaside 49
Mısra: **101**
Alçak.

Suḥan kâlâ-yı fâḥîrdür ne bilsün her denî ḳadrin
Bu cinsün ḥ'âce-i ḥüsn-i ḳabûlüñdür ḥarîdârı

denil:

1. **denîle:-e**
Gazel 88
Mısra: **5**
Söylenmek, söylenilmek.

Gıceyi gündüze ḳatmak denîle himmet idüñ
Bir şafâ eyleyelüm kim şebimüz rûz idelüm

2. **denilmez:-mez**
Kaside 34
Mısra: **36**
Söylenmek, sıralanmak.

O düstür-ı Arîştö-'aḳl u İskender-şalâbet kim
Umür-ı dîn ü devletde denilmez bezl-i maḳdûri

3. **denilse:-se**
Kaside 29
Mısra: **122**
Adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Görünce lezzet ü keyf-i kelâmumı yaraşur
Denilse ṭab'uma hem mey-fürüş u hem ḳannâd

4. **denilse:-se**
Kaside 38
Mısra: **28**
Adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıḳdur denilse hem Nizâmü'l-mülk hem Rüstem

5. **denilmez:-mez**
Kaside 62
Mısra: **43**
Söylenmek.

Ammâ kesâdı var ḳatı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raḡbeti budur belâ budur ta'ab

6. **denilmez:-mez**
Kaside 48
Mısra: **9**
Söylenmek, ifade edilmek.

Denilmez ḥüsn-i ta'bir-i beyânı
Lisânü'l-ḡaybdur Allâhu a'lem

deniz:

1. **denizdür:-dür**
Kaside 49
Mısra: 79
Deniz, bahr.

Hüner güyâ denizdür mâliki kilik-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab´-ı pākūñ dürr-i şehvârî

deñlü:

1. **deñlü:**
Kaside 50
Mısra: 147
Kadar.

Küh-ı Kâf olsa gelür nokta-i fâ deñlü hafif
Merd-i Rüyîn-tene tıfl-ı müteharrik-endām

2. **deñlü:**
Kaside 61
Mısra: 51
Gibi.

Dürr-i mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nür u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı ´aftâb

depreñ:

1. **depreñmez:-mez**
Kaside 46
Mısra: 47
Sarsılmak, hareket etmek, çalkanmak.

Harc ider vârim deryâ gibi depreñmez hiç
Bâreka´llâh zihî âşaf-ı şâhib-i temkîn

2. **depreñmez:-mez**
Kaside 43
Mısra: 63
Harekete gelmek, kııldamak.

Menârâsâ kıyâmet kopsa depreñmez tururdu ger
Düşeydi sâye-i temkîni fark-ı gird-bâd üzre

der:

1. **der:**
Gazel 8
Mısra: 6
Kapı.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü dîvâra fedâ

der- niyâm idince:

1. **der- niyâm idince:-ince**
Kaside 58

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

(Kılıcı) kın içine koymak, kında bulundurmak.

Yine terahhüm idüp der- niyâm idince olur
Fezâ-yı ma´reke-cây-ı hayâl garğa-i hün

der-´akeb:

1. **der-´akeb:**
Kaside 62
Mısra: 6
Hemen arkasından.

Açıldı bâğuñ gülleri feryâd ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri tırma pey-â-pey der-´akeb

derbân:

1. **derbân:**
Kaside 11
Mısra: 22
Kapıcı.

Te´âla´llâh zihî Sultân-ı ´âlî-şân-ı mülk-ârâ
Ki derbân eylemez bâb-ı hümâyûnunda Keyvânî

derbân-ı dergâhı olmağa:

1. **derbân-ı dergâhı olmağa:-mağ, -a**
Kaside 52
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Dergâhının kapıcısı olmak.

Çüp-ı zerrîn ile eyler her seher ızhâr-ı şevk
Olmağa derbân-ı dergâhı şeh-i hâversitân

derbân-ı der-i bârgehi:

1. **derbân-ı der-i bârgehi:-i**
Kaside 9
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Sarayın kapısındaki kapıcı.

Şâhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamân kim
Derbân-ı der-i bârgehi kayşer ü hândur

derbân-ı kemterdür:

1. **derbân-ı kemterdür:-dür**
Kaside 19
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Değersiz, hakir kapıcı.

O dânişver Hüdâvend-i ´azîmü´ş-şân ki İskender
Der-i dîvân-ı iclâlînde bir derbân-ı kemterdür

derbânı olamaz:

1. **derbāni olamaz:-amaz**

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kapıcısı olmak.

Sāye-i luṭf-ı Ḥudā Ḥazret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbāni

derbāni olurdu:

1. **derbāni olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 17

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Kapıcısı olmak.

Biri derbāni olurdu biri mīrāḥūrū
Gelseler ‘āleme devrinde Peşeng ü Dārā

der-be-der eyler:

1. **der-be-der eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Perişan etmek, kapı kapı dolaşan dilenci hâline getirmek.

Bir ḳudrete mālīk ki nice taḥt-nişīnūn
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

der-beste:

1. **der-beste:**

Kaside 27

Mısra: 90

Kapalı.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulur der-beste genc-i gevher-i mazmūn u ma’nāy

derc eylesem:

1. **derc eylesem:-se, -m**

Kaside 38

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Yazmak, kaydetmek.

Ne mümkindür şenāñı i’tikādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma’nī-i mülhem

derc olur:

1. **derc olur:-u, -r**

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Toplanmak.

Her nükte-i ḥafī ki kelāmumda derc olur
Mazmūnı dest-i ‘āleme bir dāstān virür

derd:

1. **derdümi:-ü, -m, -i**

Kaside 3

Mısra: 73

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḥāne-i luṭfūndan ire dermāni

2. **derdi:-i**

Gazel 96

Mısra: 3

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Āh ile derdi bilinmez ‘āşık-ı bī-çārenūn
Çāk çāk ide meger āhı dil-i şad-pāresin

3. **derdüm:-ü, -m**

Gazel 102

Mısra: 1

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdüm nice bir sīnede pinḥān iderim ben
Bir āh ile bu ‘ālemi vīrān iderim ben

4. **derdini:-i, -n, -i**

Gazel 106

Mısra: 5

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ġamzeden derdini pinḥān tutmasa ‘āşık n’ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n’eylesün

5. **derdi:-i**

Gazel 112

Mısra: 7

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Hüsni kemālinde gülün derdi ziyāde bülbülün
Añmazsın ammā sünbülün ḥāl-i perişānın yine

6. **derdimüz:-i, -müz**

Gazel 115

Mısra: 8

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Rüz-ı şumār u defter-i a’māle ḳā’iliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

7. **derdimüz:-i, -müz**

Gazel 130

Mısra: 11

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

8. **derdümi**: -üm, -i

Gazel 85

Mısra: 7

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Tenhâ düşürmeyince dimem yâre derdümi
Ser-beste 'arz-ı hâl-i dil-i râzdur sözüm

9. **derd**:

Gazel 90

Mısra: 1

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derd var dilde ğamum 'äleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nâ o kadar kim yine tahrîr idemem

10. **derdin**: -i, -n

Gazel 96

Mısra: 11

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'î saña
Sen de lutf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

11. **derdi**: -i

Gazel 106

Mısra: 10

Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi tâze n'eylesün

12. **derdimüz**: -i, -müz

Gazel 111

Mısra: 1

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdimiz çok 'aşıkız saña giriftâriz hele
N'ola tîmâr itmeseñ derdüñle bîmâriz hele

13. **derd**:

Kaside 47

Mısra: 70

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Nîğâhı âfet-i dîn ğamzesi âşüb-ı dünyâdur
Bu ğüne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

14. **derd**:

Gazel 29

Mısra: 2

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ölmek âsân 'âşıka bir dem firâk-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esîri hastaya tîmâr güç

15. **derdine**: -i, -n, -e

Gazel 31

Mısra: 17

Gam, keder.

Böyle dermândelerüñ derdine dermân it kim
Her işüñde saña da eyleye Allâh meded

16. **derdi**: -i

Gazel 45

Mısra: 1

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Çekdigüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
'Âşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilür

17. **derde**: -e

Gazel 92

Mısra: 9

Gam, keder.

Çekdigüm derde taħammül eylemez insân hele
Tut ki Nef'î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

18. **derd**:

Gazel 108

Mısra: 2

Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ğam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

19. **derd**:

Gazel 139

Mısra: 7

Gam, keder.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kağeğ kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

20. **derdüñ**: -üñ

Kaside 22

Mısra: 51

Gam, keder.

Firâk-ı pâdişahumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âher kim ne yâri var ne dem-sâzi

21. **derdi**: -i

Kaside 24

Mısra: 89

Gam, keder.

Ğayf ol 'ârif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nâ-çâr ola minnet-keş-i dermân-ı felek

22. **derdi**: -i

Gazel 35

Mısra: 11

Sorun, sıkıntı, problem.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'î-i zârüñ
Ne şûhı sevse mülâyim didükce âfet olur

23. **derd**:

Kaside 42

Mısra: 5
Sorun, sıkıntı, problem.

Derd bu kim kor mı kadeh tıtmaya
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgâr

24. **derd:**
Gazel 51
Mısra: 5
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

‘Aşık olmakdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönümüz

25. **derdüm:-ü, -m**
Gazel 70
Mısra: 1
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayacak
Cürmüm ikrâr idemem mest-i hârâb olmayacak

26. **derdini:-i, -n, -i**
Gazel 29
Mısra: 4
Aşk, âşıklık durumu.

‘Aşk mühlik yâr gâfil mübtelâlar n’eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

27. **derdüñle:-ü, -ñ, -le**
Gazel 111
Mısra: 2
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdimiz çok ‘âşıkız saña giriftâriz hele
N’ola tîmâr itmeseñ derdüñle bîmâriz hele

28. **derdimüñ:-i, -m, -üñ**
Gazel 14
Mısra: 3
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Ol ‘ilâc itmekte ‘âciz derdimüñ meftûni ben
İkimiz de kırtılurduk geçse dermândan tábîb

29. **derdümi:-ü, -m, -i**
Gazel 15
Mısra: 1
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Korçarım süz-i derünümün felekler yana hep

derde düşdim:

1. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

2. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

3. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

4. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

5. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

6. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

7. **derde düşdim:-di, -m**
Tesdis 1
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Periřān hālin oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim řılmaduñ tedbīr-i dermānım

derd-i āher:

1. **derd-i āher:**

Kaside 22

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Başka (bir) dert.

Firāk-ı pādīřāhumla dilūñ řerh idemem derdūñ
Bu da bir derd-i āher kim ne yāri var ne dem-sāzi

derd-i ‘aşk-ı yār:

1. **derd-i ‘aşk-ı yār:**

Kaside 47

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşk derdi.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ‘aşk-ı yār ammā
Yazuřlar aña kim bir böyle sevdādan mūberrādur

derd-i firākuñ:

1. **derd-i firākuñ:-u, -ñ**

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdi.

Çekemem derd-i firākuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir Ėam-ı cāngāh meded

derd-i havret-efzādur:

1. **derd-i havret-efzādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hayret uyandıran, şaşırtan dert.

Demek güç saklamak güç Ėamzeden hāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ‘aşkı gör ne derd-i havret-efzādur

derd-i hecri:

1. **derd-i hecri:-i**

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdi.

Bulmazam tenhā ki hālüm ‘arż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

derd-i hirmāna:

1. **derd-i hirmāna:-a**

Kaside 51

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Nasipsizlik derdi.

Derd-i hirmāna řabīb olsa revādur řalemūñ
Hořķa-i Ėinī devāt aña mūrekkeb merhem

derd-i intizār cekerler:

1. **derd-i intizār cekerler:-er, -ler**

Kaside 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Beklemenin verdiği sıkıntıyı cekmek.

Hem cekerler řevķ-i teřrīfūñle derd-i intizār
Hem iderler cān u dilden ‘arż-ı iħlāř-ı vidād

derd-i iřtiyākuñ:

1. **derd-i iřtiyākuñ:-u, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Özleme derdi, hasretlik derdi.

Bu řenā-ħvān-ı kādīmūñ ĥod dilinde bā-ħuřuř
Ol ķadar bulmuşdı derd-i iřtiyākuñ iřtidād

derd-i iřtiyākuñla:

1. **derd-i iřtiyākuñla:-u, -ñ, -la**

Kaside 22

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Özleme derdi, hasretlik derdi.

Çıkar āh-ı derūnum ‘arřa derd-i iřtiyākuñla
Egerçi manřıbuñ oldum Ėarık-ı ni‘met ü nāzi

derd-i maħabbetle:

1. **derd-i maħabbetle:-le**

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Minnet eylerse felek bir iki Ėünlük ‘ömrü
Ölürin derd-i maħabbetle o bārı cekeremem

derd-i nihānum:

1. **derd-i nihānum:-u, -m**

Gazel 63

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gizli dert // aşk derdi.

Nef‘iyim kimse benim gibi řetāret idemez
Hiç bir kimse dağı derd-i nihānum cekeremez

derd-i zahmı:

1. **derd-i zahmı:-ı**
Kaside 43
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Yaranın acısı.

Midād-ı kılk-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskîn
Olunca derd-i zahmı rüzgāruñ iştidād üzre

derd-i Züleyhâ-vı zamâne:

1. **derd-i Züleyhâ-vı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zamanın Züleyha'sının derdi // şüire rağbet edenlerin iştıyaki.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı nazmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhâ-yı zamâne

derdmend:

1. **derdmendi:-ı**
Nazm 6
Mısra: **4**
Dertli.

Hîç sezâ mı serverâ zât-ı kerîmü'ş-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

derdmendâne:

1. **derdmendâne:**
Kaside 26
Mısra: **19**
Dertlilere yakışır şekilde.

Dermendâne biraz aḥvālin
Eylesün mâşitāsına tefhîm

der-embân-ı felek:

1. **der-embân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Feleğin heybesinde.

Bir maḥal kalmadı âsâyiş için 'ālemde
Olsa devründe n'ola fitne der-embân-ı felek

dergâh:

1. **dergâhuña:-u, -ñ, -a**
Kaside 23
Mısra: **6**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Sensin o cihân-bân-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergâhuña şâhân-ı bülend-efser-i 'ālem

2. **dergâhuña:-u, -ñ, -a**
Kaside 25
Mısra: **36**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Ol şehenshâh-ı bülend-iqbâl ü 'ālî-meretebe
Kim ider dergâhuña şâhân-ı 'ālem istinād

3. **dergâhına:-ı, -n, -a**
Kaside 33
Mısra: **38**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Ol şadr-ı felek- pāye ki fârḥ-ı 'azametden
Dergâhına şâhân-ı cihân nāşıye-sādur

4. **dergâhına:-ı, -n, -a**
Kaside 8
Mısra: **37**
Makam, huzur.

Dāver-i devrân ki Dārâ gelse ger dergâhına
Ancağ istihkāk-ı cāy-ı manşib-ı derbân bulur

5. **dergâhı:-ı**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **55**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Müftî-i kāmran ki dergâhı
Felegün şadr-ı bārgâhıdur

6. **dergâhuña:-u, -ñ, -a**
Kaside 41
Mısra: **21**
Huzur, makam.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

7. **dergâh:**
Kaside 44
Mısra: **3**
Huzur, makam.

Nice dergâh cenâb-ı ḥarem-i Ka'be-i cāh
Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vāyı

dergâh-ı mu'allāva:

1. **dergâh-ı mu'allāya:-y, -a**
Kaside 18
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yüce dergâh, Allah'ın huzuru.

Ḥudāvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maḥşūdum
Yüzüm ferş eyledükden soñra dergâh-ı mu'allāya

dergâh-ı rızâ-yı tevvâb:

1. **dergâh-ı rızâ-yı tevvâb:**

Kaside 31

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Tövbeleri kabul eden Allah'ın rıza kapısı.

O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i hâşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

dergeh:

1. **dergehi:-i**

Kaside 52

Mısra: 42

Kapı, eşik.

Ḥaste-i derd ü gama âb u hevâsı sâzkâr
Mübtelâ-yı kâhr-ı dehre dergehi kehfü'l-emân

2. **dergehüñe:-ü, -ñ, -e**

Kaside 44

Mısra: 47

Makam, huzur.

Mâh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istignâyı

3. **dergehi:-i**

Kaside 42

Mısra: 58

Makam, huzur.

Bârgêhi maḥkeme-i 'adl ü dâd
Dergehi kehfü'l-ümem-i rûzgâr

4. **dergehine:-i, -n, -e**

Kaside 43

Mısra: 44

Makam, huzur.

O Şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrık u mağrib
Ki şâhân-ı zamâne dergehine istinâd üzre

5. **dergehine:-i, -n, -e**

Kaside 4

Mısra: 77

Makam, huzur // kapı.

Ḥâkân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-yı maḥbaḥına armağân virür

6. **dergehine:-i, -n, -e**

Kaside 17

Mısra: 118

Kapı, eşik // huzur, makam.

O ḥudâvend-i mu'azzam ki olur hemvâre
Pâdişâhân-ı cihân dergehine nâşiye-sâ

7. **dergehüñde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 16

Mısra: 57

Kapı // padişah kapısı.

Dergehüñde bir dilim nânı baña çok gördiler
Uydılar ulaşıdılar birkaç kilâb-ı rûzgâr

8. **dergehîdür:-i, -dür**

Kaside 46

Mısra: 32

Kapı // makam, huzur.

Def'-i ye'cüc-ı gama eşigidür sedd-i sedîd
Men'-i ceşş-i eleme dergehîdür ḥışn-ı ḥaşin

9. **dergehine:-i, -n, -e**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 14

Kapı, eşik // huzur, makam.

Şest-i destin göreydi Toz Kopardan
Dergehine sürerdî rüy-ı niyâz

dergeh-i bârgêh-i şadr-ı cihân:

1. **dergeh-i bârgêh-i şadr-ı cihân:**

Kaside 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihan sadrazamının divanının kapısı, huzuru.

Dergeh-i bârgêh-i şadr-ı cihân kim örter
Sâyesi Ka'be gibi çarḥa siyeh dîbâyı

dergeh-i cüdında:

1. **dergeh-i cüdında:-ı, -n, -da**

Kaside 33

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Cömertlik dergâhı // huzur, eşik.

Ol pîş-i rikâbında cenîbet-keş-i iḳbâl
Bu dergeh-i cüdında bir üftâde gedâdur

dergeh-i devleti:

1. **dergeh-i devleti:-i**

Kaside 40

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı // makamın eşiği, huzuru.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür
Olsa lâyıḳ per-i Cibrîl aña cârüb-ı ḥarem

dergeh-i devlet-penâhı:

1. **dergeh-i devlet-penâhı:-ı**

Kaside 52

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Devletin koruyucusu olan kapı, makam.

Dergeh-i devlet-penâhı mültecâ-yı hâş u 'âm
Hâk-i pâk-i âstâni bûse-cây-ı ins ü cân

dergeh-i devlet-penâhuñdan:

1. **dergeh-i devlet-penâhuñdan:**-u, -ñ, -dan
Kaside 22
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Mübarek, saadetli dergâh // padişahın huzuru.

Beni dūr itdi zîrâ dergeh-i devlet-penâhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ğaddâr u çep-endâzi

dergeh-i fazlî:

1. **dergeh-i fazlî:**-ı
Kaside 51
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Lütuf, cömertlik dergâhı // lütuf kapısı, makamı.

Vâdi-i fikri fütühât-ı kemâle meslek
Dergeh-i fazlî füyûzât-ı 'ulûma maqsem

dergeh-i ikbâle:

1. **dergeh-i ikbâle:**-e
Kaside 55
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Saadet kapısı, yüce makam.

Şükr kim bir dergeh-i ikbâle itdüm istinâd
Kim olur himmet naşîb-i feyz-i cüdından nişâb

dergeh-i ikbâline:

1. **dergeh-i ikbâline:**-i, -n, -e
Kaside 35
Mısra: 125
Kelime Tipi: -
Saadet kapısı, yüce makam.

Yüz süre dergeh-i ikbâline dünyâ her rüz
Devlet ü 'ömrini eفزün ide Mevlâ her sâl

dergeh-i ikbâlinüñ:

1. **dergeh-i ikbâlinüñ:**-i, -nüñ
Kaside 14
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Talih sarayı.

Mesned-i iclâlinüñ rif'at bir ednâ pâyesi
Dergeh-i ikbâlinüñ devlet qadîmî çâkeri

dergeh-i pâşâya:

1. **dergeh-i pâşâya:**-y, -a
Kaside 44
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Paşanın eşiği, kapısı.

Felek isterse dağı mertebe-i vâlâyı
Eylesün dergeh-i Pâşâya cebîn-fersâyı

dergeh-i Rabbü'l-'ibâd:

1. **dergeh-i Rabbü'l-'ibâd:**
Kaside 43
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Allah'ın dergâhı.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef'î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

der-güşâde:

1. **der-güşâde:**
Kaside 2
Mısra: 19
Açık kapılı, kapısı açık.

Der-güşâde yâ hazîne-hâne-i endîşedür
Anda çeşm-i Rüşenîdür dîdebân-ı münzevî

derhem idince:

1. **derhem idince:**-ince
Kaside 38
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Karıştırmak.

Kimi tãvüs-ı ra'nâ der kimi perrende ejderhâ
İdince gâhi pertâb-ı bülend ü cilvesin derhem

derhem itmese:

1. **derhem itmese:**-me, -se
Kaside 40
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, karıştırmak.

Kimse olmazdı zamânında müşevveş-aĥvâl
Zülf-i şimşadı şabâ itmese gâhî derhem

derhem kıdur:

1. **derhem kıdur:**-u, -r
Kaside 51
Mısra: 74

Kelime Tipi: -
Karıştırmak, bükmek, eğri büğrü yapmak.

Ne çâlem bir büt-i ra'nâ ki hırâmân olsa
Zîr-i pâyında kıllur zülf-i siyâhın derhem

derhem olur:

1. **derhem olur:**-u, -r
Kaside 38
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Karışık, dağınık olmak.

Biribirine girdi fitne havfından zamânında
Şabâdan şanma kim gîsü-yî hûbânı olur derhem

der-i 'adlidür:

1. **der-i 'adlidür:**-i, -dür
Kaside 42
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Adalet kapısı // makam, huzur.

Şadr-ı mu'azzam ki der-i 'adlidür
Kible-i şeyhü'l-harem-i rûzgâr

der-i çâker-nevâz u bende-perver:

1. **der-i çâker-nevâz u bende-perver:**
Kaside 55
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kölelerini besleyen ve onlara iyi muamelede bulunan kapı, dergâh.

Ol der-i çâker-nevâz u bende-perver kim ider
Halkasın bî-htiyâr âzâdeler tavk-ı rîkâb

der-i cânânı:

1. **der-i cânânı:**-ı
Gazel 84
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısı.

Koyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

der-i cüdında:

1. **der-i cüdında:**-ı, -n, -da
Kaside 47
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Cömertlik kapısı.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehî- tîr-keş sipâhidür
Der-i cüdında Hâtem bir gedâ-yî bî-ser ü pâdur

der-i devletidür:

1. **der-i devletidür:**-i, -dür
Kaside 35
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı // makam kapısı (sadrızamlık makamının kapısı).

'Arş-temkîn ü felek-pâye Muhammed Pâşâ
Ki der-i devletidür kıble-i câh u iclâl

der-i dîvân-ı iclâlinde:

1. **der-i dîvân-ı iclâlinde:**-i, -n, -de
Kaside 19
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Yücelik, büyüklük divanının kapısı.

O dânişver Hudâvend-i 'azîmü's-şân ki İskender
Der-i dîvân-ı iclâlinde bir derbân-ı kemterdür

der-i düstür-ı cihânân-ı Sikender-şân:

1. **der-i düstür-ı cihânân-ı Sikender-şân:**
Kaside 44
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İskender şanlı cihanı koruyan vezirin kapısı, huzuru.

Der-i düstür-ı cihânân-ı Sikender-şân kim
Gösterür şâhlara kevkebe-i Dârâyı

der-i lutf-ı Kirdgâr-ı kerîm:

1. **der-i lutf-ı Kirdgâr-ı kerîm:**
Kaside 32
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kerim olan Allah'm lütuf kapısı.

Nedür bu feyz-i cihân-gîr u bu neşât-ı 'amîm
Meger açıldı der-i lutf-ı kirdgâr-ı kerîm

derîce-i bîdâd:

1. **derîce-i bîdâd:**
Kaside 29
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Zulüm, adaletsizlik kapıcığy (küçük kapı).

Açıldı genc-i kerem gibi bâb-ı emn ü emân
Dükân-ı müflise döndi derîce-i bîdâd

derk idemez:

1. **derk idemez:-emez**

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

‘Akl-ı küll derk idemez rif’at-i kıadrini meger
Nerdübân eyleye nüh çarh ü çehâr erkânı

der-kemân kıldı:

1. **der-kemân kıldı:-dı**

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Oku yaya germek.

Çeşmi hadeng-i hışmı yine kıldı der-kemân
Ebrûlarına düşse n’ola piç ü táb-ı nâz

der-kemân oldı:

1. **der-kemân oldı:-dı**

Kaside 52

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Yaya koyulmak (çekilmek üzere okun yayın
kirişine yerleştirilmesi).*

Zîr-ı tākında fûrûzân şem‘-i kâfûrî degül
Oldı zer-peykân ile sehm-i sa‘âdet der-kemân

der-kemân olur:

1. **der-kemân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yaya koyulmak (çekilmek üzere okun yayın
kirişine yerleştirilmesi).*

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvânı dir
Birden bu deñlü fir nice der-kemân olur

der-kemîn oldı:

1. **der-kemîn oldı:-dı**

Kaside 56

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Pusuda beklemek.

Küşe-i ebrûda ancak gamze-i dil-ber degül
Kanda fitne var ise devründe oldı der-kemîn

derk-i hikmetinde:

1. **derk-i hikmetinde:-i, -n, -de**

Kaside 32

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hikmeti (sebebi, sırrı) anlama, kavrama.

Niçün tereddüd ider derk-i hikmetinde bunuñ
Değâyık ehli olan tab‘-ı hurdedân u fehîm

derle:

1. **derlese:-se**

Kaside 61

Mısra: 59

Terlemek.

Derlese rüyuñ hañ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Hüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

dermân:

1. **dermân:**

Gazel 46

Mısra: 2

Çare, ilaç, deva.

Vuşlat hevesin ko gam-ı hicrân ne belâdur
Var tãlib-i derd ol yûri dermân ne belâdur

2. **dermânı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 74

Çare, ilaç, deva.

Derdümi bâri bu taqrîb ile taqrîr ideyin
Tã şifâhâne-i luţfuñdan ire dermânı

3. **dermânım:-ı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 2

Kuvvet, mecal.

Esîrûñ olalı biñ cân ile ey şâh-ı hûbânım
Gamuñdan kalmamışdır dilde táb u tende dermânım

dermân it:

1. **dermân it:**

Gazel 31

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Çare olmak, çare göstermek.

Böyle dermânderüñ derdine dermân it kim
Her işüñde saña da eyleye Allâh meded

dermândan geçse:

1. **dermândan geçse:-se**

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çare bulmaktan vazgeçmek.

Ol 'ilâc itmekte 'âciz derdimüñ meftûnı ben
İkimiz de kırtılurduğ geçse dermândan tabîb

dermânde:

1. **dermândelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 31

Mısra: 17

Âciz, çaresiz, güçsüz.

Böyle dermândelerüñ derdine dermân it kim
Her işüñde saña da eyleye Allâh meded

der-mevân ola:

1. **der-meyân ola:-a**

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ortada olmak.

Geldi o demler ki ola hîdmetinde der-meyân
Peyk-i himmet gibi dâmân-ı şitâb-ı rûzgâr

ders okur:

1. **ders okur:-r**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ders almak, bir konu üzerinde bir öğrenci yetkili
bir kimseden bilgi edinmek.*

Âsmân himmet umar kevkebe-i tab'umdan
'Akl-ı küll ders okur endîşe-i derrâkûmden

derün:

1. **derünüñda:-u, -ñ, -da**

Gazel 142

Mısra: 8

Kalp, yürek, iç.

Bahâr irdi açıl lüle gibi dâğ-ı dilüñ göster
Derünüñda kıma rind iseñ efkâr-ı gam-endüzi

2. **derünümde:-u, -m, -da**

Kaside 47

Mısra: 89

Kalp, yürek, iç.

Derünümde o deñlü cây-gîr olmışdur ihlâşuñ
Ki yanumda kıl olmak saña şâh olmakdan evlâdur

3. **derüñi:-ı**

Kaside 48

Mısra: 53

Kalp, yürek, iç.

Derüñi gevher-i tevhide mahzen
Zamiri perde-i taqdîre mahrem

4. **derüñi:-ı**

Kaside 34

Mısra: 11

İçi, iç tarafı.

Derüñi ol kadar rüşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billürü

5. **derününde:-u, -n, -da**

Kaside 20

Mısra: 39

İç, iç taraf, dâhil.

Derününde nihân itmezdi genc-i dürr-i şehvârı
Eger bîm-i kef-i cüdiyle deryâ olmasa muştarr

derün-ı âyîneye:

1. **derün-ı âyîneye:-y, -e**

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aynanın içi.

Derün-ı âyîneye tâb-ı tal'atüñ şıgmaz
Revâdır âyîne olursa âftâb saña

derün-ı dilde:

1. **derün-ı dilde:-de**

Kaside 47

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Gönlün derinlikleri.

Zebân-ı hâmede evşâfuñ evrâd-ı şebân-rûzî
Derün-ı dilde mihrüñ şu'le-i dâğ-ı süveydâdur

2. **derün-ı dilde:-de**

Kaside 47

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Gönülde, samimi olarak.

Tavâfa Ka'be-i küyuñ be-ğavl-i Bâkî-i merhûm
Derün-ı dilde niyyet âb-ı zemzemden muştâfâdur

derün-ı kubbesi:

1. **derün-ı kubbesi:-si**

Kaside 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kubbenin içi.

Derün-ı kubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası kıdd-i bütân gibi mevzün

derün-ı zerrede:

1. **derün-ı zerrede:-de**

Kaside 12

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Zerrenin içi.

Ben o hürşidim ki pinhânım derün-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânımdur benüm

dervāze:

1. **dervāze:**

Kaside 34

Mısra: 90

Şehir veya kale kapısı // büyük kapı.

Nitekim ola sālīm bu hışār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancımık-ı fītneden dervāze vü sūrı

derviş:

1. **derviş:**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Fakir, kalender.

Cān u dilden kimse yok kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzūne dil-dādedür

deryā:

1. **deryā:**

Kaside 5

Mısra: 45

Deniz.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cüş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferkadān üzre

2. **deryā:**

Kaside 5

Mısra: 51

Deniz.

N'ola deryā gibi 'asker çeküp dünyayı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

3. **deryā:**

Kaside 6

Mısra: 60

Deniz.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zir-i pâyında zemīn deryā mıdır şahrā mıdır

4. **deryā:**

Kaside 9

Mısra: 66

Deniz.

Ne kân ider ol itdügi itlāfi ne deryā
Gerçi ki kefi desti ne deryā vü ne kändür

5. **deryāda:-da**

Kaside 11

Mısra: 43

Deniz.

Degül deryāda keştī āsmānda mäh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfinuñ a'lā vü ednā kāse-gerdānı

6. **deryālar:-lar**

Kaside 12

Mısra: 41

Deniz.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cüş iden
İlṭifāt-ı pādīşāh-ı nüktedānumdur benüm

7. **deryālar:-lar**

Kaside 12

Mısra: 75

Deniz.

Āteş-i 'aşkım ki deryālar söyündürmez beni
Noḡta-i dāğ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

8. **deryā:**

Kaside 13

Mısra: 43

Deniz.

Degül deryā şehāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭubet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

9. **deryādur:-dur**

Kaside 14

Mısra: 25

Deniz.

Kim ḡabāb-ı ber-kārar olmuş aña her çāderi
Bir 'aceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

10. **deryāya:-y, -a**

Kaside 14

Mısra: 22

Deniz.

Berk uran destinde tīg-ı pür-güher midür yāḡud
Eyledi deryāya ḡavṭa āftāb-ı ḡāveri

11. **deryā:**

Kaside 20

Mısra: 40

Deniz.

Derünunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kefi cüdiyle deryā olmasa muṣṭarr

12. **deryā:**

Kaside 31

Mısra: 58

Deniz.

Gökde mihr aḥter-i baḥtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyz-i nişāb

13. **deryāda:-da**

Kaside 31

Mısra: 24

Deniz.

‘Aks-ı ḥāl-i ruḥ-ı ḥübāna döner āyinede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dūr-i nāb

14. **deryāları:-lar, -ı**

Kaside 31

Mısra: 9

Deniz.

Böyle germāda ki deryāları ḥuşk itdi hevā
Kūhdan zāhir ü cārī olanı şanmañuz āb

15. **deryāyı:-y, -ı**

Kaside 31

Mısra: 4

Deniz.

İrdi bir gāyete te’şīr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

16. **deryādan:-dan**

Kaside 38

Mısra: 55

Deniz.

O deñlü cüst ü çāpūkdür ki ger sūr’atle deryādan
Nesīmāsā gūzār eylerse pāyına ṭokunmaz nem

17. **deryāyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 28

Deniz.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kühsārı
Ebr-i tūfan gibi çarḥa çıkarur deryāyı

18. **deryā:**

Kaside 46

Mısra: 47

Deniz.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez ḥiç
Bāreka’llāh zihī āşaf-ı şāḥib-i temkīn

19. **deryā:**

Kaside 53

Mısra: 57

Deniz.

Çıka deryā ser-i kuhsāra ḥılāf-ı mu’tād
Ser-fürü eyleye gāvvas gibi bahre cebel

20. **deryālaruñ:-lar, -uñ**

Kaside 56

Mısra: 41

Deniz.

Düşse tāb-ı şu’le-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürriñ aḥker-pāre girdābın tenür-ı āteşin

21. **deryādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 2

Deniz.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dūr-pāşı deryādur

22. **deryālar:-lar**

Gazel 134

Mısra: 14

Deniz.

Şeh Murād Ḥān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dür ü gevher bezl ider dünyāya deryālar gibi

23. **deryādur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 43

Deniz // genişlik, büyüklük, bolluk.

Dest ü ṭab’ın ebr ü deryādur diyen gāfillerüñ
Dā’imā maẓmūn-ı fikri böyle bī-ma’nā mıdur

24. **deryā:**

Kaside 6

Mısra: 48

Deniz (incinin kaynağı olması yönüyle).

Hem güher hem sīm ü zerdür ‘āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

25. **deryā:**

Kaside 9

Mısra: 65

*Deniz // kıymetliler menbaı, değerli şeylerin bol
olduğu yer.*

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfi ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

26. **deryālar:-lar**

Kaside 61

Mısra: 25

Deniz.

İtse deryālar n’ola keff-i yemīnūñden su’āl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş şehāb

27. **deryālar:-lar**

Kaside 61

Mısra: 40

Deniz.

Feyz-i ihsân-ı kefüñ eyler kifâyet 'âleme
Akmasa ger çeşme-i mihr olsa deryâlar serâb

dervâ-dil:

1. **deryâ-dil:**

Kaside 62

Mısra: 21

Gönlü geniş, himmetli.

Deryâ-dil ü kân-ı havşala bir daği yok böyle hele
Bezî itmede lütfüñ ile eller gibi şormaz sebeb

dervâ-kefâ:

1. **deryâ-kefâ:**

Kaside 56

Mısra: 47

Ey avucu deniz gibi olan // cömert olan.

Âşafâ deryâ-kefâ dîn-perverâ dânişverâ
Ey vezîr-i âsmân-ı kadr-i şeh-i rüy-ı zemîn

dervâ-yı bî-pâyân-ı dâniş:

1. **deryâ-yı bî-pâyân-ı dâniş:**

Kaside 55

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Sonsuz ilim denizi.

Sensin ol deryâ-yı bî-pâyân-ı dâniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zîb-i güş u gerden-i ümmü'l-kitâb

dervâ-yı eşkim:

1. **deryâ-yı eşkim:**

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi, gözyaşının çokluğu veya yoğunluğu.

Hevâ-yı aşk ile deryâ-yı eşkim cûşa geldikçe
Kıbâb-ı nüh-felek anda görünür bir habâbâsâ

deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî:

1. **deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî:**

Kaside 10

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Mana incileri saçan deniz.

Tab'umdur o deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî
Kim sâhilini ma'den-i lü'lü-yı ter eyler

deryâ-yı himmetdür:

1. **deryâ-yı himmetdür:-dür**

Kaside 11

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Lütuf, cömertlik denizi.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O bahrûñ pür-güher bir mevcidür şemşîr-i bürrânı

dervâ-yı hurûşân:

1. **deryâ-yı hurûşân:**

Kaside 13

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Coşkun deniz.

Hayâlümdür o deryâ-yı hurûşân kim sebak almış
Felek tedvîr-i gird-âbından anuñ 'ilm-i edvârı

dervâ-yı kerem:

1. **deryâ-yı kerem:**

Kaside 37

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîgı meyânında neheng

dervâ-yı ma'ânî:

1. **deryâ-yı ma'ânî:**

Kaside 9

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Manalar denizi.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-hadd ü kerândur

2. **deryâ-yı ma'ânî:**

Kaside 59

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Manalar denizi.

Oldum o kadar teşne o vâdide ki şimdi
Deryâ-yı ma'ânî baña bir çatre-i nemdür

deryâ-yı ma'ânî oldum:

1. **deryâ-yı ma'ânî oldum:-du, -m**

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Manalar denizi olmak.

Oldum güher-i feyz ile deryâ-yı ma'ânî
İ'râb u hurûf-ı suhanum hâr u hasumdur

dervâ-yı muhîf-i felegi:

1. **deryâ-yı muhîf-i felegi:-i**

Kaside 10

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünü çepeçevre kuşatan deniz // gökyüzü,
sema.*

Ol şeh ki gubâr-ı süm-i yekrân-ı sipâhı
Deryâ-yı muhîf-i felegi pür-keder eyler

dervâ-yı pür-gevher:

1. **deryâ-yı pür-gevher:**

Kaside 19

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

İnci dolu deniz.

Dilüm endîşe-i medhûnle bir deryâ-yı pür-gevher
Aña tîg-ı zebânum şanki bir mevc-i mücevherdür

dervâ-yı tüvân-gerdür:

1. **deryâ-yı tüvân-gerdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Zengin deniz // incisi bol deniz.

Ne gevherler nişâr eyler söze geldükce güyâ kim
Dil-i dür-pâş-ı pür-emvâcî deryâ-yı tüvân-gerdür

dervüze eylesün:

1. **dervüze eylesün:-sün**

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dilenmek.

Tab'-ı Nef'iden ki bâg-ı nev-bahâr-ı feyzdür
Reng ü bü isterse gelsün eylesün dervüze gül

dervüzeger:

1. **dervüzeger:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 5

Dilenci.

Dervüzeger cenâb-ı tab'uñ
Şâhân-ı cihân-penâh-ı ma'nâ

dervüze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd evle:

1. **dervüze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd evle:**

Kaside 54

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Yüce Allah'ın kerem kapısında dilenmek.

El açup şıdk u niyâz ile du'âya demidür
Eyle dervüze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

dervüze-i dergâh-ı Hudâvend-i kerîm evle:

1. **dervüze-i dergâh-ı Hudâvend-i kerîm evle:**

Kaside 7

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

*Kerim olan Allah'ın huzurunda dilenmek,
yalvarmak.*

Turma şimden girü şıdk ile du'âya el açup
Eyle dervüze-i dergâh-ı Hudâvend-i kerîm

der-zencir:

1. **der-zencir:**

Kaside 39

Mısra: 42

Zincire vurulmuş.

Tavk-ı fermânı ile gerden-i fitne mağlûl
Satır-ı ahkâmı ile pây-ı sitem der-zencir

2. **der-zencir:**

Kaside 7

Mısra: 95

Zincire vurulmuş.

Kayd-ı tahrîrüm ile pây-ı suhan der-zencir
Dâg-ı fermânüm ile cebhe-i endîşe vesîm

dest:

1. **dest:**

Gazel 18

Mısra: 6

El.

Dil elinde tutmak ister zülfün ammâ n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

2. **dest:**

Gazel 18

Mısra: 10

El.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

3. **destinden:-i, -n, -den**

Gazel 74

Mısra: 9
El.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'i k'olur dā'im
Kalem cādū-yı 'İsā-dem suhan hem şūh u hem nāzik

4. **desti:-i**
Kaside 4
Mısra: 66
El.

Ol demde kim hücum-ı gedāyān için zeri
Hürşid-i zer-feşān gibi desti 'iyān virür

5. **destümde:-ü, -m, -de**
Kaside 9
Mısra: 118
El.

Ol dem ki kalem sebt için āsār-ı hayālüm
Destümde ser-ender-ham-ı āgūş-ı benāndur

6. **destine:-i, -n, -e**
Kaside 22
Mısra: 80
El.

Döne tā kim felekde sāgar-ı zerrini hürşidün
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzi

7. **destine:-i, -n, -e**
Kaside 31
Mısra: 118
El.

Rakş ider nağme-i kânün-ı belāgatle felek
Destine muṭrib-ı endişem alınca mızrāb

8. **destinde:-i, -n, -de**
Kaside 35
Mısra: 69
El.

Zabṭ olunmazdı kümeyt-i kalemî destinde
Haṭ-ı şî'rinden eger urmasa pāyına şikāl

9. **destinde:-i, -n, -de**
Kaside 39
Mısra: 62
El.

İremez gerdine sür'atde ḥadeng-i Rüstem
Çarḥ destinde kemān olsa hilālî zih-gîr

10. **destümde:-ü, -m, -de**
Kaside 41
Mısra: 84
El.

Çarḥuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde kalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

11. **desti:-i**
Kaside 42
Mısra: 59
El.

Desti yem-i luṭf u dili kân-ı cüd
Kendi veliyyü'n-ni'am-i rüzgār

12. **destüm:-ü, -m**
Kaside 44
Mısra: 49
El.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rüzgār ile daḥi itmez idim gavgāyı

13. **desti:-i**
Kaside 47
Mısra: 4
El.

Cihān-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baḥr ü kân olsa
Dil ü desti ki dā'im luṭf u ihsāna müheyyādur

14. **destümde:-ü, -m, -de**
Kaside 47
Mısra: 66
El.

Ferāmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile taḥ'um
Kalem ammā yine destümde mu'tād üzre güyādur

15. **desti:-i**
Kaside 56
Mısra: 37
El.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'āleme
Kise-i deryā vü kändur sā'idinde āstīn

16. **destine:-i, -n, -e**
Kaside 57
Mısra: 60
El.

Her seher dehre tulü' itmege āb-ı zer ile
Destine re'y-i münirinden alur ḥaṭṭ-ı cevāz

17. **destine:-i, -n, -e**
Kaside 60
Mısra: 3
El.

Hāme-i fikri alup destine münşî-i ḥired
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile 'unvān-ı suhan

18. **dest:**
Gazel 18
Mısra: 4
El // yardım.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tîr-endâza dest

19. **dest:**

Gazel 18

Mısra: 8

El.

Vâsihta çok vuşlata ammâ hemân lâzım olan
Yâre dâmân-ı keşide 'âşık-ı ser-bâza dest

20. **destümde:** -ü, -m, -de

Gazel 32

Mısra: 1

El.

Yazanlar peykerim destümde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i 'aşk olduğum mestâne yazmışlar

21. **destine:** -i, -n, -e

Gazel 33

Mısra: 6

El.

Muşavvirler yazup Ferhâdi küh-ı Bisütün üzre
Virüp destine tişe hayli üstädâne yazmışlar

22. **destümde:** -ü, -m, -de

Gazel 114

Mısra: 1

El.

Tolsa destümde n'ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

23. **destümde:** -ü, -m, -de

Kaside 4

Mısra: 25

El.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nādâna sâgar istese rıtl-ı girân virür

24. **destinde:** -i, -n, -de

Kaside 14

Mısra: 21

El.

Berk uran destinde tîğ-ı pür-güher midür yâhud
Eyledi deryâya gavta âftâb-ı hâveri

25. **destümde:** -ü, -m, -de

Kaside 43

Mısra: 84

El.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmizüm
Olur destümde gerçi hâme tekşir-i sevâd üzre

26. **destine:** -i, -n, -e

Kaside 22

Mısra: 74

El.

Düşer bir böyle maḥbû' u hoş-âyende gazel işte
Alınca destine Nef'î-i sâhîr kîlk-i i'câzı

27. **dest:**

Kaside 6

Mısra: 43

El (cömertlik bağlamında).

Dest ü ṭab'ın ebr ü deryâdur diyen gâfillerüñ
Dâ'imâ maẓmûn-ı fikri böyle bî-ma'nâ mıdır

28. **destine:** -i, -n, -e

Kaside 36

Mısra: 20

El.

Bu güne yazdı şenâ şafhaşına elḳâbuñ
Alınca destine hâme debîr-i endişem

dest açmasa:

1. **dest açmasa:** -ma, -sa

Gazel 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dilenmek, başkasının yardımını isteyecek
durumda olmak.*

Âftâb-ı kîmyâger müflis olurdu eger
Açmasa her şubh o Hâkân-ı kerem-perdâza dest

dest dırâz itdükçe:

1. **dest dırâz itdükçe:** -dükçe

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*El uzatmak; birinden bir hakkı almaya
kalkışmak.*

Mihr-i 'âlem da'vi-i hüsne dırâz itdükçe dest
Rüy-ı pür-tâbında anı ay düşürdi ḥor u pest

dest şundukca:

1. **dest şundukca:** -dukca

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

El sunmak, elini uzatmak.

Ġamzesi maḥmûr olup şundukca cām-ı nâza dest
Nâz u şiveyle urur her bir müje bir sâza dest

dest sunmasa:

1. **dest şunmasa:** -ma, -sa

Gazel 18

Mısra: 14
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, yaklaşmak istemek.

Böyle hoş-tab'āna rindāne ğazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Hāfiz-ı Şīrāza dest

dest ü giribān olduğum:

1. **dest ü giribān olduğum:**-duk, -ı, -n
Gazel 87
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaka paça olmak, elle yakasına yapışmak, çekişmek.

Şafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü giribān olduğum görsem

dest urduğınca:

1. **dest urduğınca:**-duğınca
Gazel 18
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Deyim**
El açmak, dua etmek.

Şeh Murād Hān kim devām-ı 'ömrin eylerler ricā
Urduğınca evliyā miftāh-ı genc-i rāza dest

dest urmasa:

1. **dest urmasa:**-ma, -sa
Gazel 18
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini sürmek, dokunmak.

Şimdi ammā böyle rif'at mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulţān-ı ser-efrāza dest

dest urmayınca:

1. **dest urmayınca:**-y, -ınca
Gazel 18
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak, bir işe girişmek, teşebbüs etmek.

Nice mümkün böyle vādide bu güne penc-beyt
Urmayınca taḅ'-ı Nef'ī ḥāme-i i'cāza dest

dest ursa:

1. **dest ursa:**-sa
Kaside 24
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
El atmak, almak.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu teḥi
Kīse-i 'āşık-ı müflis gibi hemyān-ı felek

dest urur:

1. **dest urur:**-u, -r
Gazel 18
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak, el atmak.

Ġamzesi maḥmūr olup şunduğca cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

destān- zen-i kudsī-nağamātım:

1. **destān- zen-i kudsī-nağamātım:**-ım
Kaside 59
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Nağmeleri kutsal destan okuyucu.

Destān- zen-i kudsī-nağamātım ki terānem
Āvīze-i güş-ı gül-i bostān-ı İremdür

destāni iderse:

1. **destāni iderse:**-er, -se
Kaside 30
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Destan söylemek.

Açıldı gonce-i ḥātır nesīm-i luḥfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destāni

destān-ı suhan oldı:

1. **destān-ı suhan oldı:**-dı
Kaside 60
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Şiir destanı olmak (destan gibi olmak).

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şī'rüm
Oldı her bir ğazelüm āleme destān-ı suhan

destār:

1. **destār:**-ı
Kaside 13
Mısra: 12
Sarık.

Degül mihr ü beyāz-ı şubḥ ufukda seyr için saḳfın
Felek baş kaldırmıca ḥāke düşdi tāc u destārı

2. **destār:**
Kaside 4

Mısra: 88
Sarık.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekâtdan
Destâr u kefş ü pîreheni kârbân virür

3. **destârı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 30
Sarık.

Hâbâb u kef degül mestâne refât itmeden cüyuñ
Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destârı

dest-be-dest:

1. **dest-be-destiz:-iz**
Gazel 49
Mısra: 4
El ele, elden ele.

Yoğ bâde içün minnetümüz pîr-i muğâna
Sâkî-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

dest-bürd-i Hayderi:

1. **dest-bürd-i Hayderi:-i**
Kaside 14
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hz. Ali'nin kudreti.

Ser-firâz itdün livâ'ü'l-ḥamd-i dîn-i Aḥmedi
Kâfire gösterdün el-ḥakḥ dest-bürd-i Hayderi

deste:

1. **deste:**
Kaside 7
Mısra: 110
Tutulacak yer, kabza, sap.

Reşk-i kilik-i kefi Mânî olur alsam elüme
Deste çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrâhîm

deste deste:

1. **deste deste:**
Kaside 28
Mısra: 35
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutam tutam, demet demet.

Gâhî ki deste deste yatur yerde güyyiâ
Cârüb-ı âsitân-ı memâlik-sitân olur

2. **deste deste:**
Kaside 32
Mısra: 96
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutam tutam, demet demet.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem
Ki sâhîlinde yatar deste deste dürr-i nazîm

deste deste idüp:

1. **deste deste idüp:-üp**
Gazel 104
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Tutam tutam etmek, bir araya getirip bağlamak.

Deste deste idüp ol zülf-i dütäyî bârî
Ḥâk-rüb-ı der-i şâhenşeh-i devrân olsun

dest-efşân olsam:

1. **dest-efşân olsam:-sa, -m**
Kaside 35
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
El sallamak, el çırpma.

İhtiyâr elde degül olsam dest-efşân
Bu neşât ile semâ' itmemege var mı mecâl

dest-gîr ol:

1. **dest-gîr ol:**
Gazel 31
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Elinden tutmak, yardımcı olmak.

Ḳaldum ayağda perîşân u mükedder aḥvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

dest-gîr-i 'azamet:

1. **dest-gîr-i 'azamet:**
Kaside 7
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
İhtişamı, yüceliği elinde tutan.

Dest-gîr-i 'azamet dâver-i dîn ü devlet
Revnaḥ-ı salṭanat-ârâyiş-i tâc u dihîm

dest-gîr-i dîn ü devlet:

1. **dest-gîr-i dîn ü devlet:**
Kaside 14
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Din ve devletin yardımcısı, dini ve devleti himaye eden.

Naḥd-i vaḳt-i salṭanat sermâye-i emn ü emân
Dest-gîr-i dîn ü devlet kâm-baḥş-ı serverî

dest-gîr-i fuḳarā:

1. dest-gîr-i fuḳarā:

Kaside 40

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Düşenin elinden tutan, çaresize yardımcı olan.

Kāmkār-ı vüzerā kıble-i cāh-ı fuḳalā

Dest-gîr-i fuḳarā dād-penāh-ı 'ālem

desti:

1. desti:

Nazm 5

Mısra: 4

Testi.

Çın seher gördüm 'araḳ-rîz olarak pîr-i muḡān

Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

dest-i 'āleme:

1. dest-i 'āleme:-e

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnsanların eli // insanların dili (dillerde söylenmek bağlamında).

Her nükte-i ḡafî ki kelāmumda derc olur

Mazmūnı dest-i 'āleme bir dāstān virür

dest-i cūdında:

1. dest-i cūdında:-ı, -n, -da

Kaside 5

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Cömertlik eli, cömertlik.

Ḥudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında

Bir avuç ḡār u ḡasdur bir muḡîḡ-i bî-kerān üzre

dest-i dırāz itmemege:

1. dest-i dırāz itmemege:-me, -meg, -e

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Elini uzatmak.

Tevbe eylerdi daḡi itmemege

Hiç tîr ü kemāne dest-i dırāz

dest-i edeble:

1. dest-i edeble:

Kaside 55

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Edepli bir şekilde.

Vaḳtidür dest-i edeble bağbān-ı şıdk-ı pāk

Olsa gülçin-i gülistān-ı du'ā-yı müstecāb

dest-i hevese girdi:

1. dest-i hevese girdi:-di

Kaside 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Heves eline geçmek // elde etmek, isteğine kavuşmak.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiḡnā

Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḡāl

dest-i i' nāyet:

1. dest-i i' nāyet:

Kaside 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yardım, lütuf eli.

Şunuldı baḡtuña dest-i i' nāyet Ḥaḳdan

Berāt-ı manşib-ı şāḡib-ḳırānī-i 'ālem

dest-i ḳahr-ı iktidārı:

1. dest-i ḳahr-ı iktidārı:-ı

Kaside 16

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Gücün perişan edici eli.

Çeşm-i baḡt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ḡarb

Dest-i ḳahr-ı iktidārı nice tāb-ı rüzḡār

dest-i ḳazā:

1. dest-i ḳazā:

Kaside 54

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Kaza eli // kader.

Nāfizü'l-ḡükm-i şerī'at ki urur dest-i ḳazā

Şüret-i hüccet-i aḡḳāmına mühr-i te'kîd

dest-i Kelîmu'llāh-ı ma'nāya:

1. dest-i kelîmu'llāh-ı ma'nāya:-y, -a

Kaside 33

Mısra: 94

Kelime Tipi: -
Mana Masa'sının eli.

Geh kalb-i şaf-ı ma'reke-i sihre 'alemdür
Geh dest-i Kelîmu'llâh-ı ma'nâya 'aşâdur

dest-i kerem:

1. **dest-i kerem:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dânişine
Baħr-ı dūr-pâş-ı zemîn mihr-i zer-efşân-ı felek

dest-i kudretdür:

1. **dest-i kudretdür:-dūr**
Gazel 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"Kudret eli" Cenabıhak için kullanılır.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tır-endâza dest

dest-i lutfi:

1. **dest-i lutfi:-ı**
Kaside 14
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Lütuf eli.

'Aksidür anuñ felekde ħürmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i lutfi ħâke ol qadar sım ü zeri

dest-i Mesihâda:

1. **dest-i Mesihâda:-da**
Kaside 50
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hız. İsa'nın eli.

Nice mey dest-i Mesihâda çeker sāğarını
Çalem alsa ele şuretger-i deyr-i ifhâm

dest-i mi'mârı:

1. **dest-i mi'mârı:-ı**
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mimarın eli.

Te'âla'llâh zihî kaşr-ı bülend-eyvân-ı ħalkârî
Yed-i beyzâ-yı kudretdür meger kim dest-i mi'mârı

dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak:

1. **dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak:**
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
*Her şeye gücü yeten Allah'ın yaratma eli,
yaratma kudreti.*

Vücüdüm ħalk idelden dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak
Ĥayâlündür viren ħalvet-serâ-yı ħâtıra revnâk

dest-i ümîd:

1. **dest-i ümîd:**
Kaside 54
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Alsa ger sâye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşâna döner dest-i ümîd

dest-i zer-feşâni:

1. **dest-i zer-feşâni:-ı**
Kaside 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Altın saçan el, cömert el // cömertlik.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşâni kân-ı dil dūr-pâşı deryâdur

destinden düşmez:

1. **destinden düşmez:-mez**
Kaside 17
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
*(Birinin) elinden (bir şey) düşmemek, bir şeyle
sürekli ilgilenmek.*

Nergisün düşmez idi câm-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemâ

destüme erince:

1. **destüme erince:-ince**
Kaside 30
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
*(Bir şey birinin) eline geçmek; o şeyi elde etmek,
ona ulaşmak.*

Erince kîse-i sebz ile destüme şandım
Ki şem'-i sebz sepide fitil ola ânı

2. destüme erince:-ince

Kaside 48
Mısra: **27**

Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şey birinin) eline geçmek; o şeyi elde etmek,
ona ulaşmak.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol güne sersem

destür eyledi:

1. **destür eyledi:-di**

Kaside 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vezir-i azam, baş vezir yapmak.

Ne mümkün eylemek haq üzere şükr-i lutf-ı Mevlâyı
Ki destür eyledi Şâh-ı cihâna böyle pâşâyı

destürü virürse:

1. **destürü virürse:-ü, -r, -se**

Kaside 34

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Destur vermek; izin vermek, yetkili kalmak.

Suhan hatm oldı ey Nef'î revâdur pîr-i endîşe
Virürse ger du 'â-yı devlet ü 'ömrine destürü

deşne-i ğamzesi:

1. **deşne-i ğamzesi:-si**

Gazel 125

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yan bakış hançeri.

Deşne-i ğamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hançer-i Rüstem şâne

deşne-i ser-tîz-i zebânum:

1. **deşne-i ser-tîz-i zebânum:-u, -m**

Kaside 33

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Dilin keskin hançeri.

Ol cevher iledeşne-i ser-tîz-i zebânum

Bir tîğ-ı celî pertev-i hürşid- ziyâdur

dest-i Hoten oldı:

1. **deşt-i Hoten oldı:-dı**

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hoten sahrası gibi olmak (misk ahusunun çok olması cihetiyle).

Erdi yine şubh-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl
Gel seyre ey çeşm-i ğazâl bâğ oldı şan deşt-i Hoten

devâm:

1. **devâm:**

Kaside 50

Mısra: 84

Sürüp gitme, sürme, devam etme.

Ki felekler yıkılıp olsa cihân zîr ü zeber
Olur erkân-ı binâsında anuñ yine devâm

devâm-ı 'ömrin:

1. **devâm-ı 'ömrin:-i, -n**

Gazel 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ömrün devamı, uzun ömür.

Şeh Murâd Hân kim devâm-ı 'ömrin eylerler ricâ
Urduğınca evliyâ miftâh-ı gene-i râza dest

devât:

1. **devâtum:-u, -m**

Kaside 1

Mısra: 25

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Bir şebistândur devâtum hâme zengî hâdimi
Ol şebistânun 'arûs-ı dil-sitânidur sözüüm

2. **devât:**

Kaside 25

Mısra: 54

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Ol kadar rüşen ki gâhî yazdığumca vaşfını
Mâh-ı Nahşeb gibi berç urur devât içre midâd

3. **devâti:-i**

Kaside 36

Mısra: 45

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Devâti gâliyedân u buhûr olur kalemî
Benefşezâr-ı bihişte döner sevâd-ı raqam

4. **devât:**

Kaside 4

Mısra: 8

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Ol sihrsâz-ı mu 'cize-güyum ki nuçkumuñ
Feyzi devât u kilke zebân u dehân virür

5. **devât:**

Kaside 51

Mısra: 70

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Derd-i hırmāna tabīb olsa revādur qālemūn
Hoḡḡa-i Çinī devāt aña mürekkeḡ merhem

6. devāt:

Kaside 51

Mısra: 71

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-düzidur anuñ o qālem

7. devāt:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 11

Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Güyā ki olur devāt u hāmeñ
Ṭabl u 'ālem-i sipāh-ı ma'nā

devlet:

1. devletle:-le

Kaside 59

Mısra: 81

Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Ḥaḡ muntazamū'l-ḡāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merci'-i eşrāf-ı ümemdür

2. devletle:-le

Kaside 22

Mısra: 18

Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Te'āla'llāh zihī kişver-ğüşā-yı maşrık u mağrib
Ki yoḡ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

3. devlet:

Kaside 56

Mısra: 94

Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Emrūñe 'ālem müsahḡar luṭfuña dünyā esīr
Zātuña sıḡḡat mülāzım baḡtuña devlet ḡarın

4. devlet:

Kaside 58

Mısra: 75

Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Tenezzül itmem edāniye cāh ü devlet için
İderse tiḡ-ı kazāyile cebr eger gerdün

5. devlet:

Kaside 17

Mısra: 164

Mutluluk // saltanat.

Söz tamām oldu ġuzāfi ḡoyalum ey Nef'ī
İdelüm devlet ü iḡbāline şıdk ile du'ā

6. devleti:-i

Kaside 26

Mısra: 56

Saltanat, iktidar.

Himmeti muḡteri'-i tarz-ı cedid

Devleti nāsic-i ḡānūn-ı ḡadim

7. devleti:-i

Kaside 44

Mısra: 14

Saltanat, iktidar.

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā

Ki ider devleti bir demde ḡanī dünyāyı

8. devlet:

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 13

Saltanat, iktidar.

Dilerin devlet ü sa'adet ile

Ḥaşma çekdükçe tiḡ-ı ḡūn-rizi

9. devlet:

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 6

Saltanat, iktidar.

Niyeti dā'im eḡer-i ḡayradır

Eyleye Ḥaḡ devlet ü 'ömrūñ ziyād

10. devlet:

Kaside 52

Mısra: 123

Devlet, makam // mutluluk, talih.

Devlet ü 'ömr ile ber-ḡürdār idüp Ḥaḡ şāhibin

Ḥaşre dek ma'mūr u ābādān ola ol ḡānedān

11. devlet:

Mesnevi 1

Mısra: 43

Devlet, makam // mutluluk, talih.

Ṭurduḡca cihān devlet ile ola şehensāḡ

ḡünden güne eفزün ide iḡbālini Allāḡ

12. devlet:

Gazel 18

Mısra: 9

Talih, baht.

Devlet el virmezse geçdük n'eyleürüz dünyāyı biz

Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

13. devlet:

Kaside 25

Mısra: 17

Talih, baht.

Hamdüli'llâh devlet el virdi açıldı tâli'üm
Kalmadım künc-i belâ-yı firkatüñde nâ-murâd

14. **devlet:**

Kaside 29

Mısra: **50**

Talih, baht.

O deñlü himmeti var baht u tâli'ün ki añâ
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

15. **devletle:-le**

Kaside 30

Mısra: **134**

Talih, baht.

Cihâni her şehër itdüke pür-ziyâ hürşid
Müşerref eyleye devletle şadr-ı divânı

16. **devlet:**

Kaside 33

Mısra: **61**

Talih, baht.

Devlet ki zafer-yâver-i iklîm-sitândur
Himmet ki cihân-perver-i gencîne-güşâdur

17. **devletinde:-i, -n, -de**

Gazel 27

Mısra: **12**

Saltanat, iktidar.

Hağ Te'âlâ Pâdişâhuñ 'ömrin efzün eylesün
İtmez oldı devletinde yoğ yire efgân mest

18. **devletle:-le**

Kaside 3

Mısra: **86**

Saltanat, iktidar.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıqda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

19. **devletünde:-ün, -de**

Kaside 7

Mısra: **91**

Saltanat, iktidar.

Devletünde benim ol husrev-i ma'nâ ki ider
Kuvvet-i tab'uma Hallâk-ı Ma'anî teslim

20. **devletünde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 8

Mısra: **59**

Saltanat, iktidar.

Ey şeh-i şâhib-hüner kim devletünde ehl-i dil
Dâ'imâ düşvâr olan mağşudumı âsân bulur

21. **devletle:-le**

Kaside 16

Mısra: **40**

Saltanat, iktidar.

Emrine râm itdi hep gerdem-keşân-ı 'âlemi
Şimdi devletle odur mâlik rîkâb-ı rûzgâr

22. **devlet:**

Kaside 40

Mısra: **103**

Saltanat, iktidar.

Arz-ı rûmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rûma Hıorasânı da zamm

23. **devlet:**

Gazel 104

Mısra: **14**

Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Hân Murâd ol şeh-i zî-şân ki Hudâdan dilerin
Haşre dek devlet ile 'âleme sultân olsun

24. **devlet:**

Kaside 32

Mısra: **110**

Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Cihâni 'adl ile evşâfı geşt idüp kendi
Ola mağâm-ı vezâretde devlet ile muğîm

25. **devlet:**

Kaside 40

Mısra: **14**

Kutluluk, mübareklik, ikbal.

İtdi devlet yine evvelki mağâmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya çadem

26. **devlet:**

Kaside 40

Mısra: **101**

Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Dâ'imâ devlet ü 'izzetle geçe evkâtı
Ola şihhatde selâmetde vücüdi her dem

27. **devlet:**

Kaside 54

Mısra: **94**

Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Şadr-ı fetvâda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclâlini Hağk ide mezid

28. **devletle:-le**

Gazel 127

Mısra: **18**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Hâzret-i Sultân Murâd-ı kâmrân kim Hağ vire
Eyleye devletle zevk-i bî-hisâb-ı Edrine

29. **devlet:**

Kaside 25

Mısra: 3

Saadet, mutluluk, ikbal.

Devlet ü ikbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmuş bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

30. **devletle:-le**

Kaside 27

Mısra: 110

Saadet, mutluluk, ikbal.

Murād-ı Pādişāhī üzre a'dādan alıp kīni
Yine devletle teşrif eyleye şadr-ı mu'allāyı

31. **devlet:**

Kaside 33

Mısra: 67

Saadet, mutluluk, ikbal.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir āyinedür 'aql aña idrāki cilādur

32. **devletle:-le**

Kaside 41

Mısra: 119

Saadet, mutluluk, ikbal.

Devletle sa'ādetle ola kevkeb-i bahtı
Hürşid gibi encümen-ārā-yı zamāne

33. **devlet:**

Kaside 44

Mısra: 93

Saadet, mutluluk, ikbal.

Güni günden yig ola devlet ile şihhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i gam-ı ferdāyı

34. **devletle:-le**

Kaside 47

Mısra: 137

Saadet, mutluluk, ikbal.

Ola şābit-ka-dem devletle dārü'l-mülk-i şihhatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

35. **devlet:**

Kaside 55

Mısra: 2

Saadet, mutluluk, ikbal.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa kıldum intisāb
Kim olur hāk-i derinden baht u devlet behreyāb

36. **devlet:**

Kaside 60

Mısra: 90

Saadet, mutluluk, ikbal.

Kaplaya 'ālemi hürşid-şifat āsāruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḥan

37. **devletle:-le**

Gazel 142

Mısra: 12

Saadet, mutluluk, ikbal.

Du'āya başla şoñra cān u dilden Āşaf-ı 'ahde
Ki turduḡca cihān devletle nev-rüz ola her rüzı

38. **devlet:**

Kaside 10

Mısra: 97

Saadet, mutluluk, ikbal.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vī-i fazl u hüner eyley

39. **devlet:**

Kaside 14

Mısra: 58

Saadet, mutluluk, ikbal.

Mesned-i iclālinüñ rif'at bir ednā pāyesi
Dergeh-i ikbālinüñ devlet kadimī çākeri

40. **devlet:**

Kaside 22

Mısra: 59

Saadet, mutluluk, ikbal.

Yüzün görmek gibi bir devlet olmaz baña 'ālemde
Yanumda yoḡsa dünyānuñ berāberdür çoḡı azı

41. **devletle:-le**

Kaside 25

Mısra: 20

Saadet, mutluluk, ikbal.

Düşdi fark-ı bahtuma zıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehāni eyledim devletle kesb-i infirād

42. **devletle:-le**

Kaside 25

Mısra: 99

Saadet, mutluluk, ikbal.

Ola devletle serir-i salṭanatda ber-çarār
İde 'adl ü dād ile dünyāyı mesrürü'l-fu'ād

43. **devlete:-e**

Kaside 29

Mısra: 9

Saadet, mutluluk, ikbal.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı şafādan vuḡu'ın istib'ād

44. **devlete:-e**

Kaside 33

Mısra: **106**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Gün başına bir müjde-i lutf irişe Hâkdan
Zâtuñ o kadar devlete haqqā ki sezâdur

45. **devlet:**

Kaside 35

Mısra: **126**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Yüz süre dergah-i ikbâline dünyâ her rüz
Devlet ü 'ömrini efzûn ide Mevlâ her sâl

46. **devlete:-e**

Kaside 35

Mısra: **14**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Tırra-i tâlî'imüñ her hâmu bir devlete dâl

47. **devletle:-le**

Kaside 43

Mısra: **103**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Vezâret eyleye devletle dîvân-ı hümâyünda
Ola fermânına şâhân-ı 'âlem inkıyâd üzre

48. **devlet:**

Kaside 48

Mısra: **90**

Saadet, mutluluk, ikbal.

Döne dâ'im murâdı üzre devrân
Ola devlet nedîm ü baht hem-dem

49. **devletle:-le**

Rûbai 5

Mısra: **4**

Saadet, mutluluk, ikbal.

İtdüñ yine dîn gayretine 'azm-i cihâd
Devletle mübârek ola yâ Rab seferüñ

50. **devletünde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 4

Mısra: **103**

Saltanat, hüküm sürülen zaman.

Çok devletünde şâ'ir-i sâhîr-beyân velî
Dad-ı edâyı Nef'î-i şîrîn-zebân virür

51. **devletünde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 17

Mısra: **161**

Saltanat, hüküm sürülen zaman.

Devletünde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pâkîze-edâ

52. **devletine:-i, -n, -e**

Kaside 40

Mısra: **24**

Saltanat, hüküm sürülen zaman.

O Hüdâvend-i hünere-perver-i ceng-âver kim
Münhâşır devletine terbiyet-i tîğ ü kalem

53. **devlet:**

Kaside 35

Mısra: **27**

Mutluluk, saadet, talih.

Şadr-ı dîvâna şeref virdi yine devlet ile
O cihânân-ı Hümâ-zıll ü hümâyün-ıkbâl

54. **devlet:**

Kaside 16

Mısra: **43**

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Dîn ü devlet böyle revnak mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilik ü berç-ı tîğî âb u tâb-ı rüzgâr

55. **devlet:**

Kaside 22

Mısra: **28**

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Şeh-i 'âlî-neseb Sultân Murâd-ı Kâhramân-kevkib
Ki luğ u kâhırdur hep devlet ü dînüñ mühim-sâzı

56. **devlet:**

Kaside 25

Mısra: **88**

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Düşdi gerçi havf-ı tîğüñla kulûba tefrika
İtdi ammâ dîn ü devlet birbiriyle ittiḥâd

57. **devlete:-e**

Kaside 25

Mısra: **91**

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Devlete lâzım umûr oldu tamâm illâ hemân
Kaldı erbâb-ı tîrîk-ı 'ilmi itmek intîḫâd

58. **devlete:-e**

Kaside 36

Mısra: **66**

Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında

*teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Belâ budur ki bu deñlü fesâd-ı fâhiş ile
Yine vücdları dîn ü devlete elzem

59. **devlete:-e**

Kaside 37

Mısra: 61

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Hağ budur lâzım idi devlete bir sencileyin
Dâver-i 'âdil ü düstür-ı 'adâlet-evreng

60. **devlet:**

Kaside 40

Mısra: 13

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

İtdi devlet yine evvelki mağâmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya kadem

61. **devletleri:-ler, -i**

Kaside 40

Mısra: 18

*Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında
teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk,
milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.*

Hâbbezâ kevkebe-i tâlî'-i Āl-i 'Osmân
Dikdi devletleri tâ küngüre-i 'arşa 'alem

62. **devlete:-e**

Kaside 36

Mısra: 17

Makam, mertebe.

Görünce zât-ı şerîfün bu devlete mazhar
Edâ-yı midhatün oldı dile bir emr-i ehem

63. **devlet:**

Kaside 42

Mısra: 16

Makam, mertebe.

Gördi mi bir 'ârifi bir kimse hîç
Devlet ile muğtenem-i rüzgâr

64. **devletle:-le**

Kaside 18

Mısra: 71

Mutluluk, saadet, talih, baht.

Mübârek eyleye Allâh Te'âlâ 'ömr ü devletle
Kudüm-ı hazret-i şeh-zâde-i zî-şânı dünyâya

65. **devletle:-le**

Kaside 41

Mısra: 70

Mutluluk, saadet, talih, baht.

İllâ yine şâhenşeh-i devrân ki cenâbı
Devletle ola melce' ü me'vâ-yı zamâne

66. **devlet:**

Kaside 20

Mısra: 21

Mutluluk, saadet.

O şâhenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i ıştâbl-ı hümâyûnı ger İskender

67. **devlet:**

Kaside 26

Mısra: 108

Ululuk, büyüklük // talih, saadet.

Mesned-i saltanat-ı 'âlemde
Olasın devlet ü 'izzetle muğim

68. **devletle:-le**

Kaside 26

Mısra: 92

Ululuk, büyüklük // talih, saadet.

Gerçi Sulţân Selim Ğâzî
İtdi devletle nice feth-i 'azîm

69. **devleti:-i**

Kaside 44

Mısra: 21

Saltanat, iktidar // talih.

Devleti 'âleme pîrâye-i âbâdânî
Şoğbeti âdeme ser-mâye-i rûh-efzâyî

70. **devleti:-i**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 73

Saltanat, iktidar // talih.

Pâydar ola devleti zirâ
Dili endîşe kıblegâhidur

71. **devlet:**

Kaside 52

Mısra: 67

Yüksek mevki, makam.

Câme-i ikbâline devlet tîrâz-ı âstîn
Hâne-i iclâline himmet revâk-ı âstân

72. **devlet:**

Kaside 4

Mısra: 114

Saltanat, iktidar.

Olsun kapuñda muntazam-ı silk-i bendegân
Devlet ki intizâm-ı umûr-ı cihân virür

73. **devletle:-le**

Gazel 130

Mısra: 7

Ululuk, büyüklük.

Ṭurdi devletle yine divâna defterdâr-ı gül
‘Âleme mihr itdi tecdîd-i hamel nev-rûzda

devlet-i ‘aşkuñda:

1. **devlet-i ‘aşkuñda:-u, -ñ, -da**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk saadeti, aşk nimeti.

Biñ var ola hicrânunñ ile sînede dâgum
Çokdur güzelüm devlet-i ‘aşkuñda çerâgum

devlet-i dâreynüñ:

1. **devlet-i dâreynüñ:-üñ**

Kaside 22

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İki cihan saadeti.

Te‘âla’llâh zihî şâhenşeh-i dîn-perver-i ‘âdil
Ki olmuş aña rûzî devlet-i dâreynüñ iñrâzı

devlet-i dünyâ:

1. **devlet-i dünyâ:**

Kaside 42

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dünya makamı // dünya menfaati.

Ġam mı çeker devlet-i dünyâ için
Rind-i Felâṭün-ḥikem-i rûzgâr

devlet-i fazl:

1. **devlet-i fazl:**

Kaside 52

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Faziletler, sahip olunan değerler, kıymetler.

Şânunña nisbet efâzıl müsteḥakkân-ı zekât
Devlet-i fazl ile sen şâhib-nisâb-ı kâmrân

devlet-i feth ü nuşret:

1. **devlet-i feth ü nuşret:**

Kaside 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fetih ve zafer saadeti.

Bâreka’llâh zihî devlet-i feth ü nuşret
Levḥaşa’llâh zihî ‘âṭfet-i ḥayy-ı kadîr

devlet-i ḥākān:

1. **devlet-i ḥākān:**

Kaside 8

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Hükümdar talihi, hükümdar rütbesi.

Ben o Ḥākānî-i ‘ahdüm kim benüm memdühumuñ
Āstân-rüb-ı sarâyı devlet-i Ḥākān bulur

devlet-i ‘Osmāniyân:

1. **devlet-i ‘Osmāniyân:**

Kaside 61

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Osmanlı Devleti.

Āb-ı luṭf u âteş-i ḳahrunñ kifâyet itmese
Devlet-i ‘Osmāniyân bulmazdı böyle âb u tâb

devlet-i sâbit-kadem-i rûzgâr:

1. **devlet-i sâbit-kadem-i rûzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Devrin sabit, devamlı olan makam ve rütbesi // zamanın devamlı olan talihi, saadeti.

Bir ḥar-ı dü- pâda görünür hemân
Devlet-i sâbit-kadem-i rûzgâr

devlet-i sermedle:

1. **devlet-i sermedle:-le**

Kaside 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ebedi mutluluk.

Müjde ḥalk-ı ‘âleme kim luṭf-ı Rabbü’l ‘âlemîn
Kâ’inâtı devlet-i sermedle kıldı kâmbîn

devr:

1. **devri:-i**

Kaside 4

Mısra: 69

Zaman, devir, çağ.

Devri zamân-ı Aḥmed-i Muḥtârı aındurur
Şemşîri Zülfikâr-ı ‘Alîden nişân virür

2. **devre:-e**

Kaside 23

Mısra: 55

Zaman, devir, çağ.

Heyhāt ki bir devre gele haşr ide devrān
Olmaz bu kadar kışsa-i müşkil-ter-i 'ālem

3. **devre:-e**

Kaside 62

Mısra: 49

Zaman, devir, çağ.

Bir devre geldük hālīyā olmuş ma'ārif bī-bahā
'Arz itse dil hūsn-i edā itmiş olur sū'-i edeb

4. **devre:-e**

Kaside 54

Mısra: 7

Dönme, dönüş.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri kâ'ide-i 'ahd-i vifâkı temhîd

5. **devri:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Dönme, dönüş.

Merhabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yâkūt-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipih-r-i bī-direng

6. **devr:**

Kaside 47

Mısra: 60

Zaman, devir, çağ.

Eyā şāhib-kırān-ı ehl-i dil kim zāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥz-ı luḥf-ı Mevlādur

7. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 4

Mısra: 85

Zaman, dönem.

Devrinde ehl-i māteme farḥ-ı neşātdan
Zevk-ı sürūd-ı nağme-i nāyı fiğān virür

8. **devr:**

Kaside 10

Mısra: 1

Dönme, dönüş.

Şanmañ ki felek devr ile şāmi seher eyler
Her vākı'anuñ 'ākıbetinden ḥaber eyler

9. **devrin:-i, -n**

Kaside 3

Mısra: 60

Dönme, dönüş.

Sensin ol mā-şadağ-ı luḥf-ı İlāhī ki felek
Her gece sensiz olan devrin añup pinhānī

10. **devrini:-i, -n, -i**

Kaside 10

Mısra: 56

Dönme, dönüş.

İkbāline vā-beste felek tā o kadar kim
Tedbiri ile devrini zir ü zeber eyler

11. **devre:-e**

Kaside 43

Mısra: 12

Dönme, dönüş.

Te'āla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḥ bu devre olaydı i'tiyād üzre

12. **devrini:-i, -n, -i**

Kaside 50

Mısra: 152

Dönme, dönüş.

Tā ki sākī-i felek sāgar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp kıla devrini tamām

13. **devre:-e**

Kaside 57

Mısra: 26

Dönme, dönüş.

Gelmedi daḥi benüm gibi cihān-ı nazma
Devre āğāz ideli nüh- felek-i dā'ire-sāz

14. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 17

Mısra: 124

Zaman, devir, dönem.

Biri derbānı olurdu biri mirāḥūrī

Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

15. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 24

Mısra: 5

Zaman, devir, dönem.

Ne revā sencileyin pādişchūñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

16. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 41

Mısra: 121

Zaman, devir, dönem.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o kadar kim
Bir yerde zuhūr itmeye gavgā-yı zamāne

17. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 52

Mısra: **81**
Zaman, devir, dönem.

Ğonceveş açılmadık devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahâr-ı devletüñ dünyâyı etdi gûlsitân

18. **devrümde**: -ü, -m, -de
Kaside 57
Mısra: **17**
Zaman, devir, dönem.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

19. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 59
Mısra: **49**
Zaman, devir, dönem.

Devrinde kerem 'âleme şâmil o kadar kim
Âvâz-ı der-güş-ı ricâ şavt-ı ni'amdür

20. **devrinde**: -i, -n, -de
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Zaman, devir, dönem.

Añmaz giderek kimse dañi Mîr 'îmâdi
Gerçi ana maşşûş idi devrinde bu vâdi

21. **devründe**: -üñ, -de
Kaside 5
Mısra: **106**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Bula zât-ı şerîfüñle serîr-i saltanat revnağ
Ola devründe halk âsüde dehr emn ü emân üzre

22. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 8
Mısra: **49**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

'Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini aşyânında gelür mihmân bulur

23. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 9
Mısra: **50**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

'Ahdinde zemîn mezra'a-i tohm-ı 'adâlet
Devrinde felek dâ'ire-i emn ü emândur

24. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 11
Mısra: **72**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Sa'âdetle sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkâniden a'lâ bir şenâ-ñ'ânî

25. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 15
Mısra: **64**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkânîyim

26. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 20
Mısra: **89**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

İre bir gâyete devrinde hüs-n-i hâl-i kişver kim
Du'â-yı imtidâd-ı devletin vird eyleye leşker

27. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 24
Mısra: **109**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Dâ'imâ hürrem ü ferhunde ola devrinde
Şubh-ı mestân-ı cihân şâm-ı ğarîbân-ı felek

28. **devründe**: -ü, -ñ, -de
Kaside 24
Mısra: **76**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Bir mağal kalmadı âsâyiş için 'âlemde
Olsa devründe n'ola fitne der-enbân-ı felek

29. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 26
Mısra: **57**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Olsa devrinde n'ola halk-ı cihân
Dâ'imâ muğtenem-i nâz u na'im

30. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 27
Mısra: **55**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyin-i ahyâyı

31. **devründe**: -ü, -ñ, -de
Kaside 27
Mısra: **69**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hûbân
Külâhı güşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

32. **devrinde**: -i, -n, -de
Kaside 31
Mısra: **63**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḥ o kadar aña müheyyā esbāb

33. **devründe:-ü, -ñ, -de**

Kaside 31

Mısra: **89**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

İrdi bir rif'ate erbāb-ı hüner devründe
Ki ider çarḥ-ı denī-perver-i dūn istiğrāb

34. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 33

Mısra: **57**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

İhsānı o gayetde ki devrinde gedālar
Müstāgnī-i 'ālem bir alay ehl-i ğinādur

35. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 35

Mısra: **49**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

Fitne pinhān olacaḥ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḥaṭ u ḥāl

36. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 43

Mısra: **67**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfi cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

37. **devründe:-üñ, -de**

Kaside 43

Mısra: **56**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

Zihī şāḥib-serīr-i ma' delet kim bīm-i ḳahriyla
Ne cānı var ki devründe ola fitne fesād üzre

38. **devründe:-ü, -ñ, -de**

Kaside 55

Mısra: **51**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-piç ü tāb

39. **devründe:-ü, -ñ, -de**

Kaside 56

Mısra: **56**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

Küşe-i ebrūda ancak ğamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devründe oldı der-kemīn

40. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 57

Mısra: **51**

Zaman // hüküm sürülen zaman.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāḥin ü kebüter enbāz

41. **devründe:-üñ, -de**

Kaside 3

Mısra: **66**

Zaman, dönem // hükümdarın saltanat devri.

Düşse çāh-ı zekana ṭurra-ı ḥübān yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindānī

42. **devre:-e**

Kaside 26

Mısra: **87**

Zaman, devir, çağ.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultān Selīme taḳdīm

43. **devre:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: **23**

*Dönme, dönüş // şarap kadehinin elden ele
dönmesi.*

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i 'işret-ḥānesin

devr eylemeden:

1. **devr eylemeden:-meden**

Kaside 41

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellā-yı zamāne

devr eylemese:

1. **devr eylemese:-me, -se**

Gazel 72

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Biricik ehl-i dil ü ṭab'a da ğün göstere
Bu kadar 'aksine devr eylemese çarḥ-ı felek

devr eylemez:

1. **devr eylemez:-mez**

Kaside 4

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Âb istesem serâb-ı 'ademden nişân virür

devr eylemezdi:

1. **devr eylemezdi:**-mez, -di

Kaside 16

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Böyle ser-gerdân olup devr eylemezdi 'âlemi
Olsa hâk-i dergehine intisâb-ı rûzgâr

devr ide:

1. **devr ide:**-e

Kaside 41

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tâ devr ide dolâb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellâ-yı zamâne

2. **devr ide:**-e

Kaside 42

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tâ ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntazam-ı rûzgâr

3. **devr ide:**-e

Kaside 46

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tâ ki ma'mûr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

devr ideli:

1. **devr ideli:**-eli

Kaside 9

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Devrân ne bilür kâdr-i dür-î nazmumı zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

2. **devr ideli:**-eli

Kaside 24

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Zevki var ehl-i dil ü tab'a sitem eylemeden
Çâre ne devr ideli böyledür idmân-ı felek

3. **devr ideli:**-eli

Kaside 39

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

O cihânân-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pîrâste bir böyle vezîr

4. **devr ideli:**-eli

Kaside 42

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Çâre ne çün devr ideli böyledür
Kâ'ide-i mültezim-i rûzgâr

5. **devr ideli:**-eli

Kaside 45

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Ne çâre devr ideli rûzgâr-ı dün-perver
Hemîşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kârî

6. **devr ideli:**-eli

Kaside 53

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Sensin ol fâzıl-i bî-miñ ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür dañi devr ideli senden eñdal

7. **devr ideli:**-eli

Kaside 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Nice âşaf selefin görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i kûtb-ı felegi devr ideli heft-evreng

8. **devr ideli:**-eli

Kaside 47

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Huşûşâ zümre-i aşhâb-ı isti'dād ü idrâke
Ki çarh ol firâyâ devr ideli hâşm-ı tûvânâdur

devr iden:

1. **devr iden:-en**
Kaside 6
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dönmek, dolaşmak.

Cūylar mı devr iden taraf-ı çemenzârûñ yaħud
Mâ'î pervâz ile nat' olmuş yeşil hârâ midur

devr ider:

1. **devr ider:-er**
Kaside 2
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

'Âlem-i ma'nâ ki hürşid-i cihân-ârâ gibi
Devr ider girmiş semâ'a anda rûh-ı Mevlevî

2. **devr ider:-er**
Kaside 17
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Dönmek, dönüp dolaşmak.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevvalê şanur
Devr ider 'âlemi sūr'atle o deñlü zirâ

3. **devr ider:-er**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dönmek, dönüp dolaşmak.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim
Çoķ degüldür bu tecessüs dil-i çalâkümnden

devr iderek:

1. **devr iderek:-erek**
Kaside 35
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Dönmek.

Gird-bâd-ı ğazabı uğrasa ger kuhsâra
Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibâl

devr iderler:

1. **devr iderler:-er, -ler**
Kaside 61
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Dönmek, dolaşmak.

Devr iderler bî-çarâr olup cihâni rûz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rüyûñ âftâb u mâhtâb

devr itmeden:

1. **devr itmeden:-me, -den**
Kaside 56
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Müjde hayl-i müsta'iddân-ı perişân-hâle kim
Oldı nâdim 'aksine devr itmeden çarh-ı berin

devr itmege:

1. **devr itmege:-meg, -e**
Kaside 49
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

İderdi noķta-i kilik-i celâl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarhuñ kifāyet etse pergāri

devr itmez:

1. **devr itmez:-mez**
Gazel 77
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dönmek, dönüp dolaşmak // elden ele gezmek (kadeh dolaştırma).

Devr itmez idi bezmi uşül üzere kadehler
Muṭribile meyûñ olmasa mâ-beyni düzenlik

devr itmezdi:

1. **devr itmezdi:-mez, -di**
Kaside 43
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Hareket etmek.

Murâdım üzere tâ bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkûm-ı fermānum zamāne inķiyād üzere

devr itse:

1. **devr itse:-se**
Gazel 126
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dönmek, dönüp dolaşmak // elden ele gezmek (kadeh dolaştırma).

Hiç ṭurmasa devr itse kadeh bezmi pey-â-pey
Sâķi de şurâhî gibi 'âlî-himem olsa

2. **devr itse:-se**

Kaside 35

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulkıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

3. **devr itse:-se**

Kaside 47

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak // gezmek.

Şabâ devr itse büy-ı sünbül-i hulkıyla dünyâyı
Nice sünbül ki reşk-i turra-i pür-çin-i havrâdur

devr uşulini:

1. **devr uşulini:-n, -i**

Kaside 32

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dönme şekli, dönme tarzı.

Bu inbisâtı basî't-i zemîne kim verdi
Bu devr uşulini çarha kim eyledi ta 'lîm

devrân:

1. **devrân:**

Kaside 11

Mısra: 13

Zaman, devir.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta 'zîm ile devrân
Tutup el üzre bir tâc-ı zer-endüd u dirâşşânî

2. **devrân:**

Kaside 23

Mısra: 55

Zaman, devir.

Heyhât ki bir devre gele haşr ide devrân
Olmaz bu kadar kışsa-i müşkil-ter-i 'âlem

3. **devrânunda:-u, -ñ, -da**

Kaside 52

Mısra: 79

Zaman, devir.

Şöyle pür-emn oldı devrânunda dünyâ kim sentûñ
Cây-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemân

4. **devrân:**

Kaside 48

Mısra: 89

Felek, dünya // baht, talih.

Döne dâ'im murâdı üzre devrân
Ola devlet nedîm ü baht hem-dem

5. **devrân:**

Kaside 4

Mısra: 112

Kader, talih, felek.

Tâ kim şehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma' delet üzre mekân virür

6. **devrân:**

Kaside 41

Mısra: 79

Kader, talih, felek.

Devrân o kadar 'aks-i murâd üzre döner kim
Gamnâk ider oldı dili şahbâ-yı zamâne

7. **devrân:**

Gazel 27

Mısra: 7

Felek, gök kubbe.

Başına çalsun tokuz câmını devrân bâdesüz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

8. **devrân:**

Kaside 34

Mısra: 55

Dünya, zamane // felek, talih, kader.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçd itse
Eger bir emr-i zâhirde hılâf-ı re'y-i cumhürî

9. **devrân:**

Kaside 9

Mısra: 99

Zaman, devir // dünya, felek.

Devrân ne bilür kadr-i dür-i nazmumı zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

10. **devrân:**

Kaside 14

Mısra: 60

Zaman, devir // dünya, felek.

Her ne işlerse zamâne tâbi'-i endîşesi
Her ne emr eylerse devrân bende-i fermân-beri

11. **devrân:**

Kaside 43

Mısra: 95

Zaman, devir // dünya, felek.

Anuñçün kadr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar säye şalmaz 'âr ider seb'un şidâd üzre

12. **devrân:**

Kaside 10

Mısra: 28
Kader, talih, baht.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

13. **devrân:**
Kaside 10
Mısra: 108
Dünya, felek.

Söz ben dedigüm cevher-i 'ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem'-i kabüle güher eyler

14. **devrân:**
Kaside 62
Mısra: 3
Zaman, devir // mevsim.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i cām-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

15. **devrânı:-ı**
Kaside 3
Mısra: 16
Zaman, dönem // hükümdarın saltanat devri.

O şehenşâh-ı kazâ-re'y ü kader-ğudret kim
'Âlemün 'ıyd-ı mübarek-demidür devrânı

16. **devrân:**
Kaside 31
Mısra: 5
Felek, zaman, devir.

Ĥāk bir mertebe germ oldı ki devrân idemez
Nice tūfān ile bir zerre ġubārın sırāb

devrân-ı bekâ:

1. **devrân-ı bekâ:**
Kaside 38
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Ebedilik âlemi, ahiret.

Cihân-ı şevket ü cāhına mülk-i lâ-mekân mülhāk
Zamân-ı devlet ü 'ömrine devrân-ı bekâ munzam

devrân-ı güldür:

1. **devrân-ı güldür:-dür**
Kaside 62
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gül devri // ilkbahar.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cām-ı t̄arab
'Uşşāka bülbüller gibi ol ba'ış-i şūr u şegab

devrân-ı hümâyûnı:

1. **devrân-ı hümâyûnı:-ı**

Kaside 9
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Kutlu devir (padişahın hüküm sürdüğü dönem).

Ol şāh-ı kevākib-ğaşem-i rüy-ı zemîn kim
Devrân-ı hümâyûnı şeref-bağş-ı zamāndur

devrân-ı kemâle:

1. **devrân-ı kemâle:-e**
Kaside 57
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Olgunluk devri.

Evvel-i devleti eyyâm-ı zevâle encām
Ġâyet-i himmeti devrân-ı kemâle āğāz

devrân-ı müsâ'id:

1. **devrân-ı müsâ'id:**
Kaside 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Elverişli, uygun zaman.

Def'-i ġama devrân-ı müsâ'id bu zamāndur
Āzâdelere mevsim-i ferğunde bu demdür

devrân-ı t̄arabnāk-ı Ceme:

1. **devrân-ı t̄arabnāk-ı Ceme:-e**
Kaside 10
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Cem'in eğlenceli, neşe dolu zamanı.

Ol şeh ki cihân mevsim-i 'adlinde şafâdan
Devrân-ı t̄arabnāk-ı Ceme ġandeler eyler

devrânun sürmekde:

1. **devrânun sürmekde:-mekde**
Gazel 112
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Zamanını yaşamak, keyif içinde yaşamak.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyin ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

devr-i Ādemden berî:

1. **devr-i Ādemden berî:**
Kaside 62
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Adem peygamber zamanından beri.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek sarf itse heb

devr-i 'adlinde:

1. **devr-i 'adlinde:** -i, -n, -de

Kaside 12

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Adil dönem, adaletli devir (Sultan II. Osman devri).

Devr-i 'adlinde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler 'ıyd u nev-rûz-ı zamânumdur benüm

2. **devr-i 'adlinde:** -i, -n, -de

Kaside 8

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Adaletli devir (padişahın adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

'Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i 'adlinde nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân bulur

3. **devr-i 'adlinde:** -i, -n, -de

Kaside 19

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Adaletli devir (padişahın adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

Cihân ol deñlü pür-emn ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haç-ı nev-ñiz-i dil-berdür

devr-i 'adlünde:

1. **devr-i 'adlünde:** -ü, -ñ, -de

Kaside 49

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Adaletli devir (vezirin adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

Añılmaz oldu nâmı devr-i 'adlünde sitemkârûñ
Meger yâd ide 'aşık ğamze-i merdüm-küş-i yârı

2. **devr-i 'adlünde:** -üñ, -de

Kaside 53

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Adaletli devir (adaletle hükmedilen zaman, devir).

Nev-bahâr-ı çemen-i bāğ-ı 'adâlet k'olamaz
Devr-i 'adlünde güşâde gül-i bostân-ı hiyel

devr-i bezmi:

1. **devr-i bezmi:** -i

Kaside 50

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Eğence meclisinin seyri.

Çenber-i dâ'ire-i meclisi çarh-ı 'işret
Devr-i bezmi çarab-âğâz u meserret-encâm

devr-i cām-ı bâde:

1. **devr-i cām-ı bâde:**

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin devri (işret meclisinde şarap kadehinin sırayla sunulması).

Gider keyf-i şarabuñ zevki böyle yâde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bâde gelmez mi

devr-i cām-ı mül:

1. **devr-i cām-ı mül:**

Kaside 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap zamanı // işret zamanı.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i cām-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

devr-i çarh-ı dün:

1. **devr-i çarh-ı dün:** -r, -se

Kaside 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alçak feleğin devri.

Ne fevt eylerse esbâb-ı şafâdan devr-i çarh-ı dün
Kazâ hüsn-i tedârikle telâfi itmede her dem

devr-i çep-endâz-ı felekden:

1. **devr-i çep-endâz-ı felekden:** -den

Kaside 43

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Feleğin hilekâr, aldatıcı, ters dönüşü.

Muñâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Hudâ kâdirdür itse bârî hükmin imtidâd üzre

devr-i çep-endâzına:

1. **devr-i çep-endâzına:** -i, -n, -a

Kaside 10

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hilekâr, aldatıcı dönüş.

Virmez felegüñ devr-i çep-endâzına hükmi
Çor hikmeti teslim-i kazâ vü kader eyler

devr-i cihān:

1. devr-i cihān:

Kaside 9

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Dünyanın, zamanın devri.

Hem rüz-ı mübârek dem-i 'ıyd-ı tarab-engiz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

devr-i cūdında:

1. devr-i cūdında:-ı, -n, -da

Gazel 116

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Cömertliğin devri, zamanı (kerem sahibi
padişahın hüküm sürdüğü devir).*

Hān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerimü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

devr-i cūdunda:

1. devr-i cūdunda:-u, -ñ, -da

Kaside 50

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

*Cömertliğin devri, zamanı (kerem sahibi
şeyhülislamın hüküm sürdüğü devir).*

Devr-i cūdunda görür hālını baır ü kānuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firāvāni ğamām

devr-i devletidür:

1. devr-i devletidür:-i, -dür

Gazel 142

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Emirliğinin, hükümetinin zamanı.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret hāfız-ı devlet
Ki devr-i devletidür rüzgāruñ rüz-ı pīrüzü

devr-i dil-ārā-vı cihān-pirā:

1. devr-i dil-ārā-yı cihān-pirā:

Kaside 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen gönül avutucu devir.

Hābbezā devr-i dil-ārā-yı cihān-pirā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eşeri revnağ-ı 'ıyd

devr-i dil-ārā-vı murād-āver:

1. devr-i dil-ārā-yı murād-āver:

Kaside 43

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Murat veren mutlu, güzel bir çağ.

Te'āla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarh bu devre olaydı i'tiyād üzre

devr-i dilsitānidur:

1. devr-i dilsitānidur:-ı, -dur

Kaside 13

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Gönül alan, gönlü cezbeden zaman.

O sulţān-ı suhan-perver ki devr-i dilsitānidur
Metā'-ı dāniş ü idrāk ü fehmūñ rüz-ı bāzārı

devr-i felek:

1. devr-i felek:

Kaside 31

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Feleğin dönmesi.

Harem-i himmetine devr-i felek halka-i der
Ka'be-i 'işmetine perr-i melek perde-i bāb

2. devr-i felek:

Kaside 59

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Feleğin dönmesi.

Yā devr-i felek sākī-i şahbā-yı tarabdur
'Ālem aña bir meclis-i şad-güne ni'amdür

devr-i gül:

1. devr-i gül:

Kaside 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i kadeh yā devr-i gül devrān budur gayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i şafādür cümle heb

2. devr-i gül:

Kaside 62

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyāya ferah
Def' ide dillerden taraş olduca 'ālem pür-şegab

devr-i hüsnünde:

1. **devr-i hüsnünde:-ü, -ñ, -de**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik çağı, zamanı.

Devr-i hüsnünde n'ola olsa cihân pür-gavgâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

devr-i iclâli:

1. **devr-i iclâli:-i**

Kaside 27

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Büyüküğün, azametın zamanı // vezirin hüküm
sürdüğü zaman.*

Bahâr-ı gülbün-efrâz-ı 'adâlet devr-i iclâli
Çerâğ-ı meclis-efrûz-ı sa'âdet pertev-i re'yi

devr-i kadeh:

1. **devr-i kadeh:**

Kaside 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap mevsimi.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i câm-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

2. **devr-i kadeh:**

Kaside 62

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Kadehin elden ele dolaşması.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâya ferağ
Def' ide dillerden tarağ oldukça 'âlem pür-şegab

devr-i lâ-mekân eyler:

1. **devr-i lâ-mekân eyler:-r**

Kaside 5

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Mekânsızlık âlemini dolaşmak.

O 'âlem-gerd-i reh-peymâ ki devr-i lâ-mekân eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nün-ı mekân üzre

devr-i lutfi:

1. **devr-i lutfi:-i**

Kaside 16

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*(Sultanın) ihsanının devri // padişahın
saltanatının devri.*

'Ahd-i 'adli 'âleme faşl-ı bahâr-ı hoş-dilî
Devr-i lutfi dehre eyyâm-ı şebâb-ı rûzgâr

2. **devr-i lutfi:-i**

Kaside 55

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*(Sultanın) ihsanının devri // hüküm sürülen
zaman.*

Devr-i lutfi gülsitân-ı 'âleme faşl-ı bahâr
'Ahd-i 'adli rûzgâr-ı pîre eyyâm-ı şebâb

devr-i lutfında:

1. **devr-i lutfında:-i, -n, -da**

Kaside 5

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*(Sultanın) ihsanının devri // padişahın
saltanatının devri.*

Cihânda kalmadı bir 'ukde dirdüm devr-i lutfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütân üzre

devr-i Mesîh-i Meryem:

1. **devr-i Mesîh-i Meryem:**

Kaside 51

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Meryem oğlu Mesih'in zamanı.

O meh-i mu'teber-eyyâm-ı mübârek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesîh-i Meryem

devr-i mîm-i keremi:

1. **devr-i mîm-i keremi:-i**

Kaside 31

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Kerem kelimesindeki mim harfinin dairesi.

Kâmkâr-ı felek evreng-i 'adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile tavk-ı rikâb

devr-i muvâfık:

1. **devr-i muvâfık:**

Kaside 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Münasip, uygun zaman.

Ne 'aceb döndü murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfık felege emr-i ba'id

devr-i şafâdur:

1. **devr-i şafâdur:-dur**

Kaside 62

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i cām-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

devr-i tarab-zâdur:

1. **devr-i tarab-zâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Sevinç ve coşkunluk veren devir.

Şadâ-yı zeng-i şâhinden gelür kebk-i derî rakşa
Zamân-ı 'adl ü inşâfi 'aceb devr-i tarab-zâdur

dev faşlınuñ:

1. **dev faşlınuñ:-nuñ**
Kaside 62
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi.

Dey faşlınuñ encâmıdır zevk u şafâ hengâmıdır
Ya'nî bahâr eyyâmıdır nüş idelüm âb-ı 'ineb

deyr:

1. **deyre:-e**
Gazel 8
Mısra: 5
Kilise, manastır.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü divâra fedâ

devü:

1. **devü:**
Kaside 53
Mısra: 19
Diye, amacıyla.

Görmesün deyü gözüm rûy-ı 'arûs-ı bahtı
Çeker âhum felege perde-i müşgîn-i hacel

2. **devü:**
Kaside 53
Mısra: 21
Diye, amacıyla.

İrmesün menzil-i makşûda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vaḫal

dıraḫşân:

1. **dıraḫşân:**
Kaside 31

Mısra: 54
Parlayan, parlak.

Ol ki tâc-ı ser-i iḫbâline ḫonsa yaraşur
Bu dıraḫşân güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb

dıraht:

1. **dırahtın:-ın**
Kaside 10
Mısra: 61
Ağaç.

Ger luḫfi mühimsâz-ı bahâr olsa dırahtın
Her şâḫımı bir şûh-ı muraşşa'-kemer eyler

dıraht-ı bādâmı:

1. **dıraht-ı bādâmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Badem ağacı.

Ger olsa feyz-i kef-i dest-i cûdı nâmiyede
İderdi ma'den-i nuḫre dıraht-ı bādâmı

dıraht-ı huşke:

1. **dıraht-ı huşke:-e**
Kaside 49
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Kuru ağaç.

Döküldi sineden peykân-ı yâr u penbe-i dâgum
Dıraht-ı huşke döndüm ḫâke düşmüş berg ile bârı

dıraht-ı pür-şüküfe:

1. **dıraht-ı pür-şüküfe:**
Kaside 5
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Çiçeklerle dolu ağaç.

Nitekim her dıraht-ı pür-şüküfe şâh-ı nevrûzuñ
Ḫura çetr-i sefidin şâhn-ı bâg u büstân üzre

dıraht-ı ser-firâzı:

1. **dıraht-ı ser-firâzı:-ı**
Kaside 6
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Uzun boylu, yükseklerle uzanan ağaç.

Bir dıraht-ı ser-firâzı var mı bâg-ı cennetüñ
Yoḫsa ancak vâ'izüñ medḫ itdügi Ṭübâ mıdur

dırâz itmege:

1. **dirāz itmege:-e**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Uzatmak.

Allāh için ey āh tolaş zülfine tırma
Ol silsile-i 'aşkı dirāz itmege bā'is

di:

1. **dir:-r**

Gazel 22

Mısra: 1

Demek, söylemek.

'Uşşāk ile tolsun dir iseñ küy-ı maḥabbet
Gösterme rakīb olmayana rüy-ı maḥabbet

2. **dimezler:-mez, -ler**

Gazel 39

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Güni günden yig olsun rüzedārān-ı gam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nev-rüzümüz vardır

3. **dimez:-mez**

Gazel 47

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Vefāñı muṭlaḳ aḡyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevri ü cefāñı 'aşık-ı zāre maḥal dirler

4. **dirler:-r, -ler**

Gazel 47

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Seni ḥüsn ile ḡāyet bī-naẓir ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sultānım güzel dirler

5. **dirler:-r, -ler**

Gazel 47

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Bize pend ile vā'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ḳo cām-ı şafādan hem kes el dirler

6. **dirler:-r, -ler**

Gazel 47

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdir 'ālemiñ ḥālī
Le'ime muḡtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

7. **dirler:-r, -ler**

Gazel 47

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdir 'ālemiñ ḥālī
Le'ime muḡtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

8. **dirler:-r, -ler**

Gazel 47

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭab'ın bilindi el-ḥaḳ ey Nef'ī
Ne bu vādide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

9. **dime:-me**

Gazel 64

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven 'aşık yā n'eyler saña cān virmez

10. **diyemem:-y, -eme, -m**

Gazel 70

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḥarāb olmayıcaḳ

11. **disem:-se, -m**

Gazel 78

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Tūṭī-i mu'cize-ḡüyem ne disem lāf degül
Çarḳ ile söylesemem āyinesi şāf degül

12. **dimem:-me, -m**

Gazel 85

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümü
Ser-beste 'arz-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

13. **dimek:-mek**

Gazel 94

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'ī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

14. **dise:-se**

Gazel 126

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Nef'ī de ḡazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

15. **dimege:-meg, -e**

Kaside 3

Mısra: 72

Demek, söylemek.

Medhünün gâyeti yok tayy-ı lisân ide meger
Dimege biñde birin nâtika-i insânî

16. **disün:-sün**

Kaside 6

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañi böyle dil-keş ü ra'nâ mıdır

17. **diyen:-y, -en**

Kaside 6

Mısra: 43

Demek, söylemek.

Dest ü tab'ın ebr ü deryâdur diyen gâfillerün
Dâ'imâ mazmün-ı fikri böyle bî-ma'nâ mıdır

18. **dir:-r**

Kaside 9

Mısra: 29

Demek, söylemek.

Güş et ne dir ol rind-i Mesihâ-dem-i ma'nâ
Kim reşha-i kilki suhane rüh-ı revândur

19. **dirsem:-se, -m**

Kaside 9

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Bu demde nedür biñ yaşamağ âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

20. **dirlerse:-r, -ler, -se**

Kaside 10

Mısra: 111

Demek, söylemek.

Hakkumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âşâr-ı tabi'atlerine kim nazar eyler

21. **dise:-se**

Kaside 12

Mısra: 43

Demek, söylemek.

Ol şehensâh-ı cihân-perver ki lâyıkdur dise
Kıble-i şâhân-ı âlem âstânumdur benüm

22. **dirsem:-r, -se, -m**

Kaside 14

Mısra: 119

Demek, söylemek.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta'zîm ile diñler sözüm ins ü perî

23. **dir:-r**

Kaside 17

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

24. **dirseñ:-r, -se, -ñ**

Kaside 24

Mısra: 17

Demek, söylemek.

Lâfi ço dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz'an-ı felek

25. **dise:-se**

Kaside 26

Mısra: 77

Demek, söylemek.

Ne dise medhüñe lâyıkdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazîm

26. **dir:-r**

Kaside 28

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvânî dir
Birden bu deñlü tîr nice der-kemân olur

27. **dirse:-r, -se**

Kaside 28

Mısra: 20

Demek, söylemek.

Râzî degülse ger buna nâmüs-ı dil-berî
'Uşşâka dirse böyle ihânet yamân olur

28. **disem:-se, -m**

Kaside 28

Mısra: 139

Demek, söylemek.

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiñân olur

29. **didükleri:-dük, -leri**

Kaside 36

Mısra: 59

Demek, söylemek.

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi 'azâb ü elem

30. **dirsem:-r, -se, -m**

Kaside 42

Mısra: **63**
Demek, söylemek.

Mu 'ciz-i güftâr ile dirsem n'ola
'İsi-i ferhunde-dem-i rûzgâr

31. **diyemem:** -y, -eme, -m
Kaside 42
Mısra: **19**
Demek, söylemek.

Har diyemem belki sitemdür hara
Fazla-i haşv-i şikem-i rûzgâr

32. **dimek:** -mek
Kaside 46
Mısra: **17**
Demek, söylemek.

Cennet altında yâ üstinde dimek câ'iz idi
Bir letâfetde eger cennet olaydı ta'yîn

33. **diyen:** -y, -en
Kaside 47
Mısra: **125**
Demek, söylemek.

Bana âmî diyen bâtil ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daği zu'munca şâhib-ı tab' u mollâdur

34. **dise:** -se
Kaside 50
Mısra: **72**
Demek, söylemek.

Farq olunmazdı tulü'ü vü gurûbı mihrûn
Şâmı şubh it dise bir demde şabâhı aştâm

35. **disem:** -se, -m
Kaside 50
Mısra: **133**
Demek, söylemek.

Şâ'ir-i nâdire-güyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostâ bî-tevriye vü bî-ihâm

36. **dirsem:** -r, -se, -m
Kaside 52
Mısra: **51**
Demek, söylemek.

Ka'be-i İslâmdur dirsem 'aceb mi şâhibin
Şeyhü'l-islâm eylemiş lutf-ı Hudâ-yı müste'ân

37. **dirler:** -r, -ler
Kaside 53
Mısra: **81**
Demek, söylemek.

Qullaruñla oturup hîdmetüñ itsek dirler
Celesü hayre celîsin 'amilü hayre 'amel

38. **diyen:** -y, -en
Kaside 62
Mısra: **32**
Demek, söylemek.

Zâtuñ gibi zât-ı şerîf tab' uñ gibi tab' -ı laţîf
Vardur diyen ahmaq zarîf kizbi görürmiş müsteħab

39. **dirsem:** -se, -m
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Demek, söylemek.

Cüy-ı ma'nâ iki şakq olmuş aqar şahından
Yaraşır dirsem eger tab'ına Bâgdâd-ı suhan

40. **dimek:** -mek
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Demek, söylemek.

Bir kaşide dimek ister saña tab'ım ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-şaşal-ı dîvânım

41. **dimek:** -mek
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Demek, söylemek.

Ol mertebe râst çeker 'aksine yâyı
Ma'kûs dimek olur ana yâve-derâyî

42. **dirlerdi:** -r, -ler, -di
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Demek, söylemek.

Ehl-i hikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetüñ
Yoħsa her bîmâr için dirlerdi şîhhat bundadır

43. **dirlerse:** -r, -ler, -se
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
Demek, söylemek.

Dil-güşâdur meclisüñ gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senüñ haqqında hep efsânedür

44. **disem:** -se, -m
Kaside 40
Mısra: **71**
Demek, söylemek.

Qaşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senüñ
Şâ'irüm gerçi haqqatde hoş-âmed bilmem

45. **didükce:** -dükce
Gazel 35
Mısra: **12**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'î-i zârûn
Ne şûhî sevse mülâyim didükce âfet olur

46. **disem:**-se, -m
Kaside 30
Mısra: 13
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

'Aceb mi hâmesine Hızır-ı pey-ğuceste disem
Ki gezdüğü yeri itmiş riyâz-ı Rıdvânî

47. **diyemem:**-y, -eme, -m
Gazel 78
Mısra: 3
Söylemek, saymak, kabul etmek.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşâf degül

48. **diyemem:**-y, -eme, -m
Gazel 108
Mısra: 6
Söylemek, saymak, kabul etmek.

Gamzeñden emîn olmak mümkün mi dil-i 'âşık
Gamze diyemem zîrâ şemşîr-i kazâdur bu

49. **dirlir:**-r, -ler
Gazel 47
Mısra: 1
Demek, söylemek.

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirlir
Ne dirlirse seniñ haqqında sultânım güzel dirlir

50. **dirlir:**-r, -ler
Gazel 47
Mısra: 4
Demek, söylemek.

Vefâñı muṭlaḡ aḡyâra münâsibdir dimez kimse
Velî cevri ü cefâñı 'âşık-ı zâre maḡal dirlir

51. **dirlirse:**-r, -ler, -se
Gazel 47
Mısra: 2
Demek, söylemek.

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirlir
Ne dirlirse seniñ haqqında sultânım güzel dirlir

52. **dime:**-me
Gazel 34
Mısra: 15
Söylemek // düşünmek.

Ḥalâş olmak ne mümkündür dime zinhâr o maḡbesden
Hemân mevḡûf-ı hüsn-i iltifât-ı pâdişâhîdür

53. **dirdüm:**-r, -dü, -m
Kaside 5

Mısra: 61
Söylemek // düşünmek.

Cihânda ḡalmadı bir 'uḡde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütân üzre

54. **dirsün:**-r, -sün
Gazel 97
Mısra: 7
Söylemek // istemek.

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dür olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

55. **dime:**-me
Gazel 109
Mısra: 1
Demek, adlandırmak.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ḡam imiş bu
Bir 'âlemi yok miḡneti çok 'âlem imiş bu

56. **dimedi:**-me, -di
Gazel 109
Mısra: 10
Saymak, kabul etmek.

Gör n'eyledi ḡahr ile bu Nef'î gibi zâti
Hiç dimedi raḡbet idecek âdem imiş bu

57. **dirsem:**-r, -se, -m
Kaside 13
Mısra: 13
Demek // ... diye adlandırmak.

'Aceb mi ferşine âyine-i 'âlem-nümâ dirsem
Nümâyân ḡudsiyân-ı âsmânuñ naḡş-ı esrârı

58. **dirsem:**-r, -se, -m
Kaside 17
Mısra: 3
Demek // ... diye adlandırmak.

Ne şabâ şâ'ıḡa dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

59. **dirsem:**-r, -se
Kaside 17
Mısra: 101
Demek, söylemek, hitap etmek.

Yaraşur dirsem eger aña Burâḡ-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o ḡadar kim farzâ

60. **dimez:**-mez
Kaside 28
Mısra: 22
Demek // düşünmek.

Her nâ-maḡalle ruḡşat-ı nezzâre yâ neden
Bir gün dimez misin ki maḡalleñde ḡan olur

61. **dimek:**-mek

Kaside 6

Mısra: **33**

Demek, söylemek, hitap etmek.

Çarh aña ta'zīm idüp İskender-i gānī dimek
Şānına nisbet meger bir medh-i müsteşnā midur

62. **dirseñ:**-r, -se, -ñ

Kaside 47

Mısra: **6**

Demek, söylemek, bahsetmek.

'Aceb mecmū'a-i sırr-ı İlāhīdür haqīkatde
Ki her ne gūne isti'dād dirseñ anda peydādur

63. **dimez:**-mez

Tesdis 1

Mısra: **16**

Demek // düşünmek.

Neden 'ār eylemek yanuñda yād oldukça yā adım
Dimez misin kıyāmetde Hūdā senden ala dādım

64. **dirseñ:**-se, -ñ

Kaside 26

Mısra: **89**

Demek, söylemek.

Yā niçün dirseñ eger pādīşehim
İdeyim aşlını bir bir tefhīm

dībā:

1. **dībāya:**-y, -a

Kaside 18

Mısra: **10**

Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

O deñlü surh u raḥşān müy-ı endāmı ki lāyıkdur
Qabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

2. **dībā:**

Kaside 11

Mısra: **12**

Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

Felek fīrūzeden bir taht-ı 'ālī kurdı şāhāne
Aña bir aq dībā perde çekdi şubh-ı nūrānī

3. **dībā:**

Kaside 34

Mısra: **54**

Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dībā kaplu semmürü

4. **dībāy:**-y, -ı

Kaside 44

Mısra: **6**

İpek kumaş // giysi, elbise.

Dergeh-i bārgēh-i şadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Ka'be gibi çarhā siyeh dībāyı

dībā-vı Hıtā:

1. **dībā-yı Hıtā:**

Kaside 17

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Hıta ipeği.

Nāmı Tağlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çin cebhesi dībā-yı Hıtā

dībā-vı Hıtāyī:

1. **dībā-yı Hıtāyī:**

Kaside 46

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Hıta memleketinde dokunan kıymetli ipekli
kumaş.*

Ferşi dībā-yı Hıtāyī gibi pür-naqş ü nigār
Tarhı revnaq-şiken-i ravza-i firdevs-i berin

dīdār:

1. **dīdār:**

Gazel 81

Mısra: **3**

Yüz, çehre, sevgilinin güzel yüzü // tas.

*Cenabıhakk'ın müminlere vadettiği görünüşü,
tecellisi.*

Bir nefes dīdār için biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esir-i iştıyākıdur gönül

2. **dīdārı:**-ı

Kaside 7

Mısra: **35**

Yüz, çehre, güzel yüz.

Ṭotalum eylememiş ol daḥi dīdārı 'aziz
Eylemiş seyr-i cemāline şalā-yı ta'mīm

3. **dīdārı:**-ı

Kaside 11

Mısra: **56**

Yüz, çehre.

'Aceb şun'-ı İlāhī bü'l'-aceb terkībīdür zīrā
Muşavver şu'le dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

4. **dīdāruñi**:-u, -ñ, -ı

Kaside 23

Mısra: 11

Yüz, çehre.

Dīdāruñi görseydi ger olurdu muqarrer

Hürşid gibi secde-i şāh ekber-i 'ālem

5. **dīdāruña**:-u, -ñ, -a

Kaside 25

Mısra: 7

Yüz, çehre.

Muntazırdur her biri dīdāruña ol mertebe

Şubh-ı şādık gibi bu taḥkīke eyle i'timād

6. **dīdāruñi**:-u, -ñ, -ı

Kaside 25

Mısra: 21

Yüz, çehre.

Ölmedin görmek naşib oldı yine dīdāruñi

İtmesem şimden girü n'ola ğam-ı hicrānı yād

dīdār-ı pūr-nūrı:

1. **dīdār-ı pūr-nūrı**:-ı

Kaside 34

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Çok nurlu yüz.

Ki teşrīf ide her gün şadr-ı bālā-ḥāne-i kaşrın

O ḥurşid-i cihān-ı devletūn dīdār-ı pūr-nūrı

dīde:

1. **dīdede**:-de

Gazel 15

Mısra: 7

Göz.

Ceng iderler dīdede her şeb ḥayāl-i yār için

Girseler müjgānlarum n'ola boyunca kana hep

2. **dīdesi**:-si

Gazel 37

Mısra: 6

Göz.

'Aşkı olmaz yine ḥālī hīç āb u tābdan

Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pūr-āb olur

3. **dīdem**:-m

Gazel 144

Mısra: 4

Göz.

Dün gice sākī ile sāgara ḥacet yog idi

Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḥāne idi

4. **dīdelerdür**:-ler, -dür

Kaside 52

Mısra: 95

Göz.

Dīdelerdür zāhir ü bāṭın cemālūn seyrine

Dilde zaḥm-ı nevk-i tīrūn tende dāğ-ı ḥūn-feşān

5. **dīdelerüm**:-ler, -ü, -m

Gazel 102

Mısra: 9

Göz.

Güyā ki olur dīdelerüm ma'den-i yākūt

Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

dīdebān-ı münzevī:

1. **dīdebān-ı münzevī:**

Kaside 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bir köşeye çekilmiş, tek başına yaşayan bekçi.

Der-güşāde yā ḥazīne-ḥāne-i endīşedür

Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

dīdeden ğā'ib olurdu:

1. **dīdeden ğā'ib olurdu**:-u, -r, -dı

Kaside 27

Mısra: 39

Kelime Tipi: Deyim

Gözden kaybolmak; görünmez olmak, ortadan çekilmek.

Olurdu peykeri evvel ḳademde dīdeden ğā'ib

Virüp ruḥşat 'ināna rā'izi gösterse irḥāyı

dīde-i aḥter:

1. **dīde-i aḥter:**

Kaside 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yıldızın gözü, talihin gözü.

Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle güşāde çehre-i eyyām

Fürüg-ı gevher-i tāciyla rüşen dīde-i aḥter

dīde-i bahtı:

1. **dīde-i bahtı**:-ı

Kaside 44

Mısra: 39

Kelime Tipi: -
Bahtın gözü // talih.

H'āba varmazsa n'ola dīde-i bahtı bir dem
Āftāb olmuş aña merdümek-i bināyī

dīde-i baht-ı siyehkāruma:

1. **dīde-i baht-ı siyehkāruma:**-u, -m, -a
Kaside 53
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Kötü talihin gözü.

Ka'r-ı tārīk-çeh-i ğamda beni yā göremez
Dīde-i baht-ı siyehkāruma yā indi sebel

dīde-i bīdārimuz:

1. **dīde-i bīdārimuz:**-ı, -muz
Gazel 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Uykusuz göz.

Baht uyansa h'āba varsa dīde-i bīdārimuz
Düşde bārī ğayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

dīde-i devlet:

1. **dīde-i devlet:**
Kaside 19
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Devletin basireti, idraki.

Fürüzān şeb-çerāĝ-ı dudmān-ı 'Āl-i 'Osmān kim
Fürüg-ı tal'atiyle dīde-i devlet münevverdür

dīde-i havrān-ı felek:

1. **dīde-i havrān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Feleğin hayran olmuş gözü.

Şevket ü şānı o ğāyetde ki seyr itmek için
Reh-güzārında alır dīde-i havrān-ı felek

dīde-i hūn-ābe-çekāndur:

1. **dīde-i hūn-ābe-çekāndur:**
Kaside 9
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Kanlı göz yaşı damlayan göz.

Dil-bersüz olan bezm-i meyūn 'āşık-ı zāra
Her sāĝarı bir dīde-i hūn-ābe-çekāndur

dīde-i hursīdi:

1. **dīde-i hursīdi:**-i
Kaside 39
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Güneşin gözü.

Bir cilā vireyin āyine-i endişeme kim
Eyleye şa'ş'a'ası dīde-i hursīdi arır

dīde-i pür-havel:

1. **dīde-i pür-havel:**
Kaside 51
Mısra: 96
Kelime Tipi: -
Şaşı göz.

Tab'-ı keç-fikr-i hasūd u suĝan-ı nāzik ü şūh
Dīde-i pür-havel ü ğamze-i pür-nāz ü sitem

dīhīm:

1. **dīhīm:**
Kaside 7
Mısra: 118
Taç.

Dür-i medhiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i zātı ile fahr ide tāc u dīhīm

dijem:

1. **dijemdür:**-dür
Kaside 59
Mısra: 80
Mahzun, kederli.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aĥvāl-i zamāne
Geh muntazam u ğāh perişān u dijemdür

dik:

1. **dikdi:**-di
Kaside 52
Mısra: 97
Saplamak, çakmak.

Dikdi na'l-i sineme çeşmūn sinān-ı ğamzesin
Nizesini ğalkadan güyā geçirdi ahramān

dik tutup:

1. **dik tutup:**-up
Kaside 11

Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Dik durumda kalmasını sağlamak, dik duruma getirmek.

ulağın dik tutup per-tb idince far-ı sr'atden
Döner ol nvek-i perrna kim çift ola peykn

diken:

1. **diken:**

Gazel 120
Mısra: 12
*Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı
ıktı.*

ordı mjemn üstine pyn seg-i kyun
Olmasa gl zrde düşünce diken üzre

dikil:

1. **dikildi:-di**

Kaside 21
Mısra: 8
*Dikilmek, (bir Şey) dik olarak bir yere konup
yerleştirilmek.*

Döşendi kaşr-ı temennya 'işret esbb
Dikildi külle-i ible nuşret a' lm

dikkat evlerse:

1. **dikkat evlerse:-r, -se**

Kaside 11
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
*Dikkat etmek, bir Şeyin üzerinde itina ile
durmak.*

Svr oldukça taşvirinde 'cizdr muşavvirler
Ne denl dikkt evlerse eger Bihzd eger Mn

dikkat iderse:

1. **dikkat iderse:-er, -se**

Kaside 7
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
*Bir Şeyin üzerinde itina ile durmak, zen
göstermek.*

eke mazmnn fehm itmede bir nükte-Őins
Ne kdar dikkt iderse o kdar renc-i elm

dikkat itse:

1. **dikkat itse:-se**

Kaside 8
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Dikkatle bakmak, incelemek.

Y sevd-ı nüşha-i Şun'-ı İlahidür ki dil
Dikkt itse anda sırr-ı yet-i ur'an bulur

dikme ablı:

1. **dikme ablı:**

Kaside 61
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Dikme ablı.

Hle bir tak-ı muraşŞa' kehkeŐn bir sm-raht
Çarh bir dikme ablı mh-ı nev zerrn-rib

dil:

1. **dildeki:-de, -ki**

Gazel 1
Mısra: 10
Gönül.

Hlk-ı 'lem bir nefes Őd olmağa cnlar virür
Cnmun cnm gya dildeki gmdur başa

2. **dile:-e**

Gazel 5
Mısra: 7
Gönül.

Dile her my bir ejder görinür ol zülfün
Nice bi ejderi bir yerde taayyl ne bel

3. **dil:**

Gazel 6
Mısra: 1
Gönül.

Ben mest-i harbm dil mestne degül mi y
Gerdn yine ol bezme peymne degül mi y

4. **dil:**

Gazel 8
Mısra: 1
Gönül.

Cn u dil hk-i reh-i tevsen-i dildra fed
Pre pre dil-i Şad-pre seg-i yra fed

5. **dil:**

Gazel 9
Mısra: 9
Gönül.

Şu'a'-i mihri dil ynesine ey Nef'i
DŐselden oldu muhaşŞal bu ızrb saa

6. **dili:-i**

Gazel 28
Mısra: 6
Gönül.

Zevkî budur 'âlem-i 'aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ'is̱

7. **dili:-i**

Gazel 28

Mısra: 10

Gönül.

Nef'î gibi ğamzeñ de saña cân ile 'âşık
Budur dili hep maħrem-i rāz itmege bâ'is̱

8. **dil:**

Gazel 44

Mısra: 1

Gönül.

Dil bir cevân-ı nev-heves-i dil-rübâ bilür
Vaşf idemem lisân ile ancak Hudâ bilür

9. **dile:-e**

Gazel 53

Mısra: 5

Gönül.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykânı dile
Tirüñe karşı turup sînemüzi çäk ideriz

10. **dile:-e**

Gazel 57

Mısra: 7

Gönül.

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

11. **dili:-i**

Gazel 63

Mısra: 9

Gönül.

Dili dil-berden anuñçün şaқınur endişe
Ġam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

12. **dil:**

Gazel 64

Mısra: 7

Gönül.

Yeter 'ömr-i dirâzı dil saña zülfi қо la'lin kim
Ġayât-ı nev bağışlarsa Ġayât-ı câvidân virmez

13. **dildedür:-de, -dür**

Gazel 81

Mısra: 5

Gönül.

Dildedür mihrüñ қо Ġāk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölüsem 'âlem-i ma'nâda bâķidür gönül

14. **dil:**

Gazel 91

Mısra: 11

Gönül.

Sinemi dâğ ile dil tâze gülistân ister
Bülbülüm lik ğam-ı köhne bahârı çekemem

15. **dil:**

Gazel 96

Mısra: 9

Gönül.

Ġalka-i zülfinden eyler dil temâşâ ruhların
Virmese ħurşide n'ola revzen-i nezzâresin

16. **dilde:-de**

Gazel 96

Mısra: 1

Gönül.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller 'âşık-ı bî-çâresin

17. **dilden:-den**

Gazel 97

Mısra: 2

Gönül.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâķ-ı zâr andan
O dilden ħazz ider hem dil dağı bî-iġtiyâr andan

18. **dilleri:-ler, -i**

Gazel 102

Mısra: 3

Gönül.

Āh ile қomam dilleri zülfinde ħuzûra
Cem'iyet-i ağıyârı perişân iderim ben

19. **diller:-ler**

Gazel 103

Mısra: 1

Gönül.

Diller nice bir çâķ-ı zenaġdânuña düşsün
Sâyeñ gibi zülfiñ de қо dâmânuña düşsün

20. **dil:**

Gazel 104

Mısra: 1

Gönül.

Nice bir dil ğam-ı zülfünle perişân olsun
Ġöreyin zülfini kim ħāk ile yeksân olsun

21. **dilde:-de**

Gazel 105

Mısra: 12

Gönül.

Def' oldı ğam erişdi sūr mâtem gidüp geldi sūrür
Nef'î қоma dilde fütür şevķ ile olğil dil-figen

22. **dil:**

Gazel 106

Mısra: **1**

Gönül.

Vermesün dil ruḥşat âh-ı cân-güdâza n'eylesün
Şabrı yok bî-çârenüñ biñ dürlü nâza n'eylesün

23. **dile:-e**

Gazel 106

Mısra: **4**

Gönül.

Ġamze cäsüs-ı nazar ammâ hücum-ı nâzdan
Fırşat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

24. **dilde:-de**

Gazel 110

Mısra: **1**

Gönül.

Fikr-i zülfüñ dilde tâb-ı süz-ı 'aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencinede

25. **dil:**

Gazel 119

Mısra: **5**

Gönül.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tâb
Yaḥ-pâre olur aḥker-i süzân elimüzde

26. **dilleri:-ler, -i**

Gazel 125

Mısra: **5**

Gönül.

Düşürür dilleri çâh-ı zeḳana tutmaz ise
Dâmen-i zülf-i dil-âvîzini muḥkem şâne

27. **dil:**

Gazel 131

Mısra: **1**

Gönül.

Dil ḥaste vü hem cân ile müştâk-ı girişme
Ol ğamze-i cädü ise ḥallâk-ı girişme

28. **dillerle:-ler, -le**

Gazel 141

Mısra: **7**

Gönül.

Âteşin dillerle pür-tâb ol kadar gîsüları
Güyyâ bir ejder-i âteş-feşândur her biri

29. **dil:**

Kaside 1

Mısra: **23**

Gönül.

Bir gülistândur ḥayâlüm dil şüküfte bülbülü
Ol gülistânüñ laṭif âb-ı revândur sözüüm

30. **dilüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: **59**

Gönül.

Rind-i huşyârım ḥarâbât-ı maḥabbetdür dilüm
'Âşık-ı hercâyiyim vaḥdet nişânıdır sözüüm

31. **dilüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: **71**

Gönül.

Maşrıḳ-ı şubḥ-ı hidâyetdür genâsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsî pertev-i kevkeb-feşânıdır sözüüm

32. **dil:**

Kaside 4

Mısra: **29**

Gönül.

Her zûlmüne taḥammül ider âşikâre dil
Ammâ bu cevri cânâ 'azâb-ı nihân vîrür

33. **dilde:-de**

Kaside 5

Mısra: **91**

Gönül.

Nice biñ vâridât âmâde-i taḥrîr olur dilde
Olnca sâye-güster kilk-i çälâküm benân üzre

34. **dil:**

Kaside 8

Mısra: **5**

Gönül.

Yâ sevâd-ı nüşâ-i şun'-ı İlähîdür ki dil
Diḳkat itse anda sırr-ı âyet-i Ḳur'an bulur

35. **dilüm:-ü, -m**

Kaside 8

Mısra: **72**

Gönül.

Beyt-i ma'mûr-ı felek reşk itmede ebyâtuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḥâne-i vîrân bulur

36. **dilüm:-ü, -m**

Kaside 11

Mısra: **78**

Gönül.

Ḥayâlüm kârbân-sâlâr-ı iḳlîm-i ma'anîdür
Dilüm gencîne-i pür-gevher-i esrâr-ı rüḥânî

37. **dilüm:-ü, -m**

Kaside 13

Mısra: **101**
Gönül.

Dilüm kân-ı ma'ârifdür hayâlüm baħr-ı ma'nâdur
'Aceb mi ħaşre dek eylerse ger ħâmem güher-bârî

38. **dil:**
Kaside 14
Mısra: **108**
Gönül.

Fikr-i evşâfuñ gıdâ-yı rûħdur endişeme
Dil helâk olur ger olursam o sevdâdan berî

39. **dil:**
Kaside 18
Mısra: **74**
Gönül.

Nice şeh-zâde yektâ-gevher-i nüh-hokka-i mînâ
Ki kıymetde deġişmez cân u dil genc-i temennâya

40. **dil:**
Kaside 19
Mısra: **67**
Gönül.

Gıdâ-yı rûħdur endişe-i medhûñ dil ü tab'a
İkisi de şenânı itmede nâ-çâr u muztardur

41. **dilüm:-ü, -m**
Kaside 19
Mısra: **69**
Gönül.

Dilüm endişe-i medhûñle bir deryâ-yı pür-gevher
Aña tîġ-ı zebânum şanki bir mevc-i mücevherdür

42. **dil:**
Kaside 22
Mısra: **65**
Gönül.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şûħ-ı tannâzı
Kosa öz ħâline ger ġamze-i fettân u ġammâzı

43. **dilüñ:-üñ**
Kaside 22
Mısra: **51**
Gönül.

Firâk-ı pâdişâhumla dilüñ şerħ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âħer kim ne yârî var ne dem-sâzı

44. **dil:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Gönül.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dânişine
Baħr-ı dür-pâş-ı zemîn mihr-i zer-efşân-ı felek

45. **dilinde:-i, -n, -de**
Kaside 25
Mısra: **13**
Gönül.

Bu şenâ-ħvân-ı kadîmüñ ħod dilinde bâ-ħuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i iştiyâkuñ iştidâd

46. **dilinde:-i, -n, -de**
Kaside 27
Mısra: **29**
Gönül.

'Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi desti
Pür oldı şâħ-ı mercân ile şanmañ ka'r-ı deryâyı

47. **dil:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Gönül.

Dil bu hevâ ile kafes-i teng-i sinede
Mânend-i murġ-ı bâl-şikeste tapân olur

48. **dilinden:-i, -n, -den**
Kaside 28
Mısra: **105**
Gönül.

Birün ider dilinden o dem bîm-i düzeħi
Meydân-ı maħşer aña riyâz-ı cinân olur

49. **diller:-ler**
Kaside 28
Mısra: **73**
Gönül.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki ħûn-ı düşmen ucından revân olur

50. **dile:-e**
Kaside 32
Mısra: **80**
Gönül.

Ne söz ki olmaya mazmûn-ı medhûñi müş'ir
Olur ħayâli dile irtikâb-ı şuġl-ı zemîm

51. **dilüm:-ü, -m**
Kaside 32
Mısra: **88**
Gönül.

Sözüm ħulâşa-i mazmûn-ı mu'ciz-i 'İsâ
Dilüm mükâşif-i sırr-ı kelâm-ı vahy-i Kelîm

52. **dil:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Gönül.

Bir dil ki bu maẓmūn-ı ḥafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmū'a-i taşvīr-i hevādur

53. **dil:**
Kaside 33
Mısra: 6
Gönül.

Bir dil ki bu maẓmūn-ı ḥafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmū'a-i taşvīr-i hevādur

54. **dilde:-de**
Kaside 40
Mısra: 89
Gönül.

Nūr-ı feyẓ āteş-i Mūsā gibi dilde rüşen
Sırr-ı Ḥaḫḫ cevher-i cān gibi sözümdede müdgam

55. **dili:-i**
Kaside 40
Mısra: 46
Gönül.

Sözleri münteḥab-ı nüṣṣa-i esrār-ı ḳazā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

56. **dile:-e**
Kaside 41
Mısra: 77
Gönül.

Bir kūh-ı belā oldu dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

57. **dili:-i**
Kaside 41
Mısra: 80
Gönül.

Devrān o ḳadar 'aks-i murād üzre döner kim
ġamnāk ider oldu dili şahbā-yı zamāne

58. **dilde:-de**
Kaside 42
Mısra: 2
Gönül.

Baḥa gerekmez kerem-i rüzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rüzgār

59. **dilde:-de**
Kaside 42
Mısra: 13
Gönül.

Dilde şafā olmayıcaḫ 'ārifede
Bī-mezedür hep ni'am-ı rüzgār

60. **dil:**
Kaside 43

Mısra: 93
Gönül.

Midād-ı kilik-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rüzgārūñ iştīdād üzre

61. **dilde:-de**
Kaside 44
Mısra: 32
Gönül.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i bñyāyı

62. **dilde:-de**
Kaside 45
Mısra: 82
Gönül.

Ki ne şafā ḳodı ḥāḫırda ne şafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret āşārı

63. **dilüm:-ü, -m**
Kaside 47
Mısra: 111
Gönül.

Kelīmu'l-lāhdur endişem dilüm Tūr-ı ma'ānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḫ-i mezāyā-yı tecellādur

64. **dil:**
Kaside 48
Mısra: 33
Gönül.

Şafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol şadr-ı mükerrrem

65. **dil:**
Kaside 52
Mısra: 81
Gönül.

ġonceveş açılmadıḫ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletūñ dünyāyı etdi ġülsitān

66. **dilde:-de**
Kaside 52
Mısra: 96
Gönül.

Dīdelerdür zāhir ü bāḫın cemālūñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tirūñ tende dāğ-ı ḥñ-feşān

67. **dilde:-de**
Kaside 53
Mısra: 11
Gönül.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḫkem
ḳalmadı kāḫ-ı şafādan meger āşār-ı tālel

68. **dilde:-de**

Kaside 53

Mısra: 31

Gönül.

Bu belâ ile ki tākāt kōmamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim çarb-ı meşel

69. **dilde:-de**

Kaside 53

Mısra: 34

Gönül.

Yine hâşırda tesellî bulunur baķduķca
Görinür dilde bu ma'nâ-yı laţif ü mücmel

70. **dilde:-de**

Kaside 53

Mısra: 78

Gönül.

Nice taķrîr ideyin hâlümü sultānuma kim
Ėam-ı mâzîyi kōmaz dilde Ėam-ı müstaķbel

71. **dili:-i**

Kaside 54

Mısra: 49

Gönül.

Dili genc-i güher-i ma'rifet-i Rabbānî
Sōzi miftāh-ı der-i maḥzen-i sırr-ı tevḥîd

72. **dilinde:-i, -n, -de**

Kaside 58

Mısra: 54

Gönül.

Sözinde nükte-i lafzî nevâdir-i ma'nâ
Dilinde genc-i ma'ânî cevâhir-i maḥzûn

73. **dili:-i**

Kaside 62

Mısra: 23

Gönül.

Şol deñlü 'âlidür dili dünyānuñ olmaz mâ'ili
'Arz itseler ve'l-hāşılı yanında bir seng ü zeheb

74. **dillerden:-ler, -den**

Kaside 62

Mısra: 58

Gönül.

Devr-i gül ü devr-i ķadeḥ verdükce dünyāya ferah
Def'ide dillerden taraḥ olduķca 'âlem pür-şegab

75. **dili:-i**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 74

Gönül.

Pâydar ola devleti zirâ
Dili endişe ķibleĖāhidur

76. **dilün:-üñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 35

Gönül.

Hem-dem ister göñül ne çäre dilün
Kimse ne ḥākimi ne şāhidur

77. **dili:-i**

Müfret 5

Mısra: 2

Gönül.

Bād-ı şabâ ki tırraların tâbdâr ider
Her bir ḥamında biñ dili zâr u nizâr ider

78. **dil:**

Müfret 13

Mısra: 1

Gönül.

Nice bir kîn ile tiğ-ı zebâne dil cilâ virsün
Uşandım rüzĖara söğmeden Allah belâ virsün

79. **dil:**

Rübai 4

Mısra: 1

Gönül.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoğimiş

80. **dilde:-de**

Tedis 1

Mısra: 2

Gönül.

Esîrün olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḥübānım
Ėamuñdan kalmamışdır dilde tâb u tende dermānım

81. **dili:-i**

Gazel 30

Mısra: 1

Gönül.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şūḥ hem-demdür ķadeḥ
Tâ ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ķadeḥ

82. **dildeki:-de, -ki**

Gazel 32

Mısra: 9

Gönül.

Nice zāhirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüşa-i şî'rün ķalemler yane yazmışlar

83. **dile:-e**

Gazel 34

Mısra: 11
Gönül.

Haṭ-ı nev-ḥızı ancak bir belâ oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhidür

84. **dil:**
Gazel 35
Mısra: 7
Gönül.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı 'aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

85. **dile:-e**
Gazel 35
Mısra: 10
Gönül.

Belâ budur ki alıḫdı belâlaruñla gönül
Gamuñ da gelse dile bâ'ış-i meserret olur

86. **dil:**
Gazel 37
Mısra: 7
Gönül.

Dil giriftâr olmamak kâbil mi bend-i zülfüne
Anı dâma çekmege her ḫalka bir ḫullâb olur

87. **dil:**
Gazel 38
Mısra: 1
Gönül.

Âḫ u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Ḳahramân-ı niḡehi ḫıḫm ile cellâd ister

88. **dil:**
Gazel 38
Mısra: 5
Gönül.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḫnete ne cânını âzâd ister

89. **dili:-i**
Gazel 46
Mısra: 11
Gönül.

Göz ḫabsine ḫaldı dili mestâne niḡehle
Bir ḡüşede mey-ḫâne vü zindân ne belâdur

90. **dilimiz:-i, -miz**
Gazel 48
Mısra: 3
Gönül.

Mey-i pür-kişle tiredür dilimiz
Bize bir dil-rübâ-yı sâde getir

91. **dilleri:-ler, -i**
Gazel 50
Mısra: 2
Gönül.

Erişdi bahâr oldu yine hem-dem-i nev-rüz
Şâd itse n'ola dilleri câm-ı Cem-i nev-rüz

92. **dil:**
Gazel 59
Mısra: 7
Gönül.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

93. **dilimiz:-i, -miz**
Gazel 60
Mısra: 9
Gönül.

Bir dâma tutulmaz dilimiz ḫıradan özge
Zirâ kafes-i 'aşḫdan âzâde Hümâyız

94. **dillerde:-ler, -de**
Gazel 62
Mısra: 3
Gönül.

Şabra tâkat mı ḫor âḫ itmemege dillerde
O girişme o ḫıram ol reviş-i şabr-güdâz

95. **dilden:-den**
Gazel 66
Mısra: 1
Gönül.

Olduḫca dilden âteş-i âḫum zebâne-keş
Bir şem'-i bî-fürüḡa döner ḡüyyâ ḡüneş

96. **dil:**
Gazel 67
Mısra: 4
Gönül.

Sinede her dâḡ-ı surḫ andan bir aḫker-pâredir
Süz-ı firḫatle dil olmuşdı firüzân bir ocaḡ

97. **dil:**
Gazel 68
Mısra: 11
Gönül.

Ḡüft ü ḡöy-ı niḡehüñ dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger ḡamzeyeye maḫrem 'âşik

98. **dil:**
Gazel 69
Mısra: 1
Gönül.

Ḥazz ider dil ğam-ı cānān ile bī-tāb olıcağ
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcağ

99. **dil:**

Gazel 69
Mısra: 5
Gönül.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden kıparur
Ḥalka-i turra-i zülfün gibi kıllāb olıcağ

100. **dile:-e**

Gazel 69
Mısra: 3
Gönül.

Ğam-ı 'aşkuñ dile geldikçe kımaz cānda elem
Yer kıılır mı kedere ḥānede aḥbāb olıcağ

101. **dile:-e**

Gazel 73
Mısra: 1
Gönül.

O Şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zār u nā-şadı felek şād itdüğün görsek

102. **dil:**

Gazel 75
Mısra: 1
Gönül.

Muntazır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yok mı mübtelāña senüñ

103. **dil:**

Gazel 77
Mısra: 5
Gönül.

Ol bāğa döner dil ğam-ı ruḥşār u ḥaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

104. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 1
Gönül.

Yār olmayıcağ cām-ı şafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

105. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 2
Gönül.

Yār olmayıcağ cām-ı şafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

106. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 4
Gönül.

Teh-cür'a-i ḥasret yeter āşüfte dimāğum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

107. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 6
Gönül.

Ḥün-ı dili bir zevk ile nüş itmede ğamze
Ol lezzet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

108. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 8
Gönül.

'Aşk āfet-i 'aql oldı 'aceb turfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

109. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 10
Gönül.

Mecnün gibi yok silsile-cünbānlıga tākāt
Hem minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez dil

110. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 12
Gönül.

Düşdi nazarı āyine-i ğayba muḳābil
Aşlā keder-i çün u çerāyı çekemez dil

111. **dil:**

Gazel 83
Mısra: 14
Gönül.

Nef ī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem sıkklet-i yārān-ı şafāyı çekemez dil

112. **dilde:-de**

Gazel 90
Mısra: 1
Gönül.

Derd var dilde ğamum 'āleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nā o kadar kim yine taḥrīr idemem

113. **dilde:-de**

Gazel 96
Mısra: 12
Gönül.

Derdin izḥār itmek ister dā'imā Nef ī saña
Sen de luṭf it yokla bir gün dilde dāğın yāresin

114. **dil:**

Gazel 97

Mısra: 2
Gönül.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil dağı bî-ihtiyâr andan

115. **dil:**
Gazel 97
Mısra: 5
Gönül.

Gelince fikr-i la'lüñ 'arîfâne şöhet eyler dil
Kebâb-ı pür-nemek bundan şarâb-ı bî-ħumâr andan

116. **dil:**
Gazel 97
Mısra: 8
Gönül.

Ölürsem eşiginden ħâk-i ten dür olmasun dîrsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

117. **dilleri:-ler, -i**
Gazel 99
Mısra: 7
Gönül.

Zülfine kalsa perîşân eylemezdi dilleri
Anı da tahrîk iden bād-ı şabâdur n'eylesün

118. **dil:**
Gazel 103
Mısra: 6
Gönül.

Şâne ko ciger pârelesün sine degül tek
Dil pâyüña yüz sürmek için yanüña düşsün

119. **dil:-lar**
Gazel 103
Mısra: 7
Gönül.

Cânbâz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele tırta-i piçânuña düşsün

120. **dil:**
Gazel 106
Mısra: 7
Gönül.

İztrârî dil nice cân virmesün ol ğamzeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün

121. **dil:**
Gazel 108
Mısra: 2
Gönül.

Ġam cânuma kâr itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

122. **diller:-ler**
Gazel 108
Mısra: 7
Gönül.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyâş itme tahrîk-i şabâdur bu

123. **dil:**
Gazel 109
Mısra: 1
Gönül.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ğam imiş bu
Bir 'âlemi yok miġneti çok 'âlem imiş bu

124. **dilde:-de**
Gazel 111
Mısra: 3
Gönül.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı firķatiz
Zevkimüz var lezzet-i ğamdan ħaberdârız hele

125. **dili:-i**
Gazel 117
Mısra: 5
Gönül.

İtse ger tîġ-i tegâfûl dili yüz biñ pâre
Şayd için el uzadur tırrası her pâresine

126. **dil:**
Gazel 118
Mısra: 3
Gönül.

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr
Biñ fitne nihân olmasa zir-i külehünde

127. **dil:**
Gazel 121
Mısra: 2
Gönül.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

128. **dili:-i**
Gazel 125
Mısra: 1
Gönül.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n'ola ol tırta-i pür-ħam şâne

129. **dili:-i**
Gazel 126
Mısra: 3
Gönül.

Ol bezm-i şafâ-bağşa dili olmasa mahrem
Ağyâr-ı denînüñ yeri çâh-ı 'adem olsa

130. **dil:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Gönül.

Turna ey dil böyle âh u zâr ile nev-rûzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rûzda

131. **diller:-ler**
Gazel 131
Mısra: **7**
Gönül.

İtmezdi teveccüh ham-ı ebrûsına diller
Mihrâb-ı niyâz olmasa ger tāk-ı girişme

132. **diller:-ler**
Gazel 137
Mısra: **9**
Gönül.

N'ola meftûn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'î gibi ma'nâ-âferîndür gamzesi

133. **dilleri:-ler, -i**
Gazel 141
Mısra: **5**
Gönül.

Gamzeler hod çāk çāk itmekte dâ'im dilleri
Söyleşülmez tūt ki şemşîr-i zebândur her biri

134. **dil:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Gönül.

Dün gice sākî ile sâgara hâcet yoğ idi
Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-hâne idi

135. **dilüñ:-üñ**
Kaside 1
Mısra: **64**
Gönül.

Na't-ı şâhenşâh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medhiyle dilüñ cân-ı cihânidur sözüñ

136. **dil:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Gönül.

Bir dem mey ü maħbûb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esîr-i gam-ı cāngâh-ı bütândur

137. **dilde:-de**
Kaside 10

Mısra: **9**
Gönül.

Teşhîş-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bî-siper eyler

138. **dilde:-de**
Kaside 10
Mısra: **16**
Gönül.

'Aqluñ hünéri vādî-i hikmetdedür ancak
Taħkîk ile hikmet nice bir dilde yer eyler

139. **dilümden:-ü, -m, -den**
Kaside 10
Mısra: **76**
Gönül.

Gâhî ki hayâl-i şiken-i turre-i hulkı
Esnâ-yı tefekkürde dilümden güzër eyler

140. **dillerde:-ler, -de**
Kaside 15
Mısra: **26**
Gönül.

Mey 'âkılı irşâd ider 'âşıkları dil-şâd ider
Seyle virür ber-bâd ider dillerde koymaz gerd-i gam

141. **dile:-e**
Kaside 17
Mısra: **131**
Gönül.

Kâse-i zehr-i gam olurdu dile cām-ı şarâb
Hükmi ger istese tebdîl-i havâşş-ı eşyâ

142. **dillerin:-leri, -n**
Kaside 25
Mısra: **6**
Gönül.

Gündüzi 'ıyd u şebi Qadr oldu güyâ halkınuñ
Müjde-i teşrîfüñ itdi dillerin ol deñlü şâd

143. **dile:-e**
Kaside 31
Mısra: **40**
Gönül.

Kāmkār-ı felek evreng-i 'adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile tavq-ı riqâb

144. **dil:**
Kaside 32
Mısra: **78**
Gönül.

Qosam o hidmeti bir dem hużûr-ı tab'um için
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

145. **dili:-i**

Kaside 34

Mısra: **51**

Gönül.

Dili âyine-i şüret-nümâ-yı şâhid-i ma'nâ
Zamiri nür-bağş-ı âftâb-ı 'âlem-i şürî

146. **dili:-i**

Kaside 36

Mısra: **41**

Gönül.

Dili cemâl-i haķikât-nümâya âyine
Zamiri perde-i sırr-ı haķikâte maħrem

147. **dili:-i**

Kaside 37

Mısra: **89**

Gönül.

Jeng-i ğamdan dili âyine gibi pāk olsun
Görmesün şafha-i pîşânî-i baħtı âjeng

148. **dile:-e**

Kaside 38

Mısra: **38**

Gönül.

Düşeydi 'âlem-i endîşeye ger zerrece nürü
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'nî-i mübhem

149. **dili:-i**

Kaside 40

Mısra: **43**

Gönül.

'Aklı kâmil dili pāk âyine-i sinesi şâf
Hükmi cârî sözi söz 'ahdi metîn ü muħkem

150. **dile:-e**

Kaside 42

Mısra: **29**

Gönül.

Belki huṭür eylemez aşlâ dile
Yâd-ı vücûd u 'adem-i rüzgâr

151. **dili:-i**

Kaside 42

Mısra: **59**

Gönül.

Desti yem-i luṭf u dili kân-ı cûd
Kendi veliyyü'n-nî'am-i rüzgâr

152. **dil:**

Kaside 47

Mısra: **4**

Gönül.

Cihân-ı cûd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luṭf u iṣṣâna müheyyâdur

153. **dil:**

Kaside 47

Mısra: **73**

Gönül.

Nice keşf eylesün dil râzını ol ğamze-i şūħa
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

154. **dil:**

Kaside 47

Mısra: **82**

Gönül.

Taħammül hiç mümkin mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Maħabbet ğâlib-i muṭlaķ dil ise nâ-şikîbâdur

155. **dilde:-de**

Kaside 47

Mısra: **77**

Gönül.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşķ-ı yâr ammâ
Yazuklar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

156. **dilümde:-ü, -m, -de**

Kaside 47

Mısra: **95**

Gönül.

Dilümde bîkr-i fikrümle hayâl-i şâhid-i hulkuñ
Yazılmış bir kitâba naķş-ı Yûsufî Züleyhâdur

157. **dil:**

Kaside 48

Mısra: **28**

Gönül.

Anuñcün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol ğüne serssem

158. **dili:-i**

Kaside 48

Mısra: **32**

Gönül.

Zihî mektûb-ı ferħunde-edâ kim
Dili şâd eyler oķunmazdan aķdem

159. **dilde:-de**

Kaside 49

Mısra: **83**

Gönül.

Yazam tâ dilde bir nâzûk ğazel taķrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sinemde bu cân-ı dil-efkârı

160. **dilden:-den**

Kaside 49

Mısra: 89
Gönül.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz kana peykānı
Ne şihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'ârı

161. **dilde:-de**
Kaside 58
Mısra: 20
Gönül.

Harîm-i gülşeni dârü'l-ķarâr iken cāna
Kıomaz hevā-yı temāşası dilde şabr ü sükün

162. **dili:-i**
Kaside 58
Mısra: 108
Gönül.

Ola sa'adet ile ol sarāy-ı zibāda
Dili güşāde şafāsı ziyāde 'ömri füzün

163. **dil:**
Kaside 61
Mısra: 49
Gönül.

Bir kaşideyle kanā'at itmedi medhūñde dil
Şafha-i hāţırdan itdim bir ğazel de intiĥāb

164. **dil:**
Kaside 61
Mısra: 55
Gönül.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ĥusnūñe
Gerdenūñ simin-sürāĥi leblerūñ la'lin-şarāb

165. **dil:**
Kaside 62
Mısra: 50
Gönül.

Bir devre geldük ĥaliyā olmuş ma'ārif bī-bahā
'Arz itse dil ĥusn-i edā itmiş olur sū'-i edeb

166. **dil:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 28
Gönül.

Fikr-i mazmūn-ı ĥāş için ĥālā
Dil bu tedbir ile mübahādır

167. **dili:-i**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 33
Gönül.

Dili şāfi egerçi terkibi
'Ālemūñ nüşha-i ğünāhıdur

168. **dili:-i**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 42
Gönül.

Kiminūñ başı penbe dükkānı
Dili iblis tekyegāhıdur

169. **dil:**
Müfret 6
Mısra: 1
Gönül.

Zaĥmnāk eylemedük tende ne dil ĥaldı ne cān
El-emān ğamzelerūñden senūñ ey şūĥ-ı cihān

170. **dil:**
Müseddes 1
Mısra: 1
Gönül.

Ne ĥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyi
Ta'aĥķul idemem 'ālemde her pinhān u peydāyi

171. **dilde:-de**
Nazm 2
Mısra: 4
Gönül.

Başlasun ğamzeleri ğāret-i imāna hele
Kor mı bir dilde daĥi emn ü selāmet ğoresin

172. **dilleri:-ler, -i**
Nazm 6
Mısra: 2
Gönül.

El-amān ey şāh-ı şadr-ı ĥusrev-i ğerdün-ķıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ĥahruñ kebāb

173. **dil:**
Ğazel 131
Mısra: 5
Gönül.

'Aĥl u dil ü cān oldu ğiriftār-ı nigāĥı
Buldı yine birbirini 'uşşāķ-ı ğirişme

174. **dilūñ:-ūñ**
Kaside 13
Mısra: 116
Gönül.

Gelince sineden kām u dehāna cān bulur ma'nā
Dilūñ enfās-ı rūĥu'llāhdur ğüyā ki efkārı

175. **dile:-e**
Kaside 59
Mısra: 70
Gönül.

Şükrüm bu ki şimden girü endiše-i medhûñ
Cân u dile şad sâle telâfi-i sitemdür

176. **dilûñ:-ü, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
Gönül.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem gıll u gışdan sâdedür

177. **dil:-dı**
Gazel 19
Mısra: **11**
Gönül.

Dil gamzeñ ile tırtaña pek uydı ulaşdı
Hağ şaklaya kim olmaya mağzüb-ı maħabbet

178. **dilde:-de**
Kaside 54
Mısra: **78**
Lisan.

Hüsrev-i kişver-i nazmum ki debirân-ı hayâl
İder elkâbumı her dilde bu güne tesvîd

179. **dilleri:-ler, -i**
Kaside 17
Mısra: **137**
Konuşma ve tat alma organı.

Dilleri bār-ı şanavber gibi şad päre olur
Tiğ-ı bürrânını yâd eyledügince a' dâ

180. **dilleri:-ler, -i**
Gazel 2
Mısra: **1**
Gönül.

Girih-i kâkülüne dilleri bend itdi şabâ
Kadr-i erbâb-ı dili hayli bülend itdi şabâ

181. **dilleri:-ler, -i**
Gazel 2
Mısra: **4**
Gönül.

Ne 'aceb kendi de ger dâma giriftâr olsa
Dilleri dâne vü zülfini kemend itdi şabâ

182. **diller:-ler**
Gazel 3
Mısra: **3**
Gönül.

Târ-ı zülfinde katar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

183. **dilde:-de**
Gazel 5

Mısra: **2**
Gönül.

Ğamze dil-düz olıcağ nâz u teğâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcağ nâza taħammül ne belâ

184. **dil:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Gönül.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammâ n'eyesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

185. **dili:-i**
Gazel 19
Mısra: **5**
Gönül.

Ne gamze esir idebilürdi dili ne gam
Olmasa eger fitne vü aşüb-ı maħabbet

186. **dile:-e**
Gazel 135
Mısra: **3**
Gönül.

Bildürdi bir niğehle dile gamze kaçdıñı
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

187. **dil:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Gönül.

Tırralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için hâke tenezzül ne belâ

188. **dil:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Gönül, gönül kuşu.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülftün
Şâhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

189. **dili:-i**
Gazel 93
Mısra: **3**
Gönül.

Ğamzeñ dili rüsvâ-yı cihân eyledi âhır
Bi'llâh ben ol âfeti hem-râz şanurdım

190. **dilüni:-üñ, -i**
Gazel 62
Mısra: **13**
Söz, ifade etme, söyleme.

Sen de Nefî dilüni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dirâz

191. **dil:**

Gazel 66

Mısra: 9

Söz, ifade etme, söyleme.

Dil küştî-gîr-i 'arşa-i nazm oldu Nef'iyâ
Tutsun anuñla kuvvet-i tab'ı olan güreş

192. **dile:-e**

Kaside 36

Mısra: 18

Konuşma ve tat alma organı // lisan, zeban.

Görünce zât-ı şerîfün bu devlete mazhar
Edâ-yı midhatün oldu dile bir emr-i ehem

193. **dilden:-den**

Gazel 74

Mısra: 6

Gönül.

Nezâketle tokun zülfine ey bād-ı şabâ yârün
Şakın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı gam nâzik

194. **dil:**

Gazel 74

Mısra: 9

Gönül.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im
Kalem cādū-yı 'İsâ-dem suhan hem şūh u hem nâzik

195. **dilden:-den**

Gazel 77

Mısra: 9

Konuşma ve tat alma organı.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cārî
Ey Nef'î nedür sende bu pākîze-suhanlık

196. **dilümde:-ü, -m, -de**

Kaside 6

Mısra: 73

Gönül // lisan, ifade etme, söyleme.

Bikr-i ma'nâ mı dilümde pertev-i ilhâm ile
Yâ felekde âftâb u zühre-i zehrâ midur

197. **dilümi:-ü, -m, -i**

Rübai 1

Mısra: 1

Lisan, zeban.

Yâ Rab dilümi sehv ü haţâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

198. **dil:**

Kaside 13

Mısra: 94

Lisan, zeban, konuşma.

Suhan bir tütî-i mu'ciz-beyândur hâmem üstâdi
Kalem bir Kahramân-ı tîğ- zendür dil silahdârı

199. **dil:**

Kaside 52

Mısra: 103

Konuşma ve tat alma organı // söz, söylem.

Tâb-ı gamdan şu'le-i süzân olur ağzumda dil
Olmasam medhûñle ger süsen gibi raţbü'l-lisân

dil açılması:

1. **dil açılması:-ma, -sun**

Kaside 13

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü açılmak // ferahlamak.

Nice açılması dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârı

dil bağlamazı:

1. **dil bağlamazı:-maz, -iz**

Kaside 33

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek // âşık olmak.

Dil bağlamazı biz girih-i zülfine zîrâ
Âzâdelere kayd-ı ta'alluk ne belâdur

dil ehlinden:

1. **dil ehlinden:-n, -den**

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // âşık.

Dil ehlinden dime cân istesem cânâ revân virmez
Seni cândan seven 'âşık yâ n'eyler saña cân virmez

dil-i 'aql:

1. **dil-i 'aql:**

Kaside 37

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Akıll ve gönül.

Yūsuf-ı hulkıdur ol şâhid-i ma'nî kim olur
Dil -i 'aql âfet-i 'aşk ile serâsime vü deng

dil ü cândan:

1. **dil ü cândan:**

Kaside 54

Mısra: 22

Kelime Tipi: -
Gönülden.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdâ-yı suhan
Yine kopdı dil ü cāndan söze bir şevk-i cedid

2. dil ü cāndan:

Kaside 13

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Canigönülden; içtenlikle, çok isteyerek.

Olaydı ger bu revnak bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cāndan olurdu seyr için Yūsuf haridârı

dil ü dest-i kerîmi:

1. dil ü dest-i kerîmi:-i

Gazel 134

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cömert gönül ve el (elin ve gönlün cömertliği).

Şeh Murād Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

dil ü tab' ehli:

1. dil ü tab' ehli:

Kaside 10

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Akil ve gönül sahibi kişiler.

Düşmez dil ü tab' ehli bu endişeye zîrâ
Teşvîş-i dil ü tab'ı bu dağî beter eyler

dil ü tâb ehline:

1. dil ü tâb ehline:-n, -e

Gazel 130

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şairler.

Ol vezîr-i nükte-perver kim dil ü tâb ehline
Medhîn itmek oldu akşâ-yı emel nev-rûzda

dil ü tab'-ı müstemendâni:

1. dil ü tab'-ı müstemendâni:-i

Kaside 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gamluların gönlü ve tabiatı.

Ne nâmedür bu ki hüsn-i beyân-ı 'unvânı
İder güşâde dil ü tab'-ı müstemendâni

dil verdi:

1. dil verdi:-di

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Dil verdi ise gamze-i hün-rîzûne Nef'î
Bî-çâre hemân hânçer-i bürrânuña düşsün

dil viren:

1. dil viren:-en

Kaside 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Nigâhı gamze-i hübân gibi tecessüs ider
Hîrâm-ı dil-keşine dil viren giriftârı

dil virmek:

1. dil virmek:-mek

Kaside 47

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Nigâhı âfet-i dîn gamzesi âşüb-ı dünyâdur
Bu güne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

dilâ:

1. dilâ:

Gazel 126

Mısra: 1

Ey gönül.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

2. dilâ:

Nazm 4

Mısra: 3

Ey gönül.

Şabâdan itme dilâ hâk-i pâyını ümmid
O deñlü luţf u kerem rûzgârdan gelmez

dil-ârâ:

1. dil-ârâsın:-sın

Gazel 107

Mısra: 8

Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'âşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

2. dil-ârâ:

Kaside 1

Mısra: 88
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Tâ ki ma'nâ-yı laţif ü lafz-ı reng-âmiz ile
Rûzgâruñ bir dil-ârâ dâstânıdır sözüüm

3. **dil-ârâdur:-dur**
Kaside 24
Mısra: 97
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Bikr-i fikrüm o kadar şüh ü dil-ârâdur kim
Reşk ider ğamzesine zühre-i fettân-ı felek

4. **dil-ârâ:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 9
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Yâ dil-ârâ bir 'arûs-ı hûbdur
Âyine olmuş aña havz-ı pür-âb

Dil-ârâm:

1. **Dil-ârâmı:-ı**
Kaside 18
Mısra: 13
Behram'ın sevgilisi.

Dil-ârâmı koyup Behrâm olurdu Aşkara mâ'il
Eger mâlik olaydı böyle refât-ı dil-ârâya

2. **Dil-ârâmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 28
Behram'ın sevgilisi.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrâm
Komazdı meclisine tıgsız Dil-ârâmı

3. **Dil-ârâmuñ:-u, -ñ**
Kaside 21
Mısra: 29
Behram'ın sevgilisi.

Çekerdî 'aşkına düşdüke hem Dil-ârâmuñ
Meyân-ı ma'rekede Kahramân ile câmı

dil-ârâm olurdu:

1. **dil-ârâm olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 17
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Gönül eğlendirici olmak // yoldaşlık, arkadaşlık etmek.

Olsa bu cilve bu nâz Aşkar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ârâm aña

dil-âşüb:

1. **dil-âşüb:**
Gazel 20
Mısra: 7
Gönlü karıştıran, kalbi meftun eden.

Olursa kıyâmetde kadûñ gibi dil-âşüb
Cân ile ider halk temennâ-yı kıyâmet

dil-âver:

1. **dil-âverdür:-dür**
Kaside 19
Mısra: 76
Yürekli, cesur, yiğit.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'-ı dilirüm cümleden ammâ dil-âverdür

2. **dil-âver:**
Kaside 48
Mısra: 45
Yürekli, cesur, yiğit.

Dil-âver Kahramân-ı leşker-endâz
Ki döymez hamle-i tıgına Rüstem

3. **dil-âver:**
Kaside 23
Mısra: 69
Yürekli, cesur, yiğit (şair).

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

dil-âver-i 'âlem:

1. **dil-âver-i 'âlem:**
Kaside 21
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Dünyanın kahramanı / dünyanın cesur, yiğit kişisi.

O nerre-şîr-i dilir ü dil-âver-i 'âlem
Ki kıldı burc-ı esed hânedân-ı islâmı

dil-ber:

1. **dil-ber:**
Gazel 54
Mısra: 9
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Nef'i gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

2. **dil-berden:-den**
Gazel 63
Mısra: 9
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Ġam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

3. **dil-berden:-den**

Gazel 99

Mısra: 3

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Gönlü dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'âşıkun
Ġamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n'eylesün

4. **dil-ber:**

Gazel 113

Mısra: 9

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Dil-ber katı mümtâz u müsellem gerek ammâ
Nef'î hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

5. **dil-beri:-i**

Kaside 9

Mısra: 31

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Havrâ-yı ma'âniyle tarabgâh-ı cinândur
Ben neyleyeyin dil-beri kim hacle-i tab'um

6. **dil-bersüz:-süz**

Kaside 9

Mısra: 21

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Dil-bersüz olan bezm-i meyün 'âşık-ı zâra
Her sâgarı bir dide-i hün-âbe-çekândur

7. **dil-ber:**

Kaside 38

Mısra: 68

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Bu deñlü tünd iken refârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavrına meftün olur âdem

8. **dil-ber:**

Kaside 47

Mısra: 72

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Göñül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
'Aceb 'âşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

9. **dil-ber:**

Kaside 47

Mısra: 97

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Olur mı şâhid-i hulkuñ gibi 'âlemde bir dil-ber
Ki zencir-i cünün-ı zülfinün Mecnûnı Leylâdur

10. **dil-berler:-ler**

Müfret 14

Mısra: 2

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Ġamze çekmiş tıgını mestâne şafderler gibi
Çeşmi h'âb-ı nâzda mañmür dil-berler gibi

11. **dil-ber:**

Gazel 29

Mısra: 6

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Gerçi 'aşk izhârı bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde'â-fehm olıcağ inkâr güç

12. **dil-ber:**

Gazel 36

Mısra: 3

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

N'ola bu demde 'âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

13. **dil-berün:-ün**

Gazel 40

Mısra: 5

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Dil-berün bâlâ-bülendi 'âşıkun üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadır

14. **dil-berler:-ler**

Gazel 57

Mısra: 8

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

15. **dil-ber:**

Gazel 66

Mısra: 8

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

'Âşık şurâhî gibi ider varını nişâr
Dil-ber güçâde-meşreb olunca piyâleves

16. **dil-ber:**

Gazel 123

Mısra: 6

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Ne tercümân-ı gâzme gerek 'âşıkâ ne nâz
Dil-ber muqayyed olmayıcağ müdde'âsına

17. **dil-bere:-e**

Gazel 123

Mısra: 7

*Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel,
sevgili.*

Ne eşk-i dîde lâzım olur dil-bere ne âh
'Âşık taḥammül eylemeyince cefâsına

18. **dil-berler:-ler**

Kaside 25

Mısra: 81

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Belki dil-berler kalur cümle ḥaṭ-âver olmadan
Ol kadar râh-ı zuhûr-ı fitne bulur insidâd

19. **dil-ber:**

Gazel 45

Mısra: 9

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Böyle dil-ber ne belâdur başuḥna ey Nef'î
Her nigâhını ḳazâ âfet-i cângâh bilür

20. **dil-ber:**

Gazel 51

Mısra: 9

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Fâriğ olsağ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Ḥüsn-i ḥulğ-ı şâh-ı meh-didâra düşdi gönlümüz

21. **dil-bersüz:-süz**

Gazel 68

Mısra: 13

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'âşık

22. **dil-berler:-ler**

Gazel 87

Mısra: 9

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Şafâdan birbirinüñ sînesiñ çâk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girîbân olduğın görsem

23. **dil-ber:**

Gazel 106

Mısra: 9

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'âşkı olur derdi tâze n'eylesün

24. **dil-ber:**

Kaside 15

Mısra: 10

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Bu demde kim şâm u seḫer mey-hâne bâğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zürdur Şeyḫu'l Ḥarem

25. **dil-ber:**

Kaside 17

Mısra: 87

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yoḫsa 'âlemde bulunmaz daḫi misl ü hemtâ

26. **dil-beridür:-i, -dür**

Kaside 17

Mısra: 39

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

İki Edhem ḫod iki şūḫ 'Arab dil-beridür
Ki tefâvütleri yoğ biri birinden aşlâ

dil-berân-ı şivekâra:

1. **dil-berân-ı şivekâra:-a**

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Edalı, nazlı güzeller.

Böyle şūḫa mübtelâ olmağ ne güç 'âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-tal'atdür:

1. **dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-tal'atdür:-dür**

Kaside 51

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü ve çehresi mübarek güzel.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-tal'atdür
Gicesi aña siyeh-kâkül ü müşgîn-perçem

dil-ber-i fettânsın:

1. **dil-ber-i fettânsın:-sın**

Müfret 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül alıcı güzel.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istedüğü dil-ber-i fettânsın sen

dil-ber-i mümtâz:

1. **dil-ber-i mümtâz:**

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Mü'essirdür mahabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

dil-ber-i mümtâza:

1. dil-ber-i mümtâza:-a

Gazel 18
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

dil-ber-i mümtâzına:

1. dil-ber-i mümtâzına:-i, -n, -a

Gazel 71
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Nice ârâstedür şive ile ser-tâ-pâ
Rûzgâruñ hele ol dil-ber-i mümtâzına bak

dil-ber-i rakkâsdur:

1. dil-ber-i rakkâsdur:-dur

Kaside 52
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Rakseden güzel.

Zer-külâhıyla yañud bir dil-ber-i rakkâsdur
Bir ayağ üzre semâ' itmekte dâmen-der-meyân

dil-ber-i ra'nâ:

1. dil-ber-i ra'nâ:

Kaside 46
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Pek güzel, hoş, latif dilber.

Bülbüli 'âşık-ı ser-mest-i ğazel-h'ân gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra'nâ gibi pür-çin-i cebîn

dil-ber-i ra'nâsın:

1. dil-ber-i ra'nâsın:-sın

Gazel 107
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Pek güzel, hoş, latif dilber.

Saña Nef'i gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

dil-ber-i şüh:

1. dil-ber-i şüh:

Kaside 17
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli güzel.

O revîş ol yürüyüş ol nıgeh-i düzdide
Dil-ber-i şüh gibi şiveleri hüş-rübâ

2. dil-ber-i şüh:

Gazel 63
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli güzel.

Bana bir dil-ber-i şüh olsa hemân hâzır-vağt
İntizârı dil-i fettân-ı cihânüm çekemez

dil-ber-i şüh u ra'nâ:

1. dil-ber-i şüh u ra'nâ:

Kaside 17
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Şuh ve hoş (bir) güzel.

Tarz u tavrın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şüh u ra'nâ

dil-ber-i 'uşşâk-nevâz:

1. dil-ber-i 'uşşâk-nevâz:

Gazel 62
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Âşıklarına iyi muamelede bulunan, âşıklarının gönlünü hoş eden güzel, sevgili.

Görmedim gamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i 'uşşâk-nevâz

dil-ber-i yektâsın:

1. dil-ber-i yektâsın:-sın

Gazel 107
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz güzel.

Gördüğün 'âşık ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

dil-ber-seng:

1. dil-ber-seng:

Kaside 37
Mısra: 54
Şuh dilber.

İtse ol peyker-i mevzün ile âheste-hurâm
Şanki refâre gelür nâz ile bir dil-ber-seng

dil-beste:

1. **dil-beste:**

Kaside 44

Mısra: 70

Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Görse ger şahid-i mazmünümü düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

2. **dil-bestedür:-dür**

Kaside 58

Mısra: 88

Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Benim bu demde huşûşâ o cevherî-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknûn

3. **dil-beste:**

Kaside 32

Mısra: 89

Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Nihâl-i hâmemem dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnîm

4. **dil-beste:**

Kaside 33

Mısra: 27

Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Dil-beste esîrân ham-ı zülfine gerçi
Ebrûlarını çekdüğü şemşîr-i cefâdur

dil-beste olmasa:

1. **dil-beste olmasa:-ma, -sa**

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Gönül bağlamak, gönül vermek, kendini
kaptırmak.*

Olmasa Nefî n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Tab'-ı şulhî dâme düşmez bir Hümâdur n'eylestün

dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur:

1. **dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Dolaşık saçın kıvrımına gönül bağlamış.

Gerçi ser-i küyundaki aşüfteler ekşer
Dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur

dil-cü:

1. **dil-cü:**

Gazel 117

Mısra: 3

Gönlü (kendine) çeken, gönlü cezbeden.

Olmaz ol gamze-i cādū gibi dil-cū âfet
Zahm ile merhem urur 'aşıkınıñ yâresine

dil-dâde:

1. **dil-dâdesini:-si, -n, -i**

Gazel 38

Mısra: 7

Gönül vermiş, âşık.

O sitemkâr-ı dil-âşüb ise dil-dâdesini
Dâ'imâ bend-i belâ çekmege mu'tâd ister

2. **dil-dâde:**

Gazel 92

Mısra: 2

Gönül vermiş, âşık.

Gamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

3. **dil-dâdeyim:-y, -im**

Gazel 92

Mısra: 1

Gönül vermiş, âşık.

Gamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

4. **dil-dâdeyüz:-y, -üz**

Kaside 15

Mısra: 32

Gönül vermiş, âşık.

Biz 'aşık-ı âzâdeyüz ammâ esîr-i bâdeyüz
Âlûfteyüz dil-dâdeyüz bizden dirîg itme kerem

5. **dil-dâdedür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Gönül vermiş.

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u dervîş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

dil-dâde-i kaddüñde:

1. **dil-dâde-i kaddüñde:-ü, -ñ, -de**

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyuna gönül vermiş, âşık.

Dil-dâde-i kaddüñde kalur mı dañi nâmûs
Hâk eylesesün kimseyi rüsvâ-yı kıyâmet

dil-dâr:

1. **dil-dârdan:-dan**

Mesnevi 1

Mısra: 10

Gönül alan güzel // sevgili.

Bu haşt-ı dil-âşüb ile bir nâme-i mergüb
Dil-dârdan olaydı eger 'âşıkâ mektüb

2. dil-dâr:

Gazel 129

Mısra: 10

Gönül alan güzel // sevgili.

Câna cân katmak dilerseñ bāğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rüzda

dilden geçürse:

1. dilden geçürse:-se

Kaside 21

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlünden geçirmek, bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek; aklından geçirmek, düşünmek.

Hayâl-i tîğmı dilden geçürse bir şâ'ir

Dü-nim olurdu elinde ser-â-ser aqlâmı

dilden gitti:

1. dilden gitti:-di

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlünden gitmek, unutmak.

İtdi cümle çekdiğim cevruñ telâfisin kaçā
Gitdi dilden yād-ı zulm-ı bî-hisāb-ı rüzgār

2. dilden gitti:-di

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlünden gitmek, unutmak.

İtdi cümle çekdiğim cevruñ telâfisin kaçā
Gitdi dilden yād-ı zulm-ı bî-hisāb-ı rüzgār

dil-düz:

1. dil-düzdur:-dur

Kaside 1

Mısra: 19

Gönül delici, acı verici.

Ol kadar dil-düzdur güyā ki bir şüh âfetüñ
Nāvek-i müşgin-kemān-ı ebruvānidur sözüñ

dil-düz olcağ:

1. dil-düz olcağ:-ıcağ

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül delici, acı verici olmak.

Ėamze dil-düz olcağ nāz u teĖāfûl ne belā
Dilde şabr olmayıcağ nāza tağammûl ne belā

dile:

1. dilerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 122

Mısra: 5

İstemek, arzulamak.

Hüsnuñi bilmek dilerseñ bir nazar mir'āta bak
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

2. dilerseñ:-r, -señ

Gazel 129

Mısra: 9

İstemek, arzulamak.

Câna cân katmak dilerseñ bāğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rüzda

3. dilerin:-r, -in

Müfret 12

Mısra: 2

İstemek, arzulamak.

Sinem nice bir āh-ı mağabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarĖı dağı gök ü mor olsun

4. diler:-r

Müseddes 1

Mısra: 22

İstemek, arzulamak.

Muğaşşal def'-i Ėam kılmağa şimdi rüz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

5. dilerim:-r, -im

Gazel 94

Mısra: 3

İstemek, arzulamak, talep etmek.

Dilerim hüsni gibi Ėulķı güzel cânāni
MuĖlakā böyle olan şüh-ı cihāni severim

6. dilerin:-r, -in

Gazel 104

Mısra: 13

İstemek, talep etmek.

Hān Murād ol şeh-i zî-şān ki Ėudādan dilerin
Ėaşre dek devlet ile 'āleme sulĖān olsun

7. dilerin:-r, -in

Kaside 17

Mısra: 153

İstemek, talep etmek.

'Ömrüñ eفزün ide Allāh Te'ālā dilerin
İlĖifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ ihyā

8. **dilerin:-r, -in**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 13
İstemek, talep etmek.

Dilerin devlet ü sa'adet ile
Haşma çekdükçe tîg-ı hûn-rîzi

dil-efkâr:

1. **dil-efkâr:-ı**
Kaside 45
Mısra: 20
Gönlü yaralı.

Nesim-i gonca-güşâ gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

dil-figen olgıl:

1. **dil-figen olgıl:-ğil**
Gazel 105
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
(Kederleri) gönülden atmak, gönülden çıkarmak.

Def' oldı gam erişdi sūr mātem gidüp geldi sūrūr
Nef'î koma dilde fütūr şevk ile olgıl dil-figen

dil-firîb:

1. **dil-firîb:**
Kaside 15
Mısra: 54
Gönül aldatıcı, cazibeli, güzel.

Cümle hünerden bā-naşîb sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarîb
Meclisde şüh u dil-firîb cenk idicek şîr-i ücem

2. **dil-firîb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 3
Gönül aldatıcı, cazibeli, güzel.

Ol kadar matbû' u şüh u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

dil-firîb olsa:

1. **dil-firîb olsa:-sa**
Gazel 66
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül almak, gönül çekmek.

Hâlûn 'aceb mi olsa 'izârûnda dil-firîb
Rûma düşünce kâbil olur merdüm-i Hâbeş

dil-firîbâne:

1. **dil-firîbâne:**
Gazel 34
Mısra: 7
Gönül aldatırcasına.

Girişme dil-firîbâne teğâfüllerle nâzende
Nigâh mestâne katl-i bî-günâh ile mübâhidür

dil-güşâ:

1. **dil-güşâdur:-dur**
Terkib-bend 1
Mısra: 63
Gönül açan, kalbe ferah veren.

Dil-güşâdur meclisûn gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senûn hakkında hep efsânedür

dil-i 'âlem:

1. **dil-i 'âlem:**
Kaside 41
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
İnsanların gönlü.

Sen olmasañ olmazdı güşâde dil-i 'âlem
Ey mâ-şaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

dil-i 'âlemi:

1. **dil-i 'âlemi:-i**
Kaside 51
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
İnsanların gönlü.

Hâbbezâ 'ıyd-ı fereah-bağş-ı hümâyün-mağdem
Ki dil-i 'âlemi bir cām ile kıldı hürrem

dil-i 'âşık:

1. **dil-i 'âşık:**
Gazel 108
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü.

Ġamzeñden emîn olmak mümkün mi dil-i 'âşık
Ġamze diyemem zîrâ şemşîr-i kâzâdur bu

2. **dil-i 'âşık:**
Kaside 20
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü.

Temâşâyâ nice tâkat getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsı bir şemşîr ü her müjgânı bir hañçer

3. **dil-i 'āşık:**

Kaside 46

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Āşığın gönü.

Dil-i 'āşık gibi işretkede-i rühānī

Beyt-i şā'ir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

dil-i āşüfte:

1. **dil-i āşüfte:**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çılgın, perişan gönül.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte

Bend olur bir kııl ile buncılayın dīvāne

dil-i āvāresine:

1. **dil-i āvāresine:-si, -n, -e**

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Perişan gönül.

Kendü hāline kosa 'āşıkı ol gāmze-i şūh

Zülfî eglence yeterdi dil-i āvāresine

dil-i āyīne-girdārı:

1. **dil-i āyīne-girdārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Ayna davranışlı gönül, ayna gibi olan gönül // gönül aynası.

Şafālar eyleye dā'im o kaşr-ı 'ālem-ārāda

Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

dil-i bī-bākümde:

1. **dil-i bī-bākümde:-ü, -m, -de**

Kaside 54

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Korkusuz gönül.

'Ukde-i reşk ü hāsed yok dil-i bī-bākümde

Olmasa nazm-ı selisümde 'aceb mi ta'kid

dil-i bī-dilān-ı nākāma:

1. **dil-i bī-dilān-ı nākāma:-a**

Kaside 21

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Muradına erememiş cansız, ölü gönüller.

Virür hayāt dil-i bī-dilān-ı nākāma

İder şikeste şaf-ı pür-dilān-ı hōdkāmı

dil-i bī-tāb:

1. **dil-i bī-tāb:**

Gazel 92

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hālsiz, güçsüz gönül.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri

Bir dil-i bī-tāb ile biñ gāmzeye āmādeyim

dil-i bī-tābını:

1. **dil-i bī-tābını:-ı, -n, -ı**

Mesnevi 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yorgun gönül.

Çekmezdi gām-ı hāttını yāruñ dañi aşlā

Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

dil-i çalākümden:

1. **dil-i çalākümden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tez canlı, yerinde duramayan gönül.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim

Çok degüldür bu tecessüs dil-i çalākümden

dil-i Cibrīli:

1. **dil-i Cibrīli:-ı**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cebra'il'in gönü.

İki zülfün ki birbirine bend itdi şabā

Dil-i Cibrili giriftār-ı kemend itdi şabā

2. **dil-i Cibrīli:-ı**

Gazel 62

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cebra'il'in gönü.

Dil-i Cibrili şikār eylemek ister zülfî

N'ola eyleser Hümā gibi yukardan pervāz

dil-i dānāña:

1. dil-i dānāña:-ñ, -a

Kaside 51

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Arif, bilge gönül.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ānī mülhem

dil-i dīvāne:

1. dil-i dīvāne:

Gazel 87

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

Bakup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü bahre sultān olduĝın görsem

2. dil-i dīvāne:

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

'Ādet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne mu'tādı taĝyır idemem

3. dil-i dīvāne:

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

Başlasun bend ile rakşa dil-i dīvāne daĝı
Nice bir bād-ı şabā silsile-cünbān olsun

dil-i dīvānemüz:

1. dil-i dīvānemüz:-müz

Gazel 86

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

Nef ī gibi esir-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

dil-i dīvānenüñ:

1. dil-i dīvānenüñ:-nüñ

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

Žabtı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tādur tırrası

dil-i dīvānevi:

1. dil-i dīvānevi:-y, -i

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Divane gönül.

Eylesün bād-ı şabā zülfüñi қо ḥam-der-ḥam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

dil-i dūr-pāş-ı pür-emvācı:

1. dil-i dūr-pāş-ı pür-emvācı:-ı

Kaside 19

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Dalgalarla dolu inci saçan gönül.

Ne gevherler nişār eyler söze geldükce güyā kim
Dil-i dūr-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

dil-i endiše:

1. dil-i endiše:

Kaside 19

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Düşüncenin gönlü.

Neşāt-ı keyf-i medḥiyle dil-i endiše ḥurremdür
Nesim-i bü-yı ḥulkıyyla dimāĝ-ı cān mu'aṭṭardur

dil-i erbāb-ı ğam:

1. dil-i erbāb-ı ğam:

Gazel 74

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam erbabının gönlü // aşıkların gönlü.

Nezāketle ṭoĝun zülfine ey bād-ı şabā yārūñ
Şaĝın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ğam nāzik

2. dil-i erbāb-ı ğam:

Kaside 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam erbabının gönlü // aşıkların gönlü.

Bir şafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ğam olursa ṭarab-ḥāne-i Cem

dil-i erbāb-ı ğama:

1. dil-i erbāb-ı ğama:-a

Gazel 104

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gam erbabının gönlü // âşıkların gönlü.

Ne tokunsun dil-i erbâb-ı gama zülfünde
Ne perîşânî-i cem 'iyyet-i yârân olsun

dil-i erbâb-ı mahabbet:

1. **dil-i erbâb-ı mahabbet:**

Gazel 101
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Muhabbet erbabının gönlü, âşıkların gönlü.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı mahabbet
Başına belâ eylemesün zülfi hevâsın

2. **dil-i erbâb-ı mahabbet:**

Gazel 133
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Muhabbet erbabının gönlü, âşıkların gönlü.

Dil-i erbâb-ı mahabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çâh-ı zeķanuñ şanma tehi

dil-i erbâb-ı suhan:

1. **dil-i erbâb-ı suhan:**

Kaside 35
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Söz erbabının /şairlerin dili (zebanı).

Vaķf-ı endişe-i medhi dil-i erbâb-ı suhan
Vaşf-ı mâhiyyet-i zâtı suhan-ı ehl-i kemâl

dil-i ervâh-ı kudsi:

1. **dil-i ervâh-ı kudsi:**

Kaside 13
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Meleklerin gönlü.

Dil-i ervâh-ı kudsi gibi şâf u pâk vicdân
Nihâd-ı 'aķl-ı küll gibi dürüst ü râst mi'yârı

dil-i fettân-ı cihânum:

1. **dil-i fettân-ı cihânum:-u, -m**

Gazel 63
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Cihanı hayran bırakan dil /lisan.

Bana bir dil-ber-i şüh olsa hemân hâzır-vaķt
İntizârı dil-i fettân-ı cihânum çekemez

dil-i fitne:

1. **dil-i fitne:**

Kaside 26
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Fitnenin gönlü.

O zafer-yâver-i gâzi ki olur
Havf-i tûğıyla dil-i fitne dü- nîm

dil-i giryân:

1. **dil-i giryân:**

Kaside 8
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ağlayan gönlü // inleyen, sızlanan âşık.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâci ol haķuñ
Her ser-i müymında şâne bir dil-i giryân bulur

dil-i hârâdan:

1. **dil-i hârâdan:-dan**

Kaside 55
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Çok sert mermerin gönlü, içi.

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı taķviyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

dil-i Hızır:

1. **dil-i Hızır:-ı**

Kaside 45
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Hızır'ın gönlü.

Rahîķ-i meşrebi hürrem tutar dil-i Hızır
Nesim-i hulķı ider zinde rûh-ı 'Attârı

2. **dil-i Hızır:-ı**

Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hızır'ın gönlü.

Dense n'ola çeşme-i âb-ı hayât
Kim ider içdükce dil-i Hızır şâd

dil-i hürşid:

1. **dil-i hürşid:**

Kaside 54
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Güneşin gönlü.

Buldı ziyet ruķ-ı dil-ber gibi rüy-ı eyyâm
Oldı rûşen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmid

dil-i imsäke:

1. **dil-i imsäke:-e**
Kaside 27
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Cimriliğin gönü.

Yağar kahrı dil-i imsäke yer yer läleveş dāğı
İder gül gibi pür-zer lufti dāmān-ı temennāyı

dil-i 'İsādaki:

1. **dil-i 'İsādaki:-da, -ki**
Kaside 51
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
İsa'nın gönü.

Olsa efläke zamirüñ göz ucıyla nāzır
Görinürdi dil-i 'İsādaki rāz-ı mübhem

dil-i kân:

1. **dil-i kân:**
Kaside 19
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Maden yatağının gönü // maden yatağı.

Kerim-i kāmırān kim reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla
Dil-i kân pür-ħırās u ħātır-ı deryā mükedderdür

dil-i kerrübiyānı:

1. **dil-i kerrübiyānı:-ı**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Allah'a yakın kabul edilen meleklerin en büyüklerinin gönü.

Dil-i kerrübiyānı şayd itsün
Tūğunuñ perçem-i dil-āvizi

dil-i maħdüm-ı pākize-şiyem:

1. **dil-i maħdüm-ı pākize-şiyem:**
Gazel 74
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Temiz ahlaklı efendinin gönü.

Cenāb-ı Aşaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger kadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maħdüm-ı pākize-şiyem nāzik

dil-i mahzün:

1. **dil-i mahzün:**

Kaside 58
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Kederli gönü.

O deñlü ħurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılrsa feyz-i nesimiyle bir dil-i mahzün

dil-i mahzünümü:

1. **dil-i mahzünümü:-u, -m, -ı**
Tesdis 1
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Kederli gönü.

Kapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āħir
Vişälüñle dil-i mahzünümü şād itmedüñ āħir

dil-i ma'nādaki:

1. **dil-i ma'nādaki:-da, -ki**
Kaside 50
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Mana gönü.

Şu 'le-i şem'-i ħayālüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nādaki rāz-ı güm-nām

dil-i mecrühuma:

1. **dil-i mecrühuma:-u, -m, -a**
Gazel 125
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yaralı gönü.

Deşne-i gānzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrühuma biñ ħançer-i Rüstem şāne

dil-i meksürdan:

1. **dil-i meksürdan:-dan**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Kırılmış gönü.

Cebr-i ħātır itmedür luft ile dā'im 'ādeti
Budur anuñçün du'ā aña dil-i meksürdan

dil-i mestānemüz:

1. **dil-i mestānemüz:-müz**
Gazel 86
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sarhoş gönü.

Çekmezse ğam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebūñle meykededür hānemüz bizüm

dil-i nāşād u şād:

1. **dil-i nāşād u şād:**

Kaside 43

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve kederli gönüller.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyāruñ
O deñlü lufti cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

dil-i nā-şāda:

1. **dil-i nā-şāda:-a**

Kaside 38

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Kederli gönül.

Bu deñlü şevk-bağş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i şahbā cihān 'işret-serā-yı Cem

dil-i Nef'î:

1. **dil-i Nef'î:**

Gazel 30

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin gönli.

N'ola pür-şevk itse dünyāyı dil-i Nef'î gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür kadeh

2. **dil-i Nef'î:**

Gazel 36

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin gönli.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cān-ı 'ālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

3. **dil-i Nef'î:**

Gazel 104

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin gönli.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i pīçān olsun

4. **dil-i Nef'î:**

Gazel 80

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin gönli.

Hızra minnet çekme var soñra dil-i Nef'î gibi
Lüle-i āb-ı hayāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

5. **dil-i Nef'î:**

Gazel 90

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin gönli.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkım dil-i Nef'î gibi ben
'Akla miqdārını bildürmede taqşir idemem

dil-i Nef'î-i şeydāya:

1. **dil-i Nef'î-i şeydāya:-y, -a**

Gazel 65

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin çılğın gönli.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı ma 'ānī 'ālem
Sen yine anı dil-i Nef'î-i şeydāya degiş

dil-i pākî:

1. **dil-i pākî:-i**

Kaside 47

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Saf, temiz gönül.

Ġarīb āyīne-i şaf u mücellādür dil-i pākî
Ki 'aks-i 'ālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādür

dil-i pāk-i Nef'î:

1. **dil-i pāk-i Nef'î:**

Gazel 78

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin temiz kalbi.

Levh-i maḥfūz-ı suḥandür dil-i pāk-i Nef'î
Tab'-ı yārān gibi dükkānçe-i şahḥāf degül

dil-i pülādî:

1. **dil-i pülādî:-ı**

Kaside 54

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Çelik gönül // çelik gibi sert, katı gönül.

Olsa ger nāmiyede kuvvet-i kahr u ğazabı
Çāk iderdi dil-i pülādî ser-i ḥançer-i bîd

dil-i pür-fevzi:

1. **dil-i pür-feyzi:-i**

Kaside 11

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönül.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O baħrûñ pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürranı

2. **dil-i pür-feyzi:-i**

Kaside 19

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönül.

Ola dâ'im serir-i salţanatda ħurrem u ħandân
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti'dâda mazhardur

3. **dil-i pür-feyzi:-i**

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönül.

Aña rûĥ-ı Gülşenidür bağbân-ı ma'nevî
Bir gülistân-ı müferriĥdür dil-i pür-feyzi kim

dil-i pür-feyzi mesrûri:

1. **dil-i pür-feyzi mesrûri:-i**

Kaside 34

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu sevinçli gönül.

Sa'âdetle o 'işretgâh-ı hoş-ţarĥ-ı dil-ârâda
Şafâlar kesb ide dâ'im dil-i pür-feyzi mesrûri

dil-i pür-feyzüñ:

1. **dil-i pür-feyzüñ:-üñ**

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönül.

Eş'ârûñ okundukça mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzüñ mey-ĥâne midür bilmem

dil-i pür-ġam:

1. **dil-i pür-ġam:**

Kaside 48

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Keder dolu gönül.

Olaydı feyzi lutfi dehre şâmil
Dil-i pür-ġam olurdu sağar-ı Cem

dil-i pür-ĥün-ı bülbülde:

1. **dil-i pür-ĥün-ı bülbülde:-de**

Kaside 49

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bülbülün kanlı gönlü.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-ĥün-ı bülbülde
Ki oldu cismi reşk-i nâfe-i âĥü-yı Tâtârî

dil-i pür-iştivâka:

1. **dil-i pür-iştivâka:-a**

Kaside 47

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Arzu dolu gönül.

Ĥulûşum nice mümkindür murâdimca edâ ammâ
Dil-i pür-iştivâka az çok esbâb-ı tesellâdur

dil-i pür-izţırâb:

1. **dil-i pür-izţırâb:**

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Izdrap dolu gönül.

Nice ĥutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı ĥor mı bir ĥarâr üzre dil-i pür-izţırâb

2. **dil-i pür-izţırâb:**

Kaside 55

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Izdrap dolu gönül.

Nice ĥutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı ĥor mı bir ĥarâr üzre dil-i pür-izţırâb

dil-i rüşen-zamîri:

1. **dil-i rüşen-zamîri:-i**

Kaside 19

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Gönlü aydınlık, hakikatleri bilen gönül.

Leb-i mu'ciz-beyânı mevrîd-i ilĥâm-ı lâĥûtî
Dil-i rüşen-zamîri maţla'-ı ĥürşid-i enverdür

dil-i Rüstem ü Sâm:

1. **dil-i Rüstem ü Sâm:**

Kaside 50

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Sam ve Rüstem'in gönlü.

Tiğ-i ser-tüz-i zebānum o kadar keskındür
Ki dü-nim olur anı ańsa dil-i Rüstem ü Sām

dil-i şad-pāre:

1. **dil-i şad-pāre:**
Gazel 8
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş gönül.

Cān u dil hāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i şad-pāre seg-i yāra fedā

dil-i sad-pāresin:

1. **dil-i şad-pāresin:-si, -n**
Gazel 96
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş gönül.

Āh ile derdi bilinmez 'āşık-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i şad-pāresin

dil-i sāfi:

1. **dil-i şāfi:-ı**
Gazel 125
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Saf, temiz gönül.

Tiğ-i ğamzeyle dil-i şāfi ko şad çāk itsün
Çünkü ol şūha hem āyine gerek hem şāne

dil-i sāhib-kırānumdur:

1. **dil-i sāhib-kırānumdur:-u, -m, -dur**
Kaside 12
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İyi talihli, bahtiyar sultan gönül.

Şaf-der-i ma'nā dil-i sāhib-kırānumdur benüm
Tiğ-i şemşir-i cihān-gir-i zebānumdur benüm

dil-i sāhib-suhandā:

1. **dil-i şāhib-suhandā:-da**
Kaside 48
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Söz sahibinin/şairin gönlü.

Ebū Cehle idince böyle te'sir
Dil-i şāhib-suhandā kor mı yā ğam

dil-i sevdā-zedeve:

1. **dil-i sevdā-zedeve:-y, -e**

Kaside 26
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Sevdaya düşmüş gönül.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeve yār-ı kādīm

dil-i şāh-ı cihāndarı:

1. **dil-i şāh-ı cihāndarı:-ı**
Kaside 13
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Dünyaya sahip olan padişahın gönlü.

Hevāsı böyle cān-bağş u neşāt-efzā gerek el-hakk
Ki tā hürrem tuta dā'im dil-i şāh-ı cihāndarı

dil-i sevdāya:

1. **dil-i şeydāya:-ya**
Gazel 6
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Divane, çılgın gönül.

Nef'i dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyık mı degül 'aşka divāne degül mi yā

dil-i sevdāyı:

1. **dil-i şeydāyı:-y, -ı**
Kaside 44
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Divane, çılgın gönül.

Bilürin 'aczinı endişemüñ ammā n'ideyin
Yenemem tab'-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

dil-i şu'le-feşān:

1. **dil-i şu'le-feşān:**
Gazel 45
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Alev saçan gönül, aşk derdiyle yanan gönül.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şu'le-feşān ne 'alev-i āh bilür

dil-i süride:

1. **dil-i süride:**
Gazel 124
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Perişan gönül.

Nıgeh maḥmūr u ğamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrıde keşf-i rāz mestāne

dil-i şūrıde-nihād-ı tab'um:

1. **dil-i şūrıde-nihād-ı tab'um:** -u, -m

Kaside 37

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Şairliğin perişan tabiatlı gönlü.

H'āba varmaz dil-i şūrıde-nihād-ı tab'um
Çekmese sinesine şahid-i endişeyi teng

dil-i sūzān:

1. **dil-i sūzān:**

Kaside 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanan gönül (âşığın gönlü).

Şāne sūzān olmadan korkar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir hāmında biñ dil-i sūzān bulur

dil-i tab'umda:

1. **dil-i tab'umda:** -u, -m, -da

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şair tabiatlı gönül.

Bu heves böyle kalursa dil-i tab'umda eger
İşidilmezse sözüm sine-i şad- çākūmden

dil-i tersān-ı felek:

1. **dil-i tersān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Feleğin korkak gönlü.

Āh tursun hele şemşir-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

dil-i uşşāk:

1. **dil-i uşşāk:**

Kaside 8

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönlü.

Çeşm-i mazmūn-güyu kim gāhı dil-i uşşāk ile
Güft ü güy-ı nāz için bir küşe-i pinhān bulur

dil-i uşşāka:

1. **dil-i uşşāka:** -a

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönlü.

Hattı yaklaşıdı niçün urmaz dil-i uşşāka dāğ
Geldi akşam erdi yağmaz mı dağı ol meh çerāğ

2. **dil-i uşşāka:** -a

Kaside 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönlü.

Zihī semend-i mülāyim ki hüsni-reftarı
Unutdurur dil-i uşşāka cilve-i yarı

dil-i uşşākı:

1. **dil-i uşşākı:** -ı

Kaside 39

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönlü.

Olsa fermānı revān memleket-i hüsne dağı
İdemez tırta-i dil-ber dil-i uşşākı esir

dil-i za'if ü şikeste:

1. **dil-i za'if ü şikeste:** -dı

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zayıf ve kederli, mahzun gönlü.

Yağdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnleyen gönlü.

Çin-i zülfünde giriftār kalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı şabā itmese nā-gāh meded

2. **dil-i zār:**

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnleyen gönlü.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüne gāh girībānuña düşsün

dil-i zāra:

1. **dil-i zāra:-a**

Kaside 22

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

İnleyen gönül.

Muhaşşal yok bir eglence firākuñda dil-i zāra
Meger kilik-i hayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

dil-i zārı:

1. **dil-i zārı:-ı**

Kaside 49

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

İnleyen gönül.

Şabā çevgān idince tırra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp 'aşıklarun bir yere top oldı dil-i zārı

dilim:

1. **dilim:**

Kaside 3

Mısra: **77**

*Bir şeyin boyuna veya enine bölünmüş, kesilmiş
veya ayrılmış parçası.*

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ārifde kımaz
Gözedür zümre-i nādān ile haqq-ı nānı

dilir:

1. **dilir:**

Kaside 26

Mısra: **47**

Yürekli, cesur, yiğit.

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suhandān u fehīm

dilir ola:

1. **dilir ola:-a**

Kaside 40

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Cesur olmak, kahraman olmak.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldı mālīk
Ki vezir ola dilir ola Felātun ola hem

dilirāne:

1. **dilirāne:**

Kaside 9

Mısra: **103**

Yiğitçesine, mertçe.

Çok gerçi dilirāne suhan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zu'munca falān ibn-i fulāndur

dilirān-ı havāle:

1. **dilirān-ı hayāle:-e**

Kaside 11

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Hayal yiğitleri, bahadırları.

Benim ol Hayder-i Kerrār-ı ma'nā kim hücumumdan
Dilirān-ı hayāle teng olur endişe meydānı

dilirān-ı suhan:

1. **dilirān-ı suhan:**

Kaside 35

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Söz yiğitleri // şairler.

İtusa meydānı dilirān-ı suhan yine benim
Sipeh-ārā-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidāl

dilir-i ma'reke-i 'arşa-i Nerimānı:

1. **dilir-i ma'reke-i 'arşa-i Nerimānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

*Neriman'ın dolaştığı cenk meydanının
kahramanı.*

Medār-ı kevkebe-i ihtişām-ı Cemşidi
Dilir-i ma'reke-i 'arşa-i Nerimānı

dilir-i ma'reke-perdāz-ı Kahramān- şavlet:

1. **dilir-i ma'reke-perdāz-ı Kahramān- şavlet:**

Kaside 29

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Kahraman hücumlu cenk eden yiğit.

Dilir-i ma'reke-perdāz-ı Kahramān- şavlet
Müşir-i memleket-ārā-yı Āşaf-isti'dād

dilir-i nāmver:

1. **dilir-i nāmver:**

Kaside 27

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Namlı yiğit.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gir-i zafer-yāver
Dilir-i nāmver şir-i neyistān-ı şaf-ārāyı

dilîr-i şaf-şikendür:

1. dilîr-i şaf-şikendür:-dür

Kaside 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşman saflarını kıran yürekli, cesur (kimse).

Dilîr-i şaf-şikendür Erdşîr-i şîr-efkendür

Müşîr-i mü'temendür müsteşâr-ı kâr-fermâdur

dil-keş:

1. dil-keş:

Kaside 6

Mısra: 12

Gönül çekici, gönül cezbedici.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañı böyle dil-keş ü ra'nâ midur

2. dil-keşdür:-dür

Kaside 20

Mısra: 63

Gönül çekici, gönül cezbedici.

'Aceb matbû' u dil-keşdür ser-â-pâ hüsn-i endâmi
Biribirinden a'lâ vü lañif ü nâzûk ü hoş-ter

3. dil-keş:

Kaside 32

Mısra: 11

Gönül çekici, gönül cezbedici.

Cihân müferreñ ü dil-keş cihâniyân hürrem
Zamân şüküfte zemîn reşk-i büstân-ı na'im

4. dil-keş:

Kaside 45

Mısra: 11

Gönül çekici, gönül cezbedici.

O deñlü dil-keş ü matbû'dur şemâ'ili kim
İder görünce serâsime 'aql-ı 'ayyârı

dil-keş ü tîz olduğın:

1. dil-keş ü tîz olduğın:-duğ, -ı, -n

Kaside 29

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Cezbedici ve seri/akıcı olmak.

Hañ-ı müselsel-i şî'rümle hâmemi görsün
Ziyâde dil-keş ü tîz olduğın idenler yâd

dil-mürde:

1. dil-mürdeyi:-y, -i

Kaside 17

Mısra: 154

Gönlü ölü, duygusuz.

'Ömrüñ eفزün ide Allâh Te'âlâ dilerin
İltifâtuñla bu dil-mürdeyi itdüñ ihyâ

dil-nevâz:

1. dil-nevâz:

Kaside 17

Mısra: 87

Gönül okşayan.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yoħsa 'âlemde bulunmaz dañı misl ü hemtâ

dil-nişîn:

1. dil-nişîndür:-dür

Gazel 138

Mısra: 1

Gönülde yer tutan, çok hoşça giden, latif.

Dil-nişîndür gamze ammâ dil-rübâdur tırrası
'Âşık-ı bî-dillere tırfelâ belâdur tırrası

dil-nişîndür:

1. dil-nişîndür:

Gazel 137

Mısra: 1

Gönülde yer tutan, çok hoşça giden, latif.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nişîndür gamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür gamzesi

dil-perişân olma:

1. dil-perişân olma:-ma

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Perişân gönüllü olmak.

Câm-ı mey 'aqlın perişân itse Nef'i gam degül
Dil-perişân olma tek efkâr-ı gam-endüz ile

dil-rübâ:

1. dil-rübâlar:-lar

Gazel 39

Mısra: 3

Gönül kapan, gönül alan güzel.

Takınsun dil-rübâlar gamzelerden tîğ-i 'âşık-küş
Bizüm de âhımızdan nâvek-i dil-düzümüz vardur

2. **dil-rübāyī**:-y, -ı

Müfret 8

Mısra: 1

Gönül kapan, gönül alan güzel.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyī cāme-ḥ'āb içre
Şanur taşvīr-i Yūsufdur yazılmışdır kitāb içre

3. **dil-rübāsma**:-sı, -n, -a

Gazel 123

Mısra: 2

Gönül kapan, gönül alan güzel // sevgili.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
'Aşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsma

4. **dil-rübāya**:-y, -a

Gazel 137

Mısra: 5

Gönül kapan, gönül alan güzel // sevgili.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur gamı aşüb-ı dīndür gamzesi

5. **dil-rübādūr**:-dur

Gazel 137

Mısra: 1

Gönül kapan, gönül alan.

Dil-rübādūr zülfī ammā dil-nişindür gamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenindür gamzesi

6. **dil-rübādūr**:-dur

Gazel 138

Mısra: 1

Gönül kapan, gönül alan.

Dil-nişindür gamze ammā dil-rübādūr tırrası
'Aşık-ı bī-dillere tırfē belādūr tırrası

dil-rübālık:

1. **dil-rübālık**:

Gazel 34

Mısra: 12

Gönül alma, gönül kapma durumu.

Ḥaṭ-ı nev-ḥīzi ancak bir belā oldı dile yoḥsa
Güzellik dil-rübālık şūḥlık yine kemāhidür

dil-rübā-yı al- pūş-ı ḥüb-sīmāya:

1. **dil-rübā-yı al- pūş-ı ḥüb-sīmāya**:-y, -a

Kaside 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel yüzü kırmızı peçeli sevgili.

Ne dem kim nāz ile cevlan idüp meyl-i ḥıram eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḥüb-sīmāya

dil-rübā-yı cebīn-güşāde:

1. **dil-rübā-yı cebīn-güşāde**:

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Güler yüzlü güzel, sevgili (alın kırışık olmayan
yani kızgın olmayan).*

Çin-i ebrūya yoḥ taḥammülümüz

Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getir

dil-rübā-yı sāde:

1. **dil-rübā-yı sāde**:

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Henüz ayva tüyleri belirmemiş, körpe güzel.

Mey-i pūr-kişle tiredür dilimiz

Bize bir dil-rübā-yı sāde getir

dil-sitān:

1. **dil-sitān**:-ı

Gazel 82

Mısra: 6

Gönül alan, gönlü kendine bağlayan güzel // sevgili.

Gamzesi aşüb-ı cāndur tırrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

dil-şād ider:

1. **dil-şād ider**:-er

Kaside 15

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Sevindirmek.

Mey 'ākıllı irşād ider 'aşıkları dil-şād ider

Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i gam

dil-şād olmasunlar:

1. **dil-şād olmasunlar**:-ma, -sunlar

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḥ ü şāb-ı Edrine

Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

dil-teng ü hazīn olsa:

1. **dil-teng ü hâzîn olsa:-sa**

Kaside 46

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gönlü daralmak, kederli olmak.

Açılır gönlü temâşa idenüñ elbette
Ne kadar olsa ğam-ı dehr ile dil-teng ü hâzîn

dil-teşne:

1. **dil-teşne:**

Kaside 9

Mısra: 71

*Gönlü susamış, bağıryanık // çok hevesli,
gönülden arzulayan.*

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki lutfa
Güyâ çemen-i 'âleme bir âb-ı revândur

dil-teşne olan:

1. **dil-teşne olan:-an**

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok istekli, çok hevesli olmak.

Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep
Âlûfte imiş hançeri cân ile leb-â-leb

2. **dil-teşne olan:**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok istekli, çok hevesli olmak.

Kaşdı eyleyeni bilmez idi cânına Nef'î
Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep

dimâğ:

1. **dimâğum:-u, -m**

Gazel 83

Mısra: 3

Akul, bilinç, şuur.

Teh-cür'a-i hasret yeter âşüfte dimâğum
Peymâne-i leb-riz-i vefâyı çekemez dil

dimâğ-ı cân:

1. **dimâğ-ı cân:**

Kaside 19

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

İnsanın şuuru, zihni.

Neşât-ı keyf-i medhiyle dil-i endîşe hurremdür
Nesîm-i büy-ı hulkıyla dimâğ-ı cân mu'attardur

dimâğ-ı dânişe:

1. **dimâğ-ı dânişe:-e**

Kaside 30

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Âlimlerin aklı, beyni.

Verür hurûf ile terkîb olan ma'ânisi
Dimâğ-ı dânişe büy-ı şarâb-ı reyhânı

dimâğ-ı mülki:

1. **dimâğ-ı mülki:-i**

Kaside 27

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Memleketin aklı, şuuru.

'Aceb def' itdüñ el-hağ âb-ı tîğ-ı tâbdâruñla
Sevâd-ı düşmen itmîşken dimâğ-ı mülki sevdayı

dimâğ-ı rûzgârı:

1. **dimâğ-ı rûzgârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Rûzgârın beyni /zihni.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü hürrem
Ki mest eyler dimâğ-ı rûzgârı büy-ı ezhârı

din:

1. **dinmese:-me, -se**

Gazel 7

Mısra: 9

Sona ermek, kesilmek, durmak, devam etmemek.

'Aceb mi Nef'iyâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehâbâsâ

2. **dinse:-se**

Kaside 16

Mısra: 71

Söylenmek, adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Vechi var dinse sevâd-ı hağda bîkr-i fikrûme
Şâhid-i meh-ţal'at-i müşğîn-nikâb-ı rûzgâr

dîn:

1. **dîn:**

Kaside 8

Mısra: 33

Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Baht-ı yāver pādīşāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle kuvvet-i erkān bulur

2. dīn:

Kaside 16

Mısra: 43

*Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam
dini.*

Dīn ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilk ü berğ-ı tıgı āb u tāb-ı rūzgār

3. dīnūñ:-ūñ

Kaside 22

Mısra: 28

*Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam
dini.*

Şeh-i 'ālī-neseb Sultān Murād-ı Kahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnūñ mühim-sāzı

4. dīn:

Kaside 25

Mısra: 88

*Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam
dini.*

Düşdi gerçi ḳavf-ı tıgūñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḳād

5. dīn:

Kaside 36

Mısra: 66

*Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam
dini.*

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḳiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

6. dīn:

Kaside 56

Mısra: 6

*Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam
dini.*

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine ma'mūr olmağa meyl eyledi dünyā vü dīn

dīn ḳayretine:

1. dīn ḳayretine:-n, -e

Rūbai 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aziz ve mukaddes bir şeye yabancılardan el
uzattığı, göz diktiğini görmeye tahammül edememe
duygusu.*

İtdūñ yine dīn ḳayretine 'azm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferūñ

dīn ü devlete:

1. dīn ü devlete:-e

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Din ve devlet, saltanat.

Tāze revnağ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

dīnār:

1. dīnār:

Kaside 59

Mısra: 46

*Yaklaşık bir çeyrek lira değerinde eski bir altın
sikke.*

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı ma'ārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

dinil:

1. dinilür:-ü, -r

Gazel 114

Mısra: 9

Denilmek, söylenmek // yazılmak.

Böyle rindāne gazel az dinilür ey Nef'i
Ḳā'iliz şive-i rindāni bilen yārāne

2. dinilür:-ü, -r

Kaside 7

Mısra: 29

Denilmek, söylenmek.

Bu ḳadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şımf-ı ehl-i dil ü ṭab'a kerem çarḳ-ı le'im

dinle:

1. diñlesün:-sün

Gazel 98

Mısra: 9

İşitmek için kulak vermek.

Diñlesün gelsün şarir-i ḳāmemi Nef'i benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

2. diñlese:-se

Kaside 7

Mısra: 26

İşitmek için kulak vermek.

'Özri maḳbūle geçer yine ḳarābet bunda
Güş-ı inşāf ile ger diñlese bir fehmi selim

3. **dîñlemez:-mez**

Kaside 57

Mısra: 77

İşitmek için kulak vermek.

Diñlemez kimse niyâz eylemeyince tütalum
Eylemiş nağmelerin muṭrīb-ı ḥāmem şehnâz

4. **dîñle:-le**

Kaside 62

Mısra: 54

Dinlemek, kulak vermek.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel du‘â-yı devletüñ diñle gör ey nîkū-ḥaseb

dîn-perver:

1. **dîn-perver:**

Kaside 43

Mısra: 41

Dine hizmet ve yardım eden.

O dîn-perver Ḥudâvend-i kerîm ü kişver-ârâ kim
Vücüdî rahmet-i maḥz-ı İlähîdür ‘ibâd üzre

dîn-perverâ:

1. **dîn-perverâ:**

Kaside 25

Mısra: 57

Ey dine hizmet ve yardım eden.

Dâd-güster dâverâ şâhenşehâ dîn-perverâ
Ey ḥudâvend-i ‘Ömer-‘adl ü Ebübekr-ı‘tikâd

2. **dîn-perverâ:**

Kaside 56

Mısra: 47

Ey dine hizmet ve yardım eden.

Âşafâ deryâ-kefâ dîn-perverâ dânişverâ
Ey vezîr-i âsmân-ı kâdr-i şeh-i rûy-ı zemîn

direm:

1. **direm:**

Kaside 36

Mısra: 74

Akçe, para, dirhem.

Hemân mülâḥaza-i bî-me‘âl olurdu yine
Hayâl-i ‘âşık-ı müflis gibi cihânda direm

2. **diremdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 46

Akçe, para, dirhem.

Maḥbûl-i dil-i dânişi erbâb-ı ma‘ârif
Merdûd-ı kef-i himmeti dînâr u diremdür

direm-i râvic-i bî-sikke:

1. **direm-i râvic-i bî-sikke:**

Kaside 50

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Damgasız geçer akçe.

Bulsa ger nâmiye feyz-i kef-i iḥsânuñ olur
Direm-i râvic-i bî-sikke bahâr-ı bādâm

direng itdügi:

1. **direng itdügi:-düg, -i**

Kaside 21

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Yavaşlamak, durmak.

Ne tevsen âteş-i çâpük-‘inân ki tek тұrmaz
Direng itdügi dem jive gibi endâmı

direng itse:

1. **direng itse:-se**

Kaside 6

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Yavaşlamak, durmak.

Berç-ı maḥz iken direng itse bilinmez peykeri
Raḥş-ı çâpük-pâ mıdur yâ küh-ı pâ-ber-câ mıdur

2. **direng itse:-se**

Kaside 9

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Yavaşlamak, durmak.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

dirgür:

1. **dirgür:-ü, -r**

Terkib-bend 1

Mısra: 77

*Diriltmek, canlandırmak // mutlu etmek,
neşelendirmek.*

Öldürür renc-i ḥumâruñ dirgürür feyzüñ yine
‘Âşık-ı bîmârı bir demde ğarâbet bundadır

dirhem:

1. **dirhem:**

Kaside 38

Mısra: 48

Eskiden kullanılan ve beş kuruş değerindeki gümüş para.

Yem-i cüdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi hār-ı hūşk üzere şüküfe yerine dirhem

dirhem-i bī-sikkessin:

1. **dirhem-i bī-sikkessin:** -sī, -n

Kaside 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Damgasız (üzerinde damga olmayan) akçe // gül yaprağı.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkessin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzere

dirhem-i encüme:

1. **dirhem-i encüme:** -e

Kaside 24

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

(Feleğin) yıldız /gümüş akçesi.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu tehi
Kīse-i 'āşık-ı müflis gibi hemyān-ı felek

dirhem-i eşk-i revān:

1. **dirhem-i eşk-i revān:**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akan gözyaşının damlası // gümüş para.

Bādem-i çeşmini nuql itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda hārīfāne idi

dirîg itme:

1. **dirîg itme:** -me

Kaside 15

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Esirgemek, bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak.

Biz 'āşık-ı āzādeyüz ammā esir-i bādeyüz
Ālūfteyüz dil-dādeyüz bizden dirîg itme kerem

dirîgā:

1. **dirîgā:**

Gazel 12

Mısra: 1

Yazık, ne yazık ki.

İltifāt itmez dirîgā ol şeh-i 'ālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi şun sākīyā lutf it şarāb

dirilevim:

1. **dirilevim:**

Gazel 8

Mısra: 7

Canlanmak, hayat bulmak.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkāra fedā

dîrîne:

1. **dîrîne:**

Kaside 19

Mısra: 30

Eski, kadim.

Hudāvend-i zamān kim pādīşāhān-ı cihān aña
Kemine bende-i fermān-ber ü dîrîne çākerdūr

dître:

1. **dîtrese:** -se

Kaside 21

Mısra: 1

Titremek, sallanmak.

'Aceb mi dîtrese havfī ile çarhuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tîg-ı Behrāmı

2. **dîtrede:** -dī

Kaside 14

Mısra: 12

Titremek // birinden veya bir şeyden korkmak, korkuya kapılmak.

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Dîtrede Behrām elinden düşdi zerrīn-haçerī

dîv:

1. **dîv:**

Kaside 43

Mısra: 38

Şeytan, dev.

Revā mıdur sa 'ādetle tūrurken Āşaf-ı devrān
Şadāret eylemek bir dîv şadr-ı 'adl ü dād üzere

2. **dîvde:** -de

Kaside 56

Mısra: 52

Şeytan, dev.

Ger Süleymānuñ sa 'ādetle sen olsañ Āşafı
Bir dem ārām eylemezdi dîvde engüşterin

dīvān:

1. dīvān:

Gazel 46

Mısra: 18

Divan şairlerinin, şiiirlerini kaifiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap.

Nef'î sözünü vird-i zebān eyledi 'ālem
Şimden girü yâ defter ü dīvān ne belādur

2. dīvānın: -i, -n

Gazel 112

Mısra: 10

Divan şairlerinin, şiiirlerini kaifiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap.

Nef'î'nün ammā bu ğazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şî'ri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bî-bedel

dīvāna çıkınca:

1. dīvāna çıkınca: -ınca

Kaside 40

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Karar verme, dava görme makamuna çıkmak.

Reşk ider cāhına dīvāna çıkınca Āşaf
Baş eger tīgına meydāna girince Rüstem

dīvāna çıkısa:

1. dīvāna çıkısa: -sa

Kaside 28

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Karar verme, dava görme makamuna çıkmak.

Dīvāna çıkısa Āşaf-ı Cemşid-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i şāhib-ķırān olur

dīvāna turdu:

1. dīvāna turdu: -dı

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Huzurda emre hazır beklemek.

Ṭurdu devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
'Āleme mihr itdi tecdid-i ħamel nev-rūzda

divānce:

1. divānce:

Kaside 47

Mısra: 115

Küçük divan.

Nice divānce metn-i ħikmetü'l-işrāk-ı endişe
Ki ħurşid-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

dīvāne:

1. dīvāne:

Gazel 6

Mısra: 14

Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Nef'î dil-i şeydāya bir pāre tesellî vir
Lāyık mı degül 'aşka dīvāne degül mi yâ

2. dīvāne:

Gazel 84

Mısra: 2

Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Gönlüm katı rüsvāyî mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

3. dīvāne:

Gazel 114

Mısra: 6

Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun // âşık.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dīvāne

4. dīvāne:

Gazel 32

Mısra: 4

Deli, aklını yitirmiş, mecnun.

Baña teklif-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuqlar kim anı 'āķıl beni dīvāne yazmışlar

5. dīvāne:

Gazel 60

Mısra: 2

Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Āşüfte esirān-ı ħam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

dīvāne-i ħüsn-i bevānumdur:

1. dīvāne-i ħüsn-i bevānumdur: -u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Güzel ifadenin düşkünü.

Söylesem ol nukte-perdâz-ı ma'ânî-perverüm
'Aql-ı küll dîvâne-i ħüsn-i beyânumdur benüm

dîvân-hâne-i devlet:

1. dîvân-hâne-i devlet:

Kaside 20

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Devlet sarayı (devlet işlerinin yürütüldüğü, padişahın ikamet ettiği saray).

Vücûdiyla şeref kesb ide dîvân-hâne-i devlet
Ola ne emr iderse âsmân maĥkûm u fermân-ber

dîvân-ı 'âlî:

1. dîvân-ı 'âlî:

Kaside 56

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Yüce divan.

Habbezâ dîvân-ı 'âlî kim anı teşrif ide
Böyle düstür-ı aĥâlî-perver-i dâniş-güzîn

dîvân-ı 'arş-ı a'lâda:

1. dîvân-ı 'arş-ı a'lâda:-da

Kaside 36

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Allah'ın kudret ve azametinin tecelli ettiği yer, yüce divan.

Çekildi nâmuña dîvân-ı 'arş-ı a'lâda
Bilâ-mücâdele tuĥrâ-yı feth-i mülk-i 'Acem

dîvân-ı celâlinde:

1. dîvân-ı celâlinde:-i, -n, -de

Kaside 33

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Ululuk divanı, yüce divan (Divan-ı Hümayun; devlet işlerinin görüldüğü padişah meclisi).

Dîvân-ı celâlinde kazâ münşî-i aĥkâm
Eyvân-ı şükûhında felek perde-serâdur

dîvân-ı hümâyün:

1. dîvân-ı hümâyün:

Kaside 40

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis.

Buldı dîvân-ı hümâyün yine tâze revnaĥ
Oldı erkân-ı sa'âdet yine şâd u ĥurrem

dîvân-ı hümâyûna çıka:

1. dîvân-ı hümâyûna çıka:-a

Kaside 20

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Devletin yönetildiği divana çıkmak // tahta çıkmak, tahta oturmak.

Çıka her şubĥ-dem gün gibi dîvân-ı hümâyûna
Tura erkân-ı dîvânı müretteb tâ dem-i maĥşer

dîvân-ı hümâyûnda:

1. dîvân-ı hümâyûnda:-da

Kaside 43

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis.

Vezâret eyleye devletle dîvân-ı hümâyûnda
Ola fermânına şâhân-ı 'âlem inkiyâd üzre

dîvân-ı hümâyûnı:

1. dîvân-ı hümâyûnı:-ı

Kaside 3

Mısra: **117**

Kelime Tipi: -

Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis // padişahın hükümeti, hükümranlığı.

Bula dîvân-ı hümâyûnı kemâl-i revnaĥ
Arta günden güne gitdükçe şükûh u şânı

dîvânı ide:

1. dîvânı ide:-e

Kaside 3

Mısra: **116**

Kelime Tipi: -

Divan kurmak, devlet işlerini görüşmek üzere meclis toplamak, devleti yönetmek // güneşin gökyüzünde hüküm sürmesi.

Her seĥer tâ ki çıkup perde-serây-ı şebden
İde şâhenşeh-i zer-tâc-ı felek dîvânı

dîvân-ı müretteb:

1. dîvân-ı müretteb:

Gazel 13

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Şiirlerin belirli bir düzene uygun şekilde yerleştirildiği divan // sevgilinin yüzü.

Ol haṭṭ-ı dil-āşüb ile ol zülf-i perişân
Şunmaḳda ‘aceb ‘āleme dīvān-ı müretteb

dīvān-ı şāhīde:

1. dīvān-ı şāhīde:-de

Kaside 61

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şahlık meclisi.

Ġaynlar tıtmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hiç olur mı gökde hırşīde kamer nā’ib-menāb

dīvār:

1. dīvāra:-a

Gazel 8

Mısra: 6

Duvar.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların kıldı şanemler der ü dīvāra fedā

2. dīvāruñ:-uñ

Kaside 34

Mısra: 89

Duvar.

Nitekim ola sālīm bu ḥişār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fītneden dervāze vü sūrī

dīv-i buhlı:

1. dīv-i buhlı:-i

Kaside 55

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Pintilik, cimrilik devi.

Dīv-i buhlı ḥıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥīm için
Keff-i destüñ āsmān u kilik-i zerrinüñ şihāb

dīv-i şikem-perver-i āz:

1. dīv-i şikem-perver-i āz:

Kaside 57

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Açgözlülüğün obur devi.

Rīze- çin-i ni‘amı şofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

dīvār:

1. diyārdan:-dan

Nazm 4

Mısra: 2

Memleket, ülke, yer.

Ġalur gider bu gönül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

diyār-ı ‘ademe:

1. diyār-ı ‘ademe:-e

Kaside 40

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yokluk memleketi // ahiret.

Ḥavf-i tıḡıyla diyār-ı ‘ademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-şavletine şāh-ı ‘Acem

dīvār-ı nazmı:

1. diyār-ı nazmı:-ı

Kaside 60

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Nazım/şiiir ülkesi.

Feth idüp tıḡ-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrünüle senüñ ‘umde-i mīrān-ı suḥan

diyār-ı pür-āşüba:

1. diyār-ı pür-āşüba:-a

Kaside 28

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Karışıklık dolu ülke.

‘Adli ki bir diyār-ı pür-āşüba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

dīvār-ı Rūma:

1. diyār-ı Rūma:-a

Kaside 32

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Anadolu // Osmanlı ülkesi.

Ġoyup memālik-i ḡayrı metā‘-ı nazmum için
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

diye:

1. diye:

Gazel 133

Mısra: 6

*Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi
birbirine bağlar.*

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çāh-ı zekānuñ şanma teḥī

2. diye:

Tesdis 1

Mısra: 37

Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi birbirine bağlar.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

diyü:

1. diyü:

Gazel 54

Mısra: 5

Diye.

Nâ-geh getirür diyü şabâ müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

2. diyü:

Gazel 53

Mısra: 5

Diye.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykânı dile
Tirüñe karşı tırup sînemüzi çâk ideriz

diyüben:

1. diyüben:

Gazel 8

Mısra: 5

Diye.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü divâra fedâ

diz:

1. dizdi:-di

Gazel 112

Mısra: 1

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup câmın ele sürmekde devrânuñ yine

2. dizer:-er

Kaside 5

Mısra: 88

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um sihr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

3. dizsem:-se, -m

Kaside 5

Mısra: 90

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvâr-ı nazmım rîsmân üzre

4. dizdim:-di, -m

Kaside 34

Mısra: 78

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

'Arûs-ı medhûñi tezyîn içün ol genc-i gevherden
Çıkdım silke dizdim bir tabâk lü'lü-yı menşûri

5. dizeyin:-eyin

Kaside 37

Mısra: 67

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'sa'ası çarh-ı dü- rengi yek reng

6. dizer:-er

Kaside 49

Mısra: 26

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Konup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evtârî

7. dizdim:-di, -m

Kaside 56

Mısra: 82

Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Rişte-i bârik-i fikr itmez taħammül korqarın
Midhatûñde ol kadar dizdim aña dürr-i semîn

dizil:

1. dizildi:-di

Kaside 5

Mısra: 23

Sıralanmak.

Dizildi kaçre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Kaçar-ı cevher-i ma'nâ gibi tîğ-ı zebân üzre

2. dizilür:-ü, -r

Kaside 35

Mısra: 58

Sıralanmak.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübha gibi rişte-i bârâna le'âl

3. dizilmiş:-miş

Gazel 34

Mısra: 4

Sıralanmak.

Ne ğamze kaħramān-ı kişver-ārā-yı melāħat kim
Dizilmiş leşker-i müjġān anuñ şaf şaf sipāhidur

4. **dizilse:-se**

Kaside 43

Mısra: **86**

Sıralanmak.

Ĥarāc u bāc-ı mülk-i ‘ālem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dūr-i nazmum külāh-ı Keykubād üzre

5. **dizilmiş:-miş**

Kaside 27

Mısra: **62**

Sıralanmak.

Yapar bir laħzada ‘adlūñ ĥarāb olmuş nice mülki
Bozar bir ĥamlede tīġuñ dizilmiş nice alayı

dolāb-ı felek:

1. **dolāb-ı felek:**

Kaside 41

Mısra: **117**

Kelime Tipi: -

Felek çarkı, dünya.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellā-yı zamāne

dolu:

1. **dolu:**

Gazel 109

Mısra: **8**

Dolmuş olan, pür, boş karşıtı.

Eflāk degül kat kat olup iden ihāta
Zehr ile dolu mār-ı ĥam-ender-ĥam imiş bu

donanma çıkarup:

1. **donanma çıkarup:-up**

Kaside 46

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

*Gemileri denize indirmek // düşman üzerine
deniz kuvvetlerini göndermek.*

Yapdura pādīşeh-i ‘āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihāni tezyīn

dost:

1. **dosta:-a**

Kaside 31

Mısra: **106**

Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ĥāmem
Dosta āb-ı ĥayāt ola ‘adūya zehr-āb

2. **dostlar:-lar**

Müfret 15

Mısra: **1**

Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş.

Dostlar düşdi fenā baħrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki bekā yakasına çıka esen

3. **dosta:-a**

Kaside 50

Mısra: **135**

Seven, arkadaş.

Virürin dosta bir ĥarf ile tevkī’-i kabül
İderin düşmeni bir noġta ile şöħre-i ‘ām

dostān:

1. **dostāne:-a**

Kaside 47

Mısra: **54**

Dostlar.

Ĥayāl-i tīġ-ı bürrānı ‘adūya āfet-i cāndur
Neşāt-ı feyz-i luġfi dostāne keyf-i şahbādur

dögersem:

1. **dögersem:**

Gazel 7

Mısra: **2**

Dövmek // öġütmek.

Aķar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N’ola kendim dögersem taşlar ile āsyābāsā

dök:

1. **dökse:-se**

Gazel 120

Mısra: **4**

Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

Virmez yine ol pīrehen ü sine şafāsın
Berk-i semeni dökse şabā nesteren üzre

2. **dökse:-se**

Gazel 136

Mısra: **8**

Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

Virmez ol pīrehen ü sine şafāsını yine
Dökse ger şafħa-i āb üzre şabā yāsemeni

3. **döker:-er**

Kaside 5

Mısra: **22**

Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzre

4. **dökdüğü:-düğ, -i**

Kaside 27

Mısra: 33

Akıtmak.

Gidermez haşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarh ebr-i bahārī gibi sakḳāyī

dökül:

1. **dökülür:-ü, -r**

Gazel 100

Mısra: 10

*Saçılmak, serpilmek // çıkmak, ortaya konulmak
(şiir yazılmak bağlamında).*

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef ī
Ne cevāhir dökülür kilik-i dūr-efşānından

2. **dökülürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 50

Mısra: 60

Dökülmek, saçılmak, düşmek.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i kaḫrı
Dökülürdi yere hep cevher-i tīg-1 Behrām

3. **dökülmüş:-miş**

Gazel 10

Mısra: 6

Saçılmak, yerlere dağılmak.

Lebleri üzre ğubār-1 ḥatt-1 nev-ḥīzi degül
Nāfe-i āhū-y1 çeşminden dökülmüş müşg-i nāb

4. **döküldi:-di**

Kaside 49

Mısra: 87

Saçılmak, yerlere dağılmak.

Döküldi sineden peykān-1 yār u penbe-i dāğum
Dıraḫt-1 ḥuşke döndüm ḥāke düşmiş berg ile bārı

5. **dökülen:-en**

Kaside 31

Mısra: 7

*Sıvı maddeler için yukarıdan aşağıya akmak,
düşmek.*

Dökülen ḥāke bu faşl içre degüldür bārān
Ḥüy-feşān olmadadır tāb-1 temüz ile seḥāb

6. **dökülür:-ü, -r**

Kaside 31

Mısra: 80

*Sıvı maddeler için yukarıdan aşağıya akmak,
düşmek.*

Vaşf-1 şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğda nevk-i kaleminden ḥün-āb

7. **döküldükce:-dükce**

Kaside 49

Mısra: 24

Saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak.

Döner gülmih-1 sime cā-be-cā zerrin-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

6. **dökülmüş:-miş**

Kaside 55

Mısra: 84

Saçılmak, yerlere dağılmak.

Lebleri üzre ğubār-1 ḥatt-1 nev-ḥīzi degül
Nāfe-i āhū-y1 çeşminden dökülmüş müşk-i nāb

dön:

1. **döne:-e**

Kaside 22

Mısra: 79

Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Döne tā kim felekde sāğar-1 zerrini ḥürşidüñ
Ala hem zühre-i zehrā-y1 çengī destine sāzı

2. **döner:-er**

Kaside 24

Mısra: 86

Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Ḥayr eger şer ne medār üzre olursa dā'ir
Fevrī 'aksine döner re'y-1 peşimān-1 felek

3. **dönse:-se**

Kaside 1

Mısra: 51

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönse şemşir-i ḥaṭıbe n'ola şemşir-i zebān
Mülk-i nazmuñ ḥuṭbe-i emn ü emānidur sözüüm

4. **döner:-er**

Kaside 3

Mısra: 68

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Berḳ-1 tīgüñ ten-i a'dāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

5. **döner:-er**

Kaside 5

Mısra: 27

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner bir ḥāfız-1 maḥfil-nişin-i nağme-perdāza
Ser-āğaz-1 nevā itdükce bülbül āşyān üzre

6. **döner:-er**

Kaside 7

Mısra: 101

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Hükm-i feyzin ider ol meretebe cārî ki döner
Şiše-i bâde-i gül-rence ħabâb-ı tesnîm

7. **döner:-er**

Kaside 11

Mısra: 68

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ƙulağın dik tutup per-tâb idince farı-ı sür'atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykânî

8. **döndi:-di**

Kaside 14

Mısra: 14

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ol kadar Ƙan dökdi şemşîrûn ki 'aks ile anuñ
Kâse-i yâķûta döndi künbed-i nîlüferî

9. **döner:-er**

Kaside 18

Mısra: 8

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ne dem kim nâz ile cevlân idüp meyl-i ħırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- püş-ı ħüb-sîmâya

10. **döner:-er**

Kaside 18

Mısra: 12

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

'Arağ mevc ursa gâhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvc u rengin al ħârâya

11. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 18

Mısra: 61

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi gül kefi 'atğara lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

12. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 18

Mısra: 65

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir şamğâ-yı zerrîne
Eger 'aks-i çerâğ-i re'yi düşse çerğ-i vâlâya

13. **döner:-er**

Kaside 26

Mısra: 71

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ƙalemi şa'sa-i mihre döner
Medħini her kim iderse terķim

14. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 27

Mısra: 51

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi Edhem-i şâm-ı mu'allâ- ħadr-i mi'râca
Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemħâyı

15. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 30

Mısra: 72

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ħayâl-i tîğın gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumħ-ı bürîde-sinâna müjğânı

16. **döndi:-di**

Kaside 31

Mısra: 21

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döndi ħâkister-i pür-aħkere rîk-i 'ummân
Aħkeri gevher ü tennür-ı pür-âteş gird-âb

17. **döner:-er**

Kaside 31

Mısra: 23

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

'Aks-ı ħâl-i ruħ-i ħübâna döner âyinede
Düşse deryâda eger mihre muķâbil dür-i nâb

18. **döner:-er**

Kaside 35

Mısra: 75

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nâya
Ki ħırâmında nümâyân ola şad-ğunc u delâl

19. **döner:-er**

Kaside 36

Mısra: 46

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Devâtı gâliyedân u buħür olur ħalemi
Benefşezâr-ı bihişte döner sevâd-ı raķam

20. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 36

Mısra: 49

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi şu'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

21. **döner:-er**

Kaside 40

Mısra: 53

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i hulkı ne dem olsa perîşân-perçem

22. **döndüm**:-*dü, -m*

Kaside 49

Mısra: **88**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döküldi sineden peykân-ı yâr u penbe-i dâğum
Dıraht-ı huşke döndüm hâke düşmiş berg ile bâri

23. **döner**:-*er*

Kaside 54

Mısra: **66**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Alsa ger sâye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşâna döner dest-i ümîd

24. **döner**:-*er*

Kaside 58

Mısra: **92**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

O deñlü tarh-ı garîb eylerim ki bir demde
Döner şanemkede-i Çine kârgâh-ı derûn

25. **döndi**:-*di*

Gazel 7

Mısra: **7**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Kemâna döndi kıddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nâle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebâbâsâ

26. **döner**:-*er*

Gazel 66

Mısra: **2**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Olduğca dilden âteş-i âhum zebâne-keş
Bir şem'-i bî-fürûğa döner güyiyâ güneş

27. **döner**:-*er*

Kaside 17

Mısra: **73**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Gelse reftâra döner bir şanem-i ra'nâya
Başlasa cilveye fâvüs-ı cinândur güyâ

28. **döndi**:-*di*

Kaside 29

Mısra: **18**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Açıldı genc-i kerem gibi bâb-ı emn ü emân
Dükân-ı müflise döndi deriçe-i bidâd

29. **döner**:-*er*

Kaside 32

Mısra: **49**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Benâni şa'şâ'aya keffi âftâba döner
Kim itse midhat-i re'y-i münîrini terkîm

30. **döner**:-*er*

Kaside 34

Mısra: **53**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner ol mihre kim çarlı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplu semmürî

31. **dönmüşdür**:-*müş, -dür*

Gazel 36

Mısra: **9**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârûñ şun'ını gör kim zemîni âsmân eyler

32. **döner**:-*er*

Gazel 77

Mısra: **5**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Oî bâğa döner dil ğam-ı ruşşâr u haţuñla
Bir yanî çemenzâr ola bir yanî semenlik

33. **dönüp**:-*üp*

Gazel 79

Mısra: **1**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Bezm-i bâğ içre dönüp bir şem'-i cem'-efrûza gül
Virdi revnaq meclis-i şâhenşeh-i nev-rûza gül

34. **döner**:-*er*

Kaside 21

Mısra: **57**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Şitâb idince döner ejdehâ-yı perrâna
Girer şemâil-i hûbâna cilve hengâmı

35. **dönerdi**:-*er, -di*

Kaside 32

Mısra: **67**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi püte-i pertâb-ı ser-nîğuna habâb
Olurdu Hızr-ı Mesîhâ-nefes 'izâm-ı remîm

36. **döner**:-*er*

Kaside 49

Mısra: **23**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner gülmîh-ı sime câ-be-câ zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādâmuñ ezharı

37. **dönüp:-üp**

Kaside 49

Mısra: 11

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönüp gird-âb-ı baħr-ı ħûna her gül lâlezâr içre
Tolaşdurmakda keştî-i qarâr-ı bülbül-i zârı

38. **döner:-er**

Gazel 112

Mısra: 3

Devretmek, elden ele dolaşmak.

Turnmaz döner cām-ı tarab dönmez mi ‘ahdinden
‘aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

39. **dönsün:-sün**

Kaside 15

Mısra: 7

Devretmek, elden ele dolaşmak.

Dönsün yine peymâneler olsun tehî ħum-ĥâneler
Raşş eylesün mestâneler muṭrıblar itdükce nağam

40. **dönsün:-sün**

Kaside 15

Mısra: 21

Devretmek, elden ele dolaşmak.

Ķânûn-ı devr-i dâ’ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle ğam yeme

41. **döndi:-di**

Kaside 43

Mısra: 1

*Feleğ’in dönmesi // talihi olumlu veya olumsuz
etkilemek bağlamında.*

Bi-ĥamdi’llâh felek döndi yine vefĶ-ı murâd üzre
Olurdu ĥâl pek müşkil ħalaydı ger ‘inâd üzre

42. **döndi:-di**

Kaside 43

Mısra: 3

*Feleğ’in dönmesi // talihi olumlu veya olumsuz
etkilemek bağlamında.*

‘Aceb re’yümce döndi hem ‘aceb luṭf itdi dünyâyâ
Olursam n’ola şimden soñra ĥüsn-i i’timâd üzre

43. **dönsün:-sün**

Kaside 62

Mısra: 1

*Bir şeyin dolayında daire şeklinde hareket etmek
(içki kadehinin dönmesi).*

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cām-ı tarab
‘Uşşâka bülbüller gibi ol ba’îs-i şür u şegab

44. **döne:-e**

Kaside 24

Mısra: 103

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Her seħer tâ ki döne Cem gibi cām-ı ĥürşid
Her gice tâ kim ola bezm-i çirâğân-ı felek

45. **döner:-er**

Kaside 24

Mısra: 38

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Oı ħadar ĥükmüñe münĶâd ki ger emr itseñ
Fevrî ‘aksine döner çenber-i gerdân-ı felek

46. **dönerdi:-er, -di**

Kaside 30

Mısra: 65

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Dönerdi ‘aksine sūfârı nişf-ı menzilden
Olurdu püşt-i kemâna ĥalide peykânı

47. **döner:-er**

Kaside 31

Mısra: 72

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Tâzelense n’ola gül gibi yine bāğ-ı cihân
Âb-ı ‘adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

48. **döne:-e**

Kaside 38

Mısra: 104

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Mürür-ı dehr ile tâ kim felek biñ yılda bir gâhî
Döne ehl-i dilüñ ħuṭb-ı murâdı üzre biş ü kem

49. **döne:-e**

Kaside 48

Mısra: 89

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Döne dâ’im murâdı üzre devrân
Ola devlet nedim ü baħt hem-dem

50. **döner:-er**

Kaside 52

Mısra: 38

*Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Mevlevîdür şan o şadırvân-ı sergerdâni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafâsından revân

51. **dönse:-se**

Kaside 53

Mısra: 29

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Nice yıl 'aksine dönse yine çarh-ı gerdân
Olmaya rişte-i dilden girih-i gam münhall

52. **döndi:-di**

Kaside 54

Mısra: 3

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Ne 'aceb döndi murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfîk felege emr-i ba'id

53. **döndi:-di**

Kaside 54

Mısra: 5

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Ol kadar döndi murâdımcâ ki her bir demde
İtdi şad sâle telâfi-i gam-ı 'ahd-i medîd

54. **dönsün:-sün**

Kaside 62

Mısra: 59

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.*

Dönsün murâdıncâ tamâm olsun felek münkâd u râm
Maşşüdını cümle enâm kılsun kapuñdan mükteseb

55. **dönsün:-sün**

Kaside 28

Mısra: 145

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek // devretmek,.*

Dönsün felekde sāğar-ı ikbâli gün gibi
Tâ aña dek ki âhır-ı bezm-i cihân olur

56. **döner:-er**

Kaside 41

Mısra: 79

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek // devretmek,.*

Devrân o kadar 'aks-i murâd üzre döner kim
Gamnâk ider oldı dili şahbâ-yı zamâne

57. **döne:-e**

Kaside 43

Mısra: 102

*Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek // devretmek,.*

Ola tâ kim cihân gâhî pür-emn ü gâh pür-fitne
Döne tâ kim felek biñ yılda bir vefk-ı murâd üzre

58. **dönsün:-sün**

Gazel 104

Mısra: 17

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Âb-ı 'adliyle cihân bāğ-ı bihişte dönsün
Büy-ı hulkıyla şabâ micmere-gerdân olsun

döndür:

1. **döndürür:-ü, -r**

Kaside 30

Mısra: 45

*Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru
yönelmek, çevirmek.*

O kuṭb-ı çarh-ı sa'âdet ki döndürür bahtı
Ne yaña istese pergâr-ı çarh-ı gerdâni

2. **döndürüp:-üp**

Kaside 32

Mısra: 23

*Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru
yönelmek, çevirmek.*

Nice zamân idi 'aksine döndürüp felegi
Cefâyı 'âdet idinmişdi rüzgâr-ı le'im

3. **döndürür:-ü, -r**

Kaside 44

Mısra: 19

*Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru
yönelmek, çevirmek.*

Döndürür çarhı murâdıncâ hâkîm-i 'aqlı
Süre-i Nür oğudur mihre edîb-i re'yi

4. **döndürür:-ü, -r**

Kaside 53

Mısra: 44

*Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru
yönelmek, çevirmek.*

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aqsine ol an kıomaz anı mühmel

döşen:

1. **döşendi:-di**

Gazel 143

Mısra: 6

Yayılmak, serilmek.

Açıldı câ-be-câ nergis miyân-ı sebzede güyâ
Döşendi bezmgâh-ı 'âleme bir naṭ'-ı zerdüzi

2. **döşenmiş:-miş**

Gazel 120

Mısra: 2
Yayılmak, serilmek.

Zülf-i siyehüñ mi hañ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sâye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

3. **döşendi:-di**
Kaside 49
Mısra: 1
Yayılmak, serilmek.

Bahâr irdi yine bâğa döşendi nañ'-ı jengâri
Yine sultân-ı gül itdi müşerref taht-ı gülzâri

4. **döşendi:-di**
Kaside 31
Mısra: 93
Örtülmek, kaplanmak, yayılmak.

Âsmân semt-i müdürâya döşendi olalı
Âsitân-ı keremüñ ehl-i dil ü tañ'a me'âb

5. **döşendi:-di**
Kaside 21
Mısra: 7
Yayılmak, serilmek // hazırlanmak, donatılmak.

Döşendi kaçır-ı temennâya 'işret esbâbı
Dikildi kulle-i iqbâle nuşret a'lâmı

döy:

1. **döymez:-mez**
Gazel 14
Mısra: 8
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Cezbe-i hüsne nice tâkat getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigâh-ı germe döymez biñ cihân şabr ü şekîb

2. **döyer:-er**
Gazel 38
Mısra: 6
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Dil ise bend-i ham-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miñnete ne cânını âzâd ister

3. **döyer:-er**
Kaside 28
Mısra: 73
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki hün-ı düşmen ucından revân olur

4. **döymedi:-me, -di**
Kaside 40
Mısra: 60
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Hañf-i tiğıyla diyâr-ı 'ademe cân atdı
Döymedi hamle-i pür-şavletine şâh-ı 'Acem

5. **döymez:-mez**
Kaside 48
Mısra: 46
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Dil-âver Kahramân-ı leşker-endâz
Ki döymez hamle-i tiğına Rüstem

du'â:

1. **du'âlar:-lar**
Kaside 56
Mısra: 84
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Vahtidür şimden girür itsem du'âlar şevk ile
Ol du'âlar kim aña âmin diye Rûhu'l-Emin

2. **du'âdur:-dur**
Kaside 58
Mısra: 104
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz âhîr oldı ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur kasidede kânûn

3. **du'â:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 16
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Cebr-i hâtır itmedür luğf ile dâ'im 'âdeti
Budur anuñçün du'â aña dil-i meksürdan

4. **du'âmuz:-muz**
Mesnevi 1
Mısra: 42
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ta'bir idemem sâye-i luğfında şafâmuz
Dâ'im budur Allâh bilir aña du'âmuz

5. **du'âya:-y, -a**
Gazel 142
Mısra: 11
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'âya başla sonra cân u dilden Âşaf-ı 'ahde
Ki turduka cihân devletle nev-rüz ola her ruzı

6. **du'âya:-y, -a**
Kaside 4
Mısra: 109

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nazm āhîr oldı başlalyalum şol du'āya kim
Şi're havāşş-ı ed'ıye-i kudsiyān virtür

7. **du'ā:**

Kaside 5

Mısra: 102

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ƙo lāfi şıdk ile tırma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā nazm āhîrında farz olur nazm-āverān üzre

8. **du'āya:-y, -a**

Kaside 5

Mısra: 101

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ƙo lāfi şıdk ile tırma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā nazm āhîrında farz olur nazm-āverān üzre

9. **du'ā:**

Kaside 6

Mısra: 78

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz tükendi nice bir da'vā-yı şî'r ü şā'iri
Lāf u da'vā şimdi du'ā hengāmıdır ber-țaraf

10. **du'āya:-y, -a**

Kaside 7

Mısra: 113

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ƙırma şimden girü şıdk ile du'āya el açup
Eyle deryüze-i dergāh-ı hüdāvend-i kerim

11. **du'ā:**

Kaside 8

Mısra: 84

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du'āya şıdk ile

12. **du'āya:-y, -a**

Kaside 8

Mısra: 83

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du'āya şıdk ile

13. **du'āya:-y, -a**

Kaside 9

Mısra: 137

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Lāfi kıoyalum kâfiye teng oldı du'āya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyāndur

14. **du'āya:-y, -a**

Kaside 11

Mısra: 98

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nef'î
Du'āya başla kim buldı kaşide hadd ü pāyānı

15. **du'ā:**

Kaside 12

Mısra: 86

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Şādkām olsun serîr-i salțanatta rüz u şeb
Bu du'ā şām u seher vird-i zebānumdur benüm

16. **du'āya:-y, -a**

Kaside 13

Mısra: 117

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'āya başla şimden soñra Nef'î Ƙo bu da'vāyı
Ki bu da'vāya haşmuñ dañi vardur belki ikrārı

17. **du'āya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 87

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamām oldı şuhan tırma du'āya başla ey Nef'î
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luțf-ı Mevlāya

18. **du'ā:**

Kaside 19

Mısra: 80

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'ā-yı devletüñ itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pāyāna erince du'ā emr-i muƙarrerdür

19. **du'ādur:-dur**

Kaside 20

Mısra: 82

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Hemān tırma du'āya başla söz irişdi pāyāne
Du'ādur bu maħalde 'ādet-i nazm-āverān ekşer

20. **du'āya:**-y, -a

Kaside 20

Mısra: **81**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Hemān tırma du'āya başla söz irişi pâyāne
Du'ādur bu maħalde 'ādet-i nazm-āverān ekser

21. **du'āya:**-y, -a

Kaside 21

Mısra: **99**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'āya başla ço tafşil-i ħālī ey Nef'ī
Yeter kaşidenūn irdi zamān-ı itmāmı

22. **du'āyile:**-y, -ile

Kaside 22

Mısra: **77**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'āyile sözi ħatm idelüm zīrā ħaķikatde
Sözün gevher olursa yegdür itnābından icāzi

23. **du'ā:**

Kaside 23

Mısra: **83**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ĥatm eyle du'ā ile uzatma sözi Nef'ī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i 'ālem

24. **du'ānı:**-nı, -ı

Kaside 25

Mısra: **96**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Başla şimden şöıra ey Nef'ī du'āya şıdk ile
Tā kabül ide du'ānı Ĥazret-i Rabbü'l-'ibād

25. **du'āya:**-y, -a

Kaside 25

Mısra: **95**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Başla şimden şöıra ey Nef'ī du'āya şıdk ile
Tā kabül ide du'ānı Ĥazret-i Rabbü'l-'ibād

26. **du'āyı:**-y, -ı

Kaside 26

Mısra: **100**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

'Ömrün efvün ola bir hū çekelüm

İdelüm şöıra du'āyı taşmīm

27. **du'āya:**-y, -a

Kaside 27

Mısra: **103**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'āya başla şimden şöıra ço da'vāyı ey Nef'ī
Cenāb-ı ħazret-i Ĥaķdan recā it bu temennāyı

28. **du'ā:**

Kaside 28

Mısra: **141**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nef'ī du'āya başla ço da'vāyı kim du'ā
Nazm āhırında 'ādet-i nazm-āverān olur

29. **du'āya:**-y, -a

Kaside 28

Mısra: **141**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nef'ī du'āya başla ço da'vāyı kim du'ā
Nazm āhırında 'ādet-i nazm-āverān olur

30. **du'ā:**

Kaside 29

Mısra: **127**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz āhır oldu du'ā demleridür ey Nef'ī
El aç du'āya idüp luţf-ı Ĥaķdan istimdād

31. **du'āya:**-y, -a

Kaside 29

Mısra: **128**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz āhır oldu du'ā demleridür ey Nef'ī
El aç du'āya idüp luţf-ı Ĥaķdan istimdād

32. **du'āya:**-y, -a

Kaside 30

Mısra: **124**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Uzatma da'vī-i lāf u güzāfī ey Nef'ī
Du'āya başla ki söz buldı ħadd ü pâyānı

33. **du'āyı:**-y, -ı

Kaside 32

Mısra: **104**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âhırında du'âyı temedduha taḳdîm

34. **du'âsı:-sı**

Kaside 36

Mısra: 77

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Budur du'âsı saña Nef'î-i şikeste-dilüñ
Ki dâ'imâ olasın şâd u ḥurrem ü bi-ḡam

35. **du'âya:-y, -a**

Kaside 38

Mısra: 101

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamâm oldı suḡan ṭurma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü iḳbâlidür şimden girü elzem

36. **du'â:**

Kaside 39

Mısra: 99

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

'Arz-ı ḡâli ḳo du'â demleridür ey Nef'î
Az olur ḳıymeti zirâ sözüñ olunca kesîr

37. **du'âdur:-dur**

Kaside 40

Mısra: 98

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz tamâm oldı ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıḳ ile du'âdur elzem

38. **du'âya:-y, -a**

Kaside 41

Mısra: 115

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nef'î bu şikâyet nice bir başla du'âya
Düşmez bu ḳadar 'ârife şekvâ-yı zamâne

39. **du'âya:-y, -a**

Kaside 43

Mısra: 100

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳâfiye teng oldı ey Nef'î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

40. **du'âya:-y, -a**

Kaside 45

Mısra: 89

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Du'âya başla ḳo tafşil-i ḡâli ey Nef'î
Ḳaşıde ḡâyete irdi uzatma ḡüftârı

41. **du'âya:-y, -a**

Kaside 48

Mısra: 84

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamâm oldı ḳaşıde ṭurma Nef'î

Du'âya başla ḡayrı fikri ḳo hem

42. **du'âdur:-dur**

Kaside 49

Mısra: 106

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

N'ola şimden girü şevḳ ile âheng-i du'â ḳılsam
Du'âdur söz ḳarârın bulsa âyîn-i şenâḳârı

43. **du'âya:-y, -a**

Kaside 54

Mısra: 89

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

El açup şıḳ u niyâz ile du'âya demidür
Eyle deryûze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

44. **du'âya:-y, -a**

Kaside 57

Mısra: 84

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

İrdi söz ḡâyete şimden girü da'vâyı ḳoyup
İdelüm şıḳ u niyâz ile du'âya âḡâz

45. **du'âsı:-sı**

Kaside 59

Mısra: 37

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Şâhib-kerem-i memleket-ârâ ki du'âsı
Aşḡâb-ı dile cümleden evlâ vü ehemdür

46. **du'âdur:-dur**

Kaside 60

Mısra: 84

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳoyalum lâfi hele ḡayr du'â eyleyelüm
Çün du'âdur ezeli lâzım-ı pâyân-ı suḡan

47. **du'âmı:-m, -ı**

Kaside 61

Mısra: 78

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Cān u dilden baña vācibdür du'ān itmek senüñ
Hāqdan ümmüdüm budur ide du'āmı müstecāb

du'ā eyle:

1. **du'ā eyle:**

Kaside 15

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Qaldur elüñ eyle du'ā buldı qaşideñ intihā
Şimdi du'ā itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

2. **du'ā eyle:**

Kaside 24

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

İrdi pâyāna suħan durma hemān ey Nef'ī
Bir du'ā eyle ki āmin diye sükkān-ı felek

3. **du'ā eyle:**

Kaside 37

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Şimdiden soñra du'ā eyle hemān ey Nef'ī
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim kâfiye teng

du'ā eylevelüm:

1. **du'ā eylevelüm:-y, -elüm**

Kaside 53

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Demidür şıdk u şafā ile du'ā eylevelüm
Tā kabül ide anı ħāzret-i Ĥaqq 'azze ve cell

2. **du'ā eylevelüm:-y, -elüm**

Kaside 3

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldu du'ā eylevelüm ey Nef'ī
Ĥaqq Te'ālā vire maqşūd-ı şeh-i devrānı

du'ā ħirmeni oldu:

1. **du'ā ħirmeni oldu:-dı**

Kaside 3

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Dua harmanı olmak, duanın çok yapıldığı yer olmak.

Eyledi qadrini ol cāmi'-i vālā ber-ter
Ĥaşılı oldu du'ā ħirmeni At Meydānı

du'ā idelüm:

1. **du'ā idelüm:-elüm**

Kaside 17

Mısra: 164

Kelime Tipi: -

Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldu güzāfı koyalum ey Nef'ī
İdelüm devlet ü iqbālne şıdk ile du'ā

2. **du'ā idelüm:-elüm**

Kaside 52

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Allah'a yalvarmak.

İdelüm şıdk u niyāz ile du'ā şimden gürü
Tā ki maqbül olduğında qalmaya rey b ü gümān

du'ā it:

1. **du'ā it:**

Kaside 46

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldu hemān şıdk ile turma Nef'ī
Bir du'ā it ki diye ehl-i ħaqqat āmin

2. **du'ā it:**

Kaside 14

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Allah'a yalvarmak.

Başla şimden soñra ey Nef'ī du'ā-yı devlete
Bir du'ā it kim ola ħüsn-i kabülün mazħarı

du'ā itmege:

1. **du'ā itmege:-meg, -e**

Kaside 42

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Allah'a yalvarmak.

Başla du'ā itmege Nef'ī yeter
Şekve-i zulm ü sitem-i rüzgār

2. **du'ā itmege:-meg, -e**

Kaside 44

Mısra: 87

Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Başla şıdk ile du'ā itmege Nef'î nice bir
Da'vî-i ma'rifet ü lâf-ı suhan-pîrâyî

du'ā itmek:

1. **du'ā itmek:-mek**
Kaside 15
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Ƙaldur elüñ eyle du'ā buldı kaçıdeñ intihâ
Şimdi du'ā itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

2. **du'āñ itmek:-mek**
Kaside 61
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Cân u dilden baña vâcibdür du'āñ itmek senüñ
Hağdan ümmîdüm budur ide du'āmı müstecâb

du'ā itsem:

1. **du'ā itsem:-se, -m**
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Söz tamâm oldı du'ā itsem n'ola şimden girü
Ƙudsiyân müştâk-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

du'ā kıl:

1. **du'ā kıl:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Dua etmek.

İrdi söz gâyete Nef'î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ço turma du'ā kıl ki odur şimdi ehemm

du'ā vü tekbîr eyledi:

1. **du'ā vü tekbîr eyledi:-di**
Kaside 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tekbir okuyup dua etmek.

Başladı güş idicek Süre-i fetħa Cibrîl
Eyledi Hızr ile İlyâs du'ā vü tekbîr

du'âlar itsem:

1. **du'âlar itsem:-se, -m**

Kaside 56
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Vâktidür şimden girü itsem du'âlar şevk ile
Ol du'âlar kim aña âmîn diye Rûhu'l-Emîn

du'âya el açup:

1. **du'âya el açup:-up**
Kaside 35
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Dua etmek için elini açmak.

Şimdiden şoñra du'âya el açup eyle niyâz
Vire mağsüdını her neyse Hüdâ-yı müte'âl

du'âya elüñ kaldur:

1. **du'âya elüñ kaldur:-dur**
Kaside 11
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Dua etmek için elini açmak.

Yüzüñ sür âsitân-ı bârgâh-ı 'arş-ı a'lâya
Elüñ kaldur du'âya iste Mevlâdan bu ihsânı

du'â-yı bî-hisâb:

1. **du'â-yı bî-hisâb:**
Kaside 2
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hesapsız, sonsuz dualar.

Her dem olsun rûh-ı pâkine du'â-yı bî-hisâb
Evliyâdan tâ ki hâlî olmaya dünyâ evi

du'â-yı devlet ü ikbâlidür:

1. **du'â-yı devlet ü ikbâlidür:-i, -dür**
Kaside 38
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Sadaret ve baht açıklığı için dua.

Tamâm oldı suhan turma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü ikbâlidür şimden girü elzem

du'â-yı devlet ü ikbâline başla:

1. **du'â-yı devlet ü ikbâline başla:**
Kaside 16
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Saltanat ve baht açıklığı için dua etmeye başlamak.

Başla şıdk ile du'ā-yı devlet ü ikbāline
Cān ile āmin diye tā şeyḥ u şāb-ı rūzgār

du'ā-yı devlet ü 'ömrine:

1. **du'ā-yı devlet ü 'ömrine:-i, -n, -e**

Kaside 34

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Ömrün ve sadaretin devamı için dua.

Suḥan ḥatm oldı ey Nef'î revādur pîr-i endîşe
Virürse ger du'ā-yı devlet ü 'ömrine destûri

du'ā-yı devlete:

1. **du'ā-yı devlete:-e**

Kaside 14

Mısra: **121**

Kelime Tipi: -

Saltanatın devamı için dua.

Başla şimden şoñra ey Nef'î du'ā-yı devlete
Bir du'ā it kim ola ḥüsn-i kabûlüñ mazharı

du'ā-yı devleti:

1. **du'ā-yı devleti:-i**

Kaside 18

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Saltanatın devamı için dua.

O sultān-ı suḥan-pîrā-yı mülk-ārā-yı dîn-perver
Ki vācibdür du'ā-yı devleti a'lā vü ednāya

2. **du'ā-yı devleti:-i**

Kaside 43

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Müşîr-i kāmran u kām-baḥş-ı ma' delet-güster
Ki vācibdür du'ā-yı devleti ehl-i bilād üzre

3. **du'ā-yı devleti:-i**

Kaside 48

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Du'ā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḥuşuşā ehl-i isti'dāda elzem

du'ā-yı devletün:

1. **du'ā-yı devletün:-ü, -ñ**

Kaside 62

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Besdür bu deñlü himmetün şimden girü gör midḥatün
Evvel du'ā-yı devletün diñle gör ey nîkū-ḥaseb

du'ā-yı devletün itse:

1. **du'ā-yı devletün itse:-se**

Kaside 19

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Saltanatın devamı için dua etmek.

Du'ā-yı devletün itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyāna erince du'ā emr-i muḥarrerdür

du'ā-yı Hızrı:

1. **du'ā-yı Hızrı:-i**

Gazel 33

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Hızır Duası.

Du'ā-yı Hızrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḥattı ol 'İsā-demün güyā

du'ā-yı imtidād-ı devletin:

1. **du'ā-yı imtidād-ı devletin:-i, -n**

Kaside 20

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Hükümetin uzun sürmesi duası (padişahın hükümranlığının uzun sürmesi için dua).

İre bir gāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Du'ā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

du'ā-yı müstecāb-ı rūzgār ola:

1. **du'ā-yı müstecāb-ı rūzgār ola:-a**

Kaside 16

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Zamanın kabul edilmiş duası (üzerinde) olmak.

'Ālemi ma'mūr u ābād eyledükce 'adl ile
Ola ḥakkında du'ā-yı müstecāb-ı rūzgār

du'ā-yı şadmānîdür:

1. **du'ā-yı şadmānîdür:-dür**

Kaside 1

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Mutluluk duası.

Şād-kām oldum neşāt-ı feyz-i na't-i pāk ile
Şimdiden şoñra du'ā-yı şadmānîdür sözüüm

dūd:

1. **dūd:**

Kaside 4
Mısra: 49
Duman.

Ol şeh ki şem‘-i bārgēhi dūd u şu‘leden
Leyl ü nehāra hil‘at-i nūr u duhān virür

2. **dūdından:-ı, -n, -dan**

Kaside 5
Mısra: 3
Duman.

Yine her lāle bir şem‘-i mu‘anber yaqdı dūdından
Sehāb-ı ‘anber-eşān oldı peydā büstān üzre

3. **dūdudur:-ı, -dur**

Kaside 17
Mısra: 26
Duman.

Nice Saçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Dūdudur anuñ o yāl-i siyeh-i ‘anber-sā

4. **dūdın:-ı, -n**

Kaside 35
Mısra: 9
Duman.

Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı tarab
Berķın āteş-fiken-i ħürmen-i endüh u melāl

5. **dūd:-ı**

Kaside 52
Mısra: 44
Duman.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı kuhl-ı rüşenādūr dūdghāı sürmedān

dūde-i āhum:

1. **dūde-i āhum:-u, -m**

Kaside 53
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Ahının isi, dumanı.

Kaṭre-i eşküm ile rüy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekhel

dūde-i şem‘-i şebistānı:

1. **dūde-i şem‘-i şebistānı:-ı**

Kaside 13
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yatak odası mumunun dumanı.

Sevād-ı şām-ı ‘işret dūde-i şem‘-i şebistānı
Beyāz-ı şubh-ı devlet perde-i dibā-yı zer-tārı

dūdghā:

1. **dūdghā:-ı**

Kaside 52
Mısra: 44
Baca, ocak.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı kuhl-ı rüşenādūr dūdghāı sürmedān

dūd-ı āh:

1. **dūd-ı āh:**

Kaside 53
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Ah dumanı.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarhı siyāh
Pertev-i ma‘deletūñ urmasa aña şayķal

dūd-ı āhum:

1. **dūd-ı āhum:-u, -m**

Gazel 33
Mısra: 7
Kelime Tipi: -

Ah dumanı, çekilen ateşli ahlardan çıkan duman.

Şanurlar halka halka dūd-ı āhum evc-i a‘lāda
Bir ejderdür ki saķf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

2. **dūd-ı āhum:-u, -m**

Gazel 76
Mısra: 7
Kelime Tipi: -

Ah dumanı, çekilen ateşli ahlardan çıkan duman.

Dūd-ı āhum ķo yüzün kaķķara kılısun felegūñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

dūd-ı buhūr iderdi:

1. **dūd-ı buhūr iderdi:-er, -di**

Kaside 30
Mısra: 74
Kelime Tipi: -

Tütsü dumanı hāline getirmek.

Ger olsa nükhet-i ahlāķı güldē te‘şiri
İderdi dūd-ı buhūr āh-ı ‘andelibānı

dūd-ı derūnuñ:

1. **dūd-ı derūnuñ:-uñ**

Kaside 49
Mısra: 27
Kelime Tipi: -

Gönülden yükselen duman.

Görüp dūd-ı derūnuñ halka halka bülbül-i zāruñ
Hevādan öğrenür murğān-ı gülşen 'ilm-i edvārı

dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur:

1. **dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur:**-ı, -dur

Gazel 34

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ahın kıvrım kıvrım dumanı.

Esir oldı gönül çāh-ı zenaḥdānında ey Nef'ī

Degüldür zülfı anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

dūdmān:

1. **dūdmānumdur:**-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: **76**

Ocak, ateş yakılan yer.

Āteş-i 'aşkı ki deryālar söyündürmez beni
Nokta-i dāğ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

duhān:

1. **duhān:**

Kaside 5

Mısra: **48**

Duman.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḥāki
Biter toḥm-ı şerer luḥ-ı hevāsından duḥān üzre

2. **duḥāndur:**-dur

Kaside 9

Mısra: **88**

Duman.

Gördükce gubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçide duḥāndur

3. **duḥānumdur:**-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: **74**

Duman.

Ḥānmān-süz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḥalka halka tırta-ı dil-ber duḥānumdur benüm

duhān olur:

1. **duḥān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Duman olmak // duman gibi etrafa yayılmak.

Ol āteş-i cehende ki oldukça germ-rev

Pirāmeninde gerd-i siyāhı duḥān olur

duḥān-ı caḥīm:

1. **duḥān-ı caḥīm:**

Kaside 32

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Cehennem dumanı.

Ger olsa maḥzar-ı feyż-i hevā-yı mekrūmeti

Olurdu ebr-i bahār-ı cinān duḥān-ı caḥīm

duḥān-ı micmeri:

1. **duḥān-ı micmeri:**-i

Kaside 34

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Tütsü kabından çıkan duman.

Şafā-yı şuffası āb-ı ruḥ-ı kāşāne-i cennet

Duḥān-ı micmeri gīsū-yı ḥam-ender-ḥam-ı ḥūrī

duḥter-i pīr-i muḡān:

1. **duḥter-i pīr-i muḡān:**

Terkib-bend 1

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Meyhanecinin kızı.

Merḥabā ey şāhid-i 'işret-serāy-ı meykede

Duḥter-i pīr-i muḡān hemşire-i sākī-i şeng

duḥter-i rez:

1. **duḥter-i rez:**

Gazel 77

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Üzüm kızı // şarap.

Gül gibi k'ide duḥter-i rez perde-figenlik

Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

duḥter-i rezsın:

1. **duḥter-i rezsın:**-sın

Terkib-bend 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Üzüm kızı // şarap.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi

Duḥter-i rezsın velī 'aql almada merdānesin

dūn:

1. **dūnuñ:**-uñ

Kaside 24

Mısra: 11
Alçak, soysuz, denî.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

2. **dün:**
Kaside 58
Mısra: 46
Alçak, soysuz, denî.

Hıdîv-i şadr-ı sa'âdet ki farḡ-ı rif'atden
'Ulüvv-i kıdrini farḡ eylemez felek gibi dün

dur:

1. **durma:-ma**
Gazel 48
Mısra: 1
Durmak, beklemek, oyalanmak, eğleşmek.

Durma sâkî sebû-yı bâde getir
Zevk-i bezm-i elestî yâde getir

2. **durma:-ma**
Kaside 24
Mısra: 101
Durmak, beklemek, oyalanmak, eğleşmek.

İrdi pâyâna suhan durma hemân ey Nef'î
Bir du'â eyle ki âmin diye sükkân-ı felek

dür:

1. **dürum:-um**
Kaside 1
Mısra: 79
Uzak.

Gerçi ben dürum cenâbından hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânıdır sözüm

dür itdi:

1. **dür itdi:-di**
Kaside 22
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Uzaklaştırmak.

Beni dür itdi zirâ dergih-i devlet-penâhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle gaddâr u çep-endâzı

dür olmasun:

1. **dür olmasun:-ma, -sun**
Gazel 97
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Uzak düşmek, uzak kalmak.

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dūr olmasun dirstün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rüzgâr andan

düş-be-düş:

1. **düş-be-düşuz:-uz**
Gazel 54
Mısra: 10
Omuz omuza.

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

düşuna almış:

1. **düşuna almış:-mış**
Gazel 120
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Omuzuna almak, omuzunda taşımak.

Almış şanasın nizesini düşuna Rüstem
Müjgân degül ol gâmze-i nâvek-figen üzre

düşına alur:

1. **düşına alur:-u, -r**
Kaside 39
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Omuzuna almak, omuzunda taşımak.

'Adli ger nâzım-ı aḫvâl-i ded ü dâm olsa
Alur âhü-bereyi dâye gibi düşına şîr

düşizegân-ı fikrüm:

1. **düşizegân-ı fikrüm:-ü, -m, -e**
Gazel 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Düşünce bakireleri, bîkr-i manalar, söylenmemiş sözler.

'Âşıkum ammâ yine düşizegân-ı fikrüm
Cebra'îlüm Meryem-i endîşe mahremdür baña

düşize-i devrân:

1. **düşize-i devrân:**
Kaside 61
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Feleğin el değmemiş genç kızı // devrin kimseye yüzünü göstermemiş bakir manaları.

Çehre-i ikbâl ü bahtum oldı tâbân gün gibi
Râm olup açsa n'ola düşize-i devrân niḳâb

düşize-i ma'nâva:

1. **düşize-i ma'nāya**: -y, -a

Kaside 38

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Mananın kızı // söylenmemiş anlam.

Meta'-ı kāsidi hüsni-i qabül-ı tab'a nā-çesbān

Hayāl-i fāsidi düşize-i ma'nāya nā-mahrem

duy:

1. **duymış**: -miş

Gazel 54

Mısra: 8

İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Zāhid bizi kor gayra satar şimdi riyâyı

Duymış bizi kim mu'tekid-i bāde-fürüşuz

dūzah:

1. **dūzahı**:-ı

Kaside 38

Mısra: 46

Cehennem.

Vireydi luṭf-ı tab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rūza

Behişt-ābād iderdi dūzahı bir kaṭre-i şebnem

dūzah-ı işyān:

1. **dūzah-ı işyān**:

Kaside 55

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

İşyan cehennemi.

Dūzah-ı işyān olurdu reşk-i firdevs-i şevāb

Ger erişse nūkhet-i bād-ı bahār-ı işmetūn

dükān-ı müflise:

1. **dükān-ı müflise**:-e

Kaside 29

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İflas etmiş kimsenin dükkânı.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān

Dükān-ı müflise döndi deriçe-i bīdād

düken:

1. **dükendi**:-di

Kaside 49

Mısra: 81

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Dükendi reşha-i hāme dükenmez kışsa-i medhūn

Meger göz merdūmin idem mürekkeb yerine cārī

2. **dükenmez**:-mez

Kaside 49

Mısra: 81

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Dükendi reşha-i hāme dükenmez kışsa-i medhūn

Meger göz merdūmin idem mürekkeb yerine cārī

3. **dükenmez**:-mez

Gazel 140

Mısra: 10

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Kāmran-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi

Bir dükenmez kâne beñzer tab'ımuñ gencinesi

4. **dükendi**:-di

Kaside 8

Mısra: 83

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Söz dükendi başla ey Nef'î du'āya sıdık ile

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur

5. **dükenmez**:-mez

Kaside 12

Mısra: 9

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Husrev-i gencine-perdāzım dükenmez gevherum

Vāridāt-ı gayb Genc-i Şāyğānumdur benüm

6. **dükenmez**:-mez

Kaside 8

Mısra: 76

Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri tab'umuñ

Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

dükkānce-i şahhāf:

1. **dükkānce-i şahhāf**:

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Küçük bir sahaf/kitapçı dükkânı.

Levh-i maḥfūz-ı suḥandür dil-i pāk-i Nef'î

Tab'-ı yārān gibi dükkānce-i şahhāf degül

dükkān-ı attārı:

1. **dükkān-ı attārı**:-ı

Kaside 13

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Attar dükkânı.

Nesîmi gâret itmiş nūkhet-i gīsü-yı hūbānı

'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkān-ı attārı

dükkân-ı sahhârî:

1. dükkân-ı sahhârî:-i

Kaside 13

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Sihirbaz, büyücü dükkânı.

Nice yıl istese sihr öğredür Hârûta endişem

Açınca çârsû-yı fîtnede dükkân-ı sahhârî

düldül-i sîmurğ-per:

1. düldül-i sîmurğ-per:

Kaside 38

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Simurg/anka kanatlı at.

Ne çâpük-raşş olur ol Düldül-i sîmurğ-per el-ħak

Ki olmuş 'âlem-i fîtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

düm:

1. dümü:-i

Kaside 18

Mısra: 4

Kuyruk.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümü muhtâc ħinnâyâ

2. düm:

Kaside 35

Mısra: 44

Kuyruk.

Âşaf-ı Ĥusrev-i zî-şân ki revâdur olsa

Ethem-i şeb aña Şebdiz-i muraşşâ' düm ü yâl

3. düm:

Kaside 38

Mısra: 72

Kuyruk.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı ħîrâm ol cilve-i nâzûk

O sîmîn sâķ o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ħam

dün:

1. dün:

Gazel 144

Mısra: 1

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dün gece meclisimiz yâr ile rindâne idi

Ben idüm sâġar idi şem' idi pervâne idi

2. dün:

Gazel 144

Mısra: 3

İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dün gece sâķî ile sâġara ħâcet yoġ idi

Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-ħâne idi

dü-nîm ider:

1. dü-nîm ider:-er

Kaside 32

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

İki parça etmek, ikiye bölmek.

O şaf-der-i sipeh-ārâ ki sâye-i tîġı

İder tokunsa siper gibi âftâbı dü-nîm

dü-nîm olur:

1. dü-nîm olur:-u, -r

Kaside 26

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

O zafer-yâver-i ġâzî ki olur

Ĥavf-i tîġıyla dil-i fitne dü-nîm

2. dü-nîm olur:-u, -r

Kaside 50

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Tîġ-i ser-tîz-i zebânüm o kadar keskîndür

Ki dü-nîm olur anı aña dil-i Rüstem ü Sâm

dü-nîm olurdu:

1. dü-nîm olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 7

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ħayâl-i tîġı

Merdüm-i dîdesi cevzâ gibi olurdu dü-nîm

2. dü-nîm olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 21

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Ĥayâl-i tîġını dilden geçürse bir şâ'ir

Dü-nîm olurdu elinde ser-â-ser aķlâmı

dü-nîme ider:

1. dü- nîme ider:-er

Kaside 32

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

İki parça etmek.

Ki cüz' -i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taksîm

dü nür-ı çeşm-i yektâ:

1. dü nür-ı çeşm-i yektâ:

Kaside 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözünün biricik iki nuru.

İki şeh-zâde kim her biri bir rûh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kışverdür

dünyâ:

1. dünyâ:

Kaside 35

Mısra: 125

Dünya, cihan.

Yüz süre dergeh-i iqbâline dünyâ her rüz
Devlet ü 'ömrini efzûn ide Mevlâ her sâl

2. dünyâda:-da

Kaside 56

Mısra: 86

Dünya, cihan.

Tâ ola 'âlemd e cârî hükmi-kânûn-ı münîf
Tâ ola dünyâda zâhir revnağ-ı şer'-i mübîn

3. dünyâ:

Kaside 56

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mûr olmağa meyl eyledi dünyâ vü dîn

4. dünyâyâ:-y, -a

Kaside 44

Mısra: 23

Dünya, yeryüzü.

Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyâyâ revân
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderhâyı

5. dünyâyı:-y, -ı

Gazel 18

Mısra: 9

Hayat, ömür, yaşayış.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

6. dünyâda:-da

Gazel 8

Mısra: 7

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Öleyim dirileyim dünyâda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

7. dünyâ:

Gazel 14

Mısra: 6

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Yârdur çünkim bize dünyâ vü 'uqbâdan naşîb
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gamın

8. dünyâda:-da

Gazel 21

Mısra: 8

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ol şive-i reftâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet

9. dünyâyı:-y, -ı

Gazel 102

Mısra: 12

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben

10. dünyâ:

Gazel 109

Mısra: 1

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

11. dünyâyâ:-y, -a

Kaside 18

Mısra: 72

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Mübârek eyleye Allâh Te'âlâ 'ömr ü devletle
Kudüm-ı hazret-i şeh-zâde-i zî-şanı dünyâyâ

12. dünyâda:-da

Kaside 32

Mısra: 21

Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Bunuñ haķıķatı zâhir degül mi dünyâda
Kosun tecâhülü erbâb-ı hikmet ü tencim

13. dünyâyâ:-y, -a

Kaside 33

Mısra: **40**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ol Âşaf-ı şânî ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

14. **dünyâya**:-y, -a
Kaside 38
Mısra: **66**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Hevâ-yı cünbişin yâd eylesem gâhî hayâlümde
Virür dünyâya lerze ızırâb-ı baħr-ı endişem

15. **dünyâyı**:-y, -ı
Kaside 44
Mısra: **14**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevebe Bayram Pâşâ
Ki ider devleti bir demde ganî dünyâyı

16. **dünyâya**:-y, -a
Kaside 62
Mısra: **57**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâya feraħ
Def` ide dillerden țarah oldukça `âlem pür-şegab

17. **dünyâya**:-y, -a
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Re`y-i mülk-ârâsıdır ol şeb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virür dünyâya şu`le neyir-i a`zam gibi

18. **dünyâyı**:-y, -ı
Müseddes 1
Mısra: **22**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Muħaşşal def`-i gam kılmağa şimdi rüz u şeb gönüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyâyı hep gönüm

19. **dünyâyı**:-y, -ı
Gazel 21
Mısra: **3**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Dünyâyı esir itdi o refțâr `aceb mi
Vaķf olsa temâşasına evķât-ı kıyâmet

20. **dünyâyı**:-y, -ı
Gazel 30
Mısra: **9**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

N`ola pür-şevķ itse dünyâyı dil-i Nef`î gibi
Rüzgâra yâdgâr-ı meclis-i Cemdür kadeh

21. **dünyâya**:-y, -a
Gazel 134
Mısra: **14**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

22. **dünyâya**:-y, -a
Gazel 137
Mısra: **7**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Bir nigeħle bildürür dünyâya luțf u kaħrımı
Çeşmi sâħir güyiyâ siħr-i mübîndür gamzesi

23. **dünyâyı**:-y, -ı
Kaside 18
Mısra: **15**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Hırâm-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşaya

24. **dünyâ**:
Kaside 31
Mısra: **104**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Eylesem nazm ile da`vâ-yı kerâmet şimdi
İder ıkrâr ile dünyâ sözüme redd-i cevâb

25. **dünyâyı**:-y, -ı
Kaside 41
Mısra: **109**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Bu şekl ü bu endâm ile dünyâyı begenmez
Turfâ-ħar-ı bî-hüde-i ħod-rây-ı zamâne

26. **dünyâya**:-y, -a
Kaside 47
Mısra: **22**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Veliy-yi ni`met-i `âlem desem ħaķdur sözüme zîrâ
Simâť-ı cüdi dünyâya çekilmiş ħ`ân-ı yağmâdur

27. **dünyâ**:
Kaside 56
Mısra: **93**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Emrüne `âlem müsahħar luțfuña dünyâ esir
Zâtuña şihhat mülâzım baħtuña devlet ħarın

28. **dünyâ**:
Gazel 40
Mısra: **1**
Bütün herkes, insanlar.

Maşher olmuş şahın-ı Kâğıt-hâne dünyâ bundadır
Cennete dönmüş güzellerle temâşâ bundadır

29. **dünyâyi**:-y, -i

Gazel 46

Mısra: 9

Bütün herkes, insanlar.

Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cādū midur ol ğamze-i fettân ne belâdur

30. **dünyâya**:-y, -a

Kaside 43

Mısra: 17

Bütün herkes, insanlar.

Bunuñçün şükr-i Hağ dünyâyâ lâzım lîk vâcibdür
Teveccüh imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd üzre

31. **dünyâ:**

Rûbai 2

Mısra: 3

*Yaşamakta olduğumuz bu geçici âlemden insanı
kendine bağlayıp Hak'tan gafil eden her şey, maddî
âlem, nefsin arzu ettiği şeyler.*

Dünyâ hevesinden koma gönlümde eşer
İstersem eger cenneti zindân eyle

32. **dünyâyi**:-y, -i

Gazel 30

Mısra: 7

Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey.

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı habâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeh

33. **dünyâya**:-y, -a

Gazel 34

Mısra: 20

Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey.

Şeh-i meh-kevkebe Sultân Murâd-ı ma' delet-güster
Ki dünyâyâ vücudı rahmet-i mağz-ı İlahîdür

34. **dünyâyi**:-y, -i

Gazel 110

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Çorçum oldur bir gün ey Nef'î yaçar dünyâyı hep
Böyle çalursa eger süz-ı mağabbet sînede

35. **dünyâya**:-y, -a

Gazel 136

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâyâ neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

36. **dünyâya**:-y, -a

Kaside 2

Mısra: 10

Dünya, cihan.

Hüsrev-i endişe kim aşk-ı Hüsameddîn ile
Oldı tîğ-ı bâtinî dünyâyâ bürhân-ı kavî

37. **dünyâ:**

Kaside 5

Mısra: 41

Dünya, cihan.

Hüdâvend-i hümâ-himmet ki dünyâ dest-i cüdında
Bir avuç hâr u hasdur bir muhîf-i bî-kerân üzre

38. **dünyâya**:-y, -a

Kaside 7

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Kim okursa ide feyz-i nefesi dünyâyâ
Neşr-i âşâr-ı dem-i nuğ-ı Mesîhâ vü Kelim

39. **dünyâyi**:-y, -i

Kaside 10

Mısra: 42

Dünya, cihan.

Ol şeh ki kefi himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ganî kânî tehi bahrı ber eyler

40. **dünyâya**:-y, -a

Kaside 11

Mısra: 20

Dünya, cihan.

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taht ile dünyâyâ hüküm eyleser erzânî

41. **dünyâyi**:-y, -i

Kaside 21

Mısra: 83

Dünya, cihan.

Kaşide vü gâzelüm hod pür itdi dünyâyı
Ne Rûmı koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

42. **dünyâyi**:-y, -i

Kaside 25

Mısra: 103

Dünya, cihan.

Çaplaya başdan başa dünyâyı nür-ı kevkebi
Göstere fermânına şâhân-ı 'âlem inkiyâd

43. **dünyâyi**:-y, -i

Kaside 27

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Ne pāšā 'ālem-ārā āftāb-ı maṭla' -i nuşret
Ki bir şemşür ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

44. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 27
Mısra: 64
Dünya, cihan.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sā'at kıyāmetdür
Güni mäh-ı 'ālemdür kim pür itmiş nürü dünyāyı

45. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 47
Mısra: 55
Dünya, cihan.

Şabā devr itse büy-ı sünbül-i ḥulkıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çin-i ḥavradür

46. **dünyā**:
Kaside 52
Mısra: 79
Dünya, cihan.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fıtne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemān

47. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 52
Mısra: 82
Dünya, cihan.

Goncedeş açılmadı devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

48. **dünyāyı**:-y, -ı
Gazel 134
Mısra: 6
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Naqd-i cān u dil mi ḳor tātār ḡamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yağmalar gibi

49. **dünyāya**:-y, -a
Kaside 18
Mısra: 2
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Te'āla'llāh zihī raşş-ı ḥümāyün-ı ḥümā-sāye
Ki taşvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

50. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 25
Mısra: 100
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Ola devletle serir-i salṭanatda ber-ḳarār
İde 'adl ü dād ile dünyāyı mesrürü'l-fu'ād

51. **dünyā**:
Kaside 29

Mısra: 25
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳazā bu mertebe luṭfa degüldi hem mu'tād

52. **dünyāya**:-y, -a
Kaside 43
Mısra: 3
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden şoñra ḥüsn-i i'timād üzre

53. **dünyāya**:-y, -a
Kaside 48
Mısra: 85
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Du'ā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḥuşuşā ehl-i isti'dāda elzem

54. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 14
Mısra: 115
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey, dünya nimetleri.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyine-i İskenderi

55. **dünyāya**:-y, -a
Kit'a-ı Kebir 8
Mısra: 6
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey, dünya nimetleri.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennāyı veli
Ġamı dünyāya deġişmem yine imsākümden

56. **dünyā**:
Kaside 6
Mısra: 20
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız alem.

Habbezā cāy-ı neşāt-efzā ki Rıdvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā midür

57. **dünyāya**:-y, -a
Kaside 43
Mısra: 57
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız alem.

Sirāyet itse büy-ı ḥulkı ger dünyāya olurdu
Bir avuc ḥāk ḡalib tüde-i müşk ü zebād üzre

58. **dünyāyı**:-y, -ı
Kaside 44
Mısra: 90
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız alem.

Tâ ki bir Âşaf-ı zî-şâna Süleymân-ı zamân
Mühri teslîm ide zabt itmegiçün dünyâyı

59. **dünyâ:**

Kaside 15

Mısra: 71

Dünya hayatı, yalan dünya, dünyalık.

Eflâke istiğnâyı ço hâke yüzün sür lâ-cerem
Nef'i yeter da'vâyı ço dünyâ ile gavgâyı ço

60. **dünyâyı:-y, -i**

Kaside 5

Mısra: 51

Dünya, cihan.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

61. **dünyâyı:-y, -i**

Kaside 41

Mısra: 97

Dünya, cihan.

Başdan başa dünyâyı tolaşañ bulamazsın
Bir 'ârif-i hoş-şoğbet ü bâbâ-yı zamâne

62. **dünyâ:**

Kaside 7

Mısra: 52

Dünyaya ait her şey, bütün herkes.

Şâh-ı Cem-câh u felek-mertebe Şultân Aḥmed
Ki ider kevkebe-i câhına dünyâ ta'zîm

63. **dünyânuñ:-nuñ**

Kaside 22

Mısra: 60

Dünyalık, dünya malı, makam.

Yüzün görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoḥsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

64. **dünyânuñ:-nuñ**

Kaside 62

Mısra: 23

Dünyalık, dünya malı, makam.

Şol deñlü 'âlidür dili dünyânuñ olmaz mâ'ili
'Arz itseler ve'l-ḥâşılı yanında bir seng ü zehab

65. **dünyâda:-da**

Kaside 52

Mısra: 46

Bu dünya, yaşadığımız dünya.

Berḳ urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet oldığın günden 'iyân

dünyâ deger:

1. **dünyâ deger:**

Kaside 49

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Dünya değerinde, dünyalara bedel" anlamında.

Hüner dünyâ deger bir gevher-i pür-ḳadr ü kıymetdür
Zamân-ı devletündür bu metâ' uñ rüz-ı bâzârı

dünyâ evi:

1. **dünyâ evi:**

Kaside 2

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dünya.

Her dem olsun rûḥ-ı pâkine du'â-yı bî-ḥisâb
Evliyâdan tâ ki ḥâlî olmaya dünyâ evi

dünyâ tolısı:

1. **dünyâ tolısı:**

Kaside 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünya kadar, pek çok.

İltifâtuñ baña dünyâ tolısı ni'met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-ḥ'ân-ı felek

dünyâ vü mâ-fihâ:

1. **dünyâ vü mâ-fihâ:**

Kaside 15

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Dünya ve içindekiler.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luṭf eylemek zîrâ nedür yanında bir naḳd u selem

dünyâya gelmemişdür:

1. **dünyâya gelmemişdür:-me, -miş, -dür**

Kaside 18

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Deyim**

Doğmak, cihana teşrif etmek.

Şeh-i vâlâ-güher Sulṭân Murâd-ı dâd-güster kim
'Adâletde nazîri gelmemişdür daḫi dünyâyâ

2. **dünyâya gelmemişdür:-me, -miş, -dür**

Kaside 40

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Doğmak, cihana teşrif etmek.

Gelmemişdür daḫi dünyâyâ nazîri belki
Gelecek var ise Allâhü Ta'âlâ a'lem

dünyâya gelse:

1. dünyâyâ gelse:-se

Kaside 43

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim**

Doğmak, cihana teşrif etmek.

O terkîb ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyâyâ
'Aceb çoban olurdu güsferd-i kavm-i 'Âd üzre

dünyâvî teng ider:

1. dünyâyî teng ider:-er

Kaside 15

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünyâyî dar etmek, dünyâyâ sığdırmamak, zor
durumda bırakmak.*

Ol dem ki kaşd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyî haşma teng ider olursa Sâ'm u Güstehem

dünyâvî tuta:

1. dünyâyî tuta:-a

Kaside 22

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyâyâ
yayılmak.*

Erişe müjde-i feth ü zafer eṭrâf u eknâfa
Ṭuta dünyâyî hep gülbank-ı kûs-ı nuşret-âvâzı

dünyâvî tutar:

1. dünyâyî tutar:-ar

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyâyâ
yayılmak.*

Alduḳca ele ğamzeleri sâz-ı maḥabbet
Dünyâyî tutar nağme-i şehnâz-ı maḥabbet

dünyâvî tutdı:

1. dünyâyî tutdı:-dı

Kaside 44

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyâyâ
yayılmak.*

Olalı nâzım-ı kânûn-ı umûr-ı devlet
Ṭutdı âvâze-i 'adli o kadar dünyâyî

dünyâvî tutmuş:

1. dünyâyî tutmuş:-mış

Kaside 6

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyâyâ
yayılmak.*

Tiĝe minnet çekmese re'y-i cihan-ĝiri n'ola
Mihri gör dünyâyî tutmuş tiĝi ḥûn-pâlâ mıdur

dünyâvî tutsa:

1. dünyâyî tutsa:-sa

Kaside 50

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyâyâ
yayılmak.*

Tutsa dünyâyî n'ola şöhret-i luṭf u keremûñ
İtmede mekrûmetûñ 'âleme işâr-ı merâm

dür:

1. dür:

Kaside 48

Mısra: 50

İnci.

Nice âh itmesün bî-çâreler kim
Ne gevher ḳodu itlâfı ne dür hem

2. düridür:-i, -dür

Kaside 37

Mısra: 24

İnci.

Şadr-ı a'zam o cihânban-ı 'azîmü's-şân kim
Rîzesinûñ düridür gevher-i tâc-ı Hüşeng

3. dür:

Kaside 39

Mısra: 54

İnci.

Ḥıfzı ger istese eyler ḳaṭarât-ı 'arâḳı
Dür gibi zîver-i zerrîn-güle şem'-i münîr

4. dürlər:-ler

Kaside 5

Mısra: 88

İnci.

Benim ol şâ'ir-i sâḫir ki ṭab'um siḫr ile ĝâhî
Ma'ânî yirine dürlər dizer silk-i beyân üzre

5. dür:

Kaside 9

Mısra: 101

İnci.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-hadd ü kerândur

6. dür:

Kaside 30
Mısra: 96
İnci.

Kerem degül bu kerâmetdür eylese ne 'aceb
Kelâmumı dür iken gevher-i Bedağşânî

dür ü gevher-i 'âlem:

1. dür ü gevher-i 'âlem:

Kaside 23
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Cihanın mücevherleri ve incileri.

Olur yine kıymetde ziyâde bu kaçîdem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

dürc-i dilden:

1. dürc-i dilden:-den

Kaside 50
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Gönül kutusu // mücevher kutusu.

Dürc-i dilden çıkarup nice girân-mâye güher
Vereyim silk-i dür-i bağr-ı ma'ânîye nizâm

dürd:

1. dürd:

Kaside 15
Mısra: 21
*Tortu, çöküntü // şarap sürahisinin veya
kadehinin dibindeki tortu.*

Çânün-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle ğam yeme

dürdâne-i tall:

1. dürdâne-i tall:

Kaside 53
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Şebnem incisi, çiğ inci tanesi.

Yaraşur sem'-i şerîfünde dür-i güftârum
Nitekim güşe-i güş-ı güle dürdâne-i tall

dürd-i sâğarı:

1. dürd-i sâğarı:-ı

Kaside 14
Mısra: 102

Kelime Tipi: -
*Kadehin tortusu, içki kadehinin dibinde kalan
tortu.*

Bâde-i idrâkimün tevhid ser-cüş-ı humı
Sâkî-i endişemün tahkik dürd-i sâğarı

dür-efsânlığ:

1. dür-efsânlığa:-a

Kaside 24
Mısra: 67
İnci saçmak // ihsanda bulunmak.

Başlasa tab'ı dür-efsânlığa pür-gevher olur
Mevc-i deryâ-yı ma'ânî gibi dâmân-ı felek

dür-i bahr-i havâlüm:

1. dür-i bahr-i havâlüm:-ü, -m

Kaside 33
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Hayal denizinin incisi // hayalinin ürünleri.

Pâkîze- kelâmım ki dür-i bahr-i havâlüm
Âvîze-i güş-ı dil-i yârân-ı şafâdur

dür-i güftârı:

1. dür-i güftârı:-ı

Kaside 51
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

O sehî-kâmet-i pür-şive ki reftâr itmez
İtmeyince dür-i güftârı nişâr-ı mağdem

dür-i güftârum:

1. dür-i güftârum:-u, -m

Kaside 53
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

Yaraşur sem'-i şerîfünde dür-i güftârum
Nitekim güşe-i güş-ı güle dürdâne-i tall

dür-i i'câzı:

1. dür-i i'câzı:-ı

Kaside 7
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Mucize incisi // mucize derecesinde şiir.

Âferin ol suhan-ârâ-yı Nizâmî-tab'a
Ki ola fikri bu güne dür-i i'câzı nazîm

dür-i ma'nâ:

1. **dür-i ma'nâ:**

Kaside 31

Mısra: **124**

Kelime Tipi: -

Mana incisi.

Benüm ol nâdire gavvâş ki olsa ne kadar
Baħr-ı endiŝe 'amiķ u dūr-i ma'nâ kem-yâb

dür-i medhin:

1. **dür-i medhin:-i, -n**

Kaside 4

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Övgü incisi.

Çekdüķçe silk-i nazma dūr-i medhin âsmân
Mihir aña târ-ı şa'şa'adan rîsmân virür

dür-i medhiyle:

1. **dür-i medhiyle:-i, -y, -le**

Kaside 7

Mısra: **117**

Kelime Tipi: -

Övgü incisi.

Dür-i medhiyle müzeyyen ola silk-i eyyâm
Gevher-i zâtı ile faħr ide tâc u dîhîm

dür-i meknün:

1. **dür-i meknün:**

Kaside 58

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

*Saklı, henüz ortaya çıkmamış çok değerli inci
(Şiirdeki güzel ve saklı sözler bağlamında
kullanılmıştır.).*

Benim bu demde huşuşâ o cevherî-i suħan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dūr-i meknün

dür-i nâb:

1. **dür-i nâb:**

Kaside 31

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Parlak, beyaz, halis inci.

'Aks-ı hâl-i ruħ-ı hûbâna döner âyinede
Düşse deryâda eger mihre muķâbil dūr-i nâb

dür-i nazmum:

1. **dür-i nazmum:-u, -m**

Kaside 43

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Nazım incisi // şiir.

Harâc u bâc-ı mülk-i 'âlem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dūr-i nazmum külâh-ı Keyķubâd üzre

dür-i nazmumla:

1. **dür-i nazmumla:-u, -m, -la**

Kaside 58

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Nazım incisi // şiir.

Muħaŝşalı dūr-i nazmumla dâmen-i medhûn
Pür eylesem yine mümkün degül edâ-yı düyün

dür-i şehvâr-ı nazmum:

1. **dür-i şehvâr-ı nazmum:-ı, -m**

Kaside 5

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Nazımın iri incisi // şiir.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dūr-i ŝehvâr-ı nazmum rîsmân üzre

dür-i sîrâbı:

1. **dür-i sîrâbı:-ı**

Kaside 55

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

İri inci.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dūr-i sîrâbı kim
Tâb-ı endişeyle itdüm baħr-ı ma'nâyı serâb

dür-i yektâ:

1. **dür-i yektâ:**

Kaside 48

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Eşsiz inci.

Dür-i yektâ gibi ziynet virürdi
Külâh-ı kelle-i hürşide şeb-nem

dür-pâş:

1. **dür-pâş:**

Kaside 17

Mısra: **125**

İnci saçan (yağmur yağması bağlamında).

Reşha-i cüdi ile ebr-i bahârî dür-pâş
Nûkhet-i hûlki ile bād-ı şabâ gâliye-sâ

2. **dür-pâşi:-ı**
Kaside 47
Mısra: 2
İnci saçan.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşâmî kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

dürr:

1. **dürr:**
Gazel 134
Mısra: 14
İnci.

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

2. **dürr:**
Kaside 19
Mısra: 3
İnci.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nûr-ı vâhiddür
Hâkîkatde nihâyet her biri gayr-ı mükerrerdür

3. **dürrin:-i, -n**
Kaside 56
Mısra: 42
İnci.

Düşse tâb-ı şu'le-i qahrî ider deryâlaruñ
Dürrin aḥker-pâre girdâbın tenûr-ı âteşin

4. **dürr:**
Müfret 2
Mısra: 1
İnci.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

dürr-i girân-mâye:

1. **dürr-i girân-mâye:**
Kaside 18
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Kıymetli inci.

Ḳudûmî pâdişâh-ı 'âleme sermâye-i behcet
Vücûdî efser-i iḳbâle bir dürr-i girân-mâye

dürr-i güşvâre-i nâhîde:

1. **dürr-i güşvâre-i nâhîde:-e**
Kaside 28
Mısra: 115

Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının küpesinin incisi.

Ol dürr-i güşvâre-i nâhîde nâz ider
Bu tercemân-ı râz-ı dil-i ḳudsiyân olur

dürr-i hoş-âb:

1. **dürr-i hoş-âb:**
Kaside 55
Mısra: 96
Kelime Tipi: -
Parlak inci.

Tab 'um ol baḥr-ı güher-pâş-ı suḥandür kim anuñ
Rîze-seng-i sâhilinden ter düşer dürr-i hoş-âb

dürr-i lafzuñ:

1. **dürr-i lafzuñ:-u, -ñ**
Kaside 55
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

Sensin ol deryâ-yı bî-pâyân-ı dâniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zib-i güş u gerdem-i ümmü'l-kitâb

dürr-i medhûñ:

1. **dürr-i medhûñ:-ü, -ñ**
Kaside 25
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Övme incisi // methiye, şiir.

Başlasam bu şevḳ ile fevrî hemân evşâfuñâ
Dürr-i medhûñ eylesem âvîze-i güş-ı bilâd

dürr-i meknûñ:

1. **dürr-i meknûñ:**
Kaside 31
Mısra: 127
Kelime Tipi: -
Dizilmiş inci.

Dürr-i meknûñ ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesâda anı 'ayb-ı itnâb

dürr-i mengüşuñla:

1. **dürr-i mengüşuñla:-u, -ñ, -la**
Kaside 61
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Küpe incisi.

Dürr-i mengüşuñla rûyuñ deñlü bulmaz nûr u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı 'âftâb

dürr-i nâb:

1. dürr-i nâb:

Kaside 55

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Parlak, beyaz, halis inci.

İstedim ol şevk ile gavvâş-ı baħr-i fikr olup
Ziver-i sem' -i kabûl olmağa lâıyık dürr-i nâb

dürr-i nazım:

1. dürr-i nazım:

Kaside 32

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Sıra sıra inciler.

O baħr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem
Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i nazım

dürr-i nazım olsa:

1. dürr-i nazım olsa: -sa

Kaside 26

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Sıraya dizilmiş inci olmak.

Ne dise medhûne lâıykdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazım

dürr-i nazmum:

1. dürr-i nazmum: -u, -m

Kaside 6

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Şiir incisi // şiir.

Dürr-i nazmum çarħa mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şi' r-i Nef' i midür ol yâ kevkeb-i şi' râ midür

2. dürr-i nazmum: -u, -m

Kaside 11

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Şiir incisi // şiir.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi zî-kıymet güher
bulmak
Kazanlar tîşe-i endişesiyle kân-ı imkânı

dürr-i pāk:

1. dürr-i pāk:

Kaside 62

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Saf inci.

Tab'um gibi bir dürr-i pāk olmağ revâ mı zîr-i ħāk
Oldum bu ğamla ben helāk ammâ gelür ğayra 'aceb

dürr-i şehvârı:

1. dürr-i şehvârı: -ı

Kaside 49

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

İri, büyük inci.

Hüner güyâ denizdür mâliki kilik-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab' -ı pāküñ dürr-i şehvârı

dürr-i semîn:

1. dürr-i semîn:

Kaside 56

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Değerli, kıymetli inci.

Rişte-i bārık-i fikr itmez taħammül korğarın
Midħatüñde ol kadar dizdim aña dürr-i semîn

dürr-i sitäre:

1. dürr-i sitäre:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Yıldız incisi.

Her dürr-i sitäre tâb-ı nazmuñ
Piräye-i şeb-külâh-ı ma'nâ

dürr-i suħanı:

1. dürr-i suħanı: -ı

Kaside 57

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Söz incisi.

Tâ ki dürr-i suħanı nâdire-sencân-ı cihân
İde piräye-i memdüh-ı genâ- güy-ı nevâz

dürr-i vektâvı:

1. dürr-i vektâyı: -y, -ı

Kaside 27

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Benzeri olmayan tek inci.

Felek tab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre
Nice yılda ider ħâşıl şadef bir dürr-i vektâyı

dürr-i yetim:

1. dürr-i yetim:

Kaside 26

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.

Felek-i ma' delege mäh-ı tamām

Şadef-i saltanata dürr-i yetim

2. dürr-i yetim:

Kaside 32

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.

Düşeydi sāye-i ebr-i 'ināyeti bahre

Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetim

dü-rüze:

1. dü-rüze:

Kaside 29

Mısra: 68

İki günlük.

Kemine bahşışı naqd-i hazā' in-i Husrev

Dü-rüze maşrafı bāc u harāc-ı mülk-i Qubād

dürüst:

1. dürüst:

Kaside 13

Mısra: 72

Doğru, düzgün.

Dil-i ervāh-ı kudsi gibi şāf u pāk vicdān

Nihād-ı 'aql-ı küll gibi dürüst ü rāst mi'yārı

2. dürüst:

Kaside 46

Mısra: 51

Doğru, düzgün.

Fikri ma'kül u sözi puhte vü mi'yārı dürüst

Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yi rezin

düstür-ı 'adālet-evreng:

1. düstür-ı 'adālet-evreng:

Kaside 37

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Adalet tahtlı vezir // adalet tahtına oturmuş vezir, adil vezir.

Haq budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i 'ādil ü düstür-ı 'adālet-evreng

düstür-ı ahālī-perver-i dāniş-güzin:

1. düstür-ı ahālī-perver-i dāniş-güzin:

Kaside 56

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İlmi seçen, halkı koruyan vezir.

Hābbezā dīvān-ı 'ālī kim anı teşrif ide

Böyle düstür-ı ahālī-perver-i dāniş-güzin

düstür-ı Aristo- 'aql u İskender-şalābet:

1. düstür-ı Aristo- 'aql u İskender-şalābet:

Kaside 34

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İskender yürekli ve Aristo akıllı sadrazam (İskender gibi cesur, yürekli ve Aristo gibi akıllı sadrazam).

O düstür-ı Aristo- 'aql u İskender-şalābet kim
Umür-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maqdūrı

düstür-ı Āşaf-menkıbet:

1. düstür-ı Āşaf-menkıbet:

Kaside 27

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Āşaf faziletli / hünərli vezir.

Zihī düstür-ı Āşaf-menkıbet pāşā-yı Hāyder-dil
Ki hem kānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

düstür-ı cihānbāna:

1. düstür-ı cihānbāna:-a

Kaside 40

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Cihanı koruyan vezir.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldı mālīk
Ki vezir ola dilür ola Felātün ola hem

düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāhib-dil:

1. düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāhib-dil:

Kaside 43

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Arif ve ālim sadrazam.

Vezir-i nüktedān düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāhib-dil
Ki gālībdür zekāda fikri 'aql-ı müstefād üzre

düstür-ı hoş-zât:

1. düstür-ı hoş-zât:

Kaside 48

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Güzel yaradılışlı/iyi, zarif vezir.

Vezir-i nüktedân düstür-ı hoş-zât

Kerim-i kâmrân Pâşâ-yı ekrem

düstür-ı kâmkâr:

1. düstür-ı kâmkâr:

Kaside 28

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Devlet ve ikbal sahibi sadrazam.

Düstür-ı kâmkâr ki yek-rûze bahşışı
Dağl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur

düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân:

1. düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân:

Kaside 46

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İhsanı güçlü şanlı vezir.

Böyle düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân olamaz
Şarf ider hayr işe bulsa nice biñ genc-i defin

düstür-ı kerem-pîşe:

1. düstür-ı kerem-pîşe:

Kaside 41

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Cömertliği huy edinmiş vezir.

Düstür-ı kerem-pîşe ki pür olmada dâ'im
Gülbang-ı şenâsiyle zevâyâ-yı zamâne

düstür-ı mu'azzam:

1. düstür-ı mu'azzam:

Kaside 38

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Yüce vezir.

'Adâlet-pîşe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

düstür-ı mükerrerem:

1. düstür-ı mükerrerem:

Kaside 33

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Yüce saygı değer vezir .

Düstür-ı mükerrerem ki kemâl-ı kereminden
Endîşesi tahşil-i du'â-yı fuğarâdur

2. düstür-ı mükerrerem:

Kaside 39

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Yüce saygı değer vezir .

Pâdişah-kevkebe düstür-ı mükerrerem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevķir

düstür-ı pesendide hışâl:

1. düstür-ı pesendide hışâl:

Kaside 35

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Beğenilmiş hasletlere sahip/güzel ahlaklı
sadrâzam.*

Āsmân-sâye cihân-dâver-i vâlâ-mesned
Pâdişeh-kevkebe düstür-ı pesendide hışâl

düstür-ı şehensâh-ı zemîn:

1. düstür-ı şehensâh-ı zemîn:

Kaside 38

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dünyanın şahlar şahının veziri.

Mu'allâ-pâye düstür-ı şehensâh-ı zemîn k'olmuş
Vekil-i re'y-i pür-nürî felekde neyyir-i a'zam

düstür-ı 'utârid-menşür:

1. düstür-ı 'utârid-menşür:

Kaside 31

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Utârid fermanlı vezir // Anadolu'ya hükmeden
vezir (Yedi iklimin her birine gökteki seyyar
yıldızlardan biri hâkimdir. İklim-i Rum'un hâkimi
Utârit'tir.).*

Müşterî-kevkebe düstür-ı 'utârid-menşür
Āsumân-pâye Hüdâvend-i hümâyün- elķâb

düstür-ı vâlâ-menzilet:

1. düstür-ı vâlâ-menzilet:

Kaside 62

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yüce makamlı vezir.

Düstür-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma‘delet
Luftıyla memlû şeş- cihet tab‘ında yok meyl-i ğazab

düstür-ı zî-şân-ı müfahham:

1. düstür-ı zî-şân-ı müfahham:

Kaside 48

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Şanı büyük vezir, muhterem şanlı vezir.

Kerimâ kâmkarâ kâm-bağşâ
Eyâ düstür-ı zî-şân-ı müfahham

düs:

1. düşde:-de

Kaside 8

Mısra: 16

Rüya.

Ğamzesi bir mest-i h‘âb-âlûde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tîĝe dâmeninde ħan bulur

2. düşde:-de

Kaside 8

Mısra: 17

Rüya.

Düşde böyle ħün-feşân u kîne-cü zâhirde ħod
Şunmadın el ħabzaya şemşîrini ‘uryân bulur

3. düşde:-de

Kaside 20

Mısra: 68

Rüya.

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevĝ-ı vuşlatdan
Bu istiĝnâ vü bu nâzi göreydi düşde Yûsuf ger

4. düşde:-de

Kaside 37

Mısra: 75

Rüya.

Düşde fikr eylerin evşâfuñı bîdâr olıcaĝ
Bulurn levĝ-i ħayâlümde ser-â-ser bî-reng

5. düşde:-de

Kaside 44

Mısra: 69

Rüya.

Görse ger şâhid-i mazmünümü düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

6. düşde:-de

Kaside 44

Mısra: 84

Rüya.

Kime izĝâr ideyin sihr-i beyânı ammâ
Ĥ‘âba varduĝca meger düşde görem Mûsâyı

7. düşde:-de

Gazel 26

Mısra: 7

Rüya.

Seng-i der-i meyĝâneye ħor başını düşde
Zânü-yı melek olsa eger ħ‘âbgeĝ-i mest

8. düşde:-de

Gazel 121

Mısra: 2

Rüya.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

9. düş:

Kaside 10

Mısra: 3

Rüya.

Bir düş gibidür ħaĝ bu ki ma‘nâda bu ‘âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

10. düşde:-de

Gazel 52

Mısra: 2

Rüya.

Baĝt uyansa ħ‘âba varsa dîde-i bîdârimuz
Düşde bârî ĝayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

düs:

1. düşmişdür:-miş, -dür

Kaside 5

Mısra: 37

Yansımak, aksetmek.

Hümâyün-pâye Sultân Aĝmed-i ‘âdil ki düşmişdür
Zîlâl-i sâyebân-ı devleti kevn ü mekân üzre

2. düşmez:-mez

Kaside 12

Mısra: 19

Yansımak, aksetmek.

Lâ-mekân-seyr âfîtabum ħâke düşmez pertevüm
‘Arş-ı istiĝnâ-yı himmet âsmânumdur benüm

3. düşse:-se

Kaside 18

Mısra: 66

Yansımak, aksetmek.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ʕamgā-yı zerrīne
Eger ‘aks-i ʕerāg-ı re’yi düşse ʕarḥ-ı vālāya

4. **düşeydi**:-se, -y, -di

Kaside 20

Mısra: 37

Yansımak, aksetmek.

Düşeydi zıll-ı temkīni muḥīṭ-i ʕarḥ-ı vālāya
İderdi zevraḥ-ı zerrīn-i mihre zerreyi lenger

5. **düşse**:-e

Kaside 22

Mısra: 4

Yansımak, aksetmek.

Sa’ādetle otağın ʕurmadın ser-ḥadd-i İrāna
Düşse Tūrān zemine sāye-i tüg-ı ser-efrāzı

6. **düşdi**:-di

Kaside 25

Mısra: 19

Yansımak, aksetmek.

Düşdi fark-ı baḥtuma zıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

7. **düşünce**:-ünce

Kaside 28

Mısra: 84

Yansımak, aksetmek.

Çāpüklügi o mertebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

8. **düşerdi**:-e, -r, -di

Kaside 29

Mısra: 74

Yansımak, aksetmek.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

9. **düşeydi**:-e, -y, -di

Kaside 32

Mısra: 57

Yansımak, aksetmek.

Düşeydi sāye-i ebr-i ‘ināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

10. **düşse**:-se

Kaside 37

Mısra: 83

Yansımak, aksetmek.

Düşse ger ‘aks-i ruḥ-ı bıkır-i ḥayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

11. **düşeydi**:-e, -y, -di

Kaside 38

Mısra: 37

Yansımak, aksetmek.

Düşeydi ‘ālem-i endişeye ger zerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı ma‘nī-i mübhem

12. **düşeydi**:-e, -y, -di

Kaside 43

Mısra: 64

Yansımak, aksetmek.

Menārāsā kıyāmet ʕopsa deprenmez ʕururdu ger
Düşeydi sāye-i temkīni fark-ı gird-bād üzre

13. **düşeydi**:-e, -y, -di

Kaside 43

Mısra: 66

Yansımak, aksetmek.

Zer-i maḥlūl-ı raḥşende gibi olurdu nūrānı
Düşeydi pertev-i re’yi eger reşş-i midād üzre

14. **düşmiş**:-miş

Kaside 49

Mısra: 16

Yansımak, aksetmek.

Şanur ʕamgā-yı zerrīndür gören bir mā’ī ḥārāda
Miyān-ı āba düşmüş ‘aks-i ḥürşid-i pür-envārı

15. **düşse**:-se

Kaside 54

Mısra: 54

Yansımak, aksetmek.

Görinür ḥāl-i siyeh gibi rūḥ-ı dil-berde
Düşse ger āyine-i re’yine ‘aks-i ḥürşid

16. **düşünce**:-ünce

Kaside 58

Mısra: 6

Yansımak, aksetmek.

Olurdu nüh-ṭabaḥ-ı āsmāna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger āb içinde ‘aksi nigün

17. **düşdi**:-di

Kaside 61

Mısra: 15

Yansımak, aksetmek.

Düşdi ḥāk-i Mısr u āb-ı Nīle zıll-ı re’ fetūn
Ābı Kevşer oldu anuñ ḥāki guya müşk-i nāb

18. **düşer**:-er

Kaside 20

Mısra: 79

Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek.

Saña ḥaşm ittihāz itmek düşer mi ol ḥarı zīrā
İderseñ kendini ādem şanur bir cāhil-i ebter

19. **düşmez:-mez**

Kaside 41

Mısra: **116**

Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek.

Nef î bu şikâyet nice bir başla du 'âya
Düşmez bu kadar 'ârife şekvâ-yı zamâne

20. **düşdi:-di**

Kaside 5

Mısra: **1**

Vaki olmak, meydana gelmek.

Bahâr irdi yine düşdi letâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînüñ luftı ğâlib âsmân üzre

21. **düşse:-se**

Kaside 34

Mısra: **93**

Vaki olmak, meydana gelmek.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı dîn ü devletde
Düşse maqbûl-ı şahensâh-ı 'âlem sa'y-ı meşkürî

22. **düşdükce:-dükce**

Kaside 48

Mısra: **93**

Vaki olmak, meydana gelmek.

İde her müşkili düşdükce âsân
Hudâ-yı kâdir ü kayyûm u ahkem

23. **düşdi:-di**

Gazel 16

Mısra: **6**

(Tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafil avlanıp tutulmak, yakalanmak.

Rûz u şeb küyunda feryâd itse 'âşıklar n'ola
Murğ-i diller düşdi dâm-ı turra-i piçâna hep

24. **düşmedin:-medin**

Kaside 31

Mısra: **17**

(Tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafil avlanıp tutulmak, yakalanmak.

Düşmedin dâm-ı hayâle daği bir demde ider
Tâb-ı endişesi murğân-ı ma'ânîyi kebâb

25. **düşelden:-el(i), -den**

Gazel 9

Mısra: **10**

Yansımak, aksetmek // âşık olmak.

Şu'â'-i mihri dil âyinesine ey Nef î
Düşelden oldı muhâşşal bu ıztırâb saña

26. **düşer:-er**

Kaside 39

Mısra: **66**

Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

Zür-ı bâzûda Nerimân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tır

27. **düşer:-er**

Gazel 50

Mısra: **12**

Yağmak.

Bezm-i şehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Güyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rûz

28. **düşmedi:-me, -di**

Gazel 121

Mısra: **1**

Nasip olmak, kısmet olmak.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

29. **düşdi:-di**

Gazel 83

Mısra: **11**

Yansımak, aksetmek, vurmak.

Düşdi nazarı âyine-i ğayba muqâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâyı çekemez dil

30. **düşer:-er**

Kaside 35

Mısra: **41**

Yansımak, aksetmek, vurmak.

'Alem-efrâz-ı nıgehbânî-i 'âlem ki düşer
Şuqka-i râyeti sañ-ı felege ferş-i zılâl

31. **düşse:-se**

Gazel 58

Mısra: **8**

Bir kimsenin bir şeyi yapması gerekmek, o iş ona terettüp etmek, ona ait olmak.

Çeşmi hadeng-i hışmı yine kıldı der-kemân
Ebrûlarına düşse n'ola piç ü tâb-ı nâz

32. **düşer:-er**

Gazel 60

Mısra: **11**

Yansımak, aksetmek, vurmak.

Pişânî-i hürşide düşer sâyemüz ancak
İşbât-ı vücûd eylemiş erbâb-ı fenâyız

33. **düşünce:-ünce**

Gazel 66

Mısra: **6**

Zuhur etmek, görünmek.

Hâlûn 'aceb mi olsa 'izârunda dil-firîb
Rûma düşünce kâbil olur merdüm-i Habeş

34. **düşse:-se**

Kaside 8

Mısra: 43

Hatırlanmak, akla gelmek.

Düşse bir meclisde ger yâd-ı şafâ-yı meşrebi
Âteş-i mey feyz-i âb-ı çeşme-i hayvân bulur

35. **düşsün:-sün**

Gazel 103

Mısra: 1

Tutulmak, yakanamak.

Diller nice bir çâh-ı zenahdânûña düşsün
Sâyeñ gibi zülfûñ de ço dâmânûña düşsün

36. **düşsün:-sün**

Gazel 103

Mısra: 4

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Çöz zülfîni bârî bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenüñe gâh giribânûña düşsün

37. **düşse:-se**

Kaside 3

Mısra: 65

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşse çâh-ı zekana tırta-ı hûbân yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindânî

38. **düşer:-er**

Kaside 5

Mısra: 26

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çıkdıkca
Düşer kesb-i ruṭubetle hevâdan gülsitân üzre

39. **düşmiş:-miş**

Kaside 13

Mısra: 44

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül deryâ şehâb-ı nev-bahâridür hevâsından
Ruṭubet kesb idüp düşmüş zemîne âsmânvârî

40. **düşdi:-di**

Kaside 14

Mısra: 12

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Mâh-ı nev şanma felekde göricek peykâruñı
Ditredi Behrâm elinden düşdi zerrîn-ḥançeri

41. **düşdükce:-dükce**

Kaside 28

Mısra: 77

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşdükce hâke gûy-şifat kelle-i 'adû
Pây-ı semendi tüt ki aña şavlecân olur

42. **düşse:-se**

Kaside 30

Mısra: 111

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Ne âteş içre ki bir şâh-ı huşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummânî

43. **düşmiş:-miş**

Kaside 49

Mısra: 88

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Döküldi sineden peykân-ı yâr u penbe-i dâğum
Dıraht-ı huşke döndüm hâke düşmüş berg ile bârî

44. **düşüp:-üp**

Kaside 49

Mısra: 30

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Habâb u kef degül mestâne refât itmeden cüyuñ
Düşüp başından olmuşdur perişân tâc u destârî

45. **düşse:-se**

Kaside 50

Mısra: 57

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşse ger hâke nem-i ebr-i bahâr-ı luṭfî
Kesk-i rûh eyler idi zir-i zemînde ecsâm

46. **düşsün:-sün**

Gazel 103

Mısra: 2

*Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi //
değmek.*

Diller nice bir çâh-ı zenahdânûña düşsün
Sâyeñ gibi zülfûñ de ço dâmânûña düşsün

47. **düşsün:-sün**

Gazel 103

Mısra: 6

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Şâne ço ciger pârelesün sine degül tek
Dil pâyuña yüz sürmek için yanûña düşsün

48. **düşdi:-di**

Kaside 13

Mısra: 12

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül mihr ü beyâz-ı şubḥ ufukda seyr için sakfın
Felek baş kaldırıncâ hâke düşdi tâc u destârî

49. **düşsün:-sün**

Gazel 103

Mısra: 8

Kapılmak, yakalanmak // müptela olmak, âşık olmak (dil bağlamında).

Cānbāz gibi gör ne mu‘allaqlar atar dil

Bir kerre hele tırra-i piçānuña düşsün

50. **düşdi:-di**

Kaside 25

Mısra: 87

Uğramak, kapılmak.

Düşdi gerçi havf-ı tıguñla kulūba tefriķa

İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

51. **düşsek:-se, -k**

Gazel 126

Mısra: 5

Tesadüf etmek, rastlamak, denk gelmek.

Bir ‘āleme düşsek ki elem olmasa anda

Her rind-i gedā pādīshēh-i Cem-ḥaşem olsa

52. **düşmişdür:-miş, -dür**

Gazel 133

Mısra: 5

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi // meyletmek, müptela olmak, kapılmak.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür

Ser-niğündür diye çāh-ı zeķanuñ şanma teḥī

53. **düşmez:-mez**

Kaside 14

Mısra: 88

Yakışmak, uygun olmak, uygun gelmek.

Ben ögünmem ķadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür

‘Arifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

54. **düşmez:-mez**

Kaside 12

Mısra: 35

Yakışmak, uygun olmak, uygun gelmek.

Maḥrem-i esrār-ı ‘aşkım baña düşmez söylemek

Ḥaçer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

55. **düşmedin:-medin**

Kaside 17

Mısra: 7

Yansımak, aksetmek, vurmak.

Düşmedin sāyesi ḥāk üzre ider ‘ālemi tayy

Sehv ile rākibi gösterse ‘ināna irḥā

56. **düşse:-e**

Kaside 7

Mısra: 17

Yolu düşmek, rastlamak.

Düşse bir semt-i ğarībe reh-i fikr-i nazmı

Ne tariķ-ı revīş-i tāze ne vādī-i ķadīm

57. **düşer:-er**

Kaside 22

Mısra: 73

Yokken var olmak, meydana çıkmak.

Düşer bir böyle maḥbū‘ u ḥoş-āyende ğazel işte

Alınca destine Nef‘-i sāḥir kıl-k-i i‘cāzı

58. **düşse:-se**

Kaside 30

Mısra: 131

Bulunmak, ortaya çıkmak.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde

Ola hidāyet-i Ḥaķ reh-nümā-yı āsānī

59. **düşse:-se**

Kaside 31

Mısra: 24

Bulunmak, denk gelmek.

‘Aks-ı ḥāl-i ruḥ-ı ḥübāna döner āyinede

Düşse deryāda eger mihre muķābil dūr-i nāb

60. **düşse:-se**

Kaside 35

Mısra: 55

Değmek, rastlamak.

Düşse ger vādī-i ma‘nāya fūrūğ-ı re‘yi

Görünür zerre gibi gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayāl

61. **düşse:-se**

Kaside 56

Mısra: 41

İsabet etmek.

Düşse tāb-ı şu‘le-i ķahrı ider deryālaruñ

Dürriñ aḥker-pāre girdābın tenür-ı āteşin

62. **düşse:-e**

Kaside 50

Mısra: 22

Bulunduğu yerden ayrılıp aşağı doğru inmek, düşmek.

Ḥiddet-i bārīķa-i pertev-i pür-nürından

Düşse tā çāh-ı ‘amīķ-ı ‘ademe zulmet-i şām

63. **düşse:-se**

Kaside 46

Mısra: 80

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Ƙadrin a‘lā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh mu‘in

64. **düşdüm**:-dii, -m

Kaside 59

Mısra: 71

Meyletmek, müptela olmak, kapılmak.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vādī-i şenāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ƙasemdür

65. **düşse**:-e

Kaside 34

Mısra: 94

... duruma gelmek, ... olmak.

Ne ƙār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşse maǧbūl-ı şāhenşāh-ı ‘ālem sa‘y-ı meşķūrī

66. **düşmeyelüm**:-me, -y, -elüm

Nazm 3

Mısra: 2

Yakalanmak, tutulmak, uğramak.

Olduǧ esīr-i nīm-niǧāh-ı teǧāfūlūñ
Bir ƙayda daǧı düşmeyelüm çözme ƙākūlūñ

67. **düşünce**:-ünce

Gazel 120

Mısra: 12

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Ƙordı müjemūñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

68. **düşdi**:-di

Kaside 35

Mısra: 5

*Bulunduǧu yerden ayrılıp aşağı doğru inmek //
bulunduǧu hālden başka bir hāle geçmek.*

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiǧnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḫāl

69. **düşsün**:-sün

Gazel 103

Mısra: 10

Uğramak, kapılmak.

Dil verdi ise ğamze-i ḥūn-rīzūñe Nef‘ī
Bī-çāre hemān ḥançer-i bürrānuña düşsün

70. **düşdükce**:-dükce

Gazel 112

Mısra: 9

*Gerekmek // içinde bulunulan durumun uygun
olması, yeri gelmek*

Her şī‘ri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel
Nef‘inüñ ammā bu ğazel zeyn itdi dīvānın yine

düşes atsalar:

1. **düşes atsalar**:-sa, -lar

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tavлада зарлар altı altı gelmek // gece ile
gündüzün eşit olması.*

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamaǧa çarḫ
Ḥaşmāne rüz u şeb n’ola ger atsalar düşes

düşmen:

1. **düşmenüñ**:-üñ

Ƙıt’a-ı Kebir 7

Mısra: 16

Düşman, hasım.

Ser-be-ser ğarḫ-ı seyl-i ḥūn olsun

Düşmenüñ ƙişver-i sitem-ḫīzi

2. **düşmeni**:-i

Kaside 50

Mısra: 136

Düşman, hasım.

Virürin dosta bir ḫarf ile tevķī‘-i ƙabūl
İderin düşmeni bir nokḫa ile şöhre-i ‘ām

3. **düşmene**:-e

Kaside 21

Mısra: 50

Düşman, hasım.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

4. **düşmenlerin**:-ler, -i, -n

Kaside 62

Mısra: 62

Düşman, hasım.

Ḥaḫ ƙadrūñ efvūn eylesün a‘dānı maḫzūn eylesün
Gitdükce maǧbūn eylesün düşmenlerin taǧdīr-i Rabb

5. **düşmene**:-e

Kaside 4

Mısra: 59

Düşman, hasım.

Yektā-süvār-ı ‘arşa-i devrān ki düşmene
Ḥavf-ı hücvūmı tefriḫa-i ḥānümān virür

6. **düşmene**:-e

Kaside 5

Mısra: 99

Düşman, hasım.

İçürsem düşmene ger āb-ı tiǧ-ı nazm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ğavǧāyı hümālar üstüḫ‘ān üzre

7. **düşmene:-e**

Kaside 14

Mısra: 24

Düşman, hasım.

Bir avuç gevher saçardı 'äleme gūyā kefūñ
Şalduğınca düşmene gāhī muraşsa 'şeşperi

8. **düşmenün:-üñ**

Kaside 14

Mısra: 36

Düşman, hasım.

Çarşu tırılmaz saña şimden şoñra bu iqbāl ile
Düşmenün ger Qahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

9. **düşmene:-e**

Kaside 15

Mısra: 60

Düşman, hasım.

Sürdüke haşma yek-tene bakmaz silāh u cevşene
Yer kalmaz aşlā düşmene illā beybān-ı 'adem

10. **düşmenle:-le**

Kaside 27

Mısra: 63

Düşman, hasım.

Senün düşmenle peykār itdüğün sā'at kıyāmetdür
Güni mäh-ı 'ālemdür kim pür itmış nürü dünyayı

11. **düşmen:**

Kaside 30

Mısra: 71

Düşman, hasım.

Hayāl-i tīgını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumh-ı bürīde-sināna müjgānı

12. **düşmenlerini:-ler, -i, -n, -i**

Kaside 39

Mısra: 104

Düşman, hasım.

Şadr-ı devletde sa'ādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini kahr-ı İlähī taḥķır

13. **düşmenle:-le**

Kaside 62

Mısra: 25

Düşman, hasım.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün
Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sāz u seleb

düşmen ü dost:

1. **düşmen ü dost:-a**

Kaside 50

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Dost düşman // herkes.

Şā'ir-i nādire-gūyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostu bī-tevriye vü bī-ihām

düşmen-i dīnün:

1. **düşmen-i dīnün:-üñ**

Kaside 14

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Din düşmanı.

Eyledükce 'azm-i meydān-ı gāzā evvel kadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnün seri

düşmen-i erbāb-ı dil:

1. **düşmen-i erbāb-ı dil:**

Kaside 16

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin düşmanı.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḥar-ṭab' u le'im
Kim sitemde her biri nā'ib-menāb-ı rüzgār

düşmen-i İlähīdür:

1. **düşmen-i İlähīdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Allah düşmanı.

Kiminün şüreti veliyy-i Hudā
Ma'nide düşmen-i İlähīdür

düşmen-i nādān-ı felek:

1. **düşmen-i nādān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Feleğin /talihin cahil düşmanı.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degülüm düşmen-i nādān-ı felek

düşnāmı evlemesün:

1. **düşnāmı evlemesün:-me, -sün**

Kaside 21

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Sövmek, lanet okumak.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün 'ārif
Ol nice evlemesün rüzgāra düşnāmı

düşünde görsün:

1. düşünde görsün:-sün

Kaside 27

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Rüyasında görmek.

Gubâr-ı pây-ı askerle gözin kör eyle a'dānuñ
Düşünde görsün a'yân-ı Şifāhān nūr-ı bīnāyı

düşür:

1. düşürdün:-dü, -ñ

Kaside 27

Mısra: 72

*Bir durumun içine koymak, bir durumu
yaşatmak.*

Çıkarduñ eşkiyâyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyış
Düşürdün kişver-i İrān-zemīne şūr u gavğāyı

2. düşürür:-ü, -r

Gazel 125

Mısra: 5

Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.

Düşürür dilleri çāh-ı zekāna tutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvizini muhkem şāne

3. düşürmez:-mez

Kaside 33

Mısra: 7

Rastlatmak, denk getirmek.

Her āşık olan āşkı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i āşk-ı dil-i erbāb-ı Hüdādur

4. düşürmez:-mez

Kaside 45

Mısra: 36

Yansıtma, aksettirmek.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi ālemi kim
Düşürmez idi zemīne zılāl-ı eşcārı

düşvār olan:

1. düşvār olan:-an

Rübai 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zor, güç olmak, perişan olmak.

Yā Rab kerem it bendeñe ihsān eyle
Düşvār olan aḥvālūmi āsān eyle

2. düşvār olan:-an

Kaside 8

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Zor, güç olmak.

Ey şeh-i şahib-hüner kim devletünde ehl-i dil
Dā'imā düşvār olan maḥşudunı āsān bulur

dü-tā:

1. dü-tādur:-dur

Gazel 138

Mısra: 8

İki kat, iki büklüm, kıvrım kıvrım.

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divānenün

İki zencir ister anuñçün dü-tādur tırrası

dü-tā olsa:

1. dü-tā olsa:-sa

Kaside 17

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

İki kat olmak, eğilmek.

Birisi daḥi Şurāhī-i ser-efrāz ki çarḥ

Yaraşur pāyına yüz sürmek için olsa dü-tā

düzd:

1. düzd:

Kaside 22

Mısra: 43

Hırsız, çalan kimse.

Zamānında añılmaz oldu nāmı düzd ü 'ayyārūñ
Meger yād ide āşık gamze-i gammāz u ṭannāzı

düzd-i bī-pervā:

1. düzd-i bī-pervā:

Kaside 6

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Gözü pek, korkusuz hırsız.

Mülk-i pür-'adlinde ḥod itmez takayyüd kārban
Hāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

düzd-i ecel:

1. düzd-i ecel:

Kaside 30

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Ecel hırsız.

Ger olsa hıfzı nıgehbān-ı naqd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryānı

düzd-i ḥarāmī:

1. düzd-i ħarāmī:

Kaside 28

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Yol kesici hırsız.

‘Adli ki bir diyār-ı pür-āşūba ħükm ide
Düzd-i ħarāmī bedraqa-i kārban olur

düzd-i müflise:

1. düzd-i müflise:-e

Kaside 4

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

*(Soygun yapamadığı için) sefil ve perişan olan
yol kesici haydut, hırsız.*

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u keşş ü pīreheni kārban virür

düzd-i nābekār-ı ma‘ānī-tırās:

1. düzd-i nābekār-ı ma‘ānī-tırās:

Kaside 28

Mısra: 135

Kelime Tipi: -

*Mana yontan işe yaramaz /işsiz hırsız // mana
çalan hayırsız hırsız.*

Bir düzd-i nābekār-ı ma‘ānī-tırās iken
Yārān sözüyle şā‘ir olur nüktedān olur

düzd-i şeb-revi:

1. düzd-i şeb-revi:-i

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gece yürüyen/dolaşan hırsız.

Gevher-i güftārınun kārban müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınun ħürşīd düzd-i şeb-revi

düzenlik olmasa:

1. düzenlik olmasa:-ma, -sa

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Barışık olmak, uzlaşi içinde olmak, uyum içinde
olmak.*

Devr itmez idi bezmi uşul üzre kadehler
Muṭṭribile meyūn olmasa mā-beyni düzenlik

2.2.6. E

eb:

1. eb:

Kaside 50
Mısra: **145**
Baba, ata.

Eb ü ceddikle tefâhür iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü kabûline verür mi aḥkām

ebced-h'ān:

1. ebced-ḥ'ānuñ:-uñ

Kaside 50
Mısra: **145**
*"Ebced okuyan" okumaya yeni başlayan,
ebcedden başka bir şey okuyamayan (kimse), acemi.*

Eb ü ceddikle tefâhür iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü kabûline verür mi aḥkām

ebkār:

1. ebkārı:-ı

Kaside 49
Mısra: **98**
*Kız oğlan kızlar, bakireler // daha önce
kullanılmamış orijinal hayaller.*

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i nazma
Şebistān-ı şenānuñ aña rağbet itse ebkārı

ebkār-ı endişe:

1. ebkār-ı endişe:

Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal bekârları // bkr-i manalar.

Temāşāya çıkup şaf şaf ḥurur ebkār-ı endişe
Ayak başsa eger cevlan için meydān-ı ma'nāya

ebkār-ı ma'ānî:

1. ebkār-ı ma'ānî:

Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hiç söylenmemiş mana güzelleri, yeni manalar.

Muntazır ṭab'uma ebkār-ı ma'ānî o kadar
Keşretinden birinün şeklini taşvîr idemem

2. ebkār-ı ma'ānî:

Kaside 55
Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Hiç söylenmemiş mana güzelleri, yeni manalar.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātumuñ
Cilveger şahnında ebkār-ı ma'ānî bî-ḥicāb

ebkār-ı ma'ānîyi:

1. ebkār-ı ma'ānîyi:-y, -i

Kaside 51
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Mana bakireleri // yeni manalar.

İder ebkār-ı ma'ānîyi perives da'vet
Başduğunca kalemüm dā'ire-i nazma ḳadem

ebkār-ı ma'ānîyi:

1. ebkār-ı ma'ānîyi:-ı

Kaside 5
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İlk defa söylenmiş nükteli/ince söz.

İder ebkār-ı ma'ānîyi ihāṭā şî'r-i renginüm
Kızıl vālā tutuḳ gibi 'arūs-ı dil-sitān üzre

ebkem olmadıgum:

1. ebkem olmadıgum:-ma, -dığ, -um

Kaside 36
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Dilsiz olmak // konuşamayacak duruma gelmek.

Edā-yı medḥūñe ṭāḳat mı var zebānumda
'Acebdür olmadıgum ḳahr-ı dehr ile ebkem

ebkem olur:

1. ebkem olur:-u, -r

Kaside 38
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dilsiz olmak // konuşamayacak duruma gelmek.

Ġarāz 'arz-ı ḥulūş u bezl-i maktūr itmedür yoḥsa
Olur ḥaḳ üzre medḥūñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

ebkār-ı ma'ānîyi:

1. ebkār-ı ma'ānîyi:

Kaside 37
Mısra: **52**
Feleğin alaca atı, felek atı.

Ḥarekātı o kadar mu'tedil ü nāzūk kim
Eblāḳ-ḳarḥ aña nisbet görünür kec-rev ü leng

ebkār-ı ma'ānîyi:

1. **ebllāk-ı cāhna**:-ı, -n, -a

Kaside 7

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Makamın gösterişli atı.

Āftāb efsar-i iķbāline yektā gevher

Āsmān eblāk-ı cāhna zer-endüde geçim

ebleh-firīb-i rüzgār:

1. **ebleh-firīb-i rüzgār:**

Kaside 38

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Zamanın ahmakları aldatan (kimsesi).

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rüzgār olmaz

‘Aceb ḥalk eylemiş ḥakkā Ḥudā-yı a‘lem ü aḥkem

ebnā-yı zamān:

1. **ebnā-yı zamān:**

Kaside 23

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan çağın insanları.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin

Tā olmayıcak bende ḥar-ender-ḥar-ı ‘ālem

2. **ebnā-yı zamān:**

Kaside 54

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan çağın insanları.

Benim ol ṣaf-der-i endiṣe ki ebnā-yı zamān

Fitneyi tīg-ı zebānumla iderler tehdid

3. **ebnā-yı zamān:**

Gazel 143

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḥoş-ḥāl ü ḥurrem-dil

Zihī te‘şir-i nevrüzī zihī iķbāl-i bihrüzī

4. **ebnā-yı zamān:**

Kaside 37

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

Nice āṣaf selefīn görmemiş ebnā-yı zamān

Gird-i kūtḥ-ı feleği devr ideli heft-evreng

5. **ebnā-yı zamān:**

Kaside 41

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfiķ

Güçdür baña gāyetde müdārā-yı zamāne

6. **ebnā-yı zamān:**

Kaside 59

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

El-minnetü li‘l-lāh ki zamān ‘ahd-i keremdür

Ebnā-yı zamān muğtenem-i nāz u ni‘amdür

ebnā-vı zamāne:

1. **ebnā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne

Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

2. **ebnā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan zamanın insanları.

Yok tīg-ı zebān çekmeden özge daḥi çāre

Gāyetde ṣaķi oldılar ebnā-yı zamāne

ebr:

1. **ebr:-i**

Kaside 5

Mısra: **44**

Bulut.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı iḥsān-ı dil ü desti

İder lertzān u giryān ebrī baḥr u baḥri kān üzre

2. **ebr:**

Kaside 6

Mısra: **43**

Bulut.

Dest ü ṭab‘ın ebr ü deryādūr diyen gāfillerüñ

Dā‘imā mazmūn-ı fikri böyle bī-ma‘nā mıdır

3. **ebr:**

Kaside 6

Mısra: **46**

Bulut.

Baḥr ider mi kā‘inātı ğarķ-ı emvāc-ı kerem

Ebr ise dā‘im cevāhir-pāṣ u gevher-zā mıdır

4. **ebr:**

Kaside 30
Mısra: 61
Bulut.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşşe-i âb-ı hayât bārānı

5. **ebre:-e**

Kaside 35
Mısra: 57
Bulut.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdām
Dizilür sübha gibi rişte-i bārāna le'âl

6. **ebr:**

Kaside 36
Mısra: 50
Bulut.

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re' yinden ebr eger bir nem

ebr- şiyem:

1. **ebr- şiyem:**

Kaside 57
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Bulut tabiatlı.

İrse nehyinden eger 'âlem-i bālāya haber
Zühreye rişte-i tesbih olur ebr- şiyem sâz

ebr-i 'atâ:

1. **ebr-i 'atâ:**

Kaside 17
Mısra: 122
Kelime Tipi: -
Bağış, ihsan bulutu.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli bañr-ı şehâdur bir eli ebr-i 'atâ

ebr-i 'atâdur:

1. **ebr-i 'atâdur:-dur**

Kaside 33
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Bağış, ihsan bulutu.

İtse n'ola a'lāya vü ednāya tekerrüm
Hem bañr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'atâdur

ebr-i bahāra:

1. **ebr-i bahāra:-a**

Kaside 7
Mısra: 72

Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Luḫfi bir meretebe kim itse keff-i desti eger
Resm-i cüd u keremi ebr-i bahāra ta'lim

ebr-i bahārı:

1. **ebr-i bahārı:-ı**

Kaside 17
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Reşha-i cüdü ile ebr-i bahārı dür-pâş
Nühket-i hulḫı ile bād-ı şabā ḡaliye-sā

2. **ebr-i bahārı:**

Kaside 27
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Gidermez haşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarḫ ebr-i bahārı gibi saḫḫāyī

3. **ebr-i bahārı:**

Kaside 49
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Konup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārı aña evṫarı

ebr-i bahār-ı cinân olurdu:

1. **ebr-i bahār-ı cinân olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 32
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Cennetin bahar bulutu hâline gelmek.

Ger olsa mañzar-ı feyz-i hevâ-yı mekrümeti
Olurdu ebr-i bahār-ı cinân duñan-ı cañim

ebr-i çemen-ārâ-yı gülistân-ı tarab:

1. **ebr-i çemen-ārâ-yı gülistân-ı tarab:**

Kaside 35
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Neşe veren /kalbe safa veren gül bahçesinin çimenliğini süsleyen bulut.

Düdm ebr-i çemen-ārâ-yı gülistân-ı tarab
Berḫın âteş-fiken-i ḫırmen-i endüh u melâl

ebr-i çemen-ārâ-yı suhan:

1. **ebr-i çemen-ārā-yı suhan:**

Kaside 10

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Söz bahçesini süsleyen (bakan, sulayan) bulut.

Hâmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suhan kim

Bir kaçresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür:

1. **ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

Çemeni süsleyen kutlu, uğurlu bulut.

Şemşiri ki ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür

Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesāndur

ebr-i çemen-efrüz-ı gülistān-ı keremdür:

1. **ebr-i çemen-efrüz-ı gülistān-ı keremdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Cömertlik gül bahçesinin çimenliğini parlatan, güzelleştiren, canlandıran bulut.

Ağa-yı mükerrrem ki kef-i dest-i kerîmi

Ebr-i çemen-efrüz-ı gülistān-ı keremdür

ebr-i güher-bârı:

1. **ebr-i güher-bârı:-ı**

Kaside 49

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

İnci saçan/yağdıran bulut.

Letâfetden zemîn ferş-i münakkaş oldı 'aksiyle

Muraşşa' sâyebân idince çarh ebr-i güher-bârı

ebr-i güher-pâş-ı himem:

1. **ebr-i güher-pâş-ı himem:**

Kaside 40

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Cevher saçan himmet bulutu.

Āsmān-ı 'azamet 'ālem-i cüd u himmet

Baħr-ı mevvāc-ı kerem ebr-i güher-pâş-ı himem

ebr-i güher-pâş-ı suhandür:

1. **ebr-i güher-pâş-ı suhandür:-dür**

Kaside 54

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

İnci saçan söz bulutu.

Hâmem ol ebr-i güher-pâş-ı suhandür kim ider

Şadef-i sâmi'a-i 'ālemi pür-mürvārîd

ebr-i güher-zāyı:

1. **ebr-i güher-zāyı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

İnci doğuran bulut // yağmur bulutu (Nisan yağmuru sadefin ağzına düştüğünde inci oluşur).

Verür tab'-ı şafâ-baħşum keder āyine-i āba

İder kilki-i dür-efşānum hacil ebr-i güher-zāyı

ebr-i kilki:

1. **ebr-i kilki:-ı**

Kaside 7

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Kalem bulutu.

Ebr-i kilki şadef-i keffini pür-gevher ider

Vaşf-ı baħr-ı keremin her kim iderse terkîm

ebr-i mañır:

1. **ebr-i mañır:**

Kaside 39

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Yağmur bulutu.

Gülşen-i ma'nāya feyz-ı nefesüm bād-ı bahār

Çemenistān-ı hayāle kalemüm ebr-i mañır

ebr-i nev-rūza:

1. **ebr-i nev-rūza:-a**

Kaside 38

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Nevruz bulutu // bahar bulutu.

Vireydi luñf-ı tab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rūza

Behişt-ābād iderdı düzaħı bir kaçre-i şebnem

ebr-i nisānı:

1. **ebr-i nisānı:**

Kaside 45

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Nisan bulutu.

Bulaydı feyz-i nem-i cüdün ebr-i nisānı

İderdi ğarq-ı cevāhir muħiñ-i zeħħārı

ebr-i tūfan:

1. **ebr-i tūfan:**

Kaside 44

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Tufan bulutu, şiddetli yağmur bulutu.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kühsarı

Ebr-i tūfan gibi çarha çıkarur deryāyı

ebr-i zemistāni:

1. **ebr-i zemistāni:**

Kaside 38

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kış bulutu.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistāni

Biterdi hār-ı huşk üzre şüküfe yerine dirhem

ebrü:

1. **ebrüsi:-sı**

Kaside 20

Mısra: 60

Kaş.

Temāşāya nice tākāt getürsün yā dil-i 'āşık

Ki her ebrüsi bir şemşir ü her müjgāni bir hançer

2. **ebrülarınuñ:-lar, -ı, -nuñ**

Kaside 33

Mısra: 28

Kaş.

Dil-beste esirān ham-ı zülfine gerçi

Ebrülarınuñ çekdügi şemşir-i cefādur

3. **ebrülar:-lar**

Gazel 33

Mısra: 1

Kaş.

Ol ebrülar ki levh-i cebhe-i cānāne yazmışlar

Cemālī maṭla'ıdur kim ser-i divāne yazmışlar

4. **ebrülarına:-lar, -ı, -n, -a**

Gazel 58

Mısra: 8

Kaş.

Çeşmi hadeng-i huşmı yine kıldı der-kemān

Ebrülarına düşse n'ola piç ü tāb-ı nāz

5. **ebrü:**

Kaside 4

Mısra: 41

Kaş.

Geh Qahramān-ı çeşmine ebrü kemān şunar

Geh Rüstem-i nigāhıma müjgān sinān virür

ebruvān:

1. **ebruvāni:-ı**

Kaside 28

Mısra: 7

Kaşlar.

Müjgānlarıñla seyr iden ol ebruvāni dir

Birden bu deñlü tır nice der-kemān olur

ebruvān-ı peridür:

1. **ebruvān-ı peridür:-dür**

Kaside 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Peri kaşları // hat, yazı.

Ya ebruvān-ı peridür ya turra-i hürri

Sevād-ı haṭṭ-ı müselsel-nümā-yı piçāni

ebrü-yı ham-geşte:

1. **ebrü-yı ham-geşte:**

Kaside 47

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bükülmüş, iki kat olmuş kaş.

Cihān güyā ki bir şahş-ı mu'ayyendür cenābuñda

Felek ebrü-yı ham-geşte vücüdi çeşm-i binādur

ebrü-yı kemāndāruña:

1. **ebrü-yı kemāndāruña:-uñ, -a**

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yay ve ok taşıyan kaş // yay gibi kaş.

Sinemi deldi müjeñ okları tā cānuma dek

Söyle ebrü-yı kemāndāruña tutsun çekerek

ebrü-yı müşgini:

1. **ebrü-yı müşgini:-i**

Gazel 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Misk kokulu kaş.

Çeşm-i mesti tiğ çekmiş gamzeden bir Qahramān

Ebrü-yı müşgini bir şemşirden hālī kırāb

2. **ebrü-yı müşgini:-i**

Kaside 55

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Misk kokulu kaş.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş gamzeden bir Kahramân
Ebrü-yı müşğini bir şemşirden hâlî kırâb

ebrü-yı niyâza:

1. ebrü-yı niyâza:-a

Kaside 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yalvarma mihrabı.

Düşdi ebrü-yı niyâza girih-i istiğnâ
Girdi dest-i hevese genc-i temennâ-yı muhâl

ebrü-yı pür-çîn:

1. ebrü-yı pür-çîn:

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çatılmış kaş.

Degül haft-ı mu'anber sâye-i zülf-i siyâhıdır
Degül ebrü-yı pür-çîn gamzenüñ perr-i külâhıdır

Ebû Cehle:

1. ebû cehle:-e

Kaside 48

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İslâm'ın ilk döneminde Peygamber efendimizin en azılı düşmanı ve Kureys'in ileri gelenlerinden biri. Asıl adı Amr b. Hişâm el-Muğira olup önceleri Ebû'l-Hakem künyesiyle anılırken, Müslümanlar tarafından Ebû Cehil (cehâlet babası) diye adlandırılmıştır.

Ebû Cehle idince böyle te'sîr
Dil-i şâhib-suğanda kor mı yâ gam

ebvât:

1. ebyâtuma:-u, -m, -a

Kaside 8

Mısra: 71

Beyitler // şiir.

Beyt-i ma'mür-ı felek reşk itmede ebyâtuma
Seyr iden gerçi dilüm bir hâne-i vîrân bulur

2. ebyâtumuñ:-im, -u, -ñ

Kaside 55

Mısra: 91

Beyitler // şiir.

Bir serây-ı dil-güşâdur her biri ebyâtumuñ
Cilveger şahmında ebkâr-ı ma'ânî bî-ñicâb

ecdâd:

1. ecdâd:-ı

Kaside 19

Mısra: 28

Atalar, dedeler, cetler.

Şehenşâh ibn-i şâhenşâh u sultân ibn-i sultân kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı şâhib-taht u efserdür

2. ecdâduña:-u, -ñ, -a

Kaside 25

Mısra: 4

Atalar, dedeler, cetler.

Devlet ü ikbâl ile dârü's-selâm olsun saña
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dârü'l-cihâd

ecel:

1. ecel:

Kaside 28

Mısra: 2

Ölüm anı, hayatın sonu, ölüm.

Gamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hün-feşân olur
'Uşşâk-ı dil-figâra ecel mihrübân olur

ecel-i mihrübân:

1. ecel-i mihrübân:

Kaside 4

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Merhametli ecel (âşıkların canlarını alarak onları ızdıraptan kurtardığı için).

Bir bî-vefâ ki her dem esîrân-ı 'aşkına
Dârü-yı şihhati ecel-i mihrübân virür

ecel-i nâgehân olur:

1. ecel-i nâgehân olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen ecel gibi olmak, ansızın gelen ecele benzemek.

Oklar sihâm-ı kavş-i kazâdan nişân virür
Peykân-ı tîr ise ecel-i nâgehân olur

ecr:

1. ecrini:-i, -n, -i

Kaside 38

Mısra: 106

Manevi karşılık, sevap.

Sa'âdetle şeref virüp serîr-i devlete her gün
'Adâletle 'ibâdet ecrini taşşil ide her dem

ecrâm:

1. **ecrām:**

Kaside 50

Mısra: **40**

Cansız cisimler.

O güzide halef-i düde-i âdem ki ider
Cevher-i pâkine ecrām u ‘anâşır ikrām

ecsām:

1. **ecsām:**

Kaside 50

Mısra: **58**

Cisimler // bedenler, vücutlar.

Düşse ger hâke nem-i ebr-i bahâr-ı luftı
Kesb-i rûh eyler idi zîr-i zemînde ecsām

eczâ-vı ‘âlemden:

1. **eczâ-yı ‘âlemden:-den**

Kaside 13

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Kâinatın parçaları.

Cihân-ı mücmelim ben müntehab eczâ-yı ‘âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimizde zerre miqdârı

eczâ-vı gam-ı lâ-yetecezzâ-vı zamâne:

1. **eczâ-yı gam-ı lâ-yetecezzâ-vı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Zamanın bölünmez gam parçaları.

Bir küh-ı belâ oldu dile bir yere geldi
Eczâ-yı gam-ı lâ-yetecezzâ-vı zamâne

eczâ-vı hâke:

1. **eczâ-yı hâke:-e**

Kaside 30

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Toprağın parçaları // yeryüzünün parçaları (taş, toprak, vs.).

O virse terbiyet eczâ-yı hâke bir günde
Olurdu seng-i siyeh şeb-çerâğ-ı nûrânî

eczâ-vı kitâb-ı rûzgâr:

1. **eczâ-yı kitâb-ı rûzgâr:**

Kaside 16

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Zaman/devir kitabının parçaları // sultanın tebaası.

Rişte-i ‘adliyle ger bend itmese şîrâzesin
Târ u mâr olurdu eczâ-yı kitâb-ı rûzgâr

eczâ-vı zamâne:

1. **eczâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Devrin, zamanın parçaları.

Ger tefrika-endâz-ı cihân olsa hücumı
Gelmezdi daği bir yere eczâ-yı zamâne

edâ:

1. **edâda:-da**

Kaside 30

Mısra: **100**

Söyleyiş, terennüm.

Ola suhanda huşûşâ benüm gibi kâmil
Ki bir ‘ibâretinüñ yok edâda noğşânı

2. **edâda:-da**

Kaside 37

Mısra: **60**

Dile getirme, söyleme.

Güşını tutsa felek penbe-i hürşid ile ben
Olurın hağğkı edâda yine bî-tâb u direng

3. **edâña:-ñ, -a**

Gazel 75

Mısra: **12**

Tarz, üslup, söyleyiş.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña seniñ

4. **edâsına:-sı, -n, -a**

Gazel 85

Mısra: **13**

Tarz, üslup, söyleyiş.

Nef’î ne söz edâsına ‘Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüñ

5. **edâ:**

Kaside 17

Mısra: **60**

Tarz, üslup, söyleyiş.

Birisi daği Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medhini bu güne edâ

6. **edâsı:-sı**

Kaside 46

Mısra: **12**

Tarz, üslup, söyleyiş.

Reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi bir mertebe kim
Medhûni fikr idenûn olur edâsı rengin

7. **edâsında**:-sı, -n, -da

Kaside 48

Mısra: 16

Tarz, üslup, söyleyiş.

Ma'ânisinde zevk-i keyf-i bâde
Edâsında şafâ-yı âb-ı zemzem

8. **edâsı**:-sı

Kaside 49

Mısra: 93

Tarz, üslup, söyleyiş.

Edâsı âb içinde yer yer âteş-pâre mazmûnlar
'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vâ-yı sehâri

9. **edâsı**:-sı

Kaside 51

Mısra: 97

Tarz, üslup, söyleyiş.

Ṭotalum olmuş anuñ dañi edâsı rengin
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i baqam

10. **edâ**:

Kaside 19

Mısra: 66

Söyleme, yerine getirme, yapma.

Ġaraż maqdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilünde
Senâni yoħsa haq üzere edâ nice müyesserdür

11. **edâ**:

Kaside 40

Mısra: 81

Söyleme, yerine getirme, yapma.

Mümkün olaydı eger medhûni haq üzere edâ
Ben iderdüm yine yâ nâṭıka-i endişem

12. **edâ**:

Kaside 47

Mısra: 85

Söyleme, yerine getirme, yapma.

Ḥulûşum nice mümkündür murâdımcâ edâ ammâ
Dil-i pür-iştiyâka az çok esbâb-ı tesellâdur

13. **edâya**:-y, -a

Kaside 58

Mısra: 81

Söyleme, yerine getirme, yapma.

Edâya çâre mi var şükri ni ol ihsânun
Olursa ṭab'um eger biñ kaşideye medyün

edâ evlerdim:

1. **edâ eylerdim**:-r, -dii, -m

Kaside 42

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

Böyle mi eylerdim edâ medhûni
Olmasa muħkem şamem-i rüzgâr

2. **edâ eylerdim**:-r, -di, -m

Kaside 46

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñi hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile gâyet ğangin

edâ evleyemem:

1. **edâ evleyemem**:-y, -eme, -m

Kaside 40

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

İ'ṭikâdumca edâ evleyemem n'evleyeyin
'Özr-i taqşirümi ma'zür ṭut ey kân-ı kerem

2. **edâ evleyemem**:-y, -eme, -m

Kaside 44

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

Sihr idersem de belâ bu ki edâ evleyemem
Levḫ-i âyine-i medhûnde olan ma'nâyı

edâ itmek:

1. **edâ itmek**:-mek

Kaside 38

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

Ne mümkündür şenâni i'ṭikâdumca edâ itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

2. **edâ itmek**:

Kaside 20

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, yapmak.

Bunuñ şükri ni edâ itmek ne mümkündür murâdımcâ
Meger imdâd ide rûḫ-ı kerimü'ş-şân-ı Peyğam-ber

edâ itmez:

1. **edâ itmez**:-mez

Kaside 3

Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Yerine getirmek, yapmak.

Şükr-i pâ-bûsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükrâne zemîn hâşıl-ı baħr u kânı

edâni:

1. edâniide:-de

Kaside 3
Mısra: 80
Alçak, soysuz kimseler.

Bulsa erbâb-ı dili hâk ile yeksân eyler
Göstere tâ ki edâniide ‘ulüvv-i şânı

2. edâniye:-ye

Kaside 58
Mısra: 75
Alçak, soysuz kimseler.

Tenezzül itmeme edâniye câh ü devlet için
İderse tîg-ı kazâyile cebr eger gerdün

edâ-vı düvün:

1. edâ-yı düvün:

Kaside 58
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Borçları ödemek.

Muhaşşalı dūr-i nazmumla dâmen-i medhûn
Pür eylesem yine mümkün degül edâ-yı düvün

edâ-vı hizmet-i çüp-ı Kelim-i ‘Umrâni ider:

1. edâ-yı hizmet-i çüp-ı Kelim-i ‘Umrâni ider:-er

Kaside 30
Mısra: 102
Kelime Tipi: -
Umran (oğlu) Musa'nın atasının hizmetini icra etmek, onun yaptığı işi yapmak.

Benim o şâ'ir-i siħr-âferin ki hâmem ider
Edâ-yı hizmet-i çüp-ı Kelim-i ‘Umrâni

edâ-vı hutbe-i nâmı:

1. edâ-yı hutbe-i nâmı:-ı

Kaside 5
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
(Padişah) adına hutbe okutmak.

O şâhenşeh ki vâcibdür edâ-yı hutbe-i nâmı
Ĥatib-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân üzre

edâ-vı medh-i sultân-ı cihân:

1. edâ-yı medh-i sultân-ı cihân:

Kaside 5
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Cihan sultanını methetmek.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün ĥaddüm bilüp mühr-i süküt urmam dehân üzre

edâ-vı medhûn:

1. edâ-yı medhûn:-ü, -ñ

Kaside 48
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

İşitmekle mücerred lutf-ı tab‘uñ
Edâ-yı medhûn olmuşdı muşammem

edâ-vı medhûne:

1. edâ-yı medhûne:-ü, -ñ, -e

Kaside 36
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

Edâ-yı medhûne tākāt mı var zebânümde
‘Acebdür olmadıgım qahr-ı dehr ile ebkem

edâ-vı medhûni:

1. edâ-yı medhûni:-ü, -n, -i

Kaside 32
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

Ki ben ‘ademde iken nükte-senc-i endişem
Edâ-yı medhûni eylerdi cân ile taşmim

edâ-vı midhatûn:

1. edâ-yı midhatûn:-ü, -ñ

Kaside 36
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Övme vazifesini yapma, methetme.

Görünce zāt-ı şerifûn bu devlete mazhar
Edâ-yı midhatûn oldu dile bir emr-i ehemmm

edâ-vı nermüm:

1. edâ-yı nermüm:-ü, -m

Kaside 53
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Yumuşak üslup.

Lafz-ı rengin-i muşaffâ vü edâ-yı nermüm
Giydürür şahid-i ma'nâya libâs-ı muhmel

edâ-yı tehniyetdür:

1. **edâ-yı tehniyetdür:-dür**

Kaside 18

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Kutlama, tebrik etme.

Hudâvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maşşüdüm
Yüzüm ferş eyledükden sonra dergâh-ı mu'allâya

edeb:

1. **edebde:-de**

Kaside 47

Mısra: **126**

Terbiye, nezâket, zarâfet, haya.

Bana âmî diyen bâtil ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daîhi zu'munca şahib-tab' u mollâdur

Edhem:

1. **Edhem:**

Kaside 17

Mısra: **18**

Karayağız at // IV. Murad'ın atının ismi.

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

2. **Edhem:**

Kaside 17

Mısra: **39**

Karayağız at // IV. Murad'ın atının ismi

İki Edhem hüd iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefâvütleri yok biri birinden aşlâ

edhem-i bahtına:

1. **edhem-i bahtına:-t, -n, -a**

Kaside 47

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Talihin kara yağız atı.

Degül şâm Eşheb-i câhına zîn-püş-ı ser-â-serdür
Degül şubh edhem-i bahtına pây-endâz-ı dîbâdur

edhem-i çâpük-revine:

1. **edhem-i çâpük-revine:-i, -n, -e**

Kaside 37

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Hızlı giden at.

Şaf-şikâf-ı sipeh-endâz kim olsa yaraşur
Kehkeşân Edhem-i çâpük-revine simin-teng

edhem-i iclâline:

1. **edhem-i iclâline:-i, -n, -e**

Kaside 55

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Azamet, kudret atı.

Edhem-i iclâline bir raht-ı simin kehkeşân
Eşheb-i iqbâline bir na'l-i zerrin âftâb

edhem-i şâmı:

1. **edhem-i şâmı:-ı**

Kaside 53

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Akşamın kara yağız atı // akşam, gece.

Gice gündüz nitekim ola tedaहुilde müdâm
Eşheb-i rüz ide edhem-i şâmı ercel

edhem-i şâm-ı mu'allâ- kadr-i mi'râca:

1. **edhem-i şâm-ı mu'allâ- kadr-i mi'râca:-a**

Kaside 27

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Miracın kadri yüce gece atı (kara yağız atı).

Dönerdi Edhem-i şâm-ı mu'allâ- kadr-i mi'râca
Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemhâyı

edhem-i şeb:

1. **edhem-i şeb:**

Kaside 35

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Gecenin kara yağız atı.

Âşaf-ı Husrev-i zî-şân ki revâdur olsa

Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşşa' düm ü yâl

2. **edhem-i şeb:**

Kaside 17

Mısra: **165**

Kelime Tipi: -

Gecenin kara yağız atı // gece.

Eşheb-i rüz ile tâ Edhem-i şeb pey-der-pey
Haşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümâ

edîb-i hikem-endüz-ı ezeldür:

1. **edîb-i hikem-endüz-ı ezeldür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -
Ezelin hikmet kazanan /hikmetli yazarı.

Endişem edib-i hikem-endüz-ı ezeldür
Nuḫkum sebaḫ-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür

edib-i kāmili:

1. edib-i kāmili: -i

Gazel 80
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İlim, fazilet ve terbiye sahibi kimse // arif.

‘Aḫla maḡrūr olma Eflāṭūn-ı vaḫt olsañ eger
Bir edib-i kāmili gördükde tıfl-ı mekteb ol

edib-i re’vi:

1. edib-i re’vi: -i

Kaside 44
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Düşünce edibi, düşünceyi güzel ve sanatlı söyleyen.

Döndürür çarḫı murādınca ḫakim-i ‘aḫlı
Süre-i Nūr okudur mihre edib-i re’vi

ednā:

1. ednādur: -dur

Kaside 47
Mısra: 30
Pek aṣaḡı.

Biribirinden a‘lādur ḫıḫb-ı nüh-felek ammā
Revāḫ-ı cāḫına nisbet biribirinden ednādur

2. ednā:

Gazel 40
Mısra: 6
Aṣaḡı, pek aṣaḡı // âşık.

Dil-berūñ bālā-bülendi ‘aşıḫıñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün a‘lā vü ednā bundadır

3. ednā:

Gazel 72
Mısra: 5
Aṣaḡı, pek aṣaḡı.

‘Aşıḫ oldur ki raḫibi ola a‘lā ednā
Sevdügin ya‘nī seve yerde beşer gökde melek

4. ednā:

Kaside 11
Mısra: 44
Aṣaḡı, pek aṣaḡı.

Degül deryāda keṣtī āsmānda māḫ-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfinuñ a‘lā vü ednā kāse-gerdānı

5. ednāyi: -y, -ı

Kaside 27
Mısra: 26
Aṣaḡı, pek aṣaḡı.

Felek müştāk-ı didāri zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḫāṣṣal baḫtı memnūn eylemiş a‘lā vü ednāyi

6. ednāya: -y, -a

Kaside 33
Mısra: 55
Aṣaḡı, pek aṣaḡı.

İtse n’ola a‘lāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḫr-ı keremdür kefi hem ebr-i ‘aṭādur

7. ednā:

Kaside 14
Mısra: 57
En küçük, en düşük.

Mesned-i iclālinuñ rif‘at bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḫbālinuñ devlet ḫadimī çākeri

8. ednā:

Kaside 60
Mısra: 51
En küçük, en düşük.

Şadef-i ṭab‘-ı güher-bārnuñ ednā güheri
Şadef-i lü‘lū-yı şad- dāne-i ‘ummān-ı suḫan

9. ednā:

Kaside 6
Mısra: 28
Aṣaḡı, pek aṣaḡı.

Ya‘ni Sulṭān Aḫmed-i ‘ādil ki ferş-i dergehi
‘Arşdan a‘lā degülse çarḫdan ednā midur

10. ednā:

Kaside 6
Mısra: 80
Daha alçak, en aṣaḡıda.

Tā felek ḫadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesuñ miḫdārını ednā midur a‘lā midur

11. ednā:

Kaside 25
Mısra: 93
Pek az, cüz‘i, azıcık.

Aña da kāfidür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

12. ednā:

Kaside 7

Mısra: 75
Küçük, çok küçük.

Çahrı bir mertebe kim olsa ger ednâ şereri
Meş'al-efrüz-ı reh-i kıfîle-i bād-ı nesim

13. **ednâ:**
Kaside 49
Mısra: 99
Küçük, çok küçük.

Bir ednâ mevci eyler dâmen-i eflâki pür-gevher
Getürse cûşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkârı

14. **ednâ:**
Kaside 11
Mısra: 42
Zavallı, küçük, basit.

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tūrânı

15. **ednâyi:-y, -ı**
Kaside 44
Mısra: 46
Aşağı // basit, sıradan kimseler.

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı luţfuñ
Hürrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

ednâ görünür:

1. **ednâ görünür:-ü, -r**
Kaside 41
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Daha aşağıda görünmek, daha aşağıda olmak.

Çadrün nice ma'lûm olur kim saña nisbet
Ednâ görünür manşib-ı a'lâ-yı zamâne

ednâ-yı zamâne:

1. **ednâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Zamanın en alçak kişileri.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

Edrine:

1. **Edrine:**
Kaside 25
Mısra: 101
Edirne.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cev lângeli
Geh çeküp a'dâya şemşir eyleye 'azm-i cihâd

Edrine şehri:

1. **Edrine şehri:**
Kaside 6
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Edirne şehri.

Edrine şehri mi bu yâ gülşen-i me'vâ mıdur
Anda kaçır-ı pâdişâhî cennet-i a'lâ mıdur

Edrine tahtı:

1. **Edrine tahtı:-n**
Gazel 127
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Edirne tahtı.

Mağdemiyle Edrine tahtın müşerref ideli
Oldı her iklîme gâlib âb u tâb-ı Edrine

ef'âl:

1. **ef'âli:-i**
Kaside 51
Mısra: 53
İşler, ameller.

'Akl-ı evvel gibi ef'âli metânetde meşel
Şubh-ı şânî gibi aqvâli sadâkatde 'alem

efâzıl:

1. **efâzıl:**
Kaside 52
Mısra: 89
Faziletli kimseler.

Şânüña nisbet efâzıl müsteħakkân-ı zekât
Devlet-i fazl ile sen şahib-nisâb-ı kâmrân

efâzıl-perverâ:

1. **efâzıl-perverâ:**
Kaside 52
Mısra: 75
Ey fazilet sahiplerini koruyan, gözeten.

Dâverâ dânişverâ şadrâ efâzıl-perverâ
Ey cihân-sâlâr-ı iklîm-i ma'ânî vü beyân

efdal:

1. **efdal:**
Kaside 53
Mısra: 62
Daha faziletli, daha üstün.

Sensin ol fâzıl-i bî-miṣl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daḥi devr ideli senden efdal

efgân itmez oldu:

1. efgân itmez oldu:-dı

Gazel 27

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Feryat etmeyi bırakmak, feryat etmemek.

Ḥaḳ Te'âlâ Pâdişâhuñ 'ömrin efvün eylesün
İtmez oldu devletinde yoḳ yire efgân mest

efkâr:

1. efkârı:-ı

Kaside 13

Mısra: 116

Fikirler, düşünceler.

Gelince sineden kām u dehāna cān bulur ma'nā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur güyā ki efkārı

efkâra düşdi:

1. efkâra düşdi:-dı

Gazel 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Endişeye düşmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ḥazret-i Sultān Murād Ḥān-ı kerimü'ş-şān kim
Şevk-i medhiyle ğarib efkâra düşdi gönflümüz

efkâr-ı ğam-endüz:

1. efkâr-ı ğam-endüz:

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam biriktiren/çoğaltan düşünceler.

Cām-ı mey 'aqlın perişān itse Nef'î ğam degül
Dil-perişān olma tek efkâr-ı ğam-endüz ile

efkâr-ı ğam-endüzi:

1. efkâr-ı ğam-endüzi:-ı

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam biriktiren/çoğaltan düşünceler.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāğ-ı dilüñ göster
Derünuñda ḳoma rind iseñ efkâr-ı ğam-endüzi

efkende olup:

1. efkende olup:-up

Tesdis 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Biçare, perişan olmak.

Olup Nef'î gibi āḥir ğam-ı hicrānla efkende
Ümmidim ḳat' idüp bildim ḥaḳıḳat yoğimiş sende

eflāk:

1. eflāke:-e

Kaside 18

Mısra: 33

Felekler // gökyüzü.

Burakāsā zeminden ger 'azimetitse eflāke
İder sür'atde sebḳat tūr-i āh-ı 'arş-peymāya

2. eflāke:-e

Kaside 51

Mısra: 63

Felekler // gökyüzü.

Olsa eflāke zamirüñ göz uciyla nāzır
Görinürdi dil-i 'İsādaki rāz-ı mübhem

3. eflāk:

Gazel 109

Mısra: 7

Felekler, gökler.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden ihāta
Zehr ile dolu mār-ı ḥam-ender-ḥam imiş bu

4. eflāki:-i

Kaside 3

Mısra: 38

Felekler, gökler.

Āh-ı 'āşık der idüm türine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

5. eflāke:-e

Kaside 15

Mısra: 72

Felekler // felek, baht, kader.

Eflāke istignāyı ḳo ḥāke yüzüñ sür lā-cerem
Nef'î yeter da'vāyı ḳo dünyā ile ğavġāyı ḳo

eflāke irerse:

1. eflāke irerse:-er, -se

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göklere ulaşmak, yükselmek.

Yüz sürmede ḥāk-i der-i meyhāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ḫarf-ı küleh-i mest

Eflātün:

1. Eflātūn:

Kaside 13

Mısra: 49

Eflatun; Platon (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı hūsn-i hūlk u eṭvārı

2. Eflātūn:

Kaside 49

Mısra: 44

Eflatun; Platon (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

O çāpūk-rāyız-i raḥş-ı girān-reftār-ı hıkmət kim
Revādūr olsa Eflātūn öñüñce peyk-i rehvarı

Eflātūn-reşād:

1. Eflātūn-reşād:

Kaside 25

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Eflatun akıllı, Eflatun gibi akıllı, zeki.

Pādişāh-ı şüret ü ma'nā hıdv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflātūn-reşād

Eflātūn-echel:

1. Eflātūn-echel:

Kaside 38

Mısra: 98

Cahil Eflatun.

Yegāne şā'ir-i sihr-āferin-i rüstā-hāne
Muḳallid-yāve Eflātūn-echel baḥtek-i a'lem

Eflātūn-ı İskender-cenāb:

1. Eflātūn-ı İskender-cenāb:

Kaside 55

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İskender gibi yüce Eflatun.

Mehdī-i 'İsā-nefes Nu'mān-ı Hātem-mekrūmet
Hızr-ı Yūsuf-ṭal'at Eflātūn-ı İskender-cenāb

Eflātūn-ı vakt olsañ:

1. Eflātūn-ı vakt olsañ:-sa, -ñ

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın Eflatun'u olmak (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

'Aḳla maḡrūr olma Eflātūn-ı vakt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

efsāne:

1. efsānedür:-dür

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Asılsız söz, boş söylenti.

Dil-güşādūr meclisūñ gāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senūñ ḥaḳḳında hep efsānedür

2. efsāne:

Gazel 84

Mısra: 8

Dillere destan olmuş, meşhur.

'Aşkıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de hūsnī efsāne midür bilmem

3. efsānemüz:-müz

Gazel 86

Mısra: 16

Dillere destan olmuş hikaye, meşhur olmuş hikâye.

Hem nükte-senc-i nādire-güy-ı zamāneyiz
Ṭutsa 'aceb mi 'ālemi efsānemüz bizüm

4. efsānedür:-dür

Kaside 47

Mısra: 83

Gerçeğe dayanmayan, hayal mahsulü söz, hikâye vb.

Ḳaşıde bir bahāne hem gāzel efsānedür ancak
Ġaraz ihlāşımı şıdḳ ile ḥāk-i pāye inhādūr

efsāne yazmışlar:

1. efsāne yazmışlar:

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Efsane, hikâye yazmak/söylemek.

Bu tarz-ı ḥāşa ey Nef'i yine şüret viren sensün
Nazīre söyleyenler ekşeri efsāne yazmışlar

efser:

1. efserini:-i, -n, -i

Kaside 10

Mısra: 54

Taç, padişah tacı.

Bir ḳudrete mālīk ki nice taḥt-nişinūñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

2. efser:

Kaside 11

Mısra: 19

Taç, padişah tacı.

Aña taht āsmān-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tãc u taht ile dünyāya hüküm eylerse erzānī

3. efser:

Kaside 38

Mısra: 16

Taç, padişah tacı.

Sütüde āşaf-ı zī-şān ki fahr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taht u mülk ü efser ü hātem

efser-dih:

1. efser-dih:

Kaside 15

Mısra: 43

Taç veren.

Sultān Murād-ı kāmran efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādīşeh hem qahramān şāhib-kırān-ı Cem-
haşem

efser-i çarha:

1. efser-i çarha:-a

Kaside 57

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Talih tacı / devran tacı.

Gevher-i zātuñ ola efser-i çarha ziver
Müddet-i 'ömrün ola dāmen-i eyyāma tırāz

efser-i Dārāya:

1. efser-i Dārāya:-y, -a

Kaside 30

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dara'nın tacı.

Ne Āşaf efser-i Dārāya mālīk İskender
Ki tıtdı 'ālemi dārāt-ı şevket ü şānı

efser-i ikbāle:

1. efser-i ikbāle:-e

Kaside 18

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet tacı.

Çudümü pādīşāh-ı 'āleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i ikbāle bir dürr-i girān-māye

efser-i ikbāline:

1. efser-i ikbāline:-i, -n, -e

Kaside 7

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İkbal, baht açıklığı tacı.

Āftāb efser-i ikbāline yektā gevher
Āsmān eblāk-ı cāhına zer-endüde geçim

efser-i seng-i gevherdür:

1. efser-i seng-i gevherdür:-dür

Kaside 5

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Mücevherli taç.

O şāhenşeh ki hāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'ālem-gir ü tãc-ı Hüsrevān üzre

efser-rübā-yı baht-ı İskender:

1. efser-rübā-yı baht-ı İskender:

Kaside 34

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

İskender'in talih tacını kapan.

Cihān-gir-i hayāl efser-rübā-yı baht-ı İskender
Sipeh-sālār-ı ma'nā şaf-şikāf-ı rezmi Timürī

efsün:

1. efsün:

Gazel 53

Mısra: 10

Sihir, büyü.

Nazmumuzla n'ola kılsak ğamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'i biz efsün ile tiryak ideriz

efsün-ı kelāmumla:

1. efsün-ı kelāmumla:-u, -m, -la

Kaside 9

Mısra: 129

Kelime Tipi: -

Sözün büyüğü // şiirin tesiri, büyüleyici güzelliği.

Bir kimseden irmezse n'ola güşuma taşsin
Efsün-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

efsürde:

1. efsürde:

Kaside 53

Mısra: 4

Perişan, zayıf, donuk.

Esmedi bād-ı himem toğmadı hürşid-i kerem
Çaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

efzün bulur:

1. efzün bulur:-u, -r

Kaside 7

Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak.

Biri turdukcı bulur kevkebe-i rüz efzün
Biri gıtdükce olur muğtenem-i nāz u na'ım

efzün eyledün:

1. **efzün eyledün:-dü, -ñ**
Kaside 60
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Çoğaltmak, artırmak.

Eyledün maḥlaş-ı Nef'î ile kadrüm efzün
Zihn-i pākümde görüp kuvvet-i iz'ân-ı suḥan

efzün eylesün:

1. **efzün eylesün:-sün**
Kaside 62
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Çoğaltmak, artırmak.

Ḥaḳ kadrün efzün eylesün a'dānı maḥzün eylesün
Gıtdükce maḡbün eylesün düşmenlerin taḳdîr-i Rabb

efzün ide:

1. **efzün ide:-e**
Kaside 35
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rüz
Devlet ü 'ömrini efzün ide Mevlā her sāl

2. **efzün ide:-e**
Mesnevi 1
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Artırmak.

Turdukcı cihān devlet ile ola şehensāḥ
Günden güne efzün ide iḳbālini Allāḥ

3. **efzün ide:-e**
Mesnevi 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

Tayy oldı ise 'ömri eger Mîr 'İmāduñ
Ḥaḳk 'ömrini efzün ide Sulṫān Murāduñ

4. **efzün ide:-e**
Kaside 17
Mısra: 153

Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

'Ömrün efzün ide Allāḥ Te'ālā dilerin
İlṫifātuñla bu dil-mürdeyi itdün ihyā

efzün olur:

1. **efzün olur:-u, -r**
Kaside 26
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Uzamak, artmak, çoğalmak.

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrün efzün olur Allāḥu 'alīm

eger:

1. **eger:**
Kaside 24
Mısra: 85
Veya.

Ḥayr eger şer ne medār üzre olursa dā'ir
Fevrî 'aksine döner re'y-i peşimān-ı felek

2. **eger:**
Kaside 5
Mısra: 90
Şayet, eğer.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı nazmım rîsmān üzre

3. **eger:**
Gazel 26
Mısra: 8
Şayet, eğer.

Seng-i der-i meyḥāneye kor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḥ'ābgeh-i mest

4. **eger:**
Gazel 29
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Yār eger 'āşık ne eylerse muḥabbet iḳtizā
Etmemek olur maḥallinde ānı izḥār güç

5. **eger:**
Gazel 38
Mısra: 11
Şayet, eğer.

Kimsede ṫab'-ı Ḥudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i 'allāme-i 'ālem gibi üstād ister

6. **eger:**
Gazel 45

Mısra: 3
Şayet, eğer.

Dād o zālîmden eger böyle kalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

7. eger:
Gazel 50
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Rind iseñ eger ço heves-i bāğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgeh-i hürrem-i nev-rüz

8. eger:
Gazel 59
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

9. eger:
Gazel 62
Mısra: 13
Şayet, eğer.

Sen de Nefî dilüñi kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfî gibi itme dirāz

10. eger:
Gazel 63
Mısra: 3
Şayet, eğer.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile hasūd
Kîn-i şemşîr-i cihān-gîr zebānum çekemez

11. eger:
Gazel 76
Mısra: 3
Şayet, eğer.

Almasun cānumı Hağ pîr-i dütā olsam eger
Bezm-i ‘aşkuñda senüñ kaddümi çeng itmeyicek

12. eger:
Gazel 79
Mısra: 4
Şayet, eğer.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānna
Olmasa mā’îl eger ‘ālemde sâz u söze gül

13. eger:
Gazel 80
Mısra: 3
Şayet, eğer.

‘Aqla mağrûr olma Eflāṭûn-ı vaqt olsañ eger
Bir edîb-i kāmîli gördükde tıfl-ı mekteb ol

14. eger:
Gazel 90
Mısra: 9
Şayet, eğer.

Hālden kâle getürmek eger olsa mümkin
‘Arz-ı hāl itmede ehl-i dile te’hîr idemem

15. eger:
Gazel 101
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş zevk ü şafāsın

16. eger:
Gazel 104
Mısra: 9
Şayet, eğer.

Dil-i Nefî gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i pîçān olsun

17. eger:
Gazel 110
Mısra: 10
Şayet, eğer.

Çorçum oldur bir gün ey Nefî yağar dünyâyı hep
Böyle kalursa eger süz-ı mahabbet sînede

18. eger:
Gazel 120
Mısra: 6
Şayet, eğer.

Beñzerdi nihāl-i kadüñe zülf ü ruḥuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

19. eger:
Gazel 125
Mısra: 4
Şayet, eğer.

Kimse araların ıslāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

20. eger:
Gazel 134
Mısra: 6
Şayet, eğer.

Nağd-i cān u dil mi çor tātār ğamzeñ kimsede
Böyle kalursa eger dünyâyı yağmalar gibi

21. eger:-ı
Gazel 142
Mısra: 13
Şayet, eğer.

O şahib-şadr-ı 'ālī-şān ki lāyıkdur eger olsa
Felek ferş-i harīm-i cāhına bir naṭ'-ı zerdūzī

22. eger:

Kaside 3

Mısra: 21

Şayet, eğer.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötürü
Virse şükrāne zemīn hāşıl-ı bahr u kāmı

23. eger:

Kaside 3

Mısra: 50

Şayet, eğer.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki haberdār olmaz
Eylese sine-i mūr üzre eger cevlānı

24. eger:

Kaside 5

Mısra: 65

Şayet, eğer.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itmese dehrü
Kalurdu hūn-ı fitne dāmen-i āhır zamān üzre

25. eger:

Kaside 7

Mısra: 31

Şayet, eğer.

Böyle kalursa eger rāh-ı telāfi mesdūd
Bu huşūşa felek itmezse mükāfāt-ı 'amīm

26. eger:

Kaside 7

Mısra: 62

Şayet, eğer.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muķīm

27. eger:

Kaside 7

Mısra: 68

Şayet, eğer.

Keşt-i 'āleme endişesi bir lenger olur
İtse bir şā'ir eger medh-i vaķārın taşmīm

28. eger:

Kaside 7

Mısra: 69

Şayet, eğer.

Çeşm-i düşmeden eger geçse hayāl-i tiği
Merdüm-i didesi cevzā gibi olurdu dü- nīm

29. eger:

Kaside 7

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Şayet, eğer.

Luṭfi bir mertebe kim itse kefi desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra ta'lim

30. eger:

Kaside 8

Mısra: 13

Şayet, eğer.

Kendüyi hayrān da bulmazsa eger āyinede
Havf-i tiğ-i ğamzesiyle 'aksini lertzān bulur

31. eger:

Kaside 9

Mısra: 25

Şayet, eğer.

Yār olmayıcaķ āb-ı hayāt olsa eger mey
Teh şişesi laht-ı ciger ü katresi kandur

32. eger:

Kaside 10

Mısra: 65

Şayet, eğer.

Āb üzre vezān olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvācını zencire-i naķş-ı hācer eyler

33. eger:

Kaside 10

Mısra: 117

Şayet, eğer.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i 'ādil
Hāşā ki bu endişede Nef'î zarar eyler

34. eger:

Kaside 13

Mısra: 49

Şayet, eğer.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı hūsn-i hūlķ u etvārı

35. eger:

Kaside 14

Mısra: 16

Şayet, eğer.

Ġamze-i hūbān gibi cārī ucından yine hūn
Böyle kalursa eger yek-reng ider bahr u beri

36. eger:

Kaside 14

Mısra: 79

Şayet, eğer.

‘Aczûme bir hüccet alurdım eger ehl olsalar
Rûzgârûñ yâve-sencân-ı fazîlet-güsteri

37. eger:

Kaside 17
Mısra: 9
Şayet, eğer.

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

38. eger:

Kaside 17
Mısra: 22
Şayet, eğer.

Atılır hâmesi oğ gibi elinde tırmaz
İtse bir şâ’ir eger medh-i şitâbın imlâ

39. eger:

Kaside 17
Mısra: 58
Şayet, eğer.

Menzile nûr-ı başâr gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i kazâ

40. eger:

Kaside 17
Mısra: 101
Şayet, eğer.

Yaraşur dirsem eger aña Burâk-ı cennet
Ki revâdur buña ta’zîm o kadar kim farzâ

41. eger:

Kaside 17
Mısra: 135
Şayet, eğer.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re’yinden eger
Zerre hürşîd kadar ‘âleme virürdi ziyâ

42. eger:

Kaside 18
Mısra: 14
Şayet, eğer.

Dil-ârâmı koyup Behrâm olurdu Aşkara mâ’il
Eger mâlik olaydı böyle reftâr-ı dil-ârâya

43. eger:

Kaside 18
Mısra: 20
Şayet, eğer.

Temâşâya çıkup şaf şaf turur ebkâr-ı endîşe
Ayak başsa eger cevlân için meydân-ı ma’nâya

44. eger:

Kaside 18

Mısra: 24
Şayet, eğer.

O deñlü tîz-revdür kim ser-i mîhî nişân itmez
Toğunsa şadme-i na’lî eger gül-berg-i ra’nâya

45. eger:

Kaside 18
Mısra: 31
Şayet, eğer.

Cehende-âteş-i bâlâ-devân derdim eger âteş
Zemînden oğ gibi pertâb ideydi evc-i a’lâya

46. eger:

Kaside 18
Mısra: 36
Şayet, eğer.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

47. eger:

Kaside 18
Mısra: 66
Şayet, eğer.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir tamgâ-yı zerrîne
Eger ‘aks-i çerâğ-ı re’yi düşse çarh-ı vâlâya

48. eger:

Kaside 18
Mısra: 84
Şayet, eğer.

Ne mümkün medh-i şahenşâh u Şehzâde Murâd üzre
Eger mâlik olursam feyz-i enfâs-ı Mesîhâya

49. eger:

Kaside 20
Mısra: 35
Şayet, eğer.

Şafâ-yı meşreb-i pâkin eger yâd itse bir şâ’ir
Midâd-ı hâmesine reşk iderdi reşha-i kevşer

50. eger:

Kaside 20
Mısra: 40
Şayet, eğer.

Derûnunda nihân itmezdi genc-i dürr-i şehvârı
Eger bîm-i kef-i cüdiyle deryâ olmasa muztârı

51. eger:

Kaside 21
Mısra: 65
Şayet, eğer.

Amân verürse eger rûzgâr ‘ahd olsun
Şenâña vaqf ideyin vâridât-ı ilhâmı

52. eger:

Kaside 22

Mısra: 76

Şayet, eğer.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyette
Eger lâzım gelürse hüccet-i da'vâmuñ ibrâzi

53. eger:

Kaside 23

Mısra: 66

Şayet, eğer.

Behrâm-ı hayâlüm ki yeter tîğ-ı zebânüm
Bir fitnede cem' olsa eger leşker-i 'âlem

54. eger:

Kaside 23

Mısra: 80

Şayet, eğer.

Da'vâma yeter şahid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

55. eger:

Kaside 24

Mısra: 12

Şayet, eğer.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

56. eger:

Kaside 24

Mısra: 15

Şayet, eğer.

Sen eger dâdümü dâd itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde kalur küşe-i dâmân-ı felek

57. eger:

Kaside 24

Mısra: 17

Şayet, eğer.

Lâfi қо dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmımı var ol kadar iz'ân-ı felek

58. eger:

Kaside 24

Mısra: 21

Şayet, eğer.

Âh tursun hele şemşir-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

59. eger:

Kaside 24

Mısra: 36

Şayet, eğer.

Ser-fürü itmez idi pâyüña yüz sürmek için
Olsa 'ışyâna eger kudret ü imkân-ı felek

60. eger:

Kaside 24

Mısra: 80

Şayet, eğer.

Çeb düşer miydi benüm gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

61. eger:

Kaside 25

Mısra: 37

Şayet, eğer.

Ol cihân-bân-ı 'azimü'ş-şân ki lâyıkdur eger
Olsa cârüb-ı deri perr-i külâh-ı Keykubâd

62. eger:

Kaside 26

Mısra: 79

Şayet, eğer.

Lâf iderse eger ihsân ile

Anı ma'zûr tut ey şâh-ı kerîm

63. eger:

Kaside 26

Mısra: 89

Şayet, eğer.

Yâ niçün dirseñ eger pâdişehim

İdeyim aşlını bir bir tefhîm

64. eger:

Kaside 29

Mısra: 11

Şayet, eğer.

Eger nücüm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamâm

Verilse hem dañi her rûza revnağ-ı a'yâd

65. eger:

Kaside 29

Mısra: 59

Şayet, eğer.

Uçardı taht-ı Süleymân gibi havâda eger

Çekeydi resmini bir tahta pâreye Bihzâd

66. eger:

Kaside 29

Mısra: 107

Şayet, eğer.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi

Haķıķat üzre beyân ideyin bilâ-isnâd

67. eger:

Kaside 29

Mısra: 117
Şayet, eğer.

Olurdu bulsa eger feyz-i reşha-i kalemüm
Hayât-bahş-ı katil âb-ı deşne-i cellâd

68. eger:
Kaside 29
Mısra: 120
Şayet, eğer.

Görünmez idi kenârî güherle 'anberden
Midâd-ı hâmem eger bahra eylese imdâd

69. eger:
Kaside 30
Mısra: 61
Şayet, eğer.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşâşe-i âb-ı hayât bârânı

70. eger:
Kaside 31
Mısra: 16
Şayet, eğer.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı cahîm-efrûzuñ
İtse bir şâ'ir eger tab'ına tevcih-i hıtâb

71. eger:
Kaside 31
Mısra: 24
Şayet, eğer.

'Aks-ı hâl-i ruḥ-ı hûbâna döner âyinede
Düşse deryâda eger mihre muḳâbil dür-i nâb

72. eger:
Kaside 31
Mısra: 127
Şayet, eğer.

Dürri meknün ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesâda anı 'ayb-ı itnâb

73. eger:
Kaside 32
Mısra: 91
Şayet, eğer.

Göreydi şive-i refîâr-ı rahş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılâde-i sîm

74. eger:
Kaside 32
Mısra: 93
Şayet, eğer.

İşitse nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmum eger
Geltür olurdu melek meclisümde yâr u nedîm

75. eger:
Kaside 33
Mısra: 13
Şayet, eğer.

Maḳşûd eger cevher-i 'aşk ise mücerred
Yâ fark-ı mecâzî vü ḥaḳîkî ne revâdur

76. eger:
Kaside 33
Mısra: 15
Şayet, eğer.

Zühhâda vebâl ise eger 'aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebep-i naḳş-ı riyâdur

77. eger:
Kaside 34
Mısra: 30
Şayet, eğer.

Dem-â-dem şofra-i ni'met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa maḥzûrî

78. eger:
Kaside 34
Mısra: 56
Şayet, eğer.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki ḳaşd itse
Eger bir emr-i zâhirde ḥılâf-ı re'y-i cumhûrî

79. eger:
Kaside 35
Mısra: 52
Şayet, eğer.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı ḥulḳıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

80. eger:
Kaside 35
Mısra: 67
Şayet, eğer.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencîde-maḳâl

81. eger:
Kaside 35
Mısra: 70
Şayet, eğer.

Zabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemî destinde
Ḥaṭ-ı şî'rinden eger urmasa pâyına şikâl

82. eger:
Kaside 36

Mısra: 50
Şayet, eğer.

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re' yinden ebr eger bir nem

83. eger:
Kaside 37
Mısra: 50
Şayet, eğer.

Yine anufla berâber olamaz sür'atde
Olsa şehbâl-i melâ'ikden eger perr-i hadeng

84. eger:
Kaside 38
Mısra: 78
Şayet, eğer.

Ne mümkündür senâñi i'tikâdumca edâ itmek
Eger derc eylesen bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

85. eger:
Kaside 39
Mısra: 80
Şayet, eğer.

Değişirdüm hele harlikle suhanverligi ben
Mümkün olaydı eger hük-m-i kazâyı tağyîr

86. eger:
Kaside 40
Mısra: 81
Şayet, eğer.

Mümkün olaydı eger medhûñi hağ üzre edâ
Ben iderdüm yine yâ nâñıka-i endişem

87. eger:
Kaside 41
Mısra: 24
Şayet, eğer.

Eylerdi rikâbında pey(i)k gibi tekâpü
Olmasa eger silsilede pây-ı zamâne

88. eger:
Kaside 41
Mısra: 25
Şayet, eğer.

Lâyıkdur eger şânuña ta'zîmen olursa
Ferş-i kademûñ çeşm-i temennâ-yı zamâne

89. eger:
Kaside 41
Mısra: 8
Şayet, eğer.

Dârātuña yok kudreti şâhân-ı cihânuñ
Olursa eger her biri Dârâ-yı zamâne

90. eger:
Kaside 41
Mısra: 18
Şayet, eğer.

Olmaz saña bir kimse fazîletde berâber
Olursa eger Bû 'Alî Sînâ-yı zamâne

91. eger:
Kaside 42
Mısra: 70
Şayet, eğer.

Hamlesine tâb getürmez 'adü
Olsa eger Güstehem-i rûzgâr

92. eger:
Kaside 43
Mısra: 13
Şayet, eğer.

Muhâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Hudâ kâdirdür itse bârî hükmin imtidâd üzre

93. eger:
Kaside 43
Mısra: 62
Şayet, eğer.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger tokunsa taşvîr-i cemâd üzre

94. eger:
Kaside 43
Mısra: 66
Şayet, eğer.

Zer-i mañlûl-ı raşşende gibi olurdu nürânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşh-i midâd üzre

95. eger:
Kaside 44
Mısra: 31
Şayet, eğer.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde habs eyler idi nâfe dem-i büyâyı

96. eger:
Kaside 44
Mısra: 34
Şayet, eğer.

Sünbül-i hulûna beñzer der idim turra-i yâr
Müşk-biz olsa eger säye-i 'anber-sâyı

97. eger:
Kaside 45
Mısra: 24
Şayet, eğer.

Bu deñlü şüh u mülâyim-hırâm iken gâhî
Ne'üzü bi'l-lâh eger itse tünd-reftârî

98. eger:

Kaside 45

Mısra: 33

Şayet, eğer.

Çekeydi şüretini levh-i âftâba eger
Şuver- nigâr-ı revâk-ı sipihri-i jengârî

99. eger:

Kaside 45

Mısra: 42

Şayet, eğer.

O şeh-süvâr-ı Tehemten- şüküh-ı zî-şân
Revâdur olsa eger Qahramân silahdârî

100. eger:

Kaside 46

Mısra: 18

Şayet, eğer.

Cennet altında yâ üstinde demek câ'iz idi
Bir letâfetde eger cennet olaydı ta'yîn

101. eger:

Kaside 46

Mısra: 69

Şayet, eğer.

Înşâ' a'llâh eger olursa şafâ-yı hâtır
İdeyin nüşha-i evşâfuñı başka tedvîn

102. eger:

Kaside 49

Mısra: 55

Şayet, eğer.

Eger sultân-ı qahrî habse fermân itse hırşîdi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târî

103. eger:

Kaside 49

Mısra: 57

Şayet, eğer.

Eger şalsa sipihre mihr-i luţfi zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârî

104. eger:

Kaside 49

Mısra: 62

Şayet, eğer.

İderdi nokta-i kilik-i celâl ü câhını merkez
Eger devr itmege çarhuñ kifâyet etse pergârî

105. eger:

Kaside 50

Mısra: 20

Şayet, eğer.

O mey-i encümen-efrüz-ı celî-şa'sa'a kim
Virse hırşîd-i cihân-tâba eger tâbını vâm

106. eger:

Kaside 50

Mısra: 98

Şayet, eğer.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzer
Olsa pülâd-ı Dımışkîden eger heft-ecrâm

107. eger:

Kaside 51

Mısra: 25

Şayet, eğer.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya'ni Stanbul kim eger
Târhuñı görse behiştî unutturdı Âdem

108. eger:

Kaside 51

Mısra: 32

Şayet, eğer.

Hâşılı ikisi de qadr ü şerefle mümtâz
Fark eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

109. eger:

Kaside 53

Mısra: 55

Şayet, eğer.

Hükmi bir mertebe cârî ki eger emr itse
Şöyle râm itmiş aña 'âlemi Hâllâk-ı Ezel

110. eger:

Kaside 53

Mısra: 64

Şayet, eğer.

Manıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse maḥv olsa eger kâ'ide-i naḥv ü 'ilel

111. eger:

Kaside 56

Mısra: 61

Şayet, eğer.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥûñ kim eger
Muḥtaşar ta'rif olunsa böyle memdûḥ-ı güzîn

112. eger:

Kaside 57

Mısra: 3

Şayet, eğer.

Feyz-baḥş olsa eger taḥ'-ı suḥan-güyum olur
Kıssa-perdâz-ı ma'ânî şuver-i perde-i râz

113. eger:

Kaside 57

Mısra: 19

Şayet, eğer.

Rahş-ı endişem eger başlasa cevlnâna çıkar

Evc-i eflâk-i ma'ânîye gubâr-ı tek ü tâz

114. eger:

Kaside 57

Mısra: 48

Şayet, eğer.

Hıttâ-i câhidur ol kişver-i bî-pâyân kim

İtseler andan eger mülk-i cihâni ifrâz

115. eger:

Kaside 57

Mısra: 53

Şayet, eğer.

İrse nehyinden eger 'âlem-i bâlâya haber

Zühreye rişte-i tesbîh olur ebr- şiyem sâz

116. eger:

Kaside 57

Mısra: 63

Şayet, eğer.

Medhûni böyle mi eylerdim eger hâtırda

Olmasa âteş-i süzân-ı gam-ı endişe-güdâz

117. eger:

Kaside 58

Mısra: 21

Şayet, eğer.

O deñlü hurrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger

Açılrsa feyz-i nesîmiyle bir dil-i mañzûn

118. eger:

Kaside 58

Mısra: 76

Şayet, eğer.

Tenezzül itmeme edânîye câh ü devlet için

İderse tiğ-i kazâyile cebr eger gerdün

119. eger:

Kaside 58

Mısra: 77

Şayet, eğer.

Bu luğf-ı tab' ile sultânuma kul olsam eger

Hudâ bilür ki olurum vücûh ile memnûn

120. eger:

Kaside 58

Mısra: 82

Şayet, eğer.

Edâya çäre mi var şükürini ol ihsânun

Olursa tab'um eger biñ kaşideye medyûn

121. eger:

Kaside 58

Mısra: 99

Şayet, eğer.

Ne'üzü bi'l-lâh eger intikâm için itsem

'Adüya tiğ-i zebânı niyâmdan birün

122. eger:

Kaside 60

Mısra: 71

Şayet, eğer.

Rahş-ı iz'anum eger eylese cevlnân-ı suñan

Teng ola cünbişine 'arşa-i meydân-ı suñan

123. eger:

Kaside 61

Mısra: 35

Şayet, eğer.

Lâzım oldukça eger sen bir tedârük kılmasañ

Bugün olurdu mu'atıl kârgâh-ı nüh-kıbâb

124. eger:

Kaside 61

Mısra: 42

Şayet, eğer.

Çarh iderdi cüybâr-ı tiğün üstinde karar

Ber-karâr olsa eger âb-ı revân üzre habâb

125. eger:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Şayet, eğer.

Cüy-ı ma'nâ iki şakğ olmuş aqar şahnından

Yaraşır dirsem eger tab'ına Bağdâd-ı suñan

126. eger:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 11

Şayet, eğer.

Beñzedürdüm kaşr-ı Behrâma eger

Bunda Behrâm olmasa ferrâş-ı bâb

127. eger:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 19

Şayet, eğer.

Bu heves böyle kalursa dil-i tab'umda eger

İşidilmezse sözüme sine-i şad- çäkümden

128. eger:

Mesnevi 1

Mısra: 7
Şayet, eğer.

Bu haft ile yazılsa eger seb'-i meşānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāza ma'ānī

129. eger:
Mesnevi 1
Mısra: 10
Şayet, eğer.

Bu haft-ı dil-āşüb ile bir nāme-i mergüb
Dil-dārdan olaydı eger 'āşīka mektüb

130. eger:
Mesnevi 1
Mısra: 13
Şayet, eğer.

Ṭayy oldı ise 'ömri eger Mīr 'İmāduñ
Ḥaqq 'ömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

131. eger:
Mesnevi 1
Mısra: 28
Şayet, eğer.

Taklīd idemez itse kalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḥāme-i Yākūt

132. eger:
Rūbai 2
Mısra: 4
Şayet, eğer.

Dünyā hevesinden koma gönlümde eger
İstersem eger cenneti zindān eyle

133. eger:
Rūbai 4
Mısra: 3
Şayet, eğer.

Ġam çekme ḥaḳīkatde eger 'ārif iseñ
Farz eyle ki el'ān yine 'ālem yoğimiş

134. eger:
Kaside 35
Mısra: 22
Her ne kadar ...ise de.

Fikr-i şī'r olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne kadar eylese endişem eger isti'cāl

135. eger:
Gazel 18
Mısra: 19
Şayet, eğer.

Āftāb-ı kimyāger müflis olurdı eger
Açmasa her şubḥ o Ḥākān-ı kerem-perdāza dest

136. eger:
Gazel 19
Mısra: 6
Şayet, eğer.

Ne ğamze esir idebilürdi dili ne ğam
Olmasa eger fitne vü āşüb-ı maḥabbet

137. eger:
Gazel 19
Mısra: 13
Şayet, eğer.

Nef'ī gibi küstāḥ ol eger 'āşīk olursañ
Zirā iremez vuşlata maḥcüb-ı maḥabbet

138. eger:
Gazel 28
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Rind iseñ eger 'ālem-i vaḥdet gibi olmaz
Def'-i ğam-ı taḥkkīk ü mecāz itmege bā'is

139. eger:
Gazel 31
Mısra: 7
Şayet, eğer.

Dāğlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āḥ itmese her ğāḥ meded

140. eger:
Gazel 31
Mısra: 11
Şayet, eğer.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'ī
Himmet-i Āşaf-ı şāḥib-dil-i āğāḥ meded

141. eger:
Kaside 28
Mısra: 57
Şayet, eğer.

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı ḥulḳınıñ
'Atṭār-ı çārsüy-ı zemīn ü zamān olur

142. eger:
Kaside 41
Mısra: 81
-sa bile.

Olmaz yine def'-i ğama çāre eger olsa
Şāḥbā ile pür sāğar-ı mīnā-yı zamāne

143. eger:
Kaside 50
Mısra: 141
-sa bile.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki daħi biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endişesi hām

eger eger:

1. **eger eger:**

Kaside 11

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

"*gerek, gerek ...*" anlamını veren bağlaç.

Süvār oldukça taşvîrinde 'âcizdür muşavvirler
Ne deñlü diğķat eylerse eger Bihzād eger Māñi

eger kim:

1. **eger kim:**

Kaside 18

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Eğer ki, şayet.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdu hām ile olmak için menkūha 'Īsāya

2. **eger kim:**

Kaside 27

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Eğer ki, şayet.

Dönerdi Edhem-i şām-ı mu'allā-ı kadr-i mi'rāca
Eger kim aña zīn-püş itseler bir miskī kemhāyı

egerçi:

1. **egerçi:**

Kaside 22

Mısra: 58

Her ne kadar, ... ise de.

Çıkar āh-ı derūnum 'arşa derd-i iştiyākuñla
Egerçi manşibuñ oldum ğarīķ-i ni'met ü nāzı

2. **egerçi:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 33

Her ne kadar, ... ise de, gerçi.

Dili şāfi egerçi terkibi
'Ālemüñ nüshā-i günāhıdır

eglen:

1. **eglenür:** -ü, -r

Gazel 114

Mısra: 5

Oyalanmak, vakit geçirmek.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dīvāne

2. **eglenemem:** -eme, -m

Gazel 35

Mısra: 3

Durup oturmak, oyalanmak.

Ne çäre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne çalı'üm meded eyler vişāle fırsat olur

eglence:

1. **eglence:**

Gazel 117

Mısra: 8

Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

Kendü hāline kosa 'āşıkı ol ğamze-i şüh
Zülfü eglence yeterdi dil-i āväresine

2. **eglencesi:** -si

Gazel 128

Mısra: 5

Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Öğünürse çarh öğünsün çalı'-i firüz ile

3. **eglence:**

Kaside 18

Mısra: 2

Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

Te'āla'llāh zihī raşş-ı hümāyün-ı hümā-sāye
Ki taşvîr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

4. **eglence:**

Kaside 22

Mısra: 61

Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

Muħaşşal yok bir eglence firākuñda dil-i zāra
Meger kilik-i ğayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

5. **eglence:**

Gazel 5

Mısra: 9

Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirecek şey.

'Āşıkā nālesi eglence yiter ey Nef'ı
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belā

egn:

1. **egnine:** -i, -n, -e

Kaside 34

Mısra: 54

Sirt, arka.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aķ dībā kaplu semmüri

ehem:

1. **ehem:**

Kaside 15

Mısra: **74**

Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Ƙaldur elüñ eyle du'ā buldı kaşideñ intihā
Şimdi du'ā itmek saña hem müstehabdur hem ehem

2. **ehemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **38**

Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Şāhib-kerem-i memleket-ārā ki du'āsı
Aşhāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

3. **ehemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **78**

Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Nef'î ko bu tahkîki tamām oldı kaşide
Şimden girü āgāz-ı du'ā itmek ehemdür

ehemm:

1. **ehemm:**

Kaside 51

Mısra: **108**

Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

İrdi söz gāyete Nef'î nice bir lāf ü güzāf
Lāfi ko turma du'ā kıl ki odur şimdi ehemm

ehemm-i işgāl:

1. **ehemm-i işgāl:**

Kaside 35

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

En önemli meşgale, iş.

O vezir-i hüner-endüz-ı re'āyā-perver
Ki 'adāletdür aña gāyet ehemm-i işgāl

ehl olan:

1. **ehl olan:-an**

Kaside 1

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Bir işin ustası olmak, usta, mahir olmak.

Ehl olan Ƙadrin bilür ben cevherüm medh eylemem
'Ālemün sermāye-i deryā vü kânıdur sözü

2. **ehl olan:-an**

Kaside 50

Mısra: **146**

Kelime Tipi: -

İşinin ustası olmak, işini iyi yapmak // akli başında olmak.

Eb ü ceddiyle tefāhür iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü Ƙabüline verür mi aḥkām

ehl olana:

1. **ehl olana:-an, -a**

Kaside 42

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Bir işin ustası olmak, usta, mahir olmak.

Az çok ehl olana virmez keder
Ƙayd-ı ğam-ı biş ü kem-i rüzgār

ehl olsalar:

1. **ehl olsalar:-sa, -lar**

Kaside 14

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Bir işin ustası olmak, mahir olmak.

'Aczüme bir hüccet alurdım eger ehl olsalar
Rüzgāruñ yāve-sencān-ı fazilet-ğüsteri

ehl-i 'aşk:

1. **ehl-i 'aşk:**

Gazel 14

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

Cezbe-i hüsnice nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekīb

ehl-i 'aşk olan:

1. **ehl-i 'aşk olan:-an**

Gazel 17

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aşk ehli olmak, âşık olmak.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fāniden ayağ
Nef'iyā ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

ehl-i 'aşka:

1. **ehl-i 'aşka:-a**

Gazel 116

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

Nice şürüdelik el virmesün ehl-i 'aşka
Heves-i dil-ber ü mey hüş-rübāy oldı yine

2. **ehl-i 'aşka:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem gıll u ğışdan sâdedür

3. **ehl-i 'aşka:-a**
Terkib-bend 1
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i 'aşka turfa 'işret-hâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemüñ zevkünde 'âlem bulmadım

ehl-i 'askuñ:

1. **ehl-i 'aşkuñ:-uñ**
Gazel 81
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkîdur gönül

ehl-i bezm:

1. **ehl-i bezm:**
Terkib-bend 1
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Meclistikiler, içki meclisinde bulunanlar.

Her ne dem luğ eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağuna yüz sürmege âmâdedür

ehl-i bilâd:

1. **ehl-i bilâd:**
Kaside 43
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Ülke halkı.

Müşir-i kâmrân u kâim-bağş-ı ma 'delet-güster
Ki vâcibdür du 'â-yı devleti ehl-i bilâd üzre

ehl-i çemen:

1. **ehl-i çemen:**
Gazel 75
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bahçe ehli, bahçede bulunanlar.

Uymaz ehl-i çemen hevâña senüñ
Kâtı şürîde-dilsin ey bülbül

ehl-i dâniş:

1. **ehl-i dâniş:**
Kaside 54
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Niçün ol feyz-i şafâ-güsteri ehl-i dâniş
Eylemez tab'una sermâye-i mazmün-ı müfid

2. **ehl-i dâniş:**
Kaside 29
Mısra: 102
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Olur mı zât-ı şerîfüñ gibi bi-ğamdi'llâh
Bu rûzgârda bir ehl-i dâniş ü nağkâd

ehl-i dâniş ü fehm:

1. **ehl-i dâniş ü fehm:**
Kaside 32
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Akıl ve ilim sahibi, âlim ve arif kişi.

Bir ehl-i dâniş ü fehm olsa mağz-ı luğtından
Bu müşkilâtı bize bir bir eylese tefhîm

ehl-i dânişi:

1. **ehl-i dânişi:-i**
Kaside 58
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Çul eylemez mi o luğtuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdi sevç-i İlâhî mağalline mağrûn

ehl-i dil:

1. **ehl-i dil:**
Kaside 39
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Eşkiyâ luğtuñ zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhüñi ammâ tağrîr

2. **ehl-i dil:**
Kaside 47
Mısra: 129
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

O güne muğhiküñ eş'ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol kadar vardur ki mevzün u muğaffâdur

3. ehl-i dil:

Kaside 35

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Söz tamām oldı ço lāf-ı suḫani ey Nef'î
Ehl-i dil ṭab' uñı şî' rinden ider istidlāl

4. ehl-i dil:

Kaside 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgār

5. ehl-i dil:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ol ki endiše-i genāsi ile
Ehl-i dil dā'imā mübāhîdür

6. ehl-i dil:

Müfret 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // âşıklar.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istediği dil-ber-i fettānsın sen

7. ehl-i dil:

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül ehli.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşāf degül

8. ehl-i dil:

Gazel 68

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // âşıklar.

Ehl-i dil bāde vü dil-ber-süz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şā'ir ola hem 'aşık

9. ehl-i dil:

Kaside 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Hāsîd-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānîdür sözüüm

10. ehl-i dil:

Kaside 8

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ey şeh-i şāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dā'imā düşvār olan maḫşüdüni āsān bulur

11. ehl-i dil:

Kaside 11

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Ḥudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

12. ehl-i dil:

Kaside 43

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Vücüdi her birinüñ başka ālemdür ḫaḫîkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

13. ehl-i dil:

Kaside 15

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsî-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

14. ehl-i dil:

Kaside 17

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Ehl-i dil kân-ı kerem şāh-süvār-ı 'ālem
Ḥusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḫlîm-guşā

15. ehl-i dil:

Kaside 19

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Ḥıdîv-i pür-ḫüner Sultān Murād ol şāh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvîs ü hem suḫanverdür

ehl-i dil ol:

1. ehl-i dil ol:

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ehli olmak, irfan sahibi, arif olmak.

‘Ārif ol ehl-i dil ol rind-i alender-meşreb ol
Ne müselmân-ı avî ne mülhîd-i bî-mezheb ol

ehl-i dil ü dāniş:

1. ehl-i dil ü dāniş:

Kaside 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ehli ve ilim ehli // âlim ve arif.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pirāye-dih-i şüret ü ma‘nā-yı zamāne

2. ehl-i dil ü dāniş:

Kaside 47

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Gönül ehli ve ilim ehli // âlimler ve şairler.

Seni medh itmesün yā n’eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā‘-ı mekārîmle vücūdın ferd ü yektādur

ehl-i dil ü ‘irfānı:

1. ehl-i dil ü ‘irfānı:-ı

Kaside 3

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

İrfan ve gönül sahipleri, hüner sahibi kişiler.

Alıver dādumuzu arh-ı denî-perverden
Pāymāl itdi atı ehl-i dil ü ‘irfānı

ehl-i dil ü tab‘:

1. ehl-i dil ü tab‘:

Kaside 54

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Tā ki inşāfa gelüp gāhî sipihri-i addār
İde ehl-i dil ü tab‘ ile vifākı tecdid

ehl-i dil ü tab‘a:

1. ehl-i dil ü tab‘a:-a

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Biricik ehl-i dil ü tab‘a da gün göstere
Bu adar ‘aksine devr eylemese arh-ı felek

2. ehl-i dil ü tab‘a:

Kaside 24

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Zevki var ehl-i dil ü tab‘a sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

3. ehl-i dil ü tab‘a:-a

Kaside 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Ki terk idüp adīmî kīnesin ehl-i dil ü tab‘a
Güler yüz göstere lu eyleye ola vidād üzre

4. ehl-i dil ü tab‘a:-a

Kaside 31

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Āsmān semt-i müdārāya dōşendi olalı
Āsitān-ı keremūñ ehl-i dil ü tab‘a me‘āb

ehl-i dildür:

1. ehl-i dildür:-dür

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül ehli.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşāf degül

2. ehl-i dildür:-dür

Kıt‘a-ı Kebir 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dildür hemişe yārānum
Ne mevālî ne hōd sipāhidür

3. ehl-i dildür:-dür

Kaside 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şair.

Civān-merd-i cihāndur şüh-meşrebdür melek-hüdür
Şahīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pirādur

ehl-i dile:

1. ehl-i dile:

Kaside 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ne revā sencileyin pādīşehūñ devrinde
Böyle cārî ola ehl-i dile fermān-ı felek

2. ehl-i dile:-e

Kaside 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok

Hîç bir emr-i ehem-i rüzgâr

3. ehl-i dile:-e

Kaside 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Nedür ehl-i dile bu cevri firāvân-ı felek

Alıver dâdımız ey dâver-i devrân-ı felek

4. ehl-i dile:-e

Kaside 41

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Yoklansa her eyyâmda elbette muqarrer

Ehl-i dile bir haşm-i tûvânâ-yı zamâne

5. ehl-i dile:-e

Gazel 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül erbabı, gönül dilinden anlayan // âşık.

Qadrüm n'ola bilmezse yârân-ı suhan-perver

Ehl-i dile tab'- ehli bigâne degül mi yâ

6. ehl-i dile:-e

Rûbai 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül adamları, arifler.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş

Var ise de ehl-i dile maḥrem yoğimiş

7. ehl-i dile:-e

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül adamları, arifler.

Ḥâlden kâle getürmek eger olsa mümkün

'Arz-ı ḥâl itmede ehl-i dile te'ḥîr idemem

8. ehl-i dile:-e

Kaside 11

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Bu feyz ehl-i dile dâd-ı Ḥudâdur ceḥd ile olmaz

Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

9. ehl-i dile:-e

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül adamları, arifler.

Luṭf u iḥsânı bunuñ maḥşûşdur ehl-i dile

Bezli maqdûr eylemez zâ'id yire Ḥâtem gibi

10. ehl-i dile:-e

Kaside 3

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli, arif.

Dâverâ dâd felekden ki cefâ itmek için

Bulur elbette bir ehl-i dile bir nâdânı

11. ehl-i dile:-e

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // âşıklar.

Sükkerî şerbetden a'lâsın hele ehl-i dile

Telḥ-kâm itseñ n'ola ḡayrı ḥâlâvet bundadır

ehl-i diliz:

1. ehl-i diliz:-iz

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıklar // gönül adamları, arifler.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem

Perverde-i rindân-ı Mesîḥâ-dem-i 'aşkız

ehl-i dilün:

1. ehl-i dilün:-ün

Kaside 42

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dilün tâli'i yok olsa ger

Pâdişeh-i muḥterem-i rüzgâr

2. ehl-i dilün:-ün

Kaside 36

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden

Nedür bu ehl-i dilün çekdügi 'azâb ü elem

3. ehl-i dilün:-ün

Kaside 38

Mısra: 104

Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilūñ kütüb-ı murādı üzre biş ü kem

4. **ehl-i dilūñ:-üñ**

Kaside 45

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Ne çāre devr ideli rüzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilūñ ser ü kārı

5. **ehl-i dilūñ:-üñ**

Kaside 11

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Gönül ehli // şairler.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Haḳḳı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳḳatde budur ehl-i dilūñ mi'yār-ı iz'ānı

ehl-i fesād:

1. **ehl-i fesād:**

Kaside 25

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Bozguncular, fesat çıkaranlar.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

ehl-i ğınādur:

1. **ehl-i ğınādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Gözü tok kimseler.

İhsānı o ğayetde ki devrinde gedālar
Müstāġn-i 'ālem bir alay ehl-i ğınādur

ehl-i ḥaḳḳat:

1. **ehl-i ḥaḳḳat:**

Kaside 33

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hakikat yolunun yolcusu olan aşıklar.

Bu ehl-i ḥaḳḳat yolıdır ehl-i mecāzuñ
Vādileri bu merḥaleden ḥayli cüdādur

2. **ehl-i ḥaḳḳat:**

Kaside 46

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -
Doğru ve hak yolda olanlar.

Söz tamām oldu hemān şıdk ile turma Nef'ī
Bir du'ā it ki diye ehl-i ḥaḳḳat āmin

ehl-i ḥased:

1. **ehl-i ḥased:**

Kaside 51

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Kıskanç kimseler.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ğam

ehl-i ḥikmet:

1. **ehl-i ḥikmet:**

Terkib-bend 1

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Hikmet ehli, bilge kimseler.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetūñ
Yoḥsa her bīmār için dirlerdi ṣḥḥat bundadır

ehl-i isti'dāda:

1. **ehl-i isti'dāda:-a**

Kaside 48

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Kabiliyet sahipleri // şairler, sanatkârlar.

Du'ā-yı devleti dünyāya lâzım
Ḥuşūşā ehl-i isti'dāda elzem

ehl-i kemāle:

1. **ehl-i kemāle:-e**

Kaside 39

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.

Bā'is-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müdde'āsından olaydım felegūñ āḥ ḥabır

ehl-i ma'ārifde:

1. **ehl-i ma'ārifde:-de**

Kaside 3

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

İlim irfan sahibi.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

ehl-i māteme:

1. **ehl-i māteme:-e**
Kaside 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Yas tutanlar.

Devrinde ehl-i māteme farḡ-ı neşātdan
Zevk-ı sürūd-ı nağme-i nāyı figān virür

ehl-i mecāzuñ:

1. **ehl-i mecāzuñ:-uñ**
Kaside 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mecazi aşka olanlar, hakiki aşka ulaşamayanlar.

Bu ehl-i ḥaḳīkat yoludur ehl-i mecāzuñ
Vādileri bu merhaleden ḥayli cüdādur

ehl-i merḥametüñ:

1. **ehl-i merḥametüñ:-üñ**
Kaside 29
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Merhamet ehli, merhametli kimse.

Vire zimām-ı umürü kefi kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

ehl-i mülk ü mālā:

1. **ehl-i mülk ü mālā:-a**
Kaside 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mal mülk sahibi.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü mālā kim
Yine ma'mūr olmağa meyl eyledi dünyā vü dīn

ehl-i nazār:

1. **ehl-i nazār:**
Kaside 3
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Tefekkür ehli, düşünce sahibi, bilgili.

Müdde'ī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i nazār anladığıum yārāni

ehl-i nazara:

1. **ehl-i nazara:-a**
Kaside 33
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Tefekkür ehli, görüş sahipleri // arifler.

Ya'ni ki ḥaḳīkatde ruḡ-ı pāk-i ḥaḡ-āver
Ehl-i nazara nüşā-i esrār-ı Ḥudādur

ehl-i nazma:

1. **ehl-i nazma:-a**
Kaside 57
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

Şadr-ı devletde mürebbi olup ehl-i nazma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

2. **ehl-i nazma:-a**
Kaside 30
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūḡı
Bu luḡfi bu keremi görmemişdür erzāni

ehl-i nazmuñ:

1. **ehl-i nazmuñ:-uñ**
Kaside 7
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

Feyz-i ilhām ile tā kim ola ehl-i nazmuñ
Raḡm-i Meryem gibi ḡab'ı şādef-i dürr-i yetīm

ehl-i neḡam olsa:

1. **ehl-i neḡam olsa:-sa**
Gazel 126
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ezgi söyleyen, hanende olmak; şarkıcı, okuyucu olmak.

Āheng-i nevā eylese 'uşşāk ile muḡrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neḡam olsa

ehl-i recāya:

1. **ehl-i recāya:-y, -a**
Gazel 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rica ehli, istekte bulunanlar.

Hāfız-ı genc-i kerem ḥazret-i Aḡmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāḡ meded

ehl-i reşküñ:

1. **ehl-i reşkûn:-uñ**

Kaside 1

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Kıskançlar, kıskanç olanlar.

Kimse inkâr idemez mâhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşkûn nüşâ-i 'ağd-i lisânıdır sözüm

ehl-i suhan:

1. **ehl-i suhan:**

Gazel 75

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Söz sahipleri // şiir erbabi, şairler.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâna senûn

ehl-i şer:

1. **ehl-i şer:**

Kaside 28

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Şer ehli, günahkâr.

Ger 'âşiyân-ı rûz-ı cezâdan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyâmeti kim ol zamân olur

ehl-i tab':

1. **ehl-i tab':**

Kaside 1

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Şair.

Bir benim gibi cigerdâr ehl-i tab' olmaz daği
Cevher-i tîğ-i kazâ-yı nâgehânîdür sözüm

ehl-i tab' u dâniş ü idrâke:

1. **ehl-i tab' u dâniş ü idrâke:-e**

Kaside 20

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Şairler, âlimler ve arifler.

Buña 'âlem ider şimdî şehâdet ittifâk üzere
Ki sensin ehl-i tab' u dâniş ü idrâke ser-defter

ehl-i tab'a:

1. **ehl-i tab'a:-a**

Kaside 29

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Şair.

Qarîn iderse felek bir güzîde memdûha
Ki ehl-i tab'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

ehl-i tab'uñ:

1. **ehl-i tab'uñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Şair.

Bî-'arâz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl
Ehl-i tab'uñ ziver-i tîğ u sinânıdır sözüm

2. **ehl-i tab'uñ:-uñ**

Kaside 26

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Şair.

Seni medh eyleyen ehl-i tab'uñ
Olur endişesi mağrûr u za'im

3. **ehl-i tab'uñ:-uñ**

Kaside 35

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Şair.

Zât-ı pür-cüduñ medh itmeyen ehl-i tab'uñ
Sözi ger sihr-i helâl ise olur vizr ü vebâl

4. **ehl-i tab'uñ:-uñ**

Kaside 7

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Şair.

Midhat-i zâtını fikr itmeyen ehl-i tab'uñ
Ola endişesi nâhid-i felek gibi 'akîm

ehl-i tedbîr:

1. **ehl-i tedbîr:**

Kaside 39

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Akıl sahipleri // idareciler, yöneticiler.

Bir seferde bu kadar hîdmete kim kâdirdür
Fikr olunsa burada mât olur ehl-i tedbîr

ehl-i tencîm:

1. **ehl-i tencîm:**

Kaside 7

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Yıldız ilmiyle uğraşanlar.

Kevkeb-i t̄ali' i ol mertebeden 'alidür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencim

ehl-i vilāyet:

1. ehl-i vilāyet:

Kaside 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Makam ehli.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürüz-ı kār-fermāyi

Ehrimen-i bātl:

1. Ehrimen-i bātl:

Kaside 41

Mısra: 107

Kelime Tipi: -
Yalancı, itibarsız Ehrimen (şeytan).

Bir Ehrimen-i bātl u 'İfrīt-şemā'il
Deccāl-i yavan-siret ü sīmā-yı zamāne

ejdehā:

1. ejdehādur:-dur

Kaside 14

Mısra: 34

Büyük yılan.

Şeb-çerāğ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfz için
Kat kat olmuş ejdehādur heft çarḥuñ çenberi

ejdehā-vı perrāna:

1. ejdehā-yı perrāna:-a

Kaside 21

Mısra: 57

Kelime Tipi: -
Uçan ejderha.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāil-i ḥübāna cilve hengāmi

ejder:

1. ejder:

Gazel 5

Mısra: 7

Büyük yılan.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belā

2. ejderi:-i

Gazel 5

Mısra: 8

Büyük yılan // saç teli.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belā

3. ejderdür:-dür

Gazel 33

Mısra: 8

Büyük yılan.

Şanurlar ḥalka ḥalka dūd-ı āhum evc-i a'lāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

4. ejderdür:-dür

Kaside 1

Mısra: 55

Büyük yılan // kalem (hazineyi beklemesi bağlamında).

Pāsbān olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāğ-ı pāsbānidur sözüüm

5. ejderi:-i

Kaside 14

Mısra: 90

Büyük yılan // Hz. Musa'nın asası.

Ḥāmem ol mu 'ciz-tırāz-ı şad-hezārān pīşedür
Kim nazir olmaz aña illā Kelimüñ ejderi

6. ejderdür:-dür

Kaside 38

Mısra: 61

Büyük yılan.

Ne ejderdür ne 'Ankā ol Burāk-ı berḳ-sür'atdür
K'irişür muntehā-yı menzile Cibrilden aḳdem

ejderhā:

1. ejderhā:

Kaside 17

Mısra: 20

Büyük yılan.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki refāre gelür ḥışm ile bir ejderhā

2. ejderhā:

Kaside 6

Mısra: 10

Büyük yılan.

Ḥıfz için yāḥud vücūd-ı pādīşāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā midur

ejderhā-vı 'ankā-per:

1. ejderhā-yı 'ankā-per:

Kaside 11

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Anka kanatlı ejderha // padişahın atı.

Ne ra'nā raḥş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı 'Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı ḥırāmānı

ejderhā-yı Mūsāya:

1. **ejderhā-yı Mūsāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Hz. Musa'nın ejderha olan asası.

Bu da te'şīr-i şevḳ-i iltifātūndur ki tek ṭurmaz
İder sihr ile ḥāmēm ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

ejder-i āteş-feşāndur:

1. **ejder-i āteş-feşāndur:-dur**

Gazel 141

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ateş saçan ejder // sevgilinin saçları.

Āteşin dillerle pūr-tāb ol ḳadar gīsūları
Güyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

ejder-i gencīne-i ma'nādur:

1. **ejder-i gencīne-i ma'nādur:-dur**

Kaside 35

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

*Mana hazinesinin ejderi, mana hazinesini
bekleyen ejder.*

Ḥāmēm ol ejder-i gencīne-i ma'nādur kim
Nūr-ı ma'nā deheninden görünür şū'le mişāl

ejder-i perrān:

1. **ejder-i perrān:**

Kaside 9

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Uçan ejder.

Pertāb-ı bülend itdūgi dem ejder-i perrān
Āheste ḥırām eylese tāvūs-ı cināndur

ejder-i pīçān olsun:

1. **ejder-i pīçān olsun:-sun**

Gazel 104

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Kıvrılmış büyük bir yılan olmak.

Dil-i Nef'ī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy āna bir ejder-i pīçān olsun

ejder-i pīçān-ı felek:

1. **ejder-i pīçān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Feleğin kıvrım kıvrım olmuş büyük yılanı.

Ṭab'um ol genc-i firāvān güher-i ma'nādur
Ki ṭılışm olmuş āna ejder-i pīçān-ı felek

ekābir-i emcād:

1. **ekābir-i emcād:**

Kaside 29

Mısra: **134**

Kelime Tipi: -

Şerefli kimselerin büyükleri.

Ola şenāsına meşgūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

ekhel:

1. **ekhel:**

Kaside 53

Mısra: **18**

Gözü sürmeli.

Ḳaṭre-i eşkūm ile rüy-ı zemīn tāze vū ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekhel

eknāf:

1. **eknāfa:-a**

Kaside 22

Mısra: **13**

Etraf, çevre.

Erişe müjde-i feth ü zafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbān-ı kūs-ı nuşret-āvāzı

ekrem ola:

1. **ekrem ola:-a**

Kaside 51

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Daha büyük olmak.

Ey hoş ol şehir-i mükerrrem ki ola hemvāre
Böyle bir 'ıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

ekser:

1. **ekseri:-i**

Kaside 14

Mısra: **86**

Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Ḥasb-i hālimdür ḥuşūsā lāf u da'vā ber-ṭaraf
Gerçi şāhib-lāf olur erbāb-ı ṭab'uñ ekseri

2. **ekşer:**

Kaside 10

Mısra: **119**

Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Zirā ki dem-i küşte-i endişesin ekşer

Şer‘-i kerem-i hikmet-i Bārī heder eyler

3. **ekşer:**

Kaside 20

Mısra: **82**

Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Hemān turma du‘āya başla söz irişdi pâyāne

Du‘ādur bu maḥalde ‘ādet-i nazm-āverān ekşer

4. **ekşer:**

Kaside 33

Mısra: **31**

Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Gerçi ser-i küyündaki aşıfteler ekşer

Dil-beste-i gisū-yı girih-gir-i dütādur

ekseri:

1. **ekseri:**

Gazel 33

Mısra: **10**

Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Bu tarz-ı hāşa ey Nef‘i yine şüret viren sensün

Nazire söyleyenler ekseri efsāne yazmışlar

eksük:

1. **eksük:**

Gazel 11

Mısra: **9**

Eksik, olması gerekenden az, noksan.

Āb u tāb eksük degül şî‘ründe ey Nef‘i senüñ

Yār gāhī lutf ider gibi saña gāhī ‘itāb

2. **eksük:**

Gazel 48

Mısra: **12**

Eksik, olması gerekenden az, noksan.

Cebr-i noķşāna baķma ey Nef‘i

Eksük alduñsa ger ziyāde getir

eksük olmaya:

1. **eksük olmaya:** -y, -a

Kaside 39

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḥtından

Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḥm-ı şemşir

2. **eksük olmaya:** -y, -a

Kaside 56

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.

Eyleye her müşkilüñ āsān Hudā-yı müste‘ān

Olmaya eksük cenābuñdan gürüh-ı müsta‘īn

eksük olsa:

1. **eksük olsa:** -sa

Kaside 61

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Bulunmamak, mevcut olmamak // olması gerekenden daha az olmak.

Luṭf u kaḥruñ birbirin müstelzim olursa n’ola

Eksük olsa ger biri çarḥa irerdi inķilāb

el:

1. **el:** -e

Gazel 10

Mısra: **3**

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş ‘işve cām almış ele

Bāde-i nāz ile itmiş gamzesin mest-i ḥarāb

2. **el:** -e

Gazel 23

Mısra: **1**

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Alduķca ele gamzeleri sāz-ı maḥabbet

Dünyāyı tutar nağme-i şehnāz-ı maḥabbet

3. **elüme:** -ü, -m, -e

Kaside 3

Mısra: **96**

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Şanuram kendümi bir ḥ‘āce-i şāḥib-cevher

Alduğımca elüme kilik-i güher-eḫşānı

4. **elinde:** -i, -n, -de

Kaside 21

Mısra: **46**

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ḥayāl-i tığını dilden geçürse bir şā‘ir

Dü-nim olurdu elinde ser-ā-ser aķlāmı

5. **ele:-e**

Kaside 53

Mısra: 9

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

El şafâ cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hün-ı dil nüş iderin bâde-i gülgüna bedel

6. **el:**

Kaside 53

Mısra: 9

Başkaları, yabancılar.

El şafâ cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hün-ı dil nüş iderin bâde-i gülgüna bedel

7. **eller:-ler**

Tesdis 1

Mısra: 37

Başkaları, yabancılar.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

8. **eller:-ler**

Kaside 62

Mısra: 22

İnsanlar, başkaları.

Deryâ-dil ü kân-ıhavşala bir dağı yok böyle hele
Bezî itmede lutfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

9. **ele:-e**

Gazel 79

Mısra: 5

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Gonca midur sebz-gün berk içre yâ almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sāgar-ı pîrûze gül

10. **ele:-e**

Gazel 112

Mısra: 2

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrânuñ yine

11. **elimüzde:-imüz, -de**

Gazel 119

Mısra: 4

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübha-i mercân elimüzde

12. **elimüzde:-imüz, -de**

Gazel 119

Mısra: 6

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tâb
Yağ-pâre olur aħker-i süzân elimüzde

13. **ele:-e**

Gazel 128

Mısra: 7

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevkı alduķca ele
Farkı yokdur sāgaruñ şeh-bâz-ı dest-âmüz ile

14. **ele:-e**

Gazel 142

Mısra: 9

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Ėzeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nev-rûzı

15. **elüme:-ü, -m, -e**

Kaside 7

Mısra: 109

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Reşk-i kilk-i kefi Mâni olur alsam elüme

Deste çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrâhîm

16. **el:**

Kaside 11

Mısra: 14

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta'zîm ile devrân

Tutup el üzre bir tâc-ı zer-endüd ü dirahşânî

17. **elde:-de**

Kaside 15

Mısra: 16

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zevkı o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde cām-ı lâle-fâm bir elde zülf-i Ėam-be-Ėam

18. **elinde:-i, -n, -de**

Kaside 17

Mısra: 21

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Atılır Ėamesi oğ gibi elinde tırmaz
İtse bir şâ'ir eger medĖ-i şitâbın imlâ

19. **ele:-e**

Kaside 24

Mısra: 42

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

İder elkâb-ı hümâyünüñi böyle tahtır
Kalem aldıkça ele münşî-i dîvân-ı felek

20. **ele:-e**

Kaside 31

Mısra: 29

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hükm için dağî ne taqvîm ala ne usturlâb

21. **elüñdeki:-ü, -ñ, -de, -ki**

Kaside 36

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulğârî
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

22. **elde:-de**

Kaside 46

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dâ'imâ hürrem ü şâd-âb u müferrih çemeni
Tıtsa nergisleri elde n'ola câm-ı zerrîn

23. **elde:-de**

Kaside 50

Mısra: 3

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Gül gibi elde huşûşâ ola câm-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'ârif ider mi ârâm

24. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 18

Mısra: 5

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammâ n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

25. **ele:-e**

Gazel 24

Mısra: 5

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Almış ele Rüstem gibi şemşirini gamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

26. **elinde:-i, -n, -de**

Gazel 27

Mısra: 5

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Göñli açılmaz elinde câm-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

27. **eline:-i, -n, -e**

Gazel 88

Mısra: 3

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Muhtrib alsun eline 'üdi yanınca biz de
Yanalum yakılalum bir dem-i dil-süz idelüm

28. **elin:-i, -n**

Gazel 100

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zülfi de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

29. **elde:-de**

Gazel 112

Mısra: 4

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Tırmaz döner câm-ı şarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb

Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

30. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 1

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Kalmazsa ger ol güşe-i dâmân elimüzde
Elden ne gelür çâk-ı girîbân elimüzde

31. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Biz nice toyunca kanalum câm-ı murâda
Bir lahza komaz sâkî-i devrân elimüzde

32. **ele:-e**

Kaside 5

Mısra: 97

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endîşem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

33. **ele:-e**

Kaside 15

Mısra: 55

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîğ alur ele
Olur cihân pür-zelzele başduğca meydâna kadem

34. **eline:-i, -n, -e**

Kaside 15

Mısra: 19

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline câm-ı mül
Luft et açıl sen daği gül ey serv- kadd ü gonca-fem

35. **elün:-ü, -ñ**

Kaside 15

Mısra: 73

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çaldur elün eyle du´â buldı kaşideñ intihâ
Şimdi du´â itmek saña hem müstehabdur hem ehem

36. **eli:-i**

Kaside 17

Mısra: 122

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli bañr-ı şehâdur bir eli ebr-i ´atâ

37. **eli:-i**

Kaside 17

Mısra: 122

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli bañr-ı şehâdur bir eli ebr-i ´atâ

38. **elde:-de**

Kaside 21

Mısra: 54

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ne âteş âb-ı hayât-ı revân ki taşvîrin
Yazınca lerze tutar elde kilik-i ressamı

39. **elden:-den**

Kaside 29

Mısra: 111

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başımı âzâd

40. **elde:-de**

Kaside 42

Mısra: 4

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Def´-i ğama çäre mi var olsa ger
Elde kadeh câm-ı Cem-i rüzgâr

41. **elde:-de**

Kaside 44

Mısra: 58

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Her biri tâ o kadar medhüne meftûn olmuş
H´vâba varsa görür elde kalem-i güyâyı

42. **elüme:-ü, -m, -e**

Kaside 44

Mısra: 80

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çarç olur kevn ü mekân âb-ı hayât-ı feyze
Alduğumca elüme kilik-i suñan-pâlâyı

43. **ele:-e**

Kaside 50

Mısra: 16

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Nice mey dest-i Mesîhâda çeker sâğarını
Çalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhâm

44. **elümi:-ü, -m, -i**

Kaside 53

Mısra: 79

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çekmezin sâğar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sâkî-i şahbâ-yı ecel

45. **ele:-e**

Kaside 55

Mısra: 81

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş işve câm almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gamzesin mest ü harâb

46. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 2

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu// sahiplik, mülkiyet.

Çalmazsa ger ol güşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

47. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 14

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu// sahiplik, mülkiyet.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nef ī yine bu kilik-i dūr-efşān elimüzde

48. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 10

Sahiplik, mülkiyet.

Ruhsār-ı ‘arāk-rīzi yeter bakmağa yāruñ
N’eyler reşehāt ile gülistān elimüzde

49. **elimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 119

Mısra: 12

Sahiplik, mülkiyet.

Hat gelse ruḥ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n’ola sünbül ü reyḥān elimüzde

50. **el:**

Gazel 130

Mısra: 15

Başkası, yabancı.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḥsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rüzda

51. **elüm:-ü, -m**

Gazel 144

Mısra: 8

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu (parmaklar dolayısıyla tarak bağlamında).

Raḥne-i dāğlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

52. **elinden:-i, -n, -den**

Kaside 14

Mısra: 12

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḥançeri

53. **ele:-e**

Kaside 15

Mısra: 34

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bir cām şun Allah için bir kāse de ol māh için
Tā medḥ-i şāhenşāh için alam ele levḥ u kalem

54. **elüme:-ü, -m, -e**

Kaside 39

Mısra: 83

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Alayın mışkala-i ḥāme-i medḥūñ elüme
Ne kadar olmuş ise miḥnet ile jeng-pezir

55. **elümde:-ü, -m, -de**

Kaside 14

Mısra: 115

Sahiplik, mülkiyet.

Böyle cevher var elümde n’eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

56. **elde:-de**

Kaside 15

Mısra: 16

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zevkı o rind eyler tamām kim tuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülfi-ı ḥam-be-ḥam

57. **ele:-e**

Kaside 40

Mısra: 80

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Hāşılı ḥayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yoḥ yere bir şā’ir ele hiç kalem

58. **eline:-i, -n, -e**

Kaside 54

Mısra: 43

El // güç, kudret, tasarruf.

Mesned-ārā-yı fazīlet ki şunulmuş eline
Kilik-i fetvā-yı şerī’at be-tarīki’t-te’bīd

59. **elünden:-ü, -ñ, -den**

Gazel 4

Mısra: 10

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

‘Aceb tiryāk-i nāfi’ dūr cihānuñ zehr-i ḳahrına
Çoma Nef ī elünden rind iseñ mānend-i Cem şahbā

el ac:

1. **el aç:**

Kaside 29

Mısra: 128

Kelime Tipi: **Deyim**

Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

Söz âhîr oldu du'â demleridür ey Nef î
El aç du'âya idüp lutf-ı Hâkdan istimdâd

el açup:

1. **el açup:-up**

Kaside 7

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Deyim**

Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

Turna şimden girü şıdk ile du'âya el açup
Eyle deryüze-i dergâh-ı Hudâvend-i kerim

2. **el açup:-up**

Kaside 54

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Deyim**

Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

El açup şıdk u niyâz ile du'âya demidür
Eyle deryüze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

el çekmez:

1. **el çekmez:-mez**

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini çekmek, bırakmak // vazgeçmek.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

2. **el çekmez:-mez**

Kaside 24

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vâre ise husrân-ı felek

el deger:

1. **el deger:-er**

Kaside 35

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Deyim**

Eli değmek; bir şey yapmaya vakit ve fırsat bulmak.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahîre
Ne kadar eylese endişem eger isti'câl

el irmedin:

1. **el irmedin:-medin**

Kaside 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmak, erişmek.

Rüzgâr itdi hebâ berk-i hevâ vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iqbâle dañi irmedin el

el kes:

1. **el kes:**

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgisini kesmek, ilgilenmemek, vazgeçmek.

Bize pend ile vâ'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço câm-ı şafâdan hem kes el dirler

el kudretü li'l-lâhi te'âlâ ve tebârek:

1. **el kudretü li'l-lâhi te'âlâ ve tebârek:**

Mesnevi 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kudret yüce Allah'a aittir.

Ahşentü zihî haţf-ı hümâyün-ı mübârek
El kudretü li'l-lâhi Te'âlâ ve tebârek

el öpdürse:

1. **el öpdürse:-se**

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Elini öpmesine izin vermek.

'İyd geçdi nev-bahâr irdi yüzün göstermedi
Bâri ol sultân-ı hüsn öpdürse el nev-rüzda

el şunmadın:

1. **el şunmadın:-madın**

Kaside 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

El uzatmak, dokunmak, tutmak.

Düşde böyle hün-feşân u kîne-cü zâhirde hod
Şunmadın el kabzaya şemşîrini 'uryân bulur

el şunsa:

1. **el şunsa:-sa**

Kaside 8

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

El uzatmak, dokunmak, tutmak.

Ġamzesi bir mest-i h'âb-âlûde-i pür-fitne kim

Düşde ger el şunsa tiğ-e dāmeninde an bulur

el uzadur:

1. **el uzadur:**-u, -r

Gazel 117

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Uzanmak, almaya teşebbüs etmek.

İtse ger tiğ-i teğāfūl dili yüz biñ pāre
Şayd için el uzadur urrası her pāresine

el uzatmaz:

1. **el uzatmaz:**-maz

Kaside 55

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir işi yapmaya teşebbüs etmek, girişmek,
kalkışmak.*

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüşn içre meger kim urra-i pür-piç ü tāb

el virdi:

1. **el virdi:**-di

Kaside 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Deyim**

İmkān vermek, yardım etmek.

Ol adar el virdi ma' nā feyż-i evşāfiyle kim
Güiyā miftāh-ı genc-i şāygānīdür sözüm

2. **el virdi:**-di

Kaside 25

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Hamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ālī'üm
almadım künc-i belā-yı firatünde nā-murād

3. **el virdi:**-di

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

Çekdi biğāneler kenāra seni
Firat el virdi āşnāña senüñ

el virmesün:

1. **el virmesün:**-me, -sün

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Nice şürīdelik el virmesün ehl-i 'aşa
Heves-i dil-ber ü mey hüş-rübāy oldu yine

el virmezse:

1. **el virmezse:**-mez, -se

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

el virse:

1. **el virse:**-se

Gazel 102

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Müsaade etmek, izin vermek, fırsat vermek.

Bu hāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

el virür:

1. **el virür:**-ü, -r

Kaside 28

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gir-i zülfüñi
Bir hālet el virür ki kafes gülsitān olur

el-amān:

1. **el-amān:**

Nazm 6

Mısra: 1

Aman, imdat, medet.

El-amān ey şāh-ı şadr-ı husrev-i gerdün-ıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ahruñ kebāb

el'ān:

1. **el'ān:**

Rübai 4

Mısra: 4

Şimdiki hālde, şu anda.

am çekme haıatde eger 'ārif iseñ
Farz eyle ki el'ān yine 'ālem yogimiş

elbette:

1. **elbette:**

Gazel 26

Mısra: 2

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nigh-i mest

2. **elbette:**

Kaside 33

Mısra: 96

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Bāl açsa şikâr itmege şahbâz-ı hayâlüm
Şayd itdügi elbette yâ 'Ankâ yâ Hümâdur

3. **elbette:**

Kaside 39

Mısra: 12

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Ḥayradur niyyeti endişe-i pâkin ne 'aceb
Düşse tedbirine elbette muvâfiḳ taḳdîr

4. **elbette:**

Kaside 41

Mısra: 103

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Yoklansa her eyyâmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḥaşm-ı tüvânâ-yı zamâne

5. **elbette:**

Gazel 22

Mısra: 3

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Kim görse olur gamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o cādû-yı maḥabbet

6. **elbette:**

Gazel 68

Mısra: 1

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her âdem 'âşık
Nice olmasun o meh-pâreye 'âlem 'âşık

7. **elbette:**

Gazel 110

Mısra: 8

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ḥaḳîḳat hem-dem-i dîrînde

8. **elbette:**

Kaside 3

Mısra: 76

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Dâverâ dâd felekden ki cefâ itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nâdânı

9. **elbette:**

Kaside 46

Mısra: 27

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Açılır göñli temâşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa gam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazîn

10. **elbette:**

Gazel 6

Mısra: 3

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Çün 'âşıkâ rüsvâlîḳ elbette muḳarrerdür
Mestâneligüm böyle rindâne degül mi yâ

11. **elbette:**

Gazel 37

Mısra: 10

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

'Ârif ol gam çekme Nef'î böyle ḳalmaz rüzgâr
Luṭf ider bir gün Ḥudâ elbette feth-i bâb olur

12. **elbette:**

Gazel 84

Mısra: 4

Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Yâ şu 'le-i ḥüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

elçi:

1. **elçi:**

Kaside 4

Mısra: 77

*Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden
kimse, sefir.*

Ḥākân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maṭbahına armağân virür

elçi-i 'Acem:

1. **elçi-i 'Acem:**

Gazel 74

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İran elçisi.

Vezîr-i Murtażâ-sîret 'Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

elde tutsa:

1. **elde tutsa:-sa**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elinde tutmak, bulundurmak // büyük saygı ve
sevgi göstermek, incinmemesi için ne gerekiyorsa
yapmak.*

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde tıtsa dā' imā gönlini cām-ı Cem gibi

elden ele:

1. **elden ele:**

Kaside 28

Mısra: 120

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir şey, bir kimseden öbürüne, ondan da başkasına geçmek.

Haqqā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuhfe gibi elden ele armağan olur

elden koma:

1. **elden koma:**

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, bir şeye her daim bağlı kalmak, ayrılmamak.

Nef ī gibi elden koma dāmān-ı Hudāyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

elden komazsın:

1. **elden komazsın:-z, -sın**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, hiç terk etmemek.

Sen bu rüsvālî ey Nef ī komazsın elden
Yardan yine saña hışm u 'itāb olmayıcağ

elden ne gelür:

1. **elden ne gelür:**

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Çaresiz bir durumda yapılacak bir şey olmadığı anlatan bir söz.

Kalmasa ger ol güşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

elem:

1. **elemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 68

Üzüntü, tasa, keder.

Ta 'bır idemem çekdüğüm ālāmı felekden
Zirā ki anuñ zikri de bir güne elemdür

2. **elem:**

Gazel 69

Mısra: 3

Üzüntü, tasa, keder.

Ġam-ı 'aşkuñ dile geldikçe komaz cānda elem
Yer qalır mı kedere hānede aħbāb olıcağ

3. **elem:**

Gazel 126

Mısra: 5

Üzüntü, tasa, keder.

Bir 'āleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ħaşem olsa

4. **elemden:-den**

Kaside 10

Mısra: 31

Üzüntü, tasa, keder.

Oı kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Güy-ı ħam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

5. **elem:**

Kaside 15

Mısra: 30

Üzüntü, tasa, keder.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

6. **elemi:-i**

Kaside 26

Mısra: 17

Üzüntü, tasa, keder.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aşlā ğam u bīm

7. **elem:**

Kaside 36

Mısra: 60

Üzüntü, tasa, keder.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdüğü 'azāb ü elem

elem virmez:

1. **elem virmez:-mez**

Kaside 51

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Act, ızdırap vermek.

Şem '-i fānūs-ı ħabāb eylese hıfzuñ şereri
Bād-ı şarşarda güzār itse aña virmez elem

el-emān:

1. **el-emān:**

Müfret 6

Mısra: 2

Yardım, medet.

Zahm-nāk eylemedük tende ne dil kaldı ne cān
El-emān gamzelerüñden senüñ ey şüh-ı cihān

elem-i rüzgār:

1. **elem-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Zamanın üzüntüsü, kederi.

Bāri yıkılsa yere geçse felek
Ber-ıaraf olsa elem-i rüzgār

el-hak:

1. **el-hak:**

Gazel 39

Mısra: 2

Doğrusu.

Felekde mişli yok bir mäh-ı mihr-efrūzumuz vardır
Güzel sevmekte el-hak tāli '-i firūzumuz vardır

2. **el-hak:**

Gazel 47

Mısra: 9

Doğrusu.

Ġazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-hak ey Nef i
Ne bu vādide söz mümkün ne bir böyle Ġazel dirler

3. **el-hak:**

Gazel 68

Mısra: 9

Doğrusu.

Zeṣṣ-i vuşlat da hakikatde bilinmez el-hak
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem 'āşık

4. **el-hak:**

Gazel 131

Mısra: 3

Doğrusu.

El-hak ne sitemkār olur ol Ġamze-i ḥūnī
Ammā ne hoş-āyendedür aḥlāk-ı girişme

5. **el-hak:**

Kaside 11

Mısra: 57

Doğrusu.

Ne ra'nā raḥş olur el-hak ol ejderhā-yı 'Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı ḥirāmānı

6. **el-hak:**

Kaside 27

Mısra: 67

Doğrusu.

'Aceb def' itdüñ el-hak āb-ı tīg-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāğ-ı mülki sevdayı

7. **el-hak:**

Kaside 33

Mısra: 91

Doğrusu.

Taḥḥik idemem n'eydüğini ḥāmemeñ el-hak
Zirā ki o bir sāḥir-i i'cāz-nümādur

8. **el-hak:**

Kaside 38

Mısra: 53

Doğrusu.

Ne çāpük-raḥş olur ol Düldül-i sīmurğ-per el-hak
Ki olmuş 'ālem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

9. **el-hak:**

Tesdis 1

Mısra: 9

Doğrusu, gerçekten.

Nażirüñ görmedim daḥi bu ḥüsn ü ān ile el-hak
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

el-hakk:

1. **el-hakk:**

Kaside 13

Mısra: 47

Gerçekten, hakikaten.

Hevāsı böyle cān-baḥş u neşāt-efzā gerek el-hakk
Ki tā ḥurrem ṭata dā'im dil-i şāh-ı cihāndarı

2. **el-hakk:**

Kaside 14

Mısra: 6

Gerçekten, hakikaten.

Ser-firāz itdüñ livā'ü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-hakk dest-bürd-i Ḥayderi

elin şundukca:

1. **elin şundukca:-dukca**

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

El sunmak, el uzatmak.

Ġamze şundukca elin ḳabza-i Ġaddāresine
Acır aġyār daḥi 'āşık-ı bī-çāresine

elin şunmazdı:

1. **elin şunmazdı:**-maz, -dı
Kaside 18
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, el uzatmak.

Şafâ-yı meşreb-i pâkinden olsa bâ-haber Cemşîd
Elin şunmazdı 'ömründe daği câm-ı muşaffâya

elin sunsa:

1. **elin sunsa:**-sa
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, el uzatmak.

Rüstemâne kemâne şunsa elin
Zür-ı bâzûda gösterür i'câz

elinden:

1. **elinden:**
Kaside 48
Mısra: **48**
(Birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.

Sahî şâhib-kırân-ı kişver-ârâ
Ki âh eyler elinden ma'den ü yemm

2. **elinden:**
Kaside 57
Mısra: **65**
(Birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.

Âh elinden felek süst-i karar u 'ahdün
İtmedi bahtum ile itdüğü va'di incâz

elinden aldı:

1. **elinden aldı:**-dı
Kaside 43
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyden mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrâfe olur râcih o gâv-ı har-nijâd üzre

2. **elinden aldı:**-dı
Kaside 32
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyden mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.

Elinden aldı zimâm-ı taşarrufi şimdi
Yed-i mü'eyyed-i baht-ı hudâyigân-ı kerim

elinden düşmeye:

1. **elinden düşmeye:**-y, -e
Kaside 50
Mısra: **153**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elde tutmak, sahip olmak.

Düşmeye câm-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iqbâli müretteb çura tâ rüz-ı kıyâm

elinden kovmaz:

1. **elinden kovmaz:**-y, -maz
Gazel 96
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden bırakmamak, devamlı olarak yanında bulundurmamak.

Gördüğün öldürmedür kârı o hünî gözlerün
Koymaz anuñçün elinden gamzeler gaddâresin

elkâb:

1. **elkâbın:**-ı, -n
Kaside 7
Mısra: **43**
Lakaplar, unvanlar.

O hudâvend-i mu'azzam ki yazar elkâbın
Levh-i ta'zîme bu ta'bir ile kilik-i tekrim

2. **elkâbuña:**-u, -ñ, -a
Kaside 14
Mısra: **37**
Lakaplar, unvanlar.

Böyle âgâz eylesün şimden girü elkâbuña
Câmi'-i nüh-kubbe-i kevnün hañib-i minberi

3. **elkâbuñ:**-u, -ñ
Kaside 36
Mısra: **19**
Lakaplar, unvanlar.

Bu güne yazdı genâ şafhaşına elkâbuñ
Alınca destine hâme debîr-i endişem

4. **elkâbumı:**-u, -m, -ı
Kaside 54
Mısra: **78**
Lakaplar, unvanlar.

Hüsrev-i kişver-i nazmum ki debîrân-ı hayâl
İder elkâbumı her dilde bu güne tesvîd

elkâb-ı hümâvunuñ:

1. **el-kāb-ı hümāyūnuñi**: -u, -ñ, -ı

Kaside 24

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kutlu, uğurlu lakaplar.

İder el-kāb-ı hümāyūnuñı böyle taħrİR
Kalem alduķca ele münşİ-i dİvān-ı felek

el-kışsa:

1. **el-kışsa:**

Gazel 89

Mısra: 8

Sözün kısası, hülasa.

Vā'iz ne kadar kevşer ü hür ańsa uzatsa
Olmaz mey ü maħbūbdan el-kıřsa ferāğum

2. **el-kışsa:**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Sözün kısası, hülasa.

Beñzemez bir keyfe keyfūnde 'ālem var senūñ
Rūħsun el-kıřsa rāh olmańda şübhem var senūñ

elmās:

1. **elmāsdan**: -dan

Mesnevi 1

Mısra: 28

Elmas, değerli bir taş.

Taklİd idemez itse ħalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ħāme-i Yāķūt

elmās-ı cihānbāni:

1. **elmās-ı cihānbāni**: -ı

Kaside 13

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Cihanı tutan, dūnyaya yayılan elmas.

O kānuñ her sözüm bir kıt'a elmās-ı cihānbāni
O baħrūñ her ħaşıdem bir dizi lü'lü-yı şehvāri

el-minnetü li'llāh:

1. **el-minnetü li'llāh:**

Kaside 41

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

*Minnet ancak Allah içindir, Allah'a şükürler
olsun.*

El-minnetü li'llāh ki yokdur hele 'aczum
Olsa ne kadar ħaşmum eşİrrā-yı zamāne

el-minnetü li'l-lāh ki:

1. **el-minnetü li'l-lāh ki:**

Kaside 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Minnet ancak Allah içindir, Allah'a şükürler
olsun ki.*

El-minnetü li'l-lāh ki zamān 'ahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muğtenem-i nāz u ni'amdür

eltāf:

1. **eltāfı**: -ı

Kaside 23

Mısra: 37

Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Eltāfı o gāyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinūñ olsa bütün kişver-i 'ālem

2. **eltāfı**: -ı

Kaside 33

Mısra: 59

Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Eltāfı mühim-sāz-ı telāf-i ħaşāret
'Adli reviş-āmüz-ı mükāfāt cezādür

eltāf-ı Rabbāni:

1. **eltāf-ı Rabbāni:**

Kaside 43

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

İlahî yardım, Allah'ın lütü.

Mühimmātın müheyyā ide hep eltāf-ı Rabbāni
Ola tā ħaşre dek eyyām-ı 'ömri imtidād üzre

eltāf-ı şehensāhi:

1. **eltāf-ı şehensāhi**: -ı

Kaside 3

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Şahlar şahının lütufları, ihsanları.

Yazmış eltāf-ı şehensāhi mürebbi suħana
Şāh Üveys ile yazan menķibet-ı Selmāni

elüm erişmez:

1. **elüm erişmez**: -mez

Kaside 24

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

Eli ermek, ulaşabilmek.

Tutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi giribān-ı felek

elümden düşmez:

1. elümden düşmez:

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Elinden bırakmamak, bir şeyle sürekli ilgilenmek.

Şevk-i mey-i la'lüñle kadeh düşmez elümden
Mey-ḥāneye varınca yere degmez ayağum

elümden halâş olmaz:

1. elümden halâş olmaz:-maz

Kaside 56

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Deyim**

Elinden kurtulmak; (kendisini yakalamış veya hüküm altına almış olan bir kimseden) kurtulmayı başarmak.

Gevher-i mazmün halâş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḥançer gibi olsa ḥişâr-ı âhenin

elüme girdi:

1. elüme girdi:-di

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ele geçmek, elde edilmek.

Girdi miftâḥ-ı der-i genc-i ma'ânî elüme
'Âleme bezl-i güher eylesem itlâf degül

elümüzden düşmezse:

1. elümüzden düşmezse:-mez, -se, --z, -se

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elinden düşmemek, sürekli onunla ilgilenmek.

Düşmezse n'ola gül gibi sāğar elümüzden
Ne tā'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

elüñ irmez:

1. elüñ irmez:-mez

Kaside 24

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

Eli ermek, ulaşabilmek.

Lāfi ko dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḥaşmını var ol kadar iz'ân-ı felek

elüñde:

1. elüñdedür:-dür

Kaside 36

Mısra: 10

Elinde olmak; egemenliği altında, yetkisinde olmak.

Tamām-ı kişver-i İrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munzam

elzem:

1. elzem:

Kaside 36

Mısra: 66

Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiṣ ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

2. elzem:

Kaside 38

Mısra: 102

Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Tamām oldı suḥan ṭurma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā-yı devlet ü iḳbālîdür şimden girü elzem

3. elzem:

Kaside 40

Mısra: 98

Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdk ile du'ādur elzem

4. elzem:

Kaside 48

Mısra: 86

Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Du'ā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḥuşuşā ehl-i isti'dāda elzem

emān:

1. emān:

Kaside 26

Mısra: 59

Güven, emniyet.

Ġarazı memlekete emn ü emān
'Ādeti leşkere bezl-i zer ü sīm

2. emānında:-ı, -n, -da

Kaside 27

Mısra: 105

Güven, emniyet.

Ola zāt-ı şerīfî Ḥaḳ Te'ālānuñ emānında
Musahḥar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

emel:

1. **emel:**

Kaside 32
Mısra: **45**
İstek, arzu.

Emel vezāyif-i cūdiyla kāmṛān u ḡanī
Kerem letā' if-i ḡulḡıyla ḡānde-rūy u besīm

emil:

1. **emilse:-se**
Gazel 126
Mısra: **9**
Bir şey nefes, dudak ve dil yardımı ile içe çekilmek // içmek.

Gāhī leḡ-i sāḡī vū gehī sāḡar emilse
Yārān-ı şafā büse ile muḡtenem olsa

emīn olaydım:

1. **emīn olaydım:-a, -y, -di, -m**
Kaside 46
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Emniyet içinde olmak, güvende olmak.

Ġam degül kām-revā olmaz isem 'ālemdē
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

emīn olmak:

1. **emīn olmak:-maḡ**
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Emniyet içinde olmak, güvende olmak.

Ġamzeñden emīn olmaḡ mümkün mi dil-i 'āşıḡ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḡazādur bu

emīn olurdu:

1. **emīn olurdu:-u, -r, -di**
Kaside 56
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Emīn, emniyette, güvende olmak.

Ger mizāc-ı bāda virse 'adl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḡdan olurdu emīn

emīn ü maşūn ola:

1. **emīn ü maşūn ola:-a**
Kaside 58
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Korunmuş ve güvende olmak.

Nite ki ola bu ḡaşr-ı bülend-i ḡālkārī
Gezend-i zelzele-i fitnedē emīn ü maşūn

emīn-i mahzen-i luṭf u mürüvveti:

1. **emīn-i mahzen-i luṭf u mürüvveti:-i**
Kaside 36
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve ihsan mahzeninin emini / onu koruyup gözetēn görevli.

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Ḳārūn
Emīn-i mahzen-i luṭf u mürüvveti Ḥātem

Emīr-i Dehlevī:

1. **Emīr-i Dehlevī:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Emir Husrev-i Dehlevī (ö. 725/1325), Hindistan'da yaşamış Türk asıllı şair, tarihçi ve mutasavvıf.

Nef'ī-i mu'ciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥākīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

emn:

1. **emn:**
Kaside 7
Mısra: **86**
Emniyet, güven.

'Adli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş için 'āleme fermān-ı 'amīm

2. **emn:**
Kaside 26
Mısra: **59**
Emniyet, güven.

Ġarazı memlekete emn ü emān
'Ādeti leşkere bezl-i zer ü sīm

3. **emn:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Emniyet, güven.

Bula bāḡ-ı murāduñ ḡülbün-i iḡbāl ile revnaḡ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāḡat çār dīvārı

4. **emn:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Emniyet, güven.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād

5. **emn:**

Nazm 2

Mısra: 4

Emniyet, güven.

Başlasun gānzeleri gāret-i imāna hele
Çor mı bir dilde dağı emn ü selāmet göresin

emn (ol):

1. **emn (ol):**

Kaside 15

Mısra: 77

Güvenli, huzur içinde olmak.

Tā kim cihān ma' mūr ola geh emn ü geh pūr-şūr ola
İkbāl ile mesrūr ola ol Hüsrev-i vālā-himem

emn ü emān üzere (ol):

1. **emn ü emān üzere (ol):**

Kaside 5

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Güven ve huzur içinde olmak.

Bula zāt-ı şerīfūnle serīr-i saltanat revnaç
Ola devründe halk āsüde dehr emn ü emān üzere

emr:

1. **emrine:-i, -n, -e**

Gazel 133

Mısra: 10

Emir, buyruk.

İtme ol şūh ile vuşlat hevesin ey Nef' ī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādīşehi

2. **emre:-e**

Kaside 56

Mısra: 91

Emir, buyruk.

Her ne emre iştiğāl itseñ sa' ādetle ola
'Avn-ı Rabbānī zāhīr ü luţf-ı Yezdānī mu' in

3. **emrüne:-ü, -ñ, -e**

Kaside 56

Mısra: 93

Emir, buyruk.

Emrüne 'ālem müsahhār luţfuña dünyā esīr
Zātuña şihhat mülāzım bahtuña devlet qarın

4. **emrünüle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 60

Mısra: 66

Emir, buyruk.

Feth idüp tīg-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrünüle senün 'umde-i mīrān-ı suhān

5. **emrinde:-i, -(n)de**

Kaside 61

Mısra: 12

Emir, buyruk.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işābet Hüsrev-i mālīk-riķāb

6. **emriyle:-i, -y, -le**

Kaside 53

Mısra: 50

Hüküm, ferman // fetva.

Hākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerī'at ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥağ u bāḥıl fayşal

emr eylerse:

1. **emr eylerse:-r, -se**

Kaside 14

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Emretmek.

Her ne işlerse zamāne tābī' -i endişesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

emr eylese:

1. **emr eylese:-se**

Kaside 47

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Emir vermek.

Müsā'id ol kadar aḥkāmına te'yīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḥa hemān mevķūf-ı imādur

emr iderse:

1. **emr iderse:-er, -se**

Kaside 20

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Emir vermek, buyurmak.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḥāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

2. **emr iderse:-er, -se**

Kaside 32

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Emir vermek, buyurmak.

Vezîr-i şâh-ı cihân kim ne emr iderse olur
Çazâ rızâyile fermân-ı hükmine teslim

emr itdi:

1. **emr itdi:-di**
Kaside 43
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Ki emr itdi vezâret hîdmetin teslim idüp mühri
O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehri intikâd üzre

emr itse:

1. **emr itse:-se**
Kaside 53
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Hükmi bir mertebe câri ki eger emr itse
Şöyle râm itmiş aña 'âlemi Hallâk-ı Ezel

2. **emr itse:-se**
Kaside 8
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Hep mühimmâtın müheyyâ görse ikbâli n'ola
Her ne emr itse çazâyı tâbi'-i fermân bulur

3. **emr itse:-se**
Kaside 17
Mısra: 116
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Dâdger pâdişeh-i 'âdil ü 'âlî-şân kim
Her ne emr itse çazâ hükmini eyler imzâ

emr itsek:

1. **emr itsek:-se, -k**
Gazel 52
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Şâh-ı aşkız her ne emr itsek musahhârdur felek
Oldı mâh-ı nevle hîdmetkâr-ı hançerdârimuz

emr itseñ:

1. **emr itseñ:-se, -ñ**
Kaside 24
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Oı kadar hükümüñe münkâd ki ger emr itseñ
Fevri 'aksine döner çenber-i gerdân-ı felek

emr-i ba'îd olmuş:

1. **emr-i ba'îd olmuş:-muş**
Kaside 54
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Uzak, umulmadık emir olmak // gerçekleşmesi
çok zor olan bir durum, olay olmak.*

Ne 'aceb döndi murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfiğ felege emr-i ba'îd

emr-i düşvârı:

1. **emr-i düşvârı:-ı**
Kaside 45
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Zor, güç iş.

O fitne-bend-i memâlik-güşâ ki luğf-ı Hudâ
Müşahhâr eylemiş aña her emr-i düşvârı

2. **emr-i düşvârı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Zor, güç iş.

Cenâb-ı müftî-i 'âlem ki ahkâm-ı fazîletde
Benân-ı fikri âsân hâll ider her emr-i düşvârı

emr-i ehem-i rûzgâr:

1. **emr-i ehem-i rûzgâr:**
Kaside 42
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Devrin önemli işi, emri.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

emr-i ehem oldu:

1. **emr-i ehem oldu:-dı**
Kaside 36
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Çok önemli bir emir olmak.

Görünce zât-ı şerîfün bu devlete mazhar
Edâ-yı midhâtün oldı dile bir emr-i ehem

emr-i muhâl:

1. **emr-i muhâl:**
Kaside 25

Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İmkânsız, gerçekleşmesi mümkün olmayan iş.

Saňa şimden şoñra yoğdur hiç bir emr-i muhâl
Bulduñ a'lä zabt u rabt-ı memlekette i'tiyâd

emr-i muhâl olur:

1. **emr-i muhâl olur:-u, -r**
Kaside 35
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
İmkânsız, zor bir iş durumuna gelmek.

Benim ol şâ'ir-i müşğîn-dem-i pākîze-edâ
Ki olur reşk ü hâsed eylememek emr-i muhâl

emr-i mukarrerdür:

1. **emr-i muqarrerdür:-dür**
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kararlaştırılmış emir.

Du'â-yı devletüñ itse aceb mi şıdık ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'â emr-i muqarrerdür

emr-i yesîr olur:

1. **emr-i yesîr olur:-u, -r**
Kaside 39
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kolay iş olmak, kolay olmak.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyle
Ğayriye müşkil olan saña olur emr-i yesîr

emr-i zâhirde:

1. **emr-i zâhirde:-de**
Kaside 34
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Görünen olay, açık ve belli olan hadise.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçd itse
Eger bir emr-i zâhirde hılâf-ı re'y-i cumhûrî

emrine râm itdi:

1. **emrine râm itdi:-di**
Kaside 16
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Buyruğuna itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Emrine râm itdi hep gerden-keşân-ı 'âlemi
Şimdi devletle odur mâlik rikâb-ı rûzgâr

emrine râm kılmış:

1. **emrine râm kılmış:-mış**
Kaside 50
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Buyruğuna itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Hâdd-i imkâmı n'ola itse tecävüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Hakk emrine râm

emti'a-i güftârum:

1. **emti'a-i güftârum:-u, -m**
Kaside 35
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Söz malı // şiir.

Buldi bir güne revâc emti'a-i güftârum
Ki felek eyler iken kıdrini pest ü pâmâl

emvâc:

1. **emvâc:-e**
Kaside 51
Mısra: **57**
Dalgalar.

Lufti gösterse ger emvâc rüsüm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

2. **emvâc:-ı**
Kaside 5
Mısra: **46**
Dalgalar.

Ne deryâ kim nesîm-i himmetiyle cüş ider âbi
Güher-efşân olur emvâcı fark-ı Ferkadân üzre

3. **emvâc:-ı**
Kaside 9
Mısra: **96**
Dalgalar.

Ol feyz ile bir bañr-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcı güher yerine seyyâre-feşândur

4. **emvâcını:-ı, -n, -ı**
Kaside 10
Mısra: **66**
Dalgalar.

Âb üzre vezân olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvâcını zencîre-i nağş-ı hâcer eyler

5. **emvâc:-ı**
Kaside 49
Mısra: **13**
Dalgalar.

Nesim ol deñlü nazük tarh ider ab üzre emvâci
Ki levh-i sime üstâd idemez öyle çalemkârî

emvâc-ı deryâ:

1. **emvâc-ı deryâ:**

Kaside 13

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Deniz dalgaları.

Esince bād-ı çahrı baħr u berr yeksân olur zîrâ
Urur birbirine emvâc-ı deryâ gibi kühsârî

emvâc-ı girih-gîr-i zülâl:

1. **emvâc-ı girih-gîr-i zülâl:**

Kaside 35

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Saf suyun düğümlü dalgaları.

Büy-ı endişeme enfâs-ı dil-âvîz-i nesim
Sağr-ı eş'âruma emvâc-ı girih-gîr-i zülâl

emvâc-ı gün-â-gün u pev-der-pev:

1. **emvâc-ı gün-â-gün u pev-der-pev:**

Kaside 13

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Art arda ve renk renk dalgalar // mermer

üzerindeki renk farklılığı.

Ruħâmında degül emvâc-ı gün-â-gün u pev-der-pev
Görinür cā-be-cā bāğ-ı behiştüñ 'aks-i enhârî

en:

1. **en:**

Gazel 123

Mısra: 10

*Başına geldiği sıfatın o sıfatın ifade ettiği
anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.*

Nef'î bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

enâm:

1. **enâm:**

Kaside 62

Mısra: 60

İnsanlar.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Maçşüdmü cümle enâm kılsun çapuñdan mükteseb

enbâz:

1. **enbâz:-ı**

Kaside 22

Mısra: 18

Ortak, eş.

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşrıķ u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi âlemde enbâzî

enbâz olur:

1. **enbâz olur:-u, -r**

Kaside 57

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Ortak olmak.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Âşyân tutmada şâhîn ü kebüter enbâz

encâm:

1. **encâm:**

Kaside 22

Mısra: 82

Son, nihayet.

Geçe evkât-ı 'ömri haşr olunca 'ayş u 'işretde
Mübârek ola şubh u şâminuñ encâm u âğâzı

2. **encâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 10

Son, akabet, nihayet.

'İnâyet-i ezeliçür bu güne fetħ u zafer
'Aceb midür ger olursa hüceste encâmı

3. **encâm:**

Kaside 57

Mısra: 41

Son, nihayet.

Evvel-i devleti eyyâm-ı zevâle encâm
Ĝâyet-i himmeti devrân-ı kemâle âğâz

4. **encâmıdur:-ı, -dur**

Kaside 62

Mısra: 9

Son, nihayet.

Dey faşlınuñ encâmıdur zevk u şafâ hengâmıdur
Ya'nî bahâr eyyâmıdur nüş idelüm âb-ı 'ineb

encâm-ı şeb-i fıre vü târik-i elemdür:

1. **encâm-ı şeb-i fıre vü târik-i elemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam karanlığının ve karanlık gecenin sonu.

Āgāz-ı dem-i şubḥ-ı cihān-tāb-ı şafādur
Encām-ı şeb-i tūre vü tārik-i elemdür

encüm:

1. **encüm:**

Gazel 36
Mısra: 9
Yıldızlar.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ şun'ını gör kim zemini āsmān eyler

2. **encüme:-e**

Gazel 132
Mısra: 3
Yıldızlar.

Bir gece yok ki çıkmaya tā mäh u encüme
Āhumla āsmānuñ alıñdı yüzi gözi

3. **encümle:-le**

Kaside 34
Mısra: 21
Yıldızlar.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḥurşid-i şeh bir şem'-i kāfūrī

4. **encüm:**

Kaside 53
Mısra: 102
Yıldızlar.

Ḥayme-i kādrüñi gerdün gibi Ḥaḫḫ ide büleñd
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

5. **encümle:-le**

Kaside 62
Mısra: 39
Yıldızlar.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḫdin felek şarf itse heb

encüm ü erkān-ı felek:

1. **encüm ü erkān-ı felek:**

Kaside 24
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Feleḡin yıldızları ve diğēr unsurları.

Ḥazret-i Ḥān Murād ol şeh-i şāḫib-dil kim
Fahr ider zātı ile encüm ü erkān-ı felek

encümen:

1. **encümeni:-i**

Gazel 136
Mısra: 10
Meclis // içkili eğlenceli meclis, bezm.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyāya neşāḫ
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

2. **encümene:-e**

Kaside 60
Mısra: 25
Meclis // içkili eğlenceli meclis, bezm.

Enverī Ḳāşım-ı Envār ile ol encümene
Vaz' idüp her biri bir şem'-i şebistān-ı suḫan

encümen-ārā:

1. **encümen-ārā:**

Kaside 42
Mısra: 66
Meclis sūsleyen, meclisin sūsü.

Bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ārā şanem-i rüzgār

encümen-ārā-yı zamāne ola:

1. **encümen-ārā-yı zamāne ola:-a**

Kaside 41
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Zamanın meclis sūsleyeni olmak.

Devletle sa'adetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḥurşid gibi encümen-ārā-yı zamāne

encümen-efrüz idelüm:

1. **encümen-efrüz idelüm:-elüm, -**

Gazel 88
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Meclis parlattıcı, meclisi parlattan yapmak.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifāḫ ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

2. **encümen-efrüz idelüm:**

Gazel 88
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Meclis parlattıcı, meclisi parlattan yapmak.

Bülbül olsun okusun tāze gāzeller Nef'î
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

encümen-efrüz-ı harīm-i devlet:

1. **encümen-efrüz-ı harīm-i devlet:**

Kaside 3
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Devlet haremının meclisini aydınlatan.

Nice şeh encümen-efrüz-ı harım-i devlet
Nice şeh hâşıl-ı devr-i felek-i sultânî

encümen-i çâr erkân:

1. encümen-i çâr erkân:

Kaside 7

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

*Dört temel erkânın meclisi (şeriat, tarikat,
hakikat ve marifeti bir arada bulunduran).*

Şems-i hürşid-eşer encümen-i çâr erkân
Serv-i fâvüs-hurâm-ı çemen-i heft iklim

encüm-i felek:

1. encüm-i felek:

Kaside 29

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Göğün yıldızları.

Serây-ı devletine şehper-i melek cârüb
Hıyâm-ı rif'atine encüm-i felek evtâd

endâm:

1. endâmına:-ı, -n, -a

Kaside 17

Mısra: **68**

Beden, vücut.

Ṭurfa gül-gün-ı firribende-reviş kim şanasın
Cümle endâmına urmuş yed-i kudret hınnâ

2. endâmı:-ı

Kaside 17

Mısra: **82**

Beden, vücut, boy bos.

Nedür ol gerden-i mevzün o sürin-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüh-ı cihândur haqqâ

3. endâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: **1**

Beden, vücut, boy bos.

'Aceb mi ditrese havfi ile çarhuñ endâmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tîğ-ı Behrâmı

4. endâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: **52**

Beden, vücut, boy bos.

Ne tevsen âteş-i çâpük-'inân ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jive gibi endâmı

5. endâm:

Kaside 41

Mısra: **109**

Beden, vücut, boy bos.

Bu şekl ü bu endâm ile dünyâyı begenmez
Ṭurfa-har-ı bî-hüde-i ḥod-rây-ı zamâne

6. endâmı:-ı

Kaside 49

Mısra: **75**

Beden, vücut, boy bos.

'Aceb mi mübtelâ-yı lerze-i mevc olsa endâmı
Giriftâr-ı teb-i reşk itdi ṭab'uñ baḥr-ı zehhârı

endîse:

1. endîşesi:-si

Kaside 9

Mısra: **20**

Fikir, hayal, düşünce.

Tâ ḥaşre dek ol demde olan feyz-i şafânuñ
Endîşesi ol ḥasteye ser-mâye-i cândur

2. endîşem:-m

Kaside 13

Mısra: **89**

Fikir, hayal, düşünce.

Nice yıl istese sihr öğredür Hârûta endîşem
Açınca çârsü-yı fitmede dükkân-ı saḥḥârı

3. endîşem:-m

Kaside 32

Mısra: **95**

Fikir, hayal, düşünce.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endîşem
Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i naẓım

4. endîşemüñ:-m, -üñ

Kaside 44

Mısra: **55**

Fikir, hayal, düşünce.

Bilürin 'acziñ endîşemüñ ammâ n'ideyin
Yenemem ṭab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

5. endîşeden:-den

Kaside 9

Mısra: **109**

Fikir, hayal, düşünce.

Yok 'aczi yine ṭab'ımuñ endîşeden aṣlâ
Gerçi sitem-i çarḥ ile bî-tâb u tüvândur

6. endişe:

Kaside 33

Mısra: 88

Fikir, hayal, düşünce.

Takdir idemez kıymet-i 'ıkd-ı dür-i nazmun

Endişe ki simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur

7. endişesiyle:-si, -y, -le

Gazel 29

Mısra: 9

Düşünce, fikir.

Olsa Nef'i n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eylesün yâ şöhet-i yârân-ı nâ-hemvâr güç

8. endişe:-, -, -

Gazel 42

Mısra: 2

Düşünce, fikir.

İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür

Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

9. endişeyi:-y, -i

Gazel 42

Mısra: 1

Düşünce, fikir.

İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür

Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

10. endişe:

Gazel 63

Mısra: 9

Düşünce, fikir.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Gam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

11. endişe:

Gazel 78

Mısra: 5

Düşünce, fikir.

Yine endişe bilür qadr-i dür-i güftârum

Rûzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

12. endişesin:-si, -n

Gazel 127

Mısra: 13

Düşünce, fikir.

Açdı hürrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

13. endişemden:-m, -den

Kaside 1

Mısra: 89

Düşünce, fikir.

Her dem endişemden olsun rûhuna yüz biñ selâm
'Arşa dek işâle peyk-i râygânîdür sözüüm

14. endişem:-m

Kaside 4

Mısra: 18

Düşünce, fikir.

Tab'um 'arûs-ı ma'niye meşşâtelik ider
Endişem âyîne kalemüm sürmedân virür

15. endişesi:-si

Kaside 7

Mısra: 67

Düşünce, fikir.

Keşti-i 'âleme endişesi bir lenger olur
İtse bir şâ'ir eger medh-i vakârın taşmîm

16. endişesi:-si

Kaside 7

Mısra: 120

Düşünce, fikir.

Midhat-i zâtını fikr itmeyen ehl-i tab'ıñ
Ola endişesi nâhid-i felek gibi 'akîm

17. endişe:

Kaside 8

Mısra: 81

Düşünce, fikir.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârin bezl ider
Nâkd-i şî'rümle suhan sermâye-i dükkân bulur

18. endişeye:-y, -e

Kaside 8

Mısra: 79

Düşünce, fikir.

Başlasam endişeye ervâh-ı ma'nâ cem' olur
Nuṭka gelsem şüret-i deyr-i ma'ânî cân bulur

19. endişesi:-si

Kaside 9

Mısra: 69

Düşünce, fikir.

Endişesi miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî
Nazmı sebeb-i şervet-i erbâb-ı beyândur

20. endişede:-de

Kaside 10

Mısra: 118

Düşünce, fikir.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i 'ādil
Hāşā ki bu endişede Nef'ī zarar eyler

21. **endişem:-m**

Kaside 10

Mısra: 77

Düşünce, fikir.

Endişem olur büy-ı laţifiyle mu'atţar
Andan kalemüm 'ālemi pür-müşk-i ter eyler

22. **endişem:-m**

Kaside 10

Mısra: 87

Düşünce, fikir.

Endişem o şüretger-i i'cāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine tarḥ-ı şuver eyler

23. **endişesi:-si**

Kaside 10

Mısra: 100

Düşünce, fikir.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki gūyā
Endişesi tağyir-i każā vü kader eyler

24. **endişeme:-m, -e**

Kaside 12

Mısra: 11

Düşünce, fikir.

Tā ezelden feyz-i Hāq mevķūfdur endişeme
Mülk-i ma'nā vaķf-ı tab'-ı kāmranumdur benüm

25. **endişeme:-m, -e**

Kaside 14

Mısra: 107

Düşünce, fikir.

Fikr-i evşāfuñ gıdā-yı rūḥdur endişeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

26. **endişemle:-m, -le**

Kaside 14

Mısra: 110

Düşünce, fikir.

Cevher-i iksir-i medḥūñ tarḥ idince reşkden
Eylerin her lahza endişemle ceng-i zergeri

27. **endişem:-m**

Kaside 21

Mısra: 61

Düşünce, fikir.

Gelince medḥūñe taķşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgāruñ ālāmi

28. **endişemün:-m, -ün**

Kaside 22

Mısra: 54

Düşünce, fikir.

Sa'ādetle hemān şihhatde ol her kande olursañ
Ḥayālündür yine endişemün dem-sāz u hem-rāzi

29. **endişesi:-si**

Kaside 26

Mısra: 82

Düşünce, fikir.

Seni medḥ eyleyen ehl-i tab'uñ
Olur endişesi mağrūr u za'im

30. **endişe:**

Kaside 28

Mısra: 114

Düşünce, fikir.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medḥūñde yerleşir
Endişe kim şenāñ ile raţbū'l-lisān olur

31. **endişe:**

Kaside 29

Mısra: 114

Düşünce, fikir.

Vücūda gelmedi nazmum gibi güzide ḥalef
'Arūs-ı ma'niye endişe olalı dāmād

32. **endişesi:-si**

Kaside 33

Mısra: 1

Düşünce, fikir.

O1 nükte ki endişesi taḥķik-nümādur
Mażmūn-ı ḥaţ-ı dil-ber-i ferḥunde-liķādur

33. **endişe:**

Kaside 34

Mısra: 74

Düşünce, fikir.

Qalem bir Qahramān-ı saḥt-bāzūdur zamānumda
Ki te'yid-i ḥayālümle olur endişe maḥḥūrī

34. **endişem:-m**

Kaside 35

Mısra: 15

Düşünce, fikir.

Buldı bu şevķ ile bir güne neşāt endişem
Ki bu miķdār şafā virmek olur maḥz-ı ḥayāl

35. **endişemi:-m, -i**

Kaside 39

Mısra: 74
Düşünce, fikir.

Bu perişanlığ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'kül ile itsem ta'zîr

36. **endişesi:-si**
Kaside 41
Mısra: 50
Düşünce, fikir.

Tab'ı şadef-i gevher-i şehvâr-ı ma'ânî
Endişesi mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne

37. **endişem:-m**
Kaside 47
Mısra: 111
Düşünce, fikir.

Kelîmu'l-lâhdur endişem dilüm Tûr-ı ma'ânîdür
Kelâmum ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdur

38. **endişesi:-si**
Kaside 49
Mısra: 64
Düşünce, fikir.

Nesîm-i nev-bahâr-ı hulkını yâd itse bir şâ'ir
Olur endişesi sermâye-i dükkân-ı 'attârî

39. **endişesi:-si**
Kaside 50
Mısra: 142
Düşünce, fikir.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki daği biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endişesi hâim

40. **endişemi:-m, -i**
Kaside 54
Mısra: 28
Düşünce, fikir.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nâda
Kıldı endişemi tevfiğ-i İlahî te'yîd

41. **endişesi:-si**
Kaside 54
Mısra: 55
Düşünce, fikir.

Atsa endişesi ger çarha kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

42. **endişesi:-si**
Kaside 59
Mısra: 56
Düşünce, fikir.

Olsa n'ola tedbirine vâbeste memâlik
Endişesi mustâğnî-i şemşîr ü kalemdür

43. **endişe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 12
Düşünce, fikir.

Mülk-i ma'nâ kalem-revimdür hep
Tab'um endişe pâdişâhidur

44. **endişe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 50
Düşünce, fikir.

Nâmin ifşâyâ çâre yok ammâ
Her dem endişe 'özü-ğ'âhidur

45. **endişe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 57
Düşünce, fikir.

Ol ki endişe senc-i 'ilm-i yakîn
Hîred-i şâhib-intibâhidur

46. **endişe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 74
Düşünce, fikir.

Pâydar ola devleti zirâ
Dili endişe kıblegâhidur

47. **endişemi:-m, -i**
Rûbai 1
Mısra: 2
Düşünce, fikir.

Yâ Rab dilümi sehv ü hâfâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

48. **endişeyi:-y, -i**
Gazel 42
Mısra: 10
Düşünce, fikir.

Olsam n'ola Nef'î gibi hâllâğ-ı ma'ânî
İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür

49. **endişeme:-m, -e**
Kaside 1
Mısra: 15
Düşünce, fikir.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme
Hîrz-ı bâzû-yı dil-i şâhib-kırânîdür sözüm

50. **endîşe:**

Kaside 9

Mısra: 91

Düşünce, fikir.

Endîşe tahayyül idemez sür'at-i seyirin
Ta'rife anı çäre hemân tayy-ı lisândur

51. **endîşem:-m**

Kaside 35

Mısra: 22

Düşünce, fikir.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahîre
Ne kadar eylese endîşem eger isti'câl

52. **endîşem:-m**

Kaside 51

Mısra: 82

Düşünce, fikir.

Ki bu ma'nâ idi hâfırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endîşem

53. **endîşem:-m**

Kaside 59

Mısra: 21

Düşünce, fikir.

Endîşem edîb-i hikem-endüz-ı ezeldür
Nuţkum sebağ-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür

54. **endîşe:**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Düşünce, fikir.

Hat mı bu yâ ser-nâme-i 'unvân-ı İlâhî
Tahhîk idemez sırrını endîşe kemâhî

55. **endîşeyi:-y, -i**

Gazel 65

Mısra: 3

Kaygı, tasa // düşünce.

Dem bu demdür be-hey idrâksiz endîşeyi қо
Kevşeri havzı ile sâğar-ı şahbâya değış

56. **endîşesi:-si**

Kaside 33

Mısra: 46

Düşünce // niyet.

Düstür-ı mükerrer ki kemâl-ı kereminden
Endîşesi tahşil-i du'â-yı fuğarâdur

endîşe 'âleminde:

1. **endîşe 'âleminde:-i, -n, -de**

Kaside 28

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Düşünce âlemi, hayal dünyası.

Tab'umla kimse bağı idemez Qahramân gibi
Endîşe 'âleminde cihân-pehlevân olur

endîşe-i 'akl-ı beşeri:

1. **endîşe-i 'akl-ı beşeri:-i**

Kaside 10

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İnsan aklının düşüncesi, insan düşüncesi.

Hikmet ger o 'ilm ise ki ahkâm-ı felekden
Endîşe-i 'akl-ı beşeri bâ-haber eyler

endîşe-i bârîküm:

1. **endîşe-i bârîküm:-ü, -m**

Kaside 9

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

İnce düşünce.

Her mısra'ı yâ bir şanem-i nev-hat-ı mevzûn
Endîşe-i bârîküm aña müy-ı miyândur

endîşe-i derrâkünden:

1. **endîşe-i derrâkünden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kolay ve çabuk anlayışlı düşünce.

Âsmân himmet umar kevkebe-i tab'umdan
'Akl-ı küll ders oğur endîşe-i derrâkünden

endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler:

1. **endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Adaletli padişahın vasıflarını düşünmek
/hatırlamak/dile getirmek.*

Yâ ol kişi kim hız için aqsâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

endîşe-i evşâfuñi:

1. **endîşe-i evşâfuñi:-u, -ñ, -i**

Kaside 35

Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Vasıfların düşüncesi.

Sensin ol dâver-i şâhib-dil ü dîn-perver kim
İder endîşe-i evşâfuñı vahy istikbâl

endîşe-i fevziyle:

1. **endîşe-i feyziyle:** -i, -y, -le
Kaside 54
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Tesirin düşüncesi // ihsanın düşüncesi.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim 'âlem
Bulur endîşe-i feyziyle neşât-ı câvid

endîşe-i Firdevsî-i Tûsî:

1. **endîşe-i Firdevsî-i Tûsî:**
Kaside 34
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Tuslu Firdevsî'nin düşüncesi, hayali (meşhur
İran şairi, Şehnâme yazarı Firdevsî).

Bahâr-ı gülşeni endîşe-i Firdevsî-i Tûsî
Buğür-efrûz-ı bezmi rûh-ı 'Attâr-ı Nişâbüri

endîşe-i intihâ-yı medhûn:

1. **endîşe-i intihâ-yı medhûn:** -ü, -ñ
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Övgünün son bulma, bitme düşüncesi.

Endîşe-i intihâ-yı medhûn
Vehm-i galat iştibâh-ı ma'nâ

endîşe-i ma'nâ:

1. **endîşe-i ma'nâ:**
Kaside 11
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Mana düşüncesi.

Fazîlet ma'rifetdür baña 'ilm endîşe-i ma'nâ
Mübârek olsun eşrâf-ı zamâne 'ilm ü 'irfânı

endîşe-i medh-i erzâl idem:

1. **endîşe-i medh-i erzâl idem:** -e, -m
Kaside 35
Mısra: 90

Kelime Tipi: -
Rezil, alçak kimseleri övmeyi düşünmek.

Yohsa tab'um benüm ol mertebeden 'âlidür
Ki idem mâl için endîşe-i medh-i erzâl

endîşe-i medhûn:

1. **endîşe-i medhûn:** -ü, -ñ
Kaside 19
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Gıdâ-yı rûhdur endîşe-i medhûn dil ü tab'a
İkisi de şenânı itmede nâ-çâr u muztardur

2. **endîşe-i medhûn:** -ü, -ñ

Kaside 59
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Şükrüm bu ki şimden girü endîşe-i medhûn
Cân u dile şad sâle telâfî-i sitemdür

endîşe-i medhûnle:

1. **endîşe-i medhûnle:** -ü, -ñ, -le
Kaside 19
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Dilüm endîşe-i medhûnle bir deryâ-yı pür-gevher
Aña tîg-ı zebânım şanki bir mevc-i mücevherdür

endîşe-i na't:

1. **endîşe-i na't:**
Kaside 1
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Naatın düşüncesi, vasıflarını övme düşüncesi.

Nef'iyüm endîşe-i na't ile oldum kâ-m-yâb
Nâ-murâdân-ı cihâna müjdegânîdür sözüüm

endîşe-i pâkin:

1. **endîşe-i pâkin:** -in
Kaside 39
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Temiz düşünce.

Hayradur niyyeti endiſe-i pâkin ne ‘aceb
Düſse tedbirine elbette muvâfiğ tağdır

endiſe-i senâsi:

1. endiſe-i senâsi: -sı

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Övgü düşüncesi.

Ol ki endiſe-i senâsi ile
Ehl-i dil dâ'imâ mübâhîdür

endiſe-i zirh u siper evler:

1. endiſe-i zirh u siper evler: -r

Kaside 10
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
*Zirh ve siper ardına sığınma kaygısına
kapılmak.*

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemşiri qor endiſe-i zirh u siper evler

endiſe-i zür-âveri:

1. endiſe-i zür-âveri: -i

Kaside 14
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
*Zorlayan düşünce (düşüncelerine hâkim
olamama bağlamında).*

Çande ben çande yine ta'rîf-i şâh-ı nüktedân
N'eyleyin zabt idemem endiſe-i zür-âveri

endiſe meydânı:

endiſe meydânı:

Kaside 11
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Düşünce, fikir meydanı.

Benim ol Hayder-i Kerrâr-ı ma'nâ kim hücumumdan
Dilirân-ı hayâle teng olur endiſe meydânı

endiſe-sencân-ı cihânuñ:

1. endiſe-sencân-ı cihânuñ: -uñ

Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihanın düşünce tartanları // şairler.

Ya'ni kim endiſe-sencân-ı cihânuñ dâ'imâ
Hem şarîr-i kilki hem vird-i zebânıdur sözüm

endiſeve düşmez:

1. endiſeve düşmez: -mez

Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merak etmek, düşünmek, kafa yormak.

Teşviş-i dil ü tağ'ı bu dağ'ı beter eyler
Düşmez dil ü tağ' ehli bu endiſeye zîrâ

endüh-gîn olur:

1. endüh-gîn olur: -u, -r

Kaside 56
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gamlı, kederli olmak.

Hağ budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşk ü hasedden dâ'imâ endüh-gîn

enfâs-ı dil-âvîz-i nesîm:

1. enfâs-ı dil-âvîz-i nesîm:

Kaside 35
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hafif esen latif rüzgârın gönül cezbeden nefesi.

Büy-ı endişeme enfâs-ı dil-âvîz-i nesîm
Sağr-ı eş'aruma emvâc-ı girih-gîr-i zülâl

enfâs-ı Rûhu'llâhdur:

1. enfâs-ı Rûhu'llâhdur: -dur

Kaside 13
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Hız. İsa'nın nefesi.

Gelince sineden kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilüñ enfâs-ı rûhu'llâhdur güyâ ki efkârı

engübîn (it):

1. engübîn (it):

Kaside 56
Mısra: **46**
Bal hâline getirmek.

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrini şereng ü zehr-i telhî engübîn

engüster:

1. engüsteri:-i

Kaside 14
Mısra: 118
Yüzük.

'Alemler teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüsteri

engüsterin:

1. engüsterin:
Kaside 56
Mısra: 52
Yüzük.

Ger Süleymânun sa'âdetle sen olsañ Āşafî
Bir dem ârâm eylemezdi dîvde engüsterin

enhâr:

1. enhârı:-ı
Kaside 49
Mısra: 52
Irmaklar.

Ger olsa ihtisâb-ı 'adli mâni' seyr-i gülzâra
Şabâ zencîr-i emvâc ile bend eylerdi enhârî

envâ'-ı güherle:

1. envâ'-ı güherle:-le
Mesnevi 1
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Mücevher çeşitleri, türleri.

Ser-tâ-kağem ârâste aqsâm-ı hünerle
Bir nağl-i muraşşâ' gibi envâ'-ı güherle

envâ'-ı hünerle:

1. envâ'-ı hünerle:-le
Kaside 20
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hünerin çeşitliliği (hünerin her çeşidi).

Cihâna gelmemişdür böyle şahenshâh-ı şahib-dil
'Aceb zibende envâ'-ı hünerle zâtı ser-tâ-ser

envâ'-ı ma'ârifle:

1. envâ'-ı ma'ârifle:-le
Kaside 23
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Hüner/ilim çeşitleri.

Ārâste envâ'-ı ma'ârifle vücûdî
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i 'âlem

envâ'-ı mekârim:

1. envâ'-ı mekârim:
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Övülmüş, beğenilmiş davranışların çeşitliliği.

Münderic zâtında envâ'-ı mekârim ol kadar
Farq olunmaz tab'ı bir gencine-i mestürdan

envâ'-ı mekârimle:

1. envâ'-ı mekârimle:-le
Kaside 47
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Övülmüş, beğenilmiş davranışların çeşitliliği.

Seni medh itmesün yâ n'eylesün ehl-i dil ü dâniş
Ki envâ'-ı mekârimle vücûdın ferd ü yektâdur

envâr-ı devlet:

1. envâr-ı devlet:
Kaside 19
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Talihin nuru.

Cebîninde anuñ envâr-ı devlet zâhir ü bâhir
Nihâdında bununñ aşâr-ı isti'dâd muzmerdür

Enverî:

1. Enverî:
Kaside 60
Mısra: 25
*Enverî: Evhadüddin Muhammed b. Muhammed
b. Alî-yi Ebîverdi (ö. 585/1189 [?]) İran edebiyatının
en büyük kaside şairi.*

Enverî Kâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz' idüp her biri bir şem'-i şebistân-ı suğan

Enverî-i 'asr:

1. Enverî-i 'asr:
Kaside 16
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Asrın Enverî'si // Nef'i.

'Urfi-i Rûm Enverî-i 'aşr u Hâkânî-i 'ahd
Feyzî-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr

Enverî-i devr-i zamân:

1. **Enverî-i devr-i zamân:**

Kaside 54

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Zamanın Enverî'si.

‘Âlem-efrûz-ı beyân Enverî-i devr-i zamân

Suḥan-ârâ-yı cihân muḥteri’-i tarz-ı cedîd

Enverî-i devr-i zamânım:

1. **Enverî-i devr-i zamânım:-ım**

Kaside 41

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Zamanın Enverî'si.

Ben Enverî-i devr-i zamânım n’ola olsam

Müsâ gibi şâhib-yed-i beyzâ-yı zamâne

Enverî-i rûzgârım:

1. **Enverî-i rûzgârım:-ım**

Kaside 12

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Zamanın Enverî'si.

Enverî-i rûzgârım nokta-i pergâr-ı ğayb

Güy-ı hürşid-i zamîr-i ğaybdânımdur benüm

Enverî-i rûzgârım:

1. **Enverî-i rûzgârım:-ım**

Kaside 8

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Zamanın Enverî'si.

Enverî-i rûzgârım kim şebistân-ı suḥan

Şem’-i fikrümle ziyâ-yı neyyir-i raḥşân bulur

epsem turmaz:

1. **epsem turmaz:-maz**

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Susmak, sessiz kalmak, ses çıkarmamak (âşığın ah u figan etmemesi).

İztırâb-ı dil-i bî-tâb anı râḥat kor mı

Ġamze katl eylese turmaz yine epsem ‘âşık

erbâb:

1. **erbâbı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 6

Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mahir olan kimse.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet

Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

2. **erbâbına:-ı, -n, -a**

Kaside 47

Mısra: 60

Ahali, halk.

Eyâ şâhib-ķırân-ı ehl-i dil kim zât-ı pür-cüduñ

Bu devr erbâbına bî-şubhe maḥz-ı luḥf-ı Mevlâdur

erbâb-ı baġy ü irtidâd:

1. **erbâb-ı baġy ü irtidâd:**

Kaside 25

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hak yoldan ayrılanlar, dinden çıkanlar.

Bir de ol ‘ifrît-i küfr-endiş-i kâfir-ķiş kim

Aña mensüb idi hep erbâb-ı baġy ü irtidâd

erbâb-ı çemen:

1. **erbâb-ı çemen:**

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahçe ehli, tüm nebat ve çiçekler.

Esdî nesîm-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen

Güller giyüp gül-gün kabâ güldi açıldı nesteren

erbâb-ı dil:

1. **erbâb-ı dil:**

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine

Müjgân-ı hün-feşânını sehmi-i kazâ bilür

2. **erbâb-ı dil:**

Kaside 43

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Gönül erleri, arifler.

Cenâb-ı Hâfiz-ı dîn ḥazret-i Pâşâ-yı Aḥmed-nâm

Ki nâmın naķş ider erbâb-ı dil levḥ-i fu‘âd üzre

3. **erbâb-ı dil:**

Kaside 49

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gönül erleri, arifler.

Zihî Dārâ-yı dârü'l-mülk-i hüsn-i hulk u sîret kim
Olur erbâb-ı dil biñ cân ile meftûn-ı etvârı

4. erbâb-ı dil:

Kaside 48

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, arifler // şairler.

Ola erbâb-ı dil cümle muhibbi
Senâsın ideler evrâda munzam

erbâb-ı dil ü dâniş:

1. erbâb-ı dil ü dâniş:

Kaside 14

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Gönül ve ilim ehli.

Ben ögünmem qâdrüm erbâb-ı dil ü dâniş bilür
'Arifim düşmez baña lâf u güzâf-ı serseri

2. erbâb-ı dil ü dâniş:

Kaside 59

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Gönül ve ilim ehli.

Ol kâfile-sâlâr-ı kirâm-ı hüner-endüz
Erbâb-ı dil ü dâniş aña hayl ü haşemdür

erbâb-ı dile:

1. erbâb-ı dile:-e

Gazel 46

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar // şairler.

Var hâk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbâb-ı dile gayret-i akrân ne belâdur

2. erbâb-ı dile:-e

Gazel 77

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Gül gibi k'ide duğter-i rez perde-figenlik
Lâzım gelür erbâb-ı dile tevbe-şikenlik

3. erbâb-ı dile:-e

Kaside 33

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûsa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur

4. erbâb-ı dile:-e

Kaside 7

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, arifler // şairler.

Söz tamâm oldı temeddüh nice bir ey Nef'î
Qâdrûñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

erbâb-ı dili:

1. erbâb-ı dili:-i

Kaside 3

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, arifler.

Bulsa erbâb-ı dili hâk ile yeksân eyler
Göstere tâ ki edânide 'ulüvv-i şanı

erbâb-ı dîn ü devletûñ:

1. erbâb-ı dîn ü devletûñ:-üñ

Kaside 49

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Din ve devlet adamları.

Felek-mesned hüdâvendâ hıdîvâ dâverâ Şadrâ
Eyâ erbâb-ı dîn ü devletûñ serdâr u sâlârı

erbâb-ı düvel:

1. erbâb-ı düvel:

Gazel 130

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Devlet sahipleri, hükümdarlar.

Gündüzi 'ıyd u leyâli qâdr olup eyyâmınuñ
Pâyına yüz sürsün erbâb-ı düvel nev-rüzda

2. erbâb-ı düvel:

Kaside 53

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Devlet adamları.

Hayme-i qâdrüñi gerdün gibi Haqq ide bülend
Ola zımında hep encüm gibi erbâb-ı düvel

3. erbâb-ı düvel:

Kaside 62

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Devlet adamları.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gazel
Maqbûl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteħab

erbâb-ı fenâviz:

1. **erbāb-ı fenāyız**:-y, -iz

Gazel 60

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Fanilik mertebesine ulaşan kişiler.

Piřānī-i hūrřide düşer sāyemüz ancak
İřbāt-ı vücüd eylemiş erbāb-ı fenāyız

erbāb-ı fesāhat:

1. **erbāb-ı fesāhat:**

Kaside 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dilin doğru, düzgün, açık ve akıcı şekilde
kullanılması noktasında uzman olanlar.*

şive-i nazmuma erbāb-ı fesāhat meftün
Nağme-i kilküme řānün-ı belāgat dem-sāz

erbāb-ı ğamız:

1. **erbāb-ı ğamız**:-iz

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert sahipleri // āřıklar.

Erbāb-ı ğamız ‘āřık-ı dil-dāde-i ‘aşkız
Öldürse bizi ğam yine āmāde-i ‘aşkız

erbāb-ı hased:

1. **erbāb-ı hased:**

Kaside 10

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Kıskanç kişiler, kıskançlar.

Ammā yine bir söz ne kadar nāzük olursa
Dağlı aña erbāb-ı hased ol kadar eyler

erbāb-ı hikmet ü tencīm:

1. **erbāb-ı hikmet ü tencīm:**

Kaside 32

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Yıldız ilmiyle ve felsefeyle uğraşanlar,
müneccimler ve filozoflar.*

Bunuñ haķıķati zāhir degül mi dünyāda
Çosun tecāhüli erbāb-ı hikmet ü tencīm

erbāb-ı hüner:

1. **erbāb-ı hüner:**

Kaside 31

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Hüner sahipleri, sanatkārlar.

İrdi bir rif‘ate erbāb-ı hüner devründe
Ki ider çarĥ-ı denī-perver-i dün istigrāb

erbāb-ı kemāl:

1. **erbāb-ı kemāl:**

Kaside 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine ma‘mūr olmağa meyl eyledi dünyā vü dīn

erbāb-ı kemāli:

1. **erbāb-ı kemāli**:-i

Kaside 31

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

Gitdi ol dem ki felek ārzü-yı devlet ile
Eyleye yoķ yere erbāb-ı kemāli it‘āb

2. **erbāb-ı kemāli**:-i

Kaside 41

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

şimdi odur iĥyā iden erbāb-ı kemāli
Aĥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

erbāb-ı ma‘ānī vü bevān:

1. **erbāb-ı ma‘ānī vü bevān:**

Kaside 39

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Maani ve beyan bilenler, belagatçiler.

Ne bilür kağrümü erbāb-ı ma‘ānī vü bevān
Sözümü ‘Ārifibi‘l-lāh ider ancak tefsīr

erbāb-ı ma‘ārif:

1. **erbāb-ı ma‘ārif:**

Kaside 59

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İlim sahipleri, ālimler.

Maķbül-i dil-i dāniři erbāb-ı ma‘ārif
Merdüd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

erbāb-ı ma‘nāda:

1. **erbāb-ı ma'nāda:-da**

Kaside 43

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Anlayan insanlar.

Bahā tahmīn ider bir kimse yok erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

erbāb-ı serā-perde-i ğayba:

1. **erbāb-ı serā-perde-i ğayba:-a**

Kaside 40

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Gayp sarayının perdesinin arkasında bulunanlar

// *gayp sarayının içinde bulunanlar.*

Sözleri münteħab-ı nüṣḥa-i esrār-ı kazā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ğayba maħrem

erbāb-ı suhan:

1. **erbāb-ı suhan:**

Gazel 105

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Söz erbabı, söz ustaları // şairler.

Bu ṣıve-i ğüftāruña bu ṣi'r-i ma'nidāruña
Bu nazm-ı gevher-bāruña reṣk eyler erbāb-ı suhan

erbāb-ı suhande:

1. **erbāb-ı suhande:-de**

Kaside 33

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Söz erbabı, söz ustaları // şairler.

Yok münkir olur tab'uma erbāb-ı suhande
Var ise bir iki müteṣā'ir süfehādur

erbāb-ı tab'a:

1. **erbāb-ı tab'a:-a**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Şairler.

Gerçi erbāb-ı tab'a böyle sitem
Felegūn köhne resm ü rāhidur

erbāb-ı tab'uñ:

1. **erbāb-ı tab'uñ:-uñ**

Kaside 14

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Şairler.

Ḥasb-i hālimdür ḥuṣṣā lāf u da'vā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāhib-lāf olur erbāb-ı tab'uñ ekṣeri

erbāb-ı tarīk-ı 'ilmi:

1. **erbāb-ı tarīk-ı 'ilmi:-i**

Kaside 25

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

İlim yolunun mensupları, ilim erbapları.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemām
Ḳaldı erbāb-ı tarīk-ı 'ilmi itmek intiḳād

ercel ide:

1. **ercel ide:-e**

Kaside 53

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Ayaklarında beyazlık olan at hāline getirmek.

Gice gündüz nitekim ola tedaḥülde müdām
Eṣheb-i rüz ide edhem-i ṣāmı ercel

Erdşir ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rüzgār:

1. **Erdşir ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Zamanın Efrasyab'ı, Behmen'i ve Erdeşir'i.

Ḥusrev-i zī-ṣān ki ḥayl-i 'askerinūn her biri
Erdşir ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rüzgār

Erdşir-i şir-efkendür:

1. **Erdşir-i şir-efkendür:-dür**

Kaside 47

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aslan yıkan Erdeşir // yiğit Erdeşir.

Dilr-i ṣaf-şikendür Erdşir-i şir-efkendür
Müşir-i mü'temendür müteṣā'ir-ı kār-fermādur

erhām:

1. **erhām:**

Kaside 50

Mısra: **76**

Döl yatakları, rahimler.

Gelmeye 'āleme bir sencileyin zāt-ı laṭif
Olsa ger ḥāmil-i ervāh-ı mücerred erhām

eris:

1. **erişdi:-di**

Gazel 72

Mısra: 3

Ulaşmak.

Tir-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendir aña şanki yelek

2. **erişse:-se**

Kaside 55

Mısra: 53

Ulaşmak.

Dūzah-ı 'iştān olurdu reşk-i firdevs-i gevāb
Ger erişse nūkhet-i bād-ı bahār-ı 'işmetüñ

3. **erişür:-ü, -r**

Gazel 18

Mısra: 6

Ulaşmak.

Dil elinde tutmak ister zūlfın ammā n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

4. **erişe:-e**

Kaside 22

Mısra: 13

Ulaşmak.

Erişe müjde-i feth ü zafer eṭrāf u eknāfa
Tuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuşret-āvāzi

5. **erişdi:-di**

Gazel 50

Mısra: 1

(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Erişdi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz

6. **erişdi:-di**

Gazel 66

Mısra: 3

(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarḥ
Hāşmāne rüz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

7. **erişdi:-di**

Gazel 105

Mısra: 11

(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Def' oldu gam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürür
Nef' i koma dilde fütür şevk ile olgıl dil-figen

8. **erişe:-e**

Kaside 53

Mısra: 95

(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nitekim her ser-i sāl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegāhuñ ide ḥurşid-i felek burc-ı ḥamel

9. **erişdi:-di**

Gazel 50

Mısra: 14

(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Ārāyiş için bezmini Sultān Murāduñ
Erişdi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz

10. **erişür:-ü, -r**

Kaside 17

Mısra: 57

Ulaşmak, vasıl olmak.

Menzile nūr-ı başār gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tir-i kaçā

11. **erişse:-se**

Kaside 44

Mısra: 49

Ulaşmak, vasıl olmak.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rüzgār ile daḥi itmez idim gavḡāyı

12. **erişmez:-mez**

Kaside 18

Mısra: 37

Ulaşmak, yetişmek.

Erişmez gerdine peyk-i serüü's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir raḥş-ı sebük-pāya

13. **erişemez:-emez**

Kaside 26

Mısra: 50

Ulaşmak, yetişmek.

Sözün idrāk idemez fehmi idüp
Fehmine erişemez 'aql-ı ḥakīm

14. **erişür:-ü, -r**

Kaside 29

Mısra: 56

Ulaşmak, yetişmek.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse refāra
Ne şā'ika erişür gerdine ne berḥ ü ne bād

15. **erişmez:-mez**

Kaside 56

Mısra: 58

Ulaşmak, yetişmek.

Tāḳ-ı evvān-ı celālūndür o 'ālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

16. **erişür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 95
Ulaşmak, gelmek.

Eylesem her ne zamān fikre ‘azîmet erişür
Güşuma zemzeme-i zeng-i berîd-i ilhām

erit:

1. **eridür:-ü, -r**
Kaside 3
Mısra: 28
(Kattı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Hışmı bir meretebe kim olsa ne dem germ-‘itâb
Eridür şu gibi tâb-ı nazarı sindâni

2. **eridür:-ü, -r**
Kaside 18
Mısra: 26
(Kattı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Ġarâbet bundadur ammâ gelince tünd-reftâra
Eridür berĠ-ı na‘li ger toĠunsa seng-i ħârâya

3. **eridüp:-ü**
Kaside 31
Mısra: 35
(Kattı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Eridüp ħurş-ı zer-i mihrî de meh gibi niĠün
İtmez ol râyîz-i tünd-eblaĠ-ı devrâna rikâb

erkân:

1. **erkânın:-ı, -n**
Gazel 112
Mısra: 1
Âdet, yol yöntem, usul, adap.

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup câmnı ele sürmekte devrânûñ yine

2. **erkânı:-ı**
Kaside 52
Mısra: 121
Sütunlar, direkler.

Olsun erkânı müretteb ol sa‘âdet-ħânenüñ
Ġopmasun bir taşı ger ħopsa yerinden ferħadân

erkân-ı binâsında:

1. **erkân-ı binâsında:-sı, -n, -da**
Kaside 50
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Binanın direkleri, esası.

Ki felekler yıkılıp olsa cihân zîr ü zeber
Olur erkân-ı binâsında anuñ yine devâm

erkân-ı devlet:

1. **erkân-ı devlet:**
Kaside 56
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Devlet erkânı, devletin ileri gelenleri.

Ġabbezâ erkân-ı devlet kim aña revnaĠ vire
Böyle şadr-ı memleket-ârâ müşîr-i ħurde-bîn

erkân-ı dîvânı:

1. **erkân-ı dîvânı:-ı**
Kaside 20
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Divan-ı ħümâyün üyeleri.

Çıħa her şubħ-dem gün gibi dîvân-ı ħümâyüna
Tura erkân-ı dîvânı müretteb tâ dem-i maħşer

erkân-ı sa‘âdet:

1. **erkân-ı sa‘âdet:**
Kaside 40
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Saadetliler, devletin ileri gelenleri, ekâbir.

Buldı dîvân-ı ħümâyün yine tâze revnaĠ
Oldı erkân-ı sa‘âdet yine şâd u ħurrem

erte:

1. **erte:**
Gazel 14
Mısra: 5
Yarın, ertesi gün // ahiret günü.

Yârdur ħünkim bize dünyâ vü ‘uħbâdan naşîb
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat ħamın

ervâħ-ı ma‘nâ:

1. **ervâħ-ı ma‘nâ:**
Kaside 8
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Mana ruhları.

Başlasam endişeye ervâħ-ı ma‘nâ cem‘ olur
Nuħka gelsem şüret-i deyr-i ma‘ânî cân bulur

erzânî:

1. **erzānī:**

Kaside 11

Mısra: 20

Layık, uygun.

Aña taht āsmān-ı ‘adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāt u taht ile dünyāya hūkm eylerse erzānī

2. **erzānī:**

Kaside 30

Mısra: 94

Lâyık, değer, uygun.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdūhı
Bu luftı bu keremi görmemişdür erzānī

erzānī olmuş:

1. **erzānī olmuş:-miş**

Kaside 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Layık olmak // layık görülmek.

Bāreka’llāh zihī ‘āṭfet-i Rabbānī
Kī şeh-i ‘āleme olmuş ezeli erzānī

es:

1. **esdi:-di**

Gazel 105

Mısra: 1

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Esdı nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabā güldi açıldı nesteren

2. **esdi:-di**

Gazel 142

Mısra: 1

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i şubh-ı nev-rūzī
Açıldı ‘ālemūn gül gibi güldi baht-ı firūzı

3. **esince:-ince**

Kaside 13

Mısra: 77

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Esince bād-ı qahrı baħr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

4. **esdi:-di**

Kaside 15

Mısra: 1

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Esdı nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönümüz sākī meded şun cām-ı
Cem

5. **esdi:-di**

Kaside 35

Mısra: 11

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Esdı bir luft ile bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Kı hemān oldu güzār itdügi demde fi'l-hāl

6. **esdükce:-dükce**

Kaside 46

Mısra: 15

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Dāmen-i çarhı mu ‘attar ider esdükce nesīm
Nūkhēt-i yāsemen ü sūnbül ü büy-ı nesrīn

7. **esmedi:-me, -di**

Kaside 53

Mısra: 3

(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.

Esmēdi bād-ı himem toğmadı hūrşid-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

Es’ad Efendi:

1. **Es’ad Efendi:**

Kaside 54

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Şeyhülislam Esad Efendi.

Müftü-i devr-i zamān Es’ad Efendi ki felek
İder imzāsını pīşānī-i mihre tesvīd

2. **Es’ad Efendi:**

Kaside 55

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Şeyhülislam Esad Efendi.

Necm-i baht-ı kâ’ināt Es’ad Efendi kim ider
Sa’d-i ekber hāk-i pāyından sa’adet iktisāb

esās:

1. **esāsı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 43

Temel, bir yapının toprak altında kalan ve

yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü.

Bir binânun ki esâsı ire қа'ır-ı hâke
Sakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvânı

esâs-ı kâ'inât:

1. **esâs-ı kâ'inât:**
Kaside 52
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kâinatın temeli.

Südde-i bâbile pâyende esâs-ı kâ'inât
Tārḥ-ı maṭbū'ıyla nâzende zemîn ü âsmân

esâs-ı kaşr-ı gerdün:

1. **esâs-ı kaşr-ı gerdün:**
Kaside 52
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Dünya köşkünün temeli.

Nitekim ola esâs-ı kaşr-ı gerdün pâydar
Ziver-i eyvân ola aña nücüm u kehkeşân

esâs-ı mülk:

1. **esâs-ı mülk:**
Kaside 38
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Memleketin, ülkenin temeli.

Ola tā ḥaşre dek tedbîr-i re'y-i pür-şavâbıyla
Binâ-yı salṭanat muḥkem esâs-ı mülk müstaḥkem

esâs-ı mülki:

1. **esâs-ı mülki:-i**
Kaside 49
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Memleketin, ülkenin temeli.

Ṭutan muḥkem esâs-ı mülki kilik-i bî-қarârūndur
Binâ vîrân olur ger ṡābit olmayınca mîsmârı

esâs-ı tākına:

1. **esâs-ı tākına:-i, -n, -a**
Kaside 58
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kubbenin temeli.

Bülend o meretebe kim saқf-ı âsmânun olur
Esâs-ı tākına nisbet tefâvüti mâ-dün

esbâb:

1. **esbâba:-a**
Kaside 53
Mısra: 68
Sebepler.

Luṭfuñ ol meretebe kim kârgēh-i 'âlemde
Ḳomadı 'illet ü esbâba yeriyle medḥal

2. **esbâb:**
Kaside 31
Mısra: 64
Sebepler, şartlar.

Uyusa fitnessi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḥ o қadar aña müheyâ esbâb

3. **esbâbı:-ı**
Terkib-bend 1
Mısra: 45
Eşyalar, gereçler.

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek ḥırқа gerek seccâdedür

4. **esbâbı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 7
Lazım olan eşyalar, gereçler.

Döşendi kaşr-ı temennâya 'işret esbâbı
Dikildi қulle-i iқbâle nuşret a'lâmı

esbâb-ı cihâz:

1. **esbâb-ı cihâz:**
Kaside 57
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çeyiz lazımelere, gelinin lüzumlu şeyleri.

Buldı şöhret o қadar ḥüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña ṡālib olan istemez esbâb-ı cihâz

esbâb-ı nâz:

1. **esbâb-ı nâz:**
Gazel 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Naz sebepleri, naz etmeye vasıta olan unsurlar.

Her niğâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

2. **esbâb-ı nâz:**
Gazel 59
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Naz sebepleri, naz etmeye vasıta olan unsurlar.

Ġamze degül 'äleme turfa belâdur ki hiç
Halkı esir itmege istemez esbâb-ı nâz

esbâb-ı şafâ:

1. **esbâb-ı şafâ:**

Kaside 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eğlence sebepleri.

Esbâb-ı şafâ va 'de-i dil-ber gibi vâfir
Ġam şabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ gibi kemdür

esbâb-ı safâdan:

1. **esbâb-ı safâdan:-dan**

Kaside 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eğlence sebepleri.

Ne fevt eylerse esbâb-ı safâdan devr-i çarh-ı dün
Kazâ hüsn-i tedârikle telâfi itmede her dem

esbâb-ı sultânî:

1. **esbâb-ı sultânî:**

Kaside 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sultanlık sebepleri.

Kazâ bu şevk ile hizmetde dâmen-der-miyân oldı
Müheyyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

esbâb-ı tesellâdur:

1. **esbâb-ı tesellâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Teselli sebebi.

Hulûşum nice mümkündür murâdımca edâ ammâ
Dil-i pür-iştiyâka az çok esbâb-ı tesellâdur

esbâb-ı zevk u şevk:

1. **esbâb-ı zevk u şevk:**

Kaside 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zevk ve neşe sebepleri, zevke ve neşeye sebep olan şeyler.

Zihî ikbâl-i baht-ı kâmrân u tâli 'i hürrem
Ki oldı muğtenem esbâb-ı zevk u şevk ile 'âlem

esbâb-ı zîb ü zîveri:

1. **esbâb-ı zîb ü zîveri:-i**

Kaside 14

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Süs eşyaları, takıları, süslenme için gerekli olan şeyler.

Her hayâlüm bir 'arûs-ı nâz-perverdür benüm

Kim bu 'âlemden degül esbâb-ı zîb ü zîveri

esb-i ferruh-pev:

1. **esb-i ferruh-pev:**

Kaside 18

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Mübarek ayaklı at.

Zihî gül-gün-ı ferhunde-şemâ'il esb-i ferruh-pev

Ki lâyıkdur rikâb-ı şeh-süvâr-ı 'âlem-ârâya

esb-i tab'ına:

1. **esb-i tab'ına:-i, -n, -a**

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yaratılış atı // şairlik kudreti ve yaratılışı.

Olmaz ey Nef'i bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan meydâna hep

esen:

1. **esen:**

Müfret 15

Mısra: 2

Sağ salim, sağlıklı, sıhhatli.

Dostlar düşdi fenâ baħrine bu keşt-i ten
Himmat eyleñ ki beķâ yaķasına çıķa esen

eser:

1. **eser:**

Kaside 20

Mısra: 33

İz, işaret, nişan.

Olaydı nür-ı re'yinden eser ger tab'-ı âteşde
Bulurdı kıymet-i kuhl-ı cilâyı gerd-i hâkister

2. **eser:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 3

İz, işaret, nişan.

Tıynet-i pâkinde yok aşlâ küdüretten eser
Cismini halk eylemiş Bârî Te'âlâ nürdan

3. **eşer:**

Rübai 2

Mısra: 3

İz, işaret, nişan.

Dünyâ hevesinden koma gönlümde eşer
İstersem eger cenneti zindân eyle

4. **eşeri:-i**

Kaside 54

Mısra: 10

Etki, tesir.

Habbezâ devr-i dil-ârâ-yı cihân-pîrâ kim
Virdi eyyâma ser-â-ser eşeri revnağ-ı 'ıyd

5. **eşer:**

Kaside 48

Mısra: 19

Etki, tesir.

Ne keyfiyyet ne hâlet ne eşer var
Raḥîḳ-i feyz-i mazmûnında bilmem

6. **eşer:**

Kaside 54

Mısra: 63

Etki, tesir.

Bulsa ger ḥiddet-i 'azminden eşer tab'-ı hevâ
Bâd-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

7. **eşer:**

Kaside 23

Mısra: 75

İz, eser, nişan // bir şeyin varlığına delalet eden işaret.

Ḥarlikden eser kınamış ammâ ki ne çäre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

8. **eşer:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 1

Ürün, yapıt.

Eyledi bu çeşmeyi bir pâk eşer
Ḥazret-i şâhenşeh-i şâfi-nihâd

9. **eşeri:-i**

Kaside 7

Mısra: 87

Sarf edilen bir emek, yapılan bir iş.

Def'i bîm-i dil-i 'uşşâḳ için eyler eşeri
Ḳahramân-ı nigeḥ-i ḡamze-i ḥübânı ḥalîm

10. **eşeri:-i**

Kaside 54

Mısra: 8

Sarf edilen bir emek, yapılan bir iş.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri ḳâ 'ide-i 'ahd-i vifâḳı temhîd

eşer evler:

1. **eşer eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İz bırakmak.

Ta 'bîr idemem tıynet-i pâkindeki luḡfi
Gör ḥâşiyet-i feyzi ne miḳdâr eşer eyler

eşer itmez:

1. **eşer itmez:-mez**

Kaside 42

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etki etmek.

Baḥna ne ben rind-i cihân-dîdeyim
İtmez eşer baḥna ḡam-ı rûzgâr

eşer kılsa:

1. **eşer kılsa:-sa**

Tesdis 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

İz bırakmak // tesir etmek, etkilemek.

Eğer kılsa saḥna âh-ı derûnî sine-i şâfin
Olurdu sende de zâhir vücûdı raḥm u inşâfin

eşer-i 'adl:

1. **eşer-i 'adl:**

Kaside 39

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Adaletin yarattığı tesir, adaletin doğurduğu sonuç.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i te'sîr

eşer-i 'âṭıfetüñle:

1. **eşer-i 'âṭıfetüñle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 31

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Cömertliğin, keremin tesiri.

Ḥamdüli'llâh eşer-i 'âṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbâlüm ider nâz u 'itâb

eşer-i feyzi:

1. **eser-i feyzi:-i**

Kaside 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bereketin etkisi.

Eşer-i feyzi şarâvet-dih-i gülzâr-ı cihân
Pertev-i lufti bisâ't-efken-i bezm-i 'âlem

eser-i hayradır:

1. **eser-i hayradır:-a, -dır**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayırlı, faydalı eser (meydana getirme).

Niyyeti dâ'im eşer-i hayradır
Eyleye Hağ devlet ü 'ömrüñ ziyâd

eser-i lutf-ı kelâmumla:

1. **eser-i lutf-ı kelâmumla:-u, -m, -la**

Kaside 7

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Şiirin verdiği tesir, etki.

Eşer-i lutf-ı kelâmumla ahibbâ hoş-dil
Yâd-ı şemşir-i zebânumla 'adü pür-gam u bîm

eser-i pertev-i ma'nâ:

1. **eser-i pertev-i ma'nâ:**

Mesnevi 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İç güzelliğin eseri, izi.

Vechinde nümâyân eşer-i pertev-i ma'nâ
Hem pâdişeh-şüret ü hem hüsrev-i ma'nâ

eser-i takvîyet ü hıfzımı:

1. **eser-i takvîyet ü hıfzımı:-i, -n, -i**

Kaside 26

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Koruma ve kuvvetlendirmenin izi, nişanı.

Eşer-i takvîyet ü hıfzımı gör
Meşelâ hükmini itse ta'mîm

esîr:

1. **esîri:-i**

Gazel 29

Mısra: 2

Müptela, düşkün.

Ölmek âsân 'âşıka bir dem firâk-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esîri hastaya tîmâr güç

2. **esîr:**

Gazel 68

Mısra: 3

Müptela, düşkün.

Şahramân gâmze-i fettânuña meftûn u esîr
Çeşm-i cādü-yı sihir-sâzına Rüstem 'âşık

3. **esîr:**

Kaside 56

Mısra: 93

Müptela, düşkün, bağı.

Emrüne 'âlem müsahhar luftuña dünyâ esîr
Zâtuña şîhhat mülâzım bahtuña devlet şarîn

esîr eyledi:

1. **esîr eyledi:-di**

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tutsak etmek, kayıtsız şartsız kendine bağlamak.

Dünyâyı girişmeyle esîr eyledi bilmem
Cādü midur ol gâmze-i fettân ne belâdur

esîr idebilürdi:

1. **esîr idebilürdi:-ebil, -ü, -r, -di**

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tutsak etmek, kayıtsız şartsız kendine bağlamak.

Ne gâmze esîr idebilürdi dili ne gâm
Olmasa eger fitne vü âşüb-ı maḥabbet

esîr idemez:

1. **esîr idemez:-emez**

Kaside 39

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Tutsak durumuna getirmek // kendine bağlamak, âşık etmek.

Olsa fermânı revân memleket-i hüsne daḥi
İdemez turra-i dil-ber dil-i 'uşşâkı esîr

esîr itdi:

1. **esîr itdi:-di**

Kaside 57

Mısra: 67

Kelime Tipi: -
Tutsak etmek.

Beni bir yerde esir itdi ki feryād itsem
Kimseden hālūme şefkatle işitmem āvāz

2. **esir itdi:-di**

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Dünyâyı esir itdi o reftār ‘aceb mi
Vağf olsa temāşasına evkāt-ı kıyāmet

3. **esir itdi:-di**

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Bir şūh-ı şivekāra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ğamdan amān virür

esir itmege:

1. **esir itmege:-meg, -e**

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Ne tırta esir itmege kādır ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ‘aşkız

2. **esir itmege:-meg, -e**

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Ġamze degül ‘āleme tırfa belādūr ki hīç
Halkı esir itmege istemez esbāb-ı nāz

esir itmek:

1. **esir itmek:-mek**

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

‘Uşşākı esir itmek ise ‘ādet-i ğamze
Hübānı şikār eylemedür hūy-ı mağabbet

esir itse:

1. **esir itse:-se**

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zağm urur elbette aña her nigeh-i mest

esir oldı:

1. **esir oldı:-dı**

Gazel 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Esaret altına alınmak, tutsak olmak.

Esir oldı gönül çāh-ı zenaḥdānında ey Nef ī
Degüldür zülfī anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdır

esirān:

1. **esirān:**

Kaside 33

Mısra: 27

Esirler, aşk tutsakları.

Dil-beste esirān ḥam-ı zülfine gerçi
Ebrülarınuñ çekdüğü şemşir-i cefādūr

esirān-ı ‘aşkına:

1. **esirān-ı ‘aşkına:-ı, -n, -a**

Kaside 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Aşk tutsakları, aşıklar.

Bir bī-vefā ki her dem esirān-ı ‘aşkına
Dārū-yı şihḥati ecel-i mihribān virür

esirān-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāyız:

1. **esirān-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāyız:-y, -ız**

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bükülmüş/kıvrılmış olan zülfün kıvrımının esirleri.

Āşüfte esirān-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāyız
Divāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

esir-i bāde:

1. **esîr-i bâde:**

Gazel 132

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap tutkunu.

Nef'î esîr-i bâde giriftâr-ı 'aşkdur
Süz u şafâdan olmasa hâlî n'ola sözi

esîr-i bâdevim:

1. **esîr-i bâdevim:** -y, -im

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap tutkunu.

'Âşîka âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan âzâd olmadım gerçi esîr-i bâdevim

esîr-i bâdevüz:

1. **esîr-i bâdevüz:** -y, -üz

Kaside 15

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Şarabın esiri, şarap tutkunu.

Biz 'âşîk-ı âzâdevüz ammâ esîr-i bâdevüz
Âlüfteyüz dil-dâdevüz bizden dirîğ itme kerem

esîr-i cünün-ı muhabbetiz:

1. **esîr-i cünün-ı muhabbetiz:** -iz

Gazel 86

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Muhabbete esir olmuş /tutulmuş deliler.

Nef'î gibi esîr-i cünün-ı muhabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dîvânemüz bizüm

esîr-i dâm-ı nigâhı:

1. **esîr-i dâm-ı nigâhı:** -ı

Kaside 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakış tuzağının esirleri, bakışına esir olanlar.

Fütâde-i ser-i râhı Burâk-ı firdevsî
Esîr-i dâm-ı nigâhı ğazâl-ı Tâtârî

esîr-i düzehe:

1. **esîr-i düzehe:** -e

Kaside 49

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Cehennem tutsağı.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esîr-i düzehe hicrân giriftâr

esîr-i ğabğab ol:

1. **esîr-i ğabğab ol:**

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) çene altına müptela olmak,
tutulmak.*

'Âşîk ol ammâ 'alâyıkdan berî it gönülünü
Ne ğam-ı ğisüya meftün ne esîr-i ğabğab ol

esîr-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur:

1. **esîr-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur:** -dur

Kaside 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Put gibi güzellerin can acıtıcı gamının esiri.

Bir dem mey ü maħbüb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esîr-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

esîr-i iştivākıdur:

1. **esîr-i iştivākıdur:** -ı, -dur

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasret tutsağı, hasretle yanıp tutuşma.

Bir nefes didâr için biñ cân fedâ itsem n'ola
Nice demlerdür esîr-i iştivākıdur gönül

esîr-i kafes ü dām:

1. **esîr-i kafes ü dām:**

Kaside 35

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Kafes ve tuzak esiri.

Tab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur
Ki esîr-i kafes ü dām iken olmaz yine lâl

esîr-i kavd-ı şüret:

1. **esîr-i kavd-ı şüret:**

Kaside 11

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Şekil kaygısının esiri.

Muḥaṣṣal ādeme ma'nā gerekdür yoḥsa n'eylerler
Esîr-i kayd-ı şüret bir alay bihüde hayvânı

esîr-i nikât-ı dakîk u pinhânî:

1. **esîr-i nikât-ı dakîk u pinhânî:**

Kaside 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli ve ince noktelerin esiri.

Nazar rubüde-i nakş-ı tırâz-ı menşûri
Hıred esîr-i nikât-ı dakîk u pinhânî

esîr-i nîm-nigâh-ı teğâfûlûn olduk:

1. **esîr-i nîm-nigâh-ı teğâfûlûn olduk:-du, -k**

Nazm 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Anlamazlıktan gelen yan bakışın, göz ucuyla
bakışın esiri olmak.*

Olduk esîr-i nîm-nigâh-ı teğâfûlûn
Bir kayda daḥî düşmeyelüm çözme kâkülûn

esîr-i renc-i elîm olur:

1. **esîr-i renc-i elîm olur:-u, -r**

Kaside 32

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Çok ızdırıp verici sıkıntıya esir olmak.

Çosam o hîdmeti bir dem huzûr-ı t̄ab 'um içün
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

esîr-i tâb-ı rüyuñ:

1. **esîr-i tâb-ı rüyuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Yüzün parlaklığının esiri.

Devr iderler bî-ķarâr olup cihânı rüz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rüyuñ âftâb u mâhtâb

esîrûñ olalı:

1. **esîrûñ olalı:-alı**

Tesdis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tutsaḡı olmak // âşığı olmak.

Esîrûñ olalı biñ cân ile ey şâh-ı hûbânım
Ĝamuñdan kıalmamışdır dilde tâb u tende dermânım

eski:

1. **eski:**

Gazel 130

Mısra: 11

*Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman
geçmiş olan, kadim.*

Cân u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

esnâ-yı evşâfuñda:

1. **esnâ-yı evşâfuñda:-u, -ñ, -da**

Kaside 52

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Vasıfların övülmesi sırasında, methetme anında.

Hâtıra esnâ-yı evşâfuñda feyz-i şevk ile
Lâyih oldu 'âşıkâne bir ğazel de nâgehân

esnâ-yı tefekkürde:

1. **esnâ-yı tefekkürde:-de**

Kaside 10

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Düşünme zamanı, düşünürken.

Gâhî ki hayâl-i şiken-i turre-i hulķı
Esnâ-yı tefekkürde dilümden güzer eyler

esrâr-ı hurûf:

1. **esrâr-ı hurûf:**

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Harflerin sırları.

Yoklasañ noķtada mevcüddur esrâr-ı hurûf
Rind iseñ ğafleti ķo kesreti tenhâya deġiş

esrâr-ı lebüñ:

1. **esrâr-ı lebüñ:-ü, -ñ**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudaġın sırrı.

Esrâr-ı lebüñ söylemeziz gerçi hamüşuz
Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cüş u hurüşuz

es'âr:

1. **es'âr:**

Gazel 108

Mısra: 12

Şiirler // şiir.

Bu nazm-ı dil-āvīze daħl eyleyemez ħāsīd
Eş'ār degül zīrā ilhām-ı Ĥudādur bu

2. eş'ārimuz: -ı, -muz
Gazel 52
Mısra: 14
Şiirler.

Bāde-i 'aşka ħum olmuş bir tabī'atden çıkar
'Ālemi mest itse ey Nef'ī n'ola eş'ārimuz

3. eş'ārimuz: -ı, -muz
Gazel 111
Mısra: 10
Şiirler.

Biz de ey Nef'ī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eş'ārimuz pākīze-güftāriz hele

4. eş'ārūma: -u, -m, -a
Kaside 3
Mısra: 99
Şiirler.

İztrārī ider eş'ārūma şimdi taħsīn
Söze geldükçe kabül eylemeyen Ĥassānı

5. eş'ārim: -ı, -m
Kaside 5
Mısra: 85
Şiirler.

Ĥuşūşā ol şuhan-perdāz-ı üstādım ki eş'ārim
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāk-ı cān üzre

6. eş'ārum: -u, -m
Kaside 31
Mısra: 115
Şiirler.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eş'ārum
Ĥār u ħasdur anuñ üstinde ħurūf u i'rāb

7. eş'ārına: -ı, -n, -a
Kaside 47
Mısra: 129
Şiirler.

O güne muđħikūñ eş'ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol kadar vardur ki mevzūn u muħaffādur

8. eş'ārūñ: -u, -ñ
Gazel 84
Mısra: 9
Şiirler.

Eş'ārūñ oħundukça mest itmede yārānı
Nef'ī dil-i pūr-feyzūñ mey-ĥāne midür bilmem

eş'ār-ı revān-baħşuma:

1. eş'ār-ı revān-baħşuma: -u, -m, -a

Kaside 3

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Can veren, hayat baĝışlayan şiirler.

Ėomaz eş'ār-ı revān-baħşuma inkārı yine
Ĥāsīdūñ aĝzına gelse ħasedinden cānı

eş'ār-ı şafā-baħşumda:

1. eş'ār-ı şafā-baħşumda: -u, -m, -da

Kaside 50

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Neşe veren şiirler.

O letāfet mi var eş'ār-ı şafā-baħşumda
Ki keder vire aña daħl-i ħasūd-ı ĥodkām

eşcār:

1. eşcārı: -ı

Kaside 19

Mısra: 54

Aĝaçlar.

Riyāz-ı ĥulķıdur ol ĝayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ĥāk ü eşcārı güñ-āb u 'ūd u 'anberdür

2. eşcārı: -ı

Kaside 49

Mısra: 4

Aĝaçlar.

Yine bād-ı şabā üftān u ĥizān erdi gülzāra
Dem-i 'İsā-veş iĥyā eyledi ezhār u eşcārı

eşell oldı:

1. eşell oldı: -dı

Kaside 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çolak olmak, kolu sakat olmak.

Girih-i ĝonca-i maĝşūdumı çarĥ itmedi ĥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

eşhās:

1. eşĥāşuñ: -uñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 47

Şahıslar, insanlar.

Kim çeker sıĝletin bu eşĥāşuñ
Bilürin bu kimūñ ĝünāhıdur

eşheb ü edhem-i rüz ü şeb:

1. eşheb ü edhem-i rüz ü şeb:

Kaside 53

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz atı.

Rā'iz-i bahtuñ olup raşş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rüz ü şeb ola aña kütel

eşheb-i cāhına:

1. eşheb-i cāhına: -i, -n, -a

Kaside 47

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Makam atı, makamın kır/beyaz atı.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-püş-ı ser-ā-serdür
Degül şubḥ Edhem-i bahtına pāy-endāz-ı dībādūr

eşheb-i cālākine:

1. eşheb-i cālākine: -i, -n, -e

Kaside 37

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çevik kır at.

Sipeh-endāz-ı şaf-ārā ki revādūr olsa
Āftāb Eşheb-i cālākine zer-pālāheng

eşheb-i çāpük-‘inān:

1. eşheb-i çāpük-‘inān:

Kaside 5

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Dizgini hızlı kırat.

Şanurlar şubḥa çıkmış āftāb-ı ‘ālem-ārādūr
Görenler tēc-ı zerle Eşheb-i çāpük-‘inān üzre

eşheb-i ikbāline:

1. eşheb-i ikbāline: -i, -n, -e

Kaside 55

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Talih, baht açıklığı atı.

Edhem-i iclāline bir raht-ı simin keḥkeşān
Eşheb-i ikbāline bir na‘l-i zerrin āftāb

eşheb-i rüz:

1. eşheb-i rüz:

Kaside 17

Mısra: 165

Kelime Tipi: -

Gündüzün kır atı // gündüz.

Eşheb-i rüz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey

Haşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

2. eşheb-i rüz:

Kaside 53

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Gündüzün kır atı // gündüz.

Gice gündüz nitekim ola tedaḥūde müdām
Eşheb-i rüz ide edhem-i şāmı ercel

eşheb-i rüz-ı hümāyün-fāl-i nuşretdür:

1. eşheb-i rüz-ı hümāyün-fāl-i nuşretdür: -dür

Kaside 27

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Zaferin talihi kuvvetli, mübarek gündüz atı
(beyaz atı) // zafer habercisi.*

Şanurlar Eşheb-i rüz-ı hümāyün-fāl-i nuşretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

eşheb-i zer-pālehang-i subḥ:

1. eşheb-i zer-pālehang-i şubḥ:

Kaside 14

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Sabahın altın dizginli atı // güneş.

Eyleye tā Ḥusrev-i şāhib-ķırān-ı şark u ğarb
Eşheb-i zer-pālehang-i şubḥ ile cevlangeri

eşi‘ a-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür:

1. eşi‘ a-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür: -i, -dür

Kaside 36

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Yıldızın nurunun sıçrayan ışıkları // talihin
nurunun yansıması.*

O kim eşi‘ a-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür
Fitil-i şem‘-i zer-endūd-ı neyyir-i a‘zam

eşigine yüzler süre:

1. eşigine yüzler süre: -e

Kaside 29

Mısra: 134

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimsenin önünde saygı, hürmet, sevgi
göstermek amacıyla eğilmek, yere kapanmak.*

Ola şenāsına meşgūl ahāl-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

eşik:

1. eşiginden: -i, -n, -den

Gazel 97

Mısra: 7
Kapı önü, eşik // sevgilinin kapısının önü.

Ölürsem eşigidenden hâk-i ten dür olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

2. eşigidür: -i, -dür

Kaside 46

Mısra: 31

Kapı önü, eşik.

Def'-i ye'cüc-ı ğama eşigidür sedd-i sedîd
Men'-i ceyš-i eleme dergehîdür hısn-ı haşîn

eşirrä-yı zamâne:

1. eşirrä-yı zamâne:

Kaside 41

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Zamanın kötü, hayırsız kimseleri.

El-minnetü li'llâh ki yokdur hele 'acüzüm
Olsa ne kadar haşmum eşirrä-yı zamâne

esk:

1. eşk:

Gazel 53

Mısra: 1

Gözyaşı.

Eşk ile sinedeki şerhayı nemnâk ideriz
'Âşıkız mihr ü maħabbet yolını pâk ideriz

2. eşkümlle: -ü, -m, -le

Gazel 120

Mısra: 7

Gözyaşı.

Eşkümle dem-â-dem iderim küyuñı nemnâk
Toz konmaya tâ sen gül-i nâzük-beden üzre

3. eşkini: -i, -n, -i

Kaside 52

Mısra: 38

Gözyaşı.

Mevlevîdür şan o şadırvân-ı sergerdâni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafâsından revân

4. eşküm: -ü, -m

Kaside 53

Mısra: 22

Gözyaşı.

İrmesün menzil-i maķşûda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vaħal

5. eşküm: -ü, -m

Gazel 114

Mısra: 1

Gözyaşı (âşığın kanlı göz yaşı, kırmızı şarap bağlamında).

Tolsa destümde n'ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

eşk ü ruh-ı endîşesi:

1. eşk ü ruh-ı endîşesi: -si

Kaside 7

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Düşünce yanağı ve gözyaşı.

Bıkr-i ma'nâ daħi bir tab'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruh-ı endîşesi 'arz-ı zer ü sîm

eskâl:

1. eşkâl:

Kaside 35

Mısra: 80

Şekiller.

Ol kadar çâpük ü nâzük hareket eyler kim
Ne olur rîg perişân ne bozılır eşkâl

eşkâl-i mevc-i enhârı:

1. eşkâl-i mevc-i enhârı: -ı

Kaside 45

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Nehir dalgalarının şekilleri.

Gelince bād-ı şabâ gibi ħurde reftâre
Yol üzre tarħ ider eşkâl-i mevc-i enhârı

eşk-i dîde:

1. eşk-i dîde:

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Ne eşk-i dîde lâzım olur dil-bere ne âh
'Âşık taħammül eylemeyince cefâsına

eşk-i firāvânı:

1. eşk-i firāvânı: -ı

Kaside 50

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Çok, aşırı gözyaşları.

Devr-i cüduñda görür ħâlini baħr ü kânüñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firāvânı ğamâm

esk-i revân:

1. eşk-i revân:

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akan gözyaşı.

Götürür tenden okın pärelerin eşk-i revân
Has u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcak

eskivâ:

1. eşkiyâyı: -y, -ı

Kaside 27

Mısra: 71

Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Çıkarduñ eşkiyâyı mülk-i Rûma virdüñ âsâyiş
Düşürdüñ kişver-i İrân-zemîne şür u gavğâyı

2. eşkiyâ:

Kaside 39

Mısra: 24

Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Evvelâ fırka-i erbâb-ı dile lutf eyle
Eşkiyâ kısmını öldürmede itme te' hür

3. eşkiyâ:

Kaside 39

Mısra: 25

Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Eşkiyâ lutfuñ zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhüñi ammâ tañrîr

esrâf:

1. esrâf:

Kaside 57

Mısra: 70

İleri gelenler, itibar sahipleri.

Bir vilâyette ki böyle biline kadr-i suñan
Anda esrâf u ahâli yâ çoğ olmuş yâhud az

2. esrâfi: -ı

Kaside 57

Mısra: 71

İleri gelenler, itibar sahipleri.

İ'tibâr itse de nazm ehline esrâfi ide
İ'tibâr-ı müteşâbih ne hâkîkat ne mecâz

esrâf-ı zamâne:

1. esrâf-ı zamâne: -e

Kaside 11

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Zamanın ileri gelenleri.

Fazîlet ma'rifetdür baña 'ilm endîşe-i ma'nâ
Mübârek olsun esrâf-ı zamâne 'ilm ü 'irfânı

etfâl-i kulüb-ı su'arâ:

1. etfâl-i kulüb-ı su'arâ:

Kaside 60

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Şairlerin kalp çocukları.

Behremend olmağa etfâl-i kulüb-ı su'arâ
Eylemiş zâtını Hâk pîr-i debistân-ı suñan

etmek:

1. etmege: -e

Kaside 36

Mısra: 71

Ekmek (nimet bağlamında).

Olurdu halk-ı cihân yine etmege muhtâc
Kalurdu yine tehî ceyb ü kîse-i 'âlem

2. etmegi: -i

Kaside 3

Mısra: 77

Ekmek (nimet bağlamında).

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile hâk-ı nânı

etrâf:

1. etrâfın: -ı, -n

Kaside 13

Mısra: 9

Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse etrâfın
Görünmez sâyesinde âftâb-ı şubhuñ âşârı

2. etrâf:

Kaside 22

Mısra: 13

Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

Erişe müjde-i feth ü zafer etrâf u eknâfa
Tuta dünyâyı hep gülbank-ı kûs-ı nuşret-âvâzi

3. etrâfında: -ı, -n, -da

Kaside 57

Mısra: 75

Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

Şem' -i nazmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḥ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

etvār:

1. eṭvārı:-ı

Kaside 45

Mısra: 6

Tavırlar, edalar, hareketler.

Olurdi ḥalk-ı cihān ser-nihāde-i revīşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübāda eṭvārı

2. eṭvārūna:-u, -ñ, -a

Tesdis 1

Mısra: 21

Tavırlar, edalar, hareketler.

Degül eṭvārūna ammā muvāfık itdügin da'vā
Ḳo yā bu lāfi iḥsān eyle işte ben kuluñ zīrā

3. eṭvārı:-ı

Mesnevi 1

Mısra: 37

Tavırlar, davranışlar, hāller, tarzlar.

Eṭvārı pesendide her aḥvāl u her işde
Himmetde ḥuşūşā revīş-i dād u dihişde

4. eṭvārı:-ı

Kaside 55

Mısra: 36

Tavırlar, davranışlar, hāller.

Re'yi pīr-i zū-fünūn baḥtı civān-ı pūr-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭab'-ı şeyḥ u şāb

etvār-ı felekden:

1. eṭvār-ı felekden:-den

Kaside 53

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Feleğin tavırları // talihın, kaderin tutumu.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aksine ol an ḳomaz anı mühmel

evc-i a'lāda:

1. evc-i a'lāda:-da

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

En yüce zirve.

Şanurlar ḥalka ḥalka dūd-ı āhum evc-i a'lāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

evc-i a'lāya:

1. evc-i a'lāya:-y, -a

Kaside 18

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

En yüce zirve.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zeminden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i a'lāya

2. evc-i a'lāya:-y, -a

Kaside 20

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

En yüce zirve // arş.

Şemīm-i ṭurra-i ḥulḳı irişse evc-i a'lāya
Olurdi güyiyā çarḥ-ı müşebbek micmer-i 'anber

evc-i eflāk-i ma'āniye:

1. evc-i eflāk-i ma'āniye:-y, -e

Kaside 57

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mana göğünün en yüksek noktası, doruğu.

Raḥş-ı endişem eger başlasa cevālāna çıkar
Evc-i eflāk-i ma'āniye ḡubār-ı tek ü tāz

evc-i felek:

1. evc-i felek:

Kaside 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göğün en yüksek kattı.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütūn-ı şoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

evc-i felek-i saltanatı:

1. evc-i felek-i saltanatı:-ı

Kaside 10

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Saltanat göğünün en yüksek noktası.

Bir mihr-i celī-şā'şā'adur re'yi ki dā'im
Evc-i felek-i saltanatı müstaḳar eyler

evc-i hevāda:

1. evc-i hevāda:-da

Kaside 28

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Gökyüzü.

Evc-i hevāda şıyt-ı çekāçāk-ı tıḡdan
Āvāz-ı ra'd u şā'ika reh-güm-künān olur

evhām:

1. evhāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: **12**

Vehimler, kuruntular, kuşkular, tahayyüller.

Zihî ‘alâmet-i iqbāl ü baht-ı rüz-efzün
Ki eyledi mütehayyir ‘ukûl u evhāmı

2. evhām:

Kaside 50

Mısra: **120**

Vehimler, kuruntular, kuşkular, tahayyüller.

Olmasa seyr ü sebât añları temyîze sebeb
‘Aks-i hâmeyle sûtürü idemez fark evhām

evkât:

1. evkâtı:-ı

Kaside 40

Mısra: **101**

Vakitler, zamanlar.

Dâ’imâ devlet ü ‘izzetle geçe evkâtı
Ola şihhatde selâmetde vücûdî her dem

evkât-ı kıyâmet:

1. evkât-ı kıyâmet:

Gazel 21

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayağa kalktığı, arzıendam ettiği vakitler.

Dünyâyı esîr itdi o refâr ‘aceb mi
Vakf olsa temâşasına evkât-ı kıyâmet

evkât-ı ‘ömri:

1. evkât-ı ‘ömri:-ı

Kaside 22

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Ömür dakikaları, vakitleri // ömür.

Geçe evkât-ı ‘ömri haşr olunca ‘ayş u ‘işretde
Mübârek ola şubh u şâmınuñ encâm u âgâzı

evlâ:

1. evlâsı:-sı

Gazel 51

Mısra: **5**

Daha uygun, daha iyi, daha layık.

‘Âşık olmaqdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönümüz

2. evlâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: **90**

Daha uygun, daha iyi, daha layık.

Derünümde o deñlü cây-gür olmışdur ihlâsuñ
Ki yanumda kul olmak saña şâh olmağdan evlâdur

3. evlâ:

Kaside 59

Mısra: **38**

Daha iyi.

Şâhib-kerem-i memleket-ârâ ki du‘âsı
Aşhâb-ı dile cümleden evlâ vü ehemdür

evlivâ:

1. evliyâ:-duğunca

Gazel 18

Mısra: **18**

Allah dostları, veliler.

Şeh Murâd Hân kim devâm-ı ‘ömrin eylerler ricâ
Urduğunca evliyâ miftâh-ı genc-i râza dest

2. evliyânuñ:-nuñ

Kaside 21

Mısra: **5**

Allah dostları, veliler.

Yetişdi her yañadan evliyânuñ imdâdı
Tağaddüm eyledi ammâ Hudânuñ in‘âmı

evlivâdan hâlî olmaya:

1. evlivâdan hâlî olmaya:-ma, -y, -a

Kaside 2

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Evlialardan yoksun kalmak, evliyasız olmak.

Her dem olsun rûh-ı pâkine du‘â-yı bî-hisâb
Evlivâdan tâ ki hâlî olmaya dünyâ evi

evliyâ-yı suhane:

1. evliyâ-yı suhane:-e

Kaside 54

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Söz evliyası // lisan.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi‘l-hâl
Evlivâ-yı suhane şıdk-ı irâdetle mürid

evliyâ-yı ümem:

1. evliyâ-yı ümem:

Kaside 36

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Ümmetlerin velileri.

Sefer mübârek ola ey Vezîr-i Ferrûh-dem
Senüñledür bile gam çekme evliyâ-yı ümem

evrâd:

1. **evrâda:-a**
Kaside 48
Mısra: **92**
*Evrat; okunması âdet edinilmiş olan belli ayet,
sure ve dualar.*

Ola erbâb-ı dil cümle muhibbi
Senâsın ideler evrâda munzam

evrâd-ı şebân-rûzî:

1. **evrâd-ı şebân-rûzî:**
Kaside 47
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gece gündüz yapılan dualar / günlük virt.

Zebân-ı hâmede evşâfuñ evrâd-ı şebân-rûzî
Derûn-ı dilde mihrûñ şu 'le-i dâğ-ı süveydâdur

evrâk-ı cân:

1. **evrâk-ı cân:**
Kaside 5
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Can sayfası, gönül sayfası.

Huşûşâ ol şuhan-perdâz-ı üstâdım ki eş'ârım
Yazar müşkil-pesendân-ı cihân evrâk-ı cân üzre

Evren:

1. **Evren:**
Kaside 17
Mısra: **17**
*IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha,
efsanevi büyük yılan).*

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

2. **Evren:**
Kaside 17
Mısra: **27**
*IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha,
efsanevi büyük yılan).*

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'Ankâ

3. **Evren:**
Kaside 17

Mısra: **19**
*IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha,
efsanevi büyük yılan).*

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı bülend
Şankî refâre gelür hışm ile bir ejderhâ

evreng:

1. **evreng:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Taht.

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

evreng-i 'adâlet:

1. **evreng-i 'adâlet:**
Kaside 31
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Adalet tahtı.

Kâmkâr-ı felek evreng-i 'adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile tavk-ı rîkâb

evreng-i pîrûze:

1. **evreng-i pîrûze:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Firuze renkli taht.

Gedâ şâhâne 'işret idecek demdür ki olmışdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrûzî

evşâf:

1. **evşâfını:-i, -n, -i**
Gazel 95
Mısra: **1**
Vasıflar, özellikler.

Haţtıñ evşâfını bir vech ile tahrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile tahrîr idemem

2. **evşâfuñ:-u, -ñ**
Gazel 107
Mısra: **9**
Vasıflar, özellikler.

Saña Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

3. **evşâfuña:-u, -ñ, -a**
Kaside 10

Mısra: **81**
Vasıflar, özellikler.

Evşāfuña had yok tūalum sihr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle koyup muhtaşar eyler

4. evşāfuñda: -u, -ñ, -da
Kaside 14
Mısra: **81**
Vasıflar, özellikler.

'Acizim haq üzere evşāfuñda hālā kim benim
'Ālem-i endişenüñ 'allāme-i dānişveri

5. evşāfuñ: -u, -ñ, -ı
Kaside 23
Mısra: **17**
Vasıflar, özellikler.

Böyle ider evşāfuñı ta'bire gelince
Ta'zīm ile üstād-ı suhan-perver-i 'ālem

6. evşāfi: -ı
Kaside 32
Mısra: **109**
Vasıflar, özellikler.

Cihāni 'adl ile evşāfi geşt idüp kendi
Ola maqām-ı vezāretde devlet ile muqīm

7. evşāfin: -ı, -n
Kaside 35
Mısra: **67**
Vasıflar, özellikler.

Çüst ü çālāk o kadar kim eger evşāfin anuñ
Başlasa yazmağa bir şā'ir-i sencide-mağāl

8. evşāfında: -ı, -n, -da
Kaside 35
Mısra: **87**
Vasıflar, özellikler.

Böyle memdüh-ı melek-siretüñ evşāfında
Küfr olur mezheb-i endişede itsem ihmāl

9. evşāfuñ: -u, -ñ, -ı
Kaside 37
Mısra: **75**
Vasıflar, özellikler.

Düşde fikr eylerin evşāfuñı bīdār olıcağ
Bulurım levh-i hayālümde ser-ā-ser bī-reng

10. evşāfuñ: -u, -ñ
Kaside 40
Mısra: **79**
Vasıflar, özellikler.

Hāşılı hayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yok yere bir şā'ir ele hiç kalem

11. evşāfuñ: -u, -ñ, -ı
Kaside 41
Mısra: **27**
Vasıflar, özellikler.

Böyle ider evşāfuñı levh-ı dile tahrīr
Nevk-i kalem-i nātıqa-peymā-yı zamāne

12. evşāfuñ: -u, -ñ, -ı
Kaside 41
Mısra: **75**
Vasıflar, özellikler.

Ma'zūr tūt evşāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şive-i bī-cāy-ı zamāne

13. evşāfa: -a
Kaside 43
Mısra: **80**
Vasıflar, özellikler.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bī-nazīründe
Hele tab'um biraz evşāfa olsun i'tiyād üzere

14. evşāfuñda: -u, -ñ, -da
Kaside 44
Mısra: **63**
Vasıflar, özellikler.

'Acizim Husrev-i ma'nā iken evşāfuñda
Bāri tahkik ideyin dā'ıye-i ma'nāyi

15. evşāfi: -ı
Kaside 45
Mısra: **79**
Vasıflar, özellikler.

Şafā-yı hātır olaydı göreydüñ evşāfi
Yere geçe göreyin çarh-ı dūn u gaddārı

16. evşāfına: -ı, -n, -a
Kaside 46
Mısra: **29**
Vasıflar, özellikler.

Bu maħalde 'aceb evşāfına çesbān görünür
N'ola bu beytini Bākīnūñ idersem tazmīn

17. evşāfuñ: -u, -ñ
Kaside 47
Mısra: **93**
Vasıflar, özellikler.

Zebān-ı hāmede evşāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrūñ şu'le-i dāğ-ı süveydādūr

18. evşāfa: -a
Kaside 11

Mısra: 73
Vasıflar, özellikler.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî

19. **evşâfuña**: -u, -ñ, -a
Kaside 25
Mısra: 23
Vasıflar, özellikler.

Başlasam bu şevk ile fevri hemân evşâfuña
Dürr-i medhûn eylesem âvîze-i gûş-ı bilâd

20. **evşâfuñda**: -u, -ñ, -da
Kaside 37
Mısra: 57
Vasıflar, özellikler.

Ben de ıkrâr iderin 'aczüme evşâfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lâzime-i ğayret ü neng

evşâf-ı perîşân u ferâhem:

1. **evşâf-ı perîşân u ferâhem:**
Kaside 48
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Toplu ve dağınık vasıflar.

Ki bî-tâbâne fi'l-hâl oldı şâdır
Bu evşâf-ı perîşân u ferâhem

evtâd:

1. **evtâd:**
Kaside 29
Mısra: 70
Direkler, kazıklar.

Serây-ı devletine şehper-i melek cârüb
Hıyâm-ı rif'atine encüm-i felek evtâd

evtâr:

1. **evtârı**: -ı
Kaside 13
Mısra: 4
Saz telleri, yay.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaçır-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârı

2. **evtârı**: -ı
Kaside 49
Mısra: 26
Saz telleri, yay.

Konup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evtârı

evvel:

1. **evvel:**
Kaside 10
Mısra: 101
İlk olarak, ilk önce.

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemşîri qor endîşe-i zırh u siper eyler

2. **evvel:**
Kaside 53
Mısra: 42
İlk olarak, ilk önce.

Ol ki aḥkâm-ı qaderden ne olursa zâhir
Naḫşı mir'ât-ı zamîrinde görinür evvel

3. **evvel:**
Kaside 62
Mısra: 54
İlk olarak, ilk önce.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel du'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkü-ḥaseb

4. **evvel:**
Gazel 31
Mısra: 5
İlk, birinci.

Žabt-ı âh eylemedür 'âşıka evvel çäre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

5. **evvel:**
Kaside 37
Mısra: 47
Önce.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebaḳ-âmüz-ı direng

6. **evvel:**
Kaside 61
Mısra: 46
Önce.

Her kaçan olsa ḡulâm-ı kevkebi baḥtuñ süvâr
Birbirinden evvel ihzâr itmege eyler şitâb

evvel görüşde:

1. **evvel görüşde**: -de
Gazel 97
Mısra: 9
Kelime Tipi: Kalıp İfade
İlk görüş, ilk bakış.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef'î
Bu günden böyle hiç maḳbül olur mı i'tizâr andan

evvel kadem:

1. evvel kadem:

Kaside 14

Mısra: 127

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İlk başta, ilk olarak.

Eyledükce 'azm-i meydân-ı gâzâ evvel kadem
Pâyemâl olsun yolunda düşmen-i dînüñ seri

evvel kademde:

1. evvel kademde:

Kaside 27

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İlk başta, ilk olarak.

Olurdu peykeri evvel kademde dîdeden gâ'ib
Virüp ruḥşat 'ināna râ'izi gösterse irḥâyı

evvelâ:

1. evvelâ:

Kaside 17

Mısra: 47

İlk önce, ilk olarak.

Evvelâ Kapuağası Torısidur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

2. evvelâ:

Kaside 39

Mısra: 23

İlk önce, ilk olarak.

Evvelâ fırça-i erbâb-ı dile luḫ eyle
Eşkiyâ kısmını öldürmede itme te'ḥîr

3. evvelâ:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 15

İlk önce, ilk olarak.

Evvelâ yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrîf ide şâh-ı Cem-cenâb

evvel-i cem 'iyvet-i şādī vü sürür:

1. evvel-i cem 'iyvet-i şādī vü sürür:

Kaside 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinç ve mutluluk meclisinin başlangıcı.

Nice 'ıyd evvel-i cem 'iyvet-i şādī vü sürür
Nice 'ıyd âḥîr-i hengâme-i endüh ü elem

evvel-i devleti:

1. evvel-i devleti:-i

Kaside 57

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Hâkimliğin, hükümetin başlangıcı, başı.

Evvel-i devleti eyyâm-ı zevâle encâm
Ġâyet-i himmeti devrân-ı kemâle âgâz

evvel-i 'ıyd:

1. evvel-i 'ıyd:

Kaside 9

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Bayramın başlangıcı.

Tâ gâyet-i şeb fâtiḥa-i vaḫt-i seherdür
Tâ evvel-i 'ıyd âḥîr-i mâh-ı ramazândur

evvelîn-pâve olsa:

1. evvelîn-pâve olsa:-sa

Nazm 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlk basamak olmak.

Cihânban-ı hümâyün-sâye 'Osmân Ḥân-ı şânî kim
Revâdur olsa kürsi taḫtına ger evvelîn-pâve

evvelki:

1. evvelki:

Kaside 22

Mısra: 5

Daha önceki, bundan önce gelen veya olan.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rûma
Çeküp şağa şola şemşîr-i bürrân-ı ser-endâzı

2. evvelki:

Kaside 40

Mısra: 13

Daha önceki, bundan önce gelen veya olan.

İtdi devlet yine evvelki maḫâmında qarâr
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya kadem

evzâ '-ı perîşân-ı felek:

1. evzâ '-ı perîşân-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Feleğin düzensiz, karışık hâlleri.

Her ne hâl ise müdarâya olurdu rāzi
Uysa birbirine evzâ '-ı perîşân-ı felek

ev:

1. ey:

Gazel 4

Mısra: 6

Seslenme edati.

Humār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bîzār

Meded yok mı bize ey sākî-i şāhib-kerem şahbā

2. ey:

Kaside 3

Mısra: 58

Seslenme edati.

Husrevā pādîşehā mihr-i kevākib-sipehā

Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i hākānî

3. ey:

Kaside 3

Mısra: 113

Seslenme edati.

Söz tamām oldı du'ā eyleyelüm ey Nef'î

Hak Te'ālā vire maqşūd-ı şeh-i devrānî

4. ey:

Kaside 7

Mısra: 90

Seslenme edati.

Şāh-ı encüm-sipehā mäh-ı zemîn cilvegehā

Ey Şehenşāh-ı şüreyyā-'alem-i heft iklim

5. ey:

Kaside 7

Mısra: 111

Seslenme edati.

Söz tamām oldı temeddüh nice bir ey Nef'î

Qadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhîm

6. ey:

Kaside 8

Mısra: 83

Seslenme edati.

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pâyān bulur

Söz dükendi başla ey Nef'î du'āya şıdk ile

7. ey:

Kaside 11

Mısra: 97

Seslenme edati.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüh ey Nef'î

Du'āya başla kim buldı kaşide hadd ü pâyānı

8. ey:

Kaside 15

Mısra: 61

Seslenme edati.

Ey Husrev-i 'ālî-nijād v'ey dāver-i pāk- i 'tikād
Ey şāh-ı şāhib-'adl ü dād ey pādîşāh-ı muhterem

9. ey:

Kaside 15

Mısra: 62

Seslenme edati.

Ey Husrev-i 'ālî-nijād v'ey dāver-i pāk- i 'tikād

Ey şāh-ı şāhib-'adl ü dād ey pādîşāh-ı muhterem

10. ey:

Kaside 15

Mısra: 62

Seslenme edati.

Ey Husrev-i 'ālî-nijād v'ey dāver-i pāk- i 'tikād

Ey şāh-ı şāhib-'adl ü dād ey pādîşāh-ı muhterem

11. ey:

Kaside 16

Mısra: 74

Seslenme edati.

İrdi söz pâyāna ey Nef'î bu da'vā nice bir

Lāfî ço şimden girü ey bî-hicāb-ı rüzgār

12. ey:

Kaside 17

Mısra: 140

Seslenme edati.

Husrevā dādgerā pādîşehā tācverā

Ey shehenshāh-ı felek mesned-i hürşid-livā

13. ey:

Kaside 18

Mısra: 87

Seslenme edati.

Tamām oldı şuhan turma du'āya başla ey Nef'î

Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luţf-ı Mevlāya

14. ey:

Kaside 20

Mısra: 69

Seslenme edati.

Ne sihr itdüh yine sözde hezār ahsente ey Nef'î

Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsünger

15. ey:

Kaside 21

Mısra: 99

Seslenme edati.

Du'āya başla ço tafşil-i hāli ey Nef'î

Yeter kaşidenüñ irdi zamān-ı itmāmı

16. ey:

Kaside 23

Mısra: 1
Seslenme edati.

Ey pâdişeh-i 'ârif ü dânişver-i 'âlem
V'ey şâh-ı cihân-gîr ü zafer-yâver-i 'âlem

17. ey:
Kaside 23
Mısra: 44
Seslenme edati.

Ferhunde-şiyem pâdişehâ dâd-penâhâ
Ey Hüsrev-i Cem-câh-ı Ferîdün-fer-i 'âlem

18. ey:
Kaside 24
Mısra: 2
Seslenme edati.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firâvân-ı felek
Alıver dâdımız ey dâver-i devrân-ı felek

19. ey:
Kaside 24
Mısra: 78
Seslenme edati.

Dâverâ tâcverâ Hüsrev-i 'âlî-güherâ
Ey kader-kevkebe fermân-dih-i zî-şân-ı felek

20. ey:
Kaside 24
Mısra: 101
Seslenme edati.

İrdi pâyâna suhan durma hemân ey Nef'î
Bir du'â eyle ki âmîn diye sükkân-ı felek

21. ey:
Kaside 25
Mısra: 1
Seslenme edati.

Oldı teşrîfûnle şehri-Edrine reşk-i bilâd
Merhabâ ey pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-nijâd

22. ey:
Kaside 25
Mısra: 58
Seslenme edati.

Dâd-güster dâverâ şahenşehâ dîn-perverâ
Ey hüdâvend-i 'Ömer-'adl ü Ebübekr-i'tikâd

23. ey:
Kaside 25
Mısra: 66
Seslenme edati.

Bir gâzâ itdûn ki tahsîn eyledi 'âlem saña
Âferin ey hüsrev-i gâzî gâzâ ferhunde-bâd

24. ey:
Kaside 26
Mısra: 1
Seslenme edati.

Âferin luţfuña ey bâd-ı nesim
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amim

25. ey:
Kaside 26
Mısra: 74
Seslenme edati.

Hüsrevâ pâdişehâ dâd-gerâ
Ey kader-kevkebe kahhâr-ı halim

26. ey:
Kaside 26
Mısra: 80
Seslenme edati.

Lâf iderse eger ihsân ile
Anı ma'zûr tut ey şâh-ı kerim

27. ey:
Kaside 27
Mısra: 103
Seslenme edati.

Du'âya başla şimden soñra ço da'vâyı ey Nef'î
Cenâb-ı hazret-i Hağdan recâ it bu temennâyı

28. ey:
Kaside 29
Mısra: 127
Seslenme edati.

Söz ahîr oldı du'â demleridür ey Nef'î
El aç du'âya idüp luţf-ı Hağdan istimdâd

29. ey:
Kaside 30
Mısra: 123
Seslenme edati.

Uzatma da'vî-i lâf u güzâfî ey Nef'î
Du'âya başla ki söz buldı hadd ü pâyânı

30. ey:
Kaside 31
Mısra: 88
Seslenme edati.

Şadr-ı 'âlî-nazarâ âşaf-ı şâhib-hünerâ
Ey şeref-bahş-ı serir-i Cem ü tâc-ı Dârâb

31. ey:

Kaside 31

Mısra: 127

Seslenme edati.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesâda anı 'ayb-ı ıtnâb

32. ey:

Kaside 32

Mısra: 103

Seslenme edati.

Ḳosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âhırında du'âyı temedduḡa taḡdîm

33. ey:

Kaside 33

Mısra: 73

Seslenme edati.

Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḡüñ
Pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur

34. ey:

Kaside 34

Mısra: 87

Seslenme edati.

Suḡan ḡatm oldu ey Nef'î revâdur pîr-i endîşe
Virürse ger du'â-yı devlet ü 'ömrine destûrî

35. ey:

Kaside 35

Mısra: 82

Seslenme edati.

Âşafâ dâdgerâ memleket-ârâ Şadrâ
Ey Ḥudâvend-i hümâyün güher-i ferruḡ-fâl

36. ey:

Kaside 35

Mısra: 117

Seslenme edati.

Söz tamâm oldu ḡo lâf-ı suḡani ey Nef'î
Ehl-i dil ḡab'uñ şî'rinden ider istidlâl

37. ey:

Kaside 36

Mısra: 1

Seslenme edati.

Sefer mübârek ola ey Vezîr-i Ferruḡ-dem
Senünledür bile ḡam çekme evliyâ-yı ümem

38. ey:

Kaside 37

Mısra: 56

Seslenme edati.

Dâverâ dâd-penâh âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey cihân-dâver ü Cem-câh u Felâḡün-ferheng

39. ey:

Kaside 37

Mısra: 85

Seslenme edati.

Şimdiden şoñra du'â eyle hemân ey Nef'î
Heves-i lâf u güzâf eyleme kim ḡâfiye teng

40. ey:

Kaside 38

Mısra: 101

Seslenme edati.

Tamâm oldu suḡan ḡurma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü iḡbâlidür şimden girtü elzem

41. ey:

Kaside 39

Mısra: 1

Seslenme edati.

Âferîn ey 'âlem-efrâḡte serdâr-ı dilîr
Şaf-der-i ḡal'a-güşâ şaf-şiken-i kişver-gîr

42. ey:

Kaside 39

Mısra: 70

Seslenme edati.

Serverâ nâmverâ âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey 'âlî-kevkebe şâḡib-kerem-i 'âlem-gîr

43. ey:

Kaside 39

Mısra: 99

Seslenme edati.

'Arz-ı ḡâlî ḡo du'â demleridür ey Nef'î
Az olur kıymeti zîrâ sözüñ olunca kesîr

44. ey:

Kaside 40

Mısra: 70

Seslenme edati.

Şadr-ı Âşaf-menişâ şaf-der-i şâḡib-revişâ
Ey Hümâ-sâye Ḥudâvend-i hümâyün-maḡdem

45. ey:

Kaside 40

Mısra: 76

Seslenme edati.

İ'tikâdumca edâ eyleyemem n'eyleyeyin
'Özr-i taḡşîrûmi ma'zûr ḡut ey kân-ı kerem

46. ey:

Kaside 40

Mısra: 97
Seslenme edati.

Söz tamām oldı ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdk ile du'âdur elzem

47. ey:
Kaside 41
Mısra: 1
Seslenme edati.

Ey şadr-ı cihân şaf-der-i yektâ-yı zamâne
Muhtâc-ı der-i devletüñ ebnâ-yı zamâne

48. ey:
Kaside 41
Mısra: 16
Seslenme edati.

Sen olmasañ olmazdı güzâde dil-i 'âlem
Ey mâ-ħaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

49. ey:
Kaside 41
Mısra: 51
Seslenme edati.

Ey şadr-ı suħan-pişe bunu sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

50. ey:
Kaside 42
Mısra: 74
Seslenme edati.

Dâdgerâ nâmverâ dâverâ
Ey ħalef-i muhterem-i rüzgâr

51. ey:
Kaside 45
Mısra: 89
Seslenme edati.

Du'âya başla ço tafşil-i ħâlî ey Nef'î
Kaşide gâyete irdi uzatma güftârî

52. ey:
Kaside 47
Mısra: 81
Seslenme edati.

Taħammül hiç mümkin mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Maħabbet ğâlib-i mutlak dil ise nâ-şikîbâdur

53. ey:
Kaside 47
Mısra: 135
Seslenme edati.

Yeter şimden girü taşdı'a ruħşat yokdur ey Nef'î
Suħan ħatm oldı hengâm-ı du'â-yı 'arş-peymâdur

54. ey:
Kaside 50
Mısra: 31
Seslenme edati.

Getür ey sâkî-i ferħunde-liķâ bu meyden
Câmı var ise desün şüfî-i dil-mürde ħarâm

55. ey:
Kaside 50
Mısra: 74
Seslenme edati.

Serverâ dâdgerâ dâver-i vâlâ-güherâ
Ey ħudâvend-i felek-şadr ü melâ'ik-ħuddâm

56. ey:
Kaside 51
Mısra: 60
Seslenme edati.

Dâverâ nâmverâ dâd-penâhâ şadrâ
Ey sütüde-ħalef-i şıdk-ı İmâm-ı A'zam

57. ey:
Kaside 51
Mısra: 77
Seslenme edati.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alî-'ilm ü Aristo-ħikmet
Ve'y Ĥızır-dâniş ü Ahmed-reviş ü 'İsâ-dem

58. ey:
Kaside 51
Mısra: 15
Seslenme edati.

Ey hoş ol şehri-i mükerrerem ki ola hemvâre
Böyle bir 'ıyd-ı hümâyün ile ħadri ekrem

59. ey:
Kaside 52
Mısra: 1
Seslenme edati.

Bâreka'llâh ey behişt-âbâd u ey reşk-i cinân
Şâneka'l-lâh ey serây-ı dil-güşâ vü dil-sitân

60. ey:
Kaside 52
Mısra: 1
Seslenme edati.

Bâreka'llâh ey behişt-âbâd u ey reşk-i cinân
Şâneka'l-lâh ey serây-ı dil-güşâ vü dil-sitân

61. ey:
Kaside 52
Mısra: 2
Seslenme edati.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

62. ey:

Kaside 52

Mısra: 76

Seslenme edati.

Dāverā dānişverā şadrā efāzıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iqlīm-i ma'ānī vü beyān

63. ey:

Kaside 53

Mısra: 60

Seslenme edati.

Serverā nāmverā fāzıl-ı ferhunde-dilā
Ey hüdāvend-i fuḥūl-i 'ulemā-yı kümmel

64. ey:

Kaside 54

Mısra: 70

Seslenme edati.

Dāniş-efrüz hüdīvā suḥan-ārā şadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endüz-ı vaḥīd

65. ey:

Kaside 54

Mısra: 87

Seslenme edati.

Söz tamām oldu ḳo lāf-ı suḥan-ı ey Nef'ī
Ġam-ı reşk ile helāk oldu yeter ḥaşm-ı 'anīd

66. ey:

Kaside 55

Mısra: 46

Seslenme edati.

Kāmkārā serverā şadrā mekārīm-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver hüdīv-i kāmyāb

67. ey:

Kaside 56

Mısra: 48

Seslenme edati.

Āşafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān-ı ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

68. ey:

Kaside 57

Mısra: 62

Seslenme edati.

Āşafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-şadefā
Ey nikūkār-ı melek-ḥulḳ u mekārīm-perdāz

69. ey:

Kaside 58

Mısra: 103

Seslenme edati.

Söz āḥir oldu ḳo lāfı bilürsin ey Nef'ī
Tamām olunca du'ādur ḳasīdede ḳānūn

70. ey:

Kaside 59

Mısra: 63

Seslenme edati.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Zātuñ şeref-i memleket-i Rüm u 'Acemdür

71. ey:

Kaside 60

Mısra: 7

Seslenme edati.

Ey olan 'ārif-i esrār-ı rumüz-ı 'irfān
V'ey olan vāḳıf-ı gencine-i pinhān-ı suḥan

72. ey:

Kaside 60

Mısra: 57

Seslenme edati.

N'ola ey ḥusrev-i iqlīm-i kemāl ü 'irfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḥan

73. ey:

Kaside 61

Mısra: 1

Seslenme edati.

Merḥabā ey şaf-der-i kāmīl vezīr-i kāmyāb
Şāḥib-i şultān-ı 'ālem dāver-i 'ālī-cenāb

74. ey:

Kaside 61

Mısra: 3

Seslenme edati.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i 'adl ü dād
Āşaf-ı Cem-pāye pāşā-yı 'adālet-'iktisāb

75. ey:

Kaside 61

Mısra: 5

Seslenme edati.

Merḥabā ey meclis-efrüz-ı ḥarīm-i luḫf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāt-ı ḥayr u iḥsān u şevāb

76. ey:

Kaside 62

Mısra: 29

Seslenme edati.

Ey dāver-i kāmīl-nihād şāfī dil ü pāk-i'tiḳād
Zātuñla ḳılmış itihād ḥulḳ-ı ḥasen ḫavr-ı 'aceb

77. ey:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey pâdişeh-i serîr-i dâniş

V'ey husrev-i bârgâh-ı ma'nâ

78. ey:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 10

Seslenme edati.

Şaf çekse ne dem sütür-ı haţtuñ

Ey şaf-der-i rezmgâh-ı ma'nâ

79. ey:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 24

Seslenme edati.

Bulmayup tırini dedi târih

Âferin ey hıdiv-i tır-endâz

80. ey:

Müfret 6

Mısra: 2

Seslenme edati.

Zahmnâk eylemedük tende ne dil kaldı ne cân

El-emân gamzelerüñden senüñ ey şüh-ı cihân

81. ey:

Müfret 18

Mısra: 1

Seslenme edati.

Hey ne 'âdil şahsın ey şah-ı 'âdil kim adın

Emn ü şer' ü dâd u 'adl içinde kılmışdur Murâd

82. ey:

Nazm 6

Mısra: 1

Seslenme edati.

El-amân ey şah-ı şadr-ı husrev-i gerdün-kıtab

Dilleri itmiş şerâr-ı âteş-i kahruñ kebâb

83. ey:

Rübai 5

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey nâmveri memleket-i baħr u berüñ

Var baħr u berde nice biñ hünerüñ

84. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Seslenme edati.

Merhabâ ey câm-ı minâ-yı mey-i yaküt-reng

Devri gelsün senden öğrensün sipihr-i bî-direng

85. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Seslenme edati.

Merhabâ ey yâdgâr-ı meclis-i devrân-ı Cem

Âb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü âyin-i Peşeng

86. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Seslenme edati.

Merhabâ ey şahid-i 'işret-serây-ı meykede

Duħter-i pîr-i muġan hemşire-i sâķi-i şeng

87. ey:

Tesdis 1

Mısra: 1

Seslenme edati.

Esirüñ olalı biñ cân ile ey şah-ı hübânım

Ġamuñdan kalmamışdır dilde tâb u tende dermânım

88. ey:

Tesdis 1

Mısra: 13

Seslenme edati.

Bilürken saña mâ'il oldıġım ey serv-i âzâdım

İşidirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

89. ey:

Gazel 5

Mısra: 9

Seslenme edati.

'Âşıkâ nâlesi eglence yiter ey Nef'î

Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belâ

90. ey:

Gazel 11

Mısra: 9

Seslenme edati.

Âb u tâb eksük degül şî'rüñde ey Nef'î senüñ

Yâr gâhî luţf ider gibi saña gâhî 'itâb

91. ey:

Gazel 15

Mısra: 9

Seslenme edati.

Olmaz ey Nef'î bu vâdide benümle hem-'inân

Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan meydâna hep

92. ey:

Gazel 31

Mısra: 11
Seslenme edati.

Hâl pek müşkil eger itmez ise ey Nefî
Himmet-i Âşaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

93. ey:
Gazel 31
Mısra: 16
Seslenme edati.

Qaldum ayakda perîşân u mükedder ahvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

94. ey:
Gazel 32
Mısra: 9
Seslenme edati.

Nice zâhirdür ey Nefî sözüñden dildeki süzüñ
Yazınca nüşâ-i şî'riñ kalemler yane yazmışlar

95. ey:
Gazel 33
Mısra: 9
Seslenme edati.

Bu tarz-ı hâşa ey Nefî yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekşerî efsâne yazmışlar

96. ey:
Gazel 34
Mısra: 13
Seslenme edati.

Esir oldı gönül çâh-ı zenahtânında ey Nefî
Degüldür zülfî anuñ düd-ı pîç-â-pîç-i âhıdır

97. ey:
Gazel 38
Mısra: 9
Seslenme edati.

Kimse taklid idemez sözde saña ey Nefî
Böyle pākîze-gazel tab'-ı Hudâ-dâd ister

98. ey:
Gazel 43
Mısra: 7
Seslenme edati.

Dehre mağrûr olma ey gâfil ki bunda âdeme
Tâli'i yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

99. ey:
Gazel 45
Mısra: 9
Seslenme edati.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nefî
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilir

100. ey:
Gazel 48
Mısra: 11
Seslenme edati.

Cebr-i noqşâna bakma ey Nefî
Eksük alduñsa ger ziyâde getür

101. ey:
Gazel 52
Mısra: 14
Seslenme edati.

Bâde-i 'aşka hum olmuş bir tabî'atden çıkar
'Âlemi mestitse ey Nefî n'ola eş'ârmuz

102. ey:
Gazel 70
Mısra: 9
Seslenme edati.

Sen bu rüsvâlîğî ey Nefî kıomazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayıcak

103. ey:
Gazel 74
Mısra: 5
Seslenme edati.

Nezâketle tokun zülfine ey bād-ı şabâ yârüñ
Şağın dilden olur zirâ dil-i erbâb-ı gam nâzik

104. ey:
Gazel 74
Mısra: 7
Seslenme edati.

Hâbâbın sâğar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâkî
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tab'-ı Cem nâzik

105. ey:
Gazel 74
Mısra: 9
Seslenme edati.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nefî k'olur dâ'im
Kalem cādū-yı 'İsâ-dem suhan hem şüh u hem nâzik

106. ey:
Gazel 77
Mısra: 10
Seslenme edati.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cârî
Ey Nefî nedür sende bu pākîze-suhanlık

107. ey:
Gazel 87

Mısra: 13
Seslenme edati.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin ḥāk ile yeksân olduğın görsem

108. ey:
Gazel 91
Mısra: 13
Seslenme edati.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem

109. ey:
Gazel 94
Mısra: 13
Seslenme edati.

Çäre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saḫa lâzım mı demek işte falânı severim

110. ey:
Gazel 95
Mısra: 4
Seslenme edati.

Leb-i cân-baḫşını būs itmiş idim vâkı'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bîr idemem

111. ey:
Gazel 105
Mısra: 10
Seslenme edati.

Erdi yine şubḫ-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl
Gel seyre ey çeşm-i ğazâl bâĝ oldu şan deşt-i Ḥoten

112. ey:
Gazel 109
Mısra: 1
Seslenme edati.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i ğam imiş bu
Bir 'âlemi yok miḫneti çok 'âlem imiş bu

113. ey:
Gazel 110
Mısra: 4
Seslenme edati.

'Âşıkuñ gönlüne baĝ mir'âta baĝmaĝsa ğaraz
Yokdur ey meh ol şafâ ma'zûr tut âyinede

114. ey:
Gazel 110
Mısra: 5
Seslenme edati.

Aṭlas-ı çarḫa deĝişmezdüñ anı ey ḫ'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben ḫırka vü peşmîned

115. ey:
Gazel 110
Mısra: 9
Seslenme edati.

Çorqum oldur bir gün ey Nef'î yaĝar dünyâyı hep
Böyle kalursa eger süz-ı maḫabbet sîned

116. ey:
Gazel 111
Mısra: 9
Seslenme edati.

Biz de ey Nef'î n'ola tertîb-i dîvân eylesek
Az ise eş'arımız pâkîze-ĝüftârız hele

117. ey:
Gazel 114
Mısra: 9
Seslenme edati.

Böyle rindâne ğazel az dinilür ey Nef'î
Çā'iliz şîve-i rindânı bilen yârâne

118. ey:
Gazel 117
Mısra: 9
Seslenme edati.

Öldürür ĝamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şaĝın aldanma anuñ ruḫşat-ı nezzâresine

119. ey:
Gazel 129
Mısra: 1
Seslenme edati.

Ṭurma ey dil böyle âḫ u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü ĝülzâr ile nev-rüzda

120. ey:
Gazel 133
Mısra: 9
Seslenme edati.

İtme ol şūḫ ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi ĝedâ pâdişehi

121. ey:
Gazel 134
Mısra: 9
Seslenme edati.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

122. ey:
Gazel 139
Mısra: 9
Seslenme edati.

Nice ülfet tatarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

123. ey:

Gazel 142

Mısra: 9

Seslenme edati.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Gazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nev-rûzî

124. ey:

Gazel 143

Mısra: 11

Seslenme edati.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübârek daği ey Nef'î
Ki hem nev-rûz ola hem luţf-ı şâhenşâh ola rûzî

125. ey:

Kaside 4

Mısra: 101

Seslenme edati.

Ey dâver-i zemâne ki âb-ı 'adâletüñ
Mülk-i cihâna revnağ-ı bâğ-ı cinân virtür

126. ey:

Kaside 8

Mısra: 59

Seslenme edati.

Ey şeh-i şâhib-hüner kim devletünde ehl-i dil
Dâ'imâ düşvâr olan maşşüdüñi âsân bulur

127. ey:

Kaside 9

Mısra: 93

Seslenme edati.

Ey şâh-ı kerem-pişe ki fikr-i nem-i luţfuñ
Bağr-ı suhane mâye-i feyz-i cereyândur

128. ey:

Kaside 10

Mısra: 79

Seslenme edati.

Ey Husrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ârâ
Kim saltanatuñ 'âlemi pür-zîb ü fer eyler

129. ey:

Kaside 14

Mısra: 1

Seslenme edati.

Âferin ey rûzgâruñ şehsüvâr-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girü tîğ-ı süreyyâ-cevheri

130. ey:

Kaside 14

Mısra: 76

Seslenme edati.

Kâmkârâ şaf-derâ şâhib-kırân şâhenşehâ
Ey serir-i 'adl ü dâduñ dâver-i dîn-perveri

131. ey:

Kaside 14

Mısra: 121

Seslenme edati.

Başla şimden soñra ey Nef'î du'â-yı devlete
Bir du'â it kim ola hüsn-i kabülüñ mazharı

132. ey:

Kaside 15

Mısra: 20

Seslenme edati.

Her nev-reside şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luţf et açıl sen daği gül ey serv- kadd ü gönca-fem

133. ey:

Kaside 16

Mısra: 56

Seslenme edati.

Kâmkârâ Şehryârâ Husrevâ Şâhenşehâ
Ey cihân-dâver şeh-i gerdün-cenâb-ı rûzgâr

134. ey:

Kaside 16

Mısra: 73

Seslenme edati.

İrdi söz pâyâna ey Nef'î bu da'vâ nice bir
Lâfi ço şimden girü ey bi-hicâb-ı rûzgâr

135. ey:

Kaside 17

Mısra: 163

Seslenme edati.

Söz tamâm oldu güzâfi koyalum ey Nef'î
İdelüm devlet ü iqbâline sıdk ile du'â

136. ey:

Kaside 24

Mısra: 28

Seslenme edati.

Bâri ma'kül ile mâ-beynimiz işlâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

137. ey:

Kaside 25

Mısra: 95

Seslenme edati.

Başla şimden soñra ey Nef'î du'âya sıdk ile
Tâ kabül ide du'âñı Hazret-i Rabbü'l-'ibâd

138. ey:

Kaside 28

Mısra: 107

Seslenme edati.

Ey Aşaf-ı zamâne ki her re'y-i şâ'ibüñ
Rükn-i esâs-ı saltanat-ı câvidân olur

139. ey:

Kaside 43

Mısra: 99

Seslenme edati.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef'î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

140. ey:

Kaside 62

Mısra: 54

Seslenme edati.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midhatüñ
Evvel du'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkû-ḥaseb

141. ey:

Rûbai 4

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoğimiş

142. ey:

Gazel 8

Mısra: 5

Seslenme edati.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûḥ-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü divâra fedâ

143. ey:

Gazel 9

Mısra: 9

Seslenme edati.

Şu'â'-i mihrî dil âyinesine ey Nef'î
Düşelden oldu muḥaşşal bu ıztırâb saña

144. ey:

Gazel 14

Mısra: 9

Seslenme edati.

Yâr u bigâne müselleḥ tutsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimüñ hep âşnâdur lafzı ma'nâsı ğarîb

145. ey:

Gazel 17

Mısra: 3

Seslenme edati.

Ey şanem virür leb-i la'lün Mesîḥâdan ḥaber
Güyyâ ḥâl-i lebün bir Hindü-yı âteş-perest

146. ey:

Gazel 28

Mısra: 3

Seslenme edati.

Allâh için ey âh tolaş zülfine turma
Ol silsile-i 'aşkı dırâz itmege bâ'is

147. ey:

Gazel 31

Mısra: 1

Seslenme edati.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir ğam-ı cāngâh meded

148. ey:

Gazel 47

Mısra: 9

Seslenme edati.

Ġazelde kuvvet-i ṭab'ın bilindi el-ḥaḡ ey Nef'î
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle ğazel dirler

149. ey:

Gazel 53

Mısra: 10

Seslenme edati.

Nazmumuzla n'ola kılsak ğamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsün ile tiryâk ideriz

150. ey:

Gazel 64

Mısra: 9

Seslenme edati.

Bu deñlü saña bâ'is himmet-i 'âlidür ey Nef'î
Ġazel ṭarḥında senden ğayrı kimse böyle şân virmez

151. ey:

Gazel 72

Mısra: 9

Seslenme edati.

Ġadrüm añlar ḡatı az olsa n'ola ey Nef'î
Çok hünerdir ğazeli böylece pākize demek

152. ey:

Gazel 75

Mısra: 5

Seslenme edati.

Uymaz ehl-i çemen hevâña sentüñ
Ḡatı şürîde-dilsin ey bülbül

153. ey:

Gazel 97

Mısra: 8
Seslenme edati.

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

154. ey:
Kaside 2
Mısra: 1
Seslenme edati.

Merhabâ ey hazret-i şâhib-kırân-ı ma'nevî
Nâzım-ı manzûme-i silk-i le'âl-i Meşnevî

155. ey:
Kaside 5
Mısra: 101
Seslenme edati.

Ûo lâfi şıdık ile tırma du'âya başla ey Nef'î
Du'â nazm âhırında farz olur nazm-âverân üzre

156. ey:
Kaside 44
Mısra: 45
Seslenme edati.

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı luţfuñ
Hurrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

evâ:

1. eyâ:
Kaside 43
Mısra: 69
Ey, seslenme edati.

Eyâ Şadr-ı suhan-perver ki idrâkin olur câzım
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

2. eyâ:
Kaside 5
Mısra: 77
Ey, seslenme edati.

Eyâ Hâkân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlûnde
İder hânde zamân-ı devlet-i Nüşîrevân üzre

3. eyâ:
Kaside 11
Mısra: 70
Ey, seslenme edati.

Cihân-ârâ şehensâhâ cihân-dâver hüdâvendâ
Eyâ şâyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymânî

4. eyâ:
Kaside 13
Mısra: 86
Ey, seslenme edati.

Kerem-güster Hüdâvendâ hüner-perver Şehensâhâ
Eyâ pîrâye-i şun'-ı kemâl-i kudret-i Bârî

5. eyâ:
Kaside 19
Mısra: 63
Ey, seslenme edati.

Eyâ sultân-ı 'âdil kim zamân-ı 'adl ü dâduñda
Gazâl-ı mâde h'aher-gîr-i şîr-i şerze-i nerdür

6. eyâ:
Kaside 20
Mısra: 44
Ey, seslenme edati.

Serîr-ârâ hüdâvendâ hüdîvâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhib-kırân-ı a'zâm u şâhenşeh-i ekber

7. eyâ:
Kaside 21
Mısra: 60
Ey, seslenme edati.

Güşâde-baht Hüdîvâ şehâ hüdâvendâ
Eyâ sipeh-şiken-i gîrüdâr-ı Behrâmî

8. eyâ:
Kaside 22
Mısra: 1
Ey, seslenme edati.

Muzaffer ola serdârûñ eyâ Şâhenşeh-i Gâzî
Ne Tebrîzî koya şâh-ı kızılbaşa ne Şîrâzî

9. eyâ:
Kaside 22
Mısra: 46
Ey, seslenme edati.

Cihân-pîrâ şehensâhâ Hüdîvâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhân-ı dehrûñ şevket ü şân ile mümtâzî

10. eyâ:
Kaside 27
Mısra: 54
Ey, seslenme edati.

Vezi'râ şâhibâ Şadrâ cihân-dâver hüdâvendâ
Eyâ şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dârâyî

11. eyâ:
Kaside 30
Mısra: 84
Ey, seslenme edati.

Felek-şükûh Vezîrâ melek-şiyem Şadrâ
Eyâ hulâşa-i takdîr şun'-ı Yezdânî

12. eyā:

Kaside 32

Mısra: 70

Ey, seslenme edati.

Kerim-i ebr-kefā kām-kār-ı baḥr-dilā

Eyā muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrim

13. eyā:

Kaside 36

Mısra: 56

Ey, seslenme edati.

Zafer-penāh Vezirā cihān-güşā Şadrā

Eyā sütüde cihānbān-ı a'del ü ekrem

14. eyā:

Kaside 38

Mısra: 76

Ey, seslenme edati.

Vezirā kām-kārā şaf-derā şāhib-kırān Şadrā

Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı a'del ü ekrem

15. eyā:

Kaside 45

Mısra: 78

Ey, seslenme edati.

Kerem-şi'ār ḥidivā hünerverā Şadrā

Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

16. eyā:

Kaside 47

Mısra: 59

Ey, seslenme edati.

Eyā şāhib-kırān-ı ehl-i dil kim zāt-ı pür-cüduñ

Bu devr erbābına bî-şübhe maḥz-ı luṭf-ı Mevlādur

17. eyā:

Kaside 48

Mısra: 72

Ey, seslenme edati.

Kerimā kām-kārā kām-baḥşā

Eyā düstür-ı zî-şān-ı müfahḥam

18. eyā:

Kaside 49

Mısra: 66

Ey, seslenme edati.

Felek-mesned ḥudāvendā ḥidivā dāverā Şadrā

Eyā erbāb-ı dîn ü devletüñ serdār u sālārı

19. eyā:

Kaside 58

Mısra: 70

Ey, seslenme edati.

Suḥan-penāh-ḥidivā hünerverā şadrā

Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünün

20. eyā:

Kaside 29

Mısra: 90

Ey, seslenme edati.

Bülend-mertebe Şadrā müşir-i Cem-ḳadrā

Eyā medār-ı nizām-ı cihān-ı bî-bünyād

evle:

1. **eyledüğü:-düg, -i**

Kaside 29

Mısra: 30

Etmek, yapmak.

Mü'essir oldı sitem-didegān-ı ehl-i dilüñ

Dem-ā-dem eyledüğü āh u nāle vü feryād

2. **eyledi:-di**

Kaside 31

Mısra: 76

Etmek, yapmak.

Ki yerin gāmze-i dil-ber gibi her mest-i müdām

Eyledi dağdağa-i ḥavf ile künc-i mihrāb

3. **eyledüğüm:-düg, -ü, -m**

Kaside 39

Mısra: 87

Etmek, yapmak.

İ'timād itmez iseñ eyledüğüm da'vāya

İktidārum ideyin fenn-i suḥande taḳrır

4. **eylerdim:-r, -di, -m**

Kaside 57

Mısra: 63

Etmek, yapmak.

Medḥüni böyle mi eylerdim eger ḥātırda

Olmasa āteş-i sūzān-ı gām-ı endişe-güdāz

5. **eyledi:-di**

Kaside 35

Mısra: 8

Etmek, yapmak.

Güyyiā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ

Eyledi terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl

6. **eyledi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eger

Ḥazret-i şāhenşeh-i şāfi-nihād

7. **eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **94**

Etmek, yapmak.

Ammā yine bir söz ne kadar nāzük olursa
Dağlı aña erbāb-ı ḥased ol kadar eyler

8. **eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **114**

Etmek, yapmak.

Lāzım gelicek ol müteşā'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daḥi neler eyler

9. **eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **124**

Etmek, yapmak.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḥusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḥāver ü geh bāḥter eyler

10. **eylemez:-mez**

Kaside 11

Mısra: **22**

Etmek, yapmak.

Te'āla'llāh zihī Sulṭān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyününde Keyvānı

11. **eyler:-r**

Kaside 15

Mısra: **15**

Etmek, yapmak.

Zevkī o rind eyler tamām kim tuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḥam-be-ḥam

12. **eyler:-r**

Kaside 62

Mısra: **36**

Etmek, yapmak.

Nef i ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler şenāñı rüz u şeb

13. **eyler:-r**

Kaside 17

Mısra: **60**

Etmek, yapmak.

Birisi daḥi Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu güne edā

14. **eylerse:-r, -se**

Gazel 29

Mısra: **7**

Etmek, yapmak

Yār eger 'āşık ne eylerse muḥabbet iktizā
Etmemek olur maḥallinde ānı izhār güç

evvān-ı esir:

1. **evvān-ı eşir:**

Kaside 39

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Hafif, latif köşk // gökyüzü.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı refṭarı ile şarşılır evvān-ı eşir

evvān-ı mu'allā-vı zer-endüde- kıbāb:

1. **evvān-ı mu'allā-yı zer-endüde- kıbāb:**

Kaside 31

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Kubbeleri altınla parlatılmış yüce köşk.

Ol ki bir küşesidür bārgēh-i rif'atinüñ
Bu ne evvān-ı mu'allā-yı zer-endüde- kıbāb

evvān-ı şükühında:

1. **evvān-ı şükühında:-t, -n, -da**

Kaside 33

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Ululuk köşkü, sarayı.

Dīvān-ı celālinde kazā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükühında felek perde-serādur

evvān-ı şükühında:

1. **evvān-ı şükühında:-u, -ñ, -da**

Kaside 41

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Ululuk köşkü, sarayı.

Eyvān-ı şükühında mekān tutsa olurdu
Kadriyle piristü-beçe 'Ankā-yı zamāne

evvām:

1. **evvāmıdur:-t, -dur**

Gazel 130

Mısra: **2**

Zaman, devir.

'Ukde-i ḡam vaktidür olursa ḥall nev-rüzda
Zevk ü şevk evvāmıdur n'eyler kesel nev-rüzda

2. **evvāmıda:-da**

Kaside 24

Mısra: **87**

Zaman, devir.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

3. **eyyâmda:-da**
Kaside 41
Mısra: **103**
Zaman, devir.

Yoğlansa her eyyâmda elbette muqarrer
Ehl-i dile bir haşm-ı tûvânâ-yı zamâne

4. **eyyâmınıñ:-ı, -nuñ**
Gazel 130
Mısra: **21**
Günler.

Gündüzi 'ıyd u leyâli qadr olup eyyâmınıñ
Pâyına yüz sürsün erbâb-ı düvel nev-rûzda

5. **eyyâma:-a**
Kaside 54
Mısra: **10**
Günler.

Habbezâ devr-i dil-ârâ-yı cihân-pîrâ kim
Virdi eyyâma ser-â-ser eşeri revnağ-ı 'ıyd

6. **eyyâmda:-da**
Gazel 50
Mısra: **6**
Zaman, vakit.

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmda ger 'âlem-i nev-rûz

7. **eyyâmını:-ı, -n, -ı**
Kaside 10
Mısra: **50**
Günler // zaman, devir.

Mâh-ı felek-ârâ-yı sa'âdet ki zamâne
Eyyâmını ârâyiş-i devr-i çamer eyler

8. **eyyâmidur:-ı, -dur**
Kaside 15
Mısra: **5**
Günler // zaman, devir.

Gül devri 'ayş eyyâmidur zevk u şafâ hengâmidur
'Aşıkıların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

eyyâm-ı 'adlünde:

1. **eyyâm-ı 'adlünde:-ü, -ñ, -de**
Kaside 5
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Adaletle hükmedilen günler.

Eyâ Hâkân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlünde
İder hânde zamân-ı devlet-i Nüşîrevân üzre

eyyâm-ı bâhürü:

1. **eyyâm-ı bâhürü:-ı**
Kaside 34
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşırı sıcak günler // Ağustos günleri.

Nesîmi tâzeler pejmürde olmuş berk-i ezhârî
Hevâ-yı dil-keşi nev-rûz ider eyyâm-ı bâhürü

eyyâm-ı ğamuñ:

1. **eyyâm-ı ğamuñ:-uñ**
Müfret 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı, keder zamanı.

Zulmet-i baħr ile şebden seçemezler rûzı
Böyle eyyâm-ı ğamuñ böyle olur nev-rûzı

eyyâm-ı hicrân:

1. **eyyâm-ı hicrân:**
Kaside 25
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ayrılık günleri.

Kim helâk olmak muqarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daħı eyyâm-ı hicrân imtidâd

eyyâm-ı 'ömri:

1. **eyyâm-ı 'ömri:-ı**
Kaside 43
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ömrün günleri, ömür.

Mühimmâtın müheyyâ ide hep eltfâf-ı Rabbânî
Ola tâ haşre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

eyyâm-ı pîrüzî olmuşdur:

1. **eyyâm-ı pîrüzî olmuşdur:-muş, -dur**
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Firuze renkli/yeşil günlerin olması, baharın gelmesi, mevsimin bahar olması.

Gedâ şâhâne 'işret idecek demdür ki olmuşdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrüzî

eyyâm-ı şebâb:

1. **eyyâm-ı şebâb:**
Kaside 55

Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Gençlik devri, gençlik zamanı.

Devr-i lufti gülsitân-ı 'âleme faşl-ı bahâr
'Ahd-i 'adli rûzgâr-ı pîre eyyâm-ı şebâb

evvâm-ı şebâb-ı rûzgâr:

1. eyyâm-ı şebâb-ı rûzgâr:
Kaside 16
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Zamanın gençlik günleri // zamanın güzel günleri.

'Ahd-i 'adli 'âleme faşl-ı bahâr-ı hoş-dilî
Devr-i lufti dehre eyyâm-ı şebâb-ı rûzgâr

evvâm-ı zevâle:

1. eyyâm-ı zevâle:-e
Kaside 57
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Bozulma, alçalma zamanı.

Evvel-i devleti eyyâm-ı zevâle encâm
Gâyet-i himmeti devrân-ı kemâle âgâz

evvedeka'llâhü te'âlâ vü naşîr:

1. evvedeka'llâhü te'âlâ vü naşîr:
Kaside 39
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Allah seni desteklesin ve zafer versin.

Yüri feth eyle ne İrânî ço ne Tûrânî
Ėam yeme evvedeka'llâhü te'âlâ vü naşîr

ez-ber ider:

1. ez-ber ider:-er
Kaside 20
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Ezberlemek.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

ezel:

1. ezelden:-den
Gazel 30
Mısra: 2
Başlangıcı olmayan geçmiş zaman.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şüh hem-demdür kadeh
Tâ ezelden meclis-i rindâna mahremdür kadeh

2. ezel:

Kaside 50
Mısra: 111
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

Sanki gencîne-i şab'umda nihân idi ezel
Genc-i esrâr-ı hüdâvend-i 'alîm ü 'allâm

3. ezel:

Kaside 62
Mısra: 48
Eskiden, geçmişte.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gazel
Maqbûl imiş gerçi ezel herkes görürmüş müsteşâb

ezelî:

1. ezelî:

Kaside 60
Mısra: 84
Çok eskiden beri, öteden beri.

Çoyalum lâfi hele hayr du'â eyleyelüm
Çün du'âdur ezelî lâzım-ı pâyân-ı suhan

2. ezelî:

Kaside 3
Mısra: 2
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

Bâreka'llâh zihî 'ârifet-i Rabbânî
Ki şeh-i 'âleme olmuş ezelî erzânî

3. ezelî:

Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 3
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

K'olmuş aña naşîb tâ ezelî
Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervizi

ezhâr:

1. ezhârî:-ı

Kaside 35
Mısra: 13
Çiçekler.

Çemen-i bahtımuñ ezhârî ser-â-ser bidâr
Turra-i tâlî'imüñ her hamı bir devlete dâl

2. ezhârî:-ı

Kaside 46
Mısra: 5
Çiçekler.

Yaz u kış açılır ezhârî tefâvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdîn

3. **ezhâr:**

Kaside 49

Mısra: 4

Çiçekler.

Yine bād-ı şabâ üftân u hîzân erdî gülzâra
Dem-i 'İsâ-veş ihyâ eyledi ezhâr u eşcârî

ezhâr-ı bādâmı:

1. **ezhâr-ı bādâmı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Badem çiçekleri, badem ağacının çiçekleri.

İder şâh-ı bahârûnî dirhem-i bî-sikketin cārî
Döker ezhâr-ı bādâmı şabâ âb-ı revân üzre

2.2.7. F

fahr evler:

1. **fahr eyler:-r**

Kaside 38

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücûdıyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

fahr ide:

1. **fahr ide:-e**

Kaside 7

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Dür-i medhîyle müzeyyen ola silk-i eyyâm
Gevher-i zâtî ile fahr ide tâc u dîhim

fahr ider:

1. **fahr ider:-er**

Kaside 39

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Fahr ider kevkebe-i tab'um ile Hâkânî
Cân virür lehçe-i pâkîzeme Selmân u Zâhîr

2. **fahr ider:-er**

Kaside 40

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Şadr-ı a'zam o güzîde halef-i âdem kim
Fahr ider zât-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

3. **fahr ider:-er**

Kaside 24

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Hâzret-i Hân Murâd ol şeh-i şâhib-dil kim
Fahr ider zâtî ile encüm ü erkân-ı felek

fahr iderse:

1. **fahr iderse:-er, -se**

Kaside 12

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Fahr iderse ger zemîn-büs-ı cenâbıyla felek
Hâk-pâyı rûzgâra armağânımdur benüm

fahr-ı âdem:

1. **fahr-ı âdem:**

Kaside 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İnsanlığın övüncü // Hz. Muhammed (SAV).

Cân-ı 'âlem fahr-ı âdem Aḥmed-i mürsel ki tâ
Hâşr olunca na't-güy u na't-h'ânıdır sözüüm

fahr-ı insân u melek:

1. **fahr-ı insân u melek:**

Kaside 24

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İnsanların ve meleklerin iftihar sebebi.

Halef-i düde-i âdem şeref-i devlet ü dîn
Fahr-ı insân u melek hâşıl-ı devrân-ı felek

fahr-ı mevâlî-i 'ızâm:

1. **fahr-ı mevâlî-i 'ızâm:**

Kaside 50

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yüce ilim adamlarının /efendilerin övüncü.

Mültecâ-yı vüzerâ Şadr-ı kibâr-ı 'ulemâ
Kâmkâr-ı fuzâlâ fahr-ı mevâlî-i 'ızâm

fahr-ı milel:

1. **faḥr-ı milel:**

Kaside 53

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Milletlerin övüncü, iftihar kaynağı.

Muḳtedā-yı 'ulemā server-i ḥayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faḥr-ı milel

faḥr-ı şu'arā:

1. **faḥr-ı şu'arā:**

Kaside 41

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Şairlerin övüncü, iftihar kaynağı.

Faḥr-ı şu'arā kıble-i erbāb-ı ma'ārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Aşaf-ı dānā-yı zamāne

faḥr-ı ümmet:

1. **faḥr-ı ümmet:**

Kaside 52

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Ümmetin övüncü.

'Avn-i millet faḥr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
'Ālem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

fā'ide:

1. **fā'ide:**

Kaside 10

Mısra: **13**

*İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi
durum, olumlu sonuç, yarar, nefi.*

Tevfīk refīk olmayıcaḳ fā'ide yoḳdur
Her kim burada 'aḳla uyarırsa zarar eyler

fā'iz olsa:

1. **fā'iz olsa:-sa**

Kaside 8

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Erişmek, nail olmak.

Fā'iz olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳatre isti'dād-ı kesb-i māye-i tūfān bulur

fā'iz olur:

1. **fā'iz olur:-u, -r**

Kaside 29

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Erişmek, nail olmak.

Olur ne kimse ne deñlü sa'ādete fā'iz
Görür ne kimse metā'-ı keselde böyle kesād

fakīr:

1. **faḳīri:-i**

Gazel 115

Mısra: **10**

Zavallı, biçare // âşık.

Nef'î çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u 'itāb ile

2. **faḳīre:-e**

Kaside 30

Mısra: **21**

Yoksul, muhtaç.

Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manşıb-ı Süleymāñı

3. **faḳīre:-e**

Kaside 32

Mısra: **44**

Yoksul, muhtaç.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḥāk-i rehi kimyā-yı nāz u na'im

fakīr-i ḥakīr-i nāçizi:

1. **faḳīr-i ḥakīr-i nāçizi:-i**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Değersiz, itibarsız, biçare (kimse).

İltifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥakīr-i nāçizi

falān:

1. **falānı:-ı**

Gazel 94

Mısra: **14**

Herhangi bir şahıs, biri.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lāzım mı demek işte falānı severim

falān ibni fulāndur:

1. **falān ibni fulāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Falan oğlu falan.

Çok gerçi dilirâne suhan-güster-i bî-bâk
Kim her biri zu'munca falân ibni fulândur

fânüs-ı mînâ itmiş:

1. fânüs-ı mînâ itmiş:-miş

Kaside 27

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mavi renkli fanus etmek.

Çerâğ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrüz-ı kıdsî kim
Aña itmiş kader fânüs-ı mînâ çarh-ı vâlâyı

fânüs-ı mînâdur:

1. fânüs-ı mînâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Mavi renkli fanus // gökyüzü.

Çerâğ-ı baht-ı bidândur ol şem'-i İllâhî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânüs-ı mînâdur

fânüs-ı mînâyı:

1. fânüs-ı mînâyı:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mavi renkli fanus // gökyüzü.

Güneş pervanedür ol şem'a pertâb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fânüs-ı mînâyı

fâriğ olsak:

1. fâriğ olsak:-sa, -k

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, el çekmek.

Fâriğ olsak n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsni hulk-ı şâh-ı meh-didâra düşdi gönlümüz

fâriğ-i bâl:

1. fâriğ-i bâl:

Kaside 35

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Rahat, gaile ve gürültüden uzak.

Oldı tab'um o kadar hürrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza komaz fâriğ-i bâl

fark:

1. farkı:-ı

Kaside 43

Mısra: 67

*İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan
değişik taraf, başkalık, farklılık.*

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luñfi câridür dil-i nâşâd u şâd üzre

2. farkı:-ı

Gazel 128

Mısra: 8

*İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan
değişik taraf, başkalık, farklılık.*

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevki aldıkça ele
Farkı yokdur sâğaruñ şeh-bâz-ı dest-âmüz ile

3. fark:

Kaside 51

Mısra: 32

*İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan
değişik taraf, başkalık, farklılık.*

Hâşılı ikisi de kadr ü şerefle mümtâz
Fark eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

4. farkında:-ı, -n, -da

Kaside 27

Mısra: 66

Tepe, üst.

Livânî şem'a teşbîh eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nârencî vâlâyı

fark eylemez:

1. fark eylemez:-mez

Kaside 6

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, anlamak.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fûrûğından felek
Mihriñi fark eylemez pinhân midür peydâ midür

2. fark eylemez:-mez

Kaside 43

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, anlamak.

Anuñçün kadr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar sâye şalmaz 'âr ider seb'un şidâd üzre

3. fark eylemez:-mez

Kaside 58

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, anlamak.

Ḥıdīv-i şadr-ı sa'âdet ki farḥ-ı rif'atden
'Ulüvv-i kâdrini farḥ eylemez felek gibi dün

4. farḥ eylemez:-mez

Kaside 6

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Midḥat-i re'y-i münîrin sebt iden farḥ eylemez
Kendi keff-i desti mi yohsa yed-i beyzâ midur

5. farḥ eylemez:-mez

Kaside 57

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, değişikliği anlamak.

Bir mühendis yine farḥ eylemez noḡşânuñ
Ne kadar fenn-i mesâḥatda olursa mümtâz

farḥ eylemezdi:

1. farḥ eylemezdi:-mez, -di

Kaside 13

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Şabâ ger bûy-ı ḥulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûni
Felek farḥ eylemezdi Çîn ü Rûm u Hind ü Bulgârı

farḥ idemez:

1. farḥ idemez:-emez

Kaside 50

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, ayırt etmek, ayırmak.

Olmasa seyr ü şebât añları temyîze sebeb
'Aḡs-i ḥâmeyle sûtürü idemez farḥ evhâm

farḥ itmezdi:

1. farḥ itmezdi:-mez, -di

Kaside 6

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḥ itmezdi İskender midür Dârâ midur

farḥ olmazdı:

1. farḥ olmazdı:-maz, -di

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayrılmak, seçilmek.

Ol kadar rûşen ki farḥ olmazdı hiç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb

farḥ olunmaz:

1. farḥ olunmaz:-maz

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayırt edilmek.

Şubḥ u şâmı farḥ olunmaz âsmân-ı tab'umuñ
Maşrıḡ-ı endişemüñ ḥurşid ü mâhi böyledür

2. farḥ olunmaz:-maz

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayırt edilmek.

Münderic zâtında envâ'-ı mekârim ol kadar
Farḥ olunmaz ḡab'ı bir gencîne-i mestürdan

farḥ olunmazdı:

1. farḥ olunmazdı:-maz, -di

Kaside 50

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayırt edilmek.

Farḥ olunmazdı tulû'ı vü gurûbı mihrüñ
Şâmı şubḥ it dise bir demde şabâḥı aḡşâm

farḥ-ı 'âleme:

1. farḥ-ı 'âleme:-e

Kaside 16

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Âlemin tepesi // dünyanın üstü, dünya üzeri.

Sâye-i 'adli ola pâyende farḥ-ı 'âleme
Tâ ḡura ber-pâ bu çetr-i bî-ḡnâb-ı rüzgâr

farḥ-ı bahtuma:

1. farḥ-ı bahtuma:-u, -m, -a

Kaside 25

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Talihin başı.

Düşdi farḥ-ı bahtuma zıll-ı Hümâ-yı salḡanat
Nâ-gehâni eyledim devletle kesb-i infirâd

farḥ-ı Ferkadân:

1. farḥ-ı Ferkadân:

Kaside 5

Mısra: 46

Kelime Tipi: -
Yolcuların yönlerini tayin ettikleri, Küçükayı burcundaki parlak iki yıldızın tepesi.

Ne deryâ kim nesim-i himmetiyle cüş ider âbı
Güher-efşân olur emvâcî farḡ-ı Ferḡadân üzre

farḡ-ı gird-bād:

1. farḡ-ı gird-bād:

Kaside 43

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Kasırğa, hortumun tepesi.

Menārāsâ kıyâmet kopsa deprenmez ṭururdu ger
Düşeydi sâye-i temkîni farḡ-ı gird-bād üzre

farḡ-ı mecâzî vü hakîkî:

1. farḡ-ı mecâzî vü ḡakîkî:

Kaside 33

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hakikat ve mecaz farkı (hakiki aşk ve mecazi aşk arasındaki fark).

Maḡşûd eger cevher-i 'aşḡ ise mücerred
Yâ farḡ-ı mecâzî vü ḡakîkî ne revâdur

farḡ-ı ser-i çarḡ-ı sitemkârî:

1. farḡ-ı ser-i çarḡ-ı sitemkârî:-ı

Kaside 13

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Zalim feleḡin başının tepesi.

Degüldür kehkeşân cellâd-ı ḡahrî tîḡ-ı 'adliyle
Çalıp çâk eyledi farḡ-ı ser-i çarḡ-ı sitemkârî

farḡ-ı 'azametden:

1. farḡ-ı 'azametden:-den

Kaside 33

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Yüceliḡinin aşırılıḡı, ihtişamının fazlalıḡı.

Ol şadr-ı felek- pâyeye ki farḡ-ı 'azametden
Dergâhına şâhân-ı cihân nâşıye-sâdur

farḡ-ı 'işmetden:

1. farḡ-ı 'işmetden:-den

Kaside 5

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

İffette aşırılık, aşî derecede iffetli.

Yazarken naḡş-ı rüy-ı bîkr-i fikrim farḡ-ı 'işmetden
Çeker bir perde ḡayret-dîde-i şüretgerân üzre

farḡ-ı neşâtdan:

1. farḡ-ı neşâtdan:-dan

Kaside 4

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Sevinç taşkınlıḡı, sevinçte aşırılık.

Devrinde ehl-i mâteme farḡ-ı neşâtdan
Zevḡ-ı sürüd-ı naḡme-i nâyî fiḡân virür

farḡ-ı rif' atden:

1. farḡ-ı rif' atden:-den

Kaside 58

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Mevki yüksekliḡinin aşırılıḡı, aşî derecede yücelik.

Ḥıdv-i şadr-ı sa'âdet ki farḡ-ı rif' atden
'Ulüvv-i ḡadrını farḡ eylemez felek gibi dün

farḡ-ı şafâdan:

1. farḡ-ı şafâdan:-dan

Kaside 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Neşenin, sevincin aşırılıḡı.

Zamâne görmedüḡi devlete irişdi n'ola
İderse farḡ-ı şafâdan vukû'ın istib'âd

farḡ-ı sür' atden:

1. farḡ-ı sür' atden:-den

Kaside 11

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Süratin/hızın aşırılıḡı.

Ḳulaḡın dik ṭutup per-tâb idince farḡ-ı sür' atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykâmî

farḡ-ı şitâbî:

1. farḡ-ı şitâbî:-ı

Kaside 9

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Seḡirtmedeki, koşma hızındaki aşırılık.

Çâpüklüḡi ol mertebe kim farḡ-ı şitâbî
Ḥayret-dih-i endîşe-i taḡkîḡ ü gümândur

Fârûk:

1. **Fārūkuñ:-uñ**
Kaside 27
Mısra: **79**
Hz. Ömer.

Ƙırup al dādını Şıddıƙ u Fārūkuñ revāfızdan
‘Alilik it ƙoma mülk-i ‘Acemde bir teberrāyı

farz eyle:

1. **farz eyle:**
Rübai 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi)
bir hükme varmak için dayanak olarak kabul etmek
üzere varsaymak, öyle imiş gibi kabul etmek.

Ƙam çekme haƙıƙatde eger ‘arif iseñ
Farz eyle ki el’ân yine ‘âlem yoğımış

farz olur:

1. **farz olur:-u, -r**
Kaside 5
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zaruri, lüzumlu, gerekli olmak.

Ƙo lâfî şıdƙ ile ƙırma du‘āya başla ey Nef’î
Du‘ā nazm âhırında farz olur nazm-âverân üzre

farzâ:

1. **farzâ:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Diyelim ki, varsayalım ki.

Yaraşur dirsem eger aña Burâƙ-ı cennet
Ki revâdur buña ta‘zîm o ƙadar kim farzâ

2. **farzâ:**
Kaside 43
Mısra: **29**
Diyelim ki, varsayalım ki.

O nopran kim müselmân olduğı taƙdîrce farzâ
Ƙalaydı kendi hâline olurdu irtidâd üzre

fâsid:

1. **fâsidi:-i**
Kaside 25
Mısra: **69**
Fesatçı, ara bozucu, müfsit.

Ƙatl idüp ol fâsidi bozduñ ƙılısm-ı fitneyi
Buldi bazar-ı fesâd icrâ-yı hükümüñle kesâd

fasih-lisan:

1. **fasih-lisan:**
Kaside 30
Mısra: **27**
Lisanı düzgün, güzel, düzgün ve yanlışsız
söyleyen.

Ya bir fasih-lisan tütü-i suhan-güdur
Ki zevk-i nesri virür dâd-ı nazm-ı Selmânı

faşl:

1. **faşl:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Bir kitabın ana bölümlerinden her biri, mebhas.

Nice ƙaşide ki her beyti bir ƙitâb-ı metin
Nice ƙitâb ki her faşl u bâbı şerh-i mütün

2. **faşluñ:-uñ**
Gazel 36
Mısra: **8**
Mevsim.

Benefşe ƙâmet-i ham-geşte ‘arz etmek temâşâdur
Bu faşluñ hükmi hod pîr-i dü-tâyı nev-cevân eyler

3. **faşl:**
Kaside 31
Mısra: **7**
Mevsim.

Dökülen hâke bu faşl içre degüldür bārân
Hüy-feşân olmadadır tâb-ı temüz ile şehâb

faşl itmede:

1. **faşl itmede:-me, -de**
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hükme varma, ayırma.

Ya ‘ni yâ vahy ola mazmünü anuñ yâ ilhâm
Bunu faşl itmede aħbâb ideler baħş-i ‘azîm

faşl-ı bahâr:

1. **faşl-ı bahâr:**
Kaside 55
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Devr-i luƙfi gülsitân-ı ‘âleme faşl-ı bahâr
‘Ahd-i ‘adli rüzgâr-ı pîre eyyâm-ı şebâb

faşl-ı bahâr-ı hoş-dilî:

1. **faşl-ı bahâr-ı hoş-dilî:**
Kaside 16

Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Gönül açıcı, ferah bahar mevsimi.

‘Ahd-i ‘adli ‘aleme faşl-ı bahār-ı hoş-dilī
Devr-i lutfi dehre eyyām-ı şebāb-ı rüzgār

faşl-ı caḥīm-efrūzūn:

1. **faşl-ı caḥīm-efrūzūn:-uñ**

Kaside 31
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Cehennem tutuşturan /yakan mevsim.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı caḥīm-efrūzūn
İtse bir şā’ir eger ṭab’ına tevcīh-i ḥitāb

faşl-ı dev:

1. **faşl-ı dey:**

Kaside 62
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi.

Çün gitdi sāķī faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḥunde-pey şāyet kıla meyl-i ṭarab

faşlu’l-ḥitāb:

1. **faşlu’l-ḥitāb:**

Kaside 15
Mısra: 76
Faşlü’l-ḥitāb; Kur’an-ı Kerim’de yer alan bir tabir; sözlü ve yazılı ifadelerde başlangıç cümlesini asıl kısımdan ayıran tabir anlamında belâgat terimi.

Nice kaşide bir kitāb mecmū’a-i pūr-intihāb
Her nüktesi faşlu’l-ḥitāb her beyti bir genc-i ḥikem

fassād:

1. **faşşād:**

Kaside 29
Mısra: 84
Kan alan, cerrah.

Ne cānı var ki zamānında kimsenūñ dōke ḡan
Meger ki şīḡḡat-ı cism-i ‘alīl için faşşād

fātiha-i gerdiş-i cām-ı Cemşid:

1. **fātiha-i gerdiş-i cām-ı Cemşid:**

Kaside 51
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Cemşid’in kadehinin devrinin başlangıcı.

Ġurresi fātiha-i gerdiş-i cām-ı Cemşid
Selḡi tāriḡ-i şikest-i ḡum-ı mey-ḡāne-i Cem

fātiha-i vakt-i seḡerdür:

1. **fātiha-i vakt-i seḡerdür:-dür**

Kaside 9
Mısra: 139
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin başlaması, başlangıcı.

Tā ḡāyet-i şeb fātiha-i vakt-i seḡerdür
Tā evvel-i ‘ıyd āḡir-i māḡ-ı ramazāndur

favsāl:

1. **fayşāl:**

Kaside 53
Mısra: 50
Kesin karar, katı hüküm.

Ḥākim-i maḡkeme-pīrā-yı şerī’at ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḡaḡ u bāḡıl fayşāl

fazilet:

1. **faziletde:-de**

Kaside 10
Mısra: 105
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Ġavḡā-yı suḡandir bu faziletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

2. **fazilet:**

Kaside 11
Mısra: 87
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Fazilet ma’rifetdür baña ‘ilm endişe-i ma’nā
Mübārek olsun eşṡāf-ı zamāne ‘ilm ü ‘irfānı

3. **faziletde:-de**

Kaside 41
Mısra: 17
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Olmaz saña bir kimse faziletde berāber
Olursa eger Bū ‘Alī Sīnā-yı zamāne

fāzıl-i bī-miḡl ü mu’ādil:

1. **fāzıl-i bī-miḡl ü mu’ādil:**

Kaside 53
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Eşi ve dengi olmayan fazilet sahibi (kimse).

Sensin ol fâzıl-ı bî-miṣl ü mu 'âdil ki felek
Görmemişdür daḥi devr ideli senden efḍal

fâzıl-ı Câmî:

1. fâzıl-ı Câmî:

Kaside 60

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Fazilet sahibi Câmî.

Biri de fâzıl-ı Câmî ki Ḥudâ virmiş aña
Kâse-gerdân-ı mey-i bâdyâ-nüşân-ı suḥan

fâzıl-ı devrâna:

1. fâzıl-ı devrâna:-a

Kaside 53

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Zamanın erdemli, faziletli kişisi.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

fâzıl-ı ferḥunde-dilâ:

1. fâzıl-ı ferḥunde-dilâ:

Kaside 53

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Ey gönlü mübarek fazilet sahibi.

Serverâ nâmverâ fâzıl-ı ferḥunde-dilâ
Ey ḥudâvend-i fuḥûl-i 'ulemâ-yı kümmel

faẓl:

1. faẓl:

Kaside 62

Mısra: 45

Fazilet, erdem.

Luṭf u keremle nâmdâr faẓl u hünlerle behredâr
Medḥin kılam bî-iḥtiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

faẓl ehli:

1. faẓl ehli:

Kaside 10

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Erdem sahibi kişiler.

Ġavġâ-yı suḥandır bu faziletde nemüz var
Faẓl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

faẓla-i ḥaşv-i şikem-i rüzgâr:

1. faẓla-i ḥaşv-i şikem-i rüzgâr:

Kaside 42

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Devrin karnının içindeki fazlalıklar.

Ḥar diyemem belki sitemdür ḥara
Faẓla-i ḥaşv-i şikem-i rüzgâr

fedâ:

1. fedâ:-a

Gazel 8

Mısra: 1

*Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan
vazgeçme, uğruna verme.*

Cân u dil ḥâk-i reh-i tevsen-i dildâra fedâ
Pâre pâre dil-i şad-pâre seg-i yâra fedâ

2. fedâ:

Gazel 8

Mısra: 2

*Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan
vazgeçme, uğruna verme.*

Cân u dil ḥâk-i reh-i tevsen-i dildâra fedâ
Pâre pâre dil-i şad-pâre seg-i yâra fedâ

fedâ eyledi:

1. fedâ eyledi:-di

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek,
gözden çıkarmak, kıymak.*

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

fedâ idem:

1. fedâ idem:-e, -m

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek,
gözden çıkarmak, kıymak.*

Nef iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

fedâ itsem:

1. fedâ itsem:-se, -m

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek,
gözden çıkarmak, kıymak.*

Bir nefes dîdâr için biñ cân fedâ itsem n'ola
Nice demlerdür esîr-i iṣtiyâkıdur gönül

fedā kılayım:

1. fedā kılayım:-ayım

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez kılayım cānım o hünkāra fedā

fedā kıldı:

1. fedā kıldı:-dı

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revān
Cānların kıldı şanemler der ü dīvāra fedā

fedā ola:

1. fedā ola:-a

Kıt'a 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uğruna vermek.

Bir kaşide demek ister saña tab'im ki ola
Kim hayālüne fedā mā-ḥaşal-ı dīvānım

fehīm:

1. fehīm:

Kaside 26

Mısra: 48

Anlayışlı, akıllı, zeki (kimse).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suḥandān u fehīm

fehīm:

1. fehīm:

Kaside 2

Mısra: 1

Anlama, anlayış, idrak.

Ol ki şad fehīm ü ḥired bir sözüññ mükremidür
"Ene eḫşah" ḥaberi mu'ciz-i nuṭḫ-ı demidür

2. fehīm:

Kaside 3

Mısra: 23

Anlama, anlayış, idrak.

Şāhid-i devletinññ fehīm ü ḥired meftūnı
Şüret-i himmetinññ lutf u kerem ḥayrānı

3. fehmine:-i, -n, -e

Kaside 26

Mısra: 50

Anlama, anlayış, idrak.

Sözün idrāk idemez fehīm idüp
Fehmine erişemez 'aḫl-ı ḥakīm

fehīm eylemez:

1. fehīm eylemez:-mez

Kaside 25

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Ol ḥudāvend-i suḥanver kim sözün fehīm eylemez
Bulsa ruḫşat meclis-i ḥāşşına 'aḫl-ı müstefād

fehīm idüp:

1. fehīm idüp:-üp

Kaside 26

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Anlamak.

Sözün idrāk idemez fehīm idüp
Fehmine erişemez 'aḫl-ı ḥakīm

fehīm itmede:

1. fehīm itmede:-me, -de

Kaside 7

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Çeke maẓmūnını fehīm itmede bir nükte-şinās
Ne ḫadar dıḫḫat iderse o ḫadar renc-i elim

fehīm itse:

1. fehīm itse:-se

Kaside 7

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Kendi fehīm itse de biñ fıkr ile bir nüktesini
Nuṭḫı 'āciz ḫala yārāne idince tefhīm

fehīm-i dil-i pür-fevzi:

1. fehīm-i dil-i pür-fevzi:-i

Kaside 59

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönlün anlayışı.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde meşeldür
Feyz-i kef-i pür-cüdi ki himmetde 'alemdür

fehm-i hured-i intibâh-ı ma'nâ:

1. **fehm-i hured-i intibâh-ı ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Mananın basiretli, uyanık aklının anlayışı.

İdrâk-ı taḥayyül-i daḳîkûñ
Fehm-i hured-i intibâh-ı ma'nâ

fehm-i naqs-ı hüner itmek:

1. **fehm-i naqs-ı hüner itmek:** -me, -mek

Kaside 32

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Hüner noksanlığımı anlamak.

Yâ fehm-i naqs-ı hüner itmek münâsib mi
Benim gibi ser-i ḥayl-i suḥanverân-ı fehîm

fehm-i selîm:

1. **fehm-i selîm:**

Kaside 7

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Doğru, kusursuz, sağlam anlayış // doğru
anlayan, doğru karar veren.*

'Özri maḳbûle geçer yine ğarâbet bunda
Güş-ı inşâf ile ger diñlese bir fehm-i selîm

felâket:

1. **felâketle:** -le

Kaside 53

Mısra: 32

Bela, musibet.

Bu belâ ile ki ṭâkat komamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim ḍarb-ı meşel

2. **felâketden:** -den

Kaside 61

Mısra: 73

Bela, büyük dert, sıkıntı.

Hâḳka yüz minnet ki oldum ol felâketden ḥalâş
Eyledim sultânuma ihlâş ile çün intişâb

Felâṭün:

1. **Felâṭündür:** -dur

Kaside 47

Mısra: 110

*MÖ 427-347 yılları arasında yaşamış antik
Yunan filozofu.*

Hâkîm-endîşe şâ'irdür kerâmet-pişe sâḥirdür
Tefekkürde Felâṭündür tekellümde Mesîḥâdur

Felâṭün ola:

1. **Felâṭün ola:** -a

Kaside 40

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Eflatun olmak // akıllı ve zeki olmak.

Böyle düstür-ı cihânâna kim oldu mâlik
Ki vezîr ola dilîr ola Felâṭün ola hem

Felâṭün olsa:

1. **Felâṭün olsa:** -sa

Kaside 43

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Eflatun olmak.

'Aceb ḥüsn-i tedârik eyledi bi'llâh 'aşḳ olsun
Felâṭün olsa ger olmazdı bu güne reşâd üzre

Felâṭün-ferheng:

1. **Felâṭün-ferheng:**

Kaside 37

Mısra: 56

Eflatun ilimli /hünerli.

Dâverâ dâd-penâh âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey cihân-dâver ü Cem-câh u Felâṭün-ferheng

felek:

1. **felek:**

Kaside 5

Mısra: 59

Gökyüzü.

Felek bir sâyebandur pişgâh-ı çetr-i câhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sâyeban üzre

2. **felekde:** -de

Kaside 9

Mısra: 62

Gökyüzü.

Çarḥ oldu cenâbında kemer-beste gülâmı
Şanmañ ki felekde görinen kâhkeşâdur

3. **felek:**

Kaside 13

Mısra: 4

Gökyüzü.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

4. **felek:**

Kaside 20

Mısra: 24

Gökyüzü.

O çevgân-bâz-ı devlet kim aña olmuş sa'âdetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydân-ı pehnâver

5. **felekde:-de**

Kaside 22

Mısra: 79

Gökyüzü.

Döne tâ kim felekde sâgar-ı zerrîni hürşidûn
Ala hem zühre-i zehrâ-yı çengî destine sâzı

6. **felek:**

Kaside 27

Mısra: 14

Gökyüzü.

O serdâr-ı zafer-kîş-i 'adû-fersâ ki lâyıkdur
Olursa haymegâhında felek bir çetr-i fersâyî

7. **felek:**

Kaside 30

Mısra: 47

Gökyüzü.

Felek 'imâret-i câh u celâlinûn ferşi
Zuhal serâce-i iqbâlinûn nigezbânı

8. **felek:**

Kaside 31

Mısra: 31

Gökyüzü.

Nem-çekân oldı felek kûbbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan katreyi kim görse şihâb

9. **felekdür:-dür**

Kaside 37

Mısra: 43

Gökyüzü.

Kendi hürşid-i cihân-tâb u felekdür güyâ
Zîr-i rânında o rehvâr u sebük-püye kureng

10. **felege:-e**

Kaside 40

Mısra: 5

Gökyüzü.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mäh
Kudsıyân eyledi tesbihe sipâsı munzamm

11. **felekde:-de**

Kaside 46

Mısra: 76

Gökyüzü.

Tâ ki ma'mûr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

12. **felek:**

Kaside 47

Mısra: 26

Gökyüzü.

Cihân güyâ ki bir şalış-ı mu'ayyendür cenâbuında
Felek ebrû-yı ham-geşte vücûdî çeşm-i binâdur

13. **felek:**

Kaside 47

Mısra: 36

Gökyüzü.

Çerâg-ı baht-ı bîdâridur ol şem'-i İlâhî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânûs-ı minâdur

14. **felek:**

Kaside 47

Mısra: 138

Gökyüzü.

Ola şâbit-kadem devletle dârü'l-mülk-i şihhatde
Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

15. **felekde:-de**

Kaside 47

Mısra: 124

Gökyüzü.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziyet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyâdur

16. **felek:**

Kaside 51

Mısra: 18

Gökyüzü.

Ya'ni şevvâl-i şafâ-balış-ı cihân kim yaraşur
Aña ta'zîm için eylerse felek kâddini ham

17. **felekde:-de**

Kaside 52

Mısra: 30

Gökyüzü.

Kubbesinde levha-i sîmîn ile gülmiñ-ı zer
Müşterîdür kim felekde mäh ile itmiş kırân

18. **felek:**

Kaside 57

Mısra: 75

Gökyüzü.

Şem'-i nazmumla felek fer bula etrâfında
Çarç urup itmeye pervâne-i himmet pervâz

19. felek:

Kaside 58

Mısra: 49

Gökyüzü.

Felek reh-i kademinde bisât-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

20. felek:

Kaside 62

Mısra: 40

Gökyüzü.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

21. felegûn:-iûñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 56

Gökyüzü.

Müftî-i kâmrân ki dergâhı
Felegûn şadr-ı bârgâhıdır

22. felekler:-ler

Kaside 29

Mısra: 21

Gökyüzü.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

23. felek:

Kaside 11

Mısra: 11

Talih, baht, kader.

Felek firûzeden bir taht-ı 'âlî kırdu şâhâne
Aña bir aq dibâ perde çekdi şubh-ı nûrânî

24. felek:

Kaside 26

Mısra: 87

Talih, baht, kader.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulţân Selîme taqdim

25. felek:

Kaside 31

Mısra: 20

Talih, baht, kader.

Işınurdu yerine ka'r-ı çeh-i düzağda
İtse Fir'avni felek böyle hevâda garç-âb

26. felek:

Kaside 36

Mısra: 38

Talih, baht, kader.

Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i kadrinde ferş-rûb-ı harem

27. felegi:-i

Kaside 50

Mısra: 70

Talih, baht, kader.

Hadd-i imkânı n'ola itse tecâvüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Hakk emrine râm

28. felek:

Kaside 53

Mısra: 7

Talih, baht, kader.

'Âleme câm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

29. felek:

Kaside 53

Mısra: 14

Talih, baht, kader.

Benim ol zâr u perâkende-dil ü tab' u dimâğ
Ki felek eyledi ahvâlümü bir bir muhtell

30. felek:

Kaside 61

Mısra: 37

Talih, baht, kader.

Tahtını ber-bâd ider miydi Süleymânüñ felek
Olsa ger Âşafda böyle re'y ü tedbîr-i şavâb

31. felek:

Kaside 62

Mısra: 59

Talih, baht, kader.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Mağşudını cümle enâm kılsun çapuñdan mükteseb

32. felegûn:-iûñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 52

Talih, baht, kader.

Gerçi erbâb-ı tab'a böyle sitem
Felegûn köhne resm ü râhıdır

33. felek:

Kaside 32

Mısra: 92

Gökyüzü; zaman, devir.

Göreydi şive-i refţâr-ı rağş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılade-i sim

34. felek:

Kaside 37

Mısra: 59
Gökyüzü // zaman, devir.

Güşını tutsa felek penbe-i hürşid ile ben
Olurun haqqı edâda yine bî-tâb u direng

35. **felek:**
Gazel 4
Mısra: 1
Gökyüzü, sema.

Nice mest olmasun 'aşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka haq bu hem peymâne hem
şahbâ

36. **felek:**
Gazel 11
Mısra: 3
Gökyüzü.

Nâr-ı âhum tıtdı dehri yine ma'v olmaz felek
Ber-karâr olmak 'acebdür âteş üstinde habâb

37. **felekde:-de**
Gazel 11
Mısra: 2
Gökyüzü.

Göhlümi her dem bir âteşdür kılan pür-ıztırâb
Kim ol âteşden bir aħkerdür felekde âftâb

38. **felekler:-ler**
Gazel 15
Mısra: 2
Gökyüzü.

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Korqarım süz-ı derünümün felekler yana hep

39. **felek:**
Gazel 52
Mısra: 5
Gökyüzü.

Şâh-ı 'aşkız her ne emr itsek musahħardur felek
Oldı mâh-ı nevle hıdmetkâr-ı hañçerdârımız

40. **felege:-e**
Gazel 72
Mısra: 3
Gökyüzü.

Tîr-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bâl-i melekdendür aña şanki yelek

41. **felek:**
Gazel 115
Mısra: 1
Gökyüzü.

Germ olmasun iñende felek âftâb ile
Gâlibdür aña mihr-i ruħuñ âb u tâb ile

42. **felek:**
Gazel 142
Mısra: 14
Gökyüzü.

O şâhib-şadr-ı 'âlî-şân ki lâyıkdur eger olsa
Felek ferş-i harîm-i câhına bir nağ'-ı zerdüzi

43. **felekde:-de**
Kaside 4
Mısra: 118
Gökyüzü.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni kazâ
Tâ kim felekde mâh-ı neve şavlecân virür

44. **felek:**
Kaside 6
Mısra: 31
Gökyüzü.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fûrügından felek
Mihriñi farq eylemez pinhân mıdur peydâ mıdur

45. **felekde:-de**
Kaside 6
Mısra: 41
Gökyüzü.

Kehkeşân mıdur felekde nesr-i tã'irle yaħud
Tâq-ı eyvânında resm-i ejder ü 'anķa mıdur

46. **felekde:-de**
Kaside 6
Mısra: 74
Gökyüzü.

Bıkr-i ma'nâ mı dilümde pertev-i ilhâm ile
Yâ felekde âftâb u zühre-i zehrâ mıdur

47. **felek:**
Kaside 10
Mısra: 1
Gökyüzü.

Şanmañ ki felek devr ile şâmı şehir eyler
Her vâkı' anuñ 'âkıbetinden haber eyler

48. **felekde:-de**
Kaside 10
Mısra: 126
Gökyüzü.

Manşür ide her yerde Hudâ rāyet-i baħtuñ
Tâ Husrev-i seyyāre felekde sefer eyler

49. **felek:**
Kaside 13
Mısra: 12
Gökyüzü.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfin
Felek baş kaldırıncâ hâke düşdi tâc u destârı

50. **felek:**

Kaside 13

Mısra: 25

Gökyüzü.

Felek üftâde-i kıdd-i bülend-i serv-i büstâni
Melek murğ-ı giriftâr-ı gül-i ra'nâ-yı gülzârı

51. **felek:**

Kaside 13

Mısra: 92

Gökyüzü.

Hıred 'allâme-i idrâkimüñ bir köhne şâkirdi
Felek şehnâme-i endişemüñ bir cild-i zerkârı

52. **felekde:-de**

Kaside 14

Mısra: 11

Gökyüzü.

Mâh-ı nev şanma felekde göricek peykârünü
Ditredi Behrâm elinden düşdi zerrîn-hançeri

53. **felekde:-de**

Kaside 14

Mısra: 69

Gökyüzü.

'Aksidür anuñ felekde hırmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i lufti hâke ol kadar sîm ü zeri

54. **feleklerde:-ler, -de**

Kaside 18

Mısra: 16

Gökyüzü, gök.

Hıram-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâyâ

55. **felekde:-de**

Kaside 25

Mısra: 55

Gökyüzü.

Çarh urur berk-i hazân gibi felekde sâbitât
Kuvvet-i kahrıyla ger çıksa hevâyâ gird-bâd

56. **felek:**

Kaside 27

Mısra: 25

Gökyüzü.

Felek müştâk-ı didârı zemîn memnûn-ı pâ-büsü
Muhaşşal bahtı memnûn eylemiş a'lâ vü ednâyı

57. **felek:**

Kaside 27

Mısra: 100

Gökyüzü.

Görüp bu silk-i mürvârid-i pür-tâbı hicâbından
'Acebdür hâke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyâyı

58. **felekdür:-dür**

Kaside 27

Mısra: 43

Gökyüzü.

Cihân-ı sür'ate güyâ felekdür kâse-i sümme
Ser-i mîhî şevâbit na'l-i zerrîndür yeni ayı

59. **felekde:-de**

Kaside 28

Mısra: 145

Gökyüzü.

Dönsün felekde sâgar-ı iqbâli gün gibi
Tâ aña dek ki âhır-ı bezm-i cihân olur

60. **felek:**

Kaside 33

Mısra: 52

Gökyüzü.

Divân-ı celâlinde kazâ münşî-i ahkâm
Eyvân-ı şükûhında felek perde-serâdur

61. **felek:**

Kaside 34

Mısra: 10

Gökyüzü.

Cihân şahnında bir âmâde bezm-i haş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûri

62. **felek:**

Kaside 34

Mısra: 15

Gökyüzü.

Vücûdi ol kadar kem-yâb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrû-yı zühre şâm-ı deycûri

63. **felek:**

Kaside 35

Mısra: 45

Gökyüzü.

Zir-i 'ankâ-yı şükûhında felek bir beyza
Kef-i mizân-ı vaqârında zemîn bir mişkâl

64. **felek:**

Kaside 35

Mısra: 95

Gökyüzü.

Benim ol h'âce-i bâzâr-ı ma'ânî ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıkd-ı le'âl

65. **felek:**

Kaside 38

Mısra: 6
Gökyüzü.

Bu deñlü şevk-bahş olmaz dil-i nâ-şâda ger olsa
Felek peymâne-i şahbâ cihân 'işret-serâ-yı Cem

66. **felekde:-de**

Kaside 38

Mısra: 18
Gökyüzü.

Mu'allâ-pâye düstür-ı şehensâh-ı zemîn k'olmuş
Vekil-i re'y-i pür-nûn felekde neyyir-i a'zam

67. **felek:**

Kaside 44

Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

Mâh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istigñâyı

68. **felek:**

Kaside 57

Mısra: 38
Gökyüzü.

Âsmân-pâye hudâvend-i cihân kim yaraşur
Eylese aña felek atlaşını pây-endâz

69. **felegüñ:-üñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 72
Gökyüzü.

Tâ ki rüşen-çerâğ-ı bezm-i cihân
Felegüñ şem'-i mihr ü mâhıdur

70. **felekde:-de**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 11
Gökyüzü.

Yaraşur ger felekde nâvekine
Hedef olsa hilâl-i dâ'ire-sâz

71. **felekde:-de**

Kaside 61

Mısra: 52
Gökyüzü.

Dürr-i mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nûr u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı 'âftâb

72. **felek:**

Kaside 39

Mısra: 39
Dünya.

O cihânân-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pîrâste bir böyle vezîr

73. **felekde:-de**

Gazel 39

Mısra: 1
Gökyüzü.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzumuz vardır
Güzel sevmekde el-ğak'âlî'-i firûzumuz vardır

74. **felek:**

Gazel 73

Mısra: 2

Talih, baht // dünya devran.

O şeh cân u dile rahm eyleyüp dâd itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şâd itdüğün görsek

75. **felekdür:-dür**

Gazel 73

Mısra: 7

Talih, baht // dünya devran.

Nice biñ hânâmı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhıyla bir 'âşık da ber-bâd itdüğün görsek

76. **felek:**

Kaside 4

Mısra: 23

Talih, baht // dünya devran.

Bir dem murâdım üstüne devr eylemez felek
Âb istesem serâb-ı 'ademden nişân virür

77. **felek:**

Kaside 29

Mısra: 97

Talih, baht // dünya devran.

Çarîn iderse felek bir güzîde memdûha
Ki ehl-i şab'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

78. **felek:**

Kaside 35

Mısra: 114

Talih, baht // dünya devran.

Buldı bir güne revâc emti'a-i güftârum
Ki felek eyler iken çadrini pest ü pâmâl

79. **felek:**

Kaside 36

Mısra: 59

Talih, baht // dünya devran.

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdüğü 'azâb ü elem

80. **felek:**

Kaside 38

Mısra: **103**
Talih, baht // dünya devran.

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilūñ kütüb-ı murādı üzre biş ü kem

81. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **92**
Talih, baht // dünya devran.

Bahā tahmīn ider bir kimse yok erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

82. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **102**
Talih, baht // dünya devran.

Ola tā kim cihān gāhī pūr-emn ü gāh pūr-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefk-ı murād üzre

83. **felek:**
Kaside 44
Mısra: **1**
Talih, baht // dünya devran.

Felek isterse dañi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

84. **felekden: -den**
Kaside 59
Mısra: **67**
Talih, baht // dünya devran.

Ta 'bīr idemem çekdügim ālāmī felekden
Zīrā ki anuñ zikri de bir güne elemdür

85. **felek:**
Kaside 61
Mısra: **81**
Talih, baht // dünya devran.

Sen civān-baht ol felek pīr olduğınca dem-be-dem
Bahtuña olsun müyesser revnak-ı 'ahd-i şebāb

86. **felekde: -de**
Kaside 61
Mısra: **64**
Talih, baht // dünya devran.

Serverā haqqā ki lutfuñ eyledi ihyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

87. **felek:**
Kaside 57
Mısra: **65**
Talih, kader.

Åh elinden felek süst-i qarār u 'ahdüñ
İtmedi bahtum ile itdügi va'di incāz

88. **felek: -sa**
Gazel 69
Mısra: **9**
Dünya, âlem, devran.

N'ola garķ olsa felek āb-ı hayāt-ı suhane
Lüle-i hāme-i Nef'ī mizāb olıcaķ

89. **felek:**
Gazel 87
Mısra: **14**
Dünya, âlem, devran.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'ī
Felek ben ölmedin ḥāk ile yeksān olduğın görsem

90. **felek:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Dünya, âlem, devran.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārī çekemem

91. **felek:**
Kaside 8
Mısra: **62**
Dünya, âlem, devran.

Ne vücūd-ı bī-nazīrūñ gibi bir memdūh olur
Ne benüm gibi şenākāra felek akrān bulur

92. **felegūñ: -üñ**
Kaside 10
Mısra: **25**
Dünya, âlem, devran.

Virmez felegūñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Kor ḥikmeti teslim-i kazā vü kader eyler

93. **felek:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Dünya, âlem, devran.

Benden a'lā mı bilür kadrin felek yā rüzgār
Kim hayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

94. **felek:**
Kaside 12
Mısra: **53**
Dünya, âlem, devran.

Faḥr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḥāk-pāyı rüzgāra armağānumdur benüm

95. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Dünya, âlem, devran.

Şabâ ger bûy-ı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûnı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rûm u Hind ü Bulgârı

96. **felek:**

Kaside 13

Mısra: **106**

Dünya, âlem, devran.

Hayâlümdür o deryâ-yı hurûşân kim sebak almış
Felek tedvir-i gird-âbindan anuñ 'ilm-i edvârı

97. **felek:**

Kaside 14

Mısra: **45**

Dünya, âlem, devran.

Şâh-ı valâ-rütbe 'Osmân Hân Gâzî kim felek
Görmemişdür böyle bir şâhenşeh-i ceng-âveri

98. **felek:**

Kaside 14

Mısra: **116**

Dünya, âlem, devran.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek âyine-i Iskenderi

99. **felek:**

Kaside 42

Mısra: **81**

Dünya, âlem, devran.

Tâ ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntazam-ı rûzgâr

100. **felegün:-üñ**

Gazel 76

Mısra: **7**

Dünya, devran.

Dûd-ı âhum ko yüzün çapkara kılsun felegün
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

101. **felek:**

Kaside 31

Mısra: **117**

Dünya, devran.

Rakş ider nağme-i kânûn-ı belâgatle felek
Destine muṭrıb-ı endişem alınca mızrâb

102. **felek:**

Kaside 53

Mısra: **61**

Dünya, devran.

Sensin ol fâzıl-i bî-miṣl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daḥi devr ideli senden efḍal

103. **felek:**

Kaside 54

Mısra: **41**

Kader, talih, baht.

Müftü-i devr-i zamân Es'ad Efendi ki felek
İder imzâsını pîşânî-i mihre tesvîd

104. **felek:**

Kaside 55

Mısra: **5**

Kader.

Baḥtımı bir âstâne pâsbân itdi felek
Kim şadâ-yı kûs-ı devletle gözümden gitdi h'âb

105. **felek:**

Kaside 3

Mısra: **66**

Kader, baht, talih.

Düşse çâh-ı zekâna turra-ı hûbân yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindânî

106. **felekden:-den**

Kaside 10

Mısra: **22**

Kader, talih, baht.

Zu'munca olur her kişünñ redd ü kabûli
Haḳ söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

107. **felek:**

Kaside 31

Mısra: **91**

Kader, talih, baht.

Gitdi ol dem ki felek ârzü-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbâb-ı kemâli it'âb

108. **felegi:-i**

Kaside 32

Mısra: **23**

Kader, talih, baht.

Nice zamân idi 'aksine döndürüp felegi
Cefâyı 'âdet idinmişdi rûzgâr-ı le'im

109. **felege:-e**

Kaside 54

Mısra: **4**

Kader, talih, baht.

Ne 'aceb döndi murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfiḳ felege emr-i ba'id

110. **felek:**

Kaside 3

Mısra: **59**

Dünya, âlem, devran.

Sensin ol mâ-şadaḳ-ı luṭf-ı İlähî ki felek
Her gice sensiz olan devrin aṅup pinhânî

111. **felek:**

Kaside 10

Mısra: 55

Dünya, âlem, devran.

İkbâline vâ-beste felek tâ o kadar kim

Tedbîri ile devrini zir ü zeber eyler

112. **felege:-e**

Kaside 50

Mısra: 89

Gökyüzü.

Nâmuñi nazm-ı bülendümle çıkardım felege

Ede tâ hâzin-i esrâr-ı kaçâ naş-ı hıtâm

113. **felekden:-den**

Kaside 3

Mısra: 75

Dünya, devir, zaman.

Dâverâ dâd felekden ki cefâ itmek için

Bulur elbette bir ehl-i dile bir nâdânı

114. **felek:**

Kaside 6

Mısra: 35

Dünya, devir, zaman.

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin

Görse fark itmezdi İskender midür Dârâ midur

115. **felek:**

Kaside 6

Mısra: 79

Dünya, devir, zaman.

Tâ felek kaçr ü merâtib añlaya hem bildüre

Herkesüñ miqdârını ednâ midur a'lâ midur

116. **felek:**

Kaside 25

Mısra: 42

Dünya, devir, zaman.

Ûdsiyân olurdu naqd-i cân ile hep müşterî

İqd-ı mürvârîd-i nazmuñ ger felek itse mezâd

117. **felek:**

Kaside 34

Mısra: 48

Kader, talih, baht.

Yegâne şehsüvâr-ı Kahramân- kevkeb ki lâyıkdur

Felek aña silahdâr itse Behrâm-ı silah-şöri

118. **felek:**

Kaside 7

Mısra: 56

Dünya, âlem.

Rüy-ı bahtıyla cihân manzara-i hür-nişîn

Büy-ı hulûkıyla felek micmere-i nâfe-şemîm

119. **felek:**

Kaside 9

Mısra: 50

Dünya, âlem.

'Ahdinde zemîn mezra'a-i tohm-ı 'adâlet

Devrinde felek dâ'ire-i emn ü emândur

120. **felek:**

Kaside 7

Mısra: 32

Talih, baht.

Böyle kalursa eger râh-ı telâfi mesdûd

Bu huşûşa felek itmezse mükâfât-ı 'amîm

121. **felek:**

Kaside 31

Mısra: 78

Talih, baht.

Meşreb-i dânişi ol mertebeden 'âlidür

Ki felek ide aña sırr-ı kaçâyı işrâb

122. **felek:**

Kaside 43

Mısra: 1

Talih, baht.

Bi-hamdi'llâh felek döndi yine vefk-ı murâd üzre

Olurdu hâl pek müşkil kalaydı ger 'inâd üzre

123. **felek:**

Kaside 43

Mısra: 10

Talih, baht.

Murâdım üzre tâ bu güne devr itmezdi ger olsa

Felek maḥkûm-ı fermânım zamâne inkiyâd üzre

124. **felek:**

Kaside 27

Mısra: 97

Devir, zaman.

Felek tab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre

Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

125. **felek:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 7

Devir, zaman.

Şanki bir beyt-i muşanna'dur felek

Ravza-i cennetden itmiş intihâb

126. **felek:**

Kaside 42

Mısra: 23
Gökyüzü // dünya, devran.

Bâri yıkılsa yere geçse felek
Ber- taraf olsa elem-i rüzgâr

127. **felek:**
Kaside 58
Mısra: 46
Talih, baht // devir, zaman.

Hıdîv-i şadr-ı sa'âdet ki far'atden
'Ulüvv-i kıdrini fark eylemez felek gibi dün

128. **felegün:-iñ**
Kaside 59
Mısra: 58
Talih, baht // gökyüzü.

Yüz sürmedür dâmen-i iclâline dâ'im
Hemvâre anuñçün felegün kâmeti hâmdur

129. **felek:**
Kaside 59
Mısra: 10
Talih, baht // gökyüzü.

'Âlem o kadar feyz-i neşât ile leb-â-leb
Güyâ ki felek câm-ı tarab-hâne-i Cemdür

130. **felege:-e**
Kaside 53
Mısra: 20
Gökyüzü.

Görmesün deydü gözüm rüy-ı 'arüs-ı bahtı
Çeker âhum felege perde-i müşgîn-i hacel

131. **felegi:-i**
Kaside 35
Mısra: 24
Kader, talih, baht.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden
Felegi bâri bu takrîb ile itsem pâ-mâl

132. **felegün:-iñ**
Kaside 39
Mısra: 76
Kader, talih, baht.

Bâ'îş-i kîne nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegün âh habîr

133. **felege:-e**
Kaside 44
Mısra: 52
Kader, talih, baht.

Sihr iderdim o kadar vaşf-ı cemilünde ki tâ
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

134. **felege:-e**
Kaside 50
Mısra: 59
Felek, gökyüzü.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i kıhrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tîğ-ı Behrâm

135. **felege:-e**
Kaside 31
Mısra: 98
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Hâmdüli'llâh eğer-i 'âtfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iqbâlüm ider nâz u 'itâb

136. **felekler:-ler**
Kaside 52
Mısra: 43
Gökyüzü, gök.

Çekmege mîl-i şihâb ile felekler çeşmine
Düdi kıhl-ı rüşenâdur düdgâhı sürmedân

137. **felekler:-ler**
Kaside 50
Mısra: 83
Gökyüzü, gök.

Ki felekler yıkılıp olsa cihân zir ü zeber
Olur erkân-ı binâsında anuñ yine devâm

felek-i dün:

1. **felek-i dün:**
Kaside 41
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Alçak felek // kötü talih.

Ammâ kimi haşm itdi baña gör felek-i dün
Ta'bir idemem özge temâşâ-yı zamâne

felek-i fehm ü dânişe:

1. **felek-i fehm ü dânişe:-e**
Kaside 28
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
İlim ve idrak göğü.

Re'y-i müniri kim felek-i fehm ü dânişe
Bir mihr-i zerre-perver-i 'arş âsmân olur

felek-i haşmete:

1. **felek-i haşmete:-e**
Kaside 31
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Azamet, büyüklük göğü.

Kevkeb-i sa'd-i bülendi felek-i haşmete mäh
Meşreb-i pāk u laţifî çemen-i devlete āb

felek-i ma'delete:

1. felek-i ma'delete:-e

Kaside 26

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Adalet göğü.

Felek-i ma'delete mäh-ı tamām
Şadef-i salţanata dürr-i yetim

felek-i pür-nireng:

1. felek-i pür-nireng:

Kaside 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hile dohu, çok hileli talih.

Rāst-girdār-ı kader-kevkebe kim havfindan
Başını hırkaya çekdi felek-i pür-nireng

felek-i salţanata:

1. felek-i salţanata:-a

Kaside 33

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık göğü.

'Ahdî çemen-i memlekete mevsim-i nev-rüz
Re'yi felek-i salţanata şems-i duhādur

felek-i tab'-ı refi'inde:

1. felek-i tab'-ı refi'inde:-i, -n, -de

Kaside 60

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Yüce yaratılışın/tabiatın göğü.

Eylemişler felek-i tab'-ı refi'inde kırın
Neyyir-i evc-i ma'ārif meh-i tābān-ı suhan

felek-mesned:

1. felek-mesned:

Kaside 49

Mısra: 65

Gök makamlı, makamı yüce.

Felek-mesned hüdāvendā hüdīvā dāverā Şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletiñ serdār u sālārı

felek-mesned-i meh-tal'at u kudsi-fitrat:

1. felek-mesned-i meh-tal'at u kudsi-fitrat:

Kaside 50

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Kutsal yaratılışlı, ay yüzlü, gök mertebeli // ay
yüzlü, kutsal yaratılışlı şeyhülislam.*

O felek-mesned-i meh-tal'at u kudsi-fitrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in'ām

felek-pāve:

1. felek-pāve:

Kaside 35

Mısra: 39

Yüce rütbeli.

'Arş-temkīn ü felek-pāve Muhammed Pāşā
Ki der-i devletidür kıble-i cāh u iclāl

felek-pevmā:

1. felek-pevmāyı:-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 26

Felek ölçen, gökte dolaşan.

Gird-bād-ı ğazabı itse zemīne ğavta
Şarşar-ı himmeti yād itse felek-pevmāyı

felek-şüküh:

1. felek-şüküh:

Kaside 30

Mısra: 83

Gökyüzü haşmetli, haşmeti yüce.

Felek-şüküh Vezirā melek-şiyem Şadrā
Eyā hülāşa-i taķdīr şun'-ı Yezdānī

felek-yāver:

1. felek-yāver:

Kaside 55

Mısra: 46

Yardımcısı felek olan, bahtlı, talihli.

Kāmkārā serverā şadrā mekārīm-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver hüdīv-i kāmyāb

fem-i kilkiyle:

1. fem-i kilkiyle:-i, -y, -le

Kaside 60

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Kalemin ağzı.

Fem-i kilkiyle ter ü taze gülistān-ı hüner
Āb-ı nazm ile şafā bulmada bustān-ı suhan

fenn:

1. fende:-de

Kaside 6

Mısra: **63**

Sanat, hüner // şiir sanatı.

Hüsrevâ bu fende ger gârrâlanursam gör sözüm
Lâf-ı bî-ma'nâ mıdur yâ bir kavî da'vâ mıdur

2. fende:-de

Kaside 29

Mısra: **107**

Sanat, hüner // şiir sanatı.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi
Hâkîkât üzre beyân ideyin bilâ-isnâd

3. fende:-de

Kaside 23

Mısra: **34**

İlim, hüner, marifet.

Ârâste envâ'-ı ma'ârifle vücûdî
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i 'âlem

fenâ bahrine düşdi:

1. fenâ bahrine düşdi:-di

Müfret 15

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Yokluk denizine düşmek // unutulmak, anılmaz
olmak.*

Dostlar düşdi fenâ bahrine bu keştî-i ten
Himmat eyleñ ki beķâ yaķasına çıķa esen

fenn:

1. fennüñ:-üñ

Kaside 27

Mısra: **85**

*Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu
// şiir ilmi.*

Huşûşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Dağı bir pehlivânı çekmemişdür çekdigüm yâyı

2. fennimde:-i, -m, -de

Kaside 60

Mısra: **79**

*Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu
// şiir ilmi.*

Benim ol zerger-i kâmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevhridür zîver-i dükkân-ı suhan

fenn-i mesâhatda:

1. fenn-i mesâhatda:-da

Kaside 57

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Alan ölçme ilmi.

Bir mühendis yine fark eylemez noķşânuñ
Ne ķadar fenn-i mesâhatda olursa mümtâz

fenn-i suhande:

1. fenn-i suhande:-de

Kaside 39

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Söz ilmi.

İ'timâd itmez iseñ eyledüğüm da'vâya
İktidârum ideyin fenn-i suhande taķrîr

fer bula:

1. fer bula:-a

Kaside 57

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Parlaklığa kavuşmak.

Şem'-i nazmumla felek fer bula etrâfında
Çarķ urup itmeye pervâne-i himmet pervâz

ferâğ:

1. ferâğum:-u, -m

Gazel 89

Mısra: **8**

Vazgeçme, çekilme, el çekme.

Vâ'iz ne ķadar kevşer ü hür ańsa uzatsa
Olmaz mey ü maĥbûbdan el-ķışşâ ferâğum

ferâğat itdi:

1. ferâğat itdi:-di

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, bırakmak.

Her hevâdan ferâğat itdi gönül
Şevķ-i ma'nâ yine kemâhidür

ferah:

1. ferah:

Gazel 110

Mısra: **7**

Sevinç, gönül açıklığı.

Ĝam ferah gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ĥâkîkât hem-dem-i dîrinede

2. **ferahla:-la**

Gazel 115

Mısra: 6

Sevinç, gönül açıklığı.

Reftâr-ı germi hânde-i nerm ile kıl ki tâ
Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

3. **ferah:**

Kaside 51

Mısra: 8

Sevinç, gönül açıklığı.

Müjde-i yümn-i kudümiyle şafâ pey-der-pey
Feyz-i teşrîf-i vişâliyle ferah dem-ber-dem

ferah verdükce:

1. **ferah verdükce:**

Kaside 62

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Ferahlık, sevinç vermek.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâya ferah
Def`ide dillerden tarah oldukça `âlem pür-şegâb

ferahnâk ola:

1. **ferahnâk ola:-a**

Kaside 51

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Sevinçli, mesut olmak.

Bula zâtiyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönüli ferahnâk ola hem

ferâmûş eyledi:

1. **ferâmûş eyledi:-di**

Kaside 47

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Unutmak.

Ferâmûş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab`um
Kalem ammâ yine destümde mu`tâd üzre güyâdur

ferd:

1. **ferde:-e**

Kaside 9

Mısra: 143

İnsanlardan her biri, belirli olmayan şahıs, kişi, kimse.

Göstermeye bir ferde Hudâ `âlemi sensüz
Zîrâ ki vücuduñ sebeb-i emn ü emândur

2. **ferd:**

Kaside 47

Mısra: 100

Eşi olmayan, eşsiz.

Seni medh itmesün yâ n`eylesün ehl-i dil ü dâniş
Ki envâ`-ı mekârimle vücudın ferd ü yektâdur

ferdâ-yı kıyâmet:

1. **ferdâ-yı kıyâmet:**

Gazel 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kıyametten sonra // (sevgili) ayağa kalktıktan sonra.

Nef`î gibi yok pâyuña yüz sürmege çäre
Tutsam n`ola dâmânuñi ferdâ-yı kıyâmet

Ferhâd:

1. **Ferhâd:**

Kaside 29

Mısra: 110

Ferhat (Meşhur Ferhat ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı).

Benim o kühken-i Bisütün-ı ma`nâ kim
Ne şan`at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd

2. **Ferhâd:-ı**

Gazel 33

Mısra: 5

Ferhat (Meşhur Ferhat ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı).

Muşavvirler yazup Ferhâdı küh-ı Bisütün üzre
Virüp destine tişe haylı üstâdâne yazmışlar

Ferhâdves:

1. **Ferhâdves:**

Gazel 52

Mısra: 10

Ferhat gibi.

Biz reh-i `aşk içre terk-i ser kılan `âşiklarız
Çıkmasa Ferhâdves başa `aceb mi kârimuz

ferhunde:

1. **ferhunde:**

Kaside 38

Mısra: 11

Uğurlu, kutlu.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şâd olmasun `âlem nice kâm almasun âdem

ferhunde-dem:

1. ferhunde-dem:

Kaside 15

Mısra: 50

Kutlu nefesli, mübarek nefesli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

ferhunde-şiyem:

1. ferhunde-şiyem:

Kaside 23

Mısra: 43

Mübarek tabiatlı // talihli.

Ferhunde-şiyem pādīşehā dād-penāhā
Ey Husrev-i Cem-cāh-ı Ferīdün-fer-i 'ālem

ferīd-i 'aşr olsañ:

1. ferīd-i 'aşr olsañ:-sa, -ñ

Kaside 21

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Zamanında eşi bulunmayan kimse olmak.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın hasūd-ı hodkāmı

Ferīdün:

1. Ferīdün:

Kaside 3

Mısra: 12

Şehname'de yeryüzü padişahı olması, adaleti, doğruluğu, iyilikseverliği ile anılan Pers kralı.

Sāye-i luṭf-ı Hudā Hazret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdün u Sikender olamaz derbānı

2. Ferīdün:

Kaside 18

Mısra: 77

Şehname'de yeryüzü padişahı olması, adaleti, doğruluğu, iyilikseverliği ile anılan Pers kralı.

Revādur ger Ferīdün ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyhā ile Belkīs olsalar dāye

ferkadān:

1. ferkadān:

Kaside 52

Mısra: 122

Aynı yerden doğup battıkları, yani gökyüzünde sabit oldukları için yolcuların yönlerini tayin etmekte faydalandığı Küçükayı burcundaki parlak iki yıldız.

Olsun erkānı müretteb ol sa'ādet-ḥānenüñ
Kopmasun bir taşu ger kopsa yerinden ferkadān

fermān:

1. fermānı:-ı

Kaside 3

Mısra: 18

Buyruk, emir.

N'ola hükünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir nokta aña dā'iredür fermānı

2. fermānı:-ı

Kaside 5

Mısra: 54

Buyruk, emir.

Sikenderdür ki heft iklīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

3. fermānı:-ı

Kaside 11

Mısra: 38

Buyruk, emir.

Sikender gibi ṭālib fetḫ-i heft iklīme iḳbālī
Süleymān gibi gālīb rüzgāra hüküm ü fermānı

4. fermānına:-ı, -n, -a

Kaside 25

Mısra: 104

Buyruk, emir.

Qaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı 'ālem inḳıyād

5. fermānı:-ı

Kaside 39

Mısra: 49

Buyruk, emir.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫı
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i 'uşşāḳı esīr

6. fermānına:-ı, -n, -a

Kaside 43

Mısra: 104

Buyruk, emir.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı ḥümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı 'ālem inḳıyād üzre

7. fermānı:-ı

Kaside 22

Mısra: 37

Buyruk, emir, irade.

Revāndur ol kadar fermānı kim fevrī olur ḥāzır
Murād itse geceyle seyre ḥurşid-i fişek-bāzı

8. fermānına:-ı, -n, -a

Kaside 23

Mısra: 90
Buyruk, emir, hâkimiyet.

Şihhatle ola mesned-i devletde ser-efrâz
Fermânina maḥkûm ola ser-tâ-ser-i 'âlem

fermân eyle:

1. **fermân eyle:**

Gazel 31
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

Ğarazuñ cân ise ger ğamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-ḥ'âh meded

fermân itse:

1. **fermân itse:-se**

Kaside 49
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

Eger sultân-ı qahrı ḥabse fermân itse ḥurşîdi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târi

2. **fermân itse:-se**

Kaside 30
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

O deñlü ḥükmi revândur ki itse ger fermân
Havâda ric'at-i seyr-i ḥadeng-i perrâni

fermân-ber-i ḥükmi olmuşdur:

1. **fermân-ber-i ḥükmi olmuşdur:-muş, -dur**

Kaside 34
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Emri yerine getiren olmak.

Sütüde Âşaf-ı dîn-perver-i 'âdil ki olmuşdur
Çader fermân-ber-i ḥükmi qazâ maḥkûm u me'mûri

fermân-dih-i 'âlem:

1. **fermân-dih-i 'âlem:**

Kaside 33
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Dünyaya hükmeden, dünyaya hükümü geçen.

Fermân-dih-i 'âlem ki zebân-ı qaleminden
Cârî olan aḥkâmı hemân ḥükmi-i qazâdur

fermân-dih-i ḥurşîd-i kerem:

1. **fermân-dih-i ḥurşîd-i kerem:**

Kaside 39
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Cömertlik güneşi (olan) hükümdar.

'Âlem-i himmete fermân-dih-i ḥurşîd-i kerem
Mesned-i ma'delete âşaf-ı Cemşîd-serîr

fermân-dih-i küll:

1. **fermân-dih-i küll:**

Kaside 23
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Dünyaya hükmeden.

Fermân-dih-i küll dâdger-i ferd ü yegâne
Sultân-ı cihân mâlik-i baḥr ü ber-i 'âlem

fermân-dih-i ma'mûre-i mülk-i suhan:

1. **fermân-dih-i ma'mûre-i mülk-i suhan:**

Kaside 16
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Mamur şiir ülkesinin nüfuzlu padişahı // Nefti.

Şüretâ fermân-dih-i ma'mûre-i mülk-i suhan
'Âlem-i ma'nâda bir ḥâne-ḥarâb-ı rûzgâr

fermân-dih-i re'yine:

1. **fermân-dih-i re'yine:-i, -n, -e**

Kaside 19
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Düşüncenin emir vermesi/fikrin, düşüncenin emri, hükmü.

Zemîni âsmân çarḫı zemîn eyler murâd itse
Qazâ fermân-dih-i re'yine ol deñlü muşahḥardur

fermân-dih-i Şâm ü Haleb:

1. **fermân-dih-i Şâm ü Haleb:**

Kaside 62
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Şam'ın ve Halep'in hüküm verenleri.

Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü Haleb

fermân-dih-i zî-şân-ı felek:

1. **fermân-dih-i zî-şân-ı felek:**

Kaside 24
Mısra: 78

Kelime Tipi: -
Feleğin /devrin şanlı hükümdarı.

Dāverā tācverā Hüsrev-i 'ālī-güherā
Ey kader-kevkēbe fermān-dih-i zī-şān-ı felek

fermān-ı 'adli:

1. **fermān-ı 'adli:-i**
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adalet fermanı.

Ger olsa münteşir fermān-ı 'adli kūh u sahrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

fermān-ı 'amīm itse:

1. **fermān-ı 'amīm itse:-se**
Kaside 7
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Umumi, yaygın ferman çıkarmak, emir vermek.

'Adli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyış için 'āleme fermān-ı 'amīm

fermān-ı felek:

1. **fermān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feleğin fermanı, talihin hükmü.

Ne revā sencileyin pādīşehūn devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

fermān-ı hükmine:

1. **fermān-ı hükmine:-i, -n, -e**
Kaside 32
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Karar/ yargı fermanı, buyruğu.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Kazā rızāyile fermān-ı hükmine teslim

ferman-revā-yı 'aql u dīn:

1. **ferman-revā-yı 'aql u dīn:**
Kaside 62
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dinde ve akalda hükmü geçen.

Hem-nām-ı Fahrū'l-mürselin maqbūl-ı Sulţān-ı güzīn
Ferman-revā-yı 'aql u dīn dārende-i hīlm ü edeb

ferr ü şükūh-ı baht-ı İskender:

1. **ferr ü şükūh-ı baht-ı İskender:**
Kaside 47
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İskender'in bahtının yüceliği ve parlaklığı.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baht-ı İskender
Anuñçün ihtīşāmı nāsīh-i dārāt-ı Dārādur

ferr ü tāb virdi:

1. **ferr ü tāb virdi:-di**
Kaside 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlaklık vermek.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için gālibā
Virdi taht-ı Yūsufā zātuñla Mevlā ferr ü tāb

ferrāş:

1. **ferrāş:-ı**
Kaside 52
Mısra: **32**
Süpüren, çöpçü.

Her ruḥām-ı ferşi bir āyīne-i 'ālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

ferrāş-ı bāb olmasa:

1. **ferrāş-ı bāb olmasa:-ma, -sa**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kapı süpüren hizmetçi olmak.

Beñzedürdüm kaşr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

ferr-i bahtı:

1. **ferr-i bahtı:-ı**
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bahtın parlaklığı, kutlu baht.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertēbe-i āsmān virtür

ferrūh-dem:

1. **ferrūh-dem:**
Kaside 38

Mısra: 22
Zamanı uğurlu ve mesut olan.

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i 'âdil
Küşâde-rüy u nâzûk-dil hüceste-zât u ferrûh-dem

ferruh-fâl oldum:

1. **ferruh-fâl oldum:**-du, -m
Kaside 35
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Talihli olmak, bahtı açık olmak.

Minnet Allâha ki bî-minnet-i baht u iqbâl
Oldum âşâr-ı sa'âdetle yine ferruh-fâl

ferseng:

1. **ferseng:**
Kaside 37
Mısra: 46
Beş bin metre veya üç mile eşit bir uzunluk ölçüsü, mesafe, fersah.

O cihân-gerd-i sebük-pây kim itdükce şitâb
Bırağur sâyesini yolda hezârân ferseng

fersüde olur:

1. **fersüde olur:**-u, -r
Kaside 11
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Yıpranmak, aşınmak.

Cihânban-ı mu'allâ-pâye kim gerdün-ı gerden-keş
Zemîn bûs-ı cenâbından olur fersüde pişânî

fers:

1. **fersine:**-i, -n, -e
Kaside 13
Mısra: 13
Zemin // dõşeme, halı, yaygı.

'Aceb mi fersine âyine-i 'âlem-nümâ dirsem
Nümâyân kudsiyân-ı âsmânuñ naqş-ı esrârî

2. **ferşi:**-i
Kaside 30
Mısra: 47
Dõşeme, halı, yaygı.

Felek 'imâret-i câh u celâlinüñ ferşi
Zuhâl serâçe-i iqbâlinüñ nighebânî

3. **ferşinde:**-i, -n, -de
Kaside 34
Mısra: 20
Zemin // dõşeme.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

4. **ferşi:**-i
Kaside 46
Mısra: 3
Yer, zemin.

Ferşi dîbâ-yı Hıtâyî gibi pür-naqş ü nigâr
Tarhı revnaq-şiken-i ravza-i firdevs-i berîn

fers itmege:

1. **fers itmege:**-meg, -e
Kaside 22
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Kapanmak, yüz sürmek.

Yüzüm fers itmege yine cenâb-ı bârgâhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervâzî

fers-i dergehi:

1. **fers-i dergehi:**-i
Kaside 6
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Dergâhun/sarayın zemini.

Ya'ni Sultân Aḥmed-i 'âdil ki fers-i dergehi
'Arşdan a'lâ degülse çarḥdan ednâ mıdur

fers-i evvânî:

1. **fers-i evvânî:**-i
Kaside 13
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sarayın zemini.

Mu'allâ Beyt-i ma'mûr-ı felekden fers-i evvânî
Mücellâ sine-i âyineden kâşî-i dîvârî

fers-i harem-i rif'atüñ olursa:

1. **fers-i harem-i rif'atüñ olursa:**-u, -r, -sa
Kaside 23
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Yücelik haremünün dõşemesi olmak.

Fers-i harem-i rif'atüñ olursa revâdır
Bu taḥ-ı mu'allâ-yı zer-ender-zer-i 'âlem

fers-i harîm:

1. **fers-i harîm:**
Kaside 7
Mısra: 60

Kelime Tipi: -
Haremın zemini, yaygısı.

Ka'be-i 'işmetine nür-i Hüdâ şem'-i harem
Harem-i devletine perr-i hüma ferş-i harım

ferş-i harım-i cāhına:

1. **ferş-i harım-i cāhına:** -i, -n, -a

Gazel 142

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Makam daireisinin zemini (vezirlik makamının zemini, yeri).

O şahib-şadr-ı 'ālī-şān ki lāyıkdur eger olsa
Felek ferş-i harım-i cāhına bir naṭ'-ı zerdūzī

ferş-i haşır olsa:

1. **ferş-i haşır olsa:** -sa

Kaside 39

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Hasır döşeme olmak.

Ḳadri ol meretebe 'ālī ki revādūr olsa
Harem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i haşır

ferş-i kadem:

1. **ferş-i kadem:**

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayağım altında serilen halı.

Harır-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kadem nāzik

ferş-i kademün olursa:

1. **ferş-i kademün olursa:** -u, -r, -sa

Kaside 41

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Ayağım altında serilen halı olmak.

Lāyıkdur eger şānuña ta'zimen olursa
Ferş-i kademün çeşm-i temennā-yı zamāne

ferş-i münakkaş oldı:

1. **ferş-i münakkaş oldı:** -di

Kaside 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nakışlı bir sergi/döşeme (gibi) olmak.

Letāfetden zemīn ferş-i münakkaş oldı 'aksiyle
Muraşsa' sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

ferş-i ruhām:

1. **ferş-i ruhām:**

Kaside 50

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Mermer döşeme.

Beytimün her biri bir bütkecedür kim yaraşūr
Olsa seng-i dil-i ḫübāndan aña ferş-i ruhām

ferş-i zeminden:

1. **ferş-i zeminden:** -den

Kaside 27

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Gidermez haşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi sakḳāyī

ferş-i zemine:

1. **ferş-i zemine:** -e

Kaside 4

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rüm
Ferş-i zemine meretebe-i āsmān virür

ferş-i zer evler:

1. **ferş-i zer evler:** -r

Kaside 10

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Altınla döşemek.

Cemşid-i kerem-pişe ki seyrāna çıkınca
Ḥürşid gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer evler

ferş-i zer-keşle:

1. **ferş-i zer-keşle:** -le

Kaside 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş yaygı.

Zihī kāşāne-i şāhāne 'işretgāh-ı düstürī
Ki olmuş ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstürī

ferş-i zılāl:

1. **ferş-i zılâl:**

Kaside 35

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Gölgelerden döşeme, yaygı.

‘Alem-efrâz-ı nıgehbanî-i ‘âlem ki düşer
Şukka-i râyeti sahtı-ı felege ferş-i zılâl

ferş-rüb-ı harem:

1. **ferş-rüb-ı harem:**

Kaside 36

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Haremın halı süpüreni (harem dairesinin
halısını süpüren).*

Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i kadrinde ferş-rüb-ı harem

feryâd:

1. **feryâd:**

Kaside 29

Mısra: 30

Haykırış, çığlık, figan.

Mü’essir oldu sitem-didegân-ı ehl-i dilûn
Dem-â-dem eylediği âh u nâle vü feryâd

2. **feryâd:**

Gazel 38

Mısra: 1

Haykırış, çığlık, figan.

‘Âh u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Kahramân-ı niğehi hışm ile cellâd ister

3. **feryâdı:-ı**

Gazel 108

Mısra: 3

Haykırış, çığlık, figan.

Feryâdı mü’essirdür her perdede ‘uşşâkuñ
Uymaz def’ ü tãnbûra bir özge hevâdur bu

4. **feryâdına:-ı, -n, -a**

Kaside 23

Mısra: 84

Haykırış, çığlık, figan.

Hatm eyle du ‘â ile uzatma sözi Nef’î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i ‘âlem

5. **feryâdım:-ı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 14

Haykırış, çığlık, figan.

Bilürken saña mâ’ il oldıgum ey serv-i âzâdım
İşidirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

feryâd eyledim:

1. **feryâd eyledim:-dı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Kapuñda bunca feryâd eyledim dâd itmedüñ âhır
Vişâlüñle dil-i mañzûnumı şâd itmedüñ âhır

feryâd ider:

1. **feryâd ider:-er**

Kaside 62

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Açıldı bâguñ gülleri feryâd ider bülbülleri
Şun sen de cãm-ı mülleri tırma pey-â-pey der-‘âkeb

feryâd iderek:

1. **feryâd iderek:-erek**

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

‘Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı hırşîdi tutar teb

feryâd itse:

1. **feryâd itse:-se**

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Rüz u şeb küyunda feryâd itse ‘âşıklar n’ola
Murğ-i diller düşdi dâm-ı turra-i pîçâna hep

feryâd itsem:

1. **feryâd itsem:-se, -m**

Kaside 57

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

*Yüksek sesle ve kuvvetle bağırmak // imdat
istemek, yardım dilemek.*

Beni bir yerde esîr itdi ki feryâd itsem
Kimseden hâlûme şefkatle işitemem âvâz

feryâd u figândur:

1. **feryâd u figândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Bağırıp çağırma, ağlayıp sızlama.

Hün-âbe degül bâdesi zehr-i ğam-ı hicrân
Her nağme-i çeng ü neyi feryâd u fiğândur

feryâde gelmez:

1. **feryâde gelmez:-mez**
Gazel 139
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sîne döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

ferzend-i ğam-ı bî-peder ü mâder-i ‘âlem oldum:

1. **ferzend-i ğam-ı bî-peder ü mâder-i ‘âlem**
oldum:-du, -m
Kaside 23
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Dünyanın annesiz ve babasız (kalmış) gam oğlu
olmak.

İtdüm o kadar ülfeti ğuşşayla ki oldum
Ferzend-i ğam-ı bî-peder ü mâder-i ‘âlem

ferzend-i kirâmı:

1. **ferzend-i kirâmı:-ı**
Kaside 23
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Soyu temiz, şerefli oğul.

Ferzend-i kirâmı güher-i düde-i âdem
Mağdüm-ı felek reşk-i melek mefhar-ı ‘âlem

2. **ferzend-i kirâmı:-ı**
Kaside 39
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Soyu temiz, şerefli oğul.

Fikri üstâd-ı kühen-sâle-i ‘aql-ı evvel
Re’yi ferzend-i kirâmı güher-i şubh-ı ahîr

fesâd:

1. **fesâda:-a**
Kaside 37
Mısra: 6
Kargaşa, karışıklık.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

fesâd bulur:

1. **fesâd bulur:-u, -r**
Kaside 29
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Bozulmak.

Görürse şimdi görür intizâm-ı hâli şalâh
Bulursa şimdi bulur in ‘idâm-ı hükmi fesâd

fesâd üzre (ol):

1. **fesâd üzre (ol):**
Kaside 43
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Karışıklık içinde olmak, fitne fesat içinde olmak.

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesâd üzre

fesâd üzre ola:

1. **fesâd üzre ola:-a**
Kaside 43
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Karışıklık, bozgunculuk çıkarmak.

Zihî şâhib-serîr-i ma‘delet kim bîm-i kahrıyla
Ne cânı var ki devründe ola fitne fesâd üzre

fesâd-ı fâhiş:

1. **fesâd-ı fâhiş:**
Kaside 36
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Aşırı derecede fenalık, kötülük.

Belâ budur ki bu deñlü fesâd-ı fâhiş ile
Yine vücûdları dîn ü devlete elzem

fesâne:

1. **fesânem:-m**
Kaside 59
Mısra: 19
Efsane, destan, hikâye.

Nazm-âver-i mu‘ciz-kelimâtum ki fesânem
Ârayış-i dîbâce-i dîvân-ı hikemdür

feth:

1. **feth:**
Kaside 13
Mısra: 54
Bir memleket, şehir veya mevkiî savaşla düşman
elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Yegâne şehsüvâr-ı eblağ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse feth ü nuşret peyk-i rehvarı

2. **feth:**

Kaside 14

Mısra: 126

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Ḥaḫḫ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ‘azm eylerse olsun feth ü nuşret reh-beri

3. **feth:**

Kaside 21

Mısra: 9

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

‘İnāyet-i ezelidür bu güne feth u zafer
‘Aceb midür ger olursa ḥuceste encāmı

4. **feth:**

Kaside 27

Mısra: 108

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Ne yaña ‘azm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce feth ü iḳbāl ü zafer peyk-i sebük-pāyı

5. **feth:**

Kaside 36

Mısra: 13

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Bu feth ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab’uma zirā vücuḥ ile mülhem

6. **fetha:-a**

Kaside 36

Mısra: 80

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Nitekim ḥusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maḡrib-zemīni fetha ‘ālem

7. **feth:**

Kaside 40

Mısra: 51

Bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Peyk-i iḳbālī ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükhēt-i ḥulḳı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

feth eyle:

1. **feth eyle:**

Kaside 39

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Fethetmek, ele geçirmek.

Yüri feth eyle ne Īrāmı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka’llāḥü te‘ālā vü naşır

feth idüp:

1. **feth idüp:-üp**

Kaside 60

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zaptetmek.

Feth idüp tiğ-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrünüle sentüñ ‘umde-i mūrān-ı suḫan

feth itdi:

1. **feth itdi:-di**

Kaside 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zaptetmek.

Ne pāşā ‘ālem-ārā āftāb-ı maṭla‘-i nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyāyı

2. **feth itdi:-di**

Kaside 40

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zaptetmek.

Arz-ı rümü nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḥorasānı da zamm

feth itdün:

1. **feth itdün:-dü, -ñ**

Kaside 26

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zaptetmek.

‘Ālemi sen yeñiden feth itdün
Ḳomaduñ mürteḳib-i şuḡl-ı zemīm

feth itmedük:

1. **feth itmedük:-me, -dük**

Kaside 11

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zaptetmek.

Hele teşhīri mülke başlasun iḳbālī seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor feth itmedük ne kāfiristānı

feth itse:

1. **feth itse:-se**

Kaside 5

Mısra: 51

Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

feth-i 'asîr:

1. **feth-i 'asîr:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zor fetih.

Bu 'adâletle bu ikbâl-i bülemlend ile saña
İ'tikâdum bu ki hiç olmaya bir feth-i 'asîr

feth-i 'azîm itdi:

1. **feth-i 'azîm itdi:-di**
Kaside 26
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Büyük fetihler yapmak.

Gerçi Sultân Selîm Gâzî
İtdi devletle nice feth-i 'azîm

feth-i bâb olur:

1. **feth-i bâb olur:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
*Kapuların açılması, muradın gerçekleşmesi,
istenilen şeye ulaşma imkânı verilme.*

'Arif ol gam çekme Nef'i böyle kalmaz rûzgâr
Luft ider bir gün Hudâ elbette feth-i bâb olur

feth-i bâb-ı rûzgâr:

1. **feth-i bâb-ı rûzgâr:**
Kaside 16
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
*Devrin kapısını açan // yeni ve güzel dönemin
başlangıcı.*

Ḥavf-ı şemşîri cihâna yâd-ı merg-i nâgehân
Feyz-ı cûdî kâ'inâta feth-i bâb-ı rûzgâr

feth-i Ḥayber:

1. **feth-i Ḥayber:**
Kaside 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ḥayber'in fetih.

Feth-i Ḥayber olalı eylememişdür kimse
Zür-ı bâzû ile bir böyle ḥişârî teşhîr

feth-i heft iklimi:

1. **feth-i heft iklimi:-e**
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin fetih, yedi bölgeyi alma, fetihleme.

Sikender gibi tâlib feth-i heft iklimi ikbâli
Süleymân gibi gâlib rûzgâra hüküm ü fermânî

2. **feth-i heft iklimi:-e**

Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin fetih, yedi bölgeyi alma, fetihleme.

Sikender gibi tâlib feth-i heft iklimi ikbâli
Süleymân gibi gâlib rûzgâra hüküm ü fermânî

feth-i mübîn:

1. **feth-i mübîn:**
Kaside 46
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Açık ve parlak zafer.

Bula şîhhatle sarâyında şafâ-yı hâşır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ feth-i mübîn

fettân:

1. **fettân:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Çekici, gönül alıcı.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem ḥançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādû gibi fettân mest

fevrî:

1. **fevrî:**
Kaside 11
Mısra: **10**
Acele ile, süratle, hemen.

Ḳazâ bu şevḳ ile ḥidmetde dâmen-der-miyân oldı
Müheyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

2. **fevrî:**
Kaside 22
Mısra: **37**
Acele ile, süratle, hemen.

Revândur ol kadar fermâni kim fevrî olur hâzır
Murâd itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bâzi

3. fevrî:

Kaside 24

Mısra: 38

Acele ile, süratle, hemen.

Ol kadar hükümüne münkâd ki ger emr itseñ
Fevrî 'aksine döner çenber-i gardân-ı felek

4. fevrî:

Kaside 24

Mısra: 86

Acele ile, süratle, hemen.

Hayr eger şer ne medâr üzre olursa dâ'ir
Fevrî 'aksine döner re'y-i peşimân-ı felek

5. fevrî:

Kaside 25

Mısra: 23

Acele ile, süratle, hemen.

Başlasam bu şevk ile fevrî hemân evşafuña
Dürr-i medhûn eylesem âvîze-i güş-ı bilâd

6. fevrî:

Kaside 34

Mısra: 58

Acele ile, süratle, hemen.

İşâbet ol tarafdayken kımaz tahvîl ider çarhı
Görinür fevrî ol tedbirün âşâr-ı şer ü şûrı

7. fevrî:

Kaside 43

Mısra: 59

Acele ile, süratle, hemen.

İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül peydâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i lufti remâd üzre

fevt eylerse:

1. fevt eylerse:-r, -se

Kaside 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Elden kaçırarak, eksik etmek.

Ne fevt eylerse esbâb-ı şafâdan devr-i çarh-ı dün
Çazâ hüsn-i tedârikle telâfi itmede her dem

fevvâre-i ma'nâ:

1. fevvâre-i ma'nâ:

Kaside 12

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Mana fiskiyesi, mana fişkartan, mana saçan.

Mest-i câm-ı 'aşkım ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma'nâ dehânumdur benim

feylesof-ı dakîka-pevmâ:

1. feylesof-ı dakîka-pevmâ:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Düşünce, nükte ölçen filozof.

Feylesof-ı dakîka-pevmâ kim

'Aql-ı pür-hikmet-i İlahîdür

feylesof-ı ekberi:

1. feylesof-ı ekberi:-i

Kaside 14

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

En büyük filozof.

Belki kânûn-ı suhanda hall ü 'akd-ı nüktede
Hikmet-i fikr ü hayâlün feylesof-ı ekberi

feylesof-ı kâmkâr:

1. feylesof-ı kâmkâr:

Kaside 43

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Devlet ve ikbal sahibi filozof.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll

Ki isti'dadı her tedbirde rüşd ü sedâd üzre

feylesof-ı kârdân:

1. feylesof-ı kârdân:

Kaside 52

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

İş bilir hâkim // hikmet ilmine vâkıf.

Fitne-bend-i dehr-i dün müşkil-güşâ-yı rûzgâr

Çâre-sâz-ı dîn ü devlet feylesof-ı kârdân

feylesof-ı vüzerâ:

1. feylesof-ı vüzerâ:

Kaside 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vezirlerin filozofu.

Feylesof-ı vüzerâ şânî-i 'aql-ı evvel

Merdüm-i çeşm-i cihân-bîn-i dil-i dânyâi

Feyyâz-ı ezel:

1. Feyyâz-ı ezel:

Kaside 23

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Allah.

Harlikden eser kıomamış ammâ ki ne çäre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

feyyâz-ı kerem:

1. feyyâz-ı kerem:

Kaside 41

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Cömertliğin feyzi, bereketi.

Feyyâz-ı kerem mışdar-ı âşâr-ı mekârim
Hırşid-i zemîn kevkebe-bahşâ-yı zamâne

feyz:

1. feyz:

Kaside 58

Mısra: 26

Bereket, bolluk.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı hâlvat-i dil gibi feyz ile meşhûn

2. feyzüñle:-ü, -ñ, -le

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Bereket, bolluk.

Sensin ol ser-mâye-i bâzâr-ı şevk-ı ehl-i 'aşk
Düşdi feyzüñle kesâda cevher-i nâmûs u neng

3. feyze:-e

Kaside 34

Mısra: 82

Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Ger olsa âb u tâb-ı feyz-i tab'um tab'-ı Feyzide
İderdi feyze müstağrak sevâd-ı mülk-i Lâhōnı

4. feyz:

Gazel 55

Mısra: 5

Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesihâ-dem-i 'aşkız

5. feyzinden:-i, -n, -den

Kaside 7

Mısra: 73

Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Kise-i gonca nice pür-zer ise feyzinden
Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sim

6. feyz:

Kaside 9

Mısra: 95

Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Ol feyz ile bir baır-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcı güher yerine seyyâre-feşândur

7. feyz:

Kaside 11

Mısra: 93

Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Bu feyz ehl-i dile dâd-ı Hüdâdur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

8. feyz:

Gazel 65

Mısra: 5

Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya degiş

9. feyzüñ:-ü, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 77

Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Öldürür renc-i humârûñ dirgürür feyzüñ yine
'Aşık-ı bîmârı bir demde gârâbet bundadır

10. feyzidür:-i, -dür

Kaside 2

Mısra: 11

İrfan, ilim ve marifet.

Ol hüdâvend-i serir-i ma'rifet kim feyzidür
Sâlik-i bî-tüşe-i gümrâha zâd-ı uhrevî

11. feyzi:-i

Kaside 4

Mısra: 8

Mübârek ve uğurlu tesir.

Ol sihrsâz-ı mu'cize-güyum ki nuţkumuñ
Feyzi devât u kilke zebân u dehân virür

12. feyzi:-i

Kaside 47

Mısra: 57

Mübârek ve uğurlu tesir.

İder ol mertebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

13. feyzüñe:-ü, -ñ, -e

Terkib-bend 1

Mısra: 36
Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u dervîş ü gedâ hep feyzüñfe dil-dâdedür

feyz alur:

1. feyz alur:
Gazel 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Manevi haz almak.

Ne feyz alur sifâl-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerdi reşkden şandille Şeyhü'l-ğarem şahbâ

2. feyz alur:-u, -r
Gazel 74
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bir kimsenin ruhaniyetinden veya ilminden
faydalanmak, feyizlenmek.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im
Kalem câdü-yı 'Îsâ-dem suhan hem şüh u hem nazik

3. feyz alur:-u, -r
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bir kimsenin ruhaniyetinden veya ilminden
faydalanmak, feyizlenmek.

Benim ol Nef'î-i rüşen-dil ü şâfi gevher
Feyz alur câm-ı şafâ meşreb-i bî-bâkümnden

4. feyz alur:-ur
Kaside 5
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Bereket, ihsan almak.

Ne kişver kim bahâr-ı devletinden feyz alur hâki
Biter tohum-ı şerer luğf-ı hevâsından duhân üzre

feyz virse:

1. feyz virse:-se
Kaside 35
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Feyzlendirmek, bolluk, bereket vermek.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübha gibi rişte-i bârâna le'al

feyz-bahş olsa:

1. feyz-bahş olsa:-sa
Kaside 37
Mısra: 35

Kelime Tipi: -
Feyiz vermek // canlılık kazandırmak.

Feyz-bahş olsa cemâdâta ger isti' dâdı
Tartılır cevher-i mâhiyyet-i insân ile seng

2. feyz-bahş olsa:-sa
Kaside 57
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Feyiz vermek // canlılık kazandırmak.

Feyz-bahş olsa eger tab'-ı suhan-güyum olur
Kışsa-perdâz-ı ma'ânî suver-i perde-i râz

Feyzi:

1. Feyziyim:-y, -im
Kaside 12
Mısra: 14
Feyzi-i Hindî, 16. yüzyılda Hindistan'da Ekber
Şah döneminin önde gelen şairlerindedir.

Mülk-i Rûmı ol kadar tütü sevâdı şî'rimüñ
Feyziyim güyâ ben ol Hindüstânumdur benüm

feyz-i âb-ı çeşme-i havvân:

1. feyz-i âb-ı çeşme-i hayvân:
Kaside 8
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Hayat çeşmesinin suyunun feyzi, abıhayat tesiri.

Düşse bir meclisde ger yâd-ı şafâ-yı meşrebi
Âteş-i mey feyz-i âb-ı çeşme-i hayvân bulur

feyz-i 'amîm:

1. feyz-i 'amîm:
Kaside 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Herkes mahsus feyiz, ihsan.

Âferin luğfuña ey bād-ı nesim
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amîm

2. feyz-i 'amîm:
Kaside 26
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Herkes mahsus feyiz, ihsan.

Var kıyâs it ne kadar rüşendür
Görmedim ta bu kadar feyz-i 'amîm

feyz-i cihân-gîr:

1. feyz-i cihān-gīr:

Kaside 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyayı zapt eden, dünyaya yayılan feyiz / bereket.

Nedür bu feyz-i cihān-gīr u bu neşāt-ı 'amīm
Meger açıldı der-i lutf-ı kirdgār-ı kerīm

feyz-i cūd:

1. feyz-i cūd:

Kaside 4

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Cömertliğin bolluğu, bereketi.

Hurşid-i zer-feşān ki kefi feyz-i cūd ile
Dehre ğnā-yı mā-ḥaşal-ı baḥr u kān virür

feyz-i cūdi:

1. feyz-i cūdi:-i

Kaside 16

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Cömertliğin bolluğu, bereketi.

Ḥavf-ı şemşiri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyz-i cūdi kā'ināta feth-i bāb-ı rüzgār

feyz-i dem-i şubḥgāh-ı ma'nā:

1. feyz-i dem-i şubḥgāh-ı ma'nā:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mana sabahın nefesinin bereketi (sabah esintisinin bereketi).

Muzmir dem-i nuṭḡ-ı dil-keşünde
Feyz-i dem-i şubḥgāh-ı ma'nā

feyz-i desti:

1. feyz-i desti:-i

Kaside 50

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Elin ihsanı, keremi // el açıklığı, cömertlik.

Luṭf-ı taḥ'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi ḥāss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi 'ām

feyz-i destini:

1. feyz-i destini:-i, -n, -i

Kaside 32

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin bereketi // el açıklığı, cömertlik.

Yā feyz-i destini yād itse bir şenā-ḥ'ānı
Olur kıyāmete dek ceybi ma'den-i zer ü sim

feyz-i ebr-i nīsānī:

1. feyz-i ebr-i nīsānī:

Kaside 30

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Nisan bulutunun feyzi // nisan yağmurunun bereketi.

'Aceb mi taḥ'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nīsānī

feyz-i edā-yı pāki:

1. feyz-i edā-yı pāki:-i

Kaside 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Temiz, akıcı üslubun feyzi.

Ne nāmedür bu ki feyz-i edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmī'a-i cāna āb-ı ḥayvānı

feyz-i endiše-i renginüm:

1. feyz-i endiše-i renginüm:-ü, -m

Kaside 7

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Renkli, hoş düşüncenin bereketi, ihsanı.

Feyz-i endiše-i renginüm ile bād-ı şabā
İtse ger geşt ü güzār çemen-i bāğ-ı na'im

feyz-i enfās-ı Mesihāya:

1. feyz-i enfās-ı Mesihāya:-y, -a

Kaside 18

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Hz. İsa'nın nefesinin feyzi, tesiri.

Ne mümkün medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālīk olursam feyz-i enfās-ı Mesihāya

feyz-i enfās-ı seher:

1. feyz-i enfās-ı seher:

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Seher rüzgārının feyzi, tesiri.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyz-i enfās-ı seher rūh-fezāy oldı yine

fevz-i enfāsumla:

1. fevz-i enfāsumla: -u, -m, -la

Kaside 14

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Nefesin feyzi, tesiri.

Nice şüret fevz-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehri dilüñ bir 'ālem-ārā dil-beri

fevz-i eser-i makdem-i nev-rūz:

1. fevz-i eser-i makdem-i nev-rūz:

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nevruzun gelişiyile oluşan feyiz.

Gül gibi cihān oldı yine hürrem ü handān
Gör n'eyledi fevz-i eser-i makdem-i nev-rūz

fevz-i eser-i sohbet-i pevmāne-keşāndur:

1. fevz-i eser-i sohbet-i pevmāne-keşāndur: -dur

Kaside 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçki içenlerin sohbetlerinden elde edilecek feyiz.

Şimden girü biçāre-i derd ü gāma çāre
Feyz-i eser-i sohbet-i pevmāne-keşāndur

fevz-i evşāfiyla:

1. fevz-i evşāfiyla: -i, -y, -le

Kaside 12

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Vasıfların bereketi // vasıfların verdiği ilham.

Feyz-i evşāfiyla ben güyā cihān-ı ma'nīyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baħr u kānumdur benüm

fevz-i evşāfiyle:

1. fevz-i evşāfiyle: -i, -y, -le

Kaside 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Vasıfların bereketi // vasıfların verdiği ilham.

Ol kadar el verdi ma'nā fevz-i evşāfiyle kim
Güyyā miftāh-ı genc-i şāygānīdür sözüüm

fevz-i ezeli:

1. fevz-i ezeli:

Kaside 9

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Allah'ın feyzi, Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey.

Ol hıızr-ı Mesihā-dem-i nazmım ki sözüümde
Feyz-i ezeli cevher-i cān gibi nihāndur

fevz-i ferah-bahş-ı nesīm-i şubh-ı cān-perver:

1. fevz-i ferah-bahş-ı nesīm-i şubh-ı cān-perver:

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönle ferahlık veren sabah rüzgārının (o) iç açan, ferahlatan tesiri.

Hoşā fevz-i ferah-bahş-ı nesīm-i şubh-ı cān-perver
Ki hem ğam mürdesin ihyā kıılır hem şādmān eyler

fevz-i Haķ:

1. fevz-i Haķ:

Gazel 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfü.

On sekiz biñ 'ālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde fevz-i Haķ bir özge 'ālemdür baña

2. fevz-i Haķ:

Kaside 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfü.

Tā ezelden fevz-i Haķ mevķüfdur endişeme
Mülk-i ma'nā vaķf-ı tab'-ı kāmranımdur benüm

3. fevz-i Haķ:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfü.

Feyz-i Haķ berķ urur āyine-i endişemden
Çeşm-i cān rüşen olur maşrıķ-ı idrākümden

fevz-i havāt-ı cāvidānīdür:

1. fevz-i havāt-ı cāvidānīdür: -dür

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ebedi hayatın feyzi // ebedi hayatın sırları.

Rūzgār ihsānımı bilmiş benüm yā bilmemiş
'Āleme feyz-i hayāt-ı cāvidānīdür sözüüm

feyz-i hüküm-i 'adl ü dādı:

1. feyz-i hüküm-i 'adl ü dādı:-ı

Kaside 22

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Adalet ve doğrulukla verilen hükmün feyzi.

Ger olsa feyz-i hüküm-i 'adl ü dādı 'āleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

feyz-i hulk u meşrebi:

1. feyz-i hulk u meşrebi:-i

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Padişahın) tabiatının mübarek ve uğurlu tesiri.

Ol kadar itdi sirāyet feyz-i hulk u meşrebi
Kevşer ü müşk oldı hep āb u tūrāb-ı Edrine

feyz-i ihsān-ı kefi:

1. feyz-i ihsān-ı kefi:-i

Kaside 51

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Elin cömertliğinin bolluğu // ihsanın bereketi, bolluğu.

Gerd-i hāk-ı kademī rūşenī-i çeşm-i emel
Feyz-i ihsān-ı kefi zindegī-i cān-ı kerem

feyz-i ihsān-ı kefūn:

1. feyz-i ihsān-ı kefūn:-ü, -ñ

Kaside 61

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Elin cömertliğinin bolluğu // ihsanın bereketi, bolluğu.

Feyz-i ihsān-ı kefūn eyler kifāyet 'āleme
Aķmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

feyz-i ihsānuñ:

1. feyz-i ihsānuñ:-u, -ñ

Kaside 55

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Lütuf bereketi.

Hāksār-ı dergeh-i kadr-i bülendūñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyz-i ihsānuñ şehāb

feyz-i ihsānuñ:

1. feyz-i ihsānuñ:-u, -ñ, -ı

Kaside 37

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Lütuf bereketi.

Feyz-i ihsānuñ yād eylese bir şā'ir olur
Hāmesi kufl-ı der-i genc-i ma'āniye medeng

feyz-i İlahī:

1. feyz-i İlahī:

Kaside 59

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İlahī feyiz, Allah'tan gelen ihsan, bereket.

Hep feyz-i İlahī meded eyler baña yoħsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm çatı kemdür

feyz-i ilhām:

1. feyz-i ilhām:

Kaside 7

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

İlhamın bereketi.

Feyz-i ilhām ile tā kim ola ehl-i nazmuñ
Raħm-i Meryem gibi tab'ı şādef-i dürr-i yetim

feyz-i isti'dād-ı zātuñ:

1. feyz-i isti'dād-ı zātuñ:-uñ

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

(Mevlana'nın) zatının kabiliyetinin feyzi.

Feyz-i isti'dād-ı zātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceżbesi hürşid ü mäh ü āsmānı Mevlevi

feyz-i isti'dādına:

1. feyz-i isti'dādına:-ı, -n, -a

Kaside 18

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kabiliyet ihsanı, nimeti.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazħar
Gülerdi ğoncalar ne söylese tūtī-i güyāya

feyz-i kāmilūn:

1. feyz-i kāmilūn:-ü, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Noksansız, mükemmel tesir/bolluk, bereket.

Sensin ol pîrāye-i hikmet ki feyz-i kāmîlün
Kıldı mir'at-ı zamîr-i ehl-i dilden ref'-i jeng

feyz-i kefi dest-i cüdi:

1. feyz-i kefi dest-i cüdi:-ı

Kaside 21

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin feyzi, bereketi.

Ger olsa feyz-i kefi dest-i cüdi nâmiyede
İderdi ma'den-i nukre dıraht-ı bādām

feyz-i kefi ihsānuñ:

1. feyz-i kefi ihsānuñ:-u, -ñ

Kaside 50

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Lütuf elinin bereketi // cömertliğin bereketi.

Bulsa ger nâmiye feyz-i kefi ihsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bî-sikke bahār-ı bādām

feyz-i kefi pür-cüdi:

1. feyz-i kefi pür-cüdi:-ı

Kaside 59

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Cömertlik dolu avucun bereketi.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde meşeldür
Feyz-i kefi pür-cüdi ki himmetde 'ālemdür

feyz-i kelām:

1. feyz-i kelām:

Kaside 50

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

İfade, söyleyiş feyzi.

Şimdi seccāde-i ma'nāda benim mürşid-i küll
Hırka-püşān-ı beyān benden alur feyz-i kelām

feyz-i lâ-vezāl-i cāvidānumdur:

1. feyz-i lâ-yezāl-i cāvidānumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ebedi olarak devam edecek feyiz, ilham.

Āftāb-ı şubḥ-ı ma'nā bezm-i endişemde cām
Bāde feyz-i lâ-yezāl-i cāvidānumdur benüm

feyz-i letāfetle:

1. feyz-i letāfetle:-le

Kaside 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzelliğin bereketi.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemîn feyz-i letāfetle sipihre imtinān üzre

feyz-i lutfi:

1. feyz-i lutfi:-ı

Kaside 48

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

İhsanın, bağışın tesiri.

Olaydı feyz-i lutfi dehre şāmil
Dil-i pür-gam olurdu sāgar-ı Cem

feyz-i ma'nā:

1. feyz-i ma'nā:

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mananın bereketi, bolluğu.

Derd var dilde gamum 'āleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nā o kadar kim yine taḥrîr idemem

feyz-i medhiyle:

1. feyz-i medhiyle:-i, -y, -le

Kaside 1

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Övgünün feyzi.

Na't-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medhiyle dilün cān-ı cihānidur sözüm

feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzi:

1. feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzi:-ı

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneşin feyzi.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzi
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzi

feyz-i mihr-i iltifātuñdur:

1. feyz-i mihr-i iltifātuñdur:-u, -ñ, -dur

Kaside 55

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Lütuf güneşinin bereketi.

Feyz-i mihr-i iltifātuñdur ki itdi ṭab'umı
Şaf u rengin nüktelerle ma'den-i la'l-i müzāb

fevz-i nazar-ı 'âşık-ı pāk:

1. fevz-i nazar-ı 'âşık-ı pāk:

Kaside 35

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Halis /hakiki âşığın bakışının fevzi/tesiri.

Çehre-i dil-bere fevz-i nazar-ı 'âşık-ı pāk
Meşreb-i 'âşık-ı keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl

fevz-i nefesi:

1. fevz-i nefesi:-i

Kaside 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nefesin tesiri, bereketi.

Kim okursa ide fevz-i nefesi dünyâyâ
Neşr-i âşâr-ı dem-i nuḡk-ı Mesîhâ vü Kelîm

fevz-i nefesüm:

1. fevz-i nefesüm:-ü, -m

Kaside 41

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Nefesin tesiri.

Fevz-i nefesüm mu'cize-perdâz-ı belâgat
Sihr-i kalemüm âyet-i kübrâ-yı zamâne

2. fevz-i nefesüm:-ü, -m

Kaside 39

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Nefesin tesiri, bereketi.

Gülşen-i ma'nâyâ fevz-ı nefesüm bād-ı bahâr
Çemenistân-ı hayâle kalemüm ebr-i maḡîr

fevz-i nefesümdür:

1. fevz-i nefesümdür:-ü, -m, -dür

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nefesin tesiri.

İhyâ iden endîşeyi fevz-i nefesümdür
Endîşe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

2. fevz-i nefesümdür:- ü, -m, -dür

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nefesin tesiri.

Olsam n'ola Nef'î gibi ḡallâk-ı ma'ânî
İhyâ iden endîşeyi fevz-i nefesümdür

fevz-i nem-i cüdi:

1. fevz-i nem-i cüdi:-ı

Kaside 17

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Cömertliğin neminin bereketi, verimliliği.

Nergisün düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger fevz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemâ

fevz-i nem-i cüdün:

1. fevz-i nem-i cüdün:-ı, -n

Kaside 45

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Cömertlik neminin bereketi, verimliliği.

Bulaydı fevz-i nem-i cüdün ebr-i nîsânî
İderdi ḡarḡ-ı cevâhir muḡîḡ-i zehḡârî

fevz-i nem-i meşrebi:

1. fevz-i nem-i meşrebi:-i

Kaside 44

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, mizacın neminin fevzi/tesiri.

Olsa ger fevz-i nem-i meşrebi dünyâyâ revân
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderḡâyî

fevz-i neşât:

1. fevz-i neşât:

Kaside 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevinç çokluğu.

'Âlem o kadar fevz-i neşât ile leb-â-leb
Güyâ ki felek cām-ı ḡarab-ḡâne-i Cemdür

fevz-i neşât-ı 'adl:

1. fevz-i neşât-ı 'adl:

Kaside 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Adaletin sevinç veren fevzi.

Zemîn fevz-i neşât-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne arzû-yı intizâm-ı ḡâl ile ḡurrem

fevz-i nesîmivle:

1. feyz-i nesîmiyle:-i, -y, -le

Kaside 58

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Latif rüzgârın tesiri.

O deñlü hürrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger
Açılssa feyz-i nesîmiyle bir dil-i mañzûn

feyz-i neşve-i nazmum:

1. feyz-i neşve-i nazmum:-u, -m

Kaside 30

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Şiirin neşesinin feyzi.

Ger olsa nâmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

feyz-i nişāb alur:

1. feyz-i nişāb alur:-u, -r

Kaside 31

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Şereflenmek, şeref kazanmak.

Gökde mihr ahter-i bahtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kefi cūdından alur feyz-i nişāb

feyz-i nisvānî:

1. feyz-i nisvānî:

Kaside 20

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Unutkanlık nimeti.

Kef-i dest-i kerîmünden irişdi feyz-i nisvānî
Şadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

feyz-i reşha-i kalemüm:

1. feyz-i reşha-i kalemüm:-ü, -m

Kaside 29

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Kalemin damlasının feyzi, tesiri.

Olurdu bulsa eger feyz-i reşha-i kalemüm
Hayāt-bağış-ı katil āb-ı deşne-i cellād

feyz-i reşh-i kalemi:

1. feyz-i reşh-i kalemi:-i

Kaside 40

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kaleminden sızan damlanın feyzi.

Feyz-i reşh-i kalemi māye-i iksir-i murād
Bezli-i dest-i keremi mā-ğaşal-i ma'den ü yemm

feyz-i Rühü'l-kudüsi:

1. feyz-i Rühü'l-kudüsi:-i

Gazel 116

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cebrail'in feyzi.

Feyz-i Rühü'l-kudüsi eyledi icrā Nef'i
Meryemāsā kalemi nādire-zāy oldı yine

feyz-i şafā-güsteri:

1. feyz-i şafā-güsteri:-i

Kaside 54

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Neşe yayan uğurlu tesir.

Niçün ol feyz-i şafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez tab'uña sermāye-i mazmün-ı müfid

feyz-i şafānuñ:

1. feyz-i şafānuñ:-nuñ

Kaside 9

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gönül huzurunun feyzi, bereketi.

Tā haşre dek ol demde olan feyz-i şafānuñ
Endişesi ol hasteye ser-māye-i cāndur

feyz-i şerefdin:

1. feyz-i şerefdin:-den

Kaside 51

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Onur, haysiyet feyzi.

Bulmuş anuñla zamān feyz-i şerefdin behre
Eylemiş rüy-ı zemini bu gülistān-ı İrem

feyz-i şevk:

1. feyz-i şevk:

Kaside 52

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Şiddetli arzusunun, coşkunun verdiği feyiz.

Hātıra eşnā-yı evşāfuñda feyz-i şevk ile
Lāyih oldı 'aşıkāne bir gazel de nāgehān

feyz-i tab'um:

1. feyz-i tab'um: -u, -m

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şairliğin feyzi, bereketi.

Feyz-i tab'um cihân-ı ma'nâyâ

Tâb-ı hürşid-i şubhgâhidür

feyz-i teşrîf-i visâlivle:

1. feyz-i teşrîf-i visâliyle: -i, -y, -le

Kaside 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın gelişinin bereketi, kavuşma zamanının bereketi.

Müjde-i yümn-i kudümiyle şafâ pey-der-pey

Feyz-i teşrîf-i visâliyle ferah dem-ber-dem

feyz-i tevfiğ-i İlahîdür:

1. feyz-i tevfiğ-i İlahîdür: -dür

Kaside 35

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımının /lütfunun feyzi.

Cürre şâhîn Hümâ şayd-ı hayâlim ki benüm

Feyz-i tevfiğ-i İlahîdür aña şepher ü bâl

Feyz-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr:

1. feyz-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr:

Kaside 16

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Dünyanın vahye mazhar olmuş muciz nefesli (belâgatçe en yüce mertebeye erişmiş sözlü) Feyzi'si // Nef'i.

'Urfi-i Rüm Enverî-i 'aşr u Hâkânî-i 'ahd

Feyz-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr

feyz-resân:

1. feyz-resândur: -dur

Kaside 9

Mısra: 68

Feyz eriştiren, bereket ve bolluk getiren.

Vaşf-ı kefi-pür-cüdî ki tab'-ı şu'arâyâ

Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

fezâ:

1. fezâsı: -sı

Kaside 13

Mısra: 41

Gökyüzü.

Fezâsı hâlvat-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî

Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i türeden 'ârî

2. fezâsı: -sı

Kaside 58

Mısra: 26

Geniş ova, yer, alan.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc

Fezâsı hâlvat-i dil gibi feyz ile meşhûn

3. fezâ:

Kaside 6

Mısra: 7

Uçsuz bucaksız, geniş ova.

Sebz ü hürrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr

Yâ miyân-ı cüda 'aqs-ı künbed-i hâdrâ midur

4. fezâda: -da

Kaside 6

Mısra: 3

Gökyüzü // uçsuz bucaksız yer, alan.

Beyt-i ma'mûr-ı felek mi ol fezâda ol sarây

Yâ zemîni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyâ midur

fezâ-vı harîm:

1. fezâ-yı harîm:

Kaside 32

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Harem dairesi alanı.

Serîr-i devletine âsmân serâ- perde

Serây-ı hâşmetine lâ-mekân fezâ-yı harîm

fezâ-vı lâ-mekân:

1. fezâ-yı lâ-mekân:

Kaside 49

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Mekânsız /uçsuz bucaksız boşluk, uzay.

Şanurlar gird-bâd-ı hâk-i dergâh-ı celâlündür

Fezâ-yı lâ-mekân içre görenler çarh-ı devvârî

fezâ-vı ma'reke-cây-ı havâl:

1. fezâ-yı ma'reke-cây-ı havâl:

Kaside 58

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Hayal /düşünce cenk meydanının göğü.

Yine teraḥḥum idüp der- niyâm idince olur
Fezâ-yı ma'reke-cây-ı ḥayâl ğarḳa-i ḥün

fezâ-yı pehnâ:

1. **fezâ-yı pehnâ:**

Kaside 17

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Geniş feza, uçsuz bucaksız gökyüzü.

Başlasa cilveye mänen-i kümeyt-i ḥāme
Merkez-i nokṭa olur aña fezâ-yı pehnâ

fezâ-yı vādî-i ṭab'umdadur:

1. **fezâ-yı vādî-i ṭab'umdadur:-u, -m, -da, -dur**

Kaside 30

Mısra: **116**

Kelime Tipi: -

Şairlik vadisinin uçsuz bucaksız alanı.

Beyân ki bülbül-i destân-serây-ı ma'nâdur
Fezâ-yı vādî-i ṭab'umdadur gülistânı

fırka:

1. **fırkaya:-y, -a**

Kaside 47

Mısra: **62**

İnsan topluluğu, cemaat.

Ḥuşûşâ zümre-i aşḥâb-ı isti'dād ü idrāke
Ki çarḥ ol fırkaya devr ideli ḥaşm-ı tüvânâdur

2. **fırkayı:-y, -ı**

Kaside 29

Mısra: **34**

İnsan topluluğu, cemaat.

Vire zimâm-ı umûrı kef-i kifâyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırkayı şād

fırka-i erbâb-ı dil:

1. **fırka-i erbâb-ı dil:**

Kaside 42

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Gönül ehli topluluğu, irfan sahibi kimseler.

Ḳalmasa tâ fırka-i erbâb-ı dil
Sine-figâr u dijem-i rüzgâr

fırka-i erbâb-ı dile:

1. **fırka-i erbâb-ı dile:-e**

Kaside 39

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Gönül ehli topluluğu // şair taifesi.

Evvelâ fırka-i erbâb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyâ kısmını öldürmede itme te'ḥîr

fırsat el virmez:

1. **fırsat el virmez:-mez**

Gazel 106

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**

İmkân tanımak, uygun şartı sağlamak.

Ġamze cāsüs-ı nazar ammâ hücum-ı nâzdan
Fırsat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

fırsat olur:

1. **fırsat olur:-u, -r**

Gazel 35

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Uygun, elverişli zaman olmak/bulmak.

Ne çäre var ki firâkuñla eglenemem bir dem
Ne ṭali'üm meded eyler vişâle fırsat olur

fiğân:

1. **fiğân:**

Kaside 4

Mısra: **86**

Feryat, haykırıp bağırma.

Devrinde ehl-i mâteme farṭ-ı neşâtdan
Zevḳ-ı sürüd-ı nağme-i nâyı fiğân virür

fiğân eylemeden:

1. **fiğân eylemeden:-den**

Gazel 3

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Bağırarak ağlama, inleme.

Kesdi biḥüde fiğân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

fiğân-ı nîm-şebden:

1. **fiğân-ı nîm-şebden:-den**

Gazel 142

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gece yarısı feryat etme.

Fiğân-ı nîm-şebden nice maḥrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı 'âlem-efrûzı

fiğân-ı şeb:

1. **fiğân-ı şeb:**

Gazel 45

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gece vakti olan ızdıraplı inilti.

Dād o zālîmden eger böyle kalursa nāzî
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

fikr:

1. **fikr:**

Kaside 32
Mısra: 81
Fikir, düşünce, hayal.

Kemāl-i nakş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḥayyüli mazmünü süst ü nazmı saķım

2. **fikri:-i**

Kaside 24
Mısra: 66
Fikir, düşünce.

Ṭab'ı āyîne-i meşşāta-i rüy-ı 'ālem
Fikri üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek

3. **fikri:-i**

Kaside 31
Mısra: 61
Fikir, düşünce.

Fikri Cemşid-i cihānbān-ı serir-i tedbir
Re'yi hürşid-i celî-şa'ş'a-i şubḥ-ı şavāb

4. **fikri:-i**

Kaside 39
Mısra: 45
Fikir, düşünce.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i 'aql-ı evvel
Re'yi ferzend-i kirāmi güher-i şubḥ-ı aḥîr

5. **fikr:**

Kaside 43
Mısra: 34
Fikir, düşünce.

Umür-ı salṭanatdan ol ḥarî tarḥ itdügi yetmez
Olur kat kat işābet fikr olunca ittîrād üzre

6. **fikri:-i**

Kaside 43
Mısra: 48
Fikir, düşünce.

Vezir-i nüktedān düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāhib-dil
Ki gālibdür zekāda fikri 'aql-ı müstefād üzre

7. **fikri:-i**

Kaside 46
Mısra: 51
Fikir, düşünce.

Fikri ma'kûl u sözi puḥte vü mi'yârî düstür
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yi rezîn

8. **fikrimüz:-i, -müz**

Gazel 111
Mısra: 5
Düşünme, tefekkür.

N'ola gitdiyse karār u 'aql u şabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek 'aşkuñla nāçarız hele

9. **fikr:**

Kaside 7
Mısra: 21
Düşünme, tefekkür.

Kendi fehmi itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭṭı 'āciz kâla yārâne idince tefhîm

10. **fikri:-i**

Kaside 48
Mısra: 84
Düşünme, tefekkür.

Tamām oldı kaşide turma Nef'î
Du'āya başla gayrı fikri ço hem

11. **fikre:-e**

Kaside 50
Mısra: 95
Düşünme, tefekkür.

Eylesem her ne zamān fikre 'azîmet erişür
Güşuma zezeme-i zeng-i berid-i ilhām

12. **fikri:-i**

Kaside 7
Mısra: 12
Fikir, düşünce, hayal.

Āferin ol suḥan-ārā-yı Nizāmî-ṭab'a
Ki ola fikri bu güne dür-i i'cāzı nazîm

13. **fikrüm:-ü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 21
Fikir, düşünce, hayal.

Tirinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cüda çok eyledi tek ü tāz

fikr evlerin:

1. **fikr eylerin:-r, -in**

Kaside 37
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Düşünmek, tefekkür etmek.

Düşde fikr eylerin evşāfuñı bidār olıcak
Bulurn levh-i hayālümde ser-ā-ser bī-reng

fikr eylevince:

1. **fikr eyleyince:** -y, -ince

Kaside 28

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Düşünmek // hayal etmek.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zūlfūñı
Bir hālet el virür ki kafes gülsitān olur

fikr idenūñ:

1. **fikr idenūñ:** -en, -ūñ

Kaside 46

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Reng-i ruḥsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medhūñı fikr idenūñ olur edāsı rengin

fikr idüp:

1. **fikr idüp:** -üp

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Fikr idüp Nef'î dedi târiḥini
Kaşr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmıyāb

fikr itdükçe:

1. **fikr itdükçe:** -dikçe

Kaside 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Ne şüret bağladı seyreyle hüsn-i şun'-ı Yezdāñı
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insāñı

fikr itmeyen:

1. **fikr itmeyen:** -me, -y, -en

Kaside 7

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Midhat-i zātını fikr itmeyen ehl-i ṭab' uñ
Ola endişesi nāhīd-i felek gibi 'aķım

fikr olunsa:

1. **fikr olunsa:** -sa

Kaside 39

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Düşünölmek.

Bir seferde bu kadar hīdmete kim kādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

fikr-i dūr-ā-dūr ider:

1. **fikr-i dūr-ā-dūr ider:** -er

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uzun uzadıya düşünmek // aşığı doğru sarkmak.

Kākülün de çıkdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zūlf-i semen-sālar gibi

fikr-i evşāfuñ:

1. **fikr-i evşāfuñ:** -u, -ñ

Kaside 14

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

*Vasıfların tefekkürü, vasıfları düşünmek
(padişahın vasıflarının tefekkürü).*

Fikr-i evşāfuñ gıdā-yı rühdur endişeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

fikr-i ğam-ı ferdāyı:

1. **fikr-i ğam-ı ferdāyı:** -y, -ı

Kaside 44

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Yarın derdinin düşüncesi.

Güni günden yig ola devlet ile sıḥḥat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ğam-ı ferdāyı

fikri itmez:

1. **fikri itmez:** -mez

Kaside 28

Mısra: 133

Kelime Tipi: **Deyim**

Fikretmek, düşünmek.

Gör i'tikād-ı fāsīdın itmez bu fikri kim
Rübeh nice muķābil-i şīr-i jiyān olur

fikr-i la'l-i vār:

1. **fikr-i la'l-i vār:**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yâr ile mest-i müdâm
Bâde de nûş itse olmaz şûfî-i nâdân mest

fikr-i la'lûn:

1. **fikr-i la'lûn:**-ü, -ñ

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.

Gelince fikr-i la'lûn 'ârifâne şohbet eyler dil
Kebâb-ı pür-nemek bundan şarâb-ı bî-humâr andan

fikr-i ma'nâda:

1. **fikr-i ma'nâda:**-da

Kaside 39

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Mana düşünme // manalar bulma.

Bü'l-'aceb şâ'ir-i kudsi-nefes ü haq-güyum
Fikr-i ma'nâda ne hîle bilürin ne tezvîr

fikr-i mazmûn-ı hâs:

1. **fikr-i mazmûn-ı hâs:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Saf, halis mazmun düşüncesi.

Fikr-i mazmûn-ı hâs için hâlâ
Dil bu tedbîr ile mübâhîdür

fikr-i miyânuñla:

1. **fikr-i miyânuñla:**-u, -ñ, -la

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ince belinin düşüncesi, hayali.

Eglenür fikr-i miyânuñla dil-i âşüfte
Bend olur bir kııl ile buncılayın dîvâne

fikr-i nem-i lutfuñ:

1. **fikr-i nem-i lutfuñ:**-u, -ñ

Kaside 9

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

İhsanın hafif ıslaklığı (ümidi) düşüncesi.

Ey şâh-ı kerem-pîşe ki fikr-i nem-i lutfuñ
Bağr-ı suhane mâye-i feyz-i cereyândur

fikr-i nikât-ı sitâyişüñ:

1. **fikr-i nikât-ı sitâyişüñ:**-ü, -ñ

Kaside 28

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Övgünün nüktelerinin düşüncesi.

Tahrîr-i medh ü fikr-i nikât-ı sitâyişüñ
Nazm-ı umûr-ı dest ü dil-i şâ'irân olur

fikr-i pür- mazmûn:

1. **fikr-i pür- mazmûn:**

Kaside 6

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Mazmun dolu (nükteli, sanatlı, cinaslı) fikir.

Fikr-i pür- mazmûn mıdır âyîne-i tab'umda yâ
'Aqs-ı naqş-ı kârgâh-ı 'âlem-i bâlâ mıdır

fikr-i şî'r:

1. **fikr-i şî'r:**

Kaside 35

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şiir düşüncesi.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahrîre
Ne kadar eylese endişem eger isti'câl

fikr-i şî'r itmege:

1. **fikr-i şî'r itmege:**-meg, -e

Kaside 35

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Şiir düşünmek (zihninde şiir olmak, şiir tasarlamak).

Oldı tab'um o kadar hürrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza kıomaz fâriğ-i bâl

fikr-i şî'r itse:

1. **fikr-i şî'r itse:**-se

Kaside 50

Mısra: 142

Kelime Tipi: -

Şiir düşünmek (zihninde şiir olmak, şiir tasarlamak).

Nev-heves bir müteşâ'ir ki dağî biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endişesi hâm

fikr-i zerd-i 'ârız:

1. **fikr-i zerd-i 'ârız:**

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sarı yanağının düşüncesi (ayva tüyleri dolayısıyla).

Fikr-i zerd-i 'arız ile gönüm ârâm eylemez
'Aşık-ı dīvāneyim tutmaz beni bend ile bāg

fikr-i zülfün:

1. **fikr-i zülfün:**-ü, -ñ
Gazel 110
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Zülfün düşüncesi, (sevgilinin) saçının düşüncesi.

Fikr-i zülfün dilde táb-ı süz-ı 'aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencinede

fi'l-hâl:

1. **fi'l-hâl:**
Kaside 35
Mısra: 12
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Esdı bir luş ile bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Ki hemân oldı güzâr itdügi demde fi'l-hâl

2. **fi'l-hâl:**
Kaside 54
Mısra: 23
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi'l-hâl
Evliyâ-yı suhane şıdķ-ı irâdetle mürid

3. **fi'l-hâl:**
Kaside 48
Mısra: 29
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Ki bî-tâbâne fi'l-hâl oldı şadır
Bu evşâf-ı perişân u ferâhem

fincân:

1. **fincâne:**-e
Gazel 33
Mısra: 4
Çay, kahve, süt vb. sıcak şeyleri içmek için kullanılan, porselenden yapılmış kulplu ufak kap.

Du'â-yı Hızır bir mercândan fincâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde haştı ol 'İsâ-demün güyâ

firāk:

1. **firāk:**
Kaside 4
Mısra: 35
Ayrılık, hicran.

Hem uğramaz firāk ile ölsem de yanuma
Hem yolda râst gelse kaçır baña yan virür

2. **firākunda:**-u, -ñ, -da
Kaside 22
Mısra: 61
Ayrılık, hicran.

Muħaşşal yok bir eglence firākunda dil-i zâra
Meger kilk-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi

3. **firākunla:**-u, -ñ, -la
Gazel 35
Mısra: 3
Ayrılık, hicran.

Ne çäre var ki firākunla eglenemem bir dem
Ne tãli'üm meded eyler vişâle fırsat olur

firāk-ı pâdişahumla:

1. **firāk-ı pâdişahumla:**-u, -m, -la
Kaside 22
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Pâdişahın ayrılığı, pâdişahıktan ayrı düşme.

Firāk-ı pâdişahumla dilün şerh idemem derdün
Bu da bir derd-i âher kim ne yâri var ne dem-sâzi

firāk-ı yâr:

1. **firāk-ı yâr:**
Gazel 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrılık.

Ölmek âsân 'aşıka bir dem firāk-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esiri hastaya timâr güç

Fir'avn:

1. **Fir'avn:**-ı
Kaside 31
Mısra: 20
Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdarı.

Işınurdı yerine ka'r-ı çeh-i düzaħda
İtse Fir'avnı felek böyle hevâda garķ-âb

firâz-ı gülbün-i pür-jâleden:

1. **firâz-ı gülbün-i pür-jâleden:**-den
Kaside 5
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Jale dolu gül fidanının ucu, tepesi.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüyın
Şeh-i 'âlem gibi taħt-ı muraşşâ'- nerdübân üzre

firāz-ı rāyetinde:

1. firāz-ı rāyetinde:-i, -n, -de

Kaside 6

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Sancağın tepesi, ucu.

Atlas-ı gerdün mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şukka-i vālā mıdır

Firdevsî:

1. Firdevsî:

Kaside 11

Mısra: 74

Şehname'nin yazarı; Firdevsi.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî

2. Firdevsî:

Kaside 11

Mısra: 75

Şehname'nin yazarı; Firdevsi.

Ne Vaşşâfım ne Firdevsî o mu 'ciz-güy-ı ma'nâyım
Ki ta 'bîrümle şüret kesb ider aḥvâl-i vicdânî

firdevs-i şânî:

1. firdevs-i şânî:

Kaside 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İkinci cennet.

Zihî firdevs-i şânî kim olur şâliş añıldukca
Zemînüñ Ka'be-i 'ulyâsı çarḥuñ Beyt-i ma'mûrî

firişte-hüy:

1. firişte-hüy:

Kaside 20

Mısra: 7

Melek huylu.

Firişte-hüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- ṭab' u ḥoş-zât ü suḥandân u suḥan-perver

fırkat:

1. fırkat:

Gazel 75

Mısra: 8

Ayrılık.

Çekdi bîgâneler kenâra seni
Fırkat el virdi âşnâna senüñ

fırkat-i yâri:

1. fırkat-i yâri:-i

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayrılığı, sevgilinin ayrılık acısı.

Lezzet-i vuşlat için fırkat-i yâri çekemem
Soḥbet-i bâde için renc-i ḥumârî çekemem

2. fırkat-i yâri:-i

Gazel 91

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayrılığı, sevgilinin ayrılık acısı.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için fırkat-i yâri çekemem

firüzân bir ocağ olmuşdı:

1. firüzân bir ocağ olmuşdı:

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanan, tutuşan bir ocağa dönüşmek.

Sînede her dâğ-ı surḥ andan bir aḥker-pâredir
Süz-ı fırkatle dil olmuşdı firüzân bir ocağ

firüze:

1. firüzeden:-den

Kaside 11

Mısra: 11

Mavi renkli kıymetli bir taş // bu taşın renginde olan, mavi.

Felek firüzeden bir taḥt-ı 'âlî kurdı şâhâne
Aña bir aḳ dîbâ perde çekdi şubḥ-ı nürânî

fitîl ola:

1. fitîl ola:-a

Kaside 30

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mumun yanmasını sağlayan cisim olmak.

Erince kîse-i sebz ile destüme şandım
Ki şem'-i sebz sepîde fitîl ola anı

fitîl-i şem'-i zer-endüd-ı nevvir-i a'zam:

1. **fitil-i şem‘-i zer-endüd-ı neyyir-i a‘zam:**

Kaside 36

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Güneşin altın yıldızlı mumunun fitili // güneş ışınları.

O kim eşi‘‘-a-i pertâb-ı nür-ı kevkebidür

Fitil-i şem‘-i zer-endüd-ı neyyir-i a‘zam

fitne:

1. **fitne:**

Kaside 35

Mısra: 49

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde

Dâmen-i tırra-i dil-berde meger kim haṭ u hâl

2. **fitne:**

Gazel 63

Mısra: 2

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Rüstem-i ehl-i dilim ‘aşk kemânum çekemez

Pâdişâh-ı suhanım fitne nişânım çekemez

3. **fitnede:-de**

Gazel 71

Mısra: 5

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitnede tırralarınıñ yed-i tülâsını gör

Şivede ğamzesinüñ sihrine i‘câzına bak

4. **fitne:**

Gazel 118

Mısra: 4

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr

Biñ fitne nihân olmasa zir-i külehünde

5. **fitne:**

Kaside 8

Mısra: 1

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Her ne fitne kim zühûra hayyiz-i imkân bulur

Vech-i imkân-ı zuhûrın ol haṭ-ı fettân bulur

6. **fitne:**

Kaside 9

Mısra: 53

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde

Var ise yine ğamze-i fettân-ı bütândur

7. **fitne:**

Kaside 12

Mısra: 70

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne hizmetkâr-ı dâmen-der-meyânımdur benim

Ben giribân-çâk-ı mest-i câm-ı istignâ-yı ‘aşk

8. **fitne:**

Kaside 13

Mısra: 83

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer

Meger hûbân-ı fettânuñ şikenc-i zülf-i tarrârı

9. **fitneye:-y, -e**

Kaside 20

Mısra: 29

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamânında bulunmaz fitneye bir cây-ı âsâyiş

Meger kim nevk-i peykân-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber

10. **fitnede:-de**

Kaside 23

Mısra: 66

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Behrâm-ı hayâlüm ki yeter tîğ-ı zebânım

Bir fitnede cem‘ olsa eger leşker-i ‘âlem

11. **fitne:**

Kaside 24

Mısra: 76

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Bir maḥal kalmadı âsâyiş için ‘âlemde

Olsa devründe n’ola fitne der-enbân-ı felek

12. **fitne:**

Kaside 25

Mısra: 74

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Biri bu iblîs-i pür-telbîs-i fettân kim müdâm

İtmedeydi fitne vü âşûba tertîb-i mevâdd

13. **fitne:**

Kaside 25

Mısra: 79

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne bir yerde daḥi baş gösterür mi gör nice

Ĝamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

14. **fitne:**

Kaside 27

Mısra: 69

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Kim oldı ğüşe ğüşe fitne devründe meger hûbân

Külâhı ğüşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

15. **fitnesi:-si**

Kaside 31

Mısra: 63

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarh o kadar aña müheyyâ esbâb

16. **fitne:**

Kaside 38

Mısra: 41

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Biribirine girdi fitne havfinden zamânında
Şabâdan şanma kim gîsü-yi hûbânı olur derhem

17. **fitne:**

Kaside 40

Mısra: 15

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Uyudı fitne cihân oldı yine âsüde
Az qalmışdı ki baş kıldura ye'cüc-ı sitem

18. **fitne:**

Kaside 40

Mısra: 57

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

H'âbdan göz açamaz fitne zamânında meger
Şarşar-ı qahrı ile şarşıla bu nüh-târem

19. **fitneyi:-y, -i**

Kaside 40

Mısra: 61

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Şahne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Hâl ü ha'at üzre degül silsile-i ham-der-ham

20. **fitne:**

Kaside 43

Mısra: 56

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zihî şahib-serir-i ma'delet kim bîm-i qahrıyla
Ne cânı var ki devründe ola fitne fesâd üzre

21. **fitne:**

Kaside 44

Mısra: 75

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne ma'hlûk olalı görmedi çeşm-i eyyâm
Tab'-ı şühüm gibi bir sâhir-i bî-pervâyı

22. **fitnenüñ:-nüñ**

Kaside 45

Mısra: 70

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamân-ı ma'deletinde keminden çıkamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bâzârı

23. **fitne:**

Kaside 47

Mısra: 79

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Nihânî bir nigele çeşmi biñ fitne ider peydâ

Anuñçün şehri-dârü'l-mülk-i dil pür-şür u gavgâdur

24. **fitneyi:-y, -i**

Kaside 49

Mısra: 60

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

N'ola olsa zamân-ı devletinde 'âlem âsüde

Bırakdı fitneyi zındân-ı h'âba baht-ı bîdârı

25. **fitneyi:-y, -i**

Kaside 54

Mısra: 74

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Benim ol şaf-der-i endîşe ki ebnâ-yı zamân

Fitneyi tîğ-ı zebânımla iderler tehdîd

26. **fitne:**

Kaside 56

Mısra: 56

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Küşe-i ebrüda ancak gamze-i dil-ber degül

Qanda fitne var ise devründe oldı der-kemîn

27. **fitne:**

Müfret 7

Mısra: 2

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Çekse tîğın kırılır birbiri üzre 'âlem

Fitne cellâdı midür gamze-i mestüñ bilmem

28. **fitne:**

Gazel 108

Mısra: 8

Ara bozucu, kıskırtıcı, fitneci.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller

Az fitne kıyâş itme tahrik-i şabâdur bu

29. **fitne:**

Kaside 19

Mısra: 62

Ara bozucu, kıskırtıcı, fitneci.

Cihân ol deñlü pür-enn ü emândur devr-i 'adlînde

Ki fitne var ise ancak ha'at-ı nev-hîz-i dil-berdür

30. **fitne:**

Kaside 55

Mısra: 51

Ara bozucu, kıskırtıcı, fitneci.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüsn içre meger kim tırra-i pür-piç ü táb

31. **fitnedür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 6

Ara bozucu kimse, kıskırtıcı, fitneci.

Ğamzesi ašüb-ı cándur tırrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ķadem ol dil-sitāni bilmiş ol

32. **fitne:**

Kaside 37

Mısra: 6

Fitne, fesat // bela.

Nice āşaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

33. **fitneyi:-y, -i**

Kaside 3

Mısra: 66

Karışıklık, fesat, kargaşalık // kākül.

Düşse çāh-ı zekāna tırra-ı hūbān yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindānī

34. **fitneye:-y, -e**

Kaside 37

Mısra: 82

*Karışıklık, fesat, kargaşalık // karışıklığa sebep
olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), afet.*

Tab‘um ol ğamze-i šūh-ı büt-i ma‘nādur kim
Hūn-ı şemşir-zebān ile virür fitneye reng

fitne vü ašüb-ı maħabbet:

1. **fitne vü ašüb-ı maħabbet:**

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muħabbetin fitne ve fesadı, karıştırcılığı.

Ne ğamze esir idebilürdi dili ne ğam
Olmasa eger fitne vü ašüb-ı maħabbet

fitne-bend-i dehr-i dün:

1. **fitne-bend-i dehr-i dün:**

Kaside 52

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Alçak dünyanın fitnesini bağlayan, ortadan
kaldıran.*

Fitne-bend-i dehr-i dün müşkil-ğüşā-yı rüzgār
Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārđān

fitne-bend-i memālik-ğüşā:

1. **fitne-bend-i memālik-ğüşā:**

Kaside 45

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Memleketler fetheden fitne bağlayıcı, karışıklığı
ortadan kaldıran fatih.*

O fitne-bend-i memālik-ğüşā ki luṭf-ı Hūdā
Mūsahħar eylemiş aña her emr-i düşvāri

fitne-i āhir zamānı:

1. **fitne-i āhir zamānı:-ı**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ahir zaman fitnesi, dedikodu // sevgilinin hattı.

Hātır-ı ‘uşşāk için ḥattına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āhir zamānı bilmiş ol

fitne-i ‘ālemi:

1. **fitne-i ‘ālemi:-i**

Kaside 46

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Dünya fitnesi, kargaşa, bozgunculuk.

Ol kadar ‘ākıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ‘ālemi ma‘kül ile eyler teskin

fitne-i ber-pā-vı kıyāmet:

1. **fitne-i ber-pā-yı kıyāmet:**

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kıyametin ayağa kalmış fitnesi // sevgilinin
boyu.*

Ķāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıyāmet
Şalınsa tıtar ‘ālemi ğavĝā-yı kıyāmet

fitne-i ber-pāy-ı zamāne olsa:

1. **fitne-i ber-pāy-ı zamāne olsa:-sa**

Kaside 41

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Zamanın ayakta üzere duran fitnesi olmak.

Çarḥuñ sitemi cānuma geçdi n’ola olsa
Destümde ķalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

fitne-i devr-i zamān:

1. **fitne-i devr-i zamān:**

Gazel 107

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dünyayı karıştıran, dünyaya fitne salan.

Devr-i hüsnünde n'ola olsa cihân pür-gavgâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

fitne-i evyâm:

1. **fitne-i evyâm:**
Kaside 36
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Zamanın fitnesi, kargaşası.

Görünmez oldı zamânında fitne-i evyâm
Meger ki çehre-i hübanda zülf-i ham-der-ham

fitne-i mestânenüñ:

1. **fitne-i mestânenüñ:-nüñ**
Gazel 34
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sarhoş fitmeci.

Nice h'âba varur ol gâmze-i 'ayyâr kim çeşmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ârâmgâhıdır

fitne-i mülk-i dile:

1. **fitne-i mülk-i dile:-e**
Kaside 31
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Gönül mülkünün fitnesi, kargaşalığı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile âsâyiş için
Perde-i çeşm-i bütân çâr-şeb-i pister-i h'âb

fitne-i ser-der-kemîndür:

1. **fitne-i ser-der-kemîndür:-dür**
Gazel 137
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Pusuda bekleyen baş fitnesi.

Çekme gâm bir âfet-i pâ-der-hevâdur tırrası
Gâfîl olma fitne-i ser-der-kemîndür gâmzesi

fitne-kemîn:

1. **fitne-kemîn:**
Kaside 46
Mısra: 62
Pusuya yatmış fitne.

Benim ol rind-i belâ-dide-i âzâde-nihâd
Kim ider kaşdıma her küşede biñ fitne-kemîn

fitne-nişân:

1. **fitne-nişândür:-dur**
Kaside 9
Mısra: 52
Fitne gösteren.

Tâb-ı tef-i kahrıyla hevâ sâ'ikâ-engîz
Darb-ı ser-i tıgıyla kazâ fitne-nişândür

fülke-i zerdür:

1. **fülke-i zerdür:-dür**
Kaside 5
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Altın sandal (sandal, büyük gemilerin metaforalarına (dışarıya doğru uzatılmış dikme) asılır.

Felek bir säyebândür pişgâh-ı çetr-i câhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı säyebân üzre

fülk-i dil:

1. **fülk-i dil:**
Kaside 14
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Gönül gemisi.

Belki gârç-ı bañr-ı hün olurdu fülk-i dil gibi
İtdügince tıg-ı hün-efşân ile cevlangeri

fülk-i dil-i Nef'î:

1. **fülk-i dil-i Nef'î:**
Gazel 95
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Nef't'nin gönül gemisi // Nef'i'nin gönlü.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'î yine gird-âb-ı gama
Çâre yok 'azm-i kenâr itmege tedbir idemem

fürüg:

1. **fürügından:-ı, -n, -dan**
Kaside 6
Mısra: 31
Parlaklık, ışıık.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fürügından felek
Mihriini farğ eylemez pinhân midur peydâ midur

fürüg-ı âftâb-ı re'y-i 'âlem-gîri:

1. **fürüg-ı âftâb-ı re'y-i 'âlem-gîri:-i**
Kaside 38

Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Düşünce güneşinin cihana yayılan ışığı.

Fürûğ-1 âftâb-1 re'y-i 'âlem-giri kim oldur
Fürüzân şeb-çerâğ-1 düdmân-1 'âlem ü âdem

fürûğ-1 cām-1 zer-endüd-1 âftâb:

1. **fürûğ-1 cām-1 zer-endüd-1 âftâb:**
Kaside 28
Mısra: 143
Kelime Tipi: -
Güneşin altın yıldızlı kadehinin ışığı, parıltısı // güneşin ışığı.

Tâ kim fürûğ-1 cām-1 zer-endüd-1 âftâb
Revnağ-fürüz-1 bezmgēh-i hâverân olur

fürûğ-1 dīde-i devlet:

1. **fürûğ-1 dīde-i devlet:**
Kaside 21
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Talih gözünün parlaklığı // baht açıklığı.

Çerâğ-1 düde-i ikbâl gevher-i tâci
Fürûğ-1 dīde-i devlet gubâr-1 aqdâmı

fürûğ-1 gevher-i tâciyla:

1. **fürûğ-1 gevher-i tâciyla:-i, -y, -la**
Kaside 20
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Tacın mücevherlerinin ışığı.

Neşât-1 'ahd-i 'adliyle güşâde çehre-i eyyâm
Fürûğ-1 gevher-i tâciyla rüşen dīde-i aḥter

fürûğ-1 güher-i tîğıdır:

1. **fürûğ-1 güher-i tîğıdır:-i, -dır**
Kaside 42
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Kılıcın mücevherinin parlaklığı.

Ol ki fürûğ-1 güher-i tîğıdır
Şa'sa'a-i şubḥ-dem-i rüzgâr

fürûğ-1 kevkeb-i ikbâl ü bahtı:

1. **fürûğ-1 kevkeb-i ikbâl ü bahtı:-i**
Kaside 11
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Talih yıldızının ışığı.

Fürûğ-1 kevkeb-i ikbâl ü bahtı eylesün her dem
Cihânı âfıtâb-1 âlem-ârâ gibi nūrânı

fürûğ-1 nūr-1 vahdet:

1. **fürûğ-1 nūr-1 vahdet:**
Kaside 48
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Vahdet nurunun parlaklığı.

Sevâdında fürûğ-1 nūr-1 vahdet
Ḥurûfunda ḥavâşş-1 İsm-i a'zam

fürûğ-1 pertev-i re'y-i münîri:

1. **fürûğ-1 pertev-i re'y-i münîri:-i**
Kaside 30
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Parlak /aydınlatan düşüncenin parlaklığının ışığı.

Fürûğ-1 pertev-i re'y-i münîri kim oldur
Cihân-1 saltanatuñ âftâb-1 tâbânı

fürûğ-1 re'vi:

1. **fürûğ-1 re'yi:-i**
Kaside 11
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Fürûğ-1 re'yi çarḥ-1 devletüñ hem mihrî hem mâhı
Kef-i cüdi cihân-1 himmetüñ hem bahrı hem kânı

2. **fürûğ-1 re'yi:-i**
Kaside 35
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Düşse ger vâdî-i ma'nâya fürûğ-1 re'yi
Görünür zerre gibi gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayâl

fürûğ-1 re'vini:

1. **fürûğ-1 re'yini:-i, -n, -i**
Kaside 29
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Fürûğ-1 re'yini yâd itse şebde şu'le gibi
Görürdi râz-1 dil-i mürî kür-1 mâder-zâd

fürûğ-1 sem'-i gül-nârı:

1. **fürûğ-1 sem'-i gül-nârı:-i**
Kaside 49

Mısra: 22
Kelime Tipi: -
*Mumun şulesinin nar çiçeği, mumun nar çiçeği
rengindeki alevi.*

Çerâğuñ hüsnini inkâr idenler rûz-ı rüşende
Semenzâr içre görsünler fûrûğ-ı şem‘-i gül-nârı

fûrûğ-ı şemse-i tâkı:

1. **fûrûğ-ı şemse-i tâkı:-ı**
Kaside 58
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Kubbedeki güneş şeklindeki süs motifinin
parlaklığı.*

Fûrûğ-ı şemse-i tâkı sipihre nûr-ı başâr
Gubâr-ı dergehi hürşid ü mâha kuhl-i ‘uyûn

fûrûğ-ı tal‘atiyle:

1. **fûrûğ-ı tal‘atiyle:-i, -y, -le**
Kaside 19
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Yüzün nuru, parlaklığı.

Fûrûzân şeb-çerâğ-ı dudmân-ı ‘Âl-i ‘Osmân kim
Fûrûğ-ı tal‘atiyle dîde-i devlet münevverdür

fûrûğ-ı tîğ-ı cihân-tâbı:

1. **fûrûğ-ı tîğ-ı cihân-tâbı:-ı**
Kaside 29
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan kılıcın parlaklığı.

Fûrûğ-ı tîğ-ı cihân-tâbı vaşf-ı düşmen
Tulû‘-ı mihr-i ziyâ-güster ü vücûd-ı sevâd

fûrûzân:

1. **fûrûzân:**
Kaside 38
Mısra: 36
Parlak, aydınlık.

Fûrûğ-ı âftâb-ı re‘y-i ‘âlem-giri kim oldur
Fûrûzân şeb-çerâğ-ı dudmân-ı ‘âlem ü âdem

2. **fûrûzân:**
Kaside 19
Mısra: 35
Parlak, aydınlık.

Fûrûzân şeb-çerâğ-ı dudmân-ı ‘Âl-i ‘Osmân kim
Fûrûğ-ı tal‘atiyle dîde-i devlet münevverdür

3. **fûrûzân:**
Kaside 52
Mısra: 27
Parlayan.

Zîr-ı tâkıında fûrûzân şem‘-i kâfûrî degül
Oldı zer-peykân ile sehm-i sa‘âdet der-kemân

füsün:

1. **füsün:**
Kaside 44
Mısra: 86
Büyü.

Kimi işhâd ideyin eyledüğüm da‘vâya
İndürem sihr ü füsün ile meger ‘İsâyı

füsün evledi:

1. **füsün eyledi:-di**
Gazel 60
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Büyülemek, büyü yapmak // kuvvetle etki altına
almak.*

Bilmem ne füsün eyledi ol tûra-i cādū
Kim böyle serâsime vü aşûfte-nümâyız

füsün evler:

1. **füsün eyler:-r**
Gazel 22
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Büyülemek, büyü yapmak // kuvvetle etki altına
almak.*

Kim görse olur gamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o cādū-yı maħabbet

fütâde-i ser-i rāhı:

1. **fütâde-i ser-i rāhı:-ı**
Kaside 45
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yolun başındaki düşkünler, tutkunlar.

Fütâde-i ser-i rāhı Burāk-ı firdevsî
Esîr-i dām-ı nigāhı gazāl-ı Tātārî

fütühât-ı kemâle:

1. **fütühât-ı kemâle:-e**
Kaside 51
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Olgunluğa ulaşma.

Vādî-i fikri fütühât-ı kemâle meslek
Dergeh-i fazlî füyûzât-ı 'ulûma maqsem

fütür:

1. **fütür:**

Gazel 105

Mısra: 12

Keder, ümitsizlik.

Def' oldı gam erişdi sūr mâtem gidüp geldi sürür
Nef'î koma dilde fütür şevk ile olgıl dil-figen

füyûzât-ı 'ulûma:

1. **füyûzât-ı 'ulûma:-a**

Kaside 51

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İlimlerin verdiği feyizler, bereketler.

Vādî-i fikri fütühât-ı kemâle meslek
Dergeh-i fazlî füyûzât-ı 'ulûma maqsem

füzûn (ol):

1. **füzûn (ol):**

Kaside 58

Mısra: 108

Artmak, çoğalmak.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zibâda
Dili güşâde şafâsı ziyâde 'ömri füzûn

2.2.8. Ğ, G

ğaddâr:

1. **ğaddâr:**

Kaside 22

Mısra: 50

Merhametsiz, zalim.

Beni dūr itdi zirâ dergeh-i devlet-penâhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ğaddâr u çep-endâzi

ğaddâre:

1. **ğaddâresin:-si, -n**

Gazel 96

Mısra: 6

İki tarafı da keskin kısa kılıç.

Gördüğün öldürmedür kârı o hūnî gözlerün
Koymaz anuñçün elinden gamzeler ğaddâresin

ğafil:

1. **ğafil:**

Gazel 43

Mısra: 7

*Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan,
gafler içinde bulunan, basiretsiz.*

Dehre mağrūr olma ey ğafil ki bunda âdeme
Tâli'î yüz döndürür ğahî sitâre nâz ider

2. **ğafil: -ler, -ün**

Kaside 6

Mısra: 43

*Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan,
gafler içinde bulunan, basiretsiz.*

Dest ü taḫ'ın ebr ü deryâdur diyen ğafil: -ler
Dâ'imâ mazmûn-ı fikri böyle bî-ma'nâ midür

3. **ğafil:**

Gazel 29

Mısra: 3

*Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan,
gafler içinde bulunan, habersiz, ilgisiz.*

'Aşk mühlik yâr ğafil mübtelâlar n'eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

ğafil ola:

1. **ğafil ola:-a**

Kaside 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gafler etmek, habersiz olmak.

Bir dil ki bu mazmûn-ı hafîden ola ğafil
Dil midür o mecmû'a-i taḫvîr-i hevâdur

ğafil olma:

1. **ğafil olma:-ma**

Gazel 82

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gafler içinde olmak, tedbirsiz olmak, boş
bulunmak.*

Ğafil olma göz yumup açınca tîr-i gamzeden
Görünüp gelmez belâ-yı nâ-gehâni bilmiş ol

2. **ğafil olma:-ma**

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gafler içinde olmak, tedbirsiz olmak, boş
bulunmak.*

Çekme gam bir âfet-i pâ-der-hevâdur tırrası
Ğafil olma fitne-i ser-der-kemîndür gamzesi

ğaflet:

1. **ğafleti:-i**

Gazel 65

Mısra: 8
Hak'tan habersizlik, kalbin Hak'tan gafil olması.

Yoklasaň noktada mevcüddür esrâr-ı hürûf
Rind iseň gafleti ço keşreti tenhâya degiş

gâh gâh:

1. **gâh gâh:**

Kaside 40

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Bazen ... bazen...

Tâ ki aĥkâm-ı 'anâşırla vücûd-ı insân
Gâh şihhatde ola gâh çeke renc ü elem

2. **gâh gâh:**

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen...

Lâ-mekân ol hem maĥallûnde yerûn bekle yine
Gâh mihr-i 'âlem-ârâ gâh mâh-ı Naĥşeb ol

gâh olur:

1. **gâh olur:**

Kaside 8

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, zaman olur ki.

Gâh olur naĥkâb-ı çâpük-dest-i fikri taĥ'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

2. **gâh olur:**

Kaside 52

Mısra: 107

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bazen, zaman olur ki.

Yer bulunmaz gâh olur mihmân-serây-ı sinede
Ol kadar uğrar ma'ânî kişverinden kârbân

gâhî:

1. **gâhî:**

Gazel 1

Mısra: 3

Bazen, bazı defa.

'Aşk ile gâhî ĥarâbâta düşürsem gönlümi
Bâzgüne tâc-ı Edhem sâgar-ı Cemdür baña

2. **gâhî:**

Kaside 28

Mısra: 100

Bazen, bazı defa.

Gâhî meyân-ı şafda turur kendi tiğveş
Gâhî meyân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur

3. **gâhî:**

Kaside 15

Mısra: 55

Kimi zaman, bazen.

Gâhî ki ol şîr-i yele ĥışm ile tiğ alur ele
Olur cihân pür-zelzele başduĥca meydâna ĥadem

4. **gâhî:**

Gazel 43

Mısra: 8

Bazen, bazı defa.

Dehre maĥrûr olma ey gâfil ki bunda âdeme
Ta'âlî 'i yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

5. **gâhî:**

Kaside 5

Mısra: 87

Bazen, bazı defa.

Benim ol şâ'ir-i sâĥir ki taĥ'um siĥr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

6. **gâhî:**

Kaside 18

Mısra: 36

Bazen, bazı defa.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyi
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

7. **gâhî:**

Kaside 22

Mısra: 63

Bazen, bazı defa.

Bu güne 'âşıkâne bir ĥazel taĥsîm ider gâhî
Virür hem naĥme-i şıyt-ı şarîri zevĥ-ı şehnâzi

8. **gâhî:**

Kaside 27

Mısra: 50

Bazen, bazı defa.

Şanurlar Eşheb-i rûz-ı hümâyün-fâl-i nuşretdür
Görenler gâhî üstünde çul-ı dîbâ-yı zîbâyı

9. **gâhî:**

Kaside 35

Mısra: 121

Bazen, bazı defa.

Tâ ki taĥdîr-i İlähî kereminden gâhî
Eyleye 'âlemi bir luĥ ile mesrûrül-ĥâl

10. **gāhī:**

Kaside 36

Mısra: 43

Bazen, bazı defa.

Şemīm-i hūlkını yād itse gāhī bir şā'ir
Anuñla başlasa ṭab'ı suḥandan urmağa dem

11. **gāhī:**

Kaside 54

Mısra: 91

Bazen, bazı defa.

Tā ki inşāfa gelüp gāhī sipihr-i ğaddār
İde ehl-i dil ü ṭab' ile vifākı tecdīd

12. **gāhī:**

Müseddes 1

Mısra: 15

Bazen, bazı defa.

Bakup mir'āt-i cāma görmesem rüy-ı şafā gāhī
Cihānuñ varı yoğı hiç görünmez baña va'llāhī

13. **gāhī:**

Gazel 36

Mısra: 12

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'ī gibi gülşen
Meger ol cān-ı 'ālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

14. **gāhī:**

Gazel 37

Mısra: 3

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Āhına incinme gāhī 'āşık-ı divānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

15. **gāhī:**

Gazel 43

Mısra: 5

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Çeşmi gāhī mest olur ruḥşat virür nezzāreye
Ṭurmaz ammā ğamze ol 'ahd ü qarāra nāz ider

16. **gāhī:**

Gazel 56

Mısra: 3

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i 'aşkız
Nāz itsek olur ğamze-i hūbāna da gāhī

17. **gāhī:**

Gazel 74

Mısra: 1

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Düşer gāhī 'araḳnāk olsa zūlf-i ḥam-be-ḥam nāzik
Ruḥ-ı rengini ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

18. **gāhī:**

Gazel 134

Mısra: 1

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī gülşende şalınsañ serv-i ra'nālar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşāk-ı şeydālar gibi

19. **gāhī:**

Kaside 3

Mısra: 53

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḥam
Güy-ı ḥurşid-i cihān-tāba urur çevgānı

20. **gāhī:**

Kaside 4

Mısra: 61

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḥş-ı sebük-revi
Gerdüna kuḥl-ı başıra-i aḥterān virür

21. **gāhī:**

Kaside 4

Mısra: 97

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ufuḳda zāhir olan māh-ı nev degül
Te'sīr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

22. **gāhī:**

Kaside 8

Mısra: 19

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Çeşm-i mazmūn-güyü kim gāhī dil-i 'uşşāk ile
Güft ü güy-ı nāz için bir kūşe-i pinhān bulur

23. **gāhī:**

Kaside 10

Mısra: 75

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki ḥayāl-i şiken-i turre-i hūlkı
Eşnā-yı tefekkürde dilümnden güzer eyler

24. **gāhī:**

Kaside 14

Mısra: 24
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Bir avuç gevher saçardı 'äleme güyâ keftün
Şaldüğınca düşmene gâhî muraşsa' şeşperi

25. **gâhî:**
Kaside 28
Mısra: 33
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gâhî ki halka halka тұrur pîç ü tâb ile
Tuğrâ-yı hükmi-pâdişeh-i hüsn ü ân olur

26. **gâhî:**
Kaside 28
Mısra: 35
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gâhî ki deste deste yatur yerde güyiyâ
Cârüb-i âsitân-ı memâlik-sitân olur

27. **gâhî:**
Kaside 28
Mısra: 99
Kimi zaman, bazen.

Gâhî meyân-ı şafda тұrur kendi tiğveş
Gâhî meyân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur

28. **gâhî:**
Kaside 18
Mısra: 11
Kimi zaman, bazen.

'Arağ mevc ursa gâhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvâc u rengin al hârâyâ

29. **gâhî:**
Kaside 25
Mısra: 53
Kimi zaman, bazen.

Ol kadar rüşen ki gâhî yazdığımca vaşfını
Mâh-ı Naşşeb gibi berğ urur devât içre midâd

30. **gâhî:**
Kaside 38
Mısra: 60
Kimi zaman, bazen.

Kimi tāvūs-ı ra'nâ der kimi perrende ejderhâ
İdince gâhî pertâb-ı bülend ü cilvesin derhem

31. **gâhî:**
Kaside 38
Mısra: 63
Kimi zaman, bazen.

Dem-i cevlanda gâhî germ olup tünd itse reftârın
Hevâ-yı cünbişinden çâk olur bu nîl-gün tarem

32. **gâhî:**
Kaside 38
Mısra: 65
Kimi zaman, bazen.

Hevâ-yı cünbişin yâd eylesem gâhî hayâlümde
Virür dünyâyâ lerze ıztırâb-ı baħr-ı endişem

33. **gâhî:**
Kaside 38
Mısra: 103
Kimi zaman, bazen.

Mürür-ı dehr ile tâ kim felek biñ yılda bir gâhî
Döne ehl-i dilün kuṭb-ı murâdı üzre biş ü kem

34. **gâhî:**
Kaside 40
Mısra: 64
Kimi zaman, bazen.

Kimse olmazdı zamânında müşevveş-aḥvâl
Zülf-i şimşadı şabâ itmese gâhî derhem

35. **gâhî:**
Kaside 45
Mısra: 23
Kimi zaman, bazen.

Bu deñlü şüh u mülâyim-hırâm iken gâhî
Ne'üzü bi'l-lâh eger itse tünd-reftârî

36. **gâhî:**
Kaside 11
Mısra: 52
Ara sıra, bazen.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i muraşsa'la
Pey-â-pey mevcidür gâhî o baħr itdükce tuğyanı

gâhî gâh:

1. **gâhî gâh:**
Kaside 43
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Ola tâ kim cihân gâhî pür-emn ü gâh pür-fitne
Döne tâ kim felek biñ yılda bir vefk-ı murâd üzre

gâhî gâh:

1. **gāhī gāhī:**

Gazel 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen...

Āb u tāb ekstük degül şî ründe ey Nef'î senüñ

Yār gāhī luḫ'ider gibi saña gāhī 'itāb

2. **gāhī gāhī:**

Kaside 25

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen...

Tā ki burcundan ide bir burca taḫvīl āftāb

Rüz u şeb gāhī bula noḫşān u gāhī izdiyād

gāhī gehī:

1. **gāhī gehī:**

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen...

Gāhī leb-i sākī vü gehī sāgar emilse

Yārān-ı şafā büse ile muḡtenem olsa

ġalat-perdaz-ı ma'nā:

1. **ġalaṭ-perdaz-ı ma'nā:**

Kaside 38

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Manayı yanlış söyleyen.

Nice söz söylenür ol yerde kim şā'ir şatar kendin

Ġalaṭ-perdaz-ı ma'nā bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

ġalib:

1. **ġalibdür:-dür**

Gazel 115

Mısra: 2

Üstün, baskın.

Germ olmasun inende felek āftāb ile

Ġalibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

2. **ġalibdür:-dür**

Gazel 138

Mısra: 3

Üstün, baskın.

Ġamze-i 'ayyāra ġalibdür gönül şayd itmede

Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

3. **ġalib:**

Kaside 11

Mısra: 38

Üstün, baskın.

Sikender gibi ġalib feth-i heft iḫlīme iḫbāli

Süleymān gibi ġalib rüzgāra ḫükm ü fermāni

4. **ġalibdür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 54

Üstün, baskın.

O şāhenşāh-ı ḫürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim

Neşāt-ı luḫfi ġalibdür şafāda keyf-i şāhbāya

5. **ġalibdür:-dür**

Kaside 43

Mısra: 48

Üstün, baskın.

Veżir-i nüktedān düstür-ı ehl-i 'ilm ü şāhib-dil

Ki ġalibdür zekāda fikri 'aḫl-ı müstefād üzre

6. **ġalib:**

Kaside 50

Mısra: 68

Üstün, baskın.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfın

Şem'a ġalib görünür şu'le-i nevk-i aḫlām

7. **ġalib:**

Kaside 19

Mısra: 14

Üstün gelen // üstün, baskın.

İkisi de 'aceb şun'-ı İlahidür melāhatde

Biribirine ġalib biribirinden 'aceb-terdür

ġalib oldı:

1. **ġalib oldı:-dı**

Gazel 127

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Baskın olmak // teshir etmek, etkisi altına almak.

Maḫdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli

Oldı her iḫlīme ġalib āb u tāb-ı Edrine

2. **ġalib oldı:-dı**

Kaside 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üstün gelmek.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet ḡülsitān üzre

Yine oldı zemīnün luḫfi ġalib āsmān üzre

ġalib oldum:

1. **ğālib oldum:**-du, -m

Kaside 3

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Üstün gelmek.

Nice üstād-ı suhan-güstere oldum ğālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ akrānı

ğālib olmasun:

1. **ğālib olmasun:**-ma, -sun

Kaside 19

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Üstün gelmek.

Nice a' dāya ğālib olmasun Nef'î-i bî-pervā
Ki meddāh-ı Şāhenshāh-ı cihan-gîr ü muzafferdür

ğālib olurdu:

1. **ğālib olurdu:**-u, -r, -dt

Kaside 43

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Üstün gelmek, baskın olmak.

Sirāyet itse bŷy-ı hŷlkı ger dŷnyāya olurdu
Bir avuc hāk ğālib tŷde-i mŷşk ŷ zebād ŷzre

ğālibā:

1. **ğālibā:**

Kaside 61

Mısra: **9**

Herhâlde, sanırım.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için ğālibā
Virdi taht-ı Yŷsufa zātuñla Mevlā ferr ŷ tīb

ğālib-i mutlak:

1. **ğālib-i mutlak:**

Kaside 47

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Kayıtsız şartsız hākimiyet sahibi.

Tāhammŷl hiç mŷmkin mi ğam-ı hicrāna ey Nef'î
Maħabbet ğālib-i mutlak dil ise nā-şikībādur

ğāliyedān:

1. **ğāliyedān:**

Kaside 36

Mısra: **45**

Galiye ve güzel koku konulan kutu.

Devātı ğāliyedān u buħŷr olur kalemı
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raqam

ğālive-sā:

1. **ğāliye-sā:**

Kaside 17

Mısra: **126**

Güzel koku hazırlayan, attar, itriyatçı.

Reşha-i cŷdı ile ebr-i bahārı dŷr-pāş
Nŷkhet-i hŷlkı ile bād-ı şabā ğāliye-sā

ğālive-sāy oldu:

1. **ğāliye-sāy oldu:**-dı

Gazel 116

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu olmak (güzel koku sürmek).

Nev-bahār irdi hevā ğāliye-sāy oldu yine
Nefes-i bād-ı şabā nāfe-gŷşāy oldu yine

ğāliye-sāyān-ı bahār:

1. **ğāliye-sāyān-ı bahār:**

Kaside 50

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Baharın güzel koku hazırlayanları, bahar itriyatçıları.

Nŷkhet-i nāfe-gŷşā-yı çemen-i hŷlkımı ger
İtseler ğāliye-sāyān-ı bahār istişmām

ğam:

1. **ğam:**

Gazel 4

Mısra: **5**

Kaygı, tasa, keder.

Hŷmār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bîzār
Meded yok mı bize ey sākî-i şāhib-kerem şāhbā

2. **ğamın:**-ı, -n

Gazel 14

Mısra: **5**

Kaygı, tasa, keder.

Yārdur çŷnkim bize dŷnyā vŷ 'uķbādan naşīb
Yā bu gŷn olmuş yā erte çekmezŷz vuşlat ğamın

3. **ğamuñ:**-uñ

Gazel 87

Mısra: **6**

Kaygı, tasa, keder.

Yine rez-duħterin peydā idŷp 'azm-i kenār itsem
Ğamuñ hātırda nā-peydā vŷ pinhān olduğım görsem

4. **ğam:**

Gazel 108

Mısra: 1
Kaygı, tasa, keder.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne şafādur bu

5. **ġam:-dür**
Gazel 114
Mısra: 8
Kaygı, tasa, keder.

Zāhir olmazsa n'ola āhum ucından şu'le
Ġam ħadengidür o muhtāc degül peykāne

6. **ġam:**
Kaside 12
Mısra: 33
Kaygı, tasa, keder.

Nāz-perver 'āşıkım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ħün-riz-i sākī pāsbānumdur benüm

7. **ġam:**
Kaside 16
Mısra: 10
Kaygı, tasa, keder.

Gitdi ol demler ki eylerdi perişān ħātırım
Bir yaña ġam bir yaña ħahr u 'azāb-ı rüzgār

8. **ġam:**
Kaside 48
Mısra: 24
Kaygı, tasa, keder.

Ebū Cehle idince böyle te'sir
Dil-i şāhib-suħanda ħor mı yā ġam

9. **ġam:**
Kaside 53
Mısra: 38
Kaygı, tasa, keder.

Dāġ-ı ħırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tiġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maħal

10. **ġamdan:-dan**
Terkib-bend 1
Mısra: 80
Kaygı, tasa, keder.

Nef' i-i bīmārī gel keyfūñle iħyā kıl yine
Ĥātır-ı maħzūnunu ġamdan müberrā kıl yine

11. **ġam:**
Gazel 61
Mısra: 4
Kaygı, tasa, keder.

Çekmeziz renc-i ħumārī 'ömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maħmūr olursaħ sākī-i mey-ħaneyiz

12. **ġam:**
Gazel 105
Mısra: 11
Kaygı, tasa, keder.

Def' oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürür
Nef' i ħoma dilde fütür şevħ ile olġıl dil-figen

13. **ġam:**
Gazel 110
Mısra: 7
Kaygı, tasa, keder.

Ġam feraħ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ħaħīkat hem-dem-i dīrinede

14. **ġam:**
Kaside 4
Mısra: 22
Kaygı, tasa, keder.

Bu iħtidār-ı ŧab' ile ammā ne fā'ide
Sermāye-i taşavvuruma ġam ziyān virür

15. **ġamından:-i, -n, -dan**
Kaside 5
Mısra: 64
Kaygı, tasa, keder.

Göreydi cevher-i şemşirini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daħi tiġ aşmazdı ŧāk-ı ebruvān üzre

16. **ġam:**
Kaside 9
Mısra: 1
Kaygı, tasa, keder.

Ġam gitse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazāndur
'ıyd-ı ramazān revnaħ-ı bāzār-ı cihāndur

17. **ġamı:-ı**
Kaside 42
Mısra: 7
Kaygı, tasa, keder.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgār

18. **ġam:**
Terkib-bend 1
Mısra: 52
Kaygı, tasa, keder.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aşħābı kim
Ĥatreñi nüş eyleyende zerrece ġam bulmadım

19. **ġam:**
Kaside 40
Mısra: 4
Kaygı, tasa, keder.

Şiḫḫati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Gülđi açıldı cihān ḳalmadı bir sinede ḡam

20. **ḡamdur**: -dur

Gazel 1

Mısra: **10**

Kaygı, tasa, keder.

Ḥalk-ı 'ālem bir nefes şād olmaḡa cānlar virür
Cānımuñ cānānı ḡüyā dildeki ḡamdur baña

21. **ḡam**:

Kaside 3

Mısra: **47**

Kaygı, tasa, keder.

Ḡam degül toḡmasa ḫurşid-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini na'l-i zer-i yekrānı

22. **ḡamla**: -la

Kaside 62

Mısra: **38**

Kaygı, tasa, keder.

Ṭab 'um gibi bir dürr-i pāk olmaḡ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ḡamla ben helāk ammā gelür ḡayra 'aceb

23. **ḡamuñdan**: -u, -ñ, -dan

Tesdis 1

Mısra: **2**

Keder, üzüntü.

Esirüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫübānım
Ḡamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

24. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **6**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

25. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **12**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

26. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **18**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

27. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **24**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

28. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **30**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

29. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **36**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

30. **ḡamuñla**: -u, -ñ, -la

Tesdis 1

Mısra: **42**

Keder, üzüntü.

Perişān ḫālin oldum şormadın ḫāl-i perişānım
Ḡamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

31. **ḡam**:

Gazel 4

Mısra: **1**

Kaygı, tasa, keder.

Nice mest olmasun 'aşık felek peymāne ḡam şahbā
Münāsib bezm-i 'aşka ḫaḡ bu hem peymāne hem şahbā

32. **ḡam**:

Gazel 12

Mısra: **2**

Kaygı, tasa, keder.

İltifāt itmez dirîḡā ol şeh-i 'ālī-cenāb
Ḡam helāk itdi bizi şun sāḳiyā luṭf it şarāb

33. **ḡam**:

Gazel 19

Mısra: **5**

Kaygı, tasa, keder.

Ne ḡamze esir idebilürdi dili ne ḡam
Olmasa eger fitne vü aşüb-ı maḫabbet

34. **ḡamuñ**: -uñ

Gazel 19

Mısra: **7**

Kaygı, tasa, keder.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi harīm-i dili cārüb-ı maḥabbet

35. **ğamı:-ı**
Gazel 53
Mısra: 9
Kaygı, tasa, keder.

Nazmumuzla n'ola kılsak gamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'i biz efsün ile tiryāk ideriz

36. **ğam:**
Gazel 56
Mısra: 2
Kaygı, tasa, keder.

Erbāb-ı gamız 'aşıq-ı dil-dāde-i 'aşkız
Öldürse bizi gam yine amāde-i 'aşkız

37. **ğam:**
Gazel 77
Mısra: 7
Kaygı, tasa, keder.

Gencine-i derd eyledi her güşesini gam
Ma'müre-i ḥātırda qalır mı daḥi şenlik

38. **ğamum:-u, -m**
Gazel 90
Mısra: 1
Kaygı, tasa, keder.

Derd var dilde gamum 'āleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nā o kadar kim yine taḥrīr idemem

39. **ğam:**
Gazel 132
Mısra: 6
Kaygı, tasa, keder.

'Aşıq odur ki şu'le-i dāğıyla hoş geçe
Gam 'āleminde bir ola giceyle gündüzi

40. **ğam:**
Gazel 139
Mısra: 4
Kaygı, tasa, keder.

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemün ḥāli
Bu günler cām-ı mey gam def'ine imdāde gelmez mi

41. **ğam:**
Kaside 59
Mısra: 8
Kaygı, tasa, keder.

Esbāb-ı şafā va'de-i dil-ber gibi vāfir
Gam şabr-ı dil-i 'aşıq-ı şeydā gibi kemdür

42. **ğamuñ:-uñ**
Gazel 35

Mısra: 10
Kaygı, tasa, keder.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Gamuñ da gelse dile bā'ig-i meserret olur

43. **ğamı:-ı**
Gazel 137
Mısra: 6
Kaygı, tasa, keder.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur gamı aşıb-ı dīndür gamzesi

44. **ğamı:-ı**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 6
Dert, keder, sıkıntı.

Himmetüm hiçe sayar genc-i temennāyı veli
Gamı dünyāya değışmem yine imsākümden

ğam çeker:

1. **ğam çeker:-er**
Kaside 42
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Üzölmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ğam mı çeker devlet-i dünyā için
Rind-i Felāḫūn-ḥikem-i rüzgār

ğam çekme:

1. **ğam çekme:-me**
Kaside 36
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzölmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Sefer mübārek ola ey Vezir-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile gam çekme evliyā-yı ümem

2. **ğam çekme:-me**
Gazel 37
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzölmek, tasalanmak, kaygılanmak.

'Ārif ol gam çekme Nef'i böyle qalmaz rüzgār
Luḫ ider bir gün Ḥudā elbette fetḫ-i bāb olur

3. **ğam çekme:-me**
Gazel 137
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzölmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Çekme gam bir āfet-i pā-der-hevādur ḫırrası
Gāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür gamzesi

4. **ğam çekme:-me**

Rübai 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ğam çekme hakikatde eger 'ârif iseñ
Farz eyle ki el'ân yine 'âlem yoğimış

ğam çekmezin:

1. **ğam çekmezin:-mez, -in**

Kaside 51

Mısra: 94

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Kadrüm ammâ ki bilip münkir olan ehl-i hâsed
Her ne derse ço desin çekmezin aşlâ aña ğam

ğam çekmezse:

1. **ğam çekmezse:-mez, -se**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Çekmezse ğam n'ola dil-i mestânemüz bizüm
Yâd-ı lebûñle meykededür hânemüz bizüm

ğam degül:

1. **ğam degül:**

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez"

anlamında kullanılan bir söz.

N'ola gitdiyse karar u 'aql u şabr u fikrimüz
Ğam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâçârız hele

2. **ğam degül:**

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez"

anlamında kullanılan bir söz.

Câm-ı mey 'aqlın perişân itse Nef'i ğam degül
Dil-perişân olma tek efkâr-ı ğam-endüz ile

3. **ğam degül:**

Kaside 46

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez"

anlamında kullanılan bir söz.

Ğam degül kâm-revâ olmaz isem 'âlemde
Rüzgârũñ tek olaydım şer ü şũrından emîn

ğam mürdesin:

1. **ğam mürdesin:-si, -n**

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kederden ölmüş (kişi), âşık.

Hoşâ feyz-i ferah-bağş-ı nesim-i şubh-ı cân-perver
Ki hem ğam mürdesin ihyâ kıılır hem şâdmân eyler

ğam u bîm çekmesün:

1. **ğam u bîm çekmesün:-me, -sün**

Kaside 26

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Korkuya kapılmak, tasalanmak.

Şânedden var ise az çok elemi

Âh idüp çekmesün aşlâ ğam u bîm

ğam virür:

1. **ğam virür:-ü, -r**

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzüntü vermek, dertlendirmek.

Bâde ğam virür bize biz 'âşık-ı dîvâneyiz

Gelmeden bu bezme câm-ı 'aşk ile mestâneyiz

ğam yeme:

1. **ğam yeme:**

Kaside 15

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam yememek; tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Kânũn-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfî deme dönsün piyâle ğam yeme

2. **ğam yeme:**

Kaside 39

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam yememek; tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Yüri fetğ eyle ne Īrânı ço ne Tũrânı

Ğam yeme eyyedeka'llâhũ te'âlâ vũ naşir

ğam versin:

1. **ğam yersin:-r, -sin**

Kaside 20

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Deyim**

Tasalanmak, kaygılanmak, üzölmek.

Bi- ħamdi'llāh bilür ŧāh-ı cihān ħadrūñ ne ħam yersin
Ne lāf eylerse itsin i'tikādınca o bātıl ħar

ħamām:

1. **ħamām:**

Kaside 50

Mısra: 78

Bulut.

Devr-i cüduñda görür ħālını baħr ü kānuñ
Ağlayup aña saçar eŧk-i firāvāñı ħamām

ħamdan amān virür:

1. **ħamdan amān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kederden kurtulmaya müsaade etmek.

Bir ŧūħ-ı ŧivekāra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ħamdan amān virür

ħamdan āzād olmadım:

1. **ħamdan āzād olmadım:-ma, -dı, -m**

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamdan, kederden kurtulmak.

'Āŧıħa āzādelik de var mı iŧte ben bilmem
Ėamdan āzād olmadım gerçi esir-i bādeyim

ħamdan āzād olmaħa:

1. **ħamdan āzād olmaħa:-maħ, -a**

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gamdan, kederden kurtulmak.

Ėamdan āzād olmaħa bilmem ne çāre eylesek
Ėaldı ħayretde 'aceb bī-çāre düŧdi göñlümüz

ħam-fersā:

1. **ħam-fersādur:-dur**

Kaside 13

Mısra: 23

Gam daħıtan, gam gideren.

Neŧāt-engiz ü ħam-fersādur ol deñlü temāŧası
Ki yād itmez gören 'āŧıħ ħam-ı cāngāh-ı dil-dārı

ħamġin olmasam:

1. **ħamġin olmasam:-ma, -sa, -m**

Kaside 46

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli olmak.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaŧfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarħ ile ħāyet ħamġin

ħam-ħāne:

1. **ħam-ħānesin:-si, -n**

Gazel 15

Mısra: 3

Gam evi, gam yuvası // gönül.

Gün ħibi bilmem kimüñ ħam-ħānesin pür-ŧevħ ider
Ėalk-ı 'ālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

2. **ħam-ħānesi:-si**

Kaside 9

Mısra: 12

Gam evi, gam yuvası // gönül.

Ol rind-i tehī-deste ħased kim bu zamānda
Ėam-ħānesi 'iŧretkede-i sīm-berāndur

ħam-ı 'aŧk:

1. **ħam-ı 'aŧk:**

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aŧktan kaynaklı üzüntü, gam.

Söyleŧür ħamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ħadar olsa ħam-ı 'aŧk ile sersem 'āŧıħ

ħam-ı 'aŧkı:

1. **ħam-ı 'aŧkı:-ı**

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aŧktan kaynaklı üzüntü, gam.

Dili dil-berden anuñçün ŧaħınur endiŧe
Ėam-ı 'aŧkı bilür ol āfet-i cānum çekemez

ħam-ı 'aŧkuñ:

1. **ħam-ı 'aŧkuñ:-uñ**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aŧktan kaynaklı üzüntü, gam.

Ėam-ı 'aŧkuñ dile geldikçe ħamaz cānda elem
Yer ħalır mı kedere ħānede aħbāb olıcaħ

2. **ğam-ı 'aşkuñ:-uñ**

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Ğam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil daği bî-ihtiyâr andan

ğam-ı cânân:

1. **ğam-ı cânân:**

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin verdiği gam, keder.

Hazz ider dil ğam-ı cânân ile bî-tâb olıcak
Ol şafâyı bulamam mest-i mey-i nâb olıcak

ğam-ı cāngāh:

1. **ğam-ı cāngāh:**

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can azaltıcı/yürek yakan üzüntü.

Çekemem derd-i firākuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ğam-ı cāngāh meded

ğam-ı cāngāh-ı dil-dārı:

1. **ğam-ı cāngāh-ı dil-dārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sevgilinin can azaltıcı / yürek yakıcı gamı.

Neşâ-ı engîz ü ğam-fersâdur ol deñlü temâşası
Ki yâd itmez gören 'âşik ğam-ı cāngāh-ı dil-dārı

ğam-ı dehr:

1. **ğam-ı dehr:**

Kaside 39

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Dünya gamı.

Olmasam ger ğam-ı dehr ile perîşân-ı hâtır
Medhûñi böyle mi eylerdi zebânum ta'bir

2. **ğam-ı dehr:**

Kaside 46

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Dünya gamı.

Açılır göñli temâşa idenüñ elbette
Ne kadar olsa ğam-ı dehr ile dil-teng ü hazzın

ğam-ı firkatüñle:

1. **ğam-ı firkatüñle:-ü, -ñ, -le**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısı.

Ne tende cân ile sensüz ümîd-i şihhat olur
Ne cân bedende ğam-ı firkatüñle râhat olur

ğam-ı gîsü-vı perîşân:

1. **ğam-ı gîsü-yı perîşân:**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Perişan/dağmık saçların verdiği dert, gam.

Cem 'iyyet-i hâtır mı kalur 'âşik olunca
İllâ ğam-ı gîsü-yı perîşân ne belâdur

ğam-ı hattını:

1. **ğam-ı hattını:-ı, -n, -ı**

Mesnevi 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ayva tüylerinin sebep olduğu dert.

Çekmezdi ğam-ı hattını yârüñ daği aşlâ
Añlardı anuñla dil-i bî-tâbını tenhâ

ğam-ı hicrân:

1. **ğam-ı hicrân:**

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısı.

Vuşlat hevesin ço ğam-ı hicrân ne belâdur
Var şalib-i derd ol yûri dermân ne belâdur

ğam-ı hicrâna:

1. **ğam-ı hicrâna:-a**

Kaside 47

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısı.

Tahammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Mağabbet gâlib-i muñlak dil ise nâ-şikîbâdur

ğam-ı hicrânı:

1. **ğam-ı hicrânı:-ı**

Kaside 25

Mısra: 22

Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Ölmedin görmek nasib oldu yine didâruñı
İtmesem şimden girü n'ola ğam-ı hicrânı yâd

ġam-ı hicrânla:

1. **ġam-ı hicrânla:-la**
Tesdis 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Olup Nef'î gibi âhîr ġam-ı hicrânla efkende
Ümmîdim kaţ' idüp bildim haķıķat yoġımıř sende

ġam-ı köhne bahârı:

1. **ġam-ı köhne bahârı:-ı**
Gazel 91
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın üzüntüsü.

Sînemi dâġ ile dil taze gülistân ister
Bülbülüm lik ġam-ı köhne bahârı çekemem

ġam-ı mâzîyi:

1. **ġam-ı mâzîyi:-y, -i**
Kaside 53
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Geçmişin sıkıntısı.

Nice taķrîr ideyin hâlümü sultânuma kim
ġam-ı mâzîyi komaz dilde ġam-ı müstaķbel

ġam-ı müstaķbel:

1. **ġam-ı müstaķbel:**
Kaside 53
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Geleceğin gamı // gelecekle ilgili endişe, sıkıntı.

Nice taķrîr ideyin hâlümü sultânuma kim
ġam-ı mâzîyi komaz dilde ġam-ı müstaķbel

ġam-ı nâgehân virür:

1. **ġam-ı nâgehân virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ansızın kederlendirmek.

Ger nehyi itse cebr-i havâşş-ı mükeyyifât
Mey tab'-ı şâdmâna ġam-ı nâgehân virür

ġam-ı reşk:

1. **ġam-ı reşk:**
Kaside 54
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kıskanmadan, (bir şeye) gıpta etmeden doğan üzüntü.

Söz tamâm oldı ķo lâf-ı suhanı ey Nef'î
ġam-ı reşk ile helâk oldı yeter haşm-ı 'anîd

ġam-ı rindân-ı 'âlemdür:

1. **ġam-ı rindân-ı 'âlemdür:-dür**
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan rintlerinin derdi, kederi.

ġam-ı rindân-ı 'âlemdür benim de çekdiğim yoġsa
Yegâne hün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbâ

ġam-ı ruhsâr u haţuñla:

1. **ġam-ı ruhsâr u haţuñla:-uñ, -la**
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) ayva tüylerinin ve yanağının verdiği keder, sıkıntı.

Ol bâġa döner dil ġam-ı ruhsâr u haţuñla
Bir yanı çemenzâr ola bir yanı semenlik

ġam-ı rüzgâr:

1. **ġam-ı rüzgâr:**
Kaside 42
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın derdi.

Baña ne ben rind-i cihân-dîdeyim
İtmez eşer baña ġam-ı rüzgâr

2. **ġam-ı rüzgâr:**
Kaside 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın derdi.

Baña gerekmez kerem-i rüzgâr
Olmasa tek dilde ġam-ı rüzgâr

ġam-ı zülfüñle:

1. **ġam-ı zülfüñle:-ü, -ñ, -le**
Gazel 104
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçından dolayı duyulan keder.

Nice bir dil ğam-ı zülfünle perişân olsun
Göreyin zülfini kim hâk ile yeksân olsun

ġammâz-ı maġabbet:

1. **ġammâz-ı maġabbet:**

Gazel 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgi fitleyici, sevgiyi meydana çıkarıcı,
duyurucu.*

‘Âşık nice ketm idebilür râzı tûrurken
Ol ġamze-i fettân gibi ġammâz-ı maġabbet

ġamnâk ider oldı:

1. **ġamnâk ider oldı:-dı**

Kaside 41

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Dertli etmek, kederlendirmeye başlamak.

Devrân o kadar ‘aks-i murâd üzre döner kim
ġamnâk ider oldı dili şahbâ-yı zamâne

ġamze:

1. **ġamzeñ:-ñ**

Gazel 6

Mısra: 9

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

‘Uşşâkı niçün kırmaz ġamzeñ ne tûrur bilmem
Keskin mi degül tîġi mestâne degül mi yâ

2. **ġamze:**

Gazel 13

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Cân almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Âlüfte imiş ġançeri cân ile leb-â-leb

3. **ġamze:**

Gazel 43

Mısra: 6

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi gâhî mest olur ruġşat virür nezzâreye
Tûrmaz ammâ ġamze ol ‘ahd ü qarâra nâz ider

4. **ġamzesi:-si**

Gazel 45

Mısra: 7

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ġamzesi âteş-i süzana girür bir cādü
Ne dil-i şu‘le-feşân ne ‘alev-i âh bilür

5. **ġamze:**

Gazel 68

Mısra: 8

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Iztırâb-ı dil-i bî-tâb anı râġat kor mı
ġamze katl eylese tûrmaz yine epsen ‘âşık

6. **ġamze:**

Gazel 83

Mısra: 5

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Hûn-ı dili bir zevk ile nûş itmede ġamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

7. **ġamzeden:-den**

Kaside 22

Mısra: 71

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vâir ise zîrâ ‘âşıkun bir maġrem-i râzı

8. **ġamzesine:-si, -n, -e**

Kaside 24

Mısra: 98

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bıkr-i fikrüm o kadar şûh u dil-ârâdur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettân-ı felek

9. **ġamze:**

Kaside 28

Mısra: 76

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Güyâ ki çeşm-i şâhid-i ra‘nâ-yı nuşrete
Müjgân tîr ü ġamze nâ-mihribân olur

10. **ġamzeñ:-ñ**

Kaside 28

Mısra: 9

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ġamzeñ su‘âle başlasa ‘uşşâka her müjeñ
Güyâ lisân-ı hâl ile bir tercemân olur

11. **ġamzeden:-den**

Kaside 47

Mısra: 75

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Demek güç saklamak güç ġamzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i ‘aşkı gör ne derd-i ġayret-efzâdur

12. **ġamzeden:-den**

Kaside 55

Mısra: 85

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ğamzeden bir Kahramân
Ebrû-yı müşğini bir şemşirden hâlî kırâb

13. **ğamzesin:** -si, -n

Kaside 55

Mısra: 82

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş ğamzesin mest ü harâb

14. **ğamzeleründen:** -ler, -ü, -ñ, -den

Müfret 6

Mısra: 2

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Zahmnâk eylemedük tende ne dil kaldı ne cân
El-emân ğamzeleründen senüñ ey şüh-ı cihân

15. **ğamzeleri:** -ler, -i

Nazm 2

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Başlasun ğamzeleri ğâret-i imâna hele
Kor mı bir dilde daği emn ü selâmet göresin

16. **ğamzesi:** -si

Gazel 43

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nâz iderse ğamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir aşüftedür kim rüzgâra nâz ider

17. **ğamzesi:** -si

Gazel 98

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Hem 'itâb-ı zehrnâk eyler cihâna ğamzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

18. **ğamzesi:** -si

Gazel 137

Mısra: 6

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Olmasun kâfir de böyle dil-rübâya mübtelâ
Âfet-i cândur ğamı aşüb-ı dîndür ğamzesi

19. **ğamzesi:** -si

Gazel 137

Mısra: 8

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir nigehle bildürür dünyâya luţf u kahrını
Çeşmi sâhir güyiyâ sihr-i mübîndür ğamzesi

20. **ğamzesi:** -si

Kaside 8

Mısra: 15

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzesi bir mest-i h'yâb-âlûde-i pür-fitne kim
Düşde ger el sunsa tîge dâmeninde şan bulur

21. **ğamze:**

Kaside 12

Mısra: 68

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzeden kim havf ider zülfî hevâdâr olmasa
Ğamze zîrâ hem-dem-i râz-ı nihânumdur benüm

22. **ğamzeden:** -den

Kaside 12

Mısra: 67

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzeden kim havf ider zülfî hevâdâr olmasa
Ğamze zîrâ hem-dem-i râz-ı nihânumdur benüm

23. **ğamzeñ:** -ñ

Kaside 28

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hün-feşân olur
'Uşşâk-ı dil-figâra ecel mihrîbân olur

24. **ğamzeñ:** -ñ

Kaside 28

Mısra: 11

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzeñ görür 'itâb ile öldürdügin bizi
Türmaz kirîşme daği aña hem-zebân olur

25. **ğamzesi:** -si

Kaside 47

Mısra: 69

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nigâhı âfet-i dîn ğamzesi aşüb-ı dünyâdur
Bu güne şühâ dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

26. **ğamze:**

Gazel 5

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamze dil-düz olıcağ nâz u tegâful ne belâ
Dilde şabr olmayıcağ nâza taħammül ne belâ

27. **ğamzeden:** -den

Gazel 10

Mısra: 7

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ğamzeden bir Kahramân
Ebrû-yı müşğini bir şemşirden hâlî kırâb

28. **ġamzesin:** -si, -n

Gazel 10

Mısra: 4

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi bezm-i fitne kırmuş işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ħarāb

29. **ġamzeñ:** -ñ

Gazel 28

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ġamzeñ ne kadar olsa niyāz itmege bā'is
Āhum olur ol meretebe nāz itmege bā'is

30. **ġamzeñe:** -ñ, -e

Gazel 31

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġarazuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şive-i dil-ġ'āh meded

31. **ġamze:**

Gazel 34

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne ġamze ħahramān-ı kişver-ārā-yı melāġat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ şaf şaf sipāhidur

32. **ġamzenüñ:** -nüñ

Gazel 34

Mısra: 2

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Degül ġatt-ı mu'anber sāye-i zülf-i siyāhidur
Degül ebrü-yı pür-çin ġamzenüñ perr-i külāhidur

33. **ġamzelerden:** -ler, -den

Gazel 39

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ŧaġımsun dil-rübālar ġamzelerden tġ-i 'āşık-küş
Bizüm de āhimuzdan nāvek-i dil-düzumuz vardur

34. **ġamzeye:** -y, -e

Gazel 55

Mısra: 9

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
ĶirāŦ ile ma'kül bilür serssem-i 'aşkız

35. **ġamzesi:** -si

Gazel 57

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ķatl-i 'uşşāk itmeden 'ār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşir-i istiġnāsı ger şād-āb-ı nāz

36. **ġamzesi:** -si

Gazel 57

Mısra: 10

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nef'ı n'eylesün
ġamzesi maġmür u çeşmi nīm-mest-i ħāb-ı nāz

37. **ġamzesi:** -si

Gazel 58

Mısra: 4

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kalmazdı rüzgārda bir zinde 'āşıkı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ħarāb-ı nāz

38. **ġamze:**

Gazel 59

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ġamze degül 'āleme Ŧurfa belādur ki hiç
Ĥalkı esir itmege istemez esbāb-ı nāz

39. **ġamzesi:** -si

Gazel 59

Mısra: 6

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Def'ı ġumār itmege Ŧākati yok çeşminüñ
Ŧurmaz ider dā'imā ġamzesi işrāb-ı nāz

40. **ġamzeleri:** -ler, -i

Gazel 62

Mısra: 8

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Böyle pīrāste vü bükalemün-ġüsün olmaz
Kendi ġüyā ki melek ġamzeleri şu'bede-bāz

41. **ġamzeleri:** -ler, -i

Gazel 62

Mısra: 9

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġüft ü ġüy-ı dili bilmez görünür ġamzeleri
Şivede her nigeġi sāġir-i ma'nā-perdāz

42. **ġamzeye:** -y, -e

Gazel 68

Mısra: 12

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġüft ü ġüy-ı nigeġün dil nice idrāk eyler
Az çok olmasa ger ġamzeye maġrem 'āşık

43. **ġamzesinüñ:** -si, -nüñ

Gazel 71

- Mısra: 6
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Fitnede tırralarının yed-i tülâsını gör
Şivede gamzesinin sihrine i' câzına bak
44. **gamzesi:-si**
Gazel 82
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamzesi âşüb-ı cändür tırrası dâm-ı belâ
Fitnedür ser-tâ-ğadem ol dil-sitâni bilmiş ol
45. **gamze:**
Gazel 92
Mısra: 1
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim
46. **gamzeye:-y, -e**
Gazel 92
Mısra: 8
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ gamzeye âmâdeyim
47. **gamzeñ:-ñ**
Gazel 93
Mısra: 3
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamzeñ dili rüsvâ-yı cihân eyledi âhîr
Bi'llâh ben ol âfeti hem-râz şanurdım
48. **gamzeler:-ler**
Gazel 96
Mısra: 6
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Gördüğün öldürmedür kârî o hünî gözlerün
Koymaz anuñçün elinden gamzeler ğaddâresin
49. **gamzesi:-si**
Gazel 98
Mısra: 6
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'âşıkların
Ġamzesi bilmez günâh-ı kaçl-i merdüm n'eydügin
50. **gamzesiyle:-si, -y, -le**
Gazel 99
Mısra: 4
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Göñli dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'âşıkun
Ġamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n'eylesün
51. **gamzeye:-y, -e**
Gazel 99
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- N'ola ta'yîn itse zabt-ı mülk-i hüsni gamzeye
Zülfî bir âşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün
52. **gamzesine:-si, -n, -e**
Gazel 100
Mısra: 3
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Mâ'iliz gamzesine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perişânından
53. **gamze:**
Gazel 106
Mısra: 3
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamze cäsüs-ı nazâr ammâ hücum-ı nâzdan
Fırşat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün
54. **gamzeden:-den**
Gazel 106
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamzeden derdini pinhân tutmasa 'âşık n'ola
Ol kadar mahrem bulunmaz keşf-i râza n'eylesün
55. **gamzeye:-y, -e**
Gazel 106
Mısra: 7
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Iztırârî dil nice cân virmesün ol gamzeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün
56. **gamzelerün:-ler, -ün**
Gazel 107
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Zülfün âşüb-ı dil ü gamzelerün âfet-i cân
'Äleme turfa belâ özge temâşâsın sen
57. **gamze:**
Gazel 108
Mısra: 6
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
- Ġamzeñden emîn olmak mümkün mi dil-i 'âşık
Ġamze diyemem zirâ şemşîr-i kazâdur bu
58. **gamzeñden:-ñ, -den**
Gazel 108
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñden emîn olmağ mümkin mi dil-i 'âşık
Ġamze diyemem zîrâ şemşîr-i kâzâdur bu

59. **ġamzede: -de**

Gazel 113

Mısra: 6

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

'Uşşâkı kosa her nigehe ħavf u recâda
Her ġamzede luğf u ġazabı müşterek olsa

60. **ġamze:**

Gazel 117

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze şundukca elin kâbzâ-i ġaddâresine
Acır âğyâr daġi 'âşık-ı bî-çâresine

61. **ġamzesi: -si**

Gazel 117

Mısra: 9

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Öldürür ġamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şakın aldanma anuñ ruşat-ı nezzâresine

62. **ġamzeñe: -ñ, -e**

Gazel 122

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñe pür-tâb iken tâkat getirmez âftâb
Bâde 'aklı var ise bî-tâb gelsün çeşmüñe

63. **ġamze:**

Gazel 124

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nîgeh maġmûr u ġamze mest-i nâz u nâz mestâne
N'ola itse dil-i şürîde keşf-i râz mestâne

64. **ġamze:**

Gazel 135

Mısra: 3

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bildürdi bir nîgehle dile ġamze kaşdım
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

65. **ġamze:**

Gazel 135

Mısra: 5

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze degül bu şu 'bede-bâz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şîve-i i' câza başladı

66. **ġamzeleri: -ler, -i**

Gazel 135

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Mest oldı yâr ġamzeleri nâza başladı
Her bir nîgehe bir revîş-i tâze başladı

67. **ġamzesi: -si**

Gazel 137

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nîşîndür ġamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür ġamzesi

68. **ġamzesi: -si**

Gazel 137

Mısra: 2

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nîşîndür ġamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür ġamzesi

69. **ġamzesi: -si**

Gazel 137

Mısra: 4

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çekme ġam bir âfet-i pâ-der-hevâdur tırrası
Ġâfil olma fitne-i ser-der-kemîndür ġamzesi

70. **ġamzesi: -si**

Gazel 137

Mısra: 10

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

N'ola meftûn olsa diller güft ü gûy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'î gibi ma'nâ-âferîndür ġamzesi

71. **ġamze:**

Gazel 138

Mısra: 1

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-nîşîndür ġamze ammâ dil-rübâdur tırrası
'Âşık-ı bî-dillere turfe belâdur tırrası

72. **ġamzeler: -ler**

Gazel 141

Mısra: 5

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeler ġod çâk çâk itmekte dâ'im dilleri
Söyleşülmez tüt ki şemşîr-i zebândur her biri

73. **ġamzesiyle: -si, -y, -le**

Gazel 141

Mısra: 2

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Leşker-i müjgânı kim bir Kâhramândur her biri
Ġamzesiyle ceng ider şâhib-kırândur her biri

74. **ğamze:**

Müfret 14

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamze çekmiş tığını mestâne şafderler gibi
Çeşmi h^vâb-ı nâzda maḥmûr dil-berler gibi

75. **ğamze:**

Gazel 13

Mısra: **10**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cânına Nef î
Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep

76. **ğamzesi:-si**

Gazel 18

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzesi maḥmûr olup şundukça cām-ı nâza dest
Nâz u şiveyle urur her bir müje bir sâza dest

77. **ğamze:**

Gazel 19

Mısra: **5**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne ğamze esir idebilirüdi dili ne ğam
Olmasa eger fitne vü âşüb-ı maḥabbet

78. **ğamzeñ:-ñ**

Gazel 19

Mısra: **11**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil ğamzeñ ile tırnaña pek uydı ulaşdı
Haq şaklaya kim olmaya mağzüb-ı maḥabbet

79. **ğamzeñe:-ñ, -e**

Gazel 22

Mısra: **3**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

80. **ğamzeleri:-ler, -i**

Gazel 23

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Aldukça ele ğamzeleri sâz-ı maḥabbet
Dünyâyı tutar nağme-i şehnâz-ı maḥabbet

81. **ğamzeyle:-y, -le**

Gazel 23

Mısra: **9**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ammâ yine ğamzeyle müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcak ‘âşık-ı ser-bâz-ı maḥabbet

82. **ğamze:**

Gazel 24

Mısra: **5**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Almış ele Rüstem gibi şemşirini ğamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

83. **ğamzesi:-si**

Gazel 24

Mısra: **3**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Hışm ile çeker ğamzesi peymâne-i nâzı
Âşüb-ı cihân olsa n’ola her nigeḥ-i mest

84. **ğamze:**

Gazel 27

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamze maḥmûr u girişme sākî vü müjgân mest
Olsa gördükçe ‘aceb mi ‘âşık-ı hayrân mest

85. **ğamzeñ:-ñ**

Gazel 28

Mısra: **9**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nef î gibi ğamzeñ de saña cân ile ‘âşık
Budur dili hep maḥrem-i râz itmege bâ’is

86. **ğamzesi:-si**

Gazel 57

Mısra: **1**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ğamzesi maḥmûr u çeşmi nîm-mest-i hâb-ı nâz
Biribirine nezâketle ider işrâb-ı nâz

87. **ğamze:**

Gazel 58

Mısra: **5**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir Kahramân-ı şühür ol ğamze güyiyâ
Olmış muşâhibi nigeḥ-i pür-hicâb-ı nâz

88. **ğamzesi:-si**

Gazel 59

Mısra: **2**

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kırmada ‘uşşâkı hep tîg-ı cihân-tâb-ı nâz
Ğamzesi ammâ yine mest-i şeker-h^vâb-ı nâz

89. **ğamze:**

Gazel 123

Mısra: 9
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nef i bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

ġamze-i 'ayyâr:

1. **ġamze-i 'ayyâr:**
Gazel 34
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Hilekâr yan bakış.

Nice h'âba varur ol ġamze-i 'ayyâr kim çeşmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ârâmgâhidur

ġamze-i 'ayyâra:

1. **ġamze-i 'ayyâra:-a**
Gazel 138
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Büyüleyici yan bakış.

ġamze-i 'ayyâra ġâlibdür gönül sayd itmede
Gerçi bir âşüfte-i ser-der-hevâdur turrası

ġamze-i cādü:

1. **ġamze-i cādü:**
Gazel 117
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Olmaz ol ġamze-i cādü gibi dil-cü âfet
Zahm ile merhem urur 'âşıkınıñ yâresine

2. **ġamze-i cādü:**
Gazel 27
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem hançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādü gibi fettân mest

3. **ġamze-i cādü:**
Gazel 131
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Dil haste vü hem cân ile müştâk-ı girişme
Ol ġamze-i cādü ise hallâk-ı girişme

ġamze-i cādü-firîb:

1. **ġamze-i cādü-firîb:**
Gazel 14
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Büyüleyici bile aldatan, büyüleyen süzgün bakış.

Öyle mi nâzük geçer ol ġamze-i cādü-firîb
'Âşıkâ zahm urduğın idrâk ide anuñ raķib

ġamze-i cellâd:

1. **ġamze-i cellâd:**
Gazel 38
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) öldürücü yan bakış.

Olmaz ol ġamze-i cellâd gibi bir âfet
Ki ne tîğ-ı müje ne hançer-i pülâd ister

ġamze-i çeşm-i nâhîd:

1. **ġamze-i çeşm-i nâhîd:**
Kaside 54
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının gözlerinin yan bakış.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki türkeş götürür ġamze-i çeşm-i nâhîd

ġamze-i dil-ber:

1. **ġamze-i dil-ber:**
Gazel 55
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakış.

Nâz eyleyemez hiç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkız

2. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 1
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakış.

ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme
Hırz-ı bâzû-yı dil-i sâhib-ķırânîdür sözüm

3. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 5
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakış.

Göreydi cevher-i şemşirini ger ġamze-i dil-ber
ġamından daħi tîğ aşmazdı tāk-ı ebruvân üzre

4. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 12
Mısra: 66

Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

‘Aşıkım şürüdelik arâm-ı cânumdur benüm
Gamze-i dil-ber belâ-yı nâgehânumdur benüm

5. **gamze-i dil-ber:**

Kaside 25
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Fitne bir yerde daği baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

6. **gamze-i dil-ber:**

Kaside 31
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Ki yerin gamze-i dil-ber gibi her mest-i müdâm
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrâb

7. **gamze-i dil-ber:**

Kaside 56
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Küşe-i ebrûda ancak gamze-i dil-ber degül
Kanda fitne var ise devründe oldu der-kemin

gamze-i dil-düz:

1. **gamze-i dil-düz:**

Gazel 128
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönül delici yan bakış.

Göz ucıyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklasa bir gamze-i dil-düz ile

gamze-i fettân:

1. **gamze-i fettân:**

Gazel 23
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

‘Aşık nice ketm idebilür râzı tûrurken
Ol gamze-i fettân gibi gammâz-ı mağabbet

2. **gamze-i fettân:**

Gazel 46
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

Dünyâyı girişmeyle esîr eyledi bilmem
Câdû mîdur ol gamze-i fettân ne belâdur

3. **gamze-i fettân:**

Gazel 68
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

Söyleşür gamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa gam-ı ‘aşk ile sersem ‘aşık

4. **gamze-i fettân:**

Kaside 47
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

Zamânında vücûdî kalmadı tarrâr u ‘ayyârûñ
Hemân bir gamze-i fettân iki zülf-i muṭarrâdur

gamze-i fettân u gammâzi:

1. **gamze-i fettân u gammâzi:-ı**

Kaside 22
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Fitne çıkarıcı, ortalığı karıştırıcı yan bakış.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şüh-ı ṭannâzı
Kosa öz hâline ger gamze-i fettân u gammâzi

gamze-i fettân:

1. **gamze-i fettân:-ı**

Gazel 62
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

Görmedim gamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i ‘uşşâk-nevâz

gamze-i fettân-ı bütândur:

1. **gamze-i fettân-ı bütândur:-dur**

Kaside 9
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Güzellerin fitne çıkarıcı, cazibeli süzgün bakışı.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine gamze-i fettân-ı bütândur

gamze-i fettânüña:

1. **gamze-i fettânüña:-uñ, -a**

Gazel 68
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkarıcı yan bakış.

Çahramân gamze-i fettânuña meftûn u esîr
Çeşm-i cādû-yı sihir-sâzına Rüstem 'âşık

gamze-i gammâz u tannâzi:

1. **gamze-i gammâz u tannâzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Alaycı ve fitneci yan bakış.

Zamânında añılmaz oldu nâmı düzd ü 'ayyârûñ
Meger yâd ide 'âşık gamze-i gammâz u tannâzi

gamze-i gammâzdur:

1. **gamze-i gammâzdur:-dur**

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fitneci yan bakış.

Bezm-i hayâle nağme-i şeh-nâzdur sözüüm
Hüsn-i edâya gamze-i gammâzdur sözüüm

gamze-i hâzır-cevâb:

1. **gamze-i hâzır-cevâb:**

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Söz söyleme hünerine sahip yan bakış // ne yapacağı belli olmayan, değişken yan bakış.

Göz ucıyla 'âşıkâ geh lutf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer komaz ol gamze-i hâzır-cevâb

2. **gamze-i hâzır-cevâb:**

Kaside 55

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Söz söyleme hünerine sahip yan bakış // ne yapacağı belli olmayan, değişken yan bakış.

Göz ucıyla 'âşıkâ geh lutf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer komaz ol gamze-i hâzır-cevâb

gamze-i hâzır-cevâb-ı nâz:

1. **gamze-i hâzır-cevâb-ı nâz:**

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazlı, işveli hazırcevap gamze.

Nef î göreydi bu gazel-i pür-niyâzını
Tahsîn iderdi gamze-i hâzır-cevâb-ı nâz

gamze-i hâzır-cevâb-ı rüzgâr:

1. **gamze-i hâzır-cevâb-ı rüzgâr:**

Kaside 16

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Zamanın hazır cevap yan bakışı / şivedarı.

Bıkr-i fikrüm şeh-r-bânü-yı şebistân-ı hayâl
Tab'-ı şühüm gamze-i hâzır-cevâb-ı rüzgâr

gamze-i hübân:

1. **gamze-i hübân:**

Kaside 14

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Çamze-i hübân gibi cârî ucımdan yine hün
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr u beri

2. **gamze-i hübân:**

Kaside 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Nigâhı gamze-i hübân gibi tecessüs ider
Hıram-ı dil-keşine dil viren giriftârı

gamze-i hübâna:

1. **gamze-i hübâna:-a**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız
Nâz itsek olur gamze-i hübâna da gâhî

gamze-i hünî:

1. **gamze-i hünî:**

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan dökücü, öldürücü gamze.

El-ħağ ne sitemkâr olur ol gamze-i hünî
Ammâ ne hoş-âyendedür aħlâk-ı girişme

gamze-i hün-rîz-i sâkî:

1. **gamze-i hün-rîz-i sâkî:**

Kaside 12

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sakinin / sevgilinin kan dökücü gamzesi.

Nâz-perver 'âşıkım ser-mest olursam gam degül
Çamze-i hün-rîz-i sâkî pâsbânımdur benüm

ğamze-i hün-rîzûne:

1. ğamze-i hün-rîzûne: -üñ, -e

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kan dökücü süzgün bakış.

Dil verdi ise ğamze-i hün-rîzûne Nef'î

Bî-çâre hemân hañçer-i bürrânuña düşsün

ğamze-i merd-efgen-i nâ-mihribânıdır:

1. ğamze-i merd-efgen-i nâ-mihribânıdır: -ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Erkeği yere vuran merhametsiz gamze.

Ol kadar pür-şivedür güyâ ki bîkr-i fikrümün

Ğamze-i merd-efgen-i nâ-mihribânıdır sözüüm

ğamze-i merdüm-küş-i vâri:

1. ğamze-i merdüm-küş-i vâri: -ı

Kaside 49

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Sevgilinin insan öldüren /katil yan bakışı.

Añılmaz oldu nâmı devr-i 'adlûnde sitemkârün
Meger yâd ide 'aşık ğamze-i merdüm-küş-i vâri

ğamze-i mestün:

1. ğamze-i mestün: -üñ

Müfret 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoş yan bakış // süzgün bakış.

Çekse tîğin kırılır birbiri üzre 'âlem
Fıtne cellâdı mıdır ğamze-i mestün bilmem

ğamze-i nâvek-figen:

1. ğamze-i nâvek-figen:

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ok atıcı, yaralayıcı süzgün bakış.

Almış şanasın nîzesini düşuna Rüstem

Müjgân degül ol ğamze-i nâvek-figen üzre

ğamze-i nerkis-i mahmûrların:

1. ğamze-i nerkis-i mahmûrların: -ları, -n

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mahmur gözlerin yan bakışı.

Ğamze-i nerkis-i mahmûrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehî-ğadd-i ser-efrâzına bak

ğamze-i pür-fitne-i nâdide-h'âb-ı rüzgâr:

1. ğamze-i pür-fitne-i nâdide-h'âb-ı rüzgâr:

Kaside 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dünyanın uyku görmemiş/uyumayan fitne dolu
yan bakışı // feleğin zulmü, zamanın sıkıntıları.*

Tâli 'ümde baht uyandı h'âba vardı yâ meger

Ğamze-i pür-fitne-i nâdide-h'âb-ı rüzgâr

ğamze-i pür-nâz ü sitem:

1. ğamze-i pür-nâz ü sitem:

Kaside 51

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Naz ve sitem dolu yan bakış.

Tab' -ı keç-fîkr-i hasûd u suhan-ı nâzik ü şüh
Dide-i pür-havel ü ğamze-i pür-nâz ü sitem

ğamze-i sâkî:

1. ğamze-i sâkî:

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sakinin süzgün yan bakışı.

Âşüb-ı dil ü cân olıcağ ğamze-i sâkî
Mestâne ne işlerse şorulmaz güneh-i mest

2. ğamze-i sâkî:

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sakinin süzgün yan bakışı.

Meded tîğ-i zebânından şakınsun ğamze-i sâkî
Söze geldükce Nef'î-i suhan-perdâz mestâne

ğamze-i ser-mest:

1. ğamze-i ser-mest:

Kaside 22

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Sarhoş, baygın yan bakış.

Belâ-ender-belâdur 'aşık-ı bî-çâreye güyâ
O hünî ğamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzi

ġamze-i ser-mest-i bahtı:

1. ġamze-i ser-mest-i bahtı:-ı

Kaside 45

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Bahtın sarhoş, süzgün yan bakış.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i bahtı kim oldur

Güşâde nerkis-i bâğ-ı behişt-i bîdârı

ġamze-i şüh:

1. ġamze-i şüh:

Gazel 117

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli yan bakış.

Kendü hâline kosa 'âşıkı ol ġamze-i şüh

Zülfî eglence yeterdi dil-i âvâresine

ġamze-i şüha:

1. ġamze-i şüha:-a

Kaside 47

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli yan bakış.

Nice keşf eylesün dil râzını ol ġamze-i şüha

Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

ġamze-i şühi:

1. ġamze-i şühi:-ı

Kaside 33

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli yan bakış.

Bir âfet-i pür-şive ki her ġamze-i şühı

Ser-mest iken âmihte-i şerm ü hayâdur

ġamze-i şüh-ı büt-i ma'nâdur:

1. ġamze-i şüh-ı büt-i ma'nâdur:-dur

Kaside 37

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Mana güzelinin işveli yan bakış.

Tab'um ol ġamze-i şüh-ı büt-i ma'nâdur kim

Hün-ı şemşir-zebân ile virür fitneye reng

ġamze-i şühına:

1. ġamze-i şühına:-ı, -n, -a

Gazel 138

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli yan bakış.

Üstine ditrer тұtur ol mest-i h'âb-ı nâz iken

ġamze-i şühına güyâ mübtelâdur тұrrası

ġamze-i Tâtâr-nijâd-ı hübân:

1. ġamze-i Tâtâr-nijâd-ı hübân:

Kaside 44

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Güzellerin Tatar tabiatlı /yağmacı gamzeleri.

K'idemez ġamze-i Tâtâr-nijâd-ı hübân

Mülk-i cân u dil-i 'âşıkda daği yağmâyı

ġamze-i tığ-kes:

1. ġamze-i tığ-kes:

Gazel 71

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kılıç çeken yan bakış.

ġamze-i tığ-kes ü çeşm-i sihir-sâzına bak

Kaşd-ı cân eyler iken şivesine nâzına bak

ġamzeler eylerdi:

1. ġamzeler eylerdi:-r, -di

Kaside 25

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Göz kırmak, bakış atmak.

Olsa bîkr-i fikri ger meşşâta-i mülk-i cihân

Rüzgâra ġamzeler eylerdi taşvîr-i cemâd

ġanî:

1. ġanî:

Kaside 32

Mısra: **45**

Zengin, varlıklı.

Emel vezâyif-i cüdiyla kâmrân u ġanî

Kerem letâ'if-i hulkıyla ġande-rüy u besîm

ġanî (evle):

1. ġanî:

Kaside 10

Mısra: **42**

Zenginleştirmek.

Ol şeh ki kefi himmeti hengâm-ı keremde

Dünyâyı ġanî kânı tehî bahrı ber eyler

ġanī ider:

1. ġanī ider:-er

Kaside 44

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zenginleştirmek // doyurmak, tok kulmak.

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

Ġanī-zāde:

1. Ġanī-zāde:

Nazm 5

Mısra: 1

*Ganizāde Mehmed Nādirī (ö. 1036/1627),
Mi'rāciyyesiyle meşhur Osmanlı ālimi, şair ve hattat.*

Rumeli şadrına olduğda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

ġarābet:

1. ġarābet:

Kaside 7

Mısra: 25

Gariplik, tuhaflık.

‘Özri maġbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inşāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

2. ġarābet:

Kaside 18

Mısra: 25

Gariplik, tuhaflık.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berġ-ı na’li ger toġunsa seng-i ġarāya

3. ġarābet:

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Gariplik, tuhaflık.

Öldürür renc-i ġumāruñ dirgürür feyzüñ yine
‘Āşık-ı bīmārī bir demde ġarābet bundadır

ġaraz:

1. ġarazūñ:-uñ

Gazel 31

Mısra: 3

Gaye, maksat, amaç.

Ġarazūñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şive-i dil-ġ’āh meded

2. ġaraz:

Kaside 19

Mısra: 65

Gaye, maksat, amaç.

Ġaraz maġdūrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilūñde
Şenānı yoġsa ġaġ üzre edā nice müyesserdür

3. ġarazı:-ı

Kaside 26

Mısra: 59

Gaye, maksat, amaç.

Ġarazı memlekete emn ü emān
‘Ādeti leşkere bezl-i zer ü sīm

4. ġaraz:

Kaside 38

Mısra: 79

Gaye, maksat, amaç.

Ġaraz ‘arz-ı ġulūş u bezl-i maġdūr itmedür yoġsa
Olur ġaġ üzre medġūñde zebān-ı nāṭıka ebkem

5. ġaraz:

Kaside 47

Mısra: 84

Gaye, maksat, amaç.

Ķaşıde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancak
Ġaraz iġlāşımı şıdġ ile ġāk-i päye inhādur

6. ġaraz:

Gazel 110

Mısra: 3

Gaye, maksat, istek, arzu.

‘Āşıkūñ göñlüne baġ mir’āta baġmaksa ġaraz
Yoġdur ey meh ol şafā ma’zür ṭut āyinede

7. ġaraz:

Kaside 58

Mısra: 71

Gaye, maksat, istek, arzu.

Ġaraz ġulūşımı ‘arz itmedür biraz da n’ola
İcāzetūñle olursam temeddūhe me’zün

ġāret itmiş:

1. ġāret itmiş:-miş

Kaside 13

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yaġma etmek, yaġmalamak.

Nesīmi ġāret itmiş nūkhet-i ġisū-yı ġübānı
‘Aceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ‘attārı

ġāret-i imāna:

1. **ġāret-i imāna:-a**

Nazm 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İmanı yaġmalama, imana saldırma.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i imāna hele
Kor mı bir dilde daġı emn ü selāmet ġoresin

ġarīb:

1. **ġarīb:**

Gazel 51

Mısra: 2

Tuhaf, acayip.

‘Āşık olduk dām-ı zūlf-i yāre düşdi ġönlümüz
‘Akla uyduk bir ġarīb āvāre düşdi ġönlümüz

2. **ġarīb:**

Gazel 51

Mısra: 14

Tuhaf, acayip.

Hāzret-i Sultān Murād Hān-ı kerīmü’ş-şān kim
Şevk-i medhiyle ġarīb efkāra düşdi ġönlümüz

3. **ġarīb:**

Gazel 14

Mısra: 10

Tuhaf, şaşılacak, bambaşka.

Yār u bigāne müsellemler tutsa ey Nef’i n’ola
Şi’rimüñ hep āşnādur lafzı ma’nāsı ġarīb

4. **ġarīb:**

Kaside 47

Mısra: 23

Deġişik, bambaşka, şaşırtıcı.

ġarīb āyine-i şaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ‘aks-i ‘ālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

5. **ġarīb:**

Kaside 47

Mısra: 68

Deġişik, bambaşka, şaşırtıcı.

ġazel-perdāz olursa n’ola bī-tābāne bu demde
ġazel tarh itmede zirā ġarīb üstād-ı ġarrādur

ġarīk-i ni’met ü nāzi oldum:

1. **ġarīk-i ni’met ü nāzi oldum:-du, -m**

Kaside 22

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Naza ve nimete batmak, nazla ve nimetlerle dolu olmak.

Çıkar āh-ı derūnum ‘arşa derd-i iştiyākūñla
Egerçi manşıbuñ oldum ġarīk-i ni’met ü nāzi

ġark- āb iderdi:

1. **ġark- āb iderdi:-er, -di**

Kaside 61

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Suya batırmak, suya boġmak.

Luţfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahrūñ olmasa
Cūy-ı elţfuñ iderdi delv ü hütü ġark- āb

ġark ider:

1. **ġark ider:-er**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Batırmak, boġmak, bir şeyle aşırı derecede doldurmak.

Ġark ider bir noktada nūr-ı siyāha ‘ālemi
‘Ārifūñ sermāye-i kilik-i siyāhı böyledür

ġark olsa:

1. **ġark olsa:-sa**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeyle kaplanmış olma.

N’ola ġark olsa felek āb-ı hayāt-ı suhane
Lüle-i hāme-i Nef’i mizāb olıcaġ

ġark olur:

1. **ġark olur:-u, -r**

Kaside 44

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeyle kaplanmış olma.

Ġark olur kevn ü mekān āb-ı hayāt-ı feyze
Alduġumca elüme kilik-i suhan-pālāyı

ġark-āb itse:

1. **ġark-āb itse:-se**

Kaside 31

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Suya batırmak.

Işınurdu yerine ka'r-ı çeh-i dūzahda
İtse Fir'avnı felek böyle hevāda ğarķ-āb

ġarka-i hūn olur:

1. **ġarķa-i hūn olur:-u, -r**

Kaside 58

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Kana batmak, kana bulanmak.

Yine terahhūm idüp der- niyām idince olur
Fezā-yı ma'reke-cāy-ı hayāl ġarķa-i hūn

ġarka-i hūn-āb olur:

1. **ġarķa-i hūn-āb olur:-u, -r**

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşına batmak.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarķa-i hūn-āb olur
Baħr-ı aşķa geh habāb olur o geh girdāb olur

ġark-ı baħr-ı hūn olurdu:

1. **ġarķ-ı baħr-ı hūn olurdu:-u, -r, -dī**

Kaside 14

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kan denizine batmak.

Belki ġarķ-ı baħr-ı hūn olurdu fūlk-i dil gibi
İtdüģince tıġ-ı hūn-efşān ile cevlangeri

ġarķ-ı cevāhir iderdi:

1. **ġarķ-ı cevāhir iderdi:-er, -dī**

Kaside 45

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

İncilere boġmak, incilerle doldurmak.

Bulaydı feyz-i nem-i cūdın ebr-i nisānī
İderdi ġarķ-ı cevāhir muħit-i zehhāri

ġark-ı emvāc-ı kerem ider:

1. **ġarķ-ı emvāc-ı kerem ider:-er**

Kaside 6

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cömertlik dalgalarına boġmak, ihsan dalgalarıyla doldurmak.

Baħr ider mi kā'inātı ġarķ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā'im cevāhir-pāş u gevher-zā midur

ġark-ı güher ider:

1. **ġark-ı güher ider:-er**

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Mücevhere boġmak, mücevherle doldurmak.

Luṭfi bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫız olduġı dem baħr-ı kef-i iḫsānı

ġark-ı sevl-i hūn olsun:

1. **ġarķ-ı sevl-i hūn olsun:-sun**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kan seline batmak, kan selinde boġulmak.

Ser-be-ser ġarķ-ı sevl-i hūn olsun

Düşmenüñ kişver-i sitem-ḫızı

ġarrālan:

1. **ġarrālanursam:-u, -r, -sa, -m**

Kaside 6

Mısra: 63

Kibirlemek, büyüklenmek.

Ḥusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-ma'nā midur yā bir kavī da'vā midur

ġass ü semīn:

1. **ġass ü semīn:**

Kaside 46

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Tatsızlık, yavanlık ve güzellik, kıymetlilik (söz bağlamında).

Hele ma'zūr ola medḫūñde olan taķşirüm

İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

ġāşiyedār olsa:

1. **ġāşiyedār olsa:-sa**

Kaside 17

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Seyis olmak.

Piş-i pāyında melek ġāşiyedār olsa maḫal

Na'l-i zerrinine ḫürşid yüzün sürse revā

ġāv:

1. **ġāv:**

Kaside 24

Mısra: 8

Öküz // kendini şair zanneden, ehil olmayan kişi.

Tek sitem eylemesün baña ço mebzül olsun
Bir alay gāv u ħara ni‘met-i erzān-ı felek

ġavġā:

1. **ġavġāyı:-y, -ı**
Kaside 27
Mısra: **72**
Kavga, dövüş.

Çıkarduñ eşkiyāyı mülk-i Rūma virdūñ āsāyış
Düşürdūñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

2. **ġavġādudur:-da, -dur**
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Kavga, dövüş.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luṭf u ħahruñdur sebeb
Kimisi şulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādudur

3. **ġavġāyı:-y, -ı**
Kaside 15
Mısra: **71**
Kavga, mücadele, uğraş.

Eflāke istignāyı ço ḥāke yüzūñ sür lā-cerem
Nef ī yeter da‘vāyı ço dünyā ile ġavġāyı ço

4. **ġavġā:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Kavga, mücadele, uğraş.

Nice bir kevkeb-i baḥt ile bu baḥş ü ġavġā
Nice bir ṭālī‘-i bed-‘ahd ile bīhūde cedel

ġavġāyı ider:

1. **ġavġāyı ider:-er**
Kaside 5
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kavga etmek, çekişmek // şamata etmek.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḥākinde ġavġāyı hūmālar üstūḥ‘ān üzre

ġavġāyı itmez:

1. **ġavġāyı itmez:-mez**
Kaside 44
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kavga etmek, mücadele etmek.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḥi itmez idim ġavġāyı

ġavġā-vı kıvāmet:

1. **ġavġā-yı kıvāmet:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıyamet kavgası // kıyamet kargaşası.

Kāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıvāmet
Şalınsa tutar ‘ālemi ġavġā-yı kıvāmet

ġavġā-vı suhandir:

1. **ġavġā-yı suhandir:-dir**
Kaside 10
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Söz kavgası, şairlik çekişmesi.

Ġavġā-yı suhandir bu fazīletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

ġavġā-vı zamāne:

1. **ġavġā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Zamanın kavgası, fitnesi.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o kadar kim
Bir yerde zuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

ġāv-ı ħar-nijād:

1. **ġāv-ı ħar-nijād:**
Kaside 43
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Eşek tabiatlı öküz.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apodosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o ġāv-ı ħar-nijād üzre

ġāv-ı zemīne:

1. **ġāv-ı zemīne:-e**
Kaside 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Arz öküzü; eski inanişā göre dünyayı boynuzu üstünde taşıdığı söylenen efsanevi öküz.

Her bir kademde şadme-i pür-zūrı na‘linūñ
Ġāv-ı zemīne zelzele-i üstūḥ‘ān virür

ġavṭa eyledi:

1. **ġavṭa eyledi:-di**
Kaside 14
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Daldırmak, batırmak.

Berk uran destinde tîğ-ı pür-güher midür yâhud
Eyledi deryâya ğavta âftâb-ı hâveri

ġavta itse:

1. **ġavta itse:-se**

Kaside 44

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Daldırmak, batırmak.

Gird-bâd-ı ġazabı itse zemîne ġavta
Şarşar-ı himmeti yâd itse felek-peymâyı

ġavvâs:

1. **ġavvâs:**

Kaside 53

Mısra: 58

Dalgıç.

Çıka deryâ ser-i kuhsâra hılâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleye ġavvâs gibi bahre cebel

2. **ġavvâş:**

Kaside 31

Mısra: 123

Dalgıç // şair.

Benüm ol nâdire ġavvâş ki olsa ne kadar
Baħr-ı endîşe 'amîk u dür-i ma'nâ kem-yâb

ġavvâs-ı baħr-i fikr olup:

1. **ġavvâş-ı baħr-i fikr olup:-up**

Kaside 55

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Fikir denizinin dalgıcı olmak, fikir denizine dalmak.

İstedim ol şevk ile ġavvâş-ı baħr-i fikr olup
Ziver-i sem'-i kabûl olmağa lâyıķ dürr-i nâb

ġavvâş-ı deryâ-yı havâl-i midħati olalı:

1. **ġavvâş-ı deryâ-yı havâl-i midħati olalı:-alı**

Kaside 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Övgüsü hayalinin denizine dalmak.

Olalı ġavvâş-ı deryâ-yı havâl-i midħati
Cevher-i şab'umuñ zîb-i dükâmidur sözüm

ġâyet:

1. **ġâyeti:-i**

Kaside 3

Mısra: 71

Nihayet, son.

Medħinüñ ġâyeti yok tayy-ı lisân ide meger
Dimege biñde birin nâtıķa-i insânî

2. **ġâyet:**

Kaside 46

Mısra: 60

Oldukça, son derece, pek çok.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarħ ile ġâyet ġamgîn

3. **ġâyet:**

Gazel 47

Mısra: 1

Oldukça, son derece, pek çok.

Seni hüsn ile ġâyet bî-nażîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haķķıñda sultânım güzel dirler

4. **ġâyet:**

Kaside 35

Mısra: 32

Oldukça, son derece, pek çok.

O vezîr-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver
Ki 'adâletdür aña ġâyet ehemmi-i işgâl

5. **ġâyet:**

Kaside 43

Mısra: 72

Oldukça, son derece, pek çok.

Kuşür itdimse ger ma'zür ola vaşf-ı cemilüñde
Reh-i mecrâ-yı feyz olmuşdı ġâyet insidâd üzre

6. **ġâyet:**

Gazel 109

Mısra: 6

Oldukça, son derece, pek çok.

Mâhında maħabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele ġâyet kem imiş bu

7. **ġâyete:-e**

Kaside 31

Mısra: 3

Fazlalık, çokluk.

İrdi bir ġâyete te'sîr-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryâyı serâb

8. **ġâyete:-e**

Kaside 20

Mısra: 89

Fazlalık, çokluk.

İre bir ġâyete devrinde hüsn-i hâl-i kişver kim
Du'â-yı imtidâd-ı devletin vird eyleye leşker

ġâyet ile:

1. **gāyet ile:**

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşırı derecede, çok fazla, son derece.

Şūh olsa güzel gāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegın olmayanı ger melek olsa

2. **gāyet ile:**

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşırı derecede, çok fazla, son derece.

Tengdür gāyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Hānde yol açmasa andan çıkamazdı suhāni

gāyetde:

1. **gāyetde:**

Gazel 2

Mısra: 8

Oldukça, son derece.

Bir gazel okıdı mecmū'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şūhı gāyetde pesend itdi şabā

2. **gāyetde:**

Kaside 41

Mısra: 96

Oldukça, son derece.

Yok tığ-ı zebān çekmeden özge daḥi çāre
Gāyetde şakī oldılar ebnā-yı zamāne

3. **gāyetde:-de**

Kaside 41

Mısra: 86

Oldukça, son derece.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfık
Güçdür baña gāyetde müdārā-yı zamāne

4. **gāyetde:**

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Oldukça, son derece.

Dil-güşādūr meclisüñ gāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

gāyete irdi:

1. **gāyete irdi:-di**

Kaside 45

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Sona ulaşmak, sonlanmak.

Du'āya başla ḳo tafşil-i ḥāli ey Nef'ī
Ḳaşıde gāyete irdi uzatma güftarı

2. **gāyete irdi:-di**

Kaside 50

Mısra: 149

Kelime Tipi: -

Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz gāyete şimden girü lāfi ḳoyalum
İdelüm şıdḳ ile āgāz-ı du'ā-yı encām

3. **gāyete irdi:-di**

Kaside 51

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz gāyete Nef'ī nice bir lāf ü güzāf
Lāfi ḳo ṫurma du'ā ḳıl ki odur şimdi ehemm

4. **gāyete irdi:-di**

Kaside 57

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz gāyete şimden girü da'vāyı ḳoyup
İdelüm şıdḳ u niyāz ile du'āya āgāz

gāyete ırrdi:

1. **gāyete ırrdi:-er, -di**

Kaside 29

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Sona ulaşmak, sonlanmak.

Ger olsa nāṫıḳa sur'at deminde kām-şümār
İrrdi göz yumup açınca gāyete ta'dād

gāvet-i himmeti:

1. **gāvet-i himmeti:-i**

Kaside 57

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

İhsanın çokluğu.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Gāvet-i himmeti devrān-ı kemāle āgāz

gāvet-i imkāna:

1. **gāvet-i imkāna:-a**

Kaside 50

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

İmkān sınırı, olabirliğin son noktası.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül
İderin gāvet-i imkāna varınca iḳdām

ġāvet-i seb:

1. **ġāyet-i ŧeb:**
Kaside 9
Mısra: 139
Kelime Tipi: -
Gecenin sonu.

Tā ġāyet-i ŧeb fātiĥa-i vaġt-i ŧeĥerdür
Tā evvel-i 'ıyd āĥir-i māĥ-ı ramazāndur

ġayr:

1. **ġayra:-a**
Kaside 21
Mısra: 67
Başkası, başkaları.

Kaşide söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tiġ-ı kazā ile çarĥ ibrāmı

2. **ġayra:-a**
Kaside 29
Mısra: 106
Başkası, başkaları.

Revā mıdur bu ŧururken senüñ gibi memdüĥ
Kaşide tarĥ ide ġayra benüm gibi üstād

3. **ġayra:-a**
Kaside 62
Mısra: 38
Başkası, başkaları.

ŧab 'um gibi bir dürr-i pāk olmaĥ revā mı zīr-i ĥāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra 'aceb

4. **ġayra:-a**
Gazel 54
Mısra: 7
Başkası, başkaları.

Zāhid bizi ħor ġayra satar ŧimdi riyāyı
Duymuş bizi kim mu'tekid-i bāde-fürüşuz

ġayret:

1. **ġayret:**
Kaside 51
Mısra: 84
Tahammül etme, dayanma gücü, sabır.

Yā virem medĥüñ ile mülk-i vücūda revnaĥ
Yā ŧutam ġayret ile rāĥ-ı beyābān-ı 'adem

ġayret-i akrān:

1. **ġayret-i akrān:**
Gazel 46
Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Emsallerin, arkadaşların kıskançlığı.

Var ĥāk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i akrān ne belādur

ġayret-i Edhem-i ŧeb:

1. **ġayret-i Edhem-i ŧeb:**
Kaside 3
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Gece atının (kara yağız at) cesareti, yürekliliği.

Ġayret-i Edhem-i ŧeb pişrev-i Eşheb-i rüz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü ŧeĥer-piřānı

ġayret-i ġülzār-i firdevsi:

1. **ġayret-i ġülzār-i firdevsi:-i**
Kaside 19
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Cennet gül bahçesinin çabası.

Riyāz-ı ĥulķıdur ol ġayret-i ġülzār-i firdevsi
Ki āb u ĥāk ü eřcārı ġül-āb u 'ūd u 'anberdür

ġayrı:

1. **ġayrı:**
Gazel 64
Mısra: 10
Başka.

Bu deñlü saña bā'is ĥimmet-i 'ālīdür ey Nef'ī
Ġazel tarĥında senden ġayrı kimse böyle řān virmez

2. **ġayrı:**
Kaside 48
Mısra: 84
Artık, bundan böyle.

Tamām oldı kaşide ŧurma Nef'ī
Du 'āya başla ġayrı fikri ħo hem

3. **ġayrı:**
Kaside 62
Mısra: 3
Başkası.

Devr-i ħadeĥ yā devr-i ġül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i řafādur cümle heb

4. **ġayriye:-y, -e**
Kaside 39
Mısra: 22
Başkası, başka kimse.

Sen hemān cümle umūrunda 'adālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesir

5. **ğayrılar: -lar**

Kaside 61

Mısra: 19

Başkası, başka kimse.

Ğayrılar tutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senūñ
Hiç olur mı gökde hürşīde kamer nā'ib-menāb

6. **ğayrı:**

Terkib-bend 1

Mısra: 74

Artık, bundan böyle.

Sükkerī şerbetden a'lāsın hele ehl-i dile
Telh-kām itseñ n'ola ğayrı hālāvet bundadır

7. **ğayrıdan: -dan**

Gazel 52

Mısra: 2

Başkası // rakipler.

Baht uyansa h'āba varsa dīde-i bīdārımız
Düşde bārī ğayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

8. **ğayrı:**

Gazel 57

Mısra: 8

Başka, diğer.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ğayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

9. **ğayrıya: -y, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Başka, diğer.

Zevke dā'irdür şafā-yı hālet-i keyfiyyetūñ
Meclis-i rindāne mahrem ğayrıya bīgānesin

ğayrı mükerrerdür:

1. **ğayrı mükerrerdür: -dür**

Kaside 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tekrarı olmayan // eşsiz, benzersiz.

İki dürr şüretā ma'nāda ammā nūr-ı vāhīddür
Hākīkatde nihāyet her biri ğayrı mükerrerdür

ğazā:

1. **ğazāya: -y, -a**

Kaside 21

Mısra: 24

Din uğruna yapılan savaş.

Hizebr-i ma'reke Sultān Murād Hān kim ider
Ğazāya Haydar-ı kerrār gibi ikdāmı

ğazā ferhunde-bād:

1. **ğazā ferhunde-bād:**

Kaside 25

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Gaza mübarek ola/olsun" hak yolunda güç bir mücadeleye girişenlere teşvik ve böyle bir işin üstesinden gelenlere tebrik sözü olarak kullanılır.

Bir ğazā itdūñ ki taḥsīn eyledi 'ālem saña
Āferīn ey ḥusrev-i ğazī ğazā ferhunde-bād

ğazā itdūñ:

1. **ğazā itdūñ: -dü, -ñ**

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Tiġuñā n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ğazā itdūñ ki ḥoşnūd eyledūñ peyġam-beri

2. **ğazā itdūñ: -dü, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ğazā itdūñ ki hiç itmiş degül bir pādīşāh
İşidüp olsa n'ola Sultān Selīmūñ rūḥı şād

3. **ğazā itdūñ: -dü, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ğazā itdūñ ki taḥsīn eyledi 'ālem saña
Āferīn ey ḥusrev-i ğazī ğazā ferhunde-bād

4. **ğazā itdūñ: -dü, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ğazā itdūñ ki memnūn eyledūñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḥi va'llāhu a'lem bi'r-reşād

ğazāb:

1. **ğazābı: -ı**

Gazel 113

Mısra: 6
Hiddet, öfke, kızgınlık, hışım.

'Uşşâkı kıosa her nigeği havf u recâda
Her ğamzede lutf u ğazabı müşterek olsa

2. **ġazabuñ:-u, -ñ**
Kaside 51
Mısra: 67
Hiddet, öfke, kızgınlık, hışım.

Olsa ger şab'-i nebâtata mürebbî ġazabuñ
Gürbe-i bîd ola bâzû-şiken-i şîr-i ücem

ġazâl:

1. **ġazâle:-e**
Kaside 14
Mısra: 66
Ahu, ceylan.

Ol kadar âsüde 'âlem sâye-i 'adlûnde kim
Ĥâbgâh eyler ġazâle pehlû-yı şîr-i neri

2. **ġazâle:-e**
Kaside 47
Mısra: 50
Ahu, ceylan.

Ne kişver kim aña 'adli nigeħbân ola ol yerde
Ġazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

ġazâle:

1. **ġazâle:**
Kaside 36
Mısra: 52
Dişi geyik yavrusu.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazâle hem-âgûş-ı nerre-şîr-i ücem

ġazâl-ı mâde:

1. **ġazâl-ı mâde:**
Kaside 19
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Dişi ceylan.

Eyâ sultân-ı 'âdil kim zamân-ı 'adl ü dâduñda
Ġazâl-ı mâde Ĥ'aher-gîr-i şîr-i şerze-i nerdür

ġazâl-ı Tâtâri:

1. **ġazâl-ı Tâtâri:**
Kaside 45
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Tatar ceylanları.

Fütâde-i ser-i râhi Burâķ-ı firdevsî
Esîr-i dâm-ı nigâhi ġazâl-ı Tâtâri

ġazel:

1. **ġazel:**
Kaside 20
Mısra: 56
Gazel, şiir.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu ġüne bir ġazel kim ġuş iden lâ-büdd ider ez-ber

2. **ġazel:**
Gazel 18
Mısra: 13
Gazel, şiir.

Böyle hoş-şab'âna rindâne ġazel mi derdi ol
Şunmasa ger câm-ı feyz-i Ĥâfiz-ı Şîrâza dest

3. **ġazelde:-de**
Gazel 47
Mısra: 9
Gazel nazım şekli.

Ġazelde kuvvet-i şab'in bilindi el-řaķ ey Nef'i
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle ġazel dirler

4. **ġazeli:-i**
Gazel 50
Mısra: 9
Gazel, şiir.

Nef'i yaraşur bu ġazeli eylese taķsîm
Bülbül gibi bir muşrib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

5. **ġazel:**
Kaside 12
Mısra: 79
Gazel nazım şekli.

Hem kaşide hem ġazel bir tâze vâdîdür bu kim
İştirâ'-ı Ĥâme-i mu'ciz-beyânumdur benüm

6. **ġazelüm:-ü, -m**
Kaside 21
Mısra: 83
Gazel, şiir.

Ġaşide vü ġazelüm Ĥod pür itdi dünyâyı
Ne Rûmı koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

7. **ġazel:**
Kaside 22
Mısra: 63
Gazel, şiir.

Bu ġüne 'âşıkâne bir ġazel taķsîm ider ġâhi
Virür hem naġme-i şiyt-ı şarîri zevķ-ı şehnâzi

8. **ğazel:**

Kaside 22

Mısra: 73

Gazel, şiir.

Düşer bir böyle maṭbū' u hoş-âyende ğazel işte
Alınca destine Nef'î-i sāhîr kîlk-i i'câzı

9. **ğazel:**

Kaside 46

Mısra: 71

Gazel, şiir.

Ne kaşide ne ğazel nazm ideyin medhûnde
Kim ola her birisi bir dizi lû'lû-yı semîn

10. **ğazel:**

Kaside 47

Mısra: 83

Gazel, şiir.

Kaşide bir bahâne hem ğazel efsânedür ancak
Ġaraz ihlâşımı şıdk ile hâk-i pâye inhâdur

11. **ğazel:**

Kaside 49

Mısra: 83

Gazel, şiir.

Yazam tâ dilde bir nâzûk ğazel taḳrîb-i medhûnle
Anuñla añlayam sînemde bu cân-ı dil-efkârı

12. **ğazel:**

Gazel 47

Mısra: 10

Gazel, şiir.

Ġazelde kuvvet-i taḅ'îñ bilindi el-haḳ ey Nef'î
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle ğazel dirler

13. **ğazeli:-i**

Gazel 72

Mısra: 10

Gazel, şiir.

Ḳadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'î
Çok hünerdir ğazeli böylece pākîze demek

14. **ğazelüñ:-üñ**

Gazel 76

Mısra: 10

Gazel, şiir.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Ġazelüñ kâfiyesin böylece teng itmeyicek

15. **ğazeller:-ler**

Gazel 88

Mısra: 9

Gazel, şiir.

Bülbül olsun okusun tâze ğazeller Nef'î
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

16. **ğazeli:-i**

Gazel 102

Mısra: 14

Gazel, şiir.

Nef'î gibi yârâne dimem daḡı nazîre
Yâ bu ğazeli zîver-i dîvân iderim ben

17. **ğazel:**

Gazel 112

Mısra: 10

Gazel, şiir.

Nef'inüñ ammâ bu ğazel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdükke söyler bî-bedel

18. **ğazeller:-ler**

Gazel 126

Mısra: 13

Gazel, şiir.

Nef'î de ğazeller dise mümtâz ü müselleme
Her birisi reşk-i revîş-i Muhteşem olsa

19. **ğazel:**

Kaside 12

Mısra: 64

Gazel, şiir.

Meclis-i iḳbâline geldim güher-pâş olmaḡa
Cevherîyim bu ğazel zîb-i dükânumdur benüm

20. **ğazel:**

Kaside 50

Mısra: 129

Gazel nazım şekli.

Hâfîz u İbn-i Yemînîm ğazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubâ'ide olurum Ḥayyâm

21. **ğazel:**

Gazel 2

Mısra: 7

Gazel, şiir.

Bir ğazel okıdı mecmû'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühûnı ġâyetde pesend itdi şabâ

22. **ğazel:**

Gazel 3

Mısra: 9

Gazel, şiir.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr ğazel
Tarḥ-ı vādîsini çün ḥaylı pesend itdi şabâ

23. **ġazel:**

Kaside 52

Mısra: 92

Gazel, şiir.

Hâtıra eşnâ-yı evşâfuñda feyz-i şevk ile
Lâyih oldı 'aşıkâne bir ğazel de nâgehân

24. **ġazel:**

Kaside 55

Mısra: 78

Gazel, şiir.

Bir gülistândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşât-engiz ü cân-perver ğazel mânend-i âb

25. **ġazelüm:-ü, -m**

Kaside 60

Mısra: 76

Gazel, şiir.

Himmatüñle giderek buldı terakķî şî'rüm
Oldı her bir ġazelüm âleme destân-ı suḥan

26. **ġazel:**

Kaside 61

Mısra: 50

Gazel, şiir.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medḥüñde dil
Şafḥa-i ḥâtırdan itdim bir ğazel de intiḥâb

27. **ġazel:**

Kaside 62

Mısra: 47

Gazel, şiir.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü ğazel
Maķbül imiş gerçi ezal herkes görürmiş müsteḥab

ġazel tarḥ itmede:

1. **ġazel tarḥ itmede:-me, -de**

Kaside 47

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Gazel tertip etmek, ġazel yazmak.

ġazel-perdâz olursa n'ola bî-tâbâne bu demde
ġazel tarḥ itmede zirâ ġarîb üstâd-ı ġarrâdur

ġazel tarḥında:

1. **ġazel tarḥında:-ı, -n, -da**

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gazel tertip etme, ġazel yazma.

Bu deñlü saña bâ'is himmet-i 'alîdür ey Nef'î
ġazel tarḥında senden ġayrı kimse böyle şân virmez

ġazel-ġüy:

1. **ġazel-ġüy:**

Kaside 57

Mısra: 28

Gazel söyleyen.

Nükte-senc ü suḥan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u ġazel-ġüy u kaşide-perdâz

ġazel-i pür-nivâzîñi:

1. **ġazel-i pür-nivâzîñi:-ı, -ñ, -ı**

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yalvarmalarla dolu ġazel.

Nef'î göreydi bu ġazel-i pür-nivâzîñi
Taḥsîn iderdi ġamze-i ḥâzır-cevâb-ı nâz

ġazeller söyle:

1. **ġazeller söyle:**

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gazel okumak.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rûzı

ġazel-perdâz olursa:

1. **ġazel-perdâz olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 47

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Gazel söylemek.

ġazel-perdâz olursa n'ola bî-tâbâne bu demde
ġazel tarḥ itmede zirâ ġarîb üstâd-ı ġarrâdur

2. **ġazel-perdâz olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 47

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Gazel söylemek.

ġazel-perdâz olursa n'ola bî-tâbâne bu demde
ġazel tarḥ itmede zirâ ġarîb üstâd-ı ġarrâdur

ġâzî:

1. **ġâzîler:-ler**

Kaside 22

Mısra: 10

Gaza eden, İslam dini uğruna savaşan, cihat eden.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sālār-ı manşürün
İdince 'arşa-i heycâda gâziler tek ü tâzı

gece:

1. **geceyle:**-y, -le

Kaside 22

Mısra: 38

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün
ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Revândur ol kadar fermâni kim fevrî olur hâzır
Murâd itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bâzı

2. **gecede:**-de

Kaside 54

Mısra: 56

Güneş batıp ortalığa karanlık bastıktan gün
ağarmaya başlayıncaya kadar geçen süre // gece
vakti.

Atsa endîşesi ger çarha kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

gece:

1. **geçe:**-e

Kaside 40

Mısra: 101

Vaktin ilerlemesi.

Dâ'imâ devlet ü 'izzetle geçe evkâtı
Ola şihhatde selâmetde vücûdı her dem

2. **geçmese:**-me, -se

Gazel 106

Mısra: 9

(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi tâze n'eyesün

3. **geçer:**-er

Kaside 49

Mısra: 89

Saplanmak, batmak, girmek.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz kana peykânı
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'vârı

4. **geçer:**-er

Gazel 14

Mısra: 1

Etki etmek, işlemek.

Öyle mi nâzük geçer ol gamze-i cādū-firîb
'Âşıka zahım urduğın idrāk ide anuñ raķîb

5. **geçdük:**-dü, -k

Gazel 18

Mısra: 9

(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

6. **geçmezse:**-mez, -se

Gazel 104

Mısra: 9

(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

7. **geçmezse:**-mez, -se

Gazel 101

Mısra: 7

(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Äväreligin bilmez imiş zevk ü şafâsın

8. **geçer:**-er

Gazel 114

Mısra: 3

Bir yandan girip diğ er yandan çıkmak.

Nâvek-i gamzelerün şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykân-ı ciger-düzü bulaşmaz kane

9. **geçe:**-e

Gazel 115

Mısra: 6

Yaşanıp tükenmek, yaşamak.

Reftâr-ı germi hânde-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

10. **geçer:**-er

Gazel 115

Mısra: 6

Yaşanıp tükenmek, yaşamak.

Reftâr-ı germi hânde-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

11. **geçe:**-e

Kaside 22

Mısra: 81

Yaşanıp tükenmek, yaşamak.

Geçe evkât-ı 'ömri haşr olunca 'ayş u 'işretde
Mübârek ola şubh u şâminuñ encâm u âğâzı

12. **geçdi:**-di

Gazel 130

Mısra: 5

Zamanı aşmak, geride bırakmak.

'İyd geçdi nev-bahâr irdi yüzün göstermedi
Bâri ol sultân-ı hüs n öpdürse el nev-rüzde

13. **geçse:-se**

Kaside 3

Mısra: **44**

Geride bırakmak, aşmak.

Bir binânun ki esâsı ire ka'r-ı hâke
Sakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvânı

14. **geçüp:-üp**

Kaside 3

Mısra: **38**

Geride bırakmak, aşmak.

Âh-ı 'âşık der idüm tîrine ger nâvek-i âh
Delse eflâki geçüp küngüre-i keyvânı

15. **geçer:-er**

Kaside 11

Mısra: **64**

Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tîz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummânı

gecer:

1. **geçer:**

Kaside 23

Mısra: **69**

Geçinmek, kendini...saymak.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

geçil:

1. **geçilmez:-mez**

Kaside 22

Mısra: **71**

Bırakmak, vazgeçmek.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez gamzeden yine
Odur vâre ise zirâ 'âşıkun bir maħrem-i râzi

geçim:

1. **geçim:**

Kaside 7

Mısra: **58**

Atlara giydirilen zirh.

Âftâb efser-i iqbâline yektâ gevher
Âsmân eblâk-ı câhına zer-endüde geçim

geçim olsa:

1. **geçim olsa:-sa**

Kaside 26

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Zirh olmak.

Merd-i meydân-ı vegâ kim yaraşur
Raħşına atlas-ı çarħ olsa geçim

gecin:

1. **gecinür:-ü, -r**

Kaside 10

Mısra: **103**

Kendini ... saymak, ... imiş gibi davranmak, taslamak.

Nuţk ile Mesihâ geçinür her biri ammâ
Hâşiyet-i şohbetleri insânı ħar eyler

2. **gecinür:-ü, -r**

Kaside 38

Mısra: **94**

Kendini ... saymak, ... imiş gibi davranmak, taslamak.

Ne miqdârın bilür ne kâdr-i güftârı 'aceb bâtil
Mesihâ geçinür ammâ ħar-i Deccâl ile tev'em

geçür:

1. **geçürdi:-di**

Kaside 52

Mısra: **98**

Bir şeyi bir yerden öteki tarafa götürmek.

Dikdi na'l-i sineme çeşmüñ sinân-ı gamzesin
Nîzesini ħalkadan güyâ geçürdi Ķahramân

2. **geçürdi:-di**

Kaside 43

Mısra: **74**

Zaman harcamak.

Nice demdür ki zirâ Ħayder-i kerrâr-ı endişem
Geçürdi rüzgârun rüzgâr ile cihâd üzre

gedâ:

1. **gedâ:**

Gazel 43

Mısra: **10**

Dilenci, yoksul.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

2. **gedâ:**

Gazel 143

Mısra: **7**

Dilenci, yoksul.

Gedâ şâhâne 'işret idecek demdür ki olmışdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrûzi

3. **gedāya**:-y, -a

Kaside 4

Mısra: **74**

Dilenci, yoksul.

Şānı şehān-ı 'ālemi h'ār u ḥākīr ider
Luṭfi gedāya saltanat-ı cāvidān virür

4. **gedādur**:-dur

Kaside 33

Mısra: **64**

Dilenci, yoksul.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iqbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

5. **gedālar**:-lar

Kaside 33

Mısra: **57**

Dilenci, yoksul.

İhsānı o ḡayetde ki devrinde gedālar
Müstāḡnī-i 'ālem bir alay chl-i ḡnādur

6. **gedā**:

Terkib-bend 1

Mısra: **36**

Dilenci, yoksul.

Cān u dilden kimse yok kim saña meftūn olmaya
Şāh u dervīş ü gedā hep feyzūne dil-dādedür

7. **gedāy**:-y, -ı

Gazel 30

Mısra: **5**

Dilenci, yoksul.

Bir tūtarısa pādīşāh ile gedāy mey n'ola
Hem sıfāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḡadeh

8. **gedā**:

Kaside 4

Mısra: **67**

Dilenci, yoksul.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

9. **gedāya**:-y, -a

Kaside 32

Mısra: **43**

Dilenci, yoksul.

Gedāya günc-i deri müstākarr-ı cāh ü celāl
Faḡīre ḡāk-i rehi kīmyā-yı nāz u na'īm

10. **gedāy**:-y, -ı

Gazel 36

Mısra: **4**

Dilenci, yoksul // āşık.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāy kāmran eyler

11. **gedā**:

Gazel 133

Mısra: **10**

Dilenci, yoksul // āşık.

İtme ol şūh ile vuşlat hevesin ey Nef'ī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādīşehi

12. **gedāya**:-y, -a

Kaside 30

Mısra: **22**

Dilenci.

Faḡīre müjde-i iqbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manşıb-ı Süleymānī

13. **gedālara**:-lar, -a

Kaside 28

Mısra: **15**

Dilenci // sevgilinin aşkını dilenen āşık.

Sen böyle nāz u şīve şatınca gedālara
Narḡ-ı metā'-ı derd ü belā rāyḡān olur

gedā-meşreb olan:

1. **gedā-meşreb olan**:-an

Gazel 144

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Dilenci yaratılıştı olmak.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nef'ī
O da bir luṭf-ı Ḥudā baḡşış-ı şāhāne idi

gedā-vı bī-nevāsı:

1. **gedā-yı bī-nevāsı**:-sı

Kaside 8

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Nasipsiz, zavallı dilenci.

İtse bir iḡlīme ger bezl-i sa'ādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sultān bulur

gedā-vı bī-ser ü pādur:

1. **gedā-yı bī-ser ü pādur**:-dur

Kaside 47

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Sefil ve perişan dilenci /fakir.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tır-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti:

1. **gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti:**

Kaside 36

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Devlet kapısında (makamının kapısında) malını
mülkünü batırmuş fakir.*

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Kārūn
Emīn-i mahzen-i luṭf u mürüvveti Hātem

geh:

1. **geh:**

Kaside 20

Mısra: 54

Kimi zaman, bazen.

Ki biñ dāne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilünde
Geh ola her biri ḥüsn-i kabūl-ı ṭab'ūna mazhar

2. **geh:**

Gazel 23

Mısra: 13

Kimi zaman, bazen.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşāk
Nef'i gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

3. **geh:**

Kaside 8

Mısra: 23

Kimi zaman, bazen.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dārū-yı şeker-ḥand-i lebūnden cān bulur

4. **geh:**

Kaside 8

Mısra: 25

Bazen, kimi zaman.

Ḥışm ile geh bir nigāh eyler ki te'sīrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykān bulur

geh gāh:

1. **geh gāh:**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenuñe gāh giribānuña düşsün

2. **geh gāh:**

Kaside 27

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen.

O mülkūñ şahibinde ḥavf-i tigin kıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindī gāh ser-ḥadd-i Buḥārāyı

3. **geh gāh:**

Kaside 59

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Bazen ... bazen ...

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntazam u gāh perişān u dijemdür

geh gāhī:

1. **geh gāhī:**

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bazen...bazen...

Söyleşilmez çarḥ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhī böyledür

2. **geh gāhī:**

Kaside 50

Mısra: 152

Kelime Tipi: -

Bazen...bazen...

Tā ki sākī-i felek sāgar-ı sīmīn-mehi
Geh teḥī gāhī pür idüp kıla devrini tamām

3. **geh gāhī:**

Kaside 55

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Bazen...bazen...

Göz ucıyla 'āşıka geh luṭf ider gāhī 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb

4. **geh gāhī:**

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bazen...bazen...

Göz ucıyla 'āşıka geh luṭf ider gāhī 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb

5. **geh gāhī:**

Kaside 25

Mısra: 101

Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cevîlângehi
Geh çeküp a 'dâya şemşir eyleye 'azm-i cihād

geh geh:

1. **geh geh:**

Kaside 33

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Geh kalb-i şaf-ı ma 'reke-i sihre 'alemdür
Geh dest-i Kelîmu'llâh-ı ma 'nâya 'aşâdur

2. **geh geh:**

Kaside 58

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Midād-ı surh u siyehle yazup haṭ-ı şî'rüm
İdince hāmemi geh şu 'le-pāş u geh şeb-gün

3. **geh geh:**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Kāse-i ser kim yoluñda ğarḳa-i hün-āb olur
Baḫr-ı 'aşka geh ḫabāb olur o geh girdāb olur

4. **geh geh:**

Gazel 87

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Bakup geh sîne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i divāne berr ü baḫre sulṭān olduĝın görsem

5. **geh geh:**

Kaside 4

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān şunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

6. **geh geh:**

Kaside 10

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḳusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḳāver ü geh bāḫter eyler

7. **geh geh:**

Kaside 15

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Tā kim cihān ma 'mür ola geh emn ü geh pür-şür ola
İqbāl ile mesrūr ola ol Ḳusrev-i vālā-himem

8. **geh geh:**

Kaside 4

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen (de)...

Geh bir veziri şāh-ı 'Acemden ḫarāc alur
Geh bir vekili 'asker-i Tātāra ḫān virür

geh ü bî-gāh:

1. **geh ü bî-gāh:**

Gazel 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Vakitli vakitsiz, her zaman.

Ḥāfiz-ı genc-i kerem ḫazret-i Aḫmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bî-gāh meded

2. **geh ü bî-gāh:**

Kaside 19

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Vakitli vakitsiz, her zaman.

Geh ü bî-gāh o deñlü zer-feşāndur 'āleme şankim
Kef-i dest-i kerimi āftāb-ı kimyāgerdür

gehî:

1. **gehî:**

Tesdis 1

Mısra: 19

Bazen.

Gehî 'āşıklara mihr ü vefādan baḫş idüp cānā
Müsellemdir baña āyîn-i ḫübî derseñ ihyānā

gel:

1. **geldikçe:-dikçe**

Gazel 69

Mısra: 3

Gelmek, buyurmak, şerefliendirmek.

Ğam-ı 'aşkuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḫbāb olıcaḳ

2. **gelsün:-sün**

Gazel 122

Mısra: 4

Gelmek, buyurmak, şerefliendirmek.

Ġamzeñe pür-tâb iken tâkat getürmez âftâb
Bâde 'aklı var ise bî-tâb gelsün çeşmüñe

3. **geldim:-di, -m**

Kaside 12

Mısra: **63**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Meclis-i iqbâline geldim güher-pâş olmağa
Cevheriyim bu ğazel zîb-i dükânumdur bentüm

4. **gelse:-se**

Kaside 26

Mısra: **87**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultân Selîme taqdim

5. **gelür:-ü, -r**

Kaside 32

Mısra: **94**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

İşitse nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yâr u nedim

6. **gelüp:-üp**

Kaside 60

Mısra: **29**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Âşafî hîdmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sultân-ı suhan

7. **geldi:-di**

Nazm 5

Mısra: **4**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Çın seher gördüm 'araç-rîz olarak pîr-i muġân
Bir kıca desti ile geldi mübârek bâde

8. **gelince:-ince**

Kaside 58

Mısra: **28**

Gelmek, uğramak; buyurmak, şereflendirmek.

Teferrüc itmege şahñ-ı riyâzını Rıdvân
Gelince olmasa hüsn-i rızâyile me'zün

9. **geldi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: **22**

Ulaşmak, varmak.

Bir mübârek zamân-ı ferrühda
Geldi mektüb-ı behcet-âmîzi

10. **gelsün:-sün**

Gazel 79

Mısra: **10**

Gelmek, uğramak.

Tab'-ı Nef'iden ki bağ-ı nev-bahâr-ı feyzdür
Reng ü bü isterse gelsün eylesün deryüze gül

11. **gelse:-se**

Kaside 8

Mısra: **37**

Gelmek, uğramak.

Dâver-i devrân ki Dârâ gelse ger dergâhına
Ancak istihkâk-ı cây-ı manşib-ı derbân bulur

12. **geldük:-dük**

Kaside 62

Mısra: **49**

Ulaşmak.

Bir devre geldük hâliyâ olmuş ma'arif bî-bahâ
'Arz itse dil hüsn-i edâ itmiş olur sü'-i edeb

13. **gelecek:-ecek**

Kaside 40

Mısra: **40**

Gelmek, buyurmak.

Gelmemişdür dañi dünyâya nazîri belki
Gelecek var ise Allâhü Ta'âlâ a'lem

14. **gelse:-se**

Gazel 11

Mısra: **5**

Deġmek, dokunmak.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kıalmaz süz-ı dil
Gör nice teskîn ider bir külheni bir kıatre âb

15. **gel:**

Gazel 105

Mısra: **10**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Erdi yine şubñ-ı vişâl nâfe-güşâ båd-ı şimal
Gel seyre ey çeşm-i ğazâl bağ oldu şan deşt-i Huton

16. **gelse:-se**

Kaside 27

Mısra: **56**

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyin-i ahyâyı

17. **gelür:-ü, -r**

Kaside 32

Mısra: **98**

Gelmek, uğramak.

Koyup memâlik-i ġayrı metâ'-ı nazmum içün
Diyâr-ı Rûma gelür kârbân-ı heft-i kılim

18. **gelürse:-ü, -r, -se**

Kaside 36

Mısra: **70**

Bir makama atanmak.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse hālī n'olur yine 'ālemūñ bilmem

19. **gelse:-se**

Gazel 35

Mısra: **10**

Gelmek, uğramak, isabet etmek.

Belā budur ki alışdı belālaruñla gönül
Ėamuñ da gelse dile bā'ış-i meserret olur

20. **gelmeye:-me, -y, -e**

Kaside 41

Mısra: **117**

Gelmek, uğramak, isabet etmek.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellā-yı zamāne

21. **gelūñ:-iūñ**

Gazel 88

Mısra: **2**

Ulaşmak, varmak.

Gül gibi cām-ı meyi encūmen-efrüz idelüm
İttifāk ile gelūñ bir yere nev-rüz idelüm

22. **gelmeden:-meden**

Gazel 61

Mısra: **2**

Ulaşmak, varmak.

Bāde Ėam virür bize biz 'āřık-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı 'aşk ile mestāneyiz

23. **geldi:-di**

Gazel 67

Mısra: **2**

Beklenen bir zamanın ulaşması.

Ėaııı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uřřāka dāĖ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daııı ol meh çerāĖ

24. **geldi:-di**

Gazel 105

Mısra: **11**

Beklenen bir zamanın ulaşması.

Def' oldı Ėam eriřdi sūr mātem gidüp geldi sūrür
Nef' i koma dilde fütür şevk ile olĖil dil-fiğen

25. **gelmez:-mez**

Gazel 139

Mısra: **2**

Beklenen bir zamanın ulaşması.

Gider keyf-i řarābuñ zevki böyle yāde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

26. **geldi:-di**

Kaside 16

Mısra: **11**

Beklenen bir zamanın ulaşması.

Geldi o demler ki ola Ėidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı řitāb-ı rüzĖar

27. **gelsün:-sün**

Gazel 15

Mısra: **10**

Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Olmaz ey Nef' i bu vādıde benümle hem- 'inān
Gelsün esb-i şab' ina mağrür olan meydāna hep

28. **gelsün:-sün**

Gazel 44

Mısra: **9**

Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Bir böyle şarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nef' iyā

29. **gelsün:-sün**

Kaside 28

Mısra: **140**

Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Anda liyākat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiĖān olur

30. **gelsek:-se, -k**

Gazel 60

Mısra: **13**

Ele almak, üzerinde durmak.

SāĖir degül řā'iriz ammā söze gelsek
Nef' i gibi mu 'ciz-dem ü pākize-edāyız

31. **geldükçe:-dükçe**

Kaside 3

Mısra: **100**

Ele almak, üzerinde durmak.

İztirārī ider eş'aruma şimdi tağsın
Söze geldükçe kabül eylemeyen Ėassānı

32. **gel:**

Gazel 65

Mısra: **1**

İstek bildiren bir cümlelen başında, "Haydi direnme, kabul et" anlamında kullanılır.

Şüfī bu şüreti gel ma'ni-i taĖvāya değiş
Ėalbi pāk it nemedi atlas u dībāya değiş

33. **gelmez:-mez**

Gazel 82

Mısra: 4

Varmak, ulaşmak, değmek.

Gâfil olma göz yumup açınca tîr-i gâmzeden
Görinüp gelmez belâ-yı nâ-gehâni bilmiş ol

34. **gelince**: -ince

Gazel 97

Mısra: 5

Gelmek (aklına gelmek, hatırlamak).

Gelince fikr-i la'lün 'ârifâne şohbet eyler dil
Kebâb-ı pür-nemek bundan şarâb-ı bî-humâr andan

35. **gelsün**: -sün

Gazel 98

Mısra: 9

Gelmek, buyurmak.

Diñlesün gelsün şarîr-i hâmemi Nef'î benüm
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

36. **geldim**: -di, -m

Kıt'a 2

Mısra: 1

Gelmek, buyurmak.

Bezmüne geldim ise medh ü şenâdan hâlî
Naş-ı idrâkime haml itme benim sulţânım

37. **gelsün**: -sün

Gazel 122

Mısra: 6

Görünmek.

Hüsnüni bilmek dilerseñ bir nazar mir'âta bak
Âftabuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüne

38. **geldi**: -di

Kaside 1

Mısra: 35

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

İşte Hallâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşârını kim tercemânıdır sözüm

39. **gelsem**: -se, -m

Kaside 1

Mısra: 37

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Şoñra gelsem dehre Hallâk-ı ma'âniden n'ola
Kâleb-i huşk-i hayâle rûh-ı şânîdür sözüm

40. **gelüp**: -üp

Kaside 3

Mısra: 86

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şahâni

41. **gelmeye**: -me, -y, -e

Kaside 50

Mısra: 75

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Gelmeye 'âleme bir sencileyin zât-ı laţif
Olsa ger hâmil-i ervâh-ı mücerred erhâm

42. **gelmedi**: -me, -di

Kaside 57

Mısra: 25

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Gelmedi dañi benüm gibi cihân-ı nazma
Devre âgâz ideli nüh- felek-i dâ'ire-sâz

43. **geldükce**: -dükce

Kaside 14

Mısra: 77

Sıra gelmek.

Sihr iderdüm medhine geldükce ammâ n'eyleyin
Eylemiş Hakk vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan beri

44. **gelmemişdür**: -me, -miş, -dür

Kaside 12

Mısra: 49

Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Böyle şahenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târih-i selef hâtır-nişânımdur benüm

45. **gelsün**: -sün

Kaside 6

Mısra: 11

Buyurmak, teşrif etmek.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarñı anuñ dañi böyle dil-keş ü ra'nâ midur

46. **gelsün**: -sün

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Buyurmak, teşrif etmek.

Merhabâ ey câm-ı minâ-yı mey-i yâkût-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipihr-i bî-direng

47. **gelür**: -ü, -r

Kaside 8

Mısra: 50

Gelmek, uğramak.

'Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini âşyânında gelür mihmân bulur

48. **gelse**: -se

Kaside 5

Mısra: 17

(Bir maksatla) bir yere uğramak, ziyaret etmek.

Ya Rıdvān bahş ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercih ider bāğı bihişt-i cāvidān üzre

49. **gelince:-ince**

Kaside 13

Mısra: 115

Çıkmak, sâdır olmak, sudur etmek.

Gelince sineden kām u dehāna cān bulur ma'nā
Dilüñ enfās-ı rūhu'llāhdur güyā ki efkārı

50. **gelmez:-mez**

Nazm 4

Mısra: 4

Çıkmak, sâdır olmak, sudur etmek.

Şabādan itme dilā hāk-i pāyını ümmid
O deñlü luţf u kerem rüzgārdan gelmez

51. **gelürler:-ü, -r, -ler**

Kaside 23

Mısra: 59

(Bir maksatla) bir yere uğramak, ziyaret etmek.

Hep tuhf-e-i güftārum içün Rūma gelürler
Hālā ne kadar var ise sūdāger-i 'ālem

52. **gele:-e**

Kaside 23

Mısra: 55

Erişmek, ulaşmak.

Heyhāt ki bir devre gele haşr ide devrān
Olmaz bu kadar kışşa-i müşkil-ter-i 'ālem

53. **gel:**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Gel // hadi.

Nef'i-i bīmārı gel keyfüñle ihyā kıl yine
Hātır-ı maḥzūnunu gamdan müberrā kıl yine

54. **gelmiş:-miş**

Kaside 62

Mısra: 33

(Bir kimse veya yer üzerinde) belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yoğ ḥadd ü ḥaşr ihsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luţfuñ taleb

55. **gelmez:-mez**

Nazm 4

Mısra: 1

Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek.

Kalur gider bu gönül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

56. **gelmez:-mez**

Nazm 4

Mısra: 2

Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek.

Kalur gider bu gönül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

57. **gelince:-ince**

Gazel 11

Mısra: 7

Değmek, dokunmak.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḡı virür bir güne tāb

58. **gelür:-ü, -r**

Gazel 8

Mısra: 5

Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūh-ı revān
Cānların kıldı şanemler der ü dīvāra fedā

gelince:

1. **gelince:**

Kaside 11

Mısra: 73

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ben ol Vaşşāf-ı 'ahdim kim gelince medḡ ü evşāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Hākānī

2. **gelince:**

Kaside 18

Mısra: 25

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-refḡāra
Eridür berç-ı na'li ger toḡunsa seng-i ḡārāya

3. **gelince:**

Kaside 21

Mısra: 61

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Gelince medḡūñe taḡşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgāruñ ālāmı

4. **gelince:**

Kaside 21

Mısra: 85

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak"

anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Gelince tığ-ı zebânıyla hüd mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i' lâmi

5. **gelince:**

Kaside 23

Mısra: 17

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Böyle ider evşâfuñı ta' bire gelince
Ta' zîm ile üstâd-ı suhan-perver-i ' âlem

6. **gelince:**

Kaside 40

Mısra: 74

-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ne kadar da 'vi-i nazm eyler isem zu' mumca
Olurın zâtuñı ta' rife gelince mülzem

gem:

1. **gemin:-i, -n**

Kaside 17

Mısra: 51

Zaptetmek veya istenilen tarafa çevirmek için atın ağızına takılan demir alet.

Kendidür 'aynı ile şîr-i ner-i silsile-ğā
Bir de Arslan Torısudur ki gemin gördükce

genc:

1. **gencüñ:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 56

Hazine.

Pâsbân olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerâğ-ı pâsbânıdır sözü

2. **gencüñ:-üñ**

Kaside 34

Mısra: 76

Hazine.

Suhan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlähîdür
Ki tab'-ı nüktedânımdur o gencüñ şimdi gencüri

3. **gencinde:-i, -n, -de**

Kaside 8

Mısra: 74

Hazine.

Ğâne-i virândur ammâ tîşe urduğça hayâl
Her tehî gencinde bir gencine-i pinhân bulur

Gence:

1. **Gence:**

Kaside 22

Mısra: 7

Bugünkü Azerbaycan'da bulunan 1578-1606 yılları arasında Osmanlı'nın hâkimiyetinde bulunan şehir.

Şimâlen Nağcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzi

genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlähîdür:

1. **genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlähîdür:-dür**

Kaside 34

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İlahi surların sonsuz hazinesi.

Suhan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlähîdür
Ki tab'-ı nüktedânımdur o gencüñ şimdi gencüri

genc-i defîn:

1. **genc-i defîn:**

Kaside 46

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gömülü hazine.

Böyle düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân olamaz
Şarf ider hayr işe bulsa nice biñ genc-i defîn

2. **genc-i defîn:**

Kaside 56

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Gömülü hazine.

Luţfını a' lâ vü ednâ gördüğün izhâr ider
Âsmânda nağd-ı encüm hâkde genc-i defîn

genc-i devlet:

1. **genc-i devlet:**

Kaside 12

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Mutluluk hazinesi.

Kîmyâ buldum sürünce hâk-pâyine yüzüm
Genc-i devlet nağd-i vaqt-ı râyğânımdur benüm

genc-i dile:

1. **genc-i dile:-e**

Kaside 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Gönül hazinesi // gönüldeki duygular.

Pāsbān olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāğ-ı pāsbāndur sözüm

genc-i dürr-i şehvārī:

1. **genc-i dürr-i şehvārī:-ı**

Kaside 20

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Padışahlara layık iri inci hazinesi.

Derünunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārī
Eger bīm-i kef-i cüdiyle deryā olmasa muztarr

genc-i esrār-ı Hudāvend-i ‘alīm ü ‘allām:

1. **genc-i esrār-ı Hudāvend-i ‘alīm ü ‘allām:**

Kaside 50

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

*Her şeyi bilen, ilmi ebedi ve ezeli olan Allah'ın
sırlarının hazinesi.*

Sanki gencine-i ṭab‘umda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı Hudāvend-i ‘alīm ü ‘allām

genc-i firāvān:

1. **genc-i firāvān:**

Kaside 24

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Çok, bol hazine.

Ṭab‘um ol genc-i firāvān güher-i ma‘nādur
Ki ṭılışm olmuş aña ejder-i piçān-ı felek

genc-i gevherden:

1. **genc-i gevherden:-den**

Kaside 34

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

İnci hazinesi.

‘Arūs-ı medhūñi tezyin için ol genc-i gevherden
Çıkarđım silke dizdim bir ṭabağ lü’lū-yı menşūrī

genc-i gevher-i maẓmūn u ma‘nāyī:

1. **genc-i gevher-i maẓmūn u ma‘nāyī:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Mana ve mazmun mücevherinin hazinesi.

Şikest itdüm kilidin darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i maẓmūn u ma‘nāyī

genc-i güher:

1. **genc-i güher:**

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cevher hazinesi.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n’ola sinemde
‘İşretkede-i ṭab‘um vīrāne degül mi yā

genc-i güher-i ma‘rifet-i Rabbānī:

1. **genc-i güher-i ma‘rifet-i Rabbānī:**

Kaside 54

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Allah'ı bilme, tanıma/irfan mücevherinin
hazinesi.*

Dili genc-i güher-i ma‘rifet-i Rabbānī
Sözi miftāḥ-ı der-i maḥzen-i sırr-ı tevḥīd

genc-i hikem:

1. **genc-i hikem:**

Kaside 15

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hikmetler hazinesi.

Nice kaşide bir kitāb mecmū‘a-i pür-intihāb
Her nüktesi faşlu’l-ḥitāb her beyti bir genc-i hikem

genc-i kerem:

1. **genc-i kerem:**

Kaside 29

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cömertlik hazinesi.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi deriçe-i bīdād

genc-i ma‘ānī:

1. **genc-i ma‘ānī:**

Kaside 58

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Anlamlar hazinesi.

Sözinde nükte-i lafzı nevādir-i ma‘nā
Dilinde genc-i ma‘ānī cevāhir-i maḥzūn

genc-i pür-gevher:

1. **genc-i pür-gevher:**

Kaside 8

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Mücevher dolu hazine.

Gâh olur nakkâb-ı çâpük-dest-i fikri tab'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

Genc-i Şâygânumdur:

1. **Genc-i Şâygânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hüsrev'in sekiz hazinesinden ikincisi; zahmetsiz kazanıldığı için edebiyatta "zahmetsizce, kendiliğinden ele geçen şey" anlamında mazmun olarak kullanılmıştır // ilham.

Hüsrev-i gencine-perdâzım dükenmez gevherum
Vâridât-ı ğayb Genc-i Şâygânumdur benüm

genc-i şikenc-i turradadır:

1. **genc-i şikenc-i turradadır:-da, -dur**

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kâkül kıvrımının hazinesi, hazine gibi olan kâkül kıvrımı.

Biz tâ'irân-ı evc-i hevâ-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i turradadır länemüz bizüm

genc-i tab':

1. **genc-i tab':**

Kaside 12

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Şair yaratılışın hazinesi.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'niyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baır u kânumdur benüm

genc-i temennâya:

1. **genc-i temennâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Arzu, istek hazinesi.

Nice şeh-zâde yektâ-gevher-i nüh-hoçka-i minâ
Ki kıymetde değışmez cân u dil genc-i temennâya

genc-i temennâyı:

1. **genc-i temennâyı:-y, -i**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Niyaz, arzu hazinesi.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennâyı velî
Gamı dünyâya değışmem yine imsâkünden

genc-i temennâ-yı muhâl:

1. **genc-i temennâ-yı muhâl:**

Kaside 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gerçekleşmesi mümkün olmayan istek hazinesi.

Düşdi ebrü-yı niyâza girih-i istiğnâ
Girdi dest-i hevase genc-i temennâ-yı muhâl

gencîne:

1. **gencîne:-de**

Gazel 110

Mısra: 2

Hazine // gönül.

Fikr-i zülfün dilde tâb-ı süz-ı aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencîne

2. **gencînesi:-si**

Gazel 140

Mısra: 10

Hazine.

Kâmran-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kâne beñzer tab'umuñ gencînesi

gencîne-i derd eyledi:

1. **gencîne-i derd eyledi:**

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dert hazinesi hâline getirmek, dertlerin toplandığı yer hâline getirmek.

Gencîne-i derd eyledi her güşesini gam
Ma'müre-i hâtırda qalur mı daği şenlik

gencîne-i dînâr u direm:

1. **gencîne-i dînâr u direm:**

Kaside 51

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Altın ve gümüş para hazinesi.

Ma'den-i hüsn ü bahâ mesken-i erbâb-ı düvel
Kân-ı pür-gevher ü gencîne-i dînâr u direm

gencîne-i mestürdan:

1. **gencîne-i mestürdan:-dan**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Gizli hazine.

Münderic zâtında envâ'-ı mekârim ol kadar
Farq olunmaz tab'ı bir gencîne-i mestürdan

gencîne-i nâ-büd:

1. **gencîne-i nâ-büd:**

Kaside 47

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Mevcut olmayan hazine.

Suhan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-büd
Kerem sen olmasa'n âlemde ism-i bî-müsemâdur

gencîne-i pinhân:

1. **gencîne-i pinhân:**

Kaside 8

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Gizli hazine.

Hâne-i vîrândur ammâ tîşe urduqça hayâl
Her tehî gencinde bir gencîne-i pinhân bulur

gencîne-i pür-gevher-i esrâr-ı rûhânî:

1. **gencîne-i pür-gevher-i esrâr-ı rûhânî:**

Kaside 11

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Manevi sırların mücevher dolu hazinesi.

Hayâlüm kârbân-sâlâr-ı iklîm-i ma'ânîdür
Dilüm gencîne-i pür-gevher-i esrâr-ı rûhânî

gencîne-i tab'umda:

1. **gencîne-i tab'umda:-u, -m, -da**

Kaside 50

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Yaratılış, tabiat hazinesi // yaratılış, şair
yaratılış.

Sanki gencîne-i tab'umda nihân idi ezel
Genc-i esrâr-ı hüdâvend-i 'alîm ü 'allâm

gencür:

1. **gencür:-ı**

Kaside 34

Mısra: 76

Hazinedar, hazine bekçisi.

Suhan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İllâhîdür
Ki tab'-ı nüktedânımdur o gencüñ şimdi gencürü

ger:

1. **ger:**

Gazel 68

Mısra: 12

Eğer, şayet.

Güft ü göy-ı niğhüñ dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger gâmezeye mahrem 'aşık

2. **ger:**

Gazel 74

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Cenâb-ı Âşaf-ı zî-şân bilürse n'ola ger kadriñ
Olur lâ-büdd dil-i mağdüm-ı pākîze-şiyem nâzik

3. **ger:**

Gazel 84

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Gönlüm katı rüsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

4. **ger:**

Gazel 113

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Şüh olsa güzel gâyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegîn olmayanı ger melek olsa

5. **ger:**

Gazel 117

Mısra: 5

Eğer, şayet.

İtse ger tîğ-i tegâfûl dili yüz biñ päre
Şayd için el uzadur tırrası her pâresine

6. **ger:**

Gazel 124

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Benim ol 'aşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

7. **ger:**

Gazel 2

Mısra: 3

Eğer, şayet.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zūlfini kemend itdi şabā

8. ger:

Gazel 4

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Ġam-ı rindān-ı 'ālemdür benüm de çekdügim yoġsa
Yegāne ħūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam şahbā

9. ger:

Gazel 17

Mısra: 10

Eğer, şayet.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fāniden ayağ
Nef'iyā ger rind iseñ ol küşe-i vaġdet-nişest

10. ger:

Gazel 18

Mısra: 14

Eğer, şayet.

Böyle hoş-ıtab'āna rindāne ġazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Ĥāfız-ı Şirāza dest

11. ger:

Gazel 18

Mısra: 16

Eğer, şayet.

Şimdi ammā böyle rif'at mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sultān-ı ser-efrāza dest

12. ger:

Gazel 21

Mısra: 10

Eğer, şayet.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef'ıye ger olursa mükāfāt-ı kıyāmet

13. ger:

Gazel 25

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Şūfī ne bilür ġadrini zevk-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdu hemān ħāk-i reh-i mest

14. ger:

Gazel 29

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Olsa Nef'ī n'ola ger endişesiyle hem-zebān
N'eylesün yā şoġbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

15. ger:

Gazel 30

Mısra: 3

Eğer, şayet.

Bezm-i bāga bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāğ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ħurremdür ġadeġ

16. ger:

Gazel 31

Mısra: 3

Eğer, şayet.

Ġarazuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şive-i dil-ġ'āh meded

17. ger:

Gazel 48

Mısra: 12

Eğer, şayet.

Cebr-i nokşāna bakma ey Nef'ī
Eksük alduñsa ger ziyāde getir

18. ger:

Gazel 50

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Yıldı bir olur bu dem-i ferġunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger 'ālem-i nev-rüz

19. ger:

Gazel 55

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Ĥırsaġ ne 'aceb ger şaf-ı müjgāna muġābil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

20. ger:

Gazel 57

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Ĥatl-i 'uşşāk itmeden 'ār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşir-i istiġnāsı ger şād-āb-ı nāz

21. ger:

Gazel 58

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Ĥalmazdı rüzġarda bir zinde 'āşıkı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ġarāb-ı nāz

22. ger:

Gazel 66

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamaġa çarġ
Ĥaşmāne rüz u şeb n'ola ger atsalar dūşeş

23. ger:

Gazel 74

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Harir-i zülfî pây-endâz olur anuñçün ol şûha
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kâdem nâzik

24. ger:

Gazel 74

Mısra: 14

Eğer, şayet.

Vezir-i Murtaza-siret 'Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

25. ger:

Gazel 81

Mısra: 9

Eğer, şayet.

İtse Nef'î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdür gönül

26. ger:

Gazel 102

Mısra: 5

Eğer, şayet.

Cem'iyet-i ağıyarı ger itmezse perişân
Çarh-ı felegi 'aksine gerdân iderim ben

27. ger:

Gazel 102

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Bu hâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben

28. ger:

Gazel 108

Mısra: 14

Eğer, şayet.

Qalur mı yâ 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Hoş-lehçe ise ger o pâkîze-edâdur bu

29. ger:

Gazel 110

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Atlas-ı çarha değışmezduñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmîne

30. ger:

Gazel 115

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Rüz-ı şumâr u defter-i a'mâle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse hisâb u kitâb ile

31. ger:

Gazel 118

Mısra: 5

Eğer, şayet.

Sensin yine hüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem'iyet-i hûbân-ı cihân cilvegehünde

32. ger:

Gazel 119

Mısra: 1

Eğer, şayet.

Qalmazsa ger ol güşe-i dâmân elimüzde
Elden ne gelür çâk-ı giribân elimüzde

33. ger:

Gazel 121

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasak Nef'î-i pâkîze-edâyı bu gice

34. ger:

Gazel 124

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Mü'essirdür maħabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

35. ger:

Gazel 129

Mısra: 3

Eğer, şayet.

Var ise ger şive-i refîâr-ı yâra tākātūñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsâr ile nev-rüzda

36. ger:

Gazel 131

Mısra: 8

Eğer, şayet.

İtmezdi teveccüh ham-ı ebrûsına diller
Mihrâb-ı niyâz olmasa ger tāk-ı girişme

37. ger:

Gazel 133

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Rüzgâr anı siler miydi gözümde her dem
Tütüyâdan da 'azîz olmasa ger hâk-i rehi

38. ger:

Gazel 136

Mısra: 8
Eğer, şayet.

Virmez ol pîrehan ü sîne şafâsını yine
Dökse ger şafha-i âb üzre şabâ yâsemeni

39. ger:
Kaside 1
Mısra: 73
Eğer, şayet.

Kevkeb-efşân âfîtab olmazsa ger ol maşrıkuñ
'İkd-ı pervîn-i güsiste-rîsmânıdur sözüml

40. ger:
Kaside 3
Mısra: 37
Eğer, şayet.

Âh-ı 'âşık der idüm tîrine ger nâvek-i âh
Delse eflâki geçüp küngüre-i keyvânı

41. ger:
Kaside 3
Mısra: 56
Eğer, şayet.

Berķ-ı hâtıf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydânı

42. ger:
Kaside 3
Mısra: 85
Eğer, şayet.

Kim bilürdi şu 'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

43. ger:-i
Kaside 4
Mısra: 89
Eğer, şayet.

Hükmi sirâyet itse nihâd-ı hevâya ger
Bâd-ı vezâna lenger-i küh-ı girân virür

44. ger:
Kaside 4
Mısra: 91
Eğer, şayet.

'Azmi olursa ger sabaķ-âmüz-ı tab '-ı hâk
Küh-ı girâna cünbüş-i bâd-ı vezân virür

45. ger:
Kaside 4
Mısra: 93
Eğer, şayet.

Ger nehyi itse cebr-i havâşş-ı mükeyyifât
Mey tab '-ı şâdmâna gam-ı nâgehân virür

46. ger:
Kaside 4
Mısra: 105
Eğer, şayet.

Luţfuñ olursa ger suhan-ı pest-pâyesi
Nazm-ı bülend-i Muhteşeme kesr-i şân virür

47. ger:
Kaside 5
Mısra: 49
Eğer, şayet.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u sahrâya
Uyur âhü-bere zânü-yı şîrân-ı jiyân üzre

48. ger:
Kaside 5
Mısra: 62
Eğer, şayet.

Cihânda ķalmadı bir 'uķde dirdüm devr-i luţfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çîn-i bütân üzre

49. ger:
Kaside 5
Mısra: 63
Eğer, şayet.

Göreydi cevher-i şemşîrini ger gamze-i dil-ber
Ėamından daħi tiğ aşmazdı taķ-ı ebruvân üzre

50. ger:
Kaside 5
Mısra: 99
Eğer, şayet.

İçürsem düşmene ger âb-ı tiğ-ı nazm-ı şîrinüm
İder hâkinde Ėavgâyı hümâlar üstüh'ân üzre

51. ger:
Kaside 6
Mısra: 19
Eğer, şayet.

Habbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Ėayretinden derdi bu cennet midür dünyâ midür

52. ger:
Kaside 6
Mısra: 63
Eğer, şayet.

Ėusrevâ bu fende ger Ėarrâlanursam gör sözüml
Lâf-ı bî-ma 'nâ midür yâ bir kavî da 'vâ midür

53. ger:
Kaside 7
Mısra: 14
Eğer, şayet.

Böyle bir mu'cize-perdâz-ı maḥal-güye sezâ
Olsa ger meclis-i 'irfân-ı İlähîde nedîm

54. ger:

Kaside 7

Mısra: 26

Eğer, şayet.

'Özri maḳbûle geçer yine ğarâbet bunda
Güş-ı inşâf ile ger diñlese bir fehm-i selîm

55. ger:

Kaside 7

Mısra: 38

Eğer, şayet.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besîm

56. ger:

Kaside 7

Mısra: 61

Eğer, şayet.

Rûzgâr eylese ger kişver-i cûdında sefer
Âftâb olsa eger sâye-i câhında muḳîm

57. ger:

Kaside 7

Mısra: 75

Eğer, şayet.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednâ şereri
Meş'al-efrûz-ı reh-i ḳâfile-i bād-ı nesîm

58. ger:

Kaside 7

Mısra: 100

Eğer, şayet.

Feyz-i endîşe-i renginüm ile bād-ı şabâ
İtse ger geşt ü güzâr çemen-i bāğ-ı na'îm

59. ger:

Kaside 8

Mısra: 16

Eğer, şayet.

Ġamzesi bir mest-i h'âb-âlûde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tîĝe dâmeninde ḳan bulur

60. ger:

Kaside 8

Mısra: 37

Eğer, şayet.

Dâver-i devrân ki Dârâ gelse ger dergâhına
Ancaḳ istiḥḳâḳ-ı cây-ı manşıb-ı derbân bulur

61. ger:

Kaside 8

Mısra: 43

Eğer, şayet.

Düşse bir meclisde ger yâd-ı şafâ-yı meşrebi
Âteş-i mey feyz-i âb-ı çeşme-i ḥayvân bulur

62. ger:

Kaside 8

Mısra: 45

Eğer, şayet.

İtse bir iḳlîme ger bezl-i sa'âdet-kevkebi
Her gedâ-yı bî-nevâsı şevket-i sultân bulur

63. ger:

Kaside 8

Mısra: 51

Eğer, şayet.

Ger vezân olsa tef-i ḳahrıyla gülzâra nesîm
Ġonca-i pür-jâle tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

64. ger:

Kaside 8

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Fâ'îz olsa dehre ger bārân-ı ebr-i himmeti
Ḳatre isti'dâd-ı kesb-i mâye-i tûfân bulur

65. ger:

Kaside 8

Mısra: 57

Eğer, şayet.

Hâḳ ḳadr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur
Virse ger hürşîd-i isti'dâdı ḥâke terbiyet

66. ger:

Kaside 10

Mısra: 17

Eğer, şayet.

Hikmet ger o 'ilm ise ki aḥḳâm-ı felekden
Endîşe-i 'aḳl-ı beşeri bā-ḥaber eyler

67. ger:

Kaside 10

Mısra: 61

Eğer, şayet.

Ger luḫfi mühimsâz-ı bahâr olsa dıraḥtın
Her şâḥımı bir şûḫ-ı muraşşâ'-kemer eyler

68. ger:

Kaside 10

Mısra: 63

Eğer, şayet.

Ger tâb-ı temûz-ı ğazabı etse sirâyet
Her ḳatre-i bārânı hevâ pür-şerer eyler

69. ger:

Kaside 10

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Mâhiyyeti ger olsa cemādâta mürebbî
Taşvîr-i hacet kesb-i kemâl-i beşer eyler

70. ger:

Kaside 11

Mısra: 46

Eğer, şayet.

Düşürdi sâye-bân-ı âsmânuñ sâyesi 'arşa
Ger olsa pertev-endâz âfitâb-ı re'y-i pinhâni

71. ger:

Kaside 11

Mısra: 66

Eğer, şayet.

Güzâr eylerdi 'aksi düşmeden âyine-i çarha
Bura-kâsâ zemînden 'arşa dek ger itse cevlanı

72. ger:

Kaside 12

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Fâhr iderse ger zemîn-büs-ı cenâbıyla felek
Hâk-pâyı rûzgâra armağânumdur benüm

73. ger:

Kaside 13

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

74. ger:

Kaside 13

Mısra: 21

Eğer, şayet.

Olaydı ger bu revnak bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yûsuf harîdârî

75. ger:

Kaside 13

Mısra: 75

Eğer, şayet.

Şabâ ger bü-yı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûnı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm u Hind ü Bulgârî

76. ger:

Kaside 13

Mısra: 81

Eğer, şayet.

Ger olsa şâmil-i ahvâl-i murgân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra'nâ çeşm-i şâhin üzre reftârî

77. ger:

Kaside 13

Mısra: 102

Eğer, şayet.

Dilüm kân-ı ma'ârifdür hayâlüm baħr-ı ma'nâdur
'Aceb mi haşre dek eylerse ger hâmem güher-bârî

78. ger:

Kaside 14

Mısra: 36

Eğer, şayet.

Karşu turmaz saña şimden şoñra bu ikbâl ile
Düşmenüñ ger Kahramân olsa ser-â-ser leşkeri

79. ger:

Kaside 14

Mısra: 47

Eğer, şayet.

Şehsüvâr-ı 'âlem-ârâ kim revâdur olsa ger
Na'l u miñ-ı rahşî çarhuñ âftâb u aħteri

80. ger:

Kaside 14

Mısra: 52

Eğer, şayet.

Pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbân Keykubâd u Kayşeri

81. ger:

Kaside 14

Mısra: 61

Eğer, şayet.

Verse tab'-ı âteşe ger berç-ı tîğî terbiyet
Ma'den-i elmâs iderdi tüde-i hâkisteri

82. ger:

Kaside 14

Mısra: 63

Eğer, şayet.

'Adli ger ârâyiş-i bezm-i cihân itse olur
Şem'a şeh-perr-i küleh pervânenüñ bâl ü peri

83. ger:

Kaside 14

Mısra: 67

Eğer, şayet.

İtse ger hâşıyyet-i hıfzı sirâyet 'âleme
Tarh olurdu şafha-i âb üzre nakş-ı âzeri

84. ger:

Kaside 14

Mısra: **108**
Eğer, şayet.

Fikr-i evşafuñ ğidā-yı rūhdur endişeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

85. **ger:**
Kaside 15
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Bu demde kim şām u seher mey-hāne bāga reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zürdur Şeyhu'l Harem

86. **ger:**
Kaside 15
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Sözde nazīr olmaz baña ger olsa 'ālem bir yaña
Pür-tumturāk u hoş-edā ne Hāfizim ne Muhteşem

87. **ger:**
Kaside 16
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

Rište-i 'adliyle ger bend itmese şirāzesin
Tār u mār olurdu eczā-yı kitāb-ı rūzgār

88. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Bırağur anı daği sāyesi gibi yolda
Olsa ger şātır-ı endiše ile pā-der-pā

89. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Eğer, şayet.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dide
Yādına gelmez idi bir daği hūsn-i Leylā

90. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **50**
Eğer, şayet.

Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nā
Kuḥl için ḫalmaz idi gerd-i zemīn-i eş'ār

91. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Olsa bu cilve bu nāz Aşkar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

92. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **127**
Eğer, şayet.

Varsa ger nūkhet-i ḫulķıyla şabā gülzāra
Lāle de sūnbül ü gül gibi olurdu büyā

93. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **130**
Eğer, şayet.

Nergisūñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemā

94. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **132**
Eğer, şayet.

Kāse-i zehr-i ḡam olurdu dile cām-ı şarāb
Hükmi ger istese tebdil-i ḫavāşş-ı eşyā

95. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

O deñlü surḫ u raḫşān müy-ı endāmı ki lāyıkdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dibāya

96. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **26**
Eğer, şayet.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḫ-ı na'li ger ṫoḫunsa seng-i ḫārāya

97. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Eğer, şayet.

Burakāsā zemīnden ger 'azīmet itse eflāke
İder sür'atde sebḫat tır-i āh-ı 'arş-peymāya

98. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

Şemīm-i sūnbül-i ḫulķıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ḡaliye-sāya

99. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Eğer, şayet.

Dönerdi gül kefi 'atfāra lāle nāfe-i müşge
Şabā bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrāya

100. ger:

Kaside 18

Mısra: 63

Eğer, şayet.

Güzār itse ger andan şöña bāg u rāg-ı fırdevse
'Abīr-efşān u 'anber-pāş olurdu ceyb-i havrāya

101. ger:

Kaside 18

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazhar
Gülerdi goncalar ne söylese tūti-i güyāya

102. ger:

Kaside 18

Mısra: 77

Eğer, şayet.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyhā ile Belkīs olsalar dāye

103. ger:

Kaside 18

Mısra: 78

Eğer, şayet.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyhā ile Belkīs olsalar dāye

104. ger:

Kaside 20

Mısra: 22

Eğer, şayet.

O şahenşāh-ı zī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i iştābl-ı hümāyūnı ger İskender

105. ger:

Kaside 20

Mısra: 26

Eğer, şayet.

Cem-i vālā-nijād-ı encūmen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tēc-ı Husrev-i hāver

106. ger:

Kaside 20

Mısra: 33

Eğer, şayet.

Olaydı nūr-ı re'yinden eşer ger tab'-ı āteşde
Bulurdu kıymet-i kuhl-ı cilāyı gerd-i hākister

107. ger:

Kaside 20

Mısra: 41

Eğer, şayet.

Ger olsa intizām-ı hüküm-i 'adli 'āleme sārī
Olurdu mādē-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

108. ger:

Kaside 20

Mısra: 68

Eğer, şayet.

Züleyhā tā ebed nevmīd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istignā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

109. ger:

Kaside 21

Mısra: 10

Eğer, şayet.

'İnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u zafer
'Aceb midür ger olursa ḥuceste encāmı

110. ger:

Kaside 21

Mısra: 27

Eğer, şayet.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tiğsiz Dil-ārāmı

111. ger:

Kaside 21

Mısra: 35

Eğer, şayet.

Ger olsa meşrebi rindān-ı 'āleme sākī
Bulurdu revnağ-ı bayrāmı cum'a aḥşāmı

112. ger:

Kaside 21

Mısra: 37

Eğer, şayet.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı re'yi şu'le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubḥ ile şāmı

113. ger:

Kaside 21

Mısra: 94

Eğer, şayet.

Hasūda kāfir-i mutlak denür ḥākikatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmı

114. ger:

Kaside 22

Mısra: 39

Eğer, şayet.

Ger olsa feyz-i hüküm-i 'adl ü dādı 'āleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i deri şehbāz ile bāzı

115. ger:

Kaside 22

Mısra: 41

Eğer, şayet.

Ger olsa himmeti 'aciz-nüvâz u takvîyet-güster
Kebüter cürre-şâhîn gibi şayd eylerdi şah-bâzi

116. ger:

Kaside 22

Mısra: 48

Eğer, şayet.

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ
Vereydün ger icâzet hicv iderdüm baht-ı nâ-sâzi

117. ger:

Kaside 22

Mısra: 66

Eğer, şayet.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şüh-ı tannâzi
Kosa öz hâline ger gamze-i fettân u gammâzi

118. ger:

Kaside 23

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

119. ger:

Kaside 23

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Dîdârûñı görseydi ger olurdu muqarrer
Hürşîd gibi secde-i şâh ekber-i 'âlem

120. ger:

Kaside 23

Mısra: 39

Eğer, şayet.

Ger berç-ı şehâb-ı keremi yaksa olurdu
İksîr-i tîlâ cevher-i hâkister-i 'âlem

121. ger:

Kaside 23

Mısra: 41

Eğer, şayet.

Ger eylese hâşîyyet-i temkîni sirâyet
Bir zerreyi tahrîk idemez şarşar-ı 'âlem

122. ger:

Kaside 23

Mısra: 71

Eğer, şayet.

Virsem ne 'aceb hükmini ger medh ile hicvün
Âdemdür olan mazhar-ı hayr ü şer-i 'âlem

123. ger:

Kaside 24

Mısra: 37

Eğer, şayet.

O! kadar hükümüñe münkâd ki ger emr itseñ
Fevrî 'aksine döner çenber-i gerdân-ı felek

124. ger:

Kaside 24

Mısra: 69

Eğer, şayet.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu tehî
Kise-i 'âşîk-ı müflis gibi hemyân-ı felek

125. ger:

Kaside 24

Mısra: 73

Eğer, şayet.

Nehyi ger 'âlem-i bâlâda yürütse hükmin
Eylemezlerdi kırân zühre vü keyvân-ı felek

126. ger:

Kaside 25

Mısra: 42

Eğer, şayet.

Kudsiyân olurdu naqd-i cân ile hep müşterî
'İkd-ı mürvârîd-i nazmuñ ger felekitse mezâd

127. ger:

Kaside 25

Mısra: 43

Eğer, şayet.

Olsa bîkr-i fikri ger meşşâta-i mülk-i cihân
Rüzgâra gamzeler eylerdi taşvîr-i cemâd

128. ger:

Kaside 25

Mısra: 49

Eğer, şayet.

Nükhet-i hulqî mu 'atâr eylese ger 'âlemi
Hâk ile yeksân olurdu kıymet-i müşk ü zebâd

129. ger:

Kaside 25

Mısra: 51

Eğer, şayet.

Virse tab '-ı âteşe ger nür-ı re 'yi terbiyet
Tütüiyâ-yı dîde-i hürşîd olur gerd-i remâd

130. ger:

Kaside 25

Mısra: 56
Eğer, şayet.

Çarh urur berk-i hazân gibi felekde sâbitât
Kuvvet-i kahriyle ger çıksa hevâya gird-bâd

131. ger:
Kaside 26
Mısra: 68
Eğer, şayet.

Hall olur müşkil-i ahkâm-ı kader
Re'yini itse kazâ ger tahkîm

132. ger:
Kaside 27
Mısra: 58
Eğer, şayet.

Yağar bir berç-ı 'âlem-süz-ı tîguñ ser-te-ser anı
Mişâl-i hâr u has tutsa 'adû ger rüy-ı gâbrâyı

133. ger:
Kaside 28
Mısra: 19
Eğer, şayet.

Râzî degülse ger buna nâmüs-ı dil-berî
'Uşşâka dirse böyle ihânet yamân olur

134. ger:
Kaside 28
Mısra: 53
Eğer, şayet.

Ger zerre deñlü nûrı zîyâ virse 'âleme
Hürşîd zerre gibi nazardan nihân olur

135. ger:
Kaside 28
Mısra: 61
Eğer, şayet.

Ger virse iktidârı za'ifâna takvîyet
Peşşe harîf-i hamle-i pîl-i demân olur

136. ger:
Kaside 28
Mısra: 63
Eğer, şayet.

Ger 'ankebûta himmeti yâr olsa perdesi
Keştî-i çâpük-i felek bâdbân olur

137. ger: -, -
Kaside 28
Mısra: 103
Eğer, şayet.

Ger 'âşiyân-ı rûz-ı cezâdan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyâmeti kim ol zamân olur

138. ger:
Kaside 29
Mısra: 57
Eğer, şayet.

Ger olsa nâhîka sur'at deminde kâm-şümâr
İrerdi göz yumup açınca gâyete ta'dâd

139. ger:
Kaside 29
Mısra: 61
Eğer, şayet.

Tokunsa 'arşa-i heycâde na'li ger senge
'Adûya her şereri bir cahîm ider ikâd

140. ger:
Kaside 29
Mısra: 73
Eğer, şayet.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemâ
Düşerdi sañ-ı semâvâta sâye-i şimşâd

141. ger:
Kaside 29
Mısra: 75
Eğer, şayet.

Virürse ger nazâr-ı kahrı terbiyet âba
Nigâh-ı germ-i habâbıyla nerm olur pülâd

142. ger:
Kaside 29
Mısra: 77
Eğer, şayet.

Olursa ger nazâr-ı luğfına qarîn âteş
Virür menâfi'-i iksîr-i kimyâyı remâd

143. ger:
Kaside 29
Mısra: 81
Eğer, şayet.

Ger olsa mazhar-ı feyz-i firâset u fehmi
Olurdu kâbil-i añz-ı hikem nihâd-ı cemâd

144. ger:
Kaside 29
Mısra: 110
Eğer, şayet.

Benim o kühken-i Bisütün-ı ma'nâ kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd

145. ger:
Kaside 30
Mısra: 63
Eğer, şayet.

O deñlü hükmi revândur ki itse ger fermân
Havâda ric'at-i seyr-i hadeng-i perrânı

146. ger:

Kaside 30

Mısra: 71

Eğer, şayet.

Hayâl-i tîgını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumh-ı bürîde-sinâna müjgânı

147. ger:

Kaside 30

Mısra: 73

Eğer, şayet.

Ger olsa nükhet-i ahlâkı gülde te'sîri
İderdi düd-ı buhûr âh-ı 'andelibânı

148. ger:

Kaside 30

Mısra: 75

Eğer, şayet.

Ger olsa nehyi nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Komazdı zühre ile ıktırâna keyvânı

149. ger:

Kaside 30

Mısra: 77

Eğer, şayet.

Ger olsa hıfzı nıgehbân-ı nakd u cins-i hayât
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryânı

150. ger:

Kaside 30

Mısra: 109

Eğer, şayet.

Ger olsa nâmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustânı

151. ger:

Kaside 30

Mısra: 120

Eğer, şayet.

Olurdi kendi kemâl-i kuşurına şahid
Göreydi nazmumu ger şâ'ir-i Şfâhânî

152. ger:

Kaside 30

Mısra: 122

Eğer, şayet.

Suñan-gedâlik iderdi cenâb-ı tab'umdan
Geleydi ger bu zamânda vücûda Hâkânî

153. ger:

Kaside 31

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Görse ger bârika-i re'yini rü'yâda olur
Şu'le-i şem'-i seher şehper-i şeb-reng-i gurâb

154. ger:

Kaside 31

Mısra: 69

Eğer, şayet.

'Adli ger şâmil-i ahvâl-i tuiyür olsa dañı
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı 'uqâb

155. ger:

Kaside 31

Mısra: 81

Eğer, şayet.

Vād-i midhat-ı hulkinda ger itse tek u pū
'Arağ-ı cebhe-i endişe virür bûy-ı gül-âb

156. ger:

Kaside 31

Mısra: 84

Eğer, şayet.

Nehyi bu mertebe rüsvâlîgına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

157. ger:

Kaside 32

Mısra: 48

Eğer, şayet.

İderdi küy-ı zemîni şemâme-i 'anber
Ger itse nükhet-i hulkı cihâna neşr-i şemîm

158. ger:

Kaside 32

Mısra: 55

Eğer, şayet.

Ger olsa mażhar-ı feyz-i hevâ-yı mekrümeti
Olurdi ebr-i bahâr-ı cinân duñân-ı cañim

159. ger:

Kaside 32

Mısra: 65

Eğer, şayet.

Toğunsa ger tef-i kahriyle rüy-ı bahre semûm
İrişse ger dem-i lutfıyla cevfi hâke nesîm

160. ger:

Kaside 32

Mısra: 66

Eğer, şayet.

Toğunsa ger tef-i kahriyle rüy-ı bahre semûm
İrişse ger dem-i lutfıyla cevfi hâke nesîm

161. ger:

Kaside 32

Mısra: 100

Eğer, şayet.

Görünce müy-ı şikâfi-i fikr-i bâriküm
‘Aceb mi muhkem olursa ger i ‘tikâd-ı hakîm

162. ger:

Kaside 32

Mısra: 103

Eğer, şayet.

Ƙosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef’i
Söz âhırında du ‘âyı temedduha taqdîm

163. ger:

Kaside 34

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Ne mümkün böyle bir ‘âlî-binâ bir daği ger olsa
Ƙazâ mi ‘mârı Sidre nerdübânı çarh müzdürü

164. ger:

Kaside 34

Mısra: 14

Eğer, şayet.

O zerrîn-şemse-i tâbân ki reşk-i mihr-i raşşândur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nürü

165. ger:

Kaside 34

Mısra: 61

Eğer, şayet.

Ger olsa ihtisâb-ı emr ü nehî ‘âleme şâmil
Görinmez çeşm-i nergisde daği âşâr-ı maħmūrî

166. ger:

Kaside 34

Mısra: 63

Eğer, şayet.

Ger olsa luṭfi rindâna ider perverde te’şîri
Zemîn-i şüre-i zühd ü riyâda toħm-ı engürü

167. ger:

Kaside 34

Mısra: 80

Eğer, şayet.

Olurdu vâdi-i eyem gülîstân-ı Ħalîlu’llâh
‘Alevlendirse ger âh-ı derûnum âteş-i Ṭürü

168. ger:

Kaside 34

Mısra: 81

Eğer, şayet.

Ger olsa âb u tâb-ı feyz-i ṭab ‘um ṭab ‘-ı Feyzîde
İderdi feyze müstağrak sevâd-ı mülk-i Lâhürü

169. ger:

Kaside 34

Mısra: 83

Eğer, şayet.

Nizâmî görse ger tarz-ı kaşîdem daği añmazdı
Ħadîş-i ser-güzeşt-i Ħusrev ü Şîrîn ü Şâpürü

170. ger:

Kaside 34

Mısra: 88

Eğer, şayet.

Suħan ḥatm oldu ey Nef’i revâdur pîr-i endîşe
Virürse ger du ‘â-yı devlet ü ‘ömrine destürü

171. ger:

Kaside 35

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Gird-bâd-ı ğazabı uğrasa ger kuhsâra
Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibâl

172. ger:

Kaside 35

Mısra: 55

Eğer, şayet.

Düşse ger vâdi-i ma ‘nâya fûrûğ-ı re ‘yi
Görinür zerre gibi gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayâl

173. ger:

Kaside 35

Mısra: 57

Eğer, şayet.

Virse ger ebre biḥâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bârâna le ‘âl

174. ger:

Kaside 35

Mısra: 59

Eğer, şayet.

Erse ger sâye-i câhında kemâle ḥürşîd
Çeşmi rü ‘yâda daği görmez idi rüy-ı zevâl

175. ger:

Kaside 35

Mısra: 74

Eğer, şayet.

İrişür mağribe ol sâyesi maşrıķda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrik-i düvâl

176. ger:

Kaside 35

Mısra: 78
Eğer, şayet.

Şıfat-ı şive-i reftârını gör kim meşelâ
Olsa ger cilvegehi tahta-i rîg-i remmâl

177. ger:
Kaside 35
Mısra: 86
Eğer, şayet.

Zât-ı pür-cüduñı medh itmeyen ehl-i tab' uñ
Sözi ger sihr-i helâl ise olur vizr ü vebâl

178. ger:
Kaside 36
Mısra: 10
Eğer, şayet.

Tamâm-ı kişver-i İrânı belki Tūrânı
Elüñdedür ger iderseñ memâlike munzam

179. ger:
Kaside 37
Mısra: 31
Eğer, şayet.

Virse ger mâşîta-i 'adli cihâna revnak
Şîr- bälîn-i münakkaş olur âhüya peleng

180. ger: -u, -r
Kaside 37
Mısra: 33
Eğer, şayet.

Bulsa ger terbiyet-i ma' deletin âteş ü âb
Bir olur tab'-ı semenderle mizâc-ı hârçeng

181. ger:
Kaside 37
Mısra: 35
Eğer, şayet.

Feyz-bağış olsa cemâdâta ger isti' dâdı
Tartılır cevher-i mâhiyyet-i insân ile seng

182. ger:
Kaside 37
Mısra: 48
Eğer, şayet.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebak-âmüz-ı direng

183. ger:
Kaside 37
Mısra: 83
Eğer, şayet.

Düşse ger 'aks-i ruğ-ı bîkr-i hayâlüm eyler
Âftâb-ı felegi câm-i şarâb-ı gül-reng

184. ger:
Kaside 38
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Bu deñlü şevk-bağış olmaz dil-i nâ-şâda ger olsa
Felek peymâne-i şahbâ cihân 'işret-serâ-yı Cem

185. ger:
Kaside 38
Mısra: 30
Eğer, şayet.

'Adâlet-pîşe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

186. ger:
Kaside 38
Mısra: 37
Eğer, şayet.

Düşeydi 'âlem-i endîşeye ger zerrece nûrı
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'ni-i mübhem

187. ger:
Kaside 38
Mısra: 40
Eğer, şayet.

Keder çekmezdi hergiz rüzgârûñ inçilâbından
Tutaydı dâmen-i iqbâlini ger âsmân muhkem

188. ger:
Kaside 38
Mısra: 43
Eğer, şayet.

Şabâ ger micmere-gerdân olaydı büy-ı hulkıyyla
Kömazdı nûkhet-i gîsü-yı yâra ârzü-yı şemm

189. ger:
Kaside 38
Mısra: 45
Eğer, şayet.

Vireydi luğf-ı tab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rûza
Behîşt-âbâd iderdi düzağı bir kağre-i şebnem

190. ger:
Kaside 38
Mısra: 47
Eğer, şayet.

Yem-i cüdından alsa mâye ger ebr-i zemistânı
Biterdi hâr-ı huşk üzre şükûfe yerine dirhem

191. ger:
Kaside 38
Mısra: 49
Eğer, şayet.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsār olurdu ser-tā-ser kenār-ı yem

192. ger:

Kaside 38

Mısra: 55

Eğer, şayet.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sür'atle deryādan
Nesimāsā güzār eylerse pāyına tokunmaz nem

193. ger:

Kaside 38

Mısra: 90

Eğer, şayet.

Hevā-yı şevk-ı medhūñdür beni gūyā iden yoħsa
Dem urmazdım suħandan ger olaydım 'İsi-i Meryem

194. ger:

Kaside 39

Mısra: 51

Eğer, şayet.

'Adli ger nāzım-ı aħvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şır

195. ger:

Kaside 39

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Hıfzı ger istese eyler çatarāt-ı 'arākı
Dür gibi ziver-i zerrin-güle şem'-i münir

196. ger:

Kaside 39

Mısra: 64

Eğer, şayet.

Var kıyās eyle sebük-revligini kim meşelā
Eylese rākibi ger kaşd-ı şikār-ı naħcır

197. ger:

Kaside 39

Mısra: 71

Eğer, şayet.

Olmasam ger gam-ı dehr ile perīşān-ħātır
Medhūñi böyle mi eylerdi zebānum ta'bir

198. ger:

Kaside 40

Mısra: 65

Eğer, şayet.

Olsa ger hāşiyet-i hıfzı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ħurşid olurdu şeb-nem

199. ger:

Kaside 40

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Hükmi ger istese tağyir-i mezāk u meşreb
Cām-ı Cemşid kadar neşve virür reşha-i semm

200. ger:

Kaside 41

Mısra: 45

Eğer, şayet.

Ger tefriķa-endāz-ı cihān olsa hücumı
Gelmezdi daħi bir yere eczā-yı zamāne

201. ger:

Kaside 41

Mısra: 101

Eğer, şayet.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña maħşūş
Bu güne ta'addi-i gam-efzā-yı zamāne

202. ger:

Kaside 42

Mısra: 3

Eğer, şayet.

Def'-i ğama çāre mi var olsa ger
Elde kadeħ cām-ı Cem-i rüzgār

203. ger:

Kaside 42

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Ehl-i dilūñ tāli'i yok olsa ger
Pādişeh-i muħterem-i rüzgār

204. ger:

Kaside 43

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Bi-ħamdi'llāh felek döndi yine vefk-ı murād üzre
Olurdu hāl pek müşkil ħalaydı ger 'inād üzre

205. ger:

Kaside 43

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Murādım üzre tā bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maħküm-ı fermānum zamāne inķiyād üzre

206. ger:

Kaside 43

Mısra: 15

Eğer, şayet.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bi-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

207. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 26
Eğer, şayet.
- ‘Aceb hüsn-i tedârik eyledi bi’llâh ‘aşk olsun
Felâfün olsa ger olmazdı bu gûne reşâd üzre
208. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 57
Eğer, şayet.
- Sirâyet itse bûy-ı hulkı ger dünyâya olurdu
Bir avuc hâk gâlib tûde-i müşk ü zebâd üzre
209. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 60
Eğer, şayet.
- İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül peydâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i lutfi remâd üzre
210. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 63
Eğer, şayet.
- Menârâsâ kıyâmet kopsa deprenmez tururdu ger
Düşeydi sâye-i temkîni fark-ı gird-bâd üzre
211. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 71
Eğer, şayet.
- Kuşûr itdimse ger ma’zûr ola vaşf-ı cemilünde
Reh-i mecrâ-yı feyz olmuşdı gâyet insidâd üzre
212. **ger:**
Kaside 43
Mısra: 86
Eğer, şayet.
- Hârâc u bâc-ı mülk-i ‘âlem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dür-i nazmum külâh-ı Keykubâd üzre
213. **ger:**
Kaside 44
Mısra: 23
Eğer, şayet.
- Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyâya revân
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderhâyı
214. **ger:**
Kaside 44
Mısra: 35
Eğer, şayet.

- Olsa yek-rengi-i mâhiyyeti ger nâmiyede
Kimse görmezdi daği rüy-ı gül-i ra’nâyı
215. **ger:**
Kaside 44
Mısra: 69
Eğer, şayet.
- Görse ger şâhid-i mazmûnumı düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı
216. **ger:**
Kaside 44
Mısra: 77
Eğer, şayet.
- Kalmasa ger per-i şâhîn hayâlinde mecâl
Târ-ı endîşe ile dâme çeker ‘Ankâyı
217. **ger:**
Kaside 45
Mısra: 6
Eğer, şayet.
- Olurdu halk-ı cihân ser-nihâde-i revîşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübâda etvârı
218. **ger:**
Kaside 45
Mısra: 13
Eğer, şayet.
- Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ârâsın
Dem-i firâkda añlardı ‘âşık-ı zârı
219. **ger:**
Kaside 45
Mısra: 30
Eğer, şayet.
- Kümeyt-i hâme gibi ‘âlem-i taḥayyülde
Müsellem olsa aña ger tarîk-ı rehvârı
220. **ger:**
Kaside 45
Mısra: 67
Eğer, şayet.
- Ger etse küşe-i çeşmiyle rûzgâra nazar
İderdi ‘âlemi h’âb-ı humârdan ‘ârı
221. **ger:**
Kaside 45
Mısra: 73
Eğer, şayet.
- Ger olsa çarḥ-ı vakârında cilveger hürşid
Olurdu küh-ı girân zerre-i sebük-bârı
222. **ger:**
Kaside 45

Mısra: **88**
Eğer, şayet.

Hemân kazâya rızâdur bu bâbda çäre
Çabûl iderse Hudâ ger rızâ-yı nâ-çârî

223. **ger:**
Kaside 46
Mısra: **60**
Eğer, şayet.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḥ ile gâyet ğamgîn

224. **ger:**
Kaside 47
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşânî kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

225. **ger:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Eğer, şayet.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyâdur

226. **ger:**
Kaside 48
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Şabâ ger bulsa büy-ı hulkın eyler
Buḥûr-ı dâmen-i pür-çîn-i perçem

227. **ger:**
Kaside 48
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Ger olsa tîr-i mîzân-ı vakârı
Olurdu mihver-i çarḥ-ı felek ḥam

228. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Ger olsa ihtisâb-ı 'adli mâni' seyr-i gülzâra
Şabâ zencîr-i emvâc ile bend eylerdi enhârî

229. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Ger olsa päs-ı hıfzı hâris-i ma' müre-i şihhat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḥî âşâr-ı bîmârî

230. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **78**
Eğer, şayet.

Tutan muhkem esäs-ı mülki kilik-i bî-çarârûndur
Binâ vîrân olur ger ḡâbit olmayınca mîsmârî

231. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Düşse ger ḥâke nem-i ebr-i bahâr-ı luḥfi
Kesk-i rûḥ eyler idi zir-i zemînde ecsâm

232. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tîḡ-ı Behrâm

233. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Nühket-i nâfe-güşâ-yı çemen-i hulkımı ger
İtseler gâliye-sâyân-ı bahâr istişmâm

234. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **76**
Eğer, şayet.

Gelmeye 'âleme bir sencileyin zât-ı laḥîf
Olsa ger ḥâmil-i ervâḥ-ı mücerred erḥâm

235. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **79**
Eğer, şayet.

Bulsa ger nâmiye feyz-i kefi iḥsânüñ olur
Direm-i râyic-i bî-sikke bahâr-ı bādâm

236. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Eğer, şayet.

Ḥâfîz u İbn-i Yemînim ğazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubâ'ide olurduḡ Ḥayyâm

237. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **132**
Eğer, şayet.

'Urft-i Rüm idügüm cümle iderler teslim
Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A' cām

238. **ger:**
Kaside 51
Mısra: 55
Eğer, şayet.

'Adli ger istese işlâh-ı mazarrât-ı cihân
Nüş-dârü-yı şifâ-sâz ola niş-i erķam

239. **ger:**
Kaside 51
Mısra: 57
Eğer, şayet.

Lufti gösterse ger emvâce rüsüm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

240. **ger:**
Kaside 51
Mısra: 67
Eğer, şayet.

Olsa ger ṭab'-ı nebâtâta mürebbî gâzabuñ
Gürbe-i bîd ola bâzû-şiken-i şîr-i ücem

241. **ger:**
Kaside 51
Mısra: 99
Eğer, şayet.

Ḳuvvet-i ṭab'ide ger var ise teslim idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrâra muķâbil Rüstem

242. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 20
Eğer, şayet.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nâfeye
Ger şabâ ḥâk-i derin iletaydı Çine armağân

243. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 72
Eğer, şayet.

Her pulı bir dâğ-ı âteşnâk olur mâhîlerüñ
Ger semüm-ı ḳahrı olsa rüy-ı deryâya revân

244. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 74
Eğer, şayet.

Her şerârı ḳatre-i nisân olup eyler nüzül
Ger nesim-i lufti külḥandan yaña olsa vezân

245. **ger:**
Kaside 52

Mısra: 84
Eğer, şayet.

Tâb-ı ḥürşid-i sitem süzân iderdi 'alemi
Ger seḥâb-ı 'adl ü dâduñ olmasaydı säyebân

246. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 93
Eğer, şayet.

Olmasa Mecnün-ı 'aşkı ol mehüñ ger âsmân
Nesr-i ṭa'ir eylemezdi başı üzre âşyân

247. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 104
Eğer, şayet.

Tâb-ı ğamdan şu'le-i süzân olur ağzumda dil
Olmasam medḥüñle ger süsen gibi raṭbü'l-lisân

248. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 110
Eğer, şayet.

İrişürdi güşuma âvâz-ı taḥsîn-i melek
Medḥüñe ger âstânında varup açsam dehân

249. **ger:**
Kaside 52
Mısra: 122
Eğer, şayet.

Olsun erkânı müretteb ol sa'âdet-ḥänenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadân

250. **ger:**
Kaside 53
Mısra: 53
Eğer, şayet.

'İtidâl istese ger 'adli umür-ı dehre
Viremez bâd-ı ḥazân revnaḳ-ı gülzâra ḥalel

251. **ger:**
Kaside 53
Mısra: 74
Eğer, şayet.

Ḥaşre dek ḥämemi medḥüñde iderdim câri
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mâ ḳall ü dell

252. **ger:**
Kaside 54
Mısra: 54
Eğer, şayet.

Görinür ḥâl-i siyeh gibi rûḥ-ı dil-berde
Düşse ger âyine-i re'yine 'aks-i ḥürşid

253. ger:

Kaside 54

Mısra: 55

Eğer, şayet.

Atsa endişesi ger çarha kemend-i re' yin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

254. ger:

Kaside 54

Mısra: 57

Eğer, şayet.

Hükmi ger istese tebdîl-i nihâd-ı ezdâd
'Aks olur reng-i duhân-ı siyeh ü nûr-ı sefîd

255. ger:

Kaside 54

Mısra: 59

Eğer, şayet.

'Adli ger nehy-i fesâd itse 'umûm üzre olur
Gerden-i fitne de zencîr-i cezâ hâbl-i verîd

256. ger:

Kaside 54

Mısra: 63

Eğer, şayet.

Bulsa ger hiddet-i 'azminden eğer tab'-ı hevâ
Bâd-ı perr-i megesi sedd idemez kûh-ı hadîd

257. ger:

Kaside 54

Mısra: 65

Eğer, şayet.

Alsa ger sâye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşâna döner dest-i ümîd

258. ger:

Kaside 54

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Olsa ger nâmiyede kuvvet-i kahr u gâzabı
Çâk iderdi dil-i pülâdı ser-i hançer-i bîd

259. ger:

Kaside 55

Mısra: 37

Eğer, şayet.

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı takvîyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

260. ger:

Kaside 55

Mısra: 39

Eğer, şayet.

Ger mizâc-ı âba virse hıfz u 'adli terbiyet
Küre-i âteş-fürüz olurdu biñ yıl bir habâb

261. ger:

Kaside 55

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Düzağ-ı 'işyân olurdu reşk-i firdevs-i sevâb
Ger erişse nûkhet-i bād-ı bahâr-ı 'işmetûñ

262. ger:

Kaside 55

Mısra: 65

Eğer, şayet.

Medhûne ma'nen yine itmez kifâyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müsteţâb

263. ger:

Kaside 56

Mısra: 45

Eğer, şayet.

Hükmi ger tebdîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

264. ger:

Kaside 56

Mısra: 51

Eğer, şayet.

Ger Süleymânuñ sa'âdetle sen olsañ Âşafî
Bir dem ârâm eylemezdi dîvde engüşterin

265. ger:

Kaside 56

Mısra: 53

Eğer, şayet.

Ger mizâc-ı bâda virse 'adl ü dâduñ terbiyet
Tırta-i sünbül perişanlıqdan olurdu emîn

266. ger:

Kaside 56

Mısra: 59

Eğer, şayet.

İtmese ger ârzü-yı secde-i hâk-i derûñ
Mihruñ olmazdı vücûdı cümleten rûy u cebîn

267. ger:

Kaside 56

Mısra: 71

Eğer, şayet.

Gevher-i mazmûn hâlâş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i hançer gibi olsa hîşâr-ı âhenîn

268. ger:

Kaside 57

Mısra: 55
Eğer, şayet.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i hüsn olsa daği
Çeşm-i maħmür-ı bütân çekmez idi sāgar-ı nāz

269. ger:
Kaside 58
Mısra: 6
Eğer, şayet.

Olurdu nüh-ıtabağ-ı āsmāna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger āb içinde 'aksi nigün

270. ger:
Kaside 58
Mısra: 63
Eğer, şayet.

Ger olsa kuvvet-i bāzū-yı kahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsarı muşt ile hāmün

271. ger:
Kaside 58
Mısra: 65
Eğer, şayet.

Ger itse himmeti imdād-ı 'ācizān-ı cihān
Herif-i dīv-i Süleymān olurdu mūr-ı zebün

272. ger:
Kaside 61
Mısra: 30
Eğer, şayet.

Luṭf u kahrūñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inķilāb

273. ger:
Kaside 61
Mısra: 38
Eğer, şayet.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āşafda böyle re'y ü tedbīr-i şavāb

274. ger:
Kaside 61
Mısra: 40
Eğer, şayet.

Feyz-i ihsān-ı kefüñ eyler kifāyet 'āleme
Aķmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

275. ger:
Kaside 61
Mısra: 52
Eğer, şayet.

Dür-i mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde güşvār-ı 'āftāb

276. ger:
Kaside 61
Mısra: 60
Eğer, şayet.

Derlese rüyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı hoş-büy ider
Ḥüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

277. ger:
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde tutsa dā'imā göñlini cām-ı Cem gibi

278. ger:
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 11
Eğer, şayet.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dā'ire-sāz

279. ger:
Mesnevi 1
Mısra: 21
Eğer, şayet.

Ser-çeşme-i Ḥızr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hiç ḫurūfuñ ḫarekātı

280. ger:
Nazm 1
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Cihānbān-ı hümāyün-sāye 'Osmān Ḥān-ı şānī kim
Revādur olsa kürsī tahtına ger evvelin-pāye

281. ger:
Gazel 82
Mısra: 1
-se bile.

'Āşıkı Ḥızr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

gerçi:

1. gerçi:
Kaside 2
Mısra: 32
Her ne kadar, ...ise de.

Ḳāfiye teng oldı āgāz-ı du'ā itsem n'ola
Gerçi zābt itmek ne mümkün ḫāme-i çāpük-revi

2. gerçi:
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 51
Zaten, işin aslı, doğrusu.

Gerçi erbâb-ı tab'a böyle sitem
Felegûn köhne resm ü râhidur

3. gerçi:

Kaside 37
Mısra: 65
Aslında.

Gösterür bûkalemün-şu'le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

4. gerçi:

Kaside 40
Mısra: 72
Aslında.

Ûâşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senûn
Şâ'irüm gerçi hakikatde hoş-âmed bilmem

5. gerçi:

Kaside 8
Mısra: 72
Her ne kadar.

Beyt-i ma'mûr-ı felek reşk itmede ebyâtuma
Seyr iden gerçi dilüm bir hâne-i vîrân bulur

6. gerçi:

Kaside 33
Mısra: 27
Her ne kadar ... ise de.

Dil-beste esîrân ham-ı zülfine gerçi
Ebrûlarınuñ çekdüğü şemşîr-i cefâdur

7. gerçi:

Terkib-bend 1
Mısra: 33
Her ne kadar ... ise de.

Bâdî-i zevk u şafâsın gerçi nâmuñ bâdedür
Cür'añı nûş eyleyenler guşşadan âzâdedür

8. gerçi:

Kaside 33
Mısra: 31
İşin aslı, doğrusu, zaten.

Gerçi ser-i küyundaki âşüfteler ekşer
Dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur

9. gerçi:

Gazel 54
Mısra: 1
Her ne kadar, ... ise de.

Esrâr-ı lebûn söylemeziz gerçi hamûşuz
Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cüş u hurûşuz

10. gerçi:

Gazel 75

Mısra: 11
Her ne kadar, ... ise de.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña senûn

11. gerçi:

Gazel 92
Mısra: 4
Her ne kadar, ... ise de.

'Âşîka âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Gamdan âzâd olmadım gerçi esîr-i bâdeyim

12. gerçi:

Gazel 133
Mısra: 7
Her ne kadar, ... ise de.

Cân virür 'âşîk-ı dil-ğastelere gerçi lebi
Ne gönüller alur ammâ göz ucıyla nigehi

13. gerçi:

Gazel 138
Mısra: 4
Her ne kadar, ... ise de.

Gamze-i 'ayyâra gâlibdür gönül şayd itmede
Gerçi bir âşüfte-i ser-der-hevâdur tırrası

14. gerçi:

Kaside 1
Mısra: 79
Her ne kadar, ... ise de.

Gerçi ben dürüm cenâbımdan hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânıdur sözüüm

15. gerçi:

Kaside 9
Mısra: 27
Her ne kadar, ... ise de.

Taḥkîk-i şafâ gerçi budur lîk bu taḥkîk
Ber-vefḳ-ı hevâ vü heves-i nev-hevesândur

16. gerçi:

Kaside 9
Mısra: 103
Her ne kadar, ... ise de.

Çok gerçi dilîrâne suhan-güster-i bî-bâk
Kim her biri zu'munca falân ibn-i fulândur

17. gerçi:

Kaside 9
Mısra: 110
Her ne kadar, ... ise de.

Yok 'aczi yine tab'imuñ endişeden aşlâ
Gerçi sitem-i çarḥ ile bî-tâb u tûvândur

18. gerçi:

Kaside 11

Mısra: 7

Her ne kadar, ...ise de.

Uyandı gerçi bahtı rûzgâruñ h'âb-ı gâfletden
Velî ârâyiş-i dünyânuñ oldu deng ü hayrânı

19. gerçi:

Kaside 14

Mısra: 86

Her ne kadar, ...ise de.

Hasb-i hâlimdür huşuşa lâf u da'vâ ber-ıtaraf
Gerçi şâhib-lâf olur erbâb-ı tab'uñ ekşeri

20. gerçi:

Kaside 15

Mısra: 65

Her ne kadar, ...ise de.

Ben gerçi bir bî-hâşılıım şâkird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadım levh ü kalem

21. gerçi:

Kaside 17

Mısra: 149

Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi ıstabl-ı Şehenşâha degüldür lâyıık
Yeridür bağçe-i hâşşâda itse çerâ

22. gerçi:

Kaside 19

Mısra: 75

Her ne kadar, ...ise de.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'-ı dilirüm cümleden ammâ dil-âverdür

23. gerçi:

Kaside 25

Mısra: 4

Her ne kadar, ...ise de.

Devlet ü ikbâl ile dârü's-selâm olsun saña
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dârü'l-cihâd

24. gerçi:

Kaside 25

Mısra: 87

Her ne kadar, ...ise de.

Düşdi gerçi havf-ı tîguñla kulûba tefrika
İtdi ammâ dîn ü devlet birbiriyle ittihâd

25. gerçi:

Kaside 26

Mısra: 91

Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi Sultân Selim Ğâzî
İtdi devletle nice feth-i 'azîm

26. gerçi:

Kaside 43

Mısra: 84

Her ne kadar, ...ise de.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmizüm
Olur destümde gerçi hâme tekşir-i sevâd üzre

27. gerçi:

Kaside 61

Mısra: 24

Her ne kadar, ...ise de.

Baht-ı bîdâruñ ne mümkündür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır munağkaş câme- h'âb

28. gerçi:

Kaside 62

Mısra: 48

Her ne kadar, ...ise de.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gâzel
Maqbûl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteħab

29. gerçi:

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 12

Her ne kadar, ...ise de.

Haşlet ü hüy-ı firişte var nihâdında tamâm
Görinür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

30. gerçi:

Mesnevi 1

Mısra: 18

Her ne kadar, ...ise de.

Añmaz giderek kimse daħi Mîr 'İmâdı
Gerçi ana maħşûş idi devrinde bu vâdı

31. gerçi:

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönülleri açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

32. gerçi:

Gazel 29

Mısra: 5

Her ne kadar, ... ise de.

Gerçi 'aşk izhârı bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde'â-fehm olıcağ inkâr güç

33. gerçi:

Gazel 61

Mısra: 3
İşin aslı, doğrusu.

Çekmeziz renc-i humârı 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül mahmûr olursaķ sâķi-i mey-hâneyiz

34. **gerçi:**
Gazel 112
Mısra: 9
İşin aslı, doğrusu.

Nef'inüñ ammâ bu ğazel zeyn itdi dīvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdüke söyler bî-bedel

35. **gerçi:**
Kaside 32
Mısra: 17
İşin aslı, doğrusu.

Bu demde gerçi bu ğüne tereffüh-i 'âlem
Olur vücüh ile hayret-fezâ-yı 'aķl-ı selîm

36. **gerçi:**
Gazel 111
Mısra: 3
Çünkü, zira.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i ğamdan haberdârız hele

37. **gerçi:**
Kaside 33
Mısra: 20
İşin aslı, doğrusu.

Söz baĝs-i ĥaķikatde iken nev-hevesâne
Taĥķiķ-i mecâz itdigimiz gerçi ĥaĥâdur

gerçi ki:

1. **gerçi ki:**
Kaside 41
Mısra: 111
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Nopran görünür gerçi ki olmaz daĥi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciĝer-ĥâ-yı zamâne

2. **gerçi ki:**
Kaside 9
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Gerçi, aslında.

Ne kân ider ol itdüĝi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kef-i desti ne deryâ vü ne kândur

gerçi kim:

1. **gerçi kim:**
Kaside 1
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

'Addolunmaz mu 'cizâti ĥadden efzün n'eylestün
Gerçi kim bir râvî-i mu 'ciz-beyânîdür sözüm

2. **gerçi kim:**
Kaside 8
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'aşıkın
Küşte-i şemşir-i nâz u nâvek-i müjĝân bulur

3. **gerçi kim:**
Kaside 12
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Mest-i cām-ı 'aşkım ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma'nâ dehânımdur benim

4. **gerçi kim:**
Kaside 14
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Eyledün bir ĥamlede ber-bâd mülk-i düşmeni
Gerd-i raĥşuñ gerçi kim sedd itdi râh-ı şarşarı

gerd:

1. **gerdine:-i, -n, -e**
Kaside 17
Mısra: 10
Toz, toprak.

Ķuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

2. **gerdine:-i, -n, -e**
Kaside 18
Mısra: 37
Toz, toprak.

Erişmez gerdine peyk-i serü's-seyr-i endişem
Ķaşîde nice mümkün böyle bir raĥş-ı sebük-pâyâ

3. **gerdine:-i, -n, -e**
Kaside 27
Mısra: 41
Toz, toprak.

İrişmez gerdine biñ serü'ü's-seyr-i endişe
Meger tîr-i nigâhından taĥaddüm eyleye pâyı

4. **gerdine**: -i, -n, -e

Kaside 29

Mısra: **56**

Toz, toprak.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse ref'tara
Ne şâ'ika erişür gerdine ne berķ ü ne bād

5. **gerdine**: -i, -n, -e

Kaside 35

Mısra: **71**

Toz, toprak.

İremez gerdine sür'atde Burāk-ı cennet
Berķ-i hâti'fden ola aña meger kim per ü bāl

6. **gerdine**: -i, -n, -e

Kaside 39

Mısra: **61**

Toz, toprak.

İremez gerdine sür'atde hadeng-i Rüstem
Çarķ destinde kemān olsa hilāl-i zih-gür

gerdān ide:

1. **gerdān ide**: -e

Gazel 130

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Döndürmek, dolaştırmak.

Nitekim cām-ı hilāl-i 'ıydı gerdān ide çarķ
Nitekim ola maħal mihre ħamel nev-rüzda

gerdān iderim:

1. **gerdān iderim**: -er, -im

Gazel 102

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Çevirmek, döndürmek.

Cem'iyet-i aġyārı ger itmezse perişān
Çarķ-ı felegi 'aksine gerdān iderim ben

gerdān ola:

1. **gerdān ola**: -a

Kaside 23

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Gerdān ola āsāyiş için 'āleme tā kim
Çarķ-ı felek ü mihr ü meh ü aħter-i 'ālem

gerden:

1. **gerdenüñe**: -ü, -ñ, -e

Gazel 103

Mısra: **4**

Boyun, gerdan.

Çöz zülfini bārī bu bahāneye dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

2. **gerdenine**: -i, -n, -e

Kaside 17

Mısra: **53**

Boyun, gerdan.

Urıılır gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zābıt itmesi āsān ola tā

3. **gerdenüm**: -ü, -m

Kaside 60

Mısra: **59**

Boyun, gerdan.

Ṭavķ-ı tā'lime çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla kılup silsile-cünbān-ı suħan

4. **gerdenüñ**: -ü, -ñ

Kaside 61

Mısra: **56**

Boyun, gerdan.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ħüsnüñe
Gerdenüñ simin-sürāhī leblerüñ la'lın-şarāb

gerden-i ejderhāyı:

1. **gerden-i ejderhāyı**: -y, -ı

Kaside 44

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Ejderhanın boynu.

Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderhāyı

gerden-i endişe-i 'akl-ı ma'ād:

1. **gerden-i endişe-i 'akl-ı ma'ād:**

Kaside 43

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Akl-ı maad düşüncesinin boynu.

Tehī ceyb-i ma'ışet hem ma'āş aħvālī pek muħtall
Vebālüm gerden-i endişe-i 'akl-ı ma'ād üzre

gerden-i fitne:

1. **gerden-i fitne:**

Kaside 39

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Fitnenin (kargaşanın, ara bozuculuğun) boynu.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maḡlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

gerden-i fitne:

1. gerden-i fitne:-de

Kaside 54

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Fitnenin (kargaşanın, ara bozuculuğun) boynu.

‘Adli ger nehy-i fesād itse ‘umūm üzre olur
Gerden-i fitne zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

gerden-i kāfūr-gün:

1. gerden-i kāfūr-gün:

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Kafur renkli (beyaz) gerdan, boyun.

Cebhe-i berrāk ile ol gerden-i kāfūr-gün
Zāhir oldukça girībān-ı siyeh semmūrdan

gerden-i mevzūn:

1. gerden-i mevzūn:

Kaside 17

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Düzgün, orantılı gerdan.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sūrīn-ferbih
‘Aceb endāmı güzel şūḥ-ı cihāndur ḥaḳḳā

gerden-i mevzūn u tūlānī:

1. gerden-i mevzūn u tūlānī:

Kaside 11

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Uzun ve ölçülü /orantılı gerdan.

O yāl ü bāl o refṭār ol ḥırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tūlānī

gerden-i zühre:

1. gerden-i zühre:

Kaside 35

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Çoban yıldızının gerdanı.

Benim ol ḥ'yāce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıḳd-ı le'āl

2. gerden-i zühre:

Kaside 47

Mısra: **123**

Kelime Tipi: -

Çoban yıldızının gerdanı.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekte zann iderdi seyr eden 'ıḳd-ı süreyyādur

gerden-keşān-ı 'ālemi:

1. gerden-keşān-ı 'ālemi:-i

Kaside 16

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Dünyanın asileri, serkeşleri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı 'ālemi
Şimdi devletle odur mālīk rīḳāb-ı rūzgār

gerden-keşān-ı Mısrı:

1. gerden-keşān-ı Mısrı:-ı

Kaside 61

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Mısır'ın asileri, itaatsiz kişileri.

Saña teslim eyledi gerden-keşān-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işābet Ḥusrev-i mālīk-rīḳāb

gerd-i ğam:

1. gerd-i ğam:

Kaside 15

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Gam tozu.

Mey 'ākılı irşād ider 'aşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ğam

gerd-i gülistān:

1. gerd-i gülistān:

Kaside 5

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin toprağı.

Şabā gerd-i gülistān ile varsa bāğ-ı Rıdvāna
‘Abīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

gerd-i ḥāk-ı ḳademi:

1. gerd-i ḥāk-ı ḳademi:-i

Kaside 51

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağının tozu.

Gerd-i ḥāk-ı ḳademi rüşenī-i çeşm-i emel
Feyz-i iḥsān-ı kefi zindeğī-i cān-ı kerem

gerd-i hāk-i meydāni:

1. **gerd-i hāk-i meydāni:-i**

Kaside 47

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

(Atın koşturduğu) meydanın toprağının tozu.

Semend-i rāyiz-i ikbālidür ol raḥş-ı ferruḥ-pey
Ki gerd-i hāk-i meydāni muḥit-i çarḥ-ı vālādur

gerd-i hākister:

1. **gerd-i hākister:**

Kaside 20

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Ateş külünün tozu /toprağı // ateş külü.

Olaydı nūr-ı re'yinden eger ger ṭab'-ı āteşde
Bulurdı kıymet-i kuḥl-ı cilāyi gerd-i hākister

gerd-i hāk-pāy-ı hāme:

1. **gerd-i hāk-pāy-ı hāme:**

Kaside 14

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kalemin ayağının toprağının tozu // kalemin yazarken ardında bıraktığı yazı.

Yazsa vaşf-ı nūket-i ḥulkin virürdi 'āleme
Gerd-i hāk-pāy-ı hāme būy-ı müşk-i ezferi

gerd-i kademdür:

1. **gerd-i kademdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Ayağın tozu.

'Ālem ḥašem-i devletine teng-fezādur
Gerdün sipih-i şevketine gerd-i kademdür

gerd-i pūye-i raḥş-ı sebük-revi:

1. **gerd-i pūye-i raḥş-ı sebük-revi:-i**

Kaside 4

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Süratli atın koşarken kaldırdığı toz.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḥş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāşıra-i aḥterān virür

gerd-i rāh-ı kademi:

1. **gerd-i rāh-ı kademi:-i**

Kaside 24

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Ayağının yolunun tozu.

Rizesinūn ḥaremi gevher-i tāc-ı ḥurşid
Gerd-i rāh-ı kademi tuḥfe-i a'yān-ı felek

gerd-i raḥşuñ:

1. **gerd-i raḥşuñ:-uñ**

Kaside 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Atın kaldırdığı toz.

Eyledün bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḥşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarşarı

gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayāl:

1. **gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayāl:**

Kaside 35

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Hayal süvarisinin yolunun toprağı/tozu.

Düşse ger vādī-i ma'nāya fūrüg-ı re'yi
Görinür zerre gibi gerd-i reh-i ḥayl-i ḥayāl

gerd-i reh-i pākümden:

1. **gerd-i reh-i pākümden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kutsal yolun tozu // şairin üslubu, tarzı.

Ka'be-i ma'nāya bir yoldan ilettdi beni kim
Kudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

gerd-i remād:

1. **gerd-i remād:**

Kaside 25

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Ateş külünün tozu.

Virse ṭab'-ı āteşe ger nūr-ı re'yi terbiyet
Tütüyā-yı dide-i ḥurşid olur gerd-i remād

gerd-i rikābı:

1. **gerd-i rikābı:-i**

Kaside 39

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Makamın, eşiğın toprağı.

Çeşm-i feth ü zafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme hāk-i cenābı iksir

gerd-i sivāhı:

1. **gerd-i siyāhı:-ı**

Kaside 28

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Siyah toz // kül.

Ol âteş-i cehende ki oldukça germ-rev
Pirâmeninde gerd-i siyâhı duhân olur

gerd-i siyehde:

1. **gerd-i siyehde:-de**

Kaside 28

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Siyah toz, duman.

Gerd-i siyehde şu'le-i şemşir-i tâbdâr
Güyâ şehâb-ı tîrede berķ-ı cehân olur

gerd-i tîreden:

1. **gerd-i tîreden:-den**

Kaside 13

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Bulanıklık.

Fezâsı hâlvat-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i tîreden 'ârî

gerd-i zemîn:

1. **gerd-i zemîn:**

Kaside 35

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yerdeki toprak, toz.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulkıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

gerd-i zemîn-i eş'âr:

1. **gerd-i zemîn-i eş'âr:**

Kaside 17

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Şiir sahasının tozu.

Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nâ
Kuhl için kalmaz idi gerd-i zemîn-i eş'âr

gerd-i zemîn-i eş'ârı:

1. **gerd-i zemîn-i eş'ârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Şiir sahasının tozu.

İderdi hiddet-i refâr-ı tündi peyveste
Sipîhr-i ma'niye gerd-i zemîn-i eş'ârî

gerdiş-i cām:

1. **gerdiş-i cām:**

Kaside 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kadehin döndürülmesi.

Mâye-i feyz-i hayât-i ebedî neşve-i mey
Menşe'-i hikmet-i devr-i ezeli gerdiş-i cām

gerdiş-i eflâkünden:

1. **gerdiş-i eflâkünden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleklerin dönmesi // talihin güzel olması.

'Âlem-i ma'niyüm âzâde kazâ hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflâkünden

gerdiş-i gerdün:

1. **gerdiş-i gerdün:**

Kaside 59

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Feleğin dönüşü/devr edişi.

Tâ gerdiş-i gerdün ile ahvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâh perîşân u dijemdür

gerdiş-i pür-pîç ü ham-ı rûzgâr:

1. **gerdiş-i pür-pîç ü ham-ı rûzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Zamanın /feleğin kıvrım kıvrım dönüşü.

Ola müsâ'id o kadar bahtına

Gerdiş-i pür-pîç ü ham-ı rûzgâr

gerdiş-i veksân-ı felek:

1. **gerdiş-i veksân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Feleğin bir şekilde/aynı şekilde dönüşü.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i veksân-ı felek

gerdün:

1. **gerdün:**

Kaside 8

Mısra: 32

Gökyüzü, felek.

Şāh-ı vālā-rütbe Hān Aḥmed ki ḥāk-i pāyine
Ser-fürü itdükke gerdün irtifā'-ı şān bulur

2. **gerdün:**

Gazel 6

Mısra: 2

Felek, dünya, sema.

Ben mest-i ḥarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdün yine ol bezme peymāne degül mi yā

3. **gerdüna:-a**

Kaside 4

Mısra: 62

Felek, dünya, sema.

Gāhī ki gerd-i püye-i raḥş-ı sebük-revi
Gerdüna kuḥl-ı bāşıra-i aḥterān virür

4. **gerdün:**

Kaside 13

Mısra: 73

Felek, dünya, sema.

Semend-i rāiz-i iclālünün gerdün çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i ikbālünün 'ālem giriftarı

5. **gerdün:**

Kaside 53

Mısra: 101

Felek, gökyüzü.

Ḥayme-i kadrüñi gerdün gibi Ḥaḥḥ ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

6. **gerdün:**

Kaside 59

Mısra: 42

Felek, gökyüzü.

'Ālem ḥaşem-i devletine teng-fezādur
Gerdün sipih-i şevketine gerd-i kademdür

7. **gerdün:**

Kaside 58

Mısra: 76

Felek, talih, baht.

Tenezzül itmeme edāniye cāh ü devlet için
İderse tığ-ı kazāyile cebr eger gerdün

8. **gerdün:**

Kaside 10

Mısra: 27

Gökyüzü, felek.

Gerdün meger āsüde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nişter eyler

9. **gerdün:**

Kaside 6

Mısra: 81

Felek, dünya, zaman.

Oı kadar ḳadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdır

gerdün-ı gerden-keş:

1. **gerdün-ı gerden-keş:**

Kaside 11

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İnatçı, kibirli felek.

Cihānbān-ı mu'allā-pāye kim gerdün-ı gerden-keş
Zemīn büs-ı cenābından olur fersüde pişāni

gerek:

1. **gerekdür:-dür**

Kaside 11

Mısra: 95

*Lazım, bir şeyin yapılabilmemesinin veya
olabilmesinin bağılı olduğu şey.*

Muḥaşşal ādeme ma'nā gerekdür yoḥsa n'eylerler
Esir-i ḳayd-ı şüret bir alay biḥüde ḥayvāni

2. **gerek:**

Kaside 13

Mısra: 47

*Lazım, bir şeyin yapılabilmemesinin veya
olabilmesinin bağılı olduğu şey.*

Hevāsı böyle cān-baḥş u neşāt-efzā gerek el-ḥaḥḥ
Ki tā ḥurrem ḫta dā'im dil-i şāh-ı cihāndarı

3. **gerek:**

Gazel 25

Mısra: 9

*Lazım, bir şeyin yapılabilmemesinin veya
olabilmesinin bağılı olduğu şey.*

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşıḳa Nef'ī
Ḥāk-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

4. **gerek:**

Gazel 123

Mısra: 5

*Lazım, bir şeyin yapılabilmemesinin veya
olabilmesinin bağılı olduğu şey.*

Ne tercümān-ı ḡamze gerek 'āşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müdde'āsına

5. **gerek:**

Gazel 123

Mısra: 9

Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Nef'î bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

6. **gerek:**

Gazel 125

Mısra: 10

Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Tîğ-i ğamzeyle dil-i şâfi ço şad çäk itsün
Çünkü ol şüha hem âyine gerek hem şâne

7. **gerekmez:-mez**

Kaside 42

Mısra: 1

Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Baňa gerekmez kerem-i rüzgâr
Olmasa tek dilde ğam-ı rüzgâr

8. **gerekdür:-dür**

Kaside 48

Mısra: 26

Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Huşûşâ teşne-i medh ola tab'ı
Nice olmak gerekdür şād u hürrem

9. **gerek:**

Kaside 56

Mısra: 63

Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Biñ cihân ma'nâ gerek hâzır yâhud Nef'î gibi
Bir ser-âmed şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferin

10. **gerek:**

Gazel 113

Mısra: 9

Olmalı.

Dil-ber katı mümtâz u müsellem gerek ammâ
Nef'î hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

11. **gerekdür:-dür**

Gazel 140

Mısra: 7

Gerekmek, lazım gelmek.

‘Âşıkâ bir tâze dil-ber de gerekdür mâ-şaşal
Köhne mey ‘aşk-ı İlâhî hem-dem-i dîrînesi

gerek gerek:

1. **gerek gerek:**

Kaside 41

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünülüğünü anlatır (ister...ister).

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

2. **gerek gerek:**

Kaside 44

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünülüğünü anlatır (ister...ister).

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı luftuñ
Hürrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

3. **gerek gerek:**

Kaside 47

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünülüğünü anlatır (ister...ister).

Göñül şayd itmeden kalsa 'aceb mi bîm-i kahıryla
Gerek zülf-i dil-âvîz ü gerek hatt-ı dil-ârâdur

4. **gerek gerek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünülüğünü anlatır (ister...ister).

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

5. **gerek gerek:**

Gazel 122

Mısra: 8

Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünülüğünü anlatır (ister...ister).

‘Âşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çäre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-âb gelsün çeşmüñe

germ evledi:

1. **germ eyledi:-di**

Gazel 136

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Virdi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

germ it:

1. **germ it:**

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

germ itdi:

1. **germ itdi:-di**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

germ ola:

1. **germ ola:-a**

Kaside 22

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Coşmak.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşāf-ı sihir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medhe āġāzı

germ oldı:

1. **germ oldı:-dı**

Kaside 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Isınmak, hararet kazanmak.

Hāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice tūfān ile bir zerre ġubārın sirāb

germ olmasun:

1. **germ olmasun:-ma, -sun**

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hararetlenmek, kızışmak.

Germ olmasun inende felek āftāb ile
Ġālibdür āna mihr-i ruġuñ āb u tāb ile

germ olup:

1. **germ olup:-up, -**

Kaside 38

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Süratlenmek.

Dem-i cevlanda ġāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nıl-gün tārem

germā:

1. **germāda:-da**

Kaside 31

Mısra: 9

Sıcak hava.

Böyle germāda ki deryāları ġuşk itdi hevā
Kūhdan zāhir ü cārī olanı şanmañuz āb

germ-'itāb olsa:

1. **germ-'itāb olsa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Azarı hararetlilik olmak, öfkelenmek, kızgınlığı artmak..

Hışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-'itāb
Eridür şu gibi tāb-ı nazarı sindānı

germiyyet-i 'aşk:

1. **germiyyet-i 'aşk:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın verdiği şevk, coşku.

Hem ġülüz hem bülbülüz germiyyet-i 'aşk ile biz
Dāġ-ı derde şu'le vü şem'-i ġama pervāneyiz

germ-rev oldukca:

1. **germ-rev oldukca:-duġca**

Kaside 28

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Hızlı gitmek.

Ol āteş-i cehende ki oldukca germ-rev
Pirāmeninde gerd-i siyāhı duġān olur

geşt idüp:

1. **geşt idüp:-üp**

Kaside 32

Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak // yayılmak (namı her yere yayılmak).

Cihānı ‘adl ile evşāfī geşt idüp kendi
Ola maķām-ı vezāretde devlet ile muķīm

geşt ü güzār itse:

1. **geşt ü güzār itse:-se**
Kaside 7
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Gezip dolaşmak.

Feyz-i endiše-i renginüm ile bād-ı şabā
İtse ger geşt ü güzār çemen-i bāğ-ı na‘īm

geşt-i gülsitān eyler:

1. **geşt-i gülsitān eyler:-r**
Gazel 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde gezmek, dolaşmak.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef‘i gibi gülşen
Meger ol cān-ı ‘ālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

getür:

1. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

2. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

3. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyine-i ‘ālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

6. **getür:**
Kaside 50
Mısra: **31**
Getirmek // sunmak, takdim etmek.

Getür ey sāki-i ferhunde-liķā bu meyden
Cānı var ise destün şūfi-i dil-mürde hārām

7. **getürür:-ü, -r**
Kaside 50
Mısra: **12**
Eriştirmek, ulaştırmak.

Ola ben istedüğüm bāde-i pür-feyz ammā
Ki neşātı getürür cāne cināndan peyğām

8. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Durma sāki sebū-yı bāde getür
Zevķ-i bezm-i elesti yāde getür

9. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Mey-i pür-kişle tiredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

10. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Çin-i ebrūya yoķ taħammülümüz
Dil-rübā-yı cebin-güşāde getür

11. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşid
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

12. **getür:**
Gazel 48

Mısra: **12**
Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

Cebr-i noķşāna baķma ey Nef ī
Eksük alduńsa ger ziyāde getir

13. **getürür:-ü, -r**
Gazel 54
Mısra: **5**
Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

Nā-geh getirür diyü şabā müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şāh-ı gül-i ter gibi güşuz

14. **getürmez:-mez**
Kaside 27
Mısra: **97**
Ortaya çıkarmak, bir şeyin oluşmasına vesile olmak.

Felek tab‘um gibi gevher getirmez her zamān dehre
Nice yılda ider hāşıl şadef bir dürr-i yektāyı

15. **getürmeye:-me, -y, -e**
Kaside 36
Mısra: **69**
Bir yer veya makamın sorumluluğunu üstüne vermek.

Götürmez ise de bārī getürmeye şadra
Gelürse hāli n‘olur yine ‘ālemüñ bilmem

gevher:

1. **gevherler:-ler**
Kaside 19
Mısra: **49**
İnci.

Ne gevherler nişār eyler söze geldükce güyā kim
Dil-i dürr-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

2. **gevher:**
Kaside 27
Mısra: **97**
İnci.

Felek tab‘um gibi gevher getirmez her zamān dehre
Nice yılda ider hāşıl şadef bir dürr-i yektāyı

3. **gevher:**
Kaside 53
Mısra: **89**
İnci.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu‘arā güy-ı giribān-ı hulel

4. **gevher:**
Kaside 48

Mısra: **50**
Mücevher.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ķodı iţlāfi ne dür hem

5. **gevher:**
Gazel 134
Mısra: **14**
Mücevher.

Şeh Murād Hān kim dil ü dest-i kerimi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyāya deryālar gibi

6. **gevherle:-le**
Kaside 9
Mısra: **101**
Mücevher.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hāzineñ
Deryā-yı ma‘ānī gibi bī-hadd ü kerāndur

7. **gevher:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Mücevher.

Bir avuç gevher şaçardı ‘āleme güyā kefüñ
Şalduñınca düşmene gāhī muraşşa‘ şeşperi

8. **gevher:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Mücevher.

Döndi hākister-i pür-aķkere rīk-i ‘ummān
Aķkeri gevher ü tennür-ı pür-āteş gird-āb

9. **gevheridür:-i, -dür**
Kaside 60
Mısra: **80**
Mücevher.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür ziver-i dükkān-ı suħan

10. **gevherum:-ü, -m**
Kaside 12
Mısra: **9**
Mücevher.

Hüsrev-i gencine-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı gayb Genc-i Şāygānumdur benim

11. **gevheri:-i**
Kaside 14
Mısra: **114**
Mücevher.

Zerresin mihre ğubārın rüzgāra kim virür
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

12. **gevheri:-i**

Kaside 50

Mısra: **114**

Mücevher // inci.

Kāviş-i tîşe-i endîşe idüp şimdi 'ıyân
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

gevher olursa:

1. **gevher olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 9

Mısra: **138**

Kelime Tipi: -

Mücevher olmak, inci olmak.

Lāfi kıoyalum kāfiye teng oldı du'āya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyāndur

2. **gevher olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 22

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Mücevher olmak, inci olmak.

Du'āyile sözi hatm idelüm zîrâ hāķikatde
Sözün gevher olursa yegdür itnābından icāzi

gevher-efser-i Sultān Selīm:

1. **gevher-efser-i Sultān Selīm:**

Kaside 26

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Sultan Selim'in tacının incisi.

Aḫter-i tāli'-i Sultān Aḫmed
Gevher-efser-i Sultān Selīm

gevher-i Bedaḫşānī eylese:

1. **gevher-i Bedaḫşānī eylese:-se**

Kaside 30

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Bedaḫşan mücevheri (lali) hâline getirmek.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne 'aceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

gevher-i gencîne-i faşlu'l-ḫitāb:

1. **gevher-i gencîne-i faşlu'l-ḫitāb:**

Kaside 55

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Doğruyu yanlıştan ayırma hazinesinin incisi.

Her ḫayālün şaykal-ı āyîne-i ḫüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencîne-i faşlu'l-ḫitāb

gevher-i gerdün-şadefā:

1. **gevher-i gerdün-şadefā:**

Kaside 57

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Ey dünya sadefinin incisi.

Āşafā baḫr-kefā gevher-i gerdün-şadefā
Ey nikükār-ı melek-ḫulḫ u mekārım-perdāz

gevher-i güftārınuñ:

1. **gevher-i güftārınuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 2

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Söz mücevheri.

Gevher-i güftārınuñ kân müşterî-i müflisi
Küçe-i esrārınuñ ḫürşid düzd-i şeb-revi

gevher-i kāmile:

1. **gevher-i kāmile:-ile**

Kaside 11

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Maksat, murat incisi.

Temevvüc itmeyince kulzüm-i tab'-ı dür-efşānum
Pür olmaz rüzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

gevher-i maźmün:

1. **gevher-i maźmün:**

Kaside 56

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Mazmun incisi.

Gevher-i maźmün ḫalāş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḫişār-ı āhenin

gevher-i maźmün-ı ḫāşı:

1. **gevher-i maźmün-ı ḫāşı:-ı**

Kaside 55

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Halis, saf mazmun incisi.

Bā-ḫuşuş itdüm 'arūs-ı medḫüñi tezyin için
Bir bir andan gevher-i maźmün-ı ḫāşı intihāb

gevher-i maźmün-ı ḫāssını:

1. **gevher-i maẓmūn-ı hāşşını**: -i, -n, -i

Kaside 28

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Halis, saf mazmun incisi.

Kim cem' iderse gevher-i maẓmūn-ı hāşşını
Cem' iyyet-i cevāhir ile kāmran olur

gevher-i maẓmūnum:

1. **gevher-i maẓmūnum**: -u, -m

Kaside 50

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Mazmun incisi.

Sāmi'a gevher-i maẓmūnum ile nāzende
Nāṭıka lezzet-i güftārum ile şirīn-kām

gevher-i nazm-ı 'ālem-efrūzum:

1. **gevher-i nazm-ı 'ālem-efrūzum**: -u, -m

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ālemi aydınlatan nazım incisi, mücevheri.

Gevher-i nazm-ı 'ālem-efrūzum
Şehlerüñ zīver-i külāhıdır

gevher-i nazmıdır:

1. **gevher-i nazmıdır**: -i, -dur

Kaside 24

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Nazım mücevheri, incisi // şiir.

Ol şehensāh-ı suḥandān u suḥan-perver kim
Gevher-i nazmıdır ārayiş-i dükkān-ı felek

gevher-i nazmuñ:

1. **gevher-i nazmuñ**: -uñ

Kaside 45

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Şiir mücevheri.

Suḥan-şinās-ı kerem-pişe Muştafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur ḥarīdāri

gevher-i nefis:

1. **gevher-i nefis**:

Kaside 28

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Çok güzel, değerli inci // güzel şiir.

Her gevher-i nefis ki andan zuhūr ider
Ārayiş-i ḥazā'in-i kevn ü mekân olur

gevher-i pür-kadr ü kıymetdür:

1. **gevher-i pür-kadr ü kıymetdür**: -dür

Kaside 49

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Çok kıymetli mücevher, inci // marifet, sanat.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-kadr ü kıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metā' uñ rüz-ı bāzāri

gevher-i rāz-ı sipihri:

1. **gevher-i rāz-ı sipihri**: -i

Kaside 49

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Feleğin sır incisi.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i nazma
Şebistān-ı şenānuñ aña rağbet itse ebkārı

gevher-i şehvār-ı güş-ı Ümmühānīdür:

1. **gevher-i şehvār-ı güş-ı Ümmühānīdür**: -dür

Kaside 1

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

*Ümmühānī'nin kulağındaki büyük inci
(Ümmühānī, Peygamberin amcası Ebū Tālib'in kızı
Hind'in lakabı olup Miraç olayı Allah elçisinin onun
evinde bulunduğu sırada gerçekleşmiştir).*

Başlasam mi'rācını taḥkīke āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı güş-ı Ümmühānīdür sözüüm

gevher-i silk-i kelāmımuñ:

1. **gevher-i silk-i kelāmımuñ**:

Kaside 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Söz ipliğine dizilmiş inci // güzel /kıymetli söz.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥşül-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

gevher-i tācı:

1. **gevher-i tācı**: -i

Kaside 21

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Tacın mücevheri.

Çerāğ-ı düde-i ikbāl gevher-i tācı
Fürüg-ı dīde-i devlet gubār-ı aqđāmı

gevher-i t̄ac-ı h̄ürşid:

1. **gevher-i t̄ac-ı h̄ürşid:**

Kaside 24

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Güneşin tacının mücevheri.

Rîzesinüñ h̄aremi gevher-i t̄ac-ı h̄ürşid
Gerd-i r̄ah-ı k̄ademi tuhfe-i a'yan-ı felek

gevher-i t̄ac-ı Hüşeng:

1. **gevher-i t̄ac-ı Hüşeng:**

Kaside 37

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Huşeng'in tacının incisi.

Şadr-ı a'zam o cihānbān-ı 'azimü's-şān kim
Rîzesinüñ d̄ürdür gevher-i t̄ac-ı Hüşeng

gevher-i tev̄h̄ide:

1. **gevher-i tev̄h̄ide:-e**

Kaside 48

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Tevh̄it mücevheri.

Derünı gevher-i tev̄h̄ide mahzen
Zamiri perde-i takd̄ire mahrem

gevher-i v̄alā-nijād-ı k̄uds̄id̄ür:

1. **gevher-i v̄alā-nijād-ı k̄uds̄id̄ür:-d̄ür**

Kaside 30

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Yüce soylu kutsal mücevher.

Suḥan ki gevher-i v̄alā-nijād-ı k̄uds̄id̄ür
Teh-i kemergeh-i k̄üh-ı dilümded̄ür k̄anı

gevher-i z̄at̄ı:

1. **gevher-i z̄at̄ı:-ı**

Kaside 7

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Kişilik cevheri // değerli, kıymetli kişilik.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i z̄at̄ı ile f̄ahr ide t̄ac u d̄ihim

gevher-i z̄at̄uñ:

1. **gevher-i z̄at̄uñ:-u, -ñ**

Kaside 57

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Kişilik cevheri // değerli, kıymetli kişilik.

Gevher-i z̄at̄uñ ola efser-i çarḥa z̄iver
Müddet-i 'ömrüñ ola dāmen-i eyyāma t̄ırāz

gevher-i z̄i-kıymetd̄ür:

1. **gevher-i z̄i-kıymetd̄ür:-d̄ür**

Kaside 24

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Kıymetli cevher, inci.

Sözümüñ her biri bir gevher-i z̄i-kıymetd̄ür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mizān-ı felek

gevher-z̄ā:

1. **gevher-z̄ā:**

Kaside 6

Mısra: 46

Mücevher, inci doğuran/meydana getiren // yağmur.

Bahr ider mi k̄ā'inat̄ı ğark-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā'im cevāhir-pāş u gevher-z̄ā mıdır

gez:

1. **gezersin:-er, -sin**

Gazel 53

Mısra: 7

Dolaşmak.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimiz yok yere yoluñda hemān ḥāk ideriz

2. **gezen:-en**

Gazel 84

Mısra: 5

Dolaşmak.

Çoyup der-i cānānı yabanda gezen 'āşık
Mecnün ise de 'aşka b̄igāne midür bilmem

3. **gezer:-er**

Kaside 27

Mısra: 74

Dolaşmak.

O mülküñ şāhibinde ḥavf-i t̄iğn kıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hind̄i gāh ser-ḥadd-i Buḥārāyı

4. **gezme:-me**

Gazel 46

Mısra: 3

Yürüme, dolaşmak.

Dā'im olaşup gezme ser-i küyünü yāruñ
Bilmez misin ol 'āfet-i devrān ne belādur

5. **gezdügi:-düg, -i**

Kaside 3

Mısra: **36**

Yürümeğ, dolaşmak.

Sūzenin dikse nişān tırine göklerde Mesih
Oğ atup gezdügi yerlerde ururdu anı

6. **gezdügi:-düg, -i**

Kaside 30

Mısra: **14**

Yürümeğ, dolaşmak.

'Aceb mi hāmesine Hızır-ı pey-ğuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāz-ı Rıdvānı

7. **gezersin:-er, -sin**

Müfret 17

Mısra: **1**

Yürümeğ, dolaşmak.

Yine sen istedigün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemān hāk iderim

8. **gezen:-en**

Kaside 52

Mısra: **32**

Dolaşmak.

Her ruhām-ı ferşi bir āyine-i 'ālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gütı-sitān

gezende:

1. **gezende:**

Kaside 28

Mısra: **29**

Isırıcı, zarar verici, zehirli.

Zülfün mi yā gezende siyeh mār-ı ham-be-ğam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

gezend-i mancımık-ı fitneden:

1. **gezend-i mancımık-ı fitneden:-den**

Kaside 34

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Fitne mancınığının zararı, musibeti.

Nitekim ola sālīm bu hişār-ı şışe dīvāruñ
Gezend-i mancımık-ı fitneden dervāze vü sūrı

gezend-i zelzele-i fitneden:

1. **gezend-i zelzele-i fitneden:-den**

Kaside 58

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Fitne zelzelesinin musibeti, zararı.

Nite ki ola bu kaşır-ı bülend-i halkārı
Gezend-i zelzele-i fitneden emīn ü maşūn

ğıdā-yı rühdur:

1. **ğıdā-yı rühdur:-dur**

Kaside 14

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Ruhun gıdası, ruhu besleyen.

Fikr-i evşāfuñ ğıdā-yı rühdur endişeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berı

2. **ğıdā-yı rühdur:-dur**

Kaside 19

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Ruhun gıdası, ruhu besleyen.

Ğıdā-yı rühdur endişe-i medhūn dil ü tab'a
İkisi de şenānı itmede nā-çār u muştardur

ğıll u ğış:

1. **ğıll u ğış:**

Terkib-bend 1

Mısra: **43**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül darlığı // gönül fesadı, karışıklık.

Sende n'eyler ğıll u ğış bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāğar-ı mīnādudur

ğıll u ğışdan:

1. **ğıll u ğışdan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: **42**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül darlığı // gönül fesadı, karışıklık.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilün
Hem küdüretten beri hem ğıll u ğışdan sādedür

ğınā-vı ebed:

1. **ğınā-vı ebed:**

Kaside 30

Mısra: **130**

Kelime Tipi: -

Ebedi zenginlik.

Suğanverān-ı tehī-kise-i şenākāra
Vire ğınā-yı ebed başış-ı frāvānı

ğınā-vı mā-haşal-ı bahr u kān:

1. ğınā-yı mā-ḥaşal-ı baḥr u kân:

Kaside 4

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Maden ocaklarının ve denizlerin ürününün zenginliği.

Ḥurşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre ğınā-yı mā-ḥaşal-ı baḥr u kân virür

gibi:

1. gibi:

Gazel 39

Mısra: 10

Benzetme edatı.

‘Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasaḳ raġbet
Bizüm Nef’î gibi bir şâ’ir-i zer-düzumuz vardur

2. gibi:

Gazel 54

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Esrâr-ı lebûñ söylemeziz gerçi ḥamûşuz
Ammâ ki ḥum-ı mey gibi pür-cüş u ḥurüşuz

3. gibi:

Gazel 55

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Olsa sözüümüzde n’ola te’sîr-i cibilli
Nef’î gibi bigâne degül maḥrem-i ‘aşkıız

4. gibi:

Gazel 57

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

5. gibi:

Gazel 109

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Gör n’eyledi ḳahr ile bu Nef’î gibi zâtı
Hiç dimedi raġbet idecek âdem imiş bu

6. gibi:

Gazel 1

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Her nefesde ḥançer-i bürrân gibi bir zaḥm açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

7. gibi:

Gazel 8

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Öleyim dirileyim dünyâda Circîs gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

8. gibi:

Gazel 11

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Âb u tâb eksük degül şî’ründe ey Nef’î senûñ
Yâr gâhî luṭf ider gibi saña gâhî ‘itâb

9. gibi:

Gazel 19

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Güy-ı zeḳanuñ seyr ideli mâ’nî kabâda
Aġdı göge ḥurşid gibi ṭop-ı maḥabbet

10. gibi:

Gazel 19

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Nef’î gibi küstâḥ ol eger ‘aşık olursañ
Zirâ iremez vuşlata maḥcüb-ı maḥabbet

11. gibi:

Gazel 20

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Olursa kıyâmetde kadûñ gibi dil-âşüb
Cân ile ider ḥalk temennâ-yı kıyâmet

12. gibi:

Gazel 21

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Sâyeñ gibi yanuçica sürünmek yeter aña
Nef’îye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

13. gibi:

Gazel 23

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i ‘uşşâḳ
Nef’î gibi mest-i ser-endâz-ı maḥabbet

14. gibi:

Gazel 23

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşāk
Nef'î gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

15. **gibi:**

Gazel 28

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Rind iseñ eger 'âlem-i vahdet gibi olmaz
Def'-i ğam-ı taḥkḳık ü mecāz itmege bā'is

16. **gibi:**

Gazel 28

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Nef'î gibi ğamzeñ de saña cān ile 'āşık
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bā'is

17. **gibi:**

Gazel 30

Mısra: 9

Benzetme edatı.

N'ola pür-şevk itse dünyāyı dil-i Nef'î gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdūr ḳadeḥ

18. **gibi:**

Gazel 31

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Dāğlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sineme āh itmese her gāh meded

19. **gibi:**

Gazel 36

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Müzeyyen reng ü bŷy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cān-ı 'âlem gāhī geşt-i gülsitān eyler

20. **gibi:**

Gazel 38

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Olmaz ol ğamze-i cellād gibi bir āfet
Kı ne tıg-ı müje ne ḥançer-i pŷlād ister

21. **gibi:**

Gazel 38

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Kimsede ḫab'-ı Ḥudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i 'allāme-i 'âlem gibi ŷstād ister

22. **gibi:**

Gazel 42

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Olsam n'ola Nef'î gibi ḫallāk-ı ma'ānī
İḫyā iden endişeyi feyz-i nefesümdür

23. **gibi:**

Gazel 43

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'ālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

24. **gibi:**

Gazel 49

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Dense ne 'aceb ḫab'umuza baḫr-ı ma'ānī
Şahbā gibi pür-ḫālet ü cür'a gibi pestiz

25. **gibi:**

Gazel 49

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Olsaḳ n'ola Nef'î gibi rŷvā-yı dŷ-'âlem
Hem 'āşık u hem şā'ir ü hem bāde-perestiz

26. **gibi:**

Gazel 49

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Düşmezse n'ola gül gibi sāğar elümüzden
Ne tā'ib-i bī-hŷde vŷ ne tevbe-şikestiz

27. **gibi:**

Gazel 49

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Dense ne 'aceb ḫab'umuza baḫr-ı ma'ānī
Şahbā gibi pür-ḫālet ü cür'a gibi pestiz

28. **gibi:**

Gazel 50

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Gül gibi cihān oldu yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyz-i eşer-i maḳdem-i nev-rŷz

29. **gibi:**

Gazel 50

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Nef'î yaraşur bu ğazeli eylese taḳşim
Bŷlbŷl gibi bir muḫrib-i mu'ciz-dem-i nev-rŷz

30. **gibi:**

Gazel 51

Mısra: 9

Benzetme edati.

Fāriğ olsağ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsn-i hulq-ı şâh-ı meh-dîdâra düşdi gönlümüz

31. **gibi:**

Gazel 56

Mısra: 9

Benzetme edati.

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba
Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkız

32. **gibi:**

Gazel 56

Mısra: 13

Benzetme edati.

Nef'î gibi mâ'il degülüz şive-i nazma
Meftûn-ı edâ-yı gâzel-i sâde-i 'aşkız

33. **gibi:**

Gazel 60

Mısra: 14

Benzetme edati.

Sâhir degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'î gibi mu'ciz-dem ü pākîze-edâyız

34. **gibi:**

Gazel 61

Mısra: 9

Benzetme edati.

Rind-i 'aşkız hâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bigâneye biganeyiz

35. **gibi:**

Gazel 62

Mısra: 5

Benzetme edati.

Görmedim gamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i 'uşşâk-nevâz

36. **gibi:**

Gazel 62

Mısra: 12

Benzetme edati.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümâ gibi yukardan pervâz

37. **gibi:**

Gazel 62

Mısra: 14

Benzetme edati.

Sen de Nefî dilüni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dirâz

38. **gibi:**

Gazel 63

Mısra: 13

Benzetme edati.

Nef'iyim kimse benim gibi şetâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânum çekemez

39. **gibi:**

Gazel 66

Mısra: 7

Benzetme edati.

'Aşık şurâhî gibi ider varını nişâr
Dil-ber güşâde-meşreb olunca piyâleves

40. **gibi:**

Gazel 68

Mısra: 14

Benzetme edati.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'aşık

41. **gibi:**

Gazel 69

Mısra: 6

Benzetme edati.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden koparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullâb olıcağ

42. **gibi:**

Gazel 71

Mısra: 11

Benzetme edati.

Var mı Nef'î gibi üstâd-ı suhan inşâf it
İhtirâ'-ı kalem-i nâdire-perdâzına bağ

43. **gibi:**

Gazel 74

Mısra: 2

Benzetme edati.

Düşer gâhî 'arağnâk olsa zülfi-i ham-be-ğam nâzik
Ruğ-ı rengini ammâ gül gibi hem tâze hem nâzik

44. **gibi:**

Gazel 77

Mısra: 9

Benzetme edati.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cârî
Ey Nef'î nedür sende bu pākîze-suhanlık

45. **gibi:**

Gazel 78

Mısra: 10
Benzetme edatı.

Levh-i mahfuz-ı suhandür dil-i pāk-i Nefî
Tab'-ı yārān gibi dükkānçe-i şahhāf degül

46. **gibi:**
Gazel 80
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Āftāb-ı 'ālem-ārā gibi sür hāke yüzün
Kevkebe başdur cihānı hem yine bî-kevkeb ol

47. **gibi:**
Gazel 80
Mısra: 11
Benzetme edatı.

Hızra minnet çekme var sonra dil-i Nefî gibi
Lüle-i āb-ı hayāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

48. **gibi:**
Gazel 83
Mısra: 13
Benzetme edatı.

Nefî gibi bir rind-i sebük-rūh ile hem-dem
Hem sıklet-i yārān-ı şafâyı çekemez dil

49. **gibi:**
Gazel 86
Mısra: 13
Benzetme edatı.

Nefî gibi esir-i cünün-ı muhabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

50. **gibi:**
Gazel 88
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifāk ile gelün bir yere nev-rüz idelüm

51. **gibi:**
Gazel 88
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Bülbül olsun okusun taze gazeller Nefî
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

52. **gibi:**
Gazel 89
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Nefî gibi ben yara çeküp yāre görünmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum

53. **gibi:**
Gazel 90
Mısra: 11
Benzetme edatı.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkı dil-i Nefî gibi ben
'Aqla miqdārını bildürmede taqşir idemem

54. **gibi:**
Gazel 94
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Dilerim hüsni gibi hulki güzel cānānı
Muṭlaqā böyle olan şūh-ı cihānı severim

55. **gibi:**
Gazel 96
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnün gibi
Zabta kadir olmayan 'aşık-ı dil-āvāresin

56. **gibi:**
Gazel 100
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Zülf de kaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dāmānından

57. **gibi:**
Gazel 102
Mısra: 13
Benzetme edatı.

Nefî gibi yārāne dimem dañi nazire
Yā bu gazeli ziver-i dīvān iderim ben

58. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Diller nice bir çāh-ı zenaḥdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfün de ço dāmānuña düşsün

59. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Cānbāz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i piçānuña düşsün

60. **gibi:**
Gazel 104
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

61. **gibi:**

Gazel 107

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Saňa Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra' nâsin sen

62. **gibi:**

Gazel 108

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfüñ
Şâhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

63. **gibi:**

Gazel 110

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Ėam ferağ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ĖaĖıĖat hem-dem-i dîrînede

64. **gibi:**

Gazel 116

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Ėâk-i mestâne gibi başladı keşf-i râza
Âb-ı dîvâne gibi silsile-Ėây oldu yine

65. **gibi:**

Gazel 116

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Ėâk-i mestâne gibi başladı keşf-i râza
Âb-ı dîvâne gibi silsile-Ėây oldu yine

66. **gibi:**

Gazel 116

Mısra: 15

Benzetme edatı.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi
Mazhar-ı 'âğfet-i zıll-ı Ėudây oldu yine

67. **gibi:**

Gazel 117

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Olmaz ol Ėamze-i cädü gibi dil-cü âfet
Zahm ile merhem urur 'âşıkınıñ yâresine

68. **gibi:**

Gazel 118

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Nef'î gibi elden kıoma dâmân-ı Ėudâyı
Var ise baĖışlar saňa az çok güneĖünde

69. **gibi:**

Gazel 125

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Bend-i zülfine giriftâr olalı ol şüĖüñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile mağrem şâne

70. **gibi:**

Gazel 126

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Ėiç tırmasa devr itse kadeğ bezmi pey-â-pey
Sâkı de şürâği gibi 'âlî-himem olsa

71. **gibi:**

Gazel 127

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Açdı Ėurrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

72. **gibi:**

Gazel 130

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Nice üstâd-ı suğan var bâ-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'î gibi tarĖ-ı Ėazel nev-rüzda

73. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Nüş iderler cäm-ı nâzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bâde-peymâlar gibi

74. **gibi:**

Gazel 138

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Ėab'-ı Nef'î gibi pervâz-ı bülend itse n'ola
Âftâba sâye şalmış bir Hümâdur turrası

75. **gibi:**

Gazel 139

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Ėarâb oldu yıkıldı Ėalb-i 'âşık gibi mey-Ėâne
Ėarâbât ehli bilmem n'oldı kimse dâde gelmez mi

76. **gibi:**

Gazel 140

Mısra: 9

Benzetme edati.

Kāmṛān-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kâne beñzer taḅ'ımuñ gencînesi

77. **gibi:**

Gazel 142

Mısra: 2

Benzetme edati.

Bahār irdi yine esdi nesîm-i şubḥ-ı nev-rûzî
Açıldı 'âlemüñ gül gibi güldi baḥt-ı firûzî

78. **gibi:**

Gazel 142

Mısra: 7

Benzetme edati.

Bahār irdi açıl lâle gibi dâğ-ı dilûñ göster
Derûnuñda ḳoma rind iseñ efkâr-ı gam-endûzî

79. **gibi:**

Gazel 142

Mısra: 9

Benzetme edati.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Ġazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nev-rûzî

80. **gibi:**

Kaside 2

Mısra: 5

Benzetme edati.

'Âlem-i ma'nâ ki hürşid-i cihân-ârâ gibi
Devr ider girmiş semâ'a anda rûḥ-ı Mevlevî

81. **gibi:**

Kaside 3

Mısra: 28

Benzetme edati.

Ḥışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-'itâb
Eridür şu gibi tâb-ı nazarı sindânı

82. **gibi:**

Kaside 3

Mısra: 55

Benzetme edati.

Berḳ-ı ḥâṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydânı

83. **gibi:**

Kaside 3

Mısra: 93

Benzetme edati.

Bâ-ḥuşûş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözüñ ḳadr-i dür-i ğaltâmı

84. **gibi:**

Kaside 4

Mısra: 66

Benzetme edati.

Ol demde kim hücûm-ı gedâyân için zeri
Ḥurşid-i zer-feşân gibi desti 'ıyân virür

85. **gibi:**

Kaside 5

Mısra: 24

Benzetme edati.

Dizildi ḳatre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Ḳaṭâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tiğ-ı zebân üzre

86. **gibi:**

Kaside 5

Mısra: 30

Benzetme edati.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rûyın
Şeh-i 'âlem gibi taḥt-ı muraşşa'- nerdübân üzre

87. **gibi:**

Kaside 5

Mısra: 51

Benzetme edati.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

88. **gibi:**

Kaside 5

Mısra: 96

Benzetme edati.

İder ebkâr-ı mazmûni ihâṭâ şî'r-i renginüm
Ḳızıl vâlâ tutuḳ gibi 'arûs-ı dil-sitân üzre

89. **gibi:**

Kaside 7

Mısra: 5

Benzetme edati.

'İkd-ı gevher gibi manzûm ola taḅ'a vârid
Çekmeye nâzım olan zahmet-i ḳayd-ı tanzîm

90. **gibi:**

Kaside 7

Mısra: 7

Benzetme edati.

Silk-i tesbîḥ-i dil-i 'ârif-i bi'llâh gibi
Ola pür-gevher-i esrâr-ı ḥudâvend-i 'alîm

91. **gibi:**

Kaside 7

Mısra: 70
Benzetme edati.

Çeşm-i düşmenden eger geçse hayâl-i tîgi
Merdüm-i dîdesi cevzâ gibi olurdu dü- nîm

92. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: 116
Benzetme edati.

Feyz-i ilhâm ile tâ kim ola ehl-i nazmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭab'ı şadef-i dürr-i yetim

93. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: 120
Benzetme edati.

Midḥat-i zâtını fikr itmeyen ehl-i ṭab' uñ
Ola endîşesi nâhîd-i felek gibi 'aḳîm

94. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: 61
Benzetme edati.

Ne vücüd-ı bî-naẓîrûñ gibi bir memdûḥ olur
Ne benüm gibi şenâkâra felek aḳrân bulur

95. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: 62
Benzetme edati.

Ne vücüd-ı bî-naẓîrûñ gibi bir memdûḥ olur
Ne benüm gibi şenâkâra felek aḳrân bulur

96. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: 88
Benzetme edati.

Gülşen-i iḳbâli ser-sebz ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bâğ-ı cihânı ḥurrem ü ḥandân bulur

97. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: 40
Benzetme edati.

Ol şâh-ı mükerrrem ki kefi desti keremde
Ḥürşid-i zer-efşân gibi meşhûr-ı cihândur

98. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: 46
Benzetme edati.

Ḥân Aḥmed o Ḥâḳân-ı muẓaffer ki hücumı
İḳbâl-i Sikender gibi iḳlîm-sitândur

99. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: 102
Benzetme edati.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḥazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-ḥadd ü kerândur

100. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: 124
Benzetme edati.

Ol ḥıẓr-ı Mesîḥâ-dem-i nazmım ki sözümdede
Feyz-i ezeli cevher-i cân gibi nihândur

101. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: 126
Benzetme edati.

Ol şeb-rev-i mi'râc-ı hayâlim ki cihâna
Şıḳḳ-ı nefesüm bād-ı seḫer gibi 'ayândur

102. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: 32
Benzetme edati.

Ol kimsedür âzâde elemden ki vücüdüm
Güy-ı ḥam-ı çevgân gibi bî-pâ vü ser eyler

103. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: 46
Benzetme edati.

Cemşid-i kerem-pişe ki seyrâna çıḳınca
Ḥürşid gibi ḥâk-i rehin ferş-i zer eyler

104. **gibidür:-dür**
Kaside 10
Mısra: 3
Benzetme edati.

Bir düş gibidür ḥâḳ bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

105. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: 37
Benzetme edati.

Sikender gibi ṭalib fetḫ-i heft iḳlîme iḳbâli
Süleymân gibi gâlib rûzgâra ḥükm ü fermânı

106. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: 38
Benzetme edati.

Sikender gibi t̄alib feth-i heft iqlime iqb̄ali
Süleym̄an gibi ḡalib r̄uzḡara h̄ukm ü ferm̄anı

107. **gibi:**

Kaside 11

Mısra: **41**

Benzetme edatı.

Görün bir gün virür Mısr̄ u Yemen gibi vez̄aretle
Bir edn̄a bendesine kişver-i İr̄an u Tūr̄anı

108. **gibi:**

Kaside 11

Mısra: **81**

Benzetme edatı.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi z̄i-kıymet güher
bulmak

Çazanlar t̄iše-i endişesiyle k̄an-ı imk̄anı

109. **gibi:**

Kaside 11

Mısra: **103**

Benzetme edatı.

Süleym̄an gibi çıksun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḥşer gibi meyd̄an-ı dīv̄anı

110. **gibi:**

Kaside 11

Mısra: **104**

Benzetme edatı.

Süleym̄an gibi çıksun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḥşer gibi meyd̄an-ı dīv̄anı

111. **gibi:**

Kaside 11

Mısra: **106**

Benzetme edatı.

Fürüg-ı kevkeb-i iqb̄al ü baḥtı eylesün her dem
Cih̄anı āfit̄ab-ı ālem-ār̄a gibi nūr̄anı

112. **gibi:**

Kaside 12

Mısra: **41**

Benzetme edatı.

Şimdi amm̄a böyle derȳalar gibi pür-cüş iden
İl̄tif̄at-ı p̄adiş̄ah-ı nükted̄anumdur benüm

113. **gibi:**

Kaside 12

Mısra: **77**

Benzetme edatı.

Nuḥka gelsem Nef̄ i-i mu 'ciz-demim 'İs̄a gibi
Beyt-i ma 'mür-ı ma 'ānī ḥ̄anm̄anumdur benüm

114. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **29**

Benzetme edatı.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şab̄adur hep nev̄ay-ı bülbül-i z̄arı

115. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **42**

Benzetme edatı.

Fez̄ası ḥ̄alvet-i dil gibi pür-env̄ar-ı r̄uh̄anı
Hev̄ası 'ālem-i c̄an gibi gerd-i t̄ireden 'ārī

116. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **52**

Benzetme edatı.

Ne şeh şāhenşeh-i şāhib-kır̄an-ı maşr̄ık u mağrib
Ki t̄utdı 'ālemi gün gibi ber̄k-i t̄ig-ı peyk̄arı

117. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **71**

Benzetme edatı.

Dil-i erv̄ah-ı ḫuds̄i gibi şāf u pāk vicd̄an
Nih̄ad-ı 'aql-ı küll gibi dürüst ü r̄ast mi 'ȳarı

118. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **72**

Benzetme edatı.

Dil-i erv̄ah-ı ḫuds̄i gibi şāf u pāk vicd̄an
Nih̄ad-ı 'aql-ı küll gibi dürüst ü r̄ast mi 'ȳarı

119. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: **78**

Benzetme edatı.

Esince bād-ı ḫahr̄ı baḥr u berr yeks̄an olur z̄ir̄a
Urur birbirine emv̄ac-ı derȳa gibi k̄uhs̄arı

120. **gibi:**

Kaside 14

Mısra: **15**

Benzetme edatı.

Ġamze-i ḫüb̄an gibi c̄arī ucından yine ḫūn
Böyle ḫalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

121. **gibi:**

Kaside 14

Mısra: **17**

Benzetme edatı.

Belki ğarķ-ı baħr-ı hūn olurdı fūlk-i dil gibi
İtdüğince tūĝ-ı hūn-efşān ile cevġāngeri

122. **gibi:**

Kaside 14

Mısra: **30**

Benzetme edatı.

Her alay bir mevc-i tūfān-hīzidūr anuñ n'ola
Hār u ħas gibi öñünce kaçsa kāfir 'askeri

123. **gibi:**

Kaside 14

Mısra: **119**

Benzetme edatı.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kārger
Ol kadar ta'zīm ile diñler sözüms ins ü perī

124. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: **49**

Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferħunde-dem

125. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: **50**

Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferħunde-dem

126. **gibi:**

Kaside 16

Mısra: **12**

Benzetme edatı.

Geldi o demler ki ola ħidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

127. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **5**

Benzetme edatı.

Bıraĝur anı daħi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şātır-ı endişe ile pā-der-pā

128. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **21**

Benzetme edatı.

Atılır ħāmesi oķ gibi elinde tūrmaz
İtse bir şā'ir eger medħ-i şitābın imlā

129. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **27**

Benzetme edatı.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülemd itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā 'Anķā

130. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **57**

Benzetme edatı.

Menzile nūr-ı başār gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tūr-i ķazā

131. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **94**

Benzetme edatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeħ-i düzdide
Dil-ber-i şūħ gibi şiveleri hūş-rübā

132. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **128**

Benzetme edatı.

Varsa ger nūkhet-i ħulķıyla şabā gülzāra
Lāle de sūnbül ü gül gibi olurdı būyā

133. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **137**

Benzetme edatı.

Dilleri bār-ı şānavber gibi şad pāre olur
Tūĝ-ı bürrānını yād eyledüğince a'dā

134. **gibi:**

Kaside 17

Mısra: **161**

Benzetme edatı.

Devletüñde n'ola 'Urfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şā'ir-i pākīze-edā

135. **gibi:**

Kaside 18

Mısra: **32**

Benzetme edatı.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zeminden oķ gibi pertāb ideydi evc-i a'lāya

136. **gibi:**

Kaside 20

Mısra: **10**

Benzetme edatı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İllāhī gün gibi zāhir
Sözünde vāridāt-ı feyz-i aķdes cān gibi muzmir

137. **gibi:**

Kaside 20

Mısra: **46**

Benzetme edati.

Kef-i dest-i kerîmünden irişdi feyz-i nisyânî
Şadef gibi n'ola olsa dehânum pür-dür ü gevher

138. **gibi:**

Kaside 20

Mısra: **50**

Benzetme edati.

Bu ne luţf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdühî ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

139. **gibi:**

Kaside 20

Mısra: **70**

Benzetme edati.

Ne sihr itdüh yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senüh gibi 'aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

140. **gibi:**

Kaside 20

Mısra: **87**

Benzetme edati.

Çıka her şubh-dem gün gibi dîvân-ı hümayûna
Tura erkân-ı dîvânî müretteb tâ dem-i maşşer

141. **gibi:**

Kaside 21

Mısra: **24**

Benzetme edati.

Hizebr-i ma'reke Sultân Murâd Hân kim ider
Gazâya Haydar-ı kerrâr gibi ikdâmı

142. **gibi:**

Kaside 21

Mısra: **52**

Benzetme edati.

Ne tevsen âteş-i çâpük-'inân ki tek tırılmaz
Direng itdügi dem jive gibi endâmı

143. **gibi:**

Kaside 21

Mısra: **56**

Benzetme edati.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geçerdı siper gibi heft-ecrâmı

144. **gibi:**

Kaside 22

Mısra: **5**

Benzetme edati.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rûma
Çeküp şağa şola şemşir-i bürrân-ı ser-endâzı

145. **gibi:**

Kaside 22

Mısra: **18**

Benzetme edati.

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşırık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi âlemde enbâzı

146. **gibi:**

Kaside 22

Mısra: **42**

Benzetme edati.

Ger olsa himmeti 'âciz-nüvâz u takviyet-güster
Kebüter cürre-şâhîn gibi şayd eylerdi şah-bâzı

147. **gibi:**

Kaside 22

Mısra: **56**

Benzetme edati.

Yüzüm ferş itmege yine cenâb-ı bârgâhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervâzı

148. **gibi:**

Kaside 22

Mısra: **59**

Benzetme edati.

Yüzüh görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoğsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

149. **gibi:**

Kaside 23

Mısra: **12**

Benzetme edati.

Didârûñı görseydi ger olurdu muşarrer
Hürşid gibi secde-i şâh ekber-i 'âlem

150. **gibi:**

Kaside 23

Mısra: **29**

Benzetme edati.

'İsâ gibi bir rûh-ı melek-sîret ü hoş-zât
Yüsuf gibi bir mâh-ı perî-peyker-i 'âlem

151. **gibi:**

Kaside 23

Mısra: **30**

Benzetme edati.

'İsâ gibi bir rûh-ı melek-sîret ü hoş-zât
Yüsuf gibi bir mâh-ı perî-peyker-i 'âlem

152. **gibi:**

Kaside 23

Mısra: 57
Benzetme edatı.

Zātuñ gibi bir pādişeh-i 'ārif ü kāmīl
Bendeñ gibi bir rind-i şenā-güster-i 'ālem

153. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: 58
Benzetme edatı.

Zātuñ gibi bir pādişeh-i 'ārif ü kāmīl
Bendeñ gibi bir rind-i şenā-güster-i 'ālem

154. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: 61
Benzetme edatı.

Tab 'um gibi bir pür-hüner-i bü'l- 'aceb olmaz
İhrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i 'ālem

155. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: 68
Benzetme edatı.

Kim at kıparur 'arşa-i ma'nāda tırurken
Tab 'um gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i 'ālem

156. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: 68
Benzetme edatı.

Başlasa tab 'ı dūr-efşānlığa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı ma'ānī gibi dāmān-ı felek

157. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: 70
Benzetme edatı.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu tehī
Kīse-i 'āşık-ı müflis gibi hemyān-ı felek

158. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: 79
Benzetme edatı.

Çeb düşer miydi benim gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dāniş ü 'irfān-ı felek

159. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: 91
Benzetme edatı.

Ola ma'nāda benim gibi huşūşā kāmīl
Ki olur añlamamak kadrümi noşşān-ı felek

160. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: 103
Benzetme edatı.

Her seher tā ki döne Cem gibi cām-ı hūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāğān-ı felek

161. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Muntazırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Şubh-ı şādık gibi bu taḥkīke eyle i'timād

162. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: 54
Benzetme edatı.

Ol kadar rüşen ki gāhī yazdığımca vaşfını
Māh-ı Nahşeb gibi berķ urur devāt içre midād

163. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: 55
Benzetme edatı.

Çarḥ urur berk-i ḥazān gibi felekde sābitāt
Kuvvet-i ḳahrıyla ger çıksa hevāya gird-bād

164. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: 80
Benzetme edatı.

Fitne bir yerde daḥi baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

165. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: 3
Benzetme edatı.

'Ālemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besim

166. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: 75
Benzetme edatı.

Var mı Nef'ī gibi bir şā'ir kim
Nazmına ide Nizāmī teslīm

167. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: 85
Benzetme edatı.

Bir senüñ gibi 'azîmü'ş-şānuñ
Ki ider halkına Mevlā ta'zîm

168. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: 104
Benzetme edatı.

Olasın bāğ-ı cihānda dā'im
Gül gibi hurrem ü hāndān u besîm

169. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: 28
Benzetme edatı.

Yağar kahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāğı
İder gül gibi pür-zer luftı dāmān-ı temennāyı

170. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: 34
Benzetme edatı.

Gidermez haşre dek ferş-i zemînden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarlı ebr-i bahārî gibi saqqāyî

171. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: 93
Benzetme edatı.

Ne kand-ı nazm-ı şîrînüme gibi sükker olur hāşıl
Ne hāmem gibi gördi kimse tūti-i şeker-hāyı

172. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: 94
Benzetme edatı.

Ne kand-ı nazm-ı şîrînüme gibi sükker olur hāşıl
Ne hāmem gibi gördi kimse tūti-i şeker-hāyı

173. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: 97
Benzetme edatı.

Felek tab'um gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider hāşıl şādef bir dürr-i yektāyı

174. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: 54
Benzetme edatı.

Ger zerre deñlü nürü ziyā virse 'āleme
Hürşid zerre gibi nazardan nihān olur

175. **gibi:**
Kaside 28

Mısra: 69
Benzetme edatı.

Tenhā çıkınca tîğ ile meydāna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi āsmān olur

176. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: 120
Benzetme edatı.

Hakkā benim o nādîre-perver ki her sözüme
Bir tuhfe gibi elden ele armağān olur

177. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: 127
Benzetme edatı.

Tab'umla kimse baħş idemez Ğahramān gibi
Endîşe 'āleminde cihān-pehlevān olur

178. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: 145
Benzetme edatı.

Dönsün felekde sāğar-ı iqbāli gün gibi
Tā aña dek ki aħır-ı bezm-i cihān olur

179. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: 17
Benzetme edatı.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi deriçe-i bîdād

180. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: 59
Benzetme edatı.

Uçardı taht-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir tahta pāreye Bihzād

181. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: 79
Benzetme edatı.

Fürüg-ı re'yini yād itse şebde şu'le gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mürî kūr-ı māder-zād

182. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: 101
Benzetme edatı.

Olur mı zāt-ı şerîfüñ gibi bi-hāmdî'llāh
Bu rüzgārda bir ehl-i dāniş ü nakkād

183. **gibi:**

Kaside 29

Mısra: **105**

Benzetme edati.

Revā midur bu tūrurken senūñ gibi memdūh
Kaşıde tarh ide gayra benüm gibi üstād

184. **gibi:**

Kaside 29

Mısra: **106**

Benzetme edati.

Revā midur bu tūrurken senūñ gibi memdūh
Kaşıde tarh ide gayra benüm gibi üstād

185. **gibi:**

Kaside 29

Mısra: **113**

Benzetme edati.

Vücūda gelmedi nazmum gibi güzīde hālef
‘Arūs-ı ma‘niye endiše olalı dāmād

186. **gibi:**

Kaside 30

Mısra: **15**

Benzetme edati.

Çeker selāsile zūlf-i bütān gibi satrı
Niğāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı hayrānı

187. **gibi:**

Kaside 30

Mısra: **87**

Benzetme edati.

‘Aceb mi t̄ab‘um olursa şādef gibi pūr-dür
Kefūnden irdi aña feyz-i ebr-i nīsānı

188. **gibi:**

Kaside 30

Mısra: **99**

Benzetme edati.

Ola suhanda huşūşā benüm gibi kāmīl
Ki bir ‘ibāretinūñ yok edāda noqşānı

189. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **27**

Benzetme edati.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
Sābitāt-ı feleği ide yerinden pertāb

190. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **31**

Benzetme edati.

Nem-çekān oldı felek k̄ubbe-i germābe gibi
Zann ider nāzil olan kaṭreyi kim görse şihāb

191. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **35**

Benzetme edati.

Eridüp kuṣ-ı zer-i mihr-i meh gibi niçün
İtmez ol rāyiz-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

192. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **71**

Benzetme edati.

Tāzelense n’ola gül gibi yine bāḡ-ı cihān
Āb-ı ‘adliyle döner şimdi bu köhne dolāb

193. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **75**

Benzetme edati.

Ki yerin ḡamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daḡdaḡa-i ḡavf ile künc-i mihrāb

194. **gibi:**

Kaside 31

Mısra: **133**

Benzetme edati.

Rüz-ı nev-rüz gibi ḡurrem olup her rüzı
Görmeye t̄ab-ı temüz-ı ḡamı tā rüz-ı hisāb

195. **gibi:**

Kaside 32

Mısra: **7**

Benzetme edati.

Kerem sirāyet-i feyz ile gün gibi meşhūr
Sitem teḡallüb-i ‘adl ile muḡtefī vü ‘adīm

196. **gibi:**

Kaside 32

Mısra: **30**

Benzetme edati.

O şaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i t̄iḡı
İder tokunsa siper gibi āftābı dü- nīm

197. **gibi:**

Kaside 32

Mısra: **84**

Benzetme edati.

Yā fehm-i naqş-ı hüner itmek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḡayl-i suḡanverān-ı fehīm

198. **gibi:**

Kaside 33

Mısra: 24
Benzetme edatı.

Almışdur olan 'aqlımız bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hüş-rübâdur

199. **gibi:**
Kaside 33
Mısra: 39
Benzetme edatı.

Ol Āşaf-ı şânî ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

200. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: 56
Benzetme edatı.

Düşse ger vâdi-i ma'nâya fûrûğ-ı re'yi
Görünür zerre gibi gerd-i reh-i hayl-i hayâl

201. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: 58
Benzetme edatı.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübha gibi rişte-i bârâna le'âl

202. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: 112
Benzetme edatı.

Ĥavfidür dâ'im anuñ nesr-i felekde komayın
Şûret-i kâse-i Çini gibi pervâze mecâl

203. **gibi:**
Kaside 36
Mısra: 74
Benzetme edatı.

Hemân mülâhaza-i bî-me'âl olurdu yine
Hayâl-i 'aşık-ı müflis gibi cihânda direm

204. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: 42
Benzetme edatı.

Husrev-i re'yidür ol şaf-der-i yektâ kim urur
Heft-seyyâre-i peyk gibi rikâbında şeleng

205. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: 64
Benzetme edatı.

İdeyin olmaz isem silk-i le'âl-i medhûñ
'İkd-ı lü'lü-yı süreyyâ gibi 'arşa âveng

206. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: 66
Benzetme edatı.

Gösterür bûkalemün-şu'le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

207. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: 88
Benzetme edatı.

Tâ ki âyine-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek
Levh-i pâk-ı dil-i endiše gibi görmeye jeng

208. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: 89
Benzetme edatı.

Jeng-i ğamdan dili âyine gibi pâk olsun
Görmesün şafha-i pişân-i bahtı âjeng

209. **gibi:**
Kaside 38
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Pür itdi 'âlemi gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldu 'Ankâ gibi 'âlemde vücûd-ı ğam

210. **gibi:**
Kaside 38
Mısra: 68
Benzetme edatı.

Bu deñlü tünd iken refârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavrına meftûn olur âdem

211. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: 52
Benzetme edatı.

'Adli ger nâzım-ı aĥvâl-i ded ü dâm olsa
Alur âhû-bereyi dâye gibi düşına şir

212. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: 54
Benzetme edatı.

Ĥıfzı ger istese eyler kaţarât-ı 'araķı
Dür gibi ziver-i zerrin-ġüle şem'-i münir

213. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: 66
Benzetme edatı.

Zür-ı bâzûda Nerîmân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

214. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: **82**
Benzetme edati.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değışmem ammâ
Olıcağ zât-ı şerîfûñ gibi nağkâd u başîr

215. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Benzetme edati.

Nür-ı feyz âteş-i Mûsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hâkğ cevher-i cân gibi sözümdede müdgam

216. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **90**
Benzetme edati.

Nür-ı feyz âteş-i Mûsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hâkğ cevher-i cân gibi sözümdede müdgam

217. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Benzetme edati.

Büte secde olalı görmedi bir kimse dağı
Bıkr-ı fikrüm gibi bir şüh-ı dil-âşub şanem

218. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **11**
Benzetme edati.

Hurşîd gibi olsa n'ola kevkeb-i câhuñ
Ârâyiş-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne

219. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **13**
Benzetme edati.

Cemşîd gibi olsa n'ola meşreb-i pâkûñ
Sâkî-i mey-i bezm-i tarab-zâ-yı zamâne

220. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **21**
Benzetme edati.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

221. **gibi:**
Kaside 41

Mısra: **23**
Benzetme edati.

Eylerdi rikâbında pey(i)k gibi tekâpû
Olmasa eger silsilede pây-ı zamâne

222. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **64**
Benzetme edati.

Ben Enverî-i devr-i zamânım n'ola olsam
Mûsâ gibi şâhib-yed-i beyzâ-yı zamâne

223. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **120**
Benzetme edati.

Devletle sa'âdetle ola kevkeb-i bağı
Hurşîd gibi encümen-ârâ-yı zamâne

224. **gibi:**
Kaside 42
Mısra: **9**
Benzetme edati.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

225. **gibi:**
Kaside 42
Mısra: **68**
Benzetme edati.

Aña nazîr ola mı âlemde hiç
Zühre gibi müttehem-i rûzgâr

226. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **59**
Benzetme edati.

İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül peydâ
Olaydı ger çekîde şeb-nem-i luğfi remâd üzre

227. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **61**
Benzetme edati.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger tokunsa taşvîr-i cemâd üzre

228. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **65**
Benzetme edati.

Zer-i mağlûl-ı raşşende gibi olurdu nûrânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşh-i midâd üzre

229. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 6
Benzetme edatı.
- Dergeh-i bāreh-i şadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Ka'be gibi çarha siyeh dībāyı
230. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 27
Benzetme edatı.
- Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kühsarı
Ebr-i tūfan gibi çarha çıkarur deryāyı
231. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 28
Benzetme edatı.
- Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kühsarı
Ebr-i tūfan gibi çarha çıkarur deryāyı
232. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 60
Benzetme edatı.
- N'eyesün rāyiz-i endiše nice zaḫt etsün
Raḫş-ı ṭab'um gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı
233. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 76
Benzetme edatı.
- Fitne maḫlūk olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭab'-ı şūḫum gibi bir sāhir-i bī-pervāyı
234. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: 81
Benzetme edatı.
- Tāzeler lāle gibi dāğ-ı derün-ı felegi
Eyledükce qalemüm nağme-i nev-peydāyı
235. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 7
Benzetme edatı.
- Nigāhı gamze-i ḫübān gibi teccsüs ider
Ḥırām-ı dil-keşine dil viren giriftāri
236. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 19
Benzetme edatı.
- Nesīm-i gonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı
237. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 21
Benzetme edatı.
- Gelince bād-ı şabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḫ ider eşkāl-i mevc-i enhārı
238. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 29
Benzetme edatı.
- Kümeyt-i ḫāme gibi 'ālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīk-ı rehväri
239. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 39
Benzetme edatı.
- Meger ki bāl ü per ide Burāk gibi aña
Sütür-ı medḫ-i vezir-i sütüde-girdāri
240. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 59
Benzetme edatı.
- Zāmīr-i cevher-i küll gibi şāf iz'āni
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftāri
241. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: 60
Benzetme edatı.
- Zāmīr-i cevher-i küll gibi şāf iz'āni
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftāri
242. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: 3
Benzetme edatı.
- Ferşi dībā-yı Ḥitāyī gibi pür-naḫş ü nigār
Ṭarḫı revnaḫ-şiken-i ravza-i firdevs-i berin
243. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: 9
Benzetme edatı.
- Bülbüli 'āşık-ı ser-mest-i gāzel-ḫ'ān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i ra'nā gibi pür-çin-i cebin
244. **gibi:**
Kaside 46

Mısra: **10**
Benzetme edati.

Bülbülü 'aşık-ı ser-mest-i gazel-h'ân gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra'nâ gibi pür-çin-i cebîn

245. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **33**
Benzetme edati.

Dil-i 'aşık gibi işretkede-i rühânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

246. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Benzetme edati.

Dil-i 'aşık gibi işretkede-i rühânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

247. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **47**
Benzetme edati.

Harc ider vârnı deryâ gibi deprenmez hîç
Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-i temkîn

248. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **97**
Benzetme edati.

Olur mı şâhid-i hulkuñ gibi 'âlemde bir dil-ber
Ki zencîr-i cünûn-ı zülfînüñ Mecnûnı Leylâdur

249. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **103**
Benzetme edati.

Benim gibi senâ-h'ânüñ sen olsañ n'ola memdühî
Ki zâtuñ gibi tab'um dañi bî-mânend ü hemtâdur

250. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **104**
Benzetme edati.

Benim gibi senâ-h'ânüñ sen olsañ n'ola memdühî
Ki zâtuñ gibi tab'um dañi bî-mânend ü hemtâdur

251. **gibi:**
Kaside 48
Mısra: **69**
Benzetme edati.

Dür-i yektâ gibi ziynet virürdi
Külâh-ı kelle-i hürşide şeb-nem

252. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **3**
Benzetme edati.

Gül gibi elde huşûşâ ola câm-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'arif ider mi ârâm

253. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **55**
Benzetme edati.

Luţf-ı tab'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi hâss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahârî gibi 'âm

254. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **56**
Benzetme edati.

Luţf-ı tab'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi hâss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahârî gibi 'âm

255. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **88**
Benzetme edati.

Vaşf-ı zâtuñda huşûşâ ide bezl-i maqdûr
Bir benim gibi suhan-senc-i pesendide-kelâm

256. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **97**
Benzetme edati.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzêr
Olsa pülâd-ı Dımışkîden eger heft-ecrâm

257. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **117**
Benzetme edati.

Şâfdur âb-ı revân gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken kalem-i çâpük ü zîbende-hırâm

258. **gibi:**
Kaside 51
Mısra: **53**
Benzetme edati.

'Aql-ı evvel gibi ef'âli metânetde meşel
Şubh-ı şânî gibi akvâli sadâkatde 'alem

259. **gibi:**
Kaside 51

Mısra: 54
Benzetme edati.

'Aql-ı evvel gibi ef'ālî metānetde meşel
Şubh-ı şānî gibi aqvālî sadākatde 'alem

260. **gibi:**
Kaside 52
Mısra: 104
Benzetme edati.

Tāb-ı ğamdan şu 'le-i sūzān olur ağzumda dil
Olmasam medhūñle ger süsen gibi raṭbū'l-lisān

261. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: 58
Benzetme edati.

Çıka deryā ser-i kuhsāra hılāf-ı mu'tād
Ser-fürü eyleye ğavvās gibi bahre cebel

262. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: 101
Benzetme edati.

Hayme-i kadrūñi gerdün gibi Haqq ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

263. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: 102
Benzetme edati.

Hayme-i kadrūñi gerdün gibi Haqq ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

264. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: 11
Benzetme edati.

Buldı ziyet ruḥ-ı dil-ber gibi rüy-ı eyyām
Oldı rüşen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmid

265. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: 12
Benzetme edati.

Buldı ziyet ruḥ-ı dil-ber gibi rüy-ı eyyām
Oldı rüşen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmid

266. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: 53
Benzetme edati.

Görinür hāl-i siyeh gibi rüḥ-ı dil-berde
Düşse ger āyine-i re'yine 'aks-i hürşid

267. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: 56
Benzetme edati.

Atsa endişesi ger çarḥa kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kähkeşān gibi bedid

268. **gibi:**
Kaside 56
Mısra: 11
Benzetme edati.

Çıkdı teşhîr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubh-ı rāstîn

269. **gibi:**
Kaside 56
Mısra: 72
Benzetme edati.

Gevher-i mazmūn hālāş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i hançer gibi olsa hışār-ı āhenin

270. **gibi:**
Kaside 57
Mısra: 25
Benzetme edati.

Gelmedi daḥi benüm gibi cihān-ı nazma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dā'ire-sāz

271. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: 7
Benzetme edati.

Derün-ı kubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası kadd-i bütān gibi mevzün

272. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: 8
Benzetme edati.

Derün-ı kubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası kadd-i bütān gibi mevzün

273. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: 23
Benzetme edati.

Olurdı ğonca-i gül gibi tā kıyāmete dek
Güşāde-çehre vü handān-leb ü şüküfte-derün

274. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: 25
Benzetme edati.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rûh ile memzûc
Fezāsı hâlvat-i dil gibi feyz ile meşhûn

275. **gibi:-sı**

Kaside 58

Mısra: 26

Benzetme edatı.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rûh ile memzûc
Fezāsı hâlvat-i dil gibi feyz ile meşhûn

276. **gibi:**

Kaside 58

Mısra: 46

Benzetme edatı.

Hıdıv-i sadr-ı sa'âdet ki far-ı rif'atden
'Ulûvv-i kâdrini fark eylemez felek gibi dün

277. **gibi:**

Kaside 59

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Esbâb-ı şafâ va'de-i dil-ber gibi vâfir
Ġam şabr-ı dil-i 'âşik-ı şeydâ gibi kemdür

278. **gibi:**

Kaside 59

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Esbâb-ı şafâ va'de-i dil-ber gibi vâfir
Ġam şabr-ı dil-i 'âşik-ı şeydâ gibi kemdür

279. **gibi:**

Kaside 60

Mısra: 49

Benzetme edatı.

Nice Hâllâk-ı Ma'ânî gibi şahş-ı kâmil
Olsa yanında revâ tıfl-ı sebak-h'ân-ı suhan

280. **gibi:**

Kaside 60

Mısra: 87

Benzetme edatı.

Zer-i hâliş gibi maqbûl ola her yerde sözüñ
Cân ile râğbet ide nükte-şinâsân-ı suhan

281. **gibi:**

Kaside 61

Mısra: 61

Benzetme edatı.

İhtiyâr itsün saña kul olmağı Nef'î gibi
Her kim isterse naşib-i kâmrâniden nişâb

282. **gibi:**

Kaside 61

Mısra: 75

Benzetme edatı.

Çehre-i iqbâl ü bahtum oldu tâbân gün gibi
Râm olup açsa n'ola düşize-i devrân niqâb

283. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cām-ı tarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba'îş-i şûr u şegâb

284. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar değer
Hakkâ ki cāna cân kaçar yâr ile olsa leb-â-leb

285. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 22

Benzetme edatı.

Deryâ-dil ü kân-havşala bir daği yok böyle hele
Bezî itmede luţfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

286. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 31

Benzetme edatı.

Zâtuñ gibi zât-ı şerif tab' uñ gibi tab'-ı laţif
Vardur diyen ahmağ zarif kizbi görürmiş müsteħab

287. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 31

Benzetme edatı.

Zâtuñ gibi zât-ı şerif tab' uñ gibi tab'-ı laţif
Vardur diyen ahmağ zarif kizbi görürmiş müsteħab

288. **gibi:**

Kaside 62

Mısra: 37

Benzetme edatı.

Tab'um gibi bir dürr-i pāk olmağ revâ mı zîr-i hâk
Oldum bu ğamla beñ helâk ammâ gelür ğayra 'aceb

289. **gibi:**

Kıt'a 1

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Āb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim
Münhaşırđır aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan

290. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 2
Benzetme edati.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmā'il Ağa
Kim küdüretden beridür meşrebi zemzem gibi

291. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 4
Benzetme edati.

Kāle gelmez vaşf-ı luṭf-ı 'unşūr-ı māhiyyeti
Zāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i 'ālem gibi

292. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 6
Benzetme edati.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭıtsa dā'imā gönlini cām-ı Cem gibi

293. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 8
Benzetme edati.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed Ḳadr-i gevher gevheri
Ḳadrin anuñçün bilir yoḲdur şeh-i ekrem gibi

294. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 10
Benzetme edati.

Rūḫdur ser-tā-Ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsī-i Meryem gibi

295. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 12
Benzetme edati.

Ḥaşlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür zāhirde gerçi peykeri ādem gibi

296. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 14
Benzetme edati.

Re'y-i mülk-ārāsıdır ol şeb-çerāğ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şū'le neyyir-i a'zam gibi

297. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 16
Benzetme edati.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḥşūşdur ehl-i dile
Bezli-i maḲdūr eylemez zā'id yire Ḥātem gibi

298. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 18
Benzetme edati.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫ'ānı ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi

299. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 2
Benzetme edati.

Yūsuf-ı 'İsā-şiyem Mūsa Ağa kim ṭal'ati
Gün gibi bir şū'ledür gūyā çerāğ-ı Ṭurdan

300. **gibi:**
Mesnevi 1
Mısra: 34
Benzetme edati.

Ser-tā-Ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraşşā' gibi envā'-ı güherle

301. **gibi:**
Müfret 2
Mısra: 1
Benzetme edati.

Zeyn itmeğiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tāb-ı nazarla

302. **gibi:**
Müfret 4
Mısra: 1
Benzetme edati.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

303. **gibi:**
Müfret 4
Mısra: 1
Benzetme edati.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

304. **gibi:-miş**
Müfret 14
Mısra: 1
Benzetme edati.

Ġamze çekmiş tıgını mestāne şafderler gibi
Çeşmi ḫ'āb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

305. **gibi:-da**
Müfret 14

Mısra: 2
Benzetme edatı.

Ğamze çekmiş tiginı mestâne şafderler gibi
Çeşmi h'âb-ı nâzda maḥmûr dil-berler gibi

306. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 22
Benzetme edatı.

Muḥaşşal def' -i ğam kılmağa şimdi rûz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyâyı hep gönlüm

307. **gibi:**
Terkib-bend 1
Mısra: 50
Benzetme edatı.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senûñ bezmûñ gibi bir bezm-i ħurrem bulmadım

308. **gibi:**
Terkib-bend 1
Mısra: 76
Benzetme edatı.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab'ûñ 'arâk gibi letâfet bundadur

309. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: 37
Benzetme edatı.

İdersin diye iḥsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

310. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: 39
Benzetme edatı.

Olup Nef'î gibi âḫir ğam-ı hicrânla efkende
Ümmîdim kaṭ' idüp bildim ḫaḳîkat yoğimiş sende

311. **gibi:**
Gazel 15
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Gün gibi bilmem kimûñ ğam-ḫânesin pür-şevk ider
Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

312. **gibi:**
Gazel 20
Mısra: 13
Benzetme edatı.

Nef'î gibi yok pâyüña yüz sürmege çâre
Tutsam n'ola dâmânuñı ferdâ-yı kıyâmet

313. **gibi:**
Gazel 22
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Nef'î gibi mest añlama bi-hüş görürseñ
Almışdur olan 'aḳlımuz dârü-yı maḥabbet

314. **gibi:**
Gazel 23
Mısra: 6
Benzetme edatı.

'Âşık nice ketm idebilir râzi тұrurken
Ol ğamze-i fettân gibi ğammâz-ı maḥabbet

315. **gibi:**
Gazel 24
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Almış ele Rüstem gibi şemşirini ğamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

316. **gibi:**
Gazel 26
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Şüfî degülüm rind-i ḫarâbâti-i 'aşḳum
Nef'î gibi olsam ne 'aceb ḫâk-i reh-i mest

317. **gibi:**
Gazel 27
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ğamze-i cādū gibi fettân mest

318. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Nâ-geh getürür diyü şabâ müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

319. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

320. **gibi:**
Gazel 56
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i hūmārī
Rindān-ı şabūhī-zede-i bāde-i 'aşkız

321. **gibi:**

Gazel 57

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Bir nigele Kāhramānı katl ider Rüstem gibi
Baksañ ammā çeşmine bir haste-i bī-tāb-ı nāz

322. **gibi:**

Gazel 77

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Gül gibi k'ide duhter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

323. **gibi:**

Gazel 83

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Mecnūn gibi yok silsile-cünbānlığa tākāt
Hem minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez dil

324. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Çekdiğüm derde tahammül eylemez insān hele
Tut ki Nef'î gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

325. **gibi:**

Gazel 93

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Seyr eylemesem āyīnede 'aks-i cemālūñ
Hüsñ ile seni meh gibi mümtāz şanurdım

326. **gibi:**

Gazel 137

Mısra: 10

Benzetme edatı.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'î gibi ma'nā-āferīndür gamzesi

327. **gibi:**

Kaside 1

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Bir benim gibi cigerdār chl-i tab' olmaz dañi
Cevher-i tīg-ı każā-yı nāgehānīdür sözüüm

328. **gibi:**

Kaside 13

Mısra: 41

Benzetme edatı.

Fezāsı halvet-i dil gibi pür-envār-ı rūhānī
Hevāsı 'ālem-i cān gibi gerd-i tūreden 'ārī

329. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: 49

Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

330. **gibi:**

Kaside 28

Mısra: 117

Benzetme edatı.

Kim vaşf iderse zāt-ı şerīfūñ benim gibi
Rūh-ı kelāmı kālīb-i mażmūna cān olur

331. **gibi:**

Kaside 56

Mısra: 63

Benzetme edatı.

Bīñ cihān ma'nā gerek hāzır yāhud Nef'î gibi
Bir ser-āmed şā'ir-i pür-zūr-ı ma'nā-āferīn

332. **gibi:**

Kaside 14

Mısra: 31

Benzetme edatı.

Gün gibi tenhā da çıksañ tīg ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenūñ şūr u şeri

333. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Gāhī gülşende şalmsañ serv-i ra'nālar gibi
Hū çeker bülbülleri 'uşşāk-ı şeydālar gibi

334. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Gāhī gülşende şalmsañ serv-i ra'nālar gibi
Hū çeker bülbülleri 'uşşāk-ı şeydālar gibi

335. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Kākülūñ de çıkdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zūlf-i semen-sālar gibi

336. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 6

Benzetme edati.

Naqd-i cân u dil mi qor tâtâr gamzeñ kimsede
Böyle qalursa eger dünyâyı yağmalar gibi

337. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 10

Benzetme edati.

Degme sözde yoqdur ey Nef i bu lezzet bilmiş ol
Zehri şirîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

338. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 12

Benzetme edati.

Qand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan leziz
Medhüni itsem n'ola tütî-i güyâlar gibi

339. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 14

Benzetme edati.

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dür ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

gice:

1. **gice:**

Gazel 132

Mısra: 3

Gece.

Bir gice yoq ki çıkmaya tâ mâh u encüme
Âhumla âsmânuñ alıñdı yüzi gözi

2. **giceyle:-y, -le**

Gazel 132

Mısra: 6

Gece.

‘Âşık odur ki şu‘le-i dâğıyla hoş geçe
Gam ‘âleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **gice:**

Kaside 3

Mısra: 60

Gece.

Sensin ol mâ-şadaq-ı luţf-ı İlâhî ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhânî

4. **gice:**

Kaside 24

Mısra: 104

Gece.

Her seher tâ ki döne Cem gibi cām-ı hürşid
Her gice tâ kim ola bezm-i çırâğân-ı felek

5. **gicesi:-si**

Kaside 51

Mısra: 12

Gece.

Sanki bir dil-ber-i ferruḡ-ruḡ ü meh-tal‘atdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgîn-perçem

6. **gicemiz:-miz**

Gazel 7

Mısra: 5

Gece.

Gicemiz rüz-ı rüşen oldı belki rüzdan rüşen
Şu dem ki şem‘-i rüyuñ arza kıldıñ âftâbâsâ

7. **gice:**

Kaside 53

Mısra: 97

Gece.

Gice gündüz nitekim ola tedaḡülde müdâm
Eşheb-i rüz ide edhem-i şâmı ercel

8. **gice:**

Kaside 52

Mısra: 25

Gece, gece vakti.

Muntazır her gice çarḡ-ı pür-kevâkible kamer
Yakmaḡa şahnında bir şem‘-i muraşşa‘ şem‘ dâñ

9. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 1

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

10. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 2

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

11. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 4

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm cām-ı şafâyı bu gice

12. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 6

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Zühdi o gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber-araf eyylelüm avf u recâyı bu gice

13. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 8

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furüşuñ uliyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

14. **gice:**

Gazel 121

Mısra: 10

Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasa Nef'î-i pākîze-edâyı bu gice

15. **gice:**

Gazel 144

Mısra: 1

Gece, gece vakti.

Dün gice meclisimiz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

16. **gice:**

Gazel 144

Mısra: 3

Gece, gece vakti.

Dün gice sâkî ile sâgara hâcet yoğ idi
Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-âne idi

giceyi gündüze kıatmak:

1. **giceyi gündüze kıatmak:-mak**

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Aralıksız gece gündüz eğlenmek.

Giceyi gündüze kıatmak deñile himmet idüñ
Bir şafâ eyylelüm kim şebimiz rüz idelüm

gider:

1. **gidermez:-mez**

Kaside 27

Mısra: 33

Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Gidermez aşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çar ebr-i bahârî gibi sakâyı

giderek:

1. **giderek:**

Kaside 60

Mısra: 75

Yavaş yavaş, derece derece, gittikçe.

Himmatüñle giderek buldı terakî şî' rüm
Oldı her bir azelüm âleme destân-ı suan

2. **giderek:**

Kaside 50

Mısra: 91

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül
İderin âyet-i imkâna varınca idâm

3. **giderek:**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Gitgide, zamanla, zaman geçtikçe.

Añmaz giderek kimse daı Mîr 'İmâdı
Geri ana maşşûş idi devrinde bu vâdı

gir:

1. **girer:-er**

Kaside 21

Mısra: 58

Şekil/şeklını almak.

Şitâb idince döner ejdehâ-yı perrâna
Girer şemâil-i übâna cilve hengâmı

2. **girür:-ü, -r**

Gazel 45

Mısra: 7

Girmek, dâhil olmak, içeriye varmak.

amzesi âteş-i süzana girür bir cādü
Ne dil-i şu'le-feşân ne 'alev-i âh bilür

3. **girmede:-me, -de**

Gazel 53

Mısra: 5

Girmek, dâhil olmak.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykânı dile
Tirüñe karşı turup sinemüzi çâk ideriz

4. **girdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 2

Girmek, dâhil olmak.

Yine irişdi temüz oldu cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir ilkate hep âteş ü bād âb u turâb

5. **giricek:-icek**

Kaside 10

Mısra: 101

Katılmak, dâhil olmak, içinde yer almak.

Ammā giricek ma'roke-i ma'nīye evvel
Şemşiri qor endişe-i zırh u siper eyler

6. **girdükce:-dükce**

Kaside 61

Mısra: 55

Katılmak, dâhil olmak, içinde yer almak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i hüsnüñe
Gerdenüñ simin-sürâhî leblerüñ la'lin-şarâb

7. **girseler:-se, ler**

Gazel 15

Mısra: 8

*(Bütünü veya bir kısmı ile) sulu bir şeyin içine
batmak, dalmak.*

Ceng iderler didede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kıana hep

girân olur:

1. **girân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Ağır olmak // kulağı ağır işitmek, sağır olmak.

Ṭutdı cihânı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı güşî hasüduñ girân olur

girân-māye:

1. **girân-māye:**

Kaside 50

Mısra: 35

Pahalı, kıymetli.

Dürç-i dilden çıkarup nice girân-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baħr-ı ma'āniye nizām

girân-temkîn:

1. **girân-temkîn:**

Kaside 20

Mısra: 7

Ağırbaşlı, vakar sahibi.

Firişte-ḥüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- ṭab' u hoş-zât ü suḥandân u suḥan-perver

gird-âb:

1. **gird-âb:**

Kaside 31

Mısra: 22

Suların dönerek çukurlaştığı yer.

Döndi ḥākister-i pür-aḥkere rîk-i 'ummân
Aḥkeri gevher ü tennür-ı pür-âteş gird-âb

girdâb:

1. **girdâbın:-ı, -n**

Kaside 56

Mısra: 42

Suların dönerek çukurlaştığı yer.

Düşse tâb-ı şu'le-i qahrı ider deryâlaruñ
Dürriñ aḥker-päre girdâbın tenür-ı âteşin

girdâb olur:

1. **girdâb olur:-u, -r**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Girdap hâline gelmek.

Kāse-i ser kim yoluñda ğarqa-i hün-âb olur
Baħr-ı 'aşka geh ḥabâb olur o geh girdâb olur

gird-âba düşmiş:

1. **gird-âba düşmiş:-miş**

Kaside 12

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

*İçinden çıkmaz zor veya tehlikeli bir durumda
bulunmak.*

Ḥānmân-süz-ı dilim gird-âba düşmiş âteşim
Ḥalka halka ṭurra-i dil-ber duḥānumdur benüm

gird-âb-ı baħr-ı hūna:

1. **gird-âb-ı baħr-ı hūna:-a**

Kaside 49

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kan denizi girdabı // katmer katmer olması
yönüyle gül.*

Dönüp gird-âb-ı baħr-ı hūna her gül lālezâr içre
Ṭolaşdurmağda keşti-i qarâr-ı bülbül-i zârı

gird-âb-ı ğama düşdi:

1. **gird-âb-ı ğama düşdi:-di**

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam girdabına düşmek, derde düşer olmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'i yine gird-âb-ı ğama
Çäre yok 'azm-i kenâr itmege tedbir idemem

gird-âb-ı pîç-â-pîç-i dervâ-vı ma'ânîdür:

1. **gird-âb-ı pîç-â-pîç-i deryâ-yı ma'ânîdür:-dür**

Kaside 13

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Mana denizinin kıvrım kıvrım girdabi.

Şanur gird-âb-ı pîç-â-pîç-i deryâ-yı ma'ânîdür
Gören mir'ât-ı endişemde 'aks-i çarh-ı devvârî

gird-bād:

1. **gird-bād:**

Kaside 25

Mısra: 56

Döne döne esen şiddetli rüzgâr, kasırğa, hortum.

Çarh urur berk-i hazân gibi felekde sâbitât
Kuvvet-i kahrıyla ger çıksa hevâyâ gird-bād

gird-bād-ı gâzabı:

1. **gird-bād-ı gâzabı:-ı**

Kaside 35

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Öfkenin kasırgası.

Gird-bād-ı gâzabı uğrasa ger kuhsâra
Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibâl

2. **gird-bād-ı gâzabı:-ı**

Kaside 44

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Öfkenin kasırgası.

Gird-bād-ı gâzabı itse zemîne gavta
Şarşar-ı himmeti yâd itse felek-peymâyı

gird-bād-ı hâk-i dergâh-ı celâlündür:

1. **gird-bād-ı hâk-i dergâh-ı celâlündür:-ü, -ñ, -dür**

Kaside 49

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Azamet /huşım dergâhının toprağının kasırgası.

Şanurlar gird-bād-ı hâk-i dergâh-ı celâlündür
Fezâ-yı lâ-mekân içre görenler çarh-ı devvârî

gird-i kuṭb-ı felegi:

1. **gird-i kuṭb-ı felegi:-i**

Kaside 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyanın her bir ucunun etrafı // dünyanın etrafı.

Nice âşaf selefın görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i kuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

gird-i lebinde:

1. **gird-i lebinde:-i, -n, -de**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudağın çevresi, etrafı, kenarı.

Du'â-yı Hızrî bir mercândan fincâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḥattı ol 'İsâ-demûñ güyâ

giribân:

1. **giribânüña:-u, -ñ, -a**

Gazel 103

Mısra: 4

Yaka, elbise yakası.

Çöz zülfini bārî bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenüñe gâh giribânüña düştün

2. **giribânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 70

Yaka, elbise yakası.

Sitem ki ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid' atdür
Şikenc-i pençe-i kahrındadır giribânı

giribân-çäk-ı mest-i cäm-ı istiğnâ-yı 'aşk:

1. **giribân-çäk-ı mest-i cäm-ı istiğnâ-yı 'aşk:**

Kaside 12

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Aşkın verdiği doygunluğun kadehiyle mest olup yakasını parçalamış (kişi).

Fitne ḥidmetkâr-ı dâmen-der-meyânumdur benim
Ben giribân-çäk-ı mest-i cäm-ı istiğnâ-yı 'aşk

giribân-ı felek:

1. **giribân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Feleğin yakası.

Tütalum kim elüm erişmez imiş dâmenine
Pençe-i âhuma girmez mi giribân-ı felek

2. **giribân-ı felek:**

Kaside 47

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Feleğin yakası.

Bi-ḥamdi'l-lāh zamānında be-ḳavl-i Şabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı ſekvādūr

girībān-ı hevā:

1. **girībān-ı hevā:**

Kaside 17
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Havanın yakası, hava.

Cilve itdükce ne dem olsa perişān-kākül
Pür olur nühket-i müşkiyle girībān-ı hevā

girībān-ı siyeh semmürdan:

1. **girībān-ı siyeh semmürdan:-dan**

Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Siyah samur kürkün yakası.

Cebhe-i berrāk ile ol gerden-i kākūr-gün
Zāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmürdan

girībānın açmıſ:

1. **girībānın açmıſ:-mıſ**

Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaka açmak // gülün açılması.

Ne cāme var ne pīrehan serve ſarılmıſ yāsemen
Gül taſra düşmüſ perdeden açmıſ girībānın yine

giriftār:

1. **giriftārı:-ı**

Kaside 13
Mısra: **74**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Semend-i rāiz-i iclālinün gerdün çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i ikbālinün 'ālem giriftārı

2. **giriftārı:-ı**

Kaside 45
Mısra: **8**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Nigāhı gamze-i ḥübān gibi teccesüs ider
Ḥirām-ı dil-keſhine dil viren giriftārı

3. **giriftārın:-ı, -n**

Gazel 84
Mısra: **7**
Tutulmuş, tutkun, âşık.

'Aſkıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

4. **giriftārız:-ız**

Gazel 111
Mısra: **1**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Derdimüz çok 'āſıkız saña giriftārız hele
N'ola tımār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

5. **giriftār:**

Kaside 23
Mısra: **49**
Tutulmuş, yakalanmış, tutsak.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
'Acz ile olam muſtarib ü muſtar-ı 'ālem

giriftār ḳalurdı:

1. **giriftār ḳalurdı:-u, -r, -dı**

Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tutsak ḳalmak.

Çin-i zülfünde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ſabā itmese nā-gāh meded

giriftār olalı:

1. **giriftār olalı:-alı**

Gazel 125
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmek, yakalanmak, tutulmak.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol ſūḫūñ
Oldı Nef' i gibi sırr-ı dile maḥrem ſāne

giriftār olmamak:

1. **giriftār olmamaḳ:-ma, -maḳ**

Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yakalanmak, düşmek.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüne
Anı dāma çekmege her ḥalka bir ḳullāb olur

giriftār olmazdı:

1. **giriftār olmazdı:-maz, -dı**

Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmek, yakalanmak, tutulmak, âşık olmak.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehünde

giriftār olsa:

1. giriftār olsa:-sa

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşmek, yakalanmak, tutulmak.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi şabā

giriftār olsun:

1. giriftār olsun:-sun

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşmek, yakalanmak, tutulmak, âşık olmak.

Olsun ço şabā da hām-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i kullāb cefāsın

giriftār olur:

1. giriftār olur:-u, -r

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tutulmak, âşık olmak.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsün eyler o cādū-yı maħabbet

2. giriftār olur:-u, -r

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tutulmak, âşık olmak.

Her kime nazar itseñ olur saña giriftār
Bir cāzibe-i hüş-rübā var nıgehüñde

giriftār olursa:

1. giriftār olursa:-u, -r, -sa

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tutulmak, âşık olmak.

Ol şive-i refāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı kıyāmet

giriftār-ı 'aşkdur:

1. giriftār-ı 'aşkdur:-dur

Gazel 132

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşka tutulmuş, tutkun.

Nef'î esir-i bāde giriftār-ı 'aşkdur
Süz u şafādan olmasa hālî n'ola sözi

giriftār-ı ebed:

1. giriftār-ı ebed:

Kaside 26

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sonsuza dek bağı.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed

Dil-i sevdā-zedeye yār-ı kādīm

giriftār-ı kemend itdi:

1. giriftār-ı kemend itdi:-di

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tuzağa düşürmek, esir etmek.

İki zülfün ki birbirine bend itdi şabā

Dil-i Cibrilî giriftār-ı kemend itdi şabā

giriftār-ı nigāhı oldı:

1. giriftār-ı nigāhı oldı:

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bakışının tutkunu olmak.

'Aql u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini 'uşşāk-ı girişme

giriftār-ı teb-i reşk itdi:

1. giriftār-ı teb-i reşk itdi:-di

Kaside 49

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Haset sıtmasına düşürmek /uğratmak.

'Aceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi tab'uñ baħr-ı zehhārı

giriħ:

1. giriħle:-le

Gazel 3

Mısra: 4

Düğüm, saç bağı.

Tār-ı zülfinde katar oldı o deñlü diller
Bir giriħle nice biñ kâfile bend itdi sabā

2. giriħler:-ler

Kaside 5

Mısra: 62

Düğüm, saç bağı.

Cihānda kalmadı bir 'uqde dirdüm devr-i luţfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütān üzre

girih-güşā-yı umūr-ı meşālih-i cumhūr:

1. **girih-güşā-yı umūr-ı meşālih-i cumhūr:**

Kaside 58

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Halkın işlerinin güçlüklerini, zorluklarını
halleden.*

Girih-güşā-yı umūr-ı meşālih-i cumhūr
Kılāde-bend-i rikāb-ı şerī'at ü kânūn

girih-i ğam:

1. **girih-i ğam:**

Kaside 53

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Gam düğümü.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarḥ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ğam münḥall

girih-i ğonca-i maksūdumı:

1. **girih-i ğonca-i maqşūdumı: -u, -m, -ı**

Kaside 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İstek goncasının düğümü, kapalılığı.

Girih-i ğonca-i maqşūdumı çarḥ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

girih-i halka-i mīm:

1. **girih-i halka-i mīm:**

Kaside 7

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Mim harfinin halkasının düğümü.

Āsmān dā'ire-i cāhını olurdu muḥīṭ
'Ālemi itse ihātā girih-i halka-i mīm

girih-i istiġnā:

1. **girih-i istiġnā:**

Kaside 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tenezzül etmeme, tok gönüllülük düğümü.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

girih-i kākülüne:

1. **girih-i kākülüne: -ü, -n, -e**

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kākülün kıvrımı.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi şabā
Kadr-i erbāb-ı dili ḥayli bülend itdi şabā

girih-i pür-şiken-i turra - i kākül:

1. **girih-i pür-şiken-i turra - i kākül:**

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Alna düşen kākülün birbirine girmiş, düğüm
olmuş kıvrımları.*

Çin-i ebrūya taḥammül idemezken 'āşık
Girih-i pür-şiken-i turra-i kākül ne belā

girih-i zülfine:

1. **girih-i zülfine: -i, -n, -e**

Kaside 33

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Saçın düğümü / kıvrımı.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere kayd-ı ta'alluḥ ne belādur

girişme:

1. **girişme:**

Gazel 27

Mısra: 1

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Ġamze maḥmūr u girişme sākī vü müjgān mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'āşık-ı ḥayrān mest

2. **girişme:**

Gazel 34

Mısra: 6

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

İki şaf 'asker-i ḥün-ḥ'ardur gūyā ki müjgānı
Girişme aña şaf-pīrā vü ser-'asker nigāhıdur

3. **girişme:**

Gazel 34

Mısra: 7

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne katl-i bī-günāh ile mübāhıdur

4. **girişme:**

Gazel 56

Mısra: 5

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Ne tırta esir itmege kadir ne girişme
Kimse bizi bend idemez azade-i aşkız

5. girişme:

Gazel 62

Mısra: 4

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Şabra taktat mı kor ah itmemege dillerde
O girişme o hıram ol reviş-i şabr-güdaz

6. girişmeyle:-y, -le

Gazel 46

Mısra: 9

Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Dünyayı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cadü midur ol gamze-i fettan ne beladur

gîsü:

1. gîsüları:-lar, -i

Gazel 141

Mısra: 7

Omuz üstüne dökülen saç.

Ateshin dillerle pur-tab ol kadar gîsüları
Güyya bir ejder-i atesh-feşandur her biri

2. gîsülarını:-lar, -i, -n, -i

Gazel 3

Mısra: 6

Omuz üstüne dökülen saç.

Iztrab-ı dil-i uşşak ile turmaz hemvar
Şanma gîsülarını pest ü bulend itdi şabā

gîsü-vı ham-ender-ham-ı hürî:

1. gîsü-yı ham-ender-ham-ı hürî:

Kaside 34

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hurilerin kıvrım kıvrım saçı.

Şafa-yı şuffası ab-ı ruh-ı kashane-i cennet
Duhan-ı micmeri gîsü-yı ham-ender-ham-ı hürî

gîsü-yı hayal-i yare:

1. gîsü-yı hayal-i yare:-e

Müfret 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayalinin saçları.

Urunca şane gîsü-yı hayal-i yare müjganum
Gül-ab-efşan olur yad-ı ruhiyla çesm-i giryānum

gîsü-vı hübânı:

1. gîsü-yı hübânı:-ı

Kaside 38

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Güzellerin saçı.

Biribirine girdi fitne havfinden zamanında
Şabādan şanma kim gîsü-yı hübānı olur derhem

gît:

1. gîtî:-di

Kaside 62

Mısra: 11

Sona ermek.

Çün gîtî sakî faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferhunde-pey şāyet kıla meyl-i tarab

2. gîden:-en

Kaside 3

Mısra: 86

Ölmek, dünyadan geçmek.

Kim bilürdi şu'arā olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine gîden şāhānı

3. gîtdükce:-dükce

Kaside 7

Mısra: 64

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Biri turducca bulur kevkebe-i rüz efvün
Biri gîtdükce olur muğtenem-i nāz u na'im

4. gîtse:-se

Gazel 119

Mısra: 12

Vakti geçmek, eski hâlini kaybetmek.

Hağ gelse ruh-ı yāre yeter kākül ü zülfî
Gül gîtse n'ola sünbül ü reyhān elimüzde

5. gidüp:-üp

Gazel 105

Mısra: 11

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Def' oldı gam erişdi sūr mātem gidüp geldi sūrūr
Nef' i koma dilde fütür şevk ile olgıl dil-figen

6. gider:-er

Gazel 139

Mısra: 1

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Gider keyf-i şarābuñ zevki böyle yāde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

7. **gıtdiyse**:-di, -y, -se

Gazel 111

Mısra: 5

Yok olmak, elden çıkmak.

N'ola gıtdiyse karar u 'aql u şabr u fikrimüz
Gam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâçârız hele

8. **gıtsün**:-sün

Kaside 15

Mısra: 30

Yok olmak, eser kalmamak.

Sâkî meded mey şun bize câm-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-â-pey şun bize gıtsün gönüllerden elem

9. **gıtdi**:-di

Kaside 16

Mısra: 9

Yok olmak, sona ermek.

Gitdi ol demler ki eylerdi perîşân hâtırım
Bir yaña gam bir yaña qahr u 'azâb-ı rûzgâr

10. **gıtdi**:-di

Kaside 31

Mısra: 91

Yok olmak, sona ermek.

Gitdi ol dem ki felek arzû-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbâb-ı kemâli it'âb

11. **gıtse**:-se

Kaside 9

Mısra: 1

Bitmek, yok olmak, kaybolmak.

Gam gıtse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazândur
'ıyd-ı ramazân revnağ-ı bâzâr-ı cihândur

12. **gıtse**:-se

Kaside 17

Mısra: 95

Gönderilmek, götürülmek, sevk edilmek.

Armağân gıtse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur hağ bu ki şun'-ı Mevlâ

13. **gıtse**:-se

Kaside 13

Mısra: 54

Bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek // yönelmek.

Yegâne şehsüvâr-ı eblağ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gıtse fetğ ü nuşret peyk-i rehvârı

14. **gıtse**:-se

Kaside 53

Mısra: 64

Sililmek, kaybolmak.

Manıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse mahv olsa eger kâ'ide-i nahv ü 'ilel

15. **gıtdi**:-di

Gazel 35

Mısra: 7

Bir yere doğru yönelmek, kapılmak, peşinden koşup durmak.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı 'aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

gıtdükce:

1. **gıtdükce**:

Kaside 41

Mısra: 53

Gitgide, artarak.

Gitdükce güzellenmededür Yûsuf-ı nazmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhâ-yı zamâne

2. **gıtdükce**:

Kaside 46

Mısra: 79

Gitgide, artarak.

Qadriñ a'lâ bile gitdükce şeh-i dânişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allâh mu'in

3. **gıtdükce**:

Kaside 54

Mısra: 7

Gitgide, artarak.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri kâ'ide-i 'ahd-i vifâkı temhîd

4. **gıtdükce**:

Kaside 35

Mısra: 123

Gitgide, zaman geçtikçe.

Dâ'imâ hürrem ü hoş-hâl ola hem gitdükce
Mesned-i şadr-ı vezâretde bula istiklâl

5. **gıtdükce**:

Kaside 54

Mısra: 93

Gitgide, zaman geçtikçe.

Şadr-ı fetvâda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclâlini Hağğ ide mezîd

6. **gıtdükce**:

Kaside 62

Mısra: 62

Gitgide, artarak, zaman geçtikçe.

Hağ qadrüñ efvün eylesün a'danı mahzün eylesün
Gitdükce mağbün eylesün düşmenlerin tağdir-i Rabb

7. **gıtdükçe:**

Kaside 3

Mısra: 118

Gitgide, artarak.

Bula dıvân-ı hümayûnı kemâl-i revnak
Arta günden güne gıtdükçe şükûh u şânı

giy:

1. **giyüp:-üp**

Gazel 105

Mısra: 2

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Esdı nesım-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabâ güldü açıldı nesteren

2. **giydi:-di**

Gazel 105

Mısra: 4

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Murğ-ı seher kıldı hürüş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş ak sâde giydi yâsemen

3. **giyüp:-üp**

Gazel 133

Mısra: 2

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Cânımuñ sinede teng olsa n'ola câygehi
Şalınur teng kabâlar giyüp ol serv-i sehî

4. **giyince:-ince**

Kaside 34

Mısra: 54

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir ak dıbâ kaplu semmürü

giyâh-ı ma'nâ:

1. **giyâh-ı ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mana otu.

Perverde-i feyz-i ebr-i fikrûñ
Bostân-ı suhan giyâh-ı ma'nâ

giybet:

1. **giybet:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 46

Dedikodu, çekiştirme.

Kimi herze nifâk u hercâyî
Şan'atı giybet ü melâhîdür

giydür:

1. **giydürür:-ü, -r**

Kaside 53

Mısra: 88

Giydirmek.

Lafz-ı rengin-i muşaffâ vü edâ-yı nermüm
Giydürür şahid-i ma'nâya libâs-ı muhmel

gonca:

1. **gonca:**

Gazel 30

Mısra: 3

Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Bezm-i bâga bir sebû-yı pür-mey ise gonca ger
Bâg-ı bezme bir gül-i şâd-âb u hurremdür kadeh

2. **gonca:**

Gazel 79

Mısra: 5

Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Gonca mıdur sebz-gün berk içre yâ almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sâgar-ı pürüze gül

3. **gonca:**

Gazel 105

Mısra: 8

Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Tüfî tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Gonca tebessüm itmede şahın-ı çemen pür-encümen

4. **gonca:**

Gazel 116

Mısra: 7

Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Açılıp gonca n'ola çäk-ı giribân itse

Andelibân-ı çemen nağme-serây oldı yine

5. **goncalar:-lar**

Gazel 130

Mısra: 9

Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-humâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-şaşal nev-rüzda

6. **goncalar:-lar**

Kaside 18

Mısra: 68
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Olaydı nâmiye ger feyz-i isti' dâdına mazhar
Gülerdi goncalar ne söylese tûfî-i güyâya

7. **gonca:**
Kaside 30
Mısra: 26
*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Ya nâ-şüküfte berk içinde zanbağdur
Ki gonca iken ola piç piç ü tülânî

8. **gonca:**
Kaside 7
Mısra: 78
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Ne gülistâne güzâr eylese bir demde ider
Gonca vü lâlesini ahker-i süzân-ı cahîm

9. **gonca:**
Kaside 13
Mısra: 34
*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Nesîmi gâret itmiş nûkhet-i gîsü-yı hûbânî
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'atârî

gonca ider:

1. **gonca ider:-er**
Kaside 56
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Gonca hâline getirmek, gonca gibi yapmak.

Aksa âb-ı çeşme-i luftî ider şahrâlaruñ
Hâr-ı huşkin gonca haşâk-i dürüştin yâsemîn

gonca tûmârı:

1. **gonca tûmârı:**
Kaside 49
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
*Yaprakları henüz açılmamış gül // düürülerek
boru biçimi verilmiş kağıda benzeyen gonca.*

Açıldııca görünür mühr-i alı Husrev-i 'aşkuñ
Berât-ı şevk-ı bülbüldür degüldür gonca tûmârı

gonca-fem:

1. **gonca-fem:**
Kaside 15
Mısra: 20
*Gonca ağızlı // gonca gibi küçük ve güzel ağızlı
sevgili.*

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline câm-ı mül
Luft et açıl sen dağı gül ey serv- kıdd ü gonca-fem

gonca-i bî-hâr u hazândur:

1. **gonca-i bî-hâr u hazândur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 131
Kelime Tipi: -
Sonbaharı olmayan (solmayan) dikensiz gonca.

Güyâ ki gülistân-ı suhandür bu kaşidem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hazândur

gonca-i dil:

1. **gonca-i dil:**
Kaside 12
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Gönül goncası // parçalanmış kalp.

Bülbül-i gülzâr-ı 'aşkıñ sîne-i pür-dâğ ile
Nev-şüküfte gonca-i dil âşiyânumdur benüm

gonca-i gül:

1. **gonca-i gül:**
Kaside 58
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Gül goncası.

Olurdu gonca-i gül gibi tâ kıyâmete dek
Güşâde-çehre vü handân-leb ü şüküfte-derün

gonca-i hâtır:

1. **gonca-i hâtır:**
Kaside 30
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Gönül goncası.

Açıldı gonca-i hâtır nesîm-i luftuñ ile
N'ola iderse zebânüm hezâr destânı

gonca-i pür-jâle:

1. **gonca-i pür-jâle:**
Kaside 8
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Çiğ damlalarıyla dolu gonca.

Ger vezân olsa tef-i kahriyle gülzâra nesîm
Gonca-i pür-jâle-tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

gonca-i pür-jâledür:

1. **gonca-i pür-jâledür:-dür**

Kaside 15

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Çiğ damlalarıyla dolu gonca.

Mey âteş-i seyyâledür minâ kadehle lâledür
Yâ gonca-i pür-jâledür açmış nesim-i şubh-dem

gonca-i terdür:

1. **gonca-i terdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Taze (yeni açmış) gonca.

Müşâbihdür biri birine ol deñlü vecâhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

goncaves:

1. **goncaves:**

Kaside 52

Mısra: 102

Gonca gibi.

Tab‘-ı Nef‘i bülbül-i güyâdur ol gülşende kim
Goncaves dem-bestedür anda dehân-ı şâ‘irân

2. **goncaves:**

Kaside 52

Mısra: 81

Gonca gibi.

Goncaves açılmadık devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahâr-ı devletüñ dünyâyı etdi gülsitân

göge çıkarsam:

1. **göge çıkarsam:-sa, -m**

Kaside 25

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göklere çıkarmak; aşırı derecede övmek //
gökyüzüne çıkarmak.*

Ya çıkarsam nâmuñı medh-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevâd

gök:

1. **gökde:-de**

Gazel 7

Mısra: 10

Gökyüzü, sema.

‘Aceb mi Nef‘iyâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ‘aşk ile şehâbâ

2. **göge:-e**

Gazel 19

Mısra: 4

Gökyüzü, sema.

Güy-ı zeķanuñ seyr ideli mâ‘nî kabâda
Ağdı göge hürşid gibi top-ı mahabbet

3. **göklerde:-ler, -de**

Kaside 3

Mısra: 35

Gökyüzü, sema.

Süzenin dikse nişân tîrine göklerde Mesîh
Oķ atup gezdügi yerlerde ururdi anı

4. **gökde:-de**

Gazel 5

Mısra: 5

Gökyüzü, sema.

Turralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için hâke tenezzül ne belâ

5. **gökde:-de**

Gazel 52

Mısra: 3

Gökyüzü, sema.

Gökde her bir aķtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarlı ah-ı âteş-bârmuz

6. **gökde:-de**

Gazel 72

Mısra: 6

Gökyüzü, sema.

‘Aşık oldur ki rakîbi ola a‘lâ ednâ
Sevdügin ya‘nî seve yerde beşer gökde melek

7. **gökden:-den**

Kaside 17

Mısra: 66

Gökyüzü, sema.

Olsa bu cilve bu nâz Aşķar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdi dil-ârâm aña

8. **gökde:-de**

Kaside 31

Mısra: 57

Gökyüzü, sema.

Gökde mihr aķter-i baķtından ider kesb-i şeref
Yerde deryâ kefi cüdından alur feyz-i nişâb

9. **gökde:-de**

Kaside 61

Mısra: 20

Gökyüzü, sema.

Āayrılar tıtmaz yerin dîvân-ı şâhîde senüñ
Hiç olur mı gökde hürşide ķamer nâ‘ib-menâb

10. **gökde:-de**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 6

Gökyüzü, sema.

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'il
Halâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

gök ü mor olsun:

1. **gök ü mor olsun:-sun**

Müfret 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mavi ve mor renk olmak, mavi ve mor renge
bürünmek.*

Sinem nice bir âh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḥı daḥi gök ü mor olsun

gönder:

1. **gönderür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 77

*Belli bir yere, belli bir işi yapmak üzere
gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.*

Hâkân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maḥbahına armaḡân virür

gönlü açılmaz:

1. **gönlü açılmaz:-maz**

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Neşelenmek, içine ferahlık dolmak.

Gönlü açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bâdesüz bâḡ-ı behişt olsa şanur zindân mest

gönlü açılır:

1. **gönlü açılır:-u, -r**

Kaside 46

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Deyim**

Neşelenmek, içine ferahlık dolmak.

Açılır gönlü temâşa idenüñ elbette
Ne kadar olsa ḡam-ı dehr ile dil-teng ü ḡazîn

gönlümü düşürsem:

1. **gönlümü düşürsem:-se, -m**

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlünü düşürmek; âşık olmak.

'Aşk ile gâhî ḡarâbâta düşürsem gönlümü
Bâzḡüne tâc-ı Edhem sâḡar-ı Cemdür baña

gönlümüz düşdi:

1. **gönlümüz düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü düşmek; âşık olmak.

'Âşık olmaḡdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönlümüz

2. **gönlümüz düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü düşmek; âşık olmak.

Fâriḡ olsaḡ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsn-i ḡulḡ-ı şâh-ı meh-dîdâra düşdi gönlümüz

3. **gönlümüz düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü düşmek; âşık olmak.

Şevkimüz yok zevḡ-i cām-ı la'l-i nâb-ı dil-bere
Şi'r-i Hâkân-ı şeker-güftâra düşdi gönlümüz

göñül:

1. **göñül:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 35

*İnsanın duygu merkezi, yüreḡin manevi yönü,
kalp, yürek..*

Hem-dem ister göñül ne çâre dilüñ
Kimse ne ḡâkimi ne şâhidur

2. **göñül:**

Kaside 47

Mısra: 71

*İnsanın duygu merkezi, yüreḡin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Göñül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baḡt ise ḡufte
'Aceb 'âşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

3. **göñül:**

Müseddes 1

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi, yüreḡin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Göñül âlüfte cân âşüfte ben ḡayretdeyim muḡkem
Belâ-yı 'aşḡ ile ḡaldım ne çâre n'eyleyim bilmem

4. gönül:

Gazel 35

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Belâ budur ki alışdı belâlarıñla gönül
Ġamuñ da gelse dile bâ'is-i meserret olur

5. gönül:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 21

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Her hevâdan ferâgat itdi gönül
Şevk-i ma'nâ yine kemâhîdür

6. gönül:

Nazm 4

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Ķalır gider bu gönül zülf-i yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmî bilen ol diyârdan gelmez

7. gönül:

Gazel 17

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Nüş idelden câm-ı lebrîz-i maħabbetden gönül
Oldı güyâ mest-i medhüş-ı mey-i bezm-i elest

8. gönül:

Gazel 34

Mısra: 13

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Esîr oldı gönül çâh-ı zenaħdânında ey Nef'î
Degüldür zülfî anuñ düd-ı pîç-â-pîç-i âhîdür

9. gönül:

Gazel 70

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Cezbe-i ħüsni gönül ħattuña ta'lik eyler
Nice ħall itmek olur anı kitâb olmayıcak

10. gönül:

Gazel 73

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Gönül ma'müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdügin görsek

11. gönül:

Gazel 81

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Hem kadeħ hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ ħaşılı şâhib-mezâkîdür gönül

12. gönül:

Gazel 81

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Bir nefes dîdâr için biñ cân fedâ itsem n'ola
Nice demlerdür esîr-i iştîyâkîdür gönül

13. gönül:

Gazel 81

Mısra: 6

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Dildedür mihrûñ ħo ħâk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölürsem 'âlem-i ma'nâda bâkîdür gönül

14. gönül:

Gazel 81

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Zerredür ammâ ki tâb-ı âftâb-ı 'aşk ile
Rüzgârûñ şemse-i tâk u revâkîdür gönül

15. gönül:

Gazel 86

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Rindân-ı 'âlemiz ki bize yâr olan gönül
Olur 'adû-yı şöħbet-i bigânemüz bizüm

16. gönül:

Gazel 81

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Hem kadeħ hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ ħaşılı şâhib-mezâkîdür gönül

17. gönüllerden: -ler, -den

Kaside 15

Mısra: 30

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

18. **gönlü:**

Gazel 81

Mısra: **10**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

İtse Nef'î n'ola ger gönlüyle dā'im bezm-i hāş
Hem kadeh hem bāde hem bir şüh sākīdür gönlü

19. **gönlündeki:-ü, -ñ, -de, -ki**

Kaside 52

Mısra: **48**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Bir şafā var cām-ı billürında kim āyineveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki rāz-ı nihān

20. **gönlüm:-ü, -m**

Müseddes 1

Mısra: **19**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

21. **gönlüm:-ü, -m**

Müseddes 1

Mısra: **21**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Muhaşşal def'-i gam kıлмаğa şimdi rüz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyayı hep gönlüm

22. **gönlüm:-ü, -m**

Müseddes 1

Mısra: **22**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Muhaşşal def'-i gam kıлмаğa şimdi rüz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyayı hep gönlüm

23. **gönlü:-i**

Kaside 51

Mısra: **112**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Bula zātıyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönlü ferahnāk ola hem

24. **gönlünü:-i, -n, -i**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **6**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde tutsa dā'imā gönlünü cām-ı Cem gibi

25. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: **8**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Çeşmi bir zaḥm urdı tīg-ı gamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi gönlümüz

26. **gönlünde:-ü, -n, -de**

Gazel 23

Mısra: **7**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Gönlünde yer eylerse n'ola 'āşıkun olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

27. **gönlümü:-ü, -m, -i**

Gazel 63

Mısra: **11**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Bileli kendümi ben gönlümü 'āşık buldum
Bār-ı gayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

28. **gönlüyle:-i, -y, -le**

Gazel 81

Mısra: **9**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

İtse Nef'î n'ola ger gönlüyle dā'im bezm-i hāş
Hem kadeh hem bāde hem bir şüh sākīdür gönlü

29. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: **1**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

'Āşık olduk dām-ı zülf-i yāre düşdi gönlümüz
'Akla uyduğ bir ġarīb āvāre düşdi gönlümüz

30. **gönlüme:-ü, -m, -e**

Gazel 90

Mısra: **4**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Veriş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa te'sīr iderim gönlüme te'sīr idemem

31. **gönlü:-i**

Gazel 99

Mısra: **3**

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Gönlü dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'âşıkun
Gamzesiyle tā ezelden âşnâdur n'eylesün

32. **gönlüne:-ü, -n, -e**

Gazel 110

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

'Âşıkun gönlüne bak mir'âta bakmaksa garaz
Yokdur ey meh ol şafâ ma'zür tut âyinede

33. **gönlümüz:-ü, -müz**

Kaside 15

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Eski nesim-i nev-bahâr açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönlümüz sâkî meded şun câm-ı
Cem

34. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

'Âşık olduk dâm-ı zülf-i yâre düşdi gönlümüz
'Aqla uyduğ bir garîb âvâre düşdi gönlümüz

35. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Ğamdan âzâd olmağa bilmem ne çâre eylesek
Kaldı hayretde 'aceb bi-çâre düşdi gönlümüz

36. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: 14

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Hâzret-i Sultân Murâd Hân-ı kerîmü'ş-şân kim
Şevk-i medhiyle garîb efkâra düşdi gönlümüz

37. **gönlümüz:-ü, -müz**

Gazel 51

Mısra: 16

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Cüst ü cü itduk nazîrin 'âlem-i endîşede
İzîrârî vâdî-i inkâra düşdi gönlümüz

38. **gönlüm:-ü, -m**

Gazel 67

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Fikr-i zerd-i 'ânz ile gönlüm ârâm eylemez
'Âşık-ı divaneyim tutmaz beni bend ile bâğ

39. **gönlümde:-ü, -m, -de**

Rübai 2

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Dünyâ hevesinden koma gönlümde eşer
İstersem eger cenneti zindân eyle

40. **gönlünü:-ü, -n, -i**

Gazel 80

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

'Âşık ol ammâ 'alâyıkdan beri it gönlünü
Ne ham-ı gîsüya meftûn ne esîr-i gâbgâb ol

41. **gönlüm:-ü, -m**

Gazel 84

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Gönlüm katı rûsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

42. **gönlüm:-ü, -m**

Müseddes 1

Mısra: 20

*İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü,
kalp, yürek.*

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

43. **gönlümü:-ü, -m, -i**

Gazel 11

Mısra: 1

Kalp, yürek.

Gönlümü her dem bir âteşdür kılan pür-izîrâb
Kim ol âteşden bir aḥkerdür felekde âftâb

gönlül sayd itmede:

1. **gönlül sayd itmede:-me, -de**

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlül avlamak, kendine bağlamak, âşık etmek.

Ğamze-i 'ayyâra gâlibdür gönlül sayd itmede
Gerçi bir âşüfte-i ser-der-hevâdur ḥırrası

gönül savd itmeden:

1. gönül şayd itmeden:-me, -den

Kaside 47

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül avlamak, kendine bağlamak, âşık etmek.

Gönül şayd itmeden kalsa 'aceb mi bîm-i kahrıyla

Gerek zülf-i dil-âvîz ü gerek hatt-ı dil-ârâdur

gönüller açmağa:

1. gönüller açmağa:-mağ, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Gönül açmak; insanın iç sıkıntısını gidermek, iç açmak.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa

Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

gönüller alur:

1. gönüller alur:-u, -r

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü kendine bağlamak, âşık etmek.

Cân virür 'âşık-ı dil-hastelere gerçi lebi
Ne gönüller alur ammâ göz ucıyla nigeht

gör:

1. gör:

Kaside 6

Mısra: 50

Bakmak, düşünmek.

Tiğe minnet çekmese re'y-i cihan-giri n'ola

Mihri gör dünyayı tutmuş tığı hün-pālâ mıdur

2. göreyin:-eyin

Kaside 45

Mısra: 80

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Şafâ-yı hâtır olaydı göreydüñ evşâfi

Yere geçe göreyin çarh-ı dün u gaddârı

3. görür:-ür

Kaside 44

Mısra: 70

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görse ger şahid-i mazmünümü düşde Mecnûn

Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

4. gören:-en

Kaside 58

Mısra: 97

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gören şanur bu iki hâlet ile noğtaların

Şerâr-ı şem'-i suhan şeb-nem-i gül-i mazmûn

5. görür:-ü, -r

Kaside 29

Mısra: 19

Yaşamak, tecrübe etmek.

Görürse şimdi görür intizâm-ı hâli şalâh

Bulursa şimdi bulur in 'idâm-ı hükmi fesâd

6. görürse:-ü, -r, -se

Kaside 29

Mısra: 19

Yaşamak, tecrübe etmek.

Görürse şimdi görür intizâm-ı hâli şalâh

Bulursa şimdi bulur in 'idâm-ı hükmi fesâd

7. görür:-ü, -r

Kaside 29

Mısra: 14

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Olur ne kimse ne deñlü sa 'âdete fâ'iz

Görür ne kimse metâ'-ı keselde böyle kesâd

8. gör:

Kaside 48

Mısra: 79

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Nice gūyâ olur gör tab'-ı şūhūm

Nice inşâ ider medhî dem-â-dem

9. gör:

Kaside 49

Mısra: 90

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Geçer bir türî biñ dilden bulaşmaz kana peykânı

Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'vârı

10. gör:

Kaside 62

Mısra: 53

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midhatüñ

Evvel du 'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkū-ğaseb

11. **göreydi:-e, -y, -di**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 13

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Şest-i destin göreydi Toz Kopardan
Dergehine sürerdi rüy-i niyâz

12. **gör:**

Gazel 11

Mısra: 6

Anlamak, idrak etmek.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kalmaz süz-ı dil
Gör nice teskîn ider bir küllheni bir çatre âb

13. **gör:**

Kaside 44

Mısra: 65

Anlamak, idrak etmek.

Kuvvet-i tab'ımı medhûnde olan 'aczümi gör
Bilesin tâ ne imiş şu 'bede-i Mevlâyı

14. **gör:**

Kaside 47

Mısra: 76

Anlamak, idrak etmek.

Demek güç saklamak güç gamzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

15. **görmezdi:-mez, -di**

Kaside 44

Mısra: 36

Bakmak.

Olsa yek-rengi-i mâhiyyeti ger nâmiyede
Kimse görmezdi dahî rüy-ı gül-i ra'nâyı

16. **görse:-se**

Kaside 13

Mısra: 49

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ne şeh İskender-i devrân ki Eflâtûn eger görse
Olur biñ cân ile meftûn-ı hüsni hülk u etvârı

17. **görüldi:-ü, -r, -di**

Kaside 29

Mısra: 80

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Fürûg-ı re'yini yâd itse şebde şu'le gibi
Görüldi râz-ı dil-i mürî kûr-ı mâder-zâd

18. **gören:-en**

Kaside 34

Mısra: 12

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Derûnî ol kadar rûşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billûrî

19. **göremez:-emez**

Kaside 53

Mısra: 25

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ka'r-ı târik-çeh-i gamda beni yâ göremez
Dide-i baht-ı siyehkâruma yâ indi sebel

20. **görmesün:-me, -sün**

Kaside 53

Mısra: 19

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Görmesün deyü gözüm rüy-ı 'arûs-ı bahtı
Çeker âhum felege perde-i müşgîn-i hâcel

21. **görse:-se**

Kaside 58

Mısra: 2

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarh u vaz'ını görse behişt olur meftûn

22. **görsem:-me, -se, -m**

Müseddes 1

Mısra: 15

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Bakup mir'ât-i câma görsem rüy-ı şafâ gâhî
Cihânun varı yoğî hiç görünmez baña va'llâhî

23. **görmeseñ:-me, -se, -ñ**

Müseddes 1

Mısra: 4

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ne deñlü 'aql u fikr eylerse teklif-i temâşâyı
Gözüm dünyâyı görmez görmeñeñ câm-ı muşaffâyı

24. **gördüm:-dü, -m**

Nazm 5

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Çın şeh gördüm 'arâk-rîz olarak pîr-i muğân
Bir koca desti ile geldi mübârek bâde

25. **görse:-se**

Kaside 25

Mısra: **48**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Cân virür güş itse Hâllâk-ı Ma'ânî şî'rine

Reşk ider görse haţ-ı ta'likını rûh-ı 'Îmâd

26. **görmemişdür:-me, -miş, -dür**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **2**

Rastlamak, karşılaşmak.

Hâbbezâ kaşr-ı laţif ü zer-nigâr

Kim nazîrin görmemişdür şeyh ü şâb

27. **görmedük:-me, -dük**

Mesnevi 1

Mısra: **29**

Rastlamak, karşılaşmak.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlâ

Şâhensheh-i ta'lik-nüvis ü suhan-ârâ

28. **gör:**

Gazel 71

Mısra: **5**

Görmek, idrak etmek, anlamak.

Fitnede tırralarınıñ yed-i tülâsını gör

Şivede gamzesinüñ sihrine i'câzına bak

29. **görmedin:-me, -di, -n**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **17**

Görmek, idrak etmek, anlamak.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki dağı görmedin

Bir senâ-h'ânı ola Nef'î-i mu'ciz-dem gibi

30. **göreymi:-e, -y, -di**

Kaside 21

Mısra: **27**

Bir şeye tanık olmak.

Göreymi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrâm

Komazdı meclisine tiğsiz Dil-ârâmı

31. **görünce:-ünce**

Kaside 32

Mısra: **99**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Görünce müy-ı şikâfi-i fikr-i bâriküm

'Aceb mi muhkem olursa ger i'tikâd-ı hakîm

32. **görse:-se**

Kaside 34

Mısra: **83**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Nizâmî görse ger tarz-ı kaşidem dağı aınmazdı

Hadîş-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şîrin ü Şâpûri

33. **görünce:-ünce**

Kaside 45

Mısra: **12**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

O deñlü dil-keş ü maţbü'dur şemâ'ili kim

İder görünce serâsime 'aql-ı 'ayyârı

34. **görmez:-mez**

Kaside 49

Mısra: **58**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Eger salsa sipihre mihr-i luţfi zerrece pertev

Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âsârı

35. **göricek:-icek**

Gazel 94

Mısra: **5**

Görmek, karşılaşmak, rastlamak.

İhtiyârım gider elden göricek her yârı

'Arz-ı hâle meded olmazsa nihâni severim

36. **gördüğün:-düg, -i, -n**

Gazel 96

Mısra: **5**

Görmek, karşılaşmak, rastlamak.

Gördüğün öldürmedür kârı o hünî gözlerüñ

Koymaz anuñçün elinden gamzeler gaddâresin

37. **görmedim:-me, -di, -m**

Kaside 24

Mısra: **88**

Görmek, karşılaşmak, rastlamak.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde

Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

38. **görmek:-mek**

Kaside 25

Mısra: **21**

Görmek, karşılaşmak, rastlamak.

Ölmedin görmek naşib oldı yine didârıñı

İtmesem şimden girü n'ola gam-ı hicrânı yâd

39. **gör:**

Gazel 36

Mısra: **10**

Görmek, tanık olmak.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ şun 'ımı gör kim zemini āsmān eyler

40. **gör:**

Gazel 143

Mısra: 1

Görmek, tanık olmak.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzi
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzi

41. **görüñ:-üñ**

Kaside 11

Mısra: 41

Görmek, tanık olmak.

Görüñ bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

42. **göreymi:-e, -y, -di**

Kaside 20

Mısra: 68

Görmek, tanık olmak.

Züleyhā tā ebed nevmid olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istignā vü bu nāzi göreymi düşde Yūsuf ger

43. **gör:**

Kaside 47

Mısra: 108

Bakmak, izlemek.

Keremde güç seni ta'rif ammā ruşat olursa
Suḥanda bende-i vaşşāfuñı gör ne temāşādur

44. **görüñce:-ünce**

Kaside 48

Mısra: 77

*Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak,
maruz kalmak.*

Görüñce şimdi böyle iltifātūñ
Ki kıldı bendeñi maḥsūd-ı 'ālem

45. **gören:-en**

Kaside 40

Mısra: 91

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // anlamak, kavramak, sezmek // duymak,
işitmek.*

Der gören reşḥa-i ḥāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḫam

46. **gör:**

Kaside 26

Mısra: 61

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Eşer-i taḫviyet ü hıfzını gör
Meşelā ḥükmini itse ta'mim

47. **görsün:-sün**

Kaside 29

Mısra: 123

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Ḥaṭ-ı müselsel-i şı'rümle ḥāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tiz olduğun idenler yād

48. **görüñce:-ünce**

Kaside 36

Mısra: 17

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Görüñce zāt-ı şerīfūñ bu devlete mazḥar
Edā-yı midḥatūñ oldı dile bir emr-i ehemm

49. **gördi:-di**

Kaside 42

Mısra: 15

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Gördi mi bir 'ārifi bir kimse hiç
Devlet ile muḡtenem-i rüzgār

50. **göreymi:-e, -y, -dü, -ñ**

Kaside 45

Mısra: 79

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Şafā-yı ḥātır olaydı göreymi evşāfi
Yere geçe göreymi çarḫ-ı dūn u ḡaddārı

51. **görmedi:-me, -di**

Kaside 44

Mısra: 75

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Fitne maḥlūk olalı görmedi çeşm-i eyyām
Tab'-ı şūḫum gibi bir sāḫir-i bī-pervāyı

52. **gör:**

Gazel 103

Mısra: 7

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Cānbāz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele turra-i pīçānuña düşsün

53. **göreymi:-eyin**

Gazel 104

Mısra: 2

*(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.*

Nice bir dil ğam-ı zülfünle perîşân olsun
Göreyin zülfini kim hâk ile yeksân olsun

54. **gör:**

Gazel 109

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Gör n'eyledi kahr ile bu Nef'î gibi zâtı
Hiç dimedi râğbet idecek âdem imiş bu

55. **görüþ:-üþ**

Kaside 49

Mısra: 27

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Görüp düd-ı derünuñ halka halka bülbül-i zâruñ
Hevâdan ögrenür murğân-ı gülşen 'ilm-i edvârı

56. **gör:**

Kaside 62

Mısra: 54

İdrak etmek, anlamak.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midhatüñ
Evvel du'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkû-ğaseb

57. **gör:**

Kaside 43

Mısra: 23

İdrak etmek, anlamak.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hükmi-ı idrâkin
Ola günden güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

58. **gör:**

Kaside 41

Mısra: 105

Gör ki.

Ammâ kimi haşm itdi baña gör felek-i dün
Ta'bir idemem özge temâşâ-yı zamâne

59. **göriccek:-icek**

Gazel 13

Mısra: 6

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

'Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göriccek rüyuñı hürşîdi tutar teb

60. **görüñce:-ünce**

Gazel 132

Mısra: 8

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Rez-duhterine sübha-i şad-dâneyi şatup
Şüfî ne yüzüz oldu görünce o yüzüzü

61. **görüþ:-üþ**

Kaside 5

Mısra: 18

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ya Rıdvân baħş ile gelse temâşâ-yı gülistâna
Görüp terciħ ider bāği bihişt-i cāvidân üzre

62. **gördükce:-dükce**

Kaside 9

Mısra: 87

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Gördükce ğubârın tek ü tâz içre şanurlar
Kim bād-ı cihân-gerd ile piçide duħândur

63. **gören:-en**

Kaside 11

Mısra: 59

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Gören ol perçem-i müşğîn ile refârını añmaz
Temâşâ-yı hırâm-ı dil-ber-i kâkül- perîşânı

64. **görse:-se**

Kaside 17

Mısra: 41

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Görse ger bunları Mecnûn-ı melâmet-dâde
Yâdına gelmez idi bir daħi ğüsn-i Leylâ

65. **görüþ:-üþ**

Kaside 27

Mısra: 99

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Görüp bu silk-i mürvârid-i pür-tâbı ğicâbından
'Acebdür ğâke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyâyı

66. **görmege:-meg, -e**

Kaside 28

Mısra: 73

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Diller döyer mi görmege ceng içre nîzesin
Ol dem ki ğün-ı düşmen ucından revân olur

67. **gör:**

Kaside 35

Mısra: 77

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Şıfat-ı şive-i reftârını gör kim meşelâ
Olsa ger cilvegehi tahta-i rîg-i remmâl

68. **göresin:-e, -sin**

Kaside 37

Mısra: 67

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Ne cevâhir dizeyin silk-i senâña göresin
Ki ide şa'şâ'ası çarh-ı dü- rengi yek reng

69. **görünce:-ünce**

Kaside 38

Mısra: 74

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Hırâm-ı dil-keşe mâlik olan ra'nâ sehi-kadler
Görünce hüsn-i reftârın olurlar şivede mülzem

70. **görse:-se**

Kaside 46

Mısra: 2

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Hâbbezâ bağçe-i pâdişeh-i rüy-ı zemîn
Görse Rıdvân ider üstâdına yüz biñ taşsîn

71. **görsünler:-sünler**

Kaside 49

Mısra: 22

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Çerâğuñ hüsnini inkâr idenler rüz-ı rüşende
Semenzâr içre görsünler fûrûğ-ı şem'-i gül-nârı

72. **görürece:-ü, -r, -se**

Kaside 53

Mısra: 43

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
tanık olmak, yaşamak, izlemek.*

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aqsine ol an komaz anı mühmel

73. **görse:-se**

Gazel 22

Mısra: 3

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Kim görse olur gamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o câdü-yı maħabbet

74. **görmesem:-me, -se, -m**

Gazel 35

Mısra: 6

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

75. **gördükce:-dükce**

Gazel 37

Mısra: 4

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Âhına incinme gâhî 'âşık-ı divânenüñ
N'eyesün bi-çäre gördükce seni bi-tâb olur

76. **gör:**

Gazel 40

Mısra: 4

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Bu da bir gündür kıyâmetden nişânı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'alem-ârâ bundadır

77. **görmesem:-me, -se, -m**

Kaside 5

Mısra: 62

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Cihânda kalmadı bir 'ukde dirdüm devr-i luftında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütân üzre

78. **görmüş:-miş**

Kaside 6

Mısra: 11

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañi böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur

79. **görse:-se**

Kaside 6

Mısra: 19

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Hâbbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyâ mıdur

80. **görse:-se**

Kaside 6

Mısra: 36

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dârâ mıdur

81. **gördükçe:-dükce**

Kaside 8

Mısra: 12

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Böyle şâhib-hüsn olan itmez şafâ âyineden
‘Aksini gördükçe zirâ kendüyi hayrân bulur

82. **görse:-se**

Kaside 8

Mısra: 47

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Hep mühimmâtın müheyyâ görse ikbâli n’ola
Her ne emr itse kazâyı tâbi ‘-i fermân bulur

83. **gören:-en**

Kaside 13

Mısra: 24

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Neşât-engîz ü gâm-fersâdur ol deñlü temâşası
Ki yâd itmez gören ‘âşik gâm-ı cângâh-ı dil-dârı

84. **gördükçe:-dükce**

Kaside 17

Mısra: 51

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Kendidür ‘aynı ile şîr-i ner-i silsile-hâ
Bir de Arslan Törısıdur ki gemin gördükçe

85. **gören:-en**

Kaside 18

Mısra: 6

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Nedür ol şîve-i refîâr ile ol peyker-i mevzûn
Gören hayrân kalur âsar-ı şun ‘-ı Hakk Te ‘âlâya

86. **gören:-en**

Kaside 21

Mısra: 49

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmı

87. **görmek:-mek**

Kaside 22

Mısra: 59

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Yüzûñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ‘âlemde
Yanumda yoħsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

88. **görseydi:-se, -y, -di**

Kaside 23

Mısra: 11

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Didâruñı görseydi ger olurdu muqarrer
Hürşid gibi secde-i şâh ekber-i ‘âlem

89. **görenler:-en, -ler**

Kaside 27

Mısra: 50

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Şanurlar Eşheb-i rüz-ı hümayûn-fâl-i nuşretdür
Görenler gâhî üstünde çul-ı dîbâ-yı zîbâyı

90. **görse:-se**

Kaside 31

Mısra: 67

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Görse ger bârika-i re ‘yini rü ‘yâda olur
Şu ‘le-i şem ‘-i seher şehper-i şeb-reng-i gürâb

91. **gören:-en**

Kaside 49

Mısra: 15

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Şanur tamgâ-yı zerrindür gören bir mâ ‘i hârâda
Miyân-ı âba düşmiş ‘aks-i hürşid-i pür-envârı

92. **görenler:-en, -ler**

Kaside 49

Mısra: 74

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Şanurlar gird-bâd-ı hâk-i dergâh-ı celâlündür
Fezâ-yı lâ-mekân içre görenler çarh-ı devvârı

93. **gören:-en**

Kıt’a-ı Kebir 6

Mısra: 4

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ol kadar matbû ‘ u şüh u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

94. **görürseñ:-ü, -r, -señ**

Gazel 22

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Nef'î gibi mest ahlama bî-hüş görürsen
Almışdur olan 'aqlımız dârü-yı maḥabbet

95. **göriccek:-icek**
Gazel 101
Mısra: 1
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Bend oldu o şühûñ göricek zülf-i dü-tâsın
Âḫir yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

96. **görse:-se**
Gazel 107
Mısra: 7
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Belki Yûsuf da seni görse olurdu 'aşık
Ol kadar ḥüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

97. **görmek:-mek**
Gazel 121
Mısra: 1
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

98. **gör:**
Kaside 2
Mısra: 23
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Feyz-i isti'dād-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi ḥurşid ü mâh ü âsmânı Mevlevî

99. **görenler:-en, -ler**
Kaside 5
Mısra: 70
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Şanurlar şubḫa çıkmış âftâb-ı 'âlem-ârâdur
Görenler tâc-ı zerle Eşheb-i çâpük- 'inân üzre

100. **göreydi:-e, -y, -di**
Kaside 5
Mısra: 63
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tîğ aşmazdı tāk-ı ebruvân üzre

101. **görse:-se**
Kaside 31
Mısra: 32
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Nem-çekân oldu felek ḫubbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan ḫatreyi kim görse şihâb

102. **görse:-se**
Kaside 51
Mısra: 26
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya 'ni İstanbul kim eger
Târḫını görse behiştî unutturdu Âdem

103. **görmemişdür:-me, -miş, -dir**
Kaside 52
Mısra: 5
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Görmemişdür çarḫ-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rûşen-maḫâm u böyle bir ḫurrem-mekân

104. **gördükce:-dükce**
Gazel 27
Mısra: 2
*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
bakmak.*

Ġamze maḫmûr u girişme sâkî vü müjgân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'aşık-ı ḫayrân mest

105. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 27
Mısra: 4
Rastlamak, karşılaşmak.

Göz uciyla nâz ider mestâne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādü gibi fettân mest

106. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 43
Mısra: 9
Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

107. **görmedim:-me, -di, -m**
Gazel 62
Mısra: 5
Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedim gamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i 'uşşâk-nevâz

108. **gördükde:-dük, -de**
Gazel 80
Mısra: 4
Rastlamak, karşılaşmak.

'Aḫla maḫrûr olma Eflâtûn-ı vaḫt olsañ eger
Bir edîb-i kâmilî gördükde tıfl-ı mekteb ol

109. **görmemişdür:** -me, -miş, -dür

Kaside 1

Mısra: 3

Rastlamak, karşılaşmak.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rüzgâr
Rüzgâra 'âlem-i gayb armağanıdır sözüm

110. **görmedi:** -me, -di

Kaside 25

Mısra: 45

Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daği
Böyle isti'dâda mâlik bir şeh-i merdüm-nihâd

111. **gördi:** -di

Kaside 27

Mısra: 94

Rastlamak, karşılaşmak.

Ne kand-ı nazm-ı şîrinüm gibi sükker olur hâşıl
Ne hâmem gibi gördi kimse tûfî-i şeker-hâyı

112. **gördi:** -di

Kaside 28

Mısra: 5

Rastlamak, karşılaşmak.

Kim gördi böyle hindü-yı mest-i kemîn-güşâ
Kim bir hadengi âfet-i cân-ı cihân olur

113. **görmemiş:** -me, -miş

Kaside 37

Mısra: 3

Rastlamak, karşılaşmak.

Nice âşaf selefîn görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i kuṭb-ı feleği devr ideli heft-evreng

114. **görmedi:** -me, -di

Kaside 39

Mısra: 40

Rastlamak, karşılaşmak.

O cihânbân-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pîrâste bir böyle vezîr

115. **görmemişdür:** -me, -miş, -dür

Kaside 53

Mısra: 62

Rastlamak, karşılaşmak.

Sensin ol fâzıl-i bî-mişl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daği devr ideli senden efḍal

116. **görmedim:** -me, -di, -m

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 5

Rastlamak, karşılaşmak.

Böyle zîbâ-şüret ü pākîze-siret görmedim
Bir melekdür güyiyâ itmiş tevellüd hürdan

117. **görmedim:** -me, -di, -m

Tesdis 1

Mısra: 9

Rastlamak, karşılaşmak.

Nazîrûñ görmedim daği bu hüsn ü ân ile el-hâk
Murâdımca güzelsin budur incinmem saña ancak

118. **gör:**

Kaside 29

Mısra: 103

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhûñe gör
Ne âşinâ kıla reşk itmedük cihânda ne yâd

119. **göreydi:** -e, -y, -di

Kaside 32

Mısra: 91

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Göreydi şive-i reftâr-ı raḥş-ı ṭab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılade-i sîm

120. **gördi:** -di

Kaside 35

Mısra: 115

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Soñra gördi ki ḥaridârına yok ḥadd ü hisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldu dellâl

121. **gördi:** -di

Kaside 44

Mısra: 73

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Gördi sâkî-i ezel rıṭl-ı girân-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-kadeh-i mîñâyı

122. **göresin:** -e, -sin

Nazm 2

Mısra: 1

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Dehre bir âfet olur ol kad u kâmet göresin
Kopsa bir yerden o kopmaz mı kıyâmet göresin

123. **görmedim:** -me, -di, -m

Gazel 31

Mısra: 2

Tanık olmak // yaşamak.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir ḡam-ı cângâh meded

124. **gör:**

Gazel 50

Mısra: 4
Gör!, bak!

Gül gibi cihân oldı yine hürrem ü handân
Gör n'eyledi feyz-i eger-i mağdem-i nev-rüz

125. **gör:**
Kaside 25
Mısra: 79
Gör!, bak!

Fitne bir yerde daği baş gösterür mi gör nice
Ğamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

126. **görsek:-se, -k**
Gazel 73
Mısra: 1
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

O şeh cân u dile rahm eyleyüp dâd itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şâd itdüğün görsek

127. **görmedin:-me, -din**
Gazel 87
Mısra: 13
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğın görsem

128. **görsem:-se, -m**
Gazel 87
Mısra: 1
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Bahâr irse yine seyr-i gülistân olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşâka âsân olduğın görsem

129. **görsem:-se, -m**
Gazel 87
Mısra: 2
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Bahâr irse yine seyr-i gülistân olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşâka âsân olduğın görsem

130. **görsem:-se, -m**
Gazel 87
Mısra: 10
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Şafâdan birbirinüñ sînesiñ çâk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü giribân olduğın görsem

131. **görüp:-üp**
Gazel 139
Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sîne döğmez mi
Çadeh kıan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

132. **görmedim:-me, -di, -m**
Kaside 16
Mısra: 16
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Şükri tekrâr eylemek vâcib degül mi dem-be-dem
Görmedim zîrâ bu güne inkılâb-ı rûzgâr

133. **gören:-en**
Kaside 47
Mısra: 57
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

İder ol mertebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

134. **gördi:-di**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 19
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Gördi çün zür-ı dest ü bâzûsın
Oğ atarken o şâh-ı bende-nevâz

135. **görsek:-se, -k**
Gazel 73
Mısra: 2
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

O şeh cân u dile rahm eyleyüp dâd itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şâd itdüğün görsek

136. **görsek:-se, -k**
Gazel 73
Mısra: 4
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Göñül ma'müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdüğün görsek

137. **görsek:-se, -k**
Gazel 73
Mısra: 6
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Çul itdi 'âlemi refâtârına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luğfından âzâd itdüğün görsek

138. **görsek:-se, -k**
Gazel 73

Mısra: 8
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Nice biñ hānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir 'āşık da ber-bād itdüğün görsek

139. **görsek**:-se, -k

Gazel 73

Mısra: 10

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Ne mazmūnlar ne vādiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı hāş u tāze icād itdüğün görsek

140. **gören**:-en

Gazel 75

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Seni āgyār ile gören 'āşık
Nice şabr eylesün cefāña senüñ

141. **görsem**:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Letāfetden görinse āsmānuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'ālem nümāyān olduğun görsem

142. **görsem**:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 8

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Kızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı hūbānuñ
Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğun görsem

143. **görsem**:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 12

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Bakup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i divāne berr ü bahre sultān olduğun görsem

144. **görsem**:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 14

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Muḥaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hāk ile yeksān olduğun görsem

145. **göricek**:-icek

Kaside 14

Mısra: 11

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrin-ḥançeri

146. **görsem**:-se, -m

Gazel 87

Mısra: 6

Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Yine rez-duḥterin peydā idüp 'azm-i kenār itsem
Ġamuñ hātırda nā-peydā vü pinhān olduğun görsem

147. **görünce**:-ünce

Kaside 29

Mısra: 121

Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Görünce lezzet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭab'uma hem mey-fürüş u hem ḳannād

148. **gör**:

Kaside 54

Mısra: 25

Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Ḳuvvet-i cāzibe-i şıdkumı gör bir yerden
Oldı āşār-ı teveccühleri ṭab'umda bedid

149. **görüp**:-üp

Kaside 60

Mısra: 74

Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Eyledüñ maḥlaş-ı Nef'î ile ḳadrüm eفزün
Zihni-pākümde görüp kuvvet-i iz'ān-ı suḥan

150. **gördüğün**:-düg, -i, -n

Gazel 107

Mısra: 1

Rastlamak, karşılaşmak // görünmek.

Gördüğün 'āşık ider bir büt-i ra'nāsın sen
'Aceb üftādesi çok dil-ber-i yektāsın sen

151. **gör**:

Gazel 121

Mısra: 2

Gör! (bak!), görürsün, göreceksin.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

152. **görür**:-ü, -r

Gazel 121

Mısra: 2

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

153. **göreymi:** -e, -y, -di

Gazel 58

Mısra: 9

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // okumak.*

Nef i göreymi bu gazel-i pür-niyâzını

Tahsîn iderdi gamze-i hâzır-cevâb-ı nâz

154. **gör:**

Gazel 71

Mısra: 3

Anlamak, idrak etmek.

Şahramân karşı turur mı gör o müjgânlara
Leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endâzına bak

155. **görsün:** -sün

Gazel 101

Mısra: 5

Anlamak, idrak etmek.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı maḥabbet
Başına belâ eylesesün zülfi hevâsın

156. **gör:**

Kaside 10

Mısra: 70

Anlamak, idrak etmek.

‘Adli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

157. **görsünler:** -sünler

Kaside 50

Mısra: 33

Anlamak, idrak etmek.

Mest olup râzımı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhâm

158. **gördün:** -dü, -n

Gazel 101

Mısra: 10

Rastlamak, tesadüf etmek.

Mânendi mi var Nef i-i pākîze-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi daḥi tarz-ı edâsın

159. **görmedim:** -me, -di, -m

Kaside 26

Mısra: 70

Rastlamak, tesadüf etmek.

Var kıyâs it ne kadar rüşendür
Görmedim ta bu kadar feyz-i ‘amîm

160. **görem:** -em

Kaside 44

Mısra: 84

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // rüyada görmek.*

Kime izhâr ideyin sihr-i beyânı ammâ

H’âba vardukça meger düşde görem Mûsâyı

161. **görse:** -se

Kaside 44

Mısra: 69

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // rüyada görmek.*

Görse ger şâhid-i mazmûnumı düşde Mecnûn

Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

162. **görür:** -ü, -r

Kaside 44

Mısra: 58

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // rüyada görmek.*

Her biri tâ o kadar medhûne meftûn olmuş

H’âba varsa görür elde kâlem-i güyâyı

163. **görse:** -se

Gazel 68

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her âdem ‘âşık

Nice olmasun o meh-pâreye ‘âlem ‘âşık

164. **gördüğüm:** -düg, -ü, -m

Gazel 90

Mısra: 8

Düşünmek, hayal etmek.

Sâḥir-i mu‘cize-perdâz-ı ḥayâlim ammâ

Gördüğüm bü’l-‘aceb-i ma‘nâyı takrîr idemem

165. **görmemişdür:** -me, -miş, -dür

Kaside 30

Mısra: 94

Mazhar olmak, erişmek.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdûḥı

Bu luḫfi bu keremi görmemişdür erzânî

166. **görmeye:** -me, -y, -e

Kaside 31

Mısra: 134

Yaşamak, tecrübe etmek // maruz kalmak.

Rüz-ı nev-rüz gibi ḥurrem olup her rüzı

Görmeye tâb-ı temüz-ı gamı tâ rüz-ı ḥisâb

167. **gördüğüne:** -düg, -i, -n, -e

Gazel 141

Mısra: 4

Bakmak, nazar etmek.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hūnī gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bī-emāndur her biri

168. **görse:-se**
Gazel 86
Mısra: 12
Bir şeyin vaziyetini görmek, hâline tanık olmak.

Vā' iz düşerdi meykedeye kırdı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindānemüz bizüm

169. **görmemişdür:-me, -miş, -dür**
Kaside 14
Mısra: 46
Rastlamak // şahit olmak.

Şāh-ı valā-rütbe 'Osmān Hān Gāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

170. **görmedi:-me, -di**
Kaside 40
Mısra: 95
Rastlamak // şahit olmak.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daħi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūh-ı dil-āşub şanem

171. **görse:-se**
Kaside 4
Mısra: 25
Görmek, fark etmek.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nādāna sāgar istese ritl-i girān virür

172. **görmedügi:-diğ, -i**
Kaside 29
Mısra: 9
Yaşamak, tecrübe etmek.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse fart-ı şafādan vuqu'ın istib'ād

173. **gör:**
Kaside 10
Mısra: 74
Bakmak, tanık olmak.

Ta'bir idemem tıynet-i pākindeki lufti
Gör hāşiyet-i feyzi ne miqdār eşer eyler

174. **görmedim:-me, -di, -m**
Kaside 17
Mısra: 90
Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek.

Tarz u tavırın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūh u ra'nā

175. **görünce:-ünce**
Kaside 23

Mısra: 8
Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek.

Bu şevket ü bu şān ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'ālem

176. **görse:-se**
Kaside 3
Mısra: 70
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Añsa ihsānuñı toprak şavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze tutar 'ummānı

177. **görür:-ü, -r**
Kaside 28
Mısra: 11
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Ġamzeñ görür 'itāb ile öldürdüğün bizi
Tırmaz kirişme daħi aña hem-zebān olur

178. **gör:**
Kaside 6
Mısra: 63
Bakmak, incelemek.

Hıusrevā bu fende ger ğarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-ma'nā mıdur yā bir kavī da'vā mıdur

179. **gör:**
Kaside 28
Mısra: 133
Farketmek, anlamak.

Gör i'tikād-ı fāsadin itmez bu fikri kim
Rübeh nice muķābil-i şir-i jiyān olur

180. **görmesün:-me, -sün**
Kaside 37
Mısra: 90
Maruz kalmak, duçar olmak.

Jeng-i ğamdan dili āyine gibi pāk olsun
Görmesün şafha-i pişānī-i baħtı ājeng

181. **gören:-en**
Kaside 30
Mısra: 11
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // okumak.

Gören 'ibāret-i şirīn ü dil-keşini şanur
Ki ney-şekerden ola kil-k-i 'anber-efşānı

182. **gör:**
Kaside 43
Mısra: 79
Gör!, (bak!), bekle, neler olacağını görürsün.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bî-nazîründe
Hele tab‘um biraz evşâfa olsun i‘tiyâd üzre

183. **görür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 38

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // karşılaşmak, rastlaşmak.*

İdeyin medhine âgâz o kerîmü’ş-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

184. **görenler:-en, -ler**

Kaside 13

Mısra: 18

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek.*

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir na‘-i hârâda
Ruĥâmında görenler ‘aks-i hürşid-i pür-envârı

185. **gören:-en**

Kaside 13

Mısra: 108

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // okumak.*

Şanur gird-âb-ı pîç-â-pîç-i deryâ-yı ma‘ânîdür
Gören mir‘ât-ı endîşemde ‘aks-i çarĥ-ı devvârı

186. **görmeye:-me, -y, -e**

Kaside 37

Mısra: 88

Maruz kalmak, duçar olmak.

Tâ ki âyîne-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek
Levh-i pâk-ı dil-i endîşe gibi görmeye jeng

187. **görün:-üñ**

Müfret 9

Mısra: 1

Şahit olmak // anlamak, idrak etmek.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir ĥastedür adı

188. **göreymi:-e, -y, -di**

Kaside 30

Mısra: 120

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // karşılaşmak // okumak.*

Olurdu kendi kemâl-i kuşûrına şahid
Göreymi nazmumu ger şâ‘ir-i Şfâhânî

189. **görse:-se**

Kaside 43

Mısra: 81

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // karşılaşmak // okumak.*

Benim ol sâhîr-i vahy-âzmâ kim görse âşârım
Olurdu sihr için Mûsâ da tertîb-i mevâdd üzre

190. **görseler:-se, -ler**

Kaside 50

Mısra: 132

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // karşılaşmak // okumak.*

‘Urfî-i Rûm idügüm cümle iderler teslîm
Görseler ger bu kaşidem büleğâ-yı A‘câm

191. **görür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 77

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Devr-i cüduñda görür ĥâlini baĥr ü kânuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firâvânî ģamâm

192. **gördi:-di**

Kaside 50

Mısra: 38

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak,
seçmek // karşılaşmak, rastlaşmak.*

İdeyin medhine âgâz o kerîmü’ş-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

193. **göresin:-e, -sin**

Nazm 2

Mısra: 2

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Dehre bir âfet olur ol kâd u kâmet göresin
Kopsa bir yerden o kopmaz mı kıyâmet göresin

194. **göresin:-e, -sin**

Nazm 2

Mısra: 4

Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Başlasun ģamzeleri ģâret-i îmâna hele
Kor mu bir dilde daĥi emn ü selâmet göresin

195. **gör:**

Kaside 41

Mısra: 73

Gör!, anla!, dikkat et.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli‘i gör kim
Anı da komaĥ ĥâline iĝvâ-yı zamâne

196. **görüp:-üp**

Gazel 32

Mısra: 2

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak //
şahit olmak, müşahede etmek.*

Yazanlar peykerim destümde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ‘aşĥ olduğum mestâne yazmışlar

görelüm:

1. **görelüm:**

Gazel 121

Mısra: 3

Bekleyelim bakalım, bekleyip görelim.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nûş idelüm câm-ı şafâyı bu gice

görin:

1. **görinen:-en**

Kaside 37

Mısra: 27

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Mihr şanmañ görinen kesb-i 'ulüvv itmege çarh
Urdu dâmân-ı serâ-perde-i iclâline çeng

2. **görinür:-ü, -r**

Kaside 35

Mısra: 108

Görünmek ,ortaya çıkmak.

Hâmem ol ejder-i gencîne-i ma'nâdur kim
Nür-ı ma'nâ deheninden görünür şu'le mişâl

3. **görinürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 38

Mısra: 38

Görünmek, ortaya çıkmak.

Düşeydi 'âlem-i endîseye ger zerrece nûri
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'nî-i mübhem

4. **görinür:-ü, -r**

Kaside 37

Mısra: 52

Benzemek, görünüşünde olmak.

Harekâtı o kadar mu'tedil ü nâzûk kim
Eblâk-çarh aña nisbet görünür kec-rev ü leng

5. **görinür:-ü, -r**

Kaside 54

Mısra: 53

Benzemek, görünüşünde olmak.

Görinür hâl-i siyeh gibi rûh-ı dil-berde
Düşse ger âyine-i re'yine 'aks-i hürşid

6. **görinür:-ü, -r**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 12

Benzemek, görünüşünde olmak.

Hâşlet ü hü-yı firişte var nihâdında tamâm
Görinür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

7. **görinür:-ü, -r**

Kaside 41

Mısra: 111

Benzemek, görünüşünde olmak.

Nopran görünür gerçi ki olmaz dañi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-hâ-yı zamâne

8. **görinen:-en**

Gazel 8

Mısra: 3

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

9. **görinüp:-üp**

Gazel 82

Mısra: 4

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Ġâfil olma göz yumup açınca tîr-i ğamzeden
Görinüp gelmez belâ-yı nâ-gehâni bilmiş ol

10. **görinen:-en**

Gazel 136

Mısra: 3

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Hey'et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Nağş-ı şamğâ-yı yed-i kudret ile sîm-teni

11. **görinen:-en**

Kaside 9

Mısra: 62

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Çarh oldu cenâbında kemer-beste ğulamı
Şanmañ ki felekde görinen kâhkeşândur

12. **görinür:-ü, -r**

Kaside 24

Mısra: 30

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

O leñâfet ki var âyine-i idrâkünde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

13. **görinmez:-mez**

Kaside 34

Mısra: 62

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Ger olsa ihtisâb-ı emr ü nehyi 'âleme şâmil
Görinmez çeşm-i nergisde dañi âşâr-ı mañmürî

14. **görünür:-ü, -r**

Kaside 35

Mısra: 56

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Düşse ger vâdî-i ma'nâya fûrûg-ı re'yi
Görünür zerre gibi gerd-i reh-i hayl-i hayâl

15. **görünür:-ü, -r**

Kaside 42

Mısra: 17

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Bir har-ı dü-pâda görünür hemân
Devlet-i sâbit-kadem-i rûzgâr

16. **görünür:-ü, -r**

Kaside 49

Mısra: 19

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Açıldıkça görünür mühr-i alı Husrev-i 'aşkuñ
Berât-ı şevk-ı bülbüldür degüldür gonca tûmârı

17. **görünen:-en**

Kaside 57

Mısra: 57

Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Şanmañuz şa'sa'asıdır görünen hürşidüñ
Kim olur anuñ ile her tarafta tâb-endâz

18. **görünür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 6

Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Başka bir 'âlemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görünür rind-i cihân-dîde-i huşyâra müdâm

19. **görünür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 108

Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Şu'le-i şem'-i hayâlüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nâdaki râz-ı güm-nâm

20. **görünse:-se**

Gazel 87

Mısra: 3

Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Letâfetden görünse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

21. **görünür:-ü, -r**

Kaside 53

Mısra: 34

Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Yine hâtırdâ tesellî bulunur bağıduğca
Görünür dilde bu ma'nâ-yı laţif ü mücmel

22. **görünür:-ü, -r**

Kaside 53

Mısra: 42

Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Ol ki aḥkâm-ı kâderden ne olursa zâhir
Naḫşı mir'ât-ı zamîrinde görünür evvel

23. **görünmem:-me, -m**

Gazel 89

Mısra: 9

Kendini göstermek, ortaya çıkmak.

Nef î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânüñ ile sinede dâğum

24. **görünür:-ü, -r**

Kaside 13

Mısra: 16

Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Ruḥâmında degül emvâc-ı gün-â-gün u pey-der-pey
Görünür câ-be-câ bâğ-ı behiştüñ 'aks-i enhârı

25. **görünür:-ü, -r**

Kaside 39

Mısra: 38

... gibi gelmek, izlenim uyandırmak.

Kâmkâr-ı 'âzamet-güster ü 'âlî-himmet
Ki görünür kef-i cüdında cihân şey'-i ḫaḫır

26. **görünür:-ü, -r**

Kaside 34

Mısra: 58

Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek.

İşâbet ol taraftayken ḫomaz taḫvîl ider çarḫı
Görünür fevri ol tedbîrüñ âşâr-ı şer ü şûrı

27. **görünen:-en**

Kaside 26

Mısra: 65

Görülür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Görünen mâh degüldür itdî
Dâğ-ı fermânı ile çarḫı vesîm

28. **görünür:-ü, -r**

Kaside 50

Mısra: 142
... olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki daği biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endîşesi hām

29. **görünür:-ü, -r**
Kaside 37
Mısra: 72
... olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûñ
Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

30. **görünür:-ü, -r**
Kaside 50
Mısra: 68
... olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.

Re'yi bir meretebe rüşen ki yazarken vaşfın
Şem'a gâlib görünür şu'le-i nevk-i aklām

31. **görünürdi:-ü, -r, -di**
Kaside 51
Mısra: 64
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
gözükmek.

Olsa eflâke zamîrûñ göz ucuyla nâzır
Görinürdi dil-i 'İsâdaki râz-ı mübhem

32. **görünür:-ü, -r**
Kaside 52
Mısra: 48
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
gözükmek.

Bir şafâ var cām-ı billürında kim âyîneveş
Kim bakarsa görünür gönündeki râz-ı nihân

33. **görünür:-ü, -r**
Gazel 5
Mısra: 7
Benzemek, görünüşünde olmak, -miş/-miş gibi
gelmek.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfûñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

34. **görünür:**
Gazel 7
Mısra: 4
Benzemek, görünüşünde olmak.

Hevâ-yı 'aşk ile deryâ-yı eşkim cûşa geldikçe
Kıbâb-ı nüh-felek anda görünür bir ḥabâbâsâ

görünme:

1. **görünmez:-mez**
Müseddes 1
Mısra: 16

Gözüne görünmemek; yanında hiç bir değeri
olmamak, değer vermemek.

Bakup mir'ât-i cāma görmesem rüy-ı şafâ gâhî
Cihānuñ varı yoğı hiç görünmez baña va'llāhî

görün:

1. **görünmez:-mez**
Kaside 29
Mısra: 119
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
farkedilmek.

Görünmez idi kenârı güherle 'anberden
Midâd-ı ḥāmem eger baḥra eylese imdâd

2. **görünmez:-mez**
Kaside 49
Mısra: 54
Ortaya çıkmak // görülür olmak.

Ger olsa pās-ı hıfzı ḥâris-i ma'mûre-i şıḥhat
Görünmez çeşm-i dil-berde daği âsâr-ı bîmārî

3. **görünse:-se**
Kaside 32
Mısra: 61
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
farkedilmek.

Görünse luḥf-ı sevâd-ı kalem-revi şebde
İderdi neyyir-i a'zam nücûma reşk-i 'azîm

4. **görünmez:-mez**
Kaside 7
Mısra: 33
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Bıkr-i ma'nâ daği bir taḥ'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruḥ-ı endîşesi 'arz-ı zer ü sîm

5. **görünmez:-mez**
Kaside 13
Mısra: 10
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
farkedilmek.

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse etrâfın
Görünmez sâyesinde âftâb-ı şubḥuñ âşârî

6. **göründi:-di**
Kaside 29
Mısra: 8
Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
farkedilmek.

Açıldı baḥtı yine rüzgâr-ı nâ-kāmuñ
Göründi âyîne-i ḥâlî'inde naḳş-ı murâd

görünmez oldı:

1. **görünmez oldu:-dı**

Kaside 36

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ortadan kaybolmak, görünmeyecek hâle gelmek.

Görünmez oldu zamânında fitne-i eyyâm
Meger ki çehre-i hûbânda zülf-i ham-der-ham

2. **görünmez oldu:-dı**

Kaside 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ortadan kaybolmak, görünmeyecek hâle gelmek.

Pür itdi 'âlemi gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldu 'Ankâ gibi 'âlemde vücûd-ı gam

gösgötürü:

1. **gösgötürü:**

Kaside 3

Mısra: 21

Toptan, tamamen.

Şükr-i pâ-bûsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükrâne zemîn hâşıl-ı baħr u kâni

göster:

1. **göster:**

Gazel 115

Mısra: 4

Görülmesini sağlamak.

Şal mihr ü mâha hûsn ü le'âfet kemendini
Göster yüzünden kâkülüñi piç ü tâb ile

2. **gösterürken:-ü, -r, -ken**

Gazel 98

Mısra: 1

Ortaya koymak // göstermek.

Gösterürken lebleri lu'f-ı tebessüm n'eydüğün
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez terahhüm n'eydüğün

3. **gösterür:-ü, -r**

Kaside 37

Mısra: 65

Görülmesini sağlamak.

Gösterür bûkalemün-şu 'le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

4. **gösterür:-ü, -r**

Gazel 30

Mısra: 7

Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı habâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeh

5. **göstermede:-me, -de**

Gazel 140

Mısra: 4

Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Kim bakar mir'ât-i hürşide тұrurken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sinesi

6. **gösterür:-ü, -r**

Kaside 31

Mısra: 110

Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Nazm-ı renginümi kim yazsa midâd-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafâ-güsteri yâkût-ı müzâb

7. **gösterür:-ü, -r**

Kaside 52

Mısra: 46

Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Berķ urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet oldıgım gündün 'iyân

8. **gösterür:-ü, -r**

Gazel 98

Mısra: 4

Ortaya koymak // göstermek.

Hem 'itâb-ı zehrâk eyler cihâna gamzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydüğün

9. **göster:**

Gazel 142

Mısra: 7

Görülmesini sağlamak, izhar etmek.

Bahâr irdi açıl lâle gibi dâğ-ı dilüñ göster
Derününda koma rind iseñ efkâr-ı gam-endüzi

10. **göstere:-e**

Kaside 27

Mısra: 70

Görülmesini sağlamak, izhar etmek.

Kim oldu gûşe gûşe fitne devründe meger hûbân
Külâhı gûşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

11. **gösterdüñ:-dü, -ñ**

Kaside 14

Mısra: 6

Sergilemek, sunmak, bildirmek.

Ser-firâz itdüñ livâ'ü'l-hamd-i dîn-i Aħmedi
Kâfire gösterdüñ el-haķķ dest-bürd-i Ğayderi

12. **gösterürdüm:-ü, -r, -dü, -m**

Kaside 44

Mısra: 52

Görülmesini sağlamak, kanıtlamak, ortaya koymak.

Sihir iderdim o kadar vaşf-ı cemilünde ki tâ
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

13. **göstermeye**: -me, -y, -e

Kaside 9

Mısra: 143

Görmesini sağlamak // yaşatmak, yaşamasına yol açmak.

Göstermeye bir ferde Hudâ 'alemi sensüz
Zirâ ki vücuduñ sebeb-i emn ü emândur

14. **göstere**: -e

Kaside 3

Mısra: 80

... tesiri bırakmak, ... intibainı vermek.

Bulsa erbâb-ı dili hâk ile yeksân eyler
Göstere tâ ki edânide 'ulüvv-i şânı

15. **gösterür**: -ü, -r

Kaside 44

Mısra: 8

... tesiri bırakmak, ... intibainı vermek, ortaya koymak.

Der-i düstür-ı cihânân-ı Sikender-şân kim
Gösterür şâhlara kekkebe-i Dârâyı

16. **gösterür**: -ü, -r

Kaside 45

Mısra: 3

... tesiri bırakmak, ... intibainı vermek, ortaya koymak.

Tamâm gösterür itdükce nâz ile cilve
Uşul-i tarz-ı bütân-ı tırâz-ı Ferhârı

17. **gösterür**: -ü, -r

Kaside 44

Mısra: 48

Göz önüne sermek, teşhir etmek, izhar etmek.

Mâh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istiğnâyı

18. **gösterse**: -se

Kaside 51

Mısra: 57

Bir şeyden numune olmak üzere örnek vermek, sergilemek.

Lufti gösterse ger emvâce rüsüm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

19. **gösterüp**: -üp

Kaside 55

Mısra: 73

Ortaya koymak, sunmak.

Lafz-ı rüşen içre ma'nâ-yı laîfî gösterüp
Câm-ı billür-ı şafâ-bahşâ kodum şâfi şarâb

götür:

1. **götürür**: -ü, -r

Gazel 69

Mısra: 7

Yerinden ayırıp uzağa atmak veya yok etmek, gidermek.

Götürür tenden oğın pârelerin eşk-i revân
Hâs u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcağ

2. **götürmege**: -mek, -e

Kaside 4

Mısra: 51

Bir yere giderken beraberinde bulundurmak, beraber gitmek, refakatine almak.

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarh âfitâba tîğ u hilâle kemân virtür

3. **götürür**: -ü, -r

Kaside 54

Mısra: 76

Bir yere giderken beraberinde bulundurmak, beraber gitmek, refakatine almak.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki tirkeş götürür gamze-i çeşm-i nâhîd

4. **götürmüşdür**: -müş, -dür

Kaside 34

Mısra: 5

Yok olmasına neden olmak, gidermek.

Zihî 'âlî-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmüşdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzinden beyt-i mezkûr

5. **götürüp**: -üp

Kaside 36

Mısra: 67

Yerinden ayırıp uzağa atmak, uzaklaştırmak veya yok etmek // azletmek.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şâd
Birin de Hâk götürüp ide âlemi hurrem

6. **götürüp**: -üp

Kaside 36

Mısra: 68

Öldürmek, canını almak.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şâd
Birin de Hâk götürüp ide âlemi hurrem

7. **götürmez**: -mez

Kaside 36

Mısra: 69

Öldürmek, canını almak.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse hāli n' olur yine 'ālemūñ bilmem

göz:

1. **gözlerinde:** -ler, -i, -n, -de

Gazel 32

Mısra: 5

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı 'uşşākuñ
Ĥatuñ resmin beyāz-ı dīde-i giryāne yazmışlar

2. **gözi:** -i

Gazel 62

Mısra: 1

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gözi mey-hāne-i nāz u kaşı mihrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne kadar itse niyāz ehline nāz

3. **gözleri:** -ler, -i

Gazel 92

Mısra: 7

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ğamzeye āmādeyim

4. **gözün:** -ü, -ñ

Gazel 122

Mısra: 9

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Rind iseñ Nef ī ĥumār-ı bādeden açma gözün
'Ālemūñ hāli ĥayāl-i ĥ'āb gelsün çeşmüñe

5. **gözüm:** -üm, -den

Gazel 133

Mısra: 3

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tütüyādan da 'azīz olmasa ger ĥāk-i rehi

6. **gözi:** -i

Kaside 4

Mısra: 37

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Bakduğca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ĥasta görünür ki cān virür

7. **göz:**

Kaside 8

Mısra: 27

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'āşıkın
Küşte-i şemşir-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

8. **gözin:** -i, -n

Kaside 27

Mısra: 77

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Ĝubār-ı pāy-ı 'askerle gözin kör eyle a 'dānuñ
Düşünde görsün a 'yān-ı Şifāhān nūr-ı bināyı

9. **gözüm:** -ü, -m

Kaside 53

Mısra: 19

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Görmesün deyi gözüm rüy-ı 'arūs-ı baĥtı
Çeker āhum felege perde-i müşĝin-i ĥacel

10. **gözi:** -i

Müfret 11

Mısra: 1

Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gözi mey-hāne-i nāz u kaşı mihrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne kadar itse niyāz ehline nāz

11. **gözi:** -i

Gazel 132

Mısra: 4

Görme uzvu, ayn, çeşm // yıldız.

Bir gice yok ki çıkmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

göz açamaz:

1. **göz açamaz:** -maz

Kaside 40

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Deyim**

Göz açamamak; mahmur olmak, bir şey yapamamak.

Ĥ'ābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı qāhrı ile şarşıla bu nüh-ťārem

göz habsine saldı:

1. **göz habsine saldı:** -dı

Gazel 46

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Göz habsine uğratmak, göz habsine almak; bakışlarını üzerinden ayırmamak, gözetlemek.

Göz habsine saldı dili mestāne nigehle
Bir güşede mey-hāne vü zindān ne belādur

göz merdünün:

1. **göz merdünün:** -n

Kaside 49

Mısra: 82

Kelime Tipi: -
Göz bebeği.

Dükendi reşha-i hâme dükenmez kışsa-i medhûn
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine carî

göz ucıyla:

1. **göz ucıyla:**
Gazel 10
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla 'âşıkâ geh lutf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer kımaz ol gamze-i hâzır-cevâb

2. **göz ucıyla:**-y, -la
Gazel 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem hançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādū gibi fettân mest

3. **göz ucıyla:**-y, -la
Gazel 133
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Cân virür 'âşık-ı dil-âstelere gerçi lebi
Ne gönülller alur ammâ göz ucıyla nigehi

4. **göz ucıyla:**-y, -la
Gazel 128
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklasa bir gamze-i dil-düz ile

5. **göz ucıyla:**-y, -la
Kaside 55
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla 'âşıkâ geh lutf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer kımaz ol gamze-i hâzır-cevâb

göz ucıyla nâzır olsa:

1. **göz ucıyla nâzır olsa:**-sa
Kaside 51
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz ucıyla bakmak.

Olsa eflâke zamîrûn göz ucıyla nâzır
Görinürdi dil-i 'İsâdaki râz-ı mübhem

göz yumup açınca:

1. **göz yumup açınca:**
Gazel 51
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Çeşmi bir zağm urdı tîğ-i gamze-i bürrân ile
Göz yumup açınca yüz biñ päre düşdi gönülümüz

2. **göz yumup açınca:**
Gazel 82
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Gâfil olma göz yumup açınca tîr-i gamzeden
Görinüp gelmez belâ-yı nâ-gehânî bilmiş ol

3. **göz yumup açınca:**
Kaside 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Bir düş gibidür hağ bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

4. **göz yumup açınca:**
Kaside 17
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Tayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlak olur mı 'acabâ

5. **göz yumup açınca:**
Kaside 29
Mısra: 58
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Ger olsa nâtıka sur'at deminde kâm-şümâr
İrerdi göz yumup açınca gâyete ta'dâd

gözden geçürse:

1. **gözden geçürse:**-se
Kaside 30
Mısra: 71
Kelime Tipi: -

*Gözünün önünden geçirmek; hatırlamak,
hayalinde canlanmak.*

Hayâl-i tîgını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumh-ı bürîde-sinâna müjgânı

gözet:

1. **gözedür:**-ü, -r

Kaside 3

Mısra: 78

*Göz önünde tutmak, dikkat etmek, önem vermek,
riayet etmek.*

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile haqq-ı nânı

gözle:

1. **gözler:**-r

Gazel 96

Mısra: 2

*Gözetmek, önem vermek, korumak, himaye
etmek.*

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller 'âşık-ı bî-çâresin

(gözü) reh-güzârında kalur:

1. **(gözü) reh-güzârında kalur:**-u, -r

Kaside 24

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim**

*(Bir şeyin veya birisinin gelmesini) merak,
sabırsızlık veya hasretle beklemek.*

Şevket ü şânı o gâyetde ki seyr itmek için
Reh-güzârında kalur dide-i hayrân-ı felek

gözüm dünyâyı görmez:

1. **gözüm dünyâyı görmez:**-mez

Müseddes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Hiç kimseye, hiçbir şeye önem, değer vermemek.

Ne deñlü 'aql u fikr eylerse teklîf-i temâşâyı
Gözüm dünyâyı görmez görmeseñ câm-ı muşaffâyı

gözüm dünyâyı görsün:

1. **gözüm dünyâyı görsün:**-sün

Müseddes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü dünyâyı görmek; etraflıyla ilgilenmek //
gözü gönlü açılmak, ferahlamak.*

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

2. **gözüm dünyâyı görsün:**-sün

Müseddes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü dünyâyı görmek; etraflıyla ilgilenmek //
gözü gönlü açılmak, ferahlamak.*

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

3. **gözüm dünyâyı görsün:**-sün

Müseddes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü dünyâyı görmek; etraflıyla ilgilenmek //
gözü gönlü açılmak, ferahlamak.*

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

4. **gözüm dünyâyı görsün:**-sün

Müseddes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü dünyâyı görmek; etraflıyla ilgilenmek //
gözü gönlü açılmak, ferahlamak.*

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

5. **gözüm dünyâyı görsün:**-sün

Müseddes 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü dünyâyı görmek; etraflıyla ilgilenmek //
gözü gönlü açılmak, ferahlamak.*

Getir âyîne-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

gözümden h'âb gitdi:

1. **gözümden h'âb gitdi:**-di

Kaside 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözüne uyku girmemek, uyuyamamak.

Bahtımı bir âstâne pâsbân itdi felek
Kim şadâ-yı kûs-ı devletle gözümden gitdi h'âb

gözümüzden gitmez:

1. **gözümüzden gitmez:**

Kaside 33

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözünün önünden gitmemek; zihninden hiç
çıkılmamak, hiç unutmamak, hep görür gibi olmak.*

Ammā ki hayāl-i haṭı gıtmez gözümüzden
Güyā ki ğubār-ı der-i şadre'l-vüzerādur

ğubār:

1. **ğubārın:-ı, -n**
Kaside 9
Mısra: **87**
Toz, ince toprak.

Gördükce ğubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçide duhāndur

2. **ğubārı:-ı**
Kaside 13
Mısra: **39**
Toz, ince toprak.

Ğubārı ol kadar hoş-bū ki aındurmaz dem-i şubha
‘Abīr-i ceyb-i ğīsū-yı bütān-ı Çin ü Ferhārı

3. **ğubārında:-ı, -n, -da**
Kaside 34
Mısra: **17**
Toz, ince toprak.

Ğubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raşşanı
Ruḥāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

4. **ğubārına:-ı, -n, -a**
Kaside 45
Mısra: **37**
Toz, ince toprak.

Ğubārına iremez şeh-süvār-ı endişe
Ne deñlü raşş-ı hayāle virürse mişvārı

5. **ğubār:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Toz, ince toprak.

Ten-i zārüm қо ḥak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek қonmasun ol dāmen-i pāke ğubār andan

6. **ğubārın:-ı, -n**
Kaside 14
Mısra: **113**
Toz, ince toprak.

Zerresin mihre ğubārın rüzgāra kim virür
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

7. **ğubārın:-ı, -n**
Kaside 31
Mısra: **6**
Toz, ince toprak.

Ḥāk bir meretebe germ oldı ki devrān idemez
Nice tūfān ile bir zerre ğubārın sirāb

ğubār-ı akdāmı:

1. **ğubār-ı akdāmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ayakların tozu.

Çerāğ-ı düde-i iqbāl gevher-i tācı
Fürüg-ı dīde-i devlet ğubār-ı akdāmı

ğubār-ı berk-i Tübā:

1. **ğubār-ı berk-i Tübā:**
Kaside 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tübā yapraklarının tozu.

Bunda Tübādan kalur mı müşk-i bīd-i ser-niğün
Yā ğubār-ı berk-i Tübā anda müşkāsā mıdur

ğubār-ı dergehi:

1. **ğubār-ı dergehi:-ı**
Kaside 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapının, eşiğin tozu.

Fürüg-ı şemse-i tākı sipihre nūr-ı başar
Ğubār-ı dergehi ḥurşid ü māha kuḥl-i ‘uyün

ğubār-ı der-i şadre'l-vüzerādur:

1. **ğubār-ı der-i şadre'l-vüzerādur:-dur**
Kaside 33
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sadrazam kapısının tozu.

Ammā ki hayāl-i haṭı gıtmez gözümüzden
Güyā ki ğubār-ı der-i şadre'l-vüzerādur

ğubār-ı dil:

1. **ğubār-ı dil:**
Kaside 12
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönül tozu // keder.

Bī-vücüdüm ol kadar āyine-i idrākte
Kim ğubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

ğubār-ı dil-i ‘aşkız:

1. **ğubār-ı dil-i ‘aşkız:-ız**
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
*Aşktan tutuşmuş gönlün tozları //aşk ateşiyle
yanmış gönlün külleri.*

Åh ile perākende ğubār-ı dil-i 'aşkıız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkār-ı şabāyız

ğubār-ı hatt-ı nev-hîzi:

1. **ğubār-ı hatt-ı nev-hîzi:-i**

Gazel 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeni terleyen ayva tüyleri.

Lebleri üzre ğubār-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşğ-i nāb

2. **ğubār-ı hatt-ı nev-hîzi:-i**

Kaside 55

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Yeni terleyen ayva tüyleri.

Lebleri üzre ğubār-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

ğubār-ı pāyi:

1. **ğubār-ı pāyi:-i**

Kaside 45

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ayağın tozu.

Ĝubār-ı pāyi virür bād-ı şarşara temkîn
Hevā-yı cünbişi şarşar nihād-ı kühsārı

ğubār-ı pāy-ı 'askerle:

1. **ğubār-ı pāy-ı 'askerle:-le**

Kaside 27

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Askerin ayağının tozu.

Ĝubār-ı pāy-ı 'askerle gözin kör eyle a'dānuñ
Düşünde görşün a'yān-ı Şifāhān nūr-ı bīnāyı

ğubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhi:

1. **ğubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhi:-i**

Kaside 10

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Süvarilerin soylu atlarının toynağının kaldırdığı
toz.*

Ol şeh ki ğubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhi
Deryā-yı muhîṭ-i felegi pür-keder eyler

ğubār-ı tek ü tüz:

1. **ğubār-ı tek ü tüz:**

Kaside 57

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Koşma tozu.

Rahş-ı endişem eger başlasa cevlanā çıkar
Evc-i eflāk-i ma'āniye ğubār-ı tek ü tüz

ğulām-ı kevkeb-i bahtuñ:

1. **ğulām-ı kevkeb-i bahtuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Talih yıldızının kölesi, bendesi.

Her kaçan olsa ğulām-ı kevkeb-i bahtuñ süvār
Birbirinden evvel ihzār itmege eyler şitāb

ğulāmı oldı:

1. **ğulāmı oldı:-dı**

Kaside 9

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Kölesi, hizmetçisi olma.

Çarlı oldı cenābında kemer-beste ğulāmı
Şanmañ ki felekde görinen kähkeşāndur

ğulğul-ı kūs-ı cihānbāni:

1. **ğulğul-ı kūs-ı cihānbāni:-i**

Kaside 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Padişahın davulunun sesi.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehensāha
Pür itdi nüh revākı ğulğul-ı kūs-ı cihānbāni

ğulğul-i kūs-ı zafer:

1. **ğulğul-i kūs-ı zafer:**

Kaside 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zafer davulunun sesi.

Ĝulğul-i kūs-ı zafer tütüdi cihāni o kadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşir

ğulğul-ı sıvt u sadā-yı zeng-i şeh-bāzın:

1. **ğulğul-ı sıvt u sadā-yı zeng-i şeh-bāzın:-i, -n**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Doğanın çingirak /zil sesinin velvesi,
gürültüsü.*

İşidüp ğulğul-ı sıvt u sadā-yı zeng-i şeh-bāzın
'Azîmet itdi küh-ı Kāfa Sîmurğ ihtirāzından

ğurre:

1. ğurresi:-si

Kaside 51

Mısra: 21

Arabî ayların birinci günü.

Ğurresi fâtiha-i gerdiş-i cām-ı Cemşid
Selhi târih-i şikest-i ħum-ı mey-ħâne-i Cem

ğurüb:

1. ğurübı:-ı

Kaside 50

Mısra: 71

Batma, güneşin batması.

Farğ olunmazdı tulū'ı vü ğurübı mihrüñ
Şāmı şubh it dise bir demde şabāhı aħşām

ğüs-fend-i kavm-i 'ād:

1. ğüs-fend-i kavm-i 'ād:

Kaside 43

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ād kavminin koyunları.

O terkib ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyāya
'Aceb çoban olurdı ğüs-fend-i kavm-i 'Ād üzre

ğussa:

1. ğuşşayla:-y, -la

Kaside 23

Mısra: 51

Gam, keder, tasa.

İtdüm o kadar ülfeti ğuşşayla ki oldum
Ferzend-i ğam-ı bî-peder ü māder-i 'ālem

2. ğuşşadan:-dan

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Gam, keder, tasa.

Bādī-i zevk u şafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cür'añı nüş eyleyenler ğuşşadan āzādedür

ğüş:

1. ğüşı:-ı

Kaside 28

Mısra: 130

Kulak.

Ṭıtdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı ğüşı ħasūduñ ğirān olur

2. ğüşuma:-u, -m, -a

Kaside 50

Mısra: 96

Kulak.

Eylesem her ne zamān fikre 'azimet erişür
Ğüşuma zezeme-i zeng-i berid-i ilhām

3. ğüşuz:-uz

Gazel 54

Mısra: 6

Kulak (kulak kesilmek manasında).

Nā-geh getirür diyü şabā müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şāh-ı gül-i ter gibi ğüşuz

ğüş et:

1. ğüş et:

Kaside 9

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Dinlemek, kulak vermek.

Ğüş et ne dir ol rind-i Mesihā-dem-i ma'nā
Kim reşha-i kilki suħane rüh-ı revāndur

ğüş evlevince:

1. ğüş eyleyince:-y, -ince

Kaside 38

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Duymak, işitmek.

Şarīr-i ħāmemi ğüş eyleyince şevk-ı medhūñle
Şafāsından olur kerrübüyan-ı nüh-felek serssem

ğüş iden:

1. ğüş iden:-en

Kaside 20

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

İşitmek, dinlemek.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezāketle
Bu ğüne bir ğazel kim ğüş iden lā-büdd ider ez-ber

ğüş idicek:

1. ğüş idicek:-icek

Kaside 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Duymak, işitmek.

Başladı ğüş idicek Süre-i fetħa Cibril
Eyledi Ĥızr ile İlyās du'ā vü tekbir

ğüş idüñ:

1. **güş idüñ:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

İşte Hallâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşârını kim tercemânıdur sözüm

güş itse:

1. **güş itse:-se**

Kaside 25

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Duyamak, işitmek.

Cân virür güş itse Hallâk-ı Ma'ânî şî'rine
Reşk ider görse haţ-ı ta'likımı rüh-ı 'İmâd

güşe:

1. **güşesinden:-si, -n, -den**

Kaside 27

Mısra: 70

Köşe.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hübân
Külâhı güşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

2. **güşede:-de**

Gazel 46

Mısra: 12

Köşe, taraf, yer.

Göz habsine şaldı dili mestâne nigehle
Bir güşede mey-hâne vü zindân ne belâdur

3. **güşesini:-si, -n, -i**

Gazel 77

Mısra: 7

Köşe, taraf, yer.

Gencîne-i derd eyledi her güşesini gam
Ma'müre-i hâırdı kalur mı dağı şenlik

4. **güşe:**

Gazel 105

Mısra: 6

Köşe, taraf, yer.

Kevşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

5. **güşesi:-si**

Gazel 126

Mısra: 2

Köşe, taraf, yer.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

güşe güşe oldı:

1. **güşe güşe oldı:-dı**

Kaside 27

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Köşelere saklanmak, köşelere çekilmek.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hübân
Külâhı güşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

güşe-i dāmān:

1. **güşe-i dāmān:**

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eteğün ucu // sevgilinin eteğinin ucu.

Çalmazsa ger ol güşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı giribān elimüzde

güşe-i dāmānından:

1. **güşe-i dāmānından:-ı, -n, -dan**

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eteğün ucu // sevgilinin eteğinin ucu.

Zülfî de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dāmānından

güşe-i destārimuz:

1. **güşe-i destārimuz:-ı, -muz**

Gazel 52

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sarığın ucu.

Bezm-i ğamda cismimiz bir şem'-i şevk-engiz olur
Âteş-i dilden tutuşsa güşe-i destārimuz

güşe-i güş-ı güle:

1. **güşe-i güş-ı güle:-e**

Kaside 53

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Gülün kulağının köşesi, ucu.

Yaraşur sem'-i şerifünde dür-i güftārum
Nitekim güşe-i güş-ı güle dürdāne-i tıll

güş-ı eyvāmı:

1. **güş-ı eyvāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Devrin / zamanın kulağı.

Çalındı bām-ı felekde nakāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

gūş-ı inşāf:

1. **gūş-ı inşāf:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Merhamet ve adalet dairesinde dinleyen kulak.

‘Özri maḳbūle geḩer yine ğarābet bunda
Gūş-ı inşāf ile ger diñlese bir fehmi-i selīm

gūşına girmez:

1. **gūşına girmez:-mez**
Kaside 3
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Söylenilen sözlere önem vermemek,
benimsememek.*

İşidüp şıyt u şadā-yı suhanum oldı ḩamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i ḩāḩānī

gūşını tutsa:

1. **gūşını tutsa:-sa**
Kaside 37
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kulağını tutmak, kulağını tıkamak.

Gūşını tutsa felek penbe-i ḩūrşid ile ben
Olurın ḩaḩḩı edāda yine bī-tāb u direng

gūşis itdügimi:

1. **gūşis itdügimi:-düg, -im, -i**
Kaside 32
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çabalamak.

Yā şimdi ḩidmet-i vaşf-ı cemil- zātuñda
Ne gūşis itdügimi hep bilür ḩudā-yı ‘alīm

gūşmāl-i gül:

1. **gūşmāl-i gül:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülün kulağını bükme.

Kesdi biḩüde fiğān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi şabā

gūşuma irişürdi:

1. **gūşuma irişürdi:-ü, -r, -di**
Kaside 52
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına gelmek // işitmek, duymak.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḩsīn-i melek
Medḩūñe ger āstānında varup açsam dehān

gūşuma irmezse:

1. **gūşuma irmezse:-mez, -se**
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına gelmek, duymuş olmak.

Bir kimseden irmezse n’ola gūşuma taḩşīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

gūşvār-ı ‘āftāb olsa:

1. **gūşvār-ı ‘āftāb olsa:-sa**
Kaside 61
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Güneşin küpesi olmak.

Dürr-i mengūşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nür u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ‘āftāb

gūvā:

1. **gūvā:**
Kaside 47
Mısra: **28**
Sanki, ādeta.

Hemişe ḩudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
ḩarīm-i ḩāşı gūyā Beyt-i ma‘mūr-ı mu‘allādur

2. **gūyā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Sanki, ādeta.

Yūsuf-ı ‘İsā-şiyem Mūsa Ağa kim tal’ati
Gün gibi bir şu‘ledür gūyā çerāğ-ı Ṭürdan

3. **gūyā:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Sanki, ādeta.

ḩāḩ-ı ‘ālem bir nefes şād olmağa cānlar virtür
Cānımuñ cānāmı gūyā dildeki ğamdur baña

4. **gūyā:**
Gazel 33

Mısra: 3
Sanki, âdeta.

Du'â-yı Hızır bir mercândan fincâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde haţtı ol 'İsâ-demün güyâ

5. **güyâ:**
Gazel 85
Mısra: 6
Sanki, âdeta.

Şad-sâle mürde-i gama cân-bağş olur hemân
Güyâ Mesîh-i mu'cize-perdâzdur sözüm

6. **güyâ:**
Gazel 110
Mısra: 2
Sanki, âdeta.

Fikr-i zülfün dilde tâb-ı süz-ı 'aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencincede

7. **güyâ:**
Gazel 138
Mısra: 6
Sanki, âdeta.

Üstine ditrer тұrur ol mest-i h'âb-ı nâz iken
Gamze-i şühına güyâ mübtelâdur тұrrası

8. **güyâ:**
Gazel 143
Mısra: 5
Sanki, âdeta.

Açıldı câ-be-câ nergis miyân-ı sebzede güyâ
Döşendi bezmgâh-ı 'âleme bir naţ'-ı zerdüzi

9. **güyâ:**
Kaside 1
Mısra: 39
Sanki, âdeta.

Nüktede 'âlem harîf olmaz baña güyâ benüm
Her ne söylersem cevâb-ı "len terâni"dür sözüm

10. **güyâ:**
Kaside 10
Mısra: 99
Sanki, âdeta.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki güyâ
Endişesi tağyir-i kazâ vü kader eyler

11. **güyâ:**
Kaside 12
Mısra: 14
Sanki, âdeta.

Mülk-i Rûmı ol kadar tutdı sevâdı şî'rimün
Feyziyim güyâ ben ol Hindüstânumdur benüm

12. **güyâ:**
Kaside 12
Mısra: 59
Sanki, âdeta.

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'nîyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baħr u kânumdur benüm

13. **güyâ:**
Kaside 14
Mısra: 23
Sanki, âdeta.

Bir avuç gevher şaçardı 'âleme güyâ kefuñ
Şalduğınca düşmene gâhî muraşşâ 'şeşperi

14. **güyâ:**
Kaside 16
Mısra: 3
Sanki, âdeta.

Baht-ı h'âb-âlüdi bîdâr itdi güyâ h'âbdan
Nâle-i dolâb-ı çarh-ı âsyâb-ı rüzgâr

15. **güyâ:**
Kaside 17
Mısra: 28
Sanki, âdeta.

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'Ankâ

16. **güyâ:**
Kaside 17
Mısra: 74
Sanki, âdeta.

Gelse refâra döner bir şanem-i ra'nâya
Başlasa cilveye tævüs-ı cinândur güyâ

17. **güyâ:**
Kaside 18
Mısra: 21
Sanki, âdeta.

Uçar kuşdur şitâb itdükce güyâ beñzer anuñçün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvâni bâl-i 'Ankâya

18. **güyâ:**
Kaside 22
Mısra: 67
Sanki, âdeta.

Belâ-ender-belâdur 'âşık-ı bî-çäreye güyâ
O hünî gamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzi

19. **güyâ:**
Kaside 25
Mısra: 5
Sanki, âdeta.

Gündüzi 'ıyd u şebi Kâdr oldu gūyâ halkımuñ
Müjde-i teşrîfuñ itdi dillerin ol deñlü şâd

Mısra: 19
Sanki, âdeta.

20. gūyâ:

Kaside 27
Mısra: 43
Sanki, âdeta.

Cihân-ı sür'ate gūyâ felekdür kâse-i sümme
Ser-i mîlî şevâbit na'l-i zerrîndür yeni ayı

Bir şafâ buldı bu takrîb ile tab'um gūyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma'niye cām-ı Cemşîd

28. gūyâ:

Kaside 55
Mısra: 59
Sanki, âdeta.

21. gūyâ:

Kaside 27
Mısra: 48
Sanki, âdeta.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hâk üstine gūyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

Bir şeb-i târîkdür gūyâ sevâd-ı kâ'inât
Tâb u nūr-ı kevkeb-i iqbâl ü bahtuñ mâhtâb

29. gūyâ:

Kaside 61
Mısra: 16
Sanki, âdeta.

22. gūyâ:

Kaside 28
Mısra: 10
Sanki, âdeta.

Ġamzeñ su'âle başlasa 'uşşâka her müjeñ
Gūyâ lisân-ı hâl ile bir tercemân olur

Düşdi hâk-i Mısr u âb-ı Nîle zıll-ı re'fetuñ
Âbı Kevşer oldı anuñ hâki gūyâ müşk-i nâb

30. gūyâ:

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 9
Sanki, âdeta.

23. gūyâ:

Kaside 28
Mısra: 90
Sanki, âdeta.

Gerd-i siyehde şu'le-i şemşîr-i tâbdâr
Gūyâ şehâb-ı tîrede berç-ı cehân olur

Rûhdur ser-tâ-kadem gūyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

31. gūyâ:

Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 11
Sanki, âdeta.

24. gūyâ:

Kaside 37
Mısra: 43
Sanki, âdeta.

Kendi hürşîd-i cihân-tâb u felekdür gūyâ
Zîr-i rânında o rehvar u sebük-pūye kureng

Oldı gūyâ hadeng-i hün-pâşı
Bâğ-ı fetuñ nesim-i gül-bîzi

32. gūyâ:

Mesnevi 1
Mısra: 20
Sanki, âdeta.

25. gūyâ:

Kaside 38
Mısra: 51
Sanki, âdeta.

Süvâr oldukça gūyâ Kahramân-ı hamle-güsterdür
Ki meydâna girüp cevlan edince şarşılır 'âlem

Nevk-i kâlemi ol kadar i'câz-nümâdur
Gūyâ haç-ı ta'lik degül şun'-ı Hüdâdur

33. gūyâ:

Gazel 17
Mısra: 8
Sanki, âdeta.

26. gūyâ:

Kaside 52
Mısra: 98
Sanki, âdeta.

Dikdi na'l-i sineme çeşmüñ sinân-ı gamzesin
Nîzesini halkadan gūyâ geçirdi Kahramân

Nüş idelden cām-ı lebrîz-i maḥabbetden gönül
Oldı gūyâ mest-i medhüş-ı mey-i bezm-i elest

34. gūyâ:

Gazel 62
Mısra: 8
Sanki, âdeta.

27. gūyâ:

Kaside 54

Böyle pîrâste vü bükalemün-hüsn olmaz
Kendi gūyâ ki melek gamzeleri şu'bede-bâz

35. **güyā:**

Kaside 9

Mısra: 72

Sanki, âdeta.

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki lutfâ
Güyâ çemen-i 'âleme bir âb-ı revândur

36. **güyā:**

Kaside 19

Mısra: 7

Sanki, galiba.

Degüldür bunların terkîbî güyâ bu 'anâşırda
Hevâ vü âb u hâk ü âteşi bir özge cevherdür

37. **güyâdur: -dur**

Kaside 47

Mısra: 66

Söyleyici, söyleyen, dile getiren (yazmak bağlamında).

Ferâmûş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

38. **güyā:**

Kaside 49

Mısra: 79

Farzedelim ki, söz gelişi.

Hüner güyâ denizdür mâlikî kilik-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab'-ı pâkûñ dürr-i şevvârî

39. **güyā:**

Kaside 49

Mısra: 80

Farzedelim ki, söz gelişi.

Hüner güyâ denizdür mâlikî kilik-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab'-ı pâkûñ dürr-i şevvârî

güyâ iden:

1. **güyâ iden: -en**

Kaside 38

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Konuşturmak, söyletmek.

Hevâ-yı şevk-ı medhûñdür beni güyâ iden yoğsa
Dem urmazdım suhândan ger olaydım 'İsi-i Meryem

güyâ ki:

1. **güyâ ki:**

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Güyâ ki olur dîdelerüm ma'den-i yâkût
Her gâh ki yâd-ı leb-i cânân iderim ben

2. **güyâ ki:**

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Ol kadar pür-şivedür güyâ ki bîkr-i fikrümün
Ġamze-i merd-efgen-i nâ-mihribânıdur sözüüm

3. **güyâ ki:**

Kaside 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Ol kadar dil-düzdür güyâ ki bir şüh âfetün
Nâvek-i müşğîn-kemân-ı ebruvânıdur sözüüm

4. **güyâ ki:**

Kaside 9

Mısra: 131

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Güyâ ki gülistân-ı suhândür bu kaşidem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hâzândur

5. **güyâ ki:**

Kaside 28

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Güyâ ki çeşm-i şahid-i ra'nâ-yı nuşrete
Müjgân tîr ü gamze nâ-mihribân olur

6. **güyâ ki:**

Kaside 33

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Ammâ ki hayâl-i hañı gitmez gözümüzden
Güyâ ki ğubâr-ı der-i şadre'l-vüzerâdur

7. **güyâ ki:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Güyâ ki olur devât u hâmeñ
Tabl u 'alem-i sipâh-ı ma'nâ

8. **güyâ ki:**

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

İki şaf 'asker-i hün-h'ârdur gūyâ ki müjgâni
Girişme aña şaf-pîrâ vü ser- 'asker nigâhidur

9. gūyâ ki:

Gazel 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Bezm-i shehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Gūyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rûz

10. gūyâ ki:

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Nef î nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Gūyâ ki her terâne bir sâza başladı

11. gūyâ ki:

Kaside 9

Mısra: 116

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Berķ urduğı dem cevher-i endiše ucından
Gūyâ ki kef-i Rüstem-i tab'umda sinândur

12. gūyâ ki:

Kaside 13

Mısra: 116

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Gelince sineden kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilüñ enfâs-ı rûhu'llâhdur gūyâ ki efkârı

13. gūyâ ki:

Kaside 17

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Nice Şaçlı Torı gūyâ ki yanar âteşdür
Düdidur anuñ o yâl-i siyeh-i 'anber-sâ

14. gūyâ ki:

Kaside 27

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Çaçar tırılmaz öñünce hâr u has gūyâ ki şarşardur
Şaf-ı a' dâya sürdüke semend-i bād-peymâyı

15. gūyâ ki:

Kaside 47

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Cihân gūyâ ki bir şalış-ı mu'ayyendür cenâbuñda
Felek ebrü-yı ham-geşte vücüdi çeşm-i bînâdur

16. gūyâ ki:

Kaside 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

'Âlem o kadar feyz-i neşât ile leb-â-leb
Gūyâ ki felek câm-ı tarab-hâne-i Cemdür

gūvâ kim:

1. gūyâ kim:

Kaside 19

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sanki.

Ne gevherler nişâr eyler söze geldükce gūyâ kim
Dil-i dür-pâş-ı pür-emvacı deryâ-yı tûvân-gerdür

gūvâ olur:

1. gūyâ olur: -u, -r

Kaside 48

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Dile gelmek, konuşmak // şiir söylemek.

Nice gūyâ olur gör tab'-ı şūhum
Nice inşâ ider medhi dem-â-dem

gūvâ-vı ebkem:

1. gūyâ-yı ebkem:

Kaside 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dilsiz konuşan.

Ne nâme hem-dem-i erbâb-ı dâniş
Nedim-i bî-zebân gūyâ-yı ebkem

gūv-ı girîbân-ı hulel ider:

1. gūy-ı girîbân-ı hulel ider: -er

Kaside 53

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Elbisenin yaka düğmesi yapmak.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu'arâ gūy-ı girîbân-ı hulel

gūv-ı ham-ı çevgân:

1. gūy-ı ham-ı çevgân:

Kaside 10

Mısra: 32

Kelime Tipi: -
Çevganın eğri olan ucundaki top.

Ol kimsedür âzâde elemden ki vücûdın
Güy-ı ham-ı çevgân gibi bî-pâ vü ser eyler

güy-ı hürşid-i cihân-tâba:

1. **güy-ı hürşid-i cihân-tâba:-a**

Kaside 3
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş topu.

Dem-i cevlanda ki pâyını ider gâhî ham
Güy-ı hürşid-i cihân-tâba urur çevgânı

güy-ı hürşid-i zamîr-i gaybdânımdur:

1. **güy-ı hürşid-i zamîr-i gaybdânımdur:-i, -m, -dur**

Kaside 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
*Gaybı bilen gönün güneş topu // gönülde İlahî
sırların tecelli ettiği siyah nokta/süveyda.*

Enverî-i rûzgârım nokta-i pergâr-ı gayb
Güy-ı hürşid-i zamîr-i gaybdânımdur benüm

güy-ı hürşid-i zer-endüd:

1. **güy-ı hürşid-i zer-endüd:**

Kaside 24
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Altın yaldızlı güneş topu.

Vakf-ı ser-pençe-i ikbâl-i cihân-girüñdür
Güy-ı hürşid-i zer-endüd ile çevgân-ı felek

güy-ı zekânûñ:

1. **güy-ı zekânûñ:-uñ**

Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çenenin yuvarlaklığı.

Güy-ı zekânûñ seyr ideli mâ' nî kabâda
Ağdı göge hürşid gibi top-ı maħabbet

güy-ı zer-endüde olmış:

1. **güy-ı zer-endüde olmış:-mış**

Kaside 20
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Altın yaldızlı top olmak.

O çevgân-bâz-ı devlet kim aña olmuş sa'âdetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydân-ı pehnâver

güviyâ:

1. **güviyâ:**

Gazel 12
Mısra: **5**
Güya, sanki.

Darb-ı ta'n-ı hâside âhen siperdür güviyâ
Sinem üzre hasret-i hâlûñle dâğ-ı bî-hisâb

2. **güviyâ:**

Gazel 17
Mısra: **4**
Güya, sanki.

Ey şanem virür leb-i la'lûñ Mesihâdan haber
Güviyâ hâl-i lebûñ bir Hindü-yı âteş-perest

3. **güviyâ:**

Gazel 58
Mısra: **5**
Güya, sanki.

Bir Kahramân-ı şühür ol gamze güviyâ
Olmış muşâhibi nigeħ-i pür-ħicâb-ı nâz

4. **güviyâ:**

Gazel 66
Mısra: **2**
Güya, sanki.

Oldukça dilden âteş-i âhum zebâne-keş
Bir şem'-i bî-fürûga döner güviyâ güneş

5. **güviyâ:**

Gazel 137
Mısra: **8**
Güya, sanki.

Bir nigeħle bildürür dünyâya lutf u kahrımı
Çeşmi sâħir güviyâ siħr-i mübîndür gamzesi

6. **güviyâ:**

Gazel 141
Mısra: **8**
Güya, sanki.

Âteşin dillerle pür-tâb ol kadar gîsûları
Güviyâ bir ejder-i âteş-feşândur her biri

7. **güviyâ:**

Kaside 1
Mısra: **70**
Güya, sanki.

Ol kadar el verdi ma'nâ feyz-i evşâfiyle kim
Güviyâ miftâħ-ı genc-i şâygânîdür sözüm

8. **güyyiā:**

Kaside 20

Mısra: 32

Güya, sanki.

Şemīm-i tırra-i hulkı irişse evc-i a'lāya
Olurdu güyyiā çarh-ı müşebbek micmer-i 'anber

9. **güyyiā:**

Kaside 28

Mısra: 35

Güya, sanki.

Gāhī ki deste deste yatur yerde güyyiā
Cārüb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

10. **güyyiā:**

Kaside 35

Mısra: 7

Güya, sanki.

Güyyiā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i hikmet-i Haq celle celāl

11. **güyyiā:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 6

Güya, sanki.

Böyle zibā-şüret ü pākīze-siret görmedim
Bir melekdür güyyiā itmiş tevellüd hürdan

güy-şifat:

1. **güy-şifat:**

Kaside 28

Mısra: 77

Top gibi.

Düşdükce hāke güy-şifat kelle-i 'adū
Pāy-ı semendī tüt ki āña şavlecān olur

ğuzāt:

1. **ğuzātuñ: -uñ**

Kaside 22

Mısra: 12

Gaziler, cihat edenler.

Boza bir hamlede hem katl ide yüz biñ kızılbaşı
Ğuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

güç:

1. **güç:**

Kaside 13

Mısra: 80

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihān ol deñlü hurrem-dil
Ki teşhış eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

2. **güç:**

Kaside 27

Mısra: 84

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vālāna
Ne güç memdūh idinmek böyle bir a'lādan a'lāyı

3. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 1

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ölmek āsān 'āşıka bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri hāstaya tīmār güç

4. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 2

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ölmek āsān 'āşıka bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri hāstaya tīmār güç

5. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 4

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

'Aşk mühlik yār gāfil mübtelālar n'eylestün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

6. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 4

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

'Aşk mühlik yār gāfil mübtelālar n'eylestün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

7. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 6

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Gerçi 'aşk izhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müdde'ā-fehm olıcağ inkār güç

8. **güç:**

Gazel 29

Mısra: 10

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eylesün yâ şohbet-i yârân-ı nâ-hemvâr güç

9. **güçdür:-dür**

Kaside 41

Mısra: **86**

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ben sâde-dil ebnâ-yı zamân ise münâfîk
Güçdür baña gâyetde müdârâ-yı zamâne

10. **güç:**

Kaside 47

Mısra: **75**

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Demek güç saklamak güç gâmzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

11. **güç:**

Kaside 47

Mısra: **75**

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Demek güç saklamak güç gâmzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

12. **güç:**

Kaside 47

Mısra: **107**

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Keremde güç seni ta'rîf ammâ ruşşat olursa
Suğanda bende-i vaşşâfuñı gör ne temâşâdur

13. **güç:**

Gazel 43

Mısra: **3**

Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Böyle şûha mübtelâ olmak ne güç 'aşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şîvekâra nâz ider

güç olur:

1. **güç olur:-u, -r**

Kaside 43

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Zor olmak, bir işin yapılması kolay olmamak.

Hakîkat böyledir ammâ ne deñlü medh idersem de
Olur işbât-ı hak güç Âşaf-ı vâlâ-nihâd üzre

2. **güç olur:-u, -r**

Gazel 29

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Zor olmak, bir işin yapılması kolay olmamak.

Yâr eger 'aşık ne eylerse muhabbet iktizâ
Etmemek olur mahallinde ânî izhâr güç

güdâzendegî-i mihr:

1. **güdâzendegî-i mihr:**

Kaside 31

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Güneşin eritmesi.

Böyle kalursa güdâzendegî-i mihr eyler
Ma'den-i sîm olan yerleri bañr-ı sîm-âb

güdâzende-i tîğ-ı kuhsâr:

1. **güdâzende-i tîğ-ı kuhsâr:**

Kaside 31

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Dağ tepesi kılıcını eriten (dağın kılıç gibi sivri olan tepesi).

Tâb-ı mihr oldu güdâzende-i tîğ-ı kuhsâr
Cüvyeş akmadadır her yaña pülâd-ı müzâb

güft ü gûda:

1. **güft ü gûda:-da**

Gazel 123

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Karşılıklı söyleşme, konuşma, sohbet..

Bir güft ü gûda yüz nîgeh-i çeşm-i yâr ile
'Aşk olsun ol mu 'âmelenüñ âşnâsına

güft ü gû-vı cân u dil:

1. **güft ü gû-yı cân u dil:**

Kaside 12

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Can ve gönü söz konusu etme, can ve gönül hakkında konuşma.

Ol nedîm-i bezle-güyüm bezm-i şâh-ı 'aşkıda
Güft ü gû-yı cân u dil sehv-i lisânımdur benüm

güft ü gûv-ı çeşmine:

1. **güft ü gûy-ı çeşmine:-i, -n, -e**

Gazel 137

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Gözün konuşması (sevgilinin gözleriyle konuşması).

N'ola meftûn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'i gibi ma'nâ-âferindür gamzesi

güft ü güy-ı dide-i fettâna:

1. **güft ü güy-ı dide-i fettâna:-a**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fettan gözlerin söyledikleri, anlattıkları.

Bir nigehe bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Âşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettâna hep

güft ü güy-ı dili:

1. **güft ü güy-ı dili:-i**

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün söyleşmesi, gönülden geçenler.

Güft ü güy-ı dili bilmez görünür gamzeleri
Şivede her nigehe sâhir-i ma'nâ-perdâz

güft ü güy-ı hikmet-âmizüm:

1. **güft ü güy-ı hikmet-âmizüm:-ü, -m**

Kaside 47

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Hikmetli kelimeler/sözler.

Degül levh-i zamir ü güft ü güy-ı hikmet-âmizüm
Şturlâb-ı Ebû Ma'şer Şifâ-yı İbn-i Sînâdur

güft ü güy-ı nâz:

1. **güft ü güy-ı nâz:**

Kaside 8

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Naz dedikodusu.

Çeşm-i mazmûn-güyü kim gâhî dil-i 'uşşâk ile
Güft ü güy-ı nâz için bir kûşe-i pinhân bulur

güft ü güy-ı Rûh-ı kudsî:

1. **güft ü güy-ı Rûh-ı kudsî:**

Kaside 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kutsal ruhun / Cebrail'in sözleri.

Ne nâme güft ü güy-ı Rûh-ı kudsî
Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

güft ü güy-ı nigehtën:

1. **güft ü güy-ı nigehtën:-üñ**

Gazel 68

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bakışın anlattıkları (sevgilinin bakışlarıyla konuşması, bir şeyler anlatması).

Güft ü güy-ı nigehtën dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger gamzeyeye mahrem 'âşık

güftâr:

1. **güftârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 60

Söz, kelam.

Žamir-i cevher-i küll gibi şâf iz'ânı
Zülâl-i çeşme-i dil gibi pâk güftârı

2. **güftârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 90

Söz, kelam // şiir.

Du'âya başla kı tafşil-i hâli ey Nef'î
Kaşide gâyete irdi uzatma güftârı

3. **güftârı:-ı**

Kaside 49

Mısra: 96

Söz, kelam // şiir.

Alur levh-i kaderden cezbe-i fikr ile mazmûnı
Tabî'at zâtuñı ta'rife haşr idtükce güftârı

güher:

1. **güherdür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 3

Mücevher.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgârı
Rûzgâra 'âlem-i gayb armağânıdır sözü

2. **güher:**

Kaside 9

Mısra: 96

İnci.

Ol feyz ile bir bañr-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcî güher yerine seyyâre-feşândur

3. **güher:**

Kaside 56

Mısra: 37

İnci.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kise-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

4. **güherle:-le**
Müfret 2
Mısra: **1**
İnci.

Zeyn itmeğiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

5. **güherle:-le**
Kaside 29
Mısra: **119**
İnci.

Görünmez idi kenârı güherle ‘anberden
Midâd-ı hâmem eger bahra eylese imdâd

6. **güherdür:-dür**
Kaside 60
Mısra: **11**
İnci.

Bir güherdür ki suhan ma‘deni bahr-ı ma‘nâ
Degme insân olamaz kâbil-i iz‘ân-ı suhan

7. **güheri:-i**
Kaside 60
Mısra: **51**
İnci.

Şadef-i tab‘-ı güher-bârınun ednâ güheri
Şadef-i lü‘lû-yı şad- dâne-i ‘ummân-ı suhan

8. **güheri:-i**
Kaside 35
Mısra: **94**
Mücevher.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

9. **güher:**
Kaside 6
Mısra: **47**
İnci, mücevher.

Hem güher hem sîm ü zerdür ‘âleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mıdur deryâ mıdur

10. **güher:**
Kaside 11
Mısra: **81**
İnci, mücevher.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi zî-kıymet güher
bulmak
Çazanlar tişe-i endîşesiyle kân-ı imkânı

11. **güher:**
Kaside 50
Mısra: **35**
İnci, mücevher.

Dürc-i dilden çıkarup nice girân-mâye güher
Vereyim silk-i dür-i bahr-ı ma‘ânîye nizâm

12. **güher:**
Kaside 62
Mısra: **7**
İnci, mücevher.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar deger
Hakkâ ki câna cân çatar yâr ile olsa leb-â-leb

13. **güherdür:-dür**
Kaside 3
Mısra: **89**
Mücevher.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revâ böyle metâ‘un çekile husrânı

güher eyler:

1. **güher eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
İnci yapmak // küpe yapmak.

Söz ben dedigüm cevher-i ‘ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem‘-i kabüle güher eyler

güher-bârî eylerse:

1. **güher-bârî eylerse:-r, -se**
Kaside 13
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İnci, mücevher saçmak.

Dilüm kân-ı ma‘ârifdür hayâlüm bahr-ı ma‘nâdur
‘Aceb mi haşre dek eylerse ger hâmem güher-bârî

güherden kühsâr olurdu:

1. **güherden kühsâr olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 38
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İnciden dağ olmak, inci yığılmak olmak.

Nesîm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsâr olurdu ser-tâ-ser kenâr-ı yem

güher-efşân olsañ:

1. **güher-efşân olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 50
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnci saçıcı olmak.

Bezm-i şehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Güyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rüz

güher-efşân olur:

1. **güher-efşân olur:**-u, -r

Kaside 5

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

İnci saçıcı olmak.

Ne deryâ kim nesim-i himmetiyle cüş ider âbı
Güher-efşân olur emvâcı fark-ı Ferkadân üzre

güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb:

1. **güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb:**

Kaside 31

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan paha biçilmez inci.

Ol ki tâc-ı ser-i iqbâline kónsa yaraşur
Bu dıraşşân güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb

güher-i düde-i âdem:

1. **güher-i düde-i âdem:**

Kaside 23

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

İnsan soyunun incisi.

Ferzend-i kirâmı güher-i düde-i âdem
Mağdüm-ı felek reşk-i melek mefhar-ı 'âlem

güher-i ferruh-fâl:

1. **güher-i ferruh-fâl:**

Kaside 35

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Talihi açık, uğurlu mücevher.

Âşafâ dâdgerâ memleket-ârâ Şadrâ
Ey Hüdâvend-i hümâyün güher-i ferruh-fâl

güher-i feyz:

1. **güher-i feyz:**

Gazel 42

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Feyz incileri.

Oldum güher-i feyz ile deryâ-yı ma'ânî
İ'râb u hurûf-ı suhanum hâr u hasumdur

güher-i kân-ı suhan:

1. **güher-i kân-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Söz kaynağının incisi.

Verdi bu resm ile iklîm-i ma'âniye nizâm
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suhan

güher-i ma'nâdur:

1. **güher-i ma'nâdur:**-dur

Kaside 24

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Anlam mücevheri.

Tab'um ol genc-i firāvân güher-i ma'nâdur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçân-ı felek

güher-i medhûn:

1. **güher-i medhûn:**-ü, -ñ

Kaside 31

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Övgü incisi.

Bahr-ı tab'um nem-i ebr-i keremûñle pür-dür
Silk-i nazmum güher-i medhûñ ile ziyet-yâb

güher-i nüh-şadef-i âyîne-reng:

1. **güher-i nüh-şadef-i âyîne-reng:**

Kaside 37

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ayna renkli dokuz sadefin incisi // dokuz kat göğün incisi.

Hem yegâne halef-i düde-i 'aql-ı evvel
Hem kirâmî güher-i nüh-şadef-i âyîne-reng

güher-i şubh-ı ahîr:

1. **güher-i şubh-ı ahîr:**

Kaside 39

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Son sabahın (subh-ı sadık) incisi.

Fikri üstâd-ı kühen-sâle-i 'aql-ı evvel
Re'yi ferzend-i kirâmı güher-i şubh-ı ahîr

güher-i vasfuñ:

1. **güher-i vasfuñ:**-u, -ñ, -ı

Kaside 42

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Övgü incisi.

Yoksa ederdim güher-i vaşfuñı
Ziver-i güş-ı ni'am-i rüzgār

güher-pāş olmağa:

1. **güher-pāş olmağa:-mağ, -a**

Kaside 12

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

İnci, mücevher saçan olmak (güzel söz söyleme bağlamında).

Meclis-i ikbālîne geldim güher-pāş olmağa
Cevheriyim bu gazel zib-i dükānumdur benüm

güher-senc-i hayālüm:

1. **güher-senc-i hayālüm:-ü, -m**

Kaside 10

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

(Şiir) cevherini tartan, değerlendiren hayal.

Kaşd itse huşuşā ki güher-senc-i hayālüm
Bir nüktesini şerh-i kitāb-ı Dürer eyler

gül:

1. **gül:**

Gazel 87

Mısra: 8

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Kızarsa gül gül olsa táb-ı meyden rüyı hübānuñ
Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduḡın görsem

2. **gül:**

Gazel 105

Mısra: 3

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Murğ-ı seher kıldı huruş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servı şalındı sebz-püş aq sâde giydi yâsemem

3. **gül:**

Kaside 5

Mısra: 29

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Firāz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüyın
Şeh-i 'âlem gibi taht-ı muraşşa' - nerdübān üzre

4. **güllerinde:-leri, -n, -de**

Kaside 6

Mısra: 13

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firib
Yâ nesim-i şubḡı böyle büstān-pirā mıdur

5. **gül:**

Kaside 8

Mısra: 88

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gülşen-i ikbāli ser-sebz ola tā kim rüzgār
Gül gibi bāğ-ı cihānı ḡurrem ü ḡandān bulur

6. **gül:**

Kaside 13

Mısra: 29

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabādūr hep nevây-ı bülbül-i zārı

7. **güller:-ler**

Kaside 15

Mısra: 1

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Esdı nesim-i nev-bahār açıldı güller şubḡ-dem
Açsun bizüm de gönümüz sākī meded şun cām-ı
Cem

8. **gül:**

Kaside 17

Mısra: 128

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Varsa ger nükhet-i ḡulkiyla şabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı büyā

9. **gül:**

Kaside 18

Mısra: 61

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dönerdi gül kef-i 'attāra lāle nāfe-i müşge
Şabā bir şemmesiyle uğrasa ger kūh u şahrāya

10. **gül:**

Kaside 26

Mısra: 3

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

'Ālemi gül gibi açdı nefesün
Eyledi çehre-i eyyāmı besim

11. **gülleri:-ler, -i**

Kaside 46

Mısra: 10

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bülbüli 'āşık-ı ser-mest-i gazel-ḡ'ān gibi şūḡ
Gülleri dil-ber-i ra'nā gibi pür-çin-i cebin

12. **gül:**

Kaside 49

Mısra: 11

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dönüp gird-āb-ı bahır-ı ḡūna her gül lālezār içre
Tolaşdurmaqda keşt-i qarār-ı bülbül-i zārı

13. **gül:**

Kaside 50

Mısra: 3

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gül gibi elde huşuşa ola cām-ı pür-mey
‘Aklı başında olan ‘arîf ider mi ârām

14. **gülleri:-ler, -i**

Kaside 62

Mısra: 5

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Açıldı bāguñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri turma pey-â-pey der-‘akeb

15. **gül:**

Gazel 143

Mısra: 4

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği //
güzel.*

‘Aceb mi düşse âteş âşyân-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı hân mân-sûzı

16. **gül:**

Gazel 49

Mısra: 5

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı renk bağlamında).*

Düşmezse n’ola gül gibi sāğar elümüzden
Ne tâ’ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

17. **gül:**

Gazel 74

Mısra: 2

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı renk bağlamında).*

Düşer gāhī ‘araḳnāk olsa zülf-i ḥam-be-ḥam nāzık
Ruḥ-ı rengini ammā gül gibi hem tāze hem nāzık

18. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 1

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı renk bağlamında).*

Bezm-i bāğ içre dönüp bir şem‘-i cem‘-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

19. **gül:**

Gazel 88

Mısra: 1

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı renk bağlamında).*

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

20. **gül:**

Gazel 50

Mısra: 3

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(gülün açılması; gülmesi, neşeli olması bağlamında).*

Gül gibi cihān oldu yine ḥurrem ü ḥandān
Gör n’eyledi feyz-i eṣer-i maḳdem-i nev-rüz

21. **gül:**

Gazel 88

Mısra: 10

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı renk bağlamında).*

Bülbül olsun okusun tāze gazeller Nef‘ī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

22. **gül:**

Gazel 119

Mısra: 12

Sevgilinin yanağı.

Ḥaṭ gelse ruḥ-ı yāre yeter kākül ü zülfī
Gül gitse n’ola sünbül ü reyhān elimüzde

23. **gül:**

Gazel 129

Mısra: 2

Neşelenmek, gülmek.

Turma ey dil böyle āh u zār ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rüzda

24. **gül:**

Kaside 15

Mısra: 20

Neşelenmek, gülmek.

Her nev-reside şāḥ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḥi gül ey serv- ḳadd ü ḡonca-fem

25. **gül:**

Gazel 36

Mısra: 9

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ şun‘ını gör kim zemīni āsmān eyler

26. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 2

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bezm-i bāğ içre dönüp bir şem‘-i cem‘-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

27. **güller:-ler**

Gazel 105

Mısra: 2

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Esdî nesîm-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabâ güldi açıldı nesteren

28. **gül:**

Gazel 120

Mısra: 6

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Beñzerdi nihâl-i kadûne zülf ü ruhuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nârven üzre

29. **gül:**

Gazel 120

Mısra: 12

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ɔordı müjemûñ üstine pâyin seg-i küyuñ
Olmasa gül âzürde düşünce diken üzre

30. **gül:**

Gazel 124

Mısra: 4

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem` üstine pervâz mestâne

31. **gül:**

Gazel 127

Mısra: 13

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Açdı hurrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

32. **gülleri:-ler, -i**

Gazel 129

Mısra: 5

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gülleri pejmürde eylersin yazukdur bülbüle
Varma bâğa âh-ı âteş-bâr ile nev-rûzda

33. **gül:**

Gazel 142

Mısra: 2

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bahâr irdi yine esdî nesîm-i şubh-ı nev-rûzî
Açıldı `âlemüñ gül gibi güldi baht-ı firûzî

34. **gül:**

Kaside 26

Mısra: 104

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Olasın bâğ-ı cihânda dâ`im
Gül gibi hurrem ü handân u besîm

35. **gül:**

Kaside 27

Mısra: 28

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Yağar kâhrı dil-i imsâke yer yer lâleleş dağı
İder gül gibi pür-zer luţfi dâmân-ı temennâyı

36. **gül:**

Kaside 31

Mısra: 71

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Tâzelense n`ola gül gibi yine bâğ-ı cihân
Âb-ı `adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

37. **gülüz:-üz**

Gazel 61

Mısra: 7

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i `aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu`le vü şem`-i gama pervaneyiz

38. **gül:**

Gazel 112

Mısra: 6

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ne câme var ne pîrehen serve şarılmış yâsemen
Gül taşra düşmüş perdeden açmış giribânın yine

39. **gülün:-ün**

Gazel 112

Mısra: 7

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Hüsni kemâlinde gülün derdi ziyâde bülbülün
Añmazsın ammâ sünbülün hâl-i perişânın yine

40. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 10

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Tab`-ı Nef`iden ki bâğ-ı nev-bahâr-ı feyzdür
Reng ü bü isterse gelsün eylesün deryüze gül

41. **gül:**

Gazel 77

Mısra: 1

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği,
goncanın açılmış hâli (yapraklarını açması
bağlamında).*

Gül gibi k`ide duhter-i rez perde-fiğenlik
Lâzım gelür erbâb-ı dile tevbe-şikenlik

42. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 4

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği //
sevgili.*

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa mā' il eger 'ālemde sāz u söze gül

43. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 8

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dehre mağrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i gūrūr-ı devlet-i deh-rūze gül

44. **güle:-e**

Gazel 142

Mısra: 4

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // sevgili.

Hevālarda letāfet ol kadar kim bülbül-i zāruñ
Nice te'sīr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

45. **gül:**

Gazel 79

Mısra: 6

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // sevgili.

Gonca mıdur sebz-gün berk içre yā almış ele
Bāde-i surh ile pür bir sāgar-ı pīrūze gül

46. **güldi:-di**

Gazel 105

Mısra: 2

Tebessüm etmek // (çiçek) açmak.

Esdı nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabā güldi açıldı nesteren

47. **gül:**

Gazel 112

Mısra: 1

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyın ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekte devrānuñ yine

48. **gülde:-de**

Kaside 30

Mısra: 73

Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ger olsa nūkhēt-i ahlākı gülde te'sīri
İderdi dūd-ı buhūr āh-ı 'andelībānı

49. **gül:**

Gazel 142

Mısra: 6

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(kırmızı rengi dolayısıyla ālemi aydınlatan mum,
çerağ bağlamında).*

Figān-ı nīm-şebden nice maħrūr olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāğ-ı 'ālem-efrūzı

50. **gül:**

Gazel 142

Mısra: 9

*Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği
(gül, renk ve şekil bakımından şarap kadehine
benzer).*

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'ī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şahenşāh-ı nev-rūzı

51. **güldi:-di**

Gazel 142

Mısra: 2

*Güldün açılması // (bir şey birine) iyi yüz
göstermek, (onu) iyi şeylerle karşılaştırmak; talihin
gülmesi, bahtın açılması bağlamında.*

Bahār irdi yine esdi nesīm-i şubh-ı nev-rūzı

Açıldı 'ālemün gül gibi güldi baht-ı firūzı

52. **gülerdi:-er, -di**

Kaside 18

Mısra: 68

Gülmek // (çiçek için) açılmak.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti 'dādına mazhar
Gülerdi goncalar ne söylese tūti-i güyāya

53. **güldi:-di**

Kaside 40

Mısra: 4

Gülmek // mutlu ve mesrur olmak.

Şihhati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān kalmadı bir sinede ğam

gül devri:

1. **gül devri:**

Kaside 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi, ilkbahar.

Gül devri 'ayş eyyāmıdır zevk u şafā hengāmıdır
'Aşıklañ bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

gül gül itdügi:

1. **gül gül itdügi:-düg, -i**

Kaside 28

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

*Al al etmek // kan dökerek bulunulan yeri parça
parça kırmızıya boyamak.*

Şemşiri gül gül itdügi dem hāki hūn ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitān olur

gül gül olsa:

1. gül gül olsa: -sa

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Pembe pembe olmak, parça parça kızarmak.

Ƙızarsa gül gül olsa táb-ı meyden rüyü hûbânuñ
Ruĥ-ı cânânı hem gül hem gülistân olduĝım görsem

gül-âb:

1. gül-âba: -a

Kaside 8

Mısra: 7

Gül suyu.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyacı ol ĥatun
Her ser-i müymında şâne bir dil-i giryân bulur

2. gül-âb:

Kaside 19

Mısra: 54

Gül suyu.

Riyâz-ı ĥulkıdur ol ĝayret-i gülzâr-i firdevsi
Ki âb u ĥâk ü eşcârı gül-âb u 'üd u 'anberdür

3. gül-âb:

Kaside 61

Mısra: 60

Gül suyu.

Derlese rüyuñ ĥat-ı müşĝin anı hoş-büy ider
Ĥüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

gül-âb-efşân olur:

1. gül-âb-efşân olur: -u, -r

Müfret 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül suyu saçmak.

Urunca şâne ĝisü-yı ĥayâl-i yâre müjĝanum
Gül-âb-efşân olur yâd-ı ruĥıyla çeşm-i giryânım

gülbang-ı bülend-i tabl-bâzından:

1. gülbang-ı bülend-i tabl-bâzından: -ı, -n, -dan

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Davulcumun yüksek sesle okuduĝu gülbank (dua, ilahi).

'Aceb midür ki andan daĥi pervâz itse dehşetle
Ĥaberdâr olsa gülbang-ı bülend-i tabl-bâzından

gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet:

1. gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet:

Kaside 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet müjdesinin davulunun sayhası, sesi.

Pür itdi 'âlemi gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı 'Ankâ gibi 'âlemde vücüd-ı ĝam

gül-bang-ı murĝ-ı bâmıdur:

1. gül-bang-ı murĝ-ı bâmıdur: -ı, -dur

Kaside 52

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Çatıdaki bülbülün ötüşü.

Resm-i gülmîĥ-ı deri gül-bang-ı murĝ-ı bâmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevyâ-yı câvidân

gülbang-ı senâsivle:

1. gülbang-ı senâsivle:

Kaside 41

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Övgü çağırışları, övgü sesleri.

Düstür-ı kerem-pîşe ki pür olmada dâ'im
Gülbang-ı senâsivle zevyâ-yı zamâne

2. gülbang-ı senâsivle: -si, -y, -le

Kaside 41

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Övgü çağırışları, övgü sesleri.

Düstür-ı kerem-pîşe ki pür olmada dâ'im
Gülbang-ı senâsivle zevyâ-yı zamâne

gülbang-ı kûs-ı nusret-âvâzı:

1. gülbang-ı kûs-ı nusret-âvâzı: -ı

Kaside 22

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zaferi duyuran davulun narası, müjdesi.

Erişe müjde-i fetĥ ü zafer etrâf u eknâfa
Tuta dünyâyı hep gülbang-ı kûs-ı nusret-âvâzı

gül-bergi:

1. gül-bergi: -i

Kaside 10

Mısra: 72

Gül yaprağı.

Olsa meşelâ râbıta-perdâz-ı mükâfât
Pervâneye gül-bergi telâfî-i per eyler

gül-berg-i ra'nāya:

1. **gül-berg-i ra'nāya:**-y, -a

Kaside 18

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Nazik, latif gül yaprağı.

O deñlü tüz-revdür kim ser-i mîhi nişân itmez

Ûokunsa şadme-i na'li eger gül-berg-i ra'nāya

gül-berg-i ra'nāy:

1. **gül-berg-i ra'nāy:**-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Parlak, güzel gül yaprakları.

Dem-i cevlānda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde

Şaçar hāk üstine güyā şabā gül-berg-i ra'nāy

gül-bün:

1. **gül-bünde:**-de

Kaside 19

Mısra: 10

Gül fidanı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur:

1. **gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Emniyet ve asayiş gülistanını gül fidanlarıyla
süsleyip donatmak.*

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı 'adāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

gülbün-i gülşen-i ikbāle:

1. **gülbün-i gülşen-i ikbāle:**-e

Kaside 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Talih, mutluluk gül bahçesinin gül fidanı.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i ikbāle daği irmedin el

gülbün-i ikbāl:

1. **gülbün-i ikbāl:**

Kaside 49

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Baht açıklığı gül fidanı.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i ikbāl ile revnağ

Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvārı

gül-bün-i nev-hızdūr:

1. **gül-bün-i nev-hızdūr:**-dür

Kaside 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş gül fidanı.

Ya iki gül-bün-i nev-hızdūr kim her birisininñ
Zemini başkadur ammā biri birine hem-serdür

gülçin-i gülistān-ı du'ā-yı müstecāb olsa:

1. **gülçin-i gülistān-ı du'ā-yı müstecāb olsa:**-sa

Kaside 55

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

*Kabul edilen dua gülistanından gül toplayan
olmak.*

Vahtidür dest-i edeble bāğbān-ı şıdğ-ı pāk
Olsa gülçin-i gülistān-ı du'ā-yı müstecāb

güler yüz göstere:

1. **güler yüz göstere:**-e

Kaside 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: Deyim

İyi ve yumuşak davranmak.

Ki terk idüp kadimī kinesin ehl-i dil ü tab'a
Güler yüz göstere luğf eyleye ola vidād üzre

güler yüz gösterür:

1. **güler yüz gösterür:**-ü, -r

Kaside 8

Mısra: 23

Kelime Tipi: Deyim

İyi ve yumuşak davranmak.

Luğf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dārü-yı şeker-ğand-i lebünden cān bulur

gül-gün:

1. **gül-gün:**

Gazel 105

Mısra: 2

Gül renkli, kırmızı.

Esdı nesim-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabā güldi açıldı nesteren

2. **gül-gün:**

Kaside 17

Mısra: 30
Gül renkli, kırmızı.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

gül-güne:

1. **gül-günedir:-dir**

Gazel 9

Mısra: 2

Kadınların kullandıkları gül renkli düzgün.

Şu deñlü bâde-i ter verdi reng ü tâb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

gül-gün-ı ferhunde-şemâ'il:

1. **gül-gün-ı ferhunde-şemâ'il:**

Kaside 18

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Mübarek tabiatlı gülgün (gül renkli at).

Zihî gül-gün-ı ferhunde-şemâ'il esb-i feruḥ-pey
Ki lâyıkdur rikâb-ı şeh-süvâr-ı 'âlem-ârâya

gül-gün-ı firîbende-reviş:

1. **gül-gün-ı firîbende-reviş:**

Kaside 17

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Güzel, çekici yürüyüşlü al (at).

Ṭurfâ gül-gün-ı firîbende-reviş kim şanasın
Cümle endâmına urmuş yed-i ḳudret ḥınnâ

gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ:

1. **gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ:**

Kaside 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Parlak, revnaklı ve güzel endamlı gülgün
(gülgün; kızıl renkli bir cins at).*

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümi muḥtâc ḥınnâya

gül-gün-ı sirişküm:

1. **gül-gün-ı sirişküm:-üm**

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı atı (gülgün; kızıl renkli bir cins at).

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

gül-i bostân-ı hıyel:

1. **gül-i bostân-ı hıyel:**

Kaside 53

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Hile, aldatma bahçesinin gülü.

Nev-bahâr-ı çemen-i bâğ-ı 'adâlet k'olamaz
Devr-i 'adlünde güşâde gül-i bostân-ı hıyel

gül-i gülzâra:

1. **gül-i gülzâra:-a**

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin gülü.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

gül-i nâzük-beden:

1. **gül-i nâzük-beden:**

Gazel 120

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nazik vücudlu gül // zarif bedenli sevgili.

Eşkümler dem-â-dem iderim küyüñü nemnâk
Toz ḳonmaya tâ sen gül-i nâzük-beden üzre

gül-i şâd-âb u ḥurremdür:

1. **gül-i şâd-âb u ḥurremdür:-dür**

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül açıcı ve suya kanmış, sulu gül.

Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gönca ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şâd-âb u ḥurremdür ḳadeḥ

gül-i zerd:

1. **gül-i zerd:**

Kaside 49

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sarı gül.

Döner gülmîḥ-ı sîme câ-be-câ zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādâmuñ ezhârı

gül-i zer-düzdür:

1. **gül-i zer-düzdür:-dur**

Kaside 13

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş gül.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir nağ'-ı hārāda
Ruḥāmında görenler 'aks-i hūrşid-i pür-envārı

gülistān:

1. **gülistāna:-a**

Gazel 50

Mısra: 12

Gül bahçesi.

Bezm-i şehe bu nazm ile olsañ güher-efşān
Güyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rüz

2. **gülistān:**

Gazel 119

Mısra: 10

Gül bahçesi.

Ruḥsār-ı 'arāk-rizi yeter bakmağa yāruñ
N'eyler reşehāt ile gülistān elimüzde

3. **gülistāndur:-dur**

Kaside 1

Mısra: 23

Gül bahçesi.

Bir gülistāndur ḥayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭif āb-ı revānıdır sözüüm

4. **gülistānuñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Gül bahçesi.

Bir gülistāndur ḥayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭif āb-ı revānıdır sözüüm

5. **gülistāne:-e**

Kaside 7

Mısra: 77

Gül bahçesi.

Ne gülistāne güzār eylese bir demde ider
Gonca vü lālesini aḥker-i sūzān-ı caḥīm

6. **gülistāna:-a**

Kaside 29

Mısra: 71

Gül bahçesi.

Nesīm-i ḥulkı güzār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü büy-ı gül ü semen ber-bād

7. **gülistān:-ı**

Kaside 30

Mısra: 116

Gül bahçesi.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı ma'nādur
Feżā-yı vād-i ṭab'umdadur gülistānı

8. **gülistānında:-ı, -n, -da**

Kaside 34

Mısra: 21

Gül bahçesi.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında hūrşid-i şeher bir şem'-i káfürı

9. **gülistāndur:-dur**

Kaside 55

Mısra: 77

Gül bahçesi.

Bir gülistāndur kaşidem kim şafā virmiş aña
Bu neşāt-engiz ü cān-perver gazel mānend-i āb

10. **gülistān:**

Gazel 91

Mısra: 11

Gül bahçesi // âşığın yaralarla dolu göğsü.

Sinemi dağ ile dil taze gülistān ister
Bülbülüm lik ğam-ı köhne bahārı çekemem

gülistān iderim:

1. **gülistān iderim:-er, -im**

Gazel 102

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gül bahçesine çevirmek.

Bu hāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

gülistān olduğım:

1. **gülistān olduğım:-duk, -ı, -n**

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi olmak.

Kızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rüyı ḥübānuñ
Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğım görsem

gülistān-ı cinān-ı ṭab':

1. **gülistān-ı cinān-ı ṭab':**

Kaside 13

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Şairlik cennetinin gül bahçesi.

Gülistān-ı cinān-ı ṭab' şafā-baḥş-ı laṭifümdür
Ki zib-i tır-keş-i müjgān-ı ḥüridür ḥas u ḥvārı

gülistān-ı emel:

1. **gülistān-ı emel:**

Kaside 53

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Istek bahçesi.

Esmedi bād-ı himem toğmadı hürşid-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülistân-ı emel

gülistân-ı Halîlu'llâh olurdu:

1. **gülistân-ı Halîlu'llâh olurdu:**-u, -r, -dı

Kaside 34

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Hız. İbrahim'in gül bahçesi olmak (ateşin gül bahçesi olması).

Olurdu vādî-i eyem gülistân-ı Halîlu'llâh
'Alevlendirse ger âh-ı derûnum âteş-i Tûri

gülistân-ı hüner:

1. **gülistân-ı hüner:**

Kaside 60

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Hüner gül bahçesi.

Fem-i kilkiyle ter ü taze gülistân-ı hüner
Âb-ı nazm ile şafâ bulmada bustân-ı suhan

gülistân-ı İrem evlemiş:

1. **gülistân-ı İrem evlemiş:**-miş

Kaside 51

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

İrem bağına çevirmek.

Bulmuş anuñla zamân feyz-i şereften behre
Eylemiş rüy-ı zemîni bu gülistân-ı İrem

gülistân-ı müferrihdür:

1. **gülistân-ı müferrihdür:**-dür

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ferahlık veren gül bahçesi.

Aña rûh-ı Gülşenîdür bağbân-ı ma'nevî
Bir gülistân-ı müferrihdür dil-i pür-feyzi kim

gülistân-ı suhandür:

1. **gülistân-ı suhandür:**-dür

Kaside 9

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Söz gülistanı.

Güyâ ki gülistân-ı suhandür bu kaşidem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hazândur

gülistân-ı tahayyül:

1. **gülistân-ı tahayyül:**

Kaside 31

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Hayal gülbahçesi // dimağ.

Tâb-ı fikrümle şanem-hâne-i ma'nâ rûşen
Âb-ı nazmumla gülistân-ı tahayyül şâd-âb

gülmîh-ı der-i harîm-i fazluñ:

1. **gülmîh-ı der-i harîm-i fazluñ:**-u, -ñ

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Fazilet harem dairesinin kapısının çivisi.

Gülmîh-ı der-i harîm-i fazluñ

Hürşid-beyân u mâh-ı ma'nâ

gülmîh-ı sîme:

1. **gülmîh-ı sîme:**-e

Kaside 49

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gümüş çivi.

Döner gülmîh-ı sîme câ-be-câ zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhârı

gülmîh-ı zer:

1. **gülmîh-ı zer:**

Kaside 52

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Altından yapılmış oymalı ve yaldızlı büyük başlı çivi.

Çubbesinde levha-i sîmîn ile gülmîh-ı zer

Müşterîdür kim felekde mâh ile itmiş kırân

gül-reng ider:

1. **gül-reng ider:**-er

Kaside 15

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gül renginde etmek // kana boyamak, kan içinde bırakmak.

Ol dem ki kaşd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyı haşma teng ider olursa Sâm u Güstehem

gülsen:

1. **gülşende:-de**

Gazel 3

Mısra: 7

Gül bahçesi.

Kesdi bihüde figân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

2. **gülşen:**

Gazel 36

Mısra: 11

Gül bahçesi.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cân-ı 'âlem gâhî geşt-i gülsitân eyler

3. **gülşen:**

Gazel 105

Mısra: 6

Gül bahçesi.

Kevşer olup cüy-yı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

4. **gülşende:-de**

Gazel 134

Mısra: 1

Gül bahçesi.

Gâhî gülşende şalınsañ serv-i ra'nâlar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşâk-ı şeydâlar gibi

5. **gülşeni:-i**

Kaside 10

Mısra: 90

Gül bahçesi.

Hâmemdür o ebr-i çemen-ârâ-yı suhan kim
Bir çatresi bir gülşeni şādâb-ter eyler

6. **gülşende:-de**

Kaside 49

Mısra: 107

Gül bahçesi.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül önünce tûg ola süsen silahdârı

7. **gülşene:-e**

Gazel 2

Mısra: 9

Gül bahçesi, bahçe.

Şoĥbet-i bâde için gülşene teklif iderek

Tab'-ı Nef'îyi de bir rind-i levend itdi şabâ

8. **gülşende:-de**

Kaside 13

Mısra: 29

Gül bahçesi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârı

9. **gülşende:-de**

Müfret 3

Mısra: 2

Gül bahçesi // sevgilinin yüzü.

Ruĥ-ı rengini kim yârûñ leţâfet gülsitânıdır
Zenaĥdân şanma ol gülşende bülbül âşiyânıdır

10. **gülşende:-de**

Kaside 52

Mısra: 101

Gül bahçesi // şair meclisi.

Tab'-ı Nef'î bülbül-i güyâdur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehân-ı şâ'irân

gülsen ide:

1. **gülşen ide:-e**

Kaside 21

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Gül bahçesine çevirmek.

Cihânı rüşen ide berĥ-ı tûg-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

gülsen-i cennetden:

1. **gülşen-i cennetden:-den**

Kaside 6

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Şun'-ı Hâĥĥ yâ gülşen-i cennetden ifrâz eylemiş
Başka bir cây-ı tarab-engiz ü gam-fersâ mıdır

gülsen-i dehre:

1. **gülşen-i dehre:-e**

Kaside 52

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi // dünya.

Resm-i gülmih-ı deri gül-bang-ı murĥ-ı bâmıdır
Gülşen-i dehre viren berk ü nevây-ı câvidân

gülsen-i efkâra:

1. **gülşen-i efkâra:-a**

Kaside 51

Mısra: 103

Kelime Tipi: -
Düşünce gül bahçesi.

Nefeḥāt-ı suḥanım gülşen-i efkâra nesîm
Reşehât-ı kalemüm bâğ-ı hayâle şeb-nem

gülşen-i eş'âr:

1. **gülşen-i eş'âr:**
Kaside 60
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şiir gül bahçesi.

Beñzemez ḥâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suḥan

gülşen-i ikbâli:

1. **gülşen-i ikbâli:-i**
Kaside 8
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Talihin gül bahçesi.

Gülşen-i ikbâli ser-sebz ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bâğ-ı cihânı ḥurrem ü ḥandân bulur

gülşen-i ma'nâya:

1. **gülşen-i ma'nâya:-y, -a**
Kaside 39
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Mana gül bahçesi.

Gülşen-i ma'nâya feyz-ı nefesüm bād-ı bahâr
Çemenistân-ı hayâle kalemüm ebr-i maḥîr

gülşen-i me'vâ:

1. **gülşen-i me'vâ:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sığmıllacak gül bahçesi, Cennet-i me'vâ.

Edrine şehri mi bu yâ gülşen-i me'vâ mıdır
Anda kaşr-ı pâdişâhî cennet-i a'lâ mıdır

gülşen-i ruḥuḥda:

1. **gülşen-i ruḥuḥda:-uñ, -da**
Kaside 28
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yanak gül bahçesi // sevgilinin gül bahçesine benzeyen yanağı.

Kim gülşen-i ruḥuḥda vire nağmeye karar
Tâ ol zamân ki bâğ-ı cihân pür-ḥazân olur

gülsitân:

1. **gülsitân:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Bahâr irdi yine düşdi leḫâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînüñ luḫı gâlib âsmân üzre

2. **gülsitân:**
Kaside 5
Mısra: **26**
Gül bahçesi.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çığukça
Düşer kesb-i ruḫbetle hevâdan gülsitân üzre

3. **gülsitândır:-dır**
Kaside 52
Mısra: **49**
Gül bahçesi.

Bir mülükî gülsitândır nüşâ-i gülzârı kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

4. **gülsitândır:-ı, -dur**
Müfret 3
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Ruḫ-ı rengîni kim yârüñ leḫâfet gülsitândır
Zenaḫdân şanma ol gülsende bülbül aşiyândır

gülsitân etdi:

1. **gülsitân etdi:-di**
Kaside 52
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline getirmek // bayındır, huzurlu hâle getirmek.

Çonçeveş açılmadığ devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahâr-ı devletüñ dünyâyı etdi gülsitân

gülsitân olur:

1. **gülsitân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline gelmek, gül bahçesine dönmüşmek.

Fikr eyleyince dâm-ı girih-gîr-i zülfüñi
Bir ḫâlet el virür ki kafes gülsitân olur

2. **gülsitân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline gelmek, gül bahçesine dönüşmek.

Şemşiri gül gül itdügi dem hâki hün ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitân olur

gülsitân-ı 'âleme:

1. **gülsitân-ı 'âleme:-e**
Kaside 55
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi.

Devr-i lufti gülsitân-ı 'âleme faşl-ı bahâr
'Ahd-i 'adli rûzgâr-ı pîre eyyâm-ı şebâb

gülsitân-ı dehre:

1. **gülsitân-ı dehre:-e**
Kaside 52
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi // yeryüzü.

Âsmân-ı mülke re'yi âftâb-ı bî-zevâl
Gülsitân-ı dehre lufti nev-bahâr-ı bî-ğazân

gülzâr:

1. **gülzâr:-a**
Kaside 17
Mısra: **127**
Gül bahçesi // bahçe.

Varsa ger nûkhet-i hulkıyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu bÿyâ

2. **gülzârımız:-ı, -muz**
Gazel 52
Mısra: **8**
Gül bahçesi.

Biz ħazân u ħâr kaydından beri bülbülleriz
Sîne-i pür-dâğımuzdur bâğımuz gülzârımız

3. **gülzâr:-a**
Kaside 8
Mısra: **51**
Gül bahçesi.

Ger vezân olsa tef-i ħahriyla gülzâra nesîm
Ġonca-i pür-jâle tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

4. **gülzâr:-a**
Kaside 26
Mısra: **101**
Gül bahçesi.

Tâ ki revnaħ vire gülzâra bahâr
Tâ ki ħoş-bÿ ide âfâķı nesîm

5. **gülzârdur:-dur**
Kaside 38
Mısra: **84**
Gül bahçesi.

Ġayâl-i fikr-i evşâfuñla bir mecmÿ 'adur ħâtîr
Hevâ-yı ħüsn-i aħlâķuñla bir gülzârdur sînem

6. **gülzâra:-a**
Kaside 49
Mısra: **3**
Gül bahçesi.

Yine båd-ı şabâ üftân u ħîzân erdi gülzâra
Dem-i 'İsâ-veş ihyâ eyledi ezhâr u eşcârî

gülzâr-ı ħüsn-i dil-berân:

1. **gülzâr-ı ħüsn-i dil-berân:**
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gönül çelen güzellerin güzelliğinin gül bahçesi.

Tâ ħaħ-ı nev-ħîz ile gülzâr-ı ħüsn-i dil-berân
Revnaħ-ı faşl-ı bahâr-ı ravza-i Rıdÿân bulur

güm ola:

1. **güm ola:-a**
Kaside 24
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Kaybolmak (etkisi, namı, izi yok olmak).

Ol ħadar rûşen ola kevkebi baħtı kim anuñ
Şu 'lesinde güm ola mihr-i dirâħşân-ı felek

güm-nâm-ı 'ademdür:

1. **güm-nâm-ı 'ademdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Adı sanı yok olmuş.

Ġâlâ o suħan-senc-i ħoş-âyende- kelâmım
Kim var ise mişlüm daħi güm-nâm-ı 'ademdür

güm-nâm-ı ħenc-i nisvânı kılduñ:

1. **güm-nâm-ı ħenc-i nisvânı kılduñ:-du, -ñ**
Kaside 30
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Unutma hazinesinde adsız kılmak // unutturmak.

Nevâziş eyleyüp ifrâħ-ı cÿd ile kılduñ
'Atâ-yı Ġâtemi güm-nâm-ı ħenc-i nisvânı

gümüş telden:

1. gümüş telden:-den

Kaside 49

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Gümüştten tel // sicim gibi yağmur, damlaları
birbiri ardınca teli andırır şekilde dökülen yağmur.*

Çonup çeng idicek bülbül nihâl-i gülbün-i sebzi

Gümüş telden dizer ebr-i bahârî aña evtârî

gün:

1. gün:

Kaside 62

Mısra: 25

Zaman, vakit.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün

Tedbiri besdür ceng için lâzım degül sâz u seleb

2. gün:

Kaside 61

Mısra: 75

Güneş.

Çehre-i iqbâl ü bahtum oldu tâbân gün gibi

Râm olup açsa n'ola düşize-i devrân niķâb

3. gün:

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 2

Güneş.

Yūsuf-ı 'İsâ-şiyem Mūsa Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyâ çerâğ-ı Tūrdan

4. günde:-de

Gazel 8

Mısra: 8

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Öleyim dirileyim dünyâda Circis gibi

Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

5. günde:-de

Gazel 141

Mısra: 3

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hūnî gözlere

Gördüğine rahmı yok bir bî-emândur her biri

6. günü:-i

Kaside 27

Mısra: 64

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Senüñ düşmenle peykâr itdügin sâ'at kıyâmetdür
Güni mâh-ı 'âlemdür kim pür itmiş nûrî dünyâyı

7. günde:-de

Kaside 30

Mısra: 57

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

O virse terbiyet eczâ-yı hâke bir günde

Olurdu seng-i siyeh şeb-çerâğ-ı nūrânî

8. günde:-de

Kaside 39

Mısra: 102

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Tâ ki serdâr-ı cihân-gîr-i sipâh-ı encüm

Eyleye 'âlemi bir günde ser-â-pâ teşhîr

9. gün:

Gazel 26

Mısra: 5

Yirmi dört saatlik zaman dilimi // an, zaman.

Yüz sürmede hâk-i der-i meyhâneye her gün

Eflâke irerse n'ola taraf-ı küleh-i mest

10. gün:

Kaside 25

Mısra: 16

Yirmi dört saatlik zaman dilimi//an, zaman.

Kim helâk olmak mukarrer zann iderdim kendümi

Bulsa birkaç gün daħi eyyâm-ı hicrân imtidâd

11. gün:

Gazel 15

Mısra: 3

Güneş.

Gün gibi bilmem kimüñ gam-hânesin pür-şevk ider

Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

12. gün:

Gazel 116

Mısra: 15

Güneş.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi

Mazhar-ı 'ârifet-i zıll-ı Hudây oldu yine

13. gün:

Kaside 13

Mısra: 52

Güneş.

Ne şeh şâhenşeh-i şâhib-kırân-ı maşrıķ u mağrib

Ki tıtdı 'âlemi gün gibi berķ-i tiğ-ı peykârı

14. gün:

Kaside 14

Mısra: 31
Güneş.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tîğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

15. gün:
Kaside 20
Mısra: 87
Güneş.

Çıka her şubh-dem gün gibi dîvân-ı hümayûna
Tura erkân-ı dîvânı müretteb tâ dem-i maşşer

16. gün:
Kaside 28
Mısra: 69
Güneş.

Tenhâ çıkınca tîğ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

17. gün:
Kaside 28
Mısra: 145
Güneş.

Dönsün felekde sâgar-ı ikbâli gün gibi
Tâ aña dek ki âhır-ı bezm-i cihân olur

18. gün:
Kaside 32
Mısra: 7
Güneş.

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem tegallüb-i 'adl ile muhtefî vü 'adîm

19. günden:-den
Kaside 52
Mısra: 46
Güneş.

Berķ urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet olduğın günden 'iyân

20. gün:
Kaside 56
Mısra: 11
Güneş.

Çıkdı teşhîr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mânend-i şubh-ı râstîn

21. gün:
Müfret 4
Mısra: 1
Güneş.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istedüği dil-ber-i fettânsın sen

22. gün:
Gazel 35
Mısra: 6
Gündüz; günün sabahtan akşama kadar süren
aydınlık bölümü, gece karşıtı.

Ne şeb ki küyüña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

23. günler:-ler
Gazel 36
Mısra: 2
Zaman, vakit.

Niçün şâh-ı nihâl-i gülde bülbül âşyân eyler
Bu günler hod mahabbet ehli terk-i hân mân eyler

24. gündür:-dür
Gazel 40
Mısra: 3
Zaman, vakit.

Bu da bir gündür kıyâmetden nişâni âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'alem-ârâ bundadır

25. gün:
Gazel 87
Mısra: 13
Zaman, vakit.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefî
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğın görsem

26. günler:-ler
Gazel 139
Mısra: 4
Zaman, vakit.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ hâli
Bu günler câm-ı mey gam def'ine imdâde gelmez mi

27. günler:-ler
Kaside 12
Mısra: 48
Zaman, vakit.

Devr-i 'adlinde mübâhât eyleyüp der rüzgâr
Kim bu günler 'ıyd u nev-rüz-ı zamânumdur benim

gün başına:

1. gün başına:
Kaside 10
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Her gün, günlük.

Gün başına bir hil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânını âlüde-i hün-ı ciğer eyler

2. gün başına:
Kaside 33

Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Her gün, günlük.

Gün başına bir müjde-i lutf irişe Hakdan
Zâtuñ o kadar devlete haqqā ki sezâdur

gün gibi zâhir:

1. **gün gibi zâhir:**
Kaside 20
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gün gibi açık, meydanda, besbelli.

Yüzünde pertev-i nür-i İlahî gün gibi zâhir
Sözünde vâridât-ı feyz-i akdes cân gibi muzmir

gün göstere:

1. **gün göstere:-e**
Gazel 72
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu etmek, huzura kavuşturmak.

Biricik ehl-i dil ü tab'a da gün göstere
Bu kadar 'aksine devr eylemese çarh-ı felek

günâh:

1. **günâhıdur:-i, -dur**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 48
Günah, suç.

Kim çeker sıkletin bu eşhâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhıdur

günâh-ı katl-i merdüm:

1. **günâh-ı kaṭl-i merdüm:**
Gazel 98
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Adam öldürmenin günahı.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'âşıkların
Gamzesi bilmez günâh-ı kaṭl-i merdüm n'eydügin

gün-be-gün:

1. **gün-be-gün:**
Gazel 142
Mısra: 18
Günden güne, gün geçtikçe.

Hudâ pâyende kılsun râyet-i baht-ı ser-efrâzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün ikbâl-i bihrüzi

2. **gün-be-gün:**
Kaside 61

Mısra: 79
Günden güne, gün geçtikçe.

Gün-be-gün olsun terakkide celâl ü şevketüñ
Eylesün maṣṣüdını herkes tapuñdan iktisâb

günc-i deri:

1. **günc-i deri:-i**
Kaside 32
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Kapı eşığı.

Gedâya günc-i deri müstaṣarr-ı câh ü celâl
Faḳîre ḥâk-i rehi kîmyâ-yı nâz u na'im

günc-i halvet-hânesinde:

1. **günc-i ḥalvet-hânesinde:-si, -n, -de**
Kaside 52
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Halvet yerinin köşesi.

Günc-i ḥalvet-hânesinde 'ilm ü 'irfân münzevî
Küşe-i bâmında ikbâl ü sa'âdet pâsbân

günc-i tenhâyi:

1. **günc-i tenhâyi:-y, -t**
Kaside 27
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
İssız (bir) köşe.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyı

günden güne:

1. **günden güne:**
Kaside 3
Mısra: 118
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Bula divân-ı hümâyünü kemâl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdikçe şüküh u şanı

2. **günden güne:**
Kaside 25
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

İkisi de tîg-ı ḳahruñla cezâsın buldılar
Ḳoluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyâd

3. **günden güne:**
Kaside 43

Mısra: 24
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hükm-i idrâkin
Ola günden güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

4. **günden güne:**
Mesnevi 1
Mısra: 44
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Turduka cihân devlet ile ola şehenşâh
Günden güne efzûn ide ikbâlini Allâh

gündüz:

1. **gündüz:**
Kaside 54
Mısra: 56
Günün aydınlık olan kısmı, gün.

Atsa endîşesi ger çarha kemend-i re' yin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

2. **gündüzi:-i**
Gazel 132
Mısra: 6
Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı.

'Âşık odur ki şu'le-i dâğıyla hoş geçe
Gam 'âleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **gündüz:**
Kaside 53
Mısra: 97
Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı.

Gice gündüz nitekim ola tedaühilde müdâm
Eşheb-i rüz ide edhem-i şâmı ercel

gündüzi 'ıyd u levâli kadr olup:

1. **gündüzi 'ıyd u levâli kadr olup:-i-up**
Gazel 130
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüzü bayram gibi sevinçli, gecesi Kadir gecesi gibi kıymetli olmak.

Gündüzi 'ıyd u levâli kadr olup eyyâmınuñ
Pâyına yüz sürsün erbâb-ı düvel nev-rüzda

gündüzi 'ıyd u şebi kadr oldı:

1. **gündüzi 'ıyd u şebi kadr oldı:-dı**
Kaside 25
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gündüzü bayram gibi sevinçli, gecesi Kadir gecesi gibi kıymetli olmak.

Gündüzi 'ıyd u şebi Kadr oldı güyâ halkınuñ
Müjde-i teşrifüñ itdi dillerin ol denlü şad

gündüzin:

1. **gündüzin:**
Gazel 128
Mısra: 5
Gündüz vakti.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarh öğünsün tâli'-i firüz ile

güneh:

1. **günehünde:-üñ, -de**
Gazel 118
Mısra: 10
Günah, suç, hata.

Nef'î gibi elden koma dâmân-ı Hudâyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

güneh-i mest:

1. **güneh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sarhoşun günahı.

Mestâne niyâz eylese Nef'î n'ola yâre
Ma'zür-ı kirâm-ı 'uqalâdur güneh-i mest

2. **güneh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sarhoşun günahı.

Cibrîli helâk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zür-ı kirâm-ı 'uqalâdur güneh-i mest

3. **güneh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sarhoşun günahı.

Âşüb-ı dil ü cân olcağ gamze-i sâkî
Mestâne ne işlerse şorulmaz güneh-i mest

güneş:

1. **güneş:**
Gazel 66
Mısra: 2

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Olduğca dilden âteş-i âhum zebâne-keş
Bir şem'-i bî-fürûga döner güyiyâ güneş

2. güneş:

Kaside 5

Mısra: 60

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Felek bir sâyebandur pişgâh-ı çetr-i câhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sâyebân üzre

3. güneş:

Kaside 20

Mısra: 24

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

O çevgân-bâz-ı devlet kim aña olmuş sa'âdetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydân-ı pehnâver

4. güneş:

Kaside 27

Mısra: 23

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Güneş pervanedür ol şem'a pertâb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fânüs-ı minâyı

5. güneş:

Gazel 132

Mısra: 1

Güneş gibi aydınlık, parlak.

Yağdı beni kül itdi o mâhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

güni günden yig ola:

1. **güni günden yig ola:-a**

Kaside 44

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günü gününden daha iyi olmak, her geçen gün daha iyi olmak.

Güni günden yig ola devlet ile şıhhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ğam-ı ferdâyı

güni günden yig olsun:

1. **güni günden yig olsun:-sun**

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günü gününden daha iyi olmak, her geçen gün daha iyi olmak.

Güni günden yig olsun rüzedârân-ı ğam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nev-rüzümüz vardur

gürbe-i bîd:

1. **gürbe-i bîd:**

Kaside 51

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Söğüt kedisi.

Olsa ger tab'-ı nebâtâta mürebbî ğazabuñ
Gürbe-i bîd ola bâzû-şiken-i şîr-i ücem

güres tutsun:

1. **güres tutsun:-sun**

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Güreşmek // boy ölçüşmek, yarışmak.

Dil küştî-gîr-i 'arşa-i nazm oldı Nef'iyâ
Tutsun anuñla kuvvet-i tab'ı olan güres

gürk:

1. **gürke:-e**

Kaside 4

Mısra: 84

Kurt.

Her memleket ki 'adli mürebbî ola aña
Âb u hevâsi gürke hışâl-ı şubân virür

gürüh-ı müsta'în:

1. **gürüh-ı müsta'în:**

Kaside 56

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Yardım dileyen zümresi // ihtiyaç sahipleri.

Eyleye her müşkilüñ âsân Hudâ-yı müste'ân
Olmaya eksük cenâbuñdan gürüh-ı müsta'în

güsiste:

1. **güsiste:**

Kaside 58

Mısra: 68

Kırılmış.

Hurûf-ı câhını meşk itse kilik-i kudret olur
Güsiste dâ'ire-i âsmân numüne-i nün

güstâh-ı bezm-i ma'rifet:

1. **güstâh-ı bezm-i ma'rifet:**

Gazel 41

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
İrfan meclisinde hüner gösterme gayretinde olan.

Yalnız Nef'î degül güstâh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklasañ cümle nedimân-ı İlähî böyledür

Güstem-i rüzgâr olsa:

1. **Güstem-i rüzgâr olsa: -sa**
Kaside 42
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Devrin Güstem'i olmak.

Hamlesine tâb götürmez 'adû
Olsa eger Güstem-i rüzgâr

güşâd:

1. **güşâd:**
Kaside 29
Mısra: 52
Açık, açılmış.

Olur şikârî 'adû virmedin dañi taqdîr
Kemân-ı saht-ı kaderden hadeng-i fethe güşâd

güşâde:

1. **güşâde:**
Kaside 45
Mısra: 66
Açık, açılmış.

Şüküfte gamze-i ser-mest-i bahtı kim oldur
Güşâde nerkis-i bæg-i behişt-i bîdârî

2. **güşâde:**
Kaside 20
Mısra: 11
Açık, açılmış, ferah.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle güşâde çehre-i eyyâm
Fürûg-ı gevher-i tâciyla rüşen dîde-i ahter

3. **güşâde:**
Kaside 34
Mısra: 29
Açık, açılmış.

Dem-â-dem şofra-i ni' met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa mahzûrî

güşâde ider:

1. **güşâde ider: -er**
Kaside 30
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Açmak, ferahlatmak.

Ne nâmedür bu ki hüsni beyân-ı 'unvânı
İder güşâde dil ü tab'-ı müstemendânı

güşâde ola:

1. **güşâde ola: -a**
Kaside 58
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Açılmak, ferahlamak.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zibâda
Dili güşâde şafâsı ziyâde 'ömri füzûn

güşâde (ol):

1. **güşâde (ol):**
Kaside 53
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Açılmak.

Nev-bahâr-ı çemen-i bæg-ı 'adâlet k'olamaz
Devr-i 'adlünde güşâde gül-i bostân-ı hîyel

güşâde olmazdı:

1. **güşâde olmazdı: -maz, -dı**
Kaside 41
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Açılmak, şenlenmek.

Sen olmasañ olmazdı güşâde dil-i 'âlem
Ey mâ-şâşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

güşâde-baht:

1. **güşâde-baht:**
Kaside 21
Mısra: 59
Bahtı açık, talihi yaver, şanslı.

Güşâde-baht Hıdvâ şehâ hudâvendâ
Eyâ sipeh-şiken-i gürüdâr-ı Behrâmî

2. **güşâde-baht:**
Kaside 29
Mısra: 39
Bahtı açık, talihi yaver, şanslı.

Güşâde-baht u kavî-tâli' ü bülend-iqbâl
Huceste-zât u sûtüde-şifât u pāk-nihād

güşâde-çehre vü handân-leb ü şüküfte-derün olurdu:

1. **güşāde-çehre vü hāndān-leb ü şüküfte-derün**
olurdi:-u, -r, -di
Kaside 58
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Gönlü ferah, gülen dudaklı ve güler yüzlü olmak.

Olurdi gonca-i gül gibi tā kıyāmete dek
Güşāde-çehre vü hāndān-leb ü şüküfte-derün

güşāde-meşreb olunca:

1. **güşāde-meşreb olunca:-unca**
Gazel 66
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Rahat, şuh, güler yüzlü olmak.

‘Āşık şurāhī gibi ider varını nişār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

güvāh:

1. **güvāhıdur:-i, -dur**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 20
Tanık, şahit.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu huşuşuñ Hudā güvāhıdur

güzāf:

1. **güzāf:**
Kaside 40
Mısra: 97
Boş söz, manasız laf.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nef ī
Saña şimden girü şıdk ile du ‘ādur elzem

2. **güzāfı:-i**
Kaside 17
Mısra: 163
Boş söz, manasız laf.

Söz tamām oldı güzāfı kıyalum ey Nef ī
İdelüm devlet ü iqbāline şıdk ile du ‘ā

güzāf u lāf:

1. **güzāf u lāf:**
Kaside 34
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Boş lakırdı, yersiz söz.

Hudāvendā hāqıkatdür sözüüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı hoş-ṭab ‘uñ güzāf u lāf menfüri

güzār eylerdi:

1. **güzār eylerdi:-r, -di**
Kaside 11
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek.

Güzār eylerdi ‘aksi düşmeden āyine-i çarha
Burakāsā zeminden ‘arşa dek ger itse cevlanı

2. **güzār eylerdi:-r, -di**
Kaside 18
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek.

Yedisin de güzār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

güzār eylerse:

1. **güzār eylerse:-r, -se**
Kaside 38
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

O deñlü cüst ü çäpükdür ki ger sür ‘atle deryādan
Nesimāsā güzār eylerse pāyına toqunmaz nem

güzār eylese:

1. **güzār eylese:-se**
Kaside 7
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Ne gülistāne güzār eylese bir demde ider
Gonca vü lālesini aḥker-i sūzān-ı çahīm

2. **güzār eylese:-se**
Kaside 29
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Nesim-i ḥulķı güzār eylese gülistāna
Olurdi nükhēt ü büy-i gül ü semen ber-bād

3. **güzār eylese:-se**
Kaside 58
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Nesim-i ḥulķı güzār eylese cihāna olur
Kesād-ı kıymet-i müşk ile ḥalķ-ı Çin mağbün

güzār itdügi:

1. **güzār itdügi:-düg, -i**

Kaside 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Geçmek // esmek, esip geçmek.

Esdı bir luft ile bād-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Ki hemān oldı güzār itdügi demde fi'l-hāl

güzār itse:

1. **güzār itse:-se**

Kaside 18

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Uğramak, geçip gitmek.

Güzār itse ger andan sonra bāğ u rāğ-ı firdevse
‘Abir-efşān u ‘anber-pāş olurdu ceyb-i havrāya

2. **güzār itse:-se**

Kaside 33

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Uğramak, geçip gitmek.

Bir mülke güzār itse şanur halkı o mülküñ
Oldukları yer memleket-i Çin ü Hıttādur

3. **güzār itse:-se**

Kaside 51

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Geçmek, yürümek, gitmek.

Şem‘-i fānūs-ı habāb eylese hıfzuñ şereri
Bād-ı şarşarda güzār itse aña virmez elem

güzel:

1. **güzellerle:-ler, -le**

Gazel 40

Mısra: 2

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Maşşer olmış şahn-ı Kāğıt-hāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

2. **güzel:**

Gazel 113

Mısra: 1

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Şūh olsa güzel gāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegİN olmayanı ger melek olsa

3. **güzel:**

Gazel 113

Mısra: 10

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Dil-ber katı mümtāz u müselleme gerek ammā
Nef‘i hele şūh olsa güzel pür-nemek olsa

4. **güzel:**

Gazel 87

Mısra: 2

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Bahār irse yine seyr-i gülüstān olduğın görsem
Güzel seyr eylemek ‘uşşāka āsān olduğın görsem

5. **güzeller:-ler**

Gazel 87

Mısra: 10

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Şafādan birbirinüñ sinesin çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü giribān olduğın görsem

6. **güzeli:-i**

Gazel 94

Mısra: 13

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef‘i
Saña lāzım mı demek işte falānı severim

7. **güzeller:-ler**

Gazel 96

Mısra: 2

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dāğın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ‘āşık-ı bī-çāresin

8. **güzellerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 123

Mısra: 10

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Nef‘i bize ne gamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz mā‘iliz güzellerüñ en bī-vefāsına

9. **güzel:**

Gazel 130

Mısra: 12

Sevgili, dilber, güzel kişi.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nevr-üzda

10. **güzel:**

Gazel 47

Mısra: 2

İyi, hoş, alā.

Seni hüsn ile gāyet bī-nazır ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse senin hākkında sultānım güzel dirler

11. **güzel:**

Gazel 94

Mısra: 2
Güzel, hoş, cemil.

Mâ' ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

12. **güzel:**
Gazel 94
Mısra: 3
Güzel, hoş, cemil.

Dilerim hüsnî gibi hülkî güzel cânânı
Muṭlakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

13. **güzel:**
Kaside 17
Mısra: 82
Güzel, hoş, cemil.

Nedür ol gerden-i mevzûn o sürin-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüh-ı cihândur haḳḳâ

14. **güzelin:-sin**
Tesdis 1
Mısra: 10
Güzel, hoş, cemil // ayıpsız, kusursuz.

Nazîrûn görmedim daḥî bu hüsn ü ân ile el-ḥaḳ
Murâdımca güzelsin budur incinmem saña ancak

güzel sevmekte:

1. **güzel sevmekte:-mek, -de**
Gazel 39
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bir güzeli sevmek, bir güzele gönül vermek.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzumuz vardır
Güzel sevmekte el-ḥaḳ ṭâli'-i firûzumuz vardır

güzelim:

1. **güzelim:**
Gazel 53
Mısra: 7
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimiz yok yere yolunda hemân ḥâk ideriz

2. **güzelim:**
Gazel 89
Mısra: 2
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Biñ var ola hicrânun ile sinede dâğum
Çokdur güzelim devlet-i 'aşkuñda çerâğum

3. **güzelim:**
Müfret 17
Mısra: 1
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yolunda hemân ḥâk iderim

güzellen:

1. **güzellenmedür:-me, -de, -dür**
Kaside 41
Mısra: 53
Güzelleşmek.

Gitdükce güzellenmedür Yûsuf-ı nazmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhâ-yı zamâne

güzellik:

1. **güzellik:**
Gazel 34
Mısra: 12
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Ḥaṭ-ı nev-ḥîzi ancak bir belâ oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhidür

2. **güzellikde:-de**
Gazel 64
Mısra: 6
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Virür her ṭâlibe maṭlûbın ammâ ḥazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımca baña bir nev-cevân virmez

3. **güzellik:**
Kaside 19
Mısra: 18
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Ne nisbet bunlara Yûsuf-la iḥvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzellik nâz-perverlik berâberdür

güzer eyler:

1. **güzer eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Geçmek, geçip gitmek.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

2. **güzer eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: 76

Kelime Tipi: -
Geçmek.

Gâhî ki hayâl-i şiken-i turre-i hulkı
Eşnâ-yı tefekkürde dilümden güzer eyler

güzer ider:

1. **güzer ider:-er**
Kaside 50
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Geçmek.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzer
Olsa pülâd-ı Dımışkîden eger heft-ecrâm

güzerûn düşdi:

1. **güzerûn düşdi:-di**
Kaside 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Yolu düşmek; giderken uğramak, rastgele
önünden geçmek.*

Kişver-i Çine mi düşdi güzerûn
Yâ nedür bu nefes-i nâfe-şemîm

güzide:

1. **güzide:**
Kaside 29
Mısra: **97**
Seçkin, seçilmiş.

Çarîn iderse felek bir güzide memdûha
Ki ehl-i tab'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

2. **güzide:**
Kaside 29
Mısra: **113**
Seçkin, seçilmiş.

Vücûda gelmedi nazmum gibi güzide halef
'Arûs-ı ma'niye endîşe olalı dâmâd

3. **güzide:**
Kaside 34
Mısra: **41**
Seçkin, seçilmiş.

Şeh-i Cem-câh-ı devrânun güzide Şadr-ı divânı
Şehensâh-ı cihân-gîrûn sipeh-sâlâr-ı manşûrî

4. **güzide:**
Kaside 38
Mısra: **21**
Seçkin, seçilmiş.

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i 'âdil
Küşâde-rüy u nâzûk-dil hüceste-zât u ferrûh-dem

5. **güzide:**
Kaside 40
Mısra: **35**
Seçkin, seçilmiş.

Şadr-ı a'zam o güzide halef-i âdem kim
Fâhr ider zât-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

6. **güzide:**
Kaside 45
Mısra: **47**
Seçkin, seçilmiş.

Güzide dâver-i divân-ı 'adl-i Fârûkî
Yegâne şaf-der-i meydân-ı rezm-i Kerrârî

7. **güzide:**
Kaside 50
Mısra: **39**
Seçkin, seçilmiş.

O güzide halef-i düde-i âdem ki ider
Cevher-i pâkine ecrâm u 'anâşır ikrâm

8. **güzide:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
Seçkin, seçilmiş.

Bâ-şuş ol güzide tâ'ifenûn
Hem ışık biri hem sipâhidür

güzide fahr-ı millet:

1. **güzide fahr-ı millet:**
Kaside 49
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Milletin seçkin kıvancı.

Sütüde kehf-i ümmet iftihâr-ı şer'-i peygâmb-ber
Güzide fahr-ı millet mağz-ı luğf-ı hazret-i Bârî

güzide-i efrâd ola:

1. **güzide-i efrâd ola:**
Kaside 29
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kişilerin seçkini olmak, seçkin bir kişi olmak.

Sa'âdet ol şeh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha
Ola vezîri bu güne güzide-i efrâd

2.2.9. H, Ĥ, H

h^vāb:

1. h^vābdan: -dan

Kaside 40

Mısra: 57

Uyku.

H^vābdan göz açamaz fitne zamânında meger
Şarşar-ı kâhri ile şarşıla bu nüh-ţârem

h^vāba vardı:

1. h^vāba vardı: -dı

Kaside 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uykuya varmak, uyumak // sessizlik,
hareketsizlik içine girmek.*

Tâli'ümde baht uyandı h^vāba vardı yâ meger
Ġamze-i pür-fitne-i nâdîde-h^vāb-ı rûzgâr

h^vāba vardukca:

1. h^vāba vardukca: -duġca

Kaside 44

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Deyim**

Uykuya varmak, uyumak.

Kime izhâr ideyin sihr-i beyânı ammâ
H^vāba vardukca meger düşde görem Mûsâyı

h^vāba varmaz:

1. h^vāba varmaz: -maz

Kaside 37

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Deyim**

Uykuya varmak, uyumak.

H^vāba varmaz dil-i şürîde-nihâd-ı tab'um
Çekmese sînesine şâhid-i endîşeyi teng

h^vāba varmazsa:

1. h^vāba varmazsa: -maz, -sa

Kaside 44

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Uykuya varmak, uyumak.

H^vāba varmazsa n'ola dîde-i bahtı bir dem
Âftâb olmuş aña merdümek-i binâyî

h^vāba varsa:

1. h^vāba varsa: -sa

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Uykuya varmak, uyumak.

Baht uyansa h^vāba varsa dîde-i bîdârimuz
Düşde bârî ġayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

2. h^vāba varsa: -sa

Kaside 44

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Uykuya varmak, uyumak.

Her biri tâ o kadar medhûne meftûn olmuş
H^vāba varsa görür elde kalem-i ġüyâyî

h^vāba varur:

1. h^vāba varur: -u, -r

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Uykuya varmak, uyumak.

Nice h^vāba varur ol ġamze-i 'ayyâr kim çeşmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ârâmgâhidur

ġabâb:

1. ġabâb:

Gazel 11

Mısra: 4

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Nâr-ı âhum tıtdı dehri yine maġv olmaz felek
Ber-ġarâr olmak 'acebdür âteş üstinde ġabâb

2. ġabâba: -a

Kaside 3

Mısra: 68

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Berġ-ı tîġüñ ten-i a' dâda ider cevşeni âb
Döner üstünde ġabâba ser-i bî-sâmânî

3. ġabâbın: -ı, -n

Kaside 27

Mısra: 45

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Şikest itmez ġabâbın itse cevân rûy-ı deryâda
Tokuksa berġ-i na'li nerm iderken seng-i ġârâyî

4. ġabâb:

Kaside 31

Mısra: 26

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Oldı pür-tâb o kadar şiddet-i germâdan kim
Añdurur ġâlet-i ser-germî-i 'uşşâķı ġabâb

5. **ḥabāb:**

Kaside 32

Mısra: 67

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Dönerdi püte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdu Ḥızr-ı Mesīḥā-ı nefes 'izām-ı remīm

6. **ḥabāb:**

Kaside 49

Mısra: 29

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Ḥabāb u kef degül mestāne refṭār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīṣān tāc u destāri

7. **ḥabāb:**

Kaside 55

Mısra: 40

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfz u 'adli terbiyet
Küre-i āteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ḥabāb

8. **ḥabāb:**

Kaside 61

Mısra: 42

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Çarḥ iderdı cūybār-ı tīguñ üstinde qarār
Ber-qarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

9. **ḥabābın: -ı, -n**

Gazel 74

Mısra: 7

*Su üzerinde oluşan hava kabarcığı // kadehin
üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.*

Ḥabābın sāgar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāķi
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭab'-ı Cem nāzik

ḥabāb olur:

1. **ḥabāb olur: -u, -r**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hava kabarcığı olmak.

Kāse-i ser kim yoluñda ğarqa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı 'aşka geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

ḥabābāsā:

1. **ḥabābāsā:**

Gazel 7

Mısra: 4

Su üzerindeki hava kabarcığı gibi.

Hevā-yı 'aşk ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbbāb-ı nūh-felek anda görünür bir ḥabābāsā

ḥabāb-ı ber-kārar olmuş:

1. **ḥabāb-ı ber-kārar olmuş: -muş**

Kaside 14

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*(Su üzerinde) devamlı olan/sabit hava kabarcığı
olmak.*

Kim ḥabāb-ı ber-kārar olmuş aña her çāderi

Bir 'aceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senūñ

ḥabāb-ı tesnīm:

1. **ḥabāb-ı tesnīm:**

Kaside 7

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Tesnīm urmağındaki su kabarcığı.

Ḥük-m-i feyzin ider ol mer-tebe cārī ki döner

Şiše-i bāde-i gül-rengē ḥabāb-ı tesnīm

ḥabbezā:

1. **ḥabbezā:**

Kaside 3

Mısra: 41

Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā ma'bed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfiret-i Raḥmānī

2. **ḥabbezā:**

Kaside 6

Mısra: 19

Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıdṽān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā midür

3. **ḥabbezā:**

Kaside 35

Mısra: 63

Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā raḥş-ı felek-seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḥ-ı ni'āl

4. **ḥabbezā:**

Kaside 40

Mısra: 17

Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā kevkebe-i tāli'-i Āl-i 'Osmān
Dikdi devletleri tā küngüre-i 'arşa 'alem

5. **ḥabbezā:**

Kaside 46

Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā bağçe-i pādīşeh-i rüy-ı zemīn
Görse Rıd̄vān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

6. **ḥabbezā:**
Kaside 51
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā 'ıyd-ı feraḥ-baḥş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i 'ālemi bir cām ile kıldı ḥurrem

7. **ḥabbezā:**
Kaside 54
Mısra: 9
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eşeri revnaḳ-ı 'ıyd

8. **ḥabbezā:**
Kaside 56
Mısra: 15
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā dīvān-ı 'ālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

9. **ḥabbezā:**
Kaside 56
Mısra: 17
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle şadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḥurde-bīn

10. **ḥabbezā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā kaşr-ı laṭif ü zer-nigār
Kim nazīrin görmemişdür şeyḥ ü şāb

ḥabb-i nāb:

1. **ḥabb-i nāb:**
Kaside 61
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Halis, saf tane /tohum // sevgilinin beni.

Ḥāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḥüb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

ḥ'ābdan bīdār itdi:

1. **ḥ'ābdan bīdār itdi:-di**
Kaside 16
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Uykudan uyandırmak // talihin açılması.

Baḥt-ı ḥ'āb-ālūdı bīdār itdi gūyā ḥ'ābdan
Nāle-i dolāb-ı çarḥ-ı āsyāb-ı rüzgār

haber:

1. **haber:**
Kaside 57
Mısra: 53
Haber, bilgi.

İrse nehyinden eger 'ālem-i bālāya ḥaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

haber evler:

1. **haber eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber etmek, haber vermek, bildirmek.

Şanmañ ki felek devr ile şāmı seher eyler
Her vāḳı' anuñ 'ākıbetinden ḥaber eyler

haber virür:

1. **haber virür:-ü, -r**
Gazel 17
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir durumun, bir olayın belirtisi olmak.

Ey şanem virür leb-i la' lūñ Mesīḥādan ḥaber
Gūyiyā ḥāl-i lebūñ bir Hindü-yı āteş-perest

haberdār:

1. **haberdārız:-ız**
Gazel 111
Mısra: 4
Vāḳıf, bilen, tanıyan.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelā-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i ḡamdan ḥaberdārız hele

haberdār olmaz:

1. **haberdār olmaz:-maz**
Kaside 3
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Haberli olmak, bilmek, öğrenmek, vāḳıf olmak.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḥaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlanı

haberdār olsa:

1. **haberdār olsa:-sa**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Haberi olmak, bilmek, öğrenmek, vâkıf olmak.

‘Aceb midür ki andan daḥi pervâz itse dehşetle
Ḥaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bâzından

haber-i vaşluñ:

1. **haber-i vaşluñ:-uñ**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma haberi.

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ için yolda kulağum

h'âbgâh evler:

1. **h'âbgâh eyler:-r**

Kaside 14

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Uyku yeri / yatak yapmak.

Ol kadar âsüde ‘âlem sâye-i ‘adlûnde kim
Ḥ'âbgâh eyler gâzâle pehlû-yı şîr-i neri

h'âbgâh-ı ahterân:

1. **h'âbgâh-ı ahterân:**

Kaside 52

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yıldızların yatağı, yıldızların uyuduğu yer.

Ṭurra-i ṭâḳ u revâkı hem-ser-i zâtü'l-bürüc
Sâye-i saḳf-ı bülend-i h'âbgâh-ı ahterân

h'âbgeh-i mest:

1. **h'âbgeh-i mest:**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarhoşun yatağı, sarhoşun sızdığı yer.

Seng-i der-i meyḥâneye ḳor başını düşde
Zânü-yı melek olsa eger h'âbgeh-i mest

2. **h'âbgeh-i mest:**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoşun yatağı, sarhoşun sızdığı yer.

Meyḥâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnessi bir h'âbgeh-i mest

h'âb-ı gâfletden:

1. **h'âb-ı gâfletden:-den**

Kaside 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gâflet uykusu.

Uyandı gerçi baḥtı rûzgâruñ h'âb-ı gâfletden
Velî ârâyış-i dünyânuñ oldu deng ü ḥayrânı

h'âb-ı humârdan:

1. **h'âb-ı humârdan:-dan**

Kaside 45

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk uykusu.

Ger etse küşe-i çeşmiyle rûzgâra nâzar
İderdi ‘âlemi h'âb-ı humârdan ‘ârî

h'âb-ı nâzda:

1. **h'âb-ı nâzda:-da**

Müfret 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz uykusu.

Ġamze çekmiş tığını mestâne şafderler gibi
Çeşmi h'âb-ı nâzda maḥmûr dil-berler gibi

habîr olaydım:

1. **habîr olaydım:-a, -y, -dı, -m**

Kaside 39

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Haberdar olmak.

Bâ'ış-i kîne nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegüñ âh ḥabîr

habl-i metîn-i feyz:

1. **habl-i metîn-i feyz:**

Kaside 14

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Feyzin sağlam ipi.

Ḥâmemûñ râh-ı sülûk-ı fitne ḥaṭṭ-ı sâyesi
Şi'rimûñ habl-i metîn-i feyz târ-ı mıştarı

habl-i verîd olur:

1. **habl-i verîd olur:** -u, -r

Kaside 54

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Şah damarı olmak.

‘Adli ger nehy-i fesâd itse ‘umûm üzre olur
Gerden-i fitnedi zencîr-i cezâ habl-i verîd

habs:

1. **habs:** -e

Kaside 49

Mısra: 55

*Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere
kapatma, hapsetme.*

Eger sultân-ı kahrî habsi fermân itse hürşîdi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târi

habs evler:

1. **habs evler:** -r

Kaside 44

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Hapsetmek, dışarı çıkmasına izin vermemek
üzere bir yere kapatmak, alıkoymak.*

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde habs eyler idi nâfe dem-i büyâyî

habs-i nefes:

1. **habs-i nefes:**

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kendini tutma.

Âh itmemeğe çâre mi var ‘âşık-ı bî-tâb
Habs-i nefes ü çâk-ı girîbân ne belâdur

hacc-ı ekberdür:

1. **hacc-ı ekberdür:** -dür

Kaside 19

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Büyük hac.

Cihân-sâlâr-ı ‘âlî-ñîrât u kudsî-cibillet kim
Tavâf-ı dergahi kerrübîyâna hacc-ı ekberdür

h'âce:

1. **h'âce:**

Gazel 110

Mısra: 5

Dinî hizmetlerde görevli kimse, hoca, molla.

Atlas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmîne

h'âce-i bâzâr-ı ma'ânî:

1. **h'âce-i bâzâr-ı ma'ânî:**

Kaside 35

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Mana pazarının üstadı, efendisi.

Benim ol h'âce-i bâzâr-ı ma'ânî ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur 'ıkd-ı le'âl

h'âce-cihân:

1. **h'âce-cihân:**

Kaside 60

Mısra: 38

Cihan hocası, efendisi.

Şi' r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhan

h'âce-i hüsn-i kabülündür:

1. **h'âce-i hüsn-i kabülündür:** -üñ, -dür

Kaside 49

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Hüsnükabulün / iyi karşılamanın tüccarı.

Suhan kâlâ-yı fâhirdür ne bilsün her denî kâdrin
Bu cinsün h'âce-i hüsn-i kabülündür harîdârı

h'âce-i şahib-cevher:

1. **h'âce-i şahib-cevher:**

Kaside 3

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Mücevher sahibi tüccar, cevahir tüccarı.

Şanuram kendümi bir h'âce-i şahib-cevher
Alduğumca elüme kilik-i güher-efşânı

hâcet voğ:

1. **hâcet voğ:**

Gazel 144

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*“Gereklîği yok, gerekli değıl, istemez.”
anlamında kullanılan bir söz.*

Dün gece sâkî ile sâgara hâcet yog idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-hâne idi

hacil ider:

1. **hacil ider:-er**
Kaside 30
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Utandırmak, mahcup etmek.

Vezir-i kevkebe-güster Naşüh Pâşâ kim
İder şukûhî hacil husrevân-ı devrânı

2. **hacil ider:-er**
Kaside 27
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Utandırmak, mahcup etmek.

Verür tab'-ı şafâ-bahşum keder âyine-i âba
İder kilk-i dür-eşânüm hacil ebr-i güher-zâyı

3. **hacil ider:-er**
Kaside 45
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Utandırmak, mahcup etmek.

İder şitâbı hacil âb u âteşi olsa
Reh-i nişib ü firâze cehende vü cârî

hacle-i tab'um:

1. **hacle-i tab'um:-u, -m**
Kaside 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Şairliğin gelin odası.

Havrâ-yı ma'âniyle tarabgâh-ı cinândur
Ben neyleyeyin dil-beri kim hacle-i tab'um

had:

1. **had:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Sınır, hudut.

Vaşf-ı şemşirine had yok tütalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıya ne Kirmânı

2. **had:**
Kaside 10
Mısra: **81**
Sınır, hudut.

Evşâfuña had yok tütalum sihr ile tab'um
Biñ ma'nîyi bir şekle kıyup muhtaşar eyler

hadd:

1. **hadd:**
Kaside 62
Mısra: **33**
Sınır.

Yok hadd ü hasr ihsânüña gelmiş mürüvvet şânuña
Düşsem n'ola dâmânuña ben de idüp lutfuñ taleb

2. **hadd:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Sınır, bir şeyin sonu.

Tütalum rüz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdügin zulme senüñ hadd ü hisâb olmayıcak

3. **hadd:**
Kaside 35
Mısra: **115**
Sınır, bir şeyin sonu.

Şoñra gördi ki haridârına yok hadd ü hisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldı dellâl

hadd ü pâyânı buldı:

1. **hadd ü pâyânı buldı:-dı-ı**
Kaside 11
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Sona ermek.

Kemâl ehlinde lâf olmaz yeter lâf itdüñ ey Nef'î
Du'âya başla kim buldı kaçide hadd ü pâyânı

2. **hadd ü pâyânı buldı:-dı**
Kaside 30
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Sona ermek.

Uzatma da'vî-i lâf u güzâfi ey Nef'î
Du'âya başla ki söz buldı hadd ü pâyânı

hadden eفزün:

1. **hadden eفزün:**
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok fazla.

'Addolunmaz mu'cizâtı hadden eفزün n'eylestün
Gerçi kim bir râvî-i mu'ciz-beyânîdür sözüüm

hadden füzün (ol):

1. **hadden füzûn (ol):**

Kaside 29

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Çok fazla olmak, haddinden fazla olmak.

Vire vücūd-ı şerîfî vezârete revnâk
Ola sa'âdeti hadden füzûn u 'ömri ziyâd

haddi degül:

1. **haddi degül:**

Kaside 56

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

(Bir kimsenin bir şey yapmaya) hakkı, yetkisi veya yeterliği olmamak, (o iş) ona düşmemek.

Herkesin haddi degül haq üzere medhûn kim eger
Muhtaşar ta'rîf olunsa böyle memdûh-ı güzîn

hadd-i imkânı:

1. **hadd-i imkânı:-ı**

Kaside 50

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

İmkân sınırı, mümkün olabilme derecesi.

Hadd-i imkânı n'ola itse tecâvüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Hakk emrine râm

haddi vok pâyânı yok:

1. **haddi yok pâyânı yok:-ı**

Kaside 52

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sınırı ve sonu olmamak.

'Arşa-i medh ü senânın haddi yok pâyânı yok
Peyk-i endişe 'aceb mi olsa bî-tâb ü tüvân

haddüm bilüp:

1. **haddüm bilüp:-üp**

Kaside 5

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Deyim**

Haddini bilmek; seviyesinin ve gücünün ne ölçüde olduğunu bilip ona göre davranmak, kendisine uygun olanının veya yapabileceğinin ötesine geçmemek.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün haddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

hadeng:

1. **hadengdür:-i, -dür**

Gazel 114

Mısra: 8

Ok.

Zâhir olmazsa n'ola âhum ucından şu'le
Gam hadengidür o muhtâc degül peykâne

2. **hadengi:-i**

Kaside 28

Mısra: 6

Ok // kirpik.

Kim gördi böyle hindü-yı mest-i kemîn-güşâ
Kim bir hadengi âfet-i cân-ı cihân olur

hadeng-endâz-ı endişem:

1. **hadeng-endâz-ı endişem:-m**

Kaside 5

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Düşüncenin ok atıcısı.

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endişem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

hadeng-endâz-ı fikrim:

1. **hadeng-endâz-ı fikrim:-i, -m-im**

Kaside 27

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Düşüncenin, hayalin ok atıcısı.

Huşuşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Dağı bir pehlivânı çekmemişdür çekdiğüm yâyi

hadeng-i fethe:

1. **hadeng-i fethe:-e**

Kaside 29

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Fetih oku.

Olur şikârı 'adü virmedin dağı takdîr
Kemân-ı saht-ı kaderden hadeng-i fethe güşâd

hadeng-i gamze-i nâzükteri:

1. **hadeng-i gamze-i nâzükteri:-i**

Kaside 14

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Çok nazik / en hafif yan bakış oku.

Tab'um ol büt-hânedür kim şüret-i divârınuñ
Taşa kâr eyler hadeng-i gamze-i nâzükteri

hadeng-i hısmı:

1. **ḥadeng-i ḥıṣmı:-ı**
Gazel 58
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Öfke, gazap oku.

Çeşmi ḥadeng-i ḥıṣmı yine kıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola piç ü táb-ı nāz

ḥadeng-i hūn-pāşı:

1. **ḥadeng-i hūn-pāşı:-ı**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kan saçan ok.

Oldı güyā ḥadeng-i hūn-pāşı
Bāğ-ı fethūñ nesīm-i gül-bīzi

ḥadeng-i Rüstem:

1. **ḥadeng-i Rüstem:**
Kaside 39
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Rüstem'in oku.

İremez gerdine sür'atde ḥadeng-i Rüstem
Çarḥ destinde kemān olsa hilālî zih-gir

ḥadeng-i Rüstemde:

1. **ḥadeng-i Rüstemde:-de**
Kaside 21
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Rüstem'in oku.

Olaydı sür'at-i seyri ḥadeng-i Rüstemde
Deler geçerdî siper gibi heft-ecrāmı

ḥadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfūl-i yarı:

1. **ḥadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfūl-i yarı:-ı**
Kaside 45
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Sevgilinin anlamazlıktan gelme ve nazlanma okluğunun oku.

Meger ki cezb ide 'āşık nigāh-ı ḥasret ile
Ḥadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfūl-i yarı

Hādī-i ezel:

1. **Hādī-i ezel:**
Kaside 10
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ezelî hidayet sahibi.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīkını Hādī-i ezel rāh-ber eyler

hādī-i vādī-i dīn:

1. **hādī-i vādī-i dīn:**
Kaside 50
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Din vadisinin rehberi // dinî konularda doğru yolu gösteren.

Hādī-i vādī-i dīn bedreḳa-i rāh-ı yakīn
Pey-rev-i müctehidīn ḥazret-i Şeyḥü'l-islām

hādīm:

1. **hādīmi:-ı**
Kaside 1
Mısra: 25
Hizmetkâr.

Bir şebistāndur devātum ḥāme zengī hādīmi
Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidur sözüüm

ḥadīs-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şirīn ü Şāpūrī:

1. **ḥadīs-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şirīn ü Şāpūrī:-ı**
Kaside 34
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Hüsrev, Şirin ve Şapur'un macerasının kıssası.

Nizāmī görse ger tarz-ı kaşīdem daḥi añmazdı
Ḥadīs-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şirīn ü Şāpūrī

ḥadīs-i tīgīmı:

1. **ḥadīs-i tīgīmı:-ı, -n, -ı**
Kaside 36
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Kılıcın sözü // kılıcın bahsi.

Ḥadīs-i tīgīmı zıkr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

ḥafī:

1. **ḥafī:**
Kaside 13
Mısra: 98
Gizli.

Zāmīr-i pākūm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- 'ālem bir ḥafī naḳş-ı ḳalemkārī

ḥafīf gelür:

1. **haffif gelür:**-ü, -r

Kaside 50

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

Ağırlık bakımından az olmak // (Bir kimse, birini veya bir şeyi) basit bulmak.

Küh-ı Kâf olsa gelür nokta-i fâ deñlü hafif

Merd-i Rüyîn-tene tıfl-ı müteharrik-endâm

Hâfız:

1. **Hâfızuñ:**-uñ

Gazel 85

Mısra: 13

Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Nef'î ne söz edâsına 'Ürfî vü Hâfızuñ

Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

2. **Hâfız:**

Kaside 15

Mısra: 70

Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Hâkânîyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem

Hâfız olur leb-beste- dem hâmem idince zir ü bem

3. **Hâfızım:**-ım

Kaside 15

Mısra: 68

Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña

Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

4. **Hâfız:**

Kaside 50

Mısra: 129

Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Hâfız u İbn-i Yemînim gazel ü kıt'ada ger

Söylesem belki rubâ'ide olurdum Hayyâm

5. **Hâfız:**

Kaside 60

Mısra: 18

Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Ol ki üstâd-ı suhan-perver imiş sâbıkda

Biri Hâfız ki odur murğ-ı hoş-elhân-ı suhan

hâfız-ı devlet:

1. **hâfız-ı devlet:**

Gazel 142

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Devleti koruyan.

Yegâne mesned-ârâ-yı vezâret hâfız-ı devlet

Ki devr-i devletidür rüzgâruñ rüz-ı pîrûzı

2. **hâfız-ı devlet:**

Kaside 41

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Devleti koruyan.

Hem-nâm-ı Hudâvend-i rüsül hâfız-ı devlet

Kim ancak odur var ise pâşâ-yı zamâne

hâfız-ı dîn:

1. **hâfız-ı dîn:**

Kaside 42

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Dinin muhafızı.

Hâfız-ı dîn hazret-i Şadr-ı cihân

Mehdî-i Aḥmed 'âlem-i rüzgâr

hâfız-ı genc-i kerem:

1. **hâfız-ı genc-i kerem:**

Gazel 31

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kerem, ihsan hazinesinin koruyucusu.

Hâfız-ı genc-i kerem hazret-i Aḥmed Paşa

Ki ider ehl-i recâya geh ü bî-gâh meded

hâfız-ı mahfil-nişîn-i nağme-perdâza:

1. **hâfız-ı mahfil-nişîn-i nağme-perdâza:-a**

Kaside 5

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Mahfilde oturup nağme söyleyen hafız.

Döner bir hâfız-ı mahfil-nişîn-i nağme-perdâza

Ser-âgâz-ı nevâ itdükce bülbül âşyân üzre

h'aher-gîr-i şîr-i serze-i nerdür:

1. **h'aher-gîr-i şîr-i serze-i nerdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Kükremiş erkek arslanın kız kardeşi.

Eyâ sultân-ı 'âdil kim zamân-ı 'adl ü dâduñda

Gazâl-ı mâde h'aher-gîr-i şîr-i serze-i nerdür

hâ'in:

1. **hā'in:**

Kaside 25

Mısra: 71

Hyānet eden, nankörlük eden, hayın.

İki hā'in idi bunlar kim işābet oldu pek
İkisininüñ daḥi katli ber- sebīl-i iṭtīrād

hak:

1. **Ḥaḳ:**

Kaside 46

Mısra: 82

Allah.

Bula şihhatle sarāyında şafā-yı hāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ feth-i mübīn

2. **Ḥaḳdan:-dan**

Kaside 61

Mısra: 78

Allah.

Cān u dilden baña vācibdür du'ān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide du'āmı müstecāb

3. **Ḥaḳ:**

Gazel 20

Mısra: 10

Allah.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalır mı daḥi nāmūs
Ḥaḳ eylesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

4. **Ḥaḳ:**

Gazel 76

Mısra: 3

Allah.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i düṭā olsam eger
Bezm-i 'aşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

5. **Ḥaḳ:**

Gazel 127

Mısra: 17

Allah.

Ḥazret-i Sultān Murād-ı kāmırān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle zevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

6. **Ḥaḳ:**

Kaside 21

Mısra: 18

Allah.

Yegāne şaf-şiken-i fitne-bend-i ḳal'a-güşā
Ki her muḥārebeye aña Ḥaḳ olur ḥāmī

7. **Ḥaḳdan:-dan**

Kaside 33

Mısra: 105

Allah.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Zātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

8. **Ḥaḳ:**

Kaside 36

Mısra: 68

Allah.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḥurrem

9. **Ḥaḳdan:-dan**

Kaside 36

Mısra: 3

Allah.

Şunuldı baḥtuña dest-i i'nāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manşib-ı şāhib-ḳırānī-i 'ālem

10. **Ḥaḳ:**

Kaside 52

Mısra: 123

Allah.

Devlet ü 'ömr ile ber-ḥürdār idüp Ḥaḳ şāhibin
Ḥaşre dek ma'mūr u ābādān ola ol ḥānedān

11. **Ḥaḳ:**

Kaside 59

Mısra: 81

Allah.

Ḥaḳ muntazamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merci'-i eşrāf-ı ümemdür

12. **Ḥaḳ:**

Kaside 60

Mısra: 48

Allah.

Behremend olmağa eṭfāl-i ḳulüb-ı şu'arā
Eylemiş zātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḥan

13. **Ḥaḳ:**

Kaside 61

Mısra: 83

Allah.

Ḥaşmıñ Ḥaḳ ḥāne-i cimini vīrān eylesün
Eylesün ma'müre-i ḳalbin ḥarāb-ender-ḥarāb

14. **Ḥaḳ:**

Kaside 62

Mısra: 27

Allah.

İzhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḥmīr idince ṭıynetin
Ḳılımış mübārek ḥilḳatın ḥaḳ-ı cihāndan münteḥab

15. **Ḥaḳ:**

Kaside 62

Mısra: 61

Allah.

Ḥaḳ ḳadrūn efvn eylesvn a'dānı maḥzvn eylesvn
Gıtdükce maḡbvn eylesvn dūşmenlerin taḳdīr-i Rabb

16. **Ḥaḳ:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 18

Allah.

Ḳurb-ı sulṫān-ı cihānda ola dā'im ḳāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfz ide āsīb-i dūr-ā-dürdan

17. **Ḥaḳ:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 6

Allah.

Nıyyeti dā'im eşer-i ḥayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü 'ömrün ziyād

18. **ḥāk:**

Kaside 43

Mısra: 58

Toprak.

Sirāyet itse bvy-ı ḥulkı ger dnyāya olurdu
Bir avuc ḥāk ḡālīb tūde-i müşk ü zebād üzre

19. **ḥāke:-e**

Gazel 5

Mısra: 6

Toprak, yer.

Ṭurralar gökde ḥümā şaydına āmāde iken
Dil şikār itmek için ḥāke tenezzül ne belā

20. **ḥāki:-i**

Gazel 127

Mısra: 7

Toprak, yer.

Nūkhēt-i ḥulkıyyla ḥoş-bvy oldu ḥāki ol ḳadar
Rūmı ÇİN itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

21. **ḥākinde:-i, -n, -de**

Kaside 5

Mısra: 100

Toprak, yer.

İçürsem dūşmene ger āb-ı tıḡ-ı nazm-ı şirīnüm
İder ḥākinde ḡavgāyı ḥümālar üstüḥ'ān üzre

22. **ḥāke:-e**

Kaside 12

Mısra: 19

Toprak, yer.

Lā-mekān-seyr āfītābum ḥāke dūşmez pertevüm
'Arş-ı istiḡnā-yı ḥimmet āsmānumdur benüm

23. **ḥāke:-e**

Kaside 14

Mısra: 70

Toprak, yer.

'Aksidür anuñ felekde ḥırmēn-i encüm degül
Şaçdı dest-i luṫfi ḥāke ol ḳadar sīm ü zeri

24. **ḥāk:**

Kaside 17

Mısra: 7

Toprak, yer.

Dūşmedin sāyesi ḥāk üzre ider 'ālemi ṫayy
Sehv ile rākibi ḡoşterse 'ināna irḫā

25. **ḥāki:-i**

Kaside 28

Mısra: 71

Toprak, yer.

Şemşiri gül gül itdüḡi dem ḥāki ḥvn ile
Cemşiddür ki bezmgehi ḡülsitān olur

26. **ḥāk:**

Kaside 31

Mısra: 5

Toprak, yer.

Ḥāk bir mertebe germ oldu ki devrān idemez
Nice ṫūfān ile bir zerre ḡubārın sirāb

27. **ḥāke:-e**

Kaside 49

Mısra: 88

Toprak, yer.

Döküldi sineden peykān-ı yār u penbe-i dāḡum
Dıraḫt-ı ḥuşke döndüm ḥāke dūşmiş berg ile bārı

28. **ḥāke:-e**

Kaside 50

Mısra: 57

Toprak, yer.

Dūşse ger ḥāke nem-i ebr-i bahār-ı luṫfi
Kesb-i rūḥ eyler idi zir-i zemīnde ecsām

29. **ḥāki:-i**

Kaside 61

Mısra: 16

Toprak.

Dūşdi ḥāk-i Mışr u āb-ı Nīle zıll-ı re' fetūñ
Ābı Kevşer oldu anuñ ḥāki ḡuyā müşk-i nāb

30. **ḥākde:-de**

Gazel 69

Mısra: 8
Toprak // beden.

Götürür tenden oğın pärelerin eşk-i revân
Hâs u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcak

31. **hâk:**
Kaside 10
Mısra: 22
Doğru, gerçek.

Zu'munca olur her kişinüñ redd ü kabûli
Hâk söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

32. **hâkdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 21
Doğru, gerçek.

Veliy-yi ni'met-i 'âlem desem hâkdur sözüm zîrâ
Simât-ı cüdi dünyâyâ çekilmiş h'ân-ı yağmâdur

33. **hâki:-i**
Kaside 5
Mısra: 47
Toprak.

Ne kişver kim bahâr-ı devletinden feyz alur hâki
Biter toğm-ı şerer luğf-ı hevâsından duğhân üzre

34. **hâk:**
Kaside 8
Mısra: 58
Toprak.

Hâk kâdr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur
Virse ger hürşid-i isti'dâdı hâke terbiyet

35. **hâke:-e**
Kaside 8
Mısra: 57
Toprak.

Hâk kâdr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur
Virse ger hürşid-i isti'dâdı hâke terbiyet

36. **hâk:**
Kaside 19
Mısra: 54
Toprak.

Riyâz-ı hulkıdur ol gayret-i gülzâr-i firdevsi
Ki âb u hâk ü eşcârı gül-âb u 'üd u 'anberdür

37. **hâke:-e**
Kaside 13
Mısra: 12
Toprak // yeryüzü.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfın
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârı

38. **hâk:**
Kaside 27
Mısra: 48
Toprak // yeryüzü.

Dem-i cevlânda kim na'li yer eyler câ-be-câ yerde
Şaçar hâk üstine güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

39. **hâke:-e**
Kaside 27
Mısra: 100
Toprak // yeryüzü.

Görüp bu silk-i mürvârid-i pür-tâbı hicâbından
'Acebdür hâke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyâyı

40. **hâke:-e**
Kaside 31
Mısra: 7
Toprak // yeryüzü.

Dökülen hâke bu faşl içre degüldür bārân
Hüy-feşân olmadadır tâb-ı temüz ile şehân

41. **hâkde:-de**
Kaside 56
Mısra: 36
Toprak // yeryüzü.

Luğfını a'lâ vü ednâ gördüğün izhâr ider
Âsmânda nağd-ı encüm hâkde geng-i defin

42. **hâke:-e**
Kaside 28
Mısra: 77
Toprak // yer.

Düşdükce hâke güy-şifat kelle-i 'adû
Pây-ı semendi tüt ki aña şavlecân olur

Hak bilür:

1. **Hâk bilür:**
Kaside 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
"Allah bilir ya..." manasında kullanılan bir söz kalıbı.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra Hâk bilür bu i'tikâd üzre

hak bu:

1. **hâk bu:**
Gazel 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ne feyz alur sifâl-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerci reşkten kândille Şeyhü'l-harem şahbâ

hak bu ki:

1. hak bu ki:

Kaside 39

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu

Bu kadar ancak olur hak bu ki hüküm-i te'sîr

2. hak bu ki:

Kaside 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Bir düş gibidir hak bu ki ma'nâda bu 'âlem
Kim göz yumup açınca zamânı güzer eyler

3. hak bu ki:

Kaside 17

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Armağân gitse olur Çine hele taşvîri

Bu kadar ancak olur hak bu ki şun'-ı Mevlâ

hak bu kim:

1. hak bu kim:

Kaside 61

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Hâller zibâ yaraşmış lebleründe câ-be-câ

Hak bu kim hûb imtizâc itmiş şarâb u habb-i nâb

hak budur:

1. hak budur:

Kaside 56

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Hak budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim

Kim olur reşk ü hasedden dâ'imâ endüh-gîn

2. hak budur:

Kaside 37

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Hak budur lâzım idi devlete bir sencileyin

Dâver-i 'âdil ü düstür-ı 'adâlet-evreng

hak budur kim:

1. hak budur kim:

Kaside 61

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu, gerçekte, aslında.

Hak budur kim saña ikbâl eyleyelden oldu hep
Vaz'-ı devrân-ı felek maqbûl-ı tab'-ı şeyh u şâb

hak ideriz:

1. hak ideriz:-er, -iz

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Toprak etmek, toprak olmak, ölmek.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemân hak ideriz

hak ile veksân evler:

1. hak ile veksân evler:-r

Kaside 3

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Deyim**

Yerle bir etmek, değersizleştirmek.

Bulsa erbâb-ı dili hak ile veksân evler
Göstere tâ ki edânide 'ulüvv-i şânı

hak ile veksân olduğun:

1. hak ile veksân olduğun:-duk, -i, -n

Gazel 87

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Yerle bir olmak, yok olmak, yıkılıp harap olmak.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hak ile veksân olduğun görsem

hak ile veksân olsun:

1. hak ile veksân olsun:-sun

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yerle bir olmak // perişan olmak, yerlerde
sürünmek (saçın uzunluğu dolayısıyla yere değmesi).*

Nice bir dil gam-ı zülfünle perişân olsun

Göreyin zülfini kim hak ile veksân olsun

hak ile veksân olurdu:

1. hak ile veksân olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 25

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yerle bir olmak, yok olmak, ortadan kalkmak.

Nükhet-i hulkı mu 'a'ıttar eylese ger 'ālemi
Hāk ile yeksān olurdu kıymet-i müşk ü zebād

hak isbāt idem:

1. **hak isbāt idem:-em**

Kaside 5

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Haklı olduğunu kanıtlamak.

Ne deñlü da'vi-i nazm eylesem zırā ne mümkündür
Ki hak isbāt idem medh ile şāh-ı nüktedān üzre

Hak mübārek ide:

1. **Hak mübārek ide:-e**

Kaside 40

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah bereketlendirsin, mübarek kılsın.

Hak mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacağı işte vezir-i a'zam

Hak mu'in ola:

1. **Hak mu'in ola:**

Kaside 46

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah yardımcı olsun, Allah yardım etsin.

Hak mu'in ola hemān özge kerāmetdür bu
Yohsa bu himmete mümkün degül aslā tahmīn

hak olsun:

1. **hak olsun:-sun**

Gazel 81

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Ölmek, toprağa karışmak, toprak olmak.

Dildedür mihrün ko hak olsun yolunda cân u ten
Ben ölürsem 'ālem-i ma'nāda bākīdür göñül

2. **hak olsun:-sun**

Gazel 97

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ölmek, toprağa karışmak, toprak olmak.

Ten-i zārum ko hak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek konmasun ol dāmen-i pāke gubār andan

Hak şaklaya:

1. **hak Şaklaya:**

Gazel 19

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

*"Allah korusun, Allah kötü durumla
karşılaştırmasin" anlamında kullanılan bir söz.*

Dil gāmzeñ ile turraña pek uydı ulaşdı
Hak şaklaya kim olmaya mağzüb-ı maḥabbet

Hak Te'ālā:

1. **Hak Te'ālā:**

Kaside 3

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Söz tamām oldı du'ā eyleyelüm ey Nef'i
Hak Te'ālā vire mağşud-ı şeh-i devrānı

Hak Te'ālā 'ömrin efzün eylesün:

1. **Hak Te'ālā 'ömrin efzün eylesün:-sün**

Gazel 27

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

*"Yüce Allah ömrünü artursun, uzun ömür versin."
manasında dua ifadesi.*

Hak Te'ālā Pādişāhuñ 'ömrin efzün eylesün
İtmez oldı devletinde yok yire efgān mest

Hak Te'ālānuñ:

1. **Hak Te'ālānuñ:-nuñ**

Kaside 27

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Ola zāt-ı şerifü Hak Te'ālānuñ emānında
Musahḥar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

hak üzre:

1. **hak üzre:**

Kaside 14

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

'Acizim hak üzre evşāfuñda hālā kim benim

'Ālem-i endişenüñ 'allāme-i dānişveri

2. **hak üzre:**

Kaside 19

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ġaraz mağdūrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilūñde
Şenānı yohsa hak üzre edā nice müyesserdür

3. **ḥaḳ üzre:**

Kaside 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ne mümkün eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlâyı
Ki destür eyledi Şâh-ı cihâna böyle pâşâyı

4. **ḥaḳ üzre:**

Kaside 38

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ġaraż ‘arz-ı ḥulûş u bezl-i maḳdûr itmedür yoḥsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebân-ı nâṭıḳa ebkem

5. **ḥaḳ üzre:**

Kaside 40

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Mümkün olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edâ
Ben iderdüm yine yâ nâṭıḳa-i endişem

6. **ḥaḳ üzre:**

Kaside 56

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḥtaşar ta‘rif olunsa böyle memdûḥ-ı güzîn

ḥākānī:

1. **ḥākānsın:-sın**

Kaside 15

Mısra: 64

Hükümdar.

Sen bir şeh-i zî-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Ya‘nî ki sen ḥākānsın devrinde ben Ḥākānīyim

Ḥākānī:

1. **Ḥākānī:**

Kaside 11

Mısra: 74

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Ben ol Vaşşâf-ı ‘ahdim kim gelince medḥ ü evşāfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Ḥākānī

2. **Ḥākānīden:-den**

Kaside 11

Mısra: 72

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Sa‘âdetle sen ol Ḥākān-ı ‘ālî-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḥākānīden a‘lâ bir şenâ-ḥ‘ānî

3. **Ḥākānīyim:-y, -im**

Kaside 15

Mısra: 64

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Sen bir şeh-i zî-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Ya‘nî ki sen ḥākānsın devrinde ben Ḥākānīyim

4. **Ḥākānīyim:-y, -im**

Kaside 15

Mısra: 69

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Ḥākānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfız olur leb-beste- dem ḥāmem idince zîr ü bem

5. **Ḥākānīye:-y, -e**

Kaside 19

Mısra: 72

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne ‘Urfiye ne Ḥākānīye bu bir tarz-ı âḥerdür

6. **Ḥākānī:**

Kaside 30

Mısra: 122

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Suḥan-gedâlik iderdi cenâb-ı ṭab‘umdan
Geleydi ger bu zamânda vücûda Ḥākānî

7. **Ḥākānī:**

Kaside 39

Mısra: 95

Ḥākānī-i Şīrvānī. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İrānlı meşhur kaside şairi.

Faḥr ider kevkebe-i ṭab‘um ile Ḥākānî
Cân virür lehçe-i pâkîzeme Selmân u Zahîr

ḥākān-ı ‘ālî-rütbe:

1. **ḥākān-ı ‘ālî-rütbe:**

Kaside 12

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Yüce rütbeli hükümdar.

Dādger Hākān-ı ‘ālī-rütbe ‘Osmān Hān ki çarh
Yüz sürüp pâyine der şāh-ı cihānumdur bentüm

hākān-ı ‘ālī-şān-ı devrānsın:

1. **hākān-ı ‘ālī-şān-ı devrānsın:-sın**

Kaside 11

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Zamanın şanı yüce sultanı.

Sa ‘adetle sen ol Hākān-ı ‘ālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Hākāniden a‘lā bir şenā-h‘ānī

hākān-ı bülend-efser:

1. **hākān-ı bülend-efser:**

Kaside 22

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Tacı yüce hükümdar.

O sultān-ı ‘azīmü‘l-kadr ü hākān-ı bülend-efser
Ki lāyıkdur ne deñlü rüzgār eylerse i‘zāzı

hākān-ı CİN:

1. **hākān-ı CİN:**

Kaside 4

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Çin hükümdarı.

Hākān-ı CİN ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maţbahına armağān vürür

hākān-ı dīn-perver:

1. **hākān-ı dīn-perver:**

Kaside 5

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Eyā Hākān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ‘adlūñde
İder hānde zamān-ı devlet-i Nüşirevān üzre

hākān-ı gerdün-menzilet:

1. **hākān-ı gerdün-menzilet:**

Gazel 105

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Rütbesi, makamı yüce hükümdar.

Dārā-yı mülk-i salţanat Hākān-ı gerdün-menzilet
Hān-ı serir-i ma‘delet şir-i dilir-i şaf-şiken

hākān-ı hümāyün-fer:

1. **hākān-ı hümāyün-fer:**

Kaside 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şanı yüce hükümdar.

Zihī şāyeste vü bāyiste hākān-ı hümāyün-fer
Ki hem ārāyış-i evreng ü hem pīrāye-i efses

hākān-ı kerem-perdāza:

1. **hākān-ı kerem-perdāza:-a**

Gazel 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İhsanda bulunan, cömert hükümdar.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdu eger
Açmasa her şubh o Hākān-ı kerem-perdāza dest

hākān-ı muzaffer:

1. **hākān-ı muzaffer:**

Kaside 9

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmış hükümdar.

Hān Aħmed o Hākān-ı muzaffer ki hücümü
İkbāl-i Sikender gibi iklīm-sitāndur

2. **hākān-ı muzaffer:**

Kaside 19

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmış hükümdar.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gir-i hümāyün-fer
Ki her serdārı bir şāhib-ķırān-ı baħt-ı yāverdür

hākān-ı ‘Osmānī-neseb:

1. **hākān-ı ‘osmānī-neseb:**

Kaside 15

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Osmanlı soyunun hakanı.

Hākān-ı ‘Osmānī-neseb kim münderic zātında hep
İslām-ı Fārūķ-ı ‘Arab iķbāl-i Perviz-i ‘Acem

hākān-ı suhandān:

1. **hākān-ı suhandān:**

Kaside 23

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleyen hükümdar.

Memdüh-ı cihân Hân Murâd-ı hüner-endüz
Hâkân-ı suhandân u zebân-âver-i 'âlem

Hâkânî-i 'ahd:

1. **Hâkânî-i 'ahd:**

Kaside 16

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Zamanın Hâkânî'si // Nef'i.

'Urfî-i Rûm Enverî-i 'aşr u Hâkânî-i 'ahd
Feyzî-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr

Hâkânî-i 'ahdüm:

1. **Hâkânî-i 'ahdüm:-üm**

Kaside 8

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Zamanın Hâkânî'si // Nef'i.

Ben o Hâkânî-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Âstân-rüb-ı sarâyı devlet-i Hâkân bulur

hâke yüzün sür:

1. **hâke yüzün sür:**

Gazel 80

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Toprağa yüz sürmek // tevazu sahibi olmak.

Âftâb-ı 'âlem-ârâ gibi sür hâke yüzün
Kevkebe başdur cihânı hem yine bî-kevkeb ol

2. **hâke yüzün sür:**

Kaside 15

Mısra: **72**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Toprağa yüz sürmek // tevazu sahibi olmak.

Eflâke istîgnâyı ço hâke yüzün sür lâ-cerem
Nef'i yeter da'vâyı ço dünyâ ile ğavgâyı ço

hâk-i âstân:

1. **hâk-i âstân:**

Kaside 5

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Eşiğin toprağı.

Sözüm her dem budur 'aciz u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden sonra hâk-i âstân üzre

hâk-i cenâbı:

1. **hâk-i cenâbı:-ı**

Kaside 39

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Eşiğin toprağı.

Çeşm-i feth ü zafere gerd-i rikâbı sürme
Kimyâ-yı kereme hâk-i cenâbı iksir

hâk-i cennet:

1. **hâk-i cennet:**

Kaside 43

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Cennet toprağı.

İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül peydâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i luftı remâd üzre

hâk-i dergâhuña:

1. **hâk-i dergâhuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 53

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Eşiğin, huzurun toprağı // padişahın huzuru, kapısı.

Benim ol Nef'i-i efkende ki şimdi itdüm
Hâk-i dergâhuña yüz sürmegi aqsâ-yı emel

hâk-i dergehine:

1. **hâk-i dergehine:-i, -n, -e**

Kaside 16

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Eşiğin toprağı // padişahın huzuru, kapısı.

Böyle ser-gerdân olup devr eylemezdi 'âlemi
Olsa hâk-i dergehine intisâb-ı rûzgâr

hâk-i deri:

1. **hâk-i deri:-i**

Kaside 14

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı // eşik.

Şehriyâr-ı âsmân-mesned ki olmuş tâ ezel
Secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân hâk-i deri

2. **hâk-i deri:-i**

Kaside 33

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı // eşik, huzur.

Hem-nâm-ı şehensâh-ı rûsul hazret-i Pâşâ
Kim hâk-i deri ma'bed-i cân-ı fuçalâdur

hâk-i der-i mevhâne:

1. **ḥāk-i der-i meyhāne:**

Gazel 25

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısının toprağı.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşıkā Nef'ī
Ḥāk-i der-i meyhāne yiter secdegeh-i mest

ḥāk-i der-i meyhāne:

1. **ḥāk-i der-i meyhāne:**-y, -e

Gazel 26

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısının toprağı.

Yüz sürmede ḥāk-i der-i meyhāneye her gün
Eflāke irerse n'ola taraf-ı küleh-i mest

ḥāk-i derin:

1. **ḥāk-i derin:**-i, -n

Kaside 52

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Kapının, eşiğin toprağı.

Misk-i ezfer yerine qorlardı anı nāfeye
Ger şabā ḥāk-i derin iletaydı Çine armağān

ḥāk-i derinden:

1. **ḥāk-i derinden:**-i, -n, -den

Kaside 55

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Kapının toprağı, eşik // yüksek mevkide bulunan
kimsenin huzuru, makamı.*

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa kıldum intisāb
Kim olur ḥāk-i derinden baht u devlet behreyāb

ḥāk-i haremi:

1. **ḥāk-i haremi:**-i

Kaside 33

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı // kapı, eşik, makam.

Ḥāk-i haremi menşe-i ikbāl-i ekābir
Ceyb-i keremi kīse-i erbāb-ı recādur

ḥāk-i mestāne:

1. **ḥāk-i mestāne:**

Gazel 116

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Sarhoş olmuş toprak.

Ḥāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı divāne gibi silsile-ḥāy oldı yine

ḥāk-i Mısr:

1. **ḥāk-i Mısr:**

Kaside 61

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Mısır toprağı.

Düşdi ḥāk-i Mısr u āb-ı Nīle zıll-ı re' fetūñ
Ābı Kevşer oldı anuñ ḥāki guya müşk-i nāb

ḥāk-i pāk-i āstāni:

1. **ḥāk-i pāk-i āstāni:**-ı

Kaside 52

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Eşiğin temiz toprağı.

Dergeh-i devlet-penāhi mültecā-yı ḥāş u 'ām
Ḥāk-i pāk-i āstāni büse-cāy-ı ins ü cān

ḥāk-i pāve:

1. **ḥāk-i pāve:**-e

Kaside 47

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı // huzur, makam.

Kaşide bir bahāne hem gāzel efsānedür ancak
Garaz ihlāşımı şıdık ile ḥāk-i pāve inhādur

ḥāk-i pāy-ı Şeyh 'Attārım:

1. **ḥāk-i pāy-ı Şeyh 'Attārım:**-ım

Kaside 2

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

*Şeyh Attar'ın ayağının toprağı (Feridüddin
Muhammed Attar, İranlı büyük şair ve mutasavvıf).*

Ḥāk-i pāy-ı Şeyh 'Attārım ki oldı himmeti
Ṭab'uma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Meşnevī

ḥāk-i pāyına:

1. **ḥāk-i pāyına:**-ı, -n, -a

Kaside 47

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Cenāb-ı bārgāh-ı rif'ati ol deñlü 'ālidür
Ki ḥāk-i pāyına sükkān-ı 'ulvī çehre-fersādur

ḥāk-i pāvından:

1. **ḥāk-i pâyından**:-i, -n, -dan

Kaside 55

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Necm-i baht-ı kâ'inât Es'ad Efendi kim ider
Sa'd-i ekber ḥāk-i pâyından sa'adet iktisâb

ḥāk-i pâyinden:

1. **ḥāk-i pâyinden**:-i, -n, -den

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mâh
Ḥāk-i pâyinden sa'adet iktisâb

ḥāk-i pâyine:

1. **ḥāk-i pâyine**:-i, -n, -e

Kaside 8

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ayağının toprağı.

Şâh-ı vâlâ-rütbe Ḥân Aḥmed ki ḥāk-i pâyine
Ser-fürü itdükce gerdün irtifâ'-ı şân bulur

2. **ḥāk-i pâyine**:-i, -n, -e

Kaside 26

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Ayak toprağı (padişahın ayağının toprağı // eşik,
huzur.*

Ma'delet-güster-i a'zam ki ider
Ḥāk-i pâyine kâsem 'arş-ı azîm

ḥāk-i pâyını:

1. **ḥāk-i pâyını**:-i, -n, -ı

Nazm 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı.

Şabâdan itme dilâ ḥāk-i pâyını ümmîd
O deñlü luṭf u kerem rûzgârdan gelmez

ḥāk-i pâyum:

1. **ḥāk-i pâyum**:-u, -m

Kaside 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Ayağın tozu.

Ḥāk-i pâyum sürme eyleyse 'aceb mi rûzgâr
'Unşur-ı rûḥ-ı Kemâl-i İsfahânîdür sözüm

ḥāk-i râhı:

1. **ḥāk-i râhı**:-ı

Kaside 5

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Yolun toprağı (padişahın ayağının bastığı
toprak).*

O şâhenşeh ki ḥāk-i râhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Ḥusrevân üzre

ḥāk-i rehi:

1. **ḥāk-i rehi**:-i

Gazel 133

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolunun toprağı.

Rûzgâr anı siler miydi gözümden her dem
Tütüyâdan da 'azîz olmasa ger ḥāk-i rehi

2. **ḥāk-i rehi**:-i

Kaside 32

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Yolun toprağı, ayak basılan yer.

Gedâya günc-i deri müstaḥarr-ı câh ü celâl
Faḳîre ḥāk-i rehi kîmyâ-yı nâz u na'im

ḥāk-i reh-i ehl-i dil ol:

1. **ḥāk-i reh-i ehl-i dil ol:**

Gazel 46

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin yolunun toprağı olmak.

Var ḥāk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbâb-ı dile ḡayret-i akrân ne belâdur

ḥāk-i reh-i mest olsam:

1. **ḥāk-i reh-i mest olsam**:-sa, -m

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoşun yolunun toprağı olmak.

Şûfî degülüm rind-i ḥarâbâtî-i 'aşḡum
Nef'i gibi olsam ne 'aceb ḥāk-i reh-i mest

ḥāk-i reh-i mest olurdu:

1. **ḥāk-i reh-i mest olurdu**:-u, -r, -dı

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Sarhoşun yolunun toprağı olmak.

Şüfî ne bilür kadrini zevk-i mey-i nâbuñ
Bilseydi ger olurdu hemân hâk-i reh-i mest

hâk-i reh-i tevsen-i dildâra:

1. hâk-i reh-i tevsen-i dildâra:

Gazel 8
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgilinin serkeş atının yolunun toprağı.

Cân u dil hâk-i reh-i tevsen-i dildâra fedâ
Pâre pâre dil-i şad-pâre seg-i yâra fedâ

hâk-i rehin:

1. hâk-i rehin:-i, -n

Kaside 10
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Yolun toprağı, ayak basılan yer.

Cemşid-i kerem-pîşe ki seyrâna çıkınca
Hürşid gibi hâk-i rehin ferş-i zer eyler

hâk-i rehüñde:

1. hâk-i rehüñde:-ü, -ñ, -de

Gazel 118
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yolunun toprağı.

Biñ nâfe mi var her ham-ı zülf-i siyehüñde
Bu büy-ı dil-âvîz nedür hâk-i rehüñde

hâk-i ten:

1. hâk-i ten:

Gazel 97
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bedenin toprağı (toprak olmuş beden).

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dür olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

hakikat:

1. hakikat:

Kaside 57
Mısra: 72
Gerçek.

İ'tibâr itse de nazm ehline eşrâfi ide
İ'tibâr-ı müteşâbih ne hakikat ne mecâz

2. hakikati:-i

Kaside 32
Mısra: 21
Gerçek.

Bunuñ hakikati zâhir degül mi dünyâda
Kosun tecâhülü erbâb-ı hikmet ü tencim

3. hakikat:

Gazel 110
Mısra: 8
Vefalı, sadakatli olma.

Ėam ferağ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette hakikat hem-dem-i dirinede

4. hakikatden:-den

Tesdis 1
Mısra: 33
Vefalı, sadakatli olma.

Hakikatden dem urma bâri artık terk idüp lâfin
Bu matla'dan kıyâs it hasb-i hâl-i hadd-i inşâfin

5. hakikatdür:-dür

Kaside 34
Mısra: 65
Doğru, gerçek.

Hudâvendâ hakikatdür sözüñ lâf u güzâf itmem
Olur yârân-ı hoş-tab'un güzâf u lâf menfûri

6. hakikat:

Kaside 43
Mısra: 87
Doğru, gerçek.

Hakikat böyledir ammâ ne deñlü medĖ idersem de
Olur işbât-ı hağ güç Âşaf-ı vâlâ-nihâd üzre

7. hakikatdür:-dür

Kaside 47
Mısra: 134
Doğru, gerçek.

Beni medĖ anı zemm itmek degül ma'nâda
mağşüdum
Hakikatdür sözüñ sözde murâdım hağki icrâdur

8. hakikat:

Tesdis 1
Mısra: 40
Sadakat, doğruluk, bağıllık.

Olup Nef'î gibi âğir Ėam-ı hicrânla efkende
Ümmidim kat'idüp bildim hakikat yoğimiş sende

hakikat üzre:

1. **ḥaḳīkat üzere:**

Kaside 29

Mısra: 108

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Olmayı gerektiği gibi, doğru şekilde.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi
Ḥaḳīkat üzere beyân ideyin bilâ-isnâd

ḥakikatde:

1. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 19

Mısra: 19

Gerçekte, aslına bakılırsa.

Ḥaḳīkatde tefâvüt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şâhîn biri şibl-i ğazanferdür

2. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 40

Mısra: 72

Gerçekte, aslına bakılırsa.

Ḳâşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senün
Şâ'irüm gerçi ḥaḳīkatde hoş-âmed bilmem

3. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 47

Mısra: 5

Gerçekte, aslına bakılırsa.

'Aceb mecmû'a-i sırr-ı İlâhîdür ḥaḳīkatde
Ki her ne güne isti'dâd dirseñ anda peydâdur

4. **ḥaḳīkatde:**

Rûbai 4

Mısra: 3

Gerçekten, esasen.

Ġam çekme ḥaḳīkatde eger 'ârif iseñ
Farz eyle ki el'ân yine 'âlem yogimiş

5. **ḥaḳīkatde:**

Gazel 68

Mısra: 9

Gerçekte, gerçek manada, tam manasıyla.

Zevk-i vuşlat da ḥaḳīkatde bilinmez el-ḥaḳ
Cân fedâ itmeyicek yâre muḳaddem 'âşık

6. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 33

Mısra: 3

Gerçekte, gerçek manada, tam manasıyla.

Ya'nî ki ḥaḳīkatde ruh-ı pāk-i ḥaḫ-âver
Ehl-i nazara nüşâ-i esrâr-ı Ḥudâdur

7. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 22

Mısra: 77

Gerçekte, aslına bakılırsa.

Du'âyile sözi ḥatm idelüm zîrâ ḥaḳīkatde
Sözün gevher olursa yegdür itnâbindan icâzı

8. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 43

Mısra: 97

Gerçekte, aslına bakılırsa.

Vücûdı her birinün başka âlemdir ḥaḳīkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihânda inifrâd üzere

9. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 11

Mısra: 92

Gerçekte, aslında, esasında.

Hüner luḫf-ı kelâm-ı Ḥaḳkı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳīkatde budur ehl-i dilün mi'yâr-ı iz'ânı

10. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 19

Mısra: 4

Gerçekte, aslında, esasında.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nür-ı vâhiddür
Ḥaḳīkatde nihâyet her biri ğayr-ı mükerrerdür

11. **ḥaḳīkatde:**

Kaside 21

Mısra: 93

Gerçekte, aslında, esasında.

Ḥasûda kāfir-i muḫlak denür ḥaḳīkatde
Olursa zühd ile ger Bâyezîd-i Bistâmî

ḥâkim:

1. **ḥâkimi:-i**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 36

Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.

Hem-dem ister gönül ne çâre dilün
Kimse ne ḥâkimi ne şâhidur

2. **ḥâkîm:**

Gazel 98

Mısra: 7

Akıllı, derin düşünceli, hükümleri sağlam, basiret ve sağ duyu sahibi kimse.

‘Āşık-ı giryân u ser-gerdâna şor bilmez hâkîm
Hikmet-i devrân-ı çarh u seyr-i encüm n’eydügin

hâkîm-endîşe:

1. hâkîm-endîşe:

Kaside 47

Mısra: **109**

Düşünce âlimi, filozof.

Hâkîm-endîşe şâ’irdür kerâmet-pîşe sâhirdür
Tefekkürde Felâhündür tekellümde Mesîhâdur

hâkîm-i ‘aklı:

1. hâkîm-i ‘aklı:-ı

Kaside 44

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Eşyanın hakikatini kavrayan akıl.

Döndürür çarhı murâdınca hâkîm-i ‘aklı
Süre-i Nûr okudur mihre edîb-i re’yi

Hâkîm-i Ğaznevî:

1. Hâkîm-i Ğaznevî:

Kaside 2

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

İranlı mutasavvıf şair Hakîm Senâî.

‘İlm-i vahdetde sebağdaşı imâm-ı evliyâ
Hikmet-i ma’nâda şâkirdi Hâkîm-i Ğaznevî

Hâkîm-i Ğaznevîyim:

1. Hâkîm-i Ğaznevîyim:-y, -im

Kaside 2

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

İranlı mutasavvıf şair Hakîm Senâî.

Nef’î-i mu‘ciz-beyânüm bende-i Mollâ-yı Rûm
Ne Hâkîm-i Ğaznevîyim ne Emîr-i Dehlevî

hâkîm-i mahkeme-i şer‘-i şerîf-i nebevî:

1. hâkîm-i mahkeme-i şer‘-i şerîf-i nebevî:

Kaside 54

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed’in İslam şeriatının
mahkemesinin hâkîmi.*

Hâkîm-i mahkeme-i şer‘-i şerîf-i nebevî
Mażhar-ı sırr-ı kemâl-i kerem-i Rabb-i mecîd

hâkîm-i mahkeme-pîrâ-vı şerî‘at:

1. hâkîm-i mahkeme-pîrâ-yı şerî‘at:

Kaside 53

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Şeriatın mahkemeyi süsleyen hâkîmi.

Hâkîm-i mahkeme-pîrâ-yı şerî‘at ki bulur
Her dem emriyle meyân-ı hağ u bâtıl fayşal

hâkîm-i Yünânî:

1. hâkîm-i Yünânî:

Kaside 21

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Yunan filozofları.

Kemâl-i ‘aqlına hayrân hâkîm-i Yünânî
Raḥîk-ı meşrebine teşne ‘arif-i Câmî

2. hâkîm-i Yünânî:

Kaside 30

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Yunan filozofları.

İderdi vefk-ı giribân-ı dır‘-ı İskender
Bulaydı nüşha-i şî‘rüm hâkîm-i Yünânî

hâkîster-i pür-ahkere:

1. hâkîster-i pür-ahkere:-e

Kaside 31

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Ateş koruyula dolu kül.

Döndi hâkîster-i pür-ahkere rîk-i ‘ummân
Aḥkeri gevher ü tennür-ı pür-âteş gird-âb

Hakk:

1. Hakk:

Kaside 9

Mısra: **141**

Allah.

Hakk rûzını nev-rûz u şebûn kâdr ide her sâl
Ol pâyede kim kıble-i iḳbâl-i şehândur

2. Hakk:

Kaside 14

Mısra: **78**

Allah.

Sîhr iderdüm medḥine geldükce ammâ n’eyleyin
Eylemiş Hakk vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan beri

3. **Ḥaḳḳ:**

Kaside 14
Mısra: **125**
Allah.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ‘azm eylerse olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

4. **Ḥaḳḳ:**

Kaside 53
Mısra: **101**
Allah.

Ḥayme-i ḳadrüñi gerdün gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

5. **Ḥaḳḳ:**

Kaside 54
Mısra: **94**
Allah.

Şadr-ı fetvāda mü’ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif’at ü iclālını Ḥaḳḳ ide mezīd

6. **Ḥaḳḳa:-a**

Kaside 61
Mısra: **73**
Allah.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḥalāş
Eyledim sultānuma iḥlāş ile çün intişāb

7. **Ḥaḳḳ:**

Mesnevi 1
Mısra: **14**
Allah.

Ṭayy oldı ise ‘ömri eger Mīr ‘İmāduñ
Ḥaḳḳ ‘ömrini efzün ide Sultān Murāduñ

8. **ḥaḳḳa:-a**

Kaside 3
Mısra: **103**
Doğru, gerçek.

Kimisi ḳā’ il olup ḥaḳḳa sözüml itdi ḳabül
İtmeyen daḫi koyup da’vī-i bī-bürhāni

9. **ḥaḳḳı:-ı**

Kaside 37
Mısra: **60**
Doğru, gerçek.

Güşını ḫutsa felek penbe-i ḥürşid ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

10. **ḥaḳḳı:-ı**

Kaside 47
Mısra: **134**
Doğru, gerçek, hakikat.

Beni medḥ anı zemm itmek degül ma‘nāda
maḳşūdum
Ḥaḳḳatdür sözüml sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

ḥakkā:

1. **ḥaḳḳā:**

Kaside 17
Mısra: **82**
Doğrusu.

Nedür ol gerden-i mevzün o sürin-ferbih
‘Aceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

2. **ḥaḳḳā:**

Kaside 38
Mısra: **100**
Doğrusu.

Muḥaşşal böyle bir ebleh-firib-i rüzgār olmaz
‘Aceb ḥaḳḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḥudā-yı a’lem ü aḥkem

3. **ḥaḳḳā:**

Kaside 25
Mısra: **62**
Doğrusu, gerçekte.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ nizām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı saltanatda icthād

4. **ḥaḳḳā:**

Kaside 28
Mısra: **119**
Doğrusu, gerçekte.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüml
Bir tuḫfe gibi elden ele armağān olur

ḥakkā ki:

1. **ḥaḳḳā ki:**

Kaside 61
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Serverā ḥaḳḳā ki luḫfuñ eyledi iḫyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

2. **ḥaḳḳā ki:**

Kaside 33
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Gün başına bir müjde-i luḫf irişe Ḥaḳḳdan
Zātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

3. **ḥaḳḳā ki:**

Kaside 62
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Mey gibi kıvı bir güher her kaçresi cânlar deger
Hakkâ ki cânâ cân kaçar yâr ile olsa leb-â-leb

hakk-ı edâdur:

1. **hakk-ı edâdur:-dur**
Kaside 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yapılması gerekli.

Mümzî suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammâ
Selb eylemezüz bu sözi de hakk-ı edâdur

hakk-ı nânı:

1. **hakk-ı nânı:-ı**
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Ekmek hakkı, tuz ekmek hakkı.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile hakk-ı nânı

hakkında:

1. **hakkında:-nî, -da**
Gazel 47
Mısra: **2**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ hakkında sultânım güzel dirler

2. **hakkında:**
Kaside 16
Mısra: **82**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

'Âlemi ma'mûr u âbâd eyledükce 'adl ile
Ola hakkında du'â-yı müstecâb-ı rûzgâr

3. **hakkında:**
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

Dil-güşâdur meclisün gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senün hakkında hep efsânedür

hakkumda:

1. **hakkumda:-, -**
Kaside 10
Mısra: **111**
Hakkımda, benim için.

Hakkumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âşâr-ı tabî'atlerine kim nazar eyler

hâk-pây:

1. **hâk-pâyı:-ı**
Kaside 12
Mısra: **54**
Ayağın toprağı, ayağın tozu, ayağın bastığı toprak.

Fağır iderse ger zemîn-bûs-ı cenâbiyla felek
Hâk-pâyı rûzgâra armağânımdur benim

hâk-pây-ı na't-güyânım:

1. **hâk-pây-ı na't-güyânım:-ım**
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Naat yazarların ayağının toprağı.

Hâk-pây-ı na't-güyânım ki 'arş-ı a'zamuñ
Zikr ü tesbîh-i lisân-ı kudsiyânıdır sözüüm

hâk-pâyine yüzüm sürünce:

1. **hâk-pâyine yüzüm sürünce:-ünce**
Kaside 12
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağın toprağına /ayağın bastığı yere yüz sürmek // saygı, hürmet, sevgi gösterisi için yere eğilmek, ayağına kapanmak.

Kımyâ buldum sürünce hâk-pâyine yüzüm
Genc-i devlet nağd-i vaqt-i râyğânımdur benim

hâk-rüb-ı der-i şâhenşeh-i devrân olsun:

1. **hâk-rüb-ı der-i şâhenşeh-i devrân olsun:-sun**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Devrin en büyük padişahının kapısının süpürgesi olmak.

Deste deste idüp ol zülf-i dütäyî bārî
Hâk-rüb-ı der-i şâhenşeh-i devrân olsun

hâksâr-ı dergeh-i kadr-i bülendün:

1. **hâksâr-ı dergeh-i kadr-i bülendün:-ü, -nî**
Kaside 55
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kadri yüce makamın düşkünü.

Hâksâr-ı dergeh-i kadr-i bülendün âsmân
Şermsâr-ı dest-i deryâ feyz-i ihsânüñ şehâb

hak-şinās:

1. **ḥaḳ-şinās:**

Kaside 3

Mısra: **110**

Hak gözeten, hak bilir.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhâda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladığım yârânı

hâl:

1. **ḥâl:**

Kaside 35

Mısra: **50**

Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde
Dâmen-i tırta-i dil-berde meger kim ḥaḫ u ḥâl

2. **ḥâller:-ler**

Kaside 61

Mısra: **57**

Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Ḥâller zibâ yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḫ bu kim ḥûb imtizâc itmiş şarâb u ḥabb-i nâb

3. **ḥâlini:-i, -n, -i**

Gazel 13

Mısra: **5**

Vaziyet, durum.

'Arz eyler idi ḥâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı ḥurşîdi tutar teb

4. **ḥâlüm:-ü, -m**

Gazel 16

Mısra: **1**

Vaziyet, durum.

Bulmazam tenhâ ki ḥâlüm 'arz idem cānâna hep
Derd-i heci bildürem ol âfet-i devrâna hep

5. **ḥâl:**

Gazel 31

Mısra: **11**

Vaziyet, durum.

Ḥâl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'î
Himmet-i Âşaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

6. **ḥâlim:-i, -m**

Kaside 23

Mısra: **53**

Vaziyet, durum.

Ma'kül midur böyle perişân ola ḥâlim
Memdûhum ola sencileyin server-i 'âlem

7. **ḥâli:-i**

Kaside 36

Mısra: **70**

Vaziyet, durum.

Götürmez ise de bārî getirmeye şadra
Gelürse ḥâlî n'olur yine 'âlemün bilmem

8. **ḥâl:**

Kaside 43

Mısra: **2**

Vaziyet, durum.

Bi-ḥamdi'llâh felek döndi yine vefḳ-ı murâd üzre
Olurdu ḥâl pek müşkil ḳalaydı ger 'inâd üzre

9. **ḥâlini:-i, -n, -i**

Kaside 50

Mısra: **77**

Vaziyet, durum.

Devr-i cüduñda görür ḥâlini baḫr ü kânuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firâvânî gamâm

10. **ḥâl:**

Gazel 102

Mısra: **11**

Vaziyet, durum.

Bu ḥâl ile âvârelik el virse baña ger
Başdan başa dünyâyı gülistân iderim ben

11. **ḥâline:-i, -n, -e**

Kaside 26

Mısra: **21**

Vaziyet, durum.

O daḫi ḥâline raḫm itmez ise
Yok midur 'adl-i şehenşâh-ı kerîm

12. **ḥâl:**

Kaside 57

Mısra: **81**

Vaziyet, durum.

Ḥâl ma'lûm-ı şerîfün olıcaḫ sulṫânüm
İtse Nef'î n'ola 'özr ile kelâmın icâz

13. **ḥâlüm:-ü, -m, -e**

Kaside 57

Mısra: **68**

Vaziyet, durum.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryâd itsem
Kimseden ḥâlüm şefḳatle işitmem âvâz

14. **ḥâli:-i**

Rûbai 3

Mısra: **3**

Vaziyet, durum.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥālī
Bu nükte-i ser-beste ḳalır nā-güfte

15. **ḥāl:**

Kaside 40

Mısra: 62

Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Şahne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Ḥāl ü ḥaṭ üzere degül silsile-i ḥam-der-ḥam

16. **ḥālī:-i**

Gazel 47

Mısra: 7

Vaziyet, durum.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdır 'ālemin ḥālī
Le'ime muḡtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

17. **ḥālī:-i**

Gazel 139

Mısra: 3

Vaziyet, durum.

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemün ḥālī
Bu günler cām-ı mey ḡam def'ine imdāde gelmez mi

18. **ḥālün:-i**

Gazel 66

Mısra: 5

Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Ḥālün 'aceb mi olsa 'izāruḡda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

19. **ḥāl:**

Kaside 52

Mısra: 69

Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Nokṡa-i kilki 'izār-ı şāhid-i ma'nāya ḥāl
Cevher-i rūḡ-ı kelāmı ḳāleb-i 'irfāna cān

20. **ḥālümü:-ü, -m, -i**

Kaside 53

Mısra: 77

Vaziyet, durum.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümü sultānuma kim
Ḡam-ı māzīyi ḳomaz dilde ḡam-ı müstaḳbel

21. **ḥālī:-i**

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vaziyet, durum.

Rind iseñ Nef'ī ḥumār-ı bādeden açma gözün
'Ālemün ḥālī ḥayāl-i ḥ'āb gelsün çeşmüñe

ḥālā:

1. **ḥālā:**

Kaside 14

Mısra: 81

Şu anda, hâlen.

'Ācizim ḥaḳ üzere evşāfuḡda ḥālā kim benim
'Ālem-i endişenün 'allāme-i dānişveri

2. **ḥālā:**

Kaside 23

Mısra: 60

Şu anda, hâlen.

Hep tuḥfe-i ḡüftārum için Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i 'ālem

3. **ḥālā:**

Kaside 41

Mısra: 57

Şu anda, hâlen.

Ḥālā benim ol sāḡir-i üstād ki yokdur
Bir bencileyin şā'ir-i ḡarrā-yı zamāne

4. **ḥālā:**

Kaside 46

Mısra: 65

Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Bu ḳadar nazma da kim cür'et iderdi ḥālā
İtmese ṡab'uma ilhām-ı İlhāhi telḳin

5. **ḥālā:**

Kaside 59

Mısra: 23

Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Ḥālā o suḡan-senc-i ḡoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mişlüm daḡı ḡüm-nām-ı 'ademdür

6. **ḥālā:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 27

Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Fikr-i mazmün-ı ḡaş için ḥālā

Dil bu tedbir ile mübāhīdür

ḥalās oldum:

1. **ḥalāş oldum:-du, -m**

Kaside 61

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Kurtulmak.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḥalāş
Eyledim sultānuma iḡlāş ile çün intişāb

halâş olmak:

1. **halâş olmak:-mağ**
Gazel 34
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Halâş olmak ne mümkündür dime zinhâr o mağbesden
Hemân mevķûf-ı hüsni-ı iltifât-ı pâdişâhîdür

halâş olmaz:

1. **halâş olmaz:-maz**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'il
Halâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

halâvet:

1. **halâvet:**
Terkib-bend 1
Mısra: 74
Tatlhk, lezzet.

Sükkerî şerbetden a'lâsın hele ehl-i dile
Telh-kâm itseñ n'ola gayrı halâvet bundadır

hâlden kâle getürmek:

1. **hâlden kâle getürmek:-mek**
Gazel 90
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan hâli dile getirmek, anlatmak.

Hâlden kâle getürmek eger olsa mümkün
'Arz-ı hâl itmede ehl-i dile te'hir idemem

hâle:

1. **hâle:**
Kaside 61
Mısra: 47
Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Hâle bir tavķ-ı muraşşa' kehkeşân bir sim-raht
Çarh bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrîn-riķâb

halef:

1. **halef:**
Kaside 29
Mısra: 113
Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse // şîir (şairin şîirinin yerine geçecek şîir).

Vücûda gelmedi nazmum gibi güzîde halef
'Arûs-ı ma'niye endîşe olalı dâmâd

halef-i âdem:

1. **halef-i âdem:**
Kaside 40
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Ademoğlu, insanoğlu.

Şadr-ı a'zam o güzîde halef-i âdem kim
Faħr ider zât-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

halef-i 'akl-ı mücerred:

1. **halef-i 'akl-ı mücerred:**
Kaside 44
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Soyut aklın yerine geçen.

Halef-i 'akl-ı mücerred ki revâdır itse
Cevher-i medhîne lü'lü-yı suħan-lâlâyı

halef-i düde-i âdem:

1. **halef-i düde-i âdem:**
Kaside 24
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
İnsan soyunun/neslinin devamı/halefi.

Halef-i düde-i âdem şeref-i devlet ü dîn
Faħr-ı insân u melek hâşıl-ı devrân-ı felek

2. halef-i düde-i âdem:

- Kaside 50**
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
İnsan soyunun/neslinin devamı/halefi.

O güzîde halef-i düde-i âdem ki ider
Cevher-i pâkine ecrâm u 'anâşır ikrâm

halef-i düde-i 'akl-ı evvel:

1. **halef-i düde-i 'akl-ı evvel:**
Kaside 37
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Akl-ı evvelin biricik halefi, evladı.

Hem yegâne halef-i düde-i 'akl-ı evvel
Hem kirâmî güher-i nüh-şadef-i âyine-reng

halef-i muhterem-i rüzgâr:

1. **halef-i muhterem-i rüzgâr:**
Kaside 42
Mısra: 74

Kelime Tipi: -
Zamanın saygıdeğer halifesi /vekili (padişah vekili).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey hālef-i muhterem-i rūzgār

halel gelür:

1. **halel gelür:**-ü, -r
Gazel 130
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Zarar gelmek, bozulmak.

Zāhid-i şad-sāle mest olsa yine ma'zürdur
Zühd ü taqvāya gelür zirā halel nev-rüzda

halel viremez:

1. **halel viremez:**-emez
Kaside 53
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Bozmak, zarar vermek.

'İtidāl istese ger 'adli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı hāzān revnağ-ı gülzāra hālel

hālet:

1. **hālet:**
Kaside 48
Mısra: 19
Nitelik, durum, hāl.

Ne keyfiyyet ne hālet ne eşer var
Raḥīk-i feyz-i mazmūnında bilmem

2. **hālet:**
Kaside 28
Mısra: 28
Hāl, keyfiyyet.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir hālet el virür ki kaşes gülsitān olur

3. **hālet:**
Kaside 60
Mısra: 23
Hāl, keyfiyyet.

Neş'e-i sāğar-ı ṭab'ında olan hālet ile
Eylemiş 'ālemi hep meclis-i mestān-ı suḥan

4. **hāletle:**-le
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 17
İçinde bulunulan durum, vaziyet.

Ben bu hāletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kırtulmam ṭab'-ı hevesnākümden

5. **hālet:**
Kaside 58
Mısra: 97
Hāl, durum.

Gören şanur bu iki hālet ile noḡtaların
Şerār-ı şem'-i suḥan şeb-nem-i gül-i mazmūn

hālet-i ser-germī-i 'uşşākı:

1. **hālet-i ser-germī-i 'uşşākı:**-ı
Kaside 31
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Aşıkların sarhoşluk hālleri.

Oldı pür-tāb o kadar şiddet-i germādan kim
Añdurur hālet-i ser-germī-i 'uşşākı ḥabāb

hālî:

1. **hālî:**
Gazel 4
Mısra: 11
Boş, tehi, tenha.

Hem eyle dā'imā himmet ki hālî ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

2. **hālî:**
Gazel 10
Mısra: 8
Boş, tehi, tenha.

Çeşm-i mesti tığ çekmiş ğamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgini bir şemşirden hālî kırāb

3. **hālî:**
Kaside 55
Mısra: 86
Boş, tehi, tenha.

Çeşm-i mesti tığ çekmiş ğamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgini bir şemşirden hālî kırāb

4. **hālî:**
Kıt'a 2
Mısra: 1
Boş, tehi, tenha.

Bezmüne geldim ise medḥ ü şenādan hālî
Naḡş-ı idrākime ḥaml itme benim sultānım

hāl-i dil-i aşüfte:

1. **hāl-i dil-i aşüfte:**
Kaside 26
Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Perişan gönlün hâli // âşğın hâli.

Nicedür hâl-i dil-i âşüfte
Şânededen çekmez ola renc-i elim

hâl-i dil-i Nef'î-i sevdâ:

1. **hâl-i dil-i Nef'î-i şeydâ:**

Gazel 131
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Divane Nef'î'nin gönlünün hâli.

Bilmem nic' olur hâl-i dil-i Nef'î-i şeydâ
Hem haste vü hem cân ile müşâk-ı girişme

hâl-i dil-i 'uşşâkdan:

1. **hâl-i dil-i 'uşşâkdan:-dan**

Gazel 99
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlünün hâli, durumu.

N'ola olsa muztarib hâl-i dil-i 'uşşâkdan
Sinesi âyine-i 'âlem-nümâdur n'eylesün

hâl-i dil-i zârı:

1. **hâl-i dil-i zârı:-ı**

Kaside 47
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönlün hâli.

Demek güç saklamak güç gamzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

hâl-i dil-i zârımı:

1. **hâl-i dil-i zârımı:-u, -m, -ı**

Gazel 45
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönlün hâli.

Çekdiğüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilir
'Âşıkum hâl-i dil-i zârımı Allâh bilir

hâl-i harâb-ı rûzgâr:

1. **hâl-i harâb-ı rûzgâr:**

Kaside 16
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Devrin/dünyanın harap durumu.

Tâze revnak virdi 'adli kârgâh-ı 'âleme
Oldı yine muntazam hâl-i harâb-ı rûzgâr

hâl-i lebüñ:

1. **hâl-i lebüñ:-üñ**

Gazel 17
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dudak beni, dudağın kenarındaki ben.

Ey şanem virür leb-i la'lün Mesihâdan haber
Güyyiâ hâl-i lebüñ bir Hindü-yı âteş-perest

hâli olmaz:

1. **hâli olmaz:-maz**

Gazel 37
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
... sız olmak, boş olmak.

'Aşkî olmaz yine hâli hiç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

hâli perişân olmazdı:

1. **hâli perişân olmazdı:-maz, -dı**

Nazm 3
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Perişan, dağmık durumda olmak.

Olmazdı böyle hâli perişân u kaddî ham
Sevdâ-yı zülfün olmasa başında sünbülün

hâl-i perişânım:

1. **hâl-i perişânım:-ı, -m**

Tesdis 1
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Gamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

2. **hâl-i perişânım:-ı, -m**

Tesdis 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Gamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

3. **hâl-i perişânım:-ı, -m**

Tesdis 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim kılmaduñ tedbīr-i dermānım

4. **hāl-i periřānım**:-ı, -m

Tesdis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Periřān, acınacak hāl.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim kılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **hāl-i periřānım**:-ı, -m

Tesdis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Periřān, acınacak hāl.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim kılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **hāl-i periřānım**:-ı, -m

Tesdis 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Periřān, acınacak hāl.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim kılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **hāl-i periřānım**:-ı, -m

Tesdis 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Periřān, acınacak hāl.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ėamuñla derde dūřdim kılmaduñ tedbīr-i dermānım

hāl-i periřānım:

1. **hāl-i periřānım**:-ı, -n

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dağınk, karmakarışık hāl, durum.

Hūsni kemāl-inde gülūñ derdi ziyāde bŭlbŭlūñ
Añmazsın ammā sŭnbŭlŭñ hāl-i periřān-ın yine

hāl-i rŭbāyende-i rŭy-ı dil-ber:

1. **hāl-i rŭbāyende-i rŭy-ı dil-ber**:

Kaside 46

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilin-in yŭzŭnden çalınan ben.

Lālesi hāl-i rŭbāyende-i rŭy-ı dil-ber
Sŭnbŭli bāc-ı sitānende-i zŭlf-i mŭřđđn

hāl-i ruhsār-ı zemīn:

1. **hāl-i ruhsār-ı zemīn**:

Kaside 56

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yeryŭzŭnŭn beni (yeryŭzŭ yanağındaki ben).

Pertev-i hŭrřđd-i re'yi şem'-i eyvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli hāl-i ruhsār-ı zemīn

hāl-i siyeh:

1. **hāl-i siyeh**:

Kaside 54

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Siyah ben.

Görinŭr hāl-i siyeh gibi rŭh-ı dil-berde
Dŭřse ger āyine-i re'yine 'aks-i hŭrřđd

halīde olurdı:

1. **halīde olurdı**:-u, -r, -dı

Kaside 30

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Batmak, saplanmak.

Dönerdi 'aksine sŭfārı nişf-ı menzilden
Olurdı pŭřt-i kemāna halīde peykānı

Halīl Pāşā:

1. **Halīl Pāşā**:

Kaside 36

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Halil Paşa.

Sipeh-řikāf-ı yegāne Halīl Pāşā kim
Cihāna āteř urur berķ-ı tđđi çekdüği dem

halīm evler:

1. **halīm evler**:-r

Kaside 7

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Yumuşatmak, yumuşak huyly etmek.

Def'i bīm-i dil-i 'uřřāk iin evler eşeri
Ėahramān-ı niğeh-i Ėamze-i hŭbānı halīm

hāline komaz:

1. hāline komaz:-maz

Kaside 41

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendi hāline bırakmamak, müdahale etmek, karışmak.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli'î gör kim

Anı da komaz hāline iğvâ-yı zamâne

hālivâ:

1. hāliyâ:

Kaside 62

Mısra: 49

Şimdi.

Bir devre geldük hāliyâ olmuş ma'ārif bî-bahā

'Arz itse dil hüsni-edā itmiş olur sū'-i edeb

halk:

1. halk:

Gazel 20

Mısra: 8

Ahali, insanlar.

Olursa kıyâmetde kadûn gibi dil-âşüb

Cân ile ider halk temennâ-yı kıyâmet

2. halkı:-ı

Gazel 59

Mısra: 4

Ahali, insanlar.

Ġamze degül 'āleme tırfa belâdur ki hiç

Halkı esîr itmege istemez esbâb-ı nâz

3. halk:

Kaside 5

Mısra: 106

Ahali, insanlar.

Bula zât-ı şerîfûnle serîr-i saltanat revnak

Ola devründe halk âsüde dehr emn ü emân üzre

4. halkınuñ:-ı, -nuñ

Kaside 25

Mısra: 5

Ahali, insanlar.

Gündüzi 'ıyd u şebi Kadr oldu güyâ halkınuñ

Müjde-i teşrîfûn itdi dillerin ol deñlü şād

5. halkı:-ı

Kaside 26

Mısra: 95

Ahali, insanlar.

Oı kadar halkı müselmân itdün

İdemez vesvese şeytân-ı racîm

6. halkıma:-ı, -n, -a

Kaside 26

Mısra: 86

Ahali, insanlar.

Bir senün gibi 'azîmü's-şānuñ

Ki ider halkına Mevlâ ta'zîm

7. halkı:-ı

Kaside 33

Mısra: 71

Ahali, insanlar.

Bir mülke güzâr itse şanur halkı o mülküñ

Oldukları yer memleket-i Çîn ü Hıttâdur

8. halka:-a

Kaside 36

Mısra: 75

Ahali, insanlar.

Tamâm vefk-ı murâd üzre halka luft itdün

Kerâmet olduğına sende kalmadı şübhem

9. halka:-a

Kaside 54

Mısra: 84

Ahali, insanlar.

Nazmum ol silk-i güherdür kim olur hemvâre

Halka tahmîn-i bahâsı sebeb-i güft ü şinîd

10. halk:

Kaside 61

Mısra: 7

Ahali, insanlar.

Sen şafâ geldün kudümüñdan şafâ kesb itdi halk

Oldılar Mısr ehli yümn-i maqdemünle behre-yâb

11. halkı:-ı

Müseddes 1

Mısra: 9

Ahali, insanlar.

Tutalım 'âlem olmuş şād 'âlem halkı hep hürrem

İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

halk eylemis:

1. halk eylemis:-miş

Kaside 38

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Yaratmak.

Muhaşşal böyle bir ebleh-firîb-i rüzgâr olmaz

'Aceb halk eylemiş haqqâ Hudâ-yı a'lem ü ahkem

2. **halk eylemiş:-miş**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Tıynet-i pâkinde yok aşlâ küdüretten eger
Cismini halk eylemiş Bâri Te'âlâ nürdan

halk idelden:

1. **halk idelden:-elden**
Tesdis 1
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Vücüdüm halk idelden dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak
Ḥayâlündür viren ḥalvet-serâ-yı ḥâtıra revnak

halk olmadın:

1. **halk olmadın:-madın**
Kaside 15
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Yaratılmak.

Ben gerçi bir bî-hâşılıım şâkird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadın levh ü kalem

halka:

1. **halkadan:-dan**
Kaside 52
Mısra: 98
Daire şeklinde olan şey.

Dikdi na'l-i sîneme çeşmüñ sinân-ı gamzesin
Nîzesini halkadan güyâ geçirdi Ḥahramân

2. **halka:**
Gazel 37
Mısra: 8
Saçın kıvrımı.

Dil giriftâr olmamak kâbil mi bend-i zülfüñe
Anı dâma çekmege her halka bir kullâb olur

3. **halkasın:-sı, -n**
Kaside 55
Mısra: 10
Kapıların üzerinde kapıya vurmak için
kullanılan ortası boş çember.

Ol der-i çâker-nevâz u bende-perver kim ider
Ḥalkasın bî-ḥtiyâr âzâdeler tavk-ı rikâb

halka halka:

1. **halka halka:**
Kaside 12
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım (zülfi bağlamında).

Ḥân mân-süz-ı dilim gird-âba düşmiş âteşim
Ḥalka halka ṭurra-i dil-ber duḥânımdur benüm

2. **halka halka:**
Kaside 28
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım.

Gâhî ki halka halka turur pîç ü tâb ile
Ṭuḡrâ-yı ḥükm-i pâdişeh-i ḥüsn ü ân olur

3. **halka halka:**
Kaside 49
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
İç içe halkalar biçiminde, kıvrım kıvrım.

Görüp dūd-ı derünüñ halka halka bülbül-i zâruñ
Hevâdan öğrenür murgân-ı gülşen 'ilm-i edvârı

4. **halka halka:**
Gazel 33
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İç içe halkalar biçiminde, kıvrım kıvrım.

Şanurlar halka halka dūd-ı âhum evc-i a'lâda
Bir ejderdür ki sakf-ı künbed-i gerdâne yazmışlar

halka-i der:

1. **halka-i der:**
Kaside 31
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Kapı halkası.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek halka-i der
Ka'be-i 'işmetine perr-i melek perde-i bâb

halka-i turra-i zülfün:

1. **halka-i turra-i zülfün:-üñ**
Gazel 69
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Saçın halka gibi kıvrımı.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden kıparur
Ḥalka-i turra-i zülfün gibi kullâb olıcağ

halka-i zülfinden:

1. **halka-i zülfinden:-i, -n, -den**
Gazel 96
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Zülfün kıvrılmış, halka gibi olmuş ucu (pencere bağlamında).

Ḥalka-i zülfinden eyler dil temāşā ruḥların
Virmese ḥurşide n'ola revzen-i nezzāresin

halk-ı 'ālem:

1. halk-ı 'ālem:

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Ḥalk-ı 'ālem bir nefes şād olmağa cânlar virtür
Cânımuñ cânānı güyā dildeki ğamdur baña

2. halk-ı 'ālem:

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Gün gibi bilmem kimüñ ğam-ḥānesin pür-şevk ider
Ḥalk-ı 'ālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

3. halk-ı 'ālem:

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Bakmaz oldı kāmīl ü dānāya Nef'ī çarḥ-ı dūn
Ḥalk-ı 'ālem mā'il ancaḳ cāhil ü nādāna hep

4. halk-ı 'ālem:

Kaside 52

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Ḥalk-ı 'ālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i ihtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihrībān

halk-ı 'āleme:

1. halk-ı 'āleme:-e

Kaside 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Müjde halk-ı 'āleme kim luṭf-ı Rabbü'l 'ālemīn
Kā'ināti devlet-i sermedle kıldı kām-bīn

halk-ı cihān:

1. halk-ı cihān:

Kaside 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Olurdı halk-ı cihān ser-nihāde-i revīşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübāda etvāri

2. halk-ı cihān:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Ben ölürsem yine āşüfte olur halk-ı cihān
Ḥüsn-i ta'bir-i zebān-ı çemen-i ḥākūmden

3. halk-ı cihān:

Kaside 26

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar.

Olsa devrinde n'ola halk-ı cihān
Dā'imā muğtenem-i nāz u na'im

4. halk-ı cihān:

Kaside 36

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Dünya halkı // halk, ahali.

Olurdı halk-ı cihān yine etmege muḥtāc
Çalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i 'ālem

halk-ı cihāndan:

1. halk-ı cihāndan:-dan

Kaside 62

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar, herkes.

İzhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḥmīr idince tıynetin
Kılımış mübārek ḥilḳatın halk-ı cihāndan münteḥab

halk-ı Çin:

1. halk-ı Çin:

Kaside 58

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Çin halkı.

Nesīm-i ḥulḳı güzār eylese cihāna olur
Kesād-ı kıymet-i müşk ile halk-ı Çin mağbūn

hall:

1. hall:

Kaside 53

Mısra: 40

Çözmek, üstesinden gelmek.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmeme
K'ide bir lutf ile biñ müşkilimi ol dem hall

hall ider:

1. hall ider:-er

Kaside 49

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Cenâb-ı müftî-i 'âlem ki ahkâm-ı fazîletde
Benân-ı fikri âsân hall ider her emr-i düşvâri

2. hall ider:-er

Kaside 54

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Nükte-perdâz-ı ma'ânî ki beyân-ı kalemî
Hall ider müşkil-i râz-ı felegi bî-ta'kîd

hall ile:

1. hall ile:

Kaside 60

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Dâhil ederek /yazarak.

Kilk-i üstâd-ı kader eyleye bu ma'atla'umî
Hall ile ziyet-i ser-levha-i evvân-ı suhan

hall itmedi:

1. hall itmedi:-me, -di

Kaside 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çözmek, açmak.

Girih-i gonca-i maqşûdumî çarh itmedi hall
Pençe-i mihr-i cihân-tâbî meger oldı eşell

hall itmek:

1. hall itmek:-mek

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Cezbe-i hüsnî gönül hattuña ta'lik eyler
Nice hall itmek olur anı kitâb olmayıcağ

hall olur:

1. hall olur:-u, -r

Kaside 26

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Çözümlemek // sıkıntı ve kederin giderilmesi.

Hall olur müşkil-i ahkâm-ı kader

Re'yini itse kazâ ger tahkîm

hall olursa:

1. hall olursa:-u, -r, -sa

Gazel 130

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çözümlemek // sıkıntı ve kederin giderilmesi.

'Uğde-i gam vaqtidür olursa hall nev-rûzda
Zevk ü şevk eyyâmıdır n'eyler kesel nev-rûzda

hall ü 'akd-ı nüktede:

1. hall ü 'akd-ı nüktede:-de

Kaside 14

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Nükte bağlama ve çözme (nükteli söz söyleme ve nükteyi anlama).

Belki kânûn-ı suhanda hall ü 'akd-ı nüktede
Hikmet-i fikr ü hayâlün feylesof-ı ekberi

Hallâk-ı Ezel:

1. Hallâk-ı Ezel:

Kaside 53

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Ezelin yaratıcısı, Allah.

Hükmi bir mertebe cârî ki eger emr itse
Şöyle râm itmiş aña 'âlemi Hallâk-ı Ezel

hallâk-ı girişme:

1. hallâk-ı girişme:

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz, işve yapıcı/yapan.

Dil haste vü hem cân ile müştâk-ı girişme
Ol gamze-i cādū ise hallâk-ı girişme

Hallâk-ı Ma'ânî:

1. Hallâk-ı Ma'ânî:

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
İranlı şair Kemal-i İsfehânî.*

İşte Hallâk-ı Ma'ânî şimdi geldi 'aleme
Güş idüñ âğârını kim tercemânıdır sözüm

2. Hallâk-ı Ma'ânî:

Kaside 7

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Devletünde benüm ol husrev-i ma'nâ ki ider
Kuvvet-i tab'uma Hallâk-ı Ma'ânî teslim

3. Hallâk-ı Ma'ânî:

Kaside 25

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Cân virür güş itse Hallâk-ı Ma'ânî şî rine
Reşk ider görse hat-ı ta'lîkını rûh-ı 'Îmâd

4. Hallâk-ı Ma'ânî:

Kaside 60

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Nice Hallâk-ı Ma'ânî gibi şahş-ı kâmil
Olsa yanında revâ tıfl-ı sebak-ı h'ân-ı suhan

hallâk-ı ma'ânî olsam:

1. hallâk-ı ma'ânî olsam:-sa, -m

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Manalar yaratıcısı olmak, yeni manalar ortaya
koymak.

Olsam n'ola Nef'î gibi hallâk-ı ma'ânî
İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür

Hallâk-ı Ma'âniden:

1. Hallâk-ı Ma'âniden:-den

Kaside 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Soñra gelsem dehre Hallâk-ı Ma'âniden n'ola
Kâleb-i huşk-i hayâle rûh-ı şânîdür sözüm

halvet-i dil:

1. halvet-i dil:

Kaside 58

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gönül yalnızlığı.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhûn

2. halvet-i dil:

Kaside 13

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Gönül yalnızlığı, gönül âlemi.

Fezâsı halvet-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i tîreden 'ârî

halvet-serâ-yı hâtıra:

1. halvet-serâ-yı hâtıra:-a

Tesdis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül sarayı.

Vücüdüm halk idelden dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak
Hayâlündür viren halvet-serâ-yı hâtıra revnak

ham:

1. hamında:-ı, -n, -da

Kaside 8

Mısra: 10

Büklüm, kıvrım (zülf için).

Şâne süzân olmadan korçar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir hamında biñ dil-i süzân bulur

2. hamında:-ı, -n, -da

Müfret 5

Mısra: 2

Büklüm, kıvrım (zülf için).

Bâd-ı şabâ ki ṭruların tâbdâr ider
Her bir hamında biñ dili zâr u nizâr ider

3. hãm:

Kaside 50

Mısra: 142

Olgunlaşmamış.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki daḡı biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endîşesi hãm

4. hamdur:-dur

Kaside 59

Mısra: 58

Eğri, bükülmüş.

Yüz sürmededür dâmen-i iclâline dâ'im
Hemvâre anuñçün felegüñ kâmeti hamdur

5. **hamı:-ı**

Kaside 35

Mısra: 14

Büklüm, kıvrım.

Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Tırra-i t̄ali'imüñ her hamı bir devlete dâl

ham ider:

1. **ham ider:-er**

Kaside 3

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Eğmek, bükmek.

Dem-i cevlânda ki pâyını ider gâhî ham
Güy-i hırşîd-i cihân-tâba urur çevgânı

ham olurdu:

1. **ham olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 48

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Eğilmek, bükülmek.

Ger olsa tîr-i mîzân-ı vakârı
Olurdu mihver-i çarh-ı felek ham

hamâ'il:

1. **hamâ'il:**

Gazel 2

Mısra: 5

Muska, tılsım.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine
Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

hamâkat:

1. **hamâkat:**

Terkib-bend 1

Mısra: 66

Ahmaklık.

Keyf-i cân-bağşuñ ki cism ü câna râhat bundadur
Hikmetüñ inqâr ider vâ'iz hamâkat bundadur

ham-der-ham eylesün:

1. **ham-der-ham eylesün:-sün**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm yapmak //
dolaştırmak.*

Eylesün bād-ı şabâ zülfüñi қо ham-der-ham
Dil-i divâneyi bend eylemek âsân olsun

hamdüli'llâh:

1. **hamdüli'llâh:**

Kaside 31

Mısra: 97

Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Hamdüli'llâh eger-i 'ârfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iqbâlüm ider nâz u 'itâb

2. **hamdüli'llâh:**

Kaside 40

Mısra: 1

Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Hamdüli'llâh ki sa'âdetle Vezîr-i a'zam
'Âfiyet buldı yine oldu memâlik hurrem

3. **hamdüli'llâh:**

Kaside 24

Mısra: 32

Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llâh degilüm düşmen-i nādân-ı felek

4. **hamdüli'llâh:**

Kaside 25

Mısra: 17

Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Hamdüli'llâh devlet el virdi açıldı t̄ali'üm
Kalmadım künc-i belâ-yı firkatüñde nâ-murâd

5. **hamdüli'llâh:**

Kaside 54

Mısra: 1

Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Hamdüli'llâh yine inşâfa gelüp çarh-ı 'anîd
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifâkı tecdid

hâme:

1. **hâmem:-m**

Kaside 15

Mısra: 70

Kalem.

Hâkâniyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem
Hâfîz olur leb-beste- dem hâmem idince zîr ü bem

2. **hâme:**

Kaside 36

Mısra: 20

Kalem.

Bu gūne yazdı şenā şafhaşına elķābuñ
Alınca destine hāme debīr-i endīšem

3. **hāme:**

Kaside 1
Mısra: 25
Kalem.

Bir şebistāndur devātum hāme zengī hādimi
Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidur sözü

4. **hāmemüñ:-m, -üñ**

Kaside 1
Mısra: 54
Kalem.

Ṭab'ımuñ bir tercemān-ı ter-zebānidur kalem
Hāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānidur sözü

5. **hāmem:-m**

Kaside 4
Mısra: 19
Kalem.

Hāmem ki nazmumu ider ihyā midād ile
Āb-ı hayāta reşhası rūh-ı revān virür

6. **hāmem:-m**

Kaside 9
Mısra: 114
Kalem.

Ṭab'um kafes-i dānişe bir tūṭi-i gūyā
Hāmem çemen-i ma'niye bir serv-i çemāndur

7. **hāmemdür:-m, -dür**

Kaside 10
Mısra: 89
Kalem.

Hāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḥan kim
Bir katresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

8. **hāmem:-m**

Kaside 13
Mısra: 93
Kalem.

Suḥan bir tūṭi-i mu'ciz-beyāndur hāmem üstādı
Kalem bir Kahramān-ı tiğ- zendür dil silahdārı

9. **hāmem:-m**

Kaside 13
Mısra: 102
Kalem.

Dilüm kān-ı ma'ārifdür hayālüm baḥr-ı ma'nādur
'Aceb mi ḥaşre dek eylerse ger hāmem güher-bārı

10. **hāmem:-m**

Kaside 14

Mısra: 89
Kalem.

Hāmem ol mu'ciz-ṭırāz-ı şad-hezārān pişedür
Kim nazır olmaz aña illā Kelimüñ ejderi

11. **hāmemüñ:-m, -üñ**

Kaside 14
Mısra: 103
Kalem.

Hāmemüñ rāh-ı sülük-ı fitne ḥaṭṭ-ı sāyesi
Şi'rimüñ ḥabl-i metin-i feyz tār-ı muştarı

12. **hāmesi:-si**

Kaside 17
Mısra: 21
Kalem.

Atılır hāmesi oķ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şā'ir eger medḥ-i şitābın imlā

13. **hāmem:-m**

Kaside 18
Mısra: 86
Kalem.

Bu da te'sir-i şevķ-i iltifātındur ki tek ṭurmaz
İder sihr ile hāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

14. **hāmem:-m**

Kaside 27
Mısra: 94
Kalem.

Ne kand-ı nazm-ı şirīnüm gibi sükker olur ḥāşıl
Ne hāmem gibi gördi kimse tūṭi-i şeker-hāyı

15. **hāmemi:-m, -i**

Kaside 29
Mısra: 123
Kalem.

Ḥaṭ-ı müselsel-i şi'rümle hāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tiz olduğım idenler yād

16. **hāme:**

Kaside 30
Mısra: 108
Kalem.

Olur ney-i kalem-i ḥuşki naḥl-i bār-āver
Kim itse şebt-i kelāmumda hāme cünbāni

17. **hāmem:-m**

Kaside 30
Mısra: 101
Kalem.

Benim o şā'ir-i sihr-āferin ki hāmem ider
Edā-yı ḥidmet-i çüp-ı Kelim-i 'Umrāni

18. **hâmesine**:-si, -n, -e

Kaside 30

Mısra: 13

Kalem.

‘Aceb mi hâmesine Hızır-ı pey- hüceste disem
Ki gezdüğü yeri itmiş riyâz-ı Rıdvânî

19. **hâmemûn**:-m, -üñ

Kaside 33

Mısra: 91

Kalem.

Tahkîk idemem n’eydügini hâmemûn el- haq
Zîrâ ki o bir sâhir-i i‘câz-nümâdur

20. **hâmem**:-m

Kaside 35

Mısra: 107

Kalem.

Hâmem ol ejder-i gencîne-i ma‘nâdur kim
Nûr-ı ma‘nâ deheninden görünür şu‘le mişâl

21. **hâme**:

Kaside 37

Mısra: 22

Kalem.

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe ‘Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

22. **hâmem**:-m

Kaside 37

Mısra: 79

Kalem.

Hâmem ol Mânî-i i‘câz-nümâdur ki ider
Nokta-i nûn-ı suhan üstine tarh-ı Erjeng

23. **hâmesi**:-si

Kaside 37

Mısra: 38

Kalem.

Feyz-i ihsânuñı yâd eylese bir şâ‘ir olur
Hâmesi kufl-ı der-i genc-i ma‘ânîye medeng

24. **hâme**:

Kaside 43

Mısra: 84

Kalem.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmizüm
Olur destümde gerçi hâme tekşir-i sevâd üzre

25. **hâmem**:-m

Kaside 48

Mısra: 82

Kalem.

Olur mı bir nefes hâmüş tab‘um
Turur mı bir zamân âsüde hâmem

26. **hâmem**:-m

Kaside 54

Mısra: 81

Kalem.

Hâmem ol ebr-i güher-pâş-ı suhandür kim ider
Şadef-i sâmi‘a-i ‘âlemi pür-mürvârîd

27. **hâmemi**:-m, -i

Kaside 54

Mısra: 30

Kalem.

Eyledi şun‘-ı mededkârî-i feyyâz-ı ezel
Hâmemi kufl-ı der-i genc-i ma‘ânîye kilîd

28. **hâmesi**:-si

Kaside 54

Mısra: 52

Kalem.

Nâmesi nüshâ-i mecmû‘a-i esrâr-ı ezel
Hâmesi lüle-i ser- çeşme-i feyz-i câvid

29. **hâmesi**:-si

Kaside 56

Mısra: 44

Kalem.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkmı bir şâhib-suhan
Bezm-i nazma hâmesi olur buhûr-ı ‘anberîn

30. **hâmemi**:-m, -i

Kaside 58

Mısra: 96

Kalem.

Midâd-ı surh u siyehle yazup haq-ı şî‘rüm
İdince hâmemi geh şu‘le-pâş u geh şeb-gün

31. **hâmesi**:-si

Kaside 60

Mısra: 42

Kalem.

Zulmet-âbâd-ı devâtında nihândur k‘olmuş
Hâmesi lüle-i ser-çeşme-i hayvân-ı suhan

32. **hâmeñ**:-ñ

Kıt‘a-ı Kebir 2

Mısra: 11

Kalem.

Güyâ ki olur devât u hâmeñ
Tabl u ‘alem-i sipâh-ı ma‘nâ

33. **hâmen**:-n

Kaside 52

Mısra: 78
Kalem // hüküm, karar (Fetva bağlamında).

Sensin ol dârende-i yarlıg-ı ahkâm-ı kader
Hâmen olmışdur rumûz-ı âsmâna tercemân

hâme-i cādū-zebân:

1. hâme-i cādū-zebân:

Kaside 12
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Büyücü dilli / büyüleyici söz söyleyen kalem.

Qahramânım nîze vü şemşire çekmem ihtiyâc
Hâme-i cādū-zebân tîg u sinânumdur benüm

hâme-i çâpük-revi:

1. hâme-i çâpük-revi:-i

Kaside 2
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Hızlı yürüyen / yazan kalem.

Qâfiye teng oldı âgâz-ı du'â itsem n'ola
Gerçi zabt itmek ne mümkün hâme-i çâpük-revi

hâme-i fikri:

1. hâme-i fikri:-i

Kaside 60
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Düşünce kalem.

Hâme-i fikri alup destine münşî-i hîred
Yazdı ser-nâme-i levh-i dile 'unvân-ı suhan

hâme-i i'câza:

1. hâme-i i'câza:-a

Gazel 18
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Mucize gibi sözler yazan kalem.

Nice mümkün böyle vâdide bu güne penc-beyt
Urmayınca tab'-ı Nef'i hâme-i i'câza dest

hâme-i mu'ciz-iştibâhidür:

1. hâme-i mu'ciz-iştibâhidür:-dür

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Mucizeye benzer kalem.

Ol ki imzâ-nüvis-i hüccet-i dîn
Hâme-i mu'ciz-iştibâhidür

hâme-i nakkâsına:

1. hâme-i nakkâsına:-i, -n, -a

Kaside 46
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Süsleme ustasının /sanatkârının kalem.

Böyle bir kaşr-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim
Reşk ider hâme-i nakkâsına şüretger-i Çîn

hâme-i Yâkût:

1. hâme-i Yâkût:

Mesnevi 1
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Yakut'un kalem (Yâkût El Müsta'simî, Aklâm-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat).

Taklîd idemez itse kalur şerm ile mebhût
Elmâsdan olursa eger hâme-i Yâkût

hâmel:

1. hâmel:

Gazel 130
Mısra: 20
Koç burcu (güneş 21 Mart'ta yani ilkbaharın başlangıcıyla ilk burç olan koç burcuna girmektedir).

Nitekim câm-ı hilâl-i 'ıydı gerdân ide çarh
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rüzda

hâmemi cârî iderdim:

1. hâmemi cârî iderdim:-er, -di, -m

Kaside 53
Mısra: 73
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalem yürütmek, kalem oynatmak // yazı yazmak, şiir yazmak.

Ḥaşre dek hâmemi medhûñde iderdim cârî
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mâ ḳall ü dell

ham-ı ebrûsına:

1. ham-ı ebrûsına:-sı, -n, -a

Gazel 131
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kaşın kıvrımı.

İtmezdi teveccüh ham-ı ebrûsına diller
Mihrâb-ı niyâz olmasa ger tāk-ı girişme

ham-ı gîsûva:

1. **ham-ı gīsūya**: -y, -a

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

‘Aşık ol ammā ‘alāyıkdan berī it gönlüñi
Ne ham-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ğabgab ol

ham-ı zülf-i siyehūñde:

1. **ham-ı zülf-i siyehūñde**: -üñ, -de

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Siyah zülfün/saçın kıvrımı.

Biñ nāfe mi var her ham-ı zülf-i siyehūñde
Bu büy-ı dil-āviz nedür ħāk-i rehūñde

ham-ı zülfine:

1. **ham-ı zülfine**: -i, -n, -e

Kaside 33

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı.

Dil-beste esīrān ham-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınıñ çekdügi şemşīr-i cefādur

2. **ham-ı zülfine**: -i, -n, -e

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı.

Olsun қо şabā da ham-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i kullāb cefāsın

hāmī-i dīn:

1. **hāmī-i dīn:**

Kaside 44

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dinın koruyucusu.

Revnağ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Hāmī-i dīn ‘alem-efrāz-ı cihān-ārāyī

hāmī-i şer‘-i nebī:

1. **hāmī-i şer‘-i nebī:**

Kaside 51

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Peygamberin şeriatını koruyan.

Hāmī-i şer‘-i nebī hüccet-i ehl-i sünnet
Ḳıble-i mülk ü milel Ka‘be-i erkān-ı ümem

hāmile olmak:

1. **hāmile olmak**: -mak

Kaside 18

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Gebe kalmak.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdu hāmile olmak için menkūha ‘İsāya

hāmī-i ervāh-ı mücerred olsa:

1. **hāmī-i ervāh-ı mücerred olsa**: -sa

Kaside 50

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Soyut ruhları üzerinde bulundurmak, soyut
ruhlara gebe olmak.

Gelmeye ‘āleme bir sencileyin zāt-ı laṭīf
Olsa ger hāmī-i ervāh-ı mücerred erhām

hāmī olur:

1. **hāmī olur**: -u, -r

Kaside 21

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Himaye etmek, korumak.

Yegāne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal‘a-güşā
Ki her muḫārebeye aña Ḥağ olur hāmī

haml itme:

1. **haml itme**: -me

Kıt‘a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir sebebe yüklemek, yormak // yüklemek,
zannetmek.

Bezmūñe geldim ise medḫ ü şenādan ḫālī
Nağs-ı idrākime haml itme benim sultānım

hamle:

1. **hamlede**: -de

Kaside 27

Mısra: 62

Saldırı, harekete geçme, hücum.

Yapar bir laḫzada ‘adlūñ ḫarāb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlede tiğūñ düzülmüş nice alay

2. **hamlede**: -de

Kaside 28

Mısra: 95
Saldırış, harekete geçme, hücum.

Her hamlede hücum-ı dilirân-ı nizedâr
Hayl-i 'adüya ol kadar âfet-resân olur

3. **hamlesine**:-si, -n, -e

Kaside 42
Mısra: 69
Saldırış, harekete geçme, hücum.

Hamlesine tâb getürmez 'adü
Olsa eger Güstehem-i rûzgâr

hamle ider:

1. **hamle ider**:-er

Kaside 18
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Atılmak, saldırmak.

Bu da te'sîr-i şevk-i iltifâtındur ki tek tûrmaz
İder sihr ile hâmem hamle ejderhâ-yı Mûsâya

hamle-güster-i leşker-şiken:

1. **hamle-güster-i leşker-şiken:**

Kaside 45
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Düşman askerini bozguna uğratan komutan
(hücum eden, saldıran).

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârı

hamle-i pür-şavletine:

1. **hamle-i pür-şavletine**:-i, -n, -e

Kaside 40
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Ani ve şiddetli saldırı.

Havf-i tîgıyla diyâr-ı 'ademe cân atdı
Döymedi hamle-i pür-şavletine şâh-ı 'Acem

hamle-i tîgına:

1. **hamle-i tîgına**:-i, -n, -a

Kaside 48
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Kılıcın saldırışı.

Dil-âver Kahramân-ı leşker-endâz
Ki döymez hamle-i tîgına Rüstem

hâmün iderdi:

1. **hâmün iderdi**:-er, -di

Kaside 58
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Ova hâline getirmek.

Ger olsa kuvvet-i bâzû-yı kahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsârı muşt ile hâmün

hamûş:

1. **hamûşuz**:-uz

Gazel 54
Mısra: 1
Suskun, sessiz.

Esrâr-ı lebûn söylemeziz gerçi hamûşuz
Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cûş u hurûşuz

hamûş oldı:

1. **hamûş oldı**:-dı

Kaside 3
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Susmak.

İşidüp şıyt u şadâ-yı suhanum oldı hamûş
Güşına girmez iken debdebe-i Hâkânî

hâmûş olur:

1. **hâmûş olur**:-u, -r

Kaside 48
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Susmak, söz söylememek.

Olur mı bir nefes hâmuş tab'um
Tûrur mı bir zamân âsüde hâmem

hân:

1. **hândur**:-dur

Kaside 9
Mısra: 48
Padişah, hükümdar.

Şâhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamân kim
Derbân-ı der-i bârgehi kayşer ü hândur

Hân Ahmed:

1. **Hân Ahmed:**

Kaside 4
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Sultan I. Ahmed.

Hân Ahmed ol şehenşeh-i devrân ki rûzgâr
'Adliyle dehre müjde-i emn ü emân virür

2. **Hān Aḥmed:**

Kaside 8

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Sultan I. Ahmed.

Şāh-ı vālā-rütbe Hān Aḥmed ki ḥāk-i pāyine
Ser-fürü itdükke gerdün irtifā'-ı şān bulur

3. **Hān Aḥmed:**

Kaside 9

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Sultan I. Ahmed.

Hān Aḥmed o Hākān-ı muzaffer ki hücumı
İqbāl-i Sikender gibi iqlīm-sitāndur

Hān Ahmed-i 'ādil:

1. **Hān Aḥmed-i 'ādil:**

Kaside 10

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Adaletli Ahmed Han (Sultan I. Ahmed).

Hān Aḥmed-i 'ādil ki ḳazā na'l-i semendin
Māh-ı 'ālem-i rü'yet-i fetḥ ü zafer eyler

Hān Murād:

1. **Hān Murād:**

Gazel 104

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad.

Hān Murād ol şeh-i zī-şān ki Hudādan dilerin
Haşre dek devlet ile 'āleme sultān olsun

2. **Hān Murād:**

Gazel 116

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad.

Hān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerimü'ş-şān kim
Devr-i cüdında cihān kām-revāy oldı yine

Hān Murāda:

1. **hān murāda:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad.

Maḥşüşdur ancak bu hüner Hān Murāda
Zirā ne selāṭinde var ne hulefāda

Hān Murād-ı hüner-endüz:

1. **Hān Murād-ı hüner-endüz:**

Kaside 23

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Hüner kazanan IV. Murad Han.

Memdüh-ı cihān Hān Murād-ı hüner-endüz
Hākān-ı suḥandān u zebān-āver-i 'ālem

hān virür:

1. **hān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hükümdar tayin etmek (eski hükümdarı azl ile başkasını tayin etmek).

Geh bir veziri şāh-ı 'Acemden ḥarāc alur

Geh bir vekili 'asker-i Tātāra hān virür

hançer:

1. **hançeri:-i**

Gazel 13

Mısra: 2

Hançer // sevgilinin kirpikleri.

Cān almağa dil-teşne olan gamze imiş hep
Ālüfte imiş hançeri cān ile leb-ā-leb

2. **hançer:**

Kaside 20

Mısra: 60

İki yanı keskin bıçak, hançer.

Temāşāya nice ṭākat getürsün yā dil-i 'āşık
Ki her ebrüsü bir şemşir ü her müjgāni bir hançer

hançer çeker:

1. **hançer çeker:-er**

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hançeri birisine karşı doğrultmak, saldırmak // sevgilinin bakışları veya kirpiğini yönlendirmesi.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem hançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādū gibi fettān mest

hançer-i bürrān:

1. **hançer-i bürrān:**

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Keskin hançer.

Her nefesde hançer-i bürrān gibi bir zaḥm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

hançer-i bürrâna:

1. hançer-i bürrâna:-a

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keskin hançer.

Tîğ-ı ser-tîz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol hançer-i bürrâna hep

hançer-i bürrânuña:

1. hançer-i bürrânuña:-u, -ñ, -a

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Keskin hançer II sevgilinin yan bakışı.

Dil verdi ise gamze-i hün-rîzûne Nef'î
Bî-çâre hemân hançer-i bürrânuña düşsün

hançer-i müjgân-ı cânân:

1. hançer-i müjgân-ı cânân:

Kaside 12

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kirpik hançeri.

Maḥrem-i esrâr-ı 'aşkıım baña düşmez söylemek
Hançer-i müjgân-ı cânân tercemânumdur benim

hançer-i pülâd:

1. hançer-i pülâd:

Gazel 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çelik hançer // sevgilinin kaşı.

Olmaz ol gamze-i cellâd gibi bir âfet
Ki ne tîğ-ı müje ne hançer-i pülâd ister

hançer-i Rüstem:

1. hançer-i Rüstem:

Gazel 125

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rüstem'in hançeri.

Deşne-i gamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hançer-i Rüstem şâne

hançerin içürmez:

1. hançerin içürmez:-mez

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Hançer vurmak, hançerlemek.

İçürmez hançerin cân almayınca 'aşık-ı zâra
Bir içim şuyı ol mâh hastasına râyegân virmez

handân:

1. handân:

Kaside 26

Mısra: 104

Gülen, neşeli, mutlu.

Olasın bâğ-ı cihânda dâ'im
Gül gibi ḥurrem ü handân u besîm

2. handân:

Kaside 8

Mısra: 88

Gülen, neşeli, mutlu.

Gülşen-i ikbâli ser-sezb ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bâğ-ı cihâni ḥurrem ü handân bulur

hande:

1. hande:

Gazel 136

Mısra: 2

Gülme, gülüş.

Tengdür gâyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Hande yol açmasa andan çıkamazdı suḥanı

hande ider:

1. hande ider:-er

Kaside 5

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Gülmek // mutlu olmak.

Eyâ Ḥākân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlünde
İder hande zamân-ı devlet-i Nüşîrevân üzre

hande-i nerm:

1. hande-i nerm:

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yumuşak gülüş, tatlı gülüş.

Reftâr-ı germi hande-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe feraḥla geçer çün şitâb ile

handeler eyler:

1. handeler eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 38

Kelime Tipi: -
Gülmek // istihza etmek, küçümsemek.

Ol şeh ki cihān mevsim-i 'adlinde şafādan
Devrān-ı tarabnāk-ı Ceme ḥandeler eyler

hande-rüy:

1. **hande-rüy:**
Kaside 32
Mısra: **46**
Güler yüzü.

Emel vezāyif-i cūdiyla kāmṛān u ḡanī
Kerem leṭā'if-i ḥulḳıyla ḥande-rüy u besīm

hāne:

1. **hānede:-de**
Gazel 69
Mısra: **4**
Ev // gönül evi.

Ġam-ı 'aşkuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḥānede aḥbāb olıcak

2. **hānemüz:-müz**
Gazel 86
Mısra: **2**
Ev // gönül evi.

Çekmezse ḡam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḥānemüz bizüm

hāne-ber-endāz:

1. **hāne-ber-endāz:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Evden kovulmuş, atılmış.

Ma'mūr idüḡin bilmez idim böyle ḥarābāt
Mestāneleri ḥāne-ber-endāz şanurdım

hānedān:

1. **hānedān:**
Kaside 52
Mısra: **124**
Kökten büyük ve asil aile, ocak.

Devlet ü 'ömr ile ber-ḥürdār idüp Ḥaḳ şāḥibin
Ḥaşre dek ma'mūr u ābādān ola ol ḥānedān

hānedān-ı İslāmı:

1. **hānedān-ı İslāmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İslam hanedanı // Osmanlı Devleti.

O nerre-şir-i dilir ü dil-āver-i 'ālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḥānedān-ı islāmı

hāne-harāb-ı rüzḡār:

1. **hāne-harāb-ı rüzḡār:**
Kaside 16
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Hadisat tarafından evi barkı yıkılmış, gönül evi harap olmuş, kırgın.

Şüretā fermān-dih-i ma'müre-i mülk-i suḡan
'Ālem-i ma'nāda bir ḥāne-harāb-ı rüzḡār

hāne-i aḡyār u 'uşşāka:

1. **hāne-i aḡyār u 'uşşāka:-a**
Kaside 52
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Âşıkların ve gayrılarının evi // âşıkların ve yabancıların gönlü.

Ḥāne-i aḡyār u 'uşşāka tenezzül eylemez
Bir Ḥümādur ol peri ammā Ḥümā-yı lā-mekān

hāne-i cismini:

1. **hāne-i cismini:-i, -n, -i**
Kaside 61
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Cisim evi, beden.

Ḥaşmıñ Ḥaḳ ḥāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün ma'müre-i ḳalbin ḥarāb-ender-ḥarāb

hāne-i iclāline:

1. **hāne-i iclāline:-i, -n, -e**
Kaside 52
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Azamet, büyüklük evi.

Cāme-i iḳbāline devlet tırāz-ı āstīn
Ḥāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

hāne-i vīrān:

1. **hāne-i vīrān:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yıkık, dökük ev // gönül.

Ḥāne-i vīrāndur ammā tışe urduḳça ḥayāl
Her teḥi gencinde bir gencine-i pinḥān bulur

hāne-i vīrāndur:

1. **hâne-i vîrândur:-dur**

Kaside 8

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Yıkılmış, harap olmuş ev // gamlı gönül.

Gâh olur naqqâb-ı çâpük-dest-i fikri taḅ'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

hâne-i zühdi:

1. **hâne-i zühdi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Züht evi.

Tevbenüñ bünyadını hâḫırda muḫkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hâne-i zühdi ḫarâb

h'ân-ı keremi:

1. **h'ân-ı keremi:-i**

Kaside 41

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Cömertlik sofrası.

Reşḫ-i kâlemi mâye-i âsâyiş-i 'âlem
H'ân-ı keremi şofra-i yağmâ-yı zamâne

hân-ı serîr-i ma' delet:

1. **hân-ı serîr-i ma' delet:**

Gazel 105

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Adalet tahtının sultanı, adalet tahtına oturan
sultan.*

Dârâ-yı mülk-i saltanat Hâḫân-ı gerdün-menzilet
Hân-ı serîr-i ma' delet şîr-i dilîr-i şaf-şiken

hân-ı vâlâ-nijâd-ı pâk-nihâd:

1. **hân-ı vâlâ-nijâd-ı pâk-nihâd:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Temiz yaradılışlı soyu yüce han.

Hân-ı vâlâ-nijâd-ı pâk-nihâd
Ya'ni Cānbek Girāy-ı Çingizî

h'ân-ı yağmâdur:

1. **h'ân-ı yağmâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Herkesin faydalandığı nimetler, ikramlar.

Veliy-yi ni' met-i 'âlem desem ḫaḫdur sözüm zîrâ
Simât-ı cüdi dünyāya çekilmiş h'ân-ı yağmâdur

hānkāhî:

1. **hānkāhîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 40

Tekke ehli, derviş.

Bir iki şüret uğrısı ḫar kim
Ne ḫalender ne hānkāhîdür

hānmān:

1. **hānmān:-ı**

Gazel 73

Mısra: 7

Ev, bark, ocak, yurt, yuva.

Nice biñ hānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı âhiyla bir 'âşık da ber-bād itdügin görsek

2. **hānmānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 78

Ev, bark, ocak, yurt, yuva.

Nuḫḫa gelsem Nef'î-i mu'ciz-demim 'Îsâ gibi
Beyt-i ma'mûr-ı ma'ânî hānmānumdur benüm

hānmān-süz-ı dilim:

1. **hānmān-süz-ı dilim:-im**

Kaside 12

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gönül evini yakan.

Hānmān-süz-ı dilim gird-āba düşmiş âteşim
Hālḫa ḫālḫa ḫurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

hānmān-süz-ı ḫaḫâ:

1. **hānmān-süz-ı ḫaḫâ:**

Kaside 55

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Günahın ev bark yakıcılığı.

Ol ki şem'-i rüşen-i pür-tāb-ı nür-ı re'yidür
Hānmān-süz-ı ḫaḫâ vü meclis-efrüz-ı şavāb

har:

1. **ḫar:**

Gazel 52

Mısra: 7

Diken.

Biz h az n u h r kaydımdan beri bülbülleriz
Sine-i p r-d gımızdur b gımız g lz rımız

2. **h r:**

Kaside 42
Mısra: **19**
Eşek.

H r diyemem belki sitemd r h ra
Fazla-i haşv-i Şikem-i r zg r

3. **h ra:-a**

Kaside 42
Mısra: **19**
Eşek.

H r diyemem belki sitemd r h ra
Fazla-i haşv-i Şikem-i r zg r

4. **h r:**

Kaside 28
Mısra: **132**
Eşek.

H s d benimle da'v -i nazm eylese n'ola
Zu'munca h r suhanver-i ' s -bey n olur

5. **h r:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **39**
Eşek.

Bir iki Ő ret uğrusı h r kim
Ne k lender ne h n k hid r

6. **h r:**

Gazel 13
Mısra: **4**
Eşek.

Ağy ra neden t  bu kadar ruĥsat   temk n
 dem midür ol h r ki ola bir qurı k leb

7. **h rdur:-dur**

Kaside 19
Mısra: **74**
Eşek.

Bu da'v mı benim ink r ider yoğdur ah lide
H ş d-ı n bek rı n'eyleyin s z a lamaz h rdur

8. **h r:**

Kaside 47
Mısra: **128**
Eşek // cahil kişi.

Mu allid maŐh ra mu h k tatalum Mantıķi olmuş
Nice molla olur ol h r 'aceb bih de da'v dur

9. **h ra:-a**

Kaside 24

Mısra: **8**

Eşek // kendini Şair zanneden, ehil olmayan kişi.

Tek sitem eylemesün başa  o mebz l olsun
Bir alay g v u h ra ni'met-i erz n-ı felek

10. **h r:**

Kaside 20
Mısra: **76**
Eşek // kendini Şair zannedenler,  ekemeyenler.

Bi- ĥamdi'll h bilür Ő h-ı cih n k dr n ne gam yersin
Ne l f eyleirse itsin i'ti k dınca o b t l h r

11. **h r:-ı**

Kaside 20
Mısra: **79**
Eşek // kendini Şair zannedenler,  ekemeyenler.

Sa a h Őm ittiĥ z itmek düşer mi ol h rı z r 
 derse n kendini  dem Şanur bir c hil-i ebter

12. **h r:-ı**

Kaside 43
Mısra: **33**
Eşek (vezir bağlamında).

Um r-ı sal anatdan ol h rı tarĥ itdüği yetmez
Olur k t k t iŐ bet fikr olunca ittir d üzre

h r eyler:

1. **h r eyler:-r**

Kaside 10
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Eşek yapmak.

Nuĥ ile Mesih  geçinür her biri amm 
H Őiyyet-i Őoĥbetleri ins nı h r eyler

h r-mühre:

1. **h r- mühre:**

Kaside 53
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Katur boncuğu, boncuk.

L k h r- mühre k dar kıymetini bilmezler
Bir bölük bi-ĥired   m -Őadaĥ-ı belhüm eğall

h' r u hakir ider:

1. **h' r u hakir ider:-er**

Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Değersiz ve itibarsız kalmak.

Ő nı Őeh n-ı ' lemi h' r u hakir ider

Lutfi gedāya saltanat-ı cāvidān virür

hār u has:

1. **hār u has:**

Kaside 14

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp.

Her alay bir mevc-i tūfān-hizidür anuñ n'ola
Hār u has gibi öñünce kaçsa kāfir 'askeri

2. **hār u has:**

Kaside 27

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp.

Kaçar тұrmaz öñünce hār u has gūyā ki şarşardur
Şaf-ı a'dāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

hār u hāşāk-i deri:

1. **hār u hāşāk-i deri:-i**

Kaside 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kapısının çer çöpü.

Ol cenāb-ı āsmān-rif'at ki olsa yaraşur
Hār u hāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

hār u hasdur:

1. **hār u hasdur:-dur**

Kaside 31

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eş'arum
Hār u hasdur anuñ üstinde hūrūf u i'rāb

2. **hār u hasdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp.

Hudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç hār u hasdur bir muhīṭ-i bī-kerān üzre

hār u hasumdur:

1. **hār u hasumdur:-u, -m, -dur**

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp.

Oldum güher-i feyz ile deryā-yı ma'ānī
İ'rāb u hūrūf-ı suhanum hār u hasumdur

hārā:

1. **hārā:**

Kaside 6

Mısra: 6

*Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına
benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli
eski bir kumaş çeşidi.*

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḥud
Mā'ī pervāz ile nat' olmuş yeşil hārā mıdır

2. **hārā:**

Kaside 6

Mısra: 70

*Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına
benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli
eski bir kumaş çeşidi.*

Nūr-ı mevvēc-ı ma'ānī mi sözümden berķ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşī hārā mıdır

3. **hārāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 12

*Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına
benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli
eski bir kumaş çeşidi.*

'Araķ mevc ursa gāhī şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvēc u rengin al hārāya

4. **hārāda:-da**

Kaside 49

Mısra: 15

*Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına
benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli
eski bir kumaş çeşidi.*

Şanur ṭamgā-yı zerrindür gören bir mā'ī hārāda
Miyān-ı āba düşmiş 'aks-i hūrşid-i pür-envārı

harāb ideli:

1. **harāb ideli:-eli**

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yıkmak, viran etmek.

Tevbenüñ bünyādını hāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hāne-i zühdi harāb

harāb oldı:

1. **harāb oldı:-dı**

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Bozulmak, yıkılmak, viran olmak.

Harāb oldu yıkıldı kalb-i 'āşık gibi mey-hāne
Harābāt ehli bilmem n'oldi kimse dāde gelmez mi

harāb olmuş:

1. harāb olmuş:-miş

Kaside 27
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Bozulmak, yıkılmak, viran olmak.

Yapar bir lahzada 'adlūñ harāb olmuş nice mülki
Bozar bir hāmelede tīguñ düzülmüş nice alayı

harābāt:

1. harābāta:-a

Gazel 1
Mısra: **3**
Meyhane, içki içilen yer.

'Aşık ile gāhī harābāta düşürsem gönülümü
Bāzgüne tātār-ı Edhem sāgar-ı Cemdür baña

2. harābāt:

Gazel 93
Mısra: **7**
Meyhane, içki içilen yer.

Ma'mūr idügin bilmez idim böyle harābāt
Mestāneleri hāne-ber-endāz şanurdım

harābāt ehli:

1. harābāt ehli:

Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhane ehli // rint.

Harāb oldu yıkıldı kalb-i 'āşık gibi mey-hāne
Harābāt ehli bilmem n'oldi kimse dāde gelmez mi

harābāt-ı mahabbetdür:

1. harābāt-ı mahabbetdür:-dür

Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Sevgi meyhanesi // gönül.

Rind-i huşyārım harābāt-ı mahabbetdür dilüm
'Aşık-ı hercāyiyim vahdet nişānidur sözüüm

harāb-ender-harāb evlesün:

1. harāb-ender-harāb evlesün:-sün

Kaside 61
Mısra: **84**

Kelime Tipi: -
Büsbütün viran etmek, çok kötü duruma sokmak.

Haşmınuñ Haq hāne-i cismini virān eylesün
Eylesün ma'müre-i kalbin harāb-ender-harāb

harāc:

1. harācı:-ı

Kaside 25
Mısra: **84**
Haraç vergisi, Müslüman olmayan tebaadan ve sahibi Müslüman olmayan araziden alınan vergi.

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl
Ne 'adū bāc u harācı virmede eyler 'inād

harāc alur:

1. harāc alur:-u, -r

Kaside 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vergiye bağlamak // zor kullanarak para veya kıymetli bir şeyi almak.

Geh bir vezīri şāh-ı 'Acemden harāc alur
Geh bir vekīli 'asker-i Tātāra hān virür

harāc u bāc-ı mülk-i 'ālem:

1. harāc u bāc-ı mülk-i 'ālem:

Kaside 43
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Dünya mülkünün vergisi.

Harāc u bāc-ı mülk-i 'ālem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dür-i nazmum külāh-ı Keykubād üzre

harām:

1. harām:

Kaside 50
Mısra: **32**
Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan.

Getür ey sākī-i ferhunde-likā bu meyden
Cānı var ise desün şūfī-i dil-mürde harām

hārā-yı dil-i saht-ı nihādı:

1. hārā-yı dil-i saht-ı nihādı:-ı

Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tabiat sertliği ile taş gibi katlaşmış gönül.

'Aşıklarınun bilse 'ayār-ı zer-i rüyın
Hārā-yı dil-i saht-ı nihādı mihekk olsa

harc ider:

1. **harc ider:-er**
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

2. **harc ider:-er**
Kaside 46
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek // feda etmek.

Harc ider vārını deryā gibi deprenmez hiç
Bāreka'llāh zihī āşaf-ı şāhib-i temkīn

harc-ı esāsına:

1. **harc-ı esāsına:-ı, -n, -a**
Kaside 58
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Temel masrafı, temel için harcanan para.

İderdi harc-ı esāsına şarf anı mi'mār
Kifāyet eylese naqd-ı hazā'in-i Kārūn

harc-ı reh-i devlet ü dīn ider:

1. **harc-ı reh-i devlet ü dīn ider:-er**
Kaside 46
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet yoluna harcamak.

Mālik-i baħr-ı kerem hazret-i Ca'fer Pāşā
Kim ider mā-melekin harc-ı reh-i devlet ü dīn

harc-ı yek-rūzedür:

1. **harc-ı yek-rūzedür:-dür**
Kaside 35
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Bir günlük masraf.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Harc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

harekāt:

1. **harekāt:-ı**
Kaside 37
Mısra: **51**
Hareketler, tavırlar.

Harekātı o kadar mu'tedil ü nāzūk kim
Eblāk-çarħ aña nisbet görünür kec-rev ü leng

2. **harekāt:-ı**
Kaside 17
Mısra: **91**
Hareketler, tavırlar, davranışlar.

Hüsn-i ahlākı yerinde harekātı mevzūn
Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lā

3. **harekāt:-ı**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Hareketler // harflerin yazılmak suretiyle ilerlemesi, hareket etmesi.

Ser-çeşme-i Hızır olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hiç hürufuñ harekātı

hareket eyler:

1. **hareket eyler:-r**
Kaside 35
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hareket etmek, yerini veya durumunu değiştirmek.

Oı kadar çāpūk ü nāzūk hareket eyler kim
Ne olur rīg perişān ne bozılır eşkāl

harem:

1. **haremi:-i**
Kaside 24
Mısra: **63**
Harem (herkesin girmesine izin verilmeyen yer).

Rizesinūñ haremi gevher-i tāc-ı hürşid
Gerd-i rāh-ı kademi tuħfe-i a'yān-ı felek

harem-i devletine:

1. **harem-i devletine:-i, -n, -e**
Kaside 39
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğüñ, makamın haremi.

Qadri ol mertebe 'ālī ki revādur olsa
Harem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i haşır

2. **harem-i devletine:-i, -n, -e**
Kaside 51
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğüñ, makamın haremi.

Şāhid-i baħtına ikbāl ü sa'adet meftūn
Harem-i devletine luḡ u mürüvvet maħrem

3. **harem-i devletine**:-i, -n, -e

Kaside 7

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Devletin haremî /saadetin, ikbalin haremî.

Ka'be-i 'işmetine nür-ı Hüdâ şem'-i harem

Ĥarem-i devletine perr-i hümâ ferş-i ĥarîm

harem-i himmetine:

1. **harem-i himmetine**:-i, -n, -e

Kaside 31

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

İhsan, iyilik haremî.

Ĥarem-i himmetine devr-i felek ĥalka-i der

Ka'be-i 'işmetine perr-i melek perde-i bâb

har-ender-har-ı 'âlem:

1. **har-ender-har-ı 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Âlemin eşekleri içinde eşek.

Ebnâ-yı zamân ile müdürâ nice mümkün

Tâ olmayacak bende ĥar-ender-har-ı 'âlem

harf:

1. **harfidür**:-i, -dür

Kaside 14

Mısra: **91**

Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

Ĥarfidür mecmû'a-i esrâr-ı divân-ı Kemâl

Noĥtasıdır mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî

2. **harf:**

Kaside 50

Mısra: **135**

Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

Virürin dosta bir harf ile tevķî'-i kabûl

İderin düşmeni bir noĥta ile şöhre-i 'âm

har-ı Deccâl:

1. **har-ı Deccâl:**

Kaside 38

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Deccal'in eşeği.

Ne miĥdârın bilür ne ĥadr-i güftârı 'aceb bâtı
Mesîhâ geçinür ammâ ĥar-ı Deccâl ile tev'em

har-ı dü- pâda:

1. **har-ı dü- pâda**:-da

Kaside 42

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

İki ayaklı eşek.

Bir ĥar-ı dü- pâda görünür hemân

Devlet-i şâbit-ĥadem-i rûzgâr

hâr-ı ĥuşk:

1. **hâr-ı ĥuşk:**

Kaside 38

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Kuru diken.

Yem-i cüdından alsa mâye ger ebr-i zemistânî

Biterdi hâr-ı ĥuşk üzre şükûfe yerine dirhem

hâr-ı ĥuşkin:

1. **hâr-ı ĥuşkin**:-i, -n

Kaside 56

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Kuru diken.

Aĥsa âb-ı çeşme-i luĥfi ider şahrâlaruñ

Ĥâr-ı ĥuşkin ĥonca ĥaşâk-i dürüştin yâsemîn

harîdâr:

1. **harîdârına**:-ı, -n, -a

Kaside 35

Mısra: **115**

Satın alıcı, müşteri, talip.

Şoñra gördi ki ĥarîdârına yok ĥadd ü ĥisâb

Başladı kendi mezâd itmege oldu dellâl

2. **harîdârı**:-ı

Kaside 45

Mısra: **54**

Satın alıcı, müşteri, talip.

Suĥan-şinâs-ı kerem-pîşe Muştafa Pâşâ

Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur ĥarîdârı

3. **harîdârı**:-ı

Kaside 49

Mısra: **102**

Satın alıcı, müşteri, talip.

Suħan kālā-yı fāhirdür ne bilsün her denī ħadrin
Bu cinsün ħ'āce-i ħüsn-i ħabülündür ħarīdārī

ħarīdār-ı misk olanlara:

1. ħarīdār-ı misk olanlara:-an, -lar

Kaside 58

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Misk alıcısı olmak, misk alanlar.

Olurdu belki ħarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iklīm-i Rūma rāh-nümün

ħarīdārī olmasañ:

1. ħarīdārī olmasañ:-ma, -sa, -ñ

Kaside 43

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Müşterisi olmak.

Meta'-ı nazmumuñ sen olmasañ zīrā ħarīdārī
Ķalurdı ħaşe dek bāzār-ı endişem kesād üzre

ħarīdārī olurdu:

1. ħarīdārī olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 13

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Müşterisi olmak.

Olaydı ger bu revnaĶ bu şafā Ķaşr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdu seyr için Yūsuf ħarīdārī

ħarīf olmaz:

1. ħarīf olmaz:-maz

Kaside 1

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Eş olmak, denk olmak.

Nüktede 'ālem ħarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüüm

ħarīfāne:

1. ħarīfāne:

Gazel 144

Mısra: **6**

Masrafi bölüşülerek gerçekleştirilen, ortaklıkla yapılan.

Bādem-i çeşmini nuĶl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ħarīfāne idi

ħarīf-i ħamle-i pīl-i demān olur:

1. ħarīf-i ħamle-i pīl-i demān olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Azgın filin hücumuna karşı durmak.

Ger virse iktidārī za'ifāna taĶvīyet
Peşe ħarīf-i ħamle-i pīl-i demān olur

ħarīm-i dili:

1. ħarīm-i dili:-i

Gazel 19

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Gönlün sevgiliye has yeri.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ħarīm-i dili cārüb-ı maĶabbet

ħarīm-i gülşeni:

1. ħarīm-i gülşeni:-i

Kaside 58

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin haremı.

Ķarīm-i gülşeni dārü'l-Ķarār iken cāna
Ķomaz hevā-yı temāşası dilde şabr ü sükün

ħarīm-i hāsı:

1. ħarīm-i hāsı:-ı

Kaside 47

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Büyük bir zatın kendi dairesi.

Hemşe Ķudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ķarīm-i hāsı gūyā Beyt-i ma'mūr-ı mu'allādur

ħarīr-i zülfi:

1. ħarīr-i zülfi:-i, -

Gazel 74

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Saçın ipek telleri, ipek saç.

Ķarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūħa
AyaĶ başmaz yere ger olmasa ferş-i Ķadem nāzik

ħarīs-i bilād ü 'ibād ola:

1. **hâris-i bilâd ü 'ibâd ola:-a**

Kaside 29

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Kulların ve beldelerin koruyucusu olmak.

Nite ki salṭanat-ı ḥusrevân-ı 'âlem ola
Penâh-ı mülk ü milel hâris-i bilâd ü 'ibâd

hâris-i devlet:

1. **hâris-i devlet:**

Kaside 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devletin koruyucusu.

Penâh-ı salṭanat ehl-i vilâyet hâris-i devlet
Medâr-ı memleket mesned-fürüz-ı kâr-fermâyî

hâris-i kâlâ:

1. **hâris-i kâlâ:**

Kaside 6

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Kumaş /sermaye muhafızı, koruyucusu.

Mülk-i pür-'adlinde ḥod itmez taḳayyüd kârbân
Hâris-i kâlâ mıdır yâ düzd-i bî-pervâ mıdır

hâris-i kânûn-ı devlet:

1. **hâris-i kânûn-ı devlet:**

Kaside 56

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Devlet kanununun koruyucusu.

Kâmkâr-ı mülk ü millet iftiḥâr-ı salṭanat
Hâris-i kânûn-ı devlet nâşır-ı aḥkâm-ı dîn

hâris-i ma' müre-i sıhhat olsa:

1. **hâris-i ma' müre-i sıhhat olsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Sıhhat şehrinin bekçisi olmak.

Ger olsa päs-ı ḥıfzı hâris-i ma' müre-i sıhhat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḥi âşâr-ı bîmârî

hâris-i memleket ü dîn:

1. **hâris-i memleket ü dîn:**

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dinin ve memleketin koruyucusu.

Hâris-i memleket ü dîn ü medâr-ı İslâm
Maḫzar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhânî

hâris-i mülk-i inşâf:

1. **hâris-i mülk-i inşâf:**

Kaside 51

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İnsaf ülkesinin koruyucusu.

Âşaf-ı ma' deleti hâris-i mülk-i inşâf
Ḳahramân-ı ğaḫabı şaf-şiken-i ḫayl-i sitem

hâris-i salṭanat-ı memleket-i heft-iklîm:

1. **hâris-i salṭanat-ı memleket-i heft-iklîm:**

Kaside 35

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Yedi iklim memleketlerinin salṭanatının
muhafızı, koruyucusu.*

Hâris-i salṭanat-ı memleket-i heft-iklîm
Cümletü'l-mülk-i şehensâh-ı ḳader-istiklâl

harlik:

1. **harlikden:-den**

Kaside 23

Mısra: 75

Eşeklik, anlayışsızlık ve kaba davranış.

Harlikden eser ḳomamış ammâ ki ne çâre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

2. **harlikle:-le**

Kaside 39

Mısra: 79

Eşeklik, anlayışsızlık ve kaba davranış.

Değışirdüm hele harlikle suḫanverliğı ben
Mümkün olaydı eger ḫükm-i ḳazâyı tağıyir

har-tab':

1. **har-ṭab':**

Kaside 16

Mısra: 59

Eşek tabiatlı.

Düşmen-i erbâb-ı dil bir nice har-ṭab' u le'im
Kim sitemde her biri nâ'ib-menâb-ı rüzğâr

Hârüt:

1. **Hârüt:-a**

Kaside 13

Mısra: 89

Arkadaşı Marut ile birlikte sihir yaptığı için

Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

Nice yıl istese sihr öğredür Hārūta endişem
Açınca çārsū-yı fitede dükkān-ı sahhāri

har-zarīf-i hod-re'ye:

1. **har-zarīf-i hod-re'ye:-y**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Dik kafalı hilekār eşek.

La'net ol har-zarīf-i hod-re'ye
Ki şeref aña māl ü cāhidur

has u hāşāki:

1. **has u hāşāki:-i**
Gazel 69
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Götürür tenden okın pārelerin eşk-i revān
Has u hāşāki komaz hākde seyl-āb olıcak

has u hāri:

1. **has u hāri:-ı**
Kaside 13
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Gülistān-ı cinān-ı tab' şafā-baḥş-ı laṭifümdür
Ki zib-i tūr-keş-i müjgān-ı hūrīdür has u hāri

hasb-i hāl-i hadd-i inşāfın:

1. **hasb-i hāl-i hadd-i inşāfın:-ı, -n**
Tesdis 1
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Merhametin derecesinin sohbeti, merhametin derecesi hakkında konuşma.

Ḥaḳīkatden dem urma bāri artık terk idüp lāfin
Bu maṭla'dan kıyās it hasb-i hāl-i hadd-i inşāfın

hasb-i hālimdür:

1. **hasb-i hālimdür:-i, -m, -dür**
Kaside 14
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Hāl, hālet, durum.

Hasb-i hālimdür ḥuşūşā lāf u da'vā ber-ṭaraf
Gerçi şāhib-lāf olur erbāb-ı tab'uñ ekşeri

hased:

1. **hasedinden:-i, -n, -den**
Kaside 3
Mısra: 112
Kıskançlık, çekememe.

Ḳomaz eş'ār-ı revān-baḥşuma inkārı yine
Ḥāsīdüñ ağızına gelse hasedinden cāni

2. **hased:**
Kaside 10
Mısra: 96
Kıskançlık, çekememe.

Üstād olıcak sözde hasedden kaçılır mı
Zirā hüneri reşk ü hased mu'teber eyler

3. **hasedden:-den**
Kaside 10
Mısra: 95
Kıskançlık, çekememe.

Üstād olıcak sözde hasedden kaçılır mı
Zirā hüneri reşk ü hased mu'teber eyler

4. **hasedden:-den**
Kaside 56
Mısra: 68
Kıskançlık, çekememe.

Ḥaḳ budur ben ol suḥān-senc-i ma'ānī-perverim
Kim olur reşk ü hasedden dā'imā endüh-gin

5. **hased:**
Kaside 9
Mısra: 11
Kıskanma, imrenme.

Ol rind-i tehī-deste hased kim bu zamānda
Ġam-hānesi 'işretkede-i sīm-berāndur

hased evlerse:

1. **hased evlerse:-r, -se**
Kaside 55
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Reng-i lafz u nükhet-i ma'nā-yı nazm-ı pāküme
N'ola evlerse hased rüy-ı gül ü bü-y-ı gül-āb

hased-kerde-i yārān-ı 'Irāk oldı:

1. **hased-kerde-i yārān-ı 'Irāk oldı:-dı**
Kaside 3
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Iraklı şairleri kaskandırmak.

Sözlerüm oldu hâsed-kerde-i yârân-ı 'Irâk
Belki reşk-i suhan-ı Muhteşem-i Kâşânî

hâsid:

1. hâsid:

Gazel 108

Mısra: 11

Hasetçi, kıskanç (kimse).

Bu nazm-ı dil-âvîze dahil eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zîrâ ilhâm-ı Hudâdur bu

2. hâsidüñ:-üñ

Kaside 3

Mısra: 112

Hasetçi, kıskanç (kimse).

Komaz eş'âr-ı revân-bağşuma inkârı yine
Hâsidüñ ağzına gelse hâsedinden cânı

3. hâsid:

Kaside 28

Mısra: 131

Hasetçi, kıskanç (kimse).

Hâsid benimle da'vî-i nazm eylese n'ola
Zu'munca har suhanver-i 'İsâ-beyân olur

hâsid-i keç-rev:

1. hâsid-i keç-rev:

Kaside 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Her şeye eğri bakan, ters gören kıskanç
kimseler.*

Hâsid-i keç-rev hayâle râst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yârâne her dem yâr-ı cânîdür sözüm

hâsil ider:

1. hâşıl ider:-er

Kaside 27

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Meydana getirmek.

Felek tab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre
Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

hâşıl olur:

1. hâşıl olur:-u, -r

Kaside 27

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Var olmak, mevcut olmak.

Ne kand-ı nazm-ı şîrinüm gibi sükker olur hâşıl
Ne hâmem gibi gördi kimse tûfî-i şeker-hâyı

hâşılı:

1. hâşılı:

Gazel 61

Mısra: 9

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Rind-i 'aşkız hâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bigâneye biganeyiz

2. hâşılı:

Gazel 81

Mısra: 2

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkıdur gönül

3. hâşılı:

Gazel 94

Mısra: 12

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

İhtiyâr elde degül şüfi ne derseñ de baña
Severim hâşılı ol rûh-ı revânı severim

4. hâşılı:

Kaside 40

Mısra: 79

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Hâşılı hayyiz-i imkânda degül evşâfuñ
Almasun yok yere bir şâ'ir ele hiç kalem

5. hâşılı:

Kaside 51

Mısra: 31

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Hâşılı ikisi de kâdr ü şerefle mümtâz
Farq eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

6. hâşılı:

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab'uñ 'arak gibi le'tâfet bundadır

7. hâşılı:

Kaside 3

Mısra: 46

Sonuç olarak, velhasıl, doğrusu.

Eyledi kâdrini ol câmi'-i vâlâ ber-ter
Hâşılı oldu du'â hîrmeni At Meydânı

8. **hâşılı:**

Kaside 3

Mısra: 107

Sözün kısası.

Hâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i 'âlem
İder ıkrâr buna kâmil olan iz'ânı

9. **hâşılı:**

Kaside 54

Mısra: 31

Sonuç olarak, velhasıl, doğrusu.

Hâşılı terbiyet-i feyz ile oldı nazmum
Müsta'idd-i şeref-i medh-i hudâvend-i ferîd

hâşıl-ı bahr u kânı:

1. **hâşıl-ı bahr u kânı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Maden ocağının ve denizin ürünü // cevher ve inci.

Şükr-i pâ-bûsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükrâne zemîn hâşıl-ı bahr u kânı

hâşıl-ı devrân-ı felek:

1. **hâşıl-ı devrân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Feleğin dönüşünün neticesi.

Halef-i düde-i âdem şeref-i devlet ü dîn
Fahr-ı insân u melek hâşıl-ı devrân-ı felek

hâşıl-ı devr-i felek-i sultânî:

1. **hâşıl-ı devr-i felek-i sultânî:**

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultanlık göğünün dönüşünün neticesi.

Nice şeh encümen-efrûz-ı harîm-i devlet
Nice şeh hâşıl-ı devr-i felek-i sultânî

hâşivet-ı âb-ı Hızır virürdi:

1. **hâşiyet-ı âb-ı Hızır virürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 32

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Abıhayat tesiri vermek.

Benim ki reşha-feşân olsa kilik-i ser-sebzüm
Virürdi hâşiyet-ı âb-ı Hızır mâ'-i hamîm

hâşivet-i fevzi:

1. **hâşiyet-i fevzi:-i**

Kaside 10

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İhsanın tesiri.

Ta'bir idemem tıynet-i pâkindeki luţfi
Gör hâşiyet-i fevzi ne miqdâr eger eyler

hâşivet-i hıfzı:

1. **hâşiyet-i hıfzı:-ı**

Kaside 40

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Koruyuculuğun tesiri.

Olsa ger hâşiyet-i hıfzı cihâna sârî
Merdüm-i dide-i hürşid olurdu şeb-nem

hâşivet-i sevr-i gülşeni:

1. **hâşiyet-i sevr-i gülşeni:-i**

Kaside 58

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Gül bahçesini dolaşma tesiri.

Sirâyet eylese luţfi tabi'at-ı nâra
Virürdi hâşiyet-i sevr-i gülşeni kânûn

hâşıvvet-i hıfzı:

1. **hâşıvvet-i hıfzı:-ı**

Kaside 14

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Koruyuculuk özelliği.

İtse ger hâşıvvet-i hıfzı sirâyet 'âleme
Tarh olurdu şafha-i âb üzre nakş-ı âzeri

hâşıvvet-i sohbetleri:

1. **hâşıvvet-i sohbetleri:-leri**

Kaside 10

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Sohbetin tesiri.

Nuţk ile Mesihâ geçinür her biri ammâ
Hâşıvvet-i sohbetleri insânî har eyler

hâşıvvet-i temkîni:

1. **hâşıvvet-i temkîni:-i**

Kaside 23

Mısra: 41

Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık özelliği, vakarlı olma.

Ger eylese hâşiyet-i temkîni sirâyet
Bir zerreyi tahrîk idemez şarşar-ı 'âlem

2. **hâşiyet-i temkîni:-i**

Kaside 54
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık özelliği, vakarlı olma.

Etse hâşiyet-i temkîni sirâyet âba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedîd

haslet ü hüy-ı firîşte:

1. **haşlet ü hüy-ı firîşte:**

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Melek huyu ve yaratılışı.

Haşlet ü hüy-ı firîşte var nihâdında tamâm
Görünür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

hasm:

1. **haşma:-a**

Kaside 10
Mısra: 121
Hasım, düşman.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü senânı
Takdîm-i du'â-yı şeb ü vird-i şeh er eyler

2. **haşmını:-ı, -n, -ı**

Kaside 24
Mısra: 18
Hasım, düşman.

Lâfi қо dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz'ân-ı felek

3. **haşmuñ:-uñ**

Kaside 13
Mısra: 118
Hasım, düşman.

Du'aya başla şimden şoñra Nef'î қо bu da'vâyı
Ki bu da'vâya haşmuñ dañı vardır belki ıkrarı

4. **haşma:-a**

Kaside 15
Mısra: 58
Hasım, düşman.

Ol dem ki kaşd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyı haşma teng ider olursa Sâm u Güstehem

5. **haşma:-a**

Kaside 15
Mısra: 59
Hasım, düşman.

Sürdükce haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kıalmaz aslâ düşmene illâ beyâbân-ı 'adem

6. **haşm:**

Kaside 20
Mısra: 79
Hasım, düşman.

Saña haşm ittiñâz itmek düşer mi ol harı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

7. **haşmum:-u, -m**

Kaside 41
Mısra: 88
Hasım, düşman.

El-minnetü li'llâh ki yokdur hele 'aczm
Olsa ne kadar haşmum eşirrä-yı zamâne

8. **haşmuñ:-uñ**

Kaside 57
Mısra: 23
Hasım, düşman.

İderim da'vî-i tezvîrini haşmuñ ibtâl
Eylesem hüccet-i mażmün-ı kelâmum ibrâz

9. **haşmınıñ:-ı, -n, -uñ**

Kaside 61
Mısra: 83
Hasım, düşman.

Haşmınıñ Haq hâne-i cismine virân eylesün
Eylesün ma'müre-i kalbin harâb-ender-harâb

10. **haşma:-a**

Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 14
Hasım, düşman.

Dilerin devlet ü sa'âdet ile
Haşma çekdükçe tiğ-ı hün-rîzi

11. **haşm:**

Kaside 28
Mısra: 137
Hasım, düşman // rakip.

Haşm ittiñâz edinmek o terzik-güyü ben
Nâmüs-ı şâ'iriyetüme kesr-i şân olur

haşm itdi:

1. **haşm itdi:-di**

Kaside 41
Mısra: 105

Kelime Tipi: -
Düşman etmek.

Ammâ kimi haşm itdi baña gör felek-i dün
Ta 'bîr idemem özge temâşâ-yı zamâne

haşm olamaz:

1. **haşm olamaz:-amaz**

Kaside 36

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Düşman olmak, karşı tarafta yer almak.

Saña bu kuvvet-i baht ile kimse haşm olamaz
Olursa 'askerinüñ her birisi bir Rüstem

haşm olsa:

1. **haşm olsa:-sa**

Kaside 7

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Düşman olmak.

Vâkı 'â böyle kavî 'özü ile haşm olsa cihân
Yine olmaz birinüñ reddi kabûle taqdim

haşmâne:

1. **haşmâne:**

Gazel 66

Mısra: 4

Düşmanca.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarç
Haşmâne rüz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

2. **haşmâne:**

Kaside 10

Mısra: 34

Düşmanca.

Yâ ol kişi kim tîr-i ciğer-düz-ı kazâyâ
Haşmâne çeküp tîğ-i zebânın siper eyler

haşm-efken-i meydân-ı tahayyül:

1. **haşm-efken-i meydân-ı tahayyül:**

Kaside 9

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Hayal meydanının düşmanı yere yıkıcısı.

Ammâ yine haşm-efken-i meydân-ı tahayyül
Her ma'rekede Nef'î-i şemşîr-zebândur

haşm-ı 'anîd:

1. **haşm-ı 'anîd:**

Kaside 54

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

İnatçı düşman.

Söz tamâm oldu ço lâf-ı suhanı ey Nef'î
Ġam-ı reşk ile helâk oldu yeter haşm-ı 'anîd

haşm-ı devlete:

1. **haşm-ı devlete:-e**

Kaside 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Devlet düşmanı.

Şubh ammâ şubh-ı rüz-ı devlet-i ferhunde-fâl
Kim çeker hürşîdi haşm-ı devlete şemşîr-i kîn

haşm-ı tüvânâdur:

1. **haşm-ı tüvânâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Güçlü, kuvvetli düşman.

Huşuşâ zümre-i aşhâb-ı isti'dâd ü idrâke
Ki çarç ol fırkaya devr ideli haşm-ı tüvânâdur

haşm-ı tüvânâ-yı zamâne:

1. **haşm-ı tüvânâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Zamanın güçlü kuvvetli hasmı, düşmanı.

Yoklansa her eyyâmdaya elbette muqarrer
Ehl-i dile bir haşm-ı tüvânâ-yı zamâne

haşr:

1. **haşr:**

Kaside 62

Mısra: 33

Sınırlı ve dar bir yer içine alma, kuşatma.

Yok hadd ü haşr ihsânuna gelmiş mürüvvet şânuna
Düşsem n'ola dâmânuna ben de idüp luftuñ taleb

haşr idüp:

1. **haşr idüp:-üp**

Kaside 29

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

(Bir şeyi yalnız belli bir şeye) ayırmak, ona tahsis etmek.

Olunca medh ü senâsına haşr idüp nazmum
Koyam zamânede i'câz-ı nuṭṭ ile bir ad

hasr itdükce:

1. **ḥaşr itdükce:-dükce**

Kaside 49

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

(Bir şeyi yalnız belli bir şeye) ayırmak, ona tahsis etmek.

Alur levḥ-i kaderden cezbe-i fikr ile maẓmūnı

Ṭabī'at zātuñı ta'rife ḥaşr itdükce güftarı

hasret-i hālūñle:

1. **ḥaşret-i hālūñle:-ü, -ñ, -le**

Gazel 12

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) benine olan özlem, iştıyak.

Darb-ı ta'n-ı ḥāsıde āhen siperdür güyiyā

Sinem üzre ḥaşret-i hālūñle dāğ-ı bī-ḥisāb

ḥāss:

1. **ḥāss:**

Kaside 50

Mısra: **55**

Saf, hālis, katıksız (şey).

Luṭf-ı ṭab'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi ḥāss

Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi 'ām

Hassān:

1. **Ḥassān:-ı**

Kaside 3

Mısra: **100**

Hız. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş Arap şairi Hassan bin Sabit.

İzṭırārī ider eş'āruma şimdi taḥsīn

Söze geldükçe kabül eylemeyen Ḥassānı

haste:

1. **ḥaste:**

Gazel 131

Mısra: **1**

Hasta, yaralı.

Dil ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

Ol ğamze-i cādü ise ḥallāk-ı girişme

2. **ḥastedür:-dür**

Müfret 9

Mısra: **2**

Hasta // çaresiz âşık.

Ne âdemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı

Añılsa yine ammā nātüvān bir ḥastedür adı

3. **ḥaste:**

Gazel 131

Mısra: **10**

Hasta, yaralı.

Bilmem nic' olur ḥāl-i dil-i Nef'î-i şeydā

Hem ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

4. **ḥasteye:-y, -e**

Kaside 9

Mısra: **20**

Hasta // rint, âşık.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyz-i şafānuñ

Endişesi ol ḥasteye ser-māye-i cāndur

1. **ḥasteye:-y, -e**

Gazel 29

Mısra: **2**

Hasta // aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

Ölmek āsān 'āşıkā bir dem firāk-ı yār güç

Böyle müşkil derd esiri ḥasteye tımār güç

2. **ḥastesine:-si, -n, -e**

Gazel 64

Mısra: **4**

Hasta // aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

İçürmez ḥançerin cān almayınca 'āşık-ı zāra

Bir içim şuyı ol māh ḥastesine rāyegān virmez

haste görünür:

1. **ḥaste görünür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Hasta olduğu hissini vermek // süzğün, baygın bakmak.

Bakdukça bir nigāh ile biñ cān alur gözi

Hem yine şöyle ḥaste görünür ki cān virür

haste-i bī-tāb-ı nāz:

1. **ḥaste-i bī-tāb-ı nāz:**

Gazel 57

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Bitkin düşmüş, hālsiz kalmış naz hastası.

Bir nighle Ḳahramānı katl ider Rüstem gibi

Bakşañ ammā çeşmine bir ḥaste-i bī-tāb-ı nāz

haste-i derd ü ğama:

1. **ḥaste-i derd ü ğama:-a**

Kaside 52

Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Gam ve dert hastası.

Ḥaste-i derd ü ğama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı kahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

hasūd:

1. hasūd:

Gazel 63

Mısra: 3

Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile hasūd
Kīn-i şemşir-i cihān-gīr zebānum çekemez

2. hasūd:

Kaside 21

Mısra: 89

Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūd degme belā ile söz kabūl itmez
Olursa tīg-ı zebān ile olur ilzāmı

3. hasūd:

Kaside 21

Mısra: 91

Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūd münkir olur kısmet-i İlāhīye
Şanur hemīşe sitem 'adl u dād-ı kassāmı

4. hasūda:-a

Kaside 21

Mısra: 93

Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūda kāfir-i mutlak denür haqıkatde
Olursa zūhd ile ger Bāyezid-i Bistāmı

5. hasūduñ:-uñ

Kaside 28

Mısra: 130

Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı hasūduñ girān olur

hasūd ola:

1. hasūd ola:-a

Kaside 21

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Hasetçi olmak, kıskanç olmak.

O nābekār-ı siyeh-bahtı var kıyās eyle
Ki hem hasūd ola zāt-ı ḥabīsi hem 'āmī

hasūd-ı hodkāmı:

1. hasūd-ı hodkāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Bencil, kendini beğenen hasetçi /kıskanç.

Belā budur ki ne deñlü ferid-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın hasūd-ı hodkāmı

hasūd-ı nābekārı:

1. hasūd-ı nābekārı:-ı

Kaside 19

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İşe yaramaz kıskanç insanlar.

Bu da 'vāmı benüm inkār ider yokdur ahālīde
Ḥasūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḥardur

hāşā:

1. hāşā:

Kaside 10

Mısra: 118

Asla, katiyen, hiçbir şekilde.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i 'ādil
Ḥāşā ki bu endişede Nef'î zarar eyler

2. hāşā:

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Asla, katiyen, hiçbir şekilde.

Saña hāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḥi ḥuşuşā keyfini kem bulmadım

haşāk-i dürüştin:

1. haşāk-i dürüştin:-i, -n

Kaside 56

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Sert, kalın çöp.

Aksa āb-ı çeşme-i luṭfi ider şahrālaruñ
Ḥār-ı ḥuşkin gonca haşāk-i dürüştin yāsemīn

haşem-i devletine:

1. haşem-i devletine:-i, -n, -e

Kaside 59

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Makamın, rütbenin maiyeti.

'Ālem haşem-i devletine teng-fezādur
Gerdün sipeh-i şevketine gerd-i ḫademdūr

hasr:

1. **haşre:-e**

Gazel 104

Mısra: 14

*Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman,
kıyamet.*

Hân Murād ol şeh-i zî-şân ki Hudādan dilerin
Haşre dek devlet ile 'āleme sultān olsun

2. **haşre:-e**

Kaside 9

Mısra: 19

*Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman,
kıyamet.*

Tā haşre dek ol demde olan feyz-i şafānuñ
Endişesi ol hasteye ser-māye-i cāndur

haşr ide:

1. **haşr ide:-e**

Kaside 23

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Bir araya getirmek, bir araya toplamak.

Heyhāt ki bir devre gele haşr ide devrān
Olmaz bu kadar kışşa-i müşkil-ter-i 'ālem

haşr olunca:

1. **haşr olunca:-unca**

Kaside 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar.

Cān-ı 'ālem fahr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Haşr olunca na't-güy u na't-ḥ'ānidur sözüüm

2. **haşr olunca:**

Kaside 12

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar.

Haşr olunca tā ki şevk-engiz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbā-yı hayāl-i şādmānumdur benüm

2. **haşr olunca:-unca**

Kaside 22

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar.

Geçe evkāt-ı 'ömri haşr olunca 'ayş u 'işretde
Mübārek ola şubḥ u şāminuñ encām u āğāzi

haşre dek:

1. **haşre dek:**

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Meşreb-i şūḥında bir sır var ki te'sir eylese
Zā'il olmaz haşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

2. **haşre dek:**

Kaside 3

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Haşre dek āb-ı hayāt-ı suḥan-ı Bākīdür
Añdurur zinde kılan nām-ı Süleymān Ḥānı

3. **haşre dek:**

Kaside 13

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Dilüm kân-ı ma'ārifdür hayālüm baḥr-ı ma'nādur
'Aceb mi haşre dek eylese ger ḥāmem güher-bārī

4. **haşre dek:**

Kaside 16

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ola şıḥhatle serir-i saltanatda haşre dek
Müstedām-ı 'ömr ü devlet kāmıyāb-ı rüzgār

5. **haşre dek:**

Kaside 17

Mısra: 166

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Eşheb-i rüz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Haşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

6. **haşre dek:**

Kaside 27

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Gidermez haşre dek ferş-i zeminden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarḥ ebr-i bahārī gibi sakḳāyī

7. **haşre dek:**

Kaside 37

Mısra: **70**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

8. **haşre dek:**

Kaside 38

Mısra: **107**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ola tâ haşre dek tedbîr-i re'y-i pür-şavâbıyla
Binâ-yı saltanat muhkem esâs-ı mülk müstahkem

9. **haşre dek:**

Kaside 43

Mısra: **90**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Meta'-ı nazmumuñ sen olmasañ zirâ harîdârı
Çalurdı haşre dek bâzâr-ı endişem kesâd üzre

10. **haşre dek:**

Kaside 43

Mısra: **106**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Mühimmâtın müheyâ ide hep eltâf-ı Rabbâni
Ola tâ haşre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

11. **haşre dek:**

Kaside 48

Mısra: **51**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Olurdu haşre dek hıissetle meşhûr
Zamânında geleydi dehre Hâtem

12. **haşre dek:**

Kaside 49

Mısra: **58**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Eger şalsa sipihre mihr-i luţfi zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârı

13. **haşre dek:**

Kaside 52

Mısra: **124**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Devlet ü 'ömr ile ber-hürdâr idüp Hâk şâhibin
Haşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol hânedân

14. **haşre dek:**

Kaside 53

Mısra: **73**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Haşre dek hâmemi medhûñde iderdim câri
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mâ kıll ü dell

15. **haşre dek:**

Kaside 56

Mısra: **88**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Şer' ü kânûnı idüp ihyâ kemâl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezâretde mekîn

haşr-ender-haşr eyler:

1. **haşr-ender-haşr eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Mahşer gibi kalabalık hâle getirmek, bir araya toplamak.

Hürşid-i kevâkib-haşem-i rüy-ı zemîn kim
'Askerle cihâni haşr-ender-haşr eyler

haşv-i şikem-i rahne-i dîvâr u der eyler:

1. **haşv-i şikem-i rahne-i dîvâr u der eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Kapı ve duvar aralıklarının içini doldurmak, kapı ve duvar yarıklarını tıkamak.

Söz midür o kim nüshasını nükte-şinâsân
Haşv-i şikem-i rahne-i dîvâr u der eyler

hat:

1. **haç:**

Kaside 8

Mısra: **3**

Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Haç degül âyât-ı hûbîdür ki anuñla ruhu
Ziyet-i tahrîr-i satr-ı Muşhaf-ı 'Osmân bulur

2. **haçuñ:-uñ**

Kaside 8

Mısra: **7**

Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâcı ol **hâtuñ**
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

3. **hâf:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Yazı.

Hâf mı bu yâ pîrâye-i dîbâce-i kudret
Hâf mı bu yâ sermâye-i dükkânçe-i fitrat

4. **hâf:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Yazı.

Hâf mı bu yâ ser-nâme-i 'unvân-ı İlâhî
Tahkîk idemez sırrını endîşe kemâhî

5. **hâf:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Yazı.

Hâf mı bu yâ pîrâye-i dîbâce-i kudret
Hâf mı bu yâ sermâye-i dükkânçe-i fitrat

6. **hâf:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.

Şahne-i ma'aleti fitneyi zencire çeker
Hâl ü hâf üzre degül silsile-i ham-der-ham

7. **hâf:**
Kaside 35
Mısra: **50**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde
Dâmen-i tırta-i dil-berde meger kim hâf u hâl

8. **hâtuñ:-uñ**
Gazel 32
Mısra: **6**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Degüldür gözlerinde säye-i müjgâni 'uşşâkuñ
Hâtuñ resmin beyâz-ı dîde-i giryâne yazmışlar

hâf gelse:

1. **hâf gelse:-se**
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin belirmesi.

Hâf gelse ruğ-ı yâre yeter kâkül ü zülfi
Gül gîtse n'ola sünbül ü reyhân elimüzde

hâfâ:

1. **hâfâdan:-dan**
Kaside 17
Mısra: **168**
Yanlı, kusur, kabahat.

Râ'iz-i bahtı ola rağş-ı murâd üzre süvâr
Hıfz ide zât-ı şerîfini hâfâdan Mevlâ

2. **hâfâdur:-dur**
Kaside 33
Mısra: **20**
Yanlı, kusur, kabahat.

Söz bağş-i hâkîkatde iken nev-hevesâne
Tahkîk-i mecâz itdigimiz gerçi hâfâdur

3. **hâfâlardan:-lar, -dan**
Kaside 47
Mısra: **139**
Yanlı, kusur, kabahat.

Hudâ hıfz eyleye dâ'im hâfâlardan belâlardan
Vücüd-ı bî-nazîrin kim medâr-ı dîn ü dünyâdur

4. **hâfâdan:-dan**
Rûbai 1
Mısra: **1**
Yanlı, kusur, kabahat.

Yâ Rab dilümi sehv ü hâfâdan şakla
Endîşemi tezvîr ü riyâdan şakla

hâf-âver olmadan:

1. **hâf-âver olmadan:-madan**
Kaside 25
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyleri çıkmış olmak.

Belki dil-berler kalur cümle hâf-âver olmadan
Ol kadar râh-ı zuhûr-ı fitne bulur insidâd

Hâtem:

1. **Hâtem:**
Kaside 48
Mısra: **52**
Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü
İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.

Olurdı haşre dek hîssetle meşhûr
Zamânında geleydi dehre Hâtem

2. **Hâtem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **16**
Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü
İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḥşuşdur ehl-i dile
Bezî-i maḥdûr eylemez zâ' id yire Ḥâtem gibi

3. **ḥâtem:**
Kaside 36
Mısra: **8**
Mühür.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çîn ü Bulgârı
Saña müsahḥar ider hep elüñdeki ḥâtem

4. **ḥâtem:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Yüzük // mühür.

'Âlemi teşhîr için ḥâtem ne lâzım taḥ'uma
Ben Süleymân-ı ḥayâlüm n'eyleyin engüşteri

5. **Ḥâtem:**
Kaside 36
Mısra: **40**
*Arapların Tayy kabilesinden ünlü İbn Abdullah
bin Sa'd'ın lakabı olup cömertlik timsali olarak
anılmıştır.*

Gedâ-yı müflis-i dergâh-ı devleti Kârûn
Emîn-i maḥzen-i luṭf u mürüvveti Ḥâtem

6. **Ḥâtem:**
Kaside 47
Mısra: **16**
*Arapların Tayy kabilesinden ünlü İbn Abdullah
bin Sa'd'ın lakabı olup cömertlik timsali olarak
anılmıştır.*

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehî- tîr-keş sipâhîdür
Der-i cüdında Ḥâtem bir gedâ-yı bî-ser ü pâdur

7. **ḥâtem:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Mühür // yüzük.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki faḥr eyler vücûdıyla
Süleymân u sipâh u taḥt u mülk ü efser ü ḥâtem

Ḥâtem-i devrân:

1. **Ḥâtem-i devrân:**
Kaside 41
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Devrin Ḥâtem'i.

Ser-halkâ-i erbâb-ı şehâ Ḥâtem-i devrân
Zer-düz-ı suḥan nâdire-pîrâ-yı zamâne

ḥâtem-i ikbâline:

1. **ḥâtem-i ikbâline:** -i, -n, -e
Kaside 56
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Talih, saadet yüzüğü.

Râyet-i iclâline mihr-i zafer mâh-ı 'alem
Ḥâtem-i ikbâline resm-i kerem naḥş-ı nigîn

Ḥâtem-mekremet:

1. **Ḥâtem-mekremet:**
Kaside 15
Mısra: **36**
*Ḥâtem gibi cömert olan, keremi Ḥâtem'e
benzeyen.*

Ol âftâb-ı saltanat ol şehsüvâr-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥâtem-mekremet memdûh-ı eşnâf-ı
ümem

ḥat-ı 'anber-şiken:

1. **ḥat-ı 'anber-şiken:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
*Anber yayan hat // amber kokusu yayan ayva
tüyü.*

Zülf-i siyehûñ mi ḥat-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sâye-i sünbül mi dōşenmiş çemen üzre

ḥat-ı fettân:

1. **ḥat-ı fettân:**
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkarıcı hat (sevgilinin ayva tüyleri).

Her ne fitne kim zuhûra ḥayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zuhûrın ol ḥat-ı fettân bulur

ḥat-ı müselsel-i şî'rümle:

1. **ḥat-ı müselsel-i şî'rümle:** -ü, -m, -le
Kaside 29
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Şiirin birbiri ardınca sıralanan hattı, yazısı.

Ḥat-ı müselsel-i şî'rümle ḥâmemi görsün
Ziyâde dil-keş ü tîz olduğım idenler yâd

ḥat-ı müşgîn:

1. **ḥat-ı müşgîn:**
Kaside 61
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu ayva tüyleri.

Derlese rüyuñ haṭ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Hüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

hat-ı nazm-ı revişünde:

1. **haṭ-ı nazm-ı revişünde:**-ü, -ñ, -de

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Üslubun, tavrın şiir yazısı.

Zâhir haṭ-ı nazm-ı revişünde
Mehtâb-ı şeb-i siyâh-ı ma'nâ

hat-ı nev-hîz:

1. **haṭ-ı nev-hîz:**

Kaside 8

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Yeni belirmeye başlamış sakal/ayva tüyü.

Tâ haṭ-ı nev-hîz ile güzlâr-ı hüsn-i dil-berân
Revnağ-ı faş-ı bahâr-ı ravza-i Rıdvân bulur

hat-ı nev-hîzi:

1. **haṭ-ı nev-hîzi:**-i

Gazel 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yeni belirmeye başlamış sakal/ayva tüyü.

Haṭ-ı nev-hîzi ancak bir belâ oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhidür

hat-ı nev-hîz-i dil-berdür:

1. **haṭ-ı nev-hîz-i dil-berdür:**-dür

Kaside 19

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yeni belirmeye başlamış ayva tüyü.

Cihân ol deñlü pür-emn ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haṭ-ı nev-hîz-i dil-berdür

hat-ı şi'rinden:

1. **haṭ-ı şi'rinden:**-i, -n, -den

Kaside 35

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Şiir yazısı.

Zâbṭ olunmazdı kümeyt-i kâlemi destinde
Haṭ-ı şi'rinden eger urmasa pâyına şikâl

hat-ı şi'rüm:

1. **haṭ-ı şi'rüm:**-ü, -m

Kaside 58

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Şiir yazısı.

Midâd-ı surḥ u siyehle yazup haṭ-ı şi'rüm
İdince hâmemi geh şu'le-pâş u geh şeb-gün

hat-ı ta'lik:

1. **haṭ-ı ta'lik:**

Mesnevi 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Nevk-i kâlemi ol kadar i'câz-nümâdur
Güyâ haṭ-ı ta'lik degül şun'-ı Hudâdur

hat-ı ta'likını:

1. **haṭ-ı ta'likını:**-i, -n, -i

Kaside 25

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Cân virür güş itse Ḥallâk-ı Ma'ânî şi'rine
Reşk ider görse haṭ-ı ta'likını rûḥ-ı 'İmâd

2. **haṭ-ı ta'likını:**-i, -n, -i

Kaside 43

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Suḥanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Haṭ-ı ta'likını tercih ider haṭ-ı 'İmâd üzre

hatîb-i minberi:

1. **hatîb-i minberi:**-i

Kaside 14

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Minber hatibi, minbere çıkıp hutbe okuyan //
Müşteri gezegeni (lakabı hâtib-i felek'tir).*

Böyle âgâz eylesün şimden girü elķabuña
Câmi'-i nûh-kubbe-i kevnüñ haṭîb-i minberi

hatîb-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân:

1. **hatîb-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân:**

Kaside 5

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Melek taifesinin namaz safının minberindeki hatip // meleklerle hutbe okuyan hatip.

O şahenşeh ki vâcibdür edâ-yı hutbe-i nâmi
Hatîb-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsîyân üzre

hâtf-ı kudsî:

1. hâtf-ı kudsî:

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gaibden haber veren kutsal melek.

Hâtf-ı kudsî dedi târihini

‘Ayn-ı şafâ çeşme-i Sultân Murâd

hâtır:

1. hâtırı:-ı

Kaside 57

Mısra: 40

Gönül, kalp.

Sireti şüret-i eltâf-ı Hudâya ma'nâ
Hâtırı hâzin-i esrâr-ı kazâyâ hem-râz

2. hâtır:-a

Kaside 52

Mısra: 91

Zihin, fikir, akıl.

Hâtırâ eşnâ-yı evşâfuında feyz-i şevk ile
Lâyih oldu 'aşîkâne bir gâzel de nâgehân

3. hâtırda:-da

Kaside 53

Mısra: 33

Gönül.

Yine hâtırda tesellî bulunur baķduķca
Görinür dilde bu ma'nâ-yı laţif ü mücmel

4. hâtırı:-ı

Kaside 60

Mısra: 40

Gönül, kalp // akıl, zihin.

Sînesi âyîne-i çehre-nümâ-yı mazmûn
Hâtırı maţla'ı hürşid-i dıraĥşân-ı suĥan

5. hâtırda:-da

Gazel 87

Mısra: 6

Gönül.

Yine rez-duĥterin peydâ idüp 'azm-i kenâr itsem
Ĝamuñ hâtırda nâ-peydâ vü pinhân olduĝm görsem

6. hâtırda:-da

Kaside 45

Mısra: 81

Gönül.

Ki ne şafâ kodı hâtırda ne şafâya maĥal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşârı

7. hâtır:-u, -m

Kaside 53

Mısra: 15

Gönül.

Hâtırum şâh-süvârân-ı ĝama cev lângêh
Meşrebüm turfa-ĝazâlân-ı belâya menhel

8. hâtırda:-da

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Gönül.

Tevbenüñ bünyâdını hâtırda muĥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ ĥâne-i zühdî ĥarâb

9. hâtır:-a

Kaside 3

Mısra: 64

Gönül, kalp.

İtdi 'adlün o kadar râh-ı dalâlî münsedd
Hâtırâ yol bulmaz vesvese-i şeytânî

10. hâtır:

Kaside 38

Mısra: 83

Zihin, hafıza.

Ĥayâl-i fikr-i evşâfuñla bir mecmû' adur hâtır
Hevâ-yı hüsn-i aĥlâķuñla bir ĝülzârdur sinem

11. hâtırda:-da

Kaside 51

Mısra: 81

Zihin, hafıza.

Ki bu ma'nâ idi hâtırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre ĥarâr endişem

12. hâtırda:-da

Kaside 57

Mısra: 63

Zihin, hafıza.

Medhüñi böyle mi eylerdim eger hâtırda
Olmasa âteş-i süzân-ı ĝam-ı endişe-ĝüdâz

hâtır voklasa:

1. hâtır yoklasa:-sa

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Hâl hatır sormak.

Göz ucuyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklasa bir gâmze-i dil-düz ile

hâtır-ı deryâ:

1. **hâtır-ı deryâ:**

Kaside 19

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Denizin gönlü // deniz altı, dibi.

Kerîm-i kâmrân kim reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla
Dil-i kân pür-ıhrâş u hâtır-ı deryâ mükedderdür

hâtır-ı endîsede:

1. **hâtır-ı endîsede:-de**

Kaside 50

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin gönlü.

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki komaz hâtır-ı endîsede şabr u ârâm

hâtır-ı feyyâzuma:

1. **hâtır-ı feyyâzuma:-u, -m, -a**

Kaside 60

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Feyizli gönlü.

Beñzemez hâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suhan

hâtır-ı maḥzûnunu:

1. **hâtır-ı maḥzûnunu:-u, -n, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Hüzünlü gönlü.

Nef'î-i bîmânî gel keyfûñle ihyâ kıl yine
Hâtır-ı maḥzûnunu gâmdan müberrâ kıl yine

hâtır-ı maḥmûn:

1. **hâtır-ı maḥmûn:**

Kaside 57

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Mazmunun gönlü.

Şevk-i takrîrüm ile hâtır-ı maḥmûn ḥurrem
Hüsn-i ta'birüm ile şâhid-i ma'nâ ṭannâz

hâtır-ı nâ-şâde gelmez:

1. **hâtır-ı nâ-şâde gelmez:**

Gazel 139

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Mahzun, kederli gönlünden geçmek, düşünmek,
içinden geçirmek.*

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğun hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

hâtır-ı 'uşşâk için:

1. **hâtır-ı 'uşşâk için:**

Gazel 82

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönlü hoş olsun diye.

Hâtır-ı 'uşşâk için hâttına virmezse emân
Öldürür bu fitne-i âḥîr zamânı bilmiş ol

hâtırım perîşân eylerdi:

1. **hâtırım perîşân eylerdi:-r, -di**

Kaside 16

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Gönlü perîşân etmek, üzmet, kederlendirmek //
aklı fikri karmakarışık etmek.*

Gitdi ol demler ki eylerdi perîşân hâtırım
Bir yaña gâm bir yaña kahr u 'azâb-ı rûzgâr

hâtır-nişân:

1. **hâtır-nişânundur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: **50**

Hatırda kalan, unutulmayan.

Böyle şâhenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târiḥ-i selef hâtır-nişânundur benüm

hatm eyle:

1. **hatm eyle:**

Kaside 23

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Bitirmek, sona erdirmek.

Hatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

hatm idelüm:

1. **hatm idelüm:-e, -lüm**

Kaside 22

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Tamamlamak, sonlandırmak, bitirmek.

Du'âyile sözi hatm idelüm zîrâ haqîkatde
Sözün gevher olursa yegdür itnâbindan icâzi

hatm oldı:

1. **hatm oldı:-dı**
Kaside 34
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak.

Suhan hatm oldı ey Nef'î revâdur pîr-i endîşe
Virürse ger du'â-yı devlet ü 'ömrine destûri

2. **hatm oldı:-dı**
Kaside 47
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak.

Yeter şimden girü taşdı'a ruşat yokdur ey Nef'î
Suhan hatm oldı hengâm-ı du'â-yı 'arş-peymâdur

hatt:

1. **hattıyla:-ı, -y, -la**
Gazel 19
Mısra: **2**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri // el yazısı.

Bir yüzden idi yâr ile üslûb-ı maḥabbet
Ḥattıyla irişdi hele mektûb-ı maḥabbet

2. **hattuña:-u, -ñ, -a**
Gazel 70
Mısra: **5**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri // el yazısı.

Cezbe-i ḥüsni gönül hattıña ta'lik eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitâb olmayıcaḥ

3. **hattı:-ı**
Gazel 33
Mısra: **3**
Ayva tüyü // zulümat, karanlıklar.

Du'â-yı Hızır bir mercândan fîncâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde hattı ol 'İsâ-demün güyâ

4. **hattın:-ıñ**
Gazel 95
Mısra: **1**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Ḥattın evşâfını bir vech ile tahrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile takrîr idemem

5. **hattı:-ı**
Kaside 4
Mısra: **43**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Ḥattı ki zâhir olsa gerek daḥi 'âleme
Ḥavf-ı zühür-ı fîtne-i âḥir zamân virür

6. **hattı:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Yazı.

Bu hatt ile yazılsa eger seb'-i meşânî
Reşk eyler idi rütbe-i elfâza ma'ânî

hatt-ı cevâz:

1. **hatt-ı cevâz:**
Kaside 57
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İzin, müsaade yazısı.

Her seher dehre tülû' itmege âb-ı zer ile
Destine re'y-i münîrinden alur hatt-ı cevâz

hatt-ı dil-ârâdur:

1. **hatt-ı dil-ârâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen ayva tüyleri // sevgilinin ayva tüyleri.

Gönül şayd itmeden ḫalsa 'aceb mi bîm-i ḫahrıyla
Gerek zülf-i dil-âvîz ü gerek hatt-ı dil-ârâdur

hatt-ı dil-âşüb:

1. **hatt-ı dil-âşüb:**
Gazel 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, kalbi meftun eden ayva tüyleri.

Ol hatt-ı dil-âşüb ile ol zülf-i perîşân
Şunmaḥda 'aceb 'âleme dîvân-ı müretteb

2. **hatt-ı dil-âşüb:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü karıştıran, gönlü meftun eden yazı.

Bu hatt-ı dil-âşüb ile bir nâme-i merḡûb
Dil-dârdan olaydı eger 'aşîḫa mektûb

hatt-ı hümâyün-ı mübârek:

1. **hatt-ı hümâyün-ı mübârek:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Mübârek, kutlu padişah fermanı / padişahın el yazısı.

Ahşentü zihî haţţ-ı hümâyün-ı mübârek
El kudretü li'l-lâhi Te'âlâ ve tebârek

hatt-ı 'İmâd:

1. **haţţ-ı 'İmâd:**
Kaside 43
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İmâd hattı, yazısı (İmâd; talik yazmakta meşhur bir İranlı hattattır.).

Suhanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Haţţ-ı ta'likını tercih ider haţţ-ı 'İmâd üzre

hatt-ı mu'anber:

1. **haţţ-ı mu'anber:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu ayva tüyleri.

Degül haţţ-ı mu'anber sâye-i zülfi siyâhıdır
Degül ebrü-yı pür-çin ğamzenüñ perr-i külâhıdır

hatt-ı sâyesi:

1. **haţţ-ı sâyesi:-si**
Kaside 14
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Gölge hattı (eskiden satırların düzgün gitmesi için kağıdın altına koyulan mıstarın kağıt üzerinde bıraktığı gölge şeklindeki çizgiler).

Hâmemüñ râh-ı sülük-ı fitne haţţ-ı sâyesi
Şi'rimüñ ğabl-i metin-i feyz târ-ı mıştarı

hattı yaklaşdı:

1. **haţtı yaklaşdı:-dı**
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin belirginleşmesi, sevgilinin güzellik çağı.

Haţtı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uşşâka dâğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daği ol meh çerâğ

hattına emân virmezse:

1. **haţtına emân virmezse:-mez, -se**
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin çıkmasına izin vermek, tıraş olmamak // ölüm fermanından vazgeçmek.

Haţır-ı 'uşşâk için haţtına virmezse emân
Öldürür bu fitne-i âhir zamânı bilmiş ol

havâ:

1. **havâda:-da**
Kaside 30
Mısra: **64**
Gökyüzü.

O deñlü hükmi revândur ki itse ger fermân
Havâda ric'at-i seyr-i hadeng-i perrâni

2. **havâda:-da**
Kaside 29
Mısra: **59**
Gökyüzü.

Uçardı taht-ı Süleymân gibi havâda eger
Çekeydi resmini bir tahta pâreye Bihzâd

havâle eyledi:

1. **havâle eyledi:-di**
Kaside 36
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Bir işin yapılmasını birine devretmek, birine ismarlamak, onun sorumluluğuna bırakmak.

Bir iki mültezimi eyledi havâle baña
Ki iştirâk ile itmişler iltizâm-ı sitem

havâşş-ı ed'ıye-i kudsiyân:

1. **havâşş-ı ed'ıye-i kudsiyân:**
Kaside 4
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Meleklerin dualarının özelliği, niteliği.

Nazm âhir oldı başlalyalum şol du'âya kim
Şi're havâşş-ı ed'ıye-i kudsiyân virür

havâşş-ı İsm-i a'zam:

1. **havâşş-ı İsm-i a'zam:**
Kaside 48
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İsm-i azam'ın özellikleri.

Sevâdında fûrûğ-ı nûr-ı vahdet
Hurûfunda havâşş-ı İsm-i a'zam

havâşş-ı mu'ciz-i 'İsâ-yı Meryem:

1. **havâşş-ı mu'ciz-i 'isâ-yı meryem:**
Kaside 48
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın mucizelerinin niteliği.

Şerār-ı âteş-i Mūsā-yı 'Umrān
Havāşş-ı mu'ciz-i 'İsā-yı Meryem

hāven-i lālede:

1. hāven-i lālede:-de

Kaside 50

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Lale havanı (havan; içinde çeşitli şeylerin
dövülüp ufalandığı çukurca kap).*

'İtr-süz olmağ için bezm-i güle daği nesim
Hāven-i lālede sahk itmez idi 'anber-i hām

havf:

1. havf:-ı

Kaside 21

Mısra: 1

Korku.

'Aceb mi ditrese havfı ile çarhuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tığ-ı Behrāmı

2. havfidür:-dur

Kaside 35

Mısra: 111

Korku.

Havfidür dā'im anuñ nesr-i felekde komayın
Şüret-i kâse-i Çini gibi pervāze mecāl

3. havfından:-ı, -n, -dan

Kaside 37

Mısra: 7

Korku.

Rāst-girdār-ı kader-kevkebe kim havfından
Başını hırkaya çekdi felek-i pür-nireng

4. havfından:-ı, -n, -dan

Kaside 38

Mısra: 41

Korku.

Biribirine girdi fitne havfından zamānında
Şabādan şanma kim gīsū-yı hūbānı olur derhem

5. havfumdan:-u, -m, -dan

Kaside 54

Mısra: 75

Korku.

Nāvek-endāz-ı hayālüm ki benüm havfumdan
İki tırkeş götürür gamze-i çeşm-i nāhid

6. havfından:-ı, -n, -dan

Kaside 58

Mısra: 47

Korku.

Sütüde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki havfından
Aña muhālefet itmez zamāne-i vārūn

havf ider:

1. havf ider:-er

Kaside 12

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Korkmak.

Ğamzeden kim havf ider zülfi hevādār olmasa
Ğamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

havf idüp:

1. havf idüp:-üp

Kaside 61

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Korkmak.

'Ālemi āvāze-i 'adlūñ tūtaldañ havf idüp
Perdeden çıkmaz 'arūs-ı nağme-i çeng ü rebāb

havf u recāda kosa:

1. havf u recāda kosa:-sa

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Korku ve ümit arasında bırakmak.

'Uşşakı kosa her nigeñi havf u recāda
Her ğamzede luţ u ğazabı müşterek olsa

havf u recāyı:

1. havf u recāyı:-y, -ı

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Korku ve ümit (cehennem korkusu ve cennet
ümidi).*

Zühdi ko gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ţaraf eyleyelüm havf u recāyı bu gice

havf-ı hücumı:

1. havf-ı hücumı:-ı

Kaside 4

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Saldırı korkusu.

Yektā-süvār-ı 'arşa-i devrān ki düşmene
Havf-ı hücumı tefriķa-i hānümān virür

havf-ı şemsiri:

1. **havf-ı şemşiri:-i**

Kaside 16

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Kılıç korkusu // padişahın kılıcının korkusu, onunla savaşmaktan duyulan korku.

Ḥavf-ı şemşiri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyz-ı cūdı kā'ināta feth-i bāb-ı rūzgār

havf-i tiğ-i ğamzesivle:

1. **havf-i tiğ-i ğamzesivle:-si, -y, -le**

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yan bakış kılıcının korkusu.

Kendüyi hayrān da bulmazsa eger āyinede
Ḥavf-i tiğ-i ğamzesivle 'aksini lerzān bulur

havf-i tiğın:

1. **havf-i tiğın:-ı, -n**

Kaside 27

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Kılıç korkusu // güç, saldırış.

O mülkūn şāhibinde havf-i tiğın kıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḥārāyı

havf-i tiğıyla:

1. **havf-i tiğıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 40

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Kılıç korkusu.

Ḥavf-i tiğıyla diyār-ı 'ademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-şavletine şāh-ı 'Acem

2. **havf-i tiğıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 26

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kılıç korkusu // güç, saldırış.

O zafer-yāver-i ğāzī ki olur
Ḥavf-i tiğıyla dil-i fitne dü- nīm

havf-ı tiğūnla:

1. **havf-ı tiğūnla:-uñ, -la**

Kaside 25

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Kılıç korkusu.

Düşdi gerçi havf-ı tiğūnla kulūba tefriķa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

havf-ı zuhūr-ı fitne-i āhir zamān virür:

1. **havf-ı zuhūr-ı fitne-i āhir zamān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Āhir zaman fitnesinin meydana çıktığı korkusunu vermek (kıyametın belirtilerinden biri olan fitnenin kopmak üzere olduğu korkusunu vermek).

Ḥaṭṭı ki zāhir olsa gerek daḥi 'āleme
Ḥavf-ı zuhūr-ı fitne-i āhir zamān virür

havrā-yı ma'āniyle:

1. **havrā-yı ma'āniyle:-y, -le**

Kaside 9

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Mana hurileri.

Havrā-yı ma'āniyle tarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭab'um

havşala-süz-ı hisset:

1. **havşala-süz-ı hisset:**

Kaside 50

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Cimriliğin tahammülünü yıkan, mahveden.

Baḥşış-āmüz-ı himem havşala-süz-ı hisset
Kise-perdāz-ı kerem kâfile-sālār-ı kirām

havz:

1. **havz:-ı**

Gazel 65

Mısra: 4

Havuz // kevser havuzu.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endişeyi ķo
Kevşeri havzı ile sāgar-ı şāhbāya deĝiş

havz-ı laṭif:

1. **havz-ı laṭif:**

Kaside 46

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel havuz.

Nedür ol mermer-i berrāk ile ol havz-ı laṭif
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişin

havz-ı pāk u laṭif:

1. **havz-ı pāk u laṭīf:**

Kaside 58

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hoş ve temiz havuz.

O tarḥ u vaz'-ı ğarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk

O havz-ı pāk u laṭīf ol ruḥām-ı āyīne-gün

havz-ı pūr-āb:

1. **havz-ı pūr-āb:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Su dolu havuz.

Yā dil-ārā bir 'arūs-ı hūbdur

Āyīne olmuş aña havz-ı pūr-āb

havz-ı şādırvān:

1. **havz-ı şādırvān:**

Kaside 13

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şadırvan havuzu.

Muḥīṭ-i feyz-i ma'nādur meger ol havz-ı şādırvān

Ki her bir lülesinden çeşmesār-ı Hızr olur cārī

havāl:

1. **havāl:**

Kaside 8

Mısra: 73

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Hāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça havāl

Her tehī gencinde bir gencine-i pinhān bulur

2. **havālüm:-ü, -m**

Kaside 11

Mısra: 77

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Havālüm kārban-sālār-ı iḳlīm-i ma'ānīdür

Dilüm gencine-i pūr-gevher-i esrār-ı rūḥānī

3. **havālüm:-ü, -m**

Kaside 14

Mısra: 97

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Her havālüm bir 'arūs-ı nāz-perverdūr benüm

Kim bu 'ālemden degül esbāb-ı zīb ü ziveri

4. **havālümde:-ü, -m, -de**

Kaside 38

Mısra: 65

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Hevā-yı cünbişin yād eyilesem gāhī havālümde

Virür dünyāya lerze ıztırāb-ı baḥr-ı endişem

5. **havālinde:-i, -n, -de**

Kaside 44

Mısra: 77

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn havālinde mecāl

Tār-ı endişe ile dāme çeker 'Anḳāyī

6. **havālündür:-ü, -ñ, -dür**

Tesdis 1

Mısra: 8

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Vücūdım ḥalḳ idelden dest-i şun'-ı Ḳādir-i Muṭlak

Havālündür viren ḥalvet-serā-yı ḥātıra revnaḳ

7. **havālinde:-i, -n, -de**

Kaside 45

Mısra: 15

Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Murādı üzre havālinde seyr için şeklin

Şikāl iderdi aña belki zūlf-i dildārī

8. **havālinde:-i, -n, -de**

Kaside 21

Mısra: 47

Düşünce, fikir.

Şemīm-i ḥulḳımı yād itse yā havālinde

Verürdi bñy-ı ḥat-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

9. **havāli:-i**

Kaside 32

Mısra: 80

Düşünce, fikir.

Ne söz ki olmaya mazmñn-ı medḥñnī mñş'ir

Olur havāli dile irtikāb-ı şuḡl-ı zemīm

10. **havālũne:-ü, -ñ, -e**

Kıt'a 2

Mısra: 4

Düşünce, fikir.

Bir ḳaşīde dimek ister saña ṭab'ım ki ola

Kim havālũne fedā mā-ḥaşal-ı divānım

11. **hayālüm**: -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 23

Düşünce, tasavvur etme gücü.

Bir güliständür hayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laţif āb-ı revānıdır sözüüm

12. **hayālüm**: -ü, -m

Kaside 9

Mısra: 95

Düşünce, tasavvur etme gücü.

Ol feyz ile bir baħr-ı revāndur ki hayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

13. **hayālüm**: -ü, -m

Kaside 13

Mısra: 101

Düşünce, tasavvur etme gücü.

Dilüm kân-ı ma'ārifdür hayālüm baħr-ı ma'nādur
'Aceb mi haşre dek eyleser ger hāmem güher-bārı

14. **hayālümdür**: -ü, -m, -dür

Kaside 13

Mısra: 105

Düşünce, tasavvur etme gücü.

Hayālümdür o deryā-yı ħurūşān kim sebaķ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ 'ilm-i edvārı

15. **hayālün**: -ü, -ñ

Kaside 55

Mısra: 49

Düşünce, tasavvur etme gücü.

Her hayālün şayķal-ı āyīne-i ħüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencine-i faşlu'l-Ĥiţāb

16. **hayāle**: -e

Kaside 1

Mısra: 47

Şiirdeki ince mana, fikir.

Hāsidi-i keç-rev hayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānıdır sözüüm

17. **hayālüñdür**: -üñ, -dür

Kaside 22

Mısra: 54

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti.

Sa'ādetle hemān şıĥhatde ol her kande olursañ
Hayālüñdür yine endişemüñ dem-sāz u hem-rāzı

18. **hayāli**: -i

Kaside 34

Mısra: 72

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti.

Zebānum bir mücevher tıg-ı bürrāndur ki hemvāre
Ĥırāş eyler hayāli sīnelerde zaħm-ı nāsūrı

hayāl-i 'āşık-ı müflis:

1. **hayāl-i 'āşık-ı müflis**:

Kaside 36

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Her şeyini kaybetmiş aşğın hayali.

Hemān mülāħaza-i bī-me'āl olurdı yine
Hayāl-i 'āşık-ı müflis gibi cihānda direm

hayāl-i bedī' ü gün-ā-gün eyledükce:

1. **hayāl-i bedī' ü gün-ā-gün eyledükce**: -dükce

Kaside 58

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Benzeri olmayan çeşit çeşit fikirler ortaya koymak.

Benim o Mān-i endişe kilik-i çāpük-dest
Ki eyledükce hayāl-i bedī' ü gün-ā-gün

hayāl-i evşāfi:

1. **hayāl-i evşāfi**: -ı

Kaside 45

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Vasıflarının hayali, düşüncesi.

Metā'-ı maħzen-i sīne hayāl-i evşāfi
Cilā-yı āyīne-i dīde nūr-ı dīdārı

hayāl-i fāsidi:

1. **hayāl-i fāsidi**: -i

Kaside 38

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Kötü düşünce.

Meta'-ı kāsidi ħüsn-i қаbül-ı taḅ'a nā-çesbān
Hayāl-i fāsidi dūşize-i ma'nāya nā-maħrem

hayāl-i fikr-i evşāfuñla:

1. **hayāl-i fikr-i evşāfuñla**: -u, -ñ, -la

Kaside 38

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Vasıfların düşüncesinin hayali.

Hayāl-i fikr-i evşāfuñla bir mecmū'adur ĥātır
Hevā-yı ħüsn-i aĥlāķuñla bir gülzārdur sīnem

hayāl-i hatı:

1. **ḥayāl-i ḥaṭı:-ı**

Kaside 33

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüylerinin hayali.

Ammā ki ḥayāl-i ḥaṭı gitmez gözümüzden
Güyā ki ḡubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

ḥayāl-i ḥ'āb:

1. **ḥayāl-i ḥ'āb:**

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rüya.

Rind iseñ Nef'î ḥumār-ı bādeden açma gözün
'Ālemün ḥāli ḥayāl-i ḥ'āb gelsün çeşmüne

ḥayāl-i medhi:

1. **ḥayāl-i medhi:-i**

Kaside 12

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Methin hayali, övme düşüncesi.

Benden a'lā mı bilür ḡadrin felek yā rüzgār
Kim ḥayāl-i medhi her dem yār-ı cānumdur benüm

ḥayāl-i medhūni:

1. **ḥayāl-i medhūni:-ü, -ñ, -i**

Kaside 38

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Methin hayali, övme düşüncesi.

Ḥayāl-i medhūni şevkinden istikbāl ider ṭab'um
Verür mevcüd olan ma'nāyı hem şükrāne-i maḡdem

ḥayāl-i naḡş-ı 'arūsān-ı ḥacle-i ṭab'um:

1. **ḥayāl-i naḡş-ı 'arūsān-ı ḥacle-i ṭab'um:-u, -m**

Kaside 21

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şairliḡin gelin odası gelinlerinin suretinin hayali
(Şairliḡin biker-i mazmunun hayali).

Ḥayāl-i naḡş-ı 'arūsān-ı ḥacle-i ṭab'um
İder şanemkede Beytū'l-ḡarām ifhāmı

ḥayāl-i reşhası:

1. **ḥayāl-i reşhası:-sı**

Kaside 12

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

(Bir) damlanın hayali.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḥayāl-i reşhası rüḡ-ı revānumdur benüm

ḥayāl-i şāhid-i ḡulkuñ:

1. **ḥayāl-i şāhid-i ḡulkuñ:-u, -ñ**

Kaside 47

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Huy, yaratılış güzelinin hayali.

Dilümde biker-i fikrümle ḥayāl-i şāhid-i ḡulkuñ
Yazılmış bir kitāba naḡş-ı Yūsufu Züleyḡādur

ḥayāl-i şiken-i turre-i ḡulki:

1. **ḥayāl-i şiken-i turre-i ḡulki:-ı**

Kaside 10

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Ahlakan perçeminin kıvrımının hayali.

Gāhı ki ḥayāl-i şiken-i turre-i ḡulki
Eḡnā-yı tefekkürde dilümde ḡüzer eyler

ḥayāl-i tiḡı:

1. **ḥayāl-i tiḡı:-ı**

Kaside 7

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

(Padişahın) kılıcının hayali.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḥayāl-i tiḡı
Merdüm-i didesi cevzā gibi olurdu dü- nım

2. **ḥayāl-i tiḡı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

(Padişahın) kılıcının hayali.

Şafā-yı cāvidānidür neşāt-ı luṭfi aḡbāba
Belā-yı nāḡehānidür ḥayāl-i tiḡı a'daya

ḥayāl-i tiḡ-ı bürrānı:

1. **ḥayāl-i tiḡ-ı bürrānı:-ı**

Kaside 47

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Keskin kılıcının hayali /düşüncesi.

Ḥayāl-i tiḡ-ı bürrānı 'adüya āfet-i cāndur
Neşāt-ı feyz-i luṭfi dostāne keyf-i şāḡbādur

ḥayāl-i tiḡımı:

1. **hayâl-i tîğını**: -i, -n, -i

Kaside 21

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

(Padişahın) kılıcının hayali.

Hayâl-i tîğını dilden geçürse bir şâ'ir

Dü-nîm olurdu elinde ser-â-ser aqlâmı

2. **hayâl-i tîğını**: -i, -n, -i

Kaside 30

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

(Sadrazamın) kılıcının hayali.

Hayâl-i tîğını gözden geçürse ger düşmen

Dönerdi rumh-ı bürîde-sinâna müjgânı

havâl-i vâre:

1. **hayâl-i yâr:**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayali.

Ceng iderler dîdede her şeb hayâl-i yâr için

Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kana hep

havât virür:

1. **hayât virür**: -ü, -r

Kaside 21

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Canlandırarak; sıkıntısını gidermek, mutlu etmek.

Virür hayât dil-i bî-dilân-ı nâkâma

İder şikeste şaf-ı pür-dilân-ı hüd-kâmı

havât-bahş-ı katîl olurdu:

1. **hayât-bahş-ı katîl olurdu**: -u, -r, -di

Kaside 29

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Öldürülmüş kişiye hayat vermek, canlandırmak.

Olurdu bulsa eger feyz-i reşha-i kalemüm

Hayât-bahş-ı katîl âb-ı deşne-i cellâd

havât-efzâ:

1. **hayât-efzâ:**

Kaside 5

Mısra: 13

Hayat artırıcı, hayat bahşedici, canlandırıcı.

Nesîm ol deñlü cân-bahş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı bahş ü imtiñhân üzre

havât-ı cavidân:

1. **hayât-ı cavidân:**

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ebedî, sonsuz hayat.

Yeter 'ömr-i dırâzı dil saña zülfî ço la'lin kim
Hayât-ı nev bağışlarsa hayât-ı cavidân virmez

havât-ı nev:

1. **hayât-ı nev:**

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yeni hayat, taze can.

Yeter 'ömr-i dırâzı dil saña zülfî ço la'lin kim
Hayât-ı nev bağışlarsa hayât-ı cavidân virmez

havât-ı taze buldu:

1. **hayât-ı taze buldu**: -di

Kaside 11

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Taze hayat bulmak, yeniden canlanmak.

Şehenşâh-ı 'adâlet-pîşe 'Osmân Hân-ı şânî kim
Vücûdiyle hayât-ı taze buldu mülk-i 'Osmânî

havât-ı taze bulsun:

1. **hayât-ı taze bulsun**: -sun

Kaside 11

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Taze hayat bulmak, yeniden canlanmak.

Ki tırduğca cihân ol saltanatda ber-çarâr olsun
Hayât-ı taze bulsun säyesinde 'âlem-i fânî

Haydar-ı Kerrâr:

1. **Haydar-ı Kerrâr:**

Kaside 21

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hız. Ali / kahramanca döne döne düşmana
saldıran.

Hizebr-i ma'reke Sultân Murâd Hân kim ider
Gazâya Haydar-ı Kerrâr gibi ikdâmı

Hayder-i Kerrâra:

1. **Hayder-i Kerrāra:-a**

Kaside 51

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Hız. Ali.

Çuvvet-i tab'ide ger var ise teslim idelüm
Ola mı Hayder-i Kerrāra muqābil Rüstem

Hayder-i Kerrār-ı endişem:

1. **Hayder-i Kerrār-ı endişem:**

Kaside 43

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

*Düşüncemün Haydar-ı Kerrār'ı (döne döne
hamle eden defalarca saldıran arslanı).*

Nice demdür ki zîrā Hayder-i Kerrār-ı endişem
Geçürdi rüzgāruñ rüzgār ile cihād üzre

Hayder-i Kerrār-ı ma'nā:

1. **Hayder-i Kerrār-ı ma'nā:**

Kaside 11

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

*Mananın Haydar-ı Kerrār'ı (tekrar tekrar yeni
söyleyişler bulan manasında).*

Benim ol Hayder-i Kerrār-ı ma'nā kim hücumumdan
Dilirān-ı hayāle teng olur endişe meydānı

Hayder-i 'Osmān-şiyem:

1. **Hayder-i 'Osmān-şiyem:**

Kaside 55

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Hız. Osman huylu Haydar.

Peyrev-i aşhāb-ı Peyğam-ber imām-ı ehl-i dīn
Hayder-i 'Osmān-şiyem Şiddik-ı Fārūq-ihtisāb

Hayder-i Yūsuf-şiyem-i rüzgār:

1. **hayder-i yūsuf-şiyem-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Zamanın Yūsuf ahlaklı Haydar'ı.

Ma'reke-perdāz-ı pesendide-re'y
Hayder-i Yūsuf-şiyem-i rüzgār

hayf:

1. **hayf:**

Kaside 24

Mısra: **89**

Eyyvah!, Yazık!.

Hayf ol 'ārif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

hayl u hasem:

1. **hayl u hasem:**

Kaside 40

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Süvari ve maiyet.

O yegāne sipeh-endāz-ı zafer-yāver kim
Cünd-i ervāh-ı melā'ikdür aña hayl u hasem

hayl ü hasem ola:

1. **hayl ü hasem ola:-a**

Kaside 36

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Süvarisi ve maiyeti olmak.

Ola sa'adet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü zafer mevkibünde hayl ü hasem

hayl ü hasemdür:

1. **hayl ü hasemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Süvari ve maiyet.

Ol kâfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endüz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña hayl ü hasemdür

hayli:

1. **hayli:**

Kaside 33

Mısra: **10**

Çokça, epeyce, oldukça.

Bu ehl-i ḥaḳīkat yoludur ehl-i mecāzuñ
Vādileri bu merḥaleden hayli cüdādür

2. **hayli:**

Gazel 3

Mısra: **10**

Çokça, epeyce, oldukça.

Dese Nef'î bu zeminde n'ola tekrār gazel
Tarḥ-ı vādisini çün hayli pesend itdi şabā

3. **hayli:**

Gazel 33

Mısra: **6**

Çokça, epeyce, oldukça.

Muşavvirler yazup Ferhādı küh-ı Bīsütün üzre
Virüp destine tişe hayli üstādāne yazmışlar

4. hayli:

Gazel 2

Mısra: 2

Çokça, epeyce, oldukça.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi şabā
Kadr-i erbāb-ı dili hayli bülend itdi şabā

hayl-i a' dānuñ:

1. hayl-i a' dānuñ:-nuñ

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşman güruhu, zümresi.

Kesdi 'ırkıını hayl-i a' dānuñ

Virdi hükmini tığ-ı ser-tizi

hayl-i 'adüya:

1. hayl-i 'adüya:-y, -a

Kaside 28

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Düşman ordusu , düşman sürüsü.

Her hamlede hücum-ı dilirān-ı nizedār

Hayl-i 'adüya ol kadar āfet-resān olur

hayl-i 'askerinüñ:

1. hayl-i 'askerinüñ:-i, -nüñ

Kaside 16

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Ordu.

Hüsrev-i zī-şān ki hayl-i 'askerinüñ her biri

Erdşir ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rüzgār

hayl-i düşmene:

1. hayl-i düşmene:-e

Kaside 28

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Düşman ordusu.

Saflar düzüp hücum edicek hayl-i düşmene

Dehşetle āsmān u zemīn pür-figān olur

hayl-i müsta 'iddān-ı perīşān-hāle:

1. hayl-i müsta 'iddān-ı perīşān-hāle:-e

Kaside 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hāli perīşān kabiliyetli kimseler zümresi.

Müjde hayl-i müsta 'iddān-ı perīşān-hāle kim
Oldı nādīm 'aksine devr itmeden çarh-ı berīn

haymegāh:

1. haymegāhında:-ı, -n, -da

Kaside 27

Mısra: 14

Çadır kurulan yer.

O serdār-ı zafer-kīş-i 'adū-fersā ki lāyıkdur
Olursa haymegāhında felek bir çet-i fersāyī

hayme-i āmāli:

1. hayme-i āmāli:-i

Kaside 61

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İstek çadırı.

Hayme-i āmāli kırdurmazdı baña rüzgār
Rište-i luftuñdan olmasa aña muhkem tınāb

hayme-i kadrüñi:

1. hayme-i kadrüñi:-ü, -ñ, -i

Kaside 53

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Değer, kıymet çadırı.

Hayme-i kadrüñi gerdün gibi Hakk ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

hayme-i pürüze- reng-i zer-nigār:

1. hayme-i pürüze- reng-i zer-nigār:

Kaside 55

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş mavi renkli çadır // gökyüzü.

Tā ola bu hayme-i pürüze- reng-i zer-nigār

'Arşa-i 'ālemde ber-pā bī-sütün u bī-tınāb

hayr:

1. hayradur:-a, -dur

Kaside 39

Mısra: 11

İyilik, iyi, faydalı iş.

Hayradur niyyeti endişe-i pākin ne 'aceb

Düşse tedbirine elbette muvāfık taqdır

2. hayradur:-a, -dur

Kaside 3

Mısra: 39

İyilik, iyi, faydalı iş.

Hayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir cāmī'-i hoş-ıtarḥ u laṭife bānī

3. **ḥayr:**

Kaside 24

Mısra: 85

İyilik, iyi, faydalı iş.

Ḥayr eger şer ne medār üzre olursa dā'ir
Fevrī 'aksine döner re'y-i peşimān-ı felek

4. **ḥayr:-a**

Kaside 61

Mısra: 68

İyilik, iyi, faydalı iş // fayda.

Kevkebüm menḥūs u baḥtım şüm idi bu ana dek
Ḥayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıztırāb

ḥayr du'ā eylevelüm:

1. **ḥayr du'ā eylevelüm:-y, -elüm**

Kaside 60

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

*Hayırlı dua etmek, Allah'tan bir kimsenin
iyiliğini istemek.*

Ḳoyalum lāfi hele ḥayr du'ā eylevelüm
Çün du'ādur ezeli lāzım-ı pāyān-ı suḥan

ḥayr işe:

1. **ḥayr işe:-e**

Kaside 46

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Hayırlı iş.

Böyle düstür-ı kavī-himmet ü zī-şān olamaz
Şarf ider ḥayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

ḥayrān:

1. **ḥayrān:**

Kaside 21

Mısra: 43

*Bir kimseyi beğenme, taktir etme // şaşıp kalma,
kendinden geçme derecesinde bir beğeni.*

Kemāl-i 'aqlına ḥayrān ḥakīm-i Yünānī
Raḥīk-ı meşrebine teşne 'ārif-i Cāmī

2. **ḥayrān:-ı**

Kaside 3

Mısra: 24

Çok beğenen, hayranlık duyan, tutkun.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḥired meftünī
Şüret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānī

ḥayrān bulmazsa:

1. **ḥayrān bulmazsa:-maz, -sa**

Kaside 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmiş olarak görmek.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḥavf-i tiğ-i ğamzesiyle 'aksini lertzān bulur

ḥayrān bulur:

1. **ḥayrān bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmiş olarak görmek.

Böyle şāhib-ḥüsni olan itmez şafā āyīneden
'Aksini gördükce zıṛā kendüyi ḥayrān bulur

ḥayrān ider:

1. **ḥayrān ider:-er**

Kaside 21

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Hayrette bırakmak // büyülemek.

İder letāfet-i ḥüsni-i taḥayyülüm ḥayrān
Müfessirān-ı kelām-ı 'alim ü 'allāmı

ḥayrān kalur:

1. **ḥayrān kalur:-u, -r**

Kaside 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok beğenmek.

Ḥired meftün olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Nazar ḥayrān kalur āsar-ı şun'-ı müste'ān üzre

2. **ḥayrān kalur:-u, -r**

Kaside 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok beğenmek.

Nedür ol şive-i refṭār ile ol peyker-i mevzün
Gören ḥayrān kalur āsar-ı şun'-ı Ḥaḳḳ Te'ālāya

ḥayrān-ı refṭarı:

1. **ḥayrān-ı refṭarı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yürüyüşün hayranı.

Beşer meftûn-ı etvârı melek hayrân-ı refâtârı
N'ola düşse hıram itdükce hayret zîr ü bälâyâ

hayret:

1. hayretinden:-i, -n, -den

Kaside 6

Mısra: 20

Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Habbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyâ midür

2. hayretdeyim:-de, -y, -im

Müseddes 1

Mısra: 7

Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çäre n'eyleyim bilmem

hayret düşse:

1. hayret düşse:-se

Kaside 18

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayranlık içinde kalmak.

Beşer meftûn-ı etvârı melek hayrân-ı refâtârı
N'ola düşse hıram itdükce hayret zîr ü bälâyâ

hayretde kaldı:

1. hayretde kaldı:-dı

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Şaşakalmak, çok şaşırarak.

Gâmdan âzâd olmağa bilmem ne çäre eylesek
Kaldı hayretde 'aceb bi-çäre düşdi gönlümüz

hayret-dide-i şüretgerân:

1. hayret-dide-i şüretgerân:

Kaside 5

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Ressamların hayrette kalmış gözleri.

Yazarken naş-ı rüy-ı bîkr-i fikrim far-ı 'işmetden
Çeker bir perde hayret-dide-i şüretgerân üzre

hayret-dih-i endişe-i 'aql-ı hükemâdur:

1. hayret-dih-i endişe-i 'aql-ı hükemâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*Âlimlerin /filozofların aklındaki düşünceye
hayret veren.*

Ol nâdire-sencim ki nikât-ı kelimâtum
Hayret-dih-i endişe-i 'aql-ı hükemâdur

hayret-dih-i endişe-i tahkik ü gümândur:

1. hayret-dih-i endişe-i tahkik ü gümândur:-dur

Kaside 9

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

*Gerçek ve şüpheli düşünceleri hayrette bırakan,
şaşırtan.*

Çâpüklüğü ol mertebe kim far-ı şitâbı
Hayret-dih-i endişe-i tahkik ü gümândur

hayret-fezâ-yı 'aql-ı selim olur:

1. hayret-fezâ-yı 'aql-ı selim olur:-u, -r

Kaside 32

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Akallı, sağduyu sahibi kişileri şaşırtmak.

Bu demde gerçi bu güne tereffüh-i 'âlem
Olur vücûh ile hayret-fezâ-yı 'aql-ı selim

hayvân:

1. hayvânı:-ı

Kaside 11

Mısra: 96

*Akılsız, idraksiz, ahmak kimse // manadan
anlamayanlar.*

Muhaşşal âdeme ma'nâ gerekdür yoğsa n'eylerler
Esîr-i kayd-ı şüret bir alay bihüde hayvânı

Hayyâm olurum:

1. Hayyâm olurum:-u, -r, -du, -m

Kaside 50

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Ömer Hayyam olmak.

Hâfîz u İbn-i Yemînim gâzel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubâ'ide olurum Hayyâm

hayviz-i imkân bulur:

1. hayyiz-i imkân bulur:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gerçekleşme sahası bulmak.

Her ne fitne kim zühûra hayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zühûrın ol haţ-ı fettân bulur

hayyiz-i imkânda:

1. hayyiz-i imkânda:-da

Kaside 40

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Gerçekleşme sahası, imkân dahili.

Hâşılı hayyiz-i imkânda degül evşâfuñ
Almasun yok yere bir şâ'ir ele hiç kalem

hazân:

1. hazân:

Gazel 52

Mısra: 7

Sonbahar, güz.

Biz hazân u hâr kaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dâgımızdur bağımız gülzârımız

2. hazân:

Kaside 62

Mısra: 56

Sonbahar, güz.

Tâ kim zemîn ile zamân ola medâr-ı âsmân
Tâ kim bahâr ile hazân dehri kıla pür-tâb u teb

hazer eyler:

1. hazer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Çekinmek, sakınmak.

Zu'munca olur her kişinüñ redd ü kabûli
Hağ söyleyeni şanma felekden hazer eyler

2. hazer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Çekinmek, sakınmak.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki huşûşâ
Şemşir-i zebânımdan ahıbbâ hazer eyler

3. hazer eyler:-r

Kaside 20

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Çekinmek, sakınmak.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibril-i emîn tîr-i nigâhından hazer eyler

hazîne:

1. hazîneñ:-ñ

Kaside 9

Mısra: 101

*Toplu hâlde bulunan altın, gümüş, mücevher,
para vb. maddi değeri yüksek şeylerin bütünü.*

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hazîneñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-hadd ü kerândur

hazîne-hâne-i endişedür:

1. hazîne-hâne-i endişedür:-dür

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Tefekkür/düşünce hazinehanesi.

Der-güşâde yâ hazîne-hâne-i endişedür
Anda çeşm-i Rüşenîdür dîdebân-ı münzevî

hâzin-i esrâr-ı kazâ:

1. hâzin-i esrâr-ı kazâ:

Kaside 50

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Kaza sırlarını saklayan.

Nâmuñı nazm-ı bülendümle çıkardım felege
Ede tâ hâzin-i esrâr-ı kazâ nakş-ı hütâm

hâzin-i esrâr-ı kazâya:

1. hâzin-i esrâr-ı kazâya:-y, -a

Kaside 57

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Kaza sırlarını saklayan.

Sireti şüret-i elţâf-ı Hudâya ma'nâ
Hâtırı hâzin-i esrâr-ı kazâya hem-râz

hâzır:

1. hâzır:

Kaside 56

Mısra: 63

*Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma
getirilmiş.*

Bîñ cihân ma'nâ gerek hâzır yâhud Nef'î gibi
Bir ser-âmed şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferîn

2. hâzır:

Gazel 44

Mısra: 8

Hazır olan, mevcut.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ daği
Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilür

3. **hâzır:**

Kaside 18

Mısra: **81**

*Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini
tamamlamış olan.*

Aña hür u melek dadı vü lāla olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hîdmet-i dadı vü lālaya

hâzır ider:

1. **hâzır ider:-er**

Kaside 61

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

*Hazırlamak, belli bir işe yarayacak, kullanılacak
bir duruma getirmek.*

Baht-ı bîdârûn ne mümkindür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkaş câme- h'âb

hâzır olur:

1. **hâzır olur:-u, -r**

Kaside 22

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

*Her duruma karşı hazırlıklı, uygun vaziyette
olmak.*

Revândur ol kadar fermâni kim fevrî olur hâzır
Murâd itse geceyle seyre hürşîd-i fişek-bâzı

hâzır-vakt olsa:

1. **hâzır-vakt olsa:-sa**

Gazel 63

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Hâlihazırda var olmak, bulunmak.

Bana bir dil-ber-i şüh olsa hemân hâzır-vakt
İntizârı dil-i fettân-ı cihânüm çekemez

hâzret-i Ahmed Paşa:

1. **hâzret-i Ahmed Paşa:**

Gazel 31

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

*Ahmed Paşa Hazretleri. Müezzin-zâde Hâfız
Ahmed Paşa (d. 1564 - ö. 1632).*

Hâfız-ı genc-i kerem hâzret-i Ahmed Paşa
Ki ider ehl-i recâya geh ü bî-gâh meded

hâzret-i 'Âli Beg:

1. **hâzret-i 'Âli Beg:**

Kaside 60

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Ali Bey hazretleri (Gelibolulu Mustafa Âli).

Kâr-fermâ-yı edâ hâzret-i 'Âli Beg kim
Vaşf-ı zâtında anuñ yokdurur imkân-ı suhan

hâzret-i Ca'fer Pâşâ:

1. **hâzret-i Ca'fer Pâşâ:**

Kaside 46

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Cafer Paşa hazretleri.

Mâlik-i baħr-ı kerem hâzret-i Ca'fer Pâşâ
Kim ider mâ-melekin ħarc-ı reh-i devlet ü dîn

hâzret-i Fevâz-ı ezel:

1. **hâzret-i Fevâz-ı ezel:**

Kaside 60

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Allah.

Anı taķsîm idicek hâzret-i Fevâz-ı ezel
Herkesi eylememiş mazhar-ı ihsân-ı suhan

hâzret-i Hakk:

1. **hâzret-i Hakk:**

Kaside 53

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Allah.

Demidür şıdk u şafâ ile du'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hâzret-i Hakk 'azze ve cell

hâzret-i Hân Murâd:

1. **hâzret-i Hân Murâd:**

Kaside 24

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad Han Hazretleri.

Hâzret-i Hân Murâd ol şeh-i şâhib-dil kim
Faħr ider zâtı ile encüm ü erkân-ı felek

2. **hâzret-i Hân Murâd:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad Han Hazretleri.

Hâzret-i Hân Murâd kim 'ömri
Ola dâmân-ı rûzgâra tırâz

hazret-i Husrev Pāşā:

1. hazret-i Husrev Pāşā:

Kaside 39

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Hüsrev Paşa Hazretleri ((ö. 1041/1632)
Osmanlı veziriazamı).*

Şadr-ı Pervîz-ı haşem Hazret-i Husrev Pāşā
Ki şalâbetde bulunmaz aña mânend ü nazîr

2. hazret-i Husrev Pāşā:

Kaside 40

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Hüsrev Paşa Hazretleri ((ö. 1041/1632)
Osmanlı veziriazamı).*

Mehdî-i devr-i zamân Hazreti Husrev Pāşā
Ki 'adâletde 'adil olmaz aña bir âdem

hazret-i Mevlâ:

1. hazret-i Mevlâ:

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah.

Virür her tâlibe maflûbin ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdimca baña bir nev-cevân virmez

hazret-i Mollâ-yı Rûm:

1. hazret-i Mollâ-yı Rûm:

Kaside 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mevlânâ Celâleddin Hazretleri.

Ya'ni sirru'llâh-ı a'zam Hazret-i Mollâ-yı Rûm
Kim odur ma'nâda şâhib-mesned-i Keyhusrevî

hazret-i pāşā:

1. hazret-i pāşā:

Kaside 33

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Paşa hazretleri.

Hem-nâm-ı şehensâh-ı rüsül hazret-i Pāşā
Kim hâk-i deri ma'bed-i cân-ı fuзалâdur

hazret-i pāşā-yı Ahmed-nâm:

1. hazret-i pāşā-yı Ahmed-nâm:

Kaside 43

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Ahmed adlı Paşa hazretleri (Hâfiz Ahmed Paşa,
IV. Murad devri sadrazamlarından).*

Cenâb-ı Hâfiz-ı dîn hazret-i Pāşā-yı Ahmed-nâm
Ki nâmın naqş ider erbâb-ı dil levh-i fu'âd üzre

hazret-i pāşā-yı dîn-perver:

1. hazret-i pāşā-yı dîn-perver:

Kaside 56

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Dine hizmet eden paşa hazretleri.

Hazret-i Pāşā-yı dîn-perver ki zât-ı kâmilî
Olmuş isti'dâd ile hem-nâm-ı Fahrû'l-mürselîn

hazret-i pāşā-yı zî-şân:

1. hazret-i pāşā-yı zî-şân:

Kaside 34

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şanlı paşa hazretleri.

Semiyy-i Fahr-ı 'âlem hazret-i Pāşā-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mûrî

hazret-i Rabbü'l-'ibâd:

1. hazret-i Rabbü'l-'ibâd:

Kaside 25

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Bütün yaratılmışların Rabbi olan Allah.

Başla şimden soñra ey Nef'î du'âya sıdık ile
Tâ kabûl ide du'ânî Hazret-i Rabbü'l-'ibâd

hazret-i Sa'dî-i sa'îd-i Şîrâz:

1. hazret-i Sa'dî-i sa'îd-i Şîrâz:

Kaside 60

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şirazlı mutlu Sa'di hazretleri.

Biri de hazret-i Sa'dî-i sa'îd-i Şîrâz
Olmuş ol dañi mürebbî-i gülîstân-ı suhan

hazret-i sadr-ı cihân:

1. hazret-i sadr-ı cihân:

Kaside 42

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Cihan sadrazamî hazretleri.

Hâfiz-ı dîn hazret-i Şadr-ı cihân
Mehdî-i Ahmed 'alem-i rûzgâr

hazret-i şahenşeh-i şâfi-nihâd:

1. **hazret-i şahenşeh-i şâfi-nihâd:**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılışlı şahlar şahı / padişah hazretleri.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eşer
Hazret-i şahenşeh-i şâfi-nihâd

hazret-i şahib-kırân-ı ma'nevî:

1. **hazret-i şahib-kırân-ı ma'nevî:**

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünya ve ahiret saadetine eren manevî
hükümdar / kutup // Mevlana Celaleddin Rumi.*

Merhabâ ey hazret-i şahib-kırân-ı ma'nevî
Nâzım-ı manzûme-i silk-i le'âl-i Meşnevî

hazret-i şeyhü'l-islâm:

1. **hazret-i şeyhü'l-islâm:**

Kaside 50

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Şeyhülislam hazretleri // Şeyhülislam
Muhammed Efendi.*

Hâdî-i vâdî-i dîn bedreka-i râh-ı yakîn
Pey-rev-i müctehidîn hazret-i Şeyhü'l-islâm

hazret-i Sultân Ahmed:

1. **hazret-i Sultân Ahmed:**

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sultan I. Ahmed hazretleri.

Sâye-i luğf-ı Hudâ Hazret-i Sultân Ahmed
Ki Feridün u Sikender olamaz derbânı

hazret-i Sultân Murâd:

1. **hazret-i Sultân Murâd:**

Kaside 25

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sultan Murad hazretleri (IV. Murad).

Kâmkâr-ı pür-kerem şahenşeh-i 'âlî-himem
Saltanat-pîrâ-yı 'âlem hazret-i Sultân Murâd

hazret-i Sultân Murâd Hân-ı kerîmü's-sân:

1. **hazret-i Sultân Murâd Hân-ı kerîmü's-sân:**

Gazel 51

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şanı büyük Sultan Murad Han hazretleri.

Hazret-i Sultân Murâd Hân-ı kerîmü's-sân kim
Şevk-i medhiyle garîb efkâra düşdi gönlümüz

hazret-i Sultân Murâd-ı dâdger:

1. **hazret-i Sultân Murâd-ı dâdger:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Adaletli sultan IV. Murad hazretleri.

Hazret-i Sultân Murâd-ı dâdger
Kim odur şahenşeh-i mâlik-riqâb

hazret-i Sultân Murâd-ı kâmrân:

1. **hazret-i Sultân Murâd-ı kâmrân:**

Gazel 127

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Azametli, güçlü, devletli Sultan Murad
Hazretleri.*

Hazret-i Sultân Murâd-ı kâmrân kim Hağ vire
Eyleye devletle zevk-i bî-hisâb-ı Edrine

hazz ider:

1. **hazz ider:-er**

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Ġam-ı aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil dahî bî-ihtiyâr andan

2. **hazz ider:-er**

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Hazz ider dil ġam-ı cânân ile bî-tâb olıcağ
Ol şafâyı bulamam mest-i mey-i nâb olıcağ

hazz itmesün:

1. **hazz itmesün:-me, -sün**

Kaside 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Sevinmek, hoşnut olmak.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı dağı
Nice hazz itmesün Allâhı seversen 'âlem

heb:

1. **heb:**
Kaside 62
Mısra: 40
Tamamen.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

2. **heb:**
Kaside 62
Mısra: 4
Her zaman.

Devr-i kadeh yâ devr-i gül devrân budur gayrı degül
Ammâ ki devr-i câm-ı mül devr-i şafâdur cümle heb

3. **heb:**
Kaside 62
Mısra: 52
Her zaman.

Buldum hele sultânımı kem añlamaz iz'ânımı
Kâmil görüp noğşânımı lutf eyleyüp şî'rümde heb

hebâ itdi:

1. **hebâ itdi:-di**
Kaside 53
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ziyan etmek, mahvetmek.

Rûzgâr itdi hebâ berk-i hevâ vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iğbâle dağı irmedin el

hecr:

1. **hecr:**
Gazel 16
Mısra: 3
Ayrılık.

Bir nigele bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Âşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettâna hep

hedef olsa:

1. **hedef olsa:-sa**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Nişangâh olmak.

Yaraşur ger felekde nâveğine
Hedef olsa hilâl-i dâ'ire-sâz

heder evler:

1. **heder evler:-r**
Kaside 10
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Boş yere harcamak, ziyan etmek // hesap sormamak.

Zirâ ki dem-i küşte-i endişesin ekşer
Şer'-i kerem-i hikmet-i Bârî heder evler

heft-çarhuñ:

1. **heft-çarhuñ:-uñ**
Kaside 14
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Yedi kat gök.

Şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür vücudın hıfz için
Kat kat olmuş ejdehâdur heft çarhuñ çenberi

heft-dervâya:

1. **heft deryâya:-y, -a**
Kaside 18
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Yedi deniz (Pasifik okyanusu, Atlas okyanusu, Karadeniz, Akdeniz, Taberiye, Aral ve Hazer).

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

heft-ecrâm:

1. **heft-ecrâm:**
Kaside 50
Mısra: 98
Heft Ahter de denilen dünyanın etrafında dönmekte olan yedi yıldız: Ay, Utarit, Zühre, Güneş, Merih, Müşteri, Zuhâl.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzër
Olsa pülâd-ı Dımışşîden eger heft-ecrâm

2. **heft-ecrâmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 56
Heft Ahter de denilen dünyanın etrafında dönmekte olan yedi yıldız: Ay, Utarit, Zühre, Güneş, Merih, Müşteri, Zuhâl.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geçerdî siper gibi heft-ecrâmı

heft-evreng:

1. **heft-evreng:**

Kaside 37

Mısra: 4

*Büyük Ayı ve Küçük Ayı yıldız kümelerini
meydana getiren yedi yıldız.*

Nice aşaf selefin görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i kûtb-ı feleği devr ideli heft-evreng

heft-iklîm:

1. **heft-iklîm:**

Kaside 26

Mısra: 12

*Batlamyos coğrafyasına göre dünyanın yedi
bölgesi // yeryüzü.*

‘Aşıkâ sencileyin yâr olmaz
Olsa yârân ile pür heft-iklîm

heft-iklîme:

1. **heft iklîme:-e**

Kaside 5

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*Batlamyos coğrafyasına göre dünyanın yedi
bölgesi // yeryüzü.*

Sikenderdür ki heft iklîme bir seyl-âb ider cārî
Süleymândur ki fermânı revândur ins ü cân üzre

heft-seyyâre-i peyk:

1. **heft-seyyâre-i peyk:**

Kaside 37

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dönen, hızlı giden yedi gezegen.

Hüsrev-i re‘yidür ol şaf-der-i yektâ kim urur
Heft-seyyâre-i peyk gibi rikâbında şeleng

helâk eylemez:

1. **helâk eylemez:-mez**

Kaside 40

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

Şofî nefsinî helâk eylemez tâ o kadar
Zindedür âb-ı hayât-ı suhanümle ‘âlem

helâk eyler:

1. **helâk eyler:-r**

Müfret 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvetmek, perişan etmek.

Ne âdemler helâk eyler görûn ol çeşm-i cellâdî
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

helâk itdi:

1. **helâk itdi:-di**

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvetmek, perişan etmek.

İltifât itmez dirîgâ ol şeh-i ‘âlî-cenâb
Gam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luft it şarâb

helâk itse:

1. **helâk itse:-se**

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvetmek, perişan etmek.

Cibrîli helâk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma‘zûr-ı kirâm-ı ‘uqalâdur güneş-i mest

helâk oldu:

1. **helâk oldu:-dı**

Kaside 54

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, perişan olmak.

Söz tamâm oldı ko lâf-ı suhanı ey Nef‘î
Gam-ı reşk ile helâk oldı yeter haşm-ı ‘anîd

helâk oldum:

1. **helâk oldum:-du, -m**

Kaside 62

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, perişan olmak.

Tab‘um gibi bir dürr-i pâk olmağ revâ mı zir-i hâk
Oldum bu gamla ben helâk ammâ gelür gayra ‘aceb

helâk olmağ:

1. **helâk olmağ:-mağ**

Kaside 25

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, perişan olmak.

Kim helâk olmağ muqarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün dahî eyyâm-ı hicrân imtidâd

helâk olur:

1. **helāk olur:**-u, -r

Kaside 14

Mısra: **108**

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, perişan olmak.

Fikr-i evşāfuñ gıdā-yı rūḥdur endişeme

Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

hele:

1. **hele:**

Gazel 103

Mısra: **8**

Özellikle.

Cānbāz gibi gör ne mu'allaklar atar dil

Bir kerre hele ṭurra-i piçānuña düşsün

2. **hele:**

Gazel 109

Mısra: **6**

Özellikle.

Māhında maḥabbet yūzi yok mihr ü vefāsız

Kām alması müşkil hele ḡāyet kem imiş bu

3. **hele:**

Gazel 111

Mısra: **1**

Özellikle.

Derdimüz çok 'āşıkız saña giriftāriz hele

N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmāriz hele

4. **hele:**

Gazel 113

Mısra: **10**

Özellikle.

Dil-ber katı mūmtāz u müselleḡ gerek ammā

Nef'ī hele şūḥ olsa güzel pūr-nemek olsa

5. **hele:**

Kaside 11

Mısra: **39**

Özellikle.

Hele teşhīri mülke başlasun iqbāli seyr eyleñ

Ne Türkistāni ḡor fetḥ itmedük ne kāfiristāni

6. **hele:**

Kaside 39

Mısra: **79**

Özellikle.

Deḡişirdüm hele ḡarlikle suḡanverligi ben

Mümkin olaydı eger ḡük-m-i ḡazāyı taḡyir

7. **hele:**

Kaside 62

Mısra: **21**

Özellikle.

Deryā-dil ü kān-ḡavşala bir daḡı yok böyle hele
Bezl itmede luṭfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

8. **hele:**

Terkib-bend 1

Mısra: **73**

Özellikle.

Sükkerī şerbetden a'lāsın hele ehl-i dile

Telḡ-kām itseñ n'ola ḡayrı ḡalāvet bundadır

9. **hele:**

Kaside 60

Mısra: **83**

Artık.

Ḳoyalum lāfi hele ḡayr du'ā eyleyelüm

Çün du'ādur ezeli lāzım-ı pāyān-ı suḡan

10. **hele:**

Rübai 4

Mısra: **1**

Artık.

Ey dil hele 'ālemde bir ādem yoḡimiş

Var ise de ehl-i dile maḡrem yoḡimiş

11. **hele:**

Kaside 24

Mısra: **21**

Daha, henüz.

Āḡ ṭursun hele şemşir-i zebān çeksem eger

Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

12. **hele:**

Kaside 24

Mısra: **88**

Daha, henüz.

Münḡalib ḡükmi her eyyāmda vü her demde

Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

13. **hele:**

Terkib-bend 1

Mısra: **49**

Daha, henüz.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım

Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḡurrem bulmadım

14. **hele:**

Gazel 19

Mısra: **2**

Nihayet, sonunda, akıbet.

Bir yüzden idi yār ile üslüb-ı maḡabbet

Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektüb-ı maḡabbet

15. **hele:**

Gazel 100

Mısra: 4

Daha, daha fazla.

Mâ'iliz gâmezine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perişânından

16. **hele:**

Gazel 121

Mısra: 4

Bari, hiç olmazsa.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nûş idelüm câm-ı şafâyı bu gice

17. **hele:**

Gazel 71

Mısra: 8

Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Nice ârâstedür şive ile ser-tâ-pâ
Rûzgâruñ hele ol dil-ber-i mümtâzına bak

18. **hele:**

Gazel 92

Mısra: 9

Özellikle.

Çekdiğüm derde taḥammül eylemez insân hele
Tut ki Nef î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

19. **hele:**

Kaside 17

Mısra: 95

Özellikle.

Armağân gitse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur ḥaḫ bu ki şun'-ı Mevlâ

20. **hele:**

Gazel 111

Mısra: 2

Doğrusu.

Derdimiz çok 'aşıkız saña giriftâriz hele
N'ola tîmâr itmeseñ derdüñle bîmâriz hele

21. **hele:**

Gazel 111

Mısra: 4

Doğrusu.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i gâmdan ḥaberdâriz hele

22. **hele:**

Gazel 111

Mısra: 6

Doğrusu.

N'ola gitdiyse karar u 'aḫl u şabr u fikrimüz
Ġam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâçâriz hele

23. **hele:**

Gazel 111

Mısra: 8

Doğrusu.

Ḳaysa başdan ser-ber olmuş râh-ı gâmda âşyân
Terk-i ser kılduḫ o yolda biz sebük-bâriz hele

24. **hele:**

Gazel 111

Mısra: 10

Doğrusu.

Biz de ey Nef î n'ola tertîb-i dîvân eylesek
Az ise eş'ârmuz pâkîze-güftâriz hele

25. **hele:**

Kaside 41

Mısra: 87

Doğrusu.

El-minnetü li'llâh ki yoḫdur hele 'aczüüm
Olsa ne kadar ḥaşmum eşirrâ-yı zamâne

26. **hele:**

Kaside 41

Mısra: 91

Doğrusu.

Çok tecrübe itdüm hele taḫḫîḫ budur kim
Yegdür yine aḫbâbdan a'dâ-yı zamâne

27. **hele:**

Kaside 1

Mısra: 79

Yine de.

Gerçi ben dūrum cenâbından hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur sözüüm

28. **hele:**

Kaside 40

Mısra: 41

Bilhassa, özellikle.

Ḥaḫ mübârek ide şâhenşeh-i devrâna hele
Böyle olsa olacak işte vezîr-i a'zam

29. **hele:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 53

Bilhassa, özellikle.

Hele şükrüm budur ki memdūḫum
'Âlemüñ şadr-ı dîn-penâhidur

30. **hele:**

Kaside 43

Mısra: **80**
Şöyle, şöyle bir.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bî-nazîründe
Hele tab'um biraz evşâfa olsun i'tiyād üzre

31. **hele:**
Kaside 62
Mısra: **51**
Nihayet, sonunda.

Buldu hele sultānumı kem anlamaz iz'ānumı
Kāmil görüp noqsānumı luḫf eyleyüp şî'rümde heb

32. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **15**
Böylece, bu şekilde.

Mey degül rüh-ı revān-ı mürde-i ğamsın hele
'Ālemüñ cānı degülsen cān-ı 'ālemsün hele

33. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Böylece, bu şekilde.

Mey degül rüh-ı revān-ı mürde-i ğamsın hele
'Ālemüñ cānı degülsen cān-ı 'ālemsün hele

34. **hele:**
Kaside 46
Mısra: **67**
Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Hele ma'zür ola medhūnde olan taqşîrüm
İnkisār ile denen sözde olur ğass ü semîn

35. **hele:**
Nazm 2
Mısra: **3**
Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Başlasun ğamzeleri ğāret-i imāna hele
Çor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

helvā:

1. **helvālar:-lar**
Gazel 134
Mısra: **10**
Helva, tatlı.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kām iderse n'ola helvālar gibi

hem:

1. **hem:**
Gazel 47

Mısra: **6**
Üstelik, bir de.

Bize pend ile vā'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço cām-ı şafādan hem kes el dirler

2. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **69**
Üstelik, bir de.

İder hem 'āşika bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aşlā şive vü nāzı

3. **hem:**
Kaside 29
Mısra: **26**
Üstelik, bir de.

Bu ğüne mevhibeden nā-ümîd idi dünyā
Çazā bu mertebe luḫfa degüldi hem mu'tād

4. **hem:**
Kaside 40
Mısra: **20**
Üstelik, bir de.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldu mālîk
Ki vezîr ola dilîr ola Felāḫün ola hem

5. **hem:**
Kaside 44
Mısra: **91**
Üstelik, bir de.

Şadr-ı devletde sa'ādetle ser-efrāz ola hem
Şadme-i çahrı niġün ide ser-i a'dāyı

6. **hem:**
Gazel 97
Mısra: **2**
Aynı zamanda.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvā ider 'uşşāk-ı zār andan
O dilden ḫazz ider hem dil daḫi bî-iḫtiyār andan

7. **hem:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Ayrıca, ilave olarak.

Ḥumār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bîzār
Meded yok mı bize ey sākî-i şāhib-kerem şahbā

8. **hem:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Üstelik, bir de.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

9. **hem:**

Gazel 27

Mısra: 3

Üstelik, bir de.

Göz ucuyla nâz ider mestâne hem hañcer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādū gibi fettân mest

10. **hem:**

Gazel 55

Mısra: 5

Üstelik, bir de.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesîhâ-dem-i 'aşkız

11. **hem:**

Kaside 13

Mısra: 113

Üstelik, bir de.

Kelîm-i Mısr hem kilik-i şekerhâ-yı revânumdur
Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârı

12. **hem:**

Kaside 18

Mısra: 92

Üstelik, bir de.

Ola dâ'im semend-i baht u devlet zir-i rânında
Vire şîhhatle hem luğf-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gâye

13. **hem:**

Kaside 21

Mısra: 29

Üstelik, bir de.

Çekerdî 'aşkına düşdücce hem Dil-ârâmuñ
Meyân-ı ma'rekede Kahramân ile câmı

14. **hem:**

Kaside 22

Mısra: 11

Üstelik, bir de.

Boza bir hamlede hem katl ide yüz biñ kızılbaş
Guzâtuñ her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzı

15. **hem:**

Kaside 31

Mısra: 125

Üstelik, bir de.

Taların ka'rına bir demde yine hem iderin
Sâhilin pür-dür-i şeh-dâne vü şehvâr u hoş-âb

16. **hem:**

Kaside 43

Mısra: 3

Üstelik, bir de.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luğf itdi dünyâya
Olursam n'ola şimden şofıra hüsn-i i'timâd üzre

17. **hem:**

Kaside 23

Mısra: 9

Ayrıca, üstelik.

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü kayşer-i 'âlem

18. **hem:**

Kaside 54

Mısra: 7

Ayrıca, üstelik.

Başladı hem yine bir devre ki gitdücce ider
Eşeri kâ'ide-i 'ahd-i vifâkı temhîd

19. **hem:**

Kaside 62

Mısra: 41

Ayrıca, üstelik.

Oldı sözüüm bî-keyf ü kem tab'um müsellemler tutdı
hem

Pâkîze-güyân-ı 'Acem sihr- âferînân-ı 'Arab

20. **hem:**

Kaside 19

Mısra: 82

Hem, bir de.

Sebeb tâ i'tidâl-i tab' u terkîb-i mevâlîde
Uşûl-i müfredât-ı nüh- peder hem çâr- mâderdür

21. **hem:**

Kaside 9

Mısra: 68

Hem de.

Vaşf-ı kef-i pür-cüdü ki tab'-ı şu'arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

22. **hem:**

Kaside 29

Mısra: 112

Hem de.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başım âzâd

23. **hem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Üstelik, ayrıca.

Dil-güşâdur meclisün gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senün hakkında hep efsânedür

24. **hem:**

Gazel 83

Mısra: 8

Üstelik, zaten, bir de.

‘Aşk âfet-i ‘aql oldı ‘aceb tırfa belâdur
Hem silsile-i zülf-i dü-tâyı çekemez dil

25. **hem:**

Gazel 83

Mısra: 10

Üstelik, zaten, bir de.

Mecnün gibi yok silsile-cünbânlığa tākāt
Hem minnet-i imdād-ı şabâyı çekemez dil

26. **hem:**

Gazel 83

Mısra: 14

Bundan sonra, daha, gayrı.

Nef î gibi bir rind-i sebük-rûh ile hem-dem
Hem sıklet-i yārân-ı şafâyı çekemez dil

27. **hem:**

Kaside 38

Mısra: 14

Ayrıca, aynı zamanda.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rüz-ı sultānî
Zamān-ı devlet ü iqbāl-i şadr-ı kāmrandur hem

28. **hem:**

Gazel 86

Mısra: 15

Ayrıca, üstelik.

Hem nükte-senc-i nâdire-güy-ı zamāneyiz
Tıtsa ‘aceb mi ‘âlemi efsânemüz bizüm

29. **hem:**

Gazel 94

Mısra: 1

Ayrıca, üstelik.

Mâ’ ilim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

30. **hem:**

Kaside 20

Mısra: 55

Ayrıca, üstelik.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

31. **hem:**

Kaside 22

Mısra: 36

Ayrıca, üstelik.

Zamîri mü-şikâf-ı hikmetü’l-ışrâk-ı vicdânî
Velî hem pîşe-i ‘allâme-i Şîrâzî vü Râzî

32. **hem:**

Kaside 38

Mısra: 86

Ayrıca, üstelik.

Hayâl-i medhûnî şevkinden istikbâl ider tab’um
Verür mevcûd olan ma’nâyı hem şükranê-i maqdem

33. **hem:**

Kaside 43

Mısra: 61

Ayrıca, üstelik.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger tokunsa tasvîr-i cemâd üzre

34. **hem:**

Kaside 54

Mısra: 93

Ayrıca, üstelik.

Şadr-ı fetvâda mü’ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif’at ü iclâlini Haqq ide mezid

35. **hem:**

Kaside 22

Mısra: 64

Üstelik, bir de.

Bu güne ‘aşîkâne bir gazel taqsım ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzî

36. **hem:**

Gazel 80

Mısra: 6

Aynı zamanda.

Âftâb-ı ‘âlem-ârâ gibi sür hâke yüzün
Kevkebe başdur cihâmî hem yine bî-kevkeb ol

37. **hem:**

Gazel 80

Mısra: 7

Aynı zamanda.

Lâ-mekân ol hem mahallünde yerün bekle yine
Gâh mihr-i ‘âlem-ârâ gâh mâh-ı Nahşeb ol

38. **hem:**

Kaside 6

Mısra: 79

Aynı zamanda.

Tâ felek qadr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesün miqdârını ednâ midur a’lâ midur

39. **hem:**

Kaside 27

Mısra: **106**

Aynı zamanda.

Ola zāt-ı şerîfi Haḫ Te'ālānuñ emānında
Musahḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

40. **hem:**

Kaside 35

Mısra: **123**

Aynı zamanda.

Dā'imā ḫurrem ü hoş-ḫāl ola hem gitdükce
Mesned-i şadr-ı vezāretde bula istiklāl

41. **hem:**

Kaside 39

Mısra: **103**

Aynı zamanda.

Şadr-ı devletde sa'ādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḫahr-ı İllāhī taḫḫir

42. **hem:**

Kaside 43

Mısra: **75**

Aynı zamanda.

Tehī ceyb-i ma'ışet hem ma'āş aḫvālī pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endişe-i 'aḫl-ı ma'ād üzre

43. **hem:**

Kaside 46

Mısra: **44**

Aynı zamanda.

Yapdura pādīşeh-i 'āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihānī tezyīn

44. **hem:**

Kaside 51

Mısra: **112**

Aynı zamanda.

Bula zātıyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

45. **hem:**

Mesnevi 1

Mısra: **26**

Aynı zamanda.

Var kil-i bedī'inde o miḫdār nezāket
Terkīb-i ḫurūfında hem ol deñlü metānet

46. **hem:**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

Aynı zamanda.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

47. **hem:**

Gazel 131

Mısra: **1**

Aynı zamanda.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme
Ol ḡamze-i cādū ise ḫallāk-ı girişme

48. **hem:**

Kaside 47

Mısra: **83**

Üstelik, ilaveten, ayrıca.

Ḳaşide bir bahāne hem ḡazel efsānedür ancak
Ḡaraz iḫlāşımı şıdḫ ile ḫāk-i päye inhādur

49. **hem:**

Kaside 4

Mısra: **38**

Ayrıca, bir de // bazen de.

Baḫduḫca bir niḡāḫ ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görünür ki cān virür

50. **hem:**

Kaside 14

Mısra: **111**

Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Ḳorḫarın hem āftāb-ı kimyāḡer tuymasın
Yoḫsa biñ şevḫ ile olur ol daḫi bir müştērī

51. **hem:**

Kaside 43

Mısra: **99**

Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Yeter söz ḫalmadı hem ḫāfiye teng oldı ey Nef ī
Du'āya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibād üzre

52. **hem:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **9**

Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḫīm
Çoḫ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

53. **hem:**

Kaside 12

Mısra: **22**

Aynı zamanda, hem de.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derün-ı zerrede
Hem cihān pür-şu'le-i kevkeb-feşānumdur benüm

54. **hem:**

Kaside 48

Mısra: 50
Aynı zamanda, hem de.

Nice āh itmesün bî-çâreler kim
Ne gevher kodı iţlâfi ne dür hem

55. **hem:**
Kaside 10
Mısra: 121
Üstelik, aslında, esasen.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü şenânı
Takdîm-i du'â-yı şeb ü vird-i şeh er eyler

56. **hem:**
Kaside 15
Mısra: 18
Dahi, -de/-da.

Luţf eyle sâkî nâzi ço mey şun ki kalmaz böyle bu
Tolsun sürâhî vü sebü boş turmasun peymâne hem

57. **hem:**
Kaside 15
Mısra: 50
Hem de, aynı zamanda.

Şâhâne-meşreb Cem gibi şâhib-kırân Rüstem gibi
Hem 'İsî-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

58. **hem:**
Kaside 22
Mısra: 80
Ve dahi.

Döne tâ kim felekde sâgar-ı zerrini hürşidün
Ala hem zühre-i zehrâ-yı çengî destine sâzi

59. **hem:**
Kaside 46
Mısra: 59
Yine, böyle.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarh ile gâyet gâmgîn

60. **hem:**
Kaside 48
Mısra: 84
Üstelik, zaten.

Tamâm oldı kaşide turma Nef'î
Du'âya başla gayrı fikri ço hem

hem dahi:

1. **hem dahi:**
Kaside 29
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem de, ayrıca.

Eger nücüm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamâm
Verilse hem dañi her rûza revnağ-ı a'yâd

hem hem:

1. **hem hem:**
Gazel 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka hağ bu hem peymâne hem
şahbâ

2. **hem hem:**
Gazel 23
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem öldürür üftâdesini hem ider ihyâ
Mağşûşdur ol âfete i'câz-ı mağabbet

3. **hem hem:**
Gazel 30
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Bir tutarsa pâdişâh ile gedâyı mey n'ola
Hem sifâl-ı meykede hem tâc-ı Edhemdür kadeh

4. **hem hem:**
Gazel 61
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

'Âşık-ı yek-reng ü rindân-ı güşâde-meşrebiz
Bezm-i hâş-ı vahdete hem bâde hem peymâneyiz

5. **hem hem:**
Gazel 61
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i 'aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu'le vü şem'-i gâma pervâneyiz

6. **hem hem:**
Gazel 68

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem

O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'aşık

7. **hem hem:**

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Düşer gâhî 'arahnâk olsa zülf-i ham-be-ham nâzik

Ruḥ-ı rengini ammâ gül gibi hem taze hem nâzik

8. **hem hem:**

Gazel 74

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im

Ḳalem cādū-yı 'İsâ-dem suhan hem şūh u hem nâzik

9. **hem hem:**

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ḳızarsa gül gül olsa tâb-ı meyden rüyı hübânuñ

Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğın görsem

10. **hem hem:**

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyî hem dil-dādeyim

'Aşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

11. **hem hem:**

Gazel 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyî hem dil-dādeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

12. **hem hem:**

Gazel 125

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Tiğ-i ğamzeyle dil-i şâfi ḳo şad çāk itsün

Çünkü ol şūha hem āyîne gerek hem şâne

13. **hem hem:**

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Bilmem nic' olur hāl-i dil-i Nef'î-i şeydā

Hem ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

14. **hem hem:**

Kaside 5

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itmese dehri

Ḳalurdı hūn-ı fitne dāmen-i āḥir zamān üzre

15. **hem hem:**

Kaside 8

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Her niğāh-ı nükte-āmizinde rind-i 'aşk olan

Hem 'itāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

16. **hem hem:**

Kaside 9

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Hem rüz-ı mübārek dem-i 'ıyd-ı ṫarab-engiz

Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

17. **hem hem:**

Kaside 11

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Fürüg-ı re'yi çarh-ı devletüñ hem mihrî hem mâhî
Kef-i cüdi cihân-ı himmetüñ hem bahrî hem kânî

18. hem hem:

Kaside 11

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Fürüg-ı re'yi çarh-ı devletüñ hem mihrî hem mâhî
Kef-i cüdi cihân-ı himmetüñ hem bahrî hem kânî

19. hem hem:

Kaside 15

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ƙaldur elüñ eyle du'â buldı Ƙaşıdeñ intihâ
Şimdi du'â itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

20. hem hem:

Kaside 15

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Sultân Murâd-ı kâmrân efser-dih ü Ƙişver-sitân
Hem pâdişeh hem Ƙahramân şâhib-Ƙırân-ı Cem-
haşem

21. hem hem:

Kaside 20

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Zihî şâyeste vü bâyiste ħâƘân-ı hümâyün-fer
Ki hem ârâyiş-i evreng ü hem pîrâye-i efser

22. hem hem:

Kaside 21

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

O nâbekâr-ı siyeh-bahtı var Ƙıyâs eyle
Ki hem ħasûd ola zât-ı ħabîşi hem 'âmî

23. hem hem:

Kaside 23

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem mekteb-i endîşede üstâd-ı sihir-sâz
Hem ma'reke-i fitnede çâpük-ter-i 'âlem

24. hem hem:

Kaside 25

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem çekerler şevƘ-i teşrifünle derd-i intizâr
Hem iderler cân u dilden 'arz-ı ihlâş-ı vidâd

25. hem hem:

Kaside 27

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Zihî düstür-ı Âşaf-menƘıbet pâşâ-yı Ħayder-dil
Ki hem Ƙânün-ı dîvânî bilür hem resm-i heycâyı

26. hem hem:

Kaside 29

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Görünce lezzet ü keyf-i kelâmumı yaraşur
Denilse tab'uma hem mey-fürüş u hem Ƙannâd

27. hem hem:

Kaside 33

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

İtse n'ola a'lâya vü ednâya tekerrüm
Hem bahr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'ağâdur

28. hem hem:

Kaside 37

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem yegâne hâlef-i düde-i 'aql-ı evvel
Hem kirâmî güher-i nüh-şadef-i âyine-reng

29. **hem hem:**

Kaside 37

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Şoñra taşvîr idüp âyine-i endişemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

30. **hem hem:**

Kaside 38

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'lmülk hem Rüstem

31. **hem hem:**

Kaside 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

'Älemde 'aceb sencileyin bir dağı var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ârâ-yı zamâne

32. **hem hem:**

Kaside 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Hem memleket-ârâ vü hem ehl-i dil ü dâniş
Pîrâye-dih-i şüret ü ma'nâ-yı zamâne

33. **hem hem:**

Kaside 52

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Mevlevîdür şan o şadırvân-ı sergerdâni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafâsından revân

34. **hem hem:**

Kaside 56

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kîse-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

35. **hem hem:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Bâ-ğuşûş ol güzîde tâ'ifenuñ

Hem ışıq biri hem sipâhîdür

36. **hem hem:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Şeh-süvâr-ı dilir ü kıt'a-nüvîs

Hem suhân-fehm ü hem suhân-perdâz

37. **hem hem:**

Mesnevi 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Vechinde nümâyân eşer-i pertev-i ma'nâ

Hem pâdişeh-şüret ü hem husrev-i ma'nâ

38. **hem hem:**

Terkîb-bend 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ

Hem küdüretten beri hem ğıll u ğışdan sâdedür

39. **hem hem:**

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak
görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte
olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.*

Hoşâ feyz-i ferah-bağş-ı nesim-i şubh-ı cân-perver

Ki hem gam mürdesin ihyâ kıılır hem şadmân eyler

40. **hem hem:**

Gazel 43

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

41. **hem hem:**

Gazel 143

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübârek daği ey Nef'î
Ki hem nev-rûz ola hem luţf-ı şâhenşâh ola rûzî

42. **hem hem:**

Kaside 1

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ya'ni kim endîşe-sencân-ı cihânuñ dâ'imâ
Hem şarîr-i kilki hem vird-i zebânıdur sözüüm

43. **hem hem:**

Kaside 4

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma
Hem yolda râst gelse kaçâr baña yan virür

44. **hem hem:**

Kaside 12

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem kaşide hem gâzel bir tâze vâdîdür bu kim
İhtirâ'-ı hâme-i mu'ciz-beyânımdur benüm

45. **hem hem:**

Rûbai 3

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak

görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ben 'âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

46. **hem hem:**

Kaside 6

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem güher hem sîm ü zerdür 'âleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i destî kân mîdur deryâ mîdur

47. **hem hem:**

Gazel 98

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem 'itâb-ı zehrînak eyler cihâna gamzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

hem hem hem:

1. **hem hem hem:**

Gazel 49

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Bağlaç (hem...hem...hem de).

Olsağ n'ola Nef'î gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'âşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

2. **hem hem hem:**

Gazel 81

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Bağlaç (hem...hem...hem de).

Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkıdur gönül

3. **hem hem hem:**

Gazel 81

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Bağlaç (hem...hem...hem de).

İtse Nef'î n'ola ger gönüliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül

4. **hem hem hem:**

Kaside 19

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -
Bağlaç (hem...hem...hem de).

Ḥıdīv-i pūr-hüner Sultān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvīs ü hem suḥanverdür

hem- mekteb-i ehl-i dilim:

1. hem- mekteb-i ehl-i dilim: -im

Kaside 15

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

*Gönül ehl-i ile okuldaş, gönül ehl-i ile birlikte
olma.*

Ben gerçi bir bî-hāşılıım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḥalk olmadım levḥ ü kalem

hem-āgüş-ı nerre-şir-i ücem olur:

1. hem-āgüş-ı nerre-şir-i ücem olur: -u, -r

Kaside 36

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Kükremiş yırtıcı erkek aslanla kucak kucağa
olmak.*

Ne yer ki ‘adli mürebbi ola o kişverde
Olur gazāle hem-āgüş-ı nerre-şir-i ücem

hemān:

1. hemān:

Kaside 35

Mısra: 12

Hemen, o anda, öylece.

Esdı bir luḥ ile bād-ı dem-i şubḥ-ı tevḥik
Ki hemān oldı gūzār itdüğü demde fi’l-ḥāl

2. hemān:

Gazel 25

Mısra: 8

Hemen, vakit kaybetmeden.

Şūfı ne bilür ḳadrini zevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdu hemān ḥāk-i reh-i mest

3. hemān:

Gazel 53

Mısra: 8

Hemen, vakit kaybetmeden.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemān ḥāk ideriz

4. hemān:

Gazel 103

Mısra: 10

Hemen, vakit kaybetmeden.

Dil verdi ise gamze-i ḥün-rüzüñe Nef’i
Bî-çāre hemān ḥançer-i bürrānuña düşsün

5. hemān:

Gazel 129

Mısra: 9

Hemen, vakit kaybetmeden.

Cāna cān ḳatmak dilerseñ bāğa var Nef’i hemān
Köhne mey nüş eyle bir dil-dār ile nev-rüzda

6. hemān:

Kaside 24

Mısra: 101

Hemen, vakit kaybetmeden.

İrdi pāyāna suḥan durma hemān ey Nef’i
Bir du’ā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

7. hemān:

Kaside 25

Mısra: 23

Hemen, vakit kaybetmeden.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evşāfuña
Dürr-i medḥūñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

8. hemān:

Gazel 34

Mısra: 16

Her zaman, daima.

Ḥalāş olmak ne mümkündür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādīşāhīdür

9. hemān:

Gazel 41

Mısra: 3

Her zaman, daima.

Zāhid ol rind ol hemān şüretde ḳalma ‘ārif ol
‘Ālem-i ma’nāda ḥükm-i pādīşāhī böyledür

10. hemān:

Gazel 63

Mısra: 7

Her zaman, daima.

Bana bir dil-ber-i şūḥ olsa hemān ḥāzır-vāḳt
İntizārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

11. hemān:

Kaside 21

Mısra: 70

Her zaman, daima.

Ṭavāf-ı Ka’be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḥemān ki ruḥṣatūñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

12. hemān:

Kaside 22

Mısra: 53
Her zaman, daima.

Sa'âdetle hemân şîhhatde ol her kânde olursañ
Hayâlündür yine endişemüñ dem-sâz u hem-râzı

13. **hemân:**
Kaside 29
Mısra: 95
Her zaman, daima.

Ki nazma cür'et idelden hemân bu ma'nâdur
Bu nükte-senc-i şenâ-güstere murâd-ı fu'âd

14. **hemân:**
Kaside 33
Mısra: 50
Her zaman, daima.

Fermân-dih-i 'âlem ki zebân-ı kaleminden
Cârî olan aḥkâmı hemân ḥükm-i kazâdur

15. **hemân:**
Kaside 39
Mısra: 21
Her zaman, daima.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesîr

16. **hemân:**
Kaside 42
Mısra: 17
Her zaman, daima.

Bir ḥar-ı dü- pâda görünür hemân
Devlet-i şâbit-ka-dem-i rûzgâr

17. **hemân:**
Kaside 46
Mısra: 41
Her zaman, daima.

Ḥaḫ mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoḥsa bu himmete mümkin degül aşlâ taḥmîn

18. **hemân:**
Müfret 17
Mısra: 2
Her zaman, daima.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḫ yere yoluñda hemân ḥâk iderim

19. **hemân:**
Gazel 97
Mısra: 4
Sadece.

Ten-i zârum ḳo ḥaḫ olsun yolunda câna minnetdür
Hemân tek ḳonmasun ol dâmen-i pâke ḡubâr andan

20. **hemân:**
Kaside 25
Mısra: 91
Sadece.

Devlete lâzım umûr oldu tamâm illâ hemân
Ḳaldı erbâb-ı tarîḳ-ı 'ilmi itmek intikâd

21. **hemân:**
Kaside 37
Mısra: 85
Sadece.

Şimdiden şoñra du'â eyle hemân ey Nef'î
Heves-i lâf u ḡüzâf eyleme kim ḳâfiye teng

22. **hemân:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 9
Hemen // aynen.

Seyr iden kimse ḡulû' itdi ḳıyâş eyler hemân
Âftâb-ı 'âlem-ârâyı şeb-i deycürdan

23. **hemân:**
Gazel 1
Mısra: 13
Hemen, şimdi.

Baña şor Nef'î hemân ḳadr-i dür-i ḡüftârıñı
Nükte-sencân-ı İlähî cümle hemdemdür baña

24. **hemân:**
Kaside 20
Mısra: 81
Hemen, şimdi.

Hemân ḡurma du'âya başla söz irişdi pâyâne
Du'âdur bu maḥalde 'âdet-i nazm-âverân ekşer

25. **hemân:**
Kaside 46
Mısra: 73
Hemen, şimdi.

Söz tamâm oldu hemân şıḳ ile ḡurma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i ḥaḳîḳat âmîn

26. **hemân:**
Kaside 47
Mısra: 44
Sadece, yalnızca.

Zamânında vücûdı ḳalmadı ḡarrâr u 'ayyârıñı
Hemân bir ḡamze-i fettân iki zülf-i muḡarrâdur

27. **hemân:**
Gazel 18
Mısra: 7
Ancak, sadece, yalnız // fakat, illa.

Vāsiṭa çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide ‘āşık-ı ser-bāza dest

28. **hemān:**

Gazel 119

Mısra: 4

Ancak, sadece, yalnız // mutlaka.

Zāhid bize peymāne yeter şanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübhā-i mercān elimüzde

29. **hemān:**

Gazel 85

Mısra: 5

Hemen, o anda.

Şad-sāle mürde-i ğama cān-baḥş olur hemān
Gūyā Mesīh-i mu‘cize-perdāzdur sözümler

30. **hemān:**

Gazel 109

Mısra: 4

Sürekli, daima.

Sūdunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlā
Turduqça hemān ye’s ile bir mātem imiş bu

31. **hemān:**

Kaside 9

Mısra: 92

Ancak, sadece, yalnız.

Endişe taḥayyül idemez sür‘at-i seyrin
Ta‘rife anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

32. **hemān:**

Kaside 36

Mısra: 73

Ancak, sadece, yalnız.

Hemān mülāḥaza-i bī-me‘āl olurdu yine
Hayāl-i ‘āşık-ı müflis gibi cihānda direm

33. **hemān:**

Kaside 45

Mısra: 87

Ancak, sadece, yalnız.

Hemān kazāya rızādur bu bābda çāre
Kābül iderse Ḥudā ger rızā-yı nā-çārī

34. **hemān:**

Kaside 47

Mısra: 42

Ancak, sadece, yalnız.

Mūsā‘id ol kadar aḥkāmına te’yīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḥa hemān mevķūf-ı imādur

35. **hemān:**

Kaside 52

Mısra: 80

Ancak, sadece, yalnız.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemān

hem-dem:

1. **hem-dem:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 35

Dost, arkadaş.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhidur

2. **hem-dem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Dost, arkadaş.

Ehl-i ‘aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem ğıll u ğışdan sādedür

3. **hem-demdür:-dür**

Gazel 1

Mısra: 14

Dost, arkadaş.

Baña şor Nef‘ī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlähī cümle hem-demdür baña

4. **hem-demdür:-dür**

Gazel 30

Mısra: 1

Dost, arkadaş.

Pür-şafā dā‘im dili bir şūḥ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

5. **hem-dem:**

Gazel 46

Mısra: 13

Dost, arkadaş.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ şıḳlet-i yārān ne belādur

6. **hem-dem:**

Gazel 83

Mısra: 13

Dost, arkadaş.

Nef‘ī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem şıḳlet-i yārān-ı şafāyı çekemez dil

7. **hem-dem:**

Kaside 9

Mısra: 15

Dost, arkadaş.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir taze cevāndur

hem-dem (ol):

1. **hem-dem:**

Kaside 48

Mısra: 90

Arkadaş olmak, dost olmak.

Döne dā'im murādı üzre devrān
Ola devlet nedim ü baht hem-dem

hem-dem olsa:

1. **hem-dem olsa:-sa**

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Cān u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

2. **hem-dem olsa:-sa**

Kaside 18

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Birlikte bulunmak.

Şemim-i sünbül-i hulkıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesim-i gāliye-sāya

hem-dem ü hem-rāz-ı mahabbet:

1. **hem-dem ü hem-rāz-ı mahabbet:**

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhabbet dostu ve sırdaşı.

Gönlünde yer eylerse n'ola 'aşıkun olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı mahabbet

hem-dem-i bezmi:

1. **hem-dem-i bezmi:-i**

Kaside 47

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Meclis dostu.

Hemîşe kudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Harim-i hāşî güyā Beyt-i ma'mūr-ı mu'allādur

hem-dem-i dîrîne:

1. **hem-dem-i dîrîne:-de**

Gazel 110

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kadim dost, eski dost.

Ġam ferah gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette haķıķat hem-dem-i dîrîne

hem-dem-i dîrîne-i şürîde-dilāndur:

1. **hem-dem-i dîrîne-i şürîde-dilāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Gönlü perişan olanların /aşıkların kadim dostu.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dîrîne-i şürîde-dilāndur

hem-dem-i dîrînesi:

1. **hem-dem-i dîrînesi:-si**

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kadim dost, eski dost.

'Aşıkā bir taze dil-ber de gerekdür mā-ḥaşal
Köhne mey 'aşk-ı İlāhî hem-dem-i dîrînesi

hem-dem-i erbāb-ı dāniş:

1. **hem-dem-i erbāb-ı dāniş:**

Kaside 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlim irfan sahiplerinin dostu.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedim-i bî-zebān güyā-yı ebkem

hem-dem-i nev-rüz oldi:

1. **hem-dem-i nev-rüz oldi:-di**

Gazel 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nevruzla arkadaş olmak.

Erişdi bahār oldi yine hem-dem-i nev-rüz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz

2. **hem-dem-i nev-rüz oldi:-di**

Gazel 50

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nevruzla arkadaş olmak.

Ārāyiş için bezmini Sultān Murāduñ
Erişdi bahār oldi yine hem-dem-i nev-rüz

hem-dem-i rāz-ı nihānumdur:

1. **hem-dem-i rāz-ı nihānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Gizli sırları bilen arkadaş, sırdaş.

Ġamzeden kim ħavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur bentüm

hem-dem-i şāhenseh-i Cem-pāye:

1. **hem-dem-i şāhenseh-i Cem-pāye:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cem makamlı şahlar şahı ile birlikte bulunan.

Hem-dem-i şāhenseh-i Cem-pāye İsmā'īl Ağa
Kim küdüretten berīdür meşrebi zemzem gibi

hem-dem-i şāh-ı cihān olsa:

1. **hem-dem-i şāh-ı cihān olsa:-sa**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Cihan padişahının arkadaşı olmak, cihan
padişahına arkadaşlık etmek.*

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa 'aceb mi rüz u şeb
Zātı bir mecmū 'adur ahlāk-ı nā-maḥşūrdan

hem-hāne:

1. **hem-hāne:**

Gazel 45

Mısra: 1

Ev halkı, aynı evde oturan.

Çekdiğüm derdi ne hem-hāne ne hem-rāh bilür
'Āşıkum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

hem-h'ābe olur:

1. **hem-h'ābe olur:-u, -r**

Kaside 46

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Dost, arkadaş olmak.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-h'ābe
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şāhīn

hem-'inān:

1. **hem-'inān:**

Gazel 15

Mısra: 9

At başı beraber giden, eşit durumda olan.

Olmaz ey Nef'ī bu vādıde bentümle hem-'inān
Gelsün esb-i ṭab'ına maḡrūr olan meydāna hep

hemīşe:

1. **hemīşe:**

Kaside 4

Mısra: 115

Daima, her zaman.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḡā-yı emān virür

2. **hemīşe:**

Kaside 21

Mısra: 92

Daima, her zaman.

Ḥasūd münkir olur kısmet-i İllāhiye
Şanur hemīşe sitem 'adlı dād-ı ḡassāmı

3. **hemīşe:**

Kaside 21

Mısra: 101

Daima, her zaman.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pūr-muḡārebede
Muzaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

4. **hemīşe:**

Kaside 30

Mısra: 125

Daima, her zaman.

Hemīşe tā ki suḡan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḡ ide bir şadr-ı şāḡib-iz'ānı

5. **hemīşe:**

Kaside 41

Mısra: 39

Daima, her zaman.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemīşe
Re'yine muvāfiḡ görünür re'y-i zamāne

6. **hemīşe:**

Kaside 45

Mısra: 84

Daima, her zaman.

Ne çāre devr ideli rüzḡār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilūñ ser ü kāri

7. **hemīşe:**

Kaside 47

Mısra: 27

Daima, her zaman.

Hemîşe kudsiyân-ı âsmândur hem-dem-i bezmi
Harîm-i hâşî güyâ Beyt-i ma'mûr-ı mu'allâdur

8. hemîşe:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 23

Daima, her zaman.

Ehl-i dildür hemîşe yârânım
Ne mevâlî ne hüd sipâhîdür

hem-meşreb olsañ:

1. hem-meşreb olsañ:-sa, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yaradılışı bir (aynı) olmak.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab'uñ 'arağ gibi leñâfet bundadur

hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn:

1. hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn:

Kaside 62

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed ile aynı adı taşıyan.

Hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn maqbül-ı Sultân-ı güzîn
Ferman-revâ-yı 'aql u dîn dârende-i hilm ü edeb

hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn olmuş:

1. hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn olmuş:-muş

Kaside 56

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in adaşı olmak.

Hâzret-i Pâşâ-yı dîn-perver ki zât-ı kâmilî
Olmuş isti'dâd ile hem-nâm-ı Fahrü'l-Mürselîn

hem-nâm-ı hudâvend-i rüsül:

1. hem-nâm-ı hudâvend-i rüsül:

Kaside 41

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Peygamberlerin hükümdarı (Hız. Muhammed) ile aynı adı taşıyan.

Hem-nâm-ı hudâvend-i rüsül hâfız-ı devlet
Kim ancak odur var ise pâşâ-yı zamâne

hem-nâm-ı şehensâh-ı rüsül:

1. hem-nâm-ı şehensâh-ı rüsül:

Kaside 33

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Peygamberler şahının adaşı (Hız. Muhammed'in adaşı).

Hem-nâm-ı şehensâh-ı rüsül hâzret-i Pâşâ
Kim hâk-i deri ma'bed-i cân-ı fuçalâdur

hem-pâ olmaz:

1. hem-pâ olmaz:-maz

Kaside 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, yoldaş olmak.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

hem-pâ olur:

1. hem-pâ olur:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, yoldaş olmak.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

hem-püve olsa:

1. hem-püve olsa:

Kaside 17

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Berberer koşmak, eşlik etmek.

Menzile nûr-ı başur gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püve eger tîr-i kazâ

hem-râh:

1. hem-râh:

Gazel 45

Mısra: 1

Yol arkadaşı, yoldaş.

Çekdiğüm derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilür
'Âşıkum hâl-i dil-i zârumı Allâh bilür

hem-râz:

1. hem-râz:

Gazel 93

Mısra: 4

Sırdaş.

Çamzeñ dili rüsvâ-yı cihân eyledi âhir
Bi'llâh ben ol âfeti hem-râz şanurdım

2. hem-râz:

Kaside 57

Mısra: **40**

Sırdaş.

Sireti şüret-i el'tâf-ı Hudâya ma'nâ
Hâtırı hâzin-i esrâr-ı kazâya hem-râz

3. hem-râzî:-ı

Kaside 22

Mısra: **54**

Sırdaş, dost.

Sa'âdetle hemân şîhhatde ol her kânde olursañ
Hayâlündür yine endişemüñ dem-sâz u hem-râzî

hem-reh ola:

1. hem-reh ola:-a

Kaside 27

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Yoldaş olmak.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Önüñce feth ü ikbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

hem-reng-i peleng itmeyicek:

1. hem-reng-i peleng itmeyicek:-me, -y, -icek

Gazel 76

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

*Kaplanla aynı renkte etmek (âşîğın vücudunu
aşkıñdan dolayı dağılayarak siyah yanık yaraları ile
doldurup kaplan görüntüsü kazanması).*

Bağlamaz seg yerine 'âşîğımı ol âhû
Dâğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

hem-rikâb olsun:

1. hem-rikâb olsun:-sun

Kaside 55

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

*Üzengisi bir olmak // aynı seviyede, denk (kimse)
olmak.*

Ben öğünmem raşş-ı tab'ı her kimüñ çâlâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

hem-ser:

1. hem-serdür:-dür

Kaside 19

Mısra: **12**

Benzer, eş, denk.

Ya iki gül-bün-i nev-hîzdür kim her birisinin
Zemîni başkadur ammâ biri birine hem-serdür

hem-ser-i zâtü'l-bürüc:

1. hem-ser-i zâtü'l-bürüc:

Kaside 52

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Burçlarla dolu göğze benzer // gökyüzüne eş.

Turra-i tāk u revākı hem-ser-i zâtü'l-bürüc
Sâye-i sakf-ı bülendi h'âbgâh-ı ahterân

hem-seyr olamaz:

1. hem-seyr olamaz:-amaz

Kaside 17

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yol arkadaşı olmak, beraber gitmek.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

hemşire-i sâkî-i şeng:

1. hemşire-i sâkî-i şeng:

Terkib-bend 1

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Neşeli, şuh sakinin kız kardeşi.

Merhabâ ey şahid-i 'işret-serây-ı meykede
Duhter-i pîr-i muğân hemşire-i sâkî-i şeng

hemtâ:

1. hemtâ:

Kaside 9

Mısra: **75**

Eş, benzer, denk.

Raşşı ki tek ü püda bulunmaz aña hemtâ
Bir raşş-ı mübârek-pey-i ferhunde- 'inândur

2. hemtâ:

Kaside 17

Mısra: **88**

Eş, benzer, denk.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yoğsa 'âlemde bulunmaz daği misli ü hemtâ

hemtâ-yı zamâne:

1. hemtâ-yı zamâne:

Kaside 41

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

*Zamanın denk, eş (kimsesi) // bu devirde
yaşayan (şaire) denk kimse.*

Ey şadr-ı suhan-pişe buni sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

hemvâr:

1. **hemvâr:**

Gazel 3

Mısra: 5

Daima, her zaman.

İztırâb-ı dil-i 'uşşâk ile tırmaz hemvâr
Şanma gîsûlarını pest ü bülend itdi şabâ

hemvâre:

1. **hemvâre:-i**

Kaside 13

Mısra: 53

Daima, her zaman.

Yegâne şehsüvâr-i eblağ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuşret peyk-i rehvârî

2. **hemvâre:**

Kaside 59

Mısra: 58

Daima, her zaman.

Yüz sürmeddür dâmen-i iclâline dâ'im
Hemvâre anuñçün felegüñ kâmeti ḥamdur

3. **hemvâre:**

Kaside 51

Mısra: 15

Daima, her zaman.

Ey hoş ol şehir-i mükerrem ki ola hemvâre
Böyle bir 'ıyd-ı hümâyün ile kadri ekrem

4. **hemvâre:**

Kaside 9

Mısra: 68

Daima, her zaman.

Vaşf-ı kefi pür-cüdi ki ṭab'-ı şu'arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

5. **hemvâre:**

Kaside 17

Mısra: 117

Daima, her zaman.

O ḥudāvend-i mu'azzam ki olur hemvâre
Pâdişâhân-ı cihân dergehine nâsiye-sâ

6. **hemvâre:**

Kaside 34

Mısra: 71

Daima, her zaman.

Zebânüm bir mücevher tiğ-ı bürrândur ki hemvâre
Ḥırâş eyler ḥayâli sinelerde zaḥm-ı nâsürî

7. **hemvâre:**

Kaside 54

Mısra: 83

Daima, her zaman.

Nazmum ol silk-i güherdür kim olur hemvâre
Ḥalka taḥmîn-i bahâsı sebeb-i güft ü şinid

hemvân-ı felek:

1. **hemyân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Feleğin kesesi // gökyüzü.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu teḥî

Kise-i 'âşık-ı müflis gibi hemyân-ı felek

hem-zebân olmaz:

1. **hem-zebân olmaz:-maz**

Kaside 11

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Aynı şeyleri söylemek, ağız bir olmak, arkadaş olmak.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medḥ ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Ḥâkânî

hem-zebân olsa:

1. **hem-zebân olsa:-sa**

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aynı dili konuşmak.

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eylesün yâ şoḥbet-i yârân-ı nâ-hemvâr güç

hem-zebân olur:

1. **hem-zebân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aynı şeyleri söylemek, söz birliği yapmak.

Ġamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğün bizi
Tırmaz kirişme daḥî aña hem-zebân olur

hemzebân-ı dil-nevâz:

1. **hemzebân-ı dil-nevâz:**

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül okşayan yakın dost, arkadaş.

Her nefesde hañçer-i bürrân gibi bir zaħm açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

hem-zebân-ı nüktedânıdır:

1. hem-zebân-ı nüktedânıdır:

Kaside 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

İnce manaları söylemekte aynı dili kullanan.

Tab‘imuñ bir tercemân-ı ter-zebânıdır kalem
Hâmemüñ bir hem-zebân-ı nüktedânıdır sözü

hendese-i tedbîrûñ:

1. hendese-i tedbîrûñ: -ü, -ñ

Kaside 50

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Önlem mühendisliği.

Virdi mi‘mâr-ı kazâ hendese-i tedbîrûñ
Tâk-ı pür-zelzele-i devlete bir istiħkâm

hengâm:

1. hengâmıdır: -ı, -dur

Kaside 15

Mısra: 5

Zaman, vakit.

Gül devri ‘ayş eyyâmıdır zevk u şafâ hengâmıdır
‘Aşıkıların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

2. hengâmı: -ı

Kaside 21

Mısra: 58

Zaman, vakit.

Şitâb idince döner ejdehâ-yı perrâna
Girer şemâil-i hûbâna cilve hengâmı

3. hengâmıdır: -ı, -dur

Kaside 6

Mısra: 78

Zaman, vakit.

Söz tükendi nice bir da‘vâ-yı şî‘r ü şâ‘iri
Lâf u da‘vâ şimdi du‘â hengâmıdır ber-‘araf

4. hengâmıdır: -ı, -dur

Kaside 62

Mısra: 9

Zaman, vakit.

Dey faşlınuñ encâmıdır zevk u şafâ hengâmıdır
Ya‘nî bahâr eyyâmıdır nüş idelüm âb-ı ‘ineb

hengâm-ı du‘âdur:

1. hengâm-ı du‘âdur: -dur

Kaside 33

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Dua zamanı.

Yaklaşdı söz itmâme ko laf itmegi Nef‘i
Da‘vâya zamân kalmadı hengâm-ı du‘âdur

hengâm-ı du‘â-yı ‘arş-peymâdur:

1. hengâm-ı du‘â-yı ‘arş-peymâdur: -dur

Kaside 47

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Arş yükselen dua zamanı.

Yeter şimden girü taşdı‘a ruşşat yokdur ey Nef‘i
Suhan hatm oldu hengâm-ı du‘â-yı ‘arş-peymâdur

hengâm-ı keremde:

1. hengâm-ı keremde: -de

Kaside 10

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Cömertlik zamanı.

Ol şeh ki kefi himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ganî kânı tehî bahrı ber eyler

hengâm-ı püyede:

1. hengâm-ı püyede: -de

Kaside 28

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Koşma zamanı (at için koştuğu, seğirttiği zaman).

Ol âsmân-şitâb ki hengâm-ı püyede
Her na‘li bir hilâl-i kevâkib-feşân olur

hengâm-ı veğâda:

1. hengâm-ı veğâda: -da

Kaside 47

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Savaş zamanı.

Zihî ceng-âver-i meydân-ı hûn-âğışte-i nuşret
Ki hengâm-ı veğâda şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur

henüz:

1. henüz:

Kaside 61

Mısra: 64

Daha şimdi, yeni.

Serverā haqqā ki lutfuñ eyledi ihyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

hep:

1. hep:

Kaside 47
Mısra: **102**
Hepsi.

Şecā'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifāt-ı zāt-ı pākūñ hep birbirinden a'lādur

2. hep:

Kaside 23
Mısra: **59**
Sürekli olarak, her zaman, daima.

Hep tuhfe-i güftārum için Rūma gelürler
Hālā ne kadar var ise sūdāger-i 'ālem

3. hep:

Kaside 32
Mısra: **76**
Hepsi, tamamı.

Yā şimdi hīdmet-i vaşf-ı cemil- zātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Hūdā-yı 'alim

4. hep:

Kaside 62
Mısra: **47**
Hepsi, tamamı.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şir ü gāzel
Maqbül imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

5. hep:-er

Gazel 133
Mısra: **5**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çāh-ı zeḗanuñ şanma tehī

6. hep:

Kaside 17
Mısra: **92**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Hüsni aḥlākı yerinde harekātı mevzün
Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lā

7. hep:

Kaside 31
Mısra: **2**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Yine irişdi temüz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḥilkate hep āteş ü bād āb u turāb

8. hep:

Mesnevi 1
Mısra: **16**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Virdi o kadar ḥükmini ta'lik-ı celinüñ
Nesh eyledi hep kıt'aların MİR 'Alinün

9. hep:

Müseddes 1
Mısra: **9**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Tutalım 'ālem olmuş şād 'ālem halkı hep ḥurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur 'ālem

10. hep:

Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Cān u dilden kimse yok kim saña meftün olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzüñe dil-dādedür

11. hep:

Terkib-bend 1
Mısra: **64**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Dil-güşādur meclisün gāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senün ḥaqqında hep efsānedür

12. hep:

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **4**
Hiçbiri dıŝta tutulmamak veya eksik olmamak
üzere, bütün olarak, cümle.

Ne kadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

13. hep:

Kaside 21
Mısra: **86**
Daima, her zaman.

Gelince tūğ-ı zebāñıyla ḥod mülātefeye
Bilirsin itdügümü hep ne lāzım i'lāmı

14. hep:

Kaside 25
Mısra: **41**
Daima, her zaman.

Ḳudsiyān olurdu naḳd-i cān ile hep müşteri
'İḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

15. **hep:**

Kaside 36

Mısra: 8

Daima, her zaman.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulḡarı
Saña müsahḡar ider hep elüñdeki ḡatem

16. **hep:**

Kaside 53

Mısra: 102

Daima, her zaman.

Ḥayme-i ḳadrüñi gerdün gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

17. **hep:**

Kaside 59

Mısra: 75

Daima, her zaman.

Hep feyż-i İläḡi meded eyler baña yoḡsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

18. **hep:**

Gazel 28

Mısra: 10

Daima, her zaman.

Nef ī gibi ḡamzeñ de saña cān ile 'āşık
Budur dili hep maḡrem-i rāz itmege bā'is

19. **hep:**

Gazel 59

Mısra: 1

Daima, her zaman.

Ḳırmada 'uşşāḳı hep tiḡ-ı cihān-tāb-ı nāz
ḡamzesi ammā yine mest-i şeker-ḡ'āb-ı nāz

20. **hep:**

Gazel 110

Mısra: 9

Daima, her zaman.

Ḳorḡum oldur bir gün ey Nef ī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger süz-ı maḡabbet sinede

21. **hep:**

Kaside 8

Mısra: 47

Daima, her zaman.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳazāyı tābi '-i fermān bulur

22. **hep:**

Kaside 13

Mısra: 30

Daima, her zaman.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

23. **hep:**

Kaside 15

Mısra: 41

Daima, her zaman.

Ḥākān-ı 'Oşmāni-neseb kim münderic zātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı 'Arab iḳbāl-i Pervīz-i 'Acem

24. **hep:**

Kaside 24

Mısra: 22

Daima, her zaman.

Āḡ ḡursun hele şemşir-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

25. **hep:**

Kaside 26

Mısra: 106

Daima, her zaman.

Bula ḡükmünde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taksīm

26. **hep:**

Kaside 42

Mısra: 14

Daima, her zaman.

Dilde şafā olmayıcaḳ 'ārifē
Bī-mezedür hep ni'am-ı rüzḡār

27. **hep:**

Kaside 43

Mısra: 105

Daima, her zaman.

Mühimmātın müheyyā ide hep eltāf-ı Rabbāni
Ola tā ḡaşre dek eyyām-ı 'ömri imtidād üzre

28. **hep:**

Kaside 58

Mısra: 59

Daima, her zaman.

Olurdu belki ḡarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāḡ-nümün

29. **hep:**

Kaside 50

Mısra: 60

Hepsi, tamamı.

Ger ḡokunsa felege şadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tiḡ-ı Behrām

30. hep:

Gazel 13

Mısra: 1

Daima, her zaman.

Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep
Âlüfte imiş hançeri cân ile leb-â-leb

31. hep:

Gazel 112

Mısra: 4

Daima, her zaman.

Turmaz döner cām-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

32. hep:

Gazel 13

Mısra: 10

Daima, her zaman.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cânına Nef'î
Cân almağa dil-teşne olan ğamze imiş hep

33. hep:

Gazel 14

Mısra: 10

Daima, her zaman.

Yâr u bigâne müsellemler tutsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimüñ hep âşnâdur lafzı ma'nâsı ğarîb

34. hep:

Gazel 15

Mısra: 1

Daima, her zaman.

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Qorqarım süz-ı derünümünden felekler yana hep

35. hep:

Gazel 16

Mısra: 1

Daima, her zaman.

Bulmazam tenhâ ki hâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep

36. hep:

Gazel 97

Mısra: 1

Daima, her zaman.

Ğam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil dañi bî-ihtiyâr andan

37. hep:

Gazel 15

Mısra: 2

Tüm, bütün.

Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâne hep
Qorqarım süz-ı derünümünden felekler yana hep

38. hep:

Gazel 15

Mısra: 6

Tüm, bütün.

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezli ider varını ammâ bulsa bir nādāna hep

39. hep:

Gazel 15

Mısra: 8

Tüm, bütün.

Ceng iderler dîdede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarım n'ola boyunca kana hep

40. hep:

Gazel 16

Mısra: 2

Tüm, bütün.

Bulmazam tenhâ ki hâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep

41. hep:

Gazel 16

Mısra: 4

Tüm, bütün.

Bir nigele bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Aşıkuz ol güft ü güy-i dîde-i fettâna hep

42. hep:

Gazel 16

Mısra: 6

Tüm, bütün.

Rüz u şeb küyunda feryâd itse 'aşıklar n'ola
Murğ-i diller düşdi dām-ı turra-i pîçāna hep

43. hep:

Gazel 16

Mısra: 8

Tüm, bütün.

Tîğ-ı ser-tîz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol hançer-i bürrāna hep

44. hep:

Gazel 36

Mısra: 4

Tüm, bütün.

N'ola bu demde 'aşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kāmran eyler

45. hep:

Gazel 76

Mısra: 9
Tüm, bütün.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Gazelün kâfiyesin böylece teng itmeyicek

46. **hep:**
Gazel 93
Mısra: 10
Tüm, bütün.

Sihr itdüğini senden işitdim yine Nef'î
Yoğsa söziñi hep sentüñ i'câz şanurdım

47. **hep:**
Gazel 108
Mısra: 7
Tüm, bütün.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyâş itme taḥrîk-i şabâdur bu

48. **hep:**
Kaside 10
Mısra: 59
Tüm, bütün.

Şâmil yine hep dâ'ire-i 'âleme nûrı
Ne maşrıķı ne mağribi var ne sefer eyler

49. **hep:**
Gazel 15
Mısra: 4
Tamamen.

Gün gibi bilmem kimün ğam-ḥânesin pür-şevk ider
Ḥalk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

50. **hep:**
Gazel 15
Mısra: 10
Tamamen.

Olmaz ey Nef'î bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i ṭab'ına mağrûr olan meydâna hep

51. **hep:**
Gazel 127
Mısra: 6
Tamamen.

Ol kadar itdi sirâyet feyz-i ḥulk u meşrebi
Kevşer ü müşk oldı hep âb u türâb-ı Edrine

52. **hep:**
Kaside 22
Mısra: 14
Tamamen.

Erişe müjde-i fetḥ ü zafer eṭrâf u eknâfa
Ṭuta dünyâyı hep gülbank-ı kûs-ı nuşret-âvâzi

53. **hep:**
Kaside 22
Mısra: 28
Tamamen.

Şeh-i 'âlî-neseb Sulṭân Murâd-ı Ḳahramân-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dinüñi mühim-sâzi

54. **hep:**
Gazel 16
Mısra: 10
Daima, her zaman // bütün, tüm.

Baḳmaz oldı kâmil ü dâñāya Nef'î çarḫ-ı dūn
Ḥalk-ı 'âlem mâ'il ancaḳ câhil ü nâdâna hep

55. **hep:**
Gazel 32
Mısra: 8
Tamamen.

Benim 'âşık ki rüsvâlıkıla ṭıdı şöhretüm şehri
Yazanlar kışsa-i Mecnûni hep yabane yazmışlar

56. **hep:**
Kaside 60
Mısra: 24
Tamamen.

Neş'e-i sâğar-ı ṭab'ında olan ḥâlet ile
Eylemiş 'âlemi hep meclis-i mestân-ı suḥan

57. **hep:**
Kaside 26
Mısra: 77
Tamamen.

Ne dise medḥüne lâyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazım

58. **hep:**
Müseddes 1
Mısra: 22
Bütün, tamamen // her zaman.

Muḥaşşal def'-i ğam kıлмаğâ şimdi rûz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyâyı hep göñlüm

59. **hep:**
Kaside 4
Mısra: 78
Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün.

Ḥākân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maṭbahına armağân virür

60. **hep:**
Kaside 25
Mısra: 76
Hepsi, tamamı.

Bir de ol 'ifrit-i küfr-endiş-i kâfir-kîş kim
Aña mensüb idi hep erbâb-ı bağı ü irtidâd

61. **hep:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 11

Büsbütün, tamamen.

Mülk-i ma'nâ kalem-revimdür hep
Ṭab'um endişe pâdişâhidur

62. **hep:**

Kaside 16

Mısra: 39

Bütün, tüm.

Emrine râm itdi hep gerden-keşân-ı 'âlemi
Şimdi devletle odur mâlik rikâb-ı rûzgâr

63. **hep:**

Kaside 61

Mısra: 54

Tamamen, büsbütün.

Devr iderler bî-karâr olup cihâmî rûz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rûyuñ âftâb u mâhtâb

64. **hep:**

Kaside 24

Mısra: 30

Her zaman // tamamen.

O le'tâfet ki var âyine-i idrâkünde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

65. **hep:**

Kaside 61

Mısra: 13

Her zaman // tamamen.

Hâk budur kim saña iqbâl eyleyelden oldı hep
Vaz'-ı devrân-ı felek maqbül-ı ṭab'-ı şeyh u şâb

66. **hep:**

Kaside 31

Mısra: 27

Hepsi, tamamı.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-âteş gibi hep
Şâbitât-ı felegi ide yerinden pertâb

her:

1. **her:**

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Tüm.

Cür'aña virmezdi cân her 'âşık-ı efsürde-dil
Olmasañ tâb-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng

2. **her:**

Gazel 26

Mısra: 2

Her, her bir.

Her kimi esîr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nigeḥ-i mest

3. **her:**

Gazel 24

Mısra: 2

Bütün.

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir h'âbgeḥ-i mest

4. **her:**

Kaside 9

Mısra: 106

Bütün.

Ammâ yine ḥasm-efken-i meydân-ı taḥayyül
Her ma'rekede Nef'î-i şemşir-zebândur

5. **her:**

Kaside 43

Mısra: 83

Bütün.

Müfid ü muḥtaşardur her kelâm-ı ḥikmet-âmizüm
Olur destümde gerçi ḥâme tekşir-i sevâd üzre

6. **her:**

Kaside 53

Mısra: 95

Bütün.

Nitekim her ser-i sâl erişe rûz-ı nev-rûz
Cilvegâhuñ ide ḥurşid-i felek burc-ı ḥamel

7. **her:**

Kaside 22

Mısra: 12

Her biri.

Boza bir ḥamlede hem katl ide yüz biñ kızılbaş
Guzâtuñ her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi

8. **her:**

Kaside 28

Mısra: 110

Her biri.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muḥtaşar rivâyeti bir dâstân olur

9. **her:**

Kaside 52

Mısra: 31

Her biri.

Her ruḥām-ı ferṣi bir āyīne-i ‘ālem-nümā
Her gezen ferrāṣı bir İskender-i gītī-sitān

10. **her:**

Kaside 62

Mısra: 7

Her biri.

Mey gibi kām bir güher her kaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān kaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

11. **her:**

Kaside 29

Mısra: 12

Tüm, bütün.

Eger nücum-ı felek sa‘d-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḥi her rüza revnaḳ-ı a‘yād

12. **her:**

Kaside 5

Mısra: 3

Her bir // bütün.

Yine her lāle bir ṣem‘-i mu‘anber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ‘anber-eṣṣān oldı peydā büstān üzre

13. **her:**

Gazel 1

Mısra: 5

Hep, bütün.

Her nefesde ḥançer-i bürrān gibi bir zaḥm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

14. **her:**

Kaside 3

Mısra: 115

Hep, bütün.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı ţebden
İde ţāhenţeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

15. **her:**

Kaside 20

Mısra: 87

Hep, bütün.

Çıḳa her ţubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥţer

16. **her:**

Gazel 1

Mısra: 8

Hep, bütün.

On sekiz biñ ‘ālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyz-i Ḥaḳ bir özge ‘ālemdür baña

17. **her:**

Gazel 18

Mısra: 20

Hep, bütün.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdu eger
Açmasa her ţubḥ o Ḥāḳān-ı kerem-perdāza dest

18. **her:**

Gazel 64

Mısra: 5

Hep, bütün.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥazret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

19. **her:**

Gazel 5

Mısra: 7

Her bir.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belā

20. **her:**

Gazel 6

Mısra: 6

Her bir.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n’ola ‘ālem
Her beyt-i ţafā-baḥţı meyhāne degül mi yā

21. **her:**

Gazel 37

Mısra: 8

Her bir.

Dil giriftār olmamaḳ kābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalka bir kullāb olur

22. **her:**

Gazel 118

Mısra: 1

Her bir.

Biñ nāfe mi var her ḥam-ı zülf-i siyehüñde
Bu büy-ı dil-āvīz nedür ḥāḳ-i rehüñde

23. **her:**

Gazel 142

Mısra: 6

Her bir.

Figān-ı nīm-ţebden nice maḥrüm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāḡ-ı ‘ālem-efrüzü

24. **her:**

Kaside 5

Mısra: 103

Her bir.

Nitekim her dıraḥt-ı pür-ţüküfe ţāh-ı nevrüzüñ
Ḳura çetr-i sefīdin ţāhn-ı bāḡ u büstān üzre

25. **her:**

Kaside 8
Mısra: 27
Her bir.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'aşıkın
Küşte-i şemşir-i nâz u nâvek-i müjgân bulur

26. **her:**

Kaside 8
Mısra: 74
Her bir.

Hâne-i vîrândur ammâ tişe urduqça hayâl
Her tehî gencinde bir gencine-i pinhân bulur

27. **her:**

Kaside 10
Mısra: 2
Her bir.

Şanmañ ki felek devr ile şâmı seher eyler
Her vâkı' anuñ 'âkıbetinden haber eyler

28. **her:**

Kaside 10
Mısra: 21
Her bir.

Zu 'munca olur her kişinüñ redd ü kabûli
Hağ söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

29. **her:**

Kaside 14
Mısra: 28
Her bir.

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol bahra sipâh-ı şaf-be-şaf

30. **her:**

Kaside 14
Mısra: 29
Her bir.

Her alay bir mevc-i tûfân-hîzidür anuñ n'ola
Hâr u has gibi önünce kaçsa kâfir 'askeri

31. **her:**

Kaside 20
Mısra: 60
Her bir.

Temâşâyâ nice tâkat getürsün yâ dil-i 'aşık
Ki her ebrûsı bir şemşir ü her müjgânı bir hançer

32. **her:**

Kaside 20
Mısra: 60
Her bir.

Temâşâyâ nice tâkat getürsün yâ dil-i 'aşık
Ki her ebrûsı bir şemşir ü her müjgânı bir hançer

33. **her:**

Kaside 23
Mısra: 36
Her bir.

Huş-bü o kadar silsile-i şahid-i hulkı
Kim her şiken-i pür-hamı bir micmer-i 'âlem

34. **her:**

Kaside 23
Mısra: 81
Her bir.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i 'âlem

35. **her:**

Kaside 23
Mısra: 82
Her bir.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i 'âlem

36. **her:**

Kaside 28
Mısra: 80
Her bir.

Ol âsmân-şitâb ki hengâm-ı püyede
Her na'li bir hilâl-i kevâkib-feşân olur

37. **her:**

Kaside 29
Mısra: 62
Her bir.

Topkansa 'arşa-i heycâde na'li ger senge
'Adüya her şereri bir cahîm ider ikâd

38. **her:**

Kaside 32
Mısra: 102
Her bir.

Ki cüz' -i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nime vü her nîmesin yine taksîm

39. **her:**

Kaside 33
Mısra: 25
Her bir.

Bir âfet-i pür-şive ki her gamze-i şühı
Ser-mest iken âmîhte-i şerm ü hayâdur

40. **her:**

Kaside 33

Mısra: 78
Her bir.

Kim âyine-i pür-keder-i mâh-ı sipihre
Her lem'ası bir mişkâla-i jeng-zidâdur

41. her:
Kaside 34
Mısra: 12
Her bir.

Derûnı ol kadar rûşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billürü

42. her:
Kaside 35
Mısra: 14
Her bir.

Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Tırra-i tâli'imüñ her hâmanı bir devlete dâl

43. her:
Kaside 35
Mısra: 94
Her bir.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

44. her:
Kaside 50
Mısra: 114
Her bir.

Kâviş-i tişe-i endişe idüp şimdi 'ıyân
Oldı her gevheri ârâyiş-i silk-i eyyâm

45. her:
Kaside 52
Mısra: 71
Her bir.

Her pulı bir dâğ-ı âteşnâk olur mâhilerüñ
Ger semûm-ı kahrı olsa rûy-ı deryâya revân

46. her:
Kaside 52
Mısra: 73
Her bir.

Her şerârı kaçre-i nîsân olup eyler nüzül
Ger nesim-i lufti külhândan yaña olsa vezân

47. her:
Kaside 55
Mısra: 66
Her bir.

Medhûne ma'nen yine itmez kifâyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müsteţâb

48. her:
Kaside 56
Mısra: 78
Her bir.

Yâ sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endişedür
Bir sarây-ı dil-güşâdur anda her beyt-i metin

49. her:
Kaside 61
Mısra: 22
Her bir.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

50. her:
Kit'a-ı Kebir 2
Mısra: 23
Her bir.

Her dürr-i sitâre tâb-ı nazmuñ
Pirâye-i şeb-külâh-ı ma'nâ

51. her:
Kit'a-ı Kebir 2
Mısra: 25
Her bir.

Her şahid-i nâzenin-lafzuñ
Revnağ-dih-i 'ıydgâh-ı ma'nâ

52. her:
Müfret 2
Mısra: 2
Her bir.

Zeyn itmeğiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

53. her:
Gazel 12
Mısra: 8
Bütün, tüm.

Beñzedürmiş kendüyi âyine rûy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hicâb

54. her:
Gazel 24
Mısra: 4
Bütün, tüm.

Hişm ile çeker gamzesi peymâne-i nâzi
Âşüb-ı cihân olsa n'ola her nigeh-i mest

55. her:
Gazel 68
Mısra: 1
Bütün, tüm.

Görse hüsnüñ olur elbette her âdem ‘âşık
Nice olmasun o meh-pâreye ‘âlem ‘âşık

56. **her:**

Gazel 77

Mısra: 7

Bütün, tüm.

Gencîne-i derd eyledi her güşesini gam
Ma‘müre-i hâırda kalur mı dağı şenlik

57. **her:**

Gazel 85

Mısra: 10

Bütün, tüm.

Meşk istemezse muırib-i hâmem ‘aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüm

58. **her:**

Gazel 104

Mısra: 10

Bütün, tüm.

Dil-i Nef‘î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i pîçân olsun

59. **her:**

Gazel 105

Mısra: 6

Bütün, tüm.

Kevşer olup cüy-yı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta‘ne-zen

60. **her:**

Gazel 112

Mısra: 9

Bütün, tüm.

Nef‘inüñ ammâ bu gâzel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî‘ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

61. **her:**

Gazel 126

Mısra: 2

Bütün, tüm.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

62. **her:**

Gazel 126

Mısra: 6

Bütün, tüm.

Bir ‘âleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedâ pâdişeh-i Cem-ğaşem olsa

63. **her:**

Gazel 127

Mısra: 16

Bütün, tüm.

Mağdemiyle Edrine tahtın müşerref ideli
Oldı her iklîme gâlib âb u tâb-ı Edrine

64. **her:**

Gazel 142

Mısra: 12

Bütün, tüm.

Du‘âya başla şoñra cân u dilden Āşaf-ı ‘ahde
Ki turduqca cihân devletle nev-rüz ola her rüzü

65. **her:**

Gazel 144

Mısra: 9

Bütün, tüm.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef‘î
O da bir luıf-ı Hudâ bahşış-i şâhâne idi

66. **her:**

Kaside 2

Mısra: 3

Bütün, tüm.

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma‘rifet
Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevî

67. **her:**

Kaside 3

Mısra: 60

Bütün, tüm.

Sensin ol mâ-şadağ-ı luıf-ı İlähî ki felek
Her gıce sensiz olan devrin añup pinhânî

68. **her:**

Kaside 3

Mısra: 121

Bütün, tüm.

‘Ālemi her şeb ide şu‘le-i şem‘-i bahtı
Pertev-i meş‘ale-i rüz kadar nürânî

69. **her:**

Kaside 4

Mısra: 11

Bütün, tüm.

Pâkîze-güy-yı nâdire-sencim ki her sözüm
Şehnâme-i belağata hüsn-i beyân virür

70. **her:**

Kaside 4

Mısra: 29

Bütün, tüm.

Her zulmüne tağammül ider âşikâre dil
Ammâ bu cevri cânâ ‘azâb-ı nihân virür

71. **her:**

Kaside 5

Mısra: 5

Bütün, tüm.

Yine çıkdı beyāza nakşı her serv-i gül-endāmuñ
Şarıldı yāsemem şāh-ı nihāl-i ergāvān üzre

72. **her:**

Kaside 8

Mısra: 8

Bütün, tüm.

N'ola olmazsa gül-āba ihtiyācı ol haṭuñ
Her ser-i müyında şāne bir dil-i giryān bulur

73. **her:**

Kaside 8

Mısra: 21

Bütün, tüm.

Her nigāh-ı nükte-āmizinde rind-i 'aşk olan
Hem 'itāb-ı renciş ü hem müjde-i ihsān bulur

74. **her:**

Kaside 8

Mısra: 46

Bütün, tüm.

İtse bir iklime ger bezl-i sa'ādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sultān bulur

75. **her:**

Kaside 8

Mısra: 78

Bütün, tüm.

Pāy-māl eyler yürür a'dā kelām-ı pākimi
Her sözümm ammā yine qādr-i dür-i gāltān bulur

76. **her:**

Kaside 14

Mısra: 97

Bütün, tüm.

Her hayālüm bir 'arūs-ı nāz-perverdür benim
Kim bu 'ālemden degül esbāb-ı zīb ü ziveri

77. **her:**

Kaside 17

Mısra: 85

Bütün, tüm.

Şalınup her ṭarafa nāz ile itdükce hırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yağmā

78. **her:**

Kaside 19

Mısra: 44

Bütün, tüm.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gür-i hümāyün-fer
Ki her serdārı bir şāhib-ķırān-ı baḥt-ı yāverdür

79. **her:**

Kaside 21

Mısra: 5

Bütün, tüm.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Hūdānuñ in'āmı

80. **her:**

Kaside 27

Mısra: 106

Bütün, tüm.

Ola zāt-ı şerifi Hāk Te'ālānuñ emānında
Musahḥar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

81. **her:**

Kaside 28

Mısra: 21

Bütün, tüm.

Her nā-maḥalle ruḥşat-ı nezzāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde qan olur

82. **her:**

Kaside 28

Mısra: 107

Bütün, tüm.

Ey Aşaf-ı zamāne ki her re'y-i şā'ibüñ
Rükn-i esās-ı saltanat-ı cāvidān olur

83. **her:**

Kaside 28

Mısra: 119

Bütün, tüm.

Hākā benim o nādire-perver ki her sözümm
Bir tuḥfe gibi elden ele armağān olur

84. **her:**

Kaside 28

Mısra: 123

Bütün, tüm.

Her gevher-i nefis ki andan zühür ider
Ārayiş-i ḥazā' in-i kevn ü mekān olur

85. **her:**

Kaside 30

Mısra: 133

Bütün, tüm.

Cihānı her seher itdükce pür-ziyā ḥürşid
Müşerref eyleye devletle şadr-ı divānı

86. **her:**

Kaside 31

Mısra: 63
Bütün, tüm.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküh
İtmede çarh o kadar aña müheyyā esbāb

87. her:
Kaside 31
Mısra: 75
Bütün, tüm.

Ki yerin ğamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrāb

88. her:
Kaside 32
Mısra: 106
Bütün, tüm.

Nite ki mazhar-ı elṭāf idüp cihānı Hudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i ta'mim

89. her:
Kaside 33
Mısra: 7
Bütün, tüm.

Her 'āşık olan 'aşkı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i 'aşk-ı dil-i erbāb-ı Hudādur

90. her:
Kaside 45
Mısra: 46
Bütün, tüm.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Hudā
Müsaḥḥar eylemiş aña her emr-i düşvārı

91. her:
Kaside 46
Mısra: 62
Bütün, tüm.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider kaşdıma her küşede biñ fitne-kemīn

92. her:
Kaside 49
Mısra: 40
Bütün, tüm.

Cenāb-ı müfti-i 'ālem ki aḥkām-ı faẓiletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

93. her:
Kaside 51
Mısra: 101
Bütün, tüm.

Benim ol şā'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ğam müzmer ü işbāt-ı meserret müdgām

94. her:
Kaside 52
Mısra: 23
Bütün, tüm.

Çüp-ı zerrin ile eyler her seher ızhār-ı şevk
Olmağa derbān-ı dergāhı şeh-i ḥāversitān

95. her:
Kaside 52
Mısra: 25
Bütün, tüm.

Muntazır her gice çarh-ı pür-kevākible kamer
Yağmağa şahnında bir şem'-i muraşşa 'şem'dān

96. her:
Kaside 54
Mısra: 78
Bütün, tüm.

Hüsrev-i kişver-i nazmum ki debirān-ı ḥayāl
İder elḳābumı her dilde bu güne tesvīd

97. her:
Kaside 56
Mısra: 89
Bütün, tüm.

Eyleye her müşkilüh āsān Hudā-yı müste'ān
Olmaya eksük cenābuñdan gürüh-ı müsta'in

98. her:
Kaside 57
Mısra: 59
Bütün, tüm.

Her seher dehre ṭulū' itmege āb-ı zer ile
Destine re'y-i münirinden alur ḥaṭṭ-ı cevāz

99. her:
Kaside 59
Mısra: 60
Bütün, tüm.

Vaşf-ı güher-i zāt-ı ferişte-şifāti kim
Her şā'ir-i 'İsā-nefese mu'ciz-i demdür

100. her:
Kaside 60
Mısra: 87
Bütün, tüm.

Zer-i ḥāliş gibi maḳbül ola her yerde sözüñ
Cān ile ragbet ide nükte-şināsān-ı suḥan

101. her:
Kaside 61
Mısra: 24
Bütün, tüm.

Baht-ı bîdârûn ne mümkindür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkaş câme- h'âb

102. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 21
Bütün, tüm.

Her hevâdan ferâgat itdi gönül
Şevk-i ma'nâ yine kemâhîdür

103. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 7
Bütün, tüm.

Her hünlerde ser-âmed illâ kim
Cümlesinden oğ atmada mümtâz

104. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: 37
Bütün, tüm.

Etvârî pesendide her ahvâl u her işde
Himmetde huşûşâ revîş-i dâd u dihişde

105. **her:**
Müseddes 1
Mısra: 2
Bütün, tüm.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta'aşkıl idemem 'âlemde her pinhân u peydâyî

106. **her:**
Terkib-bend 1
Mısra: 72
Bütün, tüm.

Ehl-i hikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetün
Yohsa her bîmâr için dirlerdi şîhhat bundadır

107. **her:**
Gazel 15
Mısra: 7
Bütün, tüm.

Ceng iderler didede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kana hep

108. **her:**
Gazel 26
Mısra: 5
Bütün, tüm.

Yüz sürmede hâk-i der-i meyhâneye her gün
Eflâke irerse n'ola taraf-ı küleh-i mest

109. **her:**
Gazel 31

Mısra: 18
Bütün, tüm.

Böyle dermânelerün derdine dermân it kim
Her işünde saña da eyleye Allâh meded

110. **her:**
Gazel 50
Mısra: 6
Bütün, tüm.

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmda ger 'âlem-i nev-rûz

111. **her:**
Gazel 87
Mısra: 3
Bütün, tüm.

Leţâfetden görinse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

112. **her:**
Gazel 108
Mısra: 3
Bütün, tüm.

Feryadı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def 'ü şanbûra bir özge hevâdur bu

113. **her:**
Kaside 4
Mısra: 81
Bütün, tüm.

Her saltanat ki hükmi nesak-sâz ola aña
Kânûm dâd-ı devlet-i Nüşîrevân virtür

114. **her:**
Gazel 45
Mısra: 10
Bütün, tüm.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef'î
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür

115. **her:**
Gazel 67
Mısra: 3
Her bir.

Sînede her dâg-ı surh andan bir ahker-pâredir
Süz-ı firkatle dil olmuşdı firûzân bir ocağ

116. **her:**
Gazel 135
Mısra: 10
Her bir.

Nef'î nedir ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyâ ki her terânedede bir sâza başladı

117. **her:**

Gazel 143

Mısra: 4

Her bir.

‘Aceb mi düşse âteş âşyân-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı hân mân-süzü

118. **her:**

Kaside 4

Mısra: 1

Her bir.

Her ma‘nî-i laîf ki cândan nişân virür
Ta‘bîr idince tab‘um anı nazma cân virür

119. **her:**

Kaside 10

Mısra: 62

Her bir.

Ger luftî mühimsâz-ı bahâr olsa dırahtın
Her şâhını bir şüh-ı muraşsa‘-kemer eyler

120. **her:**

Kaside 10

Mısra: 64

Her bir.

Ger tâb-ı temüz-ı ğazabı etse sirâyet
Her kaatre-i bârânı hevâ pür-şerer eyler

121. **her:**

Kaside 15

Mısra: 76

Her bir.

Nice kaşide bir kitâb mecmû‘a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu‘l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

122. **her:**

Kaside 15

Mısra: 76

Her bir.

Nice kaşide bir kitâb mecmû‘a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu‘l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

123. **her:**

Kaside 28

Mısra: 95

Her bir.

Her hamlede hücum-ı dilirân-ı nizedâr
Hayl-i ‘adüya ol kadar âfet-resân olur

124. **her:**

Kaside 49

Mısra: 11

Her bir.

Dönüp gird-âb-ı bahr-ı hûna her gül lâlezâr içre
Tolaşdurmağda keştî-i qarâr-ı bülbül-i zârı

125. **her:**

Gazel 62

Mısra: 10

Her bir, tek tek, ayrı ayrı.

Güft ü güy-ı dili bilmez görünür ğamzeleri
Şivede her nigehe sâhir-i ma‘nâ-perdâz

126. **her:**

Gazel 77

Mısra: 9

Bütün, tüm.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cârî
Ey Nef‘î nedür sende bu pâkîze-suhanlık

127. **her:**

Gazel 113

Mısra: 5

Bütün, tüm.

‘Uşşâkı kosa her nigehe havf u recâda
Her ğamzede luft u ğazabı müşterek olsa

128. **her:**

Kaside 21

Mısra: 18

Bütün, tüm.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal‘a-güşâ
Ki her muhârebede aña Hâk olur hāmî

129. **her:**

Kaside 23

Mısra: 34

Bütün, tüm.

Ārâste envâ‘-ı ma‘ârifle vücûdı
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i ‘âlem

130. **her:**

Kaside 24

Mısra: 87

Bütün, tüm.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

131. **her:**

Kaside 24

Mısra: 103

Bütün, tüm.

Her seher tâ ki döne Cem gibi cām-ı hürşid
Her gice tâ kim ola bezm-i çirâğân-ı felek

132. **her:**

Kaside 41

Mısra: **103**
Bütün, tüm.

Yoçlansa her eyyâmda elbette muqarrer
Ehl-i dile bir haşm-ı tüvânâ-yı zamâne

133. **her:**
Kaside 48
Mısra: **93**
Bütün, tüm.

İde her müşkili düşdükce âsân
Hudâ-yı kâdir ü kayyûm u aḥkem

134. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Bütün, tüm.

Eṭvârî pesendide her aḥvâl u her işde
Himmetde huşûşâ revîş-i dâd u dihişde

135. **her:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Her bir, bütün.

Her niğâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

136. **her:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Her bir, bütün.

İtse ger tîğ-i tegâfûl dili yüz biñ pâre
Şayd için el uzadur ṭurrası her pâresine

137. **her:**
Kaside 55
Mısra: **49**
Her bir, bütün.

Her ḥayâlûñ şaykal-ı âyîne-i ḥüsn-i edâ
Her kelâmuñ gevher-i gencine-i faşlu'l-Ḥiṭâb

138. **her:**
Kaside 55
Mısra: **50**
Her bir, bütün.

Her ḥayâlûñ şaykal-ı âyîne-i ḥüsn-i edâ
Her kelâmuñ gevher-i gencine-i faşlu'l-Ḥiṭâb

139. **her:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Her bir, bütün.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbı şerḥ-i mütûn

140. **her:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Her bir, bütün.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbı şerḥ-i mütûn

141. **her:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Her ne zaman, her defasında.

İḥtiyârım gider elden göricek her yârı
‘Arz-ı ḥâle meded olmazsa nihâmı severim

142. **her:**
Gazel 113
Mısra: **6**
Bütün, tüm.

‘Uşşâkı kosa her nigehi ḥavf u recâda
Her ġamzede luṭf u ġazabı müşterek olsa

143. **her:**
Kaside 13
Mısra: **104**
Bütün, tüm.

O kânûñ her sözüml bir kıṭ‘a elmâs-ı cihânbanı
O baḥrûñ her kaşidem bir dizi lü‘lû-yı şehvârı

144. **her:**
Kaside 14
Mısra: **26**
Bütün, tüm.

Kim ḥabâb-ı ber-kârar olmuş aña her çâderi
Bir ‘aceb deryâdur ordü-yı hümâyûnuñ sentüñ

145. **her:**
Kaside 4
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

Her nükte-i ḥafî ki kelâmumda derc olur
Mażmûnı dest-i ‘âleme bir dâstân virür

146. **her:**
Kaside 13
Mısra: **103**
Bütün, tüm.

O kânûñ her sözüml bir kıṭ‘a elmâs-ı cihânbanı
O baḥrûñ her kaşidem bir dizi lü‘lû-yı şehvârı

147. **her:**
Kaside 23
Mısra: **85**
Bütün, tüm.

Her vaqt-i seher tā ki çıqıp bām-ı felekde
Cevlān ide tāvus-ı mülemma- per-i 'ālem

148. **her:**

Kaside 31
Mısra: 133
Bütün, tüm.

Rüz-ı nev-rüz gibi hurrem olup her rüzı
Görmeye táb-ı temüz-ı gamı tā rüz-ı hisáb

149. **her:**

Kaside 4
Mısra: 3
Bütün, tüm.

Her nazm-ı dil-firb ki benden şudür ider
Lafzı cemāl-i şahid-i ma'nāya ān virür

150. **her:**

Kaside 24
Mısra: 87
Bütün, tüm.

Münkalib hükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

151. **her:**

Kaside 43
Mısra: 46
Bütün, tüm.

O yektā feylesof-ı kāmkar u müsteşār-ı küll
Ki isti'dādı her tedbirde rüşd ü sedād üzre

152. **her:**

Kaside 4
Mısra: 28
Her bir.

İtdükce tāli'ümle recā-yı muvāfaqat
Her va'de-i dürüğüna biñ yıl zamān virür

153. **her:**

Kaside 4
Mısra: 67
Bütün, tüm.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zib-i reh-i kehkeşān virür

154. **her:**

Kaside 10
Mısra: 70
Bütün, tüm.

'Adli ki müsellemdür aña hüsn-i tedārik
Gör hükmini her yerde nice kārger eyler

155. **her:**

Kaside 4

Mısra: 83
Bütün, tüm.

Her memleket ki 'adli mürebbi ola aña
Āb u hevāsı gürke hışāl-ı şubān virür

156. **her:**

Kaside 24
Mısra: 104
Bütün, tüm.

Her seher tā ki döne Cem gibi cām-ı hürşid
Her gice tā kim ola bezm-i çırāğān-ı felek

157. **her:**

Kaside 49
Mısra: 101
Bütün, tüm.

Suħan kālā-yı fāhirdür ne bilsün her deni kadrin
Bu cinsün h'āce-i hüsn-i kabülündür haridāri

158. **her:**

Kaside 3
Mısra: 61
Bütün, tüm.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yaqasın
Bir olur çak-ı girbāni ile dāmāni

159. **her:**

Kaside 6
Mısra: 7
Bütün, tüm.

Sebz ü hurrem bir fezā mı her kenār-ı cüybār
Yā miyān-ı cūda 'aks-ı künbed-i hađrā midur

160. **her:**

Kaside 10
Mısra: 114
Bütün, tüm.

Lāzım gelicek ol müteşā'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daği neler eyler

161. **her:**

Kaside 10
Mısra: 125
Bütün, tüm.

Manşür ide her yerde Hudā rāyet-i baħtuñ
Tā Husrev-i seyyāre felekde sefer eyler

162. **her:**

Kaside 15
Mısra: 4
Bütün, tüm.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā 'anber-sirişt
'Ālem behişt-ender-behişt her küşe bir bāğ-ı İrem

163. **her:**

Kaside 9

Mısra: 24

Bütün, tüm.

Hün-âbe degül bâdesi zehr-i gam-ı hicrân
Her nağme-i çeng ü neyi feryâd u figândur

164. **her:**

Kaside 15

Mısra: 19

Bütün, tüm.

Her nev-reside şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Lutf et açıl sen daği gül ey serv- kadd ü gonca-fem

165. **her:**

Kaside 28

Mısra: 9

Her bir, bütün, tüm.

Ğamzeñ su'âle başlasa 'uşşâka her müjeñ
Güyâ lisân-i hâl ile bir tercemân olur

166. **her:**

Kaside 9

Mısra: 22

Her bir, bütün.

Dil-bersüz olan bezm-i meyûñ 'aşık-ı zâra
Her sâgarı bir dide-i hün-âbe-çekândur

167. **her:**

Kaside 9

Mısra: 132

Her bir.

Güyâ ki gülistân-ı suhandür bu kaşidem
Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hazândur

168. **her:**

Kaside 9

Mısra: 135

Her bir, bütün.

Her mısra'ı yâ bir şanem-i nev-hta-ı mevzün
Endiçe-i bâriküm aña müy-ı miyândur

169. **her:**

Kaside 52

Mısra: 32

Her biri.

Her ruhâm-ı ferşi bir âyine-i 'âlem-nümâ
Her gezen ferrâşı bir İskender-i gütî-sitân

her bir:

1. **her bir:**

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ğamzesi maħmür olup şundukça cām-ı nâza dest
Nâz u şiveyle urur her bir müje bir sâza dest

2. **her bir:**

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sâz ile zirâ
Her bir müje bir nâdire-perdâz-ı maħabbet

3. **her bir:**

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ daği
Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilir

4. **her bir:**

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Mest oldı yâr gamzeleri nâza başladı
Her bir nıgehde bir revîş-i tâze başladı

5. **her bir:**

Kaside 4

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Her bir qademde şadme-i pür-zürî na'linün
Gäv-ı zemîne zelzele-i üstülh'ân virür

6. **her bir:**

Kaside 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Şâne süzân olmadan korqar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir hamında biñ dil-i süzân bulur

7. **her bir:**

Kaside 13

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Muht-i feyz-i ma'nâdur meger ol havz-ı şâdirvân
Ki her bir lülesinden çeşmesâr-ı Hızır olur cârî

8. **her bir:**

Kaside 13

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nesîmi gâret itmîş nûkhet-i gîsû-yı hûbânı
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'aţfârı

9. **her bir:**

Kaside 20

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ola hem münderic her bir kaşîdemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

10. **her bir:**

Kaside 60

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Himmetüñle giderek buldı terakķî şî'rüm
Oldı her bir gazelüm âleme destân-ı suhan

11. **her bir:**

Müfret 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Bâd-ı şabâ ki turraların tâbdâr ider
Her bir hamında biñ dili zâr u nizâr ider

12. **her bir:**

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarhı âh-ı âteş-bârımız

13. **her bir:**

Kaside 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

Ol kadar döndi murâdımca ki her bir demde
İtdi şad sâle telâfi-i gam-ı 'ahd-i medîd

her biri:

1. **her biri:-i**

Kaside 50

Mısra: 121

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i hûbândan aña ferş-i ruhâm

2. **her biri:-i**

Kaside 55

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Bir serây-ı dil-güşâdur her biri ebyâtımuñ
Cilveger şahnında ebkâr-ı ma'ânî bî-hicâb

3. **her biri:**

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Leşker-i müjgânı kim bir Kahramândur her biri
Gamzesiyle ceng ider şahib-kırândur her biri

4. **her biri:**

Kaside 7

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besîm

5. **her biri:**

Kaside 9

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Çok gerçi dilrâne suhan-güster-i bî-bâk
Kim her biri zu'munca falân ibn-i fulândur

6. **her biri:**

Kaside 14

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nice şüret feyz-i enfâsumla cân bulsa olur
Her biri şehri-i dilüñ bir 'âlem-ârâ dil-beri

7. **her biri:**

Kaside 16

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İktizâ itdi birâz yâve anuñcün n'eyleyin
Yoğsa dâ'im böyledür baña hıtâb-ı rüzgâr

8. **her biri:**

Kaside 16

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Hüsrev-i zî-şân ki hayl-i 'askerinüñ her biri
Erdşîr ü Behmen ü Efrâsyâb-ı rûzgâr

9. her biri:

Kaside 17

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Cebeli Torı ile hod Kayışoğlu Torısı
Nicedür her biri sür'atde kıyâs it meşelâ

10. her biri:

Kaside 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İki şeh-zâde kim her biri bir rûh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kışverdür

11. her biri:

Kaside 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nür-ı vâhiddür
Haķikatde nihâyet her biri ğayr-ı mükerrerdür

12. her biri:

Kaside 20

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilüñde
Geh ola her biri hüsn-i kabül-ı tab'uña mazhar

13. her biri:

Kaside 24

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zî-kıymetdür
Ki bahâsın çekemez keffe-i mizân-ı felek

14. her biri:

Kaside 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Dârâtuña yok kudreti şâhân-ı cihânüñ
Olursa eger her biri Dârâ-yı zamâne

15. her biri:

Kaside 41

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ârâste ol güne 'arūsân-ı hayâlüm
Kim her biri bir âfet-i ra'nâ-yı zamâne

16. her biri:

Kaside 44

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Her biri tâ o kadar medhüñe meftün olmış
H'âba varsa görür elde kalem-i güyâyı

17. her biri:

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Leşker-i müjgânı kim bir Kahramândur her biri
Ġamzesiyle ceng ider şâhib-kırândur her biri

18. her biri:

Kaside 9

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî
Kim aña bahâ mâ-ħaşal-i kevn ü mekândur

19. her biri:

Kaside 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Muntazırdur her biri didâruña ol mertebe
Şubh-ı şâdıķ gibi bu taħķike eyle i'timâd

20. her biri:

Kaside 60

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Enverî Kâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz' idüp her biri bir şem'-i şebistân-ı suħan

21. her biri:

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hünî gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bî-emândur her biri

22. her biri:

Kaside 10

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nuṭk ile Mesîhâ geçinür her biri ammâ
Ḥâşiyet-i şoḥbetleri insânî ḥar eyler

23. **her biri:**

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ġamzeler ḥod çäk çäk itmekte dâ'im dilleri
Söyleşülmez tüt ki şemşîr-i zebândur her biri

24. **her biri:**

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Âteşin dillerle pür-tâb ol kadar gisûları
Güiyâ bir ejder-i âteş-feşândur her biri

25. **her biri:**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Âferin Nef'i yine tab'-ı gâzel-perdâzuña
Penc-beytün nüşâ-i sihr-i beyândur her biri

her birimiz:

1. **her birimiz:-i, -müz**

Gazel 55

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ṭırsak ne 'aceb ger şaf-ı müjgâna muḳâbil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

her birine:

1. **her birine:-n, -e**

Kaside 17

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Menzile nür-ı başâr gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i ḳazâ

her birinün:

1. **her birinün:-i, -nün**

Kaside 10

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki gūyâ
Endîşesi tağyîr-i ḳazâ vü ḳader eyler

2. **her birinün:-nün**

Kaside 3

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nice üstâd-ı suḥan-güstere oldum ğâlib
Ki bulunmaz arasañ her birinün aḳrânı

3. **her birinün:-nün**

Kaside 43

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Vücûdi her birinün başka âlemdür ḥaḳîkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihânda infirâd üzere

her birisi:

1. **her birisi:-si**

Gazel 126

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nef'i de ğazeller dise mümtâz ü müselleme
Her birisi reşk-i revîş-i Muḥteşem olsa

2. **her birisi:-si**

Kaside 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Saña bu kuvvet-i baḥt ile kimse ḥaşm olamaz
Olursa 'askerinün her birisi bir Rüstem

3. **her birisi:-si**

Kaside 46

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ne ḳaşîde ne ğazel nazm ideyin medḥünde
Kim ola her birisi bir dizi lü'lü-yı semîn

her birisinün:

1. **her birisinün:-si, -nün**

Kaside 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ya iki gül-bün-i nev-ḥîzdür kim her birisinün
Zemîni başkadur ammâ biri birine hem-serdür

her dem:

1. her dem:

Kaside 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Ne fevt eylerse esbāb-ı şafādan devr-i çarḥ-ı dūn
Kaẓā ḥüsn-i tedārikle telāfî itmede her dem

2. her dem:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Nāmin ifşāya çāre yok ammā
Her dem endişe 'özr-ḥ'āhidur

3. her dem:

Kaside 40

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Dā'imā devlet ü 'izzetle geçe evkāti
Ola şihḥatde selāmetde vücūdi her dem

4. her dem:

Kaside 38

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Sa'ādetle şeref virüp serir-i devlete her gün
'Adāletle 'ibādet ecrin taḥşil ide her dem

5. her dem:

Gazel 110

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette ḥaḳīkat hem-dem-i dīrinede

6. her dem:

Kaside 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Her dem endişemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
'Arşa dek işāle peyk-i rāygānidür sözü

7. her dem:

Kaside 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine du 'ā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḥālî olmaya dūnyā evi

8. her dem:

Kaside 13

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Her an, daima.

Şafālar eyleye dā'im o kaşr-ı 'ālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārî

9. her dem:

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Rüzgār anı siler miydi gözümde her dem
Tütüyādan da 'aziz olmasa ger ḥāk-i rehi

10. her dem:

Kaside 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Ḥāsīd-i keç-rev ḥayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-i cānidür sözü

11. her dem:

Kaside 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Bir bī-vefā ki her dem esirān-ı 'aşkına
Dārū-yı şihḥati ecel-i mihrībān virür

12. her dem:

Kaside 5

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Sözüm her dem budur 'ac u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ḥāk-i āstān üzre

13. her dem:

Kaside 11

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Fürüg-ı kevkēb-i ikbāl ü baḥtı eylesün her dem
Cihānı āfītāb-ı ālem-ārā gibi nūrānî

14. **her dem:**

Kaside 12

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, daima.

Benden a'lā mı bilür kâdrin felek yâ rûzgâr
Kim hayâl-i medhî her dem yâr-ı cânumdur benüm

15. **her dem:**

Kaside 13

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Hevâsında ruṭûbet ol kadar kim her dem urduḡca
Olur âb-ı hayâtâsâ vücûd-ı âdeme sârî

16. **her dem:**

Kaside 53

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Hâkim-i mahkeme-pîrâ-yı şerî'at ki bulur
Her dem emriyle meyân-ı haḡ u bâṭıl fayşal

17. **her dem:**

Kaside 57

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebânüm her dem
O şehenşâh-ı diyâr-ı kereme vaḡy-ıtrâz

18. **her dem:**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi:

Her an, daima.

Gönlümü her dem bir âteşdür kılan pür-ızṭırâb
Kim ol âteşden bir aḡkerdür felekde âftâb

her demde:

1. **her demde:-de**

Kaside 3

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Ḥayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir câmi'-i hoş-ṭarḡ u laṭife bânî

2. **her demde:-de**

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Nesîm ol deñlü cân-baḡş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı baḡş ü imtiḡân üzre

her gâh:

1. **her gâh:**

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her an, her zaman.

Dâḡlar lâle gibi tâzelenür miydi eger
Âteş-i sîneme âh itmese her gâh meded

her gâh ki:

1. **her gâh ki:**

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki, her ne zaman.

Güyâ ki olur dîdelerüm ma'den-i yâḡüt
Her gâh ki yâd-ı leb-i cânân iderim ben

her gün:

1. **her gün:**

Kaside 8

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Yine her gün âsitanî keşret-i 'uşşâḡ ile
Revnaḡ-ı dîvân-ı şâhenşâh-ı ins ü cân bulur

2. **her gün:**

Kaside 34

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Ki teşrîf ide her gün şadr-ı bâlâ-hâne-i ḡaşrın
O ḡurşid-i cihân-ı devletün dîdâr-ı pür-nürî

3. **her gün:**

Kaside 38

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Sa'âdetle şeref virüp serîr-i devlete her gün
'Adâletle 'ibâdet ecrini taḡşîl ide her dem

4. **her gün:**

Kaside 11

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Süleymân gibi çıksun tahta her gün 'adl ü dâd itsün
Pür olsun 'arşa-i ma'şer gibi meydân-ı dīvânı

her kaçan:

1. her kaçan:

Kaside 61

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne zaman.

Her kaçan olsa gülâm-ı kevkeb-i bahtuñ süvâr
Birbirinden evvel ihzâr itmege eyler şitâb

2. her kaçan:

Kaside 8

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne zaman.

Rahş-ı çâpük-seyr-i endişem tutulmaz her kaçan
Vâdj-i ma'nâda cevlan itmege meydân bulur

her kande:

1. her kande:

Kaside 22

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Her nerede.

Sa'âdetle hemân şihhatde ol her kande olursañ
Hayâlündür yine endişemüñ dem-sâz u hem-râzi

her kande ki:

1. her kande ki:

Kaside 9

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Her nereye ki, herhangi bir yere.

Her kande ki 'azm eylese ikbâl ü sa'âdet
Pehlû-yı rikâbında iki peyk-i devândur

her kim:

1. her kim:

Kaside 7

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Ebr-i kilki şadef-i keffini pür-gevher ider
Vaşf-ı ba'hr-ı keremin her kim iderse terkîm

2. her kim:

Kaside 10

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Tevfik refik olmayacak fâ'ide yokdur
Her kim burada 'a'kla uyarsa zarar eyler

3. her kim:

Kaside 61

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

İhtiyâr itsün saña kul olmağı Nef'î gibi
Her kim isterse naşib-i kâmrâniden nişâb

4. her kim:

Kaside 20

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Beni cüllâb-ı câm-ı luţfuñ itdi şöyle şîrin-kâm
Ki şî'rümde bulur her kim okursa lezzet-i sükker

5. her kim:

Kaside 26

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Çalemi şa'sa'a-i mihre döner
Medhîni her kim iderse terkîm

her kime:

1. her kime:-e

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hangi kimse, herhangi biri.

Her kime nazar itseñ olur saña giriftâr
Bir câzibe-i hûş-rübâ var nıgehünde

her kimi:

1. her kimi:-i

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir za'hm urur elbette aña her nıgeh-i mest

her kimün:

1. her kimün:-ün

Kaside 55

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi kimse, herhangi biri.

Ben ögünmem rahş-ı tab'ı her kimün çäläk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

her lahza:

1. her lahza:

Kaside 14

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Her an, daima, sürekli.

Cevher-i iksir-i medhün tarh idince reşkden
Eylerin her lahza endişemle ceng-i zergeri

her ne:

1. her ne:

Kaside 40

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne, hangi şey.

Ķaşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senün
Şâ'irüm gerçi haĶikatde hoş-âmed bilmem

2. her ne:

Kaside 46

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne, hangi şey.

Ķadrin a'lâ bile gitdüke şeh-i dânişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allâh mu'in

3. her ne:

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Şâh-ı aşkız her ne emr itsek musahhardur felek
Oldı mâh-ı nevle hidmetkâr-ı hançerdarımız

4. her ne:

Kaside 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Nüktede âlem harif olmaz baña güyâ benüm
Her ne söylersem cevâb-ı "len terâni"dür sözüm

5. her ne:

Kaside 14

Mısra: 119

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta'zim ile diñler sözüm ins ü perî

6. her ne:

Kaside 54

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nâda
Kıldı endişemi tevfiĶ-i İllâhî te'yîd

7. her ne:

Kaside 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Her ne söylersem kazâ mazmününü işbât ider
Anı bilmez ki hıtab-ı imtiĶânîdur sözüm

8. her ne:

Kaside 30

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecvüz itmege olmaya hergiz imkânı

9. her ne:

Kaside 56

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi.

Her ne emre iştiĶâl itseñ sa'âdetle ola
'Avn-ı Rabbâni zahir ü luĶ-ı Yezdâni mu'in

10. her ne:

Kaside 8

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Hep mühimmâtın müheyâ görse iĶbâli n'ola
Her ne emr itse kazâyı tâbi'-i fermân bulur

11. her ne:

Kaside 14

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Her ne işlerse zamâne tâbi'-i endişesi
Her ne emr eylerse devrân bende-i fermân-beri

12. her ne:

Kaside 14

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Her ne işlerse zamâne tâbi'-i endişesi
Her ne emr eylerse devrân bende-i fermân-beri

13. **her ne:**

Kaside 17

Mısra: **116**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Dādger pādīşeh-i ‘ādil ü ‘ālī-şān kim
Her ne emr itse kazā hükmini eyler imzā

14. **her ne:**

Terkib-bend 1

Mısra: **64**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Dil-güşādūr meclisūñ gāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senūñ hakkında hep efsānedür

15. **her ne:**

Kaside 8

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Her nasıl, ne türlü.

Her ne fitne kim zühūra hayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zühürin ol haṭ-ı fettān bulur

16. **her ne:**

Kaside 53

Mısra: **89**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Her nasıl, ne türlü.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu ‘arā güy-ı giribān-ı hulel

17. **her ne:**

Kaside 51

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Hangi şey, herhangi.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ço desin çekmezin aşlā aña ğam

her ne dem:

1. **her ne dem:**

Terkib-bend 1

Mısra: **37**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ne zaman.

Her ne dem lutf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağuña yüz sürmege âmādedür

her ne güne:

1. **her ne güne:**

Kaside 47

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Her ne çeşit, her çeşit.

‘Aceb mecmū ‘a-i sırr-ı İlähîdür ḥaḳîkatde
Ki her ne güne isti‘dād dirseñ anda peydādūr

her ne hāl ise:

1. **her ne hāl ise:**

Kaside 24

Mısra: **83**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Ne olmuşsa olmuş, olanları bırakalım,
uzatmayalım.*

Her ne hāl ise müdārāya olurдум rāzı
Uysa birbirine evzā ‘-ı perīşān-ı felek

her ne kadar:

1. **her ne kadar:**

Gazel 62

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının
doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli
olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.*

Gözi mey-hāne-i nāz u kaşı mihrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne kadar itse niyāz ehline nāz

2. **her ne kadar:**

Gazel 100

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının
doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli
olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.*

Mā‘iliz ğamzesine her ne kadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

3. **her ne kadar:**

Kaside 21

Mısra: **62**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının
doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli
olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.*

Gelince medhūne takşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgāruñ ālāmı

4. **her ne kadar:**

Kaside 39

Mısra: **36**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının
doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli
olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.*

Pâdişah-kevkebe düstür-ı mükerrerem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevķir

5. her ne kadar:

Müfret 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaşı mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

her ne yaña:

1. her ne yaña:

Kaside 36

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her nereye, hangi tarafa.

Ola sa'âdet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipâh-ı fetḥ ü zafer mevkibünde ḥayl ü ḥaşem

her ne zamân:

1. her ne zamân:

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Âh u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Ḳahramân-ı niḡehi ḥışm ile cellâd ister

2. her ne zamân:

Kaside 17

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Yaraşur atlas-ı çarḫ olsa aña pây-endâz
Eylese her ne zamân cilve-i pür-istiḡnâ

3. her ne zamân:

Kaside 29

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

O deñlü himmeti var baḡt u ṭâli'ün ki aña
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

4. her ne zamân:

Kaside 50

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Eylesem her ne zamân fikre 'azîmet erişür
Güşuma zemzeme-i zeng-i berîd-i ilhâm

her neyse:

1. her neyse:-y, -se

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne olursa olsun., her şey.

Yâr olmayıcaḡ câm-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

2. her neyse:

Kaside 35

Mısra: 120

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne olursa olsun.

Şimdiden şöıra du'âya el açup eyle niyâz
Vire maḡsüdünü her neyse Ḥudâ-yı müte'âl

her rüz:

1. her rüz:

Kaside 35

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Her gün.

Yüz süre dergeh-i iḡbâline dünyâ her rüz
Devlet ü 'ömrünü efvün ide Mevlâ her sâl

her sâl:

1. her sâl:

Kaside 9

Mısra: 141

Her sene.

Ḥaḡḡ rüzünü nev-rüz u şebüñ ḡadr ide her sâl
Ol pâyede kim ḡible-i iḡbâl-i şehândur

1. her sâl:

Kaside 35

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Her sene.

Yüz süre dergeh-i iḡbâline dünyâ her rüz
Devlet ü 'ömrünü efvün ide Mevlâ her sâl

her tarafa:

1. her tarafa:-a

Kaside 57

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yer.

Şanmañuz şa'şâ'asıdur görinen ḡürşüdün
Kim olur anuñ ile her tarafa tâb-endâz

her yaña:

1. **her yaña:**

Kaside 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her tarafa.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tîğ-ı kuhsār
Cüyveş akmadadır her yaña pülād-ı müzāb

her zamān:

1. **her zamān:**

Kaside 6

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daima, sürekli.

Dā'imā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rûḥ-efzā midur

2. **her zamān:**

Kaside 27

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daima, sürekli.

Felek ṭab'um gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāşıl şadef bir dürr-i yektāyı

3. **her zamān:**

Kaside 61

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daima, sürekli.

Tāli'ümle her zamān bir cins idi bāzārımız
Ben maḥabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itāb

hercāyī:

1. **hercāyī:**

Gazel 92

Mısra: 1

Vefasız // kararsız // şıpsevdi.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

2. **hercāyī:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 45

Vefasız // kararsız.

Kimi herze nifāk u hercāyī
Şan'atı ğrybet ü melāhidim

herem-i rüzgār:

1. **herem-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Zamanın kocaması, zamanın ihtiyarlaması.

Çok yaşaya tā o kadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rüzgār

hergiz:

1. **hergiz:**

Kaside 38

Mısra: 39

Asla, hiçbir zaman, katiyyen.

Keder çekmezdi hergiz rüzgāruñ inqılābından
Tutaydı dāmen-i iqbālını ger āsmān muḥkem

2. **hergiz:**

Kaside 30

Mısra: 82

Asla, hiçbir zaman, katiyyen.

Ki 'adli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

herif-i dīv-i Süleymān olurdu:

1. **herif-i dīv-i Süleymān olurdu: -u, -r, -dı**

Kaside 58

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Süleyman kılığına giren devin arkadaşı olmak // dev gibi güçlü olmak.

Ger itse himmeti imdād-ı 'ācizān-ı cihān
Ḥerif-i dīv-i Süleymān olurdu mür-ı zebün

herkes:

1. **herkes:**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Herkes, birçokları.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Ḥarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadır

2. **herkes:**

Kaside 61

Mısra: 80

İnsanların tümü, cümle âlem.

Gün-be-gün olsun terakkide celāl ü şevketüñ
Eylesün maḥşūdını herkes tapuñdan iktisāb

3. **herkesin: -in**

Kaside 56

Mısra: 61

Herkes // diğer şairler.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzere medḥüñ kim eger
Muḥtaşar ta'rif olunsa böyle memdüh-ı güzün

4. **herkesüñ:-üñ**

Kaside 6

Mısra: **80**

Herkes // şairler.

Tâ felek kıadr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdârını ednâ midur a'lâ midur

5. **herkesi:-i**

Kaside 60

Mısra: **14**

Herkes // şairler.

Anı takşim idicek hâzret-i Feyyâz-ı ezel
Herkesi eylememiş mazhar-ı ihsân-ı suhan

6. **herkes:**

Kaside 62

Mısra: **48**

İnsanların bütünü, cümle âlem.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gâzel
Maqbül imiş gerçi ezel herkes görmüş müstehab

herze:

1. **herze:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **45**

Abes, saçma, beyhude söz.

Kimi herze nifâk u hercâyî
Şan'atı gıybet ü melâhidür

herze yer:

1. **herze yer:-r**

Kaside 47

Mısra: **125**

Kelime Tipi: **Deyim**

Münasebetsiz bir şey söylemek veya yapmak.

Bana âmî diyen bâtil ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daği zu'munca şâhib-ıtab' u mollâdur

hevâ:

1. **hevâña:-ñ, -a**

Gazel 75

Mısra: **6**

Makam, nağme.

Uymaz ehl-i çemen hevâña senüñ
Kâtı şürîde-dilsin ey bülbül

2. **hevâsı:-sı**

Kaside 4

Mısra: **84**

Hava.

Her memleket ki 'adli mürebbî ola aña
Âb u hevâsı gürke hışâl-ı şubân virür

3. **hevâdan:-dan**

Kaside 5

Mısra: **26**

Hava.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çıkdıka
Düşer kesb-i ruḫbetle hevâdan gülsitân üzre

4. **hevâ:**

Kaside 10

Mısra: **64**

Hava.

Ger tâb-ı temüz-ı gâzabı etse sirâyet
Her kıatre-i bârânı hevâ pür-şerer eyler

5. **hevâsı:-sı**

Kaside 13

Mısra: **42**

Hava.

Fezâsı hâlvat-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i tîreden 'ârî

6. **hevâsı:-sı**

Kaside 13

Mısra: **47**

Hava.

Hevâsı böyle cân-baḫş u neşât-efzâ gerek el-hakk
Ki tâ hurrem tuta dâ'im dil-i şâh-ı cihândârı

7. **hevâsında:-sı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: **45**

Hava.

Hevâsında ruḫbet ol kıadar kim her dem urduka
Olur âb-ı hayâtâsâ vücüd-ı âdeme sârî

8. **hevâsından:-sı, -n, -dan**

Kaside 13

Mısra: **43**

Hava.

Degül deryâ şehâb-ı nev-bahâridür hevâsından
Ruḫbet kesb idüp düşmiş zemîne âsmânvârı

9. **hevâ:**

Kaside 15

Mısra: **3**

Hava.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her küşe bir bâğ-ı İrem

10. **hevâ:**

Kaside 31

Mısra: 9
Hava.

Böyle germâda ki deryâları huşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü cârî olanı şanmañuz âb

11. **hevâ:**
Kaside 31
Mısra: 132
Hava.

Nite kim tâb-ı cihân-süz-ı temûz ile olur
‘Âlem âteşkede vü âb u hevâ âteş-tâb

12. **hevâda:-da**
Kaside 31
Mısra: 20
Hava.

Işınurdu yerine ka‘r-ı çeh-i dūzañda
İtse Fir‘avnı felek böyle hevâda garğ-âb

13. **hevâdan:-dan**
Kaside 49
Mısra: 28
Hava.

Görüp dūd-ı derūnuñ halka halka bülbül-i zâruñ
Hevâdan öğrenür murğân-ı gülşen ‘ilm-i edvârı

14. **hevâsı:-sı**
Kaside 58
Mısra: 25
Hava.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhûn

15. **hevâ:**
Kaside 9
Mısra: 51
Hava, gökyüzü.

Tâb-ı tef-i çahrıyla hevâ sâ‘ikâ-engîz
Đarb-ı ser-i tîğıyla kazâ fıtne-nişândur

16. **hevâyâ:-y, -a**
Kaside 25
Mısra: 56
Hava, gökyüzü.

Çarğ urur berk-i hazân gibi felekde gâbitât
Kuvvet-i çahrıyla ger çıksa hevâyâ gird-bâd

17. **hevâsı:-sı**
Gazel 28
Mısra: 5
Teneffüs olunan latif ve seyyal cisim // iklim.

Zevki budur ‘âlem-i ‘aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ‘is

18. **hevâdur:-dur**
Gazel 108
Mısra: 4

Musiki terimi olarak özel bir şarkı veya çalgı makamı.

Feryâdı mü‘essirdür her perdede ‘uşşâkuñ
Uymaz def‘ ü şanbûra bir özge hevâdur bu

19. **hevâsın:-sı, -n**
Gazel 101
Mısra: 6
İstek, arzu, heves.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı mahabbet
Başına belâ eylesün zülfi hevâsın

20. **hevâ:**
Kaside 28
Mısra: 23
İstek, arzu, heves.

Dil bu hevâ ile kafes-i teng-i sinede
Mânend-i murğ-ı bâl-şikeste şapân olur

21. **hevâdan:-dan**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 21
İstek, arzu, heves.

Her hevâdan ferâgat itdi gönül
Şevk-i ma‘nâ yine kemâhîdür

22. **hevâ:**
Gazel 116
Mısra: 1
Hava.

Nev-bahâr irdi hevâ gâliye-sây oldu yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldu yine

23. **hevâlarda:-lar, -da**
Gazel 142
Mısra: 3
Hava, gökyüzü.

Hevâlarda letâfet ol kadar kim bülbül-i zâruñ
Nice te‘şîr ider bilmem güle âh-ı ciger-sûzı

24. **hevâ:**
Kaside 35
Mısra: 51
Hava, gökyüzü.

Tüde-i ‘anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulûkıyla eger ‘âlemi devr itse şimâl

hevâ vü âb u hâk ü âtesi:

1. **hevâ vü âb u hâk ü âtesi:-i**
Kaside 19

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hava, su, toprak, ateş (anasır-ı erbaa).

Degüldür bunların terkibi güyâ bu 'anâşırdan
Hevâ vü âb u hâk ü âteşi bir özge cevherdür

hevâdâr olmasa:

1. **hevâdâr olmasa:**-ma, -sa
Kaside 12
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Taraftar, kafadar olmak, iş ve düşüncede bir olmak.

Ğamzeden kim havf ider zülfi hevâdâr olmasa
Ğamze zîrâ hem-dem-i râz-ı nihânumdur benüm

hevâ-yı 'aşk:

1. **hevâ-yı 'aşk:**
Gazel 7
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşk arzusu.

Hevâ-yı 'aşk ile deryâ-yı eşkim cûşa geldikçe
Kıbâb-ı nüh-felek anda görünür bir habâbâsâ

hevâ-yı 'aşkuñdan:

1. **hevâ-yı 'aşkuñdan:**-u, -ñ, -dan
Gazel 35
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşk arzusu.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı 'aşkuñdan
Naşîhat eyledigümce beter melâmet olur

hevâ-yı cünbişi:

1. **hevâ-yı cünbişi:**-i
Kaside 45
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Ğubâr-ı pâyı virür bād-ı şarşara temkîn
Hevâ-yı cünbişi şarşar nihâd-ı kühsârı

hevâ-yı cünbişin:

1. **hevâ-yı cünbişin:**-i, -n
Kaside 38
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Hevâ-yı cünbişin yâd eylesem gâhî hayâlümde
Virür dünyâya lerze ıztırâb-ı baħr-ı endişem

hevâ-yı cünbişinden:

1. **hevâ-yı cünbişinden:**-i, -n, -den
Kaside 38
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Dem-i cevlânda gâhî germ olup tünd itse reftârın
Hevâ-yı cünbişinden çâk olur bu nîl-gün târem

hevâ-yı dil-keşi:

1. **hevâ-yı dil-keşi:**-i
Kaside 34
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbeden hava.

Nesîmi tâzeler pejmürde olmuş berk-i ezhârı
Hevâ-yı dil-keşi nev-rûz ider eyyâm-ı bâhûrî

hevâ-yı ebr-i tîğıyle:

1. **hevâ-yı ebr-i tîğıyle:**-i, -y, -le
Kaside 38
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Kılıç bulutunun havası.

Hevâ-yı ebr-i tîğıyle bahâr-ı ma'reke şâd-âb
Nesîc-i hâme-i rumhıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

hevâ-yı hüsn-i ahlâkuñla:

1. **hevâ-yı hüsn-i ahlâkuñla:**-u, -ñ, -la
Kaside 38
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Güzel ahlakın sevgisi.

Hayâl-i fikr-i evşâfuñla bir mecmû'adur hâtır
Hevâ-yı hüsn-i ahlâkuñla bir gülzârdur sînem

hevâ-yı Şâmı:

1. **hevâ-yı Şâmı:**-ı
Nazm 4
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Şam'ın havası // sevgilinin siyah zülfünün sevdası.

Qalur gider bu gönül zülfi-yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmı bilen ol diyârdan gelmez

hevā-yı sayd:

1. hevā-yı sayd:

Kaside 28

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Avlanma arzusu.

Yāhūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dā'im hevā-yı sayd ile bī-āşyān olur

hevā-yı şevk-ı medhūndür:

1. hevā-yı şevk-ı medhūndür:-ü, -ñ, -dür

Kaside 38

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Övme isteğine düşkünlük, övme arzusunun hevesi.

Hevā-yı şevk-ı medhūndür beni güyā iden yoħsa
Dem urmazdım suħandan ger olaydım 'İsi-i Meryem

hevā-yı temāşası:

1. hevā-yı temāşası:-sı

Kaside 58

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gezme isteği, arzusu.

Harīm-i gülşeni dārū'l-karār iken cāna
Kıomaz hevā-yı temāşası dilde şabr ü sūkūn

heves:

1. hevesin:-i, -n

Gazel 46

Mısra: 1

Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Vuşlat hevesin kıo ğam-ı hicrān ne belādur
Var tālīb-i derd ol yūri dermān ne belādur

2. heves:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 19

Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Bu heves böyle kılursa dil-i şab'umda eger
İşidilmezse söztüm sine-i şad-çäkümden

3. hevesinden:-i, -n, -den

Rübai 2

Mısra: 3

Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Dünyā hevesinden kıoma gönlümde eşer
İstersem eger cenneti zindān eyle

4. heves:

Kaside 32

Mısra: 10

Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Recā müsā'ade-i mekrümetle müstağnī
Heves huşul-i murād ile pür-ğurūr u za'im

heves itdükce:

1. heves itdükce:-dükce

Kaside 17

Mısra: 145

Kelime Tipi: -

Istemek, arzu etmek.

'Arş-peymālīga itdükce heves ma'nāda
Teng olur cilvesine sāħa-i meydān-ı semā

heves-i bāğ-ı behiştı:

1. heves-i bāğ-ı behiştı:-i

Gazel 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi arzusu.

Rind iseñ eger kıo heves-i bāğ-ı behiştı
Cennet mi degül bezmgeh-i ħurrem-i nev-rüz

heves-i bezm-i şarāb idince:

1. heves-i bezm-i şarāb idince:-ince

Kaside 31

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Şarap meclisine heveslenmek (şarap meclisinde olmayı istemek).

Mest olur nükhet-i saħbā-yı ma'āniyle melek
Sākī-i şab'um idince heves-i bezm-i şarāb

heves-i dil-ber ü mey:

1. heves-i dil-ber ü mey:

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel ve mey arzusu.

Nice şürüdelik el virmesün ehl-i aşka
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldu yine

heves-i lāf u güzāf eyleme:

1. heves-i lāf u güzāf eyleme:-me

Kaside 37

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Yersiz söze heves etmek.

Şimdiden şöıra du'ā eyle hemān ey Nef'î
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim kâfiye teng

heves-i nev-hevesāndur:

1. **heves-i nev-hevesāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Bir işte sebat etmeyip her gün yeni bir şeye
heves duyanların, hevesi çabuk geçenlerin
hevesi/arzusu.*

Tahkik-i şafā gerçi budur lîk bu tahkik
Ber-vefk-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

heves-i şayd-ı kebüterle:

1. **heves-i şayd-ı kebüterle:-le**

Kaside 31

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Güvercin avlama hevesi.

'Adli ger şāmil-i ahvāl-i tıyūr olsa daḥi
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı 'uqāb

2. **heves-i şayd-ı kebüterle:-le**

Kaside 46

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Güvercin avlama hevesi.

Māde āhu ile şîr-i ner olur hem-ḥ'ābe
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şāhîn

hev:

1. **hey:**

Müfret 18

Mısra: 1

Beğenme, hayret ifade eden ünlem.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdır Murād

hev'et-i nāfi:

1. **hev'et-i nāfi:-ı**

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göbek çevresi.

Hey'et-i nāfi degüldür görinen buldı revāc
Naş-ı tamgā-yı yed-i kudret ile sîm-teni

hevhāt ki:

1. **heyhāt ki:**

Kaside 23

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Ne yazık ki.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu kadar kışsa-i müşkil-ter-i 'ālem

heykel:

1. **heykeli:-i**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 9

Cismani beden.

Rūhdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

heyülâ-vı tasavvurdan beri:

1. **heyülâ-yı taşavvurdan beri:**

Kaside 12

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Zihinde tasavvur edilemeyen, hayale sığmayan.

Cevher-i ferdim heyülâ-yı taşavvurdan beri
Şeş cihāt-ı ma'rifet kevn ü mekânımdur benüm

hezār:

1. **hezār:**

Kaside 58

Mısra: 30

Bin // binlerce.

Bahā-yı ruşşat içün ḳordı bağbānında
Hezār 'özi ile miftāh-ı cenneti merhūn

2. **hezār:**

Kaside 20

Mısra: 69

Bin // binlerce.

Ne sihr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsünger

3. **hezār:**

Kaside 30

Mısra: 86

Bin // binlerce.

Açıldı gonce-i ḥātır nesim-i luḫfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

hezārān:

1. **hezārān:**

Gazel 34

Mısra: 10

Binlerce, pek çok.

Nice h̄v̄aba varur ol ğamze-i ‘ayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenūñ ārāmgāhidur

2. **hezārān:**

Kaside 37

Mısra: **46**

Binlerce, pek çok.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bırağur sāyesini yolda hezārān ferseng

hezeyān:

1. **hezeyāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **138**

Saçmalama, saçma sapan konuşma.

Lāfi koyalum kâfiye teng oldı du‘āya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyāndur

hıdıvā:

1. **hıdıvā:**

Kaside 20

Mısra: **43**

Ey hükümdar.

Serir-ārā hıdıvendā hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şahib-kırān-ı a‘zām u şahenşeh-i ekber

2. **hıdıvā:**

Kaside 21

Mısra: **59**

Ey hükümdar.

Güşāde-baht hıdıvā şehā hıdıvendā
Eyā şipeh-şiken-i girūdār-ı Behrāmī

3. **hıdıvā:**

Kaside 22

Mısra: **45**

Ey hükümdar.

Cihān-pirā shehşāhā hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrūñ şevket ü şān ile mümtāzı

4. **hıdıvā:**

Kaside 45

Mısra: **77**

Ey vezir.

Kerem-şi‘ār hıdıvā hünerverā şadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnūñ yegāne sālārı

5. **hıdıvā:**

Kaside 49

Mısra: **65**

Ey vezir.

Felek-mesned hıdıvendā hıdıvā dāverā şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletūñ serdār u sālārı

hıdıv-i ‘ālem-ārā:

1. **hıdıv-i ‘ālem-ārā:**

Kaside 38

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Cihani süsleyen vezir.

Hüseyn-ism ü ‘Alī-siret hıdıv-i ‘ālem-ārā kim
Neşāt-ı ‘ahd-i ‘adliyle cihāna sūr olur mātem

hıdıv-i a‘zām:

1. **hıdıv-i a‘zām:**

Kaside 45

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Büyük, yüce vezir.

Hıdıv-i a‘zām u şahib-taşarruf-ı ‘ālem
Ki münhaşırdur aña mansıb-ı nikükārı

hıdıv-i ‘azamet güster ü ‘ālī-himmet:

1. **hıdıv-i ‘azamet güster ü ‘ālī-himmet:**

Kaside 35

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Himmeti yüce ve çok azametli vezir // cömert ve ihtişamlı vezir.

O hıdıv-i ‘azamet güster ü ‘ālī-himmet
Ki Hıdā virmiş aña mertebe-i ‘ālū’l-‘āl

hıdıv-i bārgēh-i mesned-i cihānbānī:

1. **hıdıv-i bārgēh-i mesned-i cihānbānī:**

Kaside 30

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Hükümdarın dayandığı divanın veziri.

Hıdıvendā-ı müşirān-ı memleket-perver
Hıdıv-i bārgēh-i mesned-i cihānbānī

hıdıv-i dād-güster:

1. **hıdıv-i dād-güster:**

Kaside 48

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Adalet yayan vezir.

Cihān-pirā hıdıv-i dād-güster
Cihān-dāver Hıdıvend-i mu‘azzam

hıdīv-i ehl-i dil:

1. hıdīv-i ehl-i dil:

Kaside 25

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Gönül ehli padişah, basiret sahibi hükümdar.

Pādişāh-ı şüret ü ma'nā hıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

hıdīv-i kāmyāb:

1. hıdīv-i kāmyāb:

Kaside 55

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Bahtiyar, talihli vezir.

Kāmkārā serverā şadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver hıdīv-i kāmyāb

hıdīv-i muhterem:

1. hıdīv-i muhterem:

Kaside 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kıymetli şerefli padişah.

Çerāğ-ı düde-i ādem şeh ü şehzāde-i 'ālem
Hıdīv-i muhterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

hıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taht-ı Süleymānī:

1. hıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taht-ı Süleymānī:

Kaside 13

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Süleyman/padişahlık tahtını süsleyen namlı vezir
/zarif kişi.*

Hıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taht-ı Süleymānī
Cihān-gır-i mużaffer şaf-şikāf-ı rezm-i kerrārī

hıdīv-i pür-hüner:

1. hıdīv-i pür-hüner:

Kaside 19

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Birçok şeyde hünerli padişah.

Hıdīv-i pür-hüner Sultān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suļanverdür

hıdīv-i şadr-ı sa'ādet:

1. hıdīv-i şadr-ı sa'ādet:

Kaside 58

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Saadet makamının veziri.

Hıdīv-i şadr-ı sa'ādet ki farṭ-ı rif'atden
'Ulüvv-i şadrını fark eylemez felek gibi dün

hıdīv-i tır-endāz:

1. hıdīv-i tır-endāz:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ok atan, kemankeş vezir.

Bulmayup tırini dedi tārīḥ
Āferin ey hıdīv-i tır-endāz

Hıdr-ı ma'ānī:

1. Hıdr-ı ma'ānī:

Kaside 30

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Mana Hızır'ı.

Benim o Hıdr-ı ma'ānī ki lüle-i kilkim
İder ifāza-i āb-ı hayāt-ı rühānī

hıfz:

1. hıfz:

Kaside 6

Mısra: 9

Koruma, muhafaza etme.

Hıfz için yāḥud vücūd-ı pādişāhī cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā midür

2. hıfz:-ı

Kaside 9

Mısra: 55

Koruma, muhafaza etme.

Bir kişvere kim hıfzı niğebān ola anda
Āhü-bere zincir-keş-i şır-i jiyāndur

3. hıfz:

Kaside 14

Mısra: 33

Koruma, muhafaza etme.

Şeb-çerāğ-ı dīn ü devletdür vücūdın hıfz için
Kat kat olmuş ejdehādür heft çarḥuñ çenberi

4. hıfz:-ı

Kaside 30

Mısra: 77
Koruma, muhafaza etme.

Ger olsa hıfzı nıgehbân-ı naqd u cins-i hayât
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryanı

5. **hıfzı:-ı**

Kaside 34
Mısra: 59
Koruma, muhafaza etme.

Ne kişver kim aña hıfzı nıgehbân ola ol yerde
İder perverde şâhin beyza-i güncişk ü 'uşfırı

6. **hıfzı:-ı**

Kaside 39
Mısra: 53
Koruma, muhafaza etme.

Hıfzı ger istese eyler kaçarât-ı 'araki
Dür gibi ziver-i zerrin-güle şem'-i münir

7. **hıfzuñ:-u, -ñ**

Kaside 51
Mısra: 65
Koruma, muhafaza etme.

Şem'-i fânüs-ı habâb eylese hıfzuñ şereri
Bâd-ı şarşarda güzâr itse aña virmez elem

8. **hıfz:**

Kaside 55
Mısra: 39
Koruma, muhafaza etme.

Ger mizâc-ı âba virse hıfz u 'adli terbiyet
Küre-i âteş-fürüz olurdu biñ yıl bir habâb

hıfz eyleve:

1. **hıfz eyleye:-y, -e**

Kaside 47
Mısra: 139
Kelime Tipi: -
Korumak, muhafaza etmek.

Hudâ hıfz eyleye dâ'im haţâlardan belâlardan
Vücüd-ı bî-naẓirin kim medâr-ı dîn ü dünyâdur

hıfz ide:

1. **hıfz ide:-e**

Kaside 17
Mısra: 168
Kelime Tipi: -
Korumak, muhafaza etmek.

Râ'iz-i bahtı ola raḥş-ı Murâd üzre süvâr
Hıfz ide zât-ı şerifini haţâdan Mevlâ

2. **hıfz ide:-e**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Korumak, esirgemek.

Ḳurb-ı sulţân-ı cihânda ola dâ'im kâmrân
Haḳ vücüdın hıfz ide âsib-i dür-â-dürdan

hınnâ:

1. **hınnâya:-y, -a**

Kaside 18
Mısra: 4
Kına.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümi muhtâc hınnâya

hınnâ urmuş:

1. **hınnâ urmuş:-muş**

Kaside 17
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Kına sürmek.

Turfa gül-gün-ı firibende-reviş kim şanasın
Cümle endâmına urmuş yed-i kudret hınnâ

hırâm:

1. **hırâmuñ:-uñ**

Gazel 20
Mısra: 5
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Dehre bu kadar velvele verince hırâmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cây-ı kıyâmet

2. **hırâm:**

Gazel 62
Mısra: 4
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Şabra tākāt mı ḳor âh itmemege dillerde
O girişme o hırâm ol reviş-i şabr-güdâz

3. **hırâmında:-ı, -n, -da**

Kaside 35
Mısra: 76
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Cilve itdüke döner bir şanem-i ra'nâya
Ki hırâmında nümâyân ola şad-ğunc u delâl

hırâm eylemede:

1. **hırâm eylemede:-me, -de**

Kaside 17
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüme.

Şivede cilvede mestâne hıram eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ

hıram eyler:

1. **hıram eyler:-r**
Kaside 38
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümek.

Şanurlar nâz-perver bir şanemdür kim hıram eyler
Humâr-ı h'âbdan olmuş perîşân tırta vü perçem

hıram itdükce:

1. **hıram itdükce:-dükce**
Kaside 17
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümek.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hıram
Bir nigâh ile ider cân-ı cihânı yağmâ

2. **hıram itdükce:-dükce**
Kaside 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümek.

Beşer meftûn-ı etvârı melek hayrân-ı refârı
N'ola düşse hıram itdükce hayret zir ü bälâya

hıramân olsa:

1. **hıramân olsa:-sa**
Kaside 51
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Salına salına, nazlı nazlı yürümek.

Ne kalem bir büt-i ra'nâ ki hıramân olsa
Zir-i pâyında kıılır zülf-i siyâhın derhem

2. **hıramân olsa:-sa**
Kaside 51
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Salına salına, nazlı nazlı yürümek.

Ne kalem bir büt-i ra'nâ ki hıramân olsa
Zir-i pâyında kıılır zülf-i siyâhın derhem

hıram-ı dil-keşe:

1. **hıram-ı dil-keşe:-e**
Kaside 38
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Hıram-ı dil-keşe mâlik olan ra'nâ sehî-çadler
Görünce hüsn-i refârın olurlar şivede mülzem

hıram-ı dil-keşi:

1. **hıram-ı dil-keşi:-i**
Kaside 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Hıram-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdüğü yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâyâ

hıram-ı dil-kesine:

1. **hıram-ı dil-kesine:-i, -n, -e**
Kaside 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Nigâhı gamze-i hübân gibi teccüss ider
Hıram-ı dil-kesine dil viren giriftârı

hıram-ı nâzik ü dil-keş:

1. **hıram-ı nâzik ü dil-keş:**
Kaside 11
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Cezbedici ve zarif edalı yürüyüş.

O yâl ü bâl o refâr ol hıram-ı nâzik ü dil-keş
O perçem ol cebîn ol gerden-i mezzûn u tülânî

hıras eyler:

1. **hıras eyler:-r**
Kaside 34
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Tırmalamak, kazımak.

Zebânım bir mücevher tığ-ı bürrândur ki hemvâre
Hıras eyler hayâli sînelerde zağm-ı nâsûrî

hired:

1. **hired:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Akul.

Ol ki şad fehm ü hired bir sözüññ mükremidür
“Ene efsâh” haberi mu'ciz-i nuṭṭ-ı demidür

2. **hired:**
Kaside 5
Mısra: **9**
Akul.

Hired meftûn olur nakş-ı bahâr-ı revnak-ı bâğa
Nazar hayrân kalur âşâr-ı şun'-ı müste'ân üzre

3. **hired:**

Kaside 13
Mısra: 91
Akıl.

Hired 'allâme-i idrâkimûn bir köhne şâkirdi
Felek şehname-i endişemûn bir cild-i zerkârı

4. **hired:**

Kaside 30
Mısra: 8
Akıl.

Nazar rubûde-i nakş-ı rîz-ı menşûrî
Hired esîr-i nikât-ı dağık u pinhânî

5. **hired:**

Kaside 3
Mısra: 23
Akıl.

Şâhid-i devletinûn fehm ü hired meftûnı
Şûret-i himmetinûn luğf u kerem hayrânı

hired-i şahib-intibâhdur:

1. **hired-i şahib-intibâhdur:-i, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Uyanıklığa sahip, basiret sahibi akıl.

Ol ki endişe senc-i 'ilm-i yakîn
Hired-i şahib-intibâhdur

hırka:

1. **hırka:**

Gazel 110
Mısra: 6
Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

Atlas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmînde

2. **hırka:**

Terkib-bend 1
Mısra: 46
Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

hırka-püşân-ı beyân:

1. **hırka-püşân-ı beyân:**

Kaside 50
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Söz söyleme dervişleri // şairler.

Şimdi seccâde-i ma'nâda benim mürşid-i küll
Hırka-püşân-ı beyân benden alur feyz-i kelâm

hürmen:

1. **hürmeninden:-i, -n, -den**

Gazel 15
Mısra: 5
Harman.

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dâneya çarh
Bezî ider varını ammâ bulsa bir nâdâna hep

hürmen-i encüm:

1. **hürmen-i encüm:**

Kaside 14
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Yıldızlar harmanı.

'Aksidür anuñ felekde hürmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i luğfi hâke ol kadar sîm ü zeri

hürmen-i şabr u karar-ı ehl-i 'inâd:

1. **hürmen-i şabr u karar-ı ehl-i 'inâd:**

Kaside 29
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Ayak direyenlerin, karşı gelenlerin sabır ve tahammül harmanı.

Yegâne şaf-der-i 'âlem ki berç-i tığından
Tutuşdı hürmen-i şabr u karar-ı ehl-i 'inâd

hürz:

1. **hürz:**

Kaside 10
Mısra: 35
Koruma, korunma // kötülüklerden, belalardan korunmak için yazılan muska.

Yâ ol kişi kim hürz için âksâm-ı belâdan
Endişe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

hürz-ı bâzû-yı dil-i şahib-kırânîdür:

1. **hürz-ı bâzû-yı dil-i şahib-kırânîdür:-dür**

Kaside 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Bahtlı kişinin gönlünün kol muskası (gönüllerini nazara karşı koruyan muska).

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme
Hırz-ı bāzū-yı dil-i sâhib-kırânîdür sözüüm

hırz-ı mükerrerem:

1. hırz-ı mükerrerem:

Kaside 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce tılsım.

Te'āla'l-lāh zihî hırz-ı mükerrerem
Maḥhabbet-nāme-i düstür-ı ekrem

hısāl-ı şubān virür:

1. hısāl-ı şubān virür:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*Çoban karakteri vermek (çoban gibi koruyucu,
gözetici özellik kazandırmak).*

Her memleket ki 'adli mürebbî ola aña
Āb u hevāsı gürke hısāl-ı şubān virür

hısn-ı haşin:

1. hısn-ı haşin:

Kaside 46

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kuvvetli, sağlam kale.

Def'-i ye'cüc-ı ğama eşigidür sedd-i sedid
Men'-i ceys-i eleme dergehîdür hısn-ı haşin

hisset:

1. hissetle:-le

Kaside 48

Mısra: 51

Hasislik, cimrilik, pintilik.

Olurdu ḥaşre dek hissetle meşhür
Zamânında geleydi dehre Ḥâtem

hısm:

1. hısmuñ:-uñ

Kaside 61

Mısra: 31

Öfke, kızgınlık, gazap.

Hısmuñ ol ğāyetdedür kim āb-ı luḥfuñ ırmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdüni kebāb

2. hısm:

Kaside 17

Mısra: 20

Öfke, kızgınlık, gazap.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı büleñd
Şanki refāre gelür hısm ile bir ejderhā

3. hısm:

Gazel 24

Mısra: 3

Öfke, kızgınlık, gazap.

Hısm ile çeker ğamzesi peymāne-i nāzı
Āşüb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

4. hısm:

Gazel 38

Mısra: 2

Öfke, kızgınlık, gazap.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi hısm ile cellād ister

5. hısm:

Gazel 70

Mısra: 10

Öfke, kızgınlık, gazap.

Sen bu rüsvālığı ey Nef'î ḳomazsın elden
Yārdan yine saña hısm u 'itāb olmayıcak

6. hısmı:-ı

Kaside 3

Mısra: 27

Öfke, kızgınlık, gazap.

Hısmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-'itāb
Eridür şu gibi tāb-ı nazarı sindanı

7. hısm:

Kaside 4

Mısra: 39

Öfke, kızgınlık, gazap.

Çekdüke çeşmi hısm ile şemşir-i ğamzesin
'Uşşāka dehşet-i ğazab-ı Ḳahramān virür

8. hısm:

Kaside 8

Mısra: 25

Öfke, kızgınlık, gazap.

Hısm ile geh bir nigāh eyler ki te'sirinde cān
Niş-i zehr-ālūd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykān bulur

9. hısm:

Kaside 15

Mısra: 55

Öfke, kızgınlık, gazap.

Ġāhî ki ol şir-i yele hısm ile tığ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

10. hısm:

Kaside 21

Mısra: 32
Öfke, kızgınlık, gazap.

Şununca lutf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḥışm ile a'dāya tīg-ı Behrāmı

11. **ḥışmı:-ı**
Kaside 28
Mısra: 4
Öfke, kızgınlık, gazap.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ḡazabnākdür senüñ
Kim ḥışmı zā'il olsa daḡı bī-emān olur

12. **ḥışm:**
Kaside 53
Mısra: 24
Öfke, kızgınlık, gazap.

Kevkeb-i tāli'imüñ yoḡ baña ḥüsn-i nazarı
Ḥışm ile şöyle bakar kim ider izhār-ı ḥıvel

ḥıṭāb-ı imtiḥānīdür:

1. **ḥıṭāb-ı imtiḥānīdür:-dür**
Kaside 1
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
İmtihan edici söz.

Her ne söylersem ḡazā maẓmūnunu işbāt ider
Anı bilmez ki ḥıṭāb-ı imtiḥānīdür sözü

ḥıṭāb-ı müstetāb-ı rüzgār:

1. **ḥıṭāb-ı müstetāb-ı rüzgār:**
Kaside 16
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Zamanın iyi / güzel hitabı.

Ol şeḥenşāḥ-ı mu'azzam kim aña ta'zīm ile
Böyledür dā'im ḥıṭāb-ı müstetāb-ı rüzgār

ḥıṭāb-ı rüzgār:

1. **ḥıṭāb-ı rüzgār:**
Kaside 16
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Zamanın hitabı, seslenmesi.

İḡtizā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḡsa dā'im böyledür baña ḥıṭāb-ı rüzgār

ḥıṭṭa-i cāḥıdur:

1. **ḥıṭṭa-i cāḥıdur:-ı, -dur**
Kaside 57
Mısra: 47

Kelime Tipi: -
Makam ülkesi.

Ḥıṭṭa-i cāḥıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

ḥıṭṭa-i cūduñda:

1. **ḥıṭṭa-i cūduñda:-u, -ñ, -da**
Kaside 55
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Cömertlik ülkesi.

Dīv-i buḡlı ḥıṭṭa-i cūduñda olmuş raḡm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilik-i zerrinüñ şihāb

ḥıṭṭa-i faẓlma:

1. **ḥıṭṭa-i faẓlma:-ı, -n, -a**
Kaside 51
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
İlim, irfan ülkesi.

Ḥıṭṭa-i faẓlma iḡlīm-i 'adālet mülḡaḡ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvat munẓamm

ḥıṭṭa-i iḡlīm-i Ḥicāz:

1. **ḥıṭṭa-i iḡlīm-i Ḥicāz:**
Kaside 57
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Ḥicaz bölgesinin ülkesi, Mekke ve Medine'nin bulunduğu ülke.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemīn-i eş'ār
Nitekim Ka'be ile ḥıṭṭa-i iḡlīm-i Ḥicāz

ḥıyām-ı rif'atine:

1. **ḥıyām-ı rif'atine:-ı, -n, -e**
Kaside 29
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Yücelik çadırı.

Serāy-ı devletine şeḡper-i melek cārüb
Ḥıyām-ı rif'atine encüm-i felek evtād

Hızır-dāniş:

1. **Hızır-dāniş:**
Kaside 51
Mısra: 78
Hızır irfanlı, Hızır gibi irfan sahibi.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alî-'ilm ü Aristo-hikmet
Ve'y Hızır-dâniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsâ-dem

Hızır:

1. Hızır:

Kaside 39

Mısra: 10

Hızır Aleyhisselam.

Başladı güş idicek Süre-i fetḥa Cibril
Eyledi Hızır ile İlyās du 'ā vü tekbîr

2. Hızır:

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Hızır Aleyhisselam.

Cür 'a-i cān-baḥşuḥna leb-teşnedür Hızır u Mesîḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḥud la'l-i leb-i cānānesin

3. Hızır:

Gazel 25

Mısra: 3

Hızır Aleyhisselam.

Cibril degül Hızır u Mesîḥā da olursa
Öldürmemeye çāre mi var ol nigeḥ-i mest

4. Hızır:-a

Gazel 80

Mısra: 11

Hızır Aleyhisselam.

Hızır minnet çekme var soḥra dil-i Nef'î gibi
Lüle-i āb-ı ḥayāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

5. Hızır:

Kaside 50

Mısra: 10

Hızır Aleyhisselam.

Bādedür zevkini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Mu'terifdir buḥa Hızır ile Sikender de tamām

Hızır olsa:

1. Hızır olsa:-sa

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hızır olmak (ölümsüz olmak).

'Āşıkı Hızır olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

2. Hızır olsa:-sa

Kaside 28

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hızır olmak (ölümsüz olmak).

Bu nāz u bu nigāḥ-ı teḡāfūl ki sende var
Hızır olsa 'āşıkūñ sebep-i terk-i cān olur

Hızır-ı Mesîḥā-dem-i nazmım:

1. Hızır-ı Mesîḥā-dem-i nazmım:-ım

Kaside 9

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Şiirin İsa nefesli Hızır'tı.

Ol hızır-ı Mesîḥā-dem-i nazmım ki sözümdе
Feyz-i ezeli cevher-i cān gibi nihāndur

Hızır-ı Mesîḥā-nefes olurdu:

1. Hızır-ı Mesîḥā-nefes olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 32

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

İsa nefesli Hızır olmak.

Dönerdi püte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdu Hızır-ı Mesîḥā-nefes 'izām-ı remīm

Hızır-ı pey-ḥuceste:

1. Hızır-ı pey-ḥuceste:

Kaside 30

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayağı uğurlu Hızır.

'Acem mi ḥāmesine Hızır-ı pey-ḥuceste disem
Ki gezdüğü yeri itmiş riyāz-ı Rıdḫvānı

Hızır-ı ser-çeşm-i nazmım:

1. Hızır-ı ser-çeşm-i nazmım:-u, -m

Kaside 7

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Nazm/şiir menbainın Hızır'tı.

Hızır-ı ser-çeşm-i nazmım ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyz-i nem-i ḥāmem ile 'azm-i remīm

Hızır-ı Yūsuf-ḫal'at:

1. Hızır-ı Yūsuf-ḫal'at:

Kaside 55

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yūsuf çehreli Hızır.

Mehdî-i 'İsā-nefes Nu'mān-ı Ḥātem-mekrūmet
Hızır-ı Yūsuf-ḫal'at Eflātūn-ı İskender-cenāb

hicāb:

1. **hicābından**:-ı, -n, -dan

Kaside 27

Mısra: 99

Utanna, mahcubiyet.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı hicābından
‘Acebdür hāke şalmazsa felek ‘ıkd-ı Süreyyāyı

hicāb itmez:

1. **hicāb itmez**:-mez

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Utannmak.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ‘aksine ancak kimseden itmez hicāb

hicrān:

1. **hicrānuñ**:-uñ

Gazel 89

Mısra: 1

Ayrılık // ayrılık acısı.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum
Çokdur güzelim devlet-i ‘aşkuñda çerāğum

2. **hicrānuñ**:

Gazel 89

Mısra: 10

Ayrılık // ayrılık acısı.

Nef ī gibi ben yara çeküp yāre görünmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum

hicrān giriftarı:

1. **hicrān giriftarı**:-ı

Kaside 49

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Ayrılığa, hicrana düşmüş.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan kıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i düzehe hicrān giriftarı

hicv:

1. **hicvūñ**:-üñ

Kaside 23

Mısra: 71

Yermek, kötölemek, zemmetmek.

Virsem ne ‘aceb hükmini ger medh ile hicvūñ
‘Ademdür olan mażhar-ı hayr ü şer-i ‘ālem

hicv iderdüm:

1. **hicv iderdüm**:-er, -düm

Kaside 22

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yermek, kötölemek, zemmetmek.

Bugünden ‘ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydūñ ger icāzet hicv iderdüm baht-ı nā-sāzı

2. **hicv iderdüm**:-er, -düm

Kaside 22

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yermek, kötölemek, zemmetmek.

Bugünden ‘ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydūñ ger icāzet hicv iderdüm baht-ı nā-sāzı

hicv itmeyem:

1. **hicv itmeyem**:-me, -y, -e, -m

Kaside 22

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Yermek, kötölemek, zemmetmek.

Bugünden ‘ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydūñ ger icāzet hicv iderdüm baht-ı nā-sāzı

hicv itmeyim:

1. **hicv itmeyim**:-me, -y, -im

Kaside 22

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Yermek, kötölemek, zemmetmek.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle gaddār u çep-endāzı

hiç:

1. **hiç:**

Gazel 59

Mısra: 3

Katiyen, asla.

Ġamze degül ‘āleme turfa belādūr ki hiç
Ġalkı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

2. **hiç:**

Gazel 59

Mısra: 9

Katiyen, asla.

‘Aşık ider miydi hiç sencileyin ‘ārifi
Bilmese Nef ī o şūh şive-i ādāb-ı nāz

3. **hiç:**

Gazel 75

Mısra: 10
Katiyen, asla.

Müşteri olsa şâ'ire Nef'î
Kıymet olmazdı hiç bahâña senüñ

4. **hiç:**

Gazel 109
Mısra: 10
Katiyen, asla.

Gör n'eyledi kahr ile bu Nef'î gibi zâti
Hiç dimedi ragbet idecek âdem imiş bu

5. **hiç:**

Kaside 13
Mısra: 87
Katiyen, asla.

Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hiç lâf itmem
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî'r-i hemvârı

6. **hiç:**

Kaside 17
Mısra: 12
Katiyen, asla.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

7. **hiç:**

Kaside 23
Mısra: 37
Katiyen, asla.

Elâfî o gâyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

8. **hiç:**

Kaside 24
Mısra: 34
Katiyen, asla.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ısyân-ı felek

9. **hiç:**

Kaside 25
Mısra: 63
Katiyen, asla.

Bir gâzâ itdün ki hiç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sulţân Selimün rûhı şâd

10. **hiç:**

Kaside 25
Mısra: 83
Katiyen, asla.

Ne memâlikde olur hiç ihtimâl-ı ihtilâl
Ne 'adû bâc u harâcı virmede eyler 'inâd

11. **hiç:**

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 16
Katiyen, asla.

Tevbe eylerdi daği itmemege
Hiç tîr ü kemâne dest-i dirâz

12. **hiç:**

Terkib-bend 1
Mısra: 62
Katiyen, asla.

Zevküñe vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

13. **hiç:**

Gazel 97
Mısra: 10
Katiyen, asla.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef'î
Bu gündün böyle hiç maqbûl olur mı i'tizâr andan

14. **hiç:**

Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 5
Katiyen, asla.

Ol kadar rüşen ki fark olmazdı hiç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb

15. **hiç:**

Müseddes 1
Mısra: 16
Katiyen, asla.

Bakup mir'ât-i câma görmesem rûy-ı şafâ gâhî
Cihânuñ varı yoğı hiç görünmez baña va'llâhî

16. **hiç:**

Müseddes 1
Mısra: 20
Katiyen, asla.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab göñlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep göñlüm

17. **hiç:**

Tesdis 1
Mısra: 28
Asla.

Bilüp kul oldıgum ammâ ki âzâd itmedün âhîr
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedün âhîr

18. hîç:

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Katiyen, asla.

Bir yere cem' olsa 'aşık şem' ile maḥbûb ile
Hiç o bezm-i ḥâşa senden özge maḥrem bulmadım

19. hîç:

Gazel 97

Mısra: 8

Hiçbir zaman.

Ölürsem eşiginden ḥâk-i ten dūr olmasun dirstün
Buña olsun mı hîç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

20. hîç:

Gazel 126

Mısra: 7

Hiçbir zaman.

Hiç tırmasa devr itse kadeḥ bezmi pey-â-pey
Sâkî de şürâhî gibi 'âlî-himem olsa

21. hîç:

Gazel 139

Mısra: 2

Hiçbir zaman.

Gider keyf-i şarâbuñ zevki böyle yâde gelmez mi
Meger hîç mevsim-i gül devr-i câm-ı bâde gelmez mi

22. hîç:

Gazel 139

Mısra: 10

Hiçbir zaman.

Nice ülfet tatarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hîç ḥâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

23. hîç:

Kaside 39

Mısra: 20

Hiçbir zaman.

Bu 'adâletle bu ikbâl-i bülend ile saña
İ'tikâdum bu ki hîç olmaya bir feth-i 'asîr

24. hîç:

Kaside 39

Mısra: 78

Hiçbir zaman.

Tıyalı sa'yümi tekmi-lî hüner eylemege
İtmedi hîç cefâ itmede bir dem taḫşîr

25. hîç:

Kaside 41

Mısra: 118

Hiçbir zaman.

Tâ devr ide dolâb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hîç tesellâ-yı zamâne

26. hîç:

Kaside 44

Mısra: 94

Hiçbir zaman.

Güni günden yig ola devlet ile şîḥhat ile
Bilmeye hîç nedür fikr-i ḡam-ı ferdâyı

27. hîç:

Mesnevi 1

Mısra: 22

*Olumsuz yargılı cümlelerde fülün anlamını
pekiştiren bir söz.*

Ser-çeşme-i Hızır olmasa ger çâh-ı devâtı
Mümkün mi idi hîç ḥurûfuñ ḥarekâtı

28. hîç:

Gazel 37

Mısra: 5

Asla, hiçbir zaman.

'Aşkı olmaz yine ḥâlî hîç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

29. hîç:

Gazel 55

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman.

Nâz eyleyemez hîç bize ḡamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkız

30. hîç:

Kaside 3

Mısra: 17

Asla, hiçbir zaman.

N'ola ḥükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hîç
Çarḡ bir nokta aña dâ'iredür fermânı

31. hîç:

Kaside 40

Mısra: 80

Asla, hiçbir zaman.

Ḥâşılı ḥayyiz-i imkânda degül evşâfuñ
Almasun yok yere bir şâ'ir ele hîç kalem

32. hîç:

Kaside 41

Mısra: 68

Asla, hiçbir zaman.

Molla ne ‘aceb bilmesem ammā bu ‘acebdür
Hiç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

33. **hiç:**

Kaside 41

Mısra: 73

Asla, hiçbir zaman.

Hiç aña nazîr olmaz iken tâlî’i gör kim
Anı da kırmaz hâline iğvâ-yı zamâne

34. **hiç:**

Kaside 42

Mısra: 67

Asla, hiçbir zaman.

Aña nazîr ola mı âlemde hiç
Zühre gibi mütthem-i rûzgâr

35. **hiç:**

Kaside 46

Mısra: 47

Asla, hiçbir zaman.

Harc ider vârim deryâ gibi deprenmez hiç
Bâreka’llâh zihî âşaf-ı şâhib-i temkîn

36. **hiç:**

Kaside 61

Mısra: 20

Asla, hiçbir zaman.

Gayrılar tutmaz yerin dîvân-ı şâhîde senûñ
Hiç olur mı gökde hürşîde kamer nâ’ib-menâb

37. **hiç:**

Nazm 6

Mısra: 3

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Hiç sezâ mı serverâ zât-ı kerîmü’ş-şânuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kâm-yâb

38. **hiç:**

Kaside 47

Mısra: 81

Katiyen, asla.

Tahammül hiç mümkün mi gam-ı hicrâna ey Nef’î
Mağabbet gâlib-i muṭlak dil ise nâ-şikîbâdur

39. **hiç:**

Kaside 57

Mısra: 18

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n’ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

40. **hiç:**

Gazel 18

Mısra: 6

Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır, asla, katiyen.

Dil elinde tutmak ister zülfün ammâ n’eylesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

41. **hiç:**

Gazel 96

Mısra: 1

Hiçbir zaman.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller ‘âşık-ı bî-çâresin

42. **hiç:**

Kaside 42

Mısra: 15

Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat’iye, asla.

Gördi mi bir ‘ârifi bir kimse hiç
Devlet ile muğtenem-i rûzgâr

hiç bir:

1. **hiç bir:**

Kaside 25

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe ait olduğunu anlatır.

Saňa şimden şöñra yokdur hiç bir emr-i muhâl
Bulduñ a’lâ zabṭ u rabṭ-ı memlekette i’tiyâd

2. **hiç bir:**

Kaside 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe ait olduğunu anlatır.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

hiç bir kimse:

1. **hiç bir kimse:**

Gazel 63

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Nef'iyim kimse benim gibi şefâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânum çekemez

hıçe savar:

1. hıçe şayar:-ar

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Önemsememek, önem vermemek.

Himmetüm hıçe şayar genc-i temennâyı velî
Gamı dünyâya değışmem yine imsâkümnden

hidâvet-i Hak:

1. hidâyet-i Hak:

Kaside 30

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı devletde
Ola hidâyet-i Hak reh-nümâ-yı âsânî

hiddet-i 'azminden:

1. hiddet-i 'azminden:-i, -n, -den

Kaside 54

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Kararlılığın sertliği, şiddeti, keskinliği.

Bulsa ger hiddet-i 'azminden eşer tab'-ı hevâ
Bâd-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

hiddet-i bârika-i pertev-i pür-nürından:

1. hiddet-i bârika-i pertev-i pür-nürından:-ı, -n, -dan

Kaside 50

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Işık dolu parıltının şimşeginin şiddeti.

Hiddet-i bârika-i pertev-i pür-nürından
Düşse tâ çâh-ı 'amık-ı 'ademe zulmet-i şâm

hiddet-i reftâr-ı tündi:

1. hiddet-i reftâr-ı tündi:-i

Kaside 45

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Süratli gidişin sertliği, hiddeti.

İderdi hiddet-i reftâr-ı tündi peyveste
Sipih-r-i ma'niye gerd-i zemîn-i eş'ârî

hidmet:

1. hidmetinde:-i, -n, -de

Kaside 16

Mısra: 11

Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Geldi o demler ki ola hidmetinde der-meyân
Peyk-i himmet gibi dâmân-ı şitâb-ı rûzgâr

2. hidmetine:-i, -n, -e

Kaside 60

Mısra: 29

Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Âşafî hidmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sulţân-ı suhan

3. hidmetde:-de

Kaside 11

Mısra: 9

Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Çazâ bu şevk ile hidmetde dâmen-der-miyân oldu
Müheyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sulţânî

4. hidmete:-e

Gazel 95

Mısra: 8

Hizmet, görev, vazife.

O şehîñ kulluğunu cânıma minnet bilirüm
Kendime lâzım olan hidmete takşîr idemem

5. hidmete:-e

Kaside 39

Mısra: 13

Hizmet, görev, vazife.

Bir seferde bu kadar hidmete kim kâdirdür
Fikr olunsa burada mât olur ehl-i tedbir

6. hidmetin:-i, -n

Kaside 43

Mısra: 35

Hizmet, görev, vazife.

Ki emr etdi vezâret hidmetin teslim idüp mühri
O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehiri intikâd üzre

7. hidmeti:-i

Kaside 32

Mısra: 77

Hizmet, görev, vazife // methetme.

Ɔosam o Ɔidmeti bir dem Ɔuzür-ı tab‘um için
Olur o demde dil ü cân esir-i renc-i elim

hidmet-i dadı vü lälava:

1. **hidmet-i dadı vü lälava:**-y, -a

Kaside 18

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Lala ve dadının hizmeti, yardımı.

Aña hür u melek dadı vü lälâ olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hidmet-i dadı vü lälaya

hidmet-i rindânı iderdi:

1. **hidmet-i rindânı iderdi:**-er, -di

Kaside 29

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Rintlerin hizmetini görmek, rintlere hizmet etmek.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerime le‘im
İderdi hidmet-i rindânı şevk ile zühhâd

hidmet-i vaşf-ı cemil- zâtuında:

1. **hidmet-i vaşf-ı cemil- zâtuında:**-u, -ñ, -da

Kaside 32

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Şahsın güzel vasıflarının hizmeti (güzel vasıflarını övme).

Yâ şimdi hidmet-i vaşf-ı cemil- zâtuında
Ne güşiş itdügimi hep bilür Hudâ-yı ‘alim

hidmetkâr-ı dâmen-der-meyânumdur:

1. **hidmetkâr-ı dâmen-der-meyânumdur:**-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Eteği belinde/işe hazır, becerikli hizmetçi.

Fitne hidmetkâr-ı dâmen-der-meyânumdur benüm
Ben giribân-çäk-ı mest-i cäm-ı istignâ-yı ‘aşk

hidmetkâr-ı hançerdârimuz oldu:

1. **hidmetkâr-ı hançerdârimuz oldu:**-dı

Gazel 52

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Hançer tutan (bir) hizmetkâr olmak.

Şâh-ı ‘aşkız her ne emr itsek musahhardur felek
Oldı mâh-ı nevle hidmetkâr-ı hançerdârimuz

hidmetüñ itsek:

1. **hidmetüñ itsek:**-sek

Kaside 53

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Hizmet etmek; bir kimsenin işini yapmak.

Ɔullaruñla oturup hidmetüñ itsek dirler
Celesü hayre celisin ‘amilü hayre ‘amel

hikâvet:

1. **hikâvet:**

Kaside 56

Mısra: **32**

Hikâye, anlatı.

Meşrebinden bir rivâyet çeşme-i âb-ı hayât
Meclisinden bir hikâyet ravza-i huld-ı berin

hikmet:

1. **hikmet:**

Kaside 10

Mısra: **16**

Hakimlik, bilgelik.

‘Aklıñ hünery vâdî-i hikmetdedür ancak
Taḥkik ile hikmet nice bir dilde yer eyler

2. **hikmet:**

Kaside 10

Mısra: **17**

Hakimlik, bilgelik.

Hikmet ger o ‘ilm ise ki aḥkâm-ı felekden
Endişe-i ‘aql-ı beşeri bā-ḥaber eyler

3. **hikmetdür:**-dür

Müseddes 1

Mısra: **1**

Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta‘aḥkul idemem ‘âlemde her pinhân u peydâyî

4. **hikmet:**

Terkib-bend 1

Mısra: **70**

Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

5. **hikmeti:**-i

Kaside 10

Mısra: **26**

Felsefe; akla, akıl yürütmeye dayanılarak kavramlar düzeyinde ifade edilen, her aşamasında eleştiriye açık gerçek arayışı.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına hükmi
Kor hikmeti teslīm-i kazā vü kader eyler

6. hikmetün:-ü, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: **66**

Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Keyf-i cān-bahşuñ ki cism ü cāna rāhat bundadur
Hikmetün inkār ider vā'iz hamākat bundadur

hikmet-i Bārī:

1. hikmet-i Bārī:

Kaside 45

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Allah'ın hikmeti.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Hudā bilür ki nedir bunda hikmet-i Bārī

hikmet-i devrān-ı çarḥ u sevr-i encüm:

1. hikmet-i devrān-ı çarḥ u sevr-i encüm:

Gazel 98

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Yıldızların hareketi ve dünyanın dönmesindeki hikmet/gizli sebep.

‘Āşık-ı giryān u ser-gerdāna şor bilmez ḥakīm
Hikmet-i devrān-ı çarḥ u sevr-i encüm n’eydügin

hikmet-i fikr ü hayālün:

1. hikmet-i fikr ü hayālün:-üñ

Kaside 14

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Fikir ve hayal hikmeti / felsefesi.

Belki kânün-ı suḥanda ḥall ü ‘aḳd-ı nüktede
Hikmet-i fikr ü hayālün feylesof-ı ekberi

hikmet-i ḥakḳ:

1. hikmet-i Ḥakḳ:

Gazel 55

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Allah'ın hikmeti.

Bir zevk komış hikmet-i Ḥakḳ meşrebimizde
Kim mest-i ḡam ārām-ı dil-i ḥurrem-i ‘aşkız

2. hikmet-i Ḥakḳ:

Kaside 50

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Allah'ın hikmeti.

Hadd-i imkânı n’ola itse tecävüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Ḥakḳ emrine rām

hikmet-i ma’nāda:

1. hikmet-i ma’nāda:-da

Kaside 2

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Hakikatın hikmeti, batını sır.

‘İlm-i vahdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Hikmet-i ma’nāda şākirdi Ḥakīm-i Gaznevī

hilāf itmege:

1. hilāf itmege:-meg, -e

Kaside 41

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Karşı durmak, muhalif olmak.

Ol şadr-ı kavī-re`y-i cihān-dīde ki yoḳdur
Re`yine hilāf itmege yā re`y-i zamāne

hilāf-ı gerdiş-i devrān:

1. hilāf-ı gerdiş-i devrān:

Kaside 27

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Dünyanın dönüşünün tersi / aksine.

Ne ‘ālem mihrisün sen kim hilāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka maḡribden çıkup tiḡ-ı mücellāy

hilāf-ı mu’tād:

1. hilāf-ı mu’tād:

Kaside 53

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Alışılmışın dışında, usul ve kurala uymayan.

Çıka deryā ser-i kuhsāra hilāf-ı mu’tād
Ser-fürü eyleye ḡavvās gibi baḡre cebel

hilāf-ı re`y-i cumhürı:

1. hilāf-ı re`y-i cumhürı:-ı

Kaside 34

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Halkın düşüncesine aykırı, halkın düşüncesine uymayan.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçd itse
Eger bir emr-i zâhirde hilâf-ı re'y-i cumhûrî

hilâl:

1. **hilâli:-i**

Kaside 39

Mısra: **62**

Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

İremez gerdine sür'atde hadeng-i Rüstem
Çarh destinde kemân olsa hilâli zih-gîr

2. **hilâli:-i**

Kaside 32

Mısra: **92**

Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

Göreydi şîve-i refîâr-ı raşş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılâde-i sîm

3. **hilâle:-e**

Kaside 4

Mısra: **52**

Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

Ol şeh ki seyre çıkısa yanınca götürmege
Çarh âfitâba tîg u hilâle kemân virür

hilâl-i dâ'ire-sâz:

1. **hilâl-i dâ'ire-sâz:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Daire yapan, daire şekline giren hilal // dolunay.

Yaraşur ger felekde nâvekinde
Hedef olsa hilâl-i dâ'ire-sâz

hilâl-i kevâkib-feşân olur:

1. **hilâl-i kevâkib-feşân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Yıldız saçan hilal olmak (hilal şeklindeki nalin demirinden koştukça kıvılcımlar çıkması).

Ol âsmân-şitâb ki hengâm-ı püyede
Her na'li bir hilâl-i kevâkib-feşân olur

hil'at-i dîbâ:

1. **hil'at-i dîbâ:**

Kaside 10

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

İpekli kumaştan kaftan.

Gün başına bir hil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânımı âlûde-i hûn-ı ciger eyler

hil'at-i nûr u duhân virür:

1. **hil'at-i nûr u duhân virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Karanlık ve aydınlık kaftanını giydirmek.

Ol şeh ki şem'-i bârgehi dūd u şu'leden
Leyl ü nehâra hil'at-i nûr u duhân virür

hîle:

1. **hîle:**

Kaside 39

Mısra: **94**

Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.

Bü'l-'aceb şâ'ir-i kudsi-nefes ü haq-güyum

Fikr-i ma'nâda ne hîle bilürin ne tezvîr

hilkat:

1. **hilkate:-e**

Kaside 31

Mısra: **2**

Tabiat, yaratılış.

Yine irişdi temüz oldı cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir hilkate hep âteş ü bād âb u turâb

2. **hilkatın:-i, -n**

Kaside 62

Mısra: **28**

Tabiat, yaratılış.

İzhâr idüp Haq kudretin tahmîr idince tıynetin
Kılmış mübârek hilkatın haq-ı cihândan muntehâb

himmet:

1. **himmete:-e**

Kaside 10

Mısra: **51**

Lütuf, kerem, yardım.

Bir himmete kâdir ki nice bî-ser ü pâyı
Bir demde murâd itse şeh-i tâcver eyler

2. **himmeti:-i**

Kaside 28

Mısra: **63**

Lütuf, kerem, yardım.

Ger 'ankebüta himmeti yâr olsa perdesi
Keşti-i çâpük-i felek bâdbân olur

3. **himmet:**

Kaside 30

Mısra: 97

Lütuf, kerem, yardım.

Bu güne himmet ider 'andelib iken tütü
Beyân-ı nâtika-i tab'-ı nükte-sencânı

4. **himmetime:-i, -m, -e**

Kaside 35

Mısra: 91

Lütuf, kerem, yardım.

N'eyleyin māl ü menâli ki benüm himmetime
Harc-ı yek-rüzedür olursa cihân māl-â-mâl

5. **himmeti:-i**

Kaside 42

Mısra: 37

Lütuf, kerem, yardım.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Bağış-i naqd u selem-i rüzgâr

6. **himmet:**

Kaside 52

Mısra: 68

Lütuf, kerem, yardım.

Câme-i iqbâline devlet tırâz-ı âstîn
Hâne-i iclâline himmet revâk-ı âstân

7. **himmetde:-de**

Kaside 59

Mısra: 52

Lütuf, kerem, yardım.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde meşeldür
Feyz-i kefi pür-cüdi ki himmetde 'alemdür

8. **himmetüm:-ü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 5

Lütuf, kerem, yardım.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennâyı velî
Ėamı dünyâyâ değişmem yine imsâkümden

9. **himmeti:-i**

Kaside 2

Mısra: 27

Manevi güç, manevi yardım.

Hâk-i pây-ı Şeyh 'Attârım ki oldu himmeti
Tab'uma üstâd-ı ders-i müşkilât-ı Meşnevi

10. **himmeti:-i**

Kaside 22

Mısra: 41

Yardım, ihsan.

Ger olsa himmeti 'âciz-nüvâz u taķviyet-güster
Kebüter cürre-şâhîn gibi şayd eylerdi şah-bâzı

11. **himmeti:-i**

Kaside 26

Mısra: 55

Yardım, ihsan.

Himmeti muhteri'-i tarz-ı cedîd

Devleti nâsic-i kânûn-ı qadîm

12. **himmeti:-i**

Kaside 29

Mısra: 49

Yardım, ihsan.

O deñlü himmeti var baht u tãli'üñ ki aña
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

13. **himmet:**

Kaside 33

Mısra: 62

Yardım, ihsan.

Devlet ki zafer-yâver-i iqlîm-sitândur

Himmet ki cihân-perver-i gencîne-güşâdur

14. **himmete:-e**

Kaside 46

Mısra: 42

Yardım, ihsan.

Hâķ mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoľsa bu himmete mümkün degül aşlâ taħmîn

15. **himmet:**

Kaside 47

Mısra: 101

Yardım, ihsan.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifât-ı zât-ı pāküñ hep birbirinden a'lâdur

16. **himmet:**

Kaside 55

Mısra: 4

Yardım, ihsan.

Şükr kim bir dergeh-i iqbâle itdüm istinâd

Kim olur himmet naşib-i feyz-i cüdından nişâb

17. **himmeti:-i**

Kaside 58

Mısra: 65

Yardım, ihsan.

Ger itse himmeti imdâd-ı 'âcizân-ı cihân
Herif-i dîv-i Süleymân olurdu mür-ı zebün

18. **himmetüñle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 60

Mısra: 75
Yardım, ihsan.

Himmatüfle giderek buldı terakkî şî'rüm
Oldı her bir gâzelüm âleme destân-ı suhan

19. **himmetüñ:-ü, -ñ**
Kaside 62
Mısra: 53
Yardım, ihsan.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midhatüñ
Evvel du'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkû-ğaseb

20. **himmet:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 3
Yardım, ihsan.

Âsmân himmet umar kevkebe-i tab'umdan
'Aql-ı küll ders okur endîşe-i derrâkümnden

21. **himmetde:-de**
Mesnevi 1
Mısra: 38
Yardım, ihsan.

Etvârî pesendide her ahvâl u her işde
Himmatde huşuşâ revîş-i dâd u dihişde

himmet eyle:

1. **himmet eyle:**
Gazel 4
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Lütüfta bulunmak, yardım etmek.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

himmet eyleñ:

1. **himmet eyleñ:-ñ**
Müfret 15
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Dostlar düşdi fenâ bahrine bu keştî-i ten
Himmat eyleñ ki beğâ yaqasına çıka esen

himmet eyleveyim:

1. **himmet eyleveyim:-y, -eyim**
Kaside 29
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Çalışmak, gayret etmek.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhüñe gör
Ne âşinâ kıla reşk itmedük cihânda ne yâd

himmet idüñ:

1. **himmet idüñ:-üñ**
Gazel 88
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Gıceyi gündüze katmak deñile himmet idüñ
Bir şafâ eyleyelüm kim şebimiz rüz idelüm

himmet itse:

1. **himmet itse:-se**
Kaside 55
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Manevi yardımda bulunmak.

Şöyledür te'sîr-i zühd ü tâ'ati 'âlemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bî-irtiyâb

himmet-âmüz-ı kerem:

1. **himmet-âmüz-ı kerem:**
Kaside 31
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Cömertliğin iyilik öğreteni.

Takviyet-bağş-ı zafer silsile-bend-i a'dâ
Himmat-âmüz-ı kerem 'uğde-güşâ-yı aħbâb

himmet-i 'âlidür:

1. **himmet-i 'âlidür:-dür**
Gazel 64
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı, lütfü.

Bu deñlü saña bā'ış himmet-i 'âlidür ey Nef'i
Gazel tarhında senden ğayrı kimse böyle şân virmez

himmet-i 'âlî-şânî:

1. **himmet-i 'âlî-şânî:**
Kaside 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Himmati yüce.

Ma'delet-pîşe hüdâvend-i serîr-i haşmet
İftihâr-ı kerem ü himmet-i 'âlî-şânî

himmet-i âsaf-ı sâhib-dil-i âgâh:

1. **himmet-i âşaf-ı şâhib-dil-i âgâh:**

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Uyanık gönüllü/basiret sahibi Âşaf'ın (vaktin büyük vezirinin) lutfu, ihsanı.

Hâl pek müşkil eger itmez ise ey Nefî
Himmet-i Âşaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

himmet-i merdân:

1. **himmet-i merdân:**

Kaside 27

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Yiğitlerin gayreti, çalışması.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce feth ü ikbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

himmet-i şâhenşeh-i 'âdil:

1. **himmet-i şâhenşeh-i 'âdil:**

Kaside 10

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Adaletili padişahın lütfu, yardımı.

Olursa eger himmet-i şâhenşeh-i 'âdil
Hâşâ ki bu endîşede Nefî zarar eyler

himmet-i sâhib-kerem-i rûzgâr:

1. **himmet-i sâhib-kerem-i rûzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Devrin kerem sahibinin lütfu.

Ola huşûşâ ki mürebbî aña
Himmet-i sâhib-kerem-i rûzgâr

himmet-i şehdûr:

1. **himmet-i şehdûr:-dür**

Kaside 3

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Padişahın lütfu ve keremi.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdûr kıymet
Ne revâ böyle metâ' uñ çekile husrânı

himmet-i sultân-ı cihândur:

1. **himmet-i sultân-ı cihândur:-dur**

Kaside 17

Mısra: 159

Kelime Tipi: -

Cihan sultanının lütfu.

Söyleden himmet-i sultân-ı cihândur yoħsa
Kande ben kande bu güne kelimât-ı ğarrâ

himmet-i tab'-ı bülendim:

1. **himmet-i tab'-ı bülendim:-i, -m**

Kaside 27

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Yüce şairliğin düşünçesi // şairlik kudreti.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vâlâna
Ne güç memdûh idinmek böyle bir a'lâdan a'lâyı

himmet-i vâlâ-yı zamâne:

1. **himmet-i vâlâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Zamanın yüce himmeti, büyük yardımı.

Şimdi odur ihyâ iden erbâb-ı kemâlî
Aħsente zihî himmet-i vâlâ-yı zamâne

Hind:

1. **Hind:**

Kaside 36

Mısra: 7

Hindistan.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulğarı
Saña müsahħar ider hep elündeki hâtem

2. **Hindi:-i**

Kaside 3

Mısra: 30

Hindistan.

Vaşf-ı şemşirine had yok tütalum bir demde
Peyk-i endîşe ne Hindi kıya ne Kirmânı

3. **Hind:**

Kaside 13

Mısra: 76

Hindistan.

Şabâ ger bü-yı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûnı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm u Hind ü Bulğarı

4. **Hindi:-i**

Kaside 21

Mısra: 84

Hindistan.

Kaşide vü ğazelüm hod pür itdi dünyâyı
Ne Rümü koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

5. **Hinde:-e**

Kaside 51

Mısra: 90
Hindistan.

Çapladı medhûn ile Rûmî sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

Hindüstân:

1. **Hindüstânumdur:**-u, -m, -dur
Kaside 12
Mısra: 14
Hindistan.

Mülk-i Rûmî ol kadar tıtdı sevâdî şî'rimûn
Feyzîyim güyâ ben ol Hindüstânumdur benim

Hindü-vı âteş-perest:

1. **Hindü-yı âteş-perest:**
Gazel 17
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ateşe tapan Hintli.

Ey şanem virür leb-i la'lûn Mesîhâdan haber
Güyyâ hâl-i lebûn bir Hindü-yı âteş-perest

Hindü-vı bâm olursa:

1. **Hindü-yı bâm olursa:**-u, -r, -sa
Kaside 50
Mısra: 124
Kelime Tipi: -
Dam bekçisi olmak.

Yâ sarây-ı şeh-i ma'nâdur olursa lâyıķ
Merdüm-i çeşm-i melâ'ikden aña Hindü-yı bâm

Hindü-vı bâm u deri:

1. **Hindü-yı bâm u deri:**-i
Kaside 46
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Kapsının ve damının Hintli bekçisi.

Hindü-yı bâm u deri merdüm-i çeşm-i hürşid
Tırra-i tāk u revākı per-i Cibril-i emîn

Hindü-vı mest-i kemîn-güşâ:

1. **Hindü-yı mest-i kemîn-güşâ:**
Kaside 28
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Tuzak kuran sarhoş Hintli // sevgilinin mahmur
siyah gözleri.

Kim gördi böyle hindü-yı mest-i kemîn-güşâ
Kim bir hadengi âfet-i cân-ı cihân olur

hisâb:

1. **hisâb:**
Kaside 35
Mısra: 115
Ölçü, sayı.

Şoñra gördi ki haridârına yok hadd ü hisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldı dellâl

2. **hisâb:**
Gazel 70
Mısra: 8
Ölçü, sayı // sorgulama.

Tıtalum rüz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdügin zulme senûn hadd ü hisâb olmayıcak

hisâb u kitâb:

1. **hisâb u kitâb:**
Gazel 115
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hesap yapıp kitaba başvurmak.

Rüz-ı şumâr u defter-i a'mâle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse hisâb u kitâb ile

hisâb-ı mâh u sâl-i 'âlemi:

1. **hisâb-ı mâh u sâl-i 'âlemi:-i**
Kaside 2
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Dünyanın ay ve yıl hesabı.

Tâ hisâb-ı mâh u sâl-i 'âlemi tahkik için
Bedr ide mihr-i cihân-tâb-ı felek mâh-ı nevi

hisâr:

1. **hisâr:-ı**
Kaside 39
Mısra: 4
Kale.

Feth-i Hayber olalı eylememişdür kimse
Zür-ı bâzû ile bir böyle hisârî teşhîr

hisâr-ı âhenin olsa:

1. **hisâr-ı âhenin olsa:-sa**
Kaside 56
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Demirden kale olmak.

Gevher-i mazmûn hâlâş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i hançer gibi olsa hisâr-ı âhenin

hişār-ı şîşe:

1. hişār-ı şîşe:

Kaside 34

Mısra: 89

Kelime Tipi: -
Sırça kale.

Nitekim ola sālīm bu hişār-ı şîşe dīvārūñ
Gezend-i mancınık-ı fītneden dervāze vü sūrī

hisse:

1. hişşe:

Kaside 50

Mısra: 133

Pay, nasip.

Şā'ir-i nādire-gūyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostā bī-tevriye vü bī-ihām

hizebr-i ma' reke:

1. hizebr-i ma' reke:

Kaside 21

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Cenk meydanının aslanı.

Hizebr-i ma' reke Sultān Murād Hān kim ider
Ġazāya Hāydar-ı kerrār gibi ikdāmı

hod:

1. hod:

Kaside 25

Mısra: 13

Kendi.

Bu senā-h'vān-ı kādīmūñ hod dilinde bā-ħuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i iştiyākuñ iştidād

2. hod:

Gazel 141

Mısra: 5

Bile, dahi.

Ġamzeler hod çāk çāk itmekde dā'im dilleri
Söyleşülmez tūt ki şemşir-i zebāndur her biri

3. hod:

Kaside 29

Mısra: 35

Kimse.

Degül zamānede hod mā-şadağ buña illā
O dāver-i 'alem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

4. hod:

Kaside 9

Mısra: 60

De/da, dahi.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i 'āzametdür
Mihrūñ kerem ü kevkebi hod dehre 'ayāndur

5. hod:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 24

De/da, dahi.

Ehl-i dildür hemişe yārānum
Ne mevālī ne hod şipāhīdür

6. hod:

Kaside 17

Mısra: 39

De/da, dahi.

İki Edhem hod iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefāvütleri yok biri birinden aşlā

7. hod:

Kaside 21

Mısra: 83

De/da, dahi.

Kaşide vü ğazelüm hod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı koydı ne Hīndi ne mülk-i A'cāmı

8. hod:

Gazel 36

Mısra: 2

Kendi, kendisi, bizzat.

Niçün şāh-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler hod maħabbet ehli terk-i hānmān eyler

9. hod:

Gazel 36

Mısra: 8

Kendi, kendisi, bizzat.

Benefşe kāmēt-i ham-geşte 'arz itmek temāşādur
Bu faşluñ hükmi hod pür-i dü-tāyı nev-cevān eyler

10. hod:

Kaside 4

Mısra: 79

Kendi, kendisi, bizzat.

Micmer-fürüz-ı bezmine hod üd u 'anberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindüstān virür

11. hod:

Kaside 6

Mısra: 55

Artık.

Mülk-i pür-'adlinde hod itmez taqayyüd kārban
Hāris-i kālā midur yā düzd-i bī-pervā midur

12. **hod:**

Kaside 21

Mısra: 85

De/da, bile, dahi.

Gelince tığ-ı zebânıyla hod mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i' lāmı

13. **hod:**

Kaside 17

Mısra: 55

De/da, dahi.

Cebeli Torı ile hod Kayışoğlu Torısı
Nicedür her biri sür'atde kıyās it meşelā

14. **hod:**

Kaside 8

Mısra: 17

İse.

Düşde böyle hün-feşān u kīne-cū zāhirde hod
Şunmadın el kabzaya şemşirini 'uryān bulur

hokka-i çinî:

1. **hoğka-i çinî:**

Kaside 51

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Çini hokka.

Derd-i hırmāna tabīb olsa revādur kalemün
Hoğka-i Çinî devāt aña mürekkeb merhem

hor u pest düşürdi:

1. **hor u pest düşürdi:-di**

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Küçük düşürmek, hor ve hakir duruma getirmek,
alçaltmak//aşağıya düşürmek (gerçek anlamda).*

Mihr-i 'ālem da'vi-i hüsne dırāz itdükçe dest
Rüy-i pür-tābında anı ay düşürdi hor u pest

Horasān:

1. **Horasānı:-ı**

Kaside 40

Mısra: 104

Horasan şehri.

Arz-ı rümü nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Horasānı da zamm

hos gece:

1. **hoş gece:-e**

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Güzel vakit geçirmek, eğlenmek.

'Aşık odur ki şu'le-i dāğıyla hoş geçe
Gam 'āleminde bir ola giceyle gündüzi

hoş ol:

1. **hoş ol:**

Kaside 51

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Esenlikte olmak.

Ey hoş ol şehri mükerrerem ki ola hemvāre
Böyle bir 'ıyd-ı hümāyün ile kadri ekrem

hoşā:

1. **hoşā:**

Gazel 36

Mısra: 5

Ne hoş, ne iyi, ne güzel.

Hoşā feyz-i ferah-bağş-ı nesim-i şubh-ı cān-perver
Ki hem gam mürdesin ihyā kıılır hem şadmān eyler

hoş-āmed:

1. **hoş-āmed:**

Kaside 40

Mısra: 72

*Birini güzel söz ve hareketlerle karşılama //
riyakarlık etmek, yaranmak, hoşā gidecek hareketler
yapmak.*

Kāşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senün

Şā'irüm gerçi haqıkatde hoş-āmed bilmem

hoş-āyende:

1. **hoş-āyendedür:-dür**

Gazel 131

Mısra: 4

Hoşā giden, beğenilen.

El-hağ ne sitemkār olur ol gamze-i hünī
Ammā ne hoş-āyendedür ahlāk-ı girişme

2. **hoş-āyende:**

Kaside 22

Mısra: 73

Hoşā giden, beğenilen.

Düşer bir böyle maṭbū' u hoş-āyende gazel işte
Alınca destine Nef' i-i sāhir kıl-k-i i' cāzı

hoş-bū:

1. **hoş-bü:**

Kaside 13

Mısra: 39

Güzel kokulu.

Ğubarı ol kadar hoş-bü ki aındurmaz dem-i şubha
‘Abir-i ceyb-i gisü-yı bütân-ı Çin ü Ferhârî

2. **hoş-bü:**

Kaside 23

Mısra: 35

Güzel kokulu.

Hoş-bü o kadar silsile-i şâhid-i hulkı
Kim her şiken-i pür-hamı bir micmer-i ‘âlem

hoş-bü ide:

1. **hoş-bü ide:-e**

Kaside 26

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu yapmak.

Tâ ki revnağ vire gülzâra bahâr
Tâ ki hoş-bü ide âfâkı nesim

hoş-büy ider:

1. **hoş-büy ider:-er**

Kaside 61

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu hâle getirmek // güzel kokutmak.

Derlese rüyuñ hağ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Hüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-âb

hoş-büy oldı:

1. **hoş-büy oldı:-dı**

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu olmak.

Nükhet-i hulkıyla hoş-büy oldı hâki ol kadar
Rûmı Çin itdi şemîm-i müşk-nâb-ı Edrine

hoş-dil:

1. **hoş-dil:**

Kaside 7

Mısra: 97

Gönlü hoş, memnun.

Eşer-i luğf-ı kelâmuyla ahibbâ hoş-dil
Yâd-ı şemşîr-i zebânımla ‘adü pür-ğam u bîm

hoş-edâ:

1. **hoş-edâ:**

Kaside 15

Mısra: 68

Güzel, beliğ.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa ‘âlem bir yaña
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

hoş-hâl:

1. **hoş-hâl:**

Gazel 143

Mısra: 9

Mutlu, mesut, memnun.

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hurrem-dil
Zihî te’şîr-i nevrûzî zihî iğbâl-i bihrûzî

hoş-lehçe:

1. **hoş-lehçe:**

Gazel 108

Mısra: 14

Tath dilli, güzel (şîir) söyleyen.

Qalur mı yâ ‘Urfîden söz söylemede Nef’î

Hoş-lehçe ise ger o pâkîze-edâdur bu

hoşnüd eyledüñ:

1. **hoşnüd eyledüñ:-düñ**

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Memnun etmek, gönlünü hoş etmek, razı etmek.

Tiğüña n’ola yemîn eylerse rûh-ı Murtaşâ
Bir ğazâ itdüñ ki hoşnüd eyledüñ peygâm-beri

hoş-nüvîs:

1. **hoş-nüvîs:**

Kaside 19

Mısra: 38

Güzel yazı yazan, hattat.

Hîdîv-i pür-hüner Sultân Murâd ol şâh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvîs ü hem suhanverdür

hoş-sohbet:

1. **hoş-sohbet:**

Kaside 20

Mısra: 71

Sohbeti tatlı, güzel (olan).

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-sohbet
Suhan-pîrâ vü sihr-ârâ vü mu‘ciz-güy u vahy-âver

hoş-tab'ân:

1. hoş-tab'âna:-a

Gazel 18

Mısra: 13

Güzel huylular, huyu güzel olanlar.

Böyle hoş-tab'âna rindâne gazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Hâfiz-ı Şirâza dest

hoş-ter:

1. hoş-ter:

Kaside 20

Mısra: 64

Daha güzel, çok güzel.

'Aceb maṭbū' u dil-keşdür ser-â-pā hüsn-i endāmı
Biribirinden a'lā vü laṭif ü nāzük ü hoş-ter

hoş-zāt:

1. hoş-zāt:

Kaside 20

Mısra: 8

Kişiliği güzel.

Firişte-hüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- ṭab' u hoş-zāt ü suḥandân u suḥan-perver

2. hoş-zāt:

Kaside 23

Mısra: 29

Kişiliği güzel.

'İsâ gibi bir rüh-ı melek-siret ü hoş-zāt
Yüsuf gibi bir mâh-ı perî-peyker-i 'âlem

hoş-zāt-ı serverdür:

1. hoş-zāt-ı serverdür:-dür

Kaside 19

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Kişiliği güzel başkan /padişah.

Zebānum lâldür ta'rîf-i ṭab'-ı nüktedânında
'Aceb şâhenşeh-i nāzük-dil ü hoş-zāt-ı serverdür

hü çekelüm:

1. hü çekelüm:-eliüm

Kaside 26

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Deyim**

Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek.

'Ömrün efvün ola bir hü çekelüm
İdelüm soñra du'âyı taşmîm

hü çeker:

1. hü çeker:-er

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek // feryat figan etmek.

Gāhî gülşende şalınsañ serv-i ra'nālar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşāk-ı şeydālar gibi

hüb:

1. hüb:

Kaside 61

Mısra: 58

Güzel, hoş.

Ḥāller zibā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḫ bu kim hüb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

hüb olur:

1. hüb olur:-u, -r

Kaside 61

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Güzel olmak.

Derlese rüyüñ ḥaṭ-ı müşgîn anı hoş-büy ider
Ḥüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

hübân:

1. hübânüñ:-uñ

Gazel 87

Mısra: 7

Güzeller/dilberler.

Kızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rüyü hübânüñ
Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğın görsem

2. hübâne:-e

Gazel 113

Mısra: 3

Güzeller/dilberler.

Ḥübâne 'aceb lâzımedür cāzibe-i dil
Ansuz baḫamam hüsn ile mihr-i felek olsa

3. hübân:

Kaside 27

Mısra: 69

Güzeller/dilberler.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hübân
Külāhı güşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

4. hübāna:-a

Kaside 28

Mısra: 18
Güzeller/dilberler.

Yeksân ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübâna bu mu‘âmeleden çok ziyân olur

5. **hübânı:-ı**
Gazel 22
Mısra: 6
Güzeller.

‘Uşşâkı esîr itmek ise ‘âdet-i gamze
Hübânı şikâr eylemedür hüy-yı maħabbet

hübân-ı fettânuñ:

1. **hübân-ı fettânuñ:-uñ**
Kaside 13
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Cazibeli, fitne çıkarıcı güzeller.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger hübân-ı fettânuñ şikenc-i zülf-i țarrarı

hüccet:

1. **hüccet:**
Kaside 14
Mısra: 79
Belge, vesika, delil.

‘Aczüme bir hüccet alurdım eger ehl olsalar
Rüzgârıñ yâve-sencân-ı fazîlet-güsteri

hüccet-i da‘vâmuñ:

1. **hüccet-i da‘vâmuñ:-m, -uñ**
Kaside 22
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
İddianın delili (şairlik iddiasının delili, belgesi).

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ‘iriyetde
Eger lâzım gelürse hüccet-i da‘vâmuñ ibrâzi

hüccet-i ehl-i sünnet:

1. **hüccet-i ehl-i sünnet:**
Kaside 51
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Ehl-i sünnetin delili.

Hâmî-i şer‘-i nebî hüccet-i ehl-i sünnet
Kıble-i mülk ü milel Ka‘be-i erkân-ı ümem

hüccet-i ihsân-ı mu‘accel:

1. **hüccet-i ihsân-ı mu‘accel:**
Kaside 59
Mısra: 47

Kelime Tipi: -
Peşin verilen, geciktirilmeyen ihsanın belgesi.

Hük-m-i kâlemi hüccet-i ihsân-ı mu‘accel
Şer‘-i keremi nâsih-i kânün-ı selemdür

hüccet-i mazmün-ı kelâmum:

1. **hüccet-i mazmün-ı kelâmum:-u, -m**
Kaside 57
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Şiir mazmununun delili.

İderim da‘vî-i tezvîrini haşmuñ ibtâl
Eylesem hüccet-i mazmün-ı kelâmum ibrâz

hüccete olursa:

1. **hüccete olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 21
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Hayırlı olmak, uğurlu olmak.

‘İnâyet-i ezeliçür bu güne fetħ u zafer
‘Aceb midür ger olursa hüccete encâmı

hüccete-zât:

1. **hüccete-zât:**
Kaside 29
Mısra: 40
Uğurlu, tarihli kişi.

Güşâde-baht u kavî-țâli‘ ü bülend-iķbâl
Hüccete-zât u sütüde-şifât u pāk-nihād

2. **hüccete-zât:**
Kaside 38
Mısra: 22
Uğurlu, tarihli kişi.

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i ‘âdil
Küşâde-rüy u nâzük-dil hüccete-zât u ferrüh-dem

Hudâ:

1. **Hudâ:**
Gazel 37
Mısra: 10
Allah.

‘Ârif ol gam çekme Nef‘î böyle kalmaz rüzgâr
Luțf ider bir gün Hudâ elbette fetħ-i bâb olur

2. **Hudâdan:-dan**
Gazel 104
Mısra: 13
Allah.

Ḥān Murād ol şeh-i zî-şān ki Ḥudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile 'āleme sulṭān olsun

3. **Ḥudā:**
Kaside 9
Mısra: 143
Allah.

Göstermeye bir ferde Ḥudā 'ālemi sensüz
Zirā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

4. **Ḥudā:**
Kaside 10
Mısra: 125
Allah.

Manşūr ide her yerde Ḥudā rāyet-i bahtuñ
Tā Ḥusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

5. **Ḥudānuñ:-nuñ**
Kaside 21
Mısra: 6
Allah.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḥudānuñ in 'āmı

6. **Ḥudā:**
Kaside 35
Mısra: 30
Allah.

O Ḥudiv-i 'azamet güster ü 'ālī-himmet
Ki Ḥudā virmiş aña meretebe-i 'ālū'l-'āl

7. **Ḥudā:**
Kaside 45
Mısra: 88
Allah.

Hemān ḳazāya rızādur bu bābda çāre
Ḳabül iderse Ḥudā ger rızā-yı nā-çārī

8. **Ḥudā:**
Kaside 47
Mısra: 139
Allah.

Ḥudā hıfz eyleye dā'im ḥaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

9. **Ḥudā:**
Kaside 58
Mısra: 44
Allah.

'Azīz Efendi o şadr-ı yegāne-i 'ālem
Ki virmiş aña Ḥudā 'ilm ü fazl-ı rüz-efsün

10. **Ḥudā:**
Kaside 60

Mısra: 21
Allah.

Biri de fāzıl-ı Cāmī ki Ḥudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādyā-nūşān-ı suḥān

11. **Ḥudā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 20
Allah.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḥuşūşuñ Ḥudā güvāhıdur

12. **Ḥudā:**
Tesdis 1
Mısra: 16
Allah.

Neden 'ār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḥudā senden ala dādım

13. **Ḥudā:**
Kaside 32
Mısra: 105
Allah.

Nite ki mazhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḥudā
Vire her itdüğü luṭfa kifāyet-i ta'mīm

14. **Ḥudā:**
Kaside 43
Mısra: 14
Allah.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḥudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

Ḥudā bilür:

1. **Ḥudā bilür:**
Gazel 44
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan başka kimse bilmez, sadece Allah bilir.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaşf idemem lisān ile ancaḳ Ḥudā bilür

2. **Ḥudā bilür:**
Kaside 45
Mısra: 86
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan başka kimse bilmez, sadece Allah bilir.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḥudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

Ḥudā bilür ki:

1. **Ḥudā bilür ki:**
Kaside 58

Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Allah biliyor ki.

Bu luğf-ı tab' ile sultānuma kul olsam eger
Hudā bilür ki olurdu vüçh ile memnün

2. **Hudā bilür ki:**
Kaside 58
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Allah biliyor ki.

Bu luğf-ı tab' ile sultānuma kul olsam eger
Hudā bilür ki olurdu vüçh ile memnün

Hudā pâyende kılsun:

1. **Hudā pâyende kılsun:**
Gazel 142
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Dua Sözü**
*"Allah daim/payidar etsin" anlamında kullanılan
bir temennî sözü.*

Hudā pâyende kılsun rāyet-i baht-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iqbāl-i bihrūzī

hudāvendā:

1. **hudāvendā:**
Kaside 11
Mısra: 69
Ey sultan!

Cihān-ārā şehenshāhā cihān-dāver hudāvendā
Eyā şâyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

2. **hudāvendā:**
Kaside 13
Mısra: 85
Ey sultan!

Kerem-güster Hudāvendā hünere-perver Şehenshāhā
Eyā pīrāye-i şun'-ı kemāl-i kudret-i Bārī

3. **hudāvendā:**
Kaside 20
Mısra: 43
Ey sultan!

Serir-ārā hudāvendā hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhib-kırān-ı a'zām u şāhenşeh-i ekber

4. **hudāvendā:**
Kaside 21
Mısra: 59
Ey sultan!

Güşāde-baht Hıdıvā şehā hudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gürüdār-ı Behrāmī

5. **hudāvendā:**
Kaside 18
Mısra: 69
Ey Sultānum!

Hudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maşşūdum
Yüzüm ferş eyledükden soñra dergāh-ı mu'allāya

6. **hudāvendā:**
Kaside 27
Mısra: 53
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Vezirā şāhibā Şadrā cihān-dāver hudāvendā
Eyā şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

7. **hudāvendā:**
Kaside 27
Mısra: 87
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Hudāvendā ben ol üstād-ı mazmün-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lü'lü-yı lālāyī

8. **hudāvendā:**
Kaside 34
Mısra: 65
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Hudāvendā haķikatdür sözüüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı hoş-tab'uñ güzāf u lāf menfūrī

9. **hudāvendā:**
Kaside 49
Mısra: 65
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Felek-mesned hudāvendā hıdıvā dāverā Şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārī

hudāvend-i 'azimü's-şān:

1. **hudāvend-i 'azimü's-şān:**
Kaside 19
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Şanı büyük hükümdar.

O dānişver Hudāvend-i 'azimü's-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

hudāvend-i cihān:

1. **hudāvend-i cihān:**
Kaside 57
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Cihan hükümdarı.

Âsmân-päye ĥudâvend-i cihân kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını päy-endâz

ĥudâvend-i felek-sadr ü melâ'ik-ĥuddâm:

1. **ĥudâvend-i felek-sadr ü melâ'ik-ĥuddâm:**

Kaside 50

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

*Oturduğu yer gökyüzü ve hizmetçileri melekler
olan hükümdar /şeyhülislam.*

Serverâ dâdgerâ dâver-i vâlâ-güherâ
Ey ĥudâvend-i felek-sadr ü melâ'ik-ĥuddâm

ĥudâvend-i fuhül-i 'ulemâ-yı kümmel:

1. **ĥudâvend-i fuĥül-i 'ulemâ-yı kümmel:**

Kaside 53

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*Fazilet sahibi âlimlerin önde gelenlerinin
efendisi.*

Serverâ nâmverâ fâzıl-ı ferĥunde-dilâ
Ey ĥudâvend-i fuĥül-i 'ulemâ-yı kümmel

ĥudâvend-i ĥudâvendân-ı fazl u câh:

1. **ĥudâvend-i ĥudâvendân-ı fazl u câh:**

Kaside 52

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Makam ve fazilet sahiplerinin efendisi.

Ol ĥudâvend-i ĥudâvendân-ı fazl u câh kim
'İlm ü 'irfânıyla olmuş 'izz ü devlet tev'emân

ĥudâvend-i ĥümâ-himmet:

1. **ĥudâvend-i ĥümâ-himmet:**

Kaside 5

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Hüma himmetli padişah, lütfu her yanı kaplamış
olan padişah.*

Ĥudâvend-i ĥümâ-himmet ki dünyâ dest-i cüdında
Bir avuç ĥâr u ĥasdur bir muĥîṭ-i bî-kerân üzre

ĥudâvend-i ĥümâyün:

1. **ĥudâvend-i ĥümâyün:**

Kaside 35

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Kutlu, saadetli vezir.

Âşafâ dâdgerâ memleket-ârâ Şadrâ
Ey Ĥudâvend-i ĥümâyün güher-i ferruĥ-fâl

ĥudâvend-i ĥümâyün- elĥâb:

1. **ĥudâvend-i ĥümâyün- elĥâb:**

Kaside 31

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Mübarek lakaplı vezir.

Müşterî-kevkibe düstür-ı 'uṭârid-menşür
Âsumân-päye Ĥudâvend-i ĥümâyün- elĥâb

ĥudâvend-i ĥümâyün-makdem:

1. **ĥudâvend-i ĥümâyün-makdem:**

Kaside 40

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Gelişi uğurlu vezir.

Şadr-ı Âşaf-menişâ şaf-der-i şâhib-revişâ
Ey Ĥümâ-säye Ĥudâvend-i ĥümâyün-makdem

ĥudâvend-i ĥüner-perver-i ceng-âver:

1. **ĥudâvend-i ĥüner-perver-i ceng-âver:**

Kaside 40

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Savaşçı ve ĥüner sahibi vezir.

O Ĥudâvend-i ĥüner-perver-i ceng-âver kim
Münĥaşır devletine terbiyet-i tüĝ ü kalem

ĥudâvend-i ĥünerver:

1. **ĥudâvend-i ĥünerver:**

Kaside 22

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Marifet sahibi hükümdar.

Kerem-güster Ĥudâvend-i ĥünerver dâver-i kâmil
Zafer-yâver şehensâh-ı dil-âver Ĥusrev-i ĝâzî

ĥudâvend-i kerîm ü kişver-ârâ:

1. **ĥudâvend-i kerîm ü kişver-ârâ:**

Kaside 43

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Memleketi süsleyen cömert hükümdar /vezir.

O dîn-perver Ĥudâvend-i kerîm ü kişver-ârâ kim
Vücüdü rahmet-i maĥz-ı İlähîdür 'ibâd üzre

ĥudâvend-i mu'azzam:

1. **ĥudâvend-i mu'azzam:**

Kaside 7

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu hükümdar.

O ħudāvend-i mu‘azzam ki yazar elķābın
Levh-i ta‘zīme bu ta‘bīr ile kilik-i tekrīm

2. **ħudāvend-i mu‘azzam:**

Kaside 17

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu hükümdar.

O ħudāvend-i mu‘azzam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāşīye-sā

3. **ħudāvend-i mu‘azzam:**

Kaside 11

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu hükümdar.

Ĥudāvend-i mu‘azzam pādişāh-ı maşrıķ u mağrib
Yegāne vāriş-i mülk-i cihān İskender-i şānī

4. **ħudāvend-i mu‘azzam:**

Kaside 48

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu vezir.

Cihān-pīrā ħudiv-i dād-güster
Cihān-dāver Ĥudāvend-i mu‘azzam

ħudāvend-i mükerrerem:

1. **ħudāvend-i mükerrerem:**

Kaside 20

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yüce, aziz, muhterem hükümdar.

Ĥudāvend-i mükerrerem pādişāh-ı ‘ārif ü kāmīl
Ser-efrāz-ı hünermend ü serir-efrūz-ı dānişver

2. **ħudāvend-i mükerrerem:**

Kaside 23

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yüce, aziz, muhterem hükümdar.

Sulţān-ı kerem-pīşe ħudāvend-i mükerrerem
Şāhenshāh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ‘ālem

ħudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü ‘Alī-siret:

1. **ħudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü ‘Alī-siret:**

Kaside 3

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Hz. Ali ahlaklı ve Hz. Ömer adaletli hükümdar.

O Ĥudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü ‘Alī-siret kim
Buldı zātıyla şeref silsile-i ‘Oşmānī

ħudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü Ebübekr-i‘tikād:

1. **ħudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü Ebübekr-i‘tikād:**

Kaside 25

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

*Hz. Ebubekir itikatlı/inançlı ve Hz. Ömer
adaletli padişah.*

Dād-güster dāverā şāhenshā dīn-perverā
Ey ħudāvend-i ‘Ömer-‘adl ü Ebübekr-i‘tikād

ħudāvend-i serir-i haşmet:

1. **ħudāvend-i serir-i haşmet:**

Kaside 3

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Haşmet tahtının sultanı.

Ma‘delet-pīşe ħudāvend-i serir-i haşmet
İftihār-ı kerem ü himmet-i ‘ālī-şānī

ħudāvend-i serir-i ma‘rifet:

1. **ħudāvend-i serir-i ma‘rifet:**

Kaside 2

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

İlim, irfan tahtının hükümdarı // Hz. Mevlânâ.

Ol ħudāvend-i serir-i ma‘rifet kim feyzidür
Sālik-i bī-tüşe-i gümrāha zād-ı uşrevī

ħudāvend-i suhanver:

1. **ħudāvend-i suhanver:**

Kaside 25

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Düzgün ve güzel konuşan hükümdar.

Ol ħudāvend-i suhanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruşşat meclis-i ħāşşına ‘aķl-ı müstefād

ħudāvend-i vegāne:

1. **ħudāvend-i yegāne:**

Kaside 18

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Eşsiz, müstesna hükümdar.

Şehenshāh-ı zamāne Ķahramān-ı maşrıķ u mağrib
Ĥudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

ħudāvend-i zamān:

1. **ḥudāvend-i zamān:**

Kaside 19

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Zamanın hükümdarı, efendisi.

Ḥudāvend-i zamān kim pādīşāhān-ı cihān aña
Kemine bende-i fermān-ber ü dirine çākerdür

ḥudāvend-i zamāne:

1. **ḥudāvend-i zamāne:**

Kaside 13

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Zamanın hükümdarı, efendisi.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Ḥudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

ḥudāvegān-ı müşīrān-ı memleket-perver:

1. **ḥudāvegān-ı müşīrān-ı memleket-perver:**

Kaside 30

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Memleketi seven, memlekete hizmet eden
vezirlerin şahlar şahı.*

Ḥudāvegān-ı müşīrān-ı memleket-perver
Ḥıdīv-i bārgēh-i mesned-i cihānbānı

Ḥudā-yı a'lem ü ahkem:

1. **Ḥudā-yı a'lem ü ahkem:**

Kaside 38

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

En iyi bilen ve en doğru hüküm veren Allah.

Muḥaşşal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
'Aceb ḥalk eylemiş ḥaqqā Ḥudā-yı a'lem ü ahkem

Ḥudā-yı 'alīm:

1. **Ḥudā-yı 'alīm:**

Kaside 32

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

İlmi ebedi ve ezeli olan Allah.

Yā şimdi ḥidmet-i vaşf-ı cemil- zātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḥudā-yı 'alīm

Ḥudā-yı kâdir ü kayyüm u ahkem:

1. **ḥudā-yı kâdir ü kayyüm u ahkem:**

Kaside 48

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

*Sonsuz güç ve kudret sahibi olan, her şeyi kendi
varlığıyla ayakta tutan ve en doğru hükmü veren
Allah.*

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḥudā-yı kâdir ü kayyüm u ahkem

Ḥudā-yı müste'ân:

1. **Ḥudā-yı müste'ân:**

Kaside 56

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Kendisinden yardım istenen Allah.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḥudā-yı müste'ân
Olmaya eksük cenābuñdan gürüh-ı müsta'in

Ḥudā-yı müte'âl:

1. **Ḥudā-yı müte'âl:**

Kaside 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Ne dedimse sözümi tutdı sipih-r-i ḥod-re'y
Ne murād itdüm ise virdi Ḥudā-yı müte'âl

2. **Ḥudā-yı müte'âl:**

Kaside 35

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Yüce Allah.

Şimdiden soñra du'āya el açup eyle niyāz
Vire maqşūdını her neyse Ḥudā-yı müte'âl

ḥufte:

1. **ḥufte:**

Kaside 47

Mısra: 71

Uyumuş, uykuda.

Göñül aşıfte yār ālüfte çeşm-i baht ise ḥufte
'Aceb 'aşıq 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur

ḥulāsa-i eser-i şun'-ı kudret-i Bārī:

1. **ḥulāsa-i eser-i şun'-ı kudret-i Bārī:**

Kaside 45

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Allah'ın yaratma kudreti eserinin özü / neticesi.

Kıvām-ı tıynet-i terkīb-i 'ālem ü ādem
Ḥulāsa-i eser-i şun'-ı kudret-i Bārī

ḥulāsa-i haber-i bī-tereddüd:

1. **hulāşa-i haber-i bî-tereddüd:**

Kaside 30

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Düşünmeksizin, zorlanmadan söylenen sözün özü.

Hulāşa-i haber-i bî-tereddüd iş'arı
Netice-i qalem-i bî-tekellüf ihsanı

hulāşa-i maẓmūn-ı mu'ciz-i 'İsā:

1. **hulāşa-i maẓmūn-ı mu'ciz-i 'İsā:**

Kaside 32

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Hz İsa'nın mucize anlamının /kavramının özü.

Sözüm hulāşa-i maẓmūn-ı mu'ciz-i 'İsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vahy-i Kelim

hulāşa-i suhan-ı Bū 'Alī vü Eflātūn:

1. **hulāşa-i suhan-ı Bū 'Alī vü Eflātūn:**

Kaside 58

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Efatun'un ve İbni Sina'nın sözlerinin özü.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Hulāşa-i suhan-ı Bū 'Alī vü Eflātūn

hulāşa-i takdîr:

1. **hulāşa-i takdîr:**

Kaside 30

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

(Allah'ın) takdirinin özü.

Felek-şükūh Vezîrā melek-şiyem Şadrā
Eyā hulāşa-i takdîr şun'-ı Yezdānî

hulefā:

1. **hulefāda:-da**

Mesnevi 1

Mısra: 32

Halifeler.

Maḥşūşdur ancak bu hüner Hān Murāda
Zirā ne selāfında var ne hulefāda

hulk:

1. **hulkı:-ı**

Gazel 94

Mısra: 3

Huy, tabiat, yaratılış.

Dilerim hüsni gibi hulkı güzel cānānı
Mutlakā böyle olan şūh-ı cihānı severim

2. **hulkı:-ı**

Kaside 4

Mısra: 72

Ahlak, huy.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Hulkı cihāna büy-ı gül ü gülsitān virür

3. **hulkın:-ı, -n**

Kaside 39

Mısra: 55

Huy, tabiat, yaratılış // ahlakının güzel kokusu, güzel ahlak.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār hulkın
Dāmenin bād-ı şabā eylese pür-müşk ü 'abîr

hulk-ı hasen:

1. **hulk-ı hasen:**

Kaside 62

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Güzel ahlak.

Ey dāver-i kāmîl-nihād şāfî dil ü pāk-i 'tiḳād
Zātuñla kılmış ittiḥād hulk-ı hasen tavr-ı 'aceb

hulk-ı kerîmi:

1. **hulk-ı kerîmi:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cömert tabiat, yaratılış.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar hulk-ı kerîmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṫān Selîmi

hulûş:

1. **hulûşum:-u, -m**

Kaside 38

Mısra: 82

Doğruluk, samimiyet.

Benim de 'aczüme var i'tirāfım lîk şevḳumdan
Hulûşum bundan özge nice taḫḳîḳ eylesem bilmem

2. **hulûşum:-u, -m**

Kaside 47

Mısra: 85

Doğruluk, samimiyet.

Hulûşum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştîyāka az çok esbāb-ı tesellādur

3. **hulūşımı**: -i, -m, -i

Kaside 58

Mısra: 71

Doğruluk, samimiyet, sevgi.

Ġaraż hulūşımı ‘arz itmedür biraz da n’ola
İcâzetüñle olursam temeddühe me’zûn

humār:

1. **humār:**

Gazel 4

Mısra: 5

(İçkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Humār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bîzār
Meded yok mı bize ey sākî-i şāhib-kerem şahbā

humār-ı bādeden:

1. **humār-ı bādeden**: -den

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği baş ağrısı.

Rind iseñ Nef’i humār-ı bādeden açma gözüñ
‘Ālemüñ hālî hayāl-i h’āb gelsün çeşmüñe

humār-ı h’ābdan:

1. **humār-ı h’ābdan**: -da

Kaside 38

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Uyku sersemliği.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hūrām eyler
Humār-ı h’ābdan olmış perişān turra vü perçem

hum-hāne:

1. **hum-hāneler**: -ler

Kaside 15

Mısra: 7

Şarap küpleri konan yer, şarap mahzeni // meyhane.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī hum-hāneler
Rağş eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce nağam

hum-ı mey:

1. **hum-ı mey:**

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap küpü.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi hamūşuz
Ammā ki hum-ı mey gibi pür-cüş u hūrūşuz

hün:

1. **hün:**

Kaside 14

Mısra: 15

Kan.

Ġamze-i hūbān gibi cārī ucından yine hün
Böyle kalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

2. **hün:**

Kaside 28

Mısra: 71

Kan.

Şemşiri gül gül itdüğü dem hāki hün ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitān olur

hün-āb:

1. **hün-āb:**

Kaside 31

Mısra: 80

Kanlı su.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hün-āb

hün-ābe:

1. **hün-ābe:**

Kaside 9

Mısra: 23

Kanlı su (kanlı gözyaşı).

Hün-ābe degül bādesi zehr-i ğam-ı hicrān
Her nağme-i çeng ü neyi feryād u fiğāndur

hün-feşān:

1. **hün-feşān:**

Kaside 8

Mısra: 17

Kan saçıcı, kan dökücü.

Düşde böyle hün-feşān u kīne-cū zāhirde ḥod
Şunmadın el kaçzaya şemşirini ‘uryān bulur

hün-feşān olur:

1. **hün-feşān olur**: -u, -r

Kaside 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kan saçan olmak, kan saçmaya başlamak.

Ġamzeñ ne dem ki tiğ çeküp hün-feşān olur
‘Uşşāk-ı dil-fiğāra ecel mihrībān olur

h n :

1. h n :

Kaside 22

Mısra: 68

Kan dökücü, zalim // sevgilinin gözleri.

Bel -ender-bel dur ‘aşık-ı b -çareye g y 
O h n   amze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-s zi

h n-ı dil:

1. h n-ı dil:

Kaside 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Meşreb-i ehl-i maşabbetden alan lezzet-i k m
H n-ı dil n ş ider olmazsa şar b-ı gül-f m

2. h n-ı dil:

Kaside 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül/ işer kanı.

El şaf  c mın alduķca ele reşk ile ben
H n-ı dil n ş iderin b de-i g lg na bedel

3. h n-ı dil:

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül/y irek kanı.

 am-ı rind n-ı ‘ lemd r benim de çekdüğim yoşsa
Yeg ne h n-ı dil n ş eylerin ger bulmasam şahb 

4. h n-ı dil:

Gazel 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Şana boyadı k yuņı seyl- b-ı sirişküm
H n-ı dil ile taşdı meger c y-ı maşabbet

h n-ı dili:

1. h n-ı dili:-i

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

H n-ı dili bir zevk ile n ş itmede  amze
Ol lezzet ile zehr-i cef y  çekemez dil

h n-ı düşmen:

1. h n-ı düşmen:

Kaside 28

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Düşmanın kanı.

Diller d yer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki h n-ı düşmen ucından rev n olur

h n-ı fitne:

1. h n-ı fitne:

Kaside 5

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Fitne kanı, fitneden dolayı dökülen kan.

Eger hem  an döküp şemşiri hem p k itmese dehri
Çalurdı h n-ı fitne d men-i  hir zam n üzre

h n  gözlere:

1. h n  gözlere:-ler, -e

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan dökücü göz.

Günde biņ  an eylemek çok mı o h n  gözlere
Gördüğine raşmı yoķ bir b -em ndur her biri

h n  gözlerün:

1. h n  gözlerün:-ler, - n

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kan dökücü göz.

G rd ğın  ld rmed r k rı o h n  gözlerün
Şoymaz anuņc n elinden  amzeler  add resin

h n-ı şemşir-zeb n:

1. h n-ı şemşir-zeb n:

Kaside 37

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Kılıç dilin kanı (kılıç gibi olan dilin kanı).

Tab‘um ol  amze-i ş h-ı b t-i ma‘n dur kim
H n-ı şemşir-zeb n ile virür fitneye reng

h n-p l :

1. h n-p l :

Kaside 6

Mısra: 50

Kan dökücü.

Tiĝe minnet çekmese re'y-i cihan-giri n'ola
Mihri gör dünyayı tütmiş tiĝi hün-pālâ mıdur

hür:

1. **hür:**

Gazel 89

Mısra: 7

Cennet kıztı, huri

Vâ'iz ne kadar kevşer ü hür ańsa uzatsa
Olmaz mey ü maħbūbdan el-kıřřa ferāĝum

2. **hürdan:-dan**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 6

Cennet kıztı, huri

Böyle zibā-şuret ü pākīze-siret görmedim
Bir melekđür güyiyā itmiş tevellūd hürdan

3. **hür:**

Kaside 18

Mısra: 81

Cennet kıztı, huri.

Ańa hür u melek dadı vü lāla olmaĝa hāzır
Ne dem muħtāc olursa ĥidmet-i dadı vü lālaya

hür olsa:

1. **hür olsa:-sa**

Kaside 7

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Huri olmak.

Meyl-i ebkār-ı ma'ānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besim

hurde:

1. **hurde:**

Kaside 45

Mısra: 21

Ufak, parça, kırıntı.

Gelince bād-ı řabā gibi ĥurde reftāre
Yol üzre tarħ ider eřkāl-i mevc-i enhārı

hür-ı 'in:

1. **hür-ı 'in:**

Kaside 56

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

İri ve güzel gözlü huri.

Bu kaşidem ravza-i ĥuld-ı ma'ānīdür benüm
Nazm-ı pāki āb-ı Kevşer bıkı-i fikri hür-ı 'in

hurrem:

1. **hurrem:**

Kaside 8

Mısra: 88

Gönül açıcı, şen.

Gülşen-i ikbāli ser-sebz ola tā kim rüzĝār
Gül gibi bāĝ-ı cihānı ĥurrem ü ĥandān bulur

2. **hurrem:**

Kaside 58

Mısra: 21

Gönül açıcı, şen.

O deńlü ĥurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılrsa feyz-i nesimiyle bir dil-i maħzūn

3. **hurremdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 55

Sevinçli, mutlu.

Neşāt-ı keyf-i medħiyle dil-i endişe ĥurremdür
Nesim-i büy-ı ĥulkıyyla dimāĝ-ı cān mu'aşardur

4. **hurrem:**

Kaside 26

Mısra: 104

Sevinçli, mutlu.

Olasın bāĝ-ı cihānda dā'im
Gül gibi ĥurrem ü ĥandān u besim

5. **hurrem:**

Kaside 32

Mısra: 11

Sevinçli, mutlu.

Cihān müferreh ü dil-keş cihāniyān ĥurrem
Zamān şüküfte zemim reşk-i büstān-ı na'im

6. **hurrem:**

Kaside 46

Mısra: 7

Sevinçli, mutlu.

Dā'imā ĥurrem ü řād-āb u müferriħ ĥemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrin

7. **hurrem:**

Kaside 57

Mısra: 5

Sevinçli, mutlu.

řevk-i takrürüm ile ĥatır-ı maźmün ĥurrem
Ĥüsni-i ta'birüm ile řāhid-i ma'nā řannāz

8. **hurrem:**

Kaside 38

Mısra: 8
Sevinçli, mutlu.

Zemîn feyz-i neşât-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne arzû-yı intizâm-ı hâl ile hurrem

9. **hurrem:**
Kaside 58
Mısra: 55
Sevinçli, mutlu.

Zamân latîfe-i hulkıyla dem-be-dem hurrem
Cihân vazîfe-i cüdiyla ser-te-ser memnûn

10. **hurrem:**
Müseddes 1
Mısra: 9
Sevinçli, mutlu.

Ṭotalım 'âlem olmuş şâd 'âlem halkı hep hurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

11. **hurrem:**
Kaside 6
Mısra: 7
Taze ve hoş, canlı.

Sebz ü hurrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cüda 'aqs-ı künbed-i hadrâ midur

hurrem ide:

1. **hurrem ide:-e**
Kaside 36
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Birini sen götürüp eyledün Stanbulı şâd
Birin de Hâk götürüp ide âlemi hurrem

hurrem itdi:

1. **hurrem itdi:-di**
Kaside 44
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı lutfuñ
Hurrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

2. **hurrem itdi:-di**
Gazel 127
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, şenlendirmek.

Açdı hurrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

hurrem kıldı:

1. **hurrem kıldı:-dı**
Kaside 51
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, şenlendirmek.

Habbezâ 'ıyd-ı feraḥ-baḥş-ı hümâyün-makdem
Ki dil-i 'âlemi bir cām ile kıldı hurrem

hurrem oldı:

1. **hurrem oldı:-dı**
Kaside 40
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevinmek, mutlu olmak.

Ḥamdüli'llâh ki sa'âdetle Vezîr-i a'zam
'Âfiyet buldı yine oldı memâlik hurrem

hurrem olup:

1. **hurrem olup:-up**
Kaside 31
Mısra: 133
Kelime Tipi: -
Sevinçli olmak.

Rûz-ı nev-rûz gibi hurrem olup her rûzı
Görmeye tâb-ı temûz-ı gamı tâ rûz-ı hisâb

hurrem tuta:

1. **hurrem tuta:-a**
Kaside 13
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Şenlendirmek, feraḥ kılmak.

Hevâsı böyle cân-baḥş u neşât-efzâ gerek el-ḥakk
Ki tâ hurrem tuta dâ'im dil-i şâh-ı cihândârı

hurrem tutar:

1. **hurrem tutar:-ar**
Kaside 45
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Şenlendirmek, feraḥ kılmak.

Raḥîk-i meşrebi hurrem tutar dil-i Hızır
Nesîm-i hulkı ider zinde rûḥ-ı 'Atfârı

hurrem ü âşüfte oldı:

1. **hurrem ü âşüfte oldı:-dı**
Kaside 35
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Sevinçli olmak ve akli başından gitmek, meftun olmak.

Oldı tab'um o kadar hürrem ü aşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza komaz fâriğ-i bâl

hürrem ü ferhunde ola:

1. **hürrem ü ferhunde ola:-a**

Kaside 24

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Kutlu / mesut ve sevinçli olmak.

Dâ'imâ hürrem ü ferhunde ola devrinde
Şubh-ı mestân-ı cihân şâm-ı garîbân-ı felek

hürrem u handân ola:

1. **hürrem u handân ola:-a**

Kaside 19

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve neşeli olmak, mutlu olmak.

Ola dâ'im serîr-i saltanatda hürrem u handân
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti'dâda mazhardur

hürrem ü handân oldı:

1. **hürrem ü handân oldı:-dı**

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve neşeli olmak.

Gül gibi cihân oldı yine hürrem ü handân
Gör n'eyledi feyz-i eger-i mağdem-i nev-rüz

hürrem ü hoş-hâl ola:

1. **hürrem ü hoş-hâl ola:-a**

Kaside 35

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve memnun olmak.

Dâ'imâ hürrem ü hoş-hâl ola hem gitdükce
Mesned-i şadr-ı vezâretde bula istiklâl

hürrem ü şâd kıldı:

1. **hürrem ü şâd kıldı:-dı**

Kaside 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve bahtiyar etmek.

Zihî netice-i hayr-ı muqaddemât-ı murâd
Ki kıldı lutf-ı zühürü cihâmı hürrem ü şâd

hürrem-dil:

1. **hürrem-dil:**

Gazel 143

Mısra: 9

Gönlü şen, sevinçli, mutlu.

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrûzî zihî iqbâl-i bihrûzî

2. **hürrem-dil:**

Kaside 13

Mısra: 79

Gönlü şen, sevinçli, mutlu.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hürrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârı

hürrem-mekân:

1. **hürrem-mekân:**

Kaside 52

Mısra: 6

İç açıcı mekân.

Görmemişdür çarh-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-mağâm u böyle bir hürrem-mekân

hürşid:

1. **hürşid:**

Kaside 53

Mısra: 69

Güneş.

Yitürdü yolunu şubha çıkınca hürşid
Yakmasa bedrağa-i re'y-i münirüñ meş'al

2. **hürşid:**

Kaside 58

Mısra: 10

Güneş.

Fürüg-ı şemse-i tākı sipihre nür-ı başar
Gubâr-ı dergehi hürşid ü mâha kuhl-i 'uyün

3. **hürşidi:-i**

Gazel 13

Mısra: 6

Güneş.

'Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı hürşidi tutar teb

4. **hürşid:**

Gazel 19

Mısra: 4

Güneş.

Güy-ı zeķanuñ seyr ideli mâ'nî kabâda
Ağdı göge hürşid gibi top-ı maħabbet

5. **hürşid:**

Gazel 41
Mısra: 8
Güneş.

Şubh u şâmı fark olunmaz âsmân-ı tab'umuñ
Maşrıq-ı endişemüñ hürşid ü mâhı böyledür

6. **hürşide:-e**

Gazel 96
Mısra: 10
Güneş.

Halka-i zülfinden eyler dil temâşâ ruhlarn
Virmese hürşide n'ola revzen-i nezzâresin

7. **hürşid:**

Gazel 140
Mısra: 1
Güneş.

Rû-be-rûdur tab'umuñ hürşid ile âyinesi
Reşk ider çarh' aña dâ'im baña oldur kinesi

8. **hürşid:**

Kaside 2
Mısra: 22
Güneş.

Gevher-i güftârımuñ kân müştêri-i müflisi
Küçe-i esrârımuñ hürşid düzd-i şeb-revi

9. **hürşid:**

Kaside 2
Mısra: 24
Güneş.

Feyz-i isti'dâd-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi hürşid ü mâh ü âsmânı Mevlevî

10. **hürşide:-e**

Kaside 5
Mısra: 39
Güneş.

Cihânbân-ı kader- kudret ki hürşide olur şânı
Nişân-ı dâğ-ı fermânı cebîn-i âsmân üzre

11. **hürşid:**

Kaside 9
Mısra: 63
Güneş.

Bir âyinedür mâşitâ-i re'yine hürşid
Kim aña nemed-pâre-i şubh âyinedândur

12. **hürşid:**

Kaside 10

Mısra: 46
Güneş.

Cemşid-i kerem-pişe ki seyrâna çıkınca
Hürşid gibi hâk-i rehin ferş-i zer eyler

13. **hürşidim:-im**

Kaside 12
Mısra: 21
Güneş.

Ben o hürşidim ki pinhânım derûn-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânumdur benüm

14. **hürşid:**

Kaside 13
Mısra: 95
Güneş.

Cem-i endişemüñ hürşid bir câm-ı zer-endüdi
'Arûs-ı tab'umuñ nâhid bir çengi perestâri

15. **hürşid:**

Kaside 17
Mısra: 104
Güneş.

Piş-i pâyında melek gâşiyedâr olsa maḥal
Na'l-i zerrinine hürşid yüzün sürse revâ

16. **hürşid:**

Kaside 17
Mısra: 136
Güneş.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre hürşid kadar 'âleme virürdi ziyâ

17. **hürşidün:-iñ**

Kaside 22
Mısra: 79
Güneş.

Döne tâ kim felekte sâğar-ı zerrini hürşidün
Ala hem zühre-i zehrâ-yı çengî destine sâzı

18. **hürşid:**

Kaside 23
Mısra: 12
Güneş.

Didârıñ görseydi ger olurdu muḥarrer
Hürşid gibi secde-i şâh ekber-i 'âlem

19. **hürşid:**

Kaside 28
Mısra: 54
Güneş.

Ger zerre deñlü nürü ziyâ virse 'âleme
Hürşid zerre gibi nazardan nihân olur

20. **hürşiddür:-dür**
Kaside 28
Mısra: 70
Güneş.

Tenhâ çıkınca tiğ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

21. **hürşid:**
Kaside 30
Mısra: 133
Güneş.

Cihânı her seher itdüke pür-ziyâ hürşid
Müşerref eyleye devletle sadr-ı dîvânı

22. **hürşid:**
Kaside 35
Mısra: 59
Güneş.

Erse ger sâye-i câhında kemâle hürşid
Çeşmi rü'yâda dañı görmez idi rüy-ı zevâl

23. **hürşid:**
Kaside 41
Mısra: 11
Güneş.

Hürşid gibi olsa n'ola kevkeb-i câhuñ
Ârâyiş-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne

24. **hürşid:**
Kaside 41
Mısra: 120
Güneş.

Devletle sa'âdetle ola kevkeb-i bahtı
Hürşid gibi encümen-ârâ-yı zamâne

25. **hürşid:**
Kaside 45
Mısra: 73
Güneş.

Ger olsa çarñ-ı vaqârında cilveger hürşid
Olurdu küh-ı girân zerre-i sebük-bârı

26. **hürşidi:-i**
Kaside 49
Mısra: 55
Güneş.

Eger sultân-ı kahrı habse fermân itse hürşidi
Zamâne aña zengî- päsban eyler şeb-i târı

27. **hürşidi:-i**
Kaside 56
Mısra: 14
Güneş.

Şubh ammâ şubh-ı rüz-ı devlet-i ferhunde-fâl
Kim çeker hürşidi haşm-ı devlete şemşir-i kîn

28. **hürşidüñ:-üñ**
Kaside 57
Mısra: 57
Güneş.

Şanmañuz şa'sa'asidur görinen hürşidüñ
Kim olur anuñ ile her tarafa tâb-endâz

29. **hürşide:-e**
Kaside 61
Mısra: 20
Güneş.

Ğayrılar tutmaz yerin dîvân-ı şahide senüñ
Hiç olur mı gökde hürşide kamer nâ'ib-menâb

30. **hürşid:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 6
Güneş.

Çeşm-i endişem ol kadar rüşen
Şanki hürşid anuñ siyâhidur

31. **hürşid:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 19
Güneş.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mäh
Hâk-i päyinden sa'âdet iktisâb

hürşid-beyân:

1. **hürşid-beyân:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 14
Anlatımı güneş gibi (açık).

Gülmîñ-ı der-i harîm-i fazlüñ
Hürşid-beyân u mäh-ı ma'nâ

hürşid-i celi-şas'a-i şubh-ı şavâb:

1. **hürşid-i celi-şas'a-i şubh-ı şavâb:**
Kaside 31
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Doğruluk sabahının parlak güneşi.

Fikri Cemşid-i cihānbān-ı serir-i tedbīr
Re'yi hürşid-i celī-şā'şā'a-i şubh-ı şavāb

hürşid-i cihān-ārā:

1. **hürşid-i cihān-ārā:**

Kaside 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihani süsleyen güneş.

'Ālem-i ma'nā ki hürşid-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semā'a anda rūh-ı Mevlevī

hürşid-i cihān-ı devletūn:

1. **hürşid-i cihān-ı devletūn:-ūñ**

Kaside 34

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Devletin cihani aydınlatan güneşi.

Ki teşrīf ide her gün şadr-ı bālā-hāne-i kaşrın
O hürşid-i cihān-ı devletūn dīdār-ı pür-nūrı

hürşid-i cihān-tāb:

1. **hürşid-i cihān-tāb:**

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cihani aydınlatan güneş..

Cām olmayıcağ 'ālem olur çeşmine tārik
Hürşid-i cihān-tāb ise de şeb-külele-i mest

2. **hürşid-i cihān-tāb:**

Kaside 37

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Cihani aydınlatan güneş.

Kendi hürşid-i cihān-tāb u felekdür güyā
Zir-i rānında o rehvar u sebük-püye kureng

3. **hürşid-i cihān-tāb:**

Kaside 47

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Cihani aydınlatan güneş.

Nice divānçe metn-i hikmetü'l-işrāk-ı endişe
Ki hürşid-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

hürşid-i cihān-tāba:

1. **hürşid-i cihān-tāba:-a**

Kaside 50

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Cihani aydınlatan güneş.

O mey-i encümen-efrüz-ı celī-şā'şā'a kim
Virse hürşid-i cihān-tāba eger tābını vām

hürşid-i cihān-tāb-ı felek:

1. **hürşid-i cihān-tāb-ı felek:**

Kaside 3

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Cihani aydınlatan güneş.

Ġam degül toğmasa hürşid-i cihān-tāb-ı felek
Tutar anuñ yerini na'l-i zer-i yekrānı

hürşid-i dirahşān:

1. **hürşid-i dirahşān:**

Kaside 19

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hürşid-i dirahşān aña bir peymāne-i zerdür

hürşid-i felek:

1. **hürşid-i felek:**

Kaside 53

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki güneş.

Nitekim her ser-i sāl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegāhuñ ide hürşid-i felek burc-ı ḥamel

hürşid-i fişek-bāzı:

1. **hürşid-i fişek-bāzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Fişekle oynayan güneş // ışınlarıyla parlayan güneş.

Revāndur ol kadar fermānı kim fevrī olur ḥāzır
Murād itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bāzı

hürşid-i isti'dādı:

1. **hürşid-i isti' dâdı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Kabiliyetinin güneşi.

Virse ger hürşid-i isti' dâdı hâke terbiyet
Hâk kâdr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur

hürşid-i kerem:

1. **hürşid-i kerem:**

Kaside 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cömertlik, ihsan güneşi.

Esmedi bād-ı himem toğmadı hürşid-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülistân-ı emel

hürşid-i kevâkib-haşem-i rüy-ı zemîn:

1. **hürşid-i kevâkib-haşem-i rüy-ı zemîn:**

Kaside 10

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün yıldız ailesinin güneşi // şahlar şahı.

Hürşid-i kevâkib-haşem-i rüy-ı zemîn kim
'Askerle cihâni haşr-ender-haşr eyler

hürşid-i kudsi-pertevi:

1. **hürşid-i kudsi-pertevi:-ı**

Kaside 14

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Mukaddes ışıklı güneş.

Âsmân-ı devletün hürşid-i kudsi-pertevi
Bezmgâh-ı şevketün Cemşid-i hürşid-efseri

hürşid-i seher:

1. **hürşid-i seher:**

Kaside 34

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Sabah güneşi.

Gülistânında şeb encümle sünbülzâr-ı pür-şeb-nem
Şebistânında hürşid-i seher bir şem'-i kâfûrî

hürşid-i zemîn:

1. **hürşid-i zemîn:**

Kaside 23

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün güneşi.

Cemşid-i zamân tâcver-i maşrik u mağrib
Hürşid-i zemîn şem'-i ziyâ-güster-i 'âlem

2. **hürşid-i zemîn:**

Kaside 41

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün güneşi.

Feyyâz-ı kerem mışdar-ı âşâr-ı mekârim
Hürşid-i zemîn kevkebe-bağşâ-yı zamâne

hürşid-i zer-efşân:

1. **hürşid-i zer-efşân:**

Kaside 9

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Altın saçan güneş.

Ol şâh-ı mükerrrem ki kefi desti keremde
Hürşid-i zer-efşân gibi meşhûr-ı cihândur

hürşid-i zer-feşân:

1. **hürşid-i zer-feşân:**

Kaside 4

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Altın saçan güneş // padişah (cömertlik bağlamında).

Hürşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre gınâ-yı mâ-şaşal-ı baħr u kân virür

2. **hürşid-i zer-feşân:**

Kaside 4

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Altın saçan güneş (sarı ışıklarıyla dünyayı aydınlatması bakımından).

Ol demde kim hücum-ı gedâyân için zeri
Hürşid-i zer-feşân gibi desti 'iyân virür

hürşid-şifat:

1. **hürşid-şifat:**

Kaside 60

Mısra: 89

Güneş gibi.

Çaplaya 'âlemi hürşid-şifat âşârûñ
Olasın devlet ile şâh-ı cihânbân-ı suħan

hurûf:

1. **huruf:**

Kaside 30

Mısra: 17

Harfler.

Verür huruf ile terkib olan ma'anisi
Dimâg-ı dânişe bü-y-ı şarâb-ı reyhâni

2. **huruf:**

Kaside 31

Mısra: 116

Harfler.

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'arum
Hâr u hasdur anuñ üstinde huruf u i'râb

3. **hurufunda: -u, -n, -da**

Kaside 48

Mısra: 12

Harfler.

Sevâdında fûrûg-ı nûr-ı vahdet
Hurufunda havâşş-ı İsm-i a'zam

4. **hurufuñ: -uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 22

Harfler.

Ser-çeşme-i Hızr olmasa ger çâh-ı devâti
Mümkin mi idi hiç hurufuñ harekâti

huruf-ı câhını:

1. **huruf-ı câhını: -i, -n, -i**

Kaside 58

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Makamın harfleri.

Huruf-ı câhını meşş itse kilik-i kudret olur
Güsiste dâ'ire-i âsmân numüne-i nûn

hurûs:

1. **hurûşuz: -uz**

Gazel 54

Mısra: 2

Coşma, gürleme.

Esrâr-ı lebûñ söylemez gerçi hamûşuz
Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cûş u hurûşuz

hurûş kıldı:

1. **hurûş kıldı: -dı**

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Coşmak, coşkunluk göstermek (bülbüñün coşku
ve neşeyle şakıması).

Murğ-ı seher kıldı hurûş gül nergis oldı çeşm ü gûş
Servî şalındı sebz-pûş aķ sâde giydi yâsemem

hurûsa geldi:

1. **hurûsa geldi: -di**

Kaside 47

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Coşmak.

Yine geldi hurûsa baħr-ı gevher-pâş-ı endişem
Degüldür bu kaşide bir dizi lû'lû-yı lâlâdur

hurûsa getürse:

1. **hurûsa getürse: -se**

Kaside 30

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Coşturmak, dalgalandırmak.

İderdi dâmen-i deşt ü cibâli pür-gevher
Nesim-i luḫfi getürse hurûsa 'ummâni

huşk itdi:

1. **huşk itdi: -di**

Kaside 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kurutmak.

Böyle germâda ki deryâları huşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü câri olanı şanmañuz âb

huşrân:

1. **huşrânı: -i**

Kaside 3

Mısra: 90

Beklenenin, umulanın elde edilememesinden
doğan acı, mahrumiyet acısı, beklenene
erişememekten doğan hüzn.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revâ böyle metâ'uñ çekile huşrânı

huşrân-ı felek:

1. **huşrân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Feleğin zararı, ziyanı.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vâre ise huşrân-ı felek

Husrev:

1. **Husrevdür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 55

Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahı.

O Husrevdür ki Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sîne-bend-i kehkeşân üzre

2. **Husrev:**

Kaside 4

Mısra: 56

Hüsrev-i Pervîz, İran'ın Sâsâniyan sülalesinden bir padişah olup, Nuşîrevân'ın torunu, Hürmüz'ün oğludur.

Cemşîd-i kâmrân ki süvâr olsa rağşına
Dârâ tutar rikâbını Husrev 'inân virtür

husrevâ:

1. **husrevâ:**

Kaside 22

Mısra: 45

Ey hükümdar, ey padişah.

Cihân-pîrâ şehensâhâ Hıdivâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhân-ı dehrüñ şevket ü şân ile mümtâzi

2. **husrevâ:**

Kaside 26

Mısra: 73

Ey hükümdar, ey padişah.

Husrevâ pâdişehâ dâd-gerâ
Ey kader-kevkebe qahhâr-ı hâlîm

3. **husrevâ:**

Kaside 3

Mısra: 57

Ey hükümdar, ey padişah.

Husrevâ pâdişehâ mihr-i kevâkib-sipehâ
Ey medâr-ı şeref-i kevkebe-i hâkânî

4. **husrevâ:**

Kaside 6

Mısra: 63

Ey hükümdar, ey padişah.

Husrevâ bu fende ger garrâlanursam gör sözüüm
Lâf-ı bî-ma'nâ midur yâ bir kavî da'vâ midur

5. **husrevâ:**

Kaside 16

Mısra: 55

Ey hükümdar, ey padişah.

Kâmkârâ Şehryârâ Husrevâ Şâhenşehâ
Ey cihân-dâver şeh-i gerdün-cenâb-ı rûzgâr

6. **husrevâ:**

Kaside 17

Mısra: 139

Ey hükümdar, ey padişah.

Husrevâ dâdgerâ pâdişehâ tâcverâ
Ey şehensâh-ı felek mesned-i hürşîd-livâ

7. **husrevâ:**

Kaside 20

Mısra: 43

Ey hükümdar, ey padişah.

Serîr-ârâ hudâvendâ hıdivâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhib-ı kırân-ı a'zâm u şâhenşeh-i ekber

husrevân-ı devrânî:

1. **husrevân-ı devrânî:-i**

Kaside 30

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Dünya padişahları.

Vezîr-i kevkebe-güster Naşûh Pâşâ kim
İder şukûhî hacil husrevân-ı devrânî

husrevânî-hum:

1. **husrevânî-hum:**

Kaside 44

Mısra: 72

Hükümdarlara layık/çok iyi şarap küpü.

Ben ol Cemşîd-i tarab-hâne-i feyzîm ki müdâm
Husrevânî-hum ile nûş iderin şahbâyı

husrev-i 'âlî-güherâ:

1. **husrev-i 'âlî-güherâ:**

Kaside 24

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Ey cevheri/mayası yüce padişah.

Dâverâ tâcverâ Husrev-i 'âlî-güherâ
Ey kader-kevkebe fermân-dih-i zî-şân-ı felek

husrev-i 'âlî-nijâd:

1. **husrev-i 'âlî-nijâd:**

Kaside 15

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Yüksek yaratılışlı padişah.

Ey Husrev-i 'âlî-nijâd v'ey dâver-i pâk- i' tikâd
Ey şâh-ı şâhib-'adl i dâd ey pâdişâh-ı muhterem

husrev-i 'aşkuñ:

1. husrev-i 'aşkuñ:-uñ

Kaside 49

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşk padişahı // gül.

Açıldııkça görünür mühr-i alı Husrev-i 'aşkuñ
Berāt-ı şevk-ı bülbüldür degüldür gonca tūmārı

husrev-i bārgāh-ı ma'nā:

1. husrev-i bārgāh-ı ma'nā:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mana sarayının padişahı.

Ey pādīşeh-i serir-i dāniş
V'ey husrev-i bārgāh-ı ma'nā

husrev-i Cem-cāh-ı Feridūn-fer-i 'ālem:

1. husrev-i Cem-cāh-ı Feridūn-fer-i 'ālem:

Kaside 23

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Cihanın Feridun şevketli ve Cem makamlı
padişahı.*

Ferhunde-şiyem pādīşehā dād-penāhā
Ey Husrev-i Cem-cāh-ı Feridūn-fer-i 'ālem

husrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān:

1. husrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān:

Kaside 24

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Zamanın Cem azametli hükümdarı.

Husrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Na'l-i Şebdizi olursa meh-i tābān-ı felek

husrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā:

1. husrev-i cem-kevkebe-i memleket-ārā:

Kaside 10

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Memleketi süsleyen Cem ihtişamlı padişah.

Ey Husrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim saltanatuñ 'ālemi pür-zīb ü fer eyler

husrev-i Cem-şiyem:

1. husrev-i cem-şiyem:

Kaside 17

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Cem tabiatlı padişah.

Ehl-i dil kân-ı kerem şāh-süvār-ı 'ālem
Husrev-i Cem-şiyem İskender-i iklim-güşā

husrev-i dīvān-ı nazmum:

1. husrev-i dīvān-ı nazmum:-um

Kaside 8

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Şiir divanının hükümdarı.

Husrev-i dīvān-ı nazmum kim berāt-ı şā'irī
Naqş-ı elķābumla zīb ü ziver-i 'unvān bulur

husrev-i encüm:

1. husrev-i encüm:

Kaside 10

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Yıldızların sultanı // güneş.

Tā cilvegeh-i rāyetini Husrev-i encüm
Geh memleket-i Ḥāver ü geh bāhter eyler

husrev-i endişe:

1. husrev-i endişe:

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tefekkür padişahı.

Husrev-i endişe kim aşk-ı Hüsameddīn ile
Oldı tūg-ı bātınī dünyāya bürhān-ı kavī

husrev-i evreng-i nazmım:

1. husrev-i evreng-i nazmım:-ım

Kaside 16

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Nazım tahtının padişahı // Nef'i.

Husrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Naqd-i cins-i ma'rifetle behreyāb-ı rüzgār

husrev-i ğāzī:

1. husrev-i ğāzī:

Kaside 22

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gaza eden, gazi hükümdar.

Kerem-güster Hüdâvend-i hünerver dâver-i kâmil
Zafer-yâver şehensâh-ı dil-âver Husrev-i gâzî

2. **husrev-i gâzî:**

Kaside 25

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gaza eden, gazi hükümdar.

Bir gâzâ itdüh ki tahsîn eyledi 'âlem saña
Âferîn ey husrev-i gâzî gâzâ ferhunde-bâd

Husrev-i gencîne-perdâzım:

1. **Husrev-i gencîne-perdâzım:-ım**

Kaside 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hazinelere düzen Husrev (Husrev'in sekiz hazinesine telmihen).

Husrev-i gencîne-perdâzım dükenmez gevherum
Vâridât-ı gayb Genc-i Şâygânumdur benüm

husrev-i hâver:

1. **husrev-i hâver:**

Kaside 27

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Doğunun hükümdarı (güneş bağlamında).

Kosun şimden girür tiğün niyâma Husrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşîri virür dehre tesellâyı

husrev-i iklîm-i kemâl ü 'irfân:

1. **husrev-i iklîm-i kemâl ü 'irfân:**

Kaside 60

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İrfan ve fazilet, olgunluk ülkesinin padişahı.

N'ola ey husrev-i iklîm-i kemâl ü 'irfân
Beni de terbiyetüh eylese Selmân-ı suhan

husrev-i kâmrân:

1. **husrev-i kâmrân:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Talihli hükümdar.

Husrev-i kâmrân ki lâyıkdur
Âftâb olsa na'l-i Şebdîzi

husrev-i kişver-i nazmum:

1. **husrev-i kişver-i nazmum:-ım**

Kaside 54

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şiir ülkesinin hükümdarı.

Husrev-i kişver-i nazmum ki debîrân-ı hayâl
İder elqâbumı her dilde bu güne tesvîd

husrev-i mâlik-rikâb:

1. **husrev-i mâlik-rikâb:**

Kaside 61

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kul, köle sahibi hükümdar.

Saňa teslim eyledi gerden-keşân-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işâbet Husrev-i mâlik-rikâb

husrev-i ma'nâ:

1. **husrev-i ma'nâ:**

Kaside 7

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Mana sultanı.

Devletünde benüm ol husrev-i ma'nâ ki ider
Kuvvet-i tab'uma Hallâk-ı Ma'ânî teslim

2. **husrev-i ma'nâ:**

Kaside 44

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Mana sultanı.

'Acizim Husrev-i ma'nâ iken evşâfuñda
Bâri tahkîk ideyin dâ'iyeyi ma'nâyı

3. **husrev-i ma'nâ:**

Mesnevi 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Mana sultanı.

Vechinde nümâyân eşer-i pertev-i ma'nâ
Hem pâdişeh-şüret ü hem husrev-i ma'nâ

husrev-i re'vidür:

1. **husrev-i re'vidür:-i, -dür**

Kaside 37

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Düşünce hükümdarı.

Husrev-i re'vidür ol şaf-der-i yektâ kim urur
Heft-seyyâre-i peyk gibi rikâbında şeleng

husrev-i şahib-kırân-ı mülk-i endîse:

1. **husrev-i şahib-kırân-ı mülk-i endişe:**

Kaside 34

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Düşünce / hayal ülkesinin başarılı hükümdarı.

Benim ol husrev-i şahib-kırân-ı mülk-i endişe
Ki münşî-i kader yazmış berâtumda bu menşûri

husrev-i şahib-kırân-ı şark u garb:

1. **husrev-i şahib-kırân-ı şark u garb:**

Kaside 14

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

*Doğunun ve batının kutlu zamanda doğmuş
hükümdarı // güneş.*

Eyleye tâ Husrev-i şahib-kırân-ı şark u garb
Eşheb-i zer-pâlehang-i şubh ile cevâlangeri

husrev-i şahib-taşarruf:

1. **husrev-i şahib-taşarruf:**

Kaside 25

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Kabiliyetli hükümdar (her şeyi dilediği gibi
kullanma ve yönetme kabiliyetine sahip hükümdar).*

Husrev-i şahib-taşarruf mü-şikâf-ı 'ağd u hall
Naqd-i vaqt-i 'aql-ı küll sermâye-i rüşd ü sedâd

husrev-i seyyâre:

1. **husrev-i seyyâre:**

Kaside 10

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Gezenlerin sultanı // güneş.

Manşûr ide her yerde Hudâ râyet-i bahtuñ
Tâ Husrev-i seyyâre felekde sefer eyler

husrev-i seyyâre-i zerrîn-rikâb-ı rüzgâr:

1. **husrev-i seyyâre-i zerrîn-rikâb-ı rüzgâr:**

Kaside 16

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Zamanın altın üzengisinde gezen padişahı.

İde tâ kim nukre-ñink-i çarñ ile cevâlangeri
Husrev-i seyyâre-i zerrîn-rikâb-ı rüzgâr

husrev-i vâlâ-himem:

1. **husrev-i vâlâ-himem:**

Kaside 15

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Himmeti yüce padişah/ lütfu, keremi çok
padişah.*

Tâ kim cihân ma'mûr ola geh emn ü geh pür-şûr ola
İkbâl ile mesrûr ola ol Husrev-i vâlâ-himem

husrev-i zerrîn-livâ-yı seyyâre:

1. **husrev-i zerrîn-livâ-yı seyyâre:**

Kaside 36

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Gezenin altın sancaklı padişahı // güneş.

Nitekim husrev-i zerrîn-livâ-yı seyyâre
Çeke memâlik-i mağrib-zemîni fetha 'alem

husrev-i zî-şân:

1. **husrev-i zî-şân:**

Kaside 16

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Şanlı hükümdar.

Husrev-i zî-şân ki hayl-i 'askerinüñ her biri
Erdşîr ü Behmen ü Efrâsyâb-ı rüzgâr

husûl-i murâd:

1. **husûl-i murâd:**

Kaside 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Arzuların gerçekleşmesi.

Recâ müsâ'ade-i mekrûmetle müstağnî
Heves husûl-i murâd ile pür-gürûr u za'im

husûs:

1. **husûşa:-a**

Kaside 7

Mısra: 32

Konu, mevzu.

Böyle kalursa eger râh-ı telâfî mesdûd
Bu husûşa felek itmezse mükâfât-ı 'amîm

2. **husûşuñ:-uñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 20

Konu, mevzu.

Zühd ü rindî yanumda yeksândur
Bu husûşuñ Hudâ güvâhidur

husûşâ:

1. **huşuşa:**

Terkib-bend 1

Mısra: **54**

Bilhassa, özellekle, hele.

Saňa hâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ dağı huşuşa keyfini kem bulmadım

2. **huşuşa:**

Kaside 9

Mısra: **35**

Bilhassa, özellekle.

Bir böyle dem-i hurrem ü ferhunde huşuşa
Kim mâ-şaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerândur

3. **huşuşa:**

Kaside 10

Mısra: **115**

Bilhassa, özellekle.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki huşuşa
Şemşir-i zebānumdan ahibbâ hāzer eyler

4. **huşuşa:**

Kaside 14

Mısra: **85**

Bilhassa, özellekle.

Hasb-i hālimdür huşuşa lāf u da'vā ber-ţaraf
Gerçi şahib-lāf olur erbāb-ı tab'uñ ekşeri

5. **huşuşa:**

Kaside 24

Mısra: **91**

Bilhassa, özellekle.

Ola ma'nāda benim gibi huşuşa kāmil
Ki olur añlamamak kadrümü noşşān-ı felek

6. **huşuşa:**

Kaside 27

Mısra: **85**

Bilhassa, özellekle.

Huşuşa ol hadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Dağı bir pehlivāni çekmemişdür çekdigüm yāyı

7. **huşuşa:**

Kaside 30

Mısra: **99**

Bilhassa, özellekle.

Ola suhanda huşuşa benüm gibi kāmil
Ki bir 'ibāretinüñ yok edāda noşşāni

8. **huşuşa:**

Kaside 47

Mısra: **61**

Bilhassa, özellekle.

Huşuşa zümre-i aşhāb-ı isti'dād ü idrāke
Ki çarh ol firķaya devr ideli haşm-ı tūvānādur

9. **huşuşa:**

Kaside 48

Mısra: **25**

Bilhassa, özellekle.

Huşuşa teşne-i medh ola tab'ı
Nice olmak gerekdür şād u hurrem

10. **huşuşa:**

Kaside 50

Mısra: **3**

Bilhassa, özellekle.

Gül gibi elde huşuşa ola cām-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'arif ider mi ārām

11. **huşuşa:**

Kaside 50

Mısra: **87**

Bilhassa, özellekle.

Vaşf-ı zātuñda huşuşa ide bezl-i maqdūr
Bir benim gibi suhān-senc-i pesendide-kelām

12. **huşuşa:**

Kaside 5

Mısra: **85**

Özellekle, ayrıca, bilhassa.

Huşuşa ol suhān-perdāz-ı üstādım ki eş'ārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāk-ı cān üzre

13. **huşuşa:**

Kaside 10

Mısra: **83**

Özellekle, ayrıca, bilhassa.

Kaşd itse huşuşa ki güther-senc-i hayālüm
Bir nüktesini şerh-i kitāb-ı Dürer eyler

14. **huşuşa:**

Kaside 48

Mısra: **86**

Özellekle, ayrıca, bilhassa.

Du'ā-yı devleti dünyāya lāzım
Huşuşa ehl-i isti'dāda elzem

15. **huşuşa:**

Kaside 58

Mısra: **87**

Bilhassa, özellekle.

Benim bu demde huşuşa o cevheri-i suhān
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknün

16. **huşuşa:**

Mesnevi 1

Mısra: **38**

Bilhassa, özellekle.

Etvârî pesendide her ahvâl u her işde
Himmetde huşûşâ revîş-i dâd u dihişde

husûşâ ki:

1. huşûşâ ki:

Kaside 42

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Özellikle, bilhassa ki.

Ola huşûşâ ki mürebbî aña
Himmet-i sâhib-kerem-i rûzgâr

hûş-rübâ:

1. hûş-rübâ:

Kaside 17

Mısra: 94

İnsanın aklını başından alan, akıl alıcı.

O revîş ol yürüyüş ol nıgeh-i düzdide
Dil-ber-i şüh gibi şiveleri hûş-rübâ

2. hûş-rübâdur: -dur

Kaside 33

Mısra: 24

İnsanın aklını başından alan, akıl alıcı.

Almışdur olan 'aklımızı bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hûş-rübâdur

hûş-rübây oldı:

1. hûş-rübây oldı: -dı

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnsanın aklını başından almak.

Nice şürîdelik el virmesün ehl-i 'aşka
Heves-i dil-ber ü mey hûş-rübây oldı yine

huşyâr:

1. huşyârı: -ı

Kaside 13

Mısra: 80

Ayık, uyanık, aklı başında kimse.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hürrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârı

2. huşyârıñ: -ıñ

Kaside 43

Mısra: 67

Ayık, uyanık, aklı başında kimse.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârıñ
O deñlü luftı cârîdür dil-i nâşâd u şâd üzre

hût:

1. hûtı: -ı

Kaside 61

Mısra: 34

Balık // balık burcu.

Luftuñ ol gâyetdedür kim nâr-ı kahrıñ olmasa
Cüy-ı eltfâfuñ iderdı delv ü hûtı ğarğ- âb

hutbe-i emn ü emânidur:

1. hutbe-i emn ü emânidur: -ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Güven ve huzur /dirlik düzenlik hutbesi.

Dönse şemşîr-i hutbe n'ola şemşîr-i zebân
Mülk-i nazmuñ hutbe-i emn ü emânidur sözüñ

hutür evlemez:

1. hutür evlemez: -mez

Kaside 42

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Gönlüne gelmek, aklına gelmek.

Belki hutür evlemez aşlâ dile
Yâd-ı vücüd u 'adem-i rûzgâr

hüy:

1. hüy:

Kaside 7

Mısra: 38

Huy, mizaç, tabiat.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besîm

hüy-feşân olmadur:

1. hüy-feşân olmadur: -mada, -dur

Kaside 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ter dökmek, terlemek.

Dökülen hâke bu faşl içre degüldür bārân
Hüy-feşân olmadur tâb-ı temüz ile şehâb

hüy-ı maḥabbet:

1. hüy-ı maḥabbet:

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın tabiatı//sevgininin huyu.

'Uşşâkı esîr itmek ise 'âdet-i gâmze
Hübânî şikâr eylemedür hüy-yı maḥabbet

huzûra komam:

1. **huzûra komam:**-mam

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rahat bırakmak, huzur vermek.

Âh ile komam dilleri zülfinde huzûra
Cem'iyet-i âğyârî perîşân iderim ben

huzûr-ı tab'um:

1. **huzûr-ı tab'um:**-u, -m

Kaside 32

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şairliğin rahatlığı, rahat olması.

Ḳosam o ḥidmeti bir dem huzûr-ı tab'um için
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

hücûm:

1. **hücûmı:**-ı

Kaside 9

Mısra: 45

Saldırı, saldırma.

Hân Aḥmed o Ḥâkân-ı muẓaffer ki hücûmı
İkbâl-i Sikender gibi iklîm-sitândur

2. **hücûmum:**-u, -m

Kaside 9

Mısra: 107

Saldırı, saldırma.

Berhem-zen-i ḥayl ü ḥaşem-i ḥasım-ı cebândur
Şimdi benim ol şafder-i yektâ ki hücûmum

3. **hücûmumdan:**-u, -m, -dan

Kaside 11

Mısra: 85

Saldırı, saldırma.

Benim ol Ḥayder-i Kerrâr-ı ma'nâ kim hücûmumdan
Dilirân-ı ḥayâle teng olur endîşe meydânı

4. **hücûmı:**-ı

Kaside 33

Mısra: 41

Saldırı, saldırma.

Ol şaf-şiken-i şîr-i şalâbet ki hücûmı
Deḥşet-fiken-i kalb-i dilirân-ı vegâdur

5. **hücûmı:**-ı

Kaside 41

Mısra: 45

Saldırı, saldırma.

Ger tefriḳa-endâz-ı cihân olsa hücûmı
Gelmezdi daḥî bir yere eczâ-yı zamâne

6. **hücûma:**-a

Kaside 52

Mısra: 105

Saldırı, üşüşme.

Başladuḳca vaşfuña başlar hücûma vâridât
Şöyle kim tâḳat getirmez anı taḳrîre zebân

hücûm edicek:

1. **hücûm edicek:**-icek

Kaside 28

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Saldırmak.

Şaflar düzüp hücûm edicek ḥayl-i düşmene
Deḥşetle âsmân u zemîn pür-figân olur

hücûm-ı dilirân-ı nizedâr:

1. **hücûm-ı dilirân-ı nizedâr:**

Kaside 28

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Mızraklı yiğitlerin hücumu.

Her ḥamlede hücûm-ı dilirân-ı nizedâr
Ḥayl-i 'adûya ol ḳadar âfet-resân olur

hücûm-ı gedâyân:

1. **hücûm-ı gedâyân:**

Kaside 4

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Dilencilerin hücumu, kapışması.

Ol demde kim hücûm-ı gedâyân için zeri
Ḥurşid-i zer-feşân gibi desti 'iyân virür

hücûm-ı ikbâli:

1. **hücûm-ı ikbâli:**-i

Kaside 30

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Talihin, baht açıklığının hamlesi, saldırısı.

O Ḳahramân-ı zamân kim hücûm-ı ikbâli
Ḳul itdi pâdişeh-i Rûma şâh-ı İrânı

hücûm-ı nâzdan:

1. **hücüm-ı nâzdan:-dan**

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz hücumu, nazın art arda gelmesi.

Ġamze cäsüs-ı nazar ammâ hücüm-ı nâzdan
Fırşat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

hüdhüd-i hidâyetdür:

1. **hüdhüd-i hidâyetdür:-dür**

Kaside 30

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Doğru yola ulaştıran hüdhüd (çavuş kuşu da denilen bu kuşun başında tacı andıran tüy vardır).

Başında taci yâ bir hüdhüd-i hidâyetdür
Ki görmüş Aşaf-ı şanı risâlet-i erzâni

hükemâ-yı zamân:

1. **hükemâ-yı zamân:**

Kaside 42

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Zamanın filozofları.

Eyleyeler tâ hükemâ-yı zamân
Baş-ı hudûs ü kıdem-i rûzgâr

hükkâm-ı Bağdâd u Yemen:

1. **hükkâm-ı bağdâd u yemen:**

Kaside 62

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yemen'in ve Bağdat'ın hâkimleri.

Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten
Hükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü Haleb

hükm:

1. **hükmünden:-ü, -n, -den**

Kaside 3

Mısra: 17

Emir, buyruk.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir nokta aña dâ'iredür fermâni

2. **hükm:**

Kaside 11

Mısra: 38

Emir, buyruk.

Sikender gibi tãlib fetih-i heft iklime iqbãli
Süleymân gibi gãlib rûzgâra hükm ü fermâni

3. **hükmini:-in, -i**

Kaside 17

Mısra: 116

Emir, buyruk.

Dâdger pâdişeh-i 'âdil ü 'âlî-şân kim
Her ne emr itse kızâ hükmini eyler imzâ

4. **hükmüne:-ü, -ñ, -e**

Kaside 24

Mısra: 37

Emir, buyruk.

Ol kıadar hükmüne münkâd ki ger emr itseñ
Fevri 'aksine döner çenber-i gerdân-ı felek

5. **hükmini:-i, -n, -i**

Kaside 26

Mısra: 62

Hüküm, emir, komuta.

Eşer-i takvîyet ü hıfzımı gör
Meşelâ hükmini itse ta'mim

6. **hükminden:-i, -n, -den**

Kaside 30

Mısra: 81

Hüküm, emir, komuta.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecävüz itmege olmaya hergiz imkânı

7. **hükmi:-i**

Kaside 33

Mısra: 39

Hüküm, emir, komuta.

Ol Aşaf-ı şanı ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

8. **hükmi:-i**

Kaside 40

Mısra: 44

Hüküm, emir, komuta.

'Aklı kâmil dili pâk âyine-i sinesi şâf
Hükmi cârî sözi söz 'ahdi metin ü muhkem

9. **hükmi:-i**

Kaside 53

Mısra: 55

Hüküm, emir, komuta.

Hükmi bir mertebe cârî ki eger emr itse
Şöyle râm itmiş aña 'âlemi Hallâk-ı Ezel

10. **hükmi:-i**

Kaside 56

Mısra: 45

Hüküm, emir, komuta.

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

11. **hükmi:-i**

Kaside 57

Mısra: 51

Hüküm, emir, komuta.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Âşyân tütmeda şâhîn ü kebüter enbâz

12. **hükmi:-i**

Gazel 36

Mısra: 8

Tesir, nüfuz, kudret.

Benefşe kâmet-i ham-geşte 'arz itmek temâşâdur
Bu faşluñ hükmi hod pîr-i dü-tâyî nev-cevân eyler

13. **hükmi:-i**

Kaside 4

Mısra: 81

Yönetme, hüküm, karar.

Her salţanat ki hükmi nesaķ-sâz ola aña
Kânûmî dâd-ı devlet-i Nüşîrevân virür

14. **hükmi:-i**

Kaside 4

Mısra: 89

Yönetme, hüküm, karar.

Hükmi sirâyet itse nihâd-ı hevâya ger
Bâd-ı vezâna lenger-i küh-ı girân virür

15. **hükmi:-i**

Kaside 17

Mısra: 132

Yönetme, hüküm, karar.

Kâse-i zehr-i ğam olurdu dile câm-ı şarâb
Hükmi ger istese tebdîl-i havâşş-ı eşyâ

16. **hükmi:-i**

Kaside 40

Mısra: 67

Yönetme, hüküm, karar.

Hükmi ger istese tağyîr-i mezâķ u meşreb
Câm-ı Cemşîd kadar neşve virür reşha-i semm

17. **hükmi:-i**

Kaside 50

Mısra: 69

Yönetme, hüküm, karar.

Hadd-i imkânî n'ola itse tecävüz hükmi
Şöyle kılmuş felegi hikmet-i Haķķ emrine râm

18. **hükmi:-i**

Kaside 54

Mısra: 57

Yönetme, hüküm, karar.

Hükmi ger istese tebdîl-i nihâd-ı ezdâd
'Aks olur reng-i duĥân-ı siyeh ü nûr-ı sefid

19. **hükmini:-i, -n, -i**

Kaside 10

Mısra: 70

Tesir, nüfuz, kudret.

'Adli ki müsellemdür aña hûsn-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

20. **hükmi:-i**

Kaside 48

Mısra: 67

Tesir, nüfuz, kudret.

Mü'essir ol ğadar hükmi ki bâğa
Vezân olsa nesîm-i hıfzı bir dem

21. **hükmin:-i, -n**

Kaside 43

Mısra: 14

Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).

Muĥâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Ĥudâ ğâdirdür itse bârî hükmin imtidâd üzre

22. **hükminden:-i, -n, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 13

Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).

'Âlem-i ma'nîyüm âzâde ğazâ hükminden
Kimse rencîde degül gerdiş-i eflâkünden

23. **hükmi:-i**

Kaside 24

Mısra: 87

Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

Münkalib hükmi her eyyâmı vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

24. **hüküm:**

Kaside 31

Mısra: 30

Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

Bir ola sâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hüküm için daĥi ne taķvîm ala ne usturlâb

25. **hükümünde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 26

Mısra: 105

Yönetme, emir, komuta.

Bula hükümünde cihân mülki karar
İdesin kullarına hep taksîm

hüküm evlerse:

1. **hüküm evlerse:** -r, -se

Kaside 11

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Üzerinde hâkimiyet kurmak, egemenliği altında bulundurmak.

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taht ile dünyâya hüküm evlerse erzânî

hüküm ide:

1. **hüküm ide:** -e

Kaside 28

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Hükmetmek, emri ve idaresi altında olmak, yönetmek.

'Adli ki bir diyâr-ı pür-âşûba hüküm ide
Düzd-i harâmî bedrağa-i kârbân olur

hüküm-i feyzin:

1. **hüküm-i feyzin:** -i, -n

Kaside 7

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Feyzin tesiri / ihsanın, lütfun tesiri.

Hüküm-i feyzin ider ol mertebe câri ki döner
Şişe-i bâde-i gül-rence habâb-ı tesnîm

hüküm-i idrâkin:

1. **hüküm-i idrâkin:** -i, -n

Kaside 43

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Aklî hükümler // akla uygun buyruklar, emirler.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hüküm-i idrâkin
Ola günden güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

hüküm-i kalemi:

1. **hüküm-i kalemi:** -i

Kaside 59

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kaleminin yazdığı hüküm, verdiği hüküm.

Hüküm-i kalemi hüccet-i ihsân-ı mu'accel
Şer' -i keremi nâsih-i kânûn-ı selemdür

hüküm-i kânûn-ı münîf:

1. **hüküm-i kânûn-ı münîf:**

Kaside 56

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Yüce kanunun hükümü.

Tâ ola 'âlemde câri hüküm-i kânûn-ı münîf
Tâ ola dünyâda zâhir revnağ-ı şer' -i mübîn

hüküm-i kazâdur:

1. **hüküm-i kazâdur:** -dur

Kaside 33

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Her hususta Allah tarafından önceden verilmiş hüküm.

Fermân-dih-i 'âlem ki zebân-ı qaleminden
Cârî olan aḥkâmı hemân hüküm-i kazâdur

hüküm-i kazâvı:

1. **hüküm-i kazâvı:** -y, -t

Kaside 39

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Her hususta Allah tarafından önceden verilmiş hüküm.

Değişirdüm hele ḥarlikle suḥanverliği ben
Mümkün olaydı eger hüküm-i kazâvı tağyîr

hüküm-i nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür:

1. **hüküm-i nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür:** -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İnsanların ve cinlerin padişahının (Süleyman Peygamber'in) yüzüğünün /mührünün etkisini göstermek.

La'li ki reşk-i ḥâtem-i Cemdür zamâned
Hüküm-i nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür

hüküm-i pâdişâhî:

1. **hüküm-i pâdişâhî:**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Padişahlık hükümü.

Zâhid ol rind ol hemân şüretde kalma 'ârif ol
'Âlem-i ma'nâda hüküm-i pâdişâhî böyledür

hüküm-i revândur:

1. **hükmi revândur:-dur**

Kaside 30

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Hükümü yürüme // hükümü geçmek, sözü geçmek.

O deñlü hükmi revândur ki itse ger fermân
Havâda ric'at-i seyr-i hadeng-i perrâni

hükmi-i te'sîr:

1. **hükmi-i te'sîr:**

Kaside 39

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Etkinin kuvveti.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur haq bu ki hükmi-i te'sîr

hükmi virmez:

1. **hükmi virmez:-mez**

Kaside 10

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hüküm vermek, karar vermek.

Virmez felegüñ devr-i çep-endâzına hükmi
Kor hikmeti teslim-i kazâ vü kader eyler

hükmin vire:

1. **hükmin vire:-e**

Kaside 56

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Tâ vire hükmin genâ-yı zât-ı 'âlî-şânınıñ
Rütbesin nazmuñ kıla mâ-fevķ-ı çarh-ı heftümîn

hükmin yürütse:

1. **hükmin yürütse:-se**

Kaside 24

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Deyim**

Nüfuzunu devam ettirmek, sözünü geçirmek.

Nehyi ger 'âlem-i bâlâda yürütse hükmin
Eylemezlerdi kırân zühre vü keyvân-ı felek

hükmini virdi:

1. **hükmini virdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Kesdi 'ırkıñı hayl-i a'dânuñ

Virdi hükmini tığ-ı ser-tîzi

2. **hükmini virdi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Virdi o kadar hükmini ta'lik-ı celinüñ

Nesh eyledi hep kıt'aların Mîr 'Alinün

hükmini virsem:

1. **hükmini virsem:-se, -m**

Kaside 23

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Virsem ne 'aceb hükmini ger medh ile hicvüñ
Âdemdür olan mazhar-ı hayr ü şer-i 'âlem

hükmini yürütse:

1. **hükmini yürütse:-se**

Kaside 5

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Deyim**

Nüfuzunu devam ettirmek, sözünü geçirmek.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

hümâ:

1. **hümâyız:-y, -ız**

Gazel 60

Mısra: 10

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Bir dâma tutulmaz dilimiz tırradan özge

Zirâ kafes-i 'aşkdan âzâde Hümâyız

2. **hümâdur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 12

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Olmasa Nef i n'ola dil-beste zulf-i dil-bere

Tab'-ı şühî dâme düşmez bir Hümâdur n'eyesün

3. **hümâ:**

Kaside 28

Mısra: 31

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Yâhûd Hümâ şikâr idici şâh-bâzdur
Dâ'im hevâ-yı şayd ile bî-âşyân olur

4. **hümâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 96

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Bâl açsa şikâr itmege şahbâz-ı hayâlüm
Şayd itdüğü elbette yâ 'Ankâ yâ Hümâdur

5. **hümâ:**

Kaside 35

Mısra: 109

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Cürre şâhîn Hümâ şayd-ı hayâlüm ki benüm
Feyz-i tevfiğ-i İlahîdür aña şehper ü bâl

6. **hümâdur:-dur**

Kaside 52

Mısra: 100

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Hâne-i ağıyar u 'uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

7. **hümâlar:-lar**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 6

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'il
Hâlâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

8. **hümâ:**

Gazel 62

Mısra: 12

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfî
N'ola eylerse Hümâ gibi yukardan pervâz

9. **hümâdur:-dur**

Gazel 108

Mısra: 10

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfüñ
Şâhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

10. **hümâ:**

Kaside 17

Mısra: 12

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş..

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

11. **hümâdur:-dur**

Gazel 138

Mısra: 10

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş // turra, kakül.

Tab'-ı Nef'î gibi pervâz-ı büleñd itse n'ola
Âftâba sâye şalmış bir Hümâdur turrası

12. **hümâlar:-lar**

Kaside 5

Mısra: 100

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

İçürsem düşmene ger âb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrîñüm
İder hâkinde gavğâyı hümâlar üstüñ'ân üzre

13. **hümâ:**

Gazel 5

Mısra: 5

Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Turralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için hâke tenezzül ne belâ

hümâ-sâye:

1. **hümâ-sâye:**

Kaside 40

Mısra: 70

Hümâ gölgeli (cömertlik ve iyilikleriyle herkese kol kanat germe bağlamında).

Şadr-ı Aşaf-menişâ şaf-der-i şâhib-revişâ
Ey Hümâ-sâye Hudâvend-i hümâyün-makdem

hümâ-vı lâ-mekân:

1. **hümâ-yı lâ-mekân:**

Kaside 52

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Mekânsız hüma, mekândan münezzeñ olan hüma kuşu. Ele geçmediği, yakalanmadığı için ve varlık

âlemine tenezzül etmediğinden hümâ, “lâ-mekân”
ibaresiyle vasıflandırılmıştır.

Hâne-i ağıyar u ‘uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

hümâyün-fer:

1. hümâyün-fer:

Kaside 17

Mısra: **119**

Kuvvet, iktidar sahibi hükümdar.

O cihânân-ı Hümâ-sâye hümâyün-fer kim
Cümle şâhân-ı cihân bendesidür ser-tâ-pâ

hümâyün-kevkebe:

1. hümâyün-kevkebe:

Kaside 20

Mısra: **15**

Yıldızı kutlu, talihi iyi.

Hümâyün-kevkebe mâh-ı zemîn-seyr-i cihân-pîrâ
Mu‘allâ- meritebe şâh-ı felek-taht u cihân-dâver

hümâyün-pâve:

1. hümâyün-pâve:

Kaside 5

Mısra: **37**

Yüce mertebeli.

Hümâyün-pâve Sultân Aḥmed-i ‘âdil ki düşmişdür
Zılâl-i sâyebân-ı devleti kevn ü mekân üzre

hüner:

1. hüner:

Gazel 47

Mısra: **7**

Marifet.

Hüner ‘addeyleyüp cânâ ‘acebdür ‘âlemiñ hâli
Le‘ime muğtenem dirler kerîme muhtezel dirler

2. hüner:

Kaside 11

Mısra: **91**

Marifet.

Hüner luḫf-ı kelâm-ı Ḥaḫḫı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḫḫatde budur ehl-i dilüñ mi‘yâr-ı iz‘ânı

3. hünerdir:-dir

Gazel 72

Mısra: **10**

Maharet, marifet, ustalık.

Ḳadrüm añlar katı az olsa n’ola ey Nef‘î
Çok hünerdir gâzeli böylece pâkize demek

4. hüneri:-i

Kaside 10

Mısra: **15**

Maharet, marifet, ustalık.

‘Aḫluñ hüneri vâdî-i ḫikmetdedür ancak
Taḫḫık ile ḫikmet nice bir dilde yer eyler

5. hüneri:-i

Kaside 10

Mısra: **96**

Maharet, marifet, ustalık.

Üstâd olıcaḫ sözde ḫasedden kaçılır mı
Zirâ hüneri reşk ü ḫased mu‘teber eyler

6. hünerden:-den

Kaside 15

Mısra: **53**

Maharet, marifet, ustalık.

Cümle hünerden bâ-naşîb sırr-ı ‘aceb şun‘-ı ḡarîb
Meclisde şüḫ u dil-firîb cenk idicek şîr-i ücem

7. hüner:

Kaside 27

Mısra: **101**

Maharet, marifet, ustalık.

Bi-ḫamdi‘llâh hüner ḫadrin bilür bir zât-ı kâmilisin
Ne lâzım ben öḡüp medḫ eylemek bu nazm-ı ḡarrâyı

8. hüner:

Mesnevi 1

Mısra: **31**

Maharet, marifet, ustalık.

Maḫşüşdür ancak bu hüner Ḥân Murâda
Zirâ ne selâṫinde var ne ḫulefâda

9. hüner:

Kıt‘a-ı Kebir 5

Mısra: **3**

Bilgi, ilim // ustalık, maharet.

Ne ḫadar var ise cihânda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḫrâz

10. hüner:

Kaside 49

Mısra: **103**

Marifet, sanat.

Hüner dünyâ deḡer bir gevher-i pür-ḫadr ü kıymetdür
Zamân-ı devletündür bu metâ‘uñ rüz-ı bâzârı

11. hüner:

Kaside 49

Mısra: **79**

İlim, irfan, marifet.

Hüner gūyā denizdür mālīkī kīlk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā şādefdür řab‘-ı pākūñ dürr-i řehvārī

12. **hünerle:-le**

Kaside 62

Mısra: 45

İlim, irfan, marifet.

Luřf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medħin kılam bī-iřtiyār yoş öyle bir ‘ālī-neseb

13. **hünerüñ:-ü, -ñ**

Rübai 5

Mısra: 2

İlim, irfan, marifet.

Ey nāmveri memleket-i baħr u berüñ
Var baħr u berde nice biñ hünerüñ

14. **hünerde:-de**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 7

Bilgi, ilim // ustalık, maharet.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oķ atmada mümtāz

hüner-endüz-ı ahālī-perver:

1. **hüner-endüz-ı ahālī-perver:**

Kaside 44

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Halkı korumakla hüner kazanan, halkı
korumakla marifetli.*

O yegāne hüner-endüz-ı ahālī-perver
Ki bu vādide müsellemdir aña yektāyī

hüner-endüz-ı vahīd:

1. **hüner-endüz-ı vahīd:**

Kaside 54

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Hüner kazanmada tek olan, biricik hünerli.

Dāniş-efrüz ĥıdıvā suħan-ārā şadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endüz-ı vahīd

hünermend-i hümā-sāye:

1. **hünermend-i hümā-sāye:**

Kaside 57

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Hüma gölgeli hüner sahibi.

O hünermend-i Hümā-sāye ki isti‘dādı
Eylemiş dāniş ü iz‘ān u kemālī iħrāz

hünermend-i yegāne:

1. **hünermend-i yegāne:**

Kaside 49

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Fazilet sahibi olmada mükemmel olan, biricik
kişi.*

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı ĥudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pīrā-yı nikū-kārī

2. **hünermend-i yegāne:**

Kaside 54

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Fazilet sahibi olmada mükemmel olan, biricik
kişi.*

Dāniş-efrüz ĥıdıvā suħan-ārā şadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endüz-ı vahīd

hüner-perver:

1. **hüner-perver:**

Kaside 13

Mısra: 85

Sanat sever // hünerli, marifet sahibi.

Kerem-güster ĥudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i şun‘-ı kemāl-i ĥudret-i Bārī

hünerverā:

1. **hünerverā:**

Kaside 45

Mısra: 77

Ey hünerli, marifet sahibi.

Kerem-şi‘ār ĥıdıvā hünerverā Şadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārī

2. **hünerverā:**

Kaside 58

Mısra: 69

Ey hünerli, marifet sahibi.

Suħan-penāh-ĥıdıvā hünerverā şadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünün

hünkār:

1. **hünkāra:-a**

Gazel 8

Mısra: 8

Sultan // gönül sultanı, sevgili.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkāra fedā

hürmet:

1. hürmet:

Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Değer, itibar.

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetüñ inkâr iden 'âlemde hürmet bulmasun

2. hürmetüñ:-ü, -ñ

Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Değer, itibar.

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetüñ inkâr iden 'âlemde hürmet bulmasun

Hüseyn-ism:

1. Hüseyn-ism:

Kaside 38
Mısra: **25**
Hz. Hüseyin isimli.

Hüseyn-ism ü 'Alî-sîret hıdîv-i 'âlem-ârâ kim
Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihâna sür olur mâtem

hüsn:

1. hüsn:

Gazel 47
Mısra: **1**
Güzellik.

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haqqıñda sultânım güzel dirler

2. hüsnüñ:-üñ

Gazel 68
Mısra: **1**
Güzellik.

Görse hüsnüñ olur elbette her âdem 'âşık
Nice olmasun o meh-pâreye 'âlem 'âşık

3. hüsnî:-i

Gazel 84
Mısra: **8**
Güzellik.

'Aşkıyla giriftârın âvâre iden âfet
Leylâ ise de hüsnî efsâne midür bilmem

4. hüsn:

Gazel 93
Mısra: **6**
Güzellik.

Seyr eylemesem âyinede 'aks-i cemâlüñ
Hüsn ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

5. hüsnî:-i

Gazel 94
Mısra: **3**
Güzellik.

Dilerim hüsnî gibi hulûkı güzel cânânı
Mutlakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

6. hüsn:

Gazel 107
Mısra: **8**
Güzellik.

Belki Yûsuf da seni görse olurdu 'âşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

7. hüsnî:-i

Gazel 112
Mısra: **7**
Güzellik.

Hüsnî kemâlinde gülüñ derdi ziyâde bülbülüñ
Añmazsın ammâ sünbülüñ hâl-i perîşânın yine

8. hüsn:

Gazel 118
Mısra: **5**
Güzellik.

Sensin yine hüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem'iyet-i hûbân-ı cihân cilvegehüñde

9. hüsnüñi:-üñ, -i

Gazel 122
Mısra: **5**
Güzellik.

Hüsnüñi bilmek dilerseñ bir nazar mir'âta bak
Âftâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüñe

10. hüsnî:-i

Kaside 5
Mısra: **20**
Güzellik.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel âba kim virmez
O hüsnî zülf-i pür-ham sine-i simin-berân üzre

11. hüsnîni:-i, -n, -i

Kaside 49
Mısra: **21**
Güzellik.

Çerâguñ hüsnîni inkâr idenler rüz-ı rüşende
Semenzâr içre görsünler fûrûg-ı şem'-i gül-nârı

12. hüsn:

Kaside 57
Mısra: **11**
Güzellik.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña t̄alib olan istemez esbāb-ı cihāz

13. **hüsn:**
Gazel 113
Mısra: 4
Güzellik.

Hübāne ‘aceb lāzımedür cāzibe-i dil
Ansuz baqamam hüsn ile mihr-i felek olsa

14. **hüsn:**
Gazel 115
Mısra: 3
Güzellik.

Şal mihr ü māha hüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzünden kākülün̄i p̄iç ü t̄ab ile

hüsn ü ān:

1. **hüsn ü ān:**
Tesdis 1
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Naz̄irün̄ görmedim daḡı bu hüsn ü ān ile el-ḡaḡ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

2. **hüsn ü ān:**
Kaside 8
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Memleket meşşāṭa-i ‘adliyle ziyinet-yāb olur
Saltanat-p̄irāye-i ḡulḡıyla hüsn ü ān bulur

hüsn-i ahlākı:

1. **hüsn-i ahlākı:-ı**
Kaside 17
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Ahlak güzelliḡi, güzel ahlak.

Hüsn-i ahlākı yerinde ḡarekātı mevzūn
Şivesi cilvesi hep birbirinden a‘lā

hüsn-i bevān:

1. **hüsn-i bevān:**
Kaside 4
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İfade güzelliḡi.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüüm
Şehnāme-i belaḡata hüsn-i bevān virür

hüsn-i bevān-ı ‘unvānı:

1. **hüsn-i bevān-ı ‘unvānı:-ı**
Kaside 30
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Unvanın güzel ifadesi.

Ne nāmedür bu ki hüsn-i bevān-ı ‘unvānı
İder ḡüşāde dil ü ṭab‘-ı müstemendānı

hüsn-i edā:

1. **hüsn-i edā:**
Kaside 21
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Üslup güzelliḡi.

Ben ol suḡanver-i mu‘ciz-bevān-ı devrānım
Ki ṭudtı ‘ālemi hüsn-i edā ile nāmı

2. **hüsn-i edā:**
Kaside 62
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliḡi // güzel söyleyiş.

Bir devre geldük ḡālīyā olmuş ma‘ārif bī-bahā
‘Arz itse dil hüsn-i edā itmiş olur sü‘-i edeb

3. **hüsn-i edā:**
Kaside 59
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliḡi.

Çok mı bu kadar hüsn-i edā ṭab‘uma zīrā
Vaşşāf-ı ḡudāvend-i pesendide-şiyemdür

hüsn-i edāya:

1. **hüsn-i edāya:-y, -a**
Gazel 85
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliḡi // güzel söyleyiş.

Bezm-i ḡayāle naḡme-i şeh-nāzdur sözüüm
Hüsn-i edāya ḡamze-i ḡammāzdur sözüüm

hüsn-i endāmı:

1. **hüsn-i endāmı:-ı**
Kaside 20
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Endamın güzelliḡi, güzel beden.

‘Aceb maṭbū‘ u dil-keşdür ser-ā-pā hüsn-i endāmı
Biribirinden a‘lā vü laṭīf ü nāzük ü ḡoş-ter

hüsn-i hāl-i kişver:

1. **hüsn-i hâl-i kişver:**

Kaside 20

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Ülkenin iyi hâli.

İre bir gâyete devrinde hüsn-i hâl-i kişver kim
Du'â-yı imtidâd-ı devletin vird eyleye leşker

hüsn-i hulûk-ı şâh-ı meh-dîdâra:

1. **hüsn-i hulûk-ı şâh-ı meh-dîdâra:-a**

Gazel 51

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yaratılışı güzel ay yüzlü şah.

Fâriğ olsañ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsn-i hulûk-ı şâh-ı meh-dîdâra düşdi gönlümüz

hüsn-i i'timâd üzere olursam:

1. **hüsn-i i'timâd üzere olursam:-u, -r, -sa, -m**

Kaside 43

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

İtimat etmek, güvenmek.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb lutf itdi dünyâya
Olursam n'ola şimden soñra hüsn-i i'timâd üzere

hüsn-i kabûl-ı tab'a:

1. **hüsn-i kabûl-ı tab'a:-a**

Kaside 38

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Şairliğin güzel karşılaması, şairliğe uygun gelme.

Meta'-ı kâsidi hüsn-i kabûl-ı tab'a nâ-çesbân
Hayâl-i fâsidi düşize-i ma'nâya nâ-mahrem

hüsn-i kabûl-ı tab'uña:

1. **hüsn-i kabûl-ı tab'uña:-uñ, -a**

Kaside 20

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Tabiatın, yaratılışın güzel karşılaması // tabiatına uygun gelme, beğenme.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilünde
Geh ola her biri hüsn-i kabûl-ı tab'uña mazhar

hüsn-i kabûlün:

1. **hüsn-i kabûlün:-üñ**

Kaside 14

Mısra: **122**

Kelime Tipi: -

İyi karşılama, iyi kabul etme.

Başla şimden soñra ey Nef'î du'â-yı devlete
Bir du'â it kim ola hüsn-i kabûlün mazharı

hüsn-i Levlâ:

1. **hüsn-i Levlâ:**

Kaside 17

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın güzelliği.

Görse ger bunları Mecnûn-ı melâmet-dîde
Yâdına gelmez idi bir dañi hüsn-i Levlâ

hüsn-i nazarı:

1. **hüsn-i nazarı:-ı**

Kaside 53

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Güzel bakış, iyi gözle bakma, takdir etme, iltifat.

Kevkeb-i tâli'imüñ yok baña hüsn-i nazarı
Hısm ile şöyle bakar kim ider izhâr-ı hıvel

hüsn-i reftarı:

1. **hüsn-i reftarı:-ı**

Kaside 45

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Yürüyüşün güzelliği, güzel yürüyüş.

Zihî semend-i mülâyim ki hüsn-i reftarı
Unutdurur dil-i 'uşşâka cilve-i yârı

hüsn-i reftarın:

1. **hüsn-i reftarın:-ı, -n**

Kaside 38

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Yürüyüşün güzelliği, güzel yürüyüş.

Hıram-ı dil-keşe mâlik olan ra'nâ sehî-kadler
Görünce hüsn-i reftarın olurlar şivede mülzem

hüsn-i rızâyile:

1. **hüsn-i rızâyile:-y, -ile**

Kaside 58

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Rıza gösterme, hoş görme.

Teferrüc itmege şahın-ı riyâzını Rıdvân
Gelince olmasa hüsn-i rızâyile me'zûn

hüsn-i şun'-ı Yezdānī:

1. hüsn-i şun'-ı Yezdānī:

Kaside 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın eserinin güzelliği, Allah'ın yaratışının güzelliği.

Ne şüret bağladı seyreyle hüsn-i şun'-ı Yezdānī
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insānı

hüsn-i ta'bir-i beyānī:

1. hüsn-i ta'bir-i beyānī:-ı

Kaside 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söylemenin, anlatışın güzel ifadesi.

Denilmez hüsn-i ta'bir-i beyānī
Lisānū'l-ğaybdur Allāhu a'lem

hüsn-i ta'bir-i zebān-ı çemen-i hākūmden:

1. hüsn-i ta'bir-i zebān-ı çemen-i hākūmden:-ü, -m, -den

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Toprağın üzerindeki çimenin dilindeki güzel ifade.

Ben ölürsem yine āşüfte olur halk-ı cihān
Hüsn-i ta'bir-i zebān-ı çemen-i hākūmden

hüsn-i ta'birüm:

1. hüsn-i ta'birüm:-ü, -m

Kaside 31

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Söyleyişin güzelliği, güzel ifade.

Lafz-ı rengine de olmazsa muğārin nazmum
Hüsn-i ta'birüm ider yine cihānı i'cāb

2. hüsn-i ta'birüm:-ü, -m

Kaside 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söyleyişin güzelliği, güzel ifade.

Şevk-i takrürüm ile hātır-ı mazmūn hürrem
Hüsn-i ta'birüm ile şahid-i ma'nā tannāz

hüsn-i tedārik:

1. hüsn-i tedārik:

Kaside 10

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Güzel/iyi hazırlık, gerekli olanın güzelini yapma.

'Adli ki müsellemdür aña hüsn-i tedārik
Gör hükmini her yerde nice kārger eyler

hüsn-i tedārik eyledi:

1. hüsn-i tedārik eyledi:-di

Kaside 43

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Güzel/iyi hazırlık yapmak, gerekli olanın güzelini yapma.

'Aceb hüsn-i tedārik eyledi bi'llāh 'aşk olsun
Felāṭun olsa ger olmazdı bu güne reşād üzre

hüsn-i tedārikle:

1. hüsn-i tedārikle:-le

Kaside 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel/iyi hazırlık, gerekli olanın güzelini yapma.

Ne fevt eylerse esbāb-ı şafādan devr-i çarḥ-ı dūn
Çazā hüsn-i tedārikle telāfi itmede her dem

hüsn-i tedbīr:

1. hüsn-i tedbīr:

Kaside 34

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Etraflı, iyi düşünerek hareket etme.

Veziṛān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ hüsn-i tedbīr ile meşhūrı

hüveydā:

1. hüveydādur:-dur

Kaside 47

Mısra: 24

Belli, apaçık, aşikâr.

Ġarīb āyine-i şaf u mücellādur dil-i pākī
Ki 'aks-i 'ālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

2.2.10. I, 'I

'ıkd-ı dür-i nazmum:

1. 'ıkd-ı dür-i nazmum:-u, -m

Kaside 43

Mısra: 92

Kelime Tipi: -
Nazım incisinin dizisi // şiirin inci gerdanlığı.

Bahā tahmīn ider bir kimse yok erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

'ıkd-ı gevher:

1. **'ıkd-ı gevher:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İnci dizisi.

'ıkd-ı gevher gibi manzūm ola tab'a vārid
Çekmeye nāzım olan zahmet-i kayd-ı tanzīm

'ıkd-ı le'āl:

1. **'ıkd-ı le'āl:**
Kaside 35
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İnci dizisi.

Benim ol h'āce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıkd-ı le'āl

'ıkd-ı lü'lü-vı süreyyā:

1. **'ıkd-ı lü'lü-vı süreyyā:**
Kaside 37
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ülker yıldız takımının inci dizisi // Ülker denen yıldız kümesi.

İdeyin olmaz isem silk-i le'āl-i medhūñ
'ıkd-ı lü'lü-vı süreyyā gibi 'arşa āveng

'ıkd-ı mürvārīd-i nazmuñ:

1. **'ıkd-ı mürvārīd-i nazmuñ:-u, -ñ**
Kaside 25
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Nazım inci dizisi // şiir.

Қудsiyān olurdı naқd-i cān ile hep müşterī
'ıkd-ı mürvārīd-i nazmuñ ger felek itse mezād

'ıkd-ı pervīn-i gūsiste-rīsmānidur:

1. **'ıkd-ı pervīn-i gūsiste-rīsmānidur:-ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Ülker yıldızının ipi kopmuş gerdanlığıdır (dağılmış yıldızlar).

Kevkeb-efşān āfītāb olmazsa ger ol maşrıkuñ
'ıkd-ı pervīn-i gūsiste-rīsmānidur sözü

'ıkd-ı süreyyādur:

1. **'ıkd-ı süreyyādur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Ülker denen yıldız kümesi.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekte zānn iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyādur

'ıkd-ı süreyyāyı:

1. **'ıkd-ı süreyyāyı:-y, -ı**
Kaside 27
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Ülker denen yıldız kümesi.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı hicābından
'Acebdür hāke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyāyı

ıktırān:

1. **ıktırāna:-a**
Kaside 30
Mısra: **76**
Yaklaşma, yakın olma.

Ger olsa nehı nesak-sāz-ı ālem-i 'ulvī
Қomazdı zühre ile ıktırāna keyvānı

'ırāk:

1. **'ırāk:**
Kaside 57
Mısra: **14**
Irak ülkesi.

Oldı nāzūk suhanum Muhteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rūma 'ırāk u Şirāz

'ırkıñ kesdi:

1. **'ırkıñ kesdi:-di**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kökünü kesmek, soyunu kurutmak.

Kesdi 'ırkıñı hayl-i a'dānuñ
Virdi hükmini tīg-ı ser-tīzi

ısnı:

1. **ısnırdı:-u, -r, -dı**
Kaside 31

Mısra: 19
Üşümesini gidermek.

Işınurdu yerine ka' r-ı çeh-i düzahda
İtse Fir'avni felek böyle hevâda garķ-âb

ıslâh eyle:

1. ıslâh eyle:

Kaside 24

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İyi duruma koymak, düzeltmek, iyileştirmek.

Bâri ma'kül ile mâ-beynimüz ıslâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

ıslâh-ı mazarrât-ı cihân:

1. ıslâh-ı mazarrât-ı cihân:

Kaside 51

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dünyanın zararlarının düzeltilmesi,
iyileştirilmesi.

'Adli ger istese ıslâh-ı mazarrât-ı cihân
Nüş-dârü-yı şifâ-sâz ola niş-i erķam

ıstabl-ı şehensâha:

1. ıstabl-ı şehensâha:-a

Kaside 17

Mısra: 149

Kelime Tipi: -

Şahlar şahının ahır.

Gerçi ıstabl-ı Şehensâha degüldür lâyıķ
Yeridür bağçe-i hâşşâda itse çerâ

ıstabl-ı şehensâh-ı cihân-ârâda:

1. ıstabl-ı şehensâh-ı cihân-ârâda:-da

Kaside 17

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen şahlar şahının ahır.

Yine ıstabl-ı şehensâh-ı cihân-ârâda
Kı ne atlar bulunur biri birinden zîbâ

ışık:

1. ışık:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 32

Gezginci batını derviş.

Bâ-huşûş ol güzîde tâ'ifenuñ
Hem ışık biri hem sipâhîdür

ıtnâb:

1. ıtnâbından:-ı, -n, -dan

Kaside 22

Mısra: 78

Sözü uzatma, gereksiz ayrıntıya boğma.

Du'âyile sözi hatm idelüm zîrâ haķıķatde
Sözün gevher olursa yegdür ıtnâbından icâzi

'ıtr-ı kelâm:

1. 'ıtr-ı kelâm:

Kaside 60

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Sözün güzel kokusu.

Eylemiş 'ıtr-ı kelâm ile mu'atţar 'Atţar
Bezmi 'ırfâna olup micmere-gerdân-ı sulţan

'ıtr-ı meşâm ider:

1. 'ıtr-ı meşâm ider:-er

Kaside 50

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Burnu güzel koku almak.

Nice mey râyiha-i rûh-fezâsından ider
Kudsiyân-ı felek-i 'âlem-i cân 'ıtr-ı meşâm

'ıtr-süz olmağ:

1. 'ıtr-süz olmağ:-mağ

Kaside 50

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Güzel koku yakmak.

'İtr-süz olmağ için bezmi güle daħi nesim
Hâven-i lâlede saħķ itmez idi 'anber-i ħâm

ıttırâd üzre olunca:

1. ıttırâd üzre olunca:-unca

Kaside 43

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Uygun şekilde olmak.

Umûr-ı saltanatdan ol ħarı tarķ itdügi yetmez
Olur ķat ķat işâbet fikr olunca ıttırâd üzre

'ıvân:

1. 'ıvân:

Kaside 4

Mısra: 66

Açıkça, belli bir şekilde.

Ol demde kim hücum-ı gedâyân için zeri
Ĥurşid-i zer-feşân gibi desti 'ıvân virür

2. 'ıyān:

Kaside 52

Mısra: 46

Açıkça, belli bir şekilde.

Berķ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıgın günden 'ıyān

'ıyān idüp:

1. 'ıyān idüp:-üp

Kaside 50

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Ortaya koymak, aşikâr etmek.

Kāviş-i tîşe-i endîşe idüp şimdi 'ıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

'ıyd:

1. 'ıydimuz:-ı, -muz

Gazel 39

Mısra: 8

Bayram.

Güni günden yig olsun rüzedārān-ı ğam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydimuz nev-rüzumuz vardur

2. 'ıyd:-a

Gazel 128

Mısra: 1

Bayram.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenālıķda şeb olur mı berāber rüz ile

3. 'ıyd:

Gazel 130

Mısra: 5

Bayram.

'ıyd geçdi nev-bahār irdi yüzün göstermedi
Bāri ol sultān-ı hüşn öpdürse el nev-rüzda

4. 'ıyd:

Gazel 139

Mısra: 3

Bayram.

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemüñ hāli
Bu günler cām-ı mey ğam def'ine imdāde gelmez mi

5. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 3

Bayram.

Nice 'ıyd evvel-i cem'ıyyet-i şādī vü sürür
Nice 'ıyd āhır-i hengāme-i endüh ü elem

6. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 4

Bayram.

Nice 'ıyd evvel-i cem'ıyyet-i şādī vü sürür
Nice 'ıyd āhır-i hengāme-i endüh ü elem

7. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 5

Bayram.

Nice 'ıyd āyine-i rü-yı cihān-tāb-ı neşāt
Nice 'ıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i türe-i ğam

8. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 6

Bayram.

Nice 'ıyd āyine-i rü-yı cihān-tāb-ı neşāt
Nice 'ıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i türe-i ğam

9. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 109

Bayram.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teşrîf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile şād u hurrem

10. 'ıyd:

Kaside 51

Mısra: 110

Bayram.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teşrîf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile şād u hurrem

'ıyd u kadr olsun:

1. 'ıyd u kadr olsun:-sun

Gazel 143

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bayram ve Kadir Gecesi gibi olmak (gündüzü bayram, gecesi Kadr olmak).

Vücūdıyla şeref bulsun serir-i saltanat dā'im
Cihān tırduķca tırsun 'ıyd u kadr olsun şeb u rüzı

'ıyd u nev-rüz-ı zamānumdur:

1. 'ıyd u nev-rüz-ı zamānumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Zamanın bayram ve nevruzu (bayram ve nevrüz zamani).

Devr-i 'adlinde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler 'ıyd u nev-rûz-ı zamânumdur benüm

'ıydgâh-ı heft iklîm-i cihândur:

1. 'ıydgâh-ı heft iklîm-i cihândur:-dur

Kaside 14

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cihanın yedi ikliminin bayram yeri.

Şeh-nişîn-i nüh-revâk-ı âsmândur mesnedi

'ıydgâh-ı heft iklîm-i cihândur kişveri

'ıyd-ı ferah-bağş-ı hümâyün-makdem:

1. 'ıyd-ı ferah-bağş-ı hümâyün-makdem:

Kaside 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gelişi uğurlu ferahlık veren bayram.

Hâbbezâ 'ıyd-ı ferah-bağş-ı hümâyün-makdem
Ki dil-i 'âlemi bir câm ile kıldı hurrem

'ıyd-ı hümâyün:

1. 'ıyd-ı hümâyün:

Kaside 51

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mübârek bayram.

Ey hoş ol şehri-mükerrer ki ola hemvâre
Böyle bir 'ıyd-ı hümâyün ile kadri ekrem

'ıyd-ı meserret oldı:

1. 'ıyd-ı meserret oldı:-dı

Kaside 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bayram sevinci olmak.

Şihhati 'âleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihân kalmadı bir sinede gam

'ıyd-ı mübârek-demidür:

1. 'ıyd-ı mübârek-demidür:-i, -dür

Kaside 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Uğurlu, kutlu bayram.

O şehensâh-ı kazâ-re'y ü kader-kudret kim
'Âlemün 'ıyd-ı mübârek-demidür devrânı

'ıyd-ı mübârek-fitrat:

1. 'ıyd-ı mübârek-fitrat:

Kaside 51

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Mukaddes yaradılışlı bayram.

Sebeb-i kadri anuñ 'ıyd-ı mübârek-fitrat
Şeref-i bahtı bunuñ dâver-i ferhunde-şiyem

'ıyd-ı ramazândur:

1. 'ıyd-ı ramazândur:-dur

Kaside 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ramazan Bayramı.

Ğam gitse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazândur
'ıyd-ı ramazân revnağ-ı bâzâr-ı cihândur

2. 'ıyd-ı ramazân:

Kaside 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ramazan Bayramı.

Ğam gitse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazândur
'ıyd-ı ramazân revnağ-ı bâzâr-ı cihândur

ıztırâb:

1. ıztırâb:

Gazel 9

Mısra: 10

Acı, keder.

Şu 'â'-i mihrî dil âyinesine ey Nef'î
Düşelden oldı muhaşşal bu ıztırâb saña

ıztırâb çekmez oldum:

1. ıztırâb çekmez oldum:-du, -m

Kaside 61

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Acı çekmez olmak, mutlu olmak.

Kevkebüm menhûs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvîl itdi luftuñ çekmez oldum ıztırâb

ıztırâb-ı baħr-ı endişem:

1. ıztırâb-ı baħr-ı endişem:-m

Kaside 38

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Düşünce denizinin sıkıntısı // düşünce yükü.

Hevâ-yı cünbişin yâd eylesem gâhî hayâlümde
Virür dünyâya lerze ıztırâb-ı baħr-ı endişem

ıztırāb-ı dil-i bī-tāb:

1. ıztırāb-ı dil-i bī-tāb:

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hālsiz, güçsüz gönlin sıkıntısı, acısı.

ıztırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāhat kor mı
Ġamze katl eylese ırmaz yine epsem 'āşık

ıztırāb-ı dil-i 'uşşāk:

1. ıztırāb-ı dil-i 'uşşāk:

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönül acısı.

ıztırāb-ı dil-i 'uşşāk ile ırmaz hemvār
Şanma ġisūlarını pest ü bülend itdi şabā

ıztırārī:

1. ıztırārī:

Gazel 51

Mısra: 16

Mecburi, zorunlu.

Cüst ü cū itdük nazirin 'ālem-i endişede
ıztırārī vādī-i inkāra dūşdı ġönlümüz

2. ıztırārī:

Gazel 106

Mısra: 7

Mecburi, zorunlu.

ıztırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yok tır-i kazādan ihtirāza n'eylesün

3. ıztırārī:

Kaside 3

Mısra: 99

Mecburi, zorunlu.

ıztırārī ider eş'āruma şimdi taşsın
Söze geldükçe kabül eylemeyen Hāsānı

2.2.11. İ, 'İ, İ

'ibād:

1. 'ibād:

Kaside 43

Mısra: 42

Kullar.

O dīn-perver Hūdāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdī rahmet-i maḡz-ı İlāhīdür 'ibād üzre

'ibādet:

1. 'ibādet:

Kaside 38

Mısra: 106

*Kulun Allah'ın rızasını kazanmak ve ona
yakınlaşmak için yaptığı iş ve davranışlar.*

Sa'ādetle şeref virüp serir-i devlete her ġün
'Adāletle 'ibādet ecrini taḡşil ide her dem

'ibāret:

1. 'ibāretinüñ:-i, -nüñ

Kaside 30

Mısra: 100

İbareler, cümleler, ifadeler.

Ola suḡanda ḡuşūşā benüm gibi kāmīl
Ki bir 'ibāretinüñ yok edāda noḡşānı

'ibāret-i şirīn ü dil-keşini:

1. 'ibāret-i şirīn ü dil-keşini:-i, -n, -i

Kaside 30

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cezbedici ve tatlı, latif sözler.

Ġören 'ibāret-i şirīn ü dil-keşini şanur
Ki ney-şekerden ola kilik-i 'anber-eşşānı

iblis:

1. iblis:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 42

Şeytan.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblis tekyegāhdur

iblis-i pür-telbīs-i fettān:

1. iblis-i pür-telbīs-i fettān:

Kaside 25

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Fitne çıkarıcı hilekār /çok hileli iblis.

Biri bu iblis-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertib-i mevādd

İbn-i Yemīnim:

1. **İbn-i Yemīnim:-im**

Kaside 50

Mısra: 129

Kelime Tipi: -

Emīr Fahrüddīn (Kutbüddīn) Mahmūd b. Emīr Yemīnüddīn-i Tuğrâî (ö. 769/1368). Kıtaları ile meşhur İranlı şair.

Hâfız u İbn-i Yemīnim gazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'ide olurum Hıyyām

İbrāhim Pāşā:

1. **İbrāhim Pāşā:**

Kaside 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İbrahim Paşa (Mısır Valisi).

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için gālibā
Virdi taht-ı Yūsufa zātuñla Mevlā ferr ü táb

ibrāmı iderse:

1. **ibrāmı iderse:-er, -se**

Kaside 21

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

İbram imek, zorlamak.

Kaşide söylemeyin gayra tevbeler olsun
İderse tığ-ı każā ile çarç ibrāmı

ibrāz:

1. **ibrāzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 76

Ortaya koyma, gösterme.

Kifāyet eylemez mi bu kaşide şā'iriyetde
Eger lāzım gelirse hüccet-i da'vāmuñ ibrāzı

ibrāz eylesem:

1. **ibrāz eylesem:-se, -m**

Kaside 57

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ortaya koymak, göstermek.

İderim da'vī-i tezvīrini haşmuñ ibtāl
Eylesem hüccet-i mazmūn-ı kelāmum ibrāz

ibtāl iderim:

1. **ibtāl iderim:-er, -im**

Kaside 57

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Hükümsüz bırakmak, bozmak.

İderim da'vī-i tezvīrini haşmuñ ibtāl
Eylesem hüccet-i mazmūn-ı kelāmum ibrāz

i'cāb ider:

1. **i'cāb ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Hayrete düşürmek, şaşırtmak.

Lafz-ı rengīne de olmazsa muķārin nazmum
Hüsni-i ta'birüm ider yine cihānı i'cāb

icāb itdi:

1. **icāb itdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Gerek olmak.

Yalnız kevkib-i bahtumda degül luţfuñ ile
İtdi taḅ'umda vü nazmumda teraķķi icāb

icād:

1. **icādına:-ı, -n, -a**

Kaside 46

Mısra: 38

Vücuda getirme, meydana çıkarma, yapma.

Nice şāyeste-i Sultān-ı cihān olmaz kim
Bezli-i maķdūr ide icādına ol Şadr-ı güzīn

icād itdügin:

1. **icād itdügin:-dik, -i, -n**

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni bir şey meydana getirmek.

Ne mazmūnlar ne vādiler bulur seyr eyleseñ Nef'ī
Yine bir tarz-ı hāş u tāze icād itdügin görsek

icād-ı suhan:

1. **icād-ı suhan:**

Kıt'a 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Söz icat etme, yeni manalar ortaya koyma.

Āb-rüy-ı şu'arā Şer'ī-i Bağdādī kim
Münhaşırdır aña 'Urfī gibi icād-ı suhan

icāz:

1. **icāzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 78

Sözü kısa ve özlü söyleme, az sözle çok şey anlatma.

Du'âyile sözi hatm idelüm zîrâ haqîkatde

Sözün gevher olursa yegdür itnâbından icâzi

icâz:

1. **icâz:**

Kaside 57

Mısra: 2

Herkesi aciz bırakan şey, mucize.

Benim ol nâdire-gü şâ'ir-i ma'nâ-perdâz

Reşk ider mertebe-i şî'rûme sihr ü icâz

2. **icâz:**

Gazel 93

Mısra: 10

Mucize sayılacak kadar düzgün söz söyleme.

Sihr itdügiñi senden işitdim yine Nef'î

Yoğsa söziñi hep senün icâz şanurdım

3. **icâzına:-ı, -n, -a**

Gazel 71

Mısra: 6

Herkesi aciz bırakan şey, mucize.

Fitnede turralarınuñ yed-i tülâsını gör

Şivede gamzesinüñ sihrine icâzına bak

icâz gösterür:

1. **icâz gösterür:-ü, -r**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mucize göstermek; akıl almaz, olağanüstü bir iş yapmak.

Rüstemâne kemâne şunsa elin

Zür-ı bāzūda gösterür icâz

icâz itse:

1. **icâz itse:-se**

Kaside 57

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Kısa kesmek, kısaltmak.

Hâl ma'lûm-ı şerifün olıcağ sultânım

İtse Nef'î n'ola 'özü ile kelâmın icâz

icâzet:

1. **icâzetünle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 58

Mısra: 72

İzin, ruhsat.

Garaž hulûsımı 'arz itmedür biraz da n'ola

İcâzetünle olursam temeddühe me'zûn

icâzet olursa:

1. **icâzet olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 29

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

İzin verilmek.

Eger olursa icâzet bu fende kudretümi

Haqîkat üzre beyân ideyin bilâ-isnâd

icâzet vereydün:

1. **icâzet vereydün:-e, -y, -dün**

Kaside 22

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ

Vereydün ger icâzet hicv iderdüm baht-ı nâ-sâzı

icâz-ı mahabbet:

1. **icâz-ı mahabbet:**

Gazel 23

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Muhabbet mucizesi.

Hem öldürür üftâdesini hem ider ihyâ

Maḥşûşdur ol âfete icâz-ı mahabbet

icâz-ı nutk:

1. **icâz-ı nutk:**

Kaside 29

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Söz mucizesi.

Olunca medḥ ü şenâsına ḥaşr idüp nazmum

Ḳoyam zamânedede icâz-ı nutk ile bir ad

icâz-nümâ:

1. **icâz-nümâdur:-dur**

Mesnevi 1

Mısra: 19

Mucize gösteren, mucize gibi şeyler yapan.

Nevk-i kâlemi ol kadar icâz-nümâdur

Güyâ ḥaṭ-ı ta'lik degül şun'-ı Ḥudâdur

iclâl:

1. iclâlini:-i, -n, -i

Kaside 54

Mısra: **94**

Büyüklik, ululuk, azamet, kudret.

Şadr-ı fetvâda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclâlini Hakk'ide mezid

icmâl idevin:

1. icmâl ideyin:-eyin

Gazel 107

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Özetlemek, hulasa etmek, kısa ve öz şekilde anlatmak.

Sa'na Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

icrâ:

1. icrâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: **134**

Yapma, yerine getirme, uygulama.

Beni medh'anı zemm'itmek degül ma'nâda
mağşüdüm
Hakk'ikatdür sözüüm sözde murâdım hakk'ı icrâdur

icrâ eyledi:

1. icrâ eyledi:-di

Gazel 116

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, uygulamak, yapmak.

Feyz-i Rûhü'l-kudûsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemâsâ kalemi nâdire-zâ'y oldu yine

2. icrâ eyledi:-di

Kaside 43

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Yerine getirmek, uygulamak, yapmak.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hükm-i idrâkin
Ola günden güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

icrâ idemez:

1. icrâ idemez:-emez

Kaside 27

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Uygulamak, yapmak.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyin-i ah'yâyı

icrâ-yı hükmünle:

1. icrâ-yı hükmünle:-ü, -ñ, -le

Kaside 25

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Emrin/buyruğun yerine getirilmesi, uygulanması.

Qatl idüp ol fâsidi bozduñ tılısm-ı fitneyi
Buldı bazar-ı fesâd icrâ-yı hükmünle kesâd

ictihâd:

1. ictihâdiyle:-i, -y, -le

Kaside 53

Mısra: **46**

Din bilginlerinin, ayet, hadis ve kıyasa uyararak ve onlardan hareket ederek dinî konuları açıklamak için çalışmaları.

Müftî-i maşrık u mağrib ki kavî olmadadır
İctihâdiyle anuñ şer'-i nebiyy-i Mürsel

ictihâd eyledün:

1. ictihâd eyledün:-dü, -ñ

Kaside 25

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Gücü kuvveti yettiği kadar çalışmak, mücadele etmek.

Sen tamâm ahvâl-i dîn ü devlete virdüñ nizâm
Eyledün hakkâ umûr-ı saltanatda ictihâd

ictihâd üzre (ol):

1. ictihâd üzre (ol):

Kaside 43

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Gayret etmek, çalışmak.

Ki böyle şâhib-isti'dâd u 'ârif pâdişâh olmaz
Tamâm ahvâl-i dîn ü devletinde ictihâd üzre

ic:

1. ic:

Gazel 12

Mısra: **4**

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // öpmek.

Jeng-i gâmdan pâk ider mir'ât-ı kalbin 'âşıkun
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

2. **ıçermiş:-er, -miş**

Gazel 121

Mısra: 3

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Zāhidā kevşeri yarım kim ıçermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı şafāyı bu gice

3. **ıçse:-se**

Kaside 50

Mısra: 27

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

İçse bir cür'asını berhemen-i şad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

4. **ıçdükce:-dükce**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 4

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı hayāt
Kim ider ıçdükce dil-i Hızır şād

5. **ıçüp:-üp**

Gazel 139

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // ıçki ıçmek.

Nice ülfet tatarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'ı
İçüp mest olduğın hiç hātır-ı nā-şāde gelmez mi

6. **ıçüp:-üp**

Müseddes 1

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // ıçki ıçmek.

Tutalım 'ālem olmuş şād 'ālem halkı hep hurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur 'ālem

ıçinde:

1. **ıçinde:**

Müfret 18

Mısra: 2

İçinde, ortamında.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl ıçinde kılmışdur Murād

2. **ıçinde:**

Kaside 49

Mısra: 93

İçinde, ortamında.

Edāsı āb ıçinde yer yer āteş-pāre mazmūnlar
'Aceb mi itse Nef'ı nazm ile da'vā-yı şehhārı

3. **ıçinde:**

Kaside 58

Mısra: 6

İçinde, ortamında.

Olurdı nüh-ıtabāk-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb ıçinde 'aksi nigün

4. **ıçinde:**

Kaside 30

Mısra: 25

İçinde, ortamında // arasında.

Ya nā-şüküfte berk ıçinde zanbağdur
Ki gonca iken ola pıç pıç ü tülānı

ıcre:

1. **ıçre:**

Kaside 30

Mısra: 111

İçinde.

Ne āteş ıçre ki bir şāh-ı huşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānı

2. **ıçre:**

Kaside 49

Mısra: 74

İçinde.

Şanurlar gird-bād-ı hāk-i dergāh-ı celālündür
Fezā-yı lā-mekān ıçre görenler çarh-ı devvārı

3. **ıçre:**

Müfret 8

Mısra: 1

İçinde.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-h'āb ıçre
Şanur taşvır-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb ıçre

4. **ıçre:**

Müfret 8

Mısra: 2

İçinde.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-h'āb ıçre
Şanur taşvır-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb ıçre

5. **ıçre:**

Gazel 58

Mısra: 2

İçinde.

Olmış o şūh o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde ıçre 'aksine eyler 'itāb-ı nāz

6. **ıçre:**

Gazel 79

Mısra: 1

İçinde.

Bezmi-bāğ ıçre dönüp bir şem'-i cem'-efrūza gül
Virdi revnağ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

7. **ıçre:**

Gazel 29
Mısra: 5
İçinde.

Çonca mıdur sebz-gün berk ıçre yâ almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sâgar-ı pîrûze gül

8. **ıçre:**

Kaside 7
Mısra: 104
İçinde.

Tab‘um ol baħr-ı suħandur ki kef-i mevcı tutar
Penbeler ıçre nihân sübħa-i lü‘lû-yı nazım

9. **ıçre:**

Kaside 25
Mısra: 54
İçinde.

Ol kadar rüşen ki gâhî yazdığımca vaşını
Mâh-ı Nahşeb gibi berķ urur devât ıçre midâd

10. **ıçre:**

Kaside 27
Mısra: 65
İçinde.

Livâñı şem‘a teşbih eyleyenler bezm-i rezm ıçre
şanurlar şu‘ledür farkında ol nârencî vâlâyı

11. **ıçre:**

Kaside 31
Mısra: 7
İçinde.

Dökülen hâke bu faşl ıçre degüldür bārân
Ĥüy-feşân olmadadır tâb-ı temüz ile şehâb

12. **ıçre:**

Kaside 49
Mısra: 11
İçinde.

Dönüp gird-âb-ı baħr-ı hûna her gül lâlezâr ıçre
Tolařdurmaķda keşti-i çarâr-ı bülbül-i zârı

13. **ıçre:**

Kaside 49
Mısra: 22
İçinde.

Çerâğüñ hüşnini inkâr idenler rüz-ı rüşende
Semenzâr ıçre görsünler fîrûğ-ı şem‘-i gül-nârı

14. **ıçre:**

Kaside 55
Mısra: 52
İçinde.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zülme el
Mülk-i hüşn ıçre meger kim turra-i pür-pıç ü tâb

15. **ıçre:**

Kaside 55
Mısra: 73
İçinde.

Lafz-ı rüşen ıçre ma‘nâ-yı laťifî gösterüp
Câm-ı billür-ı şafâ-başşa kodum şâfi şarâb

16. **ıçre:**

Gazel 52
Mısra: 9
İçinde, -da/-de.

Biz reh-i ‘aşķ ıçre terk-i ser kılan ‘aşıklarız
Çıķmasa Ferhâdveş başa ‘aceb mi kârimuz

17. **ıçre:**

Kaside 9
Mısra: 87
İçinde, hâlinde.

Gördükce ğubârın tek ü tâz ıçre şanurlar
Kim bād-ı cihân-gerd ile piçide duħandur

18. **ıçre:**

Kaside 28
Mısra: 73
İçinde // esnasında, zamanında.

Diller döyer mi görmege ceng ıçre nizesin
Ol dem ki hûn-ı düşmen ucından revân olur

ıçün:

1. **ıçün:**

Kaside 24
Mısra: 89
Uğruna.

Ĥayf ol ‘ârif-i ehl-i dile kim derdi ıçün
Kala nâ-çâr ola minnet-keş-i dermân-ı felek

2. **ıçün:**

Kaside 32
Mısra: 77
Uğruna.

Ėosam o ĥidmeti bir dem ĥuzür-ı şab‘um ıçün
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elim

3. **ıçün:**

Kaside 42
Mısra: 31
Uğruna.

Ėam mı çeker devlet-i dünyâ ıçün
Rind-i Felâťun-ĥikem-i rüzgâr

4. için:

Terkib-bend 1

Mısra: 72

İçin, hakkında.

Ehl-i hikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyetün
Yoğsa her bîmâr için dirlerdi şîhhat bundadır

5. için:

Kaside 11

Mısra: 89

İçin, açısından, bakımından.

Sözüm şâhid yeter işbât-ı isti'dād için baña
Ne lâzım dâm-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Qur'ânı

6. için:

Gazel 15

Mısra: 7

Uğruna, yoluna.

Ceng iderler didede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kana hep

7. için:

Gazel 2

Mısra: 9

Amacıyla, maksadıyla.

Şoğbet-i bâde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'i de bir rind-i levend itdi şabâ

8. için:

Gazel 50

Mısra: 13

Amacıyla, maksadıyla.

Ârâyîş için bezmini Sulţân Murâduñ
Erişdi bahâr oldı yine hem-dem-i nev-rüz

9. için:

Gazel 81

Mısra: 3

Uğruna

Bir nefes didâr için biñ cân fedâ itsem n'ola
Nice demlerdür esîr-i iştiyâkıdır gönül

10. için:

Gazel 89

Mısra: 6

Amacıyla, maksadıyla.

Pây-ı seg-i küyüñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ için yolda kulağum

11. için:

Gazel 103

Mısra: 6

Amacıyla, maksadıyla.

Şâne ko ciger pârelesün sine degül tek
Dil pâyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

12. için:

Gazel 117

Mısra: 6

Amacıyla, maksadıyla.

İtse ger tîg-i tegâfûl dili yüz biñ pâre
Şayd için el uzadur turrası her pâresine

13. için:

Kaside 3

Mısra: 75

Amacıyla, maksadıyla.

Dâverâ dâd felekden ki cefâ itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nâdânı

14. için:

Kaside 4

Mısra: 111

Amacıyla, maksadıyla.

Tâ kim şehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma' delet üzre mekân virür

15. için:

Kaside 6

Mısra: 9

Amacıyla, maksadıyla.

Hıfz için yâhud vücûd-ı pâdişâhı cüylar
Pâsbân-ı genc-i devlet olmuş ejderhâ midur

16. için:

Kaside 8

Mısra: 20

Amacıyla, maksadıyla.

Çeşm-i mazmûn-güyü kim gâhî dil-i 'uşşâk ile
Güft ü güy-ı nâz için bir küşe-i pinhân bulur

17. için:

Kaside 9

Mısra: 117

Amacıyla, maksadıyla.

Ol dem ki kalem sebt için âşâr-ı hayâlüm
Destümde ser-ender-ham-ı âğüş-ı benândur

18. için:

Kaside 10

Mısra: 121

Amacıyla, maksadıyla.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü senânı
Taqdîm-i du'â-yı şeb ü vird-i seher eyler

19. için:

Kaside 13

Mısra: **11**
Amacıyla, maksadıyla.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfin
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârî

20. **İçün:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Amacıyla, maksadıyla.

Olaydı ger bu revnak bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yûsuf haridârî

21. **İçün:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Amacıyla, maksadıyla.

Şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür vücûdın hıfz için
Kat kat olmuş ejdehâdur heft çarhuñ çenberi

22. **İçün:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Amacıyla, maksadıyla.

'Âlemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri

23. **İçün:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Amacıyla, maksadıyla.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh u kalem

24. **İçün:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Amacıyla, maksadıyla.

Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nâ
Kuhl için qalmaz idi gerd-i zemîn-i eş'âr

25. **İçün:**
Kaside 17
Mısra: **80**
Amacıyla, maksadıyla.

Birisi dañi Şurâhî-i ser-efrâz ki çarh
Yaraşur pâyına yüz sürmek için olsa dütâ

26. **İçün:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Amacıyla, maksadıyla.

Temâşâya çıkup şaf şaf turur ebkâr-ı endişe
Ayak başsa eger cevlân için meydân-ı ma'nâya

27. **İçün:**
Kaside 18
Mısra: **80**
Amacıyla, maksadıyla.

Eger kim Zühre-i zehrâyı da lâyük görürlerse
Olurdu hâmile olmak için menkûha 'İsâya

28. **İçün:**
Kaside 23
Mısra: **59**
Amacıyla, maksadıyla.

Hep tuhfe-i güftârum için Rûma gelürler
Hâlâ ne kadar var ise sūdâger-i 'âlem

29. **İçün:**
Kaside 29
Mısra: **24**
Amacıyla, maksadıyla.

Uruldu rüy-ı zer-i mihr-i 'âlem-ârâya
Revâc-ı şöhret için sikke-i mübârek-bâd

30. **İçün:**
Kaside 29
Mısra: **84**
Amacıyla, maksadıyla.

Ne cânı var ki zamânında kimsenüñ döke kan
Meger ki şıhhat-ı cism-i 'alîl için faşşâd

31. **İçün:**
Kaside 29
Mısra: **87**
Amacıyla, maksadıyla.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi hîdmet-i rindânı şevk ile zühhâd

32. **İçün:**
Kaside 31
Mısra: **15**
Amacıyla, maksadıyla.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı cañim-efrûzuñ
İtse bir şâ'ir eger tab'ına tevcih-i hıttâb

33. **İçün:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Amacıyla, maksadıyla.

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hükm için dañi ne takvîm ala ne uşurlâb

34. **İçün:**
Kaside 31
Mısra: **65**
Amacıyla, maksadıyla.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş için
Perde-i çeşm-i bütân çār-şeb-i pister-i h̄vāb

35. için:

Kaside 32

Mısra: 27

Amacıyla, maksadıyla.

O şadr-ı kevkebe-güster ki 'adl için olmuş
Vücüd-i mazhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i rahīm

36. için:

Kaside 32

Mısra: 53

Amacıyla, maksadıyla.

'Utlüvv-i şānına ta'zīm için maḥallinde
İder zemīni zamān üstine kaẓā taḳdīm

37. için:

Kaside 32

Mısra: 97

Amacıyla, maksadıyla.

Ḳoyup memālik-i ğayrı metā'-ı nazmum için
Diyār-ı Rūma gelür kārban-ı heft-iḳlīm

38. için:

Kaside 34

Mısra: 77

Amacıyla, maksadıyla.

'Arūs-ı medhūni tezyin için ol genc-i gevherden
Çıkarım silke dizdim bir tabaḳ lū'lū-yı menşūri

39. için:

Kaside 35

Mısra: 90

Amacıyla, maksadıyla.

Yoḥsa ṭab'um benüm ol mertebeden 'ālīdür
Ki idem māl için endiše-i medḥ-i erzāl

40. için:

Kaside 35

Mısra: 96

Amacıyla, maksadıyla.

Benim ol h̄vāce-i bāzār-ı ma'āni ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıḳd-ı le'āl

41. için:

Kaside 43

Mısra: 82

Amacıyla, maksadıyla.

Benim ol sāḥir-i vahy-āzmā kim görse āsārim
Olurdu siḥr için Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

42. için:

Kaside 45

Mısra: 15

Amacıyla, maksadıyla.

Murādi üzre ḥayālinde seyr için şeklin
Şikāl iderdi aña belki zūlf-i dildāri

43. için:

Kaside 50

Mısra: 26

Amacıyla, maksadıyla.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiḡnā kim
Meḡelā itmek için def'-i ğumūm u ālām

44. için:

Kaside 50

Mısra: 63

Amacıyla, maksadıyla.

'İtr-süz olmağ için bezm-i güle daḥi nesīm
Hāven-i lālede saḥḳ itmez idi 'anber-i ḥām

45. için:

Kaside 50

Mısra: 94

Amacıyla, maksadıyla.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar isti'dād
Nazm için eylemezin ṭab'uma zūr u ibrām

46. için:

Kaside 51

Mısra: 18

Amacıyla, maksadıyla.

Ya'ni şevvāl-i şafā-baḥş-ı cihān kim yaraşur
Aña ta'zīm için eylerse felek ḳaddini ḥam

47. için:

Kaside 54

Mısra: 23

Amacıyla, maksadıyla.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyz için oldum fi'l-hāl
Evliyā-yı suḥane şıḳ-ı irādetle mürīd

48. için:

Kaside 55

Mısra: 57

Amacıyla, maksadıyla.

Dīv-i buḥlī ḥıṭṭa-i cüduñda olmuş rahm için
Keff-i destūñ āsmān u kilik-i zerrinūñ şihāb

49. için:

Kaside 55

Mısra: 97

Amacıyla, maksadıyla.

Bā-ḥuşuş itdüm 'arūs-ı medhūni tezyin için
Bir bir andan gevher-i mazmūn-ı ḥāşı intihāb

50. için:

Kaside 57

Mısra: 16

Amacıyla, maksadıyla.

‘Ar ider almağa çengâline nesr-i felegi
Şayd için eylese şeh-bâz-ı hayâlüm pervâz

51. için:

Kaside 58

Mısra: 75

Amacıyla, maksadıyla.

Tenezzül itmem edânîye câh ü devlet için
İderse tîg-ı kazâyile cebr eger gerdün

52. için:

Kaside 58

Mısra: 99

Amacıyla, maksadıyla.

Ne‘üzü bi’l-lâh eger intikâm için itsem
‘Adüya tîg-ı zebânı niyâmdan bîrün

53. için:

Kaside 62

Mısra: 26

Amacıyla, maksadıyla.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün
Tedbiri besdür ceng için lâzım degül sâz u seleb

54. için:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 27

Amacıyla, maksadıyla.

Fikr-i mazmün-ı hâş için hâlâ
Dil bu tedbir ile mübâhîdür

55. için:

Gazel 5

Mısra: 6

Amacıyla, üzere.

Ṭurralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için hâke tenezzül ne belâ

56. için:

Gazel 5

Mısra: 10

İçin, uğruna.

‘Aşıka nâlesi eglence yiter ey Nef’î
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belâ

57. için:

Kaside 43

Mısra: 78

İçin, uğruna.

Ki bir lahza kıomaz âsüde kendi hâlûme tâ kim
Olam bir-iki günlük ‘ömr için tahşil-i zâd üzre

58. için:

Kaside 2

Mısra: 33

Amacıyla, maksadıyla.

Tâ hisâb-ı mâh u sâl-i ‘âlemi tahkîk için
Bedr ide mihr-i cihân-tâb-ı felek mâh-ı nevi

59. için:

Kaside 4

Mısra: 65

Hakkında.

Ol demde kim hücum-ı gedâyân için zeri
Hürşid-i zer-feşân gibi desti ‘iyân virür

60. için:

Kaside 7

Mısra: 86

Amacıyla, maksadıyla.

‘Adli kim memleket-ârâ-yı cihândur itse
Emn ü âsâyiş için ‘âleme fermân-ı ‘amim

61. için:

Kaside 7

Mısra: 87

Amacıyla, maksadıyla.

Def’i bîm-i dil-i ‘uşşâk için eyler eşeri
Kâhramân-ı nîgeh-i gâmze-i hûbânı hâlim

62. için:

Kaside 10

Mısra: 35

Amacıyla, maksadıyla.

Yâ ol kişi kim hırz için âksâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

63. için:

Kaside 23

Mısra: 87

Amacıyla, maksadıyla.

Gerdân ola âsâyiş için ‘âleme tâ kim
Çarh-ı felek ü mihr ü meh ü ahter-i ‘âlem

64. için:

Kaside 24

Mısra: 35

Amacıyla, maksadıyla.

Ser-fürü itmez idi pâyüña yüz sürmek için
Olsa ‘ısyâna eger kudret ü imkân-ı felek

65. için:

Kaside 24

Mısra: 59
Amacıyla, maksadıyla.

Şevket ü şanı o gâyetde ki seyr itmek için
Reh-güzârında qalur dîde-i hayrân-ı felek

66. için:
Kaside 24
Mısra: 75
Amacıyla, maksadıyla.

Bir maḥal kalmadı âsâyiş için 'âlemde
Olsa devründe n'ola fitne der-embân-ı felek

67. için:
Gazel 49
Mısra: 3
İçin, uğruna, yoluna.

Yok bâde için minnetümüz pîr-i muḡâna
Sâkî-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

68. için:
Kaside 28
Mısra: 55
İçin, uğruna, yoluna.

Bâd-ı şabâ ki büy-yi gül ü yâsemîn için
Cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur

69. için:
Gazel 91
Mısra: 2
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Lezzet-i vuşlat için firqat-i yâri çekemem
Soḡbet-i bâde için renc-i ḡumârî çekemem

70. için:
Gazel 91
Mısra: 1
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Lezzet-i vuşlat için firqat-i yâri çekemem
Soḡbet-i bâde için renc-i ḡumârî çekemem

71. için:
Gazel 91
Mısra: 14
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firqat-i yâri çekemem

72. için:
Kaside 15
Mısra: 33
Hatırına.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levḡ u qalem

73. için:
Kaside 58
Mısra: 29
Amacıyla, maksadıyla.

Bahâ-yı ruşşat için qordı bağbânında
Hezâr 'özü ile miftâh-ı cenneti merhûn

74. için:
Kaside 61
Mısra: 9
İçin, -den dolayı, -den ötürü, sebebiyle.

Nâmuñ İbrâhim Pâşâ olduğu için gâlibâ
Virdi taht-ı Yūsufa zâtuñla Mevlâ ferr ü tâb

75. için:
Kaside 9
Mısra: 120
Hakkında.

Ol râst bu kec düşdügi bîhüde degüldür
Zaḡm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemândür

76. için:
Kaside 36
Mısra: 13
Sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı.

Bu feth ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab'uma zirâ vücûh ile mülhem

idi:

1. idi:
Gazel 13
Mısra: 5
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

'Arz eyler idi ḡalini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı ḡurşîdi tutar teb

2. idi:
Gazel 13
Mısra: 9
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cânına Nef'î
Cân almaḡa dil-teşne olan ḡamze imiş hep

3. idi:
Gazel 19
Mısra: 1
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bir yüzden idi yâr ile üslûb-ı maḡabbet
Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektûb-ı maḡabbet

4. idi:
Gazel 59

Mısra: 7
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

5. **idi:**
Gazel 76
Mısra: 9
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Gazelüñ kâfiyesin böylece teng itmeyicek

6. **idi:**
Gazel 77
Mısra: 3
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Devr itmez idi bezmi uşül üzre kadehler
Muṭrible meyüñ olmasa mâ-beyni düzenlik

7. **idim:-m**
Gazel 93
Mısra: 7
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Ma'mür idüğün bilmez idim böyle ḥarâbât
Mestâneleri ḥâne-ber-endâz şanurdım

8. **idi:**
Gazel 121
Mısra: 9
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâde bu gûne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nef'î-i pākîze-edāyı bu gice

9. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 1
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

10. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 2
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

11. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 2
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

12. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 2
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

13. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 3
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice sâkî ile sâgara ḥâcet yoğ idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-ḥâne idi

14. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 4
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice sâkî ile sâgara ḥâcet yoğ idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-ḥâne idi

15. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 6
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâdem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revân anda ḥarîfâne idi

16. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 8
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Raḥne-i dâğlarım itmiş idüm âyîne
Ser-i gîsü-yı perîşâne elüm şâne idi

17. **idi:**
Gazel 144
Mısra: 10
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef'î
O da bir luṭf-ı Ḥudâ baḥşîş-i şâhâne idi

18. **idük:-k**
Gazel 144
Mısra: 5
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâdem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revân anda ḥarîfâne idi

19. **idüm:-m**
Gazel 144
Mısra: 2
Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem´ idi pervâne idi

20. **idüm:-m**

Gazel 144

Mısra: 7

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Rahne-i dâğlarım itmiş idüm âyine
Ser-i gîsû-yı perîşâne elüm şâne idi

21. **idi:**

Kaside 17

Mısra: 42

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Görse ger bunları Mecnûn-ı melâmet-dide
Yâdına gelmez idi bir daği hüsn-i Leylâ

22. **idi:**

Kaside 17

Mısra: 49

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Olsa ger cilvegehi ‘arşa-i mülk-i ma’nâ
Kuhl için kıalmaz idi gerd-i zemîn-i eş’âr

23. **idi:**

Kaside 17

Mısra: 129

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Nergisün düşmez idi câm-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cûdı ile neşv ü nemâ

24. **idi:**

Kaside 24

Mısra: 35

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Ser-fürü itmez idi pâyüña yüz sürmek için
Olsa ‘ışyâna eger kudret ü imkân-ı felek

25. **idi:**

Kaside 25

Mısra: 71

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

İki hâ’in idi bunlar kim işâbet oldu pek
İkisinün daği kıatlı ber- sebîl-i ittîrâd

26. **idi:**

Kaside 25

Mısra: 76

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bir de ol ‘ifrit-i küfr-endîş-i kâfir-kîş kim
Aña mensûb idi hep erbâb-ı bağy ü irtidâd

27. **idi:**

Kaside 26

Mısra: 87

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultân Selime taqdım

28. **idi:**

Kaside 29

Mısra: 25

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu güne mevhibeden nâ-ümîd idi dünyâ
Kazâ bu mertebe luţfa degüldi hem mu’tâd

29. **idi:**

Kaside 29

Mısra: 119

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Görünmez idi kenârî güherle ‘anberden
Midâd-ı hâmem eger bahra eylese imdâd

30. **idi:**

Kaside 32

Mısra: 23

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Nice zamân idi ‘aksine döndürüp felegi
Cefâyı ‘âdet idinmişdi rûzgâr-ı le’îm

31. **idi:**

Kaside 35

Mısra: 60

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Erse ger sâye-i câhında kemâle hürşid
Çeşmi rü’yâda daği görmez idi rüy-ı zevâl

32. **idi:**

Kaside 37

Mısra: 61

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Hâk budur lâzım idi devlete bir sencileyin
Dâver-i ‘âdil ü düstür-ı ‘adâlet-evreng

33. **idi:**

Kaside 44

Mısra: 32

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde hâbs eyler idi nâfe dem-i büyâyı

34. **idim:-m**

Kaside 44

Mısra: 33

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Sünbül-i hulkına beñzer der idim turra-i yâr
Müşk-bîz olsa eger sâye-i ‘anber-sâyı

35. **idim:-m**

Kaside 44

Mısra: **50**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dâmen-i luţfuña erişse benüm de destüm
Rûzgâr ile dağı itmez idim gavgâyı

36. **idi:**

Kaside 45

Mısra: **36**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

O deñlü sür‘at ile tayy iderdi ‘âlemi kim
Düşürmez idi zemîne zılâl-ı eşcârı

37. **idi:**

Kaside 46

Mısra: **17**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Cennet altında yâ üstinde dimek câ‘iz idi
Bir leţâfetde eger cennet olaydı ta‘yîn

38. **idi:**

Kaside 50

Mısra: **58**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Düşse ger hâke nem-i ebr-i bahâr-ı luţfi
Kesb-i rûh eyler idi zîr-i zemînde ecsâm

39. **idi:**

Kaside 50

Mısra: **64**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

‘İtr-süz olmağ için bezm-i güle dağı nesim
Hâven-i lâlede sağıt itmez idi ‘anber-i hâm

40. **idi:**

Kaside 50

Mısra: **111**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Sanki gencîne-i tab‘umda nihân idi ezel
Genc-i esrâr-ı hudâvend-i ‘alim ü ‘allâm

41. **idi:**

Kaside 51

Mısra: **81**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Ki bu ma‘nâ idi hâţırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

42. **idi:**

Kaside 53

Mısra: **71**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Dûd-ı âh eyler idi âyîne-i çarhı siyâh
Pertev-i ma‘deletün urmasa aña şaykal

43. **idi:**

Kaside 57

Mısra: **56**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

‘Adli ger muhtesib-i kişver-i hüsn olsa dağı
Çeşm-i mağmür-ı bütân çekmez idi sâğar-ı nâz

44. **idüm:-m**

Kaside 57

Mısra: **80**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Luţfuñ olmasa tağammül idemezdim buña ben
İhtiyâr eyler idüm bir sefer-i dür u dirâz

45. **idi:**

Kaside 61

Mısra: **67**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Kevkebüm menhûs u bağtum şüm idi bu ana dek
Hayra tağvîl itdi luţfuñ çekmez oldum ıztırâb

46. **idi:**

Kaside 61

Mısra: **69**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Tâli‘ümle her zamân bir cins idi bâzârımız
Ben mağabbet ‘arz iderdim ol baña zecr ü ‘itâb

47. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: **8**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu hâţ ile yazılsa eger seb‘-i meşânî
Reşk eyler idi rûtbe-i elfâza ma‘ânî

48. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: **18**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Añmaz giderek kimse dağı Mîr ‘İmâdı
Gerçi ana mağşûş idi devrinde bu vâdı

49. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: **22**

Ek fülün görülen geçmiş zaman çekimi.

Ser-çeşme-i Hızır olmasa ger çâh-ı devâtı
Mümkün mi idi hiç hurüfuñ harekâtı

50. **idüm:-m**

Kaside 3

Mısra: 37
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Âh-ı 'âşık der idüm tirine ger nâvek-i âh
Delse eflâki geçüp küngüre-i keyvânı

51. **idüm:-m**
Kaside 17
Mısra: 9
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

52. **idün:- ñ**
Kaside 26
Mısra: 9
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu kadar neşr-i şemîm itmez idün
Olmasañ turra-i dil-berde muķim

53. **idim:- m**
Gazel 95
Mısra: 3
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Leb-i cân-bağşını būs itmiş idim vâkı'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bir idemem

idmân-ı felek:

1. **idmân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Feleğin alışkanlığı.

Zevki var ehl-i dil ü tab'a sitem eylemeden
Çäre ne devr ideli böyledür idmân-ı felek

idrâk:

1. **idrâk:**
Gazel 32
Mısra: 3
Anlayış, anlama yeteneği.

Baňa teklif-i zühd itmezdi idrâk olsa zâhidde
Yazuklar kim anı 'âkıllı benî dîvâne yazmışlar

2. **idrâkinden:-i, -n, -den**
Gazel 38
Mısra: 13
Anlayış, anlama yeteneği.

Müfti-i mu'cize-perdâz ki idrâkenden
'Aklı-ı küll vâdî-i endîşede imdâd ister

3. **idrâki:-i**
Kaside 33

Mısra: 68
Anlayış, anlama yeteneği.

Bir dâ'iredür devlet aña kevkebi noķta
Bir âyinedür 'âkıllı aña idrâki cilâdur

4. **idrâki:-i**
Kaside 43
Mısra: 24
Anlayış, anlama yeteneği.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hüküm-i idrâkin
Ola günden güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

5. **idrâkin:-in**
Kaside 43
Mısra: 69
Anlayış, anlama yeteneği.

Eyâ Şadr-ı suhân-perver ki idrâkin olur câzım
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

idrâk evler:

1. **idrâk eyler:-r**
Gazel 68
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak.

Güft ü göy-yı nîgehün dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger ğamzeyeye mahrem 'âşık

idrâk ide:

1. **idrâk ide:-e**
Gazel 14
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Akıldırmek, anlamak, kavramak.

Öyle mi nâzük geçer ol ğamze-i cādū-firîb
'Âşıka zaħm urduğın idrâk ide anuñ raķıb

idrâk idemez:

1. **idrâk idemez:-emez**
Kaside 26
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak.

Sözün idrâk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez 'âkıllı hâkım

idrâk idene:

1. **idrâk idene:-en, -e**
Kaside 50
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Anlamak, farkına varmak.

Bâdedür zevkini idrâk idene âb-ı hayât
Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamâm

idrâk ideriz:

1. **idrâk ideriz:**-er, -iz

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Duymak, hissetmek, anlamak.

Kendimüzden ne kadar bî-haber itse bizi 'aşk
Ol kadar zevk-i gam-ı fırkati idrâk ideriz

idrâk idüp:

1. **idrâk idüp:**-üp

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamak, farkına varmak.

Yaraşur ger cevherin idrâk idüp şâh-ı cihân
Elde tutsa dâ'imâ gönülini câm-ı Cem gibi

idrâk olunurdu:

1. **idrâk olunurdu:**-u, -r, -di

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anlaşılmaq, kavranılmak.

Cevrûn çekerek zevk-i gam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-tâkat u hüşuz

idrâke ziyândur:

1. **idrâke ziyândur:**-dur

Kaside 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Akla zarar; pek şaşılacak, akıl almaz, inanılmaz,
düşündükçe insanı şaşkınlığa düşürecek (şey, hâl).*

Bu demde nedür biñ yaşamak âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

idrâk-i çälâkı:

1. **idrâk-i çälâkı:**-ı

Kaside 49

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Çabuk /çevik /hızlı anlayış.

Mühim-perdâz-ı kânün-ı hüner idrâk-i çälâkı
Müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem tab'-ı sebük-bârı

idrâk-ı tahayyül-i dakîkûn:

1. **idrâk-ı tahayyül-i dakîkûn:**-ü, -ñ

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İnce, nazik hayalin anlaşılması.

İdrâk-ı tahayyül-i dakîkûn

Fehm-i hıred-i intibâh-ı ma'nâ

idrâksiz:

1. **idrâksiz:**

Gazel 65

Mısra: 3

*İdraki, kavrayışı olmayan, anlayışsız,
ahmak/kaba sofu.*

Dem bu demdür be-hey idrâksiz endişeyi ço
Kevşeri havzı ile sâgar-ı şahbâya degiş

idügüm:

1. **idügüm:**

Kaside 50

Mısra: 131

Olduğum.

'Urf-i Rüm idügüm cümle iderler teslim

Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

ifâza-i âb-ı hayât-ı rühânî ider:

1. **ifâza-i âb-ı hayât-ı rühânî ider:**-er

Kaside 30

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Manevi ölümsüzlük suyuna feyiz vermek.

Benim o Hıdr-ı ma'ânî ki lüle-i kilkim

İder ifâza-i âb-ı hayât-ı rühânî

ifrât-ı cüd:

1. **ifrât-ı cüd:**

Kaside 30

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Cömertliğin aşırılığı.

Nevâziş eyleyüp ifrât-ı cüd ile kılduñ

'Atâ-yı Hâtemi güm-nâm-ı genc-i nisyânı

ifrāt-ı ihsân-ı dil ü desti:

1. ifrāt-ı ihsân-ı dil ü desti:-i

Kaside 5

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Elinin ve gönülünün ihsanının aşırılığı (el açıklığı ve gönül açıklığının / cömertliğin aşırılığı).

Degül bārān u mevc ifrāt-ı ihsân-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrî baħr u baħri kân üzre

ifrāz evlemis:

1. ifrāz eylemiş:-miş

Kaside 6

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ayırmak, bölmek.

Şun'-ı Hakk yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı tarab-engiz ü gam-fersā midur

ifrāz itseler:

1. ifrāz itseler:-se, -ler

Kaside 57

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Ayırmak, bölmek.

Hiçta-i cāhidur ol kişver-i bi-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

'ifrīt-i küfr-endiş-i kāfir-kış:

1. 'ifrīt-i küfr-endiş-i kāfir-kış:

Kaside 25

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Küfür düşünen dinsiz /kāfir dinli ifrit.

Bir de ol 'ifrīt-i küfr-endiş-i kāfir-kış kim
Aña mensüb idi hep erbāb-ı bağy ü irtidād

'ifrīt-şemā'il:

1. 'ifrīt-şemā'il:

Kaside 41

Mısra: 107

Ifrit görünüşlü.

Bir Ehrişen-i bātil u 'İfrīt-şemā'il
Deccāl-i yavan-siret ü sīmā-yı zamāne

ifsā:

1. ifşāya:-y, -a

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 49

Gizli bir şeyi veya konuyu açığa çıkarma, yayma.

Nāmin ifşāya çāre yok ammā
Her dem endişe 'özü-ğ'āhidur

iftihār-ı kerem:

1. iftihār-ı kerem:

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cömertliğin kıvanç vestilesi.

Ma' delet-pişe hüdāvend-i serir-i haşmet
İftihār-ı kerem ü himmet-i 'ālī-şānī

iftihār-ı saltanat:

1. iftihār-ı saltanat:

Kaside 56

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hükümdarlığın, devletin övüncü.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftihār-ı saltanat
Hāris-i kânün-ı devlet nāşır-ı aħkām-ı dīn

iftihār-ı şer'-i peygām-ber:

1. iftihār-ı şer'-i peygām-ber:

Kaside 49

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Peygamber (İslamiyet) şeriatının iftiharı.

Sütüde kehf-i ümmet iftihār-ı şer'-i peygām-ber
Güzide faħr-ı millet maħz-ı luṭf-ı hażret-i Bārī

iğvā-yı zamāne:

1. iğvā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Zamanın ayartması, baştan çıkarması.

Hiç aña nazır olmaz iken tāli'i gör kim
Anı da kıomaz hāliline iğvā-yı zamāne

ihānet:

1. ihānet:

Kaside 28

Mısra: 20

Hor ve hakir görmek, tahkir etmek.

Rāzı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
'Uşşāka dirse böyle ihānet yamān olur

ihāta iden:

1. **ihāta iden:-en**
Gazel 109
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Etrafını çevrelemek, kuşatmak, sarmak.

Eflāk degül kat kat olup iden ihāta
Zehr ile dolu mār-ı ham-ender-ham imiş bu

ihāta ider:

1. **ihāta ider:-er**
Kaside 5
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Etrafını çevreleme, kuşatma, sarma.

İder ebkār-ı mazmūni ihāta şî'r-i rengînüm
Kızıl vālā tutuk gibi 'arūs-ı dil-sitān üzre

ihāta itse:

1. **ihāta itse:-se**
Kaside 7
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma.

Āsmān dā'ire-i cāhını olurdu muhîṭ
'Ālemi itse ihāta girih-i halka-i mīm

ihlās:

1. **ihlās:**
Kaside 61
Mısra: 74
Doğruluk, samimiyet.

Hakka yüz minnet ki oldum ol felāketden hālās
Eyledim sultānuma ihlās ile çün intişāb

2. **ihlāşuñ:-u, -ñ**
Kaside 47
Mısra: 89
*Doğruluk, samimiyet // saf ve temiz sevgi,
gönülden gelen dostluk.*

Derūnumda o deñlü cāy-gîr olmuşdur ihlāşuñ
Ki yanumda kul olmak saña şāh olmakdan evlādur

3. **ihlāşumı:-u, -m, -ı**
Kaside 47
Mısra: 84
Saf ve temiz sevgi, gönülden gelen dostluk.

Kaşide bir bahāne hem gazel efsānedür ancak
Garaz ihlāşumı şıdık ile hāk-i pāye inhādur

ihlās-ı 'ubūdiyyetdür:

1. **ihlās-ı 'ubūdiyyetdür:-dür**
Kaside 53
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Kulluğun, bağlılığın samimiyeti, saflığı.

Yazılan sinede ihlās-ı 'ubūdiyyetdür
Dāğlar noktaları şerhalarumdur cedvel

ihmāl itsem:

1. **ihmāl itsem:-se, -m**
Kaside 35
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeme.

Böyle memdūh-ı melek-siretūñ evşāfında
Küfr olur mezheb-i endişede itsem ihmāl

ihrām:

1. **ihrāmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 70
*Hacıların Kâbe'yi tavâf için Mekke hâricinde
örtünmeğe mecbur oldukları dikişsiz ve pamuktan
yapılma elbise.*

Tavâf-ı Ka'be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Hemān ki ruḥşatuñ oldu kuşandım ihrāmı

ihrāz:

1. **ihrāzı:-ı**
Kaside 22
Mısra: 20
Erişmek, nail olmak.

Te'āla'llāh zihî şāhenşeh-i dîn-perver-i 'ādil
Ki olmuş aña ruzî devlet-i dāreynūñ ihrāzı

ihrāz eyledi:

1. **ihrāz eyledi:-di**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Elde etmek, erişmek.

Ne kadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep ihrāz

ihrāz eylemiş:

1. **ihrāz eylemiş:-miş**
Kaside 57
Mısra: 32

Kelime Tipi: -
Erişmek, nail olmak.

O hünermend-i Hümā-sāye ki isti'dādı
Eylemiş dāniş ü iz'ān u kemāli ihrāz

ihrāz-ı kemāl itmede:

1. **ihrāz-ı kemāl itmede:** -me, -de

Kaside 23

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Mükemmelliğe erişme.

Ṭab'um gibi bir pūr-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
Ihrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i 'ālem

ihsān:

1. **ihsānı:** -ı

Kaside 11

Mısra: 100

Cömertlik, lutuf // bağış, hediyе.

Yüzün sür āsitān-ı bārgāh-ı 'arş-ı a'lāya
Elün qaldur du'āya iste Mevlādan bu ihsānı

2. **ihsānumı:** -u, -m, -ı

Kaside 1

Mısra: 5

Lütuf, kerem, iyilik.

Rūzgār ihsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
'Āleme feyz-i hayāt-ı cāvidānīdür sözüm

3. **ihsānuñı:** -uñ, -ı

Kaside 3

Mısra: 69

Lütuf, kerem, iyilik.

Añsa ihsānuñı toprak şavurur başına kân
Görse keff-i keremuñ lerze tutar 'ummānı

4. **ihsānı:** -ı

Kaside 28

Mısra: 42

Lütuf, kerem, iyilik.

Pāşā-yı bī-karīne-i 'ālem ki 'āleme
İhsānı bī-nihāyet ü bī-ımtinān olur

5. **ihsānı:** -ı

Kaside 30

Mısra: 20

Lütuf, kerem, iyilik.

Hulāşa-i haber-i bī-tereddüd iş'arı
Netice-i qalem-i bī-tekellüf ihsānı

6. **ihsānı:** -ı

Kaside 33

Mısra: 57

Lütuf, kerem, iyilik.

İhsānı o ğayetde ki devrinde gedālar
Müstāgnī-i 'ālem bir alay ehl-i ğinādur

7. **ihsāna:** -a

Kaside 47

Mısra: 4

Lütuf, kerem, iyilik.

Cihān-ı cūd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dā'im luṭf u ihsāna müheyyādur

8. **ihsānuñ:** -uñ

Kaside 58

Mısra: 81

Lütuf, kerem, iyilik.

Edāya çāre mi var şükriñi ol ihsānuñ
Olursa ṭab'um eger biñ kaşideye medyün

9. **ihsāna:** -a

Kaside 61

Mısra: 26

Lütuf, kerem, iyilik.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnūñden su'al
Sen tırurken cūd u ihsāna yemīn itmīş şehāb

10. **ihsānı:** -ı

Kaside 62

Mısra: 14

Lütuf, kerem, iyilik.

Ol kuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfi bī-dilek ihsānı bī-sa'y ü ṭaleb

11. **ihsānuña:** -u, -ñ, -a

Kaside 62

Mısra: 33

Lütuf, kerem, iyilik.

Yok ḥadd ü ḥasr ihsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

12. **ihsānı:** -ı

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 15

Lütuf, kerem, iyilik.

Luṭf u ihsānı bunuñ maḥşūşdur ehl-i dile
Bezli maḥdūr eylemez zā'id yire Ḥātem gibi

13. **ihsānımla:** -ı, -m, -la

Tesdis 1

Mısra: 37

Lütuf, kerem, iyilik.

İdersin diye ihsānımla eller gibi şermende
Kul olmağı qabul itmedim saña biñ cān ile ben de

14. **ihsān:**

Kaside 26

Mısra: 79

Lütuf, bağış.

Lāf iderse eger ihsān ile

Anı ma'zūr tūt ey şāh-ı kerīm

ihsān evle:

1. **ihsān eyle:**

Rübai 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağıştta bulunma, iyilik etme.

Yā Rab kerem it bendeñe ihsān eyle

Düşvār olan ahvālümü āsān eyle

2. **ihsān eyle:**

Tesdis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Bağıştta bulunma, iyilik etme.

Degül etvāruña ammā muvāfiķ itdüğün da'vā

Ƙo yā bu lāfi ihsān eyle işte ben Ƙuluñ zīrā

ihsān-ı felek:

1. **ihsān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Feleğün ihsanı, nimeti.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ

Başına çalsun eger var ise ihsān-ı felek

ihsān-ı Hudā:

1. **ihsān-ı Hudā:**

Kaside 46

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütüf, ihsanı.

Bilse Ƙirat ile Ƙadrin n'ola Sultān Murād

Olur ihsān-ı Hudā şāhlara böyle Ƙarın

ihtimāl-ı ihtilāl:

1. **ihtimāl-ı ihtilāl:**

Kaside 25

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Karışıklık, düzensizlik ihtimali.

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl

Ne 'adū bāc u Ƙarācı virmeye eyler 'inād

ihtirā'-ı hāme-i mu'ciz-bevānumdur:

1. **ihtirā'-ı hāme-i mu'ciz-bevānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

İfadesi insanı şaşkırtan, acze düşüren kalemin mahsulü.

Hem Ƙaşide hem ğazel bir taze vādīdür bu kim

İhtirā'-ı hāme-i mu'ciz-bevānumdur benim

ihtirā'-ı kalem-i nādire-perdāzına:

1. **ihtirā'-ı kalem-i nādire-perdāzına:-ı, -n, -a**

Ğazel 71

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ğüzel ve ince söz söyleyen kalemin benzeri görülmemiş şey vücuda getirmesi, yazması.

Var mı Nef'ī gibi üstād-ı suĥan inşāf it

İhtirā'-ı kalem-i nādire-perdāzına bāĥ

ihtirāz:

1. **ihtirāzından:-ı, -n, -dan**

Ƙıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 8

Sakınma, çekinme, kaçınma.

İşidüp ğulğul-ı şıyṭ u şadā-yı zeng-i şeh-bāzın

'Azīmet itdi küh-ı Ƙāfa Sīmurğ ihtirāzından

2. **ihtirāza:-a**

Ğazel 106

Mısra: 8

Sakınma, çekinme, kaçınma.

İztirārī dil nice cān virmesün ol ğamzeye

Çāre yok tır-i Ƙazādan ihtirāza n'eylesün

ihtisāb-ı 'adli:

1. **ihtisāb-ı 'adli:-i**

Kaside 49

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Adaletin hesap soruculuğu.

Ger olsa ihtisāb-ı 'adli mānī' seyr-i ğülzāra

Şabā zencir-i emvāc ile bend eylerdi enhārī

2. **ihtisāb-ı 'adli:-i**

Ƙıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Adaletin hesap soruculuğu.

Rüzğār ihtisāb-ı 'adli ile

Ol Ƙadar dāfi'-i menāhidür

ihtisāb-ı emr ü nehvi:

1. **ih̄tisāb-ı emr ü nehyi:-i**

Kaside 34

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Emir ve yasaklardan sorgulama, hesap sorma.

Ger olsa ih̄tisāb-ı emr ü nehyi 'āleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḥi āsar-ı maḥmūrī

ih̄tişām:

1. **ih̄tişāmı:-ı**

Kaside 47

Mısra: 34

Debdebe, görkem.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḥt-ı İskender
Anuñçün ih̄tişāmı nāsih-i dārāt-ı Dārādur

ih̄tiyāc:

1. **ih̄tiyācı:-ı**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 2

Gereksinim.

Şehensāh-ı memālik-gır ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe ih̄tiyācı yok kemāl-i imtiyāzından

ih̄tiyāc çekmem:

1. **ih̄tiyāc çekmem:-mem**

Kaside 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

İhtiyac duymak, bir şeyin kendisi için gerekli olduğunu hissetmek, bir şeyi kendisi için gerekli saymak.

Ḳahramānım nīze vü şemşire çekmem ih̄tiyāc
Ḥāme-i cādū-zebān tīg u sinānumdur benüm

ih̄tiyācı olmazsa:

1. **ih̄tiyācı olmazsa:-maz, -sa**

Kaside 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir şeyin yokluğunu hissedip ona gereklilik duymak.

N'ola olmazsa gül-āba ih̄tiyācı ol ḥaṭuñ
Her ser-i müyında şāne bir dil-i giryān bulur

ih̄tiyār:

1. **ih̄tiyār:**

Kaside 22

Mısra: 65

İrade, kendi isteğiyle seçme ve hareket etme, isteme.

Nice dil ih̄tiyār ile sever ol şūḥ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ḡamze-i fettān u ḡammāzı

ih̄tiyār elde degül:

1. **ih̄tiyār elde degül:**

Gazel 94

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İhtiyarı elde olmamak; iradesini kullanamamak, seçme gücü elinde bulunmamak, iradesi dışında gerçekleşmek.

İhtiyār elde degül şūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāşılı ol rūḥ-ı revānı severim

2. **ih̄tiyār elde degül:**

Kaside 35

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İhtiyarı elde olmamak; iradesini kullanamamak, seçme gücü elinde bulunmamak, iradesi dışında gerçekleşmek.

İhtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāt ile semā' itmemege var mı mecāl

ih̄tiyār evler:

1. **ih̄tiyār eyler:-r**

Kaside 57

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Seçmek, tercih etmek.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İhtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

ih̄tiyār itmiş:

1. **ih̄tiyār itmiş:-miş**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Tercih etmek, istemek.

Zevküñe vāşıl olunca tevbesin bozmaḡ degül
Tevbeyi hiç ih̄tiyār itmiş bir ādem bulmadım

ih̄tiyār itsün:

1. **ih̄tiyār itsün:-sün**

Kaside 61

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Yeğlemek, tercih etmek, seçmek.

İhtiyār itsün saña kul olmaḡı Nef'ī gibi
Her kim isterse naşīb-i kāmraniden nişāb

ih̄tiyārım elden gider:

1. ihtiyārim elden gider:-er

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*İradesi üzerindeki kontrolünü kaybetmek,
kendine hâkim olamayacak duruma gelmek.*

İhtiyārim gider elden göricek her yāri
'Arz-ı hāle meded olmazsa nihāni severim

ihvān:

1. ihvān:-ı

Kaside 19

Mısra: 17

Kardeşler // sadık, candan dostlar.

Ne nisbet bunlara Yūsuf'la ihvānı ki bunlarda
Tefāvūt yok güzellik nāz-perverlik berāberdür

ihvā:

1. ihvānā:-n, -a

Tesdis 1

Mısra: 20

Taze can verircesine iyilik, lütfetme.

Gehī 'āşıklara mihr ü vefādan baḥş idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḥübī derseñ ihvānā

ihvā eyledi:

1. ihvā eyledi:-di

Kaside 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayat vermek, diriltmek, canlandırmak.

Yine bād-ı şabā üftān u ḥizān erdi gülzāra
Dem-i 'İsā-veş ihvā eyledi ezhār u eşcārī

2. ihvā eyledi:-di

Kaside 61

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

*Çok iyi duruma getirmek, geliştirmek,
kalkandırmak.*

Serverā ḥaqqā ki lutfuñ eyledi ihvā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

ihvā iden:

1. ihvā iden:-en

Kaside 41

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Sevindirmek, memnun etmek.

Şimdi odur ihvā iden erbāb-ı kemālī
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

2. ihvā iden:

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Olsam n'ola Nef'ī gibi ḥallāk-ı ma'ānī
İhvā iden endişeyi feyz-i nefesümdür

3. ihvā iden:-en

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

İhvā iden endişeyi feyz-i nefesümdür
Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

ihvā ider:

1. ihvā ider:-er

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Canlandırmak, hayatıyet kazandırmak.

Hem öldürür üftādesini hem ider ihvā
Maḥşūşdur ol āfete i'cāz-ı maḥabbet

2. ihvā ider:-er

Kaside 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Diriltmek, hayat vermek.

Ḥāmem ki nazmumu ider ihvā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rüh-ı revān virtür

3. ihvā ider:-er

Kaside 43

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Yeniden canlandırmak, diriltmek // sevindirmek,
memnun etmek.*

Olur zinde Mesīhā gibi hem mürde ider ihvā
Dem-i nutkı eger tokunsa taşvīr-i cemād üzre

ihvā idüp:

1. ihvā idüp:-üp

Kaside 56

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Yeniden canlandırmak.

Şer' ü kânūnı idüp ihvā kemāl-i 'adl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i şadr-ı vezāretde mekīn

ihvā itdūñ:

1. **ihyā itdūn**:-*dü, -ñ*

Kaside 17

Mısra: **154**

Kelime Tipi: -

Canlandırmak // sevindirmek, memnun etmek.

‘Ömrün efvün ide Allāh Te‘ālā dilerin
İltifātūnla bu dil-mürdeyi itdūn ihyā

ihyā itmede:

1. **ihyā itmede**:-*mede*

Kaside 47

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Yeniden canlandırmak, diriltmek.

Cihānı itmede reşh-i midādum dem-be-dem ihyā
Ney-i hāmem meger āb-ı hayāt ile murabbādur

ihyā kıl:

1. **ihyā kıl:**

Terkib-bend 1

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Nef‘i-i bīmārı gel keyfūnle ihyā kıl yine
Hātır-ı maḥzūnunu ğamdan müberrā kıl yine

ihyā kılur:

1. **ihyā kılur:**

Gazel 36

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Deyim**

Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Hoşā feyz-i feraḥ-baḥş-ı nesīm-i şubḥ-ı cān-perver
Ki hem ğam mürdesin ihyā kılur hem şādmān eyler

ihyā-yı ma‘ānide:

1. **ihyā-yı ma‘ānide**:-*de*

Kaside 41

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Manayı canlandırma, manaya canlılık katma.

Taḥkīk-i taşavvurda Aristo-yı sebük-rūḥ

İhyā-yı ma‘ānide Mesihā-yı zamāne

ihzār itmege:

1. **ihzār itmege**:-*meg, -e*

Kaside 61

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Hazır etme, hazırlama.

Her kaçan olsa gulām-ı kevkeb-i baḥtuñ süvār
Birbirinden evvel ihzār itmege eyler şitāb

ikād ider:

1. **ikād ider**:-*er*

Kaside 29

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Toḥunsa ‘arşa-i heycāde na‘li ger senge
‘Adūya her şereri bir caḥīm ider ikād

ikbāl:

1. **ikbāline**:-*i, -n, -e*

Kaside 17

Mısra: **164**

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Söz tamām oldı güzāfi koyalum ey Nef‘i
İdelüm devlet ü ikbāline şıdk ile du‘ā

2. **ikbāl:**

Müseddes 1

Mısra: **13**

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Kemāl u cāh u ikbāl ile olsam ‘ālemün şāhı
Çerāğ-ı hānem olsa āsmān-ı devletün māhı

3. **ikbāl**:-*i*

Kaside 15

Mısra: **46**

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Şāhenşeh-i ferḥunde-baḥt ārāyiş-i dihīm ü taḥt
Baḥtı kavı ikbālī saḥt İskender-i Yūsuf-şiyem

4. **ikbāl**:-*i, -n, -i*

Mesnevi 1

Mısra: **44**

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Turduḳca cihān devlet ile ola şehensāh
Günden güne efvün ide ikbālını Allāh

5. **ikbāl**:-*i*

Kaside 8

Mısra: **47**

Baht, talih.

Hep mühimmātın müheyyā görse ikbālī n’ola
Her ne emr itse kazāyı tābi‘-i fermān bulur

6. **ikbāline**:-*i, -n, -e*

Kaside 10

Mısra: **55**

Baht, talih.

İkbāline vā-beste felek tā o kadar kim
Tedbiri ile devrini zîr ü zeber eyler

7. **İkbāli:-i**

Kaside 11
Mısra: 15
Baht, talih.

Tenezzül eylemez ammā o tāk u tahta İkbāli
Buña kâ'il degül zîrā 'ulüvv-i şevket ü şāni

8. **İkbāli:-i**

Kaside 11
Mısra: 39
Baht, talih.

Hele teşhîri mülke başlasun İkbāli seyr eyleñ
Ne Türkistāni qor feth itmedük ne kâfiristāni

9. **İkbāl:**

Kaside 15
Mısra: 78
Baht, talih.

Tā kim cihān ma'mūr ola geh emn ü geh pür-şür ola
İkbāl ile mesrūr ola ol Hüsrev-i vālā-himem

10. **İkbāl:**

Kaside 9
Mısra: 77
Talih ve baht açıklığı.

Her kande ki 'azm eylese İkbāl ü sa'adet
Pehlū-yi rikābında iki peyk-i devāndur

11. **İkbāli:-i**

Kaside 11
Mısra: 37
Talih ve baht açıklığı.

Sikender gibi t̄alib feth-i heft iklīme İkbāli
Süleymān gibi ḡalib ruzgāra hükm ü fermāni

12. **İkbāl:**

Kaside 14
Mısra: 35
Talih ve baht açıklığı.

Qarşu turmaz saña şimden soñra bu İkbāl ile
Düşmenüñ ger Qahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

13. **İkbāl:**

Kaside 27
Mısra: 108
Talih ve baht açıklığı.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce feth ü İkbāl ü zafer peyk-i sebük-pāyı

14. **İkbāl:**

Kaside 52

Mısra: 16

Talih ve baht açıklığı.

Günc-i halvet-hānesinde 'ilm ü 'irfān münzevī
Küşe-i bāmında İkbāl ü sa'adet pāsbān

15. **İkbāl:**

Kaside 25
Mısra: 3
Talih ve baht açıklığı.

Devlet ü İkbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmuş bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

16. **İkbāl:**

Kaside 51
Mısra: 113
Mutluluk, saadet.

Şāhid-i bahtına İkbāl ü sa'adet meftūn
Harem-i devletine luft u mürüvvet mahrem

İkbāl evlevelden:

1. **İkbāl eyleyelden:-y, -elden**

Kaside 61
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Teveccüh etmek, meyletmek.

Hak budur kim saña İkbāl eyleyelden oldı hep
Vaz'-ı devrān-ı felek maqbül-ı tab'-ı şeyh ü şāb

İkbāl-i baht-ı kāmran:

1. **İkbāl-i baht-ı kāmran:**

Kaside 38
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşmuş, bahtiyar talih // baht açıklığı.

Zihī İkbāl-i baht-ı kāmran u t̄alī'-i hürrem
Ki oldı muğtenem esbāb-ı zevk ü şevk ile 'ālem

İkbāl-i bihrüzī:

1. **İkbāl-i bihrüzī:**

Gazel 143
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Talihin iyi olması, baht açıklığı.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān hoş-hāl ü hürrem-dil
Zihī te'sür-i nevrüzī zihī İkbāl-i bihrüzī

2. **İkbāl-i bihrüzī:**

Gazel 142
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Mutluluk makamı, baht açıklığı.

Hudā pâyende kılsun rāyet-i baht-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iqbāl-i bihrūzī

ikbāl-i bülend:

1. iqbāl-i bülend:

Kaside 39

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Yüce talih.

Bu 'adāletle bu iqbāl-i bülend ile saña
İ'tikādum bu ki hiç olmaya bir feth-i 'asır

ikbāl-i Perviz-i 'Acem:

1. iqbāl-i Perviz-i 'Acem:

Kaside 15

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Acem'in Perviz'inin talihi, devleti.

Hākān-ı 'Osmānī-neseb kim mūnderic zātında hep
İslām-ı Fārūk-ı 'Arab iqbāl-i Perviz-i 'Acem

ikbāl-i Sikender:

1. iqbāl-i Sikender:

Kaside 9

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

İskender'in talihi.

Hān Ahmed o Hākān-ı muzaffer ki hücümü
İqbāl-i Sikender gibi iklim-sitāndur

ikdām iderin:

1. ikdām iderin:-er, -in

Kaside 50

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

*Bir şeyi elde etmek için gayretle çalışmak,
sürekli çaba göstermek.*

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül
İderin gāyet-i imkāna varınca ikdām

ikdāmı ider:

1. ikdāmı ider:-er

Kaside 21

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Devamlı çalışmak, sürekli çaba göstermek.

Hizebr-i ma'reke Sultān Murād Hān kim ider
Gazāya Haydar-ı kerrār gibi ikdāmı

iken:

1. iken:

Gazel 9

Mısra: **3**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Şikest-i gamzeñ iken sākiyā senüñ pülād
Taḥammül eyleye mi beyza-i ḥabāb saña

2. iken:

Gazel 5

Mısra: **5**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Turralar gökde hümā şaydına âmāde iken
Dil şikār itmek için ḥake tenezzül ne belā

3. iken:

Gazel 16

Mısra: **7**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Tig-ı ser-tiz ile ben aşüfte- dil mecrüh iken
Teşnedür 'ālem yine ol ḥançer-i bürrāna hep

4. iken:

Gazel 44

Mısra: **5**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḥün-feşānını sehm-i ḳazā bilür

5. iken:

Gazel 71

Mısra: **2**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ġamze-i tig-keş ü çeşm-i sihir-sāzına bak
Ġaşd-ı cān eyler iken şivesine nāzına bak

6. iken:

Gazel 122

Mısra: **3**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ġamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āftāb
Bāde 'aklı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

7. iken:

Gazel 138

Mısra: **5**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Üstine ditrer тұrur ol mest-i ḥ'yāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḥına güyā mübtelādur тұrrası

8. iken:

Kaside 3

Mısra: **106**

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

İşidüp sıyt u şadā-yı suhanum oldı hamüş
Güşına girmez iken debdebe-i Hākānī

9. iken:

Kaside 6

Mısra: 61

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Berķ-ı maḥz iken direng itse bilinmez peykeri
Raḥş-ı çāpük-pā mıdır yā kūh-ı pā-ber-cā mıdır

10. iken:

Kaside 7

Mısra: 24

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Böyle şāhib-suhanuñ bundadır a'lālıḡı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maḡrūr u za'im

11. iken:

Kaside 24

Mısra: 9

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

İltifātuñ baña dünyā tolısı ni'met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-h'ān-ı felek

12. iken:

Kaside 28

Mısra: 135

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Bir düzd-i nābekār-ı ma'ānī-trāş iken
Yārān sözüyle şā'ir olur nüktedān olur

13. iken:

Kaside 30

Mısra: 26

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḡdur
Kı ḡonca iken ola piç piç ü tülānī

14. iken:

Kaside 30

Mısra: 96

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne'aceb
Kelāmumu dür iken gevher-i Bedaḡşānī

15. iken:

Kaside 30

Mısra: 97

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Bu ḡüne himmet ider 'andelīb iken tütī
Beyān-ı nāṭıka-i ṭab'-ı nükte-sencānī

16. iken:

Kaside 31

Mısra: 34

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña ta'acçüb iderin
Bu ḡadar olmış iken püte-i gerdün pür-tāb

17. iken:

Kaside 32

Mısra: 73

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endişem
Edā-yı medḡünü eylerdi cān ile taşmīm

18. iken:

Kaside 33

Mısra: 19

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Söz baḡş-i ḡaḡikatde iken nev-hevesāne
Taḡḡıḡ-i mecāz itdigimiz gerçi ḡaṭādur

19. iken:

Kaside 33

Mısra: 26

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Bir āfet-i pür-şive ki her ḡamze-i şūḡı
Ser-mest iken āmīḡte-i şerm ü ḡayādur

20. iken:

Kaside 35

Mısra: 73

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

İrişür maḡribe ol sāyesi maşrıḡda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḡrik-i düvāl

21. iken:

Kaside 35

Mısra: 102

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ṭab'um ol bülbül-i şūḡ-ı çemen-i ma'nādur
Ki esir-i ḡafes ü dām iken olmaz yine lāl

22. iken:

Kaside 35

Mısra: 114

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Buldı bir ḡüne revāc emti'a-i ḡüftārum
Ki felek eyler iken ḡadrini pest ü pāmāl

23. iken:

Kaside 38

Mısra: 67

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Bu deñlü tünd iken refṭarı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarṭ u ṭavrına meftūn olur ādem

24. **iken:**

Kaside 41

Mısra: 73

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli'i gör kim
Anı da kıomaz hâline iğvâ-yı zamâne

25. **iken:**

Kaside 44

Mısra: 63

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

'Acizim Hüsrev-i ma'nâ iken evşâfuñda
Bâri tahkîk ideyin dâ'iyeyi ma'nâyı

26. **iken:**

Kaside 45

Mısra: 23

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Bu deñlü şüh u mülâyim-hırâm iken gâhî
Ne'üzü bi'l-lâh eger itse tünd-reftârî

27. **iken:**

Kaside 47

Mısra: 74

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Nice keşf eylesün dil râzını ol gamze-i şühâ
Ki kıat kıat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

28. **iken:**

Kaside 54

Mısra: 3

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ne 'aceb döndi murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfik felege emr-i ba'id

29. **iken:**

Kaside 58

Mısra: 19

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Harîm-i gülşeni dârü'l-karâr iken câna
Kıomaz hevâ-yı temâşası dilde sabr ü sükûn

30. **iken:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 69

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Ki meyûñ surh u al iken rengi
Bîm-i kıahrıyla zerd ü kâhîdür

31. **iken:**

Müfret 4

Mısra: 1

Ek fülün zarf fül eki almış biçimi.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istedüğü dil-ber-i fettânsın sen

iki:

1. **iki:**

Kaside 47

Mısra: 44

İki, sayı sıfatı.

Zamânında vücûdı kıalmadı tarrâr u 'ayyârûñ
Hemân bir gamze-i fettân iki zülf-i mu'tarrâdur

2. **iki:**

Gazel 3

Mısra: 1

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün ki birbirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrîli giriftâr-ı kemend itdi şabâ

3. **iki:**

Gazel 34

Mısra: 5

İki, sayı sıfatı.

İki şaf 'asker-i hün-h'ârdur güyâ ki müjgânı
Girişme aña şaf-pîrâ vü ser-'asker nigâhidur

4. **iki:**

Gazel 134

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

Nüş iderler câm-ı nâzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bâde-peymâlar gibi

5. **iki:**

Gazel 134

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

Nüş iderler câm-ı nâzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bâde-peymâlar gibi

6. **iki:**

Gazel 138

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

Żabtı bir bend ile müşkildür dil-i divânenüñ
İki zencir ister anuñcün dü-tâdur tırrası

7. **iki:**

Kaside 9

Mısra: 78

İki, sayı sıfatı.

Her kıande ki 'azm eylese ikbâl ü sa'âdet
Pehlû-yı rikâbında iki peyk-i devândur

8. **iki:**

Kaside 17

Mısra: 18

İki, sayı sıfatı.

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

9. **iki:**

Kaside 17

Mısra: 39

İki, sayı sıfatı.

İki Edhem hüd iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefävütləri yoğ biri birinden ašlâ

10. **iki:**

Kaside 17

Mısra: 39

İki, sayı sıfatı.

İki Edhem hüd iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefävütləri yoğ biri birinden ašlâ

11. **iki:**

Kaside 17

Mısra: 54

İki, sayı sıfatı.

Urılır gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki zabıt itmesi âsân ola tâ

12. **iki:**

Kaside 19

Mısra: 1

İki, sayı sıfatı.

İki şeh-zâde kim her biri bir rüh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kişverdür

13. **iki:**

Kaside 19

Mısra: 3

İki, sayı sıfatı.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nür-ı vâhiddür
Haqîkatde nihâyet her biri gayr-ı mükerrerdür

14. **iki:**

Kaside 19

Mısra: 10

İki, sayı sıfatı.

Müşâbihdür biri birine ol deñlü vecâhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

15. **iki:**

Kaside 19

Mısra: 11

İki, sayı sıfatı.

Ya iki gül-bün-i nev-hîzdür kim her birisinüñ
Zemîni başkadur ammâ biri birine hem-serdür

16. **iki:**

Kaside 25

Mısra: 71

İki, sayı sıfatı.

İki hâ'in idi bunlar kim işâbet oldı pek
İkisinüñ dağı katlı ber- sebîl-i ıttırâd

17. **ikisi:-si**

Kaside 25

Mısra: 77

İki, sayı sıfatı.

İkisi de tîğ-ı kahrûñla cezâsın buldılar
Çoluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyâd

18. **ikisinüñ:-si, -nüñ**

Kaside 25

Mısra: 72

İki, sayı sıfatı.

İki hâ'in idi bunlar kim işâbet oldı pek
İkisinüñ dağı katlı ber- sebîl-i ıttırâd

19. **iki:**

Kaside 48

Mısra: 88

İki, sayı sıfatı.

Ola tâ kim cihânda âşinâlık
İki şahib-vefâ beyninde muhkem

20. **ikisi:-si**

Kaside 51

Mısra: 31

İki, sayı sıfatı.

Hâşılı ikisi de kadr ü şerefle mümtâz
Farğ eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

21. **iki:**

Kaside 54

Mısra: 76

İki, sayı sıfatı.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki türkeş götürür gamze-i çeşm-i nâhîd

22. **iki:**

Kaside 58

Mısra: 97

İki, sayı sıfatı.

Gören şanur bu iki hâlet ile noğtaların
Şerâr-ı şem'-i suhan şeb-nem-i gül-i mazmün

iki cihânda:

1. **iki cihānda:-da**

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dünya ve ahiret.

Nef'iyā iki cihānda budurur baş murād

Ki idem cānımı ol şivesi bisyāra fedā

iki şakk olması:

1. **iki şakk olması:-muş**

Kıt'a 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İki parça olmak.

Cüy-ı ma'nā iki şakk olmuş akar şahından
Yaraşır dirsem eger tab'ına Bāgdād-ı suhan

ikimiz:

1. **ikimiz:**

Gazel 14

Mısra: 4

İki kişi // âşık ve sevgili.

Ol 'ilāc itmekte 'āciz derdimün meftūnı ben
İkimiz de kırtılurduk geçse dermāndan şabīb

ikisi:

1. **ikisi:**

Kaside 19

Mısra: 68

Her ikisi.

Ğidā-yı rūhdur endiše-i medhūn dil ü şab'a
İkisi de şenānı itmede nā-çār u muştardur

2. **ikisi:**

Kaside 19

Mısra: 6

İki kişi, her ikisi.

Biri Sulţān Maħmūd u biri Sulţān Muħammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

3. **ikisi:**

Kaside 19

Mısra: 13

İki kişi, her ikisi.

İkisi de 'aceb şun'-ı İlāhīdür melāhatde
Biribirine gālib biribirinden 'aceb-terdür

iklīm:

1. **iklīm:-e**

Gazel 127

Mısra: 16

Ülke, memleket, diyar.

Maħdemiyle Edrine taħtın müşerref ideli
Oldı her iklīm'e gālib āb u tāb-ı Edrine

2. **iklīm:-e**

Kaside 8

Mısra: 45

Ülke, memleket, diyar.

İtse bir iklīm'e ger bezl-i sa'ādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulţān bulur

iklīm-i 'adālet:

1. **iklīm-i 'adālet:**

Kaside 51

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Adalet ülkesi.

Hıttā-i fazlına iklīm-i 'adālet mülħāk
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munzamm

iklīm-i ma'āniye:

1. **iklīm-i ma'āniye:-y, -e**

Kaside 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Manalar ülkesi.

Verdi bu resm ile iklīm-i ma'āniye nizām
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suhan

iklīm-i sitem:

1. **iklīm-i sitem:**

Kaside 55

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Zulüm ülkesi.

'Avn-ı inşāfıyla mülk-i ma'delet bī-ihtilāl
Şadme-i kahrıyla iklīm-i sitem pür-inkılab

iklīm-sitān:

1. **iklīm-sitāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 46

Ülke alıcı, ülkeler alan.

Hān Aħmed o Hākān-ı muzaffer ki hücumı
İkbāl-i Sikender gibi iklīm-sitāndur

ikrām ider:

1. **ikrām ider:-er**
Kaside 50
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ağırlamak, hürmet etmek, saygı göstermek.

O güzide hâlef-i düde-i âdem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ‘anāşır ikrām

ikrāmı evler:

1. **ikrāmı eyler:-r**
Kaside 21
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İkrām etmek, ihsan etmek.

Sen ol Şehenşeh-i ‘ālī-nijād-ı ‘âlemsin
Ki cümleden saña eyler zamâne ikrāmı

ikrār:

1. **ikrār:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Gizlemeyip açıklama, itiraf etme.

‘Aşk mühlik yâr gâfil mübtelâlar n’eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrār güç

2. **ikrārı:-ı**
Kaside 13
Mısra: **118**
Kabul ve tasdik etme.

Du‘āya başla şimden sonra Nef’î ko bu da‘vâyı
Ki bu da‘vāya haşmuñ dağı vardır belki ikrārı

3. **ikrār:**
Kaside 31
Mısra: **104**
Kabul etme, tasdik etme.

Eylesem nazm ile da‘vā-yı kerâmet şimdi
İder ikrār ile dünyâ sözüme redd-i cevâb

ikrār idemem:

1. **ikrār idemem:-eme, -m**
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizlemeyip açıklamak, itiraf etmek.

Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayacak
Cürmüm ikrār idemem mest-i harâb olmayacak

ikrār iderin:

1. **ikrār iderin:-er, -in**
Kaside 37
Mısra: **57**

Kelime Tipi: -
Kabul etmek.

Ben de ikrār iderin ‘aczüme evşâfuñda
Şöyledür n’eyleyeyin lâzime-i gayret ü neng

ikrār ider:

1. **ikrār ider:-er**
Kaside 3
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kabul etme, tasdik etme.

Hâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i ‘âlem
İder ikrār buna kâmil olan iz‘ânı

iksîr:

1. **iksîr:**
Kaside 39
Mısra: **44**
*Eski kimyacıların, toprağı ve madenleri altın
yaptığına ve olağanüstü kuvveti olduğuna inandıkları
mevhum sıvı.*

Çeşm-i feth ü zafere gerd-i rikâbı sürme
Kimyâ-yı kereme hâk-i cenâbı iksîr

iksîr-i tılâ olurdu:

1. **iksîr-i tılâ olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 23
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Altın yıldız iksiri olmak // altın iksiri olmak.

Ger berç-ı şehâb-ı keremi yağsa olurdu
İksîr-i tılâ cevher-i hâkister-i ‘âlem

iktidâr:

1. **iktidârım:-u, -m**
Kaside 39
Mısra: **88**
Bir işi yapabilme gücü, güç, kudret.

İ‘timâd itmez iseñ eyledüğüm da‘vāya
İktidârım ideyin fenn-i suhânde takrîr

2. **iktidârı:-ı**
Kaside 28
Mısra: **61**
Güç, kudret.

Ger virse iktidârı za‘ifâna takvîyet
Peşşe harîf-i hamle-i pîl-i demân olur

iktidâr-ı tab‘:

1. **iktidār-ı tab´:**

Kaside 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şairlik yeteneğinin gücü, şairlik gücü.

Bu iktidār-ı tab´ ile ammā ne fā´ide
Sermāye-i taşavvuruma ğam ziyān virür

iktisāb eylesün:

1. **iktisāb eylesün:-sün**

Kaside 61

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Kazanmak, elde etmek.

Gün-be-gün olsun terakkide celāl ü şevketün
Eylesün maşşūdını herkes tapuñdan iktisāb

iktisāb ider:

1. **iktisāb ider:-er**

Kaside 55

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kazanmak, elde etmek.

Necm-i baht-ı kâ´ināt Es´ad Efendi kim ider
Sa´d-i ekber hâk-i pâyından sa´adet iktisāb

2. **iktisāb ider:-er**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kazanmak, elde etmek.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mäh
Hâk-i pâyinden sa´adet iktisāb

iktizā:

1. **iktizā:**

Gazel 29

Mısra: 7

Gerekme, gerektirme.

Yār eger ´āşık ne eylerse muhabbet iktizā
Etmemek olur maħallinde ānı izhār güç

iktizā itdi:

1. **iktizā itdi:-di**

Kaside 16

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Lazım gelmek, gerekmek.

İktizā itdi birāz yāve anuñçün n´eyleyin
Yoħsa dā´im böyledür baña hıtab-ı rüzgār

ilāc itmekde:

1. **ilāc itmekde:**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Deva olmak, şifa vermek.

Ol ´ilāc itmekde ´aciz derdimün meftūnı ben
İkimiz de kırtılurduķ geçse dermāndan tabib

i´lām:

1. **i´lāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 86

Bildirmek, belli etmek, anlatmak.

Gelince tūĝ-ı zebānıyla ĥod mülātefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım i´lāmı

i´lām iden:

1. **i´lām iden:-en**

Kaside 50

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak.

Zür-ı endişe vü āşār-ı ĥayālümdür iden
N´eydüĝin nükte-şināsān-ı zamāne i´lām

ile:

1. **ile:**

Gazel 13

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cān almaĝa dil-teşne olan ĝamze imiş hep
Ālüfte imiş ĥançeri cān ile leb-ā-leb

2. **ile:**

Gazel 126

Mısra: 11

"ve" anlamında bağlaç.

Āheng-i nevā eylese ´uşşāk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neĝam olsa

3. **ile:**

Gazel 16

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tiĝ-ı ser-tiz ile ben āşüfte- dil mecrūh iken
Teşnedür ´alem yine ol ĥançer-i bürrāna hep

4. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 62
"ve" anlamında bağlaç.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yakasın
Bir olur çäk-ı girîbânı ile dâmânı

5. ile:

Kaside 8

Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşm-i mazmûn-güyü kim gâhî dil-i 'uşşâk ile
Güft ü güy-i nâz için bir küşe-i pinhân bulur

6. ile:

Kaside 17

Mısra: 165

"ve" anlamında bağlaç.

Eşheb-i rüz ile tâ Edhem-i şeb pey-der-pey
Haşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümâ

7. ile:

Kaside 18

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol şive-i refîâr ile ol peyker-i mehzûn
Gören hayrân kalur âsar-ı şun '-ı Hâk Te'âlâya

8. ile:

Kaside 18

Mısra: 77

"ve" anlamında bağlaç.

Revâdur ger Ferîdûn ile Behrâm olsa lâlâsı
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

9. ile:

Kaside 18

Mısra: 78

"ve" anlamında bağlaç.

Revâdur ger Ferîdûn ile Behrâm olsa lâlâsı
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

10. ile:

Kaside 20

Mısra: 42

"ve" anlamında bağlaç.

Ger olsa intizâm-ı hükmi-i 'adli 'âleme sâri
Olurdu mâde-âhû ile şîr-i ner zen ü şevher

11. ile:

Kaside 21

Mısra: 38

"ve" anlamında bağlaç.

Ger olsa mihr-i cihân-tâb-ı re'yi şu'le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubh ile şâmı

12. ile:

Kaside 22

Mısra: 68

"ve" anlamında bağlaç.

Belâ-ender-belâdur 'âşık-ı bî-çâreye güyâ
O hünî gâmze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzi

13. ile:

Kaside 23

Mısra: 71

"ve" anlamında bağlaç.

Virsem ne 'aceb hükmini ger medh ile hicvün
Âdemdür olan mazhar-ı hayr ü şer-i 'âlem

14. ile:

Kaside 24

Mısra: 40

"ve" anlamında bağlaç.

Vakf-ı ser-pençe-i iqbâl-i cihân-girüdüdür
Güy-ı hürşîd-i zer-endüd ile çevgân-ı felek

15. ile:

Kaside 25

Mısra: 60

"ve" anlamında bağlaç.

Nice beñzer saña tarz-ı pâdişâhân-ı selef
Bir midür pervâz-ı Anka ile pervâz-ı cerâd

16. ile:

Kaside 32

Mısra: 109

"ve" anlamında bağlaç.

Cihânı 'adl ile evşâfi geşt idüp kendi
Ola maqâm-ı vezâretde devlet ile muqîm

17. ile:

Kaside 34

Mısra: 44

"ve" anlamında bağlaç.

Semiyy-i Faḥr-ı 'âlem hazret-i Pâşâ-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mûrı

18. ile:

Kaside 35

Mısra: 51

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulkıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

19. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 10

"ve" anlamında bağlaç.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetħa Cibril

Eyledi Hızır ile İlyās du'ā vü tekbir

20. **ile:**

Kaside 40

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

Atdı şevk ile külāhın felege mihr ile māh

Ḳudsiyān eyledi tesbiħe sipāsı munzamm

21. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 35

"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol mermer-i berrāk ile ol havz-ı latif

Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişin

22. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 36

"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol mermer-i berrāk ile ol havz-ı latif

Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişin

23. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 57

"ve" anlamında bağlaç.

Māde āhu ile şir-i ner olur hem-h'ābe

Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şāhın

24. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 88

"ve" anlamında bağlaç.

Döküldi sineden peykān-ı yār u penbe-i dāgum

Dıraht-ı huşke döndüm hāke düşmiş berg ile bārı

25. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 10

"ve" anlamında bağlaç.

Bādedür zevkini idrāk idene āb-ı hayāt

Mu'terifdir buña Hızır ile Sikender de tamām

26. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 28

"ve" anlamında bağlaç.

İçse bir cür'asını berhemen-i şad sāle

Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

27. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 28

"ve" anlamında bağlaç.

Zir-ı tākında fūrūzān şem'-i kāfūri degül

Oldı zer-peykān ile sehm-i sa'adet der-kemān

28. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 82

"ve" anlamında bağlaç.

Beñzemez hātır-ı feyyāzuma kalb-i cehele

Bir midür gülşen-i eş'ār ile zindān-ı suħan

29. **ile:**

Kaside 62

Mısra: 56

"ve" anlamında bağlaç.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān

Tā kim bahār ile hāzān dehri kıla pür-tāb u teb

30. **ile:**

Kaside 11

Mısra: 59

"ve" anlamında bağlaç.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftrını añmaz

Temāşā-yı hırām-ı dil-ber-i kākül- perişānı

31. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice mümkindür nazīre şir-i şadr-ı a'zama

Bülbül olsañ lezzet-i güftār ile nev-rüzda

32. **ile:**

Gazel 1

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Aşk ile gāhī hārābāta düşürsem gönlümü

Bāzgüne tēc-ı Edhem sāgar-ı Cemdür baña

33. **ile:**

Gazel 7

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Akar mizab-ı çeşmimden sirişk-i dide abasā
N'ola kendim dögersem taşlar ile asyabasā

34. **ile:**

Gazel 15

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bildürürdüm derdümü bir ah ile canane hep
Korkarım süz-ı derünümün felekler yana hep

35. **ile:**

Gazel 18

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tîr-endāza dest

36. **ile:**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gîrî-i fitne
Aşub-ı hırāmıyla mübāhāt-ı kıyāmet

37. **ile:**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bize pend ile vā'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço cām-ı şafādan hem kes el dirler

38. **ile:**

Gazel 50

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bezm-i şeche bu nazm ile olsañ güher-efşān
Güyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rüz

39. **ile:**

Gazel 53

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eşk ile sinedeki şerhayı nemnāk ideriz
'Aşıkız mihr ü maħabbet yolını pāk ideriz

40. **ile:**

Gazel 102

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Derdüm nice bir sinede pinhān iderim ben
Bir ah ile bu 'ālemi vîrān iderim ben

41. **ile:**

Gazel 102

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh ile kōmam dilleri zülfinde hūzūra
Cem'iyet-i āgyārî perîşān iderim ben

42. **ile:**

Gazel 7

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevā-yı 'aşk ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Kıbāb-ı nūh-felek anda görünür bir hābābasā

43. **ile:**

Gazel 7

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Aceb mi Nef'iyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehābasā

44. **ile:**

Gazel 10

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş gānzesin mest-i hārāb

45. **ile:**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz şüfî-i nādān mest

46. **ile:**

Gazel 49

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rindān-ı harābātī vü mestān-ı elestiz

Maḥşerde daḥi cām-ı mey-i ‘aşk ile mestiz

47. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bāde gam virür bize biz ‘āşık-ı dīvāneyiz

Gelmeden bu bezme cām-ı ‘aşk ile mestāneyiz

48. **ile:**

Gazel 119

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil teşne beden ‘aşk ile bir mertebe pür-tāb

Yaḥ-pāre olur aḥker-i sūzān elimüzde

49. **ile:**

Gazel 3

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kesdi bihūde fiḡān eylemeden gülşende

Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi şabā

50. **ile:**

Gazel 13

Mısra: 7

"ve" anlamında bağlaç.

Ol ḥaṭṭ-ı dil-āşüb ile ol zülf-i perişān

Şunmaḡda ‘aceb ‘āleme dīvān-ı müretteb

51. **ile:**

Gazel 144

Mısra: 3

"ve" anlamında bağlaç.

Dün gice sāḡi ile sāḡara ḥacet yoḡ idi

Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḡāne idi

52. **ile:**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

‘Uşşāk ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḡabbet

Gösterme raḡib olmayana rüy-ı maḡabbet

53. **ile:**

Gazel 23

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sāz ile zīrā

Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḡabbet

54. **ile:**

Gazel 35

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şihḡat olur

Ne cān bedende gam-ı firḡatüñle rāḡat olur

55. **ile:**

Gazel 49

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yok bāde için minnetümüz pīr-i muḡāna

Sāḡi-i mey-i vaḡdet ile dest-be-destiz

56. **ile:**

Gazel 88

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

İttifāk ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

57. **ile:**

Gazel 108

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu

Dil derd ile āsüde ammā ne şafādur bu

58. **ile:**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥışm ile çeker gamzesi peymāne-i nāzi

Ġşüb-ı cihān olsa n’ola her nigeḡ-i mest

59. **ile:**

Gazel 31

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ğarazuñ cān ise ger ğamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-h^vāh meded

60. **ile:**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Đarb-ı seng-i hicir ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaşluñdan umarlar ‘āşık-ı hāñır-şikest

61. **ile:**

Gazel 91

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sinemi dāğ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm lık ğam-ı köhne bahārı çekemem

62. **ile:**

Gazel 19

Mısra: 11

"ve" anlamında bağlaç.

Dil ğamzeñ ile tırraña pek uydı ulaşdı
Hāğ şaklaya kim olmaya mağzūb-ı maħabbet

63. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 55

"ve" anlamında bağlaç.

Cebeli Tırı ile hōd Kayışoğlı Tırısı
Nicedür her biri sür‘atde kıyās it meşelā

64. **ile:**

Gazel 19

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maħabbet
Hāñıryla irişdi hele mektūb-ı maħabbet

65. **ile:**

Gazel 22

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ƙana boyadı küyuñı seyl-āb-ı sirişküim
Hūn-ı dil ile taşdı meger cūy-ı maħabbet

66. **ile:**

Gazel 41

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhī böyledür

67. **ile:**

Gazel 78

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tūtī-i mu‘cize-ğüyem ne disem lāf degül
Çarh ile söylesemem āyīnesi şāf degül

68. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Var ise ger şīve-i refāñ-ı yāra tākātüñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsār ile nev-rūzda

69. **ile:**

Gazel 35

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nedür bu tālī‘ ile derdi Nef‘ī-i zāruñ
Ne şūhı sevse mülāyim didükce āfet olur

70. **ile:**

Gazel 119

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruhsār-ı ‘arāk-rīzi yeter bakmağa yāruñ
N’eyler reşehāt ile gülistān elimüzde

71. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gülleri pejmürde eylersin yazuğdur bülbüle
Varma bāğa āh-ı āteş-bār ile nev-rüzda

72. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Büy-ı ezhār-ı çemen tıtdı o deñlü 'ālemi
Baḥş ider bād-ı şabā 'attār ile nev-rüzda

73. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cāna cān katmak dilerseñ bāğa var Nef'î hemān
Köhne mey nüş eyle bir dil-dār ile nev-rüzda

74. **ile:**

Gazel 81

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zerredür ammā ki táb-ı āftāb-ı 'aşk ile
Rūzgāruñ şemse-i tāk u revākıdur gōñül

75. **ile:**

Gazel 88

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Qalbimüz bāde ile maṭla'-ı envār olsun
Nice bir maḥzen-i esrār-ı ğam-endüz idelüm

76. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rüzda

77. **ile:**

Gazel 47

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seni ḥüsn ile ğāyet bî-naẓir ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaqqıñda sultānım güzel dirler

78. **ile:**

Gazel 107

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'āşık
Ol kadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

79. **ile:**

Gazel 53

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Naẓmumuzla n'ola kılsak ğamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsün ile tiryāk ideriz

80. **ile:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i 'aşk ile biz
Dāğ-ı derde şu'le vü şem'-i ğama pervāneyiz

81. **ile:**

Gazel 102

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dñnyāyı gülistān iderim ben

82. **ile:**

Gazel 30

Mısra: 5

"ve" anlamında bağlaç.

Bir tıtarısa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sıfāl-ı meykede hem tāk-ı Edhemdür kadeh

83. **ile:**

Gazel 44

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaşf idemem lisān ile ancak Ḥudā bilür

84. **ile:**

Gazel 48

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice Bū Cehli i 'tikāde getir
'Arif ol bir nühüfte-nükte ile

85. **ile:**

Gazel 67

Mısra: 6

"ve" anlamında bağlaç.

Fikr-i zerd-i 'arız ile gönüm ārām eylemez
'Aşık-ı dīvāneyim tutmaz beni bend ile bāg

86. **ile:**

Gazel 3

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Iztrāb-ı dil-i 'uşşāk ile tırılmaz hemvār
Şanma gīsūlarını pest ü bülend itdi şabā

87. **ile:**

Gazel 34

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Girişme dil-firibāne tegāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne katl-i bī-günāh ile mübāhīdür

88. **ile:**

Gazel 36

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nef'ī gibi gülşen
Meger ol cān-ı 'ālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

89. **ile:**

Gazel 38

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Kāhramān-ı nigeħi hışm ile cellād ister

90. **ile:**

Gazel 38

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Kāhramān-ı nigeħi hışm ile cellād ister

91. **ile:**

Gazel 42

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Oldum güher-i feyz ile deryā-yı ma'ānī
İ'rāb u ħurūf-ı suħanum ħār u ħasumdur

92. **ile:**

Gazel 51

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bir zaħm urdı tīg-ı ğamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi gönümüz

93. **ile:**

Gazel 54

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cevrūn çekerek zevk-i ğam idrāk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bī-tākat u hüşuz

94. **ile:**

Gazel 54

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nef'ī gibi tā'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

95. **ile:**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir ğamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Kīrāt ile ma'kül bilür sersem-i 'aşkız

96. **ile:**

Gazel 60

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh ile perākende ğubār-ı dil-i 'aşkız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkār-ı şabāyız

97. **ile:**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşir-i cihān-gīr zebānum çekemez

98. **ile:**

Gazel 65

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dem bu demdür be-hey idraksiz endişeyi қо
Kevşeri ḥavzı ile sāgar-ı şahbāya değış

99. **ile:**

Gazel 67

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fikr-i zerd-i 'ārız ile gönüm ārām eylemez
'Āşık-ı dīvāneyim tutmaz beni bend ile bāğ

100. **ile:**

Gazel 68

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşür ğamze-i fettān ile rindāne yine
Ne kadar olsa ğam-ı 'aşk ile sersem 'āşık

101. **ile:**

Gazel 68

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşür ğamze-i fettān ile rindāne yine
Ne kadar olsa ğam-ı 'aşk ile sersem 'āşık

102. **ile:**

Gazel 69

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hāzz ider dil ğam-ı cānān ile bī-tāb olıcağ
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcağ

103. **ile:**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına bak

104. **ile:**

Gazel 74

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Habābın sāgar eylerdük mey-i nāb olsa ey sākī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭab'-ı Cem nāzık

105. **ile:**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seni āğyār ile gören 'āşık
Nice şabr eylesün cefāña senüñ

106. **ile:**

Gazel 76

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Varamam küyuna āğyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

107. **ile:**

Gazel 79

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġonca mıdur sebz-gün berk içre yā almış ele
Bāde-i surḥ ile pür bir sāgar-ı pürüze gül

108. **ile:**

Gazel 80

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hızra minnet çekme var şöñra dil-i Nef'ī gibi
Lüle-i āb-ı ḥayāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

109. **ile:**

Gazel 83

Mısra: 5
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Hün-ı dili bir zevk ile nüş itmede gamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

110. ile:

Gazel 83

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Hün-ı dili bir zevk ile nüş itmede gamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

111. ile:

Gazel 83

Mısra: 13

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Nef î gibi bir rind-i sebük-rûh ile hem-dem
Hem sıklet-i yârân-ı şafâyı çekemez dil

112. ile:

Gazel 85

Mısra: 17

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Medh ü şenâ-yı hazret-i Sultân Murâd ile
Şâyeste-i merâsîm-i i' zâzdur sözüüm

113. ile:

Gazel 86

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Biz n'eyleriz çerâğı şeb-i hecr-i yârda
Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

114. ile:

Gazel 89

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Biñ var ola hicrânun ile sîned e dâğum
Çokdur güzelüm devlet-i aşkuñda çerâğum

115. ile:

Gazel 89

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Nef î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânun ile sîned e dâğum

116. ile:

Gazel 92

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ gamzeye âmâdeyim

117. ile:

Gazel 92

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ gamzeye âmâdeyim

118. ile:

Gazel 93

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Seyr eylemesem âyîned e 'aks-i cemâlün
Hüsün ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

119. ile:

Gazel 95

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Haññ evşâfını bir vech ile tañrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile tañrîr idemem

120. ile:

Gazel 96

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarar.

Âh ile derdi bilinmez 'aşık-ı bî-çârenün
Çâk çâk ide meger âhı dil-i şad-pâresin

121. ile:

Gazel 104

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasun bend ile rakşa dil-i dīvāne daḥi
Nice bir bād-ı şabā silsile-cünbān olsun

122. **ile:**

Gazel 104

Mısra: 14

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hān Murād ol şeh-i zī-şān ki Ḥudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ‘āleme sultān olsun

123. **ile:**

Gazel 105

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Def’ oldı ğam erişdi sūr mātem gidüp geldi sūrūr
Nef ī koma dilde fütūr şevk ile olğil dil-figen

124. **ile:**

Gazel 109

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sūdunda sūrūd añlamadım ben bunuñ aşlā
Ṭurduqça hemān ye’s ile bir mātem imiş bu

125. **ile:**

Gazel 109

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eflāk degül kat kat olup iden ihāta
Zehr ile dolu mār-ı ḥam-ender-ḥam imiş bu

126. **ile:**

Gazel 109

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gör n’eyledi kahr ile bu Nef ī gibi zātı
Hiç dimedi rağbet idecek ādem imiş bu

127. **ile:**

Gazel 113

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥübāne ‘aceb lāzimedür cāzibe-i dil
Ansuz baqamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

128. **ile:**

Gazel 114

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭolsa destümde n’ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydāne

129. **ile:**

Gazel 114

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dīvāne

130. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Germ olmasun inende felek āftāb ile
Gālibdür aña mihr-i ruḥuñ āb u tāb ile

131. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Germ olmasun inende felek āftāb ile
Gālibdür aña mihr-i ruḥuñ āb u tāb ile

132. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzünden kākülüñi piç ü tāb ile

133. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reftār-ı germi ḥande-i nerm ile kıl ki tā
‘Ömrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

134. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reftâr-ı germi hânde-i nerm ile kıl ki tâ
‘Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

135. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rûz-ı şumâr u defter-i a‘mâle kâ‘iliz
Ger derdimüz bilinse hisâb u kitâb ile

136. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nef î çekerdi bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u ‘itâb ile

137. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başladı cilveye nâz ile ‘arûsân-ı bahâr
Perdeden şâhid-i gül çehre-nümây oldu yine

138. **ile:**

Gazel 117

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmaz ol gâmze-i cādū gibi dil-cū âfet
Zahm ile merhem urur ‘aşıkınıñ yâresine

139. **ile:**

Gazel 117

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Öldürür gâmzesi nâz ile seni ey Nef î
Şağın aldanma anuñ ruşat-ı nezzâresine

140. **ile:**

Gazel 118

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sensin yine hüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem ‘iyyet-i hûbân-ı cihân cilvegehüñde

141. **ile:**

Gazel 123

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir güft ü gūda yüz niğeh-i çeşm-i yâr ile
‘Aşk olsun ol mu ‘âmelenüñ âşnâsına

142. **ile:**

Gazel 126

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gâhî leb-i sâkî vü gehî sâğar emilse
Yârân-ı şafâ büse ile muğtenem olsa

143. **ile:**

Gazel 129

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Turma ey dil böyle âh u zâr ile nev-rûzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rûzda

144. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtme ol şūh ile vuşlat hevesin ey Nef î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişehi

145. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hey ‘et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Nağş-ı şamgâ-yı yed-i kudret ile sîm-teni

146. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

147. **ile:**

Gazel 136

Mısra: **10**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

148. **ile:-dür**

Gazel 138

Mısra: **7**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divānenün
İki zencir ister anuñcün dü-tādur tırrası

149. **ile:**

Gazel 139

Mısra: **7**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

150. **ile:**

Gazel 139

Mısra: **9**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice ülfet tıtarısın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şāde gelmez mi

151. **ile:**

Gazel 140

Mısra: **1**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rū-be-rūdūr tab'ımuñ hūrşid ile āyinesi
Reşk ider çarh aña dā'im baña oldur kinesi

152. **ile:**

Gazel 143

Mısra: **2**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

153. **ile:**

Gazel 144

Mısra: **1**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dün gece meclisimiz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāğar idi şem' idi pervāne idi

154. **ile:**

Kaside 1

Mısra: **75**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasam mi'rācını taḥkīke āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı güş-ı Ümmühānidür sözüüm

155. **ile:**

Kaside 1

Mısra: **81**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nef'iyüm endiše-i na't ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānidür sözüüm

156. **ile:**

Kaside 1

Mısra: **85**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şād-kām oldum neşāt-ı feyz-i na't-i pāk ile
Şimdiden şöña du'ā-yı şādmānidür sözüüm

157. **ile:**

Kaside 1

Mısra: **87**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ki ma'nā-yı laṭif ü lafz-ı reng-āmiz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānidür sözüüm

158. **ile:**

Kaside 2

Mısra: **9**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hüsrev-i endişe kim aşk-ı Hüsameddîn ile
Oldı tîğ-ı bâtinî dünyâya bürhân-ı kavî

159. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Derdümi bâri bu takrîb ile takrîr ideyin
Tâ şifâhâne-i luţfuñdan ire dermânı

160. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 78

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde kımaz
Gözedür zümre-i nâdân ile haqq-ı nânı

161. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâmem ki nazmumı ider ihyâ midâd ile
Âb-ı hayâta reşhası rûh-ı revân virür

162. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 21

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu iktidâr-ı tab' ile ammâ ne fâ'ide
Sermâye-i taşavvuruma ğam ziyân virür

163. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 35

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma
Hem yolda râst gelse kaçır baña yan virür

164. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 37

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bakdukça bir nigâh ile biñ cân alur gözi
Hem yine şöyle hasta görünür ki cân virür

165. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 39

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekdükcce çeşmi hışm ile şemşir-i ğamzesin
'Uşşâka dehşet-i ğazab-ı Kâhramân virür

166. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 47

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgâh-ı Rûm
Ferş-i zemîne mertebe-i âsmân virür

167. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 57

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hürşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre ğinâ-yı mâ-şaşal-ı baħr u kân virür

168. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihân ârâyiş-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzında
Zemîn feyz-i leţâfetle sipihre imtinân üzre

169. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 14

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nesîm ol deñlü cân-baħş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı baħş ü imtiħân üzre

170. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 15

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şabâ gerd-i gülistân ile varsa bāğ-ı Rıdvâna
'Abîr-efşân olur pîrahen-i hür-ı cinân üzre

171. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 17

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ya Rıdvān bahş ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp terciḥ ider bāğ-i bihişt-i cāvidān üzre

172. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sözüm her dem budur ‘acz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden şoñra ḥāk-i āstān üzre

173. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 84

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne deñlü da ‘vi-i nazm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥāk işbāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

174. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 87

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Benim ol şā‘ir-i sāḥir ki ṭab‘um siḥr ile gāḥī
Ma‘ānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

175. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 101

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳo lāfī şıdḳ ile ṭurma du‘āya başla ey Nef ī
Du‘ā nazm āḥırında farz olur nazm-āverān üzre

176. **ile:**

Kaside 6

Mısra: 39

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şubḥ-ı rüşen mi şu‘ā‘-ı mihr-i ‘ālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdır

177. **ile:**

Kaside 6

Mısra: 57

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekte yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdır

178. **ile:**

Kaside 6

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bıkr-i ma‘nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdır

179. **ile:**

Kaside 7

Mısra: 21

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ‘āciz ḳala yārāne idince tefhīm

180. **ile:**

Kaside 7

Mısra: 26

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

‘Özri maḳbūle geçer yine garābet bunda
Güş-ı inşāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

181. **ile:**

Kaside 7

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vāḳı ‘ā böyle ḳavī ‘özr ile ḥaşm olsa cihān
Yine olmaz birinūñ reddi ḳabūle taḳdīm

182. **ile:**

Kaside 7

Mısra: 44

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O ḥudāvend-i mu‘azzam ki yazar elḳābın
Levḥ-i ta‘zīme bu ta‘bīr ile kilik-i tekrīm

183. **ile:**

Kaside 7

Mısra: 95

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kayd-ı tahrîrüm ile pây-ı suhan der-zincir
Dâğ-ı fermânüm ile cebhe-i endîşe vesîm

184. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **96**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kayd-ı tahrîrüm ile pây-ı suhan der-zincir
Dâğ-ı fermânüm ile cebhe-i endîşe vesîm

185. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **99**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyz-i endîşe-i renginüm ile bād-ı şabā
İtse ger geşt ü güzār çemen-i bāğ-ı na'im

186. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **106**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hızr-ı ser-çeşm-i nazmum ki bulur taze hayāt
Reşha-i feyz-i nem-i hāmem ile 'azm-i remîm

187. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **113**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Turna şimden girü şıdk ile du'āya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı hudāvend-i kerîm

188. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **115**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyz-i ilhām ile tā kim ola ehl-i nazmuñ
Raḥm-i Meryem gibi tab'ı şadef-i dürr-i yetîm

189. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **118**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i zātı ile faḥr ide tāt u dīhîm

190. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **23**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Luḥf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dārū-yı şeker-ḥand-i lebūnden cān bulur

191. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **25**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hışm ile geh bir nigāh eyler ki te'şirinde cān
Niş-i zehr-ālūd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykān bulur

192. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **29**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yine her gün āsitānı keşret-i 'uşşāk ile
Revnaḥ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

193. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **83**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nef'i du'āya şıdk ile

194. **ile:**

Kaside 8

Mısra: **85**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ḥaṭ-ı nev-ḥîz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḥ-ı faşl-ı bahār-ı ravza-i Rıdvān bulur

195. **ile:**

Kaside 9

Mısra: **17**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir dem mey ü maḥbûb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esîr-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

196. **ile:**

Kaside 9

Mısra: **88**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördükce gubârın tek ü tâz içre şanurlar
Kim bād-ı cihân-gerd ile pîçide duhândur

197. **ile:**

Kaside 9

Mısra: **95**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol feyz ile bir baħr-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcî güher yerine seyyâre-feşândur

198. **ile:**

Kaside 9

Mısra: **110**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yok ‘aczi yine taħb’ımuñ endîşeden ašlâ
Gerçi sitem-i çarħ ile bî-tâb u tûvândur

199. **ile:**

Kaside 9

Mısra: **133**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel
Yâ ma‘nî-i rengin ile bir lâlesitândur

200. **ile:**

Kaside 10

Mısra: **16**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

‘Aκluñ hüneri vâdî-i hikmetdedür ancak
Taħkîk ile hikmet nice bir dilde yer eyler

201. **ile:**

Kaside 10

Mısra: **56**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İkbâline vâ-beste felek tâ o kadar kim
Tedbîri ile devrini zîr ü zeber eyler

202. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **9**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çazâ bu şevk ile hîdmetde dâmen-der-miyân oldu
Müheyâ eyledi fevrî añâ esbâb-ı sultânî

203. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **13**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta‘zîm ile devrân
Tutup el üzre bir tâc-ı zer-endüd u dirahşânî

204. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **20**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Aña taħt âsmân-ı ‘adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taħt ile dünyâyâ hüküm eylerse erzânî

205. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **35**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şükûh-ı baħt u ikbâl ile nâzende şehensâhî
Kemâl-i ‘adl ü inşâf ile pâyende cihân-bânî

206. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **36**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şükûh-ı baħt u ikbâl ile nâzende şehensâhî
Kemâl-i ‘adl ü inşâf ile pâyende cihân-bânî

207. **ile:**

Kaside 11

Mısra: **84**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şanurlar kaħre-i hün saçılır tîg-ı zebânımdan
Sözüm oldukça rengin-fıkr ile yâkût-ı rümmânî

208. **ile:**

Kaside 11

Mısra: 93

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hüdādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

209. **ile:**

Kaside 12

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bülbül-i gülzār-ı 'aşkım sīne-i pür-dāğ ile
Nev-şüküfte gönca-i dil āşiyānumdur benüm

210. **ile:**

Kaside 13

Mısra: 50

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı hūsn-i hūlk u etvārı

211. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 13

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol kadar kan dökdi şemşirūñ ki 'aks ile anuñ
Kāse-i yāküta döndi künbed-i nīlüferi

212. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 18

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belki ğarq-ı baħr-ı hūn olurdu fülk-i dil gibi
İtdügince tīg-ı hūn-efşān ile cevlāngeri

213. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 31

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gün gibi tenhā da çıkısañ tīg ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenūñ şūr u şeri

214. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 35

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Karşu тұрмаz saña şimden soñra bu iķbāl ile
Düşmenūñ ger Қahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

215. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 112

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Қорқарın hem āftāb-ı kīmyāger tuymasın
Yoħsa biñ şevķ ile olur ol daħi bir müşteri

216. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 120

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kārger
Ol kadar ta'zīm ile diñler sözüm ins ü perı

217. **ile:**

Kaside 15

Mısra: 55

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gāhı ki ol şır-i yele hışm ile tīg alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduķca meydāna ķadem

218. **ile:**

Kaside 15

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eflāke istīgnāyı ķo hāke yüzüñ sür lā-cerem
Nef ī yeter da'vāyı ķo dünyā ile ğavġāyı ķo

219. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol şehensāh-ı mu'azzam kim aña ta'zīm ile
Böyledür dā'im hıttāb-ı müstetāb-ı rüzġār

220. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 75

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla şıdk ile du'ā-yı devlet ü ikbāline
Cân ile âmin diye tā şeyh u şâb-ı rüzgâr

221. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 20

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı bülend
Şanki refîre gelür hışm ile bir ejderhâ

222. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 52

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kendidür 'aynı ile şîr-i ner-i silsile-hâ
Bir de Arslan Torsıdır ki gemin gördükce

223. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 100

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Müdde'ā-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi kûşe-i ebrü ile itse imâ

224. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 125

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reşha-i cüdi ile ebr-i bahârî dür-pâş
Nûkhet-i hülkî ile bād-ı şabâ gâliye-sâ

225. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 126

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reşha-i cüdi ile ebr-i bahârî dür-pâş
Nûkhet-i hülkî ile bād-ı şabâ gâliye-sâ

226. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 130

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nergisün düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşy ü nemâ

227. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 155

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyledün luţf ile bir böyle kaşide teklîf
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

228. **ile:**

Kaside 17
Mısra: 164

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamâm oldu güzâfî koyalum ey Nef'î
İdelüm devlet ü ikbāline şıdk ile du'ā

229. **ile:**

Kaside 18
Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne dem kim nâz ile cevân idüp meyl-i hırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- pûş-ı hûb-sîmâya

230. **ile:**

Kaside 18
Mısra: 86

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu da te'sîr-i şevk-i iltifâtındur ki tek тұrmaz
İder sihr ile hâmem hamle ejderhâ-yı Mûsâya

231. **ile:**

Kaside 19
Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Du'ā-yı devletün itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'ā emr-i muşkarrerdür

232. **ile:**

Kaside 20
Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol isti'dād ile ammâ 'aceb тұrfa temâşâdur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yâve-gü kaşmer

233. **ile:**

Kaside 20

Mısra: **84**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola tā memleket muhtāc-ı şāhib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ‘adl ü dād ile zīver

234. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **1**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

‘Aceb mi ditrese ḥavfī ile çarḥuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ‘arşa tīg-1 Behrāmı

235. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **16**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne şeh şehenşeh-i şāhib-kırān-ı heft-iḳlīm
Ki tutdı ‘ālemi tuḡrā-yı feth ile nāmı

236. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **30**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekerdi ‘aşkına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı ma‘reke de Ḳahramān ile cāmı

237. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **31**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḥışm ile a‘dāya tīg-1 Behrāmı

238. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **32**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḥışm ile a‘dāya tīg-1 Behrāmı

239. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **68**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaşıde söylemeyin ḡayra tevbeler olsun
İderse tīg-1 ḳazā ile çarḥ ibrāmı

240. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **74**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben ol suḡanver-i mu‘ciz-beyān-ı devrānım
Ki tutdı ‘ālemi ḡüsn-i edā ile nāmı

241. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **82**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Getürdi şevḳ-ı rubā‘ilerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile rakşa rūḡ-ı Ḥayyāmı

242. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **89**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabül itmez
Olursa tīg-1 zebān ile olur ilzāmı

243. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **90**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabül itmez
Olursa tīg-1 zebān ile olur ilzāmı

244. **ile:**

Kaside 21

Mısra: **94**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūda ḳāfir-i muṭṭlaḳ denür ḡaḳīḳatde
Olursa zūhd ile ger Bāyezīd-i Bistāmı

245. **ile:**

Kaside 22

Mısra: 15

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe âgâzı

246. **ile:**

Kaside 22

Mısra: 40

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa feyz-i hükm-i 'adl ü dâdı 'âleme şâmil
İderdi beççe-i kebg-i derî şehbâz ile bâzî

247. **ile:**

Kaside 22

Mısra: 46

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihân-pîrâ şehensâhâ Hıdivâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhân-ı dehrûñ şevket ü şân ile mümtâzı

248. **ile:**

Kaside 22

Mısra: 56

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yüzüm ferş itmege yine cenâb-ı bârgâhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervâzı

249. **ile:**

Kaside 22

Mısra: 65

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şûh-ı tannâzı
Kosa öz hâline ger gamze-i fettân u gammâzı

250. **ile:**

Kaside 23

Mısra: 18

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Böyle ider evşâfuñı ta' bire gelince
Ta'zîm ile üstâd-ı suhân-perver-i 'âlem

251. **ile:**

Kaside 23

Mısra: 50

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben dâm-ı tahayyürde kalam böyle giriftâr
'Acz ile olam muztarib ü muztar-ı 'âlem

252. **ile:**

Kaside 23

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ebnâ-yı zamân ile müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcağ bende hâr-ender-hâr-ı 'âlem

253. **ile:**

Kaside 23

Mısra: 83

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

254. **ile:**

Kaside 24

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bâri ma'kûl ile mâ-beynimiz işlâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

255. **ile:**

Kaside 24

Mısra: 50

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâzret-i Hân Murâd ol şeh-i şâhib-dil kim
Fâhr ider zâtı ile encüm ü erkân-ı felek

256. **ile:**

Kaside 24

Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeb düşer miydi benüm gibi suhân-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

257. **ile:**

Kaside 25

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devlet ü ikbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmuş bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

258. **ile:**

Kaside 25

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasam bu şevk ile fevrî hemān evşāfuña
Dürri-medhūñ eylesem āvîze-i gūş-ı bilād

259. **ile:**

Kaside 25

Mısra: 41

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳudsiyān olurdu naqd-i cān ile hep müşteri
İkdi-mürvārid-i nazmuñ ger felek itse mezād

260. **ile:**

Kaside 25

Mısra: 95

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla şimden şofira ey Nef'î du'āya şıdk ile
Tā ḳabül ide du'āñı Ḥāzret-i Rabbü'l-'ibād

261. **ile:**

Kaside 25

Mısra: 100

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola devletle serir-i salṭanatda ber-ḳarār
İde 'adl ü dād ile dünyayı mesrürü'l-fu'ād

262. **ile:**

Kaside 26

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Āşika sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

263. **ile:**

Kaside 26

Mısra: 66

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Görinen māh degüldür itdi
Dāğ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

264. **ile:**

Kaside 26

Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı ma'zūr tüt ey şāh-ı kerīm

265. **ile:**

Kaside 27

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı matla'-i nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyayı

266. **ile:**

Kaside 27

Mısra: 24

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güneş pervānedür ol şem'a pertāb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fānūs-ı mīnāyı

267. **ile:**

Kaside 27

Mısra: 30

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Alevlendi dilinde āteş-i reşk-i kefi desti
Pür oldı şāh-ı mercān ile şanmañ ḳa'r-ı deryayı

268. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 33

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gāhî ki ḫalka ḫalka turur piç ü tāb ile
Tuğrā-yı ḫükm-i pādişeh-i ḫüsn ü ān olur

269. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 114

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medhūñde yerleşir
Endişe kim ḡenāñ ile raṭbū'l-lisān olur

270. **ile:**

Kaside 28

Mısra: **126**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kim cem´ iderse gevher-i maẓmūn-ı ḥāşşını
Cem´ iyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

271. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **15**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ʔarab-ḥāne
Şalā-yı ´ ays u ʔarabla zemīn neşāʔ-ābād

272. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **21**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ´ arşa
Melekler itdi sipāsi ẓamīme-i evrād

273. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **28**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Budur buña sebep-i ma´nevī ki bī-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim irād

274. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **50**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O deñlü himmeti var baḥt u ʔālī´ūñ ki añā
İderse her ne zamān devlet ile ´azm-i cihād

275. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **88**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürdi mā-melekin bezl için kerīme le´īm
İderdi ḥidmet-i rindānı şevḳ ile zühḥād

276. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **100**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olunca medḥ ü şenāsına ḥaşr idüp nazmum
Koyam zamānede i´cāz-ı nuṭḳ ile bir ad

277. **ile:**

Kaside 29

Mısra: **111**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

278. **ile:**

Kaside 30

Mısra: **17**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verür ḥurūf ile terkīb olan ma´ānisi
Dimāğ-ı dānişe bŷy-ı şarāb-ı reyḥānı

279. **ile:**

Kaside 30

Mısra: **23**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Erince kīse-i sebz ile destŷme şandım
Ki şem´-i sebz sepīde fitil ola ānı

280. **ile:**

Kaside 30

Mısra: **53**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl-i dāniş ile ´aql-ı rāsīḥ u evvel
Şafā-yı bāṭın ile şubḥ-ı şādīḳ u ḡānī

281. **ile:**

Kaside 30

Mısra: **54**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl-i dāniş ile ´aql-ı rāsīḥ u evvel
Şafā-yı bāṭın ile şubḥ-ı şādīḳ u ḡānī

282. **ile:**

Kaside 30

Mısra: 76

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa nehyi nesak-sāz-ı 'ālem-i 'ulvī
Komazdı zühre ile iktirāna keyvānı

283. **ile:**

Kaside 30

Mısra: 85

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Açıldı gonce-i hātır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

284. **ile:**

Kaside 30

Mısra: 91

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nevāziş eyleyüp ifrāt-ı cūd ile kılduñ
'Aṭā-yı Hātemi güm-nām-ı genc-i nişyānı

285. **ile:**

Kaside 30

Mısra: 127

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola sa'adet ile mesned-i vezāretde
Şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sultānı

286. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi bir gāyete te'şir-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

287. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hāk bir merete germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭufān ile bir zerre gubārın sirāb

288. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dökülen hāke bu faşl içre degüldür bārān
Hüy-feşān olmadadır tāb-ı temüz ile şehāb

289. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 76

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ki yerin gāmze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrāb

290. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 91

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gitdi ol dem ki felek ārzü-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbāb-ı kemāli it'āb

291. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 99

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yalıñuz kevkeb-i bahtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭab'umda vü nazmumda terakķi icāb

292. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 102

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bahr-ı ṭab'um nem-i ebr-i keremünle pür-dür
Silk-i nazmum güher-i medhūñ ile ziyet-yāb

293. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 103

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylesem nazm ile da'vā-yı kerāmet şimdi
İder ıkrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

294. **ile:**

Kaside 31

Mısra: 104

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylesem nazm ile da'vā-yı kerāmet şimdi
İder ıkrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

295. **ile:**

Kaside 31
Mısra: 129

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Demidür kuvvet-i şıdk ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tır-i felek-düz-ı du'âyı pertāb

296. **ile:**

Kaside 31
Mısra: 131

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nite kim tāb-ı cihān-süz-ı temüz ile olur
'Ālem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

297. **ile:**

Kaside 32
Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kerem sirāyet-i feyz ile gün gibi meşhūr
Sitem teğallüb-i 'adl ile muhtefi vü 'adīm

298. **ile:**

Kaside 32
Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kerem sirāyet-i feyz ile gün gibi meşhūr
Sitem teğallüb-i 'adl ile muhtefi vü 'adīm

299. **ile:**

Kaside 32
Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Recā müsā'ade-i mekrümetle müstağnī
Heves huşul-i murād ile pür-gurūr u za'im

300. **ile:**

Kaside 32
Mısra: 101

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ki cüz' -i lā-yetecezzāyī bu taşarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taqsīm

301. **ile:**

Kaside 32
Mısra: 110

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihānı 'adl ile evşāfi geşt idüp kendi
Ola maķām-ı vezāretde devlet ile muķīm

302. **ile:**

Kaside 33
Mısra: 75

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol cevher ile deşne-i ser-tüz-i zebānum
Bir tīg-ı celī pertev-i ħurşīd- ziyādur

303. **ile:**

Kaside 33
Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Taklīd ile olmaz bu ķadar lezzet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ĥudādur

304. **ile:**

Kaside 34
Mısra: 40

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Veziār-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ħüs-n-i tedbīr ile meşhūrı

305. **ile:**

Kaside 35
Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Esdı bir luţf ile bād-ı dem-i şubĥ-ı tevfiķ
Ki hemān oldı güzār itdügi demde fi'l-ĥāl

306. **ile:**

Kaside 35
Mısra: 15

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Buldı bu şevķ ile bir güne neşāt endişem
Ki bu miķdār şafā virmek olur maĥz-ı ĥayāl

307. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden

Felegi bāri bu taqrīb ile itsem pā-māl

308. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 24

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden

Felegi bāri bu taqrīb ile itsem pā-māl

309. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 26

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İhtiyār elde degül olsam dest-efşān

Bu neşāt ile semā' itmemege var mı mecāl

310. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile

O cihānbān-ı Hümā-zıll ü hümāyün-iqbāl

311. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 93

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben

Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

312. **ile:**

Kaside 35

Mısra: 122

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ki taqdīr-i İlāhī kereminden gāhī

Eyleye 'ālemi bir lutf ile mesrūrū'l-hāl

313. **ile:**

Kaside 36

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Saňa bu kuvvet-i baht ile kimse haşm olamaz

Olursa 'askerinūn her birisi bir Rüstem

314. **ile:**

Kaside 36

Mısra: 58

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Edā-yı medhūne tākāt mı var zebānumda

'Acebdür olmadığım kaħr-ı dehr ile ebkem

315. **ile:**

Kaside 36

Mısra: 62

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir iki mültezimi eyledi havāle baňa

Ki iştirāk ile itmişler iltizām-ı sitem

316. **ile:**

Kaside 36

Mısra: 65

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāhiş ile

Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

317. **ile:**

Kaside 36

Mısra: 81

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola sa'ādet ile her ne yaňa 'azm itseñ

Sipāh-ı feth ü zafer mevkibünde ħayl ü haşem

318. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 36

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyz-baħş olsa cemādāta ger isti'dādı

Tartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

319. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 40

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yūsuf-ı hülkîdur ol şāhid-i ma'ni kim olur
Dil -i 'aql āfet-i 'aşk ile serāsime vü deng

320. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 53

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-hırām
Şanki ref tāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

321. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 54

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-hırām
Şanki ref tāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

322. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 59

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gūşını tutsa felek penbe-i hūrşid ile ben
Olurın hākkı edāda yine bī-tāb u direng

323. **ile:**

Kaside 37

Mısra: 82

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tab'um ol gāmze-i şūh-ı büt-i ma'nādur kim
Hūn-ı şemşir-zebān ile virür fitneye reng

324. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zihī iqbāl-i baht-ı kāmran u tāli'-i hürrem
Ki oldu muğtenem esbāb-ı zevk u şevk ile 'ālem

325. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zemīn feyz-i neşāt-ı 'adl ile ma'mūr u nāzende
Zamāne arzū-yı intizām-ı hāl ile hürrem

326. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zemīn feyz-i neşāt-ı 'adl ile ma'mūr u nāzende
Zamāne arzū-yı intizām-ı hāl ile hürrem

327. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 54

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne çāpük-rahş olur ol Düldül-i sīmurğ-per el-hāk
Ki olmuş 'ālem-i fitratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

328. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 94

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne miqdārın bilür ne kadr-i güftārı 'aceb bātıl
Mesihā geçinür ammā har-i Deccāl ile tev'em

329. **ile:**

Kaside 38

Mısra: 103

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilūn kuṭb-ı murādı üzre biş ü kem

330. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feth-i Hāyber olalı eylememişdür kimse
Zür-ı bāzū ile bir böyle hişārı teşhīr

331. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu 'adāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İ'tiḳādum bu ki hîç olmaya bir feth-i 'asîr

332. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 40

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O cihānbān-ı mu 'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pīrāste bir böyle vezîr

333. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 41

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maḡlûl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencîr

334. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 42

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maḡlûl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencîr

335. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 60

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemîn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile şarşılur eyvān-ı eṣîr

336. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmasam ger ğam-ı dehr ile perişān-ḥāṭır
Medḥūnı böyle mi eylerdi zebānum ta'bîr

337. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu perişānlıĝ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'ḳûl ile itsem ta'zîr

338. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 74

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu perişānlıĝ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'ḳûl ile itsem ta'zîr

339. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 84

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Alayın mışkala-i ḥāme-i medḥūn elüme
Ne kadar olmuş ise miḥnet ile jeng-pezîr

340. **ile:**

Kaside 39

Mısra: 95

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Faḥr ider kevkebe-i ṭab'um ile Ḥākānî
Cān virür lehçe-i pākizeme Selmān u Zāhîr

341. **ile:**

Kaside 40

Mısra: 51

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Peyk-i iḳbālî ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükheth-i ḥulḳı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

342. **ile:**

Kaside 40

Mısra: 52

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Peyk-i iḳbālî ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükheth-i ḥulḳı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

343. **ile:**

Kaside 40

Mısra: 58

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥ'ābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı ḳahrı ile şarşıla bu nüh-ṭārem

344. **ile:**

Kaside 40

Mısra: **98**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamâm oldı ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdk ile du'âdur elzem

345. **ile:**

Kaside 40

Mısra: **103**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Arz-ı rûmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rûma Hıorasânı da zamm

346. **ile:**

Kaside 40

Mısra: **5**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsıyân eyledi tesbihe sipâsı munzamm

347. **ile:**

Kaside 40

Mısra: **14**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtdi devlet yine evvelki maqâmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya qadem

348. **ile:**

Kaside 41

Mısra: **82**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmaz yine def'-i gama çäre eger olsa
Şahbâ ile pür sāgar-ı mînâ-yı zamâne

349. **ile:**

Kaside 41

Mısra: **109**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu şekl ü bu endâm ile dünyâyı begenmez
Turfâ-ğar-ı bî-hüde-i hod-rây-ı zamâne

350. **ile:**

Kaside 42

Mısra: **16**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördi mi bir 'arîfî bir kimse hîç
Devlet ile muğtenem-i rüzgâr

351. **ile:**

Kaside 42

Mısra: **63**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mu'ciz-i güftâr ile dirsem n'ola
'İsî-i ferhunde-dem-i rüzgâr

352. **ile:**

Kaside 43

Mısra: **31**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O terkib ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyâya
'Aceb çoban olurdu güsfend-i kavm-i 'Âd üzre

353. **ile:**

Kaside 43

Mısra: **74**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice demdür ki zîrâ Hâyder-i kerrâr-ı endişem
Geçürdi rüzgârûñ rüzgâr ile cihâd üzre

354. **ile:**

Kaside 44

Mısra: **4**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice dergâh cenâb-ı harem-i Ka'be-i câh
Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vâyı

355. **ile:**

Kaside 44

Mısra: **50**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dâmen-i luţfuña erişse benüm de destüm
Rüzgâr ile dağî itmez idim gavğâyı

356. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 72

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben ol Çemşid-i tarab-ḥāne-i feyzim ki müdām
Ḥusrevānī-ḥum ile nūş iderin şahbāyı

357. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 78

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḥayālinde mecāl
Tār-ı endiše ile dāme çeker 'Ankāyı

358. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 86

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kimi işhād ideyin eyledüğüm da'vāya
İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsāyı

359. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 87

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla sıdık ile du'ā itmege Nef'ī nice bir
Da'vī-i ma'rifet ü lāf-ı suḥan-pirāyī

360. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 93

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güni günden yig ola devlet ile şihhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ḡam-ı ferdāyı

361. **ile:**

Kaside 44

Mısra: 93

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güni günden yig ola devlet ile şihhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ḡam-ı ferdāyı

362. **ile:**

Kaside 45

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tamām gösterür itdükke nāz ile cilve
Uşul-i tarz-ı bütān-ı tırāz-ı Ferḥānı

363. **ile:**

Kaside 45

Mısra: 35

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'ālemi kim
Düşürmez idi zemine zılāl-ı eşcārı

364. **ile:**

Kaside 45

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Meger ki cezb ide 'āşık nigāh-ı ḥasret ile
Ḥadeng-i tirkeş-i nāz u tegāful-i yārı

365. **ile:**

Kaside 45

Mısra: 91

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kecīm-i sim-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

366. **ile:**

Kaside 45

Mısra: 94

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Semend-i baḥtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Sa'ādet ile süvār ola Ḳahramānvārı

367. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 28

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Açılır göñli temāşa idenün elbette
Ne ḡadar olsa ḡam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

368. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 49

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bilse kırat ile kâdrin n'ola Sultân Murâd
Olur ihsân-ı Hudâ şâhlara böyle karîn

369. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 54

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol kadar 'âkıll u dâna-dil ü dânişver kim
Fitne-i 'âlemi ma'kül ile eyler teskîn

370. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 60

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarlı ile gâyet gamgîn

371. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 68

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hele ma'zûr ola medhûñde olan taqşîrüm
İnkisâr ile denen sözde olur gâss ü semîn

372. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamâm oldu hemân şıdk ile tırma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i haqîkat âmîn

373. **ile:**

Kaside 46

Mısra: 77

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dâ'imâ 'âtifet-i şâh-ı cihân-dâver ile
Ola bî-çün u çerâ mesned-i devletde mekîn

374. **ile:**

Kaside 47

Mısra: 65

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

375. **ile:**

Kaside 47

Mısra: 84

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kaşide bir bahâne hem gâzel efsânedür ancak
Garaz ihlâşımı şıdk ile hâk-i pâye inhâdur

376. **ile:**

Kaside 47

Mısra: 120

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihânı itmede reşh-i midâdum dem-be-dem ihyâ
Ney-i hâmem meger âb-ı hayât ile murabbâdur

377. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 50

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zihî cevher-şinâs-ı çârsü-yı nüktedânî kim
Bilür kırat ile kâdr-i dür-i mazmûn-ı eş'ârî

378. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 52

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa ihtisâb-ı 'adli mâni' seyr-i gülzâra
Şabâ zencir-i emvâc ile bend eylerdi enhârî

379. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 94

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Edâsı âb içinde yer yer âteş-pâre mazmûnlar
'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vâ-yı şehhârî

380. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 95

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Alur levh-i kaderden cezbe-i fikr ile maẓmūnı
Ṭabī'at zātuñı ta'rifē ḥaşr itdükce güftārı

381. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 105

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

N'ola şimden girü şevk ile āheng-i du'ā kılsam
Du'ādūr söz qarārın bulsa āyīn-i şenākārı

382. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 109

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bula bāğ-ı murādūñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāḫat çār dīvārı

383. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 115

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sāmi'a gevher-i maẓmūnum ile nāzende
Nāṭıka lezzet-i güftārūm ile şīrīn-kām

384. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 116

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sāmi'a gevher-i maẓmūnum ile nāzende
Nāṭıka lezzet-i güftārūm ile şīrīn-kām

385. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 127

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İderin kuvvet-i ḳudsiyye-i efkārūm ile
Cünd-i ervāḫ-ı ricāl-i suḫanı istiḫdām

386. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 135

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürin dosta bir ḫarf ile tevḳī'-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳta ile şöhre-i 'ām

387. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 136

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürin dosta bir ḫarf ile tevḳī'-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳta ile şöhre-i 'ām

388. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 140

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni ma'ḳūl ile kılsa ilzām

389. **ile:**

Kaside 50

Mısra: 150

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi söz ḡāyete şimden girü lāfi ḳoyalum
İdelüm şıdḳ ile āḡāz-ı du'ā-yı encām

390. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥabbezā 'ıyd-ı feraḫ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Kı dil-i 'ālemi bir cām ile kıldı ḫurrem

391. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 16

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrrem ki ola hemvāre
Böyle bir 'ıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

392. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mıṣl ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭife tev'em

393. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 83

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā virem medhūn ile mülk-i vücūda revnağ
Yā tūtam ğayret ile rāh-ı beyābān-ı ‘adem

394. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 84

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā virem medhūn ile mülk-i vücūda revnağ
Yā tūtam ğayret ile rāh-ı beyābān-ı ‘adem

395. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 89

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çapladı medhūn ile Rūmī sevād-ı nazmum
Hinde ‘azm itse n’ola reşk ile yārān-ı ‘Acem

396. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 90

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çapladı medhūn ile Rūmī sevād-ı nazmum
Hinde ‘azm itse n’ola reşk ile yārān-ı ‘Acem

397. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 110

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nitekim ‘ıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ‘ıyd ile şād u ħurrem

398. **ile:**

Kaside 51

Mısra: 112

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bula zātıyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönli ferahnāk ola hem

399. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çüp-ı zerrīn ile eyler her şeh̄er ızhār-ı şevk
Olmağa derbān-ı dergāhı şeh-i ħāversitān

400. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 29

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çubbesinde levḫa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş kırān

401. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 30

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çubbesinde levḫa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş kırān

402. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 43

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Düdi ḫuhl-ı rüşenādūr düdgāhı sürmedān

403. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 90

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şānuña nisbet efāzıl müsteḫḫān-ı zekāt
Devlet-i fazl ile sen şāḫib-nisāb-ı kāmṛān

404. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 91

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥātıra eṣnā-yı evşāfuñda feyz-i şevk ile
Lāyīḫ oldı ‘āşıkāne bir gazel de nāgehān

405. **ile:**

Kaside 52

Mısra: 117

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İdelüm şıdk u niyâz ile du'â şimden girü
Tâ ki maqbül olduğında kılmaya reyb ü gümân

406. **ile:**

Kaside 52
Mısra: 123

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devlet ü 'ömr ile ber-hürdâr idüp Hâk şâhibin
Hâşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol hânedân

407. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

El şafâ câmin alduqca ele reşk ile ben
Hûn-ı dil nûş iderin bâde-i gülgûna bedel

408. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 17

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kaşre-i eşküm ile rûy-ı zemîn tâze vü ter
Dûde-i âhum ile çeşm-i kevâkib ekşel

409. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 18

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kaşre-i eşküm ile rûy-ı zemîn tâze vü ter
Dûde-i âhum ile çeşm-i kevâkib ekşel

410. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 24

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kevkeb-i tâli'imûn yok baña hûsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhâr-ı hıvel

411. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 31

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu belâ ile ki tâkat komamışdur dilde
Bu felâketle ki 'âlemde benim çarb-ı meşel

412. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 35

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu baht ü gavgâ
Nice bir tâli'-i bed-'ahd ile bîhûde cedel

413. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 36

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu baht ü gavgâ
Nice bir tâli'-i bed-'ahd ile bîhûde cedel

414. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 37

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dâğ-ı hırmân ile sinem pür olursa yeridür
Tîğ-ı bîdâd çeküp gam beni öldürse mağal

415. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 40

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmeme
K'ide bir luğf ile bîñ müşkilimi ol dem hal

416. **ile:**

Kaside 53
Mısra: 93

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Demidür şıdk u şafâ ile du'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hâzret-i Hâk 'azze ve cell

417. **ile:**

Kaside 54
Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâmdüli'l-lâh yine inşâfa gelüp çarh-ı 'anîd
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifâkı tecdîd

418. **ile:**

Kaside 54

Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir şafâ buldı bu takrîb ile tab‘um gūyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma‘niye cām-ı Cemşîd

419. ile:

Kaside 54

Mısra: 31

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâşılı terbiyet-i feyz ile oldı nazmum
Müsta‘idd-i şeref-i medh-i hudâvend-i ferîd

420. ile:

Kaside 54

Mısra: 88

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamâm oldı ço lâf-ı suhanı ey Nef î
Gam-ı reşk ile helâk oldı yeter haşm-ı ‘anîd

421. ile:

Kaside 54

Mısra: 89

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

El açup şıdk u niyâz ile du‘âya demidür
Eyle deryûze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

422. ile:

Kaside 54

Mısra: 92

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tâ ki inşâfa gelüp gâhî sipihr-i gaddâr
İde ehl-i dil ü tab‘ ile vifâkı tecdîd

423. ile:

Kaside 55

Mısra: 64

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrmedin pâyânına pâyı kalup refârdan
İtdi kat kat âb ile peydâ degüldür nüh-kıbâb

424. ile:

Kaside 55

Mısra: 69

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İstedim ol şevk ile gavvâş-ı baħr-i fikr olup
Ziver-i sem‘-i kabûl olmağa lâyıķ dürr-i nâb

425. ile:

Kaside 55

Mısra: 82

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş ‘işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gamzesin mest ü ħarâb

426. ile:

Kaside 56

Mısra: 24

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâzret-i Pâşâ-yı dîn-perver ki zât-ı kâmilî
Olmuş isti‘dâd ile hem-nâm-ı Faħrû‘l-mürselîn

427. ile:

Kaside 56

Mısra: 83

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vaktidür şimden girü itsem du‘âlar şevk ile
Ol du‘âlar kim aña âmîn diye Rûhu‘l-Emîn

428. ile:

Kaside 56

Mısra: 87

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şer‘ ü kânûnı idüp ihyâ kemâl-i ‘adl ile
Ĥaşre dek ol mesned-i şadr-ı vezâretde mekîn

429. ile:

Kaside 57

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şevk-i takrîrüm ile ħâtır-ı mazmûn ħurrem
Ĥüsn-i ta‘bîrüm ile şahîd-i ma‘nâ ÷annâz

430. ile:

Kaside 57

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şevk-i takrîrüm ile hâtır-ı mazmûn hürrem
Hüsn-i ta'birüm ile şâhid-i ma'nâ tannâz

431. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña şâlib olan istemez esbâb-ı cihâz

432. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 22

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemîn-i eş'âr
Nitekim Ka'be ile hıttâ-i iklim-i Hicâz

433. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 58

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şanmañuz şa'sa'sıdır görinen hürşidüñ
Kim olur anuñ ile her tarafâ tâb-endâz

434. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 59

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Her seher dehre tülû' itmege âb-ı zer ile
Destine re'y-i münîrinden alur hañt-ı cevâz

435. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 66

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Âh elinden felek süst-i karâr u 'ahdûñ
İtmedi bahtum ile itdügi va'di incâz

436. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 82

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâl ma'lûm-ı şerîfûñ olıcağ sulţânüm
İtse Nef'î n'ola 'özl ile kelâmın icâz

437. **ile:**

Kaside 57

Mısra: 84

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi söz gâyete şimden girü da'vâyı koyup
İdelüm şıdğ u niyâz ile du'âya âğâz

438. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 25

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhûn

439. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 26

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhûn

440. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 30

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bahâ-yı ruşşat için kordı bâğbânında
Hezâr 'özl ile miftâh-ı cenneti merhûn

441. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 58

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nesîm-i hulkı güzâr eylese cihâna olur
Kesâd-ı kıymet-i müşk ile halk-ı Çin mağbûn

442. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 64

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa kuvvet-i bâzû-yı kañrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsârı muşt ile hâmûn

443. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 77

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu luṭf-ı ṭab´ ile sultānuma kûl olsam eger
Ḥudā bilür ki olurduṃ vücuḥ ile memnûn

444. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 94

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭab´um
Nuḳûş-ı sıḥr ile reşk-i cihān-ı bûkalemûn

445. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 97

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gören şanur bu iki ḥālet ile noḳtaların
Şerār-ı şem´-i suḥan şeb-nem-i gül-i maẓmûn

446. **ile:**

Kaside 58

Mısra: 107

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola sa´adet ile ol sarāy-ı zibāda
Dili gûşāde şafāsı ziyāde ´ömri füzûn

447. **ile:**

Kaside 59

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

´Ālem o kadar feyz-i neşāt ile leb-ā-leb
Güyā ki felek cām-ı ṭarab-ḥāne-i Cemdûr

448. **ile:**

Kaside 59

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir şevk ile düşdüṃ reh-i vādī-i genāña
Kim bu sözi lâf añlama vallāhi ḳasemdûr

449. **ile:**

Kaside 59

Mısra: 79

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā gerdiş-i gerdûn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntazam u gāḥ perîşān u dijemdûr

450. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i ma´āniye niẓām
Dizdi bu nev´ ile nazma güher-i kân-ı suḥan

451. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i ma´āniye niẓām
Dizdi bu nev´ ile nazma güher-i kân-ı suḥan

452. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Saña bir remz ile ma´lûm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḥi ser-ḥalka-i rindān-ı suḥan

453. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Neş´e-i sāğar-ı ṭab´mda olan ḥālet ile
Eylemiş ´ālemi hep meclis-i mestān-ı suḥan

454. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 25

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Enverī Ḳāşım-ı Envār ile ol encümene
Vaz´ idüp her biri bir şem´-i şebistān-ı suḥan

455. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylemiş 'itr-ı kelâm ile mu'atfar 'Atfâr
Bezm-i 'irfâna olup micmere-gerdân-ı suhân

456. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 38

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhân

457. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 38

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhân

458. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 46

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fem-i kilkiyle ter ü tâze gülistân-ı hüner
Âb-ı nazm ile şafâ bulmada bustân-ı suhân

459. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 63

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Leşker-i fikr ü hayâlât ile çıksam yürisem
Tevsen-i tab'um idüp kaç'-ı beyâbân-ı suhân

460. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 73

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyledüñ maḥlaş-ı Nef'î ile kâdrüm efzün
Zihni-pâkümde görüp kuvvet-i iz'ân-ı suhân

461. **ile:**

Kaside 60

Mısra: 90

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kaplaya 'âlemi hürşid-şifât âşârüñ
Olasın devlet ile şâh-ı cihânbân-ı suhân

462. **ile:**

Kaside 61

Mısra: 74

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Haḫḫa yüz minnet ki oldum ol felâketden ḫalâş
Eyledim sultânuma ihlâş ile çün intişâb

463. **ile:**

Kaside 62

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar deger
Haḫḫâ ki câna cân kaḫar yar ile olsa leb-â-leb

464. **ile:**

Kaside 62

Mısra: 22

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Deryâ-dil ü kân-ḫavşala bir daḫi yok böyle hele
Bezl itmede luḫfuñ ile eller gibi şormaz sebep

465. **ile:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 28

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fikr-i mazmün-ı ḫâş için ḫâlâ
Dil bu tedbir ile mübâhîdür

466. **ile:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 61

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol ki endîşe-i şenâsı ile
Ehl-i dil dâ'imâ mübâhîdür

467. **ile:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 67

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rüzgâr ihtisâb-ı 'adli ile
Ol kadar dâfî'-i menâhîdür

468. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 7
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cebhe-i berrāk ile ol gerden-i kāfūr-gün
Zāhir oldukça girībān-ı siyeh semmürdan

469. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 15
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cebr-i hātır itmedür luṭf ile dā'im 'ādeti
Budur anuñçün du'ā aña dil-i meksürdan

470. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 13
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dilerin devlet ü sa'adet ile
Haşma çekdükçe tığ-ı hün-rizi

471. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 19
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İlṭifāt ile ser-firāz itdi
Bu faķir-i haķir-i naķizi

472. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: 7
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu haṭṭ ile yazılса eger seb'-i meşānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāza ma'ānī

473. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: 9
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu haṭṭ-ı dil-āşüb ile bir nāme-i mergüb
Dil-dārdan olaydı eger 'āşıka mektüb

474. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: 27
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Taklīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger hāme-i Yāķūt

475. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: 43
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Turduḳca cihān devlet ile ola şehensāh
Günden güne efzūn ide iķbālini Allāh

476. **ile:**
Müfret 13
Mısra: 1
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kīn ile tığ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rüzgāra sögmeden Allah belā virsün

477. **ile:**
Müfret 16
Mısra: 1
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zulmet-i baḫr ile şebden seçemezler ruzı
Böyle eyyām-ı ḡamuñ böyle olur nev-ruzı

478. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: 8
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḫayretdeyim muḫkem
Belā-yı 'aşk ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

479. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: 13
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl u cāh u iķbāl ile olsam 'ālemüñ şāhı
Çerāḡ-ı hānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

480. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta‘ab göñlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep göñlüm

481. **ile:**

Müseddes 1

Mısra: 25

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnak
Riyā-yı maḥz olur anuñ şafāsın bilmemek ancak

482. **ile:**

Nazm 5

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çın şeh̄er gördüm ‘araç-rız olarak pīr-i muḡān
Bir kıoca desti ile geldi mübārek bāde

483. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ābsın ma‘nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La‘lsin şüretde reng-i rüy ile ammā nesin

484. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasāñ meclisde devre sāḡar-ı minā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāḡ-ı bezm-i ‘işret-hānesin

485. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Pūr-şafādūr tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḡş-ı kalb-i meclis ü peymānesin

486. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yere cem‘ olsa ‘āşık şem‘ ile maḥbūb ile
Hiç o bezm-i ḥāşa senden özge maḥrem bulmadım

487. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yere cem‘ olsa ‘āşık şem‘ ile maḥbūb ile
Hiç o bezm-i ḥāşa senden özge maḥrem bulmadım

488. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hāşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab‘uñ ‘araç gibi leṭāfet bundadır

489. **ile:**

Tesdis 1

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Naẓīrūñ görmedim daḡı bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḡ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

490. **ile:**

Tesdis 1

Mısra: 14

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bilürken saña mā‘il oldıḡım ey serv-i āzādım
İşidirken ḡapuñda rüz u şeb āh ile feryādım

491. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cām-ı mey ‘aḡlın perīşān itse Nef‘i ḡam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ḡam-endüz ile

492. **ile:**

Kaside 9

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zîrâ ne demekdür bu ki rindân ile vâ'îz
Bir yerde tûrup cām-ı hilâle nigerândur

493. **ile:**

Kaside 9

Mısra: 134

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel

Yâ ma'nî-i rengin ile bir lâlesitândur

494. **ile:**

Kaside 15

Mısra: 78

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tâ kim cihân ma'mûr ola geh emn ü geh pür-şûr ola
İkbal ile mesrûr ola ol Hûsrev-i vâlâ-himem

495. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 20

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vâr ise ancak benim
İrtifâ'-ı şân ile şahib-nişâb-ı rûzgâr

496. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 81

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Âlemi ma'mûr u âbâd eyledükce 'adl ile
Ola haqqında du'â-yı müstecâb-ı rûzgâr

497. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ğamzeñ görür 'itâb ile öldürdügin bizi
Turmaz kirişme dañi aña hem-zebân olur

498. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarç öğünsün fâli'-i firûz ile

499. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Düşmedin sâyesi hâk üzre ider 'âlemi tayy
Sehv ile râkibi gösterse 'inâna irhâ

500. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 86

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hırâm
Bir nigâh ile ider cân-ı cihânı yağmâ

501. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevki aldukcâ ele
Farkı yokdur sâgaruñ şeh-bâz-ı dest-âmûz ile

502. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bırağur anı dañi sâyesi gibi yolda
Olsa ger şâtır-ı endişe ile pâ-der-pâ

503. **ile:**

Kaside 17

Mısra: 85

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hırâm
Bir nigâh ile ider cân-ı cihânı yağmâ

504. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ğamzeñ su'âle başlasa 'uşşâka her müjeñ
Güyâ lisân-ı hâl ile bir tercemân olur

505. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 71

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şemşiri gül gül itdügi dem hâki hûn ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitân olur

506. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göz ucuyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefâ
Bâri hâtır yoklasa bir gâmze-i dil-düz ile

507. **ile:**

Kaside 16

Mısra: 77

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İde tâ kim nukre-hınk-i çarh ile cevlângeri
Husrev-i seyyâre-i zerrîn-rikâb-ı rüzgâr

508. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

509. **ile:**

Kaside 6

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cüylar mı devr iden taraf-ı çemenzâruñ yaħud
Mâ'î pervâz ile nat' olmuş yeşil hârâ midur

510. **ile:**

Kaside 10

Mısra: 81

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Evşâfuña had yok tıtalum sihr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle koyup muhtaşar eyler

511. **ile:**

Kaside 14

Mısra: 124

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyleye tâ Husrev-i şâhib-kırân-ı şark u garb
Eşheb-i zer-pâlehang-i şubh ile cevlângeri

512. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

513. **ile:**

Kaside 10

Mısra: 103

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nuţk ile Mesihâ geçinür her biri ammâ
Hâşıyyet-i şöhbetleri insânî har eyler

514. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

515. **ile:**

Kaside 10

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şanmañ ki felek devr ile şâmı seher eyler
Her vâkı'anuñ 'âkıbetinden haber eyler

516. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 23

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil bu hevâ ile kafes-i teng-i sinede
Mânend-i murğ-ı bâl-şikeste tapân olur

517. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 32

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yâhûd Hümâ şikâr idici şâh-bâzdur
Dâ'im hevâ-yı şayd ile bî-âşyân olur

518. **ile:**

Kaside 28

Mısra: 69

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tenhâ çıkınca tığ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

519. **ile:**

Kaside 49

Mısra: 31

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pâkîze-girdârı

ilet:

1. **iletirdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 11

İletmek, götürmek, ulaştırmak.

Ka'be-i ma'nâya bir yoldan iletirdi beni kim
Kudsîyân sürme çeker gerd-i reh-i pâkümünden

2. **ileteydi:-e, -y, -di**

Kaside 52

Mısra: 20

İletmek, götürmek, ulaştırmak.

Misk-i ezfer yerine çorlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin iletirdi Çine armağân

ilhâm:

1. **ilhâm:**

Kaside 12

Mısra: 39

İçe doğan şey.

Mest-i câm-ı aşkımlı ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma'nâ dehânumdur benüm

2. **ilhâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 66

Allah tarafından kulun gönlünde doğan bilgi, sezgi.

Amân verürse eger rûzgâr 'ahd olsun
Senâña vaqf ideyin vâridât-ı ilhâmı

ilhâm (ol):

1. **ilhâm:**

Kaside 7

Mısra: 3

İçe doğan düşünce // İlahî düşünce.

Ya'ni yâ vahy ola mazmûnı anuñ yâ ilhâm
Bunı faşl itmede aħbâb ideler baħş-i 'azîm

ilhâm-ı Hudâdur:

1. **ilhâm-ı Hudâdur:-dur**

Gazel 108

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın ilhamı, Allah tarafından insanın gönlüne verilen duygu.

Bu nazm-ı dil-âvîze daħl eyleyemez hâsîd
Eş'âr degül zirâ ilhâm-ı Hudâdur bu

ilhâm-ı İlahî:

1. **ilhâm-ı İlahî:**

Kaside 46

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

İlahî ilham.

Bu kadar nazma da kim cür'et idirdi hâlâ
İtmese ta'b'uma ilhâm-ı İlahî telkîn

illâ:

1. **illâ:**

Kaside 22

Mısra: 47

Ancak, yalnız.

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ
Vereydüñ ger icâzet hicv iderdüm baħt-ı nâ-sâzı

2. **illâ:**

Kaside 41

Mısra: 69

Ancak, yalnız.

İllâ yine şâhenşeh-i devrân ki cenâbı
Devletle ola melce' ü me'vâ-yı zamâne

3. **illâ:**

Kaside 15

Mısra: 60

-den/-dan başka.

Sürdükce haşma yek-tene baħmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beyâbân-ı 'adem

4. **illâ:**

Kaside 29

Mısra: 35

-den/-dan başka.

Degül zamānede ḥod mā-şadaḵ buña illā
O dāver-i ‘alem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

5. **illā:**

Gazel 46

Mısra: 8

Bilhassa, özellikle, hele.

Cem‘iyyet-i ḥātır mı ḳalur ‘āşık olunca
İllā ḡam-ı ḡisū-yı perişān ne belādur

6. **illā:**

Kaside 14

Mısra: 90

“–den başka” anlamında istisna bildirir, ancak, sadece.

Hāmem ol mu‘ciz-tırāz-ı şad-hezārān pişedür
Kim nazīr olmaz aña illā Kelimūñ ejderi

7. **illā:**

Kaside 17

Mısra: 44

Ancak.

İ‘tikādum bu ki mānendi bulunmaz birinūñ
Bulunursa daḡı bir yerde bulunmaz illā

8. **illā:**

Kaside 25

Mısra: 91

Ancak.

Devlete lāzım umūr oldu tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı tārīḳ-ı ‘ilmi itmek intikād

illā kim:

1. **illā kim:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mutlaka, muhakkak.

Her hūnerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḡ atmada mümtāz

illet:

1. **illet:**

Kaside 53

Mısra: 68

Bir şeyin var olmasını sağlayan sebep.

Luḡfūñ ol mertebe kim kārgeh-i ‘ālemde
Ḳomadı ‘illet ü esbāba yeriyle medḡal

illet-i icād:

1. **illet-i icād:**

Kaside 29

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Meydana gelme sebebi.

Be-ḡaḡḳ-ı Aḡmed-i Muḡtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ‘illet-i icād

ilm:

1. **ilm:**

Kaside 11

Mısra: 87

Bilim, bilgi, marifet.

Fazīlet ma‘rifetdür baña ‘ilm endişe-i ma‘nā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ‘ilm ü ‘irfānı

2. **ilm:**

Kaside 10

Mısra: 17

Bilim, bilgi, marifet.

Hikmet ger o ‘ilm ise ki aḡkām-ı felekden
Endişe-i ‘aḡl-ı beşeri bā-ḡaber eyler

3. **ilm:**

Kaside 47

Mısra: 101

Bilme, biliş.

Şecā‘at sende himmet sende ‘ilm ü ma‘rifet sende
Şıfāt-ı zāt-ı pākūñ hep birbirinden a‘lādur

ilm ü fazl-ı rüz-efsün:

1. **ilm ü fazl-ı rüz-efsün:**

Kaside 58

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Ömür uzatan ilim ve fazilet.

‘Azīz Efendi o şadr-ı yegāne-i ‘ālem
Ki virmiş aña Ḥudā ‘ilm ü fazl-ı rüz-efsün

ilm ü ‘irfān:

1. **ilm ü ‘irfān:**

Kaside 52

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Zahir ve batın bütün ilimler.

Günc-i ḡalvet-ḡānesinde ‘ilm ü ‘irfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḡbāl ü sa‘ādet pāsban

ilm ü ‘irfān:

1. **ilm ü ‘irfān:-ı**

Kaside 11

Mısra: 88

Kelime Tipi: -
İlim ve marifet.

Fazilet ma'rifetdür baña 'ilm endiše-i ma'nā
Mübârek olsun eşrâf-ı zamâne 'ilm ü 'irfânı

'ilm ü 'irfânıla:

1. **'ilm ü 'irfânıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 52
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İlim ve marifet.

Ol hüdâvend-i hüdâvendân-ı fazl u câh kim
'İlm ü 'irfânıyla olmuş 'izz ü devlet tev'emân

'ilm-i edvârı:

1. **'ilm-i edvârı:-ı**
Kaside 49
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Musiki ilmi.

Görüp dūd-ı derünuñ halka halka bülbül-i zâruñ
Hevâdan öğrenür murğân-ı gülşen 'ilm-i edvârı

2. **'ilm-i edvârı:-ı**
Kaside 13
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Devretme, dönme ilmi.

Hayâlümdür o deryâ-yı hurüşân kim sebağ almış
Felek tedvîr-i gird-âbından anuñ 'ilm-i edvârı

'ilm-i vahdetde:

1. **'ilm-i vahdetde:-de**
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
*Vahdet ilmi, bütün yaratılışta kendisinden başka
bir varlık bulunmayan Allah'ın varlığının bir ve tek
olması ilmi.*

'İlm-i vahdetde sebağdaşı imâm-ı evliyâ
Hikmet-i ma'nâda şâkirdi Hâkîm-i Ğaznevî

ilticâ evlediler:

1. **ilticâ eylediler:-di, -ler**
Kaside 60
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Himayesine girmek, sığınmak.

Tâcdârâ sen o sultân-ı ma'ânîsin kim
İlticâ eylediler tapuña şâhân-ı suhan

iltifât:

1. **iltifâtuñ:-uñ**
Kaside 24
Mısra: **9**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

İltifâtuñ baña dünyâ tolısı ni'met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-h'ân-ı felek

2. **iltifâtuñ:-u, -ñ**
Kaside 48
Mısra: **77**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Görünce şimdi böyle iltifâtuñ
Ki kıldı bendeñi maḥsūd-ı 'âlem

3. **iltifâtuñla:-u, -ñ, -la**
Kaside 60
Mısra: **60**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Tavk-ı tâ'lime çeküp gerdemüm etseñ irşâd
İltifâtuñla kılp silsile-cünbân-ı suhan

4. **iltifâtuñla:-u, -ñ, -la**
Kaside 61
Mısra: **64**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Serverâ haqqâ ki luḥfuñ eyledi ihyâ beni
İltifâtuñla henüz oldum felekte behre-yâb

5. **iltifât:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **19**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

İltifât ile ser-firâz itdi
Bu faķir-i haķir-i naĉizi

6. **iltifâtuñla:-uñ, -la**
Kaside 17
Mısra: **154**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

'Ömrün efvün ide Allâh Te'âlâ dilerin
İltifâtuñla bu dil-mürdeyi itdün ihyâ

iltifât it:

1. **iltifât it:**
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Değer vermek, ilgi göstermek.

İltifât it suhan erbâbına kim anlardur
Medḥ-i şâhân-ı cihânâna viren 'unvânı

iltifât itmez:

1. **iltifāt itmez:-mez**

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlgilenmek, alaka göstermek // dönüp bakmak.

İltifāt itmez dirîgâ ol şeh-i 'ālî-cenâb
Ġam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luft it şarâb

iltifāt-ı himmetüñ:

1. **iltifāt-ı himmetüñ:-üñ**

Kaside 25

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Emek vermek, gayret göstermek.

Aña da kâfidür ednâ iltifāt-ı himmetüñ
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

iltifāt-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine:

1. **iltifāt-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine:**

Gazel 127

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Edirne'nin Cem makamlı sultanının teveccühü,
ilgisi.*

Açdı hurrem itdi zirâ gül gibi endişesin
İltifāt-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

iltifāt-ı pâdişâh-ı nüktedānumdur:

1. **iltifāt-ı pâdişâh-ı nüktedānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Güzel ve nükteli sözden anlayan padişahın ilgisi.

Şimdi ammâ böyle deryâlar gibi pür-cüş iden
İltifāt-ı pâdişâh-ı nüktedānumdur benüm

iltihâb eyler:

1. **iltihâb eyler:-r**

Kaside 55

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Alevlendirmek, ateş çıkarmak.

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahır takviyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

iltizâm-ı sitem itmişler:

1. **iltizâm-ı sitem itmişler:-miş, -ler**

Kaside 36

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Eziyeti, cefayı gerekli bulmak ve buna göre
eziyet etmek.*

Bir iki mültezimi eyledi havâle baña
Ki iştirâk ile itmişler iltizâm-ı sitem

İlyās:

1. **İlyās:**

Kaside 39

Mısra: 10

İlyas Aleyhisselam.

Başladı güş idicek Süre-i fethâ Cibrîl
Eyledi Hızr ile İlyās du 'â vü tekbîr

İlyās Pâşadur:

1. **İlyās Pâşadur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlyas Paşa.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyās Pâşadur
Ki dest-i zer-feşânî kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

ilzâm:

1. **ilzâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 90

Cevap veremez hâle getirme, susturma.

Hasûd degme belâ ile söz kabûl itmez
Olursa tîğ-ı zebân ile olur ilzâmî

ilzâm kılsa:

1. **ilzâm kılsa:-sa**

Kaside 50

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

*Bir tartışmada kuvvetli delil ve fikirlerle
karşısındakini cevap veremez duruma getirme,
susturma, susmaya mecbur etme.*

Dağl iden de sözüme bârî bir üstâd olsa
Söyledükce beni ma'kûl ile kılsa ilzâm

imâ itse:

1. **imâ itse:-se**

Kaside 17

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

İşaret etmek.

Müdde 'â-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi küşe-i ebrû ile itse imâ

imâm-ı ehl-i dîn:

1. **imām-ı ehl-i dîn:**

Kaside 55

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Din ehlinin lideri // şeyhülislam.

Peyrev-i aşhâb-ı Peygām-ber imām-ı ehl-i dîn
Hayder-i ‘Osmān-şiyem Şiddîk-ı Fārûk-ihtisâb

imām-ı evliyâ:

1. **imām-ı evliyâ:**

Kaside 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Evliyanın imamu // Hz. Mevlana.

‘İlm-i vahdetde sebakdaşı imām-ı evliyâ
Hikmet-i ma’nada şakirdi Hâkîm-i Ğaznevî

‘imâret-i câh u celâlinüñ:

1. **‘imâret-i câh u celâlinüñ:-i, -nüñ**

Kaside 30

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Büyüklük ve makam saltanatı, yurdu.

Felek ‘imâret-i câh u celâlinüñ ferşi
Zuhâl serâçe-i iqbâlinüñ nigezbânı

imdâd:

1. **imdâd:**

Gazel 38

Mısra: 14

Yardım.

Müftî-i mu‘cize-perdâz ki idrâkinden
‘Akl-ı küll vâdî-i endîşede imdâd ister

2. **imdâd:-ı**

Kaside 21

Mısra: 5

Yardım.

Yetişdi her yañadan evliyânuñ imdâdı
Tağaddüm eyledi ammâ Hüdânuñ in‘âmı

3. **imdâd:-ı**

Kaside 43

Mısra: 5

Yardım.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli‘den
Degüldüm rûzgâra Hâkîm bilür bu i‘tikâd üzre

imdâd eylese:

1. **imdâd eylese:-se**

Kaside 29

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Görünmez idi kenârı güherle ‘anberden
Midâd-ı hâmem eger bahra eylese imdâd

imdâd ide:

1. **imdâd ide:-e**

Kaside 20

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Bunuñ şükürin edâ itmek ne mümkündür murâdımcâ
Meger imdâd ide rûh-ı kerimü‘ş-şân-ı Peygām-ber

2. **imdâd ide:-e**

Kaside 24

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

İde imdâd o kadar nuşret-i Yezdâni kim
Bir ola tâli‘ine müşkil ü âsân-ı felek

imdâde gelmez:

1. **imdâde gelmez:-mez**

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

N’olur yâ ‘ıyd u nev-rüz irse yine ‘âlemüñ hâli
Bu günler câm-ı mey ğam def’ine imdâde gelmez mi

imdâd-ı ‘âcizân-ı cihân itse:

1. **imdâd-ı ‘âcizân-ı cihân itse:-se**

Kaside 58

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Dünyanın acizlerine yardım etmek.

Ger itse himmeti imdâd-ı ‘âcizân-ı cihân
Herîf-i dîv-i Süleymân olurdu mür-ı zebün

imdâd-ı nigâh:

1. **imdâd-ı nigâh:**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakışın kuvveti, tesiri.

İmdâd-ı nigâh ile cihân-girî-i fitne
Âşüb-ı hırâmıyla mübahât-ı kıyâmet

imis:

1. imiş:

Gazel 13

Mısra: 1

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Cân almağa dil-teşne olan gamze imiş hep
Âlüfte imiş hançeri cân ile leb-â-leb

2. imiş:

Gazel 101

Mısra: 8

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreliğin bilmez imiş zevk ü şafâsın

3. imiş:

Gazel 109

Mısra: 1

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

4. imiş:

Gazel 109

Mısra: 2

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir 'âlemi yok miñneti çok 'âlem imiş bu

5. imiş:

Gazel 109

Mısra: 4

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Sûdunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlâ
Turdukça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

6. imiş:

Gazel 109

Mısra: 6

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Mâhında mañabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

7. imiş:

Gazel 109

Mısra: 8

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Eflâk degül kat kat olup iden ihâta
Zehr ile dolu mâr-ı ham-ender-ham imiş bu

8. imiş:

Kaside 24

Mısra: 19

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ûtulum kim elüm erişmez imiş dâmenine
Pençe-i âhuma girmez mi giribân-ı felek

9. imiş:

Kaside 44

Mısra: 66

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ûuvvet-i şab'umı medhûnde olan 'aczümi gör
Bilesin tâ ne imiş şu'bede-i Mevlâyı

10. imiş:

Kaside 50

Mısra: 34

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Mest olup râzımı keş eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhâm

11. imiş:

Kaside 60

Mısra: 17

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ol ki üstâd-ı suñan-perver imiş sâbıkda
Biri Hâfız ki odur murğ-ı hoş-elhân-ı suñan

12. imiş:

Gazel 12

Mısra: 10

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef'iyâ nergis dañı
Yok imiş anda başiret var ise mest-i harâb

13. imiş:

Gazel 109

Mısra: 10

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Gör n'eyledi kahr ile bu Nef'î gibi zâtı
Hiç dimedi rağbet idecek âdem imiş bu

14. imiş:

Gazel 13

Mısra: 10

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cânına Nef'î
Cân almağa dil-teşne olan gamze imiş hep

15. imiş:

Gazel 93

Mısra: 2

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ağyâre niğâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luş imiş ol 'aşıkâ ben az şanurdım

16. imiş:

Gazel 13

Mısra: 2

Ek fülün duyulan geçmiş zaman çekimi.

Cân almağa dil-teşne olan gâmze imiş hep
Âlüfte imiş hânçeri cân ile leb-â-leb

17. imiş:

Kaside 62

Mısra: 48

Ek filin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gâzel
Maqbûl imiş gerçi ezel herkes görürmüş müsteħab

imkân:

1. imkânı:-ı

Kaside 30

Mısra: 82

*Olabilecek durumda bulunma, mümkün olma,
olabilirlik, olanak.*

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecävüz itmege olmaya hergiz imkânı

imkân-ı suhan:

1. imkân-ı suhan:

Kaside 60

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Söz imkânı, yeterliği.

Kâr-fermâ-yı edâ hazret-i 'Âlî Beg kim
Vaşf-ı zâtında anuñ yoǵdurur imkân-ı suhan

imlâ itse:

1. imlâ itse:-se

Kaside 17

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Atılır hâmesi oǵ gibi elinde tırmaz
İtse bir şâ'ir eger medh-i şitâbın imlâ

imsâk:

1. imsâkümden:-ü, -m, -den

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 6

Nefsine hâkim olup bir şeyden el çekme.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennâyı velî
Ġamı dünyâyâ deǵışmem yine imsâkümden

imtidâd balsa:

1. imtidâd balsa:-sa

Kaside 25

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Süre olarak) uzamak.

Kim helâk olmak muqarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daǵı eyyâm-ı hicrân imtidâd

imtidâd üzre itse:

1. imtidâd üzre itse:-se

Kaside 43

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uzlamak, uzun sürdürmek.

Muħâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Ĥudâ kâdirdür itse bârî ĥükmin imtidâd üzre

imtidâd üzre ola:

1. imtidâd üzre ola:-a

Kaside 43

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Uzamak, uzayıp gitmek.

Mühimmâtın müheyyâ ide hep eltâf-ı Rabbânî
Ola tâ ĥaşre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd:

1. imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd:

Kaside 43

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sultan Murad'ın devletinin/saltanatının devamı.

Bunuñçün şükr-i Ĥaǵ dünyâyâ lâzım lîk vâcibdür
Teveccüh imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd üzre

imtiħân olur:

1. imtiħân olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Denenmek, sınanmak.

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiħân olur

imtilâ-yı keremi:

1. imtilâ-yı keremi:-i

Kaside 57

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cömertliğin dolgunluğu.

Rîze- çîn-i ni'amı şofra-güşâ-yı himmet
İmtilâ-yı keremi dîv-i şikem-perver-i âz

imtinân:

1. imtinān:

Kaside 5
Mısra: 12
İstiğna.

Cihān ārayış-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyz-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

imtizāc itmiş:

1. **imtizāc itmiş:-miş**
Kaside 61
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Uyum sağlamak.

Hāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Haḡ bu kim hūb imtizāc itmiş şarāb u ḡabb-i nāb

imzā:

1. **imzāsını:-sı, -n, -ı**
Kaside 54
Mısra: 42
İmza // hüküm, karar.

Müfti-i devr-i zamān Es'ad Efendi ki felek
İder imzāsını pişān-i mihre tesvid

imzā eyler:

1. **imzā eyler:-r**
Kaside 17
Mısra: 116
Kelime Tipi: -
İmzalamak, mührünü basmak.

Dādger pādīşeh-i 'ādil ü 'ālī-şān kim
Her ne emr itse kazā hükmini eyler imzā

imzā-nüvis-i hüccet-i dīn:

1. **imzā-nüvis-i hüccet-i dīn:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Dinin şeri hükümlerini imzalayan // şeyhülislam.

Ol ki imzā-nüvis-i hüccet-i dīn
Hāme-i mu'ciz-iştibāhidür

in:

1. **iner:-er**
Kaside 17
Mısra: 66
Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

Olsa bu cilde bu nāz Aşkar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

'inād:

1. **'inād:**
Kaside 43
Mısra: 2
*Bir konuda direnme, ayak direme // karşı çıkma,
karşı düşünce ileri sürme.*

Bi-ḡamdi'llāh felek döndi yine vefk-ı murād üzre
Olurdu ḡāl pek müşkil ḡalaydı ger 'inād üzre

'inād eyler:

1. **'inād eyler:-r**
Kaside 25
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Direnmek, inat etmek.

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl
Ne 'adū bāc u ḡarācı virmede eyler 'inād

in'ām:

1. **in'āmı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 6
Lütuf, ihsan.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḡaddüm eyledi ammā ḡudānuñ in'āmı

'inān:

1. **'inān:**
Kaside 4
Mısra: 56
*Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı
idare etmeye yarayan kayış.*

Cemşid-i kāmrān ki sūvār olsa raḡşına
Dārā tutar rikābını ḡüsrev 'inān virür

2. **'ināna:-a**
Kaside 17
Mısra: 8
*Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı
idare etmeye yarayan kayış.*

Düşmedin sāyesi ḡāk üzre ider 'ālemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irḡā

3. **'ināna:-a**
Kaside 27
Mısra: 40
*Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı
idare etmeye yarayan kayış.*

Olurdu peykeri evvel ḡademde dīdeden ḡā'ib
Virüp ruḡşat 'ināna rā'izi gösterse irḡāyı

inandur:

1. **inanduramazsın:-amaz, -sın**

Kaside 21

Mısra: **88**

İnanmasını sağlamak, inanmasına sebep olmak, ikna etmek.

Belâ budur ki ne dehlü ferîd-i 'aşr olsañ

Yine inanduramazsın hasûd-ı hodkâmı

'inân-ı kaleme:

1. **'inân-ı kaleme:-e**

Kaside 44

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Kalem dizgini.

Şevki var vâdî-i ma'nâda tekâpü biraz

N'ola gösterse 'inân-ı kaleme irhâyı

'inâvet:

1. **'inâyet:**

Kaside 16

Mısra: **13**

Lütuf, ihsan, iyilik.

Luţf-ı Hağdur bu 'inâyet yoğsa mâni'dür buña

Muktezâ-yı hükmi devr-i nâ-şevâb-ı rûzgâr

'inâvet-i ezeli'dür:

1. **'inâvet-i ezeli'dür:-dür**

Kaside 21

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Varlığı ezeli olan Allah'ın inayeti, yardımı.

'Inâyet-i ezeli'dür bu güne fetḥ u zafer

'Aceb midür ger olursa ḥuceste encâmı

inbisât:

1. **inbisât:-ı**

Kaside 32

Mısra: **15**

Ferahlama, iç açılması, inşirah.

Bu inbisâtı basîṭ-i zemîne kim verdi

Bu devr uşûlini çarḥa kim eyledi ta'lim

inbisât-ı 'amîm:

1. **inbisât-ı 'amîm:**

Kaside 32

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Umumi bir ferahlık, mutluluk.

Vire memâlik-i rüy-ı zemîne 'adli şeref

Pür ide dehri zamânında inbisât-ı 'amîm

incâz itmedi:

1. **incâz itmedi:-me, -di**

Kaside 57

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

(Bir sözü, bir vaadi) yerine getirme.

Âh elinden felek süst-i qarâr u 'ahdûñ

İtmedi bahtum ile itdügi va'di incâz

incin:

1. **incinme:-me**

Gazel 37

Mısra: **3**

Üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

Âhına incinme gâhî 'âşık-ı dîvânenüñ

N'eylesün bî-çâre gördükce seni bî-tâb olur

2. **incinmem:-me, -m**

Tesdis 1

Mısra: **10**

Üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

Nazîrûñ görmedim daḥi bu ḥüsn ü ân ile el-ḥağ

Murâdımca güzelsin budur incinmem saña ancak

indür:

1. **indürem:-e, -m**

Kaside 44

Mısra: **86**

(Yukarıdan aşağıya doğru) gelmesini, inmesini sağlamak.

Kimi işhâd ideyin eyledüğüm da'vâya

İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsâyı

iñen:

1. **iñende:-de**

Gazel 115

Mısra: **1**

Aşırı derecede, o kadar.

Germ olmasun iñende felek âftâb ile

Ġalîbdür aña mihr-i ruḥuñ âb u tâb ile

infirâd üzere olur:

1. **infirâd üzere olur:-u, -r**

Kaside 43

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -
Tek olmak, yalnız kalmak // başkalarından ayrılmak.

Vücudı her birinün başka âlemdir hakikatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

inhā:

1. **inhādur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **84**
Bildirme, haber verme.

Kaşide bir bahāne hem ğazel efsānedür ancak
Garaz ihlāşımı şıdık ile hāk-i pāye inhādur

in'idām-ı hükmi:

1. **in'idām-ı hükmi:-i**
Kaside 29
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hâkimiyetin, kuvvetin yok olması.

Görürse şimdi görür intizām-ı hāli şalāh
Bulursa şimdi bulur in'idām-ı hükmi fesād

inkār:

1. **inkāra:-a**
Kaside 33
Mısra: **99**
Reddetmek, kabul etmemek.

İnkāra kimün cür'eti var ise desünler
Yārān-ı suhān-fehm ü suhān-güya şalādur

2. **inkār:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Reddetmek, kabul etmemek.

'Aşk mühlik yār ğāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

3. **inkār:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Reddetmek, kabul etmemek.

Gerçi 'aşk izhāri bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müdde'ā-fehm olıcağ inkār güç

4. **inkāri:-i**
Kaside 3
Mısra: **111**
Reddetmek, kabul etmemek.

Çomaz eş'ār-ı revān-bahşuma inkāri yine
Hāsidiñ ağızına gelse hāsedinden cāni

inkār edemez:

1. **inkār edemez:-emez**
Kaside 51
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.

Rütbe-i nazmumu inkār edemez kimse meger
Kendi miqdārını bilmez bir iki lā-yefhem

inkār idemez:

1. **inkār idemez:-emez**
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşkūn nüsha-i 'ağd-i lisānidur sözü

inkār iden:

1. **inkār iden:-en**
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Meclis-i erbāb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetün inkār iden 'ālemde hürmet bulmasun

inkār idenler:

1. **inkār idenler:-en, -ler**
Kaside 49
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Çerāğun hüsniñi inkār idenler rüz-ı rüşende
Semenzār içre görsünler fūrüg-ı şem'-i gül-nārı

inkār ider:

1. **inkār ider:-er**
Kaside 19
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Bu da 'vāmı benüm inkār ider yokdur ahālīde
Haşūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz hārdur

2. **inkār ider:-er**
Terkib-bend 1

Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Keyf-i cān-bahşuñ ki cism ü cāna rāhat bundadur
Hikmetüñ inķār ider vā'iz ħamāķat bundadur

inkılāb:

1. **inkılāb:**
Kaside 61
Mısra: **30**
Bir hālden diğer hāle geçme, değişme.

Luţf u ķahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarĥa irerdi inķilāb

2. **inkılābından:-ı, -n, -dan**
Kaside 38
Mısra: **39**
Bir hālden diğer hāle geçme, değişme.

Keder çekmezdi hergiz rüzgāruñ inķilābından
Tutaydı dāmen-i iķbālini ger āsmān muĥkem

inkılāb-ı rüzgār:

1. **inkılāb-ı rüzgār:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın değişimi.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zirā bu gūne inķilāb-ı rüzgār

inkisār:

1. **inkisār:**
Kaside 46
Mısra: **68**
Kırgınlık.

Hele ma'zür ola medĥūñde olan taķşirüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

inkıvād göstere:

1. **inkıvād göstere:-e**
Kaside 25
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaat etmek.

Ķaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāĥān-ı 'ālem inķıvād

inkıvād üzere ola:

1. **inkıvād üzere ola:-a**
Kaside 43

Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek.

Veżāret eyleye devletle dīvān-ı ĥümāyūnda
Ola fermānına şāĥān-ı 'ālem inķıvād üzere

inkıvād üzere olsa:

1. **inkıvād üzere olsa:-sa**
Kaside 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek.

Murādım üzere tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maĥkūm-ı fermānum zamāne inķıvād üzere

innā feteĥnā ĥ'ān-ı tıġ u miġferi olur:

1. **innā feteĥnā ĥ'ān-ı tıġ u miġferi olur:-u, -r**
Kaside 14
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Ayet**
*Kılıca ve miġfere "İnnā fetahnā"
okuyan/okuyucu olmak (İnnā fetahnā leke fetah
mübinen "Muhakkak biz sana apaçık bir fetih verdik."
ayetiyle başlayan Fetih suresini okuyan).*

Şaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıķdukca olur
Cebra'il innā feteĥnā ĥ'ān-ı tıġ u miġferi

ins:

1. **ins:**
Kaside 14
Mısra: **120**
İnsan, beşer.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kārger
Ol ķadar ta'zīm ile diñler sözüm ins ü perī

2. **ins:**
Kaside 29
Mısra: **6**
İnsan, beşer.

Zihī laţife-i ġaybiyye-i İlähiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāĥ-ı fu'ād

ins ü cān:

1. **ins ü cān:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İnsan ve cin taifesi.

Sikenderdür ki heft iķlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzere

insā:

1. **inşāmı:** -m, -ı
Kaside 21
Mısra: **80**
Edebî nesir.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbihān-ı felek vird iderdi inşāmı

2. **inşāya:** -y, -a
Kaside 21
Mısra: **79**
Edebî nesir.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbihān-ı felek vird iderdi inşāmı

3. **inşāda:** -da
Kaside 60
Mısra: **37**
Edebî nesir.

Şi'r ü inşāda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihān nazm ile Şahbān-ı suhan

inşā ider:

1. **inşā ider:** -er
Kaside 48
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yazmak, kaleme almak.

Nice gūyā olur gör tab'-ı şūhum
Nice inşā ider medhi dem-ā-dem

inşā'a'llāh:

1. **inşā'a'llāh:**
Kaside 46
Mısra: **69**
Allah isterse, Allah nasip etti ise.

Inşā'a'llāh eger olursa şafā-yı hātır
İdeyin nüsha-i evşāfuñı başka tedvīn

insāf:

1. **inşāfın:** -ı, -n
Tedis 1
Mısra: **32**
Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet, merhamet duygusu.

Eşer kılsa saña āh-ı derūnī sīne-i şāfın
Olurdu sende de zāhir vücūdı rahm u inşāfın

2. **inşāf:**
Gazel 78
Mısra: **4**

Hakka ve adalete uygun davranış // kabul edilebilir davranış.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşāf degül

3. **inşāf:**

Kaside 26
Mısra: **97**

Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrün efvün olur Allāhu 'alim

insāf it:

1. **inşāf it:**

Gazel 71

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hakça davranmak, adalet göstermek, acıyıp merhamet etmek.

Var mı Nef'i gibi üstād-ı suhan inşāf it
İhtirā'-ı kalem-i nādire-perdāzına bak

insāfa gelüp:

1. **insāfa gelüp:**

Gazel 73

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**

Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Gönül ma'müresin cevriyle vīrān itdi ol zālīm
Gelüp inşāfa bir gün yine ābād itdüğün görsek

2. **insāfa gelüp:** -üp

Kaside 54

Mısra: **91**

Kelime Tipi: **Deyim**

Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Tā ki inşāfa gelüp gāhī sipihr-i ğaddār
İde ehl-i dil ü tab' ile vifākı tecdīd

3. **insāfa gelüp:** -üp

Kaside 54

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Hamdüli'l-lāh yine inşāfa gelüp çarh-ı 'anīd
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifākı tecdīd

insān:

1. **insān:**

Kaside 60

Mısra: **12**

Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Bir güherdür ki suhan ma'deni baħr-ı ma'nā
Degme insān olamaz kâbil-i iz'ân-ı suhan

2. **insān:**

Gazel 92

Mısra: 9

Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Çekdiğüm derde taħammül eylemez insān hele
Tut ki Nef'î gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

3. **insān:**

Gazel 92

Mısra: 10

Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Çekdiğüm derde taħammül eylemez insān hele
Tut ki Nef'î gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

4. **insānı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 104

Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Nutk ile Mesihā geçinür her biri ammā
Hāşıyyet-i şöhbetleri insānı ħar eyler

insidād bulur:

1. **insidād bulur:-u, -r**

Kaside 25

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Tıkanmak, kapanmak.

Belki dil-berler kalur cümle ħat-āver olmadan
Ol kadar rāh-ı zühür-ı fitne bulur insidād

insidād üzre olmuşdı:

1. **insidād üzre olmuşdı:-muş, -dı**

Kaside 43

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Tıkanmak, kapanmak.

Kuşür itdimse ger ma'zür ola vaşf-ı cemilünde
Reh-i mecrā-yı feyz olmuşdı gāyet insidād üzre

inşirāh-ı fu'ād buldı:

1. **inşirāh-ı fu'ād buldı:-dı**

Kaside 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kalp ferahluğı bulmak, ferahlamak.

Zihī laṭife-i ğaybiyye-i İlahiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāh-ı fu'ād

intihā buldı:

1. **intihā buldı:-dı**

Kaside 15

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Nihayete erişmek, sona ermek.

Qaldur elün eyle du'ā buldı kaşideñ intihā
Şimdi du'ā itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

intihāb itdim:

1. **intihāb itdim:-dı, -m**

Kaside 61

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Seçmek.

Bir kaşideyle kanā'at itmedi medhūñde dil
Şafha-i ħatırdan itdim bir ğazel de intihāb

intihāb itdüm:

1. **intihāb itdüm:-dü, -m**

Kaside 55

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Seçmek.

Bā-ħuşuş itdüm 'arūs-ı medhūñi tezyin için
Bir bir andan gevher-i mazmün-ı ħāşı intihāb

intihāb itmiş:

1. **intihāb itmiş:-miş**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seçmek.

Şanki bir beyt-i muşanna'dur felek
Ravza-i cennetden itmiş intihāb

intihāb-ı rüzgār:

1. **intihāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Zamanın seçtiği // zamanın en seçkini.

Qahramān-ı Cem-ħaşem şāhib-kırān-ı muħteşem
Zübde-i şāhān-ı 'ālem intihāb-ı rüzgār

intikād itmek:

1. **intikād itmek:-mek**

Kaside 25

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

İyi kötüden ayırmak.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Kaldı erbāb-ı tārīk-ı ‘ilmi itmek intikād

intikād üzre:

1. **intikād üzre:**

Kaside 43

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İyiyi kötüyü birbirinden ayırmak üzere.

Ki emr etdi vezāret hıdmetin teslim idüp mühri
O şāhib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intikād üzre

intikām:

1. **intikām:**

Kaside 58

Mısra: 99

*Öç alma, yapılan bir kötülüğe gereken karşılığı
verip acısını çıkarma.*

Ne‘üzü bi’l-lāh eger intikām için itsem
‘Adüya tīg-ı zebānı niyāmdan bīrūn

intisāb evledim:

1. **intisāb evledim:-di, -m**

Kaside 61

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Bağlanmak, hizmetine girmek.

Hākka yüz minnet ki oldum ol felāketden ḥalās
Eyledim sultānuma iḥlās ile çün intisāb

intisāb kıldum:

1. **intisāb kıldum:-du, -m**

Kaside 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İntisap etmek, bağlanmak, mensup olma.

Şükr kim bir bārgāh-ı lutfā kıldum intisāb
Kim olur ḥāk-i derinden baḥt u devlet behreyāb

intisāb-ı rüzgār:

1. **intisāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Rüzgārın bağlılığı.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ‘ālemi
Olsa ḥāk-i dergehine intisāb-ı rüzgār

intizām-ı ḥālī:

1. **intizām-ı ḥālī:-i**

Kaside 29

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Durumun düzeni.

Görürse şimdi görür intizām-ı ḥālī şalāḥ
Bulursa şimdi bulur in ‘idām-ı ḥükmi fesād

intizām-ı ḥük-m-i ‘adli:

1. **intizām-ı ḥük-m-i ‘adli:-i**

Kaside 20

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Adil yönetim düzeni, adaletle hükmetme.

Ger olsa intizām-ı ḥük-m-i ‘adli ‘āleme sārī
Olurdu māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

intizām-ı umūr-ı cihān virür:

1. **intizām-ı umūr-ı cihān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Dünya işlerine düzen vermek.

Olsun kapuḥda muntaẓam-ı sīlk-i bendegān
Devlet ki intizām-ı umūr-ı cihān virür

intizār:

1. **intizār:-ı**

Gazel 63

Mısra: 8

Bekleme, bekleyiş.

Bana bir dil-ber-i şūḥ olsa hemān ḥāzır-vaḥt
İntizārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

ir:

1. **irdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 27

Beklenen bir zamanın gelmesi.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
Şābitāt-ı feleği ide yerinden pertāb

2. **iremez:-emez**

Gazel 19

Mısra: 14

Ulaşmak, vasil olmak.

Nef ī gibi küstāḥ ol eger ‘āşık olursañ
Zirā iremez vuşlata maḥcüb-ı maḥabbet

3. **irince:-ince**

Kaside 30

Mısra: 93

Ulaşmak, vasil olmak.

İnce bu deme bir ehl-i nazma memdūhı
Bu luḡfi bu keremi görmemişdür erzānı

4. **irmesün:-me, -sün**

Kaside 53

Mısra: 21

Ulaşmak, vasıl olmak.

İrmesün menzil-i maḡşūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vaḡal

5. **irer:-er**

Gazel 65

Mısra: 5

Ulaşmak, erişmek.

Feyz bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu 'āleme ne 'ālem-i ferdāya deḡiş

6. **irmez:-mez**

Gazel 144

Mısra: 9

Ulaşmak, erişmek.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nef ī
O da bir luḡf-ı Ḥudā baḡşış-i şāhāne idi

7. **ire:-e**

Kaside 3

Mısra: 43

Ulaşmak, erişmek.

Bir binānuñ ki eşāsı ire ḡa 'r-ı ḡāke
Sakfı geḡse n'ola bu ḡāḡ-ı bülend-eyvānı

8. **iremez:-emez**

Kaside 17

Mısra: 10

Ulaşmak, erişmek.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ḥayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne şarşar ne şabā

9. **irdi:-di**

Kaside 30

Mısra: 88

Ulaşmak, erişmek.

'Aceb mi ḡab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nīsānı

10. **irdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 3

Ulaşmak, erişmek.

İrdi bir ḡāyete te'şīr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryâyı serāb

11. **irdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 89

Ulaşmak, erişmek.

İrdi bir rif'ate erbāb-ı hüner devründe
Ki ider ḡarḡ-ı denī-perver-i dün istiḡrāb

12. **irmedin:-medin, -**

Kaside 55

Mısra: 63

Ulaşmak, erişmek.

İrmedin pāyānına pāyı ḡalup ref'tardan
İtdi ḡat ḡat āb ile peydā degüldür nüh-ḡıbbāb

13. **irse:-se**

Kaside 57

Mısra: 53

Ulaşmak, erişmek.

İrse nehyinden eger 'ālem-i bālāya ḡaber
Zühreye rişte-i tesbīḡ olur ebr- şiyem sāz

14. **irerdi:-er, -di**

Kaside 61

Mısra: 30

Ulaşmak, erişmek.

Luḡf u ḡahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri ḡarḡa irerdi inḡıllāb

15. **iremez:-emez**

Kaside 35

Mısra: 71

Ulaşmak, erişmek.

İremez gerdine sür'atde Burāk-ı cennet
Berḡ-i ḡāḡifden ola aña meḡer kim per ü bāl

16. **iremez:-emez**

Kaside 39

Mısra: 61

Ulaşmak, erişmek.

İremez gerdine sür'atde ḡadeng-i Rüstem
Ḳarḡ destinde kemān olsa hilāli zih-ḡir

17. **iremez:-emez**

Kaside 45

Mısra: 37

Ulaşmak, erişmek.

Ḡubārına iremez şeh-süvār-ı endişe
Ne deñlü ḡarḡ-ı ḡayāle virürse mişvārı

18. **irmez:-mez**

Kaside 52

Mısra: 17

Ulaşmak, erişmek.

Rast ḡılsa ḡaddini irmez yine ḡaşrına ḡarḡ
İde tertīb 'anāşırdan meḡer kim nerdübān

19. **ire:-e**

Kaside 20

Mısra: 89

Ulaşmak, erişmek.

İre bir gāyete devrinde hüsni-i hāl-i kişver kim
Du 'ā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

20. **irse:-se**

Gazel 87

Mısra: 1

Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşāka āsān olduğın görsem

21. **irse:-se**

Gazel 139

Mısra: 3

Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemüñ hāli
Bu günler cām-ı mey gam def'ine imdāde gelmez mi

22. **irdi:-di**

Kaside 21

Mısra: 100

Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

Du 'āya başla қо tafşil-i hāli ey Nef'ī
Yeter kaşidenüñ irdi zamān-ı itmāmi

23. **irmese:-me, -se**

Kaside 61

Mısra: 31

Erişmek, ulaşmak, yetişmek.

Hışmuñ ol gāyetdedür kim āb-ı luţfuñ irmese
Āteş-i kaħruñ iderdi sevr-i gerdüni kebāb

24. **irdi:-di**

Gazel 116

Mısra: 1

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Nev-bahār irdi hevā gāliye-sāy oldu yine
Nefes-i bād-ı şabā nāfe-güşāy oldu yine

25. **irdi:-di**

Gazel 116

Mısra: 3

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Tāze cān buldı cihān irdi nesim-i nev-rüz
Feyz-i enfās-ı seher rüh-fezāy oldu yine

26. **irdi:-di**

Gazel 130

Mısra: 5

Beklenen bir zamanın gelmesi.

'ıyd geçdi nev-bahār irdi yüzün göstermedi
Bāri ol sultān-ı hüsni öpdürse el nev-rüzda

27. **irdi:-di**

Kaside 5

Mısra: 1

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine düşdi leţāfet gülsitān üzre
Yine oldu zemīnūñ luţfi gālib āsmān üzre

28. **irdi:-di**

Kaside 15

Mısra: 3

Beklenen bir zamanın gelmesi.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevā 'anber-sirişt
'Ālem behişt-ender-behişt her küşe bir bāg-ı İrem

29. **irdi:-di**

Gazel 142

Mısra: 7

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāg-ı dilüñ göster
Derünuñda қоma rind iseñ efkār-ı gam-endüzi

30. **irdi:-di**

Kaside 49

Mısra: 1

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine bāga döşendi naţ'-ı jengārī
Yine sultān-ı gül itdi müşerref taht-ı gülzārī

31. **irdi:-di**

Gazel 142

Mısra: 1

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine esdi nesim-i şubh-ı nev-rüzī
Açıldı 'ālemüñ gül gibi güldi baht-ı firüzī

32. **irdi:-di**

Gazel 143

Mısra: 1

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'ālem-efrüzī
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rüzī

33. **ire:-e**

Kaside 3

Mısra: 74

Gelmek.

Derdümi bāri bu taqrīb ile taqrir ideyin
Tā şifāhāne-i luţfuñdan ire dermāni

34. **irdi:-di**

Kaside 49

Mısra: 3
Erişmek, ulaşmak.

Yine bād-ı şabā üftān u hīzān irdi gülzāra
Dem-i 'İsā-veş ihyā eyledi ezhār u eşcārı

35. **irdi:-di**
Gazel 67
Mısra: 2
Beklenen bir zamanın gelmesi.

Hattı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāğ
Geldi akşam irdi yakmaz mı daği ol meh çerāğ

36. **irdi:-di**
Gazel 105
Mısra: 9
Beklenen bir zamanın gelmesi.

İrdi yine şubh-ı vişāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i gāzāl bāğ oldu şan deşt-i Hōten

i'rāb:

1. **i'rāb:**
Kaside 31
Mısra: 116
Arapça kelimelerin sonunda değişen hareke veya harf // süs.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eş'arum
Hār u hāsdur anuñ üstinde hūrūf u i'rāb

i'rāb u hurūf-ı suhanum:

1. **i'rāb u hurūf-ı suhanum:-u, -m**
Gazel 42
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sözün/şirin harfleri ve düzgünlüğü.

Oldum güher-i feyz ile deryā-yı ma'ānī
İ'rāb u hurūf-ı suhanum hār u hāsdur

irād evledim:

1. **irād eyledim:-di, -m**
Kaside 29
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Söylemek.

Budur buña sebab-i ma'nevī ki bī-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim irād

irāde iderse:

1. **irāde iderse:-er, -se**
Kaside 30
Mısra: 81

Kelime Tipi: -
Emretmek, buyurmak, yapılmasını istemek.

Ki 'adli her ne irāde iderse hükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

İrān:

1. **İrānı:-ı**
Kaside 39
Mısra: 17
İran memleketi.

Yüri feth eyle ne İrānı ko ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü te'ālā vü naşır

'irfān:

1. **'irfānına:-ı, -n, -a**
Kaside 60
Mısra: 15
Bilme, anlama, kavrama.

Kimi kāmil kimi 'irfānına nisbet nākış
Kimi üstād-ı suhan kimisi nādān-ı suhan

irhā gösterse:

1. **irhā gösterse:-se**
Kaside 17
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Salıvermek, bırakıvermek, gevşetmek.

Düşmedin sāyesi hāk üzre ider 'ālemi tayı
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irhā

irhāyı gösterse:

1. **irhāyı gösterse:-se**
Kaside 27
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
İrhā göstermek; gevşetmek, serbest bırakmak.

Olurdu peykeri evvel kademde dādeden gā'ib
Virüp ruḥşat 'ināna rā'izi gösterse irhāyı

2. **irhāyı gösterse:-se**
Kaside 44
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
İrhā göstermek; gevşetmek, serbest bırakmak.

Şevki var vādī-i ma'nāda tekāpü biraz
N'ola gösterse 'inān-ı kalemle irhāyı

iriş:

1. **irişmez:-mez**
Kaside 27

Mısra: 41
Erişmek, ulaşmak.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taqaddüm eyleye pâyı

2. **irişmez:-mez**
Kaside 27
Mısra: 83
Erişmek, ulaşmak.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vâlâna
Ne güç memdüh idinmek böyle bir a'lâdan a'lâyı

3. **irişdi:-di**
Gazel 19
Mısra: 2
Erişmek, ulaşmak.

Bir yüzden idi yâr ile üslûb-ı maḥabbet
Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektûb-ı maḥabbet

4. **irişdi:-di**
Kaside 20
Mısra: 45
Erişmek, ulaşmak.

Kef-i dest-i kerîmünden irişdi feyz-i nişyânî
Şadef gibi n'ola olsa dehânum pür-dür ü gevher

5. **irişse:-se**
Kaside 20
Mısra: 31
Erişmek, ulaşmak.

Şemîm-i ṭurra-i ḥulkı irişse evc-i a'lâyâ
Olurdu güyyiâ çarḥ-ı müşebbek micmer-i 'anber

6. **irişdi:-di**
Kaside 29
Mısra: 9
Erişmek, ulaşmak.

Zamâne görmediği devlete irişdi n'ola
İderse fart-ı şafâdan vuḳû'ın istib'âd

7. **irişdi:-di**
Kaside 32
Mısra: 3
Erişmek, ulaşmak.

İrişdi 'âleme yâ müjde-i ḥayât-ı ebed
Yâ oldı dehre berât-ı müsellemi teslim

8. **irişe:-e**
Kaside 33
Mısra: 105
Erişmek, ulaşmak.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥakdan
Zâtuñ o kadar devlete ḥaḳḳâ ki sezâdur

9. **irişdi:-di**
Kaside 49
Mısra: 7
Erişmek, ulaşmak.

İrişdi pertev-i feyz-i bahâr âyîne-i çarḥa
'Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i türeden 'ârî

10. **irişse:-se**
Gazel 18
Mısra: 10
Yetişmek, ulaşmak, vasil olmak.

Devlet el virmezse geçdük n'eylemez dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

11. **irişse:-se**
Kaside 32
Mısra: 66
Yetişmek, ulaşmak, vasil olmak.

Toḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rüy-ı bahre semûm
İrişse ger dem-i luṭfiyla cevî-i ḥâke nesîm

12. **irişür:-ü, -r**
Kaside 35
Mısra: 73
Yetişmek, ulaşmak, vasil olmak.

İrişür maḡribe ol sâyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrik-i düvâl

13. **irişüp:-üp**
Gazel 31
Mısra: 10
Ulaşmak, yetişmek.

Çîn-i zülfünde giriftâr ḳalurdu dil-i zâr
İrişüp bād-ı şabâ itmese nâ-gâh meded

14. **irişür:-ü, -r**
Kaside 37
Mısra: 47
Ulaşmak, varmak.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebaḳ-âmûz-ı direng

15. **irişdi:-di**
Kaside 31
Mısra: 1
(Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.

Yine irişdi temûz oldı cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir ḥilḳate hep âteş ü bād âb u turâb

16. **irişüp:-üp**
Kaside 51
Mısra: 109
(Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teřrīf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile řād u ħurrem

irřād etseñ:

1. **irřād etseñ:** -se, -ñ

Kaside 60

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Ṭavķ-ı tā'lime çeküp gerdenüm etseñ irřād
İltifātuñla kılıp silsile-cünbān-ı suĥan

irřād ider:

1. **irřād ider:** -er

Kaside 15

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Doğru yolu göstermek.

Mey 'āķılı irřād ider 'āřıkları dil-řād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde koymaz gerd-i ğam

irtidād üzre olurdu:

1. **irtidād üzre olurdu:** -u, -r, -dı

Kaside 43

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Dininden dönmek.

O nopran kim müselmān olduğı taķdīrce farzā
Ķalaydı kendi ĥāline olurdu irtidād üzre

irtifā '-ı řān:

1. **irtifā '-ı řān:**

Kaside 8

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

şanın yüceliği, yüce şan.

řāh-ı vālā-rütbe Ĥān Aĥmed ki ĥāk-i pāyine
Ser-fürü itdükke gerdün irtifā '-ı řān bulur

2. **irtifā '-ı řān:**

Kaside 16

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

şanın yüceliği, yüce şan.

Ser-te-ser 'ālemde şimdi vār ise ancak benim
İrtifā '-ı řān ile řāhib-niřāb-ı rüzgār

irtifā 'ın almağa:

1. **irtifā 'ın almağa:** -mağ, -a

Kaside 52

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Yüksekliğini ölçmek.

İrtifā 'ın almağa olmuş mühendis çarĥ aña
Mihri usıurlāb idüp kılmış şu 'ā'ın řismān

irtikāb-ı şuğl-ı zemīm olur:

1. **irtikāb-ı şuğl-ı zemīm olur:** -u, -r

Kaside 32

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

*Kötü /beğenilmeyen bir iş işlemek, kötü işle
uğraşmak.*

Ne söz ki olmaya mazmūn-ı medĥūñi müř'ir
Olur ĥayāli dile irtikāb-ı şuğl-ı zemīm

'İsā:

1. **'İsā:**

Kaside 23

Mısra: **29**

Hız. İsa.

'İsā gibi bir rūĥ-ı melek-siret ü ĥoř-zāt
Yūsuf gibi bir māĥ-ı perī-peyker-i 'ālem

2. **'İsāyı:** -y, -ı

Kaside 44

Mısra: **86**

Hız. İsa.

Kimi işĥād ideyin eyledüğüüm da'vāya
İndürem siĥr ü füsūn ile meger 'İsāyı

3. **'İsā:**

Kaside 12

Mısra: **77**

Hız. İsa.

Nuĥka gelsem Nef'ī-i mu'ciz-demim 'İsā gibi
Beyt-i ma'mūr-ı ma'āñi ĥānmānumdur benim

4. **'İsāya:** -y, -a

Kaside 18

Mısra: **80**

Hız. İsa.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdu ĥāmile olmak için menkūĥa 'İsāya

isābet:

1. **isābet:**

Kaside 34

Mısra: **57**

Yerini bulma, rastlama.

İşâbet ol tarafdayken kımaz tahvîl ider çarhı
Görinür fevri ol tedbirün âşâr-ı şer ü şûrî

işâbet itse:

1. **işâbet itse:-se**
Kaside 41
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Rast gelmek, ulaşmak, değmek.

Biñ dürlü marâz itse işâbet zarâr itmez
Luft ide meger merg-i müfâcâ-yı zamâne

isâbet kıldı:

1. **isâbet kıldı:-dı**
Kaside 61
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Doğru ve yerinde iş görmüş, söz söylemiş olmak.

Saîna teslim eyledi gerden-keşân-ı Mışrı çün
Kıldı emrinde işâbet Hüsrev-i mâlik-riqâb

isâbet oldı:

1. **isâbet oldı:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*"Çok iyi oldu, yerinde oldu, tam isteğe uygun"
anlamında kullanılan bir söz.*

İki hâ'in idi bunlar kim işâbet oldı pek
İkisinün dağı katlı ber- sebîl-i ittirâd

isâbet olur:

1. **isâbet olur:-u, -r**
Kaside 43
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Doğru ve yerinde, tam isteğe uygun olmak.

Umür-ı saltanatdan ol harî tarh itdüğü yetmez
Olur kat kat işâbet fikr olunca ittirâd üzre

İsâ-dem:

1. **İsâ-dem:**
Kaside 51
Mısra: **78**
İsa nefesli.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alî-'ilm ü Aristo-hikmet
Ve'y Hızır-dâniş ü Ahmed-reviş ü 'İsâ-dem

İsâ-demün:

1. **İsâ-demün:**
Gazel 33
Mısra: **3**
İsa nefesli // nefesi can veren sevgili.

Du'â-yı Hızırî bir mercândan fincâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde hattı ol 'İsâ-demün güyâ

ışâl:

1. **ışâle:-e**
Kaside 1
Mısra: **90**
Ulaştırma, eriştirme.

Her dem endişemden olsun rûhuna yüz biñ selâm
'Arşa dek işâle peyk-i râyânîdür sözüüm

İsâr-ı merâm itmede:

1. **İsâr-ı merâm itmede:**
Kaside 50
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İstekleri verme, arzuları yerine getirme.

Tutsa dünyâyı n'ola şöhret-i luft u keremün
İtmede mekrümetün 'âleme İsâr-ı merâm

İsbât:

1. **İsbâta:-a**
Kaside 23
Mısra: **80**
*Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu
şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde
ortaya koyma.*

Da'vâma yeter şahid-i 'âdil bu kâşide
İsbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

İsbât ider:

1. **İsbât ider:-er**
Kaside 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Ortaya koymak, kanıtlamak // gerçekleştirmek.

Her ne söylersem kazâ mazmûnunu İsbât ider
Anı bilmez ki hıttâb-ı imtihânîdür sözüüm

İsbât-ı hak:

1. **İsbât-ı hak:**
Kaside 43
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Doğruyu gösterme.

Haḳīkat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı haḳ güç Âşaf-ı vālā-nihād üzre

isbāt-ı isti'dād:

1. **isbāt-ı isti'dād:**

Kaside 11

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Kabiliyetin isbati, kabiliyeti gösterme, ortaya koyma.

Sözüm şahid yeter işbāt-ı isti'dād için baña
Ne lâzım dām-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Qur'ânı

isbāt-ı kıyâmet eylerse:

1. **isbāt-ı kıyâmet eylerse: -r, -se**

Gazel 21

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ayağa kalkmak, kendini göstermek.

Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylerse o kâmet n'ola işbāt-ı kıyâmet

isbāt-ı meserret:

1. **isbāt-ı meserret:**

Kaside 51

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Sevinç verme.

Benim ol şâ'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ğam müzmer ü işbāt-ı meserret müdġam

isbāt-ı vücüd evlemis:

1. **isbāt-ı vücüd evlemis: -miş**

Gazel 60

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**

Var olduğunu göstermek, kendini göstermek, görünmek.

Pişânî-i hürşide düşer sâymüz ancak
İsbāt-ı vücüd evlemiş erbâb-ı fenâyız

ise:

1. **iseñ:-ñ**

Gazel 4

Mısra: **10**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Aceb tiryâk-i nâfi'dür cihānuñ zehr-i ƣahrına
Ƙoma Nef'î elüñden rind iseñ mænend-i Cem şahbâ

2. **ise:**

Gazel 19

Mısra: **7**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pâk itdi ģarîm-i dili cārüb-ı maḥabbet

3. **ise:**

Gazel 22

Mısra: **5**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Uşşâkı esîr itmek ise 'âdet-i ġamze
Ĥübânı şikâr eylemedür hüy-ı maḥabbet

4. **iseñ:-ñ**

Gazel 22

Mısra: **1**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Uşşâk ile tolsun dir iseñ küy-ı maḥabbet
Gösterme raġib olmayana rüy-ı maḥabbet

5. **ise:**

Gazel 25

Mısra: **6**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Cām olmayıcak 'âlem olur çeşmine târîk
Ĥürşid-i cihân-tâb ise de şeb-küleḥ-i mest

6. **iseñ:-ñ**

Gazel 28

Mısra: **7**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ eger 'âlem-i vaḥdet gibi olmaz
Def'-i ġam-ı taḥkîk ü mecâz itmege bâ'is

7. **ise:**

Gazel 30

Mısra: **3**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bezm-i bâġa bir sebû-yı pür-mey ise ġonca ger
Bâġ-ı bezme bir gül-i şâd-âb u hurremdür ģadeḥ

8. **ise:**

Gazel 31

Mısra: **3**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ġarazuñ cân ise ger ġamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-ḥ'âḥ meded

9. **ise:**

Gazel 31

Mısra: **6**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Žabt-ı âḥ eylemedür 'âşıġa evvel çäre
Ben ise âhsız ârām idemem âḥ meded

10. ise:

Gazel 31

Mısra: 11

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Hâl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'i
Himmet-i Âsaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

11. ise:

Gazel 35

Mısra: 7

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı 'aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

12. ise:

Gazel 38

Mısra: 5

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ise bend-i ham-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miñnete ne cânımı âzâd ister

13. ise:

Gazel 38

Mısra: 7

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

O sitemkâr-ı dil-âşüb ise dil-dâdesini
Dâ'imâ bend-i belâ çekmege mu'tad ister

14. ise:

Gazel 44

Mısra: 9

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

15. iseñ:-ñ

Gazel 50

Mısra: 7

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ eger ço heves-i bâğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgeh-i hurrem-i nev-rûz

16. isek:-k

Gazel 56

Mısra: 7

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i humârı
Rindân-ı şabühî-zede-i bâde-i 'aşkız

17. iseñ:-ñ

Gazel 62

Mısra: 13

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Sen de Nefî dilüni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dırâz

18. iseñ:-ñ

Gazel 65

Mısra: 8

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Yoklasañ noktada mevcüddür esrâr-ı hürûf
Rind iseñ gafleti ço keşreti tenhâya degiş

19. ise:

Gazel 78

Mısra: 6

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Yine endişe bilür kadr-i dür-i güftârum
Rüzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

20. ise:

Gazel 78

Mısra: 6

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Yine endişe bilür kadr-i dür-i güftârum
Rüzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

21. iseñ:-ñ

Gazel 82

Mısra: 2

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Âşıkı Hızr olsa ger vermez amâni bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nâ-mihribânı bilmiş ol

22. ise:

Gazel 84

Mısra: 6

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Çoyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

23. ise:

Gazel 84

Mısra: 8

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Aşkıyla giriftârın âvâre iden âfet
Leylâ ise de hüsni efsâne midür bilmem

24. ise:

Gazel 91

Mısra: 3

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Âşnâ çıktım ise çeşmüñe kâfir degülem
Sitem-i gamze-i nezzâre-şümârı çekemem

25. ise:

Gazel 94

Mısra: 8

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

26. ise:

Gazel 100

Mısra: 3

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Mā'iliz ğamzesine her ne kadar āfet ise
Hele āşifte degül zülf-i perişānından

27. ise:

Gazel 103

Mısra: 9

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Dil verdi ise ğamze-i hūn-rizūne Nef'î
Bî-çāre hemān ḥançer-i bürrānuña düşsün

28. ise:

Gazel 108

Mısra: 14

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Qalır mı yā 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Ḥoş-lehçe ise ger o pākize-edādur bu

29. ise:

Gazel 111

Mısra: 10

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Biz de ey Nef'î n'ola tertüb-i divān eylesek
Az ise eş'arımız pākize-ğüftāriz hele

30. isek:-k

Gazel 111

Mısra: 6

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

N'ola gitdiyse qarār u 'aql u şabr u fikrimüz
Ĝam degül nāçār isek 'aşkuñla nāçāriz hele

31. ise:

Gazel 118

Mısra: 10

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Nef'î gibi elden koma dāmān-ı Ḥudāyı
Var ise bağışlar saña az çok günehūnde

32. ise:

Gazel 122

Mısra: 4

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ĝamzeñe pür-tāb iken tākat getürmez āftāb
Bāde 'aklı var ise bî-tāb gelsün çeşmüñe

33. iseñ:-ñ

Gazel 122

Mısra: 7

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

'Aşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek hūn-āb gelsün çeşmüñe

34. iseñ:-ñ

Gazel 122

Mısra: 9

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ Nef'î ḥumār-ı bādeden açma gözüñ
'Ālemün ḥāli ḥayāl-i ḥ'āb gelsün çeşmüñe

35. ise:

Gazel 125

Mısra: 4

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Kimse araların ıslāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

36. ise:

Gazel 125

Mısra: 5

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Düşürür dilleri çāh-ı zekāna tutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvizini muhkem şāne

37. ise:

Gazel 129

Mısra: 3

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Var ise ger şive-i refitār-ı yāra tākatüñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruḥsār ile nev-rüzda

38. ise:

Gazel 131

Mısra: 2

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme
Ol ğamze-i cādū ise ḥallāk-ı girişme

39. iseñ:-ñ

Gazel 142

Mısra: 8

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāğ-ı dilüñ göster
Derūnuñda koma rind iseñ efkār-ı ğam-endüzü

40. ise:

Kaside 1

Mısra: 45

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Biñde bir ma'nâyı nazm itmeme yine bir lafz ise
Yoğlasañ mecmû'a-i râz-ı nihânîdür sözüme

41. ise:

Kaside 6

Mısra: 11

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhu anuñ dağı böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur

42. ise:

Kaside 6

Mısra: 46

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bahr ider mi kâ'inâtı ğark-ı emvâc-ı kerem
Ebr ise dâ'im cevâhir-pâş u gevher-zâ mıdur

43. ise:

Kaside 7

Mısra: 73

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Kîse-i ğonca nice pür-zer ise feyzinden
Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

44. ise:

Kaside 9

Mısra: 54

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ğamze-i fettân-ı bütândur

45. ise:

Kaside 10

Mısra: 17

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Hikmet ger o 'ilm ise ki aḥkâm-ı felekden
Endîşe-i 'aql-ı beşeri bā-ḥaber eyler

46. ise:

Kaside 10

Mısra: 107

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Söz ben dedigüm cevher-i 'ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem'-i kabûle güher eyler

47. ise:

Kaside 16

Mısra: 19

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vār ise ancak benim
İrtifâ'-ı şân ile şâhib-nişâb-ı rûzgâr

48. ise:

Kaside 17

Mısra: 84

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Şivede cilvede mestâne ḥıram eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ

49. isem:-m

Kaside 17

Mısra: 60

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Birisi dağı Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu ğüne edâ

50. ise:

Kaside 19

Mısra: 62

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Cihân ol deñlü pür-emn ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak ḥaḥ-ı nev-ḥîz-i dil-berdür

51. ise:

Kaside 22

Mısra: 72

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vār ise zîrâ 'aşıkuñ bir maḥrem-i râzı

52. ise:

Kaside 23

Mısra: 60

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Hep tuḥfe-i ğüftârum için Rûma gelürler
Hâlâ ne kadar var ise sūdâger-i 'âlem

53. ise:

Kaside 23

Mısra: 70

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

54. ise:

Kaside 23

Mısra: 80

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Da'vâma yeter şâhid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mazḥar-ı 'âlem

55. ise:

Kaside 24

Mısra: 12

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise iḥsân-ı felek

56. ise:

Kaside 24

Mısra: 25

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vār ise husrân-ı felek

57. ise:

Kaside 24

Mısra: 26

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vār ise husrân-ı felek

58. iseñ: -ñ

Kaside 24

Mısra: 15

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde qalır küşe-i dāmān-ı felek

59. ise:

Kaside 26

Mısra: 17

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Şāneden var ise az çok elemi
Åh idüp çekmesün aşlā gam u bīm

60. ise:

Kaside 26

Mısra: 21

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

O dañi hāline raħm itmez ise
Yoğ mıdur ‘adl-i şehensāh-ı kerīm

61. ise:

Kaside 28

Mısra: 17

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübāna bu mu‘āmeleden çok ziyān olur

62. ise:

Kaside 28

Mısra: 92

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Oğlar sihām-ı kavş-i kazādan nişān virür
Peykān-ı tūr ise ecel-i nāgehān olur

63. ise:

Kaside 28

Mısra: 140

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Anda liyākat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiħān olur

64. ise:

Kaside 31

Mısra: 127

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef‘i
Düşürür yine kesāda anı ‘ayb-ı itnāb

65. ise:

Kaside 33

Mısra: 13

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Mağşüd eger cevher-i ‘aşk ise mücerred
Yā farq-ı mecāzī vü ħakīkī ne revādur

66. ise:

Kaside 33

Mısra: 15

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Zühhāda vebāl ise eger ‘aşk-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i nağş-ı riyādur

67. ise:

Kaside 33

Mısra: 98

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Yoğ münkir olur taḅ‘uma erbāb-ı suħande
Var ise bir iki müteşā‘ir süfehādur

68. ise:

Kaside 33

Mısra: 99

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

İnkāra kimüñ cür‘eti var ise desünler
Yārān-ı suħan-fehm ü suħan-güya şalādur

69. ise:

Kaside 35

Mısra: 4

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ne dedimse sözümi tutdı sipihr-i ħod-re‘y
Ne murād itdüm ise virdi Ĥudā-yı müte‘āl

70. ise:

Kaside 35

Mısra: 86

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Zāt-ı pür-cüduñı medħ itmeyen ehl-i taḅ‘uñ
Sözi ger sihr-i helāl ise olur vizr ü vebāl

71. ise:

Kaside 36

Mısra: 69
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse hālī n'olur yine 'ālemūñ bilmem

72. **isem:-m**
Kaside 37
Mısra: 63
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

İdeyin olmaz isem silk-i le 'āl-i medhūñ
'İkd-i lü'lü-yı süreyyā gibi 'arşa āveng

73. **ise:**
Kaside 39
Mısra: 84
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Alayın mişkala-i hāme-i medhūñ elüme
Ne kadar olmuş ise miḥnet ile jeng-pezīr

74. **iseñ:-ñ**
Kaside 39
Mısra: 87
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

İ'timād itmez iseñ eyledüğüm da'vāya
İktidārum ideyin fenn-i suḥande taḫrīr

75. **ise:**
Kaside 40
Mısra: 40
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Gelmemişdür daḫi dünyāya nazīri belki
Gelecek var ise Allāhü Ta'ālā a'lem

76. **ise:**
Kaside 40
Mısra: 103
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Arz-ı rūmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḥorasānı da zamm

77. **isem:-m**
Kaside 40
Mısra: 73
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ne kadar da'vi-i nazm eyler isem zu'mumca
Olurin zātuñı ta'rife gelince mülzem

78. **ise:**
Kaside 41
Mısra: 85
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfiḳ
Güçdür baña gāyetde müdārā-yı zamāne

79. **ise:**
Kaside 43
Mısra: 13
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḥudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

80. **isem:-m**
Kaside 46
Mısra: 63
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ġam degül kām-revā olmaz isem 'ālemde
Rüzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emīn

81. **ise:**
Kaside 47
Mısra: 1
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Kerīm-i kāmran var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kân-ı dil dür-pāşı deryādur

82. **ise:**
Kaside 47
Mısra: 71
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baht ise ḥufte
'Aceb 'aşıḳ 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur

83. **ise:**
Kaside 47
Mısra: 82
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Taḥammül hīç mümkin mi ḡam-ı hicrāna ey Nef'ī
Maḥabbet ḡālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

84. **ise:**
Kaside 50
Mısra: 32
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Getür ey sākī-i ferḥunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün şüfī-i dil-mürde ḥarām

85. **ise:**
Kaside 51
Mısra: 32
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Hāşılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhü Te'ālā a'lem

86. **ise:**
Kaside 51
Mısra: 99
Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

uvvet-i tab'ide ger var ise teslim idelim
Ola mı Hayder-i Kerrāra muābil Rüstem

87. **isem:-m**

Kaside 51

Mısra: **85**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Demidür eyler isem da'vî-i işbāt-ı hüner
Şıdķ-ı da'vāma ider şimdi şehādet 'ālem

88. **ise:**

Kaside 55

Mısra: **99**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ben öğünmem raĥş-ı tab'ı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

89. **ise:**

Kaside 56

Mısra: **56**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Küşe-i ebrūda ancak ğamze-i dil-ber degül
anda fitne var ise devründe oldu der-kemīn

90. **ise:**

Kaside 57

Mısra: **17**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Nice şayyād-ı suĥan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikār almada bāz u şahbāz

91. **ise:**

Kaside 59

Mısra: **24**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Hālā o suĥan-senc-i hoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mişlüm daĥi ğüm-nām-ı 'ademdür

92. **ise:**

Kıt'a 2

Mısra: **1**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bezmüne geldim ise medĥ ü şenādan hālī
Naķş-ı idrākime ĥaml itme benim sultānım

93. **ise:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **3**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ne kadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iĥrāz

94. **ise:**

Mesnevi 1

Mısra: **13**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

ayy oldu ise 'ömri eger MİR 'İmāduñ
Ĥaķķ 'ömrini efzün ide Sultān Murāduñ

95. **ise:**

Müfret 10

Mısra: **2**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şı'r-i Nef'î-i şūĥ u levend ola

96. **ise:**

Rübai 3

Mısra: **2**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ben 'āşık-ı hercāyî vü dil-āşüfte
Ol şūĥ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

97. **ise:**

Rübai 4

Mısra: **2**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ey dil hele 'ālemde bir ādem yoĝimiş
Var ise de ehl-i dile mahrem yoĝimiş

98. **iseñ:-ñ**

Rübai 4

Mısra: **3**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ĝam çekme ĥaķikatde eger 'ārif iseñ
Farz eyle ki el'ān yine 'ālem yoĝimiş

99. **ise:**

Terkib-bend 1

Mısra: **44**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Sende n'eyler ğıll u ğış bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāĝar-ı mīnādudur

100. **iseñ:-ñ**

Gazel 17

Mısra: **10**

Ek fülün şart eki (-sA) almış şekli.

Ehl-i 'aşķ olan çeker bu bezm-i fāniden ayaĝ
Nef'iyā ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

'İsî-i ferhunde-dem-i rüzĝār:

1. **'İsî-i ferhunde-dem-i rüzĝār:**

Kaside 42

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Zamanın nefesi kutlu İsa'sı.

Mu 'ciz-i güftâr ile dirsem n'ola
'İsî-i ferhunde-dem-i rûzgâr

'İsî-i Meryem:

1. 'İsî-i Meryem:

Kaside 15
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa.

Şâhâne-meşreb Cem gibi şâhib-kırân Rüstem gibi
Hem 'İsî-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

2. 'İsî-i Meryem:

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa.

Rûhdur ser-tâ-kadem güyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

'İsî-i Meryem olaydım:

1. 'İsî-i Meryem olaydım:-a, -y, -dı, -m

Kaside 38
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa olmak.

Hevâ-yı şevk-i medhûndür beni güyâ iden yoğsa
Dem urmazdım suhandan ger olaydım 'İsî-i Meryem

İskender:

1. İskender:

Kaside 19
Mısra: **41**
*MÖ 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,
İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

O dânişver Hüdâvend-i 'azîmü's-şân ki İskender
Der-i dîvân-ı iclâlinde bir derbân-ı kemterdür

2. İskender:

Kaside 20
Mısra: **22**
*M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,
İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

O şâhenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i iştâbl-ı hümâyûnı ger İskender

3. İskender:

Kaside 22
Mısra: **18**
M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,

*İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi âlemde enbâzı

4. İskender:

Kaside 23
Mısra: **10**
*M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,
İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü kayşer-i 'âlem

5. İskender:

Kaside 30
Mısra: **31**
*M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,
İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

Ne Âşaf efser-i Dârâya mâlik İskender
Ki tıtdı 'âlemi dârât-ı şevket ü şânı

6. İskender:

Kaside 6
Mısra: **36**
*MÖ 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan,
İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan
büyük kumandan.*

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dârâ mıdur

7. İskender:-e

Kaside 40
Mısra: **21**
Hızr ile birlikte âb-ı hayatı arayan hükümdar.

Ne Süleymâna naşib oldı ne İskendere bu
Ki vezîri ola bir Âşaf-ı şâhib-hâtem

İskender-i 'âlem:

1. İskender-i 'âlem:

Kaside 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
*Cihanın İskender'i (dünyanın bir çok yerini
fethetmesi yönüyle dünyanın padişahı olarak
düşünülür).*

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

İskender-i devrân:

1. İskender-i devrân:

Kaside 13
Mısra: **49**

Kelime Tipi: -
Zamanın İskender'i.

Ne şeh İskender-i devrân ki Eflâtûn eger görse
Olur biñ cân ile meftûn-ı hûsn-i hûlk u eţvârî

İskender-i gîtî-sitân:

1. İskender-i gîtî-sitân:

Kaside 52
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Cihanı zapteden İskender.

Her ruĥâm-ı ferşi bir âyîne-i 'âlem-nümâ
Her gezen ferrâşî bir İskender-i gîtî-sitân

İskender-i iklîm-güşâ:

1. İskender-i iklîm-güşâ:

Kaside 17
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Ülkeler açan/fetheden İskender.

Ehl-i dil kân-ı kerem şâh-süvâr-ı 'âlem
Hûsrev-i Cem-şiyem İskender-i iklîm-güşâ

İskender-i sâni:

1. İskender-i sâni:

Kaside 6
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
İkinci İskender (Büyük İskender'den telmihle).

Çarĥ aña ta 'zîm idüp İskender-i sâni dimek
Şânına nisbet meger bir medĥ-i müsteşnâ mıdur

2. İskender-i sâni:

Kaside 11
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
İkinci İskender (Büyük İskender'den telmihle).

Hüdâvend-i mu'azzam pâdişâh-ı maşrıĥ u maĝrib
Yegâne vâriş-i mülk-i cihân İskender-i sâni

İskender-i Yûsuf-şiyem:

1. İskender-i Yûsuf-şiyem:

Kaside 15
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
(Hz.) Yusuf tabiatlı İskender.

Şâhenşeh-i ferĥunde-baĥt ârâyiş-i dîhim ü taĥt
Baĥtı kavî ikbâli saĥt İskender-i Yûsuf-şiyem

2. İskender-i Yûsuf-şiyem:

Kaside 19
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
(Hz.) Yusuf tabiatlı İskender.

Ne şeh İskender-i Yûsuf-şiyem Mehdî-i 'İsâ-dem
Ki 'adliyle zamân nâzende 'âlem nâz-perverdûr

İslâm-ı Fârûk-ı 'Arab:

1. İslâm-ı Fârûk-ı 'Arab:

Kaside 15
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Arab'ın Ömer'inin müslümanlığı.

Hâkân-ı 'Osmâni-neseb kim münderic zâtında hep
İslâm-ı Fârûk-ı 'Arab ikbâl-i Pervîz-i 'Acem

İsmâ'îl Aĝa:

1. İsmâ'îl Aĝa:

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Darüssaade aĝası İsmail Aĝa.

Hem-dem-i şâhenşeh-i Cem-pâye İsmâ'îl Aĝa
Kim küdüretten berîdûr meşrebi zemzem gibi

ism-i a'zam:

1. ism-i a'zam:

Kaside 14
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
En büyük isim; Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş).

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta 'zîm ile diñler sözüms ins ü perî

ism-i bî-müsemmâdur:

1. ism-i bî-müsemmâdur:-dur

Kaside 47
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
İsmlendirdiği şey mevcut olmayan isim, adı olup da kendisi olmayan.

Suĥan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-büd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmâdur
iste:

1. istese:-se
Kaside 54

Mısra: 57
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hükmi ger istese tebdil-i nihād-ı ezdād
‘Aks olur reng-i duhān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

1. **istese:-se**

Kaside 13

Mısra: 89

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Nice yıl istese sihr öğredür Hārūta endişem
Açınca çārsū-yı fitede dükkān-ı sahhārı

2. **isterse:-r, -se**

Kaside 44

Mısra: 1

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Felek isterse daḥi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergēh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

3. **ister:-r**

Gazel 18

Mısra: 5

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammā n’eylesün
Erişür mi hiç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

4. **ister:-r**

Gazel 38

Mısra: 1

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

‘Ah u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Kahramān-ı niḡhi ḥışm ile cellād ister

5. **ister:-r**

Gazel 38

Mısra: 2

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

‘Ah u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Kahramān-ı niḡhi ḥışm ile cellād ister

6. **ister:-r**

Gazel 38

Mısra: 6

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dil ise bend-i ḥam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḡnete ne cānını āzād ister

7. **ister:-r**

Gazel 38

Mısra: 8

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

O sitemkār-ı dil-āşüb ise dil-dādesini
Dā’imā bend-i belā çekmege mu’tād ister

8. **ister:-r**

Gazel 38

Mısra: 14

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Müfti-i mu‘cize-perdāz ki idrākinden
‘Aql-ı küll vādī-i endişede imdād ister

9. **isterse:-r, -se**

Gazel 79

Mısra: 10

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ṭab ‘-ı Nef’iden ki bāḡ-ı nev-bahār-ı feyzdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryüze gül

10. **ister:-r**

Gazel 91

Mısra: 11

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Sinemi dāḡ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ḡam-ı köhne bahārı çekemem

11. **istese:-se**

Kaside 4

Mısra: 26

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Destümde cām görse benüm ser-niḡün ider
Nādāna sāḡar istese rıṭl-ı girān virür

12. **istesem:-se, -m**

Kaside 4

Mısra: 24

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
‘Ab istesem serāb-ı ‘ademden nişān virür

13. **istedüğüm:-düg, -üm**

Kaside 50

Mısra: 11

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ola ben istedüğüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getirür cāne cināndan peyḡam

14. **istese:-se**

Kaside 51

Mısra: 55

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

‘Adli ger istese işlāḡ-ı mazarrāt-ı cihān
Nüş-dārū-yı şifā-sāz ola niş-i erḡam

15. **istedim:-di, -m**

Kaside 55

Mısra: 69

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

İstedim ol şevk ile gavvâş-ı baħr-i fikr olup
Ziver-i sem‘-i kabûl olmağa lâyıķ dürr-i nâb

16. **istese:-se**

Kaside 56

Mısra: 45

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hükmi ger tedbül-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

17. **istemez:-mez**

Kaside 57

Mısra: 12

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Buldı şöhet o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña t̄alib olan istemez esbâb-ı cihâz

18. **istese:-se**

Kaside 57

Mısra: 51

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Âşyân t̄utmada şâhîn ü kebüter enbâz

19. **ister:-r**

Kıt'a 2

Mısra: 3

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Bir kaşide demek ister saña tab‘ım ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-ħaşal-ı dîvânım

20. **ister:-r**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 35

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hem-dem ister gönül ne çâre dilün
Kimse ne ħâkimi ne şâhıdur

21. **istedügi:-düg, -i**

Müfret 4

Mısra: 2

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettânsın sen

22. **istersem:-r, -se, -m**

Rûbai 2

Mısra: 4

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dünyâ hevesinden koma gönülümde eğer
İstersem eger cenneti zindân eyle

23. **istesem:-se, -m**

Gazel 64

Mısra: 1

Dilemek, talep etmek.

Dil ehlinden dime cân istesem câna revân virmez
Seni cândan seven ‘âşık yâ n’eyler saña cân virmez

24. **iste:**

Kaside 11

Mısra: 100

Dilemek, talep etmek.

Yüzün sür âsitân-ı bārgāh-ı ‘arş-ı a’lāya
Elün kaldur du ‘āya iste Mevlâdan bu iħsânı

25. **istese:-se**

Kaside 53

Mısra: 53

Dilemek, talep etmek.

‘İtidâl istese ger ‘adli umür-ı dehre
Viremez bād-ı ħazân revnaķ-ı gülzāra ħalel

26. **istedüğün:-düg, -ün**

Gazel 53

Mısra: 7

Dilemek, arzu etmek.

Yine sen istedüğün yerde gezersin güzelim
Cismimiz yok yere yoluında hemân ħâk ideriz

27. **istese:-se, -k**

Gazel 55

Mısra: 9

Dilemek, arzu etmek.

Bir ħamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kırâṫ ile ma‘ķül bilür sersem-i ‘aşkız

28. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 11

Dilemek, arzu etmek.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfi
N’ola eylerse Hümâ gibi yukardan pervâz

29. **ister:-r**

Gazel 96

Mısra: 11

Dilemek, arzu etmek.

Derdin izhâr itmek ister dâ‘imâ Nef‘î saña
Sen de luṫf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

30. **istemezse:-mez, -se**

Gazel 125

Mısra: 2

Dilemek, arzu etmek.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n’ola ol t̄urra-i pür-ħam şâne

31. **istese:-se**

Kaside 17

Mısra: 31

Dilemek, arzu etmek.

İstese bu da ider bir ser-i müda cevlan
Belki rakkaslıg itmekte olur ahyana

32. **istese:-se**

Kaside 30

Mısra: 46

Dilemek, arzu etmek.

O kutb-ı çarh-ı sa'adet ki döndürür bahtı
Ne yafia istese pergâr-ı çarh-ı gerdanı

33. **istese:-se**

Kaside 39

Mısra: 53

Dilemek, arzu etmek.

Hıfzı ger istese eyler kaçarât-ı 'araki
Dür gibi ziver-i zerrin-güle şem'-i münir

34. **istese:-se**

Kaside 40

Mısra: 67

Dilemek, arzu etmek.

Hükmi ger istese tağyir-i mezak u mesreb
Cam-ı Cemşid kadar neşve virür reşha-i semm

35. **istedigün:-dig, -ün**

Müfret 17

Mısra: 1

Dilemek, arzu etmek.

Yine sen istedigün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yolunda hemân hak iderim

36. **istememez:-mez, -se**

Gazel 85

Mısra: 9

İstek duymak, arzulamak.

Meşk istemezse muTRIB-i hâmem 'aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüm

37. **istememez:-mez**

Gazel 59

Mısra: 4

İhtiyaç duymak, gerekmek.

Ğamze degül 'aleme turfa belâdur ki hiç
Halkı esir itmege istemez esbâb-ı nâz

38. **istese:-se**

Kaside 4

Mısra: 95

Dilemek, arzu etmek.

Mim-i mekâna istese pergâr-ı himmeti
Mikdar-ı devr-i dâ'ire-i lâ-mekân virür

39. **istesem:-se, -m**

Kaside 12

Mısra: 8

Dilemek, arzu etmek.

Sâhir-i vahy-âzmâyım mu'ciz-i dest-i Kelim
İstesem mevkuF-ı tahrik-i benânumdur benüm

40. **istese:-se**

Kaside 17

Mısra: 132

Dilemek, arzu etmek.

Kâse-i zehr-i gam olurdu dile cam-ı şarâb
Hükmi ger istese tebdil-i havâşş-i eşyâ

ister:

1. **ister:**

Gazel 38

Mısra: 10

*Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin
bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.*

Kimse taklid idemez sözde saña ey Nef'i
Böyle pâkize-gazel tab'-ı Hudâ-dâd ister

2. **ister:**

Gazel 38

Mısra: 12

*Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin
bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.*

Kimsede tab'-ı Hudâ-dâd bulunmazsa eger
Kilk-i 'allâme-i 'âlem gibi üstâd ister

3. **ister:**

Gazel 138

Mısra: 8

*Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin
bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.*

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divânenün
İki zencir ister anuñçün dü-tâdur turrası

4. **ister:**

Gazel 38

Mısra: 4

*Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin
bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.*

Olmaz ol ğamze-i cellâd gibi bir âfet
Ki ne tîĝ-ı müje ne hañçer-i pülâd ister

istib'âd iderse:

1. **istib'âd iderse:-er, -se**

Kaside 29

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Uzak görmek, ihtimal vermemek.

Zamâne görmediği devlete irişdi n'ola
İderse farı-ı şafâdan vuķu'ın istib'ād

isti' cāl eylese:

1. **isti' cāl eylese:-se**

Kaside 35
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Acele etme, sabırsızlanma.

Fıkr-i şî'r olsa da yā el mi deger tahrîre
Ne kadar eylese endîşem eger isti' cāl

isti' dād:

1. **isti' dāda:-a**

Kaside 19
Mısra: 84
Yetenek, kabiliyet.

Ola dā'im sefir-i salţanatda ĥurrem u ĥandān
Dil-i pūr-feyzi kim bir özge isti' dāda mazhardur

2. **isti' dād:**

Kaside 20
Mısra: 73
Yetenek, kabiliyet.

Ol isti' dād ile ammā 'aceb turfa temāşādur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yāve-gū kaşmer

3. **isti' dāda:-a**

Kaside 25
Mısra: 46
Yetenek, kabiliyet.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daĥı
Böyle isti' dāda mālîk bir şeh-i merdüm-nihād

4. **isti' dādı:-ı**

Kaside 37
Mısra: 35
Yetenek, kabiliyet.

Feyz-baĥş olsa cemādāta ger isti' dādı
Tartılır cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

5. **isti' dādı:-ı**

Kaside 43
Mısra: 46
Yetenek, kabiliyet.

O yektā feylesof-ı kāmķār u müsteşār-ı küll
Ki isti' dādı her tedbîrde rüşd ü sedād üzre

6. **isti' dād:**

Kaside 47

Mısra: 6
Yetenek, kabiliyet.

'Aceb mecmū'a-i sırr-ı İlahîdür ĥaķikatde
Ki her ne gūne isti' dād dirseñ anda peydādur

7. **isti' dād:**

Kaside 50
Mısra: 93
Yetenek, kabiliyet.

Minnet Allāha ki vermiş o kadar isti' dād
Nazm için eylemezin taḫ'uma zūr u ibrām

8. **isti' dād:**

Kaside 56
Mısra: 24
Yetenek, kabiliyet.

Ĥazret-i Pāşā-yı dîn-perver ki zāt-ı kāmîli
Olmuş isti' dād ile hem-nām-ı Faĥrū'l-mürselîn

9. **isti' dādı:-ı**

Kaside 57
Mısra: 31
Yetenek, kabiliyet.

O hünermend-i Hümā-sāye ki isti' dādı
Eylemiş dāniş ü iz'ān u kemālî iĥrāz

isti' dād-ı kesb-i māye-i tūfān:

1. **isti' dād-ı kesb-i māye-i tūfān:**

Kaside 8
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Tufanın cevherine sahip olma (elde etme)
kabiliyeti.

Fā'iz olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ĥaṭre isti' dād-ı kesb-i māye-i tūfān bulur

istidlāl ider:

1. **istidlāl ider:-er**

Kaside 35
Mısra: 118
Kelime Tipi: -
Delillere dayanarak bir ĥükme varmak.

Söz tamām oldu ķo lāf-ı suĥani ey Nef'î
Ehl-i dil taḫ'uñı şî'rinden ider istidlāl

istiğnā:

1. **istiğnā:**

Kaside 6
Mısra: 30
Nazlanma, nazlı davranma.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i kudūmiyle zemīn
‘Arşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdır

2. **istiġnāsı:-sı**

Kaside 6

Mısra: **30**

Nazlanma, nazlı davranma.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i kudūmiyle zemīn
‘Arşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdır

3. **istiġnāyı:-y, -ı**

Kaside 15

Mısra: **72**

Kayıtsızlık, nazlanma, isteksizlik.

Eflāke istiġnāyı ko hāke yüzüñ sür lā-cerem
Nef’i yeter da‘vāyı ko dünyā ile ğavġāyı ko

4. **istiġnā:**

Kaside 20

Mısra: **68**

Kayıtsızlık, nazlanma, isteksizlik.

Züleyhā tā ebed nevmīd olurdu zevġ-ı vuşlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

istiġnā-yı pinhāni ider:

1. **istiġnā-yı pinhāni ider:-er**

Kaside 22

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Gizlice, gizli istiġna etmek.

İder hem ‘āşika bir yüzden istiġnā-yı pinhāni
Anuñçün birbirine uymaz aşlā şive vü nāzı

istiġrāb ider:

1. **istiġrāb ider:-er**

Kaside 31

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Şaşırma, hayret etmek.

İrdi bir rif ate erbāb-ı hüner devründe
Ki ider çarġ-ı deni-perver-i dün istiġrāb

istihdām iderin:

1. **istihdām iderin:-er, -in**

Kaside 50

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Hizmetinde bulundurma.

İderin kuvvet-i kudsiyye-i efkārüm ile
Cünd-i ervāġ-ı ricāl-i suġani istihdām

istihkāk-ı cāy-ı mansıb-ı derbān bulur:

1. **istihkāk-ı cāy-ı mansıb-ı derbān bulur:-u, -r**

Kaside 8

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Kapıcılık rütbesini hak etmek.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaġ istihkāk-ı cāy-ı mansıb-ı derbān bulur

istihkām virdi:

1. **istihkām virdi:-di**

Kaside 50

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Virdi mi‘mār-ı każā hendese-i tedbirün
Tāk-ı pür-zelzele-i devlete bir istihkām

istikbāl ider:

1. **istikbāl ider:-er**

Kaside 35

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Karşılama.

Sensin ol dāver-i şāhib-dil ü dīn-perver kim
İder endişe-i evşāfuñı vaġy istikbāl

2. **istikbāl ider:-er**

Kaside 38

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Karşılama.

Ĥayāl-i medġūñı şevġinden istikbāl ider taḅ‘um
Verür mevcūd olan ma‘nāyı hem şükranē-i maġdem

istiklāl bula:

1. **istiklāl bula:-a**

Kaside 35

Mısra: **124**

Kelime Tipi: -

Tek olma, başlı başına buyruk olma (hüküm sahibi olma).

Dā‘imā ġurrem ü hoş-ġāl ola hem ġitdükce
Mesned-i şadr-ı vezāretde bula istiklāl

istimdād idüp:

1. **istimdād idüp:-üp**

Kaside 29

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Medet ummak, yardım istemek.

Söz āġir oldı du‘ā demleridür ey Nef’i
El aç du‘āya idüp luṭf-ı Ĥaġdan istimdād

istinād:

1. istinād:

Kaside 43

Mısra: 44

Dayanma, güvenme.

O Şadr-ı a'zam u fermān-revā-yı maşrık u mağrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

istinād ider:

1. istinād ider:-er

Kaside 25

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dayanmak, (birinden, bir şeyden) güç ve kuvvet almak, ona güvenmek.

Ol şehensāh-ı büleñ-ıkbāl ü 'ālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı 'ālem istinād

istinād itdüm:

1. istinād itdüm:-dü, -m

Kaside 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dayanmak, sığınmak.

Şükr kim bir dergeh-i ikbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naşīb-i feyz-i cūdından nişāb

istinād-ı devletiyle:

1. istinād-ı devletiyle:-i, -y, -le

Kaside 8

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Devletin güvencesi, gücü.

Baht-ı yāver pādīşāh-ı āsmān-mesned ki dñ
İstinād-ı devletiyle kuvvet-i erkān bulur

istişmām itseler:

1. istişmām itseler:-se, -ler

Kaside 50

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Koklamak.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i hulkını ger
İtseler gāliye-sāyān-ı bahār istişmām

'isyān:

1. 'isyān:-a

Kaside 24

Mısra: 36

Karşı gelme, itâatsizlik etme, baş kaldırma.

Ser-fürü itmez idi pāyuña yüz sürmek için
Olsa 'isyāna eger kudret ü imkân-ı felek

'isyān-ı felek:

1. 'isyān-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Feleğin itaatsizliği, talihin arzuya muhalif davranması.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'isyān-ı felek

is:

1. işi:-i

Gazel 12

Mısra: 8

Yapılan şey, davranış, eylem.

Beñzedürmiş kendüyi āyine rüy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hiçāb

2. işünde:-üñ, -de

Gazel 31

Mısra: 18

Yapılan şey, davranış, eylem.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işünde saña da eyleye Allāh meded

3. işi:-i

Kaside 46

Mısra: 80

Yapılan şey, davranış, eylem.

Çadriñ a'lā bile gitdüke şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh mu'ın

4. iş:

Gazel 122

Mısra: 7

Sorun, konu, mesele.

'Āşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-āb gelsün çeşmüñe

5. iş:

Kaside 3

Mısra: 17

Yapılan şey, davranış, eylem.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir nokta aña dā'iredür fermānı

6. işde:-de

Mesnevi 1

Mısra: 37

Yapılan şey, davranış, eylem.

Eṭvārı pesendide her ahvāl u her işde
Himmetde ḥuşuşā revîş-i dād u dihişde

is'âr:

1. **is'ârı:-ı**

Kaside 30

Mısra: **19**

Yazı ile bildirme, haber verme.

Ḥulāşa-i haber-i bî-tereddüd iş'ârı
Netice-i kalem-i bî-tekellüf ihsânı

is düşer:

1. **is düşer:-er**

Kaside 9

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Birinin iş yapması gerekmek.

Şimden girü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertib-i bisāt-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

ishād:

1. **ishāda:-a**

Kaside 3

Mısra: **109**

Şahit gösterme, şahitlik.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladığım yārānı

ishād idevin:

1. **ishād ideyin:-eyin**

Kaside 44

Mısra: **85**

Kelime Tipi: **-**

Şahit olarak göstermek.

Kimi işhād ideyin eyledüğüm da'vāya
İndürem siḥr ü füsün ile meger 'İsāyı

ışidil:

1. **ışidilmezse:-mez, -se**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **20**

İşitilmek, duyulmak.

Bu heves böyle kalursa dil-i ṭab'umda eger
İşidilmezse söztüm sîne-i şad-çāktümden

ışı düşdiyse:

1. **ışı düşdiyse:-di, -y, -se-i**

Kaside 54

Mısra: **27**

Kelime Tipi: **Deyim**

Yapılacak bir işi bulunmak.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nāda
Ḳıldı endişemi tevfiḳ-i İllāhî te'yîd

işle:

1. **işlerse:-r, -se**

Gazel 26

Mısra: **4**

Yapmak.

Āşüb-ı dil ü cān olıcaḳ ḡamze-i sākî
Mestāne ne işlerse şorulmaz güneh-i mest

2. **işlerse:-r, -se**

Kaside 14

Mısra: **59**

Yapmak.

Her ne işlerse zamāne tâbî'-i endişesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

ışit:

1. **ışidirken:-i, -r, -ken**

Tesdis 1

Mısra: **14**

Duyamak.

Bilürken saña mâ'il oldığım ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rüz u şeb āh ile feryādım

2. **ışitmem:-me, -m**

Kaside 57

Mısra: **68**

Duyamak.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

3. **ışidüp:-üp**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **7**

Duyamak.

İşidüp ḡulḡul-ı şıyṭ u şadā-yı zeng-i şeh-bāzın
'Azîmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sîmurḡ iḥtirāzından

4. **ışitmedi:-me, -di**

Kaside 25

Mısra: **45**

Duyamak, haber almak.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḡı
Böyle isti'dāda mâlik bir şeh-i merdüm-nihād

5. **ışitmedük:-me, -dük**

Mesnevi 1

Mısra: **29**

Duyamak, haber almak.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlā
Şāhenşeh-i ta'lik-nüvis ü suhan-ārā

6. **ışidüp:-üp**

Kaside 25

Mısra: **64**

Duymak, haber almak.

Bir gaza itdün ki hiç itmiş degül bir padişāh
İşidüp olsa n'ola Sulţān Selimün rūhı şād

7. **ışitdim:-di, -m**

Gazel 93

Mısra: **9**

Duymak.

Sihr itdügiñi senden işitdim yine Nef i
Yoşsa söziñi hep senün i'cāz şanurdım

8. **ışidüp:-üp**

Kaside 3

Mısra: **105**

Duymak.

İşidüp sıyt u şadā-yı suhanum oldı hamuş
Güşına girmez iken debdebe-i Hākānī

9. **ışitmez:-mez**

Kaside 28

Mısra: **130**

Duymak.

Tutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı güşı şasüduñ girān olur

10. **ışitse:-se**

Kaside 32

Mısra: **93**

Duymak.

İşitse nükte-i pür-ma'ānī-i kelāmum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yār u nedīm

11. **ışitmekle:-mek, -le**

Kaside 48

Mısra: **75**

Duymak, haber almak.

İşitmekle mücerred luţf-ı tab'uñ
Edā-yı medhün olmuşdı muşammem

ışkence-i kullāb:

1. **ışkence-i kullāb:**

Gazel 101

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Kanca, çengel gibi olan saç kıvrımının âşığa verdiği cefa.

Olsun ko şabā da ham-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz ışkence-i kullāb cefāsın

ışrāb ide:

1. **ışrāb ide:-e**

Kaside 31

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

İma yoluyla anlatma, çitlatma.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden 'ālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı kazāyı ışrāb

ışrāb-ı nāz ider:

1. **ışrāb-ı nāz ider:-er**

Gazel 59

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

İma yoluyla naz göstermek, cilve yapmak.

Def-i humār itmege tākati yok çeşminün
Turmaz ider dā'imā gamzesi ışrāb-ı nāz

2. **ışrāb-ı nāz ider:-er**

Gazel 57

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

İma yoluyla naz göstermek, cilve yapmak.

Ġamzesi maħmūr u çeşmi nīm-mest-i hāb-ı nāz
Birbirine nezāketle ider ışrāb-ı nāz

ışret:

1. **ışret:**

Kaside 21

Mısra: **7**

Yeme içme // zevk u safa.

Döşendi kaşr-ı temennāya 'ışret esbābı
Dikildi kulle-i ikbāle nuşret a'lāmı

ışret idecek:

1. **ışret idecek:-ecek**

Gazel 143

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Yiyip içip eğlenmek.

Gedā şāhāne 'ışret idecek demdür ki olmuşdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzi

ışret-ābād-ı bülend:

1. **ışret-ābād-ı bülend:**

Kaside 13

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Neşenin, sevincin bol olduğu yüce yer.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

'işretgâh-ı düstürî:

1. **'işretgâh-ı düstürî:**

Kaside 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vezire ait işret yeri.

Zihî kâşâne-i şâhâne 'işretgâh-ı düstürî
Ki olmuş ferş-i zer-keşle müzeyyen şâh-ı düstürî

'işretgâh-ı hoş-tarh-ı dil-ârâda:

1. **'işretgâh-ı hoş-tarh-ı dil-ârâda:-da**

Kaside 34

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Güzel tertip edilmiş gönül avutan meyhane //
dünya.*

Sa'âdetle o 'işretgâh-ı hoş-tarh-ı dil-ârâda
Şafâlar kesb ide dâ'im dil-i pür-feyz-i mesrûrî

'işret-hâne:

1. **'işret-hâne:**

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Yeme içme yeri, eğlence mahalli.

Ehl-i 'aşka turfa 'işret-hâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemüñ zevkinde 'âlem bulmadım

'işretkede-i rûhânî:

1. **'işretkede-i rûhânî:**

Kaside 46

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Manevi meyhane.

Dil-i 'âşık gibi 'işretkede-i rûhânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

'işretkede-i sîm-berândur:

1. **'işretkede-i sîm-berândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gülmüş göğüslülerin (gençlerin) içki içtikleri
yer.*

Ol rind-i tehî-deste hased kim bu zamânda
Gam-hânesi 'işretkede-i sîm-berândur

'işretkede-i tab'um:

1. **'işretkede-i tab'um:-um**

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yaradılış meyhanesi.

Biñ genc-i güher olsa pinhân n'ola sinemde
'İşretkede-i tab'um vîrâne degül mi yâ

'işret-serâ-yı Cem (ol):

1. **'işret-serâ-yı Cem (ol):**

Kaside 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cem'in işret sarayı olmak.

Bu deñlü şevk-bağış olmaz dil-i nâ-şâda ger olsa
Felek peymâne-i şahbâ cihân 'işret-serâ-yı Cem

işte:

1. **işte:**

Gazel 40

Mısra: 4

*Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için
kullanılır.*

Bu da bir gündür kıyâmetden nişânî âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'âlem-ârâ bundadır

2. **işte:**

Gazel 92

Mısra: 3

*Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için
kullanılır.*

'Âşıka âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Gamdan âzâd olmadım gerçi esîr-i bâdeyim

3. **işte:**

Kaside 1

Mısra: 35

*Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için
kullanılır.*

İşte Hallâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşarını kim tercemânıdır sözüm

4. **işte:**

Kaside 22

Mısra: 73

*Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için
kullanılır.*

Düşer bir böyle matbû' u hoş-âyende gazel işte
Alınca destine Nef'î-i sâhir kilk-i i'câzı

5. **işte:**

Kaside 40

Mısra: 42

Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Hağ mübârek ide şâhenşeh-i devrâna hele
Böyle olsa olacağ işte vezîr-i a'zam

6. işte:

Kaside 55

Mısra: 100

Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Ben ögünmem rahş-ı tab'ı her kimün çälâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

7. işte:

Gazel 94

Mısra: 14

Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Çäre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lâzım mı demek işte falânı severim

8. işte:

Tesdis 1

Mısra: 22

Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Degül etvâruña ammâ muvâfiğ itdügin da'vâ
Kö yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben kuluñ zîrâ

İştibâh-ı ma'nâ:

1. İştibâh-ı ma'nâ:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Mana şüphesi (manayı doğru verememekten endişelenme).

Endişe-i intihâ-yı medhûñ
Vehm-i galat İştibâh-ı ma'nâ

İstidâd bulmuşdı:

1. İstidâd bulmuşdı:-muş, -dı

Kaside 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şiddetlenmek, artmak.

Bu şenâ-ğ'ân-ı kâdimün hüd dilinde bâ-ğuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i İştivâkuñ İstidâd

İstidâd üzere olunca:

1. İstidâd üzere olunca:-unca

Kaside 43

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Şiddetlenmek, artmak.

Midâd-ı kilik-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskîn
Olunca derd-i zahmı rûzgâruñ İstidâd üzere

İstiğâl itseñ:

1. İstiğâl itseñ:-se, -ñ

Kaside 56

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Uğraşmak, ilgilenmek, meşgul olmak.

Her ne emre İstiğâl itseñ sa'âdetle ola
'Avn-ı Rabbâni zahîr ü lutf-ı Yezdâni mu'în

İstihâr-ı bülend:

1. İstihâr-ı bülend:

Kaside 21

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüce nam, şöhret.

Mübârek ola sa'âdetle şâh-ı devrâna
Bu İstihâr-ı bülend ü bu rütbe-i sâmi

İştirâk:

1. İştirâk:

Kaside 36

Mısra: 62

(Bir işte) yer alma, birlikte olma.

Bir iki mütezimi eyledi havâle baña
Ki İştirâk ile itmişler iltizâm-ı sitem

'işve:

1. 'işve:

Gazel 10

Mısra: 3

Cilve, naz, eda.

Çeşmi bezm-i fitne kûrmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gâmzesin mest-i ħarâb

2. 'işve:

Kaside 55

Mısra: 81

Cilve, naz, eda.

Çeşmi bezm-i fitne kûrmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gâmzesin mest ü ħarâb

İt:

1. İder:-er

Kaside 24

Mısra: 33

Etme, eylemek, yapmak.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ısyân-ı felek

2. **itdügin:-düğ, -i, -n**

Gazel 70

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Ṭotalum rûz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdügin zulme sentûn hadd ü hisâb olmayıcak

3. **itmeyicek:-me, -y, -icek**

Gazel 76

Mısra: 2

Etmek, eylemek, yapmak.

Varamam küyuna ağıyar ile ceng itmeyicek
Cenge âhengi kim itsün yine ben itmeyicek

4. **iderdi:-er, -di**

Kaside 13

Mısra: 82

Etmek, eylemek, yapmak.

Ger olsa şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra'nâ çeşm-i şâhin üzre reftârı

5. **iderseñ:-er, -se, -ñ**

Kaside 20

Mısra: 80

Etmek, eylemek, yapmak.

Saña haşm ittiḥâz itmek düşer mi ol ḥarı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

6. **itsin:-sin**

Kaside 20

Mısra: 76

Etmek, eylemek, yapmak.

Bi- ḥamdi'llâh bilür şâh-ı cihân kadrûn ne gam yersin
Ne lâf eylerse itsin i'tikâdınca o bâṭıl ḥar

7. **itdügümi:-düğ, -ü, -m, -i**

Kaside 21

Mısra: 86

Etmek, eylemek, yapmak.

Gelince tiğ-ı zebânıyla ḥod mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i'lâmi

8. **ider:-er**

Kaside 23

Mısra: 17

Etmek, eylemek, yapmak.

Böyle ider evşâfuñı ta'bire gelince
Ta'zîm ile üstâd-ı suḥan-perver-i 'âlem

9. **itmiş:-miş**

Kaside 25

Mısra: 63

Etmek, eylemek, yapmak.

Bir gâzâ itdün ki hiç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sultân Selimün rûhı şâd

10. **itdügi:-düğ, -i**

Kaside 32

Mısra: 106

Etmek, eylemek, yapmak.

Nite ki mazhar-ı elṭâf idüp cihânı Ḥudâ
Vire her itdügi luṭfa kifâyet-i ta'mîm

11. **iderdüm:-er, -dü, -m**

Kaside 40

Mısra: 82

Etmek, eylemek, yapmak.

Mümkün olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edâ
Ben iderdüm yine yâ nâṭıka-i endişem

12. **ider:-er**

Kaside 61

Mısra: 18

Etmek, eylemek, yapmak.

Lâyık-ı şadr-ı vezâret olduğun 'âlem bilür
Çarḥ ider ol luṭfi bir gün 'âleme bî-irtiyâb

13. **ide:-e**

Kaside 53

Mısra: 96

Etmek, yapmak.

Nitekim her ser-i sâl erişe rûz-ı nev-rûz
Cilvegâhuñ ide ḥurşid-i felek burc-ı ḥamel

14. **ide:-e**

Kaside 57

Mısra: 71

Etmek, yapmak.

İ'tibâr itse de nazm ehline eşrâfi ide
İ'tibâr-ı müteşâbih ne ḥaḳıḳat ne mecâz

15. **ide:-e**

Kaside 18

Mısra: 89

Etmek, eylemek, yapmak.

İde tā rā'iz-i taḳdîr cevân-ı şebân-rûzî
Süre tünd eblâḳ-ı devrânı bu meydân-ı pehnâya

16. **ider:-er**

Kaside 9

Mısra: 65

Etmek, eylemek, yapmak.

Ne kân ider ol itdügi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kefi desti ne deryâ vü ne kândur

17. **itdügi**: -düg, -i

Kaside 9

Mısra: 65

Etmek, eylemek, yapmak.

Ne kân ider ol itdügi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kefi desti ne deryâ vü ne kândur

18. **idemez**: -emez

Kaside 49

Mısra: 14

Etmek, eylemek, yapmak.

Nesîm ol deñlü nâzük tarh ider âb üzre emvâci
Ki levh-i sîme üstâd idemez öyle kalemkârî

19. **itdügi**: -düg, -i

Kaside 57

Mısra: 66

Etmek, eylemek, yapmak.

Âh elinden felek süst-i qarâr u 'ahdüñ
İtmedi bahtum ile itdügi va'di incâz

20. **itse**: -se

Kaside 44

Mısra: 17

Yapmak, etmek.

Halefi 'aql-ı mücerred ki revâdır itse
Cevher-i medhine lü'lü-yı suhan-lâlâyı

21. **itse**: -se

Mesnevi 1

Mısra: 27

Etmek, eylemek, yapmak.

Taklîd idemez itse kalur şerm ile mebhüt
Elmâsdan olursa eger hâme-i Yâküt

itâb:

1. **itâb**:

Gazel 10

Mısra: 1

Azarlama, tersleme, paylama.

Göz uciyla 'âşıka geh luğf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer kıomaz ol gamze-i hâzır-cevâb

2. **itâb**:

Gazel 11

Mısra: 10

Azarlama, tersleme, paylama.

Âb u tâb eksük degül şî'ründe ey Nef'î senüñ
Yâr gâhî luğf ider gibi saña gâhî 'itâb

3. **itâb**:

Gazel 70

Mısra: 10

Azarlama, tersleme, paylama.

Sen bu rüsvâlığı ey Nef'î kıomazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayıcak

4. **itâb**:

Gazel 115

Mısra: 10

Azarlama, tersleme, paylama.

Nef'î çekerci bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

5. **itâb**:

Kaside 28

Mısra: 11

Azarlama, tersleme, paylama.

Ğamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğün bizi
Tırmaz kırışme dağı aña hem-zebân olur

6. **itâb**:

Kaside 61

Mısra: 70

Azarlama, tersleme, paylama.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bâzârimuz
Ben mağabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

it'âb evleve:

1. **it'âb eyleye**: -y, -e

Kaside 31

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Yormak, zahmet vermek.

Gitdi ol dem ki felek ârzü-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbâb-ı kemâli it'âb

itâb (it):

1. **itâb**:

Kaside 55

Mısra: 79

Azarlama.

Göz uciyla 'âşıka geh luğf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer kıomaz ol gamze-i hâzır-cevâb

itâb itse:

1. **itâb itse**: -se

Kaside 31

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Azarlama, paylamak.

Nehyi bu meritebe rüsvâliğına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

'itâb-ı nâz eyler:

1. **'itâb-ı nâz eyler:-r**
Gazel 58
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nazla azarlamak.

Olmuş o şüh o meritebe mest-i şarâb-ı nâz
Kim bâde içre 'aksine eyler 'itâb-ı nâz

'itâb-ı rencis:

1. **'itâb-ı rencis:**
Kaside 8
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
İncitme/ızdrap azarı.

Her nigâh-ı nükte-âmizinde rind-i 'aşk olan
Hem 'itâb-ı rencis ü hem müjde-i ihsân bulur

'itâb-ı zehrnâk eyler:

1. **'itâb-ı zehrnâk eyler:-r**
Gazel 98
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Izdrap verecek derecede azarlamak // helak
edecek şekilde, hışımla bakmak.*

Hem 'itâb-ı zehrnâk eyler cihâna gâmzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

i'tibâr itse:

1. **i'tibâr itse:-se**
Kaside 57
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Değer verme, rağbet etme.

İ'tibâr itse de nazm ehline eşrâfi ide
İ'tibâr-ı müteşâbih ne hâkîkat ne mecâz

i'tibâr-ı müteşâbih:

1. **i'tibâr-ı müteşâbih:**
Kaside 57
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Benzer itibarlar, hürmetler.

İ'tibâr itse de nazm ehline eşrâfi ide
İ'tibâr-ı müteşâbih ne hâkîkat ne mecâz

'itidâl:

1. **'itidâl:**

Kaside 53
Mısra: 53

*Bir şeyde veya hâlde ifrat veya tefrite düşmemek
// yumuşaklık, uygunluk.*

'İtidâl istese ger 'adli umür-ı dehre
Viremez bād-ı hâzân revnağ-ı gülzâra hâlel

i'tidâl-i tab':

1. **i'tidâl-i tab':**

Kaside 19
Mısra: 81

Kelime Tipi: -
Tabiatın, mizacın ölçülü olması.

Sebeb tâ i'tidâl-i tab' u terkib-i mevâlîde
Uşul-i müfredât-ı nü- peder hem çâr- mâderdür

i'tikâd:

1. **i'tikâdum:-u, -m**

Kaside 17

Mısra: 43

İnanma, inanç.

İ'tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüh
Bulunursa daği bir yerde bulunmaz illâ

2. **i'tikâdumca:-u, -m, -ca**

Kaside 40

Mısra: 75

İnanma, inanç.

İ'tikâdumca edâ eyleyemem n'eyleyeyin
'Özr-i takşîrümü ma'zür tüt ey kân-ı kerem

3. **i'tikâd:**

Kaside 43

Mısra: 6

İnanma, inanç.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra Hâk bilür bu i'tikâd üzre

4. **i'tikâdum:-u, -m**

Kaside 39

Mısra: 20

İnanma, inanç, düşünce.

Bu 'adâletle bu iqbâl-i bülend ile saña
İ'tikâdum bu ki hiç olmaya bir fetḥ-i 'asîr

5. **i'tikâdumca:-mca**

Kaside 20

Mısra: 76

İnanma, inanç, düşünce.

Bi- ħamdi'llâh bilür şâh-ı cihân kâdrüh ne gam yersin
Ne lâf eylerse itsin i'tikâdumca o bâıl ħar

6. **i'tikādumca:**-u, -m, -ca

Kaside 38

Mısra: 77

İnanma, inanç, düşünce.

Ne mümkündür şenâî i'tikādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

i'tikāde getir:

1. **i'tikāde getir:**

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğru yola getirmek.

Nice Bū Cehli i'tikāde getir
'Arif ol bir nühüfte-nükte ile

i'tikād-ı fāsadin:

1. **i'tikād-ı fāsadin:-in**

Kaside 28

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Fesatçının inancı, düşüncesi.

Gör i'tikād-ı fāsadin itmez bu fikri kim
Rübeh nice muqābil-i şîr-i jiyān olur

i'tikād-ı hakīm:

1. **i'tikād-ı hakīm:**

Kaside 32

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Filozofun inancı.

Görünce müy-ı şikāfi-i fikr-i bārüküm
'Aceb mi muhkem olursa ger i'tikād-ı hakīm

i'timād evle:

1. **i'timād evle:**

Kaside 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnanmak, güvenmek.

Muntazırdur her biri didāruña ol meretebe
Şubh-ı şādık gibi bu taḥkîke eyle i'timād

i'timād itmez:

1. **i'timād itmez:-mez**

Kaside 39

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

İnanmak.

İ'timād itmez iseñ eyledüğüm da'vāya
İktidārum ideyin fenn-i suḥande taḥrîr

i'tirāf:

1. **i'tirāfum:-u, -m**

Kaside 38

Mısra: 81

*Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen
bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklama, söyleme,
bildirme.*

Benim de 'aczüme var i'tirāfum lîk şevkumdan
Hülüşum bundan özge nice taḥkîk eylesem bilmem

i'tiyād bulduñ:

1. **i'tiyād bulduñ:-du, -ñ**

Kaside 25

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Alışkanlık kazanmak.

Saña şimden soñra yokdur hiç bir emr-i muḥāl
Bulduñ a'lā zabt u rabt-ı memlekette i'tiyād

i'tiyād üzre olaydı:

1. **i'tiyād üzre olaydı:-a, -y, -di**

Kaside 43

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Alışmak, alışkanlık edinmek.

Te'āla'l-lāh zihî devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḥ bu devre olaydı i'tiyād üzre

i'tiyād üzre olsun:

1. **i'tiyād üzre olsun:-sun**

Kaside 43

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Alışmak, alışkanlık edinmek.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bî-nazîründe
Hele taḥ'um biraz evşāfa olsun i'tiyād üzre

i'tizār:

1. **i'tizār:**

Gazel 97

Mısra: 10

Özür dileme, mazeretini bildirme.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nef'î
Bu günden böyle hiç maḥbūl olur mı i'tizār andan

itlāf:

1. **ittifak:**

Gazel 78

Mısra: 8

Gereksiz yere harcama, israf.

Girdi miftāh-ı der-i genc-i ma'ānī elüme
'Äleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

2. **ittifak:-ı**

Kaside 9

Mısra: 65

Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Ne kân ider ol itdüğü itlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kândur

3. **ittifak:-ı**

Kaside 48

Mısra: 50

Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Nice āh itmesün bī-çäreler kim
Ne gevher kodı itlāfı ne dür hem

4. **ittifak:-ı**

Kaside 59

Mısra: 54

Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Taḥşili anuñ mā-ḥaşal-i dāniş ü 'irfān
İtlāfı bunuñ mā-melek-i ma'den ü yemdür

itmām:

1. **itmām:-e**

Kaside 33

Mısra: 101

Tamamlama, bitirme.

Yaklaşdı söz itmāme ço laf itmegi Nef'ī
Da'vāya zamān qalmadı hengām-ı du'ādur

ittifak:

1. **ittifak:**

Gazel 88

Mısra: 2

Fikir birliği, anlaşma, birlikte hareket etmek üzere sözleşme.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifak ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

ittifak itse:

1. **ittifak itse:-se**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Birleşmek, bir araya gelmek.

Mest-i mey-ḥāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifak itse biri rıtl-ı girānum çekemez

ittifak üzere:

1. **ittifak üzere:**

Kaside 20

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Fikir birliği ile.

Buñā 'ālem ider şimdi şehadet ittifak üzere
Ki sensin ehl-i tab' u dāniş ü idrāke ser-defter

ittihad itdi:

1. **ittihad itdi:-di**

Kaside 25

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Birlik etmek, birleşmek.

Düşdi gerçi ḥavf-ı tıḡuñla kulūba tefrika
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittihad

ittihad kılmuş:

1. **ittihad kılmuş:-muş**

Kaside 62

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, birlik olmak.

Ey dāver-i kāmīl-nihād şāfī dil ü pāk-i'tikād
Zātuñla kılmuş ittihad ḥulq-ı ḥasen ṭavr-ı 'aceb

ittihad üzere (ol):

1. **ittihad üzere (ol):**

Kaside 43

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Bir olmak, birleşmek.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rüşen-re'y-i 'ālī-şān
Ki dā'im re'y ü tedbiriyle tevfiq ittihad üzere

ittihaz edinmek:

1. **ittihaz edinmek:-mek**

Kaside 28

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, öyle saymak, ... edinmek.

Ḥaşm ittihaz edinmek o terzik-güyı ben
Nāmūs-ı şā'iriyyetüme kesr-i şān olur

ittihaz etmek:

1. **ittihāz itmek:** -mek

Kaside 20

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, öyle saymak, ... edinmek.

Saňa haşm ittihāz itmek düşer mi ol harı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

‘izâm-ı remîm:

1. **‘izâm-ı remîm:**

Kaside 32

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Çürümüş kemikler.

Dönerdi püte-i pertâb-ı ser-nigûna habâb
Olurdu Hızr-ı Mesîhâ-ı nefes ‘izâm-ı remîm

‘izam-ı şân u şükûhından:

1. **‘izam-ı şân u şükûhından:** -ı, -n, -dan

Kaside 31

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Haşmetin ve şanın büyüklüğü.

Ol ki şâhân-ı felek-mertebe-i rüy-ı zemîn
‘İzam-ı şân u şükûhından ider şerm ü hicâb

iz‘ân:

1. **iz‘ânı:** -ı

Kaside 3

Mısra: 108

Anlayış, kavrayış, feraset.

Hâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i ‘âlem
İder ikrâr buna kâmil olan iz‘ânı

2. **iz‘ânı:** -ı

Kaside 45

Mısra: 59

Anlayış, kavrayış, feraset.

Zamîr-i cevher-i küll gibi şâf iz‘ânı
Zülâl-i çeşme-i dil gibi pâk güftârı

3. **iz‘ân:**

Kaside 57

Mısra: 32

Anlayış, kavrayış, feraset.

O hünermend-i Hümâ-sâye ki isti‘dâdı
Eylemiş dâniş ü iz‘ân u kemâli ihrâz

4. **iz‘ânımı:** -u, -m, -ı

Kaside 62

Mısra: 51

İtaat.

Buldu hele sulţânımı kem aılmaz iz‘ânımı
Kâmil görüp noğşânımı luţf eyleyüp şi‘rümde heb

iz‘ân-ı felek:

1. **iz‘ân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Feleğin basireti, anlayışı, zekâsı.

Lâfi ko dâmenine irmez elûn dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz‘ân-ı felek

‘izâr:

1. **‘izârûnda:** -u, -ñ, -da

Gazel 66

Mısra: 5

Yanak, yüz.

Hâlûñ ‘aceb mi olsa ‘izârûnda dil-firîb
Rûma düşünce kâbil olur merdüm-i Hâbeş

‘izâr-ı şâhid-i ma‘nâya:

1. **‘izâr-ı şâhid-i ma‘nâya:** -y, -a

Kaside 52

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Mana güzelinin yanağı.

Nokta-i kilki ‘izâr-ı şâhid-i ma‘nâya hâl
Cevher-i rûh-ı kelâmî kâleb-i ‘irfâna cân

i‘zâzı eylerse:

1. **i‘zâzı eylerse:** -r, -se

Kaside 22

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Saygı gösterme, hürmet etme.

O sulţân-ı ‘azîmü‘l-kadr ü hâkân-ı bülend-efser
Ki lâyıkdur ne deñlü rûzgâr eylerse i‘zâzı

izdiyâd (bul):

1. **izdiyâd:**

Kaside 25

Mısra: 98

Uzamak (gündüz veya gecenin uzaması).

Tâ ki burcundan ide bir burca taḥvîl âftâb
Rûz u şeb gâhî bula noğşân u gâhî izdiyâd

izdiyâd üzre ola:

1. **izdiyâd üzre ola:** -a

Kaside 43

Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak.

Ne güne eyledi gör yine icrâ hüküm-i idrâkin
Ola gündün güne idrâki yâ Rab izdiyâd üzre

izhâr:

1. **izhârî:-î**

Gazel 29

Mısra: 5

Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

Gerçi 'aşk izhârî bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde 'â-fehm olıcağ inkâr güç

izhâr etmemek:

1. **izhâr etmemek:-me, -mek**

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göstermek, meydana çıkarmak.

Yâr eger 'âşık ne eylerse muhabbet iktizâ
Etmemek olur maħallinde ânî izhâr güç

izhâr evleye:

1. **izhâr eyleye:-y, -e**

Kaside 49

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak.

Nitekim şâh-ı gül gülşende izhâr eyleye şevket
Çeke sünbül önünce tûğ ola süsen silahdârî

izhâr ider:

1. **izhâr ider:-er**

Kaside 56

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Göstermek, açığa vurma.

Luţfını a' lā vü ednâ gördüğün izhâr ider
Âsmânda nağd-ı encüm hâkde genc-i defîn

izhâr ideyin:

1. **izhâr ideyin:-eyin**

Kaside 44

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Göstermek, açığa vurma.

Kime izhâr ideyin sihr-i beyânî ammâ
H'âba varduğca meger düşde görem Müsâyı

izhâr idüp:

1. **izhâr idüp:-üp**

Kaside 62

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Göstermek, açığa vurma.

İzhâr idüp Hâk kudretin tahmîr idince tıynetin
Kılmış mübârek hılkatın hâk-ı cihândan munteħab

izhâr itmek:

1. **izhâr itmek:-mek**

Gazel 96

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Göstermek, açığa vurma.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'î saña
Sen de luţf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

izhâr-ı hıvel ider:

1. **izhâr-ı hıvel ider:-er**

Kaside 53

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hâlden hâle geçirmek, hâli değiştirmek.

Kevkeb-i fâli'imûñ yok baña hüsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhâr-ı hıvel

izhâr-ı şevk eyler:

1. **izhâr-ı şevk eyler:-r**

Kaside 52

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İsteğini, arzusunu göstermek.

Çüp-ı zerrîn ile eyler her şehër izhâr-ı şevk
Olmağa derbân-ı dergâhı şeh-i hâversitân

'izz ü devlet:

1. **'izz ü devlet:**

Kaside 52

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Yücelik ve ikbal.

Ol hüdâvend-i hüdâvendân-ı fazl u câh kim
'İlm ü 'irfânıyla olmuş 'izz ü devlet tev'emân

'izzet:

1. **'izzetle:-le**

Kaside 40

Mısra: 101

Değer, kıymet // yücelik, ululuk.

Dā'imā devlet ü 'izzetle geçe evkātı
Ola şıhhatde selāmetde vücūdı her dem

2. 'izzet:

Kaside 41

Mısra: 93

Değer, kıymet // yücelik, ululuk.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bīm-i ğam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

3. 'izzetle:-le

Kaside 26

Mısra: 108

Şeref, itibar, kıymet.

Mesned-i saltanat-ı 'ālemde
Olasın devlet ü 'izzetle muķīm

4. 'izzet:

Kaside 16

Mısra: 2

Şeref, itibar.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār
'İzzet ü rif' atle oldum kāmyāb-ı rüzgār

2.2.12. J

jāle:

1. jāle:

Gazel 8

Mısra: 3

*Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.*

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

jeng:

1. jeng:

Kaside 37

Mısra: 88

Pas, kir.

Tā ki āyine-i hūrşid-i cihān-tāb-ı felek
Levh-i pāk-ı dil-i endişe gibi görmeye jeng

jeng-i ebr-i tıreden:

1. jeng-i ebr-i tıreden:-den

Kaside 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karanlık bulut pası // kara bulutlar.

İrişdi pertev-i feyz-i bahār āyine-i çarha
'Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tıreden 'ārī

jeng-i ğamdan:

1. jeng-i ğamdan:-dan

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam pası.

Jeng-i ğamdan pāk ider mir'āt-ı kalbin 'āşıkuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı la'l-i nāb

2. jeng-i ğamdan:-dan

Kaside 37

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Gam pası.

Jeng-i ğamdan dili āyine gibi pāk olsun
Görmesün şafha-i pişānī-i bahtı ājeng

jeng-pezir olmuş:

1. jeng-pezir olmuş:-muş

Kaside 39

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Paslanmak.

Alayın mişkala-i hāme-i medhūñ elüme
Ne kadar olmuş ise miñnet ile jeng-pezir

jıve:

1. jıve:

Kaside 21

Mısra: 52

Cıva.

Ne tevsen āteş-i çāpük-'inān ki tek тұrmaz
Direng itdügi dem jıve gibi endāmi

2.2.13. K, K

kabā:

1. kabāda:-da

Gazel 19

Mısra: 3

Üste giyilen, önu daima açık duran kaftan,
cübbe.

Güy-yı zekānuñ seyr ideli mā'nī kabāda

Ağdı göge hürşid gibi top-ı maḥabbet

2. kabā:

Gazel 105

Mısra: 2

Üste giyilen, önu daima açık duran kaftan,
cübbe.

Esdı nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen

Güller giyüp gül-gün kabā güldi açıldı nesteren

kabā-yı cismini:

1. kabā-yı cismini:-i, -n, -i

Kaside 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vücut elbisesi, beden.

O deñlü surḥ u raḥşān müy-yı endāmı ki lâyıkdur

Kabā-yı cismini ger beñzedürsem al dibāya

Ka'be:

1. Ka'be:

Kaside 41

Mısra: 21

Bütün Müslümanların kiblesi ve ziyaret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

İtse n'ola Ka'be gibi dergāhuña secde

Cümle gerek a'lā gerek ednā-yı zamāne

2. Ka'be:

Kaside 57

Mısra: 22

Bütün Müslümanların kiblesi ve ziyaret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemīn-i eş'ār

Nitekim Ka'be ile ḥıṭṭa-i iklīm-i Ḥicāz

3. Ka'be:

Gazel 25

Mısra: 9

Bütün Müslümanların kiblesi ve ziyaret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşıkā Nef'ī

Ḥāk-i der-i meyhāne yiter secdegeh-i mest

4. Ka'be:

Kaside 44

Mısra: 6

Bütün Müslümanların kiblesi ve ziyaret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Dergeh-i bārgēh-i şadr-ı cihān kim örter

Sāyesi Ka'be gibi çarḫa siyeh dībāyı

Ka'be-i ehl-i dildür:

1. Ka'be-i ehl-i dildür:-dür

Kaside 40

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin Kâbe'si //gönül ehli, şairler için
mukaddes bir yer.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür

Olsa lâyıq per-i Cibril aña cārüb-ı ḥarem

Ka'be-i erkān-ı ümem:

1. Ka'be-i erkān-ı ümem:

Kaside 51

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ümmetlerin adap Kâbe'si // ümmetlerin adap,
usul öğrendikleri makam.

Hāmī-i şer'-i nebī ḥüccet-i ehl-i sünnet

Ḳible-i mülk ü milel Ka'be-i erkān-ı ümem

Ka'be-i İslāmdur:

1. Ka'be-i İslāmdur:-dur

Kaside 52

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

İslām'ın mukaddes sayılan yeri.

Ka'be-i İslāmdur dirsem 'aceb mi şāhibin

Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḥudā-yı müste'ān

Ka'be-i 'işmetine:

1. Ka'be-i 'işmetine:-i, -n, -e

Kaside 7

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

İsmet Kâbe'si // iffet, namus.

Ka'be-i 'işmetine nür-ı Hudā şem'-i ḥarem

Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarım

2. Ka'be-i 'işmetine:-i, -n, -e

Kaside 31

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

İsmet Kâbe'si // iffet, namus.

Harem-i himmetine devr-i felek halka-i der
Ka'be-i 'işmetine perr-i melek perde-i bāb

Ka'be-i kūyuñ:

1. **Ka'be-i kūyuñ:-u, -ñ**

Kaside 47

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

(Memduhun) Kâbe'ye benzetilen mahallesi,
bulunduğu yer.

Tavāfa Ka'be-i kūyuñ be-ıavl-i Bākī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muşaffādur

Ka'be-i ma'nāya:

1. **Ka'be-i ma'nāya:-y, -a**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Mana Kâbe'si.

Ka'be-i ma'nāya bir yoldan iletđi beni kim
Kudsıyān sürme çeker gerd-i reh-i pākūmden

Ka'be-i 'ulyā:

1. **Ka'be-i 'ulyā:**

Kaside 6

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yüce Kâbe.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā mıdur

Ka'be-i 'ulyāsı:

1. **ka'be-i 'ulyāsı:-sı**

Kaside 34

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yüce Kâbe.

Zihī firdevs-i şānī kim olur şālīş añıldukça
Zemīnūñ Ka'be-i 'ulyāsı çarhuñ Beyt-i ma'mūrı

Ka'be-i ulyā-yı zemīn:

1. **Ka'be-i ulyā-yı zemīn:**

Kaside 46

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün yüce Kâbe'si.

Tarḥ-ı maḥbū'ına reşk itmemeğe çäre mi var
Beyt-i ma'mūr-ı felek Ka'be-i ulyā-yı zemīn

kābil:

1. **kābil:**

Gazel 37

Mısra: **7**

Mümkün, olabilir.

Dil giriftār olmamak kābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmeğe her halka bir kullāb olur

2. **kābil:**

Kaside 17

Mısra: **151**

Kabiliyetli, münasip, uygun.

Cirid oynamağa kābil degül ammā yaraşur
Bāğçe seyrine çıkdukça süvār olsañ aña

kābil olur:

1. **kābil olur:-u, -r**

Gazel 66

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Makbul olmak, (dikkat çekmesi) mümkün olmak.

Hālūñ 'aceb mi olsa 'izāruñda dil-firñb
Rūma düşünce kābil olur merdüm-i Hābeş

kābil-i aḥz-ı hikem olurdu:

1. **kābil-i aḥz-ı hikem olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 29

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Hikmet alması mümkün olmak.

Ger olsa mazhar-ı feyz-i firāset u fehmi
Olurdu kābil-i aḥz-ı hikem nihād-ı cemād

kābil-i iz'ān-ı suhan olamaz:

1. **kābil-i iz'ān-ı suhan olamaz:-amaz**

Kaside 60

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Sözü anlayan, sözden anlayan olmak.

Bir güherdür ki suhan ma'deni baḥr-ı ma'nā
Degme insān olamaz kābil-i iz'ān-ı suhan

kabül:

1. **kabüle:-e**

Kaside 7

Mısra: **28**

Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama,
onaylama, tasdik etme.

Vākı'ā böyle kavī 'özl ile ḥaşm olsa cihān
Yine olmaz birinūñ reddi kabüle taḥdīm

2. **kabüli:-i**

Kaside 10

Mısra: 21
Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama,
onaylama, tasdik etme.

Zu'munca olur her kişinin redd ü kabûli
Hak söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

3. **kabûline**:-i, -n, -e

Kaside 50

Mısra: 146

Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama,
onaylama, tasdik etme.

Eb ü ceddıyla tefâhür iden ebced-h'ânûñ
Ehl olan redd ü kabûline verür mi ahkâm

kabûl eylemeven:

1. **kabûl eylemeven**:-me, -y, -en

Kaside 3

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Kabul etmek.

İztrârî ider eş'âruma şimdi taḥsîn
Söze geldükçe kabûl eylemeyen Ḥassânı

kabûl ide:

1. **kabûl ide**:-e

Kaside 53

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

Demidür sıdk u şafâ ile du'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı ḥâzret-i Ḥakk 'azze ve cell

2. **kabûl ide**:-e

Kaside 25

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

*(Allah) katında makbul saymak, beğenip
karşılığını vermek.*

Başla şimden şofıra ey Nef'î du'âya sıdk ile
Tâ kabûl ide du'ânî Ḥâzret-i Rabbü'l-'ibâd

kabûl iderse:

1. **kabûl iderse**:-er, -se

Kaside 45

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

Hemân kazâyâ rızâdur bu bâbda çâre
Kabûl iderse Ḥudâ ger rızâ-yı nâ-çârî

(kabul) it:

1. **itmeyen**:-me, -y, -en

Kaside 3

Mısra: 104

Bir şeye rıza göstermek, razı olmak, onaylamak.

Kimisi kâ'il olup ḥakka sözümlü kabûl
İtmeyen daḥî koyup da'vî-i bî-bürhânı

kabûl itdi:

1. **kabûl itdi**:-di

Kaside 3

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Bir şeye rıza göstermek, razı olmak, onaylamak.

Kimisi kâ'il olup ḥakka sözümlü kabûl
İtmeyen daḥî koyup da'vî-i bî-bürhânı

kabûl itmedim:

1. **kabûl itmedim**:-me, -di, -m

Tesdis 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Bir şeye rıza göstermek, razı olmak.

İdersin diye iḥsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

kabza:

1. **kabzaya**:-y, -a

Kaside 8

Mısra: 18

(Kılıç, tabanca, ok vb.nin) tutulacak yeri.

Düşde böyle ḥün-feşân u kîne-cû zâhirde ḥod
Şunmadın el kabzaya şemşirini 'uryân bulur

kabza-i ğaddâresine:

1. **kabza-i ğaddâresine**:-si, -n, -e

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İki tarafı keskin kılıcın kabzası.

Ġamze şundukça elin kabza-i ğaddâresine
Acır aġyâr daḥî 'âşık-ı bî-çâresine

kabza-i tîğ-i cihângîr-i kazâyı:

1. **kabza-i tîğ-i cihângîr-i kazâyı**:-y, -ı

Kaside 7

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Kazanın dünyayı hükümü altına almış kılıcının
kabzası.*

Ol ki itmiş yed-i ikbāline te'yid-i ezel
Ḳabza-i tıg-ı cihāngir-i ḳazāyı teslīm

kaç:

1. **ḳaçar:-ar**

Kaside 27

Mısra: 35

(Birinden veya bir şeyden) kurtulmak için
süratle uzaklaşmak.

Ḳaçar ḫurmaz öñünce ḫār u ḫas güyā ki şarşardur
Şaf-ı a' dāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

2. **ḳaçmaz:-maz**

Kaside 33

Mısra: 29

Uzak durmak, sakınmak.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
'Uşşāḳı 'aceb ḫā'ife-i bī-ser ü pādur

3. **ḳaçsa:-sa**

Kaside 14

Mısra: 30

(Birinden veya bir şeyden) kurtulmak için
süratle uzaklaşmak.

Her alay bir mevc-i tūfān-ḫizidür anuñ n'ola
ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir 'askeri

4. **ḳaçar:-ar**

Kaside 4

Mısra: 36

Karşılaşmamaya çalışmak, yüz yüze gelmek
istememek, uzaklaşmak.

Hem uğramaz firāk ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

5. **ḳaçma:-ma**

Gazel 46

Mısra: 15

Uzak durmak, sakınmak.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile gayret-i akrān ne belādur

kaçıl:

1. **ḳaçılır:-u, -r**

Kaside 10

Mısra: 95

Kaçmak işi yapılmak.

Üstād olıcaḳ sözde ḫasedden kaçılır mı
Zirā hüneri reşk ü ḫased mu'teber eyler

kad:

1. **ḳadūñ:-üñ**

Gazel 20

Mısra: 7

Boy, kamet.

Olursa ḳiyāmetde ḳadūñ gibi dil-āşüb
Cān ile ider ḫalk temennā-yı ḳiyāmet

ḳad u ḳāmet:

1. **ḳad ü ḳāmet:**

Gazel 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boy bos.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳiyāmet

2. **ḳad u ḳāmet:**

Nazm 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boy bos.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳiyāmet göresin

ḳadar:

1. **ḳadar:**

Kaside 3

Mısra: 122

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

'Ālemi her şeb ide şu'le-i şem'-i baḫtı
Pertev-i meş'ale-i rüz ḳadar nūrānı

2. **ḳadar:**

Kaside 17

Mısra: 136

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i re'yinden eger
Zerre ḫürşid ḳadar 'āleme virtürdi ziyā

3. **ḳadar:**

Kaside 32

Mısra: 38

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Sütüde Āşaf-ı devrān Naşūḫ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña ta'zīm

4. **ḳadar:**

Kaside 40

Mısra: 68

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Hükmi ger istese tağyir-i mezāk u meşreb
Cām-ı Cemşid ḳadar neşve virür reşha-i semm

5. **qadar:**

Kaside 51

Mısra: 87

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimüñ
Nâm-ı pākūñ ideli nāşıye-i nazma raqam

6. **qadar:**

Kaside 53

Mısra: 91

"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Lik har- mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bî-ñred ü mā-şadağ-ı belhüm eğall

qadd:

1. **qaddümi:-ü, -m, -i**

Gazel 76

Mısra: 4

Boy, kamet.

Almasun cānumı Haq pîr-i dütā olsam eger
Bezm-i 'aşkuñda senüñ qaddümi çeng itmeyicek

2. **qaddine:-i, -n, -e**

Gazel 100

Mısra: 7

Boy, kamet.

Zülfi de qaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

3. **qaddim:-i, -m**

Gazel 7

Mısra: 7

Boy, kamet.

Kemāna döndi qaddim tāra beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nāle kılsam bezm-i 'aşkuñda rebābāsā

qadd-i bütān:

1. **qadd-i bütān:**

Kaside 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellerin boyu.

Derün-ı kubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası qadd-i bütān gibi mevzün

qaddi ham (ol):

1. **qaddi ham (ol):**

Nazm 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İki büklüm olmak.

Olmazdı böyle hāli perīşān u qaddi ham
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

qaddini ham eylerse:

1. **qaddini ham eylerse:-r, -se**

Kaside 51

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Eğilmek, iki büklüm olmak.

Ya'ni şevvāl-i şafā-bağş-ı cihān kim yaraşur
Aña ta'zīm için eylerse felek qaddini ham

qaddini rast kılsa:

1. **qaddini rast kılsa:-sa**

Kaside 52

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Boyunu doğrultmak, düz ve dik hâlde durmak.

Rast kılsa qaddini irmez yine kaşırına çarğ
İde tertib 'anāşırdan meger kim nerdübān

qadeh:

1. **qadeh:**

Kaside 53

Mısra: 8

İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

'Āleme cām-ı şafā şunduğı dem baña felek
Bir qadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **qadeh:**

Gazel 27

Mısra: 8

İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Başına çalsun tokuz cāmını devrān bādesüz
Şabra qādir mi qadeh pür olmasa bir ān mest

3. **qadehler:-ler**

Gazel 77

Mısra: 3

İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Devr itmez idi bezmi uşül üzre qadehler
Muñribile meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

4. **qadeh:**

Gazel 81

Mısra: 1

İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Hem qadeh hem bāde hem bir şüh sākīdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hāşılı şāhib-mezāqıdır gönül

5. **qadeh:**

Gazel 89

Mısra: 3
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Şevk-i mey-i la'lünle kadeh düşmez elümden
Mey-hâneye varınca yere degmez ayağum

6. **kağeh:**
Gazel 139
Mısra: 8
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kağeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

7. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 10
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

N'ola pür-şevk itse dünyāyı dil-i Nef'î gibi
Rüzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür kağeh

8. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 1
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Pür-şafā dā'im dili bir şüh hem-demdür kağeh
Tā ezelden meclis-i rindāna mahremdür kağeh

9. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 4
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Bezm-i bāğa bir sebū-yı pür-mey ise gonca ger
Bāğ-ı bezme bir gül-i şād-āb u hurremdür kağeh

10. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 6
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Bir tutarsa pādīşāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tād-ı Edhembür kağeh

11. **kağeh:**
Gazel 81
Mısra: 10
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

İtse Nef'î n'ola ger göñliyle dā'im bezm-i hāş
Hem kağeh hem bāde hem bir şüh sākīdür göñül

12. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 2
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Pür-şafā dā'im dili bir şüh hem-demdür kağeh
Tā ezelden meclis-i rindāna mahremdür kağeh

13. **kağeh:**
Gazel 30
Mısra: 8
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Gösterür dünyāyı mir'āt-ı habābında tamām
Kendü başka başına bir özge 'ālemdür kağeh

14. **kağeh:**
Gazel 126
Mısra: 7
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

Hİç tırmasa devr itse kağeh bezmi pey-ā-pey
Sākī de şūrāhī gibi 'ālī-himem olsa

15. **kağeh:**
Kaside 42
Mısra: 4
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

Def'-i gāma çāre mi var olsa ger
Elde kağeh cām-ı Cem-i rüzgār

kağeh tutmağa:

1. **kağeh tutmağa:-mağ, -a**
Kaside 42
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Eline kadeh almak// içki içmek // mutlu, neşeli olmak.

Derd bu kim kor mı kağeh tutmağa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār

kadem:

1. **kağem:**
Kaside 36
Mısra: 32
Ayak.

Yegāne şāh-süvār-ı dilir ü çāpük kim
Olur şikārı 'adū başmadın rikāba kađem

2. **kağemde:-de**
Kaside 4
Mısra: 63
Adım.

Her bir kağemde şadme-i pür-zürü na'linün
Gāv-ı zemine zelzele-i üstüh'ān virür

kağem başdı:

1. **kağem başdı:-dı**
Kaside 40
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Adım atmak // teşrif etmek, gelmek.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allāya ḳadem

ḳadem başdım:

1. ḳadem başdım: -dı, -m

Rübai 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayak basmak, adım atmak, bir işe girişmek.

Başdım reh-i vādī-i rübā'īye ḳadem
Ṭa'n-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan şaḳla

ḳadem başduḡınca:

1. ḳadem başduḡınca: -duḡ, -mca

Kaside 51

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Ayak basmak, dāhil olmak // bir işi yapmaya başlamak.

İder ebḳār-ı ma'ānīyi perīveş da'vet
Başduḡınca ḳalemüm dā'ire-i nazma ḳadem

ḳadem başduḡca:

1. ḳadem başduḡca: -duḡca

Kaside 15

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Ayak basmak, bir yere varmak, yürümek.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tiḡ alur ele
Olur cihān pūr-zelzele başduḡca meydāna ḳadem

ḳader:

1. ḳader:

Kaside 27

Mısra: 22

Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı.

Çerāḡ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrüz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

2. ḳader:

Kaside 34

Mısra: 46

Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı.

Sütüde Āşaf-ı dīn-perver-i 'ādil ki olmuşdur
ḳader fermān-ber-i hükmi ḳazā maḫküm u me'mür

ḳader-kevkebe:

1. ḳader-kevkebe:

Kaside 24

Mısra: 78

Talih yıldızlı // talihi parlak.

Dāverā tācverā ḫusrev-i 'ālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i zī-şān-ı felek

2. ḳader-kevkebe:

Kaside 26

Mısra: 74

Talih yıldızlı // talihi parlak.

ḫusrevā pādīşehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḫalīm

ḳadīmī:

1. ḳadīmī:

Kaside 14

Mısra: 58

Eskiden beri var olan, eski.

Mesned-i iclālinün rif'at bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālünün devlet ḳadīmī çākeri

2. ḳadīmī:

Kaside 21

Mısra: 63

Eskiden beri var olan, eski.

ḳadīmī 'āşık-ı bīkr-i ḫayāl-i medhūndür
Şenāña başlamayınca ḳalır mı ārāmı

3. ḳadīmī:

Kaside 43

Mısra: 7

Eskiden beri var olan, eski.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭab'a
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

ḳadīr:

1. ḳadīrdür: -dür

Kaside 39

Mısra: 13

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳadīrdür
Fīkr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

2. ḳadīrdür: -dür

Kaside 53

Mısra: 63

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳadīrdür anı
Gitse maḫv olsa eger ḳā'ide-i naḫv ü 'ilel

3. **ķadır:**

Gazel 27

Mısra: 8

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Başına çalsun tokuz cāmını devrān bādesüz
Şabra ķadır mi ķadeh pür olmasa bir ān mest

4. **ķadır:**

Gazel 62

Mısra: 13

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Sen de Nefi dilüni kırtar eger ķadır iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme durāz

5. **ķadır:**

Kaside 10

Mısra: 51

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Bir himmete ķadır ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

6. **ķadır:**

Gazel 56

Mısra: 5

Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Ne tırta esir itmege ķadır ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ‘aşkız

7. **ķadırdür:-dür**

Kaside 43

Mısra: 14

Her şeye gücü yeten, muktedir.

Muħāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ĥudā ķadırdür itse bāri Ĥükmin imtidād üzre

ķadır olsam:

1. **ķadır olsam:-sa, -m**

Kaside 22

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Gücü yetmek, muktedir olmak.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ķadır olsam kuş gibi şevk ile pervāzı

ķadr:

1. **ķadrüm:-ü, -m**

Kaside 60

Mısra: 73

Kıymet, değer.

Eyledüñ maħlaş-ı Nef’i ile ķadrüm ezfün
Zihni-pākümde görüp kuvvet-i iz’ān-ı suħan

2. **ķadrini:-i, -n, -i**

Kaside 3

Mısra: 45

Kıymet, değer.

Eyledi ķadrini ol cāmi’-i vālā ber-ter
Ĥaşılı oldu du’ā Ĥirmeni At Meydānı

3. **ķadr:**

Kaside 6

Mısra: 79

Kıymet, değer.

Tā felek ķadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miķdārını ednā midur a’lā midur

4. **ķadri:-i**

Kaside 6

Mısra: 81

Kıymet, değer.

Ol ķadar ķadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
‘Arş-ı a’lā mi yeri yā ķurb-ı ev ednā midur

5. **ķadrün:-ü, -ñ**

Kaside 7

Mısra: 112

Kıymet, değer.

Söz tamām oldu temeddüh nice bir ey Nef’i
Ĥadrün erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

6. **ķadri:-i**

Kaside 35

Mısra: 61

Kıymet, değer.

Ĥadri ol mertebe ‘ālī ki olur māh-ı felek
Raħşına na’l ü rikāb olmağičün bedr ü hilāl

7. **ķadrini:-i, -n, -i**

Kaside 35

Mısra: 114

Kıymet, değer.

Buldı bir güne revāc emti’a-i güftārım
Ki felek eyler iken ķadrini pest ü pāmāl

8. **ķadri:-i**

Kaside 39

Mısra: 47

Kıymet, değer.

Ĥadri ol mertebe ‘ālī ki revādür olsa
Ĥarem-i devletine bāl-i Ĥümā ferş-i Ĥaşir

9. **ķadriyle:-i, -y, -le**

Kaside 41

Mısra: **10**
Kıymet, değer.

Eyvân-ı şükûhuñda mekân tutsa olurdu
Kadriyle piristü-beçe 'Ankâ-yı zamâne

10. **kadri: -ü, -ñ**
Kaside 41
Mısra: **19**
Kıymet, değer.

Ƙadriñ nice ma'lûm olur kim saña nisbet
Ednâ görünür manşib-ı a'lâ-yı zamâne

11. **kadri:**
Kaside 51
Mısra: **31**
Kıymet, değer.

Hâşılı ikisi de kadri ü şerefle mümtâz
Farğ eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

12. **kadri: -i**
Kaside 51
Mısra: **16**
Kıymet, değer.

Ey hoş ol şehr-i mükerrrem ki ola hemvâre
Böyle bir 'ıyd-ı hümâyün ile kadri ekrem

13. **kadri: -ü, -ñ**
Kaside 53
Mısra: **65**
Kıymet, değer.

Ƙadriñ ol meretebe kim maş'ad-ı i'lâ-yı melek
Tâ'ir-i devletüñe mehbiñ-i dün u esfel

14. **kadri: -ü, -ñ**
Kaside 62
Mısra: **61**
Kıymet, değer.

Hağ kadriñ efvün eylesün a'danı mağzün eylesün
Güdükce mağbün eylesün düşmenlerin tağdir-i Rabb

15. **kadri: -i**
Kaside 42
Mısra: **89**
Kıymet, değer // rütbe, derece.

Ƙadri bülend ola o miğdâr kim
Nâmına ola şasem-i rüzgâr

kadri dür-i ğaltân:

1. **kadri dür-i ğaltân:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İri, yuvarlak incinin değeri.

Pây-mâl eyler yürür a'dâ kelâm-ı pākimi

Her sözümm ammâ yine kadri dür-i ğaltân bulur

kadri dür-i ğaltânı:

1. **kadri dür-i ğaltânı: -ı**
Kaside 3
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak incinin kıymeti.

Bâ-ğuşuş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözümm kadri dür-i ğaltânı

kadri dür-i güftârum:

1. **kadri dür-i güftârum: -u, -m**
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Söz incisinin değeri.

Yine endişe bilür kadri dür-i güftârum
Rüzgâr ise deni dehr ise şarrâf degül

kadri dür-i güftârûñı:

1. **kadri dür-i güftârûñı: -u, -ñ, -ı**
Gazel 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz incisinin değeri.

Baña şor Nef'î hemân kadri dür-i güftârûñı
Nükte-sencân-ı İlâhî cümle hemdemdür baña

kadri dür-i mazmün-ı eş'arı bilür:

1. **kadri dür-i mazmün-ı eş'arı bilür: -ü, -r**
Kaside 49
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şiirlerdeki mazmun /mana incisinin kıymetini bilmek, değerini takdir etmek.

Zihî cevher-şinâs-ı çârsü-yı nüktedânî kim
Bilür kırağ ile kadri dür-i mazmün-ı eş'arı

kadri dür-i nazmumu:

1. **kadri dür-i nazmumu: -u, -m, -ı**
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Nazım incisinin değeri // (şairin) şiirinin değeri.

Devrân ne bilür kadri dür-i nazmumu zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

kadri erbâb-ı dili:

1. **ḳadr-i erbāb-ı dili:-i**

Kaside 43

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Gönül erbabının /şairlerin kıymeti.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili fark eylemez devrān
Ki añlar sāye şalmaz 'ār ider seb'ün şidād üzre

2. **ḳadr-i erbāb-ı dili:-i**

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül ehli /âşıkların kıymeti.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi şabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi şabā

ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān:

1. **ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān:**

Kaside 8

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

İnsan cevherinin değeri.

Virse ger ḫürşid-i isti'dādī ḫāke terbiyet
Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur

ḳadr-i güftār:

1. **ḳadr-i güftār:-ı**

Kaside 38

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Sözün kıymeti, değeri.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftāri 'aceb bātl
Mesihā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tev'em

ḳadr-i ḫāk-i küy-ı ahlākın:

1. **ḳadr-i ḫāk-i küy-ı ahlākın:-ı, -n**

Kaside 14

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

*Ahlakı semtinin toprağının kıymeti (padişahın
ahlakı semt olarak düşünölmüştür).*

Ḳadr-i ḫāk-i küy-ı ahlākın bilirdi rüzgār
Birbirine eylese āğişte müşk ü 'anberi

ḳadr-i suhan:

1. **ḳadr-i suhan:**

Kaside 57

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Sözün, şiirin değeri.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suhan
Anda eşrāf u ahālī yā çoğ olmuş yāḫud az

ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevheri:

1. **ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevheri:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: Atasözü

*Altının kıymetini kayumcu bilir, mücevherin
kadrini mücevherci bilir.*

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevheri
Ḳadrin anuñçün bilir yoḫdur şeh-i ekrem gibi

ḳadrin bile:

1. **ḳadrin bile:-e**

Kaside 46

Mısra: 79

Kelime Tipi: Deyim

*Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir
etmek.*

Ḳadrin a'lā bile gittükdce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh mu'in

ḳadrin bilse:

1. **ḳadrin bilse:-se**

Kaside 46

Mısra: 49

Kelime Tipi: Deyim

*Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir
etmek.*

Bilse kırat ile ḳadrin n'ola Sultān Murād
Olur ihsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḫarın

ḳadrin bilsün:

1. **ḳadrin bilsün:-sün**

Kaside 49

Mısra: 101

Kelime Tipi: Deyim

*Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir
etmek.*

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫ'āce-i ḫüsn-i ḳabülündür ḫaridāri

ḳadrin bilür:

1. **ḳadrin bilür:-ü, -r**

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: Deyim

*Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir
etmek.*

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḫ eylemem
'Älemün sermaye-i deryā vü kändür sözüm

2. **ḳadrin bilür**:-ü, -r

Kaside 12

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Benden a'lā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḫi her dem yār-ı cānumdur benüm

3. **ḳadrin bilür**:-ü, -r

Kaside 27

Mısra: 101

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bi-ḫamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḫ eylemek bu nazm-ı garrāyı

4. **ḳadrin bilür**:-ü, -r

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevheri
Ḳadrin anuñçün bilür yoḳdur şeh-i ekrem gibi

5. (**ḳadrin**) bilür:

Kaside 9

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Devrān ne bilür ḳadr-i dūr-i nazmumı zıjrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

(**ḳadrin**) bilürdi:

1. (**ḳadrin**) bilürdi:-ü, -r, -di

Kaside 14

Mısra: 73

Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Ḳadr-i ḫāk-i küy-ı aḫlākın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āğişte müşk ü 'anberi

ḳadrini bilür:

1. **ḳadrini bilür**:-ü, -r

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Şüfi ne bilür ḳadrini zevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdu hemān ḫāk-i reh-i mest

ḳadrüm añlar:

1. **ḳadrüm añlar**:-r

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ḳadrini anlamak, değerinin farkına varmak, değerini bilmek.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nef'i
Çok hünerdir ḡazeli böylece pākize demek

ḳadrüm bilip:

1. **ḳadrüm bilip**:-ip

Kaside 51

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Deyim**

Ḳadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḫased
Her ne derse ḳo desin çekmez in aşlā aña ḡam

ḳadrüm bilmezse:

1. **ḳadrüm bilmezse**:-mez, -se

Gazel 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Ḳadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tab' - ehli biḡāne degül mi yā

ḳadrüm bilür:

1. **ḳadrüm bilür**:-ü, -r

Kaside 14

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Deyim**

Ḳadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
'Ārifim düşmez baña lāf u ḡüzāf-ı serseri

ḳadrümi añlamamak:

1. **ḳadrümi añlamamak**:-ma, -maḳ

Kaside 24

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Deyim**

Ḳadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ola ma'nāda benim gibi ḫuşūşā kāmil
Ki olur añlamamak ḳadrümi noḳşān-ı felek

ḳadrümi bilmezse:

1. **ḳadrümi bilmezse**:-mez, -se

Kaside 41

Mısra: 66

Ḳadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ben şâ'ir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-ıtrâzum
Bilmezse n'ola kadrümi mollâ-yı zamâne

kadrümi bilür:

1. **kadrümi bilür:**-ü, -r

Kaside 39

Mısra: **91**

Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ne bilür kadrümi erbâb-ı ma'ânî vü beyân
Sözümü 'Ârifibi'l-lâh ider ancak tefsîr

kadrün bilür:

1. **kadrün bilür:**-ü, -r

Kaside 20

Mısra: **75**

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bi- hâmdi'llâh bilür şâh-ı cihân kadrün ne gam yersin
Ne lâf eyleyse itsin i'tikâdınca o bâtlı hâr

kadrün bilürse:

1. **kadrün bilürse:**-ü, -r, -se

Gazel 74

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Deyim**

Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Cenâb-ı Âşaf-ı zî-şân bilürse n'ola ger kadrün
Olur lâ-büdd dil-i ma'hdüm-ı pākīze-şiyem nâzik

kafes:

1. **kafes:**

Kaside 28

Mısra: **28**

Kafes // içinde gönül bulunan göğüs kafesi.

Fikr eyleyince dâm-ı girih-gîr-i zülfüni
Bir hâlet el virür ki kafes gülsitân olur

kafes-i 'aşkdan:

1. **kafes-i 'aşkdan:**-dan

Gazel 60

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Aşk kafesi.

Bir dâma tutulmaz dilimiz tırradan özge
Zîrâ kafes-i 'aşkdan âzâde Hümâyız

kafes-i dânişe:

1. **kafes-i dânişe:**-e

Kaside 9

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

İlim kafesi.

Tab'um kafes-i dânişe bir tûfî-i güyâ
Hâmem çemen-i ma'nîye bir serv-i çemândur

kafes-i teng-i sinede:

1. **kafes-i teng-i sinede:**-de

Kaside 28

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Göğsün dar kafesi.

Dil bu hevâ ile kafes-i teng-i sinede
Mânend-i murğ-ı bâl-şikeste tapân olur

kâfi:

1. **kâfidür:**-dür

Kaside 25

Mısra: **93**

Yeten, yetişen, elveren, yeterli.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetün
Ne murâd eyley ki olmaz sendeki rüşd ü sedâ

kâfile:

1. **kâfile:**

Gazel 3

Mısra: **4**

Birlikte hareket eden topluluk // âşıklar zümresi.

Târ-ı zülfinde qatar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

kâfile-sâlâr-ı kirâm:

1. **kâfile-sâlâr-ı kirâm:**

Kaside 50

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Cömert, eli açık kimselerin önderi.

Bahşış-âmüz-ı himem havşala-süz-ı hüsset
Kise-perdâz-ı kerem kâfile-sâlâr-ı kirâm

kâfile-sâlâr-ı kirâm-ı hüner-endüz:

1. **kâfile-sâlâr-ı kirâm-ı hüner-endüz:**

Kaside 59

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Hüner kazanan yüce kimselerin önderi.

Ol kâfile-sâlâr-ı kirâm-ı hüner-endüz
Erbâb-ı dil ü dâniş aña hayl ü haşemdür

kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'aşkım:

1. **kâfile-sâlâr-ı reh-i ka'be-i 'aşkım:-ım**

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk Kâbe'si yolunun kervanbaşı, önderi.

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'aşkım
Kim nâle-i 'uşşâk şadâ-yı ceresümdür

kâfir:

1. **kâfir:**

Gazel 91

Mısra: 3

Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Âşnâ çıkdım ise çeşmüne kâfir degülem
Sitem-i gamze-i nezzâre-şümârı çekemem

2. **kâfir:**

Gazel 137

Mısra: 5

Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Olmasun kâfir de böyle dil-rübâya mübtelâ
Âfet-i cândur gamı âşüb-ı dîndür gamzesi

3. **kâfir:**

Kaside 14

Mısra: 30

Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Her alay bir mevc-i tûfân-hîzîdür anuñ n'ola
Hâr u has gibi öñünce kaçsa kâfir 'askeri

4. **kâfire:-e**

Kaside 14

Mısra: 6

Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Ser-firâz itdün livâ'ü'l-hamd-i dîn-i Aḥmedi
Kâfire gösterdün el-ḥaḥḥ dest-bürd-i Hayderi

5. **kâfirüñ:-üñ**

Kaside 47

Mısra: 132

Dinsiz // kendini şair zanneden cahil.

Nazîre diye Kur'âna niçün katl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirüñ katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

kâfir-i mutlak:

1. **kâfir-i mutlak:**

Kaside 21

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Hiçbir dinî değere inanmayan inkârcı.

Hasûda kâfir-i mutlak denür ḥaḳîkatde

Olursa zühd ile ger Bâyezîd-i Bistâmî

kâfiristân:

1. **kâfiristân:-ı**

Kaside 11

Mısra: 40

Kâfir ülkeleri.

Hele teshîri mülke başlasun ikbâli seyr eyleñ

Ne Türkistânı ḳor fetḥ itmedük ne kâfiristânı

kâfife:

1. **kâfiyesin:-si, -n**

Gazel 76

Mısra: 10

Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ

Ġazelün kâfiyesin böylece teng itmeyicek

2. **kâfiye:-dı**

Kaside 2

Mısra: 31

Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Kâfiye teng oldı âgâz-ı du'â itsem n'ola

Gerçi zabt itmek ne mümkün ḥâme-i çâpük-revi

3. **kâfiye:**

Kaside 9

Mısra: 137

Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Lâfi koyalum kâfiye teng oldı du'âya

Şimden girü söz gevher olursa hezeyândur

4. **kâfiye:**

Kaside 37

Mısra: 86

Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Şimdiden soñra du'â eyle hemân ey Nef'î

Heves-i lâf u güzâf eyleme kim kâfiye teng

5. **kâfiye:**

Kaside 43

Mısra: 99

Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef'î
Du'aya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibād üzre

kâğıd:

1. **kâğıd:-a**
Kaside 31
Mısra: **80**
Kağıt.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkebe yerine
Dökülür kâğıda nevk-i çaleminden hün-âb

kāhhār-ı hālīm:

1. **ķāhhār-ı hālīm:**
Kaside 26
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yumuşak huylu, insaflı kuvvet sahibi
(*hükümdar*).

Hüsrevâ pâdişehâ dād-gerâ
Ey kader-kevkibe ķāhhār-ı hālīm

kāh-ı şafādan:

1. **kāh-ı şafādan:-dan**
Kaside 53
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sefa köşkü.

Dilde bünyād-ı serā-yı gam u gussa muhkem
Kalmadı kâh-ı şafādan meger āşār-ı talel

kāhī:

1. **kāhīdūr:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **70**
Saman çöpü renginde, sarı.

Ki meyün surh u al iken rengi
Bīm-i ķahrıyla zerd ü kāhīdūr

kāhkeşān:

1. **kāhkeşāndūr:-dur**
Kaside 9
Mısra: **62**
Saman uğrusu, saman çeken; geceleri
gökyüzünde beyaz yol şeklinde görünen yıldız
topluluğu, saman yolu.

Çarh oldu cenābında kemer-beste gulāmı
Şanmañ ki felekde görinen kākheşāndūr

2. **kāhkeşān:**
Kaside 54
Mısra: **56**

Saman uğrusu, saman çeken; geceleri
gökyüzünde beyaz yol şeklinde görünen yıldız
topluluğu, saman yolu.

Atsa endişesi ger çarha kemend-i re'yin
Gündüz olur gecede kākheşān gibi bedīd

ķahr:

1. **ķahr:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Perişan etme, mahvetme, helak etme.

Gör n'eyledi ķahr ile bu Nef'î gibi zātı
Hiç dimedi ragbet idecek ādem imiş bu

2. **ķahrımı:-ı, -n, -ı**
Gazel 137
Mısra: **7**
Perişan etme, mahvetme, helak etme.

Bir nighle bildürür dünyāya luṭf u ķahrını
Çeşmi sāhir güyiyā sihr-i mübīndür ğamzesi

3. **ķahrı:-ı**
Kaside 4
Mısra: **71**
Celal, öfke, gazap.

ķahrı siphr-i pür-sitemün od ider yerin
Hulki cihāna bü-yı gül ü gülsitān virür

4. **ķahrı:-ı**
Kaside 7
Mısra: **75**
Celal, öfke, gazap.

ķahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meş'al-efrüz-ı reh-i ķāfile-i bād-ı nesīm

5. **ķahrıdūr:-ı, -dur**
Kaside 22
Mısra: **28**
Celal, öfke, gazap.

Şeh-i 'ālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ķahramān-kevkib
Ki luṭf u ķahrıdūr hep devlet ü dīnün mühim-sāzi

6. **ķahrı:-ı**
Kaside 27
Mısra: **27**
Celal, öfke, gazap.

Yaķar ķahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāğı
İder gül gibi pür-zer luṭfi dāmān-ı temennāyı

7. **ķahrıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 59
Mısra: **44**
Celal, öfke, gazap.

Luftıyla şerer kaçre-i bārān-ı bahārī
Kaħrıyla nem-i āb-ı Hızır reşha-i semdür

8. **kaħruñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 29

Celal, öfke, gazap.

Luft u kaħruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarha ırederi inķilāb

9. **kaħruñdur:-u, -ñ, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Celal, öfke, gazap.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luft u kaħruñdur sebab
Kimisi şulh üzere mestānıñ kimi ğavgādudur

kaħr u 'azāb-ı rüzgār:

1. **kaħr u 'azāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feleğın azabı ve kaħrı.

Gitdi ol demler ki eylerdi perişān hātırım
Bir yaña ğam bir yaña kaħr u 'azāb-ı rüzgār

Kaħramān:

1. **Kaħramān:**

Gazel 10

Mısra: 7

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır. Sevgilinin yan bakışı için
kullanılmıştır.*

Çeşm-i mesti tiğ çekmiş ğamzeden bir Kaħramān
Ebrū-yı müşğini bir şemşirden hālī kırāb

2. **Kaħramān:**

Kaside 55

Mısra: 85

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır. Sevgilinin yan bakışı için
kullanılmıştır.*

Çeşm-i mesti tiğ çekmiş ğamzeden bir Kaħramān
Ebrū-yı müşğini bir şemşirden hālī kırāb

3. **Kaħramānı:-ı**

Gazel 57

Mısra: 5

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır. Rüstem tarafından öldürülür.*

Bir nıgehle Kaħramānı katl ider Rüstem gibi
Baķsañ ammā çeşmine bir ğaste-i bī-tāb-ı nāz

4. **Kaħramān:**

Gazel 68

Mısra: 3

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır. Rüstem tarafından öldürülür.*

Kaħramān ğamze-i fettānuña meftūn u esir
Çeşm-i cādū-yı siħir-sāzına Rüstem 'aşıķ

5. **Kaħramān:**

Kaside 37

Mısra: 26

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

Kār-fermā-yı 'adālet kim olursa lāyık

Kaħramān aña silahdār u Nerimān serheng

6. **Kaħramān:**

Gazel 71

Mısra: 3

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

Kaħramān karşı turur mı gör o müjğānlara
Leşker-i ğamze-i mest-i sipeh-endāzına baķ

7. **Kaħramān:**

Kaside 21

Mısra: 30

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

Çekerdi 'aşķına düşdüķce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı ma'rekede Kaħramān ile cāmı

8. **Kaħramān:**

Kaside 28

Mısra: 127

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

Tab'umla kimse baķş idemez Kaħramān gibi
Endişe 'āleminde cihān-pehlevān olur

9. **Kaħramān:**

Kaside 45

Mısra: 42

*Kaħraman, İnan'ın eski hükümdarlarındandır.
Gazap ve kaħrıyla meşhur olup "Kaħraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı zī-şān
Revādur olsa eger Kaħramān silahdārı

10. **Ḳahramān:**

Kaside 52

Mısra: **98**

*Kahraman, İnan'ın eski hükümdarlarından.
Gazap ve kahriyle meşhur olup "Kahraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır.*

Dikdi na 'l-i sineme çeşmün sinān-ı gämzesin
Nizesini halkadan güyā geçirdi Ḳahramān

11. **Ḳahramāndur:-dur**

Gazel 141

Mısra: **1**

*Kahraman, İnan'ın eski hükümdarlarından.
Gazap ve kahriyle meşhür olup "Kahraman-ı Katil"
lakabı ile anılmıştır // müjgan.*

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Gämzesiyle ceng ider şāhib-kırāndur her biri

12. **Ḳahramānım:-ım**

Kaside 12

Mısra: **5**

*Kahraman, İnan'ın eski hükümdarlarından //
yiğit, cesur kimse.*

Ḳahramānım nize vü şemşire çekmem ihtiyāc
Hāme-i cādū-zebān tīg u sinānumdur benüm

13. **Ḳahramān:**

Kaside 15

Mısra: **44**

Yiğit, cesur kimse.

Sultān Murād-ı kāmran efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādīşeh hem Ḳahramān şāhib-kırān-ı Cem-
haşem

Ḳahramān olsa:

1. **Ḳahramān olsa:-sa**

Kaside 14

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Kahraman gibi yiğit ve cengaver olmak.

Çarşu turmaz saña şimden şöıra bu iḳbāl ile
Düşmenün ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

Ḳahramān-ı Cem-şaşem:

1. **Ḳahramān-ı cem-şaşem:**

Kaside 16

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

*Cem azametli kahraman // maiyeti Cem gibi
olan kahraman.*

Ḳahramān-ı Cem-şaşem şāhib-kırān-ı muhteşem
Zübde-i şāhān-ı 'ālem intihāb-ı rüzgār

Ḳahramān-ı Cem-kevkeb:

1. **Ḳahramān-ı Cem-kevkeb:**

Kaside 36

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Cem talihli Kahraman.

Tehemten-i vüzerā Ḳahramān-ı Cem-kevkeb
Şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem

Ḳahramān-ı çeşmine:

1. **Ḳahramān-ı çeşmine:-i, -n, -e**

Kaside 4

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Gözün Kahraman'ı, Kahraman gibi olan göz.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrü kemān şunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virtür

Ḳahramān-ı dīn ü devletdür:

1. **Ḳahramān-ı dīn ü devletdür:-dür**

Kaside 47

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Dinin ve devletin kahramanı /din ve devlet için
mücadele eden cesur, yiğit kimse.*

Penāh-ı salṭanatdur Ḳahramān-ı dīn ü devletdür
Medār-ı memleketdür kāmkar-ı kişver-ārādur

Ḳahramān-ı felek-evreng-i 'adālet:

1. **Ḳahramān-ı felek-evreng-i 'adālet:**

Kaside 7

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Adaletin felek tahtlı Kahraman'ı.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i 'adālet ki olur
Bim-i Ḳahriyle vücūd-ı sitem ü fitne 'adīm

Ḳahramān-ı gāzabı:

1. **Ḳahramān-ı gāzabı:-ı**

Kaside 24

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Öfkenin kahramanı.

Pehlivān-ı keremi sofrā-keş-i halk-ı cihān
Ḳahramān-ı gāzabı rā'iz-i yekrān-ı felek

2. **Ḳahramān-ı gāzabı:-ı**

Kaside 51

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Öfkenin kahramanı, yiğidi.

Âşaf-ı ma' deleti hâris-i mülk-i inşâf
Kahramân-ı gâzabı şaf-şiken-i hayl-i sitem

Kahramân-ı gâzabnâkdür:

1. **Kahramân-ı gâzabnâkdür:-dür**
Kaside 28
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hiddetli, öfkeli Kahraman (Kahraman, İran mitolojisindeki Kahraman-ı Katil lakabıyla anılan pehlivan.).

Çeşmüñ o Kahramân-ı gâzabnâkdür senüñ
Kim hışmı zâ'il olsa dañi bî-emân olur

Kahramân-ı halîm:

1. **Kahramân-ı halîm:**
Kaside 32
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Yumuşak huylu Kahraman.

Müşîr-i şîr-i şalâbet-hüner bir merdüm-hû
Cihân-sitân-ı kerem-pîşe Kahramân-ı halîm

Kahramân-ı hamle-güsterdür:

1. **Kahramân-ı hamle-güsterdür:-dür**
Kaside 38
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Hücum eden Kahraman.

Süvâr oldukça güyâ Kahramân-ı hamle-güsterdür
Ki meydâna girüp cevân edince şarşılır 'âlem

Kahramân-ı kişver-ârâ-yı melâhat:

1. **Kahramân-ı kişver-ârâ-yı melâhat:**
Gazel 34
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesini süsleyen Kahraman.

Ne gamze Kahramân-ı kişver-ârâ-yı melâhat kim
Dizilmiş leşker-i müjgân anuñ şaf şaf sipâhîdur

Kahramân-ı leşker-endâz:

1. **Kahramân-ı leşker-endâz:**
Kaside 48
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Asker salan (düşman üzerine ordu gönderen) Kahraman.

Dil-âver Kahramân-ı leşker-endâz
Ki döymez hamle-i tîgına Rüstem

Kahramân-ı maşrık u mağrib:

1. **Kahramân-ı maşrık u mağrib:**
Kaside 18
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Batının ve doğunun hükümdarı.

Şehenşâh-ı zamâne Kahramân-ı maşrık u mağrib
Hudâvend-i yegâne âftâb-ı âsmân-sâye

Kahramân-ı mülk-i bañr ü ber:

1. **Kahramân-ı mülk-i bañr ü ber:**
Kaside 20
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Karanın ve denizin (tüm dünyanın) kahramanı /hükümdarı.

Cenâb-ı hazret-i Sultân Murâd-ı 'âlem-ârâ kim
Odur şimdi yegâne Kahramân-ı mülk-i bañr ü ber

Kahramân-ı nigeñi:

1. **Kahramân-ı nigeñi:-i**
Gazel 38
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bakış Kahraman'ı, Kahraman gibi öldürücü bakış.

Âh u feryâd ile dil her ne zamân dâd ister
Kahramân-ı nigeñi hışm ile cellâd ister

Kahramân-ı nigeñ-i gamze-i hûbânı:

1. **Kahramân-ı nigeñ-i gamze-i hûbânı:-ı**
Kaside 7
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Güzellerin süzgün bakış Kahraman'ı (güzellerin öldüren süzgün bakışı).

Def'i bîm-i dil-i 'uşşâk için eyler eñeri
Kahramân-ı nigeñ-i gamze-i hûbânı halîm

Kahramân-ı sañt-bâzûdur:

1. **Kahramân-ı sañt-bâzûdur:-dur**
Kaside 34
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Bileği güçlü Kahraman.

Qalem bir Kahramân-ı sañt-bâzûdur zamânümde
Ki te'yîd-i hayâlümle olur endîşe mañhûri

Kahramân-ı şühdur:

1. **Ḳahramān-ı şühür:-dur**

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cevr ü cefa edici, kan dökücü Kahraman // gamze.

Bir Ḳahramān-ı şühür ol gamze güyyā
Olmış muşāhibi nigeḥ-i pür-ḥicāb-ı nāz

Ḳahramān-ı tığ- zendür:

1. **Ḳahramān-ı tığ- zendür:-dür**

Kaside 13

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

İyi kılıç kullanan Kahraman.

Suḥan bir tūṭi-i mu‘ciz-beyāndur ḥāmēm üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tığ- zendür dil silahdārı

Ḳahramān-ı vüzerā:

1. **Ḳahramān-ı vüzerā:**

Kaside 39

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Vezirlerin kahramanı.

Ḳahramān-ı vüzerā şaf-şiken-i ḳal‘a-güşā
Merd-i meydān-ı veḡā şaf-der-i Ḥayder-şemşir

Ḳahramān-ı zamān:

1. **Ḳahramān-ı zamān:**

Kaside 30

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Devrin Kahramanı.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücum-ı iḳbālī
Ḳul itdi pādīşeh-i Rūma şāh-ı İrānı

Ḳahramān-şavlet:

1. **Ḳahramān-şavlet:**

Kaside 26

Mısra: 27

Kahraman gibi saldıran // yiğitçe, kahramanca saldıran.

Ḳahramān-şavlet ü Yūsuf-şüret

Bü‘l-‘aceb şun‘-ı ḥudāvend-i ‘alīm

Ḳahramānvārī:

1. **Ḳahramānvārī:**

Kaside 45

Mısra: 94

Kahraman gibi.

Semend-i baḥtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Sa‘ādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

ḳahr-ı dehr:

1. **ḳahr-ı dehr:**

Kaside 36

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Zamanın eziyeti.

Edā-yı medḥüne ṭākat mı var zebānumda
‘Acebdür olmadığım ḳahr-ı dehr ile ebkem

ḳahr-ı İlāhī:

1. **ḳahr-ı İlāhī:**

Kaside 39

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Allah'ın gazabı.

Şadr-ı devletde sa‘ādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳir

ḳā‘ide-i ‘ahd-i vifākı:

1. **ḳā‘ide-i ‘ahd-i vifākı:-ı**

Kaside 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bariş antlaşmasının kuralları.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri ḳā‘ide-i ‘ahd-i vifākı temhīd

ḳā‘ide-i mültezim-i rüzgār:

1. **ḳā‘ide-i mültezim-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Devrin zaruri /mühim kuralı, dayanağı.

Çäre ne çün devr ideli böyledür

Ḳā‘ide-i mültezim-i rüzgār

ḳā‘ide-i naḥv ü ‘ilel:

1. **ḳā‘ide-i naḥv ü ‘ilel:**

Kaside 53

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Gramer kuralları ve sebepleri.

Manṭıkuñ yine beyān itmege kādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳā‘ide-i naḥv ü ‘ilel

ḳā‘ide-i nāz u nivāzı:

1. **kā'ide-i nāz u niyāzı:-ı**

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşıklık ve maşukluk kaideleri.

Mecnûn ne bilür kâ'ide-i nāz u niyāzı
'Âşık mı şanur kendin o meczûb-ı maḥabbet

kā'id-i ikbāline:

1. **kā'id-i ikbāline:-i, -n, -e**

Kaside 50

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Baht açıklığının önderliği, serveri.

Şadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş kâ'id-i ikbāline teslim-i zimām

kā'il:

1. **kā'iliz:-iz**

Gazel 114

Mısra: 10

Razı olmuş.

Böyle rindâne gazel az dinilür ey Nef'î
Kâ'iliz şive-i rindānı bilen yārâne

2. **kā'iliz:-iz**

Gazel 115

Mısra: 7

Razı olmuş, boyun eğmiş.

Rüz-ı şumār u defter-i a'māle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

3. **kā'il:**

Kaside 11

Mısra: 16

Razı olmuş, boyun eğmiş.

Tenezzül eylemez ammā o tāk u tahta ikbāli
Buña kâ'il degül zīrā 'ulüvv-i şevket ü şānı

kā'il olup:

1. **kā'il olup:-up**

Kaside 3

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

İnanmak, kabul etmek, razı olmak.

Kimisi kâ'il olup ḥaḳka sözümlü itdi kabül
İtmeyen daḫi ḳoyup da'vî-i bî-bürhānı

kā'ināt:

1. **kā'ināta:-a**

Kaside 16

Mısra: 50

Âlem, evren, bütün mahlukat.

Ḥavf-ı şemşiri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyz-ı cüdü kâ'ināta fetḫ-i bāb-ı rüzgār

2. **kā'ināt:-ı**

Kaside 6

Mısra: 45

Dünya, âlem, cihan.

Baḫr ider mi kâ'inātı ğarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā'im cevāhir-pāş u gevher-zā mıdır

3. **kā'ināt:**

Kaside 55

Mısra: 106

Dünya, âlem, cihan.

Çetr-i ikbālüh ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kâ'ināt āsüde tā rüz-ı ḥisāb

4. **kā'ināt:-ı**

Kaside 56

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihan.

Müjde ḫalk-ı 'āleme kim luḫf-ı Rabbü'l 'ālemîn
Kâ'inātı devlet-i sermedle kıldı kām-bîn

kākül:

1. **kākülüh:-ü, -ñ**

Nazm 3

Mısra: 2

Saç.

Olduḳ esir-i nīm-nigāh-ı tegāfülüh
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüh

2. **kākülüñi:-üñ, -i**

Gazel 115

Mısra: 4

Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Şal mihr ü māha ḫüsn ü leḫāfet kemendini
Göster yüzünden kākülüñi piç ü tāb ile

3. **kākül:**

Gazel 119

Mısra: 11

Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Ḥaḫ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḫān elimüzde

4. **kākülüh:-üñ**

Gazel 134

Mısra: 3

Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Kākülün de çıkdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

kākül-i ber-dūs:

1. **kākül-i ber-dūs:**

Kaside 20

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Omuzdaki saç, omuz üstüne dökülen saç.

Meh ü hürşid-i 'ālem-tābı çekmiş sanki zencire
O pür-çin kākül-i ber-dūs o pür-ham tırta-i der-ber

kākül-i fettāna:

1. **kākül-i fettāna:-a**

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fitne çıkararak kākül.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehünde

kākül-i pür-ham:

1. **kākül-i pür-ham:**

Kaside 38

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım perçem.

O mevzün-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzük
O simin sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ham

kal:

1. **kalmağı:-ma, -dı**

Kaside 33

Mısra: 102

Elde bulunmak.

Yaklağı söz itmāme ko laf itmegi Nef'i
Da vāya zamān kalmağı hengām-ı du 'ādur

2. **kalmağı:-sa**

Kaside 47

Mısra: 45

*(Bir sebepten dolayı) yapacağı şeyi yapamamak,
gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten
mahrum olmak.*

Gönül şayd itmeden kalmağı 'aceb mi bīm-i kahryla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek hağı-ı dil-ārādur

3. **kalmağı:-ma, -dı**

Kaside 53

Mısra: 12

Kahcı olmak, varlığını sürdürmek.

Dilde bünyād-ı serā-yı ğam u ğussa muhkem
Kalmağı kāk-ı şafādan meger āşār-ı talel

4. **kalmağı:-ma, -dı**

Kaside 36

Mısra: 76

*Sürmek, devam etmek, durmunu muhafaza
etmek.*

Tamām vefk-ı murād üzre halka luğ itdüñ
Kerāmet olduğına sende kalmağı şübhem

5. **kalur:-u, -r**

Kaside 25

Mısra: 81

*(Bir sebepten dolayı) yapacağı şeyi yapamamak,
gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten
mahrum olmak.*

Belki dil-berler kalur cümle hağ-āver olmadan
Ol kadar rāh-ı zuhūr-ı fitne bulur insidād

6. **kalmağı:-maz**

Gazel 11

Mısra: 5

Varlığını korumak, sürdürmek.

Gelse peykān-ı hadeng-i yār kalmağı süz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külheni bir kağre āb

7. **kalmağı:-maz, -sa**

Gazel 119

Mısra: 1

Varlığını korumak, sürdürmek.

Kalmağısa ger ol ğuşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

8. **kalmağı:-ma, -dı**

Kaside 5

Mısra: 61

Varlığını korumak, sürdürmek.

Cihānda kalmağı bir 'ukde dirdüm devr-i luğında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütān üzre

9. **kala:-a**

Kaside 29

Mısra: 104

Varlığını korumak, sürdürmek.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhūñe gör
Ne āşinā kala reşk itmedük cihānda ne yād

10. **kalmağı:-ma, -dı**

Kaside 40

Mısra: 4

Varlığını korumak, sürdürmek.

Şihhati 'āleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān kalmağı bir sinede ğam

11. **qalmasa:-ma, -sa**

Kaside 42

Mısra: 25

Varlığını korumak, sürdürmek.

Qalmasa tā fırqa-i erbāb-ı dil

Sine-figār u dijem-i rüzgār

12. **qalması:-ma, -dı**

Kaside 52

Mısra: 81

Varlığını korumak, sürdürmek.

Ğonceveş açılmadıq devrinde bir dil qalması

Nev-bahār-ı devletüñ dünyayı etdi gulsitān

13. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Kaside 52

Mısra: 118

Varlığını korumak, sürdürmek.

İdelüm sıdık u niyāz ile du 'ā şimden girü

Tā ki maqbül olduğında qalmaya reyb ü gümān

14. **qalur:-u, -r**

Gazel 20

Mısra: 9

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Dil-dāde-i qaddünde qalur mı daği nāmūs

Haq eylesesün kimseyi rüsvā-yı kıyāmet

15. **qalması:-ma, -dı**

Kaside 43

Mısra: 99

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Yeter söz qalması hem kāfiye teng oldu ey Nef 'i

Du 'āya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l- 'ibād üzre

16. **qalması:-ma, -dı**

Kaside 45

Mısra: 82

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Ki ne şafā kodı hātırda ne şafāya mağal

Yeriyle qalması dilde meserret āşārı

17. **qalması:-ma, -dı**

Kaside 47

Mısra: 43

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Zamānında vücūdı qalması tarrār u 'ayyārūñ

Hemān bir gamze-i fettān iki zūlf-i mutarrādur

18. **qalursa:-u, -r, -sa**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 19

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Bu heves böyle qalursa dil-i tab 'umda eger

İşidilmezse sözüm sine-i şad- çākūmden

19. **qaldı:-dı**

Müfret 6

Mısra: 1

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Zahmnāk eylemedük tende ne dil qaldı ne cān

El-emān gamzelerüñden senüñ ey şūh-ı cihān

20. **qalmamışdır:-ma, -mış, -dır**

Tesdis 1

Mısra: 2

Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Esirüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı hūbānım

Gamuñdan qalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

21. **qalursa:-u, -r, -sa**

Gazel 45

Mısra: 3

Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Dād o zālimden eger böyle qalursa nāzı

Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

22. **qalmazdı:-maz, -dı**

Gazel 58

Mısra: 3

Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Qalmazdı rüzgārda bir zinde 'āşığı

Ger olmayaydı gamzesi mest-i hārāb-ı nāz

23. **qalursa:-u, -r, -sa**

Gazel 110

Mısra: 10

Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Qorqum oldur bir gün ey Nef 'i yaqar dünyayı hep

Böyle qalursa eger sūz-ı mağabbet sinede

24. **qalursa:-u, -r, -sa**

Gazel 134

Mısra: 6

Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Naqd-i cān u dil mi qor tātār gamzeñ kimsede

Böyle qalursa eger dünyayı yağmalar gibi

25. **qalursa:-u, -r, -sa**

Kaside 7

Mısra: **31**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Böyle kalursa eger rāh-ı telāfî mesdūd
Bu huşuşa felek itmezse mükāfāt-ı ‘amīm

26. **kalursa:-u, -r, -sa**
Kaside 14
Mısra: **16**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Ġamze-i hūbān gibi cārî ucından yine hūn
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr u beri

27. **kalmaz:-maz**
Kaside 15
Mısra: **17**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Luṭf eyle sāķî nāzî ko mey şun ki kalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāhî vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

28. **kalaydı:-a, -y, -dı**
Kaside 43
Mısra: **2**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Bi-ħamdi’llāh felek döndü yine vefķ-ı murād üzere
Olurdu ħāl pek müşkil kalaydı ger ‘inād üzere

29. **kalısa:-sa**
Gazel 99
Mısra: **7**
(Bir iş, bir sorumluluk) birinin üzerine düşme.

Zülfine kalısa perişān eylemezdi dilleri
Anı da taħrîk iden bād-ı şabādur n’eylestün

30. **kalur:-u, -r**
Gazel 108
Mısra: **13**
Geri kalmak, (birinden) daha aşağı derecede olmama.

Kalur mı yā ‘Urfiden söz söylemede Nef’î
Hoş-lehçe ise ger o pākîze-edādur bu

31. **kalmaz:-maz**
Gazel 37
Mısra: **9**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

‘Ārif ol ğam çekme Nef’î böyle kalmaz rüzgār
Luṭf ider bir gün Ĥudā elbette fetħ-i bāb olur

32. **kalur:-u, -r**
Gazel 46
Mısra: **7**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Cem’iyyet-i ħāṭır mı kalur ‘āşık olunca
İllā ğam-ı ğisū-yı perişān ne belādur

33. **kalur:-u, -r**
Gazel 77
Mısra: **8**
Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Gencine-i derd eyledi her ğüşesini ğam
Ma ‘müre-i ħāṭırda kalur mı daħi şenlik

34. **kalur:-u, -r**
Kaside 21
Mısra: **64**
Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Ķadîmi ‘āşık-ı bîkr-i ħayāl-i medħūndür
Şenāña başlamayınca kalur mı ārāmı

35. **kalur:-u, -r**
Kaside 6
Mısra: **17**
Geri kalmamak; birinden daha aşağı derecede olmamak.

Bunda Ṭübādan kalur mı müşk-i bîd-i ser-niğün
Yā ğubār-ı berk-i Ṭübā anda müşkāsā mıdır

36. **kalmaz:-maz**
Kaside 17
Mısra: **49**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Olsa ger cilvegehi ‘arşa-i mülk-i ma ‘nā
Kuħl için kalmaz idi gerd-i zemîn-i eş ‘ār

37. **kalursa:-u, -r, -sa**
Kaside 31
Mısra: **13**
Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

Böyle kalursa ğüdāzendegî-i mihr eyler
Ma ‘den-i sîm olan yerleri baħr-ı sîm-āb

38. **kalurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 5
Mısra: **66**
Bir mekânda bulunmaya devam etmek, ayrılmamak.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itmese dehri
Kalurdu hūn-ı fitne dāmen-i āħir zamān üzere

39. **qalur:-u, -r**

Kaside 24

Mısra: 16

... içinde olmak, ... kendisini kaplamış olmak.

Sen eger dādımı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde qalur küşe-i dāmān-ı felek

40. **qaldı:-dı**

Kaside 25

Mısra: 92

Bir bütünden artmak.

Devlete lāzım umūr oldu tamām illā hemān
Qaldı erbāb-ı tarīk-ı ‘ilmi itmek intikād

41. **qalmaz:-maz**

Kaside 15

Mısra: 60

Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Sürdüke qasma yek-tene baqmaz silāh u cevşene
Yer qalmaz aqlā dūşmene illā beyābān-ı ‘adem

42. **qalam:-a, -m**

Kaside 23

Mısra: 49

... durumuna gelmek, ... durumda olmak.

Ben dām-ı taqayyürde qalam böyle giriftār
‘Acz ile olam mużtarib ü mużtar-ı ‘ālem

43. **qaldı:-dı**

Kaside 53

Mısra: 4

... durumuna gelmek, ... durumda olmak.

Esmedi bād-ı himem toğmadı qurşid-i kerem
Qaldı pejmürde vü efsürde gülüstān-ı emel

44. **qaldım:-dı, -m**

Müseddes 1

Mısra: 8

–de, ... içinde olmak, ... kendisini kaplamış
olmak.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belā-yı ‘aşk ile qaldım ne çäre n’eyleyim bilmem

kālā-vı fāhirdür:

1. **kālā-yı fāhirdür:-dür**

Kaside 49

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Kıymetli kumaş // şiir.

Suqan kālā-yı fāhirdür ne bilsün her deni qadrin
Bu cinsün h‘āce-i hüsn-i qabülündür qaridārı

kalb:

1. **qalbimüz:-i, -müz**

Gazel 88

Mısra: 7

Kalp, gönül.

Qalbimüz bāde ile maqlā‘-ı envār olsun
Nice bir maqzen-i esrār-ı qam-endüz idelüm

2. **qalbi:-i**

Gazel 65

Mısra: 2

Kalp, gönül // insanın iç âlemi.

Şüfi bu şüreti gel ma‘ni-i taqvāya deqiş
Qalbi pāk it nemedi atlas u dībāya deqiş

kalb-i ‘aşık:

1. **qalb-i ‘aşık:**

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

‘Aşığın kalbi, gönüli.

Harāb oldu yıkıldı qalb-i ‘aşık gibi mey-hāne
Harābāt ehli bilmem n’oldi kimse dāde gelmez mi

kalb-i cehele:

1. **qalb-i cehele:**

Kaside 60

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Cahillerin kalbi.

Beñzemez hātır-ı feyyāzuma qalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş‘ār ile zindān-ı suqan

kalb-i münşisine:

1. **qalb-i münşisine:-si, -n, -e**

Kaside 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kâtibin kalbi.

Ne nāme vāridāt-ı feyz-ı aqdes
Ki olmuş qalb-i münşisine mülhem

kalb-i şaf-ı ma‘reke-i sihre:

1. **qalb-i şaf-ı ma‘reke-i sihre:-e**

Kaside 33

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Sihr gösterme meydanı safının ortası // şairler
safının ortası.

Geh qalb-i şaf-ı ma‘reke-i sihre ‘alemdür
Geh dest-i Kelimu‘llāh-ı ma‘nāya ‘aşadur

kaldır:

1. kaldırınca:-inca

Kaside 13

Mısra: 12

Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfin
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârî

kaldur:

1. kaldur:

Kaside 15

Mısra: 73

Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

Ƙaldur elüñ eyle du'â buldı kaşideñ intihâ
Şimdi du'â itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

kâle gelmez:

1. kâle gelmez:-mez

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Söz ile anlatılması mümkün olmamak.

Ƙâle gelmez vaşf-ı luţf-ı 'unşür-ı mâhiyyeti
Zât-ı pâki cevher-i cân u dil-i 'âlem gibi

kâleb:

1. kâleb:

Gazel 13

Mısra: 4

Kalıp, her nesnenin kalıbı.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruşşat ü temkîn
Âdem midür ol ħar ki ola bir çurı kâleb

kâleb-i huşk-i hayâle:

1. kâleb-i huşk-i hayâle:-e

Kaside 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Hayalin kuru/ruhsuz kalıbı.

Şoñra gelsem dehre Ħallâķ-ı ma'âniden n'ola
Ƙâleb-i huşk-i hayâle rûĥ-ı şânîdür sözüñ

kâleb-i 'irfâna:

1. kâleb-i 'irfâna:-a

Kaside 52

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İrfan kalıbı, bedeni.

Noĥta-i kilki 'izâr-ı şâhid-i ma'nâya ĥâl
Cevher-i rûĥ-ı kelâmı kâleb-i 'irfâna cân

kalem:

1. kalem:

Kaside 5

Mısra: 72

Kalem // Yaratıcının İlahî sırları yazması.

O 'âlem-gerd-i reh-peymâ ki devr-i lâ-mekân eyler
Ƙalem noĥta koyunca merkez-i nün-ı mekân üzre

2. kalem:-ler

Gazel 32

Mısra: 10

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nice zâhirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüşâ-i şî'rûñ kalempler yane yazmışlar

3. kalem:

Gazel 74

Mısra: 10

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im
Ƙalem cādū-yı 'İsâ-dem suĥan hem şûĥ u hem nâzik

4. kalem:-i

Gazel 116

Mısra: 14

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Feyz-i Rûĥü'l-kudüsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemâsâ kâlemi nâdire-zây oldı yine

5. kalem:

Kaside 1

Mısra: 53

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Tab'ımuñ bir tercemân-ı ter-zebânıdır kalem
Ħâmemüñ bir hem-zebân-ı nüktedânıdır sözüñ

6. kalem:

Kaside 1

Mısra: 55

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Pâsbân olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerâĝ-ı pâsbânıdır sözüñ

7. kalem:

Kaside 3

Mısra: 31

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nîzesidür o kalem cedvel-i takvîm-i zafer
Ki 'adûnuñ aña surh olmış ucında kanı

8. **qalemüm**: -ü, -m

Kaside 4

Mısra: 18

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Tab'um 'arûs-ı ma'niye meşşâtelik ider
Endişem âyine qalemüm sürmedân virür

9. **qalemüm**: -ü, -m

Kaside 7

Mısra: 93

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Qalemüm nâtika-bend-i dehen-i sihr ü füsün
Suhanum 'uqde-güşâ-yı girih-i fikr-i hakîm

10. **qalem**:

Kaside 9

Mısra: 117

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ol dem ki qalem sebt için âsâr-ı hayâlüm
Destümde ser-ender-ham-ı âgüş-ı benândur

11. **qalemüm**: -ü, -m

Kaside 10

Mısra: 78

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Endişem olur büy-ı laţifiyle mu'aţtar
Andan qalemüm 'âlemi pür-müşk-i ter eyler

12. **qalem**:

Kaside 13

Mısra: 94

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Suhan bir tûfî-i mu'ciz-beyândur hâmem üstâdı
Qalem bir Qahramân-ı tîg- zendür dil silahdârı

13. **qalem**:

Kaside 15

Mısra: 34

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Bir câm şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh u qalem

14. **qalem**:

Kaside 24

Mısra: 42

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

İder elqâb-ı hümâyûnuñ böyle tahtır
Qalem aldıkca ele münşî-i dîvân-ı felek

15. **qalemi**: -i

Kaside 26

Mısra: 71

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Qalemi şa'sa'a-i mihre döner
Medhîni her kim iderse terkîm

16. **qalem**:

Kaside 34

Mısra: 73

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Qalem bir Qahramân-ı saht-bâzûdur zamânümde
Ki te'yid-i hayâlümle olur endişe mahtûri

17. **qalem**:

Kaside 36

Mısra: 48

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Hâdis-i tîgını zîkr idemez zebân zîrâ
Yazınca medhîn olur ser-te-ser bürîde qalem

18. **qalemi**: -i

Kaside 36

Mısra: 45

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Devâtı gâliyedân u buhûr olur qalemi
Benefşezâr-ı bihişte döner sevâd-ı raqam

19. **qalem**:

Kaside 40

Mısra: 80

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Hâşılı hayyiz-i imkânda degül evşâfuñ
Almasun yok yere bir şâ'ir ele hîç qalem

20. **qalemüm**: -ü, -m

Kaside 40

Mısra: 87

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Suhanüm sihr-i mübîn ü qalemüm çüp-ı Kelîm
Nefesüm mağz-ı dem-i nutk-ı Mesîh-i Meryem

21. **qalem:**

Kaside 41

Mısra: **84**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Çarhuñ sitemi cânuma geçdi n'ola olsa
Destümde qalem fitne-i ber-pây-ı zamâne

22. **qalemüm:-ü, -m**

Kaside 44

Mısra: **82**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Tâzeler lâle gibi dâğ-ı derün-ı felegi
Eyledükce qalemüm nağme-i nev-peydâyı

23. **qalem:**

Kaside 47

Mısra: **66**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Qalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

24. **qalem:**

Kaside 50

Mısra: **16**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nice mey dest-i Mesihâda çeker sâğarını
Qalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhâm

25. **qalem:**

Kaside 51

Mısra: **72**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzidur anuñ o qalem

26. **qalem:**

Kaside 51

Mısra: **73**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ne qalem bir büt-i ra'nâ ki hırâmân olsa
Zir-i pâyında kıllur zülf-i siyâhın derhem

27. **qalemüm:-ü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **7**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Qalemüm ol kadar şinâverdür
Tut ki bañr-ı suñande mâhîdür

28. **qalemüm:-ü, -m**

Kaside 39

Mısra: **98**

Yazma, çizme vb. işlemlerde kullanılan araç // şiir yazma.

Gülşen-i ma'nâya feyz-ı nefesüm bād-ı bahâr
Çemenistân-ı hayâle qalemüm ebr-i matîr

29. **qalemüm:-ü, -m**

Kaside 51

Mısra: **106**

Yazma, çizme vb. işlemlerde kullanılan araç // şiir yazma.

İder ebkâr-ı ma'ânîyi perîveş da'vet
Başduğınca qalemüm dâ'ire-i nazma qadem

30. **qalemün:-ü, -ñ**

Kaside 51

Mısra: **69**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç // ferman yazma, hüküm verme.

Derd-i hırmâna tabîb olsa revâdur qalemün
Hoqka-i Çinî devât aña mürekkeb merhem

qalem-i çâpük ü zibende-hırâm:

1. **qalem-i çâpük ü zibende-hırâm:**

Kaside 50

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Hızlı ve güzel salınan qalem.

Şâfdur âb-ı revân gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken qalem-i çâpük ü zibende-hırâm

qalem-i güvâvî:

1. **qalem-i güvâvî:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Söyleyen qalem // yazan qalem.

Her biri tâ o kadar medhüñe meftün olmuş
H'âba varsa görür elde qalem-i güvâvî

qalem-i hercâvî:

1. **qalem-i hercâvî:**

Kaside 44

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Sebatsız, kararsız qalem.

Vaşf-ı temkînini biñ yılda iderdi tañrîr
Dedigim yerde тұraydı qalem-i hercâvî

kalem-i mâşıta-i lutf-ı şehensâh-ı kerîm:

1. **ķalem-i mâşıta-i lutf-ı şehensâh-ı kerîm:**

Kaside 7

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Kerem sahibi şahlar şahının ihsanının gelin
süsleyicisi kalemi.*

Çehre-perdâz-ı 'arūsân-ı suhan ola meger
Ķalem-i mâşıta-i lutf-ı Şehensâh-ı kerîm

kalemkârî:

1. **ķalemkârî:**

Kaside 49

Mısra: 14

Nakkaşlık.

Nesîm ol deñlü nâzûk tarh ider âb üzre emvâcı
Ki levh-i sîme üstâd idemez öyle ķalemkârî

kalem-rev:

1. **ķalem-revimdür:-i, -m, -dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 11

*Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm
sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke.*

Mülk-i ma'nâ ķalem-revimdür hep
Tab'um endişe pâdişâhidur

2. **ķalem-rev:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 3

*Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm
sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke.*

Cem-rütbe şeh-i suhan ķalem-rev
Meh-kevkebe pâdişâh-ı ma'nâ

kalem-rev-i taht-ı taşarruf-ı hükmi:

1. **ķalem-rev-i taht-ı taşarruf-ı hükmi:-i**

Kaside 30

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Emir verme yetkisi tahtının ülkesi // hüküm
yürütülen yer.*

Zemîn ķalem-rev-i taht-ı taşarruf-ı hükmi
Zamâne bende-i hidmet-güzâr-ı fermânî

ķalender:

1. **ķalender:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 40

*Dünyadan elini eteğini çekip her şeyi hoş gören
(kimse), derviş.*

Bir iki şüret uğrısı har kim
Ne ķalender ne hânķahîdür

ķalib-i mazmûna:

1. **ķalib-i mazmûna:-a**

Kaside 28

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Mazmun kalıbı.

Kim vaşf iderse zât-ı şerîfün benim gibi
Rûh-ı kelâmî ķalib-i mazmûna cân olur

ķalur gider:

1. **ķalur gider:-er**

Nazm 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gidip kalmak // süreklilik kalmak.

Ķalur gider bu gönül zülf-i yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmî bilen ol diyârdan gelmez

kâm:

1. **kâm:**

Kaside 13

Mısra: 115

Damak, ağız.

Gelince sîneden kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilün enfâs-ı rûhu'llâhdur güyâ ki efkârî

kâm alması:

1. **kâm alması:-ma, -sı**

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Umduğuna ve istediğine erişmek.

Mâhında maħabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

ķâm almasun:

1. **ķâm almasun:-ma, -sun**

Kaside 38

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Umduğuna ve istediğine erişmek.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şâd olmasun 'âlem nice kâm almasun âdem

ķâm u leb-i endişevi:

1. **kām u leb-i endiṣeyi:**

Kaside 10

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin dudağı ve damağı.

RengİN ü lezİZ oldı kelāmum o kadar kim

Kām u leb-i endiṣeyi pür-gül-şeker eyler

kām-bahş ola:

1. **kām-bahş ola:-a**

Kaside 57

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Bağışçı, ihsan edici olmak.

Kām-yāb olmaya bir şā'ir-i 'ālī-meşreb

Kām-bahş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

kām-bahşā:

1. **kām-bahşā:**

Kaside 48

Mısra: **71**

Ey mutluluk bahşeden, herkesin arzusunu yerine getiren.

Kerīmā kām-kārā kām-bahşā

Eyā düstür-ı zī-şān-ı müfahham

kām-bahş-ı 'azamet:

1. **kām-bahş-ı 'azamet:**

Kaside 17

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

Herkesin arzusun yerine getiren cömert, yüce (padişah).

Kām-bahş-ı 'azamet cān-ı cihān-ı devlet

Revnağ-ı saltanat ārāyış-i dīn ü dünyā

kām-bahş-ı ma' delet-güster:

1. **kām-bahş-ı ma' delet-güster:**

Kaside 38

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Herkesin arzusunu yerine getiren adaletli vezir // adil vezir.

Mürebbi-i ahālī kām-bahş-ı ma' delet-güster

Nizāmü'l-mülk-i ahd ārāyış-i ma' müre-i 'ālem

kām-bahş-ı serveri:

1. **kām-bahş-ı serveri:**

Kaside 14

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Hükümdarlığın murat başıslayanı (herkesin dileğini yerine getiren hükümdarlık).

Nağd-i vaqt-i saltanat sermāye-i emn ü emān

Dest-gir-i dīn ü devlet kām-bahş-ı serveri

kām-bīn kıldı:

1. **kām-bīn kıldı:-dı**

Kaside 56

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Talihli, nasipli etmek.

Müjde halk-ı 'āleme kim luğf-ı Rabbü'l 'ālemīn

Kā'ināti devlet-i sermedle kıldı kām-bīn

kamer:

1. **kamer:**

Kaside 52

Mısra: **25**

Ay.

Muntazır her gice çarğ-ı pür-kevākible kamer

Yakmağa şahnında bir şem'-i muraşşā' şem'dān

2. **kamer:**

Kaside 61

Mısra: **20**

Ay.

Gayrılar tutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ

Hıç olur mı gökde hürşīde kamer nā'ib-menāb

kāmet:

1. **kāmeti:-i**

Kaside 59

Mısra: **58**

Boy.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dā'im

Hemvāre anuñçün felegüñ kāmeti hāmdur

2. **kāmet:**

Gazel 20

Mısra: **1**

Boy, endam.

Kāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıyāmet

Şalınsa tutar 'ālemi gavgā-yı kıyāmet

3. **kāmet:**

Gazel 21

Mısra: **2**

Boy // sevgili.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı kıyāmet

Eylerse o kāmet n'ola işbāt-ı kıyāmet

4. **ķāmetüñi**: -üñ, -i
Gazel 35
Mısra: 6
Boy, endam.

Ne Őeb ki kūyuña yüz sürmesem o Őeb ölürüm
Ne gün ki ķāmetüñi görmesem kıyāmet olur

ķāmet-i ham-geşte:

1. **ķāmet-i ham-geşte**:
Gazel 36
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Eğrilmiş, bükülmüş boy.

Benefşe ķāmet-i ham-geşte 'arz itmek temāŐadur
Bu faŐluñ hükmi ĥod pīr-i dü-tāy-ı nev-cevān eyler

ķāmet-i mevzün:

1. **ķāmet-i mevzün**:
Kaside 20
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Düzgün, ölçülü boy // sevgili.

O ra'nā ķāmet-i mevzün o refīr-ı ĥoŐ-āyende
O zībā 'arız-ı gül-gün o ruĥsār-ı Őafā- güster

kāmil:

1. **kāmil**:
Gazel 16
Mısra: 9
*İlim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri
bakımından belli bir olgunluĥa erişmiş (kimse).*

Bakmaz oldı kāmil ü dānāya Nef'ī çarĥ-ı dūn
Ĥalķ-ı 'ālem mā'il ancaķ cāhil ü nādāna hep

2. **kāmil**:
Kaside 60
Mısra: 15
*İlim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri
bakımından belli bir olgunluĥa erişmiş (kimse).*

Kimi kāmil kimi 'irfānına nisbet nākıŐ
Kimi üstād-ı suĥan kimisi nādān-ı suĥan

3. **kāmil**:
Kaside 40
Mısra: 43
Noksansız, tam, bütün, mükemmel.

'Aklı kāmil dili pāk āyine-i sinesi Şaf
Hükmi cārī sözi söz 'ahdi metīn ü muĥkem

kāmil görüp:

1. **kāmil görüp**: -üp
Kaside 62
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Noksansız, kusursuz kabul etmek.

Buldum hele sultānımı kem añlamaz iz'ānımı
Kāmil görüp noķŐānımı luĥf eyleyüp Şi' rümde heb

kāmil ola:

1. **kāmil ola**: -a
Kaside 24
Mısra: 91
Kelime Tipi: -
Mükemmel olmak.

Ola ma'nāda benim gibi ĥuŐūŐā kāmil
Ki olur añlamamak ķadrümi noķŐān-ı felek

2. **kāmil ola**: -a
Kaside 30
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Mükemmel olmak.

Ola suĥanda ĥuŐūŐā benim gibi kāmil
Ki bir 'ibāretinüñ yok edāda noķŐānı

kāmil olan:

1. **kāmil olan**: -an
Kaside 3
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Noksansız, tam olmak.

ĤāŐılı Şimdi benim nādīre-senc-i 'ālem
İder iķrār buna kāmil olan iz'ānı

kāmkārā:

1. **kāmkārā**:
Kaside 14
Mısra: 75
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā Şaf-derā Őāĥīb-ķırān ŐāhenŐehā
Ey serīr-i 'adl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **kāmkārā**:
Kaside 16
Mısra: 55
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā Őehryārā Ĥusrevā ŐāhenŐehā
Ey cihān-dāver Őeh-i gerdūn-cenāb-ı rüzgār

3. **kāmkārā**:
Kaside 38
Mısra: 75
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Vezîrâ kâmkârâ şaf-derâ şâhib-kırân Şadrâ
Eyâ leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a'del ü ekrem

4. **kâmkârâ:**

Kaside 48

Mısra: 71

Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kerimâ kâmkârâ kâm-bağşâ
Eyâ düstür-ı zî-şân-ı müfahham

5. **kâmkârâ:**

Kaside 55

Mısra: 45

Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kâmkârâ serverâ şadrâ mekârim-perverâ
Ey cihân-dâver felek-yâver hüdîv-i kâmyâb

6. **kâmkârâ:**

Kaside 60

Mısra: 55

Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kâmkârâ sen o ser-hayl-i ma'ârifsin kim
Nazm-ı pâküñle zuhûr itdi senûñ şân-ı suhan

kâmkâr-ı 'azamet-güster ü 'âlî-himmet:

1. **kâmkâr-ı 'azamet-güster ü 'âlî-himmet:**

Kaside 39

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Yüce himmetli ve azametli devlet ve ikbal sahibi.

Kâmkâr-ı 'azamet-güster ü 'âlî-himmet
Ki görünür kefi cüdında cihân şey'-i haķir

kâmkâr-ı bahr-dilâ:

1. **kâmkâr-ı bahr-dilâ:**

Kaside 32

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

*Ey deniz gönüllü devlet ve ikbal sahibi
(sadrâzam).*

Kerim-i ebr-kefâ kâmkâr-ı bahr-dilâ
Eyâ muhîf-i cihân-ı tekerrüm ü tekrîm

kâmkâr-ı felek:

1. **kâmkâr-ı felek:**

Kaside 31

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Devrin devlet ve ikbal sahibi.

Kâmkâr-ı felek evreng-i 'adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile tavķ-ı rikâb

kâm-kâr-ı felek-mesned-i firîşte-sivem:

1. **kâm-kâr-ı felek-mesned-i firîşte-şiyem:**

Kaside 58

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Melek huylu, felek makamı ikbal sahibi.

O kâm-kâr-ı felek-mesned-i firîşte-şiyem
Ki luţf-ı tab'ına kerrübiyân olur meftûn

kâmkâr-ı fużalâ:

1. **kâmkâr-ı fużalâ:**

Kaside 50

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Faziletli kimselerin saadetlisi, muradına ereni.

Mültecâ-yı vüzerâ şadr-ı kibâr-ı 'ulemâ
Kâmkâr-ı fużalâ fahr-ı mevâlî-i 'izâm

kâmkâr-ı heft-kişver:

1. **kâmkâr-ı heft-kişver:**

Kaside 16

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin hükümdarı.

Kâmkâr-ı heft-kişver pâdişâh-ı baħr ü ber
Dâd-güster dâver-i devlet-me'âb-ı rûzgâr

kâmkâr-ı kişver-ârâdur:

1. **kâmkâr-ı kişver-ârâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Memleket süsleyen devlet ve ikbal sahibi //
memleket süsleyen vezir.*

Penâh-ı salţanatdur qahramân-ı dîn ü devletdür
Medâr-ı memleketdür kâmkâr-ı kişver-ârâdur

kâmkâr-ı mülk ü millet:

1. **kâmkâr-ı mülk ü millet:**

Kaside 56

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ülkenin ve milletin bahtiyarı, ikbal sahibi.

Kâmkâr-ı mülk ü millet iftiħâr-ı salţanat
Hâris-i qânûn-ı devlet nâşır-ı aħkâm-ı dîn

kâmkâr-ı pür-kerem:

1. **kâmkâr-ı pür-kerem:**

Kaside 25

Mısra: 33

Kelime Tipi: -
Kerem sahibi hükümdar.

Kāmkār-ı pür-kerem şahenşeh-i 'ālī-himem
Saltanat-pirā-yı 'ālem hazret-i Sulţān Murād

kāmkār-ı vüzerā:

1. **kāmkār-ı vüzerā:**

Kaside 40
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin ikbal sahibi, muzaffer olanı.

Kāmkār-ı vüzerā kıble-i cāh-ı fuzalā
Dest-gir-i fuķarā dād-penāh-ı 'ālem

kāmrān:

1. **kāmrān:**

Kaside 32
Mısra: **45**
Arzusuna, muradına ermiş, bahtiyar.

Emel vezāyif-i cüdiyla kāmrān u ganī
Kerem leṭā'if-i hulkıyla hānde-rüy u besim

kāmrān eyler:

1. **kāmrān eyler:-r**

Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna nail etmek.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şah u gedāyı kāmrān eyler

kāmrān ola:

1. **kāmrān ola:-a**

Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Arzusuna nail olmak, mesut bahtiyar olmak.

Ḳurb-ı sulţān-ı cihānda ola dā'im kāmrān
Ḥaḳ vücüdün hıfz ide āsīb-i dūr-ā-dürdan

kāmrān olur:

1. **kāmrān olur:-u, -r**

Kaside 28
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Arzusuna nail olmak, mesut bahtiyar olmak.

Kim cem' iderse gevher-i mażmün-ı hāşşını
Cem'iyet-i cevāhir ile kāmrān olur

kāmrān-ı mülk-i nazm olsam:

1. **kāmrān-ı mülk-i nazm olsam:-sa, -m**

Gazel 140

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Nazım mülkünün hükümdarı olmak, şiir vadisinin hükümdarı olmak.

Kāmrān-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'ī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭab'ımuñ gencinesi

kām-revā olmaz:

1. **kām-revā olmaz:-maz**

Kaside 46

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

İsteğine erişmek, gayesine ulaşmak.

Ġam degül kām-revā olmaz isem 'ālemde
Rüzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emin

kām-revāy oldu:

1. **kām-revāy oldu:-dı**

Gazel 116

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

İsteğine erişmek, gayesine ulaşmak.

Hān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerimü'ş-şān kim
Devr-i cüdında cihān kām-revāy oldu yine

kām-şümār olsa:

1. **kām-şümār olsa:-sa**

Kaside 29

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

İstek saymak.

Ger olsa nāṭıka sur'at deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca gāyete ta'dād

kām-yāb kılmadıñ:

1. **kām-yāb kılmadıñ:-ma, -dı, -ñ**

Nazm 6

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bahtiyar etmek, muradına erdirmek.

Hıç sezā mı serverā zāt-ı kerimü'ş-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

kām-yāb oldum:

1. **kām-yāb oldum:-du, -m**

Kaside 1

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

Nef'iyüm endîşe-i na't ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüüm

kām-yāb olmaya:

1. **kām-yāb olmaya:**-ma, -y, -a

Kaside 57

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Bahtiyar olmak, muradına ermek, arzu edilene kavuşmak.

Kām-yāb olmaya bir şā'ir-i 'ālī-meşreb
Kām-baḥş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

kāmyāb-ı rüzgār ola:

1. **kāmyāb-ı rüzgār ola:**-a

Kaside 16

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Zamandan/hayattan muradını almak.

Ola şihhatle serir-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı 'ömr ü devlet kāmyāb-ı rüzgār

kāmyāb-ı rüzgār oldum:

1. **kāmyāb-ı rüzgār oldum:**-du, -m

Kaside 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamandan/hayattan muradını almak.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār
'İzzet ü rif' atle oldum kāmyāb-ı rüzgār

2. **kāmyāb-ı rüzgār oldum:**-du, -m

Kaside 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamandan/hayattan muradını almak.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār
'İzzet ü rif' atle oldum kāmyāb-ı rüzgār

kān:

1. **ķana:**-a, -, -

Gazel 15

Mısra: 8

Vücuttaki hayati sıvı.

Ceng iderler didede her şeb ḥayāl-i yār için
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ķana hep

2. **ķanı:**-ı

Kaside 3

Mısra: 32

Vücuttaki hayati sıvı.

Nizesidür o ķalem cedvel-i taķvīm-i zafer
Ki 'adūnuñ aña surḥ olmuş ucında ķanı

3. **ķan:**

Kaside 8

Mısra: 16

Vücuttaki hayati sıvı.

Ĝamzesi bir mest-i ḥ'yāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tige dāmeninde ķan bulur

4. **ķandur:**-dur

Kaside 9

Mısra: 26

Vücuttaki hayati sıvı.

Yār olmayıcaķ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şışesi laḥt-ı ciger ü ķatresi ķandur

5. **ķanı:**-ı

Kaside 27

Mısra: 33

Vücuttaki hayati sıvı.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ķanı
Aña naşb itse çarḥ ebr-i bahārī gibi saķķāyī

6. **ķana:**-a

Kaside 49

Mısra: 89

Vücuttaki hayati sıvı.

Geçer bir tiri biñ dilden bulaşmaz ķana peykānı
Ne sihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḥün-ḥ'yārı

7. **kān:**

Kaside 8

Mısra: 76

Maden ocağı, bir şeyin madeni, kaynağı.

Gāh olur naķķāb-ı çāpük-dest-i fikri taḅ'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dūkenmez kān bulur

8. **ķanalum:**-alum

Gazel 119

Mısra: 7

Bir arzusunu yeteri kadar karşılayıp tatmin olmak, yeterince haz alarak bir şeye doymak.

Biz nice ṭoyunca ķanalum cām-ı murāda
Bir laḥza ķomaz sāķī-i devrān elimüzde

9. **ķane:**-a

Gazel 114

Mısra: 4

Vücuttaki hayati sıvı (ciğer kanı).

Nāvek-i ğamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzi bulaşmaz ķane

10. **kāne:-a**

Gazel 140

Mısra: **10**

Maden yatağı, maden ocağı.

Kāmrān-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'i gibi
Bir dükenmez kāne beñzer tab'ımuñ gencinesi

11. **kān:**

Kaside 3

Mısra: **69**

Maden yatağı, maden ocağı.

Añsa iñşānuñı toprak şavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze tutar 'ummānı

12. **kān:**

Kaside 5

Mısra: **44**

Maden yatağı, maden ocağı.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı iñşān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrı baħr u baħrı kān üzre

13. **kānı:-ı**

Kaside 10

Mısra: **42**

Maden yatağı, maden ocağı.

Ol şeh ki keff-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ğanı kānı tehı baħrı ber eyler

14. **kānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: **60**

Maden yatağı, maden ocağı.

Feyz-i evşāfiyla ben güyā cihān-ı ma'niyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baħr u kānumdur benüm

15. **kān:**

Kaside 2

Mısra: **21**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Gevher-i güftārınuñ kān müşter-i müflisi
Küçe-i esrārınuñ hürşid düzd-i şeb-revi

16. **kān:**

Kaside 6

Mısra: **48**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Hem güher hem sim ü zerdür 'āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān midur deryā midur

17. **kān:**

Kaside 9

Mısra: **65**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Ne kān ider ol itdügi itlāfi ne deryā
Gerçi ki keff-i desti ne deryā vü ne kāndur

18. **kāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **66**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Ne kān ider ol itdügi itlāfi ne deryā
Gerçi ki keff-i desti ne deryā vü ne kāndur

19. **kānı:-ı**

Kaside 11

Mısra: **48**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Fürüg-ı re'yi çarħ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Keff-i cüdi cihān-ı himmetüñ hem baħrı hem kānı

20. **kānuñ:-uñ**

Kaside 13

Mısra: **103**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

O kānuñ her sözüñ bir kıt'a elmās-ı cihānbānı
O baħrūñ her kaşidem bir dizi lü'lü-yı şehvārı

21. **kānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: **114**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Suħan ki gevher-i vālā-nijād-ı qudsidür
Teh-i kemergeh-i küh-ı dilümdedür kānı

22. **kānuñ:-uñ**

Kaside 50

Mısra: **77**

Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Devr-i cüdüñda görür hālını baħr ü kānuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firāvānı ğamām

kan ağlamaz:

1. **kan ağlamaz:-maz**

Gazel 139

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kanlı göz yaşı dökmek, büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Görüp çarħıñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeş kan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

kan dökdi:

1. **kan dökdi:-di**

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Ol kadar kan dökdi şemşirüñ ki 'aks ile anuñ
Kāse-i yāķūta döndi künbed-i nīlüferi

kan döke:

1. **kan döke:-e**

Kaside 29

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke kan
Meger ki şıhhat-ı cism-i 'alil için faşşād

kan döküp:

1. **kan döküp:-üp**

Kaside 5

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pāk itmese dehri
Kālırdı hün-i fitne dāmen-i āhır zamān üzre

kan eylemek:

1. **kan eylemek:-mek**

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek, kan dökmek.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hünī gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bī-emāndur her biri

kan ider:

1. **kan ider:-er**

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek, kan dökmek.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tır-endāza dest

kan olur:

1. **kan olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

Kavga ve kargaşa meydana gelmek, kan dökülmek.

Her nā-maħalle ruħşat-ı nezzāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maħalleñde kan olur

kana bovadı:

1. **kana boyadı:-dı**

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kan içinde bırakmak.

Kana boyadı küyuñı seyl-āb-ı sirişküñ
Hün-i dil ile taşdı meger cüy-i maħabbet

kanā'at itmedi:

1. **kanā'at itmedi:-me, -di**

Kaside 61

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Yetinmek, kâfi bulmak.

Bir kaşideyle kanā'at itmedi medhünde dil
Şafha-i hātırdan itdim bir gazel de intiħāb

kanad:

1. **kanadıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 17

Mısra: 24

Kanat, uçma organı // yele.

Nice Şaçlı Torı bir bāl-güşā 'Ankā kim
Bir kanadıyla uçar uçduğı dem bī-pervā

kande:

1. **kande:**

Kaside 56

Mısra: 56

Nerede.

Küşe-i ebrüda ancak gamze-i dil-ber degül
Kande fitne var ise devründe oldu der-kemīñ

2. **kande:**

Kaside 17

Mısra: 160

Nerede.

Söyleden himmet-i sulţān-ı cihāndur yohsa
Kande ben kande bu güne kelimāt-ı ğarrā

3. **kande:**

Kaside 17

Mısra: 160

Nerede.

Söyleden himmet-i sultân-ı cihândur yoḥsa
Ḳande ben ḳande bu güne kelimât-ı ğarrâ

4. **ḳande:**

Kaside 14
Mısra: **126**
Nereye.

Ḥaḳḳ ser-efrâz eylesün râyât-ı dîn ü devletüñ
Ḳande ‘azm eylerse olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

kande kande:

1. **ḳande ḳande:**

Kaside 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
.... nerede nerede; karşılaştırılan iki yer veya şeyin arasında çok mesâfe veya çok nitelik farkı bulunduğunu anlatır.

Ki ben ḳande edâ-yı medḥ-i Sultân-ı cihân ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

2. **ḳande ḳande:**

Kaside 14
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
.... nerede nerede; karşılaştırılan iki yer veya şeyin arasında çok mesâfe veya çok nitelik farkı bulunduğunu anlatır.

Ḳande ben ḳande yine ta‘rif-i şâh-ı nüktedân
N’eyleyin zabṭ idemem endîşe-i zür-âveri

kand-i nazm-ı pâdişâh:

1. **ḳand-i nazm-ı pâdişâh:**

Gazel 134
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Padişahın şîrinin şekeri (IV. Murad’ın lezzetli/güzel şîirleri).

Ḳand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan lezîz
Medhûni itsem n’ola tûṭî-i güyâlar gibi

kand-ı nazm-ı şîrînüm:

1. **ḳand-ı nazm-ı şîrînüm: -ü, -m**

Kaside 27
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Tatlı şîirin şekeri.

Ne ḳand-ı nazm-ı şîrînüm gibi sükker olur ḥâşıl
Ne ḥâmem gibi gördi kimse tûṭî-i şeker-ḥâyı

kandil:

1. **ḳandille:-le**

Gazel 4
Mısra: **4**
Kandil, sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.

Ne feyz alur sıfâl-i bâdeden pîr-i muġân bilse
Çekerdî reşkden ḳandille Şeyḥü’l-ḥarem şahbâ

kân-havsala:

1. **kân-ḥavsala:**

Kaside 62
Mısra: **21**
Tahammül, müsamahakarlık madeni // hoşgörülü.

Deryâ-dil ü kân-ḥavsala bir daḥi yoḳ böyle hele
Bezî itmede luṭfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

kanı:

1. **ḳanı:**

Kaside 62
Mısra: **7**
Hani, nerede.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar deġer
Ḥaḳḳâ ki cânâ cân ḳatar yâr ile olsa leb-â-leb

kân-ı cüd:

1. **kân-ı cüd:**

Kaside 42
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ocağı, madeni.

Desti yem-i luṭf u dili kân-ı cüd
Kendi veliyyü’n-ni’am-i rüzġâr

kân-ı dâd:

1. **kân-ı dâd:**

Gazel 105
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Adalet madeni.

Şâh-ı cihân Sultân Murâd şâhenşeh-i ‘âlî-nijâd
Baḥr-ı ‘adâlet kân-ı dâd zıll-ı Ḥudâ-yı zû’l-minen

kân-ı dil:

1. **kân-ı dil:**

Kaside 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül madeni.

Kerīm-i kāmṛān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kân-ı dil dūr-pāşı deryādur

kân-ı güher:

1. **kân-ı güher:**

Kaside 35

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Mücevher madeni, cevher kaynağı.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân māl ü menāl

kân-ı imkân:

1. **kân-ı imkânı: -ı**

Kaside 11

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

İmkân /olanak madeni.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi zî-kıymet güher
bulmak

Çazanlar tişe-i endişesiyle kân-ı imkânı

kân-ı kerem:

1. **kân-ı kerem:**

Kaside 40

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Cömertlik madeni // iyilik, ihsan kaynağı.

İ'tikādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
'Özr-i taqşırımı ma'zūr tut ey kân-ı kerem

2. **kân-ı kerem:**

Kaside 17

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Cömertlik madeni // iyilik, ihsan kaynağı.

Ehl-i dil kân-ı kerem şāh-süvār-ı 'ālem
Hüsrev-i Cem-şiyem İskender-i iqlim-güşā

kân-ı ma'ārifdür:

1. **kân-ı ma'ārifdür: -dür**

Kaside 13

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Bilgi, hüner ocağı.

Dilüm kân-ı ma'ārifdür hayālüm baħr-ı ma'nādur
'Aceb mi haşre dek eyleyse ger hāmem güher-bārī

kân-ı pür-gevher:

1. **kân-ı pür-gevher:**

Kaside 51

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Cevher dolu maden.

Ma'den-i hüsün ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kân-ı pür-gevher ü gencine-i dīnār u direm

kannād:

1. **kanād:**

Kaside 29

Mısra: **122**

Şekerci, şeker satan.

Görünce lezzet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse tab'uma hem mey-fürüş u hem kanād

kânün:

1. **kanün:**

Kaside 58

Mısra: **104**

Ādet, kural.

Söz aħir oldu ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamām olunca du'ādur şasidede kanün

2. **kanünü: -ı**

Kaside 4

Mısra: **82**

Yasa, emir, hüküm.

Her salţanat ki hükmi nesak-sāz ola aña
Çanünü dād-ı devlet-i Nüşrevān virtür

3. **kanünü: -ı**

Kaside 56

Mısra: **87**

Yasa, emir, hüküm.

Şer' ü kanünü idüp ihyā kemāl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezāretde mekîn

4. **kanün:**

Kaside 58

Mısra: **62**

Ateş ocağı, fırın.

Sirāyet eylese luţfi tabi'at-ı nāra
Virürdi hāşiyet-i seyr-i gülşeni kanün

kanün-ı belāgat:

1. **kanün-ı belāgat:**

Kaside 57

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Belagat kanunu (müzik aleti) // belagat kuralları.

Şîve-i nazmuma erbâb-ı fesâhat meftûn
Nağme-i kilküme kânûn-ı belâgat dem-sâz

kânûn-ı devr-i dâ'ime:

1. kânûn-ı devr-i dâ'ime:-e

Kaside 15

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Devamlı dönüş kanunu (dünyadaki her şey bir devr-i daim içindedir).

Kânûn-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle gam yeme

kânûn-ı dîvânı:

1. kânûn-ı dîvânı:-ı

Kaside 27

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Divan (devlet işlerinin görüşüldüğü meclis) kanunu.

Zihî düstür-ı Āşaf-menkıbet pâşâ-yı Hâyder-dil
Ki hem kânûn-ı dîvânı bilür hem resm-i heycâyı

kânûn-ı suhanda:

1. kânûn-ı suhanda:-da

Kaside 14

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Söz /şîir kanunu.

Belki kânûn-ı suhanda hâll ü 'ağd-ı nüktede
Hikmet-i fikr ü hayâlûñ feylesof-ı ekberi

kap:

1. kapsa:-sa

Gazel 108

Mısra: 9

Birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün
Şâhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

kapkara kılsun:

1. kapkara kılsun:-sun

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Simsiyah, çok kara yapmak (duman ile siyaha boyamak).

Düd-ı âhum ço yüzün kapkara kılsun felegün
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

kapla:

1. kaplaya:-y, -a

Kaside 25

Mısra: 103

Etrafi sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Kaplaya başdan başa dünyâyı nür-ı kevkebi
Göstere fermânına şâhân-ı 'âlem inkiyâd

2. kapladı:-dı

Kaside 51

Mısra: 89

Etrafi sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Kapladı medhûñ ile Rûmı sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

3. kaplaya:-y, -a

Kaside 60

Mısra: 89

Etrafi sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Kaplaya 'âlemi hürşid-şîfat âşaruñ
Olasın devlet ile şâh-ı cihânân-ı suhan

kaplu:

1. kaplu:

Kaside 34

Mısra: 54

Kaplanmış.

Döner ol mihre kim çarlı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplu semmürü

kapu:

1. kapuñda:-ñ, -da, -

Tesdis 1

Mısra: 25

Kapı.

Kapuñda bunca feryâd eyledim dâd itmedüñ âhîr
Vişâlûñle dil-i mahzûnumı şâd itmedüñ âhîr

2. kapuñda:-ñ, -da

Kaside 4

Mısra: 113

(Padişah) kapısı // makam, huzur.

Olsun kapuñda muntazam-ı silk-i bendegân
Devlet ki intizâm-ı umûr-ı cihân virür

3. kapuñdan:-ñ, -dan

Kaside 62

Mısra: 60

Kapı // makam, huzur.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Mağsüdını cümle enâm kılsun kapuñdan mükteseb

4. **kapuñda**:-ñ, -da

Tesdis 1

Mısra: **14**

Kapı.

Bilürken saña mâ'il oldıgum ey serv-i âzâdım
İşdirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

Kapuğası Torısıdur:

1. **Ķapuğası Torısıdur**:-dur

Kaside 17

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Evvelâ Ķapuğası Torısıdur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

kâr:

1. **kârimuz**:-ı, -muz

Gazel 52

Mısra: **10**

İş, fül, amel.

Biz reh-i 'aşk içre terk-i ser kılan 'aşıklarız
Çıkmasa Ferhâdveş başa 'aceb mi kârimuz

2. **kârı**:-ı

Gazel 96

Mısra: **5**

İş, fül, amel.

Gördüğün öldürmedür kârı o hünî gözlerün
Ķoymaz anuñçün elinden gâmezler gaddâresin

ka'r:

1. **ka'rına**:-ı, -n, -a

Kaside 31

Mısra: **125**

Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip.

Taların ka'rına bir demde yine hem iderin
Sâhilin pür-dür-i şeh-dâne vü şehvâr u hoş-âb

kâr evler:

1. **kâr eyler**:-r

Kaside 14

Mısra: **94**

Kelime Tipi: **Deyim**

Etki etmek, tesir etmek.

Tab'um ol büt-hânedür kim şüret-i divârınuñ
Taşa kâr eyler hadeng-i gamze-i nâzükteri

kâr itmez:

1. **kâr itmez**:-mez

Kaside 1

Mısra: **31**

Kelime Tipi: **Deyim**

Etki etmek, tesir etmek.

Ķfet-i 'aynû'l-kemâl-i reşk kâr itmez baña
Def-i zağm-ı çeşm-i Ķallâğ-ı ma'ânîdür sözüüm

karâr:

1. **karâr**:

Gazel 111

Mısra: **5**

Değişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat, istikrar.

N'ola gitdiyse karâr u 'aql u şabr u fikrimüz
Ķam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâçârız hele

karâr bula:

1. **karâr bula**:-a

Kaside 26

Mısra: **105**

Kelime Tipi: **Deyim**

Rahat, huzur bulma // devamlı ve sürekli olma.

Bula hükümünde cihân mülki karâr
İdesin kullaruña hep taksîm

karâr eylemişdi:

1. **karâr eylemişdi**:-miş, -di

Kaside 51

Mısra: **82**

Kelime Tipi: **Deyim**

Karar kılmak; birçok şey veya husustan birini seçmek, biri üzerinde durmak.

Ki bu ma'nâ idi hâtırdâ medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karâr endişem

karâr iderdi:

1. **karâr iderdi**:-er, -di

Kaside 61

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Deyim**

Sabit durmak // yer edinmek.

Çarğ iderdi cüybâr-ı tîguñ üstinde karâr
Ber-ğarâr olsa eger âb-ı revân üzre Ķabâb

karâr itdi:

1. **karâr itdi**:-di

Kaside 40

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**

Karar kılmak, sabit durmak // oturmak, yerleşmek.

İtdi devlet yine evvelki maqâmında qarâr
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allāya qadēm

karārın bulsa:

1. qarārın bulsa: -sa

Kaside 49

Mısra: 106

Kelime Tipi: **Deyim**

Kararını bulmak; tam ölçüsünde, gereken ölçüde olmak.

N'ola şimden girtü şevk ile āheng-i du'ā kılsam
Du'adur söz qarārın bulsa āyın-i şenākārı

kārbān:

1. kārbān:

Kaside 4

Mısra: 88

Kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u keş ü pīreheni kārbān virür

2. kārbān:

Kaside 6

Mısra: 55

Kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

Mülk-i pür-'adlınde ḥod itmez taqayyüd kārbān
Hāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

3. kārbān:

Kaside 52

Mısra: 108

Kervan // mana kafilesi.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sinede
Ol qadar uğrar ma'ānī kişverinden kārbān

kārbān-ı heft-iklīm:

1. kārbān-ı heft-iklīm:

Kaside 32

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin kervanları.

Çoyup memālik-i ğayrı metā'-ı nazmum için
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iklīm

kārbān-sālār-ı iklīm-i ma'ānīdür:

1. kārbān-sālār-ı iklīm-i ma'ānīdür: -dür

Kaside 11

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Mana ülkesinin kervanbaşı, mana ülkesini yöneten.

Ḥayālüm kārbān-sālār-ı iklīm-i ma'ānīdür
Dilüm gencine-i pür-gevher-i esrār-ı rüḥānī

kār-fermā-yı 'adālet:

1. kār-fermā-yı 'adālet:

Kaside 37

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Adalet hükümdarı.

Kār-fermā-yı 'adālet kim olursa lāyık
Çahramān āna silāḥdār u Nerīmān serheng

kār-fermā-yı edā:

1. kār-fermā-yı edā:

Kaside 60

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Üslup, tarz hükümdarı.

Kār-fermā-yı edā ḥazret-i 'Ālī Beg kim
Vaşf-ı zātında anuñ yokdurur imkân-ı suḥan

kārgāh-ı 'āleme:

1. kārgāh-ı 'āleme: -e

Kaside 16

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Dünya.

Tāze revnaç virdi 'adli kārgāh-ı 'āleme
Oldı yine muntazam ḥāl-i ḥarāb-ı rüzgār

kārgāh-ı derün:

1. kārgāh-ı derün:

Kaside 58

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Kalp dünyası, kalp.

O deñlü tarḥ-ı ğarīb eylerim ki bir demde
Döner şanemkede-i Çine kārgāh-ı derün

kārgāh-ı nüḥ-kıbāb:

1. kārgāh-ı nüḥ-kıbāb:

Kaside 61

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dokuz kubbeli dünya.

Lāzım oldukça eger sen bir tedārük kılmasañ
Bugün olurdu mu'atṭal kārgāh-ı nüḥ-kıbāb

kārgēh-i 'ālemdē:

1. **kârgeh-i 'âlemde:-de**

Kaside 53

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Dünya.

Luţfuñ ol mertebe kim kârgeh-i 'âlemde
Kıomadı 'illet ü esbâba yeriyle medhal

kârger düşmez:

1. **kârger düşmez:-mez**

Kaside 14

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Etki etmek, tesir etmek.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tîg ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

kârger eyler:

1. **kârger eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etkili olmak // hükmünü yürütmek.

'Adli ki müsellemdür aña hüsni-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

kârger olur:

1. **kârger olur:-u, -r**

Kaside 14

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etkilemek.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta'zîm ile diñler sözüms ins ü perî

ka' r-ı çeh-i düzahda:

1. **ka' r-ı çeh-i düzahda:-da**

Kaside 31

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Cehennem kuyusunun dibi.

İşinurdu yerine ka' r-ı çeh-i düzahda
İtse Fir'avni felek böyle hevâda gark-âb

ka' r-ı dervâda:

1. **ka' r-ı deryâda:-da**

Kaside 55

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Denizin dibi.

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı takviyet
Ka' r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

ka' r-ı deryâyi:

1. **ka' r-ı deryâyi:-y, -t**

Kaside 27

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Denizin dibi.

'Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi desti
Pür oldı şâh-ı mercân ile şanmañ ka' r-ı deryâyı

ka' r-ı hâke:

1. **ka' r-ı hâke:-e**

Kaside 3

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Toprağın derinliği, dibi.

Bir binânuñ ki esâsı ire ka' r-ı hâke
Sakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvânı

kâr-ı müşkili:

1. **kâr-ı müşkili:-i**

Kaside 30

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Zor iş.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı devletde
Ola hidâyet-i Hâk reh-nümâ-yı âsânî

2. **kâr-ı müşkili:-i**

Kaside 34

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Zor iş.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı dîn ü devletde
Düşse maqbûl-ı şâhenşâh-ı 'âlem sa'y-ı meşkûrî

ka' r-ı târik-çeh-i gamda:

1. **ka' r-ı târik-çeh-i gamda:-da**

Kaside 53

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gam kuyusunun karanlık dibi.

Ka' r-ı târik-çeh-i gamda beni yâ göremez
Dide-i baht-ı siyehkâruma yâ indi sebel

karîn:

1. **karîn:**

Kaside 56

Mısra: 94
Yakın, arkadaş.

Emrüne 'âlem müsahhar lutfuña dünyâ esîr
Zâtuña sıhhat mülâzım bahtuña devlet karîn

karîn iderse:

1. **karîn iderse:**-er, -se

Kaside 29

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Yakın etmek, yaklaştırmak.

Karîn iderse felek bir güzîde memdûha
Ki ehl-i tab'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

karîn olur:

1. **karîn olur:**-u, -r

Kaside 46

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Yakın olmak.

Bilse kîrat ile kâdrin n'ola Sultân Murâd
Olur ihsân-ı Hudâ şâhlara böyle karîn

karîn olursa:

1. **karîn olursa:**-u, -r, -sa

Kaside 29

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Yakın olmak // ulaşmak, erişmek.

Olursa ger nazâr-ı lutfına karîn âteş
Virür menâfi'-i iksîr-i kimyâyı remâd

karşu turmaz:

1. **karşu turmaz:**-maz

Kaside 14

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Deyim**

Direnmek, dayanmak.

Karşu turmaz saña şimden soñra bu ikbâl ile
Düşmenüñ ger Kahramân olsa ser-â-ser leşkeri

karşu turur:

1. **karşu turur:**-u, -r

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Direnmek, dayanmak.

Kahramân karşı turur mı gör o müjgânlara
Leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endâzına bak

karşu turup:

1. **karşu turup:**-up

Gazel 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karşısına dikilmek.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykânı dile
Tirüne karşı turup sinemüzi çâk ideriz

Kârün:

1. **Kârün:**

Kaside 36

Mısra: 39

*Kur'an'da adı Firavun ve Hâmân'la birlikte
anılan, Mûsâ Peygamber zamanında yaşamış,
zenginliği, cimriliği, Allah'a olan isyanıyla ünlenip
sonunda malı ve mülküyle birlikte yere geçmiş
İsrailoğullarından biridir.*

Gedâ-yı müflis-i dergâh-ı devleti Kârün
Emîn-i mahzen-i luğf u mürüvveti Hâtem

kaşâ'id:

1. **kaşâ'idüm:**-ü, -m

Kaside 4

Mısra: 13

Kasideler.

Vaşşâf-ı Muhteşem-suhanım kim kaşâ'idüm
Şâhân-ı Cem-şüküh-ı cihânâna şân virür

kaşd:

1. **kaşdını:**-i, -n, -t

Gazel 135

Mısra: 3

Niyet, amaç, gaye.

Bildürdi bir nigehle dile gamze kaşdını
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

kaşd itse:

1. **kaşd itse:**-se

Kaside 34

Mısra: 55

Kelime Tipi: -
Yönelmek, niyet etmek.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçd itse
Eger bir emr-i zâhirde hılâf-ı re'y-i cumhûrî

2. **kaçd itse:-se**
Kaside 10
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, istemek.

Kaşd itse huşûsâ ki güher-senc-i hayâlüm
Bir nüktesini şerh-i kitâb-ı Dürer eyler

kaşd-ı cân evler:

1. **kaçd-ı cân eyler:-r**
Gazel 71
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Canâ kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.

Gamze-i tîğ-keş ü çeşm-i sihir-sâzına bak
Kaşd-ı cân eyler iken şivesine nâzına bak

kaşd-ı cân ider:

1. **kaçd-ı cân ider:-er**
Gazel 98
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Canâ kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.

Gösterürken lebleri luţf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi kaçd-ı cân ider bilmez teraĥĥum n'eydügin

kaşd-ı ceng ider:

1. **kaçd-ı ceng ider:-er**
Kaside 15
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Savaşa yönelmek, savaşımaya başlamak.

Ol dem ki kaçd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyı haşma teng ider olursa Sâ'm u Güstehem

kaşd-ı şikâr-ı naĥcîr evlese:

1. **kaçd-ı şikâr-ı naĥcîr evlese:-se**
Kaside 39
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Av avlamaya niyet etmek.

Var kıyâs eyle sebük-revligini kim meşelâ
Eylese rākibi ger kaçd-ı şikâr-ı naĥcîr

kaşd-ı ider:

1. **kaçd-ı ider:-er**
Kaside 46
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Kast etmek; kötülük etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak.

Benim ol rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd
Kim ider kaçd-ı her küşede biñ fitne-kemîn

kâse:

1. **kâse:**
Kaside 15
Mısra: 33
Kadeh // şarap.

Bir câm şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medĥ-i şâhenşâh için alam ele levĥ u kalem

kâse-gerdân-ı mey-i bādya-nüşân-ı suhan:

1. **kâse-gerdân-ı mey-i bādya-nüşân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Söz içkisini içenlerin kadehlerini döndürme (görevi).

Biri de fâzıl-ı Câmî ki Ĥudâ virmiş aña
Kâse-gerdân-ı mey-i bādya-nüşân-ı suhan

kâse-gerdânı olmuş:

1. **kâse-gerdânı olmuş:-muş**
Kaside 11
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Kâse dolaştıran olmak // dilenci olmak.

Degül deryâda keştî âsmânda mâh-ı nev olmuş
Cenâb-ı luţfinuñ a'lâ vü ednâ kâse-gerdânı

kâse-i lâle:

1. **kâse-i lâle:**
Kaside 7
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Lale kâsesi.

Kîse-i gonca nice pür-zer ise feyzinden
Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

kâse-i ser:

1. **kâse-i ser:**
Gazel 37

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kafatası, kafatası kadehi.

Kāse-i ser kim yoluñda ğarqa-i hūn-āb olur
Baħr-ı ‘aşka geh ħabāb olur o geh girdāb olur

kāse-i süm̄mi:

1. **kāse-i süm̄mi:**
Kaside 27
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Toynak / turnak kasesi (atın turnağının kaseye benzemesi dolayısıyla).

Cihān-ı sür ‘ate gūyā felekdür kāse-i süm̄mi
Ser-i miħı şevābit na ‘l-i zerrindür yeni ayı

kāse-i yākūta:

1. **kāse-i yākūta:-a**
Kaside 14
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yakut /kırmızı kāse.

Ol kadar kan dökdi şemşirūñ ki ‘aks ile anuñ
Kāse-i yākūta döndi künbed-i nilüferi

kāse-i zehr-i ğam olurdı:

1. **kāse-i zehr-i ğam olurdı:-u, -r, -dı**
Kaside 17
Mısra: 131
Kelime Tipi: -
Gam zehrinin kasesi hâline gelmek, gam zehrinin kadehi olmak.

Kāse-i zehr-i ğam olurdı dile cām-ı şarāb
Hükmi ger istese tebdil-i ħavāşş-ı eşyā

kasem:

1. **kasemdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: 72
Yemin, ant.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vādī-i ğenāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi kasemdür

2. **kasem:**
Kaside 51
Mısra: 80
Yemin, ant.

Necm-i baħt-ı felek-ārāna yemin ü sevgend
Kuvvet-i tālī ‘ü iķbālūñe sevgend ü kasem

kasem ider:

1. **kasem ider:-er**
Kaside 26
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Yemin etmek.

Ma‘delet-ğüster-i a‘zam ki ider
Hāk-i pāyine kasem ‘arş-ı azim

kasem-i rüzgār:

1. **kasem-i rüzgār:**
Kaside 42
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Zamanın yemini, andı.

Qadri bülend ola o miķdār kim
Nāmına ola kasem-i rüzgār

kāse-şüy-ı maṭbahına:

1. **kāse-şüy-ı maṭbahına:-ı, -n, -a**
Kaside 4
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Mutfaktaki bulaşıkçı.

Hākān-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şüy-ı maṭbahına armağān virür

kaşide:

1. **kaşide:**
Kaside 11
Mısra: 98
Kaside // şiir.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nef ‘i
Du‘āya başla kim buldı kaşide ħadd ü pāyāni

2. **kaşide:**
Kaside 12
Mısra: 79
Kaside.

Hem kaşide hem ğazel bir tāze vādīdür bu kim
İħtirā ‘-ı ħāme-i mu‘ciz-beyānumdur benüm

3. **kaşidem:-m**
Kaside 13
Mısra: 104
Kaside // şiir.

O kānuñ her sözüñ bir kıṭ‘a elmās-ı cihānbāni
O baħrūñ her kaşidem bir dizi lū‘lū-yı şehvāni

4. **kaşide:**
Kaside 17

Mısra: 155
Kaside // şiir.

Eyledün luṭf ile bir böyle kaşide teklif
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

5. **kaşide:**
Kaside 20
Mısra: 53
Kaside // şiir.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i kabûl-ı tab'uña mazhar

6. **kaşidemde:-m, -de**
Kaside 20
Mısra: 55
Kaside // şiir.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir ğazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

7. **kaşide:**
Kaside 21
Mısra: 83
Kaside // şiir.

Kaşide vü ğazelüm ḥod pür itdi dünyâyı
Ne Rûmı koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

8. **kaşide:**
Kaside 22
Mısra: 75
Kaside // şiir.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyetde
Eger lâzım gelürse ḥüccet-i da'vâmuñ ibrâzı

9. **kaşide:**
Kaside 46
Mısra: 71
Kaside.

Ne kaşide ne ğazel nazm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lü'lü-yı semîn

10. **kaşide:**
Kaside 47
Mısra: 83
Kaside.

Kaşide bir bahâne hem ğazel efsânedür ancak
Ğaraz iḥlâşımı sıdık ile ḥâk-i päye inhâdur

11. **kaşidem:-m**
Kaside 9
Mısra: 131
Kaside // şiir, övgü.

Güyâ ki gülistân-ı suḥandür bu kaşidem
Her nüktesi bir gonca-i bî-ḥâr u ḥazândur

12. **kaşide:**
Kaside 18
Mısra: 38
Kaside // şiir, övgü.

Erişmez gerdine peyk-i serü's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir raḥş-ı sebük-päya

13. **kaşide:**
Kaside 21
Mısra: 67
Kaside // şiir, övgü.

Kaşide söylemeyin ğayra tevbeler olsun
İderse tîğ-ı kazâ ile çarḥ ibrâmı

14. **kaşidenüñ:-nüñ**
Kaside 21
Mısra: 100
Kaside // şiir, övgü.

Du'âya başla ḳo tafşil-i ḥâli ey Nef'î
Yeter kaşidenüñ irdi zamân-ı itmâmı

15. **kaşide:**
Kaside 23
Mısra: 79
Kaside // şiir, övgü.

Da'vâma yeter şâhid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

16. **kaşidem:-m**
Kaside 23
Mısra: 77
Kaside // şiir, övgü.

Olur yine kıymetde ziyâde bu kaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

17. **kaşide:**
Kaside 45
Mısra: 90
Kaside // şiir, övgü.

Du'âya başla ḳo tafşil-i ḥâli ey Nef'î
Kaşide ğâyete irdi uzatma güftârı

18. **kaşide:**
Kaside 48
Mısra: 83
Kaside // şiir, övgü.

Tamâm oldı kaşide turma Nef'î
Du'âya başla ğayrı fikri ḳo hem

19. **kaşide:**

Kaside 15

Mısra: **75**

Kaside // şiir.

Nice kaşide bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu'l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

20. **kaşideñ:-ñ**

Kaside 15

Mısra: **73**

Kaside // şiir.

Qaldur elüñ eyle du'â buldı kaşideñ intihâ
Şimdi du'â itmek saña hem müstehabdur hem ehem

21. **kaşide:**

Kaside 47

Mısra: **122**

Kaside // şiir.

Yine geldi huruşa bañr-ı gevher-paş-ı endişem
Degüldür bu kaşide bir dizi lü'lü-yı lâlâdur

22. **kaşide:**

Kaside 29

Mısra: **106**

Kaside // şiir.

Revâ midur bu şururken senüñ gibi memdüh
Kaşide tarh ide gayra benüm gibi üstâd

23. **kaşidem:-m**

Kaside 50

Mısra: **132**

Kaside // şiir.

'Urfi-i Rüm idügüm cümle iderler teslim
Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

24. **kaşidem:-m**

Kaside 55

Mısra: **77**

Kaside // şiir.

Bir gülistândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşât-engiz ü cân-perver gâzel mânend-i âb

25. **kaşidem:-m**

Kaside 56

Mısra: **75**

Kaside // şiir.

Bu kaşidem ravza-i huld-ı ma'ânîdür benüm
Nazm-ı pâki âb-ı Kevşer bîkr-i fikri hür-ı 'in

26. **kaşide:**

Kaside 58

Mısra: **83**

Kaside // şiir.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbı şerh-i mütûn

27. **kaşidede:-de**

Kaside 58

Mısra: **16**

Kaside // şiir.

'Aceb mi olmasa âlemde mişl ü mânendi
Kaşidede bir olur beyti-nâdirü'l-mazmûn

28. **kaşideye:-y, -e**

Kaside 58

Mısra: **82**

Kaside // şiir.

Edâya çäre mi var şükrini ol ihsânüñ
Olursa tab'um eger biñ kaşideye medyûn

29. **kaşide:**

Kaside 59

Mısra: **77**

Kaside // şiir.

Nef'î ço bu tañkiki tamâm oldı kaşide
Şimden girü âgâz-ı du'â itmek ehemdür

30. **kaşide:**

Kıt'a 2

Mısra: **3**

Kaside // şiir.

Bir kaşide demek ister saña tab'im ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-şasal-ı dīvânım

31. **kaşidede:-de**

Kaside 58

Mısra: **104**

Kaside // şiir, övgü.

Söz âñir oldı ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur kaşidede kânûn

32. **kaşideyle:-y, -le**

Kaside 61

Mısra: **49**

Kaside // şiir, övgü.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medhünde dil
Şafha-i hâırdan itdim bir gâzel de intihâb

kaşide dimege:

1. **kaşide dimege**:-meg, -e

Kaside 17

Mısra: 157

Kelime Tipi: -

Kaside söylemek / yazmak.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan garba varınca suhan ehline şalâ

kaşide-perdâz:

1. **kaşide-perdâz:**

Kaside 57

Mısra: 28

Kaside söyleyen.

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

kâşî-i dîvârî:

1. **kâşî-i dîvârî:-ı**

Kaside 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Duvarın çinisi.

Mu'allâ Beyt-i ma'mûr-ı felekden ferş-i eyvânı
Mücellâ sine-i âyineden kâşî-i dîvârî

Kâşım-ı Envâr:

1. **Ķâşım-ı Envâr:**

Kaside 60

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Muinüddin Alî b. Nasîr b. Hârûn b. Ebi'l-Kâşım-ı Hüseyinî (ö. 837/1433 [?]); İranlı mutasavvıf-şair.

Enverî Ķâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz' idüp her biri bir şem'-i şebistân-ı suhan

kâsır:

1. **kaşırım:-ım**

Kaside 40

Mısra: 71

Aciz.

Ķâşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde sentün
Şâ'irüm gerçi haĶikatde hoş-âmed bilmem

kasr:

1. **kaşırna:-ı, -n, -a**

Kaside 52

Mısra: 17

Saray, köşk.

Rast kılsa Ķaddini irmez yine kaşırına çarĶ
İde tertîb 'anâşırdan meger kim nerdübân

kaşr-ı 'âlem-ârâda:

1. **kaşr-ı 'âlem-ârâda:-da**

Kaside 13

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen köşk.

Şafâlar eyleye dâ'im o kaşr-ı 'âlem-ârâda
Kederden pâk ola her dem dil-i âyîne-girdârı

kaşr-ı 'âlî:

1. **kaşr-ı 'âlî:**

Kaside 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büyük, yüce saray.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârı

kaşr-ı Behrâma:

1. **kaşr-ı Behrâma:-a**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Behram-ı Gur'un köşkü.

Beñzedürdüm kaşr-ı Behrâma eger
Bunda Behrâm olmasa ferrâş-ı bâb

kaşr-ı bülend-eyvân-ı halkârî:

1. **kaşr-ı bülend-eyvân-ı halkârî:**

Kaside 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Halkari tarzda süslenmiş yüksek çardaklı köşk.

Te'âla'llâh zihî kaşr-ı bülend-eyvân-ı halkârî
Yed-i beyzâ-yı Ķudretdür meger kim dest-i mi'mârı

kaşr-ı bülend-i halkârî:

1. **kaşr-ı bülend-i halkârî:**

Kaside 58

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Süslü yüce köşk.

Nite ki ola bu kaşr-ı bülend-i halkârî
Gezend-i zelzele-i fitneden emîn ü maşûn

kaşr-ı latîf ü zer-nigâr:

1. **kaşr-ı laţif ü zer-nigâr:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş güzel köşk.

Habbezâ kaşr-ı laţif ü zer-nigâr

Kim nazîrin görmemişdür şeyh ü şâb

kaşr-ı mu'allâ:

1. **kaşr-ı mu'allâ:**

Kaside 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüce, görkemli köşk.

Nedür o kaşr-ı mu'allâ kenâr-ı deryâda

Ki 'aks-i kübbesi olmuş nazîre-i gerdün

2. **kaşr-ı mu'allâ:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yüce, görkemli köşk.

Böyle bir kaşr-ı mu'allâ var mıdır

Kim ola dâ'im şerefdan behreyâb

kaşr-ı pâdişâhî:

1. **kaşr-ı pâdişâhî:**

Kaside 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Padişah köşkü.

Edrine şehri mi bu yâ gülşen-i me'vâ mıdır

Anda kaşr-ı pâdişâhî cennet-i a'lâ mıdır

kaşr-ı şafâ-güster-i turfa-âyîn:

1. **kaşr-ı şafâ-güster-i turfa-âyîn:**

Kaside 46

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yeni tarzda yapılmış neşe veren köşk.

Cennet olmuş tütalum var mı 'aceb cennetde

Böyle bir kaşr-ı şafâ-güster-i turfa-âyîn

kaşr-ı temennâya:

1. **kaşr-ı temennâya:-y, -a**

Kaside 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arzu, isteyiş, dilek köşkü.

Döşendi kaşr-ı temennâya 'işret esbâbı

Dikildi külle-i ikbâle nuşret a'lâmı

kaşr-ı zer-ender-zer-i pür-san'at:

1. **kaşr-ı zer-ender-zer-i pür-san'at:**

Kaside 46

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Altınla yapılmış tezhip sanatıyla dolu köşk.

Böyle bir kaşr-ı zer-ender-zer-i pür-san'at kim

Reşk ider hâme-i nakkâşına şüretger-i Çin

kaşr-ı zer-endüd-ı şâh-ı kâmyâb:

1. **kaşr-ı zer-endüd-ı şâh-ı kâmyâb:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bahtiyar padişahın altınla parlatılmış köşkü.

Fikr idüp Nef'î dedi târihîni

Kaşr-ı zer-endüd-ı şâh-ı kâmyâb

kaşr-ı Züleyhâda:

1. **kaşr-ı Züleyhâda:-da**

Kaside 13

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Züleyha'nın köşkü.

Olaydı ger bu revnak bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda

Dil ü cândan olurdu seyr içün Yûsuf haridârı

kaş:

1. **kaş:-ı**

Gazel 62

Mısra: 1

Kaş.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaş-ı mihrâb-ı niyâz

Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

2. **kaş:-ı**

Müfret 11

Mısra: 1

Kaş.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaş-ı mihrâb-ı niyâz

Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

kâşâne-i şâhâne:

1. **kâşâne-i şâhâne:**

Kaside 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şahlara yakışacak şekilde olan / mükemmel köşk.

Zihî kâşâne-i şâhâne 'işretgâh-ı düstürî
Ki olmuş ferîş-i zer-keşle müzeyyen şâh-ı düstürî

kâşki:

1. **kâşki:**

Kaside 24

Mısra: **13**

"Keşke, mümkünü olsa da..." anlamında temenni edati.

Kâşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa dağî mihmân-ı felek

kaşmer:

1. **kaşmer:**

Kaside 20

Mısra: **74**

Maskara, muzip kimse, soytarı.

Ol isti'dād ile ammā 'aceb turfa temâşâdur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yâve-gü kaşmer

kaşmer-i 'âlem:

1. **kaşmer-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Cihanın maskarası, soytarısı.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle mağalsüz
Bir medrese-i 'âliye bir kaşmer-i 'âlem

kat kat:

1. **kat kat:**

Kaside 43

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Çok, pek çok.

Umür-ı salţanatdan ol harî tarh itdügi yetmez
Olur kat kat işabet fikr olunca ittîrâd üzre

2. **kat kat:**

Kaside 47

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Katlar hâlinde, üst üste.

Nice keşf eylesün dil râzını ol gamze-i şühâ
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

3. **kat kat:**

Kaside 55

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Katlar hâlinde, üst üste.

İrmedin pâyânına pâyı kalup refîardan
İtdî kat kat âb ile peydâ degüldür nüñ-kıbbâb

kat kat olmuş:

1. **kat kat olmuş:-muş**

Kaside 14

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım olmak // (yılan için) halka halka kıvrılıp toplanmak, çöreklenmek.

Şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür vücūdın hıfz için
Kat kat olmuş ejdehadür heft çarhuñ çenberi

kat kat olup:

1. **kat kat olup:-up**

Gazel 109

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Katman katman, üst üste olmak.

Eflâk degül kat kat olup iden ihâta
Zehr ile dolu mâr-ı ham-ender-ham imiş bu

katâr oldı:

1. **katâr oldı:-dı**

Gazel 3

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Birbiri arkasına sıralanmak.

Târ-ı zülfinde katâr oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

katârât-ı 'araki:

1. **katârât-ı 'araki:-ı**

Kaside 39

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Ter damlaları.

Hıfzı ger istese eyler katârât-ı 'araki
Dür gibi ziver-i zerrîn-güle şem'-i münîr

katâr-ı cevher-i ma'nâ:

1. **katâr-ı cevher-i ma'nâ:**

Kaside 5

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Mana incisinin dizisi.

Dizildi katre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Katâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tîğ-ı zebân üzre

katı:

1. **katı:**

Gazel 72

Mısra: 9

Çok, oldukça.

Ḳadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'i
Çok hünerdir gazeli böylece pākize demek

2. **katı:**

Gazel 75

Mısra: 5

Çok, oldukça fazla.

Uymaz ehl-i çemen hevāna senüñ
Ḳatı şürîde-dilsin ey bülbül

3. **katı:**

Kaside 3

Mısra: 82

Çok, oldukça fazla.

Alıver dādumuzu çarḥ-ı denî-perverden
Pāymāl itdi ḳatı ehl-i dil ü 'irfānı

4. **katı:**

Gazel 84

Mısra: 1

Çok, oldukça fazla.

Göñlüm ḳatı rüsvāyî mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger divāne midür bilmem

5. **katı:**

Gazel 113

Mısra: 9

Çok, oldukça fazla.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müselleme gerek ammā
Nef'i hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

6. **katı:**

Kaside 59

Mısra: 76

Çok, oldukça fazla.

Hep feyz-i İllāhî meded eyler baña yoḥsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

7. **katı:**

Kaside 62

Mısra: 43

Çok, oldukça fazla.

Ammā kesādı var ḳatı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raḡbeti budur belā budur ta'ab

kaṭ' -i beyābān-ı suhan idüp:

1. **kaṭ' -i beyābān-ı suhan idüp:**

Kaside 60

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Söz /şür çölünü aşmak.

Leşker-i fikr ü ḥayālāt ile çıksam yürisem
Tevsen-i ṭab'um idüp kaṭ' -i beyābān-ı suhan

katlı:

1. **kaṭlı:-i**

Kaside 25

Mısra: 72

Öldürülme.

İki ḥā'in idi bunlar kim işābet oldu pek
İkisinüñ daḥi kaṭlı ber- sebil-i ıṭtırād

2. **kaṭlı:-i**

Kaside 47

Mısra: 132

Öldürülme.

Nazîre diye Ḳur'āna niçün kaṭlı olmaz ol bî-dîn
O güne kāfirün kaṭlı niçün muḥtāc-ı fetvādur

kaṭlı eylese:

1. **kaṭlı eylese:-se**

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öldürmek.

İzṭırāb-ı dil-i bî-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze kaṭlı eylese ṭurmaz yine epsem 'āşık

kaṭlı ide:

1. **kaṭlı ide:-e**

Kaside 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Öldürmek.

Boza bir ḥamlede hem kaṭlı ide yüz biñ kızılbaş
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāṭük-dest-i ser-bāzi

kaṭlı ider:

1. **kaṭlı ider:-er**

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Öldürmek.

Bir nigeḥle Ḳahramānı kaṭlı ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḥaste-i bî-tāb-ı nāz

kaṭlı idüp:

1. **kaṭlı idüp:-üp**

Kaside 25

Mısra: 69

Kelime Tipi: -
Öldürmek, yok etmek.

Katlı idüp ol fâsidi bozduñ tılısm-ı fitneyi
Buldi bazar-ı fesad icrâ-yı hükmüñle kesad

katlı olmaz:

1. **katlı olmaz:-maz**
Kaside 47
Mısra: 131
Kelime Tipi: -
Öldürülmek.

Nazire diye Kur'ana niçün katlı olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirün katlı niçün muhtâc-ı fetvâdur

katlı bî-günâh:

1. **katlı bî-günâh:**
Gazel 34
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Günahsızın katlı.

Girişme dil-firibâne teğâfüllerle nâzende
Nigâh mestâne katlı bî-günâh ile mübahîdür

katlı 'uşşâk itmeden:

1. **katlı 'uşşâk itmeden:-meden**
Gazel 57
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşıkları katletmek, öldürmek.

Katlı 'uşşâk itmeden 'âr eylemezdi gamzesi
Olmasa şemşir-i istiğnâsı ger şad-âb-ı nâz

katre:

1. **katre:**
Kaside 8
Mısra: 54
Damla.

Fâ'iz olsa dehre ger bârân-ı ebr-i himmeti
Katre isti'dâd-ı kesb-i mâye-i tûfân bulur

2. **katre:**
Gazel 11
Mısra: 6
Damla.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kalmaz süz-ı dil
Gör nice teskin ider bir külheni bir katre âb

3. **katresi:-si**
Kaside 9
Mısra: 26
Damla.

Yâr olmayıcağ âb-ı hayât olsa eger mey
Teh şîşesi laht-ı ciger ü katresi kandur

4. **katresi:-si**
Kaside 10
Mısra: 90
Damla.

Hâmemdür o ebr-i çemen-ârâ-yı suhan kim
Bir katresi bir gülşeni şadâb-ter eyler

5. **katreyi:-y, -i**
Kaside 31
Mısra: 32
Damla.

Nem-çekân oldu felek kubbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan katreyi kim görse şihâb

6. **katresi:-si**
Kaside 62
Mısra: 7
Damla.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar deger
Haşkâ ki cânâ cân çatâr yâr ile olsa leb-â-leb

7. **katreñi:-ñ, -i**
Terkib-bend 1
Mısra: 52
Damla.

Nice mesrûr olmasın ol meclisün aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece gam bulmadım

katre-âb-ı havzı:

1. **katre-âb-ı havzı:-ı**
Kaside 52
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Havuzun suyunun damlası.

Katre-âb-ı havzı reşk-i cüy-bâr-ı selsebîl
Muşt-ı hâk-i reh-güzârı sürme-i hür-ı cinân

katre-i bârânı:

1. **katre-i bârânı:-ı**
Kaside 10
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Yağmur damlası.

Ger tâb-ı temüz-ı gâzabı etse sirâyet
Her katre-i bârânı hevâ pür-şerer eyler

katre-i bârân-ı bahârî:

1. **katre-i bârân-ı bahârî:**
Kaside 59
Mısra: 43

Kelime Tipi: -
Bahar yağmurunun damlası.

Lutfiyla şerer kaçre-i bārān-ı bahārī
Kahrıyla nem-i āb-ı Hızır reşha-i semdür

kaçre-i esküm:

1. **kaçre-i esküm:**-ü, -m
Kaside 53
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Gözyaşı damlası.

Kaçre-i esküm ile rüy-ı zemīn taze vü ter
Düde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekhel

kaçre-i hün:

1. **kaçre-i hün:**
Kaside 11
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Kan damlası.

Şanurlar kaçre-i hün saçılır tīg-ı zebānumdan
Sözüm oldukça rengin-fikr ile yākūt-ı rümmānī

kaçre-i nemdür:

1. **kaçre-i nemdür:**-dür
Kaside 59
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Su damlası.

Oldum o kadar teşne o vādide ki şimdi
Deryā-yı ma'ānī baña bir kaçre-i nemdür

kaçre-i nīsān olup:

1. **kaçre-i nīsān olup:**-up
Kaside 52
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Nisan (yağmuru) damlası olmak.

Her şerārī kaçre-i nīsān olup eyler nüzül
Ger nesim-i lutfi külhandan yaña olsa vezān

kaçre-i sebnem:

1. **kaçre-i sebnem:**
Kaside 5
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Çiğ damlası.

Dizildi kaçre-i sebnem ser-ā-pā berk-i süsende
Kaçar-ı cevher-i ma' nā gibi tīg-ı zebān üzre

2. **kaçre-i sebnem:**

Kaside 38
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Çiğ damlası.

Vireydi lutf-ı tab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi düzañı bir kaçre-i sebnem

kañı:

1. **kañı:**
Kaside 6
Mısra: 64
Sağlam, güvenilir, kuvvetli.

Hüsrevā bu fende ger garrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-ma' nā midur yā bir kañı da'vā midur

2. **kañı:**
Kaside 7
Mısra: 27
Güçlü, kuvvetli.

Vākı'ā böyle kañı 'öñr ile haşm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi kaçbüle tağdīm

3. **kañı:**
Kaside 15
Mısra: 46
Güçlü, kuvvetli.

Şāhenşeh-i ferhunde-baht ārāyış-i dīhīm ü taht
Bahtı kañı ikbālī saht İskender-i Yūsuf-şiyem

kañı (ol):

1. **kañı:**
Kaside 3
Mısra: 119
Güçlü olmak.

Ola a'dası zebün baht-ı cihāngiri kañı
Olmaya lāzime-i devletinüñ nokşānı

kañı olmadadır:

1. **kañı olmadadır:**-mada, -dur
Kaside 53
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Güçlü olmak, sağlam olmak.

Müfti-i maşrıq u mağrib ki kañı olmadadır
İctihādiyle anuñ şer'-i nebiyy-i Mürsel

kañı-i tise-i endise:

1. **kāvī-ş-i tīşe-i endīşe:**

Kaside 50

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Düşünce baltasının kazısı, hafriyatı.

Kāvī-ş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi 'ıyān
Oldı her gevheri ārāyīş-i silk-i eyyām

kāvī-tāli':

1. **ķāvī-ťāli':**

Kaside 29

Mısra: 39

Talihi kuvvetli, talihli.

Güşāde-baht u ķāvī-ťāli' ü bülend-iķbāl
Huceste-zāt u sütüde-şifāt u pāk-nihād

ķavl-i hūkemāya:

1. **ķavl-i hūkemāya:-y, -a**

Kaside 10

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Filozofların sözü.

Rindān-ı Hūdā-perver-i ma'nā bu mahalde
Ne çarħa ne ķavl-i hūkemāya nazar eyler

ķavd:

1. **ķayda:-a**

Nazm 3

Mısra: 2

Bağ, zincir.

Olduķ esir-i nīm-niġāh-ı teġāfūlūñ
Bir ķayda daħı dūşmeyelüm çözme ķākūlūñ

2. **ķaydından:-ı, -n, -dan**

Gazel 52

Mısra: 7

Kayı, endişe, tasa.

Biz ħazān u ħār ķaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pūr-dāġımızdur bāġımız gülzārimuz

ķavd-ı taşavvurdan:

1. **ķavd-ı taşavvurdan:-dan**

Kaside 14

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Tahayyülü yazma, zihinde canlandırıp yazma.

Sıħr iderdüm medħine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ĥaħķ vaşfuñı ķavd-ı taşavvurdan beri

ķavd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rüzġār:

1. **ķayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rüzġār:**

Kaside 42

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Zamanın az çok derdinin endişesi.

Az çok ehl olana virmez keder
Ķayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rüzġār

ķavd-ı ta'alluk:

1. **ķayd-ı ta'alluk:**

Kaside 33

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sevgi baġı (birine ya da bir Şeye baġlanma zinciri).

Dil baġlamazız biz girih-i zūlfine zīrā
Āzādelere ķayd-ı ta'alluk ne belādur

ķavd-ı tahrirüm:

1. **ķayd-ı tahrirüm:-ü, -m**

Kaside 7

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Yazı kayd, yazmakla kayıtlama, baġlama.

Ķayd-ı tahrirüm ile pāy-ı suħan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endişe vesim

ķayışoġlı Torısı:

1. **ķayışoġlı Torısı:**

Kaside 17

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Cebeli Torı ile ĥod ķayışoġlı Torısı
Nicedür her biri sür'atde kıyās it meşelā

ķays:

1. **ķaysa:-a**

Gazel 111

Mısra: 7

Leyla ve Mecnun hikāyesinin erkek kahramanı Mecnun.

ķaysa başdan ser-ber olmuş rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ķılduķ o yolda biz sebük-bārız hele

ķayser:

1. **ķayser:**

Kaside 9

Mısra: 48

Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgēhi kayşer ü hāndur

2. **kayşeri:-i**

Kaside 14

Mısra: 52

Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

Pādişāh-ı ‘ādil ü ‘ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyķubād u Kayşeri

kavser-i ‘ālem:

1. **kayşer-i ‘ālem:**

Kaside 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cihanın hükümdarı / cihan hükümdarları.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü kayşer-i ‘ālem

kaz:

1. **kazanlar:-an, -lar**

Kaside 11

Mısra: 82

Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi zī-kıymet güher
bulmak
Kazanlar tışe-i endişesiyle kân-ı imkânı

każā:

1. **każāyı:-y, -t**

Kaside 8

Mısra: 48

Allah'ın takdirinin oluşması, kader, alın yazısı.

Hep mühimmātın müheyyā görse iķbāli n’ola
Her ne emr itse każāyı tābi‘-i fermān bulur

2. **każā:**

Gazel 45

Mısra: 10

Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nef’i
Her nigāhını każā āfet-i cāngāh bilür

3. **każā:**

Kaside 1

Mısra: 41

Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Her ne söylersem każā mażmūnunu işbāt ider
Anı bilmez ki hıttāb-ı imtihanīdur sözü

4. **każā:**

Kaside 11

Mısra: 9

Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Każā bu şevķ ile hīdmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sultāni

5. **każā:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 13

Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

‘Ālem-i ma’niyüm āzāde każā hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflākümden

6. **każā:**

Gazel 44

Mısra: 7

Allah'ın takdirinin oluşması.

Yā bilmesün mi ‘ārif olan kim każā dađı
Her bir nigāh-ı germini hāzır belā bilür

7. **każā:**

Kaside 9

Mısra: 52

Allah'ın takdirinin oluşması.

Tāb-ı tef-i qahrıyla hevā sā’iķā-engiz
Đarb-ı ser-i tıgıyla każā fitne-nişāndur

8. **każā:**

Kaside 16

Mısra: 7

Allah'ın takdirinin oluşması.

İtdi cümle çekdiğim cevruñ telāfisin każā
Gitdi dilden yād-ı zulm-ı bī-hişāb-ı rüzgār

9. **każā:**

Kaside 17

Mısra: 116

Allah'ın takdirinin oluşması.

Dādger pādişeh-i ‘ādil ü ‘ālī-şān kim
Her ne emr itse każā hükmini eyler imzā

10. **każā:**

Kaside 19

Mısra: 52

Allah'ın takdirinin oluşması.

Zemīni āsmān çarhı zemīn eyler murād itse
Każā fermān-dih-i re’yine ol deñlü muşahħardur

11. **każā:**

Kaside 26

Mısra: 68

Allah'ın takdirinin oluşması.

Hall olur müşkil-i ahkâm-ı kader
Re'yini itse kazâ ger tahkîm

12. **kazâ:**

Kaside 29

Mısra: 26

Allah'ın takdirinin oluşması.

Bu güne mevhibeden nâ-ümîd idi dünyâ
Kazâ bu merete lutfâ degüldi hem mu'tâd

13. **kazâ:**

Kaside 30

Mısra: 79

Allah'ın takdirinin oluşması.

Kazâ selâsil-i devrâna çekdi anuñçün
Sipihri-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı

14. **kazâ:**

Kaside 32

Mısra: 40

Allah'ın takdirinin oluşması.

Vezîr-i şâh-ı cihân kim ne emr iderse olur
Kazâ rızâyile fermân-ı hükmine teslim

15. **kazâ:**

Kaside 32

Mısra: 54

Allah'ın takdirinin oluşması.

'Ulüvv-i şânına ta'zîm için mahallinde
İder zemîni zamân üstine kazâ taqdîm

16. **kazâ:**

Kaside 33

Mısra: 51

Allah'ın takdirinin oluşması.

Dîvân-ı celâlinde kazâ münşî-i ahkâm
Eyvân-ı şükühında felek perde-serâdur

17. **kazâ:**

Kaside 34

Mısra: 8

Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Ne mümkün böyle bir 'âlî-binâ bir daği ger olsa
Kazâ mi'mârı Sidre nerdübânı çarh müzdürü

18. **kazâ:**

Kaside 38

Mısra: 10

Allah'ın takdirinin oluşması.

Ne fevt eylerse esbâb-ı şafâdan devr-i çarh-ı dñn
Kazâ hüsn-i tedârikle telâfî itmede her dem

19. **kazâ:**

Kaside 4

Mısra: 117

Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni kazâ
Tâ kim felekde mâh-ı neve şavlecân virür

20. **kazâ:**

Kaside 10

Mısra: 43

Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Hân Ahmed-i 'âdil ki kazâ na'l-i semendin
Mâh-ı 'alem-i rü'yet-i feth ü zafer eyler

21. **kazâ:**

Kaside 34

Mısra: 46

Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Sütüde Âşaf-ı dîn-perver-i 'âdil ki olmuşdur
Kader fermân-ber-i hükmi kazâ mahkûm u me'mürü

kazâ-temsîyet:

1. **kazâ-temsîyet:**

Kaside 50

Mısra: 46

İcrası kaza gibi olan // kaderde olanı gerçekleştiren.

Müşterî-re'y ü 'utârid-kalem ü mihr-âşâr
'Arş-temkîn ü kazâ-temsîyet ü çarh-ahkâm

kazâya rızâdur:

1. **kazâyâ rızâdur:-dur**

Kaside 45

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Deyim**

Kazaya rıza göstermek; Allah'ın takdirine boyun eğmek.

Hemân kazâyâ rızâdur bu bâbda çäre
Kabûl iderse Hudâ ger rızâ-yı nâ-çârî

kebâb ider:

1. **kebâb ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Düşmedin dâm-ı hayâle daği bir demde ider
Tâb-ı endîşesi murgân-ı ma'ânîyi kebâb

kebâb iderdi:

1. **kebāb iderdi:** -er, -di

Kaside 61

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Hıřmuñ ol gāyetdedür kim āb-ı luřfuñ irmese
Āteř-i řahruñ iderdi sevr-i gerdüni kebāb

kebāb itmiş:

1. **kebāb itmiş:** -miş

Nazm 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yakmak.

El-amān ey řāh-ı sadr-ı şusrev-i gerdün-kıbāb
Dilleri itmiş řerār-ı āteř-i řahruñ kebāb

kebāb-ı pür-nemek:

1. **kebāb-ı pür-nemek:**

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çok tuzlu kebab // āřığın yaralı gönlü.

Gelince fikr-i la' lüñ 'ārifāne şohbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan řarāb-ı bī-řumār andan

kebg:

1. **kebg:**

Kaside 8

Mısra: 49

Keklik.

'Adli bir gāyetde kim devrinde kebg ü řāh-bāz
Birbirini āřyānında gelür mihmān bulur

kebg-i ra'nā:

1. **kebg-i ra'nā:**

Kaside 13

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Güzel keklik.

Ger olsa řāmil-i ařvāl-i murğān-ı hevā 'adli
İderdi kebg-i ra'nā çeşm-i řāhin üzre reftāri

kebk-i derī:

1. **kebk-i derī:**

Kaside 47

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Dağ keklıği.

řadā-yı zeng-i řāhinden gelür kebk-i derī raşşa
Zamān-ı 'adl ü inřāfi 'aceb devr-i şarab-zādur

kebüter:

1. **kebüter:**

Kaside 22

Mısra: 42

Güvercin.

Ger olsa himmeti 'āciz-nüvāz u taķviyet-güster
Kebüter cürre-řāhin gibi şayd eylerdi şah-bāzi

2. **kebüter:**

Kaside 57

Mısra: 52

Güvercin.

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āřyān tutmada řāhin ü kebüter enbāz

kec (düş):

1. **kec:**

Kaside 9

Mısra: 119

Eğri duruma gelmek, eğri olmak.

Ol rāřt bu kec düşdüği bihüde degüldür
Zaşm-ı ciger-i düşmen içün tır ü kemāndur

kecīm-i çim-keş:

1. **kecīm-i çim-keş:**

Kaside 45

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Gümüş işlemeli zırh.

Kecīm-i çim-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarç reftāri

kec-rev:

1. **kec-rev:**

Kaside 37

Mısra: 52

Eğri gidişli.

Ĥarekāti o ķadar mu'tedil ü nāzük kim
Eblāk-çarç aña nisbet görinür kec-rev ü leng

kedere:

1. **kedere:** -e

Gazel 69

Mısra: 4

Gam, tasa, can sıkıntısı.

Ĥam-ı 'ařkuñ dile geldikçe ķomaz cānda elem
Yer çalır mı kedere Ĥānede ařbāb olıcaķ

2. **kederden:-den**

Kaside 10

Mısra: 27

Gam, tasa, can sıkıntısı.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişteler eyler

3. **kederden:-den**

Kaside 13

Mısra: 122

Gam, tasa, can sıkıntısı.

Şafâlar eyleye dâ'im o kaçır-ı 'âlem-ârâda
Kederden pâk ola her dem dil-i âyine-girdârı

keder çekmezdi:

1. **keder çekmezdi:-mez, -di**

Kaside 38

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Deyim**

Acı duymak, ızdırap çekmek.

Keder çekmezdi hergiz rûzgârıñ inqılâbından
Tutaydı dâmen-i iqbâlini ger âsmân muhkem

keder verir:

1. **keder verir:-ü, -r**

Kaside 27

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Kederlendirmek, üzüntü vermek.

Verür tab'-ı şafâ-bağşum keder âyine-i âba
İder kıl-k-i dür-eşânım hacil ebr-i güher-zâyı

keder vire:

1. **keder vire:-e**

Kaside 50

Mısra: 138

Kelime Tipi: -

Sıkıntı vermek.

O letâfet mi var eş'âr-ı şafâ-bağşumda
Ki keder vire aña dağl-i hasûd-ı hodkâm

keder virmez:

1. **keder virmez:-mez**

Kaside 42

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Kederlendirmek, hüznün vermek.

Az çok ehl olana virmez keder
Kayd-ı gam-ı bîş ü kem-i rûzgâr

keder-i çün u çerâvı:

1. **keder-i çün u çerâvı:-y, -ı**

Gazel 83

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

"niçin, nasıl" endişesi.

Düşdi nazarı âyine-i ğayba muqâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâvı çekemez dil

kef:

1. **kefünden:-ü, -ñ, -den**

Kaside 30

Mısra: 88

El (cömertlik eli bağlamında).

'Aceb mi tab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nîsânî

2. **kefi:-i**

Kaside 4

Mısra: 57

El ayası, avuç // el.

Hürşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre ğinâ-yı mâ-ğaşal-ı baħr u kân virür

3. **kefün:-üñ**

Kaside 14

Mısra: 23

El ayası, avuç // el.

Bir avuç gevher şaçardı 'âleme güyâ kefün
Şalduğınca düşmene gâhî muraşşâ 'şeşperi

4. **kefi:-i**

Kaside 33

Mısra: 56

El ayası, avuç // el.

İtse n'ola a'lâya vü ednâya tekerrüm
Hem baħr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'atâdur

5. **kef:**

Kaside 49

Mısra: 29

Köpük.

Habâb u kef degül mestâne reftâr itmeden cüyüñ
Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destârı

keff:

1. **keffi:-i**

Kaside 32

Mısra: 49

El ayası, avuç.

Benânî şa'sa'aya keffi âftâba döner
Kim itse midhat-i re'y-i münîrini terkîm

keffe-i mizân-ı felek:

1. keffe-i mizân-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Felek terazisinin gözü /tablası.

Sözümün her biri bir gevher-i zî-kıymetdür

Ki bahâsın çekemez keffe-i mizân-ı felek

keff-i desti:

1. keff-i desti:-i

Kaside 6

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç.

Hem güher hem sim ü zerdür 'âleme bezl itdügi

Kimse bilmez keff-i desti kân midur deryâ midur

2. keff-i desti:-i

Kaside 6

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç.

Midhat-i re'y-i münîrin gebt iden fark eylemez

Kendi keff-i desti mi yoħsa yed-i beyzâ midur

keff-i destün:

1. keff-i destün:-ü, -ñ

Kaside 55

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç.

Dîv-i buħlı hıttâ-i cüdünda olmuş rahm için

Keff-i destün âsmân u kilik-i zerrînün şihâb

keff-i keremün:

1. keff-i keremün:-üñ

Kaside 3

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Cömertlik eli, cömertlik.

Añsa ihsânunı toprak şavurur başına kân

Görse keff-i keremün lerze tutar 'ummânı

keff-i mihre:

1. keff-i mihre:-e

Kaside 36

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Güneş eli (avuç ve parmakların güneş ve ışınlarına teşbihi ile).

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

keff-i yemînünden:

1. keff-i yemînünden:-ü, -ñ, -den

Kaside 61

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Sağ avuç.

İtse deryâlar n'ola keff-i yemînünden su'âl
Sen тұrurken cüd u ihsâna yemîn itmiş şehâb

kef-i 'attâra:

1. kef-i 'attâra:-a

Kaside 18

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Attarın eli, avucu.

Dönerdi gül kef-i 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

kef-i cüdü:

1. kef-i cüdü:-ı

Kaside 11

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Fürüg-ı re'yi çarħ-ı devletün hem mihri hem mâhı
Kef-i cüdü cihân-ı himmetün hem bahrı hem kâhı

kef-i cüdında:

1. kef-i cüdında:-ı, -n, -da

Kaside 39

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Kâmkâr-ı 'azamet-güster ü 'âlî-himmet

Ki görünür kef-i cüdında cihân şey'-i hâķir

kef-i cüdından:

1. kef-i cüdından:-ı, -n, -dan

Kaside 31

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Gökde mihr aħter-i baħtından ider kesb-i şeref
Yerde deryâ kef-i cüdından alur feyz-i nişâb

kef-i desti:

1. kef-i desti:-i

Kaside 7

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç içi.

Lutfi bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cüd u keremi ebr-i bahāra ta'lim

2. kef-i desti:-i

Kaside 9

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç içi.

Ol şāh-ı mükerrerem ki kef-i desti keremde
Hürşid-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

3. kef-i desti:-i

Kaside 9

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

El ayası, avuç içi.

Ne kân ider ol itdüğü itlāfi ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

kef-i dest-i kerimi:

1. kef-i dest-i kerimi:-i

Kaside 19

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Cömert elinin içi (altın dağıttığı avucu).

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur 'āleme şankim
Kef-i dest-i kerimi āftāb-ı kimyāgerdür

2. kef-i dest-i kerimi:-i

Kaside 59

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin iç tarafı/ avucu.

Ağa-yı mükerrerem ki kef-i dest-i kerimi
Ebr-i çemen-efrüz-ı gülistān-ı keremdür

kef-i dest-i kerimünden:

1. kef-i dest-i kerimünden:-ün, -den

Kaside 20

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin iç tarafı/ avucu.

Kef-i dest-i kerimünden irişdi feyz-i nisyāni
Şadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

kef-i himmeti:

1. kef-i himmeti:-i

Kaside 10

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

İhsan, lütuf eli, el açıklığı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ğanī kānī tehi bahrı ber eyler

kef-i kerimine:

1. kef-i kerimine:-i, -n, -e

Kaside 30

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Cömert el.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı hayāt bārāni

kef-i kifāyetine:

1. kef-i kifāyetine:-i, -n, -e

Kaside 29

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

İktidar eli, liyakat eli // yönetim.

Vire zimām-ı umūri kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merhāmetūñ kim ide bu fırkayı şād

kef-i mevci:

1. kef-i mevci:-i

Kaside 7

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Dalga köpüğü.

Tab 'um ol bahr-ı suşāndur ki kef-i mevci tutar
Penbeler içre nihān sübħa-i lü'lü-yı nazım

kef-i mizān-ı vakārında:

1. kef-i mizān-ı vakārında:-i, -n, -da

Kaside 35

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İzzet, büyüklük terazisinin gözü / tablası.

Zir-i 'ankā-yı şükühında felek bir beyza
Kef-i mizān-ı vakārında zemīn bir mişkāl

kef-i Rüstem-i tab 'umda:

1. kef-i Rüstem-i tab 'umda:-u, -m, -da

Kaside 9

Mısra: 116
Kelime Tipi: -
Yaratılış/şairlik Rüstem'inin eli.

Berķ urduġı dem cevher-i endişe ucından
Güyā ki kef-i Rüstem-i tab'umda sināndur

kefs:

1. kefs:

Kaside 4
Mısra: 88
Ayakkabı.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefs ü pîreheni kârbân virür

kehf-i ümmet:

1. kehf-i ümmet:

Kaside 49
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Ümmetin sığınaġı.

Sütüde kehf-i ümmet iftiḥār-ı şer'-i peygām-ber
Güzide faḥr-ı millet maḥz-ı luḥf-ı ḥazret-i Bārī

kehfü'l-emān:

1. kehfü'l-emān:

Kaside 52
Mısra: 42
(Kötülüklerden, günahlardan uzakta) emniyet
içinde sığınılacak yer.

Ḥaste-i derd ü gama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı kaḥr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

kehfü'l-ümem-i rüzgār:

1. kehfü'l-ümem-i rüzgār:

Kaside 42
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Devrin ümmetlerinin sığınaġı, sığınacaġı yer.

Bārgēhi maḥkeme-i 'adl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rüzgār

kehkeŝān:

1. kehkeŝān:

Kaside 6
Mısra: 41
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Kehkeŝān mıdır felekde nesr-i tā'irle yaḥud
Tāk-ı evvānında resm-i ejder ü 'ankā mıdır

2. kehkeŝān:

Kaside 12
Mısra: 3
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Sinesin çāk eyledüm çarḥuñ degüldür kehkeŝān
Zaḥm-ı şemşir-i zebān-ı kîn-sitānumdur benüm

3. kehkeŝān:

Kaside 13
Mısra: 67
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Degüldür kehkeŝān cellād-ı kaḥr-ı tîġ-ı 'adliyle
Çalıp çāk eyledi fark-ı ser-i çarḥ-ı sitemkārı

4. kehkeŝān:

Kaside 37
Mısra: 14
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Şaf-ŝikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeŝān Edhem-i çāpük-revine sîmîn-teng

5. kehkeŝān:

Kaside 52
Mısra: 120
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Nitekim ola esās-ı kaşr-ı gerdün pāydār
Ziver-i evvān ola aña nücüm u kehkeŝān

6. kehkeŝān:

Kaside 55
Mısra: 33
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Edhem-i iclāline bir raḥt-ı sîmîn kehkeŝān
Eşheb-i iḳbāline bir na'l-i zerrîn āftāb

7. kehkeŝān:

Kaside 61
Mısra: 47
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir
yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız topluluġu.

Hāle bir tavḳ-ı muraşsa' kehkeŝān bir sîm-raḥt
Çarḥ bir dikme abālī māh-ı nev zerrîn-riḳāb

kelām:

1. **kelāmum**:-u, -m

Kaside 47
Mısra: 112
Söz, kavl.

Kelīmu'l-lāhdur endişem dilüm Tūr-ı ma'ānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerh-i mezāyā-yı tecellādur

2. **kelāmuñ**:-u, -ñ

Kaside 55
Mısra: 50
Söz, kavl.

Her hayālūñ şaykal-ı āyīne-i hüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencine-i faşlu'l-Ḥitāb

3. **kelāmumda**:-u, -m, -da

Kaside 4
Mısra: 5
Söz, kavl // şiir.

Her nükte-i ḥafī ki kelāmumda derc olur
Maẓmūnı dest-i 'āleme bir dāstān virür

4. **kelāmum**:-u, -m

Kaside 9
Mısra: 127
Söz, kavl // şiir.

Ol nādire-perdāz-ı belīgim ki kelāmum
Darbū'l-meşel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

5. **kelāmum**:-u, -m

Kaside 10
Mısra: 91
Söz, kavl // şiir.

Rengīn ü lezīz oldı kelāmum o kadar kim
Kām u leb-i endişeyi pür-gül-şeker eyler

6. **kelāmum**:-u, -m

Kaside 19
Mısra: 71
Söz, kavl // şiir.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aşlā
Ne 'Urfiye ne Ḥākāniye bu bir tarz-ı āherdür

7. **kelāmum**:-u, -m

Kaside 27
Mısra: 88
Söz, kavl // şiir.

Ḥudāvendā ben ol üstād-ı maẓmūn-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lü'lü-yı lālāyı

8. **kelāmumı**:-u, -m, -ı

Kaside 30
Mısra: 96
Söz, kavl // şiir.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne 'aceb
Kelāmumı dūr iken gevher-i Bedaḥşānī

9. **kelāmın**:-ı, -n

Kaside 57
Mısra: 82
Söz, kavl // şiir.

Hāl ma'lūm-ı şerīfūñ olıcağ sultānum
İtse Nef'ī n'ola 'özü ile kelāmın icāz

kelām-ı hikmet-āmizüm:

1. **kelām-ı hikmet-āmizüm**:-ü, -m

Kaside 43
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Hikmetli söz, hikmetli şiir.

Müfid ü muhtaşardur her kelām-ı hikmet-āmizüm
Olur destümde gerçi ḥāme tekşir-i sevād üzre

kelām-ı pākimi:

1. **kelām-ı pākimi**:-i, -m, -i

Kaside 8
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Temiz, duru, saf söz.

Pāy-māl eyler yürür a'dā kelām-ı pākimi
Her sözümm ammā yine qadr-i dūr-i gāltān bulur

Kelīm:

1. **Kelīmūñ**:-üñ

Kaside 14
Mısra: 90
Hz. Musa.

Ḥāmem ol mu 'ciz-tırāz-ı şad-hezārān pışedür
Kim nazır olmaz aña illā Kelīmūñ ejderi

kelimāt-ı ğarrā:

1. **kelimāt-ı ğarrā:**

Kaside 17
Mısra: 160
Kelime Tipi: -
Parlak, gösterişli kelimeler.

Söyleden himmet-i sultān-ı cihāndur yoḥsa
Kānde ben kānde bu güne kelimāt-ı ğarrā

kelīm-i Mısr:

1. **kelīm-i Mısr:**

Kaside 13
Mısra: 113

Kelime Tipi: -
Mısır'ın söz söyleyeni // Hz. Musa.

Kelīm-i Mısır hem kilk-i şekerhâ-yı revânumdur
Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârı

Kelîmu'l-lâh:

1. **Kelîmu'l-lâhdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 111

(Tür-ı Sînâ'da Allah'ın hitabını duyan) Hz.

Musa.

Kelîmu'l-lâhdur endişem dilüm Tür-ı ma'ânîdür
Kelâmum ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdur

kelle:

1. **kelleyi:-y, -i**

Gazel 60

Mısra: 5

Baş, kafa.

Top eylemişiz kelleyi çevgân-ı belâya
Meydân-ı maḥabbetde yeler bî-ser ü pâyız

kelle-i 'adû:

1. **kelle-i 'adû:**

Kaside 28

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Düşman kellesi/ başı.

Düşdükce ḥâke gûy-şifat kelle-i 'adû
Pây-ı semendî tüt ki aña şavlecân olur

kem:

1. **kemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 8

Eksik, daha az.

Esbâb-ı şafâ va'de-i dil-ber gibi vâfir
Ġam şabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ gibi kemdür

2. **kem:**

Gazel 109

Mısra: 6

Kötü, fena.

Mâhında maḥabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

3. **kemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 76

Kötü, değersiz, sıradan.

Hep feyz-i İlähî meded eyler baña yoḥsa
Ol olmasa ser-mâye-i fikrüm katı kemdür

4. **kem:**

Kaside 62

Mısra: 51

Eksik, noksan, yanlış.

Buldum hele sultânımı kem añlamaz iz'ânımı
Kâmil görüp noḫşânımı luḫf eyleyüp şî'rümde heb

kem bulmadım:

1. **kem bulmadım:-ma, -dı, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Kötü, fena olduğunu düşünmek.

Saña ḥâşâ beñzedem aḫyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuşuşâ keyfini kem bulmadım

kem ola:

1. **kem ola:-a**

Kaside 51

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Azalmak, eksik olmak.

Luḫfi gösterse ger emvâce rüsüm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâḫil-i yemm

kem olur:

1. **kem olur:-u, -r**

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Görünmemek, eksik olmak (ortalarda görünmemek, kendini göstermemek).

Kimse araların ıslâḫ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şâne

kemâhî:

1. **kemâhîdür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 12

Olduğu gibi, olduğu üzere.

Ḥaḫ-ı nev-ḫîzi ancak bir belâ oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübâlık şūḫlık yine kemâhîdür

2. **kemâhîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 22

Olduğu gibi, olduğu üzere.

Her hevādan ferāgat itdi gönül
Şevk-i ma'nā yine kemāhīdür

3. **kemāhī:**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Tam manasıyla, hakkıyla.

Haṭ mī bu yā ser-nāme-i 'unvān-ı İlähī
Taḥḫīk idemez sırrını endişe kemāhī

kemāl:

1. **kemālinde:-i, -n, -de**

Gazel 112

Mısra: 7

*Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş
olması durumu, mükemmellik, tamlık.*

Hüsni kemālinde gülün derdi ziyāde bülbülün
Añmazsın ammā sünbülün hāl-i perişānın yine

2. **kemāl:**

Müseddes 1

Mısra: 13

*Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik //
yetenek, güç.*

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam 'ālemün şāhı
Çerāğ-ı hānem olsa āsmān-ı devletün māhı

3. **kemāli:-i**

Kaside 57

Mısra: 32

Olgunluk, erginlik, fazilet.

O hünermend-i Hümā-sāye ki isti'dādı
Eylemiş dāniş ü iz'ān u kemāli iḫrāz

kemāl ehlinde:

1. **kemāl ehlinde:-i, -n, -de**

Kaside 11

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Fazilet ve hüner sahibi.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdün ey Nef'ī
Du'āya başla kim buldı kaşide ḥadd ü pâyānı

kemāl ehliyle:

1. **kemāl ehliyle:-y, -le**

Kaside 49

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Fazilet ve hüner sahibi.

Sen ol şāhib-serir-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dün u ḡaddārı

kemāle erse:

1. **kemāle erse:-se**

Kaside 35

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*(Güneş için) en yüksek konumuna ulaşmak, en
etkin duruma gelmek.*

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḥürşid
Çeşmi rü'yāda daḫi görmez idi rüy-ı zevāl

kemāl-i 'adl:

1. **kemāl-i 'adl:**

Kaside 56

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Adalet olgunluğu.

Şer' ü kânūnı idüp iḫyā kemāl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezāretde mekīn

kemāl-i 'adl ü inşāf:

1. **kemāl-i 'adl ü inşāf:**

Kaside 11

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Adalet ve insafın mükemmelliği.

Şüküh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehensāhī
Kemāl-i 'adl ü inşāf ile pâyende cihān-bānī

kemāl-i 'aḳlına:

1. **kemāl-i 'aḳlına:-i, -n, -a**

Kaside 21

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Tam, mükemmel akıl // doğru düşünme.

Kemāl-i 'aḳlına ḫayrān ḫakīm-i Yünānī
Raḫīḫ-ı meşrebine teşne 'ārif-i Cāmī

kemāl-i dāniş:

1. **kemāl-i dāniş:**

Kaside 30

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

İlim mükemmelliği.

Kemāl-i dāniş ile 'aḳl-ı rāsiḫ u evvel
Şafā-yı bātm ile şubḫ-ı şādīḫ u şānī

kemāl-i hüner-i nuṭṭ u zebāndur:

1. **kemāl-i hüner-i nuṭṭ u zebāndur:-dur**

Kaside 59

Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Dil ve söyleyiş hünnerinin mükemmelliği.

Takriri kemâl-i hüner-i nuṭṭ u zebândur
Tahriri medâr-ı şeref-i kilk ü raḳamdur

kemâl-i hüsn-i irâdetle:

1. **kemâl-i hüsn-i irâdetle:-le**
Kaside 29
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Güzel emrin /isteğin mükemmelliği.

Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murâd itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd

kemâl-i imtiyâzından:

1. **kemâl-i imtiyâzından:-i, -n, -dan**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalığın, üstünlüğün mükemmelliği.

Şehensâh-ı memâlik-gîr ü şâhîn-i şikâr-efgen
Ki medhe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından

kemâl-i insânî:

1. **kemâl-i insânî:**
Kaside 30
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İnsanlığın mükemmelliği.

Tufeyl-i 'unşür-ı pâki letâfet-i melekî
Rehîn-i cevher-i zâtı kemâl-i insânî

kemâl-i kahr u luṭfından:

1. **kemâl-i kahr u luṭfından:-i, -n, -dan**
Kaside 27
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gazabın ve iyiliğin /cömertliğin mükemmelliği, tamlığı.

O şâhib-şadr-ı himmet kim kemâl-i kahr u luṭfından
Olur şermende rûh-ı Ḳahramân u Hâtem-i Tâyi

kemâl-i kereminden:

1. **kemâl-i kereminden:-i, -n, -den**
Kaside 33
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Tam ve mükemmel cömertlik.

Düstür-ı mükerrerem ki kemâl-i kereminden
Endişesi taḫşil-i du'â-yı fuḳarâdur

kemâl-i kusûrına:

1. **kemâl-i kuşûrına:-i, -n, -a**
Kaside 30
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Kusurun, noksanlığın fazlalığı.

Olurdu kendi kemâl-i kuşûrına şâhid
Göreydi nazmumu ger şâ'ir-i Şfâhânî

kemâl-i merhametinden:

1. **kemâl-i merḫametinden:-i, -n, -den**
Kaside 29
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Merhametin son haddi, sınırsız merhamet.

Kemâl-i merḫametinden o müstemendâna
Bu luṭfı gördi münâsib cenâb-ı Rabb-i 'ibâd

kemâl-i naḳş-ı hünerdür:

1. **kemâl-i naḳş-ı hünerdür:-dür**
Kaside 32
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hüner noksanlığının fazlalığı, son derece yeteneksiz olma.

Kemâl-i naḳş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḫayyüli mazmûnı süst ü nazmı saḳîm

kemâl-i revnak bula:

1. **kemâl-i revnaḳ bula:**
Kaside 3
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tam parlaklığa erişmek, ulaşmak.

Bula dîvân-ı hümayûnı kemâl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükûh u şânı

2. **kemâl-i revnaḳ bula:-a**
Kaside 3
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tam parlaklığa erişmek, ulaşmak.

Bula dîvân-ı hümayûnı kemâl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükûh u şânı

kemân:

1. **kemânıdur:-i, -dur**
Kaside 1

Mısra: 22
Yay.

Āyet-i “nūn ve'l-kalem”dür muşhaf-ı sinemde yā
Rüstem-i endişemüñ tîr ü kemānidur sözüüm

2. **kemān:**
Kaside 5
Mısra: 97
Yay.

Ele tîr ü kemān alsa ḥadeng-endāz-ı endişem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrübiyān üzre

3. **kemāndur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 120
Yay.

Ol rāst bu kec düşdüğü bihüde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemāndur

4. **kemāne:-e**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 9
Yay.

Rüstemāne kemāne şunsa elin
Zür-ı bāzūda gösterür i'cāz

5. **kemāne:-e**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 16
Yay.

Tevbe eylerdi daḥi itmemege
Hiç tîr ü kemāne dest-i dirāz

6. **kemāna:-a**
Gazel 7
Mısra: 7
Yay.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nāle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebābāsā

7. **kemān:**
Kaside 4
Mısra: 41
Yay // *sevgilinin yay gibi kaşı.*

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrü kemān şunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

8. **kemān:**
Kaside 4
Mısra: 52
Yay.

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarḥ āfitāba tîg u hilāle kemān virür

kemān olsa:

1. **kemān olsa:-sa**
Kaside 39
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Yay olmak.

İremez gerdine sür'atde ḥadeng-i Rüstem
Çarḥ destinde kemān olsa hilāli zih-gîr

kemān-ı dilden:

1. **kemān-ı dilden:-den**
Kaside 31
Mısra: 129
Kelime Tipi: -
Gönül yayı.

Demidür kuvvet-i şıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du'āyı pertāb

kemān-ı saht-ı kaderden:

1. **kemān-ı saht-ı kaderden:-den**
Kaside 29
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Kaderin sağlam, sert yayı.

Olur şikārı 'adū virmedin daḥi taḳdîr
Kemān-ı saht-ı kaderden ḥadeng-i fetḥe güşād

kemān-keşlik:

1. **kemān-keşlikde:-de**
Kaside 49
Mısra: 90
Okçuluk // kirpik okunu atma.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne sihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḥün-ḥ"ārı

kemānum çekemez:

1. **kemānum çekemez:-emez**
Gazel 63
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yay germek.

Rüstem-i ehl-i dilim 'aşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḥanım fitne nişānum çekemez

kemend:

1. **kemend:**
Gazel 2
Mısra: 4
Uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek
üzere atılan ucu ilmekli uzun ip.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi şabā

kemend itdi:

1. kemend **itdi**:-di

Gazel 2

Mısra: 4

Kement etmek, kement hâline getirmek, kement yapmak.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi şabā

kemend-i re'vin atsa:

1. kemend-i re'vin atsa:-sa

Kaside 54

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Düşünce, fikir kemendini atmak.

Atsa endişesi ger çarha kemend-i re'vin
Gündüz olur gecede kâhkeşân gibi bedîd

kemend-i Rüstem-i ikbâlinün:

1. kemend-i rüstem-i ikbâlinün:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Talih Rüstem'inin kemendi.

Semend-i rāiz-i iclâlinün gerdün çerâgâhı
Kemend-i Rüstem-i ikbâlinün 'âlem giriftârı

kemend-i silsile-i dil-berân-ı Çîn ü Hıtâ:

1. kemend-i silsile-i dil-berân-ı Çîn ü Hıtâ:

Kaside 29

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Çin ve Huta güzellerinin saç örgüsü kemendi.

Kemend-i silsile-i dil-berân-ı Çîn ü Hıtâ
Sinân-ı ğamze-i hübân-ı Hılluḥ u Nevşād

kemendini şal:

1. kemendini şal:

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kement atmak // zülfini kıvrımını göstermek,
yüzüne doğru getirmek.*

Şal mihr ü mâha hüsün ü leṭâfet kemendini
Göster yüzünden kâkülünü pîç ü tâb ile

kemer-bend-i murassa'la:

1. **kemer-bend-i murassa'la:-la**

Kaside 11

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Mücevherlerle bezenmiş kemer bağı.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i murassa'la
Pey-â-pey mevcidür gâhî o baḥr itdükce tuğyânı

kemer-beste:

1. **kemer-beste:**

Kaside 9

Mısra: 61

Kuşak bağlamış, hizmete hazır durumda olan.

Çarḥ oldı cenâbında kemer-beste gülâmı
Şanmañ ki felekde görinen kâhkeşândur

kemîn:

1. **kemînden:-den**

Kaside 45

Mısra: 69

Pusu.

Zamân-ı ma' deletinde kemînden çıkamaz
Ne deñlü fitnenün olursa germ bāzârı

kemîne:

1. **kemîne:**

Kaside 19

Mısra: 30

Hakir, aciz, zavallı.

Hudâvend-i zamân kim pâdişâhân-ı cihân aña
Kemîne bende-i fermân-ber ü dirîne çâkerdür

2. **kemîne:**

Kaside 29

Mısra: 67

Az, çok az.

Kemîne bahşışı naḫd-i ḥazâ'in-i Husrev
Dü-rüze maşrafı bâc u ḥarâc-ı mülk-i Kubâd

kem-yâb olsa:

1. **kem-yâb olsa:-sa**

Kaside 31

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Az bulunur olmak, bulunmaz olmak.

Benüm ol nâdire ğavvâş ki olsa ne kadar
Baḥr-ı endişe 'amîḫ u dür-i ma'nâ kem-yâb

kem-yâb olurdu:

1. **kem-yâb olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 34

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Az bulunur olmak.

Vücûdî ol kadar kem-yâb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrû-yı zühre şâm-ı deycûri

kenâr:

1. **kenârum:-u, -m**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 15

Kıyı, sahil.

Kezûm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dür
Sâhilüm pâkdür âlâyış-i hâşâkünden

2. **kenârı:-ı**

Kaside 29

Mısra: 119

Kıyı, sahil.

Görünmez idi kenârı güherle 'anberden
Midâd-ı hâmem eger bahra eylese imdâd

3. **kenârında:-ı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: 97

Bir şeyin veya yerin sınırlarını meydana getiren çizgi // kıyı.

Zamîr-i pâküm ol levh-i celîdür kim kenârında
Sevâd-ı her dü- 'âlem bir hafî nakş-ı kalemkârî

kenâra çekdi:

1. **kenâra çekdi:-di**

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıyıya çekmek, ayırmak, uzaklaştırmak // kucaklamak.

Çekdi bigâneler kenâra seni
Fırkat el virdi âşnâña senûñ

kenâr-ı cüybâr:

1. **kenâr-ı cüybâr:**

Kaside 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akarsu kıyısı.

Sebz ü hurrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cûda 'aks-ı künbed-i haqrâ mıdır

kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı:

1. **kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Zırhın eteğinin kenarı (atın zırhının eteği, ucu).

Uçar kuşdur şitâb itdükce güyâ beñzer anuñçün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı bâl-i 'Ankâya

kenâr-ı deryâda:

1. **kenâr-ı deryâda:-da**

Kaside 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Deniz kıyısı.

Nedür o kaşr-ı mu'allâ kenâr-ı deryâda
Ki 'aks-i kubbesi olmuş nazîre-i gerdün

kenâr-ı vem:

1. **kenâr-ı yem:**

Kaside 38

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Deniz kıyısı.

Nesim-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsâr olurdu ser-tâ-ser kenâr-ı yem

kendi:

1. **kendi:**

Gazel 2

Mısra: 3

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Ne 'aceb kendi de ger dâma giriftâr olsa
Dilleri dâne vü zülfini kemend itdi şabâ

2. **kendi:**

Gazel 62

Mısra: 8

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Böyle pîrâste vü bükalemün-hüsn olmaz
Kendi güyâ ki melek gamzeleri şu'bede-bâz

3. **kendin:-n**

Gazel 84

Mısra: 4

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Yâ şu'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

4. **kendime:-m, -e**

Gazel 95

Mısra: 8

Kişinin öz varlığı, zâtı.

O ŧehiñ kulluğını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ħidmete taķŧır idemem

5. **kendi:**

Kaside 6

Mısra: 52

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Midħat-i re'y-i münirin sebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoħsa yed-i beyzā midur

6. **kendi:**

Kaside 7

Mısra: 21

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuħkı 'āciz kıla yārāne idince tefhım

7. **kendin:-n**

Kaside 9

Mısra: 17

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Bir dem mey ü maħbüb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ħam-ı cāngāh-ı bütāndur

8. **kendi:**

Kaside 10

Mısra: 27

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Gerdün meger āsüde midür kendi kederden
Devrān āña da mihrini pür-niŧter eyler

9. **kendidür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 52

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Kendidür 'aynı ile ŧir-i ner-i silsile-ħā
Bir de Arslan Ŧorisidur ki gemin gördükce

10. **kendini:-n, -i**

Kaside 20

Mısra: 80

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Saña ħaŧm ittiħāz itmek düşer mi ol ħarı zirā
İderseñ kendini ādem ŧanur bir cāhil-i ebter

11. **kendi:**

Kaside 27

Mısra: 76

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Tehi bir memleketdür kııl teveccüh anı teŧhire
Bulur ol kendi pinhān olmağa bir günc-i tenħāyı

12. **kendin:-n**

Kaside 27

Mısra: 23

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Güneŧ pervānedür ol ŧem'a pertāb itmege kendin
Tolanur ŧırmayup ŧevħ ile ol fānüs-ı mināyı

13. **kendi:**

Kaside 30

Mısra: 119

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Olurdı kendi kemāl-i kuŧürına ŧāhid
Göreydi nazmumu ger ŧā'ir-i ŧfāhāni

14. **kendi:**

Kaside 32

Mısra: 109

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Cihāni 'adl ile evŧāfi geŧt idüp kendi
Ola maħām-ı vezāretde devlet ile muħım

15. **kendi:**

Kaside 35

Mısra: 116

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Soñra gördi ki ħaridārına yoħ ħadd ü ħisāb
Baŧladı kendi mezād itmege oldu dellāl

16. **kendi:**

Kaside 37

Mısra: 43

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Kendi ħürŧid-i cihān-tāb u felekdür güyā
Zir-i rānında o rehvār u sebük-püye kureng

17. **kendin:-n**

Kaside 38

Mısra: 91

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Nice söz söylenür ol yerde kim ŧā'ir ŧatar kendin
Ġalaħ-perdaz-ı ma'nā bir müzevvir Ŧürk-i lā-yefhem

18. **kendi:**

Kaside 39

Mısra: 57

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Kendi Rüstem ŧanasın Aŧħarı 'Anħā-perdür
Zir-i rānında o ŧarŧar-tek-i seyyāre- mesir

19. **kendi:**

Kaside 42

Mısra: 60

Kiŧinin öz varlığı, zati.

Desti yem-i luħf u dili kān-ı cüd
Kendi veliyyü'n-ni'am-i rüzgār

20. **kendin:-n**

Kaside 47

Mısra: 65

Kişinin öz varlığı, zati.

Ferāmūş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile ta'ab um
Kalem ammā yine destümde mu'tād üzre güyādur

21. **kendi:**

Kaside 51

Mısra: 92

Kişinin öz varlığı, zati.

Rütbe-i nazmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miqdārını bilmez bir iki lā-yefhem

22. **kendi:**

Müseddes 1

Mısra: 20

Kişinin öz varlığı, zati.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hîç kendi de bilmez sebep gönlüm

23. **kendin:-n**

Gazel 19

Mısra: 10

Kişinin öz varlığı, zati.

Mecnūn ne bilür kâ'ide-i nāz u niyāzı
'Aşık mı şanur kendin o meczüb-ı maḥabbet

24. **kendüsi:-si**

Kaside 17

Mısra: 28

Kendi; kişinin öz varlığı, zati.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi güyā 'Ankā

25. **kendi:**

Kaside 28

Mısra: 99

Kişinin öz varlığı, zati.

Gāhī meyān-ı şafda тұrur kendi tiğveş
Gāhī meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur

26. **kendim:-m**

Gazel 7

Mısra: 2

Kişinin öz varlığı, zati.

Akar mizāb-ı çeşmimden sirişk-i dide ābāsā
N'ola kendim döğersem taşlar ile āsyābāsā

kendi hāline kalaydı:

1. **kendi hāline kalaydı:-a, -y, -di**

Kaside 43

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Deyim**

Başkalarının müdahalesi olmaksızın, yalnız başına kalmak.

O nopran kim müselmān olduğu taḳdırce farzā
Kālaydı kendi hāline olurdu irtidād üzre

kendi hālūme komaz:

1. **kendi hālūme komaz:-maz**

Kaside 43

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendi hāline bırakmak; karışmamak, müdahale etmemek.

Ki bir laḫza komaz āsūde kendi hālūme tā kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḫşil-i zād üzre

kendim görem:

1. **kendim görem:-e, -m**

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini görmek; kendini beğenmek, kendini üstün görmek.

Riyā ehline ben Nef'iveş oldum münkir-i muḫlak
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancak

kendimüzden bī-ḫaber itse:

1. **kendimüzden bī-ḫaber itse:-se**

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini bilmez etmek, kendinden uzaklaştırmak, düşünemeyecek hāle getirmek.

Kendimüzden ne ḫadar bī-ḫaber itse bizi 'aşk
Ol ḫadar zevk-i ḡam-ı firḫati idrāk ideriz

kendü:

1. **kendü:**

Gazel 30

Mısra: 8

Kişinin öz varlığı, zati.

Gösterür dünyāyı mir'āt-ı ḫabābında tamām
Kendü başka başına bir özge 'ālemdür ḫadeḫ

2. **kendüsi:-si**

Gazel 37

Mısra: 6

Kişinin öz varlığı, zati.

'Aşkî olmaz yine hâli hiç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

3. **kendüsi:-si**

Kaside 7

Mısra: 24

Kişinin öz varlığı, zati.

Böyle şâhib-suhanuñ bundadır a'lâlîği kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrûr u za'im

4. **kendüyi:-y, -i**

Kaside 8

Mısra: 12

Kişinin öz varlığı, zati.

Böyle şâhib-hüsn olan itmez şafâ âyineden
'Aksini gördükçe zirâ kendüyi hayrân bulur

5. **kendüyi:-y, -i**

Kaside 8

Mısra: 13

Kişinin öz varlığı, zati.

Kendüyi hayrân da bulmazsa eger âyinede
Hıvî-i tîğ-i gâmzesiyle 'aksini lerzân bulur

6. **kendüsi:-si**

Kaside 17

Mısra: 75

Kişinin öz varlığı, zati.

Nâmı Tağlar Delisi kendüsi âhû-yı harem
Perçemi sünbül-i çin cebhesi dîbâ-yı Hıfâ

7. **kendümi:-m, -i**

Kaside 3

Mısra: 95

Kişinin öz varlığı, zati.

Şanuram kendümi bir h'âce-i şâhib-cevher
Alduğımca elüme kilik-i güher-efşânı

8. **kendümi:-m, -i**

Kaside 25

Mısra: 15

Kişinin öz varlığı, zati.

Kim helâk olmak muqarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daği eyyâm-ı hicrân imtidâd

9. **kendüyi:-y, -i**

Gazel 12

Mısra: 7

Kişinin öz varlığı, zati.

Beñzedürmiş kendüyi âyine rûy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hicâb

kendü hâline kosa:

1. **kendü hâline kosa:-sa**

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kendi hâline bırakmak; ilgilenmemek,
karışmamak.*

Kendü hâline kosa 'âşıkı ol gâmze-i şüh
Zülfî eglence yeterdi dil-i âvâresine

kendümi bileli:

1. **kendümi bileli:**

Gazel 63

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendimi bildim bileli, öteden beri, eskiden beri.

Bileli kendümi ben gönlümü 'âşık buldum
Bâr-ı gayrı ten-i bî-tâb ü tüvânım çekemez

kerâmet:

1. **kerâmetdür:-dür**

Kaside 30

Mısra: 95

*Akil sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade
hâl.*

Kerem degül bu kerâmetdür eylese ne 'aceb
Kelâmumu dür iken gevher-i Bedağşânî

2. **kerâmet:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 17

*Akil sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade
hâl.*

Bu kerâmet aña yetmez mi ki daği görmedin
Bir senâ-h'ânî ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi

3. **kerâmet:**

Kaside 36

Mısra: 76

*Akil sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade
hâl.*

Tamâm vefk-ı murâd üzre halka luğf itdün
Kerâmet olduğına sende kalmadı şübhem

4. **kerâmet:**

Kaside 31

Mısra: 105

*Akil sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade
hâl // şiir.*

Bu kerâmet baña besdür ki midâd-ı hâmem
Dosta âb-ı hayât ola 'adüya zehr-âb

5. **kerâmetdür:-dür**

Kaside 46

Mısra: 41

Akil sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl.

Hağ mu'în ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoğsa bu himmete mümkün degül aslâ tahmîn

kerâmet-pîşe:

1. kerâmet-pîşe:

Kaside 47

Mısra: **109**

Keramet sahibi.

Hakim-endîşe şâ'irdür kerâmet-pîşe şahirdür
Tefekkürde Felâhündür tekellümde Mesîhâdur

kerem:

1. keremde:-de

Kaside 47

Mısra: **107**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Keremde güç seni ta'rîf ammâ ruşşat olursa
Suğanda bende-i vaşşâfuñı gör ne temâşâdur

2. kerem:

Kaside 30

Mısra: **95**

Cömertlik.

Kerem degül bu kerâmetdür eylese ne 'aceb
Kelâmumu dür iken gevher-i Bedağşânî

3. kerem:

Kaside 30

Mısra: **67**

Cömertlik.

Kerem ki sofre-keş-i düdmân-ı himmetdür
İder 'aşıyye-i cüdiyla kesb-i sâmanı

4. kerem:

Kaside 7

Mısra: **30**

Lütuf, iyilik, ihsan.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şınıf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarğ-ı le'im

5. kerem:

Kaside 15

Mısra: **32**

Lütuf, iyilik, ihsan.

Biz 'âşık-ı âzâdeyüz ammâ esîr-i bâdeyüz
Âlüfteyüz dil-dâdeyüz bizden dirîğ itme kerem

6. kereminden:-i, -n, -den

Kaside 35

Mısra: **121**

Lütuf, iyilik, ihsan.

Tâ ki tağdîr-i İlahî kereminden gâhî
Eyleye 'âlemi bir lütuf ile mesrürü'l-hâl

7. kerem:

Kaside 3

Mısra: **24**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Şâhid-i devletinüñ fehm ü hîred meftûnı
Şüret-i himmetinüñ lütuf u kerem hayrânı

8. kerem:

Kaside 9

Mısra: **60**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i 'azametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi hüd dehre 'ayândur

9. keremde:-de

Kaside 9

Mısra: **39**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ol şâh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Hürşid-i zer-efşân gibi meşhûr-ı cihândur

10. keremi:-i

Kaside 30

Mısra: **94**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdühü
Bu lütufi bu keremi görmemişdür erzânî

11. kerem:

Kaside 32

Mısra: **7**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem teğallüb-i 'adl ile muhtefî vü 'adîm

12. kerem:

Kaside 32

Mısra: **46**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Emel vezâyif-i cüdiyla kâmrân u ganî
Kerem letâ'if-i hulkıyla hânde-rüy u besîm

13. kerem:

Kaside 47

Mısra: **106**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Suğan ben olmasam ma'nâda bir gencine-i nâ-büd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmadur

14. **kerem:**

Kaside 49

Mısra: **80**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Hüner güyâ denizdür mâlikî kilik-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab´-ı pākūñ dürr-i şehvârî

15. **kerem:**

Kaside 59

Mısra: **49**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Devrinde kerem ´āleme şāmil o kadar kim
Āvāz-ı der-güş-ı ricā şavt-ı ni´amdür

16. **keremle:-le**

Kaside 62

Mısra: **45**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Luţf u keremle nāmdār fazl u hünerle behredār
Medhîn kılam bi-ih̄tiyār yok öyle bir ´ālî-neseb

17. **kerem:**

Nazm 4

Mısra: **4**

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Şabādan itme dilā hāk-i pāyını ümmid
O deñlü luţf u kerem rüzgārdan gelmez

kerem it:

1. **kerem it:**

Rübai 2

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İyilikte bulunmak, lütfetmek.

Yā Rab kerem it bendeñe ih̄sān eyle
Düşvār olan aḥvālūmi āsān eyle

kerem-güster:

1. **kerem-güster:**

Kaside 13

Mısra: **85**

Lütuf ve kerem saçan, cömert.

Kerem-güster Ḥudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i şun´-ı kemāl-i kudret-i Bārī

2. **kerem-güster:**

Kaside 22

Mısra: **21**

Lütuf ve kerem saçan, cömert.

Kerem-güster Ḥudāvend-i hünerver dāver-i kāmīl
Zafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḥusrev-i gāzī

kerem-i ebr-i bahārī:

1. **kerem-i ebr-i bahārī:**

Kaside 50

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Bahar bulutunun cömertliği.

Luţf-ı tab´ı şeref-i ´aql-ı mücerred gibi ḥāss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ´ām

kerem-i rüzgār:

1. **kerem-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Zamanın lütfu, iyiliği.

Baḥa gerekmez kerem-i rüzgār
Olmasa tek dilde ğam-ı rüzgār

kerem-pişe:

1. **kerem-pişe:**

Kaside 57

Mısra: **35**

Cömertliği huy edinmiş.

Ma´delet-kış ü kerem-pişe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrüz u şeref- baḥş-ı serir-i i´zāz

kerem-şi´ār:

1. **kerem-şi´ār:**

Kaside 45

Mısra: **77**

Vasfi cömertlik olan, cömert.

Kerem-şi´ār ḥidivā hünerverā Şadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnūñ yegāne sālārī

kerim:

1. **kerime:-e**

Gazel 47

Mısra: **8**

Kerem sahibi, cömert, âlicenap.

Hüner ´addeyleyüp cānā ´acebdir ´ālemiñ ḥālī
Le´ime muġtenem dirler kerime muḥtezel dirler

2. **kerime:-e**

Kaside 29

Mısra: **87**

Kerem sahibi, cömert, âlicenap.

Virürdi mā-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi hîdmet-i rindânî şevk ile zühhâd

kerîmâ:

1. kerîmâ:

Kaside 48

Mısra: 71

Ey kerem sahibi.

Kerîmâ kâmkârâ kâm-bahşâ
Eyâ düstür-î zî-şân-ı müfahham

kerîm-i ebr-kefâ:

1. kerîm-i ebr-kefâ:

Kaside 32

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Ey bulut avuçlu cömert (sadrizam).

Kerîm-i ebr-kefâ kâmkâr-ı baır-dilâ
Eyâ muhîti-ı cihân-ı tekerrüm ü tekrîm

kerîm-i kâmrân:

1. kerîm-i kâmrân:

Kaside 19

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Devletli / kudretli kerem sahibi.

Kerîm-i kâmrân kim reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla
Dil-i kân pür-hırâş u hâtır-ı deryâ mükedderdür

2. kerîm-i kâmrân:

Kaside 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devletli / kudretli kerem sahibi.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşâmî kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

3. kerîm-i kâmrân:

Kaside 48

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Devletli / kudretli kerem sahibi.

Vezîr-i nüktedân düstür-ı hoş-zât
Kerîm-i kâmrân Pâşâ-yı ekrem

kerîm-i kîse-perdâzî:

1. kerîm-i kîse-perdâzî:-i

Kaside 22

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Para kesesini açan cömert (kesenin ağzını açan,
bol bol dağıtan cömert hükümdar).*

Zamân-ı 'adl u dâduñ Mehdî-i ferhunde- âşârî
Cihân-ı himmet ü cüduñ kerîm-i kîse-perdâzî

kerîmü's-şân:

1. kerîmü's-şânüñ:-uñ

Kaside 50

Mısra: 37

Muhterem(saygıdeğer) şanı büyük (kimse).

İdeyin medhîne âğâz o kerîmü's-şânüñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

kerrübiyân:

1. kerrübiyâna:-a

Kaside 19

Mısra: 32

En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

Cihân-sâlâr-ı 'âlî-fiṭrat u kuḍsî-cibillet kim
Tavâf-ı dergehi kerrübiyâna ḥacc-i ekberdür

2. kerrübiyân:

Kaside 52

Mısra: 12

En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

Pîş-i dergâhında ber-pâ şaf nişinân-ı felek
Zîr-i eyvânında pervâz itmede kerrübiyân

3. kerrübiyân:

Kaside 58

Mısra: 34

En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

O kâm-kâr-ı felek-mesned-i firîşte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭab'ına kerrübiyân olur meftûn

kerrübiyân-ı nüh-felek:

1. kerrübiyân-ı nüh-felek:

Kaside 38

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Dokuz gökteki büyük melekler.

Şarîr-i ḥâmemi gûş eyleyince şevk-ı medhûñle
Şafâsından olur kerrübiyân-ı nüh-felek sersem

kes:

1. kesdi:-di

Gazel 3

Mısra: 7

Durdurmak.

Kesdi bihüde figân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

kesâd:

1. kesâd:

Kaside 29

Mısra: **14**

Kıtlık, yokluk, azlık.

Olur ne kimse ne deñlü sa'âdete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-i keselde böyle kesâd

2. kesâd:-ı

Kaside 62

Mısra: **43**

Kıtlık, yokluk, azlık.

Ammâ kesâdı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok rağbeti budur belâ budur ta'ab

kesâd buldı:

1. kesâd buldı:-dı

Kaside 25

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Alışverişte durgun hâle gelmek.

Ûatlı idüp ol fâsidi bozduñ tılısm-ı fitneyi
Buldı bazar-ı fesâd icrâ-yı hükümüñle kesâd

kesâd üzere kalurdi:

1. kesâd üzere kalurdi:-u, -r, -dı

Kaside 43

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Sürümsüz kalmak, durgunlaşmak (alışverişin olmaması).

Meta'-ı nazmumuñ sen olmasañ zirâ harîdârı
Ûalurdı haşre dek bazar-ı endişem kesâd üzere

kesâda düşdi:

1. kesâda düşdi:-dı

Terkib-bend 1

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Değersizleşmek.

Sensin ol ser-mâye-i bazar-ı şevk-ı ehl-i 'aşk
Düşdi feyzüñle kesâda cevher-i nâmüs u neng

kesâda düşürür:

1. kesâda düşürür:-ü, -r

Kaside 31

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Değerini azaltmak, rağbet edilmez duruma getirmek.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesâda anı 'ayb-ı ıtnâb

kesâd-ı kıymet-i müşk:

1. kesâd-ı kıymet-i müşk:

Kaside 58

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Miskin kıymetinin azlığı, miskin değerinin düşmesi.

Nesim-i hulûkı güzâr eylese cihâna olur
Kesâd-ı kıymet-i müşk ile halk-ı Çin mağbün

kesb ide:

1. kesb ide:-e

Kaside 20

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Elde etmek, kazanmak.

Vücûdıyla şeref kesb ide divân-hâne-i devlet
Ola ne emr iderse âsmân maħkûm u fermân-ber

2. kesb ide:-e

Kaside 34

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Elde etmek, kazanmak.

Sa'âdetle o 'işretgâh-ı hoş-ıtarh-ı dil-ârâda
Şafâlar kesb ide dâ'im dil-i pür-feyz-i mesrûri

kesb idüp:

1. kesb idüp:-üp

Kaside 13

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Elde etmek, kazanmak.

Degül deryâ şehâb-ı nev-bahâridür hevâsından
Ruṭûbet kesb idüp düşmiş zemîne âsmânvârı

kesb itdi:

1. kesb itdi:-dı

Kaside 61

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Elde etmek, kazanmak.

Sen şafâ geldüñ kudümüñdan şafâ kesb itdi halk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maḵdemüñle behre-yâb

kesb-i infirâd eyledim:

1. **kesb-i infirād eyledim:-di, -m**

Kaside 25

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Seçkinlik, üstünlük kazanmak.

Düşdi fark-ı bahtuma zıll-ı Hümā-yı saltanat

Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

kesb-i kemāl itmededür:

1. **kesb-i kemāl itmededür:-mede, -dür**

Kaside 26

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Olgunluk, mükemmellik kazanmak.

‘Aql-ı küll itmededür kesb-i kemāl

Bezm-i irfānına olduğca nedim

kesb-i kemāl ü hüner eyler:

1. **kesb-i kemāl ü hüner eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Olgunlaşmak ve hüner sahibi olmak.

Bir yerde ki ārāma bu mīkdār ola mühlet

Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

kesb-i kemāl-i beşer eyler:

1. **kesb-i kemāl-i beşer eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

İnsan niteliği kazanmak.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī

Taşvīr-i hācer kesb-i kemāl-i beşer eyler

kesb-i rūh eyler:

1. **kesb-i rūh eyler:-r**

Kaside 50

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Canlılık kazanmak, canlanmak.

Düşse ger hāke nem-i ebr-i bahār-ı luftı

Kesb-i rūh eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

kesb-i ruṭūbetle:

1. **kesb-i ruṭūbetle:-le**

Kaside 5

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Rutubet kazanma, rutubetlenme.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıkdūqca

Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

kesb-i sāmānı ider:

1. **kesb-i sāmānı ider:-er**

Kaside 30

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Asayiş, nizam elde etmek.

Kerem ki sofre-keş-i düdmān-ı himmetdür

İder ‘atıyye-i cüdiyla kesb-i sāmānı

kesb-i şeref ider:

1. **kesb-i şeref ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak.

Gökde mihr aḥter-i bahtından ider kesb-i şeref

Yerde deryā kefi cüdündan alur feyz-i nişāb

kesb-i tezevvün ider:

1. **kesb-i tezevvün ider:-er**

Kaside 33

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Süslenmek.

Meşşāta-i ṭab‘umdan ider kesb-i tezevvün

Ma‘nā ki ‘arūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur

kesb-i ‘ulüvv itmege:

1. **kesb-i ‘ulüvv itmege:-meg, -e**

Kaside 37

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yücelik elde etmek.

Mihr şanmañ görinen kesb-i ‘ulüvv itmege çarḳ

Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclālīne çeng

kesel:

1. **kesel:**

Gazel 47

Mısra: 6

Tembellik, uyusukluk.

Bize pend ile vā‘izler kesel virdikleri yetmez

Kesel def‘ini ço cām-ı şafādan hem kes el dirler

2. **kesel:**

Gazel 130

Mısra: 2

Tembellik, uyusukluk.

‘Ukde-i gam vaktidür olursa hall nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmidür n’eyler kesel nev-rüzda

3. **kesel:**

Kaside 53

Mısra: 8

Tembellik, uyusukluk.

‘Äleme cäm-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şınmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

kesel virdikleri:

1. **kesel virdikleri:-dik, -leri**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bezginlik ve bıkkınlık verme.

Bize pend ile vâ izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def ini ço cäm-ı şafâdan hem kes el dirler

kesil:

1. **kesilmez:-mez**

Gazel 35

Mısra: 7

Ayrılmak, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Dil ise gitdi kesilmez hevâ-yı ‘aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

2. **kesilmezse:-mez, -se**

Gazel 99

Mısra: 3

Ayrılmak, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Göñli dil-berden kesilmezse ‘aceb mi ‘âşkuñ
Gamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n’eylesün

kesir olunca:

1. **kesir olunca:-unca**

Kaside 39

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Çok olmak // (söz) uzamak.

‘Arz-ı hâli ço du ‘â demleridür ey Nef’i
Az olur kıymeti zirâ sözüñ olunca kesir

keskin:

1. **keskin:**

Gazel 6

Mısra: 10

Çok kesici, iyi kesen.

‘Uşşâkı niçün kırmaz gamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîğı mestâne degül mi yâ

2. **keskindür:-dür**

Kaside 50

Mısra: 105

Çok kesici, iyi kesen // etkili, kuvvetli.

Tîğ-i ser-tiz-i zebânım o kadar keskindür
Ki dü-nim olur anı aña dil-i Rüstem ü Säm

kesret:

1. **kesretinden:-i, -n, -den**

Gazel 90

Mısra: 6

Çokluk.

Muntazır tab‘uma ebkâr-ı ma‘ânî o kadar
Kesretinden birinüñ şeklini taşvîr idemem

2. **kesretde:-de**

Gazel 40

Mısra: 7

*Bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip
çokluk hâlinde görülmesi.*

Yâri tenhâ avlayan ‘uşşâk-ı şeydâ bundadır
Añmasun şüfi dağı kesretde vahdet ‘âlemin

3. **kesreti:-i**

Gazel 65

Mısra: 8

Çokluk, mahlukatın çokluğu.

Yoklasañ noktada mevcüddür esrâr-ı hurûf
Rind iseñ gafleti ço kesreti tenhâya değış

kesret-i dürr ü güherden:

1. **kesret-i dürr ü güherden:-den**

Kaside 51

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

İnci ve mücevherin bolluğu.

Luţfi gösterse ger emvâce rüsüm-ı bezli
Kesret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

kesret-i ‘uşşâk:

1. **kesret-i ‘uşşâk:**

Kaside 8

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Aşıkların çokluğu.

Yine her gün âsitânı kesret-i ‘uşşâk ile
Revnağ-ı dîvân-ı şâhenşâh-ı ins ü cân bulur

kesr-i şân olur:

1. **kesr-i şân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 138
Kelime Tipi: -
Şana zarar vermek, itibarını düşürmek.

Haşm ittihaz edinmek o terzîk-güyı ben
Nâmüs-ı şâ' iriyyetüme kesr-i şân olur

kesr-i şân virür:

1. **kesr-i şân virür:**-ü, -r
Kaside 4
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Şana zarar vermek, itibarını düşürmek.

Lutfuñ olursa ger suhan-ı pest-pāyesi
Nazm-ı bülend-i Muhteşeme kesr-i şân virür

keş-â-keş:

1. **keş-â-keşde:**-de
Kaside 24
Mısra: 16
Çekişme, mücadele, kavga.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde qalır küşe-i dāmān-ı felek

2. **keş-â-keşden:**-den
Kaside 49
Mısra: 68
Çekişme, mücadele, kavga.

Sen ol şāhib-serir-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-â-keşden kemāl ehliyle çarh-ı dūn u gaddārı

keşf:

1. **keşfe:**-e
Gazel 135
Mısra: 4
Tanıma, öğrenme, anlayıp bilme.

Bildürdi bir niğehle dile gamze kaçdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

keşf eylesün:

1. **keşf eylesün:**-sün
Kaside 47
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Açmak, aşikâr etmek, ortaya koymak.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol gamze-i şūha
Ki kâat kâat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

keşf evleyevim:

1. **keşf eyleyeyim:**-ye, -y, -im
Kaside 50
Mısra: 33

Kelime Tipi: -
Açmak, aşikâr etmek, ortaya koymak.

Mest olup rāzımı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

keşf olur:

1. **keşf olur:**-u, -r
Kaside 40
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Anlaşılmak, bilinmek // açığa çıkmak, görünür
olmak.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle bakınca zīrā
Tab'uma levh-i ma'ānideki rāz-ı mübhem

keşf-i rāz itse:

1. **keşf-i rāz itse:**-se
Gazel 124
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sırrı açığa vurmak, aşikâr etmek.

Niğeh maḥmūr u gamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

keşf-i rāza:

1. **keşf-i rāza:**-a
Gazel 106
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gizli bir şeyi meydana çıkarma, açıklama.

Gamzeden derdini pinhān tutmasa 'āşık n'ola
Ol kadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

2. **keşf-i rāza:**-a
Gazel 116
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gizli bir şeyi meydana çıkarma, açıklama.

Hāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı divāne gibi silsile-hāy oldu yine

keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār:

1. **keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār:**
Kaside 42
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Zamanın sürekli olan karışıklığı, kavgası.

Derd bu kim kor mı kadeh tutmağa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār

Kessāf:

1. **Keşşâf um:-um**

Kaside 1

Mısra: 43

Keşfeden, bilinmeyen şeyleri meydana çıkararak kimse // Zemaşeri'nin tefsiri.

Ben ne Keşşâf um ne şâhib-keşf ammâ ma'nâda
Mü-şikâf-ı nüktehâ-yı âsmânîdür sözüüm

keştî:

1. **keştî:**

Kaside 11

Mısra: 43

Gemi.

Degül deryâda keştî âsmânda mâh-ı nev olmuş
Cenâb-ı luţfinuñ a'lâ vü ednâ kâse-gerdâni

keştî nigün-sâr-ı 'itâb:

1. **keştî nigün-sâr-ı 'itâb:**

Kaside 55

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Azarlamanın tersine dönmüş, yıkılmış gemisi.

Ol ki âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı baħr-ı luţfidur
Çehre-şüy-ı şefkat ü keştî nigün-sâr-ı 'itâb

keştî-i 'âleme:

1. **keştî-i 'âleme:-e**

Kaside 7

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Dünya gemisi.

Keştî-i 'âleme endîşesi bir lenger olur
İtse bir şâ'ir eger medh-i vaķârın taşmîm

keştî-i çâpük-i felek:

1. **keştî-i çâpük-i felek:**

Kaside 28

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Feleğin süratli gemisi.

Ger 'ankebûta himmeti yâr olsa perdesi
Keştî-i çâpük-i felek bâdbân olur

keştî-i karar-ı bülbül-i zârı:

1. **keştî-i karar-ı bülbül-i zârı:-ı**

Kaside 49

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbülün rahat / sakin gemisi.

Dönüp gird-âb-ı baħr-ı hûna her gül lâlezâr içre
Tolaşdurmaķda keştî-i karar-ı bülbül-i zârı

keştî-i nüh-âsmânuñ:

1. **keştî-i nüh-âsmânuñ:-uñ**

Kaside 14

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Dokuz kat göğün gemisi.

Şuķķa-i râyât-ı baħtuñla rikâbm olmasa
Keştî-i nüh-âsmânuñ bâdbân u lengeri

keştî-i ten:

1. **keştî-i ten:**

Müfret 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ten gemisi // beden.

Dostlar düşdi fenâ baħrine bu keştî-i ten
Himmat eyleñ ki beķâ yaķasına çıķa esen

ketm idebilür:

1. **ketm idebilür:**

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saklayabilmek, gizli tutabilmek.

'Âşık nice ketm idebilür râzi tırurken
Ol ğamze-i fettân gibi ğammâz-ı maħabbet

kevâkib:

1. **kevâkib:**

Kaside 5

Mısra: 56

Yıldızlar.

O Ĥusrevdür ki Şebdîz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sine-bend-i keħkeşân üzre

2. **kevâkib:**

Kaside 49

Mısra: 58

Yıldızlar.

Eger şalsa sipihre mihr-i luţfi zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârı

kevkub:

1. **kevkebi:-i**

Kaside 33

Mısra: 67

Yıldız.

Bir dā'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir äyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

2. **kevkeb:**

Kaside 53

Mısra: 27

Yıldız.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

3. **kevkebi:-i**

Kaside 26

Mısra: 53

Yıldız // talih.

Kevkebi dâg-ı derûn-ı hürşid
Meşrebi rûh-ı revân-ı Tesnîm

4. **kevkebüm:-ü, -m**

Kaside 61

Mısra: 67

Yıldız // talih.

Kevkebüm menhûs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvil itdi luftuñ çekmez oldum ıztırâb

5. **kevkebi:-i**

Kaside 9

Mısra: 60

Yıldız.

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i 'azametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi hod dehre 'ayândur

kevkebe:

1. **kevkebe:**

Gazel 52

Mısra: 4

Yıldız.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân
Kevkebe başdurdı çarhı âh-ı âteş-bârımız

kevkebe başdur:

1. **kevkebe başdur:-dur**

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yıldızla kaplamak, yıldızla bürümek // güç kuvvet sahibi olmak.

Âftâb-ı 'âlem-ârâ gibi sür hâke yüzün
Kevkebe başdur cihânı hem yine bî-kevkeb ol

kevkebe-bahşâ-vı zamâne:

1. **kevkebe-bahşâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Zamanın ihtişam vereni, devrin ihtişamlısı.

Feyyâz-ı kerem mışdar-ı âşâr-ı mekârim
Hürşid-i zemîn kevkebe-bahşâ-yı zamâne

kevkeb-efşân âfitâb olmazsa:

1. **kevkeb-efşân âfitâb olmazsa:-maz, -sa**

Kaside 1

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Yıldız saçan güneş olmak.

Kevkeb-efşân âfitâb olmazsa ger ol maşrikuñ
'İkd-ı pervîn-i güsiste-rîsmânıdur sözüüm

kevkebe-i baht-ı sa'id:

1. **kevkebe-i baht-ı sa'id:**

Kaside 54

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uğurlu talih yıldızı.

Levhaşa'l-lâh zihî cilve-i hüsn-i t'âli'
Bâreka'llâh zihî kevkebe-i baht-ı sa'id

kevkebe-i câhına:

1. **kevkebe-i câhına:-ı, -n, -a**

Kaside 7

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Makamın ihtişamı, büyüklüğü.

Şâh-ı Cem-câh u felek-mertebe Şultân Ahmed
Ki ider kevkebe-i câhına dünyâ ta'zîm

kevkebe-i Dârâvi:

1. **kevkebe-i Dârâvi:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dârâ'nın ihtişamı, büyüklüğü.

Der-i düstür-ı cihânban-ı Sikender-şân kim
Gösterür şâhlara kevkebe-i Dârâvi

kevkebe-i rüz:

1. **kevkebe-i rüz:**

Kaside 7

Mısra: 63

Kelime Tipi: -
Gündüz yıldızları.

Biri tırduçca bulur kevkebe-i rüz efzün
Biri gittükce olur muğtenem-i nâz u na'im

kevkebe-i şevket ü şanı:

1. **kevkebe-i şevket ü şanı:-ı**
Gazel 104
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Şöhret ve haşmetin ihtişamı, gösterişi.

'Älemi kevkebe-i şevket ü şanı tıtsun
Pâdişâhân-ı cihân bende-i fermân olsun

kevkebe-i şevketine:

1. **kevkebe-i şevketine:-i, -n, -e**
Kaside 37
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Haşmetin, büyüklüğün ihtişamı.

Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'âlem teng

kevkebe-i tab'um:

1. **kevkebe-i tab'um:-u, -m**
Kaside 39
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Şairliğin ihtişamı.

Fağır ider kevkebe-i tab'um ile Hâkânî
Cân virür lehçe-i pâkizeme Selmân u Zâhîr

kevkebe-i tab'umdan:

1. **kevkebe-i tab'umdan:-u, -m, -dan**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şairliğin yıldızı // şairliğin ihtişamı.

Äsmân himmet umar kevkebe-i tab'umdan
'Ağl-ı küll ders okur endişe-i derrâkümnden

kevkebe-i tâli'-i Äl-i 'Osmân:

1. **kevkebe-i tâli'-i Äl-i 'Osmân:**
Kaside 40
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanı'nın talih yıldızı.

Hâbbezâ kevkebe-i tâli'-i Äl-i 'Osmân
Dikdi devletleri tâ küngüre-i 'arşa 'âlem

kevkeb-i baht:

1. **kevkeb-i baht:**
Kaside 53
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı // baht, kader.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu baht ü gavgâ
Nice bir tâli'-i bed-'ahd ile bîhüde cedel

kevkeb-i bahtı:

1. **kevkeb-i bahtı:-ı**
Kaside 24
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Oı kadar rüşen ola kevkeb-i bahtı kim anuñ
Şu'lesinde güm ola mihr-i dirahşân-ı felek

2. **kevkeb-i bahtı:-ı**
Kaside 41
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Devletle sa'âdetle ola kevkeb-i bahtı
Hürşid gibi encümen-ârâ-yı zamâne

kevkeb-i bahtıyla:

1. **kevkeb-i bahtıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 8
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Meşreb-i lufti riyâz-ı 'âlemi şîrâb ider
Kevkeb-i bahtıyla çarh ârâyiş-i evvân bulur

kevkeb-i bahtumda:

1. **kevkeb-i bahtumda:-u, -m, -da**
Kaside 31
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Yalıñuz kevkeb-i bahtumda degül luftuñ ile
İtdi tab'umda vü nazmumda teraqqî icâb

kevkeb-i câh:

1. **kevkeb-i câh:**
Gazel 63
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Makam yıldızı.

Āftāb olsa eger kevkēb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i ŧeŧŧir-i cihān-gīr zebānum çekemez

kevkēb-i cāhuñ:

1. kevkēb-i cāhuñ: -u, -ñ

Kaside 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Makam yıldızı.

Ḥurŧid gibi olsa n'ola kevkēb-i cāhuñ
Ārāyiŧ-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

kevkēb-i ikbālüm:

1. kevkēb-i ikbālüm: -ü, -m

Kaside 31

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Ḥamdüli'llāh eŧer-i 'āḫfetüñle ŧimdi
Felege kevkēb-i ikbālüm ider nāz u 'itāb

kevkēb-i sa'd-i bülendi:

1. kevkēb-i sa'd-i bülendi: -i

Kaside 31

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Yüce uğurlu yıldız // iyi, güzel talih.

Kevkēb-i sa'd-i bülendi felek-i ḥaŧmete māh
Meŧreb-i pāk u laḫfī çemen-i devlete āb

kevkēb-i ŧi'rā:

1. kevkēb-i ŧi'rā:

Kaside 6

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

ŧi'rā yıldızı. ŧi'rāü'l-yemāni denilen, semanın güney yarım küresinde bulunan Kelbülekbir (Büyük Köpek) burcunun ve bütün semanın görünen en parlak yıldızı.

Dürr-i nazmum çarḫa mengüŧ olsa bilmez rüzgār
ŧi'r-i Nef'i midür ol yā kevkēb-i ŧi'rā midür

kevkēb-i ḫali'i:

1. kevkēb-i ḫali'i: -i

Kaside 7

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Kevkēb-i ḫali'i ol mertebeden 'ālīdür
Ki yazup bildüre aḫkāmını ehl-i tencīm

kevkēb-i ḫali'imüñ:

1. kevkēb-i ḫali'imüñ: -i, -m, -üñ

Kaside 53

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Kevkēb-i ḫali'imüñ yoḫ baña ḫüsn-i nazarı
Ḥıŧm ile ŧöyle baḫar kim ider izḫār-ı ḫıvel

kevn ü mekân:

1. kevn ü mekân:

Kaside 44

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi // dünya.

Ġarḫ olur kevn ü mekân āb-ı ḫayāt-ı feyze
Alduḡumca elüme kilik-i suḫan-pālāyı

2. kevn ü mekân:

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi, kâinat.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden çoparur
Ḥalka-i ḫurra-i zülfüñ gibi kullāb olıcaḫ

3. kevn ü mekân:

Kaside 5

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi, kâinat.

Ḥümāyün-pāye Sulḫān Aḫmed-i 'ādil ki düŧmiŧdür
Zilāl-i säyebān-ı devleti kevn ü mekân üzre

kevn ü mekâna:

1. kevn ü mekâna: -a

Kaside 34

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi // dünya.

O zerrin-ŧemse-i tābān ki reŧk-i mihr-i raḫŧāndür
Ziyā-pāŧ olsa ger kevn ü mekâna zerrece nürü

2. kevn ü mekâna: -a

Kaside 55

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi // dünya.

Çetr-i ikbālün ola kevn ü mekâna säyebān
Sāyesinde kâ'ināt āsüde tā rüz-ı ḫisāb

kevn ü mekânumdur:

1. **kevn ü mekânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi // dünya.

Cevher-i ferdim heyülâ-yı taşavvurdan beri
Şeş cihât-ı ma'rifet kevn ü mekânumdur benüm

kevser:

1. **kevşer:**

Kaside 32

Mısra: 90

Cennette bir nehir veya havuz.

Nihâl-i hâmemem dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnîm

2. **kevşeri:-i**

Gazel 65

Mısra: 4

Cennette bir nehir veya havuz.

Dem bu demdür be-hey idrâksiz endîşeyi ço
Kevşeri havzı ile sâgar-ı şahbâya degiş

3. **kevşer:**

Gazel 89

Mısra: 7

Cennette bir nehir veya havuz.

Vâ'iz ne kadar kevşer ü hür ańsa uzatsa
Olmaz mey ü maħbûbdan el-kışşa ferâğum

4. **kevşeri:-i**

Gazel 121

Mısra: 3

Cennette bir nehir veya havuz.

Zâhidâ kevşeri yarım kim içermiş görelüm
Hele biz nûş idelüm câm-ı şafâyı bu gice

kevser oldu:

1. **kevşer oldu:-dı**

Kaside 61

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kevser suyu gibi olmak.

Düşdi hâk-i Mışr ü âb-ı Nîle zıll-ı re' fetûñ
Âbı Kevşer oldu anuñ hâki guyâ müşk-i nâb

kevser olup:

1. **kevşer olup:-up**

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kevser havuzu gibi olmak.

Kevşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

kevser ü müşk oldu:

1. **kevşer ü müşk oldu:-dı**

Gazel 127

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kevser ve misk olmak.

Ol kadar itdi sirâyet feyz-i hulq u meşrebi
Kevşer ü müşk oldu hep âb u türâb-ı Edrine

kevf:

1. **kevfüñle:-ü, -ñ, -le**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Zevk, haz, neşe.

Nef'î-i bîmârı gel kevfüñle ihyâ kıl yine
Hâtır-ı maħzûnunu ğamdan müberrâ kıl yine

2. **kevfî:-i**

Kaside 50

Mısra: 25

Zevk, haz, neşe.

Kevfî bir mertebe cünbiş-dih-i istiğnâ kim
Meşelâ itmek için def'î gümüm u âlâm

3. **kevfî:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Zevk, haz, neşe.

Beñzemez bir kevfî kevfüñde 'âlem var senüñ
Rûhsun el-kışşa râh olmañda şübhem var senüñ

4. **kevfîni:-i, -n, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Zevk, haz, neşe.

Saña hâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ dağı ğuşuşâ kevfîni kem bulmadım

5. **kevfüñde:-ü, -ñ, -de**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Zevk, haz, neşe.

Beñzemez bir kevfî kevfüñde 'âlem var senüñ
Rûhsun el-kışşa râh olmañda şübhem var senüñ

kevf-i cân-baħşuñ:

1. **kevf-i cân-baħşuñ:-u, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Can veren kevfî.

Keyf-i cān-bahşuñ ki cism ü cāna rāhat bundadur
Hikmetüñ inķār ider vā'iz hamākat bundadur

kevf-i rahîk-ı maẓmûni:

1. **kevf-i rahîk-ı maẓmûni:-ı**

Kaside 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mana şarabının keyfi, mananın verdiği haz.

Ne nâmedür bu ki keyf-i rahîk-ı maẓmûni

Virür mülâhazaya bir neşât-ı rûhânî

kevf-i şahbâ:

1. **kevf-i şahbâ:**

Kaside 17

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

Meşrebinde o letâfet ki var ammâ ber-'aks

Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

kevf-i şahbâdur:

1. **kevf-i şahbâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

Hayâl-i tîğ-ı bürrâmî 'adüya âfet-i cândur

Neşât-ı luftî gâlibdür şafâda keyf-i şahbâdur

kevf-i şahbâya:

1. **kevf-i şahbâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

O şâhenşâh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim

Neşât-ı luftî gâlibdür şafâda keyf-i şahbâya

kevf-i şahbâ-yı hayâl-i şâdmânumdur:

1. **kevf-i şahbâ-yı hayâl-i şâdmânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Şen hayalin şarabının keyfi // (şairin) sevinçli şairinin keyfi.

Haşr olunca tâ ki şevk-engîz-i bezm-i ehl-i dil

Keyf-i şahbâ-yı hayâl-i şâdmânumdur benüm

kevf-i şarâba:

1. **kevf-i şarâba:-a**

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği haz, neşe, zevk.

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba

Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkıız

kevf-i şarâb-ı Edrine:

1. **kevf-i şarâb-ı Edrine:**

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Edirne'nin şarabının zevki, neşesi.

Meşreb-i şühında bir sır var ki te'sir eylese

Zâ'il olmaz haşre dek keyf-i şarâb-ı Edrine

kevf-i şarâb-ı medhûn:

1. **kevf-i şarâb-ı medhûn:-ü, -ñ**

Kaside 37

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Övgü şarabının keyfi // memduhu övmenin verdiği zevk.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûn

Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

kevf-i şarâb-ı rummânî:

1. **kevf-i şarâb-ı rummânî:**

Kaside 30

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarabın keyfi, hazzı.

Ne âteş içre ki bir şâh-ı huşki düşse virür

Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummânî

kevf-i şarâbuñ:

1. **kevf-i şarâbuñ:-uñ**

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği hafif sarhoşluk, hafif neşe.

Gider keyf-i şarâbuñ zevki böyle yâde gelmez mi

Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bâde gelmez mi

kevfivvet:

1. **kevfivvet:**

Kaside 48

Mısra: 19

Nitelik, mahiyet.

Ne keyfiyyet ne hâlet ne eşer var
Raḥîk-i feyz-i maẓmûnında bilmem

2. **keyfiyyetüñ:-ü, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **71**
Nitelik, mahiyet.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetüñ
Yohsa her bîmâr için dirlerdi şîḥat bundadır

keyfiyyet-i maḥşûsa:

1. **keyfiyyet-i maḥşûsa:**
Kaside 33
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Özel hâl, kendine has durum.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḥşûsa aña kim
Zevk-i ğamî erbâb-ı dile rûḥ-fezâdur

keyfiyyet-i nazmumla:

1. **keyfiyyet-i nazmumla:-u, -m, -la**
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şiirin verdiği zevk, şiirin tesiri.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'âlem
Her beyt-i şafâ-baḥşî meyḥâne degül mi yâ

keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl:

1. **keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl:**
Kaside 35
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Vuslat şarabının verdiği keyif// vuslat şarabının özelliği.

Çehre-i dil-bere feyz-i naẓar-ı 'âşîk-ı pâk
Meşreb-i 'âşîka keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl

Keykubâd:

1. **Keykubâd:**
Kaside 14
Mısra: **52**
İran'ın Pişdâdiyân sülalesinden sonra gelen şah sülalesi Keyâniyân'ın ilk hükümdarıdır. Adaletiyle ün salmıştır.

Pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbân Keykubâd u Kayşeri

2. **Keykubâd:**
Kaside 38
Mısra: **30**
İran'ın Pişdâdiyân sülalesinden sonra gelen şah

sülalesi Keyâniyân'ın ilk hükümdarıdır. Adaletiyle ün salmıştır.

'Adalet-pişe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

kevvân:

1. **kevvânı:-ı**
Kaside 11
Mısra: **22**
Zuhal yıldızı (yedinci kat gökte aleme nezaret ettiği için bekçi olarak nitelendirilmiştir).

Te'âla'llâh zihî Sultân-ı 'âlî-şân-ı mülk-ârâ
Ki derbân eylemez bâb-ı hümayûnunda Keyvânı

2. **kevvânı:-ı**
Kaside 30
Mısra: **76**
Zuhal yıldızı.

Ger olsa nehyi nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Çomazdı zühre ile ıktırâna kevvânı

kez:

1. **kez:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Defa, kere.

Öleyim dirileyim dünyâda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

kıbâb-ı nüḥ-felek:

1. **kıbâb-ı nüḥ-felek:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dokuz göğün kubbesi, semavat.

Hevâ-yı 'aşk ile deryâ-yı eşkim cûşa geldikçe
Kıbâb-ı nüḥ-felek anda görünür bir ḥabâbâsâ

2. **kıbâb-ı nüḥ-felek:**
Kaside 47
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dokuz göğün kubbesi, semavat.

Biribirinden a'lâdur kıbâb-ı nüḥ-felek ammâ
Revâk-ı câhına nisbet biribirinden ednâdur

kıblegâh:

1. **kıblegâhıdur:-ı, -dur**
Gazel 34
Mısra: **18**
Sığınlan, başvuru, yönelinen yer.

O ŧahenŧāh-ı zı-ŧān u bülend-iqbāl-i devrān kim
Cenābı pādīŧāhān-ı cihānuñ kıblegāhıdur

2. **kıblegāhıdur:-ı, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 74

Sıgımlan, baŧvurulan, yönelinen yer.

Pāydār ola devleti zırā

Dili endiŧe kıblegāhıdur

kıblegāh-ı 'ulemā:

1. **kıblegāh-ı 'ulemā:**

Kaside 31

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Ālimlerin sıgındığı yer // ālimleri koruyup destekleyen.

Kıblegāh-ı 'ulemā dād-penāh-ı fuķarā

Pādīŧāh-ı vüzerā Aŧaf-ı Cemŧid-cenāb

kıblegeh-i ins ü cān olur:

1. **kıblegeh-i ins ü cān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İnsanların ve cinlerin sıgındığı yer olmak.

Maŧŧud-ı kā'ināt u murād-ı cihāniyān

Kim āstānı kıblegeh-i ins ü cān olur

kıble-i cāh u iclāl:

1. **kıble-i cāh u iclāl:**

Kaside 35

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Makam ve rütbe için baŧvurulan yer.

'Arŧ-temkīn ü felek-pāye Muħammed Pāŧā

Ki der-i devletidür kıble-i cāh u iclāl

kıble-i cāh-ı fużalā:

1. **kıble-i cāh-ı fużalā:**

Kaside 40

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Faziletli kimselerin makam ve rütbe için baŧvurduđu yer.

Kāmkār-ı vüzerā kıble-i cāh-ı fużalā

Dest-gür-i fuķarā dād-penāh-ı 'ālem

kıble-i erbāb-ı ma'ārif:

1. **kıble-i erbāb-ı ma'ārif:**

Kaside 41

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Hüner sahiplerinin yöneldiği, çevresinde toplandıkları.

Faħr-ı ŧu'arā kıble-i erbāb-ı ma'ārif

Ķuṭb-ı vüzerā Aŧaf-ı dānā-yı zamāne

kıble-i hācāt-ı enām:

1. **kıble-i hācāt-ı enām:**

Kaside 50

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Halkın isteklerinin gerçekteŧmesi için baŧvurduđu makam.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāk-ı cihān

Āstān-ı hāremi kıble-i hācāt-ı enām

kıble-i ikbāl-i ekābir:

1. **kıble-i ikbāl-i ekābir:**

Kaside 59

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İleri gelenlerin yöneldiği, baŧ vurduğu makam.

Oı kıble-i ikbāl-i ekābir ki cenābı

Mihrāb-ı niyāz-ı dil-i eŧrāf-ı ümemdür

kıble-i ikbāl-i ŧehāndur:

1. **kıble-i ikbāl-i ŧehāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 142

Kelime Tipi: -

ŧahların yöneldiği, teveccüh ettiği kible // ŧahların baht ačkılıđının kiblesi.

HaĶk rüzını nev-rüz u ŧebüñ kaçr ide her sāl

Oı pāyede kim kıble-i ikbāl-i ŧehāndur

kıble-i mülk ü milel:

1. **kıble-i mülk ü milel:**

Kaside 51

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Milletlerin ve ülkelerin kiblesi, milletlerin ve ülkelerin sıgındığı, baŧ vurduğu makam.

Hāmī-i ŧer'-i nebī hüccet-i ehl-i sünnet

Ķıble-i mülk ü milel Ka'be-i erkān-ı ümem

kıble-i ŧāhān-ı 'ālem:

1. **kıble-i ŧāhān-ı 'ālem:**

Kaside 12

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Dünyanın tüm padişahlarının yöneldiği, ziyaret ettiği yer.

Ol şehenşâh-ı cihân-perver ki lâyıkdur dise
Kıble-i şâhân-ı 'âlem âstânumdur benüm

kıble-i şeyhü'l-ğarem-i rüzgâr:

1. kıble-i şeyhü'l-ğarem-i rüzgâr:

Kaside 42

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Devrin Mekke muhafızının sığındığı yer.

Şadr-ı mu'azzam ki der-i 'adlidür
Kıble-i şeyhü'l-ğarem-i rüzgâr

kıl:

1. kıl:

Gazel 115

Mısra: 5

Yapmak, etmek, eylemek.

Reftâr-ı germi ħande-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe feraħla geçer çün şitâb ile

2. kılmışdur:-miş, -dur

Müfret 18

Mısra: 2

Yapmak, etmek, eylemek.

Hey ne 'âdil şâhsın ey şâh-ı 'âdil kim adın
Emn ü şer' ü dâd u 'adl içinde kılmışdur Murâd

3. kıl:

Gazel 114

Mısra: 6

Kıl, tüy // sevgilinin beli (incelik bağlamında).

Eglenür fikr-i miyânuñla dil-i âşüfte
Bend olur bir kıl ile buncılayın dîvâne

kılâde-bend-i rikâb-ı şerî'at ü kânün:

1. kılâde-bend-i rikâb-ı şerî'at ü kânün:

Kaside 58

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Şeriatın ve kanunun boyunlarına gerdanlık
takan // şeriatı ve kanunları süsleyen, şeriatı
uygulayan.*

Girih-güşâ-yı umür-ı meşâlih-i cumhür
Kılâde-bend-i rikâb-ı şerî'at ü kânün

kılâde-i sîm iderdi:

1. kılâde-i sîm iderdi:-er, -di

Kaside 32

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Gümüş gerdanlık yapmak.

Göreydi şive-i reftâr-ı raħş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılâde-i sîm

kır:

1. kırmaz:-maz, -

Gazel 6

Mısra: 9

Öldürmek, yok etmek.

'Uşşâkı niçün kırmaz ħamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîğı mestâne degül mi yâ

2. kırmada:-mada

Gazel 59

Mısra: 1

Öldürmek, yok etmek.

Kırmada 'uşşâkı hep tîğ-ı cihân-tâb-ı nâz
ħamzesi ammâ yine mest-i şeker-ğ'âb-ı nâz

3. kırup:-up

Kaside 27

Mısra: 79

Öldürmek, yok etmek.

Kırup al dâdını Şiddîk u Fârûkuñ revâfizdan
'Alilik it ħoma mülk-i 'Acemde bir teberâyı

kırâb:

1. kırâb:

Gazel 10

Mısra: 8

Kılıç ve bıçak kını.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ħamzeden bir ħahramân
Ebrü-yı müşğini bir şemşirden ħâlî kırâb

2. kırâb:

Kaside 55

Mısra: 86

Kılıç ve bıçak kını.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ħamzeden bir ħahramân
Ebrü-yı müşğini bir şemşirden ħâlî kırâb

kırân evlemezlerdi:

1. kırân evlemezlerdi:-mez, -ler, -di

Kaside 24

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Nehyi ger 'âlem-i bâlâda yürütse ħükmin
Eylemezlerdi kırân zühre vü keyvân-ı felek

kırân eylemişler:

1. kırân eylemişler:-miş, -ler

Kaside 60

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Eylemişler felek-i tab‘-i refi‘inde kırân

Neyyir-i evc-i ma‘ârif meh-i tâbân-ı suhan

kırân eyler:

1. kırân eyler:-r

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak, yakınlaşmak, bir araya gelmek.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerâr eyler kırân

Kevkebe başdurdı çarhı âh-i âteş-bârimuz

kırân itmiş:

1. kırân itmiş:-miş

Kaside 52

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Qubbesinde levha-i simin ile gülmih-ı zer

Müşterîdür kim felekde mâh ile itmiş kırân

kırıl:

1. kırılır:-u, -r

Müfret 7

Mısra: 1

Helâk olmak, telef olmak, ölmek.

Çekse tigin kırılır birbiri üzre ‘âlem

Fitne cellâdı midur gamze-i mestûn bilmem

kısm:

1. kısmını:-i, -n, -ı

Kaside 39

Mısra: 24

Bir cinsten veya meslekte olanların tümü.

Evvelâ fırça-i erbâb-ı dile lutf eyle

Eşkiyâ kısmını öldürmede itme te‘hîr

kısmet-i ilâhîye:

1. kısmet-i ilâhîye:-y, -e

Kaside 21

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

İlahî kısmet, İlahî takdir, kader.

Hasûd münkir olur kısmet-i ilâhîye

Şanur hemîşe sitem ‘adl u dâd-ı kıssâmı

kıssa-i Mecnûnı:

1. kıssa-i Mecnûnı:-ı

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mecnun ve Leyla kıssası (hikâyesi).

Benim ‘âşık ki rüsvâlîkla tutdı şöhretüm şehri
Yazanlar kıssa-i Mecnûnı hep yabane yazmışlar

kıssa-i medhûn:

1. kıssa-i medhûn:-ü, -ñ

Kaside 49

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Övgü hikâyesi // övgü yapma, vasıflarını anlatma.

Dükendi reşha-i hâme dükemmez kıssa-i medhûn

Meger göz merdûmin idem mürekkeb yerine câri

kıssa-i müşkil-ter-i ‘âlem:

1. kıssa-i müşkil-ter-i ‘âlem:

Kaside 23

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cihanın çok çetin, zor vaka.

Heyhât ki bir devre gele haşr ide devrân
Olmaz bu kadar kıssa-i müşkil-ter-i ‘âlem

kıssa-perdâz-ı ma‘ânî:

1. kıssa-perdâz-ı ma‘ânî:

Kaside 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Manalı, sırlı hikaye anlatanlar.

Feyz-bağış olsa eger tab‘-ı suhan-güyum olur

Kıssa-perdâz-ı ma‘ânî şuver-i perde-i râz

kıt‘a-nüvîs:

1. kıt‘a-nüvîs:

Kıt‘a-ı Kebir 5

Mısra: 5

Kita yazan.

Şeh-süvâr-ı dilir ü kıt‘a-nüvîs

Hem suhan-fehm ü hem suhan-perdâz

kıt‘a-pîrây:

1. **kıt'a-pîrây:**

Kaside 57

Mısra: 28

Kıta donatan, süsleyen.

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma'ânî-perver

Ƙıt'a-pîrây u ğazel-ġüy u kaşide-perdâz

kıvâm-ı tıynet-i terkîb-i 'âlem ü âdem:

1. **kıvâm-ı tıynet-i terkîb-i 'âlem ü âdem:**

Kaside 45

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

İnsan ve âlem terkibinin yaratılışının kıvamı (memduhun yaratılışındaki mükemmellikten bahisle).

Ƙıvâm-ı tıynet-i terkîb-i 'âlem ü âdem

Ĥulâşa-i eşer-i şun'-ı kudret-i Bârî

kıvâmet:

1. **kıvâmetde:-de**

Gazel 20

Mısra: 7

Kıyamet günü.

Olursa kıvâmetde kadûn gibi dil-âşüb

Cân ile ider halk temennâ-yı kıvâmet

2. **kıvâmetde:-de**

Tesdis 1

Mısra: 16

Kıyamet günü.

Neden 'âr eylemek yanuñda yâd oldukça yâ adım
Dimez misin kıvâmetde Ĥudâ senden ala dâdım

3. **kıvâmetden:-den**

Gazel 40

Mısra: 3

Kıyamet günü.

Bu da bir gündür kıvâmetden nişanı âşkâr
İşte gör ol âftâb-ı 'âlem-ârâ bundadır

4. **kıvâmete:-e**

Kaside 32

Mısra: 60

Kıyamet günü.

Yâ feyz-i destini yâd itse bir ġenâ-ĥ'yânı

Olur kıvâmete dek ceybi ma'den-i zer ü sîm

5. **kıvâmeti:-i**

Kaside 28

Mısra: 104

Ġürültülü karışıklık, kargaşa, büyük felaket, (savaş meydanındaki karışıklık).

Ger 'âşiyân-ı rûz-ı cezâdan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıvâmeti kim ol zamân olur

6. **kıvâmetdür:-dür**

Kaside 27

Mısra: 63

Kıyamet günü, dünyanın sonu // felaket, afet.

Senüñ düşmenle peykâr itdüġin sâ'at kıvâmetdür
Ġüni mâh-ı 'âlemdür kim pür itmiş nûri dünyâyı

kıvâmet koparur:

1. **kıvâmet koparur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük ġürültü ve karışıklık çıkarmak, yeri göġü yerinden oynatmak.

Şarşılır arz u semâ şanki kıvâmet koparur
Böyledür tünd şitâb eyledüġince ammâ

kıvâmet kopmaz:

1. **kıvâmet kopmaz:-maz**

Nazm 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ortalık birbirine girmek, büyük ġürültü ve karışıklık çıkmak.

Dehre bir âfet olur ol kad u kâmet göresin
Ƙopsa bir yerden o kopmaz mı kıvâmet göresin

kıvâmet kopsa:

1. **kıvâmet kopsa:-sa**

Kaside 43

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü gelip bütün yaratılmışlar yok olmak.

Menârâsâ kıvâmet kopsa deprenmez tururdu ger
Düşeydi sâye-i temkîni fark-ı gird-bâd üzre

kıvâmet olur:

1. **kıvâmet olur:-u, -r**

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıyamet kopmak.

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne ġün ki kâmetüñi görmesem kıvâmet olur

kıvâmete dek:

1. **kıvâmete dek:**

Kaside 58

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar.

Olurdu gonca-i gül gibi tā kıyāmete dek
Güşāde-çehre vü hāndān-leb ü şüküfte-derün

kıyās eyle:

1. **kıyās eyle:**

Kaside 39

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Var kıyās eyle sebük-revligini kim meşelā
Eylese rākibi ger kaşd-ı şikār-ı naḥcīr

2. **kıyās eyle:**

Kaside 21

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

*Hakkında karar vermek, (şöyle veya böyle
olduğu hakkında) bir kanāate varmak, zannetmek.*

O nābekār-ı siyeh-baḥtı var kıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola zāt-ı ḥabīşi hem 'āmī

3. **kıyāş eyle:**

Kaside 49

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

*Mukayese etmek, karşılaştırmak // anlamak,
sezmek.*

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan kıyāş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrān giriftāri

kıyās evler:

1. **kıyāş eyler:-r**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Sanmak, zannetmek.

Seyr iden kimse tülü' itdi kıyāş eyler hemān
Āftāb-ı 'ālem-ārāyı şeb-i deycürdan

kıyās it:

1. **kıyās it:**

Tesdis 1

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Kıyaslamak, mukayese etmek, karşılaştırmak.

Hākīkatden dem urma bāri artık terk idüp lāfın
Bu maṭla'dan kıyās it ḥaşb-i ḥāl-i ḥadd-i inşāfın

2. **kıyās it:**

Kaside 17

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Kıyaslamak, mukayese etmek, karşılaştırmak.

Cebeli Torı ile ḥod Kayışoğlu Torısı
Nicedür her biri sür'atde kıyās it meşelā

3. **kıyās it:**

Kaside 26

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Düşünmek, tahmin etmek, hayal etmek.

Var kıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyz-i 'amīm

kıyās itme:

1. **kıyāş itme:-me**

Gazel 108

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

... olduğunu düşünmek, farz etmek, sanmak.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyāş itme taḥrīk-i şabādur bu

kıymet:

1. **kıymet:**

Gazel 75

Mısra: **10**

Değer, kıymet.

Müşterī olsa şā'ire Nef'ī
Kıymet olmazdı hiç bahāña senüñ

2. **kıymetde:-de**

Kaside 18

Mısra: **42**

Değer, kıymet.

Zihī raḥş-ı muraşşa' raḥt u zerrīn-na'l u sīmīn-teng
Ki kıymetde deger saṭl-ı şıṭablı tāc-ı Dārāya

3. **kıymetde:-de**

Kaside 23

Mısra: **77**

Değer, kıymet.

Olur yine kıymetde ziyāde bu kaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'ālem

4. **kıymeti:-i**

Kaside 39

Mısra: **100**

Değer, kıymet.

'Arz-ı ḥālī ḳo du'ā demleridür ey Nef'ī
Az olur kıymeti zīrā sözüñ olunca kesir

5. kıymeti:-i

Kaside 62

Mısra: 43

Değer, kıymet.

Ammā kesādı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok rağbeti budur belā budur ta'ab

6. kıymet:

Kaside 3

Mısra: 89

Değer, kıymet.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revā böyle metā' uñ çekile husrānı

7. kıymetde:-de

Kaside 18

Mısra: 74

Değer, kıymet.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hokka-i minā
Ki kıymetde değışmez cān u dil genc-i temennāya

kıymet olmazdı:

1. kıymet olmazdı:-maz, -dı

Kaside 43

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Bedel, karşılık olmak.

Hārāc u bāc-ı mülk-i 'ālem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dūr-i nazmum külāh-ı Keykubād üzre

kıymet-i 'ıkd-ı dūr-i nazmum:

1. kıymet-i 'ıkd-ı dūr-i nazmum:-u, -m

Kaside 39

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Nazmın inci dizisinin değeri // şüirin değeri.

Benim ol nāzım-ı endişe ki simsār-ı kazā
İdemez kıymet-i 'ıkd-ı dūr-i nazmum tağdır

2. kıymet-i 'ıkd-ı dūr-i nazmum:-u, -m

Kaside 33

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Nazmın inci dizisinin kıymeti // şüirin kıymeti.

Tağdır idemez kıymet-i 'ıkd-ı dūr-i nazmum
Endişe ki simsār-ı kelām-ı fuşahādur

kıymet-i kuhl-ı cilāy:

1. kıymet-i kuhl-ı cilāy:-y, -ı

Kaside 20

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Göz sürmesinin kıymeti, değeri.

Olaydı nūr-ı re'yinden eşer ger tab'-ı āteşde
Bulurdu kıymet-i kuhl-ı cilāyı gerd-i hākister

kıymet-i lü' lü-yı lālāy:

1. kıymet-i lü' lü-yı lālāy:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Parlak incinin değeri.

Hudāvendā ben ol üstād-ı mazmün-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lü' lü-yı lālāy

kıymet-i müşk ü zebād:

1. kıymet-i müşk ü zebā

Kaside 25

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Misk ve kalemis yağının (misk yağı) değeri.

Nühket-i hulki mu'athtar eylese ger 'ālemi
Hāk ile yeksān olurdu kıymet-i müşk ü zebād

kıymetini bilmezler:

1. kıymetini bilmezler:-mez, -ler

Kaside 53

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir şeyin) önemini, değerini bilmek.

Lik har- mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bi-hıred ü mā-şadağ-ı belhüm eğall

kızar:

1. kızarsa:-sa

Gazel 87

Mısra: 7

Kırmızı veya ona yakın bir renk almak.

Kızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rüyı hūbānuñ
Ruğ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğın görsem

kızıl vālā tutuk:

1. kızıl vālā tutuk:

Kaside 5

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Kırmızı ipek peçe /örtü // gelinlerin başına ve yüzüne örtülen kırmızı ipek duvak.

İder ebkār-ı mazmūni ihātā şî'r-i renginüm
Kızıl vālā tutuk gibi 'arūs-ı dil-sitān üzre

kızılbaş:

1. kızılbaş:-ı

Kaside 22

Mısra: 11
Safevi ordusunun askerleri.

Boza bir hamlede hem katlı ide yüz biñ kıvılcığı
Güzatıñ her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi

ki:

1. ki:

Gazel 3
Mısra: 1
Ki bağlacı.

İki zülfin ki birbirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrîli giriftâr-ı kemend itdi şabâ

2. ki:

Gazel 4
Mısra: 11
Ki bağlacı.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun câ-be-câ meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

3. ki:

Müfret 10
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şî'r-i Nef'î-i şüh u levend ola

4. ki:

Gazel 8
Mısra: 10
Ki bağlacı.

Nef'iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

5. ki:

Gazel 28
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Zevki budur 'âlem-i 'aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ'ış

6. ki:

Gazel 35
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Ne şeb ki küyüña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

7. ki:

Gazel 35
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ne şeb ki küyüña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

8. ki:

Gazel 59
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Ġamze degül 'âleme turfa belâdur ki hiç
Halkı esir itmege istemez esbâb-ı nâz

9. ki:

Gazel 62
Mısra: 8
Ki bağlacı.

Böyle pîrâste vü bükalemün-ñüsn olmaz
Kendi güyâ ki melek ğamzeleri şu'bede-bâz

10. ki:

Gazel 72
Mısra: 5
Ki bağlacı.

'Âşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ
Sevdüğün ya'nî seve yerde beşer gökde melek

11. ki:

Gazel 74
Mısra: 13
Ki bağlacı.

Vezîr-i Murtażâ-sîret 'Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

12. ki:

Gazel 79
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Tab'-ı Nef'iden ki bâğ-ı nev-bahâr-ı feyzdür
Reng ü bû isterse gelsün eylesün deryüze gül

13. ki:

Gazel 86
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Rindân-ı 'âlemiz ki bize yâr olan gönül
Olur 'adû-yı şoñbet-i bigânemüz bizüm

14. ki:

Gazel 92
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ġamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

15. ki:

Gazel 97

Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâk-ı zâr andan
O dilden hazz ider hem dil dañi bi-ih̄tiyâr andan

16. ki:
Gazel 104
Mısra: 13
Ki bağlacı.

H̄ân Murâd ol şeh-i zî-şân ki H̄udâdan dilerin
Haşre dek devlet ile 'âleme sultân olsun

17. ki:
Gazel 115
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Reftâr-ı germi h̄ande-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe ferehla geçer çün şitâb ile

18. ki:
Gazel 123
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Cânân odur ki ser-keş ola mübtelâsına
'Âşık odur ki nazı geçe dil-rübâsına

19. ki:
Gazel 124
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem 'üstine pervâz mestâne

20. ki:
Gazel 126
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

21. ki:
Gazel 127
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Meşreb-i şühında bir sır var ki te'sîr eylese
Zâ'il olmaz haşre dek keyf-i şarâb-ı Edrine

22. ki:
Gazel 132
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Bir gice yok ki çıkmaya tâ mâh u encüme
Âhumla âsmânuñ alıştı yüzi gözi

23. ki:
Gazel 132
Mısra: 5
Ki bağlacı.

'Âşık odur ki şu 'le-i dâğıyla hoş geçe
Gam 'âleminde bir ola giceyle gündüzi

24. ki:
Gazel 142
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Du 'âya başla soñra cân u dilden Âşaf-ı 'ahde
Ki turdukça cihân devletle nev-rüz ola her rûzi

25. ki:
Gazel 142
Mısra: 13
Ki bağlacı.

O şahib-şadr-ı 'âlî-şân ki lâyıkdur eger olsa
Felek ferş-i h̄arîm-i câhına bir naţ '-ı zerdüzi

26. ki:
Gazel 142
Mısra: 16
Ki bağlacı.

Yegâne mesned-ârâ-yı vezâret h̄âfîz-ı devlet
Ki devr-i devletidür rûzgâruñ rûz-ı pîrûzi

27. ki:
Gazel 143
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Gedâ şâhâne 'işret idecek demdür ki olmuşdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrûzi

28. ki:
Gazel 143
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübârek dañi ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luţf-ı şâhenşâh ola rûzi

29. ki:
Gazel 143
Mısra: 13
Ki bağlacı.

O şâhenşâh-ı dâñâ-dil ki olmuşdur 'adâletle
Mühim-sâz-ı cihân 'aql-ı selîm-i dâñiş-endüzi

30. ki:
Kaside 1
Mısra: 42
Ki bağlacı.

Her ne söylersem kazā mazmūnunu işbāt ider
Anı bilmez ki hıttāb-ı imtiḥānidur sözüm

31. ki:

Kaside 1
Mısra: 65
Ki bağlacı.

Cān-ı 'ālem faḥr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca na't-gūy u na't-ḥ"ānidur sözüm

32. ki:

Kaside 1
Mısra: 83
Ki bağlacı.

Ḥāk-pāy-ı na't-gūyānım ki 'arş-ı a'zamuñ
Zıkr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānidur sözüm

33. ki:

Kaside 2
Mısra: 5
Ki bağlacı.

'Ālem-i ma'nā ki ḥürşid-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semā'a anda rūḥ-ı Mevlevī

34. ki:

Kaside 3
Mısra: 32
Ki bağlacı.

Nizesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i zafer
Ki 'adūnuñ aña surḥ olmuş ucında ḳanı

35. ki:

Kaside 3
Mısra: 41
Ki bağlacı.

Ḥabbezā ma'bed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maḡfiret-i Raḥmānī

36. ki:

Kaside 3
Mısra: 43
Ki bağlacı.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳa'r-ı ḥāke
Sakfı geḳse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvānı

37. ki:

Kaside 3
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Dem-i cevlanda ki pāyını ider gāhī ḥam
Gūy-ı ḥurşid-i cihān-tāba urur çevgānı

38. ki:

Kaside 3

Mısra: 59
Ki bağlacı.

Sensin ol mā-şadaḳ-ı luḥf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānı

39. ki:

Kaside 3
Mısra: 75
Ki bağlacı.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

40. ki:

Kaside 3
Mısra: 102
Ki bağlacı.

Nice üstād-ı suḥan-güstere oldum ḡālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

41. ki:

Kaside 4
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Her ma'nī-i laṭif ki cāndan nişān virür
Ta'bir idince ṭab'um anı nazma cān virür

42. ki:

Kaside 4
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Her nazm-ı dil-firīb ki benden şudür ider
Lafzı cemāl-i şāhid-i ma'nāya ān virür

43. ki:

Kaside 4
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Her nükte-i ḥafī ki kelāmumda derc olur
Mazmūnı dest-i 'āleme bir dāstān virür

44. ki:

Kaside 4
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Ol sihrsāz-ı mu'cize-gūyūm ki nuṭḳumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

45. ki:

Kaside 4
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Ol nāzım-ı le'ālī-i nazmum ki şī'rimüñ
Reşki cemāda ṭab'-ı cevāhir-feşān virür

46. ki:

Kaside 4

Mısra: 11

Ki bağlacı.

Pākīze-gūy-ı nādīre-sencim ki her sözü
Şehnâme-i belâgata hüsni-beyân virür

47. ki:

Kaside 4

Mısra: 19

Ki bağlacı.

Hâmem ki nazmumı ider ihyâ midâd ile
Âb-ı hayâta reşhası rûh-ı revân virür

48. ki:

Kaside 4

Mısra: 33

Ki bağlacı.

Bir bî-vefâ ki her dem esîrân-ı aşkına
Dârü-yı şîhhati ecel-i mihrîbân virür

49. ki:

Kaside 4

Mısra: 38

Ki bağlacı.

Bakduğca bir nigâh ile bîñ cân alur gözi
Hem yine şöyle hasta görünür ki cân virür

50. ki:

Kaside 4

Mısra: 43

Ki bağlacı.

Hattı ki zâhir olsa gerek daği 'âleme
Havf-ı zühür-ı fitne-i âhîr zamân virür

51. ki:

Kaside 4

Mısra: 45

Ki bağlacı.

La'li ki reşk-i hâtem-i Cemdür zamânede
Hükmi-nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür

52. ki:

Kaside 4

Mısra: 47

Ki bağlacı.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgâh-ı Rüm
Ferş-i zemîne meretebe-i âsmân virür

53. ki:

Kaside 4

Mısra: 49

Ki bağlacı.

Ol şeh ki şem'-i bargehi dūd u şu'leden
Leyl ü nehâra hil'at-i nūr u duhân virür

54. ki:

Kaside 4

Mısra: 51

Ki bağlacı.

Ol şeh ki seyre çıkısa yanınca götürmege
Çarh âfîtaba tîğ u hilâle kemân virür

55. ki:

Kaside 4

Mısra: 53

Ki bağlacı.

Hân Ahmed ol şehşeh-i devrân ki rûzgâr
'Adliyle dehre müjde-i emn ü emân virür

56. ki:

Kaside 4

Mısra: 55

Ki bağlacı.

Cemşid-i kâmrân ki süvâr olsa rahşına
Dârâ tutar rikâbını Hüsrev 'inân virür

57. ki:

Kaside 4

Mısra: 57

Ki bağlacı.

Hurşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre gînâ-yı mâ-şâşal-ı bahr u kân virür

58. ki:

Kaside 4

Mısra: 59

Ki bağlacı.

Yektâ-süvâr-ı 'arşa-i devrân ki düşmene
Havf-ı hücümü tefrika-i hânümân virür

59. ki:

Kaside 4

Mısra: 61

Ki bağlacı.

Gâhî ki gerd-i püye-i rahş-ı sebük-revi
Gerdüna kuhl-ı bâşıra-i ahterân virür

60. ki:

Kaside 4

Mısra: 77

Ki bağlacı.

Hâkân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maţbahına armağan virür

61. ki:

Kaside 4

Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Her saltanat ki hükmi nesağ-sâz ola aña
Kânûmî dâd-ı devlet-i Nüşîrevân virür

62. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Her memleket ki 'adli mürebbî ola aña
Âb u hevâsı gürke hıışâl-ı şubân virür

63. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ey dâver-i zemâne ki âb-ı 'adâletüñ
Mülk-i cihâna revnağ-ı bâğ-ı cinân virür

64. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Olsun kapuñda muntazam-ı silk-i bendegân
Devlet ki intizâm-ı umûr-ı cihân virür

65. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **116**
Ki bağlacı.

Bulsun şeref hemîşe vücûduñla saltanat
Ol saltanat ki mülke beğâ-yı emân virür

66. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Nesim ol deñlü cân-bağş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı bağş ü imtiñân üzre

67. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

O şâhenşeh ki vâcibdür edâ-yı hutbe-i nâmı
Hatîb-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân üzre

68. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

O şâhenşeh ki nağş-ı hâtem-i iğbâlidür sikke
Zer-i hürşîd-i 'âlem-tâb u sîm-i ahterân üzre

69. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

O şâhenşeh ki hâk-i râhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşîd-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Hüsrevân üzre

70. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Hümâyûn-pâye Sultân Ahmed-i 'âdil ki düşmişdür
Zılâl-i sâyebân-ı devleti kevn ü mekân üzre

71. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Cihânân-ı kader- kudret ki hürşide olur şânî
Nişân-ı dâğ-ı fermânı cebîn-i âsmân üzre

72. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Hüdâvend-i hümâ-himmet ki dünyâ dest-i cûdında
Bir avuç hâr u hasdur bir muhîf-i bî-kerân üzre

73. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Sikenderdür ki heft iğlime bir seyl-âb ider cârî
Süleymândur ki fermânı revândur ins ü cân üzre

74. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Sikenderdür ki heft iğlime bir seyl-âb ider cârî
Süleymândur ki fermânı revândur ins ü cân üzre

75. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

O Hüsrevdür ki Şebdîz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sîne-bend-i kehkeşân üzre

76. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **71**
Ki bağlacı.

O 'âlem-gerd-i reh-peymâ ki devr-i lâ-mekân eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nûn-ı mekân üzre

77. ki:

Kaside 5

Mısra: 76

Ki bağlacı.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlân itse tuymaz çeşm-i mür-ı nâtüvân üzre

78. ki:

Kaside 5

Mısra: 77

Ki bağlacı.

Eyâ Hâkân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlûnde
İder hânde zamân-ı devlet-i Nüşrevân üzre

79. ki:

Kaside 5

Mısra: 81

Ki bağlacı.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün haddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

80. ki:

Kaside 5

Mısra: 84

Ki bağlacı.

Ne deñlü da 'vi-i nazm eylesem zîrâ ne mümkindür
Ki haq işbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

81. ki:

Kaside 5

Mısra: 85

Ki bağlacı.

Huşûşâ ol suhan-perdâz-ı üstâdım ki eş'arım
Yazar müşkil-pesendân-ı cihân evrâk-ı cân üzre

82. ki:

Kaside 5

Mısra: 87

Ki bağlacı.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um sihr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

83. ki:

Kaside 6

Mısra: 19

Ki bağlacı.

Hâbbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvân görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyâ midür

84. ki:

Kaside 6

Mısra: 27

Ki bağlacı.

Ya 'ni Sultân Aḥmed-i 'âdil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a 'lâ degülse çarḥdan ednâ midür

85. ki:

Kaside 6

Mısra: 29

Ki bağlacı.

Şâh-ı dîn-perver ki teşrif-i kudümiyle zemîn
'Arşa nâz eylerse istiğnâsı istiğnâ midür

86. ki:

Kaside 6

Mısra: 81

Ki bağlacı.

Ol kadar kadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a 'lâ mı yeri yâ kurb-ı ev ednâ midür

87. ki:

Kaside 7

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Suḥan oldur ki bilâ-vâsıta-i tab' -ı selim
Ola maḳbûl-ı dil-i nâdire-sencân-ı fehîm

88. ki:

Kaside 7

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Âferin ol suhan-ârâ-yı Nizâmî-ṭab' a
Ki ola fikri bu güne dür-i i 'câzî nazîm

89. ki:

Kaside 7

Mısra: 15

Ki bağlacı.

Söz midür ol ki çep ü râst düşe maẓmûnı
Nice ma 'nâ-yı dürüstün boza bir lafz-ı saḳîm

90. ki:

Kaside 7

Mısra: 41

Ki bağlacı.

Ol ki itmiş yed-i iḳbâline te 'yid-i ezel
Ḳabza-i tîğ-ı cihângîr-i ḳazâyı teslîm

91. ki:

Kaside 7

Mısra: 43

Ki bağlacı.

O ḥudâvend-i mu 'azzam ki yazar elḳâbın
Levḥ-i ta 'zîme bu ta 'bîr ile kilik-i tekrîm

92. ki:

Kaside 7
Mısra: 52
Ki bağlacı.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Şultān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā ta'zīm

93. ki:

Kaside 7
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i 'adālet ki olur
Bīm-i ḳahriyla vücūd-ı sitem ü fitne 'adīm

94. ki:

Kaside 7
Mısra: 81
Ki bağlacı.

Ṭab'ı bir āyine-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir şūrete 'aks-i elif ü peyker-i cīm

95. ki:

Kaside 7
Mısra: 84
Ki bağlacı.

Kevkeb-i ṭālī'ı ol mertebeden 'ālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

96. ki:

Kaside 7
Mısra: 91
Ki bağlacı.

Devletüñde benüm ol ḥusrev-i ma'nā ki ider
Ḳuvvet-i ṭab'uma Ḥallāk-ı Ma'ānī teslīm

97. ki:

Kaside 7
Mısra: 101
Ki bağlacı.

Ḥükm-i feyzin ider ol mertebe cārī ki döner
Şiše-i bāde-i gül-reng'e ḥabāb-ı tesnīm

98. ki:

Kaside 7
Mısra: 103
Ki bağlacı.

Ṭab'um ol baḥr-ı suḥandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübhā-i lü'lü-yı nazīm

99. ki:

Kaside 7
Mısra: 105
Ki bağlacı.

Ḥızr-ı ser-çeşm-i nazmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyz-i nem-i ḥāmēm ile 'azm-i remīm

100. ki:

Kaside 7
Mısra: 107
Ki bağlacı.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḥayālüm ki komuş
Bende bir sırr-ı eşer şun'-ı ḥudāvend-i ḳadīm

101. ki:

Kaside 8
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Ḥaṭ degül āyāt-ı ḥübīdür ki anuñla ruḥı
Ziyet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muşḥaf-ı 'Osmān bulur

102. ki:

Kaside 8
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Yā sevād-ı nüşḥa-i şun'-ı İlähīdür ki dil
Diḳkat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳur'an bulur

103. ki:

Kaside 8
Mısra: 25
Ki bağlacı.

Ḥışm ile geh bir nigāh eyler ki te'sirinde cān
Niş-i zehr-ālūd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykān bulur

104. ki:

Kaside 8
Mısra: 31
Ki bağlacı.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḥān Aḥmed ki ḥāk-i pāyine
Ser-fürü itdükce gerdün irtifā'-ı şān bulur

105. ki:

Kaside 8
Mısra: 33
Ki bağlacı.

Baḥt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

106. ki:

Kaside 8
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancak istihkāk-ı cāy-ı manşib-ı derbān bulur

107. ki:

Kaside 9

Mısra: 5
Ki bağlacı.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde turup cām-ı hilāle nigerāndur

108. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 18
Ki bağlacı.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ğam-ı cāngāh-ı bütāndur

109. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 39
Ki bağlacı.

Ol şāh-ı mükerrrem ki kefi desti keremde
Ḥürşid-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

110. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 43
Ki bağlacı.

Ol şāh-ı cihān-gir ki aḥkām-ı kazāya
Tamğa-yı yed-i kudret-i fermāni nişāndur

111. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Ḥān Aḥmed o Ḥākān-ı muẓaffer ki hücümü
İkbāl-i Sikender gibi iqlim-sitāndur

112. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 62
Ki bağlacı.

Çarḥ oldı cenābında kemer-beste ğulāmı
Şanmañ ki felekde görinen kākheşāndur

113. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 73
Ki bağlacı.

Şemşiri ki ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür
Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesāndur

114. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 93
Ki bağlacı.

Ey şāh-ı kerem-pişe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḥane māye-i feyz-i cereyāndur

115. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 107
Ki bağlacı.

Berhem-zen-i ḥayl ü ḥaşem-i ḥasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol şafder-i yektā ki hücümüm

116. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 123
Ki bağlacı.

Ol hızır-ı Mesihā-dem-i nazmım ki sözümde
Feyz-i ezeli cevher-i cān gibi nihāndur

117. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 125
Ki bağlacı.

Ol şeb-rev-i mi'rāc-ı ḥayālim ki cihāna
Sıdk-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi 'ayāndur

118. **ki:**
Kaside 9
Mısra: 127
Ki bağlacı.

Ol nādire-perdāz-ı beligim ki kelāmum
Darbü'l-meşel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

119. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Şanmañ ki felek devr ile şāmi seḥer eyler
Her vākı'anuñ 'ākıbetinden ḥaber eyler

120. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Bir yerde ki ārāma bu miqdār ola mühlet
Erbābi nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

121. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 11
Ki bağlacı.

Bulmaz reh-i ḥaqqı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hādī-i ezeli rāh-ber eyler

122. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 31
Ki bağlacı.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḥam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

123. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Ol şeh ki cihān mevsim-i 'adlinde şafādan
Devrān-ı tarabnāk-ı Ceme ḥandeler eyler

124. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 41
Ki bağlacı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ganī kāmī tehī bahrı ber eyler

125. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 43
Ki bağlacı.

Hān Aḥmed-i 'ādil ki każā na'l-i semendin
Māh-ı 'alem-i rü'yet-i fetḥ ü zafer eyler

126. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Cemşid-i kerem-pişe ki seyrāna çıkınca
Hürşid gibi ḥāk-i rehīn ferş-i zer eyler

127. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 49
Ki bağlacı.

Māh-ı felek-ārā-yı sa'ādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i kamer eyler

128. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 51
Ki bağlacı.

Bir himmete kâdir ki nice bī-ser ü pâyı
Bir demde murād itse şeh-i tâcver eyler

129. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 57
Ki bağlacı.

Bir mihr-i celī-şa'şā'adur re'yi ki dā'im
Evc-i felek-i saltānatı müstakār eyler

130. **ki:**
Kaside 10

Mısra: 69
Ki bağlacı.

'Adli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör hükmini her yerde nice kārger eyler

131. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 75
Ki bağlacı.

Gāhī ki ḥayāl-i şiken-i turre-i ḥulkı
Esnā-yı tefekkürde dilümden güzer eyler

132. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 83
Ki bağlacı.

Kaşd itse ḥuşūşā ki güher-senc-i ḥayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

133. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 97
Ki bağlacı.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vī-i fazl u hüner eyler

134. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 99
Ki bağlacı.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki gūyā
Endişi tağyir-i każā vü kader eyler

135. **ki:**
Kaside 10
Mısra: 115
Ki bağlacı.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki ḥuşūşā
Şemşir-i zebānumdan aḥibbā ḥazer eyler

136. **ki:**
Kaside 11
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Ne şüret bağladı seyreyle ḥüsn-i şun'-ı Yezdānī
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insānī

137. **ki:**
Kaside 11
Mısra: 22
Ki bağlacı.

Te'āla'llāh zihī Sultān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyünunda Keyvānī

138. **ki:**

Kaside 11

Mısra: **58**

Ki bağlacı.

Ne ra'nā rahş olur el-haḫ ol ejderhā-yı 'Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende fāvus-ı hırāmānı

139. **ki:**

Kaside 11

Mısra: **72**

Ki bağlacı.

Sa'adetle sen ol Hākān-ı 'ālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Hākāniden a'lā bir şenā-h'ānī

140. **ki:**

Kaside 11

Mısra: **76**

Ki bağlacı.

Ne Vaşşāfım ne Firdevsī o mu'ciz-gūy-ı ma'nāyım
Ki ta'bīrümle şüret kesb ider aḫvāl-i vicdānī

141. **ki:**

Kaside 11

Mısra: **101**

Ki bağlacı.

Ki ṭurduḫca cihān ol salṭanatda ber-ḫarār olsun
Hayāt-ı tāze bulsun sāyesinde 'ālem-i fānī

142. **ki:**

Kaside 12

Mısra: **21**

Ki bağlacı.

Ben o ḫurşidim ki pinhānım derūn-ı zerrede
Hem cihān pūr-şu'le-i kevkeb-feşānumdur benüm

143. **ki:**

Kaside 12

Mısra: **43**

Ki bağlacı.

Ol şehensāh-ı cihān-perver ki lāyıkdur dise
Ḳible-i şāhān-ı 'ālem āstānumdur benüm

144. **ki:**

Kaside 12

Mısra: **45**

Ki bağlacı.

Dādger Hākān-ı 'ālī-rütbe 'Osmān Hān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

145. **ki:**

Kaside 12

Mısra: **75**

Ki bağlacı.

Āteş-i 'aşkıım ki deryālar söyündürmez beni
Noḫta-i dāğ-ı süveydā düdmānumdur benüm

146. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **20**

Ki bağlacı.

Muḫit-i feyz-i ma'nādur meger ol ḫavz-ı şādırvān
Ki her bir lülesinden çeşmesār-ı Hızır olur cārī

147. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **24**

Ki bağlacı.

Neşāt-engiz ü ḡam-fersādur ol deḫlū temāşāsı
Ki yād itmez gören 'aşık ḡam-ı cāngāh-ı dil-dārı

148. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **30**

Ki bağlacı.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

149. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **32**

Ki bağlacı.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāğ-ı rüzgārı büy-ı ezhārı

150. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **39**

Ki bağlacı.

Ġubārı ol ḫadar ḫoş-bū ki aḫdurmaz dem-i şubḫa
'Abir-i ceyb-i ḡsū-yı bütān-ı Çin ü Ferḫārı

151. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **48**

Ki bağlacı.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāt-efzā gerek el-ḫaḫḫ
Ki tā ḫurrem ṭuta dā'im dil-i şāh-ı cihāndārı

152. **ki:**

Kaside 13

Mısra: **49**

Ki bağlacı.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḫüsn-i ḫulḫ u etvārı

153. **ki:**

Kaside 13

Mısra: 52
Ki bağlacı.

Ne şeh şahenşeh-i şahib-kırân-ı maşrıq u mağrib
Ki tutdı 'âlemi gün gibi berq-i tîg-i peykârı

154. ki:
Kaside 13
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Yegâne şehsüvâr-ı eblağ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse fetğ ü nuşret peyk-i rehvârı

155. ki:
Kaside 13
Mısra: 63
Ki bağlacı.

O sultân-ı suhan-perver ki devr-i dilsitânıdır
Metâ'-ı dâniş ü idrâk ü fehmûn rûz-ı bâzârı

156. ki:
Kaside 13
Mısra: 66
Ki bağlacı.

O şahenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârı vü cebbârı

157. ki:
Kaside 13
Mısra: 80
Ki bağlacı.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hurrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârı

158. ki:
Kaside 13
Mısra: 110
Ki bağlacı.

Gülistân-ı cinân-ı tab' şafâ-bahş-ı lañifümdür
Ki zib-i tîr-keş-i müjgân-ı hürîdür has u h'ârı

159. ki:
Kaside 13
Mısra: 111
Ki bağlacı.

Çeh-i Ken'ân şebistân-ı devâtumdur ki Yüsufdan
Alır kîn-i zenân-ı Mısrı seyr-i hüs-n-i ebkârı

160. ki:
Kaside 13
Mısra: 114
Ki bağlacı.

Kelim-i Mısr hem kilik-i şekerhâ-yı revânumdur
Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârı

161. ki:
Kaside 13
Mısra: 118
Ki bağlacı.

Du'âya başla şimden soñra Nef'i ço bu da'vâyı
Ki bu da'vâya haşmuñ dañı vardur belki ikrârı

162. ki:
Kaside 14
Mısra: 13
Ki bağlacı.

Ol kadar kan dökdi şemşirüñ ki 'aks ile anuñ
Kâse-i yâkûta döndi küñbed-i nîlüferi

163. ki:
Kaside 14
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Şehriyâr-ı âsmân-mesned ki olmış tâ ezel
Secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân hâk-i deri

164. ki:
Kaside 15
Mısra: 17
Ki bağlacı.

Luñf eyle sâkî nâzi ço mey şun ki çalmaz böyle bu
Tolsun sürâhî vü sebû boş turmasun peymâne hem

165. ki:
Kaside 15
Mısra: 55
Ki bağlacı.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîg alur ele
Olur cihân pür-zelzele başduğca meydâna çadem

166. ki:
Kaside 16
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Gitdi ol demler ki eylerdi perîşân hâtırım
Bir yaña gam bir yaña kahr u 'azâb-ı rûzgâr

167. ki:
Kaside 16
Mısra: 11
Ki bağlacı.

Geldi o demler ki ola hîdmetinde der-meyân
Peyk-i himmet gibi dâmân-ı şitâb-ı rûzgâr

168. ki:
Kaside 16
Mısra: 23
Ki bağlacı.

Ol ki itmiş naqş-ı elkâbını ressam-ı kader
Ziyet-i tāk u revāk-ı nüh-kıbâb-ı rüzgâr

169. **ki:**
Kaside 16
Mısra: 25
Ki bağlacı.

Ol ki berq-ı cevher-i şemşir-i 'âlem-tâbidur
Nür-bağş-ı âftâb u mâhtâb-ı rüzgâr

170. **ki:**
Kaside 16
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Husrev-i zî-şân ki hayl-i 'askerinüñ her biri
Erdşir ü Behmen ü Efrâsyâb-ı rüzgâr

171. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Bâreka'llâh zihî rağş-ı hümâyün-simâ
Ki komiş nâmını sultân-ı cihân Bâd-ı Şabâ

172. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Ne şabâ şâ'ıka dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

173. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 19
Ki bağlacı.

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı büleñd
Şanki reftâre gelür hışm ile bir ejderhâ

174. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 36
Ki bağlacı.

O Celâli Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

175. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 40
Ki bağlacı.

İki Edhem hüd iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefâvütleri yok biri birinden aşlâ

176. **ki:**
Kaside 17

Mısra: 43
Ki bağlacı.

İ'tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa dañi bir yerde bulunmaz illâ

177. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 46
Ki bağlacı.

Yine ıştâbl-ı şehensâh-ı cihân-ârâda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zibâ

178. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 48
Ki bağlacı.

Evvelâ Kapuağası Tırısidür birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

179. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 69
Ki bağlacı.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitâb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryâ

180. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 79
Ki bağlacı.

Birisi dañi Şurâhî-i ser-efrâz ki çarh
Yaraşur pâyına yüz sürmek için olsa düta

181. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 106
Ki bağlacı.

Çok midur bu şeref ol rağş-ı mübârek-çademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

182. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 117
Ki bağlacı.

O hüdâvend-i mu'azzam ki olur hemvâre
Pâdişâhân-ı cihân dergehine nâşiye-sâ

183. **ki:**
Kaside 17
Mısra: 133
Ki bağlacı.

Meşrebinde o le'tâfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

184. ki:

Kaside 17
Mısra: 142
Ki bağlacı.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ dañi bir güne şafâ

185. ki:

Kaside 17
Mısra: 156
Ki bağlacı.

Eyledün luğ ile bir böyle kaşide teklif
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

186. ki:

Kaside 18
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Te'âla'llâh zihî raşş-ı hümâyün-ı hümâ-sâye
Ki taşvîr-i dil-ârâsı yeter eglence dünyâya

187. ki:

Kaside 18
Mısra: 9
Ki bağlacı.

O deñlü suru u raşşan müy-ı endâmı ki lâyıkdur
Çabâ-yı cismini ger beñzedürsem al dîbâya

188. ki:

Kaside 18
Mısra: 30
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir âteş-'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vâya

189. ki:

Kaside 18
Mısra: 40
Ki bağlacı.

Zihî gül-gün-ı ferhunde-şemâ'il esb-i ferruğ-pey
Ki lâyıkdur rikâb-ı şeh-süvâr-ı 'âlem-ârâya

190. ki:

Kaside 18
Mısra: 42
Ki bağlacı.

Zihî raşş-ı muraşşâ' raht u zerrîn-na'l u sîmîn-teng
Ki kıymetde deger satl-ı şıtabl-ı tâc-ı Dârâya

191. ki:

Kaside 18
Mısra: 52
Ki bağlacı.

O sultân-ı suhan-pîrâ-yı mülk-ârâ-yı dîn-perver
Ki vâcibdür du'â-yı devleti a'lâ vü ednâya

192. ki:

Kaside 18
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Nice şeh-zâde yektâ-gevher-i nüh-hoğka-i minâ
Ki kıymetde değışmez cân u dil genc-i temennâya

193. ki:

Kaside 18
Mısra: 85
Ki bağlacı.

Bu da te'sîr-i şevk-i iltifatındur ki tek tırmaz
İder sihr ile hâmem hamle ejderhâ-yı Mûsâya

194. ki:

Kaside 19
Mısra: 17
Ki bağlacı.

Ne nisbet bunlara Yûsuf-la ihvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzellik nâz-perverlik berâberdür

195. ki:

Kaside 19
Mısra: 20
Ki bağlacı.

Hağikatde tefâvüt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şâhîn biri şibl-i ğazanferdür

196. ki:

Kaside 19
Mısra: 38
Ki bağlacı.

Hıdîv-i pür-hüner Sultân Murâd ol şâh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suhanverdür

197. ki:

Kaside 19
Mısra: 40
Ki bağlacı.

Ne şeh İskender-i Yûsuf-şiyem Mehdî-i 'İsâ-dem
Ki 'adliyle zamân nâzende 'âlem nâz-perverdür

198. ki:

Kaside 19
Mısra: 41
Ki bağlacı.

O dânişver Hüdâvend-i 'azîmü's-şân ki İskender
Der-i divân-ı iclâlinde bir derbân-ı kemterdür

199. ki:

Kaside 19

Mısra: 44
Ki bağlacı.

O Hâkân-ı muzaffer ol cihân-gîr-i hümâyün-fer
Ki her serdârı bir şâhib-kırân-ı baht-ı yâverdür

200. **ki:**
Kaside 19
Mısra: 46
Ki bağlacı.

O mülk-ârâ-yı meh-kevk eb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hürşid-i dirâhşân aña bir peymâne-i zerdür

201. **ki:**
Kaside 19
Mısra: 54
Ki bağlacı.

Riyâz-ı hulkıdur ol gayret-i gülzâr-i firdevsi
Ki âb u hâk ü eşcârı gül-âb u 'ûd u 'anberdür

202. **ki:**
Kaside 19
Mısra: 62
Ki bağlacı.

Cihân ol deñlü pür-emn ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haç-ı nev-hîz-i dil-berdür

203. **ki:**
Kaside 19
Mısra: 78
Ki bağlacı.

Nice a' dâya gâlib olmasun Nef'î-i bî-pervâ
Ki meddâh-ı Şâhenşâh-ı cihan-gîr ü muzafferdür

204. **ki:**
Kaside 19
Mısra: 80
Ki bağlacı.

Du'â-yı devletün itse aceb mi şıdık ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'â emr-i muqarrerdür

205. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Zihî şâyeste vü bâyiste hâkân-ı hümâyün-fer
Ki hem ârâyiş-i evreng ü hem pîrâye-i efser

206. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 48
Ki bağlacı.

Beni cüllâb-ı câm-ı luţfuñ itdi şöyle şîrin-kâm
Ki şî' rümde bulur her kim okursa lezzet-i sükker

207. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 50
Ki bağlacı.

Bu ne luţf-ı İlâhîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdühü ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

208. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilünde
Geh ola her biri hüsni-i kabûl-ı tab' uña mazhar

209. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 58
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibrîl-i emîn tîr-i nigâhından hazer eyler

210. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 60
Ki bağlacı.

Temâşâyâ nice tâkat getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsı bir şemşîr ü her müjgâni bir hânçer

211. **ki:**
Kaside 20
Mısra: 78
Ki bağlacı.

Buña 'âlem ider şimdi şehâdet ittifâk üzre
Ki sensin ehl-i tab' u dâniş ü idrâke ser-defter

212. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Zihî 'alâmet-i iqbâl ü baht-ı rüz-efzün
Ki eyledi mütehayyir 'uqûl u evhâmı

213. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 16
Ki bağlacı.

Ne şeh şehenşeh-i şâhib-kırân-ı heft-i iklim
Ki tütüdi 'âlemi tuğrâ-yı fetih ile nâmı

214. **ki:**
Kaside 21

Mısra: 18
Ki bağlacı.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşā
Ki her muhārebeye aña Haḫ olur ḫāmī

215. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 22
Ki bağlacı.

O nerre-şir-i dilir ü dil-āver-i 'ālem
Ki kıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmī

216. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 25
Ki bağlacı.

Cihān-sitān-ı bahādır ki tarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmī

217. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 51
Ki bağlacı.

Ne tevsen āteş-i çāpük-'inān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jive gibi endāmı

218. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Ne āteş āb-ı ḫayāt-ı revān ki taşvīrin
Yazınca lerze tutar elde kilik-i ressāmı

219. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 70
Ki bağlacı.

Tavāf-ı Ka'be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫşatuñ oldı kuşandım iḫrāmı

220. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 72
Ki bağlacı.

Sen ol Şehenşeh-i 'ālī-nijād-ı 'ālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

221. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Ben ol suḫanver-i mu'ciz-beyān-ı devrānım
Ki tıtdı 'ālemi ḫüsn-i edā ile nāmı

222. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 87
Ki bağlacı.

Belā budur ki ne deñlü ferid-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın ḫasūd-ı ḫodkāmı

223. **ki:**
Kaside 21
Mısra: 96
Ki bağlacı.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var kıyās eyle
Ki hem ḫasūd ola zāt-ı ḫabīsi hem 'āmī

224. **ki:**
Kaside 22
Mısra: 18
Ki bağlacı.

Te'āla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıq u mağrib
Ki yoḫ devletle İskender gibi ālemde enbāzi

225. **ki:**
Kaside 22
Mısra: 20
Ki bağlacı.

Te'āla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i 'ādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḫrāzi

226. **ki:**
Kaside 22
Mısra: 28
Ki bağlacı.

Şeh-i 'ālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḫahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzi

227. **ki:**
Kaside 22
Mısra: 31
Ki bağlacı.

O çāpük-şeh-süvār-ı 'arşa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzi

228. **ki:**
Kaside 22
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Ki bağlacı.

O sulṭān-ı 'azimü'l-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıkdur ne deñlü rüzgār eylerse i'zāzi

229. **ki:**
Kaside 23
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Sensin o cihān-bān-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i 'ālem

230. **ki:**
Kaside 23
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Bu şevket ü bu şān ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'ālem

231. **ki:**
Kaside 23
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Elţāfi o ğāyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'ālem

232. **ki:**
Kaside 23
Mısra: 51
Ki bağlacı.

İtdüm o kadar ülfeti ğuşşayla ki oldum
Ferzend-i ğam-ı bî-peder ü māder-i 'ālem

233. **ki:**
Kaside 23
Mısra: 65
Ki bağlacı.

Behrām-ı hayālüm ki yeter tîĝ-ı zebānum
Bir fitnede cem' olsa eger leşker-i 'ālem

234. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 29
Ki bağlacı.

O leţāfet ki var āyine-i idrākünde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

235. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Ol kadar hükümüñe münkād ki ger emr itseñ
Fevri 'aksine döner çenber-i gerdān-ı felek

236. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 57
Ki bağlacı.

Şaf-der-i 'arşa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i içbāline meydān-ı felek

237. **ki:**
Kaside 24

Mısra: 59
Ki bağlacı.

Şevket ü şānı o ğāyetde ki seyr itmek için
Reh-güzārında çalur dide-i hayrān-ı felek

238. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 92
Ki bağlacı.

Ola ma'nāda benim gibi ğuşuşā kāmil
Ki olur añlamamak kadrümi noşşān-ı felek

239. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 94
Ki bağlacı.

Tab'um ol genc-i firāvān güher-i ma'nādur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçān-ı felek

240. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 96
Ki bağlacı.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zî-kıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mizān-ı felek

241. **ki:**
Kaside 24
Mısra: 102
Ki bağlacı.

İrdi pāyāna suĥan durma hemān ey Nef'î
Bir du'ā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

242. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 37
Ki bağlacı.

Ol cihān-bān-ı 'azimü'sş-şān ki lāyıkdur eger
Olsa cārüb-ı deri perr-i külāh-ı Keyķubād

243. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Ol kadar rüşen ki gāhî yazdığumca vaşfını
Māh-ı Nahşeb gibi berķ urur devāt içre midād

244. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 63
Ki bağlacı.

Bir ğazā itdūñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sultān Selimūñ rūhı şād

245. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 65
Ki bağlacı.

Bir ğazā itdūñ ki tahsīn eyledi 'ālem saña
Āferīn ey ħusrev-i ğāzī ğazā ferħunde-bād

246. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 67
Ki bağlacı.

Bir ğazā itdūñ ki memnūn eyledūñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daħi va'llāhu a'lem bi'r-reşād

247. **ki:**
Kaside 25
Mısra: 94
Ki bağlacı.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetūñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

248. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 23
Ki bağlacı.

O cihān-dāver-i 'ādil ki ider
'Adli Mehdī-i zamāna ta'lim

249. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 25
Ki bağlacı.

O zafer-yāver-i ğāzī ki olur
Ĥavf-i tıġıyla dil-i fitne dü- nīm

250. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 39
Ki bağlacı.

Mesned-ārā-yı mükerrerem ki maħal
Ne ħadar itse zamāne tekrım

251. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 41
Ki bağlacı.

Ma' delet-güster-i a'zam ki ider
Ĥāk-i pāyine ħasem 'arş-ı azīm

252. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 86
Ki bağlacı.

Bir senūñ gibi 'azīmü'ş-şānuñ
Ki ider ħalkına Mevlā ta'zīm

253. **ki:**
Kaside 26
Mısra: 97
Ki bağlacı.

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrūñ eفزün olur Allāhu 'alīm

254. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Ne mümkün eylemek ħaġ üzre şükr-i luţf-ı Mevlāyı
Ki destür eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşayı

255. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Ne pāşā Rüstem-i şāhib-ķırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki ħarbtı teng ider a'dāya bu meydān-ı pehnāyı

256. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı maţla'-i nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa fetħ itdi dünyāyı

257. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 13
Ki bağlacı.

O serdār-ı zafer-ķiş-i 'adū-fersā ki lāyıkdur
Olursa ħaymegāhında felek bir çetr-i fersāyı

258. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 18
Ki bağlacı.

Zihī düstür-ı Āşaf-menķibet pāşā-yı Ĥayder-dil
Ki hem ķānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

259. **ki:**
Kaside 27
Mısra: 32
Ki bağlacı.

Çosun şimden girü tiğın niyâma Hüsrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşiri virür dehre tesellâyı

260. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Te'âla'llâh ne çâpük-rahş olur ol rahş-ı bî-hemtâ
Ki berķ ü bād anuñla idemez sūr'atde da'vâyı

261. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyîn-i ahyâyı

262. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Huşüşâ ol hadeng-endâz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Dağı bir pehlivânı çekmemişdür çekdigüm yâyı

263. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **88**
Ki bağlacı.

Hudâvendâ ben ol üstâd-ı mazmün-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelâmum kıymet-i lü'lü-yı lâlâyı

264. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Bu nâz u bu nigâh-ı teğâfûl ki sende var
Hızır olsa 'âşikuñ sebeb-i terk-i cân olur

265. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

Her nâ-maħalle ruħşat-ı nezzâre yâ neden
Bir gün dimez misin ki maħalleñde kan olur

266. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **26**
Ki bağlacı.

Kim gülşen-i ruħuñda vire nağmeye karar
Tâ ol zamân ki bāğ-ı cihân pür-ħazân olur

267. **ki:**
Kaside 28

Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Fikr eyleyince dâm-ı girih-gîr-i zülfüñi
Bir hâlet el virür ki kafes gülsitân olur

268. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Gâhî ki deste deste yatur yerde güyiyâ
Cârüb-ı âsitân-ı memâlik-sitân olur

269. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol şaf-der-i yegâne ki tâb-ı mehâbeti
Cevşen-güdâz-ı Tehmeten ü Çahramân olur

270. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol dâver-i zamâne ki âb-ı 'adâleti
Gülbün-firâz-ı gülşen-i emn ü emân olur

271. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Pâşâ-yı bî-ķarîne-i 'âlem ki 'âleme
İhsânı bî-nihâyet ü bî-imtinân olur

272. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Düstür-ı kâmkâr ki yek-rûze bahşışı
Dağl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur

273. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Bād-ı şabâ ki büy-ı gül ü yâsemîn için
Cerrâr-ı bî-nevâ-yı reh-i büstân olur

274. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

'Adli ki bir diyâr-ı pür-âşûba hüküm ide
Düzd-i ħarâmî bedraķa-i ķarbân olur

275. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 72
Ki bağlacı.

Şemşiri gül gül itdügi dem hâki hün ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitân olur

276. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki hün-ı düşmen ucından revân olur

277. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 79
Ki bağlacı.

Ol âsmân-şitâb ki hengâm-ı püyede
Her na'li bir hilâl-i kevâkib-feşân olur

278. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 81
Ki bağlacı.

Ol âteş-i cehende ki oldukça germ-rev
Pîrâmeninde gerd-i siyâhı duĥân olur

279. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 107
Ki bağlacı.

Ey Âşaf-ı zamâne ki her re'y-i şâ'ibüñ
Rükn-i esâs-ı saltanat-ı câvidân olur

280. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 109
Ki bağlacı.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

281. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 113
Ki bağlacı.

Ma'nâ ki silk-i gevher-i medhûñde yerleşir
Endişe kim şenâñ ile raṭbû'l-lisân olur

282. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 119
Ki bağlacı.

Hakḳâ benim o nâdire-perver ki her sözüñ
Bir tuḥfe gibi elden ele armaĥân olur

283. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 121
Ki bağlacı.

Ṭab'um ki bād-ı cezbe-i medhûñle dem-be-dem
Bir baĥr-ı pür-ḥurûş-ı le'âlî-feşân olur

284. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 123
Ki bağlacı.

Her gevher-i nefis ki andan zuhûr ider
Ârayiş-i ḥazâ'in-i kevn ü mekân olur

285. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 139
Ki bağlacı.

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥân olur

286. **ki:**

Kaside 28
Mısra: 146
Ki bağlacı.

Dönsün felekde sāĥar-ı iḳbâlî gün gibi
Tâ aña dek ki aĥır-ı bezm-i cihân olur

287. **ki:**

Kaside 29
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Zihî netice-i ḥayr-ı muḳaddemât-ı murâd
Ki kıldı luṭf-ı zuhûri cihânı ḥurrem ü şâd

288. **ki:**

Kaside 29
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Zihî ṭalî'a-i feyz-i sa'âdet-i ṭâlî'
Ki oldu mazḥar-ı âşârı bende vü âzâd

289. **ki:**

Kaside 29
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Zihî laṭife-i ĥaybiyye-i İlâhiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirâḥ-ı fu'âd

290. **ki:**

Kaside 29

Mısra: 45
Ki bağlacı.

Yegâne şaf-der-i 'âlem ki berç-i tığından
Tutuşdı ħirmen-i şabr u karar-ı ehl-i 'inād

291. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 49
Ki bağlacı.

O deñlü himmeti var baht u tãli'ün ki añā
İderse her ne zamān devlet ile 'azm-i cihād

292. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 55
Ki bağlacı.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne şā'ıka erişür gerdine ne berç ü ne bād

293. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 91
Ki bağlacı.

Be-ħaqq-ı şāni' -i yektā ki şun' -ı kudretdür
Bu bārgāh-ı mu'allā revāk-ı seb' -i şidād

294. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 93
Ki bağlacı.

Be-ħaqq-ı Aħmed-i Muħtār u Müctebā ki odur
Vücüd-ı encüm ü eflāke 'illet-i icād

295. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 95
Ki bağlacı.

Ki nazma cür'et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i şenā-güstere murād-ı fu'ād

296. **ki:**
Kaside 29
Mısra: 98
Ki bağlacı.

Çarın iderse felek bir güzide memdūħa
Ki ehl-i tab'a kıla 'arz-ı iltifāt u vidād

297. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ne nāmedür bu ki ħüsn-i beyān-ı 'unvānı
İder güşāde dil ü tab' -ı müstemendānı

298. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raħıķ-ı mazmūnı
Virür mülāħazaya bir neşāt-ı rüħānı

299. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Gören 'ibāret-i şirın ü dil-keşini şanur
Ki ney-şekerden ola kilik-i 'anber-efşānı

300. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 14
Ki bağlacı.

'Aceb mi ħāmesine Ħızr-ı pey-ħuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāz-ı Rıdvanı

301. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 24
Ki bağlacı.

Erince kīse-i sebz ile destüme şandım
Ki şem' -i sebz sepide fitil ola añı

302. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 26
Ki bağlacı.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbağdur
Ki ğonca iken ola piç piç ü tülānı

303. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 28
Ki bağlacı.

Ya bir faşih-lisān tütü-i suħan-güdur
Ki zevk-i neşri virür dād-ı nazm-ı Selmānı

304. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 30
Ki bağlacı.

Başında tacı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmüş Aşaf-ı şānı risālet-i erzānı

305. **ki:**
Kaside 30
Mısra: 32
Ki bağlacı.

Ne Âşaf efser-i Dārāya mālîk İskender
Ki tutdı 'âlemi dārât-ı şevket ü şânı

306. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i rahşından
Çıkan şerâr uyarur şem'-i mihr-i rahşânı

307. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

O kuṭb-ı çarḥ-ı sa'âdet ki döndürür baḥtı
Ne yaña istese pergâr-ı çarḥ-ı gerdânı

308. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **63**
Ki bağlacı.

O deñlü hükmi revândur ki itse ger fermân
Havâda ric'at-i seyr-i hadeng-i perrânı

309. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Kerem ki sofre-keş-i düdmân-ı himmetdür
İder 'atıyye-i cüdiyla kesb-i sāmânı

310. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Sitem ki ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdür
Şikenc-i pençe-i çahrındadır giribânı

311. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecävüz itmege olmaya hergiz imkânı

312. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'ârifetle ki bu çâker-i senâ-ḥ'ânı

313. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'ârifetle ki bu çâker-i senâ-ḥ'ânı

314. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **100**
Ki bağlacı.

Ola suḥanda ḥuşûşâ benüm gibi kâmil
Ki bir 'ibâretinüñ yok edâda noḳşânı

315. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Benim o şâ'ir-i sıhr-âferin ki ḥâmem ider
Edâ-yı ḥidmet-i çüp-ı Kelim-i 'Umrânı

316. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **104**
Ki bağlacı.

Benim o şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü
Ki vird ider suḥanum ḳudsiyân-ı Raḥmânı

317. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **105**
Ki bağlacı.

Benim o Hıdır-ı ma'ânî ki lüle-i kilkim
İder ifâza-i âb-ı ḥayât-ı rüḥânî

318. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **111**
Ki bağlacı.

Ne âteş içre ki bir şâḥ-ı ḥuşki düşse virtür
Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummânı

319. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **113**
Ki bağlacı.

Suḥan ki gevher-i vâlâ-nijâd-ı ḳudsîdür
Teh-i kemergeh-i küḥ-ı dilümeddür kânı

320. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **115**
Ki bağlacı.

Beyân ki bülbül-i destân-serây-ı ma'nâdur
Fezâ-yı vâdî-i ṭab'umdadır gülistânı

321. **ki:**
Kaside 30

Mısra: **124**
Ki bağlacı.

Uzatma da'vî-i lâf u güzâfî ey Nef'î
Du'âya başla ki söz buldı hadd ü pâyânı

322. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Hâk bir meretebe germ oldı ki devrân idemez
Nice tûfân ile bir zerre gubârın sırâb

323. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Böyle germâda ki deryâları huşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü câri olanı şanmañuz âb

324. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-âteş gibi hep
Sâbitât-ı felegi ide yerinden pertâb

325. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Şeh-süvâr-ı şaf-ı meydân-ı sa'âdet ki ider
Peyk-i çâlâk-ı zafer pîş-i rikâbında şitâb

326. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Kâmkâr-ı felek evreng-i 'adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile tavk-ı rikâb

327. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Ol ki şâhân-ı felek-meretebe-i rüy-ı zemîn
'İzam-ı şân u şükûhından ider şerm ü hicâb

328. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ol ki bir küşesidür bârgeh-i rif'atinün
Bu ne evyân-ı mu'allâ-yı zer-endüde- kıbâb

329. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ol ki tâc-ı ser-i iqbâline kónsa yaraşur
Bu dirahşân güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb

330. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile âsâyiş içün
Perde-i çeşm-i bütân çâr-şeb-i pister-i h'vâb

331. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Ki yerin gâmeze-i dil-ber gibi her mest-i müdâm
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrâb

332. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Meşreb-i dânişi ol meretebeden 'âlidür
Ki felek ide aña sırr-ı kazâyı işrâb

333. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

İrdi bir rif'ate erbâb-ı hüner devründe
Ki ider çarh-ı denî-perver-i dün istigrâb

334. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

Gitdi ol dem ki felek ârzü-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbâb-ı kemâli it'âb

335. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzûk-ı tab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azâb

336. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **105**
Ki bağlacı.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı hāmem
Dosta āb-ı hayāt ola ‘adüya zehr-āb

337. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Reng-i rü öyle midür şāhid-i mazmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muhtāc-ı hıdāb

338. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **123**
Ki bağlacı.

Benüm ol nādire gavvāş ki olsa ne qadar
Baħr-ı endişe ‘amıķ u dūr-i ma‘nā kem-yāb

339. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

O şadr-ı kevkebe-güster ki ‘adl için olmuş
Vücüdü mazhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raħīm

340. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

O şaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tıģı
İder tıķunsa siper gibi āftābı dü- nīm

341. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Ki ben ‘ademde iken nükte-senc-i endişem
Edā-yı medħūni eylerdi cān ile taşmīm

342. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Ne söz ki olmaya mazmūn-ı medħūñi müş‘ir
Olur hayāli dile irtikāb-ı şuğl-ı zemīm

343. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Benim ki reşha-feşān olsa kil-k-i ser-sebzüm
Virürdi hāşiyet-ı āb-ı Hızırı mā‘-i hāmīm

344. **ki:**
Kaside 32

Mısra: **96**
Ki bağlacı.

O baħr-ı mevc-zen-i pūr-güherdür endişem
Ki sāhilinde yatar deste deste dürr-i nazīm

345. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ki cüz’-i lā-yetecezzāyı bu taşarruf ile
İder dü- nime vü her nimesin yine taķsīm

346. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ol nükte ki endişesi taħķıķ-nümādur
Mazmūn-ı hıa-ı dil-ber-i ferħunde-liķādur

347. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Bir dil ki bu mazmūn-ı hafiden ola gāfil
Dil midür o mecmū‘a-i taşvır-i hevādur

348. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Bir āfet-i pūr-şive ki her gāmze-i şūħı
Ser-mest iken āmıħte-i şerm ü hayādur

349. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol şadr-ı felek- pāye ki far-ı ‘azametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāşıye-sādur

350. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol Āşaf-ı şāni ki Süleymān gibi ħükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

351. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol şaf-şiken-i şîr-i şalâbet ki hücûmı
Dehşet-fiken-i alb-i dilîrân-ı vegâdur

352. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Düstür-ı mükerrerem ki kemâl-ı kereminden
Endîşesi tahşîl-i du'â-yı fuarâdur

353. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 47
Ki bağlacı.

Serdâr-ı mu'azzam ki sevâd-ı haşeminden
Meydân-ı zemîn reşk-i şebistân-ı semâdur

354. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 49
Ki bağlacı.

Fermân-dih-i 'âlem ki zebân-ı aleminden
Cârî olan akâmı hemân hûkm-i azâdur

355. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 57
Ki bağlacı.

İhsânı o ayetde ki devrinde gedâlar
Müstâgnî-i 'âlem bir alay ehl-i inâdur

356. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 61
Ki bağlacı.

Devlet ki zafer-yâver-i ilîm-sitândur
Himmet ki cihân-perver-i gencîne-güşâdur

357. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 62
Ki bağlacı.

Devlet ki zafer-yâver-i ilîm-sitândur
Himmet ki cihân-perver-i gencîne-güşâdur

358. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 69
Ki bağlacı.

Bâd-ı çemen-i hûlkı ki bir şemmesi anuñ
Sermâye-i bûy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur

359. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 81
Ki bağlacı.

Bir tâze revîşdür bu ki ta 'bîr-i laîfi
Revna-şiken-i hûsn-i beyân-ı udemâdur

360. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 83
Ki bağlacı.

Ol nâdire-sencim ki nikât-ı kelimâtum
Hayret-dih-i endîşe-i 'al-ı hûkemâdur

361. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 85
Ki bağlacı.

Pâkîze- kelâmım ki dür-i bar-i hayâlüm
Âvîze-i güş-ı dil-i yârân-ı şafâdur

362. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 88
Ki bağlacı.

Tadîr idemez kıymet-i 'ıd-ı dür-i nazmum
Endîşe ki simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur

363. **ki:**
Kaside 33
Mısra: 90
Ki bağlacı.

Meşşâta-i tab'umdan ider kesb-i tezeyyün
Ma'nâ ki 'arûs-ı tutu-ârâ-yı edâdur

364. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Zihî kâşâne-i şâhâne 'iştretgâh-ı düstürî
Ki olmuş ferş-i zer-keşle müzeyyen şâh-ı düstürî

365. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 11
Ki bağlacı.

Derûnı ol adar rûşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billürî

366. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 13
Ki bağlacı.

O zerrin-şemse-i tãbãn ki reşk-i mihr-i raşşãndur
Ziyã-pãş olsa ger kevn ü mekãna zerrece nûri

367. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 33
Ki bağlacı.

Ki teşrîf ide her gün şadr-ı bālã-hãne-i kaşrın
O ħurşid-i cihãn-ı devletũn didãr-ı pür-nûri

368. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Sütũde Āşaf-ı dîn-perver-i ‘ãdil ki olmuşdur
Kader fermãn-ber-i ħükmi każã maĥkũm u me’mũri

369. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 47
Ki bağlacı.

Yegãne şehsũvãr-ı Qahramãn- kevkeb ki lâyıkdur
Felek aña silahdãr itse Behrãm-ı silah-şõri

370. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 55
Ki bağlacı.

Müsã’id ol kadar tedbirine devrãn ki kaşd itse
Eger bir emr-i zãhirde ħılãf-ı re’y-i cumhũri

371. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 68
Ki bağlacı.

Benim ol ħusrev-i şãhib-kırãn-ı mũlk-i endişe
Ki münş-i-i kader yazmış berãtumda bu menşũri

372. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 71
Ki bağlacı.

Zebãnum bir mücevher tiğ-ı bürrãndur ki hemvãre
Ĥırãş eyler ħayãli sinelerde zaĥm-ı nãsũri

373. **ki:**
Kaside 34
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Kalem bir Qahramãn-ı saĥt-bãzũdur zamãnumda
Ki te’yid-i ħayãlũmle olur endişe maĥhũri

374. **ki:**
Kaside 34

Mısra: 76
Ki bağlacı.

Suĥan bir genc-i bĩ-pãyãn-ı esrãr-ı İlähĩdur
Ki şab’-ı nũktedãnumdur o gencũn şimdi gencũri

375. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Esdi bir luşf ile bãd-ı dem-i řubĥ-ı tevfĩk
Ki hemãn oldu gũzãr itdũgi demde fi’l-ĥãl

376. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 16
Ki bağlacı.

Buldı bu řevk ile bir gũne neşãt endišem
Ki bu miqdãr şafã virmek olur maĥz-ı ħayãl

377. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 19
Ki bağlacı.

Oldı şab’um o kadar ħurrem ü aşıfte ki şevk
Fikr-i şi’r itmege bir laĥza çomaz fãriđ-i bãl

378. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 30
Ki bağlacı.

O Ĥidiv-i ‘ãzamet gũster ü ‘ãli-himmet
Ki Ĥudã virmiş aña mertebe-i ‘ãlũ’l-‘ãl

379. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 32
Ki bağlacı.

O vezir-i hũner-endũz-ı re’ãyã-perver
Ki ‘adãletdũr aña gãyet ehemmi-i iřgãl

380. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 40
Ki bağlacı.

‘Arş-temkĩn ü felek-pãye Muhammed Pãşã
Ki der-i devletidũr şible-i cãh u iclãl

381. **ki:**
Kaside 35
Mısra: 41
Ki bağlacı.

‘Alem-efrãz-ı nigeĥbãni-i ‘ãlem ki dũşer
Şuĥka-i rãyeti saĥ-ı felege ferş-i zılãl

382. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Âşaf-ı Hüsrev-i zî-şân ki revâdur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdîz-i muraşşa' düm ü yâl

383. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Çadri ol meretebe 'âlî ki olur mâh-ı felek
Rağşına na'l ü rikâb olmağičün bedr ü hilâl

384. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **76**
Ki bağlacı.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nâya
Ki hırâmında nümâyân ola şad-gunc u delâl

385. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Yohsa şab'um benüm ol mertebeden 'âlidür
Ki idem mâl içün endîşe-i medh-i erzâl

386. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

N'eyleyin mâl ü menâli ki benüm himmetime
Harc-ı yek-rüzedür olursa cihân mâl-â-mâl

387. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **94**
Ki bağlacı.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâl

388. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **95**
Ki bağlacı.

Benim ol h'âce-i bâzâr-ı ma'ânî ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur 'ıkd-ı le'âl

389. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **98**
Ki bağlacı.

Benim ol şâ'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edâ
Ki olur reşk ü hâsed eylememek emr-i muhâl

390. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

Tab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur
Ki esîr-i kafes ü dâm iken olmaz yine lâl

391. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **109**
Ki bağlacı.

Cürre şâhin Hümâ şayd-ı hayâlim ki benüm
Feyz-i tevfiğ-i İlahîdür aña şehper ü bâl

392. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Buldı bir güne revâc emti'a-i güftârum
Ki felek eyler iken kadrini pest ü pâmâl

393. **ki:**

Kaside 35
Mısra: **115**
Ki bağlacı.

Soñra gördi ki haridârına yok hadd ü hisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldu dellâl

394. **ki:**

Kaside 36
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Ki sen muzaffer olursañ ne hâl ise başa gör
Rikâb-ı himmete pây-ı tevekkülü muhkem

395. **ki:**

Kaside 36
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur gâzâle hem-âgüş-ı nerre-şîr-i ücem

396. **ki:**

Kaside 36
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Bir iki mültezimi eyledi havâle baña
Ki iştirâk ile itmişler iltizâm-ı sitem

397. **ki:**

Kaside 36

Mısra: 65
Ki bağlacı.

Belâ budur ki bu deñlü fesâd-ı fâhiş ile
Yine vücûdları dîn ü devlete elzem

398. **ki:**
Kaside 36
Mısra: 78
Ki bağlacı.

Budur du 'âsı saña Nef'î-i şikeste-dilüñ
Ki dâ'imâ olasın şâd u hürrem ü bî-gam

399. **ki:**
Kaside 37
Mısra: 15
Ki bağlacı.

Sipeh-endâz-ı şaf-ârâ ki revâdur olsa
Âftâb Eşheb-i çâlâkine zer-pâlâheng

400. **ki:**
Kaside 37
Mısra: 68
Ki bağlacı.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'sa'ası çarh-ı dü- rengi yek reng

401. **ki:**
Kaside 37
Mısra: 69
Ki bağlacı.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

402. **ki:**
Kaside 37
Mısra: 72
Ki bağlacı.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûñ
Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

403. **ki:**
Kaside 37
Mısra: 79
Ki bağlacı.

Hâmem ol Mânî-i i'câz-nümâdur ki ider
Noқта-i nûn-ı suhan üstine tarh-ı Erjeng

404. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Zihî ikbâl-i baht-ı kâmrân u tâli'-i hürrem
Ki oldı muğtenem esbâb-ı zevk u şevk ile 'âlem

405. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 15
Ki bağlacı.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücûdıyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

406. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 28
Ki bağlacı.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'lmülk hem Rüstem

407. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 52
Ki bağlacı.

Süvâr oldukça güyâ Kahramân-ı hamle-güsterdür
Ki meydâna girüp cevân edince şarşılır 'âlem

408. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 54
Ki bağlacı.

Ne çâpük-rahş olur ol Düldül-i simurg-per el-hak
Ki olmuş 'âlem-i fıtratda sehmü'l-gayb ile tev'em

409. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 55
Ki bağlacı.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına toğunmaz nem

410. **ki:**
Kaside 38
Mısra: 68
Ki bağlacı.

Bu deñlü tünd iken refârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavrına meftûn olur âdem

411. **ki:**
Kaside 39
Mısra: 34
Ki bağlacı.

Şadr-ı Perviz-şaşem Hâzret-i Hüsrev Pâşâ
Ki şalâbetde bulunmaz aña mânend ü nazîr

412. **ki:**
Kaside 39
Mısra: 35
Ki bağlacı.

Pādişah-kevkebe düstür-ı mükerrerem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevķir

413. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Kāmkār-ı 'azamet-güster ü 'ālī-himmet
Ki görünür kef-i cüdında cihān şey'-i haķir

414. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

O cihānbān-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pīrāste bir böyle vezir

415. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Çadri ol meretebe 'ālī ki revādur olsa
Harem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i haşir

416. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Benim ol nāzım-ı endişe ki simsār-ı kazā
İdemez kıymet-i 'aķd-ı dūr-i nazmum taķdır

417. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Bu 'adāletle bu iķbāl-i bülend ile saña
İ'tiķādum bu ki hiç olmaya bir fetħ-i 'asir

418. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Hamdüli'llāh ki sa'ādetle Vezir-i a'zam
'Āfiyet buldı yine oldı memālik ħurrem

419. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsüde
Az kalmışdı ki baş kaldura ye'cüc-ı sitem

420. **ki:**
Kaside 40

Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldı mālīk
Ki vezir ola dilir ola Felāṭun ola hem

421. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

Ne Süleymāna naşib oldı ne İskendere bu
Ki veziri ola bir Āşaf-ı şāhib-ĥātem

422. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **34**
Ki bağlacı.

Mehdi-i devr-i zamān Ĥazreti Ĥusrev Pāşā
Ki 'adāletde 'adil olmaz aña bir ādem

423. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Kişver-ārā-yı kerem-pişe ki böyle Pāşā
Şadr-ı divāna şeref virmedi bundan aķdem

424. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dide ki yoķdur
Re'yine ĥilāf itmege yā re'y-i zamāne

425. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemişe
Re'yine muvāfiķ görünür re'y-i zamāne

426. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Düstür-ı kerem-pişe ki pür olmada dā'im
Gülbang-ı şenāsiyle zevyā-yı zamāne

427. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi def'a zarūrī
Şāh-ı 'Acemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

428. **ki:**
Kaside 41
Mısra: 57
Ki bağlaci.

Hālā benim ol sāhir-i üstād ki yokdur
Bir bencileyin şā'ir-i garrā-yı zamāne

429. **ki:**
Kaside 41
Mısra: 69
Ki bağlaci.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melce' ü me'vā-yı zamāne

430. **ki:**
Kaside 41
Mısra: 87
Ki bağlaci.

El-minnetü li'llāh ki yokdur hele 'acüzüm
Olsa ne kadar haşmum eşirrä-yı zamāne

431. **ki:**
Kaside 42
Mısra: 37
Ki bağlaci.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Başış-i naqd u selem-i rüzgār

432. **ki:**
Kaside 42
Mısra: 39
Ki bağlaci.

Ol ki aña masraf-ı yek-rüzedir
Mā-ḥaşal-i kân u yem-i rüzgār

433. **ki:**
Kaside 42
Mısra: 41
Ki bağlaci.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şuqqā-i zerrin-'alem-i rüzgār

434. **ki:**
Kaside 42
Mısra: 43
Ki bağlaci.

Ol ki fūrüg-ı güher-i tığıdır
Şa'sa'a-i şubḥ-dem-i rüzgār

435. **ki:**
Kaside 42

Mısra: 55
Ki bağlaci.

Şadr-ı mu'azzam ki der-i 'adlidür
Kıble-i şeyḥü'l-ḥarem-i rüzgār

436. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 7
Ki bağlaci.

Ki terk idüp qadimī kinesin ehl-i dil ü tab'a
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

437. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 15
Ki bağlaci.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

438. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 19
Ki bağlaci.

Ki böyle şāhib-isti'dād u 'arif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

439. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 28
Ki bağlaci.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḥar-nijād üzre

440. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 35
Ki bağlaci.

Ki emr etdi vezāret ḥidmetin teslim idüp mühri
O şāhib-rüşde kim aḥvāl-i dehiri intikād üzre

441. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 39
Ki bağlaci.

Nice āşaf ki ma'nāda taşavvur olsa rāciḥdir
Şükūhi şevket-i Efrāsyāb u Keyḫubād üzre

442. **ki:**
Kaside 43
Mısra: 44
Ki bağlaci.

O Şadr-ı a'zam u fermān-revā-yı maşriḳ u mağrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

443. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **46**
Ki bağlacı.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

444. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Vezîr-i nüktedân düstür-ı ehl-i 'ilm ü şâhib-dil
Ki gâlibdür zekâda fikri 'aql-ı müstefâd üzre

445. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **50**
Ki bağlacı.

Müşîr-i kâmrân u kâm-bağş-ı ma'delet-güster
Ki vâcibdür du'â-yı devleti ehl-i bilâd üzre

446. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Cenâb-ı Hâfîz-ı dîn hazret-i Pâşâ-yı Aḥmed-nâm
Ki nâmin nakş ider erbâb-ı dil levḥ-i fu'âd üzre

447. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rüşen-re'y-i 'âlî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbîriyle tevfiḳ ittihâd üzre

448. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **56**
Ki bağlacı.

Zihî şâhib-serîr-i ma'delet kim bîm-i ḳahrıyla
Ne cânı var ki devründe ola fitne fesâd üzre

449. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Eyâ Şadr-ı suḫan-perver ki idrâkin olur câzîm
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

450. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **77**
Ki bağlacı.

Ki bir laḫza ḳomaz âsûde kendi ḫâlûme tâ kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḫşil-i zâd üzre

451. **ki:**

Kaside 43
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

Anuñçün ḳadr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar sâye şalmaz 'âr ider seb'un şidâd üzre

452. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Nice dergâḫ cenâb-ı ḫarem-i Ka'be-i câḫ
Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vâyı

453. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pâşâ
Ki ider devleti bir demde ḡanî dünyâyı

454. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

O yegâne hüner-endüz-ı ahâlî-perver
Ki bu vâdide müsellemdir aña yektâyı

455. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ḫalef-i 'aql-ı mücerred ki revâdır itse
Cevher-i medḫine lü'lü-yı suḫan-lâlâyı

456. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı luḫfuñ
Ḫurrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

457. **ki:**

Kaside 44
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Siḫr iderdim o ḳadar vaşf-ı cemilünde ki tâ
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

458. **ki:**

Kaside 44

Mısra: 53
Ki bağlacı.

Sihr idersem de belâ bu ki edâ eyleyemem
Levh-i âyine-i medhûnde olan ma'nâyı

459. **ki:**
Kaside 44
Mısra: 68
Ki bağlacı.

Benim ol çehre-güşâ Mâni-i taşvîr-i hayâl
Ki ider 'aklı sevâd-ı kalemüm sevdâyı

460. **ki:**
Kaside 44
Mısra: 71
Ki bağlacı.

Ben ol Çemşid-i tarab-hâne-i feyzim ki müdâm
Husrevânî-hum ile nûş iderin şahbâyı

461. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Zihî semend-i mülâyim ki hûsn-i reftârı
Unutdurur dil-i 'uşşâka cilve-i yârı

462. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 43
Ki bağlacı.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârı

463. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 45
Ki bağlacı.

O fitne-bend-i memâlik-güşâ ki luţf-ı Hüdâ
Müsaḥḥar eylemiş aña her emr-i düşvârı

464. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 54
Ki bağlacı.

Suḥan-şinâs-ı kerem-pişe Muştafa Pâşâ
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur ḥarîdârı

465. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 56
Ki bağlacı.

Hüdîv-i a'zam u şâhib-taşarruf-ı 'âlem
Ki münḥaşırdur aña manşıb-ı nikûkârı

466. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 57
Ki bağlacı.

Cihân-penâh-ı 'adâlet ki şadme-i kahrı
İder şikeste ser-i çarḥ-ı merdüm-âzârı

467. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 81
Ki bağlacı.

Ki ne şafâ kodı ḥâtırda ne şafâya maḥal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşârı

468. **ki:**
Kaside 45
Mısra: 86
Ki bağlacı.

Kimünle söyleşelüm yâ kimünle ceng idelüm
Hüdâ bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bârı

469. **ki:**
Kaside 46
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Söz tamâm oldu hemân şıdk ile turma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i ḥaḳîkat âmîn

470. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Kerîm-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşânı kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

471. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Cihân-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baḥr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luţf u iḥşâna müheyyâdur

472. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 6
Ki bağlacı.

'Aceb mecmû'a-i sırr-ı İlahîdür ḥaḳîkatde
Ki her ne güne isti'dâd dirseñ anda peydâdur

473. **ki:**
Kaside 47

Mısra: 18
Ki bağlacı.

Zihî ceng-âver-i meydân-ı hûn-âğişte-i nuşret
Ki hengâm-ı veğâda şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur

474. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 20
Ki bağlacı.

Zihî ârâyiş-i evvân-ı divân-hâne-i devlet
Ki cârüb-ı der-i 'âlem-penâhî bâl-i 'Ankâdur

475. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 24
Ki bağlacı.

Ġarîb âyîne-i şaf u mücellâdur dil-i pâki
Ki 'aks-i 'âlem-i idrâk ser-tâ-ser hüveydâdur

476. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 32
Ki bağlacı.

Cenâb-ı bârgâh-ı rif'ati ol deñlü 'âlidür
Ki hâk-i pâyına sükkân-ı 'ulvî çehre-fersâdur

477. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 40
Ki bağlacı.

Semend-i râyiz-i iqbâlidür ol raşş-ı ferruh-pey
Ki gerd-i hâk-i meydânı muhîṭ-i çarḥ-ı vâlâdur

478. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 42
Ki bağlacı.

Müsâ'id ol kadar aḥkâmına te'yîd-i Yezdânî
Ki ne emr eylese çarḥa hemân mevḳûf-ı imâdur

479. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 56
Ki bağlacı.

Şabâ devr itse büy-ı sünbül-i ḥulḳıyla dünyâyı
Nice sünbül ki reşk-i turra-i pür-çin-i havrâdur

480. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 62
Ki bağlacı.

Ḥuşûşâ zümre-i aşḥâb-ı isti'dâd ü idrâke
Ki çarḥ ol fırkaya devr ideli ḥaşm-ı tüvânâdur

481. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Nice keşf eylesün dil râzını ol ğamze-i şûḥa
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

482. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 90
Ki bağlacı.

Derünümde o deñlü cây-gür olmışdur iḥlâşuñ
Ki yanumda kul olmak saña şâh olmaḳdan evlâdur

483. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 98
Ki bağlacı.

Olur mı şâhid-i ḥulḳuñ gibi 'âlemde bir dil-ber
Ki zencîr-i cünün-ı zülfinuñ Mecnûmî Leylâdur

484. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 100
Ki bağlacı.

Seni medḥ itmesün yâ n'eylesün ehl-i dil ü dâniş
Ki envâ'-ı mekârimle vücûdın ferd ü yektâdur

485. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 104
Ki bağlacı.

Benim gibi senâ-ḥ'ânûñ sen olsañ n'ola memdûḥı
Ki zâtuñ gibi ṭab'um daḥi bî-mânend ü hemtâdur

486. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 116
Ki bağlacı.

Nice divânçe metn-i ḥikmetü'l-işrâk-ı endîşe
Ki ḥurşîd-i cihân-tâb aña bir cild-i muṭallâdur

487. **ki:**
Kaside 47
Mısra: 130
Ki bağlacı.

O gûne muḏḥikûñ eş'ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol kadar vardur ki mevzûn u muḳaffâdur

488. **ki:**
Kaside 48

Mısra: 4
Ki bağlacı.

Ne nāme vāridāt-ı feyz-ı aqdes
Ki olmuş qalb-i münşisine mülhem

489. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ne nāme güft ü güy-ı Rūh-ı qudsī
Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

490. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 21
Ki bağlacı.

Ki Bū Cehl oqusa 'ömrinde bir kez
Şafāsından behişt olur cehennem

491. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 29
Ki bağlacı.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı şādır
Bu evşāf-ı perişān u ferāhem

492. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 44
Ki bağlacı.

Cenāb-ı ḥazret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıkdur olursa şadr-ı a'zam

493. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 46
Ki bağlacı.

Dil-āver Qahramān-ı leşker-endāz
Ki döyemez ḥamle-i tiğına Rüstem

494. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 48
Ki bağlacı.

Saḥī şāhib-kırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden ma'den ü yemm

495. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 67
Ki bağlacı.

Mü'essir ol qadar ḥükmi ki bāğa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfzı bir dem

496. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 74
Ki bağlacı.

Buna Allāh Te'ālā şāhidümdür
Ki mektüb-ı şerifünden muqaddem

497. **ki:**
Kaside 48
Mısra: 78
Ki bağlacı.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki kıldı bendeñi maḥsūd-ı 'ālem

498. **ki:**
Kaside 49
Mısra: 14
Ki bağlacı.

Nesīm ol deñlü nāzük tarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle qalemkārı

499. **ki:**
Kaside 49
Mısra: 18
Ki bağlacı.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-ḥün-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārı

500. **ki:**
Kaside 49
Mısra: 39
Ki bağlacı.

Cenāb-ı müftī-i 'ālem ki aḥkām-ı faziletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

501. **ki:**
Kaside 49
Mısra: 41
Ki bağlacı.

O dānā-yı bülend-aḥter ki olmuş neyyir-i re'yi
Cihānda şem'-i cem'-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārı

502. **ki:**
Kaside 49
Mısra: 67
Ki bağlacı.

Sen ol şāhib-serir-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle qarḥ-ı dūn u gaddārı

503. **ki:**
Kaside 50
Mısra: 38
Ki bağlacı.

İdeyin medhine āgāz o kerīmu'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyām

504. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

O güzide halef-i düde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u 'anāşır ikrām

505. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Şadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş kā'id-i iqbāline teslim-i zimām

506. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfın
Şem'a gālib görünür şu'le-i nevk-i aqlām

507. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Ki felekler yıkılıp olsa cihān zir ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

508. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **103**
Ki bağlacı.

Nef'i-i tığ-zebānım ki zamānumda benim
Şaf-şikāf-ı şu'arā-yı suhan-ārā-yı benām

509. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **106**
Ki bağlacı.

Tığ-i ser-tüz-i zebānum o kadar keskındür
Ki dü-nīm olur anı aña dil-i Rüstem ü Sām

510. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **108**
Ki bağlacı.

Şu'le-i şem'-i hayālüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nadaki rāz-ı güm-nām

511. **ki:**
Kaside 50

Mısra: **110**
Ki bağlacı.

Cilve-i şahid-i nazmum o kadar nāzükdür
Ki kırmaz hātır-ı endişede şabr u ārām

512. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **118**
Ki bağlacı.

Şāfdur āb-ı revān gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken kalem-i çāpük ü zībende-hırām

513. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **138**
Ki bağlacı.

O leţāfet mi var eş'ār-ı şafā-bağşumda
Ki keder vire aña dahl-i hasūd-ı hodkām

514. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Ki bağlacı.

Nev-heves bir müteşā'ir ki dağı biñ yıl eger
Fikr-i şı'r itse görünür yine endişesi hām

515. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Hābbezā 'ıyd-ı ferağ-bağş-ı hümāyün-mağdem
Ki dil-i 'ālemi bir cām ile kıldı hürrem

516. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Ey hoş ol şehri-i mükerrrem ki ola hemvāre
Böyle bir 'ıyd-ı hümāyün ile kadri ekrem

517. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Ne kalem bir büt-i ra'nā ki hırāmān olsa
Zir-i pāyında kılar zülf-i siyāhın derhem

518. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

O sehī-kāmet-i pür-şive ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nişār-ı mağdem

519. **ki:**

Kaside 51

Mısra: **81**

Ki bağlacı.

Ki bu ma'nā idi hātırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre karar endişem

520. **ki:**

Kaside 51

Mısra: **101**

Ki bağlacı.

Benim ol şā'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ğam müzmer ü işbāt-ı meserret müdġam

521. **ki:**

Kaside 51

Mısra: **108**

Ki bağlacı.

İrdi söz ġāyete Nef'î nice bir lāf ü ġüzāf
Lāfi қо turma du'ā kıl ki odur şimdi ehemm

522. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **14**

Ki bağlacı.

Benim ol zār u perākende-dil ü tab' u dimāġ
Ki felek eyledi aġvālümü bir bir muġtell

523. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **31**

Ki bağlacı.

Bu belā ile ki tākāt qomamışdur dilde
Bu felāketle ki 'ālemde benim darb-ı meşel

524. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **32**

Ki bağlacı.

Bu belā ile ki tākāt qomamışdur dilde
Bu felāketle ki 'ālemde benim darb-ı meşel

525. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **41**

Ki bağlacı.

Ol ki aġkām-ı qaderden ne olursa zāhir
Naqşı mir'āt-ı zamīrinde görünür evvel

526. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **43**

Ki bağlacı.

Ol ki etvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aqsine ol an qomaz anı mühmel

527. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **45**

Ki bağlacı.

Müfti-i maşrıq u maġrib ki qavî olmadadır
İctihādiyle anuñ şer'-i nebiyy-i Mürsel

528. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **49**

Ki bağlacı.

Hākim-i maġkeme-pīrā-yı şerī'at ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ġağ u bātıl fayşal

529. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **55**

Ki bağlacı.

Hükmi bir mertebe cārî ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña 'ālemi Ĥallāğ-ı Ezel

530. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **61**

Ki bağlacı.

Sensin ol fāzıl-i bī-mişl ü mu'ādil ki felek
Görmemişdür daġi devr ideli senden efdal

531. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **75**

Ki bağlacı.

Benim ol Nef'î-i efkende ki şimdi itdüm
Ĥāk-i dergāhuña yüz sürmegi aqşā-yı emel

532. **ki:**

Kaside 53

Mısra: **89**

Ki bağlacı.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu'arā ġüy-ı ġirībān-ı ġulel

533. **ki:**

Kaside 54

Mısra: **5**

Ki bağlacı.

Ol qadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi şad sālē telāfî-i ġam-ı 'ahd-i medīd

534. **ki:**

Kaside 54

Mısra: 7
Ki bağlacı.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri kâ'ide-i 'ahd-i vifâkı temhîd

535. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 33
Ki bağlacı.

Bu Hanife-şiyem ol şeyh-i efâzıl ki olur
Bû 'Alî medrese-i hikmet ü fazlında mu'id

536. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 41
Ki bağlacı.

Müftî-i devr-i zamân Es'ad Efendi ki felek
İder imzâsını pişânî-i mihre tesvîd

537. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 43
Ki bağlacı.

Mesned-ârâ-yı fazîlet ki şunulmuş eline
Kilk-i fetvâ-yı şerî'at be-tarîkı't-te'bîd

538. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Nâfizü'l-hükmi-i şerî'at ki urur dest-i kazâ
Şüret-i hüccet-i ahkâmına mühr-i te'kîd

539. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 47
Ki bağlacı.

Nükte-perdâz-ı ma'ânî ki beyân-ı kalemi
Hâll ider müşkil-i râz-ı felegi bî-ta'kîd

540. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 73
Ki bağlacı.

Benim ol şaf-der-i endîşe ki ebnâ-yı zamân
Fitneyi tûğ-ı zebânumla iderler tehdîd

541. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 75
Ki bağlacı.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki türkeş götürür gamze-i çeşm-i nâhîd

542. **ki:**
Kaside 54
Mısra: 77
Ki bağlacı.

Husrev-i kişver-i nazmum ki debîrân-ı hayâl
İder elķâbumı her dilde bu gûne tesvîd

543. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Ol cenâb-ı âsmân-rif'at ki olsa yaraşur
Hâr u hâşâk-i deri müjgân-ı çeşm-i âftâb

544. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 25
Ki bağlacı.

Ol ki şem'-i rüşen-i pür-tâb-ı nûr-ı re'yidür
Hân mân-süz-ı haţâ vü meclis-efrüz-ı şavâb

545. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 27
Ki bağlacı.

Ol ki âb-ı pāk-ı pür-emvâc-ı bahr-ı luţfidür
Çehre-şüy-ı şefkat ü keştî nigün-sâr-ı 'itâb

546. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 62
Ki bağlacı.

Kişver-i câh ü celâlündür o mülk-i bî-kerân
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitâb

547. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 67
Ki bağlacı.

Feyz-i mihr-i iltifâtundür ki itdi tab'umı
Şaf u rengin nüktelerle ma'den-i la'l-i müzâb

548. **ki:**
Kaside 55
Mısra: 89
Ki bağlacı.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

549. **ki:**
Kaside 56

Mısra: 23
Ki bağlacı.

Hzret-i Pâşâ-yı dîn-perver ki zât-ı kâmilî
Olmuş isti'dād ile hem-nâm-ı Fahrü'l-mürselîn

550. ki:
Kaside 57
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña t̄alib olan istemez esbâb-ı cihâz

551. ki:
Kaside 57
Mısra: 31
Ki bağlacı.

O hünermend-i Hümâ-sāye ki isti'dādı
Eylemiş dāniş ü iz'ân u kemālî ihrâz

552. ki:
Kaside 57
Mısra: 67
Ki bağlacı.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryād itsem
Kimseden hālûme şefkatle işitmem âvâz

553. ki:
Kaside 57
Mısra: 69
Ki bağlacı.

Bir vilâyetde ki böyle biline kâdr-i suhan
Anda eşrâf u ahâlî yâ çoğ olmuş yâhud az

554. ki:
Kaside 58
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarh u vaz'ını görse behişt olur meftûn

555. ki:
Kaside 58
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Nedür o kaşr-ı mu'allâ kenâr-ı deryâda
Ki 'aks-i kubbesi olmuş nazîre-i gerdûn

556. ki:
Kaside 58
Mısra: 21
Ki bağlacı.

O deñlü hürrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger
Açılrsa feyz-i nesîmiyle bir dil-i mañzûn

557. ki:
Kaside 58
Mısra: 34
Ki bağlacı.

O kâm-kâr-ı felek-mesned-i firîşte-şiyem
Ki luţf-ı tab'ına kerrübîyân olur meftûn

558. ki:
Kaside 58
Mısra: 44
Ki bağlacı.

'Azîz Efendi o şadr-ı yegâne-i 'âlem
Ki virmiş aña Hudâ 'ilm ü fazl-ı rûz-efsûn

559. ki:
Kaside 58
Mısra: 45
Ki bağlacı.

Hüdîv-i şadr-ı sa'âdet ki farţ-ı rif'atden
'Ulûvv-i kâdrini farğ eylemez felek gibi dûn

560. ki:
Kaside 58
Mısra: 47
Ki bağlacı.

Sütûde- râst-rev-i râh-ı dîn ki havfînden
Aña muhâlefet itmez zamâne-i vârun

561. ki:
Kaside 58
Mısra: 83
Ki bağlacı.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbî şerh-i mütûn

562. ki:
Kaside 58
Mısra: 84
Ki bağlacı.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbî şerh-i mütûn

563. ki:
Kaside 58
Mısra: 88
Ki bağlacı.

Benim bu demde huşûşâ o cevherî-i suhan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknûn

564. ki:
Kaside 58
Mısra: 90
Ki bağlacı.

Benim o Mānī-i endiŕe kilik-i apük-dest
Ki eyledükce hayāl-i bedī' ü gün-ā-gün

565. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

O deñlü tarh-ı garīb eylerim ki bir demde
Döner ŕanemkede-i ine kargāh-ı derün

566. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Destān- zen-i kudsi-nađamātım ki terānem
Āvize-i güŕ-ı gül-i bostān-ı İremdür

567. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Nazm-āver-i mu'ciz-kelimātım ki fesānem
Ārayiŕ-i dībāce-i dīvān-ı hikemdür

568. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Ol kıble-i ikbāl-i ekābir ki cenābı
Mihrāb-ı niyāz-ı dil-i eŕraf-ı ümemdür

569. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Ağa-yı mükerrrem ki kefi-dest-i kerimi
Ebr-i emen-efrüz-ı gülistān-ı keremdür

570. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Vālā-güher-i mekrümet- endiŕe ki re'yi
Māh-ı 'alem-efrāz-ı ŕebistān-ı himemdür

571. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ŗāhib-kerem-i memleket-ārā ki du'ası
Aŕhāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

572. **ki:**
Kaside 59

Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde megeldür
Feyz-i kefi-dest-i pür-cüdi ki himmetde 'alemdür

573. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde megeldür
Feyz-i kefi-dest-i pür-cüdi ki himmetde 'alemdür

574. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **66**
Ki bağlacı.

Ma'zür ola medhüñde olan 'aciz u kuŕurım
Tab'um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

575. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Ŗükrüm bu ki ŕimden girü endiŕe-i medhüñ
Cān u dile ŕad sāle telāfi-i sitemdür

576. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Oldum o kadar teŕne o vādide ki ŕimdi
Deryā-yı ma'ānī baña bir atre-i nemdür

577. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Bir güherdür ki ŕuħan ma'deni baħr-ı ma'nā
Degme insān olamaz ābil-i iz'an-ı ŕuħan

578. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ol ki üstād-ı ŕuħan-perver imiŕ sābıkda
Biri Ĥāfiz ki odur murğ-ı hoş-elhān-ı ŕuħan

579. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Ol ki üstād-ı ŕuħan-perver imiŕ sābıkda
Biri Ĥāfiz ki odur murğ-ı hoş-elhān-ı ŕuħan

580. **ki:**

Kaside 60
Mısra: 21
Ki bağlacı.

Biri de fâzıl-ı Câmî ki Hüdâ virmiş aña
Kâse-gerdân-ı mey-i bâdyâ-nüşân-ı suhan

581. **ki:**

Kaside 60
Mısra: 29
Ki bağlacı.

Âşafî hizmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sultân-ı suhan

582. **ki:**

Kaside 60
Mısra: 79
Ki bağlacı.

Benim ol zerger-i kâmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür ziver-i dükkân-ı suhan

583. **ki:**

Kaside 61
Mısra: 23
Ki bağlacı.

Baht-ı bîdaruñ ne mümkündür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır munaqqaş câme- h'âb

584. **ki:**

Kaside 61
Mısra: 73
Ki bağlacı.

Hakka yüz minnet ki oldum ol felâketden halâş
Eyledim sultânuma ihlâş ile çün intişâb

585. **ki:**

Kaside 62
Mısra: 35
Ki bağlacı.

Nef'î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânı tendedür eyler şenâñı rüz u şeb

586. **ki:**

Kıt'a 2
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Bir kaşide demek ister saña tab'ım ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-ğaşal-ı dīvânım

587. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Nef'î-i sāhirim ki üstādum
Şun'-ı endişe-i İlahidür

588. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 26
Ki bağlacı.

La'net ol har-zarîf-i hod-re'ye
Ki şeref aña māl ü cāhidür

589. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 29
Ki bağlacı.

Ki nedimüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-h'âhidür

590. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 53
Ki bağlacı.

Hele şükürüm budur ki memdühüm
'Alemlüñ şadr-ı dîn-penâhidür

591. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 55
Ki bağlacı.

Müftî-i kāmran ki dergāhı
Felegüñ şadr-ı bārgāhidür

592. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 57
Ki bağlacı.

Ol ki endişe senc-i 'ilm-i yakîn
Hired-i şahib-intibāhidür

593. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 59
Ki bağlacı.

Ol ki imzâ-nüvis-i hüccet-i dîn
Hâme-i mu'ciz-iştibāhidür

594. **ki:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 61
Ki bağlacı.

Ol ki endişe-i şenâsı ile
Ehl-i dil dâ'imâ mübāhidür

595. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Ki bağlacı.
- Ki meyün surh u al iken rengi
Bim-i kahriyla zerd ü kâhidür
596. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Ki bağlacı.
- Bu kerâmet aña yetmez mi ki daği görmedin
Bir senâ-h'âmî ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi
597. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Ki bağlacı.
- Ol kadar rûşen ki fark olmazdı hiç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb
598. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **5**
Ki bağlacı.
- Hüsrev-i kâmrân ki lâyıkdur
Âftâb olsa na'l-i Şebdîzi
599. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Ki bağlacı.
- Şehenşâh-ı memâlik-gir ü şâhîn-i şikâr-efgen
Ki medhe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından
600. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Ki bağlacı.
- Cenâb-ı Hazret-i Sultân Murâd-ı Qahramân-şavlet
Ki 'âlem şarşılır rûz-ı veğâda türktâzından
601. **ki:**
Müfret 5
Mısra: **1**
Ki bağlacı.
- Bâd-ı şabâ ki fırraların tâbdâr ider
Her bir hamında biñ dili zâr u nizâr ider
602. **ki:**
Müfret 15
Mısra: **2**
Ki bağlacı.
- Dostlar düşdi fenâ bahrine bu keştî-i ten
Himmat eyleñ ki beķâ yaķasına çıķa esen
603. **ki:**
Nazm 1
Mısra: **2**
Ki bağlacı.
- Zihî taht-ı mu'allâ bârgâh-ı 'arş- pîrâye
Ki şalmış âftâb-ı heft-kişver üstine sâye
604. **ki:**
Terkib-bend 1
Mısra: **11**
Ki bağlacı.
- Sensin ol pîrâye-i hikmet ki feyz-i kâmilün
Kıldı mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden ref'-i jeng
605. **ki:**
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Ki bağlacı.
- Keyf-i cân-bahşuñ ki cism ü câna râhat bundadur
Hikmetün inkâr ider vâ'iz hamâķat bundadur
606. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Ki bağlacı // -dığı için.
- Budur buña sebep-i ma'nevî ki bi-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhûmın eyledim irâd
607. **ki:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Ki bağlacı.
- Ağyâra neden tâ bu kadar ruşat ü temkîn
Âdem midür ol ĥar ki ola bir ĥurî ķaleb
608. **ki:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Ki bağlacı.
- Bulmazam tenhâ ki ĥâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep
609. **ki:**
Gazel 31
Mısra: **14**
Ki bağlacı.
- Hâfîz-ı genc-i kerem hazret-i Aĥmed Paşa
Ki ider ehl-i recâya geh ü bi-gâh meded
610. **ki:**
Gazel 32

Mısra: 7
Ki bağlacı.

Benim 'aşık ki rüsvâlıkla tutdı şöhretüm şehri
Yazanlar kışsa-i Mecnûnı hep yabane yazmışlar

611. **ki:**
Gazel 33
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî matla'ıdur kim ser-i dîvâne yazmışlar

612. **ki:-dür**
Gazel 33
Mısra: 8
Ki bağlacı.

Şanurlar halka halka dūd-ı āhum evc-i a'lāda
Bir ejderdür ki saķf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

613. **ki:**
Gazel 34
Mısra: 20
Ki bağlacı.

Şeh-i meh-kevkebe Sulţān Murād-ı ma'delet-güster
Ki dünyāya vücūdı rahmet-i maḥz-ı İlahîdür

614. **ki:**
Gazel 35
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Ne çāre var ki firāķuñla eglenemem bir dem
Ne ṭālî'üm meded eyler vişāle fırsat olur

615. **ki:**
Gazel 35
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Belā budur ki alışdı belālaruñla gönül
Ĝamuñ da gelse dile bā'is-i meserret olur

616. **ki:**
Gazel 36
Mısra: 4
Ki bağlacı.

N'ola bu demde 'aşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

617. **ki:**
Gazel 36
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Hoşā feyz-i feraḥ-baḥş-ı nesim-i şubḥ-ı cân-perver
Ki hem ğam mürdesin ihyā kıılır hem şādmān eyler

618. **ki:**
Gazel 38
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Olmaz ol ğamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tiĝ-ı müje ne ḥançer-i pülād ister

619. **ki:**
Gazel 38
Mısra: 13
Ki bağlacı.

Müfti-i mu'cize-perdāz ki idrākinden
'Aķl-ı küll vādî-i endişede imdād ister

620. **ki:**
Gazel 54
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Cevrūn çekerek zevk-i ğam idrāk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-ṭāķat u hüşuz

621. **ki:**
Gazel 95
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Leb-i cân-baḥşını būs itmiş idim vāķı'ada
Bir şafā eyledim ey yār ki ta'bîr idemem

622. **ki:**
Gazel 119
Mısra: 13
Ki bağlacı.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nef'î yine bu kilik-i dūr-efşān elimüzde

623. **ki:**
Gazel 123
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
'Aşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

624. **ki:**
Gazel 125
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḥam-der-ḥamda
Olsa lāyık per-i Cibril-i mücessem şāne

625. **ki:**
Gazel 125
Mısra: 11
Ki bağlacı.

Deşne-i ğamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hânçer-i Rüstem şâne

626. **ki:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Bir 'āleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādīşeh-i Cem-şaşem olsa

627. **ki:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Şanma ki itdi zūlfını tahrīk rūzgār
Bāl açdı tūti-i haṭı pervāza başladı

628. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Hāk-i pāy-ı Şeyh 'Attārım ki oldı himmeti
Ṭab'uma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Meşnevī

629. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Vaşf-ı kef-i pür-cüdi ki ṭab'-ı şu'arāya
Hemvāre ṭaleb-ğüster ü hem feyz-resāndur

630. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Rahşı ki tek ü püda bulunmaz aña hemtā
Bir rahş-ı mübārek-pey-i ferhunde- 'ināndur

631. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **144**
Ki bağlacı.

Göstermeye bir ferde Hüdā 'ālemi sensüz
Zirā ki vücūduñ sebep-i emn ü emāndur

632. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Hikmet ger o 'ilm ise ki ahkām-ı felekden
Endişe-i 'aql-ı beşeri bā-ḥaber eyler

633. **ki:**
Kaside 10

Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki ğubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥit-i felegi pür-keder eyler

634. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Bir ğudrete mālīk ki nice taḥt-nişinüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

635. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Ki bağlacı.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i 'ādil
Hāşā ki bu endişede Nef'ī zarar eyler

636. **ki:**
Kaside 14
Mısra: **8**
Ki bağlacı.

Tiĝuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtaşā
Bir ğazā itdüñ ki hoşnüd eyledüñ peyĝam-beri

637. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Kendidür 'aynı ile şir-i ner-i silsile-ḥā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

638. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Urıılır gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zabt itmesi āsān ola tā

639. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

Yaraşur dirsem eger aña Burāk-ı cennet
Ki revādur buña ta'zīm o ğadar kim farzā

640. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Gāhī ki ḥalkā ḥalkā ṭurur piç ü tāb ile
Tuĝrā-yı ḥükm-i pādīşeh-i ḥüsn ü ān olur

641. **ki:**

Rübai 4

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Ğam çekme hakikatde eger 'arif iseñ
Farz eyle ki el'ân yine 'âlem yogimiş

642. **ki:**

Gazel 43

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Dehre mağrūr olma ey gâfil ki bunda âdeme
Tâli'î yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

643. **ki:**

Kaside 3

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Sâye-i luţf-ı Hüdâ Hazret-i Sultân Aĥmed
Ki Feridün u Sikender olamaz derbânı

644. **ki:**

Kaside 3

Mısra: 94

Ki bağlacı.

Bâ-ĥuşuş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözüüm ĥadr-i dür-i gâltânı

645. **ki:**

Kaside 28

Mısra: 47

Ki bağlacı.

Şem'-i cihân-serây-ı vezâret ki şu'lesi
Meş'al-fürüz-ı encümen-i ĥusrevân olur

646. **ki:**

Kaside 30

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Ne nâmedür bu ki feyz-ı edâ-yı pâki şunar
Dehân-ı sâmi'a-i câna âb-ı ĥayvânı

647. **ki:**

Kaside 3

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Bâreka'llâh zihî 'âţifet-i Rabbânî
Ki şeh-i 'âleme olmış ezeli erzânî

648. **ki:**

Kaside 3

Mısra: 49

Ki bağlacı.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ĥaberdâr olmaz
Eylese sine-i mür üzre eger cevlanı

649. **ki:**

Kaside 9

Mısra: 95

Ki bağlacı.

Ol feyz ile bir baĥr-ı revândur ki ĥayâlüm
Emvâcı güther yerine seyyâre-feşândur

650. **ki:**

Kaside 28

Mısra: 49

Ki bağlacı.

Mâh-ı felek serir-i sa'âdet ki pertevi
Nür-ı çerâğ-ı baĥt-ı şeh-i aĥterân olur

ki zîrâ:

1. **ki zîrâ:**

Kaside 43

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Zira ki, çünkü.

Nice demdür ki zîrâ ĥayder-i kerrâr-ı endişem
Geçürdi rüzgârûñ rüzgâr ile cihâd üzre

k'ide:

1. **k'ide:**

Gazel 77

Mısra: 1

Ki ede.

Gül gibi k'ide duĥter-i rez perde-figenlik
Lâzım gelür erbâb-ı dile tevbe-şikenlik

2. **k'ide:**

Kaside 53

Mısra: 40

Ki ede.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmeme
K'ide bir luţf ile biñ müşkilimi ol dem ĥall

kifâyet etse:

1. **kifâyet etse:-se**

Kaside 49

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Yetmek, kâfi gelmek.

İderdi noĥta-i kilik-i celâl ü câhımı merkez
Eger devr itmege çarĥuñ kifâyet etse pergârı

kifâyet evlemez:

1. **kifāyet eylemez:-mez**

Kaside 22

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yetmek, kâfi gelmek.

Kifāyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyette
Eger lâzım gelirse hüccet-i da'vâmuñ ibrâzı

kifāyet evler:

1. **kifāyet evler:-r**

Kaside 61

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Yetmek, kâfi gelmek.

Feyz-i ihsân-ı kefüñ eyler kifāyet 'āleme
Aķmasa ger çeşme-i mihr olsa deryâlar serâb

kifāyet evlese:

1. **kifāyet evlese:-se**

Kaside 58

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yetmek, kâfi gelmek.

İderdi ĥarc-ı esāsına şarf anı mi'mār
Kifāyet evlese naķd-ı ĥazā'in-i Ķārūn

kifāyet itmese:

1. **kifāyet itmese:-me, -se**

Kaside 61

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yetmek, kâfi gelmek.

Āb-ı luţf u âteş-i ķahruñ kifāyet itmese
Devlet-i 'Oşmāniyān bulmazdı böyle āb u tāb

kifāyet itmez:

1. **kifāyet itmez:-mez**

Kaside 24

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Yetmek, yetişmek.

Şaf-der-i 'arşa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iķbāline meydān-ı felek

2. **kifāyet itmez:-mez**

Kaside 55

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Yetmek, yetişmek.

Medhūne ma'nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitāb-ı müsteţāb

kifāyet-i ta'mīm vire:

1. **kifāyet-i ta'mīm vire:-e**

Kaside 32

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Bütün herkese yetecek miktarda olma (özelliği verme).

Nite ki mazhar-ı elţāf idüp cihānı Ĥudā
Vire her itdüği luţfa kifāyet-i ta'mīm

kilāb-ı rüzgār:

1. **kilāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Zamane köpeği // çekemeyen, düşmanca davranan kişiler.

Dergehünde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birkaç kilāb-ı rüzgār

kilid:

1. **kilidin:-i, -n**

Kaside 27

Mısra: 89

Anahtar, düğme vb. bir parça ile işleyen kapatma aleti.

Şikest itdüm kilidin ĥarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mazmūn u ma'nāyı

kilid evledi:

1. **kilid evledi:-di**

Kaside 54

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Anahtar etmek.

Eyledi şun'-ı mededkār-i feyyāz-ı ezel
Ĥāmemi ķufl-ı der-i genc-i ma'āniye kilid

kilk:

1. **kilke:-e**

Kaside 4

Mısra: 8

Kalem.

Oı sihrsāz-ı mu'cize-güyum ki nuţkumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

kilk-i 'allāme-i 'ālem:

1. **kilk-i 'allāme-i 'ālem:**

Gazel 38

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Cihan âlimi kalem / kalem sahibi (dünyanın en büyük âlimi).

Kimsede tab‘-ı Hudâ-dâd bulunmazsa eger
Kilk-i ‘allâme-i ‘âlem gibi üstâd ister

kilk-i ‘anber-efşânı:

1. **kilk-i ‘anber-efşânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Amber saçan, amber kokulu kalem.

Gören ‘ibâret-i şîrîn ü dil-keşini şanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ‘anber-efşânı

kilk-i bedî‘inde:

1. **kilk-i bedî‘inde:-i, -n, -de**

Mesnevi 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Bedî (yeni ve güzel şeyler yazma) kalemi.

Var kilk-i bedî‘inde o miqdâr nezâket
Terkîb-i hürûfında hem ol deñlü metânet

kilk-i bî-karârûndur:

1. **kilk-i bî-karârûndur:-u, -ñ, -dur**

Kaside 49

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Kararsız kalem // değişken hüküm, emir.

Ûtan muhkem esâs-ı mülki kilk-i bî-karârûndur
Binâ vîrân olur ger şâbit olmayınca mısmârı

kilk-i çâläküm:

1. **kilk-i çâläküm:-ü, -m**

Kaside 5

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Çabuk hareket eden, çevik kalem.

Nice biñ vâridât âmâde-i tahrîr olur dilde
Olmca säye-güster kilk-i çâläküm benân üzre

kilk-i çâpük-dest:

1. **kilk-i çâpük-dest:**

Kaside 58

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Elî çabuk kalem // hızlı yazan kalem.

Benim o Mânî-i endîşe kilk-i çâpük-dest
Ki eyledükce hayâl-i bedî‘ ü gün-â-gün

kilk-i dür-efşân:

1. **kilk-i dür-efşân:**

Gazel 119

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnci saçan kalem.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef‘î yine bu kilk-i dür-efşân elimüzde

kilk-i dür-efşânından:

1. **kilk-i dür-efşânından:-ı, -n, -dan**

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnci saçan kalem.

Söylemez söylemez ammâ söze gelse Nef‘î
Ne cevâhir dökülür kilk-i dür-efşânından

kilk-i dür-efşânım:

1. **kilk-i dür-efşânım:-u, -m**

Kaside 27

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

İnci saçan kalem.

Verür tab‘-ı şafâ-bahşum keder âyine-i âba
İder kilk-i dür-efşânım hacîl ebr-i güher-zâyı

kilk-i fetvâ-yı şerî‘at:

1. **kilk-i fetvâ-yı şerî‘at:**

Kaside 54

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Şeriat hükümlerinin kalemi, şer‘i hükümler veren.

Mesned-ârâ-yı fazîlet ki şunulmuş eline
Kilk-i fetvâ-yı şerî‘at be-tarîkî‘t-te‘bîd

kilk-i güher-efşânı:

1. **kilk-i güher-efşânı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

İnciler saçan kalem.

Şanuram kendümi bir h‘âce-i şâhib-cevher
Alduğımca elüme kilk-i güher-efşânı

kilk-i güher-pâsuñ:

1. **kilk-i güher-pāşuñ:-u, -ñ**

Kaside 49

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

İnci saçan kalem.

Hüner güyâ denizdür mâliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab'-ı pākūñ dürr-i şehvârî

kilk-i halkârî:

1. **kilk-i halkârî:**

Kaside 52

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Halkari tarzda süslenmiş kalem.

Çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür tab'uñ n'ola

Kilk-i halkârî olursa ana zerrîn-nâvdân

kilk-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi:

1. **kilk-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Nükteli söz söyleyen ve nükteden anlayanların
hayallerinin kalemi // şairlerin hayallerinin ürünü
olan şiirleri.*

Muhaşşal yok bir eglence firâkuñda dil-i zâra
Meger kilk-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi

kilk-i i'câzi:

1. **kilk-i i'câzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

*Mucize kalemi (mucize gibi yazan, yazdıkları
mucize gibi olan kalem).*

Düşer bir böyle maṭbū' u hoş-âyende gâzel işte
Alınca destine Nef'-i-i sâhir kilk-i i'câzi

kilk-i kudret:

1. **kilk-i kudret:**

Kaside 58

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Kudret kalemi.

Ḥurûf-ı câhını meşķ itse kilk-i kudret olur
Güsiste da'ire-i âsmân numüne-i nûn

kilk-i Mısrî-kaşabı:

1. **kilk-i Mısrî-kaşabı:-ı**

Kaside 37

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Mısır kamışından yapılmış kalem.

Kilk-i Mısrî-kaşabı mâşıta-i kişver-i Rûm
Tığ-ı Hindî-nesebi memleket-âşüb-ı freng

kilk-i ressâmı:

1. **kilk-i ressâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Ressamın kalemi.

Ne âteş âb-ı hayât-ı revân ki taşvîrin

Yazınca lerze tutar elde kilk-i ressâmı

kilk-i şekerhâ-yı revânumdur:

1. **kilk-i şekerhâ-yı revânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 13

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Akıcı ve tath, güzel söyleyen kalem.

Kelîm-i Mısr hem kilk-i şekerhâ-yı revânumdur

Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârî

kilk-i ser-sebzüm:

1. **kilk-i ser-sebzüm:-ü, -m**

Kaside 32

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Taze kalem // yeni fikirler yazan kalem.

Benim ki reşha-feşân olsa kilk-i ser-sebzüm

Virürdi hâşiyet-i âb-ı Ḥızırî mâ'-i hamîm

kilk-i suhan-pâlâyı:

1. **kilk-i suhan-pâlâyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Söz damıtan/arıtan kalem.

Ĝarķ olur kevn ü mekân âb-ı hayât-ı feyze
Alduğumca elüme kilk-i suhan-pâlâyı

kilk-i tekrîm:

1. **kilk-i tekrîm:**

Kaside 7

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Hürmet, ihtiram kalemi.

O ḥudâvend-i mu'azzam ki yazar elķâbın

Levh-i ta'zîme bu ta'bir ile kilk-i tekrîm

kilk-i üstād-ı kader:

1. kilk-i üstād-ı kader:

Kaside 60

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Kader üstadının kalemi // Allah'ın takdiri.

Kilk-i üstād-ı kader eyleye bu maṭla'umı
Hāl ile ziyneṭ-i ser-levḫa-i evvān-ı suḫan

kilk-i zerrīnūn:

1. kilk-i zerrīnūn: -ü, -ñ

Kaside 55

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Altın kalem.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūdunda olmuş raḥm için
Keff-i destūñ āsmān u kilk-i zerrīnūñ şihāb

kim:

1. kim:

Kaside 32

Mısra: 15

Soru zamiri.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uşūlini çarḫa kim eyledi ta'līm

2. kim:

Kaside 32

Mısra: 16

Soru zamiri.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uşūlini çarḫa kim eyledi ta'līm

3. kim:

Gazel 11

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Göñlümi her dem bir âteşdür kılan pür-ıztırāb
Kim ol âteşden bir aḫkerdür felekde âftāb

4. kim:

Gazel 88

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gıceyi gündüze katmak deñile himmet idüñ
Bir şafā eyleyelüm kim şebimüz rüz idelüm

5. kim:

Gazel 31

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

6. kim:

Gazel 32

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Baṅa teklif-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḫlar kim anı 'āqıl beni divāne yazmışlar

7. kim:

Gazel 18

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh Murād Ḥān kim devām-ı 'ömrin eylerler ricā
Urduḡınca evliyā miftāḫ-ı genc-i rāza dest

8. kim:

Gazel 22

Mısra: 3

Soru zamiri.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

9. kim:

Gazel 23

Mısra: 3

Soru zamiri.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

10. kim:

Gazel 70

Mısra: 7

Soru zamiri.

Ṭotalum rüz-ı şumār olsa kim eyler da'vā
İtdügin zulme senüñ ḥadd ü ḫisāb olmayıcak

11. kim:

Gazel 76

Mısra: 2

Soru zamiri.

Varamam küyuna aḡyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

12. kim:

Gazel 121

Mısra: 3

Soru zamiri.

Zāhidā kevseri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm cām-ı şafāyı bu gıce

13. kim:

Gazel 140

Mısra: 3
Soru zamiri.

Kim bakar mir'at-i hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sînesi

14. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 85
Soru zamiri.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

15. **kim:**
Kaside 7
Mısra: 37
Soru zamiri.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besim

16. **kim:**
Kaside 10
Mısra: 112
Soru zamiri.

Haqqumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âşâr-ı tabî'atlerine kim nazar eyler

17. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 67
Soru zamiri.

Ğamzeden kim havf ider zülfi hevâdâr olmasa
Ğamze zîrâ hem-dem-i râz-ı nihânumdur benüm

18. **kim:**
Kaside 14
Mısra: 113
Soru zamiri.

Zerresin mihre ğubârın rûzgâra kim virür
Cevheriyim ben cihâna virmem öyle gevheri

19. **kim:**
Kaside 23
Mısra: 67
Soru zamiri.

Kim at koparur 'arşa-i ma'nâda tururken
Tab'um gibi bir Rüstem-i ceng-âver-i 'âlem

20. **kim:**
Kaside 24
Mısra: 11
Soru zamiri.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

21. **kim:**
Kaside 28
Mısra: 125
Soru zamiri.

Kim cem' iderse gevher-i mazmün-ı hâşşını
Cem'iyet-i cevâhir ile kâmrân olur

22. **kim:**
Kaside 28
Mısra: 5
Soru zamiri.

Kim gördi böyle hindü-yı mest-i kemîn-ğüşâ
Kim bir hadengi âfet-i cân-ı cihân olur

23. **kim:**
Kaside 31
Mısra: 79
Soru zamiri.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hün-âb

24. **kim:**
Kaside 31
Mısra: 107
Soru zamiri.

Lezzetinden kim okursa suhan-ı şirînüm
Şerbet-i şehd-i muşaffâ olur ağızında lu'âb

25. **kim:**
Kaside 31
Mısra: 32
Soru zamiri.

Nem-çekân oldu felek kubbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan katreyi kim görse şihâb

26. **kim:**
Kaside 32
Mısra: 50
Soru zamiri.

Benânı şa'sa'aya keffi âftâba döner
Kim itse midhat-i re'y-i münîrini terkîm

27. **kimün:-üñ**
Kaside 33
Mısra: 99
Soru zamiri.

İnkâra kimün cür'eti var ise desünler
Yârân-ı suhan-fehm ü suhan-ğüya şalâdur

28. **kim:**
Kaside 39
Mısra: 13
Soru zamiri.

Bir seferde bu kadar hizmete kim kâdirdür
Fikr olunsa burada mât olur ehl-i tedbîr

29. **kim:**

Kaside 40

Mısra: 19

Soru zamiri.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldu mālîk
Ki vezîr ola dilîr ola Felâṭûn ola hem

30. **kimi:-i**

Kaside 41

Mısra: 105

Soru zamiri.

Ammā kimi ḥaşm itdi baña gör felek-i dūn
Ta' bîr idemem özge temāşā-yı zamāne

31. **kime:-e**

Kaside 44

Mısra: 83

Soru zamiri.

Kime izhâr ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḥ'āba vardukça meger düşde görem Mūsāyı

32. **kimi:-i**

Kaside 44

Mısra: 85

Soru zamiri.

Kimi işhād ideyin eyledüğüm da'vāya
İndürem sihr ü füsûn ile meger 'İsāyı

33. **kimüñle:-üñ, -le**

Kaside 45

Mısra: 85

Soru zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yâ kimüñle ceng idelüm
Ḥudâ bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārî

34. **kimüñle:-üñ, -le**

Kaside 45

Mısra: 85

Soru zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yâ kimüñle ceng idelüm
Ḥudâ bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārî

35. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 65

Soru zamiri.

Bu kadar nazma da kim cür'et iderdi ḥalâ
İtmese ṭab'uma ilhām-ı İlähî telkîn

36. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 78

Soru zamiri.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşk-ı yâr ammā
Yazuqlar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

37. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 14

Soru zamiri.

Şubḥ ammā şubḥ-ı rûz-ı devlet-i ferḥunde-fâl
Kim çeker ḥürşîdi ḥaşm-ı devlete şemşîr-i kîn

38. **kimdür:-dür**

Kaside 60

Mısra: 31

Soru zamiri.

Kimdür ol câlis-i seccâde-i fazl ü dâniş
Kimdür ol bedreḳa-i râḥ-neverdân-ı suḥan

39. **kimdür:-dür**

Kaside 60

Mısra: 32

Soru zamiri.

Kimdür ol câlis-i seccâde-i fazl ü dâniş
Kimdür ol bedreḳa-i râḥ-neverdân-ı suḥan

40. **kimdür:-dür**

Kaside 60

Mısra: 33

Soru zamiri.

Kimdür ol tâcver-i mülk-i ma'ânî vü beyân
Kimdür ol pâdişeh-i dâver-i devrân-ı suḥan

41. **kimdür:-dür**

Kaside 60

Mısra: 34

Soru zamiri.

Kimdür ol tâcver-i mülk-i ma'ânî vü beyân
Kimdür ol pâdişeh-i dâver-i devrân-ı suḥan

42. **kim:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 47

Soru zamiri.

Kim çeker sıkletin bu eşḥâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhidur

43. **kimüñ:-üñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 48

Soru zamiri.

Kim çeker sıkletin bu eşḥâşuñ
Bilürin bu kimüñ günâhidur

44. **kimûn:-üñ**

Gazel 15

Mısra: 3

Soru zamiri.

Gün gibi bilmem kimûñ gam-hânesin pür-şevk ider
Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

45. **kim:**

Gazel 21

Mısra: 7

Soru zamiri.

Ol şive-i reftâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet

46. **kim:-e**

Gazel 57

Mısra: 9

Soru zamiri.

Kime şekvâ eylesün bî-çâre Nef'î n'eylesün
Ğamzesi maħmûr u çeşmi nîm-mest-i ħâb-ı nâz

47. **kim:**

Gazel 19

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil ğamzeñ ile tırnaña pek uydı ulaşdı
Hağ şaklaya kim olmaya mağzûb-ı maħabbet

48. **kim:**

Gazel 34

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ğamze kahramân-ı kişver-ârâ-yı melâĥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgân anuñ şaf şaf sipâhıdır

49. **kim:**

Gazel 34

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice ħ'âba varur ol ğamze-i 'ayyâr kim çeşmi
Hezârân fitne-i mestânenüñ ârâmgâhıdır

50. **kim:**

Gazel 34

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şâhenşâh-ı zî-şân u bülend-iĳbâl-i devrân kim
Cenâbı pâdişâhân-ı cihânuñ kıblegâhıdır

51. **kim:**

Gazel 36

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârûñ şun'ını gör kim zemîni âsmân eyler

52. **kim:**

Gazel 37

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kâse-i ser kim yoluñda ğarĳa-i hûn-âb olur
Baħr-ı 'aşka geh ħabâb olur o geh girdâb olur

53. **kim:**

Gazel 39

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Güni günden yig olsun rüzedârân-ı ğam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nev-rüzümüz vardır

54. **kim:**

Gazel 42

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'aşkıñ
Kim nâle-i 'uşşâĳ şadâ-yı ceresümdür

55. **kim:**

Gazel 43

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nâz iderse ğamzesi 'uşşâĳ-ı zâra nâz ider
Zülfi bir aşüftedür kim rüzgâra nâz ider

56. **kim:**

Gazel 44

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne 'âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz kim

57. **kim:**

Gazel 44

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yâ bilmesüñ mi 'ârif olan kim każâ daĳi
Her bir nigâh-ı germini ħâzır belâ bilür

58. **kim:**

Gazel 51

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ĥazret-i Sultân Murâd Ĥân-ı kerîmü'ş-şân kim
Şevĳ-i medĳiyle ğarîb efkâra düşdi ğöñlümüz

59. **kim:**

Gazel 54

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zâhid bizi kor gayra satar şimdi riyâyı
Duymuş bizi kim mu'tekid-i bâde-fürüşuz

60. kim:

Gazel 55

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir zevk komuş hikmet-i Haqq meşrebimizde
Kim mest-i gam ârâm-ı dil-i hurrem-i 'aşkız

61. kim:

Gazel 58

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Olmuş o şüh o mertebe mest-i şarâb-ı nâz
Kim bâde içre 'aksine eyler 'itâb-ı nâz

62. kim:

Gazel 60

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bilmem ne füsün eyledi ol turra-i cādū
Kim böyle serâsime vü âşifte-nümâyız

63. kim:

Gazel 64

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yeter 'ömr-i dirâzı dil saña zülfî ço la'lin kim
Hayât-ı nev bağışlarsa hayât-ı cāvidān virmez

64. kim: -ma

Gazel 79

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dehre mağrūr olma kim tâcin düşürmezdi yere
Olmasa mest-i gurūr-ı devlet-i deh-rûze gül

65. kim:

Gazel 90

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Derd var dilde gamum 'âleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nâ o kadar kim yine tahrîr idemem

66. kim:

Gazel 92

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ğamze yâr olmaz ki hem hercâyı hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

67. kim:

Gazel 104

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice bir dil gam-ı zülfünle perîşân olsun
Göreyin zülfini kim hâk ile yeksân olsun

68. kim:

Gazel 114

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nâvek-i gamzelerün şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykân-ı ciger-düzi bulaşmaz kıne

69. kim:

Gazel 116

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hân Murâd ol şeh-i Cem-câh-ı kerîmü's-ş-şân kim
Devr-i cüdında cihân kâm-revây oldu yine

70. kim:

Gazel 124

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

71. kim:

Gazel 124

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

72. kim:

Gazel 127

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâzret-i Sulṭân Murâd-ı kâmrân kim Haḡ vire
Eyleye devletle zevk-i bî-ḥisâb-ı Edrine

73. kim:

Gazel 130

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol vezîr-i nükte-perver kim dil ü tâb ehline
Medḥin itmek oldu aḡşâ-yı emel nev-rûzda

74. kim:

Gazel 134

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh Murād Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

75. **kim:**

Gazel 136

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cism-i pâkinde letâfet o kadar kim şanasın
Sinesi âyinedür âyinedân pîreheni

76. **kim:**

Gazel 141

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Leşker-i müjgâni kim bir Kahramândur her biri
Gamzesiyle ceng ider şâhib-kırândur her biri

77. **kim:**

Gazel 142

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hevâlarda letâfet ol kadar kim bülbül-i zâruñ
Nice te'şîr ider bilmem güle âh-ı ciger-sûzı

78. **kim:**

Gazel 143

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i Cem-rütbe Sulţân Ahmed-i ferhunde tal'at kim
Bahâr-ı bâğ-ı devletdür cemâl-i 'âlem-efrûzı

79. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr
Rûzgâra 'âlem-i ğayb armağandıdır sözüm

80. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 28

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Âferîniş tûti-i endişeme bir dâmdur
Kim o dâmuñ dâne-i pür-imtinânidur sözüm

81. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 36

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İşte Hâllâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşârını kim tercemânidur sözüm

82. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 56

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pâsbân olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerâğ-ı pâsbânidur sözüm

83. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 63

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Na't-ı şâhenşâh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medhiyle dilüñ cân-ı cihânidur sözüm

84. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 69

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kadar el verdi ma'nâ feyz-i evşâfiyle kim
Güyyiâ miftâh-ı genc-i şâygânîdür sözüm

85. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya'ni sırru'llâh-ı a'zam Hâzret-i Mollâ-yı Rüm
Kim odur ma'nâda şâhib-mesned-i Keyhusrevî

86. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Husrev-i endişe kim aşk-ı Hüsameddîn ile
Oldı tûğ-ı bâtinî dünyâya bürhân-ı kavî

87. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol hüdâvend-i serîr-i ma'rifet kim feyzîdür
Sâlik-i bî-tüşe-i gümrâha zâd-ı uşrevî

88. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Aña rûh-ı Gülşenîdür bâğbân-ı ma'nevî
Bir gülîstân-ı müferrihdür dil-i pür-feyzi kim

89. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Feyz-i isti'dâd-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi hürşîd ü mâh ü âsmânî Mevlevî

90. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **13**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O Hüdāvend-i 'Ömer-'adl ü 'Alī-siret kim
Buldı zātıyla şeref silsile-i 'Osmānī

91. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **15**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şehensāh-ı kazā-re'y ü kader-ı kudret kim
'Ālemün 'ıyd-ı mübārek-demidür devrānı

92. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **25**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ğark-ı güher
Mevc-ḫız olduğu dem baḫr-ı kef-i iḫsānı

93. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **27**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hıṣmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-'itāb
Eridür şu gibi tāb-ı nazarı sindānı

94. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **33**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Āferin şeṣt-i hümāyūnna kim oklarınıñ
Mümdan olsa yine taşu deler peykānı

95. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **61**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her seḫer şöyle te'essüfle çeker kim yakasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

96. **kim:**

Kaside 3

Mısra: **83**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İltifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḫ-i šāhān-ı cihānbāna viren 'unvānı

97. **kim:**

Kaside 4

Mısra: **13**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaṣṣāf-ı Muḫteṣem-suḫanım kim kaṣā'idüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

98. **kim:**

Kaside 4

Mısra: **31**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şūḫ-ı şivekāra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ğamdan amān virür

99. **kim:**

Kaside 4

Mısra: **68**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeṣān virür

100. **kim:**

Kaside 4

Mısra: **109**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nazm āḫir oldu başlayalum şol du'āya kim
Şi're ḫavāṣṣ-ı ed'ıye-i ḫudsiyān virür

101. **kim:**

Kaside 5

Mısra: **19**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḫüsni zülfi-pür-ḫam sine-i sīmīn-berān üzre

102. **kim:**

Kaside 5

Mısra: **45**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferḫadān üzre

103. **kim:**

Kaside 5

Mısra: **47**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alır ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

104. **kim:**

Kaside 5

Mısra: **57**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḫubbe-i 'ālī
Otāğ-ı sebzidür şāḫn-ı fezā-yı lā-mekān üzre

105. **kim:**

Kaside 6

Mısra: 31

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fûrûğundan felek
Mihri ni fark eylemez pinhân mîdur peydâ mîdur

106. kim:

Kaside 6

Mısra: 59

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol cihân-gerd-i sebük-rev kim tefâvüt eylemez
Zîr-i pâyında zemîn deryâ mîdur şahrâ mîdur

107. kim:

Kaside 7

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle şâhib-suhanuñ bundadır a'lâlîğî kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrûr u za'im

108. kim:

Kaside 7

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luţfi bir meretebe kim itse kefi desti eger
Resm-i cûd u keremi ebr-i bahâra ta'lim

109. kim:

Kaside 7

Mısra: 75

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ƙahrı bir meretebe kim olsa ger ednâ şereri
Meş'al-efrûz-ı reh-i Ƙâfile-i bād-ı nesim

110. kim:

Kaside 7

Mısra: 85

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Adli kim memleket-ârâ-yı cihândur itse
Emn ü âsâyiş için 'aleme fermân-ı 'amim

111. kim:

Kaside 8

Mısra: 19

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşm-i mazmûn-güyı kim gâhî dil-i 'uşşâk ile
Güft ü güy-ı nâz için bir küşe-i pinhân bulur

112. kim:

Kaside 8

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luţf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ğand-i lebûnden cân bulur

113. kim:

Kaside 8

Mısra: 35

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i 'adlinde nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân bulur

114. kim:

Kaside 8

Mısra: 49

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini âşyânında gelür mihmân bulur

115. kim:

Kaside 8

Mısra: 59

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey şeh-i şâhib-ğüner kim devletüñde ehl-i dil
Dâ'imâ düşvâr olan maşşûdunı âsân bulur

116. kim:

Kaside 8

Mısra: 63

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ben o Hâğânî-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Âstân-rûb-ı sarâyı devlet-i Hâğân bulur

117. kim:

Kaside 8

Mısra: 65

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Enverî-i rûzgârum kim şebistân-ı suhan
Şem'-i fikrümle zıyâ-yı neyyir-i rahşân bulur

118. kim:

Kaside 8

Mısra: 67

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hüsrev-i dîvân-ı nazmum kim berât-ı şâ'iri
Naşş-ı elğâbumla zîb ü ziver-i 'unvân bulur

119. kim:

Kaside 8

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her ne fitne kim zuhûra hayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zuhûrın ol haţ-ı fettân bulur

120. kim:

Kaside 8

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġamzesi bir mest-i h'āb-ālūde-i pūr-fitne kim
Düşde ger el sunsa tîġe dāmeninde ħan bulur

121. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol rind-i tehī-deste ħased kim bu zamānda
Ġam-ħānesi 'işretkede-i sīm-berāndur

122. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

123. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **30**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Güş et ne dir ol rind-i Mesīhā-dem-i ma'nā
Kim reşġa-i kilki suġhane rūġ-ı revāndur

124. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Havrā-yı ma'āniyle țarabġāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ħacle-i țab'um

125. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirīne-i şūrīde-dilāndur

126. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir böyle dem-i ħurrem ü ferġunde ħuşūşā
Kim mā-ġaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerāndur

127. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şāh-ı kevākib-ġaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baġş-ı zamāndur

128. **kim:**
Kaside 9

Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgēhi ħayşer ü ħāndur

129. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir kişvere kim ħıfzı niġebān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şir-i jiyāndur

130. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **64**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir āyinedür māşitā-i re'yine ħürşid
Kim aña nemed-pāre-i şubġ āyinedāndur

131. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çāpüklüġi ol mertebe kim farț-ı şitābı
Ĥayret-dih-i endīşe-i taġkīġ ü gümāndur

132. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **88**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile piçide duġāndur

133. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i 'ulvī
Kim aña bahā mā-ġaşal-ı kevn ü mekāndur

134. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **101**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevhlerle ħazīneñ
Deryā-yı ma'ānī gibi bī-ġadd ü kerāndur

135. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **104**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çok gerçi dilirāne suġhan-ġüster-i bī-bāk
Kim her biri zu'munca falān ibn-i fulāndur

136. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **112**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāhīn-i ḥayālūmdür o şeh-bāz şikārı
Kim 'avn-ı İlāhī aña bāl-i tayarāndur

137. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **142**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hakk rüzını nev-rüz u şebūñ kadr ide her sāl
Ol pāyede kim kıble-i iḳbāl-i şehāndur

138. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir düş gibidür haḳ bu ki ma'nāda bu 'ālem
Kim göz yumup açınca zamānı güzer eyler

139. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **10**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Teşhīş-i reh-i ḥayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ḡam birbirini bī-siper eyler

140. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā ol kişi kim tūr-i ciġer-düz-ı kazāya
Ḥaşmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

141. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endiše-i evşāf-ı şeh-i dādger eyler

142. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hürşid-i kevākib-ḥaşem-i rüy-ı zemīn kim
'Askerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

143. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbiri ile devrini zīr ü zeber eyler

144. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **80**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey Ḥusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ 'ālemi pūr-zīb ü fer eyler

145. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **86**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tab 'umdur o deryā-yı güher-pāş-ı ma'ānī
Kim sāhilini ma'den-i lü'lü-yı ter eyler

146. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **88**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Endišem o şüretger-i i'cāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine tarḥ-ı şuver eyler

147. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḥan kim
Bir ḳatresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

148. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Rengīn ü lezīz oldu kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endişeyi pūr-gül-şeker eyler

149. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vī-i fazl u hüner eyler

150. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Söz midür o kim nüshasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḥne-i dīvār u der eyler

151. **kim:**
Kaside 11

Mısra: 23
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cihānbān-ı mu' allā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

152. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 31
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehensāh-ı 'adālet-pīşe 'Osmān Hān-ı s̄ānī kim
Vücūdiyle hayāt-ı tāze buldı mülk-i 'Osmānī

153. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 49
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil-i pūr-feyzi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O bahrūñ pūr-güher bir mevcidür şemşir-i bürrānī

154. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 63
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tiz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse 'ummānī

155. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 68
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ƙulağın dik tıtuş per-tāb idince farı-ı sür'atden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānī

156. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 73
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ben ol Vaşşāf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Hākānī

157. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 85
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol Hāyder-i Kerrār-ı ma'nā kim hücūmumdan
Dilirān-ı hayāle teng olur endişe meydānī

158. **kim:**
Kaside 11
Mısra: 98
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdūñ ey Nef'ī
Du'āya başla kim buldı kaşide hadd ü pāyānī

159. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 24
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bī-vücūdum ol kadar āyine-i idrākde
Kim gubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

160. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 48
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devr-i 'adlinde mübāhāt eyleyüp der rüzgār
Kim bu günler 'ıyd u nev-rüz-ı zamānumdur benüm

161. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 52
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benden a'lā mı bilir kadrin felek yā rüzgār
Kim hayāl-i medhī her dem yār-ı cānumdur benüm

162. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 62
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Meşreb-i pākıdır ol ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Kim hayāl-i reşhası rüh-ı revānumdur benüm

163. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 79
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem kaşide hem gāzel bir tāze vādıdır bu kim
İhtirā'-ı hāme-i mu'ciz-beyānumdur benüm

164. **kim:**
Kaside 13
Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nedür ol 'işret-ābād-ı bülend ol kaşr-ı 'ālī kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtārī

165. **kim:**
Kaside 13
Mısra: 27
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne büstān reşk-i feyz-ābād-ı Firdevs-i ma'ānī kim
Leb-i dil-berden a'lā meyve-i şirīn-i eşcārī

166. **kim:**
Kaside 13
Mısra: 45
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḫayātāsā vūcūd-ı ādeme sārī

167. **kim:**

Kaside 13

Mısra: **61**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Alī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sultān ‘Osmān kim
Revādur ṭāk-ı ‘arṣa aşılsa tūḡ-ı ḫūn-bārī

168. **kim:**

Kaside 13

Mısra: **97**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zamīr-i pākūm ol levḫ-i celīdūr kim kenārında
Sevād-ı her dü- ‘ālem bir ḫafī naḳṣ-ı ḳalemkārī

169. **kim:**

Kaside 13

Mısra: **105**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ḫayālūmdūr o deryā-yı ḫurūṣān kim sebaḳ almıṣ
Felek tedvīr-i gird-ābindan anuñ ‘ilm-i edvārī

170. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **26**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim ḫabāb-ı ber-ḳārar olmuṣ aña her ḳāderi
Bir ‘aceb deryādūr ordū-yı ḫümāyūnuñ senūñ

171. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **45**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāh-ı valā-rūtbe ‘Osmān Ḥān Ğāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

172. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **47**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehsüvār-ı ‘ālem-ārā kim revādur olsa ger
Na’l u mīḫ-ı raḫṣı ḳarḫuñ āftāb u aḫteri

173. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **49**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şaf-der-i ḳışver-güṣā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebra’ıl innā fetehnā ḫ’ān-ı tūḡ u miḡferi

174. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **51**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pādişāh-ı ‘ādil ü ‘ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayşeri

175. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **65**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar āsūde ‘ālem sāye-i ‘adlūnde kim
Ḥābgāh eyler ḡazāle pehlū-yı şīr-i neri

176. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **81**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Ācizim ḫaḳ üzre evşāfuñda ḫālā kim benim
‘Ālem-i endişenūñ ‘allāme-i dānişveri

177. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **90**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥāmem ol mu ‘ciz-ṭırāz-ı şad-hezārān pişedür
Kim naḫīr olmaz aña illā Kelimūñ ejderi

178. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **93**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tab ‘um ol büt-ḫānedür kim şūret-i divārınıñ
Taşa kār eyler ḫadeng-i ḡamze-i nāzükteri

179. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **98**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her ḫayālūm bir ‘arūs-ı nāz-perverdür benim
Kim bu ‘ālemden degül esbāb-ı zīb ü ziveri

180. **kim:**

Kaside 14

Mısra: **122**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Başla şimden şoñra ey Nef’ī du ‘ā-yı devlete
Bir du ‘ā it kim ola ḫūsn-i ḳabülūñ mazḫarı

181. **kim:**

Kaside 15

Mısra: **9**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bu demde kim şām u seḫer mey-ḫāne bāḡa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma’zürdür Şeyḫu’l Ḥarem

182. **kim:**

Kaside 15

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zevkî o rind eyler tamâm kim çuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ham-be-ham

183. **kim:**

Kaside 15

Mısra: 41

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hākān-ı 'Osmānî-neseb kim mūnderic zātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı 'Arab iḳbāl-i Pervîz-i 'Acem

184. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bundan a'lā rif'at olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı hāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

185. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 27

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehensāh-ı mu'azzam kim aña ta'zīm ile
Böyledür dā'im hıttāb-ı müstetāb-ı rūzgār

186. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 60

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice har-ḫab' u le'im
Kim sitemde her biri nā'ib-menāb-ı rūzgār

187. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 65

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Husrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i ma'rifetle behreyāb-ı rūzgār

188. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankā ne Hümā

189. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Şaçlı Ṭorı bir bāl-güşā 'Ankā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduğı dem bî-pervā

190. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 29

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pā

191. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 59

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Birisi daḫi Aga Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḫini bu güne edā

192. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 63

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Şanki refṫara gelür bir şanem-i sürḫ-ḳabā

193. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 67

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭurfa gül-gün-ı firibende-reviş kim şanasın
Cümle endāmına urmuş yed-i ḳudret ḫinnā

194. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 99

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müdde'ā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi küşe-i ebrü ile itse imā

195. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 102

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaraşur dirsem eger aña Burāk-ı cennet
Ki revādur buña ta'zīm o ḳadar kim farzā

196. **kim:**

Kaside 17

Mısra: 115

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dādger pādīşeh-i 'ādil ü 'ālī-şān kim
Her ne emr itse ḳazā ḫükmini eyler imzā

197. **kim:**

Kaside 17

- Mısra: **119**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyün-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā
198. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O şehensāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baħr-ı seħdūr bir eli ebr-i 'atā
199. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Aġa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endām u ra'nā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muħtāc ħinnāya
200. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O deñlü tiz-revdür kim ser-i mīħi nişān itmez
Tıkunsa şadme-i na'li eger gül-berg-i ra'nāya
201. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Şeh-i vālā-güher Sultān Murād-ı dād-güster kim
'Adāletde nazīri gelmemişdür daħi dünyāya
202. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O şāhensāh-ı ħūrşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşāt-ı luħi ġālibdür şafāda keyf-i şāhbāya
203. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- İki şeh-zāde kim her biri bir rüh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür
204. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Biri Sultān Maħmūd u biri Sultān Muħammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür
205. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ya iki gül-bün-i nev-ħızdūr kim her birisinin
Zemīni başkadur ammā biri birine hem-serdür
206. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Zihī 'ālī-neseb şeh-zādegān-ı 'ālem-ārā kim
Peder şāhensāh-ı 'ālem-penāh-ı dād-güsterdür
207. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **27**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Şehensāh ibn-i şāhensāh u sultān ibn-i sultān kim
Çıkınca Ādeme ecdādı şāħib-taħt u efserdür
208. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ĥudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aħa
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrine çākerdür
209. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Cihān-sālār-ı 'ālī-fiħrat u ġudsī-cibillet kim
Tāvāf-ı dergehi kerrübüiyāna ħacc-ı ekberdür
210. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Kerīm-i kāmran kim reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla
Dil-i kān pür-ħırāş u ħātır-ı deryā mükedderdür
211. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Fürüzān şeh-çerāġ-ı dudmān-ı 'Āl-i 'Osmān kim
Fürüg-ı tal'atiyle dīde-i devlet münevverdür
212. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eyā sultān-ı ‘ādil kim zamān-ı ‘adl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḥ‘aher-gır-i şır-i şerze-i nerdür

213. **kim:**

Kaside 19

Mısra: **84**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola dā’im serir-i saltanatda ḥurrem u ḥandān
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti’dāda mazhardur

214. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **19**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cenāb-ı ḥazret-i Sultān Murād-ı ‘ālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

215. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **21**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şāhenşāh-ı zī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mır-i iştābl-ı ḥümāyūnı ger İskender

216. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **23**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmuş sa‘ādetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydān-ı pehnāver

217. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **25**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pirā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḥusrev-i ḥāver

218. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **56**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola hem münderic her bir ḳaşidemde nezāketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lā-büdd ider ez-ber

219. **kim:**

Kaside 20

Mısra: **89**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İre bir gāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i ḳişver kim
Du‘ā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

220. **kim:**

Kaside 21

Mısra: **19**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şeh-süvār-ı Nerimān-şüküh-ı zī-şān kim
Cihāna şa’şa’a-bār oldı berḳ-ı şamşāmı

221. **kim:**

Kaside 21

Mısra: **23**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥizebr-i ma’reke Sultān Murād Ḥān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

222. **kim:**

Kaside 22

Mısra: **33**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yegāne pādişāh-ı müsta’id kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisi vü Türkī vü Tāzi

223. **kim:**

Kaside 22

Mısra: **37**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāzır
Murād itse geceyle seyre ḥurşid-i fişek-bāzi

224. **kim:**

Kaside 22

Mısra: **52**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Firāk-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzi

225. **kim:**

Kaside 23

Mısra: **36**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḥulkı
Kim her şiken-i pür-ḥamı bir micmer-i ‘ālem

226. **kim:**

Kaside 24

Mısra: **49**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥazret-i Ḥān Murād ol şeh-i şāhib-dil kim
Faḫr ider zātı ile encüm ü erkān-ı felek

227. **kim:**

Kaside 24

Mısra: **51**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehensāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i nazımdur āryiş-i dükkān-ı felek

228. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 53

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol cihân-bân-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
'Aks-i cām-ı zeridür şem'-i şebistân-ı felek

229. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 55

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamân kim yaraşur
Na'l-i Şebdîzi olursa meh-i tâbân-ı felek

230. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 89

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥayf ol 'ârif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nâ-çâr ola minnet-keş-i dermân-ı felek

231. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 97

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bikr-i fikrüm o kadar şüh u dil-ârâdur kim
Reşk ider gamzesine zühre-i fettân-ı felek

232. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 105

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kadar rüşen ola kevkeb-i bahtı kim anuñ
Şu 'lesinde güm ola mihr-i dirahşân-ı felek

233. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 107

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İde imdâd o kadar nuşret-i Yezdânî kim
Bir ola tâlî'ine müşkil ü âsân-ı felek

234. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim cemâl-i bâ-kemâlün zann iderler nâ-gehân
'Âlemi pür-nür idince âftâb-ı bâmâd

235. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim helâk olmağ muqarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daḥi eyyâm-ı hicrân imtidâd

236. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 36

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehensâh-ı bülend-iqbâl ü 'âlî-meretebe
Kim ider dergâhuña şâhân-ı 'âlem istinâd

237. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 39

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḥudâvend-i suḥanver kim sözin fehmi eylemez
Bulsa ruḥşat meclis-i ḥâşşına 'âkl-ı müstefâd

238. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İki ḥâ'in idi bunlar kim işâbet oldı pek
İkisinün daḥi katli ber- sebîl-i ıttırâd

239. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 73

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Biri bu iblîs-i pür-telbîs-i fettân kim müdâm
İtmedeydi fitne vü âşüba tertîb-i mevâd

240. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 75

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir de ol 'ifrit-i küfr-endîş-i kâfir-kîş kim
Aña mensûb idi hep erbâb-ı baḡy ü irtidâd

241. **kim:**

Kaside 26

Mısra: 43

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Merd-i meydân-ı veḡâ kim yaraşur
Raḥşına atlas-ı çarḥ olsa gecim

242. **kim:**

Kaside 26

Mısra: 75

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Var mı Nef'i gibi bir şâ'ir kim
Nazmına ide Nizâmî teslim

243. **kim:**

Kaside 26

Mısra: 83

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice mağrūr u za'ım olmaz kim
Şeb u rüz eyleye medħin taşmīm

244. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şāħib-şadr-ı himmet kim kemāl-i qahr u luţfından
Olur şermende rūħ-ı Qahramān u Hātem-i Tāyī

245. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çerāğ-ı re'yidür ol şem'-i bezm-efrūz-ı kudsi kim
Aña itmiş kader fānūs-ı mīnā çarħ-ı vālāyı

246. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 47

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hāk üstine gūyā şabā gül-berk-i ra'nāyı

247. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 64

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Senūñ düşmenle peykār itdüğün sā'at kıyāmetdür
Güni mäh-ı 'ālemdür kim pür itmiş nūri dünyāyı

248. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 69

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devründe meger hūbān
Külāhı gūşesinden göstere zūlf-i semen-sāyı

249. **kim:**

Kaside 27

Mısra: 81

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne 'ālem mihrisün sen kim hılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka mağribden çıkup tığ-ı mücellāyı

250. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 97

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim tenlerinde rāħ-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāħ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

251. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 101

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol demde kim siyākat-ı ta'dād-ı küşteğān
BİRÜN-İ HAYTA-İ SER-İ KILK-İ BEYĀN OLUR

252. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 104

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ger 'āşiyān-ı rüz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyāmeti kim ol zamān olur

253. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 114

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medħūñde yerleşir
Endişe kim şenāñ ile raţbü'l-lisān olur

254. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 133

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gör i'tikād-ı fāsadin itmez bu fikri kim
Rübeh nice muķābil-i şir-i jiyān olur

255. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 141

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nef' i du'āya başla қо da'vāyı kim du'ā
Nazm āħırında 'ādet-i nazm-āverān olur

256. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşmüñ o Qahramān-ı ğazabnākdür senūñ
Kim hışmı zā'il olsa daħi bī-emān olur

257. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir hādengi āfet-i cān-ı cihān olur

258. **kim:**

Kaside 28

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim gülşen-i ruħūñda vire nağmeye qarār
Tā ol zamān ki bāğ-ı cihān pür-hazān olur

259. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **30**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Zülfün mi yâ gezende siyeh mâr-ı ham-be-ham
Kim pâsbân-ı genc-i nihân-ı miyân olur
260. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **46**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Mağşüd-ı kâ'inât u murâd-ı cihâniyân
Kim âstânı kıblegeh-i ins ü cân olur
261. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Re'y-i münîri kim felek-i fehm ü dânişe
Bir mihr-i zerre-perver-i 'arş âsmân olur
262. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Çâpüklüğü o mertebe kim zıll-ı râkibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur
263. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **34**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Vire zimâm-ı umûri kef-i kifâyetine
Bir ehl-i merhâmetün kim ide bu fırkayı şâd
264. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Vezîr-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldı debdebe-i kûs-ı şevketiyle bilâd
265. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murâd itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd
266. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Benim o kühken-i Bîsütün-ı ma'nâ kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd
267. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Vezîr-i kevkebe-güster Naşûh Pâşâ kim
İder şukûhı hacil husrevân-ı devrânı
268. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O Qahramân-ı zamân kim hücum-ı iqbâli
Kul itdi pâdişeh-i Rûma şâh-ı İrânı
269. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Fürüg-ı pertev-i re'y-i münîri kim oldur
Cihân-ı saltanatun âftâb-ı tâbânı
270. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **108**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Olur ney-i kalem-i huşki nahl-i bâr-âver
Kim itse şebt-i kelâmumda hâme cünbânı
271. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i haşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb
272. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Nazm-ı rengînümi kim yazsa midâd-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafâ-güsteri yâkût-ı müzâb
273. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- İrdi bir gâyete te'sîr-i hevâ kim bu mür
Bir dem-i germ ile eyler idi deryâyı serâb
274. **kim:**
Kaside 31

- Mısra: 25
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Oldı pür-tâb o kadar şiddet-i germâdan kim
Añdurur hâlet-i ser-germî-i 'uşşâkı habâb
275. **kim:**
Kaside 32
Mısra: 37
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Sütüde Âşaf-ı devrân Naşûh Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kadar aña ta'zîm
276. **kim:**
Kaside 32
Mısra: 39
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Vezîr-i şâh-ı cihân kim ne emr iderse olur
Kažâ rızâyile fermân-ı hükmine teslim
277. **kim:**
Kaside 32
Mısra: 51
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Şeref o mertebe zâtında kim tekâverinüñ
Nişân-ı na'li idelden cebîn-i hâki vesîm
278. **kim:**
Kaside 33
Mısra: 17
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûsa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur
279. **kim:**
Kaside 33
Mısra: 24
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Almışdur olan 'aqlımızı bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hûş-rübâdur
280. **kim:**
Kaside 33
Mısra: 44
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Hem-nâm-ı şehensâh-ı rüsül hazret-i Pâşâ
Kim hâk-i deri ma'bed-i cân-ı fužalâdur
281. **kim:**
Kaside 33
Mısra: 73
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medhüñ
Pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur
282. **kim:**
Kaside 33
Mısra: 77
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Kim âyîne-i pür-keder-i mâh-ı sipihre
Her lem'ası bir mişkala-i jeng-zidâdur
283. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Zihî firdevs-i şânî kim olur şâliş añıldukça
Zemînüñ Ka'be-i 'ulyâsı çarhuñ Beyt-i ma'mûri
284. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 5
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Zihî 'âlî-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmişdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzinden beyt-i mezkûri
285. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 15
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Vücûdi ol kadar kem-yâb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrû-yı zühre şâm-ı deycûri
286. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 35
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O düstür-ı Arišto-'aql u İskender-şalâbet kim
Umûr-ı dîn ü devletde denilmez bezl-i maqdûri
287. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 43
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Semiyy-i Fahr-ı âlem hazret-i Pâşâ-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mûri
288. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 53
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Döner ol mihre kim çarhu şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplu semmûri
289. **kim:**
Kaside 34
Mısra: 59
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim aña hıfzı nıgehbân ola ol yerde
İder perverde şâhın beyza-i güncişk ü 'uşfürı

290. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Habbezâ rahş-ı felek- seyr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyâre revâdur aña zer-mîh-ı ni 'âl

291. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **67**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencîde-makâl

292. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **77**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şıfat-ı şive-i reftârını gör kim meşelâ
Olsa ger cilvegehi tahta-i rîg-i remmâl

293. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kadar çâpük ü nâzük hareket eyler kim
Ne olur rîg perîşân ne bozılır eşkâl

294. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol dâver-i şâhib-dil ü dîn-perver kim
İder endîşe-i evşâfuñı vahy istikbâl

295. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **107**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâmem ol ejder-i gencîne-i ma'nâdur kim
Nür-ı ma'nâ deheninden görünür şu'le mişâl

296. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sipeh-şikâf-ı yegâne Hâlîl Pâşâ kim
Cihâna âteş urur berç-ı tîgî çekdügi dem

297. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yegâne şâh-süvâr-ı dilîr ü çâpük kim
Olur şikârı 'adü başmadın rikâba kâdem

298. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim reşâşe-i âb-ı hayât meşrebidür
Medâr-ı zindegî-i cân-ı luţf u cism-i kerem

299. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim eşi 'a-i pertâb-ı nür-ı kevkebidür
Fitil-i şem'-i zer-endüd-ı neyyir-i a'zam

300. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'âlem teng

301. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

302. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Râst-girdâr-ı kader-kevkebe kim havfindan
Başını hırçaya çekdi felek-i pür-nîreng

303. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîgî meyânında neheng

304. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şaf-şikâf-ı sipeh-endâz kim olsa yaraşur
Kehkeşân Edhem-i çâpük-revine simîn-teng

305. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kişver-ârâ-yı kerem-pişe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

306. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şadr-ı a'zam o cihânbân-ı 'azîmü's-şân kim
Rîzesinüñ dürüdür gevher-i tâc-ı Hüşeng

307. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kâr-fermâ-yı 'adâlet kim olursa lâyıık
Çahramân aña silahdâr u Nerimân serheng

308. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 39

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yûsuf-ı hulkıdır ol şâhid-i ma'nî kim olur
Dil -i 'aql âfet-i 'aşk ile serâsime vü deng

309. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 41

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hüsrev-i re'yidür ol şaf-der-i yektâ kim urur
Heft-seyyâre-i peyk gibi rikâbında şeleng

310. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 45

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O cihân-gerd-i sebük-pây kim itdükce şitâb
Bırağur sâyesini yolda hezârân ferseng

311. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 51

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hârekâtı o qadar mu'tedil ü nâzük kim
Eblâk-çarlı aña nisbet görünür kec-rev ü leng

312. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 81

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tab'um ol ğamze-i şüh-ı büt-i ma'nâdur kim
Hün-ı şemşir-zebân ile virür fitneye reng

313. **kim:**

Kaside 37

Mısra: 86

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şimdiden şöıra du'â eyle hemân ey Nef'î
Heves-i lâf u güzâf eyleme kim kâfiye teng

314. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hüseyn-ism ü 'Alî-sîret hıdîv-i 'âlem-ârâ kim
Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihâna sür olur mâtem

315. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 29

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Adâlet-pişe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

316. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 35

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Fürüg-ı âftâb-ı re'y-i 'âlem-gîri kim oldur
Fürüzân şeb-çerâğ-ı düdmân-ı 'âlem ü âdem

317. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 42

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Biribirine girdi fitne havfından zamânında
Şabâdan şanma kim gîsü-yı hübânı olur derhem

318. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 69

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şanurlar nâz-perver bir şanemdür kim hırâm eyler
Humâr-ı h'âbdan olmuş perîşân tûrta vü perçem

319. **kim:**

Kaside 38

Mısra: 91

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Çalaş-perdaş-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

320. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārī ile şarşılıur eyvān-ı eşīr

321. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Var kıyās eyle sebūk-revligini kim meşelā
Eylese rākibi ger kaçd-ı şikār-ı naḥcīr

322. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir cilā vireyin āyīne-i endişeme kim
Eyleye şa'ş'a'ası dīde-i ḥurşīdi ḍarīr

323. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ḡam olursa ṭarab-ḡāne-i Cem

324. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O Ḥudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḡaşır devletine terbiyet-i tiḡ ü ḡalem

325. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O yegāne sipeh-endāz-ı zafer-yāver kim
Cünd-i ervāḡ-ı melā'ikdūr aña ḡayl u ḡaşem

326. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şadr-ı a'zam o güzīde ḡalef-i ādem kim
Faḡr ider zāt-ı şerifiyle şanādīd-i ümem

327. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür
Olsa lāyık per-i Cibrīl aña cārüb-ı ḡarem

328. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol şā'ir-i siḡr-āver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādīre-sencān-ı ḡikem

329. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳadrūñ nice ma'lūm olur kim saña nisbet
Ednā görünür manşīb-ı a'lā-yı zamāne

330. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem-nām-ı Ḥudāvend-i rūsül ḡāfız-ı devlet
Kim ancak odur var ise pāşā-yı zamāne

331. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **52**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey şadr-ı suḡan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

332. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **56**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ārāste ol güne 'arūsān-ı ḡayālūm
Kim her biri bir āfet-i ra'nā-yı zamāne

333. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devrān o ḡadar 'aks-i murād üzre döner kim
Ḡamnāk ider oldı dili şahbā-yı zamāne

334. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çok tecrūbe itdüm hele taḡkīk budur kim
Yegdūr yine aḡbābdan a'dā-yı zamāne

335. **kim:**
Kaside 41

- Mısra: **100**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ammā olurın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür ahvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne
336. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Pür-emn ola devrinde cihān tā o kadar kim
Bir yerde zühür itmeye gavgā-yı zamāne
337. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ƙadri bülend ola o miƘdār kim
Nāmına ola Ƙasem-i rüzgār
338. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- ÇoƘ yaşaya tā o Ƙadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rüzgār
339. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Derd bu kim Ƙor mı Ƙadeh tutmaƘa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār
340. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O nopran kim müselmān olduƘı taƘdīrce farzā
Ƙalaydı kendi hāline olurdu irtidād üzre
341. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ki emr etdi vezāret hīdmetin teslīm idüp mührü
O şāhib-rüşde kim ahvāl-i dehri intikād üzre
342. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O dīn-perver Hūdāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücüdü rahmet-i maħz-ı İlāhīdür 'ibād üzre
343. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Zihī şāhib-serīr-i ma' delet kim bīm-i Ƙahrıyla
Ne cānı var ki devründe ola fitne fesād üzre
344. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Benim ol şāhir-i vaħy-āzmā kim görse āşarım
Olurdu sihr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre
345. **kim:**
Kaside 44
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Dergeh-i bārgēh-i şadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Ka'be gibi çarħa siyeh dībāyı
346. **kim:**
Kaside 44
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı
347. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O deñlü dil-keş ü maḩbū' dur şemā'ili kim
İder görünce serāsīme 'aƘl-ı 'ayyārı
348. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Cebīni kim seher-i rüz-ı 'ıyd-ı sür'atdır
Sevād-ı perçem-i müşğīnidiür şeb-i tāri
349. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'ālemi kim
Düşürmez idi zemīne zılāl-ı eşcārı
350. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şüküfte gâmeze-i ser-mest-i bahtı kim oldur
Güşâde nerkis-i bâğ-ı behişt-i bîdârı

351. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi bir meretebe kim
Medhûni fikr idenûn olur edâsı rengin

352. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle bir kaşr-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim
Reşk ider hâme-i nakkâşına şüretger-i Çin

353. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 37

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice şâyeste-i Sultân-ı cihân olmaz kim
Bezî-i maqdûr ide icâdına ol Şadr-ı güzîn

354. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 40

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mâlik-i baħr-ı kerem hazret-i Ca'fer Pâşâ
Kim ider mâ-melekin ħarc-ı reh-i devlet ü dîn

355. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 53

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kadar 'âkıl u dâna-dil ü dânişver kim
Fitne-i 'âlemi ma'kül ile eyler teskîn

356. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 62

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd
Kim ider kaşdıma her küşede biñ fitne-kemîn

357. **kim:**

Kaside 46

Mısra: 72

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kaşide ne gâzel nazm ideyin medhûnde
Kim ola her birisi bir dizi lû'lû-yı semîn

358. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 35

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çerâğ-ı baht-ı bîdâridur ol şem'-i İlâhî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânüs-ı minâdur

359. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 49

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim aña 'adli nigeħbân ola ol yerde
Ġazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

360. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 51

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne leşker kim aña serdâr-ı 'azmi ola ser-'asker
Pey-â-pey müjde-i fetħ-i bilâd u ħahr-ı a'dâdur

361. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 57

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İder ol meretebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

362. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 59

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eyâ şâhib-ı ħırân-ı ehl-i dil kim zât-ı pür-cüdüñ
Bu devr erbâbına bî-şübhe maħz-ı luğf-ı Mevlâdur

363. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 87

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Be-ħaħħ-ı girdgâr-ı mün'im ü baħşende kim luğfi
Mürebbî-i müselmân u yehûd-ı kibr ü tersâdur

364. **kim:**

Kaside 47

Mısra: 140

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġudâ ħıfz eyleye dâ'im ħaħâlardan belâlardan
Vücûd-ı bî-nażîrin kim medâr-ı dîn ü dünyâdur

365. **kim:**

Kaside 48

Mısra: 31

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihî mektûb-ı ferħunde-edâ kim
Dili şâd eyler oħunmazdan aħdem

366. **kim:**
Kaside 48
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

367. **kim:**
Kaside 48
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice âh itmesün bî-çâreler kim
Ne gevher kodı itlâfı ne dūr hem

368. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâṭun öñüñce peyk-i rehvarı

369. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihî Dārâ-yı dârü'l-mülk-i ḥüsn-i ḥulḳ u sîret kim
Olur erbâb-ı dil biñ cân ile meftûn-ı eṭvârı

370. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihî cevher-şinâs-ı çârsü-yı nüktedânî kim
Bilür kîraṭ ile kâdr-i dūr-i mazmûn-ı eṣ'ârı

371. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sitemden ol kadar pāk itdi dehri âb-ı luṭfuñ kim
Cihânda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-âzârı

372. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Başka bir 'âlemi var bezm-i meyûñ kim anda
Görinür rind-i cihân-dîde-i huşyâra müdâm

373. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O mey-i encümen-efrüz-ı celî-şâ'sâ'a kim
Virse ḥurşid-i cihân-tâba eger tâbını vâm

374. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiğnâ kim
Meşelâ itmek için def' -i gumûm u âlâm

375. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beytimûñ her biri bir bütkecedür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḥübândan aña ferş-i ruḥâm

376. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstine sipih-r-i a'zam

377. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya 'ni şevvâl-i şafâ-baḥş-ı cihân kim yaraşur
Aña ta'zîm için eylerse felek kâddini ḥam

378. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O meh-i mu'teber-eyyâm-ı mübârek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesîḥ-i Meryem

379. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya 'ni İstanbul kim eger
Ṭarḥını görse behiştî unutturdı Âdem

380. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şeh-i tahtgeḥ-i memleket-i dâniş kim
Mülk-i ma'nâda Süleymânîğ ider bî-ḥâtem

381. **kim:**
Kaside 51

Mısra: 61

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ānī mülhem

382. kim:

Kaside 52

Mısra: 30

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Qubbesinde levha-i simin ile gülmiñ-ı zer
Müşteridür kim felekde mäh ile itmiş kırān

383. kim:

Kaside 52

Mısra: 37

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mevlevidür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler şafāsından revān

384. kim:

Kaside 52

Mısra: 47

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şafā var cām-ı billürında kim āyineveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki rāz-ı nihān

385. kim:

Kaside 52

Mısra: 49

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir mülükī gülsitandır nüşha-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

386. kim:

Kaside 52

Mısra: 53

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol hüdāvend-i hüdāvendān-ı fażl u cāh kim
İlm ü 'irfānıyla olmuş 'izz ü devlet tev'emān

387. kim:

Kaside 52

Mısra: 79

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim sentüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

388. kim:

Kaside 52

Mısra: 101

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tab'-ı Nef'i bülbül-i güyādur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şā'irān

389. kim:

Kaside 53

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Āleme cām-ı şafā şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

390. kim:

Kaside 53

Mısra: 24

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kevkeb-i tāli'imüñ yok baña hüsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhār-ı hıvel

391. kim:

Kaside 53

Mısra: 65

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Qadrüñ ol mertebe kim maş'ad-ı i'lā-yı melek
Tā'ir-i devletüñe mehbiñ-i dün u esfel

392. kim:

Kaside 53

Mısra: 67

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luţfuñ ol mertebe kim kārgeh-i 'ālemde
Qomadı 'illet ü esbāba yeriyle medħal

393. kim:

Kaside 53

Mısra: 77

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice taqrir ideyin hālümü sultānuma kim
Ġam-ı māzīyi qomaz dilde Ġam-ı müstaqbel

394. kim:

Kaside 54

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hābbezā devr-i dil-ārā-yı cihān-pirā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eşeri revnağ-ı 'ıyd

395. kim:

Kaside 54

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim 'ālem
Bulur endişe-i feyziyle neşāt-ı cāvīd

396. kim:

Kaside 54

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol şā'ir-i haḡ-gūy u cerī kim idemez
Ṭab'uma nādire-sencān-ı müzevvir taḡlīd

397. **kim:**

Kaside 54

Mısra: 81

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḡandür kim ider
Şadef-i sāmi'a-i 'ālemi pür-mürvārīd

398. **kim:**

Kaside 54

Mısra: 83

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḥalka taḡmīn-i bahāsı sebeb-i ḡıft ü şinīd

399. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şükr kim bir bārgāh-ı luḡfa kıldum intisāb
Kim olur ḡāk-i derinden baḡt u devlet behreyāb

400. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şükr kim bir dergeh-i iḡbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naşīb-i feyz-i cūdından nişāb

401. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Baḡtumı bir āstāne pāsban itdi felek
Kim şadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḡ'āb

402. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalkasın bī-ḡtiyār āzādeler ṭavḡ-ı riḡāb

403. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Necm-i baḡt-ı kā'ināt Es'ad Efendi kim ider
Sa'd-i ekber ḡāk-i pāyından sa'ādet iktisāb

404. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 41

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyledür te'sīr-i zühd ü ṭā'ati 'ālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

405. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 47

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zīb-i ḡuş u gerden-i ümmü'l-kitāb

406. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Silk-i naẓma ol ḡadar çekdim dür-i sīrābı kim
Ṭāb-ı endişeyle itdüm baḡr-ı ma'nāyı serāb

407. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 77

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir gülistāndur ḡaşīdem kim şafā virmiş aña
Bu neşāt-engiz ü cān-perver ḡazel mānend-i āb

408. **kim:**

Kaside 55

Mısra: 95

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭab'um ol baḡr-ı güher-pāş-ı suḡandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāhilinden ter düşer dürr-i ḡoş-āb

409. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde ḡalk-ı 'āleme kim luḡf-ı Rabbü'l 'ālemīn
Kā'inātı devlet-i sermedle kıldı kām-bīn

410. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde ḡayl-i müsta'iddān-ı perīşān-ḡāle kim
Oldı nādım 'aksine devr itmeden çarḡ-ı berīn

411. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mûr olmağa meyl eyledi dünyâ vü dîn

412. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Habbezâ dîvân-ı 'âlî kim anı teşrif ide
Böyle düstür-ı aḥâlî-perver-i dâniş-güzîn

413. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Habbezâ erkân-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle şadr-ı memleket-ârâ müşîr-i ḥurde-bîn

414. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı gerdün-ı vezâret kim olur
Nür-ı re'yinden nihân şem'-i revâḳ-ı çârümîn

415. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 49

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadâ-yı himmetüñ
'Âlemi pür-velvele tās-ı sipihri pür-ṭanîn

416. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 58

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tâḳ-ı evvân-ı celâlüñdür o 'âlî-bârgâh
Kim erişmez aña sehmi fikri erbâb-ı yakîn

417. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 61

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḥtaşar ta'rîf olunsa böyle memdüh-ı güzîn

418. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 68

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳ budur ben ol suḥan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşḳ ü ḥasedden dâ'imâ endüh-g'în

419. **kim:**

Kaside 56

Mısra: 84

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaḳtidür şimden girü itsem du'âlar şevḳ ile
Ol du'âlar kim aña âmîn diye Rûḥu'l-Emîn

420. **kim:**

Kaside 57

Mısra: 37

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Âsmân-pâye ḥudâvend-i cihân kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını pây-endâz

421. **kim:**

Kaside 57

Mısra: 47

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥıṭṭa-i câhidur ol kişver-i bî-pâyân kim
İtseler andan eger mülk-i cihânı ifrâz

422. **kim:**

Kaside 57

Mısra: 51

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Âşyân ṭutmada şâhîn ü kebüter enbâz

423. **kim:**

Kaside 57

Mısra: 58

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şanmañuz şa'sa'asıdur görinen ḥürşidüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tâb-endâz

424. **kim:**

Kaside 58

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı âsmânuñ olur
Esâs-ı ṭâḳına nisbet tefâvüti mâ-dün

425. **kim:**

Kaside 58

Mısra: 35

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim kitâbe-i cild-i kitâb-ı dânişidür
Ḥulâşa-i suḥan-ı Bû 'Alî vü Eflâṭün

426. **kim:**

Kaside 58

Mısra: 37

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü tã'atıdır
Netice-i vera'-ı İbn-i Edhem ü Zü'n-nün

427. **kim:**

Kaside 58

Mısra: 73

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur
Nemed-külâh-ı gedâyile tãc-ı Āfrîdün

428. **kim:**

Kaside 58

Mısra: 79

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdü sevḳ-i İlhâhi maḥalline maḳrûn

429. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 16

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rûmum
Kim nağmelerüm şu'be-i nev-rûz-ı 'Acemdür

430. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 24

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâlâ o suḥan-senc-i hoş-âyende- kelâmım
Kim var ise mişlüm daḥi güm-nâm-ı 'ademdür

431. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 29

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol bârgeh- ârâ-yı sarây-ı 'azamet kim
Cârûb-ı deri perr-i külleh-güşe-i Cemdür

432. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 31

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol mâşadaḳ-ı 'iffet-i aşhâb-ı Nebî kim
Şâhenşeh-i devrâne nigeḥbân-ı ḥaremdür

433. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 49

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devrinde kerem 'âleme şâmil o ḳadar kim
Āvâz-ı der-güş-ı ricâ şavt-ı ni' amdür

434. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 59

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaşf-ı güher-i zât-ı ferişte-şifâti kim
Her şâ'ir-i 'İsâ-nefese mu'ciz-i demdür

435. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 63

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbâb-ı düvel kim
Zâtuñ şeref-i memleket-i Rûm u 'Acemdür

436. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 72

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vâdi-i senâña
Kim bu sözi lâf añlama vallâhi ḳasemdür

437. **kim:**

Kaside 59

Mısra: 82

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳ muntazamü'l-ḥâl ide devletle vücûdım
Ol pâyede kim merci'-i eşrâf-ı ümemdür

438. **kim:**

Kaside 60

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir seḫer kim açılıp defter-i dîvân-ı suḥan
Geçdi yerli yerine şâhib-i erkân-ı suḥan

439. **kim:**

Kaside 60

Mısra: 35

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kâr-fermâ-yı edâ ḥazret-i 'Āli Beg kim
Vaşf-ı zâtında anuñ yoḳdurur imkân-ı suḥan

440. **kim:**

Kaside 60

Mısra: 53

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tâcdârâ sen o sultân-ı ma'ânîsin kim
İlticâ eylediler tapuña şâhân-ı suḥan

441. **kim:**

Kaside 60

Mısra: 55

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kâmkârâ sen o ser-ḥayl-i ma'ârifsin kim
Nazm-ı pâküñle zuhûr itdi senüñ şân-ı suḥan

442. **kim:**
Kaside 61
Mısra: 31
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Hışmuñ ol gâyetdedür kim âb-ı luţfuñ irmese
Âteş-i kahrıñ iderdi sevr-i gerdüni kebâb
443. **kim:**
Kaside 61
Mısra: 33
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Luţfuñ ol gâyetdedür kim nâr-ı kahrıñ olmasa
Cüy-ı elţafuñ iderdi delv ü hüti ğark- âb
444. **kim:**
Kaside 62
Mısra: 15
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten
Hükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü
Haleb
445. **kim:**
Kıt'a 1
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Âb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim
Münhaşırdir aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan
446. **kim:**
Kıt'a 2
Mısra: 4
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Bir çaşide demek ister saña tab'im ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-şaşal-ı dîvânım
447. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 39
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Bir iki şüret uğrısı ğar kim
Ne kalendar ne ğankâhîdür
448. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 63
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Feylesof-ı daķıķa-peymâ kim
'Akl-ı pür-ğikmet-i İlâhîdür
449. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Hem-dem-i şâhenşeh-i Cem-pâye İsmâ'il Ağa
Kim küdüretten berîdür meşrebi zemzem gibi
450. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 14
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Re'y-i mülk-ârâsıdur ol şeb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virür dünyâya şu'le neyyir-i a'zam gibi
451. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Yüsuf-ı 'İsâ-şiyem Mûsa Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyâ çerâğ-ı Tûrdan
452. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Ħazret-i Ħân Murâd kim 'ömri
Ola dâmân-ı rûzgâra tîrâz
453. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Ħabbezâ çaşr-ı laţif ü zer-nigâr
Kim nazîrin görmemişdür şeyĦ ü şâb
454. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 4
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Ol ğadar matbû' u şüh u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb
455. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 14
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Böyle bir çaşr-ı mu'allâ var mıdır
Kim ola dâ'im şerefden behreyâb
456. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 18
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
Ħazret-i Sultân Murâd-ı dâdğer
Kim odur şâhenşeh-i mâlik-riķâb
457. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6

- Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mäh
Häk-i päyinden sa'adet iktisab
458. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ka'be-i ma'näya bir yoldan ilet-di beni kim
Kudsıyân sürme çeker gerd-i reh-i pākūmden
459. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Dense n'ola çeşme-i äb-ı hayät
Kim ider içdü-kce dil-i Hızır şād
460. **kim:**
Müfret 3
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ruḥ-ı rengini kim yārūñ leṭāfet gülsitānidur
Zenaḥdān şanma ol gülşende bülbül āşiyānidur
461. **kim:**
Müfret 18
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād
462. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüs-vāyī
Ta'aḳkul idemem 'ālemd e her pinhān u peydāyī
463. **kim:**
Nazm 1
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Cihānbān-ı hümāyün-sāye 'Osmān Hān-ı şānī kim
Revādur olsa kürsī taḥtına ger evvelin-pāye
464. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Cān u dilden kimse yok kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzüñe dil-dādedür
465. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüret-den beri hem ğıll u ğışdan sādedür
466. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- N'itsün ol esbābī 'āşık kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek hırka gerek seccādedür
467. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Nice mesrūr olmasın ol meclisün aşḥābī kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadım
468. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Hıç aña nazır olmaz iken ṭālī 'i gör kim
Anı da kıomaz ḥāline iğvā-yı zamāne
469. **kim:**
Gazel 33
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.
- Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭla'ıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar
470. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **117**
Hangi kişi, her kim.
- Kim vaşf iderse zāt-ı şerīfūñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmī kālīb-i maẓmūna cān olur
471. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Hangi kişi, her kim.
- Kim okursa ide feyz-i nefesi dünyāya
Neşr-i āşār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelim
472. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **48**
Hangi kişi, her kim.

Bir şafâ var cām-ı billürında kim âyîneveş
Kim bakarsa görünür gönündeki rāz-ı nihān

kime:

1. **kime:**

Kaside 24

Mısra: 33

Herhangî bir kimseye, her kime.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ışyān-ı felek

kimi:

1. **kiminün:-nüñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 41

Bazısı.

Kiminün başı penbe dükkānı
Dili iblis tekyegāhıdır

2. **kiminün:-nüñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 43

Bazısı.

Kiminün şüreti veliyy-i Hudā
Ma'nide düşmen-i İlähîdür

3. **kimi:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 45

Bazısı.

Kimi herze nifāk u hercāyî
Şan'atı gıybet ü melâhîdür

4. **kimi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Bazısı.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luţf u çahruñdur sebab
Kimisi şulh üzre mestānîñ kimi ğavġādudur

5. **kimi:**

Kaside 9

Mısra: 81

Bazı kimseler, bazısı.

Zirā ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzı kimi der berç-i cihāndur

6. **kimi:**

Kaside 9

Mısra: 82

Bazı kimseler, bazısı.

Zirā ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzı kimi der berç-i cihāndur

7. **kimi:**

Kaside 38

Mısra: 59

Bazı kimseler, bazısı.

Kimi tāvūs-ı ra'nā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

8. **kimi:**

Kaside 38

Mısra: 59

Bazı kimseler, bazısı.

Kimi tāvūs-ı ra'nā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

9. **kimi:**

Kaside 60

Mısra: 15

Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmîl kimi 'irfānına nisbet nākış
Kimi üstād-ı suĥan kimisi nādān-ı suĥan

10. **kimi:**

Kaside 60

Mısra: 15

Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmîl kimi 'irfānına nisbet nākış
Kimi üstād-ı suĥan kimisi nādān-ı suĥan

11. **kimi:**

Kaside 60

Mısra: 16

Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmîl kimi 'irfānına nisbet nākış
Kimi üstād-ı suĥan kimisi nādān-ı suĥan

kimisi:

1. **kimisi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Kimi, bazısı.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luţf u çahruñdur sebab
Kimisi şulh üzre mestānîñ kimi ğavġādudur

2. **kimisi:**

Kaside 9

Mısra: 81

Bazı kimseler, bazısı.

Zirā ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzı kimi der berç-i cihāndur

3. **kimisi:**

Kaside 60

Mısra: 16
Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kâmil kimi 'irfânına nisbet nâkış
Kimi üstâd-ı suhan kimisi nâdân-ı suhan

4. **kimisi:**

Kaside 3
Mısra: 103
Kimi, bazısı.

Kimisi kâ'il olup hakka sözüm itdi kabûl
İtmeyen daği koyup da'vî-i bi-bürhânı

kimse:

1. **kimse:**

Gazel 63
Mısra: 13
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Nef'iyim kimse benim gibi şetâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânüm çekemez

2. **kimsede:-de**

Gazel 101
Mısra: 10
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Mânendi mi var Nef'î-i pākîze-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi daği tarz-ı edâsın

3. **kimseyi:-y, -i**

Kaside 22
Mısra: 47
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Bugünden 'ahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illâ
Vereydün ger icâzet hicv iderdüm baht-ı nâ-sâzı

4. **kimse:**

Kaside 28
Mısra: 127
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Tab'umla kimse baht idemez Kahramân gibi
Endîşe 'âleminde cihân-pehlevân olur

5. **kimse:**

Kaside 43
Mısra: 21
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Suhanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Haft-ı ta'likını tercih ider haft-ı 'îmâd üzre

6. **kimse:**

Kaside 47
Mısra: 57
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

İder ol mertebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

7. **kimse:**

Mesnevi 1
Mısra: 17
Hiç kimse, herhangi biri.

Añmaz giderek kimse daği Mîr 'îmâdı
Gerçi ana maşşûş idi devrinde bu vâdî

8. **kimsede:-de**

Gazel 38
Mısra: 11
Hiç kimse, herhangi biri.

Kimsede tab'-ı Hudâ-dâd bulunmazsa eger
Kilk-i 'allâme-i 'âlem gibi üstâd ister

9. **kimse:**

Kaside 25
Mısra: 45
Hiç kimse, herhangi biri.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daği
Böyle isti'dâda mâlik bir şeh-i merdüm-nihâd

10. **kimse:**

Kaside 27
Mısra: 94
Hiç kimse, herhangi biri.

Ne kand-ı nazm-ı şîrînüm gibi sükker olur hâşıl
Ne hâmem gibi gördi kimse tûti-i şeker-hâyı

11. **kimse:**

Kaside 29
Mısra: 13
Hiç kimse, herhangi biri.

Olur ne kimse ne deñlü sa'âdete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-ı keselde böyle kesâd

12. **kimse:**

Kaside 29
Mısra: 14
Hiç kimse, herhangi biri.

Olur ne kimse ne deñlü sa'âdete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-ı keselde böyle kesâd

13. **kimsenüñ:-nüñ**

Kaside 29
Mısra: 83
Hiç kimse, herhangi biri.

Ne cânı var ki zamânında kimsenüñ döke kan
Meger ki şihhat-ı cism-i 'alil için faşşâd

14. **kimseden:-den**

Kaside 57

Mısra: 68
Hiç kimse, herhangi biri.

Beni bir yerde esİR itdi ki feryād itsem
Kimseden hālūme şefkatle işitmem āvāz

15. **kimse:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 36
Hiç kimse, herhangi biri.

Hem-dem ister gönül ne çāre dilūñ
Kimse ne hākimi ne şāhıdur

16. **kimse:**
Terkib-bend 1
Mısra: 35
Hiç kimse, herhangi biri.

Cān u dilden kimse yok kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzūñe dil-dādedür

17. **kimsedür:-dür**
Kaside 10
Mısra: 31
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgisiz zamir.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı hām-ı çevgāñ gibi bī-pā vü ser eyler

18. **kimse:**
Kaside 40
Mısra: 63
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgisiz zamir.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-ahvāl
Zülf-i şimşādı şabā itmese gāhī derhem

19. **kimse:**
Kaside 57
Mısra: 77
Hiç kimse, bir kişi bile.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince tūtalum
Eylemiş nağmelerin muṭrīb-ı hāmem şehnāz

20. **kimseden:-den**
Gazel 12
Mısra: 8
Hiç kimse, bir kişi bile.

Beñzedürmiş kendüyi āyine rūy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hicāb

21. **kimseyi:-y, -i**
Gazel 20
Mısra: 10
Hiç kimse, bir kişi bile.

Dil-dāde-i kaddūñde kalur mı dañi nāmūs
Hağ eylesün kimseyi rüsvā-yı kıyāmet

22. **kimse:**
Gazel 38
Mısra: 9
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse taklīd idemez sözde saña ey Nef'ī
Böyle pākīze-gazel ṭab'-ı Hūdā-dād ister

23. **kimse:**
Gazel 56
Mısra: 6
Hiç kimse, bir kişi bile.

Ne ṭurra esİR itmege kādīr ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i 'aşkız

24. **kimse:**
Gazel 82
Mısra: 9
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse taḥkīk idemez sāḥir midür şā'ir midür
Bir bilür yok Nef'ī-yi mu'ciz-beyāñi bilmiş ol

25. **kimse:**
Gazel 125
Mısra: 3
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse araların işlāh idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

26. **kimse:**
Gazel 139
Mısra: 6
Hiç kimse, bir kişi bile.

Harāb oldı yıkıldı kalb-i 'aşk gibi mey-hāne
Harābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

27. **kimse:**
Kaside 1
Mısra: 29
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşkūñ nüṣṣa-i 'ağd-i lisāñıdur sözüüm

28. **kimse:**
Kaside 6
Mısra: 48
Hiç kimse, bir kişi bile.

Hem güher hem sīm ü zerdür 'āleme bezl itdüğü
Kimse bilmez keff-i desti kāñ midür deryā midür

29. **kimse:**
Kaside 36
Mısra: 11
Hiç kimse, bir kişi bile.

Saňa bu kuvvet-i baht ile kimse hařm olamaz
Olursa ‘askerinũn her birisi bir Rũstem

30. **kimse:**

Kaside 39

Mısra: 3

Hiç kimse, bir kişi bile.

Feth-i Hayber olalı eylememiřdũr kimse
Zũr-ı bāzũ ile bir bũyle hişşarı teşşir

31. **kimse:**

Kaside 44

Mısra: 36

Hiç kimse, bir kişi bile.

Olsa yek-rengi-i mähıyyeti ger nāmiyede
Kimse gũrmezdi dağı rũy-ı gũl-i ra‘nāyı

32. **kimse:**

Kaside 51

Mısra: 91

Hiç kimse, bir kişi bile.

Rũtbe-i nazmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miđdārını bilmez bir iki lā-yefhem

33. **kimse:**

Kıt’a-ı Kebir 8

Mısra: 14

Hiç kimse, bir kişi bile.

‘Ālem-i ma‘nıyũm āzāde każā hũkminde
Kimse rencide degũl gerdiş-i eflākũnden

34. **kimse:**

Kıt’a-ı Kebir 4

Mısra: 9

Bir kimse, herhangi biri.

Seyr iden kimse tũlũ‘ itdi kıyāř eyler hemān
Āftāb-ı ‘ālem-ārāyı şeb-i deycũrdan

35. **kimse:**

Gazel 47

Mısra: 3

Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Vefānı muşlağ ađyāra mũnāsibdir dimez kimse
Velĩ cevr ũ cefānı ‘āřık-ı zāre mağal dirler

36. **kimse:**

Gazel 64

Mısra: 10

Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Bu deũlũ saňa bā‘iř himmet-i ‘ālidũr ey Nef‘ĩ
Ĝazel şarhında senden ğayrı kimse bũyle řān virmez

37. **kimsede:-de**

Gazel 134

Mısra: 5

Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Nağd-i cān u dil mi şor tātār ğamzeñ kimsede
Bũyle çalursa eger dũnyāyı yağmalar ğibi

38. **kimse:**

Kaside 10

Mısra: 11

Kimse, kişi, şahıs.

Bulmaz reh-i hađkı meger ol kimse ki aňa
Tevfiķini Hādĩ-i ezel rāh-ber eyler

kĩmyā:

1. **kĩmyā:**

Kaside 12

Mısra: 55

*İksir, toprağı ve madenleri altın yaptığına
inanılan mevhum sıvı // değer, itibar.*

Kĩmyā buldum sũrũnce hāk-pāyine yũzũm
Genc-i devlet nağd-i vaķt-i rāyġānumdur benũm

kĩmyā-yı kereme:

1. **kĩmyā-yı kereme:-e**

Kaside 39

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cũmertlik kimyası.

Çeşm-i feth ũ zafere gerd-i rikābı sũrme
Kĩmyā-yı kereme hāk-i cenābı iksir

kĩmyā-yı nāz u na‘ĩm:

1. **kĩmyā-yı nāz u na‘ĩm:**

Kaside 32

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Nimet ve naz kimyası.

Gedāya gũne-i deri mũstaķarr-ı cāh ũ celāl
Faķire hāk-i rehi kĩmyā-yı nāz u na‘ĩm

kĩn:

1. **kĩn:**

Mũfret 13

Mısra: 1

Dũřmanlık, garaz.

Nice bir kĩn ile tiġ-i zebāne dil cilā virsũn
Uşandım rũzgāra sũgmeden Allah belā virsũn

kĩne:

1. **kīnesi**:-si

Gazel 140

Mısra: 2

Kin, birine karşı duyulan oç alma isteği, garaz.

Rū-be-rūdūr ṭab'ımuñ hūrşid ile āyīnesi

Reşk ider çarḥ aña dā'im baña oldur kīnesi

2. **kīnesin**:-si, -n

Kaside 43

Mısra: 7

Kin, birine karşı duyulan oç alma isteği, garaz.

Ki terk idüp kadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭab'a

Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

kīne-cū:

1. **kīne-cū:**

Kaside 8

Mısra: 17

İntikam almaya çalışan.

Düşde böyle hūn-feşān u kīne-cū zāhirde ḥod

Şunmadın el ḳabzaya şemşirini 'uryān bulur

kīni alıp:

1. **kīni alıp**:-ıp

Kaside 27

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Öç almak, intikam almak.

Murād-ı Pādişāhī üzre a'dādan alıp kīni

Yine devletle teşrif eyleye şadr-ı mu'allāyı

kīn-i şemşir-i cihān-gīr:

1. **kīn-i şemşir-i cihān-gīr:**

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyayı tutan kılıcın gazabı.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd

Kīn-i şemşir-i cihān-gīr zebānum çekemez

kīn-i zenān-ı Mısır alır:

1. **kīn-i zenān-ı Mısır alır**:-ı, -r

Kaside 13

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Mısır kadınlarının öcünü almak, intikamın almak.

Çeh-i Ken'an şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan

Alır kīn-i zenān-ı Mısır seyr-i ḥüsn-i ebkārı

kirāmī:

1. **kirāmī:**

Kaside 37

Mısra: 10

Asil, muazzam.

Hem yegāne ḥalef-i dūde-i 'aḳl-ı evvel

Hem kirāmī güher-i nüh-şadef-i āyīne-reng

kirām-ı dü- kevnüñ:

1. **kirām-ı dü- kevnüñ**:-üñ

Kaside 45

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

İki âlemin (dünya ve ahiretin) uluları, yüce kişileri.

Kerem-şi'ār ḥidivā hünerverā Şadrā

Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

kīrat:

1. **kīrat:**

Gazel 55

Mısra: 10

Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Bir gāmzeye biñ nāz ideriz istesek ammā

Ḳīrat ile ma'ḳül bilür sersem-i 'aşḳız

2. **kīrat:**

Kaside 46

Mısra: 49

Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Bilse kīrat ile ḳadrin n'ola Sultān Murād

Olur iḥsān-ı Ḥudā şāhlara böyle ḳarīn

3. **kīrat:**

Kaside 49

Mısra: 50

Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim

Bilür kīrat ile ḳadr-i dūr-i mazmūn-ı eş'ārı

k'iris:

1. **k'irisür**:-ü, -r

Kaside 38

Mısra: 62

...ki erişir; erişmek, ulaşmak.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burâk-ı berķ-sür' atdür
K'irişür müntehâ-yı menzile Cibrîlden aqdem

kirişme:

1. girişme:

Kaside 28

Mısra: 12

İşve, naz, cilve.

Ėamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğin bizi
Tırmaz girişme dağı aña hem-zebân olur

Kirmân:

1. Kirmânı:-1

Kaside 3

Mısra: 30

Kirman, İnan'da bir eyalet merkezi.

Vaşf-ı şemşirine had yok tıtalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıya ne Kirmânı

kise-i 'âşık-ı müflis:

1. kise-i 'âşık-ı müflis:

Kaside 24

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İflas etmiş /parasız pulusuz kalmış âşğın kesesi.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdu tehî
Kise-i 'âşık-ı müflis gibi hemyân-ı felek

kise-i deryâ vü kândur:

1. kise-i deryâ vü kândur:-dur

Kaside 56

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Maden ocağı ve derya kesesi // inci ve cevher kesesi.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kise-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

kise-i erbâb-ı recâdur:

1. kise-i erbâb-ı recâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Dilek ehlinin /ihtiyaç sahiplerinin kesesi.

Hâk-i hâremi menşe-i ikbâl-i ekâbir
Ceyb-i keremi kise-i erbâb-ı recâdur

kise-i erzâk-ı cihân:

1. kise-i erzâk-ı cihân:

Kaside 50

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Dünyanın erzak kesesi.

Âstîn-i keremi kise-i erzâk-ı cihân

Âstân-ı hâremi kıble-i hâcât-ı enâm

kise-i Ėonca:

1. kise-i Ėonca:

Kaside 7

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gonca kesesi (gül tomurcuğunun keseye benzemesi sebebiyle).

Kise-i Ėonca nice pür-zer ise feyzinden

Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

kise-i sebz:

1. kise-i sebz:

Kaside 30

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yeşil kese.

Erince kise-i sebz ile destüme şandım

Ki şem'-i sebz sepide fitil ola aña

kise-perdâz-ı kerem:

1. kise-perdâz-ı kerem:

Kaside 50

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cömertliğin para kesesini açan.

Bahşış-âmüz-ı himem havşala-süz-ı hıssat

Kise-perdâz-ı kerem kâfile-sâlâr-ı kirâm

kişi:

1. kişi:

Kaside 9

Mısra: 15

İnsan, kimse, şahıs.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem

Bir şşe mey-i köhne vü bir taze cevândur

2. kişi:

Kaside 10

Mısra: 33
İnsan, kimse, şahıs.

Yâ ol kişi kim tîr-i ciger-düz-ı kazâyâ
Hâşmâne çeküp tîğ-i zebânın siper eyler

3. **kişi:**
Kaside 10
Mısra: 35
İnsan, kimse, şahıs.

Yâ ol kişi kim hırz için aqsâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

4. **kişinûn:-nüñ**
Kaside 10
Mısra: 21
İnsan, kimse, şahıs.

Zu'munca olur her kişinûñ redd ü kabûli
Hâk söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

kişver:

1. **kişver:**
Kaside 5
Mısra: 47
Memleket, ülke.

Ne kişver kim bahâr-ı devletinden feyz alur hâki
Biter tohm-ı şerer lutf-ı hevâsından duhân üzre

2. **kişvere:-e**
Kaside 9
Mısra: 55
Memleket, ülke.

Bir kişvere kim hıfzı nighbân ola anda
Âhû-bere zincir-keş-i şîr-i jiyândur

3. **kişveri:-i**
Kaside 14
Mısra: 56
Memleket, ülke.

Şeh-nişin-i nüh-revâk-ı âsmândur mesnedi
'Iydgâh-ı heft iklîm-i cihândur kişveri

4. **kişver:**
Kaside 34
Mısra: 59
Memleket, ülke.

Ne kişver kim aña hıfzı nighbân ola ol yerde
İder perverde şâhîn beyza-i güncişk ü 'uşfûri

5. **kişverde:-de**
Kaside 36
Mısra: 51
Memleket, ülke.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur gâzâle hem-âgûş-ı nerre-şîr-i ücem

6. **kişver:**
Kaside 43
Mısra: 16
Memleket, ülke.

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesâd üzre

7. **kişver:**
Kaside 47
Mısra: 49
Memleket, ülke.

Ne kişver kim aña 'adli nighbân ola ol yerde
Gâzâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

8. **kişverde:-de**
Kaside 55
Mısra: 51
Memleket, ülke.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zülme el
Mülk-i hüsn içre meger kim tûrra-i pür-piç ü tâb

kişver-ârâ-yı kerem-pîşe:

1. **kişver-ârâ-yı kerem-pîşe:**
Kaside 37
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş vezir (memleketi süsleyen).

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

2. **kişver-ârâ-yı kerem-pîşe:**
Kaside 40
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş vezir (memleketi süsleyen).

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe ki böyle Pâşâ
Şadr-ı divâna şeref virmedi bundan aqdem

kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib:

1. **kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib:**
Kaside 22
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Batının ve doğunun fatihi.

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi âlemde enbâzi

kişver-i 'âlem:

1. kişver-i 'âlem:

Kaside 23

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Dünya memleketleri.

El tâfi o gâyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

kişver-i bî-pâyân:

1. kişver-i bî-pâyân:

Kaside 57

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Sonsuz ülke.

Hıttâ-i câhidur ol kişver-i bî-pâyân kim
İtseler andan eger mülk-i cihânı ifrâz

kişver-i câh ü celâlündür:

1. kişver-i câh ü celâlündür: -ü, -ñ, -dür

Kaside 55

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Makam ve büyüklük ülkesi.

Kişver-i câh ü celâlündür o mülk-i bî-kerân
Ki anı tayı itmege peyk-i kader idüp şitâb

kişver-i câha:

1. kişver-i câha: -a

Kaside 51

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Mevki ve ikbal memleketi.

Kişver-i câha cihân-dâver-i gerdün-mesned
Mülk-i lufta şeh-i meh-çâker-i seyyâre-şaşem

kişver-i Çine:

1. kişver-i Çine: -e

Kaside 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çin ülkesi.

Kişver-i Çine mi düşdi güzerün
Yâ nedür bu nefes-i nâfe-şemim

2. kişver-i Çine: -e

Kaside 40

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Çin ülkesi.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i hulkı ne dem olsa perîşân-perçem

kişver-i cüdında:

1. kişver-i cüdında: -ı, -n, -da

Kaside 7

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Cömertlik ülkesi.

Rûzgâr eylese ger kişver-i cüdında sefer
Âftâb olsa eger sâye-i câhında muķim

kişver-i himmetine:

1. kişver-i himmetine: -i, -n, -e

Kaside 51

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan ülkesi.

Hıttâ-i fazlına iklim-i 'adâlet mülhâķ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munzamm

kişver-i İrân u Tûrânı:

1. kişver-i İrân u Tûrânı: -ı

Kaside 11

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

İran ve Turan ülkesi.

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tûrânı

kişver-i İrân-zemîne:

1. kişver-i İrân-zemîne:

Kaside 27

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

İran toprakları, İran memleketi.

Çıķarduñ eşkiyâyı mülk-i Rûma virdün âsâyiş
Düşürdün kişver-i İrân-zemîne şür u ğavġâyı

kişver-i ma 'delete:

1. kişver-i ma 'delete: -e

Kaside 54

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Adalet ülkesi.

Kişver-i ma 'delete dâver-i Mehdî-siret
'Âlem-i câha cihânban-ı Mesîhâ-tecrîd

kişver-i pür-şūra:

1. kişver-i pür-şūra:-a

Kaside 46

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Fitne dolu ülke.

‘Adli bir kişver-i pür-şūra nıgehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

kişver-i Rūma:

1. kişver-i Rūma:-a

Kaside 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anadolu.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp şağa şola şemşir-i bürrān-ı ser-endāzı

kişver-i sitem-hīzi:

1. kişver-i sitem-hīzi:-i

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zulüm sıçratan, zulüm yayan ülke.

Ser-be-ser ğarķ-ı seyl-i hūn olsun
Düşmenūñ kişver-i sitem-hīzi

kişver-i suhande:

1. kişver-i suhande:-de

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Söz ülkesi.

Tā kim ola kişver-i suhande
Āmed-şud-ı şah-rāh-ı ma'nā

kişver-sitān:

1. kişver-sitān:

Kaside 15

Mısra: 43

Ülkeler alan.

Sulţān Murād-ı kāmran efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādīşeh hem qāhramān şahib-kırān-ı Cem-
haşem

k'it:

1. k'idemez:-emez

Kaside 44

Mısra: 43

Ki etmek.

K'idemez ğamze-i Tātār-nijād-ı hūbān
Mülk-i cān u dil-i 'aşıkda daħi yağmāyı

kıt'a:

1. kıt'ada:-da

Kaside 50

Mısra: 129

Kıta (nazım şekli).

Hāfız u İbn-i Yemīnim ğazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'ide olurum Hıyyām

2. kıt'aların:-lar, -i, -n

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kıta (nazım şekli).

Virdi o kadar hükmini ta'lik-ı celinün
Nesh eyledi hep kıt'aların Mīr 'Alinün

kitāb:

1. kitāb:

Gazel 70

Mısra: 6

Yazılmış ve basılmış eser // sevgilinin yüzü.

Cezbe-i hüsnî gönül hatıña ta'lik eyler
Nice hāl itmek olur anı kitāb olmayıcağ

2. kitāb:

Kaside 15

Mısra: 75

Yazılmış ve basılmış eser.

Nice kaşide bir kitāb mecmū'a-i pür-intihāb
Her nüktesi faşlu'l-hitāb her beyti bir genc-i hikem

3. kitāba:-a

Kaside 47

Mısra: 96

Yazılmış ve basılmış eser.

Dilümde bıkır-i fikrümle hayāl-i şahid-i hulkuñ
Yazılmış bir kitāba naqş-ı Yūsufı Züleyhādur

4. kitāb:

Kaside 58

Mısra: 84

Yazılmış ve basılmış eser.

Nice kaşide ki her beyti bir kitāb-ı metin
Nice kitāb ki her faşl u bābı şerh-i mütün

5. kitāb:

Müfret 8

Mısra: 2
Yazılmış ve basılmış eser.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-ğ'âb içre
Şanur taşvîr-i Yüsufdur yazılmışdur kitâb içre

6. **kitâbum:-u, -m**

Kaside 47
Mısra: 114
Yazılmış ve basılmış eser // divan.

Lisânüm tercemân-ı sır-ı ğaybu'l-ğayb-ı lâhûtî
Kitâbum nüşha-i dîvân-ı pür-mazmûn u ma'nâdur

kitâbe-i cild-i kitâb-ı dânişidür:

1. **kitâbe-i cild-i kitâb-ı dânişidür:-i, -dür**

Kaside 58
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
İlim kitabının cildine yazılan yazı.

O kim kitâbe-i cild-i kitâb-ı dânişidür
Hulâşa-i suhân-ı Bû 'Alî vü Eflâğün

kitâb-ı 'aql u fikrinde:

1. **kitâb-ı 'aql u fikrinde:-i, -n, -de**

Kaside 34
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Akıl ve fikir kitabı.

Nihâd-ı âb u hâkinde sirişte 'adl-i Fârûkî
Kitâb-ı 'aql u fikrinde nüvişte zühd-i Tayfûrî

kitâb-ı câhına:

1. **kitâb-ı câhına:-i, -n, -a**

Kaside 32
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Makam kitabı // makamın büyüklüğü.

Kitâb-ı câhına nisbet cerîde-i eflâk
Toğuz varaklı perîşân u köhne bir taqvim

kitâb-ı metîn:

1. **kitâb-ı metîn:**

Kaside 58
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Sağlam, güvenilir kitap.

Nice kaçide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbî şerh-i mütûn

kitâb-ı müstetâb olsa:

1. **kitâb-ı müstetâb olsa:-sa**

Kaside 55
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Beğenilen, güzel kitap olmak.

Medhûne ma'nen yine itmez kifâyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müstetâb

kizb:

1. **kizbi:-i**

Kaside 62
Mısra: 32
Yalan.

Zâtuñ gibi zât-ı şerîf tab'uñ gibi tab'-ı laţîf
Vardur diyen ahmağ zarîf kizbi görürmiş müstehab

ko:

1. **ko:**

Gazel 50
Mısra: 7
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Rind iseñ eger ko heves-i bâğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgheh-i ğurrem-i nev-rüz

2. **komaz:-maz**

Kaside 3
Mısra: 111
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Ķomaz eş'âr-ı revân-bağşuma inkârı yine
Ħâsidüñ ağzına gelse Ħasedinden cânı

3. **ko:**

Kaside 13
Mısra: 117
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Du'âya başla şimden soñra Nef'î ko bu da'vâyı
Ki bu da'vâya Ħaşmuñ dağı vardur belki ikrârı

4. **ko:**

Kaside 15
Mısra: 71
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflâke istignâyı ko Ħâke yüzüñ sür lâ-cerem
Nef'î yeter da'vâyı ko dünyâ ile ğavgâyı ko

5. **ko:**

Kaside 15
Mısra: 71
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflâke istignâyı ko Ħâke yüzüñ sür lâ-cerem
Nef'î yeter da'vâyı ko dünyâ ile ğavgâyı ko

6. **ko:**

Kaside 15

Mısra: 72

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflâke istîgnâyı ko hâke yüzün sür lâ-cerem
Nef î yeter da'vâyı ko dünyâ ile gavgâyı ko

7. **ko:**

Kaside 21

Mısra: 99

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Du'aya başla ko tafsîl-i hâli ey Nef î
Yeter kaşidenün irdi zamân-ı itmâmı

8. **kosan:** -sa, -ñ

Kaside 32

Mısra: 103

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Kosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef î
Söz âhırında du'âyı temedduha taqdim

9. **ko:**

Kaside 35

Mısra: 117

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Söz tamâm oldı ko lâf-ı suhani ey Nef î
Ehl-i dil tab'uñ şî'rinden ider istidlâl

10. **ko:**

Kaside 48

Mısra: 84

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Tamâm oldı kaşide turma Nef î
Du'aya başla gayrı fikri ko hem

11. **ko:**

Kaside 59

Mısra: 77

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Nef î ko bu tahkîki tamâm oldı kaşide
Şimden girü âgâz-ı du'â itmek ehmdür

12. **ko:**

Tesdis 1

Mısra: 22

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Degül etvârûna ammâ muvâfiq itdüğün da'vâ
Ko yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben kuluñ zîrâ

13. **komaz:** -maz

Gazel 69

Mısra: 3

Bırakmak.

Ğam-ı 'aşkuñ dile geldikçe komaz cânda elem
Yer kalır mı kedere hânede aħbâb olıcak

14. **komaz:** -maz

Gazel 69

Mısra: 8

Bırakmak.

Götürür tenden oqın pârelerin eşk-i revân
Has u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcak

15. **koma:** -ma

Gazel 105

Mısra: 12

Bırakmak.

Def' oldı ğam erişdi sūr mâtem gidüp geldi sürür
Nef î koma dilde fütür şevk ile olgıl dil-figen

16. **komaz:** -maz

Gazel 119

Mısra: 8

Bırakmak.

Biz nice toyunca kanalum câm-ı murâda
Bir laħza komaz sâkî-i devrân elimüzde

17. **ko:**

Gazel 120

Mısra: 16

Bırakmak.

Seyr it bu yedi beytümü bu tâze zeminde
Ko seb'a-i seyyâreyi çarħ-ı kühen üzre

18. **kor:** -r

Gazel 134

Mısra: 5

Bırakmak.

Naqd-i cân u dil mi kor tâtâr ğamzeñ kimsede
Böyle kalursa eger dünyâyı yağmalar gibi

19. **komaz:** -maz

Kaside 3

Mısra: 77

Bırakmak.

Bir dilim etmeği bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile haħk-ı nânı

20. **koma:** -ma

Kaside 27

Mısra: 80

Bırakmak.

Kırup al dâdını Şiddik u Fârûkuñ revâfîzdan
'Alilik it koma mülk-i 'Acemde bir teberrâyı

21. **kosun:** -sun

Kaside 27

Mısra: 31
Bırakmak.

Çosun Şimden girü tiĒin niyāma Ğusrev-i Ğāver
Ki āb u tāb-ı Şemşiri vürür dehre tesellāyı

22. **ço:**
Kaside 33
Mısra: 101
Bırakmak.

Yaklaşdı söz itmāme ço laf itmegi Nef'ī
Da'vāya zamān Ğalmadı hengām-ı du'ādur

23. **komazdı: -maz, -dı**
Kaside 38
Mısra: 44
Bırakmak.

Őabā ger micmere-gerdān olaydı büy-ı ĞulĒıyla
Çomazdı nükhēt-i Ēisü-yı yāra ārzü-yı Şemm

24. **ço:**
Kaside 39
Mısra: 17
Bırakmak.

Yürü feth eyle ne Īrānı ço ne Tūrānı
Çam yeme eyyedeka'llāhü te'ālā vü naşır

25. **ço:**
Kaside 39
Mısra: 99
Bırakmak.

'Arz-ı Ğāli ço du'ā demleridür ey Nef'ī
Az olur Ēıymeti zirā sözüñ olunca kesİR

26. **çodı: -dı**
Kaside 45
Mısra: 81
Bırakmak.

Ki ne Őafā çodı Ğāırdā ne Őafāya maĒāl
Yeriyle Ēalmadı dilde meserret āŐarı

27. **çodı: -dı**
Kaside 48
Mısra: 50
Bırakmak.

Nice āh itmesün bİ-çāreler kim
Ne gevher çodı itlāfi ne dūr hem

28. **çor: -r**
Kaside 48
Mısra: 24
Bırakmak.

Ebū Cehle idince böyle te'ŐİR
Dil-i Őāhib-suĒanda çor mı yā Ēam

29. **çosa: -sa**
Kaside 50
Mısra: 66
Bırakmak.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdu 'ālem
Şıyt-ı iclāli çosa çem-i kevākibde menām

30. **ço:**
Kaside 54
Mısra: 87
Bırakmak.

Söz tamām oldı ço lāf-ı suĒanı ey Nef'ī
Çam-ı reşk ile helāk oldı yeter Ğaşm-ı 'anİd

31. **çomaz: -maz**
Kaside 58
Mısra: 20
Bırakmak.

Ğarīm-i ĒulŐeni dārü'l-çarār iken cāna
Çomaz hevā-yı temāŐası dilde Şabr ü sükün

32. **çor: -r**
Nazm 2
Mısra: 4
Bırakmak.

Başlasun çamzeleri çāret-i Īmāna hele
Çor mı bir dilde daĒı emn ü selāmet göresin

33. **çoma: -ma**
Rübai 2
Mısra: 3
Bırakmak.

Dünyā hevesinden çoma Ēoñlümde eşer
İstersem eger cenneti zindān eyle

34. **çor: -r**
Gazel 54
Mısra: 7
Bırakmak, terketmek.

Zāhid bizi çor çayra satar Şimdi riyāyı
Duymış bizi kim mu'tekid-i bāde-fürüşuz

35. **ço:**
Gazel 65
Mısra: 3
Bırakmak, terketmek.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endişeyi ço
Kevşeri Ğavzı ile sāĒar-ı Őāhbāya deĒiŐ

36. **ço:**
Gazel 65
Mısra: 8
Bırakmak, terketmek.

Yoklasaň noktada mevcüddur esrâr-ı hurûf
Rind iseň gâfleti ço keşreti tenhâya deęiş

37. **ķordı:-r, -dı**

Gazel 86

Mısra: **11**

Bırakmak, terketmek.

Vâ'iz düşerdi meykedeye ķordı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindânemüz bizüm

38. **ķor:-r**

Kaside 10

Mısra: **26**

Bırakmak, terketmek.

Virmez feleğüň devr-i çep-endâzına hükmi
Ķor hikmeti teslîm-i kazâ vü kader eyler

39. **ķor:-r**

Kaside 10

Mısra: **102**

Bırakmak, terketmek.

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemşîri ķor endîşe-i zırh u siper eyler

40. **ķo:**

Kaside 15

Mısra: **17**

Bırakmak, terketmek.

Luţf eyle sâķî nâzı ço mey şun ki kalmaz böyle bu
Tolsun sürâhî vü sebû boş ũrmasun peymâne hem

41. **ķo:**

Kaside 24

Mısra: **17**

Bırakmak, terketmek.

Lâfi ço dâmenine irmez elüň dirseň eger
O bilür haşmını var ol ķadar iz'ân-ı felek

42. **ķo:**

Kaside 28

Mısra: **141**

Bırakmak, terketmek.

Nef'î du'âya başla ço da'vâyı kim du'â
Nazm âhırında 'âdet-i nazm-âverân olur

43. **ķosam:-sa, -m**

Kaside 32

Mısra: **77**

Bırakmak, terketmek.

Ķosam o hîdmeti bir dem hużûr-ı ũab'um içün
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

44. **ķosun:-sun**

Kaside 32

Mısra: **22**

Bırakmak, terketmek.

Bunuň haķîkati zâhir degül mi dünyâda
Ķosun tecâhülü erbâb-ı hikmet ü tencîm

45. **ķo:**

Kaside 51

Mısra: **108**

Bırakmak, terketmek.

İrdi söz gâyete Nef'î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ço ũurma du'â kıl ki odur şimdi ehemm

46. **ķo:**

Kaside 58

Mısra: **103**

Bırakmak, terketmek.

Söz âhîr oldu ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur ķasidede ķânûn

47. **ķomamış:-ma, -mış**

Kaside 23

Mısra: **75**

Bırakmak.

Ķarlikden eser ķomamış ammâ ki ne çâre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

48. **ķorlardı:-r, -lar, -dı**

Kaside 52

Mısra: **19**

Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Misk-i ezfer yerine ķorlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin iletaydı Ķîne armağân

49. **ķor:-r**

Gazel 10

Mısra: **10**

Bırakmak, izin vermek.

Nice ũutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı ķor mı bir ķarâr üzre dil-i pür-izũirâb

50. **ķor:-r**

Gazel 62

Mısra: **3**

Bırakmak, izin vermek.

Şabra ũâkat mı ķor âh itmemege dillerde
O girişme o hîrâm ol revîş-i şabr-güdâz

51. **ķo:**

Gazel 97

Mısra: **3**

Bırakmak, izin vermek.

Ten-i zārum ço hāk olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek qonmasun ol dāmen-i pāke gubār andan

52. **qomayın:-ma, -y, -in**

Kaside 35

Mısra: 111

Bırmak, izin vermek.

Havfidür dā'im anuñ nesr-i felekde qomayın
Şüret-i kāse-i Çini gibi pervāze mecāl

53. **qor:-r**

Kaside 42

Mısra: 5

Bırmak, izin vermek.

Derd bu kim qor mı kadeh tutmağa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār

54. **qomadı:-ma, -dı**

Kaside 53

Mısra: 68

Bırmak, izin vermek.

Luţfuñ ol meretebe kim kārgeh-i 'ālemde
Qomadı 'illet ü esbāba yeriyle medħal

55. **qor:-r**

Kaside 55

Mısra: 88

Bırmak, izin vermek.

Nice tutsun tır-i yāra sinesin Nef'i nişān
Anı qor mı bir qarār üzre dil-i pür-ıztırāb

56. **qoma:-ma**

Gazel 4

Mısra: 10

Bırmak, vazgeçmek, terketmek.

'Aceb tiryāk-i nāfi' dūr cihānuñ zehr-i qahrına
Qoma Nef'i elüñden rind iseñ mānend-i Cem şahbā

57. **qo:**

Gazel 47

Mısra: 6

Bırmak, vazgeçmek, terketmek.

Bize pend ile vā'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço cām-ı şafādan hem kes el dirler

58. **qor:-r**

Gazel 26

Mısra: 7

Bir şeyi bir yere bırmak, belli bir yere yerleştirmek.

Seng-i der-i meyħāneye qor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger h'ābgeh-i mest

59. **qordı:-r, -dı**

Gazel 120

Mısra: 11

Bir şeyi bir yere bırmak, belli bir yere yerleştirmek.

Qordı müjemüñ üstine pāym seg-i küyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

60. **qoma:-ma**

Gazel 142

Mısra: 8

Bir şeyi bir yere bırmak, belli bir yere yerleştirmek.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāğ-ı dilüñ göster
Derünuñda qoma rind iseñ efkār-ı ğam-endüzi

61. **qodum:-du, -m**

Kaside 55

Mısra: 74

Bir şeyi bir yere bırmak, belli bir yere yerleştirmek.

Lafz-ı rüşen içre ma'nā-yı laţifi gösterüp
Cām-ı billür-ı şafā-bahşā qodum şāfi şarāb

62. **qo:**

Gazel 64

Mısra: 7

"Bırmak!, dursun!, deĝme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Yeter 'ömr-i dirāzi dil saña zülfü ço la'lin kim
Hayāt-ı nev baĝışlarsa hayāt-ı cāvidān virmez

63. **qo:**

Gazel 76

Mısra: 7

"Bırmak!, dursun!, deĝme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Dūd-ı āhum ço yüzün qaşkara kılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

64. **qo:**

Gazel 81

Mısra: 5

"Bırmak!, dursun!, deĝme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Dildedür mihrüñ ço hāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsen 'ālem-i ma'nāda bākīdür göñül

65. **qo:**

Gazel 103

Mısra: 2

"Bırmak!, dursun!, deĝme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Diller nice bir çāh-ı zenaħdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ço dāmānuña düşsün

66. **ko:**

Gazel 125

Mısra: 9

"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Tiğ-i gâmezle dil-i şâfi ko şad çâk itsün
Çünkü ol şûha hem âyîne gerek hem şâne

67. **ko:**

Kaside 24

Mısra: 7

Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Tek sitem eylemesün baña ko mebzûl olsun
Bir alay gâv u hâra ni' met-i erzân-ı felek

68. **ko:**

Gazel 121

Mısra: 5

Bırakmak, vazgeçmek.

Zühdi ko gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber- taraf eyleyelüm havf u recâyı bu gice

69. **ko:**

Gazel 46

Mısra: 1

Bırakmak, vazgeçmek.

Vuşlat hevesin ko gâm-ı hicrân ne belâdur
Var tâlib-i derd ol yûri dermân ne belâdur

70. **ko:**

Kaside 27

Mısra: 103

Bırakmak, vazgeçmek.

Du'âya başla şimden sonra ko da' vâyi ey Nef'î
Cenâb-ı hâzret-i Hâkdan recâ it bu temennâyı

71. **ko:**

Kaside 45

Mısra: 89

Bırakmak, vazgeçmek.

Du'âya başla ko tafşil-i hâli ey Nef'î
Kaşide gâyete irdi uzatma güftârı

72. **ko:**

Gazel 101

Mısra: 3

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Olsun ko şabâ da ham-ı zülfine giriftâr
Çeksün biraz işkence-i kullâb cefâsın

73. **ko:**

Gazel 103

Mısra: 5

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Şâne ko ciger pârelesün sine degül tek
Dil pâyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

74. **ko:**

Gazel 104

Mısra: 3

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Eylesün bād-ı şabâ zülfüni ko ham-der-ham
Dil-i divâneyi bend eylemek âsân olsun

75. **komaz:-maz**

Kaside 5

Mısra: 74

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Komaz toz konmağa pîrâhen-i bergüstvân üzre

76. **komazdı:-maz, -dı**

Kaside 21

Mısra: 28

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrâm
Komazdı meclisine tiğsiz Dil-ârâmı

77. **komaduñ:-ma, -du, -ñ**

Kaside 26

Mısra: 94

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

'Âlemi sen yeñiden feth itdüñ
Komaduñ mürtekib-i şugl-ı zemim

78. **komazdı:-maz, -dı**

Kaside 30

Mısra: 76

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Ger olsa nehyi nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Komazdı zühre ile iktirâna keyvânı

79. **komaz:-maz**

Kaside 34

Mısra: 57

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

İşâbet ol tarafdayken komaz tahvîl ider çarlı
Görünür fevri ol tedbirüñ âşâr-ı şer ü şûrı

80. **komaz:-maz**

Kaside 35

Mısra: 20

Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Oldı tab'um o kadar hurrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza komaz fârig-i bâl

81. **komış:-mış**

Gazel 55

Mısra: 3
Katmak, eklemek.

Bir zevk komış hikmet-i Haqq meşrebimizde
Kim mest-i gam ārām-ı dil-i hurrem-i aşkız

82. **kor:-r**
Kaside 11
Mısra: 40
Koymak, bırakmak.

Hele teşhîri mülke başlasun ikbâli seyr eyleñ
Ne Türkistāni kor feth itmedük ne kâfiristāni

83. **komış:-mış**
Kaside 17
Mısra: 2
Takmak, vermek (isim takmak bağlamında).

Bāreka'llāh zihi raḥş-ı hümāyün-simā
Ki komış nāmını sultān-ı cihān Bād-ı Şabā

84. **ko:**
Kaside 51
Mısra: 94
Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ko desin çekmezin aşlā aña gam

85. **ko:**
Kaside 5
Mısra: 101
Bırakmak.

Ḳo lāfi şıdk ile tırma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā nazm āhırında farz olur nazm-āverān üzre

86. **komaz:-maz**
Kaside 50
Mısra: 110
Koymak, yerleştirmek, bulunmasına izin vermek.

Cilve-i şāhid-i nazmum o kadar nāzükdür
Ki komaz ḥātır-ı endişede şabr u ārām

87. **komaz:-maz**
Kaside 53
Mısra: 78
Koymak, yerleştirmek, bulunmasına izin vermek.

Nice taḳrîr ideyin ḥālūmi sultānuma kim
Gam-ı māziyi komaz dilde gam-ı müstaḳbel

88. **komış:-mış**
Kaside 7
Mısra: 107
Bırakmak, yerleştirmek, ikāme etmek.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḥayālüm ki komış
Bende bir sırr-ı eşer şun'-ı ḥudāvend-i ḳadīm

89. **koyalum:-y, -alum**
Kaside 50
Mısra: 149
Bırakmak.

İrdi söz gāyete şimden girü lāfi koyalum
İdelüm şıdk ile āğāz-ı du'ā-yı encām

90. **ko:**
Kaside 16
Mısra: 74
Bırakmak, terketmek.

İrdi söz pāyāna ey Nef'î bu da'vā nice bir
Lāfi ko şimden girü ey bî-ḥicāb-ı rüzgār

koca:

1. **koça:**
Nazm 5
Mısra: 4
Ölçüleri emsalinden çok daha büyük olan, büyük, geniş ve iri.

Çın seher gördüm 'araḳ-rîz olarak pîr-i muğān
Bir koça desti ile geldi mübārek bāde

k'olamaz:

1. **k'olamaz:-amaz**
Kaside 53
Mısra: 51
Ki olamaz.

Nev-bahār-ı çemen-i bāğ-ı 'adālet k'olamaz
Devr-i 'adlünde güşāde gül-i bostān-ı ḥiyel

k'olmuş:

1. **k'olmuş:-mış**
Kaside 38
Mısra: 17
Ki olmuş.

Mu'allā-pāye düstür-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmuş
Vekīl-i re'y-i pür-nürü felekde neyyir-i a'zam

2. **k'olmuş:-mış**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 3
Ki olmuş.

K'olmuş aña naşib tā ezeli
Taḥt-ı Cemşid ü baḥt-ı Pervizi

3. **k'olmuş:-mış**
Kaside 15

Mısra: 40
Ki olmuş.

Pirāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naşibi tā ezel tāt-ı Feridūn taht-ı Cem

4. **k'olmuş:-miş**
Kaside 60
Mısra: 41
Ki olmuş.

Zulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmuş
Hāmesi lüle-i ser-çeşme-i hayvān-ı suhan

k'olur:

1. **k'olur:-u, -r**
Gazel 74
Mısra: 9
Ki olur.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'i k'olur dā'im
Kalem cādū-yı 'İsā-dem suhan hem şūh u hem nāzik

koluña kuvvet:

1. **koluña kuvvet:**
Kaside 25
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Yapacağı iş için Allah güç kuvvet versin"
anlamında temenni sözü.

İkisi de tığ-ı kahrūña cezāsın buldılar
Koluña kuvvet ola gündən güne 'ömrüñ ziyād

kon:

1. **konmasun:-ma, -sun**
Gazel 97
Mısra: 4
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde
durmak (tozun konması).

Ten-i zārum ko hak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek konmasun ol dāmen-i pāke gubār andan

2. **konmaya:-ma, -y, -a**
Gazel 120
Mısra: 8
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde
durmak (tozun konması).

Eşkümle dem-ā-dem iderim küyuñi nemnāk
Toz konmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

3. **konmağa:-mağ, -a**
Kaside 5
Mısra: 74
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde
durmak (tozun konması).

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Kıomaz toz konmağa pīrāhen-i bergüstvān üzre

4. **konmuş:-miş**
Kaside 6
Mısra: 72
Konulmak, bırakılmak, yerleştirilmek.

Ma'nī-i rengin mi lafz-ı ābdārumda yaħud
Sāgar-ı mināya konmuş lāle-gün şahbā midur

5. **konsa:-sa**
Kaside 31
Mısra: 53
Konulmak, bırakılmak, yerleştirilmek.

Ol ki tāt-ı ser-i ikbāline konsa yaraşur
Bu dirāşşān güher-i bī-bedel-i 'ālem-tāb

6. **konup:-up**
Kaside 49
Mısra: 25
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde
durmak.

Konup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evtārī

kop:

1. **kopdı:-dı**
Kaside 54
Mısra: 22
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdā-yı suhan
Yine kopdı dil ü cāndan söze bir şevk-i cedid

2. **kopmasun:-ma, -sun**
Kaside 52
Mısra: 122
Yerinden ayrılmak, bağlı bulunduğu yerle
bağlantısı kesilmek.

Olsun erkānı müretteb ol sa'ādet-hānenün
Kopmasun bir taşu ger kopsa yerinden ferkadān

3. **kopsa:-sa**
Kaside 52
Mısra: 122
Yerinden ayrılmak, bağlı bulunduğu yerle
bağlantısı kesilmek.

Olsun erkānı müretteb ol sa'ādet-hānenün
Kopmasun bir taşu ger kopsa yerinden ferkadān

4. **kopsa:-sa**
Nazm 2
Mısra: 2
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Dehre bir āfet olur ol kad u kāmēt göresin
Kopsa bir yerden o koymaz mı kıyāmet göresin

kopar:

1. **koparur:**-u, -r

Gazel 69

Mısra: 5

Bağlı bulunduğu yerden ayırmak.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden koparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullāb olıcak

kork:

1. **korçar:**-ar

Kaside 8

Mısra: 9

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinden dolayı tedirginlik duymak, endişelenmek, ürkmek.

Şāne sūzān olmadan korçar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir hāmında biñ dil-i sūzān bulur

korkarım:

1. **korçarım:**-ar, -in

Gazel 15

Mısra: 2

Korkarım (ki); endişe, şüphes, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Korçarım sūz-ı derünümde felekler yana hep

korkarın:

1. **korçarın:**

Kaside 14

Mısra: 111

Korkarın (ki); endişe, şüphes, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Korçarın hem āftāb-ı kīmyāger tuymasın
Yoḥsa biñ şevk ile olur ol daḥi bir müştēri

2. **korçarın:**

Kaside 56

Mısra: 81

Korkarın (ki); endişe, şüphes, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Rište-i bārīk-i fikr itmez taḥammül korçarın
Midḥatüñde ol kadar dizdim aña dürr-i semīn

korku:

1. **korçum:**-m

Gazel 110

Mısra: 9

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Korçum oldur bir gün ey Nef'i yaḥar dünyāyı hep
Böyle kalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

kov:

1. **koyp:**-up

Kaside 18

Mısra: 13

Bırmak, terk etmek // bir şey nedeniyle vazgeçmek.

Dil-ārāmı koyp Behrām olurdu Aşḥara mā'il
Eger mālik olaydı böyle refṯār-ı dil-ārāya

2. **koya:**-a

Kaside 22

Mısra: 2

Bırmak, terk etmek // bir şey nedeniyle vazgeçmek.

Muzaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi koya şāh-ı kızılbaşā ne Şīrāzī

3. **koyp:**-up

Kaside 57

Mısra: 83

Bırmak, terketmek.

İrdi söz ḡāyete şimden girü da'vāyı koyp
İdelüm şıdk u niyāz ile du'āya āḡāz

4. **koynca:**-u, -n, -ca

Kaside 5

Mısra: 72

Yerleştirmek, koymak // içine yerleştirmek.

O 'ālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Kālem nokta koynca merkez-i nün-ı mekān üzre

5. **koydı:**-dı

Kaside 21

Mısra: 84

Bırmak.

Kāşide vü ḡazelüm ḥod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı koıdı ne Hindi ne mülk-i A'cāmı

6. **koya:**-a

Kaside 3

Mısra: 30

Bırmak, vazgeçmek.

Vaşf-ı şemşīrine ḥad yok tūtalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi koıya ne Kirmānı

7. **koyp:**-up

Gazel 84

Mısra: 5

Bırmak, terketmek.

Ƙoyup der-i cānāni yabanda gezen ‘āşık
Mecnūn ise de ‘aşka bigāne midür bilmem

8. **Ƙoyup:-up**

Kaside 3

Mısra: **104**

Bırakmak, terketmek.

Kimisi kâ’ il olup haƙka sözüm itdi ƙabül
İtmeyen daĥi ƙoyup da’vî-i bi-bürhāni

9. **Ƙoyup:-up**

Kaside 32

Mısra: **97**

Bırakmak, terketmek.

Ƙoyup memālik-i ğayrı metā’-ı nazmum için
Diyār-ı Rūma gelür kārban-ı heft-iĥlīm

10. **Ƙoyalum:-alum**

Kaside 17

Mısra: **163**

Bırakmak, ...den vazgeçmek.

Söz tamām oldı güzāfi ƙoyalum ey Nef’i
İdelüm devlet ü iĥbāline şıdĥ ile du’ā

11. **Ƙoyalum:-alum**

Kaside 60

Mısra: **83**

Bırakmak, ...den vazgeçmek.

Ƙoyalum lâfi hele ĥayr du’ā eyleyelüm
Çün du’ādür ezeli lâzım-ı pāyān-ı suĥan

12. **Ƙoymaz:-maz**

Kaside 15

Mısra: **26**

Bırakmak.

Mey ‘āĥılı irşād ider ‘āşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ƙoymaz gerd-i ğam

13. **Ƙoyalum:-alum**

Kaside 9

Mısra: **137**

Bırakmak.

Lāfi ƙoyalum ƙāfiye teng oldı du’āya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyāndür

köhne:

1. **köhnedükce:-dük, -ce**

Gazel 106

Mısra: **10**

Eskimek.

Geçmese Nef’i n’ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ‘aşkı olur derdi taze n’eylesün

2. **köhnedükce:-dükce**

Kıt’a-ı Kebir 6

Mısra: **24**

Eskimek.

Tāze revnaĥ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rüzgāra pür-şitāb

3. **köhne:**

Kaside 13

Mısra: **91**

Eski, kadim.

Ĥired ‘allāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endişemüñ bir cild-i zerkārı

4. **köhne:**

Kaside 12

Mısra: **27**

Yaşlı, eski, ihtiyar.

Köhne üstād-ı mu‘allim-ĥāne-i endişeyim
Nāĥıka şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

5. **köhne:**

Kaside 32

Mısra: **64**

Eski, eskimiş.

Kitāb-ı cāhına nisbet ceride-i eflāk
Toĥuz varaklı perişān u köhne bir taĥvīm

6. **köhne:**

Kaside 46

Mısra: **75**

Eski, eskimiş.

Tā ki ma‘mūr ola bu köhne sarāy-ı ‘ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

7. **köhne:**

Kıt’a-ı Kebir 1

Mısra: **29**

Eski, eskimiş.

Ki nedimüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ĥ’āhıdır

8. **köhne:**

Kıt’a-ı Kebir 1

Mısra: **52**

Eski.

Gerçi erbāb-ı taĥ’a böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdır

köhne dolāb:

1. **köhne dolāb:**

Kaside 31

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Eski dolap, çark // dünya.

Tâzelense n'ola gül gibi yine bāğ-ı cihân
Âb-ı 'adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

köhne mey:

1. köhne mey:

Gazel 129
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yillanmış şarap.

Câna cân katmak dilerseñ bāğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rüzda

2. köhne mey:

Gazel 140
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yillanmış şarap.

'Âşıka bir tâze dil-ber de gerekdür mâ-şaşal
Köhne mey 'aşk-ı İlâhî hem-dem-i dirînesi

köhne meyle:

1. köhne meyle:-le

Gazel 130
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yillanmış şarap.

Cân u dilden tâzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

köpek:

1. köpek:

Kaside 47
Mısra: 125
*Davranışları kötü olan kimse için sövgü sözü
olarak kullanılır.*

Bana âmî diyen bâṭıl ne herze yer köpek câhil
Edebde ol daḥî zu'munca şâhib-ṭab' u mollâdur

kör evle:

1. kör evle:

Kaside 27
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Kör olmasına sebep olmak, kör hâle getirmek.

Ğubâr-ı pây-ı 'askerle gözün kör eyle a'dânûñ
Düşünde görşün a'yân-ı Şifâhân nür-ı binâyi

kubbe:

1. **ķubbesinde:-si, -n, -de**

Kaside 52

Mısra: 29

*Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam,
kûmbet.*

ķubbesinde levḥa-i sîmîn ile gülmîḥ-ı zer
Müşterîdür kim felekde mâh ile itmiş kırân

ķubbe-i germâbe:

1. **ķubbe-i germâbe:**

Kaside 31

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Hamam kubbesi.

Nem-çekân oldı felek ķubbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan ķatreyi kim görşe şihâb

ķüçe-i esrârînuñ:

1. **ķüçe-i esrârînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Sırlar sokağı, sır dolu sokak.

Gevher-i güftârînuñ kân müşterî-i müflisi
ķüçe-i esrârînuñ hürşid düzd-i şeb-revi

ķudret:

1. **ķudretin:-i, -n**

Kaside 62

Mısra: 27

Allahın ezeli gücü.

İzhâr idüp Ḥaķ ķudretin taḥmîr idince ṭıynetin
Ķılımış mübârek ḥılķatın ḥaĶ-ı cihândan munteḥab

2. **ķudreti:-i**

Kaside 41

Mısra: 7

Güç, kuvvet, takat.

Dârâtuña yoķ ķudreti şâhân-ı cihânûñ
Olursa eger her biri Dârâ-yı zamâne

3. **ķudretümi:-ü, -m, -i**

Kaside 29

Mısra: 107

Kudret, güç.

Eger olursa icâzet bu fende ķudretümi
Ḥaķîķat üzre beyân ideyin bilâ-isnâd

4. **ķudrete:-e**

Kaside 10

Mısra: 53

Kuvvet, güç, iktidar.

Bir kudrete mâlik ki nice taht-nişinûñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

kudret ü imkân-ı felek:

1. **kudret ü imkân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Feleğın imkânı ve gücü.

Ser-fürü itmez idi pâyüña yüz sürmek için
Olsa 'ışyâna eger kudret ü imkân-ı felek

kudsî-cibillet:

1. **kudsî-cibillet:**

Kaside 19

Mısra: 31

Mukaddes yaratılış, tıynet.

Cihân-sâlâr-ı 'âlî-ñtırat u kudsî-cibillet kim
Tavâf-ı dergehi Kerrübiyâna hacc-ı ekberdür

kudsiyân:

1. **kudsiyân:**

Kaside 12

Mısra: 82

Melekler.

Söz tamâm oldı du 'â itsem n'ola şimden girü
Kudsiyân müştağ-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

2. **kudsiyân:**

Kaside 25

Mısra: 41

Melekler.

Kudsiyân olurdu naqd-i cân ile hep müşteri
'İkd-ı mürvârid-i nazmuñ ger felekitse mezâd

3. **kudsiyân:**

Kaside 40

Mısra: 6

Melekler.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsiyân eyledi tesbihe sipâsı munzamm

4. **kudsiyân:**

Kaside 58

Mısra: 51

Melekler.

Şafâ-yı şöhet-i hâşına kudsiyân müştağ
Cemâl-i şahid-i re'yine 'aql-ı küll mecnûn

5. **kudsiyân:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 12

Melekler.

Ka'be-i ma'nâya bir yoldan iletđi beni kim
Kudsiyân sürme çeker gerd-i reh-i pākūmden

kudsiyân-ı âsmândur:

1. **kudsiyân-ı âsmândur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün melekleri.

Hemîşe kudsiyân-ı âsmândur hem-dem-i bezmi
Harîm-i hâşî güyâ Beyt-i ma'mûr-ı mu'allâdur

kudsiyân-ı âsmānuñ:

1. **kudsiyân-ı âsmānuñ:-uñ**

Kaside 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün melekleri.

'Aceb mi ferşine âyine-i 'âlem-nümâ dirsem
Nümâyân kudsiyân-ı âsmānuñ nakş-ı esrârı

kudsiyân-ı felek-i 'âlem-i cân:

1. **kudsiyân-ı felek-i 'âlem-i cân:**

Kaside 50

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Canlılar âleminin /dünyanın göğündeki melekler.

Nice mey râyiha-i rûh-fezâsından ider
Kudsiyân-ı felek-i 'âlem-i cân 'ıtr-ı meşâm

kudsiyân-ı Rahmānī:

1. **kudsiyân-ı Rahmānī:**

Kaside 30

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Allah'ın melekleri.

Benim o şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü
Ki vird ider suhanum kudsiyân-ı Rahmānī

kudüm:

1. **kudümüñdan:-u, -ñ, -dan**

Kaside 61

Mısra: 7

Bir makama gelme, göreve başlama.

Sen şafâ geldüñ kudümüñdan şafâ kesb itdi halk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maqdemüñle behre-yâb

2. **ḳudümü:-ı**

Kaside 18

Mısra: 75

Gelme, ayak basma // doğma.

Ḳudümü pâdişâh-ı 'âleme sermâye-i behcet
Vücûdî efses-i iḳbâle bir dürr-i girân-mâye

ḳudüm-ı ḥazret-i şeh-zâde-i zî-şanı:

1. **ḳudüm-ı ḥazret-i şeh-zâde-i zî-şanı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Şanlı şehzade hazretlerinin gelmesi /doğumu.

Mübârek eyleye Allâh Te'âlâ 'ömr ü devletle
Ḳudüm-ı ḥazret-i şeh-zâde-i zî-şanı dünyâya

ḳufl-ı der-i genc-i ma'ânîye:

1. **ḳufl-ı der-i genc-i ma'ânîye:-y, -e**

Kaside 37

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Mana hazinesinin kapısının kilidi.

Feyz-i iḥsânuñı yâd eylese bir şâ'ir olur
Ḥâmesi ḳufl-ı der-i genc-i ma'ânîye medeng

2. **ḳufl-ı der-i genc-i ma'ânîye:-y, -e**

Kaside 54

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Mana hazinesinin kapısının kilidi.

Eyledi şun'-ı mededkârî-i feyyâz-ı ezel
Ḥâmemi ḳufl-ı der-i genc-i ma'ânîye kilid

küh:

1. **küh:**

Kaside 5

Mısra: 49

Dağ.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u şahrâya
Uyur âhü-bere zânü-yı şîrân-ı jiyân üzre

2. **küh:**

Kaside 17

Mısra: 48

Dağ.

Evvelâ Kapuağası Törisedur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

3. **küh:**

Kaside 18

Mısra: 62

Dağ.

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

4. **kūhdan:-dan**

Kaside 31

Mısra: 10

Dağ.

Böyle germâda ki deryâları huşk itdi hevâ
Kūhdan zâhir ü cârî olanı şanmañuz âb

küh-ı belâ oldı:

1. **küh-ı belâ oldı:-dı**

Kaside 41

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Bela dağı hâline gelmek.

Bir küh-ı belâ oldı dile bir yere geldi
Eczâ-yı gam-ı lâ-yetecezzâ-yı zamâne

küh-ı Bîsütün:

1. **küh-ı Bîsütün:**

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bîsütün Dağı // Ferhad'ın aşkı uğruna deldiği dağ.

Muşavvirler yazup Ferhâdî küh-ı Bîsütün üzre
Virüp destine tişe ḥaylî üstâdâne yazmışlar

küh-ı Elbürzi:

1. **küh-ı Elbürzi:-ı**

Kaside 26

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Elbürz Dağı: İran'ın kuzeyinde yer alıp kuzeybatıda Azerbaycan sınırından başlayıp Hazar Denizi'nin güney kıyısı boyunca ilerleyip doğuda Türkmenistan ve Afganistan sınırında sonlanır. Kafkas sıradağlarının en yüksekidir. Hakkında türlü söylenceler anlatılan Kaf Dağı da aynı isimle anılır.

Küh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mür

Mürî pâ-mâl idemez pîl-i cesîm

küh-ı girân:

1. **küh-ı girân:**

Kaside 9

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Ağır / koca dağ.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

küh-ı girân olurdu:

1. **küh-ı girân olurdu:** -u, -r, -dt

Kaside 45

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Ağır dağ olmak // dağ kadar ağır olmak.

Ger olsa çarh-ı vakârında cilveger hürşid
Olurdu küh-ı girân zerre-i sebük-bârı

küh-ı girâna:

1. **küh-ı girâna:** -a

Kaside 4

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Ağır / koca dağ.

'Azmi olursa ger sabağ-âmüz-ı tab'-ı hâk
Küh-ı girâna cünbüş-i bād-ı vezân virür

küh-ı girândur:

1. **küh-ı girândur:** -dur

Kaside 9

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Ağır / koca dağ.

Reftârını tünd itse yine çopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezân küh-ı girândur

küh-ı hadîd:

1. **küh-ı hadîd:**

Kaside 54

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Sert, kuvvetli dağ // demir dağ.

Bulsa ger hiddet-i 'azminden eğer tab'-ı hevâ
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

küh-ı Kâf olsa:

1. **küh-ı Kâf olsa:** -sa

Kaside 50

Mısra: **147**

Kelime Tipi: -

Kâf Dağı gibi olmak.

Küh-ı Kâf olsa gelür nokta-i fâ deñlü hafif
Merd-i Rüyîn-tene tıfl-ı müteharrik-endâm

küh-ı Kâfa:

1. **küh-ı Kâfa:** -a

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Kaf Dağı.

İşidüp gülğül-ı şıyṭ u şadâ-yı zeng-i şeh-bâzın
'Azîmet itdi küh-ı Kâfa Sîmurğ ihtirâzından

küh-ı pâ-ber-câ:

1. **küh-ı pâ-ber-câ:**

Kaside 6

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Ayağı yerde, sabit dağ.

Berç-ı maḥz iken direng itse bilinmez peykeri
Raḥş-ı çâpük-pâ mıdır yâ küh-ı pâ-ber-câ mıdır

küh-ı ser-menzile:

1. **küh-ı ser-menzile:** -e

Kaside 37

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Menzil dağı, varılacak yer.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sabağ-âmüz-ı direng

kühken-i bîsütün-ı ma'nâ:

1. **kühken-i bîsütün-ı ma'nâ:**

Kaside 29

Mısra: **109**

Kelime Tipi: -

Mana dağımı kazan.

Benim o kühken-i Bîsütün-ı ma'nâ kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd

kuhl:

1. **kuhl:**

Kaside 17

Mısra: **49**

Sürme.

Olsa ger cilvegehi 'arşa-i mülk-i ma'nâ
Kuhl için çalmaz idi gerd-i zemîn-i eş'âr

kuhl-ı bâsıra-i ahterân:

1. **kuhl-ı bâsıra-i ahterân:**

Kaside 4

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Yıldızların gözü için sürme.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḥṣ-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāşıra-i aḥterān virür

kuhl-ı rüšenādur:

1. **kuhl-ı rüšenādur:-dur**

Kaside 52

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Parlak sürme.

Çekmege mīl-i ūşāb ile felekler çeşmine
Dūdı kuḥl-ı rüšenādur dūdgāhı sürmedān

kuhl-i 'uyūn:

1. **kuhl-i 'uyūn:**

Kaside 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göz sürmesi.

Fürūg-ı ūemse-i tākı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḥurşid ü māha kuḥl-ı 'uyūn

kūhsār:

1. **kūhsāra:-a**

Kaside 35

Mısra: 53

Dağlık yer, dağ tepesi.

Gird-bād-ı ġazābı uğrasa ger kūhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

2. **kūhsārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 78

Dağlık yer // dağlar.

Esince bād-ı ḳāhrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

3. **kūhsārı:-ı**

Kaside 44

Mısra: 27

Dağlık yer // dağlar.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i tūfan gibi çarḥa çıkarur deryāyı

kul:

1. **ḳullaruña:-lar, -u, -ñ, -a**

Kaside 26

Mısra: 106

Bir padişahın emri altındaki topluluk, halk.

Bula ḥükmünde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

2. **ḳuluñ:-u, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 22

Köle, esir // aşık.

Degül eṭvāruña ammā muvāfik itdügin da'vā
Ḳo yā bu lāfi iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

3. **ḳuliyuz:-ı, -y, -uz**

Gazel 121

Mısra: 7

Bende, köle, esir.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳuliyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyāyı bu gice

4. **ḳullaruñla:-lar, -u, -ñ, -la**

Kaside 53

Mısra: 81

Hizmetkâr.

Ḳullaruñla oturur ḥidmetüñ itsek dirler
Celesü ḥayre celisin 'amilü ḥayre 'amel

5. **ḳullaruñ:-lar, -uñ**

Kaside 24

Mısra: 24

Hizmetkâr.

O daḥi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rif'atde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

kul evlemez:

1. **ḳul evlemez:-mez**

Kaside 58

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Kendine bağlamak, hizmetine almak.

Ḳul evlemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlahi maḥalline maḳrūn

kul itdi:

1. **ḳul itdi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḥulḳ-ı kerīmi
Yād evlemez oldum daḥi Sultān Selīmi

2. **ḳul itdi:-di**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

Ḳul itdi 'ālemi ref'tārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfindan āzād itdügin görsek

3. **kul itdi:-di**

Kaside 30

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

O Kahramân-ı zamân kim hücum-ı iqbâli
Kul itdi pâdişeh-i Rûma şâh-ı İrânı

kul oldıgum:

1. **kul oldıgum:-dıg, -u, -m**

Tesdis 1

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Köle, esir olmak.

Bilüp kul oldıgum ammâ ki âzâd itmedüñ âhîr
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedüñ âhîr

kul olmağı:

1. **kul olmağı:-mağ, -ı**

Kaside 61

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Kul olmak, hizmet etmek.

İhtiyâr itsün saña kul olmağı Nef'î gibi
Her kim isterse naşib-i kâmrâniden nişâb

2. **kul olmağı:-mağ, -ı**

Tesdis 1

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Kul olmak. köle olmak, bağlanmak.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

kul olmak:

1. **kul olmak:-mak**

Kaside 47

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Hükümüne girmek, bağlanmak // kulluk yapmak, hizmette bulunmak.

Derünümde o deñlü cây-gîr olmışdur ihlâşuñ
Ki yanumda kul olmağ saña şâh olmağdan evlâdur

kul olsam:

1. **kul olsam:-sa, -m**

Kaside 58

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Hükümüne girmek, bağlanmak // kulluk yapmak, hizmette bulunmak.

Bu luţf-ı tab' ile sulţânuma kul olsam eger
Hudâ bilür ki olurum vücûh ile memnûn

kulağ:

1. **kulağın:-ı, -n**

Kaside 11

Mısra: **67**

Başın iki yanında bulunan işitme organı.

Kulağın dik tutup per-tâb idince farţ-ı sür'atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykânı

kulağum volda kaldı:

1. **kulağum volda kaldı:-dı**

Gazel 89

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir sözü duymak veya haberi almak için bütün dikkatıyla beklemek // kulağın izi yolda kalmak.

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ için yolda kulağum

kullâb:

1. **kullâb:**

Gazel 69

Mısra: **6**

Çengel, kanca // sevgilinin kıvrılıp kancaya benzeyen saç uçları.

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden kıparur
Halka-i turra-i zülfuñ gibi kullâb olıcağ

kullâb olur:

1. **kullâb olur:-u, -r**

Gazel 37

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Çengel gibi olmak, çengel görevi yapmak.

Dil giriftâr olmamağ kâbil mi bend-i zülfüñe
Anı dâma çekmege her halka bir kullâb olur

kullan:

1. **kullansañ:-sa, -ñ**

Kaside 60

Mısra: **61**

Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

Mülk-i ma'nâda biraz küşîş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdâr-ı dilîrân-ı suşan

kulle-i ikbâle:

1. **kulle-i ikbâle:-e**

Kaside 21

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Talih, baht açıklığı kulesi.

Döşendi kaşr-ı temennâya 'işret esbâbı
Dikildi kulle-i ikbâle nuşret a'lâmı

kulle-i kühsârı:

1. **kulle-i kühsârı:-ı**
Kaside 58
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dağ zirvesi.

Ger olsa kuvvet-i bâzû-yı qahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsârı muşt ile hāmūn

kulluk:

1. **kulluğın:-ı, -n, -ı**
Gazel 95
Mısra: **7**
Kul olma durumu, kölelik.

O şehîñ kulluğın cānıma minnet bilirüm
Kendime lâzım olan hîdmete takşîr idemem

kulüb:

1. **kulüba:-a**
Kaside 25
Mısra: **87**
Kalpler.

Düşdi gerçi havf-ı tîguñla kulüba tefrika
İtdi ammâ dîn ü devlet birbiriyle ittiḥād

kulüb-ı ârifin:

1. **kulüb-ı ârifin:**
Kaside 56
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ariflerin kalpleri.

Maṭla'u'l-envâr-ı mihri sîne-i erbâb-ı dil
Maḥzenü'l-esrâr-ı ihlâşı kulüb-ı ârifin

kuluñ olsa:

1. **kuluñ olsa:-sa**
Kaside 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kul olmak; hükmü altında olmak, ona kayıtsız
şartsız bağlanmak.*

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

kulzüm-i ma'rifetüm:

1. **kulzüm-i ma'rifetüm:-üm**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İrfan denizi.

Kulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dür
Sâhilüm pâkdür âläyiş-i ḥâşâkümden

kulzüm-i tab'-ı dür-efşânum:

1. **kulzüm-i tab'-ı dür-efşânum:-u, -m**
Kaside 11
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Tabiatın/şairliğin inci saçan denizi.

Temevvüc itmeyince kulzüm-i tab'-ı dür-efşânum
Pür olmaz rûzgâruñ gevher-i kāmile dāmānı

kur:

1. **kurmuş:-muş**
Gazel 10
Mısra: **3**
Oluşturmak, meydana getirmek.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bâde-i nâz ile itmiş gâmzesin mest-i ḥarâb

2. **kurdı:-dı**
Kaside 11
Mısra: **11**
Oluşturmak, meydana getirmek.

Felek firüzedden bir taḥt-ı 'âlî kurdı şâhâne
Aña bir aḫ dîbâ perde çekdi şubḫ-ı nürânî

3. **kurmadın:-madın**
Kaside 22
Mısra: **3**
*Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün
durumuna getirmek, monte etmek.*

Sa'âdetle otağın kurmadın ser-ḥadd-i İrâna
Düşe Tûrân zemîne sāye-i tûğ-ı ser-efrâzi

4. **kurâ:-a**
Kaside 5
Mısra: **104**
*Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün
durumuna getirmek, monte etmek.*

Nitekim her dıraḥt-ı pür-şükûfe şâh-ı nevrûzuñ
Kurâ çetr-i sefidin şahn-ı bâğ u büstân üzre

Kur'ân:

1. **Kur'âna:-a**
Kaside 47
Mısra: **131**
Kur'an'ı Kerim.

Nazîre diye Kur'âna niçün katl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirûn katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

kurb-ı ev ednâ:

1. **kurb-ı ev ednâ:**

Kaside 6

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Ayet**

"hatta (daha yakın)" *Necm Sûresi 53/9. Hazret-i Peygamber'e mahsus makam.*

Ol kadar kadri büleñd olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lâ mı yeri yâ kurb-ı ev ednâ midür

kurb-ı sultân-ı cihânda:

1. **kurb-ı sultân-ı cihânda:-da**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cihan padişahına yakınlık.

Ḳurb-ı sultân-ı cihânda ola dâ'im kâmrân
Ḥaḳ vücûdın hıfz ide âsîb-i dūr-â-dürdan

kurdur:

1. **kurdurmazdı:-maz, -dı**

Kaside 61

Mısra: 65

Hazırlamak, kurma işini yaptırmak.

Ḥayme-i âmâlî kurdurmazdı baña rûzgâr
Rişte-i lutfûndan olmasa aña muhkem tınâb

küre-i âteş-fürüz olurdu:

1. **küre-i âteş-fürüz olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 55

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ateş yakan, ateşi alevlendiren küre olmak.

Ger mizâc-ı âba virse hıfz u 'adli terbiyet
Küre-i âteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ḥabâb

kureng:

1. **kureng:**

Kaside 37

Mısra: 44

Al at.

Kendi ḥürşid-i cihân-tâb u felekdür güyâ
Zîr-i rânında o rehvâr u sebük-püye kureng

kurı:

1. **kurı:**

Gazel 13

Mısra: 4

Zayıf, çelimsiz//boş, faydasız, değersiz.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir ḳurı ḳaleb

kür-ı mâder-zâd:

1. **kür-ı mâder-zâd:**

Kaside 29

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Anadan doğma kör.

Fürüg-ı re'yini yâd itse şebde şu'le gibi
Görürdi râz-ı dil-i mûri kür-ı mâder-zâb

kurş-ı zer-i mihri:

1. **kurş-ı zer-i mihri:-i**

Kaside 31

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Güneşin altın parası, güneş altını.

Eridüp kurş-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol râyiz-i tünd-eblaḳ-ı devrâna rikâb

kurtar:

1. **kurtar:**

Gazel 62

Mısra: 13

*Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor
durumdan uzaklaştırmak.*

Sen de Nefî dilüñi kurtar eger ḳâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dırâz

2. **ḳurtarduñ:-du, -ñ**

Kaside 49

Mısra: 67

*Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor
durumdan uzaklaştırmak.*

Sen ol şâḥib-serir-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-â-keşden kemâl ehliyle çarḫ-ı dün u ḡaddârı

kurtul:

1. **ḳurtulamam:-amam**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 18

*İstenmeyen bir durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

Ben bu ḥâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim ḳurtulamam ṭab'-ı hevesnâkümden

2. **ḳurtulurduḳ:-u, -r, -du, -k**

Gazel 14

Mısra: 4

*İstenmeyen bir durumdan, uzaklaşmak,
sıyılmak.*

Ol 'ilâc itmekte 'âciz derdimüñ meftûm ben
İkimiz de kırtılurduķ geĉse dermândan şabîb

kurtuluş yok:

1. **kurtuluş yok:**

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kurtuluşu olmamak.

Ėkurtuluş yok sitem-i ġamze-i fettânından
Ėşm-i ser-mestinüñ âdem mi geĉer yanından

kurul:

1. **kurulsun:-sun**

Gazel 4

Mısra: 12

Kurma işi yapılmak, oluşturulmak.

Hem eyle dâ'imâ himmet ki ġâlî turmasun yârân
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

kus:

1. **kuş:**

Kaside 17

Mısra: 9

*Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı,
iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların
ortak adı.*

Ėuş yetişmez dir idüm olmasa Ėayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

2. **kuşdur:-dur**

Kaside 18

Mısra: 21

*Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı,
iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların
ortak adı.*

Uĉar kuşdur şitâb itdükce ġüyâ beñzer anuñĉün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvânî bâl-i 'Anġâya

3. **kuş:**

Kaside 22

Mısra: 56

*Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı,
iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların
ortak adı.*

Yüzüm ferş itmege yine cenâb-ı bārgāhuñda
İderdüm ġâdir olsam kuş gibi şevġ ile pervâzi

kuşan:

1. **kuşandım:-dı, -m**

Kaside 21

Mısra: 70

Giyinmek.

Ėavâf-ı Ka'be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ėemân ki ruşşatuñ oldu kuşandım iġrâmı

küşe:

1. **küşe:**

Kaside 15

Mısra: 4

Köşe // yer.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

2. **küşesidür:-si, -dür**

Kaside 31

Mısra: 51

Köşe // yer.

Ol ki bir küşesidür bārgeh-i rif'atinüñ
Bu ne eyvân-ı mu'allâ-yı zer-endüde- ġıbâb

3. **küşede:-de**

Kaside 46

Mısra: 62

Köşe // yer.

Benim ol rind-i belâ-dide-i âzâde-nihâd
Kim ider ġaşdıma her küşede biñ fitne-kemîn

küşe-i bāmında:

1. **küşe-i bāmında:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ėatının, damın köşesi.

Ėünc-i ġalvet-ġânesinde 'ilm ü 'irfân münzevî
Küşe-i bāmında iġbâl ü sa'âdet pāsân

küşe-i ĉeşmiyle:

1. **küşe-i ĉeşmiyle:-i, -y, -le**

Kaside 45

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Göz ucu.

Ger etse küşe-i ĉeşmiyle rüzġâra nazâr
İderdi 'âlemi ġ'âb-ı ġumârdan 'ârî

küşe-i ĉesmiyle bakınca:

1. **küşe-i ĉeşmiyle bakınca:-ınca**

Kaside 40

Mısra: 83

Kelime Tipi: -
Göz ucuyla bakmak.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle bakınca zîrâ
Tab'uma levh-i ma'ânideki râz-ı mübhem

küşe-i dāmān-ı felek:

1. küşe-i dāmān-ı felek:

Kaside 24
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteğinin ucu // dünya.

Sen eger dādımı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde kalur küşe-i dāmān-ı felek

küşe-i destār-ı Mesîhāyı:

1. küşe-i destār-ı Mesîhāyı:-y, -ı

Kaside 31
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hız. İsâ'nın sarığının köşesi.

Çâk idüp küşe-i destār-ı Mesîhāyı o dem
Pâresin rüy-ı cihân-tâbına eylerdi niķâb

küşe-i ebrü:

1. küşe-i ebrü:

Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kaş ucu, kaşın kenarı.

Müdde'â-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi küşe-i ebrü ile itse imâ

küşe-i ebrüda:

1. küşe-i ebrüda:-da

Kaside 56
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kaş ucu, kaşın kenarı.

Küşe-i ebrüda ancak gamze-i dil-ber degül
Kanda fitne var ise devründe oldu der-kemîn

küşe-i ebrü-vı dil-berdür:

1. küşe-i ebrü-yı dil-berdür:-dür

Kaside 52
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Güzelin kaşının ucu.

Şöyle pür-emn oldu devrânında dünyâ kim senüñ
Cây-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemân

küşe-i pinhân:

1. küşe-i pinhân:

Kaside 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gizli (bir) köşe.

Çeşm-i mazmün-güyı kim gâhî dil-i 'uşşâk ile
Güft ü güy-ı nâz için bir küşe-i pinhân bulur

küşe-i pür-fitnesi:

1. küşe-i pür-fitnesi:-si

Gazel 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne dolu köşe.

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir h'âbgeh-i mest

küşe-i vahdet-nişest ol:

1. küşe-i vahdet-nişest ol:

Gazel 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzlet köşesinde oturmak, inziva köşesine çekilmek.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fâniden ayağ
Nef iyâ ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

küşiş idüp:

1. küşiş idüp:-iip

Kaside 60
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, çabalamak, gayret sarfetmek, uğraşmak.

Mülk-i ma'nâda biraz küşiş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdâr-ı dilirân-ı suhân

küşür:

1. küşürum:-u, -m

Kaside 59
Mısra: **65**
Yanlış, hata, eksik.

Ma'zür ola medhünde olan 'acz u küşürum
Tab'um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

küşür itdimse:

1. küşür itdimse:-di, -m, -se

Kaside 43
Mısra: **71**

Kelime Tipi: -
Hatalı davranışta bulunmak.

Ꞑuşūr itdimse ger ma'zūr ola vaşf-ı cemilūnde
Reh-i mecrā-yı feyz olmuşdı gāyet insidād üzre

kutb:

1. **Ꞑuṭbıdur:-ı, -dur**

Kaside 56

Mısra: **10**

*Dönen bir tekerleğin ortasından geçen mil //
dünyevi ve manevi mertebelerin en yüksekinde
bulunan kimse.*

N'ola bu şābit o seyyār olsa çarḥ-ı devletūñ
Ꞑuṭbıdur bu mihrıdır ol şaf-der-i nuşret-ḳarın

kutb-ı çarḥ-ı sa'ādet:

1. **Ꞑuṭb-ı çarḥ-ı sa'ādet:**

Kaside 30

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Saadet çarkının merkezi.

O Ꞑuṭb-ı çarḥ-ı sa'ādet ki döndürür baḥtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḥ-ı gerdānı

kutb-ı devrān:

1. **Ꞑuṭb-ı devrān:**

Kaside 16

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Zamanın en büyüğü.

Şehryār-ı şeh-nişān zıll-ı Ḥudā-yı müste'ān
Ꞑuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rüzgār

kutb-ı devrān-ı felek:

1. **Ꞑuṭb-ı devrān-ı felek:**

Kaside 62

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Devrin (büyük) veziri.

Ol Ꞑuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cüd u luṭfi bī-dilek ihsānı bī-sa'y ü ṭaleb

kutb-ı gerdün-ı cihānbānī vü fermānrānī:

1. **Ꞑuṭb-ı gerdün-ı cihānbānī vü fermānrānī:**

Kaside 3

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık feleğinin/göğünün kutbu.

Merkez-i dā'ire-i cāh u celāl u 'āzamet
Ꞑuṭb-ı gerdün-ı cihānbānī vü fermānrānī

kutb-ı gerdün-ı hüner:

1. **Ꞑuṭb-ı gerdün-ı hüner:**

Kaside 52

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Hüner dünyasının merkezi.

Merkez-i pergār-ı dāniş Ꞑuṭb-ı gerdün-ı hüner
Mālik-i mülk-i fażā'il müfti-i devr-i zamān

kutb-ı murādı üzre:

1. **Ꞑuṭb-ı murādı üzre:**

Kaside 38

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

*Arzunun merkezi üzerine // arzu, istek
doğrultusunda.*

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilūñ Ꞑuṭb-ı murādı üzre biş ü kem

kutb-ı vüzerā:

1. **Ꞑuṭb-ı vüzerā:**

Kaside 41

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Vezirlerin başı.

Faḥr-ı şu'arā kıble-i erbāb-ı ma'ārif
Ꞑuṭb-ı vüzerā Aşaf-ı dānā-yı zamāne

kuvvet:

1. **Ꞑuvvetde:-de**

Kaside 59

Mısra: **51**

Hüner, fazilet.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki Ꞑuvvetde meşeldür
Feyz-i kefi pür-cüdi ki himmetde 'alemdür

kuvvet-i baht:

1. **Ꞑuvvet-i baht:**

Kaside 36

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Talihin gücü, iyi talih.

Saña bu Ꞑuvvet-i baht ile kimse ḥaşm olamaz
Olursa 'askerinūñ her birisi bir Rüstem

kuvvet-i bāzū-yı ḳahrı:

1. **Ꞑuvvet-i bāzū-yı ḳahrı:-ı**

Kaside 58

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -
Ğazap, öfke pazısının kuvveti, ğazabının şiddeti.

Ger olsa kuvvet-i bāzū-yı kahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsārı muşt ile hāmūn

kuvvet-i bāzū-yı re'yi:

1. **kuvvet-i bāzū-yı re'yi:-i**

Kaside 8
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Düşünce pazısının /kolunun kuvveti.

Şāmil olsa kuvvet-i bāzū-yı re'yi 'āleme
Zerre zūr-ı pençe-i hürşid-i nūr-eşān bulur

kuvvet-i cāzibe-i şıdkımı:

1. **kuvvet-i cāzibe-i şıdkımı:-u, -m, -ı**

Kaside 54
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Samimiyetin, sadakatin çekim gücü.

Ğuvvet-i cāzibe-i şıdkımı ğör bir yerden
Oldı āşār-ı teveccühleri tab'umda bedid

kuvvet-i erkān bulur:

1. **kuvvet-i erkān bulur:-u, -r**

Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Esasları, rükünleri güç kazanmak, kuvvetlenmek.

Baht-ı yāver pādīşāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle kuvvet-i erkān bulur

kuvvet-i iz'ān-ı suhan:

1. **kuvvet-i iz'ān-ı suhan:**

Kaside 60
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Söz anlama kuvveti.

Eyledūn maħlaş-ı Nef'î ile kadrüm efzūn
Zihn-i pākümde ğörüp kuvvet-i iz'ān-ı suhan

kuvvet-i kāhire-i fikr-i Kemāl ü Husrev:

1. **kuvvet-i kāhire-i fikr-i Kemāl ü Husrev:**

Kaside 50
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Husrev-i Dehlevî ve Kemāl-i Isfahānî'nin fikrinin ezici gücü.

Ğuvvet-i kāhire-i fikr-i Kemāl ü Husrev
Şan'at-ı nādire-i nazm-ı Nizāmî vü Nizām

kuvvet-i kahr u ğazabı:

1. **kuvvet-i kahr u ğazabı:-ı**

Kaside 54
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Öfke ve hiddetin şiddeti.

Olsa ger nāmiyede kuvvet-i kahr u ğazabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i hañçer-i bīd

kuvvet-i kahrıyla:

1. **kuvvet-i kahrıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 25
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, ğazabın şiddeti.

Çarħ urur berk-i ğazān gibi felekde sābitāt
Ğuvvet-i kahrıyla ğer çıkşa hevāya ğird-bād

kuvvet-i kudsiyye-i efkārüm:

1. **kuvvet-i kudsiyye-i efkārüm:-u, -m**

Kaside 50
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Düşüncelerin kutsal gücü, Allah tarafından ilham edilmiş düşüncelerin gücü.

İderin kuvvet-i kudsiyye-i efkārüm ile
Cünd-i ervāh-ı ricāl-i suhanı istiħdām

kuvvet-i şıdk:

1. **kuvvet-i şıdk:**

Kaside 31
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Sadakat gücü, samimiyet gücü.

Demidür kuvvet-i şıdk ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tır-i felek-düz-ı du'āyı pertāb

kuvvet-i tab'ı olan:

1. **kuvvet-i tab'ı olan:-an**

Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli şairlik yeteneğine sahip olmak.

Dil küştî-ğir-i 'arşa-i nazm oldı Nef'iyā
Tutsun anuñla kuvvet-i tab'ı olan ğüreş

kuvvet-i tab'ide:

1. **kuvvet-i tab'ide:-de**

Kaside 51

Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Yaratılıştta olan kuvvet // doğuştan gelen yiğitlik, cesaret.

Ƙuvvet-i tab'ide ger var ise teslim idelim
Ola mı Hıyder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

kuvvet-i tab'in:

1. kuvvet-i tab'in:-iñ

Gazel 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şair yaratılışın kudreti, gücü.

Gazelde kuvvet-i tab'in bilindi el-ḥaḳ ey Nef'i
Ne bu vā'dide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

kuvvet-i tab'uma:

1. kuvvet-i tab'uma:-u, -m, -a

Kaside 7

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Şair yaratılışın kudreti, şairlik gücü.

Devletünde benim ol ḥusrev-i ma'nā ki ider
Ƙuvvet-i tab'uma Ḥallāḳ-ı Ma'ānī teslim

kuvvet-i tab'umu:

1. kuvvet-i tab'umu:-u, -m, -ı

Kaside 44

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Şair yaratılışın kudreti, şairlik gücü.

Ƙuvvet-i tab'umu medḥünde olan 'aczümi gör
Bilesin tā ne imiş şu 'bede-i Mevlāyı

kuvvet-i ḫālī ü iḳbālüne:

1. kuvvet-i ḫālī ü iḳbālüne:

Kaside 51

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Talihin ve baht açıklığının kuvveti, gücü // baht açıklığı, iyi talih.

Necm-i baht-ı felek-ārāna yemin ü sevgend
Ƙuvvet-i ḫālī ü iḳbālüne sevgend ü ḳasem

küy:

1. küyüñi:-uñ, -ı

Gazel 22

Mısra: 7

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Ƙana boyadı küyüñi seyl-āb-ı sirişküñ
Ḥün-ı dil ile ḫaşdı meger cüy-ı maḫabbet

2. küyüña:-uñ, -a

Gazel 35

Mısra: 5

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Ne şeb ki küyüña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

3. küyına:-ı, -n, -a

Gazel 56

Mısra: 11

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Yok ḫāḳatımız küyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i 'aşḳız

4. küyuna:-u, -n, -a

Gazel 76

Mısra: 1

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Varamam küyuna aḡyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

5. küyüñi:-uñ, -ı

Gazel 120

Mısra: 7

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Eşküñle dem-ā-dem iderim küyüñi nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

6. küyunda:-u, -n, -da

Gazel 16

Mısra: 5

Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Rüz u şeb küyunda feryād itse 'āşḳıklar n'ola
Murḡ-i diller düşdi dām-ı ḫurra-ı pīḫāna hep

küy-ı maḫabbet:

1. küy-ı maḫabbet:

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevginin , muhabbetin olduğu yer//sevgilinin bulunduğu yer.

'Uşşāk ile ḫolsun dir iseñ küy-ı maḫabbet
Gösterme raḳīb olmayana rüy-ı maḫabbet

küy-ı zemini:

1. küy-ı zemini:-ı

Kaside 32

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

İderdi küy-ı zemîni şemâme-i 'anber
Ger itse nûkhet-i hülkî cihâna neşr-i şemîm

küdüret:

1. küdüret:

Terkib-bend 1

Mısra: **44**

Bulanıklık // gam, tasa.

Sende n'eyleyler gıll u gış bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāğar-ı minādudur

2. küdüretten:-den

Terkib-bend 1

Mısra: **42**

Bulanıklık // gam, tasa.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem gıll u gışdan sādedür

3. küdüretten:-den

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **2**

Bulanıklık // kaygı, tasa.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmā'il Ağa
Kim küdüretten berīdür meşrebi zemzem gibi

4. küdüretten:-den

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **3**

Bulanıklık, karanlık.

Tıynet-i pākinde yok aşlā küdüretten eser
Cismini halk eylemiş Bārī Te'ālā nürdan

küfr olur:

1. küfr olur:-u, -r

Kaside 35

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

İmansızlık, münafıklık olmak.

Böyle memdüh-ı melek-siretüñ evşāfında
Küfr olur mezheb-i endişede itsem ihmāl

kül itdi:

1. kül itdi:-di

Gazel 132

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, helâk etmek.

Yakdı beni kül itdi o mâhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

kül öksizi oldu:

1. kül öksizi oldu:-dı

Gazel 132

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**

Anasız babasız kalmak, kimsesiz kalmak.

Yakdı beni kül itdi o mâhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

külâh:

1. külâhı:-ı

Kaside 27

Mısra: **70**

*Başa takılan, keçeden yapılma, ucu sivri
giyeceğın adı, sikke.*

Kim oldu güşe güşe fitne devründe meger hübân
Külâhı güşesinden göstere zülf-i semen-sayı

külâh-ı cāhına:

1. külâh-ı cāhına:-ı, -n, -a

Kaside 20

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Makam külâhı // padişah kavuğu.

Serir-i devletine 'arş-ı rif'at nerdübân pāye
Külâh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı saltanat şepher

külâh-ı kelle-i hürşide:

1. külâh-ı kelle-i hürşide:-e

Kaside 48

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Güneşin başındaki külâh.

Dür-i yektâ gibi ziyinet virürdi
Külâh-ı kelle-i hürşide şeb-nem

külâh-ı Keykubād:

1. külâh-ı Keykubād:

Kaside 43

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Keykubād'ın külâhı.

Harâc u bāc-ı mülk-i 'ālem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dür-i nazmum külâh-ı Keykubād üzre

külâhın 'arşa atdı:

1. külâhın 'arşa atdı:-dı

Kaside 29

Mısra: **21**

Kelime Tipi: **Deyim**

Külâhını havaya atmak; pek çok sevinmek.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

külâhın atdı:

1. külâhın atdı:-dı

Kaside 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sevinç verecek bir haber alınca külâhı baştan
çıkartıp havaya atmak // (güneş ve ay) ışınlarını
salmak.*

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsîyân eyledi tesbîhe sipâsı munzamm

külele:

1. külele:

Kaside 10

Mısra: 54

Hükümdarlık alâmeti, padişah külâhı.

Bir kûdrete mâlik ki nice taht-nişînün
Alır külele ü efserini der-be-der eyler

külhan:

1. külhandan:-dan

Kaside 52

Mısra: 74

Hamam ocağı.

Her şerârı çatre-i nîsân olup eyler nüzül
Ger nesim-i lufti külhandan yaña olsa vezân

2. külhanda:-da

Gazel 110

Mısra: 2

Hamam ocağı.

Fikr-i zülfün dilde tâb-ı süz-ı 'aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencînede

külhen:

1. külheni:-i

Gazel 11

Mısra: 6

Hamam ocağı.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kalmaz süz-ı dil
Gör nice teskîn ider bir külheni bir çatre âb

kümevt-i hâme:

1. kümevt-i hâme:

Kaside 45

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Kalem atı.

Kümevt-i hâme gibi 'âlem-i taḥayyülde
Müsellem olsa aña ger çarîk-ı rehvârî

kümevt-i kalemi:

1. kümevt-i kalemi:-i

Kaside 35

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Doru kalem atı (kırmızı kahverengi kalem atı).

Zabıt olunmazdı kümevt-i kalemi destinde
Ḥaṭ-ı şî 'rinden eger urmasa pâyına şîkâl

künbed-i nîlüferi:

1. künbed-i nîlüferi:

Kaside 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nîlüfer renkli gök kubbe, mavi gökyüzü.

Ol kadar kıan dökdi şemşîrün ki 'aks ile anuñ
Kâse-i yâkûta döndi künbed-i nîlüferi

künc-i belâ-vı firkatüñde:

1. künc-i belâ-yı firkatüñde:-ün, -de

Kaside 25

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ayrılığın dert köşesi.

Ḥamdüli'llâh devlet el virdi açıldı tâli'üm
Kalmadım künc-i belâ-yı firkatüñde nâ-murâd

künc-i gam:

1. künc-i gam:

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam köşesi.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir 'âlemi yok miḥneti çok 'âlem imiş bu

künc-i mihrâb:

1. künc-i mihrâb:-di

Kaside 31

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Mihrap köşesi.

Ki yerin gamze-i dil-ber gibi her mest-i müdâm
Eyledi dağdağa-i ḥavf ile künc-i mihrâb

küngüre-i 'arşa:

1. **küğüre-i 'arşa:-a**

Kaside 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göğün en yüksek katının tepesi.

'Aceb mi ditrese havfî ile çarhuñ endâmı

Aşıldı küğüre-i 'arşa tığ-ı Behrâmı

2. **küğüre-i 'arşa:-a**

Kaside 40

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Göğün en yüksek katının tepesi.

Habbezâ kevkebe-i tâli'-i Āl-i 'Osmân

Dikdi devletleri tâ küğüre-i 'arşa 'alem

küğüre-i kevvânı:

1. **küğüre-i kevvânı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zuhal (Satürn) gezegeninin en yüksek noktası.

Āh-ı 'aşık der idüm tirine ger nâvek-i āh

Delse eflâki geçüp küğüre-i kevvânı

kürsî:

1. **kürsî:**

Kaside 44

Mısra: 4

Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

Nice dergâh cenâb-ı harem-i Ka'be-i câh

Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vâyı

2. **kürsî:**

Nazm 1

Mısra: 4

Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

Cihânbân-ı hümayün-sâye 'Osmân Hân-ı şânî kim

Revâdur olsa kürsî tahtına ger evvelîn-pâye

küstâh ol:

1. **küstâh ol:**

Gazel 19

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Korkusuz, cesur olmak, utanmamak.

Nef'î gibi küstâh ol eger 'aşık olursañ

Zirâ iremez vuşlata maħcüb-ı maħabbet

küşâde-rüy:

1. **küşâde-rüy:**

Kaside 38

Mısra: 22

Güleryüzlü.

Güzîde merdüm-i kâmil yegâne dâver-i 'âdil

Küşâde-rüy u nâzük-dil huceste-zât u ferrüh-dem

küşte-i şemşîr-i nâz u nâvek-i müjgân:

1. **küşte-i şemşîr-i nâz u nâvek-i müjgân:**

Kaside 8

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Kirpik oklarından ve naz kılıcından ölmüş.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'aşıkın

Küşte-i şemşîr-i nâz u nâvek-i müjgân bulur

küşti-gîr-i 'arşa-i nazm oldı:

1. **küşti-gîr-i 'arşa-i nazm oldı:-dı**

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazım meydanının pehlivanı olmak (şîir vadisinin ustası olmak).

Dil küşti-gîr-i 'arşa-i nazm oldı Nef'iyâ

Ŧıtsun anuñla kuvvet-i ŧab'ı olan güreş

kütel ola:

1. **kütel ola:-a**

Kaside 53

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Yedek at olmak.

Râ'iz-i bahtuñ olup raşş-ı murâd üzre süvâr

Eşheb ü edhem-i rüz ü şeb ola aña kütel

2.2.14. L

lâ-büdd:

1. **lâ-büdd:**

Gazel 74

Mısra: 12

Elbette, mutlaka.

Cenâb-ı Āşaf-ı zî-şân bilürse n'ola ger çadrûñ

Olur lâ-büdd dil-i maħdüm-ı pākîze-şiyem nâzik

2. **lâ-büdd:**

Kaside 20

Mısra: 56
Elbette, mutlaka.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

lâ-cerem:

1. lâ-cerem:
Kaside 15
Mısra: 72
Daima, süreklî.

Eflâke istiğnâyî ko hâke yüzün sür lâ-cerem
Nef'î yeter da'vâyî ko dünyâ ile gavgâyî ko

lâf:

1. lâf:
Gazel 78
Mısra: 1
Sıradan söz, boş lakırdı.

Ṭüfî-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarḥ ile söyleşemem âyînesi şâf degül

2. lâf:
Kaside 59
Mısra: 72
Sıradan söz, boş lakırdı.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vâdî-i genâña
Kim bu sözi lâf añlama vallâhi kâsemdür

3. lâf:
Kaside 6
Mısra: 78
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Söz tükendi nice bir da'vâ-yî şî'r ü şâ'iri
Lâf u da'vâ şimdi du'â hengâmıdır ber-ṭaraf

4. lâf:
Kaside 11
Mısra: 97
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Kemâl ehlinde lâf olmaz yeter lâf itdün ey Nef'î
Du'âya başla kim buldı kaşide hadd ü pâyânı

5. lâf:
Kaside 14
Mısra: 85
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Ḥasb-i hâlimdür ḥuşûşâ lâf u da'vâ ber-ṭaraf
Gerçi şâhib-lâf olur erbâb-ı ṭab'uñ ekşeri

6. lâf:-ı
Kaside 24

Mısra: 17
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Lâfi ko dâmenine irmez elûñ dirseñ eger
O bilür ḥaşmını var ol kadar iz'ân-ı felek

7. lâf:-ı
Kaside 5
Mısra: 101
Söz // şiir.

Ḳo lâfi şıdk ile ṭurma du'âya başla ey Nef'î
Du'â nazm âḥırında farz olur nazm-âverân üzre

8. lâf:-ı
Kaside 9
Mısra: 137
Söz // şiir.

Lâfi kıyalum kâfiye teng oldı du'âya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyândur

9. lâf:-ı
Kaside 32
Mısra: 103
Söz // konu, bahis.

Ḳosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âḥırında du'âyî temedduḥa taḳdîm

10. lâf:-ı
Kaside 50
Mısra: 149
Söz // konu, bahis.

İrdi söz gâyete şimden girü lâfi kıyalum
İdelüm şıdk ile âğâz-ı du'â-yî encâm

11. lâf:-ı
Kaside 51
Mısra: 108
Söz // konu, bahis.

İrdi söz gâyete Nef'î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ko ṭurma du'â kıl ki odur şimdi ehemm

12. lâf:-ı
Kaside 58
Mısra: 103
Söz // konu, bahis.

Söz âḥir oldı ko lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur kaşidede kânün

13. lâf:-ı
Kaside 60
Mısra: 83
Söz // konu, bahis.

Ḳoyalum lâfi hele ḥayr du'â eyleyelüm
Çün du'âdur ezeli lâzım-ı pâyân-ı suḥan

14. **lāfi:-i**

Tesdis 1

Mısra: **22**

Söz // konu, bahis.

Degül etvāruña ammā muvāfiḳ itdügin da'vā
Ḳo yā bu lāfi iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

15. **lāfin:-i, -n**

Tesdis 1

Mısra: **33**

Söz // konu, bahis.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfin
Bu maṭla'dan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inşāfın

16. **lāfi:-i**

Kaside 16

Mısra: **74**

Söz // konu, bahis.

İrdi söz pāyāna ey Nef'i bu da'vā nice bir
Lāfi ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rüzgār

lāf eylerse:

1. **lāf eylerse:-r, -se**

Kaside 20

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Söz söylemek, konuşmak.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ḡam yersin
Ne lāf eylerse itsin i'tikādınca o bāṭıl ḥar

lāf iderse:

1. **lāf iderse:-er, -se**

Kaside 26

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Övünmek.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı ma'zūr ṭut ey şāh-ı kerīm

lāf itdüñ:

1. **lāf itdüñ:-düñ**

Kaside 11

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Söz söylemek.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nef'i
Du'āya başla kim buldı ḳaşıde ḥadd ü pāyānı

laf itmegi:

1. **laf itmegi:-meg, -i**

Kaside 33

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Söz söylemek.

Yaklaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nef'i
Da'vāya zamān ḳalmadı hengām-ı du'ādur

lāf itmeme:

1. **lāf itmeme:-me, -m**

Kaside 13

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Söz söylemek.

Şalādur nükte-sencān-ı zamāne ḥiç lāf itmeme
Ben öğretdüm cihāna ṭarz-ı şūḥ u şı'r-i hemvārı

lāf ü güzāf:

1. **lāf ü güzāf:**

Kaside 51

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Boş yere söz.

İrdi söz ḡāyete Nef'i nice bir lāf ü güzāf
Lāfi ḳo ṭurma du'ā ḳıl ki odur şimdi ehemm

lāf u güzāf itmeme:

1. **lāf u güzāf itmeme:-me, -m**

Kaside 34

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Boş lakırdı etmek, boş konuşmak.

Ḥudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüüm lāf u güzāf itmeme
Olur yārān-ı ḥoş-ṭab'uñ güzāf u lāf menfūrı

lāf u güzāf-ı serseri:

1. **lāf u güzāf-ı serseri:**

Kaside 14

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Serserice saçma sapan laflar, boş sözler.

Ben öğünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
'Ārifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serseri

lāf urup:

1. **lāf urup:-up**

Kaside 28

Mısra: **139**

Kelime Tipi: **Deyim**

Konuşmak, söz etmek // iddiada bulunmak.

Anda liyâkât olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥân olur

lâf-ı bî-ma'nâ:

1. lâf-ı bî-ma'nâ:

Kaside 6

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Manasız söz.

Hüsrevâ bu fende ger ğarrâlanursam gör sözüm
Lâf-ı bî-ma'nâ mıdır yâ bir ḳavî da'vâ mıdır

lâf-ı suhani:

1. lâf-ı suhani:-ı

Kaside 35

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Şiirin lafı (şiiiri hakkında konuşma).

Söz tamâm oldı ḳo lâf-ı suhanı ey Nef'î
Ehl-i dil ṭab'uhnı şî'rinden ider istidlâl

2. lâf-ı suhani:-ı

Kaside 54

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Şiirin lafı (şiiiri hakkında konuşma).

Söz tamâm oldı ḳo lâf-ı suhanı ey Nef'î
Ġam-ı reşk ile helâk oldı yeter ḥaşm-ı'anîd

lâf-ı suhan-pîrâvî:

1. lâf-ı suhan-pîrâvî:

Kaside 44

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

*Söz süsleyiciliĝin lafı // güzel söz söyleme
iddiası.*

Başla şıdk ile du'â itmege Nef'î nice bir
Da'vî-i ma'rifet ü lâf-ı suhan-pîrâvî

lafz:

1. lafz:-ı

Gazel 14

Mısra: 10

Söz.

Yâr u bigâne müsellem ṭutsa ey Nef'î n'ola
Şî'rimüñ hep âşnâdur lafzı ma'nâsı ĝarîb

2. lafzumda:-u, -m, -da

Kaside 51

Mısra: 101

Söz // şiiir.

Benim ol şâ'ir-i ḥoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ĝam müzmer ü işbât-ı meserret müdĝam

3. lafz:

Kaside 1

Mısra: 45

Söz (kuru bir söz).

Biñde bir ma'nâyı nazm itmem yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmû'a-i râz-ı nihânîdür sözüm

4. lafz:-ı

Kaside 4

Mısra: 4

Söz.

Her nazm-ı dil-firîb ki benden şudür ider
Lafzı cemâl-i şâhid-i ma'nâyâ ân virür

5. lafz:-ı

Kaside 43

Mısra: 70

Söz.

Eyâ Şadr-ı suhan-perver ki idrâkin olur câzim
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

lafz-ı âbdârumda:

1. lafz-ı âbdârumda:-u, -m, -da

Kaside 6

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Zarif, güzel nükteli söz.

Ma'nî-i rengin mi lafz-ı âbdârumda yaḥud
Sâĝar-ı minâyâ ḳonmuş lâle-gün şahbâ mıdır

lafz-ı ma'nîdârıma:

1. lafz-ı ma'nîdârıma:-ı, -m, -a

Kaside 56

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Manalı sözler.

Ma'nî-i renginüme la'l-i bütân-ı nâzenin

Lafz-ı ma'nîdârıma câm-ı şarâb-ı pür-neşâṭ

lafz-ı reng-âmiz:

1. lafz-ı reng-âmiz:

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Renkli lafiz, ilgi çekici söz.

Tâ ki ma'nâ-yı laṭîf ü lafz-ı reng-âmiz ile
Rûzgârıñ bir dil-ârâ dâstânıdır sözüm

lafz-ı rengine:

1. lafz-ı rengine:-e

Kaside 31

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Renkli, hoş söz.

Lafz-ı rengine de olmazsa muğârin nazmum
Hüsni ta'birüm ider yine cihâni i'câb

lafz-ı rengin-i muşaffâ:

1. lafz-ı rengin-i muşaffâ:

Kaside 53

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Saf güzel şiir.

Lafz-ı rengin-i muşaffâ vü edâ-yı nermüm
Giydürür şahid-i ma'nâya libâs-ı muhmel

lafz-ı rüsen:

1. lafz-ı rüsen:

Kaside 55

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Parlak söz.

Lafz-ı rüsen içre ma'nâ-yı laîfi gösterüp
Câm-ı billür-ı şafâ-bahşâ kodum şâfi şarâb

lafz-ı sakîm:

1. lafz-ı sakîm:

Kaside 7

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hatalı, yanlış söz.

Söz midür ol ki çep ü râst düşe mazmûni
Nice ma'nâ-yı dürüstün boza bir lafz-ı sakîm

laht-ı ciger:

1. laht-ı ciger:

Kaside 9

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Çiğer parçası.

Yâr olmayıcağ âb-ı hayât olsa eger mey
Teh şîsesi laht-ı ciger ü katresi kandur

lâl:

1. laldür:-dür

Kaside 19

Mısra: 59

Dilsiz, söz söylemeyen, susmuş.

Zebânüm laldür ta'rif-i tab'-ı nüktedânında
'Aceb şahenşeh-i nâzük-dil ü hoş-zât-ı serverdür

la'l:

1. la'lin:-i, -n

Gazel 64

Mısra: 7

Sevgilinin kırmızı dudağı.

Yeter 'ömr-i dirâzı dil saña zülfî ko la'lin kim
Hayât-ı nev bağıslarsa hayât-ı cavidân virmez

2. la'line:-i, -n, -e

Gazel 98

Mısra: 4

Sevgilinin kırmızı dudağı.

Hem 'itâb-ı zehrâk eyler cihâna gâmezî
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügün

3. la'li:-i

Kaside 4

Mısra: 45

Kırmızı dudak.

La'li ki reşk-i hâtem-i Cemdür zamâned
Hükmi nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür

4. la'lsin:-sin

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Kırmızı değerli taş // şarap.

Âbsın ma'nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammâ nesin

lâl itdi:

1. lâl itdi:-di

Kaside 41

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Konuşamaz duruma sokmak, susturmak.

Ma'zür tüt evşâfuñi bu mertebe zîrâ

Lâl itdi beni şive-i bî-cây-ı zamâne

lâl olmaz:

1. lâl olmaz:-maz

Kaside 35

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Dilsiz olmak // susmak, konuşmamak.

Tab‘um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma‘nâdur
Ki esîr-i kâfes ü dâm iken olmaz yine lâl

lâlası olsa:

1. **lâlası olsa:-sa**

Kaside 18

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

(Şehzadenin) terbiyecisi olmak.

Revâdur ger Ferîdün ile Behrâm olsa lâlası
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

lâle:

1. **lâle:**

Kaside 44

Mısra: 81

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Tâzeler lâle gibi dâğ-ı derûn-ı felegi
Eyledükce kalemüm nağme-i nev-peydâyı

2. **lâle:**

Gazel 31

Mısra: 7

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Dâğlar lâle gibi tâzelenür miydi eger
Âteş-i sineme âh itmese her gâh meded

3. **lâlesini:-si, -n, -i**

Kaside 7

Mısra: 78

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Ne gülistâne güzâr eylese bir demde ider
Gonca vü lâlesini aḥker-i süzân-ı caḥîm

4. **lâle:**

Gazel 130

Mısra: 9

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-ḥumâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-ḥaşal nev-rüzda

5. **lâle:**

Kaside 5

Mısra: 3

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Yine her lâle bir şem‘-i mu‘anber yakdı düdündan
Şehâb-ı ‘anber-efşân oldı peydâ büstân üzre

6. **lâledür:-dür**

Kaside 15

Mısra: 27

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Mey âteş-i seyyâledür minâ kadehle lâledür
Yâ gonca-i pür-jâledür açmış nesim-i şubḥ-dem

7. **lâle:**

Kaside 17

Mısra: 128

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Varsa ger nûkhet-i ḥulkıyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu büyâ

8. **lâle:**

Kaside 18

Mısra: 61

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Dönerdi gül kefi ‘attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

9. **lâlesi:-si**

Kaside 46

Mısra: 13

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Lâlesi ḥâl-i rübâyende-i rüy-ı dil-ber
Sünbülü bâc-ı sitânen-de-i zülf-i müşgîn

10. **lâle:**

Gazel 142

Mısra: 7

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Bahâr irdi açıl lâle gibi dâğ-ı dilüñ göster
Derûnuñda ḳoma rind iseñ efkâr-ı gam-endüzi

11. **lâle:**

Kaside 49

Mısra: 9

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Degüldür lâle yer yer zâhir oldı andan âteşler
Zamâne tutdı çarḥ-ı âftâba tiğ-ı kuhsârı

lāle-gūn:

1. lāle-gūn:

Kaside 6

Mısra: 72

Lale renkli, kırmızı.

Ma' nî-i rengin mi lafz-ı âbdârumda yaħud
Sāgar-ı mînāya ķonmıř lāle-gūn řahbā mıdur

lāle-i sîrāb-ı bāġ-ı bezm-i 'işret-hānesin:

1. lāle-i sîrāb-ı bāġ-ı bezm-i 'işret-hānesin:

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Eġlence meclisinin bahçesinde suya kanmış lale
// şarap ile dolu kadeh.*

Başlasañ meclisde devre sāgar-ı mînā ile
Lāle-i sîrāb-ı bāġ-ı bezm-i 'işret-hānesin

lālesitān:

1. lālesitāndur:-dur

Kaside 9

Mısra: 134

Lale bahçesi.

Yā nazm-ı dil-āvîz ile bir cüy-ı müselsel
Yā ma' nî-i rengin ile bir lālesitāndur

lāleveř:

1. lāleveř:

Kaside 27

Mısra: 27

Lale gibi.

Yaķar ķahrı dil-i imsāke yer yer lāleveř daġı
İder gül gibi pür-zer luşfi dāmān-ı temennāyı

lālezār:

1. lālezār:

Kaside 49

Mısra: 11

Lale bahçesi.

Dönüp gird-āb-ı baħr-ı ġūna her gül lālezār iķre
Ťolařdurmaķda keşti-i ķarār-ı bülbul-i zārı

la' l-i bütān-ı nāzenîn:

1. la' l-i bütān-ı nāzenîn:

Kaside 56

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Nazlı güzellerin dudaġı.

Ma' nî-i renginüme la' l-i bütān-ı nāzenîn
Lafz-ı ma' nîdārıma cām-ı řarāb-ı pür-neřāŤ

la' l-i leb-i cānānesin:

1. la' l-i leb-i cānānesin:-sin

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudaġı.

Cür' a-i cān-baġřuñ la' l-i leb-i cānānesin
Āb-ı ġayvānsın yaħud la' l-i leb-i cānānesin

la' lîn-řarāb:

1. la' lîn-řarāb:

Kaside 61

Mısra: 56

Kırmızı şarap.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ġüsnüñe
Gerdenüñ simîn-sürāġı leblerüñ la' lîn-řarāb

lā-mekān:

1. lā-mekān:

Kaside 32

Mısra: 42

Mekānsızlık, sonsuzluk.

Serîr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ġařmetine lā-mekān fezā-yı ġarım

lā-mekān ol:

1. lā-mekān ol:

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Mekānsız olmak // sabit bir yeri olmamak, seyir
hālinde olmak (güneş gibi).*

Lā-mekān ol hem maġallüñde yerüñ bekle yine
ġāh mihr-i 'ālem-ārā ġāh māh-ı Naġşeb ol

lā-mekān olur:

1. lā-mekān olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Mekānsız olmak // sabit bir yeri olmamak.

Çāpüklüġi o mertebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

lā-mekān-sevr:

1. **lā-mekān-seyr:**

Kaside 12

Mısra: 19

Fizik ötesi âlemde dolaşan.

Lā-mekān-seyr āfitābum hāke düşmez pertevüm
‘Arş-ı istiğnā-yı himmet āsmānumdur benüm

lāne:

1. **lānemüz:-müz**

Gazel 86

Mısra: 8

Yuva, kuş yuvası.

Biz tā’irān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i tırradur lānemüz bizüm

la’net:

1. **la’net:**

Kıt’a-ı Kebir 1

Mısra: 25

*Allah’ın rahmetinden, af ve merhametinden
mahrum olsun.*

La’net ol har-zarîf-i hod-re’ye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

latîf:

1. **latîf:**

Kaside 20

Mısra: 64

Hoş, güzel.

‘Aceb maṭbū’ u dil-keşdür ser-ā-pā hüsn-i endāmı
Biribirinden a’lā vü latîf ü nāzük ü hoş-ter

2. **latîf:**

Kaside 1

Mısra: 24

Yumuşak, hoş, letafetli.

Bir gülistāndur ḥayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ latîf āb-ı revānıdur sözüüm

latîfe-i ğaybiyye-i İlahiyye:

1. **latîfe-i ğaybiyye-i İlahiyye:**

Kaside 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah’ın ğaybi hediyyeleri.

Zihî latîfe-i ğaybiyye-i İlahiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirāh-ı fu’ād

latîfe-i hulkıvla:

1. **latîfe-i hulkıvla:-t, -y, -la**

Kaside 58

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Ahlakan, huyun güzelliği, yumuşaklığı.

Zamān latîfe-i hulkıvla dem-be-dem ḥurrem
Cihān vazîfe-i cüdiyla ser-te-ser memnün

lā-vefhem:

1. **lā-yefhem:**

Kaside 51

Mısra: 92

Akulsız, idrâksiz, cahil.

Rütbe-i nazmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miqdārını bilmez bir iki lā-yefhem

lāyih oldı:

1. **lāyih oldı:-dı**

Kaside 52

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Hatıra gelmek.

Ḥātıra eṣnā-yı evşāfuñda feyz-i şevk ile
Lāyih oldı ‘aşıkāne bir ğazel de nāgehān

lāyık:

1. **lāyık:**

Gazel 6

Mısra: 14

Yakışır, uygun, hak etmiş.

Nef’î dil-i şeydāya bir pāre teselli vir
Lāyık mı degül ‘aşka divāne degül mi yā

2. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 48

Mısra: 44

Yakışır, uygun, hak etmiş.

Cenāb-ı ḥazret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıkdur olursa şadr-ı a’zam

3. **lāyık:**

Gazel 125

Mısra: 8

Yakışır, uygun, münasip.

Bu letāfet ki var ol tırra-i ḥam-der-ḥamda
Olsa lāyık per-i Cibrîl-i mücessem şāne

4. **lāyıkdur:-dur**

Gazel 142

Mısra: 13

Yakışır, uygun, münasip.

O şahib-şadr-ı 'ālī-şān ki lāyıkdur eger olsa
Felek ferş-i harīm-i cāhına bir naṭ'-ı zerdūzī

5. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 12

Mısra: 43

Yakışır, uygun, münasip.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıkdur dise
Kıble-i şāhān-ı 'ālem āstānumdur benüm

6. **lāyık:**

Kaside 17

Mısra: 149

Yakışır, uygun, münasip.

Gerçi ıstabl-ı Şehenşāha degüldür lāyık
Yeridür bağçe-i hāşşāda itse çerā

7. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 18

Mısra: 9

Yakışır, uygun, münasip.

O deñlü surḥ u raḥşān müy-ı endāmı ki lāyıkdur
Kābā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

8. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 18

Mısra: 40

Yakışır, uygun, münasip.

Zihī gül-gün-ı ferḥunde-şemā' il esb-i ferruḥ-pey
Ki lāyıkdur rikāb-ı şeh-süvār-ı 'ālem-ārāya

9. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 22

Mısra: 30

Yakışır, uygun, münasip.

O sultān-ı 'azimü'l-kādr ü ḥākān-ı büleñd-efser
Ki lāyıkdur ne deñlü rüzgār eylerse i' zāzı

10. **lāyık:**

Kaside 23

Mısra: 45

Yakışır, uygun, münasip.

Lāyık mı zamānuñda kıla böyle tehī-dest
Bir bencileyin şā'ir-i vaḥy-āver-i 'ālem

11. **lāyık:**

Kaside 25

Mısra: 86

Yakışır, uygun, münasip.

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdāruñı
Anı ta'lik itmege lāyık degül seb'-i şidād

12. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 25

Mısra: 37

Yakışır, uygun, münasip.

Ol cihān-bān-ı 'azimü'ş-şān ki lāyıkdur eger
Olsa cārüb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

13. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 26

Mısra: 77

Yakışır, uygun, münasip.

Ne dise medḥüñe lāyıkdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazīm

14. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 27

Mısra: 13

Yakışır, uygun, münasip.

O serdār-ı zafer-kış-i 'adü-fersā ki lāyıkdur
Olursa ḥaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

15. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 34

Mısra: 47

Yakışır, uygun, münasip.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkēb ki lāyıkdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōri

16. **lāyık:**

Kaside 37

Mısra: 25

Yakışır, uygun, münasip.

Kār-fermā-yı 'adālet kim olursa lāyık
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerimān serheng

17. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 38

Mısra: 28

Yakışır, uygun, münasip.

Te'āla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıkdur denilse hem Nizāmü'lmülk hem Rüstem

18. **lāyık:**

Kaside 40

Mısra: 56

Yakışır, uygun, münasip.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür
Olsa lāyık per-i Cibril aña cārüb-ı ḥarem

19. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 41

Mısra: 25

Yakışır, uygun, münasip.

Lāyıkdur eger şānuña ta'zimen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

20. **lāyıkdur:-dur**

Kaside 45

Mısra: **43**

Yakışır, uygun, münasip.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıkdur
Yazılrsa levh-i dile dāstān-ı peykārı

21. **lāyık:**

Kaside 50

Mısra: **123**

Yakışır, uygun, münasip.

Yā sarāy-ı şeh-i ma'nādūr olursa lāyık
Merdüm-i çeşm-i melā'ikden aña Hindū-yı bām

22. **lāyıkdur:-dur**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: **5**

Yakışır, uygun, münasip.

Hüsrev-i kāmran ki lāyıkdur
Āftāb olsa na'l-i Şebdizi

23. **lāyık:**

Kaside 55

Mısra: **70**

Yakışır, uygun, münasip.

İstedim ol şevk ile gavvāş-ı baħr-i fikr olup
Ziver-i sem'i kabūl olmağa lāyık dürr-i nāb

lāyık görürlerse:

1. **lāyık görürlerse:-ü, -r, -ler, -se**

Kaside 18

Mısra: **79**

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakıştırmak, uygun görmek.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdu hāmile olmağ için menkūha 'İsāya

lāyık-ı şadr-ı vezāret olduğun:

1. **lāyık-ı şadr-ı vezāret olduğun:-duğ, -u, -n**

Kaside 61

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Sadrazamlık makamına layık olmak.

Lāyık-ı şadr-ı vezāret olduğun 'ālem bilür
Çarḥ ider ol luḫfi bir gün 'āleme bī-irtiyāb

lāzım:

1. **lāzım:**

Gazel 1

Mısra: **7**

Gerekli.

On sekiz biñ 'ālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḫ bir özge 'ālemdür baña

2. **lāzım:**

Gazel 57

Mısra: **8**

Gerekli.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

3. **lāzım:**

Gazel 119

Mısra: **4**

Gerekli.

Zāhid bize peymāne yeter şanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübhā-i mercān elimüzde

4. **lāzım:**

Kaside 23

Mısra: **80**

Gerekli.

Da'vāma yeter şāhid-i 'ādil bu kaşide
İşbāta eger lāzım ise mazhar-ı 'ālem

5. **lāzım:**

Kaside 25

Mısra: **91**

Gerekli.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Qaldı erbāb-ı ḫariḫ-ı 'ilmi itmek intikād

6. **lāzım:**

Kaside 37

Mısra: **61**

Gerekli.

Ḥaḫ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i 'ādil ü düstūr-ı 'adālet-evreng

7. **lāzım:**

Kaside 43

Mısra: **17**

Gerekli.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḫ dünyāya lāzım lık vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṫān Murād üzre

8. **lāzım:**

Kaside 48

Mısra: **85**

Gerekli.

Du'ā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḥuşuşā ehl-i isti'dāda elzem

9. **lāzım:**

Kaside 62

Mısra: 26
Gerekli.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sâz u seleb

10. **lāzım:**

Gazel 94
Mısra: 14
Gerekli, yakışık, yaraşık.

Çäre yoğ bir güzeli sevmemege ey Nef'i
Saña lāzım mı dimek işte falanı severim

lāzım gelicek:

1. **lāzım gelicek:-icek**

Kaside 10
Mısra: 113
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Lāzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daği neler eyler

lāzım gelür:

1. **lāzım gelür:-ü, -r**

Gazel 77
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Gül gibi k'ide duğter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbâb-ı dile tevbe-şikenlik

lāzım gelürse:

1. **lāzım gelürse:-ü, -r, -se**

Kaside 22
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyetde
Eger lāzım gelürse hüccet-i da'vamuñ ibrâzi

lāzım olan:

1. **lāzım olan:-an**

Gazel 95
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gerekmek.

O şehiñ kulluğını cânıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan hüdmete tağşir idemem

2. **lāzım olan:-an**

Gazel 18
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak.

Vāsıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yäre dāmān-ı keşide 'aşık-ı ser-bāza dest

lāzım oldukca:

1. **lāzım oldukca:-duğca**

Kaside 61
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak.

Lāzım oldukca eger sen bir tedārük kılmasañ
Bugün olurdu mu'atğal kârgāh-ı nüh-kıbāb

lāzım olur:

1. **lāzım olur:-u, -r**

Gazel 123
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek.

Ne eşk-i dide lāzım olur dil-bere ne āh
'Āşık taħammül eylemeyince cefāsına

lāzıme:

1. **lāzımedür:-dür**

Gazel 113
Mısra: 3
Lazım olan, gerekli olan şey.

Hübāne 'aceb lāzımedür cāzibe-i dil
Ansuz baķamam hūsn ile mihr-i felek olsa

lāzıme-i devletinüñ:

1. **lāzıme-i devletinüñ:-i, -nüñ**

Kaside 3
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
İkbal, kudret, saadet için gerekli olan şey.

Ola a'dāsı zebün bağt-ı cihāngiri kavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noğşanı

lāzıme-i ğayret ü neng:

1. **lāzıme-i ğayret ü neng:**

Kaside 37
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Çalışmanın, gayret etmenin lüzumu.

Ben de ikrār iderin 'aczüme evşāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ğayret ü neng

lāzım-ı pâyān-ı suhan:

1. **lâzım-ı pâyân-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Şiirin sona ermesi, bitirilmesi için gerekli olan.

Ûoyalum lâfi hele hayr du'â eyleyelüm
Çün du'âdur ezeli lâzım-ı pâyân-ı suhan

le'âl:

1. **le'âl:**

Kaside 35

Mısra: **58**

İnciler.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübhâ gibi rişte-i bârâna le'âl

leb:

1. **lebleri:-ler, -i**

Gazel 10

Mısra: **5**

Dudak.

Lebleri üzre gubâr-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhü-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

2. **lebleri:-ler, -i**

Gazel 98

Mısra: **1**

Dudak.

Gösterürken lebleri luţf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez terahhüm n'eydügin

3. **lebleri:-ler, -i**

Kaside 55

Mısra: **83**

Dudak.

Lebleri üzre gubâr-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhü-yı çeşminden dökülmüş müşk-i nâb

4. **leblerüñ:-ler, -ü, -ñ**

Kaside 61

Mısra: **56**

Dudak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i hüsnüñe
Gerdenüñ simin-sürâhî leblerüñ la'lin-şarâb

5. **lebleründe:-ler, -ü, -n, -de**

Kaside 61

Mısra: **57**

Dudak.

Hâller zîbâ yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Hağ bu kim hüb imtizâc itmiş şarâb u habb-i nâb

6. **lebin:-i, -n**

Gazel 124

Mısra: **8**

Dudak.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

7. **lebi:-i**

Gazel 133

Mısra: **7**

Dudak (İsa nefesli olması bağlamında).

Cân virür 'âşık-ı dil-ḥastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammâ göz ucıyla nigehi

leb-â-leb:

1. **leb-â-leb:**

Kaside 59

Mısra: **9**

Ağzına kadar dolu.

'Âlem o kadar feyz-i neşât ile leb-â-leb
Güyâ ki felek cām-ı tarab-ḥâne-i Cemdür

2. **leb-â-leb:**

Gazel 13

Mısra: **2**

Ağzına kadar (batmak).

Cân almağa dil-teşne olan gamze imiş hep
Âlüfte imiş ḥançeri cân ile leb-â-leb

leb-â-leb olsa:

1. **leb-â-leb olsa:-sa**

Kaside 62

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolmak.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cânlar deger
Hağkâ ki cāna cân kaṭar yâr ile olsa leb-â-leb

leb-be-leb:

1. **leb-be-leb:**

Gazel 54

Mısra: **10**

Dudak dudağa.

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

leb-ber-leb ol:

1. **leb-ber-leb ol:**

Gazel 80

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolmuş olmak.

Hızra minnet çekme var sonra dil-i Nef'î gibi
Lüle-i âb-ı hayât-ı feyz ile leb-ber-leb ol

leb-beste- dem olur:

1. **leb-beste- dem olur:**-u, -r

Kaside 15

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Dili tutulmak.

Hâkânîyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem
Hâfız olur leb-beste- dem hâmem idince zîr ü bem

leb-i cân-bağsını:

1. **leb-i cân-bağsını:**-t, -n, -t

Gazel 95

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) can bağıslayan, hayat veren dudağı.

Leb-i cân-bağsını bûs itmiş idim vâkı'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bir idemem

leb-i dil-berden:

1. **leb-i dil-berden:**-den

Kaside 13

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

Ne büstân reşk-i feyz-âbâd-ı Firdevs-i ma'ânî kim
Leb-i dil-berden a'lâ meyve-i şîrîn-i eşcârî

leb-i la'lüñ:

1. **leb-i la'lüñ:**-üñ

Gazel 17

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Lal gibi kırmızı dudak.

Ey şanem virür leb-i la'lüñ Mesîhâdan haber
Güyyâ hâl-i lebüñ bir Hindü-yı âteş-perest

leb-i mu'ciz-bevâni:

1. **leb-i mu'ciz-bevâni:**-t

Kaside 19

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Mucize gibi söz söyleyen dudak.

Leb-i mu'ciz-bevâni mevrîd-i ilhâm-ı lâhûtî
Dil-i rüşen-zamîri ma'tla'-ı hürşîd-i enverdür

leb-i sâkî:

1. **leb-i sâkî:**

Gazel 126

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Sakinin dudağı // sevgilinin dudağı.

Gâhî leb-i sâkî vü gehî sâgar emilse
Yârân-ı şafâ büse ile muğtenem olsa

leb-teşne:

1. **leb-teşne:**

Kaside 32

Mısra: **90**

Susamış, arzulu.

Nihâl-i hâmem dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnîm

2. **leb-teşnedür:**-dür

Terkîb-bend 1

Mısra: **19**

Susamış, arzulu.

Cür'a-i cân-bağsuña leb-teşnedür Hızr u Mesîh
Âb-ı hayvânsın yâhud la'l-i leb-i cânânesin

lehçe-i pākîze:

1. **lehçe-i pākîze:**

Kaside 33

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Temiz söyleyiş, temiz üslup // güzel söyleyiş.

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr
Bu lehçe-i pākîze baña dâd-ı Hudâdur

lehçe-i pākîzeme:

1. **lehçe-i pākîzeme:**-m, -e

Kaside 39

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Temiz söyleyiş, temiz üslup // güzel söyleyiş.

Fahr ider kevkebe-i tab'um ile Hâkânî
Cân virür lehçe-i pākîzeme Selmân u Zahir

lehçe-i şühîni:

1. **lehçe-i şühîni:**-t, -n, -t

Gazel 2

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ahenkli, güzel söyleyiş.

Bir gâzel okıdı mecmû'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühîni gâyetde pesend itdi şabâ

le'im:

1. le'ime:-e

Gazel 47

Mısra: 8

Cimri.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdır 'ālemin hāli
Le'ime muğtenem dirler kerīme muhtezel dirler

2. le'im:

Kaside 29

Mısra: 87

Cimri.

Virürdi mā-melekin bezl için kerīme le'im
İderdi hıdmet-i rindānı şevk ile zühhād

3. le'im:

Kaside 16

Mısra: 59

Alçak, aşâğılık (kimse).

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice hār-ṭab' u le'im
Kim sitemde her biri nā'ib-menāb-ı rüzgār

leked-hürde-i ğamdur:

1. leked-hürde-i ğamdur:-dur

Kaside 59

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gam tekmesi yemiş.

Ma'zür ola medhüfide olan 'acz u kuşurum
Ṭab'um nice demdür ki leked-hürde-i ğamdur

lem'a:

1. lem'ası:-sı

Kaside 33

Mısra: 78

Pariltı.

Kim āyīne-i pür-keder-i mäh-ı sipihre
Her lem'ası bir mışkala-i jeng-zidādur

leng:

1. leng:

Kaside 37

Mısra: 52

Topal, aksak.

Harekāti o kadar mu'tedil ü nāzük kim
Eblāk-çarh' aña nisbet görünür kec-rev ü leng

lenger:

1. lengeri:-i

Kaside 14

Mısra: 20

Gemi demiri, çapa.

Şukka-i rāyāt-ı bahtuñla rikābın olmasa
Keşti-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

lenger iderdi:

1. lenger iderdi:-er, -di

Kaside 20

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Çapa /gemi demiri yapmak.

Düşeydi zıll-ı temkīni muhīṭ-i çarh-ı vālāya
İderdi zevrak-ı zerrīn-i mihre zerreyi lenger

lenger olur:

1. lenger olur:-u, -r

Kaside 7

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Gemiye sabitlemek için denize atılan büyük demir, çapa olmak.

Keşti-i 'āleme endişesi bir lenger olur
İtse bir şā'ir eger medh-i vakārın taşmīm

lenger-i küh-ı girān virür:

1. lenger-i küh-ı girān virür:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Büyük dağların çapa demirini vermek // demirlemesini, yavaşlamasını, durmasını sağlamak.

Hükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i küh-ı girān virür

lerzān bulur:

1. lertzān bulur:-u, -r

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Titrer görmek.

Kendüyi hayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḥavf-i tığ-ı ğamzesiyle 'aqsini lertzān bulur

lerzān u girvān ider:

1. lertzān u girvān ider:-er

Kaside 5

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Titretmek ve ağlatmak.

Degül bārān u meve ifrāt-ı ihsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebrî baħr u baħri kān üzre

lerze tutar:

1. lerze tutar:-ar

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Zülfinüñ daħi perişānlığı bihüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgānından

2. lerze tutar:-ar

Kaside 3

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Deyim**

Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Añsa ihsānuñı toprak şavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze tutar 'ummāni

3. lerze tutar:-ar

Kaside 21

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Deyim**

Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Ne āteş āb-ı hayāt-ı revān ki taşvīrin
Yazınca lerze tutar elde kilik-i ressāmı

lerze virür:

1. lerze virür:-ü, -r

Kaside 38

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Titretmek, ürperti vermek.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī hayālümde
Virür dünyāya lerze ıztırāb-ı baħr-ı endişem

lerze-i küh u deryā:

1. lerze-i küh u deryā:

Kaside 17

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Denizin ve dağın titremesi.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryā

leşker:

1. leşkeri:-i

Kaside 14

Mısra: 36

Asker.

Karşu turmaz saña şimden sonra bu iķbāl ile
Düşmenüñ ger Kahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

2. leşker:

Kaside 20

Mısra: 90

Asker.

İre bir gāyete devrinde hüsn-i hāl-i kişver kim
Du'ā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

3. leşkere:-e

Kaside 26

Mısra: 60

Asker.

Ėarazı memlekete emn ü emān

'Ādeti leşkere bezli-i zer ü sīm

4. leşker:

Kaside 43

Mısra: 16

Asker.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

5. leşker:

Kaside 47

Mısra: 51

Asker.

Ne leşker kim aña serdār-ı 'azmi ola ser-'asker
Pey-ā-pey müjde-i feth-i bilād u kahr-ı a'dādur

leşker-i 'ālem:

1. leşker-i 'ālem:

Kaside 23

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Cihanın askerleri.

Behrām-ı hayālüm ki yeter tīg-ı zebānum
Bir fitnede cem' olsa eger leşker-i 'ālem

leşker-i fikr ü hayālāt:

1. leşker-i fikr ü hayālāt:

Kaside 60

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Düşünce ve hayal askerleri.

Leşker-i fikr ü hayālāt ile çıksam yürisem
Tevsen-i tab'um idüp kaç'-ı beyābān-ı suħan

leşker-i Ėam:

1. leşker-i Ėam:

Kaside 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Gam askeri // dertler.

Teşhîş-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bî-siper eyler

leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endâzına:

1. leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endâzına:-t, -n, -a
Gazel 71
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
... üzerine ordu/asker salan, gönderen sarhoş
gamze.

Şahramân karşı turur mı gör o müjgânlara
Leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endâzına bak

leşker-i müjgân:

1. leşker-i müjgân:
Gazel 34
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kirpik askeri, sevgilinin kirpiklerinden oluşan askerler.

Ne gamze şahramân-ı kişver-ârâ-yı melâhat kim
Dizilmiş leşker-i müjgân anuñ şaf şaf sipâhıdır

leşker-i müjgânı:

1. leşker-i müjgânı:-t
Gazel 141
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kirpik askeri, sevgilinin kirpiklerinden oluşan askerler.

Leşker-i müjgânı kim bir Şahramândur her biri
Gamzesiyle ceng ider şahib-kırândur her biri

leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a' del ü ekrem:

1. leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a' del ü ekrem:
Kaside 38
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Ülkeler fetheden çok adil ve çok cömert kumandan.

Vezirâ kâmkârâ şaf-derâ şahib-kırân Şadrâ
Eyâ leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a' del ü ekrem

leşker-şikâr-ı kâmkâr:

1. leşker-şikâr-ı kâmkâr:
Kaside 15
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Asker avlayan muzaffer // orduları dağıtan muzaffer hükümdar.

Ablağ-süvâr-ı rûzgâr âşüb-ı Rûm u Zengbâr
Leşker-şikâr-ı kâmkâr Behrâm-ı Âfrîdün- 'alem

letâfet:

1. letâfet:
Gazel 115
Mısra: 3
Güzellik, hoşluk.

Şal mihr ü mâha hüsn ü letâfet kemendini
Göster yüzünden kâkülüni piç ü tâb ile

2. letâfet:
Gazel 142
Mısra: 3
Güzellik, hoşluk.

Hevâlarda letâfet ol kadar kim bülbül-i zârûñ
Nice te'sîr ider bilmem güle âh-ı ciger-sûzi

3. letâfet:
Kaside 5
Mısra: 1
Güzellik, hoşluk.

Bahâr irdi yine düşdi letâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînuñ luftı gâlib âsmân üzre

4. letâfetden:-den
Kaside 49
Mısra: 5
Güzellik, hoşluk.

Letâfetden zemîn ferş-i münakkaş oldı 'aksiyle
Muraşsa 'sâyebân idince çarh ebr-i güher-bârı

5. letâfetden:-den
Gazel 87
Mısra: 3
Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama, şeffaf hâle gelme.

Letâfetden görinse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduñ görsem

6. letâfet:
Gazel 125
Mısra: 7
Hoşluk, güzellik, incelik.

Bu letâfet ki var ol turra-i ham-der-hamda
Olsa lâyıq per-i Cibrîl-i mücessem şâne

7. letâfet:
Kaside 17
Mısra: 133
Hoşluk, güzellik, incelik.

Meşrebinde o letâfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

8. **leṭāfetde:-de**

Kaside 19

Mısra: 15

Hoşluk, güzellik, incelik.

O cān-ı 'ālem ü bu rūḥ-ı şānīdür leṭāfetde
Berāberdür birbirine anuñçün birāderdür

9. **leṭāfetde:-de**

Kaside 46

Mısra: 18

Hoşluk, güzellik, incelik.

Cennet altında yā üstinde dimek cā'iz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı ta'yin

10. **leṭāfet:**

Kaside 50

Mısra: 137

Hoşluk, güzellik, incelik.

O leṭāfet mi var eş'ār-ı şafā-baḥşumda
Ki keder vire aña daḥl-i ḥasūd-ı ḥodkām

11. **leṭāfet:**

Müfret 3

Mısra: 1

Hoşluk, güzellik, incelik.

Ruḥ-ı rengini kim yārūn leṭāfet gülsitānidür
Zenaḥdān şanma ol gülşende bülbül āşiyānidür

12. **leṭāfet:**

Gazel 136

Mısra: 5

*Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama,
şeffaf hāle gelme.*

Cism-i pākinde leṭāfet o kadar kim şanasın
Sinesi āyinedür āyinedān pīreheni

13. **leṭāfet:**

Kaside 24

Mısra: 29

*Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama,
şeffaf hāle gelme.*

O leṭāfet ki var āyine-i idrākūnde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

14. **leṭāfet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Hoşluk, güzellik.

Hāşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab'uñ 'arağ gibi leṭāfet bundadır

leṭāfet-i ḥüsn-i tahayyülüm:

1. **leṭāfet-i ḥüsn-i tahayyülüm:-ü, -m**

Kaside 21

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

*Hayal edilen şeylerin güzelliğinin leṭafeti,
inceliği.*

İder leṭāfet-i ḥüsn-i tahayyülüm ḥayrān

Müfessirān-ı kelām-ı 'alim ü 'allāmı

leṭāfet-i melekī:

1. **leṭāfet-i melekī:**

Kaside 30

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Meleklerin leṭafeti, inceliği.

Tufeyl-i 'unşūr-ı pāki leṭāfet-i melekī

Rehīn-i cevher-i zātı kemāl-i insānī

leṭā'if-i hulkıvla:

1. **leṭā'if-i hulkıvla:-ı, -y, -la**

Kaside 32

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, ahlakın güzellikleri.

Emel vezāyif-i cüdiyla kāmran u ganī

Kerem leṭā'if-i hulkıvla ḥande-rüy u besim

levh:

1. **levh:**

Kaside 15

Mısra: 34

*Üzerine yazı yazılabilecek ve resim
yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey, kâğıt.*

Bir cām şun Allah için bir kāse de ol māh için
Tā medḥ-i şāhensāh için alam ele levḥ u kalem

levḥ ü kalem:

1. **levḥ ü kalem:**

Kaside 15

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

*Levh-i mahfuz, Allah tarafından takdir edilen
şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha.*

Ben gerçi bir bī-ḥāşılm şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḥalk olmadın levḥ ü kalem

levḥa-i sīmīn:

1. **levḥa-i sīmīn:**

Kaside 52

Mısra: 29

Kelime Tipi: -
Gümüş levha.

Çubbesinde levha-i simin ile gülmih-ı zer
Müşteridür kim felekde mäh ile itmiş kırân

levhaşa'l-lâh:

1. levhaşa'l-lâh:

Kaside 54

Mısra: **13**

Beğenme, takdir ve âferin sözü olarak bilhassa nazımda "mâşallah, bârekallah" gibi kullanılmıştır.

Levhaşa'l-lâh zihî cilve-i hüsn-i tâli'
Bâreka'llâh zihî kekkebe-i baht-ı sa'id

levhaşa'llâh:

1. levhaşa'llâh:

Kaside 39

Mısra: **6**

Beğenme, takdir ve âferin sözü olarak bilhassa nazımda "mâşallah, bârekallah" gibi kullanılmıştır.

Bâreka'llâh zihî devlet-i feth ü nuşret
Levhaşa'llâh zihî âtıfet-i hayy-ı kadîr

levh-i âftâba:

1. levh-i âftâba:-a

Kaside 45

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Güneş levhası, güneşin yüzeyi.

Çekeydi şüretini levh-i âftâba eger
Şuver- nigâr-ı revâk-ı sipih-ı jengârî

levh-i âyîne-i medhünde:

1. levh-i âyîne-i medhünde:-ü, -ñ, -de

Kaside 44

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Övgü aynasının levhası (şairin vasıflarının görüldüğü ayna).

Sihr idersem de belâ bu ki edâ eyleyemem
Levh-i âyîne-i medhünde olan ma'nâyı

levh-i cebhe-i cânâne:

1. levh-i cebhe-i cânâne:-e

Gazel 33

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin alm.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî maṭla'idur kim ser-i divâne yazmışlar

levh-i celidür:

1. levh-i celidür:-dür

Kaside 13

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Parlak levha.

Žamir-i pāküm ol levh-i celidür kim kenârında
Sevâd-ı her dü- 'âlem bir hafî nakş-ı kâlemkârî

levh-i dile:

1. levh-i dile:-e

Kaside 41

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Gönül levhası.

Böyle ider evşâfuñı levh-ı dile tahrîr
Nevk-i kâlem-i nâtıka-peymâ-yı zamâne

2. levh-i dile:-e

Kaside 45

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Gönül levhası.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârî

levh-i fu'âd:

1. levh-i fu'âd:

Kaside 43

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Gönül levhası, kalp.

Cenâb-ı Hâfiz-ı dîn hazret-i Pâşâ-yı Aḥmed-nâm
Ki nâmın nakş ider erbâb-ı dil levh-i fu'âd üzre

levh-i havâlümde:

1. levh-i havâlümde:-ü, -m, -de

Kaside 37

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Hayal levhası.

Düşde fikr eylerin evşâfuñı bîdâr olcağ
Bulurım levh-i havâlümde ser-â-ser bî-reng

levh-i kaderden:

1. levh-i kaderden:-den

Kaside 49

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

*Her şeyin, insan kaderinin, olmuş ve olacakların
âlem yaratılmadan önce Allah tarafından takdir
edilerek, üzerine yazıldığı İlahî levha.*

Alur levh-i kaderden cezbe-i fikr ile maẓmûnı
Ṭabî'at zâtuñı ta'rife haşır itdükce güftarı

levh-i ma'ânideki:

1. **levh-i ma'ânideki:**-de, -ki

Kaside 40

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Mana levhası // mana âlemi.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle bakınca zirâ
Ṭab'uma levh-i ma'ânideki râz-ı mübhem

levh-i mahfûz-ı suhandür:

1. **levh-i mahfûz-ı suhandür:**-dür

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şiirin levh-i mahfuzu (kimsenin söyleyemeyeceği
sözlerin Allah tarafından (şairin gönlüne ilham
edildiği bağlamında).*

Levh-i mahfûz-ı suhandür dil-i pāk-i Nefî
Ṭab'-ı yârân gibi dükkânçe-i şahhâf degül

levh-i pāk-ı dil-i endişe:

1. **levh-i pāk-ı dil-i endişe:**

Kaside 37

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Düşünce gönlünün temiz levhası.

Tâ ki âyine-i hürşid-i cihân-tâb-ı felek
Levh-i pāk-ı dil-i endişe gibi görmeye jeng

levh-i ruhâma:

1. **levh-i ruhâma:**-a

Kaside 39

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Mermer levha.

Bâl açar uçmağa mânend-i Burâk-ı cennet
İtseler şeklini bir levh-i ruhâma taşvîr

levh-i sâde-i ṭab'um:

1. **levh-i sâde-i ṭab'um:**-u, -m

Kaside 58

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Şairliğin sade, temiz levhası.

Zamân düşer ki olur levh-i sâde-i ṭab'um
Nuķûş-ı sihr ile reşk-i cihân-ı bükalemün

levh-i sîme:

1. **levh-i sîme:**-e

Kaside 49

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gümüş levha.

Nesîm ol deñlü nâzûk tarh ider âb üzre emvâcı
Ki levh-i sîme üstâd idemez öyle kalemkârı

levh-i ta'zîme:

1. **levh-i ta'zîme:**-e

Kaside 7

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Azamet, büyüklük levhası.

O hüdâvend-i mu'azzam ki yazar elķâbın
Levh-i ta'zîme bu ta'bir ile kilik-i tekrîm

levh-i zamîr:

1. **levh-i zamîr:**

Kaside 47

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Gönül levhası.

Degül levh-i zamîr ü güft ü güy-ı hikmet-âmizüm
Şırlâb-ı Ebû Ma'şer Şifâ-yı İbn-i Sinâdur

levl:

1. **levl:**

Kaside 4

Mısra: 50

Gece.

Ol şeh ki şem'-i bârgehi dūd u şu'leden
Leyl ü nehâra hil'at-i nūr u duhân virür

Levlâ:

1. **Leylâdur:**-dur

Kaside 47

Mısra: 98

Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

Olur mı şâhid-i hulkûñ gibi 'âlemde bir dil-ber
Ki zencîr-i cünün-ı zülfinûñ Mecnûnı Leylâdur

2. Leylâ:

Gazel 84

Mısra: 8

Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

‘Aşkıyla giriftârın âvâre iden âfet
Leylâ ise de hüsni efsâne midür bilmem

3. Leylâyı: -y, -ı

Kaside 44

Mısra: 70

Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

Görse ger şâhid-i mazmûnumı düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

levle-i kâdr-i ramazân:

1. leyle-i kâdr-i ramazân:

Kaside 35

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Ramazan ayının kadir gecesi.

Müy-ı şeb-reng- dümi leyle-i kâdr-i ramazân
Na’l-i zerrîn-sümi yek-şebe mâh-ı şevvâl

leziz:

1. leziz:

Gazel 134

Mısra: 11

Lezzetli, tatlı.

Ƙand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan leziz
Medhüni itsem n’ola tûti-i güyâlar gibi

lezzet:

1. lezzet:

Gazel 83

Mısra: 6

Herhangî bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Ĥün-ı dili bir zevk ile nüş itmede ğamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

2. lezzet:

Gazel 134

Mısra: 9

Herhangî bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Degme sözde yokdur ey Nef’î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n’ola helvâlar gibi

3. lezzetinden: -i, -n, -den

Kaside 31

Mısra: 107

Herhangî bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Lezzetinden kim okursa suĥan-ı şîrînüm
Şerbet-i şehd-i muşaffâ olur aĝzında lu’âb

lezzet ü kevf-i kelâmumu:

1. lezzet ü kevf-i kelâmumu: -u, -m, -ı

Kaside 29

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Sözün /şîirin lezzeti ve keyfi.

Görünce lezzet ü kevf-i kelâmumu yaraşur
Denilse tab’uma hem mey-fürüş u hem kânnâd

lezzet-i ğamdan:

1. lezzet-i ğamdan: -dan

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamın zevki (aşk derdinin verdiği zevk).

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı firĥatiz
Zevkimüz var lezzet-i ğamdan ĥaberdâriz hele

lezzet-i ğüftâr:

1. lezzet-i ğüftâr:

Gazel 129

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Nice mümkündür nazîre şî’r-i şadr-ı a’zama
Bülbül olsañ lezzet-i ğüftâr ile nev-rüzda

2. lezzet-i ğüftâr:

Kaside 33

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Taĥlîd ile olmaz bu ĥadar lezzet-i ğüftâr
Bu lehçe-i pâkîze baña dâd-ı Ĥudâdur

lezzet-i ğüftârum:

1. lezzet-i ğüftârum: -u, -m

Kaside 50

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Sâmi’a gevher-i mazmûnum ile nazende
Nâtiĥa lezzet-i ğüftârum ile şîrîn-kâm

lezzet-i kâm alan:

1. lezzet-i kâm alan: -an

Kaside 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Arzu, istek lezzetini tatmak.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan lezzet-i kām
Ḥūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

lezzet-i sükker bulur:

1. **lezzet-i sükker bulur:-u, -r**

Kaside 20
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Şeker tadı elde etmek, şeker lezzeti almak.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şirin-kām
Ki şî'rümde bulur her kim oḡursa lezzet-i sükker

lezzet-i vuşlat:

1. **lezzet-i vuşlat:**

Gazel 91
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kavuşma zevki.

Lezzet-i vuşlat için firkat-i yāri çekemem
Soḡbet-i bāde için renc-i ḥumārı çekemem

2. **lezzet-i vuşlat:**

Gazel 91
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kavuşma zevki.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yāri çekemem

libās:

1. **libāsı:-ı**

Kaside 6
Mısra: 70
Elbise, örtü.

Nūr-ı mevvāc-ı ma'ānī mi sözümden berḡ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşî ḡarā mıdur

libās-ı muḡmel:

1. **libās-ı muḡmel:**

Kaside 53
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Kadife elbise.

Lafz-ı rengin-i muşaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i ma'nāya libās-ı muḡmel

lîk:

1. **lîk:**

Gazel 91
Mısra: 12
Lâkin, ancak, ama.

Sinemi dāğ ile dil tāze gülîstān ister
Bülbülüm lîk ḡam-ı köhne bahārı çekemem

2. **lîk:**

Kaside 9
Mısra: 27
Lâkin, ancak, ama.

Taḡḡik-i şafā gerçı budur lîk bu taḡḡik
Ber-vefḡ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

3. **lîk:**

Kaside 38
Mısra: 81
Lâkin, ancak, ama.

Benim de 'aczüme var i'tirāfım lîk şevḡımdan
Ḥulūşım bundan özge nice taḡḡik eylesem bilmem

4. **lîk:**

Kaside 53
Mısra: 91
Lâkin, ancak, ama.

Lîk ḡar- mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bî-ḡired ü mā-şadaḡ-ı belhüm eḡall

5. **lîk:**

Kaside 43
Mısra: 17
Lâkin, ancak, ama.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḡ dünyāya lâzım lîk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

lisān:

1. **lisān:**

Gazel 44
Mısra: 2
Dil, söz, konuşma.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaşf idemem lisān ile ancak Ḥudā bilür

2. **lisānum:-u, -m**

Kaside 47
Mısra: 113
Dil, söz, konuşma.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ḡaybu'l-ḡayb-ı lāhūtî
Kitābum nūşā-i dīvān-ı pür-mazmün u ma'nādur

lisān-ı ḡāl:

1. **lisān-ı hāl:**

Kaside 28

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Ġamzeñ su'āle başlasa 'uşşāka her müjeñ
Güyā lisān-ı hāl ile bir tercemān olur

lisānū'l-ğayb:

1. **lisānū'l-ğaybdur:-dur**

Kaside 48

Mısra: **10**

Gayb âleminin dili.

Denilmez hüsn-i ta'bir-i beyāni
Lisānū'l-ğaybdur Allāhu a'lem

livā:

1. **livāñi:-ñi, -i**

Kaside 27

Mısra: **65**

Sancak, bayrak.

Livāñi şem'a teşbih eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nārenci vālāyı

livā'ü'l-hamd-i dîn-i Ahmedi:

1. **livā'ü'l-hamd-i dîn-i Ahmedi:-i**

Kaside 14

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Hz. Muhammed'in dininin "Livā'ü'l-hamd"i (Hz Muhammed'in vekili konumunda bulunan padişahın sefere çıkarken beraberinde götürdüğü sancak-ı şerif).

Ser-firāz itdüñ livā'ü'l-hamd-i dîn-i Ahmedi
Kāfire gösterdüñ el-ħakķ dest-bürd-i Hayderi

livā-yı İslāmı:

1. **livā-yı İslāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

İslam sancağı.

Hemîşe tā ki bu meydān-ı pür-muhārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

livākāt:

1. **liyākāt:**

Kaside 28

Mısra: **139**

Yetenek, yeterlilik.

Anda liyākāt olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiħān olur

lu'āb:

1. **lu'āb:**

Kaside 31

Mısra: **108**

Tükürük, salya.

Lezzetinden kim okursa suħan-ı şirînüm
Şerbet-i şehd-i muşaffā olur ağızında lu'āb

lüle:

1. **lülesinden:-si, -n, -den**

Kaside 13

Mısra: **20**

Çeşme, içinden su akıtan boru.

Muħit-i feyz-i ma'nādur meger ol ħavz-ı şādirvān
Ki her bir lülesinden çeşmesār-ı Ĥızır olur cārī

lüle-i āb-ı ħavāt-ı feyz:

1. **lüle-i āb-ı ħavāt-ı feyz:**

Gazel 80

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Bereketli abıhayatın oluğu /çeşmesi.

Ĥızra minnet çekme var soñra dil-i Nef'î gibi
Lüle-i āb-ı ħavāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

lüle-i ħāme-i Nef'î:

1. **lüle-i ħāme-i Nef'î:**

Gazel 69

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Nef'î'nin kaleminin dili (kamuş kalemin ağzı, dili).

N'ola ġarķ olsa felek āb-ı ħavāt-ı suħane
Lüle-i ħāme-i Nef'î mizāb olıcaķ

lüle-i kevser ider:

1. **lüle-i kevser ider:-er**

Kaside 44

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Kevser (çeşmesi için) boru yapmak.

Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderhāyı

lüle-i kilkim:

1. **lüle-i kilkim:-i, -m**

Kaside 30

Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Kalem çeşmesi.

Benim o Hıdır-ı ma'ânî ki lüle-i kilkim
İder ifāza-i āb-ı hayāt-ı rūhānî

lüle-i ser- çeşme-i feyz-i cāvīd:

1. lüle-i ser- çeşme-i feyz-i cāvīd:

Kaside 54
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Ebedi feyiz çeşmesinin başındaki musluk.

Nāmesi nüşha-i mecmū'a-i esrār-ı ezel
Hāmesi lüle-i ser- çeşme-i feyz-i cāvīd

lüle-i ser-çeşme-i hayvān-ı suhan:

1. lüle-i ser-çeşme-i hayvān-ı suhan:

Kaside 60
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Şiirin hayat suyunun başındaki boru (şiirin
hayat suyunun akışını sağlayan boru).

Zulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmuş
Hāmesi lüle-i ser-çeşme-i hayvān-ı suhan

luṭf:

1. luṭfi:-ı

Kaside 5
Mısra: 2
Hoşluk, güzellik.

Bahār irdi yine düşdi letāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnūñ luṭfi ğālib āsmān üzre

2. luṭfi:-ı

Kaside 58
Mısra: 61
Hoşluk, güzellik.

Sirāyet eylese luṭfi ṭabī'at-ı nāra
Virürdi hāşiyet-i seyr-i gülşeni kânūn

3. luṭf:

Kaside 22
Mısra: 28
Hoşluk, güzellik // iyi ve yumuşak davranma //
kerem.

Şeh-i 'ālī-neseb Sulṭān Murād-ı Qahramān-kevkēb
Ki luṭf u qahrıdur hep devlet ü dīnūñ mühim-sāzı

4. luṭfa:-a

Kaside 29
Mısra: 26
İhsan, iyilik.

Bu güne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Qazā bu mertebe luṭfa degüldi hem mu'tād

5. luṭfi:-ı

Kaside 29
Mısra: 32
İhsan, iyilik.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfi gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i 'ibād

6. luṭfiyla:-ı, -y, -la

Kaside 59
Mısra: 43
İhsan, iyilik.

Luṭfiyla şerer katre-i bārān-ı bahārī
Qahrıyla nem-i āb-ı Hızır reşha-i semdür

7. luṭf:

Kaside 61
Mısra: 29
İhsan, iyilik.

Luṭf u qahrūñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḥa ıderdi inḳılāb

8. luṭfuñ:-u, -ñ

Kaside 61
Mısra: 33
İhsan, iyilik.

Luṭfuñ ol ğāyetdedür kim nār-ı qahrūñ olmasa
Cüy-ı elṭāfuñ ıderdi delv ü hūti ğarḳ- āb

9. luṭf:

Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 15
İhsan, iyilik.

Cebr-i hāṭır itmedür luṭf ile dā'im 'ādeti
Budur anuñçün du'ā aña dil-i meksürdan

10. luṭf:

Nazm 4
Mısra: 4
İhsan, iyilik.

Şabādan itme dilā ḥāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rüzgārdan gelmez

11. luṭfından:-ı, -n, -dan

Gazel 73
Mısra: 6
İyilik, iyi davranış.

Qul itdi 'ālemi refṭārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdüğün görsek

12. luṭf:

Gazel 113

Mısra: 6
İyilik, iyi davranış.

'Uşşâkı kısa her nigeği havf u recâda
Her gâzede luğf u gâzabı müşterek olsa

13. **luğf:**
Gazel 93
Mısra: 2
İhsan, kerem, cömertlik.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luğf imiş ol 'âşîka ben az şanurdım

14. **luğf:**
Kaside 3
Mısra: 24
İhsan, kerem, cömertlik.

Şâhid-i devletinüñ fehm ü hîred meftûni
Şûret-i himmetinüñ luğf u kerem hayrânî

15. **luğf:-ı**
Kaside 3
Mısra: 25
İhsan, kerem, cömertlik.

Luğfi bir mertebe kim çarhı ider gark-ı güher
Mevc-hîz olduğı dem baħr-ı kef-i ihsânî

16. **luğf:-ı**
Kaside 4
Mısra: 74
İhsan, kerem, cömertlik.

Şânî şehân-ı 'âlemi h'âr u haķîr ider
Luğfi gedâya salţanat-ı câvidân virür

17. **luğfuñ:-uñ**
Kaside 4
Mısra: 105
İhsan, kerem, cömertlik.

Luğfuñ olursa ger suħan-ı pest-pâyesi
Nazm-ı bülend-i Muħteşeme kesr-i şân virür

18. **luğf:-ı**
Kaside 7
Mısra: 71
İhsan, kerem, cömertlik.

Luğfi bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cüd u keremi ebr-i bahâra ta'lim

19. **luğfa:-a**
Kaside 9
Mısra: 71
İhsan, kerem, cömertlik.

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki luğfa
Güyâ çemen-i 'âleme bir âb-ı revândur

20. **luğf:**
Kaside 21
Mısra: 31
İhsan, kerem, cömertlik.

Şununca luğf ile aħbâba câm-ı Cemşidi
Çekince hışm ile a'dâya tîğ-ı Behrâmî

21. **luğfuña:-uñ, -a**
Kaside 26
Mısra: 1
İhsan, kerem, cömertlik.

Âferîn luğfuña ey bād-ı nesîm
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amîm

22. **luğf:-ı**
Kaside 27
Mısra: 28
İhsan, kerem, cömertlik.

Yaķar kaħrı dil-i imsâke yer yer lâleveş dağı
İder gül gibi pür-zer luğfi dâmân-ı temennâyî

23. **luğf:-ı**
Kaside 30
Mısra: 94
İhsan, kerem, cömertlik.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdühü
Bu luğfi bu keremi görmemişdür erzânî

24. **luğfuñ:-u, -ñ**
Kaside 31
Mısra: 99
İhsan, kerem, cömertlik.

Yaltıñuz kevkib-i baħtumda degül luğfuñ ile
İtdi taħ'umda vü nazmumda teraķķî icâb

25. **luğf:**
Kaside 47
Mısra: 4
İhsan, kerem, cömertlik.

Cihân-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baħr ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luğf u ihsâna müheyyâdur

26. **luğf:-ı**
Kaside 47
Mısra: 87
İhsan, kerem, cömertlik.

Be-ħaķķ-ı girdgâr-ı mün'im ü baħşende kim luğfi
Mürebî-i müselmân u yehüd-ı kibr ü tersâdur

27. **luğf:**
Kaside 51
Mısra: 114
İhsan, kerem, cömertlik.

Şāhid-i bahtına iqbāl ü sa'adet meftūn
Harem-i devletine luţf u mürüvvet maḥrem

28. **luţfi:-ı**

Kaside 51

Mısra: 57

İhsan, kerem, cömertlik.

Luţfi gösterse ger emvāce rūsūm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sāhil-i yemm

29. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 52

Mısra: 86

İhsan, kerem, cömertlik.

Ḥalk-ı 'ālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i ihtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luţfuñ ṭabīb-i mihrībān

30. **luţf:**

Kaside 53

Mısra: 40

İhsan, kerem, cömertlik.

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup 'arz itmeme
K'ide bir luţf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

31. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 53

Mısra: 67

İhsan, kerem, cömertlik.

Luţfuñ ol meretebe kim kārgeh-i 'ālemde
Ḳomadı 'illet ü esbāba yeriyile medḥal

32. **luţfuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 56

Mısra: 93

İhsan, kerem, cömertlik.

Emrüne 'ālem müsahḥar luţfuña dünyā esir
Zātuña şihḥat mülāzım bahtuña devlet ḳarın

33. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 57

Mısra: 79

İhsan, kerem, cömertlik.

Luţfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İhtiyār eyler idüm bir sefer-i dür u dirāz

34. **luţfına:-ı, -n, -a**

Kaside 58

Mısra: 32

İhsan, kerem, cömertlik.

Anuñla ruḥsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmid
Meger ki şāhibinüñ luţfına ola maḳrūn

35. **luţfuñ:-uñ**

Kaside 58

Mısra: 79

İhsan, kerem, cömertlik.

Ḳul eylemez mi o luţfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlahī maḥalline maḳrūn

36. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 63

İhsan, kerem, cömertlik.

Serverā ḥaḳḳā ki luţfuñ eyledi ihyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

37. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 68

İhsan, kerem, cömertlik.

Kevkebüm menḥūs u bahtum şüm idi bu ana dek
Ḥayra taḥvıl itdi luţfuñ çekmez oldum ıztırāb

38. **luţf:**

Kaside 62

Mısra: 45

İhsan, kerem, cömertlik.

Luţf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-ihitiyār yoḳ öyle bir 'ālī-neseb

39. **luţfi:-ı**

Kaside 62

Mısra: 14

İhsan, kerem, cömertlik.

Oı ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşḳ-i esnāf-ı melek
Oı cūd u luţfi bī-dilek iḥsānı bī-sa'y ü taleb

40. **luţfiyla:-ı, -y, -la**

Kaside 62

Mısra: 18

İhsan, kerem, cömertlik.

Düstür-ı vālā-menzilet Pāşā-yı şāhib-ma'delet
Luţfiyla memlü şeş- cihat ṭab'ında yoḳ meyl-i gāzab

41. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 62

Mısra: 22

İhsan, kerem, cömertlik.

Deryā-dil ü kân-ḥavşala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bezl itmede luţfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

42. **luţfuñ:-u, -ñ**

Kaside 62

Mısra: 34

İhsan, kerem, cömertlik.

Yoḳ ḥadd ü ḥsar iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luţfuñ taleb

43. **luṭf:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 15

İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭf u ihsânı bunuñ maḥşûşdur ehl-i dile
Bezî-i maḳdûr eyemez zâ' id yire Hâtem gibi

44. **luṭf:**

Gazel 137

Mısra: 7

İyilik, yumuşaklık, hoşluk // sevgilinin âşığıya iyi muamelede bulunması.

Bir niğehle bildürür dünyâya luṭf u kahrını
Çeşmi sâhîr güyyiâ sihr-i mübîndür gâmzesi

45. **luṭf:**

Kaside 8

Mısra: 23

İhsan, iyilik.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ḥand-i lebûnden cân bulur

46. **luṭf:-ı**

Kaside 10

Mısra: 61

İhsan, iyilik.

Ger luṭfî mühimsâz-ı bahâr olsa dıraḥtın
Her şâhını bir şûḥ-ı muraşşa'-kemer eyler

47. **luṭf:**

Kaside 17

Mısra: 155

İhsan, iyilik.

Eyledün luṭf ile bir böyle kaşide teklîf
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

48. **luṭf:**

Kaside 35

Mısra: 11

İhsan, iyilik.

Esdî bir luṭf ile bād-ı dem-i şubḥ-ı tevḫîk
Ki hemân oldı güzâr itdüğü demde fi'l-ḥâl

49. **luṭf:**

Kaside 35

Mısra: 122

İhsan, iyilik.

Tâ ki taḳdîr-i İlâhî kereminden gâhî
Eyleye 'âlemi bir luṭf ile mesrûrû'l-ḥâl

50. **luṭf:-ı**

Kaside 52

Mısra: 62

İhsan, iyilik.

Āsmân-ı mülke re'yi âftâb-ı bî-zevâl
Gülsitân-ı dehre luṭfî nev-bahâr-ı bî-ḥazân

51. **luṭfuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 60

Mısra: 67

İhsan, iyilik.

Vâkı'a luṭfuña mazhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme şadr-nişînân-ı suḥan

52. **luṭf:-ı**

Kaside 61

Mısra: 18

İhsan, iyilik.

Lâyık-ı şadr-ı vezâret olduğun 'âlem bilür
Çarḥ ider ol luṭfî bir gün 'âleme bî-irtiyâb

53. **luṭf:**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

İhsan, iyilik.

Şâh-ı evreng-i şafâsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi şullḥ üzre mestâniñ kimi gâvḡâdadur

54. **luṭf:-ı**

Kaside 10

Mısra: 73

İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Ta' bir idemem tıynet-i pâkindeki luṭfî
Gör ḥâşiyet-i feyzi ne miḳdâr eḡer eyler

55. **luṭfa:-a**

Kaside 32

Mısra: 106

İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Nite ki mazḥar-ı elṭâf idüp cihâni Ḥudâ
Vire her itdüğü luṭfa kifâyet-i ta'mîm

56. **luṭf:-ı**

Kaside 34

Mısra: 63

İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Ger olsa luṭfî rindâna ider perverde te'sîri
Zemîn-i şûre-i zühd ü riyâda toḥm-ı engûri

57. **luṭfuñi:-u, -ñ, -ı**

Kaside 39

Mısra: 25

İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Eşkıyâ luṭfuñi zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥûñi ammâ taḥrîr

58. **luṭf:-ı**

Kaside 43

Mısra: 68
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luṭfî câridür dil-i nâşâd u şâd üzre

luṭf et:

1. **luṭf et:**
Kaside 15
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḡi gül ey serv- ḡadd ü ḡonca-fem

2. **luṭf et:**
Kaside 15
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḡi gül ey serv- ḡadd ü ḡonca-fem

luṭf evle:

1. **luṭf evle:**
Kaside 39
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Evvelâ fırḡa-i erbâb-ı dile luṭf evle
Eşkiyâ kısmını öldürmede itme te' ḡîr

2. **luṭf evle:**
Kaside 15
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Luṭf evle sâkî nâzı ḡo mey şun ki ḡalmaz böyle bu
Ṭolsun sürâḡî vü sebû boş ṭurmasun peymâne hem

3. **luṭf eylemek:-mek**
Kaside 15
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luṭf eylemek zîrâ nedür yanında bir naḡd u selem

luṭf evleve:

1. **luṭf evleve:-y, -e**
Kaside 43
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Ki terk idüp ḡadimî kînesin ehl-i dil ü ṭab'a
Güler yüz ḡostere luṭf eyleye ola vidâd üzre

luṭf evlevüp:

1. **luṭf evlevüp:-y, -üp**
Kaside 62
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bulduḡ hele sulṭânımı kem añlamaz iz'ânımı
Kâmil görüp noḡşânımı luṭf evlevüp şî'rümde heb

2. **luṭf evlevüp:-y, -üp**
Terkib-bend 1
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her ne dem luṭf evlevüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaḡuña yüz sürmeḡe âmâdedür

luṭf ide:

1. **luṭf ide:-e**
Kaside 41
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Biñ dürlü marâz itse işâbet zarâr itmez
Luṭf ide meḡer merg-i müfâcâ-yı zamâne

luṭf ider:

1. **luṭf ider:-er**
Gazel 10
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Göz ucıyla 'âşîḡa geh luṭf ider ḡâḡî 'itâb
Bir su'âle yer ḡomaz ol ḡamze-i ḡâzır-cevâb

2. **luṭf ider:-er**
Gazel 11
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Âb u tâb eksük degül şî'ründe ey Nef'î senüñ
Yâr ḡâḡî luṭf ider ḡibi saña ḡâḡî 'itâb

3. **luṭf ider:-er**
Gazel 37

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak, yardım etmek.

‘Arif ol gam çekme Nef’î böyle kalmaz rüzgâr
Luţf ider bir gün Hudâ elbette fetḥ-i bâb olur

4. **luţf ider**: -er
Kaside 55
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Göz ucuyla ‘aşıka geh luţf ider gâhî ‘itâb
Bir su‘ale yer komaz ol gamze-i ḥâzır-cevâb

luţf it:

1. **luţf it:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

İltifât itmez dirîgâ ol şeh-i ‘âlî-cenâb
Gam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luţf it şarâb

2. **luţf it:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Derdin izhâr itmek ister dâ’imâ Nef’î saña
Sen de luţf it yokla bir gün dilde dâğm yâresin

luţf itdi:

1. **luţf itdi**: -di
Kaside 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

‘Aceb re’yümce döndi hem ‘aceb luţf itdi dünyâya
Olursam n’ola şimden şoñra ḥüsn-i i’timâd üzre

luţf itdün:

1. **luţf itdün**: -dü, -ñ
Kaside 36
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Tamâm vefk-ı murâd üzre ḥalka luţf itdün
Kerâmet olduğuna sende kalmadı şübhem

luţf-ı Hakdan:

1. **luţf-ı Hakdan**: -dan
Kaside 29
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, yardımı.

Söz âḥir oldu du ‘â demleridür ey Nef’î
El aç du ‘āya idüp luţf-ı Hakdan istimdâd

luţf-ı Hakdur:

1. **luţf-ı Hakdur**: -dur
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

Luţf-ı Hakdur bu ‘inâyet yoḥsa mâni’dür buña
Muktezâ-yı ḥük-m-i devr-i nâ-sevâb-ı rüzgâr

luţf-ı hevâsından:

1. **luţf-ı hevâsından**: -ı, -n, -dan
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Havanın iyiliği, hoşluğu, yumuşaklığı // havanın cömertliği, keremi.

Ne kişver kim bahâr-ı devletinden feyz alır ḥâki
Biter toḥm-ı şerer luţf-ı hevâsından duḥân üzre

luţf-ı Hudâ:

1. **luţf-ı Hudâ**:
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef’î
O da bir luţf-ı Hudâ bahşiş-i şâhâne idi

2. **luţf-ı Hudâ**:
Kaside 18
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

Ola dâ’im semend-i baḥt u devlet zîr-i rânında
Vire şihhatle hem luţf-ı Hudâ ‘ömr-i bilâ-gâye

3. **luţf-ı Hudâ**:
Kaside 45
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

O fitne-bend-i memâlik-güşâ ki luţf-ı Hudâ
Müsaḥḥar eylemiş aña her emr-i düşvârı

luţf-ı Hudâ-yı müste‘ân:

1. **luţf-ı Hudâ-yı müste‘ân:**

Kaside 52

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Kendisinden yardım istenen Allah'ın lütfü.

Ka‘be-i İslâmdur dirsem ‘aceb mi şâhibin
Şeyhü’l-islâm eylemiş luţf-ı Hudâ-yı müste‘ân

luţf-ı İlahîdür:

1. **luţf-ı İlahîdür: -dür**

Kaside 20

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfü.

Bu ne luţf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdûhı ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

luţf-ı kelâm-ı Hakkı:

1. **luţf-ı kelâm-ı Hakkı: -ı**

Kaside 11

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Allah'ın kelâmının lütfü, Kurankerim'in lütfü.

Hüner luţf-ı kelâm-ı Hakkı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳîkatde budur ehl-i dilüñ mi‘yâr-ı iz‘ânı

luţf-ı Rabbü’l ‘âlemîn:

1. **luţf-ı Rabbü’l ‘âlemîn:**

Kaside 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın lütfü.

Müjde ḥalk-ı ‘âleme kim luţf-ı Rabbü’l ‘âlemîn
Kâ’inatı devlet-i sermedle kıldı kâmbîn

luţf-ı şâhenşâh:

1. **luţf-ı şâhenşâh:**

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şahlar şahının lütfü, padişahın ihsanı.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübârek daḥi ey Nef‘î
Ki hem nev-rüz ola hem luţf-ı şâhenşâh ola rüzî

luţf-ı seh-i nüktedân:

1. **luţf-ı seh-i nüktedân:**

Kaside 4

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Nükteden anlayan padişahın ilgisi/ ihsanı.

Söz bir metâ‘-ı fâḥir ü kemyâbdur velî

Aña revâcı luţf-ı seh-i nüktedân virür

luţf-ı sevâd-ı kalem-revi:

1. **luţf-ı sevâd-ı kalem-revi: -i**

Kaside 32

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Ülke halkına edilen lütfü.

Görünse luţf-ı sevâd-ı kalem-revi şebde

İderdi neyyir-i a‘zam nücûma reşk-i ‘azîm

luţf-ı tab‘:

1. **luţf-ı tab‘:**

Kaside 58

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şairlik ihsanı, lütfü.

Bu luţf-ı tab‘ ile sultânuma ḳul olsam eger
Ḥudâ bilür ki olurum vücûh ile memnûn

luţf-ı tab‘ı:

1. **luţf-ı tab‘ı: -ı**

Kaside 38

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Huyun/yaratılışın cömertliği/lütfü.

Vireydi luţf-ı tab‘ı terbiyet ger ebr-i nev-rûza
Behîst-âbâd iderdi düzaḥı bir ḳatre-i şebnem

2. **luţf-ı tab‘ı: -ı**

Kaside 50

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Yaratılıştaki (fitrat) güzellik, hoşluk.

Luţf-ı tab‘ı şeref-i ‘aḳl-ı mücerred gibi ḥâss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahârî gibi ‘âm

luţf-ı tab‘ına:

1. **luţf-ı tab‘ına: -ı, -n, -a**

Kaside 58

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yaratılıştaki (fitrat) güzellik, hoşluk.

O kâmbâr-ı felek-mesned-i firîşte-şiyem
Ki luţf-ı tab‘ına kerrübîyan olur meftûn

luṭf-ı tab' uñ:

1. **luṭf-ı ṭab' uñ:** -u, -ñ

Kaside 48

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yaratılıştaki (fıtrat) güzellik, hoşluk.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭab' uñ
Edā-yı medhūñ olmuşdı muşammem

luṭf-ı tebessüm:

1. **luṭf-ı tebessüm:**

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Tebessüm lütfu, (bir) gülümsemenin insanı
memnun etmesi.*

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

luṭf-ı Yezdānī:

1. **luṭf-ı Yezdānī:**

Kaside 11

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfu, ihsanı.

Nice mīrāsa girmişdür o tāc u taḥtı neyler ol
Anuñçün taḥt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

2. **luṭf-ı Yezdānī:**

Kaside 56

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfu, ihsanı.

Her ne emre iştiğāl itseñ sa'ādetle ola
'Avn-ı Rabbānī zāhīr ü luṭf-ı Yezdānī mu'ın

luṭf-ı zuhūrī:

1. **luṭf-ı zuhūrī:** -ı

Kaside 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkmanın lütfu // (bir) makama
gelmenin ihsanı.*

Zihī netice-i ḥayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki kıldı luṭf-ı zuhūrī cihānı ḥurrem ü şād

luṭfını gördüğün:

1. **luṭfını gördüğün:** -düg, -i, -n

Kaside 56

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Deyim**

İhsana nail olmak, iyilik görmek.

Luṭfını a'lā vü ednā gördüğün izhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḥāke genc-i defn

lü' lü-vı lālādur:

1. **lü' lü-yı lālādur:** -dur

Kaside 47

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Parlak inci.

Yine geldi ḥurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endişem
Degüldür bu kaşide bir dizi lü' lü-yı lālādur

lü' lü-vı menşürī:

1. **lü' lü-yı menşürī:** -ı

Kaside 34

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Saçılmış inci.

'Arūs-ı medhūñi tezyīn için ol genc-i gevherden
Çıkarımdı silke dizdim bir ṭabaḳ lü' lü-yı menşürī

lü' lü-vı şehvārī:

1. **lü' lü-yı şehvārī:** -ı

Kaside 13

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

İri inci.

O kānuñ her sözümdü bir kıṭ'a elmās-ı cihānbānı
O baḥrūñ her kaşidem bir dizi lü' lü-yı şehvārī

lü' lü-vı semīn ola:

1. **lü' lü-yı semīn ola:** -a

Kaside 46

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kıymetli inci olmak.

Ne kaşide ne ḡazel nazm ideyin medhūñde
Kim ola her birisi bir dizi lü' lü-yı semīn

lü' lü-vı suḥan-lālāyī:

1. **lü' lü-yı suḥan-lālāyī:** -y, -ı

Kaside 44

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Parlak söz incisi.

Ḥalef-i 'aḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medhūne lü' lü-yı suḥan-lālāyī

2.2.15. M

mā'adā:

1. mā'adā:

Kaside 43

Mısra: 21

-den başka, gayrı.

Suḥanver olduğundan mā'adā seyr eyleyen kimse
Ḥaṭṭ-ı ta'likını tercih ider ḥaṭṭ-ı 'İmād üzre

ma'ānī:

1. ma'ānī:

Kaside 5

Mısra: 88

Manalar.

Benim ol şā'ir-i sāḥir ki ṭab'um sihr ile gāhī
Ma'ānī yirine dūrler dizer silk-i beyān üzre

2. ma'ānīsinde: -si, -n, -de

Kaside 48

Mısra: 15

Manalar.

Ma'ānīsinde zevk-i keyf-i bāde
Edāsında şafā-yı āb-ı zemzem

3. ma'ānī:

Mesnevi 1

Mısra: 8

Manalar.

Bu ḥaṭṭ ile yazılsa eger seb'-i meṣānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāza ma'ānī

4. ma'ānīsī: -si

Kaside 30

Mısra: 17

Manalar, anlamlar.

Verür ḥurūf ile terkib olan ma'ānīsī
Dimāğ-ı dānişe büy-ı şarāb-ı reyḥānī

ma'ānī kişverinden:

1. ma'ānī kişverinden: -n, -den

Kaside 52

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sinede
Ol kadar uğrar ma'ānī kişverinden kārban

ma'ānī-perver:

1. ma'ānī-perver:

Kaside 57

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan.

Nükte-senc ü suḥan-ārā vü ma'ānī-perver
Kıt'a-pirāy u gāzel-güy u kaşide-perdāz

ma'ānī-perver ola:

1. ma'ānī-perver ola: -a

Kaside 3

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan
(şair) olmak.

Bā-ḥuşuş ola benüm gibi ma'ānī-perver
Ki şikest itdi sözüüm kaḍr-i dūr-i gāṭḥānī

ma'ārif:

1. ma'ārif:

Kaside 62

Mısra: 49

İlim, irfan, kültür.

Bir devre geldük ḥāliyə olmuş ma'ārif bī-bahā
'Arz itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sü'-i edeb

ma'āş aḥvāli:

1. ma'āş aḥvāli:

Kaside 43

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yaşam koşulları.

Tehī ceyb-i ma'ışet hem ma'āş aḥvāli pek muḥtall
Vebālüm gerden-i endişe-i 'aql-ı ma'ād üzre

ma'bed-i cān-ı fuzalādur:

1. ma'bed-i cān-ı fuzalādur: -dur

Kaside 33

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Faziletli kimselerin gönülden bağlandığı yer.

Hem-nām-ı şehensāh-ı rüsül ḥazret-i Pāşā
Kim ḥāk-i deri ma'bed-i cān-ı fuzalādur

ma'bed-i pür-feyż-i mukaddes:

1. ma'bed-i pür-feyż-i muḥaddes:

Kaside 3

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kutsal feyizler dolu mabet.

Habbezā ma'bed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde kılan maġfıret-i Raḫmānı

mā-beyn:

1. mā-beyni:-i

Gazel 77

Mısra: 4

İki şeyin arası, ara.

Devr itmez idi bezmi uşul üzre ḳadeḫler
Muṭrıble meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

2. mā-beynimüz:-i, -müz

Kaside 24

Mısra: 27

İki şeyin arası, ara.

Bāri ma'ḳül ile mā-beynimüz ıslāḫ eyle
Ne var ey şāh-ı ḫikem-senc ü zebān-dān-ı felek

3. mā-beynimüzde:-i, -müz, -de

Kaside 13

Mısra: 100

İki şeyin arası, ara.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı 'ālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde zerre miḳdārı

mādām ki:

1. mādām ki:

Kaside 62

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Madem ki.

Nef' i ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler şenāñı rüz ü şeb

māde āhu:

1. māde āhü:

Kaside 46

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Dişi ceylan.

Māde āhü ile şır-i ner olur hem-ḫ'ābe
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şāhın

2. māde āhü:

Kaside 20

Mısra: 42

Dişi ceylan.

Ger olsa intizām-ı ḫükm-i 'adli 'āleme sārı
Olurdı māde-āhü ile şır-i ner zen ü şevher

ma' delet:

1. ma' deletin:-i, -n

Kaside 31

Mısra: 73

Adelet.

İdeli ma' deletin muḫtesib-i ḳişver-i dīn
'Alemler vehme düşürdi o ḳadar bīm-i 'ıḳāb

ma' delet-güster-i a' zam:

1. ma' delet-güster-i a' zam:

Kaside 26

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*En büyük adalet yayıcı // en büyük adil
(padişah).*

Ma' delet-güster-i a' zam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem 'arş-ı azīm

ma' delet-kış:

1. ma' delet-kış:

Kaside 57

Mısra: 35

Adalet kılıçlı.

Ma' delet-kış ü kerem-pişe Muḫammed Pāşā
Revnaḳ-efrüz ü şeref- baḫş-ı serir-i i'zāz

ma' delet-pişe:

1. ma' delet-pişe:

Kaside 3

Mısra: 5

Adaleti huy edinmiş, adil.

Ma' delet-pişe ḫudāvend-i serir-i ḫaşmet
İftihār-ı kerem ü himmet-i 'ālī-şānı

ma' den:

1. ma' den:

Kaside 48

Mısra: 48

Maden, kaynak.

Saḫī şāḫib-ḳırān-ı ḳişver-ārā
Ki āh eyler elinden ma' den ü yemm

2. ma' deni:-i

Kaside 60

Mısra: 11

Maden, kaynak.

Bir güherdür ki suḫan ma' deni baḫr-ı ma' nā
Degme insān olamaz ḳābil-i iz'ān-ı suḫan

ma' den-i elmās iderdi:

1. **ma'den-i elmās iderdi:-er, -di**

Kaside 14

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Elmas madeni hâline getirmek.

Verse tab'-ı âteşe ger berç-ı tığı terbiyet

Ma'den-i elmās iderdi tüde-i hâkisteri

ma'den-i hüsn ü bahā:

1. **ma'den-i hüsn ü bahā:**

Kaside 51

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Güzellik ve zarafet madeni.

Ma'den-i hüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel

Kān-ı pür-gevher ü gencine-i dinār u direm

ma'den-i la'l-i müzāb itdi:

1. **ma'den-i la'l-i müzāb itdi:-di**

Kaside 55

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Erimiş lâl madeni hâline getirmek.

Feyz-i mihr-i iltifātūndur ki itdi tab'umi

Şaf u rengin nüktelerle ma'den-i la'l-i müzāb

ma'den-i lü'lü-yı ter eyler:

1. **ma'den-i lü'lü-yı ter eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Parlak inci madeni yapmak.

Tab'umdur o deryā-yı güher-pāş-ı ma'ānī

Kim sāhilini ma'den-i lü'lü-yı ter eyler

ma'den-i nukre iderdi:

1. **ma'den-i nukre iderdi:-er, -di**

Kaside 21

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Gümüş madeni etmek, gümüş madeni hâline getirmek.

Ger olsa feyz-i kefi dest-i cüdî nāmiyede

İderdi ma'den-i nukre dıraht-ı bādāmı

ma'den-i sîm:

1. **ma'den-i sîm:**

Kaside 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gümüş madeni.

Böyle kalursa güdāzendegī-i mihr eyler

Ma'den-i sîm olan yerleri baħr-ı sîm-āb

ma'den-i vākūt olur:

1. **ma'den-i vākūt olur:-u, -r**

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yakut cevherinin kaynağı olmak, yakutun çıkarıldığı madene benzemek (kırmızı/kanlı göz yaşları dolayısıyla göz).

Güyā ki olur dīdelerüm ma'den-i vākūt

Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

ma'den-i zer ü sîm olur:

1. **ma'den-i zer ü sîm olur:-u, -r**

Kaside 32

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Altın ve gümüş madeni olmak.

Yā feyz-i destini yād itse bir şenā-ḥ'ānı

Olur kıyāmete dek ceybi ma'den-i zer ü sîm

mā-dün olur:

1. **mā-dün olur:-u, -r**

Kaside 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşağıda, aşağı durumda olmak.

Bülend o mertebe kim saḫf-ı āsmānuñ olur

Esās-ı tākına nisbet tafāvüti mā-dün

mā-fevķ-ı çarḫ-ı heftümîn kıla:

1. **mā-fevķ-ı çarḫ-ı heftümîn kıla:-a**

Kaside 56

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Yedinci kat göğün üstünde etmek.

Tā vire ḥükmin şenā-yı zāt-ı 'ālī-şānuñ

Rütbesin nazmuñ kıla mā-fevķ-ı çarḫ-ı heftümîn

mağbün eylesün:

1. **mağbün eylesün:-sün**

Kaside 62

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Zarara uğratmak.

Hāḫ ḫadrūñ efzūn eylesün a'dānı maḫzūn eylesün

Gitdükce mağbün eylesün düşmenlerin taḫdīr-i Rabb

mağbūn olur:

1. mağbūn olur: -u, -r

Kaside 58

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Aldanmak, zarar ve ziyana uğramak.

Nesīm-i hūlkı güzār eylese cihāna olur
Kesād-ı kıymet-i müşk ile hūlk-ı ÇİN mağbūn

mağfıret-i Rahmānī:

1. mağfıret-i Rahmānī:

Kaside 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Allah'ın lütuf ve merhamet ederek kullarının
günahlarını affetmesi, bağışlaması.*

Habbezā ma'bed-i pür-feyz-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfıret-i Rahmānī

mağlūl:

1. mağlūl:

Kaside 39

Mısra: 41

*Zincire vurulmuş, ellerine veya boynuna demir
halka geçirilmiş.*

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerdem-i fitne mağlūl
Satır-ı aḳkāmı ile pāy-ı sitem der-zencir

mağrib:

1. mağribi: -i

Kaside 10

Mısra: 60

Güneşin battığı yer, batı.

Şāmil yine hep dā'ire-i 'āleme nūri
Ne maşrıḳı ne mağribi var ne sefer eyler

2. mağribe: -e

Kaside 35

Mısra: 73

Güneşin battığı yer, batı.

İrişür mağribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḳrık-i düvāl

3. mağribden: -den

Kaside 27

Mısra: 82

*Batı // Osmanlı (İran'a göre batıda olan
Osmanlı).*

Ne 'ālem mihrisūn sen kim hūlāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka mağribden çıkup tūğ-ı mücellāy

mağrūr olan:

1. mağrūr olan:

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendini beğenen, kendine güvenen.

Olmaz ey Nef'î bu vādide benümle hem-'inān
Gelsün esb-i ṭab'ına mağrūr olan meydāna hep

mağrūr olma:

1. mağrūr olma: -ma

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gururlanmak, güvenmek.

Dehre mağrūr olma ey gāfil ki bunda ādeme
Ṭālī'î yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

mağrūr u za'īm olmaz:

1. mağrūr u za'īm olmaz: -maz

Kaside 26

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Gururlu ve şerefli olmak.

Nice mağrūr u za'īm olmaz kim
Şeb u rüz eyleye medḥin taşmīm

mağrūr u za'īm olur:

1. mağrūr u za'īm olur: -u, -r

Kaside 7

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gururlu ve şerefli olmak, kendini öyle görmek.

Böyle şahib-suḥānuñ bundadır a'lālğı kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrūr u za'īm

2. mağrūr u za'īm olur: -u, -r

Kaside 26

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Gururlu ve şerefli olmak.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭab'uñ
Olur endişesi mağrūr u za'īm

mağz-ı dem-i nutk-ı Mesih-i Meryem:

1. mağz-ı dem-i nutk-ı Mesih-i Meryem:

Kaside 40

Mısra: 88

Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın konuşmasındaki nefesin özü.

Suḥanüm sihr-i mübîn ü ḳalemüm çüp-ı Kelīm
Nefesüm mağz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīh-i Meryem

mağz-ı rüh-ı enfās-ı laṭif-i 'İsevî:

1. mağz-ı rüh-ı enfās-ı laṭif-i 'İsevî:

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hız. İsa'nın laṭif nefeslerinin ruhunun özü.

'Aḳlı nūr-ı cevher-i zāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳı mağz-ı rüh-ı enfās-ı laṭif-i 'İsevî

mağz-ı mahabbet olmaya:

1. mağz-ı mahabbet olmaya:-ma, -y, -a

Gazel 19

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Muhabbet gazabına uğrayanlardan olmak,
sevgilinin öfke ve hiddetine uğrayanlardan olmak.*

Dil ḡamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ şaḳlaya kim olmaya mağz-ı mahabbet

māh:

1. māhdur:-dur

Gazel 128

Mısra: 5

Ay.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Öğünürse çarḡ öğünsün ṭālī'-i firüz ile

2. māhı:-ı

Kaside 11

Mısra: 47

Ay.

Fürüg-ı re'yi çarḡ-ı devletüñ hem mihr-i hem māhı
Kef-i cüdi cihān-ı himmetüñ hem baḡrı hem kânı

3. māh:

Kaside 26

Mısra: 65

Ay.

Görünen māh degüldür itdi
Dāḡ-ı fermān ile çarḡı vesīm

4. māh:

Kaside 31

Mısra: 55

Ay.

Kevkeb-i sa'd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭifi çemen-i devlete āb

5. māh:

Kaside 40

Mısra: 5

Ay.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munzamm

6. māh:

Kaside 52

Mısra: 30

Ay.

Ḳubbesinde levḫa-i sīmīn ile ḡülmīḡ-ı zer
Müşteridür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

7. māha:-a

Kaside 58

Mısra: 10

Ay.

Fürüg-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ḡubār-ı dergehi ḥurşid ü māha kuḡl-i 'uyün

8. māh:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 19

Ay.

Ol şehenşeh kim ider ḥurşid ü māh
Ḥāk-i pāyinden sa'adet iktisāb

9. māhuñ:-uñ

Gazel 132

Mısra: 1

Ay yüzlü güzel.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

10. māh:

Gazel 31

Mısra: 1

Ay yüzlü güzel, sevgili.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ḡam-ı cāḡāḡ meded

11. māh:

Gazel 64

Mısra: 4

Ay yüzlü güzel, sevgili.

İçürmez ḡançerin cān almayınca 'aşıḳ-ı zāra
Bir içim şuyı ol māh ḡastasına rāyegān virmez

12. māhı:-ı

Gazel 41

Mısra: 8
Ay.

Şubh u şâmı fark olunmaz âsmân-ı tab'umuñ
Maşrıq-ı endişemüñ hürşid ü mâhı böyledür

13. **mâh:**
Gazel 132
Mısra: 3
Ay.

Bir gice yok ki çıkmaya tâ mâh u encüme
Âhumla âsmânuñ alışdı yüzi gözi

14. **mâh:**
Kaside 2
Mısra: 24
Ay.

Feyz-i isti'dād-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi hürşid ü mâh ü âsmânı Mevlevî

15. **mâhında:-ı, -n, -da**
Gazel 109
Mısra: 5
Ay // ay yüzlü sevgili.

Mâhında maḥabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

16. **mâha:-a**
Gazel 115
Mısra: 3
Ay // sevgilinin yüzü.

Şal mihr ü mâha ḥüsn ü leṭâfet kemendini
Göster yüzüñden kâkülüñi piç ü tâb ile

17. **mâh:**
Kaside 15
Mısra: 33
Ay yüzlü sevgili.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medḥ-i şâhenşâh için alam ele levḥ u kalem

maḥabbet:

1. **maḥabbet:**
Kaside 47
Mısra: 82
Sevgi, aşk, sevda.

Taḥammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Maḥabbet gâlib-i muṭlaq dil ise nâ-şikîbâdur

2. **maḥabbet:**
Gazel 53
Mısra: 2
Sevgi, aşk, sevda.

Eşk ile sinedeki şerḥayı nemnâk ideriz
'Âşıkız mihr ü maḥabbet yolını pâk ideriz

3. **maḥabbet:**
Gazel 99
Mısra: 2
Sevgi, aşk, sevda.

'Âşıkâ ṭa'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü maḥabbet bir belâdur n'eylesün

4. **maḥabbet:**
Gazel 124
Mısra: 7
Sevgi, aşk, sevda.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

5. **maḥabbet:**
Rübai 3
Mısra: 3
Sevgi, aşk, sevda.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥâlî
Bu nükte-i ser-beste çalır nâ-güfte

6. **maḥabbet:**
Kaside 61
Mısra: 70
Sevgi, dostluk.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bâzârımız
Ben maḥabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

maḥabbet ehli:

1. **maḥabbet ehli:**
Gazel 36
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Niçün şâḥ-ı nihâl-i gülde bülbül âşyân eyler
Bu günler ḥod maḥabbet ehli terk-i ḥânman eyler

maḥabbet-nâme-i düstür-ı ekrem:

1. **maḥabbet-nâme-i düstür-ı ekrem:**
Kaside 48
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi vezirin mektubu.

Te'âla'l-lâh zihî ḥırz-ı mükerrerem
Maḥabbet-nâme-i düstür-ı ekrem

maḥabbet yüzü:

1. **maḥabbet yüzü:-i**
Gazel 109
Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Sevgi, dostluk yüzü // sevgi tarafı.

Mâhında maḥabbet yüzü yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

maḥal:

1. maḥal:

Gazel 47

Mısra: 4

Yerinde, uygun, münasip, layık.

Vefâñı muṭlaḳ aḡyâra münâsibdir dimez kimse
Velî cevri ü cefâñı ‘âşık-ı zâre maḥal dirler

2. maḥal:

Kaside 17

Mısra: 103

Yerinde, uygun, münasip, layık.

Pîş-i pâyında melek gâşiyedâr olsa maḥal
Na‘l-i zerrinine hürşid yüzün sürse revâ

3. maḥal:

Kaside 17

Mısra: 148

Yerinde, uygun, münasip, layık.

Olsa şâne yaraşur yâline bâl-i Cibrîl
Olsa pâ-bend maḥal pâyına zülf-i havrâ

4. maḥal:

Kaside 26

Mısra: 39

Yerinde, uygun, münasip, layık.

Mesned-ârâ-yı mükerrerem ki maḥal
Ne kadar itse zamâne tekrîm

5. maḥal:

Kaside 53

Mısra: 38

Yerinde, uygun, münasip, layık.

Dâḡ-ı hırmân ile sînem pür olursa yeridür
Tiḡ-ı bîdâd çeküp ğam beni öldürse maḥal

6. maḥalde:-de

Kaside 10

Mısra: 23

Yer, mekân, mevki // yeryüzü, dünya.

Rindân-ı Hudâ-perver-i ma‘nâ bu maḥalde
Ne çarḡa ne kavlı-i hükemâya nazar eyler

7. maḥalde:-de

Kaside 20

Mısra: 82

Yer, mekân // bölüm (kasidenin son bölümü).

Hemân ṭurma du‘âya başla söz irişdi pâyâne
Du‘âdur bu maḥalde ‘âdet-i nazm-âverân ekşer

maḥal kalmadı:

1. maḥal kalmadı:-dı

Kaside 24

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Deyim**

Lüzumu olmamak, gerek kalmamak.

Bir maḥal kalmadı âsâyiş için ‘âlemde
Olsa devründe n’ola fitne der-enbân-ı felek

maḥal (ko):

1. maḥal:

Kaside 45

Mısra: 81

Fırsat vermek, yer bırakmak.

Ki ne şafâ kodı ḡâtırda ne şafâya maḥal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşarı

maḥal ola:

1. maḥal ola:-a

Gazel 130

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yer, mekân olmak.

Nitekim câm-ı hilâl-i ‘ıydı gerdân ide çarḡ
Nitekim ola maḥal mihre ḡamel nev-rüzda

maḥal-güvy:

1. maḥal-güvy:-e

Kaside 7

Mısra: 13

Yerinde söz söyleyen.

Böyle bir mu‘cize-perdâz-ı maḥal-güvy seza
Olsa ger meclis-i ‘irfân-ı İlâhîde nedîm

maḥall:

1. maḥallünde:-ü, -ñ, -de

Gazel 80

Mısra: 7

Yer, bulunulan mekân.

Lâ-mekân ol hem maḥallünde yerün bekle yine
Gâh mihr-i ‘âlem-ârâ gâh mâh-ı Naḡşeb ol

2. maḥallinde:-i, -n, -de

Kaside 32

Mısra: 53

Yer, bulunulan mekân.

'Ulüvv-i şânına ta'zîm için maḥallinde
İder zemîni zamân üstine kazâ taḳdîm

3. **maḥalline**: -i, -n, -e

Kaside 58

Mısra: **80**

Yer, bulunulan mekân.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdi sevk-i İlâhî maḥalline maḳrûn

mahalle:

1. **maḥalleñde**: -ñ, -de

Kaside 28

Mısra: **22**

Mahalle, kûy, sevgilinin yaşadığı yer.

Her nâ-maḥalle ruḫşat-ı nezzâre yâ neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde kan olur

mahall-i 'âṭifet ü luṭf-ı Ḥâlık-ı bîcün:

1. **maḥall-i 'âṭifet ü luṭf-ı Ḥâlık-ı bîcün:**

Kaside 58

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

*Sebeb sorulmaz Allah'ın ihsanının ve
cömertliğinin yeri, makamı.*

Penâh-ı şer'-i peyam-ber mürebbî-i ümmet
Maḥall-i 'âṭifet ü luṭf-ı Ḥâlık-ı bîcün

mahallinde:

1. **maḥallinde:**

Kaside 11

Mısra: **91**

Yerinde, uygun, layıkıyla.

Hüner luṭf-ı kelâm-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳîkatde budur ehl-i dilüñ mi'yâr-ı iz'ânı

2. **maḥallinde:**

Gazel 29

Mısra: **8**

Yerinde, uygun, layıkıyla.

Yâr eger 'âşık ne eylerse muḥabbet iḳtizâ
Etmemek olur maḥallinde ânı izhâr güç

mahalsüz:

1. **maḥalsüz:**

Kaside 23

Mısra: **47**

Hak etmemiş, layık olmayan.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i 'âliye bir ḳaşmer-i 'âlem

mâ-hasal:

1. **mâ-ḫaşal:**

Gazel 130

Mısra: **10**

Hâsıl olan şey, netice.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-ḥumâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-ḫaşal nev-rüzda

2. **mâ-ḫaşal:**

Gazel 140

Mısra: **7**

Hâsıl olan şey, netice.

'Âşıkça bir tâze dil-ber de gerekdür mâ-ḫaşal
Köhne mey 'aşk-ı İlâhî hem-dem-i dîrînesi

mâ-ḫaşal-i dâniş ü 'irfân:

1. **mâ-ḫaşal-i dâniş ü 'irfân:**

Kaside 59

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

*İlim ve irfandan elde edilen, ilim ve irfanın
neticesi.*

Taḫşîli anuñ mâ-ḫaşal-i dâniş ü 'irfân
İṭlâfî bunuñ mâ-melek-i ma'den ü yemdür

mâ-hasal-ı dîvânım:

1. **mâ-ḫaşal-ı dîvânım**: -ı, -m

Kıt'a 2

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Divanın hasılı // şüirler.

Bir ḳaşîde dimek ister saña ṭab'im ki ola
Kim ḫayâlûne fedâ mâ-ḫaşal-ı dîvânım

mâ-hasal-i kân u yem-i rüzgâr:

1. **mâ-ḫaşal-i kân u yem-i rüzgâr:**

Kaside 42

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

*Zamanın denizlerinden ve madenlerinden elde
edilenler, zamanın inci ve değerli taşları.*

Ol ki aña maşraf-ı yek-rüzedir
Mâ-ḫaşal-i kân u yem-i rüzgâr

mâ-hasal-ı kevn ü mekân:

1. **mâ-ḫaşal-ı kevn ü mekân:**

Kaside 17

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Mehdî-i devr-i zamân mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekân
Âftâb-ı dü-cihân zıll-ı Hudâ nûr-ı Hudâ

2. **mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekân:**

Kaside 51

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Müftî-i devr-i zamân mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekân
Şûret-i cevher-i cân ma'ni-i lafz-ı âlem

mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekândur:

1. **mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Seyyâre degül her biri bir cevher-i 'ulvî
Kim aña bahâ mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekândur

mâ-ḥaşal-ı ma'den ü yemm:

1. **mâ-ḥaşal-ı ma'den ü yemm:**

Kaside 40

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Denizin ve madenin hasılı // denizden ve
madenden çıkarılan, elde edilen şey.*

Feyz-i reşh-i kâlemi mâye-i iksir-i murâd
Bezl-i dest-i keremi mâ-ḥaşal-ı ma'den ü yemm

mâ-ḥaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerândur:

1. **mâ-ḥaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Geçen ömrün süresinin neticesi /hasılı.

Bir böyle dem-i ḥurrem ü ferḥunde ḥuşûşâ
Kim mâ-ḥaşal-ı müddet-i 'ömr-i güzerândur

mâ-ḥaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne:

1. **mâ-ḥaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zamanın gizli sırrının hasılı, neticesi.

Sen olmasañ olmazdı güşâde dil-i 'âlem
Ey mâ-ḥaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

mahbes:

1. **maḥbesden:-den**

Gazel 34

Mısra: 15

Hapishane // sevgilinin çene çukuru.

Ḥalâş olmak ne mümkündür dime zinhâr o maḥbesden
Hemân mevķûf-ı ḥüsn-i iltifât-ı pâdişâhidür

maḥbûb:

1. **maḥbûbdan:-dan**

Gazel 89

Mısra: 8

Sevilen kimse, sevgili.

Vâ'iz ne kadar kevşer ü ḥür aña uzatsa
Olmaz mey ü maḥbûbdan el-ķışşa ferâğum

2. **maḥbûbı:-ı**

Gazel 94

Mısra: 7

Sevilen kimse, sevgili.

Sevmezem sevmezem ammâ sevicek maḥbûbı
Nerede var ise bir âfet-i cânı severim

3. **maḥbûb:**

Kaside 9

Mısra: 17

Sevilen kimse, sevgili.

Bir dem mey ü maḥbûb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ğam-ı cângâh-ı bütândur

4. **maḥbûb:**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Sevilen kimse, sevgili.

Bir yere cem' olsa 'aşık şem' ile maḥbûb ile
Hiç o bezm-i ḥâşa senden özge maḥrem bulmadım

maḥcûb-ı maḥabbet:

1. **maḥcûb-ı maḥabbet:**

Gazel 19

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşkından mahcup olan, utangaç âşık.

Nef'î gibi küstâḥ ol eger 'aşık olursañ

Zirâ iremez vuşlata maḥcûb-ı maḥabbet

maḥdûm:

1. **maḥdûmı:-ı**

Kaside 19

Mısra: 21

Oğul, erkek evlat.

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maḥdûmı Yûsuf-şûret-i ḥürşid-ṭal'atdur

mahdüm-ı felek:

1. mahdüm-ı felek:

Kaside 23

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kendisine feleğin/zamanın hizmet ettiği (kimse).

Ferzend-i kirâmı güher-i düde-i âdem
Mahdüm-ı felek reşk-i melek mefhar-ı âlem

mâh-ı âftâb- eseri:

1. mâh-ı âftâb- eseri:-i

Kaside 30

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan ay.

Sipih-ı ma'deletün mâh-ı âftâb- eseri
Riyâz-ı mekremetün serv-i Sidre- âğşânı

mâh-ı âlem:

1. mâh-ı âlem:

Kaside 56

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Sancak ayı, bayraktaki ay.

Râyet-i iclâline mihr-i zafer mâh-ı âlem
Hâtem-i iqbâline resp-i kerem nakş-ı nigîn

mâh-ı âlemdür:

1. mâh-ı âlemdür:-dür

Kaside 27

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Dünyanın ayı.

Senün düşmenle peykâr itdüğün sâ'at kıyâmetdür
Günü mâh-ı âlemdür kim pür itmiş nûrı dünyâyı

mâh-ı âlem-efrâz-ı şebistân-ı himemdür:

1. mâh-ı âlem-efrâz-ı şebistân-ı himemdür:

Kaside 59

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Himmet harem dairesinin bayrak yücelten ayı.

Vâlâ-güher-i mekrümet- endîşe ki re'yi
Mâh-ı âlem-efrâz-ı şebistân-ı himemdür

mâh-ı âlem-i rü'yet-i feth ü zafer evler:

1. mâh-ı âlem-i rü'yet-i feth ü zafer evler:-r

Kaside 10

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Fetih ve zaferin görünen sancak hilali yapmak.

Hân Ahmed-i âdil ki kazâ na'l-i semendin
Mâh-ı âlem-i rü'yet-i feth ü zafer eyler

mâh-ı felek:

1. mâh-ı felek:

Kaside 35

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün ayı.

Qadri ol mertebe âli ki olur mâh-ı felek
Raşşına na'l ü rikâb olmağičün bedr ü hilâl

2. mâh-ı felek:

Kaside 28

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün ayı.

Mâh-ı felek serir-i sa'âdet ki pertevi
Nür-ı çerâğ-ı baht-ı şeh-i ahterân olur

mâh-ı felek-ârâ-vı sa'âdet:

1. mâh-ı felek-ârâ-yı sa'âdet:

Kaside 10

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Mutluluk göğünü süsleyen ay.

Mâh-ı felek-ârâ-yı sa'âdet ki zamâne
Eyyâmını ârâyiş-i devr-i kamer eyler

mâh-ı hurşid-i fûrûğ-ı felek-i cüd u himem:

1. mâh-ı hurşid-i fûrûğ-ı felek-i cüd u himem:

Kaside 51

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yardım ve cömertlik göğünün parlak güneş ve ayı.

Şem'-i meh pertev-i bezm-i harem-i dîn ü düvel
Mâh-ı hurşid-i fûrûğ-ı felek-i cüd u himem

mâh-ı ma'nâ:

1. mâh-ı ma'nâ:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mana ayı.

Gülmîh-ı der-i harîm-i fazluñ
Hürşid-beyân u mâh-ı ma'nâ

mâh-ı memâlik-ârâ:

1. **māh-ı memālik-ārā:**

Kaside 17

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Ülkeler süsleyen ay.

Şeh-i meh-kevkebe Sulţān Murād-ı zî-şān
Şāh-ı seyyāre-ḥaşem māh-ı memālik-ārā

māh-ı mihr-efrūzumuz:

1. **māh-ı mihr-efrūzumuz:**

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güneşe parlaklık veren ay // parlak yüzü
sevgili.*

Felekde mişli yok bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardır
Güzel sevmekte el-ḥaḫ ṭālī '-i firūzumuz vardır

māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serîr:

1. **māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serîr:**

Kaside 57

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Felek tahtlı, yıldız maiyetli ve güneş taçlı ay //
yüce makamlı, maiyeti yıldız kadar çok olan güneş
taçlı vezir.*

Māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serîr
Şadr-ı dîn-perver ü ḥaşm-efken ü aḥbāb-nevāz

māh-ı mülk-ārā-yı devlet:

1. **māh-ı mülk-ārā-yı devlet:**

Kaside 6

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Devlet mülkünü süsleyen ay.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fūrūğundan felek
Mihri ni fark eylemez pinhān mıdır peydā mıdır

māh-ı mülk-ārā-yı gerdün-ı vezāret:

1. **māh-ı mülk-ārā-yı gerdün-ı vezāret:**

Kaside 56

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Vezirlik semasının memleket süsleyen ayı.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdün-ı vezāret kim olur
Nūr-ı re'yinden nihān şem '-i revāk-ı çārümîn

māh-ı Nahşeb:

1. **māh-ı Nahşeb:**

Kaside 25

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Nahşeb ayı (İbn Mukanna adlı sihirbazın
Nahşeb'de bir kuyudan sihir yoluyla semaya
aksettirdiği bu ay altmış gün semada görünürmüş).*

Ol kadar rüşen ki gāhī yazdığımca vaşını
Māh-ı Nahşeb gibi berḫ urur devāt içre midād

māh-ı Nahşeb ol:

1. **māh-ı Nahşeb ol:**

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Nahşeb ayı gibi yeri sabit olmak (İbn Mukanna
adlı sihirbazın Nahşeb'de bir kuyudan sihir yoluyla
semaya aksettirdiği bu ay altmış gün semada
görünürmüş).*

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i 'ālem-ārā gāh māh-ı Nahşeb ol

māh-ı nev:

1. **māh-ı nev:**

Kaside 4

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Hilāl, yeni ay.

Gāhī ufuḫda zāhir olan māh-ı nev degül
Te'sîr-i şevk-i medḫi sipihre ziyān virür

2. **māh-ı nev:**

Kaside 11

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Hilāl, yeni ay.

Degül deryāda keştî āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfinuñ a'lā vü ednā kāse-gerdānı

3. **māh-ı nev:**

Kaside 44

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Hilāl, yeni ay.

Māh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istiğnāyı

4. **māh-ı nev:**

Kaside 61

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Hilāl, yeni ay.

Hāle bir tavḫ-ı muraşşa' keḫkeşān bir sîm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrîn-riḫāb

5. **māh-ı nev:**

Kaside 14

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykârûnı
Ditredi Behrâm elinden düşdi zerrîn-ğançeri

māh-ı neve:

1. **māh-ı neve:-e**

Kaside 4

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni kazâ
Tâ kim felekde māh-ı neve şavlecân virür

māh-ı nevi:

1. **māh-ı nevi:-i**

Kaside 2

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

Tâ hisâb-ı māh u sâl-i 'âlemi taḥkîk için
Bedr ide mihr-i cihân-tâb-ı felek māh-ı nevi

māh-ı nevre:

1. **māh-ı nevre:-le**

Gazel 52

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

Şâh-ı 'aşkız her ne emr itsek musaḥḥardur felek
Oldı māh-ı nevre ḥidmetkâr-ı ḥançerdârımız

māh-ı perî-peyker-i 'âlem:

1. **māh-ı perî-peyker-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Dünyanın güzel yüzlü ay'ı.

'İsâ gibi bir rûḥ-ı melek-siret ü hoş-zât
Yûsuf gibi bir māh-ı perî-peyker-i 'âlem

māh-ı şevvâl:

1. **māh-ı şevvâl:**

Kaside 35

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Şevval ayı.

Müy-ı şeb-reng- dümi leyle-i kaḍr-i ramazân
Na' l-i zerrîn-sümi yek-şebe māh-ı şevvâl

māh-ı tamâm:

1. **māh-ı tamâm:**

Kaside 26

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Dolunay.

Felek-i ma' delete māh-ı tamâm
Şadef-i salṭanata dürr-i yetim

māh-ı zemîn cilvegehâ:

1. **māh-ı zemîn cilvegehâ:**

Kaside 7

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Ey tecelli eden yeryüzü ayı.

Şâh-ı encüm-sipehâ māh-ı zemîn cilvegehâ
Ey Şehenşâh-ı şüreyyâ-'âlem-i heft iklim

māh-ı zemîn-pîrâ:

1. **māh-ı zemîn-pîrâ:**

Kaside 15

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Yeryüzünü süsleyen ay.

Şâh-ı cihân-ârâ mıdır māh-ı zemîn-pîrâ mıdır
Behrâm-ı bî-pervâ mıdır yâ âftâb-ı pür-kerem

māh-ı zemîn-sevr-i cihân-pîrâ:

1. **māh-ı zemîn-seyr-i cihân-pîrâ:**

Kaside 20

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

*Cihanı süsleyen zeminde yürüyen (yeryüzündeki)
ay.*

Hümâyün-kevkebe māh-ı zemîn-seyr-i cihân-pîrâ
Mu'allâ- mertebe şâh-ı felek-taḥt u cihân-dâver

māhî:

1. **māhîlerüñ:-ler, -üñ**

Kaside 52

Mısra: **71**

Balık.

Her pulı bir dâğ-ı âteşnâk olur māhîlerüñ
Ger semüm-ı ḳahrı olsa rüy-ı deryâya revân

2. **māhīdūr:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 8

Balık.

Çalemüm ol kadar şınāverdūr
Tut ki baħr-ı suħande māhīdūr

māhivvet:

1. **māhiyyeti:-i**

Kaside 10

Mısra: 67

Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü, nitelik.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taşvīr-i ħacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

2. **māhiyyet:**

Kaside 51

Mısra: 23

Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü, nitelik.

Mişl ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭife tev'em

māhivvet-i endişemi:

1. **māhiyyet-i endişemi:-m, -i**

Kaside 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Düşüncenin esası, mahiyeti.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşküñ nüşha-i 'aḳd-i lisānidur sözüñ

maħkeme-i 'adl ü dād:

1. **maħkeme-i 'adl ü dād:**

Kaside 42

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Adalet ve doğruluk mahkemesi.

Bārgehi maħkeme-i 'adl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rüzgār

maħküm ola:

1. **maħküm ola:-a**

Kaside 23

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

*İtaat etmek, fermanına tabi olmak // hüküm
altına girmek, tabi olmak.*

Şiħhatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maħküm ola ser-tā-ser-i 'ālem

maħküm u fermān-ber ola:

1. **maħküm u fermān-ber ola:-a**

Kaside 20

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

*(Emri yerine getirmede) itaatkār ve mecbur
olmak.*

Vücūdiyla şeref kesb ide dīvān-ħāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maħküm u fermān-ber

maħküm u me'mūrı (ol):

1. **maħküm u me'mūrı (ol):**

Kaside 34

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*(Emri yerine getirmeye) mecbur ve görevli
olmak.*

Sütüde Āşaf-ı dīn-perver-i 'ādil ki olmuşdur

Çader fermān-ber-i ħükmi ḳazā maħküm u me'mūrı

maħküm-i fermānum (ol):

1. **maħküm-i fermānum (ol):**

Kaside 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Emre mahkum olmak.

Murādım üzre tā bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maħküm-ı fermānum zamāne inkıyād üzre

maħlas-ı Nef'i:

1. **maħlaş-ı nef'i:**

Kaside 60

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Nef'i mahlası.

Eyledüñ maħlaş-ı Nef'i ile ḳadrüm efrūñ
Ziħn-i pākümde görüp kuvvet-i iz'ān-ı suħan

maħlūk olalı:

1. **maħlūk olalı:-alı**

Kaside 44

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yaratılmak.

Fitne maħlūk olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭab'-ı şūħum gibi bir sāħir-i bī-pervāyı

maħmūr:

1. **maħmūr:**

Müfret 14

Mısra: 2

Sarhoşluktan veya uykudan sersem olma hāli.

Ġamze çekmiş tîġını mestâne şafderler gibi
Çeşmi h'âb-ı nâzda maġmûr dil-berler gibi

2. **maġmûr:**

Gazel 27

Mısra: 1

Sarhoşluktan veya uykudan sersem olma hâli // sarhoş gözü gibi süzgün bakan göz.

Ġamze maġmûr u girişme sâkî vü müjgân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'âşık-ı ġayrân mest

3. **maġmûr:**

Gazel 57

Mısra: 1

Süzgün, baygın.

Ġamzesi maġmûr u çeşmi nîm-mest-i ġâb-ı nâz
Biribirine nezâketle ider işrâb-ı nâz

4. **maġmûr:**

Gazel 124

Mısra: 1

Süzgün, baygın.

Nigeh maġmûr u ġamze mest-i nâz u nâz mestâne
N'ola itse dil-i şürîde keşf-i râz mestâne

5. **maġmûr:**

Gazel 57

Mısra: 10

Süzgün, baygın.

Kime şekvâ eylesün bî-çâre Nef'î n'eylesün
Ġamzesi maġmûr u çeşmi nîm-mest-i ġâb-ı nâz

maġmûr olup:

1. **maġmûr olup:-up**

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olmak.

Ġamzesi maġmûr olup şundukça câm-ı nâza dest
Nâz u şiveyle urur her bir müje bir sâza dest

maġmûr olursak:

1. **maġmûr olursak:-u, -r, -sak**

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olmak.

Çekmeziz renc-i ġumârı 'ömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maġmûr olursak sâkî-i mey-ġaneyiz

mahrem:

1. **maġrem:**

Kaside 36

Mısra: 42

Dost, sırdaş.

Dili cemâl-i ġaġikat-nümâya âyîne

Ġamiri perde-i sırr-ı ġaġikâte maġrem

2. **maġrem:**

Rûbai 4

Mısra: 2

Dost, sırdaş.

Ey dil hele 'âlemde bir âdem yoġimiş

Var ise de ehl-i dile maġrem yoġimiş

3. **maġrem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Dost, sırdaş.

Zevke dâ'irdür şafâ-yı ġâlet-i keyfiyyetün

Meclis-i rindâne maġrem ġayrıya bigânesin

4. **maġrem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Dost, sırdaş.

Bir yere cem' olsa 'âşık şem' ile maġbûb ile

Hiç o bezm-i ġâşa senden özge maġrem bulmadım

5. **maġremdür:-dür**

Gazel 1

Mısra: 12

Sırdaş.

'Âşıkum ammâ yine düşîzegân-ı fikrûme

Cebra'îlüm Meryem-i endişe maġremdür baña

6. **maġremdür:-dür**

Gazel 30

Mısra: 2

Sırdaş.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şûġ hem-demdür ġadeġ

Tâ ezelden meclis-i rindâne maġremdür ġadeġ

7. **maġrem:**

Gazel 106

Mısra: 6

Sırdaş.

Ġamzeden derdini pinhân tutmasa 'âşık n'ola

Ol ġadar maġrem bulunmaz keşf-i râza n'eylesün

8. **maġrem:**

Kaside 40

Mısra: 46

Sırdaş.

Sözleri münteḥab-ı nüṣḥa-i esrâr-ı kaẓâ
Dili erbâb-ı serâ-perde-i ğayba maḥrem

9. maḥrem:

Kaside 48

Mısra: **54**

Sırdaş.

Derûnı gevher-i tevḥide maḥzen
Zamîri perde-i taḳdîre maḥrem

10. maḥrem:

Kaside 51

Mısra: **114**

Eş, yoldaş.

Şâhid-i baḥtına iḳbâl ü sa'âdet meftûn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

maḥrem oldı:

1. maḥrem oldı:-dı

Gazel 125

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Vâkıf olmak.

Bend-i zülfine giriftâr olalı ol şûḥuñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile maḥrem şâne

maḥrem olmasa:

1. maḥrem olmasa:-ma, -sa

Gazel 68

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yakın olmak, samimi olmak.

Güft ü gōy-ı nigeḥuñ dil nice idrâk eyler
Az çok olmasa ger ğamzeye maḥrem 'âşık

2. maḥrem olmasa:-ma, -sa

Gazel 126

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yakın olmak, samimi olmak.

Ol bezm-i şafâ-baḥşa dili olmasa maḥrem
Ağyâr-ı denînuñ yeri çâh-ı 'adem olsa

maḥrem-i 'aşkı:

1. maḥrem-i 'aşkı:-ız

Gazel 55

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Aşkla hemhâl olma, aşk içinde olma.

Olsa sözü müzde n'ola te'sîr-i cibilli
Nef'î gibi bigâne degül maḥrem-i 'aşkı

maḥrem-i esrâr-ı 'aşkı:

1. maḥrem-i esrâr-ı 'aşkı:

Kaside 12

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Aşkın sırlarını bilen, aşkın sırdaşı.

Maḥrem-i esrâr-ı 'aşkıma baña düşmez söylemek
Ḥançer-i müjgân-ı cânân tercemânımdur benüm

maḥrem-i râz itmege:

1. maḥrem-i râz itmege:-e

Gazel 28

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Gizli sırlara vâkıf etmek, sır arkadaşı etmek.

Nef'î gibi ğamzeñ de saña cân ile 'âşık
Budur dili hep maḥrem-i râz itmege bâ'ış

maḥrem-i râzi:

1. maḥrem-i râzi:-ı

Kaside 22

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Kendisine sır söylenen, sır ortağı, sırdaş.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vâir ise zîrâ 'âşıkıñ bir maḥrem-i râzi

mahrûm olmasun:

1. mahrûm olmasun:-ma, -sun

Gazel 142

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Mahrûm olmak, yoksun kalmak.

Figân-ı nîm-şebden nice mahrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı 'âlem-efrûzı

maḥsûd-ı 'âlem kıldı:

1. maḥsûd-ı 'âlem kıldı:-dı

Kaside 48

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Dünyanın/herkesin kışkırdığı (kimse) durumuna getirmek.

Görünce şimdi böyle ilṭifâtuñ
Ki kıldı bendeñi maḥsûd-ı 'âlem

maḥsûl-ı bahr u kâna:

1. maḥsûl-ı bahr u kâna:-a

Kaside 4

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -
Denizin ve maden ocaklarının ürünü // inci ve elmas, yakut gibi kıymetli taşlar.

Bir dânesini gevher-i silk-i kelâmımuñ
Maḥşül-ı baḥr u kâna viren râygân virür

maḥsûs:

1. **maḥşüşdur:**-dur

Gazel 23

Mısra: 12

Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Hem öldürür üftâdesini hem ider ihyâ
Maḥşüşdur ol âfete i' câz-ı maḥabbet

2. **maḥşüşdur:**-dur

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 15

Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Luṭf u iḥsânı bunuñ maḥşüşdur ehl-i dile
Bezî-i maḥdûr eylemez zâ' id yire Ḥâtem gibi

3. **maḥşüşdur:**-dur

Mesnevi 1

Mısra: 31

Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Maḥşüşdur ancak bu hüner Ḥân Murâda
Zîrâ ne selâṭinde var ne ḥulefâda

4. **maḥşüş:**

Mesnevi 1

Mısra: 18

Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Añmaz giderek kimse daḥi Mîr 'İmâdı
Gerçi ana maḥşüş idi devrinde bu vâdı

maḥşüş olaydı:

1. **maḥşüş olaydı:**-a, -y, -dı

Kaside 41

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Has, özgü olmak, özel olmak.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña maḥşüş
Bu güne ta'addî-i ğam-efzâ-yı zamâne

mahser:

1. **maḥşerde:**-de

Gazel 49

Mısra: 2

Haşrolunacak, toplanılacak yer // kıyamette ölülerin dirilip toplanacağı yer.

Rindân-ı ḥarâbâtî vü mestân-ı elestiz

Maḥşerde daḥi câm-ı mey-i 'aşk ile mestiz

maḥşer olmuş:

1. **maḥşer olmuş:**-miş

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Maḥşer hâline gelmek, çok kalabalık olmak.

Maḥşer olmuş şahn-ı Kâğıt-ḥâne dünyâ bundadır
Cennete dönmiş güzellerle temâşâ bundadır

mâhtâb:

1. **mâhtâb:**

Kaside 55

Mısra: 60

Dolunay.

Bir şeb-i târikdür güyâ sevâd-ı kâ' inât
Tâb u nûr-ı kevkeb-i iḳbâl ü baḥtuñ mâhtâb

2. **mâhtâb:**

Kaside 61

Mısra: 54

Dolunay.

Devr iderler bî-ḳarâr olup cihânı rûz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rûyuñ âftâb u mâhtâb

maḥv olmaz:

1. **maḥv olmaz:**-maz

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Nâr-ı âhum tıtdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarâr olmaḳ 'acebdür âteş üstinde ḥabâb

maḥv olsa:

1. **maḥv olsa:**-sa

Kaside 53

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ortadan kalkmak.

Manṭıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse maḥv olsa eger kâ' ide-i naḥv ü 'ilel

mahzen:

1. **maḥzen:**

Kaside 48

Mısra: 53

Hazine.

Derûnı gevher-i tevḥide maḥzen

Žamiri perde-i taḳdire maḥrem

maḥzen-i esrâr-ı ğam-endüz idelüm:

1. **maḥzen-i esrâr-ı ğam-endüz idelüm:-elüm**

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ğam biriktiren sırlar maḥzeni yapmak, gamla dolu hâle getirmek.

Ķalbmüz bâde ile maṭla‘-ı envâr olsun

Nice bir maḥzen-i esrâr-ı ğam-endüz idelüm

maḥzenü’l-esrâr-ı ihlâsı:

1. **maḥzenü’l-esrâr-ı ihlâsı:-ı**

Kaside 56

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Riyasız samimiyet sırlarının maḥzeni.

Maṭla‘u’l-envâr-ı mihrî sîne-i erbâb-ı dil

Maḥzenü’l-esrâr-ı ihlâsı ḳulüb-ı ârifîn

maḥz-ı hayâl olur:

1. **maḥz-ı hayâl olur:-u, -r**

Kaside 35

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hayalın ta kendisi olmak, tam bir hayal olmak.

Buldı bu şevḳ ile bir ğüne neşâṭ endişem

Ki bu miḳdâr şafâ virmek olur maḥz-ı hayâl

maḥz-ı lutf-ı ḥazret-i Bârî:

1. **maḥz-ı lutf-ı ḥazret-i Bârî:**

Kaside 49

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Allah’ın lütfunun ta kendisi.

Sütüde kehf-i ümmet iftîḥâr-ı şer‘-i peyğam-ber

Ğüzide faḥr-ı millet maḥz-ı lutf-ı ḥazret-i Bârî

maḥz-ı lutf-ı Mevlâdur:

1. **maḥz-ı lutf-ı Mevlâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Allah’ın lütfunun ta kendisi.

Eyâ şâhib-ḳırân-ı ehl-i dil kim zât-ı pür-cüduñ

Bu devr erbâbına bî-şübhe maḥz-ı lutf-ı Mevlâdur

maḥz-ı lutfından:

1. **maḥz-ı lutfından:-ı, -n, -dan**

Kaside 32

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Lütfün, ihsanın aslı /kendisi.

Bir ehl-i dâniş ü fehm olsa maḥz-ı lutfından

Bu müşkilâtı bize bir bir eylese tefhîm

maḥzün eylesün:

1. **maḥzün eylesün:-sün**

Kaside 62

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Gamlandırmak, üzme.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzün eylesün a‘dânı maḥzün eylesün

Gitdücce maġbün eylesün düşmenlerin taḳdîr-i Rabb

maḥzürü olmasa:

1. **maḥzürü olmasa:-ma, -sa**

Kaside 34

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sakıncası, manisi olmak.

Dem-â-dem şofra-i ni‘met ğüşâde meclis âmâde

Behişt-i cavidân derdim eger olmasa maḥzürü

mâ’î:

1. **mâ’î:**

Kaside 6

Mısra: 6

Su rengi, mavi.

Cüylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzârüñ yaḥud

Mâ’î pervâz ile nat‘ olmış yeşil ḥârâ mıdur

2. **mâ’î:**

Kaside 49

Mısra: 15

Su rengi, mavi.

Şanur ṭamġâ-yı zerrîndür gören bir mâ’î ḥârâda

Miyân-ı âba düşmüş ‘aks-i ḥürşid-i pür-envârı

mâ’-i ḥamîm:

1. **mâ’-i ḥamîm:**

Kaside 32

Mısra: 86

Kelime Tipi: -
Kızgın su.

Benim ki reşha-feşân olsa kıl-k-i ser-sebzüm
Virürdi hâşiyet-ı âb-ı Hızırı mâ'î hamîm

mâ'îl:

1. mâ'îl:

Gazel 16
Mısra: 10
İstekli, hevesli, arzulu.

Bakmaz oldu kâmil ü dâniya Nef'î çarh-ı dūn
Halk-ı 'âlem mâ'îl ancak câhil ü nâdâna hep

2. mâ'îl:

Gazel 56
Mısra: 13
İstekli, hevesli, arzulu.

Nef'î gibi mâ'îl degülüz şive-i nazma
Meftūn-ı edâ-yı gâzel-i sâde-i 'aşkız

3. mâ'îlim:-im

Gazel 94
Mısra: 1
İstekli, hevesli, arzulu.

Mâ'îlim cezbe-i didâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

4. mâ'îliz:-iz

Gazel 100
Mısra: 3
İstekli, hevesli, arzulu.

Mâ'îliz gâmzesine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perişânından

5. mâ'îliz:-iz

Gazel 123
Mısra: 10
İstekli, hevesli, arzulu.

Nef'î bize ne gâmze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'îliz güzellerüñ en bî-vefâsına

mâ'îl oldıgum:

1. mâ'îl oldıgum:-dıg, -u, -m

Tesdis 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gönlünü kapturmak.

Bilürken saña mâ'îl oldıgum ey serv-i âzâdım
İşidirken kapuñda rüz u şeb âh ile feryâdım

mâ'îl olmasa:

1. mâ'îl olmasa:-ma, -sa

Gazel 79
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Düşkün olmak, hevesli olmak.

Bülbüli nâlân idüp urmazdı âteş cânına
Olmasa mâ'îl eger 'âlemde sâz u söze gül

mâ'îl olmasun:

1. mâ'îl olmasun:-ma, -sun

Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Meyletmek, yönelmek, istemek.

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'îl
Hâlâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

mâ'îl olurdu:

1. mâ'îl olurdu:-u, -r, -di

Kaside 18
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Hayran kalmak, vurulmak, gönlünü kapturmak.

Dil-âramı koyup Behrâm olurdu Aşkara mâ'îl
Eger mâlik olaydı böyle reftâr-ı dil-ârâya

mâ'îli olmaz:

1. mâ'îli olmaz:-maz

Kaside 62
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Mail olmak; istekli, hevesli olmak, arzu etmek.

Şol deñlü 'âlidür dili dünyânuñ olmaz mâ'îli
'Arz itseler ve'l-hâşılı yanında bir seng ü zeheb

makâm:

1. makâmında:-ı, -n, -da

Kaside 40
Mısra: 13
Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

İtdi devlet yine evvelki makâmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya kadem

makâm-ı dil-güşâda:

1. makâm-ı dil-güşâda:-da

Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Gönül açan, ferahlık veren yer.

Bu makâm-ı dil-güşâda dâ'imâ
Eyleye zevk ü şafâ-yı bî-hisâb

makām-ı vezâretde:

1. maḳbûl-ı vezâretde:-de

Kaside 32

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Vezirlik makamı.

Cihâni ‘adl ile evşâfi geşt idüp kendi
Ola maḳâm-ı vezâretde devlet ile muḳîm

maḳbûl:

1. maḳbûl:

Kaside 62

Mısra: **48**

Kabul edilen, muteber, beğenilen.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî’r ü gâzel
Maḳbûl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḳhab

maḳbûl ola:

1. maḳbûl ola:-a

Kaside 60

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Kabul edilmek, beğenilmek.

Zer-i ḫâlîş gibi maḳbûl ola her yerde sözüñ
Cân ile rağbet ide nükte-şinâsân-ı suḫan

maḳbûl oldığında:

1. maḳbûl oldığında:-diğ, -i, -n, -da

Kaside 52

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Kabul edilmek.

İdelüm şıdk u niyâz ile du’â şimden girü
Tâ ki maḳbûl oldığında ḳalmaya reyb ü gümân

maḳbûl olur:

1. maḳbûl olur:-u, -r

Gazel 97

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Makbul olmak, kabul görmek, beğenilmek.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef’î
Bu günden böyle hiç maḳbûl olur mı i’tizâr andan

maḳbûle geçer:

1. maḳbûle geçer:-er

Kaside 7

Mısra: **25**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hoşa gitmek, beğenilmek.

‘Özri maḳbûle geçer yine garâbet bunda
Güş-ı inşâf ile ger diñlese bir fehmi selîm

maḳbûl-i dil-i dânişi:

1. maḳbûl-i dil-i dânişi:-i

Kaside 59

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Gönlün ve aklın /ilmin beğendiği, kabul ettiği.

Maḳbûl-i dil-i dânişi erbâb-ı ma’ârif
Merdûd-ı kefi himmeti dînâr u diremdür

maḳbûl-ı dil-i nâdire-sencân-ı fehîm ola:

1. maḳbûl-ı dil-i nâdire-sencân-ı fehîm ola:

Kaside 7

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Zeki, anlayışlı şairlerin gönüllerinde hoş
karşılanmak / beğenilmek.*

Suḫan oldur ki bilâ-vâsıta-i ṭab’-ı selîm
Ola maḳbûl-ı dil-i nâdire-sencân-ı fehîm

maḳbûl-ı şâhenşâh-ı ‘âlem:

1. maḳbûl-ı şâhenşâh-ı ‘âlem:

Kaside 34

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Dünyanın şahlar şahının beğendiği.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı dîn ü devletde
Düşse maḳbûl-ı şâhenşâh-ı ‘âlem sa’y-ı meşkûri

maḳbûl-ı sultân-ı güzîn:

1. maḳbûl-ı sultân-ı güzîn:

Kaside 62

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Seçkin sultanın yanında muteber olan.

Hem-nâm-ı Faḫrû’l-mürselîn maḳbûl-ı Sultân-ı güzîn
Ferman-revâ-yı ‘aql u dîn dârende-i ḫilm ü edeb

maḳbûl-ı tab’-ı şeyh u şâb oldı:

1. maḳbûl-ı tab’-ı şeyh u şâb oldı:-dı

Kaside 61

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Gencin ve yaşlının yaratılışına uygun gelmek,
herkes tarafından beğenilmek.*

Ḥaḳ budur kim saña iḳbâl eyleyelden oldı hep
Vâz’-ı devrân-ı felek maḳbûl-ı ṭab’-ı şeyh u şâb

maqbül-ı tab´-ı şeyh u şâb olsa:

1. **maqbül-ı tab´-ı şeyh u şâb olsa:-sa**

Kaside 55

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Gencin ve yaşlının yaratılışına uygun gelmek, herkes tarafından beğenilmek.

Re'yi pîr-i zü-fünûn bahtı civân-ı pür-şükûh
Olsa etvârı n'ola maqbül-ı tab´-ı şeyh u şâb

makdem:

1. **maqdemiyle:-i, -y, -le**

Gazel 127

Mısra: **15**

Gelme, geliş, ayak basma.

Maqdemiyle Edrine tahtın müşerref ideli
Oldı her iklîme gâlib âb u tâb-ı Edrine

makdûr:

1. **maqdûrumı:-u, -m, -ı**

Kaside 19

Mısra: **65**

Gücünün yettiği // kudretinin el verdiği.

Ġaraż maqdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilünde
Şenânı yoħsa hağ üzere edâ nice müyesserdür

maħhûrı olur:

1. **maħhûrı olur:-u, -r**

Kaside 34

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Yeniġiye uğrattığı, mağlup ettiği olmak.

Kalem bir Kaħramân-ı saħt-bâzûdur zamânümde
Ki te'yîd-i ġayâlümle olur endîşe maħhûrı

maħrûn düşürdi:

1. **maħrûn düşürdi:-di**

Kaside 58

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Ulaştırmak, eriştirmek // yakın düşürmek, yakınlaştırmak.

Ķul eylemez mi o luţfuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdi sevġ-i İlahî maħalline maħrûn

maħrûn ola:

1. **maħrûn ola:-a**

Kaside 58

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Ulaştırmak, eriştirmek.

Anuñla ruħsaţ-ı seyr olmasa ķalur nevmid
Meger ki şâhibinüñ luţfına ola maħrûn

maħsem:

1. **maħsem:**

Kaside 51

Mısra: **46**

Taksim edilecek, dağıtılacak yer.

Vâdi-i fikri fütühât-ı kemâle meslek
Dergeh-i fażlı füyûzât-ı 'ulûma maħsem

maħşûd:

1. **maħşûdum:-u, -m**

Kaside 18

Mısra: **69**

Amaç, niyet, gaye.

Ĥudâvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maħşûdum
Yüzüm ferş eyledükden şoñra dergâh-ı mu'allâya

2. **maħşûdunı:-u, -n, -ı**

Kaside 8

Mısra: **60**

İstek, arzu.

Ey şeh-i şâhib-ġüner kim devletünde ehl-i dil
Dâ'imâ düşvâr olan maħşûdunı âsân bulur

3. **maħşûdını:-ı, -n, -ı**

Kaside 35

Mısra: **120**

İstek, arzu.

Şimdiden şoñra du'âya el açup eyle niyâz
Vire maħşûdını her neyse Ĥudâ-yı müte'âl

4. **maħşûdını:-ı, -n, -ı**

Kaside 62

Mısra: **60**

İstek, arzu.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münķad u râm
Maħşûdunı cümle enâm kılsun ķapuñdan mükteseb

5. **maħşûdum:-u, -m**

Kaside 47

Mısra: **133**

Amaç, niyet, gaye.

Beni medġ anı zemm itmek degül ma'nâda
maħşûdum

Ĥaķıķatdür sözüüm sözde murâdım ķaķķı icrâdur

6. **maħşûd:**

Kaside 33

Mısra: 13
Amaç, niyet, gaye.

Mağşüd eger cevher-i 'aşk ise mücerred
Yâ fark-ı mecâzî vü hağkî ne revâdur

7. **mağşüdî:** -i, -n, -i
Kaside 61
Mısra: 80
İstek, arzu.

Gün-be-gün olsun terakkîde celâl ü şevketün
Eylesün mağşüdîm herkes tapuñdan iktisâb

mağşüd-ı kâ'inât:

1. **mağşüd-ı kâ'inât:**
Kaside 28
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Kâinatın gayesi.

Mağşüd-ı kâ'inât ur murâd-ı cihâniyân
Kim âstânı kıblegeh-i ins ü cân olur

mağşüd-ı şeh-i devrânî:

1. **mağşüd-ı şeh-i devrânî:** -i
Kaside 3
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının isteğî.

Söz tamâm oldı du'â eyleyelüm ey Nef'î
Hağ Te'âlâ vire mağşüd-ı şeh-i devrânî

ma'kül:

1. **ma'kül:**
Gazel 55
Mısra: 10
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bir ğamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrât ile ma'kül bilür sersem-i 'aşkız

2. **ma'kül:**
Kaside 24
Mısra: 27
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bâri ma'kül ile mâ-beynimüz ıslâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

3. **ma'kül:**
Kaside 39
Mısra: 74
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bu perişânîğ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'kül ile itsem ta'zîr

4. **ma'kül:**
Kaside 46
Mısra: 51
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Fikri ma'kül u sözi puhte vü mi'yârî düüst
Dâniş ü binişi ber-kâ'ide vü re'yi rezîn

5. **ma'kül:**
Kaside 50
Mısra: 140
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Dağl iden de sözüme bâri bir üstâd olsa
Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzâm

6. **ma'kül:**
Kaside 23
Mısra: 53
Uygun.

Ma'kül midur böyle perişân ola hâlim
Memdühüm ola sencileyin server-i 'âlem

7. **ma'kül:**
Kaside 46
Mısra: 54
Akıl, tedbir, kıyas.

Ol kadar 'âkıl u dâna-dil ü dânişver kim
Fitne-i 'âlemi ma'kül ile eyler teskîn

ma'küs:

1. **ma'küs:**
Mesnevi 1
Mısra: 24
Tersine dönmüş, baş aşığı çevrilmiş.

Ol mertebe râst çeker 'aksine yâyi
Ma'küs dimek olur ana yâve-derâyî

mâl:

1. **mâl:**
Kaside 35
Mısra: 91
Mal, mülk, varlık.

N'eyleyin mâl ü menâli ki benüm himmetime
Harc-ı yek-rüzedür olursa cihân mâl-â-mâl

2. **mâl:**
Kaside 35
Mısra: 94
Mal, mülk, varlık.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân mâl ü menâli

3. **māl:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 26

Mal, mülk, varlık.

La'net ol ħar-zarīf-i ħod-re'ye
Ki şeref aña māl ü cāhıdır

4. **māl:**

Kaside 35

Mısra: 90

Mal, mülk, varlık.

Yoĥsa taḅ'um benüm ol mertebeden 'ālīdür
Ki idem māl için endişe-i medḥ-i erzāl

māl-ā-māl olursa:

1. **māl-ā-māl olursa:** -u, -r, -sa

Kaside 35

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Dopdolu olmak, ağzına kadar dolu olmak.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ĥarc-ı yek-rüzedür olursa cihān māl-ā-māl

māl-i zekātdan:

1. **māl-i zekātdan:** -dan

Kaside 4

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Zekāt malı, zekāt olarak verilen mal (sahip olunan malın zekāti).

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u keş ü pīreheni kārban virür

mālik:

1. **mālik:**

Kaside 10

Mısra: 53

Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Bir ħudrete mālik ki nice taḥt-niŝinün
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

2. **mālik:**

Kaside 30

Mısra: 31

Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Ne Aşaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki tutdı 'ālemi dārāt-ı şevket ü ŝānı

3. **mālik:**

Kaside 16

Mısra: 40

Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Emrine rām itdi hep gerden-keŝān-ı 'ālemi
Ŗimdi devletle odur mālik riķāb-ı rüzgār

4. **mālik:**

Kaside 25

Mısra: 46

Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḥi
Böyle isti'dāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

5. **māliki:** -i

Kaside 49

Mısra: 79

Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Hüner güyā denizdür māliki kilik-i güher-pāŝuñ
Kerem güyā şadefdür taḅ'-ı pākün dürr-i ŝehvārı

mālik olan:

1. **mālik olan:** -an

Kaside 38

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

Ĥırām-ı dil-keşe mālik olan ra'nā sehī-ķadler
Görünce ĥüsn-i refṫārın olurlar şivede mülzem

mālik olaydı:

1. **mālik olaydı:** -a, -y, -dı

Kaside 18

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

Dil-ārāmı koyup Behrām olurdu Aşkara mā'il
Eger mālik olaydı böyle refṫār-ı dil-ārāya

mālik oldı:

1. **mālik oldı:** -dı

Kaside 40

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

Böyle düstür-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezir ola dilir ola Felāṫın ola hem

mālik olursam:

1. **mālik olursam:** -u, -r, -sa, -m

Kaside 18

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

Ne mümkün medḥ-i ŝāhenŝāh u Ŗehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyz-i enfās-ı Mesihāya

mālik-i bahr ü ber-i 'ālem:

1. mālīk-i baḥr ü ber-i 'ālem:

Kaside 23

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cihanın karalarının ve denizlerinin sahibi // karalarda ve denizlerde (tüm dünyada) hüküm yürüten.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sultān-ı cihān mālīk-i baḥr ü ber-i 'ālem

mālīk-i bahr-ı kerem:

1. mālīk-i baḥr-ı kerem:

Kaside 46

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizinin sahibi.

Mālīk-i baḥr-ı kerem ḥazret-i Ca'fer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḥarc-ı reh-i devlet ü dīn

mālīk-i mülk-i fażā'il:

1. mālīk-i mülk-i fażā'il:

Kaside 52

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Faziletler ülkesinin sahibi, hükümdarı.

Merkez-i pergār-ı dāniş kutb-ı gerdün-ı hüner
Mālīk-i mülk-i fażā'il müftü-i devr-i zamān

mālīk-i re'y-i rezīn:

1. mālīk-i re'y-i rezīn:

Kaside 56

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sağlam fikir sahibi, tedbirlî ve ölçülü düşünen.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Şāhib-i luḫf-ı firāvān mālīk-i re'y-i rezīn

ma'lūm idevin:

1. ma'lūm idevin:-eyin

Kaside 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bildirmek, haber vermek.

Saḫa bir remz ile ma'lūm idevin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḫalka-i rindān-ı suḫan

ma'lūm olur:

1. ma'lūm olur:-u, -r

Kaside 41

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bilinmek, anlaşılmaq.

Ḳadrūñ nice ma'lūm olur kim saḫa nisbet
Ednā görünür manşīb-ı a'lā-yı zamāne

ma'lūm-ı dil-i 'ālemiyāndur:

1. ma'lūm-ı dil-i 'ālemiyāndur:-dur

Kaside 9

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

İnsanların gönlünün malumu, herkes tarafından bilinmekte.

'Ālem aña muḫtāc u o müstağnī-i 'ālem
Bu mes'ele ma'lūm-ı dil-i 'ālemiyāndur

ma'lūm-ı şerīfūñ olıcak:

1. ma'lūm-ı şerīfūñ olıcak:-ıcaḫ

Kaside 57

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Yüce zatınız tarafından bilinmek // haberdar olunmak.

Hāl ma'lūm-ı şerīfūñ olıcak sultānum
İtse Nef'i n'ola 'ögr ile kelāmin icāz

mā-melek:

1. mā-melekin:-i, -n

Kaside 29

Mısra: 87

Bir kimsenin sahip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

Virürdi mā-melekin bezl için kerīme le'im
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḫ ile zūhhād

2. mā-melekin:-i, -n

Kaside 46

Mısra: 40

Bir kimsenin sahip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

Mālīk-i baḥr-ı kerem ḥazret-i Ca'fer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḥarc-ı reh-i devlet ü dīn

mā-melek-i ma'den ü yemdür:

1. mā-melek-i ma'den ü yemdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Denizin ve madenin varlığı // inci ve mücevher.

Tahşili anuñ mā-ḥaşal-i dāniş ü 'irfān
İtlāfı bunuñ mā-melek-i ma'den ü yemdür

ma'mūr:

1. ma'mūr:

Kaside 38

Mısra: 7

*Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş,
şenlikli.*

Zemīn feyz-i neşāt-ı 'adl ile ma'mūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intizām-ı ḥāl ile ḥurrem

ma'mūr idügin:

1. ma'mūr idügin:-n

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şenlikli olduğu, şen olduğu.

Ma'mūr idügin bilmez idim böyle ḥarābāt
Mestāneleri ḥāne-ber-endāz şanurdım

ma'mūr ola:

1. ma'mūr ola:-a

Kaside 13

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Tura tā kim bu ṭāḫ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārı

2. ma'mūr ola:-a

Kaside 15

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Tā kim cihān ma'mūr ola geh emn ü geh pūr-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḥusrev-i vālā-himem

3. ma'mūr ola:-a

Kaside 46

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Tā ki ma'mūr ola bu köhne sarāy-ı 'ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

ma'mūr olmağa:

1. ma'mūr olmağa:-mağ, -a

Kaside 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İmar edilme, gelişip güzelleşme.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine ma'mūr olmağa meyl eyledi dünyā vü dīn

ma'mūr u ābād eyledükce:

1. ma'mūr u ābād eyledükce:-dükce

Kaside 16

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Bayındır, şen etmek, refaha ve bolluğa
kavuşturmak.*

'Ālemi ma'mūr u ābād eyledükce 'adl ile
Ola ḥaḳḳında du'ā-yı müstecāb-ı rüzgār

ma'mūr u ābādān ola:

1. ma'mūr u ābādān ola:-a

Kaside 52

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Şen ve bayındır olmak.

Devlet ü 'ömr ile ber-ḥürdār idüp Ḥaḳ şāhibin
Ḥaşre dek ma'mūr u ābādān ola ol ḥānedān

ma'müre:

1. ma'müresin:-si, -n

Gazel 73

Mısra: 3

Bakılmış, imar edilmiş, bayındır yer, şehir.

Gönül ma'müresin cevriyle vīrān itdi ol zālīm
Gelüp inşāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

ma'müre-i ḥāṭırda:

1. ma'müre-i ḥāṭırda:-da

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül şehri // gönül.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ḡam
Ma'müre-i ḥāṭırda ḳalır mı daḫi şenlik

ma'müre-i ḳalbin:

1. ma'müre-i ḳalbin:-i, -n

Kaside 61

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Gönül şehri.

Ḥaşmınuñ Ḥaḳ ḥāne-i cismīni vīrān eylesün
Eylesün ma'müre-i ḳalbin ḥarāb-ender-ḥarāb

ma'nā:

1. ma'nā:

Kaside 13

Mısra: 115
Söz, anlam.

Gelince sineden kām u dehāna cān bulur ma'nā
Dilüñ enfās-ı rūhu'llāhdur güyā ki efkārı

2. **ma'nā:**
Kaside 33
Mısra: 90
Anlam, kavram.

Meşşāta-i ṭab'umdan ider kesb-i tezeyyün
Ma'nā ki 'arūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

3. **ma'nā:**
Kaside 56
Mısra: 63
Anlam, kavram.

Biñ cihān ma'nā gerek ḥāzır yāḥud Nef'ī gibi
Bir ser-āmed şā'ir-i pür-zür-ı ma'nā-āferin

4. **ma'nā:**
Kaside 1
Mısra: 69
Anlam.

Ol kadar el verdi ma'nā feyż-i evşāfiyle kim
Güyyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüüm

5. **ma'nāsı:-sı**
Gazel 14
Mısra: 10
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Yār u bigāne müselleḥ ṭutsa ey Nef'ī n'ola
Şi'rimüñ hep āşnādur lafzı ma'nāsı ğarib

6. **ma'nāyı:-y, -ı**
Kaside 1
Mısra: 45
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Biñde bir ma'nāyı nazm itmey yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmū'a-i rāz-ı nihānīdür sözüüm

7. **ma'nāda:-da**
Kaside 17
Mısra: 145
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

'Arş-peymālīga itdükce heves ma'nāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

8. **ma'nā:**
Kaside 28
Mısra: 113

Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endişe kim ḡenāñ ile raṭbū'l-lisān olur

9. **ma'nādur:-dur**
Kaside 29
Mısra: 95
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ki nazma cür'et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i ḡenā-ğüstere murād-ı fu'ād

10. **ma'nāyı:-y, -ı**
Kaside 38
Mısra: 86
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ḥayāl-i medḥüñi şevḳinden istikbāl ider ṭab'um
Verür mevcüd olan ma'nāyı hem şükrāne-i maḳdem

11. **ma'nā:**
Kaside 51
Mısra: 81
Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya
olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ki bu ma'nā idi ḥāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endişem

12. **ma'nāda:-da**
Kaside 1
Mısra: 43
Anlam, anlam verme, açıklama.

Ben ne Keşşāf'um ne şāḥib-keşf ammā ma'nāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüüm

13. **ma'nā:**
Kaside 57
Mısra: 39
Anlam, anlam verme, açıklama.

Sireti şüret-i elṭāf-ı Ḥudāya ma'nā
Ḥāṭırı ḥāzin-i esrār-ı ḳazāya hem-rāz

14. **ma'nāda:-da**
Kaside 2
Mısra: 8
Hakikat, gerçek.

Ya'ni sırru'llāh-ı a'zam Ḥazret-i Mollā-yı Rüm
Kim odur ma'nāda şāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

15. **ma'nāda:-da**
Kaside 43
Mısra: 39
Hakikat, gerçek.

Nice āşaf ki ma'nāda taşavvur olsa rācihdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keykūbād üzre

16. **ma'nāda:-da**
Kaside 47
Mısra: 133
Hakikat, gerçek.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nāda
mağşūdum
Haķikātdür sözüüm sözde murādım haķķı icrādur

17. **ma'nāda:-da**
Terkib-bend 1
Mısra: 21
Hakikat, gerçek.

Ābsın ma'nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammā nesin

18. **ma'nāda:-da**
Kaside 10
Mısra: 3
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

Bir düş gibidür haķ bu ki ma'nāda bu 'ālem
Kim göz yumup açınca zamānı güzer eyler

19. **ma'nā:**
Kaside 11
Mısra: 95
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

Muhaşşal ādeme ma'nā gerekdür yoħsa n'eylerler
Esir-i kayd-ı şüret bir alay bihüde hayvānı

20. **ma'nāsını:-sı, -n, -ı**
Kaside 11
Mısra: 2
Anlam, ifade ettiği şey.

Ne şüret bağladı seyreyle ħüsn-i şun'-ı Yezdānī
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insānı

21. **ma'nāda:-da**
Kaside 19
Mısra: 3
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

İki dürr şüretā ma'nāda ammā nür-ı vāħiddür
Haķikātdde nihāyet her biri ğayr-ı mükerrerdür

22. **ma'nāyı:-y, -ı**
Kaside 44
Mısra: 54
Asıl, öz, gerçek, hakikat // anlam.

Sihr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levh-i āyine-i medhūnde olan ma'nāyı

23. **ma'nāda:-da**
Kaside 24

Mısra: 91
Anlam //anlam verme, yeni manalar bulma.

Ola ma'nāda benim gibi ħuşūşā kāmīl
Ki olur añlamamak ħadrūmi noķşān-ı felek

24. **ma'nāda:-da**
Kaside 47
Mısra: 105
Hakikat, gerçek. // Mana ālemi.

Suħan ben olmasam ma'nāda bir gencine-i nā-būd
Kerem sen olmasañ 'ālemde ism-i bī-müsemmadür

ma'nā-āferin:

1. **ma'nā-āferindür:-dür**
Gazel 137
Mısra: 10
Mana yaratıcı, mana ortaya koyan, yeni manalar bulan.

N'ola meftūn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'î gibi ma'nā-āferindür ğamzesi

ma'nā-vı dürüstün:

1. **ma'nā-yı dürüstün:-i, -n**
Kaside 7
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Doğru mana.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe maźmūnı
Nice ma'nā-yı dürüstün boza bir lafz-ı saķım

ma'nā-yı laťif:

1. **ma'nā-yı laťif:**
Kaside 1
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Hoş, güzel mana.

Tā ki ma'nā-yı laťif ü lafz-ı reng-āmiz ile
Rüzğāruñ bir dil-ārā dāstāındur sözüüm

ma'nā-vı laťif ü mücmel:

1. **ma'nā-yı laťif ü mücmel:**
Kaside 53
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Öz ve güzel, hoş mana.

Yine ħāťırda tesellī bulunur bađduķca
Görinür dilde bu ma'nā-yı laťif ü mücmel

ma'nā-vı laťifi:

1. **ma' nā-yı laṭfī:-i**

Kaside 55

Mısra: 73

Kelime Tipi: -
İnce mana.

Lafz-ı rüşen içre ma' nā-yı laṭfī gösterüp
Cām-ı billür-ı şafā-baḥşa kōdum şāfī şarāb

ma' nā-yı müfād:

1. **ma' nā-yı müfād:**

Kaside 43

Mısra: 70

Kelime Tipi: -
İfade edilen, anlatılan mana.

Eyā Şadr-ı suḥan-perver ki idrākin olur cāzīm
Tekellüm itmedin bir lafzı ma' nā-yı müfād üzre

ma' nā-yı sihr:

1. **ma' nā-yı sihr:**

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Sihirli, büyüleyici mana.

Ben ṭurfa- rind-i şu'bede-bāz-ı taḥayyülüm
Ma' nā-yı sihr ü şüret-i i'cāzdur sözüüm

ma' nen:

1. **ma' nen:**

Kaside 55

Mısra: 65

Mana yönünden, manaca.

Medḥūne ma' nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

mānend:

1. **mānendi:-i**

Gazel 101

Mısra: 9

Benzer, eş, misil, nazir.

Mānendi mi var Nef' i-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḥi ṭarz-ı edāsın

2. **mānendi:-i**

Kaside 17

Mısra: 43

Benzer, eş, misil, nazir.

İ'tikādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḥi bir yerde bulunmaz illā

3. **mānend:**

Kaside 39

Mısra: 34

Benzer, eş, misil, nazir.

Şadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥazret-i Ḥusrev Pāşā
Ki şalābetde bulunmaz aña mānend ü nazīr

4. **mānendi:-i**

Kaside 58

Mısra: 15

Benzer, eş, misil, nazir.

'Aceb mi olmasa ālemdē mişl ü mānendi
Kaşidede bir olur beyt-i nādīrū'l-mazmūn

mānend-i āb:

1. **mānend-i āb:**

Kaside 55

Mısra: 78

Kelime Tipi: -
Su gibi.

Bir gülistāndur kaşīdem kim şafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ḡazel mānend-i āb

mānend-i Burāk-ı cennet:

1. **mānend-i Burāk-ı cennet:**

Kaside 39

Mısra: 67

Kelime Tipi: -
Cennet Burak'ı gibi.

Bāl açar uçmaḡa mānend-i Burāk-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḡāma taşvīr

mānend-i Cem:

1. **mānend-i Cem:**

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Cem gibi.

'Aceb tiryāk-i nāfī'dür cihānuñ zehr-i ḡahrına
Ḳoma Nef' ī elüñden rind iseñ mānend-i Cem şahbā

mānend-i gül-āb-ı Edrine:

1. **mānend-i gül-āb-ı Edrine:**

Gazel 127

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Edirne'nin gül suyu gibi.

Yaraşur Nef' ī bu şī'r-i ābdārī 'āleme
Ber-güzār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

mānend-i kümevt-i hāme:

1. **mānend-i kümeýt-i hāme:**

Kaside 17

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kalem atı (söz meydanının atı) gibi.

Başlasa cilveye mānend-i kümeýt-i hāme
Merkez-i nokta olur aña fezā-yı pehnā

mānend-i murğ-ı bāl-şikeste:

1. **mānend-i murğ-ı bāl-şikeste:**

Kaside 28

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kanadı kırık kuş gibi.

Dil bu hevā ile kafes-i teng-i sinede
Mānend-i murğ-ı bāl-şikeste tapān olur

mānend-i şubh-ı rāstīn:

1. **mānend-i şubh-ı rāstīn:**

Kaside 56

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gerçek, sahici sabah gibi // subh-ı sadık gibi.

Çıkdı teşhīr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubh-ı rāstīn

ma' nī:

1. **ma' nī:**

Gazel 19

Mısra: 3

Mana, iç, iç yüz.

Güy-ı zeķanuñ seyr ideli mā' nī kabāda
Ağdı göge hürşīd gibi top-ı maħabbet

2. **ma' nīy-i:-y, -i**

Kaside 10

Mısra: 82

Mana, anlam.

Evşāfuña had yok tūtalum sihr ile tab' um
Biñ ma' nīyi bir şekle koyup muħtaşar eyler

3. **ma' nīde:-de**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 44

Asıl, öz, gerçek, hakikat.

Kiminüñ şüreti veliyy-i Hūdā
Ma' nīde düşmen-i İllāhīdür

Mānī:

1. **Mānī:**

Kaside 11

Mısra: 54

Meşhur Çinli nakkaş ve ressam.

Süvār oldukça taşvīrinde 'ācīzdür muşavvirler
Ne deñlü diķkat eylerse eger Bihzād eger Mānī

mānī':

1. **mānī' dür:-dür**

Kaside 16

Mısra: 13

Engel.

Luţf-ı Haķdur bu 'ināyet yoħsa mānī' dür buña
Muktezā-yı hūkm-i devr-i nā-şevāb-ı rūzgār

mānī' olsa:

1. **mānī' olsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Engel olmak.

Ger olsa ihtisāb-ı 'adli mānī' seyr-i gülzāra
Şabā zencīr-i emvāc ile bend eyledi enhār

mānī' olur:

1. **mānī' olur:-ur**

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Önüne geçmek, engellemek, önlemek.

Nigāh-ı şu 'le-i rüyuñ olur baña mānī'
Şu 'ā'-i mihrden olmuş meger niķāb saña

ma' nī-i āyet-i ihsān-ı Hūdā-yı müte'āl:

1. **ma' nī-i āyet-i ihsān-ı Hūdā-yı müte'āl:**

Kaside 24

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Yüce Allah'ın lütuf ayetinin (ihsan /lütuf hakkındaki ayetlerinin) manası.

Ma' nī-i āyet-i ihsān-ı Hūdā-yı müte'āl
Şüret-i āyine-i şāf-dil ü cān-ı felek

ma' nī-i āyet-i lutf u ihsān:

1. **ma' nī-i āyet-i lutf u ihsān:**

Kaside 26

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

(Allah'ın) lütuf ayetinin (ihsan /lütuf hakkındaki ayetlerinin) manası // cömert.

Ma'nî-i âyet-i luṭf u iḥsân
Şüret-i raḥmet-i Raḥmân u Raḥîm

Mânî-i endîşe:

1. Mânî-i endîşe:

Kaside 58

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

*Düşüncenin/hayalin Mânî'si (Mânî, meşhur
Çinli nakkaşın adıdır).*

Benim o Mânî-i endîşe kilk-i çâpük-dest
Ki eyledükce ḥayâl-i bedî' ü gün-â-gün

ma'nî-i ğaybı:

1. ma'nî-i ğaybı:-ı

Kaside 40

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Gayb âleminde gelen manalar.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş tütalum
Bir nefesde nice biñ ma'nî-i ğaybı mülhem

Mânî-i i'câz-nümâdur:

1. Mânî-i i'câz-nümâdur:-dur

Kaside 37

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

*Mucize gösteren / mucize gibi şeyler yapan Mânî
(ressam).*

Ḥâmem ol Mânî-i i'câz-nümâdur ki ider
Noḳta-i nün-ı suḥan üstine tarḥ-ı Erjeng

ma'nî-i lafz-ı 'âlem:

1. ma'nî-i lafz-ı 'âlem:

Kaside 51

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Âlem kelimesinin manası // âlemin özü.

Müftî-i devr-i zamân mâ-ḥaşal-i kevn ü mekân
Şüret-i cevher-i cân ma'nî-i lafz-ı 'âlem

ma'nî-i laṭîf:

1. ma'nî-i laṭîf:

Kaside 4

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Latîf, cana benzeyen mana.

Her ma'nî-i laṭîf ki cândan nişân virür
Ta'bir idince ṭab'um anı nazma cân virür

ma'nî-i mülhem:

1. ma'nî-i mülhem:

Kaside 38

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

İçe doğmuş, ilham edilmiş manalar.

Ne mümkündür şenâñı i'tikâdumca edâ itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

ma'nî-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥîm:

1. ma'nî-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥîm:

Kaside 7

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

*Rahim olan Allah'ın lütfunun, kereminin,
rahmetinin manası.*

Şüret-i cevher-i âyine-i şun'-ı taḳdîr
Ma'nî-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥîm

ma'nî-i rengîn:

1. ma'nî-i rengîn:

Kaside 6

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit güzel, hoş, latîf manalar.

Ma'nî-i rengîn mi lafz-ı âbdârumda yaḥud
Sâgar-ı minâya ḳonmuş lâle-gün şahbâ midur

2. ma'nî-i rengîn:

Kaside 9

Mısra: **134**

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit güzel, hoş, latîf manalar.

Yâ nazm-ı dil-âvîz ile bir cüy-ı müselsel
Yâ ma'nî-i rengîn ile bir lâlesitândur

ma'nî-i rengînüme:

1. ma'nî-i rengînüme:-ü, -m, -e

Kaside 56

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit güzel, hoş, latîf manalar.

Ma'nî-i rengînüme la'l-i bütân-ı nâzenîn
Lafz-ı ma'nîdârıma câm-ı şarâb-ı pür-neşât

ma'nî-i takvâva:

1. ma'ni-i takvāya:-y, -a

Gazel 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hakiki takva, görünüşte değil kalpte takva sahbi olma.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i takvāya deġiş
K̄albi pāk it nemedi atlas u dībāya deġiş

Mānī-i tasvīr-i havāl:

1. Mānī-i tasvīr-i hayāl:

Kaside 44

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Hayal tasvirinin Mānī'si // hayal, düşünce resminin ressamı.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i tasvīr-i hayāl
Ki ider 'aqlı sevād-ı kalemüm sevdāyī

manşib:

1. manşibuñ:-uñ

Kaside 22

Mısra: 58

Yüksek mevki, makam.

Çıkar āh-ı derünüm 'arşa derd-i iştiyākuñla
Egerçi manşibuñ oldum ġariķ-i ni'met ü nāzı

mansıb-ı a'lā-yı zamāne:

1. mansıb-ı a'lā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Zamanın en yüce makamı.

Kadrüñ nice ma'lüm olur kim saña nisbet
Ednā görinür mansıb-ı a'lā-yı zamāne

mansıb-ı nikükārī:

1. mansıb-ı nikükārī:

Kaside 45

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Hayırseverlik makamı.

Hıdīv-i a'zam u şāhib-taşarruf-ı 'ālem
Ki münhaşırdur aña mansıb-ı nikükārī

mansür ide:

1. mansür ide:-e

Kaside 10

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Zafere ulaştırmak, galip etmek.

Manşür ide her yerde Hudā rāyet-i bahtuñ
Tā Husrev-i seyyāre felekte sefer eyler

mantık:

1. mantıkuñ:-u, -ñ

Kaside 53

Mısra: 63

Bir kimsenin kendisine mahsus düşünce ve muhakeme tarzı.

Mantıkuñ yine beyān itmege kādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger k̄ā'ide-i naḥv ü 'ilel

Mantıkī olmuş:

1. Mantıkī olmuş:-muş

Kaside 47

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Mantıkī olmak / filozof olmak (Ebū Süleymān Muhammed b. Tāhir b. Behrām es-Sicistānī el-Mantıkī (ö. 391/1001 [?]) filozof).

Muḳallid maşhara muḏḥik tatalum Mantıkī olmuş
Nice molla olur ol ḥar 'aceb biḥüde da 'vādur

manzara-i hür-nişin:

1. manzara-i hür-nişin:

Kaside 7

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Hurilerin oturduğu yer, cennet manzarası.

Rüy-ı bahtıyla cihān manzara-i hür-nişin
Büy-ı ḥulkıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

manzüm:

1. manzüm:

Kaside 7

Mısra: 5

Nazm olunmuş, dizilmiş.

'İkd-ı gevher gibi manzüm ola ṭab'a vārid
Çekmeye nāzım olan zahmet-i ḳayd-ı tanzīm

manzürü olunca:

1. manzürü olunca:-unca

Kaside 34

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bakılan, görülen (şey) olmak.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

mâr:

1. **mârdur:-dur**

Gazel 110

Mısra: 2

Yılan // zülûf.

Fikr-i zülfüñ dilde tâb-ı süz-ı 'aşkuñ sîne
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencîne

maraz:

1. **maraz:**

Kaside 41

Mısra: 113

Hastalık // dert, bela.

Biñ dürlü maraz itse işâbet zârâr itmez
Luţf ide meger merg-i müfâcâ-yı zamâne

ma'reke:

1. **ma'rekede:-de**

Kaside 9

Mısra: 106

Savaş alanı // çatışma, kavga.

Ammâ yine hâsm-efken-i meydân-ı taḥayyül
Her ma'rekede Nef'î-i şemşîr-zebândur

2. **ma'rekede:-de**

Kaside 10

Mısra: 114

Savaş alanı // çatışma, kavga.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daḥî neler eyler

3. **ma'rekede:-de**

Kaside 26

Mısra: 46

Savaş alanı, harp meydanı.

Böyle şâhenşeh-i mümtâz olmaz
Meclis ü ma'rekede mişli 'adîm

ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdûr:

1. **ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdûr:-dür**

Kaside 30

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Bidat ve zulüm meydanını karıştıran.

Sitem ki ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdûr
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadır giribânı

ma'reke-i fitnede:

1. **ma'reke-i fitnede:-de**

Kaside 23

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Fitnenin harp meydanı // kargaşa meydanı.

Hem mekteb-i endîşede üstâd-ı sihir-sâz
Hem ma'reke-i fitnede çâpük-ter-i 'âlem

ma'reke-i ma'nîye:

1. **ma'reke-i ma'nîye:-y, -e**

Kaside 10

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Mana savaşı meydanı // söz meydanı, şairlik meydanı.

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemşîri ḳor endîşe-i zîrh u siper eyler

ma'reke-perdâz:

1. **ma'reke-perdâz:**

Kaside 37

Mısra: 20

Cenk eden, savaştan.

Şaf-der-i şadr-nişîn âşaf-ı 'âlî-meşreb
Meclis-efrûz-ı Cem ü ma'reke-perdâz Peşeng

ma'reke-perdâz-ı pesendîde-re'y:

1. **ma'reke-perdâz-ı pesendîde-re'y:**

Kaside 42

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Düşüncesi beğenilmiş önemli iş yapan // düşüncesi beğenilmiş vezir.

Ma'reke-perdâz-ı pesendîde-re'y
Hayder-i Yûsuf-şiyem-i rûzgâr

mâr-ı ham-be-ham:

1. **mâr-ı ham-be-ham:**

Kaside 28

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım yılan.

Zülfüñ mi yâ gezende siyeh mâr-ı ham-be-ham
Kim pâsbân-ı genc-i nihân-ı miyân olur

mâr-ı ham-ender-ham:

1. **mâr-ı ham-ender-ham:**

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım yılan.

Eflāk degül kat kat olup iden ihāta
Zehr ile dolu mār-ı hām-ender-hām imiş bu

ma'rifet:

1. **ma'rifetüñ:-üñ**
Kaside 60
Mısra: **85**
İlim, hüner.

Nitekim şöreti var ma'rifetüñ 'ālemde
Nitekim 'ālem olur t̄alib-i evzān-ı suhan

2. **ma'rifetdür:-dür**
Kaside 11
Mısra: **87**
İrfan.

Fazilet ma'rifetdür baña 'ilm endiše-i ma'nā
Mübārek olsun ešrāf-ı zamāne 'ilm ü 'irfānı

3. **ma'rifet:**
Kaside 47
Mısra: **101**
İrfan.

Şecā'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şıfāt-ı zāt-ı pākūñ hep birbirinden a'lādur

mā-şadak:

1. **mā-şadağ:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Uygun, muvafik.

Degül zamānede hōd mā-şadağ buña illā
O dāver-i 'ālem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

mā-şadağ-ı belhüm eğall:

1. **mā-şadağ-ı "belhüm eğall":**
Kaside 53
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Ayet**
"Hatta daha sapıktırlar" ayetine uygun (A'raf /179).

Lik har- mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ħıred ü mā-şadağ-ı belhüm eğall

māşadak-ı 'iffet-i ašhāb-ı nebī:

1. **māşadağ-ı 'iffet-i ašhāb-ı nebī:**
Kaside 59
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -

Peygamber ašhabının iffetine uygun, dürüstlük ve temizlikte onlar gibi.

Ol māşadağ-ı 'iffet-i ašhāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigeħbān-ı hāremdür

mā-şadak-ı lutf-ı İlahī:

1. **mā-şadağ-ı lutf-ı İlahī:**
Kaside 3
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İlahi lutfu muvafik, uygun olan.

Sensin ol mā-şadağ-ı lutf-ı İlahī ki felek
Her gice sensiz olan devrin aňup pinhānı

maş'ad-ı i'lā-vı melek:

1. **maş'ad-ı i'lā-yı melek:**
Kaside 53
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Meleğın en yüce mertebesı.

Ƙadrüñ ol mertebe kim maş'ad-ı i'lā-yı melek
Tā'ir-i devletüñe mehbiť-ı dün u esfel

masdar-ı 'ālem:

1. **maşdar-ı 'ālem:**
Kaside 23
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Ālemin menbaı, ālemi yaratan.

Harlikden eser kōmamış ammā ki ne çāre
Feyyāz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'ālem

mashara:

1. **mashara:**
Kaside 47
Mısra: **127**
Maskara, soytarı.

MuƘallid mashara muđħik turalum Mantıķı olmuş
Nice molla olur ol har 'aceb bīhūde da'vādur

masraf:

1. **maşrafı:-ı**
Kaside 29
Mısra: **68**
Harcama.

Kemine baħşışı nağd-i ħazā'in-i Ĥusrev
Dü-rüze maşrafı bāc u ħarāc-ı mülk-i Ęubād

masraf-ı vek-rüzedir:

1. **maşraf-ı yek-rüzedir:-dir**

Kaside 42

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Bir günlük masraf.

Ol ki aña maşraf-ı yek-rüzedir
Mâ-haşal-i kân u yem-i rûzgâr

mâşitâ:

1. **mâşitâsına:-st, -n, -a**

Kaside 26

Mısra: **20**

Kadınların saçlarını tarayan ve onları süsleyen kadın.

Dermendâne biraz ahvâlin
Eylesün mâşitâsına tefhîm

mâşita-i 'adli:

1. **mâşita-i 'adli:-i**

Kaside 37

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Adalet meşşatası, adaletin süsleyiciliği.

Virse ger mâşita-i 'adli cihâna revnak
Şîr- bâlin-i münakkaş olur âhüya peleng

mâşita-i kişver-i Rüm:

1. **mâşita-i kişver-i Rüm:**

Kaside 37

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Rum memleketinin /Anadolu'nun süsleyicisi.

Kilk-i Mısrî-kaşabı mâşita-i kişver-i Rüm
Tiğ-ı Hindî-nesebi memleket-âşüb-ı freng

mâşitâ-i re'vine:

1. **mâşitâ-i re'vine:-y, -i, -n, -e**

Kaside 9

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Düşünce süsleyicisi, düşünceyi süsleyen.

Bir âyinedür mâşitâ-i re'vine hürşid
Kim aña nemed-pâre-i şubh âyinedândur

maşrik:

1. **maşrikuñ:-uñ**

Kaside 1

Mısra: **73**

Güneşin doğduğu yer, doğu.

Kevkeb-efşân âfitâb olmazsa ger ol maşrikuñ
'İkd-ı pervîn-i güsiste-rîsmânıdur sözüml

2. **maşriki:-i**

Kaside 10

Mısra: **60**

Güneşin doğduğu yer, doğu.

Şâmil yine hep dâ'ire-i 'âleme nûri
Ne maşriki ne mağribi var ne sefer eyler

3. **maşriqda:-da**

Kaside 35

Mısra: **73**

Güneşin doğduğu yer, doğu.

İrişür mağribe ol sâyesi maşriqda iken
Sehv ile rākibi ger eylese tahrik-i düvâl

maşrik-i endişemüñ:

1. **maşrik-i endişemüñ:-m, -üñ**

Gazel 41

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin doğduğu yer.

Şubh u şâmı fark olunmaz âsmân-ı tab'umuñ
Maşrik-i endişemüñ hürşid ü mâhi böyledür

maşrik-i idrākümden:

1. **maşrik-i idrākümden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Anlayışın gün doğusu.

Feyz-i Hâk berķ urur âyine-i endişemden
Çeşm-i cân rüşen olur maşrik-i idrākümden

maşrik-i şubh-ı hidâyetdür:

1. **maşrik-i şubh-ı hidâyetdür:-dür**

Kaside 1

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Hidayet sabahının doğduğu yer.

Maşrik-ı şubh-ı hidâyetdür şenâsiyle dilüm
Mihr-i qudsî pertev-i kevkeb-feşânıdur sözüml

mât olur:

1. **mât olur:-u, -r**

Kaside 39

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Şaşırmaq, hayrette kalmak.

Bir seferde bu kadar hizmete kim kâdirdür
Fikr olursa burada mât olur ehl-i tedbîr

matbû´:

1. maṭbû´:

Kaside 20

Mısra: **63**

Güzel, hoş, latif.

‘Aceb maṭbû´ u dil-keşdür ser-â-pâ hüsn-i endâmı
Biribirinden a‘lâ vü laṭîf ü nâzûk ü hoş-ter

2. maṭbû´:

Kaside 22

Mısra: **73**

Güzel, hoş, latif.

Düşer bir böyle maṭbû´ u hoş-âyende gâzel işte
Alınca destine Nef´î-i sâhîr kilik-i i‘câzı

3. maṭbû´dur:-dur

Kaside 45

Mısra: **11**

Güzel, hoş, latif.

O deñlü dil-keş ü maṭbû´dur şemâ‘ili kim
İder görünce serâsîme ‘aql-ı ‘ayyârı

4. matbû´:

Kıt‘a-ı Kebir 6

Mısra: **3**

Güzel, hoş, latif.

Ol kadar matbû´ u şûh u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

mâtem:

1. mâtem:

Gazel 105

Mısra: **11**

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Def´ oldı ğam erîşdi sūr mâtem gidüp geldi sūrūr
Nef´î koma dilde fütūr şevk ile olğıl dil-figen

2. mâtem:

Gazel 109

Mısra: **4**

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Sūdunda sūrūd anladım ben bunuñ aşlâ
Ṭurduqça hemân ye‘s ile bir mâtem imiş bu

3. mâtem:

Kaside 38

Mısra: **26**

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Hüseyn-ism ü ‘Alî-siret hıdîv-i ‘âlem-ârâ kim
Neşât-ı ‘ahd-i ‘adliyle cihâna sūr olur mâtem

matla´:

1. maṭla´ıdur:-ı, -dur

Gazel 33

Mısra: **2**

Tulu edecek, doğacak yer // başlangıç.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî maṭla´ıdur kim ser-i dîvâne yazmışlar

2. maṭla´ımı:-u, -m, -ı

Kaside 60

Mısra: **69**

Matla beyti.

Kilk-i üstâd-ı kader eyleye bu maṭla´ımı
Ḥall ile ziyet-i ser-levha-i eyvân-ı suḥan

3. maṭla´dan:-dan

Tesdis 1

Mısra: **34**

Matla beyti.

Ḥaḳîkatden dem urma bâri artık terk idüp lâfin
Bu maṭla´dan kıyâs it hasb-i ḥâl-i ḥadd-i inşâfin

matla´-ı envâr olsun:

1. maṭla´-ı envâr olsun:-sun

Gazel 88

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Nurların kaynağı, nurların ortaya çıktığı yer olmak.

Ḳalbimiz bâde ile maṭla´-ı envâr olsun
Nice bir maḥzen-i esrâr-ı ğam-endüz idelüm

matla´-ı hürşîd-i dıraḥşân-ı suhan:

1. maṭla´-ı hürşîd-i dıraḥşân-ı suhan:

Kaside 60

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Şiirin parlak güneşinin doğduğu yer.

Sînesi âyîne-i çehre-nümâ-yı mazmûn

Ḥâṭırı maṭla´-ı hürşîd-i dıraḥşân-ı suhan

matla´-ı hürşîd-i enverdür:

1. maṭla´-ı hürşîd-i enverdür:-dür

Kaside 19

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

En nurlu güneşin doğduğu yer.

Leb-i mu‘ciz-beyānı mevrīd-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rūşen-zāmīri maṭla‘-ı hūrşīd-i enverdūr

maṭla‘-ı mīhr-i cihān-tāb-ı sa‘ādetdür:

1. **maṭla‘-ı mīhr-i cihān-tāb-ı sa‘ādetdür:-dür**
Kaside 55
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Cihānı aydınlatan saadet güneşinin doğuş yeri.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ‘ālī-āstān
Maṭla‘-ı mīhr-i cihān-tāb-ı sa‘ādetdür o bāb

maṭla‘u’l-envār-ı mīhri:

1. **maṭla‘u’l-envār-ı mīhri:-i**
Kaside 56
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Muhabbet nurlarının doğduğu yer.

Maṭla‘u’l-envār-ı mīhri sīne-i erbāb-ı dil
Maḥzenü’l-esrār-ı ihlāşı kulüb-ı ārifīn

maṭlūb:

1. **maṭlūbın:-i, -n**
Gazel 64
Mısra: 5
Talep edilen, istenilen.

Virür her tālibe maṭlūbın ammā ḥazret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

māverā-vı perdeden:

1. **māverā-yı perdeden:-den**
Kaside 11
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Perdenin gerisi, arkası.

Çıkarıdı māverā-yı perdeden ta‘zīm ile devrān
Tutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u dirāşşānī

māye alsā:

1. **māye alsā:-sa**
Kaside 38
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Mayalanmak.

Yem-i cūdından alsā māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḥār-ı ḥuşk üzre şükūfe yerine dirhem

māye-i āsāviş-i ‘ālem:

1. **māye-i āsāviş-i ‘ālem:**

Kaside 41

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Dünyanın huzur ve güven cevheri, gücü.

Reşh-i kalemī māye-i āsāviş-i ‘ālem
Ḥ‘ān-ı keremī şofra-yı yağmā-yı zamāne

māye-i feyz-i cereyāndur:

1. **māye-i feyz-i cereyāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

*Akış feyzinin mayası (söz denizini harekete
getiren, coşturan maya).*

Ey şāh-ı kerem-pişe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḥane māye-i feyz-i cereyāndur

māye-i feyz-i ḥayāt-ı ebedī:

1. **māye-i feyz-i ḥayāt-ı ebedī:**

Kaside 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ebedi hayat feyzinin mayası.

Māye-i feyz-i ḥayāt-ı ebedī neşve-i mey
Menşe’-i ḥikmet-i devr-i ezeli gerdiş-i cām

māye-i iksīr-i murād:

1. **māye-i iksīr-i murād:**

Kaside 40

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Arzu iksirinin mayası.

Feyz-i reşh-i kalemī māye-i iksīr-i murād
Bez-i dest-i keremī mā-ḥaşal-i ma‘den ü yemm

mazhar:

1. **mazhardur:-dur**

Kaside 19

Mısra: 84

Ulaşan, erişen, nail olan.

Ola dā‘im serīr-i saltanatda ḥurrem u ḥandān
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti‘dāda mazhardur

2. **mazhar:**

Kaside 36

Mısra: 17

Ulaşan, erişen, nail olan.

Görünce zāt-ı şerīfuñ bu devlete mazhar
Edā-yı midḥatūñ oldı dile bir emr-i ehemem

mazhar düşebilsem:

1. **mazhar düşebilsem:**-ebil, -se, -m

Kaside 60

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak.

Vâkı' a lutfuña mazhar düşebilsem umarın

Reşk ide mertebeme şadr-nişinân-ı suhan

mazhar ola:

1. **mazhar ola:**-a

Kaside 20

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak, nail olmak.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilünde

Geh ola her biri hüsni kabül-ı tab'uña mazhar

mazhar olavdı:

1. **mazhar olavdı:**-a, -y, -dı

Kaside 18

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak, nail olmak.

Olaydı nâmiye ger feyz-i isti'dādına mazhar

Gülerdi goncalar ne söylese tütü-i güyâyâ

mazhar-ı 'âlem:

1. **mazhar-ı 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Âlemin bildiği, herkesçe bilinen.

Da'vâma yeter şahid-i 'âdil bu kaşide

İşbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

mazhar-ı âsârı oldı:

1. **mazhar-ı âsârı oldı:**-dı

Kaside 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eserlerine, tesirlerine nail olmak.

Zihî talî'a-i feyz-i sa'âdet-i tâli'

Ki oldı mazhar-ı âsârı bende vü âzâd

mazhar-ı 'âtıfet-i zıll-ı Hudây oldı:

1. **mazhar-ı 'âtıfet-i zıll-ı Hudây oldı:**-dı

Gazel 116

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sultanın ihsanına, keremine nail olmak.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi

Mazhar-ı 'âtıfet-i zıll-ı Hudây oldı yine

mazhar-ı eltfâf idüp:

1. **mazhar-ı eltfâf idüp:**-üp

Kaside 32

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Lütuflara eriştirmek.

Nite ki mazhar-ı eltfâf idüp cihânı Hudâ

Vire her itdüğü lutfâ kifâyet-i ta'mîm

mazhar-ı feyz-i firâset u fehmi olsa:

1. **mazhar-ı feyz-i firâset u fehmi olsa:**-sa

Kaside 29

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Anlayışın, idrakin feyzine erişmek, nail olmak.

Ger olsa mazhar-ı feyz-i firâset u fehmi

Olurdu kıabil-i aḡz-ı hikem nihâd-ı cemâd

mazhar-ı feyz-i hevâ-yı mekrümeti olsa:

1. **mazhar-ı feyz-i hevâ-yı mekrümeti olsa:**-sa

Kaside 32

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Cömertliğin havasının feyzine nail olmak // ihsanına erişmek.

Ger olsa mazhar-ı feyz-i hevâ-yı mekrümeti

Olurdu ebr-i bahâr-ı cinân duḡân-ı caḡîm

mazhar-ı havr ü şer-i 'âlem olan:

1. **mazhar-ı havr ü şer-i 'âlem olan:**-an

Kaside 23

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Âlemin şerrinin ve hayrının tecelli yeri olmak.

Virsem ne 'aceb hükmini ger medḡ ile hicvün

Âdemdür olan mazhar-ı havr ü şer-i 'âlem

mazhar-ı ihsân-ı suhan eylememiş:

1. **mazhar-ı ihsân-ı suhan eylememiş:**-me, -miş

Kaside 60

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Söz lütfuna eriştirmek (sözden anlama ihsanına eriştirmek).

Anı taksîm idicek ḡazret-i Feyyâz-ı ezel

Herkesi eylememiş mazhar-ı ihsân-ı suhan

mazhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhānī:

1. mazhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhānī:

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlahî ihšana ve kereme nail olmuş.

Hâris-i memleket ü dîn ü medâr-ı İslâm

Mazhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhānī

mazharı ola:

1. mazharı ola:-a

Kaside 14

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Erişmek, nail olmak.

Başla şimden şoñra ey Nef'î du'â-yı devlete

Bir du'â it kim ola hüsn-i kabûlüñ mazharı

mazhar-ı sırr-ı celâl-i Rabb-i rahîm olmuş:

1. mazhar-ı sırr-ı celâl-i Rabb-i rahîm olmuş:-miş

Kaside 32

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Rahim olan Allah'ın azametinin /yüceliğinin
sırrının tecelli ettiği yer.*

O şadr-ı kevkebe-güster ki 'adl için olmuş

Vücûdî mazhar-ı sırr-ı celâl-i Rabb-i rahîm

mazhar-ı sırr-ı ehad:

1. mazhar-ı sırr-ı ehad:

Kaside 55

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ehadîyet sırrına nail olan.

Muzhîr-i şer'-i Muḥammed mazhar-ı sırr-ı ehad

Zâhir u bâtında zât-ı Aḥmede nâ'ib-menâb

mazhar-ı sırr-ı kemâl-i kerem-i Rabb-i mecîd:

1. mazhar-ı sırr-ı kemâl-i kerem-i Rabb-i mecîd:

Kaside 54

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Yüce Allah'ın mükemmel cömertliğinin sırrına
nail olan.*

Hâkim-i maḥkeme-i şer'-i şerîf-i nebevî

Mazhar-ı sırr-ı kemâl-i kerem-i Rabb-i mecîd

mazmûn:

1. mazmûnlar:-lar

Gazel 73

Mısra: 9

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Ne mazmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î

Yine bir tarz-ı hâş u tâze icâd itdügin görsek

2. mazmûnı:-ı

Kaside 4

Mısra: 6

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Her nükte-i ḥafî ki kelâmumda derc olur

Mazmûnı dest-i 'âleme bir dâstân virür

3. mazmûnı:-ı

Kaside 7

Mısra: 3

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Ya'ni yâ vaḥy ola mazmûnı anuñ yâ ilhâm

Bunı faşl itmede aḥbâb ideler baḥş-i 'azîm

4. mazmûnı:-ı

Kaside 32

Mısra: 82

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Kemâl-i naḫş-ı hünerdür o güne fikr anuñ

İder taḥayyüli mazmûnı süst ü nazmı saḳîm

5. mazmûnı:-ı

Kaside 49

Mısra: 95

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Alur levḥ-i kaderden cezbe-i fikr ile mazmûnı

Tabî'at zâtuñı ta'rife ḥaşr itdükce güftârı

6. mazmûnlar:-lar

Kaside 49

Mısra: 93

Nükteli, sanatlı, ince söz.

Edâsı âb içinde yer yer âteş-pâre mazmûnlar

'Aceb mi itse Nef'î nazm ile da'vâ-yı şehḥârı

7. mazmûnunu:-u, -n, -ı

Kaside 1

Mısra: 41

Kastedilen asıl mana, gizli anlam.

Her ne söylersem kaḫâ mazmûnunu işbât ider

Anı bilmez ki ḫıṭâb-ı imtiḥânîdur sözüüm

8. mazmûnını:-ı, -n, -ı

Kaside 7

Mısra: 19

Kastedilen asıl mana, gizli anlam.

Çeke maẓmūnını fehm itmede bir nūkte-şinās
Ne kadar dikkāt iderse o kadar renc-i elīm

9. **maẓmūnı:-ı**

Kaside 7

Mısra: **15**

Kastedilen asıl mana, anlam, kavram.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe maẓmūnı
Nice ma'nā-yı düristin boza bir lafz-ı sakīm

maẓmūn-ı fikri:

1. **maẓmūn-ı fikri:-ı**

Kaside 6

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin meali, anlamı.

Dest ü tab'ın ebr ü deryādūr diyen gāfillerūn
Dā'imā maẓmūn-ı fikri böyle bī-ma'nā mıdır

maẓmūn-ı hafiden:

1. **maẓmūn-ı hafiden:-den**

Kaside 33

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gizli mana.

Bir dil ki bu maẓmūn-ı hafiden ola gāfil
Dil midür o mecmū'a-i taşvīr-i hevādūr

maẓmūn-ı hat-ı dil-ber-i ferhunde-likādūr:

1. **maẓmūn-ı haṭ-ı dil-ber-i ferhunde-likādūr:-dur**

Kaside 33

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Mübarek yüzlü güzelin ayva tüylerinin meali,
manası.*

Ol nūkte ki endīşesi taḥkīk-nümādūr
Maẓmūn-ı haṭ-ı dil-ber-i ferhunde-likādūr

maẓmūn-ı medhūnı:

1. **maẓmūn-ı medhūnı:-ü, -ñ, -ı**

Kaside 32

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Övgü manası, mefhumu.

Ne söz ki olmaya maẓmūn-ı medhūnı müş'ir
Olur ḥayālī dile irtikāb-ı şuğl-ı zemīm

ma'zūr:

1. **ma'zūrdur:-dur**

Gazel 130

Mısra: **3**

Mazereti olan, mazeretli.

Zāhid-i şad-sāle mest olsa yine ma'zūrdur
Zūhd ü taḫvāya gelür zirā ḥalel nev-rūzda

2. **ma'zūrdur:-dur**

Kaside 15

Mısra: **10**

Mazereti olan, mazeretli.

Bu demde kim şām u şeh̄er mey-ḥāne bāğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zūrdur Şeyḥu'l Ḥarem

3. **ma'zūrı:-ı**

Kaside 34

Mısra: **32**

Mazereti olan, mazeretli.

'Aceb mi āsmāne ser-fürü itmezse 'ömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rübān ma'zūrı

ma'zūr ola:

1. **ma'zūr ola:**

Kaside 43

Mısra: **71**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak,
affedilmek.*

Kuşūr itdimse ger ma'zūr ola vaşf-ı cemilūnde
Reh-i mecrā-yı feyz olmuşdı gāyet insidād üzre

2. **ma'zūr ola:-a**

Kaside 46

Mısra: **67**

Kelime Tipi:

*Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak,
affedilmek.*

Hele ma'zūr ola medhūnde olan taḫşīrüm
İnkisār ile denen sözde olur gāss ü semīn

3. **ma'zūr ola:-a**

Kaside 59

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

*Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak,
affedilmek.*

Ma'zūr ola medhūnde olan 'aciz u kuşūrüm
Tab'um nice demdür ki leked-ḥürde-i gāmdur

ma'zūr tut:

1. **ma'zūr tut:**

Kaside 40

Mısra: **76**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mazur görmek, kusura bakılmamak, hoş görmek,
bağışlamak, affetmek.*

İ'tikādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
'Özr-i taqşürümü ma'zür tüt ey kân-ı kerem

2. **ma'zür tüt:**
Gazel 110
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

'Aşıkun gönlüne bak mir'ata bakmağsa ğaraz
Yoğdur ey meh ol şafā ma'zür tüt āyinede

3. **ma'zür tüt:**
Kaside 26
Mısra: 80
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

Lāf iderse eger ihşān ile
Anı ma'zür tüt ey şāh-ı kerīm

4. **ma'zür tüt:**
Kaside 41
Mısra: 75
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

Ma'zür tüt evşāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şive-i bī-cāy-ı zamāne

ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur:

1. **ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur:-dur**
Gazel 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Mestāne niyāz eylese Nef'ī n'ola yāre
Ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur güneş-i mest

2. **ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur:-dur**
Gazel 25
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Cibrili helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur güneş-i mest

3. **ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur:-dur**
Kaside 33
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Biz mest-i serāsime-i cām-ı mey-i 'aşkuz
Mestün sözi ma'zür-ı kirām-ı 'uçalādur

me'āb olalı:

1. **me'āb olalı:-alı**
Kaside 31
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Sığınak /sığınacak yer olmak.

Āsmān semt-i müdürāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremün ehl-i dil ü tab'a me'āb

mehhüt kalur:

1. **mehhüt kalur:-u, -r**
Mesnevi 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Hayran kalmak, şaşkınlığa düşmek.

Taklīd idemez itse kalur şerm ile mehhüt
Elmāsdan olursa eger hāme-i Yākūt

mebzül olsun:

1. **mebzül olsun:-sun**
Kaside 24
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bir şeyin çok fazla olması, bol bol bulunması.

Tek sitem eylemesün baña ço mebzül olsun
Bir alay gāv u hāra ni'met-i erzān-ı felek

mecāl:

1. **mecāl:**
Kaside 35
Mısra: 112
İmkân, fırsat.

Havfidür dā'im anuñ nesr-i felekde komayın
Şüret-i kase-i Çinî gibi pervāze mecāl

2. **mecāl:**
Kaside 35
Mısra: 26
Güç, kuvvet, takat.

İhtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāt ile semā' itmemeye var mı mecāl

mecāl kalmasa:

1. **mecāl kalmasa:-sa**
Kaside 44
Mısra: 77
Kelime Tipi: **Deyim**
Mecāl kalmamak; güç kalmamak, güçsüzleşmek.

Qalmasa ger per-i şāhīn hayālinde mecāl
Tār-ı endişe ile dāme çeker 'Ankāyı

mecâz:

1. mecâz:

Kaside 57

Mısra: 72

Gerçek olmayan, hakikat dışı.

İ‘tibâr itse de nazm ehline eşrâfi ide
İ‘tibâr-ı müteşâbih ne hâkîkat ne mecâz

meclis:

1. meclis:

Kaside 34

Mısra: 29

Oturulacak, toplanılacak yer.

Dem-â-dem şofra-i ni‘met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa mahzûrî

2. meclisüñ:-ü, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Dil-güşâdur meclisüñ gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senüñ hâkîkında hep efsânedür

3. meclis:

Gazel 4

Mısra: 12

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Hem eyle dâ‘imâ himmet ki hâlî turmasun yârân
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

4. meclis:

Kaside 26

Mısra: 46

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü ma‘reke de mişli ‘adīm

5. meclisde:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu II içki meclisi.

Başlasañ meclisde devre sāgar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāğ-ı bezm-i ‘işret-hānesin

6. meclise:-e

Gazel 121

Mısra: 9

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Bāde bu gūne şafā virmez idi meclise ger
Bulmasağ Nef‘i-i pākīze-edāyı bu gice

7. meclisde:-de

Gazel 124

Mısra: 3

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem‘ üstine pervāz mestāne

8. meclisimüz:-i, -müz

Gazel 144

Mısra: 1

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāgar idi şem‘ idi pervāne idi

9. meclisde:-de

Kaside 8

Mısra: 43

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Düşse bir meclisde ger yād-ı şafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyz-i āb-ı çeşme-i hayvān bulur

10. meclisde:-de

Kaside 15

Mısra: 54

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Cümle hünerden bā-naşīb sırr-ı ‘aceb şun‘-ı garīb
Meclisde şūh u dil-firīb cenk idicek şir-i ücem

11. meclisümde:-ü, -m, -de

Kaside 32

Mısra: 94

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

İşitse nükte-i pür-ma‘ānī-i kelāmum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yār u nedīm

12. meclisinden:-i, -n, -den

Kaside 56

Mısra: 32

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı hayāt
Meclisinden bir hikāyet ravza-i huld-ı berīn

13. meclisüñ:-üñ

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece gam bulmadım

14. **meclisine:-i, -n, -e**

Kaside 21

Mısra: 28

Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Kozazdı meclisine tıgsız Dil-ārāmı

meclis-efrüz-ı Cem:

1. **meclis-efrüz-ı Cem:**

Kaside 37

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Cem'in meclisini aydınlatan.

Şaf-der-i şadr-nişin āşaf-ı 'ālī-meşreb
Meclis-efrüz-ı Cem ü ma'reke-perdāz Peşeng

meclis-efrüz-ı harīm-i luṭf u cūd:

1. **meclis-efrüz-ı harīm-i luṭf u cūd:**

Kaside 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cömertlik ve iyilik haremını aydınlatan.

Merhabā ey meclis-efrüz-ı harīm-i luṭf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḫsān u şevāb

meclis-efrüz-ı şavāb:

1. **meclis-efrüz-ı şavāb:**

Kaside 55

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sevabın meclis aydınlatıcılığı.

Ol ki şem'-i rüşen-i pür-tāb-ı nūr-ı re'yidür
Ḥānmān-süz-ı ḫaṭā vü meclis-efrüz-ı şavāb

meclis-i erbāb-ı dil:

1. **meclis-i erbāb-ı dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Gönül erbabının bulunduğu meclis // âşıklar meclisi.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḫza sensiz olmasın
Ḥürmetüñ inkār iden 'ālemde ḫürmet bulmasın

meclis-i ḫāşşına:

1. **meclis-i ḫāşşına:-i, -n, -a**

Kaside 25

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Hususi, özel meclis.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözün fehm eylemez
Bulsa ruḫşat meclis-i ḫāşşına 'aḳl-ı müstefād

meclis-i iḳbāline:

1. **meclis-i iḳbāline:-i, -n, -e**

Kaside 12

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Saadet meclisi.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmağa
Cevheriyim bu ḡazel zīb-i dükānumdur benüm

meclis-i 'irfān-ı İlähīde:

1. **meclis-i 'irfān-ı İlähīde:-de**

Kaside 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İlahî irfan meclisi.

Böyle bir mu'cize-perdāz-ı maḫal-güye sezā
Olsa ger meclis-i 'irfān-ı İlähīde nedim

meclis-i mestān-ı suḫan eylemiş:

1. **meclis-i mestān-ı suḫan eylemiş:-miş**

Kaside 60

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Söz sarhoşlarının meclisi hâline getirmek.

Neş'e-i sāḡar-ı ṭab'ında olan ḫālet ile
Eylemiş 'ālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

meclis-i rindāna:

1. **meclis-i rindāna:-a**

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rintler meclisi, toplantısı.

Pür-şafā dā'im dili bir şūḫ hem-demdür kadeḫ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḫremdür kadeḫ

meclis-i rindāne:

1. **meclis-i rindāne:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Rintler meclisi // dünya işlerini önemsemeyen
rintlerin içki, eğlence meclisi.*

Zevḳe dā'irdür şafā-yı ḫālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḫrem ḡayrıya bigānesin

meclis-i şad-güne-ni' amdür:

1. meclis-i şad-güne- ni' amdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüz türlü nimetle dolu meclis.

Yâ devr-i felek sâkî-i şahbâ-yı tarabdur
'Âlem aña bir meclis-i şad-güne ni' amdür

meclis-i şahenşeh-i nev-rûza:

1. meclis-i şahenşeh-i nev-rûza:-a

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nevruz padişahının meclisi.

Bezm-i bâğ içre dönüp bir şem'-i cem'-efrûza gül
Virdi revnağ meclis-i şahenşeh-i nev-rûza gül

mecmû 'a:

1. mecmû 'adur:-dur

Kaside 38

Mısra: 83

*İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazıların
bulunduğu metin.*

Hayâl-i fikr-i evşafuñla bir mecmû 'adur hâtır
Hevâ-yı hüsn-i ahlâkuñla bir gülzârdur sinem

2. mecmû 'adur:-dur

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 12

*Düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir
araya getirilmiş şeylerin tamamı.*

Hem-dem-i şâh-ı cihân olsa 'aceb mi rûz u şeb
Zâtu bir mecmû 'adur ahlâk-ı nâ-mahşûrdan

mecmû 'a-i esrâr-ı dîvân-ı Kemâl:

1. mecmû 'a-i esrâr-ı dîvân-ı Kemâl:

Kaside 14

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Kemâl'in divanındaki sırların tamamı (Kemâl-i
İsfahânî, İran'ın en büyük şairlerinden biri olup, o
zamana kadar duyulmamış sözlerin sahibi
olduğundan kendisine "Hallâku'l-Ma'ânî (manalar
yaratıcısı) denmiştir).*

Harfidür mecmû 'a-i esrâr-ı dîvân-ı Kemâl
Noktasıdır mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî

mecmû 'a-i gülden:

1. mecmû 'a-i gülden:-den

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül yaprakları // sevgilinin yanağı.

Bir gazel okıdı mecmû 'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühını gâyetde pesend itdi şabâ

mecmû 'a-i pür-intihâb:

1. mecmû 'a-i pür-intihâb:

Kaside 15

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

*Seçmelerle dolu dergi, seçme şiirlerden oluşan
mecmua.*

Nice kaşide bir kitâb mecmû 'a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu'l-htâb her beyti bir genc-i hikem

mecmû 'a-i râz-ı nihânîdür:

1. mecmû 'a-i râz-ı nihânîdür:-dür

Kaside 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gizli sırların toplandığı mecmua.

Bînde bir ma'nâyı nazm itmeme yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmû 'a-i râz-ı nihânîdür sözüm

mecmû 'a-i sırr-ı İlahîdür:

1. mecmû 'a-i sırr-ı İlahîdür:-dür

Kaside 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İlahî sırlar mecmuası.

'Aceb mecmû 'a-i sırr-ı İlahîdür hakikatde
Ki her ne güne isti'dâd dirseñ anda peydâdur

mecmû 'a-i taşvîr-i hevâdur:

1. mecmû 'a-i taşvîr-i hevâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hevesin anlatıldığı /resmedildiği mecmua // arzu
ve isteklerle dolu kitap // kalp.*

Bir dil ki bu mazmûn-ı hafiden ola gâfil
Dil midür o mecmû 'a-i taşvîr-i hevâdur

Mecnûn:

1. mecnûn:

Gazel 19

Mısra: 9

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı,
Kays.*

Mecnûn ne bilür kâ'ide-i nâz u niyâzı
'Âşık mı şanur kendin o meczûb-ı maḥabbet

2. Mecnûn:

Kaside 44

Mısra: 69

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı,
Kays.*

Görse ger şâhid-i mazmûnumı düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

3. mecnûn:

Gazel 83

Mısra: 9

Çılgın, deli, divâne.

Mecnûn gibi yok silsile-cünbânlığa tâkat
Hem minnet-i imdâd-ı şabâyı çekemez dil

4. mecnûn:

Gazel 96

Mısra: 7

Çılgın, deli, divâne.

Zülfine bend itmesün yâ n'eylesün Mecnûn gibi
Zabta kâdir olmayan 'âşık-ı dil-âvâresin

5. Mecnûn:

Gazel 84

Mısra: 6

*Delice seven, tutkun // Leylâ ile Mecnûn
hikâyesinin erkek kahramanı (aşkından çöllere
düşmesi bakımından Mecnun gibi anlamında).*

Çoyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnûn ise de 'aşka bigâne midür bilmem

6. mecnûnı:-ı

Kaside 47

Mısra: 98

Çılgın, deli, divâne.

Olur mı şâhid-i ḥulkuñ gibi 'âlemdede bir dil-ber
Ki zencir-i cünûn-ı zülfînüñ mecnûnı Leylâdur

7. mecnûn:

Kaside 58

Mısra: 52

Tutkun, âşık.

Şafâ-yı şoḥbet-i ḥâşına kudsiyân müştâk
Cemâl-i şâhid-i re'yine 'akl-ı küll mecnûn

mejnûn-ı 'aşkı olmasa:

1. mejnûn-ı 'aşkı olmasa:-ma, -sa

Kaside 52

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Aşkın mecnunu /divanesi olmak.

Olmasa mecnûn-ı 'aşkı ol mehûñ ger âsmân
Nesr-i tã'ir eylemezdi başı üzre âşyân

Mecnûn-ı melâmet-dide:

1. Mecnûn-ı melâmet-dide:

Kaside 17

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kınanmış, ayıplanmış Mecnun.

Görse ger bunları Mecnûn-ı melâmet-dide
Yâdına gelmez idi bir daḥi ḥüsn-i Leylâ

mecrûh:

1. mecrûh:

Gazel 16

Mısra: 7

Yaralanmış, yaralı // kırgın, incinmiş.

Tiğ-ı ser-tiz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol ḥançer-i bürrâna hep

meznûb-ı maḥabbet:

1. meznûb-ı maḥabbet:

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Muḥabbet delisi, aşk ile akli başından gitmiş
olan.*

Mecnûn ne bilür kâ'ide-i nâz u niyâzı
'Âşık mı şanur kendin o meczûb-ı maḥabbet

medâr:

1. medâr:

Kaside 24

Mısra: 85

Sebeb.

Ḥayr eger şer ne medâr üzre olursa dâ'ir
Fevri 'aksine döner re'y-i peşimân-ı felek

2. medâr:

Kaside 51

Mısra: 82

Dayanak, destek.

Ki bu ma'nâ idi ḥâṭırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

medâr-ı âsmân ola:

1. medâr-ı âsmân ola:-a

Kaside 62

Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün yörüngesi olmak.

Tâ kim zemîn ile zamân ola medâr-ı âsmân
Tâ kim bahâr ile hâzân dehri kıla pür-tâb u teb

medâr-ı dîn ü dünyâdur:

1. medâr-ı dîn ü dünyâdur:-dur

Kaside 47
Mısra: 140
Kelime Tipi: -
Dinin ve dünyanın dayanağı/ din ve dünya hayatının güvencesi.

Hudâ hıfz eyleye dâ'im hatâlardan belâlardan
Vücüd-i bî-nazîrin kim medâr-ı dîn ü dünyâdur

medâr-ı fikrüm:

1. medâr-ı fikrüm:-ü, -m

Kaside 51
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Düşüncenin dayanağı.

Ki bu ma'nâ idi hâfırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

medâr-ı İslâm:

1. medâr-ı İslâm:

Kaside 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
İslamın yardımcıısı.

Hâris-i memleket ü dîn ü medâr-ı İslâm
Maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhânî

medâr-ı kevkebe-i ihtişâm-ı Cemşîdî:

1. medâr-ı kevkebe-i ihtişâm-ı Cemşîdî:

Kaside 30
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Cemşid'in büyüklük yıldızının yörüngesi.

Medâr-ı kevkebe-i ihtişâm-ı Cemşîdî
Dilir-i ma'reke-i 'arşa-i Nerîmânî

medâr-ı maşlahat-ı mülk-i maşrık u mağrib:

1. medâr-ı maşlahat-ı mülk-i maşrık u mağrib:

Kaside 32
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı memleketlerinin dirliğinin /düzeninin dayanağı.

Medâr-ı maşlahat-ı mülk-i maşrık u mağrib
Penâh-ı salţanat-ı şehryâr-ı heft-iklîm

medâr-ı medh ide:

1. medâr-ı medh ide:-e

Kaside 30
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Övme vesilesi, övme sebebi etmek.

Hemişe tâ ki suhan-perverân-ı pâk-edâ
Medâr-ı medh ide bir şadr-ı şâhib-iz'ânî

medâr-ı memleket:

1. medâr-ı memleket:

Kaside 27
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Memleketin dayanağı.

Penâh-ı salţanat ehl-i vilâyet hâris-i devlet
Medâr-ı memleket mesned-fürüz-ı kâr-fermâyî

medâr-ı memlekettür:

1. medâr-ı memlekettür:-dür

Kaside 47
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Memleketin dayanağı.

Penâh-ı salţanatdur kahramân-ı dîn ü devletdür
Medâr-ı memlekettür kâmkâr-ı kişver-ârâdur

medâr-ı nizâm-ı cihân-ı bî-bünyâd:

1. medâr-ı nizâm-ı cihân-ı bî-bünyâd:

Kaside 29
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Temelsiz dünyanın düzeninin dayanağı.

Bülend-mertebe Şadrâ müşîr-i Cem-âdrâ
Eyâ medâr-ı nizâm-ı cihân-ı bî-bünyâd

medâr-ı sebab-i naks-ı riyâdur:

1. medâr-ı sebab-i naks-ı riyâdur:-dur

Kaside 33
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Riya eksikliğinin sebebinin dayanağı, iki yüzlü olmama sebebinin dayanağı.

Zühhâda vebâl ise eger 'aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebab-i naks-ı riyâdur

medâr-ı şeref-i kevkebe-i hâkânî:

1. medâr-ı şeref-i kevkebe-i hâkânî:

Kaside 3

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

*Hükümdarlık yıldızının şeref vesilesi,
hükümdarlık makamına şeref kazandıran.*

Hüsvavâ pâdişehâ mihr-i kevâkib-sipehâ
Ey medâr-ı şeref-i kevkebe-i hâkânî

medâr-ı şeref-i kilik ü rakamdur:

1. medâr-ı şeref-i kilik ü rakamdur:-dur

Kaside 59

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Kalemin ve yazı yazmanın şeref vesilesi.

Takrîri kemâl-i hüner-i nuṭṭ u zebândur
Tahrîri medâr-ı şeref-i kilik ü rakamdur

medâr-ı zindegî-i cân-ı lutf u cism-i kerem:

1. medâr-ı zindegî-i cân-ı lutf u cism-i kerem:

Kaside 36

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Cömertlik cisminin ve ihsan ruhunun canlılık
sebebi.*

O kim reşâşe-i âb-ı hayât meşrebidür
Medâr-ı zindegî-i cân-ı lutf u cism-i kerem

meddâh-ı şâhenşâh-ı cihan-gîr ü muzafferdür:

**1. meddâh-ı şâhenşâh-ı cihan-gîr ü muzafferdür:-
dür**

Kaside 19

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Zafer kazanmış, dünyayı zaptetmiş büyük
hükümdarı öven, metheden.*

Nice a'dâya gâlib olmasun Nef'i-i bî-pervâ
Ki meddâh-ı Şâhenşâh-ı cihan-gîr ü muzafferdür

meded:

1. meded:

Gazel 4

Mısra: 6

Yardım, lutf.

Hümâr öldürdi hem gam cânumuzdan eyledi bîzâr
Meded yok mı bize ey sâkî-i şâhib-kerem şahbâ

2. meded:

Gazel 94

Mısra: 6

Yardım, lutf.

İhtiyârım gider elden göricek her yârı
'Arz-ı hâle meded olmazsa nihâni severim

3. meded:

Gazel 31

Mısra: 2

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir gam-ı cângâh meded

4. meded:

Gazel 31

Mısra: 4

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Ġarazuñ cân ise ger gamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-ḥ'âh meded

5. meded:

Gazel 31

Mısra: 6

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Zâbt-ı âh eylemedür 'âşıka evvel çâre
Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

6. meded:

Gazel 124

Mısra: 9

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Meded tîg-i zebânından şakınsun gamze-i sâkî
Söze geldükce Nef'i-i suḥan-perdâz mestâne

7. meded:

Gazel 31

Mısra: 1

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir gam-ı cângâh meded

8. meded:

Gazel 31

Mısra: 1

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firâkuñ meded ey mâh meded
Görmedim buncılayın bir gam-ı cângâh meded

9. meded:

Gazel 31

Mısra: 16

Lutf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Ḳaldum ayaḳda perişân u mükedder ahvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

10. **meded:**

Kaside 15

Mısra: 29

Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

11. **meded:**

Kaside 15

Mısra: 2

Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Esdî nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubh-dem
Açşun bizüm de gönlümüz sākī meded şun cām-ı
Cem

meded eyler:

1. **meded eyler:-r**

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Ne çäre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne fāli'üm meded eyler vişäle fırsat olur

2. **meded eyler:-r**

Kaside 59

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Hep feyz-i İllāhī meded eyler baña yoħsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm katı kemdür

meded evleve:

1. **meded eyleye:-y, -e**

Gazel 31

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Böyle dermāndelerün derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

meded ider:

1. **meded ider:-er**

Gazel 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Hāfiz-ı genc-i kerem hāzret-i Aħmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

meded itnese:

1. **meded itnese:-me, -se**

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Dāğlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itnese her gāh meded

2. **meded itnese:-me, -se**

Gazel 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Çin-i zülfüñde giriftār qalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı şabā itnese nā-gāh meded

meded itmez:

1. **meded itmez:-mez**

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Hāl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'î
Himmet-i Āşaf-ı şāhib-dil-i āgāh meded

meded-i himmetiyle:

1. **meded-i himmetiyle:-i, -y, -le**

Kaside 29

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Lütfun yardımı.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saħ-ı semāvāta sāye-i şimşād

medeng olur:

1. **medeng olur:-u, -r**

Kaside 37

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ağaç anahtar olmak.

Feyz-i ihsānuñı yād eylese bir şā'ir olur
Hāmesi kufl-ı der-i genc-i ma'āniye medeng

medh:

1. **medhüñe:-ü, -n, -e**

Kaside 44

Mısra: 57

Övme, övgü.

Her biri tā o kadar medhüñe meftün olmuş
H'āba varsa görür elde kalem-i güyāyı

2. medh:

Kaside 5

Mısra: 84

Övme, övgü.

Ne deñlü da 'vi-i nazm eylesem zîrâ ne mümkündür
Ki haq işbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

3. medh:

Kaside 10

Mısra: 121

Övme, övgü.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü genânı
Tağdîm-i du'â-yı şeb ü vird-i seher eyler

4. medh:

Kaside 11

Mısra: 73

Övme, övgü.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî

5. medhine:-i, -n, -e

Kaside 14

Mısra: 77

Övme, övgü.

Sihr iderdüm medhine geldükce ammâ n'eyleyin
Eylemiş Haqq vaşfuñı kayd- ı taşavvurdan beri

6. medhini:-i, -n, -i

Kaside 17

Mısra: 60

Övme, övgü.

Birisi dañi Ağa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medhini bu güne edâ

7. medhüne:-iñ, -e

Kaside 21

Mısra: 61

Övme, övgü.

Gelince medhüne tağşîr ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgârüñ âlâmı

8. medhe:-e

Kaside 22

Mısra: 16

Övme, övgü.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe ağâzı

9. medh:

Kaside 23

Mısra: 71

Övme, övgü.

Virsem ne 'aceb hükmini ger medh ile hicvüñ
Âdemdür olan mazhar-ı hayr ü şer-i 'âlem

10. medhin:-i, -n

Kaside 26

Mısra: 84

Övme, övgü.

Nice mağrûr u za'im olmaz kim
Şeb u rüz eyleye medhin taşmîm

11. medhini:-i, -n, -i

Kaside 26

Mısra: 72

Övme, övgü.

Qalemi şa'şâ'a-i mihre döner
Medhini her kim iderse terkim

12. medhüne:-ü, -ñ, -e

Kaside 26

Mısra: 77

Övme, övgü.

Ne dise medhüne lâyıkdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazîm

13. medh:

Kaside 29

Mısra: 99

Övme, övgü.

Olunca medh ü genâsına haşr idüp nazmum
Qoyam zamânedede i'câz-ı nuţk ile bir ad

14. medhüne:-ü, -ñ, -e

Kaside 29

Mısra: 103

Övme, övgü.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhüne gör
Ne aşinâ kıla reşk itmedük cihânda ne yâd

15. medhin:-i, -n

Kaside 36

Mısra: 48

Övme, övgü.

Hadîş-i tîğımı zıkr idemez zebân zîrâ
Yazınca medhin olur ser-te-ser bürîde qalem

16. medhünde:-ü, -ñ, -de

Kaside 38

Mısra: 80

Övme, övgü.

Ġarâz 'arz-ı hulûş u bezl-i maqdûr itmedür yoħsa
Olur haq üzre medhünde zebân-ı nâţıka ebkem

17. medhüni:-ü, -ñ, -i

Kaside 39

Mısra: 26
Övme, övgü.

Eşküyâ lutfuñı zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhüñi ammâ tahrîr

18. **medhüñi**:-ü, -ñ, -i
Kaside 39
Mısra: 72
Övme, övgü.

Olmasam ger gam-ı dehr ile perîşân-hâtır
Medhüñi böyle mi eylerdi zebânüm ta'bir

19. **medhüñi**:-ü, -ñ, -i
Kaside 40
Mısra: 81
Övme, övgü.

Mümkün olaydı eger medhüñi haq üzre edâ
Ben iderdüm yine yâ nâtiqa-i endişem

20. **medhüñi**:-ü, -ñ, -i
Kaside 42
Mısra: 71
Övme, övgü.

Ömri olunca yazamaz medhüñi
Münşî-i çâpük-kalem-i rûzgâr

21. **medhüñi**:-ü, -ñ, -i
Kaside 42
Mısra: 75
Övme, övgü.

Böyle mi eylerdim edâ medhüñi
Olmasa muhkem şamem-i rûzgâr

22. **medhüñde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 44
Mısra: 65
Övme, övgü.

Çuvvet-i tab'ımı medhüñde olan 'aczümi gör
Bilesin tâ ne imiş şu 'bede-i Mevlâyı

23. **medhüñde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 46
Mısra: 67
Övme, övgü.

Hele ma'zûr ola medhüñde olan taqşîrüm
İnkisâr ile denen sözde olur gâss ü semîn

24. **medhüñde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 46
Mısra: 71
Övme, övgü.

Ne kaşîde ne gazel nazm ideyin medhüñde
Kim ola her birisi bir dizi lû'lû-yı semîn

25. **medhüñi**:-ü, -ñ, -i
Kaside 46
Mısra: 12
Övme, övgü.

Reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi bir mertebe kim
Medhüñi fikr idenüñ olur edâsı rengîn

26. **medhi**:-i
Kaside 48
Mısra: 80
Övme, övgü.

Nice gūyâ olur gör tab'-ı şūhum
Nice inşâ ider medhi dem-â-dem

27. **medhine**:-i, -n, -e
Kaside 50
Mısra: 37
Övme, övgü.

İdeyin medhine âgâz o kerîmü's-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

28. **medhüñ**:-ü, -ñ
Kaside 51
Mısra: 89
Övme, övgü.

Çapladı medhüñ ile Rûmı sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

29. **medhüñe**:-ü, -ñ, -e
Kaside 52
Mısra: 110
Övme, övgü.

İrişürdi gūşuma âvâz-ı taşsîn-i melek
Medhüñe ger âstânında varup açsam dehân

30. **medhüñle**:-ü, -ñ, -le
Kaside 52
Mısra: 104
Övme, övgü.

Tâb-ı gamdan şu'le-i sūzân olur ağızumda dil
Olmasam medhüñle ger süsen gibi raţbü'l-lisân

31. **medhüñde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 53
Mısra: 73
Övme, övgü.

Haşre dek hâmemi medhüñde iderdim cârî
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mâ qall ü dell

32. **medhüñe**:-ü, -ñ, -e
Kaside 55

Mısra: **65**
Övme, övgü.

Medhûne ma'nen yine itmez kifâyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müstetâb

33. **medhûn**:-ü, -ñ
Kaside 56
Mısra: **61**
Övme, övgü.

Herkesin haddi degül haq üzere medhûn kim eger
Muhtaşar ta'rif olunsa böyle memdûh-ı güzîn

34. **medhûni**:-ü, -ñ, -i
Kaside 57
Mısra: **63**
Övme, övgü.

Medhûni böyle mi eylerdim eger hâtırda
Olmasa âteş-i süzân-ı gam-ı endîşe-güdâz

35. **medhûnde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 59
Mısra: **65**
Övme, övgü.

Ma'zûr ola medhûnde olan 'acz u kuşûrum
Tab'um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

36. **medhûnde**:-ü, -ñ, -de
Kaside 61
Mısra: **49**
Övme, övgü.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medhûnde dil
Şafha-i hâtırdan itdim bir gazel de intiḥâb

38. **medḥ**:
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Övme, övgü.

Bezmüne geldim ise medḥ ü genâdan hâlî
Naş-ı idrâkime ḥaml itme benim sulṭânım

39. **medḥe**:-e
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Övme, övgü.

Şehensâh-ı memâlik-gür ü şâhîn-i şikâr-efgen
Ki medḥe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından

40. **medhinûn**:-i, -nûñ
Kaside 3
Mısra: **71**
Övme, övgü.

Medhinûñ gâyeti yok tayy-ı lisân ide meger
Dimege biñde birin nâṭıka-i insânî

41. **medhûn**:-ü, -ñ
Kaside 51
Mısra: **83**
Övme, övgü.

Yâ virem medhûn ile mülk-i vücûda revnaḥ
Yâ tutam gayret ile râh-ı beyâbân-ı 'adem

medh evlemek:

1. **medḥ evlemek**:-mek
Kaside 27
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Bi-ḥamdi'llâh hüner ḳadrin bilür bir zât-ı kâmilin
Ne lâzım ben ögüp medḥ evlemek bu nazm-ı ḡarrâyı

medh evlemem:

1. **medḥ evlemem**:-me, -m
Kaside 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ evlemem
'Âlemün sermâye-i deryâ vü kânıdur sözüüm

medh evleven:

1. **medḥ evleyen**:-y, -en
Kaside 26
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Seni medḥ evleyen ehl-i ṭab'uñ
Olur endîşesi maḡrûr u za'im

medh idersem:

1. **medḥ idersem**:-er, -se, -m
Kaside 43
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Ḥaḳîkat böyledir ammâ ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbât-ı haḳ güç Âşaf-ı vâlâ-nihâd üzere

medḥ (it):

1. **medḥ**:
Kaside 47
Mısra: **133**
Övmek.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nâda
mağşüdüm
Hakikatdür sözüm sözde murâdım hakkı icrâdur

medh itdügi:

1. **medh itdügi:**-*düg, -i*

Kaside 6

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Övmek.

Bir dıraht-ı ser-firâzi var mı bâğ-ı cennetüñ
Yohsa ancak vâ' izüñ medh itdügi Tübâ midur

medh itmesün:

1. **medh itmesün:**-*me, -sün*

Kaside 47

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Övmek.

Seni medh itmesün yâ n'eylesün ehl-i dil ü dâniş
Ki envâ'-ı mekârimle vücüdın ferd ü yektâdur

medh itmeven:

1. **medh itmeyen:**-*me, -y, -en*

Kaside 35

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Övmek.

Zât-ı pür-cüduñı medh itmeyen ehl-i şab' uñ
Sözi ger sihr-i helâl ise olur vizr ü vebâl

medh ü senâ-yı hazret-i Sultân Murâd:

1. **medh ü senâ-yı hazret-i Sultân Murâd:**

Gazel 85

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

*Sultan Murad hazretlerinin övgüsü, Sultan
Murad hazretlerini övme.*

Medh ü senâ-yı hazret-i Sultân Murâd ile
Şâyeste-i merâsım-i i'zâzdur sözüm

medhal:

1. **medhal:**

Kaside 53

Mısra: **68**

Dâhil olacak yer, karışmak, girilecek yer.

Luţfuñ ol meretebe kim kârgēh-i 'âlemde
Komadı 'illet ü esbâba yeriyle medhal

medh-i bülendümle:

1. **medh-i bülendümle:**-*ü, -m, -le*

Kaside 25

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Yüce övgü.

Ya çıkarısam nâmuñı medh-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevâd

medh-i müstesnâ:

1. **medh-i müstesnâ:**

Kaside 6

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Mükemmel, nadir övgü.

Çarh aña ta'zım idüp İskender-i şânı dimek
Şânına nisbet meger bir medh-i müstesnâ midur

medh-i şâhân-ı cihânbâna:

1. **medh-i şâhân-ı cihânbâna:**-*a*

Kaside 3

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Cihanı koruyan padişahların övgüsü.

İltifât it suhan erbâbına kim anlardur
Medh-i şâhân-ı cihânbâna viren 'unvânı

medh-i şâhenşâh:

1. **medh-i şâhenşâh:**

Kaside 15

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Şahlar şahının övgüsü.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh ü kalem

medh-i şâhenşâh u şehzâde Murâd:

1. **medh-i şâhenşâh u şehzâde Murâd:**

Kaside 18

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Şehzade Murad ve şahlar şahının övgüsü.

Ne mümkün medh-i şâhenşâh u Şehzâde Murâd üzre
Eger mâlik olursam feyz-i enfâs-ı Mesîhâya

medh-i şitâbın:

1. **medh-i şitâbın:**-*t, -n*

Kaside 17

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Süratin, hızlılığın övgüsü.

Atılır hâmesi ok gibi elinde tırmaz
İtse bir şâ'ir eger medh-i şitâbın imlâ

medh-i vakârın:

1. **medh-i vakârın:**-i, -n

Kaside 7

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

(Padişahın) heybetinin övgüsü.

Keştî-i 'âleme endîşesi bir lenger olur
İtse bir şâ'ir eger medh-i vakârın taşmîm

medh-i vâlâna:

1. **medh-i vâlâna:**-n, -a

Kaside 27

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Yüce övgü.

İrişmez himmet-i tab'-i bülendim medh-i vâlâna
Ne güç memdûh idinmek böyle bir a'lâdan a'lâyı

medhîn itmek:

1. **medhîn itmek:**-mek

Gazel 130

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Methetmek, övmek.

Ol vezîr-i nükte-perver kim dil ü tâb ehline
Medhîn itmek oldu akşâ-yı emel nev-rûzda

medhîn kılam:

1. **medhîn kılam:**-a, -m

Kaside 62

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Methetmek, övmek.

Luţf u keremle nâmdâr fazl u hünlerle behredâr
Medhîn kılam bi-ihtiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

medhûnî itsem:

1. **medhûnî itsem:**-se, -m

Gazel 134

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Methetmek, övmek.

Kand-i nazm-ı padişâh ola meger bundan lezîz
Medhûnî itsem n'ola tûtî-i güyâlar gibi

medrese-i 'âlîye:

1. **medrese-i 'âlîye:**-y, -e

Kaside 23

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Yüce, büyük (bir) medrese.

Çala bir iki beyt-i müzahrefle mağalsüz
Bir medrese-i 'âlîye bir kaşmer-i 'âlem

medrese-i hikmet ü fazlında:

1. **medrese-i hikmet ü fazlında:**-i, -n, -da

Kaside 54

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Fazilet ve bilgelik medresesi.

Bu Hanîfe-şiyem ol şeyh-i efâzıl ki olur
Bü 'Alî medrese-i hikmet ü fazlında mu'îd

medyûn olursa:

1. **medyûn olursa:**-u, -r, -sa

Kaside 58

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Kendini borçlu hissetmek, teşekkür borcu olmak.

Edâya çâre mi var şükrini ol ihsânun
Olursa tab'um eger biñ kaşîdeye medyûn

mefhar-ı 'âlem:

1. **mefhar-ı 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Dünyanın iftihar vesilesi, dünyanın kendisi ile
övündüğü (zat).

Ferzend-i kirâmî güher-i düde-i âdem
Mağdûm-ı felek reşk-i melek mefhar-ı 'âlem

mefhûm:

1. **mefhûmın:**-i, -n

Kaside 29

Mısra: **28**

Bir sözüün veya kelimenin taşıdığı, ifade ettiği
mana, anlam, kavram.

Budur buña sebep-i ma'nevî ki bî-kem ü biş
Bir iki beyt ile mefhûmın eyledim irâd

meftûn:

1. **meftûnı:**-i

Gazel 14

Mısra: **3**

Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Ol 'ilâc itmekte 'âciz derdimüñ meftûnı ben
İkimiz de kırtılurduķ geçse dermândan tabîb

2. meftûn:

Gazel 68

Mısra: 3

Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Ḳahramân ğamze-i fettânuña meftûn u esîr
Çeşm-i cādû-yı sihir-sâzına Rüstem 'âşık

3. meftûnı:-ı

Kaside 3

Mısra: 23

Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Şâhid-i devletinüñ fehm ü ħired meftûnı
Şûret-i himmetinüñ luḡf u kerem ħayrânı

4. meftûn:

Kaside 51

Mısra: 113

Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Şâhid-i baḡtına ikbâl ü sa'âdet meftûn
Ḳarem-i devletine luḡf u mürüvvet maḡrem

5. meftûn:

Kaside 57

Mısra: 7

Hayran.

Şîve-i nazmuma erbâb-ı fesâhat meftûn
Naġme-i kilküme kânûn-ı belâġat dem-sâz

meftûn itdüġi:

1. meftûn itdüġi:-düġ, -ı

Kaside 18

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Âşık etmek, birini kendine bağlamak.

Ḳırâm-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdüġi yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâyâ

meftûn (ol):

1. meftûn (ol):

Gazel 80

Mısra: 10

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

'Âşık ol ammâ 'alâyıkdan berî it göñlüñi
Ne ḡam-ı ġisûya meftûn ne esîr-i ġabġab ol

meftûn olmaya:

1. meftûn olmaya:-ma, -y, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u derviş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

meftûn olmuş:

1. meftûn olmuş:-mış

Kaside 44

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Her biri tâ o kadar medhüñe meftûn olmuş
Ḳ'âba varsa görür elde kalem-i güyâyı

meftûn olsa:

1. meftûn olsa:-sa

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

N'ola meftûn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'î gibi ma'nâ-âferindür ġamzesi

meftûn olur:

1. meftûn olur:-u, -r

Kaside 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarḡ u vaz'ını görse behişt olur meftûn

2. meftûn olur:-u, -r

Kaside 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Ḳired meftûn olur naḡş-ı bahâr-ı revnaḡ-ı bâġa
Nazar ħayrân ḡalur âşâr-ı şun'-ı müste'ân üzre

3. meftûn olur:-u, -r

Kaside 38

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Bu deñlü tünd iken reftârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarḡ u tavrına meftûn olur âdem

4. meftûn olur:-u, -r

Kaside 58

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Tutulmak // hayran olmak.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭab'ına kerrübiyân olur meftûn

meftûn-ı bâde-i Cemşîd olma:

1. **meftûn-ı bâde-i cemşîd olma:-ma**

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cem'in badesinin tutkunu olmak.

Olma meftûn-ı bâde-i Cemşîd
Câmını bezm-i Keykubâde getir

meftûn-ı edâ-yı ğazel-i sâde-i 'aşkız:

1. **meftûn-ı edâ-yı ğazel-i sâde-i 'aşkız:-iz**

Gazel 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Aşkın sade /gösterişsiz yazılmış gazelinin
üslubuna tutulmuş.*

Nef'î gibi mâ'il degülüz şive-i nazma
Meftûn-ı edâ-yı ğazel-i sâde-i 'aşkız

meftûn-ı etvârı:

1. **meftûn-ı etvârı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Tavırların, davranışların tutkunu /âşığı.

Beşer meftûn-ı etvârı melek hayrân-ı ref'târı
N'ola düşse hırâm itdükce hayret zîr ü bälâya

meftûn-ı etvârı olur:

1. **meftûn-ı etvârı olur:-u, -r**

Kaside 49

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Tavırlarının / davranışlarının hayranı olmak.

Zihî Dārâ-yı dârü'l-mülk-i hüsn-i hulk u sîret kim
Olur erbâb-ı dil biñ cân ile meftûn-ı etvârı

meftûn-ı hüsn-i hulk u etvârı olur:

1. **meftûn-ı hüsn-i hulk u etvârı olur:-u, -r**

Kaside 13

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Güzel ahlakın ve tavırların hayranı olmak.

Ne şeh İskender-i devrân ki Eflâtûn eger görse
Olur biñ cân ile meftûn-ı hüsn-i hulk u etvârı

meger:

1. **meger:**

Kaside 23

Mısra: 84

Meğer, oysa, oysaki.

Ḥatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

2. **meger:**

Kaside 13

Mısra: 84

Bir tek, yalnızca.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger hûbân-ı fettânun şikenc-i zülf-i ṭarrârı

3. **meger:**

Kaside 32

Mısra: 2

Demek ki.

Nedür bu feyz-i cihân-gîr u bu neşât-ı 'amîm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgâr-ı kerîm

4. **meger:**

Kaside 19

Mısra: 19

Olsa olsa, ancak.

Ḥaḳîkatde tefâvüt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şâhîn biri şibl-i ğazanferdûr

5. **meger:**

Kaside 47

Mısra: 120

Olsa olsa, ancak.

Cihânî itmede reşh-i midâdum dem-be-dem ihyâ
Ney-i hâmem meger âb-ı hayât ile murabbâdur

6. **meger:**

Kaside 51

Mısra: 91

Olsa olsa, ancak.

Rütbe-i nazmumu inkâr edemez kimse meger
Kendi miqdârını bilmez bir iki lâ-yefhem

7. **meger:**

Kaside 53

Mısra: 80

Olsa olsa, ancak.

Çekmezin sâgar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sâķi-i şahbâ-yı ecel

8. **meger:**

Gazel 18

Mısra: 4

Aslında.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tîr-endâza dest

9. meger:

Kaside 13

Mısra: 19

Aslında.

Muñî-i feyz-i ma'nâdur meger ol havz-ı şâdırvân
Ki her bir lûlesinden çeşmesâr-ı Hızır olur cârî

10. meger:

Kaside 6

Mısra: 34

Sanki.

Çarh aña ta'zîm idüp İskender-i şânî dimek
Şânına nisbet meger bir medh-i müsteşnâ midür

11. meger:

Kaside 10

Mısra: 27

Sanki.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nîşter eyler

12. meger:

Kaside 7

Mısra: 39

Herhâlde, demek ki, galiba.

Çehre-perdâz-ı 'arûsân-ı suhan ola meger
Kalem-i mâşıta-i luğf-ı Şehensâh-ı kerîm

13. meger:

Kaside 41

Mısra: 114

Herhâlde, demek ki, galiba.

Biñ dürlü maraz itse işâbet zarar itmez
Luğf ide meger merg-i müfâcâ-yı zamâne

14. meger:

Kaside 53

Mısra: 2

Herhâlde, demek ki, galiba.

Girih-i gonca-i maqşûdumı çarh itmedi hall
Pençe-i mihr-i cihân-tâbı meger oldı eşell

15. meger:

Kaside 40

Mısra: 57

Yalnızca.

H'âbdan göz açamaz fitne zamânında meger
Şarşar-ı kahır ile şarşıla bu nüh-târem

16. meger:

Gazel 9

Mısra: 6

Herhâlde, demek ki, galiba.

Nigâh-ı şu'le-i rüyuñ olur baña mâni'
Şu'â'-i mihrden olmuş meger niğâb saña

17. meger:

Kaside 27

Mısra: 42

Herhâlde, demek ki, galiba.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taqaddüm eyleye pâyı

18. meger:

Gazel 22

Mısra: 8

Herhâlde, demek ki, galiba.

Qana boyadı küyuñı seyl-âb-ı sirişküm
Hün-ı dil ile taşdı meger cüy-ı mağabbet

19. meger:

Gazel 36

Mısra: 12

Herhâlde, demek ki, galiba.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cân-ı 'âlem gâhî geşt-i gülsitân eyler

20. meger:

Kaside 53

Mısra: 12

Meğer, oysa, oysa ki.

Dilde bünyâd-ı serâ-yı gam u gussa muhkem
Qalmadı kâh-ı şafâdan meger âşâr-ı talel

21. meger:

Gazel 139

Mısra: 2

Oysa, oysa ki.

Gider keyf-i şarâbuñ zevki böyle yâde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i câm-ı bâde gelmez mi

22. meger:

Gazel 96

Mısra: 4

Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Âh ile derdi bilinmez 'âşık-ı bî-çârenüñ
Çâk çâk ide meger âhı dil-i şad-pâresin

23. meger:

Kaside 10

Mısra: 11

Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Bulmaz reh-i haqqı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hâdî-i ezel râh-ber eyler

24. meger:

Kaside 20

Mısra: 52

Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Bunuñ şükriñ edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rüh-ı kerimü'ş-şân-ı Peyğam-ber

25. meger:

Gazel 134

Mısra: 11

Ancak, yalnız.

Çand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan lezîz
Medhûñi itsem n'ola tûñi-i güyâlar gibi

26. meger:

Kaside 22

Mısra: 62

Ancak, yalnız.

Muhaşşal yok bir eglence firâkuñda dil-i zâra
Meger kilik-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi

27. meger:

Kaside 27

Mısra: 69

Ancak, yalnız.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hûbân
Külâhi güşesinden göstere zülf-i semen-sâyı

28. meger:

Kaside 44

Mısra: 84

Ancak, yalnız.

Kime izhâr ideyin sihr-i beyânı ammâ
H'âba vardukca meger düşde görem Mûsâyı

29. meger:

Kaside 44

Mısra: 86

Ancak, yalnız.

Kimi işhâd ideyin eyledüğüm da'vâya
İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsâyı

30. meger:

Kaside 49

Mısra: 82

Ancak, yalnız.

Dükendi reşha-i hâme dükenmez kışsa-i medhûñ
Meger göz merdümün idem mürekkebe yerine cārî

31. meger:

Kaside 3

Mısra: 19

Olsa olsa, ancak.

'Aql-ı küll derk idemez rif'at-i kadrini meger
Nerdübân eyleye nüh çarh ü çehâr erkânı

32. meger:

Kaside 22

Mısra: 44

Olsa olsa, ancak.

Zamânında añılmaz oldı nâmı düzd ü 'ayyaruñ
Meger yâd ide 'aşık gamze-i gammâz u tannâzi

33. meger:

Kaside 49

Mısra: 70

Olsa olsa, ancak.

Añılmaz oldı nâmı devr-i 'adlünde sitemkârûñ
Meger yâd ide 'aşık gamze-i merdüm-küş-i yârı

34. meger:

Kaside 17

Mısra: 17

Ancak, yalnız, sadece.

Meger Evren ola yâ Saçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâli Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

35. meger:

Kaside 17

Mısra: 87

Ancak, sadece.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yohsa 'âlemde bulunmaz dañi misl ü hemtâ

36. meger:

Kaside 16

Mısra: 5

Belki de.

Tâli'ümde baht uyandı h'âba vardı yâ meger
Gamze-i pür-fitne-i nâdide-h'âb-ı rûzgâr

37. meger:

Kaside 3

Mısra: 71

Yoksa.

Medhinüñ gâyeti yok tayy-ı lisân ide meger
Dimege biñde birin nâtıka-i insânî

meger ki:

1. meger ki:

Kaside 45

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Galiba.

Meger ki cezb ide 'aşık nigâh-ı hasret ile
Hâdeng-i tirkeş-i nâz u tegâfûl-i yârı

2. meger ki:

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meğer.

Şu deñlü bâde-i ter verdi reng ü tâb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

3. meger ki:

Kaside 45

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herhalde, galiba.

Meger ki bâl ü per ide Burâk gibi aña
Sütür-ı medh-i vezîr-i sûtüde-girdârı

4. meger ki:

Kaside 58

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herhâlde, galiba.

Anuñla ruhsat-ı seyr olmasa qalur nevmîd
Meger ki şahibinüñ lutfına ola makrûn

5. meger ki:

Kaside 29

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dışında, -den başka.

Ne cânı var ki zamânında kimsenüñ döke qan
Meger ki şihhat-ı cism-i 'alîl için faşşâd

6. meger ki:

Kaside 36

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dışında, -den başka.

Görünmez oldı zamânında fitne-i eyyâm
Meger ki çehre-i hûbânda zülf-i ham-der-ham

meger kim:

1. meger kim:

Kaside 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Belki, belki de, ola ki.

Te'âla'llâh zihî kaşr-ı bülend-eyvân-ı halkârî
Yed-i beyzâ-yı kudretdür meger kim dest-i mi'mârî

2. meger kim:

Kaside 20

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dışında, -den başka.

Zamânında bulunmaz fitneye bir cây-ı âsâyiş
Meger kim nevk-i peykân-ı hadeng-i gamze-i dil-ber

3. meger kim:

Kaside 35

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dışında, -den başka.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde
Dâmen-i çurra-i dil-berde meger kim haç u hâl

4. meger kim:

Kaside 55

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dışında, -den başka.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüsn içre meger kim çurra-i pür-piç ü tâb

5. meger kim:

Kaside 35

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Galiba, sanki.

İremez gerdine sür'atde Burâk-ı cennet
Berç-i hâñifden ola aña meger kim per ü bâl

6. meger kim:

Kaside 52

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ancak, illa.

Rast kılsa qaddini irmez yine kaşrına çarç
İde tertîb 'anâşîrdan meger kim nerdübân

meh:

1. meh:

Kaside 31

Mısra: 35

Ay.

Eridüp kurş-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol râyiz-i tünd-eblağ-ı devrâna rikâb

2. meh:

Kaside 46

Mısra: 76

Ay.

Tâ ki ma'mûr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

3. meh:

Kaside 52

Mısra: 65

Ay.

Meh şabl-ı rā'iz-i bahtında satl-ı nukre-küb
Çarh bezm-i sākī-i cūdında cām-ı zer-nişān

4. meh:

Gazel 93
Mısra: 6
Ay.

Seyr eylesesem āyinede 'aks-i cemālūñ
Hüsñ ile seni meh gibi mümtāz şanurdım

5. mehūñ:-ü, -ñ
Kaside 52
Mısra: 93
Ay // *sevgili*.

Olmasa Mecnūn-ı 'aşkı ol mehūñ ger āsmān
Nesr-i tār eylemezdi başı üzre āşyān

6. meh:

Gazel 67
Mısra: 2
Ay *yüzlü sevgili*.

Hattı yaklaşıdı niçün urmaz dil-i 'uşşāka dāğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daħi ol meh çerāğ

7. meh:

Gazel 110
Mısra: 4
Ay *yüzlü sevgili*.

'Āşikuñ göñlüne bak mir'āta bakmaksa ġaraz
Yokdur ey meh ol şafā ma'zūr tut āyinede

meh ü hürşid-i 'ālem-tābı:

1. meh ü hürşid-i 'ālem-tābı:-ı

Kaside 20
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş ve ay // sevgilinin yüzü.

Meh ü hürşid-i 'ālem-tābı çekmiş sanki zencire
O pür-çin kākül-i ber-düş o pür-ħam turra-i der-ber

mehbīt-i dūn u esfel:

1. mehbit-i dūn u esfel:

Kaside 53
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
En alçak, en aşığıdaki iniş yeri.

Ķadrūñ ol meretebe kim maş'ad-ı i'lā-yı melek
Tār-ı devletūñe mehbit-i dūn u esfel

mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur:

1. mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur:-dur
Kaside 47

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Feryat/şikāyet ahının eline bırakılmış.

Bi-ħamdı'l-lāh zamānında be-ķavl-i Şabri-i şākir
Giribān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

mehdī-i Ahmed:

1. mehdī-i Ahmed:

Kaside 42
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Hidayete erdiren Ahmed.

Hāfız-ı dīn ħazret-i Şadr-ı cihān
Mehdī-i Ahmed 'ālem-i rüzgār

Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rüzgār:

1. Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rüzgār:

Kaside 16
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Zamanın gerçek yol göstericisi.

Şehryār-ı şeh-nişān zıll-ı Ħudā-yı müste'ān
Ķuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rüzgār

Mehdī-i devr-i zamān:

1. Mehdī-i devr-i zamān:

Kaside 17
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Zamanın/ bulunduğ u dönemin Mehdī'si, yol göstericisi.

Mehdī-i devr-i zamān mā-ħaşal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān zıll-ı Ħudā nūr-ı Ħudā

2. Mehdī-i devr-i zamān:

Kaside 40
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Zamanın/ bulunduğ u dönemin Mehdī'si, yol göstericisi.

Mehdī-i devr-i zamān Ħazreti Ħusrev Pāşā
Ki 'adāletde 'adil olmaz aña bir ādem

Mehdī-i ferħunde- āsarı:

1. Mehdī-i ferħunde- āsarı:-ı

Kaside 22
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Tesiri kutlu Mehdī.

Zamân-ı 'adl u dâduñ Mehdî-i ferhunde- âğârı
Cihân-ı himmet ü cüduñ kerîm-i kîse-perdâzı

Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ:

1. Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ:-suñ

Kaside 27

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

*Zamanın kılıç sahibi Mehdî'si // zamanın cihatla
vazîfeli Mehdî'si.*

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesîhâ gelse icrâ idemez âyîn-i ahyâyı

Mehdî-i zamâna:

1. Mehdî-i zamâna:-a

Kaside 26

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Devrin Mehdî'si.

O cihân-dâver-i 'âdil ki ider
'Adli Mehdî-i zamâna ta'lim

Mehdî-i 'İsâ-dem:

1. Mehdî-i 'İsâ-dem:

Kaside 19

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

İsâ nefesli Mehdî.

Ne şeh İskender-i Yûsuf-şiyem Mehdî-i 'İsâ-dem
Ki 'adliyle zamân nâzende 'âlem nâz-perverdûr

Mehdî-i 'İsâ-nefes:

1. Mehdî-i 'İsâ-nefes:

Kaside 55

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

İsâ nefesli Mehdî.

Mehdî-i 'İsâ-nefes Nu'mân-ı Hâtem-mekrûmet
Hızr-ı Yûsuf-çal'at Eflâûn-ı İskender-cenâb

meh-i ferverdîn:

1. meh-i ferverdîn:

Kaside 46

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mart ayı.

Yaz u kış açılır ezhârı tefâvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behîşt ü ne meh-i ferverdîn

meh-i mu'teber-eyyâm-ı mübârek-dem:

1. meh-i mu'teber-eyyâm-ı mübârek-dem:

Kaside 51

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Mübârek zamanın günleri değerli ayı.

O meh-i mu'teber-eyyâm-ı mübârek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesîh-i Meryem

meh-i nâ-mihribânı:

1. meh-i nâ-mihribânı:-ı

Gazel 82

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Acımasız, merhametsiz sevgili.

'Âşıkı Hızr olsa ger vermez amânı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nâ-mihribânı bilmiş ol

meh-i tâbâne:

1. meh-i tâbâne:-e

Gazel 36

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Parlak ay.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârûñ şun'ını gör kim zemîni âsmân eyler

meh-i tâbân-ı felek:

1. meh-i tâbân-ı felek:

Kaside 24

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Feleğin parlak ayı // hilal, yeni ay.

Hüsrev-i Cem-şaşem-i devr-i zamân kim yaraşur
Na'l-i Şebdîzi olursa meh-i tâbân-ı felek

meh-i tâbân-ı suhan:

1. meh-i tâbân-ı suhan:

Kaside 60

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Şiirin parlak ayı.

Eylemişler felek-i tab'-ı refî'inde kırân
Neyyir-i evc-i ma'ârif meh-i tâbân-ı suhan

meh-kevkebe:

1. meh-kevkebe:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **4**

Ay talihli, talihinin yıldızı ay gibi parlak olan.

Cem-rütbe şeh-i suhan kalem-rev
Meh-kevkebe pâdişâh-ı ma'nâ

meh-pâre:

1. **meh-pâre:**-y, -e

Gazel 68

Mısra: 2

Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Görse hüsni olur elbette her âdem 'âşık
Nice olmasun o meh-pâreye 'âlem 'âşık

2. **meh-pâre:**

Gazel 126

Mısra: 12

Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Âheng-i nevâ eylese 'uşşâk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pâre de ehl-i neğam olsa

3. **meh-pâreler:-ler**

Kaside 15

Mısra: 12

Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Yâ n'eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâğar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem

meh-pâre-i mest-i perî-pevker:

1. **meh-pâre-i mest-i perî-pevker:**

Kaside 20

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Güzellikten sarhoş olmuş ay parçası gibi güzel.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-pevker
Ki Cibril-i emîn tîr-i nigâhından hâzer eyler

meh-rüy:

1. **meh-rüy:**

Kaside 20

Mısra: 7

Ay yüzlü.

Firişte-hüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- ṭab' u hoş-zât ü suhandân u suhan-perver

meh-tâb:

1. **meh-tâb:**

Gazel 122

Mısra: 6

Ay ışığı // dolunay (sevgilinin yüzü).

Hüsni bilmek dilerseñ bir nazâr mir'âta bak
Âftâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüne

mehtâb-ı seb-i siyâh-ı ma'nâ:

1. **mehtâb-ı seb-i siyâh-ı ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Mananın siyah gecesinin dolunayı.

Zâhir ḥaṭ-ı nazm-ı revîşünde
Mehtâb-ı seb-i siyâh-ı ma'nâ

mekân:

1. **mekân:**

Kaside 28

Mısra: 84

Yer, bulunulan yer.

Çâpüklüğü o mertebe kim zıll-ı râkibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

mekân tutsa:

1. **mekân tutsa:-sa**

Kaside 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yer tutmak, yurt edinmek.

Eyvân-ı şukûhuñda mekân tutsa olurdu
Ḳadriyle piristü-beçe 'Anḳâ-yı zamâne

mekân virür:

1. **mekân virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Yer vermek, imkân tanımak.

Tâ kim şehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma' delet üzre mekân virür

mekârim-perverâ:

1. **mekârim-perverâ:**

Kaside 55

Mısra: 45

Ey kerem sahibi.

Kâmkârâ serverâ şadrâ mekârim-perverâ
Ey cihân-dâver felek-yâver ḥıdv-i kâmyâb

mekîn ol:

1. **mekîn ol:**

Kaside 56

Mısra: 88

Kelime Tipi: -
Oturmak, yerleşmek.

Şer' ü kânûnî idüp ihyâ kemâl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezâretde mekîn

mekîn ola:

1. **mekîn ola:-a**
Kaside 46
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Oturmak, yerleşmek.

Dâ'imâ 'ârifet-i şâh-ı cihân-dâver ile
Ola bî-cûn u çerâ mesned-i devletde mekîn

mekremet:

1. **mekremetle:-le**
Kaside 30
Mısra: **89**
Cömertlik, el açıklığı, lutuf, ihsan, kerem.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'ârifetle ki bu çâker-i senâ-h'vânı

mekrûmet:

1. **mekrûmetûn:-ü, -ñ**
Kaside 50
Mısra: **86**
Cömertlik, el açıklığı, lütuf.

Ûtsa dünyâyı n'ola şöhret-i luţf u keremûn
İtmede mekrûmetûn 'âleme îşâr-ı merâm

2. **mekrûmetûn:-ü, -ñ**
Kaside 57
Mısra: **88**
Cömertlik, el açıklığı, lütuf.

Şadr-ı devletde mürebbî olup ehl-i nazma
İtmeye mekrûmetûn anları muhtâc-ı niyâz

mekteb-i endîşede:

1. **mekteb-i endîşede:-de**
Kaside 23
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal mektebi.

Hem mekteb-i endîşede üstâd-ı sihir-sâz
Hem ma'reke-i fitnede çâpük-ter-i 'âlem

mektüb:

1. **mektüb:**
Mesnevi 1

Mısra: **10**
Mektup.

Bu haţt-ı dil-âşüb ile bir nâme-i mergüb
Dil-dârdan olaydı eger 'âşîka mektüb

mektüb-ı behcet-âmîzi:

1. **mektüb-ı behcet-âmîzi:-i**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sevinçli, güzel mektup.

Bir mübârek zamân-ı ferrûhda
Geldi mektüb-ı behcet-âmîzi

mektüb-ı ferhunde-edâ:

1. **mektüb-ı ferhunde-edâ:**
Kaside 48
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Üslubu mübarek/uğurlu mektup.

Zihî mektüb-ı ferhunde-edâ kim
Dili şâd eyler oğunmazdan aqdem

mektüb-ı huçeste:

1. **mektüb-ı huçeste:**
Kaside 33
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Uğurlu / hayırlı mektup.

'Aşq ehline tâ nüşha-i haţt-ı ruḥ-ı dil-ber
Mektüb-ı huçeste raqam-ı mihr ü vefâdur

mektüb-ı maḥabbet:

1. **mektüb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet mektubu.

Bir yüzden idi yâr ile üslüb-ı maḥabbet
Haţtıyla irişdi hele mektüb-ı maḥabbet

mektüb-ı şerîfünden:

1. **mektüb-ı şerîfünden:-ü, -ñ, -den**
Kaside 48
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mübarek mektup.

Buna Allâh Te'âlâ şâhidümdür
Ki mektüb-ı şerîfünden muqaddem

melâhat:

1. melâhatde:-de

Kaside 19

Mısra: 13

Güzellik, güzel yüzlülük.

İkisi de 'aceb şun'-i İlähîdür melâhatde
Biribirine gâlib biribirinden 'aceb-terdür

melâhî:

1. melâhîdür:-dür

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 46

Oyunlar, eğlenceler.

Kimi herze nifâk u hercâyî
Şan'atı gıybet ü melâhîdür

melâ'ik:

1. melâ'ik:

Kaside 47

Mısra: 36

Melekler.

Çerâğ-ı baht-ı bidârdur ol şem'-i İlähî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânüs-ı mînâdur

melâmet olur:

1. melâmet olur:-u, -r

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Melamete düşmek, ayıplanacak, kınanacak
duruma gelmek.*

Dil ise gitti kesilmez hevâ-yı 'aşkuñdan
Naşihat eyledigümce beter melâmet olur

melce' ü me'vâ-yı zamâne ola:

1. melce' ü me'vâ-yı zamâne ola:-a

Kaside 41

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Zamanın sığınılacak yeri olmak.

İllâ yine şâhenşeh-i devrân ki cenâbı
Devletle ola melce' ü me'vâ-yı zamâne

melek:

1. melek:

Kaside 32

Mısra: 94

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

İşitse nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yâr u nedîm

2. melek:

Kaside 39

Mısra: 8

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Çulğul-i kūs-ı zafer tutdı cihânı o kadar
Cünd-i ervâh ü melek birbirin itdi tebşîr

3. melek:

Gazel 62

Mısra: 8

Güzel yüzlü, iyi huylu, masum kimse.

Böyle pîrâste vü bükalemün-ñüsün olmaz
Kendi güyâ ki melek gâmezleri şu'bede-bâz

4. melek:

Gazel 72

Mısra: 6

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

'Âşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ
Sevdüğün ya'nî seve yerde beşer gökde melek

5. melek:

Kaside 13

Mısra: 26

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Felek üftâde-i kâdd-i bülend-i serv-i büstânı
Melek murğ-ı giriftâr-ı gül-i ra'nâ-yı gülzârı

6. melek:

Kaside 17

Mısra: 103

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Piş-i pâyında melek gâşiyedâr olsa mağal
Na'l-i zerrînine hürşîd yüzün sürse revâ

7. melekdür:-dür

Kaside 17

Mısra: 13

*Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Nürdan bâl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zîn-püş-ı serâserle ne dem cilve-nümâ

8. melek:

Kaside 18

Mısra: 17

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Beşer meftûn-ı eţvârı melek hayrân-ı refţârı
N'ola düşse hırâm itdükce hayret zîr ü bâlâya

9. **melek:**

Kaside 18

Mısra: 81

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Aña hür u melek dadı vü lâla olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hîdmet-i dadı vü lâlaya

10. **melekler:-ler**

Kaside 18

Mısra: 16

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Hırâm-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdüğü yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâyâ

11. **melekler:-ler**

Kaside 29

Mısra: 22

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

12. **melek:**

Kaside 31

Mısra: 119

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Mest olur nûkhet-i sahbâ-yı ma'ânîyle melek
Sâkî-i tab'um idince heves-i bezm-i şarâb

13. **melek:**

Kaside 36

Mısra: 37

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i kıadrinde ferş-rüb-ı harem

14. **melekdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 6

Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Böyle zibâ-şüret ü pâkîze-sîret görmedim
Bir melekdür güyiyâ itmiş tevellüd hürdan

melek (ol):

1. **melek:**

Kaside 7

Mısra: 38

Melek gibi olmak, güzel yüzlü, iyi huylu çok temiz ve saf olmak.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besîm

melek olsa:

1. **melek olsa:-sa**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Melek gibi olmak, güzel yüzlü, iyi huylu çok temiz ve saf olmak.

Şüh olsa güzel gâyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegîn olmayanı ger melek olsa

melek-hü:

1. **melek-hüdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 7

Melek huylu.

Civân-merd-i cihândur şüh-meşrebdür melek-hüdur
Şahîdir ehl-i dildür nüktedândur nükte-pîrâdur

melek-şiyem:

1. **melek-şiyem:**

Kaside 30

Mısra: 83

Melek huylu.

Felek-şüküh Vezîrâ melek-şiyem Şadrâ
Eyâ hulâşa-i taqdîr şun'-ı Yezdânî

memâlik:

1. **memâlike:-e**

Kaside 36

Mısra: 10

Memleketler, ülkeler.

Tamâm-ı kişver-i İrânı belki Tûrânı
Elüñdedür ger iderseñ memâlike munzam

2. **memâlik:**

Kaside 59

Mısra: 55

Memleketler, ülkeler.

Olsa n'ola tedbîrine vâbeste memâlik
Endîşesi mustağnî-i şemşîr ü kalemdür

3. **memâlikde:-de**

Kaside 25

Mısra: **83**
Bir hükümdarın, bir devletin hükmü altında bulunan yerlerin tamamı.

Ne memâlikde olur hiç ihtimâl-i ihtilâl
Ne 'adû bâc u harâcî virmede eyler 'inâd

4. memâlik:

Kaside 40

Mısra: **2**

Bir hükümdarın, bir devletin hükmü altında bulunan yerlerin tamamı.

Hamdüli'llâh ki sa'âdetle Vezîr-i a'zam
'Âfiyet buldı yine oldı memâlik hürrem

memâlik-i ğayrı:

1. memâlik-i ğayrı:-ı

Kaside 32

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Diğer memleketler.

Çoyup memâlik-i ğayrı metâ'-ı nazmum için
Diyâr-ı Rûma gelür kârbân-ı heft-içlîm

memâlik-i maġrîb-zemîni:

1. memâlik-i maġrîb-zemîni:-ı

Kaside 36

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Yeri batıda olan ülkeler, batı ülkeleri.

Nitekim ġusrev-i zerrîn-livâ-yı seyyâre
Çeke memâlik-i maġrîb-zemîni fetħa 'âlem

memâlik-i rûy-ı zemîne:

1. memâlik-i rûy-ı zemîne:-e

Kaside 32

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Yeryüzündeki memleketler, dünya ülkeleri.

Vire memâlik-i rûy-ı zemîne 'adli şeref
Pür ide dehri zamânında inbisât-ı 'amîm

memdüh:

1. memdüh:-ı

Kaside 20

Mısra: **50**

Kasidede övülen/methedilen kişi.

Bu ne luğf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdühî ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

2. memdühüm:-u, -m

Kaside 23

Mısra: **54**

Kasidede övülen/methedilen kişi.

Ma'kül midur böyle perîşân ola ġâlim
Memdühüm ola sencileyin server-i 'âlem

3. memdühümüñ:-um, -uñ

Kaside 8

Mısra: **63**

Kasidede övülen/methedilen kişi.

Ben o ġâķâni-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Âstân-rüb-ı sarâyı devlet-i ġâķân bulur

4. memdüh:-ı

Kaside 30

Mısra: **93**

Kasidede övülen/methedilen kişi.

İrince bu deme bir ehl-i nazma memdühü
Bu luğfi bu keremî görmemişdür erzânî

5. memdühüm:-u, -m

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **53**

Kasidede övülen/methedilen kişi.

Hele şükrüm budur ki memdühüm
'Âlemün şadr-ı din-penâhidur

6. memdüh:

Kaside 8

Mısra: **61**

Övgüye, methe değer.

Ne vücüd-ı bî-nażirün gibi bir memdüh olur
Ne benüm gibi şenâķara felek aķrân bulur

7. memdüh:

Kaside 29

Mısra: **105**

Övgüye, methe değer.

Revâ midur bu şururken senün gibi memdüh
Kaşide tarħ ide ġayra benüm gibi üstâd

8. memdühâ:-a

Kaside 29

Mısra: **97**

Övgüye, methe değer.

Ķarîn iderse felek bir güzide memdühâ
Ki ehl-i taḅ'a kıla 'arz-ı iltifât u vidâd

memdüh idinmek:

1. memdüh idinmek:-mek

Kaside 27

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -
Övülen kişi olarak kabul etmek, övmeye talip olmak.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vālāna
Ne güç memdūh idinmek böyle bir a'lādan a'lāyı

memdūh-ı cihān:

1. memdūh-ı cihān:

Kaside 23

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Cihanın övgüye değer (kişisi).

Memdūh-ı cihān Hān Murād-ı hüner-endūz
Hākān-ı suhandān u zebān-āver-i 'ālem

memdūh-ı eşnāf-ı ümem:

1. memdūh-ı eşnāf-ı ümem:

Kaside 15

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Bütün milletlerin methedilmiş, herkesçe övülen.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Hātem-mekremet memdūh-ı eşnāf-ı
ümem

memdūh-ı güzīn:

1. memdūh-ı güzīn:

Kaside 56

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Seçkin memduh (övlümüş, methedilmiş kimse).

Herkesin haddi degül haḳ üzre medhūn kim eger
Muhtaşar ta'rīf olunsa böyle memdūh-ı güzīn

memdūh-ı melek-sīretūn:

1. memdūh-ı melek-sīretūn: -üñ

Kaside 35

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Melek huylu memduh (övlümüş, methedilmiş kimse).

Böyle memdūh-ı melek-sīretūn evşāfında
Küfr olur mezheb-i endişede itsem ihmāl

memdūh-ı olsañ:

1. memdūh-ı olsañ: -sa, -ñ

Kaside 47

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Methedilen kişi olmak.

Benim gibi senā-ḥ'ānuñ sen olsañ n'ola memdūhı
Ki zātuñ gibi tab'um daḥi bī-mānend ü hemtādur

memdūh-ı suhan ol:

1. memdūh-ı suhan ol:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Şiirin/sözün methettiği olmak (şiirle methedilen kimse olmak).

Ol mesned-i mekrümetde dā'im
Memdūh-ı suhan penāh-ı ma'nā

memleket:

1. memlekete: -e

Kaside 26

Mısra: 59

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Ġarazı memlekete emn ü emān
'Ādeti leşkere bezl-i zer ü sīm

2. memleket:

Kaside 4

Mısra: 83

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Her memleket ki 'adli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḥıṣāl-ı şubān virür

3. memleket:

Kaside 8

Mısra: 39

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Memleket meşşāta-i 'adliyle ziyet-yāb olur
Salṭanat pīrāye-i ḥulḳıyla ḥüsñ ü ān bulur

4. memleketinde: -i, -n, -de

Kaside 9

Mısra: 53

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ğamze-i fettān-ı bütāndur

5. memleket:

Kaside 20

Mısra: 83

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Ola tā memleket muhtaç-ı şāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyin-i 'adl ü dād ile ziver

6. **memleketden:-den**

Kaside 27

Mısra: 60

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıdı ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dâyı

7. **memleketdür:-dür**

Kaside 27

Mısra: 75

Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyı

memleket-ārā:

1. **memleket-ārā:**

Kaside 35

Mısra: 81

Ülkeyi süsleyen, ülkeyi donatan.

Åşafâ dâdgerâ memleket-ārâ Şadrâ
Ey Hudâvend-i hümayün güher-i ferruḥ-fâl

2. **memleket-ārā:**

Kaside 41

Mısra: 5

Ülkeyi süsleyen, ülkeyi donatan.

Hem memleket-ārâ vü hem ehl-i dil ü dâniş
Pirâye-dih-i şüret ü ma'nâ-yı zamâne

memleket-ārâ-yı cihândur:

1. **memleket-ārâ-yı cihândur:-dur**

Kaside 7

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Cihanın memleket süsleyeni, memlekete nizam vereni.

'Adli kim memleket-ārâ-yı cihândur itse
Emn ü âsâyiş için 'âleme fermân-ı 'amîm

memleket-ārâ-yı zamâne:

1. **memleket-ārâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın memleket süsleyeni, veziri.

'Âlemde 'aceb sencileyin bir daḥi var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārâ-yı zamâne

memleket-âşüb-ı Freng:

1. **memleket-âşüb-ı Freng:**

Kaside 37

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Avrupa memleketlerini karıştıran.

Kilk-i Mısrî-kaşabı mâşıta-i kişver-i Rûm
Tiğ-ı Hindî-nesebi memleket-âşüb-ı Freng

memleket-i baḥr u berüñ:

1. **memleket-i baḥr u berüñ:-üñ**

Rübai 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Deniz ve kara memleketi // deniz ve kara.

Ey nâmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

memleket-i Çin ü Hitâdur:

1. **memleket-i Çin ü Hitâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Hitâ ve Çin ülkesi.

Bir mülke güzâr itse şanur halkı o mülküñ
Oldukları yer memleket-i Çin ü Hitâdur

memleket-i Çine:

1. **memleket-i çine:-e**

Kaside 44

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Çin ülkesi.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nâfe dem-i büyüyü

memleket-i hâver:

1. **memleket-i hâver:**

Kaside 10

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Doğu memleketleri, doğu.

Tâ cilvegeh-i rāyetini Ḥusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḥâver ü geh bâḥter eyler

memleket-i hüsne:

1. **memleket-i hüsne:-e**

Kaside 39

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Olsa fermānı revān memleket-i hüsne daḥi
İdemez tırra-i dil-ber dil-i 'uşşāḳı esīr

memleket-i Rūma:

1. memleket-i Rūma:-a

Kaside 40

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Rum diyarı, Anadolu.

Arz-ı rūmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḥorasānı da zamm

memlū:

1. memlū:

Kaside 62

Mısra: 18

Dolu, dopdolu.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı şāḥib-ma' delet
Luṭfiyla memlū şeş- cihet ṭab'ında yok meyl-i ğazab

memnūn:

1. memnūn:

Kaside 58

Mısra: 56

*Herhangî bir olaydan veya durumdan ötürü
sevinç duyan, hoşnut.*

Zamān laṭife-i ḥulḳıyla dem-be-dem ḥurrem
Cihān vazīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

memnūn eyledūn:

1. memnūn eyledūn:-dū, -ñ

Kaside 25

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Sevindirmek, hoşnut etmek.

Bir ğazā itdūn ki memnūn eyledūn Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḥi va'llāhu a'lem bi'r-reşād

memnūn evlemiş:

1. memnūn evlemiş:-miş

Kaside 27

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sevindirmek, hoşnut etmek.

Felek müştāk-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaşşal baḥtı memnūn evlemiş a'lā vü ednāyı

memnūn olur:

1. memnūn olur:

Kaside 58

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Sevinmek, hoşnut olmak.

Bu luṭf-ı ṭab' ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḥudā bilür ki olurum vücūh ile memnūn

memnūn olurum:

1. memnūn olurum:-u, -r, -du, -m

Kaside 58

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Sevinmek, hoşnut olmak.

Bu luṭf-ı ṭab' ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḥudā bilür ki olurum vücūh ile memnūn

memnūn-ı pā-būsı:

1. memnūn-ı pā-būsı:-ı

Kaside 27

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ayak öpmeden memnun (olan).

Felek müştāk-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaşşal baḥtı memnūn evlemiş a'lā vü ednāyı

memzūc:

1. memzūc:

Kaside 58

Mısra: 25

Karışık, karışmış.

Hevāsı nūkhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Fezāsı ḥalvet-i dil gibi feyz ile meşḥūn

menāfi'-i iksīr-i kimyāyı:

1. menāfi'-i iksīr-i kimyāyı:-y, -ı

Kaside 29

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Kimya iksirinin faydaları.

Olursa ger nazar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfi'-i iksīr-i kimyāyı remād

menākıb:

1. menākıbūn:-uñ

Kaside 28

Mısra: 109

Menkıbeler // kahramanlık hikâyeleri.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menākıbūn
Her muḥtaşar rivāyeti bir dāstān olur

menāl:

1. **menāl:**

Kaside 35
Mısra: **94**
Servet.

Tiše-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân māl ü menāl

2. **menāli:-i**

Kaside 35
Mısra: **91**
Servet.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Harc-ı yek-rüzedür olursa cihân māl-ā-māl

menām:

1. **menām:**

Kaside 50
Mısra: **66**
Uyku.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdu 'ālem
Şıyt-ı iclālî kosa çeşm-i kevākibde menām

menārāsā:

1. **menārāsā:**

Kaside 43
Mısra: **63**
Minare gibi.

Menārāsā kıyāmet kopsa deprenmez tırurdu ger
Düşeydi sāye-i temkîni fark-ı gird-bād üzre

menfûri olur:

1. **menfûri olur:-u, -r**

Kaside 34
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Nefret edilen (şey) olmak.

Hudāvendā haķıķatdür sözüüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı hoş-ıtab' uñ güzāf u lāf menfûri

mengüş olsa:

1. **mengüş olsa:-sa**

Kaside 6
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Küpe olmak.

Dürr-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rüzgār
Şi'r-i Nef'î midür ol yā kevkeb-i şî'rā midür

menhel:

1. **menhel:**

Kaside 53

Mısra: **16**

Otlaklarda, meralarda hayvanların sulandığı yer, pınar, kuyu vb.

Hâtırüm şāh-süvārān-ı gama cevhlāneh
Meşrebüm tırfa-gazālān-ı belāya menhel

menhüs:

1. **menhüs:**

Kaside 61
Mısra: **67**
Uğursuz.

Kevkebüm menhüs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvîl itdi lutfuñ çekmez oldum ıztırāb

men'-i cevş-i eleme:

1. **men'-i cevş-i eleme:-e**

Kaside 46
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Keder ordusunu engelleme.

Def'-i ye' cüc-ı gama eşigidür sedd-i sedîd
Men'-i cevş-i eleme dergehîdür hısn-ı haşîn

menkūha olurdu:

1. **menkūha olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 18
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Eş, zevce olmak.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdu hāmîle olmak için menkūha 'İsāya

mense'-i hikmet-i devr-i ezeli:

1. **mense'-i hikmet-i devr-i ezeli:**

Kaside 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ezelî devrin hikmetinin kaynağı.

Māye-i feyz-i hayāt-ı ebedî neşve-i mey
Menşe'-i hikmet-i devr-i ezeli gerdiş-i cām

mense-i ikbāl-i ekābir:

1. **mense-i ikbāl-i ekābir:**

Kaside 33
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İleri gelenlerin /devlet ricalinin mevki kaynağı (yüksek mevki elde edilen yer).

Hāk-i haremî menşe-i ikbâl-i ekâbir
Ceyb-i keremî kîse-i erbâb-ı recâdur

mensüb:

1. **mensüb:**

Kaside 25

Mısra: 76

*Bir kimse, bir görüş veya şeyle ilgisi, bağı
bulunan, ilgili, âit, -den olan, -e bağlı.*

Bir de ol 'ifrit-i küfr-endiş-i kâfir-kîş kim
Aña mensüb idi hep erbâb-ı bağı ü irtidâd

menşür:

1. **menşürî:-ı**

Kaside 34

Mısra: 68

Ferman (Allah'ın emri).

Benim ol hüsrev-i şâhib-kırân-ı mülk-i endişe
Kî münşî-i kader yazmış berâtumda bu menşürü

menzil:

1. **menzile:-e**

Kaside 17

Mısra: 57

Varılacak yer.

Menzile nûr-ı başâr gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i kazâ

2. **menzil:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 17

*Ok, kurşun, gülle vb. şeylerin eriştiği uzaklık,
erim.*

Atmadı böyle bir uzak menzil
Dağı bir pehlevân-ı ser-efrâz

menzil-i maqşûda:

1. **menzil-i maqşûda:-a**

Kaside 53

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Varılmak istenen menzil, amaç gaye.

İrmesün menzil-i maqşûda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vağal

merâtib:

1. **merâtib:**

Kaside 6

Mısra: 79

Mertebeler, dereceler.

Tâ felek kâdr ü merâtib aňlaya hem bildüre
Herkesün miqdârını ednâ midur a'lâ midur

mercân:

1. **mercândan:-dan**

Gazel 33

Mısra: 4

Denizden çıkan maruf kırmızı cevher.

Du'â-yı Hızırî bir mercândan fîncâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde haţtı ol 'İsâ-demün güyâ

2. **Mercân:**

Kaside 17

Mısra: 17

IV. Murad'ın atının ismi (kızıl rengi dolayısıyla).

Meger Evren ola yâ Şaĉlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

3. **Mercân:**

Kaside 17

Mısra: 29

IV. Murad'ın atının ismi (kızıl rengi dolayısıyla).

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

merci'-i eşraf-ı ümemdür:

1. **merci'-i eşraf-ı ümemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

*Ümmetlerin ileri gelenlerinin müracaat ettiği
makam.*

Haĉ muntazamü'l-hâl ide devletle vücüdün
Ol pâyede kim merci'-i eşraf-ı ümemdür

merdâne:

1. **merdânesin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Erkekçe, yiğit, mert, bahadır.

Bî-ser ü sâman idersin nice Sâ m u Rüstemi
Duĉter-i rezsın velî 'aql almada merdânesin

merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi:

1. **merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Eline çabuk cesur/korkusuz yiğitler.

Boza bir ĉamlede hem katl ide yüz biň kızılbaş
Guzâtuň her yegâne merd-i çâpük-dest-i ser-bâzi

merd-i meydān-ı hüner:

1. merd-i meydān-ı hüner:

Kaside 37

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hüner meydanının yiğidi.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müdde'ā-baḥş-ı zafer şaf-şiken-i 'arşa-i ceng

merd-i meydān-ı veġā:

1. merd-i meydān-ı veġā:

Kaside 26

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Savaş meydanının kahramanı.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḥşına atlas-ı çarḥ olsa gecim

2. merd-i meydān-ı veġā:

Kaside 39

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Savaş meydanının kahramanı.

Ḳahramān-ı vüzerā şaf-şiken-i kal'a-güşā
Merd-i meydān-ı veġā şaf-der-i Ḥayder-şemşir

merd-i Rüyin-tene:

1. merd-i Rüyin-tene:-e

Kaside 50

Mısra: 148

Kelime Tipi: -

*Tunç bedenli pehlivan // Ruyinten (İsfendiyar)
gibi pehlivan.*

Küh-ı Ḳāf olsa gelür nokta-i fā deñlü hafif
Merd-i Rüyin-tene tıfl-ı müteḥarrik-endām

merdüd-ı kef-i himmeti:

1. merdüd-ı kef-i himmeti:-i

Kaside 59

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İhsan elinin geri çevirdiği.

Maḳbül-i dil-i dānişi erbāb-ı ma'ārif
Merdüd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

merdümek-i bināyī olmuş:

1. merdümek-i bināyī olmuş:-miş

Kaside 44

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Görücülük göz bebeği olmak, gören göz bebeği
olmak.*

Ḥ'āba varmazsa n'ola dīde-i baḥtı bir dem
Āftāb olmuş aña merdümek-i bināyī

merdüm-hü:

1. merdüm-hü:

Kaside 32

Mısra: 31

İnsan huylu, insan yaratılışlı // izzetli, şerefli.

Müşir-i şir-i şalābet-hüner bir merdüm-hü
Cihān-sitān-ı kerem-pişe Ḳahramān-ı ḥalim

merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī:

1. merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī:

Kaside 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Cihani gören arifliğin/gönlü uyanıklığın göz
bebeği.*

Feylesof-ı vüzerā ḡāni-i 'aql-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī

merdüm-i çeşm-i hurşid:

1. merdüm-i çeşm-i hurşid:

Kaside 46

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Güneşin göz bebeği.

Hindü-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i hurşid
Ṭurra-i ṭāk u revākı per-i Cibril-i emin

merdüm-i çeşm-i melā'ikden:

1. merdüm-i çeşm-i melā'ikden:-den

Kaside 50

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Meleklerin göz bebeği.

Yā sarāy-ı şeh-i ma'nādur olursa lāyık
Merdüm-i çeşm-i melā'ikden aña Hindü-yı bām

merdüm-i dānāya:

1. merdüm-i dānāya:-y, -a

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bilen kimse, âlim, bilgin.

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dānāya çarh
Bezî ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

merdüm-i dīde-i hurşīd:

1. merdüm-i dīde-i hurşīd:

Kaside 40

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Güneşin göz bebeği.

Olsa ger hāşiyet-i hıfzı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i hurşīd olurdu şeb-nem

merdüm-i dīdesi:

1. merdüm-i dīdesi:-si

Kaside 7

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

Çeşm-i düşmenden eger geçse hayāl-i tīği
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdu dü-nīm

merdüm-i Habes:

1. merdüm-i Habes:

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Habeşli (Habeşistan'da yaşayan halk, Habeşliler
siyahi renkte olurlar) // sevgilinin beni.*

Hālūñ 'aceb mi olsa 'izāruñda dil-firīb
Rūma düşünce kâbil olur merdüm-i Habes

merdüm-i kâmil:

1. merdüm-i kâmil:

Kaside 38

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Olgun insan.

Güzide merdüm-i kâmil yegāne dāver-i 'ādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil hüceste-zāt u ferrūh-dem

merdüm-i pākīze-güher:

1. merdüm-i pākīze-güher:

Kaside 37

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cevheri / yaratılışı temiz insan.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müdde 'ā-bağş-ı zafer şaf-şiken-i 'arşa-i ceng

merdümlük iderken:

1. merdümlük iderken:-er, -ken

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mertlik etmek, yiğitlik göstermek.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'aşıkların
Gamzesi bilmez günāh-ı kafl-i merdüm n'eydügin

merdüm-zāde:

1. merdüm-zādeyim:-y, -im

Gazel 92

Mısra: 10

İnsanoğlu.

Çekdiğüm derde taḥammül eylemez insān hele
Tut ki Nef 'i gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

merg-i müfācā-yı zamāne:

1. merg-i müfācā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Zamanın ansızın gelen ölümü.

Biñ dürlü maraz itse işābet zarar itmez
Luḫf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

merhabā:

1. merhabā:

Kaside 2

Mısra: 1

*Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü
olarak kullanılır.*

Merhabā ey ḥazret-i şāhib-kırān-ı ma 'nevi
Nāzım-ı manzūme-i silk-i le 'āl-i Meşnevī

2. merhabā:

Kaside 25

Mısra: 1

*Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü
olarak kullanılır.*

Oldı teşrīfūñle şehir-i Edrine reşk-i bilād
Merhabā ey pādīşāh-ı 'ādil ü 'ālī-nijād

3. merhabā:

Kaside 61

Mısra: 1

*Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü
olarak kullanılır.*

Merhabā ey şaf-der-i kâmil vezīr-i kāmıyāb
Şāhib-i şultān-ı 'ālem dāver-i 'ālī-cenāb

4. **merhabâ:**

Kaside 61

Mısra: 3

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merhabâ ey mesned-ârây-ı serîr-i 'adl ü dād
Âşaf-ı Cem-pāye pāşā-yı 'adālet- 'iktisāb

5. **merhabâ:**

Kaside 61

Mısra: 5

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merhabâ ey meclis-efrüz-ı hārîm-i luţf u cūd
Revnağ-efzā-yı bisāt-ı hāyır u ihsān u şevāb

6. **merhabâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merhabâ ey cām-ı mînā-yı mey-i yāķūt-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipih-r-i bî-direng

7. **merhabâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merhabâ ey yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rüy-ı devlet-i Cemşid ü āyîn-i Peşeng

8. **merhabâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merhabâ ey şāhid-i 'işret-serāy-ı meykede
Duĥter-i pîr-i muġān hemşîre-i sākî-i şeng

merhabâsın kesdi:

1. **merhabâsın kesdi: -di**

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Biriyle ilgisini kesmek.

Göz ucıyla merhabâsın kesdi çün ol bî-vefā
Bāri hāţır yoklarsa bir ġamze-i dil-düz ile

merhale:

1. **merhaleden: -den**

Kaside 33

Mısra: 10

Derece, basamak, aşama, evre.

Bu ehl-i hāķîķat yoludur ehl-i mecāzuñ
Vādîleri bu merhaleden hāyilî cüdādur

merhamet:

1. **merhamet:**

Gazel 75

Mısra: 2

Acıma, şefkat.

Muntazır cān u dil vefāña senüñ
Merhamet yoķ mı mübtelāña senüñ

merhem:

1. **merhem:**

Kaside 51

Mısra: 70

İlaç, yara üzerine sürülen yumuşak deva.

Derd-i hırmāna şabîb olsa revādur kalemüñ
Ĥoķķa-i Ćinî devāt āña mürekkeb merhem

merhem urur:

1. **merhem urur: -u, -r**

Gazel 117

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Merhem sürmek, çare bulmak.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaĥm ile merhem urur 'āşķınuñ yāresine

merhem-i teskîn urur:

1. **merhem-i teskîn urur: -u, -r**

Kaside 43

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Yatıştırıcı merhem sürmek, sakinleştirmek.

Midād-ı kil-k-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskîn
Olunca derd-i zaĥmı rüzġaruñ iştidād üzre

merhem-i zaĥm-ı elem-i rüzġār:

1. **merhem-i zaĥm-ı elem-i rüzġār:**

Kaside 42

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Zamanın ġam yarasının merhemi.

Reşĥa-i kil-k-i kef-i ihsānidur
Merhem-i zaĥm-ı elem-i rüzġār

merhün kordı:

1. **merhūn kırdı**:-r, -di

Kaside 58

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Rehin olarak bırakmak.

Bahā-yı ruḫṣat için kırdı bağbānında
Hezār 'özr ile miftāh-ı cenneti merhūn

merkez:

1. **merkezde**:-de

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 9

Belli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri, merkez.

Devr ider şeṣ-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çalākümden

merkez iderdi:

1. **merkez iderdi**:-er, -di

Kaside 49

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Merkez yapmak, merkez kabul etmek (merkez; bir daire çizerek dönen bir şeyin bağlı bulunduğu direk veya milin saplandığı yer).

İderdi nokta-i kil-k-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñı kifāyet etse pergārı

merkez-i dā'ire-i cāh u celāl u 'azamet:

1. **merkez-i dā'ire-i cāh u celāl u 'azamet:**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İhtişam, büyüklük ve mevki dairesinin merkezi.

Merkez-i dā'ire-i cāh u celāl u 'azamet
Ḳuṭb-ı gerdūn-ı cihānbānī vü fermānrānī

merkez-i nokta olur:

1. **merkez-i nokta olur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Noktanın merkezi gibi olmak, dar olmak.

Başlasa cilveye mānend-i küme-y-i ḫāme
Merkez-i nokta olur aña fezā-yı pehnā

merkez-i nūn-ı mekân:

1. **merkez-i nūn-ı mekân:**

Kaside 5

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Mekân kelimesindeki nun harfinin ortası (kūn emrine işaret edilmektedir).

O 'ālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekân eyler
Ḳalem nokta koyunca merkez-i nūn-ı mekân üzre

merkez-i pergār-ı dāniş:

1. **merkez-i pergār-ı dāniş:**

Kaside 52

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İlim irfan pergelinin merkezi.

Merkez-i pergār-ı dāniş Ḳutb-ı gerdūn-ı hüner
Mālīk-i mülk-i fazā'il müftī-i devr-i zamān

mermer-i berrāk:

1. **mermer-i berrāk:**

Kaside 46

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Saf, parlak mermer.

Nedür ol mermer-i berrāk ile ol ḫavz-ı laṭif
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişin

mertebe:

1. **mertebeden**:-den

Kaside 35

Mısra: 89

Derece, rütbe.

Yoḫsa ṭab'um benüm ol mertebeden 'ālīdür
Ki idem māl için endişe-i medḫ-i erzāl

2. **mertebeme**:-m, -e

Kaside 60

Mısra: 68

Derece, rütbe.

Vāḳı'a luṭfuña mazhar dūşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme şadr-nişinān-ı suḫan

3. **mertebeden**:-den

Kaside 7

Mısra: 83

Derece, rütbe // makam.

Kevkeb-i ṭālī'i ol mertebeden 'ālīdür
Ki yazup bildüre aḫkāmını ehl-i tencīm

mertebe-i 'ālū'l-'āl:

1. **mertebe-i 'ālū'l-'āl:**

Kaside 35

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Çok yüce rütbe.

O Hüdâ-i 'azamet güster ü 'âlî-himmet
Ki Hüdâ virmiş aña mer-tebe-i 'âlû'l-'âl

mer-tebe-i âsmân virür:

1. mer-tebe-i âsmân virür:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gökyüzü derecesine çıkarmak // gökyüzü gibi parlak yapmak, mamur etmek.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgâh-ı Rüm
Ferş-i zemîne mer-tebe-i âsmân virür

mer-tebe-i şî' rüme:

1. mer-tebe-i şî' rüme:-ü, -m, -e

Kaside 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şiirin rütbesi, makamı.

Benim ol nâdire-gü şâ'ir-i ma'nâ-perdâz
Reşk ider mer-tebe-i şî' rüme sıhr ü i'câz

mer-tebe-i vâlâvı:

1. mer-tebe-i vâlâvı:-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce mer-tebe, yüce rütbe.

Felek isterse daği mer-tebe-i vâlâvı
Eylesün dergeh-i Pâşâya cebîn-fersâyî

Meryemâsâ:

1. Meryemâsâ:

Gazel 116

Mısra: 14

Hz. Meryem gibi.

Feyz-i Rühû'l-ğudûsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemâsâ kalemi nâdire-zây oldu yine

Mervem-i endîşe:

1. Meryem-i endîşe:

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bikr-i mana, el değmemiş, söylenmemiş düşünceler.

'Âşıkum ammâ yine düşîzegân-ı fikrîme
Cebra'îlüm Meryem-i endîşe mahremdür baña

meş'al:

1. meş'al:

Kaside 53

Mısra: 70

Işıklı lamba, kandil // aydınlık veren, yol gösteren ışık.

Yitürürdi yolunu şubha çıkınca hürşîd
Yağmasa bedrağa-i re'y-i münîrûn meş'al

meş'al-efrûz-ı reh-i kâfile-i bād-ı nesîm olsa:

1. meş'al-efrûz-ı reh-i kâfile-i bād-ı nesîm olsa:-sa

Kaside 7

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Hafif esen rüzgâr kafilesinin yolunu aydınlatan olmak.

Çahrı bir mer-tebe kim olsa ger ednâ şereri
Meş'al-efrûz-ı reh-i kâfile-i bād-ı nesîm

meş'al-fürûz-ı encümen-i husrevân olur:

1. meş'al-fürûz-ı encümen-i husrevân olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Şahlar meclisinin meşale yakarı olmak/ şahlar meclisini aydınlatmak.

Şem'-i cihân-serây-ı vezâret ki şu'lesi
Meş'al-fürûz-ı encümen-i husrevân olur

meşâm:

1. meşâma:-a

Kaside 26

Mısra: 8

Burun.

Biñ cihân nûkhet-i müşki-ı nefesüñ
İtdi bir demde meşâma teşmîm

mescid:

1. mescidi:-i

Gazel 86

Mısra: 11

Namaz kılınan, ibadet edilen yer.

Vâ'iz düşerdi meykedeye kordı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindânemüz bizüm

mesdûd:

1. mesdûd:

Kaside 7

Mısra: 31

Kapanmış, kapalı.

Böyle kalursa eger rāh-ı telāfi mesdūd
Bu huşuşa felek itmezse mükāfāt-ı ‘amīm

mesel:

1. meşel:

Kaside 51

Mısra: 53

Örnek, benzer, misal.

‘Akl-ı evvel gibi ef’ālî metānetde meşel
Şubh-ı şānî gibi aqvālî sadākatde ‘alem

2. meşeldür:-dür

Kaside 59

Mısra: 51

Örnek, benzer, misal.

Fehm-i dil-i pür-feyzi ki kuvvetde meşeldür
Feyz-i kef-i pür-cüdi ki himmetde ‘alemdür

meselâ:

1. meşelâ:

Kaside 10

Mısra: 71

Misal olarak, söz gelişi.

Olsa meşelâ rābiṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-bergi telāfi-i per eyler

2. meşelâ:

Kaside 50

Mısra: 26

Misal olarak, söz gelişi.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istignā kim
Meşelâ itmek için def’-i ğumūm u ālām

3. meşelâ:

Kaside 17

Mısra: 56

Misal olarak, söz gelişi.

Cebeli Torı ile hod Kayışoğlu Torısı
Nicedür her biri sür’atde kıyās it meşelâ

4. meşelâ:

Kaside 26

Mısra: 62

Misal olarak, söz gelişi.

Eşer-i taḳviyet ü hıfzını gör
Meşelâ hükmini itse ta’mīm

5. meşelâ:

Kaside 39

Mısra: 63

Misal olarak, söz gelişi.

Var kıyās eyle sebük-revligini kim meşelâ
Eylese rākibi ger kaşd-ı şikār-ı naḥcır

6. meşelâ:

Kaside 35

Mısra: 77

Misal olarak, söz gelişi.

Şıfat-ı şive-i refṭarını gör kim meşelâ
Olsa ger cilvegehi taḥta-i rīg-i remmāl

mes’ele:

1. mes’ele:

Kaside 9

Mısra: 58

Konu, mevzu.

‘Ālem aña muhtāc u o müstağni-i ‘ālem
Bu mes’ele ma’lūm-ı dil-i ‘ālemiyāndür

meserret:

1. meserret:

Kaside 45

Mısra: 82

Sevinç, mutluluk.

Ki ne şafā kodı ḥāṭırda ne şafāya maḥal
Yeriyle kalmadı dilde meserret āşārı

meserret-encām:

1. meserret-encām:

Kaside 50

Mısra: 24

Sonu sevinçli.

Çenber-i dā’ire-i meclisi çarḥ-ı ‘işret
Devr-i bezmi ṭarab-āğāz u meserret-encām

Mesih:

1. Mesih:

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Hz. İsa.

Cür’a-i cān-baḥşuña leb-teşnedür Hızır u Mesih
Āb-ı ḥayvānsın yāhud la’l-i leb-i cānānesin

2. Mesih:

Kaside 3

Mısra: 35

Hz. İsa.

Süzenin dikse nişān tırine göklerde Mesih
Oḳ atup gezdüğü yerlerde ururdu anı

Mesih olursa:

1. **Mesih olursa:**-u, -r, -sa

Kaside 50

Mısra: 143

Kelime Tipi: -

Hız. İsa gibi olmak.

Ne bilir zevk-i suhan n'eydüğün olursa Mesih
Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm

Mesihâ:

1. **Mesihâdur:**-dur

Kaside 47

Mısra: 110

Hız. İsa.

Hakim-endişe şâ'irdür kerâmet-pîşe sâhirdür
Tefekkürde Felâhındur tekellümde Mesihâdur

2. **Mesihâdan:**-dan

Gazel 17

Mısra: 3

Hız. İsa.

Ey şanem virür leb-i la'lûn Mesihâdan haber
Güyyâ hâl-i lebuñ bir Hindü-yı âteş-perest

3. **Mesihâ:**

Gazel 25

Mısra: 3

Hız. İsa.

Cibril degül Hızır u Mesihâ da olursa
Öldürmemeye çare mi var ol nige-h-i mest

4. **Mesihâ:**

Kaside 10

Mısra: 103

Hız. İsa.

Nutk ile Mesihâ geçinür her biri ammâ
Hâşiyet-i şöhetleri insâmı har eyler

5. **Mesihâ:**

Kaside 27

Mısra: 56

Hız. İsa.

Sen ol Mehdî-i şâhib-seyf-i devrânsuñ ki devrinde
Mesihâ gelse icrâ idemez âyîn-i ahyâyı

6. **Mesihâ:**

Kaside 38

Mısra: 94

Hız. İsa.

Ne miqdârın bilir ne kadar-ı güftârı 'aceb bâtil
Mesihâ geçinür ammâ har-i Deccâl ile tev'em

7. **Mesihâ:**

Kaside 43

Mısra: 61

Hız. İsa.

Olur zinde Mesihâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger tokunsa taşvîr-i cemâd üzre

Mesihâ-yı zamâne:

1. **Mesihâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Zamanın İsa'sı (nefesiyle canlılık vermesi yönüyle).

Tahkik-i taşavvurda Aristo-yı sebük-rüh
İhyâ-yı ma'ânide Mesihâ-yı zamâne

Mesih-i mu'cize-perdâzdur:

1. **Mesih-i mu'cize-perdâzdur:**-dur

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mucize gösteren İsa (Hız. İsa'nın ölüleri diriltmesi mucizesi).

Şad-sâle mürde-i gama cân-bağış olur hemân
Güyyâ Mesih-i mu'cize-perdâzdur sözüm

meşgûl ola:

1. **meşgûl ola:**-a

Kaside 29

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Bir işle uğraşmak, herhangi bir şeyle vakit geçirmek.

Ola şenâsına meşgûl ahâlî-i eşraf
Süre eşigine yüzler ekâbir-i emcâd

meshûn:

1. **meşhûn:**

Kaside 58

Mısra: 26

Dolu, dopdolu.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rûh ile memzûc
Fezâsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhûn

meshûr:

1. **meşhûrî:**-ı

Kaside 34

Mısra: 40

Herkeşçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, şöhretli.

Vezîrân-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşîrân-ı zamānuñ hüsn-i tedbîr ile meşhûrî

2. meşhûr:

Kaside 32

Mısra: 7

Herkeşçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, şöhretli.

Kerem sirāyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem tegallüb-i 'adl ile muhteftî vü 'adîm

meşhûr olsam:

1. meşhûr olsam:-sa, -m

Kaside 17

Mısra: 161

Kelime Tipi: -

Parlamak, herkesçe bilinmek, şöhret sahibi olmak.

Devletünde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şā'ir-i pâkîze-edā

meşhûr olurdu:

1. meşhûr olurdu:-u, -r, -di

Kaside 48

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Bilinmek, tanınmak, ün salmak.

Olurdu haşre dek hissetle meşhûr
Zamânında geleydi dehre Hâtem

meşhûr-ı cihāndur:

1. meşhûr-ı cihāndur:-dur

Kaside 9

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Dünya meşhuru, dünyaca meşhur.

Ol şāh-ı mükerrrem ki kef-i desti keremde
Hürşîd-i zer-efşān gibi meşhûr-ı cihāndur

mesk:

1. meşk:

Gazel 85

Mısra: 9

(Bir işte, özellikle hüsnühat ve mûsikide) öğrenmek için yapılan ders, talim, çalışma, alıştırma.

Meşk istemezse muṭrib-i hāmem 'aceb midür
Bî-perde her terāneye dem-sāzdur sözüüm

meşk itse:

1. meşk itse:-se

Kaside 58

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

(Hat öğrenmek için) alıştırma yapmak, talim etmek.

Hurûf-ı cāhını meşk itse kilik-i ḳudret olur
Güsiste dā'ire-i āsmān numüne-i nün

mesken-i erbāb-ı düvel:

1. mesken-i erbāb-ı düvel:

Kaside 51

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Devlet adamlarının ikamet ettiği yer.

Ma'den-i hüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencine-i dînār u dîrem

meslek:

1. meslek:

Kaside 51

Mısra: 45

Yol, tarik.

Vādî-i fikri fütühāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fazlı füyûzāt-ı 'ulūma maḳsem

meslek-i 'aşk-ı dil-i erbāb-ı Hudādur:

1. meslek-i 'aşk-ı dil-i erbāb-ı Hudādur:-dur

Kaside 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah aşıklarının gönlündeki aşk yolu, Allah aşıklarının tuttuğu yol.

Her 'aşık olan 'aşkı bu vādîye düşürmez
Bu meslek-i 'aşk-ı dil-i erbāb-ı Hudādur

mesned:

1. mesnedin:-i, -n

Kaside 56

Mısra: 12

Makam.

Çıkdı teşhîr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mænend-i şubh-ı rāstîn

2. mesnedi:-i

Kaside 14

Mısra: 55

Makam // taht.

Şeh-nişîn-i nüh-revāk-ı āsmāndur mesnedi
'Iydgāh-ı heft iḳlîm-i cihāndur kişveri

mesned- efrüz-ı cihānbānī:

1. mesned- efrüz-ı cihānbānī:

Kaside 34

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Padişahlık makamını aydınlatan, parlatan.

Şeref-bağış-ı vezâret mesned- efrüz-ı cihānbānī
Nizāmü'l-mülk-i 'ahd ārāyış-i āyın-i düstürī

mesned-ārā:

1. mesned-ārā:

Kaside 25

Mısra: 32

Bulunduğu makamı süsleyen, güzelleştiren.

'Ālem-efrüz āftāb-ı āsmān-ı 'izz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı tahtgāh-ı 'adl ü dād

mesned-ārā-vı fazīlet:

1. mesned-ārā-yı fazīlet:

Kaside 54

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Fazilet makamını süsleyen.

Mesned-ārā-yı fazīlet ki şunulmuş eline
Kilk-i fetvā-yı şerī'at be-tarīki't-te'bīd

mesned-ārā-vı hudāvendī:

1. mesned-ārā-yı hudāvendī:

Kaside 49

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık makamını süsleyen.

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı hudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pirā-yı nikū-kārī

mesned-ārā-vı mükerrerem:

1. mesned-ārā-yı mükerrerem:

Kaside 26

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Saygıdeğer hükümdar.

Mesned-ārā-yı mükerrerem ki maḥal
Ne kadar itse zamāne tekrīm

mesned-ārā-vı nikū-kārī:

1. mesned-ārā-yı nikū-kārī:-ı

Kaside 13

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Kerem sahibi hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Hudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nikū-kārī

mesned-ārā-vı serir-i 'adl ü dād:

1. mesned-ārā-yı serir-i 'adl ü dād:

Kaside 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Adalet ve doğruluk tahtını süsleyen.

Merḥabā ey mesned-ārā-yı serir-i 'adl ü dād
Āşaf-ı Cem-pāye pāşā-yı 'adālet-iktisāb

mesned-ārā-vı vezâret:

1. mesned-ārā-yı vezâret:

Gazel 142

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Vezirlik rütbesini süsleyen, güzelleştiren.

Yegāne mesned-ārā-yı vezâret ḥāfız-ı devlet
Ki devr-i devletidür rüzgāruñ rüz-ı pīrūzı

mesned-fürüz-ı kār-fermāyī:

1. mesned-fürüz-ı kār-fermāyī:

Kaside 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vezirlik makamını parlatan.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürüz-ı kār-fermāyī

mesned-i devlet:

1. mesned-i devlet:

Kaside 21

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Devlet makamı.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musahḥar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

mesned-i devletde:

1. mesned-i devletde:-de

Kaside 23

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Devlet makamı.

Şiḫhatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i 'ālem

2. **mesned-i devletde:-de**

Kaside 46

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Devlet makamı.

Dā'imā 'ātifet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çün u çerā mesned-i devletde mekīn

mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel:

1. **mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel:**

Kaside 59

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Devlet erbabının ve gönül ehlinin dayanağı.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Zātuñ şeref-i memleket-i Rüm u 'Acemdür

mesned-i hürşid-livā:

1. **mesned-i hürşid-livā:**

Kaside 17

Mısra: **142**

Kelime Tipi: -

Güneş sancaklı, sancağı güneş olan makam.

Hüsrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehensāh-ı felek mesned-i hürşid-livā

mesned-i iclālinüñ:

1. **mesned-i iclālinüñ:-i, -nüñ**

Kaside 14

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Azametli, kudretli, büyük makam.

Mesned-i iclālinüñ rif'at bir ednā pāyesi
Dergeh-i iqbālinüñ devlet qādīmī çakeri

mesned-i ma' delete:

1. **mesned-i ma' delete:-e**

Kaside 39

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Adalet makamı.

'Ālem-i himmete fermān-dih-i hürşid-i kerem
Mesned-i ma' delete āşaf-ı Cemşid-serir

mesned-i mekrümetde:

1. **mesned-i mekrümetde:-de**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Cömertlik makamı // izzet, hürmet makamı.

Ol mesned-i mekrümetde dā'im
Memdüh-ı suḫan penāh-ı ma'nā

mesned-i nazmı:

1. **mesned-i nazmı:-ı**

Kaside 60

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Şiir tahtı.

Āşafı ḫidmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sulṫān-ı suḫan

mesned-i sadr-ı devlet:

1. **mesned-i sadr-ı devlet:**

Kaside 51

Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

Devletin sadrazamlık makamı.

Bula zātıyla şeref mesned-i sadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönüli ferahnāk ola hem

mesned-i sadr-ı vezāretde:

1. **mesned-i sadr-ı vezāretde:-de**

Kaside 35

Mısra: **124**

Kelime Tipi: -

Sadrazamlık makamı.

Dā'imā ḫurrem ü hoş-ḫāl ola hem gitdükce
Mesned-i sadr-ı vezāretde bula istiklāl

2. **mesned-i sadr-ı vezāretde:-de**

Kaside 56

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Sadrazamlık makamı.

Şer' ü kânūnı idüp ihyā kemāl-i 'adl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i sadr-ı vezāretde mekīn

mesned-i salṫanat-ı 'ālemde:

1. **mesned-i salṫanat-ı 'ālemde:-de**

Kaside 26

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Cihan sultanlığı makamı.

Mesned-i salṫanat-ı 'ālemde
Olasın devlet ü 'izzetle muḫim

mesned-i vezāretde:

1. **mesned-i vezâretde:-de**

Kaside 30

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Vezirlik makamı.

Ola sa'âdet ile mesned-i vezâretde
Şüküh-ı tâb-ı şikenc-i külâh-ı sultânî

Mesnevî:

1. **Meşnevî:**

Kaside 2

Mısra: 3

*Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin altı ciltlik Farsça
eseri.*

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevi

mesrûr ola:

1. **mesrûr ola:-a**

Kaside 15

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

Tâ kim cihân ma'mûr ola geh emn ü geh pür-şûr ola
İkbâl ile mesrûr ola ol Hûsrev-i vâlâ-himem

mesrûr olmasın:

1. **mesrûr olmasın:-ma, -sın**

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

Nice mesrûr olmasın ol meclisüñ aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece gam bulmadım

mesrûrî'l-fu'âd ide:

1. **mesrûrî'l-fu'âd ide:-e**

Kaside 25

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

*Gönlü sevinçli yapmak, sevinçli, şen hâle
getirmek.*

Ola devletle serir-i saltanatda ber-çarâr
İde 'adl ü dâd ile dünyâyı mesrûrî'l-fu'âd

mesrûrî'l-hâl eyleve:

1. **mesrûrî'l-hâl eyleve:-y, -e**

Kaside 35

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Sevinçli hâle getirmek, memnun etmek.

Tâ ki taqdîr-i İlahî kereminden gâhî
Eyleye 'alemi bir lutf ile mesrûrî'l-hâl

mest:

1. **mest:**

Gazel 27

Mısra: 1

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ġamze maħmûr u girişme sâkî vü müjgân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'âşık-ı hayrân mest

2. **mest:**

Gazel 27

Mısra: 6

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Göñli açılmaz elinde câm-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

3. **mest:**

Gazel 27

Mısra: 8

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Başına çalsun tokuz câmını devrân bâdesüz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

4. **mest:**

Gazel 27

Mısra: 12

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Hâk Te'âlâ Pâdişâhuñ 'ömrin ezfün eylesün
İtmez oldu devletinde yok yire efgân mest

5. **mest:**

Gazel 36

Mısra: 3

Sarhoş, kendinden geçmiş.

N'ola bu demde 'âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

6. **mest:**

Gazel 44

Mısra: 5

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı hûn-feşânını sehmi-i kazâ bilür

7. **mestiz:-iz**

Gazel 49

Mısra: 2

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Rindân-ı ħarâbâtî vü mestân-ı elestiz
Maşşerde dağî câm-ı mey-i 'aşk ile mestiz

8. mest:

Kaside 13

Mısra: 80

Sarhoş, kendinden geçmiştir.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hurrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârı

9. mest:

Kaside 15

Mısra: 15

Sarhoş, kendinden geçmiştir.

Zevkî o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

10. mestüñ:-iñ

Kaside 33

Mısra: 22

Sarhoş, kendinden geçmiştir.

Biz mest-i serâsime-i câm-ı mey-i 'aşkuz
Mestüñ sözi ma'zür-ı kirâm-ı 'uqalâdur

11. mest:

Kaside 43

Mısra: 67

Sarhoş, kendinden geçmiştir.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârüñ
O deñlü lufti cârîdür dil-i nâşâd u şâd üzre

12. mest:

Gazel 27

Mısra: 4

Süzgün bakışlı göz.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem hançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādü gibi fettân mest

mest añlama:

1. mest añlama:-ma

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sarhoş zannetmek.

Nef'î gibi mest añlama bî-hüş görürseñ
Almışdur olan 'aqlımız dârü-yı maħabbet

mest evler:

1. mest eyler:-r

Kaside 13

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kendinden geçirmek, aklını başından almak.

Nedür ol ravza-i 'anber-siriş-t-i dil-keş ü hurrem
Ki mest eyler dimâğ-ı rüzgârı bü-yı ezhârı

mest ider:

1. mest ider:-er

Kaside 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Tâ şabâh-ı haşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i 'aşkuñ neşve-i rıtl-ı girânıdur sözüüm

mest itdi:

1. mest itdi:-di

Kaside 37

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhüñ
Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

mest itmede:

1. mest itmede:-mede

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Eş'ârüñ okundukça mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzüñ mey-hâne midür bilmem

mest itse:

1. mest itse:-se

Gazel 52

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Bâde-i 'aşka hum olmuş bir tabî'atden çıkar
'Âlemi mestitse ey Nef'î n'ola eş'ârımız

mest oldı:

1. mest oldı:-dı

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest oldı yâr gamzeleri nâza başladı
Her bir nighde bir revîş-i tâze başladı

mest olduğın:

1. mest olduğın:-duğ, -ın

Gazel 139

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğun hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

mest olmasun:

1. **mest olmasun:**-ma, -sun

Gazel 4
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka hâk bu hem peymâne hem
şahbâ

mest olmayınca:

1. **mest olmayınca:**-ma, -y, -mca

Müseddes 1
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ṭotalım 'âlem olmuş şâd 'âlem halkı hep hürrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

mest olmaz:

1. **mest olmaz:**-maz

Gazel 27
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yâr ile mest-i müdâm
Bâde de nûş itse olmaz şûfî-i nâdân mest

2. **mest olmaz:**-maz

Kaside 48
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

mest olsa:

1. **mest olsa:**-sa

Gazel 130
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zûrdur
Zühd ü takvâya gelür zirâ hâlel nev-rûzda

2. **mest olsa:**-sa

Kaside 15
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Bu demde kim şâm u şehër mey-hâne bâğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zûrdur Şeyhu'l Hârem

3. **mest olsa:**-sa

Gazel 6
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'âlem
Her beyt-i şafâ-bahşî meyhâne degül mi yâ

4. **mest olsa:**-sa

Gazel 27
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ġamze maḥmûr u girişme sâkî vü müjgân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'âşık-ı hayrân mest

mest olup:

1. **mest olup:**-up

Kaside 50
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest olup râzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhâm

2. **mest olup:**-up

Gazel 87
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Şafâdan birbirinün sînesiñ çâk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girîbân olduğun görsem

mest olur:

1. **mest olur:**-u, -r

Kaside 31
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest olur nûkhet-i şahbâ-yı ma'âniyle melek
Sâkî-i ṭab'um idince heves-i bezm-i şarâb

2. **mest olur:**-u, -r

Gazel 43
Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Çeşmi gâhî mest olur ruḥşat virür nezzâreye
Turmaz ammâ ğamze ol 'ahd ü qarâra nâz ider

mest olursañ:

1. **mest olursañ:**-u, -r, -sa, -ñ
Gazel 122
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Bir tölî nüṣ it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nâza başla h'âb gelsün çeşmüñe

mest ü harâb itmîs:

1. **mest ü harâb itmîs:**-miş
Kaside 55
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
*"Kör kütük (sarhoş)" deyiminin karşılığı olarak
"aşırı derecede sarhoş" etmek anlamında
kullanılmıştır.*

Çeşmi bezm-i fitne kırmuş 'işve câm almış ele
Bâde-i nâz ile itmîş ğamzesin mest ü harâb

mestân:

1. **mestânî:**-i, -ñ
Terkib-bend 1
Mısra: 40
Sarhoşlar.

Şâh-ı evreng-i şafâsın luṭf u qahrüñdur sebeb
Kimisi şulḥ üzre mestânîñ kimi ğavġâdadur

mestâne:

1. **mestâneyiz:**-y, -iz
Gazel 61
Mısra: 2
Sarhoş.

Bâde ğam virür bize biz 'âşık-ı dîvâneyiz
Gelmeden bu bezme câm-ı 'aşk ile mestâneyiz

2. **mestâne:**
Gazel 84
Mısra: 1
Sarhoş.

Göñlüm katı rüsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger dîvâne midür bilmem

3. **mestâne:**
Gazel 84
Mısra: 2
Sarhoş.

Göñlüm katı rüsvâyî mestâne midür bilmem
Mestâne degülse ger dîvâne midür bilmem

4. **mestâneler:**-ler
Kaside 15
Mısra: 8
Sarhoş.

Dönsün yine peymâneler olsun tehi ḥum-hâneler
Rağş eylesün mestâneler muṭrıblar itdükce naġam

5. **mestâne:**
Gazel 6
Mısra: 10
*Sarhoşa yakışacak şekilde,
sarhoşcasına//sarhoş.*

'Uşşâkı niçün kırmaz ğamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîġi mestâne degül mi yâ

6. **mestâne:**
Gazel 24
Mısra: 9
Sarhoşça.

Mestâne niyâz eylese Nef'î n'ola yâre
Ma'zür-ı kirâm-ı 'uqâlâdur güñeh-i mest

7. **mestâne:**
Gazel 34
Mısra: 8
Sarhoşça.

Girişme dil-firibâne teġâfüllerle nâzende
Niġâh mestâne katl-i bî-günâh ile mübâhidür

8. **mestâne:**
Gazel 6
Mısra: 1
*Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşcasına //
sarhoş.*

Ben mest-i harâbım dil mestâne degül mi yâ
Gerdün yine ol bezme peymâne degül mi yâ

9. **mestâne:**
Gazel 26
Mısra: 4
*Sarhoşa yakışacak şekilde,
sarhoşcasına//sarhoş.*

Âşüb-ı dil ü cân olıcağ ğamze-i sâķî
Mestâne ne işlerse şorulmaz güñeh-i mest

10. **mestâne:**
Gazel 124
Mısra: 1
*Sarhoşa yakışacak şekilde,
sarhoşcasına//sarhoş.*

Nıgeh maḥmūr u ğamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i ŧūrıde keŧf-i rāz mestāne

11. **mestāne:**

Gazel 27

Mısra: 3

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḥançer çeker
Görmedüm ol ğamze-i cādū gibi fettān mest

12. **mestāne:**

Gazel 124

Mısra: 2

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Nıgeh maḥmūr u ğamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i ŧūrıde keŧf-i rāz mestāne

13. **mestāne:**

Gazel 124

Mısra: 4

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp ŧem' üstine pervāz mestāne

14. **mestāne:**

Gazel 124

Mısra: 6

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Benim ol 'āŧıq-ı ŧūrıde kim Cibrıl raŧş eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

15. **mestāne:**

Gazel 124

Mısra: 8

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reŧk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

16. **mestāne:**

Müfret 14

Mısra: 1

Sarhoŧa yakıŧacak ŧekilde, sarhoŧçasına.

Ĝamze çekmiŧ tiĝını mestāne ŧafderler gibi
Çeŧmi ḥ'āb-ı nāzda maḥmūr dil-berler gibi

17. **mestāne:**

Gazel 32

Mısra: 2

Sarhoŧ.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmıŧlar
Görüp mest-i mey-i 'aŧk olduĝum mestāne yazmıŧlar

18. **mestāne:**

Gazel 46

Mısra: 11

Sarhoŧçasına, baygın, mahmur.

Göz ḥabsine ŧaldı dili mestāne nıgehle
Bir ĝüşede mey-ḥāne vü zindān ne belādur

19. **mestāneleri:-ler, -i**

Gazel 93

Mısra: 8

Sarhoŧ, kendinden geçmiŧ.

Ma'mūr idüĝin bilmez idim böyle ḥarābāt
Mestāneleri ḥāne-ber-endāz ŧanurdım

20. **mestāne:**

Gazel 124

Mısra: 10

Sarhoŧçasına, kendinden geçmiŧçesine.

Meded tiĝ-i zebānından ŧakınsun ğamze-i sāķı
Söze geldükce Nef' i-i ŧuḥan-perdāz mestāne

21. **mestāne:**

Kaside 17

Mısra: 83

Sarhoŧçasına // salınarak.

ŧivede cilvede mestāne ḥıram eylemede
Var ise yine odur bir ŧanem-i müstesnā

22. **mestāne:**

Kaside 49

Mısra: 29

*Sarhoŧçasına, salına salına // saĝa sola
çarparak coŧkun akmak.*

Ḥabāb u kef degül mestāne refḥār itmeden cüyüñ
Düşüp baŧından olmuŧdur periŧān tāc u destārı

mestānelik:

1. **mestāneliĝüm:-üm**

Gazel 6

Mısra: 4

Sarhoŧluk.

Çün 'āŧıqa rüsvālıķ elbette muķarrerdür
Mestāneliĝüm böyle rindāne degül mi yā

mestān-ı elestiz:

1. **mestān-ı elestiz:-iz**

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Elest meclisinin sarhoŧları, elest ĝününde/ezelde
mest olmuŧlar.*

Rindān-ı ḥarābātı vü mestān-ı elestiz
Maḥŧerde daḥi cām-ı mey-i 'aŧk ile mestiz

mestān-ı harābāta:

1. **mestān-ı ħarābāta:-a**

Kaside 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhane müdavimi sarhoşlar.

Mestān-ı ħarābāta şalādur ne tururlar
Zühhāda tağallüb idecek dem bu zamāndur

mestān-ı ħarābātī:

1. **mestān-ı ħarābātī:**

Gazel 56

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meyhane müdavimi sarhoşlar.

Yok tākātımız kūyına yüz sürmege yārūñ
Mestān-ı ħarābātī vü üftāde-i 'aşkız

mest-i bāde-peymālar:

1. **mest-i bāde-peymālar:-lar**

Gazel 134

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap içen sarhoş.

Nüş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

mest-i cām-ı 'aşkım:

1. **mest-i cām-ı 'aşkım:-im**

Kaside 12

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının sarhoşu.

Mest-i cām-ı 'aşkım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i ma'nā dehānumdur benüm

mest-i cām-ı mev-i 'aşkım:

1. **mest-i cām-ı mev-i 'aşkım:-im**

Gazel 90

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının kadehiyle sarhoş olmuş/kendinden geçmiş.

Mest-i cām-ı mev-i 'aşkım dil-i Nef'ī gibi ben
'Aqla miqdārımı bildürmede taķşir idemem

mest-i feyz-baĥş-ı şarāb-ı muĥabbetüz:

1. **mest-i feyz-baĥş-ı şarāb-ı muĥabbetüz:-üz**

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feyiz veren muĥabbet şarabının sarhoşu.

Biz mest-i feyz-baĥş-ı şarāb-ı muĥabbetüz
Besdür cihāna cür'a-i peymānemüz bizüm

mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze olmasa:

1. **mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze olmasa:-ma, -sa**

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

On ġünlük mevkiden gurur sarhoşu olmak.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze ġül

mest-i ħarāb:

1. **mest-i ħarāb:**

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk, mestlik.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nef'iyā nergis daĥi
Yok imiş anda başiret var ise mest-i ħarāb

mest-i ħarāb itmış:

1. **mest-i ħarāb itmış:-miş**

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Körkütük/aşırı derecede sarhoş etmek.

Çeşmi bezm-i fitne kurmuş 'işve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmış ġamzesin mest-i ħarāb

mest-i ħarāb olmayıcak:

1. **mest-i ħarāb olmayıcak:-ma, -y, -ıcak**

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şaraptan bütkin bir hāle gelmek, körkütük sarhoş olmak.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcak
Cürmüm ikrār idemem mest-i ħarāb olmayıcak

mest-i ħarāb-ı nāz olmayaydı:

1. **mest-i ħarāb-ı nāz olmayaydı:-ma, -y, -a, -y, -dı**

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşırı derecede naz sarhoşu olmak.

Qalmazdı rüzġarda bir zinde 'aşığı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ħarāb-ı nāz

mest-i ħarābım:

1. **mest-i ħarābım:-ım**

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşırı derecede içmiş, çok sarhoş.

Ben mest-i ħarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdün yine ol bezme peymāne degül mi yā

mest-i h'āb-ālūde-i pūr-fitne:

1. **mest-i h'āb-ālūde-i pūr-fitne:**

Kaside 8

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Fitne dolu uykusu gelmiş sarhoş // çeşm.

Ġamzesi bir mest-i h'āb-ālūde-i pūr-fitne kim
Düşde ger el şunsa tıġe dāmeninde ħan bulur

mest-i h'āb-ı nāz:

1. **mest-i h'āb-ı nāz:**

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz uykusunun sarhoşu.

Üstine dıtrer tırur ol mest-i h'āb-ı nāz iken
Ġamze-i şūġına güyā mübtelādur tırrası

mest-i medhūs-ı mey-i bezm-i elest oldı:

1. **mest-i medhūs-ı mey-i bezm-i elest oldı:-dı**

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Elest bezminin meyinden başı dönmüş sarhoş
olmak // ezelden beri sarhoşmuş gibi olmak.*

Nüş idelden cām-ı lebriz-i maġabbetden göñül
Oldı güyā mest-i medhūs-ı mey-i bezm-i elest

mest-i mey-ġāne-i feyzim:

1. **mest-i mey-ġāne-i feyzim:-ım**

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feyiz meyhanesinin sarhoşu.

Mest-i mey-ġāne-i feyzim yine rindān-ı cihān
İttifāġ itse biri rıġl-ı girānum çekemez

mest-i mey-i 'aşk olduğum:

1. **mest-i mey-i 'aşk olduğum:-duk, -u, -m**

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının sarhoşu olmak.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i 'aşk olduğum mestāne yazmışlar

mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Ĥudāyım:

1. **mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Ĥudāyım:-y, -ım**

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Allah aşkı meyhanesinin meyinin sarhoşu /
/Dergāhta (sunulan) Allah aşkının şarabının sarhoşu.*

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Ĥudāyım
Taġdīr rikābumda sebū-keş 'asesümdür

mest-i mey-i nāb olıcak:

1. **mest-i mey-i nāb olıcak:-ıcaġ**

Gazel 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf şaraptan sarhoş olmak.

Ĥazz ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcak
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcak

mest-i müdām:

1. **mest-i müdām:**

Kaside 31

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

*Devamlı, her zaman sarhoş olan (kimse) // şarap
sarhoşu.*

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ġavf ile künc-i miġrāb

mest-i müdām oldı:

1. **mest-i müdām oldı:-dı**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devamlı sarhoş olmak, hiç ayık gezmek.

Oldı Nef'ī fikr-i la'l-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nüş itse olmaz şūfī-i nādān mest

mest-i nāz:

1. **mest-i nāz:**

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz sarhoşu // nazdan sarhoş olmuş ġamze.

Nıġeh maġmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

mest-i rüsvādur:

1. **mest-i rüsvâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Rezil olmuş sarhoş.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ğamze-i şūha
Ki k̄at k̄at perdede pinhān iken bir mest-i rüsvâdur

mest-i rüsvāyī olmayınca:

1. **mest-i rüsvāyī olmayınca:-ma, -y, -ınca**

Müseddes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rezil sarhoş olmak.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Ta 'aḳḳul idemem 'ālemdə her pinhān u peydāyī

mest-i şarāb-ı nāz olmuş:

1. **mest-i şarāb-ı nāz olmuş:-mıṣ**

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz şarabının sarhoşu olmak, naz şarabından sarhoş olmak.

Olmuş o şūḥ o meretebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre 'aksine eyler 'itāb-ı nāz

mest-i şeker-h'āb-ı nāz:

1. **mest-i şeker-h'āb-ı nāz:**

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz şekerlemesinde (naz uykusunda) olan sarhoş // gamze.

Ḳırmada 'uşşāḳı hep tıḡ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-h'āb-ı nāz

mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i 'aşkuz:

1. **mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i 'aşkuz:-uz**

Kaside 33

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının kadehinden sersem olmuş sarhoş // aşk şarabının sarhoşu.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i 'aşkuz
Mestüñ sözi ma'zür-ı kirām-ı 'uḳalādur

mest-i ser-endāz-ı maḥabbet:

1. **mest-i ser-endāz-ı maḥabbet:**

Gazel 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muhabbet yolunda baş veren sarhoş.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşāḳ
Nef ī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī:

1. **mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī:**

Kaside 50

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Mutsuzluk meyinin başını sallayan (sarhoşluktan başını sallayan) sarhoşu.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cür 'a-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

mest-i tır-endāza:

1. **mest-i tır-endāza:-a**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ok atan sarhoş // sevgilinin mahmur gözleri.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tır-endāza dest

mesreb:

1. **meşrebi:-i**

Kaside 26

Mısra: 54

Yaratılış, huy, tabiat.

Kevkebi dāḡ-ı derün-ı hürşid
Meşrebi rüh-ı revān-ı Tesnīm

2. **meşrebüm:-ü, -m**

Kaside 53

Mısra: 16

Yaratılış, huy, tabiat.

Ḥāṭırum şāh-süvārān-ı ḡama cevllāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ḡazālān-ı belāya menhel

3. **meşrebi:-i**

Ḳıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 2

Yaratılış, huy, tabiat.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmā'ıl Ağā
Kim küdüretden beridür meşrebi zemzem gibi

4. **meşrebinden:-i, -n, -den**

Kaside 56

Mısra: 31

Yaratılış, huy, tabiat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı hayāt
Meclisinden bir hikāyet ravza-i huld-ı berīn

5. **meşrebimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 55

Mısra: 3

Yaratılış, huy, tabiat.

Bir zevk komış hikmet-i Hakk meşrebimüzde
Kim mest-i gam ārām-ı dil-i hürrem-i 'aşkız

6. **meşrebinde:-i, -n, -de**

Kaside 17

Mısra: 133

Yaratılış, huy, tabiat.

Meşrebinde o lefāfet ki var ammā ber-'aks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i şahbā

7. **meşrebidür:-i, -dür**

Kaside 36

Mısra: 33

Yaratılış, huy, tabiat.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindeg-i cān-ı lutf u cism-i kerem

8. **meşrebi:-i**

Kaside 21

Mısra: 35

Yaratılış, mizaç.

Ger olsa meşrebi rindān-ı 'āleme sākī
Bulurdı revnağ-ı bayrāmı cum'a ahşāmı

meşreb-i 'āşıkā:

1. **meşreb-i 'āşıkā:-a**

Kaside 35

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Āşğın mizacı, karakteri.

Çehre-i dil-bere feyz-i nażar-ı 'āşık-ı pāk
Meşreb-i 'āşıkā keyfiyyet-i şahbā-yı vişāl

meşreb-i bī-bākümden:

1. **meşreb-i bī-bākümden:-ü, -m, -den**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Pervasıız, gönlünce davranan mizaç/ tutum.

Benim ol Nef'i-i rüşen-dil ü şāfī gevher
Feyz alur cām-ı şafā meşreb-i bī-bākümden

meşreb-i dānişi:

1. **meşreb-i dānişi:-i**

Kaside 31

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Ālim, arif mizaç.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden 'ālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı każāyı işrāb

mesreb-i ehl-i mahabbetden:

1. **meşreb-i ehl-i mahabbetden:-den**

Kaside 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet ehlinin /aşıkların mizacı.

Meşreb-i ehl-i mahabbetden alan lezzet-i kām
Hün-ı dil nüş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

mesreb-i lutfi:

1. **meşreb-i lutfi:-ı**

Kaside 8

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Cömert tabiat, yaratılıştaki cömertlik.

Meşreb-i lutfi riyāz-ı 'ālemi şirāb ider
Kevkeb-i bahtıyla çarh ārāyış-ı evvān bulur

mesreb-i pāk u latifi:

1. **meşreb-i pāk u latifi:-i**

Kaside 31

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Temiz ve yumuşak tabiat.

Kevkeb-i sa'd-i bülendi felek-i haşmete mām
Meşreb-i pāk u latifi çemen-i devlete āb

mesreb-i pākidür:

1. **meşreb-i pākidür:-i, -dür**

Kaside 12

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış, huy.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Kim hayāl-i reşhası rūh-ı revānumdur benüm

meşreb-i pākindeki:

1. **meşreb-i pākindeki:-i, -n, -de, -ki**

Kaside 9

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış, huy.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki lutfā
Güyā çemen-i 'āleme bir āb-ı revāndur

meşreb-i pākūn:

1. **meşreb-i pākūn:**-ü, -ñ
Kaside 41
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, huy.

Cemşid gibi olsa n'ola meşreb-i pākūn
Sākī-i mey-i bezm-i şarab-zā-yı zamāne

meşreb-i şūhında:

1. **meşreb-i şūhında:**-i, -n, -da
Gazel 127
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Neşeli, canlı mizaç.

Meşreb-i şūhında bir sır var ki te'sir eylese
Zā'il olmaz haşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

meşşāta-i 'adliyle:

1. **meşşāta-i 'adliyle:**-i, -y, -le
Kaside 8
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Adalet süsleyicisi.

Memleket meşşāta-i 'adliyle ziynet-yāb olur
Saltanat-pirāye-i hūlkiyla hūsn ü ān bulur

meşşāta-i mülk-i cihān olsa:

1. **meşşāta-i mülk-i cihān olsa:**-sa
Kaside 25
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cihan mülkünü süsleyen olmak // dünyayı süslemek.

Olsa bıkı-i fikri ger meşşāta-i mülk-i cihān
Rūzgāra ğamzeler eylerdi taşvīr-i cemād

meşşāta-i tab'umdan:

1. **meşşāta-i tab'umdan:**-u, -m, -dan
Kaside 33
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın gelin süsleyiciliği.

Meşşāta-i tab'umdan ider kesb-i tezeyyün
Ma'nā ki 'arūs-ı tutık-ārā-yı edādur

meşşātelik ider:

1. **meşşātelik ider:**-er
Kaside 4
Mısra: **17**

Kelime Tipi: -
Süsleyicilik yapmak, süslemek.

Tab'um 'arūs-ı ma'niye meşşātelik ider
Endişem āyine çalemtüm sürmedān virür

metā':

1. **metā' uñ:**-uñ
Kaside 3
Mısra: **90**
Mal, elde bulunan varlık, servet.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdūr kıymet
Ne revā böyle metā' uñ çekile hūsrānı

2. **metā' uñ:**-uñ
Kaside 49
Mısra: **104**
Mal, elde bulunan varlık // şiir.

Hüner dünyā değer bir gevher-i pür-kadr ü kıymetdür
Zamān-ı devletündür bu metā' uñ rüz-ı bāzārı

metā'-ı dāniş ü idrāk ü fehmūn:

1. **metā'-ı dāniş ü idrāk ü fehmūn:**-üñ
Kaside 13
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Anlayış, idrak ve irfan malı.

O sultān-ı suhān-perver ki devr-i dilsitānidür
Metā'-ı dāniş ü idrāk ü fehmūn rüz-ı bāzārı

metā'-ı fāhir ü kemyābdur:

1. **metā'-ı fāhir ü kemyābdur:**-dur
Kaside 4
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
İftihar edilen ve az bulunan varlık.

Söz bir metā'-ı fāhir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

meta'-ı kāsidi:

1. **meta'-ı kāsidi:**-i
Kaside 38
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Revaçta olmayan, sürümsüz mal.

Meta'-ı kāsidi hūsn-i kabūl-ı tab'a nā-çesbān
Hayāl-i fāsidi dūşize-i ma'nāya nā-mahrem

metā'-ı keselde:

1. **metā'-ı keselde:**-de
Kaside 29
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Tembellik malı, tembellik.

Olur ne kimse ne deñlü sa'adete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-i keselde böyle kesâd

metâ'-i mahzen-i sîne:

1. metâ'-i mahzen-i sîne:

Kaside 45
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül mahzeninin malı / hazinesi.

Metâ'-i mahzen-i sîne hayâl-i evşâfi
Cilâ-yı âyîne-i dide nür-ı didârı

metâ'-i nazmum:

1. metâ'-i nazmum:-u, -m

Kaside 32
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Şiir metai /malı, kumaşı (bütün şiirler bağlamında).

Koyup memâlik-i gayrı metâ'-i nazmum için
Diyâr-ı Rûma gelür kârbân-ı heft-i İklim

meta'-i nazmumuñ:

1. meta'-i nazmumuñ:-u, -m, -uñ

Kaside 43
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şiir metai /malı, kumaşı (bütün şiirler bağlamında).

Meta'-i nazmumuñ sen olmasañ zîrâ harîdârı
Kaldırdı haşre dek bâzâr-ı endişem kesâd üzre

metânet:

1. metânetde:-de

Kaside 51
Mısra: **53**
Dayanıklılık, sağlamlık.

'Aql-ı evvel gibi ef'âli metânetde meşel
Şubh-ı şânî gibi aqvâli sadâkatde 'alem

2. metânet:

Mesnevi 1
Mısra: **26**
Dayanıklılık, sağlamlık.

Var kilik-i bedî'inde o miqdâr nezâket
Terkîb-i hurûfında hem ol deñlü metânet

3. metânetde:-de

Kaside 19
Mısra: **71**
Dayanıklılık, sağlamlık (şiirin biçimi özelliklerinde).

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Hâkânîye bu bir tarz-ı âherdür

metîn:

1. metîn:

Kaside 40
Mısra: **44**
Sağlam.

'Aklı kâmil dili pâk âyîne-i sînesi şâf
Hükmi cârî sözi söz 'ahdi metîn ü muhkem

2. metîn:

Kaside 46
Mısra: **34**
Yekpare, bütün // güçlü, oturaklı.

Dil-i 'aşık gibi işretkede-i rûhânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

metn-i Hikmetü'l-İşrâk-ı endişe:

1. metn-i Hikmetü'l-İşrâk-ı endişe:

Kaside 47
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Düşünce Hikmetü'l-İşrâk'ının metni (Hikmetü'l-İşrâk; İşrâkıyye ekolünün kurucusu Şehâbeddin es-Sühreverdî el-Maktûl'un (ö. 587/1191) en önemli eseri).

Nice divânçe metn-i Hikmetü'l-İşrâk-ı endişe
Ki hurşid-i cihân-tâb aña bir cild-i muallâdur

mevâlî:

1. mevâlî:

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **24**
Osmanlı devlet teşkilatında mevleviyet payesine erişmiş üst seviyedeki ilim adamları, mollalar, büyük kadılar.

Ehl-i dildür hemîşe yârânüm
Ne mevâlî ne hüd sipâhidür

mevc:

1. mevc:

Kaside 5
Mısra: **43**
Dalga.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı ihsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebrī baħr u baħri kān üzre

2. mevc:

Kaside 54

Mısra: 62

Dalga.

Etse hāşiyet-i temkīni sirāyet āba

Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedīd

3. mevcidür:-i, -dür

Kaside 11

Mısra: 50

Dalga.

Dil-i pür-feyzi kim deryā-yı himmetdür miyānında

O baħrūn pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürrāni

4. mevcidür:-i, -dür

Kaside 11

Mısra: 52

Dalga.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşa'la

Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baħr itdükce tuğyāni

5. mevc:-i

Kaside 49

Mısra: 99

Dalga.

Bir ednā mevcī eyler dāmen-i eflāki pür-gevher

Getürse cūşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkāri

mevc ursa:

1. mevc ursa:-sa

Kaside 18

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dalgalanmak.

'Arağ mevc ursa gāhī şiddet-i sür'atle cisminde

Döner ol demde bir mevvāc u rengin al hārāya

mevc-hiz olduğu:

1. mevc-hiz olduğu:-duğ, -ı

Kaside 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dalga kaldırmak, dalgalı olmak (denizin dalgalanması bağlamında).

Luṭfī bir mertebe kim çarḫı ider ğark-ı güher

Mevc-hiz olduğu dem baħr-ı kef-i ihsāni

mevc-i deryā-yı ma'ānī:

1. mevc-i deryā-yı ma'ānī:

Kaside 24

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Mana deryasının dalgaları.

Başlasa ṭab'ı dūr-efşānlığa pür-gevher olur

Mevc-i deryā-yı ma'ānī gibi dāmān-ı felek

mevc-i deryā-yı suhanda:

1. mevc-i deryā-yı suhanda:-da

Kaside 6

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Söz denizinin dalgası // şiir sahası.

Vaşf-ı büy-ı hūlkı mı şatır-ı ḫat-ı şā'irde yā

Mevc-i deryā-yı suhanda 'anber-i sārā midur

mevc-i mücevherdür:

1. mevc-i mücevherdür:-dür

Kaside 19

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Mücevher dalgası (denizdeki inciye dışarı çıkarması bağlamında).

Dilüm endişe-i medhūnle bir deryā-yı pür-gevher

Aña tiğ-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevherdür

mevc-i müselsel:

1. mevc-i müselsel:

Kaside 5

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Birbiri ardınca sıralanan dalgalar.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel āba kim virmez

O hüsni zūlf-i pür-ḫam sine-i sīmīn-berān üzre

mevc-i pey-der-peydür:

1. mevc-i pey-der-peydür:-dür

Kaside 14

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Art arda gelen dalga // saf saf askerler.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri

Mevc-i pey-der-peydür ol baħra sipāh-ı şaf-be-şaf

mevc-i tūfān-hizidür:

1. mevc-i tūfān-hizidür:-i, -dür

Kaside 14

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Tufan kaldıran dalga.

Her alay bir mevc-i tūfān-ḥizidür anuñ n'ola
Ḥār u ḥas gibi öñünce kaçsa kāfir 'askeri

mevcüd:

1. **mevcüddur:**-dur

Gazel 65

Mısra: 7

Var olan, bulunan.

Yoklasañ noktada mevcüddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ğafleti қо keşreti tenhāya deġiş

mevcüd olan:

1. **mevcüd olan:**-an

Kaside 38

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Var olmak, bulunmak.

Ḥayāl-i medḥūñi şevkinden istikbāl ider ṭab'um
Verür mevcüd olan ma'nāyı hem şükrāne-i maḳdem

mevhibe:

1. **mevhibeden:**-den

Kaside 29

Mısra: 25

Bahşış, ihsan, baġış.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dūnyā
Ḳazā bu merete luṭfa degüldi hem mu'tād

mevkib:

1. **mevkibünde:**-ü, -ñ, -de

Kaside 36

Mısra: 82

*Atlı veya yaya olarak büyük bir zatın yanında
yürüyen, ona refakat eden heyet, takım, alay.*

Ola sa'adet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipāh-ı feth ü zafer mevkibünde ḥayl ü ḥaşem

mevküf:

1. **mevküfdur:**-dur

Kaside 12

Mısra: 11

*Olmayı, meydana gelmesi başka bir şeye baġlı
olan (şey), baġlı.*

Tā ezelden feyz-i Ḥaḳ mevküfdur endişeme
Mülk-i ma'nā vaḳf-ı ṭab'-ı kāmranumdur benüm

mevküf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādīşāhīdür:

1. **mevküf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādīşāhīdür:**-dür

Gazel 34

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Pādīşahın iltifatının güzelliğine tutulmuş.

Ḥalāş olmak ne mümkündür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevküf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādīşāhīdür

mevküf-ı imādur:

1. **mevküf-ı imādur:**-dur

Kaside 47

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*İşarete baġlı, işaret etmeye baġlı (meydana
gelmesi, olması bir işarete baġlı).*

Müsā'id ol kadar aḥkāmına te'yid-i Yezdāñi
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevküf-ı imādur

mevküf-ı tahrīk-i benānumdur:

1. **mevküf-ı tahrīk-i benānumdur:**-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parmakların hareketine baġlı.

Sāḫir-i vahy-āzmāyım mu'ciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevküf-ı tahrīk-i benānumdur benüm

Mevlā:

1. **Mevlādan:**-dan

Kaside 11

Mısra: 100

Allah.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı 'arş-ı a'lāya
Elüñ kaldur du'āya iste Mevlādan bu iḥsāñı

2. **Mevlā:**

Kaside 17

Mısra: 168

Allah.

Rā'iz-i baḫtı ola raḫş-ı murād üzre süvār
Ḥıfz ide zāt-ı şerifini ḫaṭādan Mevlā

3. **Mevlā:**

Kaside 26

Mısra: 86

Allah.

Bir senüñ gibi 'azimü's-şānuñ
Ki ider ḫalkına Mevlā ta'zīm

4. **Mevlā:**

Kaside 61

Mısra: 10

Allah.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için gālibā
Virdi taht-ı Yūsufa zātuñla Mevlā ferr ü táb

5. **Mevlā:**

Kaside 35
Mısra: **126**
Allah.

Yüz süre dergeh-i iqbāline dünyā her rüz
Devlet ü 'ömrini efvün ide Mevlā her sāl

Mevlevī:

1. **Mevlevīdür:-dür**

Kaside 52
Mısra: **37**
Mevlevi tarikatuna mensup.

Mevlevīdür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler şafāsından revān

Mevlevī itmiş:

1. **Mevlevī itmiş:-miş**

Kaside 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mevlana'ya bağı yapmak (Mevlevilik tarikatına mensup etmek).

Feyz-i isti'dād-ı zātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cezbesi hürşid ü mäh ü āsmānı Mevlevī

mevrid-i ilhām-ı lāhūtī:

1. **mevrid-i ilhām-ı lāhūtī:**

Kaside 19
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlahī ilhama erişme.

Leb-i mu'ciz-beyānı mevrid-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rüşen-zamiri maṭla'-ı hürşid-i enverdür

mevsim-i 'adlinde:

1. **mevsim-i 'adlinde:-i, -n, -de**

Kaside 10
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Adaletle hüküm sürülen zaman.

Ol şeh ki cihān mevsim-i 'adlinde şafādan
Devrān-ı tarabnāk-ı Ceme ḥandeler eyler

mevsim-i ferhunde:

1. **mevsim-i ferhunde:**

Kaside 59
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Mübarek /uğurlu mevsim.

Def'-i gama devrān-ı müsā'id bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferhunde bu demdür

mevsim-i ferhunde-dem:

1. **mevsim-i ferhunde-dem:**

Kaside 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mübarek /uğurlu mevsim.

Gül devri 'ayş eyyāmıdır zevk u şafā hengāmıdır
'Aşıklañ bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

mevsim-i ferhunde-eser:

1. **mevsim-i ferhunde-eser:**

Kaside 54
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Tesiri uğurlu mevsim, zaman.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eser kim 'ālem
Bulur endişe-i feyziyle neşāt-ı cāvīd

mevsim-i gül:

1. **mevsim-i gül:**

Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.

Gider keyf-i şarābuñ zevki böyle yāde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devri-i cām-ı bāde gelmez mi

mevsim-i güldür:

1. **mevsim-i güldür:-dür**

Gazel 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.

Jeng-i gāmdan pāk ider mir'āt-ı kalbin 'āşıkun
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı la'l-i nāb

mevsim-i nev-rüz:

1. **mevsim-i nev-rüz:**

Kaside 33
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Nevruz mevsimi, bahar (canlılık kazandırması dolayısıyla).

'Ahdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rüz
Re'yi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

mevsim-i nev-rüz-ı sultānī:

1. mevsim-i nev-rüz-ı sultānī:

Kaside 38

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sultan nevrüz mevsimi // ilkbahar.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rüz-ı sultānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i şadr-ı kāmrandur hem

mevṛāc:

1. mevṛāc:

Kaside 18

Mısra: 12

Dalgalı (kumaş için).

'Araḳ mevṛ ursa gāhī şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevṛāc u rengin al ḫārāya

mevzün:

1. mevzün:

Kaside 17

Mısra: 91

Ölçülü, güzel, ahenkli.

Hüsn-i aḫlāḳı yerinde harekātı mevzün
Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lā

2. mevzün:

Kaside 58

Mısra: 8

Ölçülü, düzgün.

Derün-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası ḳadd-i bütān gibi mevzün

3. mevzün:

Kaside 46

Mısra: 34

Vezinli, ölçülü.

Dil-i 'aşık gibi işretkede-i rühānī
Beyt-i şā'ir gibi rindāne vü mevzün u metin

4. mevzün:

Kaside 47

Mısra: 130

Vezinli, ölçülü.

O güne muḫḫikūn eş'ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardır ki mevzün u muḳaffādur

mevzün-peyker:

1. mevzün-peyker:

Kaside 38

Mısra: 71

Biçimli, orantılı yüz.

O mevzün-peyker ol tarz-ı ḫirām ol cilve-i nāzük
O simin sāk o müşkin yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

mey:

1. mey:

Gazel 30

Mısra: 5

Şarap, bade.

Bir tutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāk-ı Edhemdür ḳadeh

2. meyden:-den

Gazel 54

Mısra: 9

Şarap, bade.

Nef ī gibi tā'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşuz

3. meyün:-üñ

Gazel 77

Mısra: 4

Şarap, bade.

Devr itmez idi bezmi uşul üzre ḳadehler
Muṫribile meyün olmasa mā-beyni düzenlik

4. mey:

Gazel 89

Mısra: 8

Şarap, bade.

Vā'iz ne ḳadar kevşer ü ḫür añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḫbūbdan el-ḳışşa ferāḡum

5. mey:

Kaside 4

Mısra: 94

Şarap, bade.

Ger nehı itse cebr-i ḫavāşş-ı mükeyyifāt
Mey ṫab'-ı şādmāna ḡam-ı nāgehān virür

6. mey:

Kaside 9

Mısra: 17

Şarap, bade.

Bir dem mey ü maḫbūb ile cem' eylese kendin
Bir dil ki esir-i ḡam-ı cāngāh-ı bütāndur

7. mey:

Kaside 9

Mısra: 25

Şarap, bade.

Yār olmayıcağ āb-ı hayāt olsa eger mey
Teh şışesi laht-ı ciger ü katresi qandır

8. **mey:**

Kaside 9

Mısra: 34

Şarap, bade.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

9. **mey:**

Kaside 15

Mısra: 17

Şarap, bade.

Luṭf eyle sākī nāzı ko mey şun ki qalmaz böyle bu
Tolsun sürāhī vü sebū boş şurmasun peymāne hem

10. **mey:**

Kaside 15

Mısra: 22

Şarap, bade.

Qānūn-ı devr-i dā'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şāfī deme dönsün piyāle gam yeme

11. **mey:**

Kaside 15

Mısra: 25

Şarap, bade.

Mey 'ākılı irşād ider 'aşıkları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde koymaz gerd-i gam

12. **mey:**

Kaside 15

Mısra: 27

Şarap, bade.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā kadehle lāledür
Yā gonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i şubh-dem

13. **mey:**

Kaside 15

Mısra: 29

Şarap, bade.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

14. **meydür:-dür**

Kaside 15

Mısra: 23

Şarap, bade.

Meydür mihekk-i 'aşıkān āşüb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pür-i muğān pīrāye-i bezm-i şanem

15. **mey:**

Kaside 50

Mısra: 13

Şarap, bade.

Nice mey tāb-ı fūrūğ-ı ruḥ-ı māh-ı Neḥşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i 'ārif-i cām

16. **mey:**

Kaside 50

Mısra: 14

Şarap, bade.

Nice mey tāb-ı fūrūğ-ı ruḥ-ı māh-ı Neḥşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i 'ārif-i cām

17. **mey:**

Kaside 50

Mısra: 15

Şarap, bade.

Nice mey dest-i Mesīhāda çeker sāgarını
Qalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhām

18. **mey:**

Kaside 50

Mısra: 17

Şarap, bade.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Qudsiyān-ı felek-i 'ālem-i cān 'ıtr-ı meşām

19. **meyden:-den**

Kaside 50

Mısra: 31

Şarap, bade.

Getür ey sākī-i ferḥunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün şūfī-i dil-mürde ḥarām

20. **mey:**

Kaside 62

Mısra: 7

Şarap, bade.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cānlar deger
Haḳḳā ki cāna cān qatar yār ile olsa leb-ā-leb

21. **meyüñ:-üñ**

Kit'a-ı Kebir 1

Mısra: 69

Şarap, bade.

Ki meyüñ surḥ u al iken rengi
Bīm-i qahrıyla zerd ü kāhīdür

22. **mey:**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Şarap, bade.

Mey degül rûh-ı revân-ı mürde-i ğamsın hele
'Âlemüñ cānı degülseñ cān-ı 'âlemsün hele

mevân:

1. **mevânında:-ında**

Kaside 37

Mısra: 12

Orta, ara.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîĝi mevânında neheng

mevân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur:

1. **mevân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

*Düşman saflarının ortasını yırtmak, düşman
saflarını dağıtmak, parçalamak.*

Gâhî mevân-ı şafda тұrur kendi tîĝveş
Gâhî mevân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur

mevân-ı çarsü-yı gülşeninde:

1. **mevân-ı çarsü-yı gülşeninde:-i, -n, -de**

Kaside 13

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi çarşısının ortası // gül bahçesi.

Şabâ dellâl-i bendergâh-ı Çîn olmuş mezâd eyler
Mevân-ı çarsü-yı gülşeninde müşk-i Tâtârı

mevân-ı hak u bâtil:

1. **mevân-ı hak u bâtil:**

Kaside 53

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Hak ve batıl arası (doğruluĝu ve batıllığı net
olmayan durumlar).*

Hâkim-i maħkeme-pîrâ-yı şerî'at ki bulur
Her dem emriyle mevân-ı hak u bâtil fayşal

mevân-ı ma'rekede:

1. **mevân-ı ma'rekede:-de**

Kaside 21

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Savaşın ortası, muharebe meydanı.

Çekerdî 'aşkına düşdüke hem Dil-ârâmuñ
Mevân-ı ma'rekede Kahramân ile cāmı

mevân-ı şafda:

1. **mevân-ı şafda:-da**

Kaside 28

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Safın ortası, asker dizisinin ortası.

Gâhî mevân-ı şafda тұrur kendi tîĝveş
Gâhî mevân- şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur

mevdân:

1. **mevdân:-ı**

Kaside 3

Mısra: 56

Geniş yer, saha.

Berķ-ı hâttîf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek mevdânı

2. **mevdâna:-a**

Gazel 15

Mısra: 10

Yarışma, karşılaşma yeri // şiir meydanı.

Olmaz ey Nef'î bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan mevdâna hep

3. **mevdâna:-a**

Gazel 44

Mısra: 9

Yarışma, karşılaşma yeri // şiir meydanı.

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise mevdâna Nef'iyâ

4. **mevdâna:-a**

Kaside 15

Mısra: 56

Yarışma, karşılaşma, savaş yeri.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîĝ alur ele
Olur cihân pür-zelzele başdukça mevdâna kâdem

5. **mevdân:**

Kaside 8

Mısra: 70

Alan, vadi, saha // şiir vadisi.

Rahş-ı çâpük-seyr-i endişem tütulmaz her kaçan
Vâdî-i ma'nâda cevân itmege mevdân bulur

mevdâna çıkınca:

1. **mevdâna çıkınca:-ınca**

Kaside 28

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, (bir yerde) görünmek // savaş
meydanına çıkmak.*

Tenhâ çıkınca tîğ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

mevdâna çıkışaî:

1. **mevdâna çıkışaî:** -sa, -ñ
Kaside 14
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, (bir yerde) görünmek // savaş meydanına çıkmak.

Gün gibi tenhâ da çıkışaî tîğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

mevdâna girince:

1. **mevdâna girince:** -ince
Kaside 40
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cenk meydanına girmek.

Reşk ider câhına dîvâna çıkınca Âşaf
Baş eger tîğına meydâna girince Rüstem

mevdâna girse:

1. **mevdâna girse:** -se
Kaside 28
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cenk meydanına girmek.

Dîvâna çıkışa Âşaf-ı Cemşid-kevkebe
Meydâna girse Rüstem-i şâhib-kırân olur

mevdâna girüp:

1. **mevdâna girüp:** -üp
Kaside 38
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
İleriye doğru atılmak (savaşmak veya kendini göstermek).

Süvâr oldukça güyâ Kahramân-ı hamle-güsterdür
Ki meydâna girüp cevân edince şarşılır 'âlem

mevdâne girse:

1. **mevdâne girse:** -se
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, kendini göstermek veya yarışmak üzere ileriye doğru atılmak (gözyaşı gülğün'unun /kanlı gözyaşının yüze doğru akması).

Țolsa destümde n'ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridir meydâne

mevdân-ı cihân:

1. **mevdân-ı cihân:**
Kaside 17
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünya meydanı, dünya.

O Celâli Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

mevdân-ı dîvânı:

1. **mevdân-ı dîvânı:** -ı
Kaside 11
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Divan meydanı (Topkapı Sarayı'nda devlet işlerinin görüşüldüğü Divanhane'nin ve hemen üzerinde yükselen Adalet Kulesi'nin yer aldığı avluya Divan Meydanı veya Adalet Meydanı da denilirdi).

Süleymân gibi çıkışun tahta her gün 'adl ü dâd itsün
Pür olsun 'arşa-i maşher gibi meydân-ı dîvânı

mevdân-ı felek:

1. **mevdân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü // dünya.

Şaf-der-i 'arşa-i devrân ki kifâyet itmez
Cilve-i Eşheb-i ikbâline meydân-ı felek

mevdân-ı hüner:

1. **mevdân-ı hüner:**
Kaside 55
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Hüner meydanı, hüner gösterme sahası.

Ben ögünmem rahş-ı tab'ı her kimün çâlâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

mevdân-ı ma'ânide:

1. **mevdân-ı ma'ânide:** -de
Kaside 19
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Manalar meydanı // şiir meydanı.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma'ânide
Benüm tab'ı dilirüm cümleden ammâ dil-âverdür

mevdân-ı mahabbetde:

1. **mevdān-ı maḥabbetde:-de**

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk meydanı.

Top eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

mevdān-ı mahşer:

1. **mevdān-ı mahşer:**

Kaside 28

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

*Mahşer meydanı, kıyamet gününde bütün
ölülerin dirilip kalkacakları meydan.*

Birün ider dilinden o dem bīm-i düzeḥi
Meydān-ı mahşer aña riyāz-ı cinān olur

mevdān-ı ma'nāya:

1. **mevdān-ı ma'nāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mana meydanı.

Temāşāya çıkup şaf şaf turur ebkār-ı endişe
Ayak başşa eger cevlan için meydān-ı ma'nāya

mevdān-ı pehnāver:

1. **mevdān-ı pehnāver:**

Kaside 20

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Geniş meydan olmak.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmuş sa'adetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydān-ı pehnāver

mevdān-ı pehnāya:

1. **mevdān-ı pehnāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Geniş, büyük meydan // dünya.

İde tā rā'iz-i taqdīr cevlan-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

mevdān-ı pehnāvi:

1. **mevdān-ı pehnāvi:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Geniş, büyük meydan // dünya.

Ne pāşā Rüstem-i şāḥib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki ḍarḅı teng ider a'dāya bu meydān-ı pehnāyi

mevdān-ı pür-muḥārebede:

1. **mevdān-ı pür-muḥārebede:-de**

Kaside 21

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Savaşla dolu meydan // dünya.

Hemîşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muzaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

mevdān-ı suḥan:

1. **mevdān-ı suḥan:**

Kaside 6

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Söz meydanı // şiir meydanı.

Bunca demdür da'vī-i şāḥib-kırānī eylerin
Bir mübārız yok mı meydān-ı suḥan tenhā mıdur

mevdānı tutsa:

1. **mevdānı tutsa:-sa**

Kaside 35

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Meydanı kaplamak, doldurmak.

Tutsa meydānı dilrān-ı suḥan yine benim
Sipeh-ārā-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidāl

mevdān-ı zemīn:

1. **mevdān-ı zemīn:**

Kaside 33

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Serdār-ı mu'azzam ki sevād-ı ḥaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

mev-fürüş:

1. **mev-fürüş:**

Kaside 29

Mısra: 122

Şarap satan, meyhaneci.

Görünce lezzet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭab'uma hem mev-fürüş ü hem ḳannād

mev-hāne:

1. **mev-hāne:**

Gazel 6

Mısra: 6
İçki içilen ve satılan yer.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'âlem
Her beyt-i şafâ-bahşî meyhâne degül mi yâ

2. **mey-hâne:**
Gazel 46
Mısra: 12
İçki içilen ve satılan yer.

Göz hâbsine şaldı dili mestâne nige hle
Bir güşede mey-hâne vü zindân ne belâdur

3. **mey-hâne:**
Gazel 84
Mısra: 10
İçki içilen ve satılan yer.

Eş'ârûñ okundukça mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzûñ mey-hâne midür bilmem

4. **mey-hâne:** -y, -e
Gazel 89
Mısra: 4
İçki içilen ve satılan yer.

Şevk-i mey-i la'lûñle kadeh düşmez elümden
Mey-hâneye varınca yere degmez ayağum

5. **mey-hâne:**
Gazel 139
Mısra: 5
İçki içilen ve satılan yer.

Harâb oldı yıkıldı kalb-i 'âşık gibi mey-hâne
Harâbât ehli bilmem n'oldı kimse dâde gelmez mi

6. **mey-hâne:**
Kaside 15
Mısra: 9
İçki içilen ve satılan yer.

Bu demde kim şâm u seher mey-hâne bâğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zürdur Şeyhü'l Harem

7. **mey-hâne:**
Gazel 144
Mısra: 4
İçki içilen ve satılan yer // gönül.

Dün gice sâkî ile sâgara hâcet yoğ idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-hâne idi

mev-hâne-i nâz:

1. **mey-hâne-i nâz:**
Gazel 62
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaşî mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

2. **mey-hâne-i nâz:**
Müfret 11
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaşî mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

mevhâne-i nâz olmuş:

1. **meyhâne-i nâz olmuş:-miş**
Gazel 24
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi olmak.

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir h'âbgeh-i mest

mev-i encümen-efrüz-ı celî-şâ'sa'a:

1. **mev-i encümen-efrüz-ı celî-şâ'sa'a:**
Kaside 50
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Parlaklığı yüce meclis aydınlatan mey.

O mev-i encümen-efrüz-ı celî-şâ'sa'a kim
Virse hürşid-i cihân-tâba eger tâbını vâm

mev-i köhne:

1. **mev-i köhne:**
Kaside 9
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Yıllanmış şarap.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mev-i köhne vü bir tâze cevândur

2. **mev-i köhne:**
Kaside 33
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Yıllanmış şarap.

Almışdur olan 'âklımızı bir büt-i nev-res
Kim 'âşkı mev-i köhne gibi hüş-rübâdur

mev-i nâb:

1. **mev-i nâb:**
Kaside 9
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Halis, saf şarap.

Tenhâ mey-i nâb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirîne-i şürîde-dilândur

2. **mey-i nâb:**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Halis, saf şarap.

Habâbın sâgar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâkî
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tab'-ı Cem nâzik

mey-i pür-kişle:

1. **mey-i pür-kişle:-le**

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok, pek çok şarap (çok fazla şarap içmek bağlamında).

Mey-i pür-kişle tîredür dilimiz
Bize bir dil-rübâ-yı sâde getir

mevkede:

1. **meykededür:-dür**

Gazel 86

Mısra: 2

Meyhane.

Çekmezse gam n'ola dil-i mestânemüz bizüm
Yâd-ı lebûñle meykededür hânemüz bizüm

2. **meykedenüñ:-nüñ**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 29

Meyhane // dünya.

Ki nedimüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bâde-h'âhidur

mevkede-i feyz:

1. **mevkede-i feyz:**

Kaside 23

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Feyiz meyhanesi.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir mevkede-i feyz
Her nüktesi bir nâdire-i muzmer-i âlem

mevkedeve düşerdi:

1. **mevkedeve düşerdi:-er, -di**

Gazel 86

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Meyhaneye düşmek, meyhaneye gitmek.

Vâ'iz düşerdi mevkedeve kordı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindânemüz bizüm

mey-kes:

1. **mey-keş:**

Rübai 3

Mısra: 2

İçki içen//sarhoş.

Ben 'âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

mevl evledi:

1. **mevl eyledi:-di**

Kaside 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meyletmek, yönelmek, eğilimli olmak.

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mür olmağa mevl eyledi dünyâ vü dîn

mevl-i ebkâr-ı ma'ânî ider:

1. **mevl-i ebkâr-ı ma'ânî ider:-er**

Kaside 7

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Bikr-i manaya /daha önce söylenmemiş yeni manalara meyletmek.

Meyl-i ebkâr-ı ma'ânî kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir hür melek hüy besim

mevl-i gâzab:

1. **mevl-i gâzab:**

Kaside 62

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Öfke, hiddet meyli // öfkeye karşı bir istek, yöneliş.

Düstür-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma'delet
Luţfiyla memlü şeş- cihet tab'ında yok meyl-i gâzab

mevl-i hırâm evler:

1. **mevl-i hırâm eyler:-r**

Kaside 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Salına salına yürümeye yönelmek, yürüyüşe niyetlenmek.

Ne dem kim nâz ile cevân idüp meyl-i hırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- püş-ı hüb-simâya

mevl-i hırâm itse:

1. meyl-i hırām itse:-se

Kaside 17

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Salına salına yürümeye yönelmek, yürüyüşe niyetlenmek.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırām
Şanki refitāra gelür bir şanem-i sürh-ķabā

mevl-i h'āb ide:

1. meyl-i h'āb ide:-e

Kaside 61

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Uykuya meyletmek (baht bağlamında talihsizleşmek).

Baht-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i h'āb ide
Gerçi her şeb çarh ider hāzır munaķķaş cāme- h'āb

mevl-i țarab kıla:

1. meyl-i țarab kıla:-a

Kaside 62

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Neşe ve şenliğe yönelmek / şenlik, eğlence istemek.

Çün gitdi sākī faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferhunde-pey şāyet kıla meyl-i țarab

mev-perest olsa:

1. mev-perest olsa:

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaraba aşırı derecede düşkün olmak, sürekli olarak içmek.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mev-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

mevve-i şīrīn-i eścārī:

1. mevve-i şīrīn-i eścārī:-ı

Kaside 13

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ağaçların tatl meyvesi.

Ne büstān reşk-i feyz-ābād-ı Firdevs-i ma'ānī kim
Leb-i dil-berden a'lā mevve-i şīrīn-i eścārī

mezād:

1. mezād:

Kaside 29

Mısra: 116

Alıcıların toplu olarak bulunduğu bir yerde arttırma yoluyla yapılan satış.

Ağır bahālara çıkdı cevāhir-i suhanum
Çekildi tālīb olanlar tamām olunca mezād

mezād eyler:

1. mezād eyler:-r

Kaside 13

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Açık arttırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Şabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmuş mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārī

mezād itmege:

1. mezād itmege:-meg, -e

Kaside 35

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Açık arttırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Soñra gördi ki hāridārına yok hadd ü hisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

mezād itse:

1. mezād itse:-se

Kaside 25

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Açık arttırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Ķudsiyān olurdu naķd-i cān ile hep müşterī
'İķd-ı mürvārīd-i nazmuñ ger felek itse mezād

mezād üzre:

1. mezād üzre:

Kaside 43

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Mezada çıkarmak, bir malı satışa çıkarmak.

Bahā taħmīn ider bir kimse yok erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıķd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

mezāk-ı dile:

1. mezāk-ı dile:-e

Kaside 37

Mısra: 72

Kelime Tipi: -
Gönül damağı // gönlin zevk tadacak yeri.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medhūn
Ki mezāk-ı dile yeksān görünür şehd ü şereng

mezāyā-yı terennüm:

1. mezāyā-yı terennüm:

Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Terennümün meziyetleri, güzellikleri.

Diñlesün gelsün şarīr-i hāmemi Nef'ī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī:

1. mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī:

Kaside 22
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Arap, Türk ve Fars dillerinin meziyetleri, üstün vasıfları.

Yegāne pādīşāh-ı müsta'id kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

mezheb-i endīşede:

1. mezheb-i endīşede:-de

Kaside 35
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal yolu // şairlik yolu, mesleği.

Böyle memdūh-ı melek-siretūñ evşāfında
Küfr olur mezheb-i endīşede itsem ihmāl

mezīd ide:

1. mezīd ide:-e

Kaside 54
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Arttırmak.

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclālını Haqq ide mezīd

mezra'a-i tohm-ı 'adālet:

1. mezra'a-i tohm-ı 'adālet:

Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adalet tohumunun ekildiği toprak, arazi // yeryüzü.

'Ahdinde zemīn mezra'a-i tohm-ı 'adālet
Devrinde felek dā'ire-i emn ü emāndur

me'zūn olmasa:

1. me'zūn olmasa:-ma, -sa

Kaside 58
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İzinli olmak, izin almış olmak.

Teferrüc itmege şahn-ı riyāzımı Rıdvān
Gelince olmasa hūsn-i rızāyile me'zūn

me'zūn olursam:

1. me'zūn olursam:-u, -sa, -m

Kaside 58
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İzinli olmak, izin almış olmak.

Ġarāz hūlūşımı 'arz itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddühe me'zūn

mı:

1. mı:

Gazel 4
Mısra: **6**
Soru eki.

Hūmār öldürdi hem ğam cānumuzdan eyledi bizār
Meded yok mı bize ey sākī-i şāhib-kerem şahbā

2. mı:

Gazel 6
Mısra: **14**
Soru eki.

Nef'ī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyık mı degül 'aşka divāne degül mi yā

3. mı:

Gazel 19
Mısra: **10**
Soru eki.

Mecnūn ne bilür kā'ide-i nāz u niyāzı
'Āşık mı şanur kendin o meczūb-ı mahabbet

4. mı:

Gazel 46
Mısra: **7**
Soru eki.

Cem'iyet-i hātır mı kalur 'āşık olunca
İllā ğam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

5. mīdur:-dur

Gazel 46

Mısra: 10
Soru eki.

Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cādū midur ol ğamze-i fettān ne belādur

6. mı:
Gazel 62
Mısra: 3
Soru eki.

Şabra tākāt mı qor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

7. mı:
Gazel 68
Mısra: 13
Soru eki.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şā'ir ola hem 'aşık

8. mı:
Gazel 69
Mısra: 4
Soru eki.

Ğam-ı 'aşkuñ dile geldikçe kımaz cānda elem
Yer qalır mı kedere hānede aħbāb olıcaq

9. mı:
Gazel 71
Mısra: 3
Soru eki.

Qahramān qarşu turur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ğamze-i mest-i sipeh-endāzına baq

10. mı:
Gazel 71
Mısra: 11
Soru eki.

Var mı Nef'î gibi üstād-ı suħan inşāf it
İhtirā'-ı qalem-i nādire-perdāzına baq

11. mı:
Gazel 94
Mısra: 14
Soru eki.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

12. mı:
Gazel 97
Mısra: 8
Soru eki.

Ölürsem eşiginden hāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsā'id rüzgār andan

13. mı:
Gazel 108
Mısra: 13
Soru eki.

Qalır mı yā 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Hoş-lehçe ise ger o pākize-edādur bu

14. mı:
Gazel 112
Mısra: 4
Soru eki.

Turmaz döner cām-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zāhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercānın yine

15. mı:
Gazel 139
Mısra: 8
Soru eki.

Görüp qarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Qadeh kıan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

16. mı:
Gazel 141
Mısra: 3
Soru eki.

Günde biñ kıan eylemek çok mı o hūnî gözlere
Gördüğüne rahmı yok bir bî-emāndur her biri

17. mı:
Gazel 143
Mısra: 11
Soru eki.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübārek dağı ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luţf-ı şāhenşāh ola rüzî

18. mı:
Kaside 6
Mısra: 5
Soru eki.

Cūylar mı devr iden tarf-ı çemenzāruñ yaħud
Mā'î pervāz ile nat' olmuş yeşil hārā midur

19. mı:
Kaside 6
Mısra: 13
Soru eki.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yā nesim-i şubhı böyle büstān-pirā midur

20. mı:
Kaside 6
Mısra: 15
Soru eki.

Bir dıraht-ı ser-firāzı var mı bāğ-ı cennetüñ
Yoğsa ancak vā'izüñ medh itdügi Tübā mıdur

21. **mı:**

Kaside 6
Mısra: 17
Soru eki.

Bunda Tübādan kalur mı müşk-i bīd-i ser-nigün
Yā ğubār-ı berk-i Tübā anda müşkāsā mıdur

22. **mı:**

Kaside 6
Mısra: 66
Soru eki.

Bunca demdür da'vī-i şāhib-kırānī eylerin
Bir mübārız yoğ mı meydān-ı suhan tenhā mıdur

23. **mı:**

Kaside 6
Mısra: 73
Soru eki.

Bikr-i ma'nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

24. **mı:**

Kaside 6
Mısra: 82
Soru eki.

Ol kadar kadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lā mı yeri yā kurb-ı ev ednā mıdur

25. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 1
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i me'vā mıdur
Anda kaşr-ı pādişāhī cennet-i a'lā mıdur

26. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 2
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i me'vā mıdur
Anda kaşr-ı pādişāhī cennet-i a'lā mıdur

27. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 4
Soru eki.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā mıdur

28. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 6
Soru eki.

Cüylar mı devr iden taraf-ı çemenzāruñ yağud
Mā'ī pervāz ile nat' olmuş yeşil hārā mıdur

29. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 8
Soru eki.

Sebz ü hurrem bir fezā mı her kenār-ı cüybār
Yā miyān-ı cūda 'ağs-ı künbed-i hađrā mıdur

30. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 14
Soru eki.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i şubhı böyle büstān-pirā mıdur

31. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 16
Soru eki.

Bir dıraht-ı ser-firāzı var mı bāğ-ı cennetüñ
Yoğsa ancak vā'izüñ medh itdügi Tübā mıdur

32. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 18
Soru eki.

Bunda Tübādan kalur mı müşk-i bīd-i ser-nigün
Yā ğubār-ı berk-i Tübā anda müşkāsā mıdur

33. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 20
Soru eki.

Habbezā cāy-ı neşāt-efzā ki Rıdvān görse ger
Hayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

34. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 28
Soru eki.

Ya'ni Sultān Aħmed-i 'ādil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a'lā degülse çarğdan ednā mıdur

35. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: 30
Soru eki.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrif-i kudūmiyle zemīn
'Arşa nāz eylerse istignāsı istignā mıdur

36. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 32

Soru eki.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fūrūğından felek
Mihrini fark eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

37. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 32

Soru eki.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fūrūğından felek
Mihrini fark eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

38. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 38

Soru eki.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şukka-i vālā mıdur

39. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 41

Soru eki.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i tā'irle yaḥud
Tāk-ı evvānında resm-i ejder ü 'ankā mıdur

40. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 44

Soru eki.

Dest ü ṭab'in ebr ü deryādur diyen gāfillerūñ
Dā'imā maẓmūn-ı fikri böyle bī-ma'nā mıdur

41. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 46

Soru eki.

Baḥr ider mi kā'inātı ğarq-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā'im cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

42. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 48

Soru eki.

Hem güher hem sīm ü zerdür 'āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mıdur deryā mıdur

43. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 48

Soru eki.

Hem güher hem sīm ü zerdür 'āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mıdur deryā mıdur

44. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 52

Soru eki.

Midḥat-i re'y-i münirin şebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḥsa yed-i beyzā mıdur

45. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 54

Soru eki.

Vaşf-ı bŷy-ı ḥulḳı mı şaṭr-ı ḥaṭ-ı şā'irde yā
Mevc-i deryā-yı suḥanda 'anber-i sārā mıdur

46. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 56

Soru eki.

Mülk-i pŷr-'adlinde ḥod itmez taḳayyŷd kārban
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

47. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 56

Soru eki.

Mülk-i pŷr-'adlinde ḥod itmez taḳayyŷd kārban
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

48. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 58

Soru eki.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zir-i rānında semend-i çŷst ü çāpŷk-pā mıdur

49. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 60

Soru eki.

Ol cihān-gerd-i sebŷk-rev kim tefāvŷt eylemez
Zir-i pāyında zemīn deryā mıdur şaḥrā mıdur

50. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: 60

Soru eki.

Ol cihān-gerd-i sebŷk-rev kim tefāvŷt eylemez
Zir-i pāyında zemīn deryā mıdur şaḥrā mıdur

51. **mıdur:-dur**

Kaside 6

Mısra: **64**
Soru eki.

Husrevâ bu fende ger garrâlanursam gör sözüm
Lâf-ı bî-ma'nâ mıdur yâ bir çavî da'vâ mıdur

52. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **64**
Soru eki.

Husrevâ bu fende ger garrâlanursam gör sözüm
Lâf-ı bî-ma'nâ mıdur yâ bir çavî da'vâ mıdur

53. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **66**
Soru eki.

Bunca demdür da'vî-i şâhib-kırânî eylerin
Bir mübâriz yok mı meydân-ı suhan tenhâ mıdur

54. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **68**
Soru eki.

Dür-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şi'r-i Nef'î midür ol yâ kevkeb-i şî'râ mıdur

55. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **70**
Soru eki.

Nür-ı mevvâc-ı ma'ânî mi sözümde berç uran
Yâ libâsı nazmımuñ bir âteşi hârâ mıdur

56. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **72**
Soru eki.

Ma'nî-i rengin mi lafz-ı âbdârumda yañud
Sâgar-ı mînâya konmuş lâle-gün şahbâ mıdur

57. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **74**
Soru eki.

Bikr-i ma'nâ mı dilümde pertev-i ilhâm ile
Yâ felekde âftâb u zühre-i zehrâ mıdur

58. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **75**
Soru eki.

Fikr-i pür- mazmûn mıdur âyine-i çab'umda yâ
'Aks-i naqş-ı kârgâh-ı 'âlem-i bâlâ mıdur

59. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **76**
Soru eki.

Fikr-i pür- mazmûn mıdur âyine-i çab'umda yâ
'Aks-i naqş-ı kârgâh-ı 'âlem-i bâlâ mıdur

60. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **80**
Soru eki.

Tâ felek çadr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdârını ednâ mıdur a'lâ mıdur

61. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **80**
Soru eki.

Tâ felek çadr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdârını ednâ mıdur a'lâ mıdur

62. **mıdur:-dur**
Kaside 6
Mısra: **82**
Soru eki.

Ol çadar çadri büleñd olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lâ mı yeri yâ çurb-ı ev ednâ mıdur

63. **mı:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Soru eki.

Teşhiş-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i çam birbirini bî-siper eyler

64. **mı:**
Kaside 10
Mısra: **95**
Soru eki.

Üstâd olıcak sözde çasedden kaçılır mı
Zirâ hüneri reşk ü çased mu'teber eyler

65. **mıdur:-dur**
Kaside 15
Mısra: **47**
Soru eki.

Şâh-ı cihân-ârâ mıdur mâh-ı zemîn-pirâ mıdur
Behrâm-ı bî-pervâ mıdur yâ âftâb-ı pür-kerem

66. **mıdur:-dur**
Kaside 15
Mısra: **47**
Soru eki.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur mäh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pūr-kerem

67. mı:

Kaside 17
Mısra: 157
Soru eki.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan garba varınca suhan ehline şalā

68. mıdur:-dur

Kaside 17
Mısra: 105
Soru eki.

Çok mıdur bu şeref ol raşş-ı mübârek-ı kademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudā

69. mı:

Kaside 18
Mısra: 29
Soru eki.

Olur mı böyle bir âteş-ı inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berķ u bād da'vāya

70. mı:

Kaside 21
Mısra: 64
Soru eki.

Qadimi 'āşık-ı bıkır-i hayāl-i medhūñdür
Senāña başlamayınca qalır mı ārāmı

71. mı:

Kaside 21
Mısra: 97
Soru eki.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün 'ārif
Ol nice eylesesün rüzgāra düşünāmı

72. mı:

Kaside 23
Mısra: 45
Soru eki.

Lāyık mı zamānuñda qala böyle tehi-dest
Bir bencileyin şā'ir-i vaḥy-āver-i 'ālem

73. mı:

Kaside 26
Mısra: 75
Soru eki.

Var mı Nef'î gibi bir şā'ir kim
Nazmına ide Nizāmî teslim

74. mıdur:-dur

Kaside 26

Mısra: 22
Soru eki.

O daḥi ḥāline raḥm itmez ise
Yok mıdur 'adl-i şehensāh-ı kerim

75. mı:

Kaside 29
Mısra: 101
Soru eki.

Olur mı zāt-ı şerifūñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rüzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

76. mıdur:-dur

Kaside 29
Mısra: 105
Soru eki.

Revā mıdur bu ṭururken senūñ gibi memdūḥ
Kaşide tarḥ ide ḡayra benüm gibi üstād

77. mı:

Kaside 35
Mısra: 26
Soru eki.

İhtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāt ile semā' itmemege var mı mecāl

78. mı:

Kaside 36
Mısra: 57
Soru eki.

Edā-yı medhūñe ṭākat mı var zebānumda
'Acebdür olmadıgum ḡahr-ı dehr ile ebkem

79. mı:

Kaside 40
Mısra: 9
Soru eki.

Dehre bir bunculayım müjde olur mı daḥi
Nice ḡazz itmesün Allāhı seversen 'ālem

80. mı:

Kaside 42
Mısra: 5
Soru eki.

Derd bu kim ḡor mı ḡadeḥ ṭutmaḡa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rüzgār

81. mı:

Kaside 42
Mısra: 67
Soru eki.

Aña nazīr ola mı ālemde ḥiç
Zühre gibi mütthem-i rüzgār

82. **mıdur:-dur**
Kaside 43
Mısra: 37
Soru eki.

Revā mıdur sa'ādetle tırurken Āşaf-ı devrān
Şadāret eylemek bir dīv şadr-ı 'adl ü dād üzre

83. **mı:**
Kaside 46
Mısra: 19
Soru eki.

Cennet olmuş tıtalum var mı 'aceb cennetde
Böyle bir kaçır-ı şafā-güster-i tırfa-āyın

84. **mı:**
Kaside 47
Mısra: 97
Soru eki.

Olur mı şāhid-i hılkuñ gibi 'ālemde bir dil-ber
Ki zencir-i cünün-ı zülfinüñ Mecnūmı Leylādur

85. **mı:**
Kaside 48
Mısra: 24
Soru eki.

Ebū Cehle idince böyle te'şir
Dil-i şāhib-suñanda qor mı yā ğam

86. **mı:**
Kaside 48
Mısra: 81
Soru eki.

Olur mı bir nefes hāmūş tab'um
Tırur mı bir zamān āsūde hāmem

87. **mı:**
Kaside 48
Mısra: 82
Soru eki.

Olur mı bir nefes hāmūş tab'um
Tırur mı bir zamān āsūde hāmem

88. **mı:**
Kaside 55
Mısra: 88
Soru eki.

Nice tıtsun tır-i yāra sinesin Nef'ī nişān
Anı qor mı bir qarār üzre dil-i pür-ıztırāb

89. **mı:**
Kaside 59
Mısra: 25
Soru eki.

Çok mı bu kadar hüsn-i edā tab'uma zīrā
Vaşşāf-ı hūdāvend-i pesendide-şiyemdir

90. **mı:**
Kaside 61
Mısra: 20
Soru eki.

Ğayrılar tıtmaz yerin dīvān-ı şāhīde sentüñ
Hiç olur mı ğokde hırşīde qamer nā'ib-menāb

91. **mı:**
Kaside 62
Mısra: 37
Soru eki.

Tab'um gibi bir dürr-i pāk olmağ revā mı zır-i hāk
Oldum bu ğamla ben helāk ammā gelür ğayra 'aceb

92. **mıdur:-dur**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 13
Soru eki.

Böyle bir kaçır-ı mu'allā var mıdur
Kim ola dā'im şereften behreyāb

93. **mı:**
Gazel 10
Mısra: 10
Soru eki.

Nice tıtsun tır-i yāra sinesin Nef'ī nişān
Anı qor mı bir qarār üzre dil-i pür-ıztırāb

94. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: 4
Soru eki.

Hağ mı bu yā pırāye-i dībāce-i kudret
Hağ mı bu yā sermāye-i dükkāñce-i fıtrat

95. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: 5
Soru eki.

Hağ mı bu yā ser-nāme-i 'unvān-ı İlāhī
Taḥkik idemez sırrını endişe kemāhī

96. **mıdur:-dur**
Müfret 7
Mısra: 2
Soru eki.

Çekse tığın kırılır birbiri üzre 'ālem
Fitne cellādı mıdur ğamze-i mestüñ bilmem

97. **mı:**
Nazm 2

Mısra: 2
Soru eki.

Dehre bir âfet olur ol kad u kâmet göresin
Kopsa bir yerden o kopmaz mı kıyâmet göresin

98. mî:
Nazm 2
Mısra: 4
Soru eki.

Başlasun gamzeleri gâret-i imâna hele
Kor mı bir dilde daği emn ü selâmet göresin

99. mî:
Nazm 6
Mısra: 3
Soru eki.

Hîç sezâ mı serverâ zât-ı kerîmü'ş-şânuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kâm-yâb

100. mî:
Gazel 55
Mısra: 5
Soru eki.

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindân-ı Mesîhâ-dem-i 'aşkız

101. mî:
Gazel 67
Mısra: 2
Soru eki.

Hattı yaklaşıdı niçün urmaz dil-i 'uşşâka dâğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daği ol meh çerâğ

102. mî:
Gazel 68
Mısra: 7
Soru eki.

İztrâb-ı dil-i bî-tâb anı râhat kor mı
Gamze katl eylese tırmaz yine epsem 'aşık

103. mî:
Gazel 75
Mısra: 2
Soru eki.

Muntazır cân u dil vefâna senüñ
Merhamet yok mı mübtelâna senüñ

104. mî:
Gazel 77
Mısra: 8
Soru eki.

Gencîne-i derd eyledi her güşesini gam
Ma'müre-i hâtırda kalur mı daği şenlik

105. mîdur:-dur
Gazel 79
Mısra: 5
Soru eki.

Gonca mîdur sebz-gün berk içre yâ almış ele
Bâde-i surh ile pür bir sâgar-ı pürüze gül

106. mîdur:-dur
Gazel 85
Mısra: 15
Soru eki.

Mümtâz-ı 'âlem olmamağa çâre var mîdur
Zirâ genâ-yı şâh-ı ser-efrâzdur sözüm

107. mî:
Gazel 92
Mısra: 3
Soru eki.

'Aşıka âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Gamdan âzâd olmadım gerçi esir-i bâdeyim

108. mî:
Gazel 96
Mısra: 1
Soru eki.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller 'aşık-ı bî-çâresin

109. mî:
Gazel 97
Mısra: 10
Soru eki.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef'î
Bu gündün böyle hiç maqbûl olur mı i'tizâr andan

110. mîdur:-dur
Kaside 15
Mısra: 48
Soru eki.

Şâh-ı cihân-ârâ mîdur mâh-ı zemîn-pîrâ mîdur
Behrâm-ı bî-pervâ mîdur yâ âftâb-ı pür-kerem

111. mî:
Kaside 16
Mısra: 21
Soru eki.

Bundan a'lâ rif'at olur mı kim oldum sâyevâr
Çehre-fersâ-yı hâk-pây-ı Cem-cenâb-ı rûzgâr

112. mî:
Kaside 16
Mısra: 43
Soru eki.

Dîn ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa
Reşh-i kılğ ü berğ-ı tığı âb u tâb-ı rûzgâr

113. **mı:**
Kaside 17
Mısra: 16
Soru eki.

Ṭayy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlâk olur mı 'acabâ

114. **mı:**
Kaside 17
Mısra: 162
Soru eki.

Devletüñde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pâkîze-edâ

115. **mı:**
Kaside 20
Mısra: 57
Soru eki.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibrîl-i emîn tîr-i nigâhından hâzer eyler

116. **mı:**
Kaside 20
Mısra: 70
Soru eki.

Ne sih'r itdüñ yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

117. **mıdır:-dur**
Kaside 23
Mısra: 53
Soru eki.

Ma'kûl mıdır böyle perişân ola hâlim
Memdûhım ola sencileyin server-i 'âlem

118. **mı:**
Kaside 41
Mısra: 3
Soru eki.

'Âlemde 'aceb sencileyin bir dağî var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ârâ-yı zamâne

119. **mı:**
Kaside 42
Mısra: 31
Soru eki.

Ğam mı çeker devlet-i dünyâ için
Rind-i Felâṭün-hikem-i rûzgâr

120. **mı:**
Kaside 51

Mısra: 100
Soru eki.

Ḳuvvet-i ṭab'ide ger var ise teslîm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrâra muḳâbil Rüstem

121. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: 3
Soru eki.

Ḥaṭ mı bu yâ pîrâye-i dîbâce-i ḳudret
Ḥaṭ mı bu yâ sermâye-i dükkânçe-i fîṭrat

122. **mı:**
Gazel 20
Mısra: 9
Inkar anlamında soru edati.

Dil-dâde-i ḳaddüñde ḳalır mı dağî nâmüs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rûsvâ-yı ḳıyâmet

123. **mı:**
Gazel 119
Mısra: 4
Soru eki.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübhâ-i mercân elimüzde

124. **mı:**
Gazel 128
Mısra: 1
Soru eki.

Rûz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rûz ile
Rûşenâlıḳda şeb olur mı berâber rûz ile

125. **mı:**
Gazel 128
Mısra: 2
Soru eki.

Rûz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rûz ile
Rûşenâlıḳda şeb olur mı berâber rûz ile

126. **mı:**
Kaside 6
Mısra: 7
Soru eki.

Sebz ü ḥurrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cûda 'aḳs-ı künbed-i ḥaḍrâ mıdır

127. **mı:**
Kaside 6
Mısra: 37
Soru eki.

Aṭlas-ı gerdün mı peyveste nihâl-i Sidreye
Yâ firâz-ı râyetinde şuḳḳa-i vâlâ mıdır

128. **mı:**

Kaside 6
Mısra: **53**
Soru eki.

Vaşf-ı büy-ı hulkı mı şaṭr-ı ḥaṭ-ı şā'irde yā
Mevc-i deryā-yı suḥanda 'anber-i sārā mıdur

129. **mı:**

Kaside 6
Mısra: **57**
Soru eki.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

130. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **10**
Soru eki.

Ḥıfz için yāḥud vücūd-ı pādīşāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā mıdur

131. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **12**
Soru eki.

Cenneti görmüş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḥi böyle dil-keş ü ra'nā mıdur

132. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **22**
Soru eki.

Şun'-ı Ḥaḥḥ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı ṭarab-engiz ü ḡam-fersā mıdur

133. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **24**
Soru eki.

Dā'imā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

134. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **26**
Soru eki.

Yohsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

135. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **34**
Soru eki.

Çarḥ aña ta'zīm idüp İskender-i sānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstegnā mıdur

136. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **36**
Soru eki.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dārā mıdur

137. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **40**
Soru eki.

Şubḥ-ı rüşen mi şu'ā'-ı mihr-i 'ālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

138. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **42**
Soru eki.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭā'irle yaḥud
Ṭāḡ-ı eyvānında resm-i ejder ü 'ankā mıdur

139. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **50**
Soru eki.

Tiḡe minnet çekmese re'y-i cihan-giri n'ola
Mihri gör dünyāyı tutmuş tiḡi ḥün-pālā mıdur

140. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **62**
Soru eki.

Berḡ-ı maḥz iken direng itse bilinmez peykeri
Raḥş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

141. **mıdur:-dur**

Kaside 6
Mısra: **62**
Soru eki.

Berḡ-ı maḥz iken direng itse bilinmez peykeri
Raḥş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

142. **mı:**

Kaside 9
Mısra: **15**
Soru eki.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şişe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

143. **mı:**

Kaside 12

Mısra: 51
Soru eki.

Benden a'lâ mı bilür kıdrin felek yâ rûzgâr
Kim hayâl-i medhî her dem yâr-ı cânumdur benüm

144. **mi:**
Gazel 70
Mısra: 3
Soru eki.

Âftâb ol ruḥ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yaḳar 'âlemi bir laḫza niḳâb olmayıcak

mısmâr:

1. **mısmârı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 78
Çivi, muh, kazık.

Ṭutan muḫkem esâs-ı mülki kilik-i bî-karârûndur
Binâ virân olur ger ḡâbit olmayınca mısmârı

Mısr:

1. **Mısr:**
Kaside 11
Mısra: 41
Mısır ülkesi.

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tûrânı

Mısr ehli:

1. **Mısr ehli:**
Kaside 61
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Mısırlılar.

Sen şafâ geldün kudümüñdan şafâ kesb itdi ḫalk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maḳdemünle behre-yâb

mısrâ':

1. **mısrâ'ı:-ı**
Kaside 9
Mısra: 135
Manzum bir parçayı meydana getiren
satırlardan her biri.

Her mısrâ'ı yâ bir şanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzûn
Endîşe-i bârîküm aña müy-ı miyândur

mızrâb:

1. **mızrâb:**
Kaside 31
Mısra: 118
Saz zahmesi, telli sazları çalmaya yarayan alet.

Raḳş ider naḡme-i kânûn-ı belâgatle felek
Destine muṭrîb-ı endîšem alınca mızrâb

mi:

1. **mi:**
Gazel 6
Mısra: 10
Soru eki.

'Uşşâkı niçün kırmaz ḡamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tîḡı mestâne degül mi yâ

2. **mi:**
Gazel 20
Mısra: 1
Soru eki.

Ḳâmet mi bu yâ fitne-i ber-pâ-yı kıyâmet
Şalınsa ṭutar 'âlemi ḡavḡâ-yı kıyâmet

3. **mi:**
Gazel 25
Mısra: 4
Soru eki.

Cibrîl degül Hızr u Mesîhâ da olursa
Öldürmemege çâre mi var ol niḡeh-i mest

4. **miydi:-y, -di**
Gazel 31
Mısra: 7
Soru eki.

Dâḡlar lâle gibi tâzelenür miydi eger
Âteş-i sîneme âh itmese her ḡâh meded

5. **mi:**
Gazel 37
Mısra: 7
Soru eki.

Dil giriftâr olmamaḳ kâbil mi bend-i zülfüne
Anı dâma çekmege her ḫalka bir kullâb olur

6. **mi:**
Gazel 44
Mısra: 7
Soru eki.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim ḳazâ daḡı
Her bir niḡâh-ı germini ḫâzır belâ bilür

7. **mi:**
Gazel 46
Mısra: 5
Soru eki.

Âh itmemege çâre mi var 'âşık-ı bî-tâb
Ḥabs-i nefes ü çâk-ı girîbân ne belâdur

8. mi:

Gazel 50

Mısra: 8

Soru eki.

Rind iseñ eger ço heves-i bāğ-ı behiştı
Cennet mi degül bezmgeh-i hurrem-i nev-rüz

9. miydi:-y, -di

Gazel 59

Mısra: 9

Soru eki.

‘Āşık ider miydi hiç sencileyin ‘ārifi
Bilmese Nef’i o şüh şive-i ādāb-ı nāz

10. midür:-dür

Gazel 82

Mısra: 9

Soru eki.

Kimse tahkik idemez sāhir midür şā’ir midür
Bir bilür yok Nef’i-yi mu‘ciz-beyānı bilmiş ol

11. midür:-dür

Gazel 82

Mısra: 9

Soru eki.

Kimse tahkik idemez sāhir midür şā’ir midür
Bir bilür yok Nef’i-yi mu‘ciz-beyānı bilmiş ol

12. midür:-dür

Gazel 84

Mısra: 1

Soru eki.

Gönlüm katı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger divāne midür bilmem

13. midür:-dür

Gazel 84

Mısra: 2

Soru eki.

Gönlüm katı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger divāne midür bilmem

14. midür:-dür

Gazel 84

Mısra: 4

Soru eki.

Yā şu‘le-i hüsñ olmuş yā şem‘-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

15. midür:-dür

Gazel 84

Mısra: 8

Soru eki.

‘Āşkıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de hüsni efsāne midür bilmem

16. midür:-dür

Gazel 84

Mısra: 10

Soru eki.

Eş‘āruñ okundukça mest itmede yārānı
Nef’i dil-i pür-feyzüñ mey-hāne midür bilmem

17. mi:

Gazel 96

Mısra: 2

Soru eki.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dāğın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ‘āşık-ı bī-çāresin

18. mi:

Gazel 100

Mısra: 2

Soru eki.

Κurtuluş yok sitem-i gamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

19. mi:

Gazel 101

Mısra: 9

Soru eki.

Mānendi mi var Nef’i-i pākīze-kelemañ
Bir kimsede gördün mi dağı tarz-ı edāsın

20. mi:

Gazel 101

Mısra: 10

Soru eki.

Mānendi mi var Nef’i-i pākīze-kelemañ
Bir kimsede gördün mi dağı tarz-ı edāsın

21. mi:

Gazel 118

Mısra: 1

Soru eki.

Biñ nāfe mi var her hām-ı zülf-i siyehüñde
Bu büy-ı dil-āviz nedür hāk-i rehüñde

22. mi:

Gazel 120

Mısra: 2

Soru eki.

Zülf-i siyehüñ mi hağ-ı ‘anber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

23. mi:

Gazel 125

Mısra: 11
Soru eki.

Deşne-i ğamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hañçer-i Rüstem şâne

24. **mi:**
Gazel 133
Mısra: 10
Soru eki.

İtme ol şüh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişehi

25. **miydi:-y, -di**
Gazel 133
Mısra: 3
Soru eki.

Rûzgâr anı siler miydi gözümde her dem
Tütiyâdan da 'azîz olmasa ger hâk-i rehi

26. **mi:**
Gazel 134
Mısra: 5
Soru eki.

Nakd-i cân u dil mi kor tâtâr ğamzeñ kimsede
Böyle kalursa eger dünyâyı yağmalar gibi

27. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 2
Soru eki.

Gider keyf-i şarâbuñ zevki böyle yâde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i câm-ı bâde gelmez mi

28. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 4
Soru eki.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ hâli
Bu günler câm-ı mey ğam def'ine imdâde gelmez mi

29. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 6
Soru eki.

Harâb oldu yıkıldı kalb-i 'âşık gibi mey-hâne
Harâbât ehli bilmem n'oldü kimse dâde gelmez mi

30. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 7
Soru eki.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeş kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

31. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 8
Soru eki.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeş kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

32. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 10
Soru eki.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

33. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 23
Soru eki.

Dâ'imâ böyle müferrih mi bu cây-ı dil-güşâ
Her zamân âb u hevâsı böyle rûh-efzâ mıdur

34. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 52
Soru eki.

Midhat-i re'y-i münirin şebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoğsa yed-i beyzâ mıdur

35. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 69
Soru eki.

Nür-ı mevvac-ı ma'anî mi sözümde berk uran
Yâ libâsı nazmımuñ bir âteşî hârâ mıdur

36. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 71
Soru eki.

Ma'nî-i rengin mi lafz-ı âbdarumda yağud
Sâgar-ı minâyâ konmuş lüle-gün şahbâ mıdur

37. **midür:-dür**
Kaside 6
Mısra: 36
Soru eki.

Belki dârât-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse fark itmezdi İskender midür Dârâ mıdur

38. **midür:-dür**
Kaside 6
Mısra: 68
Soru eki.

Dür-r-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rüzgâr
Şi'r-i Nef'î midür ol yâ kevkeb-i şî'râ midur

39. **mi:**

Kaside 7
Mısra: **112**
Soru eki.

Söz tamâm oldı temeddüh nice bir ey Nef'î
Kadrüñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

40. **midür:-dür**

Kaside 7
Mısra: **15**
Soru eki.

Söz midür ol ki çep ü râst düşe mazmûnı
Nice ma'nâ-yı dürüstün boza bir lafz-ı saķım

41. **midür:-dür**

Kaside 10
Mısra: **27**
Soru eki.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

42. **midür:-dür**

Kaside 10
Mısra: **109**
Soru eki.

Söz midür o kim nüshasını nükte-şinâsân
Haşv-i şikem-i raḡne-i divâr u der eyler

43. **mi:**

Kaside 16
Mısra: **15**
Soru eki.

Şükri tekrâr eylemek vâcib degül mi dem-be-dem
Görmedim zirâ bu güne inķilâb-ı rüzgâr

44. **mi:**

Kaside 21
Mısra: **61**
Soru eki.

Gelince medhûñe taķşîr ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgârüñ âlâmı

45. **mi:**

Kaside 22
Mısra: **75**
Soru eki.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'iriyetde
Eger lâzım gelürse hüccet-i da'vâmuñ ibrâzı

46. **mi:**

Kaside 24

Mısra: **3**
Soru eki.

Bu kadar cevre taḡammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ḡad ü pâyân-ı felek

47. **mi:**

Kaside 24
Mısra: **20**
Soru eki.

Ṭotalum kim elüm erişmez imiş dâmenine
Pençe-i âhuma girmez mi giribân-ı felek

48. **miydi:-y, -di**

Kaside 24
Mısra: **79**
Soru eki.

Çeb düşer miydi benüm gibi şuḡan-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

49. **mi:**

Kaside 25
Mısra: **79**
Soru eki.

Fitne bir yerde daḡı baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

50. **midür:-dür**

Kaside 25
Mısra: **60**
Soru eki.

Nice beñzer saña tarz-ı pâdişâhân-ı selef
Bir midür pervâz-ı Anķa ile pervâz-ı cerâd

51. **mi:**

Kaside 28
Mısra: **29**
Soru eki.

Zülfün mi yâ gezende siyeh mâr-ı ḡam-be-ḡam
Kim pâsbân-ı genc-i nihân-ı miyân olur

52. **misin:-sin**

Kaside 28
Mısra: **22**
Soru eki.

Her nâ-maḡalle ruḡsat-ı nezzâre yâ neden
Bir gün dimez misin ki maḡalleñde ḡan olur

53. **mi:**

Kaside 32
Mısra: **21**
Soru eki.

Bunuñ ḡaķıķati zâhir degül mi dünyâda
Ḳosun tecâhüli erbâb-ı ḡikmet ü tencim

54. **mi:**

Kaside 32

Mısra: 83

Soru eki.

Yâ fehm-i nağş-ı hüner itmek münâsib mi
Benim gibi ser-i hayl-i suhanverân-ı fehîm

55. **mi:**

Kaside 33

Mısra: 17

Soru eki.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûsa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur

56. **midür:-dür**

Kaside 33

Mısra: 6

Soru eki.

Bir dil ki bu mazmûn-ı hafîden ola gâfil
Dil midür o mecmû'a-i taşvîr-i hevâdur

57. **mi:**

Kaside 35

Mısra: 21

Soru eki.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahîre
Ne kadar eylese endîšem eger isti'câl

58. **mi:**

Kaside 42

Mısra: 3

Soru eki.

Def'-i gama çâre mi var olsa ger
Elde kadeh câm-ı Cem-i rûzgâr

59. **mi:**

Kaside 42

Mısra: 7

Soru eki.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rûzgâr

60. **mi:**

Kaside 42

Mısra: 15

Soru eki.

Gördi mi bir 'ârifî bir kimse hiç
Devlet ile muğtenem-i rûzgâr

61. **mi:**

Kaside 42

Mısra: 75

Soru eki.

Böyle mi eylerdim edâ medhûnî
Olmasa muhkem şamem-i rûzgâr

62. **mi:**

Kaside 46

Mısra: 23

Soru eki.

Tarh-ı maḥbû'ına reşk itmemege çâre mi var
Beyt-i ma'mûr-ı felek Ka'be-i ulyâ-yı zemîn

63. **mi:**

Kaside 46

Mısra: 59

Soru eki.

Dâverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñî hem
Olmasam ger sitem-i çarh ile gâyet gamgîn

64. **mi:**

Kaside 47

Mısra: 129

Soru eki.

O güne muḥhikûñ eş'ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol kadar vardur ki mevzûn u muḥaffâdur

65. **mi:**

Kaside 50

Mısra: 4

Soru eki.

Gül gibi elde huşûşâ ola câm-ı pür-mey
'Aklı başında olan 'ârif ider mi ârâm

66. **mi:**

Kaside 50

Mısra: 137

Soru eki.

O letâfet mi var eş'âr-ı şafâ-baḥşumda
Ki keder vire aña daḥl-i ḥasûd-ı ḥodkâm

67. **mi:**

Kaside 51

Mısra: 98

Soru eki.

Tutalum olmuş anuñ daḥî edâsı rengîn
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i baqam

68. **midür:-dür**

Kaside 57

Mısra: 18

Soru eki.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

69. **midür:-dür**

Kaside 60

Mısra: 82
Soru eki.

Beñzemez hâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suñan

70. **mi:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 17
Soru eki.

Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kırtulmam tab'-ı hevesnâkümünden

71. **mi:**
Mesnevi 1
Mısra: 22
Soru eki.

Ser-çeşme-i Hızır olmasa ger çâh-ı devâtı
Mümkün mi idi hiç ħurûfuñ ħarekâtı

72. **mi:**
Müfret 10
Mısra: 1
Soru eki.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şî'r-i Nef'î-i şūñ u levend ola

73. **misin:-sin**
Tesdis 1
Mısra: 16
Soru eki.

Neden 'âr eylemek yanuñda yâd oldukça yâ adım
Dimez misin kıyâmetde Ĥudâ senden ala dâdım

74. **mi:**
Gazel 9
Mısra: 4
Soru eki.

Şikest-i ġamzeñ iken sâkiyâ sentüñ pülâd
Taħammül eyleye mi beyza-i ħabâb saña

75. **mi:**
Gazel 18
Mısra: 6
Soru eki.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammâ n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hümâ-pervâza dest

76. **mi:**
Gazel 18
Mısra: 13
Soru eki.

Böyle ħoş-tab'âna rindâne ġazel mi derdi ol
Şunmasa ger câm-ı feyz-i Ĥâfiz-ı Şîrâza dest

77. **midür:-dür**
Gazel 84
Mısra: 6
Soru eki.

Ķoyup der-i cânânı yabanda gezen 'âşık
Mecnün ise de 'aşka bîġâne midür bilmem

78. **mi:**
Gazel 108
Mısra: 5
Soru eki.

Ķamzeñden emîn olmak mümkün mi dil-i 'âşık
Ķamze diyemem zîrâ şemşîr-i ħazâdur bu

79. **mi:**
Gazel 112
Mısra: 3
Soru eki.

Turmaz döner câm-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

80. **mi:**
Gazel 120
Mısra: 1
Soru eki.

Zülf-i siyehüñ mi ħağ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ säye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

81. **mi:**
Gazel 139
Mısra: 1
Soru eki.

Gider keyf-i şarâbuñ zevki böyle yâde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i câm-ı bâde gelmez mi

82. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 1
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yâ gülşen-i me'vâ midür
Anda ħaşr-ı pâdişâhî cennet-i a'lâ midür

83. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 3
Soru eki.

Beyt-i ma'mür-ı felek mi ol fezâda ol sarây
Yâ zemîni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyâ midür

84. **mi:**
Kaside 6
Mısra: 39
Soru eki.

Şubh-ı rüşen mi şu 'â'-i mihr-i 'âlem-tâb ile
Yâ sarây-ı devletinde perde-i dibâ mıdur

85. **mi:**

Kaside 6
Mısra: **45**
Soru eki.

Bahr ider mi kâ'inânî gark-ı emvâc-ı kerem
Ebr ise dâ'im cevâhir-pâş u gevher-zâ mıdur

86. **midür:-dür**

Kaside 6
Mısra: **20**
Soru eki.

Ĥabbezâ cây-ı neşât-efzâ ki Rıdvan görse ger
Ĥayretinden derdi bu cennet midür dünyâ mıdur

87. **mi:**

Kaside 10
Mısra: **97**
Soru eki.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dâ'im
Bir tâ'ife kim da'vî-i fazl u hüner eyler

88. **midür:-dür**

Kaside 14
Mısra: **21**
Soru eki.

Berk uran destinde tîg-ı pür-güher midür yâhud
Eyledi deryâya gavta âftâb-ı Ĥâveri

89. **mi:**

Kaside 20
Mısra: **79**
Soru eki.

Saña Ĥaşm ittiĤâz itmek düşer mi ol Ĥarı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

90. **mi:**

Kaside 23
Mısra: **84**
Soru eki.

Ĥatm eyle du 'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

91. **mi:**

Kaside 26
Mısra: **5**
Soru eki.

Kişver-i Çine mi düşdi güzerüñ
Yâ nedür bu nefes-i nâfe-şemim

92. **mi:**

Kaside 28

Mısra: **73**
Soru eki.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki Ĥün-ı düşmen ucımdan revân olur

93. **midür:-dür**

Kaside 31
Mısra: **113**
Soru eki.

Reng-i rû öyle midür şâhid-i mazmûnumda
Ki ola çehre-nümâ olmada muĤtâc-ı Ĥıdâb

94. **mi:**

Kaside 39
Mısra: **72**
Soru eki.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perîşân-Ĥâtır
MedĤûñi böyle mi eylerdi zebânum ta'bir

95. **mi:**

Kaside 50
Mısra: **146**
Soru eki.

Eb ü ceddikle tefâĤür iden ebced-Ĥ'ânuñ
Ehl olan redd ü Ĥabûline verür mi aĤkâm

96. **mi:**

Kaside 57
Mısra: **63**
Soru eki.

MedĤûñi böyle mi eylerdim eger Ĥâtırda
Olmasa âteş-i süzân-ı ġam-ı endîşe-ġüdâz

97. **mi:**

Kaside 58
Mısra: **79**
Soru eki.

Ĥul eylemez mi o luĤfuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdi sevĤ-i İläĤi maĤalline maĤrûn

98. **miydi:-y, -di**

Kaside 61
Mısra: **37**
Soru eki.

TaĤtını ber-bâd ider miydi Süleymânuñ felek
Olsa ger Âşafda böyle re'y ü tedbir-i şavâb

99. **mi:**

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Soru eki.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki daĤi görmedin
Bir senâ-Ĥ'âni ola Nef'î-i mu'ciz-dem gibi

100. **mi:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **15**

Soru eki.

Evvelâ yitmez mi aña bu şeref

Anı teşrîf ide şâh-ı Cem-cenâb

101. **midür:-dür**

Gazel 13

Mısra: **4**

Soru eki (inkâr anlamında).

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn

Âdem midür ol ḥar ki ola bir ḫurî kâleb

102. **mi:**

Gazel 14

Mısra: **1**

Vurgu amacıyla kullanılan sözde soru eki.

Öyle mi nâzûk geçer ol ḡamze-i cādû-firîb

'Âşîka zaḥîm urduḡın idrâk ide anuñ raḡîb

103. **mi:**

Gazel 18

Mısra: **15**

Soru eki (inkâr anlamında).

Şimdi ammâ böyle rif'at mi bulurdı pâyesi
Urmasa ger dâmen-i Sulṭân-ı ser-efrâza dest

104. **mi:**

Gazel 27

Mısra: **8**

Soru eki.

Başına çalsun toḡuz câmını devrân bâdesüz
Şabra kâdir mi ḡadeḫ pür olmasa bir ân mest

105. **misin:-sin**

Gazel 46

Mısra: **4**

Soru eki.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyını yâruñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

mi'cer:

1. **mi'ceri:-i**

Kaside 14

Mısra: **100**

Kadınlara mahsus bir çeşit baş örtüsü.

Müy-ı gîsü-yı melekdür târ u püd-ı câmesi

Pâre-i pîrâhen-i ḥür-ı cinândur mi'ceri

micmere-gerdân olaydı:

1. **micmere-gerdân olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 38

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Dönen bir tütsü kabı olmak (döndürülen bir tütsü kabı gibi etrafa koku yaymak).

Şabâ ger micmere-gerdân olaydı büy-ı ḥulḫıyla

Ḳomazdı nûkhet-i gîsü-yı yâra ârzü-yı şemm

micmere-gerdân olsun:

1. **micmere-gerdân olsun:-sun**

Gazel 104

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Dönen bir tütsü kabı olmak (döndürülen bir tütsü kabı gibi etrafa koku yaymak).

Âb-ı 'adliyle cihân bâḡ-ı biḥište dönstün

Büy-ı ḥulḫıyla şabâ micmere-gerdân olsun

micmere-gerdân-ı suhan olup:

1. **micmere-gerdân-ı suhan olup:-up**

Kaside 60

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Sözün buhurdan döndürücüsü olmak.

Eylemiş 'ıṭr-ı kelâm ile mu'atṭar 'Atṭâr
Bezm-i 'irfâna olup micmere-gerdân-ı suhan

micmere-i nâfe-şemîm:

1. **micmere-i nâfe-şemîm:**

Kaside 7

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Misk kokulu tütsü kabı // dünya.

Rüy-ı baḫtıyla cihân manzara-i ḥür-nişîn

Büy-ı ḥulḫıyla felek micmere-i nâfe-şemîm

micmer-fürüz-ı bezmine:

1. **micmer-fürüz-ı bezmine:-i, -n, -e**

Kaside 4

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Meclisin buhurdan yakıcısı.

Micmer-fürüz-ı bezmine ḥod üd u 'anberi

Şâhenşeh-i memâlik-i Hindüstân virür

micmer-i 'âlem:

1. **micmer-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -
Cihanın tütsü kabı.

Hoş-bū o kadar silsile-i şahid-i hulkı
Kim her şiken-i pür-hamı bir micmer-i 'alem

micmer-i 'anber olurdu:

1. **micmer-i 'anber olurdu:**-u, -r, -dt
Kaside 20
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Amber micmeri olmak, içinde amber yakılan kap olmak.

Şemim-i turra-i hulkı irişse evc-i a'lāya
Olurdu güyiyā çarh-ı müşebbek micmer-i 'anber

midād:

1. **midād:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Mürekkep.

Hāmem ki nazmumu ider ihyā midād ile
Āb-ı hayāta reşhası rüh-ı revān virür

2. **midād:**
Kaside 25
Mısra: **54**
Mürekkep.

Ol kadar rüşen ki gāhī yazdığımca vaşfım
Māh-ı Nahşeb gibi berç urur devāt içre midād

3. **midādı:-ı**
Kaside 48
Mısra: **13**
Mürekkep.

Midādı vesme-i hūbān-ı Keşmīr
Süfūri turra-i Türkān-ı Deylem

midād-ı hāmem:

1. **midād-ı hāmem:-m**
Kaside 29
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Görünmez idi kenārı güherle 'anberden
Midād-ı hāmem eger bahra eylese imdād

2. **midād-ı hāmem:-m**
Kaside 31
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı hāmem
Dosta āb-ı hayāt ola 'adūya zehr-āb

midād-ı hāmesine:

1. **midād-ı hāmesine:-si, -n, -e**
Kaside 20
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Şafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şā'ir
Midād-ı hāmesine reşk iderdı reşha-i kevşer

midād-ı kalemüm:

1. **midād-ı kalemüm:-ü, -m**
Kaside 9
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

A 'dāya midād-ı kalemüm reşha-i semmdür
Ahbāba şemim-i suhanum nükhet-i cāndur

midād-ı kilik-i vaşfuñla:

1. **midād-ı kilik-i vaşfuñla:-uñ, -la**
Kaside 43
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Metheden/övgü yazan kalemin mürekkebi.

Midād-ı kilik-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskin
Olunca derd-i zahmı rüzgāruñ iştidād üzre

midād-ı siyehin:

1. **midād-ı siyehin:-i, -n**
Kaside 31
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Siyah mürekkep.

Nazm-ı renginümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafā-güsteri yāķüt-ı müzāb

midād-ı surh u siyehle:

1. **midād-ı surh u siyehle:-le**
Kaside 58
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kırmızı ve siyah mürekkep.

Midād-ı surh u siyehle yazup haţ-ı şı'rüm
İdince hāmemi geh şu'le-pāş u geh şeb-gün

midhat:

1. **midhatünde:-ü, -ñ, -de**
Kaside 56

Mısra: 82
Medhetme, övme.

Rişte-i bârîk-i fikr itmez taḥammül korkarın
Midḥatünde ol kadar dizdim aña dürr-i semîn

2. **midḥatûn**: -ü, -ñ

Kaside 62
Mısra: 53
Medhetme, övme.

Besdür bu deñlü himmetün şimden girü gör midḥatün
Evvel du'â-yı devletün diñle gör ey nikû-ḥaseb

midḥat-i re'y-i münîrin:

1. **midḥat-i re'y-i münîrin**: -i, -n

Kaside 6
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Parlak/orijinal fikrin övgüsü.

Midḥat-i re'y-i münîrin sebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḥsa yed-i beyzâ midur

midḥat-i re'y-i münîrini:

1. **midḥat-i re'y-i münîrini**: -i, -n, -i

Kaside 32
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Parlak/orijinal fikrin övgüsü.

Benâni şa'ş'a'ya keffî âftâba döner
Kim itse midḥat-i re'y-i münîrini terkîm

midḥat-i zâtını:

1. **midḥat-i zâtını**: -i, -n, -i

Kaside 7
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Zatı övme, methetme.

Midḥat-i zâtını fikr itmeyen ehl-i ṭab' uñ
Ola endîşesi nâhîd-i felek gibi 'akîm

miftâh-ı cenneti:

1. **miftâh-ı cenneti**: -i

Kaside 58
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Cennetin anahtarı.

Bahâ-yı ruḥşat için kordı bāğbânında
Hezâr 'özü ile miftâh-ı cenneti merhûn

miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî:

1. **miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî:**

Kaside 9
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Manalar hazinesinin kapısının anahtarı.

Endîşesi miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî
Nazmı sebeb-i şerret-i erbâb-ı beyândur

2. **miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî:**

Gazel 78
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Manalar hazinesinin kapısının anahtarı.

Girdi miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî elüme
'Âleme bezl-i güher eylesem itlâf degül

miftâh-ı der-i mahzen-i sırr-ı tevḥîd:

1. **miftâh-ı der-i mahzen-i sırr-ı tevḥîd:**

Kaside 54
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Tevḥit sırrı mahzeninin kapısının anahtarı.

Dili genc-i güher-i ma'rifet-i Rabbânî
Sözi miftâh-ı der-i mahzen-i sırr-ı tevḥîd

miftâh-ı genc-i rāza:

1. **miftâh-ı genc-i rāza**: -a

Gazel 18
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Sır hazinesinin anahtarı.

Şeh Murâd Hân kim devâm-ı 'ömrin eylerler ricâ
Urduñca evliyâ miftâh-ı genc-i rāza dest

miftâh-ı genc-i şâygânîdür:

1. **miftâh-ı genc-i şâygânîdür**: -dür

Kaside 1
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Hüsrev-i Perviz'in hazinesi olan Genc-i Şayegân'ın anahtarı (İran hükümdarı Hüsrev-i Perviz ile savaşmaya başlayan Kayzer, hazinelerini gemilere yükleyip adalara kaçırmak istemiş, fakat rüzgâr gemileri Hüsrev'in sahiline atmış ve bu kıymetli hazineler İranlıların eline geçmiştir. Çeşitli isimler alan hazineler "zahmetsizce, kendiliğinden ele geçen şey" anlamında divan edebiyatında mazmun olarak kullanılmıştır).

Ol kadar el verdi ma'nâ feyz-i evşâfiyle kim
Güyyâ miftâh-ı genc-i şâygânîdür sözüm

mih:

1. **miḥi:-ı**

Kaside 18

Mısra: 28

Çivi.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemîni şadme-i pâyı
Çıkar şiddetle pertâb itdüğü miḥi şüreyyâya

mihekk olsa:

1. **mihekk olsa:-sa**

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Bir kimse veya nesnenin değerini anlamaya yarayan) ölçü, mizan olmak.

‘Âşıklarınun bilse ‘ayâr-ı zer-i rüyın
Ḥārâ-yı dil-i saht-ı nihâdi mihekk olsa

mihekk-i ‘âşıkân:

1. **mihekk-i ‘âşıkân:**

Kaside 15

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

‘Âşıkları ölçen, deneyen mihek (taşı) // mey.

Meydür mihekk-i ‘âşıkân âşüb-ı dil ârâm-ı cân
Sermâye-i pîr-i muğân pîrâye-i bezm-i şanem

mihmân:

1. **mihmân:**

Kaside 8

Mısra: 50

Konuk, misafîr.

‘Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini âşyânında gelür mihmân bulur

mihmân-ı felek olmasam:

1. **mihmân-ı felek olmasam:-ma, -sa, -m**

Kaside 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleğin misafîri olmak // dünyaya gelmek.

Kâşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḥi mihmân-ı felek

mihmân-serây-ı sînede:

1. **mihmân-serây-ı sînede:-de**

Kaside 52

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Sine misafîrhanesi // kalp.

Yer bulunmaz gâh olur mihmân-serây-ı sînede
Ol kadar uğrar ma‘ânî kişverinden kârbân

miḥnet:

1. **miḥnet:**

Kaside 39

Mısra: 84

Gam, keder, elem.

Alayın mışkâla-i ḥâme-i medḥûñ elüme
Ne kadar olmuş ise miḥnet ile jeng-pezir

2. **miḥnete:-e**

Gazel 38

Mısra: 6

Sıkıntı, eziyet, ızdırap.

Dil ise bend-i ḥam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cânını âzâd ister

3. **miḥneti:-i**

Gazel 109

Mısra: 2

Sıkıntı, eziyet, ızdırap.

Dünyâ dime ey dil buña künc-i gam imiş bu
Bir ‘âlemi yok miḥneti çok ‘âlem imiş bu

mihr:

1. **mihrûñ:-üñ**

Kaside 50

Mısra: 71

Güneş.

Farğ olunmazdı tulü‘ü vü gurûbı mihrûñ
Şâmı şubḥ it dise bir demde şabâḥı aḥşâm

2. **mihr:**

Gazel 53

Mısra: 2

Sevgi, muhabbet.

Eşk ile sînedeki şerḥayı nemnâk ideriz
‘Âşıkız mihr ü maḥabbet yolını pâk ideriz

3. **mihrûñ:-üñ**

Gazel 81

Mısra: 5

Sevgi, muhabbet.

Dildedür mihrûñ ḳo ḥâk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölürsem ‘âlem-i ma‘nâda bâkîdür gönül

4. **mihr:**

Gazel 99

Mısra: 2

Sevgi, muhabbet.

‘Âşıkâ ḥa‘n itmek olmaz mübtelâdur n’eylesün
Âdeme mihr ü maḥabbet bir belâdur n’eylesün

5. **mıhr:**

Gazel 109

Mısra: 5

Sevgi, muhabbet.

Māhında maḥabbet yüzi yok mıhr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele gāyet kem imiş bu

6. **mıhrüñ:-ü, -ñ**

Kaside 47

Mısra: 94

Sevgi, muhabbet.

Zebān-ı ḥāmede evşāfuñ evrād-ı şebān-rüzī
Derün-ı dilde mıhrüñ şu 'le-i dāğ-ı süveydādur

7. **mıhr:**

Rübai 3

Mısra: 3

Sevgi, muhabbet.

Bilmem nice olur mıhr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste kalur nā-güfte

8. **mıhr:**

Gazel 115

Mısra: 3

Güneş // sevgilinin yüzü.

Şal mıhr ü māha ḥüsün ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi piç ü tāb ile

9. **mıhr:**

Gazel 128

Mısra: 5

Güneş.

Gündüzün bir mıhr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāli' -i firüz ile

10. **mıhr:-le**

Gazel 130

Mısra: 8

Güneş.

Ṭurdu devletle yine divāna defterdār-ı gül
'Āleme mıhr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rüzda

11. **mıhre:-e**

Gazel 130

Mısra: 20

Güneş.

Nitekim cām-ı hilāl-i 'ıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mıhre ḥamel nev-rüzda

12. **mıhr:**

Kaside 4

Mısra: 100

Güneş.

Çekdükçe silk-i nazma dür-i medḥin āsmān
Mıhr aña tār-ı şa 'şadan rismān virür

13. **mıhri:-i**

Kaside 6

Mısra: 50

Güneş.

Tiğe minnet çekmese re'y-i cihan-giri n'ola
Mıhri gör dünyāyı tutmuş tiği ḥün-pālā mıdur

14. **mıhrini:-i, -n, -i**

Kaside 6

Mısra: 32

Güneş.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fūrügından felek
Mıhrini farḫ eylemez pinḥān mıdur peydā mıdur

15. **mıhri:-i**

Kaside 11

Mısra: 47

Güneş.

Fūrüg-ı re'yi çarḫ-ı devletün hem mıhri hem māhı
Kef-i cüdi cihān-ı himmetün hem baḫrı hem kānı

16. **mıhr:**

Kaside 13

Mısra: 11

Güneş.

Degül mıhr ü beyāz-ı şubḫ ufukda seyr için saḫfın
Felek baş ḫaldırınca ḥāke düşdi tāt u destārı

17. **mıhre:-e**

Kaside 14

Mısra: 113

Güneş.

Zerresin mıhre ḡubārın rüzgāra kim virür
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

18. **mıhr:**

Kaside 18

Mısra: 65

Güneş.

Dönerdi mıhr aña nisbetle bir ṭamgā-yı zerrine
Eger 'aks-i çerāğ-ı re'yi düşse çarḫ-ı vālāya

19. **mıhrisün:-i, -sün**

Kaside 27

Mısra: 81

Güneş.

Ne 'ālem mıhrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka maḡribden çıkup tiğ-ı mücellāyı

20. **mıhr:**

Kaside 31

Mısra: 57
Güneş.

Gökde mihr ahter-i bahtından ider kesb-i şeref
Yerde deryâ kef-i cüdından alur feyz-i nişâb

21. **mihre:-e**
Kaside 31
Mısra: 24
Güneş.

'Aks-ı hâl-i ruḥ-ı hûbâna döner âyinede
Düşse deryâda eger mihre muḳâbil dür-i nâb

22. **mihre:-e**
Kaside 34
Mısra: 53
Güneş.

Döner ol mihre kim çarḥı şeb-ender-rûz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dîbâ ḳaplu semmûri

23. **mihre:-e**
Kaside 37
Mısra: 27
Güneş.

Mihr şanmañ görinen kesb-i 'ulüvv itmege çarḥ
Urdu dâmân-ı serâ-perde-i iclâline çeng

24. **mihre:-e**
Kaside 40
Mısra: 5
Güneş.

Atdı şevḳ ile külâhın felege mihr ile mâh
Ḳudsiyân eyledi tesbîhe sipâsı munzamm

25. **mihre:-e**
Kaside 44
Mısra: 20
Güneş.

Döndürür çarḥı murâdıncâ ḥakîm-i 'aḳlı
Sûre-i Nûr okudur mihre edîb-i re'yi

26. **mihre:-e**
Kaside 46
Mısra: 76
Güneş.

Tâ ki ma'mûr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

27. **mihri:-i**
Kaside 52
Mısra: 22
Güneş.

İrtifâ'ın almağa olmuş mühendis çarḥ aña
Mihri usḫurlâb idüp ḳılmış şu'â'ın rîsmân

28. **mihridür:-i, -dür**
Kaside 56
Mısra: 10
Güneş.

N'ola bu sâbit o seyyâr olsa çarḥ-ı devletüñ
Ḳuḫbidur bu mihrdür ol şaf-der-i nuşret-ḳarîn

29. **mihrûn:-üñ**
Kaside 56
Mısra: 60
Güneş.

İtmese ger ârzû-yı secde-i ḥâk-i derüñ
Mihrûn olmazdı vücûdı cümleten rûy u cebîn

30. **mihri:-i, -n, -i**
Kaside 10
Mısra: 28
Güneş // sevgi, muhabbet.

Gerdün meger âsûde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

31. **mihrûn:-üñ**
Kaside 9
Mısra: 60
Güneş // hükümdar.

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i 'âzametdür
Mihrûn kerem ü kevkebi ḥod dehre 'ayândur

mihir ü meh ü ahter-i 'âlem:

1. **mihir ü meh ü ahter-i 'âlem:**
Kaside 23
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Dünyanın yıldızı, ayı ve güneşi.

Gerdân ola âsâyiş için 'âleme tâ kim
Çarḥ-ı felek ü mihr ü meh ü ahter-i 'âlem

mihir ü vefâdan:

1. **mihir ü vefâdan:-dan**
Tesdis 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Gehî 'âşıḳlara mihr ü vefâdan bahş idüp cânâ
Müsellemdir baña âyin-i hûbî derseñ ihyânâ

mihrâb-ı niyâz:

1. **mihrâb-ı niyâz:**
Gazel 62
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dua, yalvarma makamı.

Gözi mey-hâne-i nâz u qaşı mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

2. **mihrâb-ı niyâz:**

Müfret 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dua, yalvarma makamı.

Gözi mey-hâne-i nâz u qaşı mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

mihrâb-ı niyâz olmasa:

1. **mihrâb-ı niyâz olmasa:-ma, -sa**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yalvarma yakarma makamı olmak.

İtmezdi teveccüh ham-ı ebrûsına diller
Mihrâb-ı niyâz olmasa ger tāk-ı girişme

mihrâb-ı niyâz-ı dil-i eşraf-ı ümemdür:

1. **mihrâb-ı niyâz-ı dil-i eşraf-ı ümemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Ümmetlerin ileri gelenlerinin gönüllerinin
yalvarma makamı.*

Ol kıble-i ikbâl-i ekâbir ki cenâbı
Mihrâb-ı niyâz-ı dil-i eşraf-ı ümemdür

mihr-âsar:

1. **mihr-âsar:**

Kaside 50

Mısra: 45

Eserleri güneş gibi parlak, etrafı aydınlatan.

Müşterî-re'y ü 'uṭârid-ķalem ü mihr-âsar
'Arş-temkîn ü kazâ-temşiyet ü çarḥ-aḥkâm

mihr-i 'âlem:

1. **mihr-i 'âlem:**

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan güneşi, dünyayı aydınlatan güneş.

Mihr-i 'âlem da'vi-i hüsne dirâz itdükçe dest
Rüy-ı pür-tâbında anı ay düşürdi ḥor u pest

mihr-i 'âlem-ârâ:

1. **mihr-i 'âlem-ârâ:**

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyayı süsleyen güneş.

Lâ-mekân ol hem mahallüñde yerüñ bekle yine
Gâh mihr-i 'âlem-ârâ gâh mâh-ı Naḥşeb ol

mihr-i âsmân-ı baht u devletsin:

1. **mihr-i âsmân-ı baht u devletsin:-sin**

Kaside 61

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İkbal ve talih göğünün güneşi.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

mihr-i celî-şâ 'şâ 'adur:

1. **mihr-i celî-şâ 'şâ 'adur:-dur**

Kaside 10

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Parlaklığı ortada güneş, o derece parlak güneş.

Bir mihr-i celî-şâ 'şâ 'adur re'yi ki dâ'im
Evc-i felek-i salṭanatı müstakkar eyler

mihr-i cihân-perver-i evc-i 'âzametdür:

1. **mihr-i cihân-perver-i evc-i 'âzametdür:-dür**

Kaside 9

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yücelik göğünün cihani aydınlatan güneşi.

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i 'âzametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḥod dehre 'ayândur

mihr-i cihân-tâba:

1. **mihr-i cihân-tâba:-a**

Kaside 39

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan güneş.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değışmem ammâ
Olıcaḳ zât-ı şerîfüñ gibi naḳkâd u başır

mihr-i cihân-tâb-ı felek:

1. **mihr-i cihân-tâb-ı felek:**

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Feleğın dünyayı aydınlatan güneşi.

Tâ ḥisâb-ı mâh u sâl-i 'âlemi taḥkîk için
Bedr ide mihr-i cihân-tâb-ı felek mâh-ı nevi

mıhr-i cihān-tāb-ı re'vi:

1. mıhr-i cihān-tāb-ı re'yi:-i

Kaside 21

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Düşüncenin dünyayı aydınlatan güneşi.

Ger olsa mıhr-i cihān-tāb-ı re'yi şu 'le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubh ile şāmı

mıhr-i devletdür:

1. mıhr-i devletdür:-dür

Kaside 11

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Saadet güneşi, baht güneşi.

Aña taht āsmān-ı 'adl ü efser mıhr-i devletdür
Bu tād u taht ile dünyāya hüküm eylerse erzānı

mıhr-i dıraḥşān-ı felek:

1. mıhr-i dıraḥşān-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün parlak güneşi.

Ol kadar rüşen ola kevkeb-i bahtı kim anuñ
Şu 'lesinde güm ola mıhr-i dıraḥşān-ı felek

mıhr-i felek olsa:

1. mıhr-i felek olsa:-sa

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünde güneş olmak // güzellik göğünün
güneşi olmak (güzellikte tek ve ulaşılmaz olmak).*

Hübāne 'aceb lāzimedür cāzibe-i dil
Ansuz baqamam ḥüsn ile mıhr-i felek olsa

mıhr-i kevākib-sipehā:

1. mıhr-i kevākib-sipehā:

Kaside 3

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Ey yıldız askerli güneş, askerleri yıldızlar olan
güneş.*

Hüsrevā pādişehā mıhr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḥākānı

mıhr-i kudsi:

1. mıhr-i kudsi:

Kaside 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kutsal güneş.

Maşrıḳ-ı şubh-ı hidāyetdür genāsiyle dilüm
Mıhr-i kudsi pertev-i kevkeb-feşānidur sözüüm

mıhr-i lufti:

1. mıhr-i lufti:-i

Kaside 49

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Lütu'f/ihsan güneşi.

Eger şalsa sipihre mıhr-i lufti zerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden āsārı

mıhr-i ruḥuñ:

1. mıhr-i ruḥuñ:-uñ

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yanak güneşi // sevgilinin güneş gibi parlayan
yanağı.*

Germ olmasun inende felek āftāb ile
Gālībdür aña mıhr-i ruḥuñ āb u tād ile

mıhr-i zafer:

1. mıhr-i zafer:

Kaside 56

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Zafer güneşi.

Rāyet-i iclāline mıhr-i zafer mād-ı 'alem
Ḥātem-i iqbāline resm-i kerem naqş-ı nigün

mıhr-i zer-efşān-ı felek:

1. mıhr-i zer-efşān-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün altın saçan güneşi.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mıhr-i zer-efşān-ı felek

mıhr-i zerre-perver-i 'ars āsmān olur:

1. mıhr-i zerre-perver-i 'ars āsmān olur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Yüce göğün zerre yayan (ışın yayan) güneşi
olmak.*

Re'y-i müniri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i zerre-perver-i 'arş āsmān olur

mihribān olur:

1. **mihribān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Merhametli olmak, şefkat göstermek, acımak.

Ġamzeñ ne dem ki tiĝ çeküp hūn-feşān olur
'Uşşāk-ı dil-figāra ecel mihribān olur

mihver-i çarh-ı felek:

1. **mihver-i çarh-ı felek:**

Kaside 48

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Feleğin çarkının mili, ekseni.

Ger olsa tîr-i mîzān-ı vakārı
Olurdu mihver-i çarh-ı felek ham

miqdār:

1. **miqdārın:**-ı, -n, -ı

Gazel 90

Mısra: 12

Değer, kıymet // derece.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkıñ dil-i Nef'î gibi ben
'Akla miqdārın bildürmede takşîr idemem

2. **miqdārın:**-ı, -n, -ı

Kaside 6

Mısra: 80

Değer, kıymet // derece.

Tā felek qadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdārın ednā midur a'lā midur

3. **miqdārın:**-ı, -n, -ı

Kaside 51

Mısra: 92

Değer, kıymet // derece.

Rütbe-i nazmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miqdārın bilmez bir iki lā-yefhem

4. **miqdārın:**-ı, -n

Kaside 38

Mısra: 93

Değer, kıymet.

Ne miqdārın bilür ne qadr-i güftarı 'aceb bātil
Mesihā geçinür ammā hār-i Deccāl ile tev'em

miqdār-ı devr-i dā'ire-i lā-mekān virür:

1. **miqdār-ı devr-i dā'ire-i lā-mekān virür:**-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

*Fizik ötesi âleme uzanan dairenin çemberi
miktarınca büyümek.*

Mîm-i mekāna istese pergār-ı himmeti

Miqdār-ı devr-i dā'ire-i lā-mekān virür

mîl-i şihāb:

1. **mîl-i şihāb:**

Kaside 52

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Akan yıldız mili // yıldız izi.

Çekmege mîl-i şihāb ile felekler çeşmine

Düdi kuhl-ı rüşenādur düdgāhi sürmedān

mi'mār:

1. **mi'mār:**

Kaside 58

Mısra: 13

İmar eden, yapan.

İderdi hārc-ı esāsına şarf anı mi'mār
Kifāyet eylese naqd-ı hāzā'in-i Qārūn

mi'mār-ı kazā:

1. **mi'mār-ı kazā:**

Kaside 50

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Kaza mimarı, ezeli takdirin vakti geldiğinde
ortaya çıkmasını sağlayan mimar.*

Virdi mi'mār-ı kazā hendese-i tedbîrūñ

Tāq-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

mi'mārı (ol):

1. **mi'mārı:**

Kaside 13

Mısra: 120

İmar eden, yapan.

Tura tā kim bu tāq-ı lāciverdi böyle pā-ber-cā

Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārı

mi'mārı olsa:

1. **mi'mārı olsa:**-sa

Kaside 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İmar eden, yapan.

Ne mümkün böyle bir ‘ālī-binā bir daḥi ger olsa
Çazā mi’ māri Sidre nerdübāni çarḥ müzdürü

mīm-i mekāna:

1. mīm-i mekāna:-a

Kaside 4

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Mekân kelimesinin başındaki mim harfi.

Mīm-i mekāna istese pergār-ı himmeti
Miḳdār-ı devr-i dā’ire-i lā-mekân virür

mīnā kadehle:

1. mīnā kadehle:-le

Kaside 15

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Mineli, mine renkli / sırça renkli kadeh.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā kadehle lāledür
Yā gonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i şubḥ-dem

minnet:

1. minnet:

Kaside 61

Mısra: 73

Şükür, hamd.

Hakka yüz minnet ki oldum ol felâketden ḥalâş
Eyledim sultānuma iḥlâş ile çün intişāb

2. minnetümüz:-ü, -müz

Gazel 49

Mısra: 3

Kendini borçlu sayma, gönül borcu // yalvarma.

Yok bāde için minnetümüz pīr-i muḡāna
Sākī-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

minnet Allāha ki:

1. minnet Allāha ki:

Kaside 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah'a şükür olsun ki.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḥt u iḳbāl
Oldum āşār-ı sa’ādetle yine ferruḥ-fāl

2. minnet Allāha ki:

Kaside 50

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah'a şükür olsun ki.

Minnet Allāha ki vermiş o kadar isti’dād
Nazm için eylemezin ṭab’uma zūr u ibrām

minnet çekme:

1. minnet çekme:-me

Gazel 80

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Ḥızra minnet çekme var soñra dil-i Nef’i gibi
Lüle-i āb-ı ḥayāt-i feyz ile leb-ber-leb ol

minnet çekmese:

1. minnet çekmese:-me, -se

Kaside 6

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Tiḡe minnet çekmese re’y-i cihan-gīri n’ola
Mihri gör dünyāyı tutmuş tiḡi ḥün-pālā mıdur

minnet eylerse:

1. minnet eylerse:-er, -se

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Minnet altında bırakmak, yaptığı iyilikle karşısındakini kendisine karşı borçlu duruma düşürmek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ‘ömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārī çekemem

minnet-i bülbül:

1. minnet-i bülbül:

Gazel 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbüle yalvarma, kendini borçlu sayma.

‘Aşıkā nālesi eglence yiter ey Nef’i
Naḡme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belā

minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez:

1. minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez:-emez

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Saba rüzgârının yardımına minnet etmemek.

Mecnün gibi yok silsile-cünbānlığa ṭakat
Hem minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez dil

minnetin çeker:

1. **minnetin çeker:-er**

Kaside 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Minnet çekmek; bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsān-ı felek

minnet-keş-i dermān-ı felek ola:

1. **minnet-keş-i dermān-ı felek ola:-a**

Kaside 24

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Feleğin dermanının minnetini çekmek // feleğin göstereceği iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Hayf ol 'ārif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

Mîr 'Alînün:

1. **Mîr 'Alînün:-nün**

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mîr Ali Tebrizi (ö. 850/1446), nesta'lik hattının kaidelerini koyan ilk İranlı hattat.

Virdi o kadar hükmini ta'lik-ı celînün
Nesh eyledi hep kıt'aların Mîr 'Alînün

Mîr 'İmâdı:

1. **Mîr 'İmâdı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İmâd-i Hasenî-i Seyfî (ö. 1024/1615), nesta'lik yazıyı güzelliğinin zirvesine ulaştıran Safevî hattatı.

Añmaz giderek kimse daği Mîr 'İmâdı
Gerçi ana maşşûş idi devrinde bu vādî

Mîr 'İmāduñ:

1. **Mîr 'İmāduñ:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İmâd-i Hasenî-i Seyfî (ö. 1024/1615), nesta'lik yazıyı güzelliğinin zirvesine ulaştıran Safevî hattatı.

Ṭayy oldı ise 'ömri eger Mîr 'İmāduñ
Ḥaqq 'ömrini efvün ide Sulṭān Murāduñ

mi'rāc:

1. **mi'rācını:-ı, -n, -ı**

Kaside 1

Mısra: 75

Hız. Peygamberin göğe yükselmesi hadisesi.

Başlasam mi'rācını taḥkīke āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānidür sözüüm

mîrāhūr:

1. **mîrāhūrı:**

Kaside 17

Mısra: 123

Sarayın ahurdan sorumlu görevlisi olmak.

Biri derbānı olurdu biri mîrāhūrı
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

mîrāsa girmişdür:

1. **mîrāsa girmişdür:-miş, -dür**

Kaside 11

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Miras olarak kalmak.

Nice mîrāsa girmişdür o tāc u taḥt neyler ol
Anuñçün taḥt u tāc itmîş müheyvā luṭf-ı Yezdānî

mir'āt:

1. **mir'āta:-a**

Gazel 110

Mısra: 3

Ayna.

'Āşıkuñ gönlüne baq mir'āta bakmaksa gāraḥ
Yokdur ey meh ol şafā ma'zūr ṭut āyinede

2. **mir'āta:-a**

Gazel 122

Mısra: 5

Ayna.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir nazar mir'āta baq
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

mir'āt-i cāma:

1. **mir'āt-i cāma:-a**

Müseddes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kadeh aynası.

Bakup mir'āt-i cāma görmesem rüy-ı şafā gāhî
Cihānuñ varı yoğı hiç görünmez baña va'llāhî

mir'āt-ı endişemde:

1. **mir'ât-ı endişemde:-m, -de**

Kaside 13

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Düşünce, hayal aynası // şiir.

Şanur gird-âb-ı pîç-â-pîç-i deryâ-yı ma'ânîdür
Gören mir'ât-ı endişemde 'aks-i çarh-ı devvârî

mir'ât-ı habâbında:

1. **mir'ât-ı habâbında:-ı, -n, -da**

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hava kabarcığı aynası (su üzerinde peyda olan hava kabarcığı şekli ve şeffaflığı dolayısıyla ayna olarak tasavvur edilmiştir).

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı habâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeh

mir'ât-ı Hudâ:

1. **mir'ât-ı Hudâ:**

Kaside 23

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Hak aynası, Hakk'ı gösteren ayna.

Ta'bîr idemem şafvet-i âyine-i tab'ın
Mir'ât-ı Hudâ âb-ı ruh-ı cevher-i 'âlem

mir'ât-ı hürşide:

1. **mir'ât-ı hürşide:-e**

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş aynası // güneşin yüzü // güneş.

Kim bakar mir'ât-ı hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sînesi

mir'ât-ı kalbin:

1. **mir'ât-ı kalbin:-ı, -n**

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Jeng-i gamdan pâk ider mir'ât-ı kalbin 'âşıkun
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne:

1. **mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Zamanın parlak aynası.

Tab'ı şadef-i gevher-i şehvâr-ı ma'ânî
Endişesi mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne

mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden:

1. **mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden:-den**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İrfan sahibi kimselerin gönül aynası.

Sensin ol pîrâye-i hikmet ki feyz-i kâmilün
Kıldı mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden ref'-i jeng

mir'ât-ı zamîrinde:

1. **mir'ât-ı zamîrinde:-ı, -n, -de**

Kaside 53

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Ol ki ahkâm-ı kaderden ne olursa zâhir
Nağş-ı mir'ât-ı zamîrinde görünür evvel

mîr-i ıstabl-ı hümâyûnı olaydı:

1. **mîr-i ıstabl-ı hümâyûnı olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 20

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Saray ahırının reisi (sarayda atların bakımıyla görevli kimse) olmak.

O şâhenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i ıstabl-ı hümâyûnı ger İskender

mîr-i meclis-i nazmum:

1. **mîr-i meclis-i nazmum:-u, -m**

Kaside 55

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Şiir meclisinin başkanı, reisi.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

mirrîh:

1. **mirrîh:**

Kaside 53

Mısra: 28

Merih, Mars gezegeni.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

misâl:

1. **mişâl:**

Kaside 35
Mısra: **108**
Gibi.

Hâmem ol ejder-i gencîne-i ma'nâdur kim
Nür-ı ma'nâ deheninden görinür şu'le mişâl

mişâl-i hâr u has:

1. **mişâl-i hâr u has:**

Kaside 27
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı gibi.

Yağar bir berç-ı 'âlem-süz-ı tîğün ser-te-ser anı
Mişâl-i hâr u has tutsa 'adü ger rüy-ı gâbrâyı

mısdar-ı âsâr-ı mekârim:

1. **mısdar-ı âsâr-ı mekârim:**

Kaside 41
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
*İyilik, cömertlik eserlerinin mustarı, düzgün
olmasını sağlayan.*

Feyyâz-ı kerem mısdar-ı âsâr-ı mekârim
Hürşid-i zemîn kevkebe-bahşâ-yı zamâne

miskâl:

1. **mişkâl:**

Kaside 35
Mısra: **46**
*Arapların en eski ölçü birimlerinden biri olan ve
bugün kullandığımız ağırlık ölçüsü ile 4,2237 gram
gelen ağırlık ölçüsü birimi.*

Zîr-i 'ankâ-yı şükühında felek bir beyza
Kef-i mîzân-ı vağârında zemîn bir mişkâl

mıskala-i hâme-i medhûn:

1. **mıskala-i hâme-i medhûn:-ü, -ñ**

Kaside 39
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
*Övgü kaleminin cila aleti (kalemi parlatmak için
kullanılan alet).*

Alayın mıskala-i hâme-i medhûn elüme
Ne kadar olmuş ise miñnet ile jeng-pezir

mıskala-i jeng-zidâdur:

1. **mıskala-i jeng-zidâdur:-dur**

Kaside 33
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Pas gideren, parlatan cila aleti.

Kim âyîne-i pür-keder-i mâh-ı sipihre
Her lem'ası bir mişkala-i jeng-zidâdur

misk-i ezfer:

1. **misk-i ezfer:**

Kaside 52
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu misk.

Misk-i ezfer yerine korlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin iletaydı Çine armağan

miskî kemhâvı:

1. **miskî kemhâvı:-y, -ı**

Kaside 27
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu kadife kumaş.

Dönerdi Edhem-i şâm-ı mu'allâ-ı kâdr-i mi'râca
Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemhâvı

mişl:

1. **mişlini:-i, -n, -ı**

Kaside 50
Mısra: **38**
Benzer, eş, denk.

İdeyin medhine âgâz o kerîmü's-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

2. **mişli:-i**

Gazel 39
Mısra: **1**
Benzer, eş, denk.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrüzümüz vardur
Güzel sevmekde el-hâk tâli'-i firüzümüz vardur

3. **mişl:**

Kaside 17
Mısra: **88**
Benzer, eş, denk.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yoğsa 'âlemden bulunmaz dalı mişl ü hemtâ

4. **mişl:**

Kaside 58
Mısra: **15**
Benzer, eş, denk.

'Aceb mi olmasa âlemde mişl ü mænendi
Kaşîdede bir olur beyt-i nâdirü'l-mazmûn

5. **mişlüm**: -ü, -m

Kaside 59

Mısra: 24

Benzer, eş, denk.

Hâlâ o şuhan-senc-i hoş-âyende- kelāmım
Kim var ise mişlüm daği güm-nâm-ı 'ademdür

6. **mişli**:

Kaside 26

Mısra: 46

Benzer, eş, denk.

Böyle şâhenşeh-i mümtâz olmaz
Meclis ü ma' rekede mişli 'adım

mişl ü mænendi:

1. **mişl ü mænendi**: -i

Kaside 51

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Eşi ve benzeri.

Mişl ü mænendi bulunmazdı o mâhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehri laîfe tev'em

mişvârî virürse:

1. **mişvârî virürse**: -ü, -r, -se

Kaside 45

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

(Atı) yürütmek // tarz, eda, üslup vermek.

Ğubârına iremez şeh-süvâr-ı endişe
Ne deñlü raşş-ı hayâle virürse mişvârî

miyân:

1. **miyânında**: -i, -n, -da

Kaside 11

Mısra: 49

Orta.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O bañrûñ pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürrânî

miyân-ı âba:

1. **miyân-ı âba**: -a

Kaside 49

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Suyun ortası, denizin ortası.

Şanur tamgâ-yı zerrindür gören bir mâ'î hârâda
Miyân-ı âba düşmiş 'aks-i hürşid-i pür-envârî

miyân-ı cûda:

1. **miyân-ı cûda**: -da

Kaside 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akarsuyun ortası.

Sebz ü hurrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cûda 'aks-ı künbed-i hâdrâ midur

miyân-ı sebze:

1. **miyân-ı sebze**: -de

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeşilliğin, çimenliğin ortası.

Açıldı câ-be-câ nergis miyân-ı sebze güyâ
Döşendi bezmgâh-ı 'âleme bir nağ'-ı zerdüzi

mi'yâr:

1. **mi'yârî**: -ı

Kaside 13

Mısra: 72

*Herkes tarafından kabul edilmiş, yerleşmiş
prensip, ölçü, kıtas.*

Dil-i ervâh-ı kudsi gibi şâf u pāk vicdân
Nihâd-ı 'akl-ı küll gibi dürüst ü râst mi'yârî

2. **mi'yârî**: -ı

Kaside 46

Mısra: 51

*Herkes tarafından kabul edilmiş, yerleşmiş
prensip, ölçü, kıtas.*

Fikri ma'kül u sözi puhte vü mi'yârî dürüst
Dâniş ü bînişi ber-kâ'ide vü re'yi rezîn

mi'yâr-ı iz'ânî:

1. **mi'yâr-ı iz'ânî**: -ı

Kaside 11

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Anlayış, kavrayış ölçüsü.

Hüner luğf-ı kelâm-ı Hâkķı bilmekdür mağallinde
Hâķķatde budur ehl-i dilüñ mi'yâr-ı iz'ânî

mizâb olcaķ:

1. **mizâb olcaķ**: -ıcaķ

Gazel 69

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Oluk olmak (ab-ı hayatın aktığı oluk olmak).

N'ola ğarķ olsa felek āb-ı ħayāt-ı suħane
Lūle-i ħāme-i Nef'ī mīzāb olıcaķ

mīzāb-ı çeşmimden:

1. **mīzāb-ı çeşmimden:**

Gazel 7

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Göz oluğu, gözyaşının akmasına yarayan yol.

Aķar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem taşlar ile āsyābāsā

mizāc-ı āba:

1. **mizāc-ı āba:-a**

Kaside 55

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Suyun yaratılışı, tabiatı.

Ger mizāc-ı āba virse ħıfz u 'adli terbiyet
Küre-i āteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ħabāb

mizāc-ı bāda:

1. **mizāc-ı bāda:-a**

Kaside 56

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Rüzgārın tabiatı.

Ger mizāc-ı bāda virse 'adl ü dāduñ terbiyet
Tırra-i sünbül perişānlıķdan olurdu emīn

mizāc-ı ħarçeng:

1. **mizāc-ı ħarçeng:**

Kaside 37

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Yengecin tabiatı.

Bulsa ger terbiyet-i ma' deletin āteş ü āb
Bir olur taḅ'-ı semenderle mizāc-ı ħarçeng

molla:

1. **mollādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: **126**

Ālim, hoca.

Bana āmī diyen bāḫıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zu'munca şāḫib-taḅ' u mollādur

2. **molla:**

Kaside 41

Mısra: **67**

Efendi, hoca, medrese talebesi.

Molla ne 'aceb bilmese ammā bu 'acebdür
Hiç olmaya bir nāķıd-ı kālā-yı zamāne

molla olur:

1. **molla olur:-u, -r**

Kaside 47

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Ālim / hoca olmak.

Muķallid maşħara muḫḫik tatalum Mantıķı olmuş
Nice molla olur ol ħar 'aceb bīhūde da'vādur

mollā-yı zamāne:

1. **mollā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Zamanın mollaları, hocaları.

Ben şā'ir-i mu'ciz-dem-i ilhām-tırāzum
Bilmezse n'ola ķadrümi mollā-yı zamāne

mu'ādil ola:

1. **mu'ādil ola:-a**

Kaside 17

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Denk olmak, müsavi olmak.

Dil-nevāz ola meger aña mu'ādil dil-ber
Yoħsa 'ālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

mu'allā:

1. **mu'allā:**

Kaside 13

Mısra: **5**

Yüksek, yüce.

Mu'allā Beyt-i ma'mūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sine-i āyineden kāş-i dīvānı

mu'allā- mertebe:

1. **mu'allā- mertebe:**

Kaside 20

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Yüce mertebeli.

Hümāyün-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pirā
Mu'allā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

mu'allaklar atar:

1. **mu'allaklar atar:-ar**

Gazel 103

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Havada taklalar atmak.

Cānbāz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele turra-i piçānuña düşsün

mu'allā-pāye:

1. **mu'allā-pāye:**
Kaside 38
Mısra: 17
Yüksek rütbeli.

Mu'allā-pāye düstür-ı şehenshāh-ı zemīn k'olmuş
Vekīl-i re'y-i pūr-nūrī felekde neyyir-i a'zam

mu'āmele:

1. **mu'āmelenuñ:-nüñ**
Gazel 123
Mısra: 4
Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi,
tutum.

Bir güft ü güda yüz nıgeh-i çeşm-i yār ile
'Aşk olsun ol mu'āmelenuñ aşnāsına

2. **mu'āmeleden:-den**
Kaside 28
Mısra: 18
Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi,
tutum.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübāna bu mu'āmeleden çok ziyān olur

mu'attal olurdu:

1. **mu'attal olurdu:-u, -r, -di**
Kaside 61
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Boş, işe yaramaz olmak.

Lāzım oldukça eger sen bir tedārük kılmasañ
Bugün olurdu mu'attal kārgāh-ı nüh-kıbāb

mu'attar:

1. **mu'attardur:-dur**
Kaside 19
Mısra: 56
İturlı, güzel kokulu.

Neşāt-ı keyf-i medhiyle dil-i endişe hurremdür
Nesīm-i büy-ı hulkıyla dimāğ-ı cān mu'attardur

mu'attar evlemis:

1. **mu'attar evlemis:-miş**
Kaside 60
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Güzel koku yaymak // güzelleştirmek,
keyiflendirmek.

Eylemiş 'ıtr-ı kelām ile mu'attar 'Attār
Bezm-i 'irfāna olup micmere-gerdān-ı suhān

mu'attar evlese:

1. **mu'attar evlese:-se**
Kaside 25
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Hoş kokularla bezemek.

Nühket-i hulkı mu'attar evlese ger 'ālemi
Hāk ile yeksān olurdu kıymet-i müşk ü zebād

mu'attar ider:

1. **mu'attar ider:-er**
Kaside 46
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Hoş kokularla bezemek.

Dāmen-i çarhı mu'attar ider esdükce nesīm
Nühket-i yāsemen ü sünbül ü büy-ı nesrīn

mu'attar olur:

1. **mu'attar olur:-u, -r**
Kaside 10
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu, iturlı olmak.

Endişem olur büy-ı lañfiyle mu'attar
Andan kalemüm 'ālemi pūr-müşk-i ter eyler

mu'āvin-i mukdim:

1. **mu'āvin-i mukdim:**
Kaside 29
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Gayretle çalışan yardımcı.

Revāc-ı dīn-i mübīne mu'āvin-i mukdim
Umūr-ı şer'-i şerīfe mukayyed ü münkād

mu'ciz:

1. **mu'ciz:**
Kaside 7
Mısra: 29
Mucize.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilir böyle iken
Şınıf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarh-ı le'im

mu'cizât:

1. **mu'cizâti:-ı**

Kaside 1

Mısra: 77

Mucizeler.

'Addolunmaz mu'cizâti hâdden efzûn n'eylesün
Gerçi kim bir râvî-i mu'ciz-beyânîdür sözüüm

mu'ciz-dem:

1. **mu'ciz-dem:**

Gazel 60

Mısra: 14

*Nefesinin gücüne erişilemeyen, olağanüstü etkili
bir nefese sahip olan.*

Sâhîr degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'î gibi mu'ciz-dem ü pākîze-edâyız

mu'cize-perdâz:

1. **mu'cize-perdâz-ı:**

Kaside 7

Mısra: 13

Mucize gibi harikulade söz söyleyen.

Böyle bir mu'cize-perdâz-ı maḥal-güye sezâ
Olsa ger meclis-i 'irfân-ı İlahîde nedîm

mu'cize-perdâz-ı belâgat:

1. **mu'cize-perdâz-ı belâgat:**

Kaside 41

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Belagatin mucize yapanı, belagatte mucize
gösteren.*

Feyz-i nefesüm mu'cize-perdâz-ı belâgat
Sihr-i kalemüm âyet-i kübrâ-yı zamâne

mu'ciz-güy:

1. **mu'ciz-güy:**

Kaside 20

Mısra: 72

*Benzeri söylenemeyecek kadar güzel, harikulade
sözler söyleyen.*

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-soḥbet
Suḥan-pîrâ vü sihr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

mu'ciz-güy-ı ma'nâyım:

1. **mu'ciz-güy-ı ma'nâyım:-y, -ım**

Kaside 11

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

*Mananın mucize söyleyeni // manayı mucize
denecek mükemmellikte ifade eden.*

Ne Vaşşâfım ne Firdevsî o mu'ciz-güy-ı ma'nâyım
Ki ta'birümle şüret kesb ider aḥvâl-i vicdânî

mu'ciz-i demdür:

1. **mu'ciz-i demdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Nefesin mucizesi.

Vaşf-ı güher-i zât-ı ferîşte-şifâtı kim
Her şâ'ir-i 'İsâ-nefese mu'ciz-i demdür

mu'ciz-i dest-i Kelîm:

1. **mu'ciz-i dest-i Kelîm:**

Kaside 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hz. Musâ'nın elinin mucizesi.

Sâhîr-i vahy-âzmâyım mu'ciz-i dest-i Kelîm
İstesem mevķûf-ı taḥrîk-i benânımdur benüm

mu'ciz-i güftâr:

1. **mu'ciz-i güftâr:**

Kaside 42

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Söz / şiir mucizesi // mucize gibi olan şiir.

Mu'ciz-i güftâr ile dirsem n'ola
'İsî-i ferḥunde-dem-i rüzgâr

müciz-i küll:

1. **müciz-i küll:**

Kaside 23

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

(Yaratışıyla) herkesi aciz bırakan // Allah.

Ḥarlikden eser kıomamış ammâ ki ne çäre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

mu'ciz-i nazmım:

1. **mu'ciz-i nazmım:-ı, -ım**

Kaside 27

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Şiir mucizesi, mucize gibi olan şiir.

Añarlar seyr idenler sihr-i kilik ü mu'ciz-i nazmım
'Aşā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭṭ-ı Mesīhāyı

mu'ciz-tırāz-ı şad-hezārān pīşedür:

1. **mu'ciz-tırāz-ı şad-hezārān pīşedür:-dür**

Kaside 14

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Yüz binlerce sanatı mucizeyle süsleyen.

Hāmem ol mu'ciz-tırāz-ı şad-hezārān pīşedür
Kim nazır olmaz aña illā Kelimūñ ejderi

mudhik:

1. **muḏhik:**

Kaside 47

Mısra: **127**

Maskaralık ederek halkı güldüren, maskara.

Muḑallid maşhara muḏhik tatalum Mantıķı olmuş
Nice molla olur ol ḥar 'aceb biḥüde da'vādur

2. **muḏhikūñ:-üñ**

Kaside 47

Mısra: **129**

Maskaralık ederek halkı güldüren, maskara.

O güne muḏhikūñ eş'ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḡadar vardır ki mevzün u muḑaffādur

muḡtenem:

1. **muḡtenem:**

Gazel 47

Mısra: **8**

Zengin.

Hüner 'addeyleyüp cānā 'acebdır 'ālemin ḡālī
Le'ime muḡtenem dirler kerime muḡtezel dirler

muḡtenem ola:

1. **muḡtenem ola:-a**

Kaside 15

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Duyumlu olmak (nimete doymak).

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḡurrem ola
'Ārif odur bu dem ola 'ayş u ṭarabla muḡtenem

muḡtenem oldı:

1. **muḡtenem oldı:-dı**

Kaside 38

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Duyumlu olmak (nimete doymak).

Zihī iḑbāl-i baḡt-ı kāmran u ṭālī'-i ḡurrem
Ki oldı muḡtenem esbāb-ı zevḑ u şevḑ ile 'ālem

muḡtenem olsa:

1. **muḡtenem olsa:-sa**

Gazel 126

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Duyumlu olmak (nimete doymak).

Gāhī leb-i sākī vü gehī sāḡar emilse
Yārān-ı şafā büse ile muḡtenem olsa

muḡtenem-i nāz u na'ım olsa:

1. **muḡtenem-i nāz u na'ım olsa:-sa**

Kaside 26

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Nimete ve naza doymak.

Olsa devrinde n'ola ḡalḑ-ı cihān
Dā'imā muḡtenem-i nāz u na'ım

muḡtenem-i nāz u na'ım olur:

1. **muḡtenem-i nāz u na'ım olur:-u, -r**

Kaside 7

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Nimete ve naza doymak.

Biri ṭurduḑca bulur kevkebe-i rüz efzün
Biri gitdükce olur muḡtenem-i nāz u na'ım

muḡtenem-i nāz u ni'amdür:

1. **muḡtenem-i nāz u ni'amdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Naz ve nimetlerle dolu, naza ve nimete doymuş olan.

El-minnetü li'l-lāh ki zamān 'ahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muḡtenem-i nāz u ni'amdür

muḡtenem-i rüzḡār:

1. **muḡtenem-i rüzḡār:**

Kaside 42

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Devrin nimete kavuşmuşu, doyumlusu.

Gördi mi bir 'ārifi bir kimse ḡiç
Devlet ile muḡtenem-i rüzḡār

muḡhabbet:

1. muhabbet:

Gazel 29

Mısra: 7

Sevgi, aşk, sevdâ.

Yâr eger 'âşık ne eylerse muhabbet iktizâ
Etmemek olur mahallinde âni izhâr güç

muhabbet resmin:

1. muhabbet resmin:-n

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Muhabbetini gösterme tarzı, usulü.

'Âdet itdi dil-i dîvâne muhabbet resmin
N'eyleyim çâre ne mu'tâdı tağyîr idemem

muhâl:

1. muhâl:

Kaside 43

Mısra: 13

*Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkânsız,
olamaz.*

Muhâl ise eger devr-i çep-endâz-ı felekden bu
Hudâ kâdirdür itse bâri hükmin imtidâd üzre

muhâlefet itmez:

1. muhâlefet itmez:-mez

Kaside 58

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Karşı koymak, aksini savunmak veya yapmaktır.

Sütüde- râst-rev-i râh-ı dîn ki havfînden
Aña muhâlefet itmez zamâne-i vârun

Muhammed Pâşâ:

1. Muhammed Pâşâ:

Kaside 57

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Muhammed Paşa.

Ma' delet-kîş ü kerem-pîşe Muhammed Pâşâ
Revnaç-efrûz u şeref- bağş-ı serîr-i i'zâz

2. Muhammed Pâşâ:

Kaside 35

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Muhammed Paşa.

'Arş-temkîn ü felek-pâye Muhammed Pâşâ
Ki der-i devletidür kıble-i câh u iclâl

muhârebe:

1. muhârebede:-de

Kaside 21

Mısra: 18

Savaş, harp, cenk.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşâ
Ki her muhârebede aña Hâk olur hâmi

muhaşsal:

1. muhaşsal:

Gazel 87

Mısra: 13

Hasılı, sözün kısası.

Muhaşsal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefî
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğun görsem

2. muhaşsal:

Kaside 11

Mısra: 95

Hasılı, sözün kısası.

Muhaşsal âdeme ma'nâ gerekdür yoğsa n'eylerler
Esîr-i kayd-ı şüret bir alay bihüde hayvânı

3. muhaşsal:

Kaside 22

Mısra: 61

Hasılı, sözün kısası.

Muhaşsal yok bir eglence firâkuñda dil-i zâra
Meger kilik-i hayâl-i nükte-senc ü nükte-perdâzi

4. muhaşsal:

Kaside 27

Mısra: 26

Hasılı, sözün kısası.

Felek müştâk-ı didârı zemîn memnûn-ı pâ-bûsı
Muhaşsal bahtı memnûn eylemiş a'lâ vü ednâyı

5. muhaşsal:

Kaside 38

Mısra: 99

Hasılı, sözün kısası.

Muhaşsal böyle bir ebleh-firîb-i rûzgâr olmaz
'Aceb halk eylemiş haqqâ Hudâ-yı a'lem ü ahkem

6. muhaşsal:-ı

Kaside 58

Mısra: 85

Hasılı, sözün kısası.

Muhaşsalı dür-i nazmumla dâmen-i medhûn
Pür eylesem yine mümkün degül edâ-yı düyün

7. **muḥaṣṣal:**

Müseddes 1

Mısra: 21

Hasılı, sözün kıyası.

Muḥaṣṣal def' -i gam kılmağa şimdi rüz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyayı hep gönlüm

8. **muḥaṣṣal:**

Tesdis 1

Mısra: 4

Hasılı, sözün kıyası.

Belâ-yı aşkuñ âhir çekmeden nevmîd olup cânım
Ümidim saña tutmuşdım muḥaṣṣal sen de sultânım

muḥaṣṣal oldı:

1. **muḥaṣṣal oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kazanç olmak.

Şu'â'-i mihri dil âyinesine ey Nef'î
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ızırâb saña

muḥaṣṣal-ı mâl:

1. **muḥaṣṣal-ı mâl:**

Kaside 36

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Maliye işlerinde (söz sahibi).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣal-ı mâl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

muḥibb:

1. **muḥibbi: -i**

Kaside 48

Mısra: 91

Dost.

Ola erbâb-ı dil cümle muḥibbi
Senâsın ideler evrâda munzam

muḥîṭ olurdu:

1. **muḥîṭ olurdu: -u, -r, -dı**

Kaside 7

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Etrafını çevrelemek.

Âsmân dâ'ire-i cāhını olurdu muḥîṭ
'Âlemi itse ihâṭâ girih-i ḥalka-i mîm

muḥîṭ-i 'âlem-i cüd:

1. **muḥîṭ-i 'âlem-i cüd:**

Kaside 36

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cömertlik âlemini kuşatan.

Cihân-ı 'adl ü kerem âsmân-ı şevket ü şân
Muḥîṭ-i 'âlem-i cüd âftâb-ı evc-i himem

muḥîṭ-i bî-kerân:

1. **muḥîṭ-i bî-kerân:**

Kaside 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Uçsuz bucaksız deniz.

Ḥudâvend-i hümâ-himmet ki dünyâ dest-i cüdında
Bir avuç ḥâr u ḥasdur bir muḥîṭ-i bî-kerân üzre

muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâdur:

1. **muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâdur: -dur**

Kaside 47

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Gökyüzünü çepeçevre kuşatan.

Semend-i râyiz-i ikbâlidür ol raḥş-ı ferruḥ-pey
Ki gerd-i ḥâk-i meydânı muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâdur

muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâya:

1. **muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâya: -y, -a**

Kaside 20

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Gökyüzü, sema.

Düşeydi zıll-ı temkîni muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâya
İderdi zevraḥ-ı zerrîn-i mihre zerreyi lenger

muḥîṭ-i cihân-ı tekerrüm ü tekrîm:

1. **muḥîṭ-i cihân-ı tekerrüm ü tekrîm:**

Kaside 32

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Lütuf ve keremiyle dünyayı kuşatan.

Kerîm-i ebr-kefâ kâmkâr-ı baḥr-dilâ
Eyâ muḥîṭ-i cihân-ı tekerrüm ü tekrîm

muḥîṭ-i cüd u kerem:

1. **muḥîṭ-i cüd u kerem:**

Kaside 29

Mısra: 37

Kelime Tipi: -
Cömertlik ve lütuf okyanusu.

Muht-i cüd u kerem âftâb-ı şân u şükûh
Sipîhr-i hükm ü taşarruf cihân-ı rüşd ü sedâd

muht-i feyz-i ma' nâdur:

1. **muht-i feyz-i ma' nâdur:**-dur

Kaside 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mana feyzini (bolluk, bereket) çevreleyen.

Muht-i feyz-i ma' nâdur meger ol havz-ı şâdirvân
Ki her bir lülesinden çeşmesâr-ı Hızır olur cârî

muht-i zehhârî:

1. **muht-i zehhârî:**-i

Kaside 45
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Coşkun, dalgah deniz.

Bulaydı feyz-i nem-i cüdün ebr-i nisânî
İderdi gark-ı cevâhir muht-i zehhârî

muhkem:

1. **muhkem:**

Kaside 53
Mısra: **11**
Sağlam, dayanıklı.

Dilde bünyâd-ı serâ-yı gam u gussa muhkem
Kalmadı kâh-ı şafâdan meger âsâr-ı talel

2. **muhkem:**

Kaside 61
Mısra: **66**
Sağlam, dayanıklı.

Hayme-i âmâlî kırdurmazdı baña rûzgâr
Rište-i lutfundan olmasa aña muhkem tınâb

3. **muhkem:**

Terkib-bend 1
Mısra: **60**
Sağlam, dayanıklı.

Tevbenûn bünyâdını hâşırda muhkem bulmadım
İdeli seyl-i hücûmuñ hâne-i zühdi harâb

4. **muhkem:**

Kaside 36
Mısra: **16**
Sıkıca, sağlam bir şekilde.

Ki sen muzaffer olursañ ne hâl ise başa gör
Rikâb-ı himmete pây-ı tevekkülü muhkem

5. **muhkem:**

Kaside 38
Mısra: **40**
Sıkıca, sağlam bir şekilde.

Keder çekmezdi hergiz rûzgârûñ inçilâbından
Tutaydı dâmen-i iqbâlini ger âsmân muhkem

6. **muhkem:**

Kaside 40
Mısra: **44**
Sağlam.

'Aklı kâmil dili pâk âyine-i sinesi şâf
Hükmi cârî sözi söz 'ahdi metîn ü muhkem

7. **muhkem:**

Müseddes 1
Mısra: **7**
İyice, adamakallı, sağlamca.

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çäre n'eyleyim bilmem

muhkem (ol):

1. **muhkem (ol):**

Kaside 38
Mısra: **108**
Sağlam, dayanıklı olmak.

Ola tâ haşre dek tedbîr-i re'y-i pür-şavâbıyla
Binâ-yı saltanat muhkem esâs-ı mülk müstahkem

muhkem ola:

1. **muhkem ola:**-a

Kaside 48
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sağlamlaşmak, kalıcı olmak.

Ola tâ kim cihânda âşinâlık
İki şâhib-vefâ beyninde muhkem

muhkem olmasa:

1. **muhkem olmasa:**-ma, -sa

Kaside 42
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli olmak (derece itibarıyla fazla olmak).

Böyle mi eylerdim edâ medhûñi
Olmasa muhkem şamem-i rûzgâr

muhkem olursa:

1. **muhkem olursa**:-u, -r, -sa

Kaside 32

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Sağlam, dayanıklı olmak.

Görünce müy-ı şikâfi-i fikr-i bārüküm

‘Aceb mi muhkem olursa ger i’tikâd-ı hâkîm

muhkem tutan:

1. **muhkem tutan**:-an

Kaside 49

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

*Güçlendirmek, kuvvetlendirmek,
sağlamlaştırmak.*

Tutan muhkem esâs-ı mülki kıl-ı bî-karârûndur

Binâ virân olur ger sâbit olmayınca mısmârı

muhkem tutmaz:

1. **muhkem tutmaz**:-maz

Gazel 125

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Sıkıca, kuvvetli bir şekilde tutmak.

Düşürür dilleri çâh-ı zeķana tutmaz ise

Dâmen-i zülf-i dil-âvîzini muhkem şâne

muhtâc:

1. **muhtâc:**

Gazel 114

Mısra: **8**

Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

Zâhir olmazsa n’ola âhum ucından şu’le
Ĝam hadengidür o muhtâc degül peykâne

2. **muhtâc:**

Kaside 9

Mısra: **57**

Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

‘Âlem aña muhtâc u o müstağnî-i ‘âlem
Bu mes’ele ma’lûm-ı dil-i ‘âlemiyândur

3. **muhtâc:**

Kaside 18

Mısra: **4**

Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra’nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümi muhtâc hınnâya

muhtâc olurdu:

1. **muhtâc olurdu**:-u, -r, -di

Kaside 36

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

İhtiyaç duymak.

Olurdu halk-ı cihân yine etmege muhtâc

Ķalurdı yine tehî ceyb ü kîse-i ‘âlem

muhtâc olursa:

1. **muhtâc olursa**:-u, -r, -sa

Kaside 18

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

İhtiyaç duymak.

Aña hür u melek dadı vü lâla olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hîdmet-i dadı vü lâlaya

muhtâc-ı der-i devletûn:

1. **muhtâc-ı der-i devletûn**:-ûñ

Kaside 41

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Devlet kapısının muhtacı.

Ey şadr-ı cihân şaf-der-i yektâ-yı zamâne
Muhtâc-ı der-i devletûn ebna-yı zamâne

muhtâc-ı fetvâdur:

1. **muhtâc-ı fetvâdur**:-dur

Kaside 47

Mısra: **132**

Kelime Tipi: -

Fetvaya ihtiyaç duyma, fetva gerektirme.

Nazîre diye Ķur’âna niçün katl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirûñ katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

muhtâc-ı hıdâb ola:

1. **muhtâc-ı hıdâb ola**:-a

Kaside 31

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Boyaya ihtiyaç duymak.

Reng-i rû öyle midür şâhid-i mazmûnumda
Ki ola çehre-nümâ olmada muhtâc-ı hıdâb

muhtâc-ı nivâz itmeye:

1. **muhtâc-ı nivâz itmeye**:-me, -y, -e

Kaside 57

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Yalvarmaya muhtaç etmek, zor durumda bırakmak.

Şadr-ı devletde mürebbî olup ehl-i nazma
İtmeye mekrümetüñ anları muhtâc-ı niyâz

muhtâc-ı şâhib-efser ü evreng ola:

1. muhtâc-ı şâhib-efser ü evreng ola:-a

Kaside 20

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Taç ve taht sahibine /hükümdara ihtiyaç duyma.

Ola tâ memleket muhtâc-ı şâhib-efser ü evreng
Bula tâ saltanat âyîn-i 'adl ü dâd ile zîver

muhtaşar:

1. muhtaşar:

Kaside 28

Mısra: **110**

Kısa, öz.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

2. muhtaşardur:-dur

Kaside 43

Mısra: **83**

Kısa, öz.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmîzüm
Olur destümde gerçi hâme tekşîr-i sevâd üzere

3. muhtaşar:

Kaside 56

Mısra: **62**

Kısa, öz.

Herkesin haddi degül haq üzere medhûñ kim eger
Muhtaşar ta'rif olunsa böyle memdûh-ı güzîn

muhtaşar eyler:

1. muhtaşar eyler:-r

Kaside 10

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Kısa ve öz anlatmak.

Evşâfuña had yok tatalum sihr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle koyup muhtaşar eyler

muhtefi:

1. muhtefi:

Kaside 32

Mısra: **8**

Gizlenmiş, gizli.

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem teğallüb-i 'adl ile muhtefi vü 'adîm

muhtell:

1. muhtell:

Kaside 43

Mısra: **75**

Bozuk.

Tehî ceyb-i ma'îşet hem ma'âş ahvâli pek muhtell
Vebâlüm gerden-i endîşe-i 'aql-ı ma'âd üzere

muhtell evledi:

1. muhtell eyledi:-di

Kaside 53

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Bozmak, berbat etmek.

Benim ol zâr u perâkende-dil ü tab' u dimâğ
Ki felek eyledi ahvâlümü bir bir muhtell

muhterem ü muhteşem-i rûzgâr:

1. muhterem ü muhteşem-i rûzgâr:

Kaside 42

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Zamanın saygıdeğer büyük zati.

Dâver-i pür-şevket ü pür-ihtîşâm
Muhterem ü muhteşem-i rûzgâr

muhteri'-i tarz-ı cedîd:

1. muhteri'-i tarz-ı cedîd:

Kaside 26

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Yeni tarz / üslup icat eden.

Himmeti muhteri'-i tarz-ı cedîd
Devleti nâsic-i kânûn-ı kadîm

2. muhteri'-i tarz-ı cedîd:

Kaside 54

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Yeni tarz / üslup icat eden.

'Âlem-efrûz-ı beyân Enverî-i devr-i zamân
Suhan-ârâ-yı cihân muhteri'-i tarz-ı cedîd

Muhteşem:

1. Muhteşem:

Kaside 57

Mısra: 13
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Oldı nâzûk suhanum Muhteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rûma 'Irâk u Şîrâz

2. **Muhteşem:**
Kaside 15
Mısra: 68
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfizim ne Muhteşem

3. **Muhteşem:**
Kaside 15
Mısra: 69
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Hâkânîyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem
Hâfiz olur leb-beste- dem hâmem idince zîr ü bem

muhtesib-i kişver-i dîn ideli:

1. **muhtesib-i kişver-i dîn ideli:-eli**
Kaside 31
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Din ülkesini kuşatmak, çevrelemek, kontrol etmek.

İdeli ma' deletin muhtesib-i kişver-i dîn
'Alemler vohme düşürdi o kadar bîm-i 'ikâb

muhtesib-i kişver-i hüsn olsa:

1. **muhtesib-i kişver-i hüsn olsa:-sa**
Kaside 57
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesinin idari ve örfi işleyişini düzenleyen.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i hüsn olsa dañi
Çeşm-i mahmûr-ı bütân çekmez idi sâgar-ı nâz

muhtezel:

1. **muhtezel:**
Gazel 47
Mısra: 8
Kendisiyle dalga geçilen, alay edilen.

Hüner 'addeyleyüp cânâ 'acebdîr 'âlemiñ hâli
Le'ime muğtenem dirler kerîme muhtezel dirler

mu'îd olur:

1. **mu'îd olur:-u, -r**
Kaside 54

Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Ders tekrar ettiren, muallim yardımcısı olmak, asistan olmak.

Bu Hanîfe-şiyem ol şeyh-i efâzil ki olur
Bü 'Alî medrese-i hikmet ü fazlinda mu'în

mu'în (ol):

1. **mu'în (ol):**
Kaside 56
Mısra: 92
Yardımcı olmak.

Her ne emre iştiğâl itseñ sa'âdetle ola
'Avn-ı Rabbânî zahîr ü luğf-ı Yezdânî mu'în

mukâbil:

1. **mukâbil:**
Gazel 83
Mısra: 11
Karşılık olarak, karşı, karşılığında.

Düşdi nazarı âyîne-i ğayba mukâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâyî çekemez dil

2. **mukâbil:**
Kaside 31
Mısra: 24
Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

'Aks-ı hâl-i ruh-ı hûbâna döner âyîne
Düşse deryâda eger mihre mukâbil dîr-i nâb

mukâbil ola:

1. **mukâbil ola:-a**
Kaside 51
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Eşit olmak, denk olmak.

Çuvvet-i tab'ide ger var ise teslim idelüm
Ola mı Hayder-i Kerrâra mukâbil Rüstem

mukâbil tursak:

1. **mukâbil tursak:-sa, -k**
Gazel 55
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Karşısında durmak.

Tursak ne 'aceb ger şaf-ı müjgâna mukâbil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

mukâbil-i şîr-i jivân olur:

1. **muḳābil-i ūir-i jiyān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Kükremiş arslanın karşılığı olmak.

Gör i 'tiḳād-ı fāsıdin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i ūir-i jiyān olur

muḳaddem:

1. **muḳaddem:**

Kaside 43

Mısra: 31

Önce.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
'Aceb çoban olurdu gūsfend-i ḳavm-i 'Ād üzre

2. **muḳaddem:**

Gazel 68

Mısra: 10

Önce, öncelikle, ilk olarak.

Zevḳ-i vuşlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem 'āşık

3. **muḳaddem:**

Kaside 34

Mısra: 6

Önceki, evvelki.

Zihī 'ālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i mezkūr

4. **muḳaddem:**

Kaside 48

Mısra: 74

Önce, evvel.

Buna Allāh Te'ālā şāhidümdür
Ki mektüb-ı şerīfünden muḳaddem

muḳaddime-i ecr-i zühd ü tā'atıdur:

1. **muḳaddime-i ecr-i zühd ü tā'atıdur:-ı, -dur**

Kaside 58

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

İbadet ve takvanın sevabının başlangıcı.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü tā'atıdur
Netice-i vera'-ı İbn-i Edhem ü Zū'n-nūn

muḳaffā:

1. **muḳaffādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 130

Kafiyelenmiş, kafiyeli.

O gūne muḳhikūñ eş'ārna söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

muḳallid:

1. **muḳallid:**

Kaside 47

Mısra: 127

Taklit eden, taklitçi.

Muḳallid maşhara muḳhik tatalum Mantıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḥar 'aceb bihūde da 'vādur

muḳallid-yāve:

1. **muḳallid-yāve:**

Kaside 38

Mısra: 98

Yalan, saçma söz taklitçisi.

Yegāne şā'ir-i sihr-āferin-i rūstā-hāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baḥtek-i a'lem

muḳārin olmazsa:

1. **muḳārin olmazsa:-maz, -sa**

Kaside 31

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Yakın olmak, eş olmak.

Lafz-ı rengine de olmazsa muḳārin nazmum
Ḥūsn-i ta'birüm ider yine cihānı i'cāb

muḳarrer:

1. **muḳarrerdür:-dür**

Gazel 6

Mısra: 3

Kesin, şüphesiz.

Çün 'āşıkā rüsvālık elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

2. **muḳarrer:**

Kaside 25

Mısra: 15

Kesin, şüphesiz.

Kim helāk olmak muḳarrer zann iderdim kendümi
Bulsa birkaç gün daḥi eyyām-ı hicrān imtidād

3. **muḳarrer:**

Kaside 41

Mısra: 103

Kararlaştırılmış, gerçekleşmesi kesin.

Yoklansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḥaşm-ı tüvānā-yı zamāne

muḳarrer olurdu:

1. **muḳarrer olurdu:**-u, -r, -di

Kaside 23

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Açık, ortada olmak, kesinleşmek.

Dîdârûnı görseydi ger olurdu muḳarrer

Ḥürşîd gibi secde-i şâh ekber-i 'âlem

muḳayyed:

1. **muḳayyed:**

Kaside 29

Mısra: **66**

Bağlı, kayıtlı.

Revâc-ı dîn-i mübîne mu'âvin-i muḳdim

Umûr-ı şer'-i şerîfe muḳayyed ü münḳâd

muḳayyed olmayacak:

1. **muḳayyed olmayacak:**-ma, -y, -ıcaḳ

Gazel 123

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Bağlanmak, kayıtlanmak.

Ne tercümân-ı gâmze gerek 'âşîḳa ne nâz

Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müdde'âsına

muḳîm:

1. **muḳîm:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **9**

Bir yerde devamlı duran.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳîm

Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çâlâkümnden

muḳîm ola:

1. **muḳîm ola:**-a

Kaside 32

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Cihânı 'adl ile evşâfi geşt idüp kendi

Ola maḳâm-ı vezâretde devlet ile muḳîm

muḳîm olasin:

1. **muḳîm olasin:**-asın

Kaside 26

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Mesned-i salṭanat-ı 'âlemde

Olasın devlet ü 'izzetle muḳîm

muḳîm olmasaın:

1. **muḳîm olmasaın:**-ma, -sa, -ñ

Kaside 26

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

İkâmet etmek.

Bu ḳadar neşr-i şemîm itmez idüñ

Olmasaın ṭurra-i dil-berde muḳîm

muḳîm olsa:

1. **muḳîm olsa:**-sa

Kaside 7

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Rûzgâr eylese ger kişver-i cüdında sefer

Âftâb olsa eger sâye-i câhında muḳîm

muḳtedâ-yı 'ulemâ:

1. **muḳtedâ-yı 'ulemâ:**

Kaside 53

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Âlimlerin lideri, rehberi.

Muḳtedâ-yı 'ulemâ server-i ḥayl-i fuḳalâ

Mültecâ-yı vüzerâ dâver-i dîn faḫr-ı milel

muḳtezâ-yı hükm-i devr-i nâ-sevâb-ı rûzgâr:

1. **muḳtezâ-yı hükm-i devr-i nâ-sevâb-ı rûzgâr:**

Kaside 16

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Zamanın hayırlı ve iyi işler yapılmayan devrinin hükmünün gereği.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu 'inâyet yoḫsa mâni'dür buña

Muḳtezâ-yı hükm-i devr-i nâ-sevâb-ı rûzgâr

mu'lem:

1. **mu'lem:**

Kaside 38

Mısra: **32**

Süslü, işaretli.

Hevâ-yı ebr-i tîgıyla bahâr-ı ma'reke şâd-âb

Nesic-i ḥâme-i rumḫıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

mûm:

1. **mümdan:-dan**

Kaside 3

Mısra: 34

Mum // yumuşaklık bakımından kolaylıkla şekil alabilen bir nesne.

‘Āferīn şešt-i hümayünına kim oklarının
Mümdan olsa yine taşı deler peykānı

muntazam:

1. **muntazam:**

Kaside 59

Mısra: 80

Düzgün.

Tā gerdiş-i gerdün ile ahvāl-i zamāne
Geh muntazam u gāh perīşān u dijemdür

muntazam oldı:

1. **muntazam oldı:-dı**

Kaside 16

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Düzgün olmak, iyi olmak.

Tāze revnaķ virdi ‘adli kārghāh-ı ‘āleme
Oldı yine muntazam hāl-i ħarāb-ı rüzgār

muntazam-ı silk-i bendegān olsun:

1. **muntazam-ı silk-i bendegān olsun:-sun**

Kaside 4

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Sıralanmış kulların/kölelerin dizisine katılmak.

Olsun kapuñda muntazam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intizām-ı umūr-ı cihān virür

muntazamü’l-hāl ide:

1. **muntazamü’l-hāl ide:-e**

Kaside 59

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Düzenli, tertipli hāle getirmek.

Ĥaķ muntazamü’l-hāl ide devletle vücüdün
Ol pāyede kim merci’-i eşrāf-ı ümemdür

muntazır:

1. **muntazır:**

Gazel 75

Mısra: 1

Intizar eden, gözleyen, bekleyen.

Muntazır cān u dil vefāña senüñ
Merĥamet yoķ mı mübtelāña senüñ

2. **muntazırdur:-dur**

Kaside 25

Mısra: 7

Intizar eden, gözleyen, bekleyen.

Muntazırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Şubĥ-ı şādık gibi bu taĥķike eyle i’ timād

3. **muntazır:**

Gazel 90

Mısra: 5

Hazır olarak bekleyen (hizmete hazır bekleyen).

Muntazır taḅ ‘uma ebkār-ı ma ‘ānī o ķadar
Keşretinden birinüñ şeklini taşvir idemem

4. **muntazır:**

Kaside 52

Mısra: 25

Hazır olarak bekleyen (hizmete hazır bekleyen).

Muntazır her gice çarĥ-ı pür-kevākible ķamer
Yaķmağa şaĥnında bir şem‘-i muraşşa‘ şem‘dān

muntazır olmuş:

1. **muntazır olmuş:-mış**

Kaside 60

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Beklemek, gözlemek.

Āşafı ĥidmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sultān-ı suĥan

munzam:

1. **munzam:**

Kaside 38

Mısra: 34

Bir şeye sonradan katılan, üstüne veya sonuna eklenen, ek.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülĥaķ
Zamān-ı devlet ü ‘ömrine devrān-ı beķā munzam

munzam ide:

1. **munzam ide:-e**

Kaside 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ekleme, katmak.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp şaĥa şola şemşir-i bürrān-ı ser-endāzı

munzam ideler:

1. **munzam ideler:-e, -ler**

Kaside 48

Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Ekleme, katmak.

Ola erbâb-ı dil cümle muhibbi
Senâsın ideler evrâda munzam

munzam iderseñ:

1. **munzam iderseñ:**-er, -se, -ñ

Kaside 36
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ekleme, katmak.

Tamâm-ı kişver-i İrânı belki Tûrânı
Elüñdedür ger iderseñ memâlike munzam

munzamm:

1. **munzamm:**

Kaside 51
Mısra: 52
Bir şeye sonradan katılan, üstüne veya sonuna eklenen.

Hiçta-i fazlına iklîm-i 'adâlet mülhak
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munzamm

munzamm eyledi:

1. **munzamm eyledi:**

Kaside 40
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ekleme, katmak.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsîyân eyledi tesbihe sipâsı munzamm

mür:

1. **mür:**-ı

Kaside 26
Mısra: 64
Karınca.

Kûh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mür
Mürü pâ-mâl idemez pîl-i cesim

2. **mür:**

Kaside 31
Mısra: 3
Karınca.

İrdi bir gâyete te'şîr-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler idi deryâyı serâb

3. **mür:**-ı

Kaside 34
Mısra: 44
Karınca.

Semiy-i Fahr-ı 'âlem hazret-i Pâşâ-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mürü

murabbâ:

1. **murabbâdur:**-dur

Kaside 47
Mısra: 120
Terbiye edilmiş.

Cihânı itmede reşh-i midâdum dem-be-dem ihyâ
Ney-i hâmem meger âb-ı hayât ile murabbâdur

murâd:

1. **murâd:**

Gazel 8
Mısra: 9
İstek, dilek, arzu.

Nef'iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

2. **murâdım:**-ı, -m

Kaside 47
Mısra: 134
İstek, dilek // maksat, amaç.

Beni medh anı zemmi itmek degül ma'nâda
mağşüdüm
Haķikatdür sözüüm sözde murâdım haķķı icrâdur

3. **Murâd:**

Müfret 18
Mısra: 2
Özel isim (Sultan IV. Murad).

Hey ne 'âdil şâhsın ey şâh-ı 'âdil kim adın
Emn ü şer' ü dâd u 'adl içinde kılılmışdur Murâd

murâd eyler:

1. **murâd eyler:**-r

Kaside 25
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetün
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki ruş ü sedâ

murâd itdüm:

1. **murâd itdüm:**-dü, -m

Kaside 35
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Ne dedimse sözümi tutdı sipihr-i hod-re'y
Ne murâd itdüm ise virdi Hudâ-yı müte'al

murād itse:

1. **murād itse:-se**
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Bir himmete kâdir ki nice bî-ser ü pâyı
Bir demde murād itse şeh-i tâcver eyler

2. **murād itse:-se**
Kaside 19
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Zemîni âsmân çarhı zemîn eyler murād itse
Çazâ fermân-dih-i re'yine ol deñlü muşahhârdur

3. **murād itse:-se**
Kaside 22
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Revândur ol kadar fermâni kim fevrî olur hâzır
Murād itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bâzı

4. **murād itse:-se**
Kaside 29
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murād itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd

murād üzre:

1. **murād üzre:**
Kaside 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İstedîğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Ne 'aceb döndi murād üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfiğ felege emr-i ba'îd

murād-ı 'âlem u âdem:

1. **murād-ı 'âlem u âdem:**
Kaside 27
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnsanın ve dünyanın isteği.

Vezîr-i a'zam u ekrem Murād-ı 'âlem u âdem
Müşîr-i muhterem revnak-fezâ-yı şadr-ı dānâyî

murād-ı cihāniyân:

1. **murād-ı cihāniyân:**
Kaside 28
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dünyada yaşayanların /insanların muradı , dileği, amacı.

Mağsūd-ı kâ'inât u murād-ı cihāniyân
Kim âstāni kıblegeh-i ins ü cān olur

murād-ı fu'ād:

1. **murād-ı fu'ād:**
Kaside 29
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gönül isteği.

Ki nazma cür'et idelden hemân bu ma'nâdur
Bu nükte-senc-i şenâ-güstere murād-ı fu'ād

murād-ı pâdişâhî:

1. **murād-ı pâdişâhî:**
Kaside 27
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Padişahın isteği.

Murād-ı Pâdişâhî üzre a'dâdan alıp kîni
Yine devletle teşrîf eyleye şadr-ı mu'allâyı

murâdı üzre:

1. **murâdı üzre:**
Kaside 45
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Muradınca; istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Murâdı üzre hayâlinde seyr için şeklin
Şikâl iderdi aña belki zülf-i dildârı

2. **murâdı üzre:-e**
Kaside 48
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Muradınca; istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Döne dâ'im murâdı üzre devrân
Ola devlet nedim ü baht hem-dem

murâdımcâ:

1. **murâdımcâ:**
Gazel 64

Mısra: 6
İstedğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Virür her tâlibe maflûbın ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımcı baña bir nev-cevân virmez

2. **murâdımcı:**
Kaside 20
Mısra: 51
İstedğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Bunuñ şükürin edâ itmek ne mümkindür murâdımcı
Meger imdâd ide rûh-ı kerîmü'ş-şân-ı Peyğam-ber

3. **murâdımcı:**
Kaside 47
Mısra: 85
İstedğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Hulûşum nice mümkindür murâdımcı edâ ammâ
Dil-i pür-iştivâka az çok esbâb-ı tesellâdur

4. **murâdımcı:**
Kaside 54
Mısra: 5
İstedğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Ol kadar döndi murâdımcı ki her bir demde
İtdi şad sâle telâfî-i ğam-ı 'ahd-i medîd

5. **murâdımcı:**
Tesdis 1
Mısra: 10
İstedğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Nazîrûñ görmedim dañi bu hüsn ü ân ile el-hâk
Murâdımcı güzelsin budur incinmem saña ancak

murâdım üstine:

1. **murâdım üstine:**
Kaside 4
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Murâdımcı, gönlünce, istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Bir dem murâdım üstine devr eylemez felek
Âb istesem serâb-ı 'ademden nişân virür

murâdım üzere:

1. **murâdım üzere:**
Kaside 43
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Murat üzere, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Murâdım üzere tâ bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek mañkûm-ı fermânum zamâne inkiyâd üzere

murâdımcı:

1. **murâdımcı:**
Kaside 44
Mısra: 19
İstenilen şekilde, arzu edildiğince.

Döndürür çarhı murâdımcı hâkîm-i 'ağlı
Süre-i Nûr okudur mihre edîb-i re'yi

2. **murâdımcı:**
Kaside 62
Mısra: 59
İstenilen şekilde, arzu edildiğince.

Dönsün murâdımcı tamâm olsun felek münkâd u râm
Mağsûdını cümle enâm kılsun kapuñdan mükteseb

muraşsa':

1. **muraşsa':**
Kaside 14
Mısra: 24
Mücevherlerle bezenmiş, mücevherli.

Bir avuç gevher şaçardı 'äleme gūyâ kefûñ
Şalduğınca düşmene gâhî muraşsa' şeşperi

2. **muraşsa':**
Kaside 49
Mısra: 6
Mücevherlerle bezenmiş, mücevherli.

Letâfetden zemîn ferş-i münakkaş oldu 'aksiyle
Muraşsa' sâyebân idince çarh ebr-i güher-bârı

murğân-ı gülşen:

1. **murğân-ı gülşen:**
Kaside 49
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin kuşları.

Görüp dūd-ı derünuñ halka halka bülbül-i zârûñ
Hevâdan ögrenür murğân-ı gülşen 'ilm-i edvârı

murğân-ı ma'ânîyi:

1. **murğân-ı ma'ânîyi:** -y, -i
Kaside 31
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Mana kuşları.

Düşmedin dām-ı hayâle dañi bir demde ider
Tâb-ı endîşesi murğân-ı ma'ânîyi kebâb

murğ-ı cemen:

1. **murğ-ı çemen:**

Kaside 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bülbül.

Çekilse n'ola yārān-ı şafā seyr-i çemenzāra
Şalāya başladı murğ-ı çemen serv-i çemān üzre

murğ-i diller:

1. **murğ-i diller: -ler**

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Rüz u şeb küyunda feryād itse 'āşıklar n'ola
Murğ-i diller düşdi dām-ı turra-i piçāna hep

murğ-ı giriftār-ı gül-i ra' nā-vı gülzārı:

1. **murğ-ı giriftār-ı gül-i ra' nā-yı gülzārı: -ı**

Kaside 13

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin güzel /latif gülünün mübtelası
(olmuş) kuş.*

Felek üftāde-i kadd-i bülend-i serv-i büstānı
Melek murğ-ı giriftār-ı gül-i ra' nā-yı gülzārı

murğ-ı hoş-elhān-ı suhan:

1. **murğ-ı hoş-elhān-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şiirin hoş nağmelerinin kuşu, söyleyicisi.

Ol ki üstād-ı suhan-perver imiş sâbıkda
Biri Hâfız ki odur murğ-ı hoş-elhān-ı suhan

murğ-ı safā vü zevki:

1. **murğ-ı şafā vü zevki: -i**

Gazel 128

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zevk ve eğlence kuşu.

Şayd ider murğ-ı şafā vü zevki alduğca ele
Farkı yokdur sāğaruñ şeh-bāz-ı dest-āmüz ile

murğ-ı seher:

1. **murğ-ı seher:**

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bülbül.

Murğ-ı seher kıldı hurüş gül nergis oldu çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş aķ sāde giydi yāsemem

mür-ı zebün:

1. **mür-ı zebün:**

Kaside 58

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Güçsüz, aciz karınca.

Ger itse himmeti imdād-ı 'ācizān-ı cihān
Herif-i dīv-i Süleymān olurdu mür-ı zebün

Mūsā:

1. **Mūsā:**

Kaside 41

Mısra: 64

Hız. Musa.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi şahib-yed-i beyzā-yı zamāne

2. **Mūsā:**

Kaside 43

Mısra: 82

Hız. Musa.

Benim ol sâhir-i vahy-āzmā kim görse āşarım
Olurdu sihr için Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

3. **Mūsāy: -y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 84

Hız. Musa.

Kime izhār ideyin sihr-i beyānı ammā
H'āba varduğca meger düşde görem Mūsāyı

Mūsā Ağa:

1. **Mūsā Ağa:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Musâhib Musa Çelebi.

Yūsuf-ı 'İsâ-şiyem Mūsā Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyâ çerāğ-ı Tûrdan

musaffā:

1. **muşaffādur: -dur**

Kaside 47

Mısra: 92

Temiz, pak, saf.

Tavāfa Ka'be-i küyuñ be-ķavl-i Bākī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muşaffādur

musahhar:

1. musahhardur:-dur

Gazel 52

Mısra: 5

Boyun eğmiş, emrine amade.

Şāh-ı 'aşkız her ne emr itsek musahhardur felek
Oldı mäh-ı nevle hıdmetkār-ı hānçerdārimuz

2. muşahhardur:-dur

Kaside 19

Mısra: 52

Boyun eğmiş, emrine amade.

Zemīni āsmān çarhı zemīn eyler murād itse
Kazā fermān-dih-i re'yine ol deñlü muşahhardur

3. musahhar:

Kaside 56

Mısra: 93

Boyun eğmiş, emrine amade.

Emrüne 'ālem musahhar luţfuña dünyā esīr
Zātuña şihhat mülāzım bahtuña devlet qarın

musahhar eylemiş:

1. musahhar eylemiş:-miş

Kaside 45

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Açmak, fethetmek // kolaylaştırmak, önünü açmak.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luţf-ı Hūdā
Musahhar eylemiş aña her emr-i düşvārı

musahhar eyleye:

1. musahhar eyleye:-y, -e

Kaside 27

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Boyun eğdirmek, emir ve itaat altına almak.

Ola zāt-ı şerīfi Hāk Te'ālānuñ emānında
Musahhar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

musahhar ide:

1. musahhar ide:-e

Kaside 21

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Boyun eğdirmek, emir ve itaat altına almak.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musahhar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

musahhar ider:

1. musahhar ider:-er

Kaside 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zapt etmek.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulğarı
Saña musahhar ider hep elüñdeki hātem

muşahib:

1. muşahibi:-i

Gazel 58

Mısra: 6

Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.

Bir Kahramān-ı şühür ol gamze güyiyā
Olmış muşahibi nigeh-i pür-hicāb-ı nāz

musammem olmuşdı:

1. muşammem olmuşdı:-muş, -dı

Kaside 48

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kararlaştırılmış.

İşitmekle mücerred luţf-ı ṭab'uñ

Edā-yı medhūñ olmuşdı muşammem

musavver:

1. muşavver:

Kaside 11

Mısra: 56

Tasvir edilmiş, suret verilmiş, bir surete konulmuş.

'Acem şun'-ı İlähî bü'l-'aceb terkibidür zīrā
Muşavver şu'le didāri mücessem bād-ı yekrānı

musavvir:

1. muşavvirler:-ler

Gazel 33

Mısra: 5

Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.

Muşavvirler yazup Ferhādı küh-ı Bisütün üzre
Virüp destine tişe ḥaylî üstādāne yazmışlar

2. muşavvirler:-ler

Kaside 11

Mısra: 53

Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.

Süvār oldukça taşvīrinde 'ācizdür muşavvirler
Ne deñlü diḳkat eyleyse eger Bihzād eger Mānı

mushaf-ı sinemde:

1. muşhaf-ı sinemde:-m, -de

Kaside 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sine/göğüs kitabı.

Âyet-i “nün ve'l-kalem”dür muşhaf-ı sinemde yâ
Rüstem-i endişemüñ tîr ü kemânıdır sözüm

Mustafa Pâşâ:

1. Muştafa Pâşâ:

Kaside 45

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Mustafa Paşa.

Suħan-şinâs-ı kerem-pişe Muştafa Pâşâ
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur ħarîdârı

mü-şikâf-ı ‘ağd u ħall:

1. mü-şikâf-ı ‘ağd u ħall:

Kaside 25

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*İdare etmede /çekip çevirmede kılı kırk yaran
/çok dikkatli olan.*

Ĥusrev-i şâhib-taşarruf mü-şikâf-ı ‘ağd u ħall
Nağd-i vaqt-i ‘ağl-ı küll sermâye-i rüşd ü sedâd

mü-şikâf-ı hikmetü’l-işrâk-ı vicdânî:

1. mü-şikâf-ı hikmetü’l-işrâk-ı vicdânî:

Kaside 22

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Kalbe doğan manaların hikmetini kılı kırk
yararcasına araştıran.*

Zamîri mü-şikâf-ı hikmetü’l-işrâk-ı vicdânî
Velî hem pişe-i ‘allâme-i Şîrâzî vü Râzî

mü-şikâf-ı nüktehâ-vı âsmânîdür:

1. mü-şikâf-ı nüktehâ-vı âsmânîdür:-dür

Kaside 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün en ince noktelerini / semavi (İlahî)
nüktelemi kılı kırk yararcasına açıklayıcı.*

Ben ne Keşşâf’um ne şâhib-keşf ammâ ma’nâda
Mü-şikâf-ı nüktehâ-vı âsmânîdür sözüm

must:

1. muşt:

Kaside 58

Mısra: 64

Yumruk.

Ger olsa kuvvet-i bâzû-yı ħahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsârı muşt ile hâmûn

muşt-ı ħâk-i reh-güzârı:

1. muşt-ı ħâk-i reh-güzârı:-ı

Kaside 52

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Yolunun toprağının avucu, yolunun bir avuç
toprağı.*

Ķatre-âb-ı ħavzı reşk-i cüy-bâr-ı selsebil
Muşt-ı ħâk-i reh-güzârı sürme-i ħür-ı cinân

mu’tâd:

1. mu’tâd:

Gazel 38

Mısra: 8

Alışmış, alışık.

O sitemkâr-ı dil-âşûb ise dil-dâdesini
Dâ’imâ bend-i belâ çekmege mu’tâd ister

2. mu’tâd:

Kaside 29

Mısra: 26

Alışmış, alışık.

Bu güne mevhibeden nâ-ümîd idi dünyâ
Ķazâ bu mertebe lûfâ degüldi hem mu’tâd

mu’tâd üzere:

1. mu’tâd üzere:

Kaside 47

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Alışıldığı üzere, alışkanlık olarak.

Ferâmûş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile taḫ’um
Ķalem ammâ yine destümde mu’tâd üzere güyâdur

mu’tâdı:

1. mu’tâdı:

Gazel 95

Mısra: 6

*Âdet edinilmiş, alışılmış, alışkanlık hâline
gelmiş.*

‘Âdet itdi dil-i dîvâne muḫabbet resmin
N’eyleyim çäre ne mu’tâdı tağyîr idemem

mu’teber evler:

1. mu'teber eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Değerli kılmak.

Üstâd olıcağ sözde hasedden kaçılır mı
Zirâ hüneri reşk ü hased mu'teber eyler

mu'tedil:

1. mu'tedil:

Kaside 37

Mısra: 51

Ölçülü.

Harekâtı o kadar mu'tedil ü nâzûk kim
Eblâk-çarh aña nisbet görünür kec-rev ü leng

mu'tekid-i bâde-fürüşuz:

1. mu'tekid-i bâde-fürüşuz:-uz

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnançlı, dindar meyhaneci.

Zâhid bizi kor gayra satar şimdi riyâyı
Duymuş bizi kim mu'tekid-i bâde-fürüşuz

mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkız:

1. mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkız:-ız

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Aşk seccadesinin mürşidine uymuş // aşk
postunda oturan mürşide bağlı.*

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba
Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkız

mu'terif:

1. mu'terifdir:-dir

Kaside 50

Mısra: 10

Kabul eden, tasdik eden, itiraf eden.

Bâdedür zevkini idrâk idene âb-ı hayât
Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamâm

mutlak:

1. mutlak:

Gazel 47

Mısra: 3

*Kesin olarak, mutlak surette, mutlaka, hiç
şüphesiz.*

Vefânı mutlak ağıyara münâsibdir dimez kimse
Velî cevri ü cefânı 'aşık-ı zâre maḥal dirler

mutlakâ:

1. mutlakâ:

Gazel 94

Mısra: 4

Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

Dilerim hüsni gibi hulkı güzel cânânı
Mutlakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

mutrib:

1. mutrib:-le

Gazel 77

Mısra: 4

Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Devr itmez idi bezmi uşul üzre kadehler
Mutrible meyûn olmasa mâ-beyni düzenlik

2. mutrib:

Gazel 88

Mısra: 3

Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Mutrib alsun eline 'üdi yanınca biz de
Yanalum yakılalum bir dem-i dil-süz idelüm

3. mutrib:

Gazel 126

Mısra: 11

Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Âheng-i nevâ eylese 'uşşâk ile mutrib
Bir yerde o meh-pâre de ehl-i neḡam olsa

4. mutribler:-ler

Kaside 15

Mısra: 8

Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Dönsün yine peymâneler olsun tehi ḥum-hâneler
Rağş eylesün mestâneler mutribler itdükce naḡam

5. mutrib:-e

Kaside 55

Mısra: 44

Çalgıcı, çalgı çalan kimse, sazende.

Sâkiye tâc-ı 'inâbet câm-ı ḡam-fersâ-yı mey
Mutribte tevḥid-i Bârî naḡme-i çeng ü rebâb

mutrib-i endişem:

1. mutrib-i endişem:-m

Kaside 31

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

*Düşünce sazendesi (musiki aleti çalan düşünce
/ḥayal).*

Rakş ider nağme-i kânün-ı belâgatle felek
Destine muṭrib-ı endişem alınca mızrâb

muṭrib-i hâmem:

1. **muṭrib-i hâmem:-m**

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sazende kalem, ahenkli sözler yazan kalem.

Meşk istemezse muṭrib-i hâmem ‘aceb midür
Bî-perde her terâneye dem-sâzdur sözüm

2. **muṭrib-i hâmem:-m**

Kaside 57

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Sazende kalem, ahenkli sözler yazan kalem.

Diñlemez kimse niyâz eylemeyince tütalum
Eylemiş nağmelerin muṭrib-ı hâmem şehnâz

muṭrib-i mu‘ciz-dem-i nev-rüz:

1. **muṭrib-i mu‘ciz-dem-i nev-rüz:**

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Nevruzun eşsiz nefesli/olağanüstü etkili nefese
sahip şarki söyleyeni.*

Nef î yaraşur bu gâzeli eylese takşım
Bülbül gibi bir muṭrib-ı mu‘ciz-dem-i nev-rüz

muttaşıl:

1. **muttaşıl:**

Kaside 1

Mısra: 9

Devamlı, her zaman.

Bî-‘arâz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl
Ehl-i ṭab‘uñ zîver-i tîğ u sinânidur sözüm

muvaḫḫak:

1. **muvaḫḫak:**

Kaside 48

Mısra: 55

Başarı kazanmış, başarılı.

Tedârükde taşarrufda muvaḫḫak
Şecâ‘atde mürüvvetde müselleme

muvâḫḫık:

1. **muvâḫḫık:**

Tedis 1

Mısra: 21

Münasip, uygun.

Degül eṭvârûña ammâ muvâḫḫık itdügin da‘vâ
Ḳo yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben ḳuluñ zîrâ

muvâḫḫık düşse:

1. **muvâḫḫık düşse:-se**

Kaside 39

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Uymak, eş olmak, denk düşmek.

Ḳayradur niyyeti endişe-i pâkin ne ‘aceb
Düşse tedbirine elbette muvâḫḫık taḳdır

muvâḫḫık görünür:

1. **muvâḫḫık görünür:-ü, -r**

Kaside 41

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Uygun olmak, aynı görüşte bulunmak.

Ol Âşaf-ı Cem-câh-ı mu‘azzam ki hemîşe
Re‘yine muvâḫḫık görünür re‘y-i zamâne

müy:

1. **müy:-ı**

Gazel 5

Mısra: 7

Saç, saç teli.

Dile her müy-i bir ejder görünür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belâ

müy-i endâmı:

1. **müy-i endâmı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bedenin kılı (atın tüyleri bağlamında).

O deñlü surḫ u raḫşân müy-i endâmı ki lâyıḳdur
Ḳabâ-yı cismini ger beñzedürsem al dibâyâ

müy-i gîsü-yı melekdür:

1. **müy-i gîsü-yı melekdür:-dür**

Kaside 14

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Melek saçının teli.

Müy-i gîsü-yı melekdür târ u püd-ı câmesi
Pâre-i pirâhen-i ḫür-ı cinândur mi‘ceri

müy-i miyândur:

1. **müy-ı miyândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

İnce bel.

Her mışra'ı yâ bir şanem-i nev-ḥaṭ-ı mevzûn

Endiše-i bârîküm aña müy-ı miyândur

müy-ı şeb-reng- dümi:

1. **müy-ı şeb-reng- dümi:-i**

Kaside 35

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Kuyruğun gece renkli kılı (atın kuyruğunun siyah kılı).

Müy-ı şeb-reng- dümi leyle-i kâdr-i ramazân

Na'l-i zerrîn-sümi yek-şebe mâh-ı şevvâl

müy-ı şikâfi-i fikr-i bârîküm:

1. **müy-ı şikâfi-i fikr-i bârîküm:-ü, -m**

Kaside 32

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Kılı kırk yaran ince düşünce.

Görünce müy-ı şikâfi-i fikr-i bârîküm

'Aceb mi muhkem olursa ger i'tikâd-ı ḥakîm

muzaffer eyleye:

1. **muzaffer eyleye:-y, -e**

Kaside 21

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Üstün getirmek, zaferler kazandırmak.

Hemîşe tâ ki bu meydân-ı pür-muḥârebede

Muzaffer eyleye Bârî livâ-yı İslâmı

muzaffer ola:

1. **muzaffer ola:-a**

Kaside 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmak, yenmek.

Muzaffer ola serdârûn eyâ Şâhenşeh-i Ğazî

Ne Tebrîzi ḳoya şâh-ı kızılbaşâ ne Şîrâzî

muzaffer olursañ:

1. **muzaffer olursañ:-u, -r, -sa, -ñ**

Kaside 36

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmak, yenmek.

Ki sen muzaffer olursañ ne ḥâl ise başâ gör

Rikâb-ı himmete pây-ı tevekkülü muhkem

muzhir-i şer'-i Muḥammed:

1. **muzhir-i şer'-i Muḥammed:**

Kaside 55

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hz. Muhammed'in şeriatını ortaya koyan, İslam şeriatına göre muamele eden.

Muzhir-i şer'-i Muḥammed mazhar-ı sırr-ı eḥad

Zâhir u bâṭında zât-ı Aḥmede nâ'ib-menâb

muzmer:

1. **muzmerdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 24

Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Cebîninde anuñ envâr-ı devlet zâhir ü bâhir

Nihâdında bunuñ âşâr-ı isti'dâd muzmerdür

2. **muzmer:**

Kaside 38

Mısra: 57

Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Nihâd-ı cilvesinde şühî-i ṭab'-ı şabâ muzmer

Sevâd-ı peykerinde rûḥ-ı berḳ u şâ'ika müdḡam

3. **muzmer:**

Kaside 48

Mısra: 57

Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Nihâd-ı ṭab'-ı derrâkinde muzmer

Şarîr-i kilk-i çâlâkinde müdḡam

4. **muzmer:**

Kaside 51

Mısra: 102

Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Benim ol şâ'ir-i ḥoş-nükte ki her lafzumda

Nefy-i ḡam muzmer ü işbât-ı meserret müdḡam

5. **muzmer:**

Kaside 20

Mısra: 10

Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Yüzünde pertev-i nür-ı İllâhî gün gibi zâhir

Sözünde vâridât-ı feyz-i aḳdes cân gibi muzmir

6. **muzmer:**

Kit'a-ı Kebir 2

Mısra: 15
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Muzmir dem-i nuḡk-ı dil-keşüfde
Feyz-i dem-i şubhgâh-ı ma'nâ

muẓtar:

1. **muẓtardur:-dur**

Kaside 19

Mısra: 68

Çaresiz kalmış, zorlanmış.

Ġidâ-yı rûhdur endişe-i medhûñ dil ü ṭab'a
İkisi de şenânı itmede nâ-çâr u muẓtardur

muẓtarib olsa:

1. **muẓtarib olsa:-sa**

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hüzün ve keder içinde olmak, acı ve ızdırap çekmek.

N'ola olsa muẓtarib hâl-i dil-i 'uşşâkdan
Sînesi âyîne-i 'âlem-nümâdur n'eylesün

muẓtarib ü muẓtar-ı 'âlem olam:

1. **muẓtarib ü muẓtar-ı 'âlem olam:-a, -m**

Kaside 23

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Dünyanın çaresiz kalmış ve ızdırap çeken kişisi olmak.

Ben dâm-ı tahayyürde kalam böyle giriftâr
'Acz ile olam muẓtarib ü muẓtar-ı 'âlem

muẓtarr olmasa:

1. **muẓtarr olmasa:-ma, -sa**

Kaside 20

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak, yapmak zorunda bulunmak.

Derûnunda nihân itmezdi genc-i dürr-i şehvârî
Eger bîm-i kef-i cüdiyle deryâ olmasa muẓtarr

mübâhât evlevüp:

1. **mübâhât eyleyüp:-y, -üp**

Kaside 12

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Övünmek.

Devr-i 'adlinde mübâhât eyleyüp der rûzgâr
Kim bu günler 'ıyd u nev-rûz-ı zamânumdur benüm

mübâhât-ı kıyâmet:

1. **mübâhât-ı kıyâmet:**

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıyametin iftiharî.

İmdâd-ı nigâh ile cihân-gîrî-i fitne
Âşüb-ı hırâmıyla mübâhât-ı kıyâmet

mübâhî:

1. **mübâhîdür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 8

Övünen, iftihar eden (kimse).

Girişme dil-firibâne tegâfüllerle nâzende
Nigâh mestâne katl-i bî-günâh ile mübâhîdür

2. **mübâhîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 28

Övünen, iftihar eden (kimse).

Fikr-i mazmûn-ı hâş için hâlâ
Dil bu tedbir ile mübâhîdür

3. **mübâhîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 62

Övünen, iftihar eden (kimse).

O ki endişe-i şenâsı ile
Ehl-i dil dâ'imâ mübâhîdür

mübârek:

1. **mübârek:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 21

Kutlu, mübarek.

Bir mübarek zamân-ı ferrûhda
Geldi mektûb-ı behcet-âmîzi

2. **mübârek:**

Kaside 62

Mısra: 28

Kutlu, mübarek.

İzhâr idüp Hâk kudretin tahmîr idince tıynetin
Kılmış mübarek hilâkatın halk-ı cihândan muntehâb

3. **mübârek:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 9

Kutlu, mübarek.

Rûhdur ser-tâ-ka-dem gûyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

4. **mübârek:**
Nazm 5
Mısra: 4
Uğurlu, kutlu.

Çın şehër gördüm 'arağ-rîz olarak pîr-i muğân
Bir koca desti ile geldi mübârek bâde

mübârek ola:

1. **mübârek ola:-a**
Kaside 21
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübârek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun"
anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Mübârek ola sa'âdetle şâh-ı devrâna
Bu iştihâr-ı bülend ü bu rûtbe-i sâmi

2. **mübârek ola:-a**
Gazel 21
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübârek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun"
anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Ol şive-i refîâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet

3. **mübârek ola:**
Kaside 22
Mısra: 82
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübârek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun"
anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Geçe evkât-ı 'ömri haşır olunca 'ayş u 'işretde
Mübârek ola şubh ü şâmınuñ encâm u âgâzi

4. **mübârek ola:**
Kaside 36
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübârek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun"
anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Sefer mübârek ola ey Vezîr-i Ferrûh-dem
Senüñledür bile gam çekme evliyâ-yı ümem

5. **mübârek ola:**
Rûbai 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübârek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun"
anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

İtdüñ yine dîn gayretine 'azm-i cihâd
Devletle mübârek ola yâ Rab seferüñ

mübârek olsun:

1. **mübârek olsun:**
Kaside 11
Mısra: 88
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Hayırlı, uğurlu olsun" anlamında kullanılan bir tebrik veya iyi dilek sözü.

Fazîlet ma'rifetdür baña 'ilm endîşe-i ma'nâ
Mübârek olsun eşrâf-ı zamâne 'ilm ü 'irfânı

mübâriz:

1. **mübâriz:**
Kaside 6
Mısra: 66
Herhangi bir konuda muhalifiyle mücadele eden, mücadeleye giren kimse, savaş eri.

Bunca demdür da'vî-i şâhib-kırânî eylerin
Bir mübâriz yok mı meydân-ı suhan tenhâ midür

müberrâ:

1. **müberrâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 78
Beri, uzak kalmış, arınmış.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşk-ı yâr ammâ
Yazuklar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

müberrâ kıl:

1. **müberrâ kıl:**
Terkîb-bend 1
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Arındırmak.

Nef'î-i bîmârî gel keyfünle ihyâ kıl yine
Hâtîr-ı mañzûnunuñ gamdan müberrâ kıl yine

mübtelâ:

1. **mübtelâ:**
Gazel 15
Mısra: 4
Tutkun, âşık.

Gün gibi bilmem kimün gam-hânesin pür-şevk ider
Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

2. **mübtelâlar:-lar**
Gazel 29
Mısra: 3
Tutkun, âşık.

'Aşk mühlük yâr gâfil mübtelâlar n'eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

3. **mübtelâdur:-dur**

Gazel 138

Mısra: 6

Tutkun, âşık.

Üstine dîtrer tûrur ol mest-i h'âb-ı nâz iken
Gamze-i şûhına güyâ mübtelâdur tûrrası

4. **mübtelâña:-ñ, -a**

Gazel 75

Mısra: 2

Tutkun, âşık.

Muntazır cân u dil vefâña senüñ
Merhamet yok mı mübtelâña senüñ

5. **mübtelâsma:-sı, -n, -a**

Gazel 123

Mısra: 1

Tutkun, âşık.

Cânân odur ki ser-keş ola mübtelâsına
'Âşık odur ki nâzı geçe dil-rübâsına

6. **mübtelâyı:-y, -ı**

Kaside 1

Mısra: 57

Tutkun, âşık.

Tâ şabâh-ı haşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i 'aşkuñ neşve-i riñl-ı girânıdur sözüñ

7. **mübtelâ:**

Gazel 92

Mısra: 6

Tutulmuş, düşkün.

Sevdüğüm bir âfet-i cân-ı cihândur n'eyleyin
Biñ belâyâ mübtelâ bir 'aşık-ı üftâdeyim

8. **mübtelâdur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 1

Tutkun, âşık.

'Âşıkâ ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü mañabbet bir belâdur n'eylesün

mübtelâ olmak:

1. **mübtelâ olmağ:**

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşık olmak, tutulmak.

Böyle şûha mübtelâ olmağ ne güç 'aşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

mübtelâ olmasun:

1. **mübtelâ olmasun:-ma, -sun**

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşık olmak, tutulmak.

Olmasun kâfir de böyle dil-rübâyâ mübtelâ
Âfet-i cândur gamı âşüb-ı dîndür gamzesi

mübtelâ-vı firkatiz:

1. **mübtelâ-yı firkatiz:-iz**

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılığa alışı, ayrılığa düşkün.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı firkatiz
Zevkimüz var lezzet-i gamdan haberdâriz hele

mübtelâ-vı kahr-ı dehre:

1. **mübtelâ-yı kahr-ı dehre:-e**

Kaside 52

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dünyanın eziyetine, kahrına tutulmuş.

Haste-i derd ü gama âb u hevâsı sâzkâr
Mübtelâ-yı kahr-ı dehre dergahi kehfü'l-emân

mübtelâ-vı lerze-i mevc olsa:

1. **mübtelâ-yı lerze-i mevc olsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Dalganın titreyişine tutulmak, düşkün olmak.

'Aceb mi mübtelâ-yı lerze-i mevc olsa endâmı
Giriftâr-ı teb-i reşk itdi ta'b'ıñ bañr-ı zehhârı

mücellâ:

1. **mücellâ:-ı**

Kaside 13

Mısra: 6

Cilalı, parlak.

Mu'allâ Beyt-i ma'mûr-ı felekden ferş-i eyvânı
Mücellâ sine-i âyineden kâşî-i dîvârı

mücerred:

1. **mücerred:**

Kaside 33

Mısra: 13

Yalnızca, sadece, ancak, surf.

Mağşüd eger cevher-i 'aşk ise mücerred
Yâ fark-ı mecâzî vü haqîkî ne revâdur

2. **mücerred:**

Kaside 34

Mısra: 32

Yalnızca, sadece, ancak, sırf.

‘Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse ‘ömrinde
Mücerred bu şerefle âstân-rübân ma’zûrî

3. **mücerred:**

Kaside 48

Mısra: 75

Yalnızca, sadece, ancak, sırf.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭab‘uñ
Edâ-yı medḥüñ olmuşdı muşammem

mücerred olmuş:

1. **mücerred olmuş:-muş**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Soyut olmak // yalnız olmak, evlenmemiş olmak.

Rûḥdur ser-tâ-ḳadem güyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ‘İsî-i Meryem gibi

mücessem:

1. **mücessem:**

Kaside 11

Mısra: 56

*Gözle görülür, elle tutulur şekilde olan, cisim
hâlinde bulunan.*

‘Aceb şun‘-ı İlähî bü‘l-‘aceb terkîbidür zîrâ
Muşavver şu‘le didârî mücessem bâd-ı yekrânî

mücevher:

1. **mücevher:**

Kaside 34

Mısra: 71

Cevher ile süslenmiş, çok kıymetli.

Zebânüm bir mücevher tiğ-ı bürrândur ki hemvâre
Ḥırâş eyler ḥayâli sînelerde zaḥm-ı nâsûrî

müdâm:

1. **müdâm:**

Kaside 25

Mısra: 73

Her zaman, daima, devamlı.

Biri bu iblîs-i pür-telbîs-i fettân kim müdâm
İtmedeydi fitne vü âşûba tertîb-i mevâdd

2. **müdâm:**

Kaside 35

Mısra: 57

Her zaman, daima, devamlı.

Virse ger ebre biḥâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bârâna le‘âl

3. **müdâm:**

Kaside 44

Mısra: 71

Her zaman, daima, devamlı.

Ben ol Çemşid-i ṭarab-ḥâne-i feyzim ki müdâm
Ḥusrevânî-ḥum ile nûş iderin şahbâyı

4. **müdâm:**

Kaside 50

Mısra: 6

Her zaman, daima.

Başka bir ‘âlemi var bezm-i meyûñ kim anda
Görinür rind-i cihân-dîde-i ḥuşyâra müdâm

5. **müdâm:**

Kaside 53

Mısra: 97

Her zaman, daima.

Gice gündüz nitekim ola tedaḥülde müdâm
Eşheb-i rûz ide edhem-i şâmî ercel

müdârâ:

1. **müdârâ:**

Gazel 23

Mısra: 9

Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Ammâ yine ğamzeyle müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcak ‘âşık-ı ser-bâz-ı maḥabbet

2. **müdârâ:**

Kaside 23

Mısra: 73

Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Ebnâ-yı zamân ile müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcak bende ḥar-ender-ḥar-ı ‘âlem

3. **müdârâya:-y, -a**

Kaside 24

Mısra: 83

Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Her ne ḥâl ise müdârâya olurdu râzı
Uysa birbirine evzâ‘-ı perîşân-ı felek

müdârâ-vı zamâne:

1. **müdârâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 86

Kelime Tipi: -
Zamane ile iyi geçinme.

Ben sâde-dil ebnâ-yı zamân ise münâfîk
Güçdür baña gâyetde müdârâ-yı zamâne

müdde'â:

1. **müdde'âsına:-st, -n, -a**

Gazel 123

Mısra: 6

İddia olunan, savunulan şey, maksat, düşünce.

Ne tercümân-ı gâmze gerek 'âşîka ne nâz
Dil-ber muqayyed olmayıcağ müdde'âsına

2. **müdde'âsından:-st, -n, -dan**

Kaside 39

Mısra: 76

İddia olunan, savunulan şey, maksat, düşünce.

Bâ'îş-i kîne nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegüñ âh habîr

müdde'â-bahş-ı zafer:

1. **müdde'â-bahş-ı zafer:**

Kaside 37

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Zafer düşüncesi veren.

Merd-i meydân-ı hüner merdüm-i pākîze-güher
Müdde'â-bahş-ı zafer şaf-şiken-i 'arşa-i ceng

müdde'â-fehm:

1. **müdde'â-fehm:**

Kaside 17

Mısra: 99

Zeki, anlayışı yüksek.

Müdde'â-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi kûşe-i ebrû ile itse imâ

müdde'â-fehm olıcak:

1. **müdde'â-fehm olıcak:-ıcağ**

Gazel 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zeki olmak, hâlden anlamak, âşıklığı anlamak.

Gerçi 'aşk izhârı bî-tâb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammâ müdde'â-fehm olıcak inkâr güç

müdde'î:

1. **müdde'î:**

Kaside 3

Mısra: 109

İddia edici, iddia eden.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhâda
Hağ-şinâs ehl-i nazar anladığım yârânı

müddet-i ârâmîde:

1. **müddet-i ârâmîde:**

Kaside 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kalma, durma zamanı.

Olmış tütalum müddet-i ârâmîde mümtedd
'Âkıl nice temyîz-i reh-i hayr u şer eyler

müddet-i 'ömrûn:

1. **müddet-i 'ömrûn:-ü, -ñ**

Kaside 57

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Ömür süresi.

Gevher-i zâtuñ ola efser-i çarha zîver
Müddet-i 'ömrûn ola dâmen-i eyyâma tırâz

müdebbir-i mülk:

1. **müdebbir-i mülk:**

Kaside 36

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Memleketin / devletin akıl sahibi kişisi (hâkim, vali) // devlet yönetiminde olan.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhaşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

müdever:

1. **müdever:**

Kaside 34

Mısra: 12

Devreden, dönen.

Derûnı ol kadar rûşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdever câm-ı billûrî

müdgam:

1. **müdgam:**

Kaside 38

Mısra: 58

İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nihâd-ı cilvesinde şühî-i tab'-ı şabâ muzmer
Sevâd-ı peykerinde rûh-ı berç u şâ'ika müdgam

2. **müdgam:**

Kaside 40

Mısra: **90**

İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nür-ı feyz âteş-i Mūsā gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hakk cevher-i cân gibi sözümde müdgam

3. **müdgam:**

Kaside 48

Mısra: **58**

İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nihād-ı tab'-ı derrākinde müzmer
Şarir-i kilk-i çälākinde müdgam

4. **müdgam:**

Kaside 51

Mısra: **102**

Başka bir şey içine sokulmuş.

Benim ol şā'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ğam müzmer ü işbāt-ı meserret müdgam

mü'ebbed ola:

1. **mü'ebbed ola:-a**

Kaside 54

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Daimî olmak.

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclālını Hakk ide mezid

mü'essir:

1. **mü'essirdür:-dür**

Gazel 108

Mısra: **3**

Tesirli, etkili.

Feryādı mü'essirdür her perdede 'uşşākuñ
Uymaz def' ü tanbūra bir özge hevādur bu

2. **mü'essirdür:-dür**

Gazel 124

Mısra: **7**

Tesirli, etkili.

Mü'essirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

3. **mü'essir:**

Kaside 48

Mısra: **67**

Tesirli, etkili.

Mü'essir ol kadar hükmi ki bāğa
Vezān olsa nesim-i hıfzı bir dem

mü'essir oldı:

1. **mü'essir oldı:-dı**

Kaside 29

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etkilemek.

Mü'essir oldı sitem-didegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

müferreh:

1. **müferreh:**

Kaside 32

Mısra: **11**

Şen, mesrur, ferah.

Cihān müferreh ü dil-keş cihāniyān ḥurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i büstān-ı na'im

müferrih:

1. **müferrih:**

Kaside 6

Mısra: **23**

İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.

Dā'imā böyle müferrih mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rüh-efzā midur

2. **müferrih:**

Kaside 46

Mısra: **7**

İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.

Dā'imā ḥurrem ü şād-āb u müferrih çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrin

müfessirān-ı kelām-ı 'alim ü 'allāmı:

1. **müfessirān-ı kelām-ı 'alim ü 'allāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

(Her şeyi bilen bilen, ilmi ezeli ve ebedi olan)

Allah'ın kelimasını tefsir edenler /açıklayanlar, izah edenler.

İder leṭāfet-i ḥüsn-i taḥayyülüm ḥayrān

Müfessirān-ı kelām-ı 'alim ü 'allāmı

müfid:

1. **müfid:**

Kaside 43

Mısra: **83**

Fayda veren, faydalı.

Müfid ü muḥtaşardur her kelām-ı ḥikmet-āmizüm
Olur destümde gerçi ḥāme tekşir-i sevād üzre

müflis:

1. müflisi:-i

Kaside 30

Mısra: 78

İflas eden, sermayesini kaybetmiş.

Ger olsa hıfzı niğebân-ı naqd u cins-i hayât
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryânı

müflis olurdu:

1. müflis olurdu:-u, -r, -d

Gazel 18

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İflas etmek, malı mülkü kalmamak.

Âftâb-ı kîmyâger müflis olurdu eger
Açmasa her şubh o Hâkân-ı kerem-perdâza dest

müftî-i devr-i zamân:

1. müftî-i devr-i zamân:

Kaside 51

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Zamanın müftüsü.

Müftî-i devr-i zamân mâ-ğaşal-i kevn ü mekân
Şüret-i cevher-i cân ma'ni-i lafz-ı 'âlem

2. müftî-i devr-i zamân:

Kaside 52

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Zamanın müftüsü.

Merkez-i pergâr-ı dâniş kutb-ı gerdün-ı hüner
Mâlik-i mülk-i fazâ'il müftî-i devr-i zamân

3. müftî-i devr-i zamân:

Kaside 54

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Zamanın müftüsü.

Müftî-i devr-i zamân Es'ad Efendi ki felek
İder imzâsını pişânî-i mihre tesvid

müftî-i kâmrân:

1. müftî-i kâmrân:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Arzusuna nail olan, bahtiyar müftü.

Müftî-i kâmrân ki dergâhı
Felegüñ şadr-ı bârgâhıdır

müftî-i maşrık u mağrib:

1. müftî-i maşrık u mağrib:

Kaside 53

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Doğunun ve batının müftüsü.

Müftî-i maşrık u mağrib ki kavî olmadadır
İctihâdiyle anuñ şer'-i nebiyy-i Mürsel

müftî-i mu'cize-perdâz:

1. müftî-i mu'cize-perdâz:

Gazel 38

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mucize gibi sözler söyleyen müftü.

Müftî-i mu'cize-perdâz ki idrâkinden
'Akl-ı küll vâdi-i endişede imdâd ister

mühendis:

1. mühendis:

Kaside 57

Mısra: 49

Mesleği mühendislik olan kimse.

Bir mühendis yine fark eylemez noğşânuñ
Ne kadar fenn-i mesâhatda olursa mümtâz

mühendis olmuş:

1. mühendis olmuş:-miş

Kaside 52

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Mühendis olma, mühendislik yapma.

İrtifâ'ın almağa olmuş mühendis çarh aña
Mihri usturlâb idüp kılmış şu 'â'ın rîsmân

mühendis-i müşkil-güşâ-yı küll-i fûnûn:

1. mühendis-i müşkil-güşâ-yı küll-i fûnûn:

Kaside 58

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Bütün ilim dallarının zorluklarını, meselelerini
çözümüne kavuşturan mühendis.*

Suñan-penâh-ı hüdîvâ hünerverâ şadrâ
Eyâ mühendis-i müşkil-güşâ-yı küll-i fûnûn

mühevva:

1. **müheyyâ:**

Kaside 8

Mısra: 47

Hazır, hazırlanmış olan.

Hep mühimmâtın müheyyâ görse ikbâli n'ola
Her ne emr itse kazâyı tâbi'-i fermân bulur

2. **müheyyâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 4

Hazır, amade.

Cihân-ı cüd u himmetdür 'aceb mi baır ü kân olsa
Dil ü desti ki dâ'im luş u ihsâna müheyyâdur

mühevâ eyledi:

1. **müheyyâ eyledi:-di**

Kaside 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hazır etmek, hazırlamak.

Kazâ bu şevk ile hîdmetde dâmen-der-miyân oldu
Müheyyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

mühevâ ide:

1. **müheyyâ ide:-e**

Kaside 43

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Hazır etmek, hazırlamak.

Mühimmâtın müheyyâ ide hep elťâf-ı Rabbânî
Ola tâ haşre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

mühevâ itmede:

1. **müheyyâ itmede:**

Kaside 31

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Hazır etmek, hazırlamak.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarlı o kadar aña müheyyâ esbâb

mühevâ itmiş:

1. **müheyyâ itmiş:-miş**

Kaside 11

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hazır etmek, hazırlamak.

Nice mîrâsa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñcün taht u tâc itmiş müheyyâ luř-ı Yezdânî

mühimmât:

1. **mühimmâtın:-ı, -n**

Kaside 8

Mısra: 47

Önemli işler.

Hep mühimmâtın müheyyâ görse ikbâli n'ola
Her ne emr itse kazâyı tâbi'-i fermân bulur

2. **mühimmâtın:-ı, -n**

Kaside 43

Mısra: 105

Hacetler, gerek duyulan şeyler.

Mühimmâtın müheyyâ ide hep elťâf-ı Rabbânî
Ola tâ haşre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

mühimmât-ı kıyâmet:

1. **mühimmât-ı kıyâmet:**

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kıyametin kopması için gerekli şeyler.

Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylirse o kâmet n'ola işbât-ı kıyâmet

mühim-perdâz-ı kânün-ı hüner:

1. **mühim-perdâz-ı kânün-ı hüner:**

Kaside 49

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Hüner kanununu hazırlayan.

Mühim-perdâz-ı kânün-ı hüner idrâk-i çâlâkı
Müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem tab'-ı sebük-bârı

mühim-sâz:

1. **mühim-sâzı:**

Kaside 22

Mısra: 28

Mühim ve ehemmiyetli işler gören.

Şeh-i 'âlî-neseb Sultân Murâd-ı Qahramân-kevkub
Ki luř u qahrıdur hep devlet ü dînüñ mühim-sâzı

mühim-sâz-ı 'adâlet:

1. **mühim-sâz-ı 'adâlet:**

Kaside 11

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Adaletin önemli işler yapanı.

Şeref-bağş-ı serîr-i saltanat sermâye-i devlet
Mühim-sâz-ı 'adâlet revnağ-efzâ-yı müselmânî

mühimsâz-ı bahâr olsa:

1. **mühimsâz-ı bahâr olsa:-sa**

Kaside 10

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Baharın mühim işlerini görmek, yapmak.

Ger lufti mühimsâz-ı bahâr olsa dırahtın
Her şâhını bir şüh-ı muraşşa'-kemer eyler

mühim-sâz-ı cihân olmuştur:

1. **mühim-sâz-ı cihân olmuştur:-miş, -dur**

Gazel 143

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Dünyanın mühim/önemli işlerini gören olmak,
cihanı yönetmek.*

O şahensâh-ı dâna-dil ki olmuştur 'adâletle
Mühim-sâz-ı cihân 'aql-ı selim-i dâniş-endüzi

mühim-sâz-ı telâfi-i hasâret:

1. **mühim-sâz-ı telâfi-i hasâret:**

Kaside 33

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Zarar ziyamı telâfi eden, karşılayan.

Eltâfi mühim-sâz-ı telâfi-i hasâret
'Adli revîş-âmûz-ı mükâfât cezâdur

mühlet:

1. **mühlet:**

Kaside 10

Mısra: 5

Bir işin yapılması için verilen belirli süre, vade.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

mühlik:

1. **mühlik:**

Gazel 29

Mısra: 3

Öldürücü, helak edici.

'Aşk mühlik yâr gâfil mübtelâlar n'eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

mühmel komaz:

1. **mühmel komaz:-maz**

Kaside 53

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Kendi hâline bırakmamak, önemsemek
//müdahale etmek.*

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aksine ol an kıomaz anı mühmel

mühr:

1. **mühr:-i**

Kaside 43

Mısra: 35

Mühür (sadrızamlık mührü bağlamında).

Ki emr etdi vezâret hîdmetin teslim idüp mühri
O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehri intikâd üzre

2. **mühr:-i**

Kaside 44

Mısra: 90

Hz. Süleyman'ın mührü // sadrazamlık mührü.

Tâ ki bir Âşaf-ı zî-şâna Süleymân-ı zamân
Mühri teslim ide zabt itmeğiçün dünyâyı

mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî:

1. **mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî:**

Kaside 14

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

*Enverî'nin gönlündeki yaranın başı (Enverî, İran
edebiyatının en büyük kaside şairi).*

Harfidür mecmû'a-i esrâr-ı dîvân-ı Kemâl
Noqtasıdur mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî

mühr-i alı:

1. **mühr-i alı:-ı**

Kaside 49

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kırmızı mühür.

Açıldıka görünür mühr-i alı Hüsrev-i 'aşkuñ
Berât-ı şevk-ı bülbüldür degüldür gonca tûmârı

mühr-i sükût urmam:

1. **mühr-i sükût urmam:-ma, -m**

Kaside 5

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Sessizlik mührü vurmak, konuşmamak.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün haddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

mühr-i Süleymân:

1. **mühr-i Süleymân:**

Kaside 52

Mısra: 50

Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman'ın mührü.

Bir mülükî gülsitandır nüsha-i gülzârî kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

mühr-i te'kîd urur:

1. **mühr-i te'kîd urur:**-u, -r

Kaside 54
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Sağlamlaştırma, pekiştirme mührü basmak.

Nâfizü'l-hükmi-şerî'at ki urur dest-i kazâ
Şüret-i hüccet-i ahkâmına mühr-i te'kîd

mühr-i zer-i mîhr:

1. **mühr-i zer-i mîhr:**

Kaside 25
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Güneşin altın mührü.

Ya çıkarsam nâmuñî medh-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mîhr üzre bu güne sevâd

müjde:

1. **müjde:**

Kaside 56
Mısra: 1
Sevinçli haber, muştu.

Müjde halk-ı 'âleme kim luṭf-ı Rabbü'l 'âlemîn
Kâ'inâtı devlet-i sermedle kıldı kâmbîn

2. **müjde:**

Kaside 56
Mısra: 3
Sevinçli haber, muştu.

Müjde ḥayl-i müsta'iddân-ı perişân-ḥâle kim
Oldı nâdim 'aksine devr itmeden çarḥ-ı berîn

3. **müjde:**

Kaside 56
Mısra: 5
Sevinçli haber, muştu.

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mûr olmağa meyl eyledi dünyâ vü din

4. **müjdeler:**-ler

Kaside 36
Mısra: 13
Sevinçli haber, muştu.

Bu fetḥ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab'uma zîrâ vücûh ile mülhem

5. **müjde:**

Kaside 40
Mısra: 9
Sevinçli haber, muştu.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḥi
Nice ḥazz itmesün Allâhı seversen 'âlem

6. **müjdeyle:**-y, -le

Kaside 40
Mısra: 7
Sevinçli haber, muştu.

Bir şafâ buldı bu müjdeyle cân kim yaraşur
Dil-i erbâb-ı gam olursa ṭarab-ḥâne-i Cem

müjdegâni:

1. **müjdegânidür:**-dür

Kaside 1
Mısra: 82
Müjde.

Nef iyüm endîşe-i na't ile oldum kâmb-yâb
Nâ-murâdân-ı cihâna müjdegânidür sözüüm

müjde-i emn ü emân virür:

1. **müjde-i emn ü emân virür:**-ü, -r

Kaside 4
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Asayiş ve emniyet müjdesini/haberini vermek.

Ḥân Aḥmed ol şehenşeh-i devrân ki rûzgâr
'Adliyle dehre müjde-i emn ü emân virür

müjde-i fetḥ ü zafer:

1. **müjde-i fetḥ ü zafer:**

Kaside 22
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer müjdesi.

Erişe müjde-i fetḥ ü zafer eṭrâf u eknâfa
Ṭuta dünyâyı hep gülbank-ı kûs-ı nuşret-âvâzı

müjde-i fetḥ-i bilâd u kahr-ı a'dâdur:

1. **müjde-i fetḥ-i bilâd u kahr-ı a'dâdur:**-dur

Kaside 47
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Memleketleri fethetme ve düşmanı helak etme müjdesi.

Ne leşker kim aña serdār-ı ‘azmi ola ser-‘asker
Pey-ā-pey müjde-i feth-i bilād u kahr-ı a‘dādur

müjde-i hayāt-ı ebed:

1. müjde-i hayāt-ı ebed:

Kaside 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ebedî hayat müjdesi.

İrişdi ‘aleme yā müjde-i hayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

müjde-i ihsân:

1. müjde-i ihsân:

Kaside 8

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Lütuf müjdesi.

Her nigāh-ı nükte-āmızinde rind-i ‘aşk olan
Hem ‘itāb-ı renciş ü hem müjde-i ihsân bulur

müjde-i ikbāl-i genc-i bād-āver:

1. müjde-i ikbāl-i genc-i bād-āver:

Kaside 30

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Hüsrev-i Perviz’in hazinesinin vereceği baht
açıklığının müjdesi.*

Fakire müjde-i ikbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manşıb-ı Süleymānī

müjde-i lutf:

1. müjde-i lutf:

Kaside 33

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Lütuf müjdesi haberi.

Gün başına bir müjde-i lutf irişe Hâkdan
Zātuñ o kadar devlete hakkā ki sezādur

müjde-i mihr ü mahabbet:

1. müjde-i mihr ü mahabbet:

Kaside 48

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dostluk ve sevgi müjdesi.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü mahabbet
Oğundukça şafā kesb eyler ādem

müjde-i tesrîfün:

1. müjde-i tesrîfün:-üñ

Kaside 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Padişahın) gelişinin müjdesi.

Gündüzi ‘ıyd u şebi Kadr oldı güyā halkınunñ
Müjde-i tesrîfün itdi dillerin ol deñlü şād

müjde-i vaşluñ:

1. müjde-i vaşluñ:-uñ

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma müjdesi.

Nā-geh getürür diyü şabā müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şāh-ı gül-i ter gibi güşuz

müjde-i yümn-i kudümiyle:

1. müjde-i yümn-i kudümiyle:-i, -y, -le

Kaside 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gelişinin uğurlu müjdesi.

Müjde-i yümn-i kudümiyle şafā pey-der-pey
Feyz-i tesrîf-i vişāliyle feraħ dem-ber-dem

müje:

1. müje:

Gazel 18

Mısra: 2

Kirpik.

Ġamzesi maħmür olup şundukça cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

2. müje:

Gazel 23

Mısra: 4

Kirpik.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maħabbet

3. müjeñ:-ñ

Gazel 72

Mısra: 1

Kirpik.

SİNEMI deldi müjeñ okları tā cānuma dek
Söyle ebrü-yı kemāndāruña tutsun çekerek

4. müjemün:-m, -üñ

Gazel 120

Mısra: 11

Kirpik.

Ɔordı mjemn üstine pyn seg-i kyun
Olmasa gl zrde düşünce diken üzre

5. **mje:-**
Kaside 28
Mısra: 9
Kirpik.

amze su 'le başlasa 'uka her mje
Gy lisn- hl ile bir tercemn olur

6. **müjemi:-m, -i**
Müfret 2
Mısra: 2
Kirpik.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr  güherle
Pr-p iderim her müjemi tb- nazarla

mjgn:

1. **mjgn:**
Kaside 28
Mısra: 76
Kirpik.

Gy ki m-i hid-i ra 'n-y nurete
Mjgn tr  gmze n-mihribn olur

2. **mjgn:-**
Kaside 20
Mısra: 60
Kirpik.

Temy nice tkat getürsün y dil-i 'k
Ki her ebrs bir r  her mjgn bir hner

3. **mjgnlar:-lar, -**
Gazel 24
Mısra: 6
Kirpikler, kirpik.

Alm ele Rüstem gibi rini gmze
Olm aa mjgnlar af af siph-i mest

4. **mjgn:**
Gazel 27
Mısra: 1
Kirpikler, kirpik.

Gmze mamr u girime sk v mjgn mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'k- hayrn mest

5. **mjgn:-**
Gazel 34
Mısra: 5
Kirpikler, kirpik.

ki af 'asker-i hn-h'rdur gy ki mjgn
Girime aa af-pr v ser-asker nighdur

6. **mjgn:**
Gazel 120
Mısra: 10
Kirpikler, kirpik.

Alm anasn nzesini dna Rüstem
Mjgn degül ol gmze-i nvek-fgen üzre

7. **mjgn:**
Kaside 4
Mısra: 42
Kirpikler, kirpik.

Geh Ɔahramn- mine ebr kemn unar
Geh Rüstem-i nighna mjgn sinn virür

8. **mjgnlarula:-lar, -u, -la**
Kaside 28
Mısra: 7
Kirpikler, kirpik.

Mjgnlarula seyr iden ol ebruvn dir
Birden bu del tr nice der-kemn olur

9. **mjgn:-**
Kaside 30
Mısra: 72
Kirpikler, kirpik.

Hyl-i tgn gözden gerse ger dmen
Dönerdi rum- brde-sinna mjgn

10. **mjgnum:-um**
Müfret 1
Mısra: 1
Kirpikler, kirpik.

Urunca ne gs-y hyl-i yre mjgnum
Gl-b-efn olur yd- ruyla m-i girynum

11. **mjgnlara:-lar, -a**
Gazel 71
Mısra: 3
Kirpikler, kirpik // ok.

Ɔahramn aru trur m gr o mjgnlara
Leşker-i gmze-i mest-i siph-endzna ba

12. **mjgnlarum:-lar, -u, -m**
Gazel 15
Mısra: 8
Kirpikler, kirpik.

Ceng iderler ddede her b hyl-i yr içün
Görseler mjgnlarum n'ola boyunca ana hep

mjgn- m-i ftb olsa:

1. **mjgn- m-i ftb olsa:-sa**
Kaside 55
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Güneşin gözünün kirpiği olmak.

Ol cenâb-ı âsmân-rif'at ki olsa yaraşur
Hâr u hâşâk-i deri müjgân-ı çeşm-i âftâb

müjgân-ı hün-feşânını:

1. **müjgân-ı hün-feşânını**:-i, -n, -i
Gazel 44
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kan döken/saçan kirpikler.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı hün-feşânını sehmi-î kazâ bilür

mükâfât-ı 'adâletdür:

1. **mükâfât-ı 'adâletdür**:-dür
Kaside 39
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Adaletin mükâfâtı // adaletle iş görmenin karşılığı.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur hağ bu ki hükmi-i te'sîr

mükâfât-ı 'amîm itmezse:

1. **mükâfât-ı 'amîm itmezse**:-mez, -se
Kaside 7
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Herkesi mükâfâtlandırmak.

Böyle kalursa eger râh-ı telâfi mesdûd
Bu huşuşa felek itmezse mükâfât-ı 'amîm

mükâfât-ı kıyâmet:

1. **mükâfât-ı kıyâmet**:
Gazel 21
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ihsanı, lütfü.

Sâyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef'îye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

mükâşefe-i râza:

1. **mükâşefe-i râza**:-a
Gazel 135
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sırrı meydana çıkarma, aşikâr etme.

Bildürdi bir nigeñle dile gâmze kaçdım
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

mükâşif-i sırr-ı kelâm-ı vahy-i Kelîm:

1. **mükâşif-i sırr-ı kelâm-ı vahy-i Kelîm**:

Kaside 32
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Hz. Musâ'ya vahyedilen kelâmın sırrını açığa çıkararak /keşfeden.

Sözüm hulâşa-i mazmûn-ı mu'ciz-i 'İsâ
Dilüm mükâşif-i sırr-ı kelâm-ı vahy-i Kelîm

mükedder:

1. **mükedder**:

Gazel 31
Mısra: 15
Kederli, üzgün.

Qaldım ayağda perişân u mükedder ahvâl
Dest-gîr ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

2. **mükedderdür**:-dür

Kaside 19
Mısra: 34
Kederli, üzgün // bulanık.

Kerîm-i kâmrân kim reşk-i feyz-i dest-i cüdyıla
Dil-i kân pür-hırâş u hâtır-ı deryâ mükedderdür

mükrem:

1. **mükremidür**:-i, -dür

Kaside 2
Mısra: 1
Ikram olunmuş, ağırlanmış, lütfedilmiş.

Ol ki şad fehmi ü hîred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efşah" haberi mu'ciz-i nuğ-ı demidür

mükteseb kılsun:

1. **mükteseb kılsun**:-sun

Kaside 62
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Mağşüdını cümle enâm kılsun kapuñdan mükteseb

mülâhaza:

1. **mülâhazaya**:-y, -a

Kaside 30
Mısra: 4
Düşünce.

Ne nâmedür bu ki keyf-i rahîk-ı mazmûnı
Virür mülâhazaya bir neşât-ı rûhânî

mülâhaza-i bî-me'âl olurdu:

1. **mülâhaza-i bî-me'âl olurdu:** -u, -r, -dı

Kaside 36

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Anlamsız (bir) düşünce olmak.

Hemân mülâhaza-i bî-me'âl olurdu yine
Hayâl-i 'âşık-ı müflis gibi cihânda direm

mülâtefe:

1. **mülâtefeye:** -y, -e

Kaside 21

Mısra: 85

Latife etme, şakalaşma, iltifat etme.

Gelince tîg-ı zebânıyla hüd mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i'âmı

mülâvim:

1. **mülâvim:**

Gazel 51

Mısra: 6

Yumuşak huylu, uysal.

'Âşık olmakdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâvim âfet-i mekkâra düşdi gönümüz

2. **mülâvim:**

Gazel 35

Mısra: 12

Yumuşak huylu, uysal.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'i-i zârûn
Ne şûhî sevse mülâvim didükce âfet olur

mülâvim- tab' :

1. **mülâvim- tab' :**

Kaside 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yumuşak huylu.

Firişte-hüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâvim- tab' u hoş-zât ü suhandân u suhan-perver

mülâvim-hurâm:

1. **mülâvim-hurâm:**

Kaside 45

Mısra: 23

*Yumuşak yürüyüşlü, salınarak yavaş yavaş
yürüyüşlü.*

Bu deñlü şûh u mülâyim-hurâm iken gâhî
Ne'üzü bi'l-lâh eger itse tünd-reftârî

mülâzım:

1. **mülâzım:**

Kaside 56

Mısra: 94

*Bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık
gösteren.*

Emrüne 'âlem müsahhar luftuña dünyâ esîr
Zâtuña şihhat mülâzım bahtuña devlet qarîn

2. **mülâzımdur:** -dur

Kaside 18

Mısra: 16

*Bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık
gösteren.*

Hurâm-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâya

mülhak:

1. **mülhak:**

Kaside 38

Mısra: 33

*Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, ilave
edilmiş.*

Cihân-ı şevket ü câhına mülk-i lâ-mekân mülhak
Zamân-ı devlet ü 'ömrine devrân-ı beka munzam

2. **mülhak:**

Kaside 51

Mısra: 51

*Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, ilave
edilmiş.*

Hıttâ-i fazlına iklim-i 'adâlet mülhak
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munzamm

mülhem:

1. **mülhem:**

Kaside 40

Mısra: 78

İlham olmuş, içe doğmuş.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş tatalum
Bir nefesde nice biñ ma'nî-i gaybı mülhem

mülhem oldı:

1. **mülhem oldı:** -dı

Kaside 36

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İlham almak, içine doğmak.

Bu fetḥ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab'uma zîrâ vücûh ile mülhem

mülhem olmuş:

1. **mülhem olmuş:-muş**

Kaside 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlham almak, içine doğmak.

Ne nâme vâridât-ı feyz-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşisine mülhem

mülhem olur:

1. **mülhem olur:-u, -r**

Kaside 51

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

İlham almak, içine doğmak.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ānî mülhem

mülhid-i bî-mezheb ol:

1. **mülhid-i bî-mezheb ol:**

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mezhebsiz kâfir olmak.

Ârif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmân-ı ḳavî ne mülhid-i bî-mezheb ol

mülhid-i tebâhîdür:

1. **mülhid-i tebâhîdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Azmuş, delalet düşmüş dinsiz imansız kimse.

Bu şafâya velî olan münkir
Bir iki mülhid-i tebâhîdür

mülk:

1. **mülkinde:-i, -n, -de**

Kaside 4

Mısra: 87

Memleket, ülke.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekâtıdan
Destâr u keş ü pîreheni kârbân virür

2. **mülke:-e**

Kaside 4

Mısra: 116

Memleket, ülke.

Bulsun şeref hemîşe vücûduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳâ-yı emân virür

3. **mülke:-e**

Kaside 11

Mısra: 39

Memleket, ülke.

Hele teşhîri mülke başlasun iḳbâli seyr eyleñ
Ne Türkistânı ḳor fetḥ itmedük ne kâfiristânı

4. **mülki:-i**

Kaside 27

Mısra: 61

Memleket, ülke.

Yapar bir laḳzada 'adlûñ ḳarâb olmuş nice mülki
Bozar bir ḳamlede tîḡuñ düzülmüş nice alayı

5. **mülküñ:-üñ**

Kaside 31

Mısra: 63

Memleket, ülke.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḳ o ḳadar aña müheyyâ esbâb

6. **mülke:-e**

Kaside 33

Mısra: 71

Memleket, ülke.

Bir mülke güzâr itse şanur ḳalkı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çîn ü Hıṫâdur

7. **mülküñ:-üñ**

Kaside 33

Mısra: 71

Memleket, ülke.

Bir mülke güzâr itse şanur ḳalkı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çîn ü Hıṫâdur

8. **mülk:**

Kaside 38

Mısra: 16

Memleket, ülke.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki faḳr eyler vücûdıyla
Süleymân u sipâh u taḳt u mülk ü efser ü ḳâtem

9. **mülküñ:-üñ**

Kaside 27

Mısra: 73

Memleket, ülke.

O mülküñ şâhibinde ḳavf-i tîḡın kıldı âvâre
Gezer geh semt-i Hindi gâh ser-ḳadd-i Buḳârâyı

mülk-ārā-yı meh-kevkeb:

1. mülk-ārā-yı meh-kevkeb:

Kaside 19

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Ay gibi parlak memleketin süsü olan (hükümdar)
// ihtişamlı, gösterişli hükümdar.*

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb

Ki hürşid-i dirahşân aña bir peymâne-i zerdür

mülk-i A'cāmı:

1. mülk-i A'cāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Acem mülkü / İran.

Kaşide vü gazelüm hüd pür itdi dünyâyı
Ne Rümü koydı ne Hindi ne mülk-i A'cāmı

mülk-i 'Acemde:

1. mülk-i 'Acemde:-de

Kaside 27

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

İran memleketi.

Kırup al dādını Şiddik u Fārūkuñ revâfizdan
'Alilik it çoma mülk-i 'Acemde bir teberrâyı

mülk-i bî-kerân:

1. mülk-i bî-kerân:

Kaside 55

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Uçsuz bucaksız memleket.

Kişver-i cāh ü celālūndür o mülk-i bî-kerân
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitāb

mülk-i cān u dil-i 'aşıkda:

1. mülk-i cān u dil-i 'aşıkda:-da

Kaside 44

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Aşığın gönül ve can mülkü, aşığın gönlü ve canı.

K'idemez gamze-i Tātār-nijād-ı hübān
Mülk-i cān u dil-i 'aşıkda daği yağmāyı

mülk-i cihān:

1. mülk-i cihān:

Kaside 5

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Dünya mülkü, dünya.

N'ola deryā gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

mülk-i cihāna:

1. mülk-i cihāna:-a

Kaside 4

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Dünya mülkü, dünya.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı 'adāletūñ
Mülk-i cihāna revnaç-ı bāğ-ı cinān virür

mülk-i cihānı:

1. mülk-i cihānı:-ı

Kaside 57

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Dünya mülkü, dünya.

Hıttā-i cāhıdur ol kişver-i bî-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

mülk-i Çin olması:

1. mülk-i Çin olması:-mış

Kaside 56

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Çin ülkesi olmak (güzel koku nedeniyle).

Yā cihān-ı nazm-ı 'ālem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı büy-ı hulkımı yād itdigüm yer mülk-i Çin

mülk-i düşmeni:

1. mülk-i düşmeni:-i

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşman ülkesi.

Eyledūñ bir hamlende ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i rahşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarşarı

mülk-i hüsn:

1. mülk-i hüsn:

Kaside 55

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüsn içre meger kim tırta-i pür-piç ü táb

mülk-i lâ-mekân:

1. mülk-i lâ-mekân:

Kaside 38

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Mekânsızlık yurdu, ruhlar âlemi.

Cihân-ı şevket ü cāhına mülk-i lâ-mekân mülhāk
Zamân-ı devlet ü 'ömrine devrân-ı beķā munzam

mülk-i lutfâ:

1. mülk-i lutfâ:-a

Kaside 51

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan ülkesi.

Kişver-i cāha cihân-dāver-i gerdün-mesned
Mülk-i lutfâ şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ħaşem

mülk-i ma'delet:

1. mülk-i ma'delet:

Kaside 55

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Adalet mülkü, adalet ülkesi.

'Avn-ı inşāfiyla mülk-i ma'delet bî-iħtilāl
Şadme-i ķahriyla iķlīm-i sitem pür-inķilāb

mülk-i ma'nā:

1. mülk-i ma'nā:

Kaside 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

Tā ezelden feyz-i Ĥāk mevķüfdür endişeme
Mülk-i ma'nā vaķf-ı táb'-ı kāmranumdür benüm

2. mülk-i ma'nā:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

Mülk-i ma'nā kalem-revimdür hep
Táb'um endişe pādişāhidür

mülk-i ma'nāda:

1. mülk-i ma'nāda:-da

Kaside 51

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

O şeh-i tahtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i ma'nāda Süleymānlıg ider bî-ħātem

2. mülk-i ma'nāda:-da

Kaside 60

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

Mülk-i ma'nāda biraz küşiş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilirān-ı suħan

mülk-i mürüvvet:

1. mülk-i mürüvvet:

Kaside 51

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Yiğitlik, mertlik ülkesi.

Ĥıttā-i fazlına iķlīm-i 'adālet mülhāk
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munzamm

mülk-i nazmuñ:

1. mülk-i nazmuñ:-uñ

Kaside 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Nazım ülkesi, şiir ülkesi.

Dönse şemşir-i ĥaṭibe n'ola şemşir-i zebān
Mülk-i nazmuñ ĥuṭbe-i emn ü emānidür sözüüm

mülk-i 'Osmānī:

1. mülk-i 'Osmānī:

Kaside 11

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Osmanlı mülkü, Osmanlı Devleti.

Şehensāh-ı 'adālet-pişe 'Osmān Ĥān-ı şānī kim
Vücüdiyle ĥayāt-ı tāze buldı mülk-i 'Osmānī

mülk-i pür-'adlinde:

1. mülk-i pür-'adlinde:-i, -n, -de

Kaside 6

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Adaletle dolu devlet /padişahın adaletiyle yönettiği devleti.

Mülk-i pür-'adlinde ĥod itmez taķayyüd ķārbān
Ĥāris-i kālā midür yā düzd-i bî-pervā midür

mülk-i Rûma:

1. **mülk-i Rûma:-a**
Kaside 27
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Anadolu.

Çıkarduñ eşkiyâyı mülk-i Rûma virdüñ âsâyiş
Düşürdüñ kişver-i İrân-zemîne şür u gavğâyı

mülk-i Rûmı:

1. **mülk-i Rûmı:-ı**
Kaside 12
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Anadolu.

Mülk-i Rûmı ol kadar tıtdı sevâdı şî'rimüñ
Feyziyim güyâ ben ol Hindüstânımdur benüm

mülk-i şarkı:

1. **mülk-i şarkı:-ı**
Kaside 56
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Doğu ülkesi.

Çıkdı teşhîr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mânend-i şubh-ı râstın

mülk-i vücûda:

1. **mülk-i vücûda:-a**
Kaside 51
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Vücut mülkü, hayat.

Yâ virem medhûñ ile mülk-i vücûda revnağ
Yâ tıtam gayret ile râh-ı beyâbân-ı 'adem

mültecâ-yı hâş u 'âm:

1. **mültecâ-yı hâş u 'âm:**
Kaside 52
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Herkesin sığınağı.

Dergeh-i devlet-penâhı mültecâ-yı hâş u 'âm
Hâk-i pâk-i âstânı büse-cây-ı ins ü cân

mültecâ-yı vüzerâ:

1. **mültecâ-yı vüzerâ:**
Kaside 50
Mısra: 47

Kelime Tipi: -
Vezirlerin sığınağı.

Mültecâ-yı vüzerâ Şadr-ı kibâr-ı 'ulemâ
Kâmkâr-ı fuzalâ fâhr-ı mevâlî-i 'ızâm

2. **mültecâ-yı vüzerâ:**
Kaside 53
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Vezirlerin sığınağı.

Muktedâ-yı 'ulemâ server-i hayl-i fuçalâ
Mültecâ-yı vüzerâ dâver-i dîn fâhr-ı milel

mültezim:

1. **mültezimi:-i**
Kaside 36
Mısra: 61
İltizamcı, kesenekçi, kesimci, devlete ait bir geliri götürü olarak üstüne alıp toplayan.

Bir iki mültezimi eyledi havâle baña
Ki iştirâk ile itmişler iltizâm-ı sitem

mülükî:

1. **mülükî:**
Kaside 52
Mısra: 49
Padişaha yaraşır.

Bir mülükî gülsitândır nüşâ-i gülzârı kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

mülzem olurın:

1. **mülzem olurın:-u, -r, -ın**
Kaside 40
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Konuşamaz duruma gelmek, suskun kalmak.

Ne kadar da 'vi-i nazm eyler isem zu ' mumca
Olurın zâtuñı ta ' rife gelince mülzem

mülzem olurlar:

1. **mülzem olurlar:-u, -r, -lar**
Kaside 38
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Bir tartışma, münazara vb.nde yenilip konuşamaz, cevap veremez duruma getirilmek // gerekli görülmemek, dikkate alınmamak.

Hırâm-ı dil-keşe mâlik olan ra ' nâ sehî-quadler
Görünce hüsn-i refârin olurlar şivede mülzem

mümkîn:

1. **mümkün:**

Gazel 47

Mısra: 10

Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan, olabilir.

Gazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-hağ ey Nef'i
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

2. **mümkün:**

Gazel 108

Mısra: 5

Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ğamzeñden emîn olmağ mümkün mi dil-i 'âşık
Ğamze diyemem zîrâ şemşîr-i kazâdur bu

3. **mümkün:**

Kaside 46

Mısra: 42

Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Hâğ mu'în ola hemân özge kerâmetdür bu
Yohsa bu himmete mümkün degül aşlâ tahmîn

4. **mümkündür:-dür**

Kaside 47

Mısra: 85

Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Hulûşum nice mümkündür murâdımcâ edâ ammâ
Dil-i pür-iştiyâğa az çok esbâb-ı tesellâdur

5. **mümkün:**

Kaside 58

Mısra: 86

Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Muhaşşalı dür-i nazmumla dâmen-i medhûñ
Pür eylesem yine mümkün degül edâ-yı düyün

6. **mümkün:**

Mesnevi 1

Mısra: 22

Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ser-çeşme-i Hızır olmasa ger çâh-ı devâti
Mümkün mi idi hiç ħurûfuñ ħarekâti

mümkün mi:

1. **mümkün mi:**

Kaside 47

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Mümkün mü // mümkün değil, imkânsız.

Taĥammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrâna ey Nef'i
Maĥabbet ğâlib-i muñlağ dil ise nâ-şikîbâdur

mümkün midür:

1. **mümkün midür:**

Kaside 24

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

İmkâni, olanağı var mıdır // mümkün değil, imkânsız..

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'işyân-ı felek

mümkün olaydı:

1. **mümkün olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 39

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Değışirdüm hele ħarlikle suĥanverligi ben
Mümkün olaydı eger ħükm-i kazâyı tağyîr

2. **mümkün olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 40

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Mümkün olaydı eger medhûñi ħağ üzre edâ
Ben iderdüm yine yâ nâñka-i endişem

mümkün olsa:

1. **mümkün olsa:-sa**

Gazel 90

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Ĥâlden kâle getürmek eger olsa mümkün
'Arz-ı ĥâl itmede ehl-i dile te'ĥîr idemem

(mümkün) ol:

1. **(mümkün) olmuş:-muş**

Kaside 40

Mısra: 77

Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş tûtalum
Bir nefesde nice biñ ma'nî-i ğaybı mülhem

mümtâz:

1. **mümtâzdur:-dur**

Gazel 85

Mısra: 14
Seçkin, üstün.

Nef'i ne söz edāsına 'Ürfi vü Hāfizuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāz dur sözüm

2. **mümtāz:**
Gazel 93
Mısra: 6
Seçkin, üstün.

Seyr eylemesem āyīnede 'aks-i cemālūñ
Hüsñ ile seni meh gibi mümtāz şanurdım

3. **mümtāz:**
Gazel 107
Mısra: 8
Seçkin, üstün.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'āşık
Ol kadar hüsñ ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

4. **mümtāz:**
Gazel 113
Mısra: 9
Seçkin, üstün.

Dil-ber katı mümtāz u müselleme gerek ammā
Nef'i hele şūh olsa güzel pür-nemek olsa

5. **mümtāz:**
Gazel 126
Mısra: 13
Seçkin, üstün.

Nef'i de gāzeller dise mümtāz ü müselleme
Her birisi reşk-i reviş-i Muhteşem olsa

6. **mümtāzı:-ı**
Kaside 22
Mısra: 46
Seçkin, üstün.

Cihān-pirā şehensāhā Hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrūñ şevket ü şān ile mümtāzı

7. **mümtāz:**
Kaside 51
Mısra: 31
Seçkin, üstün.

Hāşılı ikisi de qadr ü şerefle mümtāz
Farq eger var ise Allāhu Te'ālā a'lem

8. **mümtāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 8
Seçkin, üstün.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oq atmada mümtāz

mümtāz olursa:

1. **mümtāz olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 57
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Üstün, seçkin, meşhur olmak.

Bir mühendis yine fark eylemez noqşānuñ
Ne kadar fenn-i mesāhatda olursa mümtāz

mümtāz-ı 'ālem olmamağa:

1. **mümtāz-ı 'ālem olmamağa:-ma, -mağ, -a**
Gazel 85
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Ālemin en seçkini olmak.

Mümtāz-ı 'ālem olmamağa çāre var mıdır
Zirā şenā-yı şāh-ı ser-efrāz dur sözüm

(mümtedd) ol:

1. **(mümtedd) olmazsa:-maz, -sa**
Kaside 43
Mısra: 15
Uzamak, sürmek, devam etmek.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fıtne vü leşker fesād üzre

mümtedd ola:

1. **mümtedd ola:-a**
Kaside 43
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Uzamak, sürmek, devam etmek.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fıtne vü leşker fesād üzre

mümtedd olmuş:

1. **mümtedd olmuş:-muş**
Kaside 10
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Uzamak, sürmek.

Olmış tūtalum müddet-i ārāmide mümtedd
'Ākıl nice temyiz-i reh-i hayr u şer eyler

mümzî:

1. **mümzî:**
Kaside 33
Mısra: 11
İmza sahibi, imza eden.

Mümzî suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammâ
Selb eylemezüz bu sözi de haqq-ı edâdur

münâfık:

1. **münâfık:**

Kaside 41

Mısra: **85**

Özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu.

Ben sâde-dil ebnâ-yı zamân ise münâfık
Güçdür baña gâyetde müdürâ-yı zamâne

münakkas:

1. **münakkas:**

Kaside 61

Mısra: **24**

Nakışlı, süslü.

Baht-ı bîdürüñ ne mümkindür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkas câme- h'âb

münâsib:

1. **münâsib:**

Kaside 32

Mısra: **83**

Uygun.

Yâ fehm-i nakş-ı hüner itmek münâsib mi
Benim gibi ser-i hayl-i suhanverân-ı fehîm

2. **münâsib:**

Gazel 4

Mısra: **2**

Uygun, yerinde // yakışık, yaraşık.

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka haq bu hem peymâne hem
şahbâ

3. **münâsibdir: -dir**

Gazel 47

Mısra: **3**

Yaraşır, uygun, yerinde.

Vefâñı muṭlak âgyâra münâsibdir dimez kimse
Velî cevri ü cefâñı 'âşık-ı zâre maḥal dirler

münâsib gördi:

1. **münâsib gördi: -di**

Kaside 29

Mısra: **32**

Kelime Tipi: **Deyim**

Münâsib görmek, uygun bulmak.

Kemâl-i merḥametinden o müstemendâna
Bu luṭfi gördi münâsib cenâb-ı Rabb-i 'ibâd

münderic:

1. **münderic:**

Kaside 15

Mısra: **41**

Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.

Hâkân-ı 'Osmâni-neseb kim münderic zâtında hep
İslâm-ı Fârûk-ı 'Arab iḳbâl-i Pervîz-i 'Acem

2. **münderic:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: **13**

Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.

Münderic zâtında envâ'-ı mekârim ol kadar
Farq olunmaz ṭab'ı bir gencîne-i mestürdan

münderic ola:

1. **münderic ola: -a**

Kaside 20

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Mevcut olmak, bulunmak, bir şeyin içinde yer almak.

Ola hem münderic her bir kaşidemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim güş iden lâ-büdd ider ez-ber

müneccim:

1. **müneccimler: -ler**

Kaside 31

Mısra: **29**

*Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe
ait hükümler çıkaran kimse.*

Bir ola ṣâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hüküm için daḥi ne takvîm ala ne usturlâb

münevver:

1. **münevverdür: -dür**

Kaside 19

Mısra: **36**

Nurlu, parlak, ışıklı.

Fürüzân şeb-çerâğ-ı dudmân-ı 'Âl-i 'Osmân kim
Fürûğ-ı ṭal'atiyle dîde-i devlet münevverdür

münhall olmaya:

1. **münhall olmaya: -ma, -y, -a**

Kaside 53

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Çözülme, açılmak (düğümün çözülmesi).

Nice yıl 'aksine dönse yine çarh-ı gerdân
Olmaya rişte-i dilden girih-i gam münhall

münhasır:

1. **münhasır:**

Kaside 40

Mısra: 24

Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

O Hüdâvend-i hüner-perver-i ceng-âver kim
Münhasır devletine terbiyet-i tiğ ü kalem

2. **münhasırdur:-dur**

Kaside 45

Mısra: 56

Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

Hıdıv-i a'zam u şahib-taşarruf-ı 'âlem
Ki münhasırdur aña manşib-ı nikûkârî

3. **münhasırdır:-dır**

Kıt'a 1

Mısra: 2

Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

Âb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim
Münhasırdır aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan

münkâd:

1. **münkâd:**

Kaside 24

Mısra: 37

Boyun eğmiş, tabi, itaatkâr.

Ol kadar hükümüne münkâd ki ger emr itseñ
Fevrî 'aksine döner çenber-i gerdân-ı felek

2. **münkâd:**

Kaside 29

Mısra: 66

Boyun eğmiş, tâbi, itaatkâr.

Revâc-ı dîn-i mübîne mu'âvin-i muqdim
Umûr-ı şer'î-şerîfe muqayyed ü münkâd

münkâd u râm olsun:

1. **münkâd u râm olsun:-sun**

Kaside 62

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Boyun eğmek, itaatkâr olmak.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Maşşüdüni cümle enâm kılsun kapuñdan mükteseb

münkalib:

1. **münkalibdür:-dür**

Gazel 41

Mısra: 2

Dönen, dönmüş, değişen.

Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gâhî böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

2. **münkalib:**

Kaside 24

Mısra: 87

Dönen, dönmüş, değişen.

Münkalib hükmi her eyyâmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksân-ı felek

münker:

1. **münker:**

Kaside 53

Mısra: 43

Hoşa gitmeyen, makbul olmayan // caiz olmayan şey.

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aksine ol an kıomaz anı mühmel

münkesir:

1. **münkesir:**

Gazel 17

Mısra: 5

Kırılmış, kırık // gücenmiş, kırgın.

Darb-ı seng-i hicr ile âyine-i dil münkesir
Câm-ı vaşluñdan umarlar 'âşık-ı hâtır-şikest

münkir:

1. **münkir:**

Gazel 56

Mısra: 9

İnkâr eden, kabul etmeyen.

Şüfî gibi münkir degülüz keyf-i şarâba
Biz mu'tekid-i mürşid-i seccâde-i 'aşkıız

münkir olan:

1. **münkir olan:-an**

Kaside 51

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Kabul etmemek, inkâr etmek.

Qadrüm ammâ ki bilip münkir olan ehl-i hâsed
Her ne derse kıo desin çekmez in aşlâ aña gam

2. **münkir olan:-an**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Bu şafâya velî olan münkir
Bir iki mülhîd-i tebâhîdür

münkir olup:

1. münkir olup:-up

Kaside 31
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Nehyi bu merteye rüsvâlîğine münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

münkir olur:

1. münkir olur:-u, -r

Kaside 33
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Yoğ münkir olur tab'uma erbâb-ı suhânde
Var ise bir iki müteşâ'ir süfehâdur

2. münkir olur:-u, -r

Kaside 21
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Hasûd münkir olur kısmet-i İlahîye
Şanur hemîşe sitem 'adl u dâd-ı kassâmı

münkir olursa:

1. münkir olursa:-u, -r, -sa

Kaside 3
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhâda
Hağ-şinâs ehl-i nazâr anladığum yârânı

münkir-i erbâb-ı beyândur:

1. münkir-i erbâb-ı beyândur:-dur

Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Beyan erbabını inkâr eden // şair ve ediplerin
kıymetini bilmeyen.

Devrân ne bilür kıadr-i dūr-i nazmumı zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

münkir-i mutlak oldum:

1. münkir-i mutlak oldum:-du, -m

Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız, kesin olarak reddetmek.

Riyâ ehline ben Nef'îveş oldum münkir-i mutlak
Nice bir zâhid-i hod-bîn olup kendim görem ancak

müsed:

1. müseddür:-dür

Kaside 31
Mısra: **47**
Kapanmış.

O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim müseddür
Tevbe-i haşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

müsedd itdi:

1. müsedd itdi:-di

Kaside 3
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kapatmak, tıkmak.

İtdi 'adlûn o kadar râh-ı dalâlî müsedd
Hâtırâ yol bulmaz vesvese-i şeytânî

münşî-i ahkâm:

1. münşî-i ahkâm:

Kaside 33
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Hükümleri yazan kâtip.

Divân-ı celâlinde kazâ münşî-i ahkâm
Eyvân-ı şükûhında felek perde-serâdur

münşî-i çâpük-kalem-i rûzgâr:

1. münşî-i çâpük-kalem-i rûzgâr:

Kaside 42
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın kalemi hızlı, hızlı yazan yazarı.

'Ömri olunca yazamaz medhûñî
Münşî-i çâpük-kalem-i rûzgâr

münşî-i divân-ı felek:

1. münşî-i divân-ı felek:

Kaside 24
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Felek divanının/dünyanın usta nesir yazarı.

İder elkâb-ı hümâyûnuñı böyle tañrır
Kalem alduñca ele münşî-i dîvân-ı felek

münşî-i hîred:

1. münşî-i hîred:

Kaside 60
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Akıl münşisi, fikir yazarı.

Hâme-i fikri alup destine münşî-i hîred
Yazdı ser-nâme-i levh-i dile 'unvân-ı suhan

münşî-i kader:

1. münşî-i kader:

Kaside 34
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Kader kâtibi, kaderi yazan // Allah.

Benim ol husrev-i şâhib-kırân-ı mülk-i endîşe
Ki münşî-i kader yazmış berâtumda bu menşûrı

müntehab:

1. münteħab:

Kaside 13
Mısra: 99
Seçilmiş, seçkin.

Cihân-ı mücmelim ben münteħab eczâ-yı 'âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimüzde zerre miqdârı

müntehab kılması:

1. münteħab kılması:-muş

Kaside 62
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Seçkin kılmak, seçkin hâle getirmek.

İzhâr idüp Hağ kudretin tañmîr idince tıynetin
Kılmış mübârek hilkatın hağ-ı cihândan münteħab

müntehab-ı nüsha-i esrâr-ı kazâ:

1. münteħab-ı nüsha-i esrâr-ı kazâ:

Kaside 40
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Kaza sırlarının nüshasının mecmuası // kaza sırlarının yazılı olduğu bir mecmua.

Sözleri münteħab-ı nüsha-i esrâr-ı kazâ
Dili erbâb-ı serâ-perde-i gayba mahrem

müntehâ-yı menzile:

1. münteħâ-yı menzile:-e

Kaside 38
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Gidilecek en uç nokta.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burâk-ı berç-sür' atdür
K'irişür münteħâ-yı menzile Cibrîlden aqdem

münteşir olsa:

1. münteşir olsa:-sa

Kaside 5
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Yayılmak.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u sahrâya
Uyur âhü-bere zânü-yı şîrân-ı jiyân üzre

münzevî:

1. münzevî:

Kaside 52
Mısra: 15
İnziva eden, köşesine çekilip kimse ile görüşmeyen // tek başına bulunan.

Günc-i halvet-hânesinde 'ilm ü 'irfân münzevî
Küşe-i bâmında ikbâl ü sa'âdet pâsbân

mürde:

1. mürdeler:-ler

Kaside 8
Mısra: 23
Ölü, cansız // âşık.

Luğ ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ğand-i lebünden cân bulur

2. mürde:

Kaside 43
Mısra: 61
Ölü, ölmüş // perişan, zavallı, yardıma muhtaç.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger tokunsa taşvir-i cemâd üzre

mürde-i endüha:

1. mürde-i endüha:-a

Terkib-bend 1
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Gamdan ölmüş kimse // âşık.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şöhetüñ
Cân virür çok zevküñe anuñ da şöhet bundadır

mürde-i ğama:

1. **mürde-i ğama:-a**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam çekmekten ölen kimse// âşık.

Şad-sâle mürde-i ğama cān-bağş olur hemān
Güyā Mesīh-i mu'cize-perdāzdur sözüm

mürebbi:

1. **mürebbi:**

Kaside 3

Mısra: 91

Eğiten, terbiye eden kimse, eğitici.

Yazmış eltfāf-ı şehensāhı mürebbi suhana
Şāh Üveys ile yazan menkıbet-ı Selmānı

mürebbi ola:

1. **mürebbi ola:-a**

Kaside 4

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Her memleket ki 'adli mürebbi ola aña
Āb u hevāsı gürke hışāl-ı şubān virür

2. **mürebbi ola:-a**

Kaside 36

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur ğazāle hem-āğūş-ı nerre-şir-i ücem

3. **mürebbi ola:-a**

Kaside 42

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Ola huşūşā ki mürebbi aña
Himmet-i sāhib-kerem-i rüzgār

mürebbi olsa:

1. **mürebbi olsa:-sa**

Kaside 10

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbi
Taşvīr-i hācer kesb-i kemāl-i beşer eyler

2. **mürebbi olsa:-sa**

Kaside 28

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Tab'-ı hāzāna olsa mürebbi mürüvveti
Revnağ-fürüz-ı reng-i gül ü ergavān olur

3. **mürebbi olsa:-sa**

Kaside 51

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Olsa ger tab'-ı nebātāta mürebbi ğazabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şir-i ücem

mürebbi olup:

1. **mürebbi olup:-up**

Kaside 57

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Eğitici, terbiye edici olmak.

Şadr-ı devletde mürebbi olup ehl-i nazma
İtmeye mekrümetüñ anları muhtāc-ı niyāz

mürebbi-i ahālī:

1. **mürebbi-i ahālī:**

Kaside 38

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Halkı besleyen, koruyan.

Mürebbi-i ahālī kām-bağş-ı ma'delet-güster
Nizāmü'l-mülk-i ahd ārāyiş-i ma'müre-i 'ālem

mürebbi-i fuzālā:

1. **mürebbi-i fuzālā:**

Kaside 36

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Erdemli kişileri koruyan.

Penāh-ı ehl-i hüner dāver-i hüceste-nihād
Mürebbi-i fuzālā āşaf-ı sütüde-şiyem

mürebbi-i gülistān-ı suhan olmuş:

1. **mürebbi-i gülistān-ı suhan olmuş:-muş**

Kaside 60

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Söz Gülistan'ının yetiştiricisi olmak.

Biri de hazret-i Şa'dî-i şa'îd-i Şîrâz
Olmış ol daği mürebbî-i gülistân-ı suhân

mürebbî-i Müselmân u Yehûd-ı kibr ü tersâdur:

1. mürebbî-i müselmân u yehûd-ı kibr ü

tersâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

*Müslümanı, kibirli Yahudiyi ve Hristiyanı
besleyici.*

Be-hakk-ı girdgâr-ı mün'im ü bahşende kim luţfi
Mürebbî-i müselmân u yehûd-ı kibr ü tersâdur

mürebbî-i ümmet:

1. mürebbî-i ümmet:

Kaside 58

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Ümmetin eğiticisi.

Penâh-ı şer'-i peyam-ber mürebbî-i ümmet
Mağall-i 'ârifet ü luţf-ı Hâlık-ı biçün

mürekkeb:

1. mürekkeb:

Kaside 51

Mısra: **70**

Mürekkep.

Derd-i hırmâna tabîb olsa revâdur kalemün
Hoğka-i Çîni devât aña mürekkeb merhem

2. mürekkeb:

Kaside 31

Mısra: **79**

Mürekkep.

Vaşf-ı şemşîrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hün-âb

3. mürekkeb:

Kaside 49

Mısra: **82**

Mürekkep.

Dükendi reşha-i hâme dükenmez kışşa-i medhûn
Meger göz merdümün idem mürekkeb yerine cârî

müretteb:

1. müretteb:

Kaside 20

Mısra: **88**

Muntazam, sıralı.

Çıka her şubh-dem gün gibi divân-ı hümâyûna
Tura erkân-ı divânı müretteb tâ dem-i mahşer

müretteb olsun:

1. müretteb olsun:-sun

Kaside 52

Mısra: **121**

Kelime Tipi: -

Sıralı, muntazam olmak.

Olsun erkânı müretteb ol sa'adet-hânenün
Çopmasun bir taşu ger çopsa yerinden ferkadân

müretteb olup:

1. müretteb olup:-up

Kaside 62

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Tertip edilmek, sıralanmak.

Çün gitdi sâkî faşl-ı dey olup müretteb câm-ı mey
Ol dâver-i ferhunde-pey şâyet kıla meyl-i tarab

müretteb tura:

1. müretteb tura:-a

Kaside 50

Mısra: **154**

Kelime Tipi: -

Düzenli/yerli yerinde olmak.

Düşmeye câm-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i ikbâli müretteb tura tâ rûz-ı kıyâm

müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem:

1. müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem:

Kaside 49

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

*Cömertlik /ihsan sebepleri tertip eden
(oluşturduğu sebeplerle lütufta bulunan).*

Mühim-perdâz-ı kânûn-ı hüner idrâk-i çâlâkı
Müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem tab'-ı sebük-bârı

mürîd oldum:

1. mürîd oldum:-du, -m

Kaside 54

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

İntisap etmek, bağlanmak.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi'l-hâl
Evliyâ-yı suhane şıdk-ı irâdetle mürîd

mürşid-i küll:

1. mürşid-i küll:

Kaside 50

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Herkesin mürşidi, herkese önderlik yapan.

Şimdi seccâde-i ma'nâda benim mürşid-i küll
Hırka-püşân-ı beyân benden alur feyz-i kelâm

mürşid-i şavma'a-i halvetiyân-ı ma'nâ:

1. mürşid-i şavma'a-i halvetiyân-ı ma'nâ:

Kaside 54

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Mana halvetilerinin uzlet yerinin / ibadet
ettikleri yerin mürşidi, önderi.*

Mürşid-i şavma'a-i halvetiyân-ı ma'nâ
Dâniş-âmûz-ı dil-i 'aql-ı kül üstâd-ı reşid

mürtekib-i şuğl-ı zemîm:

1. mürtekib-i şuğl-ı zemîm:

Kaside 26

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Kötü işlerle meşgul olan // günahkâr.

'Âlemi sen yeñiden feth itdüñ
Komadun mürtekib-i şuğl-ı zemîm

mürür-ı dehr:

1. mürür-ı dehr:

Kaside 38

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Zamanın geçmesi.

Mürür-ı dehr ile tâ kim felek biñ yılda bir gâhî
Döne ehl-i dilün kütüb-ı murâdı üzre biş ü kem

mürüvvet:

1. mürüvvetde:-de

Kaside 48

Mısra: 56

İnsanîyet, mertlik, yiğitlik.

Tedârukde taşarrufda muvaffâk
Şecâ'atde mürüvvetde müselleme

2. mürüvvet:

Kaside 51

Mısra: 114

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Şâhid-i bahtına ikbâl ü sa'âdet meftûn
Harem-i devletine lutf u mürüvvet maḥrem

3. mürüvveti:-i

Kaside 28

Mısra: 65

İyilikseverlik, cömertlik, lütuflkârlık.

Tab'-ı ḥazâna olsa mürebbî mürüvveti
Revnaḥ-fürüz-ı reng-i gül ü ergavân olur

4. mürüvvet:

Kaside 62

Mısra: 33

İyilikseverlik, cömertlik, lütuflkârlık.

Yok ḥadd ü ḥaşr ihsânuna gelmiş mürüvvet şânuña
Düşsem n'ola dâmânuña ben de idüp lutfuñ taleb

müsâ'ade-i mekrümetle:

1. müsâ'ade-i mekrümetle:-le

Kaside 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cömertliğin, ihsanın yardımı.

Recâ müsâ'ade-i mekrümetle müstağnî
Heves ḥuşul-i murâd ile pür-ğurur u za'îm

müsâ'id:

1. müsâ'id:

Kaside 34

Mısra: 55

Uygun.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaşd itse
Eger bir emr-i zâhirde ḥılâf-ı re'y-i cumhûrî

2. müsâ'id:

Kaside 47

Mısra: 41

Uygun.

Müsâ'id ol kadar aḥkâmına te'yîd-i Yezdânî
Ki ne emr eylese çarḥa hemân mevḳûf-ı imâdur

müsâ'id ola:

1. müsâ'id ola:-a

Kaside 42

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Uygun, elverişli olmak.

Ola müsâ'id o kadar bahtına
Gerdiş-i pür-piç ü ḥam-ı rüzgâr

müsâ'id olsun:

1. **müsâ'id olsun:-sun**

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uygun, elverişli olmak.

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dūr olmasun dırsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rûzgâr andan

müsebbihân-ı felek:

1. **müsebbihân-ı felek:**

Kaside 21

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Gökte Allah'ı zikreden melekler.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbihân-ı felek vird iderdi inşāmı

müsellem:

1. **müsellemdir:-dir**

Kaside 44

Mısra: 16

Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.

O yegâne hüner-endüz-ı ahālî-perver
Ki bu vādide müsellemdir aña yektâyî

2. **müsellem:**

Kaside 48

Mısra: 56

Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez.

Tedārükde taşarrufda muvaffak
Şecâ'atde mürüvvetde müsellem

3. **müsellemdir:-dir**

Tedis 1

Mısra: 20

Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez.

Gehî 'aşıklara mihr ü vefâdan baḥş idüp cânâ
Müsellemdir baña âyin-i ḥübî derseñ ihyânâ

4. **müsellemdür:-dür**

Gazel 1

Mısra: 1

Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

5. **müsellemdür:-dür**

Kaside 10

Mısra: 69

Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.

'Adli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedârik
Gör ḥükmini her yerde nice kârger eyler

6. **müsellem:**

Kaside 47

Mısra: 33

Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.

Müsellem şānuña ferr ü şüküh-ı baht-ı İskender
Anuñçün ihtişāmı nâsiḥ-i dārât-ı Dārâdur

7. **müsellem:**

Gazel 113

Mısra: 9

*Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez
(güzellik bağlamında).*

Dil-ber katı mümtâz u müsellem gerek ammâ
Nef î hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

8. **müsellem:**

Gazel 126

Mısra: 13

*Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez
(güzellik, mükemmellik bağlamında).*

Nef î de gâzeller dise mümtâz ü müsellem
Her birisi reşk-i revîş-i Muhteşem olsa

müsellem oldı:

1. **müsellem oldı:-dı**

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Verilmek, teslim edilmek, tevdi olunmak.

Cihân oldı müsellem bir cihân-ârâ şehensâha
Pür itdi nüh revâkı ḡulḡul-ı kūs-ı cihânbanı

müsellem olsa:

1. **müsellem olsa:-sa**

Kaside 45

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Verilmek, teslim edilmek, tevdi olunmak.

Kümeyt-i ḥâme gibi 'âlem-i taḥayyülde
Müsellem olsa aña ger tarîḡ-ı rehvârî

müsellem tutdı:

1. **müsellem tutdı:-dı**

Kaside 62

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Hakkını teslim etmek, kabul etmek.

Oldı sözüüm bî-keyf ü kem tab'um müsellem tutdı
hem

Pâkîze-güyân-ı 'Acem siḡr- âferinân-ı 'Arab

müsellem tutsa:

1. **müsellem tutsa**:-sa

Gazel 14

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hakkını teslim etmek, kabul etmek.

Yār u bîgāne müsellem tutsa ey Nef'î n'ola

Şi'rimüñ hep âşnâdur lafzı ma'nası ğarîb

Müselmân itdûñ:

1. **Müselmân itdûñ**:-dü, -ñ

Kaside 26

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Müslüman etmek, Müslüman olmasını sağlamak.

Ol kadar halkı müselmân itdûñ

İdemez vesvese şeytân-ı racîm

Müselmân olduĝı:

1. **Müselmân olduĝı**:-duĝ, -ı

Kaside 43

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Müslüman olmak.

O nopran kim müselmân olduĝı taqdîrce farzâ

Qalaydı kendi hâline olurdu irtidâd üzre

Müselmân-ı kavî:

1. **Müselmân-ı kavî:**

Gazel 80

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Şeriat kurallarına sıkı sıkıya baĝlı Müslüman.

‘Ārif ol ehl-i dil ol rind-i qalender-meşreb ol

Ne müselmân-ı kavî ne müllîd-i bî-mezheb ol

müstaĝnî:

1. **müstaĝnî:**

Gazel 45

Mısra: **5**

İlgi, alaka göstermeye tenezzül etmeyen, umursamaz, kayıtsız (kimse).

Söyleşülmez nîgeh-i şühî ‘aceb müstaĝnî

Ne zebân-ı dil ü ne şîve-i dil-h’âh bilür

2. **müstaĝnî:**

Kaside 32

Mısra: **9**

İstiĝna eden, kimseye ihtiyacı olmayan.

Recâ müsâ‘ade-i mekrûmetle müstaĝnî
Heves hüşûl-i murâd ile pür-ĝurûr u za‘îm

müstaĝnî-i ‘âlem:

1. **müstaĝnî-i ‘âlem:**

Kaside 9

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Kimseye ihtiyaç duymayan.

‘Ālem aña muhtâc u o müstaĝnî-i ‘âlem

Bu mes‘ele ma‘lûm-ı dil-i ‘âlemiyândur

2. **müstaĝnî-i ‘âlem:**

Kaside 33

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Kimseye ihtiyaç duymayan.

İhsânı o ğayetde ki devrinde gedâlar

Müstaĝnî-i ‘âlem bir alay ehl-i ğinâdur

müstaĝnî-i şemşîr ü kalemdür:

1. **müstaĝnî-i şemşîr ü kalemdür**:-dür

Kaside 59

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Kalem ve kılıca ihtiyaç duymayan.

Olsa n’ola tedbîrine vâbeste memâlik

Endîşesi müstaĝnî-i şemşîr ü kalemdür

müstaĝrak iderdi:

1. **müstaĝrak iderdi**:-er, -di

Kaside 34

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Batırmak, gömmek.

Ger olsa âb u tâb-ı feyz-i tab‘um tab‘-ı Feyzîde

İderdi feyze müstaĝrak sevâd-ı mülk-i Lâhîri

müstaĝkem ola:

1. **müstaĝkem ola**:-a

Kaside 38

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Saĝlam olmak.

Ola tâ ğaşre dek tedbîr-i re‘y-i pür-şavâbıyla

Binâ-yı saltanat muhkem esâs-ı mülk müstaĝkem

müsta‘idd-i şeref-i medh-i hudâvend-i ferîd oldı:

**1. müsta'idd-i şeref-i medh-i hudävend-i ferîd
oldı:**

Kaside 54

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Eşsiz hükümdarı / efendiye övme şerefine layık
olmak.*

Hâşılı terbiyet-i feyz ile oldu nazmum
Müsta'idd-i şeref-i medh-i hudävend-i ferîd

müstaķar eyler:

1. müstaķar eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yerleşme yeri yapmak.

Bir mihr-i celî-şâ'şâ'adur re'yi ki dâ'im
Evc-i felek-i salţanatı müstaķar eyler

müstaķarr-ı cāh ü celāl:

1. müstaķarr-ı cāh ü celāl:

Kaside 32

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Büyüklik ve itibar /makam yeri.

Gedāya günc-i deri müstaķarr-ı cāh ü celāl
Fakîre hâk-i rehi kîmyâ-yı nâz u na'im

müstecāb ide:

1. müstecāb ide:-e

Kaside 61

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Kabul etmek.

Cān u dilden baña vācibdür du'ān itmek senün
Hâķdan ümmîdüm budur ide du'āmı müstecāb

müstedām-ı 'ömr ü devlet:

1. müstedām-ı 'ömr ü devlet:

Kaside 16

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Ömür ve devletin (saltanat) sürekliliği.

Ola şıhhatle serîr-i salţanatda haşre dek
Müstedām-ı 'ömr ü devlet kâmyāb-ı rüzgār

müsteħab:

1. müsteħabdur:-dur

Kaside 15

Mısra: 74

*Dinen emredilmediği hâlde yapıldığında sevap
kazandıran makbul bir eylem.*

Çaldur elün eyle du'ā buldı kaşideñ intihā
Şimdi du'ā itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

müsteħab görürmiş:

1. müsteħab görürmiş:-ü, -r, -miş

Kaside 62

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Makbul kabul etmek, güzel olarak
değerlendirmek.*

Zātuñ gibi zāt-ı şerîf şab'un gibi şab'-ı laşif
Vardur diyen aħmak zarıf kizbi görürmiş müsteħab

2. müsteħab görürmiş:-ü, -r, -miş

Kaside 62

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Makbul kabul etmek, güzel olarak
değerlendirmek.*

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şi'r ü ğazel
Maķbül imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteħab

müsteħakkān-ı zekāt:

1. müsteħakkān-ı zekāt:

Kaside 52

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

*Zekat vermeye uygun olanlar, zekat verilmeye
muhtaç olanlar.*

Şānuña nisbet efāzil müsteħakkān-ı zekāt
Devlet-i fāzil ile sen řāhib-nisāb-ı kāmran

müstelzim olursa:

1. müstelzim olursa:-u, -r, -sa

Kaside 61

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Gerektirmek, gerekli kılmak.

Luř u kaħruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarĥa irerdi inķilāb

müstemendān:

1. müstemendāna:-a

Kaside 29

Mısra: 31

Gamlı, üzüntülü kimseler.

Kemāl-i merħametinden o müstemendāna
Bu luşfi gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i 'ibād

müsteşār-ı kār-fermādur:

1. **müsteşâr-ı kâr-fermâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İş buyuran, emreden yönetici /vezir.

Dilir-i şaf-şikendür Erdşîr-i şîr-efkendür

Müşîr-i mü'temendür müsteşâr-ı kâr-fermâdur

müsteşâr-ı küll:

1. **müsteşâr-ı küll:**

Kaside 43

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Herkesin kendisine danıştığı.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll

Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

müsteşâr-ı mü'temen:

1. **müsteşâr-ı mü'temen:**

Kaside 62

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Emin, güvenilir danışılan (kimse).

Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten

Hükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü

Haleb

müsteşâr-ı saltanat:

1. **müsteşâr-ı saltanat:**

Kaside 52

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Padişahın kendisine danıştığı (kişi).

'Avn-i millet fâhr-ı ümmet müsteşâr-ı saltanat

'Âlem-i himmet cihân-ı mekrûmet cân-ı cihân

müşâbih:

1. **müşâbihdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 9

Benzer.

Müşâbihdür biri birine ol deñlü vecâhetde

Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

müserref eyleseñ:

1. **müserref eyleseñ:-se, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Şereflelendirmek.

Her ne dem luţf eyleyüp bezmi müserref eyleseñ

Ehl-i bezm ayağuna yüz sürmege âmâdedür

müserref evleve:

1. **müserref eyleye:-y, -e**

Kaside 30

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Şereflelendirmek.

Cihânı her seher itdükce pür-ziyâ hürşid

Müserref eyleye devletle şadr-ı divânı

müserref ideli:

1. **müserref ideli:-eli**

Gazel 127

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şeref vermek, şereflelendirmek.

Mağdemiyle Edrine tahtın müserref ideli

Oldı her iklimi gâlib âb u tâb-ı Edrine

müserref itdi:

1. **müserref itdi:-di**

Kaside 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şereflelendirmek.

Bahâr irdi yine bâğa döşendi naţ'-ı jengârî

Yine sultân-ı gül itdi müserref taht-ı gülzârî

müserref kıla:

1. **müserref kıla:-a**

Kaside 60

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Şereflelendirmek.

Âşafî hîdmetine muntazır olmuş ki gelüp

Mesned-i nazmı müserref kıla sultân-ı suhan

müserref ola:

1. **müserref ola:-a**

Kaside 21

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

Müserref ola vücûdiyla mesned-i devlet

Musahhar ide cihânı ser-â-ser ahkâmı

müsevveş-ahvâl olmazdı:

1. **müsevveş-ahvâl olmazdı:-maz, -dı**

Kaside 40

Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
*Vaziyeti karmakarışık olmak // karmakarışık
durumda olmak.*

Kimse olmazdı zamânında müşevveş-ahvâl
Zülf-i şimşâdı şabâ itmese gâhî derhem

müşg:

1. **müşg:**

Kaside 14

Mısra: **74**

Misk, güzel koku.

Ḳadr-i hâk-i küy-ı ahlâkın bilirdi rûzgâr
Birbirine eylese âğişte müşg ü 'anberi

müşgäsâ:

1. **müşgäsâ:**

Kaside 6

Mısra: **18**

Misk kokulu.

Bunda Ṭübâdan alur mı müşk-i bîd-i ser-nigün
Yâ ğubâr-ı berk-i Ṭübâ anda müşgäsâ mıdur

müşg-bîz olsa:

1. **müşg-bîz olsa:-sa**

Kaside 44

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

*Misk elemek, misk serpmek, misk kokusu
dağıtmak.*

Sünbül-i hulkına beñzer der idim urra-i yâr
Müşg-bîz olsa eger säye-i 'anber-sâyı

müşg-i bîd-i ser-nigün:

1. **müşg-i bîd-i ser-nigün:**

Kaside 6

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Baş aşıağı salkım söğüdün kokusu.

Bunda Ṭübâdan alur mı müşg-i bîd-i ser-nigün
Yâ ğubâr-ı berk-i Ṭübâ anda müşkäsâ mıdur

müşg-i nâb:

1. **müşg-i nâb:**

Kaside 55

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Saf, katkısız misk.

Lebleri üzre ğubâr-ı haṭṭ-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhü-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

2. **müşg-i nâb:**

Gazel 10

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Saf, katkısız misk.

Lebleri üzre ğubâr-ı haṭṭ-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhü-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

müşg-i nâb (ol):

1. **müşg-i nâb (ol):**

Kaside 61

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Saf, katkısız misk olmak, saf misk hâline gelmek.

Düşdi hâk-i Mısr u âb-ı Nîle zıll-ı re' fetüñ
Âbı Kevşer oldu anuñ hâki guyâ müşg-i nâb

müşgîn:

1. **müşgîn:**

Kaside 38

Mısra: **72**

Mis kokulu.

O mevzün-peyker ol tarz-ı hürâm ol cilve-i nâzük
O simin säk o müşgin yâl ü düm ol kâkül-i pür-am

müşgîn-nikâb:

1. **müşgîn-nikâb:**

Kaside 55

Mısra: **94**

Siyah peçeli.

Yaraşur dense sevâd-ı haṭṭa bîkr-i fikrüm
Pâk-dâmen şahid-i meh-al'at ü müşgîn-nikâb

müşgîn-perçem:

1. **müşgîn-perçem:**

Kaside 51

Mısra: **12**

Misk kokulu perçem.

Sanki bir dil-ber-i ferru-ru ü meh-al'atdır
Gicesi aña siyeh-kâkül ü müşgîn-perçem

müşg-i Tâtârı:

1. **müşg-i Tâtârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Tatar miski.

Şabâ dellâl-i bendergâh-ı Çîn olmuş mezâd eyler
Meyân-ı çarsû-yı gülşeninde müşğ-i Tâtârı

müş'ir:

1. müş'ir:

Kaside 32

Mısra: 79

İşaret eden, bildiren, gösteren.

Ne söz ki olmaya mazmûn-ı medhûnî müş'ir
Olur hayâlî dile irtikâb-ı şügl-ı zemîm

müşîrân-ı zamânuñ:

1. müşîrân-ı zamânuñ:-uñ

Kaside 34

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Devrin vezirleri.

Vezîrân-ı cihânuñ şân u şevketle ser-efrâzı
Müşîrân-ı zamânuñ hûsn-i tedbîr ile meşhûrî

müşîr-i Cem-kadrâ:

1. müşîr-i cem-kadrâ:

Kaside 29

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Cem rütbeli sadrazam.

Bülend-meretebe Şadrâ müşîr-i Cem-kadrâ
Eyâ medâr-ı nîzâm-ı cihân-ı bî-bünyâd

müşîr-i hurde-bîn:

1. müşîr-i hurde-bîn:

Kaside 56

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İnceliklerden anlayan komutan.

Hâbbezâ erkân-ı devlet kim aña revnağ vire
Böyle şadr-ı memleket-ârâ müşîr-i hurde-bîn

müşîr-i kâmrân u kâmbahş-ı ma'delet-güster:

1. müşîr-i kâmrân u kâmbahş-ı ma'delet-güster:

Kaside 43

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Adaletli, herkesin arzusunu yerine getiren,
bahtiyar vezir.*

Müşîr-i kâmrân u kâmbahş-ı ma'delet-güster
Ki vâcibdür du'â-yı devleti ehl-i bilâd üzre

müşîr-i memleket-ârâ-vı Āşaf-isti'dād:

1. müşîr-i memleket-ârâ-yı Āşaf-isti'dād:

Kaside 29

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Asaf kabiliyetli memleketi süsleyen komutan,
vezir.*

Dilîr-i ma'reke-perdâz-ı Kahramân- şavlet
Müşîr-i memleket-ârâ-yı Āşaf-isti'dād

müşîr-i muhterem:

1. müşîr-i muhterem:

Kaside 27

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saygıdeğer vezir.

Vezîr-i a'zam u ekrem Murâd-ı 'âlem u âdem
Müşîr-i muhterem revnağ-fezâ-yı şadr-ı dânyâi

müşîr-i mü'temendür:

1. müşîr-i mü'temendür:-dür

Kaside 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güvenilir, itimat edilir komutan.

Dilîr-i şaf-şikendür Erdşîr-i şîr-efkendür
Müşîr-i mü'temendür müsteşâr-ı kâr-fermâdur

müşîr-i saltanat:

1. müşîr-i saltanat:

Kaside 48

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Saltanatın veziri.

Müşîr-i saltanat 'aql-ı muşavver
Penâh-ı memleket 'adl-i mücessem

müşîr-i şîr-i şalâbet-hüner:

1. müşîr-i şîr-i şalâbet-hüner:

Kaside 32

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Heybetli, yürekli aslan vezir.

Müşîr-i şîr-i şalâbet-hüner bir merdüm-hû
Cihân-sitân-ı kerem-pîşe Kahramân-ı hâlim

müskil:

1. **müşkili:-i**

Kaside 48

Mısra: **93**

Sorun, engel, mesele, zorluk.

İde her müşkili düşdüke āsān
Hudā-yı kādir ü kayyūm u ahkem

2. **müşkil:**

Gazel 31

Mısra: **11**

Güç, zor, sıkıntılı.

Hāl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'i
Himmet-i Āşaf-ı şāhib-dil-i āgāh meded

3. **müşkil:**

Gazel 109

Mısra: **6**

Güç, zor, sıkıntılı.

Māhında maḥabbet yüzi yok mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele gāyet kem imiş bu

4. **müşkil:**

Kaside 46

Mısra: **80**

Güç, zor, sıkıntılı.

Ḳadrin a'lā bile gitdüke şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh mu'in

5. **müşkilimi:-i, -m, -i**

Kaside 53

Mısra: **40**

*Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş
veya mesele*

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup 'arz itmem
K'ide bir luḫf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

6. **müşkil:**

Kaside 54

Mısra: **27**

Güç, zor, sıkıntılı.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nāda
Ḳıldı endişemi tevfiḳ-i İllāhī te'yid

7. **müşkil:**

Gazel 29

Mısra: **2**

*Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş
veya mesele //dermansız.*

Ölmek āsān 'āşıḳa bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri ḥastaya tīmār güç

8. **müşkil:**

Gazel 54

Mısra: **4**

Sorun, engel, mesele.

Cevrūñ çekerek zevḳ-i ḡam idrāk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşḳ ile bī-tāḳat u hūşuz

9. **müşkil:**

Gazel 125

Mısra: **3**

Sorun, engel, mesele.

Kimse araların ıslāḫ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

10. **müşkildür:-dür**

Gazel 138

Mısra: **7**

Zor, güç, çetin.

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divānenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tādur ḫırrası

11. **müşkilün:-ü, -ñ**

Kaside 56

Mısra: **89**

*Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş
veya mesele.*

Eyleye her müşkilün āsān Hudā-yı müste'an
Olmaya eksük cenābuñdan ḡurūh-ı müsta'in

müşkil olan:

1. **müşkil olan:-an**

Kaside 39

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Zor, çetin olmak.

Sen hemān cümle umūrunda 'adālet eyle
Ḡayriye müşkil olan saña olur emr-i yesir

müşkil olurdu:

1. **müşkil olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 41

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Zor, çetin olmak.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña maḫşüş
Bu güne ta'addi-i ḡam-efzā-yı zamāne

2. **müşkil olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 43

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Zor, çetin olmak.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdu ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger 'inād üzre

müşkil ü āsān-ı felek:

1. **müşkil ü āsān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Kaderin /talihin zorlukları ve kolaylıkları (derdi ve neşesi).

İde imdād o kadar nuşret-i Yezdānī kim

Bir ola ṭālī'ine müşkil ü āsān-ı felek

müşkilāt:

1. **müşkilāti:-ı**

Kaside 32

Mısra: **14**

Güçlükler, zorluklar.

Bir ehl-i dāniş ü fehmi olsa maḥz-ı luṭfindan

Bu müşkilāti bize bir bir eylese tefhīm

müşkil-güşā-vı rüzgār:

1. **müşkil-güşā-yı rüzgār:**

Kaside 52

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Devrin zor işlerini, problemlerini çözen.

Fitne-bend-i dehr-i dūn müşkil-güşā-yı rüzgār

Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārđān

müşkil-i aḥkām-ı kader:

1. **müşkil-i aḥkām-ı kader:**

Kaside 26

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Kaderin hükümlerinin zorlukları

Hall olur müşkil-i aḥkām-ı kader

Re'yini itse ḳazā ger taḥkīm

müşkil-i pür-nükte ma'ānī:

1. **müşkil-i pür-nükte ma'ānī:**

Kaside 51

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Nüktelerle dolu manaların zorluğu.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde

Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ānī mülhem

müşkil-i rāz-ı felegi:

1. **müşkil-i rāz-ı felegi:-ı**

Kaside 54

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Feleğin sırrının zorluğu, güçlüğü.

Nükte-perdāz-ı ma'ānī ki beyān-ı ḳalemi

Hall ider müşkil-i rāz-ı felegi bi-ta'ḳid

müşkil-pesendān-ı cihān:

1. **müşkil-pesendān-ı cihān:**

Kaside 5

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Dünyanın zor beğenenleri / kolay kolay beğenmeyenleri.

Huşūşā ol suḥan-perdāz-ı üstādım ki eş'ārım

Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāk-ı cān üzre

müştāk:

1. **müştāk:**

Kaside 58

Mısra: **51**

Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.

Şafā-yı şoḥbet-i ḥāşına ḳudsiyān müştāk

Cemāl-i şāhid-i re'yine 'aḳl-ı küll mecnūn

müştāk-ı didāri:

1. **müştāk-ı didāri:-ı**

Kaside 27

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Yüzünü özleyen, arzu eden.

Felek müştāk-ı didāri zemīn memnūn-ı pā-būsı

Muḥaşşal baḥtı memnūn eylemiş a'lā vü ednāyı

müştāk-ı girişme:

1. **müştāk-ı girişme:**

Gazel 131

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Yan bakış arzulatoryıcı, isteyici (yaralı olmasına rağmen gamze kılıcını arzulama bağlamında).

Dil ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

Ol gamze-i cādū ise ḥallāk-ı girişme

2. **müştāk-ı girişme:**

Gazel 131

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yan bakış arzulatoryıcı, isteyici (yaralı olmasına rağmen gamze kılıcını arzulama bağlamında).

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nef'i-i şeydā

Hem ḥaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

müştāk-ı nazm-ı dil-sitānumdur:

1. **müştak-ı nazm-ı dil-sitânumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Gönül çekici şiiri özleyen, arzulayan.

Söz tamâm oldu du'â itsem n'ola şimden girü
Kudsiyân müştak-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

müşterek olsa:

1. **müşterek olsa:-sa**

Gazel 113

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Birlikte olmak, ortak olmak (ikisi bir arada olmak).

'Uşşâkı kosa her niğehi havf u recâda
Her gânzede luğf u gâzabı müşterek olsa

müştəri:

1. **müştêrîdür:-dür**

Kaside 52

Mısra: 30

Müştêri yıldızı.

Qubbesinde levha-i simîn ile gülmîh-ı zer
Müştêrîdür kim felekde mâh ile itmîş kırân

müştêri olsa:

1. **müştêri olsa:-sa**

Kaside 62

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Alicı olmak, talip olmak.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müştêri
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

2. **müştêri olsa:-sa**

Gazel 75

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alicı olmak, talip olmak.

Müştêri olsa şâ'ire Nef'î
Qıymet olmazdı hiç bahâña senün

müştêri olur:

1. **müştêri olur:-u, -r**

Kaside 14

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Alicı olmak, talip olmak.

Qorqarın hem âftâb-ı kimyâger tuymasın
Yohsa biñ şevk ile olur ol dañı bir müştêri

müştêri olurdu:

1. **müştêri olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 25

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Alicı olmak, talip olmak.

Kudsiyân olurdu nağd-i cân ile hep müştêri
'İkd-ı mürvârid-i nazmuñ ger felek itse mezâd

müştêri-i müflisi:

1. **müştêri-i müflisi:-i**

Kaside 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İflas etmiş müştêri.

Gevher-i güftârınuñ kân müştêri-i müflisi
Kûçe-i esrârınuñ hürşid düzd-i şeb-revi

müştêri-kevkebe:

1. **müştêri-kevkebe:**

Kaside 31

Mısra: 43

Müştêri ihtişamlı (müştêri /jüpiter en büyük gezegendir).

Müştêri-kevkebe düstür-ı 'uğârid-menşür
Âsumân-pâye Hudâvend-i hümâyün- elqâb

müştêri-re'v:

1. **müştêri-re'y:**

Kaside 50

Mısra: 45

Müştêri fikirli // doğru düşünen, akıllı, adil.

Müştêri-re'y ü 'uğârid-kalem ü mihr-âşâr
'Arş-temkîn ü kazâ-temşiyet ü çarh-añkâm

mütehavyir eyledi:

1. **mütehavyir eyledi:-di**

Kaside 21

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şaşırtmak, hayrete düşürmek.

Zihî 'alâmet-i iqbâl ü baht-ı rüz-efzün
Ki eyledi mütehavyir 'uğûl u evhâmı

mütercem kılmıs:

1. **mütercem kılmış:-muş**

Kaside 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çevrilmiş / tercüme edilmiş hâle getirmek.

Ne nâme güft ü güy-ı Rûh-ı kıdsî

Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

mütesellî olurın:

1. **mütesellî olurın:-u, -r, -ın**

Kaside 41

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Teselli bulmak.

Ammâ olurın yine bunuñla mütesellî

Kim böyledür ahvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

müteşâ'ir:

1. **müteşâ'irlere:-ler, -e**

Kaside 10

Mısra: 113

Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um

Her ma'rekede n'eyledi dañi neler eyler

2. **müteşâ'ir:**

Kaside 33

Mısra: 98

Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Yok münkir olur tab'uma erbâb-ı suhande

Var ise bir iki müteşâ'ir süfehâdur

3. **müteşâ'ir:**

Kaside 50

Mısra: 141

Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Nev-heves bir müteşâ'ir ki dañi biñ yıl eger

Fikr-i şî'r itse görünür yine endîşesi hâim

müttehem-i rüzgâr:

1. **müttehem-i rüzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Devrin suçlananı, töhmetlisi.

Aña nazîr ola mı âlemde hiç

Zühre gibi müttehem-i rüzgâr

müvesser:

1. **müvesserdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 66

Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.

Ğaraž maqdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilûnde

Şenânı yoħsa hağ üzre edâ nice müvesserdür

müvesser ide:

1. **müvesser ide:-e**

Kaside 46

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Nasip etmek.

Bula şıhhatle sarâyında şafâ-yı hâtır

Sefer itdükce müvesser ide Hağ feth-i mübin

müvesser olsun:

1. **müvesser olsun:-sun**

Gazel 142

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

Hudâ pâyende kılsun râyet-i baht-ı ser-efrâzın

Müvesser olsun aña gün-be-gün ikbâl-i bihrûzî

2. **müvesser olsun:-sun**

Kaside 61

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

Sen civân-baht ol felek pîr olduğınca dem-be-dem

Bahtuña olsun müvesser revnağ-ı 'ahd-i şebâb

müzdür:

1. **müzdür:-ı**

Kaside 34

Mısra: 8

Ücretle çalışan, işçi, ırgat.

Ne mümkün böyle bir 'âlî-binâ bir dañi ger olsa

Kažâ mi'mârî Sidre nerdübânı çarğ müzdürü

müzevvir:

1. **müzevvir:**

Kaside 36

Mısra: 64

Yalancı, dolandırıcı, arabozucu.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muhaşşıl-ı māl

Biri birinden aħass ü müzevvir ü azlem

2. **müzevvir:**

Kaside 38

Mısra: 92
Söz taşıyan, ispiyoncu, yalancı.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Ġalağ-perdağ-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

müzeyyen:

1. **müzeyyen:**
Gazel 36
Mısra: 11
Bezenmiş, süslenmiş.

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cân-ı 'âlem gâhî geşt-i gülsitân eyler

müzeyyen ola:

1. **müzeyyen ola:-a**
Kaside 7
Mısra: 117
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Dür-i medhiyle müzeyyen ola silk-i eyyâm
Gevher-i zâti ile fâhr ide tâc u dîhim

müzeyyen olmuş:

1. **müzeyyen olmuş:-miş**
Kaside 34
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Zihî kâşâne-i şâhâne 'işretgâh-ı düstürî
Ki olmuş ferş-i zer-keşle müzeyyen şâh-ı düstürî

2.2.16. N

nâbe-kâr-ı kec-revden:

1. **nâbe-kâr-ı kec-revden:-den**
Kaside 36
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Eğri gidişli, düşüncesi kötü hayırsız.

Felek didükleri ol nâbe-kâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdüğü 'azâb ü elem

nâbe-kâr-ı siyeh-bahtı:

1. **nâbe-kâr-ı siyeh-bahtı:-ı**
Kaside 21
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Kötü talihli işe yaramaz // hasetçi.

O nâbe-kâr-ı siyeh-bahtı var kıyâs eyle
Ki hem hasûd ola zât-ı habîsî hem 'âmî

nâ-çâr:

1. **nâ-çâr:**
Kaside 19
Mısra: 68
Çaresiz.

Ġidâ-yı rûhdur endîşe-i medhûñ dil ü tab'a
İkisi de şenâmı itmede nâ-çâr u muştardur

2. **nâ-çâr:**
Gazel 111
Mısra: 6
Çaresiz, hüzünlü, dertli.

N'ola gitdiyse karar u 'aql u şabr u fikrimüz
Ġam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâ-çârız hele

3. **nâ-çârız:-ız**
Gazel 111
Mısra: 6
Çaresiz, hüzünlü, dertli.

N'ola gitdiyse karar u 'aql u şabr u fikrimüz
Ġam degül nâçâr isek 'aşkuñla nâ-çârız hele

nâ-çâr kala:

1. **nâ-çâr kala:-a**
Kaside 24
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Çaresiz kalmak.

Ġayf ol 'ârif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nâ-çâr ola minnet-keş-i dermân-ı felek

nâ-çesbân:

1. **nâ-çesbân:**
Kaside 38
Mısra: 95
Uygun olmayan, yaraşmaz.

Meta'-ı kâsidi hüsn-i kabûl-ı tab'a nâ-çesbân
Ġayâl-i fâsidi dūşîze-i ma'nâya nâ-mağrem

nādân:

1. **nādâna:-a**
Gazel 15
Mısra: 6
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dānāya çarğ
Bezl ider varını ammâ bulsa bir nādâna hep

2. **nādâna:-a**
Gazel 16

Mısra: **10**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Bakmaz oldu kâmil ü dānāya Nef'î çarḥ-ı dūn
Ḥalk-ı 'ālem mā'il ancaḥ cāhil ü nādāna hep

3. **nādānı:-ı**
Kaside 3
Mısra: **76**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Dāverā dād felekden ki cefā itmek için
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

4. **nādāna:-a**
Kaside 4
Mısra: **26**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāgar istese rıtl-ı girān virür

nādān-ı suhan:

1. **nādān-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Söz cahili, şirden anlamayan.

Kimi kâmil kimi 'irfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suhan kimisi nādān-ı suhan

nādīm oldı:

1. **nādīm oldı:-dı**
Kaside 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pişman olmak.

Müjde ḥayl-i müstā'iddān-ı perīşān-hāle kim
Oldı nādīm 'aksine devr itmeden çarḥ-ı berīn

nādīre:

1. **nādīre:**
Kaside 31
Mısra: **123**
*Benzeri nadir olan, az bulunur şey veya kimse,
ender görülen olay ve durum.*

Benüm ol nādīre ḡavvāş ki olsa ne ḡadar
Baḥr-ı endīşe 'amīḡ u dūr-i ma'nā kem-yāb

nādīr-edā:

1. **nādīr-edā:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Mükemmel / az görülür anlatış, tarz.

Bir böyle tarz-ı tāze vü nādīr-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nef'iyā

nādīre-gū:

1. **nādīre-gū:**
Kaside 57
Mısra: **1**
Nükteli sözler söyleyen.

Benim ol nādīre-gū şā'ir-i ma'nā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şī'rüme siḥr ü i'cāz

nādīre-gūyān-ı suhan:

1. **nādīre-gūyān-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Şiirin nükteli söz söyleyenleri // şairler.

Benim ol şā'ir-i mümtāz ü müsellemler şimdi
Baḡa peyrevlik ider nādīre-gūyān-ı suhan

nādīre-i müzmer-i 'ālem:

1. **nādīre-i müzmer-i 'ālem:**
Kaside 23
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Ālemde gizlenmiş az bulunur (şey).

Her beyt-i şafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādīre-i müzmer-i 'ālem

nādīre-perdāz-ı belīḡim:

1. **nādīre-perdāz-ı belīḡim:-im**
Kaside 9
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Belagatli, zarif söz söyleyici.

Ol nādīre-perdāz-ı belīḡim ki kelāmum
Darbū'l-meşel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

nādīre-perdāz-ı maḡabbet:

1. **nādīre-perdāz-ı maḡabbet:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
*Muhabbeti en belīḡ şekilde anlatan söz
sanatçısı.*

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādīre-perdāz-ı maḡabbet

nādīre-perver:

1. **nādīre-perver:**
Kaside 28

Mısra: 119
Müstesna eserler veren.

Hakkâ benim o nâdire-perver ki her sözüm
Bir tuhfe gibi elden ele armağan olur

nâdire-pîrâ-vı zamâne:

1. nâdire-pîrâ-yı zamâne:

Kaside 41
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Devin zarif sözler söyleyeni.

Ser-halka-i erbâb-ı şehâ Hâtem-i devrân
Zer-düz-ı suhan nâdire-pîrâ-yı zamâne

nâdire-senc:

1. nâdire-sencim: -im

Kaside 33
Mısra: 83
Nükteli sözler söyleyen, zarif kimse.

Ol nâdire-sencim ki nikât-ı kelimâtum
Hayret-dih-i endîşe-i 'aql-ı hükemâdur

nâdire-sencân-ı cihân:

1. nâdire-sencân-ı cihân:

Kaside 57
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Dünyanın nükteli söz söyleyenleri, şairleri.

Tâ ki dürr-i suhanı nâdire-sencân-ı cihân
İde pîrâye-i memdûh-ı senâ- gûy-ı nevâz

nâdire-sencân-ı hikem:

1. nâdire-sencân-ı hikem:

Kaside 40
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Hikmetli sözleri tartanlar // şairler.

Benim ol şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nâdire-sencân-ı hikem

nâdire-sencân-ı müzevvir:

1. nâdire-sencân-ı müzevvir:

Kaside 54
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Ara bozucu, yalancı şairler.

Benim ol şâ'ir-i hağ-güy u cerî kim idemez
Tab'uma nâdire-sencân-ı müzevvir taqlîd

nâdire-senc-i 'âlem:

1. nâdire-senc-i 'âlem:

Kaside 3
Mısra: 107
Kelime Tipi: -
Dünyanın en güzel şiir yazarı.

Hâşılı şimdi benim nâdire-senc-i 'âlem
İder ikrâr buna kâmil olan iz'ânı

nâdire-zây oldu:

1. nâdire-zây oldu:-dı

Gazel 116
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ender şeyler meydana getirmek (bulunması güç sözler söylemek).

Feyz-i Rûhü'l-kudüsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemâsâ kalemi nâdire-zây oldu yine

nâfe:

1. nâfe:

Gazel 118
Mısra: 1
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğuşu kese // göbek miski.

Biñ nâfe mi var her ham-ı zülf-i siyehünde
Bu büy-ı dil-âvîz nedür hâk-i rehünde

2. nâfe:

Kaside 44
Mısra: 32
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğuşu kese // göbek miski.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde habs eyler idi nâfe dem-i büyüğü

3. nâfeye:-y, -e

Kaside 52
Mısra: 19
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğuşu kese // misk kesesi.

Misk-i ezfer yerine korlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin ilettydi Çine armağan

nâfe-güşâ:

1. nâfe-güşâ:

Gazel 105
Mısra: 9
Nâfe açıcı, misk kesesini açıp etrafa kokular saçan // sevgilinin misk kokan saçını açan, dağıtan.

Erdi yine şubh-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ğazāl bāğ oldu şan deşt-i Hōten

nâfe-güşāv oldu:

1. **nâfe-güşây oldu:-dı**

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin nâfe saçını açıcı olmak // sevgilinin
misk kokan saçını açan, dağıtan olmak.*

Nev-bahâr irdi hevâ ğâliye-sây oldu yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldu yine

nâfe-i âhū-vı çeşminden:

1. **nâfe-i âhū-yı çeşminden:-i, -n, -den**

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göz ceylanının misk kesesi.

Lebleri üzre ğubâr-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhū-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

2. **nâfe-i âhū-yı çeşminden:-i, -n, -den**

Kaside 55

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Göz ceylanının misk kesesi.

Lebleri üzre ğubâr-ı hatt-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhū-yı çeşminden dökülmüş müşk-i nâb

nâfe-i müşge:

1. **nâfe-i müşge:-e**

Kaside 18

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Misk kesesi (ceylanın göbeğindeki içi misk dolu
kese).*

Dönerdi gül kefi 'atğara lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

nâfe-i pür-müşg-i büyâdur:

1. **nâfe-i pür-müşg-i büyâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Misk kokusuyla dolu kese, misk kesesi.

İder ol mertebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşg-i büyâdur

nâfizü'l-hükmi şerî'at:

1. **nâfizü'l-hükmi şerî'at:**

Kaside 54

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Şeriat hükümlerine nûfuz etmiş.

Nâfizü'l-hükmi şerî'at ki urur dest-i kazâ
Şüret-i hüccet-i aḥkâmına mühr-i te'kid

nâ-gâh:

1. **nâ-gâh:**

Gazel 31

Mısra: 10

Ansızın, birdenbire.

Çîn-i zülfünde giriftâr ḳalurdı dil-i zâr
İrişüp bād-ı şabâ itmese nâ-gâh meded

nağam itdükce:

1. **nağam itdükce:-dükce**

Kaside 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ezgiler söylemek.

Dönsün yine peymâneler olsun tehî ḥum-hâneler
Raḳş eylesün mestâneler muḫriblar itdükce nağam

nâ-geh:

1. **nâ-geh:**

Gazel 54

Mısra: 5

Ansızın, birdenbire.

Nâ-geh getirür diyü şabâ müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

2. **nâ-geh:**

Kaside 48

Mısra: 27

Ansızın, birdenbire.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldu dil ol güne sersem

nâ-gehân:

1. **nâ-gehân:**

Kaside 25

Mısra: 9

Ansızın, birdenbire.

Kim cemâl-i bâ-kemâlün zann iderler nâ-gehân
'Âlemi pür-nür idince âftâb-ı bâmâd

2. **nâgehân:**

Kaside 52

Mısra: 92
Ansızın, birdenbire.

Hâtıra eşnâ-yı evşâfunda feyz-i şevk ile
Lâyih oldu 'aşıkâne bir gâzel de nâgehân

nâ-gehâni:

1. **nâ-gehâni:**
Kaside 25
Mısra: 20
Ansızın, birdenbire.

Düşdi fark-ı bahtuma zıll-ı Hümâ-yı saltanat
Nâ-gehâni eyledim devletle kesb-i infirâd

nağme:

1. **nağmelerin:-ler, -i, -n**
Kaside 57
Mısra: 78
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.

Diñlemez kimse niyâz eylemeyince tütalum
Eylemiş nağmelerin muṭrıb-ı hâmem şehnâz

2. **nağmeler:-ler**
Gazel 135
Mısra: 9
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.

Nef i nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyâ ki her terânde bir sâza başladı

3. **nağmelerüm:-ler, -ü, -m**
Kaside 59
Mısra: 16
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi // şiir.

Ol bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rûmum
Kim nağmelerüm şu'be-i nev-rûz-ı 'Acemdür

nağme-i çeng ü neyi:

1. **nağme-i çeng ü neyi:-i**
Kaside 9
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Ney ve çengin sesi, ezgisi.

Hün-âbe degül bâdesi zehr-i gam-ı hicrân
Her nağme-i çeng ü neyi feryâd u fiğândur

nağme-i çeng ü rebâb:

1. **nağme-i çeng ü rebâb:**
Kaside 55
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Çeng ve rebab müziği, sesi.

Sâkiye tâc-ı 'inâbet câm-ı gam-fersâ-yı mey
Muṭrıbe tevḥîd-i Bârî nağme-i çeng ü rebâb

nağme-i dil-keş:

1. **nağme-i dil-keş:**
Gazel 5
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönül çeken nağme, ses.

'Aşıka nâlesi eglence yiter ey Nef i
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belâ

nağme-i kânün-ı belâgatle:

1. **nağme-i kânün-ı belâgatle:-le**
Kaside 31
Mısra: 117
Kelime Tipi: -
Belagat kanununun ezgisi // belagat kuralları.

Raḫş ider nağme-i kânün-ı belâgatle felek
Destine muṭrıb-ı endişem alınca mızrâb

nağme-i kilke:

1. **nağme-i kilke:-e**
Kaside 37
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Kalemin nağmesi, kalemin yazarken çıkardığı ses.

Soñra taşvîr idüp âyine-i endişemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

nağme-i kîlküme:

1. **nağme-i kîlküme:-ü, -m, -e**
Kaside 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kalemin nağmesi, kalemin yazarken çıkardığı ses.

Şive-i nazmuma erbâb-ı fesâhat meftûn
Nağme-i kîlküme kânün-ı belâgat dem-sâz

nağme-i nev-peydâyi eyledükce:

1. **nağme-i nev-peydâyi eyledükce:-dükce**
Kaside 44
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Yeni nağmeler ortaya koymak.

Tâzeler lâle gibi dâğ-ı derûn-ı felegi
Eyledükce kalemüm nağme-i nev-peydâyi

nağme-i şeh-nâzdur:

1. **nağme-i şeh-nâzdur:-dur**

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şehnaz makamında nağme, ezgi.

Bezm-i hayâle nağme-i şeh-nâzdur sözüm

Hüsn-i edâya gamze-i gammâzdur sözüm

nağme-i şehnâz-ı maḥabbet:

1. **nağme-i şehnâz-ı maḥabbet:**

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Muhabbetin naz sultanının nağmesi // muhabbetin shehnaz makamında nağmesi.

Alduḡca ele gamzeleri sâz-ı maḥabbet

Dünyâyı tutar nağme-i şehnâz-ı maḥabbet

nağme-i sıyt-ı şarîri:

1. **nağme-i sıyt-ı şarîri:-i**

Kaside 22

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Cızırtı sesinin ezgisi.

Bu güne 'aşıḡâne bir ḡazel taḡsım ider ḡahî

Virür hem nağme-i sıyt-ı şarîri zevḡ-ı şehnâzi

nağme-serây oldu:

1. **nağme-serây oldu:-dı**

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şakımaya, ötmeye başlamak.

Açılıp ḡonca n'ola çâk-ı girîbân itse

'Andelîbân-ı çemen nağme-serây oldu yine

nağmeve karar vire:

1. **nağmeve karar vire:-e**

Kaside 28

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Fasıl yapmak, şarkı söylemek // şakımak.

Kim ḡülşen-i ruḡuñda vire nağmeve karar

Tâ ol zamân ki bâḡ-ı cihân pür-ḡazân olur

nâ-güfte kalur:

1. **nâ-güfte kalur:-u, -r**

Rûbai 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Söylenmemiş, dile getirilmemiş olmak.

Bilmem nice olur mihr ü maḡabbet ḡahî

Bu nükte-i ser-beste ḡalur nâ-güfte

Naḡcivân:

1. **Naḡcivân:**

Kaside 22

Mısra: 7

Naḡcivan (Bugün Azerbaycan'a baḡlı özerk bir cumhuriyettir.).

Şimâlen Naḡcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı

Cenûben Şehrîzor u Başra vü Baḡdâd u Ahvâzi

nâhîd:

1. **nâhîd:**

Kaside 13

Mısra: 96

Venus, edebiyatta musikinın simgesi zühre yıldızı.

Cem-i endîşemûñ ḡürşîd bir câm-ı zer-endüdi

'Arûs-ı ḡab'umuñ nâhîd bir çengi perestâri

nâhîd-i felek:

1. **nâhîd-i felek:**

Kaside 7

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Feleḡin zühre yıldızı.

Midḡat-i zâtını fikr itmeyen ehl-i ḡab'umuñ

Ola endîşesi nâhîd-i felek gibi 'aḡîm

nahl-i bâr-âver olur:

1. **nahl-i bâr-âver olur:-u, -r**

Kaside 30

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Meyve veren hurma ağacı olmak.

Olur ney-i ḡalem-i ḡuşḡi nahl-i bâr-âver

Kim itse şebt-i kelâmumda ḡâme cünbânı

nahl-i muraşsa':

1. **nahl-i muraşsa':**

Mesnevi 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Mücevherlerle süslenmiş ağaç.

Ser-tâ-ḡadem ârâste aḡsâm-ı ḡünerle

Bir nahl-i muraşsa' gibi envâ'-ı ḡüherle

nâ'ib-menâb:

1. **nā'ib-menāb:**

Kaside 55

Mısra: 22

Vekil.

Muzhîr-i şer'î Muḥammed mazhar-ı sırr-ı eḥad
Zāhir u bâṭında zāt-ı Aḥmede nā'ib-menāb

nā'ib-menāb olur:

1. **nā'ib-menāb olur:-u, -r**

Kaside 61

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Vekili olmak, yerini tutmak.

Ġaynlar tıtmaz yerin dîvân-ı şāhîde senûñ
Hiç olur mı gökde ḥurşide kamer nā'ib-menāb

nā'ib-menāb-ı rüzgār:

1. **nā'ib-menāb-ı rüzgār:**

Kaside 16

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Feleğîn yerini tutan vekil.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḥar-ṭab' u le'im
Kim sitemde her biri nā'ib-menāb-ı rüzgār

naḳāre-i devlet:

1. **naḳāre-i devlet:**

Kaside 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Talih, ikbal davulu.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

naḳd:

1. **naḳdin:-i, -n**

Kaside 62

Mısra: 40

Para, akçe // sermaye.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek şarf itse heb

naḳd u selem:

1. **naḳd u selem:**

Kaside 15

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Nakit ve peşin para.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zîrā nedür yanında bir naḳd u selem

naḳd-i cān:

1. **naḳd-i cān:**

Kaside 25

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Can sermayesi // canını verme.

Ḳudsiyān olurdu naḳd-i cān ile hep müşteri
İḳd-ı mürvārîd-i naḳmuñ ger felek itse mezād

naḳd-i cān u dil:

1. **naḳd-i cān u dil:**

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can ve gönül varlığı (sahip olunan en kıymetli şey).

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ğamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yağmalar gibi

naḳd-i cins-i ma'rifetle:

1. **naḳd-i cins-i ma'rifetle:-le**

Kaside 16

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Marifet cinsinin nakdi.

Ḳusrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i ma'rifetle behreyāb-ı rüzgār

naḳd-i encüm:

1. **naḳd-i encüm:**

Kaside 56

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yıldız akçesi.

Luṭfını a'lā vü ednā gördüğün izhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḥāḳde geng-i defin

naḳd-i hazā'in-i Ḳusrev:

1. **naḳd-i hazā'in-i Ḳusrev:**

Kaside 29

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Ḳusrev'in hazinelerinin akçesi.

Kemine bahşışı naḳd-i hazā'in-i Ḳusrev
Dü-rüze maşrafı bāc u ḥarāc-ı mülk-i Ḳubād

naḳd-i hazā'in-i Ḳārün:

1. **naḳd-i hazā'in-i Ḳārün:**

Kaside 58

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Karun'un hazinelerinin akçesi.

İderdi hârc-ı esâsına şarf anı mi' mâr
Kifâyet eylese naqd-ı hâzâ'-in-i Kârûn

naqd-ı revân-ı 'âşık-ı dîvânesin:

1. **naqd-ı revân-ı 'âşık-ı dîvânesin:-sin**
Terkib-bend 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Divane âşığın en kıymetlisi, can sermayesi.

Râhsın râhat-fezâ-yı hâtır-ı mestânesin
Rûhsun naqd-ı revân-ı 'âşık-ı dîvânesin

naqd-ı şî' rümle:

1. **naqd-ı şî' rümle:-ü, -m, -le**
Kaside 8
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şiir akçesi // şiir.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârn bezl ider
Naqd-ı şî' rümle suhan sermaye-i dükkân bulur

naqd-ı vakt olsa:

1. **naqd-ı vakt olsa:-sa**
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
En büyük servet olmak.

Naqd-ı vakt olsa baña zevk ü şafâ-yı vuşlat
Bir nefes ârzü-yı bûs u kenârî çekemem

naqd-ı vakt-i 'akl-ı küll:

1. **naqd-ı vakt-i 'akl-ı küll:**
Kaside 25
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan aklın (o) zamandaki en kıymetlisi // zamanın en akıllı kişisi.

Husrev-i şâhib-taşarruf mü-şikâf-ı 'aqd u hâll
Naqd-ı vakt-i 'akl-ı küll sermaye-i rüşd ü sedâd

naqd-ı vakt-i râygânumdur:

1. **naqd-ı vakt-i râygânumdur:-u, -m, -dur**
Kaside 12
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bol zaman akçesi.

Kîmyâ buldum sürünce hâk-pâyine yüzüm
Genc-i devlet naqd-ı vakt-i râygânumdur benim

naqd-ı vakt-i saltanat:

1. **naqd-ı vakt-i saltanat:**
Kaside 14
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Saltanat devrinin geçer akçesi.

Naqd-ı vakt-i saltanat sermaye-i emn ü emân
Dest-gîr-i dîn ü devlet kâm-bahş-ı serverî

nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne:

1. **nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın sermayenin /şiirin iyisini kötüsünden ayıran kimsesi.

Molla ne 'aceb bilmesem ammâ bu 'acebdür
Hiç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

nâkıs:

1. **nâkıs:**
Kaside 60
Mısra: **15**
Bir konu hakkında bilgisi yetersiz olan.

Kimi kâmil kimi 'irfânına nisbet nâkıs
Kimi üstâd-ı suhan kimisi nâdân-ı suhan

nakkâb-ı çâpük-dest-i fikri:

1. **nakkâb-ı çâpük-dest-i fikri:-i**
Kaside 8
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin eli hızlı delik açıcısı /kazıcısı.

Gâh olur nakkâb-ı çâpük-dest-i fikri tab'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

nakkâd:

1. **nakkâd:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran kimse.

Olur mı zât-ı şerifün gibi bi-hamdi'llâh
Bu rüzgârda bir ehl-i dâniş ü nakkâd

nakkâd u başîr olcağ:

1. **nakkâd u başîr olcağ:-ıcağ**
Kaside 39
Mısra: **82**

Kelime Tipi: -
İyi kötüden ayırabilen basiret sahibi olmak.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değışmem ammâ
Olıcağ zât-ı şerifüñ gibi nağkâd u başîr

nağs-ı idrâkime:

1. **nağs-ı idrâkime:**-i, -m, -e

Kıt'a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlayış ktlığı.

Bezmüne geldim ise medh ü şenâdan hâlî
Nağs-ı idrâkime ħaml itme benim sulţânım

nağs:

1. **nağsı:**-ı

Kaside 53

Mısra: 42

Akis, görüntü.

Ol ki aĥkâm-ı kaderden ne olursa zâhir
Nağsı mir'ât-ı zâmîrinde görünür evvel

2. **nağsı:**-ı

Kaside 5

Mısra: 5

Görünüş, suret.

Yine çıkdı beyâza nağsı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemem şâĥ-ı nihâl-i ergavân üzre

nağs ide:

1. **nağs ide:**-e

Kaside 42

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

İşlemek, nağşetmek // süslemek, bezemek.

Nağs ide nâmin zer-i ĥurşide tâ
Sikke-tırâz-ı direm-i rûzgâr

nağs ider:

1. **nağs ider:**-er

Kaside 43

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Cenâb-ı Ĥâfız-ı dîn ĥazret-i Pâşâ-yı Aĥmed-nâm
Ki nâmin nağs ider erbâb-ı dil levĥ-i fu'âd üzre

nağs-ı âzeri:

1. **nağs-ı âzeri:**-i

Kaside 14

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Ateş resmi.

İtse ger ĥâşıyyet-i ĥıfzı sirâyet 'âleme
Tarĥ olurdu şafĥa-i âb üzre nağs-ı âzeri

nağs-ı bahâr-ı revnak-ı bâğa:

1. **nağs-ı bahâr-ı revnak-ı bâğa:**-a

Kaside 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bağın göz alıcı güzellikteki bahar tezyini.

Ĥıred meftûn olur nağs-ı bahâr-ı revnak-ı bâğa
Nazar ĥayrân ĥalür âşâr-ı şun'-ı müste'ân üzre

nağs-ı elkâbını:

1. **nağs-ı elkâbını:**-ı, -n, -ı

Kaside 16

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Unvanların tasviri / resmi.

Ol ki itmiş nağs-ı elkâbını ressam-ı kader
Ziyet-i tâğ u revâğ-ı nüh-ķıbâb-ı rûzgâr

nağs-ı elkâbumla:

1. **nağs-ı elkâbumla:**-u, -m, -la

Kaside 8

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Unvanların sureti, unvanların yazılması.

Ĥusrev-i dıvân-ı nazmum kim berât-ı şâ'irî
Nağs-ı elkâbumla zıĥ ü zıver-i 'unvân bulur

nağs-ı esrârı:

1. **nağs-ı esrârı:**-ı

Kaside 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Herkes açık olmayan, sırlı suret.

'Aceb mi ferşine âyine-i 'âlem-nümâ dirsem
Nümâyân ĥudsiyân-ı âsmânuñ nağs-ı esrârı

nağs-ı ĥâtem-i ikbâlidür:

1. **nağs-ı ĥâtem-i ikbâlidür:**-i, -dür

Kaside 5

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Talih yüzüğünün nağsı.

O şâhenşeh ki nağs-ı ĥâtem-i ikbâlidür sikke
Zer-i ĥurşid-i 'âlem-tâb u sîm-i aĥterân üzre

nağs-ı hıtâm ede:

1. nağs-ı hıtâm ede:-e

Kaside 50

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Son, nihayet nakışı yapmak // mühür yapmak.

Nâmuñı nazm-ı bülendümle çıkardım felege
Ede tâ hâzin-i esrâr-ı kazâ nağs-ı hıtâm

nağs-ı kalemkârî:

1. nağs-ı kalemkârî:

Kaside 13

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Kalem işi nakış, resim.

Zamîr-i pâküm ol levh-i celidür kim kenârında
Sevâd-ı her dü- 'âlem bir hafî nağs-ı kalemkârî

nağs-ı murâd:

1. nağs-ı murâd:

Kaside 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzu edilen, amaçlanan şeyin görüntüsü.

Açıldı bahtı yine rûzgâr-ı nâ-kâmuñ
Göründi âyine-i tâlî'inde nağs-ı murâd

nağs-ı nigîn:

1. nağs-ı nigîn:

Kaside 56

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Mühür nakışı, mühür nişanı.

Râyet-i iclâlîne mihr-i zafer mâh-ı 'âlem
Hâtem-i ikbâlîne resm-i kerem nağs-ı nigîn

nağs-ı rüy-ı bîkr-i fikrim:

1. nağs-ı rüy-ı bîkr-i fikrim:-i, -m

Kaside 5

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Yeni ve taze fikrin yüzünün sureti.

Yazarken nağs-ı rüy-ı bîkr-i fikrim farf-ı 'işmetden
Çeker bir perde hayret-dîde-i şüretgerân üzre

nağs-ı tamgâ-yı ved-i kudret:

1. nağs-ı tamgâ-yı ved-i kudret:

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah'ın kudret eliyle damgaladığı nakış // ben, hal.

Hey'et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Nağs-ı tamgâ-yı ved-i kudret ile sîm-teni

nağs-ı Yusufla Züleyhâdur:

1. nağs-ı Yusufla Züleyhâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Züleyha ile Yusuf'un resmi/tasviri.

Dilümde bîkr-i fikrümle hayâl-i şahid-i hulkuñ
Yazılmış bir kitâba nağs-ı Yusufla Züleyhâdur

na'li:

1. na'li:-i

Kaside 27

Mısra: 47

Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Saçar hâk üstüne güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

2. na'li:-i

Kaside 28

Mısra: 80

Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Ol âsmân-şitâb ki hengâm-ı püyede
Her na'li bir hilâl-i kevâkib-feşân olur

3. na'li:-i

Kaside 29

Mısra: 61

Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Tokunsa 'arşa-i heycâde na'li ger senge
'Adüya her şereri bir cahîm ider ikâd

na'l u mîh-ı rahşı:

1. na'l u mîh-ı rahşı:

Kaside 14

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Atın nalı ve çivisi.

Şehsüvâr-ı 'âlem-ârâ kim revâdur olsa ger
Na'l u mîh-ı rahşı çarhuñ âftâb u ahteri

na'l ü rikâb olmağicün:

1. na'l ü rikâb olmağicün:-mag, -içün

Kaside 35

Mısra: 62

Kelime Tipi: -
Nal ve üzengi olmak.

Ƙadri ol meretebe 'ālî ki olur mâh-ı felek
Rağşına na'l ü rikâb olmağičün bedr ü hilâl

nālân idüp:

1. **nālân idüp:-üp**
Gazel 79
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
İnletmek.

Bülbüli nālân idüp urmazdı âteş cânına
Olmasa mâ'il eger 'âlemde sâz u söze gül

nâle:

1. **nâlesi:-si**
Gazel 5
Mısra: 9
İnilti, feryat.

'Âşîka nâlesi eglence yiter ey Nef'î
Nağme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belâ

2. **nâle:**
Kaside 29
Mısra: 30
İnilti, feryat.

Mü'essir oldı sitem-didegân-ı ehl-i dilün
Dem-â-dem eyledüğü âh u nâle vü feryâd

nâle kılsam:

1. **nâle kılsam:-sa, -m**
Gazel 7
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İnlemek.

Kemâna döndi Ƙaddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nâle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebâbâsâ

nâle-i dolâb-ı çarh-ı âsyâb-ı rûzgâr:

1. **nâle-i dolâb-ı çarh-ı âsyâb-ı rûzgâr:**
Kaside 16
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dünya değirmenin çarkının dolabının iniltisi.

Baht-ı h'âb-âlüdi bîdâr itdi güyâ h'âbdan
Nâle-i dolâb-ı çarh-ı âsyâb-ı rûzgâr

nâle-i 'uşşâk:

1. **nâle-i 'uşşâk:**
Gazel 42
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Âşıkların iniltisi.

Ol Ƙâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'aşkıñ
Kim nâle-i 'uşşâk şadâ-yı ceresümdür

na'l-i rahşından:

1. **na'l-i rahşından:-i, -n, -dan**
Kaside 30
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Atın nalı.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i rahşından
Çıkan şerâr uyarur şem'-i mihr-i rahşânı

na'l-i Şebdîzi olsa:

1. **na'l-i Şebdîzi olsa:-sa**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şebdiz'in (atın) nalı olmak.

Hüsrev-i kâmrân ki lâyıkdur
Âftâb olsa na'l-i Şebdîzi

na'l-i Şebdîzi olursa:

1. **na'l-i Şebdîzi olursa:**
Kaside 24
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Şebdiz'in (atın) nalı olmak.

Hüsrev-i Cem-şaşem-i devr-i zamân kim yaraşur
Na'l-i Şebdîzi olursa meh-i tâbân-ı felek

na'l-i semendin:

1. **na'l-i semendin:-i, -n**
Kaside 10
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Atın nalı.

Hân Aħmed-i 'âdil ki Ƙazâ na'l-i semendin
Mâh-ı 'âlem-i rü'yet-i fetħ ü zafer eyler

na'l-i sîneme:

1. **na'l-i sîneme:-m, -e**
Kaside 52
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Göğüs nalı // kalp.

Dikdi na'l-i sîneme çeşmün sinân-ı ğamzesin
Nizesini halkadan güyâ geçirdi Ƙahramân

na' l-i zer-i yekrāni:

1. na' l-i zer-i yekrāni:-i

Kaside 3

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Soylu cins atın altın nalı.

Ġam degül toğmasa ħurşid-i cihān-tāb-ı felek
Tutar anuñ yerini na' l-i zer-i yekrāni

na' l-i zerrīn:

1. na' l-i zerrīn:

Kaside 55

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Altın nal.

Edhem-i iclāline bir raht-ı simin kekkeşān
Eşheb-i iķbāline bir na' l-i zerrīn āftāb

na' l-i zerrīndür:

1. na' l-i zerrīndür:-dür

Kaside 27

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Altın nal.

Cihān-ı sür'ate gūyā felekdür kāse-i sümme
Ser-i mīñı şevābit na' l-i zerrīndür yeni ayı

na' l-i zerrīnine:

1. na' l-i zerrīnine:-i, -n, -e

Kaside 17

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Altın nal.

Piş-i pāyında melek gāşiyedār olsa maħal
Na' l-i zerrīnine ħurşid yüzün sürse revā

na' l-i zerrīn-sümi:

1. na' l-i zerrīn-sümi:-i

Kaside 35

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Toynağın altından nalı (atın toynağının altından nalı).

Müy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ħadr-i ramażān
Na' l-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

nām:

1. nāmın:-ın

Kaside 42

Mısra: **87**

Ad.

Naķş ide nāmın zer-i ħurşide tā
Sikke-tırāz-ı direm-i rüzgār

2. nāmına:-ı, -n, -a

Kaside 42

Mısra: **90**

Ad.

Ķadri büleñ ola o miķdār kim
Nāmına ola ħasem-i rüzgār

3. nāmın:-ı, -n

Kaside 43

Mısra: **52**

Ad.

Cenāb-ı Ħāfız-ı dīn ħazret-i Pāşā-yı Aħmed-nām
Ki nāmın naķş ider erbāb-ı dil levħ-i fu'ād üzre

4. nāmuñ:-u, -ñ

Kaside 61

Mısra: **9**

Ad.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için gālibā
Virdi taħt-ı Yūsufā zātuñla Mevlā ferr ü tāb

5. nāmın:-ın

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **49**

Ad.

Nāmın ifşāya çāre yok ammā
Her dem endişe 'özü-ħ'āhidür

6. nāmuñı:-u, -ñ, -ı

Kaside 50

Mısra: **89**

Ad // şan, şöret.

Nāmuñı nażm-ı büleñümle çıkardım felege
Ede tā ħāzin-i esrār-ı ħazā naķş-ı ħıtām

7. nāmı:-ı

Kaside 17

Mısra: **75**

Ad, san.

Nāmı Tağlar Delisi kendüsi āhū-yı ħarem
Perçemi sünbül-i çin cebhesi dībā-yı Ħıttā

8. nāmını:-ı, -n, -ı

Kaside 17

Mısra: **2**

Ad, san.

Bāreka'llāh zihī raḥṣ-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomıṣ nāmını sultān-ı cihān Bād-ı Şabā

9. **nāmuñi**: -uñ, -ı

Kaside 25

Mısra: 25

Ad, san.

Ya çıkarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzere bu güne sevād

10. **nāmuñi**: -u, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Ad, san.

Bādī-i zevḳ u şafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cür'añı nüş eyleyenler ḡuşşadan āzādedür

11. **nāmı**: -ı

Kaside 21

Mısra: 74

Şan, şöhret.

Ben ol suḡanver-i mu'ciz-beyān-ı devrānım
Ki tutdı 'ālemi ḡüsn-i edā ile nāmı

12. **nāmı**: -ı

Kaside 21

Mısra: 16

Şan, şöhret.

Ne şeh şehenşeh-i şāhib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki tutdı 'ālemi tuḡrā-yı feth ile nāmı

nā-mahal:

1. **nā-maḡalle**: -le

Kaside 28

Mısra: 21

Uygun olmayan // layık olmayan.

Her nā-maḡalle ruḡşat-ı nezzāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḡalleñde ḳan olur

nā-mahrem:

1. **nā-maḡrem:**

Kaside 38

Mısra: 96

Yabancı.

Meta'-ı kāsidi ḡüsn-i ḳabül-ı ṭab'a nā-çesbān
Ḥayāl-i fāsidi düşize-i ma'nāya nā-maḡrem

nāmdār:

1. **nāmdār:**

Kaside 62

Mısra: 45

Namlı, şöhretli, meşhur.

Luṭf u keremle nāmdār fazl u hünlerle behredār
Medḡin ḳılam bī-iḡtiyār yoḳ öyle bir 'ālī-neseb

nāme:

1. **nāme:**

Kaside 48

Mısra: 3

Mektup.

Ne nāme vāridāt-ı feyz-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşisine mülhem

2. **nāme:**

Kaside 48

Mısra: 5

Mektup.

Ne nāme ḡüft ü ḡüy-ı Rūḡ-ı ḳudsī
Ki ḳılmıṣ 'aḳl-ı küll anı mütercem

3. **nāme:**

Kaside 48

Mısra: 7

Mektup.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān ḡüyā-yı ebkem

4. **nāmedür**: -dür

Kaside 30

Mısra: 1

Mektup.

Ne nāmedür bu ki ḡüsn-i beyān-ı 'unvānı
İder ḡüşāde dil ü ṭab'-ı müstemendānı

5. **nāmedür**: -dür

Kaside 30

Mısra: 3

Mektup.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḡıḳ-ı mazmūnı
Virür mülāḡazaya bir neşāt-ı rūḡānı

6. **nāmedür**: -dür

Kaside 30

Mısra: 5

Mektup.

Ne nāmedür bu ki feyz-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmi'a-i cāna āb-ı ḡayvānı

7. **nāmesi**: -si

Kaside 54

Mısra: 51

Mektup.

Nāmesi nüşḡa-i mecmū'a-i esrār-ı ezel
Ḥāmesi lüle-i ser- çesme-i feyz-i cāvīd

nāme-i mergüb:

1. nāme-i mergüb:

Mesnevi 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rağbet edilmiş, beğenilmiş, çok güzel mektup.

Bu haft-ı dil-āşüb ile bir nāme-i mergüb
Dil-dārdan olaydı eger 'āşık mektüb

nāmı añılmaz oldu:

1. nāmı añılmaz oldu: -dı-ı

Kaside 22

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Adı anılmamak, unutulmak, zikredilmemek.

Zamānında añılmaz oldu nāmı düzd ü 'ayyāruñ
Meger yād ide 'āşık ğamze-i ğammāz u țannāzi

2. nāmı añılmaz oldu: -dı

Kaside 49

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Adı anılmamak, unutulmak, zikredilmemek.

Añılmaz oldu nāmı devr-i 'adlũnde sitemkārũñ
Meger yād ide 'āşık ğamze-i merdũm-kũş-i yāri

nām-ı pākũñ:

1. nām-ı pākũñ: -ũ, -ñ

Kaside 51

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Yũce, temiz isim.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimũñ
Nām-ı pākũñ ideli nāşıye-i nazma raçam

nām-ı Süleymān Hānı:

1. nām-ı Süleymān Hānı: -ı

Kaside 3

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Kanunı Sultan Süleyman'ın namı, adı.

Haşre dek āb-ı hayāt-ı suşan-ı Bākĩdür
Añdurup zinde kılan nām-ı Süleymān Hānı

nā-mihribān olur:

1. nā-mihribān olur: -u, -r

Kaside 28

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Merhametsiz, acımasız olmak.

Güyā ki çeşm-i şāhid-i ra'nā-yı nuşrete
Mũjġān tũr ü ğamze nā-mihribān olur

nāmiye:

1. nāmiye:

Kaside 18

Mısra: 67

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazhar
Gülerdi ğoncalar ne söylese tũti-i güyāya

2. nāmiyede: -de

Kaside 21

Mısra: 39

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Ger olsa feyz-i kefi dest-i cũdı nāmiyede
İderdi ma'den-i nuķre dıraştı bādāmı

3. nāmiyede: -de

Kaside 30

Mısra: 109

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Ger olsa nāmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

4. nāmiyede: -de

Kaside 44

Mısra: 35

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi dağı rüy-ı gül-i ra'nāyı

5. nāmiyede: -de

Kaside 54

Mısra: 67

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olsa ger nāmiyede kuvvet-i kahr u ğazabı
Çāk iderdi dil-i pũlādı ser-i hañçer-i bĩd

nāmiye bulsa:

1. nāmiye bulsa: -sa

Kaside 50

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Büyüyüp gelişme, yerden bitme kuvveti kazanma.

Bulsa ger nāmiye feyz-i kefi ihsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bĩ-sikke bahār-ı bādām

nāmuña:

1. nāmuña:

Kaside 36

Mısra: 5

Adına, yerine.

Çekildi nāmuña dīvān-ı 'arş-ı a'lāda
Bilā-mücādele tuğrā-yı feth-i mülk-i 'Acem

nā-murād kalmadım:

1. **nā-murād kalmadım:** -ma, -di, -m

Kaside 25

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Zavallı, bahtsız, biçare olmak.

Hamdüli'llāh devlet el virdi açıldı tāli'üm
Kalmadım künc-i belā-yı firkatüñde nā-murād

nā-murādān-ı cihāna:

1. **nā-murādān-ı cihāna:** -a

Kaside 1

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Dünyada murada ermemiş olanlar.

Nef'iyüm endiše-i na't ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüüm

nāmūs:

1. **nāmūs:**

Gazel 20

Mısra: **9**

Ar, edep, haya.

Dil-dāde-i qaddüñde qalır mı daḥi nāmūs
Ḥaḳ eylesün kimseyi rüsvā-yı kıyāmet

nāmūs-ı dil-berī:

1. **nāmūs-ı dil-berī:**

Kaside 28

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Güzellik haysiyeti, dilberlik kaidesi.

Rāzı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
'Uşşāka dirse böyle ihānet yamān olur

nāmūs-ı şā'iriyetüme:

1. **nāmūs-ı şā'iriyetüme:** -ü, -m, -e

Kaside 28

Mısra: **138**

Kelime Tipi: -

Şairlik namusu.

Ḥaşm ittiḥāz edinmek o terziḳ-güyı ben
Nāmūs-ı şā'iriyetüme kesr-i şān olur

nāmver:

1. **nāmveri:** -i

Rübai 5

Mısra: **1**

Namlı, ünlü (kişi).

Ey nāmveri memleket-i baḥr u bertüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

nāmverā:

1. **nāmverā:**

Kaside 39

Mısra: **69**

Ey namlı (vezir).

Serverā nāmverā āşaf-ı 'ālī-güherā
Ey 'ālī-kevkebe şāḥib-kerem-i 'ālem-gır

2. **nāmverā:**

Kaside 42

Mısra: **73**

Ey namlı (vezir).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḥalef-i muḥterem-i rüzgār

3. **nāmverā:**

Kaside 51

Mısra: **59**

Ey namlı (vezir).

Dāverā nāmverā dād-penāhā şadrā
Ey sütüde-ḥalef-i şıdḳ-ı İmām-ı A'zam

4. **nāmverā:**

Kaside 53

Mısra: **59**

Ey namlı (şeyhülislam).

Serverā nāmverā fāzıl-ı ferḥunde-dilā
Ey ḥudāvend-i fuḥül-i 'ulemā-yı kümmel

nā-pevdā vü pinhān olduḡın:

1. **nā-pevdā vü pinhān olduḡın:** -duḡ, -ı, -n

Gazel 87

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Saklanıp gizlenmek.

Yine rez-duḥterin peydā idüp 'azm-i kenār itsem
Gamuñ ḥāṭırda nā-pevdā vü pinhān olduḡın görsem

nār:

1. **nārdur:** -dur

Gazel 110

Mısra: **2**

Ateş, od.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı süz-ı 'aşkuñ sinede
Nārdur küllḥanda güyā mārdur gencinede

nārencī vālāyī:

1. nārencī vālāyī: -y, -i

Kaside 27

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Turuncu kumaş // sancak.

Livāñi şem'a teşbîh eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nārencī vālāyī

narh-ı metā'-ı derd ü belā:

1. narh-ı metā'-ı derd ü belā:

Kaside 28

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dert ve bela malının değeri.

Sen böyle nāz u şive şatınca gedälara
Narh-ı metā'-ı derd ü belā rāygān olur

nār-ı āhum:

1. nār-ı āhum:

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah ateşi.

Nār-ı āhum tutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-çarār olmak 'acebdür āteş üstinde ḥabāb

nār-ı kahruñ:

1. nār-ı kahruñ: -u, -ñ

Kaside 61

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Öfke, gazap ateşi.

Luṭfuñ ol gāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdı delv ü hūti ğarḳ- āb

nārven:

1. nārven:

Gazel 120

Mısra: 6

Yüksek boyuyla bilinen karaağaç.

Beñzerdi nihāl-i kadūñe zūlf ü ruḥuñla
Açılrsa eger sūnbül ü gül nārven üzre

naşb itse:

1. naşb itse: -se

Kaside 27

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Atamak, tayin etmek.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarḳ ebr-i bahārī ğibi saḳḳāyī

nāşır-ı aḥkām-ı dīn:

1. nāşır-ı aḥkām-ı dīn:

Kaside 56

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Din hükümlerinin yardımcısı, din hükümlerinin uygulanmasını sağlayan.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftiḥār-ı saltanat
Ḥāris-i ḳānūn-ı devlet nāşır-ı aḥkām-ı dīn

nāşıve-i nazma:

1. nāşıve-i nazma: -a

Kaside 51

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Şiirin alını // şiirin başlığı.

Zer-i nev-sikke ḳadar rağbeti var sözlerimūñ
Nām-ı pākūñ ideli nāşıve-i nazma raḳam

nāşıve-sā:

1. nāşıve-sādur: -dur

Kaside 33

Mısra: 38

Alını yere süren, büyük hürmet gösteren.

Ol şadr-ı felek- pāye ki farḳ-ı 'azametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāşıve-sādur

nāşıve-sā olur:

1. nāşıve-sā olur: -u, -r

Kaside 17

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Alını yere süren olmak // huzurunda eğilmek, hürmet göstermek.

O ḥudāvend-i mu'azzam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāşıve-sā

naşīb:

1. naşīb:

Gazel 14

Mısra: 6

Kısmete düşen şey, pay, hisse.

Yārdur çünkim bize dünyā vü 'uḳbādan naşīb
Yā bu ğün olmuş yā erte çekmezüz vuşlat ğamin

naşīb (ol):

1. naşīb:

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 3

(Bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

K'olmuş aña naşīb tā ezeli

Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervizi

naşīb oldı:

1. naşīb oldı: -dı

Kaside 40

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

(Bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak.

Ne Süleymāna naşīb oldı ne İskendere bu

Ki veziri ola bir Āşaf-ı şāhib-hātem

2. naşīb oldı: -dı

Kaside 25

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Kısmet olmak, mümkün olmak, gerçekleşmek.

Ölmedin görmek naşīb oldı yine didāruñı

İtmesem şimden girü n'ola ğam-ı hicrānı yād

naşīb-i feyz-i cūdından:

1. naşīb-i feyz-i cūdından: -ı, -n, -dan

Kaside 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cömertlik feyzinin hissesi.

Şükr kim bir dergeh-i ikbāle itdüm istinād

Kim olur himmet naşīb-i feyz-i cūdından nişāb

naşīb-i kāmraniden:

1. naşīb-i kāmraniden: -den

Kaside 61

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Saadet, bahtıyarlık hissesi.

İhtiyār itsün saña kul olmağı Nef'ī gibi

Her kim isterse naşīb-i kāmraniden nişāb

naşīb (ol):

1. naşīb (ol):

Kaside 15

Mısra: 40

Nasip olmak; (bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak.

Pirāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel

K'olmuş naşīb tā ezel tāc-ı Feridün taht-ı Cem

nāsic-i kânün-ı kadīm:

1. nāsic-i kânün-ı kadīm:

Kaside 26

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Eski kanunları düzenleyen.

Himmeti muhterī 'i tarz-ı cedid

Devleti nāsic-i kânün-ı kadīm

naşihat eyledigümce:

1. naşihat eyledigümce: -dik, -ü, -m, -ce

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öğüt vermek, birine yapması ve yapmaması gereken şeyleri söylemek.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı 'aşkuñdan

Naşihat eyledigümce beter melāmet olur

nāsih-i dārāt-ı Dārādur:

1. nāsih-i dārāt-ı Dārādur: -dur

Kaside 47

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Dārā'nın heybetini, ihtişamını hükümsüz bırakan.

Müsellem şānuña ferr ü şüküh-ı baht-ı İskender

Anuñçün ihtişāmı nāsih-i dārāt-ı Dārādur

nāsih-i kânün-ı selemdür:

1. nāsih-i kânün-ı selemdür: -dür

Kaside 59

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Selem kanununu ortadan kaldıran.

Hükmi kalemî hüccet-i ihsān-ı mu'accel

Şer'ī keremi nāsih-i kânün-ı selemdür

Nasūh Pāşā:

1. Nasūh Pāşā:

Kaside 29

Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Vezîr-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldı debdebe-i kûs-ı şevketiyle bilâd

2. **Naşûh Pâşâ:**
Kaside 30
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Vezîr-i kevkebe-güster Naşûh Pâşâ kim
İder şukûhı hacil husrevân-ı devrânı

3. **Naşûh Pâşâ:**
Kaside 32
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Sütüde Âşaf-ı devrân Naşûh Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kadar aña ta'zîm

Naşûh-ism:

1. **Naşûh-ism:**
Kaside 31
Mısra: **47**
Nasuh isimli.

O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i hâşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

nâ-şâd:

1. **nâ-şâd:-ı**
Gazel 73
Mısra: **2**
Hüzünlü, gamlı, kederli.

O şeh cân u dile raḥm eyleyüp dâd itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şâd itdüğün görsek

nâ-şikîbâ:

1. **nâ-şikîbâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **82**
Sabırsız.

Taḥammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Maḥabbet gâlib-i muṭlaḳ dil ise nâ-şikîbâdur

nâ-şüküfte:

1. **nâ-şüküfte:**
Kaside 30
Mısra: **25**
Açılmamış (açılmamış, tomurcuk çiçek).

Ya nâ-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ğonca iken ola pîç pîç ü tûlânî

nat' olmuş:

1. **nat' olmuş:-muş**
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Örtü olmak, döşenmek, örtülmek.

Cüylar mı devr iden tarf-ı çemenzârûñ yaḥud
Mâ'î pervâz ile nat' olmuş yeşil ḥârâ mıdur

na't-gû olalı:

1. **na't-gû olalı:-alı**
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Naat söylemek, naat yazmak.

Olalı Peyġam-ber-i âḫir zamâne na't-gû
Âb-ı rûy-ı ümmet-i âḫir-zamânîdür sözüüm

na't-güy:

1. **na't-güy:**
Kaside 1
Mısra: **66**
Naat söyleyen, öven.

Cân-ı 'âlem faḫr-ı âdem Aḫmed-i mürsel ki tâ
Ḥaşr olunca na't-güy u na't-ḥ'ânîdür sözüüm

na't-ḥ'ân:

1. **na't-ḥ'ânîdür:-ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: **66**
Naat okuyan, öven.

Cân-ı 'âlem faḫr-ı âdem Aḫmed-i mürsel ki tâ
Ḥaşr olunca na't-güy u na't-ḥ'ânîdür sözüüm

nat'-ı ḥârâda:

1. **naṭ'-ı ḥârâda:-da**
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Üzeri menevişli/dalgalı kumaş örtü.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir naṭ'-ı ḥârâda
Ruḥâmında görenler 'aks-i ḥürşîd-i pür-envârı

naṭ'-ı jengârî:

1. **naṭ'-ı jengârî:**
Kaside 49
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Yeşil örtü.

Bahār irdi yine bāğa dōşendi naṭ'-ı jengārī
Yine sultān-ı gül itdi müşerref taḥt-ı gülzārī

naṭ'-ı şāhensāh-ı evreng-i nübüvvet:

1. **naṭ'-ı şāhensāh-ı evreng-i nübüvvet:**

Kaside 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

*Peygamberlik tahtının en büyük padişahının
(Hz. Muhammed'in) övgüsü.*

Naṭ'-ı şāhensāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyz-i medhiyle dilüñ cān-ı cihānidur sözü

naṭ'-ı zerdüzi:

1. **naṭ'-ı zerdüzi:**

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş döşek.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede güyā
Dōşendi bezmgāh-ı 'āleme bir naṭ'-ı zerdüzi

naṭ'-ı zerdüzi olsa:

1. **naṭ'-ı zerdüzi olsa: -sa**

Gazel 142

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Altınla işlenmiş döşek olmak.

O şāhib-şadr-ı 'ālī-şān ki lāyıkdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭ'-ı zerdüzi

nāṭıka:

1. **nāṭıka:**

Kaside 12

Mısra: 28

Düzgün ve güzel söz söyleme.

Köhne üstād-ı mu'allim-hāne-i endişeyim
Nāṭıka şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

2. **nāṭıka:**

Kaside 29

Mısra: 57

Düzgün ve güzel söz söyleme.

Ger olsa nāṭıka sur'at deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca gāyete ta'dād

3. **nāṭıka:**

Kaside 50

Mısra: 116

Düzgün ve güzel söz söyleme.

Sāmi'a gevher-i mazmūnum ile nāzende
Nāṭıka lezzet-i güftārum ile şirīn-kām

nāṭıka-bend-i dehen-i sihr ü füsün:

1. **nāṭıka-bend-i dehen-i sihr ü füsün:**

Kaside 7

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

*Sihir ve büyüün ağzını bağlayan, tesirsiz hāle
getiren (sihir ve büyüden daha tesirli söz söylemek).*

Ḳalemüm nāṭıka-bend-i dehen-i sihr ü füsün
Suḥānum 'uḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥākīm

nāṭıka-i endişem:

1. **nāṭıka-i endişem: -m**

Kaside 40

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Düşüncenin konuşması.

Mümkün olaydı eger medhūñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıka-i endişem

nāṭıka-i insāni:

1. **nāṭıka-i insāni:**

Kaside 3

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

İnsan sözü, insan konuşması.

Medhīnūñ gāyeti yoḳ tayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıka-i insāni

nātüvān:

1. **nātüvān:**

Müfret 9

Mısra: 2

Zayıf, güçsüz, çaresiz.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḥastedür adı

nā-ümüd:

1. **nā-ümüd:**

Kaside 29

Mısra: 25

Ümitsiz.

Bu güne mevhibeden nā-ümüd idi dünyā
Ḳazā bu mertebeye luṭfa degüldi hem mu'tād

nāvek:

1. **nāvekine:-i, -n, -e**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **11**
Ok.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dā'ire-sāz

nāvek-endāz-ı havālüm:

1. **nāvek-endāz-ı havālüm:-üm**
Kaside 54
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Hayal okçusu // hayal avcısı.

Nāvek-endāz-ı havālüm ki benüm havfumdan
İki türkeş götürür gamze-i çeşm-i nāhīd

nāvek-i āh:

1. **nāvek-i āh:**
Kaside 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ah oku.

Āh-ı 'āşık der idüm tırine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

nāvek-i dil-düzumuz:

1. **nāvek-i dil-düzumuz:-u, -muz**
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül delen ok (āşığın ah oku).

Ťakınsun dil-rübālar gamzelerden tīg-i 'āşık-küş
Bizüm de āhimuzdan nāvek-i dil-düzumuz vardır

nāvek-i fikrüm:

1. **nāvek-i fikrüm:-ü, -m**
Kaside 50
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Düşünce oku.

Nāvek-i fikrüm ider tır-i każā gibi güzer
Olsa pülād-ı Dımışkīden eger heft-ecrām

nāvek-i gamze-i dil-düzıdır:

1. **nāvek-i gamze-i dil-düzıdır:-ı, -dur**
Kaside 51
Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Gönlü delen yan bakış oku.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i gamze-i dil-düzıdır anuñ o kalem

nāvek-i gamzelerüñ:

1. **nāvek-i gamzelerüñ:-ler, -ü, -ñ**
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) etkili gamze/yan bakış okları.

Nāvek-i gamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-düzı bulaşmaz kane

nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdır:

1. **nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdır:-ı, -dur**
Kaside 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kaşların misk kokulu/siyah yayının oku, misk kokulu yay kaşların oku.

Ol kadar dil-düzdur güyā ki bir şūh āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdır sözüüm

nāvek-i perrāna:

1. **nāvek-i perrāna:-a**
Kaside 11
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Uçan ok.

Kulağın dik tutup per-tāb idince farṭ-ı sür'atden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

nāz:

1. **nāzında:-ı, -n, -da**
Kaside 5
Mısra: **11**
İşve, cilve.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyz-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

2. **nāz:**

Gazel 5
Mısra: **1**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Gamze dil-düz olıcağ nāz u tegāfıl ne belā
Dilde şabr olmayıcağ nāza taḥammül ne belā

3. **nāza:-a**
Gazel 5
Mısra: **2**

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Ėamze dil-düz olıcaĖ nāz u teĖāfūl ne belā
Dilde Őabr olmayıcaĖ nāza tahammūl ne belā

4. nāz:

Gazel 18

Mısra: 2

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Ėamzesi maĖmūr olup Őundukka cām-ı nāza dest
Nāz u Şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

5. nāz:

Gazel 31

Mısra: 4

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Ėaražuñ cān ise ger Ėamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir Şive-i dil-h'āh meded

6. nāzı:-ı

Gazel 45

Mısra: 3

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Dād o zālîmden eger böyle kalursa nāzı
Ne figān-ı Şeb ü ne āh-ı seherĖāh bilür

7. nāzına:-ı, -n, -a

Gazel 71

Mısra: 2

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Ėamze-i tîğ-keş ü çeşm-i siğir-sāzına bağ
ĖaŐd-ı cān eyler iken Şivesine nāzına bağ

8. nāza:-a

Gazel 106

Mısra: 2

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Vermesün dil ruĖŐat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Şabrı yoğ bî-Ėārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

9. nāz:

Gazel 116

Mısra: 5

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Başladı cilveye nāz ile 'arūsān-ı bahār
Perdeden Őāhid-i gül Ėehre-nümāy oldu yine

10. nāz:

Gazel 117

Mısra: 9

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Öldürür Ėamzesi nāz ile seni ey Nef'î
Şağın aldanma anuñ ruĖŐat-ı nezzāresine

11. nāz:

Gazel 123

Mısra: 5

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Ne tercümān-ı Ėamze gerek 'āŐıĖa ne nāz
Dil-ber muğayyed olmayıcağ müdde'āsına

12. nāz:

Gazel 124

Mısra: 1

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

NiĖeh maĖmūr u Ėamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i Şüride keşf-i rāz mestāne

13. nāza:-a

Gazel 135

Mısra: 1

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Mest oldu yār Ėamzeleri nāza başladı
Her bir niğehde bir reviş-i tāze başladı

14. nāzı:-ı

Kaside 15

Mısra: 17

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Luğf eyle sāĖi nāzı Ėo mey Şun ki Ėalmaz böyle bu
Tolsun sürāhî vü sebü boş Şurmasun peymāne hem

15. nāz:

Kaside 17

Mısra: 65

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Olsa bu cilve bu nāz AŐĖar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ārām aña

16. nāz:

Kaside 17

Mısra: 85

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavr, cilve.

Şalınup her Őarafa nāz ile itdüke Ėırām
Bir niĖāh ile ider cān-ı cihāmı yağmā

17. nâz:

Kaside 18

Mısra: 7

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

Ne dem kim nâz ile cevlân idüp meyl-i hırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- pûş-ı hûb-simâya

18. nâzı:-ı

Kaside 20

Mısra: 68

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istîgnâ vü bu nâzı göreydi düşde Yûsuf ger

19. nâzı:-ı

Kaside 22

Mısra: 70

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

İder hem 'âşıkâ bir yüzden istîgnâ-yı pinhânı
Anuñçün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzı

20. nâz:

Kaside 28

Mısra: 13

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

Bu nâz u bu nigâh-ı teğâfûl ki sende var
Hızr olsa 'âşıkûñ sebeb-i terk-i cân olur

21. nâz:

Kaside 37

Mısra: 54

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

İtse ol peyker-i mevzûn ile âheste-hırâm
Şanki reftâre gelür nâz ile bir dil-ber-şeng

22. nâz:

Kaside 45

Mısra: 3

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve.

Tamâm gösterür itdükce nâz ile cilve
Uşûl-i tarz-ı bütân-ı ırâz-ı Ferhârı

23. nâz:

Gazel 93

Mısra: 1

İsteksiz gibi görünerek yalvartmak amacıyla yapılan davranış.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok lutf imiş ol 'âşıkâ ben az şanurdım

24. nâz:

Gazel 115

Mısra: 10

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavrı, cilve // şımarıklık.

Nef î çekerdi bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

nâz evlerim:

1. nâz eylerim:-r, -i, -m

Kaside 16

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Rûzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'sîr eylemez nâz u 'itâb-ı rûzgâr

nâz evlerse:

1. nâz evlerse:-r, -se

Kaside 6

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Şâh-ı dîn-perver ki teşrif-i kudūmiyle zemîn
'Arşa nâz evlerse istîgnâsı istîgnâ mîdur

nâz evlevemez:

1. nâz eyleyemez:-y, -emez

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Nâz eyleyemez hiç bize gamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkız

nâz ider:

1. nâz ider:-er

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Göz ucıyla nâz ider mestâne hem hançer çeker
Görmedüm ol gamze-i cādū gibi fettân mest

2. nâz ider:-er

Kaside 28

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Ol dürr-i güşväre-i nâhîde nâz ider
Bu tercemân-ı râz-ı dil-i kudsiyân olur

3. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nâz iderse ğamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir âşüftedür kim rûzgâra nâz ider

4. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nâz iderse ğamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir âşüftedür kim rûzgâra nâz ider

5. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Böyle şûha mübtelâ olmak ne güç 'âşîk degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şîvekâra nâz ider

6. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Çeşmi gâhî mest olur ruşşat virür nezzâreye
Türmaz ammâ ğamze ol 'ahd ü qarâra nâz ider

7. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Dehre mağrûr olma ey ğâfil ki bunda âdeme
Tâli'î yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

8. **nâz ider:-er**
Gazel 43
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

nâz iderdi:

1. **nâz iderdi:-er, -di**
Kaside 32
Mısra: 58

Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Düşeydi sâye-i ebr-i 'inâyeti bahre
Cihân-ı nüh pedere nâz iderdi dürr-i yetim

nâz ideriz:

1. **nâz ideriz:-er, -iz**
Gazel 55
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Bir ğamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrât ile ma'kül bilür sersem-i 'aşkız

nâz iderse:

1. **nâz iderse:-er, -se**
Gazel 137
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Dil-rübâdur zülfî ammâ dil-nişîndür ğamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür ğamzesi

2. **nâz iderse:-er, -se**
Gazel 43
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nâz iderse ğamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir âşüftedür kim rûzgâra nâz ider

nâz itmege:

1. **nâz itmege:-e**
Gazel 28
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Ğamzeñ ne kadar olsa niyâz itmege bâ'îş
Âhum olur ol mertebe nâz itmege bâ'îş

nâz itse:

1. **nâz itse:-se**
Gazel 62
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Gözi mey-hâne-i nâz u kaşî mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

2. **nâz itse:-se**
Müfret 11
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Gözi mey-hâne-i nâz u çaşı mihrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne kadar itse niyâz ehline nâz

nâz itsek:

1. **nâz itsek:**-se, -k
Gazel 56
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız
Nâz itsek olur gamze-i hûbâna da gâhî

nâz u 'itâb ider:

1. **nâz u 'itâb ider:**-er
Kaside 31
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Nazlanmak ve azarlamak /paylamak.

Hamdüli'llâh eşer-i 'âtıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iqbâlüm ider nâz u 'itâb

nâz u 'itâb-ı rûzgâr:

1. **nâz u 'itâb-ı rûzgâr:**
Kaside 16
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Feleğin/zamanın nazı ve azarı // talihin cilveleri.

Rûzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'şir eylemez nâz u 'itâb-ı rûzgâr

nâz u şive şatınca:

1. **nâz u şive şatınca:**-ınca
Kaside 28
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.

Sen böyle nâz u şive şatınca gedälara
Narh-ı metâ'-ı derd ü belâ râygân olur

nâza başla:

1. **nâza başla:**
Gazel 122
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Naz etmeye başlamak.

Bir tolı nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nâza başla h'âb gelsün çeşmüñe

nazar:

1. **nazarı:**-ı
Gazel 83
Mısra: 11
Bakma, bakış.

Düşdi nazarı âyine-i ğayba muķâbil
Aşlâ keder-i çün u çerâyı çekemez dil

2. **nazardan:**-dan
Kaside 28
Mısra: 54
Bakma, bakış.

Ger zerre deñlü nûri ziyâ virse 'âleme
Hürşid zerre ğibi nazardan nihân olur

3. **nazar:**
Kaside 5
Mısra: 10
Göz.

Hired meftün olur naķş-ı bahâr-ı revnaķ-ı bâğa
Nazar hayrân kalur âşâr-ı şun'-ı müste'an üzre

4. **nazar:**
Kaside 30
Mısra: 7
Göz.

Nazar rubüde-i naķş-ı tırâz-ı menşürü
Hired esir-i nikât-ı daķık u pinhânî

nazar etse:

1. **nazar etse:**-se
Kaside 45
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Bakmak.

Ger etse küşe-i çeşmiyle rûzgâra nazar
İderdi 'âlemi h'âb-ı humârdan 'ârî

nazar eyler:

1. **nazar eyler:**-r
Kaside 10
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Dikkate almak, göz önünde bulundurmak.

Rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ bu maħalde
Ne çarħa ne kavlı-i hükemâya nazar eyler

2. **nazar eyler:**-r
Kaside 10
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Bakmak, dikkate almak.

Hakkumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âsâr-ı tabî'atlerine kim nazar eyler

nazar itseñ:

1. **nazar itseñ:** -se, -ñ

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Her kime nazar itseñ olur saña giriftâr
Bir câzibe-i hüş-rübâ var nigehüñde

nazar-ı kahrı:

1. **nazar-ı kahrı:** -ı

Kaside 29

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Gazap, öfke bakışı.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet âba
Nigâh-ı germ-i habâbiyla nerm olur pülâd

nazar-ı lutfına:

1. **nazar-ı lutfına:** -ı, -n, -a

Kaside 29

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Lütuf bakışı // ihsan, yardım.

Olursa ger nazar-ı lutfına karin âteş
Virür menâfi'-i iksir-i kimyâyı remâd

nâzende:

1. **nâzende:**

Kaside 19

Mısra: 40

Nazlı, işveli.

Ne şeh İskender-i Yûsuf-şiyem Mehdî-i 'İsâ-dem
Ki 'adliyle zamân nâzende 'âlem nâz-perverdür

2. **nâzende:**

Gazel 34

Mısra: 7

Nazlı, işveli.

Girişme dil-firîbâne tegâfüllerle nâzende
Nigâh mestâne katl-i bi-günâh ile mübâhidür

3. **nâzende:**

Kaside 11

Mısra: 35

Nazlı, işveli.

Şüküh-ı baht u ikbâl ile nâzende şehensâhî
Kemâl-i 'adl ü inşâf ile pâyende cihân-bânî

4. **nâzende:**

Kaside 38

Mısra: 7

Nazlı, işveli.

Zemîn feyż-i neşât-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne ârzü-yı intizâm-ı hâl ile hürrem

5. **nâzende:**

Kaside 50

Mısra: 115

Nazlı, işveli.

Sâmi'a gevher-i mazmûnum ile nâzende
Nâtiqa lezzet-i güftârum ile şîrin-kâm

6. **nâzende:**

Kaside 52

Mısra: 4

Nazlı, işveli.

Südde-i bâbile pâyende esâs-ı kâ'inât
Tarh-ı matbû'ıyla nâzende zemîn ü âsmân

nâzenin:

1. **nâzenin:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 17

Narin, nazik, ince.

Nâzenin bîkr-i fikrimûñ zühre
Şüh-ı gîsü-beride dâhidür

2. **nâzenîndür:** -dür

Gazel 137

Mısra: 2

İşveli, cilveli, nazlı.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nişîndür gamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür gamzesi

nâzı geçe:

1. **nâzı geçe:** -e

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Dilediğini kabul ettirecek kadar hatırı sayılmak.

Cânân odur ki ser-keş ola mübtelâsına
'Aşık odur ki nâzı geçe dil-rübâsına

nâzım olan:

1. **nâzım olan:** -an

Kaside 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dizen, düzenleyen, tanzim eden.

‘İkd-ı gevher gibi manzûm ola tab‘a vârid
Çekmeye nâzım olan zahmet-i kayd-ı tanzîm

nâzım-ı ahvâl-i ded ü dâm olsa:

1. nâzım-ı ahvâl-i ded ü dâm olsa:

Kaside 39

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

(Et yiyen)yırtıcı hayvanlarla (ot yiyen) yırtıcı olmayan hayvanların vaziyetlerini düzenlemek.

‘Adli ger nâzım-ı ahvâl-i ded ü dâm olsa
Alur ahû-bereyi dâye gibi düşma şîr

nâzım-ı endîşe:

1. nâzım-ı endîşe:

Kaside 39

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Düşünce, fikir düzenleyen.

Benim ol nâzım-ı endîşe ki simsâr-ı kazâ
İdemez kıymet-i ‘ağd-ı dür-i nazmum taqdîr

nâzım-ı hâl-i ‘âlem:

1. nâzım-ı hâl-i ‘âlem:

Kaside 35

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Dünyanın hâlini düzenleyen, dünyaya düzen veren.

Dâver-i tîğ ü kalem nâzım-ı hâl-i ‘âlem
Şâhib-i lutf u kerem Şadr-ı sûtüde-ahvâl

nâzım-ı kânûn-ı umûr-ı devlet olalı:

1. nâzım-ı kânûn-ı umûr-ı devlet olalı:-alı

Kaside 44

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Devlet işlerinin kanununu yazan olmak, devlet işlerinde kanun koyucu olmak.

Olalı nâzım-ı kânûn-ı umûr-ı devlet
Tutdı âvâze-i ‘adli o kadar dünyâyı

nâzım-ı le’âlî-i nazmum:

1. nâzım-ı le’âlî-i nazmum:-um

Kaside 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söz incilerini dizen // şair.

Ol nâzım-ı le’âlî-i nazmum ki şî‘rimüñ
Reşki cemâda tab‘-ı cevâhir-feşân virür

nâzım-ı manzûme-i silk-i le’âlî-i Meşnevî:

1. nâzım-ı manzûme-i silk-i le’âlî-i Meşnevî:

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mesnevi incilerini şîir ipliğine dizen // Hz. Mevlana.

Merhabâ ey hazret-i şâhib-kırân-ı ma‘nevî
Nâzım-ı manzûme-i silk-i le’âlî-i Meşnevî

nâzik:

1. nâzik:

Gazel 74

Mısra: 2

İnce, narin.

Düşer gâhî ‘araqnâk olsa zülf-i ham-be-ham nâzik
Ruğ-ı rengîni ammâ gül gibi hem tâze hem nâzik

2. nâzik:

Gazel 74

Mısra: 10

Güzel, zarif.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef‘î k’olur dâ‘im
Kâlem cādū-yı ‘İsâ-dem suhan hem şüh u hem nâzik

3. nâzik:

Kaside 20

Mısra: 64

İnce, narin.

‘Aceb matbû‘ u dil-keşdür ser-â-pâ hüsn-i endâmı
Biribirinden a‘lâ vü laţîf ü nâzik ü hoş-ter

4. nâzik:

Gazel 14

Mısra: 1

İnce, zarif.

Öyle mi nâzik geçer ol gamze-i cādū-firîb
‘Aşîka zağm urduğın idrâk ide anuñ raķîb

5. nâzik:

Kaside 35

Mısra: 79

İnce, zarif, ölçülü bir şekide.

Ol kadar çâpük ü nâzik hareket eyler kim
Ne olur rîg perîşân ne bozılır eşkâl

6. nâzik:

Kaside 37

Mısra: 51

İnce, zarif, ölçülü bir şekide.

Harekâtı o kadar mu‘tedil ü nâzik kim
Eblâk-çarh aña nisbet görünür kec-rev ü leng

7. **nâzik:**

Kaside 49

Mısra: **13**

İnce, latif, zarif, ölçülü bir şekilde.

Nesim ol deñlü nâzik tarh ider âb üzre emvâcî
Ki levh-i sime üstâd idemez öyle kalemkârî

8. **nâzik:**

Kaside 49

Mısra: **83**

Hoş, güzel.

Yazam tâ dilde bir nâzik gâzel takrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sinemde bu cân-ı dil-efkârî

9. **nâzîkdür: -dür**

Kaside 50

Mısra: **109**

Hoş, güzel.

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzîkdür
Ki kıomaz hâtır-ı endişede şabr u ârâm

nâzik-dil:

1. **nâzik-dil:**

Kaside 38

Mısra: **22**

İyi kalpli.

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i ‘âdil
Küşâde-rüy u nâzik-dil hüceste-zât u ferrüh-dem

nâzik düser:

1. **nâzik düser: -er**

Gazel 74

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Nazik olmak, güzel ve zarif olmak.

Düşer gâhî ‘araqnâk olsa zülf-i ham-be-ham nâzik
Ruḥ-ı rengini ammâ gül gibi hem taze hem nâzik

nâzik olaydı:

1. **nâzik olaydı: -a, -y, -dı**

Gazel 74

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

İnce, zarif, kibar olmak.

Vezir-i Murtażâ-siret ‘Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçî-i ‘Acem nâzik

nâzik oldı:

1. **nâzik oldı: -dı**

Kaside 57

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

İnce, güzel olmak //güzel ve ince manalı olmak.

Oldı nâzik suhanum Muhteşem ü ‘Urfiden
N’ola reşk eyleseler Rûma ‘Irâk u Şîrâz

nâzik olmasa:

1. **nâzik olmasa: -ma, -sa**

Gazel 74

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

İnce, narin olmak.

Harir-i zülfi pây-endâz olur anuñçün ol şüḥa
Ayağ başmaz yere ger olmasa ferş-i qadem nâzik

nâzik olsa:

1. **nâzik olsa: -sa**

Gazel 74

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

İnce, zarif, kibar olmak.

Habâbın sāgar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâkî
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tab’-ı Cem nâzik

nâzik olur:

1. **nâzik olur: -u, -r**

Gazel 74

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Narin, hassas, kırılğan olmak.

Nezâketle tokun zülfine ey bād-ı şabâ yârüñ
Şaḥın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı ḡam nâzik

2. **nâzik olur: -u, -r**

Gazel 74

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

İnce, zarif, kibar olmak.

Cenâb-ı Aşaf-ı zî-şân bilürse n’ola ger qadrüñ
Olur lâ-büdd dil-i maḥdüm-ı pākîze-şiyem nâzik

nâzik olursa:

1. **nâzik olursa: -u, -r, -sa**

Kaside 10

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

İnce, güzel olmak //güzel ve ince manalı olmak.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzik olursa
Daḥli aña erbâb-ı ḡased ol kadar eyler

nāzık ü nerm olsa:

1. **nāzık ü nerm olsa:-sa**

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zarif ve yumuşak tabiatlı olmak.

Ne kadar nāzık ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severim

nāzil olan:

1. **nāzil olan:-an**

Kaside 31

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İnmek.

Nem-çekān oldı felek kubbeye-i germābe gibi
Zann ider nāzil olan kaṭreyi kim görse şihāb

naẓım ola:

1. **naẓım ola:-a**

Kaside 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dizmek, tanzim etmek // şiir yazmak.

Āferin ol suḥan-ārā-yı Nizāmī-ṭab'a
Ki ola fikri bu güne dūr-i i'cāzı naẓım

naẓır:

1. **naẓırin:-i, -n**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 2

Benzer, eş.

Habbezā kaşr-ı laṭif ü zer-nigār
Kim naẓırin görmemişdür şeyḥ ü şāb

2. **naẓırin:-i, -n**

Gazel 51

Mısra: 15

Benzer, eş.

Cüst ü cū itdük naẓırin 'ālem-i endişede
İzṭırāri vādī-i inkāra düşdi gönlümüz

3. **naẓırin:-i, -n**

Kaside 1

Mısra: 3

Benzer, eş, denk.

Bir güherdür kim naẓırin görmemişdür rüzgār
Rüzgāra 'ālem-i gayb armağānidur sözüüm

4. **naẓır:**

Kaside 14

Mısra: 90

Benzer, eş.

Hāmem ol mu 'ciz-ṭırāz-ı şad-hezārān pişedür
Kim naẓır olmaz aña illā Kelīmūñ ejderi

5. **naẓır:**

Kaside 15

Mısra: 67

Benzer, eş.

Sözde naẓır olmaz baña ger olsa 'ālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāk u hoş-edā ne Hāfızım ne Muḥteşem

6. **naẓır:-i**

Kaside 18

Mısra: 50

Benzer, eş.

Şeh-i vālā-güher Sultān Murād-ı dād-güster kim
'Adāletde naẓırı gelmemişdür daḥi dünyāya

7. **naẓır:**

Kaside 39

Mısra: 34

Benzer, eş.

Şadr-ı Perviz-ḥaşem Hāzret-i Hüsrev Pāşā
Ki şalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓır

8. **naẓır:-i**

Kaside 40

Mısra: 39

Benzer, eş.

Gelmemişdür daḥi dünyāya naẓırı belki
Gelecek var ise Allāhü Ta'ālā a'lem

9. **naẓır:**

Kaside 41

Mısra: 73

Benzer, eş.

Hıç aña naẓır olmaz iken ṭālī'i gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iğvā-yı zamāne

10. **naẓırüñ:-ü, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 9

Benzer, eş.

Naẓırüñ görmedim daḥi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancak

naẓır ola:

1. **naẓîr ola:-a**

Kaside 42

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Benzemek, eşi olmak.

Aña nazîr ola mı âlemde hiç
Zühre gibi müttehem-i rüzgâr

naẓîr olsun:

1. **naẓîr olsun:-sun**

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Benzemek.

Âftâb ol ruḥ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yaqar 'âlemi bir laḥza niḳâb olmayıcak

naẓîre:

1. **naẓîre:**

Gazel 129

Mısra: 11

*Bir şairin manzum bir eserine, daha ziyade
gazeline başka bir şair tarafından aynı vezin ve
kafiyede yazılan benzeri.*

Nice mümkündür nazîre şî'r-i şadr-ı a'zama
Bülbül olsañ lezzet-i güftâr ile nev-rûzda

naẓîre der:

1. **naẓîre der:-r**

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak
benzerini yazmak, söylemek.*

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Ġazelüñ kâfiyesin böylece teng itmeyicek

naẓîre dimem:

1. **naẓîre dimem:-mem**

Gazel 102

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak
benzerini yazmak, söylemek.*

Nef'î gibi yârâne dimem daḥî nazîre
Yâ bu gâzeli zîver-i dîvân iderim ben

naẓîre diye:

1. **naẓîre diye:-y, -e**

Kaside 47

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Nazire söylemek, benzerini yazmak.

Nazîre diye Qur'âna niçün katlı olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirün katlı niçün muhtâc-ı fetvâdur

naẓîre divemez:

1. **naẓîre diyemez:-y, -emez**

Kaside 17

Mısra: 156

Kelime Tipi: -

*Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak
benzerini yazmak, söylemek.*

Eyledüñ luḥf ile bir böyle kaşide teklîf
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

naẓîre sövleyenler:

1. **naẓîre söyleyenler:-y, -en, -ler**

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak,
söylemek.*

Bu tarz-ı ḥâşa ey Nef'î yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekşeri efsâne yazmışlar

naẓîre-i gerdün olmuş:

1. **naẓîre-i gerdün olmuş:-mış**

Kaside 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gökyüzüne nazire olmak, gökyüzünün benzeri
olmak.*

Nedür o kaşır-ı mu'allâ kenâr-ı deryâda
Ki 'aks-i ḳubbesi olmuş nazîre-i gerdün

naẓm:

1. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 29

Mısra: 99

Şiir.

Olunca medḥ ü senâsına ḥaşr idüp naẓmum
Ḳoyam zamânede i'câz-ı nuṭḳ ile bir ad

2. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 29

Mısra: 113

Şiir.

Vücūda gelmedi nazmum gibi güzīde ḥalef
'Arūs-ı ma'nīye endīşe olalı dāmād

3. **nazmum**: -u, -m

Kaside 54

Mısra: 31

Şiir.

Hāşılı terbiyet-i feyz ile oldı nazmum
Müsta'idd-i şeref-i medḥ-i ḥudāvend-i ferīd

4. **nazm**:

Kaside 60

Mısra: 38

Şiir.

Şi'r ü inşāda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile Ḥ'āce-Cihān nazm ile Şahbān-ı suḥan

5. **nazmuñ**: -u, -ñ

Kaside 62

Mısra: 43

Şiir.

Ammā kesādı var ḫatı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raġbeti budur belā budur ta'ab

6. **nazm**:

Gazel 50

Mısra: 11

Şiir // gazel.

Bezm-i şehe bu nazm ile olsañ güher-efşān
Güya ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rüz

7. **nazmumuzla**: -u, -muz, -la

Gazel 53

Mısra: 9

Şiir // gazel.

Nazmumuzla n'ola kılsak ğamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'ī biz efsün ile tiryāk ideriz

8. **nazm**:

Gazel 136

Mısra: 9

Şiir // gazel.

Virdi Nef'ī yine bu nazm ile dünyāya neşāt
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

9. **nazma**: -a

Kaside 4

Mısra: 2

Şiir.

Her ma'nī-i laṭif ki cāndan nişān virür
Ta'bīr idince ṭab'um anı nazma cān virür

10. **nazmumu**: -u, -m, -ı

Kaside 4

Mısra: 19

Şiir.

Hāmem ki nazmumu ider iḫyā midād ile
Āb-ı ḫayāta reşhası rüh-ı revān virür

11. **nazmımuñ**: -ı, -m, -uñ

Kaside 6

Mısra: 70

Şiir.

Nūr-ı mevvāc-ı ma'ānī mi sözümdede berḫ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşi ḫārā midur

12. **nazma**: -a

Kaside 7

Mısra: 29

Şiir.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Şımf-ı ehl-i dil ü ṭab'a kerem çarḫ-ı le'im

13. **nazmu**: -ı

Kaside 9

Mısra: 70

Şiir.

Endişesi miftāḫ-ı der-i genc-i ma'ānī
Nazmı sebeb-i şervet-i erbāb-ı beyāndur

14. **nazmından**: -ı, -n, -dan

Kaside 11

Mısra: 94

Şiir.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Ḥudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

15. **nazmına**: -ı, -n, -a

Kaside 26

Mısra: 76

Şiir.

Var mı Nef'ī gibi bir şā'ir kim

Nazmına ide Nizāmī teslīm

16. **nazma**: -a

Kaside 29

Mısra: 95

Şiir.

Ki nazma cür'et idelden hemān bu ma'nādur
Bu nükte-senc-i genā-güstere murād-ı fu'ād

17. **nazmumu**: -u, -m, -ı

Kaside 30

Mısra: 120

Şiir.

Olurdu kendi kemāl-i kuşūrına şāhid
Göreydi nazmumu ger şā'ir-i Şfāhānī

18. **naẓm:**

Kaside 31

Mısra: **103**

Şiir.

Eylesem naẓm ile da'vā-yı kerāmet şimdi
İder ıkrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

19. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 31

Mısra: **111**

Şiir.

Lafz-ı rengine de olmazsa muķārın naẓmum
Hüsn-i ta'birüm ider yine cihānı i'cāb

20. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 31

Mısra: **127**

Şiir.

Dürr-i meknün ise de naẓmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesāda anı 'ayb-ı itnāb

21. **naẓmumda:-u, -m, -da**

Kaside 31

Mısra: **100**

Şiir.

Yalıñuz kevkeb-i bahtumda degül luţfuñ ile
İtdi ṭab'umda vü naẓmumda terakķi icāb

22. **naẓmı:-ı**

Kaside 32

Mısra: **82**

Şiir.

Kemāl-i nakş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḥayyüli maẓmünü süst ü naẓmı saķım

23. **naẓm:**

Kaside 49

Mısra: **94**

Şiir.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre maẓmünlar
'Aceb mi itse Nef'î naẓm ile da'vā-yı seḥḥārı

24. **naẓm:**

Kaside 50

Mısra: **94**

Şiir.

Minnet Allāha ki vermiş o kadar isti'dād
Naẓm için eylemezin ṭab'uma zür u ibrām

25. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 50

Mısra: **117**

Şiir.

Şāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ķalem-i ķāpük ü zībende-ḥırām

26. **naẓm:**

Kaside 4

Mısra: **109**

Şiir // kaside.

Naẓm āḥir oldı başlatalum şol du'āya kim
Şi're ḥavāşş-ı ed'ıye-i ķudsiyān virür

27. **naẓm:**

Kaside 5

Mısra: **102**

Şiir // kaside.

Ķo lâfi şıdk ile ṭurma du'āya başla ey Nef'î
Du'ā naẓm āḥırında farz olur naẓm-āverān üzre

28. **naẓm:**

Kaside 28

Mısra: **142**

Şiir // kaside.

Nef'î du'āya başla ķo da'vāyı kim du'ā
Naẓm āḥırında 'ādet-i naẓm-āverān olur

29. **naẓm:**

Kaside 31

Mısra: **15**

Nazmetmek, şiir olarak yazmak.

Naẓm için vaşfını bu faşl-ı caḥim-efrūzuñ
İtse bir şā'ir eger ṭab'ına tevcih-i ḥıṭāb

30. **naẓma:-a**

Kaside 39

Mısra: **73**

Şiir // kaside yazma.

Bu perişānlıg ile naẓma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'ķül ile itsem ta'zir

31. **naẓma:-a**

Kaside 46

Mısra: **65**

Şiir // kaside yazma.

Bu kadar naẓma da kim cür'et iderdi ḥālā
İtmese ṭab'uma ilhām-ı İlahi telķin

32. **naẓmum:-u, -m**

Kaside 54

Mısra: **83**

Şiir.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḥalka taḥmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinid

33. **naẓmuñ:-uñ**

Kaside 56

Mısra: 66
Şiir.

Tā vire hükmin genā-yı zāt-ı 'ālī-şânınıñ
Rütbesin nazmuñ kıla mā-fevķ-ı çarķ-ı heftümîn

34. **nazmumuñ:-u, -m, -uñ**
Kaside 55
Mısra: 66
Şiir // kaside.

Medhūne ma'nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteţāb

nazm ehline:

1. **nazm ehline:-i, -n, -e**
Kaside 57
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Şair.

İ'tibār itse de nazm ehline eşrāfi ide
İ'tibār-ı müteşābih ne ḥaķīkat ne mecāz

nazm ehlinüñ:

1. **nazm ehlinüñ:-nüñ**
Kaside 62
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Şairler.

Ammā keşadı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yok raĝbeti budur belā budur ta'ab

nazm idem:

1. **nazm idem:-e, -m**
Kaside 20
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Tertip etmek, düzenlemek // yazmak.

Ki biñ dāne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilūñde
Geh ola her biri ḥüsn-i kabül-ı ṭab'uña mazhar

nazm idevin:

1. **nazm idevin:-eyin**
Kaside 46
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Nazım olarak düzenlemek, şiir söylemek.

Ne kaşide ne ğazel nazm idevin medhūñde
Kim ola her birisi bir dizi lü'lü-yı semîn

nazm itmeme:

1. **nazm itmeme:-me, -m**

Kaside 1
Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Nazım olarak düzenlemek, şiir söylemek.

Biñde bir ma'nāyı nazm itmeme yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmū'a-i rāz-ı nihāñdür sözüñ

nazma dizdi:

1. **nazma dizdi:-di**

Kaside 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nazmetmek, manzum olarak yazmak.

Verdi bu resm ile iķlīm-i ma'āniye niżām
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suḥan

nazm-āverān:

1. **nazm-āverān:**

Kaside 5

Mısra: 102

Nazım söyleyenler, şairler.

Ķo lāfi şıdķ ile ṭurma du'āya başla ey Nef'ī
Du'ā nazm āḥırında farz olur nazm-āverān üzre

nazm-āver-i mu'ciz-kelimātum:

1. **nazm-āver-i mu'ciz-kelimātum:-um**

Kaside 59

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sözleri mucize gibi olan nazım söyleyici //
mucize söyleyen şair.

Nazm-āver-i mu'ciz-kelimātum ki fesānem
Ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür

nazm-ı bülend-i Muhteşeme:

1. **nazm-ı bülend-i Muhteşeme:-e**

Kaside 4

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Muhteşem-i Kāşānı'nin yüce şiiri.

Luṭfuñ olursa ger suḥan-ı pest-pāyesi
Nazm-ı bülend-i Muhteşeme kesr-i şān virür

nazm-ı bülendümle:

1. **nazm-ı bülendümle:-ü, -m, -le**

Kaside 50

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Yüce şiir // değerli, muhteşem şiir.

Nāmuñı nazm-ı bülendümle çıkardım felege
Ede tā hāzin-i esrār-ı każā naqş-ı hıtām

nazm-ı dil-āvız:

1. **nazm-ı dil-āvız:**

Kaside 9

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Gönül çelen, gönlü cezbeden şiir.

Yā nazm-ı dil-āvız ile bir cüy-ı müselsel
Yā ma'nı-i rengin ile bir lālesitāndur

nazm-ı dil-āvize:

1. **nazm-ı dil-āvize:-e**

Gazel 108

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül çelen, gönlü cezbeden şiir.

Bu nazm-ı dil-āvize daħl eyleyemez hāsidi
Eş'ār degül zırā ilhām-ı Hüdādur bu

nazm-ı dil-firib:

1. **nazm-ı dil-firib:**

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aldatan, gönül büyüleyici şiir.

Her nazm-ı dil-firib ki benden şudür ider
Lafzı cemāl-i şāhid-i ma'nāya ān virür

nazm-ı ğarrāvi:

1. **nazm-ı ğarrāvi:-y, -i**

Kaside 27

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Gösterişli, güzel şiir.

Bi-ħamdi'llāh hüner kadrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medħ eylemek bu nazm-ı ğarrāvi

nazm-ı gevher-bāruña:

1. **nazm-ı gevher-bāruña:-u, -ñ, -a**

Gazel 105

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnci saçan şiir.

Bu şive-i güftāruña bu şi'r-i ma'nidāruña
Bu nazm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suħan

nazm-ı pāki:

1. **nazm-ı pāki:-i**

Kaside 56

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Güzel, saf şiir.

Bu kaşidem ravza-i ħuld-ı ma'ānidür benüm
Nazm-ı pāki āb-ı Kevşer bıkr-i fikri ħür-ı 'in

nazm-ı pākünle:

1. **nazm-ı pākünle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 60

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Güzel, saf şiir.

Kāmkārā sen o ser-ħayl-i ma'ārifsin kim
Nazm-ı pākünle zuhür itdi senüñ şān-ı suħan

nazm-ı renginümi:

1. **nazm-ı renginümi:-ü, -m, -i**

Kaside 31

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Renkli / hoş, güzel şiir.

Nazm-ı renginümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafā-güsteri yāķüt-ı müzāb

nazm-ı selisümde:

1. **nazm-ı selisümde:-ü, -m, -de**

Kaside 54

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Ahenkli ve akıcı şiir.

'Uķde-i reşk ü ħased yok dil-i bī-bākümde
Olmasa nazm-ı selisümde 'aceb mi ta'ķid

nazm-ı umür-ı dest ü dil-i şā'irān olur:

1. **nazm-ı umür-ı dest ü dil-i şā'irān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Şairlerin gönlünün ve elinin işi olmak // şairlerin gönlünün ve kaleminin eseri, şiiri olmak.

Tahrir-i medħ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişün
Nazm-ı umür-ı dest ü dil-i şā'irān olur

nāz-perver:

1. **nāz-perver:**

Kaside 12

Mısra: 33

Naz yapan, nazlı.

Nāz-perver 'āşıkım ser-mest olursam gam degül
Gamze-i hūn-rīz-i sākī pāsbānumdur benüm

2. **nāz-perverdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 40

Naz yapan, nazlı.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i 'İsā-dem
Ki 'adliyle zamān nāzende 'ālem nāz-perverdür

3. **nāz-perver:**

Kaside 38

Mısra: 69

Naz yapan, nazlı.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hırām eyler
Hūmār-ı h^vābdan olmış perīşān tūra vü perçem

nāz-perverlik:

1. **nāz-perverlik:**

Kaside 19

Mısra: 18

Nazlılık, naz etme.

Ne nisbet bunlara Yūsuf-ı ihvānı ki bunlarda
Tefāvūt yok güzelliğe nāz-perverlik berāberdür

ne:

1. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 57

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Ne ra'nā raşş olur el-hağ ol ejderhā-yı 'Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı hırāmānı

2. **ne:**

Kaside 27

Mısra: 37

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Te'āla'llāh ne çāpük-raşş olur ol raşş-ı bī-hemtā
Ki berķ ü bād anufla idemez sür'atde da'vāyı

3. **ne:**

Kaside 33

Mısra: 34

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Dil bağlamazız biz girih-i zūlfine zīrā
Āzādelere kayd-ı ta'alluğ ne belādur

4. **ne:**

Müfret 18

Mısra: 1

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Hey ne 'ādil şahsın ey şah-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād

5. **ne:**

Kaside 13

Mısra: 54

Hangi.

Yegāne şehsüvār-ı eblağ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse feth ü nuşret peyk-i rehvārı

6. **ne:**

Kaside 32

Mısra: 79

Hangi.

Ne söz ki olmaya mazmūn-ı medhūñi müş'ir
Olur hayāli dile irtikāb-ı şuğl-ı zemīm

7. **ne:**

Kaside 38

Mısra: 53

Öyle bir.

Ne çāpük-raşş olur ol Düldül-i sīmurğ-per el-hağ
Ki olmuş 'ālem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

8. **ne:-mış**

Kaside 48

Mısra: 7

Öyle bir.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān güyā-yı ebkem

9. **ne:**

Kaside 27

Mısra: 84

Ne kadar, oldukça.

İrişmez himmet-i tab'-ı bülendim medh-i vālāna
Ne güç memdūh idinmek böyle bir a'lādan a'lāyı

10. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 1

Hangi, nasıl bir.

Ne şüret bağladı seyreyle hūsn-i şun'-ı Yezdānī
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alır 'ağl-ı insānı

11. **ne:**

Kaside 29

Mısra: 110

Nasıl.

Benim o kühken-i Bīsütün-ı ma'nā kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

12. **ne:**

Kaside 48

Mısra: 3

Öyle bir.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aqdes
Ki olmuş kalb-i münşisine mülhem

13. ne:

Kaside 48

Mısra: 5

Öyle bir.

Ne nāme güft ü güy-ı Rūh-ı kıdsi
Ki kılmış 'aql-ı küll anı mütercem

14. ne:

Gazel 132

Mısra: 8

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Rez-duh̄terine sübha-i şad-dāneyi şatup
Şüfî ne yüzüz oldu görünce o yüzüzü

15. ne:

Kaside 17

Mısra: 46

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Yine iştabl-ı şehenshāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

16. ne:

Kaside 19

Mısra: 49

Ne kadar fazla, oldukça çok.

Ne gevherler nişār eyler söze geldükce güyā kim
Dil-i dūr-pāş-ı pūr-emvācı deryā-yı tūvān-gerdür

17. ne:

Kaside 36

Mısra: 51

Hangi.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur gāzāle hem-āgūş-ı nerre-şir-i ücem

18. ne:

Kaside 30

Mısra: 111

Nasıl, öyle bir.

Ne āteş içre ki bir şāh-ı huşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

19. ne:

Kaside 30

Mısra: 131

Herhangi.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Hāq reh-nümā-yı āsānī

20. ne:

Kaside 48

Mısra: 19

Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne hālet ne eğer var
Raḥīk-i feyż-i mazmūnında bilmem

21. ne:

Kaside 48

Mısra: 19

Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne hālet ne eğer var
Raḥīk-i feyż-i mazmūnında bilmem

22. ne:

Kaside 48

Mısra: 19

Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne hālet ne eğer var
Raḥīk-i feyż-i mazmūnında bilmem

23. ne:

Kaside 24

Mısra: 16

Nasıl bir.

Sen eğer dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde kalur küşe-i dāmān-ı felek

24. nedür:-dür

Gazel 118

Mısra: 2

Ne, soru zamiri.

Biñ nāfe mi var her ḥam-ı zūlf-i siyehūñde
Bu büy-ı dil-āvīz nedür ḥāk-i rehūñde

25. nedür:-dür

Kaside 9

Mısra: 13

Ne, soru zamiri.

Bu demde nedür biñ yaşamak ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

26. nedür:-dür

Kaside 15

Mısra: 51

Ne, soru zamiri.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naqd u selem

27. nedür:-dür

Kaside 15

Mısra: 51

Ne, soru zamiri.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naqd u selem

28. **nedür:-dür**

Kaside 15

Mısra: 52

Ne, soru zamiri.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luţf eylemek zîrâ nedür yanında bir nakd u selem

29. **ne:**

Kaside 24

Mısra: 22

Ne, soru zamiri.

Âh tursun hele şemşîr-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

30. **ne:**

Kaside 24

Mısra: 31

Ne, soru zamiri.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Hamdüli'llâh degilüm düşmen-i nâdân-ı felek

31. **nedür:-dür**

Kaside 24

Mısra: 1

Ne, soru zamiri.

Nedür ehl-i dile bu cevri firâvân-ı felek
Alıver dâdımız ey dâver-i devrân-ı felek

32. **nedür:-dür**

Kaside 26

Mısra: 6

Ne, soru zamiri.

Kişver-i Çine mi düşdi güzerün
Yâ nedür bu nefes-i nâfe-şemim

33. **nedür:-dür**

Kaside 32

Mısra: 1

Ne, soru zamiri.

Nedür bu feyz-i cihân-gir u bu neşât-ı 'amim
Meger açıldı der-i luţf-ı kirdgâr-ı kerim

34. **nedür:-dür**

Kaside 39

Mısra: 75

Ne, soru zamiri.

Bâ'ış-i kine nedür ehl-i kemâle bilmem
Müdde'âsından olaydım felegün âh habir

35. **ne:**

Kaside 44

Mısra: 66

Ne, soru zamiri.

Çuvvet-i tab'umı medhünde olan 'aczümi gör
Bilesin tâ ne imiş şu'bede-i Mevlâyı

36. **nedür:-dür**

Kaside 44

Mısra: 94

Ne, soru zamiri.

Güni günden yig ola devlet ile şihhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i ğam-ı ferdâyı

37. **nedür:-dür**

Kaside 45

Mısra: 86

Ne, soru zamiri.

Kimünle söyleşelüm yâ kimünle ceng idelüm
Hudâ bilür ki nedir bunda hikmet-i Bâri

38. **ne:**

Kaside 50

Mısra: 34

Ne, soru zamiri.

Mest olup râzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhâm

39. **nedür:-dür**

Kaside 53

Mısra: 27

Ne, soru zamiri.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sirde mirrih u zuhal

40. **nedür:-dür**

Kaside 62

Mısra: 47

Ne, soru zamiri.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gazel
Maqbül imiş gerçi ezel herkes görürmüş müstehab

41. **nedür:-dür**

Müseddes 1

Mısra: 20

Ne, soru zamiri.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

42. **nesin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Ne, soru zamiri.

Âbsın ma'nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammâ nesin

43. **ne:**

Gazel 108

Mısra: 1
Nasıl.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne şafādur bu

44. ne:
Kaside 29
Mısra: 103
Öyle bir.

Ne himmet eyleyeyim ‘ahdüm üzre medhūne gör
Ne āşinā kıla reşk itmedük cihānda ne yād

45. ne:
Kaside 47
Mısra: 51
Öyle bir.

Ne leşker kim aña serdār-ı ‘azmi ola ser-‘asker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u kıahr-ı a‘dādur

46. ne:
Gazel 46
Mısra: 14
Nasıl, öyle bir.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcağ süklet-i yārān ne belādur

47. ne:
Kaside 31
Mısra: 52
Nasıl, öyle bir.

Ol ki bir küşesidür bāgeh-i rif‘atinūñ
Bu ne evyān-ı mu‘allā-yı zer-endūde- kıbāb

48. ne:
Müseddes 1
Mısra: 1
Nasıl, öyle bir.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Ta‘aqqul idemem ‘ālemde her pinhān u peydāyī

49. ne:
Kaside 20
Mısra: 75
Neden, niçin.

Bi- ḥamdi’llāh bilür şāh-ı cihān kıadrūñ ne ğam yersin
Ne lāf eyleirse itsin i‘tikādınca o bātıl ḥar

50. ne:
Gazel 101
Mısra: 5
Ne, hangi şey, neyi.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

51. ne:
Kaside 27
Mısra: 81
Nasıl bir, öyle bir.

Ne ‘ālem mihrisün sen kim ḥılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka mağribden çıkup tığ-ı mücellāyī

52. ne:
Kaside 20
Mısra: 69
Nasıl bir, ne türlü.

Ne siḥr itdūñ yine sözde hezār aḥsente ey Nef ī
Senūñ gibi ‘aceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

53. ne:
Kaside 43
Mısra: 79
Nasıl bir, ne türlü.

Ne siḥr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bī-nażirūñde
Hele ṭab‘um biraz evşāfa olsun i‘tiyād üzre

54. ne:
Gazel 22
Mısra: 4
Nasıl bir.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

55. ne:
Gazel 60
Mısra: 3
Nasıl bir.

Bilmem ne füsün eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsime vü āşūfte-nümāyız

56. ne:
Kaside 40
Mısra: 91
Nasıl bir.

Der gören reşḥa-i ḥāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erķam

57. ne:
Kaside 47
Mısra: 76
Nasıl bir.

Demek güç saklamak güç ğamzedem ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ‘aşkı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

58. ne:
Kaside 47
Mısra: 108
Nasıl bir.

Keremde güç seni ta'rif ammâ ruḥşat olursa
Suḥanda bende-i vaṣṣâfuñı gör ne temâşâdur

59. ne:

Kaside 49

Mısra: 90

Nasıl bir.

Geçer bir tiri biñ dilden bulaşmaz kana peykânı
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i ḥün-ḥ'ârı

60. ne:

Kaside 49

Mısra: 101

Ne, nereden, nasıl.

Suḥan kâlâ-yı fâḥirdür ne bilsün her denî ḳadrin
Bu cinsün ḥ'âce-i ḥüsn-i ḳabülündür ḥaridârı

61. ne:

Gazel 4

Mısra: 3

Nasıl bir, ne kadar çok.

Ne feyz alur sıfâl-i bâdeden pîr-i muḡân bilse
Çekerdi reşkten ḳandille Şeyḥü'l-ḥarem şahbâ

62. ne:

Gazel 5

Mısra: 1

Ne kadar çok, ne büyük.

Ġamze dil-düz olıcaḳ nâz u teḡâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcaḳ nâza taḥammûl ne belâ

63. ne:

Gazel 5

Mısra: 2

Ne kadar çok, ne büyük.

Ġamze dil-düz olıcaḳ nâz u teḡâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcaḳ nâza taḥammûl ne belâ

64. ne:

Gazel 5

Mısra: 4

Ne kadar çok, ne büyük.

Çîn-i ebrüya taḥammûl idemezken 'âşık
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kâkül ne belâ

65. ne:

Gazel 5

Mısra: 6

Ne kadar çok, ne büyük.

Ṭurralar gökde ḥümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için ḥâke tenezzül ne belâ

66. ne:

Gazel 5

Mısra: 8

Ne kadar çok, ne büyük.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

67. ne:

Gazel 5

Mısra: 10

Ne kadar çok, ne büyük.

'Âşıkâ nâlesi eglence yiter ey Nef'î
Naḡme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belâ

68. ne:

Gazel 6

Mısra: 9

Neden, niçin.

'Uşşâkı niçün kırmaz ḡamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tıḡı mestâne degül mi yâ

69. ne:

Kaside 31

Mısra: 33

Neden, niçin.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña ta'accüb iderin
Bu ḳadar olmuş iken pûte-i gerdün pür-tâb

70. ne:

Gazel 19

Mısra: 7

Hangi şey.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pâk itdi ḥarîm-i dili cârüb-ı maḥabbet

71. ne:

Gazel 26

Mısra: 4

Hangi şey.

Âşüb-ı dil ü cân olıcaḳ ḡamze-i sâķı
Mestâne ne işlerse şorulmaz ḡüneḥ-i mest

72. ne:

Kaside 47

Mısra: 49

Öyle bir.

Ne kişver kim aña 'adli niḡebân ola ol yerde
Ġazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

73. ne:

Gazel 35

Mısra: 5

Hangi.

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳâmetüñi görmesem kıyâmet olur

74. ne:

Gazel 35

Mısra: 6

Hangi.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

75. ne:

Kaside 24

Mısra: 85

Hangi, nasıl.

Hayr eger şer ne medâr üzre olursa dâ'ir
Fevrî 'aksine döner re'y-i peşimân-ı felek

76. ne:

Gazel 35

Mısra: 12

Hangi.

Nedür bu tãli' ile derdi Nef'î-i zâruñ
Ne şühî sevse mülâyim didükce âfet olur

77. ne:

Gazel 45

Mısra: 9

Ne büyük, öyle bir.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef'î
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilir

78. ne:

Gazel 73

Mısra: 9

Nice, ne çok, pek çok.

Ne mazmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı hâş u tãze icâd itdüğün görsek

79. ne:

Gazel 73

Mısra: 9

Nice, ne çok, pek çok.

Ne mazmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı hâş u tãze icâd itdüğün görsek

80. ne:

Gazel 133

Mısra: 8

Nice, ne çok, pek çok.

Cân virür 'âşık-ı dil-ğastelere gerçi lebi
Ne gönüller alır ammâ göz ucıyla nigehi

81. ne:

Müfret 9

Mısra: 1

Nice, ne çok, pek çok.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

82. ne:

Gazel 78

Mısra: 1

Her ne.

Tüñ-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarh ile söyleşemem âyinesi şâf degül

83. ne:

Kaside 47

Mısra: 42

Her ne.

Müsâ'id ol kadar ahkâmına te'yid-i Yezdânî
Ki ne emr eylese çarha hemân mevķüf-ı imâdur

84. ne:

Kaside 50

Mısra: 133

Her ne.

Şâ'ir-i nâdire-güyüm ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostu bî-tevriye vü bî-ihâm

85. ne:

Kaside 37

Mısra: 67

Öyle bir.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'şası çarh-ı dü- rengi yek reng

86. ne:

Kaside 37

Mısra: 69

Öyle bir.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

87. ne:

Gazel 91

Mısra: 13

Her ne.

Câna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef'î
Lezzet-i vuşlat için fırkat-i yâri çekemem

88. ne:

Gazel 121

Mısra: 2

Ne, soru zamiri.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

89. ne:

Kaside 9

Mısra: 5
Ne, soru zamiri.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde turup cām-ı hilāle nigerāndur

90. **ne:**
Kaside 9
Mısra: 29
Ne, soru zamiri.

Güş et ne dir ol rind-i Mesihā-dem-i ma'nā
Kim reşha-i kilki suhane rüh-ı revāndur

91. **ne:**
Kaside 18
Mısra: 68
Her ne, hangi şey.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazhar
Gülerdi goncalar ne söylese tūfi-i güyāya

92. **ne:**
Kaside 25
Mısra: 94
Ne, soru zamiri.

Aña da kāfidür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

93. **ne:**
Kaside 26
Mısra: 77
Ne, soru zamiri.

Ne dise medhūñe lāyıkdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazım

94. **ne:**
Kaside 32
Mısra: 39
Her ne.

Vezir-i şah-ı cihān kim ne emr iderse olur
Çazā rızāyile fermān-ı hükmine teslim

95. **ne:**
Kaside 35
Mısra: 3
Her ne.

Ne dedimse sözümi tutdı sipihr-i hod-re'y
Ne murād itdüm ise virdi Hudā-yı müte'āl

96. **ne:**
Kaside 38
Mısra: 9
Her ne.

Ne fevt eylerse esbāb-ı şafādan devr-i çarh-ı dūn
Çazā hüsn-i tedārikle telāfi itmede her dem

97. **ne:**
Kaside 47
Mısra: 125
Ne, soru zamiri.

Bana āmī diyen bātil ne herze yer köpek cāhil
Ebedde ol daḡi zu'munca şāhib-ṭab' u mollādur

98. **ne:**
Kaside 53
Mısra: 41
Her ne, hangi şey.

Ol ki aḡkām-ı kaderden ne olursa zāhir
Naḡşı mir'āt-ı zamirinde görünür evvel

99. **ne:**
Gazel 47
Mısra: 2
Her ne.

Seni hüsn ile gāyet bī-nazir ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḡaḡkıñda sultānım güzel dirler

100. **ne:**
Gazel 94
Mısra: 11
Her ne.

İhtiyār elde degül şūfi ne derseñ de baña
Severim ḡaşılı ol rüh-ı revānı severim

101. **ne:**
Kaside 53
Mısra: 43
Her ne.

Ol ki etvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürtür 'aḡsine ol an ḡomaz anı mühmel

102. **ne:**
Kaside 51
Mısra: 73
Deḡil.

Ne kalem bir büt-i ra'nā ki ḡıramān olsa
Zir-i pāyında kılar zülf-i siyāhın derhem

103. **ne:**
Gazel 100
Mısra: 10
Öyle bir, o derece.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef'ī
Ne cevāhir dökülür kilik-i dür-efşānından

104. **ne:**
Gazel 108
Mısra: 2
Nasıl.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne şafādur bu

105. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 1

Nasıl, öyle bir.

Vuşlat hevesin қо ğam-ı hicrān ne belādur
Var t̄alib-i derd ol yūri dermān ne belādur

106. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 2

Nasıl, öyle bir.

Vuşlat hevesin қо ğam-ı hicrān ne belādur
Var t̄alib-i derd ol yūri dermān ne belādur

107. **ne:**

Gazel 103

Mısra: 7

Nasıl, öyle bir.

Cānbāz gibi gör ne mu'allaklar atar dil
Bir kerre hele turra-i piçānuña düşsün

108. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 4

Nasıl.

Dā'im t̄olaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol 'āfet-i devrān ne belādur

109. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 6

Nasıl.

Āh itmemege çāre mi var 'āşık-ı bī-tāb
Ĥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

110. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 8

Nasıl bir.

Cem'iyet-i hātır mı kalur 'āşık olunca
İllā ğam-ı gīsū-yı perişān ne belādur

111. **ne:**

Kaside 32

Mısra: 76

Nasıl, ne kadar.

Yā şimdi ĥidmet-i vaşf-ı cemil- zātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ĥudā-yı 'alim

112. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 10

Nasıl.

Dünyāyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cādū midur ol ğamze-i fettān ne belādur

113. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 12

Nasıl.

Göz ĥabsine şaldı dili mestāne nigeħle
Bir gūşede mey-ĥāne vü zindān ne belādur

114. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 16

Hayli, oldukça fazla.

Var ĥāk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbāb-ı dile ğayret-i akrān ne belādur

115. **ne:**

Gazel 46

Mısra: 18

Hayli, oldukça fazla.

Nef'î sözünü vird-i zebān eyledi 'ālem
Şimden girü yā defter ü divān ne belādur

116. **ne:**

Gazel 34

Mısra: 3

Öyle bir.

Ne ğamze qahramān-ı kişver-ārā-yı melāħat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ şaf şaf sipāhidur

117. **ne:**

Kaside 5

Mısra: 45

Öyle bir.

Ne deryā kim nesim-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferĥadān üzre

118. **ne:**

Kaside 5

Mısra: 47

Öyle bir.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alur ĥāki
Biter toĥm-ı şerer luţf-ı hevāsından duĥān üzre

119. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 33

Öyle bir.

Ne şāhenşeh serir-ārā-yı divān-ĥāne-i 'ālem
Ne şāhenşeh bisāt-endāz-ı evreng-i Süleymānī

120. **ne:**

Kaside 11

Mısra: 34

Öyle bir.

Ne şahenşeh serir-ārā-yı divān-hāne-i 'ālem
Ne şahenşeh bisāt-endāz-ı evreng-i Süleymānī

121. **ne:**

Kaside 13

Mısra: 27

Öyle bir.

Ne büstān reşk-i feyz-ābād-ı Firdevs-i ma'ānī kim
Leb-i dil-berden a'lā meyve-i şirīn-i eşcārī

122. **ne:**

Kaside 13

Mısra: 49

Öyle bir.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı hūsn-i hūlk u etvārī

123. **ne:**

Kaside 13

Mısra: 51

Öyle bir.

Ne şeh şahenşeh-i şahib-kırān-ı maşrık u mağrib
Ki tutdı 'ālemi gün gibi berķ-i tūğ-ı peykārī

124. **ne:**

Kaside 19

Mısra: 39

Öyle bir.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i 'İsā-dem
Ki 'adliyle zamān nāzende 'ālem nāz-perverdūr

125. **ne:**

Kaside 20

Mısra: 49

Öyle bir.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaşşāf-ı sihir-sāza
Ki memdūhı ola zātuñ gibi bir nüktedān-server

126. **ne:**

Kaside 21

Mısra: 15

Öyle bir.

Ne şeh şehenşeh-i şahib-kırān-ı heft-iḳlīm
Ki tutdı 'ālemi tuğrā-yı feth ile nāmı

127. **ne:**

Kaside 21

Mısra: 51

Öyle bir.

Ne tevsen āteş-i çāpūk-'inān ki tek тұрмаз
Direng itdūgi dem jıve gibi endāmı

128. **ne:**

Kaside 21

Mısra: 53

Öyle bir.

Ne āteş āb-ı ḫayāt-ı revān ki taşvirin
Yazınca lerze tutar elde kilik-i ressamı

129. **ne:**

Kaside 27

Mısra: 3

Öyle bir.

Ne pāşā Rüstem-i şahib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki darbi teng ider a'dāya bu meydān-ı pehnāyı

130. **ne:**

Kaside 27

Mısra: 5

Öyle bir.

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı maṭla'-ı nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyāyı

131. **ne:**

Kaside 30

Mısra: 1

Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki hūsn-i beyān-ı 'unvānı
İder güşāde dil ü ṭab'-ı müstemendāmı

132. **ne:**

Kaside 30

Mısra: 3

Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḫīķ-ı mażmūnı
Virür mülāḫazaya bir neşāt-ı rūḫānī

133. **ne:**

Kaside 30

Mısra: 5

Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki feyz-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmi'a-i cāna āb-ı ḫayvānı

134. **ne:**

Kaside 34

Mısra: 59

Öyle bir.

Ne kişver kim aña ḫıfzı niğebān ola ol yerde
İder perverde şahin beyza-i güncişk ü 'uşfūrı

135. **ne:**

Gazel 51

Mısra: 3

Nasıl, ne şekilde, ne tür.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Kaldı hayrette ‘aceb bī-çāre dūşdı gōnlümüz

136. **ne:**

Gazel 74

Mısra: 9

Öyle bir, oldukça, o kadar çok.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef’i k’olur dā’im
Kalem cādū-yı ‘Īsā-dem suġan hem şūġ u hem nāzik

137. **nedür:-dür**

Gazel 77

Mısra: 10

Nasıl bir şey.

Her dilden olur āb-ı muşaffā gibi cārī
Ey Nef’i nedür sende bu pākīze-suġanlık

138. **nedür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 5

Nasıl bir şey.

Nedür ol şīve-i refāt ile ol peyker-i mehzūn
Gören ġayrān kalur āsar-ı şun’-ı Ĥaġġ Te’ālāya

139. **nedür:-dür**

Kaside 36

Mısra: 60

Nasıl bir şey.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilūñ çekdüġi ‘azāb ü elem

140. **ne:**

Gazel 95

Mısra: 6

Ne, soru zamiri.

‘Ādet itdi dil-i dīvāne muġabbet resmin
N’eyleyim çāre ne mu’tādī taġyīr idemem

141. **ne:**

Gazel 131

Mısra: 3

Ne kadar fazla, oldukça çok.

El-ġaġ ne sitemkār olur ol ġamze-i ġūnī
Ammā ne ġoş-āyendedür aġlāġ-ı girişme

142. **ne:**

Gazel 131

Mısra: 4

Ne kadar fazla, oldukça çok.

El-ġaġ ne sitemkār olur ol ġamze-i ġūnī
Ammā ne ġoş-āyendedür aġlāġ-ı girişme

143. **ne:**

Kaside 20

Mısra: 76

Her ne.

Bi- ġamdi’llāġ bilür şāġ-ı cihān ġadrūñ ne gam yersin
Ne lāf eylerse itsin i’tiġādınca o bātıl ġar

144. **nemüz:-müz**

Kaside 10

Mısra: 105

Ne, soru zamiri.

Ġavgā-yı suġandir bu fāziletde nemüz var
Fāzīl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

145. **ne:**

Kaside 10

Mısra: 111

Hangi şey, her ne.

Ĥaġġumda ne dirlerse o ġüne süfehānuñ
Āşār-ı ŗabī’atlerine kim nazar eyler

146. **ne:**

Kaside 20

Mısra: 86

Hangi şey, her ne.

Vücūdiyla şeref kesb ide dīvān-ġāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maġkūm u fermān-ber

147. **ne:**

Kaside 17

Mısra: 3

Deġil.

Ne şabā şā’iġa dirsem yaraşır sür’atde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

148. **ne:**

Kaside 9

Mısra: 3

Neden, niçin.

Mestān-ı ġarābāta şalādur ne ŗururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

149. **ne:**

Kaside 30

Mısra: 31

Deġil.

Ne Āşaf efser-i Dārāya mālīk Īskender
Ki ŗutdı ‘ālemi dārāt-ı şevket ü şānı

150. **ne:**

Kaside 34

Mısra: 93

Hangi, nasıl bir.

Ne kâr-ı müşkili düşse umûr-ı dîn ü devletde
Düşse maqbûl-ı şahensâh-ı 'âlem sa'y-ı meşkûrî

151. **ne:**

Kaside 7
Mısra: 77
Hangi.

Ne gülistâne güzâr eylese bir demde ider
Çonca vü lâlesini aḡker-i süzân-ı caḡim

152. **ne:**

Gazel 29
Mısra: 7
Her ne.

Yâr eger 'âşık ne eylese muḡabbet iktizâ
Etmemek olur maḡallinde ânî izhâr güç

153. **ne:**

Gazel 43
Mısra: 3
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Böyle şûḡa mübtelâ olmak ne güç 'âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şîvekâra nâz ider

154. **nedür:-dür**

Gazel 35
Mısra: 11
Ne soru zamiri.

Nedür bu tâlî' ile derdi Nef'î-i zârûñ
Ne şûḡı sevse mülâyim didükce âfet olur

155. **ne:**

Kaside 39
Mısra: 91
Nereden, nasıl.

Ne bilür ḡadrümi erbâb-ı ma'ânî vü beyân
Sözümü 'Ârifibi'l-lâh ider ancak tefsîr

156. **ne:**

Gazel 25
Mısra: 7
Nereden, nasıl.

Şûfî ne bilür ḡadrini zevḡ-i mey-i nâbuñ
Bilseydi ger olurdu hemân ḡâk-i reh-i mest

157. **ne:**

Kaside 9
Mısra: 99
Nereden, nasıl.

Devrân ne bilür ḡadr-i dür-i nazmumu zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

ne 'aceb:

1. **ne 'aceb:**

Kaside 23
Mısra: 71
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Virsem ne 'aceb ḡükmini ger medḡ ile hicvüñ
Âdemdür olan mazḡar-ı ḡayr ü şer-i 'âlem

2. **ne 'aceb:**

Kaside 30
Mısra: 95
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Kerem degül bu kerâmetdür eylese ne 'aceb
Kelâmumu dür iken gevher-i Bedaḡşânî

3. **ne 'aceb:**

Gazel 49
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz // uygundur.

Dense ne 'aceb ḡab'umuza baḡr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-ḡâlet ü cür'a gibi pestiz

4. **ne 'aceb:**

Gazel 55
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Tırsak ne 'aceb ger şaf-ı müjgâna muḡâbil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

5. **ne 'aceb:**

Kaside 54
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar tuhaf.

Ne 'aceb döndü murâd üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvâfiḡ felege emr-i ba'id

6. **ne 'aceb:**

Kaside 41
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Molla ne 'aceb bilmese ammâ bu 'acebdür
Hiç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

7. **ne 'aceb:**

Kaside 39
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

ḡayradur niyyeti endîşe-i pâkin ne 'aceb
Düşse tedbirine elbette muvâfiḡ taḡdîr

8. ne 'aceb:

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şaşılır mı, şaşılmaz.

Ne 'aceb kendi de ger dâma giriftâr olsa
Dilleri dâne vü zülfini kemend itdi şabâ

9. ne 'aceb:

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şaşılır mı, şaşılmaz.

Şüfî degülüm rind-i harâbâti-i 'aşkum
Nef'î gibi olsam ne 'aceb hâk-i reh-i mest

ne bilür:

1. ne bilür:

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nereden bilsin, bilmez.

Mecnûn ne bilür kâ'ide-i nâz u niyâzı
'Âşık mı şanur kendin o meczûb-ı ma'habbet

2. ne bilür:

Kaside 50

Mısra: 143

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nereden bilsin, bilemez.

Ne bilür zevk-i suhan n'eydüğün olursa Mesîh
Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm

ne cânı var:

1. ne cânı var:

Kaside 43

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Gücü yetmemek, bir işi yapabilmek için
yeterince kabiliyetli olmamak.*

Zihî şahib-serîr-i ma'delet kim bîm-i kahrıyla
Ne cânı var ki devründe ola fitne fesâd üzre

ne cânı var ki:

1. ne cânı var ki:

Kaside 29

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gücü yetmez ki.

Ne cânı var ki zamânında kimsenün döke kan
Meger ki sıhhat-ı cism-i 'alîl için faşşâd

ne çäre:

1. ne çäre:

Kaside 45

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında
kullanılan bir söz.*

Ne çäre devr ideli rûzgâr-ı dün-perver
Hemîşe böyledür ehl-i dilûn ser ü kârî

2. ne çäre:

Müseddes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında
kullanılan bir söz.*

Gönül âlüfte cân âşüfte ben hayretdeyim muhkem
Belâ-yı 'aşk ile kaldım ne çäre n'eyleyim bilmem

3. ne çäre:

Kaside 23

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında
kullanılan bir söz.*

Harlikden eser kıomamış ammâ ki ne çäre
Feyyâz-ı ezel müciz-i küll maşdar-ı 'âlem

4. ne çäre:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında
kullanılan bir söz.*

Hem-dem ister gönül ne çäre dilûn
Kimse ne hâkimi ne şahıdur

ne dem:

1. ne dem:

Kaside 40

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i hulkı ne dem olsa perişân-perçem

2. ne dem:

Kaside 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Hışmı bir meretebe kim olsa ne dem germ-‘itâb
Eridür şu gibi tâb-ı nazarı sindânı

3. **ne dem:**

Kaside 17

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırâm
Şanki reftâra gelür bir şanem-i sürh-ķabâ

4. **ne dem:**

Kaside 17

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Cilve itdükce ne dem olsa perişân-kâkûl
Pür olur nûkhet-i müşkiyle girîbân-ı hevâ

5. **ne dem:**

Kaside 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Nürdan bâl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zîn-püş-ı serâserle ne dem cilve-nümâ

6. **ne dem:**

Kaside 17

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı bülend
Şanki reftâre gelür hışm ile bir ejderhâ

7. **ne dem:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman.

Şaf çekse ne dem sütür-ı hıttuñ
Ey şaf-der-i rezmgâh-ı ma'nâ

8. **ne dem:**

Kaside 18

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman ki, her ne zaman.

Aña hür u melek dadı vü lâla olmağa hâzır
Ne dem muhtâc olursa hîdmet-i dadı vü lâlâya

ne dem ki:

1. **ne dem ki:**

Kaside 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman ki, her ne zaman.

Ėamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hün-feşân olur
'Uşşâķ-ı dil-figâra ecel mihrîbân olur

2. **ne dem ki:**

Kaside 29

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman ki, her ne zaman.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîğ-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adûya semend-i dîv-nîjâd

ne dem kim:

1. **ne dem kim:**

Kaside 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne zaman ki.

Ne dem kim nâz ile cevân idüp meyl-i hırâm eyler
Döner bir dil-rübâ-yı al- püş-ı hûb-sîmâya

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**

Kaside 5

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar.

Ne deñlü da 'vi-i nazm eylesem zîrâ ne mümkindür
Ki haķ iğbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

2. **ne deñlü:**

Kaside 21

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar.

Belâ budur ki ne deñlü ferîd-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın hasûd-ı hokkâmı

3. **ne deñlü:**

Kaside 22

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar.

O çâpük-şeh-süvâr-ı 'arşa-i devrân ki râm eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarh-ı sebük-tâzı

4. **ne deñlü:**

Kaside 22

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez gamzeden yine
Odur vār ise zīrā ‘aşıkuñ bir maħrem-i rāzı

5. **ne deñlü:**

Kaside 45

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endişe
Ne deñlü raħş-ı hayāle virürse mişvārı

6. **ne deñlü:**

Müseddes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ne deñlü ‘aql u fikr eylerse teklif-i temāşâyı
Gözüm dünyâyı görmez görmeseñ cām-ı muşaffâyı

7. **ne deñlü:**

Kaside 11

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Süvār oldukça taşvirinde ‘âcizdür muşavvirler
Ne deñlü dikķat eylerse eger Bihzād eger Mānı

8. **ne deñlü:**

Kaside 22

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

O sultān-ı ‘azīmü’l-ķadr ü ħākān-ı bülend-efser
Ki lāyıkdur ne deñlü rüzgār eylerse i’zāzı

9. **ne deñlü:**

Kaside 45

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Zamān-ı ma‘deletinde keminden çıkamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

10. **ne deñlü:**

Kaside 43

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne şekilde.

Ĥaķıķat böyledir ammā ne deñlü medħ idersem de
Olur işbāt-ı ĥaķ güç Āşaf-ı vālā-nihād üzre

11. **ne deñlü:**

Kaside 29

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar, ne ölçüde.

Olur ne kimse ne deñlü sa‘ādete fā‘iz
Görür ne kimse metā‘-ı keselde böyle kesād

ne fā‘ide:

1. **ne fā‘ide:**

Kaside 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne fayda, ne yazık ki, malesef.

Bu iķtidār-ı tab‘ ile ammā ne fā‘ide
Sermāye-i taşavvuruma ğam ziyān virür

ne gün:

1. **ne gün:**

Kaside 62

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi gün // ne zaman.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

ne güne:

1. **ne güne:**

Kaside 43

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasıl.

Ne güne eyledi gör yine icrā ĥükm-i idrākin
Ola gündün güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

ne hāl ise:

1. **ne hāl ise:**

Kaside 36

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasıl bir durumdaysa // durum ne ise.

Ki sen mużaffer olursañ ne hāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muħkem

2. **ne hāl ise:**

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasıl bir durum ise, ne kadar kötü de olsa.

Nef‘i çekerdı bār-ı belāñı ne hāl ise
Öldürdüñ ol fakīri de nāz u ‘itāb ile

ne kadar:

1. ne kadar:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne ölçüde.

Ġamzeñ ne kadar olsa niyâz itmege bâ'is
Âhum olur ol meretebe nâz itmege bâ'is

2. ne kadar:

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // Ne kadar çok.

Söyleşür ğamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa ğam-ı 'aşk ile sersem 'âşık

3. ne kadar:

Kaside 26

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Mesned-ârâ-yı mükerrerem ki maħal
Ne kadar itse zamâne tekrîm

4. ne kadar:

Kaside 35

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger taħrîre
Ne kadar eylese endîšem eger isti'câl

5. ne kadar:

Kaside 7

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne ölçüde.

Çeke mazmûnını fehm itmede bir nükte-şinâs
Ne kadar diġkat iderse o kadar renc-i elîm

6. ne kadar:

Kaside 41

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar.

El-minnetü li'llâh ki yoġdur hele 'aczüm
Olsa ne kadar ħaşmum eşirrâ-yı zamâne

7. ne kadar:

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne ölçüde.

Kendimüzden ne kadar bî-ħaber itse bizi 'aşk
Ol kadar zevġ-i ğam-ı firġati idrâk ideriz

8. ne kadar:

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Vâ'iz ne kadar kevşer ü ħür añsa uzatsa
Olmaz mey ü maħbübdan el-kışşa ferâġum

9. ne kadar:

Kaside 17

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

O Celâlî Yaġuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

10. ne kadar:

Kaside 26

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Var kıyâs it ne kadar rüşendür
Görmedim ta bu kadar feyz-i 'amîm

11. ne kadar:

Kaside 39

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar çok.

Alayın mışķala-i ħâme-i medġûñ elîme
Ne kadar olmuş ise miġnet ile jeng-pezir

12. ne kadar:

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne kadar nâzik ü nerm olsa nigârî sevmem
Ne kadar âfet-i cân olsa cevânî severim

13. ne kadar:

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne kadar nâzik ü nerm olsa nigârî sevmem
Ne kadar âfet-i cân olsa cevânî severim

14. ne kadar:

Kaside 7

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Bıkr-i ma'nā daḥi bir ṭab'a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruḥ-ı endişesi 'arz-ı zer ü sîm

15. ne kadar:

Kaside 31

Mısra: 123

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Benüm ol nâdire gavvâş ki olsa ne kadar
Baḥr-ı endişe 'amîk u dür-i ma'nâ kem-yâb

16. ne kadar:

Kaside 40

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne kadar da 'vi-i nazm eyler isem zu'mumca
Olurin zâtuñı ta'rife gelince mülzem

17. ne kadar:

Kaside 46

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Açılır göñli temâşa idenüñ elbette
Ne kadar olsa ğam-ı dehr ile dil-teng ü hazîn

18. ne kadar:

Kaside 57

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Bir mühendis yine fark eylemez noḡşânuñ
Ne kadar fenn-i mesâhatda olursa mümtâz

19. ne kadar:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne kadar var ise cihânda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrâz

20. ne kadar:

Kaside 10

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi miktarda, ne ölçüde.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzik olursa
Daḥli aña erbâb-ı ḥased ol kadar eyler

21. ne kadar:

Kaside 23

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi miktarda, ne ölçüde.

Hep tuḥfe-i güftârum için Rûma gelürler
Hâlâ ne kadar var ise sūdâger-i 'âlem

ne lâzım:

1. ne lâzım:

Kaside 11

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lazım değil, gerekmez.

Sözüm şâhid yeter işbât-ı isti'dâd için baña
Ne lâzım dâm-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Qur'ânı

2. ne lâzım:

Kaside 14

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lazım değil, gerekmez.

'Âlemi teşhîr için ḥâtem ne lâzım ṭab'uma
Ben Süleymân-ı ḥayâlüm n'eyleyin engüşteri

3. ne lâzım:

Kaside 21

Mısra: 86

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lazım değil, gerekmez.

Gelince tîğ-ı zebânıyla ḥod mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i'lâmı

4. ne lâzım:

Kaside 27

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lazım değil, gerekmez.

Bi-ḥamdi'llâh hüner ḡadrin bilür bir zât-ı kâmilin
Ne lâzım ben ögüp medḡ eylemek bu nazm-ı ğarrâyı

5. ne lâzım:

Kaside 40

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lazım değil, gerekmez.

Söz tamâm oldu ne lâzım bu güzâf ey Nef'i
Saña şimden girü şidḡ ile du'âdur elzem

ne miḡdâr:

1. ne miḡdâr:

Kaside 10

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar, ne denli.

Ta'bir idemem ṭıynet-i pâkindeki luṭfi
Gör ḡâşiyet-i feyzi ne miḡdâr eḡer eyler

ne mümkün:

1. **ne mümkün:**

Kaside 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ķāfiye teng oldu āgāz-ı du`ā itsem n`ola
Gerçi zabı itmek ne mümkün hāme-i çāpük-revi

2. **ne mümkün:**

Kaside 11

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi zī-kıymet güher
bulmağ
Ķazanlar tıŧe-i endiŧesiyle kān-ı imkānı

3. **ne mümkün:**

Kaside 18

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne mümkün medh-i ŧāhenŧāh u ŧehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyz-i enfās-ı Mesīhāya

4. **ne mümkün:**

Kaside 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne mümkün eylemek hağ üzre ŧükr-i luğf-ı Mevlāyı
Ki destür eyledi ŧāh-ı cihāna böyle pāŧāyı

5. **ne mümkün:**

Kaside 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne mümkün böyle bir `ālī-binā bir dağı ger olsa
Ķazā mi`mārı Sidre nerdübānı çarğ müzdürü

ne mümkündür:

1. **ne mümkündür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne deñlü da`vi-i nazm eylesem zīrā ne mümkündür
Ki hağ iŧbāt idem medh ile ŧāh-ı nüktedān üzre

2. **ne mümkündür:-dür**

Kaside 20

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Bunuñ ŧükrin edā itmek ne mümkündür murādımca
Meger imdād ide rüh-ı kerīmü`ŧ-ŧān-ı Peyğam-ber

3. **ne mümkündür:-dür**

Kaside 38

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ne mümkündür ŧenāñı i`tiğādımca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma`nī-i mülhem

4. **ne mümkündür:-dür**

Kaside 61

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Bağt-ı bīdāruñ ne mümkündür ki meyl-i ħ`āb ide
Gerçi her ŧeb çarğ ider hāzır munağkaŧ cāme- ħ`āb

5. **ne mümkündür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mümkün değil.

Ķalāŧ olmak ne mümkündür dime zinhār o mağbesden
Hemān mevğūf-ı ħüsn-i iltifāt-ı pādiŧāhidür

ne ne:

1. **ne ne:**

Kaside 11

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

"ne...ne..." bağlacı.

Ben ol Vaŧŧāf-ı `ahdim kim gelince medh ü evŧāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ķāğānī

2. **ne ne:**

Kaside 11

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne Vaŧŧāfım ne Firdevsī o mu`ciz-güy-ı ma`nāyım
Ki ta`birümle ŧüret kesb ider ağvāl-i vicdānī

3. **ne ne:**

Kaside 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Muzaffer ola serdāruñ eyā ŧāhenŧeh-i Ķāzī
Ne Tebrizi ħoya ŧāh-ı kızılbaŧa ne ŧīrāzı

4. **ne ne:**

Kaside 22

Mısra: 52
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Firāk-ı pādīşāhumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āher kim ne yāri var ne dem-sāzi

5. **ne ne:**
Kaside 27
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne kand-ı nazm-ı şirīnüm gibi sükker olur hāşıl
Ne hāmem gibi gördi kimse tūfi-i şeker-hāyi

6. **ne ne:**
Kaside 57
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

İ'tibār itse de nazm ehline eşrāfi ide
İ'tibār-ı müteşābih ne hākiqat ne mecāz

7. **ne ne:**
Gazel 19
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne ğamze esir idebilürdi dili ne ğam
Olmasa eger fitne vü āşüb-ı maḥabbet

8. **ne ne:**
Gazel 20
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kāmēt
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı kıyāmet

9. **ne ne:**
Gazel 25
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşika Nef'ī
Hāk-i der-i meyḥāne yiter secdegeh-i mest

10. **ne ne:**
Gazel 35
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şihḥat olur
Ne cān bedende ğam-ı firkatüñle rāḥat olur

11. **ne ne:**
Gazel 35
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne çāre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne ḫālī'üm meded eyler vişāle fırsat olur

12. **ne ne:**
Gazel 38
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Dil ise bend-i ḥam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

13. **ne ne:**
Gazel 44
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ne 'ādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ḫıfl-ı nev-āmüz-ı nāz kim

14. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Çekdigüm derdi ne hem-hāne ne hem-rāh bilür
'Āşıkum ḫāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

15. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Dād o zālimden eger böyle ḳalursa nāzi
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

16. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı 'aceb müstağnī
Ne zebān-ı dil ü ne şive-i dil-ḫ'āh bilür

17. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edati.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şū'le-feşān ne 'alev-i āh bilür

18. **ne ne:**

Gazel 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ġazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-haċ ey Nef'î

Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle ġazel dirler

19. **ne ne:**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Düşmezse n'ola ġül gibi sâġar elümüzden

Ne tâ'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

20. **ne ne:**

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne tırra esîr itmege kâdir ne girişme

Kimse bizi bend idemez âzâde-i 'aşkız

21. **ne ne:**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Âh ile perâkende ġubâr-ı dil-i 'aşkız

Ne teşne-i şeb-nem ne talebkâr-ı şabâyız

22. **ne ne:**

Gazel 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi

Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya deġiş

23. **ne ne:**

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

'Ârif ol ehl-i dil ol rind-i ġalender-meşreb ol

Ne müselmân-ı ġavî ne mülhid-i bî-mezheb ol

24. **ne ne:**

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

'Âşık ol ammâ 'alâyıktan beri it ġönlünü

Ne ġam-ı ġisüya meftün ne esîr-i ġabġab ol

25. **ne ne:**

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Çekdiğüm derde taġammül eylemez insân hele

Tut ki Nef'î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

26. **ne ne:**

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne toġunsun dil-i erbâb-ı ġama zülfünde

Ne perîşânî-i cem'iyet-i yârân olsun

27. **ne ne:**

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne câme var ne pîrehen serve şarılmış yâsemem

ġül taşra düşmüş perdeden açmış girîbânın yine

28. **ne ne:**

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furûşuñ ġulıyuz

Ne alur var ne şatar zühd ü rişâyı bu gice

29. **ne ne:**

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne tercümân-ı ġamze gerek 'âşıkâ ne nâz

Dil-ber muġayyed olmayıcaġ müdde'âsına

30. **ne ne:**

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne eşk-i dîde lâzım olur dil-bere ne âh

'Âşık taġammül eylemeyince cefâsına

31. **ne ne:**

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Nef'î bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'îliz güzellerüñ en bî-vefâsına

32. **ne ne:**

Gazel 135

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Bildürdi bir nigezle dile ğamze kaçdını
Ne keşfe ne mükâşefe-i râza başladı

33. **ne ne:**

Kaside 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Vaşf-ı şemşirine had yok tıtalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıya ne Kirmânı

34. **ne ne:**

Kaside 7

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Düşe bir semt-i ğaribe reh-i fikr-i nazmı
Ne tarîk-ı revîş-i tâze ne vâdî-i kadîm

35. **ne ne:**

Kaside 8

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne vücüd-ı bî-nazîrûñ gibi bir memdûh olur
Ne benüm gibi şenâkâra felek akrân bulur

36. **ne ne:**

Kaside 9

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne kân ider ol itdügi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kefi desti ne deryâ vü ne kândur

37. **ne ne:**

Kaside 9

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne kân ider ol itdügi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kefi desti ne deryâ vü ne kândur

38. **ne ne:**

Kaside 11

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Hele teşhîri mülke başlasun ikbâli seyr eyleñ
Ne Türkistânı kor fetih itmedük ne kâfiristânı

39. **ne ne:**

Kaside 15

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-ıtturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

40. **ne ne:**

Kaside 19

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Nezâketde metânetde kelâmum beñizemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Hâkânîye bu bir tarz-ı âberdür

41. **ne ne:**

Kaside 25

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne memâlikde olur hiç ihtimâl-ı ihtilâl
Ne 'adû bâc u harâcı virmede eyler 'inâd

42. **ne ne:**

Kaside 29

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhûne gör
Ne âşinâ kıla reşk itmedük cihânda ne yâd

43. **ne ne:**

Kaside 29

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Olur ne kimse ne deñlü sa'âdete fâ'iz
Görür ne kimse metâ'-ı keselde böyle kesâd

44. **ne ne:**

Kaside 31

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hüküm için dañi ne takvîm ala ne usturlâb

45. **ne ne:**

Kaside 35

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ol kadar çâpük ü nâzûk harekât eyler kim
Ne olur rîg perîşân ne bozılır eşkâl

46. **ne ne:**

Kaside 38

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burâk-ı berķ-sür'atdür
K'irişür müntehâ-yı menzile Cibrîlden aqdem

47. **ne ne:**

Kaside 38

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne miqdârın bilür ne qadr-i güftârı 'aceb bâtıl
Mesîhâ geçinür ammâ ħar-i Deccâl ile tev'em

48. **ne ne:**

Kaside 39

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Bü'l-'aceb şâ'ir-i qudsî-nefes ü ħaķ-güyum
Fikr-i ma'nâda ne ħile bilürin ne tezvîr

49. **ne ne:**

Kaside 39

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Yüri feth eyle ne İrânı ķo ne Tûrânı
Ėam yeme eyyedeka'llâhü te'âlâ vü naşîr

50. **ne ne:**

Kaside 40

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne Süleymâna naşîb oldı ne İskendere bu
Ki vezîri ola bir Āşaf-ı şâhib-ħâtem

51. **ne ne:**

Kaside 41

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i ħam-ı dehr ü ne pervâ-yı zamâne

52. **ne ne:**

Kaside 45

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ki ne şafâ kodı ħâırda ne şafâya maħal
Yeriyle qalmadı dilde meserret âşârı

53. **ne ne:**

Kaside 46

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne kaşîde ne ħazel nazm ideyin medħûfide
Kim ola her birisi bir dizi lü'lü-yı semîn

54. **ne ne:**

Kaside 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Yaz u kış açılır ezhârı tefâvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behîşt ü ne meh-i ferverdîn

55. **ne ne:**

Kaside 48

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Nice âh itmesün bî-çâreler kim
Ne gevher kodı itlâfi ne dür hem

56. **ne ne:**

Kaside 50

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

İdeyin medħîne âġâz o kerîmü's-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

57. **ne ne:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Ehl-i dildür hemîşe yârânım
Ne mevâlî ne ħod sipâhîdür

58. **ne ne:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edatı.

Hem-dem ister gönül ne çâre dilûñ
Kimse ne ħâkimi ne şâhîdür

59. **ne ne:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Bir iki şüret uğrısı har kim

Ne kalender ne hânkâhîdür

60. **ne ne:**

Mesnevi 1

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Mağşûşdur ancak bu hüner Hân Murâda

Zirâ ne selâfında var ne hulefâda

61. **ne ne:**

Müfret 6

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Zahmnâk eylemedük tende ne dil kaldı ne cân

El-emân gamzeleründen senûñ ey şûh-ı cihân

62. **ne ne:**

Gazel 38

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Olmaz ol gamze-i cellâd gibi bir âfet

Ki ne tîğ-ı müje ne hançer-i pülâd ister

63. **ne ne:**

Kaside 1

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Ben ne Keşşâf'um ne şâhib-keşf ammâ ma'nâda

Mû-şikâf-ı nükteh-yı âsmânîdür sözüüm

64. **ne ne:**

Gazel 7

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

'Aceb mi Ne'iyâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem

Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile sehâbâsâ

65. **ne ne:**

Kaside 2

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Nef'i-i mu'ciz-beyânüm bende-i Mollâ-yı Rûm

Ne Hâkîm-i Gaznevîyim ne Emîr-i Dehlevî

66. **ne ne:**

Kaside 10

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ bu maâlde

Ne çarha ne kavlı-i hükemâya nazar eyler

67. **ne ne:**

Kaside 4

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Bir şûh-ı şivekâra esir itdi kim beni

Ne öldürür cefâsı ne gamdan amân virtür

68. **ne ne:**

Kaside 17

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati..

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger

İremez gerdine zirâ ki ne şarşar ne şabâ

69. **ne ne:**

Kaside 17

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

"ne ... ne" bağlama edati.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim

Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

ne ne ne:

1. **ne ne ne:**

Kaside 29

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

"ne...ne... ne de" bağlama edati.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse refîâra

Ne şâ'ika çrişür gerdine ne berķ ü ne bād

2. **ne ne ne:**

Kaside 21

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

"ne...ne... ne de" bağlama edati.

Kaşide vü gâzelüm hod pür itdi dünyâyı

Ne Rûmı koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

3. **ne ne ne:-ı**

Kaside 10

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

"ne...ne... ne de" bağlama edati.

Şâmil yine hep dâ'ire-i 'âleme nûri
Ne maşrıķı ne mağribi var ne sefer eyler

ne nisbet:

1. **ne nisbet:**

Kaside 19

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıyaslanamaz, benzeyemez, denk değil.

Ne nisbet bunlara Yüsufla ihvâni ki bunlarda
Tefâvüt yok güzellik nâz-perverlik berâberdür

ne revâ:

1. **ne revâ:**

Kaside 3

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Reva mıdır, layık mıdır.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür kıymet
Ne revâ böyle metâ' uñ çekile husrânı

2. **ne revâ:**

Kaside 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Reva mıdır, layık mıdır.

Ne revâ sencileyin pâdişehûñ devrinde
Böyle câri ola ehl-i dile fermân-ı felek

ne revâdur:

1. **ne revâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Reva mıdır, layık mıdır, uygun mudur.

Maķşüd eger cevher-i 'aşķ ise mücerred
Yâ fark-ı mecâzi vü haķikî ne revâdur

ne söz:

1. **ne söz:**

Gazel 85

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Söz yok, eleştirilecek bir tarafı yok.

Nef î ne söz edâsına 'Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüüm

ne var:

1. **ne var:**

Kaside 24

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne olur.

Bâri ma'kül ile mâ-beynimiz işlâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

2. **ne var:**

Gazel 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne olur, ne çıkar.

Ķul itdi 'âlemi refâtârına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luĶından âzâd itdügin görsek

ne yaña:

1. **ne yaña:**

Kaside 27

Mısra: 107

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi tarafa, hangi yöne.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce feth ü iķbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

2. **ne yaña:**

Kaside 30

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hangi tarafa, hangi yöne.

O kuĶb-ı çarĶ-ı sa'âdet ki döndürür baĶtı
Ne yaña istese pergâr-ı çarĶ-ı gerdâni

necm-i baĶt-ı felek-ârâna:

1. **necm-i baĶt-ı felek-ârâna:-n, -a**

Kaside 51

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Gökyüzünü süsleyen talih yıldızı.

Necm-i baĶt-ı felek-ârâna yemîn ü sevgend
Ķuvvet-i tâlî' ü iķbâlüne sevgend ü Ķasem

necm-i baĶt-ı kâ'inât:

1. **necm-i baĶt-ı kâ'inât:**

Kaside 55

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kâinatın talih yıldızı.

Necm-i baĶt-ı kâ'inât Es'ad Efendi kim ider
Sa'd-i ekber Ķâk-i pâyından sa'âdet iktisâb

neden:

1. **neden:**

Gazel 13

Mısra: 3

Niçin, hangi sebepten.

Ağyāra neden tā bu kadar ruḥṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḥar ki ola bir ḫurī ḳāleb

2. **nedēn:**

Kaside 28

Mısra: 21

Niçin, hangi sebepten.

Her nā-maḥalle ruḥṣat-ı nezzāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

3. **nedēn:**

Tesdis 1

Mısra: 15

Niçin, hangi sebepten.

Neden ‘ār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḥudā senden ala dādım

nedīm:

1. **nedīmüm:-ü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 29

Meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫ'āhıdır

nedīm ola:

1. **nedīm ola:-a**

Kaside 48

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Sohbet arkadaşı olmak.

Döne dā'im murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

nedīm oldukça:

1. **nedīm oldukça:-duḳça**

Kaside 26

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Sohbet arkadaşı olmak.

‘Aḳl-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına oldukça nedīm

nedīm olsa:

1. **nedīm olsa:-sa**

Kaside 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sohbet arkadaşı olmak.

Böyle bir mu‘cize-perdāz-ı maḥal-güye sezā
Olsa ger meclis-i ‘irfān-ı İlähīde nedīm

nedīmān-ı İlähī:

1. **nedīmān-ı İlähī:**

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah dostları.

Yalñuz Nef'ī degül güstāḫ-ı bezm-i ma‘rifet
Yoklasañ cümle nedīmān-ı İlähī böyledür

nedīm-i bezle-güyüm:

1. **nedīm-i bezle-güyüm:-y, -um**

Kaside 12

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Latifeci, güzel sözler söyleyen sohbet arkadaşı.

Ol nedīm-i bezle-güyüm bezm-i ṣāh-ı ‘aşḳda
Güft ü gü-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

nedīm-i bezle-senc:

1. **nedīm-i bezle-senc:**

Kaside 20

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Latifeden, güzel sözden anlayan arkadaş.

Nedīm-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü hoş-soḫbet
Suḫan-pirā vü siḫr-ārā vü mu‘ciz-güy u vaḫy-āver

nedīm-i bī-zebān:

1. **nedīm-i bī-zebān:**

Kaside 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dilsiz sohbet arkadaşı.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān güyā-yı ebkem

nedür:

1. **nedür:**

Gazel 135

Mısra: 9

Nasıl bir şeydir.

Nef'ī nedür ney-i ḳalemüñde bu naḡmeler
Güyā ki her terānede bir sāza başladı

2. **nedür:**

Kaside 13

Mısra: 3

Nasıl bir şeydir.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı bülend ol kaçır-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârî

3. **nedür:**

Kaside 17

Mısra: 81

Nasıl bir şeydir.

Nedür ol gerden-i mevzûn o sürîn-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüh-ı cihândur haqqâ

4. **nedür:**

Kaside 58

Mısra: 3

Nasıl bir şeydir.

Nedür o kaçır-ı mu 'allâ kenâr-ı deryâda
Ki 'aks-i kübbesi olmuş nazîre-i gerdün

5. **nedür:**

Kaside 13

Mısra: 31

Nasıl bir şeydir.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü hürrem
Ki mest eyler dimâğ-ı rüzgârı büy-ı ezhârî

6. **nedür:**

Kaside 46

Mısra: 35

Nasıl bir şeydir.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol havz-ı latîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

7. **nedür:**

Kaside 46

Mısra: 36

Nasıl bir şeydir.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol havz-ı latîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

nefâz-ı hükmi:

1. **nefâz-ı hükmi:-i**

Kaside 29

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Hükümün /emrin nüfuzu, geçerli olması.

Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murâd itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd

nefehât-ı suhanım:

1. **nefehât-ı suhanım:-ı, -m**

Kaside 51

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Şiirin esintisi.

Nefehât-ı suhanım gülşen-i efkâra nesîm
Reşehât-ı kalemüm bâğ-ı hayâle şeb-nem

nefes:

1. **nefesde:-de**

Gazel 1

Mısra: 5

Suluk // an.

Her nefesde hançer-i bürrân gibi bir za'ım açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

2. **nefesde:-de**

Gazel 1

Mısra: 8

Suluk // an.

On sekiz biñ 'âlemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Haq bir özge 'âlemdür baña

3. **nefesüm:-ü, -m**

Kaside 40

Mısra: 88

Nefes, soluk // konuşmak, söylemek, söz.

Suhanüm sihr-i mübîn ü kalemüm çüp-ı Kelim
Nefesüm mağz-ı dem-i nutq-ı Mesih-i Meryem

4. **nefesün:-ün**

Kaside 26

Mısra: 3

Suluk // esinti, rüzgâr.

'Âlemi gül gibi açdı nefesün
Eyledi çehre-i eyyâmı besim

nefes-i bād-ı şabâ:

1. **nefes-i bād-ı şabâ:**

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saba rüzgârının nefesi, esişi.

Nev-bahâr irdi hevâ gâliye-sây oldı yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldı yine

nefes-i nâfe-semîm:

1. **nefes-i nâfe-semîm:**

Kaside 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Misk kokulu nefes // misk kokusu yayan rüzgâr.

Kişver-i Çine mi düşdi güzertün
Yâ nedür bu nefes-i nâfe-şemim

Nef'i:

1. Nef'i:

Gazel 1

Mısra: **13**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Baňa şor Nef'i hemân kâdr-i dür-i güftârünü
Nükte-sencân-i İllâhî cümle hemdemdür baňa

2. Nef'i:

Gazel 3

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dese Nef'i bu zemînde n'ola tekrâr gazel
Tarh-ı vâdisini çün hayli pesend itdi şabâ

3. Nef'i:

Gazel 4

Mısra: **10**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

'Aceb tiryâk-i nâfi' dür cihânuñ zehr-i qahrına
Koma Nef'i elüñden rind iseñ mânend-i Cem şahbâ

4. Nef'i:

Gazel 5

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

'Âşıkâ nâlesi eglence yiter ey Nef'i
Nağme-i dil-keş için minnet-i bülbül ne belâ

5. Nef'i:

Gazel 6

Mısra: **13**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i dil-i şeydâya bir pâre tesellî vir
Lâyık mı degül 'aşka dîvâne degül mi yâ

6. Nef'i:

Gazel 9

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Şu'â'-i mihri dil âyinesine ey Nef'i
Düşelden oldı muhaşşal bu ıztırâb saña

7. Nef'i:

Gazel 10

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'i nişân
Anı qor mı bir karar üzre dil-i pür-ıztırâb

8. Nef'i:

Gazel 11

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Âb u tâb eksük degül şi' ründe ey Nef'i senüñ
Yâr gâhî lutf ider gibi saña gâhî 'itâb

9. Nef'i:

Gazel 13

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kaşd eyleyeni bilmez idi cânına Nef'i
Cân almağa dil-teşne olan gamze imiş hep

10. Nef'i:

Gazel 14

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yâr u bigâne müsellemler tutsa ey Nef'i n'ola
Şi'rimün hep âşnâdur lafzı ma'nâsı garîb

11. Nef'i:

Gazel 15

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olmaz ey Nef'i bu vâdide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan meydâna hep

12. Nef'i:

Gazel 16

Mısra: **9**

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bakmaz oldı kāmīl ü dānāya Nef'ī çarḥ-ı dūn
Ḥalk-ı 'ālem mā'il ancaḫ cāhil ü nādāna hep

13. Nef'ī:

Gazel 19

Mısra: 13

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī gibi küstāḥ ol eger 'āşık olursañ
Zirā iremez vuşlata maḥcüb-ı maḥabbet

14. Nef'ī:

Gazel 20

Mısra: 13

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī gibi yok pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı kıyāmet

15. nef'īye: -y, -e

Gazel 21

Mısra: 10

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef'īye ger olursa mükāfāt-ı kıyāmet

16. Nef'ī:

Gazel 22

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī gibi mest añlama bī-hüş görürseñ
Almuşdur olan 'aqlımız dārū-yı maḥabbet

17. Nef'ī:

Gazel 23

Mısra: 14

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşāk
Nef'ī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

18. Nef'ī:

Gazel 24

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Mestāne niyāz eylese Nef'ī n'ola yāre
Ma'zūr-ı kirām-ı 'uḫalādur güneh-i mest

19. Nef'ī:

Gazel 25

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşıka Nef'ī
Ḥāk-i der-i meyhāne yiter secdegeh-i mest

20. Nef'ī:

Gazel 26

Mısra: 10

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Şüfī degülüm rind-i ḥarābāt-i 'aşkum
Nef'ī gibi olsam ne 'aceb ḥāk-i reh-i mest

21. Nef'ī:

Gazel 27

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Oldı Nef'ī fikr-i la'l-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nüş itse olmaz şüfī-i nādān mest

22. Nef'ī:

Gazel 28

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī gibi ğamzeñ de saña cān ile 'āşık
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bā'is

23. Nef'ī:

Gazel 29

Mısra: 9

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsa Nef'ī n'ola ger endişesiyle hem-zebān
N'eylesün yā şoḫbet-i yārān-ı nā-hemvār güc

24. Nef'ī:

Gazel 31

Mısra: 11

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Hâl pek müşkil eger itmez ise ey Nefî
Himmet-i Aşaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

25. Nefî:

Gazel 32

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice zâhirdür ey Nefî sözünden dildeki süzuñ
Yazınca nüşâ-i şî'rûñ kâlemler yane yazmışlar

26. Nefî:

Gazel 33

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bu tarz-ı hâşa ey Nefî yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekşerî efsâne yazmışlar

27. Nefî:

Gazel 34

Mısra: 13

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Esîr oldu gönül çâh-ı zenañdânında ey Nefî
Degüldür zülfi anuñ düd-ı pîç-â-pîç-i âhıdır

28. Nefî:

Gazel 37

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

'Ârif ol gam çekme Nefî böyle kalmaz rüzgâr
Luţf ider bir gün Hudâ elbette feth-i bâb olur

29. Nefî:

Gazel 38

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kimse taklîd idemez sözde saña ey Nefî
Böyle pâkîze-gazel tab'-ı Hudâ-dâd ister

30. Nefî:

Gazel 39

Mısra: 10

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

'Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasağ rağbet
Bizüm Nefî gibi bir şâ'ir-i zer-düzumuz vardır

31. Nefî:

Gazel 41

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yalıñuz Nefî degül güstâh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklasañ cümle nedimân-ı İlâhî böyledür

32. Nefî:

Gazel 42

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsam n'ola Nefî gibi hallâk-ı ma'ânî
İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür

33. Nefî:

Gazel 43

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Görmedüm Nefî gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

34. Nefî:

Gazel 45

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nefî
Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür

35. Nefî:

Gazel 46

Mısra: 17

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefî sözünü vird-i zebân eyledi 'âlem
Şimden girü yâ defter ü divân ne belâdur

36. Nefî:

Gazel 47

Mısra: 9

Nefî (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Gazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-hağ ey Nef'i
Ne bu vâdide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

37. Nef'i:

Gazel 48

Mısra: 11

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cebr-i noğşâna bakma ey Nef'i
Eksük alduña ger ziyâde getür

38. Nef'i:

Gazel 49

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsağ n'ola Nef'i gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'aşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

39. Nef'i:

Gazel 50

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i yaraşur bu gazeli eylese taksim
Bülbül gibi bir muṭrib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

40. Nef'i:

Gazel 51

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Fâriğ olsağ n'ola dil-ber sevmeden Nef'i gibi
Hüsn-i hulḫ-ı şâh-ı meh-didâra düşdi gönlümüz

41. Nef'i:

Gazel 52

Mısra: 14

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bâde-i 'aşka ḫum olmuş bir tab'atden çıkar
'Âlemi mest itse ey Nef'i n'ola eş'arımız

42. Nef'i:

Gazel 53

Mısra: 10

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nazmumuzla n'ola kılsağ ḡamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'i biz efsün ile tiryâk ideriz

43. Nef'i:

Gazel 54

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

44. Nef'i:

Gazel 55

Mısra: 14

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsa sözüümüzde n'ola te'sir-i cibilli
Nef'i gibi bigâne degül maḡrem-i 'aşkız

45. Nef'i:

Gazel 56

Mısra: 13

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i gibi mâ'il degülüz şive-i nazma
Meftün-ı edâ-yı gazel-i sâde-i 'aşkız

46. Nef'i:

Gazel 57

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kime şekvâ eylesün bî-çâre Nef'i n'eyesün
Ġamzesi maḡmür u çeşmi nîm-mest-i ḡâb-ı nâz

47. Nef'i:

Gazel 58

Mısra: 9

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i göreydi bu gazel-i pür-niyâzını
Taḡsîn iderdi ḡamze-i ḡâzır-cevâb-ı nâz

48. Nef'i:

Gazel 59

Mısra: 10

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

‘Aşık ider miydi hiç sencileyin ‘ārifi
Bilmese Nef’î o şüh şive-i ‘ādāb-ı nāz

49. Nef’î:

Gazel 60

Mısra: 14

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sāhîr degül şā’iriz ammā söze gelsek
Nef’î gibi mu’ciz-dem ü pākîze-edāyız

50. Nef’îyim:-y, -im

Gazel 63

Mısra: 13

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef’îyim kimse benim gibi şetâret idemez
Hiç bir kimse daħi derd-i nihānum çekemez

51. Nef’î:

Gazel 64

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bu deñlü saña bā’iş himmet-i ‘ālîdür ey Nef’î
Ġazel tarhında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

52. Nef’î:-se

Gazel 68

Mısra: 14

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ehl-i dil bāde vü dil-berstüz olur mı bir dem
O da Nef’î gibi hem şā’ir ola hem ‘āşık

53. Nef’î:

Gazel 70

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sen bu rüsvālîġi ey Nef’î komazsın elden
Yārdan yine saña ġışm u ‘itāb olmayıcak

54. Nef’î:

Gazel 71

Mısra: 11

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Var mı Nef’î gibi üstād-ı suħan inşāf it
İħtirā’-ı kalem-i nādîre-perdāzına bak

55. Nef’î:

Gazel 72

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ķadrüm añlar ġatı az olsa n’ola ey Nef’î
Çok hünerdir ġazeli böylece pākîze demek

56. Nef’î:

Gazel 73

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne mażmūnlar ne vādiler bulur seyr eyleseñ Nef’î
Yine bir tarz-ı ġāş u tāze icād itdüġin görsek

57. Nef’î:

Gazel 74

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef’î k’olur dā’im
Ķalem cādū-yı ‘İsā-dem suħan hem şüh u hem nāzik

58. Nef’î:

Gazel 75

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Müşterî olsa şā’ire Nef’î

Ķıymet olmazdı hiç bahāña senüñ

59. Nef’î:

Gazel 76

Mısra: 9

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Hep nazîre der idi şî’rüne Nef’î şu‘arā
Ķazelüñ kāfîyesin böylece teng itmeyicek

60. Nef’î:

Gazel 77

Mısra: 10

Nef’î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cārī
Ey Nef î nedür sende bu pākîze-suhanlık

61. Nef î:

Gazel 81

Mısra: 9

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İtse Nef î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sākîdür gönül

62. Nef î:

Gazel 83

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef î gibi bir rind-i sebük-rüh ile hem-dem
Hem şiklet-i yārân-ı şafâyı çekemez dil

63. Nef î:

Gazel 84

Mısra: 10

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Eş'aruñ okundukça mest itmede yārânı
Nef î dil-i pür-feyzün mey-hâne midür bilmem

64. Nef î:

Gazel 85

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef î ne söz edâsına 'Ürfî vü Hâfîzün
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

65. Nef î:

Gazel 86

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef î gibi esir-i cünün-ı muhabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i divânemüz bizüm

66. Nef î:

Gazel 87

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Muḥaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef î
Felek ben ölmedin ḥāk ile yeksân olduğın görsem

67. Nef î:

Gazel 88

Mısra: 9

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bülbül olsun okusun tâze gazeller Nef î
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm

68. Nef î:

Gazel 89

Mısra: 9

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef î gibi ben yara çeküp yäre görünmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum

69. Nef î:

Gazel 91

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nef î
Lezzet-i vuşlat için firkat-i yāri çekemem

70. Nef î:

Gazel 92

Mısra: 10

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çekdiğüm derde taḥammül eylemez insân hele
Tut ki Nef î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

71. Nef î:

Gazel 93

Mısra: 9

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nef î
Yoḥsa söziñi hep senüñ i'câz şanurdım

72. Nef î:

Gazel 94

Mısra: 13

Nef î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çäre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lâzım mı demek işte falânı severim

73. Nef'î:

Gazel 96

Mısra: 11

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'î saña
Sen de lutf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

74. Nef'î:

Gazel 97

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef'î
Bu günden böyle hiç maqbûl olur mı i'tizâr andan

75. Nef'î:

Gazel 98

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Diñlesün gelstün şarîr-i hâmemi Nef'î benüm
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

76. Nef'î:

Gazel 99

Mısra: 11

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Tab'-ı şühî dâme düşmez bir Hümâdur n'eylestün

77. Nef'î:

Gazel 100

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söylemez söylemez ammâ söze gelse Nef'î
Ne cevâhir dökilür kilk-i dür-efşânından

78. Nef'î:

Gazel 102

Mısra: 13

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î gibi yârâne dimem daği nazîre
Yâ bu gâzeli zîver-i dîvân iderim ben

79. Nef'î:

Gazel 103

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dil verdi ise gamze-i hün-rîzûne Nef'î
Bî-çäre hemân hânçer-i bürrânuña düşsün

80. Nef'î:

Gazel 105

Mısra: 12

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Def' oldu gam erişdi sūr mâtem gidüp geldi sūrür
Nef'î koma dilde fütür şevk ile olğil dil-figen

81. Nef'î:

Gazel 106

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi taze n'eylestün

82. Nef'î:

Gazel 107

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Saña Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

83. Nef'î:

Gazel 108

Mısra: 13

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çalır mı yâ 'Urfîden söz söylemede Nef'î
Hoş-lehçe ise ger o pākîze-edâdur bu

84. Nef'î:

Gazel 109

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Gör n'eyledi kahr ile bu Nef'î gibi zâti
Hiç dimedi ragbet idecek âdem imiş bu

85. Nef'î:

Gazel 110

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Korğum oldur bir gün ey Nef'î yaçar dünyâyı hep
Böyle kalursa eger süz-ı maḥabbet sinede

86. Nef'î:

Gazel 111

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Biz de ey Nef'î n'ola tertîb-i dîvân eylesek
Az ise eş'ârımız pākîze-güftâriz hele

87. Nef'inün:-nüñ

Gazel 112

Mısra: 10

Nef'inün (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'inün ammâ bu ğazel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

88. Nef'î:

Gazel 113

Mısra: 10

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dil-ber katı mümtâz u müselleḡ gerek ammâ
Nef'î hele şüh olsa güzel pür-nemek olsa

89. Nef'î:

Gazel 114

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Böyle rindâne ğazel az dinilür ey Nef'î
Kâ'iliz şîve-i rindânı bilen yârâne

90. Nef'î:

Gazel 115

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î çekerdi bār-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

91. Nef'î:

Gazel 116

Mısra: 13

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Feyz-i Rühü'l-kudüsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemâsâ kâlemi nâdire-zây oldu yine

92. Nef'î:

Gazel 117

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Öldürür ğamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şakın aldanma anuñ ruḡşat-ı nezzâresine

93. Nef'î:

Gazel 118

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î gibi elden koma dâmân-ı Ğudâyı
Var ise bağışlar saña az çok ğünehüñde

94. Nef'î:

Gazel 119

Mısra: 14

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef'î yine bu kîlk-i dür-eḡşân elimüzde

95. Nef'î:

Gazel 120

Mısra: 13

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î bu nezâketle benüm şîve-i naḡmum
Râciḡ görinürse n'ola ḡarz-ı ḡasen üzre

96. Nef'î:

Gazel 122

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Rind iseñ Nef'î humâr-ı bâdeden açma gözüñ
'Âlemün hâli hayâl-i h'âb gelsün çeşmüne

97. Nef'î:

Gazel 123

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î bize ne ğamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'iliz güzellerün en bî-vefâsına

98. Nef'î:

Gazel 125

Mısra: 14

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bend-i zülfine giriftâr olalı ol şühun
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile maḥrem şâne

99. Nef'î:

Gazel 126

Mısra: 13

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î de ğazeller dise mümtâz ü müselleḡ
Her birisi reşk-i revîş-i Muḥteşem olsa

100. Nef'î:

Gazel 127

Mısra: 11

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yaraşur Nef'î bu şî'r-i âbdârî 'âleme
Ber-güzâr eylerse mânend-i gül-âb-ı Edrine

101. Nef'î:

Gazel 128

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Câm-ı mey 'aqlın perîşân itse Nef'î ğam degül
Dil-perîşân olma tek efkâr-ı ğam-endüz ile

102. Nef'î:

Gazel 129

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Câna cân katmak dilerseñ bâğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rüzda

103. Nef'î:

Gazel 130

Mısra: 14

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice üstâd-ı suḡan var bâ-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'î gibi tarḥ-ı ğazel nev-rüzda

104. Nef'î:

Gazel 132

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î esîr-i bâde giriftâr-ı 'aşkdur

Süz u şafâdan olmasa hâli n'ola sözi

105. Nef'î:

Gazel 133

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İtme ol şüh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişehi

106. Nef'î:

Gazel 134

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

107. Nef'î:

Gazel 135

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyâ ki her terânedede bir sâza başladı

108. Nef'î:

Gazel 136

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

109. Nef'î:

Gazel 139

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

110. Nef'î:

Gazel 140

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kāmrān-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kâne beñzer tab'imuñ gencinesi

111. Nef'î:

Gazel 141

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Āferin Nef'î yine tab'-ı gâzel-perdāzuña
Penc-beytün nüşha-i sıhr-i beyāndur her biri

112. Nef'î:

Gazel 142

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Gazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

113. Nef'î:

Gazel 143

Mısra: 11

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübārek dañi ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luţf-ı şāhenşāh ola rüzı

114. Nef'î:

Gazel 144

Mısra: 9

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nef'î
O da bir luţf-ı Hudā bahşiş-i şāhāne idi

115. Nef'iyüm:-y, -üm

Kaside 1

Mısra: 81

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'iyüm endişe-i na't ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānidür sözüüm

116. Nef'î:

Kaside 3

Mısra: 113

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı du 'ā eyleyelüm ey Nef'î
Hağ Te 'ālā vire mağşūd-ı şeh-i devrāni

117. Nef'î:

Kaside 5

Mısra: 101

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ço lāfi şıdk ile tırma du 'āya başla ey Nef'î
Du 'ā nazm āhırında farz olur nazm-āverān üzre

118. Nef'î:

Kaside 7

Mısra: 111

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı temeddüh nice bir ey Nef'î
Kādrün erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

119. Nef'î:

Kaside 8

Mısra: 83

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çünkü 'ādetdür du 'ā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du 'āya şıdk ile

120. Nef'î:

Kaside 10

Mısra: 118

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olursa eger himmet-i şâhenşeh-i 'âdil
Hâşâ ki bu endîşede Nef'î zarar eyler

121. Nef'î:

Kaside 11

Mısra: 97

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kemâl ehlinde lâf olmaz yeter lâf itdün ey Nef'î
Du'âya başla kim buldı kaşide hadd ü pâyânı

122. Nef'î:

Kaside 13

Mısra: 117

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Du'âya başla şimden şöıra Nef'î ço bu da'vâyı
Kı bu da'vâya haşmuñ dağı vardır belki ıkrârı

123. Nef'î:

Kaside 14

Mısra: 121

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla şimden şöıra ey Nef'î du'â-yı devlete
Bir du'â it kim ola hüsn-i kabülün mazharı

124. Nef'î:

Kaside 15

Mısra: 71

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Eflâke istignâyı ço hâke yüzün sür lâ-cerem
Nef'î yeter da'vâyı ço dünyâ ile gavgâyı ço

125. Nef'î:

Kaside 16

Mısra: 73

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi söz pâyâna ey Nef'î bu da'vâ nice bir
Lâfi ço şimden girü ey bî-hicâb-ı rüzgâr

126. Nef'î:

Kaside 17

Mısra: 163

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamâm oldu güzâfi koyalum ey Nef'î
İdelüm devlet ü ikbâline sıdk ile du'â

127. Nef'î:

Kaside 18

Mısra: 87

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamâm oldu suhan çırma du'âya başla ey Nef'î
Niyâz eyle yüzün sür âsitân-ı luţf-ı Mevlâyâ

128. Nef'î:

Kaside 20

Mısra: 69

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne sihr itdün yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senün gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsünger

129. Nef'î:

Kaside 21

Mısra: 99

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Du'âya başla ço tafşil-i hâli ey Nef'î
Yeter kaşidenün irdi zamân-ı itmâmı

130. Nef'î:

Kaside 23

Mısra: 83

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Hatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

131. Nef'î:

Kaside 24

Mısra: 101

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi pâyâna suhan durma hemân ey Nef'î
Bir du'â eyle ki âmîn diye sükkân-ı felek

132. Nef'î:

Kaside 25

Mısra: 95

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla şimden şoñra ey Nef'î du'āya şıdk ile
Tā kabûl ide du'āñi Ĥazret-i Rabbü'l-'ibād

133. Nef'î:

Kaside 26

Mısra: 75

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Var mı Nef'î gibi bir şâ'ir kim
Nazmına ide Nizâmî teslim

134. Nef'î:

Kaside 27

Mısra: 103

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Du'āya başla şimden şoñra ko da'vāy ey Nef'î
Cenāb-ı Ĥazret-i ĤaĤdan recā it bu temennāy

135. Nef'î:

Kaside 28

Mısra: 141

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'î du'āya başla ko da'vāy kim du'ā
Nazm āhırında 'ādet-i nazm-āverān olur

136. Nef'î:

Kaside 29

Mısra: 127

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz āhir oldı du'ā demleridür ey Nef'î
El aç du'āya idüp luĤf-ı ĤaĤdan istimdād

137. Nef'î:

Kaside 30

Mısra: 123

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Uzatma da'vî-i lāf u güzāf ey Nef'î
Du'āya başla ki söz buldı Ĥadd ü pāyāni

138. Nef'î:

Kaside 31

Mısra: 127

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dürr-i meknûn ise de nazmum eger ey Nef'î
Düşürür yine kesāda anı 'ayb-ı itnāb

139. Nef'î:

Kaside 32

Mısra: 103

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ĥosañ bu lāfı revādür ger itseñ ey Nef'î
Söz āhırında du'āy temedduĤa taĤdīm

140. Nef'î:

Kaside 33

Mısra: 101

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yaklaşdı söz itmāme ko laf itmegi Nef'î
Da'vāya zamān Ĥalmadı hengām-ı du'ādür

141. Nef'î:

Kaside 34

Mısra: 87

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

SuĤan Ĥatm oldı ey Nef'î revādür pîr-i endişe
Virürse ger du'ā-yı devlet ü 'ömrine destürü

142. Nef'î:

Kaside 35

Mısra: 117

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı ko lāf-ı suĤanı ey Nef'î
Ehl-i dil taĤ'uñı şî'rinden ider istidlāl

143. Nef'î:

Kaside 37

Mısra: 85

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Şimdiden şoñra du'ā eyle hemān ey Nef'î
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim Ĥāfiye teng

144. Nef'î:

Kaside 38

Mısra: 101

Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamām oldu suhan turma du'āya başla ey Nef'i
Du'ā-yı devlet ü ikbâlidür şimden girü elzem

145. Nef'i:

Kaside 39

Mısra: 99

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

'Arz-ı hâli ko du'ā demleridür ey Nef'i
Az olur kıymeti zirâ sözüñ olunca kesir

146. Nef'i:

Kaside 40

Mısra: 97

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldu ne lâzım bu güzâf ey Nef'i
Saña şimden girü şıdk ile du'ādur elzem

147. Nef'i:

Kaside 41

Mısra: 115

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'i bu şikâyet nice bir başla du'āya
Düşmez bu kadar 'arife şekvâ-yı zamâne

148. Nef'i:

Kaside 42

Mısra: 79

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla du'ā itmege Nef'i yeter
Şekve-i zulm ü sitem-i rüzgâr

149. Nef'i:

Kaside 43

Mısra: 99

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef'i
Du'āya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibād üzre

150. Nef'i:

Kaside 44

Mısra: 87

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla şıdk ile du'ā itmege Nef'i nice bir
Da'vi-i ma'rifet ü lâf-ı suhan-pirâyî

151. Nef'i:

Kaside 45

Mısra: 89

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Du'āya başla ço tafşil-i hâli ey Nef'i
Kaşide gâyete irdi uzatma güftârî

152. Nef'i:

Kaside 46

Mısra: 73

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldu hemân şıdk ile turma Nef'i
Bir du'ā it ki diye ehl-i haqîkat âmîn

153. Nef'i:

Kaside 47

Mısra: 81

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tahammül hiç mümkün mi gam-ı hicrâna ey Nef'i
Maḥabbet gâlib-i muṭlak dil ise nâ-şikibâdur

154. Nef'i:

Kaside 47

Mısra: 135

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yeter şimden girü taşdı'a ruḥşat yokdur ey Nef'i
Suhan ḥatm oldu hengâm-ı du'ā-yı 'arş-peymâdur

155. Nef'i:

Kaside 48

Mısra: 83

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamām oldu kaşide turma Nef'i
Du'āya başla gayrı fikri ço hem

156. Nef'i:

Kaside 49

Mısra: 94

Nef'i (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mazmūnlar
'Aceb mi itse Nef'ī nazm ile da'vā-yı sehḥārī

157. Nef'ī:

Kaside 51

Mısra: 107

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi söz gāyete Nef'ī nice bir lāf ü güzāf
Lāfi қо turma du'ā kıl ki odur şimdi ehemm

158. Nef'ī:

Kaside 54

Mısra: 87

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldu қо lāf-ı suḥanı ey Nef'ī
Ġam-ı reşk ile helāk oldu yeter ḥaşm-ı 'anīd

159. Nef'ī:

Kaside 55

Mısra: 87

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ḫutsun tīr-i yāra sinesin Nef'ī nişān
Anı қor mı bir қarār üzre dil-i pūr-ıztırāb

160. Nef'ī:

Kaside 56

Mısra: 63

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Biñ cihān ma'nā gerek ḥāzır yāḫud Nef'ī gibi
Bir ser-āmed şā'ir-i pūr-zūr-ı ma'nā-āferīn

161. Nef'ī:

Kaside 57

Mısra: 82

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Hāl ma'lūm-ı şerīfūñ olıcaқ sultānum
İtse Nef'ī n'ola 'özr ile kelāmın icāz

162. Nef'ī:

Kaside 58

Mısra: 103

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz āḫir oldu қо lāfi bilürsin ey Nef'ī
Tamām olunca du'ādur қasidede қānūn

163. Nef'ī:

Kaside 59

Mısra: 77

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī қо bu taḥkīki tamām oldu қasīde
Şimden girü āğāz-ı du'ā itmek ehemdür

164. Nef'ī:

Kaside 61

Mısra: 61

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İḫtiyār itsün saña қul olmağı Nef'ī gibi
Her kim isterse naşīb-i kāmranīden nişāb

165. Nef'ī:

Kaside 62

Mısra: 35

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nef'ī ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler ḡenāñı rüz u şeb

166. Nef'ī:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 25

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Fikr idüp Nef'ī dedi tāriḫini
Қaşr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmryāb

167. Nef'ī:

Tesdis 1

Mısra: 39

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olup Nef'ī gibi āḫir ḡam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim қat' idüp bildim ḫaқīkat yoğimiş sende

168. Nef'ī:

Gazel 62

Mısra: 13

Nef'ī (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sen de Nef'î dilüni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dırâz

Nef'î-i bîmârî:

1. Nef'î-i bîmârî:-
Terkib-bend 1
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Hasta Nef'î.

Nef'î-i bîmârî gel keyfûñle ihyâ kıl yine
Hâtır-ı mañzûñunu ğamdan müberrâ kıl yine

Nef'î-i bî-pervâ:

1. Nef'î-i bî-pervâ:
Gazel 61
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gözü pek, korkusuz Nef'î.

Rind-i 'aşkıñ hâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bigâneye biganeyiz

2. Nef'î-i bî-pervâ:
Kaside 19
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Gözü pek, korkusuz Nef'î.

Nice a' dâya ğalib olmasun Nef'î-i bî-pervâ
Ki meddâh-ı Şâhenşâh-ı cihan-ğir ü muzafferdür

Nef'î-i efkende:

1. Nef'î-i efkende:
Kaside 53
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Biçare Nef'î.

Benim ol Nef'î-i efkende ki şimdi itdüm
Hâk-i dergâhuña yüz sürmegi aqşâ-yı emel

Nef'î-i mu' ciz-bevânum:

1. Nef'î-i mu' ciz-bevânum:-
Kaside 2
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Mucize gibi sözler söyleyen Nef'î.

Nef'î-i mu' ciz-bevânum bende-i Mollâ-yı Rûm
Ne Hâkîm-i Ğaznevîyim ne Emîr-i Dehlevî

Nef'î-i mu' ciz-dem:

1. Nef'î-i mu' ciz-dem:

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Mucize nefesli / nefesi mucize gibi olağanüstü etkili Nef'î.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki dañı görmedin
Bir senâ-ğ'ânı ola Nef'î-i mu' ciz-dem gibi

Nef'î-i mu' ciz-demim:

1. Nef'î-i mu' ciz-demim:-
Kaside 12
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Mucize nefesli / nefesi mucizeli Nef'î.

Nuñka gelsem Nef'î-i mu' ciz-demim 'İsâ gibi
Beyt-i ma' mür-ı ma'ânî hânmanumdur benüm

Nef'î-i pākîze-edâvı:

1. Nef'î-i pākîze-edâvı:-
Gazel 121
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Berrak söyleyişli Nef'î.

Bâde bu ğüne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasaq Nef'î-i pākîze-edâvı bu ğice

Nef'î-i pākîze-kelâmuñ:

1. Nef'î-i pākîze-kelâmuñ:-
Gazel 101
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Seçkin, güzel söz/şiiir söyleyen Nef'î.

Mânendi mi var Nef'î-i pākîze-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi dañı tarz-ı edâsın

Nef'î-i rüşen-dil ü şâfi gevher:

1. Nef'î-i rüşen-dil ü şâfi gevher:
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Cevheri temiz, gönü aydınlık, anlayışlı Nef'î.

Benim ol Nef'î-i rüşen-dil ü şâfi gevher
Feyz alur câm-ı şafâ meşreb-i bî-bākümden

Nef'î-i sâhir:

1. Nef'î-i sâhir:
Kaside 22

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Büyü yapan, büyücü Nefî // şairleriyle büyüleyen Nefî.

Düşer bir böyle matbû' u hoş-âyende gâzel işte
Alınca destine Nefî-i sâhîr kilik-i i'câzı

Nefî-i sâhîrim:

1. Nefî-i sâhîrim: -im

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Büyü yapan, büyücü Nefî // şairleriyle büyüleyen Nefî.

Nefî-i sâhîrim ki üstâdum

Şun'-ı endîşe-i İlahîdür

Nefî-i şemsîr-zebândur:

1. Nefî-i şemsîr-zebândur: -dur

Kaside 9

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Kılıç dilli Nefî (dili kılıç gibi keskin ve tesirli olan Nefî).

Ammâ yine hâsm-efken-i meydân-ı taḥayyül

Her ma'rekede Nefî-i şemsîr-zebândur

Nefî-i şikeste-dilüñ:

1. Nefî-i şikeste-dilüñ: -ü, -ñ

Kaside 36

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Gönlü kırık, mahzun Nefî.

Budur du'âsı saña Nefî-i şikeste-dilüñ

Ki dâ'imâ olasıñ şâd u ḥurrem ü bî-ğam

Nefî-i şîrîn-zebân:

1. Nefî-i şîrîn-zebân:

Kaside 4

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Tath dilli / güzel söyleyen Nefî.

Çok devletünde şâ'ir-i sâhîr-beyân velî

Dad-ı edâyı Nefî-i şîrîn-zebân virür

Nefî-i suhan-perdâz:

1. Nefî-i suhan-perdâz:

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel /fasih söz söyleyen Nefî.

Meded tîg-i zebânından şakınsun gâmze-i sâkî

Söze geldükce Nefî-i suhan-perdâz mestâne

Nefî-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ:

1. Nefî-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ:

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevdalı, korkusuz ve rezil Nefî.

Cümleden ol güne ser-mestân-ı şâhib-ḥâlden

Nefî-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ bundadır

Nefî-i tîg-zebânım:

1. Nefî-i tîg-zebânım: -ım

Kaside 50

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Dili kılıç gibi olan / tesirli söz söyleyen Nefî.

Nefî-i tîg-zebânım ki zamânımda benim

Şaf-şikâf-ı şu'arâ-yı suhan-ârâ-yı benâm

Nefî-i zâruñ:

1. Nefî-i zâruñ: -uñ

Gazel 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen Nefî.

Nedür bu ḫâli' ile derdi Nefî-i zâruñ

Ne şühî sevse mülâyim didükce âfet olur

Nefî İveş:

1. nef İveş:

Müseddes 1

Mısra: 27

Nefî gibi.

Riyâ ehline ben Nefî İveş oldum münkir-i muṭlak

Nice bir zâhid-i ḥod-bîn olup kendim görem ancak

Nefî İvâ:

1. Nefî İvâ:

Gazel 7

Mısra: 9

Ey Nefî.

'Acab mi Nefî İvâ bârân-ı eşkim dinmese bir dem

Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehâbâsâ

2. **Nef'iyā:**

Gazel 8

Mısra: 9

Ey Nef'i.

Nef'iyā iki cihānda budurur baş murād

Ki idem cānımı ol şivesi bisyāra fedā

3. **Nef'iyā:**

Gazel 12

Mısra: 9

Ey Nef'i.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nef'iyā nergis daḥi

Yok imiş anda başiret var ise mest-i ḥarāb

4. **Nef'iyā:**

Gazel 17

Mısra: 10

Ey Nef'i.

Ehl-i 'aşk olan çeker bu bezm-i fāniden ayağ

Nef'iyā ger rind iseñ ol küşe-i vaḥdet-nişest

5. **Nef'iyā:**

Gazel 44

Mısra: 9

Ey Nef'i.

Bir böyle tarz-ı tāze vü nādir-edā bilür

Gelsün benümle var ise meydāna Nef'iyā

6. **Nef'iyā:**

Gazel 66

Mısra: 9

Ey Nef'i.

Dil küştī-gīr-i 'arşa-i nazm oldu Nef'iyā

Ṭutsun anuñla kuvvet-i ṭab'ı olan güreş

Nef'î-vi mu'ciz-bevāni:

1. **Nef'î-yi mu'ciz-beyāni:-ı**

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mucize gibi söz söyleyen Nef'i.

Kimse taḥkīk idemez sāhir midür şā'ir midür

Bir bilür yok Nef'î-yi mu'ciz-beyāni bilmiş ol

nefs:

1. **nefsini:-i, -n, -i**

Kaside 40

Mısra: 93

Kulum kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzuları, huy ve fülleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, heva vü heves gibi zaaflarının merkezi.

Şofî nefsini helāk eylemez tā o kadar

Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḥanümle 'ālem

nefy-i ğam:

1. **nefy-i ğam:**

Kaside 51

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Gamı uzaklaştırma, gamı giderme.

Benim ol şā'ir-i ḥoş-nükte ki her lafzumda

Nefy-i ğam müzmer ü işbāt-ı meserret müdgam

nehār:

1. **nehāra:-a**

Kaside 4

Mısra: 50

Gündüz.

Ol şeh ki şem'-i bārgēhi dūd u şu'leden

Leyl ü nehāra ḥil'at-i nūr u duḥān virür

neheng olmuş:

1. **neheng olmuş:-miş**

Kaside 37

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Timsah (gibi) olmak.

'Ālem-i cūd u cihān-ı 'azamet kim olmuş

Velī deryā-yı kerem tīgī meyanında neheng

neheng olsa:

1. **neheng olsa:-sa**

Kaside 14

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Timsah (gibi) olmak.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri

Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı şaf-be-şaf

nehy:

1. **nehyi:-i**

Kaside 4

Mısra: 93

Yasak, yasaklama.

Ger nehyi itse cebr-i ḥavāşş-ı mükeyyifāt

Mey ṭab'-ı şādmāna ğam-ı nāgehān virür

2. **nehyi:-i**

Kaside 24

Mısra: 73

Yasak, yasaklama.

Nehyi ger 'âlem-i bālâda yürütse hükmin
Eylemezlerdi kırân zühre vü keyvân-ı felek

3. **nehyi:-i**

Kaside 30

Mısra: 75

Yasak, yasaklama.

Ger olsa nehyi nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Komazdı zühre ile ıktırâna keyvânı

4. **nehyi:-i**

Kaside 31

Mısra: 83

Yasak, yasaklama.

Nehyi bu mertebe rüsvâlıgına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

5. **nehyinden:-i, -n, -den**

Kaside 57

Mısra: 53

Yasak, yasaklama.

İrse nehyinden eger 'âlem-i bālâya haber
Zühreye rişte-i tesbih olur ebr- şiyem sâz

nehv-i fesâd itse:

1. **nehv-i fesâd itse:-se**

Kaside 54

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Fitneyi, karışıklığı engellemek.

'Adli ger nehy-i fesâd itse 'umûm üzre olur
Gerden-i fitnede zencir-i cezâ habl-i verid

neler:

1. **neler:**

Kaside 10

Mısra: 114

Neler neler, çok şeyler.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daği neler eyler

nem:

1. **nem:**

Kaside 36

Mısra: 50

Çiğ tanesi.

Dönerdi şu 'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

2. **nem:**

Kaside 38

Mısra: 56

Hafif ıslaklık, az yaşlılık, rutubet.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına toçunmaz nem

nem-çekân oldu:

1. **nem-çekân oldu:-dı**

Kaside 31

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Nem (su damlası) damlatmak.

Nem-çekân oldu felek kubbe-i germâbe gibi
Zann ider nâzil olan kaçreyi kim görse şihâb

nemed:

1. **nemedi:-i**

Gazel 65

Mısra: 2

Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Şüfi bu şüreti gel ma'ni-i takvâya degiş
Kalbi pâk it nemedi atlas u dîbâya degiş

nemed-külâh-ı gedâyile:

1. **nemed-külâh-ı gedâyile:-y, -ile**

Kaside 58

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Yoksulun, dilencinin keçe külâhı.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur
Nemed-külâh-ı gedâyile tâc-ı Âfridûn

nemed-pâre-i şubh:

1. **nemed-pâre-i şubh:**

Kaside 9

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Sabahın keçe parçası // ayna olan güneşi muhafaza eden keçe.

Bir âyinedür mâşitâ-i re'yine hürşid
Kim aña nemed-pâre-i şubh âyinedândur

nemegîn olmavani:

1. **nemegîn olmavani:-ma, -y, -an, -ı**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cazibeli, alımlı olmak.

Şüh olsa güzel gâyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegîn olmavani ger melek olsa

nem-i āb-ı Hızır:

1. nem-i āb-ı Hızır:

Kaside 59

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun nemi.

Luṭfiyla şerer kaṭre-i bārān-ı bahārī

Ḳahrıyla nem-i āb-ı Hızır reşḫa-i semdür

nem-i ebr-i bahār-ı luṭfi:

1. nem-i ebr-i bahār-ı luṭfi:-ı

Kaside 50

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Cömertliğin bahar bulutunun ıslaklığı/çiği.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfi

Kesb-i rūḫ eyler idi zîr-i zemînde ecsām

nem-i ebr-i keremüñle:

1. nem-i ebr-i keremüñle:-ü, -ñ, -le

Kaside 31

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Cömertlik, lütf bulutunun nemi /çiği.

Bahr-ı ṭab‘um nem-i ebr-i keremüñle pür-dür

Silk-i nazmum güher-i medhūñ ile ziyet-yāb

nem-i reşāse-i āb-ı havāt:

1. nem-i reşāse-i āb-ı ḫayāt:

Kaside 30

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun serpintisinin nemi.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa

Nem-i reşāse-i āb-ı ḫayāt bārānı

nemnāk iderim:

1. nemnāk iderim:-er, -im

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Islak hāle getirmek, nemlendirmek.

Eşkümler dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk

Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

nemnāk ideriz:

1. nemnāk ideriz:-er, -iz

Gazel 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Islatmak, ıslak hāle getirmek // ıslatıp silmek.

Eşk ile sinedeki şerḫayı nemnāk ideriz

‘Aşıkız mihr ü maḫabbet yolını pāk ideriz

nemnāk olmadan:

1. nemnāk olmadan:-madan

Kaside 18

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Nemli olmak, ıslanmak.

Yedisin de güzār eylerdi nemnāk olmadan pāyı

Yolu düşse eger yel gibi gāḫi heft deryāya

nerd oynamağa başladı:

1. nerd oynamağa başladı:-dı

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tavla oynamaya başlamak.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarḫ

Ḥaşmāne rüz u şeb n’ola ger atsalar düşeş

nerdübān:

1. nerdübān:-ı

Kaside 34

Mısra: 8

Merdiven.

Ne mümkün böyle bir ‘ālī-binā bir daḫi ger olsa

Ḳazā mi‘mārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdürü

2. nerdübān:

Kaside 52

Mısra: 18

Merdiven.

Rast kılsa ḳaddini irmez yine ḳaşrına çarḫ

İde tertīb ‘anāşırdan meger kim nerdübān

nerdübān eyleve:

1. nerdübān eyleve:-y, -e

Kaside 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Merdiven etmek, merdiven gibi kullanmak.

‘Aḳl-ı küll derk idemez rif‘at-i ḳadrimı meger

Nerdübān eyleve nüh çarḫ ü çehār erkānı

nerdübān pāve:

1. nerdübān pāve:

Kaside 20

Mısra: 27

Kelime Tipi: -
Merdiven basamağı.

Serîr-i devletine 'arş-ı rif'at nerdübân pāye
Külâh-ı cāhına bāl-i Hümâ-yı saltanat şehper

nerede:

1. **nerede:**

Gazel 94

Mısra: 8

Hangi yerde.

Sevmezem sevmezem ammâ sevceek maħbûbı
Nerede var ise bir âfet-i cânı severim

nergis:

1. **nergisleri:-ler, -i**

Kaside 46

Mısra: 8

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Dâ'imâ hürrem ü şād-âb u müferrih çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrîn

2. **nergis:**

Gazel 12

Mısra: 9

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nef iyā nergis daħı
Yoğ imiş anda başîret var ise mest-i ħarâb

3. **nergis:**

Gazel 36

Mısra: 9

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Ser-â-pā nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahāruñ şun'ını gör kim zemîni âsmân eyler

4. **nergis:**

Gazel 105

Mısra: 3

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Murğ-ı şeher kıldı ħurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servî şalındı sebz-pūş ağ sâde giydi yâsemen

5. **nergis:**

Gazel 143

Mısra: 5

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Açıldı cā-be-cā nergis miyân-ı sebze de gūyā
Döşendi bezmgāh-ı 'āleme bir nağ'-ı zerdūzî

6. **nergis:**

Gazel 112

Mısra: 2

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek (çiçeğin ortasında
sarı kısmı kadehe benzer bundan dolayı açılması
eline kadeh alması olarak düşünülür).*

Bez-m-i bahāruñ dizdi gül āyin ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekte devrānuñ yine

7. **nergis:**

Gazel 130

Mısra: 9

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Lāle sākî goncalar ser-mest ü nergis pür-ħumār
Cām-ı mey nūş itmek ancak mā-ħaşal nev-rūzda

8. **nergisün:-iñ**

Kaside 17

Mısra: 129

*İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Nergisün düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemā

nergis-i bāğ-ı behişt-i bîdârı:

1. **nergis-i bāğ-ı behişt-i bîdârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Cennet bağının uyanık nergisi // açık talih.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baħtı kim oldur
Güşāde nergis-i bāğ-ı behişt-i bîdârı

Nerîmān:

1. **Nerîmān:**

Kaside 37

Mısra: 26

*Şehnâme'de adı geçen tarihî-efsanevi
kahramanlardan olup Sâm'ın babası, Zâl'in
dedesidir. Klasik şiirde yiğitlik ve kahramanlık
simgesi olarak anılır.*

Kār-fermā-yı 'adâlet kim olursa lâyığ
Ķahramān aña silahdâr u Nerîmān serheng

Nerîmān-ı zamān olsa:

1. **Nerîmān-ı zamān olsa:-sa**

Kaside 39

Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Devrin Neriman'ı olmak.

Zür-1 bâzûda Nerimân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

nerm iderken:

1. **nerm iderken:**-erken
Kaside 27
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Yumuşatmak.

Şikest itmez habâbın itse cevân rüy-ı deryâda
Tokunsa berç-i na'li nerm iderken seng-i hârâyı

nerm olmasuñ:

1. **nerm olmasuñ:**-ma, -suñ
Kaside 61
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Yumuşamak, mülayim olmak // merhamet etmek, acımak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i hüsnuñe
Gerdenüñ simîn-sürâhî leblerüñ la'lin-şarâb

nerm olur:

1. **nerm olur:**-u, -r
Kaside 29
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Erimek, yumuşamak.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet âba
Nigâh-ı germ-i habâbıyla nerm olur pülâd

nerre-şîr-i dilîr:

1. **nerre-şîr-i dilîr:**
Kaside 21
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Cesur erkek aslan.

O nerre-şîr-i dilîr ü dil-âver-i 'âlem
Ki kıldı burc-ı esed hânedân-ı islâmı

nesak-sâz ola:

1. **nesak-sâz ola:**-a
Kaside 4
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Düzenleyen, tertip eden olmak.

Her saltanat ki hükmi nesak-sâz ola aña
Kânûnı dâd-ı devlet-i Nüşîrevân virür

nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî olsa:

1. **nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî olsa:**-sa
Kaside 30
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Yüce âlemi düzenleyen olmak // gök âlemini, gökyüzünü düzenlemek.

Ger olsa nehî nesak-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Kömazdı zühre ile ıktırâna keyvânı

neşât:

1. **neşât:**
Kaside 35
Mısra: 26
Sevinç, neşe.

İhtiyâr elde degül olsam dest-efşân
Bu neşât ile semâ' itmemeye var mı mecâl

2. **neşâtı:**-ı
Kaside 50
Mısra: 12
Sevinç, neşe.

Ola ben istediğüm bâde-i pür-feyż ammâ
Ki neşâtı getirür cânê cinândan peyğam

3. **neşât:**
Kaside 32
Mısra: 5
Sevinç, neşe.

Neşât zehre-şikâf-ı derûn-ı sine-i gam
Ümîd 'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm

neşât buldı:

1. **neşât buldı:**-dı
Kaside 35
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Neşe bulmak, neşelenmek.

Buldı bu şevk ile bir güne neşât endişem
Ki bu miqdâr şafâ virmek olur mañz-ı hayâl

neşât virdi:

1. **neşât virdi:**-di
Gazel 136
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevinç, neşe vermek.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

neşât-âbâd:

1. **neşât-âbâd:**

Kaside 29

Mısra: 16

Sevinçle dolu yer.

Sürüd-ı müjde ile âsmân tarab-hâne
Şalâ-yı 'ayş u tarabla zemîn neşât-âbâd

neşât-efzâ:

1. **neşât-efzâ:**

Kaside 13

Mısra: 47

Neşeyi arturan.

Hevâsı böyle cân-bağş u neşât-efzâ gerek el-hağğ
Ki tâ hurrem çuta dâ'im dil-i şâh-ı cihândârî

neşât-engîz:

1. **neşât-engîz:**

Kaside 13

Mısra: 23

Neşe veren.

Neşât-engîz ü gam-fersâdur ol deñlü temâşası
Ki yâd itmez gören 'âşık gam-ı cāngâh-ı dil-dârî

2. **neşât-engîz:**

Kaside 55

Mısra: 78

Neşe veren.

Bir gülistândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşât-engîz ü cân-perver gâzel mânend-i âb

neşât-ı 'ahd-i 'adliyle:

1. **neşât-ı 'ahd-i 'adliyle:-i, -y, -le**

Kaside 13

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihân ol deñlü hurrem-dil
Ki teşhîş eylemek güç birbirinden mest ü huşyârî

2. **neşât-ı 'ahd-i 'adliyle:-i, -y, -le**

Kaside 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle güşâde çehre-i eyyâm
Fürüg-ı gevher-i tâciyla rûşen dîde-i ahter

3. **neşât-ı 'ahd-i 'adliyle:-i, -y, -le**

Kaside 38

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Hüseyn-ism ü 'Alî-siret hıdîv-i 'âlem-ârâ kim
Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle cihâna sür olur mâtem

neşât-ı 'amîm:

1. **neşât-ı 'amîm:**

Kaside 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaygın / herkese yayılan neşe.

Nedür bu feyz-i cihân-gîr u bu neşât-ı 'amîm
Meger açıldı der-i luğf-ı kirdgâr-ı kerîm

neşât-ı cāvîd:

1. **neşât-ı cāvîd:**

Kaside 54

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sonsuz, ebedî neşe.

Böyle bir mevsim-i ferhunde-eşer kim 'âlem
Bulur endîşe-i feyziyle neşât-ı cāvîd

neşât-ı feyz-i lutfi:

1. **neşât-ı feyz-i lutfi:-ı**

Kaside 47

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

İyilik ve ihsanın bereketinin sevinci.

Hâyâl-i tîğ-ı bürrâmî 'adüya âfet-i cândur
Neşât-ı feyz-i lutfi dostâne keyf-i şahbâdur

neşât-ı feyz-i na't-i pāk:

1. **neşât-ı feyz-i na't-i pāk:**

Kaside 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

(Peygamberin) temiz naatının/övgüsünün feyzinin verdiği mutluluk.

Şâd-kâm oldum neşât-ı feyz-i na't-i pāk ile
Şimdiden şoñra du'â-yı şâdmânîdür sözüüm

neşât-ı kevf-i medhiyle:

1. **neşât-ı keyf-i medhîyle**: -i, -y, -le

Kaside 19

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

(Padişahı) övme keyfinin neşesi.

Neşât-ı keyf-i medhîyle dil-i endîşe hurremdür
Nesîm-i büy-ı hulkıyla dimâg-ı cân mu'attardur

neşât-ı lutfi:

1. **neşât-ı lutfi**: -ı

Kaside 18

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Lütfun verdiği sevinç, neşe.

O şahenşâh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşât-ı lutfi gâlibdür şafâda keyf-i şahbâyâ

2. **neşât-ı lutfi**: -ı

Kaside 18

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Lütfun verdiği sevinç, neşe.

Şafâ-yı cavidânîdür neşât-ı lutfi ahhâba
Belâ-yı nâgehânîdür hayâl-i tîgî a'daya

neşât-ı lutfuñ:

1. **neşât-ı lutfuñ**: -uñ

Kaside 44

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Lütfun verdiği sevinç, neşe.

Ey cihân-dâver-i devrân ki neşât-ı lutfuñ
Hurrem itdi gerek a'lâyı gerek ednâyı

neşât-ı rühânî virür:

1. **neşât-ı rühânî virür**: -ü, -r

Kaside 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ruhani bir sevinç vermek.

Ne nâmedür bu ki keyf-i rahîk-ı mazmûni
Virür mülâhazaya bir neşât-ı rühânî

neş'e-i sâgar-ı tab'ında:

1. **neş'e-i sâgar-ı tab'ında**: -i, -n, -da

Kaside 60

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Şairlik kadehinin neşesi.

Neş'e-i sâgar-ı tab'ında olan hâlet ile
Eylemiş 'âlemi hep meclis-i mestân-ı suhan

nesh eyledi:

1. **nesh eyledi**: -di

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hükmini ortadan kaldırmak.

Virdi o kadar hükmini ta'lik-ı celînüñ
Nesh eyledi hep kıt'aların Mîr 'Alînün

nesîc-i hâme-i rumhıyla:

1. **nesîc-i hâme-i rumhıyla**: -i, -y, -la

Kaside 38

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Mızrak kaleminin dokuması, örmesi.

Hevâ-yı ebr-i tîgîyle bahâr-ı ma'reke şâd-âb
Nesîc-i hâme-i rumhıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

nesîm:

1. **nesîm**:

Kaside 5

Mısra: 13

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesîm ol deñlü cân-bahş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı bahş ü imtihân üzre

2. **nesîm**:

Kaside 8

Mısra: 51

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Ger vezân olsa tef-i kahriyle gülzâra nesîm
Gonca-i pür-jâle tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

3. **nesîm**:

Kaside 49

Mısra: 13

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesîm ol deñlü nâzük tarh ider âb üzre emvâcî
Ki levh-i sîme üstâd idemez öyle kalemkârî

4. **nesîmi**: -i

Kaside 13

Mısra: 33

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesîmi gâret itmiş nûkhet-i gîsü-yı hûbânî
'Aceb mi açsa her bir gonca bir dükkân-ı 'attârî

5. **nesīm:**

Kaside 26

Mısra: 102

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Tâ ki revnak vire gülzâra bahâr

Tâ ki hoş-bû ide âfâkı nesim

6. **nesīm:**

Kaside 32

Mısra: 66

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Toķunsa ger tef-i kâhriyla rûy-ı bahre semûm

İrişse ger dem-i luţfiyla cevî-i hâke nesim

7. **nesîmi:-i**

Kaside 34

Mısra: 23

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesîmi tâzeler pejmürde olmuş berk-i ezhârı

Hevâ-yı dil-keşi nev-rûz ider eyyâm-ı bâhûrî

8. **nesīm:**

Kaside 46

Mısra: 15

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Dâmen-i çarhı mu'atţar ider esdükce nesim

Nûkhet-i yâsemen ü sünbül ü büy-ı nesrîn

9. **nesīm:**

Kaside 50

Mısra: 63

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

İtr-süz olmağ için bezm-i güle daħi nesim

Hâven-i lâlede saħk itmez idi 'anber-i hâm

10. **nesīm:**

Kaside 51

Mısra: 103

Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nefehât-ı suħanım gülşen-i efkâra nesim

Reşehât-ı kalemüm bâğ-ı hayâle şeb-nem

nesîmâsâ:

1. **nesîmâsâ:**

Kaside 38

Mısra: 56

Hoşa giden, latif bir rüzgâr gibi.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan

Nesîmâsâ güzâr eylerse pâyına toķunmaz nem

nesīm-i büy-ı hulkıvıla:

1. **nesīm-i büy-ı hulkıvıla:-ı, -y, -la**

Kaside 19

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Yaratılış kokusunun rüzgârı.

Neşât-ı keyf-i medħiyle dil-i endişe hurremdür

Nesīm-i büy-ı hulkıvıla dimâğ-ı cân mu'atţardur

nesīm-i cân-fezâ:

1. **nesīm-i cân-fezâ:**

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönle ferahlık veren, iç açan latif rüzgâr.

Esdi nesīm-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen

Güller giyüp gül-gün kabâ güldi açıldı nesteren

nesīm-i ğalıve-sâva:

1. **nesīm-i ğalıve-sâva:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu latif rüzgâr.

Şemīm-i sünbül-i hulkıvıla hem-dem olsa ger bir dem

Yeter sermâye yüz biñ yıl nesīm-i ğalıve-sâva

nesīm-i ğonca-güşâ:

1. **nesīm-i ğonca-güşâ:**

Kaside 45

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Goncayı açan latif rüzgâr.

Nesīm-i ğonca-güşâ gibi seyri bir demde

Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

nesīm-i gül-bîz:

1. **nesīm-i gül-bîz:**

Kaside 57

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Gül serpen rüzgâr.

Nûkhet-i gülşen-i aħlâkı nesīm-i gül-bîz

Berk-ı ebr-ı ğazabı şâ'ika-i küh-güdâz

nesīm-i gül-bîzi oldı:

1. **nesīm-i gül-bīzi oldu:-dt**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gül serpen latif rüzgâr.

Oldı gūyā ḥadeng-i ḥūn-pāşı
Bāğ-ı fetḥūn nesīm-i gül-bīzi

nesīm-i hıfzı:

1. **nesīm-i hıfzı:-t**

Kaside 48

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Koruma rüzgârı.

Mü'essir ol kadar ḥükmi ki bāğa
Vezān olsa nesīm-i hıfzı bir dem

nesīm-i himmetiyle:

1. **nesīm-i himmetiyle:-i, -y, -le**

Kaside 5

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İhsan, yardım rüzgârı.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferḳadān üzre

2. **nesīm-i himmetiyle:-i, -y, -le**

Kaside 38

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İhsan, yardım rüzgârı.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvūc itse bir demde
Güherden kühsār olurdu ser-tā-ser kenār-ı yem

nesīm-i hulķı:

1. **nesīm-i hulķı:-t**

Kaside 29

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Nesīm-i hulķı güzār eylese gülistāna
Olurdu nūkhet ü bŷy-ı gül ü semen ber-bād

2. **nesīm-i hulķı:-t**

Kaside 45

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Rahīķ-i meşrebi ḥurrem tutar dil-i Hızrı
Nesīm-i hulķı ider zinde rūḥ-ı 'Atṭārı

3. **nesīm-i hulķı:-t**

Kaside 58

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Nesīm-i hulķı güzār eylese cihāna olur
Kesād-ı kıymet-i müşk ile ḥalk-ı Çın mağbūn

nesīm-i lutfı:

1. **nesīm-i lutfı:-t**

Kaside 30

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i lutfı getürse ḥurūşa 'ummānı

2. **nesīm-i lutfı:-t**

Kaside 52

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

Her şerārı kaṭre-i nīsān olup eyler nüzül
Ger nesīm-i lutfı külḥandan yaña olsa vezān

nesīm-i lutfuñ:

1. **nesīm-i lutfuñ:-uñ**

Kaside 30

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

Açıldı ḡonce-i ḥāṭır nesīm-i lutfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

nesīm-i nev-bahār:

1. **nesīm-i nev-bahār:**

Kaside 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlkbahar rüzgârı.

Esdı nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubḥ-dem
Açsun bizüm de ḡönlümüz sākı meded şun cām-ı Cem

nesīm-i nev-bahār-ı hulķını:

1. **nesīm-i nev-bahār-ı hulķını:-t, -n, -t**

Kaside 49

Mısra: 63

Kelime Tipi: -
Tabiatın /huyun ilk bahar rüzgârı // ilk bahar rüzgârı gibi hoş, latif olan ahlak, huy.

Nesim-i nev-bahâr-ı hulkını yâd itse bir şâ'ir
Olur endîşesi sermâye-i dükkân-ı 'atfârî

nesim-i nev-rüz:

1. nesim-i nev-rüz:

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlkbaharın hafif esen, latif rüzgârı.

Tâze cân buldı cihân irdi nesim-i nev-rüz
Feyz-i enfâs-ı şeh-er rûh-fezây oldu yine

nesim-i şubh-dem:

1. nesim-i şubh-dem:

Kaside 15

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Sabah vakti esen hafif rüzgâr, sabah rüzgârı.

Mey âteş-i seyyâledür minâ kadehle lâledür
Yâ gönca-i pür-jâledür açmış nesim-i şubh-dem

nesim-i subhı:

1. nesim-i şubhı:-ı

Kaside 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sabah esintisi.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yâ nesim-i şubhı böyle büstân-pirâ mıdur

nesim-i şubh-ı nev-rüzî:

1. nesim-i şubh-ı nev-rüzî:

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nevruzda sabah esen latif rüzgâr.

Bahâr irdi yine esdi nesim-i şubh-ı nev-rüzî
Açıldı 'âlemün gül gibi güldi baht-ı firûzı

nesr:

1. nesr:

Kaside 60

Mısra: 38

Düzyazı, manzum olmayan söz.

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhân

nesr-i âsâr-ı dem-i nutk-ı Mesihâ vü Kelim ide:

1. nesr-i âsâr-ı dem-i nutk-ı Mesihâ vü Kelim ide:

Kaside 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hız. İsa ve Hz. Musa'nın konuşurken verdikleri soluğunun tesirini yaymak.

Kim okursa ide feyz-i nefesi dünyâya
Nesr-i âsâr-ı dem-i nutk-ı Mesihâ vü Kelim

nesr-i felegi:

1. nesr-i felegi:-i

Kaside 57

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Felek akbabası.

'Âr ider almağa çengâline nesr-i felegi
Şayd için eylese şeh-bâz-ı hayâlüm pervâz

nesr-i felekde:

1. nesr-i felekde:-de

Kaside 35

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Felek kartalı.

Haşfidür dâ'im anuñ nesr-i felekde kımayın
Şüret-i kâse-i Çinî gibi pervâze mecâl

nesr-i tã'ir:

1. nesr-i tã'ir:

Kaside 52

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Kartal kuşu // kartal burcunun en parlak yıldızı.

Olmasa Mecnûn-ı 'aşkı ol mehûn ger âsmân
Nesr-i tã'ir eylemezdi başı üzre âşyân

nesr-i tã'irle:

1. nesr-i tã'irle:-le

Kaside 6

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kartal burcunun en parlak yıldızı.

Kehkeşân mıdur felekde nesr-i tã'irle yaħud
Tãk-ı evvânında resm-i ejder ü 'ankâ mıdur

nesteren:

1. nesteren:

Gazel 105

Mısra: 2

Yaban gülü.

Eski nesim-i cân-fezâ canlandı erbâb-ı çemen
Güller giyüp gül-gün kabâ güldü açıldı nesteren

2. nesteren:

Gazel 120

Mısra: 4

Yaban gülü.

Virmez yine ol pîrehan ü sîne şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

nesr-i semim itmez:

1. neşr-i semim itmez:-mez

Kaside 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel koku yaymak.

Bu kadar neşr-i semim itmez idün
Olmasañ turra-i dil-berde muķim

nesr-i semim itse:

1. neşr-i semim itse:-se

Kaside 32

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Güzel koku yaymak.

İderdi küy-ı zemini şemâme-i 'anber
Ger itse nükhet-i hulķı cihâna neşr-i semim

neşv ü nemâ bulaydı:

1. neşv ü nemâ bulaydı:-a, -y, -di

Kaside 29

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gelişip büyümek.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemâ
Düşerdi saḥ-ı semâvâta sâye-i şimşâd

neşv ü nemâ bulsa:

1. neşv ü nemâ bulsa:-sa

Kaside 17

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Gelişip büyümek.

Nergisün düşmez idi câm-ı zeri destinden
Bulsa ger feyz-i nem-i cüdi ile neşv ü nemâ

neşve:

1. neşvesin:-si, -n

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Sevinç, keyif.

Saḥa ḥâşâ beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḥi ḥuşuşâ keyfini kem bulmadım

neşve virür:

1. neşve virür:-ü, -r

Kaside 40

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Keyif vermek.

Hükmi ger istese taḡyir-i mezâķ u meşreb
Câm-ı Cemşid kadar neşve virür reşha-i semm

neşve-i devlet:

1. neşve-i devlet:

Kaside 51

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Rütbe, makam mutluluḡu.

Bula zâtiyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönli ferahnâk ola hem

neşve-i mey:

1. neşve-i mey:

Kaside 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarabın keyfi.

Mâye-i feyz-i ḥayât-ı ebedî neşve-i mey
Menşe'-i hikmet-i devr-i ezeli gerdiş-i câm

neşve-i rıtl-ı girânidur:

1. neşve-i rıtl-ı girânidur:-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Büyük ve dolu kadehin keyfi // sarhoşluḡun verdiği keyif.

Tâ şabâh-ı ḥaşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i 'aşkuñ neşve-i rıtl-ı girânidur sözüüm

neşve-i zehr virür:

1. neşve-i zehr virür:-ü, -r

Kaside 17

Mısra: 134

Kelime Tipi: -
Zehir neşesi vermek, zehir tadı vermek.

Meşrebinde o lefâfet ki var ammâ ber-‘aks
Neşve-i zehir virür âdeme keyf-i şahbâ

netîce-i hayr-ı mukaddemât-ı murâd:

1. **netîce-i hayr-ı muqaddemât-ı murâd:**
Kaside 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İsteğin başlangıcının hayırlı sonucu.

Zihî netîce-i hayr-ı muqaddemât-ı murâd
Ki kıldı luţf-ı zühûn cihâni hürrem ü şâd

netîce-i kalem-i bî-tekellûf:

1. **netîce-i kalem-i bî-tekellûf:**
Kaside 30
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Kalemin zahmetsizce yazdığı şey, zahmet çekmeden, tabi olarak yazılanlar.

Hulâşa-i haber-i bî-tereddüd iş‘ârı
Netîce-i kalem-i bî-tekellûf ihsânı

netîce-i vera‘-ı İbn-i Edhem ü Zü‘n-nûn:

1. **netîce-i vera‘-ı İbn-i Edhem ü Zü‘n-nûn:**
Kaside 58
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Zünûn-ı Mısri ve İbrahim Edhem'in takvasının sonucu.

O kim muqaddime-i ecr-i zühd ü tã‘atıdur
Netîce-i vera‘-ı İbn-i Edhem ü Zü‘n-nûn

ne‘üzü bi‘l-lâh:

1. **ne‘üzü bi‘l-lâh:**
Kaside 58
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
"Allah'a sığınırız" manasında bir terkiptir.

Ne‘üzü bi‘l-lâh eger intikâm için itsem
‘Adüya tîg-ı zebânı niyâmdan bîrûn

2. **ne‘üzü bi‘l-lâh:**
Kaside 45
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
"Allah'a sığınırız" manasında bir terkiptir.

Bu deñlü şüh u mülâyim-hırâm iken gâhî
Ne‘üzü bi‘l-lâh eger itse tünd-refîarî

nev‘:

1. **nev‘:**
Gazel 95
Mısra: 2
Şekil, tarz, biçim.

Haţtıñ evşâfını bir vech ile taħrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev‘ ile taħrîr idemem

2. **nev‘:**
Kaside 60
Mısra: 6
Şekil, tarz.

Verdi bu resm ile iklîm-i ma‘âniye nizâm
Dizdi bu nev‘ ile nazma güher-i kân-ı suhan

nevâdir-i ma‘nâ:

1. **nevâdir-i ma‘nâ:**
Kaside 58
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Mananın az bulunanı, nadir olan mana.

Sözinde nükte-i lafzı nevâdir-i ma‘nâ
Dilinde genc-i ma‘ânî cevâhir-i maħzûn

nev-‘arûs-ı hacle-i re‘yine:

1. **nev-‘arûs-ı hacle-i re‘yine:-i, -n, -e**
Kaside 52
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Düşünce gelin odasının yeni gelini // bîkr-i mana.

Bânû-yı halvet-serây-ı fikrine şeb perdedâr
Nev-‘arûs-ı hacle-i re‘yine şubh âyinedân

nevây-ı bülbül-i zârı:

1. **nevây-ı bülbül-i zârı:-ı**
Kaside 13
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
İnleyen bülbülün nağmesi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârı

nevâ-yı nâleme:

1. **nevâ-yı nâleme:-m, -e**
Gazel 124
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İnleme sesi.

Benim ol 'āşık-ı şūrîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

nevâzende-i çeng olurdu:

1. **nevâzende-i çeng olurdu:** -u, -r, -dî

Kaside 37

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Çeng okşayan / çeng çalan olmak.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

nevâziş evlevüp:

1. **nevâziş eyleyüp:** -y, -üp

Kaside 30

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Gönül almak, iltifat etmek.

Nevâziş eyleyüp ifrât-ı cüd ile kıldıñ
'Atâ-yı Hâtemi güm-nâm-ı genc-i nisyânı

nev-bahâr:

1. **nev-bahâr:**

Gazel 130

Mısra: **5**

İlkbahar.

'İyd geçdi nev-bahâr irdi yüzün göstermedi
Bâri ol sultân-ı hüsn öpdürse el nev-rüzda

2. **nev-bahâr:**

Gazel 116

Mısra: **1**

İlkbahar.

Nev-bahâr irdi hevâ gâliye-sây oldı yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldı yine

nev-bahâr-ı bî-hazân:

1. **nev-bahâr-ı bî-hazân:**

Kaside 52

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Sonbaharı olmayan ilk bahar, daimi ilkbahar.

Āsmân-ı mülke re'yi âftâb-ı bî-zevâl
Gülsitân-ı dehre luftı nev-bahâr-ı bî-hazân

nev-bahâr-ı çemen-i bâğ-ı 'adâlet:

1. **nev-bahâr-ı çemen-i bâğ-ı 'adâlet:**

Kaside 53

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Adalet bağı çimenliğinin ilk baharı.

Nev-bahâr-ı çemen-i bâğ-ı 'adâlet k'olamaz
Devr-i 'adlünde güşâde gül-i bostân-ı hîyel

nev-bahâr-ı devletün:

1. **nev-bahâr-ı devletün:** -ü, -ñ

Kaside 52

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Yönetimin ilkbaharı // adaletle oluşan güzel iklim.

Gonçeş açılmadık devrinde bir dil kalmadı
Nev-bahâr-ı devletün dünyâyı etdi gülsitân

nev-cevân:

1. **nev-cevân:**

Gazel 64

Mısra: **6**

Genç sevgili.

Virür her tâlibe matlûbın ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımca baña bir nev-cevân virmez

nev-cevân eyler:

1. **nev-cevân eyler:** -r

Gazel 36

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Gençleştirmek.

Benefşe kâmet-i ham-geşte 'arz itmek temâşâdur
Bu faşluñ hükmi hod pîr-i dü-tâyı nev-cevân eyler

nev-heves:

1. **nev-heves:**

Kaside 50

Mısra: **141**

Yeni hevesli, acemi.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki dağı bîñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görünür yine endîşesi hām

nev-hevesâne:

1. **nev-hevesâne:**

Kaside 33

Mısra: **19**

Acemice, acemilere yakıştır şekilde.

Söz bahş-i haqîkatde iken nev-hevesâne
Taḥkîk-i mecâz itdigimiz gerçi ḥaḫâdur

nevk-i kalemi:

1. **nevk-i kalemi:** -i

Mesnevi 1

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Kalemin sivri ucu.

Nevk-i kalem-i ol kadar i' cāz-nümādur
Güyā haṭ-ı ta' lîk degül şun'-ı Hudādur

nevk-i kalem-i nātıka-peymā-vı zamāne:

1. **nevk-i kalem-i nātıka-peymā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Zamanın düzgün ve güzel söz söyleyenlerinin kaleminin ucu.

Böyle ider evşāfuñı levh-ı dile taḥrîr
Nevk-i kalem-i nātıka-peymā-yı zamāne

nevk-i kaleminden:

1. **nevk-i kaleminden:-i, -n, -den**
Kaside 31
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Kalemin ucu.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hün-âb

nevk-i pevkân-ı ciger-düzi:

1. **nevk-i pevkân-ı ciger-düzi:-ı**
Gazel 114
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ciğeri delip geçen okun ucu.

Nāvek-i ğamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i pevkân-ı ciger-düzi bulaşmaz kane

nevk-i pevkân-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber:

1. **nevk-i pevkân-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber:**
Kaside 20
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış okunun temreninin ucu.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i pevkân-ı hadeng-i ğamze-i dil-ber

nevmîd kalur:

1. **nevmîd kalur:-u, -r**
Kaside 58
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Ümitsiz kalmak.

Anuñla ruḥsaṭ-ı seyr olmasa kalur nevmîd
Meger ki şāhibinüñ luḫfına ola maḫrûn

nevmîd olup:

1. **nevmîd olup:-up**
Tesdis 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ümitsizliğe düşmek, umutsuzluğa kapılmak.

Belā-yı 'aşkuñ āḫir çekmeden nevmîd olup cānım
Ümîdim saña tütmuşdım muḫaşşal sen de sulṫānım

nevmîd olurdu:

1. **nevmîd olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 20
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Ümitsizliğe düşmek, umutsuzluğa kapılmak.

Züleyhā tā ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

nev-pevdā:

1. **nev-pevdā:**
Kaside 17
Mısra: 144
Yeni çıkma, yeni zuhur etmiş.

Beñzemez bunlara ol tūrfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḫadem nev-pevdā

nev-resîde:

1. **nev-resîde:**
Kaside 15
Mısra: 19
Yeni yetişmiş.

Her nev-resîde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṫf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḫadd ü ğonca-fem

nev-reste:

1. **nev-reste:**
Gazel 106
Mısra: 9
Yeni yetişmiş, taze, genç.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köñnedükce 'aşkı olur derdi tāze n'eylesün

nev-rüz:

1. **nev-rüz:**
Gazel 66
Mısra: 3
Baharın ilk günü.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarlı
Hâşmâne rüz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

2. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 2

Baharın ilk günü.

Turna ey dil böyle âh u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rüzda

3. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 4

Baharın ilk günü.

Var ise ger şive-i reftâr-ı yâra tâkatûn
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsâr ile nev-rüzda

4. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 6

Baharın ilk günü.

Gülleri pejmürde eylersin yazukdur bülbüle
Varma bâğa âh-ı âteş-bâr ile nev-rüzda

5. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 8

Baharın ilk günü.

Büy-yı ezhâr-ı çemen tıtdı o deñlü 'âlemi
Baş ider bâd-ı şabâ 'attâr ile nev-rüzda

6. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 10

Baharın ilk günü.

Câna cân katmak dilerseñ bâğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rüzda

7. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 12

Baharın ilk günü.

Nice mümkindür nazîre şî'r-i şadr-ı a'zama
Bülbül olsañ lezzet-i güftâr ile nev-rüzda

8. **nev-rüzumuz:-ı, -muz**

Gazel 39

Mısra: 8

Baharın ilk günü, bayram.

Güni günden yig olsun rüzedârân-ı gam-ı 'aşkuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nev-rüzumuz vardur

9. **nev-rüz:**

Gazel 128

Mısra: 1

Baharın ilk günü, bayram.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

10. **nev-rüzda:-da**

Gazel 129

Mısra: 1

Baharın ilk günü, bayram.

Turna ey dil böyle âh u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzâr ile nev-rüzda

11. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 1

Baharın ilk günü, bayram.

'Ukde-i gam vaqtidür olursa hall nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmidur n'eyler kesel nev-rüzda

12. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 2

Baharın ilk günü, bayram.

'Ukde-i gam vaqtidür olursa hall nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmidur n'eyler kesel nev-rüzda

13. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 4

Baharın ilk günü, bayram.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zürdur
Zühd ü takvâya gelür zirâ halel nev-rüzda

14. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 6

Baharın ilk günü, bayram.

'ıyd geçdi nev-bahâr irdi yüzün göstermedi
Bâri ol sultân-ı hüsn öpdürse el nev-rüzda

15. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 8

Baharın ilk günü, bayram.

Turnı devletle yine divâna defterdâr-ı gül
'Âleme mihr itdi teccid-i hamel nev-rüzda

16. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 10

Baharın ilk günü, bayram.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-humâr
Câm-ı mey nüş itmek ancağ mâ-şaşal nev-rüzda

17. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 12

Baharın ilk günü, bayram.

Cân u dilden tazelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rüzda

18. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 14

Baharın ilk günü, bayram.

Nice üstâd-ı suhan var bâ-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'î gibi tarh-ı gazel nev-rüzda

19. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 16

Baharın ilk günü, bayram.

Söyleden anı da bir kân-ı keremdir yoğsa el
Söylemezdi bülbülâsâ bî-mağal nev-rüzda

20. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 18

Baharın ilk günü, bayram.

Ol vezîr-i nükte-perver kim dil ü tâb ehline
Medhîn itmek oldı aqşâ-yı emel nev-rüzda

21. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 20

Baharın ilk günü, bayram.

Nitekim cām-ı hilâl-i 'ıydı gerdân ide çarh
Nitekim ola mağal mihre hamel nev-rüzda

22. **nev-rüzda:-da**

Gazel 130

Mısra: 22

Baharın ilk günü, bayram.

Gündüzi 'ıyd u leyâlî qadr olup eyyâmınıñ
Pâyına yüz sürsün erbâb-ı düvel nev-rüzda

23. **nev-rüz:**

Gazel 139

Mısra: 3

Baharın ilk günü, bayram.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ hâli
Bu günler cām-ı mey gam def'ine imdâde gelmez mi

24. **nev-rüzi:-ı**

Müfret 16

Mısra: 2

Yeni gün, baharın ilk günü.

Zulmet-i baħr ile Şebden seçemezler rüzı
Böyle eyyâm-ı gamuñ böyle olur nev-rüzı

nev-rüz idelüm:

1. **nev-rüz idelüm:-elüm**

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bayram etmek, gülüp eğlenmek // ilkbaharı kutlamak.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifâk ile gelüñ bir yere nev-rüz idelüm

nev-rüz ider:

1. **nev-rüz ider:-er**

Kaside 34

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

İlkbahar gibi yapmak.

Nesîmi tazelere pejmürde olmuş berk-i ezhârı
Hevâ-yı dil-keşi nev-rüz ider eyyâm-ı bâhürı

nev-rüz ola:

1. **nev-rüz ola:-a**

Gazel 142

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nevruz gibi Şen, mutlu olmak.

Du'âya başla Őoñra cân u dilden Âşaf-ı 'ahde
Ki turduqca cihân devletle nev-rüz ola her rüzı

2. **nev-rüz ola:-a**

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nevruz vaktinin gelmesi, baharın gelmesi.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübârek daħi ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luğf-ı Şahenşâh ola rüzı

nev-rüz-ı Şabâdur:

1. **nev-rüz-ı Şabâdur:-dur**

Kaside 13

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Nevruz-saba makamı (musikimizin en eski makamlarından biri).

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rüz-ı Şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârı

nev-Şüküfte:

1. **nev-Şüküfte:**

Kaside 12

Mısra: 72
Yeni açılmış (çiçek).

Bülbül-i güلزâr-ı 'aşkım sine-i pür-dâğ ile
Nev-şüküfte gonca-i dil âşiyânımdur benim

ney:

1. **neyde:-de**
Gazel 98
Mısra: 10
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgi.

Diñlesün gelsün şarîr-i hâmemi Nef'î benim
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

2. **ney:**
Gazel 124
Mısra: 6
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgi.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

3. **ney:**
Gazel 139
Mısra: 8
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgi.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

n'evdügin:

1. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 1
Ne olduğunu.

Gösterürken lebleri lutf-ı tebsüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez terahhüm n'eydügin

2. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 2
Ne olduğunu.

Gösterürken lebleri lutf-ı tebsüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez terahhüm n'eydügin

3. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 4
Ne olduğunu.

Hem 'itâb-ı zehrînak eyler cihâna gamzesi
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

4. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 6
Ne olduğunu.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'âşıkların
Gamzesi bilmez günâh-ı kañl-i merdüm n'eydügin

5. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 8
Ne olduğunu.

'Âşık-ı giryân u ser-gerdâna şor bilmez hâkîm
Hikmet-i devrân-ı çarh u seyr-i encüm n'eydügin

6. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: 10
Ne olduğunu.

Diñlesün gelsün şarîr-i hâmemi Nef'î benim
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

7. **n'eydügin:**
Kaside 50
Mısra: 100
Ne olduğunu.

Zür-ı endîşe vü âşâr-ı hayâlumdür iden
N'eydügin nükte-şinâsân-ı zamâne i'lâm

8. **n'eydügin:**
Kaside 50
Mısra: 143
Ne olduğunu.

Ne bilür zevk-i suhan n'eydügin olursa Mesîh
Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm

n'evdügini:

1. **n'eydügini:**
Kaside 33
Mısra: 91
Ne yaptığın.

Tahkîk idemem n'eydügini hâmemüñ el-hâk
Zirâ ki o bir sâhir-i i'câz-nümâdur

nev-i hâmem:

1. **ney-i hâmem:-m**
Kaside 47
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Kamış kalem.

Cihâni itmede reşh-i midâdum dem-be-dem ihyâ
Ney-i hâmem meger âb-ı hayât ile murabbâdur

nev-i kalem-i huşki:

1. **nev-i kalem-i huşki:-i**

Kaside 30

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Kuru /feyizsiz kalem kamuşu.

Olur ney-i kalem-i huşki nahl-i bār-āver
Kim itse şebt-i kelāmumda hāme cūnbāni

nev-i kalemünde:

1. **nev-i kalemünde:-ü, -ñ, -de**

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kalemin neyi / kamuştan kalem, ney gibi
(söyleyen, inleyen, cızırtı çıkaran) kalem.*

Nef'î nedür ney-i kalemünde bu nağmeler
Güyâ ki her terānede bir sāza başladı

n'evle:

1. **n'eylerüz:-r, -üz**

Gazel 18

Mısra: 9

Ne eylemek, ne yapmak.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişşe tek bir dil-ber-i mümtāza dest

2. **n'eylesün:-sün**

Gazel 18

Mısra: 5

Ne eylemek, ne yapmak.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

3. **n'eylesün:-sün**

Gazel 29

Mısra: 3

Ne eylemek, ne yapmak.

'Aşk mühlik yār gāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç ikrār güç

4. **n'eyledi:-di**

Gazel 50

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

Gül gibi cihān oldı yine hürrem ü hāndān
Gör n'eyledi feyz-i eşer-i mağdem-i nev-rüz

5. **n'eyleyeyin:-y, -eyin**

Kaside 37

Mısra: 58

Ne eylemek, ne yapmak.

Ben de ikrār iderin 'aczüme evşāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzime-i ğayret ü neng

6. **n'eylesün:-sün**

Kaside 47

Mısra: 99

Ne eylemek, ne yapmak.

Seni medh itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā'-i mekārimde vücūdın ferd ü yektādur

7. **n'eyleyim:-y, -im**

Müseddes 1

Mısra: 8

Ne eylemek, ne yapmak.

Göñül ālüfte cān āşifte ben hayretdeyim muhkem
Belā-yı 'aşk ile kaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

8. **n'eyler:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Ne eylemek, ne yapmak.

Sende n'eyler gill u ğiş bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāğar-ı mīnādudur

9. **n'eylesün:-sün**

Gazel 29

Mısra: 10

Ne eylemek, ne yapmak.

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebān
N'eylesün yā şöhet-i yārān-ı nā-hemvār güç

10. **n'eylesün:-sün**

Gazel 37

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

Āhına incinme gāhī 'āşık-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

11. **n'eylesün:-sün**

Gazel 57

Mısra: 9

Ne eylemek, ne yapmak.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nef'î n'eylesün
Ġamzesi mağmür u çeşmi nīm-mest-i hāb-ı nāz

12. **n'eyleriz:-r, -iz**

Gazel 86

Mısra: 5

Ne eylemek, ne yapmak.

Biz n'eyleriz çerāğı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şem' uyarur āh ile pervānemüz bizüm

13. **n'eyleyin:-y, -in**

Gazel 92

Mısra: 5
Ne eylemek, ne yapmak.

Sevdüğüm bir âfet-i cân-ı cihândur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelâ bir 'âşık-ı üftâdeyim

14. n'eylesün:-sün
Gazel 96
Mısra: 7
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfine bend itmesün yâ n'eylesün Mecnûn gibi
Zâbta kâdir olmayan 'âşık-ı dil-âvâresin

15. n'eylesün:-sün
Gazel 99
Mısra: 1
Ne eylemek, ne yapmak.

'Âşıkâ ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü maħabbet bir belâdur n'eylesün

16. n'eylesün:-sün
Gazel 99
Mısra: 6
Ne eylemek, ne yapmak.

N'ola ta'yîn itse zâbt-ı mülk-i hüsni ğamzeye
Zülfî bir âşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

17. n'eylesün:-sün
Gazel 99
Mısra: 8
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfine kâlsa perîşân eylemezdi dilleri
Anı da tahrîk iden bād-ı şabâdur n'eylesün

18. n'eylesün:-sün
Gazel 99
Mısra: 10
Ne eylemek, ne yapmak.

N'ola olsa muztarib hâl-i dil-i 'uşşâkdan
Sînesi âyîne-i 'âlem-nümâdur n'eylesün

19. n'eylesün:-sün
Gazel 99
Mısra: 12
Ne eylemek, ne yapmak.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Tab'-ı şühî dâme düşmez bir Hümâdur n'eylesün

20. n'eylesün:-sün
Gazel 100
Mısra: 6
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfînün daħi perîşânlığı bîhüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

21. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 1
Ne eylemek, ne yapmak.

Vermesün dil ruḥşat âh-ı cân-güdâza n'eylesün
Şabrı yok bî-çârenüñ biñ dürlü nâza n'eylesün

22. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 2
Ne eylemek, ne yapmak.

Vermesün dil ruḥşat âh-ı cân-güdâza n'eylesün
Şabrı yok bî-çârenüñ biñ dürlü nâza n'eylesün

23. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 4
Ne eylemek, ne yapmak.

Ġamze cäsüs-ı nazar ammâ hücum-ı nâzdan
Fırşat el virmez dile 'arz-ı niyâza n'eylesün

24. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 6
Ne eylemek, ne yapmak.

Ġamzeden derdini pinhân tutmasa 'âşık n'ola
Ol kadar maħrem bulunmaz keşf-i râza n'eylesün

25. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 8
Ne eylemek, ne yapmak.

Iztırârî dil nice cân virmesün ol ğamzeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün

26. n'eylesün:-sün
Gazel 106
Mısra: 10
Ne eylemek, ne yapmak.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi tâze n'eylesün

27. n'eyledi:-di
Gazel 109
Mısra: 9
Ne eylemek, ne yapmak.

Gör n'eyledi kâhr ile bu Nef'î gibi zâtı
Hiç dimedi rağbet idecek âdem imiş bu

28. n'eylesün:-sün
Kaside 8
Mısra: 10
Ne eylemek, ne yapmak.

Şâne süzân olmadan korkar tolaşmaz zülfine
N'eyesün her bir hâmindâ biñ dil-i süzân bulur

29. n'eyler:-r

Kaside 14

Mısra: 3

Ne eylemek, ne yapmak.

Päre-i elmâsdur seng-i fesâni n'eyler ol
Çarha çekme bir dañi şemşir-i vâlâ-gevheri

30. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 14

Mısra: 77

Ne eylemek, ne yapmak.

Sıhr iderdüm medhine geldükce ammâ n'eyleyin
Eylemiş Hakk vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan beri

31. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 14

Mısra: 106

Ne eylemek, ne yapmak.

Çande ben çande yine ta'rif-i şâh-ı nüktedân
N'eyleyin zabt idemem endişe-i zür-âveri

32. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 14

Mısra: 115

Ne eylemek, ne yapmak.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek âyine-i İskenderi

33. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 14

Mısra: 118

Ne eylemek, ne yapmak.

'Âlemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri

34. n'eyesün:-sün

Kaside 15

Mısra: 11

Ne eylemek, ne yapmak.

Yâ n'eyesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâgar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem

35. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 16

Mısra: 61

Ne eylemek, ne yapmak.

İktizâ itdi birâz yâve anuñçün n'eyleyin
Yoğsa dâ'im böyledür baña hıtâb-ı rüzgâr

36. n'eyesün:-sün

Kaside 21

Mısra: 97

Ne eylemek, ne yapmak.

Buña taħammül olur mı yâ n'eyesün 'ârif
Ol nice eylesün rüzgâra dñşnâmi

37. n'eyledüm:-dü, -m

Kaside 24

Mısra: 31

Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyledüm ben aña yâ baña ne verdi alamaz
Ĥamdüli'llâh degilüm düşmen-i nâdân-ı felek

38. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 35

Mısra: 91

Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyleyin mâl ü menâli ki benüm himmetime
Ĥarc-ı yek-rüzedür olursa cihân mâl-â-mâl

39. n'eyleyeyin:-y, -eyin

Kaside 40

Mısra: 75

Ne eylemek, ne yapmak.

İ'tikâdumca edâ eyleyemem n'eyleyeyin
'Özr-i takşirümi ma'zür tüt ey kân-ı kerem

40. n'eyesün:-sün

Kaside 44

Mısra: 59

Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyesün râyiz-i endişe nice zabt etsün
Rağş-ı tab'um gibi bir tevsen-i çâptük-pâyı

41. n'eyleyim:-y, -im

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 18

Ne eylemek, ne yapmak.

Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kurtulamam tab'-ı hevesnâkümden

42. n'eyleyim:-y, -im

Gazel 95

Mısra: 6

Ne eylemek, ne yapmak.

'Âdet itdi dil-i divâne muħabbet resmin
N'eyleyim çâre ne mu'tâdi tağyir idemem

43. n'eylerler:-r, -ler

Kaside 11

Mısra: 95

Ne eylemek, ne yapmak.

Muħaşşal âdeme ma'nâ gerekdür yoğsa n'eylerler
Esir-i kayd-ı şüret bir alay bihüde hayvânı

44. n'eylesün:-sün

Kaside 1

Mısra: 77

Ne eylemek, ne yapmak.

'Addolunmaz mu 'cizâtı hâdden efvün n'eylesün
Gerçi kim bir râvî-i mu 'ciz-beyânîdür sözü

45. n'eyledi:-di

Kaside 10

Mısra: 114

Ne eylemek, ne yapmak.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daği neler eyler

46. n'eyleyin:-y, -in

Kaside 19

Mısra: 74

Ne eylemek, ne yapmak.

Bu da'vâmı benüm inkâr ider yokdur ahâlîde
Haşûd-ı nâbekârı n'eyleyin söz aılmaz hardur

47. n'eyler:-r

Gazel 119

Mısra: 10

Ne eylemek, ne yapmak.

Ruhsâr-ı 'arâk-rîzi yeter bakmağa yârûñ
N'eyler reşehât ile gülistân elimüzde

48. n'eyler:-r

Gazel 64

Mısra: 2

Ne eylemek, ne yapmak.

Dil ehlinden dime cân istesem cânâ revân virmez
Seni cânandan seven 'âşık yâ n'eyler saña cân virmez

49. n'eyleyeyin:-y, -eyin

Kaside 9

Mısra: 31

Ne eylemek, ne yapmak.

Havrâ-yı ma'âniyle şarabgâh-ı cinândur
Ben n'eyleyeyin dil-beri kim hacle-i tab'um

50. n'eyler:-r

Kaside 11

Mısra: 17

Ne eylemek, ne yapmak.

Nice mîrâşa girmişdür o tâc u tahtı n'eyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyyâ luft-ı Yezdânî

51. n'eyler:

Gazel 130

Mısra: 2

Ne gezer, bulunmaz, mevcut değil.

'Ukde-i gam vahtidür olursa hall nevr-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmıdır n'eyler keşel nevr-rüzda

52. n'eylesün:

Gazel 99

Mısra: 2

Ne eylemek, ne yapmak.

'Âşıkâ ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü mağabbet bir belâdur n'eylesün

53. n'eylesün:

Gazel 99

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

Gönlü dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'âşıkûñ
Gamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n'eylesün

nev-seker:

1. ney-şekerden:-den

Kaside 30

Mısra: 12

Şeker kamışı.

Gören 'ibâret-i şîrîn ü dil-keşîni şanur
Ki ney-şekerden ola kilik-i 'anber-efşânı

nevvir-i a'zam:

1. neyyir-i a'zam:

Kaside 32

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Parlaklığı en fazla olan // güneş.

Görünse luft-ı sevâd-ı kalem-revi şebde
İderdi neyyir-i a'zam nücûma reşk-i 'azîm

2. neyyir-i a'zam:

Kaside 38

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Parlaklığı en fazla olan // güneş.

Mu'allâ-pâye düstür-ı şehenşâh-ı zemîn k'olmuş
Vekil-i re'y-i pür-nürî felekde neyyir-i a'zam

3. neyyir-i a'zam:

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güneş.

Re'y-i mülk-ârâsıdır ol şeb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virtür dünyâya şu'le neyyir-i a'zam gibi

nevvir-i evc-i ma'arif:

1. neyyir-i evc-i ma'arif:

Kaside 60

Mısra: 44
Kelime Tipi: -
İlim, bilgi, hüner güneşi.

Eylemişler felek-i tab' -ı ref' inde kırân
Neyyir-i evc-i ma'ârif meh-i tâbân-ı suhan

neyyir-i re'yi:

1. neyyir-i re'yi:-i

Kaside 49
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru // parlak düşünce.

O dānā-yı büleñd-ahter ki olmış neyyir-i re'yi
Cihānda şem'-i cem'-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

nezâket:

1. nezâketle:-le

Gazel 57
Mısra: 2
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Ġamzesi maħmûr u çeşmi nîm-mest-i ħâb-ı nâz
Biribirine nezâketle ider işrâb-ı nâz

2. nezâketle:-le

Gazel 74
Mısra: 5
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Nezâketle toċun zülfine ey bād-ı şabâ yârûñ
Şaċın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı ğam nâzik

3. nezâketle:-le

Gazel 120
Mısra: 13
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Nef î bu nezâketle benüm şive-i nazmum
Râciĥ görinürse n'ola tarz-ı ĥasen üzre

4. nezâketde:-de

Kaside 19
Mısra: 71
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Ĥākāniye bu bir tarz-ı âĥerdür

5. nezâketle:-le

Kaside 20
Mısra: 55
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Ola hem münderic her bir ĥaşıdemde nezâketle
Bu güne bir gazel kim ğuş iden lâ-büdd ider ez-ber

6. nezâket:

Mesnevi 1
Mısra: 25
Nazîklik, incelik, zarîflik.

Var kilk-i bedî' inde o miċdâr nezâket
Terkib-i ĥurûfında hem ol deñlü metânet

nezzâre:

1. nezzâre:-y, -e

Gazel 43
Mısra: 5
Bakma, bakış, seyretme.

Çeşmi ğâhî mest olur ruĥşat virür nezzâreye
Türmaz ammâ ğamze ol 'ahd ü ĥarâra nâz ider

nezzâreĥ-i niĝâh-ı ma'nâ:

1. nezzâreĥ-i niĝâh-ı ma'nâ:

Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Mana bakışının baktığı yer.

Vādî-i ĥayâl-i dil-firibûñ
Nezzâreĥ-i niĝâh-ı ma'nâ

nişf-ı menzilden:

1. nişf-ı menzilden:-den

Kaside 30
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Varılacak yerin yarısı, yolun yarısı.

Dönerdi 'aksine sūfârı nişf-ı menzilden
Olurdu püşt-i kemâna ĥalide peykânı

ni'am-ı rüzĝâr:

1. ni'am-ı rüzĝâr:

Kaside 42
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Devrin nimetleri, yiyecekleri.

Dilde şafâ olmayıcak 'ârife
Bî-mezedür hep ni'am-ı rüzĝâr

nice:

1. nice:

Terkib-bend 1
Mısra: 27
Pek çok.

Bî-ser ü sāmân idersin nice Sām u Rüstemi
Duĥter-i rezsın velî 'aĥl almada merdânesin

2. nice:

Gazel 10

Mısra: 9

Nasıl.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir karar üzere dil-i pür-ıztırâb

3. nice:

Gazel 14

Mısra: 7

Nasıl.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekîb

4. nice:

Gazel 23

Mısra: 5

Nasıl.

'Aşık nice ketm idebilür rāzı tururken
Ol gāmze-i fettān gibi gāmmāz-ı maḥabbet

5. nice:

Gazel 34

Mısra: 9

Nasıl.

Nice h'āba varur ol gāmze-i 'ayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ arāmgāhidur

6. nice:

Gazel 68

Mısra: 2

Nasıl.

Görse hüsniñ olur elbette her ādem 'aşık
Nice olmasun o meh-pāreye 'ālem 'aşık

7. nice:

Gazel 68

Mısra: 11

Nasıl.

Güft ü gūy-ı nigeñüñ dil nice idrāk eyler
Az çok olmasa ger gāmzeye maḥrem 'aşık

8. nice:

Gazel 75

Mısra: 4

Nasıl.

Seni āgyār ile gören 'aşık
Nice şabr eylesün cefāña sentüñ

9. nice: -dür

Gazel 102

Mısra: 8

Nasıl.

Yār olmayıcağ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice def'-i gām-ı hicrān iderim ben

10. nice:

Gazel 106

Mısra: 7

Nasıl.

Iztırārî dil nice cān virmesün ol gāmzeye
Çäre yok tîr-i kazādan ihtirāza n'eylesün

11. nice:

Gazel 116

Mısra: 9

Nasıl.

Nice şürîdelik el virmesün ehl-i 'aşka
Heves-i dil-ber ü mey hüş-rübây oldı yine

12. nice:

Gazel 119

Mısra: 7

Nasıl.

Biz nice toyunca kanalum cām-ı murāda
Bir laḥza komaz sākî-i devrān elimüzde

13. nice:

Gazel 127

Mısra: 1

Nasıl.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḥ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrîf itdi Şāh-ı kāmıyāb-ı Edrine

14. nice:

Gazel 139

Mısra: 9

Nasıl.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç ḥātır-ı nā-şāde gelmez mi

15. nice:

Gazel 142

Mısra: 4

Nasıl.

Hevālarda leṭāfet ol kadar kim bülbül-i zāruñ
Nice te'sîr ider bilmem güle āh-ı ciger-süzü

16. nice:

Gazel 142

Mısra: 5

Nasıl.

Figān-ı nîm-şebden nice maḥrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāğ-ı 'ālem-efrûzı

17. nice:

Gazel 143

Mısra: 2
Nasıl.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'âlem-efrûzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şâh-ı nev-rûzı

18. **nice:**
Kaside 10
Mısra: 6
Nasıl.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

19. **nice:**
Kaside 10
Mısra: 8
Nasıl.

Olmuş tütalum müddet-i ârâmide mümtedd
'Âkıll nice temyiz-i reh-i hayr u şer eyler

20. **nice:**
Kaside 10
Mısra: 70
Nasıl.

'Adli ki müsellemdür aña hüsn-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

21. **nice:**
Kaside 13
Mısra: 29
Nasıl.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rûz-ı şabâdur hep nevây-ı bülbül-i zârı

22. **nice:**
Kaside 15
Mısra: 75
Nasıl.

Nice kaşide bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb
Her nüktesi faşlu'l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

23. **nice:**
Kaside 17
Mısra: 89
Nasıl.

Tarz u tavrın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şüh u ra'nâ

24. **nice:**
Kaside 19
Mısra: 66
Nasıl.

Ğaraż maqdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilünde
Senâmı yoħsa haq üzere edâ nice müyesserdür

25. **nice:**
Kaside 19
Mısra: 77
Nasıl.

Nice a'dāya ğālib olmasun Nef'i-i bī-pervā
Ki meddāh-ı Şāhenşāh-ı cihan-gir ü muzafferdür

26. **nice:**
Kaside 20
Mısra: 59
Nasıl.

Temāşāya nice tākāt getürsün yā dil-i 'āşık
Ki her ebrûsı bir şemşir ü her müjġanı bir hañçer

27. **nice:**
Kaside 21
Mısra: 98
Nasıl.

Buña taħammül olur mı yā n'eylesün 'ārif
Ol nice eylesesün rüzġāra düšnāmi

28. **nice:**
Kaside 22
Mısra: 50
Nasıl.

Beni dūr itdi zîrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

29. **nice:**
Kaside 25
Mısra: 59
Nasıl.

Nice beñzer saña tarz-ı pâdişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anķā ile pervāz-ı cerād

30. **nice:**
Kaside 25
Mısra: 79
Nasıl.

Fitne bir yerde daħı baş gösterür mi gör nice
ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

31. **nice:**
Kaside 26
Mısra: 83
Nasıl.

Nice maġrūr u za'im olmaz kim
Şeb u rüz eyleye medħin taşmīm

32. **nice:**
Kaside 28
Mısra: 8
Nasıl.

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvânı dir
Birden bu deñlü tır nice der-kemân olur

33. **nice:**

Kaside 28
Mısra: **134**
Nasıl.

Gör i 'tikâd-ı fâsîdin itmez bu fikri kim
Rûbeh nice muqâbil-i şîr-i jiyân olur

34. **nice:**

Kaside 38
Mısra: **12**
Nasıl.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şâd olmasun 'âlem nice kâm almasun âdem

35. **nice:**

Kaside 38
Mısra: **12**
Nasıl.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şâd olmasun 'âlem nice kâm almasun âdem

36. **nice:**

Kaside 38
Mısra: **82**
Nasıl.

Benim de 'aczüme var i 'tirâfım lîk şevkumdan
Hulûşım bundan özge nice tahkîk eylesem bilmem

37. **nice:**

Kaside 39
Mısra: **73**
Nasıl.

Bu perîşânlîğ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endîşemi ma'kül ile itsem ta'zîr

38. **nice:**

Kaside 40
Mısra: **10**
Nasıl.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daği
Nice hazz itmesün Allâhı seversen 'âlem

39. **nice:**

Kaside 40
Mısra: **103**
Nasıl.

Arz-ı rûmı nice feth itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rûma Hıorasânı da zamm

40. **nice:**

Kaside 41
Mısra: **19**
Nasıl.

Qadrüñ nice ma'lûm olur kim saña nisbet
Ednâ görünür manşîb-ı a'lâ-yı zamâne

41. **nice:**

Kaside 44
Mısra: **59**
Nasıl.

N'eylesün râyiz-i endîşe nice zabt etsün
Rağş-ı tab'um gibi bir tevsen-i çâpük-pâyı

42. **nice:**

Kaside 46
Mısra: **37**
Nasıl.

Nice şâyeste-i Sulţân-ı cihân olmaz kim
Bezî-i maqdûr ide icâdına ol Şadr-ı güzîn

43. **nice:**

Kaside 47
Mısra: **73**
Nasıl.

Nice keşf eylesün dil râzını ol gamze-i şûha
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rûsvâdur

44. **nice:**

Kaside 47
Mısra: **85**
Nasıl.

Hulûşım nice mümkündür murâdımcâ edâ ammâ
Dil-i pür-iştîyâka az çok esbâb-ı tessellâdur

45. **nice:**

Kaside 47
Mısra: **128**
Nasıl.

Muqallid mashâra muğhik tutalum Mantîkî olmuş
Nice molla olur ol ħar 'aceb bîhüde da'vâdur

46. **nice:**

Kaside 48
Mısra: **26**
Nasıl.

Huşûşâ teşne-i medħ ola tab'ı
Nice olmak gerekdür şâd u ħurrem

47. **nice:**

Kaside 48
Mısra: **33**
Nasıl.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

48. **nice:**

Kaside 48

Mısra: 49

Nasil.

Nice âh itmesün bî-çâreler kim
Ne gevher kodı itlâfi ne dür hem

49. **nice:**

Kaside 48

Mısra: 79

Nasil.

Nice güyâ olur gör tab'-ı şûhüm
Nice inşâ ider medhi dem-â-dem

50. **nice:**

Kaside 48

Mısra: 80

Nasil.

Nice güyâ olur gör tab'-ı şûhüm
Nice inşâ ider medhi dem-â-dem

51. **nice:**

Kaside 49

Mısra: 92

Nasil.

Anuñ cismi bunuñ cânı yanar bundan kıyâş eyle
Nice beñzer esir-i düzehe hicrân giriftarı

52. **nice:**

Kaside 55

Mısra: 87

Nasil.

Nice çutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir qarâr üzre dil-i pür-ıztırâb

53. **nice:**

Kaside 61

Mısra: 55

Nasil.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i hüsnüñe
Gerdenüñ simîn-sürâhî leblerüñ la'lin-şarâb

54. **nice:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 5

Nasil.

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'il
Halâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

55. **nice:**

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Nasil.

Nice mesrûr olmasın ol meclisüñ aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece gam bulmadım

56. **nice:**

Kaside 59

Mısra: 66

Birçok, hayli.

Ma'zûr ola medhüñde olan 'acz u kuşürüm
Tab'um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

57. **nice:**

Kaside 53

Mısra: 77

Nasil.

Nice takrîr ideyin hâlümü sultânuma kim
Gam-ı mâziyi kıomaz dilde gam-ı müstakbel

58. **nice:**

Kaside 27

Mısra: 61

Çok, pek çok, birçok.

Yapar bir lahzada 'adlûñ harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlende tîguñ düzülmüş nice alayı

59. **nice:**

Kaside 27

Mısra: 62

Çok, pek çok, birçok.

Yapar bir lahzada 'adlûñ harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hamlende tîguñ düzülmüş nice alayı

60. **nice:**

Kaside 35

Mısra: 94

Çok, pek çok, birçok.

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân māl ü menāl

61. **nice:**

Kaside 11

Mısra: 17

Çok, pek çok, birçok.

Nice mîrâğa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyyâ luţf-ı Yezdâni

62. **nice:**

Kaside 26

Mısra: 92

Çok, pek çok, birçok.

Gerçi Sultân Selim Gâzi
İtdi devletle nice fetih-i 'azîm

63. **nice:**

Kaside 57

Mısra: 17

Çok, pek çok, birçok.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

64. **nice:**

Kaside 60

Mısra: 49

Çok, pek çok, birçok.

Nice Hallâk-ı Ma'ânî gibi şahş-ı kâmil
Olsa yanında revâ tıfl-ı sebağ-ı hân-ı suhan

65. **nice:**

Kaside 47

Mısra: 56

Öyle bir.

Şabâ devr itse büy-ı sünbül-i hulkıyla dünyâyı
Nice sünbül ki reşk-i turra-i pür-çin-i havrâdur

66. **nice:**

Kaside 47

Mısra: 115

Öyle bir.

Nice divânçe metn-i hikmetü'l-ışrâk-ı endişe
Ki hürşid-i cihân-tâb aña bir cild-i muhallâdur

67. **nice:**

Kaside 51

Mısra: 3

Öyle bir.

Nice 'ıyd evvel-i cem'iyet-i şâdî vü sürür
Nice 'ıyd âhîr-i hengâme-i endüh ü elem

68. **nice:**

Kaside 51

Mısra: 4

Öyle bir.

Nice 'ıyd evvel-i cem'iyet-i şâdî vü sürür
Nice 'ıyd âhîr-i hengâme-i endüh ü elem

69. **nice:**

Kaside 51

Mısra: 5

Öyle bir.

Nice 'ıyd âyîne-i rû-yı cihân-tâb-ı neşât
Nice 'ıyd âfet-i cāngâh-ı dil-i tîre-i gam

70. **nice:**

Kaside 51

Mısra: 6

Öyle bir.

Nice 'ıyd âyîne-i rû-yı cihân-tâb-ı neşât
Nice 'ıyd âfet-i cāngâh-ı dil-i tîre-i gam

71. **nice:**

Kaside 50

Mısra: 35

Çok, pek çok, birçok.

Dürç-i dilden çıkarup nice girân-mâye güher
Vereyim silk-i dür-i bahr-ı ma'ânîye nizâm

72. **nice:**

Kaside 37

Mısra: 5

Öyle bir, nasıl.

Nice aşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

73. **nice:**

Kaside 3

Mısra: 101

Çok, pek çok, birçok.

Nice üstâd-ı suhan-güstere oldum gâlib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ akrânı

74. **nice:**

Kaside 38

Mısra: 91

Çok, pek çok, birçok.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Galañ-perdañ-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

75. **nice:**

Gazel 4

Mısra: 1

Nasıl.

Nice mest olmasun 'âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka hağ bu hem peymâne hem şahbâ

76. **nice:**

Gazel 32

Mısra: 9

Nasıl.

Nice zâhirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüşha-i şî'rüñ kalemler yane yazmışlar

77. **nice:**

Gazel 11

Mısra: 6

Nasıl.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kıalmaz süz-ı dil
Gör nice teskîn ider bir küllheni bir kaçre âb

78. **nice:**

Gazel 48

Mısra: 10
Çok, pek çok, birçok.

Nice Bū Cehli i' tikkāde getir
'Arif ol bir nühüfte-nükte ile

79. **nice:**
Kaside 7
Mısra: 73
Çok, pek çok, birçok.

Kīse-i gönca nice pür-zer ise feyzinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdu pür-sīm

80. **nice:**
Kaside 10
Mısra: 51
Çok, pek çok, birçok.

Bir himmete kādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

81. **nice:**
Kaside 27
Mısra: 98
Çok, pek çok, birçok.

Felek tab'um gibi gevher getirmez her zamān dehre
Nice yılda ider hāşıl şadef bir dürr-i yektāyı

82. **nice:**
Kaside 31
Mısra: 6
Çok, pek çok, birçok.

Hāk bir mertebe germ oldu ki devrān idemez
Nice tūfān ile bir zerre gubārın sırāb

83. **nice:**
Kaside 57
Mısra: 74
Çok, pek çok, birçok.

Kām-yāb olmaya bir şā'ir-i 'ālī-meşreb
Kām-bağş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

84. **nice:**
Gazel 71
Mısra: 7
Öyle bir, nasıl.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına bak

85. **nice:**
Kaside 3
Mısra: 3
Öyle bir, nasıl.

Nice şeh encümen-efrüz-ı hārīm-i devlet
Nice şeh hāşıl-ı devr-i felek-i sultānī

86. **nice:**
Kaside 3
Mısra: 4
Öyle bir, nasıl.

Nice şeh encümen-efrüz-ı hārīm-i devlet
Nice şeh hāşıl-ı devr-i felek-i sultānī

87. **nice:**
Gazel 130
Mısra: 13
Çok, pek çok, birçok.

Nice üstād-ı suhan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nef'i gibi tarh-ı gazel nev-rüzda

88. **nice:**
Kaside 7
Mısra: 16
Çok, pek çok, birçok.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mazmūnı
Nice ma'nā-yı dürüstün boza bir lafz-ı saķīm

89. **nice:**
Kaside 14
Mısra: 95
Hangi.

Nice şüret feyz-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilūñ bir 'ālem-ārā dil-beri

90. **nice:**
Kaside 10
Mısra: 53
Çok, pek çok, birçok.

Bir kudrete mālīk ki nice taht-nişinūñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

91. **nice:**
Kaside 17
Mısra: 11
Öyle bir.

Nice Tayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne 'Ankā ne Hümā

92. **nice:**
Kaside 17
Mısra: 19
Öyle bir.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki refāre gelür hışm ile bir ejderhā

93. **nice:**
Kaside 17
Mısra: 23
Öyle bir.

Nice Şaçlı Torı bir bāl-güşā ‘Ankā kim
Bir kınadıyla uçar uçduğı dem bī-pervā

94. **nice:**

Kaside 17

Mısra: 25

Öyle bir.

Nice Şaçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Düdidur anuñ o yāl-i siyeh-i ‘anber-sā

95. **nice:**

Kaside 17

Mısra: 29

Öyle bir.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çäpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pā

96. **nice:**

Kaside 18

Mısra: 73

Öyle bir.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoĸka-i mīnā
Ki kıymetde değışmez cān u dil genc-i temennāya

97. **nice:**

Kaside 37

Mısra: 3

Öyle bir.

Nice āşaf selefın görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i kıtūb-ı felegi devr ideli heft-evreng

98. **nice:**

Kaside 43

Mısra: 39

Öyle bir.

Nice āşaf ki ma‘nāda taşavvur olsa rāciħdir
Şükühı şevket-i Efrāsyāb u Keyķubād üzre

99. **nice:**

Kaside 44

Mısra: 3

Öyle bir.

Nice dergāh cenāb-ı harem-i Ka‘be-i cāh
Ki ider pāyede tā kırsı ile da‘vāyı

100. **nice:**

Kaside 50

Mısra: 13

Öyle bir.

Nice mey tāb-ı fūrüg-ı ruĸ-ı māh-ı Neĸşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ‘ārif-i cām

101. **nice:**

Kaside 50

Mısra: 14

Öyle bir.

Nice mey tāb-ı fūrüg-ı ruĸ-ı māh-ı Neĸşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ‘ārif-i cām

102. **nice:**

Kaside 50

Mısra: 15

Öyle bir.

Nice mey dest-i Mesīhāda çeker sāgarını
Kalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhām

103. **nice:**

Kaside 50

Mısra: 17

Öyle bir.

Nice mey rāyiĸa-i rüh-fezāsından ider
Kıdsiyān-ı felek-i ‘ālem-i cān ‘ıtr-ı meşām

104. **nice:**

Kaside 58

Mısra: 83

Öyle bir.

Nice kaşide ki her beyti bir kıtāb-ı metīn
Nice kıtāb ki her faşl u bābı şerĸ-i mütūn

105. **nice:**

Kaside 58

Mısra: 84

Öyle bir.

Nice kaşide ki her beyti bir kıtāb-ı metīn
Nice kıtāb ki her faşl u bābı şerĸ-i mütūn

106. **nicedür:-dür**

Kaside 17

Mısra: 56

Nasıl.

Cebeli Torı ile ĸod Kıyışoĸlı Torısı
Nicedür her biri sür‘atde kıyās it meşelā

107. **nice:**

Kaside 16

Mısra: 52

Çok, pek çok, birçok.

Çeşm-i baĸt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarĸ u ĸarb
Dest-i kıahr-ı iktidārı nice tāb-ı rüzĸār

108. **nice:**

Kaside 22

Mısra: 65

Çok, pek çok, birçok.

Nice dil ihtiyār ile sever ol şüh-ı tannāzı
Kosa öz ĸālīne ger ĸamze-i fettān u ĸammāzı

109. nice:

Kaside 45

Mısra: 20

Çok, pek çok, birçok.

Nesim-i gonca-güşâ gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

nice biñ:

1. nice biñ:

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Târ-ı zülfinde katar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

2. nice biñ:

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Nice biñ hânmanı bâda vermiş bir felekdür bu
Anı âhiyla bir 'âşık da ber-bâd itdügin görsek

3. nice biñ:

Kaside 5

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Nice biñ vâridât âmâde-i tahrîr olur dilde
Olnca sâye-güster kilik-i çalâküm benân üzre

4. nice biñ:

Kaside 40

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş tatalum
Bir nefesde nice biñ ma'ni-i gaybı mülhem

5. nice biñ:

Kaside 46

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Böyle düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân olamaz
Şarf ider hayr işe bulsa nice biñ genc-i defîn

6. nice biñ:

Kaside 51

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'āni mülhem

7. nice biñ:

Rübai 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Ey nāmveri memleket-i baħr u bertūñ
Var baħr u berde nice biñ hūnerūñ

8. nice biñ:

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce.

Dile her mūyı bir ejder görünür ol zūlfūñ
Nice biñ ejderi bir yerde taħayyül ne belâ

nice biñ yıl:

1. nice biñ yıl:

Kaside 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce sene.

Zihî 'ālî-binā kim reşk-i bünyādı götürmüşdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzünden beyt-i mezkûri

2. nice biñ yıl:

Kaside 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Binlerce sene.

Zihî 'ālî-binā kim reşk-i bünyādı götürmüşdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzünden beyt-i mezkûri

nice bir:

1. nice bir:

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Çalbmüz bâde ile maṭla'-ı envār olsun
Nice bir maḥzen-i esrâr-ı ğam-endüz idelüm

2. nice bir:

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Diller nice bir çāḥ-ı zenaḥdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zūlfūñ de ço dāmānuña düşsün

3. nice bir:

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir dil ğam-ı zülfüñle perîşân olsun
Göreyin zülfini kim hâk ile yeksân olsun

4. nice bir:

Kaside 6

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Söz tükendi nice bir da'vâ-yı şî'r ü şâ'iri
Lâf u da'vâ şimdi du'â hengâmidur ber-țaraf

5. nice bir:

Kaside 7

Mısra: 111

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Söz tamâm oldu temeddüh nice bir ey Nef'î
Kadrüñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

6. nice bir:

Kaside 10

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

'Aklıñ hüneri vâdî-i hikmetdedür ancak
Taḥkîk ile hikmet nice bir dilde yer eyler

7. nice bir:

Kaside 16

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

İrdi söz pâyâna ey Nef'î bu da'vâ nice bir
Lâfi ço şimden girü ey bî-ḥicâb-ı rüzgâr

8. nice bir:

Kaside 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Bu kadar çevre taḥammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ḥad ü pâyân-ı felek

9. nice bir:

Kaside 41

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nef'î bu şikâyet nice bir başla du'âya
Düşmez bu kadar 'ârife şekvâ-yı zamâne

10. nice bir:

Kaside 44

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Başla şıdk ile du'â itmege Nef'î nice bir
Da'vî-i ma'rifet ü lâf-ı suḥan-pîrâyî

11. nice bir:

Kaside 51

Mısra: 107

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

İrdi söz ğâyete Nef'î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ço ṭurma du'â kıl ki odur şimdi ehemm

12. nice bir:

Kaside 53

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kevkeb-i baḥt ile bu baḥş ü ğavġâ
Nice bir ṭâlî'-i bed-'ahd ile bîhüde cedel

13. nice bir:

Kaside 53

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kevkeb-i baḥt ile bu baḥş ü ğavġâ
Nice bir ṭâlî'-i bed-'ahd ile bîhüde cedel

14. nice bir:

Müfret 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Sinem nice bir âh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

15. nice bir:

Müfret 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kîn ile tiġ-i zebâne dil cilâ vîrsün
Uşandım rüzgâra sögmeden Allah belâ vîrsün

16. nice bir:

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Riyā ehline ben Nef'iveş oldum münkir-i muṭlak
Nice bir zāhid-i ḥod-bīn olup kendim görem ancak

17. **nice bir:**
Gazel 102
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Ne zamana kadar // nasıl.

Derdüm nice bir sinede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu 'ālemi vīrān iderim ben

18. **nice bir:**
Gazel 104
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Başlasun bend ile raqşa dil-i dīvāne daḥi
Nice bir bād-ı şabā silsile-cünbān olsun

nice demdür:

1. **nice demdür:**
Kaside 43
Mısra: 73
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Uzun zamandan beri.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endişem
Geçürdi rüzgāruñ rüzgār ile cihād üzre

2. **nice demdür:**
Müseddes 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Uzun zamandan beri.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta'ab göñlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep göñlüm

nice demlerdür:

1. **nice demlerdür:-ler, -dür**
Gazel 81
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Bir nefes didār için biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esir-i iştīyākıdur göñül

nice mümkin:

1. **nice mümkin:**
Kaside 18
Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Erişmez gerdine peyk-i serü's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkin böyle bir raqş-ı sebük-pāya

2. **nice mümkin:**
Kaside 23
Mısra: 73
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcağ bende ḥar-ender-ḥar-ı 'ālem

3. **nice mümkin:**
Kaside 40
Mısra: 77
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Vaşf-ı zātuñ nice mümkin yine olmuş tūtalum
Bir nefesde nice biñ ma'nī-i gaybı mülhem

4. **nice mümkin:**
Gazel 18
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Nice mümkin böyle vādide bu güne penc-beyt
Urmayınca ṭab'-ı Nef'ī ḥāme-i i'cāza dest

5. **nice mümkin:**
Gazel 23
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Ammā yine gamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcağ 'aşık-ı ser-bāz-ı maḥabbet

nice mümkindür:

1. **nice mümkindür:-dür**
Gazel 129
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Nice mümkindür nazire şī'r-i şadr-ı a'zama
Bülbül olsañ lezzet-i güftār ile nev-rüzda

nice olur:

1. **nice olur:**
Gazel 70
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Nasıl olur.

Cezbe-i hüsnî gönül hatıña ta'lik eyler
Nice hall itmek olur anı kitâb olmayıcak

2. **nice olur:**
Rübai 3
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Nasıl olur.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥālî
Bu nükte-i ser-beste kalur nâ-güfte

nice yıl:

1. **nice yıl:**
Kaside 13
Mısra: 89
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllarca.

Nice yıl istese sıhr öğredür Hārūta endişem
Açınca çârsü-yı fitnede dükkân-ı saḥḥârî

2. **nice yıl:**
Kaside 53
Mısra: 29
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarḥ-ı gerdân
Olmaya rişte-i dilden girih-i ḡam münḥall

nice zamân:

1. **nice zamân:**
Kaside 32
Mısra: 23
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandır.

Nice zamân idi 'aksine döndürüp felegi
Cefâyî 'âdet idinmişdi rüzgâr-ı le'im

nicedür:

1. **nicedür:**
Kaside 26
Mısra: 15
Uzun zamandan beri.

Nicedür ḥâl-i dil-i âşüfte
Şânedan çekmez ola renc-i elîm

niceve dek:

1. **niceye dek:**
Kaside 42
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Böyle çeker mi bu ḡamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgâr

nic'olur:

1. **nic'olur:**
Gazel 131
Mısra: 9
Nasıl olur.

Bilmem nic'olur ḥâl-i dil-i Nef'i-i şeydâ
Hem ḥaste vü hem cân ile müştâk-ı girişme

niçün:

1. **niçün:**
Gazel 6
Mısra: 9
Niçin, neden.

'Uşşâkı niçün kırmaz ḡamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîḡı mestâne degül mi yâ

2. **niçün:**
Gazel 36
Mısra: 1
Niçin, neden.

Niçün şâḡ-ı nihâl-i gülde bülbül âşyân eyler
Bu günler ḥod maḥabbet ehli terk-i ḥân mân eyler

3. **niçün:**
Gazel 67
Mısra: 1
Niçin, neden.

Ḥatı yaklaştı niçün urmaz dil-i 'uşşâka dâḡ
Geldi aḡşam erdi yakmaz mı daḡı ol meh çerâḡ

4. **niçün:**
Gazel 97
Mısra: 9
Niçin, neden.

Niçün evvel görüşde yârine cân virmemiş Nef'i
Bu gündan böyle hiç maḡbûl olur mı i'tizâr andan

5. **niçün:**
Kaside 5
Mısra: 82
Niçin, neden.

Ki ben ḡande edâ-yı medḥ-i Sulṭân-ı cihân ḡande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

6. **niçün:**
Kaside 32
Mısra: 19
Niçin, neden.

Niçün tereddüd ider derk-i ḡikmetinde bunuñ
Deḡâyık ehli olan taḡ'-ı ḡurdedân u fehîm

7. niçün:

Kaside 47

Mısra: 131

Niçin, neden.

Nazîre diye Qur'âna niçün katl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirûn katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

8. niçün:

Kaside 53

Mısra: 39

Niçin, neden.

Niçün ol fâzıl-ı devrâna varup 'arz itmem
K'ide bir lutf ile biñ müşkilimi ol dem hall

9. niçün:

Kaside 54

Mısra: 17

Niçin, neden.

Niçün ol feyz-i şafâ-güsteri ehl-i dâniş
Eylemez tab'uña sermâye-i mazmûn-ı müfîd

10. niçün:

Kaside 57

Mısra: 29

Niçin, neden.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebânum her dem
O şehensâh-ı diyâr-ı kereme vahy-ıtrâz

11. niçün:

Kaside 47

Mısra: 132

Niçin, neden.

Nazîre diye Qur'âna niçün katl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirûn katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

12. niçün:

Kaside 26

Mısra: 89

Niçin, neden.

Yâ niçün dirseñ eger pâdişehim
İdeyim aşlını bir bir tefhîm

13. niçün:

Kaside 31

Mısra: 35

Niçin, neden.

Eridüp kurş-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol râyîz-i tünd-eblağ-ı devrâna rikâb

n'idevin:

1. n'idevin:

Kaside 44

Mısra: 55

Ne edeyim, ne yapayım.

Bilürin 'acziñi endişemüñ ammâ n'ideyin
Yenemem tab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

nifâk:

1. nifâk:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 45

Münafıklık, iki yüzlülük.

Kimi herze nifâk u hercâyı

Şan'atı gıybet ü melâhîdür

nigâh:

1. nigâh:

Gazel 34

Mısra: 8

Bakış, nazar.

Girişme dil-firibâne tegâfüllerle nâzende

Nigâh mestâne katl-i bî-günâh ile mübâhîdür

2. nigâhıdur:-ı, -dur

Gazel 34

Mısra: 6

Bakış, nazar.

İki şaf 'asker-i hün-h'ârdur güyâ ki müjgâni

Girişme aña şaf-pîrâ vü ser-'asker nigâhıdur

3. nigâhını:-ı, -n, -ı

Gazel 45

Mısra: 10

Bakış, nazar.

Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef'î

Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür

4. nigâhı:-ı

Gazel 57

Mısra: 7

Bakış, nazar.

Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdür dile

Gayrı dil-berler gibi lâzım degül esbâb-ı nâz

5. nigâh:

Kaside 4

Mısra: 37

Bakış, nazar.

Bakdukça bir nigâh ile biñ cân alur gözi

Hem yine şöyle hasta görünür ki cân virür

6. nigâh:

Kaside 17

Mısra: 86
Bakış, nazar.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hırâm
Bir nigâh ile ider cân-ı cihânı yağmâ

7. **nigâhı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 7

Bakış, nazar.

Nigâhı gamze-i hübân gibi teccüs ider
Hırâm-ı dil-keşine dil viren giriftârı

8. **nigâhı:-ı**

Kaside 47

Mısra: 69

Bakış, nazar.

Nigâhı âfet-i dîn gamzesi âşüb-ı dünyâdur
Bu güne şulha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

nigâh eyler:

1. **nigâh eyler:-r**

Kaside 8

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Hışm ile geh bir nigâh eyler ki te'şirinde cân
Niş-i zehr-âlüd-ı zaḥm-ı ḥançer ü peykân bulur

nigâh itmedigin:

1. **nigâh itmedigin:-me, -dig, -i, -n**

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Ağyâre nigâh itmedigin nâz şanurdım
Çok luḫf imiş ol 'âşika ben az şanurdım

nigâh-ı çeşm-i temâşâyivân-ı havrânı:

1. **nigâh-ı çeşm-i temâşâyiyân-ı havrânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hayran (olmuş) seyircilerin gözlerinin bakışı.

Çeker selâsile zülf-i bütân gibi satrı
Nigâh-ı çeşm-i temâşâyiyân-ı havrânı

nigâh-ı dost:

1. **nigâh-ı dost:**

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bakışı // dostane bakış, muhabbetle bakış.

Nef î bize ne gamze gerek ne nigâh-ı dost
Biz mâ'iliz güzellerüñ en bî-vefâsına

nigâh-ı germ:

1. **nigâh-ı germ:**

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hararetli, kızgın bakış.

Bir nigâh-ı germ ile biñ cân alurken gözleri
Bir dil-i bî-tâb ile biñ gamzeye âmâdeyim

nigâh-ı germe:

1. **nigâh-ı germe:-e**

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıcak, sevgi dolu bakış.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigâh-ı germe döymez biñ cihân şabr ü şekib

nigâh-ı germ-i habâbıyla:

1. **nigâh-ı germ-i habâbıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 29

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kabarmış öfkeli bakış.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet âba
Nigâh-ı germ-i habâbıyla nerm olur pülâd

nigâh-ı germini:

1. **nigâh-ı germini:-i, -n, -ı**

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıcak, sevgi dolu bakış.

Yâ bilmesün mi 'ârif olan kim kazâ daḫi
Her bir nigâh-ı germini hâzır belâ bilür

nigâh-ı hasret:

1. **nigâh-ı hasret:**

Kaside 45

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Hasret, özlem bakışı.

Meger ki cezb ide 'âşık nigâh-ı hasret ile
Hâdeng-i tirkeş-i nâz u tegâfûl-i yarı

nigāh-ı nükte-āmizinde:

1. nigāh-ı nükte-āmizinde:-i, -n, -de

Kaside 8

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Nükteli /imalı bakış.

Her nigāh-ı nükte-āmizinde rind-i 'aşk olan
Hem 'itāb-ı renciş ü hem müjde-i ihsān bulur

nigāh-ı şu 'le-i rüvūñ:

1. nigāh-ı şu 'le-i rüvūñ:-u, -ñ

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yüzün parlak bakışı // yanağın parlaklığının
aksi.*

Nigāh-ı şu 'le-i rüvūñ olur baña māni'
Şu 'ā'-i mihrden olmuş meger niķāb saña

nigāh-ı teğāfül:

1. nigāh-ı teğāfül:

Kaside 28

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bilmezlikten, anlamazlıktan gelen bakış.

Bu nāz u bu nigāh-ı teğāfül ki sende var
Hızır olsa 'āşıkūñ sebeb-i terk-i cān olur

nigārı:

1. nigārı:-ı

Gazel 94

Mısra: 9

Sevgili, put gibi güzel sevgili.

Ne kadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severim

nigār-ı harem-i deyr-i hayālüm:

1. nigār-ı harem-i deyr-i hayālüm:-üm

Kaside 7

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Hayal kilisesinin haremindeki put.

Büt nigār-ı harem-i deyr-i hayālüm ki komış
Bende bir sırr-ı eşer şun 'ı hüdāvend-i qādīm

nigeh:

1. nigehle:-le

Gazel 16

Mısra: 3

Bakış, nazar.

Bir nigehle bildürür 'uşşāka hecr ü vuşlatı
'Aşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettāna hep

2. nigehle:-le

Gazel 46

Mısra: 11

Bakış, nazar.

Göz habsine şaldı dili mestāne nigehle
Bir güşede mey-hāne vü zindān ne belādur

3. nigehle:-le

Gazel 57

Mısra: 5

Bakış, nazar.

Bir nigehle Qahramānı qatlı ider Rüstem gibi
Bağsañ ammā çeşmine bir hāste-i bī-tāb-ı nāz

4. nigehi:-i

Gazel 62

Mısra: 10

Bakış, nazar.

Güft ü güy-ı dili bilmez görünür gānzeleri
Şivede her nigehi sāhir-i ma 'nā-perdāz

5. nigehi:-i

Gazel 113

Mısra: 5

Bakış, nazar.

'Uşşākı kosa her nigehi havf u recāda
Her gānzede luṭf u gāzabı müşterek olsa

6. nigehünde:-ün, -de

Gazel 118

Mısra: 8

Bakış, nazar.

Her kime nāzar itseñ olur saña giriftār
Bir cāzibe-i hüş-rübā var nigehünde

7. nigeh:

Gazel 124

Mısra: 1

Bakış, nazar.

Nigeh maḥmūr u gānze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şüride keşf-i rāz mestāne

8. nigehi:-i

Gazel 133

Mısra: 8

Bakış, nazar.

Cān virür 'āşık-ı dil-hāstelere gerçi lebi
Ne gönüller alır ammā göz ucıyla nigehi

9. nigehde:-de

Gazel 135

Mısra: 2
Bakış, nazar.

Mest oldı yâr gâmezleri nâza başladı
Her bir nighde bir revîş-i tâze başladı

10. **nighle:-le**
Gazel 135
Mısra: 3
Bakış, nazar.

Bildürdi bir nighle dile gâmze kaşdı
Ne keşfe ne mükâsefe-i râza başladı

11. **nighle:-le**
Gazel 137
Mısra: 7
Bakış, nazar.

Bir nighle bildürür dünyâya luğf u kahrını
Çeşmi sâhîr güyiyâ sıhr-i mübîndür gâmzesi

12. **nighle:-le**
Kaside 47
Mısra: 79
Bakış, nazar.

Nihâni bir nighle çeşmi biñ fitne ider peydâ
Anuñçün şehr-i dârü'l-mülk-i dil pür-şür u gâvgâdur

nighbân:

1. **nighbân:-ı**
Kaside 30
Mısra: 48
Gözcü, bekçi.

Felek 'imâret-i câh u celâlinüñ ferşi
Zuñâl serâçe-i iqbâlinüñ nighbânı

nighbân ola:

1. **nighbân ola:-a**
Kaside 9
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Bir kişvere kim hıfzı nighbân ola anda
Âhü-bere zincir-keş-i şîr-i jiyândur

2. **nighbân ola:-a**
Kaside 34
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Ne kişver kim aña hıfzı nighbân ola ol yerde
İder perverde şâhîn beyza-i güncişk ü 'uşfûri

3. **nighbân ola:-a**
Kaside 47
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Ne kişver kim aña 'adli nighbân ola ol yerde
Gâzâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

nighbân olsa:

1. **nighbân olsa:-sa**
Kaside 46
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

'Adli bir kişver-i pür-şûra nighbân olsa
İder âhü bere zânü-yı pelengi bâlîn

nighbân-ı haremdür:

1. **nighbân-ı haremdür:-dür**
Kaside 59
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Haremin bekçisi // darüssaade ağası.

Ol mâşadağ-ı 'iffet-i aşhâb-ı Nebî kim
Şâhenşeh-i devrâne nighbân-ı haremdür

nighbân-ı nakd u cins-i havât olsa:

1. **nighbân-ı nakd u cins-i havât olsa:-sa**
Kaside 30
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Ömür cinsinin ve varlığının bekçisi olmak.

Ger olsa hıfzı nighbân-ı nakd u cins-i havât
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryânı

nigh-i çeşm-i vâ:

1. **nigh-i çeşm-i yâr:**
Gazel 123
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözlerinin bakışı // sevgilinin gözleri.

Bir güft ü gûda yüz nigh-i çeşm-i yâr ile
'Aşk olsun ol mu 'âmelenüñ âşnâsına

nigh-i düzdide:

1. **nigh-i düzdide:**
Kaside 17
Mısra: 94

Kelime Tipi: -
Göz ucuyla acele bakış, kaçamak bakış.

O reviş ol yürüyüş ol nigh-i düzdide
Dil-ber-i şüh gibi şiveleri hüş-rübā

nigh-i mest:

1. **nigh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Hışm ile çeker gamzesi peymāne-i nāzı
Aşüb-ı cihān olsa n'ola her nigh-i mest

2. **nigh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Cibril degül Hızır u Mesihā da olursa
Öldürmemeye çäre mi var ol nigh-i mest

3. **nigh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaħm urur elbette aña her nigh-i mest

nigh-i pür-hicāb-ı nāz:

1. **nigh-i pür-hicāb-ı nāz:**
Gazel 58
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Naz örtüsüne bürünmüş bakış.

Bir Kahramān-ı şühdur ol gamze güyiyā
Olmış muşāhibi nigh-i pür-hicāb-ı nāz

nigh-i şüh:

1. **nigh-i şüh:-ı**
Gazel 45
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şuh, işveli bakış.

Söyleşülmez nigh-i şühü 'aceb müstağnī
Ne zebān-ı dil ü ne şive-i dil-ḥ'āh bilür

nigerān:

1. **nigerāndur:-dur**
Kaside 9

Mısra: 6
Bakan, seyreden, gözetleyen.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde turup cām-ı hilāle nigerāndur

nigün ide:

1. **nigün ide:-e**
Kaside 44
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Ters döndürmek, baş aşağı etmek.

Şadr-ı devletde sa'adetle ser-efrāz ola hem
Şadme-i ḳahrı nigün ide ser-i a'dāyı

nigün olmasa:

1. **nigün olmasa:-ma, -sa**
Kaside 58
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Baş aşağı olmak, tersine dönmek.

Olurdu nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger āb içinde 'aksi nigün

nihād:

1. **nihādında:-ı, -n, -da**
Kit'a-ı Kebir 3
Mısra: 11
Tabiāt, huy, yaradılış.

Haşlet ü hüy-ı firişte var nihādında tamām
Görünür zāhirde gerçi peykeri ādem gibi

2. **nihādında:-ı, -n, -da**
Kaside 19
Mısra: 24
Tabiāt, huy yaradılış.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet zāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ āsār-ı isti'dād muzmerdür

nihād-ı āb u ḳākinde:

1. **nihād-ı āb u ḳākinde:-i, -n, -de**
Kaside 34
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Toprak ve su balçıḳı // toprak ve suyun mahiyeti (insanın toprak ve sudan yaratıldığına işaretle).

Nihād-ı āb u ḳākinde sirişte 'adl-i Fārūḳī
Kitāb-ı 'aḳl u fikrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

nihād-ı 'aḳl-ı küll:

1. **nihād-ı 'aḳl-ı küll:**
Kaside 13

Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Cebrail'in tabiatı, huyu.

Dil-i ervāh-ı kıdsī gibi şāf u pāk vicdān
Nihād-ı 'aql-ı küll gibi dürüst ü rāst mi'yārı

nihād-ı cemād:

1. **nihād-ı cemād:**
Kaside 29
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Cansız cisimlerin tabiatı.

Ger olsa maẓhar-ı feyẓ-i firāset u fehmi
Olurdu kâbil-i ahz-ı hikem nihād-ı cemād

nihād-ı cilvesinde:

1. **nihād-ı cilvesinde:** -si, -n, -de
Kaside 38
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Göz alıcı hareketlilik tabiatı, huyu.

Nihād-ı cilvesinde şūh-ı tab'-ı şabā muzmer
Sevād-ı peykerinde rūh-ı berķ u şā'ika müdgam

nihād-ı hevāya:

1. **nihād-ı hevāya:** -y, -a
Kaside 4
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Havanın tabiatı, huyu.

Hükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

nihād-ı kühsārı:

1. **nihād-ı kühsārı:** -ı
Kaside 45
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Dağın tabiatı.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı şarşara temkīn
Hevā-yı cünbişi şarşar nihād-ı kühsārı

nihād-ı tab'-ı derrākinde:

1. **nihād-ı tab'-ı derrākinde:** -i, -n, -de
Kaside 48
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Çabuk anlayan / zeki tabiat, karakter.

Nihād-ı tab'-ı derrākinde muzmer
Şarīr-i kilik-i çālākinde müdgam

nihāl-i gülbün-i sebzi:

1. **nihāl-i gülbün-i sebzi:** -i
Kaside 49
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Yeşil gül fidanı.

Ķonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evtārı

nihāl-i gülsitān:

1. **nihāl-i gülsitān:**
Gazel 105
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin fidanı.

Keşer olup cüy-ı revān Tübā nihāl-i gülsitān
Her güşe cennetden nişān güşen bihişte ta'ne-zen

nihāl-i hāmeme:

1. **nihāl-i hāmeme:** -m, -e
Kaside 32
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Kalem fidanı // kalemin boyu.

Nihāl-i hāmeme dil-beste Sidre vü Tübā
Zülāl-i nazmuma leb-teşne keşer ü tesnīm

nihāl-i kadūne:

1. **nihāl-i kadūne:** -ü, -ñ, -e
Gazel 120
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Boy fidanı, sevgilinin fidana benzeyen uzun boyu.

Beñzerdi nihāl-i kadūne zülf ü ruḥuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

nihāl-i sidreve:

1. **nihāl-i sidreve:** -y, -e
Kaside 6
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Sidre ağacı // varılabilecek, erişilebilecek son nokta, son makam.

Aṭlas-ı gerdün mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şukķa-i vālā mıdur

nihān:

1. **nihānı:** -ı
Gazel 94

Mısra: 6
Gizli, saklı // gizleme, saklama (içinde bulunulan hâli aşikâr etmeme).

İhtiyârım gider elden göricek her yârı
‘Arz-ı hâle meded olmazsa nihâni severim

2. **nihân:**

Kaside 7

Mısra: 104

Gizli, saklı // gizlenmiş, saklanmış.

Tab‘um ol baħr-ı suħandur ki kefi mevcî tutar
Penbeler içre nihân sübħa-i lü‘lû-yı nazîm

3. **nihândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 124

Gizli, saklı.

Ol hıızr-ı Mesîhâ-dem-i nazmım ki sözümde
Feyz-i ezeli cevher-i cân gibi nihândur

4. **nihândur:-dur**

Kaside 60

Mısra: 41

Gizli, saklı.

Zulmet-âbâd-ı devâtında nihândur k’olmuş
Hâmesi lüle-i ser-çeşme-i hayvân-ı suħan

5. **nihân:**

Kaside 50

Mısra: 111

Gizli, saklı.

Sanki gencîne-i tab‘umda nihân idi ezeli
Genc-i esrâr-ı hudâvend-i ‘alîm ü ‘allâm

nihân itmezdi:

1. **nihân itmezdi:-mez, -di**

Kaside 20

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak.

Derûnunda nihân itmezdi genc-i dürr-i şehvârı
Eger bîm-i kefi cüdiyle deryâ olmasa mużtarr

nihân olmasa:

1. **nihân olmasa:-ma, -sa**

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizlenmek, saklanmak.

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr
Biñ fitne nihân olmasa zîr-i külehüñde

nihân olur:

1. **nihân olur:-u, -r**

Kaside 56

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gizlenmek // görünmez olmak, kaybolmak.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı gerdün-ı vezâret kim olur
Nûr-ı re’yinden nihân şem‘-i revâķ-ı çârümîn

2. **nihân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Gizlenmek, saklanmak.

Ger zerre deñlü nûri ziyâ virse ‘âleme
Hûrşid zerre gibi nazardan nihân olur

nihânî:

1. **nihânî:**

Kaside 47

Mısra: 79

Gizli, gizlice.

Nihânî bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydâ
Anuñçün şehri dârü‘l-mülk-i dil pür-şür u gavğâdur

nihâyet:

1. **nihâyet:**

Kaside 19

Mısra: 4

Sonunda.

İki dürr şüretâ ma‘nâda ammâ nûr-ı vâhiddür
Hâķikatde nihâyet her biri ğayr-ı mükerrerdür

2. **nihâyet:**

Kaside 47

Mısra: 130

Sonunda.

O güne muđhiküñ eş‘ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol kadar vardur ki mevzûn u muķaffâdur

niķâb:

1. **niķâb:**

Gazel 9

Mısra: 6

Yüz örtüsü, peçe.

Niĝâh-ı şu‘le-i rüyuñ olur baña mâni‘
Şu‘â‘-i mihirden olmuş meger niķâb saña

2. **niķâb:**

Gazel 70

Mısra: 4
Yüz örtüsü, peçe.

Âftâb ol ruḥ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yaḳar 'âlemi bir laḫza niḳâb olmayıcak

niḳâb açsa:

1. **niḳâb açsa:-sa**

Kaside 61

Mısra: 76

Yüz örtüsü, peçe açmak, kaldırmak.

Çehre-i iḳbâl ü bahtum oldı tâbân gün gibi
Râm olup açsa n'ola düşîze-i devrân niḳâb

niḳâb eylerdi:

1. **niḳâb eylerdi:-r, -di**

Kaside 31

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Yüz örtüsü, peçe yapmak.

Çâk idüp küşe-i destâr-ı Mesîḫâyı o dem
Pâresin rüy-ı cihân-tâbına eylerdi niḳâb

niḳât-ı kelimâtum:

1. **niḳât-ı kelimâtum:-u, -m**

Kaside 33

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Kelimelerin ince manaları, nükteleri.

Ol nâdire-sencim ki niḳât-ı kelimâtum
Ḥayret-dih-i endîşe-i 'âql-ı ḥukemâdur

nîkû-ḥaseb:

1. **nîkû-ḥaseb:**

Kaside 62

Mısra: 54

İyi namlı, nesebi/ şanı iyi olan.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḫatüñ
Evvel du 'â-yı devletüñ diñle gör ey nîkû-ḥaseb

nîkükâr-ı melek-hulk u mekârîm-perdâz:

1. **nîkükâr-ı melek-ḥulḫ u mekârîm-perdâz:**

Kaside 57

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

İyilikler yapan, melek huylu işleri güzel kimse.

Âşafâ baḫr-kefâ gevher-i gerdün-şadefâ
Ey nîkükâr-ı melek-ḥulḫ u mekârîm-perdâz

nîl-gün tãrem:

1. **nîl-gün tãrem:**

Kaside 38

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Lacivert kubbe // gök kubbe.

Dem-i cevlânda gâhî germ olup tünd itse reftârın
Hevâ-yı cünbişinden çâk olur bu nîl-gün tãrem

nîl-i güftârı:

1. **nîl-i güftârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Söz Nil'i // Nil nehri gibi akıcı söz.

Kelîm-i Mısr hem kil-k-i şekerḫâ-yı revânumdur
Ki cüllâb-ı ma'ânîdür cihâna Nîl-i güftârı

nîlî kubbe-i 'âlî:

1. **nîlî kubbe-i 'âlî:**

Kaside 5

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Mavi yüce kubbe // gökyüzü.

Şeh-i vâlâ-mekândur kim bu nîlî kubbe-i 'âlî
Otâg-ı sebzidür şahn-ı fezâ-yı lâ-mekân üzre

nîme:

1. **nîmesin:-si, -n**

Kaside 32

Mısra: 102

Bir bütünün yarısı, yarım.

Ki cüz' -i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taḳsîm

nî' met:

1. **nî' met:**

Kaside 24

Mısra: 9

İhsan, bağış.

İltifâtuñ baña dünyâ tölisi nî' met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-ḫ'ân-ı felek

nî' met-i erzân-ı felek:

1. **nî' met-i erzân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleğin kolay elde edilebilir nimetleri.

Tek sitem eylemesün baña ço mebzül olsun
Bir alay gāv u ħara ni'met-i erzān-ı felek

nīm-mest-i ħāb-ı nāz:

1. **nīm-mest-i ħāb-ı nāz:**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz uykusundan yarı sarhoş.

Ġamzesi maĥmūr u çeşmi nīm-mest-i ħāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

2. **nīm-mest-i ħāb-ı nāz:**

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Naz uykusundan yarı sarhoş.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nef'ī n'eylesün
Ġamzesi maĥmūr u çeşmi nīm-mest-i ħāb-ı nāz

nişāb isterse:

1. **nişāb isterse:-r, -se**

Kaside 61

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Mertebe, şeref, ikbal istemek.

İhtiyār itsün saña kıl olmağı Nef'ī gibi
Her kim isterse naşib-i kāmraniden nişāb

nişāb olur:

1. **nişāb olur:-u, -r**

Kaside 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

Şükr kim bir dergeh-i iqbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naşib-i feyz-i cūdından nişāb

nişār eyler:

1. **nişār eyler:-r**

Kaside 19

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Saçmak, dağıtmak.

Ne gevherler nişār eyler söze geldükce güyā kim
Dil-i dūr-pāş-ı pūr-emvācı deryā-yı tūvān-gerdür

nişār ider:

1. **nişār ider:-er, -, -**

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dökmek, dağıtmak, (bir şey uğruna) feda etmek.

'Aşık şurāhī gibi ider varını nişār

Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

nişār-ı makdem itmevince:

1. **nişār-ı makdem itmevince:-me, -, -ince**

Kaside 51

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Gelişine, ayak basışına saçmak // ayağına serpmek, saçmak.

O sehī-kāmet-i pūr-şive ki ref'tār itmez

İtmeyince dūr-i güftārı nişār-ı makdem

nisbet:

1. **nisbet:**

Kaside 58

Mısra: 12

Göre, nazaran, nisbetle.

Bülend o mertebe kim saĥf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı tākına nisbet tefāvüti mā-dün

2. **nisbet:**

Kaside 52

Mısra: 89

Göre, nazaran, nisbetle.

Şānuña nisbet efāzil müsteĥakkān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen şāhib-nisāb-ı kāmran

3. **nisbet:**

Kaside 6

Mısra: 34

Göre, nazaran, nispetle.

Çarĥ aña ta'zīm idüp İskender-i şānī dimek
Şānına nisbet meger bir medĥ-i müsteşnā midur

4. **nisbet:**

Kaside 32

Mısra: 63

Göre, nazaran, nispetle.

Kitāb-ı cāhına nisbet ceride-i eflāk

Toĥuz varaklu perişān u köhne bir taĥvīm

5. **nisbet:**

Kaside 37

Mısra: 52

Göre, nazaran, nispetle.

Ĥarekātı o ĥadar mu'tedil ü nāzük kim
Eblāk-çarĥ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

6. nisbet:

Kaside 41

Mısra: 19

Göre, nazaran, nispetle.

Çadrūn nice ma'lūm olur kim saña nisbet
Ednā görünür manşib-ı a'lā-yı zamāne

7. nisbet:

Kaside 47

Mısra: 30

Göre, nazaran, nispetle.

Biribirinden a'lādur kıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāk-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

8. nisbet:

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Göre, nazaran, nispetle.

Sensin ol rūh-ı revān-ı mürde-i endūh u ğam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Hızır 'ayn-ı şereng

9. nisbet:

Kaside 60

Mısra: 15

Göre, nazaran, nisbetle.

Kimi kāmīl kimi 'irfānına nisbet nākış
Kimi üstād-ı suhān kimisi nādān-ı suhān

nisbetle:

1. nisbetle:

Kaside 9

Mısra: 84

Kıyas edilirse, göre, nazaran, nisbeten.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girān bād-ı vezāndur

2. nisbetle:

Kaside 18

Mısra: 65

Kıyas edilirse, göre, nazaran, nisbeten.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir çamgā-yı zerrīne
Eger 'aks-i çerāğ-ı re'yi düşse çarh-ı vālāya

nişan:

1. nişanı:-ı

Gazel 40

Mısra: 3

İz, işaret, belirti.

Bu da bir gündür kıyāmetden nişanı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı 'alem-ārā bundadır

2. nişanıdur:-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 60

İz, işaret, belirti.

Rind-i huşyārım hārābāt-ı maḥabbetdür dilüm
'Aşık-ı hercāyiyim vaḥdet nişanıdur sözüüm

3. nişan:

Kaside 52

Mısra: 50

İz, işaret, belirti.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsha-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

4. nişan:

Gazel 105

Mısra: 6

İz, eser, alamet.

Kevşer olup cüy-ı revān Tübā nihāl-i gülsitān
Her güşe cennetden nişān gülşen bihişte ta'ne-zen

5. nişāndur:-dur

Kaside 9

Mısra: 44

İz, işaret.

Ol şāh-ı cihān-gir ki aḥkām-ı kazāya
Tamga-yı yed-i kudret-i fermānı nişāndur

nişan dikse:

1. nişan dikse:-se

Kaside 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Hedefe koymak, hedef dikmek.

Süzenin dikse nişan tırine göklerde Mesih
Oğ atup gezdüğü yerlerde ururdu anı

nişan itmez:

1. nişan itmez:-mez

Kaside 18

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İz bırakmak.

O deñlü tiz-revdür kim ser-i miḥi nişan itmez
Toķunsa şadme-i na'lī eger gül-berg-i ra'nāya

nişan tutsun:

1. nişan tutsun:-sun

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hedef tutmak, hedef göstermek.

Nice ıtsun tır-i yara sinesin Nef'ı nişan
Anı kor mı bir karar ızre dil-i pür-ıztırab

2. **nişan ıtsun**: -sun

Kaside 55

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Hedef tutmak, hedef göstermek.

Nice ıtsun tır-i yara sinesin Nef'ı nişan
Anı kor mı bir karar ızre dil-i pür-ıztırab

nişan virür:

1. **nişan virür**: -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Haber vermek, işaret etmek.

Her ma'ni-i latif ki candan nişan virür
Ta'bir idince tab'um anı nazma cân virür

2. **nişan virür**: -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, göstermek.

Bir dem muradım üstine devr eylemez felek
Ab istesem serab-ı ademden nişan virür

3. **nişan virür**: -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Hatırlatmak, benzemek.

Devri zamân-ı Ahmed-i Muhtârı aındurur
Şemşiri Zülfiğâr-ı Aliden nişan virür

4. **nişan virür**: -ü, -r

Kaside 28

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Hatırlatmak, benzemek.

Oğlar siham-ı kavş-i kazadan nişan virür
Peykân-ı tır ise ecel-i nâgehân olur

nişan-ı dağ-ı fermânı:

1. **nişan-ı dağ-ı fermânı**: -ı

Kaside 5

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Fermanın mührünün nişanı, tuğrası.

Cihânbân-ı kader- kudret ki hırşide olur şanı
Nişan-ı dağ-ı fermânı cebin-i âsmân ızre

nişan-ı na'li:

1. **nişan-ı na'li**: -i

Kaside 32

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Nal izi, ayak izi.

Şeref o mertebe zâtında kim tekâveriniñ
Nişan-ı na'li idelden cebin-i hâki vesim

nişanum çekemez:

1. **nişanum çekemez**: -emez

Gazel 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hedef almak, ulaşılmak istenen amaca göre davranmak.

Rüstem-i ehl-i dilim 'aşk kemânum çekemez
Pâdişâh-ı suhanım fitne nişanum çekemez

nîş-i erkam:

1. **nîş-i erkam**:

Kaside 51

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Yılanın zehri.

'Adli ger istese işlâh-ı mazarrât-ı cihân
Nûş-dârü-yı şifâ-sâz ola nîş-i erkam

nîş-i zehr-âlüd-ı zahm-ı hançer ü peykân bulur:

1. **nîş-i zehr-âlüd-ı zahm-ı hançer ü peykân**

bulur: -u, -r

Kaside 8

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Temren ve hançerin (kirpik oku ve yan bakış hançeri) zehir bulaşmış ucunun yarasını hissetmek.

Hışm ile geh bir nigâh eyler ki te'şirinde cân
Nîş-i zehr-âlüd-ı zahm-ı hançer ü peykân bulur

n'it:

1. **n'itsün**: -sün

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Ne etmek, ne yapmak.

N'itsün ol esbâbı 'aşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

nite ki:

1. nite ki:

Kaside 29

Mısra: 129

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nitekim, nasıl ki, gibi.

Nite ki salṭanat-ı ḥusrevān-ı ‘ālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ‘ibād

2. nite ki:

Kaside 32

Mısra: 105

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nitekim, nasıl ki, gibi.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḥudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i ta‘mīm

3. nite ki:

Kaside 58

Mısra: 105

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nitekim, şöyle ki.

Nite ki ola bu kaşr-ı bülend-i ḥalkārī
Gezend-i zelzele-i fitneden emīn ü maşūn

nitekim:

1. nitekim:

Kaside 57

Mısra: 22

Gibi, olduğu gibi.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemīn-i eṣ‘ār
Nitekim Ka‘be ile ḥıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

2. nitekim:

Kaside 34

Mısra: 89

Sonuçta, buna bağlı olarak.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancımık-ı fitneden dervāze vü sūrī

3. nitekim:

Kaside 60

Mısra: 86

Sonuçta.

Nitekim şöhreti var ma‘rifetüñ ‘ālemde
Nitekim ‘ālem olur ṭālib-i evzān-ı suḥan

4. nitekim:

Kaside 53

Mısra: 86

Gibi, olduğu gibi, nasıl ki.

Yaraşur sem‘-i şerīfüñde dūr-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

5. nitekim:

Gazel 130

Mısra: 19

Nasıl ki, şöyle ki.

Nitekim cām-ı hilāl-i ‘ıydı gerdān ide çarḥ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rüzda

6. nitekim:

Gazel 130

Mısra: 20

Sonuç olarak.

Nitekim cām-ı hilāl-i ‘ıydı gerdān ide çarḥ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rüzda

7. nitekim:

Kaside 36

Mısra: 79

-dığı müddetçe.

Nitekim ḥusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i mağrīb-zemīni fetḥa ‘alem

8. nitekim:

Kaside 49

Mısra: 107

-dığı müddetçe.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ızhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūğ ola süsen silahdārī

9. nitekim:

Kaside 51

Mısra: 109

-dığı müddetçe.

Nitekim ‘ıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ‘ıyd ile şād u ḥurrem

10. nitekim:

Kaside 51

Mısra: 110

-dığı müddetçe.

Nitekim ‘ıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ‘ıyd ile şād u ḥurrem

11. nitekim:

Kaside 52

Mısra: 119

-dığı müddetçe.

Nitekim ola esās-ı kaşr-ı gerdün pāydār
Ziver-i evvān ola aña nücüm u kehkeşān

12. nitekim:

Kaside 53

Mısra: 95

-dığı müddetçe.

Nitekim her ser-i sāl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegāhuñ ide ħurşid-i felek burc-ı ħamel

13. **nitekim:**

Kaside 53

Mısra: **97**

-dığı müddetçe.

Gice gündüz nitekim ola tedaĥülde müdām
Eşheb-i rüz ide edhem-i şāmı ercel

14. **nitekim:**

Kaside 60

Mısra: **85**

-dığı müddetçe.

Nitekim şöhreti var ma'rifetüñ 'ālemde
Nitekim 'ālem olur tālīb-i evzān-ı suĥan

15. **nitekim:**

Kaside 5

Mısra: **103**

Sanki, adeta.

Nitekim her dıraĥt-ı pür-şüküfe şāh-ı nevrüzüñ
Ķura çetr-i sefidin şāhn-ı bāğ u büstān üzre

16. **nitekim:**

Kaside 31

Mısra: **131**

Nasil ki, şöyle ki, gibi.

Nitekim táb-ı cihān-süz-ı temüz ile olur
'Ālem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

niyām:

1. **niyāma:-a**

Kaside 27

Mısra: **31**

Kın, kılıç kını.

Ķosun şimden girü tiğın niyāma Ħusrev-i ĥāver
Ki āb u táb-ı şemşiri virür dehre tesellāyı

2. **niyāmdan:-dan**

Kaside 58

Mısra: **100**

Kın, kılıç kını.

Ne'üzü bi'l-lāh eger intikām için itsem
'Adüya tiğ-ı zebānı niyāmdan birün

niyāz:

1. **niyāz:**

Kaside 5

Mısra: **79**

Yalvarma, yakarma, rica.

Sözüm her dem budur 'acz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ĥāk-i āstān üzre

2. **niyāz:**

Kaside 52

Mısra: **117**

Yalvarma, yakarma, rica.

İdelüm şıdĥ u niyāz ile du'ā şimden girü
Tā ki maĥbül olduğında ĥalmaya rey b ü gümān

3. **niyāz:**

Kaside 54

Mısra: **89**

Yalvarma, yakarma, rica.

El açup şıdĥ u niyāz ile du'āya demidür
Eyle deryüze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecíd

4. **niyāz:**

Kaside 57

Mısra: **84**

Yalvarma, yakarma, rica.

İrdi söz ġāyete şimden girü da'vāyı koyup
İdelüm şıdĥ u niyāz ile du'āya āğāz

niyāz ehline:

1. **niyāz ehline:-n, -e**

Gazel 62

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yalvarma, yakarma ehli // âşıklar.

Gözi mey-ĥāne-i nāz u kaşı miĥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ĥadar itse niyāz ehline nāz

2. **niyāz ehline:-n, -e**

Müfret 11

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yalvarma, yakarma ehli // âşıklar.

Gözi mey-ĥāne-i nāz u kaşı miĥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ĥadar itse niyāz ehline nāz

niyāz eyle:

1. **niyāz eyle:**

Kaside 18

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Yalvarmak, dua etmek.

Tamām oldı suĥan ĥurma du'āya başla ey Nef'î
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luĥf-ı Mevlāya

2. **niyāz eyle:**

Kaside 35

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Yalvarmak, dua etmek.

Şimdiden soñra du'āya el açup eyle niyāz
Vire maqşūdını her neyse Ĥudā-yı müte'āl

niyāz eylemeyince:

1. **niyāz eylemeyince:** -me, -y, -ince

Kaside 57

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Yalvarmak.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince tütalum
Eylemiş nağmelerin muñrib-i ĥāmem şehnāz

niyāz eylese:

1. **niyāz eylese:** -se

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yalvarmak.

Mestāne niyāz eylese Nef'î n'ola yāre
Ma'zūr-ı kirām-ı 'uqālādur güneh-i mest

niyāz itmege:

1. **niyāz itmege:** -e

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yalvarmak.

Ėamzeñ ne qadar olsa niyāz itmege bā'ış
Āhum olur ol meretebe nāz itmege bā'ış

niyyet:

1. **niyyeti:** -i

Kaside 3

Mısra: 39

Maksat, amaç.

Ĥayradur niyyeti her demde 'aceb mi olsa
Böyle bir cāmî'-i ĥoş-ıarĥ u lañife bāñi

2. **niyyet:**

Kaside 21

Mısra: 69

Maksat, amaç.

Ṭavāf-ı Ka'be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ĥemān ki ruĥsatuñ oldı kuşandım iĥrāmı

3. **niyyet:**

Kaside 47

Mısra: 92

Maksat, amaç.

Tavāfa Ka'be-i küyuñ be-kavl-i Bākî-i merhūm
Derün-ı dilde niyyet āb-ı zemzemen muşaffādur

4. **niyyeti:** -i

Kaside 39

Mısra: 11

Maksat, amaç.

Ĥayradur niyyeti endişe-i pākin ne 'aceb

Düşse tedbirine elbette muvāfiĥ taĥdir

5. **niyyeti:** -i

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 5

Maksat, amaç.

Niyyeti dā'im eğer-i ĥayradır

Eyleye Ĥaĥ devlet ü 'ömrün ziyād

nizām verdi:

1. **nizām verdi:** -di

Kaside 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düzen vermek, tertibe sokmak.

Verdi bu resm ile iĥlîm-i ma'āniye nizām

Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suĥan

nizām vereyim:

1. **nizām vereyim:** -eyim

Kaside 50

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Düzen vermek, sıralamak, dizmek // şiir yazmak.

Dürce-i dilden çıkarup nice girān-māye güher

Vereyim silk-i dürce-i baĥr-ı ma'āniye nizām

nizām virdün:

1. **nizām virdün:** -dü, -ñ

Kaside 25

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Düzeltilmek, düzene sokmak.

Sen tamām aĥvāl-i dîn ü devlete virdün nizām

Eyledün ĥaĥķā umür-ı salţanatda ictihād

Nizāmî:

1. **Nizāmî:**

Kaside 26

Mısra: 76

*Nizamî-i Gencevî; 12. yüzyılda, Selçuklular
devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır.*

Var mı Nef'î gibi bir şâ'ir kim

Nazmına ide Nizāmî teslim

2. Nizâmî:

Kaside 34

Mısra: 83

Nizâmî-i Gencevî; 12. yüzyılda, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır.

Nizâmî görse ger tarz-ı kaşidem daği aınmazdı
Hadis-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şirîn ü Şâpûrî

nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân:

1. nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân:

Kaside 8

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Nuşîrevan zamanının düzeni.

'Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i 'adlinde nizâm-i 'ahd-i Nüşîrvân bulur

nizâm-i cihân:

1. nizâm-i cihân:

Kaside 4

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Dünyanın düzeni.

Tâ kim şehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma'delet üzre mekân virür

Nizâmü'l-mülk:

1. Nizâmü'l-mülk:

Kaside 38

Mısra: 28

Kivâmü'd-dîn Ebû Ali Hasan bin Ali. İran Selçukluları'ndan Alparslan ve oğlu Melikşah'ın veziri.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'l-mülk hem Rüstem

Nizâmü'l-mülk-i 'ahd:

1. Nizâmü'l-mülk-i 'ahd:

Kaside 34

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Şeref-bağş-ı vezâret mesned- efrûz-ı cihânbânî
Nizâmü'l-mülk-i 'ahd ârâyiş-i âyîn-i düstürî

Nizâmü'l-mülk-i ahd:

1. Nizâmü'l-mülk-i ahd:

Kaside 38

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Mürebbi-i ahâli kâm-bağş-ı ma'delet-güster
Nizâmü'l-mülk-i ahd ârâyiş-i ma'müre-i 'âlem

Nizâmü'l-mülk-i 'ahdi:

1. nizâmü'l-mülk-i 'ahdi:-i

Kaside 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Ya'ni şadr-ı a'zamuñ serdâr idüp şâh-ı cihân
Eyledi aña Nizâmü'l-mülk-i 'ahdi câ-nişîn

nîze:

1. nîzesini:-si, -n, -i

Gazel 120

Mısra: 9

Mızrak, süngü // sevgilinin kirpikleri.

Almış şanasın nîzesini düşuna Rüstem
Müjgân degül ol gâmze-i nâvek-fîgen üzre

2. nîzesidür:-si, -dür

Kaside 3

Mısra: 31

Mızrak, süngü.

Nîzesidür o kalem cedvel-i takvîm-i zafer
Ki 'adunuñ aña surh olmuş ucında kanı

3. nîze:

Kaside 12

Mısra: 5

Mızrak, süngü.

Şahramânım nîze vü şemşîre çekmem ihtiyâc
Hâme-i cādū-zebân tîg u sinânumdur benüm

4. nîzesin:-si, -n

Kaside 28

Mısra: 73

Mızrak, süngü.

Diller döyer mi görmege ceng içre nîzesin
Ol dem ki hûn-ı düşmen ucından revân olur

5. nîzesini:-si, -n, -i

Kaside 52

Mısra: 98

Mızrak, süngü.

Dikdi na'l-i sineme çeşmüñ sinân-ı gâmzesin
Nîzesini halkadan güyâ geçirdi Şahramân

noksân:

1. noqşânûñ: -uñ

Kaside 57

Mısra: **49**

Eksiklik, kusur, hata.

Bir mühendis yine fark eylemez noqşânûñ
Ne kadar fenn-i mesâhatda olursa mümtâz

2. noqşânı: -ı

Kaside 30

Mısra: **100**

Eksiklik, kusur, hata.

Ola suhanda huşûşâ benüm gibi kâmil
Ki bir 'ibâretinüñ yok edâda noqşânı

3. noqşânımı: -u, -m, -ı

Kaside 62

Mısra: **52**

Eksiklik, kusur, hata.

Buldum hele sultânımı kem añlamaz iz'ânımı
Kâmil görüp noqşânımı luţf eyleyüp şî'rümde heb

4. noqşânı: -ı

Kaside 3

Mısra: **120**

Eksik, kusur, hata.

Ola a'dâsı zebün baht-ı cihângiri kavî
Olmaya lâzime-i devletinüñ noqşânı

nokşân bula:

1. noqşân bula: -a

Kaside 25

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Kısaltmak (gündüz veya gecenin kısaltması).

Tâ ki burcundan ide bir burca tahvîl âftâb
Rûz u şeb gâhî bula noqşân u gâhî izdiyâd

nokşân-ı felek:

1. noqşân-ı felek:

Kaside 24

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Feleğîn kusuru.

Ola ma'nâda benim gibi huşûşâ kâmil
Ki olur añlamamak kadrümi noqşân-ı felek

nokta:

1. nokta:

Kaside 5

Mısra: **72**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

O 'âlem-gerd-i reh-peymâ ki devr-i lâ-mekân eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nün-ı mekân üzre

2. noqtaların: -lar, -ı, -n

Kaside 58

Mısra: **97**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Gören şanur bu iki hâlet ile noqtaların
Şerâr-ı şem'-i suhan şeb-nem-i gül-i mazmûn

3. noqtaları: -lar, -ı

Kaside 53

Mısra: **84**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Yazılan sinede ihlâş-ı 'ubüdiyyetdür
Dâğlar noqtaları şerhalarumdur cedvel

4. noqtada: -da

Gazel 41

Mısra: **5**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek // tas. hakiki birlik, tüm çokluğun aslı.

Garğ ider bir noqtada nür-ı siyâha 'âlemi
'Arifüñ sermâye-i kilik-i siyâhî böyledür

5. nokta:

Kaside 3

Mısra: **18**

Merkez.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarğ bir nokta aña dâ'iredür fermânı

6. noqtada: -da

Gazel 65

Mısra: **7**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Yoklasañ noqtada mevcüddür esrâr-ı hurûf
Rind iseñ gafleti ço keşreti tenhâya değış

7. noqtasıdur: -sı, -dur

Kaside 14

Mısra: **92**

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Harfidür mecmû'a-i esrâr-ı dîvân-ı Kemâl

Noqtasıdur mühre-i dâğ-ı derûn-ı Enverî

8. nokta:

Kaside 33

Mısra: 67

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Bir dâ'iredür devlet aña kevkebi nokta
Bir âyinedür 'aql aña idrâki cilâdur

9. nokta:

Kaside 50

Mısra: 136

Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Virürin dosta bir harf ile tevki'-i kabûl
İderin düşmeni bir nokta ile şöhre-i 'âm

nokta-i dâğ-ı süveydâ:

1. nokta-i dâğ-ı süveydâ:

Kaside 12

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Aşk dağından meydana gelen (gönüldeki) siyah nokta.

Âteş-i 'aşkı ki deryâlar söyündürmez beni
Nokta-i dâğ-ı süveydâ düdmânumdur benüm

nokta-i fâ:

1. nokta-i fâ:

Kaside 50

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

"Fe" harfinin noktası.

Küh-ı Kâf olsa gelür nokta-i fâ deñlü hafif
Merd-i Rüyîn-tene tıfl-ı müteharrik-endâm

nokta-i kilki:

1. nokta-i kilki:-i

Kaside 52

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Kalemin noktası, kalemin kağıda bir defa dokunmasıyla meydana getirdiği benek.

Nokta-i kilki 'izâr-ı şâhid-i ma'nâya hâl
Cevher-i rûh-ı kelâmı kâleb-i 'irfâna cân

nokta-i kilk-i 'anber-efsânum:

1. nokta-i kilk-i 'anber-efsânum:-u, -m

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Amber saçan /amber kokulu kalemin noktası.

Nokta-i kilk-i 'anber-efsânum
'Âlemüñ dâğ-ı mihr ü mâhidür

nokta-i kilk-i celâl ü câhını:

1. nokta-i kilk-i celâl ü câhını:-i, -n, -i

Kaside 49

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Makam ve büyüklük kaleminin noktası.

İderdi nokta-i kilk-i celâl ü câhını merkez
Eger devr itmege çarhuñ kifâyet etse pergârı

nokta-i nün-ı suhan:

1. nokta-i nün-ı suhan:

Kaside 37

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Suhan kelimesindeki nun harfinin noktası.

Hâmem ol Mânî-i i'câz-nümâdur ki ider
Nokta-i nün-ı suhan üstine tarh-ı Erjeng

nokta-i pergâr-ı ğayb:

1. nokta-i pergâr-ı ğayb:

Kaside 12

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ğayp pergelinin noktası (ğayp âlemini kuşatan dairenin merkezi).

Enverî-i rüzgârım nokta-i pergâr-ı ğayb
Güy-ı hürşîd-i zamîr-i ğaybdânımdur benüm

n'ola:

1. n'ola:

Gazel 99

Mısra: 5

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola ta'yîn itse zabt-ı mülk-i hüsni ğamzeye
Zülfî bir âşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

n'ola:

1. n'ola:

Kaside 60

Mısra: 57

Ne olur, olurverse.

N'ola ey hüsrev-i iklîm-i kemâl ü 'irfân
Beni de terbiyetüñ eylese Selmân-ı suhan

2. n'ola:

Gazel 3

Mısra: 9

Ne olur.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr gâzel
Tarh-ı vâdisini çün hayli pesend itdi şabâ

3. n'ola:

Gazel 20
Mısra: 14
Ne olur.

Nef'î gibi yok pâyüña yüz sürmege çâre
Tutsam n'ola dâmânuñı ferdâ-yı kıyâmet

4. n'ola:

Gazel 21
Mısra: 2
Ne olur.

Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylerse o kâmet n'ola işbât-ı kıyâmet

5. n'ola:

Gazel 132
Mısra: 10
Ne olur.

Nef'î esîr-i bâde giriftâr-ı 'aşkdur
Süz u şafâdan olmasa hâlî n'ola sözi

6. n'ola:

Gazel 6
Mısra: 5
Ne olur, şaşılır mı.

Keyfiyyet-i nazmumla mest olsa n'ola 'âlem
Her beyt-i şafâ-bahşî meyhâne degül mi yâ

7. n'ola:

Gazel 6
Mısra: 11
Ne olur, şaşılır mı.

Qadrüm n'ola bilmezse yârân-ı suhan-perver
Ehl-i dile tab'- ehli bigâne degül mi yâ

8. n'ola:

Gazel 14
Mısra: 9
Ne olur, şaşılır mı.

Yâr u bigâne müsellemler tutsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimün hep âşnâdur lafzı ma'nâsı garîb

9. n'ola:

Gazel 15
Mısra: 8
Ne olur, şaşılır mı.

Ceng iderler didede her şeb hayâl-i yâr için
Girseler müjgânlarum n'ola boyunca kana hep

10. n'ola:

Gazel 16

Mısra: 5

Ne olur, şaşılır mı.

Rüz u şeb küyunda feryâd itse 'âşıklar n'ola
Murg-i diller düşdi dâm-ı turra-i piçâna hep

11. n'ola:

Gazel 20
Mısra: 6
Ne olur, şaşılır mı.

Dehre bu kadar velvele verince hırâmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cây-ı kıyâmet

12. n'ola:

Gazel 24
Mısra: 4
Ne olur, şaşılır mı.

Hışm ile çeker gamzesi peymâne-i nâzı
Âşüb-ı cihân olsa n'ola her nigeh-i mest

13. n'ola:

Gazel 26
Mısra: 6
Ne olur, şaşılır mı.

Yüz sürmede hâk-i der-i meyhâneye her gün
Eflâke irerse n'ola tarf-ı küleh-i mest

14. n'ola:

Gazel 29
Mısra: 9
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eyesün yâ şöhet-i yârân-ı nâ-hemvâr güç

15. n'ola:

Gazel 30
Mısra: 5
Ne olur, şaşılır mı.

Bir tatarsa pâdişâh ile gedâyı mey n'ola
Hem sifâl-ı meykede hem tâc-ı Edhemdür kâdeh

16. n'ola:

Gazel 36
Mısra: 3
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola bu demde 'âşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şâh u gedâyı kâmrân eyler

17. n'ola:

Gazel 42
Mısra: 9
Ne olur, şaşılır mı.

Olsam n'ola Nef'î gibi hallâk-ı ma'ânî
İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür

18. n'ola:

Gazel 49

Mısra: 5

Ne olur, şaşılır mı.

Düşmezse n'ola gül gibi sāgar elümüzden
Ne tā'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

19. n'ola:

Gazel 52

Mısra: 14

Ne olur, şaşılır mı.

Bāde-i 'aşka hüm olmuş bir tabī'atden çıkar
'Ālemi mestitse ey Nef'î n'ola eş'ārimuz

20. n'ola:

Gazel 53

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

Nazmumuzla n'ola kılsak gamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsün ile tiryāk ideriz

21. n'ola:

Gazel 55

Mısra: 13

Ne olur, şaşılır mı.

Olsa sözümdede n'ola te'sir-i cibillî
Nef'î gibi bigâne degül mahrem-i 'aşkız

22. n'ola:

Gazel 56

Mısra: 7

Ne olur, şaşılır mı.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i hümārî
Rindān-ı şabūhî-zede-i bāde-i 'aşkız

23. n'ola:

Gazel 58

Mısra: 8

Ne olur, şaşılır mı.

Çeşmi hadeng-i hışmı yine kıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola piç ü táb-ı nāz

24. n'ola:

Gazel 62

Mısra: 12

Ne olur, şaşılır mı.

Dil-i Cibrîli şikār eylemek ister zülfî
N'ola eylese Hümā gibi yukardan pervāz

25. n'ola:

Gazel 69

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola garķ olsa felek āb-ı hayāt-ı suhane
Lüle-i hāme-i Nef'î mizāb olıcaķ

26. n'ola:

Gazel 74

Mısra: 11

Ne olur, şaşılır mı.

Cenāb-ı Āşaf-ı zî-şān bilürse n'ola ger ķadriñ
Olur lā-büdd dil-i maħdüm-ı pākīze-şiyem nāzik

27. n'ola:

Gazel 81

Mısra: 3

Ne olur, şaşılır mı.

Bir nefes dīdār için biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esir-i iştiyākıdır göñül

28. n'ola:

Gazel 81

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

İtse Nef'î n'ola ger göñliyle dā'im bezm-i hāş
Hem ķadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür göñül

29. n'ola:

Gazel 85

Mısra: 11

Ne olur, şaşılır mı.

Rūh-ı revān-ı 'Ūrfiyi şād eylesem n'ola
Reşk-i nevā-yı Hāfız-ı Şirāzıdır sözü

30. n'ola:

Gazel 106

Mısra: 5

Ne olur, şaşılır mı.

Āmzeden derdini pinhān tutmasa 'āşık n'ola
Ol ķadar mahrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

31. n'ola:

Gazel 108

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

Dil ķapsa n'ola dā'im şeh-bāz gibi zülfün
Şāhîni şikār eyler bir tūrfa Hümādur bu

32. n'ola:

Gazel 111

Mısra: 2

Ne olur, şaşılır mı.

Derdimiz çok 'āşıkız saña giriftāriz hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmāriz hele

33. n'ola:

Gazel 114

Mısra: 1

Ne olur, şaşılır mı.

Ȧolsa destümde n'ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

34. n'ola:

Gazel 114

Mısra: 7

Ne olur, şaşılır mı.

Zâhir olmazsa n'ola âhum ucından şu'le
Gam hadengidür o muhtâc degül peykâne

35. n'ola:

Gazel 120

Mısra: 14

Ne olur, şaşılır mı.

Nef'î bu nezâketle benüm şîve-i nazmum
Râcih görünürse n'ola tarz-ı hasen üzre

36. n'ola:

Gazel 124

Mısra: 2

Ne olur, şaşılır mı.

Nigeh mahmûr u gamze mest-i nâz u nâz mestâne
N'ola itse dil-i şürîde keşf-i râz mestâne

37. n'ola:

Gazel 125

Mısra: 2

Ne olur, şaşılır mı.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n'ola ol tırta-ı pür-ham şâne

38. n'ola:

Gazel 134

Mısra: 10

Ne olur, şaşılır mı.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

39. n'ola:

Gazel 134

Mısra: 12

Ne olur, şaşılır mı.

Ȧand-i nazm-ı pâdişâh ola meger bundan lezîz
Medhûni itsem n'ola tûfi-i güyâlar gibi

40. n'ola:

Gazel 137

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola meftûn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Ȧab'-ı Nef'î gibi ma'nâ-âferindür gamzesi

41. n'ola:

Gazel 138

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

Ȧab'-ı Nef'î gibi pervâz-ı bülend itse n'ola
Âftâba sâye şalmış bir Hümâdur tırrası

42. n'ola:

Kaside 1

Mısra: 15

Ne olur, şaşılır mı.

Ȧamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme
Ȧırz-ı bâzû-yı dil-i sâhib-ķırânîdür sözüüm

43. n'ola:

Kaside 1

Mısra: 47

Ne olur, şaşılır mı.

Hâsid-i keç-rev hayâle râst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yârâne her dem yâr-ı cânîdür sözüüm

44. n'ola:

Kaside 1

Mısra: 51

Ne olur, şaşılır mı.

Dönse şemşîr-i haţîbe n'ola şemşîr-i zebân
Mülk-i nazmuñ huţbe-i emn ü emânîdur sözüüm

45. n'ola:

Kaside 3

Mısra: 17

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarĥ bir nokta aña dâ'iredür fermânı

46. n'ola:

Kaside 3

Mısra: 44

Ne olur, şaşılır mı.

Bir binânuñ ki esâsı ire ka'r-ı hâke
Sakfî geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvânı

47. n'ola:

Kaside 5

Mısra: 7

Ne olur, şaşılır mı.

Çekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemenzâra
Şalâya başladı murĥ-ı çemen serv-i çemân üzre

48. n'ola:

Kaside 8

Mısra: 7
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyacı ol haţuñ
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

49. n'ola:
Kaside 8
Mısra: 47
Ne olur, şaşılır mı.

Hep mühimmâtın müheyyâ görse iqbâli n'ola
Her ne emr itse kazâyı tâbi'-i fermân bulur

50. n'ola:
Kaside 14
Mısra: 7
Ne olur, şaşılır mı.

Tiġuña n'ola yemin eylerse rûh-ı Murtażâ
Bir ġazâ itdûñ ki hoşnûd eyledûñ peyġam-beri

51. n'ola:
Kaside 14
Mısra: 29
Ne olur, şaşılır mı.

Her alay bir mevc-i tûfân-hîzidür anuñ n'ola
Ĥâr u ġas gibi öñünce kaçsa kâfir 'askeri

52. n'ola:
Kaside 18
Mısra: 18
Ne olur, şaşılır mı.

Beşer meftûn-ı eţvârı melek ġayrân-ı refţarı
N'ola düşse ġırâm itdükce ġayret zir ü bälâyâ

53. n'ola:
Kaside 24
Mısra: 76
Ne olur, şaşılır mı.

Bir maġal ġalmadı âsâyiş için 'âlemde
Olsa devrûñde n'ola fitne der-enbân-ı felek

54. n'ola:
Kaside 25
Mısra: 64
Ne olur, şaşılır mı.

Bir ġazâ itdûñ ki hiç itmiş degül bir pâdişâh
İşidüp olsa n'ola Sulţân Selimûñ rûġı şâd

55. n'ola:
Kaside 26
Mısra: 57
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa devrinde n'ola ġalk-ı cihân
Dâ'imâ muġtenem-i nâz u na'im

56. n'ola:
Kaside 26
Mısra: 78
Ne olur, şaşılır mı.

Ne dise medġûñe lâyiġdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazîm

57. n'ola:
Kaside 30
Mısra: 86
Ne olur, şaşılır mı.

Açıldı ġonce-i ġâtr nesim-i luţfuñ ile
N'ola iderse zebânüm hezâr destânı

58. n'ola:
Kaside 31
Mısra: 63
Ne olur, şaşılır mı.

Uyusa fitnessi devrinde n'ola her mülküñ
İtmeye çarġ o ġadar aña müheyyâ esbâb

59. n'ola:
Kaside 31
Mısra: 71
Ne olur, şaşılır mı.

Tâzelense n'ola gül gibi yine bâġ-ı cihân
Âb-ı 'adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

60. n'ola:
Kaside 33
Mısra: 55
Ne olur, şaşılır mı.

İtse n'ola a'lâyâ vü ednâyâ tekerrüm
Hem baġr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'aġâdur

61. n'ola:
Kaside 41
Mısra: 11
Ne olur, şaşılır mı.

Ĥurşid gibi olsa n'ola kevkeb-i câhuñ
Ârâyiş-i devrân-ı dil-ârâ-yı zamâne

62. n'ola:
Kaside 41
Mısra: 13
Ne olur, şaşılır mı.

Cemşid gibi olsa n'ola meşreb-i pâküñ
Sâķi-i mey-i bezm-i tarab-zâ-yı zamâne

63. n'ola:
Kaside 41
Mısra: 21
Ne olur, şaşılır mı.

İtse n'ola Ka'be gibi dergāhuña secde
Cümle gerek a'lā gerek ednā-yı zamāne

64. n'ola:

Kaside 41

Mısra: 63

Ne olur, şaşılır mı.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi şāhib-yed-i beyzā-yı zamāne

65. n'ola:

Kaside 41

Mısra: 83

Ne olur, şaşılır mı.

Çarhuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde kalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

66. n'ola:

Kaside 42

Mısra: 63

Ne olur, şaşılır mı.

Mu'ciz-i güftār ile dirsem n'ola
'İsī-i ferhunde-dem-i rüzgār

67. n'ola:

Kaside 44

Mısra: 39

Ne olur, şaşılır mı.

H'āba varmazsa n'ola dīde-i bahtı bir dem
'Āftāb olmuş aña merdümek-i bināyī

68. n'ola:

Kaside 44

Mısra: 62

Ne olur, şaşılır mı.

Şevki var vādī-i ma'nāda tekāpū biraz
N'ola gösterse 'inān-ı kaleme irhāyī

69. n'ola:

Kaside 46

Mısra: 8

Ne olur, şaşılır mı.

Dā'imā hürrem ü şād-āb u müferrih çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

70. n'ola:

Kaside 46

Mısra: 49

Ne olur, şaşılır mı.

Bilse kīrat ile kadrin n'ola Sultān Murād
Olur ihsān-ı Hudā şāhlara böyle karīn

71. n'ola:

Kaside 47

Mısra: 103

Ne olur, şaşılır mı.

Benim gibi senā-h'ānuñ sen olsañ n'ola memdūhı
Ki zātuñ gibi tab'um dañi bī-mānend ü hemtādur

72. n'ola:

Kaside 49

Mısra: 59

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola olsa zamān-ı devletinde 'ālem āsūde
Bırakdı fitneyi zındān-ı h'āba baht-ı bīdārı

73. n'ola:

Kaside 50

Mısra: 69

Ne olur, şaşılır mı.

Hadd-i imkāmı n'ola itse tecāvüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Hakk emrine rām

74. n'ola:

Kaside 50

Mısra: 85

Ne olur, şaşılır mı.

Tutsa dünyāyı n'ola şöhet-i luṭf u keremūñ
İtmede mekrümetūñ 'āleme işār-ı merām

75. n'ola:

Kaside 51

Mısra: 90

Ne olur, şaşılır mı.

Kapladı medhūñ ile Rūmı sevād-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yārān-ı 'Acem

76. n'ola:

Kaside 52

Mısra: 87

Ne olur, şaşılır mı.

Çeşme-i āb-ı hayāt-ı feyzdür tab'uh n'ola
Kilk-i halkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

77. n'ola:

Kaside 55

Mısra: 36

Ne olur, şaşılır mı.

Re'yi pīr-i zū-fünün bahtı civān-ı pūr-şükūh
Olsa eṭvārī n'ola maqbūl-ı tab'-ı şeyh u şāb

78. n'ola:

Kaside 55

Mısra: 76

Ne olur, şaşılır mı.

Reng-i lafz u nūkhet-i ma'nā-yı nazm-ı pākūme
N'ola eylerse ḥased rüy-ı gül ü büy-ı gül-āb

79. n'ola:

Kaside 56

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola bu şābit o seyyār olsa çarḥ-ı devletüñ
Kıtbıdır bu mihridür ol şaf-der-i nuşret-kaşın

80. n'ola:

Kaside 56

Mısra: 37

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'āleme
Kise-i deryā vü kändür sâ'idinde āstın

81. n'ola:

Kaside 57

Mısra: 14

Ne olur, şaşılır mı.

Oldı nāzük suḥanum Muḥteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rūma 'Irāk u Şirāz

82. n'ola:

Kaside 59

Mısra: 55

Ne olur, şaşılır mı.

Olsa n'ola tedbîrine vābeste memālik
Endişesi mustağni-i şemşir ü kalemdür

83. n'ola:

Kaside 61

Mısra: 25

Ne olur, şaşılır mı.

İtse deryālar n'ola keff-i yeminüñden su'āl
Sen тұrurken cūd u iḥsāna yemin itmiş şehāb

84. n'ola:

Kaside 61

Mısra: 29

Ne olur, şaşılır mı.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḥa irerdi inḳılāb

85. n'ola:

Kaside 61

Mısra: 76

Ne olur, şaşılır mı.

Çehre-i iḳbāl ü baḥtum oldı tábān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşize-i devrān niḳāb

86. n'ola:

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 3

Ne olur, şaşılır mı.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Hızrı şād

87. n'ola:

Gazel 6

Mısra: 7

Ne olur, çok mu.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sinemde
'İşretkede-i ṭab'um vîrāne degül mi yā

88. n'ola:

Kaside 5

Mısra: 51

Ne olur, çok mu.

N'ola deryā gibi 'asker çeküp dünyāyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

89. n'ola:

Kaside 17

Mısra: 161

Ne olur, çok mu.

Devletüñde n'ola 'Urfi gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şā'ir-i pākize-edā

90. n'ola:

Kaside 41

Mısra: 54

Ne olur, çok mu.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı nazmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

91. n'ola:

Gazel 7

Mısra: 2

Ne olur.

Aḳar mizāb-ı çeşmimden sirişk-i dide ābāsā
N'ola kendim döğersem taşlar ile āsyābāsā

92. n'ola:

Gazel 23

Mısra: 7

Ne olur, ne çıkar.

Göñlünde yer eylerse n'ola 'āşıkuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

93. n'ola:

Gazel 24

Mısra: 9

Ne olur, ne çıkar.

Mestāne niyāz eylese Nef'î n'ola yāre
Ma'zūr-ı kirām-ı 'uḳalādür güñeh-i mest

94. n'ola:

Gazel 30

Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

N'ola pür-şevk itse dünyâyı dil-i Nef'î gibi
Rûzgâra yâdgâr-ı meclis-i Cemdür kadeh

95. n'ola:
Gazel 49
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Olsağ n'ola Nef'î gibi rüsvâ-yı dü-âlem
Hem 'âşik u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

96. n'ola:
Gazel 51
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Fâriğ olsağ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsn-i hulq-ı şâh-ı meh-didâra düşdi gönlümüz

97. n'ola:
Gazel 66
Mısra: 4
Ne olur, ne çıkar.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamaga çarh
Hâşmâne rüz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

98. n'ola:
Gazel 72
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Kadrüm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'î
Çoğ hünerdir gâzeli böylece pākize demek

99. n'ola:
Gazel 86
Mısra: 1
Ne olur, ne çıkar.

Çekmezse gam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür hānemüz bizüm

100. n'ola:
Gazel 86
Mısra: 14
Ne olur, ne çıkar.

Nef'î gibi esir-i cünün-ı muhabbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

101. n'ola:
Gazel 96
Mısra: 10
Ne olur, ne çıkar.

Halka-i zulfinden eyler dil temāşā ruhlarn
Virmese hürşide n'ola revzen-i nezzāresin

102. n'ola:
Gazel 99
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

N'ola olsa muztarib hāl-i dil-i 'uşşākdan
Sinesi āyine-i 'ālem-nümādur n'eylesün

103. n'ola:
Gazel 99
Mısra: 11
Ne olur, ne çıkar.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zulf-i dil-bere
Tab'-ı şühı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

104. n'ola:
Gazel 106
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Geçmese Nef'î n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi taze n'eylesün

105. n'ola:
Gazel 107
Mısra: 3
Ne olur, ne çıkar.

Devr-i hüsnünde n'ola olsa cihān pür-gavgā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

106. n'ola:
Gazel 111
Mısra: 5
Ne olur, ne çıkar.

N'ola gitdiyse karār u 'aql u şabr u fikrimüz
Gam degül nāçār isek 'aşkuñla nāçarız hele

107. n'ola:
Gazel 111
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Biz de ey Nef'î n'ola tertib-i dīvān eylesek
Az ise eş'ārimuz pākize-güftāriz hele

108. n'ola:
Gazel 119
Mısra: 12
Ne olur, ne çıkar.

Haç gelse ruḥ-ı yāre yeter kākül ü zulfı
Gül gitse n'ola sünbül ü reyhān elimüzde

109. n'ola:
Gazel 140
Mısra: 9
Ne olur, ne çıkar.

Kāmrān-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kâne beizer tab'ımuñ gencinesi

110. n'ola:

Kaside 1

Mısra: 37

Ne olur, ne çıkar.

Şoñra gelsem dehre Hallāk-ı ma'āniden n'ola
Kāleb-i huşk-i hayāle rūh-ı şānīdür sözüm

111. n'ola:

Kaside 2

Mısra: 31

Ne olur, ne çıkar.

Kāfiye teng oldı āgāz-ı du'ā itsem n'ola
Gerçi zabı itmek ne mümkün hāme-i çāpük-revi

112. n'ola:

Kaside 6

Mısra: 49

Ne olur, ne çıkar.

Tiğe minnet çekmese re'y-i cihan-giri n'ola
Mihri gör dünyayı tutmuş tigi hün-pālā mıdur

113. n'ola:

Kaside 9

Mısra: 129

Ne olur, ne çıkar.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taħsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndür

114. n'ola:

Kaside 12

Mısra: 81

Ne olur, ne çıkar.

Söz tamām oldı du'ā itsem n'ola şimden girü
Kudsiyān müştāk-ı nazm-ı dil-sitānumdur benüm

115. n'ola:

Kaside 14

Mısra: 28

Ne olur, ne çıkar.

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol bahra sipāh-ı şaf-be-şaf

116. n'ola:

Kaside 28

Mısra: 131

Ne olur, ne çıkar.

Hāsīd benimle da'vī-i nazm eylese n'ola
Zu'munca har suhanver-i 'İsā-beyān olur

117. n'ola:

Kaside 39

Mısra: 74

Ne olur, ne çıkar.

Bu perişānlıg ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'kül ile itsem ta'zır

118. n'ola:

Kaside 41

Mısra: 66

Ne olur, ne çıkar.

Ben şā'ir-i mu'ciz-dem-i ilhām-tırāzum
Bilmezse n'ola kadrümi mollā-yı zamāne

119. n'ola:

Kaside 46

Mısra: 30

Ne olur, ne çıkar.

Bu maħalde 'aceb evşāfına çesbān görünür
N'ola bu beytini Bākinüñ idersem tazmīn

120. n'ola:

Kaside 57

Mısra: 17

Ne olur, ne çıkar.

Nice şayyād-ı suħan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikār almada bāz u şahbāz

121. n'ola:

Kaside 57

Mısra: 82

Ne olur, ne çıkar.

Hāl ma'lüm-ı şerīfūñ olıcağ sulţānum
İtse Nef'î n'ola 'özü ile kelāmın icāz

122. n'ola:

Kaside 58

Mısra: 71

Ne olur, ne çıkar.

Ġaraž hulūşımı 'arz itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddühe me'zün

123. n'ola:

Terkib-bend 1

Mısra: 74

Ne olur, ne çıkar.

Sükkeri şerbetden a'lāsın hele ehl-i dile
Telh-kām itseñ n'ola ğayrı hālāvet bundadır

124. n'ola:

Gazel 39

Mısra: 5

Ne olur, şaşılır mı.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān tırmayup aħsa
Söyinmez sinede bir āteş-i cān-süzumuz vardur

125. n'ola:

Gazel 50

Mısra: 2

Ne olur, şaşılır mı.

Erişdi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz

126. n'ola:

Kaside 29

Mısra: 9

Ne olur, şaşılır mı.

Zamāne görmediği devlete irişdi n'ola
İderse farḫ-ı şafādan vuḫū'in istib'ād

127. n'ola:

Kaside 20

Mısra: 46

Ne olur, şaşılır mı.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyz-i nisyānī
Şadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

128. n'ola:

Kaside 47

Mısra: 67

Ne olur, şaşılır mı.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel tarḫ itmede zirā ğarīb üstād-ı ğarrādur

129. n'ola:

Kaside 24

Mısra: 24

Şaşılmaz, yerindedir.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rif'atde n'ola ḫullaruñ akrān-ı felek

130. n'ola:

Kaside 25

Mısra: 22

Şaşılmaz, yerindedir.

Ölmedin görmek naşib oldu yine didāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ğam-ı hicrānı yād

131. n'ola:

Kaside 43

Mısra: 4

Şaşılmaz, yerindedir.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luḫ itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden şoñra ḫüsn-i i'timād üzre

132. n'ola:

Kaside 49

Mısra: 105

Şaşılmaz, yerindedir.

N'ola şimden girü şevḫ ile āheng-i du'ā ḫılsam
Du'ādur söz ḫarārın bulsa āyīn-i ḡenākārı

133. n'ola:

Gazel 116

Mısra: 7

Ne olur.

Açılıp ğonca n'ola çāk-ı girībān itse
'Andelībān-ı çemen nağme-serāy oldu yine

134. n'ola:

Kaside 62

Mısra: 34

Ne olur.

Yok hadd ü ḫasr iḫsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luḫfuñ taleb

135. n'ola:

Gazel 133

Mısra: 1

Ne çıkar, çok mu.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Şalınur teng ḫabālar giyüp ol serv-i sehī

n'olaydı:

1. n'olaydı:

Kaside 43

Mısra: 12

Ne olurdu, keşke.

Te'āla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı i'tiyād üzre

n'oldı:

1. n'oldı:

Gazel 139

Mısra: 6

Ne oldu.

Ḫarāb oldu yıkıldı ḫalb-i 'āşık gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

n'olur:

1. n'olur:

Gazel 139

Mısra: 3

Nasıl olur.

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemüñ ḫālī
Bu ğünler cām-ı mey ğam def'ine imdāde gelmez mi

2. n'olur:

Kaside 36

Mısra: 70

Nasıl olur.

Götürmez ise de bārī getirmeye şadra
Gelürse hālî n'olur yine 'âlemûñ bilmem

nopran:

1. nopran:

Kaside 41

Mısra: 111

Davranişı kaba, sert ve gönül kırıcı olan.

Nopran görünür gerçi ki olmaz dañi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-hā-yı zamāne

2. nopran:

Kaside 43

Mısra: 29

Davranişı kaba, sert ve gönül kırıcı olan.

O nopran kim müselmān olduğı taqdīrce farzā
Çalaydı kendi hālîne olurdu irtidād üzre

nuql itmiş:

1. nuql itmiş:-miş

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meze yapmak.

Bādem-i çeşmini nuql itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda harīfāne idi

nukre-hınk-i çarh:

1. nukre-hınk-i çarh:

Kaside 16

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Feleğın gümüş renkli kar atı.

İde tā kim nukre-hınk-i çarh ile cevlängeri
Hıusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rüzgār

nuküş-ı reng-ā-renk:

1. nuküş-ı reng-ā-renk:

Kaside 58

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Rengārenk nakışlar.

O tarh u vaz'-ı ğarīb ol nuküş-ı reng-ā-renk

O havz-ı pāk u lañif ol ruhām-ı āyīne-gün

nuküş-ı sihr:

1. nuküş-ı sihr:-, -

Kaside 58

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Büyüleyici resimler.

Zamān düşer ki olur levh-i sāde-i tab'um
Nuķüş-ı sihr ile reşk-i cihān-ı bükalemün

Nu'mān-ı Hātem-mekrūmet:

1. Nu'mān-ı Hātem-mekrūmet:

Kaside 55

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hatem lütuflu, Hatem gibi cömert Nu'man (Ebu Hanife'ye nispeten İslam âlimi bağlamında).

Mehdī-i 'İsā- nefes Nu'mān-ı Hātem-mekrūmet
Hızr-ı Yūsuf-çal' at Eflātūn-ı İskender-cenāb

numüne-i nün olur:

1. numüne-i nün olur:-u, -r

Kaside 58

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Nun harfinin benzeri olmak.

Hurūf-ı cāhını meşk itse kilik-i kudret olur
Güsiste dā'ire-i āsmān numüne-i nün

nūr:

1. nūr:

Kaside 61

Mısra: 51

Parlaklık, aydınlık.

Dürr-i mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde güşvār-ı 'āftāb

2. nūri:-ı

Kaside 10

Mısra: 59

Işık, ziya, aydınlık.

Şāmil yine hep dā'ire-i 'āleme nūrı
Ne maşrıķı ne mağribi var ne sefer eyler

3. nūri:-ı

Kaside 27

Mısra: 64

Işık, ziya, aydınlık.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sā'at kıyāmetdür
Güni māh-ı 'ālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

4. nūri:-ı

Kaside 28

Mısra: 53

Işık, ziya, aydınlık.

Ger zerre deñlü nūrı ziyā virse 'āleme
Hürşid zerre gibi nazardan nihān olur

5. nūri:-ı

Kaside 34

Mısra: 14
Işık, ziya, aydınlık.

O zerrîn-şemse-i tâbân ki reşk-i mihr-i raşşandur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nûri

6. nûri:-ı

Kaside 38
Mısra: 37
Işık, ziya, aydınlık.

Düşeydi 'âlem-i endîseye ger zerrece nûri
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'nî-i mübhem

7. nûrdan:-dan

Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: 4
Işık, ziya, aydınlık.

Tıynet-i pâkinde yok aşlâ küdüretten eşer
Cismini halk eylemiş Bârî Te'âlâ nûrdan

8. nûrdan:-dan

Kaside 17
Mısra: 13
Aydınlık, ziya // İlahî bir güç tarafından
gönderildiğine inanılan parlaklık, mübareklik.

Nûrdan bâl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zîn-püş-ı serâserle ne dem cilve-nümâ

nûrânî evlesün:

1. nûrânî evlesün:-sün

Kaside 11
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Işıl ışıl etmek // nurlandırmak.

Fürûğ-ı kevkeb-i iqbâl ü bahtı evlesün her dem
Cihânı âfitâb-ı âlem-ârâ gibi nûrânî

nûrânî ide:

1. nûrânî ide:-e

Kaside 3
Mısra: 122
Kelime Tipi: -
Parlatmak.

'Âlemi her şeb ide şu'le-i şem'-i bahtı
Pertev-i meş'ale-i rûz kadar nûrânî

nûrânî olurdu:

1. nûrânî olurdu:-u, -r, -dı

Kaside 43
Mısra: 65

Kelime Tipi: -
Nurlu olmak, parlamak.

Zer-i mahlûl-ı raşşende gibi olurdu nûrânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşh-i midâd üzre

nûr-bağş-ı âftâb u mâhtâb-ı rûzgâr:

1. nûr-bağş-ı âftâb u mâhtâb-ı rûzgâr:

Kaside 16
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Dünyanın nur saçan, etrafı nurlandıran ayı ve
güneşi.

Ol ki berç-ı cevher-i şemşir-i 'âlem-tâbidur
Nûr-bağş-ı âftâb u mâhtâb-ı rûzgâr

nûr-bağş-ı âftâb-ı 'âlem-i şürî:

1. nûr-bağş-ı âftâb-ı 'âlem-i şürî:

Kaside 34
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Suret âleminin güneşine /dünya güneşine ışık
veren.

Dili âyîne-i şüret-nümâ-yı şahid-i ma'nâ
Zamîri nûr-bağş-ı âftâb-ı 'âlem-i şürî

nûr-ı başar:

1. nûr-ı başar:

Kaside 58
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Göz nuru.

Fürûğ-ı şemse-i tâkı sipihre nûr-ı başar
Gübâr-ı dergehi hürşid ü mâha kuhl-i 'uyûn

2. nûr-ı başar:

Kaside 17
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Göz nuru.

Menzile nûr-ı başar gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i kaçâ

nûr-ı bînâvî:

1. nûr-ı bînâvî:-y, -ı

Kaside 27
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Göz nuru, gözün ışığı (gözün görmesi).

Gübâr-ı pây-ı askerle gözün kör eyle a'dânuñ
Düşünde görsün a'yân-ı Şifâhân nûr-ı bînâvî

nūr-ı çerâğ-ı baht-ı şeh-i ahterân olur:

1. **nūr-ı çerâğ-ı baht-ı şeh-i ahterân olur:**-u, -r
Kaside 28
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yıldızların şahının baht mumunun ışığı olmak.

Mâh-ı felek serîr-i sa'âdet ki pertevi
Nūr-ı çerâğ-ı baht-ı şeh-i ahterân olur

nūr-ı cevher-i zât-ı şerîf-i Ahmedî:

1. **nūr-ı cevher-i zât-ı şerîf-i Ahmedî:**
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Peygamber'in şerefli zatının cevherinin nuru.

'Aklı nūr-ı cevher-i zât-ı şerîf-i Ahmedî
Nuḡkı mağz-ı rūḡ-ı enfâs-ı laḡif-i 'İsevî

nūr-ı dîdârî:

1. **nūr-ı dîdârî:-ı**
Kaside 45
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Yüzün, çehrenin ışığı, parlaklığı.

Metâ'-ı maḡzen-i sine ḡayâl-i evşâfi
Cilâ-yı âyîne-i dîde nūr-ı dîdârî

nūr-ı feyz:

1. **nūr-ı feyz:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Feyzin, bereketin nuru.

Nūr-ı feyz âteş-i Mūsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Ḥaḡḡ cevher-i cân gibi sözümdede müdḡam

nūr-ı Hüdâ:

1. **nūr-ı Hüdâ:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kur'ânikerim'in nuru.

Mehdî-i devr-i zamân mâ-ḡaşal-ı kevn ü mekân
Âftâb-ı dü-cihân zıll-ı Ḥudâ nūr-ı Hüdâ

2. **nūr-ı hüdâ:**
Kaside 7
Mısra: **59**

Kelime Tipi: -
Hidayet, doğru yol nuru.

Ka'be-i 'işmetine nūr-ı Hüdâ şem'-i ḡarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümâ ferş-i ḡarîm

nūr-ı kevkebi:

1. **nūr-ı kevkebi:-ı**
Kaside 25
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
(Talih) yıldızının ışığı.

Ḳaplaya başdan başa dünyâyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermânına şâḡhân-ı 'âlem inḡıyâd

nūr-ı ma'nâ:

1. **nūr-ı ma'nâ:**
Kaside 35
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Mana ışığı, parlaklığı.

Ḥâmem ol ejder-i gencîne-i ma'nâdur kim
Nūr-ı ma'nâ deheninden görünür şu'le miḡâl

nūr-ı mevvâc-ı ma'ânî:

1. **nūr-ı mevvâc-ı ma'ânî:**
Kaside 6
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Manalar dalgalanışının nuru.

Nūr-ı mevvâc-ı ma'ânî mi sözümdede berḡ uran
Yâ libâsı nazmımuñ bir âteşi ḡarâ midur

nūr-ı raḡşânî:

1. **nūr-ı raḡşânî:-ı**
Kaside 34
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Parlak ışık.

Ḡubârında nühüfte âftâbuñ nūr-ı raḡşânî
Ruḡâmında nümâyân âsmânuñ râz-ı mestürî

nūr-ı re'vi:

1. **nūr-ı re'vi:-ı**
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Virse ḡab'-ı âteşe ger nūr-ı re'vi terbiyet
Tütüyâ-yı dîde-i ḡurşîd olur gerd-i remâd

nūr-ı re'yinden:

1. nūr-ı re'yinden: -i, -n, -den

Kaside 20

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Olaydı nūr-ı re'yinden eğer ger tab'-ı âteşde
Bulurdu kıymet-i kuhl-ı cilâyı gerd-i hâkister

2. nūr-ı re'yinden: -i, -n, -den

Kaside 56

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı gerdün-ı vezâret kim olur
Nūr-ı re'yinden nihân şem'-i revâk-ı çârümîn

nūr-ı sefid:

1. nūr-ı sefid:

Kaside 54

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Beyaz nur.

Hükmi ger istese tebdil-i nihâd-ı ezdâd
'Aks olur reng-i duhân-ı siyeh ü nūr-ı sefid

nūr-ı siyâha:

1. nūr-ı siyâha: -a

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Siyah nur.

Garğ ider bir noktada nūr-ı siyâha 'âlemi
'Arifün sermâye-i kilk-i siyâhı böyledür

nūr-ı vâhiddür:

1. nūr-ı vâhiddür: -dür

Kaside 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tek nur.

İki dürr şüretâ ma'nâda ammâ nūr-ı vâhiddür
Hâkikatde nihâyet her biri gayr-ı mükerrerdür

nüş evle:

1. nüş eyle:

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçmek.

Câna cân katmak dilerseñ bâğa var Nef'î hemân
Köhne mey nüş eyle bir dil-dâr ile nev-rûzda

nüş eylerin:

1. nüş eylerin:

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İçmek.

Ğam-ı rindân-ı 'âlemdür benim de çekdiğim yoğsa
Yegâne hün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbâ

nüş evlevende:

1. nüş eyleyende: -y, -ende

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

İçmek.

Nice mesrûr olmasın ol meclisün aşhâbı kim
Katreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadım

nüş evlevenler:

1. nüş eyleyenler: -y, -en, -ler

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

İçmek.

Bâdi-i zevk u şafâsın gerçi nâmuñ bâdedür
Cür'añı nüş eyleyenler ğuşşadan âzâdedür

nüş idelden:

1. nüş idelden: -el(i), -den

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçmek.

Nüş idelden câm-ı lebriz-i maħabbetden göñül
Oldı ğüyâ mest-i medhüş-ı mey-i bezm-i elest

nüş idelüm:

1. nüş idelüm: -elüm

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İçmek.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm câm-ı şafâyı bu gice

2. nüş idelüm: -elüm

Kaside 62

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
İçmek.

Dey faşlınuñ encāmıdır zevk u şafâ hengāmıdır
Ya'nî bahâr eyyâmıdır nüş idelüm âb-ı 'ineb

nüş ider:

1. **nüş ider:-er**
Kaside 50
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
İçmek.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan lezzet-i kām
Ḥün-ı dil nüş ider olmazsa şarâb-ı gül-fâm

nüş iderin:

1. **nüş iderin:-er, -in**
Kaside 53
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İçmek.

El şafâ cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḥün-ı dil nüş iderin bâde-i gülğuna bedel

2. **nüş iderin:-er, -in**
Kaside 44
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
İçmek.

Ben ol Çemşid-i tarab-hâne-i feyzim ki müdām
Ḥusrevânî-ḥum ile nüş iderin şahbâyı

nüş iderler:

1. **nüş iderler:-er, -ler**
Gazel 134
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İçmek.

Nüş iderler cām-ı nâzı birbirinüñ 'aşkına
İki çeşmüñ iki mest-i bâde-peymâlar gibi

nüş it:

1. **nüş it:**
Gazel 122
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İçmek.

Bir tölü nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüne
Mest olursañ nâza başla ḥ'âb gelsün çeşmüne

nüş itmede:

1. **nüş itmede:-mede**
Gazel 83
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
İçmek.

Ḥün-ı dili bir zevk ile nüş itmede ğamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

nüş itmek:

1. **nüş itmek:**
Gazel 130
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İçmek.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-ḥumâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-ḥaşal nev-rüzda

nüş itmemek:

1. **nüş itmemek:-me, -mek**
Kaside 15
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İçmek.

Yâ n'eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâġar şunar meh-pâreler nüş itmemek olur sitem

nüş itse:

1. **nüş itse:-se**
Gazel 27
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İçmek.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yâr ile mest-i müdām
Bâde de nüş itse olmaz şüfî-i nâdân mest

nüş-dârü-yı şeker-hand-i lebüñden:

1. **nüş-dârü-yı şeker-ḥand-i lebüñden:-üñ, -den**
Kaside 8
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Dudaġın tatlı gülümsemesinin panzehri.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nüş-dârü-yı şeker-ḥand-i lebüñden cân bulur

nüş-dârü-yı şifâ-sâz ola:

1. **nüş-dârü-yı şifâ-sâz ola:-a**
Kaside 51
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
İyileştiren tatlı ilaç olmak, iyileştiren tatlı ilaç hâline gelmek.

‘Adli ger istese işlâh-ı mażarrât-ı cihân
Nûş-dârü-yı şifâ-sâz ola niş-i erķam

nusret:

1. **nuşret:**

Kaside 13

Mısra: **54**

Başarı, üstünlük, zafer // Allah’ın yardımı ile galip gelme.

Yegâne şehsüvâr-ı eblaķ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuşret peyk-i rehvarı

2. **nuşret:**

Kaside 21

Mısra: **8**

Başarı, üstünlük, zafer.

Döşendi kaçır-ı temennâya ‘işret esbâbı
Dikildi kulle-i ikbâle nuşret a’lâmı

3. **nuşret:**

Kaside 14

Mısra: **126**

Başarı, üstünlük, zafer.

Ḥaķķ ser-efrâz eylesün râyât-ı dîn ü devletüñ
Kande ‘azm eylerse olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

4. **nuşret:**

Kaside 22

Mısra: **9**

Başarı, üstünlük, zafer.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sâlâr-ı manşüruñ
İdince ‘arşa-i heycâda gâziler tek ü tâzi

5. **nuşret:**

Kaside 36

Mısra: **13**

Başarı, üstünlük, zafer.

Bu fetḥ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab’uma zîrâ vücûh ile mülhem

nusret-i Yezdânî:

1. **nuşret-i Yezdânî:**

Kaside 24

Mısra: **107**

Kelime Tipi: -

Alah’ın yardımı.

İde imdâd o kadar nuşret-i Yezdânî kim
Bir ola ṭâlî’ine müşkil ü âsân-ı felek

nutk:

1. **nutk:-ı**

Kaside 7

Mısra: **22**

Söz, konuşma, kelam.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini

Nutķı ‘âciz ğala yârâne idince tefhim

2. **nutk:-ı**

Kaside 2

Mısra: **14**

Söz, konuşma, kelam.

‘Aķlı nür-ı cevher-i zât-i şerif-i Aḥmedî

Nutķı mağz-ı rûḥ-ı enfâs-ı laṭif-i ‘İsevî

3. **nutkumuñ:-u, -m, -uñ**

Kaside 4

Mısra: **7**

Söz, konuşma, kelam.

Oı sihrsâz-ı mu‘cize-güyum ki nutkumuñ
Feyzi devât u kilke zebân u dehân virür

4. **nutk:**

Kaside 10

Mısra: **103**

Söz, konuşma, kelam.

Nutķ ile Mesihâ geçinür her biri ammâ
Ḥâşiyet-i şöḥbetleri insânı ḥar eyler

5. **nutkum:-u, -m**

Kaside 59

Mısra: **22**

Söz, konuşma, kelam.

Endişem edib-i ḥikem-endüz-ı ezeldür
Nutkum sebak-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür

nutka gelsem:

1. **nutka gelsem:-se, -m**

Kaside 8

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Konuşmak, konuşmaya başlamak.

Başlasam endişeye ervâḥ-ı ma‘nâ cem’ olur
Nutka gelsem şüret-i deyr-i ma‘ânî cân bulur

2. **nutka gelsem:-se, -m**

Kaside 12

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Konuşmak, konuşmaya başlamak.

Nutka gelsem Nef’î-i mu‘ciz-demim ‘İsâ gibi
Beyt-i ma‘mür-ı ma‘ânî ḥānmānumdur benüm

nücüm:

1. **nücūma:-a**
Kaside 32
Mısra: **62**
Yıldızlar.

Görünse lutf-ı sevād-ı kalem-revi şebde
İderdi neyyir-i a'zam nücūma reşk-i 'azīm

2. **nücūm:**
Kaside 52
Mısra: **120**
Yıldızlar.

Nitekim ola esās-ı kaşr-ı gerdün pâydar
Ziver-i evyân ola aña nücūm u kekkeşān

3. **nücūma:-a**
Kaside 61
Mısra: **72**
Yıldızlar.

Çarḥ bir āh eylesem biñ cevri iderdi cānuma
Biñ su'āl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

nücūm-ı felek:

1. **nücūm-ı felek:**
Kaside 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki yıldızlar.

Eger nücūm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḥi her rüza revnaḡ-ı a'yād

nüh-çarḥ:

1. **nüh çarḥ:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dokuz felek, dokuz gök.

'Aḡl-ı küll derk idemez rif'at-i ḡadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḥ ü çehār erkānı

nüh- felek-i dā'ire-sāz:

1. **nüh- felek-i dā'ire-sāz:**
Kaside 57
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Daire yapan / dönen dokuz felek.

Gelmedi daḥi benüm gibi cihān-ı nazma
Devre āḡāz ideli nüh- felek-i dā'ire-sāz

nüh-revāḡı:

1. **nüh-revāḡı:-ı**
Kaside 11
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Dokuz kat gök.

Cihān oldı müsellemler bir cihān-ārā şehensāha
Pür itdi nüh-revāḡı ḡulḡul-ı kūs-ı cihānbānı

nüh-kadeh-i mīnāyı:

1. **nüh-kadeh-i mīnāyı:-y, -ı**
Kaside 44
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Dokuz sırça kadeh // dokuz kat gök, gök kubbe.

Gördi sākī-i ezel rıḡl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-kadeh-i mīnāyı

nüh-kıbāb:

1. **nüh-kıbāb:**
Kaside 55
Mısra: **64**
Gökyüzünün dokuz kubbesi.

İrmedin pâyânına pâyı kalup refārdan
İtdi ḡat ḡat āb ile peydā degüldür nüh-kıbāb

nüh-tabak-ı āsmāna:

1. **nüh-tabak-ı āsmāna:-a**
Kaside 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğün dokuz katı // dokuz kat gök.

Olurdı nüh-tabak-ı āsmāna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger āb içinde 'aksi nigün

nüh-tārem:

1. **nüh-tārem:**
Kaside 40
Mısra: **58**
Dokuz kubbe, dokuz kat gök.

Ḥ'ābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı ḡahrı ile şarşıla bu nüh-tārem

nühüfte:

1. **nühüfte:**
Kaside 34
Mısra: **17**
Gizli, saklı.

Ḡubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḡşānı
Ruḡāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestürü

nühüfte-nükte:

1. **nühüfte-nükte:**

Gazel 48

Mısra: 9

Gizli nükte.

Nice Bū Cehli i'tikāde getir
'Arif ol bir nühüfte-nükte ile

nükhet ü büy-ı gül ü semen:

1. **nükhet ü büy-ı gül ü semen:**

Kaside 29

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Yasemin ve gülün kokusu.

Nesim-i hulkı güzār eylese gülistāna
Olurdu nükhet ü büy-ı gül ü semen ber-bād

nükhet-i ahlākı:

1. **nükhet-i ahlākı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Ahlakın /huyun güzel kokusu.

Ger olsa nükhet-i ahlākı gülde te'siri
İderdi düd-ı buhūr āh-ı 'andelibānı

nükhet-i bād-ı bahār-ı 'işmetüñ:

1. **nükhet-i bād-ı bahār-ı 'işmetüñ:-ü, -ñ**

Kaside 55

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*Masumluğun, temizliğin bahar rüzgârının
kokusu.*

Dūzah-ı 'işyān olurdu reşk-i firdevs-i gevāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı 'işmetüñ

nükhet-i cān:

1. **nükhet-i cān:**

Kaside 58

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Can veren güzel koku.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rüh ile memzūc
Fezāsı halvet-i dil gibi feyz ile meşhūn

nükhet-i cāndur:

1. **nükhet-i cāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Can veren güzel koku.

A'dāya midād-ı kalemüm reşha-i semmdür
Ahbāba şemim-i suhanum nükhet-i cāndur

nükhet-i gīsü-vı hübānı:

1. **nükhet-i gīsü-yı hübānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Güzellerin saçının kokusu.

Nesimi gāret itmiş nükhet-i gīsü-yı hübānı
'Aceb mi açsa her bir gönca bir dükkān-ı 'attārı

nükhet-i gīsü-vı vāra:

1. **nükhet-i gīsü-yı yāra:-a**

Kaside 38

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının güzel kokusu.

Şabā ger micmere-gerdān olaydı büy-ı hulkıyla
Kıomazdı nükhet-i gīsü-yı yāra arzū-yı şemm

nükhet-i gülşen-i ahlākı:

1. **nükhet-i gülşen-i ahlākı:-ı**

Kaside 57

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Ahlakın gül bahçesinin kokusu // güzel ahlak.

Nükhet-i gülşen-i ahlākı nesim-i gül-biz
Berç-ı ebr-i gāzabı şā'ika-i küh-güdāz

nükhet-i gülzār-ı bahār:

1. **nükhet-i gülzār-ı bahār:**

Kaside 39

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Bahar gül bahçesinin güzel kokusu.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār hulkın
Dāmenin bād-ı şabā eylese pür-müşk ü 'abir

nükhet-i hulkı:

1. **nükhet-i hulkı:-ı**

Kaside 17

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

*Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin
güzelliği).*

Varsa ger nükhet-i hulkıyla şabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdu büyā

2. **nükhet-i hulkı:-ı**

Kaside 25

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Nükhet-i hulkı mu 'aṭṭar eylese ger 'ālemi
Ḥāk ile yeksān olurdu kıymet-i müşk ü zebād

3. **nükhet-i hulkı:-ı**

Kaside 32

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i 'anber
Ger itse nükhet-i hulkı cihāna neşr-i şemīm

4. **nükhet-i hulkı:-ı**

Kaside 40

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Peyk-i ikbāli ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükhet-i hulkı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

nükhet-i hulkından:

1. **nükhet-i hulkından:-ı, -n, -dan**

Kaside 44

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Behre-yāb olsa şabā nükhet-i hulkından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uğraduğı şahrāyı

nükhet-i hulkıyla:

1. **nükhet-i hulkıyla:**

Gazel 127

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Nükhet-i hulkıyla hoş-büy oldu ḥāki ol kadar
Rūmı Çin itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

2. **nükhet-i hulkıyla:-ı, -y, -la**

Kaside 17

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Varsa ger nükhet-i hulkıyla şabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdu büyü

nükhet-i müşkī- nefesün:

1. **nükhet-i müşkī- nefesün:-üñ**

Kaside 26

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Miskli nefesin güzel kokusu // misk yayan esintinin kokusu.

Biñ cihān nükhet-i müşkī- nefesün
İtdi bir demde meşāma teşmīm

nükhet-i müşkiyle:

1. **nükhet-i müşkiyle:-ı, -y, -le**

Kaside 17

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Misk kokusu.

Cilve itdükce ne dem olsa perişān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle giribān-ı hevā

nükhet-i nāfe-güşā-yı cemen-i hulkını:

1. **nükhet-i nāfe-güşā-yı cemen-i hulkını:-ı, -n, -ı**

Kaside 50

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Yaratılış çimenliğinin misk saçan kokusu // yaratılışın, ahlakın misk kokusu.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı cemen-i hulkını ger
İtseler gāliye-sāyān-ı bahār istişmām

nükhet-i sahbā-yı ma'āniyle:

1. **nükhet-i sahbā-yı ma'āniyle:-y, -le**

Kaside 31

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Mana şarabının güzel kokusu // şirdeki mana güzelliği.

Mest olur nükhet-i sahbā-yı ma'āniyle melek
Sākī-i ṭab'um idince heves-i bezm-i şarāb

nükhet-i yāsemen ü sünbül:

1. **nükhet-i yāsemen ü sünbül:**

Kaside 46

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Sümbül ve yaseminin güzel kokusu.

Dāmen-i çarḥı mu 'aṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü büyü nesrīm

nükte:

1. **nüktesini:**-si, -n, -i

Kaside 7

Mısra: 21

Herkesin anlayamadığı ince mana.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini

Nutkı 'âciz çala yârâne idince tefhîm

2. **nüktede:**-de

Kaside 1

Mısra: 39

İnce manalı güzel söz.

Nüktede 'âlem harîf olmaz baña gūyâ benüm

Her ne söylersem cevâb-ı "len terâni"dür sözüüm

3. **nüktesi:**-si

Kaside 9

Mısra: 132

İnce manalı güzel söz.

Gūyâ ki gülîstân-ı suhandür bu kaşîdem

Her nüktesi bir gonca-i bî-hâr u hazândur

4. **nükteyi:**-y, -i

Kaside 9

Mısra: 14

İnce manalı güzel söz.

Bu demde nedür biñ yaşamak âdeme dirsem

Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

5. **nüktesini:**-si, -n, -i

Kaside 10

Mısra: 84

İnce manalı güzel söz.

Çaşd itse huşûşâ ki güher-senc-i hayâlüm

Bir nüktesini şerh-i kitâb-ı Dürer eyler

6. **nüktesi:**-si

Kaside 15

Mısra: 76

İnce manalı güzel söz.

Nice kaşîde bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb

Her nüktesi faşlu'l-hitâb her beyti bir genc-i hikem

7. **nüktesi:**-si

Kaside 23

Mısra: 82

İnce manalı güzel söz.

Her beyt-i şafâ-güsteri bir meykede-i feyz

Her nüktesi bir nâdire-i müzmer-i 'âlem

8. **nükte:**

Kaside 33

Mısra: 1

İnce manalı güzel söz.

Ol nükte ki endîşesi tahkîk-nümâdur

Mazmûn-ı haç-ı dil-ber-i ferhunde-liqâdur

9. **nüktede:**-de

Kaside 38

Mısra: 78

İnce manalı güzel söz.

Ne mümkindür senâni i'tikâdumca edâ itmek

Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma'nî-i mülhem

10. **nükteyle:**-ler, -le

Kaside 55

Mısra: 68

İnce manalı güzel söz.

Feyz-i mihr-i ilîfâtüñdur ki itdi çab'umı

Şaf u rengin nükteyle ma'den-i la'l-i müzâb

nüktedân:

1. **nüktedân:**

Kaside 20

Mısra: 71

Nükte bilen, ince ve zarîf kimse.

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-sohbet

Suñan-pîrâ vü sihr-ârâ vü mu'ciz-güy u vañy-âver

2. **nüktedândur:**-dur

Kaside 47

Mısra: 8

Nükte bilen, ince ve zarîf kimse.

Civân-merd-i cihândur şüh-meşrebdür melek-hûdur

Şahîdir ehl-i dildür nüktedândur nükte-pîrâdur

nüktedân İskender:

1. **nüktedân İskender:**

Kaside 25

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Nükteden anlayan İskender // padişah.

Pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ hıdv-i ehl-i dil

Nüktedân İskender ü Cem-câh u Eflâtun reşâd

nüktedân olur:

1. **nüktedân olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Nükte yapmakta mahir olmak, nükte bilen olmak.

Bir düzd-i nabekâr-ı ma'ânî-tırâş iken
Yârân sözüyle şâ'ir olur nüktedân olur

nüktedân-server ola:

1. nüktedân-server ola:-a

Kaside 20

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Nükte bilen, ince zarîf padişah olmak // şair
padişah olmak.*

Bu ne luţf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdûhı ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

nükte-i hafî:

1. nükte-i hafî:

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gizli manalı zarîf söz.

Her nükte-i hafî ki kelâmununda derc olur
Mazmûnı dest-i 'âleme bir dâstân virür

nükte-i lafzı:

1. nükte-i lafzı:-ı

Kaside 58

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Sözün ince manası.

Sözinde nükte-i lafzı nevâdir-i ma'nâ
Dilinde genc-i ma'ânî cevâhir-i mağzûn

nükte-i mâ kâll ü dell:

1. nükte-i mâ kâll ü dell:

Kaside 53

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

Az sözle çok şey ifade eden nükte.

Haşre dek hâmemi medhûnde iderdim cârî
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mâ kâll ü dell

nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmunum:

1. nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmunum:-u, -m

Kaside 32

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

*Sözün /şiiirin manalarla dolu nüktesi // ince
anlamlarla dolu şiiir.*

İşitse nükte-i pür-ma'ânî-i kelâmunum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yâr u nedim

nükte-i ser-beste:

1. nükte-i ser-beste:

Rübai 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli, örtülü, kapalı söz.

Bilmem nice olur mihr ü mağabbet hâli
Bu nükte-i ser-beste çalır nâ-güfte

nükte-i ser-beste-i sırr-ı ilhâm:

1. nükte-i ser-beste-i sırr-ı ilhâm:

Kaside 50

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kalbe doğan sırrın gizli manası.

Mest olup râzımı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhâm

nükte-perdâz:

1. nükte-perdâz:

Kaside 26

Mısra: 48

Nükteli söz söyleyen.

Sipeh-endâz u şaf-ârâ vü dilir
Nükte-perdâz u suhandân u fehîm

nükte-perdâz-ı ma'ânî:

1. nükte-perdâz-ı ma'ânî:

Kaside 54

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Manaları nükteli şekilde söyleyen.

Nükte-perdâz-ı ma'ânî ki beyân-ı kâlemi
Hâll ider müşkil-i râz-ı felegi bî-ta'kid

nükte-perdâz-ı ma'ânî-perverüm:

1. nükte-perdâz-ı ma'ânî-perverüm:-ü, -m

Kaside 12

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Yeni manalar icat edip zarîf, güzel bir şekilde
söyleyen.*

Söylesem ol nükte-perdâz-ı ma'ânî-perverüm
'Akl-ı küll divâne-i hüsn-i beyânımdur benim

nükte-pîrâ:

1. **nükte-pîrâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 8

Güzel nükte söyleyen, nükte yapan.

Civân-merd-i cihândur şüh-meşrebdür melek-hûdur
Sahîdir ehl-i dildir nüktedândur nükte-pîrâdur

nükte-senc:

1. **nükte-senc:**

Kaside 57

Mısra: 27

Nükteden anlayan.

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

nükte-sencân-ı İlahî:

1. **nükte-sencân-ı İlahî:**

Gazel 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*İlahî sözlerdeki ince manaları
değerlendirenler/tartanlar.*

Baňa şor Nef'î hemân kâdr-i dür-i güftârûnı
Nükte-sencân-ı İlahî cümle hemdemdür baňa

nükte-sencân-ı zamâne:

1. **nükte-sencân-ı zamâne:-e**

Kaside 13

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

*Devrin nükteden anlayanları, nükteyi
değerlendirenleri.*

Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hiç lâf itmeyen
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî'r-i hemvârı

nükte-senc-i endişem:

1. **nükte-senc-i endişem:-m**

Kaside 32

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Nüktedan, nükte bilen fikir / hayal.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endişem
Edâ-yı medhûni eylerdi cân ile taşmîm

nükte-senc-i nâdire-güy-ı zamâneviz:

1. **nükte-senc-i nâdire-güy-ı zamâneviz:-y, -iz**

Gazel 86

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Devrin duyulmamış nükteli sözler söyleyeni.

Hem nükte-senc-i nâdire-güy-ı zamâneviz
Tutsa 'aceb mi 'âlemi efsânemiz bizüm

nükte-senc-i senâ-güstere:

1. **nükte-senc-i senâ-güstere:-e**

Kaside 29

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Övgü yazan, öven şair.

Ki nazma cür'et idelden hemân bu ma'nâdur
Bu nükte-senc-i senâ-güstere murâd-ı fu'âd

nükte-senc-i vassâfi:

1. **nükte-senc-i vaşşâfi:-ı**

Kaside 30

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Vasıflarını sayarak metheden şair.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaşşâfi
Bu 'âtıfletle ki bu çâker-i senâ-h'ânı

nükte-şinâs:

1. **nükte-şinâs:**

Kaside 7

Mısra: 19

İnce manaları anlayan.

Çeke mazmûnını fehm itmede bir nükte-şinâs
Ne kadar dikkat iderse o kadar renc-i elîm

nükte-şinâsân:

1. **nükte-şinâsân:**

Kaside 10

Mısra: 109

*Nükteden anlayanlar, ince ve güzel manalı sözü
anlayıp değerlendirenler.*

Söz midür o kim nüshasını nükte-şinâsân
Haşv-i şikem-i raḥne-i dîvâr u der eyler

nükte-şinâsân-ı suhan:

1. **nükte-şinâsân-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Şiirin nükteden anlayanları.

Zer-i hâliş gibi makbûl ola her yerde sözüñ
Cân ile raḡbet ide nükte-şinâsân-ı suhan

nükte-şinâsân-ı zamâne:

1. **nükte-şināsân-ı zamâne:**

Kaside 50

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Zamanın nükteden anlayanları.

Zür-ı endişe vü âsâr-ı hayâlümdür iden
N'eydüğün nükte-şināsân-ı zamâne i'lâm

nümâyân:

1. **nümâyân:**

Mesnevi 1

Mısra: **35**

Görünen, açık, aşikâr.

Vechinde nümâyân eşer-i pertev-i ma'nâ
Hem pâdişeh-şüret ü hem husrev-i ma'nâ

2. **nümâyân:**

Kaside 13

Mısra: **14**

Görünen, açık, aşikâr.

'Aceb mi ferşine âyine-i 'âlem-nümâ dirsem
Nümâyân kudsiyân-ı âsmânuñ naqş-ı esrârı

3. **nümâyân:**

Kaside 34

Mısra: **18**

Görünen, açık, aşikâr.

Ğubârında nühüfte âftâbuñ nür-ı raşşânı
Ruğâmında nümâyân âsmânuñ râz-ı mestürü

nümâyân ola:

1. **nümâyân ola:-a**

Kaside 35

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nâya
Kî hürâmında nümâyân ola şad-ğunc u delâl

2. **nümâyân ola:-a**

Kaside 42

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Çok yaşaya tâ o kadar kim aña
Ola nümâyân herem-i rüzgâr

nümâyân olduğın:

1. **nümâyân olduğın:-duk, -t, -n**

Gazel 87

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Letâfetden görünse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

nüşha:

1. **nüşhasını:-st, -n, -t**

Kaside 10

Mısra: **109**

*Bir yazıdan çıkarılan suret, yazılı bir şeyin
benzeri, eşi, tıpkısı.*

Söz midür o kim nüşhasını nükte-şināsân
Haşv-i şikem-i rağne-i dīvâr u der eyler

nüşha-i 'akd-ı lisân-ı şu'arâdur:

1. **nüşha-i 'akd-ı lisân-ı şu'arâdur:-dur**

Kaside 35

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Şairlerin dilini düğümleyen muska.

Nüşha-i 'akd-ı lisân-ı şu'arâdur suhanüm
İdemez ben söze geldükce biri baş-tı mağâl

nüşha-i 'akd-i lisânidur:

1. **nüşha-i 'akd-i lisânidur:-t, -dur**

Kaside 1

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

*Dil bağlayan muska (konuşamaz veya hiçbir
şeye itiraz edemez duruma getiren muska).*

Kimse inkâr idemez mâhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşkûñ nüşha-i 'akd-i lisânidur sözüñ

nüşha-i dīvân-ı pür-mazmûn u ma'nâdur:

1. **nüşha-i dīvân-ı pür-mazmûn u ma'nâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Mana ve mazmunla dolu divanın nüşhası.

Lisânum tercemân-ı sırr-ı gaybu'l-gayb-ı lâhütî
Kitâbum nüşha-i dīvân-ı pür-mazmûn u ma'nâdur

nüşha-i esrâr-ı Hudâdur:

1. **nüşha-i esrâr-ı Hudâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Allah'ın sırlarının /hikmetlerinin nüşhası.

Ya'nî ki hakikatde ruğ-ı pāk-i haṭ-âver
Ehl-i nazara nüşha-i esrâr-ı Hudâdur

nüşha-i evşafuñ:

1. **nüşha-i evşāfuñ:** -u, -ñ, -ı

Kaside 46

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Vasıfların nüshası.

İnşā`a`llāh eger olursa şafā-yı hātır
İdeyin nüsha-i evşāfuñı başka tedvīn

nüşha-i gülzārı:

1. **nüşha-i gülzārı:** -ı

Kaside 52

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Bahçenin bir kısmı.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsha-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

nüşha-i günāhıdır:

1. **nüşha-i günāhıdır:** -ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Günahın nüshası, sureti.

Dili şāfi egerçi terkibi

‘Ālemüñ nüsha-i günāhıdır

nüşha-i hatt-ı ruh-ı dil-ber:

1. **nüşha-i hatt-ı ruh-ı dil-ber:**

Kaside 33

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin nüshası.

‘Aşk ehline tā nüsha-i hatt-ı ruh-ı dil-ber
Mektüb-i hüceste raqam-ı mihr ü vefādur

nüşha-i mecmū‘a-i esrār-ı ezel:

1. **nüşha-i mecmū‘a-i esrār-ı ezel:**

Kaside 54

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Ezel sırlarını ihtiva eden mecmuanın nüshası.

Nāmesi nüsha-i mecmū‘a-i esrār-ı ezel
Hāmesi lüle-i ser- çeşme-i feyz-i cāvīd

nüşha-i sihr-i bevāndur:

1. **nüşha-i sihr-i bevāndur:** -dur

Gazel 141

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Söz sihrinin nüshası.

Āferin Nef’i yine tab‘-ı gazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsha-i sihr-i bevāndur her biri

nüşha-i şî‘rüm:

1. **nüşha-i şî‘rüm:** -ü, -m

Kaside 30

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Şiirin nüshası (yazılmış şiir metninin aynısını yazmak).

İderdi vefk-ı girībān-ı dır‘-ı İskender

Bulaydı nüsha-i şî‘rüm hākīm-i Yūnānī

nüşha-i şî‘rūñ:

1. **nüşha-i şî‘rūñ:** -üñ

Gazel 32

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Şiirin nüshası (yazılmış şiir metninin aynısını yazmak).

Nice zāhirdür ey Nef’i sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüsha-i şî‘rūñ kalemleler yane yazmışlar

nüvişte:

1. **nüvişte:**

Kaside 34

Mısra: **50**

Yazılmış, kayıtlı.

Nihād-ı āb u hākinde sirişte ‘adl-i Fārūkī
Kitāb-ı ‘aql u fikrinde nüvişte zühd-i Tayfūrī

nüzül eyler:

1. **nüzül eyler:** -r

Kaside 52

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

İnmek.

Her şerārı kaṭre-i nīsān olup eyler nüzül

Ger nesīm-i luṭfi küllhāndan yaña olsa vezān

2.2.17. O

o:

1. **o:**

Gazel 8

Mısra: **8**

O, işaret sıfatı.

Öleyim dirileyim dünyāda Circis gibi
Günde bir kez kılayım cānım o hūnkāra fedā

2. o:

Gazel 18

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdu eger
Açmasa her şubh o Hākān-ı kerem-perdāza dest

3. o:

Gazel 19

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Mecnūn ne bilür kâ'ide-i nāz u niyāzı
'Āşık mı şanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

4. o:

Gazel 21

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı kıyāmet
Eylerse o kāmēt n'ola işbāt-ı kıyāmet

5. o:

Gazel 21

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Dünyâyı esir itdi o reftār 'aceb mi
Vakf olsa temāşasına evkāt-ı kıyāmet

6. o:

Gazel 22

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Kim görse olur ğamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

7. o:

Gazel 24

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Meyhāne-i nāz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir h'ābgeh-i mest

8. o:

Gazel 25

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Cibrili helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Ma'zūr-ı kirām-ı 'uqālādur güneh-i mest

9. o:

Gazel 26

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Her kimi esir itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nigh-i mest

10. o:

Gazel 34

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

Hālāş olmak ne mümkündür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevķūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādīşāhidür

11. o:

Gazel 34

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iķbāl-i devrān kim
Cenābı pādīşāhān-ı cihānuñ kıblegāhidür

12. o:

Gazel 35

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kāmētüñi görmesem kıyāmet olur

13. o:

Gazel 38

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

O sitemkār-ı dil-āşüb ise dil-dādesini
Dā'imā bend-i belā çekmege mu'tād ister

14. o:

Gazel 45

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Dād o zālimden eger böyle qalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

15. o:

Gazel 58

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Olmış o şüh o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre 'aksine eyler 'itāb-ı nāz

16. o:

Gazel 59

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Āşık ider miydi hiç sencileyin 'arifi
Bilmese Nef'i o şüh şive-i ādāb-ı nāz

17. o:

Gazel 62

Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Şabra tākāt mı qor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

18. o:
Gazel 62
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Şabra tākāt mı qor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

19. o:
Gazel 65
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Feyz bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu 'āleme ne 'ālem-i ferdāya degiş

20. o:
Gazel 68
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Görse hüsniñ olur elbette her ādem 'āşık
Nice olmasun o meh-pāreye 'ālem 'āşık

21. o:
Gazel 71
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Qahramān qarşu turur mı gör o müjgānlara
Leşker-i gamze-i mest-i sipeh-endāzına bak

22. o:
Gazel 73
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

O şeh cān u dile rahm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şadı felek şād itdügin görsek

23. o:
Gazel 91
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

24. o:
Gazel 95
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

O şehiñ kulluğını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḥidmete taqşir idemem

25. o:
Gazel 96
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Gördügin öldürmedür kārı o ḥünī gözlerüñ
Qoymaz anuñçün elinden gamzeler gaddāresin

26. o:
Gazel 101
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Bend oldı o şūḥuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḥir yelerek bād-ı şabā buldı belāsın

27. o:
Gazel 111
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Qaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı gamda āşyān
Terk-i ser kıldıq o yolda biz sebük-bārız hele

28. o:
Gazel 121
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

29. o:
Gazel 126
Mısra: 12
O, işaret sıfatı.

Āheng-i nevā eylese 'uşşāk ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neğam olsa

30. o:
Gazel 132
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Yaqdı beni kül itdi o māḥuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

31. o:
Gazel 132
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Rez-duḥterine sübḥa-i şad-dāneyi şatup
Şüfi ne yüzüz oldı görünce o yüzüzüzi

32. o:
Gazel 141
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Günde biñ kan eylemek çok mı o hūnī gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bī-emāndur her biri

33. o:

Kaside 1

Mısra: 28

O, işaret sıfatı.

Āferiniş tūti-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pūr-ımtinānidur sözü

34. o:

Kaside 1

Mısra: 56

O, işaret sıfatı.

Pāsbān olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāğ-ı pāsbānidur sözü

35. o:

Kaside 3

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Nīzesidür o kalem cedvel-i takvīm-i zafer
Ki 'adūnuñ aña surh olmuş ucında kanı

36. o:

Kaside 5

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O hūsni zūlf-i pūr-ıham sīne-i simin-berān üzre

37. o:

Kaside 5

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

O şahenşeh ki vācibdür edā-yı huṭbe-i nāmı
Ḥatīb-i minber-i şaff-ı namāz-ı qudsiyān üzre

38. o:

Kaside 5

Mısra: 33

O, işaret sıfatı.

O şahenşeh ki naqş-ı hātem-i iqbālidür sikke
Zer-i hurşid-i 'ālem-tāb u sim-i aḥterān üzre

39. o:

Kaside 5

Mısra: 35

O, işaret sıfatı.

O şahenşeh ki hāk-i rāhi efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'ālem-gir ü tāt-ı Ḥusrevān üzre

40. o:

Kaside 5

Mısra: 75

O, işaret sıfatı.

O deñlü cüst ü çäpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mür-ı nātüvān üzre

41. o:

Kaside 8

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

Ben o Ḥākānī-i 'ahdüm kim benüm memdühümüñ
Āstān-rüb-ı sarāyı devlet-i Ḥākān bulur

42. o:

Kaside 9

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şişe mey-i köhne vü bir taze cevāndur

43. o:

Kaside 9

Mısra: 45

O, işaret sıfatı.

Ḥān Aḥmed o Ḥākān-ı muzaffer ki hücumı
İqbāl-i Sikender gibi iqlim-sitāndur

44. o:

Kaside 9

Mısra: 111

O, işaret sıfatı.

Şāhin-i hayālumdür o şeh-bāz şikāri
Kim 'avn-ı İlähī aña bāl-i tayarāndur

45. o:

Kaside 10

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Teşhīş-i reh-i ḥayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bī-siper eyler

46. o:

Kaside 10

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

Ḥikmet ger o 'ilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endişe-i 'aql-ı beşeri bā-ḥaber eyler

47. o:

Kaside 10

Mısra: 85

O, işaret sıfatı.

Ṭab'umdur o deryā-yı güher-pāş-ı ma'ānī
Kim sāhilini ma'den-i lü'lü-yı ter eyler

48. o:

Kaside 10

Mısra: 87

O, işaret sıfatı.

Endişem o şüretger-i i'câz-nümâdur
Kim cevher-i ferd üstine tarh-ı suver eyler

49. o:

Kaside 10

Mısra: 89

O, işaret sıfatı.

Hâmemdür o ebr-i çemen-ârâ-yı suhan kim
Bir katresi bir gülşeni şadâb-ter eyler

50. o:

Kaside 11

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

Tenezzül eylemez ammâ o tâc u tahta ikbâli
Buña kâ'il degül zîrâ 'ulüvv-i şevket ü şânı

51. o:

Kaside 11

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

Nice mîrâşa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyyâ luft-ı Yezdânî

52. o:

Kaside 11

Mısra: 50

O, işaret sıfatı.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O bañrûñ pür-güher bir mevcidür şemşîr-i bürrânı

53. o:

Kaside 11

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

O şemşîr-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşa'la
Pey-â-pey mevcidür gâhî o bañr itdükce tuğyânı

54. o:

Kaside 11

Mısra: 52

O, işaret sıfatı.

O şemşîr-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşa'la
Pey-â-pey mevcidür gâhî o bañr itdükce tuğyânı

55. o:

Kaside 11

Mısra: 61

O, işaret sıfatı.

O yâl ü bâl o refâr ol hırâm-ı nâzik ü dilkeş
O perçem ol cebîn ol gerden-i mevzûn u tülânî

56. o:

Kaside 11

Mısra: 61

O, işaret sıfatı.

O yâl ü bâl o refâr ol hırâm-ı nâzik ü dilkeş
O perçem ol cebîn ol gerden-i mevzûn u tülânî

57. o:

Kaside 11

Mısra: 62

O, işaret sıfatı.

O yâl ü bâl o refâr ol hırâm-ı nâzik ü dilkeş
O perçem ol cebîn ol gerden-i mevzûn u tülânî

58. o:

Kaside 11

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tîz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummânî

59. o:

Kaside 11

Mısra: 75

O, işaret sıfatı.

Ne Vaşşâfîm ne Firdevsî o mu'ciz-güy-ı ma'nâyım
Ki ta'bîrümle şüret kesb ider ahlvâl-i vicdânî

60. o:

Kaside 12

Mısra: 21

O, işaret sıfatı.

Ben o hırşîdim ki pinhânım derûn-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânımdur benüm

61. o:

Kaside 13

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse etrâfin
Görünmez sâyesinde âftâb-ı şubhuñ âşârî

62. o:

Kaside 13

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

O sultân-ı suhan-perver ki devr-i dilsitânıdır
Metâ'-ı dâniş ü idrâk ü fehmüñ rûz-ı bâzârî

63. o:

Kaside 13

Mısra: 65
O, işaret sıfatı.

O şahenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârî vü cebbârî

64. o:
Kaside 13
Mısra: 103
O, işaret sıfatı.

O kânuñ her sözü bir kıt'a elmâs-ı cihânbânı
O baħrûñ her aşidem bir dizi lü'lü-yı şehvârî

65. o:
Kaside 13
Mısra: 104
O, işaret sıfatı.

O kânuñ her sözü bir kıt'a elmâs-ı cihânbânı
O baħrûñ her aşidem bir dizi lü'lü-yı şehvârî

66. o:
Kaside 13
Mısra: 105
O, işaret sıfatı.

ayâlümdür o deryâ-yı ħurûşân kim seba almış
Felek tedvîr-i gird-âbından anuñ 'ilm-i edvârî

67. o:
Kaside 13
Mısra: 121
O, işaret sıfatı.

afâlar eyleye dâ'im o aşr-ı 'âlem-ârâda
Kederden pâk ola her dem dil-i âyîne-girdârî

68. o:
Kaside 14
Mısra: 108
O, işaret sıfatı.

Fikr-i evşâfuñ ħidâ-yı rûħdur endişeme
Dil helâk olur ger olursam o sevdâdan berî

69. o:
Kaside 15
Mısra: 15
O, işaret sıfatı.

Zevı o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ħam-be-ħam

70. o:
Kaside 17
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

Nice ayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Anâ ne Hümâ

71. o:
Kaside 17
Mısra: 26
O, işaret sıfatı.

Nice Şalı orı ħüyâ ki yanar âteşdür
Düdidür anuñ o yâl-i siyeh-i 'anber-sâ

72. o:
Kaside 17
Mısra: 29
O, işaret sıfatı.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-ħün sirişk olur olursa hem-pâ

73. o:
Kaside 17
Mısra: 35
O, işaret sıfatı.

O Celâlî Yaħuzı da ne adar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

74. o:
Kaside 17
Mısra: 81
O, işaret sıfatı.

Nedür ol gerden-i mevzün o sürin-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüħ-ı cihândur ħaâ

75. o:
Kaside 17
Mısra: 93
O, işaret sıfatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigh-i düzdide
Dil-ber-i şüħ gibi şiveleri ħuş-rübâ

76. o:
Kaside 17
Mısra: 133
O, işaret sıfatı.

Meşrebinde o leâfet ki var ammâ ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbâ

77. o:
Kaside 20
Mısra: 62
O, işaret sıfatı.

Meh ü ħurşid-i 'âlem-tâbı çekmiş sanki zencire
O pür-çin kâkül-i ber-düş o pür-ħam urra-i der-ber

78. o:
Kaside 20
Mısra: 62
O, işaret sıfatı.

Meh ü hürşid-i 'âlem-tâbi çekmiş sanki zencire
O pür-çin kâkül-i ber-düş o pür-ham turra-i der-ber

79. o:

Kaside 20

Mısra: 76

O, işaret sıfatı.

Bi- hamdi'llâh bilür şâh-ı cihân kadrüñ ne gam yersin
Ne lâf eylerse tisin i'tikâdınca o bâtlı hâr

80. o:

Kaside 21

Mısra: 95

O, işaret sıfatı.

O nâbekâr-ı siyeh-bahtı var kıyâs eyle
Ki hem hasûd ola zât-ı habîği hem 'âmî

81. o:

Kaside 22

Mısra: 68

O, işaret sıfatı.

Belâ-ender-belâdur 'âşık-ı bî-çâreye güyâ
O hûnî gamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sâzı

82. o:

Kaside 23

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Sensin o cihân-bân-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergâhuña şâhân-ı bülend-efser-i 'âlem

83. o:

Kaside 24

Mısra: 29

O, işaret sıfatı.

O leţâfet ki var âyine-i idrâkünde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

84. o:

Kaside 27

Mısra: 73

O, işaret sıfatı.

O mülkûñ şâhibinde havf-i tîgün kıldı âvâre
Gezer geh semt-i Hindi gâh ser-hadd-i Buğârâyı

85. o:

Kaside 28

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Çeşmüñ o Kahramân-ı gâzabnâkdür senüñ
Kim hışmı zâ'il olsa daği bî-emân olur

86. o:

Kaside 28

Mısra: 109

O, işaret sıfatı.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

87. o:

Kaside 28

Mısra: 119

O, işaret sıfatı.

Hakkâ benim o nâdire-perver ki her sözüñ
Bir tuhfe gibi elden ele armağân olur

88. o:

Kaside 28

Mısra: 137

O, işaret sıfatı.

Hâşm ittiñâz edinmek o terzîk-güyü ben
Nâmüs-i şâ'iriyetüme kesr-i şân olur

89. o:

Kaside 29

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Kemâl-i merhametinden o müstemendâna
Bu luţfi gördi münâsib cenâb-ı Rabb-i 'ibâd

90. o:

Kaside 29

Mısra: 36

O, işaret sıfatı.

Degül zamânede hod mâ-şadağ buña illâ
O dâver-i 'âlem-efrâz-ı mülk-i dâniş ü dâd

91. o:

Kaside 29

Mısra: 109

O, işaret sıfatı.

Benim o kühken-i Bisütün-ı ma'nâ kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd

92. o:

Kaside 30

Mısra: 101

O, işaret sıfatı.

Benim o şâ'ir-i sihr-âferin ki hâmem ider
Edâ-yı hidmet-i çüp-ı Kelim-i 'Umrânı

93. o:

Kaside 30

Mısra: 103

O, işaret sıfatı.

Benim o şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü
Ki vird ider suhanum kudsiyân-ı Rahmânı

94. o:

Kaside 30

Mısra: 105

O, işaret sıfatı.

Benim o Hıdr-ı ma'ânî ki lüle-i kilkim

İder ifâza-i âb-ı hayât-ı rûhânî

95. o:

Kaside 32

Mısra: 77

O, işaret sıfatı.

Çosam o hizmeti bir dem huzûr-ı tab'um için

Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

96. o:

Kaside 32

Mısra: 95

O, işaret sıfatı.

O baır-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem

Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i nazîm

97. o:

Kaside 33

Mısra: 71

O, işaret sıfatı.

Bir mülke güzâr itse şanur halkı o mülküñ

Oldukları yer memleket-i Çin ü Hıfâdur

98. o:

Kaside 34

Mısra: 76

O, işaret sıfatı.

Suğan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlâhîdür

Ki tab'-ı nüktedânumdur o gencüñ şimdi gencürî

99. o:

Kaside 34

Mısra: 91

O, işaret sıfatı.

Sa'âdetle o 'işretgâh-ı hoş-ıtarh-ı dil-ârâda

Şafâlar kesb ide dâ'im dil-i pür-feyz-i mesrûrî

100. o:

Kaside 36

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

Ne yer ki 'adli mürebbe ola o kişverde

Olur gâzâle hem-âgûş-ı nerre-şîr-i ücem

101. o:

Kaside 37

Mısra: 44

O, işaret sıfatı.

Kendi hürşîd-i cihân-tâb u felekdür güyâ

Zîr-i rânında o rehvâr u sebük-püye kureng

102. o:

Kaside 38

Mısra: 71

O, işaret sıfatı.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hırâm ol cilve-i nâzûk

O sîmîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ğam

103. o:

Kaside 38

Mısra: 72

O, işaret sıfatı.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hırâm ol cilve-i nâzûk

O sîmîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ğam

104. o:

Kaside 38

Mısra: 72

O, işaret sıfatı.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hırâm ol cilve-i nâzûk

O sîmîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ğam

105. o:

Kaside 39

Mısra: 58

O, işaret sıfatı.

Kendi Rüstem şanasın Aşkârı 'Ankâ-perdür

Zîr-i rânında o şarşar-tek-i seyyâre- mesîr

106. o:

Kaside 39

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Bâreka'llâh o cihân-gerd zemîn-peymâ kim

Bâd-ı refîârî ile şarşılur eyvân-ı eşîr

107. o:

Kaside 43

Mısra: 28

O, işaret sıfatı.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosın

Ki zerrâfe olur râcih o gâv-ı ħar-nijâd üzre

108. o:

Kaside 43

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

O terkib ile beş biñ yıl muqaddem gelse dünyâya

'Aceb çoban olurdu güsfeñd-i kavm-i 'Âd üzre

109. o:

Kaside 43

Mısra: 36
O, işaret sıfatı.

Ki emr etdi vezâret hîdmetin teslîm idüp mühri
O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehri intikâd üzre

110. o:
Kaside 48
Mısra: 33
O, işaret sıfatı.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

111. o:
Kaside 50
Mısra: 37
O, işaret sıfatı.

İdeyin medhine âgâz o kerîmü's-şânuñ
Ki ne gördi ne görür mişlini çeşm-i eyyâm

112. o:
Kaside 50
Mısra: 137
O, işaret sıfatı.

O leâfet mi var eş'âr-ı şafâ-bahşumda
Ki keder vire aña dahî-i hasûd-ı hõdkâm

113. o:
Kaside 51
Mısra: 23
O, işaret sıfatı.

Mişl ü mânendi bulunmazdı o mâhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laîfe tev'em

114. o:
Kaside 51
Mısra: 71
O, işaret sıfatı.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzidur anuñ o kalem

115. o:
Kaside 51
Mısra: 72
O, işaret sıfatı.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzidur anuñ o kalem

116. o:
Kaside 52
Mısra: 37
O, işaret sıfatı.

Mevlevidür şan o şadırvân-ı sergerdâni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafâsından revân

117. o:
Kaside 55
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

Âsmân-ı dîn ü devletdür o 'âlî-âstân
Maţla'-ı mihr-i cihân-tâb-ı sa'âdetdür o bâb

118. o:
Kaside 55
Mısra: 12
O, işaret sıfatı.

Âsmân-ı dîn ü devletdür o 'âlî-âstân
Maţla'-ı mihr-i cihân-tâb-ı sa'âdetdür o bâb

119. o:
Kaside 55
Mısra: 61
O, işaret sıfatı.

Kişver-i câh ü celâlündür o mülk-i bî-kerân
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitâb

120. o:
Kaside 55
Mısra: 89
O, işaret sıfatı.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

121. o:
Kaside 56
Mısra: 57
O, işaret sıfatı.

Tâq-ı eyvân-ı celâlündür o 'âlî-bârgâh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbâb-ı yaqîn

122. o:
Kaside 57
Mısra: 30
O, işaret sıfatı.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebânüm her dem
O şehenşâh-ı diyâr-ı kereme vahy-tırâz

123. o:
Kaside 58
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Nedür o kaşr-ı mu'allâ kenâr-ı deryâda
Ki 'aks-i kubbesi olmuş nazîre-i gerdün

124. o:
Kaside 58
Mısra: 17
O, işaret sıfatı.

O ʔarḥ u vaz´-ı ğarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavz-ı pāk u laṭīf ol ruḥām-ı āyīne-gün

125. o:

Kaside 58
Mısra: 18
O, işaret sıfatı.

O ʔarḥ u vaz´-ı ğarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavz-ı pāk u laṭīf ol ruḥām-ı āyīne-gün

126. o:

Kaside 58
Mısra: 73
O, işaret sıfatı.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tēc-ı Āfrīdūn

127. o:

Kaside 58
Mısra: 79
O, işaret sıfatı.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlahī maḥalline maḳrūn

128. o:

Kaside 58
Mısra: 87
O, işaret sıfatı.

Benim bu demde ḥuşūşā o cevherī-i suḥan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dūr-i meknūn

129. o:

Kaside 58
Mısra: 89
O, işaret sıfatı.

Benim o Mānī-i endişe kilik-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḥayāl-i bedī´ ü gūn-ā-gūn

130. o:

Kaside 59
Mısra: 23
O, işaret sıfatı.

Ḥālā o suḥan-senc-i ḥoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mişlūm daḥi gūm-nām-ı ´ademdür

131. o:

Kaside 59
Mısra: 73
O, işaret sıfatı.

Oldum o kadar teşne o vādide ki şimdi
Deryā-yı ma´ānī baña bir ḳatre-i nemdür

132. o:

Kaside 60
Mısra: 53
O, işaret sıfatı.

Tācdārā sen o sulṭān-ı ma´ānīsın kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḥan

133. o:

Kaside 60
Mısra: 55
O, işaret sıfatı.

Kāmkārā sen o ser-ḥayl-i ma´ārifsin kim
Nazm-ı pākūñle zuhūr itdi senūñ şān-ı suḥan

134. o:

Kaside 61
Mısra: 21
O, işaret sıfatı.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḥt u devletsin bu gün
Zāhir eyler pertevin her zerreden bir āftāb

135. o:

Kaside 62
Mısra: 25
O, işaret sıfatı.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng için lāzım degül sāz u seleb

136. o:

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 20
O, işaret sıfatı.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

137. o:

Müfret 10
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şı´r-i Nef´i-i şūḥ u levend ola

138. o:

Terkib-bend 1
Mısra: 56
O, işaret sıfatı.

Bir yere cem´ olsa ´āşık şem´ ile maḥbūb ile
Hiç o bezm-i ḥāşa senden özge maḥrem bulmadım

139. o:

Kaside 19
Mısra: 41
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O dānişver Hüdāvend-i 'azîmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclāinde bir derbān-ı kemterdür

140. o:

Kaside 19

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir şāhib-kırān-ı baht-ı yāverdür

141. odur:-dur

Kaside 29

Mısra: 93

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Be-ḥaḫḫ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücüd-i encüm ü eflāke 'illet-i icād

142. o:

Kaside 50

Mısra: 39

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O güzide ḫalef-i düde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u 'anāşır ikrām

143. o:

Kaside 50

Mısra: 41

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O felek-mesned-i meh-ḫal'at u qudsī-fiḫrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in'ām

144. o:

Kaside 50

Mısra: 42

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O felek-mesned-i meh-ḫal'at u qudsī-fiḫrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i in'ām

145. o:

Kaside 51

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i ma'nāda Süleymānlıg ider bī-ḫātem

146. o:

Kaside 58

Mısra: 35

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Ḥulāşa-i suḫan-ı Bū 'Alī vü Eflātūn

147. o:

Kaside 58

Mısra: 37

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O kim muḫaddime-i ecr-i zühd ü tā'atdur
Netice-i vera'-ı İbn-i Edhem ü Zü'n-nūn

148. o:

Kaside 29

Mısra: 55

O, işaret zamiri.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse refḫāra
Ne şā'ika erişür gerdine ne berḫ ü ne bād

149. o:

Kaside 34

Mısra: 13

O, işaret zamiri.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Ziyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna zerrece nūri

150. odur:-dur

Kaside 51

Mısra: 108

O, işaret zamiri.

İrdi söz gāyete Nef' nice bir lāf ü güzāf
Lāfi ḫo ḫurma du'ā kıl ki odur şimdi ehemm

151. o:

Nazm 2

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Dehre bir āfet olur ol ḫad u ḫāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḫopmaz mı ḫıyāmet göresin

152. o:

Kaside 58

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

'Aziz Efendi o şadr-ı yegāne-i 'ālem
Ki virmiş aña Hüdā 'ilm ü fazl-ı rüz-efsūn

153. o:

Kaside 51

Mısra: 19

O, işaret zamiri.

O meh-i mu'teber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesih-i Meryem

154. o:

Kaside 51

Mısra: 75

O, İşaret zamiri.

O sehī-ḫāmet-i pür-şive ki refḫār itmez
İtmeyince dūr-i güftārı nişār-ı maḫdem

155. o:

Gazel 68

Mısra: 14

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ehl-i dil bāde vü dil-berşüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'âşık

156. o:

Gazel 108

Mısra: 14

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kalur mı yâ 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Hoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

157. odur:-dur

Gazel 123

Mısra: 1

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
'Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

158. odur:-dur

Gazel 123

Mısra: 2

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
'Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

159. odur:-dur

Gazel 132

Mısra: 5

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

'Āşık odur ki şu'le-i dāğıyla hoş geçe
Ġam 'āleminde bir ola giceyle gündüzi

160. odur:-dur

Kaside 2

Mısra: 8

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ya'ni sirru'llāh-ı a'zam Hāzret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur ma'nāda şāhib-mesned-i Keyhūsrevī

161. o:

Kaside 3

Mısra: 13

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Hūdāvend-i 'Ömer-'adl ü 'Alī-sīret kim
Buldu zātıyla şeref silsile-i 'Osmānī

162. o:

Kaside 5

Mısra: 71

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O 'ālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

163. odur:-dur

Kaside 15

Mısra: 14

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
'Ārif odur bu dem ola 'ayş u şarabla muğtenem

164. odur:-dur

Kaside 16

Mısra: 40

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı 'ālemi
Şimdi devletle odur mālīk rīkāb-ı rūzgār

165. o:

Kaside 18

Mısra: 53

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şāhenşāh-ı hūrşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşāt-ı lutfi gālībdür şafāda keyf-i şāhbāya

166. o:

Kaside 19

Mısra: 45

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hūrşid-i dirāşşān aña bir peymāne-i zerdür

167. o:

Kaside 19

Mısra: 45

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb
Ki hūrşid-i dirāşşān aña bir peymāne-i zerdür

168. o:

Kaside 20

Mısra: 21

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şāhenşāh-ı zī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i iştābl-ı hümāyūnı ger İskender

169. o:

Kaside 20

Mısra: 23

Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmuş sa'ādetle
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydān-ı pehnāver

170. o:

Kaside 20

Mısra: 65

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O ra'nâ kâmet-i mevzûn o reftâr-ı hoş-âyende
O zîbâ 'arız-ı gül-gün o ruhsâr-ı şafâ- güster

171. o:

Kaside 20

Mısra: 65

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O ra'nâ kâmet-i mevzûn o reftâr-ı hoş-âyende
O zîbâ 'arız-ı gül-gün o ruhsâr-ı şafâ- güster

172. o:

Kaside 20

Mısra: 66

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O ra'nâ kâmet-i mevzûn o reftâr-ı hoş-âyende
O zîbâ 'arız-ı gül-gün o ruhsâr-ı şafâ- güster

173. o:

Kaside 20

Mısra: 66

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O ra'nâ kâmet-i mevzûn o reftâr-ı hoş-âyende
O zîbâ 'arız-ı gül-gün o ruhsâr-ı şafâ- güster

174. odur:-dur

Kaside 20

Mısra: 20

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Cenâb-ı hâzret-i Sultân Murâd-ı 'âlem-ârâ kim
Odur şimdi yegâne Kahramân-ı mülk-i bahr ü ber

175. o:

Kaside 21

Mısra: 19

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O şeh-süvâr-ı Nerimân-şükûh-ı zî-şân kim
Cihâna şa'şâ'a-bâr oldu berç-ı şamsâmı

176. o:

Kaside 21

Mısra: 21

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O nerre-şîr-i dilîr ü dil-âver-i 'âlem
Ki kıldı burc-ı esed hânedân-ı islâmı

177. o:

Kaside 22

Mısra: 31

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O çâpük-şeh-süvâr-ı 'arşa-i devrân ki râm eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarç-ı sebük-tâzı

178. odur:-dur

Kaside 23

Mısra: 70

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

179. o:

Kaside 26

Mısra: 21

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O dağî hâline rahm itmez ise
Yok mıdır 'adl-i şehensâh-ı kerîm

180. o:

Kaside 26

Mısra: 23

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O cihân-dâver-i 'âdil ki ider
'Adli Mehdî-i zamâna ta'lim

181. o:

Kaside 26

Mısra: 25

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O zafer-yâver-i gâzî ki olur
Havf-i tîğıyla dil-i fitne dü- nîm

182. o:

Kaside 34

Mısra: 34

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Ki teşrîf ide her gün şadr-ı bâlâ-hâne-i kaçrın
O hürşîd-i cihân-ı devletüñ didâr-ı pür-nürü

183. o:

Kaside 34

Mısra: 35

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O düstür-ı Ariştö- 'aql u İskender-şalâbet kim
Umûr-ı dîn ü devletde denilmez bezl-i mağdûrî

184. o:

Kaside 35

Mısra: 28

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Şadr-ı divâna şeref virdi yine devlet ile
O cihânân-ı Hümâ-zıll ü hümâyün-iqbâl

185. o:

Kaside 35

Mısra: 29

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O Hüdâv-i 'azamet göster ü 'âlî-himmet
Ki Hüdâ virmiş aña mertebe-i 'âlû'l-'âl

186. o:

Kaside 35

Mısra: 31

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O vezîr-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver
Ki 'adâletdür aña gâyet ehemmi-i işgâl

187. o:

Kaside 36

Mısra: 33

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O kim reşâşe-i âb-ı hayât meşrebidür
Medâr-ı zindegî-i cân-ı lutf u cism-i kerem

188. o:

Kaside 36

Mısra: 35

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O kim eşi''a-i pertâb-ı nûr-ı kevkebidür
Fıtîl-i şem'-i zer-endüd-ı neyyir-i a'zam

189. o:

Kaside 37

Mısra: 5

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

190. o:

Kaside 37

Mısra: 23

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Şadr-ı a'zam o cihânân-ı 'azîmü's-şân kim
Rîzesinüñ dürîdür gevher-i tâc-ı Hüşeng

191. o:

Kaside 37

Mısra: 45

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O cihân-gerd-i sebük-pây kim itdükce şitâb
Bırağur sâyesini yolda hezârân ferseng

192. o:

Kaside 39

Mısra: 39

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O cihânân-ı mu'azzam ki felek devr ideli
Görmedi 'adl ile pîrâste bir böyle vezîr

193. o:

Kaside 40

Mısra: 23

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O Hüdâvend-i hüner-perver-i ceng-âver kim
Münhaşır devletine terbiyet-i tîğ ü kalem

194. o:

Kaside 40

Mısra: 25

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O yegâne sipeh-endâz-ı zafer-yâver kim
Cünd-i ervâh-ı melâ'ikdür aña hayl u haşem

195. o:

Kaside 40

Mısra: 35

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Şadr-ı a'zam o güzîde halef-i âdem kim
Fâhr ider zât-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

196. odur:-dur

Kaside 41

Mısra: 36

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Hem-nâm-ı Hüdâvend-i rüsül hâfîz-ı devlet
Kim ancak odur var ise pâşâ-yı zamâne

197. odur:-dur

Kaside 41

Mısra: 71

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Şimdi odur ihyâ iden erbâb-ı kemâli
Aşsente zihî himmet-i vâlâ-yı zamâne

198. o:

Kaside 43

Mısra: 29

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O nopran kim müselmân olduğı taqdîrce farzâ
Kıalaydı kendi hâline olurdu irtidâd üzre

199. o:

Kaside 43

Mısra: 41

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O dîn-perver Hüdâvend-i kerîm ü kişver-ârâ kim
Vücûdî rahmet-i mağz-ı İllâhîdür 'ibâd üzre

200. o:

Kaside 43

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O Şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrık u mağrib
Ki şâhân-ı zamâne dergehine istinâd üzre

201. o:

Kaside 43

Mısra: 45

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

202. o:

Kaside 44

Mısra: 15

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O yegâne hüner-endüz-ı ahâlî-perver
Ki bu vâdide müsellemdir aña yektâyî

203. o:

Kaside 45

Mısra: 41

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O şeh-süvâr-ı Tehemten- şükûh-ı zî-şân
Revâdur olsa eger Kahramân silahdârı

204. o:

Kaside 45

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârı

205. o:

Kaside 45

Mısra: 45

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O fitne-bend-i memâlik-güşâ ki luţf-ı Hudâ
Müsaḥḥar eylemiş aña her emr-i düşvârı

206. odur:-dur

Kaside 45

Mısra: 54

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Suḥan-şinâs-ı kerem-pîşe Muştafa Pâşâ
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur ḥarîdârı

207. o:

Kaside 49

Mısra: 41

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O dâna-yı bülend-aḥter ki olmuş neyyir-i re'yi
Cihânda şem'-i cem'-ârâ-yı bezm-i derk ü huşyârı

208. o:

Kaside 49

Mısra: 43

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O çâpük-râyiz-i raḥş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâṭun öñüñce peyk-i rehvârı

209. o:

Kaside 56

Mısra: 9

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

N'ola bu şâbit o seyyâr olsa çarḥ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihrîdür ol şaf-der-i nuşret-ḳarın

210. o:

Kaside 58

Mısra: 33

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

O kâm-kâr-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luţf-ı ṭab'ına kerrübiyân olur meftûn

211. odur:-dur

Kaside 60

Mısra: 18

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Oı ki üstâd-ı suḥan-perver imiş sâbıkda
Biri Ḥâfız ki odur murğ-ı hoş-elḥân-ı suḥan

212. odur:-dur

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 18

Üçüncü teklîk şahıs zamiri.

Ḥâzret-i Sulṭân Murâd-ı dâdger
Kim odur şâhenşeh-i mâlik-riḳâb

213. o:

Gazel 37

Mısra: 2

O, işâret zamiri.

Kâse-i ser kim yoluñda ğarḳa-i hün-âb olur
Baḥr-ı 'aşka geh ḥabâb olur o geh girdâb olur

214. o:

Gazel 76

Mısra: 8

O, işâret zamiri.

Dûd-ı âhum ḳo yüzün ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

215. o:

Gazel 97

Mısra: 2

O, işâret zamiri.

Ğam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'uşşâḳ-ı zâr andan
O dilden ḥazz ider hem dil daḫi bî-iḥtiyâr andan

216. o:
Gazel 114
Mısra: 8
O, işaret zamiri.
- Zâhir olmazsa n'ola âhum ucundan şu'le
Gam hadengidür o muhtâc degül peykâne
217. o:
Gazel 142
Mısra: 13
Üçüncü teklik şahıs zamiri.
- O şâhib-şadr-ı 'âlî-şân ki lâyıkdur eger olsa
Felek ferş-i harîm-i câhına bir naţ'-ı zerdûzî
218. o:
Gazel 143
Mısra: 13
Üçüncü teklik şahıs zamiri.
- O şâhenşâh-ı dâñâ-dil ki olmuştur 'adâletle
Mühim-sâz-ı cihân 'aql-ı selîm-i dâniş-endûzî
219. o:
Gazel 144
Mısra: 10
O, işaret zamiri.
- Her gedâ-meşreb olan ol deme irmez Nef'î
O da bir luţf-ı Hudâ başşîş-i şâhâne idi
220. o:
Kaside 3
Mısra: 49
O, işaret zamiri.
- O sebük-seyr ü sebük-rev ki haberdâr olmaz
Eylese sîne-i mür üzre eger cevlânı
221. o:
Kaside 10
Mısra: 109
O, işaret zamiri.
- Söz midür o kim nüshasını nükte-şinâsân
Haşv-i şikem-i raĥne-i dîvâr u der eyler
222. o:
Kaside 19
Mısra: 15
O, işaret zamiri.
- O cân-ı 'âlem ü bu rûĥ-ı şânîdür leţâfetde
Berâberdür birbirine anuñçün birâderdür
223. odur:-dur
Kaside 22
Mısra: 72
O, işaret zamiri.
- Ne deñlü âfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vâr ise zîrâ 'aşîkuñ bir maĥrem-i râzî
224. o:
Kaside 24
Mısra: 18
O, işaret zamiri.
- Lâfi ko dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ĥaşmını var ol ĥadar iz'ân-ı felek
225. o:
Kaside 50
Mısra: 19
O, işaret zamiri.
- O mey-i encümen-efrüz-ı celî-şa'sa kim
Virse ĥurşid-i cihân-tâba eger tâbını vâm
226. odur:-dur
Kaside 17
Mısra: 84
O, işaret zamiri.
- Şivede cilvede mestâne ĥîrâm eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ
227. o:
Kaside 24
Mısra: 23
O, işaret zamiri.
- O daĥi bencileyin bende-i dergâhuñdur
Olsa rif'atde n'ola kullaruñ akrân-ı felek
228. o:
Kaside 33
Mısra: 6
O, işaret zamiri.
- Bir dil ki bu mazmûn-ı hafîden ola ğâfil
Dil midür o mecmû'a-i taşvîr-i hevâdur
229. o:
Kaside 33
Mısra: 92
O, işaret zamiri.
- Taĥkîk idemem n'eydüĝini ĥâmemüñ el-ĥâĥ
Zîrâ ki o bir sâĥir-i i'câz-nümâdur
230. o:
Kaside 3
Mısra: 15
Üçüncü tekil şahıs zamiri.
- O şehenşâh-ı kazâ-re'y ü kâder-ĥudret kim
'Âlemüñ 'ıyd-ı mübârek-demidür devrânı
231. o:
Kaside 5

Mısra: 55

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Hüsrevdür ki Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sîne-bend-i kehkeşân üzre

232. o:

Kaside 7

Mısra: 43

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O hüdâvend-i mu'azzam ki yazar elķâbın
Levh-i ta'zîme bu ta'bir ile kilik-i tekrîm

233. o:

Kaside 9

Mısra: 57

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

'Âlem aña muhtâc u o müstağnî-i 'âlem
Bu mes'ele ma'lûm-ı dil-i 'âlemiyândur

234. o:

Kaside 17

Mısra: 117

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O hüdâvend-i mu'azzam ki olur hemvâre
Pâdişâhân-ı cihân dergehine nâsiye-sâ

235. o:

Kaside 17

Mısra: 119

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O cihânân-ı Hümâ-sâye hümâyün-fer kim
Cümle şâhân-ı cihân bendesidir ser-tâ-pâ

236. o:

Kaside 17

Mısra: 121

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli baħr-ı şehâdur bir eli ebr-i 'atâ

237. o:

Kaside 18

Mısra: 51

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O sultân-ı suħan-pîrâ-yı mülk-ârâ-yı dîn-perver
Ki vâcibdür du'â-yı devleti a'lâ vü ednâya

238. o:

Kaside 19

Mısra: 21

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maħdûmı Yûsuf-şûret-i hürşid-tal'atdur

239. o:

Kaside 22

Mısra: 29

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O sultân-ı 'azîmü'l-kadr ü hâķân-ı bülend-efser
Ki lâyıkdur ne deñlü rûzgâr eylerse i'zâzı

240. o:

Kaside 27

Mısra: 13

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O serdâr-ı zafer-kîş-i 'adü-fersâ ki lâyıkdur
Olursa haymegâhında felek bir çetr-i fersâyî

241. o:

Kaside 27

Mısra: 15

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şâhib-şadr-ı himmet kim kemâl-i kaħr u luťfindan
Olur şermende rûh-ı Kaħramân u Hâtem-i Tâyi

242. o:

Kaside 30

Mısra: 41

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Kaħramân-ı zamân kim hücum-ı iķbâli
Kul itdi pâdişeh-i Rûma şâh-ı İrânı

243. o:

Kaside 30

Mısra: 43

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i raħşından
Çıkan şerâr uyarur şem'-i mihr-i raħşânı

244. o:

Kaside 30

Mısra: 45

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O kuťb-ı çarħ-ı sa'âdet ki döndürür baħtı
Ne yaña istese pergâr-ı çarħ-ı gerdanı

245. o:

Kaside 30

Mısra: 57

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O virse terbiyet eczâ-yı hâke bir günde
Olurdi seng-i siyeh şeb-çerâğ-ı nürânî

246. o:

Kaside 31

Mısra: 47

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i haşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

247. o:

Kaside 32

Mısra: 27

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şadr-ı kevkebe-güster ki 'adl için olmuş
Vücudı mazhar-ı sırr-ı celâl-i Rabb-i raḥîm

248. o:

Kaside 32

Mısra: 29

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şaf-der-i sipeh-ârâ ki sâye-i tîḡı
İder tókunsa siper gibi âftâbı dü- nîm

249. o:

Kaside 57

Mısra: 31

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O hünermend-i Hümâ-sâye ki isti 'dâdı
Eylemiş dâniş ü iz 'ân u kemâli iḥrâz

250. odur:-dur

Kaside 60

Mısra: 37

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suḡan

o dem:

1. o dem:

Kaside 31

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O an, o anda.

Çâk idüp küşe-i destâr-ı Mesîḥâyı o dem
Pâresin rüy-ı cihân-tâbına eylerdi niḡâb

2. o dem:

Kaside 28

Mısra: 105

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O an, o anda.

Bîrûn ider dilinden o dem bîm-i düzeḡı
Meydân-ı maḡşer aña riyyâz-ı cinân olur

3. o dem:

Kaside 9

Mısra: 86

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O zaman, o an.

Reftârını tünd itse yine kıpsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezân küh-ı girândur

o demde:

1. o demde:-de

Kaside 32

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O anda.

Ḳosam o ḡidmeti bir dem ḡuzûr-ı ṡab 'um için
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

o demler:

1. o demler:

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O zamanlar, öyle zamanlar.

Geldi o demler ki ola ḡidmetinde der-meyân
Peyk-i himmet gibi dâmân-ı şitâb-ı rûzḡâr

o deñlü:

1. o deñlü:

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Ne 'âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü ṡıfl-ı nev-âmûz-ı nâz kim

2. o deñlü:

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Büy-ı ezhâr-ı çemen ṡıtdı o deñlü 'âlemi
Baḡş ider bād-ı şabâ 'atṡâr ile nev-rûzda

3. o deñlü:

Kaside 11

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tîz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummâni

4. o deñlü:

Kaside 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse etrâfın
Görünmez sâyesinde âftâb-ı şubḡuñ âşârı

5. o deñlü:

Kaside 17

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Seyr iden cilvesini şu 'le-i cevvale şanur

Devr ider 'alemi sür'atle o deñlü zırā

6. o deñlü:

Kaside 18

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü tız-revdür kim ser-i mîhi nişān itmez

Ŧokunsa şadme-i na'li eger gül-berg-i ra'nāya

7. o deñlü:

Kaside 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü surh u raşşān müy-ı endāmı ki lāyıkdur

Ŧabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

8. o deñlü:

Kaside 19

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur 'āleme şankim

Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

9. o deñlü:

Kaside 29

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü himmeti var baht u tāli'ün ki āna

İderse her ne zamān devlet ile 'azm-i cihād

10. o deñlü:

Kaside 30

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü hūkmi revāndur ki itse ger fermān

Havāda ric'at-i seyr-i hadeng-i perrānı

11. o deñlü:

Kaside 45

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü dil-keş ü maḡbū'dur şemā'ili kim

İder görünce serāsime 'aql-ı 'ayyārı

12. o deñlü:

Kaside 47

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Derūnumda o deñlü cāy-gir olmışdur ihlāsuñ

Ki yanumda kul olmağ saña şāh olmağdan evlādur

13. o deñlü:

Kaside 50

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Şāfdur āb-ı revān gibi o deñlü nazmum

Ki yazarken kalem-i çāptük ü zībende-hürām

14. o deñlü:

Kaside 58

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü tarh-ı ġarīb eylerim ki bir demde

Döner şanemkede-i Çine kārġāh-ı derün

15. o deñlü:

Kaside 58

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü hürrem ü behcet-fezā ki bir dem eger

Açılsa feyz-i nesīmiyle bir dil-i maḡzūn

16. o deñlü:

Nazm 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

Şabādan itme dilā hāk-i pāyım ümmid

O deñlü luḡf u kerem rüzġārdan gelmez

17. o deñlü:

Kaside 5

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü cüst ü çāptükdür o cism-i küh- peykerle

Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mür-ı nātūvān üzre

18. o deñlü:

Kaside 38

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o kadar.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına tokunmaz nem

19. o deñlü:

Kaside 43

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, o kadar.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luñfi cârîdür dil-i nâşâd u şâd üzre

20. o deñlü:

Kaside 45

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, o kadar.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'âlemi kim
Düşürmez idi zemîne zılâl-ı eşcârı

21. o deñlü:

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, o kadar.

Târ-ı zülfinde katar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

22. o deñlü:

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, o kadar.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı hûn-feşânını sehm-i kazâ bilir

o gâyetde:

1. o gâyetde:

Kaside 23

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Elţâfi o gâyetde ki çok görmez aña hîç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

2. o gâyetde:

Kaside 24

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Şevket ü şânı o gâyetde ki seyr itmek için
Reh-güzârında qalır dide-i hayrân-ı felek

3. o gâyetde:

Kaside 29

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murâd itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd

4. o gâyetde:

Kaside 33

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

İhsânı o gâyetde ki devrinde gedâlar
Müstâğni-i 'âlem bir alay ehl-i ğimâdur

o güne:

1. o güne:

Kaside 32

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar, o denli.

Kemâl-i naş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taħayyüli mazmünü süst ü nazmı saķim

2. o güne:

Kaside 47

Mısra: 129

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar, o denli.

O güne muđhiküñ eş'ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol qadar vardur ki mevzün u muķaffâdur

3. o güne:

Kaside 47

Mısra: 132

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar, o denli.

Nazîre diye Qur'âna niçün qatl olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirün qatl niçün muhtâc-ı fetvâdur

4. o güne:

Kaside 10

Mısra: 111

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar, o denli.

Haķķumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âşâr-ı tabi'atlerine kim nazar eyler

o kadar:

1. o kadar:

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, o ölçüde.

Derd var dilde ğamum 'āleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nā o kadar kim yine taḥrīr idemem

2. o kadar:
Gazel 90
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, çok fazla.

Muntazır tab'uma ebkār-ı ma'ānī o kadar
Keşretinden biriniñ şeklini taşvīr idemem

3. o kadar:
Gazel 136
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Cism-i pākinde leḫāfet o kadar kim şanasın
Sīnesi āyinedür āyinedān pīreheni

4. o kadar:
Kaside 7
Mısra: 20
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Çeke mażmūnını fehḡ itmede bir nūkte-şinās
Ne kadar dikkāt iderse o kadar renc-i elīm

5. o kadar:
Kaside 10
Mısra: 55
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

İkbāline vā-beste felek tā o kadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

6. o kadar:
Kaside 23
Mısra: 35
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Hoş-bū o kadar silsile-i şāhid-i ḡulḡı
Kim her şiken-i pūr-ḡamı bir micmer-i 'ālem

7. o kadar:
Kaside 24
Mısra: 97
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Bıkr-i fikrüm o kadar şūḡ u dil-ārādūr kim
Reşḡ ider ğamzesine zūhre-i fettān-ı felek

8. o kadar:
Kaside 37
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ḥarekātı o kadar mu'tedil ü nāzūk kim
Eblāḡ-çarḡ aña nisbet görünür kec-rev ü leng

9. o kadar:
Kaside 40
Mısra: 93
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Şofī nefsinı helāk eylemez tā o kadar
Zindedür āb-ı ḡayāt-ı şuḡanümle 'ālem

10. o kadar:
Kaside 44
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Siḡr iderdim o kadar vaşf-ı cemilūñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzāyı

11. o kadar:
Kaside 44
Mısra: 57
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Her biri tā o kadar medḡūñe meftūn olmış
Ḥ'āba varsa görür elde ḡalem-i güyāyı

12. o kadar:
Mesnevi 1
Mısra: 39
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ḳul itdi beni tā o kadar ḡulḡ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḡı Sultān Selīmı

13. o kadar:
Mesnevi 1
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, o ölçüde.

Virdi o kadar ḡükmini ta'līḡ-ı celīnūñ
Neşḡ eyledi hep kıt'aların Mīr 'Alīnūñ

14. o kadar:
Kaside 3
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, öylesine.

İtdi 'adlūñ o kadar rāḡ-ı dalālī münsedd
Ḥāḡıra yol bulmaz vesvese-i şeyḡānī

15. o kadar:
Kaside 10
Mısra: 91
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
O derece, öylesine.

Rengîn ü lezîz oldı kelāmum o kadar kim
Kām u leb-i endîşeyi pür-gül-şeker eyler

16. o kadar:
Kaside 41
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, öylesine.

Devrân o kadar 'aks-i murād üzre döner kim
Ğamnâk ider oldı dili şahbâ-yı zamâne

17. o kadar:
Kaside 10
Mısra: 99
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki güyâ
Endîşesi tagyîr-i kazâ vü kader eyler

18. o kadar:
Kaside 17
Mısra: 100
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Müdde'â-fehm o kadar kim ider âheng-i şitâb
Râkibi küşe-i ebrû ile itse imâ

19. o kadar:
Kaside 17
Mısra: 102
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Yaraşur dirsem eger aña Burâk-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o kadar kim farzâ

20. o kadar:
Kaside 23
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İtdüm o kadar ülfeti guşşayla ki oldum
Ferzend-i ğam-ı bî-peder ü mâder-i 'âlem

21. o kadar:
Kaside 24
Mısra: 107
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İde imdâd o kadar nuşret-i Yezdânî kim
Bir ola tâlî'ine müşkil ü âsân-ı felek

22. o kadar:
Kaside 31
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldı pür-tâb o kadar şiddet-i germâdan kim
Añdurur hâlet-i ser-germî-i 'uşşâkı habâb

23. o kadar:
Kaside 31
Mısra: 74
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İdeli ma' deletin muhtesib-i kişver-i dîn
'Alemler vehme düşürdi o kadar bîm-i 'ikâb

24. o kadar:
Kaside 33
Mısra: 106
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Gün başına bir müjde-i lutf irişe Hâkdan
Zâtuñ o kadar devlete hâkâ ki sezâdur

25. o kadar:
Kaside 35
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldı tab'um o kadar hürrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza kıomaz fârig-i bâl

26. o kadar:
Kaside 35
Mısra: 67
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencide-mağâl

27. o kadar:
Kaside 39
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ğulĝul-i kûs-ı zafer tutdı cihânı o kadar
Cünd-i ervâh ü melek birbirin itdi tebşîr

28. o kadar:
Kaside 41
Mısra: 121
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Pür-emn ola devrinde cihân tâ o kadar kim
Bir yerde zuhûr itmeye ğavĝâ-yı zamâne

29. o kadar:
Kaside 42
Mısra: 85
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ola müsâ'id o kadar bahtına
Gerdiş-i pür-piç ü ham-ı rûzgâr

30. o kadar:
Kaside 42
Mısra: 91
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çok yaşaya tâ o kadar kim aña
Ola nümâyân herem-i rûzgâr

31. o kadar:
Kaside 44
Mısra: 42
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Olalı nâzım-ı kânûn-ı umûr-ı devlet
Tutdı âvâze-i 'adli o kadar dünyâyı

32. o kadar:
Kaside 50
Mısra: 105
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Tiğ-i ser-tîz-i zebânüm o kadar keskîndür
Ki dü-nîm olur anı aña dil-i Rüstem ü Sâ'm

33. o kadar:
Kaside 50
Mısra: 107
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Şu'le-i şem'-i hayâlüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nâdaki râz-ı güm-nâm

34. o kadar:
Kaside 50
Mısra: 109
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki komaz hâtır-ı endîşede şabr u ârâm

35. o kadar:
Kaside 50
Mısra: 93
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Minnet Allâha ki vermiş o kadar isti'dâd
Nazm için eylemezin tab'uma zûr u ibrâm

36. o kadar:
Kaside 59
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

'Âlem o kadar feyz-i neşât ile leb-â-leb
Güyâ ki felek câm-ı tarab-hâne-i Cemdür

37. o kadar:
Kaside 59
Mısra: 49
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Devrinde kerem 'âleme şâmil o kadar kim
Âvâz-ı der-güş-ı ricâ şavt-ı ni'amdür

38. o kadar:
Kaside 59
Mısra: 73
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldum o kadar teşne o vâdide ki şimdi
Deryâ-yı ma'ânî baña bir katre-i nemdür

39. o kadar:
Kaside 31
Mısra: 64
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülkûñ
İtmede çarh o kadar aña müheyyâ esbâb

40. o kadar:
Kaside 57
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bîkr-i fikrüm
Ki aña tâlib olan istemez esbâb-ı cihâz

o mertebe:

1. o mertebe:
Gazel 58
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Olmış o şüh o mertebe mest-i şarâb-ı nâz
Kim bâde içre 'aksine eyler 'itâb-ı nâz

2. o mertebe:
Kaside 28
Mısra: 83
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Çâpüklüğü o mertebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

3. o mertebe:
Kaside 32
Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Şeref o mertebe zâtında kim tekâverinüñ
Nişân-ı na'li idelden cebîn-i hâki vesim

4. o mertebe:

Kaside 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Bülend o mertebe kim sakf-ı âsmânuñ olur
Esâs-ı tîkına nisbet tefâvüti mâ-dün

o miqdâr:

1. o miqdâr:

Kaside 42
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Qadri bülend ola o miqdâr kim
Nâmına ola kâsem-i rûzgâr

2. o miqdâr:

Mesnevi 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Var kilik-i bedî'inde o miqdâr nezâket
Terkîb-i hürûfında hem ol deñlü metânet

od ider:

1. od ider:-er

Kaside 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yakmak, ateşe vermek.

Qahrî sipîhr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Hulqı cihâna bü-yü gül ü gülsitân virür

ok:

1. okın:-i, -n

Gazel 69
Mısra: **7**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk // yan bakış, süzgün bakış
oku.

Götürür tenden okın pârelerin eşk-i revân
Has u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcağ

2. okları:-lar, -i

Gazel 72
Mısra: **1**

Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk // kirpik.

Sinemi deldi müjeñ okları tâ cānuma dek
Söyle ebrü-yı kemândaruña tutsun çekerek

3. oklarınıñ:-ları, -nuñ

Kaside 3
Mısra: **33**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk.

'Âferin şeşt-i hümâyûnına kim oklarınıñ
Mümdan olsa yine taşu deler peykânı

4. ok:

Kaside 17
Mısra: **21**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk.

Atılır hâmesi ok gibi elinde tûrmaz
İtse bir şâ'ir eger medh-i şitâbın imlâ

5. oklar:-lar

Kaside 28
Mısra: **91**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk.

Oklar sihâm-ı kavı-i kazâdan nişân virür
Peykân-ı tîr ise ecel-i nâgehân olur

6. ok:

Kaside 18
Mısra: **32**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan
ince ve kısa tahta çubuk (hız bağlamında).

Cehende-âteş-i bālâ-devân derdim eger âteş
Zeminden ok gibi pertâb ideydi evc-i a'lâya

ok atarken:

1. ok atarken:-arken

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Oku belirlenen hedefe doğru fırlatmak.

Gördi çün zür-ı dest ü bāzûsın
Ok atarken o şâh-ı bende-nevâz

ok atmada:

1. ok atmada:-da

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ok atma işi, ok atmak.

Her hünerde ser-âmed illâ kim
Cümlesinden ok atmada mümtâz

ok atup:

1. **ok atup:-up**
Kaside 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Oku fırlatmak.

Süzenin dikse nişân tîrine göklerde Mesîh
Ok atup gezdüğü yerlerde ururdı anı

oku:

1. **okusun:-sun**
Gazel 88
Mısra: **9**
Okumak, söylemek.

Bülbül olsun okusun tâze gâzeller Nef'î
Gül gibi câm-ı meyi encümen-efrûz idelüm

2. **okursa:-r, -sa**
Kaside 31
Mısra: **107**
Okumak.

Lezzetinden kim okursa suhan-ı şîrînüm
Şerbet-i şehd-i muşaffâ olur ağızında lu'âb

3. **okursa:-r, -sa**
Kaside 7
Mısra: **9**
Okumak.

Kim okursa ide feyz-i nefesi dünyâya
Neşr-i âşâr-ı dem-i nuţk-ı Mesîhâ vü Kelîm

4. **okursa:-r, -sa**
Kaside 20
Mısra: **48**
Okumak.

Beni cüllâb-ı câm-ı luţfuñ itdi şöyle şîrîn-kâm
Ki şî'rümde bulur her kim okursa lezzet-i sükker

5. **okusa:-sa**
Kaside 48
Mısra: **21**
Okumak.

Ki Bū Cehl okusa 'ömrinde bir kez
Şafâsından behişt olur cehennem

6. **okudu:-du**
Gazel 2
Mısra: **7**
Okumak // şiir söylemek.

Bir gâzel okudu mecmû'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühûnı gâyetde pesend itdi şabâ

okun:

1. **okunduğca:-duğca**
Gazel 84
Mısra: **9**
Okuma işine konu olmak.

Eş'âruñ okunduğca mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzüñ mey-ğâne midür bilmem

2. **okunduğca:-duğca**
Kaside 34
Mısra: **85**
Okuma işine konu olmak.

Okunduğca bu şî'r-i dil-pezîrüm bezm-i 'âlemde
İder zinde revân-ı 'Urfî-i merhûm u mağfûrî

3. **okunduğca:-duğca**
Kaside 48
Mısra: **18**
Okuma işine konu olmak.

Ser-â-pâ müjde-i mihr ü maḥabbet
Okunduğca şafâ kesb eyler âdem

4. **okunmazdan:-mazdan**
Kaside 48
Mısra: **32**
Okuma işine konu olmak.

Zihî mektûb-ı ferḥunde-edâ kim
Dili şâd eyler okunmazdan aḳdem

okut:

1. **okudur:-u, -r**
Kaside 44
Mısra: **20**
Ders vermek, öğretmek, okutmak.

Döndürür çarḥı murâdınca ḥakîm-i 'aḳlı
Süre-i Nûr okudur mihre edîb-i re'yi

ol:

1. **ol:**
Gazel 5
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Dile her müyü bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

2. **ol:**
Gazel 8
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

3. ol:

Gazel 8

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

4. ol:

Gazel 8

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Nef'iyâ iki cihânda budurur baş murâd
Ki idem cânımı ol şivesi bisyâra fedâ

5. ol:

Gazel 10

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla 'âşıkâ geh luğf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yer komaz ol gamze-i hâzır-cevâb

6. ol:

Gazel 11

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Gönlümi her dem bir âteşdür kılan pür-ıztırâb
Kim ol âteşden bir ahkerdür felekde âftâb

7. ol:

Gazel 12

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

İlîfât itmez dirîgâ ol şeh-i 'âlf-cenâb
Gam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luğf it şarâb

8. ol:

Gazel 13

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol hağt-ı dil-âşüb ile ol zülf-i perişân
Şunmağda 'aceb 'âleme dîvân-ı müretteb

9. ol:

Gazel 13

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol hağt-ı dil-âşüb ile ol zülf-i perişân
Şunmağda 'aceb 'âleme dîvân-ı müretteb

10. ol:

Gazel 14

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Öyle mi nâzük geçer ol gamze-i cādū-firîb
'Âşıkâ zağm urduğın idrâk ide anuñ raqîb

11. ol:

Gazel 16

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Bulmazam tenhâ ki hâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep

12. ol:

Gazel 16

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bir nigehle bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Âşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettâna hep

13. ol:

Gazel 16

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Tiğ-ı ser-tiz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol haçer-i bürrâna hep

14. ol:

Gazel 18

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i kudretdür meger ol mest-i tîr-endâza dest

15. ol:

Gazel 20

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Rüsvâ-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kâmet
Şimden girü ne bîm ü ne pervâ-yı kıyâmet

16. ol:

Gazel 21

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol şive-i refâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet

17. ol:

Gazel 23

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sâz ile zîrâ
Her bir müje bir nâdire-perdâz-ı mağabbet

18. ol:

Gazel 23

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

‘Āşık nice ketm idebilür rāzı tırurken
Ol ğamze-i fettān gibi ğammāz-ı maḥabbet

19. ol:

Gazel 23

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Hem öldürür üftādesini hem ider ihyā
Maḥşūşdur ol āfete i ‘cāz-ı maḥabbet

20. ol:

Gazel 25

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Cibril degül Hızır u Mesihā da olursa
Öldürmemeye çāre mi var ol nigh-i mest

21. ol:

Gazel 27

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḥançer çeker
Görmedüm ol ğamze-i cādū gibi fettān mest

22. ol:

Gazel 33

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭla‘ıdır kim ser-i dīvāne yazmışlar

23. ol:

Gazel 33

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Du‘ā-yı Hızırı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḥaṭṭı ol ‘İsā-demūñ güyā

24. ol:

Gazel 34

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Nice ḥ‘āba varur ol ğamze-i ‘ayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenūñ ārāmgāhidur

25. ol:

Gazel 36

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Müzeyyen reng ü bŷy ile dil-i Nef‘i gibi gülşen
Meger ol cān-ı ‘ālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

26. ol:

Gazel 38

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Olmaz ol ğamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tiĝ-ı müje ne ḥançer-i pŷlād ister

27. ol:

Gazel 40

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bu da bir gündür kıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ‘ālem-ārā bundadır

28. ol: -, -

Gazel 42

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol kāfile-sālār-ı reh-i Ka‘be-i ‘aşkım
Kim nāle-i ‘uşşāk şadā-yı ceresümdür

29. ol:

Gazel 43

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Çeşmi gāhī mest olur ruḥşat virür nezzāreye
Tırmaz ammā ğamze ol ‘ahd ü qarāra nāz ider

30. ol:

Gazel 46

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Dā‘im tolaşup gezme ser-i küyımı yāruñ
Bilmez misin ol ‘āfet-i devrān ne belādur

31. ol:

Gazel 46

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Dünyāyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Cādū midur ol ğamze-i fettān ne belādur

32. ol:

Gazel 58

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Bir Ḳahramān-ı şūḥdur ol ğamze güyiyā
Olmış muşāḥibi nigh-i pŷr-ḥicāb-ı nāz

33. ol:

Gazel 60

Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Bilmem ne füsün eyledi ol tırna-i cādū
Kim böyle serāsime vü āşufte-nümāyız

34. ol:
Gazel 62
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Şabra tākāt mı qor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

35. ol:
Gazel 63
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Ġam-ı ‘aşkı bilür ol āfet-i cānum çekemez

36. ol:
Gazel 64
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

İçürmez hançerin cān almayınca ‘āşık-ı zāra
Bir içim şuyı ol mäh hastasına rāyegān virmez

37. ol:
Gazel 67
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Ĥatı yaklaşdı niçün urmaz dil-i ‘uşşāka dāğ
Geldi akşam erdi yakmaz mı daħi ol meh çerāğ

38. ol:
Gazel 69
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Ĥazz ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcağ
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcağ

39. ol:
Gazel 70
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Āftāb ol ruħ-ı pür-tāba nazır olsun mı
Bu yaqar ‘ālemi bir lahza niķāb olmayıcağ

40. ol:
Gazel 71
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rüzgāruñ hele ol dil-ber-i mūmtāzına bağ

41. ol:
Gazel 73
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Göñül ma‘müresin cevriyle vīrān itdi ol zālīm
Gelüp inşāfa bir gün yine ābād itdüğün görsek

42. ol:
Gazel 73
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ġul itdi ‘ālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luftından āzād itdüğün görsek

43. ol:
Gazel 74
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Ĥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūħa
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i ķadem nāzık

44. ol:
Gazel 76
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Bağlamaz seg yerine ‘āşıkını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

45. ol:
Gazel 77
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ol bāğa döner dil ġam-ı ruħşār u Ĥatuñla
Bir yanı cemenzār ola bir yanı semenlik

46. ol:
Gazel 82
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

‘Āşıkı Ĥızır olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

47. ol:
Gazel 82
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Ġamzesi āşüb-ı cāndur tırrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ķadem ol dil-sitānı bilmiş ol

48. ol:
Gazel 93
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āħir
Bi’llāh ben ol āfeti hem-rāz şanurdım

49. ol:

Gazel 94

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

İhtiyâr elde degül şüfî ne derseñ de baña
Severim hâşılı ol rûh-ı revânı severim

50. ol:

Gazel 97

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Ten-i zârum ço hak olsun yolunda câna minnetdür
Hemân tek konmasun ol dâmen-i pâke gubâr andan

51. ol:

Gazel 104

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Deste deste idüp ol zülf-i dütäyî bâri
Hâk-rüb-ı der-i şâhenşeh-i devrân olsun

52. ol:

Gazel 104

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Hân Murâd ol şeh-i zî-şân ki Hudâdan dilerin
Hâşre dek devlet ile 'âleme sulţân olsun

53. ol:

Gazel 106

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

İzîrârî dil nice cân virmesün ol gamzeye
Çâre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün

54. ol:

Gazel 110

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

'Âşıkunî gönlüne bak mir'âta bakmağsa garaz
Yokdur ey meh ol şafâ ma'zûr tut âyîne

55. ol:

Gazel 115

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Nef'î çekerdi bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

56. ol:

Gazel 117

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Olmaz ol gamze-i cādū gibi dil-cū âfet
Zahm ile merhem urur 'âşıkunî yâresine

57. ol:

Gazel 117

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Kendü hâline kosa 'âşıkı ol gamze-i şüh
Zülfî eglence yeterdi dil-i âvâresine

58. ol:

Gazel 118

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr
Biñ fitne nihân olmasa zîr-i külehünde

59. ol:

Gazel 119

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Çalmazsa ger ol güşe-i dâmân elimüzde
Elden ne gelür çâk-ı girîbân elimüzde

60. ol:

Gazel 120

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Virmez yine ol pîreñ ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

61. ol:

Gazel 120

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Almış şanasın nîzesini düşuna Rüstem
Müjgân degül ol gamze-i nâvek-fîgen üzre

62. ol:

Gazel 123

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bir güft ü gûda yüz nîgeh-i çeşm-i yâr ile
'Aşk olsun ol mu 'âmelenüñ âşnâsına

63. ol:

Gazel 124

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Benim ol 'âşık-ı şürîde kim Cibrîl rakş eyler
Nevâ-yı nâleme ney olsa ger dem-sâz mestâne

64. ol:

Gazel 125

Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne
İstemezse n'ola ol ıtırta-i pür-ıam şâne

65. ol:
Gazel 125
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Bu leñfet ki var ol ıtırta-i ıam-der-ıamda
Olsa lāyık per-i Cibril-i mücessem şâne

66. ol:
Gazel 125
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Tiğ-i ğamzeyle dil-i şāfi ko şad çāk itsün
Çünkü ol şūha hem āyine gerek hem şâne

67. ol:
Gazel 125
Mısra: 13
O, işaret sıfatı.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūhuñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile maħrem şâne

68. ol:
Gazel 126
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Ol bezm-i şafā-bahşā dili olmasa maħrem
Ağyār-ı deninüñ yeri çāh-ı 'adem olsa

69. ol:
Gazel 128
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla merħabāsın kesdi çün ol bî-vefā
Bāri ħātır yoklasa bir ğamze-i dil-düz ile

70. ol:
Gazel 130
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

'İyd geçdi nev-bahār irdi yüzün göstermedi
Bāri ol sultān-ı ħüsn öpdürse el nev-rüzda

71. ol:
Gazel 130
Mısra: 17
O, işaret sıfatı.

Ol vezir-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medħin itmek oldı akşā-yı emel nev-rüzda

72. ol:
Gazel 131
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Dil ħaste vü hem cān ile müştāk-ı girişme
Ol ğamze-i cādū ise ħallāk-ı girişme

73. ol:
Gazel 131
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

El-ıağ ne sitemkār olur ol ğamze-i ħünī
Ammā ne ħoş-āyendedür aħlāk-ı girişme

74. ol:
Gazel 133
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Cānımuñ sinede teng olsa n'ola cāygehi
Şahnur teng kabālar giyüp ol serv-i sehī

75. ol:
Gazel 133
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

İtme ol şūh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine rām idebilsün mi gedā pādışehi

76. ol:
Gazel 136
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Tengdür ğāyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Ĥande yol açmasa andan çıķamazdı suħani

77. ol:
Gazel 136
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Virmez ol pîreħen ü sine şafāsını yine
Dökse ger şafħa-i āb üzre şabā yāsemeni

78. ol:
Gazel 144
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nef'î
O da bir luğf-ı Ĥudā bahşış-i şāhāne idi

79. ol:
Kaside 1
Mısra: 26
O, işaret sıfatı.

Bir şebistāndur devātum hāme zengī hādimi
Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidur sözüml

80. ol:

Kaside 1

Mısra: 73

O, işaret sıfatı.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrikuñ
'İkd-ı pervin-i güsiste-rismānidur sözüml

81. ol:

Kaside 2

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ol hüdāvend-i serir-i ma'rifet kim feyzidür
Sālik-i bī-tüşe-i gümrāha zād-ı uhrevī

82. ol:

Kaside 3

Mısra: 45

O, işaret sıfatı.

Eyledi kadrini ol cāmi'-i vālā ber-ter
Haşılı oldu du'ā hirmeni At Meydāni

83. ol:

Kaside 3

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Sensin ol mā-şadağ-ı luţf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhāni

84. ol:

Kaside 4

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol sihrsāz-ı mu'cize-güyum ki nuţkumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

85. ol:

Kaside 4

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ol nāzım-ı le'ālī-i nazmum ki şirrimüñ
Reşki cemāda tab'-ı cevāhir-feşān virür

86. ol:

Kaside 4

Mısra: 47

O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgāh-ı Rüm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

87. ol:

Kaside 4

Mısra: 49

O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki şem'-i bārgēhi dūd u şu'leden
Leyl ü nehāra hil'at-i nūr u duhān virür

88. ol:

Kaside 4

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki seyre çıkşa yanınca götürmege
Çarh āfitāba tīg u hilāle kemān virür

89. ol:

Kaside 4

Mısra: 53

O, işaret sıfatı.

Hān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rüzgār
'Adliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

90. ol:

Kaside 4

Mısra: 116

O, işaret sıfatı.

Bulsun şeref hemişe vücüduñla salţanat
Ol salţanat ki mülke beķā-yı emān virür

91. ol:

Kaside 5

Mısra: 85

O, işaret sıfatı.

Huşuşā ol suḥan-perdāz-ı üstādım ki eş'arım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāk-ı cān üzre

92. ol:

Kaside 5

Mısra: 87

O, işaret sıfatı.

Benim ol şā'ir-i sāhīr ki tab'um sihr ile gāhī
Ma'ānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

93. ol:

Kaside 6

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā midur

94. ol:

Kaside 6

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā midur

95. ol:

Kaside 6

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Ol cihân-gerd-i sebük-rev kim tefâvüt eylemez
Zîr-i pâyında zemîn deryâ midur şahrâ midur

96. ol:

Kaside 6

Mısra: 68

O, işaret sıfatı.

Dürr-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şi'r-i Nef'î midür ol yâ kevkeb-i şî'râ midur

97. ol:

Kaside 7

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Âferîn ol suhan-ârâ-yı Nizâmî-tab'a
Ki ola fikri bu güne dür-i i'câzı nazîm

98. ol:

Kaside 7

Mısra: 83

O, işaret sıfatı.

Kevkeb-i tâlî'i ol mertebeden 'âlidür
Ki yazup bildüre aḥkâmını ehl-i tencîm

99. ol:

Kaside 7

Mısra: 91

O, işaret sıfatı.

Devletünde benim ol ḥusrev-i ma'nâ ki ider
Ḳuvvet-i tab'uma Ḥallâḳ-ı Ma'ânî teslim

100. ol:

Kaside 7

Mısra: 103

O, işaret sıfatı.

Tab'um ol baḥr-ı suḥandur ki kef-i mevci tutar
Penbeler içre nihân sübḥa-i lü'lü-yı nazîm

101. ol:

Kaside 8

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Her ne fitne kim zühûra ḥayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zühûrın ol ḥat-ı fettân bulur

102. ol:

Kaside 8

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâcî ol ḥaṭuñ
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

103. ol:

Kaside 9

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ol rind-i tehî-deste ḥased kim bu zamânda
Ġam-ḥânesi 'işretkede-i sîm-berândur

104. ol:

Kaside 9

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

Tâ ḥaşre dek ol demde olan feyz-i şafânuñ
Endîşesi ol ḥasteye ser-mâye-i cândur

105. ol:

Kaside 9

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

Tâ ḥaşre dek ol demde olan feyz-i şafânuñ
Endîşesi ol ḥasteye ser-mâye-i cândur

106. ol:

Kaside 9

Mısra: 29

O, işaret sıfatı.

Güş et ne dir ol rind-i Mesîḥâ-dem-i ma'nâ
Kim reşḥa-i kilki suḥane rûḥ-ı revândur

107. ol:

Kaside 9

Mısra: 39

O, işaret sıfatı.

Ol şâh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḥürşid-i zer-efşân gibi meşhûr-ı cihândur

108. ol:

Kaside 9

Mısra: 41

O, işaret sıfatı.

Ol şâh-ı kevâkib-ḥaşem-i rûy-ı zemîn kim
Devrân-ı hümâyünü şeref-baḥş-ı zamândur

109. ol:

Kaside 9

Mısra: 43

O, işaret sıfatı.

Ol şâh-ı cihân-gîr ki aḥkâm-ı kazâyâ
Tamğa-yı yed-i ḳudret-i fermânı nişândur

110. ol:

Kaside 9

Mısra: 59
O, işaret sıfatı.

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i 'azametdür
Mihruñ kerem ü kevkebi hüd dehre 'ayândur

111. ol:
Kaside 9
Mısra: 95
O, işaret sıfatı.

Ol feyz ile bir baħr-ı revândur ki hayâlüm
Emvâcı güher yerine seyyâre-feşândur

112. ol:
Kaside 9
Mısra: 107
O, işaret sıfatı.

Berhem-zen-i hayl ü haşem-i hasm-ı cebândur
Şimdi benüm ol şafder-i yektâ ki hücümüm

113. ol:
Kaside 9
Mısra: 119
O, işaret sıfatı.

Ol râst bu kec düşdügi bihüde degüldür
Zaħm-ı ciger-i düşmen için tır ü kemândur

114. ol:
Kaside 9
Mısra: 123
O, işaret sıfatı.

Ol hıızr-ı Mesîhâ-dem-i nazmım ki sözümde
Feyz-i ezeli cevher-i cân gibi nihândur

115. ol:
Kaside 9
Mısra: 125
O, işaret sıfatı.

Ol şeb-rev-i mi'râc-ı hayâlim ki cihâna
Şıdķ-ı nefesüm bād-ı şehir gibi 'ayândur

116. ol:
Kaside 9
Mısra: 127
O, işaret sıfatı.

Ol nâdire-perdâz-ı belîgim ki kelâmum
Darbü'l-meşel-i nükte-şinâsân-ı cihândur

117. ol:
Kaside 10
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

Bulmaz reh-i haķķı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hâdi-i ezel râh-ber eyler

118. ol:
Kaside 10
Mısra: 31
O, işaret sıfatı.

Ol kimsedür âzâde elemden ki vücüdüm
Güy-ı ham-ı çevgân gibi bi-pâ vü ser eyler

119. ol:
Kaside 10
Mısra: 33
O, işaret sıfatı.

Yâ ol kişi kim tır-i ciger-düz-ı kazâyâ
Haşmâne çeküp tîg-i zebânın siper eyler

120. ol:
Kaside 10
Mısra: 35
O, işaret sıfatı.

Yâ ol kişi kim hıız için aķsâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

121. ol:
Kaside 10
Mısra: 37
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki cihân mevsim-i 'adlinde şafâdan
Devrân-ı tarabnâk-ı Ceme hândeler eyler

122. ol:
Kaside 10
Mısra: 39
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki gubâr-ı süm-i yekrân-ı sipâhı
Deryâ-yı muhîṭ-i felegi pür-keder eyler

123. ol:
Kaside 10
Mısra: 41
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki kefi himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ğanı kânı tehî bahrı ber eyler

124. ol:
Kaside 10
Mısra: 113
O, işaret sıfatı.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere tab'um
Her ma'rekede n'eyledi daħi neler eyler

125. ol:
Kaside 10
Mısra: 115
O, işaret sıfatı.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki huşüşā
Şemşir-i zebānumdan ahibbā hāzer eyler

126. ol:

Kaside 11

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i muraşsa'la
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baħr itdükce tuğyānı

127. ol:

Kaside 11

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

Ne ra'nā rahş olur el-ħaķ ol ejderhā-yı 'Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı hırāmānı

128. ol:

Kaside 11

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı hırām-ı dil-ber-i kākül- perişānı

129. ol:

Kaside 11

Mısra: 61

O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol hırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tülānı

130. ol:

Kaside 11

Mısra: 62

O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol hırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tülānı

131. ol:

Kaside 11

Mısra: 62

O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol hırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tülānı

132. ol:

Kaside 11

Mısra: 71

O, işaret sıfatı.

Sa'ādetle sen ol Hākān-ı 'ālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Hākāniden a'lā bir şenā-h'yānı

133. ol:

Kaside 11

Mısra: 73

O, işaret sıfatı.

Ben ol Vaşşāf-ı 'ahdim kim gelince medħ ü evşāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsi ne Hākānı

134. ol:

Kaside 11

Mısra: 85

O, işaret sıfatı.

Benim ol Hāyder-i Kerrār-ı ma'nā kim hücūmumdan
Dilrān-ı hayāle teng olur endişe meydānı

135. ol:

Kaside 12

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı ma'ānī-perverüm
'Aķl-ı küll dīvāne-i hūsn-i beyānumdur benüm

136. ol:

Kaside 12

Mısra: 43

O, işaret sıfatı.

Ol şehensāh-ı cihān-perver ki lāyıkdur dise
Kıble-i şāhān-ı 'ālem āstānumdur benüm

137. ol:

Kaside 12

Mısra: 61

O, işaret sıfatı.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Kim hayāl-i reşhası rūh-ı revānumdur benüm

138. ol:

Kaside 12

Mısra: 29

O, işaret sıfatı.

Ol nedīm-i bezle-güyüm bezm-i şāh-ı 'aşķda
Güft ü gü-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

139. ol:

Kaside 13

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Nedür ol 'işret-ābād-ı bülend ol kaşr-ı 'ālī kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtārı

140. ol:

Kaside 13

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Nedür ol 'işret-ābād-ı bülend ol kaşr-ı 'ālī kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtārı

141. ol:

Kaside 13

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

Muḥîṭ-i feyz-i ma'nâdur meger ol havz-ı şâdırvân
Ki her bir lülesinden çeşmesâr-ı Hızır olur cârî

142. ol:

Kaside 13

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü hurrem
Ki mest eyler dimâg-ı rûzgârî büy-ı ezharî

143. ol:

Kaside 13

Mısra: 97

O, işaret sıfatı.

Zamîr-i pâküm ol levh-i celîdür kim kenârında
Sevâd-ı her dü- 'âlem bir hafî nakş-ı kalemkârî

144. ol:

Kaside 14

Mısra: 27

O, işaret sıfatı.

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol bahra sipâh-ı şaf-be-şaf

145. ol:

Kaside 14

Mısra: 93

O, işaret sıfatı.

Ṭab'um ol büt-hânedür kim şüret-i dîvârînuñ
Ṭaşa kâr eyler hadeng-i ğamze-i nâzükteri

146. ol:

Kaside 15

Mısra: 33

O, işaret sıfatı.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şâhenşâh için alam ele levh u kalem

147. ol:

Kaside 15

Mısra: 35

O, işaret sıfatı.

Ol âftâb-ı salṭanat ol şehsüvâr-ı memleket
Cem-bezm ü Hâtem-mekremet memdüh-ı eşnâf-ı
ümem

148. ol:

Kaside 15

Mısra: 35

O, işaret sıfatı.

Ol âftâb-ı salṭanat ol şehsüvâr-ı memleket
Cem-bezm ü Hâtem-mekremet memdüh-ı eşnâf-ı
ümem

149. ol:

Kaside 15

Mısra: 55

O, işaret sıfatı.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîg alur ele
Olur cihân pür-zelzele başdukca meydâna kâdem

150. ol:

Kaside 15

Mısra: 78

O, işaret sıfatı.

Tâ kim cihân ma'mûr ola geh emn ü geh pür-şûr ola
İkbâl ile mesrûr ola ol Husrev-i vâlâ-himem

151. ol:

Kaside 17

Mısra: 81

O, işaret sıfatı.

Nedür ol gerden-i mevzûn o sürîn-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüh-ı cihândur haqqâ

152. ol:

Kaside 17

Mısra: 93

O, işaret sıfatı.

O revîş ol yürüyüş ol nîgeh-i düzdîde
Dil-ber-i şüh gibi şîveleri hüş-rübâ

153. ol:

Kaside 17

Mısra: 93

O, işaret sıfatı.

O revîş ol yürüyüş ol nîgeh-i düzdîde
Dil-ber-i şüh gibi şîveleri hüş-rübâ

154. ol:

Kaside 17

Mısra: 105

O, işaret sıfatı.

Çok midur bu şeref ol raḥş-ı mübârek-kâdeme
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

155. ol:

Kaside 18

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümi muhtâc hımnâya

156. ol:

Kaside 18

Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nedür ol şive-i refîâr ile ol peyker-i mevzûn
Gören hayrân kalur âsâr-ı şun'-ı Hakk Te'âlâya

157. ol:
Kaside 18
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nedür ol şive-i refîâr ile ol peyker-i mevzûn
Gören hayrân kalur âsâr-ı şun'-ı Hakk Te'âlâya

158. ol:
Kaside 19
Mısra: 37
O, işaret sıfatı.

Hıdv-i pür-hüner Sultân Murâd ol şâh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suhanverdür

159. ol:
Kaside 19
Mısra: 53
O, işaret sıfatı.

Riyâz-ı hulkıdur ol gayret-i gülzâr-i firdevsi
Ki âb u hâk ü eşcârı gül-âb u 'ûd u 'anberdür

160. ol:
Kaside 20
Mısra: 73
O, işaret sıfatı.

Ol isti'dâd ile ammâ 'aceb tırfa temâşâdur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yâve-gü kaşmer

161. ol:
Kaside 20
Mısra: 79
O, işaret sıfatı.

Saña haşm ittihaz itmek düşer mi ol harı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

162. ol:
Kaside 21
Mısra: 50
O, işaret sıfatı.

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmı

163. ol:
Kaside 21
Mısra: 71
O, işaret sıfatı.

Sen ol Şehenşeh-i 'âlî-nijâd-ı 'âlemsin
Ki cümleden saña eyler zamâne ikrâmı

164. ol:
Kaside 21
Mısra: 73
O, işaret sıfatı.

Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyân-ı devrânım
Ki tıtdı 'âlemi hüsn-i edâ ile nâmı

165. ol:
Kaside 22
Mısra: 65
O, işaret sıfatı.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şüh-ı tannâzi
Kosa öz hâline ger gamze-i fettân u gammâzi

166. ol:
Kaside 24
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

167. ol:
Kaside 24
Mısra: 49
O, işaret sıfatı.

Hâzret-i Hân Murâd ol şeh-i şahib-dil kim
Fâhr ider zâtı ile encüm ü erkân-ı felek

168. ol:
Kaside 24
Mısra: 51
O, işaret sıfatı.

Ol şehenşâh-ı suhandân u suhan-perver kim
Gevher-i nazımdur ârâyiş-i dükkân-ı felek

169. ol:
Kaside 24
Mısra: 53
O, işaret sıfatı.

Ol cihân-bân-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
'Aks-i câm-ı zeridür şem'-i şebistân-ı felek

170. ol:
Kaside 24
Mısra: 89
O, işaret sıfatı.

Hayf ol 'arif-i ehl-i dile kim derdi için
Kala nâ-çâr ola minnet-keş-i dermân-ı felek

171. ol:
Kaside 24
Mısra: 93
O, işaret sıfatı.

Tab‘um ol genc-i firāvān güher-i ma‘nādur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçān-ı felek

172. ol:

Kaside 25

Mısra: 69

O, işaret sıfatı.

Katl idüp ol fāsidi bozduñ tılışm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı hükümüñle kesād

173. ol:

Kaside 25

Mısra: 75

O, işaret sıfatı.

Bir de ol ‘ifrīt-i küfr-endiş-i kāfir-kış kim
Aña mensüb idi hep erbāb-ı bağy ü irtidād

174. ol:

Kaside 27

Mısra: 21

O, işaret sıfatı.

Çerāğ-ı re‘yidür ol şem‘-i bezm-efrüz-ı kıdsi kim
Aña itmiş kader fānūs-ı minā çarh-ı vālāyı

175. ol:

Kaside 27

Mısra: 23

O, işaret sıfatı.

Güneş pervānedür ol şem‘a pertāb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fānūs-ı mināyı

176. ol:

Kaside 27

Mısra: 24

O, işaret sıfatı.

Güneş pervānedür ol şem‘a pertāb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fānūs-ı mināyı

177. ol:

Kaside 27

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

Te‘āla’llāh ne çāpük-rahş olur ol rahş-ı bī-hemtā
Ki berķ ü bād anuñla idemez sür‘atde da‘vāyı

178. ol:

Kaside 27

Mısra: 55

O, işaret sıfatı.

Sen ol Mehdī-i şāhib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesihā gelse icrā idemez āyīn-i ahyāyı

179. ol:

Kaside 27

Mısra: 66

O, işaret sıfatı.

Livāñı şem‘a teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu‘ledür farkında ol nāreñcī vālāyı

180. ol:

Kaside 27

Mısra: 85

O, işaret sıfatı.

Huşūşā ol hadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennūñ
Dağı bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

181. ol:

Kaside 27

Mısra: 87

O, işaret sıfatı.

Hudāvendā ben ol üstād-ı mazmūn-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lū‘lū-yı lālāyı

182. ol:

Kaside 28

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tır nice der-kemān olur

183. ol:

Kaside 28

Mısra: 26

O, işaret sıfatı.

Kim gülşen-i ruñuñda vire nağmeye karār
Tā ol zamān ki bāğ-ı cihān pür-hazān olur

184. ol:

Kaside 28

Mısra: 37

O, işaret sıfatı.

Ol şaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Kahramān olur

185. ol:

Kaside 28

Mısra: 39

O, işaret sıfatı.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ‘adāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

186. ol:

Kaside 28

Mısra: 79

O, işaret sıfatı.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı püyede
Her na‘li bir hilāl-i kevākib-feşān olur

187. ol:

Kaside 28

Mısra: 104

O, işaret sıfatı.

Ger 'āşiyān-ı rüz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyāmeti kim ol zamān olur

188. ol:

Kaside 29

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

Sa 'ādet ol şeh-i 'ālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola veziri bu gūne gūzide-i efrād

189. ol:

Kaside 31

Mısra: 36

O, işaret sıfatı.

Eridüp kurş-ı zer-i mihrî de meh gibi niçün
İtmez ol rāyîz-i tünd-eblağ-ı devrāna rikāb

190. ol:

Kaside 31

Mısra: 123

O, işaret sıfatı.

Benüm ol nādîre gavvāş ki olsa ne kadar
Baħr-ı endîşe 'amîk u dūr-i ma'nā kem-yāb

191. ol:

Kaside 33

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol nükte ki endîşesi tahkîk-nümādur
Mazmūn-ı haṭ-ı dil-ber-i ferħunde-likādur

192. ol:

Kaside 33

Mısra: 75

O, işaret sıfatı.

Ol cevher ile deşne-i ser-tîz-i zebānum
Bir tîğ-ı celî pertev-i ħurşîd- ziyādur

193. ol:

Kaside 33

Mısra: 83

O, işaret sıfatı.

Ol nādîre-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ĥayret-dih-i endîşe-i 'aql-ı ħukemādur

194. ol:

Kaside 34

Mısra: 53

O, işaret sıfatı.

Döner ol mihre kim çarĤı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aĤ dîbā kaplu semmürî

195. ol:

Kaside 34

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

İşābet ol tarafdayken komaz tahvîl ider çarĤı
Görinür fevri ol tedbîrühñ āşār-ı şer ü şürî

196. ol:

Kaside 34

Mısra: 58

O, işaret sıfatı.

İşābet ol tarafdayken komaz tahvîl ider çarĤı
Görinür fevri ol tedbîrühñ āşār-ı şer ü şürî

197. ol:

Kaside 34

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Ne kişver kim aña Ĥıfzı nigeħbān ola ol yerde
İder perverde şāħîn beyza-i gūncişk ü 'uşfūrî

198. ol:

Kaside 34

Mısra: 67

O, işaret sıfatı.

Benim ol Ĥusrev-i şāħîb-kırān-ı mülk-i endîşe
Ki münşî-i kader yazmış berātumda bu menşūrî

199. ol:

Kaside 34

Mısra: 77

O, işaret sıfatı.

'Arūs-ı medħūñî tezyîn için ol genc-i gevhlerden
ÇıĤardım silke dizdim bir tabağ lū' lū-yı menşūrî

200. ol:

Kaside 35

Mısra: 83

O, işaret sıfatı.

Sensin ol dāver-i şāħîb-dil ü dîn-perver kim
İder endîşe-i evşāfuñî vahy istikbāl

201. ol:

Kaside 35

Mısra: 89

O, işaret sıfatı.

Yoħsa taħ'um benüm ol mertebeden 'ālîdür
Ki idem māl için endîşe-i medħ-i erzāl

202. ol:

Kaside 35

Mısra: 95

O, işaret sıfatı.

Benim ol h'âce-i bāzār-ı ma'ānī ki felek
Gerden-i zühre için benden alur 'ıkd-ı le'āl

203. ol:

Kaside 35

Mısra: 97

O, işaret sıfatı.

Benim ol şā'ir-i müşğīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü hāsed eylememek emr-i muhāl

204. ol:

Kaside 35

Mısra: 101

O, işaret sıfatı.

Tab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nādur
Ki esir-i kafes ü dām iken olmaz yine lāl

205. ol:

Kaside 35

Mısra: 107

O, işaret sıfatı.

Hāmem ol ejder-i gencine-i ma'nādur kim
Nūr-ı ma'nā deheninden görünür şu'le mişāl

206. ol:

Kaside 36

Mısra: 59

O, işaret sıfatı.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi 'azāb ü elem

207. ol:

Kaside 37

Mısra: 39

O, işaret sıfatı.

Yūsuf-ı hulkıdır ol şāhid-i ma'nī kim olur
Dil -i 'aql āfet-i 'aşk ile serāsime vü deng

208. ol:

Kaside 37

Mısra: 41

O, işaret sıfatı.

Hüsrev-i re'yidür ol şaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

209. ol:

Kaside 37

Mısra: 53

O, işaret sıfatı.

İtse ol peyker-i mevzün ile āheste-hırām
Şanki refāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

210. ol:

Kaside 37

Mısra: 79

O, işaret sıfatı.

Hāmem ol Mānī-i i'cāz-nümādur ki ider
Nokta-i nūn-ı suhān üstine tarh-ı Erjeng

211. ol:

Kaside 37

Mısra: 81

O, işaret sıfatı.

Tab'um ol gāmeze-i şüh-ı büt-i ma'nādur kim
Hün-ı şemşir-zebān ile virür fitneye reng

212. ol:

Kaside 38

Mısra: 53

O, işaret sıfatı.

Ne çöpük-rahş olur ol Düldül-i simurg-per el-ħak
Ki olmuş 'ālem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

213. ol:

Kaside 38

Mısra: 71

O, işaret sıfatı.

O mevzün-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzük
O simin sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ħam

214. ol:

Kaside 38

Mısra: 71

O, işaret sıfatı.

O mevzün-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzük
O simin sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ħam

215. ol:

Kaside 38

Mısra: 72

O, işaret sıfatı.

O mevzün-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzük
O simin sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ħam

216. ol:

Kaside 38

Mısra: 91

O, işaret sıfatı.

Nice söz söylenür ol yerde kim şā'ir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaz-ı ma'nā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

217. ol:

Kaside 39

Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Benim ol nâzım-ı endîşe ki simsâr-ı kazâ
İdemez kıymet-i 'ağd-ı dür-i nazmum tağdîr

218. **ol:**
Kaside 40
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nâdire-sencân-ı hikem

219. **ol:**
Kaside 41
Mısra: **57**
O, işaret sıfatı.

Ĥâlâ benim ol sâhîr-i üstâd ki yokdur
Bir bencileyin şâ'ir-i garrâ-yı zamâne

220. **ol:**
Kaside 43
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Umür-ı saltanatdan ol ĥarî tarĥ itdüğü yetmez
Olur kat kat işâbet fikr olunca ittîrâd üzre

221. **ol:**
Kaside 43
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Benim ol sâhîr-i vahy-âzmâ kim görse âşârım
Olurdu sihr için Mûsâ da tertîb-i mevâdd üzre

222. **ol:**
Kaside 44
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

Benim ol çehre-güşâ Mânî-i taşvîr-i ĥayâl
Ki ider 'aklı sevâd-ı kalemüm sevdâyî

223. **ol:**
Kaside 44
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Ben ol Çemşîd-i tarab-ĥâne-i feyzim ki müdâm
Ĥusrevânî-ĥum ile nûş iderin şâhbâyı

224. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol ĥavz-ı laţîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

225. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol ĥavz-ı laţîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

226. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol ĥavz-ı laţîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

227. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol ĥavz-ı laţîf
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

228. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **38**
O, işaret sıfatı.

Nice şâyeste-i Sultân-ı cihân olmaz kim
Bezî-i mağdûr ide icâdına ol Şadr-ı güzîn

229. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

Benim ol rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd
Kim ider kaçdıma her küşede biñ fitne-kemîn

230. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Çerâğ-ı baĥt-ı bîdârîdur ol şem'-i İlähî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânûs-ı minâdur

231. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Semend-i râyiz-i iĥbâlidür ol raĥş-ı ferruĥ-pey
Ki gerd-i ĥâk-i meydânı muĥîr-i çarĥ-ı vâlâdur

232. **ol:**
Kaside 47

Mısra: 49
O, işaret sıfatı.

Ne kişver kim aña 'adli nıgehbân ola ol yerde
Ġazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

233. **ol:**
Kaside 47
Mısra: 62
O, işaret sıfatı.

Huşûşâ zümre-i aşhâb-ı isti'dâd ü idrâke
Ki çarh ol fırkaya devr ideli haşm-ı tûvânâdur

234. **ol:**
Kaside 47
Mısra: 73
O, işaret sıfatı.

Nice keşf eylesün dil râzımı ol gamze-i şûha
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

235. **ol:**
Kaside 47
Mısra: 128
O, işaret sıfatı.

Muqallid maşhara muğhik turalum Mantıkî olmuş
Nice molla olur ol har 'aceb bihüde da'vâdur

236. **ol:**
Kaside 47
Mısra: 131
O, işaret sıfatı.

Nazîre diye Qur'âna niçün katlı olmaz ol bî-dîn
O güne kâfirün katli niçün muhtâc-ı fetvâdur

237. **ol:**
Kaside 48
Mısra: 34
O, işaret sıfatı.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

238. **ol:**
Kaside 49
Mısra: 67
O, işaret sıfatı.

Sen ol şâhib-serîr-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-â-keşden kemâl ehliyle çarh-ı dün u gaddârı

239. **ol:**
Kaside 49
Mısra: 90
O, işaret sıfatı.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz kana peykânı
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i hün-h'ârı

240. **ol:**
Kaside 51
Mısra: 101
O, işaret sıfatı.

Benim ol şâ'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i gam müzmer ü işbât-ı meserret müdgam

241. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 77
O, işaret sıfatı.

Sensin ol dârende-i yarlıg-ı ahkâm-ı kader
Hâmen olmuşdur rumüz-ı âsmâna tercemân

242. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 93
O, işaret sıfatı.

Olmasa Mecnûn-ı 'aşkı ol mehûñ ger âsmân
Nesr-i tâ'ir eylemezdi başı üzre âşyân

243. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 100
O, işaret sıfatı.

Hâne-i agyâr u 'uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

244. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 101
O, işaret sıfatı.

Tab'-ı Nef'î bülbül-i güyâdur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehân-ı şâ'irân

245. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 121
O, işaret sıfatı.

Olsun erkânı müretteb ol sa'âdet-hânenün
Kıpmasun bir taşu ger kopsa yerinden ferkadân

246. **ol:**
Kaside 52
Mısra: 124
O, işaret sıfatı.

Devlet ü 'ömr ile ber-hürdâr idüp Haq şâhibin
Haşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol hânedân

247. **ol:**
Kaside 53
Mısra: 13
O, işaret sıfatı.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭab´ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümü bir bir muḥtell

248. ol:

Kaside 53

Mısra: 39

O, iṣaret sıfatı.

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup ´arz itmem
K´ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

249. ol:

Kaside 53

Mısra: 61

O, iṣaret sıfatı.

Sensin ol fāzıl-ı bī-miṣl ü mu´ādil ki felek
Görmemişdür daḥi devr ideli senden efḍal

250. ol:

Kaside 53

Mısra: 75

O, iṣaret sıfatı.

Benim ol Nef´i-ı efkende ki şimdi itdüm
Ḥāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳşā-yı emel

251. ol:

Kaside 54

Mısra: 17

O, iṣaret sıfatı.

Niçün ol feyz-i şafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭab´uña sermāye-i maẓmün-ı müfīd

252. ol:

Kaside 54

Mısra: 33

O, iṣaret sıfatı.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḥ-i efāzıl ki olur
Bü ´Alī medrese-i ḥikmet ü fazlında mu´īd

253. ol:

Kaside 54

Mısra: 71

O, iṣaret sıfatı.

Benim ol şā´ir-i ḥaḳ-güy u cerī kim idemez
Ṭab´uma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

254. ol:

Kaside 54

Mısra: 73

O, iṣaret sıfatı.

Benim ol şaf-der-i endişe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tüġ-ı zebānumla iderler tehdīd

255. ol:

Kaside 54

Mısra: 81

O, iṣaret sıfatı.

Ḥāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḥandür kim ider
Şadef-i sāmi´a-i ´ālemi pür-mürvārīd

256. ol:

Kaside 54

Mısra: 83

O, iṣaret sıfatı.

Nazmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḥalka taḥmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

257. ol:

Kaside 55

Mısra: 47

O, iṣaret sıfatı.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zib-i güş u gerden-i ümmü´l-kitāb

258. ol:

Kaside 55

Mısra: 69

O, iṣaret sıfatı.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāş-ı baḥr-i fikr olup
Ziver-i sem´i kabül olmaġa lāyīḳ dürr-i nāb

259. ol:

Kaside 55

Mısra: 80

O, iṣaret sıfatı.

Göz ucıyla ´āşīka geh luṭf ider gāhī ´itāb
Bir su´āle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāzır-cevāb

260. ol:

Kaside 55

Mısra: 95

O, iṣaret sıfatı.

Ṭab´um ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḥandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāhilinden ter düşer dürr-i ḥoş-āb

261. ol:

Kaside 56

Mısra: 10

O, iṣaret sıfatı.

N´ola bu ṣābit o seyyār olsa çarḥ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihrıdür ol şaf-der-i nuşret-ḳarīn

262. ol:

Kaside 56

Mısra: 67

O, iṣaret sıfatı.

Haḫ budur ben ol suḫan-senc-i ma‘ānī-perverim
Kim olur reşk ü ḫasedden dā‘imā endūh-gīn

263. ol:

Kaside 56

Mısra: 84

O, işaret sıfatı.

Vaḫtidür şimden girü itsem du‘ālar şevḫ ile
Ol du‘ālar kim aña āmin diye Rūḫu‘l-Emīn

264. ol:

Kaside 57

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Benim ol nādire-gū şā‘ir-i ma‘nā-perdāz
Reşk ider merthebe-i şī‘rūme siḫr ü i‘cāz

265. ol:

Kaside 57

Mısra: 47

O, işaret sıfatı.

Ḥıṭṭa-i cāhidur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

266. ol:

Kaside 58

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

O ṭarḫ u vaz‘-ı ḡarīb ol nuḫūş-ı reng-ā-renk
O ḫavz-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

267. ol:

Kaside 58

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

O ṭarḫ u vaz‘-ı ḡarīb ol nuḫūş-ı reng-ā-renk
O ḫavz-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

268. ol:

Kaside 58

Mısra: 81

O, işaret sıfatı.

Edāya çāre mi var şükri ni ol iḫsānuñ
Olursa ṭab‘um eger biñ ḫaşıdeye medyūn

269. ol:

Kaside 58

Mısra: 107

O, işaret sıfatı.

Ola sa‘ādet ile ol sarāy-ı zibāda
Dili ḡuşāde şafāsı ziyāde ‘ömri füzūn

270. ol:

Kaside 59

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i ḡülşen-i Rümum
Kim naḡmelerüm şu‘be-i nev-rüz-ı ‘Acemdür

271. ol:

Kaside 59

Mısra: 82

O, işaret sıfatı.

Haḫ muntazamü‘l-ḫāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merci‘-i eşrāf-ı ümemdür

272. ol:

Kaside 60

Mısra: 25

O, işaret sıfatı.

Enverī Ḳāşım-ı Envār ile ol encümene
Vaz‘ idüp her biri bir şem‘-i şebistān-ı suḫan

273. ol:

Kaside 60

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḫa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

274. ol:

Kaside 60

Mısra: 32

O, işaret sıfatı.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḫa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

275. ol:

Kaside 60

Mısra: 33

O, işaret sıfatı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i ma‘ānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

276. ol:

Kaside 60

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i ma‘ānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

277. ol:

Kaside 60

Mısra: 77

O, işaret sıfatı.

Benim ol şā‘ir-i mümtāz ü müselle m şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-güyān-ı suḫan

278. ol:

Kaside 60

Mısra: 79

O, işaret sıfatı.

Benim ol zerger-i kâmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zîver-i dükkân-ı suhan

279. ol:

Kaside 61

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

Lâyık-ı şadr-ı vezâret olduğun 'âlem bilür
Çarh ider ol lufti bir gün 'âleme bî-irtiyâb

280. ol:

Kaside 61

Mısra: 73

O, işaret sıfatı.

Hakka yüz minnet ki oldum ol felâketden halâs
Eyledim sultânuma ihlâş ile çün intişâb

281. ol:

Kaside 62

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine câm-ı tarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba'îş-i şûr u şegab

282. ol:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 25

O, işaret sıfatı.

La 'net ol har-zarîf-i hod-re'ye
Ki şeref aña mâl ü câhıdır

283. ol:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Bâ-huşûş ol güzide tâ'ifeniñ
Hem ışık biri hem sipâhîdür

284. ol:

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Re'y-i mülk-ârâsıdır ol şeb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virür dünyâya şu 'le neyir-i a'zam gibi

285. ol:

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Cebhe-i berrâk ile ol gerden-i kâfûr-gün
Zâhir oldukça girîbân-ı siyeh semmûrdan

286. ol:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mâh
Hâk-i pâyinden sa'âdet iktisâb

287. ol:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Benim ol Nef'î-i rüşen-dil ü şâfi gevher
Feyz alur câm-ı şafâ meşreb-i bî-bâkümnden

288. ol:

Müfret 3

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Ruğ-ı rengîni kim yârûñ lefâfet gülsitânıdır
Zenahtân şanma ol gülşende bülbül âşiyânıdır

289. ol:

Müfret 8

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-h'yâb içre
Şanur taşvîr-i Yûsufdur yazılmışdur kitâb içre

290. ol:

Müfret 9

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ne âdemler helâk eyler görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâtüvân bir hastedür adı

291. ol:

Müseddes 1

Mısra: 25

O, işaret sıfatı.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnağ
Riyâ-yı mahz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

292. ol:

Nazm 2

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Dehre bir âfet olur ol kad u kâmet göresin
Kopsa bir yerden o kopmaz mı kıyâmet göresin

293. ol:

Nazm 4

Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Çalır gider bu gönül zülf-i yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmî bilen ol diyârdan gelmez

294. **ol:**
Rûbai 3
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Ben 'âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

295. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Sensin ol rûh-ı revân-ı mürde-i endüh u ğam
Saña nisbet çeşme-i âb-ı Hızır 'ayn-ı şereng

296. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Sensin ol ser-mâye-i bâzâr-ı şevk-ı ehl-i 'aşk
Düşdi feyzüñle kesâda cevher-i nâmüs u neng

297. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: 11
O, işaret sıfatı.

Sensin ol pîrâye-i hikmet ki feyz-i kâmilüñ
Çıldı mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden ref'-i jeng

298. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: 45
O, işaret sıfatı.

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

299. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: 51
O, işaret sıfatı.

Nice mesrûr olmasın ol meclisüñ aşhâbı kim
Çatreñi nüş eyleyende zerrece ğam bulmadım

300. **olsa:-sa**
Kaside 21
Mısra: 39
Bulunmak.

Ger olsa feyz-i kef-i dest-i cüdî nâmiyede
İderdi ma'den-i nukre dıraht-ı bādâmı

301. **ol:**
Kaside 51
Mısra: 61
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ānî mülhem

302. **ol:**
Gazel 83
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Hün-ı dili bir zevk ile nüş itmede ğamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyî çekemez dil

303. **ol:**
Kaside 1
Mısra: 24
O, işaret sıfatı.

Bir gülistândur hayâlüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ lañif âb-ı revānidur sözüñ

304. **ol:**
Kaside 14
Mısra: 89
O, işaret sıfatı.

Hāmem ol mu'ciz-tırâz-ı şad-hezārân pişedür
Kim nazîr olmaz aña illâ Kelimüñ ejderi

305. **olmasam:-ma, -sa, -m**
Kaside 47
Mısra: 105
Mevcut olmak, var olmak.

Suĥan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-büd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmadur

306. **olmasañ:-ma, -sa, -ñ**
Kaside 47
Mısra: 106
Mevcut olmak, var olmak.

Suĥan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-büd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmadur

307. **oldur:-dur**
Gazel 72
Mısra: 5
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

'Âşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ
Sevdügin ya'nî seve yerde beşer gökde melek

308. **ol:**
Kaside 7
Mısra: 41
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki itmiş yed-i ikbālîne te'yîd-i ezel
Ḳabza-i tîğ-ı cihāngîr-i ḳazâyı teslîm

309. **ol:**

Kaside 55

Mısra: 7

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol cenâb-ı âsmân-rif'at ki olsa yaraşur
Ḳâr u ḥâşâk-i deri müjgân-ı çeşm-i âftâb

310. **ol:**

Kaside 55

Mısra: 15

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol sipihr-i 'ilm ü fazl u âftâb olmuş aña
Pertev-i re'y-i münîr-i dâver-i devlet-me'âb

311. **ol:**

Kaside 55

Mısra: 25

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki şem'-i rûşen-i pür-tâb-ı nûr-ı re'yidür
Ḳânân-süz-ı ḥaṭâ vü meclis-efrûz-ı şavâb

312. **ol:**

Kaside 55

Mısra: 27

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki âb-ı pâk-ı pür-emvâc-ı baḥr-ı luṭfidur
Çehre-şüy-ı şefḳat ü keşti nigûn-sâr-ı 'itâb

313. **ol:**

Gazel 116

Mısra: 17

Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ḳân Murâd ol şeh-i Cem-câh-ı kerîmü'ş-şân kim
Devr-i cüdında cihân kâm-revây oldu yine

314. **olur:-u, -r**

Kaside 11

Mısra: 57

-dır bildirme eki görevinde kullanılan kalıp ifade.

Ne ra'nâ raḥş olur el-ḥaḳ ol ejderhâ-yı 'Anḳâ-per
Ki eyler cilvesi şermende tâvus-ı ḥırâmânı

315. **ola:-a**

Kaside 50

Mısra: 11

-dır bildirme eki görevinde kullanılan kalıp ifade.

Ola ben istedüğüm bâde-i pür-feyz ammâ
Ki neşâti getirür cânâ cinândan peygâm

316. **olsa:-sa**

Kaside 13

Mısra: 4

Bulunmak, sahip olmak.

Nedür ol 'işret-âbâd-ı büleml ol ḳaşr-ı 'âlî kim
Felek bir çeng olurdu bezmine ger olsa evtârı

317. **olmaz:-maz**

Gazel 89

Mısra: 8

Olmak, vuku bulmak, gerçekleşmek.

Vâ'iz ne ḳadar kevşer ü ḥür aña uzatsa
Olmaz mey ü maḥbûbdan el-ḳışşa ferâğum

318. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 41

Mısra: 24

Herhangi bir durumda bulunmak.

Eylerdi rikâbında pey(i)k gibi tekâpü
Olmasa eger silsilede pâ-y-ı zamâne

319. **ola:-a**

Kaside 49

Mısra: 110

Herhangi bir durumda bulunmak.

Bula bâğ-ı murâduñ gülbün-i ikbâl ile revnaḳ
Ola câh ü sürür ü emn ü râḫat çâr dîvârı

320. **olursa:-ur, -sa**

Kaside 15

Mısra: 51

Bulunmak, var olmak.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luṭf eylemek zîrâ nedür yanında bir naḳd u selem

321. **olmayıncaḳ:-ma, -y, -ıcaḳ**

Gazel 5

Mısra: 2

Bulunmak.

Ġamze dil-düz olıcaḳ nâz u tegâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıncaḳ nâza taḥammül ne belâ

322. **olsa:-sa**

Gazel 72

Mısra: 9

Bulunmak.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nef'î
Çoḳ hünerdir ḡazeli böylece pâkîze demek

323. **olmazdı:-maz, -dı**

Gazel 75

Mısra: 10

Bulunmak.

Müşterî olsa şâ'ire Nef'î
Kıymet olmazdı hiç bahâna senûn

324. **olsa:-sa**
Gazel 94
Mısra: 2
Bulunmak.

Mâ' ilim cezbe-i dîdâra hem anı severim
Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

325. **olur:-u, -r**
Gazel 110
Mısra: 8
Bulunmak.

Ėam ferah gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette haķıķat hem-dem-i dîrinede

326. **olsa:-sa**
Gazel 126
Mısra: 1
Bulunmak.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

327. **olan:-an**
Kaside 9
Mısra: 21
Bulunmak.

Dil-bersüz olan bezm-i meyûn 'âşık-ı zâra
Her sâgarı bir dîde-i hûn-âbe-çekândur

328. **olmayıcak:-ma, -y, -ıcaķ**
Kaside 9
Mısra: 25
Bulunmak.

Yâr olmayıcak âb-ı hayât olsa eger mey
Teh şîşesi laht-ı ciger ü kaķresi kıandur

329. **olaydı:-a, -y, -dı**
Kaside 13
Mısra: 21
Bulunmak.

Olaydı ger bu revnaķ bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdı seyr için Yûsuf harîdârı

330. **olaydı:-aydı**
Kaside 21
Mısra: 55
Bulunmak.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geçerdî siper gibi heft-eccrâmı

331. **olmayıcak:-ma, -y, -ıcaķ**
Kaside 23

Mısra: 74
Bulunmak.

Ebnâ-yı zamân ile müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcak bende har-ender-har-ı 'âlem

332. **olsa:-sa**
Kaside 24
Mısra: 36
Bulunmak.

Ser-fürü itmez idi pâyûna yüz sürmek için
Olsa 'ışyâna eger kıudret ü imkân-ı felek

333. **olsa:-sa**
Kaside 24
Mısra: 80
Bulunmak.

Çeb düşer miydi benim gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

334. **olur:-u, -r**
Kaside 24
Mısra: 3
Bulunmak.

Bu kıadar çevre taħammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ħad ü pâyân-ı felek

335. **olmaz:-maz**
Kaside 26
Mısra: 11
Bulunmak.

'Âşıkta sencileyin yâr olmaz
Olsa yârân ile pür heft-iķlîm

336. **ola:-a**
Kaside 27
Mısra: 105
Bulunmak.

Ola zât-ı şerîfî Haķ Te'âlânuñ emânında
Musahhar eyleye hem aña her pinhân u peydâyı

337. **olsa:-sa**
Kaside 28
Mısra: 139
Bulunmak.

Anda liyâķat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiħân olur

338. **olsa:-sa**
Kaside 30
Mısra: 73
Bulunmak.

Ger olsa nûkhet-i ahlâķı gülde te'şîri
İderdi dîd-ı buħûr âh-ı 'andelîbânı

339. **olsa:-sa**

Kaside 30

Mısra: **109**

Bulunmak.

Ger olsa nâmiyede feyż-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

340. **olan:-an**

Kaside 31

Mısra: **14**

Bulunmak.

Böyle kalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Ma‘den-i sim olan yerleri baħr-ı sīm-āb

341. **olmazdı:-maz, -dı**

Kaside 31

Mısra: **96**

Bulunmak.

Cümleden bencileyin şā‘ir-i nāzūk-ı tab‘a
Bir dem olmazdı ki çarħ itmeye biñ dürlü ‘azāb

342. **olmaya:-ma, -y, -a**

Kaside 32

Mısra: **79**

Bulunmak.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medħūñi müş‘ir
Olur hayālī dile irtikāb-ı şuğl-ı zemīm

343. **olsa:-sa**

Kaside 34

Mısra: **81**

Bulunmak.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i tab‘um tab‘-ı Feyżide
İderdi feyze müstağrak sevād-ı mülk-i Lāhōrı

344. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 42

Mısra: **2**

Bulunmak.

Baña gerekmez kerem-i rüzgār
Olmasa tek dilde ğam-ı rüzgār

345. **olmayıcak:-ma, -y, -ıcağ**

Kaside 42

Mısra: **13**

Bulunmak.

Dilde şafā olmayıcak ‘āriife
Bī-mezedür hep ni‘am-ı rüzgār

346. **olan:-an**

Kaside 44

Mısra: **65**

Bulunmak.

Ƙuvvet-i tab‘umı medħūñde olan ‘aczümi gör
Bilesin tā ne imiş şu‘bede-i Mevlāyı

347. **olsa:-sa**

Kaside 44

Mısra: **35**

Bulunmak.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nâmiyede
Kimse görmezdi daħı rüy-ı ğül-i ra‘nāyı

348. **olsa:-sa**

Kaside 45

Mısra: **6**

Bulunmak.

Olurdi ħalk-ı cihān ser-nihāde-i revişı
Ger olsa bir şanem-i dil-rübāda etvārı

349. **olur:-u, -r**

Kaside 46

Mısra: **68**

Bulunmak.

Hele ma‘zür ola medħūñde olan tağşürüm
İnkisār ile denen sözde olur ğaşş ü semīn

350. **ola:-a**

Kaside 50

Mısra: **3**

Bulunmak.

Ƙül gibi elde ħuşūşā ola cām-ı pür-mey
‘Aklı başında olan ‘ārif ider mi ārām

351. **olsa:-sa**

Kaside 54

Mısra: **67**

Bulunmak.

Olsa ger nâmiyede kuvvet-i kaħr u ğazabı
Çāk iderdi dil-i pülādı ser-i ħançer-i bīd

352. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 58

Mısra: **15**

Bulunmak.

‘Aceb mi olmasa ālemde mişl ü mēnendi
Ƙaşīdede bir olur beyt-i nādirü’l-mażmūn

353. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 58

Mısra: **31**

Bulunmak.

Anuñla ruşşat-ı seyr olmasa kalur nevmīd
Meger ki şāħibinūñ luţfına ola mağrūn

354. **olsa:-sa**

Kaside 58

Mısra: 63
Bulunmak.

Ger olsa kuvvet-i bāzū-yı kahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsārı muşt ile hāmūn

355. **olur:-u, -r**
Kaside 58
Mısra: 16
Bulunmak.

‘Aceb mi olmasa ālemde mişl ü mānendi
Çaşıdede bir olur beyt-i nādīrū’l-mazmūn

356. **olmasa:-sa**
Kaside 59
Mısra: 76
Bulunmak.

Hep feyz-i İllāhī meded eyler baña yoħsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrūm çatı kemdür

357. **olan:-an**
Kaside 60
Mısra: 23
Bulunmak.

Neş’e-i sāğar-ı tab’ında olan hālet ile
Eylemiş ‘ālemi hep meclis-i mestān-ı suħan

358. **olsa:-sa**
Kaside 61
Mısra: 38
Bulunmak.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āşafda böyle re’y ü tedbīr-i şavāb

359. **olmaz:-maz**
Terkib-bend 1
Mısra: 41
Bulunmak.

Ehl-i ‘aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilūñ
Hem küdüretten beri hem ğill u ğışdan sādedür

360. **olsa:-sa**
Gazel 6
Mısra: 7
Mevcut olmak, bulunmak.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n’ola sinemde
‘İşretkede-i tab’um virāne degül mi yā

361. **olmaz:-maz**
Gazel 38
Mısra: 3
Mevcut olmak, bulunmak.

Olmaz ol ğamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tūğ-ı müje ne hañçer-i pülād ister

362. **olsa:-sa**
Gazel 55
Mısra: 13
Mevcut olmak, bulunmak.

Olsa sözüümüzde n’ola te’şīr-i cibillī
Nef’i gibi bigāne degül maħrem-i ‘aşkız

363. **olmaz:-maz**
Gazel 62
Mısra: 7
Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle pīrāste vü bükalemūn-ħüsñ olmaz
Kendi güyā ki melek ğamzeleri şu‘bede-bāz

364. **olcağ:-ıcağ**
Gazel 69
Mısra: 6
Mevcut olmak, bulunmak.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden kıparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullāb olıcağ

365. **olcağ:-ıcağ**
Gazel 69
Mısra: 8
Mevcut olmak, bulunmak.

Götürür tenden okın pārelerin eşk-i revān
Hās u hāşāki kımaz hākte seyl-āb olıcağ

366. **olsa:-sa**
Gazel 69
Mısra: 5
Mevcut olmak, bulunmak.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden kıparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullāb olıcağ

367. **olmayıcağ:-ma, -y, -ıcağ**
Gazel 70
Mısra: 1
Mevcut olmak, bulunmak.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcağ
Cürmüm ikrār idemem mest-i harāb olmayıcağ

368. **olmayıcağ:-ma, -y, -ıcağ**
Gazel 70
Mısra: 6
Mevcut olmak, bulunmak.

Cezbe-i hüsni gönül haţtuña ta’līk eyler
Nice hāl itmek olur anı kitāb olmayıcağ

369. **olmayıcağ:-ma, -y, -ıcağ**
Gazel 70
Mısra: 8
Mevcut olmak, bulunmak.

Ṭotalum rûz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdügin zülme senüñ hadd ü hisâb olmayıcak

370. **olsa:-sa**
Gazel 74
Mısra: 7
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḥabâbın sâğar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâkî
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tab'-ı Cem nâzik

371. **olmaz:-maz**
Gazel 117
Mısra: 3
Mevcut olmak, bulunmak.

Olmaz ol ğamze-i cādü gibi dil-cü âfet
Zahm ile merhem urur aşkınuñ yâresine

372. **olur:-u, -r**
Gazel 143
Mısra: 11
Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir rûz-ı mübârek daḥi ey Nef'î
Ki hem nev-rûz ola hem luṭf-ı şâhenşâh ola rûzî

373. **olmaz:-maz**
Kaside 1
Mısra: 13
Mevcut olmak, bulunmak.

Bir benim gibi cigerdâr chl-i tab' olmaz daḥi
Cevher-i tîğ-ı każâ-yı nâgehânîdür sözüüm

374. **olmaya:-ma, -y, -a**
Kaside 3
Mısra: 120
Mevcut olmak, bulunmak.

Ola a' dâsı zebün baḥt-ı cihângîri kavî
Olmaya lâzîme-i devletinüñ noḳşânı

375. **olur:-u, -r**
Kaside 8
Mısra: 61
Mevcut olmak, bulunmak.

Ne vücüd-ı bî-nażîrîñ gibi bir memdüh olur
Ne benüm gibi senâkâra felek akrân bulur

376. **olan:-an**
Kaside 9
Mısra: 19
Mevcut olmak, bulunmak.

Tâ ḥaşre dek ol demde olan feyz-i şafânuñ
Endîşesi ol ḥasteye ser-mâye-i cândur

377. **olsa:-sa**
Kaside 9

Mısra: 33
Mevcut olmak, bulunmak.

Tenhâ mey-i nâb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirîne-i şürîde-dilândur

378. **olmaz:-maz**
Kaside 11
Mısra: 97
Mevcut olmak, bulunmak.

Kemâl ehlinde lâf olmaz yeter lâf itdüñ ey Nef'î
Du'âya başla kim buldı kaşîde hadd ü pâyânı

379. **olmayınca:-ma, -y, -unca**
Kaside 12
Mısra: 39
Mevcut olmak, bulunmak.

Mest-i câm-ı aşkıñ ilhâm olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvâre-i ma'nâ dehânumdur benüm

380. **olmaz:-maz**
Kaside 14
Mısra: 90
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḥâmem ol mu'ciz-ṭırâz-ı şad-hezârân pîşedür
Kim nazîr olmaz aña illâ Kelîmüñ ejderi

381. **ola:-a**
Kaside 15
Mısra: 13
Mevcut olmak, bulunmak.

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i ḥurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'ayş u ṭarabla muğtenem

382. **ola:-a**
Kaside 15
Mısra: 13
Mevcut olmak, bulunmak.

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i ḥurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'ayş u ṭarabla muğtenem

383. **ola:-a**
Kaside 15
Mısra: 13
Mevcut olmak, bulunmak.

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i ḥurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'ayş u ṭarabla muğtenem

384. **olsa:-sa**
Kaside 16
Mısra: 54
Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle ser-gerdân olup devr eylemezdi 'âlemi
Olsa ḥâk-i dergeline intisâb-ı rûzgâr

385. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 17

Mısra: 9

Mevcut olmak, bulunmak.

Çuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

386. **olsa:-sa**

Kaside 17

Mısra: 65

Mevcut olmak, bulunmak.

Olsa bu cilve bu nâz Aşkar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ârâm aña

387. **olur:-u, -r**

Kaside 18

Mısra: 29

Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir âteş-'inân-ı şa'ika-cünbiş
Ki cür'et idemez anuñla berç u bād da'vâya

388. **olur:-u, -r**

Kaside 20

Mısra: 57

Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir meh-pâre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibrîl-i emîn tîr-i nigâhından hâzer eyler

389. **olmaz:-maz**

Kaside 22

Mısra: 59

Mevcut olmak, bulunmak.

Yüzûñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoñsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

390. **olmaz:-maz**

Kaside 23

Mısra: 56

Mevcut olmak, bulunmak.

Heyhât ki bir devre gele haşr ide devrân
Olmaz bu kadar kışsa-i müşkil-ter-i 'âlem

391. **olmaz:-maz**

Kaside 23

Mısra: 61

Mevcut olmak, bulunmak.

Tab 'um gibi bir pür-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
İhrâz-ı kemâl itmede ser-defter-i 'âlem

392. **olmaz:-maz**

Kaside 26

Mısra: 45

Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle şâhenşeh-i mümtâz olmaz

Meclis ü ma'rekede mişli 'adîm

393. **olmaya:-ma, -y, -a**

Kaside 30

Mısra: 82

Mevcut olmak, bulunmak.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecâvüz itmege olmaya hergiz imkânı

394. **olsa:-sa**

Kaside 32

Mısra: 13

Mevcut olmak, bulunmak.

Bir ehl-i dâniş ü fehm olsa mañz-ı luţfindan
Bu müşkilâtı bize bir bir eylese tefhîm

395. **olan:-an**

Kaside 33

Mısra: 23

Mevcut olmak, bulunmak.

Almışdur olan 'aqlımızı bir büt-i nev-res
Kim 'aşkı mey-i köhne gibi hüş-rübâdur

396. **olmaz:-maz**

Kaside 38

Mısra: 99

Mevcut olmak, bulunmak.

Muḥaşşal böyle bir ebleh-firîb-i rûzgâr olmaz
'Aceb halk eylemiş ḥaḳḳâ Ḥudâ-yı a'lem ü aḥkem

397. **olur:-u, -r**

Kaside 40

Mısra: 9

Mevcut olmak, bulunmak.

Dehre bir bunculayım müjde olur mı dañi
Nice ḥazz itmestün Allâhi seversen 'âlem

398. **olmaz:-maz**

Kaside 41

Mısra: 73

Mevcut olmak, bulunmak.

Hîç aña nazîr olmaz iken tâli'i gör kim
Anı da ḳomaz ḥâline iğvâ-yı zamâne

399. **olsa:-sa**

Kaside 42

Mısra: 3

Mevcut olmak, bulunmak.

Def'-i ğama çäre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ câm-ı Cem-i rûzgâr

400. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 43

Mısra: 67
Mevcut olmak, bulunmak.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luñi cārîdür dil-i nâşâd u şâd üzre

401. **olmaz:-maz**
Kaside 43
Mısra: 19
Mevcut olmak, bulunmak.

Ki böyle şâhib-isti 'dâd u 'ârif pâdişâh olmaz
Tamâm ahvâl-i dîn ü devletinde ictihâd üzre

402. **olan:-an**
Kaside 44
Mısra: 54
Mevcut olmak, bulunmak.

Sihr idersem de belâ bu ki edâ eyleyemem
Levh-i âyîne-i medhûñde olan ma'nâyı

403. **olan:-an**
Kaside 46
Mısra: 67
Mevcut olmak, bulunmak.

Hele ma'zûr ola medhûñde olan taşşîrüm
İnkisâr ile denen sözde olur ğass ü semîn

404. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 61
Mısra: 33
Mevcut olmak, bulunmak.

Luţfuñ ol ğâyeteddür kim nâr-ı kahruñ olmasa
Cûy-ı elţâfuñ iderdi delv ü hûti ğarğ- âb

405. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 61
Mısra: 66
Mevcut olmak, bulunmak.

Hayme-i âmâli qurdurmazdı baña rûzgâr
Rişte-i luţfuñdan olmasa aña muhkem tınâb

406. **ol:**
Gazel 6
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Ben mest-i harâbım dil mestâne degül mi yâ
Gerdün yine ol bezme peymâne degül mi yâ

407. **olmuş:-muş**
Gazel 9
Mısra: 6
Olmak, meydana gelmek.

Nigâh-ı şu'le-i rüyuñ olur baña mâni'
Şu'â'-i mihrden olmuş meger niķâb saña

408. **ol:**
Gazel 11
Mısra: 8
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sîneye
Olur âteş-pâre ol dañi virür bir güne tâb

409. **ol:**
Kaside 9
Mısra: 65
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ne kân ider ol itdügi itlâfi ne deryâ
Gerçi ki kef-i desti ne deryâ vü ne kândur

410. **ol:**
Kaside 25
Mısra: 37
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol cihân-bân-ı 'azimü's-şân ki lâyıkdur eger
Olsa cârüb-ı deri perr-i külâh-ı Keyķubâd

411. **ol:**
Gazel 13
Mısra: 4
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruşşat ü temkîn
Âdem midür ol har ki ola bir qurı ķaleb

412. **ol:**
Gazel 13
Mısra: 5
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

'Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñı hurşidi tutar teb

413. **ol:**
Gazel 14
Mısra: 3
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol 'ilâc itmekde 'âciz derdimüñ meftûni ben
İkimiz de ķurtılurduķ ğeçse dermândan tañib

414. **ol:**
Kaside 25
Mısra: 39
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol hudâvend-i suhanver kim sözün fehm eylemez
Bulsa ruşşat meclis-i hâşşına 'aql-ı müstefâd

415. **olmuş:-muş**
Gazel 14
Mısra: 5
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Yârdur çünkim bize dünyâ vü 'uqbâdan naşib
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gâmin

416. **olsun:-sun**
Kaside 2
Mısra: **35**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Her dem olsun rûh-ı pâkine du'â-yı bî-hisâb
Evliyâdan tâ ki hâlî olmaya dünyâ evi

417. **olur:-u, -r**
Kaside 21
Mısra: **90**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Hasûd degme belâ ile söz kabûl itmez
Olursa tîg-ı zebân ile olur ilzâmı

418. **olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 21
Mısra: **90**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Hasûd degme belâ ile söz kabûl itmez
Olursa tîg-ı zebân ile olur ilzâmı

419. **ola:-a**
Kaside 24
Mısra: **104**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Her seher tâ ki döne Cem gibi câm-ı hürşid
Her gece tâ kim ola bezm-i çirâgân-ı felek

420. **olmaz:-maz**
Kaside 25
Mısra: **94**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetüñ
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

421. **olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **146**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Dönsün felekde sāgar-ı ikbâli gün gibi
Tâ aña dek ki âhır-ı bezm-i cihân olur

422. **olunca:-unca**
Kaside 29
Mısra: **99**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Olunca medh ü şenâsına haşr idüp nazmum
Koyam zamânede i'câz-ı nuţk ile bir ad

423. **olur:-u, -r**
Kaside 32

Mısra: **39**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Vezîr-i şâh-ı cihân kim ne emr iderse olur
Kažâ rızâyile fermân-ı hükmine teslim

424. **olmaz:-maz**
Kaside 33
Mısra: **79**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr
Bu lehçe-i pâkîze baña dâd-ı Hudâdur

425. **oldı:-dı**
Kaside 35
Mısra: **12**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Esdî bir luţf ile bâd-ı dem-i şubh-ı tevfiķ
Ki hemân oldı güzâr itdügi demde fi'l-hâl

426. **olalı:-alı**
Kaside 39
Mısra: **3**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Feth-i Hayber olalı eylememişdür kimse
Zür-ı bâzû ile bir böyle hişârî teşhîr

427. **olmaya:-ma, -y, -a**
Kaside 39
Mısra: **20**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Bu 'adâletle bu ikbâl-i bülend ile saña
İ'tikâdum bu ki hiç olmaya bir feth-i 'asîr

428. **olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 46
Mısra: **69**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

İnşâ'a'llâh eger olursa şafâ-yı hâtır
İdeyin nüşha-i evşâfuñı başka tedvîn

429. **olur:-u, -r**
Kaside 50
Mısra: **84**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ki felekler yıkılıp olsa cihân zîr ü zeber
Olur erkân-ı binâsında anuñ yine devâm

430. **olur:-u, -r**
Müfret 16
Mısra: **2**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Zulmet-i baħr ile şebden seçemezler rûzı
Böyle eyyâm-ı gamuñ böyle olur nev-rûzı

431. **olmaz:-maz**

Gazel 23

Mısra: 7

Bulunmak, var olmak.

Gönlünde yer eylerse n'ola 'âşıkun olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-râz-ı ma'habbet

432. **olmaz:-maz**

Kaside 15

Mısra: 67

Bulunmak, var olmak.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

433. **olaydı:-a, -y, -di**

Kaside 20

Mısra: 33

Bulunmak, var olmak.

Olaydı nür-ı re'yinden eger ger tab'-ı âteşde
Bulurdu kıymet-i kuhl-ı cilâyı gerd-i hâkister

434. **olur:-u, -r**

Kaside 20

Mısra: 70

Bulunmak, var olmak.

Ne sihr itdüñ yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

435. **olur:-u, -r**

Kaside 29

Mısra: 101

Bulunmak, var olmak.

Olur mı zât-ı şerîfüñ gibi bi-hamdi'llâh
Bu rûzgârda bir ehl-i dâniş ü naqqâd

436. **olsa:-sa**

Kaside 35

Mısra: 21

Bulunmak, var olmak.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahtîre
Ne kadar eylese endîşem eger isti'câl

437. **olduğına:-duğ, -ı, -n, -a**

Kaside 36

Mısra: 76

Bulunmak, var olmak.

Tamâm vefk-ı murâd üzre halka luft itdüñ
Kerâmet olduğına sende kalmadı şübhem

438. **olmaz:-maz**

Kaside 38

Mısra: 11

Bulunmak, var olmak.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şâd olmasun 'âlem nice kâm almasun âdem

439. **olmaya:-ma, -y, -a**

Kaside 41

Mısra: 68

Bulunmak, var olmak.

Molla ne 'aceb bilmese ammâ bu 'acebdür
Hiç olmaya bir nâkıd-ı kâlâ-yı zamâne

440. **olur:-u, -r**

Kaside 47

Mısra: 97

Bulunmak, var olmak.

Olur mı şahid-i hülkuñ gibi 'âlemde bir dil-ber
Ki zencîr-i cünün-ı zülfinüñ Mecnûnı Leylâdur

441. **olduğın:-duğ, -ı, -n**

Kaside 52

Mısra: 46

Bulunmak, var olmak.

Berç urur revzenlerinde âb-gîne câmlar
Gösterür dünyâda cennet olduğın gündün 'ıyân

442. **olsañ:-sa, -ñ**

Kaside 56

Mısra: 51

Bulunmak, var olmak.

Ger Süleymânuñ sa'âdetle sen olsañ Âşafı
Bir dem ârâm eylemezdi dîvde engüşterin

443. **olmuş:-muş**

Kaside 57

Mısra: 70

Bulunmak, var olmak.

Bir vilâyetde ki böyle biline kâdr-i suhan
Anda eşrâf u ahâlî yâ çoğ olmuş yâhud az

444. **olmasun:-ma, -sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Bulunmak, var olmak.

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetüñ inkâr iden 'âlemde hürmet bulmasun

445. **olmayacak:-ma, -y, -ıcak**

Gazel 23

Mısra: 10

Bulunmak, var olmak.

Ammâ yine gamzeyle müdârâ nice mümkün
Tâ olmayıcak 'âşık-ı ser-bâz-ı ma'habbet

446. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 126

- Mısra: 5
Bulunmak, var olmak.
- Bir 'āleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādīşeh-i Cem-ḥaşem olsa
447. **ola:-a**
Gazel 134
Mısra: 11
Bulunmak, var olmak.
- Ḳand-i nazm-ı pādīşāh ola meger bundan lezīz
Medhūñi itsem n'ola tūtī-i gūyālar gibi
448. **olamaz:-amaz**
Kaside 46
Mısra: 45
Bulunmak, var olmak.
- Böyle düstūr-ı kavī-himmet ü zī-şān olamaz
Şarf ider ḥayr işe bulsa nice biñ genc-i defin
449. **ol:**
Gazel 18
Mısra: 13
Üçüncü teklik şahıs zamiri.
- Böyle hoş-ṭab 'āna rindāne ḡazel mi derdi ol
Şunmasa ger cām-ı feyz-i Ḥāfız-ı Şirāza dest
450. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 19
Mısra: 6
Bulunmak, var olmak.
- Ne ḡamze esīr idebilürdi dili ne ḡam
Olmasa eger fitne vü āşüb-ı maḥabbet
451. **olsa:-sa**
Gazel 27
Mısra: 6
Bulunmak, var olmak.
- Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāḡ-ı behişt olsa şanur zindān mest
452. **olursa:-u, -r, -sa**
Gazel 20
Mısra: 7
Bulunmak, var olmak.
- Olursa kıyāmetde ḡadūñ gibi dil-āşüb
Cān ile ider ḥalk temennā-yı kıyāmet
453. **olursa:-u, -r, -sa**
Gazel 21
Mısra: 10
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef' iye ger olursa mükāfāt-ı kıyāmet
454. **olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 4
Mısra: 105
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Luṭfuñ olursa ger suḥan-ı pest-pāyesi
Nazm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virtür
455. **olsa:-sa**
Kaside 34
Mısra: 63
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Ger olsa luṭfi rindāna ider perverde te' şiri
Zemīn-i şüre-i zühd ü riyāda toḡm-ı engürü
456. **olsa:-sa**
Kaside 35
Mısra: 78
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Şıfat-ı şive-i refṭarını gör kim meşelā
Olsa ger cilvegehi taḡta-i riḡ-i remmāl
457. **olursa:-u, -r, -sa, -da**
Kaside 41
Mısra: 18
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Olmaz saña bir kimse fazīletde berāber
Olursa eger Bū 'Alī Sīnā-yı zamāne
458. **olaydı:-a, -y, -dı**
Mesnevi 1
Mısra: 10
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.
- Bu ḥaṭṭ-ı dil-āşüb ile bir nāme-i mergüb
Dil-dārdan olaydı eger 'āşıka mektüb
459. **olan:-an**
Gazel 22
Mısra: 10
Bulunmak, var olmak.
- Nef' i gibi mest añlama bī-hüş görürseñ
Almışdur olan 'aqlımız dārū-yı maḥabbet
460. **olan:-an**
Kaside 3
Mısra: 60
Bulunmak, var olmak.
- Sensin ol mā-şadaḡ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhāñi
461. **olmayacağı:-ma, -y, -ıcaḡ**
Gazel 25
Mısra: 5
Bulunmak, var olmak.

Cām olmayıcağ 'âlem olur çeşmine târik
Hürşid-i cihân-tâb ise de şeb-küle-h-i mest

462. **olursa**:-u, -r, -sa

Gazel 25

Mısra: 3

Bulunmak, var olmak.

Cibril degül Hızır u Mesihâ da olursa
Öldürmemeye çäre mi var ol nige-h-i mest

463. **olmasa**:-ma, -sa

Gazel 27

Mısra: 5

Bulunmak, var olmak.

Göfli açılmaz elinde cām-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

464. **olsa**:-sa

Gazel 26

Mısra: 8

Herhangi bir durumda bulunmak.

Seng-i der-i meyhâneye kor başını düşde
Zânü-yı melek olsa eger h'âbgeh-i mest

465. **ola**:-a

Kaside 30

Mısra: 127

Herhangi bir durumda bulunmak.

Ola sa'âdet ile mesned-i vezâretde
Şüküh-ı tâb-ı şikenc-i külâh-ı sultânî

466. **olmaz**:-maz

Kaside 41

Mısra: 111

Herhangi bir durumda bulunmak.

Nopran görünür gerçi ki olmaz daği böyle
Bir buñ-zede cādü-yı ciger-hâ-yı zamâne

467. **ola**:-a

Kaside 53

Mısra: 102

Bulunmak, var olmak.

Hayme-i kadrüni gerdün gibi Hakk ide büleñ
Ola zımnında hep encüm gibi erbâb-ı düvel

468. **olsa**:-sa

Gazel 32

Mısra: 3

Bulunmak, var olmak.

Baña teklif-i zühd itmezdi idrâk olsa zâhidde
Yazuqlar kim anı 'âkıl beni divâne yazmışlar

469. **olur**:-u, -r

Gazel 35

Mısra: 1

Bulunmak.

Ne tende cân ile sensüz ümîd-i sıhhat olur
Ne cân bedende gam-ı firkatüñle râhat olur

470. **olan**:-an

Gazel 108

Mısra: 7

Bulunmak.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne kıyâş itme tahrik-i şabâdur bu

471. **olmazsa**:-maz, -sa

Gazel 50

Mısra: 6

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Yıldı bir olur bu dem-i ferhunde 'aceb mi
Olmazsa her eyyâmda ger 'âlem-i nev-rüz

472. **olmasa**:-ma, -sa

Kaside 3

Mısra: 17

Meydana gelmek, vuku bulmak.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
Çarh bir nokta aña dâ'iredür fermânı

473. **olur**:-u, -r

Kaside 25

Mısra: 83

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Ne memâlikde olur hiç ihtimâl-ı ihtilâl
Ne 'adü bâc u harâcı virmede eyler 'inâd

474. **olur**:-u, -r

Kaside 10

Mısra: 9

Mevcut olmak, bulunmak.

Teşhîş-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bi-siper eyler

475. **olmayıcağ**:-ma, -y, -ıcağ

Gazel 70

Mısra: 10

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Sen bu rüsvâlığı ey Nef'î komazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayıcağ

476. **olursa**:-u, -r, -sa

Kaside 10

Mısra: 117

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Olursa eger himmet-i şâhenşeh-i 'âdil
Hâşâ ki bu endişede Nef'î zarar eyler

477. **olur:-u, -r**

Gazel 56

Mısra: 3

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i 'aşkız

Nāz itsek olur ğamze-i hūbāna da gāhī

478. **olmaz:-maz**

Gazel 99

Mısra: 1

Uygun düşmek, yerinde olmak.

'Āşika ta'n itmek olmaz mübtelādur n'eylesün

Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

479. **olacak:-acağ**

Kaside 40

Mısra: 42

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Ḥağ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele

Böyle olsa olacak işte vezīr-i a'zam

480. **olur:-u, -r**

Kaside 50

Mısra: 91

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül

İderin ğayet-i imkāna varınca iḳdām

481. **olmayıcak:-ma, -y, -ıcağ**

Gazel 102

Mısra: 7

Bulunmak.

Yār olmayıcak zehr-i sitemdür baña bāde

Bilmem nice def'-i ğam-ı hicrān iderim ben

482. **ol:**

Kaside 55

Mısra: 9

O, işaret zamiri.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider

Ḥalkāsın bī-htiyār āzādeler tavḳ-ı rıḳāb

483. **ol:**

Kaside 59

Mısra: 76

O, işaret zamiri.

Hep feyz-i İlhāī meded eyler baña yoḥsa

Ol olmasa ser-māye-i fikrüm çatı kemdür

484. **ol:**

Gazel 93

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Ağyāre nigāh itmedigin nāz şanurdım
Çok luḫ imiş ol 'āşika ben az şanurdım

485. **ol:**

Gazel 138

Mısra: 5

O, işaret zamiri.

Üstine ditrer тұrur ol mest-i ḥ'yāb-ı nāz iken

Ġamze-i şūḫına güyā mübtelādur тұrrası

486. **ol:**

Kaside 7

Mısra: 15

O, işaret zamiri.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mazmūnı

Nice ma'nā-yı dürüstün boza bir lafz-ı saḳīm

487. **ol:**

Kaside 7

Mısra: 35

O, işaret zamiri.

Ṭotalum eylememiş ol daḫi didāri 'aziz

Eylemiş seyr-i cemāline şalā-yı ta'mīm

488. **oldur:-dur**

Kaside 7

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıta-i tab'-ı selīm

Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

489. **ol:**

Kaside 9

Mısra: 100

O, işaret zamiri.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nazmumı zīrā

Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

490. **ol:**

Kaside 11

Mısra: 17

O, işaret zamiri.

Nice mīrāşa girmişdür o tāc u taḫti neyler ol

Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyə luḫ-ı Yezdānī

491. **ol:**

Kaside 11

Mısra: 68

O, işaret zamiri.

Ḳulağın dik тұtup per-tāb idince farḫ-ı sür'atden

Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

492. **ol:**

Kaside 12

Mısra: 14

O, işaret zamiri.

Mülk-i Rûmî ol kadar tutdı sevâdî şî'rimûñ
Feyzîyim güyâ ben ol Hindüstânumdur bentüm

493. **ol:**

Kaside 17

Mısra: 143

O, işaret zamiri.

Beñzemez bunlara ol tırfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ğadem nev-peydâ

494. **ol:**

Kaside 28

Mısra: 81

O, işaret zamiri.

Ol âteş-i cehende ki oldukça germ-rev
Pirâmeninde gerd-i siyâhî duğân olur

495. **ol:**

Kaside 28

Mısra: 115

O, işaret zamiri.

Ol dürr-i güşvâre-i nâhîde nâz ider
Bu tercemân-ı râz-ı dil-i kudsiyân olur

496. **ol:**

Kaside 33

Mısra: 63

O, işaret zamiri.

Ol piş-i rikâbında cenîbet-keş-i ikbâl
Bu dergeh-i cüdında bir üftâde gedâdur

497. **ol:**

Kaside 35

Mısra: 73

O, işaret zamiri.

İrişür mağribe ol sâyesi maşrığda iken
Sehv ile rākibi ger eylese tahrik-i düvâl

498. **oldur:-dur**

Kaside 45

Mısra: 65

O, işaret zamiri.

Şüküfte ğamze-i ser-mest-i bahtı kim oldur
Güşâde nerkis-i bāğ-ı behişt-i bîdârı

499. **ol:**

Kaside 61

Mısra: 70

O, işaret zamiri.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bazarımız
Ben mağabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

500. **olmayacak:-ma, -y, -ıcağ**

Gazel 83

Mısra: 1

Bulunmak.

Yâr olmayıcağ cām-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

501. **olsa:-sa**

Gazel 126

Mısra: 1

Bulunmak.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

502. **ol:**

Gazel 101

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreligin bilmez imiş zevk ü şafâsın

503. **olmuş:-muş**

Gazel 58

Mısra: 6

Herhangi bir durumda bulunmak.

Bir Ğahramân-ı şühûdur ol ğamze güyiyâ
Olmış muşâhibi nigeh-i pür-ğicâb-ı nâz

504. **olan:-an**

Gazel 94

Mısra: 4

Herhangi bir durumda bulunmak.

Dilerim hüsni gibi hulûkı güzel cânânı
Muğlakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

505. **olur:-u, -r**

Gazel 68

Mısra: 13

Herhangi bir durumda bulunmak, kalmak.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'aşık

506. **olıcağ:-ıcağ**

Gazel 69

Mısra: 4

Bulunmak.

Ğam-ı 'aşkuñ dile geldikçe kıomaz cânda elem
Yer kıalır mı kedere hânede aħbâb olıcağ

507. **ola:-a**

Gazel 72

Mısra: 5

Herhangi bir durumda bulunmak.

'Āşık oldur ki raqîbî ola a'lâ ednâ
Sevdügin ya'nî seve yerde beşer gökde melek

508. **olmuş:-miş**
Gazel 84
Mısra: 3

Olsun ... olsun, cümlede aynı değerdeki iki kelime arasında bağlama vazifesi görür.

Yâ şu'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

509. **olmazsa:-maz, -sa**
Gazel 94
Mısra: 6
Bulunmak.

İhtiyarım gider elden göricek her yarı
'Arz-ı hâle meded olmazsa nihâni severim

510. **olsa:-sa**
Kaside 50
Mısra: 98
Yapılmak, imal edilmek.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzer
Olsa pülâd-ı Dımışkiden eger heft-ecrâm

511. **oldur:-dur**
Gazel 110
Mısra: 9
O, işaret zamiri.

Çorçum oldur bir gün ey Nef'î yaçar dünyâyı hep
Böyle kalursa eger süz-ı mağabbet sinede

512. **oldur:-dur**
Kaside 38
Mısra: 35
O, işaret zamiri.

Fürüg-ı âftâb-ı re'y-i 'âlem-giri kim oldur
Fürüzân şeb-çerâğ-ı düdmân-ı 'âlem ü âdem

513. **olsa:-sa**
Gazel 118
Mısra: 5
Bulunmak.

Sensin yine hüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem'iyet-i hübân-ı cihân cilvegehünde

514. **oldukları:-duk, -ları**
Kaside 33
Mısra: 72
Bulunmak.

Bir mülke güzâr itse şanur halkı o mülküñ
Oldukları yer memleket-i Çîn ü Hıfâdur

515. **olsa:-sa**
Gazel 126
Mısra: 1
(Zaman bildiren kelimelerle) gelip çatmak, yaklaşmak.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

516. **ola:-a**
Gazel 128
Mısra: 1
(Zaman bildiren kelimelerle) gelip çatmak, yaklaşmak.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

517. **oldur:-dur**
Gazel 140
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Rü-be-rüdur şab'ımuñ hürşîd ile âyinesi
Reşk ider çarh aña dâ'im baña oldur kinesi

518. **ol:**
Kaside 14
Mısra: 3
O, işaret zamiri.

Pâre-i elmâsdur seng-i fesânı n'eyler ol
Çarha çekme bir daği şemşîr-i valâ-gevheri

519. **ol:**
Kaside 14
Mısra: 112
O, işaret zamiri.

Çorçarın hem âftâb-ı kimyâger tuymasın
Yoğsa biñ şevk ile olur ol daği bir müşteri

520. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 14
Mısra: 19
Herhangi bir durumda bulunmak.

Şuqqa-i râyât-ı bahtuñla rikâbın olmasa
Keşti-i nüh-âsmânuñ bâdbân u lengeri

521. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 16
Mısra: 43
Var olmak, bulunmak.

Dîn ü devlet böyle revnağ mı bulurdu olmasa
Reşh-i kilik ü berç-ı tîğî âb u tâb-ı rüzgâr

522. **olmaz:-maz**
Kaside 41

Mısra: **81**
Var olmak, bulunmak.

Olmaz yine def'-i ğama çäre eger olsa
Şahbâ ile pür sāgar-ı minâ-yı zamâne

523. **olan:-an**
Kaside 59
Mısra: **65**
Var olmak, bulunmak.

Ma'zûr ola medhûnde olan 'acz u kuşûrum
Tab'um nice demdür ki leked-ğürde-i ğamdur

524. **ola:-a**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **18**
Var olmak, bulunmak.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki dağı görmedin
Bir senâ-ğ'âmı ola Nef'i-i mu'ciz-dem gibi

525. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 3
Mısra: **85**
Mevcut olmak, var olmak.

Kim bilürdi şu'arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

526. **ola:-a**
Kaside 10
Mısra: **5**
Mevcut olmak, var olmak.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

527. **olur:-u, -r**
Kaside 16
Mısra: **21**
Mevcut olmak, var olmak.

Bundan a'lâ rif'at olur mı kim oldum säyevâr
Çehre-fersâ-yı ğâk-pây-ı Cem-cenâb-ı rüzgâr

528. **olmasañ:-ma, -sa, -ñ**
Kaside 41
Mısra: **15**
Mevcut olmak, var olmak.

Sen olmasañ olmazdı güşâde dil-i 'âlem
Ey mâ-ğaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

529. **olur:-u, -r**
Kaside 10
Mısra: **21**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Zu'munca olur her kişinüñ redd ü kabûli
Ğâk söyleyeni şanma felekden ğazer eyler

530. **olur:-u, -r**
Kaside 21
Mısra: **97**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Buña taħammül olur mı yâ n'eylesün 'ârif
Ol nice eylesesün rüzgâra düşnâmi

531. **ola:-a**
Kaside 17
Mısra: **17**
Bulunmak, var olmak.

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

532. **olsa:-sa**
Kaside 3
Mısra: **34**
Yapılmak.

'Aferin şest-i hümâyünına kim oğlarınuñ
Mümdan olsa yine taşı deler peykânı

533. **olur:-u, -r**
Kaside 17
Mısra: **96**
Yapılmak.

Armağân ğitse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur ğağ bu ki şun'-ı Mevlâ

534. **ola:-a**
Kaside 30
Mısra: **12**
Yapılmak.

Gören 'ibâret-i şîrin ü dil-keşini şanur
Ki ney-şekerden ola kilik-i 'anber-eğşâni

535. **ola:-a**
Kaside 35
Mısra: **72**
Yapılmak.

İremez gerdine sür'atde Burâğ-ı cennet
Berğ-i ğâñifden ola aña meger kim per ü bâl

536. **olsa:-sa**
Kaside 37
Mısra: **50**
Yapılmak.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa şebâl-i melâ'ikden eger perr-i ğadeng

537. **olalı:-alı**
Kaside 40
Mısra: **95**
Yapılmak.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daği
Bikr-i fikrüm gibi bir şüh-i dil-âşüb şanem

538. **olsa:-sa**
Kaside 50
Mısra: **122**
Yapılmak.

Beytimün her biri bir bütke dedür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i hübândan aña ferş-i ruhâm

539. **olursa:-u, -r, -sa**
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Yapılmak.

Taklîd idemez itse kalur şerm ile mebhüt
Elmâsdan olursa eger hâme-i Yâkût

540. **olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **104**
Meydana gelmek, vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ger 'âşiyân-ı rûz-ı cezâdan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyâmeti kim ol zamân olur

541. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **101**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ki türduqca cihân ol saltanatda ber-çarâr olsun
Hayât-ı tâze bulsun sâyesinde 'âlem-i fânî

542. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **23**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki itmiş nakş-ı elqâbını ressâm-ı kader
Ziyet-i tâk u revâk-ı nüh-kıbâb-ı rûzgâr

543. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **25**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki berğ-ı cevher-i şemşir-i 'âlem-tâbidur
Nür-bağş-ı âftâb u mâhtâb-ı rûzgâr

544. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **27**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şehenşâh-ı mu'azzam kim aña ta'zîm ile
Böyledür dâ'im hıtâb-ı müste'tâb-ı rûzgâr

545. **ol:**
Kaside 19

Mısra: **43**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Hâkân-ı muzaffer ol cihân-gir-i hümâyün-fer
Ki her serdârî bir şâhib-kırân-ı baht-ı yâverdür

546. **ol:**
Kaside 21
Mısra: **98**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Buña taħammül olur mı yâ n'eylesün 'ârif
Ol nice eylesesün rûzgâra dühnâmî

547. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **35**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şehenşâh-ı bülend-ıkbâl ü 'âlî-meretebe
Kim ider dergâhuña şâhân-ı 'âlem istinâd

548. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **76**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyi

549. **oldur:-dur**
Kaside 30
Mısra: **55**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Fürüg-ı pertev-i re'y-i münîri kim oldur
Cihân-ı saltanatuñ âftâb-ı tâbânî

550. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **49**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki şâhân-ı felek-meretebe-i rüy-ı zemîn
'İzam-ı şân u şükühundan ider şerm ü hicâb

551. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **51**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki bir küşesidür bârgeh-i rif'atinün
Bu ne eyvân-ı mu'allâ-yı zer-endüde- kıbâb

552. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **53**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki tâc-ı ser-i ikbâline kónsa yaraşur
Bu drağşân güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb

553. **ol:**

Kaside 33

Mısra: 37

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı 'azametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāşiye-sādur

554. **ol:**

Kaside 33

Mısra: 39

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol Āşaf-ı şānī ki Süleymān gibi hükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

555. **ol:**

Kaside 33

Mısra: 41

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şaf-şiken-i şir-i şalābet ki hücümü
Dehşet-fiken-i kalb-i dilirān-ı vegādur

556. **ol:**

Kaside 41

Mısra: 37

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dīde ki yokdur
Re'yine hilāf itmege yā re'y-i zamāne

557. **ol:**

Kaside 41

Mısra: 39

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemişe
Re'yine muvāfik görünür re'y-i zamāne

558. **ol:**

Kaside 42

Mısra: 37

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Başış-i naqd u selem-i rüzgār

559. **ol:**

Kaside 42

Mısra: 39

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki aña maşraf-ı yek-rüzedir
Mā-ḥaşal-i kān u yem-i rüzgār

560. **ol:**

Kaside 42

Mısra: 41

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şukka-i zerrin- 'alem-i rüzgār

561. **ol:**

Kaside 42

Mısra: 43

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki fūrüg-ı güher-i tīgıdır
Şa'şa'a-i şubḥ-dem-i rüzgār

562. **ol:**

Kaside 52

Mısra: 53

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḥudāvend-i ḥudāvendān-ı faẓl u cāh kim
'İlm ü 'irfāniyla olmuş 'izz ü devlet tev'emān

563. **ol:**

Kaside 53

Mısra: 41

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki aḥkām-ı kaderden ne olursa zāhir
Naqşı mir'āt-ı zamirinde görünür evvel

564. **ol:**

Kaside 53

Mısra: 43

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki etvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür 'aqsine ol an ḳomaz anı mühmel

565. **ol:**

Kaside 56

Mısra: 11

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Çıkdı teşhīr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubḥ-ı rāstīn

566. **ol:**

Kaside 56

Mısra: 49

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadā-yı himmetün
'Ālemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

567. **ol:**

Kaside 59

Mısra: 27

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol kıble-i ikbāl-i ekābir ki cenābı
Mihrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

568. **ol:**

Kaside 59

Mısra: 29

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol bārgēh- ārāy-ı sarāy-ı ‘azamet kim
Cārüb-ı deri perr-i küleh-güşe-i Cemdür

569. ol:

Kaside 59

Mısra: 31

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol māşadağ-ı ‘iffet-i aşhāb-ı Nebī kim
Şāhensēh-i devrāne niğebān-ı hāremdür

570. ol:

Kaside 59

Mısra: 39

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol kāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endüz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña hayl ü haşemdür

571. ol:

Kaside 60

Mısra: 17

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki üstād-ı suhan-perver imiş sābıqda
Biri Hāfız ki odur murğ-ı hoş-elhān-ı suhan

572. ol:

Kaside 60

Mısra: 20

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Biri de hāzret-i Şa‘dī-i şa‘id-i Şirāz
Olmış ol daği mürebbī-i gülistān-ı suhan

573. ol:

Kaside 62

Mısra: 12

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Çün gitdi sākī faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferhunde-pey şāyet kıla meyl-i tarab

574. ol:

Kaside 62

Mısra: 13

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol kuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfi bī-dilek ihsānı bī-sa‘y ü taleb

575. ol:

Kaside 62

Mısra: 13

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol kuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfi bī-dilek ihsānı bī-sa‘y ü taleb

576. ol:

Kaside 62

Mısra: 14

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol kuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfi bī-dilek ihsānı bī-sa‘y ü taleb

577. ol:

Kaside 62

Mısra: 15

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol müsteşār-ı mü’temen kim reşk iderler cümleten
Hükkām-ı Bağdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü
Haleb

578. ol:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 57

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki endişe senc-i ‘ilm-i yakīn
Hīred-i şāhib-intibāhidur

579. ol:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 59

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki imzā-nüvis-i hüccet-i dīn
Hāme-i mu‘ciz-iştibāhidür

580. ol:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 61

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki endişe-i şenāsı ile
Ehl-i dil dā‘imā mübāhidür

581. ol:

Kaside 47

Mısra: 126

O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bana āmī diyen bātıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daği zu‘munca şāhib-ṭab‘ u mollādur

582. ol:

Kaside 9

Mısra: 142

O, işaret sıfatı // öyle bir.

Hāḫḫ rüzını nev-rüz u şebūn kadr ide her sāl
Ol pāyede kim kıble-i ikbāl-i şehāndur

583. olur:-u, -r

Kaside 17

Mısra: **141**
Uygun düşmek, yerinde görülmek.

Piş-keş çeksem olur ben de semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ dañi bir güne şafâ

584. **olsa:-sa**
Kaside 3
Mısra: **56**
(Bir şeye) sahip olmak.

Berķ-ı hâtıf gibi bir demde iderdi anı tayy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydâni

585. **olsa:-sa**
Kaside 30
Mısra: **61**
(Bir şeye) sahip olmak.

Kef-i kerimine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşâşe-i âb-ı hayât bârâni

586. **ola:-a**
Kaside 48
Mısra: **91**
(Bir şeye) sahip olmak.

Ola erbâb-ı dil cümle muhibbi
Şenâsın ideler evrâda munzam

587. **olsa:-sa**
Kaside 41
Mısra: **88**
Bir vasfa sahip olmak.

El-minnetü li'llâh ki yokdur hele 'acüzüm
Olsa ne kadar haşmum eşirrä-yı zamâne

588. **olmaz:-maz**
Kaside 11
Mısra: **93**
Elde etmek, edinmek.

Bu feyz ehl-i dile dâd-ı Hudâdur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

589. **olursañ:-u, -r, -sa, -ñ**
Kaside 22
Mısra: **53**
Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak.

Sa'âdetle hemân şihhatde ol her kânde olursañ
Hayâlündür yine endişemüñ dem-sâz u hem-râzi

590. **olsa:-sa**
Kaside 23
Mısra: **38**
(Bir şey) birinin mülkiyetine geçmek.

Elťâfi o ğâyetde ki çok görmez aña hiç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i 'âlem

591. **ola:-a**
Kaside 24
Mısra: **34**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ışyân-ı felek

592. **olsa:-sa**
Kaside 24
Mısra: **76**
Bulunmak.

Bir maħal kalmadı âsâyiş için 'âlemde
Olsa devründe n'ola fitne der-enbân-ı felek

593. **olmazsa:-maz, -sa**
Kaside 50
Mısra: **2**
Bulunmak.

Meşreb-i ehl-i maħabbetden alan lezzet-i kâmil
Hün-ı dil nüş ider olmazsa şarâb-ı gül-fâm

594. **olur:-u, -r**
Kaside 24
Mısra: **92**
Geniş zamanın ve şimdiki zamanın tekil üçüncü şahsı "-dir" anlamında kullanılır ve bildirme ifade eder.

Ola ma'nâda benim gibi huşuşâ kâmil
Ki olur añlamamak kâdrümi noķşân-ı felek

595. **olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **70**
Ek fülün geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Tenhâ çıkınca tiğ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

596. **olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **142**
Ek fülün geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Nef ĩ du'âya başla ķo da'vâyı kim du'â
Nazm âhırında 'âdet-i nazm-âverân olur

597. **olur:-u, -r**
Kaside 26
Mısra: **2**
Gerçekleşmek veya yapılmak.

Âferin luťfuña ey bād-ı nesim
Bu kadar ancak olur feyz-i 'amim

598. **olur:-u, -r**
Kaside 39

Mısra: 16

Gerçekleşmek veya yapılmak.

Eşer-i 'adl ü mükâfât-ı 'adâletdür bu
Bu kadar ancak olur hağ bu ki hüküm-i te'şîr

599. **oldı:-dı**

Kaside 31

Mısra: 11

Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Tâb-ı mihr oldı güdâzende-i tîğ-ı kuhsâr
Cüvyeş akmadadır her yaña pülâd-ı müzâb

600. **ola:-a**

Müfret 10

Mısra: 2

Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şi'r-i Nef'î-i şüh u levend ola

601. **ol:**

Kaside 38

Mısra: 61

O, işaret zamiri.

Ne ejderdür ne 'Ankâ ol Burâk-ı berç-sür'atdır
K'irîşür münthâ-yı menzile Cibrîlden ağdem

602. **olur:-u, -r**

Kaside 43

Mısra: 84

Bulunmak, hareket etmek.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmîzüm
Olur destümde gerçi hâme teksîr-i sevâd üzre

603. **ola:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 43

Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak.

Turduçca cihân devlet ile ola şehensâh
Günden güne efzün ide ikbâlini Allâh

604. **olduğu:-duğ, -ı**

Kaside 61

Mısra: 9

Sahip olmak, taşımak.

Nâmuñ İbrâhim Pâşâ olduğu için gâlibâ
Virdi taht-ı Yūsufa zâtuñla Mevlâ ferr ü tâb

605. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 54

Mısra: 86

Bulunmak, var olmak.

'Uğde-i reşk ü hâsed yok dil-i bî-bâkümde
Olmasa nazm-ı selisümde 'aceb mi ta'kid

606. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 57

Mısra: 64

Bulunmak, var olmak.

Medhûni böyle mi eylerdim eger hâırdâ
Olmasa âteş-i süzân-ı ğam-ı endîşe-güdâz

607. **olmasa:-ma, -sa**

Kaside 57

Mısra: 79

Bulunmak, var olmak.

Luţfuñ olmasa taħammül idemezdüm buña ben
İhtiyâr eyler idüm bir sefer-i dūr u dirâz

608. **olmayacak:-ma, -y, -ıcağ**

Gazel 70

Mısra: 4

Mevcut olmak, bulunmak.

Âftâb ol ruğ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yağar 'âlemi bir lağza niğâb olmayıcağ

609. **olur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 32

Gerçekleşmek, vuku bulmak.

İstese bu da ider bir ser-i mûda cevâlân
Belki rakğâslığ itmekde olur ahyânâ

610. **olsa:-sa**

Kaside 42

Mısra: 11

Bulunmak.

Ehl-i dilüñ tâli'i yok olsa ger
Pâdişeh-i muhterem-i rüzgâr

611. **olur:-u, r**

Kaside 17

Mısra: 27

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'anğâ

ol an:

1. **ol an:**

Kaside 53

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O anda, hemen, o vakitte.

Ol ki etvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürtür 'ağsine ol an çomaz anı mühmel

ol dem:

1. ol dem:

Kaside 31

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O vakit, o zaman.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-âteş gibi hep
Şābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

2. ol dem:

Kaside 28

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki hūn-ı düşmen ucından revān olur

3. ol dem:

Kaside 31

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O zaman (geçmiş bir zamandan bahisle).

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbāb-ı kemāli it'āb

4. ol dem:

Kaside 53

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O anda, o zaman.

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup 'arz itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

5. ol dem:

Kaside 56

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O zaman, o an // hemen, o anda.

Hükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telhī engübīn

ol dem ki:

1. ol dem ki:

Kaside 8

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

Söz dükendi başla ey Nef'ı du'āya şıdık ile
Çünkü 'ādetdür du'ā ol dem ki söz pāyān bulur

2. ol dem ki:

Kaside 9

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

Ol dem ki kalem sebt için āğār-ı ḥayālüm
Destümde ser-ender-ḥam-ı āğūş-ı benāndur

3. ol dem ki:

Kaside 15

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

Ol dem ki kaşd-ı ceng ider şahrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḥaşma teng ider olursa Sām u Güstehem

ol demde:

1. ol demde:-de

Kaside 28

Mısra: 101

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O vakit, o zaman.

Ol demde kim siyākat-ı ta'dād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayta-i ser-i kilik-i beyān olur

2. ol demde:-de

Kaside 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

'Araḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengin al ḥārāya

ol demde kim:

1. ol demde kim:

Kaside 4

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman.

Ol demde kim hücum-ı gedāyān için zeri
Ḥurşid-i zer-feşān gibi desti 'ıyān virür

ol demler:

1. ol demler:-ler

Kaside 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O zaman (geçmiş bir zamandan bahisle).

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḥātırım
Bir yaña ḡam bir yaña kaḥr u 'azāb-ı rüzgār

ol deñlü:

1. ol deñlü:

Kaside 4

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

2. ol deñlü:

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Nesīm ol deñlü cān-baḥş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i 'İsā ile da 'vā-yı baḥş ü imtiḥān üzre

3. ol deñlü:

Kaside 13

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Neşāt-engīz ü ḡam-fersādur ol deñlü temāşası
Ki yād imtez gören 'āşık ḡam-ı cāngāh-ı dil-dārı

4. ol deñlü:

Kaside 13

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihān ol deñlü ḥurrem-dil
Ki teşḥiḥ eylemek güc birbirinden mest ü huşyārı

5. ol deñlü:

Kaside 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki ḡonca-i terdür

6. ol deñlü:

Kaside 19

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Çazā fermān-dih-i re' yine ol deñlü muşāḥḥardur

7. ol deñlü:

Kaside 19

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak ḥaṭ-ı nev-ḥız-i dil-berdür

8. ol deñlü:

Kaside 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Gündüzi 'ıyd u şebi Ḳadr oldı ḡüyā ḥalkımuñ
Müjde-i teşrifüñ itdi dillerin ol deñlü şād

9. ol deñlü:

Kaside 47

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Cenāb-ı bārgāh-ı rif'ati ol deñlü 'ālīdür
Ki ḥāk-i pāyına sükkān-ı 'ulvī çehre-fersādur

10. ol deñlü:

Kaside 49

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Nesīm ol deñlü nāzük tarḫ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārı

11. ol deñlü:

Mesnevi 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o kadar.

Var kilik-i bedī'inde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

ol ḡāyetdedür:

1. ol ḡāyetdedür:-dür

Kaside 61

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Ḥıḣmuñ ol ḡāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdüñi kebāb

2. ol ḡāyetdedür:-dür

Kaside 61

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Luṭfuñ ol ḡāyetdedür kim nār-ı ḳahruñ olmasa
Cüy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hütü ḡarḳ- āb

ol ḡüne:

1. ol ḡüne:

Gazel 40

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, öylesi.

Cümleden ol güne ser-mestân-ı şâhib-hâlden
Nef'î-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ bundadır

2. **ol güne:**
Kaside 48
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, öylesi.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol güne sersem

3. **ol güne:**
Kaside 41
Mısra: 55
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, o çeşit.

Ârâste ol güne 'arûsân-ı hayâlüm
Kim her biri bir âfet-i ra'nâ-yı zamâne

ol kadar:

1. **ol kadar:**
Kaside 5
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, öyle.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel âba kim virmez
O hüsni zülf-i pür-ham sine-i simîn-berân üzre

2. **ol kadar:**
Kaside 34
Mısra: 55
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, öyle.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçdı itse
Eger bir emr-i zâhirde hılâf-ı re'y-i cumhûrî

3. **ol kadar:**
Gazel 53
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Kendimüzden ne kadar bî-haber itse bizi 'aşk
Ol kadar zevk-i gam-ı firqati idrâk ideriz

4. **ol kadar:**
Kaside 24
Mısra: 105
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Ol kadar rüşen ola kevkeb-i bahtı kim anuñ
Şu 'lesinde güm ola mihr-i dıraşşân-ı felek

5. **ol kadar:**
Kaside 46
Mısra: 53
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Ol kadar 'âkıllı u dânâ-dil ü dânişver kim
Fitne-i 'âlemi ma'kül ile eyler teskîn

6. **ol kadar:**
Gazel 107
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Belki Yûsuf da seni görse olurdu 'aşık
Ol kadar hüsni ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

7. **ol kadar:**
Kaside 12
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Mülk-i Rûmî ol kadar tütü sevâdı şî'rimûñ
Feyzîyim güyâ ben ol Hindüstânımdur benüm

8. **ol kadar:**
Kaside 14
Mısra: 65
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Ol kadar âsüde 'âlem sâye-i 'adlünde kim
Hâbgâh eyler gâzâle pehlû-yı şîr-i neri

9. **ol kadar:**
Kaside 34
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Derûnı ol kadar rüşen ki cirm-i âftâb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver câm-ı billûrî

10. **ol kadar:**
Kaside 35
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Ol kadar çâpük ü nâzûk hareket eyler kim
Ne olur rîg perişân ne bozulur eşkâl

11. **ol kadar:**
Kaside 47
Mısra: 41
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Müsâ'id ol kadar ahkâmına te'yîd-i Yezdânî
Ki ne emr eylese çarha hemân mevķûf-ı imâdur

12. ol kadar:

Kaside 49

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar, o denli, öylesine.

Sitemden ol kadar pāk itdi dehri āb-ı lutfuñ kim
Cihānda ber-țarafdur Şimdi resm-i merdüm-āzārī

13. ol kadar:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar, o denli, öylesine.

Çeşm-i endişem ol kadar rüşen
Şanki hürşid anuñ siyāhidur

14. ol kadar:

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ėamzeden derdini pinhān tıtmasa 'āşık n'ola
Ol kadar mahrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

15. ol kadar:

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ol kadar itdi sirāyet feyz-i hılk u meşrebi
Kevşer ü müşk oldı hep āb u tūrāb-ı Edrine

16. ol kadar:

Kaside 22

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Revāndur ol kadar fermānı kim fevrī olur hāzır
Murād itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bāzı

17. ol kadar:

Kaside 24

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ol kadar hükümüñe münkād ki ger emr itseñ
Fevrī 'aksine döner çenber-i gerdān-ı felek

18. ol kadar:

Kaside 25

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ol kadar rüşen ki gāhı yazdığımca vaşfını
Māh-ı Nahşeb gibi berķ urur devāt içre midād

19. ol kadar:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ėalemüm ol kadar Őināverdür
Tut ki baħr-ı suħande māhidür

20. ol kadar:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Ol kadar matbū' u Őuħ u dil-firīb
Kim gören cennet Şanur bī-irtiyāb

21. ol kadar:

Mesnevi 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o ölçüde, o denli.

Nevk-i kalemı ol kadar i'cāz-nümādur
Güyā ĥať-ı ta'lik degül Őun'-ı Ėudādur

22. ol kadar:

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Mü'essirdür maħabbet ol kadar kim reşķ ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümťāz mestāne

23. ol kadar:

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Nükheth-i hılkıyla hoş-büy oldı hāki ol kadar
Rümü Ėin itdi Şemim-i müşk-nāb-ı Edrine

24. ol kadar:

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Ėteşin dillerle pür-tāb ol kadar gēsüları
Güyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

25. **ol kadar:**

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Ol kadar pür-şivedür güyâ ki bîkr-i fikrümün
Ġamze-i merd-efgen-i nâ-mihribândur sözüm

26. **ol kadar:**

Kaside 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Ol kadar dil-düzdür güyâ ki bir şüh âfetün
Nâvek-i müşgin-kemân-ı ebruvânıdur sözüm

27. **ol kadar:**

Kaside 6

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Ol kadar kadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
‘Arş-ı a‘lâ mı yeri yâ kurb-ı ev ednâ midur

28. **ol kadar:**

Kaside 12

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Bî-vücüdüm ol kadar âyine-i idrâkde
Kim ğubâr-ı dil cihân-ı lâ-mekânımdur benim

29. **ol kadar:**

Kaside 14

Mısra: 120

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Her ne dirsem İsm-i a‘zam gibi olur kârger
Ol kadar ta‘zîm ile diñler sözüm ins ü perî

30. **ol kadar:**

Kaside 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

O derece, o denli, öyle.

Bu şenâ-ğ‘ân-ı kadimün ğod dilinde bâ-ğuşuş
Ol kadar bulmuşdı derd-i iştiyâkuñ iştidâd

31. **ol kadar:**

Kaside 34

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Vücûdî ol kadar kem-yâb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrû-yı zühre şâm-ı deycün

32. **ol kadar:**

Kaside 48

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Mü‘essir ol kadar hükmi ki bâğa
Vezân olsa nesim-i ğıfzı bir dem

33. **ol kadar:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Rûzgâr ihtisâb-ı ‘adli ile
Ol kadar dâfi‘-i menâhidür

34. **ol kadar:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O derece, o denli, öyle.

Ol kadar rüşen ki fark olmazdı ğıç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb

35. **ol kadar:**

Kaside 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Ol kadar el verdi ma‘nâ feyz-i evşâfiyle kim
Ġüyyiâ miftâh-ı genc-i şâygânıdur sözüm

36. **ol kadar:**

Kaside 10

Mısra: 94

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzük olursa
Dağlı aña erbâb-ı ğased ol kadar eyler

37. **ol kadar:**

Kaside 14

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar çok, pek çok.

‘Aksidür anuñ felekde ğırmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i luğfi ğâke ol kadar sîm ü zeri

38. **ol kadar:**

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Ol kadar kan dökdi şemşirün ki 'aks ile anuñ
Kāse-i yāķūta döndi künbed-i nīlüferi

39. **ol kadar:**

Kaside 25

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Belki dil-berler kalur cümle haş-āver olmadan
Ol kadar rāh-i zühür-ı fitne bulur insidād

40. **ol kadar:**

Kaside 26

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Ol kadar halkı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeytān-ı racīm

41. **ol kadar:**

Kaside 28

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Her hamlede hücum-ı dilirān-ı nizedār
Hayl-i 'adūya ol kadar āfet-resān olur

42. **ol kadar:**

Kaside 47

Mısra: 130

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

O güne muđhikūñ eş'ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol kadar vardur ki mevzūn u muķaffādur

43. **ol kadar:**

Kaside 52

Mısra: 108

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sinede
Ol kadar uğrar ma'ānī kişverinden kārban

44. **ol kadar:**

Kaside 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Ol kadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi şad sāle telāfi-i ğam-ı 'ahd-i medīd

45. **ol kadar:**

Kaside 55

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dür-i sirābı kim
Tāb-ı endişeyle itdüm baħr-ı ma'nāy-ı serāb

46. **ol kadar:**

Kaside 56

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar çok, pek çok.

Rişte-i bārık-i fikr itmez taħammül korķarın
Midħatūñde ol kadar dizdim aña dürr-i ğemīn

47. **ol kadar:**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle çok.

Hevālarda leťāfet ol kadar kim bülbül-i zārūñ
Nice te'şir ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

48. **ol kadar:**

Kaside 13

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle çok.

Ğubārı ol kadar hoş-bū ki ańdurmaz dem-i şubħa
'Abir-i ceyb-i ğisū-yı bütān-ı Ćin ü Ferħārı

49. **ol kadar:**

Kaside 13

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle çok.

Hevāsında ruťubet ol kadar kim her dem urduķca
Olur āb-ı hayātāsā vücūd-ı ādeme sārı

50. **ol kadar:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O derece, o denli, öyle çok.

Münderic zātında envā'-ı mekārīm ol kadar
Farķ olunmaz şab'ı bir gencīne-i mestürdan

51. **ol kadar:**

Kaside 24

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O ölçüde, o miktarda, o derecede.

Lāfi ķo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür şaşmını var ol kadar iz'ān-ı felek

ol mertebe:

1. **ol mertebe:**

Kaside 7

Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Hüküm-i feyzin ider ol mertebe cārī ki döner
Şiçe-i bāde-i gül-rence ħabāb-ı tesnīm

2. ol mertebe:
Kaside 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Muntazırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Şubh-ı şādık gibi bu taḥkīke eyle i'timād

3. ol mertebe:
Kaside 35
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳadri ol mertebe 'ālī ki olur mäh-ı felek
Raḥşına na'l ü rikāb olmağičün bedr ü hilāl

4. ol mertebe:
Kaside 39
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳadri ol mertebe 'ālī ki revādūr olsa
Ḳarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaşīr

5. ol mertebe:
Kaside 47
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

İder ol mertebe feyzi sirāyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i büyādūr

6. ol mertebe:
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ol mertebe rāst çeker 'aksine yāyı
Ma'kūs demek olur ana yāve-derāyī

7. ol mertebe:
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ġamzeñ ne kadar olsa niyāz itmege bā'ış
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bā'ış

8. ol mertebe:
Kaside 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çāpüklüğü ol mertebe kim farḫ-ı şitābı
Ḳayret-dih-i endişe-i taḥkīk ü gümāndur

9. ol mertebe:
Kaside 53
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ḳadrün ol mertebe kim maş'ad-ı i'lā-yı melek
Tā'ir-i devletüne mehbiḫ-i dün u esfel

10. ol mertebe:
Kaside 53
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i 'ālemde
Ḳomadı 'illet ü esbāba yeriyle medḫal

ol mertebeden:

1. ol mertebeden:-den
Kaside 31
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden 'ālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳazāyı işrāb

ol zamān:

1. ol zamān:
Kaside 28
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman // (harp zamanı).

Ger 'āşiyān-ı rüz-ı cezādān bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyāmeti kim ol zamān olur

ola:

1. ola:
Gazel 13
Mısra: **4**
Belki.

Ağyāra neden tā bu kadar ruḫşat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. ola:
Kaside 42

Mısra: 90
Olsun.

Çadri bülend ola o miqdâr kim
Nâmına ola kâsem-i rûzgâr

3. **ola:**
Kaside 25
Mısra: 101
Olsun.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cevlângehi
Geh çeküp a 'dāya şemşir eyleye 'azm-i cihād

oldukda:

1. **oldukda:**
Nazm 5
Mısra: 1
Gelince, geldiğinde.

Rumeli şadrına olduğda Ğanî-zāde yine
Oldı rindân-ı cihân tehniyete âmāde

olmaz:

1. **olmaz:**
Kaside 47
Mısra: 72
İmkânsız, gerçekleşemez, gayrimümkün.

Gönül aşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
'Aceb 'aşîk 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennâdur

2. **olmaz:**
Gazel 15
Mısra: 9
Olmayı imkânsız, muhal, yoktur.

Olmaz ey Nef'î bu vādide benümle hem-'inân
Gelsün esb-i 'tab'ına mağrûr olan meydāna hep

olur:

1. **olur:**
Kaside 9
Mısra: 101
Yerinde olmak, uygun olmak.

Sen bilseñ olur kim dūr ü gevherle hazineñ
Deryā-yı ma'ānî gibi bî-hadd ü kerāndur

2. **olur:**
Kaside 17
Mısra: 95
Yerinde olmak, uygun olmak.

Armağān gitse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur haq bu ki şun'-ı Mevlā

olursa:

1. **olursa:**
Kaside 17
Mısra: 30
Olsa olsa, ancak.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pā

oñ:

1. **oñmaz:-maz**
Gazel 101
Mısra: 7
Feraha ermek, mutlu olmak.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvâreligin bilmez imiş zevk ü şafāsın

on sekiz biñ 'ālemi:

1. **on sekiz biñ 'ālemi:-i**
Gazel 1
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Farklı boyutlarıyla beraber kâinatın tamamı,
yaratılmışların hepsi.

On sekiz biñ 'ālemi seyr eylemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Haq bir özge 'ālemdür baña

ordü-vı hümâyünuñ:

1. **ordü-yı hümâyünuñ:-uñ**
Kaside 14
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Mübârek, kutlu ordu.

Kim habâb-ı ber-ğarar olmuş aña her çāderi
Bir 'aceb deryādur ordü-yı hümâyünuñ senüñ

ordü-vı hümâyünuña:

1. **ordü-yı hümâyünuña:-uñ, -a**
Kaside 23
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Padişah ordusu // Osmanlı ordusu.

Ordü-yı hümâyünuña bir teng-fezâdır
Bu 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnâver-i 'âlem

'Osmân Hân:

1. **'Osmân Hân:**
Kaside 12
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Sultan II. Osman (Genç Osman).

Dādger Hākân-ı 'ālî-rütbe 'Osmân Hân ki çarh
Yüz sürüp pâyine der şâh-ı cihānumdur benüm

'Osmān Hān Gāzī:

1. 'Osmān Hān Gāzī:

Kaside 14

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Sultan II. Osman (Genç Osman).

Şāh-ı vālā-rütbe 'Osmān Hān Gāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

'Osmān Hān-ı s̄anī:

1. 'Osmān Hān-ı s̄anī:

Kaside 11

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Sultan II. Osman (Genç Osman).

Şehenşāh-ı 'adālet-pīşe 'Osmān Hān-ı s̄anī kim
Vücūdiyle hayāt-ı tāze buldı mülk-i 'Osmānī

2. 'Osmān Hān-ı s̄anī:

Nazm 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sultan II. Osman (Genç Osman).

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye 'Osmān Hān-ı s̄anī kim
Revādūr olsa kürsī tahtına ger evvelin-pāye

otağ:

1. otağın:-i, -n

Kaside 22

Mısra: 3

*Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli
geniş ve süslü çadır.*

Sa 'ādetle otağın kırmadın ser-ḥadd-i İrāna
Düşe Tūrān zemine sāye-i tūğ-ı ser-efrāzı

otāğ-ı sebzidür:

1. otāğ-ı sebzidür:-i, -dür

Kaside 5

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yeşil otağ, yeşil çadır.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī kubbē-i 'ālī
Otāğ-ı sebzidür şāhn-ı fezā-yı lā-mekān üzre

otur:

1. oturup:-up

Kaside 53

Mısra: 81

Bir yerde bulunmak, bir araya gelmek.

Ḳullaruñla oturup ḥidmetüñ itsek dirler
Celesū ḥayre celisin 'amilū hayre 'amel

otuz yıldur:

1. otuz yıldur:

Kaside 43

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Otuz yıldan beri.

Bahā taḥmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı ma 'nāda
Otuz yıldur felek 'ıḳd-ı dūr-i nazmum mezād üzre

2.2.18. Ö

ög:

1. ögüp:-üp

Kaside 27

Mısra: 102

Övmek, yüceltmek.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu nazm-ı ḡarrāyı

ögren:

1. öğrensün:-sün

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Öğrenmek, yetenek ve beceri kazanmak.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipihr-i bī-direng

2. öğrenür:-ü, -r

Kaside 49

Mısra: 28

Öğrenmek, yetenek ve beceri kazanmak.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥālka ḥālka bülbül-i zārūñ
Hevādan öğrenür murḡān-ı gülşen 'ilm-i edvārı

öğret:

1. öğredür:-ü, -r

Kaside 13

Mısra: 89

*Bir şeyi yapmak hususunda alışkanlık
kazandırmak, yetenek sahibi etmek, talim etmek.*

Nice yıl istese siḥr öğredür Hārūta endişem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

2. öğretüm:-dü, -m

Kaside 13

Mısra: 88

*Bilinmeyen bir konuda bilgi sahibi olmasını
sağlamak.*

Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hîç lâf itmem
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî'r-i hemvârî

ögün:

1. **ögünsün:-sün**

Gazel 128

Mısra: 6

Övünmek, iftihar etmek.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarh öğünsün tãli'-i firûz ile

2. **ögünürse:-ü, -r, -se**

Gazel 128

Mısra: 6

Övünmek, iftihar etmek.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarh öğünsün tãli'-i firûz ile

3. **ögünmem:-me, -m**

Kaside 14

Mısra: 87

Övünmek, kendi kendini övmek, tefâhür etmek.

Ben ögünmem kadrüm erbâb-ı dil ü dâniş bilür
'Arifim düşmez baña lâf u güzâf-ı serseri

4. **ögünmem:-me, -m**

Kaside 55

Mısra: 99

Övünmek, kendi kendini övmek, tefâhür etmek.

Ben ögünmem rahş-ı tab'ı her kimüñ çälâk ise
İşte meydân-ı hüner olsun benimle hem-rikâb

öl:

1. **ölsem:-se, -m**

Kaside 4

Mısra: 35

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek //
çok acı ve ızdırap çekmek.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma
Hem yolda râst gelse kaçır baña yan virür

2. **ölmedin:-medin**

Gazel 18

Mısra: 10

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

3. **ölürsem:-ü, -r, -se, -m**

Gazel 81

Mısra: 6

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Dildedür mihrüñ қо hâk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölürsem 'âlem-i ma'nâda bâkîdür gönül

4. **ölürsem:-ü, -r, -se, -m**

Gazel 97

Mısra: 7

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölürsem eşiginden hâk-i ten dūr olmasun dirstün
Buña olsun mı hiç ey dil müsâ'id rüzgâr andan

5. **ölmedin:-medin**

Kaside 25

Mısra: 21

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölmedin görmek naşîb oldı yine didâruñı
İtmesem şimden girü n'ola gam-ı hicrânı yâd

6. **ölürsem:-ü, -r, -se, -m**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 21

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ben ölürsem yine âşüfte olur halk-ı cihân
Hüs-n-i ta'bir-i zebân-ı çemen-i hâkümünden

7. **ölmek:-mek**

Gazel 29

Mısra: 1

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölmek âsân 'âşıkça bir dem firâk-ı yâr güç
Böyle müşkil derd esîri hastaya timâr güç

8. **ölmedin:-me, -din**

Gazel 87

Mısra: 14

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğın görsem

9. **ölürsem:-ü, -r, -se, -m**

Gazel 87

Mısra: 13

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Muhaşşal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmedin hâk ile yeksân olduğın görsem

10. **ölürin:-ü, -r, -in**

Gazel 91

Mısra: 6

Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maħabbetle o bâri çekemem

11. **öleyim:-e, -y, -im**

Gazel 8

Mısra: 7
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Öleyim dirileyim dünyâda Circîs gibi
Günde bir kez kılayım cânım o hünkâra fedâ

12. **öldürüm**:-ü, -r, -üm

Gazel 35
Mısra: 5
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölüüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

öldür:

1. **öldürür**:-ü, -r
Gazel 98
Mısra: 5
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür 'âşıkların
Gamzesi bilmez günâh-ı kaıl-i merdüm n'eydüğün

2. **öldürür**:-ü, -r
Terkib-bend 1
Mısra: 77
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek.

Öldürür renc-i humâruñ dirgürür feyzüñ yine
'Âşık-ı bîmârı bir demde garâbet bundadur

3. **öldürmedür**:-me, -dür
Gazel 96
Mısra: 5
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek, eziyet etmek.

Gördüğün öldürmedür kârı o hünî gözlerüñ
Koymaz anuñçün elinden gamzeler gaddâresin

4. **öldürdün**:-dün
Gazel 115
Mısra: 10
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek, eziyet etmek.

Nef'î çekerdi bâr-ı belâñı ne hâl ise
Öldürdün ol fakîri de nâz u 'itâb ile

5. **öldürdi**:-di, -
Gazel 4
Mısra: 5
Ölmesine yol açmak.

Humâr öldürdi hem gam cânumuzdan eyledi bîzâr
Meded yok mı bize ey sâkî-i şâhib-kerem şahbâ

6. **öldürür**:-ü, -r
Gazel 23
Mısra: 11
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek.

Hem öldürür üflâdesini hem ider ihyâ
Maşşûsdur ol âfete i'câz-ı maḥabbet

7. **öldürür**:-ü, -r
Gazel 117
Mısra: 9
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme, perişan etmek.

Öldürür gamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şaḥın aldanma anuñ ruḥşat-ı nezzâresine

8. **öldürmege**:-me, -mek, -e
Gazel 25
Mısra: 4
Bir canlının hayatına son vermek.

Cibril degül Hızır u Mesîhâ da olursa
Öldürmege çâre mi var ol nigh-i mest

9. **öldürür**:-ü, -r
Kaside 4
Mısra: 32
Bir canlının hayatına son vermek.

Bir şüh-ı şivekâra esîr itdi kim beni
Ne öldürür cefâsı ne gamdan amân virür

10. **öldürmede**:-me, -de
Kaside 39
Mısra: 24
Bir canlının hayatına son vermek.

Evvelâ fırça-i erbâb-ı dile luḥf eyle
Eşşkıyâ kısmını öldürmede itme te'hîr

11. **öldürse**:-se
Gazel 56
Mısra: 2
Helak etmek, yok etmek.

Erbâb-ı gamız 'âşık-ı dil-dâde-i 'aşkız
Öldürse bizi gam yine âmâde-i 'aşkız

12. **öldürür**:-ü, -r
Gazel 82
Mısra: 8
Çok üzme, perişan etmek, eziyet etmek // ölümüne sebep olmak.

Hâtır-ı uşşâk için ḥattına virmezse emân
Öldürür bu fitne-i âḥîr zamânı bilmîş ol

13. **öldürse**:-se
Kaside 53
Mısra: 38

*Çok üzme, perişan etme, eziyet etme //
ölümüne sebep olmak.*

Dâğ-ı hürmân ile sinem pür olursa yeridür
Tiğ-ı bîdâd çeküp gam beni öldürse maḥal

14. **öldürdüğün:-düg, -i, -n**

Kaside 28

Mısra: 11

*Bir canlının hayatına son vermek // çok üzme,
perişan etme, eziyet etme.*

Ğamzeñ görür 'itâb ile öldürdüğün bizi
Türmaz kirişme daḥi aña hem-zebân olur

'Ömer- 'adl:

1. **'Ömer- 'adl:**

Kaside 51

Mısra: 77

H. Ömer adaletli.

Ey 'Ömer- 'adl ü 'Alî- 'ilm ü Aristo- hikmet
Ve' y Hızır- dâniş ü Aḥmed- reviş ü 'İsâ- dem

'ömr:

1. **'ömr:**

Kaside 18

Mısra: 71

Hayat, yaşam süresi.

Mübârek eyleye Allâh Te'âlâ 'ömr ü devletle
Kudüm-ı ḥâzret-i şeh-zâde-i zî-şâni dünyâya

2. **'ömrümüzde:-ü, -müz, -de**

Gazel 61

Mısra: 3

Hayat, yaşam süresi.

Çekmeziz renc-i ḥumârî 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül maḥmûr olursak sâkî-i mey-ḥaneyiz

3. **'ömre:-e**

Gazel 91

Mısra: 5

Hayat, yaşam süresi.

Minnet eylerse felek bir iki günlük 'ömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bârı çekemem

4. **'ömrüm:-üm**

Gazel 115

Mısra: 6

Hayat, yaşam süresi.

Reftâr-ı germi ḥande-i nerm ile kıl ki tâ
'Ömrüm geçe feraḥla geçer çün şitâb ile

5. **'ömrün:-ün**

Kaside 17

Mısra: 153

Hayat, yaşam süresi.

'Ömrün efvün ide Allâh Te'âlâ dilerin
İltifâtıñla bu dil-mürdeyi itdün iḥyâ

6. **'ömründe:-ü, -n, -de**

Kaside 18

Mısra: 56

Hayat, yaşam süresi.

Şafâ-yı meşreb-i pâkinden olsa bâ-ḥaber Cemşid
Elin şunmazdı 'ömründe daḥi câm-ı muşaffâya

7. **'ömrün:-ün**

Kaside 26

Mısra: 98

Hayat, yaşam süresi.

Sende bu 'adl ü bu inşâf ki var

'Ömrün efvün olur Allâhu 'alim

8. **'ömrini:-i, -n, -i**

Kaside 35

Mısra: 126

Hayat, yaşam süresi.

Yüz süre dergeh-i iḳbâline dünyâ her rûz
Devlet ü 'ömrini efvün ide Mevlâ her sâl

9. **'ömr:**

Kaside 43

Mısra: 78

Hayat, yaşam süresi.

Ki bir laḥza ḳomaz âsüde kendi ḥâlûme tâ kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḥşil-i zâd üzre

10. **'ömrinde:-i, -n, -de**

Kaside 48

Mısra: 21

Hayat, yaşam süresi.

Ki Bû Cehl okusa 'ömrinde bir kez
Şafâsından behişt olur cehennem

11. **'ömr:**

Kaside 52

Mısra: 123

Hayat, yaşam süresi.

Devlet ü 'ömr ile ber-ḥürdâr idüp Ḥaḳ şâhibin
Ḥaşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol ḥânedân

12. **'ömr:-i**

Kaside 58

Mısra: 108

Hayat, yaşam süresi.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zibâda

Dili güçâde şafâsı ziyâde 'ömrî füzün

13. **‘ömrüñ:-üñ**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: 6
Hayat, yaşam süresi.

Niyeti dā'im eger-i hayradır
Eyleye Hakk devlet ü 'ömrüñ ziyād

14. **‘ömrü:-i**
Mesnevi 1
Mısra: 13
Hayat, yaşam süresi.

Ṭayy oldı ise 'ömrü eger Mîr 'İmāduñ
Hakk 'ömrünü efvzün ide Sulṭān Murāduñ

15. **‘ömrüni:-i, -n, -i**
Mesnevi 1
Mısra: 14
Hayat, yaşam süresi.

Ṭayy oldı ise 'ömrü eger Mîr 'İmāduñ
Hakk 'ömrünü efvzün ide Sulṭān Murāduñ

16. **‘ömrü:-i**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 1
Hayat, yaşam süresi.

Hāzret-i Hān Murād kim 'ömrü
Ola dāmān-ı rüzgāra ṭırāz

‘ömr-i bilā-gāye:

1. **‘ömr-i bilā-gāye:**
Kaside 18
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Nihayetsiz, sonsuz ömür.

Ola dā'im semend-i baht u devlet zîr-i rānında
Vire şihhatle hem luṭf-ı Hudā 'ömr-i bilā-gāye

‘ömr-i dırāzı:

1. **‘ömr-i dırāzı:-ı**
Gazel 64
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Uzun ömür.

Yeter 'ömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo la'lin kim
Hayāt-ı nev bağışlarsa hayāt-ı cāvidān virmez

‘ömrü olunca:

1. **‘ömrü olunca:**
Kaside 42
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Ömrünce, ömür boyu.

'Ömrü olunca yazamaz medhūñi
Münşî-i çāpük-ḳalem-i rüzgār

‘ömrü ziyād ola:

1. **‘ömrü ziyād ola:-a**
Kaside 29
Mısra: 132
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrü uzun olsun " anlamında dua sözü.

Vire vücūd-ı şerîfi vezārete revnaḳ
Ola sa'ādeti ḥadden füzün u 'ömrü ziyād

‘ömründe:

1. **‘ömründe:**
Kaside 34
Mısra: 31
Hayatı boyunca.

'Aceb mi āsmāne ser-fürü itmezse 'ömründe
Mücerred bu şerefle āstān-rübān ma'zūrı

‘ömrüñ efvzün ola:

1. **‘ömrüñ efvzün ola:**
Kaside 26
Mısra: 99
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrün uzun olsun" anlamında dua sözü.

'Ömrüñ efvzün ola bir hū çekelüm
İdelüm şoñra du'āyı taşmîm

‘ömrüñ ziyād ola:

1. **‘ömrüñ ziyād ola:**
Kaside 25
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrün uzun olsun " anlamında dua sözü.

İkisi de tîğ-ı ḳahrūñla cezāsın buldılar
Ḳoluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyād

öñünce:

1. **öñünce:**
Kaside 14
Mısra: 30
Önüden, öñü sıra.

Her alay bir mevce-i ṭufān-ḥizidür anuñ n'ola
Hār u ḥas gibi öñünce ḳaçsa kāfir 'askeri

2. **öñünce:**
Kaside 27
Mısra: 35
Önüden, öñü sıra.

Kaçar tırmaz öñünce hâr u has gūyâ ki şarşardur
Şaf-ı a'dāya sürdükce semend-i bād-peymâyı

3. **öñünce:**

Kaside 27

Mısra: 108

Önünden, öñü sıra.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce feth ü ikbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

4. **öñünce:**

Kaside 29

Mısra: 53

Önünden, öñü sıra.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîg-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adūya semend-i dîv-nijâd

5. **öñünce:**

Kaside 49

Mısra: 44

Önünden, öñü sıra.

O çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâṭun öñünce peyk-i rehvarı

6. **öñünce:**

Kaside 49

Mısra: 108

Önünden, öñü sıra.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce tîg ola süsen silahdârı

öpdür:

1. **öpdürse:-se**

Gazel 124

Mısra: 8

*Öpme işini yaptırmak veya öpmesine izin
vermek.*

Mü'essirdür mahabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

ört:

1. **örtter:-er**

Kaside 44

Mısra: 5

Kapamak, kaplamak.

Dergeh-i bârgah-i şadr-ı cihân kim örtter
Sâyesi Ka'be gibi çarḫa siyeh dîbâyı

öykinürmiş:

1. **öykinürmiş:-ü, -r, -miş**

Gazel 12

Mısra: 9

*Birine veya bir şeye benzemeye çalışmak, taklit
etmek, özenmek.*

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef iyâ nergis daḫi
Yok imiş anda başiret var ise mest-i ḫarâb

öyle:

1. **öyle:**

Gazel 14

Mısra: 1

O şekilde, o tarzda.

Öyle mi nâzük geçer ol gamze-i cādū-firîb
'Âşıkça zaḫm urduḡım idrâk ide anuñ raḫîb

2. **öyle:**

Kaside 14

Mısra: 114

O şekilde, o tarzda.

Zerresin mihre gubârın rûzgâra kim virür
Cevheriyim ben cihâna virmem öyle gevheri

3. **öyle:**

Kaside 31

Mısra: 113

O şekilde, o tarzda.

Reng-i rû öyle midür şâhid-i mazmûnumda
Ki ola çehre-nümâ olmada muḫtâc-ı ḫıdâb

4. **öyle:**

Kaside 22

Mısra: 50

O şekilde, onun gibi.

Beni dūr itdi zirâ dergeh-i devlet-penâhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle gaddâr u çep-endâzı

5. **öyle:**

Kaside 49

Mısra: 14

O şekilde, onun gibi.

Nesîm ol deñlü nâzük tarḫ ider âb üzre emvâcı
Ki levḫ-i sîme üstâd idemez öyle kalemkârı

6. **öyle:**

Kaside 62

Mısra: 39

O şekilde, onun gibi.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müştêrî
Tâ devr-i Âdemden berî naḫdin felek şarf itse heb

7. **öyle:**

Kaside 62

Mısra: 46

O şekilde, onun gibi.

Luṭf u keremle nāmdār faẓl u hūnerle behredār
Medhīn kılam bī-iḥtiyār yoḡ öyle bir ‘ālī-neseb

öz hāline kosa:

1. **öz hāline kosa:-sa**

Kaside 22

Mısra: **66**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendi hāline bırakmak; karışmamak, müdahale etmemek.

Nice dil iḥtiyār ile sever ol şūḡ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz hāline ger gamze-i fettān u gammāzı

özge:

1. **özge:**

Kaside 19

Mısra: **84**

Değişik, kendine has.

Ola dā’im serīr-i salṭanatda ḥurrem u ḥandān
Dil-i pūr-feyzi kim bir özge isti’dāda mazhardur

2. **özge:**

Kaside 38

Mısra: **11**

Değişik, kendine has.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḥunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun ‘ālem nice kām almasun ādem

3. **özge:**

Kaside 46

Mısra: **41**

Değişik, kendine has.

Ḥaḡ mu’īn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḡsa bu himmete mümkin degül aşlā taḥmīn

4. **özge:**

Gazel 1

Mısra: **8**

Başka.

On sekiz biñ ‘ālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyzi-i Ḥaḡ bir özge ‘ālemdür baña

5. **özge:**

Gazel 60

Mısra: **9**

Başka.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭıradan özge
Zirā kafes-i ‘aşḡdan āzāde Hümāyız

6. **özge:**

Kaside 41

Mısra: **95**

Başka.

Yoḡ tūḡ-ı zebān çekmeden özge daḡı çāre
Ġāyetde şaḡī oldılar ebnā-yı zamāne

7. **özge:**

Terkib-bend 1

Mısra: **56**

Başka.

Bir yere cem’ olsa ‘āşık şem’ ile maḥbūb ile
Hiç o bezm-i ḥāşa senden özge maḥrem bulmadım

8. **özge:**

Kaside 19

Mısra: **8**

Başka, farklı, kendine has.

Degüldür bunların terkibi güyā bu ‘anāşırdan
Hevā vü āb u ḥāk ü āteşi bir özge cevherdür

9. **özge:**

Gazel 30

Mısra: **8**

Bambaşka, farklı, kendine has.

Gösterür dünyāyı mir’āt-ı ḥabābında tamām
Kendü başka başına bir özge ‘ālemdür ḡadeḡ

10. **özge:**

Gazel 107

Mısra: **6**

Bambaşka, farklı, kendine has.

Zülfün āşüb-ı dil ü ḡamzelerün āfet-i cān
‘Āleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

11. **özge:**

Gazel 108

Mısra: **4**

Bambaşka, farklı, kendine has.

Feryādı mü’essirdür her perdede ‘uşşāḡuñ
Uymaz def’ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

12. **özge:**

Kaside 47

Mısra: **70**

Başka, değişik.

Nigāhı āfet-i dīn ḡamzesi āşüb-ı dünyādur
Bu güne şūḡa dil virmek ‘aceb derd özge sevdādur

özge temāşā-vı zamāne:

1. **özge temāşā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Zamanın özge bir temaşası // devrin değişik, kendine has manzarası, görüntüsü.

Ammā kimi haşm itdi baña gör felek-i dūn
Ta 'bīr idemem özge temāşā-yı zamāne

‘özt:

1. ‘özt:

Kaside 58

Mısra: 30

*Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını
dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.*

Bahā-yı ruşat için kordı bāğbānında
Hezār ‘özt ile miftāh-ı cenneti merhūn

2. ‘özt:

Kaside 7

Mısra: 27

*Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını
dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.*

Vākı‘ā böyle kavī ‘özt ile haşm olsa cihān
Yine olmaz birinūn reddi kabūle taqdim

3. ‘özt:-i

Kaside 7

Mısra: 25

*Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını
dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.*

‘Öztü maqbūle geçer yine gārābet bunda
Gūş-ı inşāf ile ger diñlese bir fehmi selim

4. ‘özt:

Kaside 57

Mısra: 82

*Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını
dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.*

Hāl ma‘lūm-ı şerifūn olıcağ sultānum
İtse Nef‘ī n’ola ‘özt ile kelāmın icāz

‘özt-h‘āh:

1. ‘özt-h‘āhıdır:-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 50

Öztü dileyen, öztü bildirerek af isteyen.

Nāmin ifşāya çāre yok ammā
Her dem endişe ‘özt-h‘āhıdır

‘özt-i takşirūmi:

1. ‘özt-i takşirūmi:-ü, -m, -i

Kaside 40

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kusur etmenin öztü.

İ‘tikādumca edā eyleyemem n’eyleyeyin
‘Özt-i takşirūmi ma‘zūr tūt ey kân-ı kerem

2.2.19. P

pā-bend olsa:

1. pā-bend olsa:-sa

Kaside 17

Mısra: 148

Kelime Tipi: -

Ayağa vurulan zincir/ayak bağı olmak.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maħal pāyına zūlf-i ħavrā

pā-ber-cā:

1. pā-ber-cā:

Kaside 13

Mısra: 119

Kaim, sabit, ber-karar, daim.

Tura tā kim bu tağ-ı lāciverdi böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma‘mūr u ‘Ādil şāh mi‘mārī

pā-der-pā olsa:

1. pā-der-pā olsa:-sa

Kaside 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ayak ayağa, yan yana olmak (aynı hizada
olmak, yarışa başlarken ayaklar bir hizaya getirilir).*

Bırağur anı daħi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şātır-ı endişe ile pā-der-pā

pādişāh:

1. pādişāhuñ:-uñ

Gazel 27

Mısra: 11

Sultan, hükümdar.

Hağ Te‘ālā Pādişāhuñ ‘ömrin efvūn eylesün
İtmez oldı devletinde yok yire efgān mest

2. pādişāh:

Gazel 30

Mısra: 5

Sultan, hükümdar.

Bir tütarsa pādişāh ile gedāyı mey n’ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāj-ı Edhemdūr ķadeh

3. pādişāh:

Kaside 25

Mısra: 63

Sultan, hükümdar.

Bir ğazā itdūñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sultān Selimūñ rūhı şād

4. **pādişāh:**

Kaside 43

Mısra: 19

Sultan, hükümdar.

Ki böyle şāhib-isti 'dād u 'ārif pādişāh olmaz
Tamām ahvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

5. **pādişāhıdur:-ı, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 12

Sultan, hükümdar.

Mülk-i ma'nā kalem-revimdür hep
Ṭab'um endişe pādişāhıdur

pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd:

1. **pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd:**

Kaside 18

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Nesiller boyunca şah ve padişah, atadan şah ve padişah.

Cihāngir-i mü'eyyed pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serir-ārā-yı Cem-pāye

pādişāhān-ı cihān:

1. **pādişāhān-ı cihān:**

Gazel 104

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

'Ālemi kevkebe-i şevket ü şānı tıtsun
Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

2. **pādişāhān-ı cihān:**

Kaside 17

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

O ĥudāvend-i mu'azzam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergesine nāşiye-sā

3. **pādişāhān-ı cihān:**

Kaside 19

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

Ĥudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrine çākerdür

pādişāhān-ı cihānuñ:

1. **pādişāhān-ı cihānuñ:-uñ**

Gazel 34

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iqbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ kıblegāhıdur

pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb:

1. **pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb:**

Kaside 14

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Adaletli ve yüce soylu padişah.

Pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keykubād u Kayşeri

pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-nijād:

1. **pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-nijād:**

Kaside 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Adaletli ve yüce soylu padişah.

Oldı teşrifüñle şehir-i Edrine reşk-i bilād
Merhabā ey pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-nijād

pādişāh-ı 'āleme:

1. **pādişāh-ı 'āleme:-e**

Kaside 18

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Dünya padişahı.

Ĥudūmı pādişāh-ı 'āleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iqbāle bir dürr-i girān-māye

pādişāh-ı 'ārif ü kāmil:

1. **pādişāh-ı 'ārif ü kāmil:**

Kaside 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İrfan ve fazilet sahibi.

Ĥudāvend-i mükerrem pādişāh-ı 'ārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serir-efrūz-ı dānişer

pādişāh-ı āsmān-mesned:

1. **pādişāh-ı āsmān-mesned:**

Kaside 8

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gökyüzü makamlı padişah, makamı, rütbesi yüce hükümdar.

Baht-ı yâver padişâh-ı âsmân-mesned ki dîn
İstinâd-ı devletiyle kuvvet-i erkân bulur

pâdişâh-ı baħr ü ber:

1. **pâdişâh-ı baħr ü ber:**

Kaside 16

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Karanın ve denizin padişahı // âlemin padişahı.

Kâmkâr-ı heft-kişver pâdişâh-ı baħr ü ber
Dâd-güster dâver-i devlet-me'âb-ı rûzgâr

pâdişâh-ı heft-kişverdür:

1. **pâdişâh-ı heft-kişverdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin padişahı // cihan hükümdarı.

İki şeh-zâde kim her biri bir rûh-ı muşavverdür
Dü nûr-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kişverdür

pâdişâh-ı kâmkâra:

1. **pâdişâh-ı kâmkâra:-a**

Gazel 43

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Devlet ve ikbal sahibi padişah.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

pâdişâh-ı kâmrânıdur:

1. **pâdişâh-ı kâmrânıdur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Azametli, devletli padişah.

Ben cihân-ârâ şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım
Sözleriñ de pâdişâh-ı kâmrânıdur sözüm

pâdişâh-ı mâh-dîdârı:

1. **pâdişâh-ı mâh-dîdârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü padişah.

Bisât-ı heft iklimün çerâğ-ı 'âlem-efrûzı
Serîr-i nûh revâkuñ pâdişâh-ı mâh-dîdârı

pâdişâh-ı ma'nâ:

1. **pâdişâh-ı ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Mana padişahı.

Cem-rütbe şeh-i suħan kalem-rev
Meh-kevkebe pâdişâh-ı ma'nâ

pâdişâh-ı maşrıķ u mağrib:

1. **pâdişâh-ı maşrıķ u mağrib:**

Kaside 11

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Doğunun ve batunun padişahı.

Ĥudâvend-i mu'azzam pâdişâh-ı maşrıķ u mağrib
Yegâne vâriş-i mülk-i cihân İskender-i şânî

pâdişâh-ı muhterem:

1. **pâdişâh-ı muhterem:**

Kaside 15

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Saygıdeğer, aziz padişah.

Ey Ĥusrev-i 'âlî-nijâd v'ey dâver-i pâk- i'tikâd
Ey şâh-ı şâhib-'adl ü dâd ey pâdişâh-ı muhterem

pâdişâh-ı müsta'id:

1. **pâdişâh-ı müsta'id:**

Kaside 22

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

İstidatlı, kabiliyetli / üstün meziyetlere sahip padişah.

Yegâne pâdişâh-ı müsta'id kim aña yeksândur
Mezâyâ-yı zebân-ı Fârisî vü Türkî vü Tâzî

pâdişâh-ı suħanım:

1. **pâdişâh-ı suħanım:-ım**

Gazel 63

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Sözün sultanı // şüir ülkesinin padişahı.

Rüstem-i ehl-i dilim 'aşķ kemânım çekemez
Pâdişâh-ı suħanım fitne nişânım çekemez

pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ:

1. **pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ:**

Kaside 25

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -
Suret ve mana (âlemlerinin) padişahi.

Pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ hıdîv-i ehl-i dil
Nüktedân İskender ü Cem-câh u Eflâtûn reşâd

pâdişâh-ı vüzerâ:

1. **pâdişâh-ı vüzerâ:**
Kaside 31
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin şahu.

Qıblegâh-ı 'ulemâ dâd-penâh-ı fuqarâ
Pâdişâh-ı vüzerâ Âşaf-ı Cemşid-cenâb

pâdişâh-kevkibe:

1. **pâdişâh-kevkibe:**
Kaside 39
Mısra: **35**
Padişah ihtişamlı.

Pâdişâh-kevkibe düstür-ı mükerrrem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevķir

pâdişeh:

1. **pâdişehi:-i**
Gazel 133
Mısra: **10**
Hükümdar, padişah // sevgili.

İtme ol şüh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişehi

2. **pâdişeh:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Hükümdar, padişah.

Sultân Murâd-ı kâmrân efsere-dih ü kişver-sitân
Hem pâdişeh hem qahramân şâhib-kırân-ı Cem-
haşem

3. **pâdişehüñ:-üñ**
Kaside 24
Mısra: **5**
Hükümdar, padişah.

Ne revâ sencileyin pâdişehüñ devrinde
Böyle cârî ola ehl-i dile fermân-ı felek

4. **pâdişehim:-i, -m**
Kaside 26
Mısra: **89**
Hükümdar, padişah.

Yâ niçün dirseñ eger pâdişehim
İdeyim aşlını bir bir tefhîm

pâdişehâ:

1. **pâdişehâ:**
Kaside 3
Mısra: **57**
Ey padişah.

Ûusrevâ pâdişehâ mihr-i kevâkib-sipehâ
Ey medâr-ı şeref-i kevkibe-i hâkânî

2. **pâdişehâ:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Ey padişah.

Ûusrevâ dâdgerâ pâdişehâ tâcverâ
Ey şehensâh-ı felek mesned-i hürşid-livâ

3. **pâdişehâ:**
Kaside 23
Mısra: **43**
Ey padişah.

Ferhunde-şiyem pâdişehâ dâd-penâhâ
Ey Ûusrev-i Cem-câh-ı Feridün-fer-i 'âlem

4. **pâdişehâ:**
Kaside 26
Mısra: **73**
Ey padişah.

Ûusrevâ pâdişehâ dâd-gerâ
Ey kader-kevkibe qahhâr-ı hâlîm

pâdişeh-i 'âdil ü 'âlî-şân:

1. **pâdişeh-i 'âdil ü 'âlî-şân:**
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce/izzetli ve adaletli padişah.

Dâdger pâdişeh-i 'âdil ü 'âlî-şân kim
Her ne emr itse kazâ hükmini eyler imzâ

pâdişeh-i 'âleme:

1. **pâdişeh-i 'âleme:-e**
Kaside 46
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahi.

Yapdura pâdişeh-i 'âleme bir böyle sarây
Hem donanma çıkarup ide cihânı tezyîn

pâdişeh-i 'âlî-şân:

1. **pādişeh-i 'ālī-şān:**

Kaside 24

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Yüce şanlı padişah.

Dāver-i devr-i zamān pādişeh-i 'ālī-şān

Revnağ-ı mülk-i cihān zīver-i eyvān-ı felek

pādişeh-i 'ārif ü dānişver-i 'ālem:

1. **pādişeh-i 'ārif ü dānişver-i 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanın âlim ve ârif (ilim ve irfan sahibi) padişahı.

Ey pādişeh-i 'ārif ü dānişver-i 'ālem

V'ey şāh-ı cihān-gir ü zafer-yāver-i 'ālem

pādişeh-i 'ārif ü kāmīl:

1. **pādişeh-i 'ārif ü kāmīl:**

Kaside 23

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İlim, fazilet ve irfan sahibi padişah.

Zātuñ gibi bir pādişeh-i 'ārif ü kāmīl

Bendeñ gibi bir rind-i şenā-güster-i 'ālem

pādişeh-i Cem-şaşem olsa:

1. **pādişeh-i Cem-şaşem olsa:-sa**

Gazel 126

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cem azametli padişah olmak (Cem gibi büyük, ihtişamlı bir padişah olmak).

Bir 'āleme düşsek ki elem olmasa anda

Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-şaşem olsa

pādişeh-i dāver-i devrān-ı suhan:

1. **pādişeh-i dāver-i devrān-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Söz/şiiir dünyasının adil padişahı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i ma'ānī vü beyān

Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suhan

pādişeh-i muhterem-i rüzgār:

1. **pādişeh-i muhterem-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Devrin yüce padişahı.

Ehl-i dilüñ tāli'i yok olsa ger

Pādişeh-i muhterem-i rüzgār

pādişeh-i Rūma:

1. **pādişeh-i Rūma:-a**

Kaside 30

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Osmanlı padişahı.

O Şahramān-ı zamān kim hücum-ı ikbāli

Şul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

pādişeh-i serir-i dāniş:

1. **pādişeh-i serir-i dāniş:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlim irfan tahtının padişahı.

Ey pādişeh-i serir-i dāniş

V'ey husrev-i bārgāh-ı ma'nā

pādişeh-kevkebe:

1. **pādişeh-kevkebe:**

Kaside 35

Mısra: 34

Padişah ihtişamlı.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned

Pādişeh-kevkebe düstür-ı pesendide hışāl

pādişeh-şüret:

1. **pādişeh-şüret:**

Mesnevi 1

Mısra: 36

Zahiri padişah.

Vechinde nümāyān eser-i pertev-i ma'nā

Hem pādişeh-şüret ü hem husrev-i ma'nā

pāk:

1. **pāk:**

Kaside 13

Mısra: 71

Temiz, saf.

Dil-i ervāh-ı kudsi gibi şāf u pāk vicdān

Nihād-ı 'akl-ı küll gibi dürüst ü rāst mi'yārı

2. **pāk:**

Kaside 40

Mısra: 43
Temiz, saf.

'Aklı kâmil dili pāk āyine-i sinesi şâf
Hükmi cārî sözi söz 'ahdi metîn ü muhkem

3. **pāk:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: 1
Temiz // güzel.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eşer
Hâzret-i şâhenşeh-i şâfi-nihâd

4. **pâkdür:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 16
Temiz.

Kulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dür
Sâhilüm pâkdür âlâyiş-i hâşâkümden

5. **pāk:**
Kaside 45
Mısra: 60
Temiz, saf.

Zamîr-i cevher-i küll gibi şâf iz'ânı
Zülâl-i çeşme-i dil gibi pāk güftân

6. **pāk:**
Terkib-bend 1
Mısra: 43
Temiz, saf.

Sende n'eyler güll u gış bir pāk u şâf āyinesün
Var ise az çok küdüret sâgar-ı minâdadur

pāk ider:

1. **pāk ider:-er**
Gazel 12
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Jeng-i gâmdan pāk ider mir'ât-ı kalbin 'âşîkuñ
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

pāk ideriz:

1. **pāk ideriz:-er, -iz**
Gazel 53
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Eşk ile sinedeki şerhâyı nemnâk ideriz
'Aşıkız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

pāk it:

1. **pāk it:**
Gazel 65
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i taḳvāya deḡiş
Ḳalbi pāk it nemedi atlas u dîbāya deḡiş

2. **pāk itdi:-di**
Kaside 49
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Sitemden ol ḡadar pāk itdi dehri āb-ı luḡfuñ kim
Cihânda ber-ḡarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārî

3. **pāk itdi:-di**
Gazel 19
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḡarîm-i dili cārüb-ı maḥabbet

4. **pāk itmese:-me, -se**
Kaside 5
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Eger hem ḡan döküp şemşiri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı hün-ı fitne dâmen-i āḡir zamân üzre

pāk ola:

1. **pāk ola:-a**
Kaside 13
Mısra: 122
Kelime Tipi: -
Temizlenmek, uzak ve berî olmak.

Şafâlar eyleye dâ'im o ḡaşr-ı 'âlem-ārâda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyine-girdârî

pāk olsun:

1. **pāk olsun:-sun**
Kaside 37
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Temiz olmak.

Jeng-i gâmdan dili āyine gibi pāk olsun
Görmesün şafḡa-i pişânî-i baḡtı ājeng

pāk-dâmen:

1. **pāk-dāmen:**

Kaside 55

Mısra: **94**

Temiz etekli, namuslu, affif.

Yaraşur dense sevād-ı haţda bıkır-i fikrūme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ţal'at ü müşğın-nıkāb

pāk-i'tikād:

1. **pāk-i'tikād:**

Kaside 62

Mısra: **29**

İnancı temiz.

Ey dāver-i kāmīl-nihād şāfī dil ü pāk-i'tikād
Zātuñla kılmış ittiḥād ḥulq-ı ḥasen ṭavr-ı 'aceb

pākīze:

1. **pākīze:**

Gazel 72

Mısra: **10**

Güzel, latif.

Ḳadrūm añlar katı az olsa n'ola ey Nef'ī
Çok hünerdir gāzeli böylece pākīze demek

pākīze- kelāmım:

1. **pākīze- kelāmım:-im**

Kaside 33

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Söyleyişi güzel olan // anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Pākīze- kelāmım ki dūr-i baḥr-i ḥayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı şafādur

pākīze-edā:

1. **pākīze-edāyız:-y, -ız**

Gazel 60

Mısra: **14**

Berrak söyleyişli, üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan.

Sāḥir degül şā'iriz ammā söze gelsek
Nef'ī gibi mu'ciz-dem ü pākīze-edāyız

2. **pākīze-edādur:-dur**

Gazel 108

Mısra: **14**

Berrak söyleyişli, üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan.

Ḳalır mı yā 'Urfiden söz söylemede Nef'ī
Ḥoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

pākīze-gāzel:

1. **pākīze-gāzel:**

Gazel 38

Mısra: **10**

Şiiri/gāzeli güzel olan, anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nef'ī
Böyle pākīze-gāzel ṭab'-ı Ḥudā-dād ister

pākīze-güftār:

1. **pākīze-güftārız:-ız**

Gazel 111

Mısra: **10**

Şiiri güzel olan, anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Biz de ey Nef'ī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eş'ārmuz pākīze-güftārız hele

pākīze-güvān-ı 'Acem:

1. **pākīze-güvān-ı 'Acem:**

Kaside 62

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Acem'in söyleyişi güzel olanları, Acem şairleri.

Oldı sözüüm bī-keyf ü kem ṭab'um müselleḡ ṭutdı
hem

Pākīze-güvān-ı 'Acem siḥr- āferīnān-ı 'Arab

pākīze-güv-ı nādire-sencim:

1. **pākīze-güv-ı nādire-sencim:-im**

Kaside 4

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

İnce manalı şiirler söyleyen üslubu güzel (şair).

Pākīze-güv-ı nādire-sencim ki her sözüüm
Şehnāme-i belāğata ḥüsn-i beyān virür

pākīze-siret:

1. **pākīze-siret:**

Kit'a-ı Kebir 4

Mısra: **5**

Temiz ahlaklı.

Böyle zībā-şüret ü pākīze-siret görmedim
Bir melekdür güyiyā itmiş tevellüd ḥürdan

pākīze-suhanlik:

1. pākīze-suhanlik:

Gazel 77

Mısra: **10**

Güzel söz/şiiir söyleme yeteneği.

Her dilden olur āb-ı muşaffā gibi cārī

Ey Nef ī nedür sende bu pākīze-suhanlik

pāk-nihād:

1. pāk-nihād:

Kaside 29

Mısra: **40**

Temiz yaradılışlı, güzel huylu.

Güşāde-baht u kavī-tālī' ü bülend-iqbāl

Huceste-zāt u sūtūde-şifāt u pāk-nihād

pā-māl idemez:

1. pā-māl idemez:-emez

Kaside 26

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Kūh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mūr

Mūrī pā-māl idemez pīl-i cesīm

pā-māl itsem:

1. pā-māl itsem:-se, -m

Kaside 35

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden

Feleği bāri bu taqrīb ile itsem pā-māl

pāre:

1. pārelerin:-leri, -n

Gazel 69

Mısra: **7**

Parça // okun temreni.

Götürür tenden oqın pārelerin eşk-i revān

Hās u hāşāki kōmaz hākde seyl-āb olıcak

2. pāresine:-si, -n, -e

Gazel 117

Mısra: **6**

Parça (gönül parçası).

İtse ger tīg-i tegāfūl dili yüz biñ pāre

Şayd için el uzadur tırrası her pāresine

3. pāreye:-y, -e

Kaside 29

Mısra: **60**

Parça..

Uçardı taht-ı Süleymān gibi havāda eger

Çekeydi resmini bir tahta pāreye Bihzād

4. pāresin:-si, -n

Kaside 31

Mısra: **86**

Parça.

Çāk idüp kūşe-i destār-ı Mesīhāyı o dem

Pāresin rüy-ı cihān-tābına eylerdi niķāb

pāre pāre:

1. pāre pāre:

Gazel 8

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Parça parça.

Cān u dil hāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā

Pāre pāre dil-i şad-pāre seg-i yāra fedā

pāre-i elmāsdur:

1. pāre-i elmāsdur:-dur

Kaside 14

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Elmas parçası // kılıç.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol

Çarha çekme bir dağlı şemşir-i vālā-gevheri

pāre-i pīrāhen-i hūr-ı cināndur:

1. pāre-i pīrāhen-i hūr-ı cināndur:-dur

Kaside 14

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Cennet hurilerinin gömleğinin parçası.

Müy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi

Pāre-i pīrāhen-i hūr-ı cināndur mi'ceri

pārele:

1. pārelesün:-sün

Gazel 103

Mısra: **5**

Parça parça etmek, yaralamak.

Şāne ko ciger pārelesün sīne degül tek

Dil pāyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

pāsbān:

1. **pāsbānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 34

Bekçi, gece bekçisi, gözcü.

Nāz-perver 'āşıkım ser-mest olursam ğam degül
Ġamze-i hūn-rīz-i sākī pāsbānumdur benüm

2. **pāsbān:**

Kaside 52

Mısra: 16

Bekçi, gece bekçisi, gözcü.

Günc-i halvet-hānesinde 'ilm ü 'irfān münzevī
Kūşe-i bāmında iqbāl ü sa'ādet pāsbān

pāsbān itdi:

1. **pāsbān itdi:-di**

Kaside 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bekçi, gözcü etmek.

Bahtımı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim şadā-yı kūs-ı devletle gözümde gitdi h'āb

pāsbān olmuş:

1. **pāsbān olmuş:-mış**

Kaside 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Bekçi olmak.

Pāsbān olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāğ-ı pāsbānidur sözüüm

pāsbān-ı genc-i devlet olmuş:

1. **pāsbān-ı genc-i devlet olmuş:-mış**

Kaside 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Devlet hazinesinin bekçisi olmak.

Hıfz için yāhud vücūd-ı pādīşāhī cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā mıdır

pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur:

1. **pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Belin gizli hazinesinin bekçisi olmak (sevgilinin
beli inceliğinden dolayı gizli, hatta yoktur).*

Zülfün mi yā gezende siyeh mār-ı hām-be-hām
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

pāsbān-ı şark u ğarb:

1. **pāsbān-ı şark u ğarb:**

Kaside 16

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Doğunun ve batunun bekçisi.

Çeşm-i baht-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şark u ğarb
Dest-i kahr-ı iktidārı nice tāb-ı rüzgār

pās-ı hıfzı:

1. **pās-ı hıfzı:-ı**

Kaside 49

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Koruma /muhafaza etme bekkılığı.

Ger olsa pās-ı hıfzı hāris-i ma'müre-i şihhat
Görünmez çeşm-i dil-berde daħi āşār-ı bīmārī

pāşā:

1. **pāşāyı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: 2

*İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan.*

Ne mümkün eylemek haķ üzre şükr-i luţf-ı Mevlāyı
Ki destür eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

2. **pāşā:**

Kaside 40

Mısra: 37

*İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan.*

Kişver-ārā-yı kerem-pişe ki böyle Pāşā
Şadr-ı divāna şeref virmedi bundan aķdem

3. **pāşā:**

Kaside 27

Mısra: 3

*İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan // veziriazam.*

Ne pāşā Rüstem-i şāhib-kırān-ı 'arşa-i 'ālem
Ki darbı teng ider a'dāya bu meydān-ı pehnāyı

4. **pāşā:**

Kaside 27

Mısra: 5

*İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan // veziriazam.*

Ne pāşā 'ālem-ārā āftāb-ı maţla'-i nuşret
Ki bir şemşir ile başdan başa feth itdi dünyāyı

pāşā-vı 'adālet-'iktisāb:

1. **pāşā-yı 'adālet-'iktisāb:**

Kaside 61

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Adalet kazanmış paşa, adaletli paşa.

Merhabâ ey mesned-ârây-ı serîr-i 'adl ü dâd
Âşaf-ı Cem-pâye pâşâ-yı 'adâlet-'iktisâb

pâşâ-vı bî-karîne-i 'âlem:

1. **pâşâ-yı bî-karîne-i 'âlem:**
Kaside 28
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Âlemin eşi bulunmayan paşası.

Pâşâ-yı bî-karîne-i 'âlem ki 'âleme
İhsânı bî-nihâyet ü bî-imtinân olur

pâşâ-vı ekrem:

1. **pâşâ-yı ekrem:**
Kaside 48
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Cömert /lütuף ve kerem sahibi paşa.

Vezîr-i nüktedân düstûr-ı hoş-zât
Kerîm-i kâmrân Pâşâ-yı ekrem

pâşâ-vı hayder-dil:

1. **pâşâ-yı hayder-dil:**
Kaside 27
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Haydar yürekli paşa // cesur, kahraman paşa.

Zihî düstûr-ı Âşaf-menkıbet pâşâ-yı Hayder-dil
Ki hem kânûn-ı divâmî bilür hem resm-i heycâyı

pâşâ-vı mülk-ârâ-vı ceng-âver:

1. **pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver:**
Kaside 38
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen kahraman, yiğit paşa.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'mülk hem Rüstem

pâşâ-vı mülk-ârâ-vı rüsen-re'y-i 'âlî-şân:

1. **pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rüsen-re'y-i 'âlî-şân:**
Kaside 43
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Parlak fikirleriyle memleketi süsleyen yüce şanlı paşa.

Zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rüsen-re'y-i 'âlî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbiriyle tevfiķ ittiḥâd üzre

pâşâ-vı şâhib-ma' delet:

1. **pâşâ-yı şâhib-ma' delet:**
Kaside 62
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Adalet sahibi, adil paşa.

Düstûr-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma' delet
Luṭfiyla memlü şeş- cihet ṭab'ında yok meyl-i gâzab

pâşâ-vı zamâne:

1. **pâşâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Zamanın paşası.

Hem-nâm-ı Hudâvend-i rüsûl ḥâfîz-ı devlet
Kim ancak odur var ise pâşâ-yı zamâne

pây:

1. **pâyına:-i, -n, -a**
Kaside 38
Mısra: 56
Ayak, kadem.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesîmâsâ güzâr eylerse pâyına ṭoķunmaz nem

2. **pâyına:-i, -n, -a**
Gazel 74
Mısra: 13
Ayak, kadem.

Vezîr-i Murtaẓâ-sîret 'Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

3. **pâyın:-i, -i**
Gazel 120
Mısra: 11
Ayak, kadem.

Ḳordı müjemûñ üstine pâyın seg-i küyuñ
Olmasa gül âzürde düşünce diken üzre

4. **pâyını:-i, -n, -i**
Kaside 3
Mısra: 53
Ayak, kadem.

Dem-i cevlânda ki pâyını ider gâhî ḥam
Güy-ı ḥurşîd-i cihân-tâba urur çevgâni

5. **pâyına:-i, -n, -a**
Kaside 17

Mısra: 148
Ayak, kadem.

Olsa şâne yaraşur yâline bâl-i Cibrîl
Olsa pâ-bend maħal pâyına zûlf-i ħavrâ

6. pâyı:-ı

Kaside 18
Mısra: 35
Ayak, kadem.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

7. pâyı:-ı

Kaside 27
Mısra: 42
Ayak, kadem.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taqaddüm eyleye pâyı

8. pâyına:-ı, -n, -a

Kaside 35
Mısra: 70
Ayak, kadem.

Zabıt olunmazdı kümeyt-i kalemî destinde
Ĥaṭ-ı şî'rinden eger urmasa pâyına şikâl

9. pâyına:-ı, -n, -a

Kaside 39
Mısra: 66
Ayak, kadem.

Zür-ı bâzûda Nerimân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

10. pâyı:-ı

Kaside 55
Mısra: 63
Ayak, kadem.

İrmedin pâyânına pâyı ħalup reftârdan
İtdi ħat ħat âb ile peydâ degüldür nüĥ-ħıbâb

pâyân:

1. pâyânına:-ı, -n, -a

Kaside 55
Mısra: 63
Son, nihayet.

İrmedin pâyânına pâyı ħalup reftârdan
İtdi ħat ħat âb ile peydâ degüldür nüĥ-ħıbâb

pâyân bulur:

1. pâyân bulur:-u, -r

Kaside 8
Mısra: 84

Kelime Tipi: -
Sona ermek.

Söz dükendi başla ey Nef'î du'âya şıdk ile
Çünkü 'âdetdür du'â ol dem ki söz pâyân bulur

pâyâna erdi:

1. pâyâna erdi:-di

Kaside 16
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Erdi söz pâyâna ey Nef'î bu da'vâ nice bir
Lâfi ħo şimden girü ey bi-ħicâb-ı rüzgâr

2. pâyâna erdi:-di

Kaside 24
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Erdi pâyâna suħan durma hemân ey Nef'î
Bir du'â eyle ki âmîn diye sükkân-ı felek

pâyâna erince:

1. pâyâna erince:-ince

Kaside 19
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Du'â-yı devletün itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'â emr-i muħarrerdür

pâyâna erişdi:

1. pâyâna erişdi:-iş, -di

Kaside 20
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Hemân tırma du'âya başla söz erişdi pâyâna
Du'âdur bu maħalde 'âdet-i nazm-âverân ekşer

pâydar ola:

1. pâydar ola:-a

Kit'a-ı Kebir 1
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Kalıcı, devamlı olmak.

Pâydar ola devleti zîrâ
Dili endîşe ħiblegâhıdur

2. pâydar ola:-a

Kaside 52

Mısra: 119
Kelime Tipi: -
Kalıcı, devamlı olmak.

Nitekim ola esās-ı kaşr-ı gerdün pâydar
Ziver-i eyvân ola aña nücüm u kehkeşân

pāve:

1. pāyesi:-si
Gazel 18
Mısra: 15
Makam, rütbe, derece.

Şimdi ammā böyle rif at mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulţān-ı ser-efrāza dest

2. pāyesi:-si
Kaside 14
Mısra: 57
Makam, rütbe, derece.

Mesned-i iclālinūn rif at bir ednā pāyesi
Dergeh-i iqbālīnūn devlet qādīmī çākəri

3. pāyede:-de
Kaside 44
Mısra: 4
Makam, rütbe, derece.

Nice dergāh cenāb-ı harem-i Ka‘be-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile da‘vāyı

4. pāyede:-de
Kaside 59
Mısra: 82
Makam, rütbe, derece.

Hāk muntazamū’l-hāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merci ‘-i eşrāf-ı ümemdür

5. pāyede:-de
Kaside 9
Mısra: 142
Mertebe, rütbe.

Hāk rüzını nev-rüz u şebūñ kadr ide her sāl
Ol pāyede kim kıble-i iqbāl-i şehāndur

pāv-endāz eylese:

1. pāv-endāz eylese:-se
Kaside 57
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Yoluna halı yapmak.

Āsmān-pāye hūdāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını pāv-endāz

pāv-endāz olsa:

1. pāv-endāz olsa:-sa
Kaside 17
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Büyük kişilerin geçeceği yola serilen halı olmak.

Yaraşur atlas-ı çarh olsa aña pāv-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pūr-istignā

pāv-endāz olur:

1. pāv-endāz olur:-u, -r
Gazel 74
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Büyük kişilerin geçeceği yola serilen halı olmak.

Harir-i zülfi pāv-endāz olur anuñçün ol şūha
Ayağ başmaz yere ger olmasa ferş-i qadem nāzik

pāv-endāz-ı dībādur:

1. pāv-endāz-ı dībādur:-dur
Kaside 47
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Büyük bir kimsenin geçeceği yere serilen ipekli kumaş.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-puş-ı ser-ā-serdür
Degül şubh Edhem-i bahtına pāv-endāz-ı dībādur

pāvende:

1. pāvende:
Kaside 11
Mısra: 36
Kalıcı, sürekli, daim.

Şükūh-ı baht u iqbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ‘adl ü inşāf ile pāvende cihān-bānī

2. pāvende:
Kaside 52
Mısra: 3
Kalıcı, sürekli, daim.

Südde-i bābile pāvende esās-ı kâ’ināt
Tarh-ı maţbū ‘ıyla nāzende zemīn ü āsmān

pāvende ola:

1. pāvende ola:-a
Kaside 16
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Sürekli olmak, kalıcı olmak.

Sāye-i ‘adli ola pāvende farq-ı ‘āleme
Tā tura ber-pā bu çetr-i bī-tınāb-ı rüzgār

pāv-ı seg-i küyuñ:

1. pāv-ı seg-i küyuñ:-uñ

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mahallenin köpeğinin ayağı.

Pāv-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ için yolda kulağum

pāv-ı semendi:

1. pāv-ı semendi:-i

Kaside 28

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Atın ayağı.

Düşdükce hâke güy-şifât kelle-i 'adū
Pāv-ı semendi tüt ki aña şavlecân olur

pāv-ı sitem:

1. pāv-ı sitem:

Kaside 39

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Zulmün ayağı.

Ṭavḳ-ı fermāni ile gerdem-i fitne mağlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāv-ı sitem der-zencir

pāv-ı suhan:

1. pāv-ı suhan:

Kaside 7

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Sözün ayağı.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāv-ı suhan der-zincir
Dāğ-ı fermānum ile cebhe-i endişe vesim

pāv-ı tevekküli:

1. pāv-ı tevekküli:-i

Kaside 36

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Tevekkül ayağı // tevekkül etme.

Ki sen muzaffer olursañ ne hāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāv-ı tevekküli muḥkem

pāv-ı zamāne:

1. pāv-ı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin ayağı.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāv-ı zamāne

pāvına yüz sürmek:

1. pāvına yüz sürmek:-mek

Kaside 17

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi
olarak ayaklarına kapanmak.*

Birisi daḥi Şurāh-i ser-efrāz ki çarḥ
Yaraşur pāvına yüz sürmek için olsa düta

pāvına yüz sürsün:

1. pāvına yüz sürsün:-sün

Gazel 130

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi
olarak ayaklarına kapanmak.*

Gündüzi 'ıyd u leyāli ḳadr olup eyyāminuñ
Pāvına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rüzda

pāvine yüz sürüp:

1. pāvine yüz sürüp:-üp

Kaside 12

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi
olarak ayaklarına kapanmak.*

Dādger Ḥākān-ı 'ālī-rütbe 'Osmān Ḥān ki çarḥ
Yüz sürüp pāvine der şāh-ı cihānumdur benüm

pāymāl etdi:

1. pāymāl etdi:-di

Kaside 3

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak // perişan etmek.

Alıver dādumuzu çarḥ-ı denī-perverden
Pāymāl etdi ḳatı ehl-i dil ü 'irfānı

pāv-māl evler:

1. pāv-māl evler:-r

Kaside 8

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak // hakir ve perişan etmek.

Pāy-māl eyler yürür a‘dā kelām-ı pākimi
Her sözümm ammā yine adr-i dūr-i altān bulur

pāymāl olsun:

1. **pāymāl olsun:**-sun

Kaside 14

Mısra: **128**

Kelime Tipi: -

Ayaklar altında kalmak, ınemek, ezilmek.

Eyledükce ‘azm-i meydān-ı azā evvel adem

Pāymāl olsun yolunda dūşmen-i dīnūñ seri

pāyuña yüz sürmege:

1. **pāyuña yüz sürmege:**-meg, -e

Gazel 134

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaına kapanmak.

Kākülūñ de ıkdı bařdan fikr-i dūr-ā-dūr ider

Pāyuña yüz sürmege zūlf-i semen-sālar gibi

2. **pāyuña yüz sürmege:**-mek, -e

Gazel 20

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayaına doru-yüzünü yere sürercesine eilmek.

Nef ī gibi yok pāyuña yüz sürmege çāre

utsam n’ola dāmānuñı ferdā-yı kıyāmet

pāyuña yüz sürmek:

1. **pāyuña yüz sürmek:**

Gazel 103

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayaına doru-yüzünü yere sürercesine eilmek.

Şāne o ciger pāresün sīne degül tek

Dil pāyuña yüz sürmek için yanuña dūşsün

2. **pāyuña yüz sürmek:**-mek

Kaside 24

Mısra: **35**

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayaına doru-yüzünü yere sürercesine eilmek.

Ser-fürü itmez idi pāyuña yüz sürmek için

Olsa ‘ıřyāna eger udret ü imkān-ı felek

peder:

1. **peder:**

Kaside 19

Mısra: **26**

Baba.

Zihī ‘ālī-neseb şeh-zādegān-ı ‘ālem-ārā kim

Peder řāhenřeh-i ‘ālem-penāh-ı dād-güsterdür

pehlevān-ı ser-efrāz:

1. **pehlevān-ı ser-efrāz:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Sekin usta kemandeş.

Atmadı böyle bir uzak menzil

Daı bir pehlevān-ı ser-efrāz

pehlivān:

1. **pehlivān:**

Kaside 19

Mısra: **75**

Yiit, güreşçi // şair.

Bahādır pehlivān ok gerçi meydān-ı ma‘ānide

Benüm şab‘-ı dilirüm cümleden ammā dil-āverdür

2. **pehlivānı:**-ı

Kaside 27

Mısra: **86**

Yiit, güreşçi // şair.

Huřuşā ol řadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennūñ

Daı bir pehlivānı ekmemişdür ekdigüm yāy

pehlivān-ı keremi:

1. **pehlivān-ı keremi:**-ı

Kaside 24

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Cömertlik kahramanı.

Pehlivān-ı keremi sofra-keş-i halk-ı cihān

ahramān-ı azabı rā‘iz-i yekrān-ı felek

pehlü-vı rikābında:

1. **pehlü-vı rikābında:**-ı, -n, -da

Kaside 9

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Üzenginin yanı (atın iki yanındaki üzengi balamında).

Her ande ki ‘azm eylese ikbāl ü sa‘ādet

Pehlü-vı rikābında iki peyk-i devāndur

pehlü-vı şir-i neri:

1. **pehlü-yı şîr-i neri:-i**

Kaside 14

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Erkek aslanın yanı, koynu.

Ol kadar âsüde 'âlem sâye-i 'adlünde kim

Ĥâbgâh eyler gâzâle pehlü-yı şîr-i neri

pejmürde:

1. **pejmürde:**

Kaside 53

Mısra: 4

Dağınık, perişan.

Esmedi bād-ı himem toğmadı ĥurşîd-i kerem

Ķaldı pejmürde vü efsürde gülistân-ı emel

pejmürde evlersin:

1. **pejmürde evlersin:-r, -sin**

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Soldurmak // perişan etmek.

Gülleri pejmürde evlersin yazıkdur bülbüle

Varma bâga âh-ı âteş-bâr ile nev-rüzda

pejmürde olmuş:

1. **pejmürde olmuş:-miş**

Kaside 34

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Solmak, perişan olmak.

Nesîmi tâzeler pejmürde olmuş berk-i ezhârı

Hevâ-yı dil-keşi nev-rüz ider eyyâm-ı bâĥûrı

pek:

1. **pek:**

Gazel 19

Mısra: 11

Çok, çok fazla.

Dil gamzeñ ile tırtaña pek uydı ulaşdı

Ĥaĥ şaklaya kim olmaya mağzûb-ı maĥabbet

2. **pek:**

Gazel 31

Mısra: 11

Çok, çok fazla.

Ĥâl pek müşkil eger itmez ise ey Nef'î

Himmet-i Āşaf-ı şâhib-dil-i âgâh meded

3. **pek:**

Gazel 91

Mısra: 8

Çok, çok fazla.

'Āşıkım 'âşıĥa şürîdelik a'lâ yaraşur

Pek denâ'et görünür şıĥlet-i 'ârı çekemem

4. **pek:**

Kaside 43

Mısra: 2

Çok, çok fazla.

Bi-ĥamdi'llâh felek döndi yine vefĥ-ı murâd üzre

Olurdu ĥâl pek müşkil ĥalaydı ger 'inâd üzre

5. **pek:**

Gazel 137

Mısra: 2

Çok, çok fazla, oldukça.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nişîndür gamzesi

Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür gamzesi

6. **pek:**

Kaside 25

Mısra: 71

Çok, çok fazla, oldukça.

İki ĥâ'in idi bunlar kim işâbet oldu pek

İkisinüñ daĥı ĥatli ber- sebîl-i ittîrâd

7. **pek:**

Kaside 41

Mısra: 101

Çok, çok fazla, oldukça.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña maĥşûş

Bu güne ta'addî-i ĥam-efzâ-yı zamâne

8. **pek:**

Kaside 43

Mısra: 75

Çok, çok fazla, oldukça.

Tehî ceyb-i ma'îşet hem ma'âş aĥvâli pek muĥtell

Vebâlüm gerden-i endîşe-i 'aĥl-ı ma'âd üzre

peleng:

1. **peleng:**

Kaside 37

Mısra: 32

Kaplan.

Virse ger mâşıta-i 'adli cihâna revnaĥ

Şîr- bâlin-i münakĥaş olur âĥüya peleng

penâh-ı ehl-i hüner:

1. **penâh-ı ehl-i hüner:**

Kaside 36

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Hünerli kişilerin koruyucusu.

Penâh-ı ehl-i hüner dâver-i hüceste-nihâd
Mürebî-i fuzâlâ âşaf-ı sütüde-şiyem

penâh-ı ma'nâ (ol):

1. **penâh-ı ma'nâ (ol):**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Mananın sığınağı olmak.

Ol mesned-i mekrümetde dâ'im
Memdüh-ı suhan penâh-ı ma'nâ

penâh-ı memleket:

1. **penâh-ı memleket:**

Kaside 48

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ülkenin koruyucusu, hamisi.

Müşîr-i saltanat 'aql-ı muşavver
Penâh-ı memleket 'adl-i mücessem

penâh-ı mülk ü milel (ol):

1. **penâh-ı mülk ü milel (ol):**

Kaside 29

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Ülkelerin ve milletlerin sığındığı yer olmak.

Nite ki saltanat-ı husrevân-ı 'âlem ola
Penâh-ı mülk ü milel hâris-i bilâd ü 'ibâd

penâh-ı saltanat:

1. **penâh-ı saltanat:**

Kaside 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saltanatın sığınağı.

Penâh-ı saltanat ehl-i vilâyet hâris-i devlet
Medâr-ı memleket mesned-fürüz-ı kâr-fermâyî

penâh-ı saltanatdur:

1. **penâh-ı saltanatdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Saltanatın sığınağı.

Penâh-ı saltanatdur çahramân-ı dîn ü devletdür
Medâr-ı memleketdür kâmkâr-ı kişver-ârâdur

penâh-ı saltanat-ı şehrvâr-ı heft-iklîm:

1. **penâh-ı saltanat-ı şehrvâr-ı heft-iklîm:**

Kaside 32

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Yedi bölge hükümdarlarının /cihan
hükümdarlarının saltanatının sığınağı.*

Medâr-ı maşlahat-ı mülk-i maşrîk u mağrib
Penâh-ı saltanat-ı şehrvâr-ı heft-iklîm

penâh-ı şer'-i peyam-ber:

1. **penâh-ı şer'-i peyam-ber:**

Kaside 58

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Peygamber şeriatının / İslam şeriatının sığınağı.

Penâh-ı şer'-i peyam-ber mürebî-i ümmet
Mağall-i 'ârifet ü luğf-ı Hâlîk-ı bîçün

penbe:

1. **penbeler:-ler**

Kaside 7

Mısra: 104

(Pamuk gibi olan) deniz köpüğü.

Tab'um ol baħr-ı suhandur ki kef-i mevci tutar
Penbeler içre nihân sübħa-i lü'lü-yî nazîm

penbe dükkânı:

1. **penbe dükkânı:-ı**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Pamuk dükkânı // sarık, kavuk.

Kiminün başı penbe dükkânı

Dili iblis tekyegâhdur

penbe-i dâğum:

1. **penbe-i dâğum:-u, -m**

Kaside 49

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Yara pamuğu.

Döküldi sineden peykân-ı yâr u penbe-i dâğum
Dıraht-ı huşke döndüm hâke düşmiş berg ile bâri

penbe-i hürşid:

1. **penbe-i hürşid:**

Kaside 37

Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Güneş pamuğu.

Güşını tutsa felek penbe-i hürşid ile ben
Olurın haqqı edâda yine bî-tâb u direng

penç-bevt:

1. **penç-beyt:**
Gazel 18
Mısra: 11
Beş beyit // gazel.

Nice mümkün böyle vâdide bu güne penç-beyt
Urmayınca tab'-ı Nef'i hâme-i i'câza dest

2. **penç-beytün:-üñ**
Gazel 141
Mısra: 10
Beş beyit // gazel (beş beyitli gazel).

Āferin Nef'i yine tab'-ı gazel-perdâzuña
Penç-beytün nüsha-i sihr-i beyândur her biri

pençe:

1. **pençesini:-si, -n, -i**
Gazel 59
Mısra: 8
El.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

pençe-i âhuma girmez:

1. **pençe-i âhuma girmez:-mez**
Kaside 24
Mısra: 20
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah pençesine yakalanmak, ahın eline geçmek // bedduaaya uğramak.

Tütalum kim elüm erişmez imiş dâmenine
Pençe-i âhuma girmez mi giribân-ı felek

pençe-i mihr-i cihân-tâbı:

1. **pençe-i mihr-i cihân-tâbı:-ı**
Kaside 53
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneşinin pençesi /ışınları.

Girih-i gonca-i maşşudumı çarh itmedi hall
Pençe-i mihr-i cihân-tâbı meger oldı eşell

pençe-i mihr-i zer-efşâna:

1. **pençe-i mihr-i zer-efşâna:-a**
Kaside 54
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Altın saçan güneş pençesi.

Alsa ger sâye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşâna döner dest-i ümîd

pençe-i pür-tâb-ı nâz:

1. **pençe-i pür-tâb-ı nâz:**
Gazel 59
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Nazın kuvvetli pençesi.

Dâmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tâb-ı nâz

pend:

1. **pend:**
Gazel 47
Mısra: 5
Öğüt, nasihat.

Bize pend ile vâ'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço câm-ı şafâdan hem kes el dirler

pend itdi:

1. **pend itdi:-di**
Gazel 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Nasihat etmek, öğüt vermek.

Kesdi bîhüde figân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

per:

1. **per:**
Kaside 35
Mısra: 72
Kanat.

İremez gerdine sür'atde Burâk-ı cennet
Berç-i hâtifden ola aña meger kim per ü bâl

per açmaz:

1. **per açmaz:-maz**
Kaside 46
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Kanat açmak, uçmak.

Mâde âhu ile şîr-i ner olur hem-h'âbe
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şâhîn

per açmazdı:

1. **per açmazdı:**-maz, -dı

Kaside 31

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Kanat açmak, uçmak.

‘Adli ger şâmil-i ahvâl-i tıyūr olsa daḥi
Heves-i şayd-ı kebūterle per açmazdı ‘uḳāb

perākende:

1. **perākende:**

Gazel 60

Mısra: 7

Dağınık, darmadağınık, perişan.

‘Ah ile perākende ğubār-ı dil-i ‘aşkız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkār-ı şabāyız

perākende-dil ü ṭab‘ u dimāğ:

1. **perākende-dil ü ṭab‘ u dimāğ:**

Kaside 53

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aklı, idraki ve gönlü darmadağınık (olan).

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭab‘ u dimāğ
Ki felek eyledi ahvālümü bir bir muḥtell

perçem:

1. **perçem:**

Kaside 11

Mısra: 62

Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

O yāl ü bāl o refṭār ol hırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tūlānī

2. **perçemi:-i**

Kaside 17

Mısra: 76

Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Nāmi Ṭağlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sūnbül-i çin cebhesi dibā-yı Ḥiṭā

3. **perçem:**

Kaside 18

Mısra: 4

Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endām u ra‘nā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥinnāya

4. **perçem:**

Kaside 38

Mısra: 70

Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hırām eyler
Ḥumār-ı ḥ‘ābdan olmuş perişan ṭurra vü perçem

perçem-i dil-āvizi:

1. **perçem-i dil-āvizi:-i**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden sancak püskülü.

Dil-i kerrübiyānī şayd itsün

Ṭūgunuñ perçem-i dil-āvizi

perçem-i müşgīn:

1. **perçem-i müşgīn:**

Kaside 11

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Mis kokulu kâkül.

Gören ol perçem-i müşgīn ile refṭarını añmaz

Temāşā-yı hırām-ı dil-ber-i kâkül- perişānı

perde:

1. **perdede:-de**

Gazel 108

Mısra: 3

Musiki makamı.

Feryādı mü‘essirdür her perdede ‘uşşākuñ

Uymaz def‘ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

2. **perdeden:-den**

Gazel 116

Mısra: 6

*Yüze örtülen örtü, peçe, nikap // goncanın yeşil
çanak yaprakları.*

Başladı cilveye nāz ile ‘arūsān-ı bahār

Perdeden şahid-i gül çehre-nümāy oldı yine

3. **perdesi:-si**

Kaside 28

Mısra: 63

*Görüşü, ıstığı engellemek, bir şeyi gizlemek için
pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü
//örümcek ağı.*

Ger ‘ankebūta himmeti yār olsa perdesi

Keşt-i-i çāpük-i felek bādbān olur

4. **perdede:-de**

Kaside 47

Mısra: 74

Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ğamze-i şūha
Ki k̄at k̄at perdede pinhān iken bir mest-i rūs-vādur

perde çekdi:

1. **perde çekdi:-di**

Kaside 11

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Bir şeyin önüne perde germek, örtmek.

Felek firūzeden bir taht-ı ‘ālī k̄urdu şāhāne
Aña bir aq̄ dībā perde çekdi şubh-ı nūrānī

perde çeker:

1. **perde çeker:**

Kaside 5

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Bir şeyin önüne perde germek, örtmek.

Yazarken nakş-ı rüy-ı bıkır-i fikrim farṭ-ı ‘işmetden
Çeker bir perde hayret-dīde-i şüretgerān üzre

perdedār:

1. **perdedār:**

Kaside 52

Mısra: **63**

Perdeci, kapıcı, odacı // bir şeyin görünmesine ve bilinmesine mâni ve perde olan.

Bānū-yı h̄alvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-‘arūs-ı h̄acle-i re’ yine şubh āyinedān

perdeden çıkmaz:

1. **perdeden çıkmaz:-maz**

Kaside 61

Mısra: **44**

Kelime Tipi: **Deyim**

Perdenin arkasından çıkmak // musiki bağlamında makam deĝiştirmek.

‘Ālemi āvāze-i ‘adlūn t̄utaldan h̄avf idüp
Perdeden çıkmaz ‘arūs-ı naĝme-i çeng ü rebāb

perdeden taşra düşmiş:

1. **perdeden taşra düşmiş:-miş**

Gazel 112

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Deyim**

Perdeden dışarı çıkmak, edep dışı davranmak, açılıp saçılmak.

Ne cāme var ne pīrehan serve şarılımış yāsemen
Gül taşra düşmiş perdeden açmış girībānım yine

perde-figenlik:

1. **perde-figenlik:**

Gazel 77

Mısra: **1**

Perde açıcılık yapmak (utanma perdesini yere atmak, ar perdesini yırtmak).

Gül gibi k’ide duĝter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

perde-i bāb:

1. **perde-i bāb:**

Kaside 31

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Kapı perdesi.

Harem-i himmetine devr-i felek h̄alka-i der
Ka’be-i ‘işmetine perr-i melek perde-i bāb

perde-i çeşm-i bütān:

1. **perde-i çeşm-i bütān:**

Kaside 31

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Güzellerin gözünün perdesi // güzellerin göz kapağı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyış için
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i h̄vāb

perde-i dībā:

1. **perde-i dībā:**

Kaside 6

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

İpek perde.

Şubh-ı rüşen mi şu ‘ā-ı mihr-i ‘ālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

perde-i dībā-vı zer-tārı:

1. **perde-i dībā-yı zer-tārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Altın sırmalı, altınla işlenmiş ipek perde.

Sevād-ı şām-ı ‘işret düde-i şem’-i şebistānı
Beyāz-ı şubh-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

perde-i müşĝin-i hacel çeker:

1. **perde-i müşğîn-i hâcel çeker:-er**

Kaside 53

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Siyah haya perdesi çekmek.

Görmesün deyü gözüm rüy-ı 'arūs-ı bahtı
Çeker âhum felege perde-i müşğîn-i hâcel

perde-i sırr-ı hakîkate:

1. **perde-i sırr-ı hakîkate:-e**

Kaside 36

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Hakikat sırrının perdesi.

Dili cemâl-i hakîkat-nümâyâ âyîne
Zamîri perde-i sırr-ı hakîkate mahrem

perde-i takdîre:

1. **perde-i takdîre:-e**

Kaside 48

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Kader perdesi.

Derûnı gevher-i tevhide mahzen
Zamîri perde-i takdîre mahrem

perde-serâ:

1. **perde-serâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 52

Küçük çadır.

Dîvân-ı celâlinde kazâ münşî-i ahkâm
Eyyân-ı şükûhında felek perde-serâdur

perde-serây-ı şebden:

1. **perde-serây-ı şebden:-den**

Kaside 3

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Gece çadırı, padişahın otağı // karanlık gökyüzü.

Her seher tâ ki çıqup perde-serây-ı şebden
İde şâhenşeh-i zer-tâc-ı felek dîvânı

perestâr:

1. **perestâr:-ı**

Kaside 13

Mısra: 96

Hizmetçi, kul, köle, bende.

Cem-i endişemün hürşid bir cām-ı zer-endüdi
'Arūs-ı tab'umuñ nâhid bir çengi perestârı

pergâr:

1. **pergâr:-ı**

Kaside 49

Mısra: 62

Pergel denilen daire çizecek maruf alet.

İderdi noqta-i kilk-i celâl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarhuñ kifâyet etse pergârı

pergâr-ı çarh-ı gerdâni:

1. **pergâr-ı çarh-ı gerdâni:-ı**

Kaside 30

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Dönen dünyanın pergesi.

O kuṭb-ı çarh-ı sa'âdet ki döndürür bahtı
Ne yaña istese pergâr-ı çarh-ı gerdâni

pergâr-ı himmeti:

1. **pergâr-ı himmeti:-i**

Kaside 4

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Gayret, azim pergesi.

Mîm-i mekâna istese pergâr-ı himmeti
Mikdâr-ı devr-i dâ'ire-i lâ-mekân virür

perî:

1. **perî:**

Kaside 52

Mısra: 100

Peri // güzel, sevgili.

Hâne-i agyâr u 'uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol perî ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

2. **perî:**

Kaside 29

Mısra: 6

Peri.

Zihî laṭife-i gaybiyye-i İllâhiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirâh-ı fu'âd

3. **perî:**

Kaside 14

Mısra: 120

Peri.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta'zîm ile diñler sözüms ins ü perî

per-i Cibril:

1. per-i Cibril:

Kaside 40

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cebrail'in kanadı.

Dergeh-i devleti kim Ka'be-i ehl-i dildür
Olsa lâyıq per-i Cibril aña cārüb-ı harem

per-i Cibril-i emîn:

1. per-i Cibril-i emîn:

Kaside 46

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Güvenilir Cebrail'in kanadı.

Hindü-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i hürşid
Tırra-i tāk u revākı per-i Cibril-i emîn

per-i Cibril-i mücessem:

1. per-i Cibril-i mücessem:

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cebrail'in cisimlenmiş kanadı.

Bu letâfet ki var ol tırra-i ham-der-hamda
Olsa lâyıq per-i Cibril-i mücessem şâne

per-i şâhîn:

1. per-i şâhîn:

Kaside 44

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şahin kuşunun kanatları.

Çalmasa ger per-i şâhîn hayâlinde mecâl
Târ-ı endişe ile dâme çeker 'Ankâyı

perişân:

1. perişân:

Kaside 59

Mısra: 80

Bozuk, kötü durumda.

Tâ gerdiş-i gerdün ile ahvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâh perişân u dijemdür

2. perişân:

Kaside 32

Mısra: 64

Dağınk.

Kitâb-ı câhına nisbet ceride-i eflâk
Toğuz varaklı perişân u köhne bir takvîm

3. perişân:

Gazel 31

Mısra: 15

Kötü durumda, muztarip.

Çaldım ayağda perişân u mükedder ahvâl
Dest-gir ol baña ey Âşaf-ı Cem-câh meded

perişân evlemezdi:

1. perişân evlemezdi: -mez, -di

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek // acınacak duruma getirmek.

Zülfine kalsa perişân evlemezdi dilleri

Anı da tahrik iden bād-ı şabâdur n'eyesün

perişân hâlin oldum:

1. perişân hâlin oldum: -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perişân hâlin oldum şomadın hâl-i perişânım

Çamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

2. perişân hâlin oldum: -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perişân hâlin oldum şomadın hâl-i perişânım

Çamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

3. perişân hâlin oldum: -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perişân hâlin oldum şomadın hâl-i perişânım

Çamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

4. **perîşân hâlin oldum:** -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Hâli perîşân olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perîşân hâlin oldum şormadın hâl-i perîşânım

Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

5. **perîşân hâlin oldum:** -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hâli perîşân olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perîşân hâlin oldum şormadın hâl-i perîşânım

Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

6. **perîşân hâlin oldum:** -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Hâli perîşân olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perîşân hâlin oldum şormadın hâl-i perîşânım

Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

7. **perîşân hâlin oldum:** -du, -m

Tesdis 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Hâli perîşân olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perîşân hâlin oldum şormadın hâl-i perîşânım

Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

perîşân iderim:

1. **perîşân iderim:**

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dağıtmak, düzenini bozmak.

Âh ile kıomam dilleri zülfinde huzûra

Cem'iyet-i ağıyârı perîşân iderim ben

perîşân itmezse:

1. **perîşân itmezse:** -mez, -se

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dağıtmak, düzenini bozmak.

Cem'iyet-i ağıyârı ger itmezse perîşân
Çarh-ı felegi 'aksine gerdân iderim ben

perîşân ola:

1. **perîşân ola:** -a

Kaside 23

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Karmakarışık duruma gelmek, düzeni bozulmak, acınacak duruma gelmek.

Ma'kül mıdur böyle perîşân ola hâlim

Memdûhum ola sencileyin server-i 'âlem

perîşân olmuş:

1. **perîşân olmuş:** -muş

Kaside 38

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek.

Şanurlar nâz-perver bir şanemdür kim hırâm eyler

Ġumâr-ı h'âbdan olmuş perîşân tırta vü perçem

perîşân olmuşdur:

1. **perîşân olmuşdur:** -muş, -dur

Kaside 49

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Dağılmak, darmadağın olmak.

Habâb u kef degül mestâne reftâr itmeden cüyüñ

Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destârı

perîşân olsun:

1. **perîşân olsun:** -sun

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok üzölmek, kederlenmek, alt üst olmak.

Nice bir dil ğam-ı zülfüñle perîşân olsun

Göreyin zülfini kim hâk ile yeksân olsun

perîşân olur:

1. **perîşân olur:** -u, -r

Kaside 35

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek.

Ol kadar çâpük ü nâzük hareket eyler kim

Ne olur rîğ perîşân ne bozılır eşkâl

perîşân-hâtır olmasam:

1. **perîşân-hâtır olmasam:**-ma, -sa, -m

Kaside 39

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Aklı fikri karmakarışık olmak, düşünceli olmak.

Olmasam ger ğam-ı dehr ile perîşân-hâtır
Medhûni böyle mi eylerdi zebânum ta'bir

perîşânî-i cem'ivvet-i vâran olsun:

1. **perîşânî-i cem'ivvet-i vâran olsun:**-sun

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dostl cemiyetinde (dostlar arasında) perişan olmak.

Ne tükunsun dil-i erbâb-ı ğama zülfünde
Ne perîşânî-i cem'ivvet-i vâran olsun

perîşân-kâkül olsa:

1. **perîşân-kâkül olsa:**-sa

Kaside 17

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Kâkülü dağılmak, karmakarışık olmak.

Cilve itdükce ne dem olsa perîşân-kâkül
Pür olur nühket-i müşkiyle girîbân-ı hevâ

perîşânlığ:

1. **perîşânlığ:**

Kaside 39

Mısra: 73

Acımacak durum, zavallılık.

Bu perîşânlığ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endîşemi ma'kül ile itsem ta'zîr

2. **perîşânlığ:**-i, -

Gazel 100

Mısra: 5

Dağınlık, karışıklık.

Zülfinün daĥi perîşânlığı bîhüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

perîşânlık:

1. **perîşânlıktan:**-dan

Kaside 56

Mısra: 54

Dağınlık, karışıklık.

Ger mizâc-ı bâda virse 'adl ü dâduñ terbiyet
Turra-i sünbül perîşânlıktan olurdu emîn

perîşân-perçem olsa:

1. **perîşân-perçem olsa:**-sa

Kaside 40

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Perçemi dağımlık olmak.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i hulûkı ne dem olsa perîşân-perçem

perîves:

1. **perîves:**

Kaside 51

Mısra: 105

Peri gibi.

İder ebkâr-ı ma'ânîyi perîves da'vet
Başduĥınca kalemüm dâ'ire-i nazma kadem

perrende ejderhâ:

1. **perrende ejderhâ:**

Kaside 38

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Uçan ejderha.

Kimi tâvûs-ı ra'nâ der kimi perrende ejderhâ
İdince ğâhi pertâb-ı bülend ü cilvesin derhem

perr-i hadeng:

1. **perr-i hadeng:**

Kaside 37

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Okun kanadı.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa şehbâl-i melâ'ikden eger perr-i hadeng

perr-i hümâ:

1. **perr-i hümâ:**

Kaside 7

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Devlet kuşunun kanadı.

Ka'be-i 'işmetine nür-ı Hüdâ şem'-i harem
Harem-i devletine perr-i hümâ ferş-i harîm

perr-i külâh-ı Keykubâd olsa:

1. **perr-i külâh-ı Keykubâd olsa:-sa**

Kaside 25

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Keykubad'ın külâhının tüyü olmak (Keykubad; İran'ın Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı.).

Ol cihân-bân-ı 'azîmü'ş-şân ki lâyıkdur eger
Olsa cârüb-ı deri perr-i külâh-ı Keykubâd

perr-i külâhıdır:

1. **perr-i külâhıdır:-ı, -dur**

Gazel 34

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Külâhın tüyü.

Degül haıt-ı mu'anber sâye-i zülf-i siyâhıdır
Degül ebrü-yı pür-çin gamzenüñ perr-i külâhıdır

perr-i külâh-güşe-i Cemdür:

1. **perr-i külâh-güşe-i Cemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Cem'in külâhının köşesindeki kanat, tüy.

Ol bârgeh- ârây-ı sarây-ı 'azamet kim
Cârüb-ı deri perr-i külâh-güşe-i Cemdür

perr-i külâh-i mest:

1. **perr-i külâh-i mest:**

Gazel 24

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Sarhoşun külâhındaki tüy.

Bezm-i Ceme revnağ viremez olmayıcağ tâ
Cârüb-ı der-i meykede perr-i külâh-i mest

perr-i melek:

1. **perr-i melek:**

Kaside 31

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

Melek kanadı.

Harem-i himmetine devr-i felek halka-i der
Ka'be-i 'işmetine perr-i melek perde-i bâb

pertâb evleseñ:

1. **pertâb evleseñ:-se, -ñ**

Kaside 31

Mısra: **130**

Kelime Tipi: -

Atmak.

Demidür kuvvet-i şıdk ile kemân-ı dilden
Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du'âyı pertâb

pertâb ide:

1. **pertâb ide:-e**

Kaside 31

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Atmak.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-âteş gibi hep
Şâbitât-ı felegi ide yerinden pertâb

pertâb ideydi:

1. **pertâb ideydi:-e, -y, -di**

Kaside 18

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Atılmak, sıçramak.

Cehende-âteş-i bâlâ-devân derdim eger âteş
Zeminden oğ gibi pertâb ideydi evc-i a'lâya

per-tâb idince:

1. **per-tâb idince:-ince**

Kaside 11

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Atılmak, sıçramak.

Kulağın dik tutup per-tâb idince farı-ı sür'atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykânı

pertâb itdügi:

1. **pertâb itdügi:-düg, -i**

Kaside 18

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Vurmak.

Şikest eyler ser-i gâv-ı zemîni şadme-i pâyı
Çıkar şiddetle pertâb itdügi miñı süreyyâya

pertâb itmege:

1. **pertâb itmege:-meg, -e**

Kaside 27

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Atmak.

Güneş pervânedür ol şem'a pertâb itmege kendin
Tolanur turmayup şevk ile ol fânüs-ı mînâyı

pertâb itse:

1. **pertâb itse:-se**

Kaside 11

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Atılmak, sıçramak.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tüz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse ‘ummâni

pertâb-ı bülend:

1. **pertâb-ı bülend:**

Kaside 38

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Yükseğe atlama, sıçrama.

Kimi tâvüs-ı ra‘nâ der kimi perrende ejderhâ
İdince gâhi pertâb-ı bülend ü cilvesin derhem

pertâb-ı bülend eylese:

1. **pertâb-ı bülend eylese:-se**

Kaside 17

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yüksekten atlamak, sıçramak.

Nice Evren ki ne dem eylese pertâb-ı bülend
Şanki refîre gelür hışm ile bir ejderhâ

pertâb-ı bülend itdügi:

1. **pertâb-ı bülend itdügi:-düg, -i**

Kaside 9

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Yüksekten atlamak, sıçramak, uçmak.

Pertâb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrân
Âheste hırâm eylese tâvüs-ı cinândur

pertâb-ı bülend itse:

1. **pertâb-ı bülend itse:-se**

Kaside 17

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yüksekten atlamak, sıçramak, uçmak.

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ ‘Ankâ

pertev:

1. **pertevi:-i**

Gazel 122

Mısra: 6

Işık, parlaklık.

Hüsnuñi bilmek dilerseñ bir nazâr mir’âta bak
Âfitâbuñ pertevi meh-tâb gelsün çeşmüñe

2. **pertevi:-i**

Kaside 2

Mısra: 4

Işık, parlaklık.

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma‘rifet
Zerresiyle âfitâbunuñ berâber pertevi

3. **pertevüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 19

Işık, parlaklık.

Lâ-mekân-seyr âfitâbum hâke düşmez pertevüm
‘Arş-ı istiğnâ-yı himmet âsmânumdur benüm

4. **pertevin:-in, -**

Kaside 61

Mısra: 22

Işık, parlaklık.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

5. **pertevi:-i**

Kaside 28

Mısra: 49

Işık, parlaklık.

Mâh-ı felek serîr-i sa‘âdet ki pertevi
Nür-ı çerâğ-ı baht-ı şeh-i ahterân olur

pertev şalsa:

1. **pertev şalsa:-sa**

Kaside 49

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Işık salmak, aydınlatmak.

Eger şalsa sipihre mihr-i luñfi zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âsârı

pertev-endâz olsa:

1. **pertev-endâz olsa:-sa**

Kaside 11

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Ziya vermek, nurlandırmak.

Düşerdi säyebân-ı âsmânuñ säyesi ‘arşa
Ger olsa pertev-endâz âfitâb-ı re‘y-i pinhâni

pertev-i bezm-i harem-i dîn ü düvel:

1. **pertev-i bezm-i harem-i dîn ü düvel:**

Kaside 51

Mısra: 35

Kelime Tipi: -
Din ve devlet haremının meclisinin ışığı.

Şem'-i meh pertev-i bezm-i harem-i dîn ü düvel
Mâh-ı hürşid-i fûrûg-ı felek-i cüd u himem

pertev-i envâr-ı dil-i 'ârif-i câm:

1. **pertev-i envâr-ı dil-i 'ârif-i câm:**

Kaside 50
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ârifin gönül kadehinin nurunun ışığı.

Nice mey tâb-ı fûrûg-ı ruh-ı mâh-ı Neşşeb
Nice mey pertev-i envâr-ı dil-i 'ârif-i câm

pertev-i fevz-i bahâr:

1. **pertev-i fevz-i bahâr:**

Kaside 49
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bahar feyzinin aydınlığı.

İrişdi pertev-i fevz-i bahâr âyine-i çarha
'Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i türeden 'ârî

pertev-i hürşid- zivâdur:

1. **pertev-i hürşid- zivâdur:-dur**

Kaside 33
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Güneş ışığının parlaklığı.

Ol cevher ile deşne-i ser-tiz-i zebânüm
Bir tûg-ı celî pertev-i hürşid- zivâdur

pertev-i hürşid-i re'vi:

1. **pertev-i hürşid-i re'vi:-i**

Kaside 56
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Fikir güneşinin ışığı.

Pertev-i hürşid-i re'yi şem'-i evvân-ı felek
Sâye-i çetr-i celâli hâl-i ruhsâr-ı zemîn

pertev-i ilhâm:

1. **pertev-i ilhâm:**

Kaside 6
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
İlham ışığı.

Bikr-i ma'nâ mı dilümde pertev-i ilhâm ile
Yâ felekde âftâb u zühre-i zehrâ midur

pertev-i kevkeb-feşânidur:

1. **pertev-i kevkeb-feşânidur:-ı, -dur**

Kaside 1
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Yıldızlar saçan ışık.

Maşrıq-ı şubh-ı hidâyetdür şenâsiyle dilüm
Mihr-i kudsi pertev-i kevkeb-feşânidur sözüüm

pertev-i lutfi:

1. **pertev-i lutfi:-ı**

Kaside 51
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İhsanın , cömertliğin ışığı.

Eger-i feyzi tarâvet-dih-i gülzâr-ı cihân
Pertev-i lutfi bisât-efken-i bezm-i 'âlem

pertev-i ma' deletiün:

1. **pertev-i ma' deletiün:-ü, -ñ**

Kaside 53
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Adaletin ışığı.

Düd-ı âh eyler idi âyine-i çarhı siyâh
Pertev-i ma' deletiün urmasa aña şaykal

pertev-i meş'ale-i rüz:

1. **pertev-i meş'ale-i rüz:**

Kaside 3
Mısra: 122
Kelime Tipi: -
Gündüz kandilinin parlaklığı // güneş ışığı.

'Âlemi her şeb ide şu'le-i şem'-i bahtı
Pertev-i meş'ale-i rüz kadar nürânî

pertev-i nür-ı İlahî:

1. **pertev-i nür-ı İlahî:**

Kaside 20
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
İlahî nurun parlaklığı.

Yüzünde pertev-i nür-ı İlahî gün gibi zâhir
Sözünde vâridât-ı feyz-i aqdes cân gibi muzmir

pertev-i re'vi:

1. **pertev-i re'yi:-i**

Kaside 27

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Fikir parlaklığı.

Bahār-ı gülbün-efrâz-ı 'adâlet devr-i iclâli
Çerâğ-ı meclis-efrûz-ı sa'âdet pertev-i re'yi

2. **pertev-i re'yi:-i**

Kaside 43

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Fikir parlaklığı.

Zer-i maḥlûl-ı raḥşende gibi olurdu nûrânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşh-i midâd üzre

pertev-i re'y-i münîr-i dâver-i devlet-me'âb:

1. **pertev-i re'y-i münîr-i dâver-i devlet-me'âb:-mîş**

Kaside 55

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Devleti koruyan adil vezirin parlak düşüncesinin
ışığı.*

Ol sipihr-i 'ilm ü faẓl u âftâb olmuş aña
Pertev-i re'y-i münîr-i dâver-i devlet-me'âb

pertev-i re'yinden:

1. **pertev-i re'yinden:-i, -n, -den**

Kaside 17

Mısra: 135

Kelime Tipi: -

Fikir parlaklığı.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre hürşîd kadar 'âleme virürdi ziyâ

pervâne:

1. **pervâne:**

Gazel 124

Mısra: 3

İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem' üstine pervâz mestâne

2. **pervânenüñ:-nüñ**

Kaside 14

Mısra: 64

İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

'Adli ger ârâyiş-i bezm-i cihân itse olur
Şem'a şeh-perr-i küleh pervânenüñ bâl ü peri

3. **pervânedür:-dür**

Kaside 27

Mısra: 23

İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Güneş pervânedür ol şem'a pertâb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fânüs-ı minâyi

4. **pervâne:**

Kaside 47

Mısra: 36

İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Çerâğ-ı baht-ı bîdâridur ol şem'-i İlâhî kim
Melâ'ik aña pervâne felek fânüs-ı minâdur

5. **pervâneyiz:-y, -iz**

Gazel 61

Mısra: 8

*İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği//
âşık.*

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i 'aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu'le vü şem'-i ğama pervâneyiz

6. **pervâne:**

Gazel 84

Mısra: 4

*İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği//
âşık.*

Yâ şu'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

7. **pervânemüz:-müz**

Gazel 86

Mısra: 6

*İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği//
âşık.*

Biz n'eyleriz çerâğı şeb-i hecr-i yârda
Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

8. **pervâne:**

Gazel 144

Mısra: 2

*İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği//
âşık.*

Dün gice meclisimüz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâğar idi şem' idi pervâne idi

9. **pervâneye:-y, -e**

Kaside 10

Mısra: 72

İşığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Olsa meşelâ râbîta-perdâz-ı mükâfât
Pervâneye gül-berki telâfî-i per eyler

pervâne-i himmet:

1. **pervâne-i himmet:**

Kaside 57

Mısra: 76
Kelime Tipi: -
İhsan pervanesi.

Şem‘i nazmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḥ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

pervā-yı kıyāmet:

1. **pervā-yı kıyāmet:**
Gazel 20
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kıyamet korkusu.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı kıyāmet

pervā-yı zamāne:

1. **pervā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Devrin korkusu // devirden, dönemden çekinme.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü ‘izzet
Ne bīm-i ḡam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

pervāz:

1. **pervāz:-a**
Gazel 135
Mısra: 8
Uçma, uçuş.

Şanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı tütü-i ḥaṭı pervāza başladı

2. **pervāz:-e**
Kaside 35
Mısra: 112
Uçma, uçuş.

Ḥavfidür dā’im anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Şüret-i kāse-i Çini gibi pervāze mecāl

3. **pervāz:**
Kaside 6
Mısra: 6
Örtü vb. şeylerde kenarlara geçirilen dar parça, kumaş.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḥud
Mā’i pervāz ile nat‘ olmuş yeşil ḥārā midur

pervāz eylese:

1. **pervāz eylese:-se**
Kaside 57
Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Uçmak.

‘Ār ider almaḡa çengāline nesr-i felegi
Şayd için eylese şeh-bāz-ı ḥayālüm pervāz

pervāz ider:

1. **pervāz ider:-er**
Gazel 124
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ḳannedüp şem‘ üstine pervāz mestāne

pervāz itmede:

1. **pervāz itmede:-mede**
Kaside 52
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Piş-i dergāhında ber-pā şaf nişinān-ı felek
Zir-i eyvānında pervāz itmede kerrübiyān

pervāz itmeye:

1. **pervāz itmeye:-me, -y, -e**
Kaside 57
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Şem‘i nazmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḥ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

pervāz itse:

1. **pervāz itse:-se**
Kit‘a-ı Kebir 9
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Uçmak.

‘Aceb midür ki andan daḡı pervāz itse dehşetle
Ḥaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

pervāz-ı Ankā:

1. **pervāz-ı Ankā:**
Kaside 25
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Anka'nın uçuşu.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Ankā ile pervāz-ı cerād

pervāz-ı bülend itse:

1. **pervāz-ı bülend itse:-se**

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yükseklere havalanmak // yükseklerde bulunmak, erişilmez olmak.

Ṭab‘-ı Nef‘î gibi pervāz-ı bülend itse n’ola
Āftāba sāye şalmış bir Hümādur tırrası

pervāz-ı cerād:

1. **pervāz-ı cerād:**

Kaside 25

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Çekirgenin uçuşu.

Nice beñzer saña tarz-ı pâdişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Ankā ile pervāz-ı cerād

pervāzı iderdüm:

1. **pervāzı iderdüm:-er, -dü, -m**

Kaside 22

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Uçmak, kanat çırpma.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bârgāhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervāzı

perverde eylese:

1. **perverde eylese:-se**

Kaside 30

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Beslemek, büyütme, yetiştirmek.

Ger olsa nāmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

perverde ider:

1. **perverde ider:-er**

Kaside 34

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Beslemek, büyütme.

Ne kişver kim aña hıfzı niğebān ola ol yerde
İder perverde şāhin beyza-i güncişk ü ‘uşfuri

2. **perverde ider:-er**

Kaside 34

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Beslemek, yetiştirmek.

Ger olsa lutfı rindāna ider perverde te’şiri
Zemīn-i şüre-i zühd ü riyāda tohm-ı engürü

perverde-i feyz-i ebr-i fikrūn:

1. **perverde-i feyz-i ebr-i fikrūn:-ü, -ñ**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Düşünce bulutunun bereketiyle yetiştirilmiş.

Perverde-i feyz-i ebr-i fikrūn
Bostān-ı suhan giyāh-ı ma'nā

perverde-i rindān-ı Mesihā-dem-i ‘aşkız:

1. **perverde-i rindān-ı Mesihā-dem-i ‘aşkız:-iz**

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Aşkın İsa nefesli rintlerinin yetiştirdiği
(kimseler).*

Çok mı bu kadar feyz bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesihā-dem-i ‘aşkız

perveriş bulsa:

1. **perveriş bulsa:-sa**

Kaside 61

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Beslenmek, yetişmek, yetiştirilmek.

Derlese rüyüñ haṭ-ı müşğın anı hoş-büy ider
Hüb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

pervîn:

1. **pervîn:**

Kaside 46

Mısra: 76

Ülker takım yıldızı, Süreyya.

Tā ki ma‘mūr ola bu köhne sarāy-ı ‘ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

pes:

1. **pes:**

Kaside 39

Mısra: 66

Bu şekilde, böylece.

Zür-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduğı tır

pesend itdi:

1. **pesend itdi:-di**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Beğenmek.

Bir ğazel okıdı mecmū 'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühını ğāyetde pesend itdi şabā

2. **pesend itdi:-di**
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beğenmek.

Dese Nef'ī bu zemīnde n'ola tekrār ğazel
Tarh-ı vādīsini çün hayli pesend itdi şabā

pesend ola:

1. **pesend ola:-a**
Müfret 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beğenmek, takdir etmek.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şî'r-i Nef'ī-i şüh u levend ola

pesendīde:

1. **pesendīde:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Beğenilmiş, makbul.

Etvārī pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḥuşūşā revīş-i dād u dihişde

pest:

1. **pestiz:-iz**
Gazel 49
Mısra: **8**
Alçak, aşığı.

Dense ne 'aceb ṭab'umuza baḥr-ı ma'ānī
Şāhbā gibi pür-ḥālet ü cür'a gibi pestiz

2. **pest:**
Kaside 7
Mısra: **24**
Alçak, aşığı.

Böyle şāḥib-suḥānuñ bundadır a'lāḡı kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrūr u za'īm

pest itdi:

1. **pest itdi:-di**
Kaside 27
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Değerini düşürmek.

Ḥudāvendā ben ol üstād-ı mazmūn-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelāmum kıymet-i lū'lū-yı lālāyı

pest ü bülend itdi:

1. **pest ü bülend itdi:-di**
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşığı yukarı hareket ettirmek, dalgalandırmak.

İzṭırāb-ı dil-i 'uşşāk ile ṭırmaz hemvār
Şanma ğīsularını pest ü bülend itdi şabā

pest ü pāmāl eyler:

1. **pest ü pāmāl eyler:-r**
Kaside 35
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Değerini düşürmek, alçaltmak.

Buldı bir ğüne revāc emti 'a-i ğüftārūm
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

Peşeng:

1. **Peşeng:**
Kaside 37
Mısra: **20**
*Turan'ın eski hükümdarlarından olup
Efrasiyab'ın babasıdır.*

Şaf-der-i şadr-nişīn āşaf-ı 'ālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü ma'reke-perdāz Peşeng

2. **Peşeng:**
Kaside 17
Mısra: **124**
*Turan'ın eski hükümdarlarından olup
Efrasiyab'ın babasıdır.*

Biri derbānı olurdı biri mirāḥūrī
Gelseler 'āleme devrinde Peşeng ü Dārā

peşmīne:

1. **peşmīnede:-de**
Gazel 110
Mısra: **6**
*Yünden hurka, sufilere mahsus süssüz kaba
hurka.*

Aṭlas-ı çarḥa deġişmezduñ anı ey ḥ'āce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḥırka vü peşmīnede

peşse:

1. **peşse:**
Kaside 28

Mısra: 62
Sivrisinek.

Ger vîrse iktidârı za'îfâna takvîyet
Peşşe harîf-i hamle-i pîl-i demân olur

pev-â-pev:

1. **pev-â-pev:**
Gazel 126
Mısra: 7
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Hîç tırmasa devr itse kadeh bezmi pev-â-pev
Sâkî de şürâhî gibi 'âlî-himem olsa

2. **pev-â-pev:**
Kaside 11
Mısra: 52
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

O şemşîr-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşa'la
Pey-â-pev mevcidür gâhî o bahr itdükce tuğyânı

3. **pev-â-pev:**
Kaside 47
Mısra: 52
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Ne leşker kim aña serdâr-ı 'azmi ola ser-'asker
Pey-â-pev müjde-i feth-i bilâd u kahr-ı a'dâdur

4. **pev-â-pev:**
Kaside 62
Mısra: 6
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Açıldı bâğuñ gülleri feryâd ider bülbülleri
Şun sen de câm-ı mülleri tırma pev-â-pev der-'akeb

pevdâ:

1. **pevdâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 6
Aşikâr, var, mevcut.

'Aceb mecmû'a-i sırr-ı İlahîdür hakîkatde
Ki her ne gûne isti'dâd dirseñ anda pevdâdur

2. **pevdâ:**
Kaside 6
Mısra: 32
Açıkta ve meydanda olan, âşikâr.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fûrûğından felek
Mihriñi fark eylemez pinhân mıdur pevdâ mıdur

3. **pevdâyı:-y, -ı**
Müseddes 1

Mısra: 2
Açık, belli.

Ne hîkmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta'aqqul idemem 'âlemde her pinhân u pevdâyî

4. **pevdâyı:-y, -ı**
Kaside 27
Mısra: 106
Açık, belli.

Ola zât-ı şerîfi Hâk Te'âlânuñ emânında
Musaḥḥar eyleye hem aña her pinhân u pevdâyî

pevdâ ider:

1. **pevdâ ider:-er**
Kaside 47
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Nihânî bir nigele çeşmi biñ fitne ider pevdâ
Anuñcün şehri dârü'l-mülk-i dil pür-şür u gavgâdur

pevdâ iderdi:

1. **pevdâ iderdi:-er, -di**
Kaside 43
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül pevdâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i luḥfi remâd üzre

pevdâ idüp:

1. **pevdâ idüp:-üp**
Gazel 87
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Edinmek, elde etmek.

Yine rez-duḥterin pevdâ idüp 'azm-i kenâr itsem
Ġamuñ hâtırda nâ-pevdâ vü pinhân olduğın görsem

pevdâ itdi:

1. **pevdâ itdi:-di**
Kaside 55
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Meydana getirmek.

İrmedin pâyânına pâyı kalup refârdan
İtdi kat kat âb ile pevdâ degüldür nüḥ-ķibâb

2. **pevdâ itdi:-di**
Kaside 49
Mısra: 31

Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pâkîze-girdârı

peydâ oldu:

1. **peydâ oldu:-dı**
Kaside 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek.

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaqdı düdündan
Sehâb-ı 'anber-eşşân oldı peydâ büstân üzre

pev-der-pey:

1. **pev-der-pey:**
Kaside 17
Mısra: 165
Birbiri ardınca, art arda.

Eşheb-i rüz ile tâ Edhem-i şeb pev-der-pey
Hâşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümâ

2. **pev-der-pey:**
Kaside 40
Mısra: 51
Birbiri ardınca, art arda.

Peyk-i ikbâli ile feth ü zafer pev-der-pey
Nühket-i hülkî ile bād-ı şabâ dem-ber-dem

3. **pev-der-pey:**
Kaside 51
Mısra: 7
Birbiri ardınca, art arda.

Müjde-i yümn-i kudümiyle şafâ pev-der-pey
Feyz-i teşrîf-i vişâliyle ferağ dem-ber-dem

peygâm:

1. **peygâm:**
Kaside 50
Mısra: 12
Haber, bilgi.

Ola ben istedüğüm bâde-i pür-feyż ammâ
Ki neşâti getürür câne cinândan peygâm

peygâm-ber:

1. **peygâm-ber:-i**
Kaside 14
Mısra: 8
Hız. Muhammed (SAV).

Tiğüña n'ola yemin eylerse rûh-ı Murtażâ
Bir gâzâ itdün ki hoşnüd eyledün peygâm-ber-i

2. **peygâm-ber:-i**
Kaside 25
Mısra: 67
Hız. Muhammed (SAV).

Bir gâzâ itdün ki memnün eyledün Peygâm-ber-i
Belki Cibrîli daği va'llâhu a'lem bi'r-reşâd

peygâm-ber-i âhir zamâne:

1. **peygâm-ber-i âhir zamâne:-e**
Kaside 1
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Ahir-zaman peygamberi, son peygamber (Hız. Muhammed Mustafa SAV).

Olalı Peygâm-ber-i âhir zamâne na't-gü
Âb-ı rüy-ı ümmet-i âhir-zamânîdür sözüüm

pey(i)k:

1. **pey(i)k:**
Kaside 41
Mısra: 23
Haberci // habercilik için hızlı koşucu olarak eğitilmiş yeniçeri askeri.

Eylerdi rikâbında pey(i)k gibi tekâpü
Olmasa eger silsilede pây-ı zamâne

peykân:

1. **peykân:-ı**
Kaside 11
Mısra: 68
Okun ucundaki sivri demir, temren.

Kulağın dik tutup per-tâb idince farç-ı sür'atden
Döner ol nâvek-i perrâna kim çift ola peykânı

2. **peykân:-ı**
Gazel 53
Mısra: 5
Okun ucundaki sivri demir // sevgilin kirpik okunun temreni.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykânı dile
Tirüñe karşı turup sinemüzi çâk ideriz

3. **peykâne:-e**
Gazel 114
Mısra: 8
Okun ucundaki sivri demir.

Zâhir olmazsa n'ola âhum ucundan şu'le
Gam hadengidür o muhtâc degül peykâne

4. **peykân:-ı**
Kaside 3

Mısra: 34
Okun ucundaki sivri demir.

‘Āferīn şeşt-i hümāyūnına kim oklarınıñ
Mümdan olsa yine taşu deler peykānı

5. **peykānı:-ı**
Kaside 30
Mısra: 66
Okun ucundaki sivri demir.

Dönerdi ‘aksine sūfānı nışf-ı menzilden
Olurdu püşt-i kemāna hālīde peykānı

6. **peykānı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 89
Okun ucundaki sivri demir.

Geçer bir tūri biñ dilden bulaşmaz kana peykānı
Ne sihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i hūn-h’ārı

peykān-ı hadeng-i vār:

1. **peykān-ı hadeng-i vār:**
Gazel 11
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Gelse peykān-ı hadeng-i vār qalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külheni bir çatre āb

peykān-ı tūr:

1. **peykān-ı tūr:**
Kaside 28
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Okun temreni.

Oklar sihām-ı kavş-i kazādan nişān virür
Peykān-ı tūr ise ecel-i nāgehān olur

peykān-ı vār:

1. **peykān-ı vār:**
Gazel 11
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Ābdur peykān-ı vār ammā gelince sineye
Olur āteş-pāre ol dañı virür bir güne tīb

2. **peykān-ı vār:**
Kaside 49
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Döküldi sineden peykān-ı vār u penbe-i dāğum
Dıraht-ı huşke döndüm hāke düşmiş berg ile bārı

peykār:

1. **peykāruñ:-uñ, -ı**
Kaside 14
Mısra: 11
Cenk, savaş, harp.

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ħançeri

peykār itdügin:

1. **peykār itdügin:-düg, -in**
Kaside 27
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Savaşmak.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sā‘at kıyāmetdür
Güni māh-ı ‘ālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

peyker:

1. **peykerim:-ı, -m**
Gazel 32
Mısra: 1
Resim, suret.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ‘aşk olduğum mestāne yazmışlar

2. **peykeri:-ı**
Kaside 6
Mısra: 61
Yüz, çehre.

Berķ-ı maħz iken direng itse bilinmez peykeri
Raħş-ı çāpük-pā mıdır yā kūh-ı pā-ber-cā mıdır

3. **peykeri:-ı**
Kaside 27
Mısra: 39
Yüz, çehre.

Olurdu peykeri evvel kademde dīdeden gā‘ib
Virüp ruħşat ‘ināna rā‘izi gösterse irħāyı

4. **peykeri:-ı**
Kıt‘a-ı Kebir 3
Mısra: 12
Yüz, çehre.

Haşlet ü hūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür zāhirde gerçi peykeri ādem gibi

peyker-i dil-ārāsın:

1. **peyker-i dil-ārāsın:-sı, -n**
Kaside 45

Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen yüz.

Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firākda añlardı ‘āşık-ı zārı

peyker-i küh-ı vakārı:

1. **peyker-i küh-ı vakārı:-ı**
Kaside 5
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Vakar dağı (dağ gibi vakar).

Olurdu reh-güzār-ı bāda bir sedd rüy-ı deryāda
Çekilse peyker-i küh-ı vakārı bādbān üzre

peyker-i mezzün:

1. **peyker-i mezzün:**
Kaside 18
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ölçülü, orantılı beden.

Nedür ol şive-i refitār ile ol peyker-i mezzün
Gören hayrān kalur āsar-ı şun‘-ı Hākk Te‘ālāya

2. **peyker-i mezzün:**
Kaside 37
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Ölçülü, orantılı beden.

İtse ol peyker-i mezzün ile āheste-hıram
Şanki refitāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

pevk-i çālāk-ı zafer:

1. **pevk-i çālāk-ı zafer:**
Kaside 31
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
*Zafer habercisi // galibiyet haberini getiren
çevik haberci.*

Şeh-süvār-ı şaf-ı meydān-ı sa‘ādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı zafer piş-i rikābında şitāb

pevk-i devāndur:

1. **pevk-i devāndur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Seğirten, koşan haberci.

Her kande ki ‘āzm eylese iqbāl ü sa‘ādet
Pehlü-yı rikābında iki peyk-i devāndur

pevk-i endişe:

1. **peyk-i endişe:**
Kaside 3
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Düşünce habercisi.

Vaşf-ı şemşirine had yok tatalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıoya ne Kirmānı

2. **peyk-i endişe:**
Kaside 52
Mısra: 116
Kelime Tipi: -
Düşünce habercisi.

‘Arşa-i medh ü şenānın haddi yok pāyāmı yok
Peyk-i endişe ‘aceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

pevk-i heves:

1. **peyk-i heves:**
Kaside 53
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Arzu, istek habercisi.

İrmestün menzil-i maqşūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ‘arşa-i dünyāyı vaħal

pevk-i himmet:

1. **peyk-i himmet:**
Kaside 16
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yardım, lütuf habercisi.

Geldi o demler ki ola hidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rüzgār

pevk-i iqbāl:

1. **peyk-i iqbāl:-ı**
Kaside 40
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Talih habercisi.

Peyk-i iqbāl ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükhet-i hulki ile bād-ı şabā dem-ber-dem

pevk-i kader:

1. **peyk-i kader:**
Kaside 55
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Kader habercisi.

Kişver-i cāh ü celālūndür o mülk-i bī-kerān
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitāb

pevk-i perrende:

1. pevk-i perrende:

Kaside 36

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Uçan haberci.

Melek rikâb-ı semendinde pevk-i perrende
Felek serâçe-i kâdrinde ferş-rüb-ı harem

pevk-i râygânîdür:

1. pevk-i râygânîdür:-dür

Kaside 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Bedava haberci // gönüllü, candan haberci.

Her dem endişemden olsun rûhuna yüz biñ selâm
‘Arşa dek işâle pevk-i râygânîdür sözüm

pevk-i rehvarı olsa:

1. pevk-i rehvarı olsa:-sa

Kaside 49

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Habercisi olmak, geleceğini önceden bildirmek.

O çâpük-râyiz-i rahş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâṭun öñünce pevk-i rehvarı

pevk-i rehvarı olur:

1. pevk-i rehvarı olur:-u, -r

Kaside 13

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Arkasından gelmek, takip etmek.

Yegâne şehsüvâr-ı eblağ-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse feth ü nuşret pevk-i rehvarı

pevk-i sebük-pâyı:

1. pevk-i sebük-pâyı:-ı

Kaside 27

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Ayağma çabuk, süratli haberci.

Ne yaña ‘azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce feth ü iğbâl ü zafer pevk-i sebük-pâyı

pevk-i serüü’s-sevr-i endişem:

1. pevk-i serüü’s-sevr-i endişem:-m

Kaside 18

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Düşüncenin /hayalin çok hızlı giden habercisi.

Erişmez gerdine pevk-i serüü’s-sevr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir rahş-ı sebük-pâyı

peymâne:

1. peymâne:

Gazel 4

Mısra: 2

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Nice mest olmasun ‘âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i ‘aşka hağ bu hem peymâne hem şahbâ

2. peymâne:

Gazel 4

Mısra: 1

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Nice mest olmasun ‘âşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i ‘aşka hağ bu hem peymâne hem şahbâ

3. peymâne:

Gazel 32

Mısra: 1

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Yazanlar peykerim destümde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ‘aşk olduğum mestâne yazmışlar

4. peymâneyiz:-y, -iz

Gazel 61

Mısra: 6

Büyük kadeh, şarap bardağı.

‘Âşık-ı yek-reng ü rindân-ı güşâde-meşrebiz
Bezm-i hâş-ı vahdete hem bâde hem peymâneyiz

5. peymâne:

Gazel 114

Mısra: 1

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Ṭolsa destümde n’ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

6. peymâne:

Gazel 119

Mısra: 3

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübhâ-i mercân elimüzde

7. peymâneler:-ler

Kaside 15

Mısra: 7

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Dönsün yine peymâneler olsun tehî hum-hâneler
Rağs eylesün mestânele muṭrıblar itdüke nağam

8. peymâne:

Gazel 6

Mısra: 2

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Ben mest-i ḥarābım dil mestâne degül mi yâ
Gerdün yine ol bezme peymâne degül mi yâ

9. peymâne:

Kaside 15

Mısra: 18

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Luṭf eyle sāķī nāzı ko mey şun ki qalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāhī vü sebü boş ṭurmasun peymâne hem

10. peymâne:

Gazel 144

Mısra: 4

*Büyük kadeh, şarap bardağı // dide, göz (kanlı
gözyaşı olması dolayısıyla).*

Dün gice sāķī ile sāğara ḥacet yoğ idi
Dil ü dīdem baña peymâne vü mey-ḥâne idi

peymâne-i Cem:

1. peymâne-i Cem:

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi.

Şāh-ı 'aşqum 'ālem-i ma'nā müsellemdür baña
Ser-niğün peymâne-i Cem təc-i Edhemdür baña

peymâne-i leb-rîz-i vefāyı:

1. peymâne-i leb-rîz-i vefāyı: -y, -ı

Gazel 83

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu vefa kadehi.

Teh-cür 'a-i ḥasret yeter āşüfte dimāğum
Peymâne-i leb-rîz-i vefāyı çekemez dil

peymâne-i nāzı:

1. peymâne-i nāzı: -ı

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz kadehi // nazlanma.

Ḥışm ile çeker gämzesi peymâne-i nāzı
Āşüb-ı cihân olsa n'ola her nıgeh-i mest

peymâne-i sahbâ olsa:

1. peymâne-i şahbâ olsa: -sa

Kaside 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi olmak.

Bu deñlü şevk-bağş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymâne-i şahbâ cihân 'işret-serā-yı Cem

peymâne-i zerdür:

1. peymâne-i zerdür: -dür

Kaside 19

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Altın kadeh.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrüz-ı Cem-
meşreb

Ki ḥürşid-i dirahşān aña bir peymâne-i zerdür

pevrev-i ashâb-ı peygām-ber:

1. pevrev-i aşhâb-ı peygām-ber:

Kaside 55

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Peygamberin ashâbının izinden giden.

Peyrev-i aşhâb-ı Peygām-ber imâm-ı ehl-i dîn
Ḥayder-i 'Oşmān-şiyem Şiddik-ı Fārūk-ihtisâb

pev-rev-i müctehidîn:

1. pev-rev-i müctehidîn:

Kaside 50

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Müctehitlerin /büyük dîn âlimlerinin izinden
giden.*

Hādî-i vādî-i dîn bedreka-i rāh-ı yakîn

Pey-rev-i müctehidîn ḥazret-i Şeyhü'l-islām

pevrevlik ider:

1. pevrevlik ider: -er

Kaside 60

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

(Birinini) takipçisi olmak, izinden gitmek, uyumak.

Benim ol şā'ir-i mümtāz ü müsellemler şimdi
Baña pevrevlik ider nādire-güyân-ı suḥan

pevveste:

1. **peyveste:**

Kaside 6

Mısra: 37

Ulaşmış, erişmiş, vasıl olmuş.

Atlas-ı gerdün mı peyveste nihâl-i Sidreye
Yâ firâz-ı râyetinde şukka-i vâlâ mıdur

peyveste iderdi:

1. **peyveste iderdi:** -er, -di

Kaside 45

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, erişmek.

İderdi hiddet-i reftâr-ı tündi peyveste
Sipih-r-i ma'niye gerd-i zemîn-i eş'ârı

pîç pîç ü tülânî ola:

1. **pîç pîç ü tülânî ola:** -a

Kaside 30

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Kıvrım kıvrım ve uzunlamasına olmak
(mektubun uzunlamasına rulo yapılması
bağlamında).*

Ya nâ-şüküfte berk içinde zanbağdur
Ki gönca iken ola pîç pîç ü tülânî

pîç ü tâb:

1. **pîç ü tâb:**

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım.

Şal mihr ü mâha hüsni ü le'tâfet kemendini
Göster yüzüñden kâkülüñi pîç ü tâb ile

2. **pîç ü tâb:**

Kaside 28

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım.

Gâhî ki halka halka tûrur pîç ü tâb ile
Tuğrâ-yı hükmi-pâdişeh-i hüsni ü ân olur

pîç ü tâb-ı nâz:

1. **pîç ü tâb-ı nâz:**

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nazım ıstırabı, yakıcılığı.

Çeşmi hadeng-i hışmı yine kıldı der-kemân
Ebrûlarına düşse n'ola pîç ü tâb-ı nâz

pîçide:

1. **pîçide:**

Kaside 9

Mısra: 88

Dolaşmış, karışmış.

Gördükce gubârın tek ü tâz içre şanurlar
Kim bād-ı cihân-gerd ile pîçide duhândur

pîl-i cesîm:

1. **pîl-i cesîm:**

Kaside 26

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Büyük, iri fil.

Küh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mür
Mürü pâ-mâl idemez pîl-i cesîm

pinhân:

1. **pinhân:**

Gazel 6

Mısra: 7

Gizli, saklı.

Biñ genc-i güher olsa pinhân n'ola sinemde
'İşretkede-i tab'um vîrâne degül mi yâ

2. **pinhân:**

Kaside 6

Mısra: 32

Gizli, saklı.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı devlet kim fûrûğıñdan felek
Mihriñi farq eylemez pinhân mıdur peydâ mıdur

3. **pinhânım:-ım**

Kaside 12

Mısra: 21

Gizli, saklı.

Ben o hürşidim ki pinhânım derûn-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânumdur benüm

4. **pinhân:**

Kaside 47

Mısra: 74

Gizli, saklı.

Nice keşf eylesün dil râzını ol gamze-i şûha
Ki kat kat perdede pinhân iken bir mest-i rüsvâdur

5. **pinhânsın:-sın**

Müfret 4

Mısra: 1
Gizli, saklı.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettânsın sen

6. **pinhân:**
Müseddes 1
Mısra: 2
Gizli, saklı.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta'aşkıl idemem 'âlemde her pinhân u peydâyî

7. **pinhân:**
Kaside 27
Mısra: 106
Gizli, saklı // cin taifesi.

Ola zât-ı şerîfi Hâk Te'âlânun emânında
Musaḥḥar eyleye hem aña her pinhân u peydâyî

pinhân iderim:

1. **pinhân iderim:-er, -im**
Gazel 102
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

pinhân olacak:

1. **pinhân olacak:-acak**
Kaside 35
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde
Dâmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḥaṭ u ḥâl

pinhân olmağa:

1. **pinhân olmağa:-a**
Kaside 13
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger ḥübân-ı fettânun şikenc-i zülf-i ṭarrâri

2. **pinhân olmağa:-mağ, -a**
Kaside 27
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyî

pinhân olur:

1. **pinhân olur:-u, -r**
Kaside 25
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Fitne bir yerde daḥi baş gösterür mi gör nice
Gamze-i dil-ber gibi pinhân olur ehl-i fesâd

pinhân tutmasa:

1. **pinhân tutmasa:-ma, -sa**
Gazel 106
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Ġamzeden derdini pinhân tutmasa 'âşık n'ola
Ol kadar mahrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

pinhânî:

1. **pinhânî:**
Kaside 3
Mısra: 60
Gizlice.

Sensin ol mâ-şadağ-ı luṭf-ı İlähî ki felek
Her gece sensiz olan devrin aṇup pinhânî

pîr olduğınca:

1. **pîr olduğınca:-duğ, -ınca**
Kaside 61
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Yaşlı olmak // görmüş geçirmiş olmak.

Sen civân-baḥt ol felek pîr olduğınca dem-be-dem
Baḥtuña olsun müyesser revnağ-ı 'ahd-i şebâb

pîrâhen-i bergüstvân:

1. **pîrâhen-i bergüstvân:**
Kaside 5
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
(Savaşlarda atların giydiği) zirh gömlek.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmağa pîrâhen-i bergüstvân üzre

pîrâhen-i hür-ı cinân:

1. pīrāhen-i hūr-ı cinān:

Kaside 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cennet hurisinin gömleği.

Şabā gerd-i gülistān ile varsa bāğ-ı Rıdvāna
‘Abīr-efşān olur pīrāhen-i hūr-ı cinān üzre

pīrāmen:

1. pīrāmeninde: -i, -n, -de

Kaside 28

Mısra: 82

Çevre, etraf.

Ol āteş-i cehende ki oldukça germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duĥān olur

pīrāste:

1. pīrāste:

Gazel 62

Mısra: 7

Süslenmiş, donatılmış, süslü.

Böyle pīrāste vü bükālemün-hüsñ olmaz
Kendi güyā ki melek ğamzeleri şu‘bede-bāz

2. pīrāste:

Kaside 39

Mısra: 40

Süslenmiş, donatılmış, süslü.

O cihānbān-ı mu‘azzam ki felek devr ideli
Görmedi ‘adl ile pīrāste bir böyle vezīr

pīrāve-dih-i saltanat:

1. pīrāve-dih-i saltanat:

Kaside 23

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Saltanatı /sultanlığı süsleyen.

Pīrāve-dih-i saltanat ārāyış-i devlet
Sermāye-i ihsān u kerem zīver-i ‘ālem

pīrāve-dih-i şüret ü ma‘nā-yı zamāne:

1. pīrāve-dih-i şüret ü ma‘nā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Devrin madden ve manen süsleyicisi.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāve-dih-i şüret ü ma‘nā-yı zamāne

pīrāve-i ābādānī:

1. pīrāve-i ābādānī:

Kaside 44

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bayındırlık süsü.

Devleti ‘āleme pīrāve-i ābādānī

Şoĥbeti ādeme ser-māye-i rūĥ-efzāyi

pīrāve-i bezm-i şanem:

1. pīrāve-i bezm-i şanem:

Kaside 15

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Güzeller meclisinin süsü // mey.

Meydür mihekk-i ‘āşıkān āşüb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muĥān pīrāve-i bezm-i şanem

pīrāve-i dībāce-i kudret:

1. pīrāve-i dībāce-i kudret:

Mesnevi 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kudret mukaddimesinin süsü.

Ĥaĥ mı bu yā pīrāve-i dībāce-i kudret
Ĥaĥ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıtrat

pīrāve-i efser:

1. pīrāve-i efser:

Kaside 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Taç süsü (hükümdarlık tacının süsü).

Zihī şāyeste vü bāyiste ĥāĥān-ı hümāyün-fer
Ki hem ārāyış-i evreng ü hem pīrāve-i efser

pīrāve-i hikmet:

1. pīrāve-i hikmet:

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hikmet süsü.

Sensin ol pīrāve-i hikmet ki feyz-i kāmīlūñ
Kıldı mir‘āt-ı zamīr-i ehl-i dilden ref‘-i jeng

pīrāve-i hulkıvıla:

1. **pîrâye-i hulkıyla:-i, -y, -la**

Kaside 8

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, ahlakın süsü.

Memleket meşşâta-i 'adliyle ziyet-yâb olur
Saltanat-pîrâye-i hulkıyla hüsn ü ân bulur

pîrâye-i hursîd ü mâh:

1. **pîrâye-i hursîd ü mâh:**

Kaside 52

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Güneş ve ayın süsü.

Zerre-nür-ı şemsesi pîrâye-i hursîd ü mâh
Rîze-seng-i mermeri ser-mâye-i deryâ vü kân

pîrâye-i memdûh-ı senâ- güy-ı nevâz ide:

1. **pîrâye-i memdûh-ı senâ- güy-ı nevâz ide:-e**

Kaside 57

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Taltif edici övücülerin övdüklerinin süsü yapmak.

Tâ ki dürr-i suhanı nâdire-sencân-ı cihân
İde pîrâye-i memdûh-ı senâ- güy-ı nevâz

pîrâye-i mülk ü milel:

1. **pîrâye-i mülk ü milel:**

Kaside 15

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Milletlerin ve memleketin süsü.

Pîrâye-i mülk ü milel sermâye-i dîn ü düvel
K'olmuş naşibi tâ ezel tâc-ı Ferîdün taht-ı Cem

pîrâye-i şeb-külâh-ı ma'nâ:

1. **pîrâye-i şeb-külâh-ı ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mananın keçe külâhının süsü.

Her dürr-i sitâre tâb-ı nazmuñ
Pîrâye-i şeb-külâh-ı ma'nâ

pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur:

1. **pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Şairlerin dil kılıcının süsü.

Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medhûñ
Pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur

pîrâye-i şun'-ı kemâl-i kudret-i Bârî:

1. **pîrâye-i şun'-ı kemâl-i kudret-i Bârî:**

Kaside 13

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Allah'ın kudret mükemmelliği eserinin süsü.

Kerem-güster Hudâvendâ hüner-perver Şehenşâhâ
Eyâ pîrâye-i şun'-ı kemâl-i kudret-i Bârî

pîrehen:

1. **pîrehen:**

Gazel 136

Mısra: 7

Gömlek.

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

2. **pîreheni:-i**

Kaside 4

Mısra: 88

Gömlek.

Mülkinde düzd-i müflise mâl-i zekâtdan
Destâr u keş ü pîreheni kârbân virür

3. **pîrehen:**

Gazel 112

Mısra: 5

Gömlek, iç gömleği (yasemin çiçeğinin beyaz rengi dolayısıyla gömleğini çıarmış olarak tasavvur edilmiştir).

Ne câme var ne pîrehen serve şarılmış yâsemen
Gül taşra düşmüş perdeden açmış girîbânın yine

4. **pîrehen:**

Gazel 120

Mısra: 3

Gömlek (yakası açılmış gömlek).

Virmez yine ol pîrehen ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

5. **pîreheni:-i**

Gazel 136

Mısra: 6

Gömlek (yakası açılmış gömlek).

Cism-i pākinde letāfet o kadar kim şanasın
Sinesi āyinedür āyinedān pīreheni

pīr-i debistān-ı suhan evlemiş:

1. **pīr-i debistān-ı suhan eylemiş:-miş**

Kaside 60

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Söz /şiiir mektebinin üstadı, hocası yapmak.

Behremend olmağa eṭfāl-i ḳulüb-ı şu'arā
Eylemiş zātını Haḳ pīr-i debistān-ı suhan

pīr-i dü-tā olsam:

1. **pīr-i dü-tā olsam:-sa, -m**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kamburu çıkmış, beli bükülmüş (bir) ihtiyar
olmak.*

Almasun cānumı Haḳ pīr-i dü-tā olsam eger
Bezm-i 'aşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

pīr-i dü-tāyı:

1. **pīr-i dü-tāyı:-y, -ı**

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Beli bükülmüş, iki kat olmuş ihtiyar.

Benefşe ḳāmet-i ḥam-geşte 'arz itmek temāşādur
Bu faşluñ ḥükmi ḥod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

pīr-i endişe:

1. **pīr-i endişe:**

Kaside 34

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Düşünce piri (düşüncede üstat olan kişi).

Suhan ḥatm oldı ey Nef ī revādur pīr-i endişe
Virürse ger du'ā-yı devlet ü 'ömrine destürü

pīr-i muḡān:

1. **pīr-i muḡān:**

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci // pir, mürşit.

Ne feyz alur sıfāl-i bādeden pīr-i muḡān bilse
Çekerdı reşḳden ḳandille Şeyḫü'l-ḥarem şahbā

2. **pīr-i muḡān:**

Nazm 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci.

Çın seher gördüm 'arāḳ-rīz olarak pīr-i muḡān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

pīr-i muḡāna:

1. **pīr-i muḡāna:-a**

Gazel 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muḡāna
Sāḳi-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

pīr-i zü-fünün:

1. **pīr-i zü-fünün:**

Kaside 55

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İlim sahibi yaşlı (görmüş geçirmiş bir âlim).

Re'yi pīr-i zü-fünün baḫtı civān-ı pūr-şüküh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbül-ı ṭab'-ı şeyḫ u şāb

piristü-bece:

1. **piristü-bece:**

Kaside 41

Mısra: 10

Kırlangıç yavrusu.

Eyvān-ı şükūhuñda mekān ṭıtsa olurdu
Ḳadriyle piristü-bece 'Anḳā-yı zamāne

pīşānī:

1. **pīşānī:**

Kaside 11

Mısra: 24

Alın.

Cihānbān-ı mu'allā-pāye kim gerdün-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersüde pīşānī

pīşānī-i ḥürşide:

1. **pīşānī-i ḥürşide:-e**

Gazel 60

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneşin ömü.

Piřānī-i hürşide düşer säyemüz ancak
İsbāt-ı vücüd eylemiş erbāb-ı fenāyız

piřānī-i mihre:

1. piřānī-i mihre:-e

Kaside 54

Mısra: **42**

Kelime Tipi: -

Güneşin alni, güneşin üzeri.

Müfti-i devr-i zamān Es'ad Efendi ki felek
İder imzāsını piřānī-i mihre tesvid

pişe-i 'allāme-i Şirāzī vü Rāzī:

1. pişe-i 'allāme-i Şirāzī vü Rāzī:

Kaside 22

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

*Çok bilgili / her ilimde üstat olan Fahreddin
Rāzī ve Kubüddin Şirāzī tabiatlı.*

Žamiri mü-şikāf-ı hikmetü'l-işrāk-ı vicdānī
Velī hem pişe-i 'allāme-i Şirāzī vü Rāzī

piřgāh-ı çetr-i cāhında:

1. piřgāh-ı çetr-i cāhında:-ı, -n, -da

Kaside 5

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Makam çadırının önü.

Felek bir säyebāndur piřgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütun-ı säyebān üzre

piş-i dergāhında:

1. piş-i dergāhında:-ı, -n, -da

Kaside 52

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Dergahın önü, makamın huzuru.

Piş-i dergāhında ber-pā şaf nişān-ı felek
Zir-i eyvānında pervāz itmede kerrübiyān

piş-i pāvında:

1. piş-i pāvında:-ı, -n, -da

Kaside 17

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Ayağın önü, ön taraf.

Piş-i pāvında melek gāşiyedār olsa maḥal
Na'1-i zerrinine hürşid yüzün sürse revā

piş-i rikābında:

1. piş-i rikābında:-ı, -n, -da

Kaside 31

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Üzenginin önü // önü sıra, önünden.

Şeh-süvār-ı şaf-ı meydān-ı sa'ādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı zafer piş-i rikābında şitāb

2. piş-i rikābında:-ı, -n, -da

Kaside 33

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Üzenginin önü // önü sıra, önünden.

Ol piş-i rikābında cenībet-keş-i iqbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

piş-kes çeksem:

1. piş-keş çeksem:-se, -m

Kaside 17

Mısra: **141**

Kelime Tipi: **Deyim**

Peşkeş çekmek, hediye etmek.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ daḥi bir güne şafā

pişrev-i eşheb-i rüz:

1. pişrev-i eşheb-i rüz:

Kaside 3

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Gündüz atının önde gideni.

Ġayret-i Edhem-i şeb pişrev-i Eşheb-i rüz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü şehir-piřānī

piyāle:

1. piyāle:

Kaside 15

Mısra: **21**

Kadeh, şarap bardağı.

Kānūn-ı devr-i dā'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şāfi deme dönsün piyāle gam yeme

piyāleves:

1. piyāleveş:

Gazel 66

Mısra: 8

Şarap kadehi gibi.

‘Āşık şurāhī gibi ider varını nişār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

puhte:

1. puhte:

Kaside 46

Mısra: 51

Kivama gelmiş, olgun.

Fikri ma‘kūl u sözi puhte vü mi‘yārı dürüst
Dāniş ü binişi ber-kā‘ide vü re‘yi rezîn

pul:

1. pul:-ı

Kaside 52

Mısra: 71

*Balıkların ve sürüngenlerin vücudunu kaplayan
boynuzsu sert levhacık.*

Her pulı bir dāğ-ı āteşnāk olur mähilerün
Ger semüm-ı kahrı olsa rüy-ı deryāya revān

pülād:

1. pülād:

Gazel 9

Mısra: 3

Polat, çelik.

Şikest-i gāmzeñ iken sākiyā senün pülād
Taḥammül eyleye mi beyza-i ḥabāb saña

2. pülād:

Kaside 29

Mısra: 76

Polat, çelik.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pülād

pülād-ı Dımışkiden:

1. pülād-ı Dımışkiden:-den

Kaside 50

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Şam çeliği.

Nāvek-i fikrüm ider tır-i każā gibi güzer
Olsa pülād-ı Dımışkiden eger heft-ecrām

pülād-ı müzāb:

1. pülād-ı müzāb:

Kaside 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Erimiş / eritilmiş çelik.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tığ-ı kuhsār
Cüyveş akmadadur her yaña pülād-ı müzāb

püte-i gerdün:

1. püte-i gerdün:

Kaside 31

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Felek potası // gökyüzü.

Ne тұrur zerger-i dehr aña ta‘accüb iderin
Bu kadar olmuş iken püte-i gerdün pür-tāb

püte-i pertāb-ı ser-nigūna:

1. püte-i pertāb-ı ser-nigūna:-a

Kaside 32

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Baş aşağı olmuş sıçrayan pota.

Dönerdi püte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdu Hızr-ı Mesihā-nefes ‘izām-ı remim

püve:

1. püyede:-de

Kaside 17

Mısra: 48

Koşma, seğırtme.

Evvelā Kapuağası Tırısıdur birisi
Ki berāberdür aña püyede küh u şahrā

pür:

1. pür:

Gazel 79

Mısra: 6

Dolu.

Gonca mıdur sebz-gün berk içre yā almış ele
Bāde-i surḥ ile pür bir sağar-ı pürüze gül

pür evlesem:

1. pür evlesem:-se, -m

Kaside 58

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Muḥaşşalı dür-i nazmumla dāmen-i medḥün
Pür evlesem yine mümkün degül edā-yı düyün

pür ide:

1. pür ide:-e

Kaside 32

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Kaplamak.

Vire memâlik-i rûy-ı zemîne 'adli şeref
Pür ide dehri zamânında inbisât-ı 'amîm

pür ider:

1. pür ider:-er

Kaside 4

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Ol deñlü dâmenin pür ider zerle her gedâ
Kim yollarına zîb-i reh-i kehkeşân virür

pür idüp:

1. pür idüp:-üp

Kaside 50

Mısra: **152**

Kelime Tipi: -

Doldurmak // ayın dolunay hâline gelmesi.

Tâ ki sâkı-i felek sâğar-ı sîmîn-mehi
Geh tehî gâhî pür idüp kıla devrini tamâm

pür itdi:

1. pür itdi:-di

Kaside 11

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Cihân oldu müsellemler bir cihân-ârâ şehenşâha
Pür itdi nüh revâkı gülğul-ı kûs-ı cihânbanı

2. pür itdi:-di

Kaside 21

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Kaşide vü gâzelüm hüd pür itdi dünyâyı
Ne Rûmî koydı ne Hindi ne mülk-i A'câmı

3. pür itdi:-di

Kaside 21

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Çalındı bâm-ı felekde nakâre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gûş-ı eyyâmı

4. pür itdi:-di

Kaside 38

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Pür itdi 'âlemi gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldu 'Ankâ gibi 'âlemde vücüd-ı gam

pür itmîş:

1. pür itmîş:-miş

Kaside 27

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Senûn düşmenle peykâr itdüğün sâ'at kıyâmetdür
Güni mâh-ı 'âlemdür kim pür itmîş nûrî dünyâyı

pür oldu:

1. pür oldu:-dı

Kaside 27

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Dolmak.

'Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi desti
Pür oldu şâh-ı mercân ile şanmañ ka'r-ı deryâyı

2. pür oldu:-dı

Kaside 29

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Dolmak.

Vezîr-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldu debdebe-i kûs-ı şevketiyle bilâd

pür olmada:

1. pür olmada:-mada

Kaside 41

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Dolmak, dolu olmak.

Düstür-ı kerem-pîşe ki pür olmada dâ'im
Gülbang-ı şenâsiyle zevâyâ-yı zamâne

pür olmasa:

1. pür olmasa:-ma, -sa

Gazel 27

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Dolu olmak.

Başına çalsun tokuz cāmını devrân bādesüz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

pür olmaz:

1. **pür olmaz:-maz**
Kaside 11
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Temevvüc itmeyince kûlzüm-i tab'-ı dür-eşânım
Pür olmaz rûzgârûñ gevher-i kāmîle dāmānı

pür olsa:

1. **pür olsa:-sa**
Kaside 26
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

'Aşık senceleyn yâr olmaz
Olsa yārân ile pür heft-iklîm

2. **pür olsa:-sa**
Kaside 41
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Olmaz yine def'-i gāma çāre eger olsa
Şahbā ile pür sāgar-ı minā-yı zamāne

pür olsun:

1. **pür olsun:-sun**
Müfret 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Sînem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

2. **pür olsun:-sun**
Kaside 11
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak, kalabalık olmak.

Süleymān gibi çıksun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

pür olur:

1. **pür olur:-u, -r**
Kaside 17
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Dolmak, dolu olmak.

Cilve itdükce ne dem olsa perîşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girîbān-ı hevā

pür olursa:

1. **pür olursa:-u, -r, -sa**
Kaside 53
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dolmak, dolu olmak.

Dāğ-ı ḫırmān ile sînem pür olursa yeridür
Tîğ-ı bîdād çeküp ğam beni öldürse maḥal

pür-âb olur:

1. **pür-âb olur:-u, -r**
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Su ile dolmak (gözyaşı dökmek bağlamında).

'Aşkî olmaz yine ḫālî hîç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

pür-çîn:

1. **pür-çîn:**
Kaside 20
Mısra: **62**
Kıvrım kıvrım.

Meh ü ḫürşîd-i 'ālem-tābı çekmiş sanki zencire
O pür-çîn kākül-i ber-düş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

pür-çîn-i cebîn:

1. **pür-çîn-i cebîn:**
Kaside 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Alnı kırışıklık dolu (sevgilinin öfkesi bağlamında).

Bülbüli 'aşık-ı ser-mest-i ğazel-ḫ'ân gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra'nā gibi pür-çîn-i cebîn

pür-cüş:

1. **pür-cüş:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Coşkunluk dolu, pek coşkun.

Esrār-ı lebûñ söylemeziz gerçi ḫamüşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cüş u ḫurüşuz

pür-cüş iden:

1. **pür-cüş iden:-en**

Kaside 12

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Coşturmak, coşku dolu yapmak.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cüş iden
İltifāt-ı pādīşāh-ı nüktedānumdur benüm

pür-dür ü gevher olsa:

1. **pür-dür ü gevher olsa:-sa**

Kaside 20

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İnci ile dolu olmak.

Kef-i dest-i kerimünden irişi feyz-i nisyānī
Şadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u hoş-āb iderin:

1. **pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u hoş-āb iderin:-er, -in**

Kaside 31

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

*Parlak ve iri taneli şahlara layık incilerle
doldurmak.*

Taların ka'rına bir demde yine hem iderin
Sāhilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u hoş-āb

pür-dür:

1. **pür-dür:**

Kaside 31

Mısra: 101

İnci dolu.

Baħr-ı ũab'um nem-i ebr-i keremūñle pür-dür
Silk-i nazmum güher-i medhūñ ile ziyet-yāb

2. **pür-dür:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 15

İnci dolu.

Ŕulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenārum pür-dür
Sāhilüm pākdür ālāyiş-i hāşākümden

pür-dür olursa:

1. **pür-dür olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 30

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

İnci dolu olmak, inciyle dolmak.

'Aceb mi ũab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nīsānī

pür-emn ola:

1. **pür-emn ola:-a**

Kaside 41

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o kadar kim
Bir yerde zühür itmeye gavgā-yı zamāne

2. **pür-emn ola:-a**

Kaside 43

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefk-ı murād üzre

pür-emn oldı:

1. **pür-emn oldı:-dı**

Kaside 52

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemāñ

pür-emn ü emāndur:

1. **pür-emn ü emāndur:-dur**

Kaside 19

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Korkusuzluk ve emniyet dolu.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haũ-ı nev-hiz-i dil-berdür

pür-encümen:

1. **pür-encümen:**

Gazel 105

Mısra: 8

Meclislerle dolu, kalabak.

Ŧüŧi tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Gonca tebessüm itmede şahn-ı çemen pür-encümen

pür-envār-ı rühāñi:

1. **pür-envār-ı rühāñi:**

Kaside 13

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Uhrevi nurlarla dolu.

Fezâsı hâlvat-i dil gibi pür-envâr-ı rûhânî
Hevâsı 'âlem-i cân gibi gerd-i tîreden 'ârî

pür-fiğân olur:

1. **pür-fiğân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

İnilti ile dolmak, inlemeye başlamak.

Şaflar düzüp hücum edicek hayl-i düşmene
Dehşetle âsmân u zemîn pür-fiğân olur

pür-fitne (ol):

1. **pür-fitne (ol):**

Kaside 43

Mısra: 101

Fitne ile dolmak.

Ola tâ kim cihân gâhî pür-emn ü gâh pür-fitne
Döne tâ kim felek biñ yılda bir vefk-ı murâd üzre

pür-fitne olur:

1. **pür-fitne olur:-u, -r**

Kaside 43

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Fitne ile dolmak.

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesâd üzre

pür-ğam u bîm:

1. **pür-ğam u bîm:**

Kaside 7

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Korku ve keder dolu.

Eşer-i luţf-ı kelâmumla ahibbâ hoş-dil
Yâd-ı şemşîr-i zebânumla 'adû pür-ğam u bîm

pür-ğavgâ olsa:

1. **pür-ğavgâ olsa:-sa**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavgalara tutuşmak.

Devr-i hüsnuñde n'ola olsa cihân pür-ğavgâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

pür-gerd olurken:

1. **pür-gerd olurken:-u, -r, -ken**

Kaside 5

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Toz toprak içinde kalmak.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Kırmaz toz kırmaza pîrâhen-i bergüştân üzre

pür-gevher evler:

1. **pür-gevher eyler:-r**

Kaside 49

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

İnciyle doldurmak.

Bir ednâ mevci eyler dâmen-i eflâki pür-gevher
Getürse cûşa bād-ı şevk-ı vaşfuñ baħr-i efkârî

pür-gevher ider:

1. **pür-gevher ider:-er**

Kaside 7

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İnci ile doldurmak.

Ebr-i kilki şadef-i keffini pür-gevher ider
Vaşf-ı baħr-ı keremin her kim iderse terkîm

pür-gevher iderdi:

1. **pür-gevher iderdi:-er, -di**

Kaside 30

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Mücevherle doldurmak.

İderdi dâmen-i deşt ü cibâli pür-gevher
Nesîm-i luţfî getürse ħurûşa 'ummânî

pür-gevher olur:

1. **pür-gevher olur:-u, -r**

Kaside 24

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

İnci ile dolmak.

Başlasa taħ'ı dür-efşânlığa pür-gevher olur
Mevc-i deryâ-yı ma'ânî gibi dâmân-ı felek

pür-gevher-i esrâr-ı Hudâvend-i 'alîm ola:

1. **pür-gevher-i esrâr-ı Hudâvend-i 'alîm ola:-a**

Kaside 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her şeyi bilen Allah'ın sırlarının cevherleriyle dolmak.

Silk-i tesbîh-i dil-i 'ârif-i bi'llâh gibi
Ola pür-gevher-i esrâr-ı Hüdâvend-i 'alîm

pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî olsa:

1. **pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî olsa:-sa**

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mana surlarının incileriyle dolu olmak.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî 'âlem
Sen yine anı dil-i Nef'î-i şeydâya değiş

pür-güher:

1. **pür-güher:**

Kaside 11

Mısra: 50

İnci ile dolu.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında
O bahrûn pür-güher bir mevcidür şemşîr-i bürrânı

pür-gül-şeker evler:

1. **pür-gül-şeker eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Gül reçeliyle doldurmak.

Rengîn ü lezîz oldu kelâmum o kadar kim
Kâm u leb-i endîşeyi pür-gül-şeker eyler

pür-gürür u za'îm:

1. **pür-gürür u za'îm:**

Kaside 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şeref ve gurur dolu, şerefli ve gururlu.

Recâ müsâ'ade-i mekrümetle müstağnî
Heves huşûl-i murâd ile pür-gürür u za'îm

pür-hâlet:

1. **pür-hâlet:**

Gazel 49

Mısra: 8

Hâlîle dolu, değişik hâllerde olma, coşkun.

Dense ne 'aceb tab'umuza baħr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-hâlet ü cür'a gibi pestiz

pür-ham:

1. **pür-ham:**

Kaside 20

Mısra: 62

Kıvrım kıvrım.

Meh ü hürşîd-i 'âlem-tâbı çekmiş sanki zencîre
O pür-çîn kâkül-i ber-düş o pür-ham ıtır-ra-i der-ber

pür-hazân olur:

1. **pür-hazân olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sonbahara uğramak, sararıp solmak.

Kim gülşen-i ruħuñda vire nağmeye karâr
Tâ ol zamân ki bâğ-ı cihân pür-hazân olur

pür-hurâş:

1. **pür-hurâş:**

Kaside 19

Mısra: 34

Parçalanmış, parça parça edilmiş // kazılmış.

Kerîm-i kâmrân kim reşk-i feyz-i dest-i cüdyâ
Dil-i kân pür-hurâş u hâtır-ı deryâ mükedderdür

pür-humâr:

1. **pür-humâr:**

Gazel 130

Mısra: 9

Mahmurluk dolu, çok mahmur/süzgün, baygın.

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-humâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-ħaşal nev-rûzda

pür-hüner-i bü'l-'aceb:

1. **pür-hüner-i bü'l-'aceb:**

Kaside 23

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Şaşırtıcı, hayrette bırakan hüner sahibi, sanatkâr.

Tab'um gibi bir pür-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
İhrâz-ı kemâl itmede ser-defter-i 'âlem

pür-ıztırâb kılan:

1. **pür-ıztırâb kılan:**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzdirap dolu etmek.

Gönlümi her dem bir âtesdür kılan pür-ıztırâb
Kim ol âtesden bir aḡkerdür felekde âftâb

pür-inkılâb:

1. pür-inkılâb:

Kaside 55

Mısra: 32

Sürekli değişen.

‘Avn-ı inşâfiyla mülk-i ma‘delet bî-iḡtilâl
Şadme-i ḡahriyla iḡlîm-i sitem pür-inkılâb

pür-keder eyler:

1. pür-keder eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Bulandırmak, toza bulamak.

Ol şeh ki ğubâr-ı süm-i yekrân-ı sipâhı
Deryâ-yı muḡîḡ-i felegi pür-keder eyler

pür-mürvârîd ider:

1. pür-mürvârîd ider:-er

Kaside 54

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

İnci dolu etmek, inciyle doldurmak.

Ḥâmem ol ebr-i ğuher-pâş-ı suḡandür kim ider
Şadef-i sâmi‘a-i ‘âlemi pür-mürvârîd

pür-müşğ ü ‘abîr eylese:

1. pür-müşğ ü ‘abîr eylese:-se

Kaside 39

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Abir ve misk kokusuyla doldurmak.

Bulamaz nûkhet-i ğülzâr-ı bahâr ḡulkın
Dâmenin bâd-ı şabâ eylese pür-müşğ ü ‘abîr

pür-müşğ-i ter eyler:

1. pür-müşğ-i ter eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Taze misk ile doldurmak, misk kokusu yaymak,
güzel kokulu yapmak.*

Endişem olur bûy-ı laḡfiyle mu‘aḡḡar

Andan ḡalemüm ‘âlemi pür-müşğ-i ter eyler

pür-naḡs ü nigâr:

1. pür-naḡs ü nigâr:

Kaside 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Resim, nakış dolu.

Ferşi dîbâ-yı Ḥıḡâyî gibi pür-naḡs ü nigâr
Ḥarḡı revnaḡ-şiken-i ravza-i firdevs-i berîn

pür-nemek olsa:

1. pür-nemek olsa:-sa

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok cazibeli, alımlı olmak.

Şûḡ olsa güzel ğâyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegîn olmayanı ger melek olsa

2. pür-nemek olsa:

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok cazibeli, alımlı olmak.

Dil-ber ḡatı mümtâz u müselleme gerek ammâ
Nef‘î hele şûḡ olsa güzel pür-nemek olsa

pür-nişter eyler:

1. pür-nişter eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İğneyle, hançerle dolu etmek.

Gerdün meger âsüde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-nişter eyler

pür-nür idince:

1. pür-nür idince:-ince

Kaside 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nurla doldurmak, nurlandırmak.

Kim cemâl-i bâ-kemâlün ḡann iderler nâ-geḡân
‘Âlemi pür-nür idince âftâb-ı bâmâdâ

pür-pîç iderim:

1. pür-pîç iderim:-er, -im

Müfret 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım etmek, kıvrım.

Zeyn itmeğiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

pür-safâ:

1. pür-şafâ:

Gazel 30

Mısra: 1

Neşe dolu, eğlenceli.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şüh hem-demdür kadeh
Tâ ezelden meclis-i rindâne mahremdür kadeh

2. pür-şafâdur:-dur

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Neşe dolu, eğlenceli.

Pür-şafâdur tâb-ı didârûn ile bezm ü bezmgâh
Rüşenâyî-bağş-ı kalb-i meclis ü peymânesin

pür-seğab oldukca:

1. pür-seğab oldukca:-duğca

Kaside 62

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Fitne çıkarımlarla, fetanla dolmak.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâya ferah
Def'ide dillerden tarağ oldukca 'âlem pür-seğab

pür-şerer eyler:

1. pür-şerer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Kıvılcımla dolu yapmak, kıvılcım hâline
getirmek.*

Ger tâb-ı temüz-ı gâzabı etse sirâyet
Her kağre-i bārâni hevâ pür-şerer eyler

pür-sevk ider:

1. pür-şevk ider:-er

Gazel 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Parlatmak, aydınlatmak // neşeyle, keyifle dolu
hâle getirmek.*

Gün gibi bilmem kimün gam-ğânesin pür-şevk ider
Halk-ı 'âlem mübtelâ bir âfê-i devrâne hep

pür-şevk itse:

1. pür-şevk itse:-se

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zevkle, neşeyle doldurmak.

N'ola pür-şevk itse dünyâyı dil-i Nef'i gibi
Rüzgâra yâdgâr-ı meclis-i Cemdür kadeh

pür-sîm olurdu:

1. pür-sîm olurdu:-u, -r, -di

Kaside 7

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Gümüşle dolu olmak.

Kîse-i gönca nice pür-zer ise feyzinden
Kâse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

pür-süz u güdâz itmege:

1. pür-süz u güdâz itmege:-e

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanıp yakılma ile doldurmak.

Zevki budur 'âlem-i aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ'ış

pür-şitâb:

1. pür-şitâb:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 24

Çok acele, hemen.

Tâze revnağ vire dîn ü devlete
Köhnedükce rüzgâra pür-şitâb

pür-şive:

1. pür-şivedür:-dür

Kaside 1

Mısra: 17

Naz ve işve dolu.

Ol kadar pür-şivedür güyâ ki bîkr-i fikrümün
Çamze-i merd-efgen-i nâ-mihribânıdur sözüm

pür-şu'le-i kevkeb-feşânumdur:

1. pür-şu'le-i kevkeb-feşânumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yıldızlar saçan parıltı/ışıkla dolu.

Ben o hürşidim ki pinhânım derün-ı zerrede
Hem cihân pür-şu'le-i kevkeb-feşânumdur benim

pür-sür ola:

1. **pür-şür ola:-a**
Kaside 15
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Kargaşa dolu olmak / kavga, fitne içinde olmak.

Tā kim cihān ma'mūr ola geh emn ü geh pür-şür ola
İkbāl ile mesrūr ola ol Hüsrev-i vālā-himem

pür-şür u ğavġādur:

1. **pür-şür u ğavġādur:-dur**
Kaside 47
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Kavga ve gürültü dolu.

Nihānī bir nigehe çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehri-dārü'l-mülk-i dil pür-şür u ğavġādur

pür-tāb:

1. **pür-tāb:**
Gazel 119
Mısra: 5
Ateşli, hararetili.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tāb
Yağ-pāre olur aḡker-i sūzān elimüzde

2. **pür-tāb:**
Gazel 122
Mısra: 3
Işık ile dolu, parlak.

Ġamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āftāb
Bāde 'aḡlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüne

3. **pür-tāb:**
Gazel 141
Mısra: 7
Işık ile dolu, parlak.

Āteşin dillerle pür-tāb ol kadar ġisūları
Ġüyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

pür-tāb oldu:

1. **pür-tāb oldu:-dı**
Kaside 31
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Hararetlenmek, sıcaklamak.

Oldı pür-tāb o kadar şiddet-i germādan kim
Añdurur hālet-i ser-germī-i 'uşşākı habāb

pür-tāb olmuş:

1. **pür-tāb olmuş:-muş**
Kaside 31
Mısra: 34

Kelime Tipi: -
Hararetlenmek.

Ne turur zerger-i dehr aña ta'accüb iderin
Bu kadar olmuş iken püte-i gerdün pür-tāb

pür-tāb u teb kıla:

1. **pür-tāb u teb kıla:-a**
Kaside 62
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Parlak ve sıcak hāle getirmek.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḡazān dehrī kıla pür-tāb u teb

pür-tanīn (evledi):

1. **pür-tanīn (evledi):-dı**
Kaside 56
Mısra: 50
Çınlamayla, gürültüyle doldurmak.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadā-yı himmetün
'Ālemi pür-velvele tās-ı sipihri pür-tanīn

pür-tef ü tāb oldu:

1. **pür-tef ü tāb oldu:-dı**
Kaside 31
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sıcaklık ve hararet dolu olmak // çok sıcak olmak.

Yine irişdi temüz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḡilḡate hep āteş ü bād āb u turāb

pür-tezelzül eyler:

1. **pür-tezelzül eyler:-r**
Kaside 56
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Çok sarsmak.

'Ālem-i ma'nāyı eyler pür-tezelzül cünbişi
Rā'iz-i ḡab'um idince raḡş-ı fikri zīr-i zīn

pür-tumturāk:

1. **pür-tumturāk:**
Kaside 15
Mısra: 68
Çok gösterişli.

Sözde nazīr olmaz baña ger olsa 'ālem bir yaña
Pür-tumturāk u ḡoş-edā ne ḡāfızım ne Muḡteşem

pür-velvele evledi:

1. **pür-velvele eyledi:-di**

Kaside 56

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Gürültü ile doldurmak.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadā-yı himmetüñ

‘Älemi pür-velvele taş-ı sipihri pür-ğanin

pür-zelzele kılar:

1. **pür-zelzele kılar:-ar**

Kaside 52

Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

Zelzeleyle doldurmak, sarsmak.

‘Arşa-i pehnā-yı ma‘nāyı kılar pür-zelzele

Şeh-süvār-ı tab‘um itse raşş-ı fikri zîr-i rân

pür-zelzele olur:

1. **pür-zelzele olur:-u, -r**

Kaside 15

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Zelzele ile dolmak // sürekli olarak sarsılmak, sallanmak.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tiğ alur ele

Olur cihân pür-zelzele başduğca meydāna kadem

pür-zer:

1. **pür-zer:**

Kaside 7

Mısra: **73**

Altınla dolu (gülün ortasındaki sarı tohumlar, gonca kesesindeki altın olarak düşünülmüştür).

Kîse-i gönca nice pür-zer ise feyzinden

Kāse-i lâle de bî-şeb-nem olurdu pür-sîm

pür-zer ider:

1. **pür-zer ider:-er**

Kaside 27

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Altınla doldurmak.

Yağar çahrı dil-i imsâke yer yer lâleveş dâğı

İder gül gibi pür-zer lufti dāmān-ı temennāyı

pür-zîb ü fer eyler:

1. **pür-zîb ü fer eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Süsleyip parlatmak, güzelleştirmek.

Ey Hüsrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā

Kim salţanatuñ ‘âlemi pür-zîb ü fer eyler

pür-zîvâ itdükce:

1. **pür-zîvâ itdükce:-dükce**

Kaside 30

Mısra: **133**

Kelime Tipi: -

Çok parlak etmek // aydınlatmak.

Cihānı her seher itdükce pür-zîvâ hürşîd

Müşerref eyleye devletle şadr-ı dîvānı

püşt-i kemāna:

1. **püşt-i kemāna:-a**

Kaside 30

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Yayın sırtı.

Dönerdi ‘aksine süfârı nişf-ı menzilden

Olurdu püşt-i kemāna hâlîde peykānı

2.2.20. R

Rab:

1. Rab:

Gazel 22

Mısra: 4

*Bütün mahlukatı yetiştiren, kayıran, besleyen,
terbiye eden Cenabıhak, Allah.*

Kim görse olur gamzeñe elbette giriftâr
Yâ Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

rābıta-perdāz-ı mükāfāt olsa:

1. rābıta-perdāz-ı mükāfāt olsa:-sa

Kaside 10

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

*Mükāfatları/ödüllendirmeleri birbirine
bağlamak.*

Olsa meşelā rābıta-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-berki telāf-i per eyler

rācih:

1. rācihdir:-dir

Kaside 43

Mısra: 39

*Üstün olan / kıymetli, faziletli ve itibarı fazla
olan.*

Nice āşaf ki ma'nāda taşavvur olsa rācihdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keykubād üzre

rācih görünürse:

1. rācih görünürse:-ü, -r, -se

Gazel 120

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Üstün görünmek, üstün gelmek.

Nef ī bu nezāketle benüm şive-i nazmum
Rācih görünürse n'ola tarz-ı ḥasen üzre

rācih olur:

1. rācih olur:-u, -r

Kaside 43

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Üstün olmak / kıymetli, faziletli ve itibarı fazla
olmak.*

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rācih o gāv-ı ḥar-nijād üzre

rağbet:

1. rağbeti:-i

Kaside 51

Mısra: 87

İtibar, kabul, hüsnükabul.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pākūñ ideli nāşıye-i nazma rakam

2. rağbeti:-i

Kaside 62

Mısra: 44

İtibar, kabul, hüsnükabul.

Ammā kesādı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yoğ rağbeti budur belā budur ta'ab

rağbet ide:

1. rağbet ide:-e

Kaside 60

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Meyletmek, istemek, talep etmek.

Zer-i ḥāliş gibi mağbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile rağbet ide nükte-şināsān-ı suḥan

rağbet idecek:

1. rağbet idecek:-ecek

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Alaka göstermek, itibar etmek, meyletmek,
teveccüh etmek.*

Gör n'eyledi kahr ile bu Nef ī gibi zātı
Hiç dimedi rağbet idecek ādem imiş bu

rağbet itse:

1. rağbet itse:-se

Kaside 49

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Meyletmek, istemek, talep etmek.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i nazma
Şebistān-ı şenānuñ aña rağbet itse ebkārı

rağbet kılmamak:

1. rağbet kılmamak:-ma, -sa, -k

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rağbet göstermek, alaka göstermek, meyletmek.

'Aceb mi büriyā-bāfān-ı nazma kılmamak rağbet
Bizüm Nef ī gibi bir şā'ir-i zer-düzumuz vardur

rāh:

1. rāhı:-ı

Gazel 41

Mısra: 2

Usul, tarz, sistem.

Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhī böyledür

2. rāhıdur:-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 52

Usul, tarz, sistem.

Gerçi erbāb-ı tab'a böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

3. rāhsın:-sın

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Şarap.

Rāhsın rāhat-fezā-yı hātır-ı mestānesin
Rūhsun naqd-ı revān-ı 'āşık-ı dīvānesin

rāh olmañda:

1. rāh olmañda:-ma, -ñ, -da

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Şarap olmak, şarap vasfını taşımak.

Beñzemez bir keyfe keyfünde 'ālem var senün
Rūhsun el-kışşa rāh olmañda şübhem var senün

rāhat:

1. rāhat:

Kaside 49

Mısra: 110

Huzur.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iķbāl ile revnak
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvārı

2. rāhat:

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Huzur, mutluluk.

Keyf-i cān-bağşuñ ki cism ü cāna rāhat bundadur
Hikmetün inķār ider vā'iz hamākat bundadur

rāhat kor:

1. rāhat kor:-r

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Rahat bırakmak, huzur vermek, rahatsız etmeyi kesmek.

İzтіrāb-ı dil-i bī-tāb anı rāhat kor mı
Gamze katlı eylese тұrmaz yine epsem 'āşık

rāhat olur:

1. rāhat olur:-u, -r

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Huzur içinde olmak.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şıhhat olur
Ne cān bedende gam-ı firķatüñle rāhat olur

rāhat-fezā-yı hātır-ı mestānesin:

1. rāhat-fezā-yı hātır-ı mestānesin:-sın

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sarhoşların gönül rahatlığını artıran.

Rāhsın rāhat-fezā-yı hātır-ı mestānesin
Rūhsun naqd-ı revān-ı 'āşık-ı dīvānesin

rāh-ber eyler:

1. rāh-ber eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rehber / yol gösterici yapmak.

Bulmaz reh-i haķķı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

rāh-ı beyābān-ı 'adem tutam:

1. rāh-ı beyābān-ı 'adem tutam:-a, -m

Kaside 51

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Deyim**

Yokluk çölünün yolunu tutmak // ölmek.

Yā virem medhūñ ile mülk-i vücūda revnak
Yā tutam ğayret ile rāh-ı beyābān-ı 'adem

rāh-ı dalāl:

1. rāh-ı dalāl:-ı

Kaside 3

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Sapıklık, dalalet yolu.

İtdi 'adlūñ o kadar rāh-ı dalālī münsedd
Hātırı yol bulırmaz vesvese-i şeytānī

rāh-ı ğamda:

1. rāh-ı ğamda:-da

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam yolu // aşk yolu.

Ƙaysa başdan ser-ber olmuş rāh-ı ğamda āşyān
Terk-i ser kılduğ o yolda biz sebük-bāriz hele

rāh-ı mesāmāt:

1. rāh-ı mesāmāt:

Kaside 28

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

*Mesame yolları, vücudun teneffüs etmesine
yarayan deri üzerindeki gözenekler.*

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sürāh-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

rāh-ı şarsarı:

1. rāh-ı şarsarı:-ı

Kaside 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarsar rüzgârının yolu.

Eyledüñ bir hamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarsarı

rāh-ı sülük-ı fitne:

1. rāh-ı sülük-ı fitne:

Kaside 14

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Fitnenin takip ettiği yol.

Ĥāmemüñ rāh-ı sülük-ı fitne ĥatt-ı sāyesi
Şi'rimüñ ĥabl-i metin-i feyz tār-ı mıştarı

rāh-ı telāfi:

1. rāh-ı telāfi:

Kaside 7

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Telafi yolu.

Böyle kalursa eger rāh-ı telāfi mesdūd
Bu ĥuşuşa felek itmezse mükāfāt-ı 'amim

rāh-ı zuhūr-ı fitne:

1. rāh-ı zuhūr-ı fitne:

Kaside 25

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Fitnenin görüldüğü/meydana çıktığı yol.

Belki dil-berler kalur cümle ĥaṭ-āver olmadan
Ol kadar rāh-ı zuhūr-ı fitne bulur insidād

rahik-i feyz-i mazmünında:

1. rahik-i feyz-i mazmünında:-ı, -n, -da

Kaside 48

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Mazmunun (sanatlı ince sözün, mananın) feyz
veren şarabı.*

Ne keyfiyyet ne ĥalet ne eğer var
Rahik-i feyz-i mazmünında bilmem

rahik-i mesrebi:

1. rahik-i mesrebi:-ı

Kaside 45

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, mizacın saf ve kokulu şarabı.

Rahik-i mesrebi ĥurrem tatar dil-i Ĥızrı
Nesim-i ĥulkı ider zinde rüh-ı 'Attārı

rahik-ı mesrebine:

1. rahik-ı mesrebine:-ı, -n, -e

Kaside 21

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Yaratılışın, mizacın saf ve kokulu şarabı.

Kemāl-i 'aqlına ĥayrān ĥakim-i Yünānī
Rahik-ı mesrebine teşne 'ārif-i Cāmī

rahm:

1. rahm:-ı

Gazel 141

Mısra: 4

Merhamet, acıma.

Günde biñ kan eylemek çok mı o ĥünī gözlere
Gördüğüne rahmı yok bir bī-emāndur her biri

2. rahm:

Kaside 55

Mısra: 57

Merhamet, acıma.

Div-i buhlı ĥıṭta-i cüduñda olmuş rahm için
Keff-i destüñ āsmān u kilik-i zerrinüñ şihāb

3. raḥm:

Tesdis 1

Mısra: 32

Merhamet, acıma.

Eğer kılsa saña āh-ı derūnī sine-i şāfın
Olurdu sende de zāhir vücūdi raḥm u inşāfın

rahm eylevüp:

1. raḥm eyleyüp:-y, -üp

Gazel 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zār u nā-şadı felek şād itdüğün görsek

rahm itmez:

1. raḥm itmez:-mez

Kaside 26

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak.

O daḥi ḥāline raḥm itmez ise
Yok mıdır ‘adl-i şehensāh-ı kerīm

rahmet-i maḥz-ı İlahîdür:

1. raḥmet-i maḥz-ı İlahîdür:-dür

Gazel 34

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Allah'ın rahmeti.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı ma‘delet-güster
Ki dünyāya vücūdi raḥmet-i maḥz-ı İlahîdür

2. raḥmet-i maḥz-ı İlahîdür:-dür

Kaside 43

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Allah'ın rahmeti.

O dīn-perver Ḥudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdi raḥmet-i maḥz-ı İlahîdür ‘ibād üzre

rahm-i Meryem:

1. raḥm-i Meryem:

Kaside 7

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Hız. Meryem'in rahmi.

Feyz-i ilhām ile tā kim ola ehl-i nazmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭab‘ı şadef-i dürr-i yetim

rahne-i dāğlarım:

1. raḥne-i dāğlarım:-lar, -ı, -m

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanık yarasının deliği, yarığı (yuvarlak olması sebebiyle ayna olarak tasavvur edilmiştir).

Raḥne-i dāğlarım itmiş idüm āyine

Ser-i gīsū-yı perişāne elüm şāne idi

rāh-nümün olurdu:

1. rāh-nümün olurdu:-u, -r, -di

Kaside 58

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Rehber olmak.

Olurdu belki ḥaridār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iklīm-i Rūma rāh-nümün

rahs:

1. raḥşına:-ı, -n, -a

Kaside 26

Mısra: 44

Gösterişli, güzel at.

Merd-i meydān-ı veḡā kim yaraşur
Raḥşına atlas-ı çarḫ olsa gecim

2. raḥşına:-ı, -n, -a

Kaside 4

Mısra: 55

Gösterişli, güzel at.

Cemşid-i kāmran ki süvār olsa raḥşına
Dārā ṭutar rikābını Ḥüsrev ‘inān virür

3. raḥşı:-ı

Kaside 9

Mısra: 75

Gösterişli, güzel at.

Raḥşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḥş-ı mübārek-pey-i ferḥunde- ‘ināndur

4. raḥş:

Kaside 11

Mısra: 57

Gösterişli, güzel at.

Ne ra‘nā raḥş olur el-ḥaḡ ol ejderhā-yı ‘Ankā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḥırāmānı

5. raḥşına:-ı, -n, -a

Kaside 35

Mısra: 62
Gösterişli, güzel at.

Ƙadri ol mer-tebe 'ālî ki olur mâh-ı felek
Rağşına na'l ü rikâb olmağičün bedr ü hilâl

rağşân:

1. rağşân:
Kaside 18
Mısra: 9
Parlak.

O deñlü surh u rağşân müy-ı endâmı ki lâyıkdur
Ƙabâ-yı cismîni ger beñzedürsem al dîbâya

rağş-ı bî-hemtâ:

1. rağş-ı bî-hemtâ:
Kaside 27
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Eşsiz benzersiz at.

Te'âla'llâh ne çâpük-rağş olur ol rağş-ı bî-hemtâ
Ki berğ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vâyı

rağş-ı çâpük-pâ:

1. rağş-ı çâpük-pâ:
Kaside 6
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk, hızlı koşan at.

Berğ-ı mağz iken direng itse bilinmez peykeri
Rağş-ı çâpük-pâ mıdur yâ küh-ı pâ-ber-câ mıdur

rağş-ı çâpük-sevr-i endişem:

1. rağş-ı çâpük-sevr-i endişem:-m
Kaside 8
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hızlı koşan atı.

Rağş-ı çâpük-sevr-i endişem tutulmaz her kaçan
Vâdî-i ma'nâda cev-lân itmege meydân bulur

rağş-ı endişem:

1. rağş-ı endişem:-m
Kaside 57
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Düşünce atı // düşünme gücü.

Rağş-ı endişem eger başlasa cev-lâna çıkar
Evc-i eflâk-i ma'ânîye gubâr-ı tek ü tâz

rağş-ı felek- sevr:

1. rağş-ı felek- sevr:
Kaside 35
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Gökyüzünde gezen, dolaşan güzel at.

Ĥabbezâ rağş-ı felek- sevr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyâre revâdur aña zer-mîh-ı ni'âl

rağş-ı ferruh-pev:

1. rağş-ı ferruh-pev:
Kaside 47
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Ayağı uğurlu at.

Semend-i râyiz-i iğbâlidür ol rağş-ı ferruh-pev
Ki gerd-i ĥâk-i meydânı muĥîṭ-i çarğ-ı vâlâdur

rağş-ı fikri:

1. rağş-ı fikri:-i
Kaside 52
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Düşünce atı.

'Arşa-i pehnâ-yı ma'nâyı kılar pür-zelzele
Şeh-süvâr-ı ṭab'um itse rağş-ı fikri zîr-i rân

2. rağş-ı fikri:-i
Kaside 56
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Düşünce atı.

'Âlem-i ma'nâyı eyler pür-tezelzül cünbişi
Râ'iz-i ṭab'um idince rağş-ı fikri zîr-i zîn

rağş-ı havâle:

1. rağş-ı ĥayâle:-e
Kaside 45
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Hayal atı.

Ĝubârına iremez şeh-süvâr-ı endişe
Ne deñlü rağş-ı ĥayâle virtürse mişvârı

rağş-ı hümâvün-ı hümâ-sâve:

1. rağş-ı hümâvün-ı hümâ-sâve:
Kaside 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Hüma gölgeli padişah atı.

Te'āla'llāh zihī raḥş-ı hümāyün-ı hümā-sāye
Ki taşvîr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

raḥş-ı hümāyün-sīmā:

1. **raḥş-ı hümāyün-sīmā:**

Kaside 17
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Mübârek yüzlü (padişaha layık) at.

Bâreka'llāh zihī raḥş-ı hümāyün-sīmā
Ki ı̇omiş nāmını sultān-ı cihān Bād-ı Şabā

raḥş-ı iz'anum:

1. **raḥş-ı iz'anum:-u, -m**

Kaside 60
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Feraset, anlayış atı.

Raḥş-ı iz'anum eger eylese cevlan-ı suḥan
Teng ola cünbişine 'arşa-i meydān-ı suḥan

raḥş-ı mübârek-kademe:

1. **raḥş-ı mübârek-ḳademe:-e**

Kaside 17
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Ayağı uğurlu at.

Çok midur bu şeref ol raḥş-ı mübârek-ḳademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudā

raḥş-ı mübârek-pey-i ferḥunde- 'ināndur:

1. **raḥş-ı mübârek-pey-i ferḥunde- 'ināndur:-dur**

Kaside 9
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Dizginini uğurlu, ayağı mübârek at.

Raḥşı ki tek ü püda bulunmaz aña hemtā
Bir raḥş-ı mübârek-pey-i ferḥunde- 'ināndur

raḥş-ı murād:

1. **raḥş-ı murād:**

Kaside 53
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Murat, istek atı.

Rā'iz-i baḥtuñ olup raḥş-ı murād üzre süvâr
Eşheb ü edhem-i rüz ü şeb ola aña kütel

raḥş-ı murād üzre süvâr ola:

1. **raḥş-ı murād üzre süvâr ola:-a**

Kaside 17
Mısra: 167
Kelime Tipi: -
Murat atına binmek, dileğine veya amacına ulaşmak.

Rā'iz-i baḥtı ola raḥş-ı Murād üzre süvâr
Hıfz ide zāt-ı şerifini ḥaḫadan Mevlā

raḥş-ı murassa':

1. **raḥş-ı muraşsa':**

Kaside 18
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Mücevherlerle bezenmiş gösterişli at.

Zihī raḥş-ı muraşsa' raḫt u zerrin-na'l u simin-teng
Ki kıymetde deger satl-ı şıtablı tãc-ı Dārāya

raḥş-ı sebük-pāva:

1. **raḥş-ı sebük-pāva:-y, -a**

Kaside 18
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk /hızlı koşan at.

Erişmez gerdine peyk-i serü's-seyr-i endişem
Kaşide nice mümkün böyle bir raḥş-ı sebük-pāva

raḥş-ı tab'ı:

1. **raḥş-ı ḫab'ı:-ı**

Kaside 55
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Şairlik atı // şair tabiat.

Ben ögünmem raḥş-ı ḫab'ı her kimün çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

raḥş-ı tab'um:

1. **raḥş-ı ḫab'um:-u, -m**

Kaside 44
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Şairlik atı // şair tabiat.

N'eylesün rāyiz-i endişe nice zaḫt etsün
Raḥş-ı ḫab'um gibi bir tevsen-i çäpük-pāyı

raḥş-ı tab'uma:

1. **raḥş-ı ḫab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 52
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Şairlik atı // şair tabiat.

Vādī-i medhūnde cevlan itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭab'uma bergüstvân

raht:

1. raht:

Kaside 18

Mısra: 41

At takımı, eyer takımı.

Zihî raḫş-ı muraşşā' raht u zerrîn-na'l u sîmîn-teng
Ki kıymetde deger saṭl-ı şıṭablî tâc-ı Dārāya

raht-ı sîmîn:

1. raht-ı sîmîn:

Kaside 55

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gümüş eyer takımı.

Edhem-i iclâline bir raht-ı sîmîn kehkeşân
Eşheb-i ikbâline bir na'l-i zerrîn âftâb

râ'îz:

1. râ'îzi:-i

Kaside 27

Mısra: 40

At yetiştiricisi, at terbiyecisi.

Olurdu peykeri evvel kâdemde dîdeden gâ'ib
Virüp ruḫşat 'ināna râ'îzi gösterse irhâyı

râ'îz-i bahtı:

1. râ'îz-i bahtı:-i

Kaside 17

Mısra: 167

Kelime Tipi: -

Talih seyisi, bahtın gidişatını yönlendiren.

Râ'îz-i bahtı ola raḫş-ı Murâd üzre süvâr
Hıfz ide zât-ı şerîfini ḫatâdan Mevlâ

râ'îz-i bahtuñ:

1. râ'îz-i bahtuñ:-u, -ñ

Kaside 53

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Talih seyisi, bahtın gidişatını yönlendiren.

Râ'îz-i bahtuñ olup raḫş-ı murâd üzre süvâr
Eşheb ü edhem-i rûz ü şeb ola aña kütel

râ'îz-i ṭab'um:

1. râ'îz-i ṭab'um:-u, -m

Kaside 56

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Şairlik seyisi.

'Âlem-i ma'nâyı eyler pür-tezelzül cünbişi
Râ'îz-i ṭab'um idince raḫş-ı fikri zîr-i zîn

râ'îz-i takdîr:

1. râ'îz-i takdîr:

Kaside 18

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Takdir seyisi // ezeli karar, kader.

İde tâ râ'îz-i takdîr cevlan-ı şebân-rûzî
Süre tünd eblâk-ı devrânı bu meydân-ı pehnâya

râ'îz-i yekrân-ı felek:

1. râ'îz-i yekrân-ı felek:

Kaside 24

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Feleğin at terbiyecisi.

Pehlivân-ı keremi sofrâ-keş-i ḫalk-ı cihân
Ḳahramân-ı gâzabı râ'îz-i yekrân-ı felek

rakam ideli:

1. rakam ideli:-eli

Kaside 51

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimüñ
Nâm-ı pâküñ ideli nâşıye-i nazma rakam

rakam-ı mihr ü vefâdur:

1. rakam-ı mihr ü vefâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Dostluk ve vefâ yazan /yazılı.

'Aşḫ ehline tâ nüşha-i ḫatt-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektüb-ı ḫuceste rakam-ı mihr ü vefâdur

rakîb:

1. rakîb:

Gazel 14

Mısra: 2

*Aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse, bir güzele
gönül veren âşıkların diğerine göre durumu.*

Öyle mi nâzûk geçer ol gamze-i cādū-firîb
'Aşîka zaḫm urduğın idrâk ide anuñ rakîb

2. **raķibi:-i**

Gazel 72

Mısra: 5

Aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse, bir güzele gönül veren âşıkların diğerine göre durumu.

‘Âşık oldur ki raķibi ola a‘lā ednā
Sevdügin ya‘nī seve yerde beşer gökde melek

3. **rākibi:-i**

Kaside 17

Mısra: 8

Binen kimse, binici.

Düşmedin sāyesi hāk üzre ider ‘ālemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse ‘ināna irhā

4. **rākibi:-i**

Kaside 17

Mısra: 28

Binen kimse, binici.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi güyā ‘Ankā

5. **rākibi:-i**

Kaside 35

Mısra: 74

Binen kimse, binici.

İrişür mağribe ol sāyesi maşrıķda iken
Sehv ile rākibi ger eylese tahrik-i düvāl

6. **rākibi:-i**

Kaside 39

Mısra: 64

Binen kimse, binici.

Var kıyās eyle sebük-revligini kim meşelā
Eylese rākibi ger kaçd-ı şikār-ı naħcır

7. **rākibi:-i**

Kaside 17

Mısra: 100

Binen kimse, binici.

Müdde‘ā-fehm o kadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi küşe-i ebrü ile itse imā

rakīb olmayana:

1. **rakīb olmayana:-ma, -y, -an, -a**

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönül verenlerden olmak.

‘Uşşāk ile tolsun dir iseñ küy-ı maħabbet
Gösterme rakīb olmayana rüy-ı maħabbet

rakkāşlıg itmekde:

1. **raķķāşlıg itmekde:-mek, -de**

Kaside 17

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Raksetmek, dans etmek.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlan
Belki raķķāşlıg itmekde olur ahyānā

raķş eylemeden:

1. **raķş eylemeden:-meden**

Kaside 35

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Dans etmek, oynamak.

Yere degmez ayağum şevk ile raķş eylemeden
Feleği bāri bu takrīb ile itsem pā-māl

raķş eyler:

1. **raķş eyler:-r**

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dans etmek // çarha girmek, dönmek.

Benim ol ‘āşık-ı şüride kim Cibril raķş eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

raķş eylesün:

1. **raķş eylesün:-sün**

Kaside 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dans etmek, oynamak.

Dönsün yine peymāneler olsun tehi ĥum-ĥāneler
Raķş eylesün mestāneler mutrıblar itdükce nağam

raķş ider:

1. **raķş ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Dans etmek // dönmek.

Raķş ider nağme-i ķānün-ı belāğatle felek
Destine mutrıb-ı endişem alınca mızrāb

raķsa başlasun:

1. **raķsa başlasun:-sun**

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Dans etmeye başlamak.

Başlasun bend ile rakşa dil-i dīvāne daḥi
Nice bir bād-ı şabā silsile-cünbān olsun

rakşa gelür:

1. **rakşa gelür:**-ü, -r
Kaside 47
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Dans etmeye, oynamaya başlamak.

Şadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī rakşa
Zamān-ı 'adl ü inşāfı 'aceb devr-i tarab-zādur

rakşa getürdi:

1. **rakşa getürdi:**-di
Kaside 21
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Raks etmesini sağlamak, dans ettirmek.

Getürdi şevk-ı rubā'ilerüm tekellüfsüz
Çehār päre ile rakşa rüh-ı Ḥayyāmı

rām eyler:

1. **rām eyler:**-r
Kaside 22
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

O çāpük-şeh-süvār-ı 'arşa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḥ-ı sebük-tāzı

rām idebilsün:

1. **rām idebilsün:**-ebil, -sün
Gazel 133
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

İtme ol şūḥ ile vuşlat hevesin ey Nef' i
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

rām itmiş:

1. **rām itmiş:**-miş
Kaside 53
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

Hükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña 'ālemi Ḥallāk-ı Ezel

rām olup:

1. **rām olup:**-up
Kaside 61
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaat etmek.

Çehre-i iḳbāl ü baḥtım oldı tībān gün gibi
Rām olup açsa n'ola düşize-i devrān niḳāb

ra'nā:

1. **ra'nā:**
Kaside 6
Mısra: 12
Hoş, güzel.

Cenneti görmüş bir ādem var ise gelsün distün
Tarḥı anuñ daḥi böyle dil-keş ü ra'nā midür

2. **ra'nā:**
Kaside 11
Mısra: 57
Hoş, güzel.

Ne ra'nā raḥş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı 'Anḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı ḥırāmānı

3. **ra'nā:**
Kaside 20
Mısra: 65
Hoş, güzel.

O ra'nā kāmēt-i mevzūn o reftār-ı hoş-āyende
O zībā 'arız-ı gül-gün o ruḥsār-ı şafā- güster

4. **ra'nā:**
Kaside 38
Mısra: 73
Hoş, güzel.

Ḥırām-ı dil-keşe mālīk olan ra'nā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şivede mülzem

rāst:

1. **rāst:**
Kaside 13
Mısra: 72
Doğru.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi şāf u pāk vicdān
Nihād-ı 'aḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst mi'yārı

2. **rāst:**
Mesnevi 1
Mısra: 23
Doğru.

Ol mertebe rāst çeker 'aksine yāyı
Ma'kūs demek olur ana yāve-derāyī

rāst düşdügi:

1. **rāst düşdügi:**-düg, -i

Kaside 9

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Doğru duruma gelmek, doğru olmak.

Ol rāst bu kec düşdügi bihüde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tır ü kemāndur

rāst gelmezse:

1. **rāst gelmezse:**-mez, -se

Kaside 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Deyim**

Rastlamak, karşılaşmak // bulmak.

Hāsidi keç-rev hayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānidür sözüüm

rāst gelse:

1. **rāst gelse:**-se

Kaside 4

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Deyim**

Tesadüf etmek, karşılaşmak, rastlamak.

Hem uğramaz firāk ile ölse de yanuma
Hem yolda rāst gelse kaçır baña yan virür

rāst-gerdiş:

1. **rāst-gerdiş:**

Kaside 55

Mısra: 13

Doğru dönen.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ħaşm u ehl-i dost
'Ālem-ārā āftāb-ı cehl-süz u 'ilm- tāb

rāst-girdār-ı kader-kevkebe:

1. **rāst-girdār-ı kader-kevkebe:**

Kaside 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı doğru giden, talihli.

Rāst-girdār-ı kader-kevkebe kim ħavfindan
Başını ħırkaya çekdi felek-i pür-nireng

ratbü'l-lisān olmasam:

1. **ratbü'l-lisān olmasam:**-ma, -sa, -m

Kaside 52

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Güzel söz söylemek, yumuşak sözlü olmak.

Tāb-ı ğamdan şu 'le-i sūzān olur ağızumda dil
Olmasam medhūnle ger süsen gibi ratbü'l-lisān

ratbü'l-lisān olur:

1. **ratbü'l-lisān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Güzel söz söylemek, yumuşak sözlü olmak.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medhūnde yerleşir
Endişe kim şenāñ ile ratbü'l-lisān olur

rāvī-i mu'ciz-beyānudur:

1. **rāvī-i mu'ciz-beyānudur:**-i, -dur

Kaside 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Mucize(leri) söyleyen rivayetçi..

'Addolunmaz mu'cizātu ħadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i mu'ciz-beyānudur sözüüm

ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü ħurrem:

1. **ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü ħurrem:**

Kaside 13

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gönül açıcı ve gönül çekici amber tabiatlı bahçe.

Nedür ol ravza-i 'anber-sirişt-i dil-keş ü ħurrem
Ki mest eyler dimāğ-ı rüzgārı büy-ı ezhārı

ravza-i cennetden:

1. **ravza-i cennetden:**-den

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Şanki bir beyt-i muşanna'dur felek
Ravza-i cennetden itmiş intihāb

ravza-i huld-ı berin:

1. **ravza-i huld-ı berin:**

Kaside 56

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Pek yüce cennetin bahçesi.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı hayāt
Meclisinden bir hikāyet ravza-i huld-ı berīn

ravza-i huld-ı ma'ānīdür:

1. **ravza-i huld-ı ma'ānīdür:-dür**

Kaside 56

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Mananın cennet bahçesi.

Bu kaşīdem ravza-i huld-ı ma'ānīdür benim
Nazm-ı pāki āb-ı Kevşer biki-fikri hūr-ı 'in

rāvāt-ı dīn ü devletūn:

1. **rāvāt-ı dīn ü devletūn:-üñ**

Kaside 14

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Dinin ve devletin sancakları.

Hakk ser-efrāz eylesün rāvāt-ı dīn ü devletūn
Çande 'azm eylerse olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

rāvegān:

1. **rāvegān:**

Gazel 64

Mısra: 4

Karşılıksız, bedelsiz, bedava.

İçürmez hançerin cān almayınca 'āşık-ı zāra
Bir içim şuyı ol māh hastasına rāvegān virmez

rāvet-güşā-yı saf-deri:

1. **rāvet-güşā-yı saf-deri:-i**

Kaside 14

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Saflar yarma sancağını açan // savaş sancağını
açan yiğit.*

Āftāb-ı baḥr u ber şāhib-kırān-ı şark u ğarb
Şehsüvār-ı nāmver rāvet-güşā-yı saf-deri

rāvet-i baht-ı ser-efrāzın:

1. **rāvet-i baht-ı ser-efrāzın:-ı, -n**

Gazel 142

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yücelere uzanan baht sancağı // yüce, iyi talih.

Ḥudā pāyende kılsun rāvet-i baht-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iqbāl-i bihrüzī

rāvet-i bahtuñ:

1. **rāyet-i bahtuñ:-uñ**

Kaside 10

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Talih sancağı.

Manşūr ide her yerde Ḥudā rāyet-i bahtuñ
Tā Ḥusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

rāyet-i iclāline:

1. **rāyet-i iclāline:-i, -n, -e**

Kaside 56

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Büyükük, azamet sancağı.

Rāyet-i iclāline mihr-i zafer māh-ı 'alem
Ḥātem-i iqbāline resm-i kerem naqş-ı nigīn

rāygān:

1. **rāygān:**

Kaside 4

Mısra: 16

Bedava, bedelsiz.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥşül-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

rāygān olur:

1. **rāygān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Bedava olmak, değerini kaybetmek.

Sen böyle nāz u şive şatınca gedālara
Narḥ-ı metā'-ı derd ü belā rāygān olur

rāviha-i rüh-fezāsından:

1. **rāviha-i rüh-fezāsından:-sı, -n, -dan**

Kaside 50

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ruha canlılık veren koku.

Nice mey rāviha-i rüh-fezāsından ider
Ḥudsiyān-ı felek-i 'ālem-i cān 'ıtr-ı meşām

rāviz-i endīşe:

1. **rāviz-i endīşe:**

Kaside 44

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Düşünce seyisi, düşünce eğiticisi.

N' eylesün rāyız-i endîşe nice zâbıt etsün
Rağş-ı tab'um gibi bir tevsen-i çâpük-pâyı

rāyız-i tünd-eblağ-ı devrāna:

1. **rāyız-i tünd-eblağ-ı devrāna:-a**

Kaside 31

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Zamanın haşın atının terbiyecisi.

Eridüp kurş-ı zer-i mihrî de meh gibi niçün
İtmez ol rāyız-i tünd-eblağ-ı devrāna rikāb

rāzı:

1. **rāzumı:-u, -m, -ı**

Kaside 50

Mısra: **33**

Gizlenen şey, sır.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

2. **rāzı:-ı**

Gazel 23

Mısra: **5**

Gizlenen şey, sır.

'Āşık nice ketm idebilir rāzı tırurken
Ol gāmze-i fettān gibi gāmmāz-ı maḥabbet

3. **rāzını:-ı, -n, -ı**

Kaside 47

Mısra: **73**

Gizlenen şey, sır.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol gāmze-i şūḥa
Ki kâṭ kâṭ perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

rāzı:

1. **rāzı:**

Kaside 28

Mısra: **19**

Kabul eden, uygun bulup benimseyen.

Rāzı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
'Uşşāka dirse böyle ihānet yamān olur

rāz-ı derün-ı ma'nî-i mübhem:

1. **rāz-ı derün-ı ma'nî-i mübhem:**

Kaside 38

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Belirsiz, gizli manaların içindeki sır.

Düşeydi 'ālem-i endîşeye ger zerrece nūrī
Görinürdi dile rāz-ı derün-ı ma'nî-i mübhem

rāz-ı dil-i mūrı:

1. **rāz-ı dil-i mūrı:-ı**

Kaside 29

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Karncanın gönlündeki sır.

Fürüg-ı re'yini yād itse şebde şū'le gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

rāz-ı dil-i pinhān-ı felek:

1. **rāz-ı dil-i pinhān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Feleğin gizli gönül sırları.

O letāfet ki var āyine-i idrākünde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

rāz-ı güm-nām:

1. **rāz-ı güm-nām:**

Kaside 50

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Unutulmuş, adı sanı kaybolmuş sır.

Şū'le-i şem'-i ḥayālüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nādaki rāz-ı güm-nām

rāz-ı mestürı:

1. **rāz-ı mestürı:-ı**

Kaside 34

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Gizli sır.

Gubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı rağşānı
Ruḥāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestürı

rāz-ı mübhem:

1. **rāz-ı mübhem:**

Kaside 51

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Gizli sır.

Olsa eflāke zamīrūñ göz ucıyla nāzır
Görinürdi dil-i 'İsādaki rāz-ı mübhem

2. **rāz-ı mübhem:**

Kaside 40

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Gizli sır.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle bakınca zîrâ
Tab'uma levh-i ma'ânideki râz-ı mübhem

râz-ı nihân:

1. **râz-ı nihân:**

Kaside 52

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Gizli sır.

Bir şafâ var cām-ı billürında kim âyineveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki râz-ı nihân

râzı olmaz:

1. **râzı olmaz:-maz**

Kaside 9

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, uygun bulmak.

Zîrâ ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine râzı kimi der berç-i cihândur

râzı olurum:

1. **râzı olurum:-u, -r, -du, -m**

Kaside 24

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Rıza göstermek, kabul etmek.

Her ne hâl ise müdürâya olurum râzı
Uysa birbirine evzâ'-ı perîşân-ı felek

rebâbâsâ:

1. **rebâbâsâ:**

Gazel 7

Mısra: **8**

Rebap gibi.

Kemâna döndü kıddim târa beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nâle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebâbâsâ

recâ:

1. **recâ:**

Kaside 32

Mısra: **9**

İstek, dilek.

Recâ müsâ'ade-i mekrümetle müstağnî
Heves huşul-i murâd ile pür-ğurur u za'ım

recâ eylerler:

1. **recâ eylerler:-r, -ler**

Gazel 18

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek.

Şeh Murâd Hân kim devâm-ı 'ömrin eylerler recâ
Urduğınca evliyâ miftâh-ı genc-i râza dest

recâ it:

1. **recâ it:**

Kaside 27

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

İstemek, yalvarmak.

Du'âya başla şimden soñra ço da'vâyı ey Nef'î
Cenâb-ı hazret-i Hâkdan recâ it bu temennâyı

recâ itmezdim:

1. **recâ itmezdim:-mez, -di, -m**

Kaside 43

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

İstemek, dilemek.

Bu imdâdı recâ itmezdim aşlâ baht u tâli'den
Degüldüm rûzgâra Hâk bilür bu i'tikâd üzre

recâ-yı muvâfakat itdükce:

1. **recâ-yı muvâfakat itdükce:-dükce**

Kaside 4

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Uzlaşma, anlaşma isteğinde bulunmak.

İtdükce tâli'ümle recâ-yı muvâfakat
Her va'de-i dürüğüna biñ yıl zamân virür

redd:

1. **reddi:-i**

Kaside 7

Mısra: **28**

Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Vâkı'â böyle kavî 'özü ile haşm olsa cihân
Yine olmaz birinüñ reddi kabüle taqdîm

2. **redd:**

Kaside 10

Mısra: **21**

Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Zu'munca olur her kişinüñ redd ü kabülü
Hâk söyleyeni şanma felekden hazer eyler

3. **redd:**

Kaside 50

Mısra: **146**

Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Eb ü ceddiyle tefâhür iden ebced-h'ânûñ
Ehl olan redd ü kabûline verür mi ahkâm

redd-i cevâb ider:

1. **redd-i cevâb ider:-er**

Kaside 31

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Cevap vermek.

Eylesem nazm ile da'vâ-yı kerâmet şimdi
İder ıkrâr ile dünyâ sözüme redd-i cevâb

ref'-i jeng kıldı:

1. **ref'-i jeng kıldı:-dı**

Terkib-bend 1

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Pası gidermek.

Sensin ol pîrâye-i hikmet ki feyz-i kâmilün
Kıldı mir'ât-ı zamîr-i ehl-i dilden ref'-i jeng

refik olmayacak:

1. **refik olmayacak:-ma, -y, -ıcağ**

Kaside 10

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Yoldaş olmak.

Tevfik refik olmayıcak fâ'ide yokdur
Her kim burada 'aqla uyarsa zarar eyler

reftâr:

1. **reftâr:**

Gazel 20

Mısra: **3**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Reftâr degül 'âleme bir turfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

2. **reftâr:**

Gazel 21

Mısra: **3**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Dünyâyı esîr itdi o reftâr 'aceb mi
Vağf olsa temâşâsına evkât-ı kıyâmet

3. **reftârına:-ı, -n, -a**

Gazel 21

Mısra: **1**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylerse o kâmet n'ola işbât-ı kıyâmet

4. **reftârına:-ı, -n, -a**

Gazel 73

Mısra: **5**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Çul itdi 'âlemi reftârına ol serv-i âzâdum
Ne var bir bendesin luğfindan âzâd itdüğün görsek

5. **reftâr:**

Kaside 11

Mısra: **61**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

O yâl ü bâl o reftâr ol hürâm-ı nâzik ü dilkeş
O perçem ol cebin ol gerden-i mevzûn u tülânî

6. **reftârım:-ı, -n, -ı**

Kaside 11

Mısra: **59**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Gören ol perçem-i müşğîn ile reftârını añmaz
Temâşâ-yı hürâm-ı dil-ber-i kâkül- perişanı

7. **reftârı:-ı**

Kaside 13

Mısra: **82**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Ger olsa şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra'nâ çeşm-i şahin üzre reftârı

8. **reftârı:-ı**

Kaside 38

Mısra: **67**

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Bu deñlü tünd iken reftârı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavırına meftûn olur âdem

9. **reftârım:-ı, -n**

Kaside 38

Mısra: **63**

Gidiş, yürüyüş.

Dem-i cevlanda gâhî germ olup tünd itse reftârın
Hevâ-yı cünbişinden çâk olur bu nîl-gün tarem

reftâr itmeden:

1. **reftâr itmeden:-meden**

Kaside 49

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Yürümek, gitmek // akmak.

Hâbâb u kef degül mestâne reftâr itmeden cüyüñ
Düşüp başından olmuşdur perişân tâc u destârı

reftâr itmez:

1. **reftār itmez:-mez**

Kaside 51

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yürümek // yazmak.

O sehî-kâmet-i pür-şive ki reftār itmez
İtmeyince dūr-i güftārî nişār-ı maqdem

reftāra gelse:

1. **reftāra gelse:-se**

Kaside 29

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne şā'ika erişür gerdine ne berķ ü ne bād

2. **reftāra gelse:-se**

Kaside 17

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

Gelse reftāra döner bir şanem-i ra'nāya
Başlasa cilveye tāvūs-ı cināndur gūyā

reftāra gelür:

1. **reftāra gelür:-ü, -r**

Kaside 17

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hūrām
Şanki reftāra gelür bir şanem-i sūrķ-ķabā

reftārdan kalup:

1. **reftārdan kalup:-up**

Kaside 55

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Deyim**

*Salınarak yürüyememek // beklenmedik bir
durum karşısında birden hareketsiz kalmak.*

İrmedin pāyānına pāyī kalup reftārdan
İtdi ķat ķat āb ile peydā degüldür nüh-ķıbāb

reftāre gelince:

1. **reftāre gelince:-ince**

Kaside 45

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

Gelince bād-ı şabā gibi ĥurde reftāre
Yol üzre tarķ ider eşķāl-i mevc-i enhārī

reftāre gelür:

1. **reftāre gelür:-ü, -r**

Kaside 17

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki reftāre gelür ĥışm ile bir ejderhā

2. **reftāre gelür:-ü, -r**

Kaside 37

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

İtse ol peyker-i mevzün ile āheste-ĥurām
Şanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

reftār-ı dil-ārāya:

1. **reftār-ı dil-ārāya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönlü süsleyen yürüyüş.

Dil-ārāmı koyup Behrām olurdu Aşkara mā'il
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

reftār-ı germi:

1. **reftār-ı germi:-i**

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hızlı yürüyüş.

Reftār-ı germi ĥande-i nerm ile kıl ki tā
'Ömrüm geçe feraĥla geçer çün şitāb ile

reftār-ı hoş-āyende:

1. **reftār-ı hoş-āyende:**

Kaside 20

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Hoşa giden, beğenilen yürüyüş // güzel
yürüyüşlü sevgili.*

O ra'nā kâmet-i mevzün o reftār-ı hoş-āyende
O zibā 'arız-ı gül-gün o ruĥsār-ı şafā- göster

reftārī ide:

1. **reftārī ide:-e**

Kaside 45

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Yürümek.

Kecim-i sim-keş ü zer-rikâb ile tâ kim
İde tekâver-i çalâk-i çarhı reftârı

reffârını tünd itse:

1. **reffârını tünd itse:** -se

Kaside 9

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Yürüyüşünü hızlandırmak.

Reftârını tünd itse yine çopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezân küh-ı girândur

reh-beri olsun:

1. **reh-beri olsun:** -sun

Kaside 14

Mısra: **126**

Kelime Tipi: -

Yol gösterici olmak, kılavuz olmak.

Hakk ser-efrâz eylesün râyât-ı dîn ü devletüñ
Kande 'azm eyleser olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

reh-güm-künân olur:

1. **reh-güm-künân olur:** -u, -r

Kaside 28

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Yolunu kaybetmek.

Evc-i hevâda şıyt-ı çekâçâk-ı tıgdan
Âvâz-ı ra'd u şâ'ika reh-güm-künân olur

reh-güzâr-ı bâda:

1. **reh-güzâr-ı bâda:** -a

Kaside 5

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Rüzgârın geçtiği yol.

Olurdu reh-güzâr-ı bâda bir sedd rüy-ı deryâda
Çekilse peyker-i küh-ı vaqârı bâdbân üzre

reh-güzer-i şarşara:

1. **reh-güzer-i şarşara:** -a

Kaside 54

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Şiddetli rüzgârın, kasırganın yolu.

Etse hâşiyet-i temkîni sirâyet âba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedîd

reh-i 'aşk:

1. **reh-i 'aşk:**

Gazel 52

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aşk yolu.

Biz reh-i 'aşk içre terk-i ser kılan 'âşıkımız
Çıkmasa Ferhâdveş başa 'aceb mi kârimuz

reh-i fikr-i nazmı:

1. **reh-i fikr-i nazmı:** -ı

Kaside 7

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Şiirde takip edilen yol.

Düşe bir semt-i ğaribe reh-i fikr-i nazmı
Ne tarîk-ı revîş-i tâze ne vâdî-i kadîm

reh-i hakkı:

1. **reh-i hakkı:** -ı

Kaside 10

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Doğru yol.

Bulmaz reh-i hakkı meger ol kimse ki aña
Tevfîkîni Hâdî-i ezel râh-ber eyler

reh-i kademinde:

1. **reh-i kademinde:** -i, -n, -de

Kaside 58

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Yürünen yol.

Felek reh-i kademinde bisât-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

reh-i ma'nâda:

1. **reh-i ma'nâda:** -da

Kaside 54

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Mana yolu.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nâda
Kıldı endişemi tevfiğ-i İlahî te'yîd

reh-i mecrâ-vı feyz:

1. **reh-i mecrâ-vı feyz:**

Kaside 43

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Feyz mecrasının yolu.

Kuşūr itdimse ger ma'zūr ola vaşf-ı cemilünde
Reh-i mecrā-yı feyz olmuşdı gāyet insidād üzre

reh-i nişib ü firāze:

1. **reh-i nişib ü firāze:-e**

Kaside 45

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İniş ve yokuş yolu.

İder şitābı hacil āb u āteşi olsa

Reh-i nişib ü firāze cehende vü cārī

reh-i vādī-i rübā'īye:

1. **reh-i vādī-i rübā'īye:-y, -e**

Rübai 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rübai vadisinin yolu // rübai (tarzında) yazma.

Başdım reh-i vādī-i rübā'īye kadem

Ṭa'n-ı ḥar-ı nādān-ı dü-pādan şaqla

reh-i vādī-i senāña:

1. **reh-i vādī-i senāña:-ñ, -a**

Kaside 59

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Övgü vadisinin yolu // methetme, methiye yazma.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vādī-i senāña

Kim bu sözi lāf añlama vallāhi şasemdür

rehin-i cevher-i zātı:

1. **rehin-i cevher-i zātı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Zatın cevherinin, özünün teminatı.

Tufeyl-i 'unşūr-ı pākī letāfet-i meleki

Rehin-i cevher-i zātı kemāl-i insānī

rehn olmaya:

1. **rehn olmaya:-ma, -y, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Uygun, münasip olmak.

N'itsün ol esbābı 'āşık kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḥırka gerek seccādedür

reh-neverd-i sebük-rev:

1. **reh-neverd-i sebük-rev:**

Kaside 29

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Hızlı yol alan, hızlı giden.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse refiāra

Ne şā'ika erişür gerdine ne berķ ü ne bād

reh-nümā-yı āsānī ola:

1. **reh-nümā-yı āsānī ola:-a**

Kaside 30

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Kolaylık rehberi olmak.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde

Ola hidāyet-i Ḥaķ reh-nümā-yı āsānī

rehvār:

1. **rehvār:**

Kaside 37

Mısra: 44

Yürüyüş // atın sarsmadan yürüyüşü.

Kendi ḥürşid-i cihān-tāb u felekdür güyā

Zir-i rānında o rehvār u sebük-püye kureng

remād:

1. **remād:**

Kaside 29

Mısra: 78

Ateş külü.

Olursa ger nazar-ı luḫfina ḳarīn āteş

Virür menāfi'-i iksir-i kimyāyı remād

2. **remād:**

Kaside 43

Mısra: 60

Ateş külü.

İderdi ḥāk-i cennet gibi fevrī şāḥ-ı gül peydā

Olaydı ger çekide şeb-nem-i luḫfi remād üzre

remz:

1. **remz:**

Kaside 60

Mısra: 9

Gizli işaret, sembol // ima.

Saña bir remz ile ma'lūm ideyin bu sırrı

Olasuñ sen daḥi ser-ḥalka-i rindān-ı suḫan

renc ü elem ceke:

1. **renc ü elem çeke:-e**

Kaside 40

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Izdirap, zahmet çekmek; güçlükle karşılaşmak, sıkıntıya katlanmak.

Tâ ki ahkâm-ı 'anâşirle vücüd-ı insân
Gâh şihhatde ola gâh çeke renc ü elem

renc-i elîm çeke:

1. **renc-i elîm çeke:-e**

Kaside 7

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Izdirap verici bir sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak.

Çeke mazmûnını fehmi itmede bir nûkte-şinâs
Ne kadar dikkât iderse o kadar renc-i elîm

renc-i elîm çekmez ola:

1. **renc-i elîm çekmez ola:-a**

Kaside 26

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Acı veren sıkıntıyı çekmez hâle gelmek, çekmemek.

Nicedür hâl-i dil-i âşüfte
Şâneden çekmez ola renc-i elîm

renc-i humârı:

1. **renc-i humârı:-ı**

Gazel 61

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Mahmurluğun sıkıntısı, şarabın verdiği baş ağrısının izdirabı.

Çekmeziz renc-i humârı 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül mahmûr olursak sâkî-i mey-hâneyiz

2. **renc-i humârı:-ı**

Gazel 91

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Mahmurluğun sıkıntısı, şarabın verdiği baş ağrısının izdirabı.

Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem
Sohbet-i bâde için renc-i humârı çekemem

renc-i humârı çekmez:

1. **renc-i humârı çekmez:-mez**

Gazel 56

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

İçkiden sonraki baş ağrısının eziyetine katlanmak.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i humârı
Rindân-ı şabûhî-zede-i bâde-i 'aşkız

renc-i humârûn:

1. **renc-i humârûn:-u, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

İçkiden sonraki baş ağrısının eziyeti, ağırlığı.

Öldürür renc-i humârûn dirgürür feyzüñ yine
'Âşık-ı bîmârı bir demde garâbet bundadır

rencide:

1. **rencide:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **14**

İncinmiş, gönü kırılmış.

'Âlem-i ma'nîyüm âzâde kazâ hükminden
Kimse rencide degül gerdiş-i eflâkünden

reng:

1. **reng:**

Gazel 36

Mısra: **11**

Renk.

Müzeyyen reng ü bûy ile dil-i Nef'î gibi gülşen
Meger ol cân-ı 'âlem gâhî geşt-i gülsitân eyler

2. **rengi:-i**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **69**

Renk.

Ki meyûñ surh u al iken rengi
Bîm-i kahrıyla zerd ü kâhîdür

reng itmevicek:

1. **reng itmevicek:-me, -y, -icek**

Gazel 76

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Oyun etmek, hile yapmak.

Dûd-ı âhum ço yüzün kapkara kılsun felegûñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmevicek

reng ü bû:

1. **reng ü bü:**

Gazel 79

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Renk ve koku.

Tab‘-ı Nef‘iden ki bāğ-ı nev-bahār-ı feyzdür
Reng ü bü isterse gelsün eylesün deryüze gül

reng ü bü-y-ı dil-firīb:

1. **reng ü bü-y-ı dil-firīb:**

Kaside 6

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Gönül aldattıcı, büyüleyici renk ve koku.

Güllerinde var mı böyle reng ü bü-y-ı dil-firīb
Yâ nesim-i şubhı böyle büstân-pirâ midur

reng ü tâb:

1. **reng ü tâb:**

Gazel 9

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Renk ve parlaklık, güzellik.

Şu deñlü bâde-i ter verdi reng ü tâb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

reng virür:

1. **reng virür:** -ü, -r

Kaside 37

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Renklendirmek // değışik ve hoş giden bir hava kazandırmak, neşe ve canlılık getirmek.

Tab‘um ol ğamze-i şüh-ı büt-i ma‘nâdur kim
Hün-ı şemşir-zebân ile virür fitneye reng

reng-â-reng:

1. **reng-â-reng:**

Kaside 37

Mısra: **66**

Birkaç renkte olan, alaca // türlü türlü.

Gösterür bükalemün-şu‘le-i fikrüm gerçi
Büstân gibi şebistân-ı dili reng-â-reng

reng-i bakam:

1. **reng-i bakam:**

Kaside 51

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Kırmızı boya ağacı rengi.

Tutalum olmuş anuñ dağı edâsı rengin
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i bakam

reng-i duhân-ı siyeh:

1. **reng-i duhân-ı siyeh:**

Kaside 54

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Siyah dumanın rengi.

Hükmi ger istese tebdil-i nihâd-ı ezdâd
‘Aks olur reng-i duhân-ı siyeh ü nür-ı sefid

reng-i lafz u nükhet-i ma‘nâ-yı nazm-ı pākūme:

1. **reng-i lafz u nükhet-i ma‘nâ-yı nazm-ı**

pākūme: -ü, -m, -e

Kaside 55

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Saf şairin manasının kokusu ve lafzının rengi.

Reng-i lafz u nükhet-i ma‘nâ-yı nazm-ı pākūme
N’ola eyleser hased rüy-ı gül ü bü-y-ı gül-âb

reng-i rü:

1. **reng-i rü:**

Kaside 31

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Yüzün rengi.

Reng-i rü öyle midür şahid-i mazmünümde
Ki ola çehre-nümâ olmada muhtâc-ı hıdâb

reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi:

1. **reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi:** -si

Kaside 46

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Gül ve lale yanağın rengi // al yanağın rengi.

Reng-i ruhsâr-ı gül ü lâlesi bir mertebe kim
Medhûni fikr idenüñ olur edâsı rengin

reng-i rüy:

1. **reng-i rüy:**

Terkib-bend 1

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Yüzün rengi.

Âbsın ma‘nâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La‘lsin şüretde reng-i rüy ile ammâ nesin

reng-i yâkûta:

1. **reng-i yâkûta:-a**

Kaside 51

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

Yakutun rengi.

Ṭotalum olmuş anuñ daḫi edâsı rengîn
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i baqam

rengîn:

1. **rengîn:**

Kaside 55

Mısra: **68**

Hoş, güzel, renkli.

Feyz-i mihr-i iltifâtuñdur ki itdi taḫ'umı
Şaf u rengîn nüktelerle ma'den-i la'l-i müzâb

2. **rengîn:**

Kaside 18

Mısra: **12**

Parlak renkli.

'Araḫ mevc ursa gâhî şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvâc u rengîn al ḫârâya

rengîn olmuş:

1. **rengîn olmuş:-miş**

Kaside 51

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Renkli olmak // güzel, hoş olmak.

Ṭotalum olmuş anuñ daḫi edâsı rengîn
Reng-i yâkûta berâber mi olur reng-i baqam

rengîn olur:

1. **rengîn olur:-u, -r**

Kaside 46

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Renkli olmak.

Reng-i ruḫsâr-ı gül ü lâlesi bir mertebe kim
Medḫüñi fikr idenüñ olur edâsı rengîn

rengîn ü lezîz oldu:

1. **rengîn ü lezîz oldu:-dı**

Kaside 10

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Renkli ve tatlı olmak.

Rengîn ü lezîz oldu kelâmum o kadar kim
Kâm u leb-i endîseyi pür-gül-şeker eyler

rengîn-fikr:

1. **rengîn-fikr:**

Kaside 11

Mısra: **84**

Renkli, güzel fikir.

Şanurlar ḫatre-i ḫün saçılır tîg-ı zebânundan
Sözüm olduğca rengîn-fikr ile yâkût-ı rümmânî

resm:

1. **resmini:-i, -n, -i**

Kaside 29

Mısra: **60**

Resim, suret, timsal.

Uçardı taḫt-ı Süleymân gibi havâda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pâreye Bihzâd

2. **resmidür:-i, -dür**

Kaside 52

Mısra: **50**

Resim, suret, timsal.

Bir mülükî gülsitândır nüşâ-i gülzârı kim
Câ-be-câ mühr-i Süleymân resmidür aña nişân

3. **resm:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **52**

Usul, âdet.

Gerçi erbâb-ı taḫ'a böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü râhıdur

4. **resmin:-i, -n**

Gazel 32

Mısra: **6**

Suret, tasvir, timsal.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgâmı 'uşşâkuñ
Ḫatuñ resmin beyâz-ı dîde-i giryâne yazmışlar

5. **resm:**

Gazel 41

Mısra: **2**

Usul, âdet.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gâhî böyledür
Münkalibdür bu cihânüñ resm ü râhı böyledür

6. **resm:**

Kaside 60

Mısra: **5**

Yazı.

Verdi bu resm ile iklim-i ma'āniye nizām
Dizdi bu nev' ile nazma güher-i kân-ı suhān

resm-i cüd u keremi:

1. resm-i cüd u keremi:-i

Kaside 7

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Cömertlik ve ihsan usulü.

Luftı bir mertebe kim itse kefi desti eger
Resm-i cüd u keremi ebr-i bahāra ta'līm

resm-i ejder ü 'ankā:

1. resm-i ejder ü 'ankā:

Kaside 6

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Anka ve ejderin resmi.

Kehkeşān midur felekde nesr-i tã'irle yahud
Tãk-ı evvānında resm-i ejder ü 'ankā midur

resm-i gülmih-i deri:

1. resm-i gülmih-i deri:-i

Kaside 52

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kapının çivi pulunun resmi, oyması.

Resm-i gülmih-i deri gül-bang-ı murğ-ı bāmidur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

resm-i hevcāyı:

1. resm-i hevcāyı:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Savaş kaidesi, kanunu.

Zihī düstür-ı Aşaf-menkıbet pāşā-yı Hayder-dil
Ki hem kânün-ı divānı bilür hem resm-i hevcāyı

resm-i kerem:

1. resm-i kerem:

Kaside 56

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Cömertliğin şekli, sureti.

Rāyet-i iclālīne mihr-i zafer mäh-ı 'alem
Hātem-i ikbālīne resm-i kerem naqş-ı nigīn

resm-i merdüm-āzārī:

1. resm-i merdüm-āzārī:

Kaside 49

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Halka zulmetme âdeti, mesleği.

Sitemden ol kadar pāk itdi dehri āb-ı luţfuñ kim
Cihānda ber-ţarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

resm-i vefā:

1. resm-i vefā:

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Vefā göstermenin erkāmı, usulü.

Ne 'âdet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü tıfl-ı nev-āmüz-ı nāz kim

ressām-ı kader:

1. ressām-ı kader:

Kaside 16

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kader ressamı, Allah.

Ol ki itmiş naqş-ı elkābını ressām-ı kader
Ziyet-i tãk u revāk-ı nüñ-kıbāb-ı rüzgār

reşād üzre olmazdı:

1. reşād üzre olmazdı:-maz, -dı

Kaside 43

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aklın kuvvetli olması, kuvvetli akla sahip olmak.

'Aceb hüsn-i tedārik eyledi bi'llāh 'aşk olsun
Felātün olsa ger olmazdı bu güne reşād üzre

reşāse-i āb-ı hayāt:

1. reşāse-i āb-ı hayāt:

Kaside 36

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Hayat suyunun /ölümsüzlük suyunun serpintisı.

O kim reşāse-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luţf u cism-i kerem

reşehāt:

1. reşehāt:

Gazel 119

Mısra: 10

Damlalar, şebnemler.

Ruhsār-ı 'arāk-rīzi yeter bakmağa yāruñ
N'eyler reşehāt ile gülistān elimüzde

reşhât-ı kalemüm:

1. **reşhât-ı kalemüm:-ü, -m**

Kaside 51

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Kalemin damlaları (kalemin mürekkep damlaları bağlamında).

Nefehât-ı suhanım gülşen-i efkâra nesîm
Reşhât-ı kalemüm bâğ-ı hayâle şeb-nem

reşha:

1. **reşhası:-sı**

Kaside 4

Mısra: **20**

Damla.

Hâmem ki nazmumı ider ihyâ midâd ile
Âb-ı hayâta reşhası rûh-ı revân virür

reşha-feşân olsa:

1. **reşha-feşân olsa:-sa**

Kaside 32

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Damla saçan olmak, damla saçmak.

Benim ki reşha-feşân olsa kilki-i ser-sebzüm
Virürdi hâşiyet-i âb-ı Hızır-ı mâ'-i hamîm

reşha-i cüdi:

1. **reşha-i cüdi:-ı**

Kaside 17

Mısra: **126**

Kelime Tipi: -

Cömertliğin damlası, sızıntısı.

Reşha-i cüdi ile ebr-i bahârı dür-pâş
Nûkhet-i hulûkî ile bād-ı şabâ ğâliye-sâ

reşha-i feyz-i nem-i hâmem:

1. **reşha-i feyz-i nem-i hâmem:-m**

Kaside 7

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Kalemin mürekkebinin feyzinin damlası.

Hızır-ı ser-çeşm-i nazmum ki bulur tâze hayât
Reşha-i feyz-i nem-i hâmem ile 'azm-i remîm

reşha-i hâme:

1. **reşha-i hâme:**

Kaside 49

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Kalemin damlası // mürekkep.

Dükendi reşha-i hâme dükenez kışsa-i medhûn
Meger göz merdûmin idem mürekkep yerine cârî

reşha-i hâmem:

1. **reşha-i hâmem:-m**

Kaside 40

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Kalemin damlası, kalemden damlayanlar // şiir.

Der gören reşha-i hâmem ne temâşâdur bu
Çeşme-i âb-ı hayât ola dehân-ı erķam

reşha-i hâmemle:

1. **reşha-i hâmemle:-m, -le**

Kaside 55

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Kalemin damlası // mürekkep.

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

reşha-i kevser:

1. **reşha-i kevser:**

Kaside 20

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Kevser (suyunun) damlası.

Şafâ-yı meşreb-i pâkin eger yâd itse bir şâ'ir
Midâd-ı hâmesine reşk iderdî reşha-i kevser

reşha-i kilki:

1. **reşha-i kilki:-i**

Kaside 9

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Kalemin damlası, kalemden damlayan / dökülen (mana).

Güş et ne dir ol rind-i Mesîhâ-dem-i ma'nâ
Kim reşha-i kilki suhane rûh-ı revândur

reşha-i kilki-kef-i ihsânidur:

1. **reşha-i kilki-kef-i ihsânidur:-ı, -dur**

Kaside 42

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Cömertlik elindeki kalemin damlası.

Reşha-i kilki-kef-i ihsânidur
Merhem-i zaḥm-ı elem-i rûzgâr

reşha-i semdür:

1. reşha-i semdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Zehir damlası.

Luţfiyla şerer kaçre-i bārān-ı bahārī
Kaħrıyla nem-i āb-ı Hızır reşha-i semdür

reşha-i semm:

1. reşha-i semm:

Kaside 40

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Zehir damlası.

Hükmi ger istese tağyır-i mezāk u meşreb
Cām-ı Cemşid kadar neşve virür reşha-i semm

reşha-i semmdür:

1. reşha-i semmdür:-dür

Kaside 9

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Zehir damlası.

A `dāya midād-ı kaşemüm reşha-i semmdür
Aħbāba şemīm-i şuħanum nūkhet-i cāndur

reşh-i kalemi:

1. reşh-i kalemi:-i

Kaside 41

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kalemin damlası (kalemin ucundan sızan mürekkep) // kalemin yazdığı şey, emir, buyruk.

Reşh-i kalemi māye-i āsāyiş-i `ālem
H`ān-ı keremi şofra-i yağmā-yı zamāne

reşh-i kilk:

1. reşh-i kilk:

Kaside 16

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Kalemin sızıntısı, kalemden damlayan // ferman.

Dīn ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilk ü berķ-ı tıgı āb u tāb-ı rüzgār

reşh-i midād:

1. reşh-i midād:

Kaside 43

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Mürekkep sızıntısı, damlası.

Zer-i maħlūl-ı raşşende gibi olurdu nūrānī
Düşeydi pertev-i re`yi eger reşh-i midād üzre

reşh-i midādum:

1. reşh-i midādum:-u, -m

Kaside 47

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Mürekkep sızıntısı, damlası.

Cihānı itmede reşh-i midādum dem-be-dem ihyā
Ney-i hāmem meger āb-ı hayāt ile murabbādur

reşk:

1. reşk:

Kaside 51

Mısra: 90

Kıskançlık.

Kaşladı medhūn ile Rūmı sevād-ı nazmum
Hinde `azm itse n`ola reşk ile yārān-ı `Acem

2. reşk:

Kaside 53

Mısra: 9

Kıskançlık.

El şafā cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

3. reşkden:-den

Gazel 4

Mısra: 4

Kıskanma.

Ne feyz alur sıfāl-i bādeden pīr-i muğān bilse
Çekerci reşkden kañdille Şeyhü`l-harem şahbā

4. reşki:-i

Kaside 4

Mısra: 10

Kıskanma.

Ol nāzım-ı le`ālī-i nazmum ki şı`rimūn
Reşki cemāda taḅ`-ı cevāhir-feşān virür

5. reşk:

Kaside 10

Mısra: 96

Kıskanma.

Üstād olıcaķ sözde hāsedden kaçılır mı
Zirā hūneri reşk ü hāsed mu`teber eyler

6. reşkden:-den

Kaside 14

Mısra: **109**
Kıskançlık, haset.

Cevher-i iksîr-i medhûñ tarh idince reşkden
Eylerin her lahza endişemle ceng-i zergeri

7. reşk:

Kaside 56
Mısra: **68**
Kıskançlık, haset.

Hak budur ben ol suhan-senc-i ma'ani-perverim
Kim olur reşk ü hasedden da'imā endüh-gin

reşk eyler:

1. reşk eyler:-r

Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyî hem dil-dādeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

2. reşk eyler:-r

Gazel 105
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bu Şive-i güftaruña bu Şi'r-i ma'nidaruña
Bu nazm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suhan

3. reşk eyler:-r

Mesnevi 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bu haţ ile yazılsa eger seb'-i meġānî
Reşk eyler idi rütbe-i elfāza ma'ānî

reşk eylese:

1. reşk eylese:-se

Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme
Hırz-ı bāzū-yı dil-i sāhib-kırānidür sözüm

reşk eyleseler:

1. reşk eyleseler:-se, -ler

Kaside 57
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Oldı nāzük suhanum Muhteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rūma 'Irāk u Őirāz

reşk ide:

1. reşk ide:-e

Kaside 60
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Vāki'a luţfuña mazhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme şadr-nişinān-ı suhan

2. reşk ide:-e

Kaside 10
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vî-i fazl u hüner eyler

reşk ider:

1. reşk ider:-er

Kaside 51
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // haset etmek, kıskanmak.

O meh-i mu'teber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesîh-i Meryem

2. reşk ider:-er

Kaside 24
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Bikr-i fikrüm o kadar Şüh u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

3. reşk ider:-er

Gazel 75
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Gerçi çokdur cihānda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edāña seniñ

4. reşk ider:-er

Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Mü'essirdür mahabbet ol kadar kim reşk ider bâde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtâz mestâne

5. **reşk ider:-er**

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Rû-be-rûdur tab'ı muñ hürşid ile âyinesi

Reşk ider çarh aña dâ'im baña oldur kinesi

6. **reşk ider:-er**

Kaside 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Bu demde kim şâm u seher mey-hâne bâga reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zûrdur Şeyhu'l Harem

7. **reşk ider:-er**

Kaside 25

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Cân virür gûş itse Hallâk-ı Ma'ânî şî rine

Reşk ider görse hañ-ı ta'likımı rûh-ı 'İmâd

8. **reşk ider:-er**

Kaside 37

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe 'Alî Pâşâ kim

Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

9. **reşk ider:-er**

Kaside 40

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Reşk ider câhına dîvâna çıkınca Âşaf

Baş eger tîğına meydâna girince Rüstem

10. **reşk ider:-er**

Kaside 46

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Böyle bir kaş-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim

Reşk ider hâme-i naqqâşına şüretger-i Çîn

11. **reşk ider:-er**

Kaside 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Benim ol nâdire-gû şâ'ir-i ma'nâ-perdâz

Reşk ider mertebe-i şî'rüme sihr ü i'câz

reşk iderdi:

1. **reşk iderdi:-er, -di**

Kaside 20

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Şafâ-yı meşreb-i pâkin eger yâd itse bir şâ'ir

Midâd-ı hâmesine reşk iderdi reşha-i kevşer

reşk iderler:

1. **reşk iderler:-er, -ler**

Kaside 24

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dânişine

Bâhr-ı dür-pâş-ı zemîn mihr-i zer-efşân-ı felek

2. **reşk iderler:-er, -ler**

Kaside 40

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Benim ol şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem kim

Reşk iderler sözüme nâdire-sencân-ı hikem

3. **reşk iderler:-er, -ler**

Kaside 53

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb

Reşk iderler aña te'sîrde mirrîh u zuhal

4. **reşk iderler:-er, -ler**

Kaside 62

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Ol müsteşâr-ı mü'temen kim reşk iderler cümleten

Hükkâm-ı Bağdâd u Yemen fermân-dih-i Şâm ü

Haleb

reşk itme:

1. **reşk itme:-me**

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı ğam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm cāmımuza biz Cem-i 'aşkız

reşk itmede:

1. **reşk itmede:**-mede

Kaside 8
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Beyt-i ma'mūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir hâne-i vîrân bulur

reşk itmedük:

1. **reşk itmedük:**-me, -dük

Kaside 29
Mısra: 104
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhûne gör
Ne âşinâ kıla reşk itmedük cihânda ne yâd

reşk itmemege:

1. **reşk itmemege:**-me, -meg, -e

Kaside 46
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Ṭarḥ-ı maṭbû'ına reşk itmemege çâre mi var
Beyt-i ma'mūr-ı felek Ka'be-i ulyâ-yı zemîn

reşk ü hased eylememek:

1. **reşk ü hased eylememek:**-me, -mek

Kaside 35
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, çekememek.

Benim ol şâ'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edâ
Ki olur reşk ü hased eylememek emr-i muḥâl

reşk-i 'arūsân- tırâz:

1. **reşk-i 'arūsân- tırâz:**

Kaside 57
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gelin süsleyicileri kıskandıran.

Ṭab'-ı rüşen- güherüm âyine-i şüret-i Çîn
Bikr-i fikr-i suḥanum reşk-i 'arūsân- tırâz

reşk-i 'azîm iderdi:

1. **reşk-i 'azîm iderdi:**-er, -di

Kaside 32
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Büyük kıskançlık duymak, çok kıskanmak.

Görünse luṭf-ı sevâd-ı kalem-revi şebde
İderdi neyyir-i a'zam nücûma reşk-i 'azîm

reşk-i bilâd oldu:

1. **reşk-i bilâd oldu:**-dı

Kaside 25
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Şehirleri kıskandırmak.

Oldı teşrîfüñle şehri Edrine reşk-i bilâd
Merḥabâ ey pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-nijâd

reşk-i bünyâdı:

1. **reşk-i bünyâdı:**-ı

Kaside 34
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Binayı kıskanma, yapının kıskançlık uyandırması.

Zihî 'âlî-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmüşdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i mezkûri

reşk-i büstân-ı na'im:

1. **reşk-i büstân-ı na'im:**

Kaside 32
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Cennet bağıını kıskandıran, cennet bağıını kıskandıracak nitelikte bulunan.

Cihân müferreh ü dil-keş cihâniyân ḥurrem
Zamân şüküfte zemîn reşk-i büstân-ı na'im

reşk-i cihân-ı bükalemün olur:

1. **reşk-i cihân-ı bükalemün olur:**-u, -r

Kaside 58
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Dönek dünyayı / feleği kıskandıran olmak.

Zamân düşer ki olur levḥ-i sâde-i ṭab'um
Nuḳûş-ı siḥr ile reşk-i cihân-ı bükalemün

reşk-i cinân:

1. **reşk-i cinân:**

Kaside 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: -

Cennetleri kıskandıran, cenneti kıskandıracak nitelikte olan.

Bäreka'llâh ey behişt-âbâd u ey reşk-i cinân
Şâneka'l-lâh ey serây-ı dil-güşâ vü dil-sitân

reşk-i cüy-bâr-ı selsebil:

1. **reşk-i cüy-bâr-ı selsebil:**

Kaside 52

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Cennet ırmağını kıskandıran.

Kaatre-âb-ı havzı reşk-i cüy-bâr-ı selsebil
Muşt-ı hâk-i reh-güzârı sürme-i hür-ı cinân

reşk-i esnâf-ı melek:

1. **reşk-i esnâf-ı melek:**

Kaside 62

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Melek cinsini kıskandıran.

Ol kuţb-ı devrân-ı felek ol reşk-i esnâf-ı melek
Ol cüd u lufti bî-dilek ihsâmı bî-sa'y ü taleb

reşk-i feyz-âbâd-ı firdevs-i ma'ânî:

1. **reşk-i feyz-âbâd-ı firdevs-i ma'ânî:**

Kaside 13

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu mana cennetini kıskandıran.

Ne büstân reşk-i feyz-âbâd-ı Firdevs-i ma'ânî kim
Leb-i dil-berden a'lâ meyve-i şîrîn-i eşcârı

reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla:

1. **reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla:-ı, -y, -la**

Kaside 19

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin feyzini /bereketini kıskanma.

Kerîm-i kâmrân kim reşk-i feyz-i dest-i cüdiyla
Dil-i kân pür-hırâş u hâtır-ı deryâ mükedderdür

reşk-i firdevs-i şevâb olurdu:

1. **reşk-i firdevs-i şevâb olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 55

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sevap cennetini kıskandıran olmak, cenneti kıskandırmak.

Düzağ-ı işyân olurdu reşk-i firdevs-i şevâb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahâr-ı işmetüñ

reşk-i hâtem-i Cemdür:

1. **reşk-i hâtem-i Cemdür:-dür**

Kaside 4

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cem'in yüzüğünün kaşını kıskandıran.

La'li ki reşk-i hâtem-i Cemdür zamânede
Hük-m-i nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür

reşk-i irem olsa:

1. **reşk-i irem olsa:-sa**

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Irem bağı kıskandıracak derecede olmak.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i irem olsa

reşk-i kilik-i kefi-mânî olur:

1. **reşk-i kilik-i kefi-mânî olur:-u, -r**

Kaside 7

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Mânî'nin elindeki kalemi kıskandırmak.

Reşk-i kilik-i kefi-mânî olur alsam elüme
Deste çüp-ı teber-i büt-şiken-i İbrâhîm

reşk-i melek:

1. **reşk-i melek:**

Kaside 23

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Meleklerin kıskandıdığı.

Ferzend-i kirâmı güher-i düde-i âdem
Mağdüm-ı felek reşk-i melek mefhar-ı âlem

reşk-i mihr-i rahşândur:

1. **reşk-i mihr-i rahşândur:-dur**

Kaside 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Parlak güneşi kıskandıran.

O zerrîn-şemse-i tâbân ki reşk-i mihr-i rahşândur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nürü

reşk-i nâfe-i âhü-vı Tâtârî oldı:

1. reşk-i nâfe-i âhû-yı Tâtârî oldu:-di

Kaside 49

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tatar ahusunun misk kesesini kiskandırarak hâle gelmek.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-ñün-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nâfe-i âhû-yı Tâtârî

reşk-i nevâ-yı Hâfız-ı Şîrâzdur:

1. reşk-i nevâ-yı Hâfız-ı Şîrâzdur:-dur

Gazel 85

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hâfız-ı Şîrâzi'nin sesini/şürini kiskandırarak/ kiskandırarak derecede olan.

Rûh-ı revân-ı 'Ürfîyi şâd eylesem n'ola
Reşk-i nevâ-yı Hâfız-ı Şîrâzdur sözüm

reşk-i revîş-i Muhteşem olsa:

1. reşk-i revîş-i Muhteşem olsa:-sa

Gazel 126

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muhteşem'in üslubunu kiskandırıcı olmak (Muhteşem-i Kâşânî'nin üslubunu kiskandırarak derecede güzel olmak).

Nef'î de gazeller dise mümtâz ü müsellemler
Her birisi reşk-i revîş-i Muhteşem olsa

reşk-i sebistân-ı semâdur:

1. reşk-i sebistân-ı semâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gökyüzü yatak odasını kiskandırarak.

Serdâr-ı mu'azzam ki sevâd-ı haşeminden
Meydân-ı zemîn reşk-i sebistân-ı semâdur

reşk-i suhan-ı Muhteşem-i Kâşânî:

1. reşk-i suhan-ı Muhteşem-i Kâşânî:

Kaside 3

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Muhteşem-i Kâşânî'nin sözlerinin kiskançlığı.

Sözlerüm oldı hased-kerde-i yârân-ı 'Irâk
Belki reşk-i suhan-ı Muhteşem-i Kâşânî

reşk-i turra-i pür-ñîn-i havrâdur:

1. reşk-i turra-i pür-ñîn-i havrâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Hurilerin kıvrım kıvrım kâkülünü kiskandırarak.

Şabâ devr itse büy-ı sünbül-i hulûkiyla dünyâyı
Nice sünbül ki reşk-i turra-i pür-ñîn-i havrâdur

revâ:

1. revâdur:-dur

Gazel 9

Mısra: 8

Layık, uygun, yaraşır.

Derûn-ı âyîneye tâb-ı tal'atın şıgmaz
Revâdur âyîne olursa âftâb saña

2. revâdur:-dur

Kaside 13

Mısra: 62

Layık, uygun, yaraşır.

'Alî-rezm ü Süleymân-kevkebe Sultân 'Oşmân kim
Revâdur tâk-ı 'arşa aşılırsa tîg-ı hün-bârı

3. revâdur:-dur

Kaside 14

Mısra: 47

Layık, uygun, yaraşır.

Şehsüvâr-ı 'âlem-ârâ kim revâdur olsa ger
Na'l u mîh-ı rahşî çarhuñ âftâb u ahteri

4. revâ:

Kaside 17

Mısra: 104

Layık, uygun, yaraşır.

Pîş-i pâyında melek gâşiyedâr olsa maħal
Na'l-i zerrînine hürşid yüzün sürse revâ

5. revâdur:-dur

Kaside 17

Mısra: 102

Layık, uygun, yaraşır.

Yaraşur dirsem eger aña Burâk-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o kadar kim farzâ

6. revâdur:-dur

Kaside 18

Mısra: 77

Layık, uygun, yaraşır.

Revâdur ger Ferîdün ile Behrâm olsa lâlâsı
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

7. revâdur:-dur

Kaside 20

Mısra: 26

Layık, uygun, yaraşır.

Cem-i vâlâ-nijâd-ı encümen-pîrâ-yı devrân kim
Revâdur ger olursa câmi tâc-ı Husrev-i hâver

8. revâdır:-dır

Kaside 23

Mısra: 13

Layık, uygun, yaraşır.

Ferş-i harem-i rif' atüñ olursa revâdır
Bu tâk-ı mu'allâ-yı zer-ender-zer-i 'âlem

9. revâ:

Kaside 29

Mısra: 105

Layık, uygun, yaraşır.

Revâ midür bu şururken senüñ gibi memdüh
Şaside tarh ide gayra benüm gibi üstâd

10. revâdur:-dur

Kaside 32

Mısra: 103

Layık, uygun, yaraşır.

Şosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âhırında du'âyı temedduha taqâdim

11. revâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 40

Layık, uygun, yaraşır.

Ol Âşaf-ı şânî ki Süleymân gibi hükmi
Başdan başa dünyâya revân olsa revâdur

12. revâdur:-dur

Kaside 34

Mısra: 87

Layık, uygun, yaraşır.

Suñan hatm oldı ey Nef'î revâdur pîr-i endişe
Virürse ger du'â-yı devlet ü 'ömrine destûri

13. revâdur:-dur

Kaside 35

Mısra: 64

Layık, uygun, yaraşır.

Habbezâ raşş-ı felek- seyr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyâre revâdur aña zer-mîh-ı ni'âl

14. revâdur:-dur

Kaside 38

Mısra: 30

Layık, uygun, yaraşır.

'Adâlet-pîşe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

15. revâdur:-dur

Kaside 39

Mısra: 47

Layık, uygun, yaraşır.

Şadri ol meretebe 'âlî ki revâdur olsa
Şarem-i devletine bâl-i Hümâ ferş-i haşîr

16. revâdır:-dır

Kaside 44

Mısra: 17

Layık, uygun, yaraşır.

Şalef-i 'akl-ı mücerred ki revâdır itse
Şevher-i medhine lü'lü-yı suñan-lâlâyı

17. revâdur:-dur

Kaside 49

Mısra: 44

Layık, uygun, yaraşır.

O çâpük-râyiz-i raşş-ı girân-reftâr-ı hikmet kim
Revâdur olsa Eflâţun öñüñce peyk-i rehvarı

18. revâdur:-dur

Kaside 51

Mısra: 69

Layık, uygun, yaraşır.

Derd-i hirmâna şabîb olsa revâdur kalemüñ
Hoşka-i Çinî devât aña mürekkeb merhem

19. revâ:

Kaside 60

Mısra: 50

Layık, uygun, yaraşır.

Nice Hallâk-ı Ma'anî gibi şaşş-ı kâmil
Olsa yanında revâ tıfl-ı sebak-ı h'ân-ı suñan

20. revâ:

Kaside 62

Mısra: 37

Layık, uygun, yaraşır.

Tab'um gibi bir dürr-i pâk olmağ revâ mı zîr-i hâk
Oldum bu gamla ben helâk ammâ gelür gayra 'aceb

21. revâdur:-dur

Nazm 1

Mısra: 4

Layık, uygun, yaraşır.

Cihânban-ı hümâyün-sâye 'Oşmân Hân-ı şânî kim
Revâdur olsa kürsî tahtına ger evvelin-pâye

22. revâdur:-dur

Kaside 35

Mısra: **43**
Layık, uygun, yaraşır.

Âşaf-ı Husrev-i zî-şân ki revâdur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşsa' düm ü yâl

23. **revâdur:-dur**
Kaside 37
Mısra: **15**
Layık, uygun, yaraşır.

Sipeh-endâz-ı şaf-ârâ ki revâdur olsa
Âftâb Eşheb-i çälâkine zer-pâlâheng

24. **revâdur:-dur**
Kaside 45
Mısra: **42**
Layık, uygun, yaraşır.

O şeh-süvâr-ı Tehemten- şüküh-ı zî-şân
Revâdur olsa eger Kahramân silahdârı

25. **revâ:**
Kaside 43
Mısra: **37**
Layık, uygun, münâsip.

Revâ midur sa'âdetle tûrurken Âşaf-ı devrân
Şadâret eylemek bir dîv şadr-ı 'adl ü dâd üzre

revâc:

1. **revâcı:**
Kaside 4
Mısra: **108**
İtibar, değer, kıymet.

Söz bir metâ'-ı fâhîr ü kemyâbdur velî
Aña revâcî luţf-ı şeh-i nüktedân virür

revâc buldı:

1. **revâc buldı:-dı**
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Değer kazanmak, aranır istenir olmak, değeri artmak.

Hey'et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Naş-ı tãmgâ-yı yed-i kudret ile sîm-teni

2. **revâc buldı:-dı**
Kaside 35
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Değer kazanmak, aranır istenir olmak, değeri artmak.

Buldı bir güne revâc emti'a-i güftârum
Ki felek eyler iken kâdrini pest ü pâmâl

revâc-bağş-ı metâ'-ı dükân-ı huşyârî:

1. **revâc-bağş-ı metâ'-ı dükân-ı huşyârî:**
Kaside 45
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Akılluluk dükkânının malına kıymet veren.

Veliyy-i ni'met-i erbâb-ı dâniş ü idrâk
Revâc-bağş-ı metâ'-ı dükân-ı huşyârî

revâc-ı dîn-i mübîne:

1. **revâc-ı dîn-i mübîne:-e**
Kaside 29
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İslam dininin itibarı.

Revâc-ı dîn-i mübîne mu'âvin-i muqdim
Umür-ı şer'-i şerîfe muqayyed ü münkâd

revâc-ı şöhret:

1. **revâc-ı şöhret:**
Kaside 29
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Namın devam etmesi, itibarın artması.

Uruldu rüy-ı zer-i mihr-i 'âlem-ârâya
Revâc-ı şöhret için sikke-i mübârek-bâd

revâfız:

1. **revâfızdan:-dan**
Kaside 27
Mısra: **79**
Râfıziler (Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın hilâfetlerini kabul etmeyip reddeden Şii fırkasından olanlar).

Kırup al dâdını Şiddîk u Fârûkuñ revâfızdan
'Alilik it koma mülk-i 'Acemde bir teberrâyı

revâk-ı âstân:

1. **revâk-ı âstân:**
Kaside 52
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kapı saçağı.

Câme-i ikbâline devlet tırâz-ı âstîn
Hâne-i iclâline himmet revâk-ı âstân

revâk-ı câhına:

1. **revāk-ı cāhna**:-ı, -n, -a

Kaside 47

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Makamın kubbesi.

Biribirinden a'ladur kıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāk-ı cāhna nisbet biribirinden ednādur

revāk-ı seb'-i şidād:

1. **revāk-ı seb'-i şidād:**

Kaside 29

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Ayet**

Yedi kuvvetli gök (Ve beneynâ fevkakum seb'an şidâdâ(şidâden): Üstümüze yedi sağlam gök bina ettik. Kur'anı Kerim, 78/Nebe-12).

Be-hakk-ı şānī'-i yektâ ki şun'-ı kudretdür
Bu bârgāh-ı mu'allâ revāk-ı seb'-i şidād

revān:

1. **revāndur**:-dur

Kaside 5

Mısra: 54

Yürürlükte, geçerli.

Sikenderdür ki heft iklimi bir seyl-âb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

2. **revāndur**:-dur

Kaside 22

Mısra: 37

Yürürlükte, geçerli.

Revāndur ol kadar fermānı kim fevrī olur hāzır
Murād itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bāzı

revān eyler:

1. **revān eyler**:-r

Kaside 52

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Akıtmak.

Mevlevidür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler şafāsından revān

revān olsa:

1. **revān olsa**:-sa

Kaside 33

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Geçmek // geçerli olmak.

Ol Āşaf-ı şānī ki Süleymān gibi hükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

2. **revān olsa**:-sa

Kaside 39

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Yürürlükte olmak, geçerli olmak.

Olsa fermānı revān memleket-i hüsne daği
İdemez turra-i dil-ber dil-i 'uşşākı esir

3. **revān olsa**:-sa

Kaside 44

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kaplamak, hâkim olmak.

Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lüle-i kevşer ider gerden-i ejderhāyı

4. **revān olsa**:-sa

Kaside 52

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kaplamak, hâkim olmak.

Her pulı bir dāğ-ı âteşnāk olur mähilerüñ
Ger semüm-ı çahrı olsa rüy-ı deryāya revān

revān olur:

1. **revān olur**:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Akmak.

Diller döyer mi görmege ceng içre nizesin
Ol dem ki hün-ı düşmen ucından revān olur

revān-ı 'Urfi-i merhüm u mağfuru:

1. **revān-ı 'Urfi-i merhüm u mağfuru**:-ı

Kaside 34

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

*Allah'ın rahmetine kavuşmuş ve bağışlanmış
Urfi'nin ruhu // Rahmetli Urfi'nin canı.*

Oğundukça bu şi'r-i dil-pezirüm bezm-i 'âlemde
İder zinde revān-ı 'Urfi-i merhüm u mağfūr

revis:

1. **revisdür**:-dür

Kaside 33

Mısra: 81

Tarz, üslup.

Bir taze revisdür bu ki ta'bir-i laţifi
Revnaç-şiken-i hüsni-i beyān-ı kudemādur

2. reviş:

Kaside 17

Mısra: 93

Tarz, tavır, salmış.

O reviş ol yürüyüş ol nıgeh-i düzdide

Dil-ber-i şüh gibi şiveleri hüş-rübâ

3. reviş:

Kaside 17

Mısra: 144

Gidiş, salmış // üslup, tarz.

Beñzemez bunlara ol tırfadur anuñ tarzı

Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ğadem nev-peydâ

reviş-âmûz-ı mükâfât cezâdur:

1. reviş-âmûz-ı mükâfât cezâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Ceza ve mükafat tarzı öğreten.

Elâfî mühim-sâz-ı telâfî-i ħasâret

‘Adli reviş-âmûz-ı mükâfât cezâdur

reviş-i bezm ü rezmini:

1. reviş-i bezm ü rezmini:-i, -n, -i

Kaside 21

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Eğlenme ve savaşma tarzı.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrâm

Çomazdı meclisine tığsız Dil-ârâmı

reviş-i dâd u dihişde:

1. reviş-i dâd u dihişde:-de

Mesnevi 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İhsan etme ve adalet tarzı.

Etvârî pesendide her ahvâl u her işde

Himmetde ħuşüşâ reviş-i dâd u dihişde

reviş-i rezm-i Rüstem ü Sâmi:

1. reviş-i rezm-i Rüstem ü Sâmi:-ı

Kaside 21

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sam ve Rüstem'in savaşma tarzı /cenk tarzı.

Cihân-sitân-ı bahâdır ki tarz-ı peykârı

Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sâmi

reviş-i şabr-güdâz:

1. reviş-i şabr-güdâz:

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabır tüketen / dayanılmaz yürüyüş.

Şabra tākāt mı ħor āh itmemege dillerde

O girişme o ħırâm ol reviş-i şabr-güdâz

reviş-i tâze:

1. reviş-i tâze:

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yeni tarz, tutum // farklı bir eda.

Mest oldı yâr ħamzeleri nâza başladı

Her bir nıgehde bir reviş-i tâze başladı

revnak:

1. revnak:

Kaside 11

Mısra: 3

Güzellik, parlaklık, letafet.

Cihân bir tâze revnak buldı bir rûħ-ı muşavverle

‘Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâħ-ı Ken‘ânî

2. revnak:

Kaside 13

Mısra: 21

Güzellik, parlaklık, letafet.

Olaydı ger bu revnak bu şafâ ħaşr-ı Züleyhâda

Dil ü cândan olurdu seyr içün Yûsuf ħarîdârı

3. revnak:

Kaside 40

Mısra: 11

Güzellik, parlaklık, letafet.

Buldı dîvân-ı ħümâyün yine tâze revnak

Oldı erkân-ı sa‘âdet yine şâd u ħurrem

revnak bula:

1. revnak bula:-a

Kaside 5

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Canlılık kazanmak, gelişmek, iyileşmek.

Bula zât-ı şerîfünle serîr-i saltanat revnak

Ola devründe ħalk âsüde dehr emn ü emân üzre

2. revnak bula:-a

Kaside 49

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Parlaklık, güzellik kazanmak.

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iqbāl ile revnağ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār dīvāri

revnağ bulurdı:

1. **revnağ bulurdı:**-u, -r, -di

Kaside 16

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Canlılık kazanmak, gelişmek, iyileşmek.

Din ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa

Reşh-i kilk ü berç-ı tıgı āb u tāb-ı rüzgār

revnağ bulurken:

1. **revnağ bulurken:**-u, -r, -ken

Müseddes 1

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Parlaklık, güzellik kazanmak.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnağ
Riyā-yı maḥz olur anuñ şafāsın bilmemek ancak

revnağ virdi:

1. **revnağ virdi:**-di

Gazel 79

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Bezm-i bāğ içre dönüp bir şem'-i cem'-efrūza gül
Virdi revnağ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

2. **revnağ virdi:**-di

Kaside 16

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Tāze revnağ virdi 'adli kārğāh-ı 'āleme
Oldı yine muntazam ḥāl-i ḥarāb-ı rüzgār

revnağ vire:

1. **revnağ vire:**-e

Kaside 29

Mısra: **131**

Kelime Tipi: -

Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Vire vücūd-ı şerifi vezārete revnağ

Ola sa'ādeti ḥadden füzün u 'ömri ziyād

2. **revnağ vire:**-e

Kaside 26

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Tā ki revnağ vire gülzāra bahār

Tā ki ḥoş-bū ide āfākı nesīm

3. **revnağ vire:**-e

Kaside 56

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Ḥabbezā erkān-ı devlet kim aña revnağ vire

Böyle şadr-ı memleket-ārā müşir-i ḥurde-bin

4. **revnağ vire:**-e

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Tāze revnağ vire dīn ü devlete

Köhnedükce rüzgāra pür-şitāb

revnağ virem:

1. **revnağ virem:**-e, -m

Kaside 51

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Canlılık vermek, canlandırmak.

Yā virem medḥūñ ile mülk-i vücūda revnağ

Yā tutam ḡayret ile rāh-ı beyābān-ı 'adem

revnağ viremez:

1. **revnağ viremez:**-emez

Gazel 24

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Parlaklık, letafet, tazelik vermek.

Bezm-i Ceme revnağ viremez olmayıcağ tā

Cārüb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

revnağ viren:

1. **revnağ viren:**-en

Tedis 1

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Vücūdım ḥalk idelden dest-i şun'-ı Kādir-i Muṭlağ

Ḥayālūñdür viren ḥalvet-serā-yı ḥātıra revnağ

revnağ virse:

1. **revnağ virse:**-se

Kaside 37

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Virse ger mâşıta-i 'adli cihāna revnak
Şîr- bâlin-i münakkaş olur āhūya peleng

revnak-dih-i 'ıydgāh-ı ma'nā:

1. **revnak-dih-i 'ıydgāh-ı ma'nā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Mana bayram yerine güzellik veren.

Her şāhid-i nāzenin-lafzuñ
Revnağ-dih-i 'ıydgāh-ı ma'nā

revnak-efrüz u şeref- bahş-ı serîr-i i'zâz:

1. **revnak-efrüz u şeref- bahş-ı serîr-i i'zâz:**
Kaside 57
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Cömertlik tahtına şeref ve güzellik, parlaklık veren.

Ma' delet-kîş ü kerem-pîşe Muhammed Pāşā
Revnağ-efrüz u şeref- bahş-ı serîr-i i'zâz

revnak-efzâ-vı bisât-ı havr u ihsân u sevâb:

1. **revnak-efzâ-yı bisât-ı havr u ihsân u sevâb:**
Kaside 61
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sevap, lütuf ve iyilik döşemesinin güzelliğini artıran.

Merhabâ ey meclis-efrüz-ı harîm-i luţf u cüd
Revnağ-efzâ-yı bisât-ı havr u ihsân u sevâb

revnak-efzâ-vı Müselmānî:

1. **revnak-efzâ-yı Müselmānî:**
Kaside 11
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
İslamiyetin parlaklığını artıran, İslamiyete hizmet eden.

Şeref-bahş-ı serîr-i salţanat sermāye-i devlet
Mühim-sâz-ı 'adâlet revnağ-efzâ-yı Müselmānî

revnak-fezâ-vı sadr-ı dānāyî:

1. **revnak-fezâ-yı sadr-ı dānāyî:**
Kaside 27
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Âlimlik makamının parlaklığını artıran.

Veziir-i a'zam u ekrem Murād-ı 'ālem u ādem
Müşîr-i muhterem revnağ-fezâ-yı sadr-ı dānāyî

revnak-fürüz-ı bezmgheh-i hāverān olur:

1. **revnak-fürüz-ı bezmgheh-i hāverān olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 144
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı meclis yerini parlatan, aydınlatan olmak.

Tā kim fūrüg-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb
Revnağ-fürüz-ı bezmgheh-i hāverān olur

revnak-fürüz-ı reng-i gül ü ergāvān olur:

1. **revnak-fürüz-ı reng-i gül ü ergāvān olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Gül ve ergüvanın rengine parlaklık vermek.

Tab'-ı hāzāna olsa mürebbî mürüvveti
Revnağ-fürüz-ı reng-i gül ü ergāvān olur

revnak-ı 'ahd-i şebâb:

1. **revnak-ı 'ahd-i şebâb:**
Kaside 61
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Gençlik devrinin parlaklığı, güzelliği.

Sen civān-baht ol felek pîr olduğınca dem-be-dem
Bahtuña olsun müyesser revnağ-ı 'ahd-i şebâb

revnak-ı a'vād:

1. **revnak-ı a'vād:**
Kaside 29
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bayram güzelliği, parlaklığı.

Eger nücüm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daħi her rûza revnağ-ı a'vād

revnak-ı bāğ-ı cinān:

1. **revnak-ı bāğ-ı cinān:**
Kaside 4
Mısra: 102
Kelime Tipi: -
Cennet bağının tazeliği, güzelliği.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı 'adâletüñ
Mülk-i cihāna revnağ-ı bāğ-ı cinān virür

revnak-ı bayrāmî:

1. revnağ-ı bayrâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Bayram neşesi, zevki.

Ger olsa meşrebi rindân-ı 'âleme sâkî
Bulurdu revnağ-ı bayrâmı cum'a aḥşâmı

revnağ-ı bāzār-ı cihāndur:

1. revnağ-ı bāzār-ı cihāndur:-dur

Kaside 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya pazarının göz alıcı güzelliği, letafeti.

Ġam gitse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazāndur
'ıyd-ı ramazān revnağ-ı bāzār-ı cihāndur

revnağ-ı dīvān-ı şāhensāh-ı ins ü cān:

1. revnağ-ı dīvān-ı şāhensāh-ı ins ü cān:

Kaside 8

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*İnsan ve cin taifesinin en büyük şahının
divanının parlaklığı.*

Yine her gün āsitānı keşret-i 'uşşāk ile
Revnağ-ı dīvān-ı şāhensāh-ı ins ü cān bulur

revnağ-ı faşl-ı bahār-ı ravza-i rıdvān:

1. revnağ-ı faşl-ı bahār-ı ravza-i rıdvān:

Kaside 8

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

*Cennet bahçesinin bahar mevsiminin parlaklığı,
letafeti.*

Tā ḥaṭ-ı nev-ḥijz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnağ-ı faşl-ı bahār-ı ravza-i Rıdvān bulur

revnağ-ı gülzāra:

1. revnağ-ı gülzāra:-a

Kaside 53

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin güzelliği, tazeliği.

'İtidāl istese ger 'adli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḥazān revnağ-ı gülzāra ḥalel

revnağ-ı 'ıyd virdi:

1. revnağ-ı 'ıyd virdi:-di

Kaside 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bayram letafeti, güzelliği vermek.

Ḥabbezā devr-i dil-ārā-yı cihān-pirā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser egeri revnağ-ı 'ıyd

revnağ-ı mülk-i cihān:

1. revnağ-ı mülk-i cihān:

Kaside 24

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cihan mülkünün süsü, parlaklığı.

Dāver-i devr-i zamān pādīşeh-i 'ālī-şān
Revnağ-ı mülk-i cihān zīver-i evyān-ı felek

revnağ-ı saltanat:

1. revnağ-ı saltanat:

Kaside 17

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Saltanatın süsü, ziyneti.

Kām-baḥş-ı 'azamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnağ-ı saltanat ārāyiş-i dīn ü dünyā

revnağ-ı saltanat-ārāyiş-i tāk u dīhīm:

1. revnağ-ı saltanat-ārāyiş-i tāk u dīhīm:

Kaside 7

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Hükümdarlık süsü olan taca letafet, parlaklık
(veren).*

Dest-gir-i 'azamet dāver-i dīn ü devlet
Revnağ-ı saltanat-ārāyiş-i tāk u dīhīm

revnağ-ı saltanat-ı memleket-i heft-ıklīm:

1. revnağ-ı saltanat-ı memleket-i heft-ıklīm:

Kaside 44

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yedi bölge ülkelerinin saltanatının parlaklığı //
cihan saltanatının zineti.*

Revnağ-ı saltanat-ı memleket-i heft-ıklīm

Ḥāmī-i dīn 'alem-efrāz-ı cihān-ārāyī

revnağ-ı şer'-i mübīn:

1. revnağ-ı şer'-i mübīn:

Kaside 56

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

İslam şeriatının parlaklığı.

Tā ola 'âlemde cārī ḥük-m-i kânün-ı münif
Tā ola dünyāda zāhir revnağ-ı şer'-i mübīn

revnak-ı silsile-i 'Osmānī:

1. revnak-ı silsile-i 'Osmānī:

Kaside 26

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Osmanlı soyunun süsü // Osmanlı soyunu süsleyen.

Revnağ-ı silsile-i 'Osmānī

Zīver-i təc-ı serīr ü dīhīm

revnak-şiken-i hüsn-i beyān-ı kudemādur:

1. revnak-şiken-i hüsn-i beyān-ı kudemādur:-dur

Kaside 33

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Eskilerin güzel anlatışının parlaklığını/güzelliğini kıran (güzelliğini giderecek kadar güzel olma).

Bir tāze revīşdür bu ki ta'bīr-i laṭīfī

Revnağ-şiken-i hüsn-i beyān-ı kudemādur

revnak-şiken-i ravza-i firdevs-i berīn:

1. revnak-şiken-i ravza-i firdevs-i berīn:

Kaside 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

En yüce cennetin bahçesinin parlaklığını, güzelliğini kıran / gölgede bırakan.

Ferşi dībā-yı Hıṭāyī gibi pür-nağş ü nigār

Ṭarḥı revnağ-şiken-i ravza-i firdevs-i berīn

revzen:

1. revzenlerinde:-ler, -i, -n, -de

Kaside 34

Mısra: 12

Pencere.

Derūnı ol kadar rüşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billürü

2. revzenlerinde:-ler, -i, -n, -de

Kaside 52

Mısra: 45

Pencere.

Berğ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet olduğın günden 'ıyān

revzen-i nezzāresin:

1. revzen-i nezzāresin:-si, -n

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Seyredecek, bakacak pencere.

Halka-i zūlfinden eyler dil temāşā ruhların
Virmese hūrşide n'ola revzen-i nezzāresin

re'v:

1. re'yi:-i

Kaside 10

Mısra: 57

Görüş, düşünce, fikir.

Bir mihr-i celī-şa'şa'adur re'yi ki dā'im
Evc-i felek-i salṭanatu müstaḳar eyler

2. re'yini:-i, -n, -i

Kaside 26

Mısra: 68

Görüş, düşünce, fikir.

Hall olur müşkil-i aḥkām-ı kader

Re'yini itse ḳazā ger taḥkīm

3. re'yi:-i

Kaside 31

Mısra: 62

Görüş, düşünce, fikir.

Fikri Cemşid-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr

Re'yi hūrşid-i celī-şa'şa'a-i şubḥ-ı şavāb

4. re'yi:-i

Kaside 33

Mısra: 66

Görüş, düşünce, fikir.

'Ahdı çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Re'yi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

5. re'yi:-i

Kaside 39

Mısra: 46

Görüş, düşünce, fikir.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i 'aḳl-ı evvel

Re'yi ferzend-i kirāmı güher-i şubḥ-ı aḥīr

6. re'yine:-i, -n, -e

Kaside 41

Mısra: 38

Görüş, düşünce, fikir.

Ol şadr-ı ḳavī-re'y-i cihān-dīde ki yoḳdur

Re'yine ḥilāf itmege yā re'y-i zamāne

7. re'yine:-i, -n, -e

Kaside 41

Mısra: 40

Görüş, düşünce, fikir.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemişe
Re'yine muvāfiq görünür re'y-i zamāne

8. re'y:

Kaside 43

Mısra: 54

Görüş, düşünce, fikir.

Zihî pâşâ-yı mülk-ārâ-yı rüşen-re'y-i 'ālî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbiriyle tevfiq ittihād üzre

9. re'yümce:-ü, -m, -ce

Kaside 43

Mısra: 3

Görüş, düşünce, fikir.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luft itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden şofıra hüsn-i i'timād üzre

10. re'yi:-i

Kaside 46

Mısra: 52

Görüş, düşünce, fikir.

Fikri ma'kül u sözi puhte vü mi'yarı dürüst
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yi rezin

11. re'yi:-i

Kaside 50

Mısra: 67

Görüş, düşünce, fikir.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfin
Şem'a gālib görünür şu'le-i nevk-i aqlām

12. re'yi:-i

Kaside 52

Mısra: 61

Görüş, düşünce, fikir.

Āsmān-ı mülke re'yi āftāb-ı bî-zevāl
Gülsitān-ı dehre lufti nev-bahār-ı bî-ħazān

13. re'yi:-i

Kaside 55

Mısra: 35

Görüş, düşünce, fikir.

Re'yi pîr-i zü-fünün bahtı civān-ı pür-şüküh
Olsa etvāri n'ola maqbül-ı tab'-ı şeyh ü şāb

14. re'yi:-i

Kaside 59

Mısra: 35

Görüş, düşünce, fikir.

Vālā-güher-i mekrümet- endişe ki re'yi
Māh-ı 'alem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür

re'y ü tedbîr-i şavāb:

1. re'y ü tedbîr-i şavāb:

Kaside 61

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Doğru tedbir ve düşünce.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āşafda böyle re'y ü tedbîr-i şavāb

reyb ü gümān:

1. reyb ü gümān:

Kaside 52

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Şüphesiz ve zan.

İdelüm şıdk u niyāz ile du'ā şimden girü
Tā ki maqbül olduğında qalmaya reyb ü gümān

revhān:

1. revhān:

Gazel 119

Mısra: 12

Sevgilinin kâkülü.

Hağ gelse ruḥ-ı yāre yeter kâkül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü revhān elimüzde

re'y-i cihan-gîri:

1. re'y-i cihan-gîri:-i

Kaside 6

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Cihani fetheden düşünce.

Tiğesiz minnet çekmese re'y-i cihan-gîri n'ola
Mihri gör dünyayı tutmuş tiği hün-pālā midür

re'y-i mülk-ārāsıdur:

1. re'y-i mülk-ārāsıdur:-sı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Memleketi süsleyen düşünce, fikir.

Re'y-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāğ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şu'le neyyir-i a'zam gibi

re'y-i münîri:

1. re'y-i münîri:-i

Kaside 28

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Parlak fikir, güzel fikir.

Re'y-i müniri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i zerre-perver-i 'arş āsmān olur

re'y-i münirinden:

1. **re'y-i münirinden:**-i, -n, -den

Kaside 57

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Parlak fikir, güzel fikir.

Her seher dehre tülū' itmege āb-ı zer ile
Destine re'y-i münirinden alur haṭṭ-ı cevāz

re'y-i peşimān-ı felek:

1. **re'y-i peşimān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Feleğin pişman düşüncesi.

Ḥayr eger şer ne medār üzre olursa dā'ir
Fevri 'aksine döner re'y-i peşimān-ı felek

re'y-i şā'ibūn:

1. **re'y-i şā'ibūn:**-i

Kaside 28

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Doğru, isabetli görüş.

Ey Āşaf-ı zamāne ki her re'y-i şā'ibūn
Rükn-i esās-ı saltanat-ı cāvidān olur

re'y-i zamāne:

1. **re'y-i zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zamanın insanlarının düşüncesi, fikri.

Ol şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dīde ki yokdur
Re'yine ḥilāf itmege yā re'y-i zamāne

2. **re'y-i zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Devrin görüşü, düşüncesi.

Ol Āşaf-ı Cem-cāh-ı mu'azzam ki hemişe
Re'yine muvāfiḳ görünür re'y-i zamāne

rez-duhter:

1. **rez-duhterin:**-i, -n

Gazel 87

Mısra: 5

Üzüm kızı // şarap.

Yine rez-duhterin peydā idüp 'azm-i kenār itsem
Ġamuñ ḥāṭırda nā-peydā vü pinhān olduğın görsem

rez-duhteri:

1. **rez-duhterine:**-n, -e, -

Gazel 132

Mısra: 7

Üzüm kızı // şarap.

Rez-duhterine sübhā-i şad-dāneyi şatup
Şūfī ne yüzüz oldı görünce o yüzüzü

rezin:

1. **rezin:**

Kaside 46

Mısra: 52

Vakarlı, temkinli, sağlam.

Fikri ma'kūl u sözi puhte vü mi'yārī dürüst
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yī rezin

Rıdvān:

1. **Rıdvān:**

Kaside 58

Mısra: 27

Cennetin kapıcısı olan büyük melek.

Teferrüc itmege şahn-ı riyāzını Rıdvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rızāyile me'zūn

2. **Rıdvān:**

Kaside 5

Mısra: 17

Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ya Rıdvān baḥş ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp terciḥ ider bağı bihişt-i cāvidān üzre

3. **Rıdvān:**

Kaside 6

Mısra: 19

Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ḥabbezā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıdvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā midür

4. **Rıdvān:**

Kaside 46

Mısra: 2

Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ḥabbezā bağçe-i pādişeh-i rüy-ı zemīn
Görse Rıdvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

ritl-ı girān:

1. **ritl-i girân:**

Kaside 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu büyük kadeh.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nādāna sāgar istese ritl-i girân virür

ritl-i girân-ı bezmüm:

1. **ritl-i girân-ı bezmüm:-ü, -m**

Kaside 44

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Meclisin ağzına kadar dolu büyük kadehi.

Gördi sākī-i ezel ritl-i girân-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-kağeh-i mīnāyı

ritl-i girānum:

1. **ritl-i girānum:-u, -m**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu büyük kadeh (feyizle dolu kadeh).

Mest-i mey-hāne-i feyzim yine rindān-ı cihān
İttifāk itse biri ritl-i girānum çekemez

ritl-i pev-ā-pev şun:

1. **ritl-i pev-ā-pev şun:**

Kaside 15

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Art arda büyük kadehle şarap sunmak.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Ritl-i pev-ā-pev şun bize gitsün gönüllerden elem

rızā:

1. **rızāyile:-y, -ile**

Kaside 32

Mısra: 40

Razı olma, razılık, istek, hoşnutluk.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Çazā rızāyile fermān-ı hükmine teslīm

rızā-yı nā-çārī:

1. **rızā-yı nā-çārī:**

Kaside 45

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Zorunlu olarak kabullenme, çaresizlikten razı oluş.

Hemān çazāya rızādur bu bābda çäre
Çabül iderse Hudā ger rızā-yı nā-çārī

ric'at-i sevr-i hadeng-i perrānı:

1. **ric'at-i sevr-i hadeng-i perrānı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Uçan okun yolundan geri dönmesi.

O deñlü hükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ric'at-i sevr-i hadeng-i perrānı

rif'at:

1. **rif'at:**

Kaside 14

Mısra: 57

Yücelik.

Mesned-i iclālinün rif'at bir ednā pāyesi
Dergeh-i ikbālinün devlet çadimī çakeri

2. **rif'atde:-de**

Kaside 24

Mısra: 24

Yücelik.

O dağı bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rif'atde n'ola kullaruñ akrān-ı felek

3. **rif'ate:-e**

Kaside 31

Mısra: 89

Yücelik.

İrdi bir rif'ate erbāb-ı hüner devründe
Ki ider çarđ-ı denī-perver-i dün istiğrāb

4. **rif'at:**

Kaside 54

Mısra: 94

Yücelik.

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rif'at ü iclālini Hakk ide mezid

5. **rif'atle:-le**

Kaside 16

Mısra: 2

Yücelik, yükseklik.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıztırāb-ı rüzgār
İzzet ü rif'atle oldum kāmıyāb-ı rüzgār

6. **rif'at:**

Kaside 16

Mısra: 21

Makam, mertebe, paye, şan.

Bundan a'lā rif'at olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı hāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rüzgār

rif'at bulurdu:

1. rif'at bulurdu: -u, -r, -di

Gazel 18

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yücelik kazanmak, rütbe elde etmek.

Şimdi ammā böyle rif'at mi bulurdu pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sultān-ı ser-efrāza dest

rif'at-i kadrini:

1. rif'at-i kadrini: -i, -n, -i

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kıymetin, değerın yüceliği.

'Aql-ı küll derk idemez rif'at-i kadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

rīg:

1. rīg:

Kaside 35

Mısra: 80

Kum.

Ol kadar çāpük ü nāzük hareket eyler kim
Ne olur rīg perişān ne bozulur eşkāl

rikāb:

1. rikābında: -ı, -n, -da

Kaside 41

Mısra: 23

Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpü
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

2. rikābumda: -u, -m, -da

Gazel 42

Mısra: 4

Büyük bir kimsenin katı, huzuru.

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşḫ-ı Hudāyım
Taḫdīr rikābumda sebū-keş 'asesümdür

3. rikābını: -ı, -n, -ı

Kaside 4

Mısra: 56

Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka..

Cemşid-i kāmran ki süvār olsa rahşına
Dārā tutar rikābını Hüsrev 'inān vürür

4. rikābın: -ın

Kaside 14

Mısra: 19

Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Şuḫḫa-i rāyāt-ı bahtuñla rikābın olmasa
Keşt-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

5. rikāba: -a

Kaside 36

Mısra: 32

Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Yegāne şah-süvār-ı dilir ü çāpük kim
Olur şikārı 'adū başmadın rikāba ḫadem

6. rikābında: -ı, -n, -da

Kaside 37

Mısra: 42

Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Hüsrev-i re'yidür ol şaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

rikāb itmez:

1. rikāb itmez: -mez

Kaside 31

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Üzengi yapmak.

Eridüp ḫurş-ı zer-i mihrı de meh gibi niçün
İtmez ol rāyız-i tünd-ebλαḫ-ı devrāna rikāb

rikāb-ı himmete:

1. rikāb-ı himmete: -e

Kaside 36

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Himmet /yardım üzengisi.

Ki sen muẓaffer olursañ ne hāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı teveḫküli muḫkem

rikāb-ı rüzgār:

1. rikāb-ı rüzgār:

Kaside 16

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Zamanın köleleri, cariyeleri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşân-ı ‘âlemi
Şimdi devletle odur mâlik rikâb-ı rûzgâr

rikâb-ı şeh-süvâr-ı ‘âlem-ârâya:

1. **rikâb-ı şeh-süvâr-ı ‘âlem-ârâya:**-y, -a
Kaside 18
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
*Cihânı süsleyen usta binicinin (padişahın)
üzengisi.*

Zihî gül-gün-ı ferhunde-şemâ’il esb-i ferruh-pey
Ki lâyıkdur rikâb-ı şeh-süvâr-ı ‘âlem-ârâya

rikâb-ı semendinde:

1. **rikâb-ı semendinde:**-i, -n, -de
Kaside 36
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Atın üzengisi.

Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i kâdrinde ferş-rüb-ı harem

rik-i ‘ummân:

1. **rik-i ‘ummân:**
Kaside 31
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Okyanusun kumu.

Döndü hâkister-i pür-aşkere rik-i ‘ummân
Aşkери gevher ü tennür-ı pür-âteş gird-âb

rind:

1. **rind:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

‘Acab tiryâk-i nâfi‘dür cihânuñ zehr-i kahrına
Koma Nef’î elüñden rind iseñ mânend-i Cem şahbâ

2. **rind:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Ehl-i ‘aşk olan çeker bu bezm-i fâniden ayağ
Nef’iyâ ger rind iseñ ol küşe-i vahdet-nişest

3. **rind:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Rind iseñ Nef’î hümâr-ı bâdeden açma gözün
‘Âlemün hâli hayâl-i h’âb gelstün çeşmüne

4. **rind:**
Gazel 142
Mısra: **8**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Bahâr irdi açıl lâle gibi dâğ-ı dilün göster
Derünuñda koma rind iseñ efkâr-ı gam-endüzi

5. **rind:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Zevkı o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

6. **rind:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-sohbet
Suhan-pîrâ vü sihr-ârâ vü mu‘ciz-güy u vahy-âver

7. **rind:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Gönül ehli, ârif.

Rind iseñ eger ‘âlem-i vahdet gibi olmaz
Def’-i gam-ı taḥkik ü mecâz itmege bâ’is

8. **rind:**
Gazel 50
Mısra: **7**
Gönül ehli, ârif.

Rind iseñ eger ço heves-i bâğ-ı behiştî
Cennet mi degül bezmgheh-i hurrem-i nev-rüz

9. **rind:**
Gazel 65
Mısra: **8**
Gönül ehli, ârif, hakiki âşık.

Yoklasañ noḡtada mevcüddur esrâr-ı hurûf
Rind iseñ gafleti ço keşreti tenhâya degiş

rind ol:

1. **rind ol:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
*Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeme,
kalender olmak.*

Zâhid ol rind ol hemân şürette kalma ‘ârif ol
‘Âlem-i ma‘nâda hükm-i padişâhî böyledür

rind olmayacak:

1. rind olmayacak: -ma, -y, -cağ

Gazel 46

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeme, kalender olmak.

Biz rind-i sebük-rüh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayacak şiklet-i yârân ne belâdur

rindân:

1. rindân:

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab'un' arak gibi leţâfet bundadır

2. rindân:

Kaside 9

Mısra: 5

Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Zirâ ne demekdür bu ki rindân ile vâ'iz
Bir yerde turup câm-ı hilâle niğrândur

3. rindâne: -e

Kaside 33

Mısra: 16

Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Zühhâda vebâl ise eger 'aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebeb-i nağş-ı riyâdur

4. rindâne: -a

Kaside 34

Mısra: 63

Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Ger olsa luţfi rindâna ider perverde te'siri
Zemîn-i şûre-i zühd ü riyâda toĥm-ı engürü

rindâne:

1. rindâne:

Gazel 6

Mısra: 4

Rintlere yakışır tarzda.

Çün 'aşıkâ rüsvâlık elbette muĥarrerdür
Mestâneligüm böyle rindâne degül mi yâ

2. rindâne:

Gazel 18

Mısra: 13

Rintlere yakışır tarzda.

Böyle hoş-tab'âna rindâne gazel mi derdi ol
Şunmasa ger câm-ı feyz-i Hâfız-ı Şirâza dest

3. rindâne:

Gazel 68

Mısra: 5

Rintlere yakışır tarzda.

Söyleşür gamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa gam-ı 'aşk ile sersem 'âşık

4. rindâne:

Gazel 121

Mısra: 5

Rintlere yakışır tarzda.

Zühdi ko gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber-ţaraf eyleyelüm ĥavf u recâyı bu gice

5. rindâne:

Gazel 144

Mısra: 1

Rintlere yakışır tarzda.

Dün gice meclisimiz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi şem' idi pervâne idi

6. rindâne:

Kaside 46

Mısra: 34

Rintlere yakışır tarzda.

Dil-i 'âşık gibi işretkede-i rühânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

7. rindânedür: -dür

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Rintlere yakışır tarzda.

Dil-güşâdur meclisün gâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senün ĥaĥkında hep efsânedür

rindâne gazel:

1. rindâne gazel:

Gazel 114

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rintçe söylenmiş/yazılmış gazel.

Böyle rindâne gazel az dinilür ey Nef'î
Kâ'iliz şive-i rindânı bilen yârâne

rindân-ı 'âleme:

1. rindân-ı 'âleme: -e

Kaside 21

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Dünyanın rintleri.

Ger olsa meşrebi rindân-ı 'âleme sâkî
Bulurdı revnağ-ı bayrâmı cum'a ahşâmı

rindân-ı 'âlemiz:

1. rindân-ı 'âlemiz:-iz

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın rintleri.

Rindân-ı 'âlemiz ki bize yâr olan gönül
Olur 'adû-yı şoḥbet-i bigânemüz bizüm

rindân-ı cihân:

1. rindân-ı cihân:

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyanın rintleri.

Mest-i mey-ḥâne-i feyzim yine rindân-ı cihân
İttifâk itse biri riḥl-i girânüm çekemez

2. rindân-ı cihân:

Nazm 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyanın rintleri.

Rumeli şadrına olduğda Ganî-zâde yine
Oldı rindân-ı cihân tehniyete âmâde

rindân-ı güşâde-mesrebiz:

1. rindân-ı güşâde-meşrebiz:

Gazel 61

Mısra: 5

Neşeli, güler yüzlü rint.

'Âşık-ı yek-reng ü rindân-ı güşâde-meşrebiz
Bezm-i ḥâş-ı vahdete hem bâde hem peymaneyiz

rindân-ı harâbâtî:

1. rindân-ı harâbâtî:

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meyhaneden çıkmayan, vaktini meyhanede
geçiren gönül erleri.*

Rindân-ı harâbâtî vü mestân-ı elestiz
Maḥşerde daḥi câm-ı mey-i 'aşk ile mestiz

rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ:

1. rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ:

Kaside 10

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Kendini Allah'a adanmış kişiler, Allah âşığı
rintler.*

Rindân-ı Hudâ-perver-i ma'nâ bu maḥalde
Ne çarḥa ne kavlı-i ḥükemâya nazar eyler

rindân-ı şabûhî-zede-i bâde-i 'aşkız:

1. rindân-ı şabûhî-zede-i bâde-i 'aşkız:-iz

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aşk şarabının sabah mahmurluğunu gidermiş
rintleri.*

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḥumârı
Rindân-ı şabûhî-zede-i bâde-i 'aşkız

rindî:

1. rindî:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 19

Rintlik, her şeyden vazgeçiş.

Zühd ü rindî yanumda yeksândur
Bu ḥuşûsuñ Hudâ güvâhidur

rind-i 'âlî-meşrebi:

1. rind-i 'âlî-meşrebi:-i

Gazel 43

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüksek yaratılışlı/karakterli gönül eri.

Görmedüm Nef'î gibi bir rind-i 'âlî-meşrebi
Hem gedâ hem pâdişâh-ı kâmkâra nâz ider

rind-i 'aşk olan:

1. rind-i 'aşk olan:-an

Kaside 8

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Aşk rindi olmak, aşktan gayrı her şeye boş
vermek.*

Her nigâh-ı nükte-âmizinde rind-i 'aşk olan
Hem 'itâb-ı renciñ ü hem müjde-i iḥsân bulur

rind-i 'aşkız:

1. rind-i 'aşkız:-iz

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk rindi, aşktan gayrı her şeye boş veren.

Rind-i 'aşkız hâşılı Nef'î-i bî-pervâ gibi
Âşinâyâ âşinâ bigâneye bigâneyiz

rind-i bâde-h'âhidur:

1. **rind-i bâde-h'âhidur:**-i, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Kadeh isteyen rint.

Ki nedîmüm bu köhne meykedenüñ

Bir iki rind-i bâde-h'âhidur

rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd:

1. **rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd:**

Kaside 46

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Sıkıntı görmüş serbest tabiatlı rint.

Benim ol rind-i belâ-dîde-i âzâde-nihâd

Kim ider kaçdıma her küşede biñ fitne-kemîn

rind-i cihân:

1. **rind-i cihân:**

Kaside 58

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

Cihan rindi, cihanın gönül ehli kimsesi.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur

Nemed-külâh-ı gedâyile tâc-ı Âfrîdün

rind-i cihân-dîde-i huşyâra:

1. **rind-i cihân-dîde-i huşyâra:**-a

Kaside 50

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Aklı başında cihanı görmüş /tecrübeli rint.

Başka bir 'âlemi var bezm-i meyüñ kim anda

Görinür rind-i cihân-dîde-i huşyâra müdâm

rind-i cihân-dîdeyim:

1. **rind-i cihân-dîdeyim:**-y, -im

Kaside 42

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Dünyayı gezip görmüş // tecrübeli rint, kalender kimse.

Baňa ne ben rind-i cihân-dîdeyim

İtmez eşer baňa ğam-ı rüzgâr

rind-i Felâtün-hikem-i rüzgâr:

1. **rind-i Felâtün-hikem-i rüzgâr:**

Kaside 42

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Zamanın Eflatun gibi hikmetlerle dolu rindi.

Ğam mı çeker devlet-i dünyâ için

Rind-i Felâtün-hikem-i rüzgâr

rind-i gedâ:

1. **rind-i gedâ:**

Gazel 126

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Yoksul, fakir rint.

Bir 'âleme düşsek ki elem olmasa anda

Her rind-i gedâ pâdişeh-i Cem-ğaşem olsa

rind-i harâbâtî-i 'aşkum:

1. **rind-i harâbâtî-i 'aşkum:**-um

Gazel 26

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Aşktan harap olmuş rint.

Şüfî degülüm rind-i harâbâtî-i 'aşkum

Nef'î gibi olsam ne 'aceb hâk-i reh-i mest

rind-i huşyârim:

1. **rind-i huşyârim:**-im

Kaside 1

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Aklı başında, ayık rint.

Rind-i huşyârim harâbât-ı mahabbetdür dilüm

'Âşık-ı hercâyiyim vahdet nişânıdır sözüm

rind-i kalender-mesreb ol:

1. **rind-i kalender-meşreb ol:**

Gazel 80

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kalender tabiatlı rint olmak.

'Ârif ol ehl-i dil ol rind-i kalender-meşreb ol

Ne müselmân-ı kavî ne mülhid-i bî-meşreb ol

rind-i levend itdi:

1. **rind-i levend itdi:**-di

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Pervasız rint hâline getirmek.

Şohbet-i bâde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'îyi de bir rind-i levend itdi şabâ

rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkı:

1. **rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkı:**

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk âleminin kınanmış rindi.

Nâz eyleyemez hiç bize gamze-i dil-ber
Biz rind-i melâmet-zede-i 'âlem-i 'aşkı

rind-i Mesîhâ-dem-i ma'nâ:

1. **rind-i Mesîhâ-dem-i ma'nâ:**

Kaside 9

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Mananın İsa nefesli (manaya can veren) rindi // şair.

Güş et ne dir ol rind-i Mesîhâ-dem-i ma'nâ
Kim reşha-i kilki suhane rûh-ı revândur

rind-i sebük-rûh:

1. **rind-i sebük-rûh:**

Gazel 83

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İnsanın içini açan, neşeli, şen rint.

Nef'î gibi bir rind-i sebük-rûh ile hem-dem
Hem şiklet-i yârân-ı şafâyı çekemez dil

rind-i sebük-rûh-ı cihânız:

1. **rind-i sebük-rûh-ı cihânız:-ız**

Gazel 46

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cihanın tez canlı, neşeli, şen rindi.

Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcağ şiklet-i yârân ne belâdur

rind-i senâ-güster-i 'âlem:

1. **rind-i senâ-güster-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Cihanın övgü yazan / öven rindi.

Zâtuñ gibi bir pâdişeh-i 'ârif ü kâmil
Bendeñ gibi bir rind-i senâ-güster-i 'âlem

rind-i tehî-deste:

1. **rind-i tehî-deste:-e**

Kaside 9

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Eli boş rint.

Ol rind-i tehî-deste hâşed kim bu zamânda
Gam-hânesi 'işretkede-i sîm-berândur

risâlet-i erzânî görmiş:

1. **risâlet-i erzânî görmiş:-miş**

Kaside 30

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Elçiliğe layık görmek, uygun görmek.

Başında tâcı yâ bir hüdhüd-i hidâyetdür
Ki görmüş Âşaf-ı sâni risâlet-i erzânî

rîsmân:

1. **rîsmân:**

Kaside 4

Mısra: 100

İp.

Çekdüğe silk-i nazma dür-i medhîn âsmân
Mihri aña târ-ı şa'şadan rîsmân virür

2. **rîsmân:**

Kaside 5

Mısra: 90

İp.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvâr-ı nazmım rîsmân üzre

rîsmân kılmış:

1. **rîsmân kılmış:-mış**

Kaside 52

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İp yapmak, ip gibi kullanmak.

İrtifâ'ın almağa olmuş mühendis çarh aña
Mihri usturlâb idüp kılmış şu'â'ın rîsmân

rişte:

1. **rişte:-y, -e**

Kaside 23

Mısra: 78
İp.

Olur yine kıymetde ziyâde bu kaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

2. **rişte:**
Müfret 2
Mısra: 1
İp.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pîç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

rişte-i 'adliyle:

1. **rişte-i 'adliyle:-i, -y, -le**
Kaside 16
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Adalet ipi // adalet.

Rişte-i 'adliyle ger bend itmese şirâzesin
Târ u mâr olurdu eczâ-yı kitâb-ı rûzgâr

rişte-i bārâna:

1. **rişte-i bārâna:-a**
Kaside 35
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Yağmur ipi, yağmur damlalarının oluşturduğu ip gibi şekil.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübhâ gibi rişte-i bārâna le'âl

rişte-i bārîk-i fikr:

1. **rişte-i bārîk-i fikr:**
Kaside 56
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Düşüncenin naziklik ipi.

Rişte-i bārîk-i fikr itmez taħammül korkarın
Midhâtüñde ol kadar dizdim aña dürr-i semîn

rişte-i dilden:

1. **rişte-i dilden:-den**
Kaside 53
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Gönül ipi // kalbin siniri, damarı.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarh-ı gerdân
Olmaya rişte-i dilden girih-i ğam münhâll

rişte-i lutfuñdan:

1. **rişte-i lutfuñdan:-u, -ñ, -dan**

Kaside 61
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
İyilik, ihsan ipi.

Hayme-i âmâli kurdurmazdı baña rûzgâr
Rişte-i lutfuñdan olmasa aña muhkem tınâb

rişte-i nazma çekerdim:

1. **rişte-i nazma çekerdim:-er, -di, -m**
Kaside 49
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Şiir ipine dîzmek // şiir yazmak.

Çekerdim gevher-i râz-ı sipihri rişte-i nazma
Şebistân-ı şenânüñ aña râğbet itse ebkârı

rişte-i tesbîh olur:

1. **rişte-i tesbîh olur:-u, -r**
Kaside 57
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Tesbîh ipi olmak.

İRse nehyinden eger 'âlem-i bālâya haber
Zühreye rişte-i tesbîh olur ebr- şiyem sâz

rivâyet:

1. **rivâyeti:-i**
Kaside 28
Mısra: 110
Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikâyesi.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

2. **rivâyet:**

Kaside 56
Mısra: 31
Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikâyesi.

Meşrebinden bir rivâyet çeşme-i âb-ı hayât
Meclisinden bir hikâyet ravza-i huld-ı berîn

rivâ:

1. **riyâdan:-dan**
Rübai 1
Mısra: 2
İki yüzlülük.

Yâ Rab dilümi sehv ü haşâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

2. **riyâyı:-y, -ı**
Gazel 121

Mısra: 8
İki yüzlülük, gösteriş yapma.

Bir bölük bade-keşiz bade-furūşuñ kulyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

riyâ ehline:

1. **riyâ ehline:**-n, -e
Müseddes 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
İkiyüzlüler, riyakârlar.

Riyâ ehline ben Nef'îveş oldum münkir-i muṭlak
Nice bir zâhid-i ḥod-bîn olup kendim görem ancak

riyâ-vı maḥz olur:

1. **riyâ-yı maḥz olur:**-u, -r
Müseddes 1
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Riyanın, iki yüzlülüğün ta kendisi olmak.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnak
Riyâ-yı maḥz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

riyâyı satar:

1. **riyâyı satar:**-ar
Gazel 54
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğundan farklı görünmek, gösteriş yapmak.

Zâhid bizi ḳor ḡayra satar şimdi riyâyı
Duymuş bizi kim mu'tekid-i bade-fürüşuz

riyâz-ı 'âlemi:

1. **riyâz-ı 'âlemi:**-i
Kaside 8
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi // dünya.

Meşreb-i luṭfi riyâz-ı 'âlemi şirâb ider
Kevkeb-i baḥtıyla çarḫ ârâyış-i evvân bulur

riyâz-ı cinân olur:

1. **riyâz-ı cinân olur:**-u, -r
Kaside 28
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Cennet bahçeleri gibi olmak, cennet bahçeleri gibi görünmek.

Bîrûn ider dilinden o dem bîm-i düzeḫi
Meydân-ı maḥşer aña riyâz-ı cinân olur

riyâz-ı devletûn:

1. **riyâz-ı devletûn:**-üñ
Kaside 22
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Devlet bahçesi (Osmanlı Devleti).

Sipih-r-i rif'atûñ tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı
Riyâz-ı devletûñ zibende-serv-i ḳâmet-efrâzı

riyâz-ı hulkıdur:

1. **riyâz-ı hulkıdur:**-ı, -dur
Kaside 19
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Yaratılışın /huyun bahçesi.

Riyâz-ı hulkıdur ol ḡayret-i ḡülzâr-i firdevsi
Ki âb u ḫâk ü eşcârı ḡül-âb u 'ûd u 'anberdür

riyâz-ı mekremetûn:

1. **riyâz-ı mekremetûn:**-üñ
Kaside 30
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
İzzet ve şeref bahçeleri.

Sipih-r-i ma'deletûñ mâh-ı âftâb-eşeri
Riyâz-ı mekremetûñ serv-i Sidre-âḡşanı

riyâz-ı rıdvânî itmîş:

1. **riyâz-ı rıdvânî itmîş:**-miş
Kaside 30
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Cennet bahçelerine çevirmek.

'Aceb mi ḫâmesine Ḥızr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmîş riyâz-ı Rıdvânî

rîze:

1. **rîzesinûn:**-si, -nûñ
Kaside 24
Mısra: 63
Ufak parça, kırıntı, döküntü.

Rîzesinûñ ḫaremi gevher-i tâc-ı ḫürşid
Gerd-i râh-ı ḳademi tuḫfe-i a'yân-ı felek

2. **rîzesinûn:**-si, -nûñ
Kaside 37
Mısra: 24
Ufak parça, kırıntı, döküntü.

Şadr-ı a'zam o cihānbān-ı 'azīmü's-şān kim
Rīzesinüñ dürüdür gevher-i tāt-ı Hüşeng

rīze- çin-i ni' amı:

1. **rīze- çin-i ni' amı:-ı**

Kaside 57

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Nimetlerin kırıntısını toplayan.

Rīze- çin-i ni' amı şofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

rīze-seng-i mermeri:

1. **rīze-seng-i mermeri:-i**

Kaside 52

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Mermer taşının ufak parçası.

Zerre-nūr-ı şemsesi pīrāye-i hürşid ü mäh
Rīze-seng-i mermeri ser-māye-i deryā vü kân

rīze-seng-i sâhilinden:

1. **rīze-seng-i sâhilinden:-i, -n, -den**

Kaside 55

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Sahilin çakıl taşları.

Tab'um ol baır-ı güher-pāş-ı suhandür kim anuñ
Rīze-seng-i sâhilinden ter düşer dürr-i hoş-āb

rubā'î:

1. **rubā'îde:-de**

Kaside 50

Mısra: **130**

Rubâî; kendine mahsus aruz vezni kalıpları ile yazılan, genellikle tasavvufî, felsefî fikirlere, dünya görüşünü özlü bir şekilde anlatan dört mısralık nazım şekli, dübeyt.

Hâfız u İbn-i Yemīnim gâzel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'îde olurdum Hâyâyām

rūbeh:

1. **rūbeh:**

Kaside 28

Mısra: **134**

Tilki.

Gör i'tikād-ı fâsadin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muqābil-i şîr-i jiyān olur

rū-be-rū:

1. **rū-be-rūdur:-dur**

Gazel 140

Mısra: **1**

Yüz yüze.

Rū-be-rūdur tab'umuñ hürşid ile āyinesi
Reşk ider çarh aña dā'im baña oldur kinesi

rub'-ı meskūni:

1. **rub'-ı meskūni:-ı**

Kaside 13

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

Dünyanın kara olan dörtte bir kısmı.

Şabā ger bŷ-yı hulkıyla tolaşa rub'-ı meskūni
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm ü Hind ü Bulgāri

rubūde-i naqş-tırāz-ı menşūri:

1. **rubūde-i naqş-tırāz-ı menşūri:-ı**

Kaside 30

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Fermanın ziynet verici nakşına tutulmuş, fermanın yazısına/yazısının güzelliğine kapılmış.

Nazar rubūde-i naqş-tırāz-ı menşūri
Hired esir-i nikāt-ı daķık u pinhāni

rūh:

1. **ruhların:-lar, -ı, -n**

Gazel 96

Mısra: **9**

Yanak.

Halka-i zülfinden eyler dil temāşā ruhların
Virmese hürşide n'ola revzen-i nezzāresin

2. **ruhr:-ı**

Kaside 8

Mısra: **3**

Yanak.

Hat degül āyāt-ı hūbīdür ki anuñla ruhu
Ziynet-i tahrir-i satr-ı Muşhaf-ı 'Osmān bulur

3. **rūhdur:-dur**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **9**

Can, nefes.

Rūhdur ser-tā-ka-dem gŷyā mübārek heykeli
Olmış anuñcün mücerred 'İs-i Meryem gibi

4. **rūḥ:**

Kaside 58

Mısra: 25

İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Hevâsı nûkhet-i cân gibi rūḥ ile memzûc
Fezâsı ḥalvet-i dil gibi feyz ile meşḥûn

5. **rūḥsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Râḥsın râḥat-fezâ-yı ḥâṭır-ı mestânesin
Rūḥsun naḫd-ı revân-ı ‘âşık-ı dîvânesin

6. **rūḥsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Beñzemez bir keyfe keyfûnde ‘âlem var senûñ
Rūḥsun el-kıṣṣa râḥ olmañda şübhem var senûñ

7. **ruḥuñla:-uñ, -la**

Gazel 120

Mısra: 5

Yanak.

Beñzerdi nihâl-i kadûñe zûlf ü ruḥuñla
Açılssa eger sünbül ü gül nârven üzre

8. **rūḥuna:-u, -n, -a**

Kaside 1

Mısra: 89

Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve manevî cevher // Peygamberin ruhu.

Her dem endişemden olsun rūḥuna yüz biñ selâm
‘Arşa dek işâle peyk-i râygânîdür sözüüm

ruhâm:

1. **ruhâmında:-ı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: 15

Mermer.

Ruḥâmında degül emvâc-ı gûn-â-gûn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāğ-ı behiştûñ ‘aks-i enhârî

2. **ruhâmında:-ı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: 18

Mermer.

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir naṭ‘-ı ḥârâda
Ruḥâmında görenler ‘aks-i ḥürşîd-i pür-envârî

3. **ruhâmında:-ı, -n, -da**

Kaside 34

Mısra: 18

Mermer.

Ġubârında nühüfte âftâbuñ nûr-ı raḥşânî
Ruḥâmında nümâyân âsmânuñ râz-ı mestûrî

ruhâm-ı âyîne-gûn:

1. **ruhâm-ı âyîne-gûn:**

Kaside 58

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ayna renkli mermer, ayna gibi parlak mermer.

O ṭarḥ u vaz‘-ı ġarîb ol nuḫûş-ı reng-â-renk

O ḥavz-ı pāk u laṭîf ol ruḥâm-ı âyîne-gûn

ruhâm-ı ferşi:

1. **ruhâm-ı ferşi:-ı**

Kaside 52

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Zeminin mermeri, mermer döşeme.

Her ruḥâm-ı ferşi bir âyîne-i ‘âlem-nümâ

Her gezen ferrâşî bir İskender-i ġitî-sitân

rūḥ-efzâ:

1. **rūḥ-efzâ:**

Kaside 6

Mısra: 24

Cana can katan.

Dâ’imâ böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-ġuşâ

Her zamân âb u hevâsı böyle rūḥ-efzâ mıdır

rūḥ-fezâ:

1. **rūḥ-fezâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 18

Ruha canlılık veren, cana can katan.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḥşûşa aña kim
Zevḫ-ı ġamı erbâb-ı dile rūḥ-fezâdur

rūḥ-fezây oldı:

1. **rūḥ-fezây oldı:-dı**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ruha canlılık verici olmak.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyz-i enfās-ı seher rūh-fezāy oldı yine

rūh-ı 'Attārı:

1. rūh-ı 'Attārı:-ı

Kaside 45

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Attar (Feridüddin Attar)'ın ruhu.

Rahîk-i meşrebi hurrem tutar dil-i Hızır

Nesim-i hulkı ider zinde rūh-ı 'Attārı

rūh-ı 'Attār-ı Nişābüri:

1. rūh-ı 'Attār-ı Nişābüri:

Kaside 34

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Nişaburlu Attar'ın (Feridüddin Attar) ruhu.

Bahār-ı gülşeni endişe-i Firdevs-i Tūsī

Buhūr-efrüz-ı bezmi rūh-ı 'Attār-ı Nişābüri

rūh-ı berk u şā'ika:

1. rūh-ı berk u şā'ika:

Kaside 38

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Yıldırım ve şimşek yaratılışı, karakteri.

Nihād-ı cilvesinde şūh-ı tab'-ı şabā muzmer

Sevād-ı peykerinde rūh-ı berk u şā'ika müdgam

ruh-ı cānāni:

1. ruh-ı cānāni:-ı

Gazel 87

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Kızarsa gül gül olsa táb-ı meyden rüyü hübānuñ

Ruḥ-ı cānāni hem gül hem gülistān olduñ görsem

ruh-ı dil-ber:

1. ruh-ı dil-ber:

Kaside 54

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Buldı ziyet ruḥ-ı dil-ber gibi rüy-ı eyyām

Oldı rüşen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmid

rūh-ı dil-berde:

1. rūh-ı dil-berde:-de

Kaside 54

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Görünür hāl-i siyeh gibi rūh-ı dil-berde

Düşse ger āyine-i re'yine 'aks-i hürşid

rūh-ı Gülşenidür:

1. rūh-ı Gülşenidür:-dür

Kaside 2

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Gülşeni'nin ruhu (İbrahim Gülşeni, (ö.1540) mutasavvif şair. Gülşeni tarikatının kurucusudur. Mevlânâ'nın "Didem ruh-i hub Gülşenira/ An çeşm-ü çerağ-i Ruşenira" beytini söyleyerek ileride Ruşeni ve Gülşeni'nin geleceklerini haber verdiğine inanılmıştır.).

Bir gülistān-ı müferrihdür dil-i pür-feyzi kim

Aña rūh-ı Gülşenidür bāgbān-ı ma'nevî

rūh-ı Havvāmı:

1. rūh-ı Havvāmı:-ı

Kaside 21

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Ömer Hayyam'ın ruhu.

Getürdi şevk-ı rubā'ilerüm tekellüfsüz

Çehār pāre ile rakşa rūh-ı Havvāmı

rūh-ı 'İmād:

1. rūh-ı 'İmād:

Kaside 25

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

İmād'ın ruhu (İmād, ta'lik yazmakta meşhur bir İranlı hattattır.).

Cān virür gūş itse Ḥallāk-ı Ma'āni şî'rine

Reşk ider görse ḥaṭ-ı ta'likimı rūh-ı 'İmād

rūh-ı Kahramān u Hâtem-i Tâvî:

1. rūh-ı Kahramān u Hâtem-i Tâvî:

Kaside 27

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Hâtem-i Tâvî'nin ve Kahraman'ın ruhları.

O şāhib-şadr-ı himmet kim kemāl-i kahr u luṭfindan

Olur şermende rūh-ı Kahramān u Hâtem-i Tâvî

rūh-ı kelāmı:

1. **rūh-ı kelāmı:-ı**

Kaside 28

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Sözün özü.

Kim vaşf iderse zāt-ı şerīfūn benim gibi
Rūh-ı kelāmı kālīb-i mazmūna cān olur

rūh-ı kerīmü's-şān-ı peygām-ber:

1. **rūh-ı kerīmü's-şān-ı peygām-ber:**

Kaside 20

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Kerem sahibi peygamberin ruhu.

Bunuñ şükürin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūh-ı kerīmü's-şān-ı Peygām-ber

rūh-ı melek-siret:

1. **rūh-ı melek-siret:**

Kaside 23

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

Melek huylu ruh.

'İsā gibi bir rūh-ı melek-siret ü hoş-zāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i 'ālem

rūh-ı Mevlevî:

1. **rūh-ı Mevlevî:**

Kaside 2

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mevlânâ'nun ruhu.

'Ālem-i ma'nā ki hürşid-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semā'a anda rūh-ı Mevlevî

rūh-ı Murtażā:

1. **rūh-ı Murtażā:**

Kaside 14

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Hız, Ali'nin ruhu.

Tiğūna n'ola yemīn eylerse rūh-ı Murtażā
Bir gāzā itdūn ki hoşnūd eyledūn peygām-beri

rūh-ı muşavverdür:

1. **rūh-ı muşavverdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Cisimlenmiş, suret verilmiş ruh.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūh-ı muşavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādīşāh-ı heft-kişverdür

rūh-ı muşavverle:

1. **rūh-ı muşavverle:-le**

Kaside 11

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Cisimlenmiş, suret verilmiş ruh // padişah
(Sultan II. Osman).*

Cihān bir taze revnağ buldı bir rūh-ı muşavverle
'Aceb mi tazelense dāstān-ı māh-ı Ken'ānī

ruh-ı pāk-i hat-āver:

1. **ruh-ı pāk-i hat-āver:**

Kaside 33

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Hattı yeni beliren gencin temiz yanağı.

Ya'nī ki hāqīkatde ruh-ı pāk-i hat-āver
Ehl-i nazara nüşā-i esrār-ı Hūdādur

rūh-ı pākine:

1. **rūh-ı pākine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Temiz / günahsız ruh.

Her dem olsun rūh-ı pākine du'ā-yı bī-hisāb
Evliyādan tā ki hālī olmaya dūnyā evi

ruh-ı pür-tāba:

1. **ruh-ı pür-tāba:-a**

Gazel 70

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Parlak yanak (sevgilinin parlak yanağı).

Āftāb ol ruh-ı pür-tāba nazir olsun mı
Bu yaqar 'ālemi bir lahza niķāb olmayıcağ

ruh-ı rengini:

1. **ruh-ı rengini:-i**

Gazel 74

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Renkli yanak (sevgilinin al yanağı).

Düſer gâhî ‘araġnâk olsa zülf-i ġam-be-ġam nâzik
Ruġ-ı rengini ammâ gül gibi hem tâze hem nâzik

2. ruġ-ı rengini:-i

Müfret 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Renkli yanak (sevgilinin al yanaġı).

Ruġ-ı rengini kim yârûñ leġâfet gülsitâmdur
Zenaġdân ſanma ol gülſende bülbül âſiyânımdur

ruġ-ı revân:

1. ruġ-ı revân:

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûġ-ı revân
Cânların kıldı ſanemler der ü dîvâra fedâ

ruġ-ı revân virür:

1. ruġ-ı revân virür:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Deyim**

*Can vermek, canlandırmak // canlandırma
özelliġi vermek.*

Ĥâmem ki nazmumı ider ihyâ midâd ile
Âb-ı ġayâta reſġası rûġ-ı revân virür

ruġ-ı revândur:

1. ruġ-ı revândur:-dur

Kaside 9

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Can.

Güſ et ne dir ol rind-i Meſihâ-dem-i ma‘nâ
Kim reſġa-i kilki suġhane rûġ-ı revândur

ruġ-ı revânı:

1. ruġ-ı revânı:-ı

Gazel 94

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.

İġtiyâr elde degül ſüfî ne derseñ de baña
Severim ġaſılı ol rûġ-ı revânı severim

ruġ-ı revân-ı mürde-i endüh u ġam:

1. ruġ-ı revân-ı mürde-i endüh u ġam:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gamdan ölmüſ kimsenin ruh ferahlıġı //
âſıklarin ruhunun ferahlıġı.*

Sensin ol rûġ-ı revân-ı mürde-i endüh u ġam
Saña nisbet çeſme-i âb-ı Ĥızır ‘ayn-ı ſereng

ruġ-ı revân-ı mürde-i ġamsın:

1. ruġ-ı revân-ı mürde-i ġamsın:-sın

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gamdan ölmüſleri canlandıran.

Mey degül rûġ-ı revân-ı mürde-i ġamsın hele
‘Âlemün cânı degülſen cân-ı ‘âlemsün hele

ruġ-ı revân-ı tesnîm:

1. ruġ-ı revân-ı tesnîm:

Kaside 26

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Tesnîm (cennet urmaġının) urmaġının akan ruhu.

Kevkebi dâġ-ı derün-ı ġürſid
Meſrebi rûġ-ı revân-ı Tesnîm

ruġ-ı revân-ı ‘Ûrfiyi:

1. ruġ-ı revân-ı ‘Ûrfiyi:-y, -i

Gazel 85

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ûrfî'nin ruhu.

Rûġ-ı revân-ı ‘Ûrfiyi ſâd eylesem n’ola
Reſġ-i nevâ-yı Ĥâfîz-ı ſîrâzdur sözüm

ruġ-ı revânımdur:

1. ruġ-ı revânımdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Canlılık veren, hareketi saġlayan ruh.

Meſreb-i pâkidür ol ser-çeſme-i âb-ı ġayât
Kim ġayâl-i reſġası rûġ-ı revânımdur benim

ruġı ſâd olsa:

1. ruġı ſâd olsa:-sa

Kaside 25

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

*Ruhu ſâd olsun; ölen bir kimse için söylenen,
“Ruhu bunu hissetsin, memnun olsun” anlamında
hayır dua sözü.*

Bir ğazā itdūñ ki hīç itmiş degül bir pädişāh
İşidüp olsa n'ola Sultān Selimūñ rūhı şād

rūh-ı s̄anīdür:

1. **rūh-ı s̄anīdür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İkinci bir ruh.

Şoñra gelsem dehre Ḥallāk-ı ma'āniden n'ola
Kāleb-i ḥuşk-i ḥayāle rūh-ı s̄anīdür sözüñ

2. **rūh-ı s̄anīdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İkinci bir ruh.

O cān-ı 'ālem ü bu rūh-ı s̄anīdür leṭāfetde
Berāberdür birbirine anuñçün birāderdür

rūh-ı yāre:

1. **rūh-ı yāre:-e**

Gazel 119

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Ḥat gelse rūh-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül ğitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

ruhsār-ı 'arāk-rīzi:

1. **ruhsār-ı 'arāk-rīzi:-i**

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ter döken/terleyen yanak.

Ruhsār-ı 'arāk-rīzi yeter bakmağa yāruñ
N'eyler reşehāt ile ğulistan elimüzde

ruhsār-ı şafā- ğüster:

1. **ruhsār-ı şafā- ğüster:**

Kaside 20

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

*Neşe, huzur yayan yüz // yüzü huzur veren
sevgili.*

O ra'nā kāmēt-i mevzün o refīār-ı hoş-āyende
O zībā 'arız-ı gül-ğün o ruhsār-ı şafā- ğüster

ruhsat:

1. **ruḥşat:**

Kaside 47

Mısra: 135

İzin, müsaade.

Yeter şimden ğirü taşdı'a ruḥşat yokdur ey Nef'ī
Suḥan ḥatm oldı hengām-ı du'ā-yı 'arş-peymādur

2. **ruḥşat:**

Gazel 13

Mısra: 3

İzin, müsaade.

Ağyāra neden tā bu kadar ruḥşat ü temkīn
Ādem midür ol ḥar ki ola bir ḳurı kāleb

ruhsat bulsa:

1. **ruḥşat bulsa:-sa**

Kaside 25

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

İzin, müsaade almak.

Ol ḥudāvend-i suḥanver kim sözin fehmi eylemez
Bulsa ruḥşat meclis-i ḥāşşına 'aql-ı müstefād

ruhsat olursa:

1. **ruḥşat olursa:**

Kaside 47

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

İzin verilirse, müsaade edilirse.

Keremde ğüç seni ta'rīf ammā ruḥşat olursa
Suḥanda bende-i vaşşāfuñı ğör ne temāşādur

ruhsat vermesün:

1. **ruḥşat vermesün:-me, -sün**

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Vermesün dil ruḥşat āh-ı cān-ğüdāza n'eylesün
Şabrı yok bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

ruhsat virüp:

1. **ruḥşat virüp:-üp**

Kaside 27

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Olurdu peykeri evvel kademde dīdeden ğā'ib
Virüp ruḥşat 'ināna rā'izi ğösterse irḥāyı

ruhsat virür:

1. **ruḥṣat virür:-ü, -r**

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Çeşmi gâhî mest olur ruḥṣat virür nezzâreye
Türmaz ammâ gamze ol 'ahd ü qarâra nâz ider

ruḥṣat-ı nezzâre:

1. **ruḥṣat-ı nezzâre:**

Kaside 28

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bakma izni (sevgilinin, âşığının kendini seyretmesine izin vermesi).

Her nâ-mahalle ruḥṣat-ı nezzâre yâ neden
Bir gün dimez misin ki mahalleñde kan olur

ruḥṣat-ı nezzâresine:

1. **ruḥṣat-ı nezzâresine:-si, -n, -e**

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakma izni (sevgilinin, âşığının kendini seyretmesine izin vermesi).

Öldürür gamzesi nâz ile seni ey Nefî
Şakın aldanma anuñ ruḥṣat-ı nezzâresine

ruḥṣat-ı sevr:

1. **ruḥṣat-ı sevr:**

Kaside 58

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gezme, dolaşma izni.

Anuñla ruḥṣat-ı sevr olmasa kalur nevmîd
Meger ki şâhibinüñ luftına ola maqrûn

ruḥṣatuñ oldı:

1. **ruḥṣatuñ oldı:-dı**

Kaside 21

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Tavâf-ı Ka'be-i dergâhuñ itmedür niyyet
Hemân ki ruḥṣatuñ oldı kuşandım iḥrâmı

Rûhu'l-emîn:

1. **Rûhu'l-emîn:**

Kaside 56

Mısra: 84

Dört büyük melekten biri olan Cebrail.

Vaktidür şimden girü itsem du'âlar şevk ile
Ol du'âlar kim aña âmîn diye Rûhu'l-Emîn

Rûm:

1. **Rûm:**

Kaside 13

Mısra: 76

Anadolu.

Şabâ ger bûy-ı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûmı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rûm u Hind ü Bulğârı

2. **Rûmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 84

Anadolu.

Kaşide vü gâzelüm ḥod pür itdi dünyâyı
Ne Rûmı koydı ne Hîndi ne mülk-i A'câmı

3. **Rûma:-a**

Kaside 23

Mısra: 59

Anadolu.

Hep tuḥfe-i güftârum için Rûma gelürler
Hâlâ ne kadar var ise sūdâger-i 'âlem

4. **Rûma:-a**

Kaside 57

Mısra: 14

Anadolu.

Oldı nâzûk suḥanum Muḥteşem ü 'Urfîden
N'ola reşk eyleseler Rûma 'Irâk u Şîrâz

5. **Rûma:-a**

Gazel 66

Mısra: 6

Anadolu (burada yaşayan insanlar beyaz ırktan ve güzel oldukları için şiirlerde çoğu zaman Habeş, Zenci, Zengibâ ve Hindü ile karşılaştırılır) // sevgilinin beyaz yüzü.

Hâlûñ 'aceb mi olsa 'izâruñda dil-firîb

Rûma düşünce kâbil olur merdüm-i Ḥabeş

6. **Rûmı:-ı**

Kaside 51

Mısra: 89

Anadolu // beyazlık.

Kapladı medhûñ ile Rûmı sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

Rumeli sadrına:

1. **rumeli sadrına:-n, -a**

Nazm 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Rumeli kazaskerliği.

Rumeli şadrına olduğda Ğanî-zâde yine
Oldı rindân-ı cihân tehniyete âmâde

rumh-ı bürîde-sinâna:

1. rumh-ı bürîde-sinâna:-a

Kaside 30
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Temreni (sivri ucu) kesilmiş mızrak.

Hayâl-i tîĝını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumh-ı bürîde-sinâna müjĝanı

Rûmî Çîn itdi:

1. Rûmî Çîn itdi:-di

Gazel 127
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Rumeli'yi Çîn (ülkesi) hâline getirmek (miskin
orda bulunması dolayısıyla).*

Nûkhet-i hulkıyla hoş-büy oldu ħâki ol kadar
Rûmî Çîn itdi şemîm-i müşk-nâb-ı Edrine

rumûz-ı âsmâna:

1. rumûz-ı âsmâna:-a

Kaside 52
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Feleĝin sırları.

Sensin ol dârende-i yarlıĝ-ı aĥkâm-ı kader
Hâmen olmışdur rumûz-ı âsmâna tercemân

rüşen:

1. rüşen:

Kaside 40
Mısra: 89
Açık, belli.

Nûr-ı feyz âteş-i Mûsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Ĥaĥĥ cevher-i cân gibi sözümde müdĝam

2. rüşen:

Kaside 50
Mısra: 67
Parlak, aydınlık.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfin
Şem'a ĝâlib görünür şu'le-i nevk-i aklâm

3. rüşen:

Kaside 20

Mısra: 12
Parlak, aydınlık.

Neşât-ı 'ahd-i 'adliyle ĝüşâde çehre-i eyyâm
Fürûĝ-ı gevher-i tâciyla rüşen dîde-i aĥter

4. rüşen:

Kaside 25
Mısra: 53
Parlak, aydınlık.

Ol kadar rüşen ki ĝâhî yazdığımca vaşfinı
Mâh-ı Nahşeb gibi berĝ urur devât içre midâd

5. rüşen:

Kaside 31
Mısra: 121
Parlak, aydınlık.

Tâb-ı fikrümle şanem-ĝâne-i ma'nâ rüşen
Âb-ı nazmumla ĝülistân-ı taĥayyül şâd-âb

6. rüşen:

Kaside 34
Mısra: 11
Parlak, aydınlık.

Derûnı ol kadar rüşen ki cirm-i âftâb añlar
Ĝören revzenlerinde her müdevver câm-ı billürü

7. rüşendür:-dür

Kaside 50
Mısra: 107
Parlak, aydınlık.

Şu'le-i şem'-i hayâlüm o kadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nâdaki râz-ı güm-nâm

8. rüşen:

Kaside 58
Mısra: 7
Parlak, aydınlık.

Derûn-ı kubbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı şoffası ĝadd-i bütân gibi mevzûn

9. rüşen:

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 5
Parlak, aydınlık.

Çeşm-i endişem ol kadar rüşen
Şanki ĝürşid anuñ siyâhidur

10. rüşen:

Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 5
Parlak, aydınlık.

Ol kadar rüşen ki fark olmazdı ĥiç
Aña câm-ı revzen olsa âftâb

11. **rüşendür:-dür**

Kaside 26

Mısra: **69**

Parlak, aydın // aşikâr, meydanda.

Var kıyâs it ne kadar rüşendür
Görmedim ta bu kadar feyz-i 'amîm

rüşen ide:

1. **rüşen ide:-e**

Kaside 21

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

Cihânı rüşen ide berķ-ı tûğ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

rüşen ola:

1. **rüşen ola:-a**

Kaside 24

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Aydınlık olmak, parlak olmak, parlamak.

Ol kadar rüşen ola kevkeb-i bahtı kim anuñ
Şu'lesinde güm ola mihr-i dirahşân-ı felek

rüşen oldı:

1. **rüşen oldı:-dı**

Kaside 54

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Aydınlık olmak, parlak olmak, parlamak.

Buldı ziyet ruķ-ı dil-ber gibi rüy-ı eyyâm
Oldı rüşen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmîd

rüşen olur:

1. **rüşen olur:-u, -r**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak.

Feyz-i Hâķ berķ urur âyine-i endişemden
Çeşm-i cân rüşen olur maşrıķ-ı idrâkünden

rüşenâlık:

1. **rüşenâlıkda:-da**

Gazel 128

Mısra: **2**

Muhabbet, dostluk, sevme.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

rüşenâvî-bahş-ı kalb-i meclis ü peymânesin:

1. **rüşenâvî-bahş-ı kalb-i meclis ü peymânesin:**

Terkib-bend 1

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Kadehe ve meclise parlaklık veren.

Pür-şafâdur tâb-ı didârûñ ile bezm ü bezmgâh
Rüşenâvî-bahş-ı kalb-i meclis ü peymânesin

rüşen-çerâğ-ı bezm-i cihân:

1. **rüşen-çerâğ-ı bezm-i cihân:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Cihan meclisinin parlak kandili.

Tâ ki rüşen-çerâğ-ı bezm-i cihân
Felegüñ şem'-i mihr ü mâhidur

rüşenî-i çeşm-i emel:

1. **rüşenî-i çeşm-i emel:**

Kaside 51

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Emel gözünün parlaklığı, istek gözünün sürmesi.

Gerd-i hâķ-ı kademi rüşenî-i çeşm-i emel
Feyz-i ihsân-ı kefi zindegî-i cân-ı kerem

rüşen-makâm:

1. **rüşen-makâm:**

Kaside 52

Mısra: **6**

Aydınlık, parlak makam.

Görmemişdür çarķ-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir hurrem-mekân

rutübet:

1. **rutübet:**

Kaside 13

Mısra: **44**

Nem, yaşlılık, su buharı.

Degül deryâ şehâb-ı nev-bahâridür hevâsından
Rutübet kesb idüp düşmiş zemîne âsmânvârı

2. **rutübet:**

Kaside 13

Mısra: **45**

Nem, yaşlılık, su buharı.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḫayātāsā vūcūd-i ādeme sārī

rūv:

1. **rūy-ı-ı**
Gazel 87
Mısra: 7
Yüz.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūy-ı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduḡın görsem

2. **rūyuñ:-uñ**
Kaside 61
Mısra: 51
Yüz.

Dürr-i mengüşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekte gūşvār-ı ‘āftāb

3. **rūyuñ:-uñ**
Kaside 61
Mısra: 59
Yüz.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşḡın anı ḫoş-büy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

4. **rūyuñ:-u, -ñ, -ı**
Gazel 13
Mısra: 6
Yüz.

‘Arz eyler idi ḫālını feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

rūv u cebīn olmazdı:

1. **rūv u cebīn olmazdı:-maz, -dı**
Kaside 56
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Yüz ve alın olmak (yüz ve alından ibaret olmak).

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derūñ
Mīhrūñ olmazdı vūcūd-ı cümleten rūy u cebīn

rūv-ı ‘arūs-ı bahtı:

1. **rūy-ı ‘arūs-ı bahtı:-ı**
Kaside 53
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Talih gelinin yüzü.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ‘arūs-ı bahtı
Çeker āhum felege perde-i müşḡın-ı ḫacel

rūv-ı bahre:

1. **rūy-ı bahre:-e**
Kaside 32
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Denizin yüzü, yüzeyi.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı bahre semūm
İrişse ger dem-i luṭfiyla cevḫ-i ḫāke nesīm

rūv-ı bahtıyla:

1. **rūy-ı bahtıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 7
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Talihin yüzü (talihin yüzünü göstermesi, talihin güzel, iyi olması).

Rūy-ı bahtıyla cihān manzara-i ḫūr-niṣīn
Büy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

rūv-ı cihān-tābına:

1. **rūy-ı cihān-tābına:-ı, -n, -a**
Kaside 31
Mısra: 86
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan yüz.

Çāk idüp kūşe-i destār-ı Mesīḫāy-ı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

rūv-ı deryāda:

1. **rūy-ı deryāda:-da**
Kaside 5
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Denizin yüzü, yüzeyi.

Olurdu reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

2. **rūy-ı deryāda:-da**
Kaside 27
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Denizin yüzü, yüzeyi.

Şikest itmez ḫabābın itse cevḫān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-ı na ‘li nerm iderken seng-i ḫārāy-ı

rūv-ı deryāya:

1. **rūy-ı deryāya:-y, -a**
Kaside 52
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Denizin yüzü, deniz yüzeyi // deniz.

Her pulı bir dāğ-ı āteşnāk olur mähileretüñ
Ger semüm-ı ıahrı olsa rüy-ı deryāya revān

rüy-ı dil:

1. **rüy-ı dil:**

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül yüzü.

Kim bakar mir'āt-i hürşide tururken rüy-ı yār
Rüy-ı dil göstermede şāfidür andan sinesi

rüy-ı dil-bere:

1. **rüy-ı dil-bere:-e**

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzü.

Beñzedürmiş kendüyi āyine rüy-ı dil-bere
Her işi 'aksine ancak kimseden itmez hicāb

rüy-ı evyām:

1. **rüy-ı evyām:**

Kaside 54

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Günlerin yüzü.

Buldı ziyet ruḥ-ı dil-ber gibi rüy-ı evyām
Oldı rüsen dil-i hürşid gibi çeşm-i ümmid

rüy-ı ğabrāyı:

1. **rüy-ı ğabrāyı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Yaḳar bir berḳ-ı 'ālem-süz-ı tıḡuñ ser-te-ser anı
Mişāl-i hār u ḥas ḫutsa 'adū ger rüy-ı ğabrāyı

rüy-ı gül:

1. **rüy-ı gül:**

Kaside 55

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Gülün yüzü.

Reng-i lafz u nükhet-i ma'nā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rüy-ı gül ü büy-ı gül-āb

rüy-ı gül-i ra'nāyı:

1. **rüy-ı gül-i ra'nāyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yarsı sarı yarsı kırmızı gülün yüzü.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḡı rüy-ı gül-i ra'nāyı

rüy-ı maḥabbet gösterme:

1. **rüy-ı maḥabbet gösterme:-me**

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgi, yakınlık göstermek, ilgilenmek.

'Uşşāk ile ḫolsun dir iseñ küy-ı maḥabbet
Gösterme raḳıb olmayana rüy-ı maḥabbet

rüy-ı niyāz sürerdi:

1. **rüy-ı niyāz sürerdi:-er, -di**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Saygıyla baş eğmek, eğilmek.

Şest-i destin göreydi Toz Kopardan
Dergehine sürerdi rüy-ı niyāz

rüy-ı pür-tābında:

1. **rüy-ı pür-tābında:-ı, -n, -da**

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çok parlak yüz.

Mihr-i 'ālem da'vi-i ḫüsne dirāz itdükçe dest
Rüy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

rüy-ı şafā:

1. **rüy-ı şafā:**

Müseddes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mutluluk yüzü.

Baḳup mir'āt-i cāma görmesem rüy-ı şafā ḡāhı
Cihānuñ varı yoḡı hiç görünmez baña va'llāhı

rüy-ı vār:

1. **rüy-ı yār:**

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzü (sevgilinin güneş gibi parlak yüzü).

Kim bakar mir'ât-i hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sinesi

rüy-ı zemîn:

1. rüy-ı zemîn:

Kaside 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Kaatre-i eşküm ile rüy-ı zemîn tâze vü ter
Düde-i âhum ile çeşm-i kevâkib ekhel

2. rüy-ı zemîn:

Kaside 40

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i hulkı ne dem olsa perîşân-perçem

rüy-ı zemîni:

1. rüy-ı zemîni:-i

Kaside 51

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Bulmuş anuñla zamân feyz-i şerefden behre
Eylemiş rüy-ı zemîni bu gülistân-ı İrem

rüy-ı zer-i mihr-i 'âlem-ârâya:

1. rüy-ı zer-i mihr-i 'âlem-ârâya:-y, -a

Kaside 29

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneşin altın yüzü.

Uruldu rüy-ı zer-i mihr-i 'âlem-ârâya
Revâc-ı şöhret için sikke-i mübârek-bâd

rüy-ı zevâl görmez:

1. rüy-ı zevâl görmez:-mez

Kaside 35

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim**

Yokluk yüzü görmemek; yok olmaktan uzak bulunmak.

Erse ger sâye-i câhında kemâle hürşid
Çeşmi rü'yâda dağı görmez idi rüy-ı zevâl

rüyün gösterür:

1. rüyün gösterür:-ü, -r

Kaside 5

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüzünü göstermek; ortaya çıkmak.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüyün
Şeh-i 'âlem gibi taht-ı muraşşa' - nerdübân üzre

rüz:

1. rüza:-a

Kaside 29

Mısra: 12

Gün.

Eger nücüm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamâm
Verilse hem dağı her rüza revnağ-ı a'yâd

2. rüzi:-ı

Kaside 31

Mısra: 133

Gün.

Rüz-ı nev-rüz gibi hurrem olup her rüzi
Görmeye tâb-ı temüz-ı gamı tâ rüz-ı hisâb

3. rüz:

Gazel 128

Mısra: 2

Gündüz.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

4. rüzi:-ı

Gazel 143

Mısra: 18

Gündüz.

Vücûdıyla şeref bulsun serîr-i saltanat dâ'im
Cihân tırduqca tırsun 'ıyd u kıadr olsun şeb u rüzi

5. rüz:

Kaside 25

Mısra: 98

Gündüz.

Tâ ki burcundan ide bir burca tahtvîl âftâb
Rüz u şeb gâhî bula nokşân u gâhî izdiyâd

6. rüzi:-ı

Gazel 142

Mısra: 12

Gün.

Du'âya başla soñra cân u dilden Âşaf-ı 'ahde
Ki tırduqca cihân devletle nev-rüz ola her rüzi

rüz u şeb:

1. rüz u şeb:

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Rüz u şeb küyunda feryād itse ‘aşıklar n’ola
Murğ-i diller düşdi dām-ı turra-i piçāna hep

2. rüz u şeb:

Kaside 62

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Nef’i ki saña bendedür bir ‘abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cāni tendedür eyler şenāñi rüz u şeb

3. rüz u şeb:

Kıt’a-ı Kebir 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ‘aceb mi rüz u şeb
Zātı bir mecmū ‘adur ahlāk-ı nā-maḥşürdan

4. rüz u şeb:

Müseddes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Muḥaşşal def’-i ğam kılmağa şimdi rüz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep gönlüm

5. rüz u şeb:

Tesdis 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Bilürken saña mā’il oldıgum ey serv-i āzādım
İşidirken kapuñda rüz u şeb āh ile feryādım

6. rüz u şeb:

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Nev-rüz erişdi başladı nerd oynamağa çarḥ
Ḥaşmāne rüz u şeb n’ola ger atsalar düşeş

7. rüz u şeb:

Kaside 12

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Şādkām olsun serir-i saltanatta rüz u şeb
Bu du ‘ā şām u şeher vird-i zebānumdur benüm

8. rüz u şeb:

Kaside 61

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gece gündüz, her zaman.

Devr iderler bî-ḳarār olup cihāni rüz u şeb
Hep esir-i tāb-ı rüyuñ āftāb u māhtāb

rüzdan rüßen (ol):

1. rüzdan rüßen (ol):

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gündüzden daha aydınlık, daha parlak olmak.

Gicemiz rüz-ı rüßen oldı belki rüzdan rüßen
Şu dem ki şem’-i rüyuñ arza ḳıldıñ āftābāsā

rüzedārān-ı ğam-ı ‘aşkuñ:

1. rüzedārān-ı ğam-ı ‘aşkuñ:-uñ

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk derdinin oruçluları, aşk derdi sebebiyle
yemedi içmeden kesilen âşıklar.*

Güni günden yig olsun rüzedārān-ı ğam-ı ‘aşkuñ
Dimezler kim bizüm de ‘ıydımız nev-rüzımız vardur

rüzgār:

1. rüzgār:

Gazel 37

Mısra: 9

Devir, zaman.

‘Ārif ol ğam çekme Nef’i böyle ḳalmaz rüzgār
Luṭf ider bir gün Ḥudā elbette feth-i bāb olur

2. rüzgāruñ:-uñ

Gazel 71

Mısra: 8

Devir, zaman.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rüzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

3. rüzgār:

Gazel 78

Mısra: 6

Devir, zaman.

Yine endişe bilür ḳadr-i dūr-i güftārum
Rüzgār ise deni dehr ise şarrāf degül

4. rüzgāruñ:-uñ

Gazel 142

Mısra: **16**
Devir, zaman.

Yegâne mesned-ārâ-yı vezâret hâfız-ı devlet
Ki devr-i devletidür rûzgârûñ rûz-ı pîrûzı

5. **rûzgârûñ:-uñ**
Kaside 1
Mısra: **88**
Devir, zaman.

Tâ ki ma'nâ-yı lafîf ü lafz-ı reng-âmîz ile
Rûzgârûñ bir dil-ārâ dâstânıdır sözüüm

6. **rûzgâr:**
Kaside 6
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Dür-r-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şi'r-i Nef'î midür ol yâ kevkib-i şî'râ mıdur

7. **rûzgâr:**
Kaside 8
Mısra: **87**
Devir, zaman.

Gülşen-i iqbâli ser-sebz ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bāğ-ı cihânı hürrem ü hândân bulur

8. **rûzgârûñ:-uñ**
Kaside 11
Mısra: **7**
Devir, zaman.

Uyandı gerçi bahtı rûzgârûñ h'âb-ı ğafletden
Velî ārâyiş-i dünyânuñ oldu deng ü hayrânı

9. **rûzgârûñ:-uñ**
Kaside 11
Mısra: **80**
Devir, zaman.

Temevvüc itmeyince kûlzüm-i tab'-ı dür-efşânum
Pür olmaz rûzgârûñ gevher-i kâmile dâmânı

10. **rûzgâr:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Devir, zaman.

Benden a'lâ mı bilür kâdrin felek yâ rûzgâr
Kim hayâl-i medhi her dem yâr-ı cânumdur benüm

11. **rûzgârûñ:-uñ**
Kaside 14
Mısra: **1**
Devir, zaman.

Âferin ey rûzgârûñ şehsüvâr-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girür tîğ-ı süreyyâ-cevheri

12. **rûzgârûñ:-uñ**
Kaside 14
Mısra: **80**
Devir, zaman.

'Aczûme bir hüccet alurdım eger ehl olsalar
Rûzgârûñ yâve-sencân-ı fazîlet-güsteri

13. **rûzgâra:-a**
Kaside 21
Mısra: **98**
Devir, zaman.

Buña taħammül olur mı yâ n'eylesün 'ârif
Ol nice eylesesün rûzgâra düşünâmı

14. **rûzgâr:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Devir, zaman.

O sulţân-ı 'azîmü'l-ıqadr ü hâkân-ı bülend-efser
Ki lâyıkdur ne deñlü rûzgâr eyleser i'zâzı

15. **rûzgârda:-da**
Kaside 29
Mısra: **102**
Devir, zaman.

Olur mı zât-ı şerîfüñ gibi bi-ħamdi'llâh
Bu rûzgârda bir ehl-i dâniş ü naķķâd

16. **rûzgâr:**
Kaside 44
Mısra: **50**
Devir, zaman.

Dâmen-i luţfuña erişse benüm de destüm
Rûzgâr ile daħı itmez idim ğavġâyı

17. **rûzgâra:-a**
Kaside 45
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Ger etse küşe-i çeşmiyle rûzgâra nazar
İderdi 'âlemi h'âb-ı ħumârdan 'ârî

18. **rûzgâr:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Rûzgâr ihtisâb-ı 'adli ile
Ol kadar dâfi'-i menâhîdür

19. **rûzgâra:-a**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **24**
Devir, zaman.

Tāze revnağ vire dîn ü devlete
Köhnedükce rüzgāra pür-şitāb

20. **rüzgāra:-a**
Müfret 13
Mısra: 2
Devir, zaman.

Nice bir kîn ile tîğ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rüzgāra söğmeden Allah belā virsün

21. **rüzgār:**
Kaside 12
Mısra: 47
Devir, zaman.

Devr-i ‘adlinde mübāhāt eyleyüp der rüzgār
Kim bu günler ‘ıyd u nev-rüz-ı zamānumdur benüm

22. **rüzgārdan:-dan**
Nazm 4
Mısra: 4
Yel, esinti // devir, zaman.

Şabādan itme dilā hāk-i pāyını ümmid
O deñlü luğf u kerem rüzgārdan gelmez

23. **rüzgāra:-a**
Gazel 43
Mısra: 2
Esinti, yel.

Nāz iderse ğamzesi ‘uşşāk-ı zāra nāz ider
Zülfî bir aşüftedür kim rüzgāra nāz ider

24. **rüzgār:**
Gazel 97
Mısra: 8
Esinti, yel.

Ölürsem eşiginden hāk-i ten dūr olmasun dırsün
Buña olsun mı hiç ey dil müsā‘id rüzgār andan

25. **rüzgār:**
Gazel 133
Mısra: 3
Esinti, yel.

Rüzgār anı siler miydi gözümnden her dem
Tütüyādan da ‘aziz olmasa ger hāk-i rehi

26. **rüzgār:**
Gazel 135
Mısra: 7
Esinti, yel.

Şanma ki itdi zülfini taħrîk rüzgār
Bāl açdı tütî-i haṭı pervāza başladı

27. **rüzgār:**
Kaside 4

Mısra: 53
Esinti, yel.

Hān Ahmed ol şehenşeh-i devrān ki rüzgār
‘Adliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

28. **rüzgār:**
Kaside 7
Mısra: 61
Esinti, yel.

Rüzgār eylese ger kişver-i cüdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muķim

29. **rüzgār:**
Kaside 14
Mısra: 73
Esinti, yel.

Ḳadr-i hāk-i kūy-ı ahlākım bilirdi rüzgār
Birbirine eylese āğışte müşk ü ‘anberi

30. **rüzgāra:-a**
Kaside 14
Mısra: 113
Esinti, yel.

Zerresin mihre gubārın rüzgāra kim virür
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

31. **rüzgāra:-a**
Kaside 25
Mısra: 44
Esinti, yel.

Olsa bîkr-i fikri ger meşşāta-i mülk-i cihān
Rüzgāra ğamzeler eylerdi taşvîr-i cemād

32. **rüzgāruñ:-uñ**
Gazel 81
Mısra: 8
Ālem, dünya.

Zerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ‘aşk ile
Rüzgāruñ şemse-i tāk u revāķıdur göñül

33. **rüzgār:**
Kaside 1
Mısra: 3
Ālem, dünya.

Bir güherdür kim nazirin görmemişdür rüzgār
Rüzgāra ‘ālem-i ğayb armaĝanıdır sözüüm

34. **rüzgāra:-a**
Gazel 30
Mısra: 10
Devir, zaman.

N’ola pür-şevķ itse dünyāyı dil-i Nef’î gibi
Rüzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ķadeḫ

35. **rūzgārda:-da**
Gazel 58
Mısra: 3
Dünya, cihan.

Çalmazdı rūzgārda bir zinde ‘aşığı
Ger olmayaydı ğamzesi mest-i ħarāb-ı nāz

36. **rūzgāra:-a**
Kaside 1
Mısra: 4
Dünya, cihan.

Bir güherdür kim naẓirin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ‘ālem-i ğayb armaġānıdır sözüm

37. **rūzgār:**
Kaside 1
Mısra: 5
Devir, zaman // zamanın şairleri, insanları.

Rūzgār ihsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
‘Āleme feyz-i ħayāt-i cāvidānīdür sözüm

38. **rūzgār:**
Kaside 1
Mısra: 33
Devir, zaman // zamanın şairleri, insanları.

Ĥāk-i pāyum sürme eylerse ‘aceb mi rūzgār
‘Unşur-ı rūḥ-ı Kemāl-i İşfahānīdür sözüm

39. **rūzgāra:-a**
Kaside 12
Mısra: 54
Devir, zaman // felek.

Faḥr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ĥāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

40. **rūzgār:**
Kaside 21
Mısra: 65
Devir, zaman // felek.

Amān verürse eger rūzgār ‘ahd olsun
Senāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

41. **rūzgāruñ:-uñ**
Kaside 21
Mısra: 62
Devir, zaman // felek.

Gelince medḥūñe taḳşir ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rūzgāruñ ālāmı

42. **rūzgāruñ:-uñ**
Kaside 38
Mısra: 39
Devir, zaman // felek.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inċilābından
Tutaydı dāmen-i iċbālını ger āsmān muḥkem

43. **rūzgāruñ:-uñ**
Kaside 43
Mısra: 94
Devir, zaman // felek.

Midād-ı kilik-i vaşfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḥmı rūzgāruñ iştidād üzre

44. **rūzgāruñ:-uñ**
Kaside 46
Mısra: 64
Devir, zaman // felek.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ‘ālemd
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emīn

45. **rūzgāra:-a**
Kaside 11
Mısra: 38
Devir, zaman // esinti, yel.

Sikender gibi ḫālib feth-i heft iċlīme iċbālī
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḫūkm ü fermānı

46. **rūzgāra:-a**
Kaside 43
Mısra: 6
Talih, baht, kader.

Bu imdādı recā itmezdim aşlā baht u ḫālī ‘den
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilir bu i‘tikād üzre

47. **rūzgār:**
Kaside 43
Mısra: 74
Devir // felek, talih.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endişem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

48. **rūzgāruñ:-uñ**
Kaside 43
Mısra: 74
Zaman, vakit.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endişem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

49. **rūzgār:**
Kaside 53
Mısra: 5
Esinti, yel // felek, talih.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iċbāle daḫi irmedin el

50. **rūzgār:**
Kaside 61

Mısra: 65
Esinti, yel // felek, talih.

Hayme-i âmâli kırdurmazdı baña rüzgâr
Rište-i lutfundan olmasa aña muhkem tınâb

rüzgâr-ı dūna:

1. rüzgâr-ı dūna:-a

Kaside 16

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Alçak dünya, alçak felek.

Rüzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'sîr eylemez nâz u 'itâb-ı rüzgâr

rüzgâr-ı dūn-perver:

1. rüzgâr-ı dūn-perver:

Kaside 45

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Alçakları seven, koruyan dünya /felek.

Ne çâre devr ideli rüzgâr-ı dūn-perver
Hemîşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kârı

rüzgâr-ı le'im:

1. rüzgâr-ı le'im:

Kaside 32

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Alçak zaman /devir.

Nice zamân idi 'aksine döndürüp felegi
Cefâyı 'âdet idinmişdi rüzgâr-ı le'im

rüzgâr-ı nâ-kâmuñ:

1. rüzgâr-ı nâ-kâmuñ:-uñ

Kaside 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Muradına eremeyen, talihsiz zaman.

Açıldı bahtı yine rüzgâr-ı nâ-kâmuñ
Göründi âyine-i tâlî'inde nakş-ı murâd

rüzgâr-ı pîre:

1. rüzgâr-ı pîre:

Kaside 55

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

İhtiyar zaman.

Devr-i lufti gülsitân-ı 'âleme faşl-ı bahâr
'Ahd-i 'adli rüzgâr-ı pîre eyyâm-ı şebâb

rüz-ı bāzārı:

1. rüz-ı bāzārı:-ı

Kaside 13

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Çarşı günü, alışveriş günü // (ilim ve irfanın)
değer gördüğü devir.*

O sulţân-ı suhan-perver ki devr-i dilsitânidür
Metâ'-ı dâniş ü idrâk ü fehmüñ rüz-ı bāzārı

2. rüz-ı bāzārı:-ı

Kaside 49

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

*Çarşı günü, alışveriş günü // (hünerin) değer
gördüğü devir.*

Hüner dünyâ deger bir gevher-i pür-kadr ü kıymetdür
Zamân-ı devletüñdür bu metâ' uñ rüz-ı bāzārı

rüz-ı hisâb:

1. rüz-ı hisâb:

Kaside 31

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Hesap günü, mahşer.

Rüz-ı nev-rüz gibi hürrem olup her ruzı
Görmeye tâb-ı temüz-ı gamı tâ rüz-ı hisâb

2. rüz-ı hisâb:

Kaside 55

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Hesap günü, mahşer.

Çetr-i iqbâlün ola kevn ü mekâna sâye bân
Sâyesinde kâ' inât âsüde tâ rüz-ı hisâb

rüz-ı kıyâm:

1. rüz-ı kıyâm:

Kaside 50

Mısra: 154

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü.

Düşmeye câm-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iqbâli müretteb tura tâ rüz-ı kıyâm

rüz-ı mübârek:

1. rüz-ı mübârek:

Gazel 143

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uğurlu, kutlu gün.

Olur mı böyle bir rüz-ı mübârek daḥi ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luṭf-ı şâhenşâh ola rûzî

2. rüz-ı mübârek:

Kaside 9

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Uğurlu, kutlu gün.

Hem rüz-ı mübârek dem-i 'ıyd-ı tarab-engiz
Hem devr-i cihân dâver-i Cem- şevket ü şândur

rüz-ı nev-rüz:

1. rüz-ı nev-rüz:

Kaside 53

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Nevruz günü.

Nitekim her ser-i sâl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegâhuñ ide ḥurşid-i felek burc-ı ḥamel

2. rüz-ı nev-rüz:

Kaside 31

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Nevruz günü, bayram günü.

Rüz-ı nev-rüz gibi ḥurrem olup her rûzı
Görmeye tâb-ı temûz-ı gamı tâ rüz-ı ḥisâb

rûzî ola:

1. rûzî ola:-a

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Nasip olmak, mutluluk veren güzel şeylere
erişmek, ulaşmak, kavuşmak.*

Olur mı böyle bir rüz-ı mübârek daḥi ey Nef'î
Ki hem nev-rüz ola hem luṭf-ı şâhenşâh ola rûzî

rûzî olmuş:

1. rûzî olmuş:-mıṣ

Kaside 22

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Nasip olmak, kısmet olmak.

Te'âla'llâh zihî şâhenşeh-i dîn-perver-i 'âdil
Ki olmuş aña rûzî devlet-i dâreynüñ iḥrâzı

rüz-ı pîrûzî:

1. rüz-ı pîrûzî:-ı

Gazel 142

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kutlu gün.

Yegâne mesned-ârâ-yı vezâret ḥâfız-ı devlet
Ki devr-i devletidür rüzgârüñ rüz-ı pîrûzı

rüz-ı rüşende:

1. rüz-ı rüşende:-de

Kaside 49

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Aydınlık gün, gündüz.

Çerâğuñ ḥüsnini inkâr idenler rüz-ı rüşende
Semenzâr içre görşünler fûrûg-ı şem'-i gül-nârı

rüz-ı rüşen oldu:

1. rüz-ı rüşen oldu:-dı

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aydınlık gün olmak, gündüz gibi olmak.

Gicemiz rüz-ı rüşen oldu belki rûzdan rüşen
Şu dem ki şem'-i rüyuñ arza kıldıñ âftâbâsâ

rüz-ı şumâr:

1. rüz-ı şumâr:

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hesap günü // kıyamet günü.

Rüz-ı şumâr u defter-i a'mâle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse ḥisâb u kitâb ile

rüz-ı şumâr olsa:

1. rüz-ı şumâr olsa:-sa

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hesap günü, mahşer günü olmak, mahşer günün
gelmesi.*

Tutalum rüz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdügin zulme senüñ ḥadd ü ḥisâb olmayıcak

rüz-ı veğâda:

1. rüz-ı veğâda:-da

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaş, cenk günü.

Cenâb-ı Ḥazret-i Sultân Murâd-ı Kahramân-şavlet
Ki 'âlem şarşılır rüz-ı veğâda türktâzından

rüz-ı vuslat:

1. **rüz-ı vuslat:**
Gazel 128
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kavuşma günü.

Rüz-ı vuslat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

rüzını nev-rüz u şebüñ kadr ide:

1. **rüzını nev-rüz u şebüñ kadr ide:-e**
Kaside 9
Mısra: 141
Kelime Tipi: -
*Gündüzünü nevrüz/bayram gibi sevinçli,
gecesini Kadir gecesini gibi kıymetli etmek.*

Hakk rüzını nev-rüz u şebüñ kadr ide her sâl
Ol pâyede kim kıble-i ikbâl-i şehândur

rükn-i esäs-ı saltanat-ı cävidân olur:

1. **rükn-i esäs-ı saltanat-ı cävidân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 108
Kelime Tipi: -
Ebedi sultanlığın temel direği olmak.

Ey Âşaf-ı zamâne ki her re'y-i şâ'ibüñ
Rükn-i esäs-ı saltanat-ı cävidân olur

rüşd:

1. **rüşd:**
Kaside 25
Mısra: 94
*Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek
seviyede olma, olgunluk, kemal.*

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetüñ
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

2. **rüşd:**
Kaside 43
Mısra: 46
*Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek
seviyede olma, olgunluk, kemal.*

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

Rüstem:

1. **Rüstem:**
Kaside 38
Mısra: 28
*Ünlü İran şâiri Fırdevsi'nin Şehname'sinde adı
geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Klasik*

edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak
çok sık kullanılmaktadır.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'lmülk hem Rüstem

2. **Rüstem:**
Gazel 23
Mısra: 13
*Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan
ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur.
Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü
olarak çok sık kullanılmaktadır.*

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşâk
Nef'î gibi mest-i ser-endâz-ı mağabbet

3. **Rüstem:**
Gazel 24
Mısra: 5
*Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan
ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur.
Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü
olarak çok sık kullanılmaktadır.*

Almış ele Rüstem gibi şemşirini gamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

4. **Rüstem:**
Gazel 57
Mısra: 5
*Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan
ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur.
Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü
olarak çok sık kullanılmaktadır.*

Bir nighle Kahramânı katl ider Rüstem gibi
Bağsañ ammâ çeşmine bir haste-i bî-tâb-ı nâz

5. **Rüstem:**
Gazel 68
Mısra: 4
*Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan
ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur.
Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü
olarak çok sık kullanılmaktadır.*

Kahramân gamze-i fettânuña meftün u esîr
Çeşm-i cädü-yı sihir-sâzına Rüstem 'aşık

6. **Rüstem:**
Kaside 15
Mısra: 49
*Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan
ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur.
Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü
olarak çok sık kullanılmaktadır.*

Şâhâne-meşreb Cem gibi şâhib-kırân Rüstem gibi
Hem 'İsî-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

7. **Rüstem:**

Kaside 40

Mısra: 50

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Reşk ider cāhına dīvāna çıkınca Āşaf

Baş eger tığına meydāna girince Rüstem

8. **Rüstem:**

Kaside 47

Mısra: 15

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tır-keş sipāhīdür

Der-i cūdında Hātem bir gedā-yı bī-ser ü pādūr

9. **Rüstem:**

Kaside 48

Mısra: 46

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Dil-āver Kahramān-ı leşker-endāz

Ki döymez hāmle-i tığına Rüstem

10. **Rüstem:**

Kaside 51

Mısra: 100

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Ḳuvvet-i ṭab'ide ger var ise teslim idelim

Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

11. **Rüstem:**

Gazel 120

Mısra: 9

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır // gamze.

Almış şanasın nizesini düşuna Rüstem

Müjgān degül ol gamze-i nāvek-fiğen üzre

12. **Rüstemi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'in oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsın velī 'aql almada merdānesin

13. **Rüstem:**

Kaside 39

Mısra: 57

Ünlü İran şâiri Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Kendi Rüstem şanasın Aşkarı 'Anḳā-perdür
Zir-i rānında o şarşar-tek-i seyyāre- mesir

Rüstem olursa:

1. **Rüstem olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rüstem olmak (Rüstem gibi kahraman savaşçı olmak).

Saḅa bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḥaşm olamaz
Olursa 'askerinüñ her birisi bir Rüstem

Rüstemâne:

1. **Rüstemâne:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 9

Rüstem'e yakışır tarzda, onun gibi.

Rüstemâne kemâne şunsa elin
Zür-ı bāzūda gösterür i 'cāz

Rüstem-i 'aşkız:

1. **Rüstem-i 'aşkız:-iz**

Gazel 55

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk Rüstem'i // aşk pehlivani.

Ṭursaḳ ne 'aceb ger şaf-ı müjgāna muḳābil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

2. **Rüstem-i 'aşkız:-iz**

Gazel 55

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk Rüstem'i // aşk pehlivani.

Ṭursaḳ ne 'aceb ger şaf-ı müjgāna muḳābil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşkız

Rüstem-i ceng-āver-i 'ālem:

1. **Rüstem-i ceng-āver-i 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: 68

Kelime Tipi: -
Cihanın savaşı, yiğit, kahraman Rüstem'i.

Kim at koparur 'arşa-i ma'nâda tûrurken
Tab'um gibi bir Rüstem-i ceng-âver-i 'âlem

Rüstem-i Dārâ-ḥaşem-i rûzgâr:

1. **Rüstem-i Dārâ-ḥaşem-i rûzgâr:**
Kaside 42
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
*Zamanın Dara maiyetli /Dara ihtişamlı
Rüstem'i.*

Şaf-şiken-i memleket-i şark u ğarb
Rüstem-i Dārâ-ḥaşem-i rûzgâr

Rüstem-i ehl-i dilim:

1. **Rüstem-i ehl-i dilim:-im**
Gazel 63
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, irfan sahibi Rüstem.

Rüstem-i ehl-i dilim 'aşk kemānum çekemez
Pādîşâh-ı suḥanım fitne nişānum çekemez

Rüstem-i endişemün:

1. **Rüstem-i endişemün:-m, -üñ**
Kaside 1
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Düşünce Rüstem'i, Rüstem gibi kuvvetli düşünce.

Âyet-i "nün ve'l-kalem"dür muşhaf-ı sinemde yâ
Rüstem-i endişemün tûr ü kemānidur sözüüm

Rüstem-i nigâhına:

1. **Rüstem-i nigâhına:-i, -n, -a**
Kaside 4
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
*Bakışın Rüstem'i, Rüstem gibi yiğit savaşı
bakış.*

Geh Ḳahramân-ı çeşmine ebrû kemân şunar
Geh Rüstem-i nigâhına müjgân sinân virür

Rüstem-i şâhib-kırân olur:

1. **Rüstem-i şâhib-kırân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Devletli, muzaffer Rüstem (gibi) olmak.

Dîvâna çıkısa Āşaf-ı Cemşîd-kevkebe
Meydâna girse Rüstem-i şâhib-kırân olur

Rüstem-i şâhib-kırân-ı 'arşa-i 'âlem:

1. **Rüstem-i şâhib-kırân-ı 'arşa-i 'âlem:**
Kaside 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dünya arsasının kahraman Rüstem'i.

Ne pâşâ Rüstem-i şâhib-kırân-ı 'arşa-i 'âlem
Ki ğarbi teng ider a'dâya bu meydân-ı pehnâyı

rûsüm-ı bezli:

1. **rûsüm-ı bezli:-i**
Kaside 51
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Bol bol verme, dağıtma usulü.

Luṭfî gösterse ger emvâce rûsüm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

rûsvâlık:

1. **rûsvâlık:-i)la**
Gazel 32
Mısra: 7
Ayıplanmışlık, rezillik.

Benim 'âşık ki rûsvâlıkta tutdı şöhretüm şehri
Yazanlar kıssa-i Mecnûnı hep yabane yazmışlar

2. **rûsvâlığı:-ı**
Gazel 70
Mısra: 9
Ayıplanmışlık, rezillik.

Sen bu rûsvâlığı ey Nef'î komazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayacak

3. **rûsvâlık:-lık**
Gazel 6
Mısra: 3
Ayıplanmışlık, rezillik.

Çün 'âşık rûsvâlık elbette muḳarrerdür
Mestâneligüm böyle rindâne degül mi yâ

4. **rûsvâlığına:-i, -n, -a**
Kaside 31
Mısra: 83
Ayıplanmışlık, rezillik.

Nehyi bu mertebeye rûsvâlığına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarḫa 'itâb

rûsvâyî:

1. **rüsvâyî:**

Gazel 84

Mısra: 1

Rezil, perişan.

Gönlüm çatı rüsvâyî mestâne midür bilmem

Mestâne degülse ger divâne midür bilmem

rüsvâ-yı cihân eyledi:

1. **rüsvâ-yı cihân eyledi:-di**

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya rezil etmek.

Ğamzeñ dili rüsvâ-yı cihân eyledi âhir

Bi'llâh ben ol âfeti hem-râz şanurdım

rüsvâ-yı dü-'âlem olsak:

1. **rüsvâ-yı dü-'âlem olsak:-sa, -k**

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

İki âleme rezil olmak.

Olsak n'ola Nefî gibi rüsvâ-yı dü-'âlem

Hem 'aşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

rüsvâ-yı dü-kevn itdi:

1. **rüsvâ-yı dü-kevn itdi:-di**

Gazel 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İki âlemdе rezil etmek, dünyada ve ahirette rezil duruma düşürmek.

Rüsvâ-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kâmet

Şimden girü ne bîm ü ne pervâ-yı kıyâmet

rüsvâ-yı kıyâmet eylesün:

1. **rüsvâ-yı kıyâmet eylesün:-me, -sün**

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyâmet günü rezil etmek, utanacak bir duruma sokmak.

Dil-dâde-i kaddünde kalur mı dañi nâmüs

Hağ eylesün kimseyi rüsvâ-yı kıyâmet

rüsvâ-yı zamâne eyledi:

1. **rüsvâ-yı zamâne eyledi:**

Kaside 41

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Deyim**

Devrin rüsvâsı yapmak, dünyaya rezil etmek.

Ceng-âver-i yektâ ki yedi def'a zarûri
Şâh-ı 'Acemi eyledi rüsvâ-yı zamâne

rütbe:

1. **rütbesin:-si, -n**

Kaside 56

Mısra: 66

Mertebe, derece, paye.

Tâ vire hükmin şenâ-yı zât-ı 'âlî-şânınuñ
Rütbesin nazmuñ kıla mâ-fevķ-ı çarķ-ı heftümîn

rütbe-i elfâza:

1. **rütbe-i elfâza:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kelimelerin payesi, derecesi.

Bu haţţ ile yazılsa eger seb'-i meşânî
Reşķ eyler idi rütbe-i elfâza ma'ânî

rütbe-i nazmumu:

1. **rütbe-i nazmumu:-u, -m, -i**

Kaside 51

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Şiirin derecesi, mertebesi.

Rütbe-i nazmumu inkâr edemez kimse meger
Kendi miķdârını bilmez bir iki lâ-yefhem

rütbe-i sâmî:

1. **rütbe-i sâmî:**

Kaside 21

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüksek, yüce rütbe.

Mübârek ola sa'âdetle şâh-ı devrâna

Bu iştiħâr-ı bülend ü bu rütbe-i sâmî

rü'yâ:

1. **rü'yâda:-da**

Kaside 31

Mısra: 67

Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

Görse ger bâriķa-i re'yini rü'yâda olur
Şu'le-i şem'-i seħer şehper-i şeb-reng-i ğurâb

2. **rü'yâda:-da**

Kaside 35

Mısra: 60

Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle hūrşid
Çeşmi rū'yāda daḡi görmez idi rüy-ı zevāl

2.2.21. S, S, Ş

sa'adet:

1. sa'adet:

Kaside 9

Mısra: 77

Mutluluk, bahtiyarlık.

Her kande ki 'azm eylese iḡbāl ü sa'adet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

2. sa'adete:-le

Kaside 17

Mısra: 106

Mutluluk, bahtiyarlık.

Çok mıdur bu şeref ol raḡş-ı mübārek-ḡademe
Ki sa'adete süvār ola aña zıll-ı Hūdā

3. sa'adete:-le

Kaside 20

Mısra: 23

Mutluluk, bahtiyarlık.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmuş sa'adete
Güneş güy-ı zer-endüde felek meydān-ı pehnāver

4. sa'adete:-le

Kaside 21

Mısra: 13

Mutluluk, bahtiyarlık.

Mübārek ola sa'adete şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

5. sa'adete:-le

Kaside 22

Mısra: 53

Mutluluk, bahtiyarlık.

Sa'adete hemān şihhatde ol her kande olursañ
Ḥayālündür yine endişemüñ dem-sāz u hem-rāzı

6. sa'adet:

Kaside 29

Mısra: 63

Mutluluk, bahtiyarlık.

Sa'adet ol şeh-i 'ālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola veziri bu güne güzide-i efrād

7. sa'adete:-e

Kaside 29

Mısra: 13

Mutluluk, bahtiyarlık.

Olur ne kimse ne deñlü sa'adete fā'iz
Görür ne kimse metā'-ı keselde böyle kesād

8. sa'adeti:-i

Kaside 29

Mısra: 132

Mutluluk, bahtiyarlık.

Vire vücūd-ı şerifi vezārete revnaḡ
Ola sa'adeti ḡadden füzün u 'ömri ziyād

9. sa'adete:-le

Kaside 34

Mısra: 91

Mutluluk, bahtiyarlık.

Sa'adete o 'işretgāh-ı ḡoş-ḡarḡ-ı dil-ārāda
Şafālar kesb ide dā'im dil-i pür-feyż-i mesrūr

10. sa'adete:-le

Kaside 41

Mısra: 119

Mutluluk, bahtiyarlık.

Devletle sa'adete ola kevkēb-i baḡtı
Ḥurşid gibi encümen-ārā-yı zamāne

11. sa'adete:-le

Kaside 44

Mısra: 91

Mutluluk, bahtiyarlık.

Şadr-ı devletde sa'adete ser-efrāz ola hem
Şadme-i ḡahrı niḡün ide ser-i a'dāyı

12. sa'adet:

Kaside 51

Mısra: 113

Mutluluk, bahtiyarlık.

Şāhid-i baḡtına iḡbāl ü sa'adet meftün
Ḥarem-i devletine luḡf u mürüvvet maḡrem

13. sa'adet:

Kaside 52

Mısra: 16

Mutluluk, bahtiyarlık.

Günc-i ḡalvet-ḡānesinde 'ilm ü 'irfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḡbāl ü sa'adet pāsban

14. sa'adet:

Kaside 55

Mısra: 24

Mutluluk, bahtiyarlık.

Necm-i baḡt-ı kā'ināt Es'ad Efendi kim ider
Sa'd-i ekber ḡāk-i pāyından sa'adet iktisāb

15. sa'adet:

Kaside 58

Mısra: **107**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ola sa'adet ile ol sarây-ı zibâda
Dili güşâde şafâsı ziyâde 'ömri füzûn

16. **sa'adet:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **20**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mäh
Hâk-i pâyinden sa'adet iktisâb

17. **sa'adet:**
Kaside 30
Mısra: **127**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ola sa'adet ile mesned-i vezâretde
Şüküh-ı tâb-ı şikenc-i külâh-ı sultânî

18. **sa'adette:-le**
Kaside 11
Mısra: **71**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Sa'adette sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkânîden a'lâ bir şenâ-h'ânî

19. **sa'adette:-le**
Kaside 22
Mısra: **3**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Sa'adette otağın kurmadın ser-hadd-i İrâna
Düşe Tûrân zemîne sâye-i tûğ-ı ser-efrâzı

20. **sa'adet:**
Kaside 36
Mısra: **81**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ola sa'adet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipâh-ı feth ü zafer mevkibünde hayl ü haşem

21. **sa'adette:-le**
Kaside 38
Mısra: **105**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Sa'adette şeref virüp serir-i devlete her gün
'Adâletle 'ibâdet ecrini taşşil ide her dem

22. **sa'adette:-le**
Kaside 39
Mısra: **103**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Şadr-ı devletde sa'adette ser-efrâz ola hem
İde düşmenlerini kahr-ı İlâhî taşkır

23. **sa'adette:-le**
Kaside 40
Mısra: **1**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Hâmdüli'llâh ki sa'adette Vezir-i a'zam
'Âfiyet buldı yine oldu memâlik hurrem

24. **sa'adette:-le**
Kaside 43
Mısra: **37**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Revâ mıdur sa'adette tûrurken Âşaf-ı devrân
Şadâret eylemek bir dîv şadr-ı 'adl ü dâd üzre

25. **sa'adet:**
Kaside 45
Mısra: **94**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Semend-i bahtı çeke zîr-i rân-ı devletine
Sa'adet ile süvâr ola Kahramânvârî

26. **sa'adette:-le**
Kaside 56
Mısra: **51**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ger Süleymânûn sa'adette sen olsañ Âşafı
Bir dem ârâm eylemezdi dîvde engüşterin

27. **sa'adette:-le**
Kaside 56
Mısra: **91**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Her ne emre iştiğâl itseñ sa'adette ola
'Avn-ı Rabbânî zahîr ü luţf-ı Yezdânî mu'în

28. **sa'adet:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Dilerin devlet ü sa'adet ile
Haşma çekdükçe tîğ-ı hûn-rîzi

29. **sa'adette:-le**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Sa'adette nice şayd ü şikâra olmasun mâ'il
Hâlâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

sa'adet-hâne:

1. **sa'adet-hânenüñ:-nüñ**
Kaside 52

Mısra: **121**
*Mutluluk ve saadet yuvası // Şeyhülislam
Muhammed Efendi'nin evi.*

Olsun erkânı müretteb ol sa'âdet-hânenüñ
Kopmasun bir taşu ger kopsa yerinden ferkadân

sâ'at:

1. **sâ'at:**

Kaside 27

Mısra: **63**

Saat // zaman.

Senüñ düşmenle peykâr itdügin sâ'at kıyâmetdür
Günü mâh-ı 'âlemdür kim pür itmiş nûri dünyâyı

sabâ:

1. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: **1**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Girih-i kâkülüne dilleri bend itdi şabâ
Kâdr-i erbâb-ı dili hayli bülend itdi şabâ

2. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: **2**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Girih-i kâkülüne dilleri bend itdi şabâ
Kâdr-i erbâb-ı dili hayli bülend itdi şabâ

3. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: **6**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine
Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

4. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: **8**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Bir gazel okıdı mecmû'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühîmî gâyetde pesend itdi şabâ

5. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: **10**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şohbet-i bâde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'îyi de bir rind-i levend itdi şabâ

6. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: **10**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr gazel
Tarh-ı vâdisini çün hayli pesend itdi şabâ

7. **şabâ:**

Gazel 54

Mısra: **5**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Nâ-geh getirür diyü şabâ müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

8. **şabâ:**

Gazel 101

Mısra: **3**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Olsun ko şabâ da ham-ı zülfine giriftâr
Çeksün biraz işkence-i kullâb cefâsın

9. **şabâ:**

Gazel 104

Mısra: **18**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Âb-ı 'adliyle cihân bâğ-ı bihişte dönsün
Büy-ı hulkıyla şabâ micmere-gerdân olsun

10. **şabâ:**

Gazel 120

Mısra: **4**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Virmez yine ol pîrehen ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

11. **şabâ:**

Gazel 136

Mısra: **8**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafha-i âb üzre şabâ yâsemeni

12. **şabâ:**

Kaside 5

Mısra: **15**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ gerd-i gülistân ile varsa bâğ-ı Rıdvâna
'Abir-efşân olur pîrâhen-i hür-ı cinân üzre

13. **şabâ:**

Kaside 5

Mısra: **22**

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İder şâh-ı bahârûñ dirhem-i bî-sikkessin cârî
Döker ezhar-ı bādâmı şabâ âb-ı revân üzre

14. **şabâ:**

Kaside 13

Mısra: 35

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ dellâl-i bendergâh-ı Çîn olmuş mezâd eyler
Meyân-ı çarsû-yı gülşeninde müşk-i Tâtârı

15. **şabâ:**

Kaside 13

Mısra: 75

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ ger bûy-ı hulkıyla tolaşsa rub'-ı meskûnı
Felek fark eylemezdi Çîn ü Rûm u Hind ü Bulgârı

16. **şabâ:**

Kaside 17

Mısra: 3

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pâ

17. **şabâ:**

Kaside 17

Mısra: 10

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

18. **şabâ:**

Kaside 17

Mısra: 127

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Varsa ger nûkhet-i hulkıyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu bûyâ

19. **şabâ:**

Kaside 18

Mısra: 62

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Dönerdi gül kefi 'atâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger kûh u şahrâya

20. **şabâ:**

Kaside 27

Mısra: 48

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hâk üstine güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

21. **şabâ:**

Kaside 38

Mısra: 43

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ ger micmere-gerdân olaydı bûy-ı hulkıyla
Kıomazdı nûkhet-i gîsû-yı yâra ârzû-yı şemm

22. **şabâdan:-dan**

Kaside 38

Mısra: 42

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Birbirine girdi fitne havfinden zamânında
Şabâdan şanma kim gîsû-yı hûbânı olur derhem

23. **şabâ:**

Kaside 40

Mısra: 64

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Kimse olmazdı zamânında müşevveş-ahvâl
Zülf-i şimşadı şabâ itnese gâhî derhem

24. **şabâ:**

Kaside 44

Mısra: 29

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Behre-yâb olsa şabâ nûkhet-i hulkından ider
Tabla-i rîze-i müşk uğraduğı şahrâyı

25. **şabâ:**

Kaside 47

Mısra: 55

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ devr itse bûy-ı sünbül-i hulkıyla dünyâyı
Nice sünbül ki reşk-i turra-i pür-çîn-i havrâdur

26. **şabâ:**

Kaside 48

Mısra: 63

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ ger balsa bûy-ı hulkın eyler
Buğûr-ı dâmen-i pür-çîn-i perçem

27. **şabâ:**

Kaside 49

Mısra: 52

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ger olsa ihtisâb-ı 'adli mâni' seyr-i gülzâra
Şabâ zencîr-i emvâc ile bend eylerdi enhârı

28. **şabâ:**

Kaside 49

Mısra: 85

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâ çevgân idince turra-i pertâb-ı dil-dârı
Gelüp 'aşıklarun bir yere top oldu dil-i zârı

29. **şabâ:**

Kaside 52

Mısra: 20

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Misk-i ezfer yerine çorlardı anı nâfeye
Ger şabâ hâk-i derin ilettydi Çine armağân

30. **şabâdan:-dan**

Nazm 4

Mısra: 3

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Şabâdan itme dilâ hâk-i pâyını ümmîd
O deñlü luğt u kerem rüzgârdan gelmez

31. **şabâ:**

Gazel 2

Mısra: 4

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ne ‘aceb kendi de ger dâma giriftâr olsa
Dilleri dâne vü zülfini kemend itdi şabâ

32. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: 1

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İki zülfin ki birbirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrîli giriftâr-ı kemend itdi şabâ

33. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: 2

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İki zülfin ki birbirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrîli giriftâr-ı kemend itdi şabâ

34. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: 4

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Târ-ı zülfinde katar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi şabâ

35. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: 6

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İztrâb-ı dil-i ‘uşşâk ile tırılmaz hemvâr
Şanma gîsûlarını pest ü bülend itdi şabâ

36. **şabâ:**

Gazel 3

Mısra: 8

Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Kesdi bihüde fiğân eylemeden gülşende
Güşmâl-i gül ile bülbüle pend itdi şabâ

şabâh:

1. **şabâhı:-ı**

Kaside 50

Mısra: 72

Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabah.

Farç olunmazdı tulû‘ı vü gurûbı mihrûñ
Şâmı şubh it dise bir demde şabâhı aışşâm

şabâh-ı haşre:

1. **şabâh-ı haşre:-e**

Kaside 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Mahşer sabahı, mahşer günü.

Tâ şabâh-ı haşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i ‘aşkuñ neşve-i rıtl-ı girânıdur sözüüm

sabak-âmüz-ı tab‘-ı hâk olursa:

1. **sabak-âmüz-ı tab‘-ı hâk olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 4

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Toprağın tabiatına ders vermek.

‘Azmi olursa ger sabak-âmüz-ı tab‘-ı hâk
Küh-ı girâna cünbüş-i bād-ı vezân virür

sâbık:

1. **sâbıkda:-da**

Kaside 3

Mısra: 85

Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş.

Kim bilürdi şu‘arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

2. **sâbıkda:-da**

Kaside 60

Mısra: 17

Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş.

Ol ki üstâd-ı suhan-perver imiş sâbıkda
Biri Hâfız ki odur murğ-ı hoş-elhân-ı suhan

sâbit:

1. **sâbit:**

Kaside 31

Mısra: 29

Seyyar (gezegen) olmayan, yerinde durur gibi görünen yıldızlar.

Bir ola sâbit ü seyyâr ü münecimler ele
Hüküm için dañi ne taqvîm ala ne usturlâb

sābit (ol):

1. **sābit (ol):**

Kaside 56

Mısra: 9

Yerinde durmak, kımıldamamak.

N'ola bu s̄ābit o seyyār olsa çarḥ-ı devletüñ
Çuḫbıdur bu mihrıdūr ol şaf-der-i nuşret-ğarın

sābit olmayınca:

1. **sābit olmayınca:-ma, -y, -ınca**

Kaside 49

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Sağlam, dayanıklı olmak.

Ṭutan muḫkem esās-ı mülki kill-i bî-ğarāruñdur
Binā vîrān olur ger s̄ābit olmayınca mısmārı

sābitāt:

1. **sābitāt:**

Kaside 25

Mısra: 55

*Gezen cinsinden olmayan gök cisimleri,
yıldızlar.*

Çarḥ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̄ābitāt
Çuvvet-i kahrıyla ger çıksa hevāya gird-bād

sābitāt-ı felegi:

1. **sābitāt-ı felegi:-i**

Kaside 31

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün gezen olmayan cisimleri //
yıldızlar.*

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̄ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

sābit-kadem ola:

1. **sābit-kadem ola:-a**

Kaside 47

Mısra: 137

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Devamlı olmak, varlığı sürüp gitmek, daim
olmak.*

Ola s̄ābit-kadem devletle dārü'l-mülk-i şıḫḫatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādūr

sabr:

1. **sabr:**

Gazel 5

Mısra: 2

Sabır, dayanma, katlanma.

Ğamze dil-düz olıcağ nāz u teğāfūl ne belā
Dilde şabr olmayıcağ nāza taḫammūl ne belā

2. **sabr:**

Gazel 14

Mısra: 8

Sabır, dayanma, katlanma.

Cezbe-i ḫüsne nice ṭākat getürsün ehl-i 'aşğ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekīb

3. **sabra:-a**

Gazel 62

Mısra: 3

Sabır, dayanma, katlanma.

Şabra ṭākat mı çor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i şabr-güdāz

4. **sabr:**

Gazel 111

Mısra: 5

Sabır, dayanma, katlanma.

N'ola gitdiyse karar u 'ağl u şabr u fikrimüz
Ğam degül nāçār isek 'aşkuñla nāçarız hele

5. **sabra:-a**

Gazel 27

Mısra: 8

Sabır, dayanma, katlanma.

Başına çalsun tokuz cāmını devrān bādesüz
Şabra kādır mi kadeḫ pūr olmasa bir ān mest

6. **sabrı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 2

Sabır, dayanma, katlanma.

Vermesün dil ruḫşat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Şabrı yoğ bî-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

7. **sabr:**

Kaside 58

Mısra: 20

*Olacak, gelecek veya gerçekleşecek bir şeyi telaş
göstermeden, telaşa kapılmadan bekleme, acelecilik
etmeme.*

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ğarār iken cāna
Çomaz hevā-yı temāşası dilde şabr ü sükūn

8. **sabr:**

Kaside 50

Mısra: 110

Tahammül.

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki kıomaz hâtır-ı endişede şabr u ârâm

sabr evlesün:

1. **şabr evlesün:-sün**

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabretmek, dayanmak, tahammül göstermek.

Seni âgyâr ile gören 'âşık
Nice şabr evlesün cefâña senüñ

sabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ:

1. **şabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ:**

Kaside 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın âşığın gönlündeki sabır.

Esbâb-ı şafâ va' de-i dil-ber gibi vâfir
Gam şabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ gibi kemdür

sac:

1. **saçar:-ar**

Kaside 50

Mısra: 78

Saçmak, serpmek.

Devr-i cüduñda görür hâlini baır ü kânuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firâvâni gamâm

2. **şaçardı:-ar, -dı**

Kaside 14

Mısra: 23

Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

Bir avuç gevher şaçardı 'âleme güyâ kefüñ
Şalduğınca düşmene gâhı muraşşa 'şeşperi

3. **şaçdı:-dı**

Kaside 14

Mısra: 70

Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

'Aksidür anuñ felekde hürmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i lufti hâke ol kadar sîm ü zeri

4. **şaçar:-ar**

Kaside 27

Mısra: 48

Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

Dem-i cevlanda kim na'li yer eyler câ-be-câ yerde
Şaçar hâk üstine güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

saçlı:

1. **şaçılır:-ı, -r**

Kaside 11

Mısra: 83

Saçılmak, yayılmak.

Şanurlar katre-i hün şaçılır tîğ-ı zebânımdan
Sözüm oldukça rengin-fıkr ile yâküt-ı rümmâni

Saçlı Torı:

1. **Şaçlı Torı:**

Kaside 17

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Meger Evren ola yâ Saçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâli Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

2. **Şaçlı Torı:**

Kaside 17

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Saçlı Torı bir bâl-güşâ 'Ankâ kim
Bir kanadıyla uçar uçduğı dem bî-pervâ

3. **Şaçlı Torı:**

Kaside 17

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Saçlı Torı güyâ ki yanar âteşdür
Düdidür anuñ o yâl-i siyeh-i 'anber-sâ

sad:

1. **şad:**

Kaside 2

Mısra: 1

Yüz // yüzlerce, pek çok.

Ol ki şad fehm ü hured bir sözünüñ mükremidür
"Ene efşah" haberi mu'ciz-i nuṭṭ-ı demidür

sad çâk itsün:

1. **şad çâk itsün:-sün**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüz parça etmek.

Tîğ-i gamzeyle dil-i şâfi kı şad çâk itsün
Çünkü ol şûha hem âyine gerek hem şâne

sad pâre olur:

1. **şad päre olur:**-u, -r

Kaside 17

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Yüz parça olmak, parça parça olmak.

Dilleri bār-ı şanavber gibi şad päre olur
Tiğ-ı bürrânını yād eyledügince a' dā

şad säle:

1. **şad säle:**

Kaside 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık, asırlık.

Ol kadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi şad säle telāfi-i ğam-ı 'ahd-i medid

2. **şad säle:**

Kaside 59

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık, asırlık.

Şükrüm bu ki şimden girü endişe-i medhün
Cân u dile şad säle telāfi-i sitemdür

3. **şad säle:**

Gazel 85

Mısra: 5

Yüz yıllık, asırlık.

Şad-säle mürde-i ğama cân-bağş olur hemân
Güyâ Mesih-i mu' cize-perdâzdur sözü

sadâkat:

1. **sadâkatde:**-de

Kaside 51

Mısra: 54

Doğruluk.

'Akl-ı evvel gibi ef'âli metânetde meşel
Şubh-ı şânî gibi aqvâli sadâkatde 'alem

sadâret evlemek:

1. **şadâret evlemek:**-mek

Kaside 43

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Sadrazamlık yapmak.

Revâ midur sa'âdetle tûrurken Âşaf-ı devrân
Şadâret evlemek bir div şadr-ı 'adl ü dâd üzre

sadâ-yı ceresümdür:

1. **şadâ-yı ceresümdür:**-ü, -m, -dür

Gazel 42

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çan sesi.

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'aşkım
Kim nâle-i 'uşşâk şadâ-yı ceresümdür

şadâ-yı kûs-ı devletle:

1. **şadâ-yı kûs-ı devletle:**-le

Kaside 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saadet, mutluluk davulunun sesi.

Bahtımı bir âstâne pâsbân itdi felek
Kim şadâ-yı kûs-ı devletle gözümden gitdi h'âb

sadâ-yı zeng-i şâhinden:

1. **şadâ-yı zeng-i şâhinden:**-den

Kaside 47

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Şahinin çingırağının sesi (şahinin ayağına
takılan çingırağın sesi).*

Şadâ-yı zeng-i şâhinden gelür kebk-i derî rakşa
Zamân-ı 'adl ü inşâfi 'aceb devr-i tarab-zâdur

sâde:

1. **sâdedür:**-dür

Terkib-bend 1

Mısra: 42

Arınmuş.

Ehl-i 'aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilün
Hem küdüretten beri hem ğill u ğışdan sâdedür

2. **sâde:**

Kaside 55

Mısra: 66

Süs ve zorlamadan uzak, açık ve anlaşılır.

Medhüne ma'nen yine itmez kifâyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müsteţâb

sâde-dil:

1. **sâde-dil:**

Kaside 41

Mısra: 85

Temiz kalpli.

Ben sâde-dil ebnâ-yı zamân ise münâfik
Güçdür baña ğâyetde müdârâ-yı zamâne

sadef:

1. **şadef:**

Kaside 30

Mısra: 87

İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

'Aceb mi tab'um olursa şadef gibi pür-dürr
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nisanî

2. **şadef:**

Kaside 27

Mısra: 98

İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Felek tab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre
Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

3. **şadef:**

Kaside 20

Mısra: 46

İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Kef-i dest-i kerimünden irişdi feyz-i nisyânî
Şadef gibi n'ola olsa dehânum pür-dür ü gevher

4. **şadefdür:-dür**

Kaside 49

Mısra: 80

İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Hüner güyâ denizdür mâliki kilk-i güher-pâşuñ
Kerem güyâ şadefdür tab'-ı pākūñ dürr-i şhvârı

5. **şadef:**

Kaside 36

Mısra: 49

İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Dönerdi şu'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

şadef-i dilden:

1. **şadef-i dilden:-den**

Kaside 53

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Gönül sedefi.

Her ne gevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu'arâ güy-ı giribân-ı hulel

şadef-i dürr-i yetim ola:

1. **şadef-i dürr-i yetim ola:-a**

Kaside 7

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Büyük inci sedefi gibi olmak.

Feyz-i ilhâm ile tâ kim ola ehl-i nazmuñ
Raħm-i Meryem gibi tab'ı şadef-i dürr-i yetim

şadef-i gevher-i şhvâr-ı ma'ânî:

1. **şadef-i gevher-i şhvâr-ı ma'ânî:**

Kaside 41

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İri taneli mana incisinin sedefi.

Tab'ı şadef-i gevher-i şhvâr-ı ma'ânî

Endişesi mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne

şadef-i keffini:

1. **şadef-i keffini:-i, -n, -i**

Kaside 7

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Avuç sedefi // avuç içi.

Ebr-i kilki şadef-i keffini pür-gevher ider

Vaşf-ı baħr-ı keremin her kim iderse terkım

şadef-i lü'lü-yı şad- dâne-i 'ummân-ı suħan:

1. **şadef-i lü'lü-yı şad- dâne-i 'ummân-ı suħan:**

Kaside 60

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Şiir okyanusunun yüz taneli inci sedefi.

Şadef-i tab'-ı güher-bârınuñ ednâ güheri

Şadef-i lü'lü-yı şad- dâne-i 'ummân-ı suħan

şadef-i saltanata:

1. **şadef-i saltanata:-a**

Kaside 26

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Saltanat sedefi // hükümdarlık.

Felek-i ma' delete mâh-ı tamâm

Şadef-i saltanata dürr-i yetim

şadef-i sâmi'a-i 'âlemi:

1. **şadef-i sâmi'a-i 'âlemi:-i**

Kaside 54

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Dünyanın kulak sedefi // insanların kulağı.

Hâmem ol ebr-i güher-pâş-ı suħandür kim ider

Şadef-i sâmi'a-i 'âlemi pür-mürvârîd

sadef-i sem´-i kabüle:

1. şadef-i sem´-i kabüle:-e

Kaside 10

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Kabul kulağının sedefi.

Söz ben dedigüm cevher-i ´ulvî ise anı

Devrân şadef-i sem´-i kabüle güher eyler

sadef-i tab´-ı güher-bârınuñ:

1. şadef-i tab´-ı güher-bârınuñ:-ı, -n, -uñ

Kaside 60

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

İnci saçan şairlik sedefi.

Şadef-i tab´-ı güher-bârınuñ ednâ güheri

Şadef-i lü´lû-yı şad- dâne-i ´ummân-ı suhan

sad-ğunc u delâl:

1. şad-ğunc u delâl:

Kaside 35

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Yüzlerce naz ve işve.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra´nâya

Ki hıramında nümâyân ola şad-ğunc u delâl

sa´d-i ekber:

1. sa´d-i ekber:

Kaside 55

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Jüpiter (Müşteri) gezegeni.

Necm-i baht-ı kâ´inât Es´ad Efendi kim ider

Sa´d-i ekber hâk-i pâyından sa´âdet iktisâb

sa´d-ı ekber olsa:

1. sa´d-ı ekber olsa:-sa

Kaside 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Jübiter yıldızı olmak / çok uğurlu yıldız olmak.

Eger nücum-ı felek sa´d-ı ekber olsa tamâm

Verilse hem daği her rûza revnağ-ı a´yâd

şadır oldu:

1. şadır oldu:-dı

Kaside 48

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, meydana gelmek, zuhur etmek.

Ki bî-tâbâne fi´l-hâl oldu şadır

Bu evşâf-ı perîşân u ferâhem

şadme-i dest-i kahrı:

1. şadme-i dest-i kahrı:-ı

Kaside 50

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Kahr elinin /gazabın çarpması // gazaba uğrama.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i kahrı

Dökülürdi yere hep cevher-i tîğ-ı Behrâm

şadme-i kahrı:

1. şadme-i kahrı:-ı

Kaside 44

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın çarpması.

Şadr-ı devletde sa´âdetle ser-efrâz ola hem

Şadme-i kahrı nigün ide ser-i a´dâyi

2. şadme-i kahrı:-ı

Kaside 45

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın çarpması.

Cihân-penâh-ı ´adâlet ki şadme-i kahrı

İder şikeste ser-i çarh-ı merdüm-âzârı

3. şadme-i kahrı:-ı

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın çarpması.

Şadme-i kahrı ser-nigün itdi

Çarh-ı gaddâr-ı fitne-engîzi

şadme-i kahrıyla:

1. şadme-i kahrıyla:-ı, -y, -la

Kaside 55

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın çarpması.

´Avn-ı inşâfiyla mülk-i ma´delet bî-ihtilâl

Şadme-i kahrıyla iklim-i sitem pür-inkılab

şadme-i mür:

1. **şadme-i mür:**

Kaside 26

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Karincanın vuruşu.

Küh-ı Elbürzi yıkar şadme-i mür

Mürü pâ-mâl idemez pîl-i cesim

şadme-i na'î:

1. **şadme-i na'î:-i**

Kaside 18

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Nalın çarpması /hızla vurması.

O deñlü tîz-revdür kim ser-i mîhî nişân itmez

Ŧokunsa şadme-i na'î eger gül-berg-i ra'nâya

şadme-i pâyi:

1. **şadme-i pâyi:-ı**

Kaside 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ayağın hızla vurması (atın tekme atması bağlamında).

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemîni şadme-i pâyi

Çıkar şiddetle pertâb itdüğü mîhî şüreyyâya

şadme-i pür-zürî na'linüñ:

1. **şadme-i pür-zürî na'linüñ:-i, -nüñ**

Kaside 4

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

(Atın nalının (yere) kuvvetle vuruşu, çarpması.

Her bir qademde şadme-i pür-zürî na'linüñ

Gāv-ı zemîne zelzele-i üstüñvân virür

şadr:

1. **şadra:-a**

Kaside 36

Mısra: 69

Makam.

Götürmez ise de bārî getirmeye şadra

Gelürse ħâli n'olur yine 'âlemüñ bilmem

şadrâ:

1. **şadrâ:**

Kaside 30

Mısra: 83

Ey Sadrazam.

Felek-şüküh Vezîrâ melek-şiyem Şadrâ

Eyâ ħulâşa-i taqdir şun'-ı Yezdânî

2. **şadrâ:**

Kaside 35

Mısra: 81

Ey Sadrazam.

Āşafâ dâdgerâ memleket-ârâ Şadrâ

Ey Ĥudâvend-i ħümâyün güher-i ferruĥ-fâl

3. **şadrâ:**

Kaside 36

Mısra: 55

Ey Sadrazam.

Zafer-penâh Vezîrâ cihân-güşâ Şadrâ

Eyâ sûtüde cihânban-ı a'del ü ekrem

4. **şadrâ:**

Kaside 29

Mısra: 89

Ey Sadrazam.

Bülend-mertebe Şadrâ müşîr-i Cem-ğadrâ

Eyâ medâr-ı nizâm-ı cihân-ı bî-bünyâd

5. **şadrâ:**

Kaside 45

Mısra: 77

Ey Sadrazam.

Kerem-şî'âr ħidivâ ħünvererâ Şadrâ

Eyâ kirâm-ı dü-kevnüñ yegâne sâlârı

6. **şadrâ:**

Kaside 27

Mısra: 53

Ey sadrazam.

Vezîrâ şâhibâ Şadrâ cihân-dâver ħudâvendâ

Eyâ şâyeste-i taĥt-ı Cem ü evreng-i Dârâyî

7. **şadrâ:**

Kaside 38

Mısra: 75

Ey sadrazam.

Vezîrâ kâmkârâ şaf-derâ şâhib-ķırân Şadrâ

Eyâ leşker-keş ü ķişver-güşâ-yı a'del ü ekrem

8. **şadrâ:**

Kaside 49

Mısra: 65

Ey sadrazam.

Felek-mesned ħudâvendâ ħidivâ dâverâ Şadrâ

Eyâ erbâb-ı dîn ü devletüñ serdâr u sâlârı

9. **şadrâ:**

Kaside 51

Mısra: **59**

Ey sadrazam.

Dâverâ nâmverâ dâd-penâhâ şadrâ
Ey sûtüde-ğalef-i şıdk-ı İmâm-ı A'zam

10. **şadrâ:**

Kaside 52

Mısra: **75**

Ey sadrazam.

Dâverâ dânişverâ şadrâ efâzıl-perverâ
Ey cihân-sâlâr-ı iklim-i ma'ânî vü beyân

11. **şadrâ:**

Kaside 55

Mısra: **45**

Ey sadrazam.

Kâmkârâ serverâ şadrâ mekârim-perverâ
Ey cihân-dâver felek-yâver hüdîv-i kâmyâb

12. **şadrâ:**

Kaside 58

Mısra: **69**

Ey sadrazam.

Suñan-penâh-hüdîvâ hünerverâ şadrâ
Eyâ mühendis-i müşkil-güşâ-yı küll-i funûn

şadr-ı 'adl ü dâd:

1. **şadr-ı 'adl ü dâd:**

Kaside 43

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve adaletin başı, makamı.

Revâ mîdur sa'âdetle tûrurken Âşaf-ı devrân
Şadâret eylemek bir dîv şadr-ı 'adl ü dâd üzre

şadr-ı 'âlî-nazarâ:

1. **şadr-ı 'âlî-nazarâ:**

Kaside 31

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Ey idraki yüce sadrazam.

Şadr-ı 'âlî-nazarâ âşaf-ı şâhib-hünerâ
Ey şeref-bağş-ı serîr-i Cem ü tâc-ı Dârâb

şadr-ı Âşaf-menişâ:

1. **şadr-ı Âşaf-menişâ:**

Kaside 40

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Ey Âşaf tabiatlı vezir.

Şadr-ı Âşaf-menişâ şaf-der-i şâhib-revişâ
Ey Hümâ-sâye Hüdâvend-i hümâyün-makdem

şadr-ı a'zam:

1. **şadr-ı a'zam:**

Kaside 37

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Sadrazam, yüce reis.

Şadr-ı a'zam o cihânân-ı 'azîmü's-şân kim
Rîzesinûñ düridür gevher-i tâc-ı Hüşeng

2. **şadr-ı a'zam:**

Kaside 40

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Sadrazam, yüce reis.

Şadr-ı a'zam o güzîde halef-i âdem kim
Fâhr ider zât-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

şadr-ı a'zam olursa:

1. **şadr-ı a'zam olursa: -u, -r, -sa**

Kaside 48

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Sadrazam olmak.

Cenâb-ı hazret-i İlyâs Pâşâ
Ki lâyıkdur olursa şadr-ı a'zam

şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrık u mağrib:

1. **şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrık u mağrib:**

Kaside 43

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

Doğuda ve batıda hükümünü yürüten sadrazam.

O Şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrık u mağrib
Ki şâhân-ı zamâne dergesine istinâd üzre

şadr-ı a'zamuñ:

1. **şadr-ı a'zamuñ: -u, -ñ**

Kaside 56

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Sadrazam, vezir-i azam.

Ya'ni şadr-ı a'zamuñ serdâr idüp şâh-ı cihân
Eyledi aña Nizâmü'l-mülk-i 'ahdi câ-nişîn

şadr-ı bâlâ-hâne-i kaşrın:

1. **şadr-ı bâlâ-hâne-i kaşrın: -ı, -n**

Kaside 34

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -
Köşkün en yüksek yeri.

Ki teşrîf ide her gün şadr-ı bālâ-hâne-i kaçırın
O hürşid-i cihân-ı devletün dîdâr-ı pür-nürü

şadr-ı bârgâhidur:

1. **şadr-ı bârgâhidur**:-i, -dur
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yüce divan.

Müftî-i kâmrân ki dergâhı
Felegüñ şadr-ı bârgâhidur

şadr-ı Cem-päye:

1. **şadr-ı Cem-päye:**
Kaside 50
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı/rütbeli başkan // Cem makamlı şeyhülislam.

Şadr-ı Cem-päye ki cemmäze-keşân-ı eflâk
Eylemiş kâ'id-i ikbâline teslim-i zimâm

şadr-ı cihân:

1. **şadr-ı cihân:**
Kaside 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan sadrazamı.

Ey şadr-ı cihân şaf-der-i yektâ-yı zamâne
Muhtâc-ı der-i devletün ebnâ-yı zamâne

şadr-ı devletde:

1. **şadr-ı devletde**:-de
Kaside 39
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem
İde düşmenlerini qahr-ı İllâhî taḥkîr

2. **şadr-ı devletde**:-de
Kaside 44
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem
Şadme-i qahrı nigün ide ser-i a'dâyı

3. **şadr-ı devletde**:-de

Kaside 57
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Şadr-ı devletde mürebbî olup ehl-i nazma
İtmeye mekrümetün anları muhtâc-ı niyâz

şadr-ı dîn-penâhidur:

1. **şadr-ı dîn-penâhidur**:-i, -dur
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dinin koruyucusu sadrazam.

Hele şükürüm budur ki memdühüm
'Âlemün şadr-ı dîn-penâhidur

şadr-ı dîn-perver ü haşm-efken ü aḥbâb-nevâz:

1. **şadr-ı dîn-perver ü haşm-efken ü aḥbâb-nevâz:**
Kaside 57
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dostlarını hoş tutan, düşmanını yere seren ve dine hizmet eden sadrazam.

Mâh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serîr
Şadr-ı dîn-perver ü haşm-efken ü aḥbâb-nevâz

şadr-ı dîvân:

1. **şadr-ı dîvâna**:-a
Kaside 35
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Şadr-ı dîvâna şeref virdi yine devlet ile
O cihânban-ı Hümâ-zıll ü hümâyün-iqbâl

2. **şadr-ı dîvâna**:-a
Kaside 40
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe ki böyle Pâşâ
Şadr-ı dîvâna şeref virmedi bundan aḳdem

3. **şadr-ı dîvân**:-i

Kaside 30
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -

Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Cihānı her şehir itdüke pür-ziyā hürşid
Müşerref eyleye devletle şadr-ı dīvānı

4. **şadr-ı dīvān-ı:-ı**

Kaside 34

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzide Şadr-ı dīvānı
Şehensāh-ı cihān-girūñ sipeh-sālār-ı manşūrı

şadr-ı dīvān-ı 'adālet:

1. **şadr-ı dīvān-ı 'adālet:**

Kaside 48

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Adalet divanının başı, divan-ı hümayununun başkanı.

Sütüde şadr-ı dīvān-ı 'adālet
Yegāne şaf-der-i meydān-ı 'ālem

şadr-ı felek- pāye:

1. **şadr-ı felek- pāye:**

Kaside 33

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Rütbesi yüksek sadrazam.

Ol şadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı 'azametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāşıye-sādur

şadr-ı fetvāda:

1. **şadr-ı fetvāda:-da**

Kaside 54

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Fetva verme makamı, şeyhülislamlık.

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdüke
Devlet ü rif'at ü iclālını Hakk ide mezid

şadr-ı güzīn:

1. **şadr-ı güzīn:**

Kaside 46

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Seçkin sadrazam.

Nice şāyeste-i Sultān-ı cihān olmaz kim
Bez-i maqdūr ide icādına ol Şadr-ı güzīn

şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dīde:

1. **şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dīde:**

Kaside 41

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Tecrübe sahibi sağlam düşünceli sadrazam.

Ol şadr-ı kavī-re'y-i cihān-dīde ki yokdur
Re'yine hilāf itmege yā re'y-i zamāne

şadr-ı kevkebe-güster:

1. **şadr-ı kevkebe-güster:**

Kaside 32

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İhtişam yayan sadrazam // ihtişamlı, heybetli, ulu sadrazam.

O şadr-ı kevkebe-güster ki 'adl için olmuş
Vücüdü mazhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i rahīm

şadr-ı kibār-ı 'ulemā:

1. **şadr-ı kibār-ı 'ulemā:**

Kaside 50

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Âlimlerin önde gelenlerinin başı, reisi.

Mültecā-yı vüzerā Şadr-ı kibār-ı 'ulemā
Kāmkār-ı fuzalā fahr-ı mevālī-i 'izām

şadr-ı memleket-ārā:

1. **şadr-ı memleket-ārā:**

Kaside 56

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Memleketi süsleyen sadrazam.

Habbezā erkān-ı devlet kim aña revnak vire
Böyle şadr-ı memleket-ārā müşir-i hurde-bīn

şadr-ı mu'allāya:

1. **şadr-ı mu'allāya:-y, -a**

Kaside 40

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüce makam // sadrazamlık.

İtdi devlet yine evvelki makāmında karar
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allāya qadem

şadr-ı mu'allāvı:

1. **şadr-ı mu'allāvı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Yüce makam // sadrazamlık.

Murād-ı Pādişāhī üzre a' dādan alıp kīni
Yine devletle teşrif eyleye şadr-ı mu' allāyı

şadr-ı mu' azzam:

1. **şadr-ı mu' azzam:**
Kaside 42
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Büyük, hürmetli sadrazam.

Şadr-ı mu' azzam ki der-i 'adlidür
Kıble-i şeyhü'l-harem-i rüzgār

şadr-ı mükerrerem:

1. **şadr-ı mükerrerem:**
Kaside 48
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Aziz, muhterem sadrazam.

Şafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol şadr-ı mükerrerem

şadr-ı Perviz-ḥaşem:

1. **şadr-ı Perviz-ḥaşem:**
Kaside 39
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Perviz maiyetli / Perviz ihtişamlı vezir.

Şadr-ı Perviz-ḥaşem Ḥazret-i Ḥusrev Pāşā
Ki şalābetde bulunmaz aña mānend ü nazir

şadr-ı rüšen-dil ü meh-kevkebe:

1. **şadr-ı rüšen-dil ü meh-kevkebe:**
Kaside 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ay ihtişamlı, gönül aydınlık / anlayışlı sadrazam.

Şadr-ı rüšen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ḡanī dünyāyı

şadr-ı şāhib-iz' ānı:

1. **şadr-ı şāhib-iz' ānı:**
Kaside 30
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Feraset sahibi sadrazam.

Hemīşe tā ki suḡan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḡ ide bir şadr-ı şāhib-iz' ānı

şadr-ı suḡan-perver:

1. **şadr-ı suḡan-perver:**
Kaside 43
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Güzel sözler bulup söyleyen / şair sadrazam.

Eyā Şadr-ı suḡan-perver ki idrākin olur cāzīm
Tekellüm itmedin bir lafzı ma' nā-yı müfād üzre

şadr-ı suḡan-piše:

1. **şadr-ı suḡan-piše:**
Kaside 41
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söylemeyi bilen, sözden anlayan sadrazam.

Ey şadr-ı suḡan-piše bunu sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

şadr-ı sütüde-ahvāl:

1. **şadr-ı sütüde-ahvāl:**
Kaside 35
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Övülmeye değer davranışı olan sadrazam, övgüye layık sadrazam.

Dāver-i tüḡ ü kalem nāzım-ı ḡāl-i 'ālem
Şāhib-i luḡ u kerem Şadr-ı sütüde-ahvāl

şadr-ı yegāne-i 'ālem:

1. **şadr-ı yegāne-i 'ālem:**
Kaside 58
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cihanın biricik başkanı (şeyhülislamı).

'Aziz Efendi o şadr-ı yegāne-i 'ālem
Ki virmiş aña Ḥudā 'ilm ü fazl-ı rüz-efsün

şadr-nişinān-ı suḡan:

1. **şadr-nişinān-ı suḡan:**
Kaside 60
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Şiirin başta oturanları, başkanları // büyük şairler.

Vākı 'a luḡfuña mazhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme şadr-nişinān-ı suḡan

sâf:

1. **şâf:**

Kaside 13

Mısra: 71

Temiz, berrak, halis.

Dil-i ervâh-ı kudsi gibi şâf u pâk vicdân
Nihâd-ı 'âkl-ı küll gibi dürüst ü râst mi 'yârı

2. **şâf:**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Temiz, berrak, halis.

Sende n'eyler gıll u gış bir pâk u şâf âyinesün
Var ise az çok küdüret sâgar-ı minâdadur

3. **şâf:**

Gazel 78

Mısra: 2

Temiz, berrak, halis.

Ṭūṭî-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarḥ ile söyleşemem âyinesi şâf degül

4. **şâf:**

Kaside 40

Mısra: 43

Temiz, berrak, halis.

'Aklı kâmil dili pâk âyine-i sinesi şâf
Hükmi cârî sözi söz 'ahdi metîn ü muhkem

5. **şâf:**

Kaside 45

Mısra: 59

Temiz, berrak, halis.

Zamîr-i cevher-i küll gibi şâf iz'ânı
Zülâl-i çeşme-i dil gibi pâk güftârı

6. **şâfdur:-dur**

Kaside 50

Mısra: 117

Temiz, berrak, halis.

Şâfdur âb-ı revân gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken kalem-i çâpük ü zibende-ḥırâm

7. **şaf:**

Kaside 55

Mısra: 68

Temiz, berrak, halis.

Feyz-i mihr-i iltifâtuñdur ki itdi ṭab'umı
Şaf u rengin nüktelerle ma'den-i la'l-i müzâb

8. **şaf:**

Gazel 34

Mısra: 5

Sıra, dizi.

İki şaf 'asker-i hün-h'yârdur güyâ ki müjgânı
Girişme aña şaf-pirâ vü ser-'asker nigâhidur

saf çekse:

1. **şaf çekse:-se**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sıraya dizilmek.

Şaf çekse ne dem sûtür-ı ḥaṭṭuñ
Ey şaf-der-i rezmgâh-ı ma'nâ

saf nişinân-ı felek:

1. **şaf nişinân-ı felek:**

Kaside 52

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Felekte oturanların safi // melekler.

Piş-i dergâhında ber-pâ şaf nişinân-ı felek
Zîr-i evvânında pervâz itmede kerrübiyân

sâf olmayana:

1. **şâf olmayana:-ma, -y, -an, -a**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temiz kalpli olmak, iyi niyetli olmak, art niyetsiz olmak.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşâf degül

saf saf:

1. **şaf şaf:**

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Saflar meydana getirecek şekilde, dizi dizi, sıra sıra.

Almış ele Rüstem gibi şemşirini gamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

2. **şaf şaf:**

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Saflar meydana getirecek şekilde, dizi dizi, sıra sıra.

Ne gamze qahramân-ı kişver-ârâ-yı melâḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgân anuñ şaf şaf sipâhidur

saf saf turur:

1. **şaf şaf turur:-u, -r**

Kaside 18

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yan yana dizilmek.

Temâşâyâ çıkup şaf şaf turur ebkâr-ı endişe
Ayak başşa eger cevân için meydân-ı ma'nâyâ

safâ:

1. **şafâlar:-lar**

Kaside 34

Mısra: 92

Gönül huzuru/şenliği.

Sa'âdetle o 'işretgâh-ı hoş-ıtarh-ı dil-ârâda
Şafâlar kesb ide dâ'im dil-i pür-feyz-i mesrûri

2. **şafâsı:-sı**

Kaside 58

Mısra: 108

Gönül huzuru/şenliği.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zibâda
Dili güşâde şafâsı ziyâde 'ömri füzün

3. **şafâda:-da**

Kaside 18

Mısra: 54

Neşe, mutluluk, zevk.

O şâhenşâh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşât-ı lutfî gâlibdür şafâda keyf-i şahbâyâ

4. **şafâsın:-sı, -n**

Müseddes 1

Mısra: 26

Neşe, mutluluk, zevk.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnak
Riyâ-yı mahz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

5. **şafâmuz:-muz**

Mesnevi 1

Mısra: 41

Gönül şenliği, rahat, huzur.

Ta'bir idemem sâye-i lutfında şafâmuz
Dâ'im budur Allâh bilür aña du'âmuz

6. **şafâya:-y, -a**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 37

Safluk, berraklık.

Bu şafâyâ velî olan münkir
Bir iki mülhid-i tebâhidür

7. **şafâyı:-y, -ı**

Gazel 69

Mısra: 2

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Hazz ider dil gam-ı cânân ile bî-tâb olıcağ
Ol şafâyı bulamam mest-i mey-i nâb olıcağ

8. **şafâdan:-dan**

Gazel 87

Mısra: 9

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Şafâdan birbirinün sinesin çâk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girbân olduğın görsem

9. **şafâsın:-sı, -n**

Gazel 101

Mısra: 8

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvârelerin bilmez imiş zevk ü şafâsın

10. **şafâdan:-dan**

Kaside 10

Mısra: 37

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ol şeh ki cihân mevsim-i 'adlinde şafâdan
Devrân-ı tarabnâk-ı Ceme hâdeler eyler

11. **şafâdan:-dan**

Kaside 48

Mısra: 28

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol güne serssem

12. **şafâsından:-sı, -n, -dan**

Kaside 48

Mısra: 22

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ki Bû Cehl okusa 'ömrinde bir kez
Şafâsından behişt olur cehennem

13. **şafâsından:-sı, -n, -dan**

Kaside 52

Mısra: 38

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Mevlevîdür şan o şadırvân-ı sergerdâni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafâsından revân

14. **şafâ:**

Kaside 53

Mısra: 9

Gönül şenliği, neşe, zevk.

El şafâ cāmın alduķca ele reşk ile ben
Hün-ı dil nüş iderin bâde-i gülgüna bedel

15. **şafâ:**

Kaside 61

Mısra: 7

Gönül şenliği, neşe, zevk.

Sen şafâ geldün kudümüñdan şafâ kesb itdi halk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maķdemünle behre-yâb

16. **şafâdur:-dur**

Gazel 108

Mısra: 2

Gönül huzuru, rahatlık.

Ėam cānuma kār itdi bilmem ne belâdur bu
Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdur bu

17. **şafâ:**

Gazel 110

Mısra: 4

Saflık, berraklık.

‘Âşıkun gönlüne bak mir’âta bakmaķsa Ėaraz
Yoķdur ey meh ol şafâ ma ‘zür tut âyîne

18. **şafâsın:-sı, -n**

Gazel 120

Mısra: 3

Zevk.

Virmez yine ol pîrehen ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

19. **şafâsını:-sı, -n, -ı**

Gazel 136

Mısra: 7

Zevk.

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

20. **şafâ:**

Kaside 13

Mısra: 21

Huzur, rahatlık // zevk, neşe.

Olaydı ger bu revnaķ bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cāndan olurdu seyr için Yūsuf Ėarîdârî

21. **şafâ:**

Kaside 42

Mısra: 13

Huzur, rahatlık // zevk, neşe.

Dilde şafâ olmayıcaķ ‘ârifê
Bî-mezedür hep ni ‘am-ı rüzĖâr

22. **şafâsından:-sı, -n, -dan**

Kaside 38

Mısra: 88

Neşe, zevk.

Şarîr-i Ėâmemi Ėüş eyleyince şevķ-ı medhünle
Şafâsından olur kerrübîyân-ı nüh-felek sersem

23. **şafâdan:-dan**

Kaside 48

Mısra: 33

Neşe, zevk.

Şafâdan nice mest olmaz o dil kim
Anı yâd ide ol şadr-ı mükerrem

24. **şafâ:**

Kaside 51

Mısra: 7

Neşe, zevk.

Müjde-i yümn-i kudümüyle şafâ pey-der-pey
Feyz-i teşrîf-i vişâliyle ferağ dem-ber-dem

25. **şafâ:**

Kaside 45

Mısra: 81

Gönül şenliği, rahat, huzur.

Ki ne şafâ kodı Ėâtırda ne şafâya mağal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşârî

26. **şafâya:-y, -a**

Kaside 45

Mısra: 81

Gönül şenliği, rahat, huzur.

Ki ne şafâ kodı Ėâtırda ne şafâya mağal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşârî

27. **şafâ:**

Kaside 52

Mısra: 47

Saflık, berraklık.

Bir şafâ var cām-ı billürında kim âyîneveş
Kim bakarsa görünür gönlündeki râz-ı nihân

28. **şafâ:**

Kaside 53

Mısra: 93

Saflık, berraklık // halisane.

Demidür şıdķ u şafâ ile du ‘â eyleyelüm
Tâ kabül ide anı Ėazret-i Ėaķķ ‘azze ve cell

şafâ buldı:

1. **şafâ buldı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Neşe bulmak, neşelenmek.

Bir şafâ buldı bu müjdeyle cân kim yaraşur
Dil-i erbâb-ı ğam olursa tarab-ıhâne-i Cem

2. **şafâ buldı:-di**

Kaside 54

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Neşe bulmak, neşelenmek.

Bir şafâ buldı bu takrîb ile tab‘um gūyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma‘niye cām-ı Cemşîd

şafâ bulmada:

1. **şafâ bulmada:-mada**

Kaside 60

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Neşe bulmak, neşelenmek.

Fem-i kilkiyle ter ü taze gülîstân-ı hüner
Âb-ı nazm ile şafâ bulmada bustân-ı suhan

şafâ eyledim:

1. **şafâ eyledim:-di, -m**

Gazel 95

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Zevk almak, neşelenmek.

Leb-i cân-bağşını būs itmiş idim vâkı‘ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta‘bir idemem

şafâ eylevelüm:

1. **şafâ eylevelüm:-y, -eliüm**

Gazel 88

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Eğlenmek, vaktini neşe ve zevk içinde geçirmek.

Giceyi gündüze katmak deñile himmet idüñ
Bir şafâ eylevelüm kim şebimiz rüz idelüm

şafâ geldüñ:

1. **şafâ geldüñ:**

Kaside 61

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sefa geldin (geldiniz); “hoş geldin, hoş geldiniz” anlamında kullanılan ağırlama, karşılama sözü.

Sen şafâ geldüñ kudümüñdan şafâ kesb itdi halk
Oldılar Mısr ehli yümn-i mağdemünle behre-yâb

şafâ itmez:

1. **şafâ itmez:-mez**

Kaside 8

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Zevk almak, hoşlanmak.

Böyle şahîb-hüsün olan itmez şafâ âyineden
‘Aksini gördükce zîrâ kendüyi hayrân bulur

şafâ kesb eyler:

1. **şafâ kesb eyler:-r**

Kaside 48

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Zevk almak.

Ser-â-pâ müjde-i mihr ü mağabbet
Oğunduğca şafâ kesb eyler âdem

şafâ virmek:

1. **şafâ virmek:-mek**

Kaside 35

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Buldı bu şevk ile bir güne neşât endişem
Ki bu miqdâr şafâ virmek olur mağz-ı hayâl

şafâ virmez:

1. **şafâ virmez:-mez**

Gazel 121

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Bâde bu güne şafâ virmez idi meclise ger
Bulmasak Nef‘î-i pâkîze-edâyı bu gice

şafâ virmiş:

1. **şafâ virmiş:-miş**

Kaside 55

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Güzelleştirmek.

Bir gülîstândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşât-engiz ü cân-perver gazel mânend-i âb

şafâ virür:

1. **şafâ virür:-ür, -r**

Kaside 17

Mısra: **142**

Kelime Tipi: -

Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i tab‘um
Ki virür cilvesi anuñ dañı bir güne şafâ

şafâ-bahş-ı laţîfumdür:

1. şafâ-bahş-ı laţîfumdür: -i, -m, -dür

Kaside 13

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Sefa veren zarif kişilik.

Gülistân-ı cinân-ı tab' şafâ-bahş-ı laţîfumdür
Ki zib-i tîr-keş-i müjgân-ı hürîdür has u h'ârî

safâlar evleve:

1. safâlar eyleye: -y, -e

Kaside 13

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Eğlenmek, neşelenmek.

Safâlar eyleye dâ'im o kaçır-ı 'âlem-ârâda
Kederden pâk ola her dem dil-i âyine-girdârî

saf-ârâ:

1. saf-ârâ:

Kaside 26

Mısra: 47

Katıldığı safları süsleyen.

Sipeh-endâz u şaf-ârâ vü dilîr
Nükte-perdâz u suhândân u fehîm

şafâ-vı âb-ı zemzem:

1. şafâ-vı âb-ı zemzem:

Kaside 48

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zemzem suyunun saflığı, duruluğu.

Ma'ânisinde zevk-i keyf-i bâde
Edâsında şafâ-yı âb-ı zemzem

şafâ-vı bâtın:

1. şafâ-vı bâtın:

Kaside 30

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Kalbin saflığı, berraklığı.

Kemâl-i dâniş ile 'aql-ı râsih u evvel
Şafâ-yı bâtın ile şubh-ı şâdiğ u şânî

şafâ-vı cavidânîdür:

1. şafâ-vı cavidânîdür: -dür

Kaside 18

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Daimi, kalıcı zevk.

Şafâ-yı cavidânîdür neşât-ı luţfî aḥbâba
Belâ-yı nâgehânîdür ḥayâl-i tîğî a'daya

şafâ-vı hâlet-i keyfiyyetüñ:

1. şafâ-vı hâlet-i keyfiyyetüñ: -ü, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

(Sahip olunan) niteliklerin verdiği zevk.

Zevke dâ'irdür şafâ-yı hâlet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindâne mahrem ğayrıya bigânesin

şafâ-vı hâtır:

1. şafâ-yı hâtır:

Kaside 46

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Gönül rahatlığı, gönül huzuru.

Înşâ'a'llâh eger olursa şafâ-yı hâtır
İdeyin nüsha-i evşâfuñı başka tedvîn

şafâ-vı hâtır bula:

1. şafâ-yı hâtır bula: -a

Kaside 46

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Gönül huzuru elde etmek, gönül huzuruna sahip olmak.

Bula şîhhatle sarâyında şafâ-yı hâtır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥağ feth-i mübîn

şafâ-vı hâtır olaydı:

1. şafâ-yı hâtır olaydı: -a, -y, -dı

Kaside 45

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Gönül huzuru, gönül şenliği olmak.

Şafâ-yı hâtır olaydı göreydüñ evşâfî
Yere geçe göreyin çarḥ-ı dūn u ğaddârî

şafâ-vı meclis-i rindânemüz:

1. şafâ-yı meclis-i rindânemüz: -müz

Gazel 86

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rint meclisinin neşesi, zevki.

Vâ'iz düşerdi meykedeye kordı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindânemüz bizüm

şafâ-yı meşreb-i pâkin:

1. şafâ-yı meşreb-i pâkin:-i, -n

Kaside 20

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılışın / iyi huyun saflığı, berraklığı.

Şafâ-yı meşreb-i pâkin eger yâd itse bir şâ'ir
Midâd-ı hâmesine reşk iderdî reşha-i kevşer

şafâ-yı meşreb-i pâkinden:

1. şafâ-yı meşreb-i pâkinden:-i, -n, -den

Kaside 18

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılışın neşesi.

Şafâ-yı meşreb-i pâkinden olsa bâ-haber Cemşid
Elin şunmazdı 'ömründe daği câm-ı muşaffâya

şafâ-yı sohbet-i hâşına:

1. şafâ-yı sohbet-i hâşına:-i, -n, -a

Kaside 58

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Hususi sohbetin zevki.

Şafâ-yı sohbet-i hâşına kudsîyân müştâk
Cemâl-i şahid-i re'yine 'aql-ı küll mecnûn

şafâ-yı suffası:

1. şafâ-yı suffası:-sı

Kaside 34

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Avlunun neşesi, huzuru.

Şafâ-yı suffası âb-ı ruh-ı kâşâne-i cennet
Duğhân-ı micmeri gîsü-yı ham-ender-ğam-ı hürî

şaf-der:

1. şaf-der:

Kaside 41

Mısra: 4

Düşman saflarını yarıp geçen kahraman, yiğit.

'Älemde 'aceb sencileyin bir daği var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ârâ-yı zamâne

1. şaf-derler:-ler

Müfret 14

Mısra: 1

Düşman saflarını yarıp geçen kahraman, yiğit.

Ğamze çekmiş tiğini mestâne şaf-derler gibi
Çeşmi h'âb-ı nâzda mağmûr dil-berler gibi

şaf-derâ:

1. şaf-derâ:

Kaside 14

Mısra: 75

Ey düşman saflarını yaran kahraman.

Kâmkârâ şaf-derâ şahib-kırân şahenşehâ
Ey serir-i 'adl ü dâduñ dâver-i dîn-perveri

2. şaf-derâ:

Kaside 38

Mısra: 75

Ey düşman saflarını yaran kahraman.

Veziârâ kâmkârâ şaf-derâ şahib-kırân Şadrâ
Eyâ leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a'del ü ekrem

şaf-der-i 'âlem:

1. şaf-der-i 'âlem:

Kaside 23

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Cihanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı, yiğidi // cihanın en büyük şairi.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

2. şaf-der-i 'âlem:

Kaside 29

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Cihanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı, yiğidi.

Yegâne şaf-der-i 'âlem ki berç-i tiğindan
Tutuşdı hürmen-i şabr u qarâr-ı ehl-i 'inâd

şaf-der-i 'âlî-himem-i rûzgâr:

1. şaf-der-i 'âlî-himem-i rûzgâr:

Kaside 42

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Zamanın yüce himmetli kahramanı.

Âşaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamân
Şaf-der-i 'âlî-himem-i rûzgâr

şaf-der-i 'arşa-i devrân:

1. şaf-der-i 'arşa-i devrân:

Kaside 24

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Felek arsasının /dünyanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı.

Şaf-der-i 'arşa-i devrân ki kifâyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iqbâline meydân-ı felek

şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur:

1. **şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Korkusuz yiğit, kahraman.

Zihî ceng-âver-i meydân-ı hûn-âğişte-i nuşret
Ki hengâm-ı veğâda şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur

şaf-der-i Cem-kevkebe:

1. **şaf-der-i Cem-kevkebe:**

Kaside 33

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Cem ihtişamlı kahraman, yiğit.

Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medhûñ
Pirâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur

şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım:

1. **şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım:-ı, -m**

Kaside 10

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Düşmanları öldüren şiir kahramanı.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki huşuşâ
Şemşîr-i zebânımdan ahibbâ hâzer eyler

şaf-der-i endîşe:

1. **şaf-der-i endîşe:**

Kaside 54

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Düşünce kahramanı, yiğidi.

Benim ol şaf-der-i endîşe ki ebnâ-yı zamân
Fitneyi tûğ-ı zebânımla iderler tehdîd

şaf-der-i Hayder-şemşîr:

1. **şaf-der-i Hayder-şemşîr:**

Kaside 39

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hız. Ali kılıçlı kahraman.

Kahramân-ı vüzerâ şaf-şiken-i kal'a-güşâ
Merd-i meydân-ı veğâ şaf-der-i Hayder-şemşîr

şaf-der-i kal'a-güşâ:

1. **şaf-der-i kal'a-güşâ:**

Kaside 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kale zapteden kahraman.

Âferîn ey 'âlem-efrâhte serdâr-ı dilîr
Şaf-der-i kal'a-güşâ şaf-şiken-i kişver-gîr

şaf-der-i kâmil:

1. **şaf-der-i kâmil:**

Kaside 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fazilet ve hüner sahibi kahraman.

Merhabâ ey şaf-der-i kâmil vezîr-i kâmyâb
Şâhib-i şultân-ı 'âlem dâver-i 'âlî-cenâb

şaf-der-i kişver-güşâ:

1. **şaf-der-i kişver-güşâ:**

Kaside 14

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Ülkeler fetheden kahraman, yiğit.

Şaf-der-i kişver-güşâ kim cenge çıkdıka olur
Cebra'ıl innâ feteñnâ h'ân-ı tîğ u migferi

şaf-der-i ma'nâ:

1. **şaf-der-i ma'nâ:**

Kaside 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mana (ordusunun) saflarını yaran // mana ülkesini fetheden.

Şaf-der-i ma'nâ dil-i sâhib-kırânımdur benüm
Tîğ şemşîr-i cihân-gîr-i zebânımdur benüm

şaf-der-i ma'reke-perdâz-ı Nerimân-şavlet:

1. **şaf-der-i ma'reke-perdâz-ı nerimân-şavlet:**

Kaside 40

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Cenk meydanını düzenleyen Neriman saldırılı kahraman.

Şaf-der-i ma'reke-perdâz-ı Nerimân-şavlet
Dâver-i memleket-ârâ-yı pesendide-şiyem

şaf-der-i meydân-ı 'âlem:

1. **şaf-der-i meydân-ı 'âlem:**

Kaside 48

Mısra: 40

Kelime Tipi: -
*Dünya meydanı / yeryüzünün düşman saflarını
yaran kahramanı.*

Sütüde şadr-ı dīvān-ı 'adālet
Yegāne şaf-der-i meydān-ı 'ālem

şaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī:

1. **şaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī:**
Kaside 45
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanının Hz. Ali saldırganlı kahramanı.

Güzide dāver-i dīvān-ı 'adl-i Fārūkī
Yegāne şaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

şaf-der-i nusret-ķarīn:

1. **şaf-der-i nuşret-ķarīn:**
Kaside 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zafere ermiş kahraman.

N'ola bu şābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletūn
Ķuḫbidur bu mihridür ol şaf-der-i nuşret-ķarīn

şaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü şāf-zamīr:

1. **şaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü şāf-zamīr:**
Kaside 39
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
*Temiz kalpli, yüksek yaratılışlı ve cesur
kahraman.*

Dāver-i 'ādil ü 'ālī-naẓar u pāk-nihād
Şaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü şāf-zamīr

şaf-der-i rezmgāh-ı ma'nā:

1. **şaf-der-i rezmgāh-ı ma'nā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
*Mana harp meydanının saflarını yaran
kahraman.*

Şaf çekse ne dem sütür-ı ḫaḫḫūn
Ey şaf-der-i rezmgāh-ı ma'nā

şaf-der-i şadr-nişīn:

1. **şaf-der-i şadr-nişīn:**
Kaside 37
Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Başta oturan, başkanlık yapan kahraman.

Şaf-der-i şadr-nişīn āşaf-ı 'ālī-meşreb
Meclis-efrüz-ı Cem ü ma'reke-perdāz Peşeng

şaf-der-i şāhib-revişā:

1. **şaf-der-i şāhib-revişā:**
Kaside 40
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
*Ey üslup sahibi kahraman, kendine has tarzı
olan kahraman.*

Şadr-ı Āşaf-menişā şaf-der-i şāhib-revişā
Ey Hümā-sāye Hūdāvend-i hümāyūn-maḫdem

şaf-der-i sipeh-ārā:

1. **şaf-der-i sipeh-ārā:**
Kaside 32
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Orduyu süsleyen savaşçı.

O şaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tıḫı
İder ḫokunsa siper gibi āftābı dü- nīm

şaf-der-i vegāne:

1. **şaf-der-i yegāne:**
Kaside 28
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Eşsiz cengāver // Vezir-i azam Murad Paşa.

O! şaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ķahramān olur

şafder-i yektā:

1. **şafder-i yektā:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
*Eşsiz, benzersiz kahraman, yiḫit // eşsiz, güçlü
şair.*

Şimdi benüm ol şafder-i yektā ki hücümüm
Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫasm-ı cebāndur

şaf-der-i yektā:

1. **şaf-der-i yektā:**
Kaside 37
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz kahraman, yiḫit.

Hüsrev-i re'ydür ol şaf-der-i yektâ kim urur
Heft-seyyâre-i peyk gibi rikâbında şeleng

saf-der-i yektâ-vı zamâne:

1. **şaf-der-i yektâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devrin biricik/eşsiz kahramanı.

Ey şadr-ı cihân şaf-der-i yektâ-yı zamâne
Muhtâc-ı der-i devletün ebnâ-yı zamâne

safha:

1. **şafhaşına:-sı, -n, -a**

Kaside 36

Mısra: 19

Sayfa, levha.

Bu güne yazdı şenâ şafhaşına elķabuñ
Alınca destine hâme debîr-i endişem

safha-i âb:

1. **şafha-i âb:**

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Suyun yüzü, su yüzeyi.

Virmez ol pîrehan ü sîne şafâsını yine
Dökse ger şafha-i âb üzre şabâ yâsemeni

2. **şafha-i âb:**

Kaside 14

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Suyun yüzü, su yüzeyi.

İtse ger hâşıyyet-i hıfzı sirâyet 'âleme
Tarh olurdu şafha-i âb üzre naķş-ı âzeri

safha-i hâtırdan:

1. **şafha-i hâtırdan:-dan**

Kaside 61

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Gönül sayfası.

Bir kaşideyle kanâ'at itmedi medhüñde dil
Şafha-i hâtırdan itdim bir ğazel de intihâb

safha-i pîşânî-i bahtı:

1. **şafha-i pîşânî-i bahtı:-ı**

Kaside 37

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Bahtın alını.

Jeng-i ğamdan dili âyîne gibi pāk olsun
Görmesün şafha-i pîşânî-i bahtı âjeng

saf-ı a'dāya:

1. **şaf-ı a'dāya:-y, -a**

Kaside 27

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Düşman safları.

Kaçar тұrmaz öñünce hâr u has güyâ ki şarşardur
Şaf-ı a'dāya sürdükce semend-i bād-peymâyı

saf-ı müjgāna:

1. **şaf-ı müjgāna:-a**

Gazel 55

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kirpiklerden oluşan saf, sıra.

Tursaķ ne 'aceb ger şaf-ı müjgāna muķâbil
Başka başına her birimiz Rüstem-i 'aşķız

saf-ı pür-dilân-ı hodkāmı:

1. **şaf-ı pür-dilân-ı hodkāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kendini beĝenmiş cesurların safı.

Virür hayât dil-i bî-dilân-ı nākāma
İder şikeste şaf-ı pür-dilân-ı hodkāmı

saf-ı rezminde:

1. **şaf-ı rezminde:-i, -n, -de**

Kaside 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Savaş düzeni.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehî- tîr-keş sipâhidür
Der-i cüdında Hâtem bir gedâ-yı bî-ser ü pâdur

sâfi:

1. **şâfi:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 33

Temiz, arınmış.

Dili şâfi egerçi terkîbi
'Âlemün nüşha-i günâhidür

2. **şâfi:**

Kaside 55
Mısra: 74
Saf, halis.

Lafz-ı rüşen içre ma'nâ-yı laîfî gösterüp
Câm-ı billür-ı şafâ-bahşâ kodum şâfi şarâb

3. **şâfidür:-dür**

Gazel 140
Mısra: 4
Saf, temiz, berrak.

Kim bakar mir'ât-i hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sinesi

4. **şâfi:**

Kaside 15
Mısra: 21
Saf, halis // katıksız, saf şarap.

Kânün-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle gam yeme

şâfi dil:

1. **şâfi dil:**

Kaside 62
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Gönlü temiz.

Ey dâver-i kâmil-nihâd şâfi dil ü pâk-i 'tikâd
Zâtuñla kılmış itihâd hulk-ı hasen tavr-ı 'aceb

saflar düzüp:

1. **saflar düzüp:-üp**

Kaside 28
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Saf bağlamak, sıralanmak.

Saflar düzüp hücum edicek hayl-i düşmene
Dehşetle âsmân u zemîn pür-fîgân olur

şaf-pîrâ:

1. **şaf-pîrâ:**

Gazel 34
Mısra: 6
Safları düzelten, düzenleyen // komutan.

İki şaf 'asker-i hün-h'ârdur güyâ ki müjgâni
Girişme aña şaf-pîrâ vü ser-'asker nigâhidur

şaf-şikâf-ı rezm-i kerrârı:

1. **şaf-şikâf-ı rezm-i kerrârı:-ı**

Kaside 13
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Döne döne savaşan yiğit, bahadır.

Hıdîv-i nâmver-i ârâyiş-i taht-ı Süleymânî
Cihân-gîr-i muzaffer şaf-şikâf-ı rezm-i kerrârı

şaf-şikâf-ı rezm-i Tîmürî:

1. **şaf-şikâf-ı rezm-i Tîmürî:**

Kaside 34
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
*Timur tarzı savaşın düşma safalarını bozan
yiğidi.*

Cihân-gîr-i hayâl efser-rübâ-yı baht-ı İskender
Sipeh-sâlâr-ı ma'nâ şaf-şikâf-ı rezm-i Tîmürî

şaf-şikâf-ı sipeh-endâz:

1. **şaf-şikâf-ı sipeh-endâz:**

Kaside 37
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
*Düşman üzerine ordu gönderen, düşman
saflarını yaran yiğit (vezir).*

Şaf-şikâf-ı sipeh-endâz kim olsa yaraşur
Kehkeşân Edhem-i çâpük-revine simîn-teng

şaf-şikâf-ı şu'arâ-yı suhan-ârâ-yı benâm:

1. **şaf-şikâf-ı şu'arâ-yı suhan-ârâ-yı benâm:**

Kaside 50
Mısra: 104
Kelime Tipi: -
*Namı /şöhreti söz süsleyen şairlerin saflarını
yaran (olan).*

Nef'î-i tîg-zebânım ki zamânümde benim
Şaf-şikâf-ı şu'arâ-yı suhan-ârâ-yı benâm

şaf-şiken:

1. **şaf-şiken:**

Kaside 28
Mısra: 109
*Düşman saflarını bozan, düşman ordusunu
dağıtan.*

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

şaf-şiken-i 'arsa-i ceng:

1. **şaf-şiken-i 'arşa-i ceng:**

Kaside 37
Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Cenk meydanının saflar yaran yiğidi.

Merd-i meydân-ı hüner merdüm-i pākîze-güher
Müdde' â-bağş-ı zafer şaf-şiken-i 'arşa-i ceng

saf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşâ:

1. **şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşâ:**
Kaside 21
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Kale zaptedip fitne bağlayan (fitneyi ortadan kaldıran) kahraman.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşâ
Ki her muhârebede aña Hâk olur hâmi

saf-şiken-i havl-i sitem:

1. **şaf-şiken-i havl-i sitem:**
Kaside 51
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Zulüm süvarisinin saflarını bozan // zulmü ortadan kaldıran.

Âşaf-ı ma'deleti hâris-i mülk-i inşâf
Kahramân-ı gâzabı şaf-şiken-i havl-i sitem

saf-şiken-i kal'a-güşâ:

1. **şaf-şiken-i kal'a-güşâ:**
Kaside 39
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Kale zapteden, fetheden kahraman.

Kahramân-ı vüzerâ şaf-şiken-i kal'a-güşâ
Merd-i meydân-ı veğâ şaf-der-i Hayder-şemşir

saf-şiken-i kişver-gîr:

1. **şaf-şiken-i kişver-gîr:**
Kaside 39
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ülkeler alan muzaffer kahraman.

Âferin ey 'âlem-efrâhte serdâr-ı dilir
Şaf-der-i kal'a-güşâ şaf-şiken-i kişver-gîr

saf-şiken-i leşker-i 'uşşâk:

1. **şaf-şiken-i leşker-i 'uşşâk:**
Gazel 23
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Âşıklar ordusunun saflarını yaran.

Rüstem gibi geh şaf-şiken-i leşker-i 'uşşâk
Nef'î gibi mest-i ser-endâz-ı mahabbet

saf-şiken-i memleket-i şark u ğarb:

1. **şaf-şiken-i memleket-i şark u ğarb:**
Kaside 42
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı memleketlerinin saflarını yaran /doğu ve batı memleketlerine karşı zafer kazanan.

Şaf-şiken-i memleket-i şark u ğarb
Rüstem-i Dârâ-ğaşem-i rüzgâr

saf-şiken-i şîr-i şalâbet:

1. **şaf-şiken-i şîr-i şalâbet:**
Kaside 33
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Heybetli /yürekliliği yigitlerin safini bozan / heybetli yigitleri yenen, onlara galip gelen.

O1 şaf-şiken-i şîr-i şalâbet ki hücumı
Dehşet-fiken-i kalb-i dilirân-ı veğâdur

safvet-i âyîne-i tab'ın:

1. **safvet-i âyîne-i tab'ın:-i, -n**
Kaside 23
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Huyun/yaratılışın aynasının saflığı // saf, temiz yaratılış.

Ta'bir idemem safvet-i âyîne-i tab'ın
Mir'ât-ı Hudâ âb-ı ruğ-ı cevher-i 'âlem

sağa sola çeküp:

1. **sağa sola çeküp:-üp**
Kaside 22
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sağa sola sallamak // kılıç sallamak, cenk etmek.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rûma
Çeküp sağa sola şemşir-i bürrân-ı ser-endâzi

sâğar:

1. **sâğar:**
Gazel 126
Mısra: 9
Kadeh // şarap.

Gâhî leb-i sâkî vü gehî sâğar emilse
Yârân-ı şafâ büse ile muğtenem olsa

2. **sāgar:**

Gazel 144

Mısra: 2

Kadeh // şarap.

Dün gece meclisimiz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sāgar idi şem‘ idi pervâne idi

3. **sāgara:-a**

Gazel 144

Mısra: 3

Kadeh // şarap.

Dün gece sākī ile sāgara hâcet yoğ idi
Dil ü didem baña peymâne vü mey-hâne idi

4. **sāgar:**

Kaside 15

Mısra: 12

Kadeh // şarap.

Yâ n’eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sāgar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem

5. **sāgarını:-ı, -n, -ı**

Kaside 50

Mısra: 15

Kadeh // şarap.

Nice mey dest-i Mesihâda çeker sāgarını
Kalem alsa ele şüretger-i deyr-i ifhâm

6. **sāgar:**

Kaside 4

Mısra: 26

Kadeh // şarap.

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
Nādâna sāgar istese rıtl-ı girân virür

7. **sāgar:**

Gazel 49

Mısra: 5

Kadeh.

Düşmezse n’ola gül gibi sāgar elümüzden
Ne tâ’ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

8. **sāgaruñ:-uñ**

Gazel 128

Mısra: 8

Kadeh.

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevki aldıkça ele
Farkı yokdur sāgaruñ şeh-bâz-ı dest-âmüz ile

9. **sāgarı:-ı**

Kaside 9

Mısra: 22

Kadeh.

Dil-bersüz olan bezm-i meyün ‘âşık-ı zâra
Her sāgarı bir dide-i hün-âbe-çekândur

sāgar eylerdük:

1. **sāgar eylerdük:-r, -dük**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçki kadehi yapmak, kadeh gibi kullanmak.

Hâbâbın sāgar eylerdük mey-i nâb olsa ey sākī
Şarâbı cām ile çekmezdi olsa tab‘-ı Cem nâzik

sāgar-ı bezm-i keremünden:

1. **sāgar-ı bezm-i keremünden:-ü, -ñ, -den**

Kaside 53

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan meclisinin kadehi.

Çekmezin sāgar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sākī-i şahbâ-yı ecel

sāgar-ı Cem olurdu:

1. **sāgar-ı Cem olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 48

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi olmak (Cem'in kadehi gibi neşe dolu olmak).

Olaydı feyz-i lufti dehre şâmil
Dil-i pür-gam olurdu sāgar-ı Cem

sāgar-ı Cemdür:

1. **sāgar-ı Cemdür:-dür**

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi.

‘Aşk ile gâhî harâbâta düşürsem gönülümü
Bâzgüne tâc-ı Edhem sāgar-ı Cemdür baña

sāgar-ı ikbâli:

1. **sāgar-ı ikbâli:-i**

Kaside 28

Mısra: 145

Kelime Tipi: -

Saadet kadehi // talih.

Dönsün felekde sāgar-ı ikbâli gün gibi
Tâ aña dek ki âhır-ı bezm-i cihân olur

sāgar-ı mînâ:

1. **sāgar-ı mīnā:**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Başlasañ meclisde devre sāgar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāğ-ı bezm-i 'işret-hānesin

sāgar-ı mīnādudur:

1. **sāgar-ı mīnādudur:-da, -dur**

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Sende n'eyler güll u gış bir pāk u şāf āyinesün
Var ise az çok küdüret sāgar-ı mīnādudur

sāgar-ı mīnāya:

1. **sāgar-ı mīnāya:-y, -a**

Kaside 6

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Ma'nī-i rengin mi lafz-ı ābdārumda yaḥud
Sāgar-ı mīnāya konmuş lāle-gün şahbā mıdur

sāgar-ı mīnā-yı zamāne:

1. **sāgar-ı mīnā-yı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Zamanın sırça kadehi.

Olmaz yine def'-i ğama çāre eger olsa
Şahbā ile pür sāgar-ı mīnā-yı zamāne

sāgar-ı nāz çekmez:

1. **sāgar-ı nāz çekmez:-mez**

Kaside 57

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Naz şarabı içmek.

'Adli ger muhtesib-i kişver-i hüsn olsa daḥi
Çeşm-i maḥmūr-ı bütān çekmez idi sāgar-ı nāz

sāgar-ı pīrūze:

1. **sāgar-ı pīrūze:**

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Firuzeden (yeşil renkli taş) yapılmış içki kadehi.

Ġonca mıdur sebz-gün berk içre yā almuş ele
Bāde-i surh ile pür bir sāgar-ı pīrūze gül

sāgar-ı şahbāya:

1. **sāgar-ı şahbāya:-y, -a**

Gazel 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Büyük şarap kadehi.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endişeyi қо
Kevşeri ḥavzı ile sāgar-ı şahbāya deġiş

sāgar-ı sīmīn-mehi:

1. **sāgar-ı sīmīn-mehi:-i**

Kaside 50

Mısra: 151

Kelime Tipi: -

Gümüş ay kadehi.

Tā ki sākī-i felek sāgar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp kıla devrini tamām

sāgar-ı zerrīni:

1. **sāgar-ı zerrīni:-i**

Kaside 22

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

*Altın kadeh // güneş (kadehin güneş gibi
dönmesi, elden ele dolaşarak dönmesi dolayısıyla).*

Döne tā kim felekde sāgar-ı zerrīni hūrşidūñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

sāha-i meydān-ı semā:

1. **sāha-i meydān-ı semā:**

Kaside 17

Mısra: 146

Kelime Tipi: -

Gökyüzü.

'Arş-peymālīga itdükke heves ma'nāda
Teng olur cilvesine sāha-i meydān-ı semā

şahbā:

1. **şahbā:**

Gazel 4

Mısra: 2

Şarap, bade.

Nice mest olmasun 'aşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka hâk bu hem peymâne hem
şahbâ

2. **şahbâ:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Şarap, bade.

Dense ne 'aceb tab'umuza baħr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-hâlet ü cür'a gibi pestiz

3. **şahbâ:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Şarap, bade.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı gam-ı 'aşkız
Reşk itme bizüm cāmımuza biz Cem-i 'aşkız

4. **şahbâyı:-yı**
Kaside 44
Mısra: **72**
Şarap, bade.

Ben ol Çemşid-i tarab-hâne-i feyzim ki müdâm
Husrevânî-hum ile nüş iderin şahbâyı

5. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Şarap, bade.

Nice mest olmasun 'aşık felek peymâne gam şahbâ
Münâsib bezm-i 'aşka hâk bu hem peymâne hem
şahbâ

6. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Şarap, bade.

Ne feyz alur sıfâl-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerdî reşkden kandille Şeyhü'l-harem şahbâ

7. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Şarap, bade.

Humâr öldürdi hem gam cānumuzdan eyledi bîzâr
Meded yok mı bize ey sâķi-i şâhib-kerem şahbâ

8. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Şarap, bade.

Ėam-ı rindân-ı 'âlemdür benüm de çekdüğim yoħsa
Yegâne hün-ı dil nüş eylerin ger bulmasam şahbâ

9. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Şarap, bade.

'Aceb tiryāk-i nâfi'dür cihānuñ zehr-i kaħrına
Ėoma Nef'î elüñden rind iseñ mēnend-i Cem şahbâ

10. **şahbâ:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Şarap, bade.

Hem eyle dā'imā himmet ki hālî turmasun yārān
Ėurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

11. **şahbâ:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Şarap, bade.

Ma'nî-i rengin mi lafz-ı âbdârumda yaħud
Sâğar-ı mināya konmuş lāle-gün şahbâ midur

12. **şahbâ:**
Kaside 41
Mısra: **82**
Şarap, bade.

Olmaz yine def'-i gama çäre eger olsa
Şahbâ ile pür sâğar-ı minā-yı zamâne

şahbân-ı suhan:

1. **şahbân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
*Sözün Sahbân'ı (Sahbân b. Züfer b. İyâs el-Vâilî
el-Bâhilî (ö. I. yüzyıl sonları / VIII. yüzyılın başları)
Vâil kabilesinin hatip ve şairi.)*

Şi'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhan

şahbâ-yı zamâne:

1. **şahbâ-yı zamâne:**
Kaside 41
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zamanın /devrin kadehi.

Devrân o kadar 'aks-i murâd üzre döner kim
Ėamnâk ider oldu dili şahbâ-yı zamâne

sahî:

1. **sahîdir:-dir**
Kaside 47

Mısra: 8
Cömert, eli açık.

Civân-merd-i cihândur şüh-meşrebdür melek-hüdur
Şahîdir ehl-i dildir nüktedândur nükte-pîradur

2. **şahî:**
Kaside 48
Mısra: 47
Cömert, eli açık.

Sahî şahib-kırân-ı kişver-ârâ
Ki âh eyler elinden ma'den ü yemm

şahib:

1. **şahibin:-i, -n**
Kaside 52
Mısra: 51
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Ka'be-i İslâmdur dirsem 'aceb mi şahibin
Şeyhü'l-islâm eylemiş lutf-ı Hudâ-yı müste'ân

2. **şahibin:-i, -n**
Kaside 52
Mısra: 123
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Devlet ü 'ömr ile ber-hürdâr idüp Haq şahibin
Haşre dek ma'mûr u âbâdân ola ol hânedân

3. **şahibinüñ:-i, -nüñ**
Kaside 58
Mısra: 32
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Anuñla ruhsat-ı seyr olmasa kalur nevmîd
Meger ki şahibinüñ lutfına ola makrûn

4. **şahibinde:-i, -n, -de**
Kaside 27
Mısra: 73
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse // hükümdar.

O mülküñ şahibinde havf-i tîgim kıldı âvâre
Gezer geh semt-i Hindi gâh ser-hadd-i Buḥârâyı

şahibâ:

1. **şahibâ:**
Kaside 27
Mısra: 53
Ey sahip, ey iyilik ve ihsan sahibi.

Vezîrâ şahibâ Şadrâ cihân-dâver hüdâvendâ
Eyâ şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dârâyı

şahib-hüsn olan:

1. **şahib-hüsn olan:-an**
Kaside 8
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Güzellik sahip olmak, güzel olmak.

Böyle şahib-hüsn olan itmez şafâ âyineden
'Aksini gördükce zîrâ kendüyi hayrân bulur

şahib-i erkân-ı suhan:

1. **şahib-i erkân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Söz söylemede önde gelenler, söz üstatları.

Bir seher kim açılıp defter-i divân-ı suhan
Geçdi yerli yerine şahib-i erkân-ı suhan

şahib-i lutf u kerem:

1. **şahib-i lutf u kerem:**
Kaside 35
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve iyilik sahibi.

Dâver-i tîg ü kalem nâzım-ı hâl-i 'âlem
Şahib-i lutf u kerem Şadr-ı sûtüde-ahvâl

şahib-i lutf-ı firāvân:

1. **şahib-i lutf-ı firāvân:**
Kaside 56
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Çok lütuf sahibi, çok ihsanda bulunan.

Zib-i erkân ziver-i divân vezîr-i şeh-nişân
Şahib-i lutf-ı firāvân mâlik-i re'y-i rezîn

şahib-i sultân-ı 'âlem:

1. **şahib-i sultân-ı 'âlem:**
Kaside 61
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Cihan sultanının vekili, veziri.

Merhabâ ey şaf-der-i kâmil vezîr-i kâmyâb
Şahib-i sultân-ı 'âlem dâver-i 'âlî-cenâb

şahib-isti'dâd:

1. **şāhib-isti'dād:**

Kaside 43

Mısra: 19

Kabiliyet sahibi, yetenekli.

Ki böyle şāhib-isti'dād u 'ārif pādīşāh olmaz
Tamām ahvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

şāhib-kerem-i 'ālem-gīr:

1. **şāhib-kerem-i 'ālem-gīr:**

Kaside 39

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Cihana hâkim olan kerem sahibi.

Serverā nāmverā āşaf-ı 'ālī-güherā

Ey 'ālī-kevkebe şāhib-kerem-i 'ālem-gīr

şāhib-kerem-i memleket-ārā:

1. **şāhib-kerem-i memleket-ārā:**

Kaside 59

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Memleketi süsleyen kerem sahibi.

Şāhib-kerem-i memleket-ārā ki du'ası
Aşhāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

şāhib-keşf:

1. **şāhib-keşf:**

Kaside 1

Mısra: 43

Keşif sahibi.

Ben ne Keşşāf'um ne şāhib-keşf ammā ma'nāda
Mü-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüüm

şāhib-kırān:

1. **şāhib-kırāndur:-dur**

Gazel 141

Mısra: 2

Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Leşker-i müjgāmı kim bir Kahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider şāhib-kırāndur her biri

2. **şāhib-kırān:**

Kaside 14

Mısra: 75

Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Kāmkārā şaf-derā şāhib-kırān şāhenşehā
Ey serīr-i 'adl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

3. **şāhib-kırān:**

Kaside 15

Mısra: 49

Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

4. **şāhib-kırān:**

Kaside 38

Mısra: 75

Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Veziṛā kāmkārā şaf-derā şāhib-kırān Şadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı a'del ü ekrem

şāhib-kırān-ı a'zām:

1. **şāhib-kırān-ı a'zām:**

Kaside 20

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

En büyük hükümdar.

Serīr-ārā hūdāvendā hūdīvā Hüsrevā şāhā
Eyā şāhib-kırān-ı a'zām u şāhenşeh-i ekrem

şāhib-kırān-ı baht-ı yāverdür:

1. **şāhib-kırān-ı baht-ı yāverdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Talihi iyi olan hükümdar.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gīr-i hümāyün-fer
Ki her serdārı bir şāhib-kırān-ı baht-ı yāverdür

şāhib-kırān-ı Cem-hasem:

1. **şāhib-kırān-ı Cem-şaşem:**

Kaside 15

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cem azametli hükümdar.

Sultān Murād-ı kāmran efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādīşeh hem şahramān şāhib-kırān-ı Cem-şaşem

şāhib-kırān-ı ehl-i dil:

1. **şāhib-kırān-ı ehl-i dil:**

Kaside 47

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

İrfan sahibi vezir.

Eyā şāhib-kırān-ı ehl-i dil kim zāt-ı pür-cüduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥz-ı luṭf-ı Mevlādur

şāhib-kırān-ı kişver-ārā:

1. **şâhib-kırân-ı kişver-ârâ:**

Kaside 48

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Ülkeyi süsleyen talihli /muzaffer sadrazam.

Sahî şâhib-kırân-ı kişver-ârâ

Ki âh eyler elinden ma'den ü yemm

şâhib-kırân-ı muhteşem:

1. **şâhib-kırân-ı muhteşem:**

Kaside 16

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Her zaman muvaffak olan ihtişamlı padişah.

Şahramân-ı Cem-şâşem şâhib-kırân-ı muhteşem

Zübde-i şâhân-ı 'âlem intihâb-ı rüzgâr

şâhib-kırân-ı şark u ğarb:

1. **şâhib-kırân-ı şark u ğarb:**

Kaside 14

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Doğunun ve batının hükümdarı.

Âftâb-ı bahr u ber şâhib-kırân-ı şark u ğarb

Şehsüvâr-ı nâmver râyet-güşâ-yı şaf-deri

şâhib-lâf olur:

1. **şâhib-lâf olur:-u, -r**

Kaside 14

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Söz ustası olmak.

Hasb-i hâlimdür huşûşâ lâf u da'vâ ber-şaraf

Gerçi şâhib-lâf olur erbâb-ı tab'uñ ekşeri

şâhib-mesned-i Keyhusrevî:

1. **şâhib-mesned-i Keyhusrevî:**

Kaside 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keyhüsrevlik makamının sahibi (büyük İran hükümdarı Keyhüsrev'e telmihen padişahlık makamının sahibi).

Ya'ni sirru'llâh-ı a'zam Hâzret-i Mollâ-yı Rûm

Kim odur ma'nâda şâhib-mesned-i Keyhusrevî

şâhib-mezâk:

1. **şâhib-mezâkıdur:-i, -dur**

Gazel 81

Mısra: 2

Zevk sahibi.

Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkıdür gönül

Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkıdur gönül

şâhib-nisâb-ı kâmrân:

1. **şâhib-nisâb-ı kâmrân:**

Kaside 52

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Hükümranlıktan yeterince nasiplen.

Şânuña nisbet efâzıl müsteħakkân-ı zekât

Devlet-i fazl ile sen şâhib-nisâb-ı kâmrân

şâhib-nisâb-ı rüzgâr:

1. **şâhib-nisâb-ı rüzgâr:**

Kaside 16

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Zamanın nasiplisi, kazançlısı.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vâre ise ancak benim

İrtifâ'-ı şân ile şâhib-nisâb-ı rüzgâr

şâhib-rüşd:

1. **şâhib-rüşde:-e**

Kaside 43

Mısra: 36

Kemal sahibi.

Ki emr etdi vezâret hîdmetin teslim idüp mühri

O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehri intihâd üzre

şâhib-şadr-ı 'âlî-şân:

1. **şâhib-şadr-ı 'âlî-şân:**

Gazel 142

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şanı yüce makam sahibi, vezir.

O şâhib-şadr-ı 'âlî-şân ki lâyıkdur eger olsa

Felek ferş-i harîm-i câhına bir naţ'-ı zerdüzî

şâhib-sadr-ı himmet:

1. **şâhib-sadr-ı himmet:**

Kaside 27

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Himmet koltuğuna oturan, himmet makamının sahibi.

O şâhib-şadr-ı himmet kim kemâl-i kâhr u lutfından

Olur şermende rûh-ı Şahramân u Hâtem-i Tâyi

şâhib-serîr-i ma'delet:

1. **şāhib-serīr-i ma‘delet:**

Kaside 43

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Adaletli taht sahibi // adil vezir.

Zihī şāhib-serīr-i ma‘delet kim bīm-i kaħrıyla
Ne cānı var ki devründe ola fitne fesād üzre

şāhib-serīr-i mülk-i himmetsin:

1. **şāhib-serīr-i mülk-i himmetsin: -sin**

Kaside 49

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

*Lütuf mülkünün taht sahibi, lütuf memleketinin
hükümdarı.*

Sen ol şāhib-serīr-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarħı-dün u ğaddārı

şāhib-suhan:

1. **şāhib-suhanuñ: -uñ**

Kaside 7

Mısra: 23

Şair.

Böyle şāhib-suhanuñ bundadır a‘lālġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrūr u za‘ım

2. **şāhib-suhan:**

Kaside 56

Mısra: 43

Şair.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i ħulķını bir şāhib-suhan
Bezm-i nazma ħāmesi olur buħūr-ı ‘anberīn

şāhib-tab‘:

1. **şāhib-ṭab‘:**

Kaside 47

Mısra: 126

Şairlik yeteneğine sahip, şair.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daħı zu‘munca şāhib-ṭab‘ u mollādūr

şāhib-taht u efserdür:

1. **şāhib-taht u efserdür: -dür**

Kaside 19

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Taç ve taht sahibi // hükümdar.

Şehensāħ ibn-i şāhensāħ u sultān ibn-i sultān kim
Çıkınca Ādeme ecdādı şāhib-taht u efserdür

şāhib-tasarruf-ı ‘ālem:

1. **şāhib-taşarruf-ı ‘ālem:**

Kaside 45

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Cihanın tasarruf sahibi, cihanı yöneten.

Ḥıdīv-i a‘zam u şāhib-taşarruf-ı ‘ālem
Ki münħaşırdur aña manşıb-ı nikūkārı

şāhib-vefa:

1. **şāhib-vefā:**

Kaside 48

Mısra: 88

Vefa sahibi, vefalı.

Ola tā kim cihānda āşınālġk
İki şāhib-vefā beyninde muħkem

şāhib-yed-i beyzā-yı zamāne olsam:

1. **şāhib-yed-i beyzā-yı zamāne olsam: -sa, -m**

Kaside 41

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Zamanın beyaz el sahibi olmak // zamanın
mucize sahibi olmak.*

Ben Enverī-i devr-i zamānım n’ola olsam
Mūsā gibi şāhib-yed-i beyzā-yı zamāne

sāhil:

1. **sāhilüm: -ü, -m**

Kıt’a-ı Kebir 8

Mısra: 16

Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Ḳulzüm-i ma‘rifetüm ceyb ü kenārum pür-dürç
Sāhilüm pākdür ālāyiş-i ħāşākümden

2. **sāhilini: -i, -n, -i**

Kaside 10

Mısra: 86

Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Ṭab‘umdur o deryā-yı güher-pāş-ı ma‘ānī
Kim sāhilini ma‘den-i lü‘lū-yı ter eyler

3. **sāhilin: -i, -n**

Kaside 31

Mısra: 126

Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Taların қа‘rına bir demde yine hem iderin
Sāhilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ħoş-āb

4. **sāhilinde: -i, -n, -de**

Kaside 32

Mısra: 96

Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

O baħr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem
Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i nazîm

sâhil-i yemm:

1. **sâhil-i yemm:**

Kaside 51

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Deniz kıyası.

Lufti gösterse ger emvâce rüsûm-ı bezli
Keşret-i dürr ü güherden kem ola sâhil-i yemm

sâhir:

1. **sâhir:**

Gazel 60

Mısra: **13**

Sahir yapan, büyücü.

Sâhir degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'î gibi mu'ciz-dem ü pākîze-edâyız

2. **sâhir:**

Gazel 82

Mısra: **9**

Sahir yapan, büyücü.

Kimse taħkîk idemez sâhir midür şâ'ir midür
Bir bilür yok Nef'î-yi mu'ciz-beyanı bilmiş ol

3. **sâhir:**

Gazel 137

Mısra: **8**

Sahir yapan, büyücü.

Bir niğehle bildürür dünyaya luft u kahrını
Çeşmi sâhir güyyiâ sihr-i mübîndür gamzesi

4. **sâhirdür:-dür**

Kaside 47

Mısra: **109**

Sahir yapan, büyücü.

Ĥakim-endişe şâ'irdür kerâmet-pîşe sâhirdür
Tefekkürde Felâṭundur tekellümde Mesîḥâdur

sâhir-i bî-pervâyı:

1. **sâhir-i bî-pervâyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Pervasız, gözü pek büyücü.

Fitne maḥlûk olalı görmedi çeşm-i eyyâm
Ṭab'-ı şūḥum gibi bir sâhir-i bî-pervâyı

sâhir-i i'câz-nümâdur:

1. **sâhir-i i'câz-nümâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Mucize gösteren büyücü.

Taḥkîk idemem n'eydüğini hâmemüñ el-ḥak
Zirâ ki o bir sâhir-i i'câz-nümâdur

sâhir-i ma'nâ-perdâz:

1. **sâhir-i ma'nâ-perdâz:**

Gazel 62

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Değişik manalar söyleyen büyücü.

Güft ü güy-ı dili bilmez görünür gamzeleri
Şivede her niğehi sâhir-i ma'nâ-perdâz

sâhir-i mu'cize-perdâz-ı havâlim:

1. **sâhir-i mu'cize-perdâz-ı ḥayâlim:-im**

Gazel 90

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Hayalin mucize düzenleyen sihirbazı.

Sâhir-i mu'cize-perdâz-ı ḥayâlim ammâ
Gördüğüm bü'l-'aceb-i ma'nâyı takrîr idemem

sâhir-i üstâd:

1. **sâhir-i üstâd:**

Kaside 41

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Usta büyücü // üstat şair.

Hâlâ benim ol sâhir-i üstâd ki yokdur
Bir bencileyin şâ'ir-i ġarrâ-yı zamâne

sâhir-i vahy-âzmâ:

1. **sâhir-i vahy-âzmâ:**

Kaside 43

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Vahiy tecrübe eden, vahiyle iş işleyen büyücü.

Benim ol sâhir-i vahy-âzmâ kim görse âşarım
Olurdu sihr için Mûsâ da tertîb-i mevâdd üzre

sâhir-i vahy-âzmâyım:

1. **sâhir-i vahy-âzmâyım:-im**

Kaside 12

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Vahiy tecrübe eden, vahiyle iş işleyen büyücü.

Sāhîr-i vahy-âzmâyım mu'ciz-i dest-i Kelîm
İstesem mevķûf-ı taħrîk-i benânumdur benüm

sahk itmez:

1. **şahk itmez:-mez**

Kaside 50

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Dövmek, döverek ezmek.

'İtr-süz olmağ için bezm-i güle daħi nesîm
Hâven-i lâlede sahķ itmez idi 'anber-i ħâm

sahn:

1. **şahnında:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: **26**

Mekânın ortası, orta yer.

Muntazır her gice çarĥ-ı pür-kevâkible kamer
Yaķmağa şahnında bir şem'-i muraşsa' şem'dân

2. **şahnından:-ı, -n, -dan**

Kıt'a 1

Mısra: **3**

Mekânın ortası, orta yer.

Cüy-ı ma'nâ iki şakķ olmuş aķar şahnından
Yaraşır dirsem eger taḅ'ına Bâgdâd-ı suĥan

3. **şahnında:-ı, -n, -da**

Kaside 34

Mısra: **9**

Avlu.

Cihân şahnında bir âmâde bezm-i ĥaş-ı şâhâne
Felek bezminde bir şeh-kâse-i yektâ-yı Fağfûrî

4. **şahnında:-ı, -n, -da**

Kaside 55

Mısra: **92**

Avlu.

Bir serây-ı dil-güşâdur her biri ebyâtımuñ
Cilveger şahnında ebķâr-ı ma'ânî bî-ĥicâb

şahn-ı bâğ u büstân:

1. **şahn-ı bâğ u büstân:**

Kaside 5

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Bağ ve bahçenin ortası.

Nitekim her dıraĥt-ı pür-şükûfe şâh-ı nevrûzuñ
Ķura çetr-i sefidin şahn-ı bâğ u büstân üzre

sahn-ı cemen:

1. **şahn-ı cemen:**

Gazel 105

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Bahçenin ortası, meydan.

Tûḫî tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ķonca tebessüm itmede şahn-ı cemen pür-encümen

sahn-ı cihân:

1. **şahn-ı cihân:**

Kaside 59

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Dünya meydanı // yer yüzü.

Yâ şahn-ı cihân bir cemenistân-ı dil-ārâ
Ṭaḅ'um aña bir bülbül-i şürîde-nağamdur

sahn-ı fezâ-yı lâ-mekân:

1. **şahn-ı fezâ-yı lâ-mekân:**

Kaside 5

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Mekânsız gökyüzü meydanı.

Şeh-i vâlâ-mekândur kim bu nîlî ĳubbe-i 'ālî
Otâğ-ı sebzidür şahn-ı fezâ-yı lâ-mekân üzre

sahn-ı Kâğıt-hâne:

1. **şahn-ı Kâğıt-hâne:**

Gazel 40

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kağthane meydanı.

Maĥşer olmuş şahn-ı Kâğıt-hâne dünyâ bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temâşâ bundadur

sahn-ı rivâzını:

1. **şahn-ı rivâzını:-ı, -n, -ı**

Kaside 58

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Bahçenin orta yeri, bahçe meydanı.

Teferrüc itmege şahn-ı rivâzını Rıdvân
Gelince olmasa ĥüsn-i rızâyile me'zûn

sahrâ:

1. **sahrâya:-y, -a**

Kaside 5

Mısra: **49**

Çöl, kır, ova.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u sahrâya
Uyur âhü-bere zânü-yı şîrân-ı jiyân üzre

2. **şahrâ:**

Kaside 6

Mısra: **60**

Çöl, kır, ova.

Ol cihân-gerd-i sebük-rev kim tefâvüt eylemez
Zîr-i pâyında zemîn deryâ midur şahrâ midur

3. **şahrâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: **62**

Çöl, kır, ova.

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

4. **şahrâyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: **30**

Çöl, kır, ova.

Behre-yâb olsa şabâ nükheth-i hulkından ider
Tabla-i rîze-i müşk uğraduğı şahrâyı

5. **şahrâ:**

Kaside 17

Mısra: **48**

Çöl, kır, ova.

Evvelâ Kapuagası Torısidur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

6. **şahrâlaruñ:-lar, -uñ**

Kaside 56

Mısra: **39**

Çöl, kır, ova.

Aksa âb-ı çeşme-i lutfi ider şahrâlaruñ
Hâr-ı huşkin gonca haşâk-i dürüştin yâsemîn

7. **şahrâları:-lar, -ı**

Kaside 15

Mısra: **57**

Kır, ova // savaş alanı.

Ol dem ki kaçd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyı haşma teng ider olursa Sâm u Güsthem

saht:

1. **saht:**

Kaside 15

Mısra: **46**

Güçlü, kuvvetli, sağlam, metin.

Şahenşeh-i ferhunde-baht ârâyış-i dihîm ü taht
Bahtı kavî ikbâli saht İskender-i Yûsuf-şiyem

sâ'id:

1. **sâ'idinde:-i, -n, -de**

Kaside 56

Mısra: **38**

Kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kise-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

sâ'ika:

1. **sâ'ika:**

Kaside 9

Mısra: **81**

Yıldırım.

Zîrâ ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine râzı kimi der berķ-i cihândur

2. **şâ'ika:**

Kaside 17

Mısra: **3**

Yıldırım.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

3. **şâ'ika:**

Kaside 29

Mısra: **56**

Yıldırım.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftâra
Ne şâ'ika erişür gerdine ne berķ ü ne bād

sâ'ikâ-engîz:

1. **sâ'ikâ-engîz:**

Kaside 9

Mısra: **51**

Yıldırım koparan, yıldırım çıkarıcı.

Tâb-ı tef-i qahrıyla hevâ sâ'ikâ-engîz

Đarb-ı ser-i tığıyla kaçâ fitne-nişândur

sâ'ika-i küh-güdâz:

1. **şâ'ika-i küh-güdâz:**

Kaside 57

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Dağ yakan, dağı yok eden yıldırım.

Nükheth-i gülşen-i ahlâkı nesîm-i gül-bîz
Berķ-ı ebr-i gâzabı şâ'ika-i küh-güdâz

sâk:

1. **sâk:**

Kaside 38

Mısra: **72**

Baldır.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hîrâm ol cilve-i nâzûk
O sîmîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ham

sakf:

1. **şakfın:-i, -n**

Kaside 13

Mısra: **11**

Dam, çatı, kubbe.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için şakfın
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârı

2. **şakfı:-i**

Kaside 3

Mısra: **44**

Dam, çatı, kubbe.

Bir binânun ki esâsı ire ka 'r-ı hâke
Şakfı geçse n'ola bu tāk-ı bülend-eyvânı

sakf-ı âsmânun:

1. **şakf-ı âsmânun:-u, -ñ**

Kaside 58

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Göğün çatısı, gök kubbe.

Bülend o meretebe kim şakf-ı âsmânun olur
Esâs-ı tākına nisbet tefâvüti mâ-dün

sakf-ı künbed-i gerdâne:

1. **şakf-ı künbed-i gerdâne:-e**

Gazel 33

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün çatısı.

Şanurlar halka halka düd-ı âhum evc-i a'lâda
Bir ejderdür ki şakf-ı künbed-i gerdâne yazmışlar

sakın:

1. **şakınur:-u, -r**

Gazel 63

Mısra: **9**

Kendini gözetmek, korumak.

Dili dil-berden anuñçün şakınur endişe
Ġam-ı 'aşkı bilür ol âfet-i cânım çekemez

2. **şakınsun:-sun**

Gazel 124

Mısra: **9**

Kendini gözetmek, korumak.

Meded tîg-i zebânından şakınsun ġamze-i sâkî
Söze geldükce Nef 'i-i suhan-perdâz mestâne

3. **şakın:**

Gazel 74

Mısra: **6**

Uzak durmak, çekinmek, kaçınmak.

Nezâketle tokun zülfine ey bād-ı şabā yârün
Şakın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı ġam nâzik

4. **şakın:**

Gazel 117

Mısra: **10**

Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

Öldürür ġamzesi nâz ile seni ey Nef 'i
Şakın aldanma anuñ ruşsat-ı nezzâresine

sâkî:

1. **sâkî:**

Gazel 27

Mısra: **1**

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Ġamze maħmûr u girişme sâkî vü müjġân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'aşık-ı hayrân mest

2. **sâkî:**

Kaside 15

Mısra: **29**

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sâkî meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-â-pey şun bize ġitsün gönüllerden elem

3. **sâkî:**

Kaside 62

Mısra: **11**

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Çün gitdi sâkî faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dâver-i ferhunde-pey şâyet kıla meyl-i țarab

4. **sâkîdür:-dür**

Gazel 81

Mısra: **1**

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Hem kadeh hem bāde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkîdur gönül

5. **sâkî:**

Gazel 130

Mısra: **9**

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Lāle sâkî ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ħumār
Cām-ı mey nüş itmek ancak mâ-ħaşal nev-rûzda

6. **sākī:**

Gazel 144

Mısra: 3

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Dün gice sākī ile sâgara hâcet yoğ idi
Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-hâne idi

7. **sākī:**

Kaside 15

Mısra: 17

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Luţf eyle sākī nâzı ko mey şun ki ƣalmaz böyle bu
Tolsun sürâhî vü sebû boş ƣurmasun peymâne hem

8. **sākīye:-y, -e**

Kaside 55

Mısra: 43

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sākīye tãc-ı 'inâbet cãm-ı ğam-fersã-yı mey
Muţribe tevĥîd-i Bârî nağme-i çeng ü rebâb

9. **sākī:**

Gazel 48

Mısra: 1

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Durma sākī sebû-yı bâde getür
Zevĥ-i bezm-i elestî yâde getür

10. **sākī:**

Gazel 74

Mısra: 7

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Ĥabâbın sâĝar eylerdük mey-i nâb olsa ey sākī
Şarâbı cãm ile çekmezdi olsa ƣab'-ı Cem nâzik

11. **sākîdür:-dür**

Gazel 81

Mısra: 10

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

İtse Nef'î n'ola ger gönliyle dâ'im bezm-i ĥâş
Hem ƣadeĥ hem bâde hem bir şûĥ sākîdür gönül

12. **sākī:**

Kaside 15

Mısra: 2

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Esdî nesîm-i nev-bahâr açıldı güller şubĥ-dem
Açsun bizüm de gönümüz sākî meded şun cãm-ı
Cem

13. **sākī:**

Gazel 126

Mısra: 8

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse // sevgili.

Hîç ƣurmasa devr itse ƣadeĥ bezmî pey-â-pey
Sākî de sürâhî gibi 'âlî-himem olsa

sākī olsa:

1. **sākī olsa:-sa**

Kaside 21

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İçki dağıtan olmak.

Ger olsa meşrebi rindân-ı 'âleme sākî
Bulurdı revnaĥ-ı bayrâmı cum'a aĥşâmı

sākī-i devrân:

1. **sākī-i devrân:**

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Felek sakisi.

Biz nice ƣoyunca ƣanalum cãm-ı murâda
Bir laĥza ƣomaz sākī-i devrân elimüzde

sākī-i endişemün:

1. **sākī-i endişemün:-m, -ün**

Kaside 14

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Düşünce sakisi.

Bâde-i idrâkimün tevĥîd ser-cüş-ı ĥumı
Sākī-i endişemün tahĥîĥ dürd-i sâĝarı

sākī-i ezel:

1. **sākī-i ezel:**

Kaside 44

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Ezel sakisi // Allah.

Gördi sākī-i ezel rıĥ-ı girân-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-ƣadeh-i mînâyı

sākī-i felek:

1. **sākī-i felek:**

Kaside 50

Mısra: 151

Kelime Tipi: -
Felek sakisi // gökyüzü.

Tâ ki sâkî-i felek sâgar-ı simîn-mehi
Geh tehî gâhî pür idüp kıla devrini tamâm

sâkî-i ferhunde-likâ:

1. **sâkî-i ferhunde-likâ:**
Kaside 50
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Mübarek yüzlü saki.

Getür ey sâkî-i ferhunde-likâ bu meyden
Cânı var ise desün şüfî-i dil-mürde haram

sâkî-i mey-haneyiz:

1. **sâkî-i mey-haneyiz:-y, -iz**
Gazel 61
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Meyhanenin sakisi, şarap dağıtanı.

Çekmeziz renc-i humârı 'ömrümüzde gerçi biz
Gam degül maḥmûr olursak sâkî-i mey-haneyiz

sâkî-i mey-i bezm-i tarab-zâ-yı zamâne olsa:

1. **sâkî-i mey-i bezm-i tarab-zâ-yı zamâne olsa:**
Kaside 41
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Zamanın neşe veren meclisinin şarap sunan sakisi olmak.

Cemşîd gibi olsa n'ola meşreb-i pākūñ
Sâkî-i mey-i bezm-i tarab-zâ-yı zamâne

sâkî-i mey-i vahdet:

1. **sâkî-i mey-i vahdet:**
Gazel 49
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Vahdet şarabının sakisi // mürşit.

Yok bâde içün minnetümüz pîr-i muğâna
Sâkî-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

sâkî-i sahbâ-yı ecel:

1. **sâkî-i sahbâ-yı ecel:**
Kaside 53
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Ecel şarabının sakisi // Azrail.

Çekmezin sâgar-ı bezm-i keremünden elümi
Bir ayak şuna meger sâkî-i sahbâ-yı ecel

sâkî-i sahbâ-yı tarabdur:

1. **sâkî-i sahbâ-yı tarabdur:-dur**
Kaside 59
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Neşe kadehinin sakisi.

Yâ devr-i felek sâkî-i sahbâ-yı tarabdur
'Âlem aña bir meclis-i şad-güne ni'amdür

sâkî-i sahib-kerem:

1. **sâkî-i sahib-kerem:**
Gazel 4
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan sahibi/cömert saki.

Humâr öldürdi hem gam cânumuzdan eyledi bîzâr
Meded yok mı bize ey sâkî-i sahib-kerem sahbâ

sâkî-i tab'um:

1. **sâkî-i tab'um:-u, -m**
Kaside 31
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Şairlik sakisi.

Mest olur nûkhet-i sahbâ-yı ma'âniyle melek
Sâkî-i tab'um idince heves-i bezm-i şarâb

sakîm ider:

1. **sakîm ider:-er**
Kaside 32
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Hatalı etmek, bozmak.

Kemâl-i naḫş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḫayyüli maẓmûni süst ü nazmı sakîm

sâkiyâ:

1. **sâkiyâ:**
Gazel 9
Mısra: 3
Ey saki.

Şikest-i gamzeñ iken sâkiyâ senüñ pülâd
Taḫammül eyleye mi beyza-i ḫabâb saña

2. **sâkiyâ:**
Kaside 62

Mısra: 1
Ey saki.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine câm-ı tarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba'ig-i şûr u şegab

3. sâkiyâ:
Müseddes 1
Mısra: 6
Ey saki.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

4. sâkiyâ:
Müseddes 1
Mısra: 12
Ey saki.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

5. sâkiyâ:
Müseddes 1
Mısra: 24
Ey saki.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

6. sâkiyâ:
Müseddes 1
Mısra: 30
Ey saki.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

7. sâkiyâ:
Gazel 12
Mısra: 2
Ey saki.

İltifât itmez dirîgâ ol şeh-i 'âlî-cenâb
Gam helâk itdi bizi şun sâkiyâ lutf it şarâb

8. sâkiyâ:
Müseddes 1
Mısra: 18
Ey saki.

Getir âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benim de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı

sakkâvî:

1. sâkçâyî:
Kaside 27
Mısra: 34
Su dağutan, sucu.

Gidermez haşre dek ferş-i zemînden dökdüğü kanı
Aña naşb itse çarh ebr-i bahârî gibi saçkâyî

şakla:

1. şakla:
Rübai 1
Mısra: 1
Korumak, esirgemek.

Yâ Rab dilümi sehv ü haţâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

2. şakla:
Rübai 1
Mısra: 2
Korumak, esirgemek.

Yâ Rab dilümi sehv ü haţâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

3. şakla:
Rübai 1
Mısra: 4
Korumak, esirgemek.

Başdım reh-i vâdî-i rübâ'îye kadem
Ta'n-ı har-ı nâdân-ı dü-pâdan şakla

4. şaklamak:-mağ
Kaside 47
Mısra: 75
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak,
örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak,
gizlemek.

Demek güç şaklamak güç gamzeden hâl-i dil-i zârı
Belâ-yı ehl-i 'aşkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

sâl:

1. şalmazsa:-maz, -sa
Kaside 27
Mısra: 100
Bırakmak, göndermek.

Görüp bu silk-i mürvârid-i pür-tâbî hicâbından
'Acebdür hâke şalmazsa felek 'ıkd-ı Süreyyâyı

2. şalduğınca:- duğınca
Kaside 14
Mısra: 24
Savurmak, vurmak, saldırmak.

Bir avuç gevher saçardı 'âleme güyâ kefûn
Şalduğınca düşmene gâhî muraşsa' şesperi

salâ:

1. şalâya:-y, -a
Kaside 5

Mısra: 8
Çağrı, davet.

Çekilse n'ola yārān-ı şafā seyr-i çemenzāra
Şalāya başladı murğ-ı çemen serv-i çemān üzre

2. **şalādur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 3
Çağrı, davet.

Mestān-ı hārābāta şalādur ne turlurlar
Zühhāda tağallüb idecek dem bu zamāndur

3. **şalā:**
Kaside 17
Mısra: 158
Çağrı, davet.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan ğarba varınca suhan ehline şalā

4. **şalādur:-dur**
Kaside 33
Mısra: 100
Çağrı, davet.

İnkāra kimūn cür'eti var ise desünler
Yārān-ı suhan-fehm ü suhan-güya şalādur

5. **şalādur:-dur**
Kaside 13
Mısra: 87
*Meydan okuma sözü; kendine güvenen ortaya
çıksın, işte meydan.*

Şalādur nükte-sencān-ı zamāne hiç lāf itmeme
Ben öğretdüm cihāna tarz-ı şūh u şî'r-i hemvārı

şalābet:

1. **şalābetde:-de**
Kaside 39
Mısra: 34
Kuvvet, sağlamlık.

Şadr-ı Perviz-ḥaşem Ḥazret-i Ḥusrev Pāşā
Ki şalābetde bulunmaz aña mānend ü nazīr

şalāh:

1. **şalāh:**
Kaside 29
Mısra: 19
Düzelme, iyileşme.

Görürse şimdi görür intizām-ı hālī şalāh
Bulursa şimdi bulur in'idām-ı hükmi fesād

sālār:

1. **sālārı:-ı**
Kaside 45
Mısra: 78
Baş, başkan, reis, kumandan.

Kerem-şî'ār ḥidivā hünerverā Şadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnūn yegāne sālārı

2. **sālārı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 66
Baş, başkan, reis, kumandan.

Felek-mesned ḥudāvendā ḥidivā dāverā Şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletūn serdār u sālārı

şalā-vı 'ayş u tarabla:

1. **şalā-yı 'ayş u tarabla:-la**
Kaside 29
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Yeme içme, eğlenme daveti, çağırısı.

Sürūd-ı müjde ile āsmān tarab-hāne
Şalā-yı 'ayş u tarabla zemīn neşāt-ābād

şalā-vı ta'mīm eylemiş:

1. **şalā-yı ta'mīm eylemiş:-miş**
Kaside 7
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Herkesi davet etmek.

Tütalum eylememiş ol daḥi dīdārı 'aziz
Eylemiş seyr-i cemāline şalā-yı ta'mīm

şalın:

1. **şalınsa:-sa**
Gazel 20
Mısra: 2
Naz ve eda ile yürüme.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı kıyāmet
Şalınsa tutar 'ālemi ğavġā-yı kıyāmet

2. **şalınur:-u, -r**
Gazel 133
Mısra: 2
Naz ve eda ile yürüme.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Şalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

3. **şalınsañ:-sa, -ñ**
Gazel 134
Mısra: 1
Naz ve eda ile yürüme.

Gāhī gülşende şalınsañ serv-i ra'nālar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşāk-ı şeydālar gibi

4. **şalnup:-up**

Kaside 17

Mısra: **85**

Naz ve eda ile yürümek.

Şalnup her tarafa nāz ile itdükce hürām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yağmā

5. **şalındı:-dı**

Gazel 105

Mısra: **4**

Sağa sola veya öne arkaya hafifçe sallanmak.

Murğ-ı seher kıldı hürüş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş ak sāde giydi yāsemen

sālik-i bī-tüşe-i gümrāha:

1. **sālik-i bī-tüşe-i gümrāha:-a**

Kaside 2

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yolunu kaybetmiş azıksız yolcu.

Ol hüdāvend-i serir-i ma'rifet kim feyzidür
Sālik-i bī-tüşe-i gümrāha zād-ı uhrevî

sālim ola:

1. **sālim ola:-a**

Kaside 34

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Güvende olmak.

Nitekim ola sālim bu hışār-ı şışe dīvāruñ
Gezend-i mancımık-ı fītneden dervāze vü sūr

sālis olur:

1. **sālis olur:-u, -r**

Kaside 34

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Üçüncü olmak.

Zihî firdevs-i sānî kim olur sālîş añıldukca
Zemīnūñ Ka'be-i 'ulyāsı çarhuñ Beyt-i ma'mūrı

saltanat:

1. **saltanat:**

Kaside 4

Mısra: **81**

Hükümdarlık, sultanlık.

Her saltanat ki hükmi nesak-sāz ola aña
Kānūnı dād-ı devlet-i Nüşirevān virür

2. **saltanat:**

Kaside 4

Mısra: **115**

Hükümdarlık, sultanlık.

Bulsun şeref hemişe vücüduñla saltanat
Ol saltanat ki mülke beğā-yı emān virür

3. **saltanat:**

Kaside 4

Mısra: **116**

Hükümdarlık, sultanlık.

Bulsun şeref hemişe vücüduñla saltanat
Ol saltanat ki mülke beğā-yı emān virür

4. **saltanat:**

Kaside 8

Mısra: **40**

Hükümdarlık, sultanlık.

Memleket meşşāta-i 'adliyle ziyet-yāb olur
Saltanat pīrāye-i hulkıyla hüsün ü ān bulur

5. **saltanatuñ:-uñ**

Kaside 10

Mısra: **80**

Hükümdarlık, sultanlık.

Ey Hüsrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim saltanatuñ 'ālemi pür-zib ü fer eyler

6. **saltanatda:-da**

Kaside 11

Mısra: **101**

Hükümdarlık, sultanlık.

Ki turdukca cihān ol saltanatda ber-çarār olsun
Hayāt-ı taze bulsun sāyesinde 'ālem-i fānī

7. **saltanat:**

Kaside 20

Mısra: **84**

Hükümdarlık, sultanlık.

Ola tā memleket muhtāc-ı şāhib-efser ü evreng
Bula tā saltanat āyīn-i 'adl ü dād ile zīver

saltanat-ı cāvidān virür:

1. **saltanat-ı cāvidān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Ebedi sultanlık vermek.

Şānı şehān-ı 'ālemi h'ār u haķır ider
Luţfı gedāya saltanat-ı cāvidān virür

saltanat-ı husrevân-ı 'âlem:

1. **salṭanat-ı husrevân-ı 'âlem:**

Kaside 29

Mısra: 129

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının saltanati.

Nite ki salṭanat-ı husrevân-ı 'âlem ola
Penâh-ı mülk ü milel hâris-i bilâd ü 'ibâd

saltanat-pîrâ-vı 'âlem:

1. **salṭanat-pîrâ-vı 'âlem:**

Kaside 25

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Cihan saltanatını süsleyen.

Kâmkâr-ı pür-kerem şahenşeh-i 'âlî-himem
Saltanat-pîrâ-vı 'âlem hazret-i Sulṭân Murâd

Sâm:

1. **Sâm:**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Şehnâme'de adı geçen, Nerîman'ın oğlu ve Zâl'in babası olan, kuvvetiyle bilinen, İran'ın efsanevî kahramanlarından.

Bî-ser ü sâ mân idersin nice Sâm u Rüstemi
Duḡter-i rezsın velî 'âql almada merdânesin

Sâm u Güstehem olursa:

1. **Sâm u Güstehem olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 15

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Sam ve Güstehem gibi olmak.

Ol dem ki kaşd-ı ceng ider şahrâları gül-reng ider
Dünyâyı haşma teng ider olursa Sâm u Güstehem

samem-i rüzgâr:

1. **şamem-i rüzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Zamanın sağırlığı.

Böyle mi eylerdim edâ medhûni
Olmasa muḡkem şamem-i rüzgâr

sâmi 'a:

1. **sâmi 'a:**

Kaside 50

Mısra: 115

İşiten, dinleyen.

Sâmi 'a gevher-i mazmûnum ile nâzende
Nâṭıka lezzet-i güftârum ile şîrin-kâm

şan:

1. **şan:**

Gazel 105

Mısra: 10

Sanki, güya.

Erdi yine şubḡ-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl
Gel seyre ey çeşm-i gâzâl bâğ oldu şan deşt-i Ḥoten

2. **şanurlar:-u, -r, -lar**

Kaside 5

Mısra: 69

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Şanurlar şubḡa çıkmış âftâb-ı 'âlem-ârâdur
Görenler tâc-ı zerle Eşheb-i çâpük- 'inân üzre

3. **şanma:-ma**

Gazel 3

Mısra: 6

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

İzṭırâb-ı dil-i 'uşşâk ile ṭurmaz hemvâr
Şanma gîsûlarını pest ü bülend itdi şabâ

4. **şanur:-u, -r**

Gazel 19

Mısra: 10

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Mecnûn ne bilür kâ 'ide-i nâz u niyâzi
'Âşık mı şanur kendin o meczûb-ı maḡabbet

5. **şanur:-u, -r**

Gazel 27

Mısra: 6

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Göfli açılmaz elinde câm-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bâğ-ı behişt olsa şanur zindân mest

6. **şanma:-ma**

Gazel 89

Mısra: 5

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı ḡaber-i vaşluñ için yolda kulağum

7. **şanurdım:-u, -r, -di, -m**

Gazel 93

Mısra: 1

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ağyāre nigāh itmedigin nāz şanurdım
Çok lutf imiş ol 'āşıka ben az şanurdım

8. **şanurdım**:-u, -r, -di, -m

Gazel 93

Mısra: 4

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Ğamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āhir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz şanurdım

9. **şanurdım**:-u, -r, -di, -m

Gazel 93

Mısra: 8

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Ma'mūr idüğün bilmez idim böyle hārābāt
Mestāneleri hāne-ber-endāz şanurdım

10. **şanurdım**:-u, -r, -di, -m

Gazel 93

Mısra: 10

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Sihr itdüğün senden işitdim yine Nef'ī
Yoğsa söziñi hep senüñ i'cāz şanurdım

11. **şanuram**:-u, -r, -am

Kaside 3

Mısra: 95

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanuram kendümi bir h'āce-i şāhib-cevher
Alduğımca elüme kilk-i güher-efşānı

12. **şanmañ**:-ma, -ñ

Kaside 9

Mısra: 62

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Çarhı oldı cenābında kemer-beste gülāmı
Şanmañ ki felekde görinen kähkeşāndur

13. **şanurlar**:-u, -r, -lar

Kaside 9

Mısra: 87

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Gördükce gubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçide duhāndur

14. **şanma**:-ma

Kaside 10

Mısra: 22

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Zu'munca olur her kişinüñ redd ü kabüli
Hağ söyleyeni şanma felekden hāzer eyler

15. **şanmañ**:-ma, -ñ

Kaside 10

Mısra: 1

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanmañ ki felek devr ile şāmı seher eyler
Her vākı'anuñ 'ākıbetinden haber eyler

16. **şanurlar**:-u, -r, -lar

Kaside 11

Mısra: 83

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar katre-i hün saçılır tıg-ı zebānumdan
Sözüm oldukça rengin-fıkr ile yāküt-ı rümmānı

17. **şanur**:-u, -r

Kaside 13

Mısra: 107

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı ma'anīdür
Gören mir'āt-ı endişemde 'aks-i çarh-ı devvārı

18. **şanurlar**:-u, -r, -lar

Kaside 13

Mısra: 17

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar bir gül-i zer-düzdür bir nağ'-ı hārāda
Ruḥāmında görenler 'aks-i hürşid-i pür-envārı

19. **şanma**:-ma

Kaside 14

Mısra: 11

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Māh-ı nev şanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrin-hançeri

20. **şanasın**:-a, -sın

Kaside 17

Mısra: 13

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Nürdan bāl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zın-püş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

21. **şanur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 33

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Sevr iden cilvesini şu'le-i cevvalē şanur
Devr ider 'ālemi sür'atle o deflü zirā

22. **şanur**:-u, -r

Kaside 20

Mısra: 80

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Saña ḥaşm ittiḥāz itmek düşer mi ol ḥarı zirā
İderseñ kendini ādem şanur bir cāhil-i ebter

23. **şanur**:-u, -r

Kaside 21

Mısra: **92**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Hasüd münkir olur kısmet-i İlahiye
Şanur hemîşe sitem 'adl u dād-ı kassâmı

24. **şanmañ:-ma, -ñ**
Kaside 27
Mısra: **30**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

'Alevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi desti
Pür oldı şâh-ı mercân ile şanmañ ka'r-ı deryâyı

25. **şanurlar:-u, -r, -lar**
Kaside 27
Mısra: **49**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar Eşheb-i rûz-ı hümâyün-fâl-i nuşretdür
Görenler gâhî üstünde çul-ı dîbâ-yı zîbâyı

26. **şanurlar:-u, -r, -lar**
Kaside 27
Mısra: **66**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Livâñı şem'a teşbih eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nârencî vâlâyı

27. **şandım:-dı, -m**
Kaside 30
Mısra: **23**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Erince kîse-i sebz ile destüme şandım
Kî şem'-i sebz sepîde fitîl ola âni

28. **şanur:-u, -r**
Kaside 30
Mısra: **11**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Gören 'ibâret-i şîrîn ü dil-keşini şanur
Kî ney-şekerden ola kilik-i 'anber-efşâni

29. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Kaside 31
Mısra: **10**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Böyle germâda ki deryâları huşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü câri olanı şanmañuz âb

30. **şanur:-u, -r**
Kaside 34
Mısra: **19**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûri

31. **şanmañ:-ma, -ñ**
Kaside 37
Mısra: **27**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Mihr şanmañ görinen kesb-i 'ulüvv itmege çarh
Urdu dāmân-ı serâ-perde-i iclâline çeng

32. **şanma:-ma**
Kaside 38
Mısra: **42**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Biribirine girdi fitne havfından zamânında
Şabâdan şanma kim gîsü-yı hûbâni olur derhem

33. **şanurlar:-u, -r, -lar**
Kaside 38
Mısra: **69**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar nâz-perver bir şanemdür kim hırâm eyler
Hûmâr-ı h'âbdan olmuş perîşân turra vü perçem

34. **şanasın:-a, -sın**
Kaside 39
Mısra: **57**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Kendi Rüstem şanasın Aşkârı 'Ankâ-perdür
Zîr-i rânında o şarşar-tek-i seyyâre- mesîr

35. **şanma:-ma**
Kaside 44
Mısra: **47**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Mâh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüfe
Gösterür çîn-i küleh-küşe-i istîgnâyı

36. **şanur:-u, -r**
Kaside 47
Mısra: **58**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

İder ol mertebe feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

37. **şanur:-u, -r**
Kaside 49
Mısra: **15**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanur tamgâ-yı zerrindür gören bir mâ'î hârâda
Miyân-ı âba düşmüş 'aks-i hürşid-i pür-envârı

38. **şanurlar:-u, -r, -lar**
Kaside 49

Mısra: 73

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar gird-bād-ı hāk-i dergāh-ı celālūndür
Fezā-yı lā-mekān içre görenler çarh-ı devvāri

39. **şan:**

Kaside 52

Mısra: 37

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Mevlevîdür şan o şadırvān-ı sergerdāni kim
Hem döner hem eşkini eyler şafāsından revān

40. **şanmañuz:-ma, -ñ, -uz**

Kaside 57

Mısra: 57

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanmañuz şa 'şa 'asıdır görinen hürşidūñ
Kim olur anuñ ile her tarafa táb-endāz

41. **şanur:-u, -r**

Kaside 58

Mısra: 97

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Gören şanur bu iki hālet ile noktaların
Şerār-ı şem 'i suhan şeb-nem-i gül-i mazmūn

42. **şanur:-u, -r**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 4

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Ol kadar matbū ' u şūh u dil-firib
Kim gören cennet şanur bî-irtiyāb

43. **şanurlar:-u, -rlar**

Gazel 33

Mısra: 7

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Şanurlar halka halka dūd-ı āhum evc-i a 'lāda
Bir ejderdür ki sakf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

44. **şanma:-ma**

Gazel 119

Mısra: 3

Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Zāhid bize peymāne yeter şanma tehî-dest
Lāzım mı hemān sübhā-i mercān elimüzde

45. **şanasın:-asın**

Gazel 120

Mısra: 9

Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Almış şanasın nizesini düşuna Rüstem
Müjgān degül ol gamze-i nāvek-figen üzre

46. **şanma:-ma**

Gazel 135

Mısra: 7

Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Şanma ki itdi zülfini tahrik rüzgār

Bāl açdı tūti-i hātı pervāza başladı

47. **şanur:-u, -r**

Müfret 8

Mısra: 2

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḥ'yāb içre
Şanur taşvîr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

48. **şanurdım:-u, -r, -dı, -m**

Gazel 93

Mısra: 2

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Ağyāre nigāh itmedigin nāz şanurdım
Çok luṭf imiş ol 'āşika ben az şanurdım

49. **şanma:-ma**

Gazel 133

Mısra: 6

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmüşdür
Ser-nigündür diye çāh-ı zekānuñ şanma tehî

50. **şanasın:-asın**

Gazel 136

Mısra: 5

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Cism-i pākinde leṭāfet o kadar kim şanasın
Sinesi āyinedür āyinedān pīreheni

51. **şanasın:-a, -sın**

Kaside 17

Mısra: 67

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Turfa gül-gün-ı firibende-reviş kim şanasın
Cümle endāmına urmuş yed-i ḳudret ḥunnā

52. **şanur:-u, -r**

Kaside 33

Mısra: 71

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Bir mülke güzār itse şanur halkı o mülkūñ
Oldukları yer memleket-i Çin ü Hıṭādur

53. **şanma:-ma**

Müfret 3

Mısra: 2

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Ruḥ-ı rengini kim yārūn leṭāfet gūlsitāmidur
Zenaḥdān şanma ol gülşende bülbul āşiyānidur

54. **şanurdım**:-u, -r, -di, -m

Gazel 93

Mısra: 6

... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Seyr eylemesem āyinede ‘aks-i cemālūn
Hüsn ile seni meh gibi mümtāz şanurdım

şanādīd-i ümem:

1. **şanādīd-i ümem:**

Kaside 40

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Ümmetlerin ileri gelenleri, büyükleri.

Şadr-ı a‘zam o güzide ḥalef-i ādem kim
Faḥr ider zāt-ı şerifiyle şanādīd-i ümem

şan‘at:

1. **şan‘atı**:-ı

Kıt‘a-ı Kebir 1

Mısra: 46

Ustalık, marifet, hüner.

Kimi herze nifāk u hercāyī
Şan‘atı ğıybet ü melāhidür

şan‘at işledigüm:

1. **şan‘at işledigüm**:-dig, -ü, -m

Kaside 29

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Sanat yapmak, ustalık göstermek.

Benim o kühken-i Bīsütün-ı ma‘nā kim
Ne şan‘at işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

şan‘at-ı nādīre-i nazm-ı Nizāmī vü Nizām:

1. **şan‘at-ı nādīre-i nazm-ı Nizāmī vü Nizām:**

Kaside 50

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Nizam ve Nizamī ‘nin nazmunun benzeri az

*bulunan sanatı (Nizamī: Nizamī-i Gencevī,
Selçuklular devrinde İran‘ın en büyük şairi sayılır.
Nizam: Niżāmü‘l-mülk, Kivāmü‘d-din Ebû Ali Hasan
bin Ali. İran Selçukluları‘ndan Alparslan ve oğlu
Melikşah‘ın veziri. Âlim, şair ve kadirbilir bir kimse
idi.).*

Ḳuvvet-i kâhire-i fikr-i Kemāl ü Ḥusrev
Şan‘at-ı nādīre-i nazm-ı Nizāmī vü Nizām

şāneka‘l-lāh:

1. **şāneka‘l-lāh:**

Kaside 52

Mısra: 2

Allah muhafaza etsin.

Bāreka‘llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka‘l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

şanem:

1. **şanemdür**:-dür

Kaside 38

Mısra: 69

Put kadar güzel, dilber.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim ḥırām eyler
Ḥumār-ı ḥ‘ābdan olmuş perişān turra vü perçem

2. **şanemler**:-ler

Gazel 8

Mısra: 6

Put kadar güzel, dilber.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rüḥ-ı revān
Cānların kıldı şanemler der ü divāra fedā

3. **şanem:**

Gazel 17

Mısra: 3

Put kadar güzel, dilber.

Ey şanem virür leb-i la‘lūn Mesīḥādan ḥaber
Güyyiā ḥāl-i lebūn bir Hindü-yı aṭeş-perest

4. **şanem:**

Kaside 40

Mısra: 96

Put // put gibi güzel sevgili.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḥi
Bıkr-i fikrüm gibi bir şūḥ-ı dil-āşūb şanem

şanem-ḥāne-i ma‘nā:

1. **şanem-ḥāne-i ma‘nā:**

Kaside 31

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Mana puthanesi, mana tapınağı.

Tāb-ı fikrümle şanem-ḥāne-i ma‘nā rüşen
Āb-ı nazmumla gülistān-ı taḥayyül şād-āb

şanem-i dil-rübāda:

1. **şanem-i dil-rübāda**:-da

Kaside 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gönül kapan güzel.

Olurdu halk-ı cihân ser-nihâde-i revîşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübâda eṭvârî

şanem-i müstesnâ:

1. **şanem-i müstesnâ:**

Kaside 17
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Seçkin, eşi bulunmyan güzel.

Şivede cilvede mestâne hırâm eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ

şanem-i nev-ḥaṭ-ı mevzûn:

1. **şanem-i nev-ḥaṭ-ı mevzûn:**

Kaside 9
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyleri yeni çıkmış (endami) biçimli güzel.

Her mısra'ı yâ bir şanem-i nev-ḥaṭ-ı mevzûn
Endîşe-i bârikûm aña müy-ı miyândur

şanem-i ra'nâya:

1. **şanem-i ra'nâya:-y, -a**

Kaside 17
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, çok güzel dilber.

Gelse reftâra döner bir şanem-i ra'nâya
Başlasa cilveye ṭâvûs-ı cinândur güyâ

2. **şanem-i ra'nâya:-y, -a**

Kaside 35
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, çok güzel dilber.

Cilve itdükce döner bir şanem-i ra'nâya
Ki hırâmında nümâyân ola şad-ğunc u delâl

şanem-i rûzgâr:

1. **şanem-i rûzgâr:**

Kaside 42
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Devrin güzeli.

Bânû-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ârâ şanem-i rûzgâr

şanem-i sürh-kabâ:

1. **şanem-i sürh-ḳabâ:**

Kaside 17
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kırmızı elbiseli güzel.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırâm
Şanki reftâra gelür bir şanem-i sürh-ḳabâ

şanemkede ider:

1. **şanemkede ider:-er**

Kaside 21
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Puthane etmek, kilise /deyr hâline getirmek.

Ḥayâl-i naḳş-ı 'arûsân-ı ḥacle-i ṭab'um
İder şanemkede Beytû'l-ḥarâm ifhâmı

şanemkede-i Çine:

1. **şanemkede-i Çine:-e**

Kaside 58
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Çin puthanesi, Çin tapınağı.

O deñlü ṭarḥ-ı ğarîb eylerim ki bir demde
Döner şanemkede-i Çine kârgâh-ı derûn

sânî olur:

1. **sânî olur:-u, -r**

Kaside 5
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İkinci olmak, ikinci ... olmak.

Cihânân-ı ḳader- ḳudret ki ḥurşide olur sâni
Nişân-ı dâğ-ı fermânı cebîn-i âsmân üzre

sânî-i 'aḳl-ı evvel:

1. **sânî-i 'aḳl-ı evvel:**

Kaside 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Akl-ı evvelin ikincisi // ikinci Aristo.

Feylesof-ı vüzerâ sâni-i 'aḳl-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihân-bîn-i dil-i dâniyâ

sanki:

1. **şanki:**

Gazel 136
Mısra: **10**
Adeta, tıpkı.

Viridi Nef'î yine bu nazm ile dünyâya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

2. şanki:

Kaside 19

Mısra: 70

Adeta, tıpkı.

Dilüm endişe-i medhûñle bir deryâ-yı pür-gevher
Aña tığ-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevherdür

3. şanki:

Gazel 72

Mısra: 4

Adeta, tıpkı.

Tir-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

4. şanki:

Kaside 17

Mısra: 20

Adeta, tıpkı.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki reftāre gelür hışm ile bir ejderhā

5. şanki:

Kaside 17

Mısra: 64

Adeta, tıpkı.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırām
Şanki reftāra gelür bir şanem-i sürh-ķabā

6. şanki:

Kaside 17

Mısra: 71

Adeta, tıpkı.

Şarşılur arz u semā şanki kıyāmet koparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

7. şanki:

Kaside 19

Mısra: 10

Adeta, tıpkı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gonca-i terdür

8. şanki:

Kaside 20

Mısra: 61

Adeta, tıpkı.

Meh ü hürşid-i 'ālem-tābı çekmiş şanki zencire
O pür-çin kākül-i ber-düş o pür-ķam tırta-i der-ber

9. şanki:

Kaside 37

Mısra: 54

Adeta, tıpkı.

İtse ol peyker-i mevzün ile āheste-hırām
Şanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

10. şanki:

Kaside 50

Mısra: 111

Adeta, tıpkı.

Şanki gencine-i tab'umda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı hūdāvend-i 'alim ü 'allām

11. şanki:

Kaside 51

Mısra: 11

Adeta, tıpkı.

Şanki bir dil-ber-i ferruķ-ruķ ü meh-tal' atdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

12. şanki:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 6

Adeta, tıpkı.

Çeşm-i endişem ol ķadar rüşen
Şanki hürşid anuñ siyāhıdır

13. şanki:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 7

Adeta, tıpkı.

Şanki bir beyt-i muşanna'dur felek
Ravza-i cennetden itmiş intiķāb

14. şanki:

Gazel 20

Mısra: 4

Şanki, tıpkı, güya.

Reftār degül 'āleme bir tırfa belādur
Seyr iden ider şanki temāşā-yı kıyāmet

sankim:

1. şankim:

Kaside 19

Mısra: 47

Şanki, sanırsın ki.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur 'āleme şankim
Kef-i dest-i kerimi āftāb-ı ķimyāgerdür

sarāv:

1. sarāv:

Kaside 6

Mısra: 3

Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezâda ol sarây
Yâ zemîni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyâ mîdur

2. sarây:

Kaside 46

Mısra: 43

Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Yapdura pâdişeh-i 'âleme bir böyle sarây
Hem donanma çıkarup ide cihânı tezyîn

3. sarâyında: -i, -n, -da

Kaside 46

Mısra: 81

Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Bula şihhatle sarâyında şafâ-yı hâtır
Sefer itdükce müyesser ide Hâk feth-i mübîn

sarây-ı 'âlem:

1. sarây-ı 'âlem:

Kaside 46

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Dünya sarayı // dünya.

Tâ ki ma'mūr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

sarây-ı devletinde:

1. sarây-ı devletinde: -i, -n, -de

Kaside 6

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Padişahın hüküm sürdüğü, ikamet ettiği saray.

Şubh-ı rûşen mi şu 'â'-ı mihr-i 'âlem-tâb ile
Yâ sarây-ı devletinde perde-i dibâ mîdur

sarây-ı dil-güşâdur:

1. sarây-ı dil-güşâdur: -dur

Kaside 56

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Gönül açan, kalbe ferahlık veren saray.

Yâ sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endişedür
Bir sarây-ı dil-güşâdur anda her beyt-i metîn

sarây-ı felek-âstân-ı sidre-sütün:

1. sarây-ı felek-âstân-ı sidre-sütün:

Kaside 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sidre sütunlu, eşîği felek olan saray.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütün
Ki tarh u vaz'ını görse behişt olur meftûn

sarây-ı şeh-i ma'nâdur:

1. sarây-ı şeh-i ma'nâdur: -dur

Kaside 50

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Mana padişahının sarayı.

Yâ sarây-ı şeh-i ma'nâdur olursa lâyıķ
Merdüm-i çeşm-i melâ'ikden aña Hindü-yı bâm

sarây-ı zîbâda:

1. sarây-ı zîbâda: -da

Kaside 58

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Süslü saray.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zîbâda
Dili güşâde şafâsı ziyâde 'ömri füzûn

sarf ider:

1. sarf ider: -er

Kaside 46

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Harcamak.

Böyle düstür-ı kavî-himmet ü zî-şân olamaz
Şarf ider hayr işe bulsa nice biñ genc-i defîn

sarf iderdi:

1. sarf iderdi: -er, -di

Kaside 58

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Harcamak.

İderdi harc-ı esâsına şarf anı mi'mâr
Kifâyet eylese naķd-ı hazâ' in-i Kârûn

sarf idersin:

1. sarf idersin: -er, -sin

Terkîb-bend 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Harcamak, tüketmek.

Gerçi varuñ sarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

sarf itse:

1. şarf itse:-se

Kaside 62

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Harcamak, tüketmek.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
Tâ devr-i Âdemden berî nağdin felek şarf itse heb

sârî olsa:

1. sârî olsa:-sa

Kaside 20

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Sirayet etmek, nüfuz etmek, yayılmak.

Ger olsa intizâm-ı hükmi 'adli 'âleme sârî
Olurdu mâde-âhû ile şîr-i ner zen ü şevher

2. sârî olsa:-sa

Kaside 40

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Sirayet etmek, nüfuz etmek, yayılmak.

Olsa ger hâşiyet-i hıfzı cihâna sârî
Merdüm-i dîde-i hürşîd olurdu şeb-nem

sârî olur:

1. sârî olur:-u, -r

Kaside 13

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Sirayet etmek, yayılmak.

Hevâsında ruṭûbet ol kadar kim her dem urduḳca
Olur âb-ı hayâtâsâ vücûd-ı âdeme sârî

sarıl:

1. şarılmış:-mıṣ

Gazel 112

Mısra: 5

Dolanmak // kollarını dolamak, kucaklamak.

Ne câme var ne pîrehan serve şarılmış yâsemen
Gül taşra düşmiş perdeden açmış girîbânın yine

2. şarıldı:-dı

Kaside 5

Mısra: 6

*(Bir şey diğer bir şeyin üzerine veya etrafına)
dolanmak.*

Yine çıkdı beyâza nağsı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemen şâh-ı nihâl-i ergavân üzre

sarîr-i hâmemi:

1. sarîr-i hâmemi:-m, -i

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalem cızırtısı, kalemin feryadı/inlemesi.

Diñlesün gelsün sarîr-i hâmemi Nef 'i benüm
Añlayın neyde mezâyâ-yı terennüm n'eydügin

2. sarîr-i hâmemi:-m, -i

Kaside 38

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Kalemin cızırtısı, sesi.

Sarîr-i hâmemi güş eyleyince şevk-ı medhûñle
Şafâsından olur kerrübîyân-ı nüh-felek sersem

sarîr-i kilki:

1. sarîr-i kilki:-i

Kaside 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kalem cızırtısı // yazma (şairlerin yazdıkları şiir bağlamında).

Ya 'ni kim endîşe-sencân-ı cihânuñ dâ'imâ
Hem sarîr-i kilki hem vird-i zebânıdur sözüüm

sarîr-i kilki-i çâlâkinde:

1. sarîr-i kilki-i çâlâkinde:-i, -n, -de

Kaside 48

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Çabuk hareket eden, çevik kalemin cızırtısı.

Nihâd-ı ṭab'-ı derrâkinde muzmer

Şarîr-i kilki-i çâlâkinde müdgam

sarrâf:

1. sarrâf:

Gazel 78

Mısra: 6

Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse.

Yine endîşe bilür ḳadr-i dür-i güftârüm

Rüzgâr ise denî dehr ise şarrâf degül

sars:

1. **şarşar:-ar**

Kaside 45

Mısra: 26

Sallanmak, şiddetle titremek.

Ğubār-ı pāyı virür bād-ı şarşara temkîn
Hevā-yı cünbişi şarşar nihād-ı kühsārı

sarsar:

1. **şarşar:**

Kaside 9

Mısra: 81

Fırtına.

Zirā ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzı kimi der berķ-i cihāndur

2. **şarşarda:-da**

Kaside 58

Mısra: 63

Fırtına.

Ger olsa kuvvet-i bāzū-yı kahrı şarşarda
İderdi kulle-i kühsārı muşt ile hāmūn

3. **şarşar:**

Kaside 17

Mısra: 10

Fırtına.

Ŗuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyār eger
İremez gerdine zirā ki ne şarşar ne şabā

4. **şarşardur:-dur**

Kaside 27

Mısra: 35

Fırtına.

Ŗaçar tırmaz öñünce hār u has gūyā ki şarşardur
Şaf-ı a' dāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

5. **şarşardan:-dan**

Kaside 37

Mısra: 47

Fırtına.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebaķ-āmūz-ı direng

şarşar-ı 'ālem:

1. **şarşar-ı 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dünyanın şiddetli ve soğuk esen rüzgârı.

Ger eylese hāşıyyet-i temkîni sirāyet
Bir zerreyi tahrik idemez şarşar-ı 'ālem

sarsar-ı hıfzı:

1. **şarşar-ı hıfzı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Himaye(si)nin sert ve soğuk rüzgârı.

Āb üzre vezān olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvācını zencire-i naķş-ı hācer eyler

sarsar-ı himmeti:

1. **şarşar-ı himmeti:-i**

Kaside 44

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Lütfun, ihsanın şiddetli rüzgârı.

Gird-bād-ı ğazabı itse zemîne ğavta
Şarşar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

sarsar-ı kahrı:

1. **şarşar-ı kahrı:-ı**

Kaside 40

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Öfke fırtınası.

H'ābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı kahrı ile şarşıla bu nüh-ţārem

sarsar-tek-i seyyāre- mesir:

1. **şarşar-tek-i seyyāre- mesir:**

Kaside 39

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Gezinti yeri seyyareler olan fırtına koşuşlu (at).

Kendi Rüstem şanasın Aşkarı 'Anķā-perdür
Zir-i rānında o şarşar-tek-i seyyāre- mesir

sarsıl:

1. **şarşılsa:-sa**

Gazel 20

Mısra: 6

Sallanmak, şiddetle titremek.

Dehre bu kadar velvele verince hırāmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı kıyāmet

2. **şarşılur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 71

Sallanmak, şiddetle titremek.

Şarşılur arz u semā şanki kıyāmet kopardur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

3. **şarşılduğınca**: -duğınca

Kaside 28

Mısra: 87

Sallanmak, şiddetle titremek.

Şarşılduğınca zelzele-i hamleden zemîn

Âşüb-ı rüstehez- i kıyâmet 'ayân olur

4. **şarşılır**: -u, -r

Kaside 38

Mısra: 52

Sallanmak, şiddetle titremek.

Süvâr oldukça güyâ Kahramân-ı hamle-güsterdür

Ki meydâna girüp cevân edince şarşılır 'âlem

5. **şarşılır**: -u, -r

Kaside 39

Mısra: 60

Sallanmak, şiddetle titremek.

Bâreka'llâh o cihân-gerd zemîn-peymâ kim

Bâd-ı reftârı ile şarşılır eyvân-ı eşîr

6. **şarşıla**: -a

Kaside 40

Mısra: 58

Sallanmak, şiddetle titremek.

H'âbdan göz açamaz fitne zamânında meger

Şarşar-ı kahır ile şarşıla bu nüh-ârem

7. **şarşılır**: -u, -r

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 4

Sallanmak, şiddetle titremek.

Cenâb-ı Hâzret-i Sulţân Murâd-ı Kahramân-şavlet

Ki 'âlem şarşılır rûz-ı veğâda türktâzından

sat:

1. **şatar**: -ar

Gazel 121

Mısra: 8

Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furûşuñ kulyuz

Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

2. **şatup**: -up

Gazel 132

Mısra: 7

Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

Rez-duhterine sübha-i şad-dâneyi şatup

Şüfî ne yüzüz oldu görünce o yüzüzü

3. **şatar**: -ar

Kaside 38

Mısra: 91

(Övünmek maksadıyla) kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, gösteriş yapmak.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Galaş-perdaz-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

sath-ı felege:

1. **sath-ı felege**: -e

Kaside 35

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dünyanın yüzü // yeryüzü.

'Alem-efrâz-ı nıgehbanî-i 'âlem ki düşer

Şukka-i râyeti sath-ı felege ferş-i zılâl

sath-ı semâvâta:

1. **sath-ı semâvâta**: -a

Kaside 29

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Göklerin yüzeyi.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neş ü nemâ

Düşerdi sath-ı semâvâta sâye-i şimşâd

satl-ı nukre-küb:

1. **satl-ı nukre-küb:**

Kaside 52

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Gümüşçü leğeni, kuyumcu potası.

Meh şabl-ı râ'iz-i bahtında satl-ı nukre-küb

Çarh bezm-i sâkî-i cüdında câm-ı zer-nişân

satl-ı sıtablı:

1. **satl-ı şıtablı**: -ı

Kaside 18

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Ahurin (at sulamaya yarayan) kovası // atın ahırda su içtiği bakraç.

Zihî raşş-ı muraşşâ' raht u zerrîn-na'l u simîn-teng

Ki kıymetde deger satl-ı şıtablı tâc-ı Dârâyâ

satr:

1. **satr**: -ı

Kaside 30

Mısra: 15

Satır, yazı sırası.

Çeker selâsile zülf-i bütân gibi satr

Nigâh-ı çeşm-i temâşâyiyân-ı hayrânı

satr-ı ahkâmı:

1. **saṭr-ı aḥkāmı:-ı**

Kaside 39

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Emirlerin, kanunların satırı // yazılı hüküm, emir.

Tavḡ-ı fermāni ile gerden-i fitne maḡlūl

Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencir

saṭr-ı erkāmı:

1. **saṭr-ı erkāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yazının satırları.

Şemim-i ḥulkımı yād itse yā ḥayālinde

Verürdi büy-ı ḥaṭ-ı yāri saṭr-ı erkāmı

saṭr-ı eṣ'āruma:

1. **saṭr-ı eṣ'āruma:-u, -m, -a**

Kaside 35

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Şiirlerin satırı.

Büy-ı endişeme enfās-ı dil-āviz-i nesim

Saṭr-ı eṣ'āruma emvāc-ı girih-gir-i zülāl

saṭr-ı ḥaṭ-ı şā'irde:

1. **saṭr-ı ḥaṭ-ı şā'irde:-de**

Kaside 6

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Şairin yazısının satırı // şairin şiirinin mısraı.

Vaşf-ı büy-ı ḥulkı mı saṭr-ı ḥaṭ-ı şā'irde yā
Mevc-i deryā-yı suḡanda 'anber-i sārā midur

savlecān olur:

1. **savlecān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Cirit sopası olmak.

Düşdükce ḥāke gūy-şıfat kelle-i 'adū

Pāy-ı semendī tūt ki aña savlecān olur

savlecān virür:

1. **savlecān virür:**

Kaside 4

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Çevgan (ucu eğri cirit sopası) hâline getirmek.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni kaçā
Tā kim felekde māh-ı neve şavlecān virür

savt-ı ni'amdür:

1. **savt-ı ni'amdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

İyiliklerin, nimetlerin sesi.

Devrinde kerem 'āleme şāmil o kadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā savt-ı ni'amdür

sa'v:

1. **sa'yümi:-ü, -m, -i**

Kaside 39

Mısra: 77

Çalışıp çabalama.

Tuyalı sa'yümi tekmil-i hüner eylemege

İtmedi hiç cefā itmede bir dem taḡşir

savd:

1. **şayd:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 5

Av.

Sa'ādetle nice şayd u şikāra olmasun mā'il
Ḥalāş olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

2. **şayd:**

Gazel 117

Mısra: 6

Avlama, avlanmak.

İtse ger tiḡ-i teḡāfūl dili yüz biñ pāre

Şayd için el uzadur tırrası her pāresine

3. **şayd:**

Kaside 57

Mısra: 16

Avlama, avlanmak.

'Ār ider almağa çengāline nesr-i felegi

Şayd için eylese şeh-bāz-ı ḥayālüm pervāz

4. **şaydına:-ı, -n, -a**

Gazel 5

Mısra: 5

Avlama, avlanmak.

Tırralar gökde hümā şaydına āmāde iken
Dil şikār itmek için ḥāke tenezzül ne belā

şayd eylerdi:

1. **şayd eylerdi:-r, -di**

Kaside 22

Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Ger olsa himmeti 'âciz-nüvâz u takvîyet-güster
Kebüter cürre-şâhîn gibi şayd eylerdi şah-bâzi

savd ider:

1. **şayd ider:-er**
Gazel 128
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevki aldıkca ele
Farkı yokdur sāgaruñ şeh-bâz-ı dest-âmüz ile

savd itdügi:

1. **şayd itdügi:-düg, -i**
Kaside 33
Mısra: 96
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Bâl açsa şikâr itmege şahbâz-ı hayâlüm
Şayd itdügi elbette yâ 'Ankâ yâ Hümâdur

savd itsün:

1. **şayd itsün:-sün**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Dil-i kerrübiyânı şayd itsün
Tüğunuñ perçem-i dil-âvizi

savdgâh-ı şîr-i ner:

1. **şaydgâh-ı şîr-i ner:**
Kaside 47
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Erkek aslanın av yeri.

Ne kişver kim aña 'adli nighbân ola ol yerde
Gazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

savd-ı havâlim:

1. **şayd-ı hayâlim:-i, -m**
Kaside 35
Mısra: 109
Kelime Tipi: -
Hayal avı.

Cürre şâhîn Hümâ şayd-ı hayâlim ki benüm
Feyz-i tevfiğ-i İlahîdür aña şehper ü bâl

sâve:

1. **sâyesinde:-si, -n, -de**
Kaside 55
Mısra: 106
Gölge // himaye, gözetme.

Çetr-i iğbâlün ola kevn ü mekâna sâye bân
Sâyesinde kâ' inât âsüde tâ rüz-ı hisâb

2. **sâyesi:-si**
Kaside 35
Mısra: 73
Gölge.

İrişür mağrîbe ol sâyesi maşrıqda iken
Sehv ile rākibi ger eylese tahrik-i düvâl

3. **sâyeñ:-ñ**
Gazel 21
Mısra: 9
Gölge.

Sâyeñ gibi yanuçca sürünmek yeter aña
Nef'îye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

4. **sâye:**
Gazel 100
Mısra: 7
Gölge.

Zülfi de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

5. **sâyeñ:-ñ**
Gazel 103
Mısra: 2
Gölge.

Diller nice bir çâh-ı zenahdânuña düşsün
Sâyeñ gibi zülfüñ de kıo dâmânüña düşsün

6. **sâyesi:-si**
Kaside 17
Mısra: 4
Gölge.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

7. **sâyesi:-si**
Kaside 17
Mısra: 5
Gölge.

Bırağur anı dañi sâyesi gibi yolda
Olsa ger şâtır-ı endişe ile pâ-der-pâ

8. **sâyesi:-si**
Kaside 17

Mısra: 7
Gölge.

Düşmedin sāyesi hāk üzre ider 'ālemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irhā

9. sāyesini:-sī, -n, -i

Kaside 37

Mısra: 46

Gölge.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bırağur sāyesini yolda hezārān ferseng

10. sāye:

Kaside 39

Mısra: 66

Gölge.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduğı tır

11. sāyesi:-sī

Kaside 44

Mısra: 6

Gölge.

Dergeh-i bārgēh-i şadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Ka'be gibi çarha siyeh dībāy

12. sāyemüz:-müz

Gazel 60

Mısra: 11

Gölge.

Piştān-i hūrşide düşer sāyemüz ancak
İşbāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

sāve şalmaz:

1. sāye şalmaz:-maz

Kaside 43

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Anuñçün kadr-i erbāb-ı dili fark eylemez devrān
Ki añlar sāye şalmaz 'ār ider seb'ün şidād üzre

sāve şalmış:

1. sāye şalmış:-mış

Gazel 138

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Tab'-ı Nef'î gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye şalmış bir Hümādur tırrası

2. sāye şalmış:-mış

Nazm 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Zihī taht-ı mu'allā bārgāh-ı 'arş- pīrāye
Ki şalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

sāyebān:

1. sāyebāndur:-dur

Kaside 5

Mısra: 59

Gölgelik.

Felek bir sāyebāndur piştāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sāyebān üzre

sāyebān idince:

1. sāyebān idince:-ince

Kaside 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gölgelik hāline getirmek.

Leţāfetden zemīn ferş-i münakkaş oldu 'aksiyle
Muraşsa' sāyebān idince çarh ebr-i güher-bār

sāyebān ola:

1. sāyebān ola:-a

Kaside 55

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Gölgelik olmak.

Çetr-i iqbālūn ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kā'ināt āsūde tā rüz-ı hisāb

sāyebān olmasavdı:

1. sāyebān olmasavdı:-ma, -sa, -y, -dı

Kaside 52

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Gölgelik olmak.

Tab-ı hūrşid-i sitem sūzān iderdi 'ālemi
Ger şehāb-ı 'adl ü dāduñ olmasavdı sāyebān

sāyebān-ı āsmānuñ:

1. sāyebān-ı āsmānuñ:-uñ

Kaside 11

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Gökyüzü otağı.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi 'arşa
Ger olsa pertev-endāz āftāb-ı re'y-i pinhān

sāve-güster olunca:

1. **sāye-güster olunca:-mca**

Kaside 5

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Gölge salmak.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olinca sāye-güster kilik-i çālāküm benān üzre

sāye-i 'adli:

1. **sāye-i 'adli:-i**

Kaside 16

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Adaletin gölgesi (padişahın adaletinin gölgesi) // padişahın saltanatı.

Sāye-i 'adli ola pāyende fark-ı 'ālem
Tā tura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rüzgār

sāye-i 'adlinde:

1. **sāye-i 'adlinde:-i, -n, -de**

Kaside 50

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Adaletin gölgesi // adaletli yönetim.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdu 'ālem
Şıyt-ı iclālī kosa çeşm-i kevākibde menām

2. **sāye-i 'adlinde:-i, -n, -de**

Kaside 14

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Adaletin gölgesi // adaletli yönetim.

Ol kadar āsūde 'ālem sāye-i 'adlinde kim
Ḥābgāh eyler gāzāle pehlū-yı şīr-i neri

sāye-i 'anber-sāyı:

1. **sāye-i 'anber-sāyı:-ı**

Kaside 44

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Anber gibi güzel kokulu gölge.

Sünbül-i ḥulqına beñzer der idim tırta-i yār
Müşk-biz olsa eger sāye-i 'anber-sāyı

sāye-i cāhında:

1. **sāye-i cāhında:-ı, -n, -da**

Kaside 7

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Makamın gölgesi.

Rüzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muķim

2. **sāye-i cāhında:-ı, -n, -da**

Kaside 35

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Makamın gölgesi.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḥürşid
Çeşmi rü'yāda daḫi görmez idi rüy-ı zevāl

sāye-i çetr-i celāli:

1. **sāye-i çetr-i celāli:-i**

Kaside 56

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Büyüklik çadırının gölgesi.

Pertev-i ḥürşid-i re'yi şem'-i evvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn

sāye-i dest-i kereminden:

1. **sāye-i dest-i kereminden:-i, -n, -den**

Kaside 54

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Cömertlik elinin gölgesi.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-eşāna döner dest-i ümīd

sāye-i ebr-i 'ināyeti:

1. **sāye-i ebr-i 'ināyeti:-i**

Kaside 32

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Lütuf bulutunun gölgesi.

Düşeydi sāye-i ebr-i 'ināyeti baḫre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetim

sāye-i lutf-ı Hudā:

1. **sāye-i lutf-ı Hudā:**

Kaside 3

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Allah'ın lutfunun gölgesi.

Sāye-i lutf-ı Hudā Ḥazret-i Sulṭān Aḫmed
Ki Feridūn u Sikender olamaz derbānı

sāye-i lutfında:

1. **sāye-i lutfında:-ı, -n, -da**

Mesnevi 1

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -
Lütfün gölgesi // himaye.

Ta'bir idemem sāye-i luftında şafāmuz
Dā'im budur Allāh bilür aña du'āmuz

sāye-i müjgāni:

1. **sāye-i müjgāni:-ı**
Gazel 32
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kirpiğin gölgesi.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgāni 'uşşākuñ
Ĥatuñ resmin beyāz-ı dide-i giryāne yazmışlar

sāye-i perr-i Hümā:

1. **sāye-i perr-i Hümā:**
Kaside 39
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadının gölgesi.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-bahtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaĥm-ı şemşir

sāye-i sakf-ı bülendi:

1. **sāye-i sakf-ı bülendi:-i**
Kaside 52
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yüce damın, çatının gölgesi.

Ṭurra-i tāk u revākı hem-ser-i zātü'l-bürüc
Sāye-i sakf-ı bülendi ĥ'ābgāh-ı aĥterān

sāye-i şimşād:

1. **sāye-i şimşād:**
Kaside 29
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının gölgesi.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saĥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

sāye-i sünbül:

1. **sāye-i sünbül:**
Gazel 120
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sümbül gölgesi (sevgilinin zülfü bağlamında).

Zülf-i siyehüñ mi ĥaĥ-ı 'anber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi dōşenmiş çemen üzre

sāye-i temkīni:

1. **sāye-i temkīni:-i**
Kaside 43
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Aĥırbaşlılık gölgesi.

Menārāsā kıyāmet kopsa deprenmez ṭururdu ger
Düşeydi sāye-i temkīni fark-ı gird-bād üzre

sāye-i tıği:

1. **sāye-i tıği:-ı**
Kaside 32
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Kılıcın gölgesi.

O şaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tığı
İder tokunsa siper gibi āftābı dü- nīm

sāye-i tüğ-ı ser-efrāzi:

1. **sāye-i tüğ-ı ser-efrāzi:-ı**
Kaside 22
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yücelere uzanan tuğun gölgesi.

Sa'ādetle otağın kırmadın ser-ĥadd-i İrāna
Düşe Ṭürān zemine sāye-i tüğ-ı ser-efrāzi

sāye-i zülf-i siyāhıdur:

1. **sāye-i zülf-i siyāhıdur:-ı, -dur**
Gazel 34
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Siyah zülfün gölgesi.

Degül ĥaĥ-ı mu'anber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrü-yı pür-çin ġamzenüñ perr-i külāhıdur

sāyesi düşerdi:

1. **sāyesi düşerdi:-er, -di**
Kaside 11
Mısra: 45
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölgesi düşmek.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi 'arşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı re'y-i pinhāni

sāyesinde:

1. **sāyesinde:**
Gazel 127
Mısra: 3
Yardımyla, desteġiyle.

Sāyesinde ŧenlige yüz tıtdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı ma'mūr u ħarāb-ı Edrine

2. sāyesinde:

Kaside 11

Mısra: 102

Yardımyla, desteğiyle.

Ki tırdıķca cihān ol salţanatda ber-ķarār olsun
Ħayāt-ı tāze bulsun sāyesinde 'ālem-i fānī

3. sāyesinde:

Kaside 13

Mısra: 10

(Biri veya bir ŧey) sebebiyle.

O deñlü tābnāk itmiŧ o zerrīn-ŧemse eţrāfin
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ŧubĥuñ āŧārı

sānevār:

1. sānevār:

Kaside 16

Mısra: 21

Gölge gibi.

Bundan a'lā rif'at olur mı kim oldum sānevār
Ĉehre-fersā-yı ħāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rüzgār

sa'y-ı meŧkūrı:

1. sa'y-ı meŧkūrı:-ı

Kaside 34

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Teŧekküre değer, beęenilmiŧ ħalıŧma.

Ne kār-ı müŧkili dıŧŧe umūr-ı dīn ü devlette
Dıŧŧe maķbūl-ı ŧāhenŧāh-ı 'ālem sa'y-ı meŧkūrı

ŧayķal urmasa:

1. ŧayķal urmasa:-ma, -sa

Kaside 53

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Cilalamak, parlatmak.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i ħarĥı siyāh
Pertev-i ma'deletūñ urmasa aña ŧayķal

ŧayķal-ı āyīne-i ħüsn-i edā:

1. ŧayķal-ı āyīne-i ħüsn-i edā:

Kaside 55

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Güzel söyleyiŧ, güzel davranıŧ aynasının cilası.

Her ħayālūñ ŧayķal-ı āyīne-i ħüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencine-i faŧlu'l-Ħiţāb

ŧavvād-ı suĥan:

1. ŧayyād-ı suĥan:

Kaside 57

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Söz avcısı // ŧair.

Nice ŧayyād-ı suĥan var ise devrümde n'ola
Bir midür ħić ŧikār almada bāz u ŧahbāz

sāz:

1. sāz:

Kaside 57

Mısra: 54

Her ħeŧit musiki aletine verilen isim, ħalģı.

İrse nehyinden eger 'ālem-i bālāya ħaber
Zühreye riŧte-i tesbīĥ olur ebr- ŧiyem sāz

2. sāza:-a

Gazel 18

Mısra: 2

Her ħeŧit musiki aletine verilen isim, ħalģı.

Ėamzesi maĥmūr olup ŧundıķca cām-ı nāza dest
Nāz u ŧıveyle urur her bir müje bir sāza dest

3. sāzi:-ı

Kaside 22

Mısra: 80

Her ħeŧit musiki aletine verilen isim, ħalģı.

Döne tā kim felekde sāęar-ı zerrīni ħūrŧidūñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı ħengī destine sāzı

4. sāza:-a

Gazel 135

Mısra: 10

Her ħeŧit musiki aletine verilen isim, ħalģı.

Nef ī nedür ney-i ħalemūñde bu naęmeler
Güyā ki her terānede bir sāza baŧladı

sāz u seleb:

1. sāz u seleb:

Kaside 62

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Pusat, arać gereć.

Ceng itse dıŧŧmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbiri besdür ceng ićin lāzım degül sāz u seleb

sāz u söze:

1. sāz u söze:-e

Gazel 79

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Saz ve söz // inleme ve feryat, yanıp yakılma.

Bülbülü nālân idüp urmazdı âteş cânına
Olmasa mâ'il eger 'âlemde sâz u söze gül

sâz-ı mahabbet:

1. sâz-ı mahabbet:

Gazel 23
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Muhabbet sazi.

Alduğca ele ğamzeleri sâz-ı mahabbet
Dünyâyı tutar nağme-i şehnâz-ı mahabbet

sâzkâr:

1. sâzkâr:

Kaside 52
Mısra: 41
Uygun.

Ḥaste-i derd ü ğama âb u hevâsı sâzkâr
Mübtelâ-yı kâhr-ı dehre dergehi kehfü'l-emân

seb' a-i seyyâreyi:

1. seb' a-i seyyâreyi: -y, -i

Gazel 120
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Yedi gezegen.

Seyr it bu yedi beytümü bu tâze zemînde
Ko seb' a-i seyyâreyi çarḥ-ı kühen üzre

sebak almış:

1. sebak almış: -mış

Kaside 13
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Ders almak; bir konu üzerinde bir öğrenci yetkili bir kimseden bilgi edinmek.

Ḥayâlümdür o deryâ-yı ḥurûşân kim sebak almış
Felek tedvîr-i gird-âbından anuñ 'ilm-i edvârı

sebak-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür:

1. sebak-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür: -dür

Kaside 59
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Kıdem okulunun hocası.

Endişem edîb-i ḥikem-endüz-ı ezeldür
Nuḫkum sebak-âmüz-ı debistân-ı kıdemdür

sebak-âmüz-ı direng olsa:

1. sebak-âmüz-ı direng olsa: -sa

Kaside 37
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Yavaşlık dersi öğretmek.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebak-âmüz-ı direng

sebakdaş:

1. sebakdaşı: -ı

Kaside 2
Mısra: 15
Ders arkadaşı.

'İlm-i vaḥdetde sebakdaşı imâm-ı evliyâ
Ḥikmet-i ma'nâda şâkirdi Ḥakîm-i Ğaznevî

sebât:

1. sebât:

Kaside 50
Mısra: 119
Bir noktada kımıldamadan durma, olduğu yerde karar kılma.

Olmasa seyr ü sebât añları temyîze sebeb
'Aks-i ḥâmeyle sûtürü idemez farḥ evhâm

sebeb:

1. sebeb:

Kaside 19
Mısra: 81
Bir olayın meydana gelmesine yol açan şey, neden.

Sebeb tâ i'tidâl-i ṭab' u terkîb-i mevâlîde
Uşûl-i müfredât-ı nüh- peder hem çâr- mâderdür

2. sebeb:

Kaside 62
Mısra: 22
Bir olayın meydana gelmesine yol açan şey, neden.

Deryâ-dil ü kân-ḥavşala bir daḥi yok böyle hele
Bezl itmede luṭfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

3. sebeb:

Müseddes 1
Mısra: 20
Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebeb gönlüm

4. **sebeb:**

Terkib-bend 1

Mısra: **39**

Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luṭf u ḳahruṇdur sebeb
Kimisi şulḥ üzre mestānıñ kimi ḡavḡādudur

sebeb olmasa:

1. **sebeb olmasa:**-ma, -sa

Kaside 50

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Neden olmak, yok açmak.

Olmasa seyr ü şebāt aṇları temyīze sebeb
‘Aḳs-i ḡāmeyle süṭürü idemez fark evḡām

sebeb-i emn ü emāndur:

1. **sebeb-i emn ü emāndur:**-dur

Kaside 9

Mısra: **144**

Kelime Tipi: -

Emniyet ve huzur sebebi.

Göstermeye bir ferde Ḥudā ‘ālemi sensüz
Zirā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

sebeb-i ḡüft ü şinīd olur:

1. **sebeb-i ḡüft ü şinīd olur:**-u, -r

Kaside 54

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Konuşma sebebi olmak.

Nazmum ol silk-i ḡüherdür kim olur hemvāre
Ḥalka taḡmīn-i bahāsı sebeb-i ḡüft ü şinīd

sebeb-i ḳadri:

1. **sebeb-i ḳadri:**-i

Kaside 51

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Kıymet sebebi.

Sebeb-i ḳadri anuñ ‘ıyd-ı mübārek-fiṭrat
Şeref-i baḡtı bunuñ dāver-i ferḡunde- şiyem

sebeb-i ma‘nevī:

1. **sebeb-i ma‘nevī:**

Kaside 29

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Manevi sebep.

Budur buña sebeb-i ma‘nevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile meḡhūmın eyledim irād

sebeb-i servet-i erbāb-ı bevāndur:

1. **sebeb-i servet-i erbāb-ı bevāndur:**-dur

Kaside 9

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Şairlerin servetinin sebebi // şairlere servet kazandıran.

Endişesi miftāḡ-ı der-i genc-i ma‘ānī
Nazmı sebeb-i servet-i erbāb-ı bevāndur

sebeb-i terk-i cān olur:

1. **sebeb-i terk-i cān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ölmeye (ölümüne) sebep olmak.

Bu nāz u bu nigāḡ-ı teḡāḡül ki sende var
Ḥızr olsa ‘āşıḡuñ sebeb-i terk-i cān olur

sebel indi:

1. **sebel indi:**-di

Kaside 53

Mısra: **26**

Kelime Tipi: **Deyim**

Göze perde inmek, gözde katarakt olmak.

Ḳa‘r-ı tārīk-çeh-i ḡamda beni yā göremez
Dīde-i baḡt-ı siyehḳaruma yā indi sebel

seb‘-i meşānī:

1. **seb‘-i meşānī:**

Mesnevi 1

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Yedi ayetten meydana gelen Fatıha Suresi.

Bu ḡaṭṭ ile yazılsa eger seb‘-i meşānī
Reşḳ eyler idi rütbe-i elfāza ma‘ānī

seb‘-i şidād:

1. **seb‘-i şidād:**

Kaside 25

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Yedi sağlam bina // yedi kat gök.

‘Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdāruñı
Anı ta‘līḳ itmege lāyık degül seb‘-i şidād

sebkat ider:

1. **sebkat ider:-er**

Kaside 18

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Geçmek, önüne geçmek, üstünlük sağlamak, geride bırakmak.

Burakāsā zeminden ger 'azîmet itse eflâke
İder sūr'atde sebkat tîr-i âh-ı 'arş-peymāya

sebt:

1. **sebt:**

Kaside 9

Mısra: 117

Yazma, kaydetme.

Ol dem ki kalem sebt için āşār-ı hayālüm
Destümde ser-ender-ğam-ı āğüş-ı benāndur

sebt iden:

1. **sebt iden:-en**

Kaside 6

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yazmak, kaydetmek.

Midhat-i re'y-i münîrin sebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoğsa yed-i beyzâ midur

sebt-i kelāmumda:

1. **sebt-i kelāmumda:-u, -m, -da**

Kaside 30

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Sözü yazmak, kaydetmek.

Olur ney-i kalem-i huşki nahl-i bār-äver
Kim itse sebt-i kelāmumda hāme cünbāni

sebū:

1. **sebū:**

Kaside 15

Mısra: 18

Şarap kabı, desti, ibrik.

Luţf eyle sākī nāzī ço mey şun ki kıalmaz böyle bu
Tolsun sūrāhī vü sebū boş tırmasun peymāne hem

sebū-kes:

1. **sebū-keş:**

Gazel 42

Mısra: 4

Testi taşıyan//testi çeken, şarap içen.

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Hüdāyım
Taqdîr rikābumda sebū-keş 'asesümdür

sebū-yı bāde:

1. **sebū-yı bāde:**

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap testisi.

Durma sākī sebū-yı bāde getir
Zevk-i bezm-i elesti yāde getir

sebū-yı pür-mey:

1. **sebū-yı pür-mey:**

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap dolu testi, dolu şarap testisi.

Bezm-i bāğa bir sebū-yı pür-mey ise gönca ger
Bāğ-ı bezme bir gül-i şād-âb u hurremdür kadeh

sebük-bār:

1. **sebük-bārız:-ız**

Gazel 111

Mısra: 8

Düşünce ve gamdan azade, derdi düşüncesi olmayan.

Kaısa başdan ser-ber olmuş rāh-ı gāmda āşyān
Terk-i ser kılduğ o yolda biz sebük-bārız hele

sebük-cilve:

1. **sebük-cilve:**

Kaside 17

Mısra: 29

Çabuk hareket eden.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pā

sebük-pāy-ı cihān-peymā:

1. **sebük-pāy-ı cihān-peymā:**

Kaside 17

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cihanı süratli bir şekilde dolaşan.

Nice Tayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankā ne Hümā

sebük-püve:

1. **sebük-püve:**

Kaside 37

Mısra: 44

Hızlı koşan.

Kendi hürşid-i cihân-tâb u felekdür güyâ
Zîr-i râmında o rehvâr u sebük-püye kureng

sebük-rev:

1. sebük-rev:

Kaside 3

Mısra: **49**

Çabuk, hızlı giden.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki haberdâr olmaz
Eylese sine-i mür üzre eger cevlanı

sebük-revlik:

1. sebük-revligini:-i, -n, -i

Kaside 39

Mısra: **63**

Hızlılık, süratli gitme.

Var kıyâs eyle sebük-revligini kim meşelâ
Eylese rākibi ger kaşd-ı şikâr-ı naḥcîr

sebük-rüh:

1. sebük-rüh:

Kaside 20

Mısra: **7**

Hoş sohbet, zarif, şen.

Firişte-ḥüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- ṭab´ u hoş-zât ü suḥandân u suḥan-perver

sebük-sevr:

1. sebük-sevr:

Kaside 3

Mısra: **49**

Çabuk, hızlı koşan.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki haberdâr olmaz
Eylese sine-i mür üzre eger cevlanı

seb'ün şidâd:

1. seb'ün şidâd:

Kaside 43

Mısra: **96**

Kelime Tipi: **Ayet**

"Seb'an şidaden" yedi kat sağlam gök (78-Nebe

12. ayetten iktibas) // felek, gökyüzü.

Anuñçün qâdr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar sâye şalmaz 'âr ider seb'ün şidâd üzre

sebz:

1. sebz:

Kaside 6

Mısra: **7**

Yeşil, taze.

Sebz ü hurrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cüda 'aqs-ı künbed-i ḥadrâ mıdur

sebz-gün:

1. sebz-gün:

Gazel 79

Mısra: **5**

Yeşil renkli.

Ḡonca mıdur sebz-gün berk içre yâ almış ele
Bâde-i surḥ ile pür bir sâgar-ı pürüze gül

sebz-püş:

1. sebz-püş:

Gazel 105

Mısra: **4**

Yeşil elbiseli, yeşil örtülü.

Murğ-ı seḥer kıldı ḥurüş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş aḳ sâde giydi yâsemem

seccâde:

1. seccâdedür:-dür

Terkib-bend 1

Mısra: **46**

Üzerinde namaz kılınan küçük halı.

N'itsün ol esbâbı 'âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek ḥırka gerek seccâdedür

seccâde-i ma'nâda:

1. seccâde-i ma'nâda:-da

Kaside 50

Mısra: **125**

Kelime Tipi: -

Anlam seccadesi / anlam postu / anlam makamı.

Şimdi seccâde-i ma'nâda benim mürşid-i küll
Ḥırka-püşân-ı beyân benden alur feyz-i kelâm

secde:

1. secde:

Kaside 40

Mısra: **95**

Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla vücudu alın, burun, el ayakları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma // tapmak // taparcasına sevmek.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḥi
Bikr-i fikrüm gibi bir şüh-ı dil-âşüb şanem

secde iderdi:

1. secde iderdi:-er, -di

Gazel 74

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Önünde eğilmek, saygı göstermek.

Vezir-i Murtaza-siret 'Alî Pâşâ ki pâyma
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

secde itse:

1. **secde itse:-se**
Kaside 41
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Yönelmek // saygı göstermek.

İtse n'ola Ka'be gibi dergâhuña secde
Cümle gerek a'lâ gerek ednâ-yı zamâne

secde kılan:

1. **secde kılan:-an**
Kaside 3
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Secde etmek // namaz kılmak.

Habbezâ ma'bed-i pür-feyż-i muqaddes ki bulur
Anda bir secde kılan mağfîret-i Rahmânî

secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân olmuş:

1. **secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân olmuş:-mış**
Kaside 14
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Cihan padişahlarının secde ettiği yer olmak.

Şehriyâr-ı âsmân-mesned ki olmuş tâ ezel
Secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân hâk-i deri

secdegeh-i mest:

1. **secdegeh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sarhoşun ibadet yeri, secde yeri.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'âşıka Nef'î
Hâk-i der-i meyhâne yiter secdegeh-i mest

secde-i şâh ekber-i 'âlem:

1. **secde-i şâh ekber-i 'âlem:**
Kaside 23
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Âlemin en büyük şahına secde (etme).

Dîdârûnı görseydi ger olurdu muqarrer
Hürşîd gibi secde-i şâh ekber-i 'âlem

sedâd:

1. **sedâd:**
Kaside 25
Mısra: 94
Doğruluk, dürüstlük // akıl.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetün
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

2. **sedâd:**
Kaside 43
Mısra: 46
Doğruluk, dürüstlük // akıl.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dadı her tedbirde rüşd ü sedâd üzre

sedd:

1. **seddi:-i**
Kaside 27
Mısra: 60
Engel, mani.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıdı ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dâyı

sedd idemez:

1. **sedd idemez:-emez**
Kaside 54
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Set çekmek, engellemek.

Bulsa ger hiddet-i 'azminden eşer tab'-ı hevâ
Bâd-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

sedd itdi:

1. **sedd itdi:-di**
Kaside 14
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Set çekmek, engellemek, kapatmak.

Eyledün bir hamlede ber-bâd mülk-i düşmeni
Gerd-i raḥşuñ gerçi kim sedd itdi râh-ı şarşarı

sedd olurdu:

1. **sedd olurdu:-u, -r, -di**
Kaside 5
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Önüne durmak, engel olmak.

Olurdu reh-güzâr-ı bâda bir sedd rüy-ı deryâda
Çekilse peyker-i küh-ı vaḳârı bâdbân üzre

sedd yapdı:

1. sedd yapdı:-dı

Kaside 27

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Set çekmek, engellemek, kapatmak.

Sikender def' -i ye' cüc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a' dāyı

sedd-i reh olmasa:

1. sedd-i reh olmasa:-ma, -sa

Kaside 53

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Yola set olmak, engel olmak.

Haşre dek hāmemi medhūñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nūkte-i mā ƙall ü dell

sedd-i sedid:

1. sedd-i sedid:

Kaside 46

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Yıkılması zor olan, sağlam set, yıkılmayacak
derecede sağlam set.*

Def' -i ye' cüc-ı ğama eşiğidür sedd-i sedid
Men' -i ceşş-i eleme dergehidür hışn-ı haşşin

sedd-i sedid olur:

1. sedd-i sedid olur:-u, -r

Kaside 54

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Kuvvetli bir engel olmak.

Etse hāşiyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedid

sefer:

1. sefer:

Kaside 36

Mısra: 1

Savaş için yapılan yolculuk.

Sefer mübārek ola ey Vezir-i Ferrūh-dem
Senūñledür bile ğam çekme evliyā-yı ümem

2. seferüñ:-üñ

Rübai 5

Mısra: 4

Savaş için yapılan yolculuk.

İtdüñ yine dīn gayretine 'azm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

sefer evler:

1. sefer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak.

Şāmil yine hep dā'ire-i 'āleme nūrī
Ne maşrıķı ne mağribi var ne sefer eyler

2. sefer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak.

Manşür ide her yerde Hudā rāyet-i bahtuñ
Tā Husrev-i seyyāre felekde sefer eyler

sefer evlese:

1. sefer evlese:-se

Kaside 7

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak // esmek.

Rüzgār evlese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muķim

sefer itdükce:

1. sefer itdükce:-dükce

Kaside 46

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Sefere çıkmak (savaş için).

Bula şihhatle sarāyında şafā-yı hātır
Sefer itdükce müyesser ide Haķ feth-i mübin

sefer-i dūr u dırāz:

1. sefer-i dūr u dırāz:

Kaside 57

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Uzak ve uzun yolculuk.

Luţfuñ olmasa taħammül idemezdüm buña ben
İhtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

seg:

1. seg:

Gazel 76

Mısra: 5

Köpek.

Bağlamaz seg yerine 'aşıkımı ol ahū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

seg-i kūyuñ:

1. **seg-i kūyuñ:-uñ**

Gazel 120

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Çordı müjemūñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

seg-i vāra:

1. **seg-i yāra:**

Gazel 8

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (mahallesinin) köpeği.

Cān u dil hāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i şad-pāre seg-i yāra fedā

segirt:

1. **segirdürken:-ü, -r, -ken**

Kaside 17

Mısra: **4**

Seğirtmek, koşturmak.

Ne şabā şā'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken āña sāyesi olmaz hem-pā

sehāb:

1. **sehāb:**

Kaside 31

Mısra: **8**

Bulut.

Dökülen hāke bu faşl içre degüldür bārān
Hūy-feşān olmadadır tāb-ı temūz ile sehāb

2. **sehāb:**

Kaside 55

Mısra: **56**

Bulut.

Hāksār-ı dergeh-i qādr-i bülendūñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyz-i ihsānuñ sehāb

3. **sehāb:**

Kaside 61

Mısra: **26**

Bulut.

İtse deryālar n'ola keff-i yeminūñden su'āl
Sen tūrurken cūd u ihsāna yemin itmiş sehāb

sehābāsā:

1. **sehābāsā:**

Gazel 7

Mısra: **10**

Bulut gibi.

'Aceb mi Nef iyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile sehābāsā

sehāb-ı 'adl ü dāduñ:

1. **sehāb-ı 'adl ü dāduñ:-u, -ñ**

Kaside 52

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve adalet bulutu.

Tāb-ı hūrşid-i sitem sūzān iderdi 'ālemi
Ger sehāb-ı 'adl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

sehāb-ı 'anber-efşān:

1. **sehāb-ı 'anber-efşān:**

Kaside 5

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Amber saçan/ güzel kokular yayan bulut.

Yine her lāle bir şem'-i mu'anber yaqdı dūdından
Sehāb-ı 'anber-efşān oldı peydā būsān üzre

sehāb-ı nev-bahār-ı feth u nuşret:

1. **sehāb-ı nev-bahār-ı feth u nuşret:**

Kaside 13

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Fetih ve zafer ilkbaharının bulutu.

Sehāb-ı nev-bahār-ı feth u nuşret tīg-ı sır-ābı
Çerāğ-ı dūdman-ı dīn ü devlet baht-ı bīdārı

sehāb-ı nev-bahārīdür:

1. **sehāb-ı nev-bahārīdür:-dür**

Kaside 13

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

İlk bahar bulutu.

Degül deryā sehāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

sehāb-ı fīrede:

1. **sehāb-ı fīrede:-de**

Kaside 28

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Karanlık bulut.

Gerd-i siyehde şu 'le-i şemşir-i tâbdâr
Güyâ şehâb-ı tîrede berç-ı cehân olur

seher:

1. **seher:**

Kaside 30

Mısra: 133

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Cihânı her seher itdüke pür-ziyâ hürşid
Müşerref eyleye devletle şadr-ı dîvânı

2. **seher:**

Kaside 52

Mısra: 23

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Çüp-ı zerrîn ile eyler her seher ızhâr-ı şevk
Olmağa derbân-ı dergâhı şeh-i hâversitân

3. **seher:**

Kaside 3

Mısra: 61

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yaqasın
Bir olur çâk-ı girîbânı ile dâmânı

4. **seher:**

Kaside 57

Mısra: 59

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seher dehre tülû' itmege âb-ı zer ile
Destine re'y-i münîrinden alur hâtt-ı cevâz

5. **seher:**

Kaside 60

Mısra: 1

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Bir seher kim açılıp defter-i dîvân-ı suhân
Geçdi yerli yerine şâhib-i erkân-ı suhân

6. **seher:**

Kaside 3

Mısra: 115

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seher tâ ki çıkup perde-serây-ı şebden
İde şâhenşeh-i zer-tâc-ı felek dîvânı

7. **seher:**

Kaside 24

Mısra: 103

Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seher tâ ki döne Cem gibi câm-ı hürşid
Her gice tâ kim ola bezm-i çirâğân-ı felek

seher evler:

1. **seher eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sabah eylemek, sabah olmasını sağlamak.

Şanmañ ki felek devr ile şâmı seher eyler
Her vâkı' anuñ 'âkıbetinden haber eyler

seher-i rûz-ı 'ıyd-ı sür'atdır:

1. **seher-i rûz-ı 'ıyd-ı sür'atdır:-dir**

Kaside 45

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Çabukluk / hız bayram gününün sabahı.

Cebîni kim seher-i rûz-ı 'ıyd-ı sür'atdır
Sevâd-ı perçem-i müşgîniidiür şeb-i târî

seher-pîşânî:

1. **seher-pîşânî:**

Kaside 3

Mısra: 52

Parlak alınlı.

Ġayret-i Edhem-i şeb pîşrev-i Eşheb-i rûz
Âsmân-seyr ü zemîn-gerd ü seher-pîşânî

sehî-kad:

1. **sehî-ğadler:-ler**

Kaside 38

Mısra: 73

Fidan boylu.

Hırâm-ı dil-keşe mâlik olan ra'nâ sehî-ğadler
Görünce hüsni refâtârın olurlar şivede mülzem

sehî-kâmet-i pür-şive:

1. **sehî-kâmet-i pür-şive:**

Kaside 51

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İşve dolu fidan boylu.

O sehî-kâmet-i pür-şive ki refâtâr itmez
İtmeyince dür-i güftârı nişâr-ı mağdem

sehm-i fikr-i erbāb-ı yakîn:

1. sehm-i fikr-i erbāb-ı yakîn:

Kaside 56

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Kesin ve sağlam bilgi sahibinin düşünce oku.

Tāk-ı eyvān-ı celālūndür o 'ālī-bārgāh

Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yakîn

sehm-i kazā:

1. sehm-i kazā:

Gazel 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kaza oku, mukadderat oku, kader.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı hūn-feşānını sehm-i kazā bilir

sehm-i sa'adet:

1. sehm-i sa'adet:

Kaside 52

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bahtiyarlık oku.

Zir-ı tākında fūrūzān şem'-i kâfirî degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i sa'adet der-kemān

sehmü'l-ğayb:

1. sehmü'l-ğayb:

Kaside 38

Mısra: 54

Gayp oku.

Ne çāpük-rahş olur ol Döldül-i simurg-per el-ħak
Ki olmuş 'ālem-i fıtratda sehmü'l-ğayb ile tev'em

sehv:

1. sehv:

Kaside 17

Mısra: 8

Yanlı, hata.

Düşmedin sāyesi ħāk üzre ider 'ālemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irhā

2. sehv: -üm, -i

Rübai 1

Mısra: 1

Yanlı, hata.

Yā Rab dilümi sehv ü ħaḫādan şakla
Endişemi tezvır ü riyādan şakla

sehv ile:

1. sehv ile:

Kaside 35

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Yanlılıkla, hata ile.

İrişür mağribe ol sāyesi maşrıkdā iken
Sehv ile rākibi ger eylese taħrik-i düvāl

sehv-i lisānumdur:

1. sehv-i lisānumdur: -u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Dil sürçmesi.

Ol nedim-i bezle-güyüm bezm-i şāh-ı aşkdā
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benim

selām olsun:

1. selām olsun:

Kaside 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Esenlik dileklerin ulaşsın" anlamında
kullanılan bir iyi dilek sözü.*

Her dem endişemden olsun rūhuna yüz biñ selām
'Arşa dek işāle peyk-i rāygānīdür sözüm

selām virmez:

1. selām virmez: -mez

Kaside 50

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Selamlamak.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cür'a-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

selāmet:

1. selāmet:

Nazm 2

Mısra: 4

Emniyet, güvenlik.

Başlasun gamzeleri gāret-i imāna hele
Kor mı bir dilde daħi emn ü selāmet göresin

selāsile çeker:

1. selāsile çeker: -er

Kaside 30

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**
Zincire bağlamak.

Çeker selâsile zülf-i bütân gibi satrı
Niğâh-ı çeşm-i temâşâyiyân-ı hayrânı

selâsil-i devrâna çekdi:

1. **selâsil-i devrâna çekdi:-di**

Kaside 30
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devrin zincirine çekmek, bağlamak.

Kažâ selâsil-i devrâna çekdi anuñçün
Sipîhr-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı

selâfîn:

1. **selâfînde:-de**

Mesnevi 1
Mısra: **32**
Sultanlar, padişahlar.

Mağşûşdur ancak bu hüner Hân Murâda
Zirâ ne selâfîninde var ne hulefâda

selb evlemek:

1. **selb evlemek:-mek**

Kaside 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Olumsuz kulmak, anlamamak.

Bu demde nedür biñ yaşamak âdeme dirsem
Bu nükteyi selb evlemek idrâke ziyândur

selb evlemezüz:

1. **selb evlemezüz:-mez, -üz**

Kaside 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Olumsuz duruma getirmek, menfileştirmek.

Mümzî suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammâ
Selb evlemezüz bu sözi de haqq-ı edâdur

selef:

1. **selefin:-i, -n**

Kaside 37
Mısra: **3**
Bir mevkiye daha önce bulunan ve yerine geçilen kimse.

Nice âşaf selefin görmemiş ebnâ-yı zamân
Gird-i kuṭb-ı feleği devr ideli heft-evreng

selh:

1. **selh:-i**

Kaside 51
Mısra: **22**
Her Arabî ayın son günü.

Ğurresi fâtiha-i gerdiş-i cām-ı Cemşîd
Selhî târîh-i şikest-i ğum-ı mey-ğâne-i Cem

Selmân:

1. **Selmân:**

Kaside 39
Mısra: **96**
14.asırda yaşamış, ünlü Fars şairi Selman-ı Saveci.

Fahr ider kevkebe-i ṭab'um ile Hâkânî
Cân virür lehçe-i pâkizeme Selmân u Zahir

Selmân-ı suhan eylese:

1. **Selmân-ı suhan eylese:-se**

Kaside 60
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Şiirin Selman'ı hâline getirmek (Selman-ı Saveci gibi yapmak).

N'ola ey ğusrev-i iklîm-i kemâl ü 'irfân
Beni de terbiyetüñ eylese Selmân-ı suhan

semâ:

1. **semâ:**

Kaside 17
Mısra: **71**
Gökyüzü.

Şarşılır arz u semâ şanki kıyâmet koparur
Böyledür tünd şitâb eyledüğince ammâ

semâ' itmekde:

1. **semâ' itmekde:-mekde**

Kaside 52
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dönmek // raks etmek.

Zer-külâhıyla yaħud bir dil-ber-i raqqâşdur
Bir ayağ üzre semâ' itmekde dâmen-der-meyân

semâ' itmemege:

1. **semâ' itmemege:-me, -meg, -e**

Kaside 35
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dönmek // raks etmek.

İhtiyâr elde degül olsam dest-efşân
Bu neşât ile semâ' itmemege var mı mecâl

semâ'a girmiş:

1. semâ'a girmiş:-miş

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Mevlevinin) Semaya kalkması.

'Âlem-i ma'nâ ki hürşid-i cihân-ârâ gibi
Devr ider girmiş semâ'a anda rûh-ı Mevlevî

semend-i bād-peymâvi:

1. semend-i bād-peymâvi:-y, -i

Kaside 27

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Çok hızlı giden çevik at.

Kaçar tırmaz öñünce hâr u has gūyâ ki şarşardur
Şaf-ı a'dāya sürdükce semend-i bād-peymâvi

semend-i baht u devlet:

1. semend-i baht u devlet:

Kaside 18

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Hükümranlığın ve talihin atı.

Ola dâ'im semend-i baht u devlet zîr-i rânında
Vire şîhhatle hem luft-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gāye

semend-i bahtı:

1. semend-i bahtı:-i

Kaside 45

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Talih atı.

Semend-i bahtı çeke zîr-i rân-ı devletine

Sa'âdet ile süvâr ola Qahramānvârî

semend-i çüst ü çâpük-pâ:

1. semend-i çüst ü çâpük-pâ:

Kaside 6

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Hızlı ve çevik at.

Âsmân mı âftâb ile şitâb itmekde yâ
Zîr-i rânında semend-i çüst ü çâpük-pâ mıdır

semend-i dīv-nijād:

1. semend-i dīv-nijād:

Kaside 29

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Dev tabiatlı at.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîg-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adūya semend-i dīv-nijād

semend-i mülâyim:

1. semend-i mülâyim:

Kaside 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yumuşak huylu, uysal at.

Zihî semend-i mülâyim ki hüs-n-i reftârı
Unutdurur dil-i 'uşşâka cilve-i yârı

semend-i rāiz-i iclâlinüñ:

1. semend-i rāiz-i iclâlinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Azamet, kudret seyisinin güzel atı.

Semend-i rāiz-i iclâlinüñ gerdün çerâgâhı
Kemend-i Rüstem-i iqbâlinüñ 'âlem giriftârı

semend-i rāviz-i ikbâlidür:

1. semend-i rāviz-i ikbâlidür:-i, -dür

Kaside 47

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Talih /saadet seyisinin atı.

Semend-i rāviz-i ikbâlidür ol raḥş-ı ferruḥ-pey
Ki gerd-i ḥāk-i meydânı muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâdur

semend-i tab'um:

1. semend-i tab'um:-u, -m

Kaside 17

Mısra: 141

Kelime Tipi: -

Şairlik tabiatının atı.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i tab'um
Ki virür cilvesi anuñ daḥi bir güne şafâ

semenlik:

1. semenlik:

Gazel 77

Mısra: 6

Yaseminlerle dolu olmak, yasemin bahçesi
olmak (sevgilinin yasemin gibi beyaz yanağı
bağlamında).

Ol bâğa döner dil gam-ı ruşşâr u haţuñla
Bir yanı çemenzâr ola bir yanı semenlik

semenzâr:

1. **semenzâr:**

Kaside 49

Mısra: 22

Yasemin bahçesi // mum (beyazlığı dolayısıyla).

Çerâğuñ hüsnini inkâr idenler rüz-ı rüşende
Semenzâr içre görsünler fűrüg-ı şem'-i gül-nârı

sem'-i şerîfüñde:

1. **sem'-i şerîfüñde:** -ü, -ñ, -de

Kaside 53

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Mübarek kulak.

Yaraşur sem'-i şerîfüñde dür-i güftârım
Nitekim güşe-i güş-ı güle dürdâne-i táll

semiviy-i fahr-ı 'âlem:

1. **semiviy-i fahr-ı 'âlem:**

Kaside 34

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Âlemlerin övünç kaynağı ile aynı adı taşıyan

(Hz. Muhammed' in adını taşıyan).

Semiviy-i Fahr-ı 'âlem hazret-i Pâşâ-yı zî-şân kim
'Adâletde görür yeksân Süleymân ile bir mûrı

semmür:

1. **semmür:** -ı

Kaside 34

Mısra: 54

Bu isim ile bilinen hayvan ki derisinden kürk yapılır (derisine, tüyüne utlak olur).

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rüz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplu semmürı

semt:

1. **semt:** -e

Kaside 13

Mısra: 54

Taraf, yön, yol.

Yegâne şehsüvâr-ı eblaq-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse fetğ ü nuşret peyk-i rehvârı

semt-i ğarîbe:

1. **semt-i ğarîbe:** -e

Kaside 7

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yabancı bir yer // kolay anlaşılmaz üslup.

Düşe bir semt-i ğarîbe reh-i fikr-i nazmı
Ne tarîk-ı revîş-i tâze ne vâdî-i kâdîm

semt-i Hindi:

1. **semt-i Hindi:** -i

Kaside 27

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Hint yurdu, Hindistan.

O mülkûñ şâhibinde havf-i tîğın kıldı âvâre
Gezer geh semt-i Hindi gâh ser-ğadd-i Buğârâyı

semt-i müdürâya:

1. **semt-i müdürâya:** -y, -a

Kaside 31

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

İyi geçinme semti.

Âsmân semt-i müdürâya döşendi olalı
Âsitân-ı keremûñ ehl-i dil ü tab 'a me' âb

semûm:

1. **semûm:**

Kaside 32

Mısra: 65

Sam yeli (çölden esen çok etkili sıcak ve kuru rüzgâr).

Toğunsa ger tef-i qahrıyla rüy-ı bahre semûm
İrişse ger dem-i luţfiyla cevî-i ħâke nesîm

semûm-ı qahrı:

1. **semûm-ı qahrı:** -ı

Kaside 52

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Gazabın sam yeli, gazabın mahveden sıcak rüzgârı.

Her pulı bir dâğ-ı âteşnâk olur mâhîlerüñ
Ger semûm-ı qahrı olsa rüy-ı deryâya revân

sen:

1. **sen:**

Gazel 8

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûh-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü dîvâra fedâ

2. **senüñ:-üñ**

Gazel 9

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şikest-i gâmzeñ iken sâkiyâ senüñ pülâd
Taḥammül eyleye mi beyza-i ḥabâb saña

3. **sensiz:-siz**

Kaside 3

Mısra: 60

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol mâ-şadağ-ı luṭf-ı İlähî ki felek
Her gice sensiz olan devrin aṅup pinhânî

4. **sen:**

Kaside 15

Mısra: 20

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her nev-reside şâḥ-ı gül aldı eline câm-ı mül
Luṭf et açıl sen daḥî gül ey serv- ḳadd ü gonca-fem

5. **sen:**

Kaside 15

Mısra: 22

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳânün-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle gâm yeme

6. **sen:**

Kaside 28

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen böyle nâz u şive şatınca gedâlara
Narḥ-ı metâ'-ı derd ü belâ râygân olur

7. **sende:-de**

Kaside 28

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu nâz u bu nigâḥ-ı teğâfûl ki sende var
Hızır olsa 'âşikuñ sebeb-i terk-i cân olur

8. **seni:-i**

Kaside 28

Mısra: 17

İkinci tekil şahıs zamiri.

Yeksân ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḥübâna bu mu'âmeleden çok ziyân olur

9. **sensin:-sin**

Kaside 35

Mısra: 83

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol dâver-i şâḥib-dil ü dîn-perver kim
İder endişe-i evşâfuñı vaḥy istiḳbâl

10. **saña:-a**

Kaside 36

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu fetḥ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab'uma zîrâ vücûḥ ile mülhem

11. **sen:**

Kaside 36

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ki sen muzaffer olursañ ne ḥâl ise başa gör
Rikâb-ı himmete pây-ı tevekkülü muḥkem

12. **sende:-de**

Kaside 36

Mısra: 76

İkinci tekil şahıs zamiri.

Tamâm vefḳ-ı murâd üzre ḥalka luṭf itdûñ
Kerâmet olduğına sende ḳalmadı şübhem

13. **saña:-a**

Kaside 39

Mısra: 19

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu 'adâletle bu iḳbâl-i bülend ile saña
İ'tikâdum bu ki hiç olmaya bir fetḥ-i 'asîr

14. **saña:-a**

Kaside 39

Mısra: 22

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesîr

15. **sen:**

Kaside 39

Mısra: 21

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen hemân cümle umûrunda 'adâlet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesîr

16. **senüñ:-üñ**

Kaside 40

Mısra: 71

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳâşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senüñ
Şâ'irüm gerçi ḥaḳîḳatde ḥoş-âmed bilmem

17. **saña:-a**

Kaside 41

Mısra: 17
İkinci tekil şahıs zamiri.

Olmaz saña bir kimse fazîletde berâber
Olursa eger Bû 'Alî Sînâ-yı zamâne

18. **saña:-a**
Kaside 41
Mısra: 19
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çadrûñ nice ma'lûm olur kim saña nisbet
Ednâ görünür manşib-ı a'lâ-yı zamâne

19. **sen:**
Kaside 41
Mısra: 15
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen olmasañ olmazdı güşâde dil-i 'âlem
Ey mâ-ğaşal-ı sırr-ı mu'ammâ-yı zamâne

20. **sen:**
Kaside 41
Mısra: 51
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey şadr-ı suhan-pişe bunu sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

21. **sen:**
Kaside 47
Mısra: 103
İkinci tekil şahıs zamiri.

Benim gibi senâ-ğ'ânûñ sen olsañ n'ola memdûhı
Ki zâtuñ gibi tab'um daği bî-mânend ü hemtâdur

22. **sende:-de**
Kaside 47
Mısra: 101
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifât-ı zât-ı pākūñ hep birbirinden a'lâdur

23. **sende:-de**
Kaside 47
Mısra: 101
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifât-ı zât-ı pākūñ hep birbirinden a'lâdur

24. **sende:-de**
Kaside 47
Mısra: 101
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifât-ı zât-ı pākūñ hep birbirinden a'lâdur

25. **seni:-i**
Kaside 47
Mısra: 99
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni medh itmesün yâ n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envâ'-ı mekârimle vücûdın ferd ü yektâdur

26. **seni:-i**
Kaside 47
Mısra: 107
İkinci tekil şahıs zamiri.

Keremde güç seni ta'rîf ammâ ruḥşat olursa
Suḥanda bende-i vaşşafuñı gör ne temâşâdur

27. **sen:**
Kaside 49
Mısra: 67
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol şâhib-serîr-i mülk-i himmetsin ki kırtarduñ
Keş-â-keşden kemâl ehliyle çarḥ-ı dün u ğaddârı

28. **sensin:-sin**
Kaside 51
Mısra: 61
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim dil-i dānâña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte ma'ânî mülhem

29. **sen:**
Kaside 52
Mısra: 90
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şânûña nisbet efâzıl müsteḥakkân-ı zekât
Devlet-i fazl ile sen şâhib-nisâb-ı kâmrân

30. **sensin:-sin**
Kaside 52
Mısra: 77
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol dârende-i yarlıg-ı aḥkâm-ı kader
Hâmen olmışdur rumüz-ı âsmâna tercemân

31. **senûñ:-üñ**
Kaside 52
Mısra: 79
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şöyle pür-enn oldu devrânûnda dünyâ kim senûñ
Cây-ı fitne küşe-i ebrü-yı dil-berdür hemân

32. **senden:-den**
Kaside 53
Mısra: 62
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol fâzıl-i bî-miṣl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daḡi devr ideli senden efḡal

33. **sensin:-sin**

Kaside 53

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol fâzıl-i bî-miṣl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daḡi devr ideli senden efḡal

34. **sensin:-sin**

Kaside 55

Mısra: 47

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol deryâ-yı bî-pâyân-ı dâniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zîb-i güş u gerden-i ümmü'l-kitâb

35. **sen:**

Kaside 56

Mısra: 51

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ger Süleymānuñ sa'âdetle sen olsañ Āşafi
Bir dem ārām eylemezdi dîvde engüşterin

36. **sensin:-sin**

Kaside 56

Mısra: 49

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim eyledi sıyt u şadâ-yı himmetüñ
'Ālemi pür-velvele tās-ı sipihri pür-ṡanin

37. **saña:-a**

Kaside 60

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bir remz ile ma'lüm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḡi ser-ḡalka-i rindân-ı suḡan

38. **sen:**

Kaside 60

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bir remz ile ma'lüm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḡi ser-ḡalka-i rindân-ı suḡan

39. **sen:**

Kaside 60

Mısra: 55

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kāmkārā sen o ser-ḡayl-i ma'ārifsın kim
Nazm-ı pākūñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḡan

40. **senüñ:-üñ**

Kaside 60

Mısra: 56

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kāmkārā sen o ser-ḡayl-i ma'ārifsın kim
Nazm-ı pākūñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḡan

41. **senüñ:-üñ**

Kaside 60

Mısra: 66

İkinci tekil şahıs zamiri.

Feth idüp tîḡ-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrūñle senüñ 'umde-i mīrān-ı suḡan

42. **saña:-a**

Kaside 61

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḥaḡ budur kim saña iḡbāl eyleyelden oldı hep
Vaz'-ı devrān-ı felek maḡbūl-ı tab'-ı şeyḡ u şāb

43. **sen:**

Kaside 61

Mısra: 26

İkinci tekil şahıs zamiri.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnūñden su'al
Sen ṡururken cūd u iḡsāna yemīn itmiş sehāb

44. **sen:**

Kaside 61

Mısra: 81

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen civān-baḡt ol felek pīr olduḡınca dem-be-dem
Baḡtuña olsun müyesser revnaḡ-ı 'ahd-i şebāb

45. **senüñ:-üñ**

Kaside 61

Mısra: 19

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḡayrılar ṡutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hiç olur mı gökde ḡurşīde ḡamer nā'ib-menāb

46. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 49

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḡurrem bulmadım

47. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 53

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña ḡāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḡi ḡuşuşā keyfīni kem bulmadım

48. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **70**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

49. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **8**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol rûh-ı revân-ı mürde-i endüh u ğam
Saña nisbet çeşme-i âb-ı Hızır ‘ayn-ı şereng

50. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **35**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u derviş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

51. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **41**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ehl-i ‘aşka saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdüretten beri hem ğill u ğışdan sâdedür

52. **saña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **45**

İkinci tekil şahıs zamiri.

N’itsün ol esbâbı ‘âşık kim saña rehn olmaya
Âteşe yansun gerek hırka gerek seccâdedür

53. **sen:**

Terkib-bend 1

Mısra: **69**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hikmet bundadır

54. **senden:-den**

Terkib-bend 1

Mısra: **56**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir yere cem’ olsa ‘âşık şem’ ile mañbûb ile
Hiç o bezm-i hâşa senden özge mañrem bulmadım

55. **senden:-den**

Terkib-bend 1

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Merhabâ ey cām-ı minâ-yı mey-i yâkût-reng
Devri gelsün senden öğrensün sipihr-i bî-direng

56. **sensin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: **9**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol ser-māye-i bāzār-ı şevk-ı ehl-i ‘aşk
Düşdi feyzüñle kesâda cevher-i nāmūs u neng

57. **sensin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: **11**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol pîrāye-i hikmet ki feyz-i kāmîlûñ
Kıldı mir ‘ât-ı zamîr-i ehl-i dilden ref’-i jeng

58. **sensiz:-siz**

Terkib-bend 1

Mısra: **47**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasun
Hürmetüñ inkâr iden ‘âlemde hürmet bulmasun

59. **sensüz:-süz**

Terkib-bend 1

Mısra: **58**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ehl-i ‘aşka tırfa ‘işret-hâne buldum ‘âlemi
Sensüz ammâ ‘âlemüñ zevkünde ‘âlem bulmadım

60. **senüñ:-üñ**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i hurrem bulmadım

61. **senüñ:-üñ**

Terkib-bend 1

Mısra: **64**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil-güşâdur meclisüñ ğâyetde hem rindânedür
Her ne dirlerse senüñ hakkında hep efsânedür

62. **senüñ:-ü, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: **31**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ‘âlem var senüñ
Rûhsun el-kıssa râh olmañda şübhem var senüñ

63. **senüñ:-ü, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

İkinci tekil şahıs zamiri.

Beñzemez bir keyfe keyfünde 'âlem var senüñ
Rûhsun el-kışsa râh olmañda şübhem var senüñ

64. **saña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Belâ-yı 'aşkuñ âhîr çekmeden nevmîd olup cânım
Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

65. **saña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bilürken saña mâ'il oldıgım ey serv-i âzâdım
İşidirken kapuñda rûz u şeb âh ile feryâdım

66. **saña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 38

İkinci tekil şahıs zamiri.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

67. **sen:**

Tesdis 1

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Belâ-yı 'aşkuñ âhîr çekmeden nevmîd olup cânım
Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

68. **sende:-de**

Tesdis 1

Mısra: 32

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşer kılsa saña âh-ı derûnî sine-i şâfın
Olurdu sende de zâhir vücûdî rahm u inşâfın

69. **sende:-de**

Tesdis 1

Mısra: 40

İkinci tekil şahıs zamiri.

Olup Nef'î gibi âhîr gam-ı hicrânla efkende
Ümmîdim kat' idüp bildim haqîkat yoğımıñ sende

70. **senden:-den**

Tesdis 1

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Neden 'âr eylemek yanuñda yâd oldukça yâ adım
Dimez misin kıyâmetde Hudâ senden ala dâdim

71. **senüñ:-iñ**

Kaside 29

Mısra: 105

İkinci tekil şahıs zamiri.

Revâ mîdur bu tûrurken senüñ gibi memdûh
Kaşîde tarh ide gayra benüm gibi üstâd

72. **sen:**

Kaside 36

Mısra: 67

İkinci tekil şahıs zamiri.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şâd
Birin de Haq götürüp ide âlemi hurrem

73. **saña:-a**

Kaside 40

Mısra: 98

İkinci tekil şahıs zamiri.

Söz tamâm oldı ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdık ile du'âdur elzem

74. **sen:**

Kaside 47

Mısra: 106

İkinci tekil şahıs zamiri.

Suñan ben olmasam ma'nâda bir gencîne-i nâ-bûd
Kerem sen olmasañ 'âlemde ism-i bî-müsemmadur

75. **sen:**

Kaside 60

Mısra: 53

İkinci tekil şahıs zamiri.

Tâcdârâ sen o sultân-ı ma'ânîsin kim
İlticâ eylediler tapuña şâhân-ı suñan

76. **saña:-a**

Kaside 61

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña teslîm eyledi gerden-keşân-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işâbet Husrev-i mâlik-riqâb

77. **saña:-a**

Kaside 61

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

İhtiyâr itsün saña kul olmağı Nef'î gibi
Her kim isterse naşîb-i kâmrâniden nişâb

78. **sen:**

Kaside 61

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen şafâ geldüñ kudümuñdan şafâ kesb itdi halk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maqdemüñle behre-yâb

79. **sen:**

Kaside 61

Mısra: 21

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

80. **sen:**

Kaside 61

Mısra: 35

İkinci tekil şahıs zamiri.

Lâzım oldukça eger sen bir tedârük kılmasañ
Bugün olurdu mu'atıl kârgâh-ı nüh-kıybâb

81. **senüñ:-üñ**

Kaside 61

Mısra: 77

İkinci tekil şahıs zamiri.

Cân u dilden baña vâcibdür du'ân itmek senüñ
Haqdan ümmîdüm budur ide du'âmı müstecâb

82. **saña:-a**

Kaside 62

Mısra: 35

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nef'î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânı tendedür eyler şenâñı rûz u şeb

83. **sen:**

Kaside 62

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Açıldı bağuñ gülleri feryâd ider bülbülleri
Şun sen de câm-ı mülleri turma pey-â-pey der-'akeb

84. **saña:-a**

Kıt'a 2

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir şaşide demek ister saña tab'im ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-şaşal-ı dīvânım

85. **sende:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende n'eyler gill u gış bir pāk u şâf âyinesün
Var ise az çok küdüret sāgar-ı minādudur

86. **sensin:-sin**

Terkib-bend 1

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol rûh-ı revân-ı mürde-i endüh u ğam
Saña nisbet çeşme-i âb-ı Hızır 'ayn-ı şereng

87. **saña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nazîrüh görmedim daği bu hüsn ü ân ile el-ħak
Murâdımca güzelsin budur incinmem saña ancak

88. **saña:-a**

Tesdis 1

Mısra: 31

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eger kılsa saña âh-ı derünî sine-i şâfin
Olurdu sende de zâhir vücûdi rahm u inşâfin

89. **saña:-a**

Kaside 36

Mısra: 77

İkinci tekil şahıs zamiri (Allah yerine).

Budur du'ası saña Nef'î-i şikeste-dilüh
Ki dâ'imâ olasıñ şâd u hürrem ü bî-ğam

90. **sensin:-sin**

Kaside 3

Mısra: 59

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol mâ-şadağ-ı luṭf-ı İlâhî ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhânî

91. **saña:-a**

Kaside 36

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulğarı
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

92. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şikest-i ğamzeñ iken sâkiyâ senüñ pülâd
Taḥammül eyleye mi beyza-i ḥabâb saña

93. **saña:-a**

Gazel 28

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nef'î gibi ğamzeñ de saña cân ile 'aşık
Budur dili hep mahrem-i râz itmege bâ'is

94. **saña:-a**

Gazel 31

Mısra: 18

İkinci tekil şahıs zamiri.

Böyle dermândelerün derdine dermân it kim
Her işünde saña da eyleye Allâh meded

95. **sensün:-sün**

Gazel 33

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu tarz-ı hâşa ey Nef'î yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekserî efsâne yazmışlar

96. **saña:-a**

Gazel 38

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kimse taklîd idemez sözde saña ey Nef'î
Böyle pākîze-gazel tab'-ı Hudâ-dâd ister

97. **seni:-i**

Gazel 47

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni hüsân ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haqqında sultânım güzel dirler

98. **sen:**

Gazel 53

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemân hâk ideriz

99. **saña:-a**

Gazel 64

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Yeter 'ömr-i dirâzı dil saña zülfi ço la'lin kim
Hayât-ı nev bağışlarsa hayât-ı câvidân virmez

100. **saña:-a**

Gazel 64

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu deñlü saña bâ'îş himmet-i 'âlidür ey Nef'î
Gazel tarhında senden gayrı kimse böyle şân virmez

101. **sen:**

Gazel 65

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma'ânî 'âlem
Sen yine anı dil-i Nef'î-i şeydâya değış

102. **sen:**

Gazel 70

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu rüsvâlığı ey Nef'î komazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayıcak

103. **seni:-i**

Gazel 75

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ağıyâr ile gören 'âşık
Nice şabr eylesün cefâña senüñ

104. **senüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Muntazır cân u dil vefâña senüñ
Merhamet yoğ mı mübtelâña senüñ

105. **senüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Muntazır cân u dil vefâña senüñ
Merhamet yoğ mı mübtelâña senüñ

106. **senüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Müşterî olsa şâ'ire Nef'î
Kıymet olmazdı hiç bahâña senüñ

107. **senüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi çokdur cihânda ehl-i suhan
Reşk ider cümlesi edâña senüñ

108. **senüñ:-üñ**

Gazel 76

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Almasun cânımı Hağ pîr-i dütä olsam eger
Bezm-i 'aşkuñda senüñ kaddümi çeng itmeyicek

109. **senden:-den**

Gazel 93

Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sihr itdüğini senden işitdim yine Nef'i
Yoğsa söziñi hep senüñ i'câz şanurdım

110. **seni:-i**
Gazel 93
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seyr eylemesem âyinede 'aks-i cemâlün
Hüsn ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

111. **senüñ:-iñ**
Gazel 93
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sihr itdüğini senden işitdim yine Nef'i
Yoğsa söziñi hep senüñ i'câz şanurdım

112. **saña:-a**
Gazel 96
Mısra: 11
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'i saña
Sen de luğ it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

113. **sen:**
Gazel 110
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ağlas-ı çarha değışmezdüñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmîned

114. **saña:-a**
Gazel 118
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nef'i gibi elden koma dâmân-ı Hudâyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

115. **sensin:-sin**
Gazel 118
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin yine hüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem'iyet-i hübân-ı cihân cilvegehünde

116. **sen:**
Gazel 120
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşkümle dem-â-dem iderim küyuñı nemnâk
Toz konmaya tâ sen gül-i nâzük-beden üzre

117. **sen:**
Gazel 122
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

'Aşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çâre gör
Sen gerek yaş dök gerek hün-âb gelsün çeşmüñe

118. **sen:**
Gazel 139
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'i
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

119. **sen:**
Kaside 9
Mısra: 101
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle hazîñeñ
Deryâ-yı ma'ânî gibi bî-hadd ü kerândur

120. **sen:**
Kaside 11
Mısra: 71
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sa'âdetle sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkânîden a'lâ bir şenâ-h'ânî

121. **senüñ:-iñ**
Kaside 14
Mısra: 25
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kim habâb-ı ber-kârar olmış aña her çâderi
Bir 'aceb deryâdur ordü-yı hümâyüñüñ senüñ

122. **saña:-a**
Kaside 15
Mısra: 74
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çaldur elüñ eyle du'â buldı kaşideñ intihâ
Şimdi du'â itmek saña hem müsteħabdur hem ehem

123. **sen:**
Kaside 15
Mısra: 63
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'ni ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkânîyim

124. **sen:**
Kaside 15
Mısra: 64
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkânîyim

125. **saña:-a**

Kaside 20

Mısra: 79

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saňa hâşm ittihâz itmek düşer mi ol harı zîrâ
İderseñ kendini âdem şanur bir câhil-i ebter

126. **sensin:-sin**

Kaside 20

Mısra: 78

İkinci tekil şahıs zamiri.

Buňa 'âlem ider şimdi şehâdet ittifâk üzre
Ki sensin ehl-i tab' u dâniş ü idrâke ser-defter

127. **saña:-a**

Kaside 21

Mısra: 72

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Şehenşeh-i 'âlî-nijâd-ı 'âlemsin
Ki cümleden saňa eyler zamâne ikrâmı

128. **sen:**

Kaside 21

Mısra: 71

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Şehenşeh-i 'âlî-nijâd-ı 'âlemsin
Ki cümleden saňa eyler zamâne ikrâmı

129. **sende:-de**

Kaside 23

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

130. **sensin:-sin**

Kaside 23

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin o cihân-bân-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergâhuña şâhân-ı bülend-efser-i 'âlem

131. **sen:**

Kaside 24

Mısra: 15

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen eger dâdumı dâd itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde kalur küşe-i dâmân-ı felek

132. **saña:-a**

Kaside 25

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Devlet ü ikbâl ile dârü's-selâm olsun saňa
Gerçi olmuş bir zamân ecdâduña dârü'l-cihâd

133. **saña:-a**

Kaside 25

Mısra: 59

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nice beñzer saňa tarz-ı pâdişâhân-ı selef
Bir midür pervâz-ı Anka ile pervâz-ı cerâd

134. **saña:-a**

Kaside 25

Mısra: 65

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir gâzâ itdün ki tahsîn eyledi 'âlem saňa
Âferin ey husrev-i gâzî gâzâ ferhunde-bâd

135. **saña:-a**

Kaside 25

Mısra: 89

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saňa şimden sonra yokdur hiç bir emr-i muhâl
Bulduñ a'lâ zabt u rabt-ı memlekette i'tiyâd

136. **sen:**

Kaside 25

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen tamâm ahvâl-i dîn ü devlete virdün nizâm
Eyledün haqqâ umûr-ı saltanatda ictihâd

137. **sen:**

Kaside 26

Mısra: 93

İkinci tekil şahıs zamiri.

'Âlemi sen yeñiden feth itdün
Komaduñ mürtekib-i şügl-ı zemîm

138. **sende:-de**

Kaside 26

Mısra: 97

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende bu 'adl ü bu inşâf ki var
'Ömrün efvün olur Allâhu 'alîm

139. **seni:-i**

Kaside 26

Mısra: 81

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni medh eyleyen ehl-i tab'uñ
Olur endişesi mağrûr u za'im

140. **seni:-i**

Kaside 26

Mısra: **88**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulţān Selīme taqđīm

141. **senūn:-iūn**

Kaside 26

Mısra: **85**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir senūn gibi 'azīmū'ş-şānuñ
Ki ider halkına Mevlā ta'zīm

142. **sen:**

Kaside 27

Mısra: **55**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Mehdī-i şāhib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesihā gelse icrā idemez āyīn-i ahyāy

143. **sen:**

Kaside 27

Mısra: **59**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sikender def'-i ye'cūc itmege sedd yapı am mā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a'dāy

144. **sen:**

Kaside 27

Mısra: **81**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne 'ālem mihrisün sen kim hılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarka mağribden çıqup tıg-ı mücellāy

145. **senūn:-iūn**

Kaside 27

Mısra: **63**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senūn düşmenle peykār itdügin sā'at kıyāmetdür
Güni māh-ı 'ālemdür kim pür itmiş nūri dünyāy

146. **sensin:-sin**

Kaside 28

Mısra: **109**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menākıbuñ
Her muhtaşar rivāyeti bir dāstān olur

147. **senūn:-iūn**

Kaside 28

Mısra: **3**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çeşmūn o Kahramān-ı gāzabnākdür senūn
Kim hışmı zā'il olsa dañi bī-emān olur

148. **sen:**

Kaside 43

Mısra: **89**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Meta'-ı nazmumuñ sen olmasañ zīrā hāridāri
Kāalurdı haşre dek bāzār-ı endişem kesād üzre

149. **sen:**

Müfret 4

Mısra: **1**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

150. **sen:**

Müfret 4

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi zāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

151. **senūn:-iūn**

Müfret 6

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Zahmnāk eylemedük tende ne dil kaldı ne cān
El-emān gānzelerüñden senūn ey şūh-ı cihān

152. **sen:**

Müfret 17

Mısra: **1**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Yine sen istedigün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemān hāk iderim

153. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-güñedir şarāb saña

154. **sen:**

Gazel 62

Mısra: **13**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen de Nefī dilüñi kırtar eger kādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

155. **saña:-a**

Gazel 64

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil ehlinden dime cân istesem cânâ revân virmez
Seni cânandan seven 'âşık yâ n'eyler saña cân virmez

156. **seni:-i**

Gazel 64

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil ehlinden dime cân istesem cânâ revân virmez
Seni cânandan seven 'âşık yâ n'eyler saña cân virmez

157. **senûn:-iîñ**

Gazel 75

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ağıyar ile gören 'âşık
Nice şabr eylesün cefâña senûñ

158. **senûn:-iîñ**

Gazel 75

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Uymaz ehl-i çemen hevâña senûñ
Kâtı şürîde-dilsin ey bülbül

159. **sende:-de**

Gazel 77

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her dilden olur âb-ı muşaffâ gibi cârî
Ey Nef'î nedür sende bu pākîze-suhanlık

160. **saña:-a**

Gazel 94

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çâre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lâzım mı demek işte falânı severim

161. **sen:**

Gazel 96

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'î saña
Sen de luţf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

162. **seni:-i**

Gazel 117

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Öldürür gamzesi nâz ile seni ey Nef'î
Şağın aldanma anuñ ruşat-ı nezzâresine

163. **saña:-a**

Gazel 118

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her kime nazar itseñ olur saña giriftâr
Bir câzibe-i hüş-rübâ var nighûñde

164. **sen:**

Kaside 7

Mısra: 112

İkinci tekil şahıs zamiri.

Söz tamâm oldu temeddüh nice bir ey Nef'î
Kadrûñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

165. **sensüz:-süz**

Kaside 9

Mısra: 143

İkinci tekil şahıs zamiri.

Göstermeye bir ferde Hudâ 'âlemi sensüz
Zirâ ki vücûduñ sebeb-i emn ü emândur

166. **saña:-a**

Kaside 14

Mısra: 35

İkinci tekil şahıs zamiri.

Karşu тұrmaz saña şimden soñra bu içkâl ile
Düşmenüñ ger Kâhramân olsa ser-â-ser leşkeri

167. **sen:**

Kaside 14

Mısra: 31

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi tenhâ da çıkşañ tîğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

168. **senüñle:-iîñ, -le**

Kaside 20

Mısra: 74

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ol isti'dâd ile ammâ 'aceb turfa temâşâdur
Senüñle da'vi-i şî'r eyleye bir yâve-gü kaşmer

169. **saña:-a**

Kaside 24

Mısra: 30

İkinci tekil şahıs zamiri.

O leţâfet ki var âyine-i idrâkûñde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

170. **saña:-a**

Kaside 24

Mısra: 34

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ısyân-ı felek

171. **sendeki:-de, -ki**

Kaside 25

Mısra: **94**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Aña da kâfidür ednâ iltifât-ı himmetüñ
Ne murâd eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedâd

172. **saña:-a**

Kaside 36

Mısra: **11**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bu kuvvet-i baht ile kimse haşm olamaz
Olursa 'askerinüñ her birisi bir Rüstem

173. **senünledür:-üñ, -le, -dür**

Kaside 36

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sefer mübârek ola ey Vezîr-i Ferrüh-dem
Senünledür bile gam çekme evliyâ-yı ümem

174. **saña:-a**

Kaside 47

Mısra: **90**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Derünümde o deñlü cây-gîr olmuşdur ihlâşuñ
Ki yanumda kul olmak saña şâh olmakdan evlâdur

175. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: **1**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şu deñlü bâde-i ter verdi reng ü tâb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

176. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: **6**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nigâh-ı şu 'le-i rüyuñ olur baña mâni'
Şu 'â'-i mihrden olmuş meger niķâb saña

177. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: **8**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Derün-ı âyineye tâb-ı tal'atüñ şıgmaz
Revâdir âyine olursa âftâb saña

178. **saña:-a**

Gazel 9

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şu 'â'-i mihrî dil âyinesine ey Nef'î
Düşelden oldı muhaşşal bu ıztırâb saña

179. **saña:-a**

Gazel 11

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Âb u tâb eksük degül şî 'rüñde ey Nef'î senüñ
Yâr gâhî lutf ider gibi saña gâhî 'itâb

180. **senün:-üñ**

Gazel 11

Mısra: **9**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Âb u tâb eksük degül şî 'rüñde ey Nef'î senüñ
Yâr gâhî lutf ider gibi saña gâhî 'itâb

181. **seni:-i**

Gazel 37

Mısra: **4**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Âhına incinme gâhî 'âşık-ı dîvânenüñ
N'eylesün bî-çâre gördükce seni bî-tâb olur

182. **seniñ:-iñ**

Gazel 47

Mısra: **2**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haķķıñda sultânım güzel dirler

183. **senden:-den**

Gazel 64

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu deñlü saña bâ'ış himmet-i 'âlidür ey Nef'î
Ėazel tarhında senden Ėayrı kimse böyle şân virmez

184. **saña:-a**

Gazel 70

Mısra: **10**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu rüsvâlığı ey Nef'î kıomazsın elden
Yârdan yine saña hışm u 'itâb olmayıcak

185. **senün:-üñ**

Gazel 70

Mısra: **8**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ṭotalum rûz-ı şumâr olsa kim eyler da 'vâ
İtdüğün zulme senüñ hadd ü hisâb olmayıcak

186. **seni:-i**

Gazel 75

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çekdi bigâneler kenâra seni
Firkat el virdi aşnâña senüñ

187. **senüñ:-iüñ**

Gazel 75

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çekdi bigâneler kenâra seni
Firkat el virdi aşnâña senüñ

188. **saña:-a**

Gazel 111

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdimüz çok 'aşıkız saña giriftârıız hele
N'ola tîmâr itmeseñ derdüñle bîmârıız hele

189. **senüñ:-iüñ**

Kaside 20

Mısra: 70

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne sihr itdüñ yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādü-yı efsünger

190. **saña:-a**

Gazel 107

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

191. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gördüğün 'aşık ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

192. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gördüğün 'aşık ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

193. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Devr-i hüsnünde n'ola olsa cihân pür-gavgâ
Fitne-i devr-i zamân âfet-i dünyâsın sen

194. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Zülfüñ aşüb-ı dil ü ğamzelerüñ âfet-i cân
'Âleme turfa belâ özge temâşâsın sen

195. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Belki Yüsuf da seni görse olurdu 'aşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

196. **sen:**

Gazel 107

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña Nef'î gibi icmâl ideyin evşâfuñ
Şâh-ı devrâna sezâ dil-ber-i ra'nâsın sen

197. **seni:-i**

Gazel 107

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Belki Yüsuf da seni görse olurdu 'aşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

senâ:

1. **senâsiyle:-si, -y, -le**

Kaside 1

Mısra: 71

Övgü, medih.

Maşrıq-ı şubh-ı hidâyetdür senâsiyle dilüm
Mihr-i kudsî pertev-i kevkeb-feşânidur sözüüm

2. **senâni:-n, -ı**

Kaside 10

Mısra: 121

Övgü, medih.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü senâni
Taқdîm-i du'â-yı şeb ü vird-i şeh er eyler

3. **senâni:-n, -ı**

Kaside 19

Mısra: 66

Övgü, medih.

Ğaraż maǵdürümü bezl itmedür vaşf-ı cemilünde
Senānı yoħsa ħaǵ tüze edā nice müyesserdür

5. **senāña**: -ñ, -a

Kaside 21

Mısra: 64

Övgü, medih.

Ƙadimi ‘aşıǵ-ı birk-i ħayāl-i medħüñdür
Senāña başlamayınca ǵalur mı ārāmı

6. **senāña**: -ñ, -a

Kaside 21

Mısra: 66

Övgü, medih.

Amān verürse eger rüzgār ‘ahd olsun
Senāña vaǵf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

7. **senāñ**: -ñ

Kaside 28

Mısra: 114

Övgü, medih.

Ma‘nā ki silk-i gevher-i medħüñde yerleşir
Endiše kim senāñ ile raṭbü‘l-lisān olur

8. **senāsına**: -sı, -n, -a

Kaside 29

Mısra: 99

Övgü, medih.

Olunca medħ ü senāsına ħaşr idüp nazmum
Ƙoyam zamānede i‘cāz-ı nuṭǵ ile bir ad

9. **senāsına**: -sı, -n, -a

Kaside 29

Mısra: 133

Övgü, medih.

Ola senāsına meşǵül ahāl-i eşrāf
Süre eşiǵine yüzler ekābir-i emcād

10. **senā**:

Kaside 36

Mısra: 19

Övgü, medih.

Bu güne yazdı senā şafħasına elǵābuñ
Alınca destine ħāme debīr-i endišem

11. **senāñı**: -ñ, -ı

Kaside 38

Mısra: 77

Övgü, medih.

Ne mümkindür senāñı i‘tikādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma‘nī-i mülhem

12. **senāsın**: -sı, -n

Kaside 48

Mısra: 92

Övgü, medih.

Ola erbāb-ı dil cümle muħibbi
Senāsın ideler evrāda munzam

13. **senāñı**: -ñ, -ı

Kaside 62

Mısra: 36

Övgü, medih.

Nef ī ki saña bendedür bir ‘abd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler senāñı rüz u şeb

14. **senādan**: -dan

Ƙıt‘a 2

Mısra: 1

Övgü, medih.

Bezmüne geldim ise medħ ü senādan ħālī
Naǵş-ı idrākime ħaml itme benim sultānım

senā-h‘ān:

1. **senā-h‘ānı**: -ı

Kaside 32

Mısra: 59

Övücü, methedici.

Yā feyz-i destini yād itse bir senā-h‘ānı
Olur kıyāmete dek ceybi ma‘den-i zer ü sım

2. **senā-h‘ānuñ**: -uñ

Kaside 47

Mısra: 103

Övücü, methedici.

Benim gibi senā-h‘ānuñ sen olsañ n‘ola memdūħı
Ƙi zātuñ gibi ṭab‘um daħi bī-mānend ü hemtādur

senā-h‘ānı:

1. **senā-h‘ānı**:

Kaside 11

Mısra: 72

Övücü, methedici.

Sa‘ādetle sen ol Ĥākān-ı ‘ālī-şān-ı devrānsın
Ƙi var devrinde Ĥākāniden a‘lā bir senā-h‘ānı

senā-h‘ān-ı kadīmüñ:

1. **senā-h‘ān-ı kadīmüñ**: -üñ

Kaside 25

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Eski övücü, eskiden beri metheden, öven.

Bu senā-h‘ān-ı kadīmüñ ħod dilinde bā-ħuşuş
Ol ǵadar bulmuşdı derd-i iştiyākuñ iştidād

senā-h'vān:

1. senā-h'vānı:-ı

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 18

Öven, medheden.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki dağı görmedin
Bir senā-h'vānı ola Nef'ī-i mu'ciz-dem gibi

senānı itmede:

1. senānı itmede:-me, -de

Kaside 19

Mısra: 68

Övmek.

Ğıdā-yı rūhđur endiše-i medhūñ dil ü tab'a
İkisi de senānı itmede nā-çār u mužtardur

senākār:

1. senākāra:-a

Kaside 8

Mısra: 62

Övgüde bulunan, öven, övücü.

Ne vücūd-ı bī-nažirūñ gibi bir memdūh olur
Ne benüm gibi senākāra felek akrān bulur

senā-vı šāh-ı ser-efrāzdur:

1. senā-yı šāh-ı ser-efrāzdur:-dur

Gazel 85

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Seçkin, en yüce sultanın övgüsü.

Mümtāz-ı 'ālem olmamağa çäre var mıdır
Zirā senā-yı šāh-ı ser-efrāzdur sözüm

senā-vı zāt-ı 'ālī-šanınıñ:

1. senā-yı zāt-ı 'ālī-šanınıñ:-ı, -nuñ

Kaside 56

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Şanı yüce zatın övgüsü.

Tā vire hükmin senā-yı zāt-ı 'ālī-šanınıñ
Rütbesin nazmuñ kıla mā-fevķ-ı çarh-ı heftümün

senc-i 'ilm-i yakîn:

1. senc-i 'ilm-i yakîn:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İlm-i yakîn tartısı, gerçek ilmi ölçen.

Ol ki endiše senc-i 'ilm-i yakîn
Hired-i šāhib-intibāhidur

sencileyin:

1. sencileyin:

Gazel 59

Mısra: 9

Senin gibi.

'Aşık ider miydi hiç sencileyin 'arifi
Bilmese Nef'ī o şüh şive-i ādāb-ı nāz

2. sencileyin:

Kaside 23

Mısra: 54

Senin gibi.

Ma 'kül midur böyle perişān ola hālim
Memdūhum ola sencileyin server-i 'ālem

3. sencileyin:

Kaside 24

Mısra: 5

Senin gibi.

Ne revā sencileyin pādişehūñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

4. sencileyin:

Kaside 26

Mısra: 11

Senin gibi.

'Aşıkā sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iķlīm

5. sencileyin:

Kaside 37

Mısra: 61

Senin gibi.

Haķ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i 'ādil ü düstür-ı 'adālet-evreng

6. sencileyin:

Kaside 41

Mısra: 3

Senin gibi.

'Alemdē 'aceb sencileyin bir dağı var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

7. sencileyin:

Kaside 50

Mısra: 75

Senin gibi.

Gelmeye 'aleme bir sencileyin zāt-ı laṭif
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

seng:

1. **senge:-e**
Kaside 29
Mısra: **61**
Taş.

Ṭokunsa 'arṣa-i heycāde na'li ger senge
'Adūya her ŧereri bir caḥīm ider iḳād

2. **seng:**
Kaside 37
Mısra: **36**
Taş.

Feyz-baḥş olsa cemādāta ger isti'dādı
Ṭartılır cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

3. **seng:**
Kaside 62
Mısra: **24**
Taş.

Şol deñlü 'ālīdür dili dünyānuñ olmaz mā'ili
'Arz itseler ve'l-ḥāşılı yanında bir seng ü zeheb

seng-i der-i meyhāneye:

1. **seng-i der-i meyhāneye:-y, -e**
Gazel 26
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhane kapısının taşı, meyhane kapısının eşiği.

Seng-i der-i meyhāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḥ'ābgeḥ-i mest

seng-i dil-i ḥübāndan:

1. **seng-i dil-i ḥübāndan:-dan**
Kaside 50
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Güzellerin gönül taşı // güzellerin taş kalbi.

Beytimün her biri bir bütke dedür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḥübāndan aña ferş-i ruḥām

seng-i fesāndur:

1. **seng-i fesāndur:-dur**
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bileği taşı.

Şemşiri ki ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür
Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesāndur

seng-i fesāni:

1. **seng-i fesāni:-i**
Kaside 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bileği taşı.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesāni n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşir-i vālā-gevheri

seng-i ḥārāva:

1. **seng-i ḥārāva:-y, -a**
Kaside 18
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, mermer taşı.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-refṭāra
Eridür berḳ-ı na'li ger ṭokunsa seng-i ḥārāva

seng-i ḥārāvi:

1. **seng-i ḥārāvi:-y, -i**
Kaside 27
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, mermer taşı.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlan rüy-ı deryāda
Ṭokunsa berḳ-ı na'li nerm iderken seng-i ḥārāvi

seng-i mezār:

1. **seng-i mezār:**
Kaside 50
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Mezar taşı.

İçse bir cür'asını berhemem-i şad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında ašnām

seng-i siveh:

1. **seng-i siyeh:**
Kaside 30
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Siyah taş.

O virse terbiyet eczā-yı ḥāke bir günde
Olurdu seng-i siyeh şeb-çerāğ-ı nūrāni

seng-i vede-i nusret:

1. **seng-i vede-i nuşret:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -

Zafer kazandıran yada taşı (yede/yada / yeşim taşının bir adı da galebe taşıdır).

Şemşiri ki ebr-i çemen-ārā-yı zaferdür
Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesāndur

sensüz:

1. sensüz:

Gazel 35

Mısra: 1

Sen olmadan (sevgili bağlamında).

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i şıhhat olur
Ne cān bedende ğam-ı firkatūñle rāhat olur

sepīde:

1. sepīde:

Kaside 30

Mısra: 24

Beyaz.

Erince kīse-i sebz ile destūme şandım
Ki şem 'i sebz sepīde fitil ola ānı

ser:

1. seri:-i

Kaside 14

Mısra: 128

Baş, kafa.

Eyledükce 'azm-i meydān-ı ğazā evvel ķadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnūñ seri

ser ü kārı:

1. ser ü kārı:-ı

Kaside 45

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

İş güç, uğraş.

Ne çāre devr ideli rüzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilūñ ser ü kārı

ser virmeden:

1. ser virmeden:-me, -den

Kaside 33

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

Baş vermek // canını feda etmek.

Çaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
'Uşşāķı 'aceb tã 'ife-i bī-ser ü pādur

serā- perde:

1. serā- perde:

Kaside 32

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Otağ, padişah çadırı.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı haşmetine lā-mekān fezā-yı harīm

serāb eyler:

1. serāb eyler:-r

Kaside 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Serap hāline getirmek.

İrdi bir ğāyete te 'sīr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

serāb itdüm:

1. serāb itdüm:-dü, -m

Kaside 55

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Serap hāline getirmek.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dūr-i sīrābı kim
Tāb-ı endişeyle itdüm baħr-ı ma 'nāyı serāb

serāb olsa:

1. serāb olsa:-sa

Kaside 61

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Serap olmak // hayal olmak.

Feyz-i ihsān-ı kefüñ eyler kifāyet 'āleme
Aķmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

serāb-ı 'ademden:

1. serāb-ı 'ademden:-den

Kaside 4

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yokluk serabı (gerçekte olmayan su görüntüsü).

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı 'ademden nişān virür

serāce-i ikbālīnūñ:

1. serāce-i ikbālīnūñ:-i, -nūñ

Kaside 30

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet sarayı.

Felek 'imâret-i câh u celâlinüñ ferşi
Zuhâl serâçe-i iqbâlinüñ nighebânî

serâçe-i kadrinde:

1. **serâçe-i kadrinde:** -i, -n, -de

Kaside 36

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

İtibar /değer, kıymet sarayı.

Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i kadrinde ferş-rüb-ı harem

ser-âğâz-ı nevâ itdükce:

1. **ser-âğâz-ı nevâ itdükce:** -dükce

Kaside 5

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Nağmeye başlamak, (bülbul) şakımaya başlamak.

Döner bir hâfız-ı mahfil-nişin-i nağme-perdâza
Ser-âğâz-ı nevâ itdükce bülbul âşyân üzre

ser-âmed:

1. **ser-âmed:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **7**

Başta bulunan, ileri gelen.

Her hünerde ser-âmed illâ kim
Cümlesinden oğ atmada mümtâz

2. **ser-âmed:**

Gazel 85

Mısra: **14**

Başta bulunan, ileri gelen.

Nef'î ne söz edâsına 'Ûrfî vü Hâfızuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüüm

3. **ser-âmed:**

Kaside 56

Mısra: **64**

Başta bulunan, ileri gelen.

Biñ cihân ma'nâ gerek hâzır yâhud Nef'î gibi
Bir ser-âmed şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferin

ser-â-pâ:

1. **ser-â-pâ:**

Kaside 39

Mısra: **102**

Baştan ayağa, tamamen.

Tâ ki serdâr-ı cihân-gir-i sipâh-ı encüm
Eyleye 'âlemi bir günde ser-â-pâ teşhîr

2. **ser-â-pâ:**

Kaside 20

Mısra: **63**

Baştan ayağa, tamamen.

'Aceb maṭbū' u dil-keşdür ser-â-pâ ḥüsn-i endâmı
Biribirinden a'lâ vü laṭîf ü nâzûk ü ḥoş-ter

3. **ser-â-pâ:**

Gazel 36

Mısra: **9**

Baştan başa, tamamen.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârûñ şun'ını gör kim zemîni âsmân eyler

4. **ser-â-pâ:**

Kaside 5

Mısra: **23**

Baştan başa, tamamen.

Dizildi kaṭre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Kaṭâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tiğ-ı zebân üzre

5. **ser-â-pâ:**

Kaside 48

Mısra: **17**

Baştan başa, tamamen.

Ser-â-pâ müjde-i mihr ü maḥabbet
Okunduḡca şafâ kesb eyler âdem

serâ-perde-i iclâlidür:

1. **serâ-perde-i iclâlidür:** -i, -dür

Kaside 42

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Büyüklük sarayının perdesi.

Ol ki serâ-perde-i iclâlidür
Şuḡḡa-i zerrîn-'alem-i rûzgâr

ser-â-ser:

1. **ser-â-ser:**

Kaside 21

Mısra: **46**

Baştan başa, tamamen.

Ḥayâl-i tiğımı dilden geçürse bir şâ'ir
Dü-nim olurdu elinde ser-â-ser aḡlâmı

2. **ser-â-ser:**

Kaside 21

Mısra: **104**

Baştan başa, tamamen.

Müşerref ola vücûdıyla mesned-i devlet
Musahḡhar ide cihânî ser-â-ser aḡkâmı

3. **ser-ā-ser:**

Kaside 14

Mısra: 36

Baştan başa, tamamen.

Karşu tırılmaz saña şimden şöıra bu iqbāl ile
Düşmenün ger Kahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

4. **ser-ā-ser:**

Kaside 35

Mısra: 13

Baştan başa, tamamen.

Çemen-i bahtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Tırta-i t̄ālī imūñ her hāmı bir devlete dāl

5. **ser-ā-ser:**

Kaside 37

Mısra: 76

Baştan başa, tamamen.

Düşde fikr eylerin evşāfuñı bīdār olıcağ
Bulurım levh-i hayālümde ser-ā-ser bī-reng

6. **ser-ā-ser:**

Kaside 54

Mısra: 10

Baştan başa, tamamen.

Habbezā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eşeri revnağ-ı 'ıyd

serāsīme:

1. **serāsīme:**

Gazel 60

Mısra: 4

Sersem, şaşkın.

Bilmem ne füsün eyledi ol tırta-i cādū
Kim böyle serāsīme vü aşüfte-nümāyız

serāsīme ider:

1. **serāsīme ider:-er**

Kaside 45

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sersemi çevirmek.

O deñlü dil-keş ü matbū'dur şemā'ili kim
İder görünce serāsīme 'aql-ı 'ayyārı

serāsīme vü deng olur:

1. **serāsīme vü deng olur:-u, -r**

Kaside 37

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Sersem ve şaşkın olmak.

Yūsuf-ı hülkīdur ol şāhid-i ma'nī kim olur
Dil -i 'aql āfet-i 'aşk ile serāsīme vü deng

ser- asker:

1. **ser- asker:**

Gazel 34

Mısra: 6

Ordunun başı, ordu kumandanı.

İki şaf 'asker-i hūn-h'ārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña şaf-pīrā vü ser- asker nigāhıdur

ser- asker ola:

1. **ser- asker ola:-a**

Kaside 47

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Ordu kumandanı olmak.

Ne leşker kim aña serdār-ı 'azmi ola ser- asker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u kahr-ı a'dādur

serāy-ı devletine:

1. **serāy-ı devletine:-i, -n, -e**

Kaside 29

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Büyüklük, ululuk sarayı // talih sarayı.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārüb
Hıyām-ı rif'atine encüm-i felek evtād

serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān:

1. **serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān:**

Kaside 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül alan ve neşe veren saray.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

serāy-ı dil-güşādur:

1. **serāy-ı dil-güşādur:-dur**

Kaside 55

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Kalbe ferahlık veren saray.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger şahnında ebkar-ı ma'ānı bī-ḥicāb

serāy-ı haşmetine:

1. **serāy-ı haşmetine:-i, -n, -e**

Kaside 32

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Büyüklik, heybet sarayı.

Serir-i devletine āsmān serā- perde

Serāy-ı haşmetine lā-mekān fezā-yı hārim

ser-ber olmuş:

1. **ser-ber olmuş:-miş**

Gazel 111

Mısra: 7

Fazlalık olmak, yük olmak, zahmet olmak.

Kaısa başdan ser-ber olmuş rāh-ı ğamda āşyān

Terk-i ser kılduk o yolda biz sebük-bāriz hele

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 15

Baştan başa.

Ser-be-ser ğarķ-ı seyl-i hūn olsun

Düşmenūñ kişver-i sitem-hīzi

ser-beste:

1. **ser-beste:**

Gazel 85

Mısra: 8

Gizli, örtülü.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi

Ser-beste 'arz-ı hāl-i dil-i rāzdur sözüm

ser-çeşme-i āb-ı havāt:

1. **ser-çeşme-i āb-ı havāt:**

Kaside 12

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun kaynağı.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı havāt

Kim havāl-i reşhası rüh-ı revānumdur benüm

ser-çeşme-i Hızr olmasa:

1. **ser-çeşme-i Hızr olmasa:-ma, -sa**

Mesnevi 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hayat suyunun kaynağı olmak.

Ser-çeşme-i Hızr olmasa ger çāh-ı devāti

Mümkin mi idi hiç hürufuñ harekātı

ser-cüş-ı humı:

1. **ser-cüş-ı humı:-ı**

Kaside 14

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Şarap küpünün üste çıkan/kabaran, coşan köpüğü.

Bāde-i idrākimūñ tevhid ser-cüş-ı humı

Sākī-i endişemūñ tahkik dörd-i sāgarı

serdār:

1. **serdārı:-ı**

Kaside 19

Mısra: 44

Kumandan, başkumandan.

O Hākān-ı muzaffer ol cihān-gir-i hümāyün-fer

Ki her serdārı bir şahib-ķırān-ı baht-ı yāverdür

2. **serdāruñ:-uñ**

Kaside 22

Mısra: 1

Kumandan, başkumandan.

Muzaffer ola serdāruñ eyā Şāhensēh-i Gāzi

Ne Tebrizi kıoya şah-ı kızılbaş ne Şirāzi

3. **serdār:**

Kaside 49

Mısra: 66

Kumandan, başkumandan.

Felek-mesned hüdāvendā hıdıvā dāverā Şadrā

Eyā erbāb-ı dīn ü devletūñ serdār u sālārı

serdār idüp:

1. **serdār idüp:-üp**

Kaside 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Başkomutan olarak görevlendirmek.

Ya'ni şadr-ı a'zamuñ serdār idüp şah-ı cihān

Eyledi aña Nizāmü'l-mülk-i 'ahdi cā-nişin

serdār-ı 'azmi:

1. **serdār-ı 'azmi:-i**

Kaside 47

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Azim, gayret kumandanı.

Ne leşker kim aña serdār-ı 'azmi ola ser-'asker

Pey-ā-pey müjde-i feth-i bilād u ķahr-ı a'dādur

serdār-ı cihān-gir-i sipāh-ı encüm:

1. serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm:

Kaside 39

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Yıldız ordusunun dünyayı zapteden kumandanı // güneş.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye 'ālemi bir günde ser-ā-pā teşhīr

serdār-ı dilir:

1. serdār-ı dilir:

Kaside 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cesur, yürekli kumandan.

Āferīn ey 'ālem-efrāhte serdār-ı dilir
Şaf-der-i kal'a-güşā şaf-şiken-i kişver-gīr

serdār-ı dilirān-ı suhan eyleseñ:

1. serdār-ı dilirān-ı suhan eyleseñ:-se, -ñ

Kaside 60

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Şiirin yiğit kumandanı etmek.

Mülk-i ma'nāda biraz küşiş idüp kullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilirān-ı suhan

serdār-ı mu'azzam:

1. serdār-ı mu'azzam:

Kaside 33

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Büyük komutan.

Serdār-ı mu'azzam ki sevād-ı haşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

serdār-ı zafer-kış-i 'adū-fersā:

1. serdār-ı zafer-kış-i 'adū-fersā:

Kaside 27

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Düşmanı yok eden zafer kılıçlı /muzaffer kumandan.

O serdār-ı zafer-kış-i 'adū-fersā ki lāyıkdur
Olursa haymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

ser-defter:

1. ser-defter:

Kaside 20

Mısra: 78

Reis, önder.

Buñā 'ālem ider şimdi şehādet ittifāk üzre
Ki sensin ehl-i tab' u dāniş ü idrāke ser-defter

ser-defter-i 'ālem:

1. ser-defter-i 'ālem:

Kaside 23

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Cihanın önde olanı, başı.

Tab'um gibi bir pür-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
İhrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i 'ālem

ser-efrāz:

1. ser-efrāz:

Gazel 118

Mısra: 5

Benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz.

Sensin yine hüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cem'iyet-i hūbān-ı cihān cilvegehünde

2. ser-efrāzı:-ı

Kaside 34

Mısra: 39

Benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz.

Vezirān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşirān-ı zamānuñ hüsn-i tedbir ile meşhūrī

ser-efrāz eylesün:

1. ser-efrāz eylesün:-sün

Kaside 14

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Yüceltmek.

Haqq ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Kānde 'azm eyleirse olsun fetḥ ü nuşret reh-beri

ser-efrāz ola:

1. ser-efrāz ola:-a

Kaside 23

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Yücelmek, yükselmek.

Şihhatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına mahkūm ola ser-tā-ser-i 'ālem

2. ser-efrāz ola:-a

Kaside 39

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Yücelmek, yükselmek.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem
İde düşmenlerini kahr-ı İlähî taḥkîr

3. **ser-efrâz ola:-a**

Kaside 44

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Yücelmek, yükseltmek.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem
Şadme-i kahrı nigûn ide ser-i a'dâyi

ser-efrâz-ı cihân:

1. **ser-efrâz-ı cihân:**

Kaside 23

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Dünyanın önde geleni.

Ârâste envâ'-ı ma'ârifle vücûdî
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i 'âlem

ser-efrâz-ı hünermend:

1. **ser-efrâz-ı hünermend:**

Kaside 20

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Hüner sahiplerinin üstünü, hünerliler içinde seçkin olan.

Ḥudâvend-i mükerrem pâdişâh-ı 'ârif ü kâmil
Ser-efrâz-ı hünermend ü serîr-efrûz-ı dânişver

ser-efrâz-ı zamâne:

1. **ser-efrâz-ı zamâne:**

Kaside 49

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Zamanın seçkin, mümtaz (kişisi).

Ser-efrâz-ı zamâne mesned-ârâ-yı ḥudâvendî
Hünermend-i yegâne çehre-pîrâ-yı nikû-kârî

ser-ender-ḥam-ı âğûş-ı benândur:

1. **ser-ender-ḥam-ı âğûş-ı benândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

Başı parmakların kucağının kıvrımında (olan kalem).

Ol dem ki kalem sebt için âşâr-ı hayâlüm
Destümde ser-ender-ḥam-ı âğûş-ı benândur

ser-firâz itdi:

1. **ser-firâz itdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Yüceltmek, yükseltmek.

İltifât ile ser-firâz itdi
Bu faḥîr-i ḥaḳîr-i nâçizi

ser-firâz itdün:

1. **ser-firâz itdün:-dün**

Kaside 14

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yüceltmek, yükseltmek.

Ser-firâz itdün livâ'ü'l-ḥamd-i dîn-i Aḥmedi
Kâfire gösterdün el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

ser-fürü eyleve:

1. **ser-fürü eyleve:-y, -e**

Kaside 53

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Baş aşığı etmek, alçalmak // dalmak.

Çıka deryâ ser-i kuhsâra ḥulâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleve ḡavvâs gibi bahre cebel

ser-fürü itdükce:

1. **ser-fürü itdükce:-dükce**

Kaside 8

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Şâh-ı vâlâ-rütbe Ḥân Aḥmed ki ḥâk-i pâyine
Ser-fürü itdükce gerdün irtifâ'-ı şân bulur

ser-fürü itmez:

1. **ser-fürü itmez:-mez**

Kaside 24

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Ser-fürü itmez idi pâyüña yüz sürmek için
Olsa 'işyâna eger ḳudret ü imkân-ı felek

ser-fürü itmezse:

1. **ser-fürü itmezse:-mez, -se**

Kaside 34

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

'Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse 'ömrinde
Mücerred bu şerefle âstân-rübân ma'tûrî

ser-gerdān olup:

1. ser-gerdān olup:-up

Kaside 16

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Şaşmak, hayran kalmak, ne yapacağını bilmemek.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi 'ālemi
Olsa hāk-i dergehine intisāb-ı rüzgār

ser-hadd-i Buhārāy:

1. ser-hadd-i Buhārāy:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Buhara sınırları.

O mülkūn şāhibinde havf-i tūğın kıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-hadd-i Buhārāy

ser-hadd-i İrāna:

1. ser-hadd-i İrāna:-a

Kaside 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Iran hududu, sınırı.

Sa 'ādetle otağın kırmadın ser-hadd-i İrāna
Düşe Tūrān zemine sāye-i tūğ-ı ser-efrāzı

ser-halka-i erbāb-ı sehā:

1. ser-halka-i erbāb-ı sehā:

Kaside 41

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

İyilik ve ihsan ehli halkasının başı // cömertler topluluğunun başı.

Ser-halka-i erbāb-ı sehā Hātem-i devrān
Zer-düz-ı suhan nādire-pīrā-yı zamāne

ser-halka-i rindān-ı suhan olasuñ:

1. ser-halka-i rindān-ı suhan olasuñ:-a, -suñ

Kaside 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz rintlerinin halkasının başında olmak // şairler halkasının başında olmak.

Saña bir remz ile ma'lūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daği ser-halka-i rindān-ı suhan

ser-hayl-i ma'ārifsin:

1. ser-hayl-i ma'ārifsin:-sin

Kaside 60

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

İlmin, hünerin önderi.

Kāmkārā sen o ser-hayl-i ma'ārifsin kim
Nazm-ı pākūñle zuhūr itdi senūñ şān-ı suhan

serheng olursa:

1. serheng olursa:-u, -r, -sa

Kaside 37

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bekçi, çavuş olmak.

Kār-fermā-yı 'adālet kim olursa lāyık
Çahramān aña silahdār u Nerīmān serheng

serheng ü derbān itse:

1. serheng ü derbān itse:-se

Kaside 14

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Bekçi ve kapıcı yapmak.

Pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keykubād u Çayşeri

serheng ü derbān olsa:

1. serheng ü derbān olsa:-sa

Kaside 38

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Bekçi ve kapıcı olmak.

'Adālet-pişe düstür-ı mu'azzam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keykubād u Cem

serheng-i hasem:

1. serheng-i haşem:

Kaside 15

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Maiyetin bekçisi, ordunun çavuşu.

Hākāñiyim ben Muhteşem yanumda serheng-i haşem
Hāfız olur leb-beste- dem hāmem idince zīr ü bem

ser-i a'dāy:

1. ser-i a'dāy:-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Düşmanların başı.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem
Şadme-i qahrı nigûn ide ser-i a'dâyı

ser-i bî-sâmânî:

1. **ser-i bî-sâmânî:-ı**

Kaside 3

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Alçak, kötü başı.

Berq-ı tığûn ten-i a'dâda ider cevşeni âb
Döner üstünde habâba ser-i bî-sâmânî

ser-i çarh-ı merdüm-âzârî:

1. **ser-i çarh-ı merdüm-âzârî:-ı**

Kaside 45

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

İnsanlara zulmeden feleğin başı.

Cihân-penâh-ı 'adâlet ki şadme-i qahrı
İder şikeste ser-i çarh-ı merdüm-âzârî

ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr:

1. **ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr:**

Kaside 5

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Cihanı zapteden Cemşid'in başı.

O şâhenşeh ki hâk-i râhî efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Hüsrevân üzre

ser-i dîvâne:

1. **ser-i dîvâne:-e**

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Divanın başı // güzellik kitabının başı.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî maṭla'idur kim ser-i dîvâne yazmışlar

ser-i düşmeni:

1. **ser-i düşmeni:-i**

Kaside 4

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Düşmanın başı (kafası).

Top eylesün yoluṇda ser-i düşmeni kazâ
Tâ kim felekde mâh-ı neve şavlecân virür

ser-i düşmen-i bed-bahtından:

1. **ser-i düşmen-i bed-bahtından:-ı, -n, -dan**

Kaside 39

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Talihsiz düşmanın başı.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-bahtından
Sâye-i perr-i Hümâ yerine zaḥm-ı şemşir

ser-i endişeme sevdâ-yı suhan düşdi:

1. **ser-i endişeme sevdâ-yı suhan düşdi:-di**

Kaside 54

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Deyim**

*Düşüncenin başına şiir söyleme sevdası düşmek
// şiir söyleme sevdasına tutulmak.*

Yine düşdi ser-i endişeme sevdâ-yı suhan

Yine kıpdı dil ü cândan söze bir şevk-i cedîd

ser-i erbâb-ı fazl:

1. **ser-i erbâb-ı fazl:**

Kaside 49

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Fazilet sahiplerinin başı.

Ser-i erbâb-ı fazl üstâd-ı küll 'allâme-i 'âlem
Serir-i 'ilm ü irfânuñ şehensâh-ı cihân-dârî

ser-i gâv-ı zemîni:

1. **ser-i gâv-ı zemîni:-i**

Kaside 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Eskiden dünyayı boynuzunda taşıdığına inanılan
öküzün başı.*

Şikest eyler ser-i gâv-ı zemîni şadme-i pâyi

Çıkar şiddetle pertâb itdüğü miḥı süreyyâya

ser-i gîsü-yı perîşâne:

1. **ser-i gîsü-yı perîşâne:-e**

Gazel 144

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dağınk saçların ucu.

Rahne-i dâğlarım itmiş idüm âyîne

Ser-i gîsü-yı perîşâne elüm şâne idi

ser-i hançer-i bîd:

1. **ser-i hañçer-i bîd:**

Kaside 54

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Söğüt hañçerin ucu.

Olsa ger nâmiyede kuvvet-i kahr u gâzabı
Çāk iderdi dil-i pülâdı ser-i hañçer-i bîd

ser-i hayl-i suhanverân-ı fehîm:

1. **ser-i hayl-i suhanverân-ı fehîm:**

Kaside 32

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Anlayış sahibi şairler zümresinin başı.

Yâ fehm-i naqş-ı hüner itmek münâsib mi
Benim gibi ser-i hayl-i suhanverân-ı fehîm

ser-i kuhsâra:

1. **ser-i kuhsâra:-a**

Kaside 53

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Dağ tepesi, dağ başı.

Çıka deryâ ser-i kuhsâra hılâf-ı mu'tâd
Ser-fürü eyleye gâvvâs gibi bahre cebel

ser-i küyını:

1. **ser-i küyını:-ı, -n, -ı**

Gazel 46

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Sokak başı // sevgilinin bulunduğu yer.

Dâ'im tolaşup gezme ser-i küyını yârûñ
Bilmez misin ol 'âfet-i devrân ne belâdur

ser-i küyundaki:

1. **ser-i küyundaki:-u, -n, -da, -ki**

Kaside 33

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Sokak başı // sevgilinin bulunduğu yer.

Gerçi ser-i küyundaki âşüfteler ekşer
Dil-beste-i gîsü-yı girih-gîr-i dütâdur

ser-i mîhi:

1. **ser-i mîhi:-i**

Kaside 18

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Çivinin başı (atın nalındaki çivinin başı).

O deñlü tîz-revdür kim ser-i mîhi nişân itmez
Toğunsa şadme-i na'lî eger gül-berg-i ra'nâya

2. **ser-i mîhi:-ı**

Kaside 27

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Çivinin başı (atın nalındaki çivinin başı).

Cihân-ı sür'ate güyâ felekdür kâse-i sümmi
Ser-i mîhi şevâbit na'lî-i zerrîndür yeni ayı

ser-i müda:

1. **ser-i müda:-da**

Kaside 17

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Kıl ucu.

İstese bu da ider bir ser-i müda cev lâñ
Belki rakşâşlıg itmekde olur ahyânâ

ser-i müy:

1. **ser-i müy:**

Gazel 104

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Kıl ucu (saç kılının ucu).

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

ser-i müyında:

1. **ser-i müyında:-ı, -n, -da**

Kaside 8

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Kıl ucu (ayva tüylerinin ucu).

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâc ol hañuñ
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

ser-i sâl:

1. **ser-i sâl:**

Kaside 53

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Yılbaşı, sene başı.

Nitekim her ser-i sâl erişe rüz-ı nev-rüz
Cilvegâhuñ ide hurşid-i felek burc-ı hamel

ser-i zülfinden:

1. **ser-i zülfinden:-i, -n, -den**

Gazel 125

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının ucu.

Kimse araların ıslâh idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şâne

serîr-ârâ:

1. **serîr-ârâ:**

Kaside 11
Mısra: 25
Taht süsleyen.

Cihân-ı şevket ü şânuñ serîr-ârâ şehensâhı
Serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i Cem-câh-ı devrânı

2. **serîr-ârâ:**

Kaside 20
Mısra: 43
Taht süsleyen.

Serîr-ârâ hüdâvendâ hıdıvâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhib-kırân-ı a'zâm u şâhenşeh-i ekber

serîr-ârâ-vı Cem-pâye:

1. **serîr-ârâ-vı Cem-pâye:**

Kaside 18
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Cem mertebeli hükümdar.

Cihângîr-i mü'eyyed pâdişâh u şâh-ı cedd-ber-cedd
Cihân-bân-ı felek-mesned serîr-ârâ-vı Cem-pâye

serîr-ârâ-vı divân-hâne-i 'âlem:

1. **serîr-ârâ-vı divân-hâne-i 'âlem:**

Kaside 11
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Cihan sarayının /mahkemesinin tahtını süsleyen.

Ne şâhenşeh serîr-ârâ-vı divân-hâne-i 'âlem
Ne şâhenşeh bisâf-endâz-ı evreng-i Süleymânî

serîr-efrûz-ı dânişver:

1. **serîr-efrûz-ı dânişver:**

Kaside 20
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Tahta parlaklık veren âlim (hükümdar).

Hüdâvend-i mükerrerem pâdişâh-ı 'ârif ü kâmil
Ser-efrâz-ı hünermend ü serîr-efrûz-ı dânişver

serîr-i 'adl ü dâda:

1. **serîr-i 'adl ü dâda:-a**

Kaside 47
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Sipihri-i 'izz ü câha âftâb-ı zerre-perverdür
Serîr-i 'adl ü dâda dâver-i dîndâr u dânadur

serîr-i 'adl ü dâduñ:

1. **serîr-i 'adl ü dâduñ:-uñ**

Kaside 14
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Kâmkârâ şaf-derâ şâhib-kırân şâhenşehâ
Ey serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i dîn-perveri

2. **serîr-i 'adl ü dâduñ:-uñ**

Kaside 11
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Cihân-ı şevket ü şânuñ serîr-ârâ şehensâhı
Serîr-i 'adl ü dâduñ dâver-i Cem-câh-ı devrânı

serîr-i câha:

1. **serîr-i câha:-a**

Kaside 32
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Makam tahtı.

Serîr-i câha cihân-bân-ı âftâb-efser
Cihân-ı şevkete şâhenşeh-i felek-dihim

2. **serîr-i câha:-a**

Kaside 36
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Makam tahtı.

Serîr-i câha cihân-dâver-i felek-dergâh
Cihân-ı haşmete şâhenşeh-i sitâre-şaşem

serîr-i devlete:

1. **serîr-i devlete:-e**

Kaside 38
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Devlet tahtı // devletin yönetildiği makam.

Sa 'âdetle şeref virüp serîr-i devlete her gün
'Adâletle 'ibâdet ecini tahşil ide her dem

serîr-i devletine:

1. **serîr-i devletine:**-i, -n, -e

Kaside 20
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Ululuk, büyüklük tahtı.

Serîr-i devletine 'arş-ı rif' at nerdübân pāye
Külâh-ı cāhına bāl-i Hümâ-yı saltanat şehper

2. **serîr-i devletine:**-i, -n, -e

Kaside 32
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Ululuk, büyüklük tahtı.

Serîr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı haşmetine lâ-mekân fezā-yı hārim

serîr-i 'ilm ü irfānuñ:

1. **serîr-i 'ilm ü irfānuñ:**-uñ

Kaside 49
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan tahtı.

Ser-i erbāb-ı fazl üstād-ı küll 'allāme-i 'ālem
Serîr-i 'ilm ü irfānuñ şehensāh-ı cihān-dāri

serîr-i ma' delet:

1. **serîr-i ma' delet:**

Kaside 4
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Adalet tahtı.

Tā kim şehān-ı dehre nizām-ı cihān için
Devrān serîr-i ma' delet üzre mekân virür

serîr-i nüñ revākuñ:

1. **serîr-i nüñ revākuñ:**-uñ

Kaside 13
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Dokuz kat gök tahtı.

Bisāt-ı heft iklīmüñ çerāğ-ı 'ālem-efrūzı
Serîr-i nüñ revākuñ pādīşāh-ı mäh-dīdāri

serîr-i sa' âdet:

1. **serîr-i sa' âdet:**

Kaside 28
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Saadet, mutluluk tahtı.

Mäh-ı felek serîr-i sa' âdet ki pertevi
Nür-ı çerāğ-ı baht-ı şeh-i ahterān olur

serîr-i saltanat:

1. **serîr-i saltanat:**

Gazel 143
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Vücūdiyla şeref bulsun serîr-i saltanat dā'im
Cihān turduķca çursun 'ıyd u ķadr olsun şeb u rüzı

2. **serîr-i saltanat:**

Kaside 5
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Bula zāt-ı şerifüñle serîr-i saltanat revnaķ
Ola devründe halk āsüde dehr emn ü emān üzre

serîr-i saltanatda:

1. **serîr-i saltanatda:**-da

Kaside 25
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola devletle serîr-i saltanatda ber-ķarār
İde 'adl ü dād ile dünyāyı mesrürü'l-fu'ād

2. **serîr-i saltanatda:**-da

Kaside 16
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola şıhhatle serîr-i saltanatda haşre dek
Müstedām-ı 'ömr ü devlet kāmıyāb-ı rüzgār

3. **serîr-i saltanatda:**-da

Kaside 19
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola dā'im serîr-i saltanatda hürrem u hāndān
Dil-i pür-feyzi kim bir özge isti'dāda mażhardur

serîr-i saltanatta:

1. **serîr-i salţanatta:-ta**

Kaside 12

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Şâdkâm olsun serîr-i salţanatta rûz u şeb
Bu du 'â şâm u seher vird-i zebânumdur bentüm

serî 'ü's-sevr-i endîşe:

1. **serî 'ü's-seyr-i endîşe:**

Kaside 27

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Düşüncenin çok hızlı gideni.

İrişmez gerdine biñ serî 'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taqaddüm eyleye pâyı

ser-keş ola:

1. **ser-keş ola:-a**

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dik başlı, inatçı ve itaatsiz olmak // yüz
vermemek, ilgi göstermemek.*

Cânân odur ki ser-keş ola mübtelâsına
'Âşık odur ki nâzı geçe dil-rübâsına

ser-keşlik iderse:

1. **ser-keşlik iderse:-er, -se**

Kaside 24

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Dik başlılık göstermek, itaatsizlik etmek (talihin
kişiyeye muhalif davranması bağlamında).*

Kime ser-keşlik iderse ider ammâ bilürin
Hiç mümkün midür ola saña 'ışyân-ı felek

sermâye:

1. **sermâye:**

Kaside 18

Mısra: 60

Varlık, servet.

Şemim-i sünbül-i hulkıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermâye yüz biñ yıl nesim-i gâliye-sâya

ser-mâye-i bâzâr-ı şevk-ı ehl-i 'aşk:

1. **ser-mâye-i bâzâr-ı şevk-ı ehl-i 'aşk:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşıkların neşe pazarının sermayesi.

Sensin ol ser-mâye-i bâzâr-ı şevk-ı ehl-i 'aşk
Düşdi feyzüñle kesâda cevher-i nâmûs u neng

sermâye-i behcet:

1. **sermâye-i behcet:**

Kaside 18

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Sevinç sermayesi // sevinç kaynağı.

Çudümü pâdişâh-ı 'âleme sermâye-i behcet
Vücûdî efser-i iqbâle bir dürr-i girân-mâye

sermâye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur:

1. **sermâye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Saba rüzgârının misk kokulu soluğunun koku
sermayesi.*

Bâd-ı çemen-i hulkı ki bir şemmesi anuñ
Sermâye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur

ser-mâye-i cândur:

1. **ser-mâye-i cândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

Tâ haşre dek ol demde olan feyz-i şafânuñ
Endîşesi ol hasteye ser-mâye-i cândur

ser-mâye-i dervâ vü kân:

1. **ser-mâye-i dervâ vü kân:**

Kaside 52

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Denizlerin ve madenlerin sermayesi // inci ve
mücevher.*

Zerre-nür-ı şemsesi pîrâye-i hürşid ü mâh
Rîze-seng-i mermeri ser-mâye-i dervâ vü kân

sermâye-i dervâ vü kândur:

1. **sermâye-i dervâ vü kândur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Denizlerin ve madenlerin sermayesi // inci ve
mücevher // şiir.*

Ehl olan kadrin bilür ben cevherüm medh eylemem
'Älemün sermāye-i deryā vü kânıdur sözü

sermāye-i devlet:

1. sermāye-i devlet:

Kaside 11

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Saadet sermayesi.

Şeref-bağış-ı serir-i saltanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı 'adālet revnağ-efzā-yı müselmānī

sermāye-i dīn ü düvel:

1. sermāye-i dīn ü düvel:

Kaside 15

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Dinin ve devletlerin sermayesi.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naşibi tā ezel tāt-ı Ferīdün taht-ı Cem

sermāye-i dükkān:

1. sermāye-i dükkān:

Kaside 8

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Dükkān sermayesi.

Şāhid-i mazmūnuma endişe vārın bezl ider
Nağd-i şī'rümle suhan sermāye-i dükkān bulur

sermāye-i dükkānçe-i fitrat:

1. sermāye-i dükkānçe-i fitrat:

Mesnevi 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaratılış, mizaç dükkānının sermayesi.

Haṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i kudret
Haṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fitrat

sermāye-i dükkān-ı 'Attārī olur:

1. sermāye-i dükkān-ı 'Attārī olur:-u, -r

Kaside 49

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Attar dükkānının sermayesi olmak // güzel koku olmak.

Nesīm-i nev-bahār-ı hūlkını yād itse bir şā'ir
Olur endişesi sermāye-i dükkān-ı 'attārī

sermāye-i emn ü emān:

1. sermāye-i emn ü emān:

Kaside 14

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Emniyet ve korkusuzluk sermayesi.

Nağd-i vaqt-i saltanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gır-i dīn ü devlet kām-bağış-ı serverī

ser-māye-i fikrüm:

1. ser-māye-i fikrüm:-ü, -m

Kaside 59

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Fikir, hayal sermayesi, varlığı.

Hep feyz-i İlähī meded eyler baña yoḥsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm çatı kemdür

sermāye-i ihsān u kerem:

1. sermāye-i ihsān u kerem:

Kaside 23

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Lütuf ve iyilik sermayesi.

Pīrāye-dih-i saltanat ārāyiş-i devlet
Sermāye-i ihsān u kerem zīver-i 'ālem

sermāye-i kilk-i siyāhı:

1. sermāye-i kilk-i siyāhı:-ı

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Siyah (mürekkeple yazan) kalemin sermayesi.

Garğ ider bir noḡṭada nūr-ı siyāha 'ālemi
'Arifūñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

sermāye-i mazmūn-ı müfid eylemez:

1. sermāye-i mazmūn-ı müfid eylemez:-mez

Kaside 54

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Faydalı, faydalanılan mana sermayesi etmek.

Niçün ol feyz-i şafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez taḅ'uña sermāye-i mazmūn-ı müfid

sermāye-i pīr-i muğān:

1. sermāye-i pīr-i muğān:

Kaside 15

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Meyhanecinin sermayesi // mey.

Meydür mihek-k-i 'âşıkân âşüb-ı dil ârâm-ı cân
Sermâye-i pîr-i muğân pîrâye-i bezm-i şanem

ser-mâve-i rûh-efzâvî:

1. **ser-mâve-i rûh-efzâvî:**

Kaside 44

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ruha canlılık veren /cana can katan sermaye.

Devleti 'âleme pîrâye-i âbâdânî
Şohbeti âdeme ser-mâve-i rûh-efzâvî

sermâve-i rüşd ü sedâd:

1. **sermâve-i rüşd ü sedâd:**

Kaside 25

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve olgunluk sermayesi.

Hüsrev-i şâhib-taşarruf mü-şikâf-ı 'âkd u hall
Naqd-i vaqt-i 'âkl-ı küll sermâve-i rüşd ü sedâd

sermâve-i taşavvuruma:

1. **sermâve-i taşavvuruma:-u, -m, -a**

Kaside 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Düşünce sermayesi // düşünülen, tahayyül
edilen, zihinde canlandırılan şeyler.*

Bu iktidâr-ı tab' ile ammâ ne fâ'ide
Sermâye-i taşavvuruma gam ziyân virür

ser-mest:

1. **ser-mest:**

Gazel 124

Mısra: 3

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem' üstüne pervâz mestâne

2. **ser-mest:**

Gazel 130

Mısra: 9

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Lâle sâkî gönecalar ser-mest ü nergis pür-humâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-haşal nev-rüzda

3. **ser-mest:**

Kaside 33

Mısra: 26

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Bir âfet-i pür-şive ki her gamze-i şühi
Ser-mest iken âmihte-i şerm ü hayâdur

ser-mest olursam:

1. **ser-mest olursam:-u, -r, -sa, -m**

Kaside 12

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Sarhoş olmak.

Nâz-perver 'âşıkım ser-mest olursam gam degül
Gamze-i hün-riz-i sâkî pâsbânumdur benim

ser-mestân-ı şâhib-hâlden:

1. **ser-mestân-ı şâhib-hâlden:-den**

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hâl sahibi sarhoşlar.

Cümleden ol güne ser-mestân-ı şâhib-hâlden
Nef'î-i şürîde-i bî-bâk ü rüsvâ bundadır

ser-nâme-i levh-i dile:

1. **ser-nâme-i levh-i dile:-e**

Kaside 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül levhasının başlığı.

Hâme-i fikri alup destine münşî-i hîred
Yazdı ser-nâme-i levh-i dile 'unvân-ı suhan

ser-nâme-i 'unvân-ı İlahî:

1. **ser-nâme-i 'unvân-ı İlahî:**

Mesnevi 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İlahî başlık (yazı başlığı).

Hâç mı bu yâ ser-nâme-i 'unvân-ı İlahî
Taḥkîk idemez sırrını endîşe kemâhî

ser-nigün:

1. **ser-nigün:**

Gazel 1

Mısra: 2

Baş aşığı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

2. **ser-nigündür:-dur**

Gazel 133

Mısra: 6
Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Dil-i erbâb-ı mahabbet hep aña düşmüşdür
Ser-nigündür diye çâh-ı zekânun şanma tehi

3. **ser-nigün:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 16
Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Yûsuf-ı tab'umuñ sipihr-i bülend
Ser-nigün teng ü tîre çâhıdır

ser-nigün eyledi:

1. **ser-nigün eyledi:-di**
Kaside 44
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Baş aşağı çevirmek, ters döndürmek.

Gördi sâkî-i ezel rıtl-ı girân-ı bezmüm
Ser-nigün eyledi bu nüh-kağeh-i minâyı

ser-nigün ider:

1. **ser-nigün ider:-er**
Kaside 4
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Baş aşağı etmek // ters çevirip dökmek, talihini tersine çevirmek, berbat etmek.

Destümde câm görse benüm ser-nigün ider
Nâdâna sâgar istese rıtl-ı girân virür

ser-nigün itdi:

1. **ser-nigün itdi:-di**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Baş aşağı etmek, tersine çevirmek.

Şadme-i kahrı ser-nigün itdi
Çarh-ı gaddâr-ı fitne-engizi

ser-nihâde-i revîşi olurdu:

1. **ser-nihâde-i revîşi olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 45
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yürüyüşüne baş koymak, yürüyüşüne can feda etmek.

Olurdu halk-ı cihân ser-nihâde-i revîşi
Ger olsa bir şanem-i dil-rübâda etvâri

ser-püş olurdu:

1. **ser-püş olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 58
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Külâh olmak.

Olurdu nüh-ıtabâk-ı âsmâna bir ser-püş
Düşünce olmasa ger âb içinde 'aksi nigün

ser-sebz:

1. **ser-sebz:**
Gazel 143
Mısra: 9
Yemyeşil, canlı, taze.

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrûzî zihî ikbâl-i bihrûzî

ser-sebz ola:

1. **ser-sebz ola:-a**
Kaside 8
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Yeşermek, canlanmak.

Gülşen-i ikbâli ser-sebz ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bâğ-ı cihâni hürrem ü hândân bulur

sersem oldı:

1. **sersem oldı:-dı**
Kaside 48
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Anuñçün destüme erince nâ-geh
Şafâdan oldı dil ol güne sersem

sersem olsa:

1. **sersem olsa:-sa**
Gazel 68
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sersem duruma gelmek, zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Söyleşür gamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa gam-ı 'aşk ile sersem 'aşık

sersem olur:

1. **sersem olur:-u, -r**
Kaside 38
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Şarîr-i hâmemi güş eyleyince şevk-ı medhûnle
Şafâsından olur kerrübiyân-ı nüh-felek sersem

sersem-i 'aşkız:

1. **sersem-i 'aşkız:-iz**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk sersemi, aşktan ne yaptığını bilmez hâlde olan.

Bir ğamzeye biñ nâz ideriz istesek ammâ
Kîrâf ile ma'kûl bilir sersem-i 'aşkız

ser-tâ-be-ka-dem:

1. **ser-tâ-be-ka-dem:**

Kaside 17

Mısra: 144

Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Beñzemez bunlara ol tûrfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ka-dem nev-peydâ

ser-tâ-ka-dem:

1. **ser-tâ-ka-dem:**

Gazel 82

Mısra: 6

Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Ġamzesi âşüb-ı cândur turrası dâm-ı belâ
Fitnedür ser-tâ-ka-dem ol dil-sitâmı bilmiş ol

2. **ser-tâ-ka-dem:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 9

Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Rûhdur ser-tâ-ka-dem güyâ mübârek heykeli
Olmış anuñçün mücerred 'İsî-i Meryem gibi

3. **ser-tâ-ka-dem:**

Mesnevi 1

Mısra: 33

Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Ser-tâ-ka-dem ârâste aqsâm-ı hünerle
Bir naḥl-i muraşşa' gibi envâ'-ı güherle

ser-tâ-pâ:

1. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 71

Mısra: 7

Baştan ayağa, tamamen.

Nice ârâstedür şive ile ser-tâ-pâ
Rûzgâruñ hele ol dil-ber-i mümtâzına bak

2. **ser-tâ-pâ:**

Kaside 17

Mısra: 120

Baştan ayağa, tamamen.

O cihânban-ı Hümâ-sâye hümâyün-fer kim
Cümle şâhân-ı cihân bendesidür ser-tâ-pâ

ser-tâ-ser:

1. **ser-tâ-ser:**

Gazel 127

Mısra: 3

Baştan başa, tamamen.

Sâyesinde şenlige yüz tıtdı ser-tâ-ser yine
Oldı yeksân cây-ı ma'mûr u ḥarâb-ı Edrine

2. **ser-tâ-ser:**

Kaside 20

Mısra: 6

Baştan başa, tamamen.

Cihâna gelmemişdür böyle şâhenşâh-ı şâhib-dil
'Aceb zîbende envâ'-ı hünerle zâtı ser-tâ-ser

3. **ser-tâ-ser:**

Kaside 38

Mısra: 50

Baştan başa, tamamen.

Nesîm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsâr olurdu ser-tâ-ser kenâr-ı yem

4. **ser-tâ-ser:**

Kaside 40

Mısra: 53

Baştan başa, tamamen.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemîn ser-tâ-ser
Şâhid-i ḥulķı ne dem olsa perîşân-perçem

5. **ser-tâ-ser:**

Kaside 47

Mısra: 24

Baştan başa, tamamen.

Ġarîb âyîne-i şaf u mücellâdur dil-i pâki
Ki 'aks-i 'âlem-i idrâk ser-tâ-ser hüveydâdur

ser-tâ-ser-i 'âlem:

1. **ser-tâ-ser-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Bütün dünya.

Şiḥhatle ola mesned-i devletde ser-efrâz
Fermânına maḥkûm ola ser-tâ-ser-i 'âlem

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**

Kaside 52

Mısra: **85**

Baştan başa.

Ḥalk-ı 'ālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i ihtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā lutfuñ tabīb-i mihrībān

2. **ser-te-ser:**

Kaside 12

Mısra: **16**

Baştan başa.

Ser-te-ser 'ālem sevād-ı İşfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyz-i Ḥallāk-ı Ma'ānī bendedür

3. **ser-te-ser:**

Kaside 27

Mısra: **57**

Baştan başa.

Yağar bir berķ-ı 'ālem-süz-ı tığūñ ser-te-ser anı
Mişāl-i ḥār u ḥas tutsa 'adū ger rüy-ı gabrāyı

4. **ser-te-ser:**

Kaside 28

Mısra: **97**

Baştan başa.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḥ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

5. **ser-te-ser:**

Kaside 36

Mısra: **48**

Baştan başa.

Ḥadīs-i tığını zıkr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürde kalem

6. **ser-te-ser:**

Kaside 47

Mısra: **112**

Baştan başa.

Kelīmu'l-lāhdur endişem dilüm Tūr-ı ma'ānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

7. **ser-te-ser:**

Kaside 50

Mısra: **65**

Baştan başa.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdı 'ālem
Şıyt-ı iclālī koşa çeşm-i kevākibe menām

8. **ser-te-ser:**

Kaside 53

Mısra: **22**

Baştan başa.

İrmesün menzil-i maqşūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyāyı vaḥal

9. **ser-te-ser:**

Kaside 58

Mısra: **56**

Baştan başa.

Zamān laṭife-i ḥulķıyla dem-be-dem ḥurrem
Cihān vazīfe-i cüdiyla ser-te-ser memnün

10. **ser-te-ser:**

Kaside 16

Mısra: **19**

Baştan başa, hep.

Ser-te-ser 'ālemde şimdi vār ise ancak benim
İrtifā'-ı şān ile şāhib-nişāb-ı rüzgār

serv:

1. **serve:-e**

Gazel 112

Mısra: **5**

Uzun boylu, koyu yeşil yapraklı bir ağaç.

Ne cāme var ne pīrehen serve şarılmış yāsemem
Gül taşra düşmüş perdeden açmış giribānım yine

serv- kadd:

1. **serv- kadd:**

Kaside 15

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Servi boylu // uzun boylu sevgili.

Her nev-reside şāḥ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḥi gül ey serv- kadd ü gönca-fem

serverā:

1. **serverā:**

Nazm 6

Mısra: **3**

Ey hükümdar.

Hİç sezā mı serverā zāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

2. **serverā:**

Kaside 39

Mısra: **69**

Ey server/sadrazam.

Serverā nāmverā āşaf-ı 'ālī-güherā
Ey 'ālī-kevkebe şāhib-kerem-i 'ālem-gİR

3. **serverā:**

Kaside 61

Mısra: 63
Ey server/sadrazam.

Serverā haqqā ki luftuñ eyledi ihyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

4. serverā:
Kaside 50
Mısra: 73
Ey önder, başkan.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey hüdāvend-i felek-şadr ü melā'ik-huddām

5. serverā:
Kaside 53
Mısra: 59
Ey önder, başkan.

Serverā nāmverā fāzıl-ı ferhunde-dilā
Ey hüdāvend-i fuñul-i 'ulemā-yı kümmel

6. serverā:
Kaside 55
Mısra: 45
Ey önder, başkan.

Kāmkārā serverā şadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver hüdāvend-i kāmyāb

server-i 'ālem ola:

1. server-i 'ālem ola:-a
Kaside 23
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Cihanın efendisi /cihan hükümdarı olmak.

Ma'kül midur böyle perişān ola hālim
Memdūhum ola sencileyin server-i 'ālem

server-i hayl-i fuḍalā:

1. server-i hayl-i fuḍalā:
Kaside 53
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Faziletliiler zümresinin lideri, reisi.

Muḳtedā-yı 'ulemā server-i hayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn fahr-ı milel

servi:

1. servi:
Gazel 105
Mısra: 4
Uzun boylu, koyu yeşil yapraklı bir ağaç.

Murğ-ı seher kıldı huruş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servī şalındı sebz-püş ak sāde giydi yāsemem

serv-i āzādım:

1. serv-i āzādım:-ı, -m
Tesdis 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Uzun boylu sevgili.

Bilürken saña mā'il oldıgum ey serv-i āzādım
İşidirken kapuñda rüz u şeb āh ile feryādım

serv-i āzādım:

1. serv-i āzādım:-u, -m
Gazel 73
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Uzun boylu sevgili.

Ḳul itdi 'ālemi refṫarına ol serv-i āzādım
Ne var bir bendesin luftından āzād itdügin görsek

serv-i cemān:

1. serv-i cemān:
Kaside 5
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Salınan servi.

Çekilse n'ola yārān-ı şafā seyr-i çemenzāra
Şalāya başladı murğ-ı çemen serv-i cemān üzre

serv-i cemāndur:

1. serv-i cemāndur:-dur
Kaside 9
Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Salınan servi.

Ṭab'um kafes-i dānişe bir tūṫi-i güyā
Ḥāmem çemen-i ma'nıye bir serv-i cemāndur

serv-i gül-endāmuñ:

1. serv-i gül-endāmuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gül fidanı gibi güzel ve ince endamlı servi.

Yine çıkdı beyāza naqşı her serv-i gül-endāmuñ
Şarıldı yāsemem şāḫ-ı nihāl-i ergāvān üzre

serv-i gül-ruhsār:

1. serv-i gül-ruhsār:
Gazel 129
Mısra: 4
Kelime Tipi: -

Gül yanaklı sevgili (gül yanaklı, servi boylu sevgili).

Var ise ger şive-i reftâr-ı yâra tākātūn
Seyre çık bir serv-i gül-ruḥsâr ile nev-rüzda

serv-i ra'nâlar:

1. serv-i ra'nâlar:-lar

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel, zarif servi.

Gâhî gülşende şalınsañ serv-i ra'nâlar gibi
Hü çeker bülbülleri 'uşşâk-ı şeydâlar gibi

serv-i sehî:

1. serv-i sehî:

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Endamı düzgün, fidan gibi sevgili.

Cânımuñ sinede teng olsa n'ola cāygehi
Şalınur teng kabâlar giyüp ol serv-i sehî

serv-i Sidre- âğşâni:

1. serv-i Sidre- âğşâni:-ı

Kaside 30

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Sidre dalı selvi.

Sipihri ma'deletūn mäh-i âftâb- eşeri
Riyâz-ı mekremetūn serv-i Sidre- âğşâni

serv-i tāvüs-hırâm-ı çemen-i heft iklîm:

1. serv-i tāvüs-hırâm-ı çemen-i heft iklîm:

Kaside 7

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin bahçesinde/yeryüzünde tavus gibi salınan servi.

Şems-i hürşid-eşer encümen-i çâr erkân
Serv-i tāvüs-hırâm-ı çemen-i heft iklîm

sev:

1. sevse:-se

Gazel 35

Mısra: 12

Âşık olmak, gönül vermek.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'i-i zâruñ
Ne şühî sevse mülâyim didükce âfet olur

2. sevdügin:-dük, -i, -n

Gazel 72

Mısra: 6

Âşık olmak, gönül vermek.

'Âşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ

Sevdügin ya'nî seve yerde beşer gökde melek

3. seve:-e

Gazel 72

Mısra: 6

Âşık olmak, gönül vermek.

'Âşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ

Sevdügin ya'nî seve yerde beşer gökde melek

4. sevmemege:-me, -mek, -e

Gazel 94

Mısra: 13

Âşık olmak, gönül vermek.

Çäre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'i

Saña lâzım mı demek işte falânı severim

5. sevse:-se

Kaside 15

Mısra: 10

Âşık olmak, gönül vermek.

Bu demde kim şâm u seher mey-hâne bâğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zürdür Şeyhu'l Harem

6. severim:-er, -im

Gazel 94

Mısra: 1

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Mâ'ilim cezbe-i didâra hem anı severim

Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

7. severim:-er, -im

Gazel 94

Mısra: 2

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Mâ'ilim cezbe-i didâra hem anı severim

Bir güzel çehrede ân olsa ben anı severim

8. severim:-er, -im

Gazel 94

Mısra: 4

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Dilerim hüsni gibi hulki güzel cânânı
Mutlakâ böyle olan şüh-ı cihânı severim

9. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 8

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

10. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 10

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Ne kadar nāzık ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severim

11. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 12

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

İhtiyār elde degül şüfî ne derseñ de baña
Severim ḥāşılı ol rûḥ-ı revānı severim

12. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 12

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

İhtiyār elde degül şüfî ne derseñ de baña
Severim ḥāşılı ol rûḥ-ı revānı severim

13. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 14

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nefî
Saña lâzım mı demek işte falānı severim

14. **sevicek:-icek**

Gazel 94

Mısra: 7

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

15. **sevmem:-me, -m**

Gazel 94

Mısra: 9

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Ne kadar nāzık ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severim

16. **sevmezem:-mez, -em**

Gazel 94

Mısra: 7

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

17. **sevmezem:-mez, -em**

Gazel 94

Mısra: 7

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

18. **sevmeden:-me, -den**

Gazel 106

Mısra: 9

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Geçmese Nefî n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce 'aşkı olur derdi taze n'eylesün

19. **sevmem:-me, -m**

Gazel 113

Mısra: 2

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Şüh olsa güzel gāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegîn olmayanı ger melek olsa

20. **sever:-er**

Kaside 22

Mısra: 65

(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde
(ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Nice dil ihtiyār ile sever ol şüh-ı tannāzı
Kosa öz hālîne ger ğamze-i fettān u ğammāzı

21. **severim:-er, -im**

Gazel 94

Mısra: 6

Beğenmek, hoşlanmak.

İhtiyārım gider elden göricek her yārı
'Arz-ı hāle meded olmazsa nihānı severim

sevābit:

1. **sevābit:**

Kaside 27

Mısra: 44

Gezegener dışında kalan ve yerinde durur gibi
görünen yıldızlar.

Cihân-ı sür'ate gūyâ felekdür kâse-i sümme
Ser-i mîhî sevâbit na'l-i zerrîndür yeni ayı

sevâd:

1. **sevâd-ı**:-ı

Kaside 12

Mısra: 13

*Siyahlık, karartı // yazı, karalama // yazılmış
nüsha, kopya.*

Mülk-i Rûmı ol kadar tıtdı sevâdı şî'rimüñ
Feyziyim gūyâ ben ol Hindüstânumdur benüm

2. **sevâdında**:-ı, -n, -da

Kaside 48

Mısra: 11

Siyahlık, karalık // yazı.

Sevâdında fûrûğ-ı nûr-ı vaḥdet
Hurûfunda ḥavâşş-ı İsm-i a'zam

sevâd eylesem:

1. **sevâd eylesem**:-se, -m

Kaside 25

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Karalamak, yazmak.

Ya çıkarsam nâmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevâd

sevâd-ı düşmen:

1. **sevâd-ı düşmen:**

Kaside 27

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Düşman karalığı // düşman topluluğu.

'Aceb def' itdüñ el-ḥaḥ âb-ı tîğ-ı tâbdaruñla
Sevâd-ı düşmen itmişken dimâğ-ı mülki sevdayî

sevâd-ı ḥaşeminden:

1. **sevâd-ı ḥaşeminden**:-ı, -n, -den

Kaside 33

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Maiyetin kalabalığı /çokluğu.

Serdâr-ı mu'azzam ki sevâd-ı ḥaşeminden
Meydân-ı zemîn reşk-i şebistân-ı semâdur

sevâd-ı ḥatda:

1. **sevâd-ı ḥatda**:-da

Kaside 16

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Yazının siyahlığı.

Vechi var dinse sevâd-ı ḥatda bîkr-i fikrûme
Şâhid-i meh-ṭal'at-i müşgîn-nîkâb-ı rûzgâr

2. **sevâd-ı ḥatda**:-da

Kaside 55

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Yazının siyahlığı.

Yaraşur dense sevâd-ı ḥatda bîkr-i fikrûme
Pâk-dâmen şâhid-i meh-ṭal'at ü müşgîn-nîkâb

sevâd-ı hatt-ı müselsel-nümâ-yı pîçânî:

1. **sevâd-ı ḥatt-ı müselsel-nümâ-yı pîçânî:**

Kaside 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kıvrım kıvrım zincir gibi görünen hattın
siyahlığı // zincir gibi görünen hat, yazı.*

Ya ebruvân-ı perîdür ya ṭurra-i ḥurî

Sevâd-ı ḥatt-ı müselsel-nümâ-yı pîçânî

sevâd-ı her dü-'âlem:

1. **sevâd-ı her dü-'âlem:**

Kaside 13

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Her iki âlemin (dünya ve ahiretin) karartısı.

Zamîr-i pâküm ol levḥ-i celîdür kim kenârında
Sevâd-ı her dü-'âlem bir ḥafî naḥş-ı ḳalemkârî

sevâd-ı İşfahânumdur:

1. **sevâd-ı İşfahânumdur**:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İsfahan tarzı karalama defteri.

Şimdi sırr-ı feyz-i Ḥallâḳ-ı Ma'ânî bendedür
Ser-te-ser 'âlem sevâd-ı İşfahânumdur benüm

sevâd-ı kâ'inât:

1. **sevâd-ı kâ'inât:**

Kaside 55

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Kâinat karalaması // âlem, evren.

Bir şeb-i târikdür güyâ sevâd-ı kâ'inât
Tâb u nûr-ı kevkeb-i ikbâl ü bahtuñ mâhtâb

sevâd-ı kalemüm:

1. **sevâd-ı kalemüm:**-ü, -m

Kaside 44

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kalemin karalaması, yazısı // şiir.

Benim ol çehre-güşâ Mâni-i taşvîr-i hayâl
Ki ider 'aklı sevâd-ı kalemüm sevdâyî

sevâd-ı mülk-i Lâhōri:

1. **sevâd-ı mülk-i Lâhōri:**-i

Kaside 34

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Lahor şehri.

Ger olsa âb u tâb-ı feyz-i tab'um tab'-ı Feyzide
İderdi feyze müstağrak sevâd-ı mülk-i Lâhōri

sevâd-ı nazmum:

1. **sevâd-ı nazmum:**-u, -m

Kaside 51

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Şiirin yazısı // şiir.

Çapladı medhûn ile Rûmî sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

sevâd-ı nüsha-i şun'-ı İlähîdür:

1. **sevâd-ı nüsha-i şun'-ı İlähîdür:**-dür

Kaside 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'ın eserinin nüshasının yazısı.

Yâ sevâd-ı nüsha-i şun'-ı İlähîdür ki dil
Diğkât itse anda sırr-ı âyet-i Kur'ân bulur

sevâd-ı perçem-i müşğînidür:

1. **sevâd-ı perçem-i müşğînidür:**-i, -dür

Kaside 45

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Misk kokulu perçemin siyahlığı.

Cebîni kim seher-i rûz-ı 'ıyd-ı sür'atdır
Sevâd-ı perçem-i müşğînidür şeb-i târi

sevâd-ı peykerinde:

1. **sevâd-ı peykerinde:**-i, -n, -de

Kaside 38

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yüzün karalığı / siyahlığı.

Nihâd-ı cîlvesinde şühî-i tab'-ı şabâ muzmer
Sevâd-ı peykerinde rûh-ı berç u şâ'ika müdgam

sevâd-ı rakam:

1. **sevâd-ı rakam:**

Kaside 36

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Yazının siyahlığı, karalması.

Devâtı gâliyedân u buhûr olur çalemi
Benefşezâr-ı bihişte döner sevâd-ı rakam

sevâd-ı şâm-ı 'işret:

1. **sevâd-ı şâm-ı 'işret:**

Kaside 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İşret akşamının karanlığı.

Sevâd-ı şâm-ı 'işret düde-i şem'-i şebistânı
Beyâz-ı şubh-ı devlet perde-i dîbâ-yı zer-târı

sevâd-ı şebden:

1. **sevâd-ı şebden:**-den

Kaside 49

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Gece karanlığı.

Eger şalsa sipihre mihr-i lufti zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârı

sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endîşedür:

1. **sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endîşedür:**-dür

Kaside 56

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Düşünce ülkesinin başkentinin karartması.

Yâ sevâd-ı tahtgâh-ı kişver-i endîşedür
Bir sarây-ı dil-güşâdur anda her beyt-i metin

sevda:

1. **sevâdan:**-dan

Gazel 101

Mısra: 7

Tutku, arzu, heves.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreligin bilmez imiş zevk ü şafâsın

2. **sevdâdan:-dan**
Kaside 14
Mısra: **108**
Tutku, arzu, heves.

Fikr-i evşâfuñ gıdâ-yı rûhdur endişeme
Dil helâk olur ger olursam o sevdâdan berî

3. **sevdâdan:-dan**
Gazel 104
Mısra: **9**
Heves, arzu // aşk.

Dil-i Nef'î gibi geçmezse bu sevdâdan eger
Her ser-i müy aña bir ejder-i piçân olsun

4. **sevdâdur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **70**
Heves, arzu // aşk.

Nigâhı âfet-i dîn gâmezisi âşüb-ı dünyâdur
Bu güne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

5. **sevdâdan:-dan**
Kaside 47
Mısra: **78**
Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşk-ı yâr ammâ
Yazuqlar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

sevdâyî ider:

1. **sevdâyî ider:-er**
Kaside 44
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Karartmak, puslandırmak.

Benim ol çehre-güşâ Mâni-i taşvîr-i hayâl
Ki ider 'aqlı sevâd-ı kalemüm sevdâyî

sevdâyî itmışken:

1. **sevdâyî itmışken:-miş, -ken**
Kaside 27
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Karartmak, sıyahlaştırmak.

'Aceb def' itdün el-ħak âb-ı tîg-ı tâbdaruñla
Sevâd-ı düşmen itmışken dimâg-ı mülki sevdâyî

sevdügüm:

1. **sevdügüm:**
Gazel 92
Mısra: **5**
Sevgilim.

Sevdügüm bir âfet-i cân-ı cihândur n'eyleyin
Biñ belâya mübtelâ bir 'aşık-ı üftâdeyim

seven:

1. **seven:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Sevgi besleyen, dostluk gösteren // dost.

Yeksân ise yanufda seven sevmeyen seni
Hübâna bu mu 'âmeleden çok ziyân olur

sevgend:

1. **sevgend:**
Kaside 51
Mısra: **79**
Yemin, ant.

Necm-i baht-ı felek-ârâna yemîn ü sevgend
Kuvvet-i t'âli' ü ikbâlûne sevgend ü kâsem

2. **sevgend:**
Kaside 51
Mısra: **80**
Yemin, ant.

Necm-i baht-ı felek-ârâna yemîn ü sevgend
Kuvvet-i t'âli' ü ikbâlûne sevgend ü kâsem

sevk-i İlahî:

1. **sevk-i İlahî:**
Kaside 58
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yönlendirmesi.

Kul eylemez mi o lutfuñ yâ ehl-i dânişi kim
Düşürdi sevk-i İlahî maħalline maħrûn

sevme:

1. **sevmeden:-den**
Gazel 51
Mısra: **9**
Âşık olma, gönül verme.

Fâriğ olsağ n'ola dil-ber sevmeden Nef'î gibi
Hüsni ħulq-ı şâh-ı meh-dîdâra düşdi gönülümüz

sevmeven:

1. **sevmeven:**
Kaside 28

Mısra: 17

*Bir kimseye karşı aşk, sevgi, muhabbet
beslemeyen // düşman, hasım.*

Yeksân ise yanında seven sevmeyen seni
Hübâna bu mu 'âmeleden çok ziyân olur

sevr-i gerdüni:

1. **sevr-i gerdüni:-i**

Kaside 61

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Feleğin boğası, öküzü // Boğa burcu.

Hışmuñ ol gâyetdedür kim âb-ı luţfuñ irmese
Âteş-i kahrûñ iderdi sevr-i gerdüni kebâb

seyl-âb:

1. **seyl-âb:**

Gazel 69

Mısra: 8

Sel, sel suyu.

Götürür tenden oğın pârelerin eşk-i revân
Has u hâşâki komaz hâkde seyl-âb olıcak

2. **seyl-âb:**

Kaside 5

Mısra: 53

Sel, sel suyu.

Sikenderdür ki heft iklîme bir seyl-âb ider câri
Süleymândur ki fermânı revândur ins ü cân üzre

seyl-âb-ı sirişküm:

1. **seyl-âb-ı sirişküm:-üm**

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz yaşı seli.

Çana boyadı küyuñı seyl-âb-ı sirişküm
Hün-ı dil ile taşdı meger cüy-ı mahabbet

seyle virür:

1. **seyle virür:-ü, -r**

Kaside 15

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Sele vermek, sel sularıyla alıp götürmek,
mahvolmaya bırakmak.*

Mey 'âkıllı irşâd ider 'aşıkları dil-şâd ider
Seyle virür ber-bâd ider dillerde koymaz gerd-i gam

sevl-i hücumuñ:

1. **seyl-i hücumuñ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Hücum seli.

Tevbenüñ bünyâdını hâtırda muhkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hâne-i zühdi harâb

2. **seyl-i hücumuñ:-u, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Hücum seli.

Tevbenüñ bünyâdını hâtırda muhkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hâne-i zühdi harâb

sevl-i sirişk-i çeşm-i girvân:

1. **seyl-i sirişk-i çeşm-i girvân:**

Gazel 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlayan gözün gözyaşı seli.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i girvân turmayup ağsa
Söyinmez sinede bir âteş-i cân-süzumuz vardur

sevr:

1. **seyre:-e**

Kaside 22

Mısra: 38

Gezinti, gezme.

Revândur ol kadar fermânı kim fevrî olur hâzır
Murâd itse geceyle seyre hürşid-i fişek-bâzi

2. **seyre:-e**

Gazel 105

Mısra: 10

Gezinti, gezme // temaşa.

Erdi yine şubh-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl
Gel seyre ey çeşm-i gâzâl bâğ oldu şan deşt-i Hoten

3. **seyr:**

Kaside 13

Mısra: 11

Bakma, temaşa etme.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfın
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârı

4. **seyr:**

Kaside 13

Mısra: 22

Bakma, temaşa etme.

Olaydı ger bu revnâk bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yûsuf haridârı

5. **seyr:**

Kaside 45

Mısra: 15

Bakma, temaşa etme.

Murâdı üzere hayâlinde seyr için şeklin
Şikâl iderdi aña belki zulf-i dildârı

6. **seyri:-i**

Kaside 45

Mısra: 19

Bakma, temaşa etme.

Nesîm-i gönca-güşâ gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkârı

7. **seyrine:-i, -n, -e**

Kaside 52

Mısra: 95

Bakma, temaşa etme.

Dîdelerdür zâhir ü bâtın cemâlün seyri
Dilde zağm-ı nevk-i tîrûn tende dâğ-ı hün-feşân

8. **seyr:**

Kaside 50

Mısra: 119

Hareket etme, ilerleme.

Olmasa seyr ü şebât añları temyîze sebeb
‘Aks-i hâmeyle sûtûri idemez fark evhâm

seyr eden:

1. **seyr eden:-en**

Kaside 47

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Gezmek, dolaşmak.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden ‘ıkd-ı süreyyâdur

seyr eyle:

1. **seyr eyle:**

Kaside 24

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bakmak, izlemek.

Sen eger dâdımı dâd itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-â-keşde qalır küşe-i dâmân-ı felek

2. **seyr eyle:**

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bakmak, izlemek.

Çamze-i nerkis-i mağmûrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehî-kadd-i ser-efrâzına bak

seyr evlemek:

1. **seyr evlemek:-mek**

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gezme, gezinme.

On sekiz biñ ‘âlemi seyr evlemek lâzım degül
Her nefesde feyz-i Hâk bir özge ‘âlemdür baña

2. **seyr evlemek:-mek**

Gazel 87

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakmak, temaşa etmek.

Bahâr irse yine seyr-i gülistân olduğın görsem
Güzel seyr evlemek ‘uşşâka âsân olduğın görsem

seyr evlemesem:

1. **seyr evlemesem:-me, -se, -m**

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakmak, temaşa etmek.

Seyr evlemesem âyinede ‘aks-i cemâlün
Hüsni ile seni meh gibi mümtâz şanurdım

seyr evleñ:

1. **seyr evleñ:-ñ**

Kaside 11

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

İzlemek, bakmak.

Hele teşhîri mülke başlasun iqbâli seyr evleñ
Ne Türkistânı qor fetih itmedük ne kâfiristânı

seyr evleseñ:

1. **seyr evleseñ:-se, -ñ**

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İzlemek, bakmak.

Ne mazmûnlar ne vâdiler bulur seyr evleseñ Nef’î
Yine bir tarz-ı hâş u tâze icâd itdüğün görsek

seyr evleven:

1. **seyr evleyen:-y, -en**

Kaside 34

Mısra: 19

Kelime Tipi: -
Bakmak, temaşa etmek.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

2. **seyr eyleyen:** -y, -en

Kaside 43

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bakmak, temaşa etmek.

Suḥanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Ḥaṭ-ı ta'likîni tercih ider ḥaṭṭ-ı 'îmâd üzre

seyr ideli:

1. **seyr ideli:** -eli

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Güy-ı zeḳanuñ seyr ideli mâ'nî kabâda
Ağdı göge ḥürşîd gibi top-ı maḥabbet

seyr iden:

1. **seyr iden:** -en

Kaside 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Görmemişdür çarḥ-ı çârümla behiştî seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir ḥurrem-mekân

2. **seyr iden:** -en

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Seyr iden kimse tülû' itdi kıyâş eyler hemân
Âftâb-ı 'âlem-ârâyı şeb-i deycürdan

3. **seyr iden:** -en

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Reftâr degül 'âleme bir turfa belâdur
Seyr iden ider şanki temâşâ-yı kıyâmet

4. **seyr iden:** -en

Müfret 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-ḥ'yâb içre
Şanur taşvîr-i Yûsufdur yazılmışdur kitâb içre

5. **seyr iden:** -en

Kaside 8

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Beyt-i ma'mûr-ı felek reşk itmede ebyâtuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḥâne-i vîrân bulur

6. **seyr iden:** -en

Kaside 17

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevvalê şanur
Devr ider 'âlemi sür'atle o deñlü zîrâ

7. **seyr iden:** -en

Kaside 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvânî dir
Birden bu deñlü tîr nice der-kemân olur

seyr idenler:

1. **seyr idenler:** -en, -ler

Kaside 27

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Bakmak // okumak.

Añarlar seyr idenler sıḥr-i kîlk ü mu'ciz-i nazmım
'Aşâ-yı dest-i Mûsâyı dem-i nuṭḡ-ı Mesîḥâyı

seyr ideydi:

1. **seyr ideydi:** -e, -y, -di

Kaside 29

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Benim o kühken-i Bisütün-ı ma'nâ kim
Ne şan'at işledigüm seyr ideydi ger Ferhâd

seyr it:

1. **seyr it:**

Gazel 120

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek // okumak.

Seyr it bu yedi beytümü bu taze zemînde
K'o seb 'a-i seyyâreyi çarh-ı kühen üzre

sevr itmek:

1. **seyr itmek:-mek**

Kaside 24

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Şevket ü şânı o gâyetde ki seyr itmek için
Reh-güzârında kalur dîde-i hayrân-ı felek

2. **seyr itmek:-mek**

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek // gezmek, gezinmek.

Muhasşal def 'i gam kılmağa şimdi rüz u şeb gönülüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyâyı hep gönülüm

sevr itse:

1. **seyr itse:-se**

Kaside 28

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

İzlemek, temaşa etmek.

Ger 'aşiyân-ı rüz-i cezâdan bir ehl-i şer
Seyr itse ol kıyâmeti kim ol zamân olur

sevrâna çıkınca:

1. **sevrâna çıkınca:-ınca**

Kaside 10

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Cemşid-i kerem-pîşe ki sevrâna çıkınca
Hürşid gibi hâk-i rehîn ferş-i zer eyler

sevre çık:

1. **sevre çık:**

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Var ise ger şive-i refâr-ı yâra tâkatûn
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsâr ile nev-rüzda

sevre çıkısa:

1. **sevre çıkısa:-sa**

Kaside 4

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Ol şeh ki seyre çıkısa yanınca götürmege
Çarh âfitâba tîg u hilâle kemân virtür

sevrevle:

1. **sevrevle:**

Kaside 11

Mısra: 1

Bakmak, müşahede etmek // tasavvur etmek, düşünmek.

Ne şüret bağladı seyrevle hüsni şun'-ı Yezdânî
Ki ma'nâsını fikr itdükçe alır 'aql-ı insânî

sevr-i cemâline:

1. **sevr-i cemâline:-i, -n, -e**

Kaside 7

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Güzelliği seyretmek, güzel yüzü seyretmek.

Ṭotalum eylememiş ol daḥî dîdârî 'azîz
Eylemiş sevr-i cemâline şalâ-yı ta'mîm

sevr-i çemenzâra:

1. **sevr-i çemenzâra:-a**

Kaside 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bahçe seyri, bahçede gezinme.

Çekilse n'ola yârân-ı şafâ sevr-i çemenzâra
Şalâya başladı murğ-ı çemen serv-i çemân üzre

sevr-i gül ü gülzâr:

1. **sevr-i gül ü gülzâr:**

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül bahçesini ve gülleri seyretmek.

Turma ey dil böyle âh u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl sevr-i gül ü gülzâr ile nev-rüzda

sevr-i gülistân olduğın:

1. **sevr-i gülistân olduğın:-duk, -ı, -n**

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinde gezme zamanı.

Bahâr irse yine sevr-i gülistân olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşâka âsân olduğın görsem

sevr-i gülzâra:

1. **seyr-i gülzāra:-a**

Kaside 49

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Gül bahçesini gezme.

Ger olsa ihtisāb-ı ‘adli māni’ seyr-i gülzāra
Şabā zencir-i emvāc ile bend eylerdi enhāri

seyr-i hüsn-i ebkārı:

1. **seyr-i hüsn-i ebkārı:-ı**

Kaside 13

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

*Bekārların güzelliğinin seyri // daha önce
söylenmemiş sözlerin güzelliği.*

Çeh-i Ken‘ān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kın-i zenān-ı Mısrı seyr-i hüsn-i ebkārı

seyyār:

1. **seyyār:**

Kaside 31

Mısra: **29**

Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Bir ola sâbit ü seyyār ü müneccimler ele
Hüküm için daği ne taqvim ala ne usturlāb

seyyār olsa:

1. **seyyār olsa:-sa**

Kaside 56

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Gezen, devreden olmak.

N’ola bu sâbit o seyyār olsa çarh-ı devletiñ
Kıtûbidur bu mihrdür ol şaf-der-i nuşret-ğarın

seyyāre:

1. **seyyāre:**

Kaside 9

Mısra: **97**

Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ‘ulvî
Kim aña bahā mā-ğaşal-ı kevn ü mekândur

2. **seyyāre:**

Kaside 35

Mısra: **64**

Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Hâbbezâ rağş-ı felek- seyr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyāre revâdur aña zer-mîh-ı ni‘âl

seyyāre-fesân:

1. **seyyāre-feşândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **96**

Yıldız saçan.

Ol feyż ile bir baħr-ı revândur ki hayālüm
Emvâcı güher yerine seyyāre-feşândur

sezâ:

1. **sezâ:**

Gazel 107

Mısra: **10**

Layık, uygun, yaraştır.

Saňa Nef‘î gibi icmāl ideyin evşāfuñ
Şāh-ı devrāna sezâ dil-ber-i ra‘nāsın sen

2. **sezâ:**

Kaside 7

Mısra: **13**

Layık, uygun, yaraştır.

Böyle bir mu‘cize-perdâz-ı maħal-güye sezâ
Olsa ger meclis-i ‘irfân-ı İlähîde nedim

3. **sezâdur:-dur**

Kaside 18

Mısra: **78**

Layık, uygun, yaraştır.

Revâdur ger Ferîdün ile Behrām olsa lālası
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkīs olsalar dâye

4. **sezâdur:-dur**

Kaside 23

Mısra: **9**

Layık, uygun, yaraştır.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrām u Cem ü kayşer-i ‘âlem

5. **sezâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **106**

Layık, uygun, yaraştır.

Gün başına bir müjde-i luğf irişe Hâkdan
Zâtuñ o kadar devlete haqqâ ki sezâdur

6. **sezâ:**

Nazm 6

Mısra: **3**

Layık, uygun, yaraştır.

Hîç sezâ mı serverâ zât-ı kerîmü’ş-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yâb

Sıddık:

1. **Şiddîk:**

Kaside 27

Mısra: 79

Hız. Ebubekir.

Kırup al dâdını Şiddîk u Fârûkuñ revâfizdan
‘Alilik it koma mülk-i ‘Acemde bir teberrâyı

Şiddîk-ı Fârûk-ihtisâb:

1. **şiddîk-ı fârûk-ihtisâb:**

Kaside 55

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ömer adaletli Ebu Bekir.

Peyrev-i aşhâb-ı Peyğam-ber imâm-ı ehl-i dîn
Hayder-i ‘Osmân-şiyem Şiddîk-ı Fârûk-ihtisâb

şdk:

1. **şdk:**

Kaside 5

Mısra: 101

İçten bağıllık, samimiyet.

Ko lâfi şdk ile tırma du‘âya başla ey Nef‘î
Du‘â nazm ahırında farz olur nazm-âverân üzre

2. **şdk:**

Kaside 7

Mısra: 113

İçten bağıllık, samimiyet.

Tırma şimden girü şdk ile du‘âya el açup
Eyle deryüze-i dergâh-ı hüdâvend-i kerîm

3. **şdk:**

Kaside 8

Mısra: 83

İçten bağıllık, samimiyet.

Çünkü ‘âdetdür du‘â ol dem ki söz pâyân bulur
Söz dükendi başla ey Nef‘î du‘âya şdk ile

4. **şdk:**

Kaside 16

Mısra: 75

İçten bağıllık, samimiyet.

Başla şdk ile du‘â-yı devlet ü ikbâline
Cân ile âmin diye tâ şeyh u şâb-ı rûzgâr

5. **şdk:**

Kaside 17

Mısra: 164

İçten bağıllık, samimiyet.

Söz tamâm oldu güzâfi kıyalum ey Nef‘î
İdelüm devlet ü ikbâline şdk ile du‘â

6. **şdk:**

Kaside 19

Mısra: 79

İçten bağıllık, samimiyet.

Du‘â-yı devletün itse aceb mi şdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du‘â emr-i muqarrerdür

7. **şdk:**

Kaside 25

Mısra: 95

İçten bağıllık, samimiyet.

Başla şimden soñra ey Nef‘î du‘âya şdk ile
Tâ kabül ide du‘âñı Hâzret-i Rabbü’l-‘ibâd

8. **şdk:**

Kaside 40

Mısra: 98

İçten bağıllık, samimiyet.

Söz tamâm oldu ne lâzım bu güzâf ey Nef‘î
Saña şimden girü şdk ile du‘âdur elzem

9. **şdk:**

Kaside 44

Mısra: 87

İçten bağıllık, samimiyet.

Başla şdk ile du‘â itmege Nef‘î nice bir
Da‘vî-i ma‘rifet ü lâf-ı suhan-pîrâyî

10. **şdk:**

Kaside 46

Mısra: 73

İçten bağıllık, samimiyet.

Söz tamâm oldu hemân şdk ile tırma Nef‘î
Bir du‘â it ki diye ehl-i haqîkat âmin

11. **şdk:**

Kaside 47

Mısra: 84

İçten bağıllık, samimiyet.

Kaşide bir bahâne hem gazel efsânedür ancak
Garaz ihlâşımı şdk ile hâk-i pâyeh inhadür

12. **şdk:**

Kaside 50

Mısra: 150

İçten bağıllık, samimiyet.

İrdi söz gâyete şimden girü lâfi kıyalum
İdelüm şdk ile âgâz-ı du‘â-yı encâm

13. **şdk:**

Kaside 52

Mısra: 117

İçten bağıllık, samimiyet.

İdelüm şıdk u niyâz ile du'â şimden girü
Tâ ki maqbûl olduğında kalmaya reyb ü gümân

14. **şıdk:**

Kaside 53

Mısra: **93**

İçten bağlılık, samimiyet.

Demidür şıdk u şafâ ile du'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hazret-i Hakk 'azze ve cell

15. **şıdk:**

Kaside 54

Mısra: **89**

İçten bağlılık, samimiyet.

El açup şıdk u niyâz ile du'âya demidür
Eyle deryûze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

16. **şıdk:**

Kaside 57

Mısra: **84**

İçten bağlılık, samimiyet.

İrdi söz gâyete şimden girü da'vâyı koyup
İdelüm şıdk u niyâz ile du'âya âgâz

şdk-ı da'vâma:

1. **şdk-ı da'vâma:-m, -a**

Kaside 51

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

İddianın doğruluğu.

Demidür eyler isem da'vî-i işbât-ı hüner
Şıdk-ı da'vâma ider şimdi şehâdet 'âlem

şdk-ı irâdetle:

1. **şdk-ı irâdetle:-le**

Kaside 54

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Can u gönülden, samimiyetle.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi'l-hâl
Evlüyâ-yı suhane şıdk-ı irâdetle mürîd

şdk-ı nefesüm:

1. **şdk-ı nefesüm:-ü, -m**

Kaside 9

Mısra: **126**

Kelime Tipi: -

Nefesin saflığı.

Ol şeb-rev-i mi'râc-ı hayâlim ki cihâna
Şıdk-ı nefesüm bād-ı seher gibi 'ayandır

şfat-ı şive-i reftârını:

1. **şfat-ı şive-i reftârını:-i, -n, -i**

Kaside 35

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

Yürüyüşteki edanın, tarzın özelliği.

Şfat-ı şive-i reftârını gör kim meşelâ
Olsa ger cilvegehi tahta-i rîg-i remmâl

şfat-ı zât-ı pākūn:

1. **şfat-ı zât-ı pākūn:-ü, -ñ**

Kaside 47

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Temiz/güzel kişiliğin özellikleri.

Şecâ'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şfat-ı zât-ı pākūn hep birbirinden a'lâdur

şığ:

1. **şıgmaz:-maz**

Gazel 9

Mısra: **7**

Bir yere bütünüyle girebilmek, tamamen içinde bulunmak.

Derûn-ı âyîneye tâb-ı tal'atın şıgmaz
Revâdir âyîne olursa âftâb saña

şihhat:

1. **şihhat:**

Terkib-bend 1

Mısra: **72**

Sağlık, afiyet.

Ehl-i hikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetün
Yoğsa her bîmâr için dirlerdi şihhat bundadır

2. **şihhatle:-le**

Kaside 23

Mısra: **89**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Şihhatle ola mesned-i devletde ser-efrâz
Fermânına maḥkûm ola ser-tâ-ser-i 'âlem

3. **şihhati:-i**

Kaside 40

Mısra: **3**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Şihhati 'âleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihân kalmadı bir sinede ğam

4. **şihhatle:-le**

Kaside 16

Mısra: **83**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Ola şihhatle serîr-i saltanatda haşre dek
Müstedâm-ı 'ömr ü devlet kâmyâb-ı rûzgâr

5. **şihhatle:-le**

Kaside 18

Mısra: **92**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Ola dâ'im semend-i baht u devlet zîr-i rânında
Vire şihhatle hem luft-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gâye

6. **şihhat:**

Kaside 44

Mısra: **93**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Güni günden yig ola devlet ile şihhat ile
Bilmeye hiç nedür fikr-i gam-ı ferdâyı

7. **şihhatle:-le**

Kaside 46

Mısra: **81**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Bula şihhatle sarâyında şafâ-yı hâtır
Sefer itdükce müyesser ide Hâk feth-i mübîn

8. **şihhat:**

Kaside 56

Mısra: **94**

Sağlık, afiyet, esenlik.

Emrüne 'âlem müsahhar luftuña dünyâ esir
Zâtuña şihhat mülâzım bahtuña devlet qarîn

şihhatde ol:

1. **şihhatde ol:**

Kaside 22

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Sağlıklı olmak, afiyetde olmak.

Sa'âdetle hemân şihhatde ol her kande olursañ
Hayâlündür yine endişemün dem-sâz u hem-râzı

şihhatde ola:

1. **şihhatde ola:-a**

Kaside 40

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Sağlıklı olmak, afiyetde olmak.

Tâ ki ahkâm-ı 'anâşırıla vücüd-i insân
Gâh şihhatde ola gâh çeke renc ü elem

şihhatde selâmetde ola:

1. **şihhatde selâmetde ola:-a**

Kaside 40

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Sağlık ve esenlik içinde olmak.

Dâ'imâ devlet ü 'izzetle geçe evkâtı
Ola şihhatde selâmetde vücûdı her dem

şihhat-ı cism-i 'alîl:

1. **şihhat-ı cism-i 'alîl:**

Kaside 29

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Hastalıklı vücudun sıhhati.

Ne cânı var ki zamânında kimsenün döke kan
Meger ki şihhat-ı cism-i 'alîl için faşşâd

sıklet:

1. **sıkletin:-i, -n**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **47**

Sıkıntı.

Kim çeker sıkletin bu eşhâsuñ
Bilürin bu kimün günâhıdur

sıklet-i 'arî:

1. **sıklet-i 'arî:-ı**

Gazel 91

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Utanç yükü.

'Aştıkım 'aşıka şürîdelik a'lâ yaraşur
Pek denâ'et görünür sıklet-i 'arî çekemem

sıklet-i yârân:

1. **sıklet-i yârân:**

Gazel 46

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Dostların ağırlığı, manevi sıkıntısı.

Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcağ sıklet-i yârân ne belâdur

sıklet-i yârân-ı şafâvî:

1. **sıklet-i yârân-ı şafâvî:-y, -ı**

Gazel 83

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Eğlence arkadaşlarının ağırlığı, manevi sıkıntısı.

Nef'î gibi bir rind-i sebük-rûh ile hem-dem
Hem sıklet-i yârân-ı şafâvî çekemez dil

sımf-ı ehl-i dil ü tab'a:

1. sımf-ı ehl-i dil ü tab'a:-a

Kaside 7

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Şairler ve arifler zümresi.

Bu kadar nazma da mu'ciz dinilür böyle iken
Sımf-ı ehl-i dil ü tab'a kerem çarh-ı le'im

sır:

1. sır:

Gazel 127

Mısra: 9

*Anlamak ve açıklamakta aklın aciz kaldığı şey,
giz, gizem.*

Meşreb-i şühında bir sır var ki te'sir eylese
Zâ'il olmaz haşre dek keyf-i şarâb-ı Edrine

sırr:

1. sırrını:-ı, -n, -ı

Gazel 95

Mısra: 2

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey.*

Haftın evşafını bir vech ile tahrir idemem
Dehenin sırrını bir nev' ile takrir idemem

2. sırrı:-ı

Kaside 60

Mısra: 9

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey.*

Saîa bir remz ile ma'lûm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen dañi ser-ħalka-i rindân-ı suhan

3. sırrını:-ı, -n, -ı

Mesnevi 1

Mısra: 6

Anlamak ve açıklamakta aklın aciz kaldığı şey.

Haç mı bu yâ ser-nâme-i 'unvân-ı İlähî
Tahkik idemez sırrını endişe kemâhî

sırr-ı 'aceb:

1. sırr-ı 'aceb:

Kaside 15

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Acayip, şaşırtıcı sır.

Cümle hünlerden bâ-naşib sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarib
Meclisde şüh ü dil-firib cenk idicek şir-i ücem

sırr-ı âyet-i Kur'an:

1. sırr-ı âyet-i Kur'an:

Kaside 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kuran ayetinin sırrı.

Yâ sevâd-ı nüsha-i şun'-ı İlähidür ki dil
Diğkat itse anda sırr-ı âyet-i Kur'an bulur

sırr-ı dile:

1. sırr-ı dile:-e

Gazel 125

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül sırrı.

Bend-i zulfine giriftâr olalı ol şühûñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile mahrem şâne

sırr-ı eser:

1. sırr-ı eser:

Kaside 7

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Eser sırrı, sanatkârlık sırrı.

Büt nigâr-ı harem-i deyr-i hayâlüm ki komuş
Bende bir sırr-ı eser şun'-ı hüdâvend-i kadim

sırr-ı feyz-i Hallâk-ı Ma'ânî:

1. sırr-ı feyz-i Hallâk-ı Ma'ânî:

Kaside 12

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*"Hallâk-ı ma'ânî" (mana yaratıcısı) unvanlı
Kemal-i İsfehânî'nin ilhamının sırrı.*

Ser-te-ser 'âlem sevâd-ı İsfahânumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyz-i Hallâk-ı Ma'ânî bendedür

sırr-ı Hakk:

1. sırr-ı Hakk:

Kaside 40

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

İlahî sır.

Nür-ı feyz âteş-i Mûsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hakk cevher-i cân gibi sözümde müdgam

sırr-ı kazâvî:

1. sırr-ı kazâvî:-y, -ı

Kaside 31

Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdirinin sırrı.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden 'ālidür
Ki felek ide aña sırr-ı kazâyı işrâb

sırru'llāh-ı a'zam:

1. **sırru'llāh-ı a'zam:**

Kaside 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Allah'ın büyük sırrı.

Ya'ni sırru'llāh-ı a'zam Hāzret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur ma'nāda şāhib-mesned-i Keyhūsevī

sıvt u sadā-yı himmetüñ:

1. **şıvt u şadā-yı himmetüñ:-ü, -ñ**

Kaside 56
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
İhsanın sesi sedası.

Sensin ol kim eyledi şıvt u şadā-yı himmetüñ
'Ālemi pür-velvele tās-ı sipihri pür-tanin

sıvt u sadā-yı suhanum:

1. **şıvt u şadā-yı suhanum:-u, -m**

Kaside 3
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Şiirin sesi, sedası // şiirin ünü, şöreti.

İşidüp şıvt u şadā-yı suhanum oldı hamüş
Güşına girmez iken debdebe-i Hākānī

sıvt-ı çekāçāk-ı tığdan:

1. **şıvt-ı çekāçāk-ı tığdan:-dan**

Kaside 28
Mısra: 93
Kelime Tipi: -
Kılıç şakırtısı, kılıçların birbirine vurmasından çıkan ses.

Evc-i hevāda şıvt-ı çekāçāk-ı tığdan
Āvāz-ı ra'd u şā'ika reh-güm-künān olur

sıvt-ı iclāli:

1. **şıvt-ı iclāli:-i**

Kaside 50
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Kudretin sesi.

Ser-te-ser sāye-i 'adlinde uyurdu 'ālem
Şıvt-ı iclāli kosa çeşm-i kevākibde menām

Sidre:

1. **Sidre:**

Kaside 32
Mısra: 89
Sidre ağacı (Cebrail'in gidebildiği son uçtaki ağaç/makam).

Nihāl-i hāmeme dil-beste Sidre vü Tübā
Zülāl-i nazmuma leb-teşne kevser ü tesnīm

2. **Sidre:**

Kaside 34
Mısra: 8
Sidre ağacı (Cebrail'in gidebildiği son uçtaki ağaç/makam).

Ne mümkün böyle bir 'ālī-binā bir daği ger olsa
Kazā mi'mārī Sidre nerdübānī çarḥ müzdürī

sifāl-i bādeden:

1. **sifāl-i bādeden:-den**

Gazel 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Ne feyz alur sifāl-i bādeden pīr-i muğān bilse
Çekerdi reşkden kändille Şeyhü'l-ḥarem şahbā

sifāl-ı meykede:

1. **sifāl-ı meykede:**

Gazel 30
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Meyhane testisi, çanağı.

Bir tutarsa pādīşāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür kadeh

sifle-nihād:

1. **sifle-nihād:**

Kaside 24
Mısra: 11
Alçak huylu, sefil tabiatlı.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsān-ı felek

sifle-nihād-ı keç-bāz:

1. **sifle-nihād-ı keç-bāz:**

Kaside 57
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Alçak tabiatlı hilebaz.

Kām-yāb olmaya bir şā'ir-i 'ālī-meşreb
Kām-baḥş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

sihām-ı kavs-i każādan:

1. **sihām-ı kavş-i każādan:-dan**

Kaside 28

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Kaza (mukadderat) yayının oku.

Oklar sihām-ı kavş-i każādan nişān virür
Peykān-ı tūr ise ecel-i nāgehān olur

sihr:

1. **sihrine:-i, -n, -e**

Gazel 71

Mısra: 6

Büyü, efsun.

Fitnede turralarınıñ yed-i tülāsını gör
Şivede gamzesinüñ sihrine i' cāzına bak

2. **sihri:-i**

Gazel 135

Mısra: 6

Büyü, efsun.

Ġamze degül bu şu'bede-bāz-ı girişmedür
Sihr-i bitürdi şive-i i' cāza başladı

3. **sihr:**

Kaside 5

Mısra: 87

Büyü, efsun.

Benim ol şā'ir-i sāhır ki tab'um sihr ile gāhī
Ma'anī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

4. **sihr:**

Kaside 10

Mısra: 81

Büyü, efsun.

Evşāfuña had yok tūalum sihr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle koyup muhtaşar eyler

5. **sihr:**

Kaside 13

Mısra: 89

Büyü, efsun.

Nice yıl istese sihr öğredür Hārūta endişem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı sahhāri

6. **sihr:**

Kaside 18

Mısra: 86

Büyü, efsun.

Bu da te'sir-i şevk-i iltifātındur ki tek tırmaz
İder sihr ile hāmem hamle ejderhā-yı Mūsāya

7. **sihr:**

Kaside 43

Mısra: 82

Büyü, efsun.

Benim ol sāhır-i vahy-āzmā kim görse āşarım
Olurdu sihr için Mūsā da tertib-i mevādd üzre

8. **sihr:**

Kaside 44

Mısra: 86

Büyü, efsun.

Kimi işhād ideyin eyledüğüm da'vāya
İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsāyī

9. **sihr:**

Kaside 57

Mısra: 2

Büyü, efsun.

Benim ol nādire-gū şā'ir-i ma'nā-perdāz
Reşk ider merteb-i şī'rüme sihr ü i' cāz

sihr- āferinān-ı 'Arab:

1. **sihr- āferinān-ı 'Arab:**

Kaside 62

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Arap'ın sihir yapanları, büyüleyenleri.

Oldı sözüüm bī-keyf ü kem tab'um müsellemler tutdı
hem

Pākize-güyān-ı 'Acem sihr- āferinān-ı 'Arab

sihr eyler:

1. **sihr eyler:-r**

Kaside 49

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak, büyü yapmak.

Geçer bir tūri biñ dilden bulaşmaz kana peykānı

Ne sihr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i hūn-h'vārı

2. **sihr eyler:-r**

Kaside 43

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak // büyüleyici sözler söylemek.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bī-nażirüñde

Hele tab'um biraz evşāfa olsun i'tiyād üzre

sihr iderdim:

1. **sihr iderdim:-er, -di, -m**

Kaside 44

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak // büyüleyici, sihir gibi şiir yazmak.

Sihr iderdim o kadar vaşf-ı cemilünde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

2. **sihr iderdüm:-er, -di, -m**

Kaside 14

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak, sihir göstermek.

Sihr iderdim medhine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Hakk vaşfuñı kayd- ı taşavvurdan beri

sihr idersem:

1. **sihr idersem:-er, -se, -m**

Kaside 44

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak, büyü yapmak.

Sihr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levh-i āyine-i medhünde olan ma'nâyı

sihr itdüğüni:

1. **sihr itdüğüni:-düg, -iñ, -i**

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak, büyü yapmak.

Sihr itdüğüni senden işitdim yine Nef'i
Yoğsa söziñi hep senüñ i'cāz şanurdım

sihr itdün:

1. **sihr itdün:-dün**

Kaside 20

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Sihir yapmak, büyü yapmak.

Ne sihr itdün yine sözde hezār ahsente ey Nef'i
Senün gibi 'aceb olur mı bir cādū-yı efsünger

sihr-ārā:

1. **sihr-ārā:**

Kaside 20

Mısra: 72

Düşünceleri, fikirleri sihirli.

Nedim-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü hoş-sohbet
Suhan-pirā vü sihr-ārā vü mu'ciz-güy u vahy-āver

sihr-i beyāni:

1. **sihr-i beyāni:-ı**

Kaside 44

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Sözün büyü gibi olan tesiri // söz sihiri.

Kime izhār ideyin sihr-i beyāni ammā
H'āba vardukça meger düşde görem Mūsāyı

sihr-i helāl:

1. **sihr-i helāl:**

Kaside 35

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Helal sihir // büyüleyici güzellikteki söz.

Zāt-ı pür-cüduñı medh itmeyen ehl-i tab'uñ
Sözi ger sihr-i helāl ise olur vizir ü vebāl

sihr-i kalemüm:

1. **sihr-i kalemüm:-ü, -m**

Kaside 41

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Kalemin sihiri // kalemden dökülenler, yazılanlar.

Feyz-i nefesüm mu'cize-perdāz-ı belāğat
Sihr-i kalemüm āyet-i kübrā-yı zamāne

sihr-i kilik:

1. **sihr-i kilik:**

Kaside 27

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Kalemin sihiri // kalemin yazdığı harika şeyler.

Añarlar seyr idenler sihr-i kilik ü mu'ciz-i nazmım
'Aşā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭṭ-ı Mesihāyı

sihr-i mübîn:

1. **sihr-i mübîn:**

Kaside 40

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Apaçık sihir.

Suhanüm sihr-i mübîn ü kalemüm çüp-ı Kelim
Nefesüm mağz-ı dem-i nuṭṭ-ı Mesih-i Meryem

sihr-i mübîndür:

1. **sihr-i mübîndür:-dür**

Gazel 137

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Apaçık sihir // parlak sihir.

Bir nigele bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāhir güyiyā sihr-i mübīndür gamzesi

sihrsāz-ı mu‘cize-güyum:

1. **sihrsāz-ı mu‘cize-güyum:-um**

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Mucize söyleyen / insanları şaşirtacak kadar
güzel söz söyleyen büyüü.*

Ol sihrsāz-ı mu‘cize-güyum ki nuṭkumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

Sikender:

1. **Sikender:**

Müseddes 1

Mısra: 22

*Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı,
cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve
Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila
eylemiştir.*

Muḥaşşal def‘-i gam kılmağa şimdi rüz u şeb gönlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep gönlüm

2. **Sikender:**

Kaside 3

Mısra: 12

*Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı,
cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve
Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila
eylemiştir.*

Sāye-i luṭf-ı Hudā Hazret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdün u Sikender olamaz derbānı

3. **Sikenderdür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 53

*Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı,
cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve
Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila
eylemiştir.*

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndür ki fermānı revāndür ins ü cān üzre

4. **Sikender:**

Kaside 11

Mısra: 37

*Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı,
cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve
Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila
eylemiştir.*

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbālī
Süleymān gibi gālīb rüzgāra ḥüküm ü fermānı

5. **Sikender:**

Kaside 27

Mısra: 59

İskender-i Zülkarneyn.

Sikender def‘-i ye‘cüc itmege sedd yapıd ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a‘dāyı

6. **Sikender:**

Kaside 50

Mısra: 10

İskender-i Zülkarneyn.

Bādedür zevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Mu‘terifdir buña Hızır ile Sikender de tamām

sikke:

1. **sikke:**

Kaside 5

Mısra: 33

*Akçe vb. madeni paralar üzerine vurulan resmi
damga.*

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḥātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḥurşid-i ‘ālem-tāb u sīm-i aḥterān üzre

sikke-i mübārek-bād uruldu:

1. **sikke-i mübārek-bād uruldu:-dı**

Kaside 29

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mübārek olsun damgası vurulmak.

Uruldu rüy-ı zer-i mihr-i ‘ālem-ārāya
Revāc-ı şöhret için sikke-i mübārek-bād

sikke-tırāz-ı direm-i rüzgār:

1. **sikke-tırāz-ı direm-i rüzgār:**

Kaside 42

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Devrin akçesini damgalayan.

Naḳş ide nāmın zer-i ḥurşide tā
Sikke-tırāz-ı direm-i rüzgār

sil:

1. **siler:-er**

Gazel 133

Mısra: 3

Temizlemek, gidermek, görünmez hāle getirmek.

Rüzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tütüyādan da ‘aziz olmasa ger ḥāk-i rehi

silâh:

1. silâh:

Kaside 15

Mısra: 59

Silah, savaş aleti.

Sürdüke haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beybân-ı 'adem

silahdâr:

1. silahdârı:-ı

Kaside 13

Mısra: 94

Padişahi veya sadrazam, vezir, beylerbeyi gibi bir devlet büyüğünü korumakla, silâhlarını muhafaza etmek ve bakımını yapmakla görevli kimse.

Suğan bir tütü-i mu'ciz-beyândur hâmem üstâdi
Kalem bir Kahramân-ı tûğ- zendür dil silahdârı

silahdâr itse:

1. silahdâr itse:-se

Kaside 34

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Silahtar yapmak (padişahi veya sadrazam, vezir gibi bir devlet büyüğünü korumakla, silahlarını muhafaza etmek ve bakımını yapmakla görevlendirmek).

Yegâne şehsüvâr-ı Kahramân- kevkeb ki lâyıkdur
Felek aña silahdâr itse Behrâm-ı silah-şõrı

silahdâr (ol):

1. silahdâr (ol):

Kaside 37

Mısra: 26

Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

Kâr-fermâ-yı 'adâlet kim olursa lâyıq
Kahramân aña silahdâr u Nerimân serheng

silahdârı ola:

1. silahdârı ola:-a

Kaside 49

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül önünce tûğ ola süsen silahdârı

silahdârı olsa:

1. silahdârı olsa:-sa

Kaside 45

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

O şeh-süvâr-ı Tehemten- şükûh-ı zî-şân
Revâdur olsa eger Kahramân silahdârı

sildi süpürdi:

1. sildi süpürdi:-di

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ne var ne yoksa hepsini alıp götürmek veya yok etmek.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pâk itdi harîm-i dili cârüb-ı maħabbet

silk:

1. silke:-e

Kaside 34

Mısra: 78

İnci, boncuk vb. dizilen iplik.

'Arûs-ı medhûñi tezyîn için ol genc-i gevherden
Çıkardım silke dizdim bir tabak lü'lü-yı menşûri

silk-i bevân:

1. silk-i beyân:

Kaside 5

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Söyleme, ifade ipi.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um sihr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

silk-i dür-i baħr-ı ma'ânîye:

1. silk-i dür-i baħr-ı ma'ânîye:-y, -e

Kaside 50

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Mana denizinin inci dizisi.

Düre-i dilden çıkarup nice girân-mâye güher
Vereyim silk-i dür-i baħr-ı ma'ânîye niżâm

silk-i evvâm:

1. **silk-i eyyām:**

Kaside 7

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Günler dizisi // zaman.

Dür-i medhiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i zātı ile fahr ide tac u dīhim

silk-i gevher-i medhūnde:

1. **silk-i gevher-i medhūnde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 28

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Övgü incisinin ipi // methiye.

Ma' nā ki silk-i gevher-i medhūnde yerleşir
Endiše kim şenāñ ile raḥbū'l-lisān olur

silk-i güherdür:

1. **silk-i güherdür:-dür**

Kaside 54

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

İnci dizisi.

Nazmum ol silk-i güherdür kim olur hemväre
Ḥalka taḥmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinid

silk-i le'āl-i medhūñ idevin:

1. **silk-i le'āl-i medhūñ idevin:-eyin**

Kaside 37

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Övgü incisini dızmek // methiye yazmak.

İdeyin olmaz isem silk-i le'āl-i medhūñ
'İkd-i lü'lü-yı süreyyā gibi 'arşa āveng

silk-i mürvārīd-i pür-tābı:

1. **silk-i mürvārīd-i pür-tābı:-ı**

Kaside 27

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Parlak/parıltılı inci dizisi // şiir.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı hicābından
'Acebdür ḥāke şalmazsa felek 'ıkd-i Süreyyāyı

silk-i nazma:

1. **silk-i nazma:-a**

Kaside 4

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Nazım ipi // şiir dizisi.

Çekdükçe silk-i nazma dür-i medhūñ āsmān
Mıhr aña tār-ı şa'şā'adan rīsmān virür

2. **silk-i nazma:-a**

Kaside 55

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Nazım ipi // şiiri dizisi.

Silk-i nazma ol kadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endišeyle itdüm baḥr-ı ma'nāyı serāb

silk-i nazmum:

1. **silk-i nazmum:-u, -m**

Kaside 31

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Nazım ipi // şiiri dizisi.

Baḥr-ı ṭab'um nem-i ebr-i keremūñle pür-dür
Silk-i nazmum güher-i medhūñ ile ziyet-yāb

silk-i nazmuma:

1. **silk-i nazmuma:-u, -m, -a**

Kaside 58

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Nazım ipi // şiiri dizisi.

Benim bu demde ḥuşūşā o cevher-i suḥan
Ki silk-i nazmuma dil-bestedür dür-i meknūn

silk-i senāña:

1. **silk-i senāña:-ñ, -a**

Kaside 37

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Övgü ipi.

Ne cevāhir dizeyin silk-i senāña göresin
Ki ide şa'şā'ası çarḥ-ı dü- rengi yek reng

silk-i tesbīh-i dil-i 'ārif-i bi'llāh:

1. **silk-i tesbīh-i dil-i 'ārif-i bi'llāh:**

Kaside 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Velinin gönül tesbihinin ipi.

Silk-i tesbīh-i dil-i 'ārif-i bi'llāh gibi
Ola pür-gevher-i esrār-ı ḥudāvend-i 'alīm

silk-i tesbīh-i dür-i seb'a'l-meşāñidür:

1. **silk-i tesbīh-i dür-i seb'a'l-meşāñidür:-dür**

Kaside 1

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Seb'al-Mesanî (yedi ayetten meydana gelen
Fatiha suresi) incisinin dizildiği tesbihin ipi.*

'Ukde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözümler
Silk-i tesbīh-i dūr-i seb' a'l-meşānīdür sözümler

silsile:

1. **silsilede:-de**
Kaside 41
Mısra: 24
Zincir.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

2. **silsilede:-de**
Mesnevi 1
Mısra: 29
Soy kütüğü, şecere.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlā
Şāhensheh-i ta'lik-nüvis ü suhan-ārā

silsile-bend-i a'dā:

1. **silsile-bend-i a'dā:**
Kaside 31
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Düşman safını bağlayan.

Takvīyet-baḥş-ı zafer silsile-bend-i a'dā
Himmat-āmūz-ı kerem 'ukde-güşā-yı aḥbāb

silsile-cünbān olsun:

1. **silsile-cünbān olsun:-sun**
Gazel 104
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçını sallamak, kımlıdatmak.

Başlasun bend ile raḫşa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı şabā silsile-cünbān olsun

silsile-cünbān-ı belāyız:

1. **silsile-cünbān-ı belāyız:-y, -ız**
Gazel 60
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bela zincirini taşıyan, bela zincirine vurulmuş.

Āşüfte esirān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

silsile-cünbān-ı suhan kırup:

1. **silsile-cünbān-ı suhan kırup:-up**
Kaside 60
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Şiir zincirini sallayan, kımlıdatan etmek.

Tavḫ-ı tā'līme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla kırup silsile-cünbān-ı suhan

silsile-cünbānlık:

1. **silsile-cünbānlığa:-a**
Gazel 83
Mısra: 9
Zincir taşıma, kaldırma.

Mecnūn gibi yok silsile-cünbānlığa tākāt
Hem minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez dil

silsile-hāy oldı:

1. **silsile-hāy oldı:-dı**
Gazel 116
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çağlayıp akmak.

Ḥāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-hāy oldı yine

silsile-i 'aşkı:

1. **silsile-i 'aşkı:-ı**
Gazel 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşk silsilesi // aşkın merhaleleri, mertebeleri.

Allāh için ey āh tolaş zülfine turma
Ol silsile-i 'aşkı dırāz itmege bā'is

silsile-i ham-der-ham:

1. **silsile-i ham-der-ham:**
Kaside 40
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç örgüsü.

Şāhne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Ḥāl ü ḫaḫ üzre degül silsile-i ham-der-ham

silsile-i muntazam-ı rüzgār:

1. **silsile-i muntazam-ı rüzgār:**
Kaside 42
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Zamanın düzenli olarak birbirini takip etmesi.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntazam-ı rüzgār

silsile-i 'Osmānī:

1. silsile-i 'Osmānī:

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Osmanlı soyu, Osmanlı hanedanı.

O Hudāvend-i 'Ömer-'adl ü 'Alī-siret kim
Buldı zātıyla şeref silsile-i 'Osmānī

silsile-i şāhid-i hulki:

1. silsile-i şāhid-i hulki:-i

Kaside 23

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Huy, yaratılış güzelinin saçı.

Hoş-bü o kadar silsile-i şāhid-i hulki
Kim her şiken-i pür-ḥamı bir micmer-i 'ālem

silsile-i zülfi:

1. silsile-i zülfi:-i

Gazel 62

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Saç zinciri, saç örgüsü.

Sen de Nefī dilüni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dırâz

silsile-i zülf-i dü-tāyī:

1. silsile-i zülf-i dü-tāyī:-y, -i

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İki kat olmuş zülf zinciri.

'Aşk āfet-i 'aql oldu 'aceb tırfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyī çekemez dil

sīm:

1. sīm:

Kaside 6

Mısra: 47

Gümüş.

Hem güher hem sīm ü zerdür 'āleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân midur deryā midur

2. sīm:

Kaside 14

Mısra: 70

Gümüş.

'Aksidür anuñ felekde ḥırmən-i encüm degül
Şaçdı dest-i luḫfi ḥāke ol ḳadar sīm ü zeri

simāt-ı cüdi:

1. simāt-ı cüdi:-i

Kaside 47

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Cömertlik sofrası.

Veliy-yi ni'met-i 'ālem desem ḥaḳdur sözüüm zīrā
Simāt-ı cüdi dünyāya çekilmiş ḥ'ān-ı yağmādur

sīm-i aḫterān:

1. sīm-i aḫterān:

Kaside 5

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yıldızların gümüşü, gümüş renkli yıldızlar.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḥātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḥurşid-i 'ālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

sīmīn:

1. sīmīn:

Kaside 38

Mısra: 72

Gümüş.

O mevzūn-peyker ol tarz-ı ḥıram ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḥam

sīmīn-sürāḫī:

1. sīmīn-sürāḫī:

Kaside 61

Mısra: 56

Gümüş sürāhi.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḫī leblerüñ la'lin-şarāb

sīmīn-teng:

1. sīmīn-teng:

Kaside 18

Mısra: 41

Gümüş tasma (teng; eyerin parçası).

Zihī raḫş-ı muraşşa' raḫt u zerrīn-na'l u sīmīn-teng
Ki kıymetde deger saḫl-ı şıḫablı tāc-ı Dārāya

sīmīn-teng olsa:

1. **sīmīn-teng olsa**:-sa

Kaside 37

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gümüş tasma, yular olmak.

Şaf-şikâf-ı sipeh-endâz kim olsa yaraşur
Kehkeşân Edhem-i çâpük-revine sīmīn-teng

sīm-raht:

1. **sīm-raht:**

Kaside 61

Mısra: 47

Gümüş at takımı.

Hâle bir tavk-ı muraşşa' kehkeşân bir sīm-raht
Çarh bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrīn-riķâb

simsâr-ı kazâ:

1. **simsâr-ı kazâ:**

Kaside 39

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Felek.

Benim ol nâzım-ı endîşe ki simsâr-ı kazâ
İdemez kıymet-i 'aķd-ı dūr-i nazmum taķdīr

simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur:

1. **simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur**:-dur

Kaside 33

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

*Fasih kimselerin /güzel ve usule uygun konuşan
kimselerin sözlerinin tellah /aracısı.*

Taķdīr idemez kıymet-i 'ıķd-ı dūr-i nazmum
Endîşe ki simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur

sīm-teni:

1. **sīm-teni**:-i

Gazel 136

Mısra: 4

Gümüş gibi beyaz vücutlu sevgili.

Hey'et-i nâfi degüldür görinen buldı revâc
Naķş-ı ŧamgâ-yı yed-i kudret ile sīm-teni

Sīmurġ:

1. **Sīmurġ:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 8

Kaf Daġı'nda yaşadığına inanulan efsanevi kuş.

İşidüp gūlgūl-ı şıyṭ u şadâ-yı zeng-i şeh-bâzım
'Azīmet itdi kūh-ı Kāfa Sīmurġ ihtirâzından

sinân:

1. **sinân:**

Kaside 4

Mısra: 42

Mızrak, süngü (sevgilinin kirpiği bağlamında).

Geh Kāhramân-ı çeşmine ebrū kemân şunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgân sinân virür

2. **sinānumdur**:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 6

Mızrak, süngü.

Kāhramānım nīze vü şemşire çekmem ihtiyâc
Hāme-i cādū-zebân tīg u sinānumdur benüm

3. **sināndur**:-dur

Kaside 9

Mısra: 116

Mızrak, süngü.

Berķ urduġı dem cevher-i endîşe ucından
Güyâ ki kef-i Rüstem-i ŧab'umda sināndur

sinân-ı ġamze-i hūbân-ı Helluh u Nevşâd:

1. **sinân-ı ġamze-i hūbân-ı Helluh u Nevşâd:**

Kaside 29

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

*Nevşad ve Helluh güzellerinin yan bakış oku
(Helluh, Hutay'da büyük bir şehirdir, İyi cins müşk
oradan gelir ve güzelleriyle meşhurdur. Nevşad da
Türkistan'da güzelleriyle meşhur şehirdir. Genellikle
Helluh'la birlikte anılır.).*

Kemend-i silsile-i dil-berân-ı Çīn ü Hıŧâ
Sinân-ı ġamze-i hūbân-ı Helluh u Nevşâd

sinân-ı ġamzesin:

1. **sinân-ı ġamzesin**:-sî, -n

Kaside 52

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

ġamze oku, yan bakış oku.

Dikdi na'l-i sīneme çeşmüñ sinân-ı ġamzesin
Nīzesini hāķadan güyâ geçirdi Kāhramân

sindân:

1. **sindân**:-ı

Kaside 3

Mısra: 28

Üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç, örs.

Hışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-‘itâb
Eridür şu gibi tâb-ı nazarı sindâni

sîne:

1. **sînemde:**-m, -de

Gazel 19

Mısra: 7

Göğüs, bağır // gönül yürek.

Sînemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pâk itdi harîm-i dili cârüb-ı maħabbet

2. **sînemde:**-m, -de

Gazel 6

Mısra: 7

Göğüs, bağır // gönül yürek.

Biñ genc-i güher olsa pinhân n’ola sînemde
‘İşretkede-i tab‘um vîrâne degül mi yâ

3. **sînelerde:**-ler, -de

Kaside 34

Mısra: 72

Göğüs, bağır // gönül yürek.

Zebânüm bir mücevher tîg-ı bürrândur ki hemvâre
Hırâş eyler hayâli sînelerde zaħm-ı nâsûri

4. **sînem:**-m

Müfret 12

Mısra: 1

Göğüs, bağır // gönül yürek.

Sînem nice bir âh-ı maħabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarhı daħi gök ü mor olsun

5. **sîneden:**-den

Kaside 49

Mısra: 87

Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Döküldi sîneden peykân-ı yâr u penbe-i dâgum
Dıraħt-ı huşke döndüm hâke düşmiş berg ile bâri

6. **sîneye:**-y, -e

Gazel 11

Mısra: 7

Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sîneye
Olur âteş-pâre ol daħi virür bir güne tâb

7. **sînede:**-de

Gazel 67

Mısra: 3

Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Sînede her dâg-ı surh andan bir ahker-pâredir
Süz-ı firkatle dil olmuşdı firüzân bir ocağ

8. **sînem:**-m

Kaside 38

Mısra: 84

Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Hayâl-i fikr-i evşâfuñla bir mecmû‘ adur hâtır
Hevâ-yı hüsni-ı ahlâkuñla bir gülzârdur sînem

9. **sînem:**-m

Kaside 53

Mısra: 37

Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Dâg-ı hırmân ile sînem pür olursa yeridür
Tîg-ı bidâd çeküp gam beni öldürse maħal

10. **sînesin:**-si, -n

Gazel 10

Mısra: 9

Göğüs, bağır.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef‘î nişân
Anı kor mı bir karar üzre dil-i pür-ıztırâb

11. **sînedeki:**-de, -ki

Gazel 53

Mısra: 1

Göğüs, bağır.

Eşk ile sînedeki şerhayı nemnâk ideriz
‘Âşıkız mihr ü maħabbet yolını pâk ideriz

12. **sînemüzi:**-müz, -i

Gazel 53

Mısra: 6

Göğüs, bağır.

Çekmesün diyü ta‘ab girmede peykânı dile
Tîrüne karşı tûrup sînemüzi çâk ideriz

13. **sînemi:**-m, -i

Gazel 72

Mısra: 1

Göğüs, bağır.

Sînemi deldi müjeñ okları tâ cânuma dek
Söyle ebrü-yı kemândâruña tutsun çekerek

14. **sînemi:**-m, -i

Gazel 91

Mısra: 11

Göğüs, bağır.

Sinemi dağ ile dil taze gülistân ister
Bülbülüm lîk gam-ı köhne bahârî çekemem

15. **sînesi:-si**
Gazel 99
Mısra: 10
Göğüs, bağır.

N'ola olsa muztarib hâl-i dil-i 'uşşâkdan
Sînesi âyîne-i 'âlem-nümâdur n'eylesün

16. **sîne:**
Gazel 103
Mısra: 5
Göğüs, bağır.

Şâne ko ciğer pârelesün sîne degül tek
Dil pâyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

17. **sîned:-de**
Gazel 133
Mısra: 1
Göğüs, bağır.

Cânımuñ sînedে teng olsa n'ola câygehi
Şalınur teng kabâlar giyüp ol serv-i sehî

18. **sîne:**
Gazel 136
Mısra: 7
Göğüs, bağır.

Virmez ol pîrehen ü sîne şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

19. **sînesi:-si**
Gazel 136
Mısra: 6
Göğüs, bağır.

Cism-i pâkinde letâfet o kadar kim şanasın
Sînesi âyinedür âyinedân pîreheni

20. **sînesi:-si**
Gazel 140
Mısra: 4
Göğüs, bağır.

Kim bakar mir'ât-i hürşide tururken rüy-ı yâr
Rüy-ı dil göstermede şâfidür andan sînesi

21. **sîned:-de**
Kaside 40
Mısra: 4
Göğüs, bağır.

Şiḥhati 'âleme bir 'ıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihân ḳalmadı bir sînedে gam

22. **sînesin:-si, -n**
Kaside 55
Mısra: 87
Göğüs, bağır.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı ḳor mı bir ḳarâr üzre dil-i pür-ıztîrâb

23. **sînem:-m**
Gazel 12
Mısra: 6
Göğüs, bağır // gönül.

Darb-ı ta'n-ı hâside âhen siperdür gūyiyâ
Sînem üzre ḥasret-i hâlûñle dağ-ı bî-ḥisâb

24. **sîned:-de**
Gazel 39
Mısra: 6
Göğüs, bağır // gönül.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryân tırmayup aḳsa
Söyinmez sînedে bir âteş-i cân-süzumuz vardur

25. **sîned:-de**
Gazel 89
Mısra: 1
Göğüs, bağır // gönül.

Biñ var ola hicrânûñ ile sînedে dağum
Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerâğum

26. **sîned:-de**
Gazel 89
Mısra: 10
Göğüs, bağır // gönül.

Nef'î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânûñ ile sînedে dağum

27. **sîned:-de**
Kaside 53
Mısra: 83
Göğüs, bağır // gönül.

Yazılan sînedে ihlâş-ı 'ubüdiyyetdür
Dağlar noḳtaları şerḫalarumdur cedvel

28. **sînesi:-si, -**
Kaside 60
Mısra: 39
Göğüs, bağır // gönül.

Sînesi âyîne-i çehre-nümâ-yı mazmûn
Ḥâḫırî maḫla'-ı hürşid-i dirahşân-ı suḫan

29. **sînesi:-si**
Gazel 78

Mısra: 3
Kalp, gönül.

Ehl-i dildür diyemem sinesi şâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inşâf degül

30. **sîned:**-de
Gazel 102
Mısra: 1
Kalp, gönül.

Derdüm nice bir sîned pinhân iderim ben
Bir âh ile bu 'âlemi vîrân iderim ben

31. **sîned:**-de
Gazel 110
Mısra: 10
Kalp, gönül.

Çorqum oldur bir gün ey Nef'î yakar dünyâyı hep
Böyle qalursa eger süz-ı maħabbet sîned

32. **sînemde:**-m, -de
Kaside 49
Mısra: 84
Kalp, gönül.

Yazam tâ dilde bir nâzük gazel takrîb-i medhûnle
Anuñla añlayam sînemde bu cân-ı dil-efkârı

33. **sîned:**-de
Gazel 110
Mısra: 1
Göğüs, bağır // külhan.

Fikr-i zülfün dilde tâb-ı süz-ı 'aşkuñ sîned
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencîned

34. **sîne:**
Gazel 120
Mısra: 3
Göğüs, bağır (sevgilinin beyaz göğsü).

Virmez yine ol pîrehan ü sîne şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

35. **sînesin:**-si, -n
Kaside 12
Mısra: 3
Göğüs, bağır // gökyüzü, sema.

Sînesin çâk eyledüm çarhuñ degüldür kehkeşân
Zahm-ı şemşîr-i zebân-ı kîn-sitânumdur benüm

36. **sîned:**-den
Kaside 13
Mısra: 115
Gönül, yürek.

Gelince sînedden kâm u dehâna cân bulur ma'nâ
Dilüñ enfâs-ı rûhu'llâhdur güyâ ki efkârı

sîne döğmez:

1. **sîne döğmez:**-mez
Gazel 139
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrını dövmek, aşırı üzüntü duyarak
çırpınmak, kendi kendini dövmek.

Görüp çarhuñ bu zulmün derd ile def sîne döğmez mi
Kadeh kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

sîne-bend-i kehkeşân:

1. **sîne-bend-i kehkeşân:**
Kaside 5
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Üzerinde boydan boya yıldız gibi parlak süsler
olan atın göğsüne bağlanan enli kayış.

O Ĥusrevdür ki Şebdîz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sîne-bend-i kehkeşân üzre

sîne-figâr u dijem-i rûzgâr:

1. **sîne-figâr u dijem-i rûzgâr:**
Kaside 42
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Zamanın gönlü yaralı ve kederlisi.

Çalmasa tâ fırça-i erbâb-ı dil
Sîne-figâr u dijem-i rûzgâr

sîne-i âyîned:

1. **sîne-i âyîned:**-den
Kaside 13
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aynanın göğsü // aynanın parlak olan ön tarafı.

Mu'allâ Beyt-i ma'mûr-ı felekden ferş-i eyvânı
Mücellâ sîne-i âyînedden kâşî-i dîvârı

sîne-i cânâne:

1. **sîne-i cânâne:**-e
Gazel 87
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sevgilinin göğsü.

Bakup geh sîne-i cânâne geh câm-ı mey-i nâbe
Dil-i divâne berr ü bahre sulţân olduğın görsem

sîne-i erbâb-ı dil:

1. **sîne-i erbâb-ı dil:**

Kaside 56

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gönül ehli kimselerin, ariflerin sinesi.

Maţla' u'l-envâr-ı mihri sîne-i erbâb-ı dil
Mağzenü'l-esrâr-ı ihlâşî kulüb-ı ârifin

sîne-i mür:

1. **sîne-i mür:**

Kaside 3

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Karınca'nın göğsü.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki haberdâr olmaz
Eylese sîne-i mür üzre eger cevlanı

sîne-i pür-dâğ:

1. **sîne-i pür-dâğ:**

Kaside 12

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Yara dolu göğüs.

Bülbül-i gülzâr-ı 'aşkı'm sîne-i pür-dâğ ile
Nev-şüküfte gonca-i dil âşiyânımdur benüm

sîne-i pür-dâğımuzdur:

1. **sîne-i pür-dâğımuzdur:** -ı, -muz, -dur

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yara dolu göğüs.

Biz hazân u hâr kaydından beri bülbülleriz
Sîne-i pür-dâğımuzdur bağımız gülzârımız

sîne-i şad- çäkümden:

1. **sîne-i şad- çäkümden:** -ü, -m, -den

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yüz parça /parça parça olmuş göğüs.

Bu heves böyle kalursa dil-i şab' umda eger
İşidilmezse sözü'm sîne-i şad- çäkümden

sîne-i şâfin:

1. **sîne-i şâfin:** -ın

Tesdis 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Temiz kalp.

Eger kılsa saña âh-ı derûnî sîne-i şâfin
Olurdu sende de zâhir vücûdı rahım u inşâfin

sîne-i sîmîn-berân:

1. **sîne-i sîmîn-berân:**

Kaside 5

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gümüş gibi beyaz göğüslü güzellerin sinesi.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel âba kim virmez
O hüsnî zülf-i pür-ham sîne-i sîmîn-berân üzre

sînesiñ çäk itse:

1. **sînesiñ çäk itse:** -se

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Göğüsünü parçalamak, elbisenin yakasını yırtmak.

Şafâdan birbirinüñ sînesiñ çäk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girîbân olduğın görsem

sînesine çekmese:

1. **sînesine çekmese:** -me, -se

Kaside 37

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Deyim**

Bağrı'na basmak, kucaklamak.

H'âba varmaz dil-i şürîde-nihâd-ı şab' um
Çekmese sînesine şahid-i endişeyi teng

sipâh:

1. **sipâhudur:** -ı, -dur

Gazel 34

Mısra: 4

Asker, ordu.

Ne gamze kahramân-ı kişver-ârâ-yı melâhat kim
Dizilmiş leşker-i müjgân anuñ şaf şaf sipâhudur

2. **sipâh:**

Kaside 38

Mısra: 16
Asker, ordu.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücûdıyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

sipâhî:

1. **sipâhîdür:-dür**
Kaside 47
Mısra: 15
Asker.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehî- tîr-keş sipâhîdür
Der-i cüdında Hâtem bir gedâ-yı bî-ser ü pâdur

2. **sipâhîdür:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 32
Asker.

Bâ-huşûş ol güzîde tâ' ifenûñ
Hem ışık biri hem sipâhîdür

3. **sipâhîdür:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 24
Asker.

Ehl-i dildür hemîşe yârânım
Ne mevâlî ne hüd sipâhîdür

sipâh-ı düşmenüñ:

1. **sipâh-ı düşmenüñ:-üñ**
Kaside 14
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Düşman askerleri.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tîğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şûr ü şeri

sipâh-ı feth ü zafer:

1. **sipâh-ı feth ü zafer:**
Kaside 36
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer ordusu.

Ola sa'âdet ile her ne yaña 'azm itseñ
Sipâh-ı feth ü zafer mevkibüñde hayl ü haşem

sipâh-ı melâ'ik:

1. **sipâh-ı melâ'ik:**
Kaside 29
Mısra: 53

Kelime Tipi: -
Melek ordusu.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîğ-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adüya semend-i dîv-nijâd

sipâh-ı şaf-be-şaf:

1. **sipâh-ı şaf-be-şaf:**
Kaside 14
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Saf saf askerler.

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol bahra sipâh-ı şaf-be-şaf

sipâs:

1. **sipâsı:-ı**
Kaside 29
Mısra: 22
(Allah için yapılan) şükür ve övgü, hamd ve sena.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

2. **sipâsı:-ı**
Kaside 40
Mısra: 6
(Allah için yapılan) şükür ve övgü, hamd ve sena.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsîyân eyledi tesbîhe sipâsı munzamm

sipeh-ârâ-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidâl:

1. **sipeh-ârâ-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidâl:**
Kaside 35
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Cenk meydanı safını süsleyen.

Ûtsa meydânı dilîrân-ı suhan yine benim
Sipeh-ârâ-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidâl

sipeh-endâz:

1. **sipeh-endâz:**
Kaside 26
Mısra: 47
Asker salan, düşman üzerine ordu gönderen.

Sipeh-endâz u şaf-ârâ vü dilîr
Nükte-perdâz u suhandân u fehîm

sipeh-endâz-ı şaf-ârâ:

1. **sipeh-endāz-ı şaf-ārā:**

Kaside 37

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ordu safını süsleyen komutan (asker gönderen, asker sevk eden).

Sipeh-endāz-ı şaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

sipeh-endāz-ı zafer-yāver:

1. **sipeh-endāz-ı zafer-yāver:**

Kaside 40

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Her zaman muzaffer olan kumandan.

O yegāne sipeh-endāz-ı zafer-yāver kim
Cünd-i ervāh-ı melā'ikdūr aña hayl u haşem

sipeh-i mest olmuş:

1. **sipeh-i mest olmuş:**

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoş, kendinden geçmiş asker olmak.

Almış ele Rüstem gibi şemşirini gamze
Olmış aña müjgānları şaf şaf sipeh-i mest

sipeh-i şevketine:

1. **sipeh-i şevketine:-i, -n, -e**

Kaside 59

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Büyüklik, heybet ordusu.

'Ālem haşem-i devletine teng-fezādur
Gerdün sipeh-i şevketine gerd-i qademdür

sipeh-sālār-ı ma'nā:

1. **sipeh-sālār-ı ma'nā:**

Kaside 34

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Mana başkomutanı // manalara hükmeden, manaları yöneten.

Cihān-gir-i hayāl efser-rübā-yı baht-ı İskender
Sipeh-sālār-ı ma'nā şaf-şikāf-ı rezm-i Timūrī

sipeh-sālār-ı manşürü:

1. **sipeh-sālār-ı manşürü:-ı**

Kaside 34

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Zafere ulaşan / muzaffer başkomutan.

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzide Şadr-ı divānı
Şehenşāh-ı cihān-girūñ sipeh-sālār-ı manşürü

sipeh-sālār-ı manşürü:

1. **sipeh-sālār-ı manşürü:-uñ**

Kaside 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zafere ulaşan / muzaffer başkomutan.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sālār-ı manşürüñ
İdince 'arşa-i heycāda gāziler tek ü tazi

sipeh-şikāf-ı yegāne:

1. **sipeh-şikāf-ı yegāne:**

Kaside 36

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Biricik muzaffer/düşman saflarını yarıp parçalayan.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Halil Pāşā kim
Cihāna āteş urur berç-ı tigi çekdüğü dem

sipeh-şiken-i girūdār-ı Behrāmī:

1. **sipeh-şiken-i girūdār-ı Behrāmī:**

Kaside 21

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Behram gibi savaşta asker dağıtan, kıran.

Güşāde-baht Hıdivā şehā hūdāvendā
Eyā sipeh-şiken-i girūdār-ı Behrāmī

sipend-i ser-ātes:

1. **sipend-i ser-ātes:**

Kaside 31

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Başı ateşli üzerlik tohumu, yanmış üzerlik tohumu (nazar değmemesi için üzerlik tohumu yakılmasına istinaden).

İrdi ol dem ki sipend-i ser-ātes gibi hep
Şābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

siper:

1. **siper:**

Kaside 32

Mısra: 30

Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

O şaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tigi
İder tokunsa siper gibi āftābı dü- nım

2. **siperdür:-dür**

Gazel 12

Mısra: 5

Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Darb-ı ta'n-ı hâside âhen siperdür güyiyâ
Sinem üzre hasret-i hâlûñle dâğ-ı bî-hisâb

3. **siper:**

Kaside 21

Mısra: 56

Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geçirdi siper gibi heft-ecrâmı

siper eyler:

1. **siper eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Korunmak veya gizlenmek için bir şeyi siper gibi kullanmak.

Yâ ol kişi kim tîr-i ciğer-düz-ı kazâyâ
Hâşmâne çeküp tîğ-i zebânın siper eyler

siphr:

1. **siphr:-e**

Kaside 4

Mısra: 98

Gökyüzü, sema.

Gâhî ufukda zâhir olan mâh-ı nev degül
Te'sîr-i şevk-i medhî siphr ziyân virür

2. **siphr:-e**

Kaside 5

Mısra: 12

Gökyüzü, sema.

Cihân ârâyış-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzında
Zemîn feyz-i lefâfete siphr imtinân üzre

3. **siphr:-i**

Kaside 21

Mısra: 106

Gökyüzü, sema.

Cihânı rûşen ide berķ-ı tîğ-ı pür-güheri
Siphrî gülşen ide 'aks-ı câm-ı gül-fâmı

4. **siphr:-e**

Kaside 49

Mısra: 57

Gökyüzü, sema.

Eger şalsa siphr mihr-i luṭfi zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârı

5. **siphr:-e**

Kaside 58

Mısra: 9

Gökyüzü, sema.

Fürüg-ı şemse-i ṭâkı siphr nür-ı başâr
Ġubâr-ı dergehi ḥurşîd ü mâha kuḥl-i 'uyûn

siphr-i a'zam:

1. **siphr-i a'zam:**

Kaside 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüce gök.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstine siphr-i a'zam

siphr-i bî-direng:

1. **siphr-i bî-direng:**

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Durmadan dönen gök /felek.

Merhabâ ey câm-ı minâ-yı mey-i yakût-reng
Devri gelsün senden öğrensün siphr-i bî-direng

siphr-i bülend:

1. **siphr-i bülend:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yüce gök.

Yüsuf-ı ṭab'umuñ siphr-i bülend
Ser-nigün teng ü fire çâhidur

siphr-i ğaddâr:

1. **siphr-i ğaddâr:**

Kaside 54

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Zalim felek, kader.

Tâ ki inşâfa gelüp gâhî siphr-i ğaddâr
İde ehl-i dil ü ṭab' ile vifâkı tecdîd

siphr-i hod-re'y:

1. **siphr-i hod-re'y:**

Kaside 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kendi bildiğini yapan talih/ kader.

Ne dedimse sözümi tutdı sipihr-i hod-re'y
Ne murād itdüm ise virdi Hudā-yı müte'al

sipihr-i hükm ü tasarruf:

1. **sipihr-i hükm ü taşarruf:**

Kaside 29

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Yönetme, hükmetme göğü.

Muhtı-i cüd u kerem âftâb-ı şân u şüküh
Sipihr-i hükm ü taşarruf cihân-ı rüşd ü sedād

sipihr-i 'ilm ü fazl:

1. **sipihr-i 'ilm ü fazl:**

Kaside 55

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İlim ve fazilet göğü.

Ol sipihr-i 'ilm ü fazl u âftâb olmuş aña
Pertev-i re'y-i münir-i dâver-i devlet-me'âb

sipihr-i 'izz ü câha:

1. **sipihr-i 'izz ü câha:-a**

Kaside 47

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Makam ve mevki göğü.

Sipihr-i 'izz ü câha âftâb-ı zerre-perverdür
Serir-i 'adl ü dâda dâver-i dindâr u dânadur

sipihr-i ma' deletüñ:

1. **sipihr-i ma' deletüñ:-üñ**

Kaside 30

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Adalet göğü.

Sipihr-i ma' deletüñ mâh-ı âftâb- egeri
Riyâz-ı mekremetüñ serv-i Sidre- âğşâñı

sipihr-i ma' nive:

1. **sipihr-i ma' niye:-y, -e**

Kaside 45

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Mana göğü.

İderdi hiddet-i refâir-ı tündi peyveste
Sipihr-i ma' niye gerd-i zemîn-i eş'ârı

sipihr-i pür-sitemüñ:

1. **sipihr-i pür-sitemüñ:-üñ**

Kaside 4

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Cefası çok felek.

Çahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Hulkı cihâna büy-ı gül ü gülsitân virür

sipihr-i rif' atüñ:

1. **sipihr-i rif' atüñ:-üñ**

Kaside 22

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yüce gök, sema.

Sipihr-i rif' atüñ tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı
Riyâz-ı devletüñ zibende-serv-i kâmet-efrâzı

sipihr-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı:

1. **sipihr-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı:-ı**

Kaside 30

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Fitneci ve zalim tabiatlı (merhametsiz) olan itaatsiz felek.

Çazâ selâsil-i devrâna çekdi anuñçün
Sipihr-i ser-keş-i zâlim-nihâd u fettânı

sîrâb idemez:

1. **sîrâb idemez:-emez**

Kaside 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Suya kandırmak, doyurmak.

Hâk bir mertebe germ oldı ki devrân idemez
Nice tûfân ile bir zerre gubârın sîrâb

sîrâb ider:

1. **sîrâb ider:-er**

Kaside 8

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Suya doyurmak, sulamak.

Meşreb-i luftı riyâz-ı 'âlemi sîrâb ider
Kevkeb-i bahtıyla çarh ârâyiş-i evvân bulur

sirâvet etse:

1. **sirâvet etse:-se**

Kaside 10

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Geçmek, bulaşmak, yayılmak.

Ger táb-ı temüz-ı ğazabı etse sirâyet
Her kaçre-i bārāni hevâ pür-şerer eyler

2. **sirâyet etse:-se**

Kaside 54

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Geçmek, bulaşmak, yayılmak.

Etse hâşiyet-i temkîni sirâyet âba
Mevc olur reh-güzer-i şarşara bir sedd-i sedîd

sirâvet eylese:

1. **sirâyet eylese:-se**

Kaside 58

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Geçmek, bulaşmak, tesir etmek.

Sirâyet eylese lufti tabi'at-ı nâra
Virürdi hâşiyet-i seyr-i gülşeni kânün

2. **sirâyet eylese:-se**

Kaside 23

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

*Yayılmak, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

Ger eylese hâşiyet-i temkîni sirâyet
Bir zerreyi tahrik idemez şarşar-ı 'âlem

sirâvet ider:

1. **sirâvet ider:-er**

Kaside 47

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

*Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

İder ol merite feyzi sirâyet kim gören kimse
Şanur cirm-i zemîn bir nâfe-i pür-müşk-i büyâdur

sirâvet itdi:

1. **sirâvet itdi:-di**

Gazel 127

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

Ol kadar itdi sirâvet feyzi hulk u meşrebi
Keşer ü müşk oldı hep âb u türâb-ı Edrine

sirâvet itse:

1. **sirâvet itse:-se**

Kaside 4

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

*Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

Hükmi sirâyet itse nihâd-ı hevâya ger
Bâd-ı vezâna lenger-i küh-ı girân virür

2. **sirâyet itse:-se**

Kaside 43

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

*Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

Sirâyet itse büy-ı hulkı ger dünyâya olurdu
Bir avuc hâk gâlib tüde-i müşk ü zebâd üzre

3. **sirâyet itse:-se**

Kaside 14

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

*Yayılmak, yaygın duruma gelip etkisi altına
almak.*

İtse ger hâşiyet-i hıfzı sirâyet 'âleme
Tarh olurdu şafha-i âb üzre nakş-ı âzeri

sirâvet-i feyz:

1. **sirâvet-i feyz:**

Kaside 32

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Bereketin, ihsanın yayılması.

Kerem sirâvet-i feyz ile gün gibi meşhür
Sitem tegallüb-i 'adl ile muhtefi vü 'adım

sîret:

1. **sîreti:-i**

Kaside 57

Mısra: **39**

Bir kimsenin içi, hâli, hareketi, ahlakı.

Sîreti şüret-i eltfâf-ı Hudâya ma'nâ
Hâtırı hâzin-i esrâr-ı kazâya hem-râz

sirişk:

1. **sirişk:**

Kaside 17

Mısra: **30**

Gözyaşı.

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

sirişk-i dide:

1. **sirişk-i dide:**

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Akar mizâb-ı çeşmimden sirişk-i dide âbâsâ
N'ola kendim dögersem taşlar ile âsyâbâsâ

sirişte:

1. **sirişte:**

Kaside 34

Mısra: 49

*Yoğurulmuş, hamuruna, mayasına ...
karıştırılmış.*

Nihâd-ı âb u hâkinde sirişte 'adl-i Fârûkî
Kitâb-ı 'aql u fikrinde nüvişte zühd-i Tayfûrî

sitâre:

1. **sitâremde:-m, -de**

Kaside 53

Mısra: 27

Yıldız // talih, baht.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

2. **sitâre:**

Gazel 43

Mısra: 8

Yıldız // talih, baht.

Dehre mağrûr olma ey gâfil ki bunda âdeme
Tâli'i yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

sitem:

1. **sitemi:-i**

Kaside 41

Mısra: 83

Eziyet, zulüm, ceefa.

Çarhuñ sitemi cânuma geçdi n'ola olsa
Destümde kalem fitne-i ber-pây-ı zamâne

2. **sitem:**

Kaside 42

Mısra: 9

Eziyet, zulüm, ceefa.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rüzgâr

3. **sitemden:-den**

Gazel 46

Mısra: 15

Eziyet, zulüm, ceefa.

Var hâk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbâb-ı dile gayret-i akrân ne belâdur

4. **sitemde:-de**

Kaside 16

Mısra: 60

Eziyet, zulüm, ceefa.

Düşmen-i erbâb-ı dil bir nice har-ıtab' u le'im
Kim sitemde her biri nâ'ib-menâb-ı rüzgâr

5. **sitem:**

Kaside 21

Mısra: 92

Eziyet, zulüm, ceefa.

Hasûd münkir olur kısmet-i İlähîye
Şanur hemîşe sitem 'adl u dâd-ı kassâmı

6. **sitem:**

Kaside 30

Mısra: 69

Eziyet, zulüm, ceefa.

Sitem ki ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdûr
Şikenc-i pençe-i kahrındadır girîbânı

7. **sitem:**

Kaside 32

Mısra: 8

Eziyet, zulüm, ceefa.

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem teğallüb-i 'adl ile muhtefî vü 'adîm

8. **sitemden:-den**

Kaside 49

Mısra: 71

Eziyet, zulüm, ceefa.

Sitemden ol kadar pâk itdi dehri âb-ı luţfuñ kim
Cihânda ber-ıarafdûr şimdi resm-i merdüm-âzârı

9. **sitem:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 51

Eziyet, zulüm, ceefa.

Gerçi erbâb-ı tab'a böyle sitem
Felegûñ köhne resm ü râhidur

10. **sitemdûr:-dûr**

Kaside 42

Mısra: 19

Cefa, zulüm, haksızlık.

Har diyemem belki sitemdûr hara
Fazla-i haşv-i şikem-i rüzgâr

sitem çekmekden:

1. **sitem çekmekden**:-mek, -den

Kaside 24

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet çekmek, zulme, haksızlığa uğramak.

Kâşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daği mihmân-ı felek

sitem eylemeden:

1. **sitem eylemeden**:-meden

Kaside 24

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet etmek.

Zevki var ehl-i dil ü tab'a sitem eylemeden
Çäre ne devr ideli böyledür idmân-ı felek

sitem evlemesün:

1. **sitem evlemesün**:-me, -sün

Kaside 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet etmek.

Tek sitem evlemesün baña ko mebzül olsun
Bir alay gāv u ħara ni' met-i erzân-ı felek

sitem itmeden:

1. **sitem itmeden**:-me, -den

Kaside 24

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet etmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vār ise ħusrân-ı felek

sitem olur:

1. **sitem olur**:-u, -r

Kaside 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Haksızlık etmiş olmak.

Yā n'eylesün bî-çäreler älüfteler äväreler
Sāgar şunar meh-päreler nüş itmek olur sitem

sitem-didegân-ı ehl-i dilüñ:

1. **sitem-didegân-ı ehl-i dilüñ**:-üñ

Kaside 29

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin haksızlığa uğramışları, haksızlığa uğramış gönül ehli kimseler.

Mü'essir oldı sitem-didegân-ı ehl-i dilüñ
Dem-â-dem eylediği âh u nâle vü feryâd

sitem-i bî-ħad ü pâyân-ı felek:

1. **sitem-i bî-ħad ü pâyân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feleğin hudutsuz ve sonsuz zulmü.

Bu kadar çevre taħammül mi olur âdemde
Nice bir bu sitem-i bî-ħad ü pâyân-ı felek

sitem-i çarħ:

1. **sitem-i çarħ:**

Kaside 9

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Feleğin zulmü, cefası.

Yok 'aczi yine tab'ımuñ endişeden aşlâ
Gerçi sitem-i çarħ ile bî-tâb u tûvândur

2. **sitem-i çarħ:**

Kaside 46

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Feleğin zulmü, cefası.

Däverâ böyle mi eylerdim edâ vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarħ ile gâyet ğamğın

sitem-i ğamze-i fettânından:

1. **sitem-i ğamze-i fettânından**:-ı, -n, -dan

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fitneler koparan gamzelerin cefası, zulmü.

Kurtuluş yok sitem-i ğamze-i fettânından
Çeşm-i ser-mestinüñ âdem mi geçer yanından

sitem-i ğamze-i nezzâre-şümârı:

1. **sitem-i ğamze-i nezzâre-şümârı**:-ı

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yan bakışların sayısız sitemi.

Āşnâ çıktım ise çeşmüñe kâfir degülem
Sitem-i ğamze-i nezzâre-şümârı çekemem

sitem-i rûzgâr:

1. **sitem-i rûzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Devrin zulmü.

Böyle çeker mi bu gamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rüzgâr

sitemkâr:

1. **sitemkârûn:**-u, -ñ

Kaside 49

Mısra: 69

Zulüm ve haksızlık eden, zalim.

Añılmaz oldu nâmı devr-i 'adlünde sitemkârûn
Meger yâd ide 'aşık gamze-i merdüm-küş-i yârı

sitemkâr olur:

1. **sitemkâr olur:**-u, -r

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zalim olmak.

El-ḥaḳ ne sitemkâr olur ol gamze-i ḥünî
Ammâ ne ḥoş-âyendedür aḥlâḳ-ı girişme

sitemkârî:

1. **sitemkârî:**

Kaside 13

Mısra: 66

Zulüm ve haksızlık eden, zalim.

O şâhenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârî vü cebbârî

sitemkâr-ı dil-âşüb:

1. **sitemkâr-ı dil-âşüb:**

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlü karıştıran zalim // sevgili.

O sitemkâr-ı dil-âşüb ise dil-dâdesini
Dâ'imâ bend-i belâ çekmege mu'tâd ister

siyâh:

1. **siyâhıdur:**-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 6

Siyah renkte olan.

Çeşm-i endişem ol kadar rüşen
Şanki ḥürşid anuñ siyâhıdur

siyâh evler:

1. **siyâh eyler:**-r

Kaside 53

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Karartmak.

Düd-ı âh eyler idi âyine-i çarḥı siyâh
Pertev-i ma'deletûñ urmasa aña şayḳal

siyâkat-ı ta'dâd-ı küşteğân:

1. **siyâkat-ı ta'dâd-ı küşteğân:**

Kaside 28

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Öldürülmüş olanların sayımının hızla yazılışı.

Ol demde kim siyâkat-ı ta'dâd-ı küşteğân
Birün-ı ḥayta-i ser-i kîlk-i beyân olur

siyeh:

1. **siyeh:**

Kaside 28

Mısra: 29

Siyah, kara.

Zülfün mi yâ gezende siyeh mâr-ı ḥam-be-ḥam
Kim pâsbân-ı genc-i nihân-ı miyân olur

2. **siyeh:**

Kaside 44

Mısra: 6

Siyah, kara.

Dergeh-i bârgeh-i şadr-ı cihân kim örter
Sâyesi Ka'be gibi çarḥa siyeh dibâyı

siyeh-kâkül:

1. **siyeh-kâkül:**

Kaside 51

Mısra: 12

Siyah perçem.

Sanki bir dil-ber-i ferruḥ-ruḥ ü meh-ṭal'atdür
Gicesi aña siyeh-kâkül ü müşgîn-perçem

sofi:

1. **sofi:**

Kaside 40

Mısra: 93

Sofi, ehl-i tasavvuf.

Şofi nefisini helâk eylemez tâ o kadar
Zindedür âb-ı ḥayât-ı suḥanümle 'âlem

sofra-güşâ-vı himmet:

1. **sofra-güşâ-yı himmet:**

Kaside 57

Mısra: 43
Kelime Tipi: -
İhsan sofrasını açan.

Rîze- çîn-i ni' amı şofra-güşâ-yı himmet
İmtilâ-yı keremi dîv-i şikem-perver-i âz

şofra-i ni' met:

1. şofra-i ni' met:
Kaside 34
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Nimet sofrası.

Dem-â-dem şofra-i ni' met güşâde meclis âmâde
Behişt-i câvidân derdim eger olmasa mahzûrî

şofra-i yağmâ-yı zamâne:

1. şofra-i yağmâ-yı zamâne:
Kaside 41
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
*Zamanın ganimet sofrası / doyumluk, bereket
sofrası.*

Reşh-i kalemi mâye-i âsâyiş-i 'âlem
H'ân-ı keremi şofra-i yağmâ-yı zamâne

şofra-keş-i halk-ı cihân:

1. şofra-keş-i halk-ı cihân:
Kaside 24
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Cihan halkının sofrası açanı.

Pehlivân-ı keremi şofra-keş-i halk-ı cihân
Kahramân-ı ğazabı râ'iz-i yekrân-ı felek

sofre-keş-i düdmân-ı himmetdür:

1. sofre-keş-i düdmân-ı himmetdür:-dür
Kaside 30
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
*İhsan kabilesinin, hanedanının sofrası tertip
edeni.*

Kerem ki sofre-keş-i düdmân-ı himmetdür
İder 'aşıyye-i cüdiyla kesb-i sâmanı

şohbet:

1. şohbet:
Terkib-bend 1
Mısra: 68
Söyleşi, hasbihâl // sohbet meclisi.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şohbetün
Cân virür çok zevküne anuñ da şohbet bundadır

2. şohbetün:-ü, -ñ
Terkib-bend 1
Mısra: 67
Mevzu, olay, konu.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şohbetün
Cân virür çok zevküne anuñ da şohbet bundadır

3. şohbeti:-i
Kaside 44
Mısra: 22
Söyleşi, hasbihâl // kelam, söz.

Devleti 'âleme pîrâye-i âbâdânî
Şohbeti âdeme ser-mâye-i rûh-efzâyî

sohbet evler:

1. şohbet eyler:-r
Gazel 97
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sohbet etmek, söyleşmek, hasbihâl etmek.

Gelince fikr-i la'lûñ 'ârifâne şohbet eyler dil
Kebâb-ı pür-nemek bundan şarâb-ı bî-ħumâr andan

sohbet-i bâde:

1. şohbet-i bâde:
Gazel 2
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Şarap sohbeti.

Şohbet-i bâde için gülşene teklif iderek
Tab'-ı Nef'iye de bir rind-i levend itdi şabâ

2. şohbet-i bâde:
Gazel 91
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Şarap sohbeti, şarap sohbeti (ile alınan zevk),
şarabın verdiği zevk.*

Lezzet-i vuşlat için firkat-i yâri çekemem
Şohbet-i bâde için renc-i ğumârı çekemem

sohbet-i vâran-ı nâ-hemvâr:

1. şohbet-i vâran-ı nâ-hemvâr:
Gazel 29
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Uygunsuz/birbirini anlamayan dostların sohbeti
// kendini anlamayan dostlarla bir arada olmak.*

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eylesün yâ şohbet-i vâran-ı nâ-hemvâr güç

soñra:

1. **soñra:**

Gazel 80

Mısra: 11

Müteakiben, ardından.

Hızra minnet çekme var soñra dil-i Nef'î gibi
Lüle-i âb-ı hayât-ı feyz ile leber-leber ol

2. **soñra:**

Gazel 142

Mısra: 11

Müteakiben, ardından.

Du'âya başla soñra cân u dilden Âşaf-ı 'ahde
Kî turduçca cihân devletle nev-rüz ola her rûzı

3. **soñra:**

Kaside 5

Mısra: 80

Müteakiben, ardından.

Sözüm her dem budur 'aciz u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra hâk-i âstân üzre

4. **soñra:**

Kaside 18

Mısra: 70

Müteakiben, ardından.

Hudâvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maşşudum
Yüzüm ferş eyledükden soñra dergâh-ı mu'allâya

5. **soñra:**

Kaside 26

Mısra: 100

Müteakiben, ardından.

'Ömrüñ efvün ola bir hû çekelüm
İdelüm soñra du'âyı taşmîm

6. **soñra:**

Kaside 37

Mısra: 77

Müteakiben, ardından.

Soñra taşvîr idüp âyine-i endişemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

7. **soñra:**

Kaside 1

Mısra: 37

Daha ileri bir zamanda.

Soñra gelsem dehre Hâllâk-ı ma'aniden n'ola
Kâleb-i huşk-i hayâle rûh-ı şânîdür sözüm

8. **soñra:**

Kaside 35

Mısra: 115

Sonra, daha ileri bir zamanda, müteakiben.

Soñra gördi ki haridârna yok hadd ü hisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldı dellâl

sor:

1. **şor:**

Gazel 1

Mısra: 13

Sormak, sual etmek.

Baña şor Nef'î hemân kıadr-i dür-i güftârûñı
Nükte-sencân-ı İlahî cümle hemdemdür baña

2. **şor:**

Gazel 98

Mısra: 7

Sormak, sual etmek.

'Aşık-ı giryân u ser-gerdâna şor bilmez hâkîm
Hikmet-i devrân-ı çarç u seyr-i encüm n'eydüğün

3. **şormaz:-maz**

Kaside 62

Mısra: 22

Sormak, sual etmek.

Deryâ-dil ü kân-havşala bir daği yok böyle hele
Bezl itmede luţfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

4. **şormadın:-ma, -dîñ**

Tesdis 1

Mısra: 5

Hâlini hatırını sormak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

5. **şormadın:-ma, -di, -n**

Tesdis 1

Mısra: 11

Hâlini hatırını sormak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

6. **şormadın:-ma, -dîñ**

Tesdis 1

Mısra: 17

Hâlini hatırını sormak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbir-i dermânım

7. **şormadın:-ma, -dîñ**

Tesdis 1

Mısra: 23

Hâlini hatırını sormak.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ġamuñla derde dūřđim řılmađuñ teđbīr-i dermānım

8. şormadın: -ma, -dñ

Tesdis 1

Mısra: 29

Hālini hatırını sormak.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ġamuñla derde dūřđim řılmađuñ teđbīr-i dermānım

9. şormadın: -ma, -di, -n

Tesdis 1

Mısra: 35

Hālini hatırını sormak.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ġamuñla derde dūřđim řılmađuñ teđbīr-i dermānım

10. şormadın: -ma, -diñ

Tesdis 1

Mısra: 41

Hālini hatırını sormak.

Periřān hāl-in oldum şormadın hāl-i periřānım
Ġamuñla derde dūřđim řılmađuñ teđbīr-i dermānım

sorul:

1. şorulmaz: -maz

Gazel 26

Mısra: 4

(Hesabı) sorulmak.

Āřüb-ı dil ü cān olıcaķ ğamze-i sākī
Mestāne ne işlerse şorulmaz ğüneh-i mest

sög:

1. sögmeden: -meden

Müfret 13

Mısra: 2

Sövmek; kötü söz söylemek, küfretmek.

Nice bir kīn ile tiĝ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rüzgāra sögmeden Allah belā virsün

sövin:

1. söyünmez: -mez

Gazel 39

Mısra: 6

Sönmek, yanmaz olmak.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān tırmayup aķsa
Söyünmez sīnede bir āteř-i cān-süzumuz vardur

söyle:

1. söylemez: -mez

Gazel 100

Mısra: 9

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef ī
Ne cevāhir dökilür kilik-i dūr-efřānından

2. söylemez: -mez

Gazel 100

Mısra: 9

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef ī
Ne cevāhir dökilür kilik-i dūr-efřānından

3. söylemezdi: -mez, -di

Gazel 130

Mısra: 16

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoĥsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maĥal nev-rüzda

4. söylersem: -r, -se, -m

Kaside 1

Mısra: 40

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Nüktede 'ālem ĥarīf olmaz baña ğüyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī" dūr sözüm

5. söylemeyin: -me, -y, -in

Kaside 21

Mısra: 67

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Ķařide söylemeyin ğayra tevbeler olsun
İderse tiĝ-ı kaźā ile çarĥ ibrāmı

6. söylesem: -se, -m

Kaside 50

Mısra: 130

Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Ĥāfiż u İbn-i Yemīnim ğazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'ide olurđum Ĥayyām

7. söylemeziz: -mez, -iz

Gazel 54

Mısra: 1

Demek, düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

Esrār-ı lebûñ söylemeziz gerçi hamûşuz
Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cüş u hurûşuz

8. söyle:

Gazel 72

Mısra: 2

Söylemek, yapılmasını istemek.

Sinemi deldi müjeñ oqları tâ cānuma dek
Söyle ebrû-yı kemāndaruña tutsun çekerek

9. söyler:-r

Gazel 112

Mısra: 9

Demek //(şiiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Nef'inün ammâ bu gâzel zeyn itdi dīvānın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

10. söylersem:-r, -se, -m

Kaside 1

Mısra: 41

Demek //(şiiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Her ne söylersem kazâ mazmûnunu işbât ider
Anı bilmez ki hıttâb-ı imtiyhânîdur sözü

11. söylemek:-mek

Kaside 12

Mısra: 35

Anlatmak, dile getirmek.

Maḥrem-i esrār-ı aşkım baña düşmez söylemek
Ḥaṇçer-i müjgân-ı cānān tercemānumdur benüm

12. söylesem:-se, -m

Kaside 12

Mısra: 37

Anlatmak, dile getirmek.

Söylesem ol nükte-perdâz-ı ma'ānî-perverüm
'Aql-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

13. söylese:-se

Kaside 18

Mısra: 68

Anlatmak, dile getirmek.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazhar
Gülerdi ḡoncalar ne söylese tūṭi-i güyāya

14. söylemem:-mem

Kaside 12

Mısra: 39

Dile getirmek // şiiir yazmak.

Mest-i cām-ı aşkım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i ma'nā dehānumdur benüm

15. söyleyeni:-y, -en, -i

Kaside 10

Mısra: 22

Konuşmak, dile getirmek.

Zu'munca olur her kişün redd ü kabûli
Ḥaḡ söyleyeni şanma felekden ḥazer eyler

16. söyledükce:-dükce

Kaside 50

Mısra: 140

Konuşmak, dile getirmek.

Daḡl iden de sözüme bāri bir üstād olsa
Söyledükce beni ma'kûl ile kılsa ilzām

söyleden:

1. söyleden:

Kaside 17

Mısra: 159

(Şiiir) söylemesine sebep olmak veya imkân vermek.

Söyleden himmet-i sultān-ı cihāndur yoḡsa
Ḷande ben kande bu güne kelimāt-ı ḡarrā

söylen:

1. söylenür:-ü, -r

Kaside 38

Mısra: 91

Dillendirilmek, ifade edilmek // şiiir okunmak.

Nice söz söylenür ol yerde kim şā'ir şatar kendin
Ḷalaṭ-perdâz-ı ma'nā bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

söyles:

1. söyleşür:-ü, -r

Gazel 23

Mısra: 3

Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sâz ile zirā
Her bir müje bir nādire-perdâz-ı maḥabbet

2. söyleşür:-ü, -r

Gazel 68

Mısra: 5

Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Söyleşür ḡamze-i fettān ile rindāne yine
Ne kadar olsa ḡam-ı aşk ile sersem 'āşık

3. söyleşemem:-emem

Gazel 78

Mısra: 2

Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Tūṭi-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarḡ ile söyleşemem āyinesi şāf degül

4. **söyleşelüm:-elüm**

Kaside 45

Mısra: 85

Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Kimüñle söyleşelüm yâ kimüñle ceng idelüm

Ĥudâ bilür ki nedir bunda ĥikmet-i Bârî

söyleşil:

1. **söyleşilmez:-me, -z**

Gazel 41

Mısra: 1

Karşılıklı konuşma, sohbet etme // anlaşmak.

Söyleşilmez çarĥ ile geh şöyle gâhî böyledür

Münkalibdür bu cihânuñ resm ü râhî böyledür

söyleşül:

1. **söyleşülmez:-mez**

Gazel 45

Mısra: 5

Karşılıklı konuşma, sohbet etme.

Söyleşülmez nigeĥ-i şüĥî 'aceb müstaĥnî

Ne zebân-ı dil ü ne şive-i dil-ĥ'âĥ bilür

2. **söyleşülmez:-mez**

Gazel 141

Mısra: 6

Karşılıklı konuşma, sohbet etme.

Ėamzeler ĥod çâk çâk itmekte dâ'im dilleri

Söyleşülmez tüt ki şemşîr-i zebândur her biri

söylet:

1. **söyleden:-en**

Gazel 130

Mısra: 15

Konuşturmak, dile getirmek.

Söyleden anı da bir kân-ı keremdir yoĥsa el

Söylemezdi bülbülâsâ bî-maĥal nev-rüzda

söyündür:

1. **söyündürmez:-mez**

Kaside 12

Mısra: 75

Söndürmek.

Âteş-i 'aşkımda ki deryâlar söyündürmez beni

Nokĥa-i dâĥ-ı süveydâ düdmânumdur benim

söz:

1. **söz:**

Kaside 31

Mısra: 115

Söz // şiir.

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'ârum

Ĥâr u ĥasdur anuñ üstinde ĥurûf u i'râb

2. **sözünden:-üñ, -den**

Gazel 32

Mısra: 9

Söz // şiir.

Nice zâĥirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ

Yazınca nüşâ-i şî'rüñ kâlemler yane yazmışlar

3. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 4

Mısra: 11

Söz // şiir.

Pâkîze-güy-ı nâdire-sencim ki her sözüm

Şehnâme-i belâĥata ĥüsn-i beyân virür

4. **söz:**

Kaside 9

Mısra: 138

Söz, kelam.

Lâfî koyalum kâfiye teng oldı du'âya

Şimden girü söz gevher olursa hezeyândur

5. **söz:**

Kaside 10

Mısra: 93

Söz // şiir.

Ammâ yine bir söz ne kadar nâzûk olursa

Daĥli aña erbâb-ı ĥased ol kadar eyler

6. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 13

Mısra: 103

Söz // şiir.

O kânuñ her sözüm bir kıĥ'a elmâs-ı cihânbanî

O baĥrûñ her kaşîdem bir dizi lü'lü-yı şehvârî

7. **söz:**

Kaside 43

Mısra: 99

Söz, kelam.

Yeter söz kâlmadı hem kâfiye teng oldı ey Nef'î

Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

8. **sözde:-de**

Kaside 46

Mısra: 68

Söz // şiir.

Hele ma'zûr ola medĥûñde olan taĥşîrüm

İnkisâr ile denen sözde olur ĥass ü semîn

9. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 47

Mısra: **134**

Söz // şiir.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nāda
mağşüdum
Haķikatdür sözüm sözde murādım haķķı icrādur

10. **sözi:-i**

Kaside 54

Mısra: **50**

Söz // şiir.

Dili genc-i güher-i ma'rifet-i Rabbānī
Sözi miftāh-ı der-i maḥzen-i sırr-ı tevḥīd

11. **sözinde:-i, -n, -de**

Kaside 58

Mısra: **53**

Söz // şiir.

Sözinde nükte-i lafzı nevādīr-i ma'nā
Dilinde genc-i ma'ānī cevāhir-i maḥzūn

12. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: **64**

Söz // şiir.

Na't-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübūvvet kim anuñ
Feyz-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

13. **sözümüñ:-ü, -m, -üñ**

Kaside 24

Mısra: **95**

Söz // şiir.

Sözümüñ her biri bir gevher-i zī-ķıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

14. **sözün:-i, -n**

Kaside 25

Mısra: **39**

Söz // şiir.

Ol ḥudāvend-i suḥanver kim sözün fehm eylemez
Bulsa ruḥşat meclis-i ḥāşşına 'aql-ı müstefād

15. **sözde:-de**

Gazel 38

Mısra: **9**

Söz // şiir.

Kimse taķlīd idemez sözde saña ey Nef'ī
Böyle pākīze-gazel ṭab'-ı Ḥudā-dād ister

16. **sözümüzde:-ü, -müz, -de**

Gazel 55

Mısra: **13**

Söz // şiir.

Olsa sözümüzde n'ola te'şir-i cibillī
Nef'ī gibi bigāne degül maḥrem-i 'aşķız

17. **söze:-e**

Gazel 60

Mısra: **13**

Söz // şiir.

Sāḥir degül şā'iriz ammā söze gelsek
Nef'ī gibi mu'ciz-dem ü pākīze-edāyız

18. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **1**

Söz // şiir.

Bezm-i ḥayāle nağme-i şeh-nāz dur sözüm
Ḥüsn-i edāya gamze-i gammāz dur sözüm

19. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **2**

Söz // şiir.

Bezm-i ḥayāle nağme-i şeh-nāz dur sözüm
Ḥüsn-i edāya gamze-i gammāz dur sözüm

20. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **4**

Söz // şiir.

Ben ṭurfā-rind-i şu'bede-bāz-ı taḥayyülüm
Ma'nā-yı siḥr ü şüret-i i'cāz dur sözüm

21. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **6**

Söz // şiir.

Şad-sāle mürde-i gama cān-baḥş olur hemān
Güyā Mesīḥ-i mu'cize-perdāz dur sözüm

22. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **8**

Söz // şiir.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste 'arz-ı ḥāl-i dil-i rāz dur sözüm

23. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: **10**

Söz // şiir.

Meşķ istemezse muṭrib-i ḥāmem 'aceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāz dur sözüm

24. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: 12

Söz // şiir.

Rûh-ı revân-ı 'Ürfiyi şād eylesem n'ola

Reşk-i nevā-yı Hâfiz-ı Şîrâzdur sözüm

25. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: 14

Söz // şiir.

Nef'î ne söz edāsına 'Ürfî vü Hâfizuñ

Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

26. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: 16

Söz // şiir.

Mümtâz-ı 'âlem olmamağa çäre var mıdır

Zirâ şenâ-yı şâh-ı ser-efrâzdur sözüm

27. **sözüm:-ü, -m**

Gazel 85

Mısra: 18

Söz // şiir.

Medh ü şenâ-yı hazret-i Sultân Murâd ile

Şâyeste-i merâsım-i i'zâzdur sözüm

28. **söziñi:-iñ, -i**

Gazel 93

Mısra: 10

Söz // şiir.

Sihr itdügiñi senden işitdim yine Nef'î

Yoğsa söziñi hep senüñ i'câz şanurdım

29. **sözi:-i**

Gazel 132

Mısra: 10

Söz // şiir.

Nef'î esir-i bâde giriftâr-ı 'aşkdur

Süz u şafâdan olmasa hâlî n'ola sözi

30. **sözleriñ:-ler, -iñ**

Kaside 1

Mısra: 50

Söz // şiir.

Ben cihân-ârâ şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım

Sözleriñ de pâdişâh-ı kâmrânıdur sözüm

31. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 1

Söz // şiir.

'Ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânıdur sözüm

Silk-i tesbîh-i dür-i seb'a'l-meşânıdur sözüm

32. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 2

Söz // şiir.

'Ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânıdur sözüm

Silk-i tesbîh-i dür-i seb'a'l-meşânıdur sözüm

33. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 4

Söz // şiir.

Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr

Rûzgâra 'âlem-i gayb armağanıdur sözüm

34. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 6

Söz // şiir.

Rûzgâr ihsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş

'Âleme feyz-i hayât-ı câvidanıdur sözüm

35. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 8

Söz // şiir.

Ehl olan kadrin bilir ben cevherüm medh eylemem

'Âlemüñ sermâye-i deryâ vü kânıdur sözüm

36. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 10

Söz // şiir.

Bi-'arâz bir cevher-i şâfidür ammâ muttaşıl

Ehl-i tab'un ziver-i tîğ u sinânidur sözüm

37. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 12

Söz // şiir.

Ya'ni kim endîşe-sencân-ı cihânüñ dâ'imâ

Hem şarîr-i kilki hem vird-i zebânıdur sözüm

38. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 14

Söz // şiir.

Bir benim gibi cigerdâr ehl-i tab' olmaz dağ

Cevher-i tîğ-ı kazâ-yı nâgehânıdur sözüm

39. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 16

Söz // şiir.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endişeme

Hırz-ı bāzū-yı dil-i sâhib-kırânîdür sözüm

40. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 18

Söz // şiir.

Ol kadar pür-şivedür gūyā ki bîkr-i fikrümün

Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānîdür sözüm

41. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 20

Söz // şiir.

Ol kadar dil-düzdür gūyā ki bir şūh âfetün

Nāvek-i müşġin-kemān-ı ebruvānîdür sözüm

42. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 22

Söz // şiir.

Āyet-i "nūn ve'l-kalem"dür muşhaf-ı sīnemde yā

Rüstem-i endişemün fir ü kemānîdür sözüm

43. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 24

Söz // şiir.

Bir gülistāndur hayālüm dil şüküfte bülbüli

Ol gülistānuñ latif āb-ı revānîdür sözüm

44. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 26

Söz // şiir.

Bir şebistāndur devātum hāme zengī hādimi

Ol şebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānîdür sözüm

45. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 28

Söz // şiir.

Āferiniş tūṭi-i endişeme bir dāmdur

Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānîdür sözüm

46. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 30

Söz // şiir.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endişemi
Ehl-i reşkūñ nüşha-i 'aḳd-i lisānîdür sözüm

47. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 32

Söz // şiir.

Āfet-i 'aynū'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Def'-i zaḥm-ı çeşm-i Ḥallāk-ı ma'ānîdür sözüm

48. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 34

Söz // şiir.

Ḥāk-i pāyum sürme eylerse 'aceb mi rüzgār
'Unşur-ı rüh-ı Kemāl-i İşfahānîdür sözüm

49. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 36

Söz // şiir.

İşte Ḥallāk-ı ma'ānī şimdi geldi 'āleme
Güş idün āşarını kim tercemānîdür sözüm

50. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 40

Söz // şiir.

Nüktede 'ālem harif olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

51. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 42

Söz // şiir.

Her ne söylersem kaçā mazmūnunu işbāt ider
Anı bilmez ki ḥuṭāb-ı imtiḥānîdür sözüm

52. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 44

Söz // şiir.

Ben ne Keşşāf'um ne şāhib-keşf ammā ma'nāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānîdür sözüm

53. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 46

Söz // şiir.

BİNDE bir ma'nāyı nazm itmeyi yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmū'a-i rāz-ı nihānîdür sözüm

54. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 48
Söz // şiir.

Hâsîd-i keç-rev hayâle râst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yârâne her dem yâr-ı cânîdür sözü

55. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 50
Söz // şiir.

Ben cihân-ârâ şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım
Sözleriñ de pâdişâh-ı kâmrânîdür sözü

56. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 52
Söz // şiir.

Dönse şemşîr-i hatîbe n'ola şemşîr-i zebân
Mülk-i nazmuñ hutbe-i emn ü emânîdür sözü

57. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 54
Söz // şiir.

Tab'umuñ bir tercemân-ı ter-zebânîdür kalem
Hâmemeñ bir hem-zebân-ı nüktedânîdür sözü

58. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 56
Söz // şiir.

Pâsbân olmış bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerâğ-ı pâsbânîdür sözü

59. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 58
Söz // şiir.

Tâ şabâh-ı haşre dek biñ mübtelâyı mest ider
Bezm-i aşkuñ neşve-i ritl-ı girânîdür sözü

60. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 60
Söz // şiir.

Rind-i huşyârım harâbât-ı maħabbetdür dilüm
Aşık-ı hercâiyim vahdet nişânîdür sözü

61. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 62
Söz // şiir.

Olalı Peyğam-ber-i âhir zamâne na't-gü
Âb-ı rüy-ı ümmet-i âhir-zamânîdür sözü

62. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 66
Söz // şiir.

Cân-ı âlem fâhr-ı âdem Aħmed-i mürsel ki tâ
Haşr olunca na't-güy u na't-h'ânîdür sözü

63. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 68
Söz // şiir.

Olalı gavvâş-ı deryâ-yı hayâl-i midħati
Cevher-i tab'umuñ zîb-i dükânîdür sözü

64. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 70
Söz // şiir.

Ol kadar el verdi ma'nâ feyz-i evşâfiyle kim
Güyyâ miftâh-ı genc-i şâygânîdür sözü

65. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 72
Söz // şiir.

Maşrıq-ı şubh-ı hidâyetdür genâsiyle dilüm
Mihri kudsî pertev-i kevkeb-feşânîdür sözü

66. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 74
Söz // şiir.

Kevkeb-efşân âfitâb olmazsa ger ol maşrıkuñ
'İkd-ı pervîn-i güsiste-rismânîdür sözü

67. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 76
Söz // şiir.

Başlasam mi'râcını taħkîke âb u tâb ile
Gevher-i şehvâr-ı güş-ı Ümmühânîdür sözü

68. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 78
Söz // şiir.

'Addolunmaz mu'cizâtı ħadden efzün n'eylesün
Gerçi kim bir râvî-i mu'ciz-beyânîdür sözü

69. **sözüm:** -ü, -m
Kaside 1
Mısra: 80
Söz // şiir.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükürüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdır sözüm

70. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 82

Söz // şiir.

Nef'iyüm endişe-i na't ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānıdır sözüm

71. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 84

Söz // şiir.

Hāk-pāy-ı na't-gūyānım ki 'arş-ı a'zamuñ
Zıkr ü tesbîh-i lisān-ı kudsiyānıdır sözüm

72. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 86

Söz // şiir.

Şād-kām oldum neşāt-ı feyz-i na't-i pāk ile
Şimdiden şoñra du'ā-yı şādmānıdır sözüm

73. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 88

Söz // şiir.

Tā ki ma'nā-yı laţif ü lafz-ı reng-āmiz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdır sözüm

74. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: 90

Söz // şiir.

Her dem endişemden olsun rūhuna yüz biñ selām
'Arşa dek işāle peyk-i rāygānıdır sözüm

75. **söz:**

Kaside 3

Mısra: 89

Söz // şiir.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdūr kıymet
Ne revā böyle met'ūñ çekile husrānı

76. **söz:**

Kaside 3

Mısra: 113

Söz // şiir.

Söz tamām oldı du'ā eyleyelüm ey Nef'ī
Hāk Te'ālā vire maqşūd-ı şeh-i devrānı

77. **söze:** -e

Kaside 3

Mısra: 100

Söz // şiir.

İzţırārī ider eş'aruma şimdi taşsın
Söze geldükçe kabül eylemeyen Hāsānı

78. **sözlerüm:** -ler, -ü, -m

Kaside 3

Mısra: 97

Söz // şiir.

Sözlerüm oldı hased-kerde-i yārān-ı 'Irāk
Belki reşk-i suhan-ı Muhteşem-i Kāşānı

79. **sözüm:** -üm

Kaside 3

Mısra: 94

Söz // şiir.

Bā-ħuşuş ola benüm gibi ma'ānī-perver
Ki şikest itdi sözüm kadr-i dūr-i galtānı

80. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 3

Mısra: 103

Söz // şiir.

Kimisi kā'il olup haqka sözüm itdi kabül
İtmeyen dañi koyup da'vī-i bī-bürhānı

81. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 6

Mısra: 63

Söz // şiir.

Ĥusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-ma'nā mıdır yā bir kavī da'vā mıdır

82. **sözümde:** -ü, -m, -de

Kaside 6

Mısra: 69

Söz // şiir.

Nūr-ı mevvac-ı ma'ānī mi sözümde berķ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşī hārā mıdır

83. **söz:**

Kaside 7

Mısra: 15

Söz // şiir.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mazmūnı
Nice ma'nā-yı dūrüstün boza bir lafz-ı saķım

84. **söz:**

Kaside 7

Mısra: 111

Söz // şiir.

Söz tamām oldı temeddüh nice bir ey Nef'î
Kadrün erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

85. **sözi:-i**

Kaside 7

Mısra: **24**

Söz // şiir.

Böyle şâhib-suhanuñ bundadır a'lâhî kim
Sözi pest iken olur kendüsi mağrûr u za'im

86. **söz:**

Kaside 8

Mısra: **83**

Söz // şiir.

Çünkü 'âdetdür du'â ol dem ki söz pâyân bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du'âya şıdk ile

87. **söz:**

Kaside 8

Mısra: **84**

Söz // şiir.

Çünkü 'âdetdür du'â ol dem ki söz pâyân bulur
Söz dükendi başla ey Nef'î du'âya şıdk ile

88. **sözümde:-ü, -m, -de**

Kaside 9

Mısra: **123**

Söz // şiir.

Ol hıızr-ı Mesîhâ-dem-i nazmım ki sözümde
Feyz-i ezeli cevher-i cân gibi nihândur

89. **söz:**

Kaside 10

Mısra: **107**

Söz // şiir.

Söz ben dedigüm cevher-i 'ulvî ise anı
Devrân şadef-i sem'-i kabüle güher eyler

90. **söz:**

Kaside 10

Mısra: **109**

Söz // şiir.

Söz midür o kim nüshasını nükte-şināsân
Haşv-i şikem-i rañne-i dîvâr u der eyler

91. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 11

Mısra: **84**

Söz // şiir.

Şanurlar katre-i hün saçılır tîg-ı zebânumdan
Sözüm oldukça rengin-fikr ile yâkût-ı rümmânî

92. **sözüm:-ü, -m**

Kaside 11

Mısra: **89**

Söz // şiir.

Sözüm şâhid yeter işbât-ı isti'dād için baña
Ne lâzım dâm-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Kur'ânı

93. **söz:**

Kaside 12

Mısra: **81**

Söz // şiir.

Söz tamām oldı du'â itsem n'ola şimden girü
Kudsiyân müştâk-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

94. **sözde:-de**

Kaside 15

Mısra: **67**

Söz // şiir.

Sözde nazîr olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

95. **söz:**

Kaside 16

Mısra: **73**

Söz // şiir.

İrdi söz pâyâna ey Nef'î bu da'vâ nice bir
Lâfi ço şimden girü ey bi-hicâb-ı rüzgâr

96. **söz:**

Kaside 17

Mısra: **163**

Söz // şiir.

Söz tamām oldı güzâfi koyalum ey Nef'î
İdelüm devlet ü iqbâline şıdk ile du'â

97. **söz:**

Kaside 19

Mısra: **80**

Söz // şiir.

Du'â-yı devletün itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'â emr-i muşkarrerdür

98. **söz:**

Kaside 20

Mısra: **81**

Söz // şiir.

Hemân turma du'âya başla söz irişdi pâyâne
Du'âdur bu mañalde 'âdet-i nazm-âverân ekşer

99. **sözde:-de**

Kaside 20

Mısra: **69**

Söz // şiir.

Ne sihr itdũñ yine sözde hezâr ahsente ey Nef'î
Senũñ gibi 'aceb olur mı bir cādũ-yı efsũnger

100. **sözi:-i**
Kaside 22
Mısra: 77
Söz // şiir.

Du'âyile sözi hatm idelũm zîrâ haķikatde
Sözũñ gevher olursa yegdũr itnâbından icâzı

101. **sözũñ:-i**
Kaside 22
Mısra: 78
Söz // şiir.

Du'âyile sözi hatm idelũm zîrâ haķikatde
Sözũñ gevher olursa yegdũr itnâbından icâzı

102. **sözi:-i**
Kaside 23
Mısra: 83
Söz // şiir.

Ĥatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

103. **sözleri:-ler, -i**
Kaside 26
Mısra: 78
Söz // şiir.

Ne dise medhũñe lâyıkdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i nazım

104. **sözũm:-ü, -m**
Kaside 28
Mısra: 119
Söz // şiir.

Hakķâ benim o nâdire-perver ki her sözũm
Bir tuhf-e gibi elden ele armaĝân olur

105. **sözũyle:-ü, -y, -le**
Kaside 28
Mısra: 136
Söz // şiir.

Bir düzd-i nâbekâr-ı ma'ânî-tırâş iken
Yârân sözũyle şâ'ir olur nüktedân olur

106. **söz:**
Kaside 29
Mısra: 127
Söz // şiir.

Söz âhir oldu du'â demleridür ey Nef'î
El aç du'âya idüp luţf-ı Haķdan istimdâd

107. **söz:**
Kaside 30

Mısra: 124
Söz // şiir.

Uzatma da'vî-i lâf u güzâfi ey Nef'î
Du'âya başla ki söz buldı ĥadd ü pâyânı

108. **sözũme:-ü, -m, -e**
Kaside 31
Mısra: 104
Söz // şiir.

Eylesem nazm ile da'vâ-yı kerâmet şimdi
İder ıkrâr ile dünyâ sözũme redd-i cevâb

109. **söz:**
Kaside 32
Mısra: 79
Söz // şiir.

Ne söz ki olmaya mazmũn-ı medhũñi müş'ir
Olur ĥayâli dile irtikâb-ı şuĝl-ı zemim

110. **söz:**
Kaside 32
Mısra: 104
Söz // şiir.

Ķosañ bu lâfi revâdur ger itseñ ey Nef'î
Söz âhırında du'âyı temedduĥa taķdım

111. **sözũm:-ü, -m**
Kaside 32
Mısra: 87
Söz // şiir.

Sözũm ĥulâşa-i mazmũn-ı mu'ciz-i 'İsâ
Dilũm mükâşif-i sırr-ı kelâm-ı vahy-i Kelim

112. **söz:**
Kaside 33
Mısra: 101
Söz // şiir.

Yaklaşdı söz itmâme Ķo laf itmegi Nef'î
Da'vâya zamân kalmadı hengâm-ı du'âdur

113. **söz:**
Kaside 35
Mısra: 117
Söz // şiir.

Söz tamâm oldu Ķo lâf-ı suĥani ey Nef'î
Ehl-i dil taḅ'uñı şî'rinden ider istidlâl

114. **sözi:-i**
Kaside 35
Mısra: 86
Söz // şiir.

Zât-ı pür-cũduñı medĥ itmeyen ehl-i taḅ'uñ
Sözi ger sihr-i ĥelâl ise olur vizir ü vebâl

115. **söz:**

Kaside 38

Mısra: **91**

Söz // şiir.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Galat-perdaz-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

116. **sözümü:-ü, -m, -i**

Kaside 39

Mısra: **92**

Söz // şiir.

Ne bilür kıadrümi erbâb-ı ma'anî vü beyân
Sözümü 'Arifibi'l-lâh ider ancak tefsîr

117. **sözün:-ü, -ñ**

Kaside 39

Mısra: **100**

Söz // şiir.

'Arz-ı hâli ço du 'â demleridür ey Nef'î
Az olur kıymeti zîrâ sözün olunca kesîr

118. **söz:**

Kaside 40

Mısra: **97**

Söz // şiir.

Söz tamâm oldu ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdk ile du'âdur elzem

119. **sözümde:-ü, -m, -de**

Kaside 40

Mısra: **90**

Söz // şiir.

Nür-ı feyz âteş-i Mūsâ gibi dilde rüşen
Sırr-ı Hakk cevher-i cân gibi sözümde müdgam

120. **sözümde:-ü, -m, -e**

Kaside 40

Mısra: **86**

Söz // şiir.

Benim ol şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözümde nâdire-sencân-ı hikem

121. **sözde:-de**

Kaside 41

Mısra: **52**

Söz // şiir.

Ey şadr-ı suhan-pişe bunu sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtâ-yı zamâne

122. **söz:**

Kaside 46

Mısra: **73**

Söz // şiir.

Söz tamâm oldu hemân şıdk ile turma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i haqqat âmin

123. **sözde:-de**

Kaside 47

Mısra: **134**

Söz // şiir.

Beni medh anı zemm itmek degül ma'nâda
maşşudum
Haqqatdür sözüm sözde murâdım haqqı icradur

124. **söz:**

Kaside 50

Mısra: **149**

Söz // şiir.

İrdi söz gâyete şimden girü lâfi koyalum
İdelüm şıdk ile âgâz-ı du'â-yı encâm

125. **sözümde:-ü, -m, -e**

Kaside 50

Mısra: **139**

Söz // şiir.

Dağl iden de sözümde bâri bir üstâd olsa
Söyledükce beni ma'kul ile kılsa ilzâm

126. **söz:**

Kaside 51

Mısra: **107**

Söz // şiir.

İrdi söz gâyete Nef'î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ço turma du'â kııl ki odur şimdi ehemm

127. **sözlerimün:-ler, -ü, -m, -üñ**

Kaside 51

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimün
Nâm-ı pākūñ ideli nâşıye-i nazma raqam

128. **söz:**

Kaside 54

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Söz tamâm oldu ço lâf-ı suhanı ey Nef'î
Gam-ı reşk ile helâk oldu yeter haşm-ı 'anîd

129. **sözde:-e**

Kaside 54

Mısra: **22**

Söz // şiir.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdâ-yı suhan
Yine kıpdı dil ü cândan söze bir şevk-i cedîd

130. **söz:**

Kaside 57

Mısra: **83**

Söz // şiir.

İrdi söz gāyete şimden girü da'vāyı koyup
İdelüm şıdk u niyāz ile du'āya āgāz

131. **söz:**

Kaside 58

Mısra: **103**

Söz // şiir.

Söz āhır oldu ço lāfı bilirsin ey Nef'î
Tamām olunca du'ādur kasideye kânün

132. **sözlerüm:** -ler, -ü, -m

Kaside 60

Mısra: **80**

Söz // şiir.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür ziver-i dükkân-ı suhan

133. **sözün:** -ü, -ñ

Kaside 60

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Zer-i hālîş gibi maqbül ola her yerde sözün
Cân ile rağbet ide nükte-şināsân-ı suhan

134. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 62

Mısra: **41**

Söz // şiir.

Oldı sözüm bî-keyf ü kem tab'um müselleme tutdı
hem
Pākize-güyân-ı 'Acem sihr- āferinân-ı 'Arab

135. **sözüm:** -ü, -m

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **20**

Söz // şiir.

Bu heves böyle kalursa dil-i tab'umda eger
İşidilmezse sözüm sîne-i şad- çäkümden

136. **sözini:** -i, -n, -i

Gazel 46

Mısra: **17**

Söz // şiir.

Nef'î sözini vird-i zebân eyledi 'ālem
Şimden girü yā defter ü divân ne belādur

137. **söz:**

Gazel 47

Mısra: **10**

Söz // şiir.

Ġazelde kuvvet-i tab'in bilindi el-ħaḡ ey Nef'î
Ne bu vādide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

138. **söz:**

Kaside 49

Mısra: **106**

Söz // şiir.

N'ola şimden girü şevk ile āheng-i du'ā kılsam
Du'ādur söz kararın bulsa āyîn-i şenākârı

139. **söz:**

Müfret 10

Mısra: **1**

Söz // şiir.

Bir söz mi var ki şimdi o yārân pesend ola
Var ise şir-i Nef'î-i şüh u levend ola

140. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 1

Mısra: **38**

Söz, nefes // şiir.

Soñra gelsem dehre Ĥallāk-ı ma'āniden n'ola
Ķāleb-i ĥuşk-i ĥayāle rūḥ-ı şānidür sözüm

141. **söz:**

Kaside 4

Mısra: **107**

Söz // şiir.

Söz bir metā'-ı fāḥir ü kemyābdur velî
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

142. **sözüm:** -ü, -m

Kaside 8

Mısra: **78**

Söz // şiir.

Pāy-māl eyler yürür a'dā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine kadr-i dür-i ġaltān bulur

143. **sözde:** -de

Kaside 10

Mısra: **95**

Söz // şiir.

Üstād olıcaḡ sözde ḥasedden kaçılır mı
Zirā hünere reşk ü ḥased mu'teber eyler

144. **sözde:** -de

Kaside 10

Mısra: **99**

Söz // şiir (şiir söyleme, şairlik).

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki güyā
Endişesi tağyir-i kazā vü kader eyler

145. **sözi:** -i

Kaside 46

Mısra: 51
Söz, kelam.

Fikri ma'kül u sözi puhte vü mi'yarı düüst
Dâniş ü bînişi ber-ķā'ide vü re'yi rezîn

146. **söz:**
Kaside 6
Mısra: 77
Söz // şiir.

Söz tükendi nice bir da'vā-yı şî'r ü şā'iri
Lāf u da'vā şimdi du'ā hengāmıdur ber-ţaraf

147. **sözünde:-ü, -n, -de**
Kaside 10
Mısra: 10
Söz, kelam.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhî gün gibi zāhir
Sözünde vāridāt-ı feyz-i aķdes cān gibi mużmir

148. **sözün:-i, -n**
Kaside 26
Mısra: 49
Söz, kelam.

Sözün idrāk idemez fehmi idüp
Fehmine erişemez 'aķl-ı ĥakīm

149. **söz:**
Kaside 33
Mısra: 19
Söz, kelam.

Söz baĥş-i ĥaķıķatde iken nev-hevesāne
Taĥķıķ-i mecāz itdigimiz gerçi ĥaţādur

150. **sözi:-i**
Kaside 33
Mısra: 12
Söz, kelam.

Mümzî suĥan-ı ehl-i muĥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ĥaķķ-ı edādur

151. **sözi:-i**
Kaside 33
Mısra: 22
Söz, kelam.

Biz mest-i serāsime-i cām-ı mey-i 'aşķuz
Mestüñ sözi ma'zür-ı kirām-ı 'uķalādur

152. **sözüm:-ü, -m**
Kaside 47
Mısra: 21
Söz // şiir.

Veliy-yi ni'met-i 'ālem desem ĥaķdur sözüm zîrā
Simāţ-ı cüdi dünyāya çekilmiş ĥ'ān-ı yağmādur

153. **sözi:-i**
Kaside 59
Mısra: 72
Söz, kelam.

Bir şevķ ile düşdüüm reh-i vādî-i senāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ķasemdür

154. **sözüm:-ü, -m**
Kaside 5
Mısra: 79
Söz, kelam // istek, temenni.

Sözüm her dem budur 'acz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ĥāk-i āstān üzre

155. **sözleri:-ler, -i**
Kaside 40
Mısra: 45
Söz, kelam // emir, hüküm.

Sözleri münteĥab-ı nüşĥa-i esrār-ı ķazā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ĥayba mahrem

156. **sözüm:-ü, -m**
Kaside 34
Mısra: 65
Söz // şiir.

Ĥudāvendā ĥaķıķatdür sözüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı ĥoş-ţab'un güzāf u lāf menfūrı

söz anlamaz:

1. **söz anlamaz:-z**
Kaside 19
Mısra: 74
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne söylene etkisi olmamak, laf anlamamak.

Bu da'vāmı benüm inkār ider yoķdur ahālîde
Ĥaşüd-ı nābekārı n'eyleyin söz anlamaz ĥardur

söz der:

1. **söz der:-r**
Kaside 47
Mısra: 129
Kelime Tipi: -
Söz söylemek, bahsetmek, hakkında konuşmak.

O güne muĥĥiküñ eş'ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ķadar vardur ki mevzün u muķaffādur

söz kabul itmez:

1. **söz kabul itmez:-mez**
Kaside 21
Mısra: 89
Kelime Tipi: **Deyim**
Laftan anlamak.

Hasūd degme belā ile söz kabūl itmez
Olursa tīg-ı zebān ile olur ilzāmı

söz söylemede:

1. **söz söylemede:**-me, -de

Gazel 108

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Şiir söylemek.

Kalur mı yā 'Urfiden söz söylemede Nef'î
Hoş-lehçe ise ger o pākize-edādur bu

söz yok:

1. **söz yok:**

Terkib-bend 1

Mısra: **67**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Söz yok, diyecek bir şey yok.

Mürde-i endüha söz yok cān bağışlar şöhetüñ
Cān virür çok zevküñe anuñ da şöhet bundadır

söze geldükce:

1. **söze geldükce:**-dükce

Gazel 124

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

Söylemek, konuşmaya başlamak.

Meded tīg-i zebānından şakınsun ğamze-i sākî
Söze geldükce Nef'î-i suhan-perdāz mestāne

2. **söze geldükce:**-dükce

Kaside 35

Mısra: **104**

Kelime Tipi: **Deyim**

Söylemek, konuşmaya başlamak.

Nüşa-i 'ağd-ı lisān-ı şu'arādur suhanüm
İdemez ben söze geldükce biri baş-ı mağāl

3. **söze geldükce:**-dükce

Kaside 19

Mısra: **49**

Kelime Tipi: **Deyim**

Söylemek, konuşmaya başlamak.

Ne gevherler nişār eyler söze geldükce güyā kim
Dil-i dūr-pāş-ı pūr-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

söze gelse:

1. **söze gelse:**-se

Gazel 100

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**

Söylemeye başlamak, konuşmaya başlamak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef'î
Ne cevāhir dökülür kıl-k-i dūr-efşānından

sözi dırāz itme:

1. **sözi dırāz itme:**-me

Gazel 62

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Deyim**

Sözü uzatmak, gereğinden çok konuşmak.

Sen de Nef'î dilüñi kırtar eger kādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

sözi söz:

1. **sözi söz:**

Kaside 40

Mısra: **44**

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Asla sözünden dönmez.

'Aklı kāmil dili pāk āyine-i sinesi şāf
Hükmi cārī sözi söz 'ahdi metin ü muhkem

sözüm diñler:

1. **sözüm diñler:**-r

Kaside 14

Mısra: **120**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü
benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.*

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kārger
Ol kadar ta'zīm ile diñler sözüm ins ü perî

sözümü tutdı:

1. **sözümü tutdı:**-dı

Kaside 35

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**

Söz dinlemek, itaat etmek, öğüdüne uymak.

Ne dedimse sözümü tutdı sipihr-i hod-re'y
Ne murād itdüm ise virdi Hudā-yı müte'āl

şabl-ı rā'iz-i bahtında:

1. **şabl-ı rā'iz-i bahtında:**-ı, -n, -da

Kaside 52

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Talih seyisinin ahurı.

Meh şabl-ı rā'iz-i bahtında şafl-ı nukre-küb
Çarh bezm-i sākî-i cüdında cām-ı zer-nişān

Stanbül:

1. **Stanbül:**

Kaside 25
Mısra: **101**
İstanbul.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cevlângehi
Geh çeküp a 'dāya şemşir eyleye 'azm-i cihād

2. **Stanbül:-ı**

Kaside 36
Mısra: **67**
İstanbul.

Birini sen götürüp eyledün Stanbulı şād
Birin de Hağ götürüp ide ālemi hurrem

3. **Stanbul:**

Kaside 51
Mısra: **25**
İstanbul.

Şehr-i hoş-āb u hevā ya 'ni Stanbul kim eger
Tarhını görse behiştî unuturdi Ādem

sturlāb-ı Ebū Ma'şer:

1. **sturlāb-ı Ebū Ma'şer:**

Kaside 47
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ebū Ma'şer'in usturlabı (Ebū Ma'şer Ca'fer b. Muhammed b. Ömer el-Belhî (ö. 272/886) IX. yüzyılın önde gelen müslüman astronom ve astrologlarından).

Degül levh-i zamir ü güft ü güy-ı hikmet-āmizüm
Sturlāb-ı Ebū Ma'şer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

su:

1. **şu:**

Kaside 3
Mısra: **28**
Yaşam kaynağı, hayati sıvı.

Hışmı bir meretebe kim olsa ne dem germ- 'itāb
Eridür şu gibi tīb-ı nazarı sindānı

su'āl:

1. **su'āle:-e**

Gazel 10
Mısra: **2**
Soru.

Göz ucıyla 'āşika geh luṭf ider gāhî 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol gāmze-i hāzır-cevāb

2. **su'āle:-e**

Kaside 55
Mısra: **80**
Soru.

Göz ucıyla 'āşika geh luṭf ider gāhî 'itāb
Bir su'āle yer kımaz ol gāmze-i hāzır-cevāb

2. **su'āle:-e**

Kaside 28
Mısra: **9**
Sorma, sorgulama.

Ġamzeñ su'āle başlasa 'uşşāka her müjeñ
Güyā lisān-ı hāl ile bir tercemān olur

su'āl itse:

1. **su'āl itse:-se**

Kaside 61
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dilemek, talep etmek.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnünden su'āl
Sen tūrurken cūd u ihsāna yemīn itmiş şehāb

su'āl itsem:

1. **su'āl itsem:-se, -m**

Kaside 61
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Çarḥ bir āh eylesem biñ cevri iderdi cānuma
Biñ su'āl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

şubḥ:

1. **şubḥ:**

Gazel 18
Mısra: **20**
Sabah.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdi eger
Açmasa her şubḥ o Hākān-ı kerem-perdāza dest

2. **şubḥ:**

Gazel 41
Mısra: **7**
Sabah.

Şubḥ u şāmı fark olunmaz āsmān-ı tab'umuñ
Maşrıq-ı endişemūñ hūrşid ü māhı böyledür

3. **şubḥ:**

Kaside 21
Mısra: **38**
Sabah.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı re'yi şu'le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubḥ ile şāmı

4. **şubḥ:**

Kaside 52

Mısra: 64
Sabah.

Bânü-yı hâlvat-serây-ı fikrine şeb perdedâr
Nev-'ârüs-ı hâcle-i re'yine şubh âyinedân

5. **şubh:**

Kaside 56
Mısra: 13
Sabah.

Şubh ammâ şubh-ı rûz-ı devlet-i ferhunde-fâl
Kim çeker hürşîdi hâşm-ı devlete şemşir-i kîn

6. **şubh:**

Kaside 47
Mısra: 38
Sabah // aydınlık, beyazlık.

Degül şâm Eşheb-i câhına zîn-püş-ı ser-â-serdür
Degül şubh Edhem-i bahtına pây-endâz-ı dîbâdur

şubh it:

1. **şubh it:**

Kaside 50
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Sabah hâline getirmek.

Farq olunmazdı tulû'ı vü gurûbı mihrûñ
Şâmı şubh it dise bir demde şabâhı aştâm

şubh u şâminuñ:

1. **şubh u şâminuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 22
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Sabah akşam, her zaman.

Geçe evkât-ı 'ömri haşr olunca 'ayş u 'işretde
Mübârek ola şubh u şâminuñ encâm u âğâzı

subha çıkınca:

1. **şubha çıkınca:-ınca**

Kaside 53
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Sabaha erişmek // güneşin doğması.

Yitirürdi yolunu şubha çıkınca hürşîd
Yağmasa bedrağa-i re'y-i münirûñ meş'al

subha çıkmış:

1. **şubha çıkmış:-mış**

Kaside 5
Mısra: 69
Kelime Tipi: -

Sabaha çıkarmak, ulaştırmak (güneşin doğması bağlamında).

Şanurlar şubha çıkmış âftâb-ı 'âlem-ârâdur
Görenler tâc-ı zerle Eşheb-i çâpük-'inân üzre

şubh-dem:

1. **şubh-dem:**

Kaside 20
Mısra: 87
Sabah vakti.

Çıka her şubh-dem gün gibi dîvân-ı hümâyûna
Tura erkân-ı dîvânı müretteb tâ dem-i maşşer

2. **şubh-dem:**

Kaside 15
Mısra: 1
Sabah vakti.

Esdî nesîm-i nev-bahâr açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönümüz sâkî meded şun câm-ı
Cem

şubh-ı mestân-ı cihân:

1. **şubh-ı mestân-ı cihân:**

Kaside 24
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Dünya mestlerinin/sarhoşlarının sabahı.

Dâ'imâ hürrem ü ferhunde ola devrinde
Şubh-ı mestân-ı cihân şâm-ı garîbân-ı felek

şubh-ı nürânî:

1. **şubh-ı nürânî:**

Kaside 11
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Nurlu sabah.

Felek firüzedden bir taht-ı 'âlî kurdı şâhâne
Aña bir aq dîbâ perde çekdi şubh-ı nürânî

şubh-ı rüsen:

1. **şubh-ı rüsen:**

Kaside 6
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Parlak, aydınlık sabah.

Şubh-ı rüsen mi şu 'â'-ı mihr-i 'âlem-tâb ile
Yâ sarây-ı devletinde perde-i dîbâ midur

şubh-ı rûz-ı devlet-i ferhunde-fâl:

1. **şubh-ı rüz-ı devlet-i ferhunde-fâl:**

Kaside 56

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Devletin uğurlu gününün sabahı.

Şubh ammâ şubh-ı rüz-ı devlet-i ferhunde-fâl

Kim çeker hürşîdi haşm-ı devlete şemşir-i kîn

subh-ı şâdık:

1. **şubh-ı şâdık:**

Kaside 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Subh-i kâzibden sonra tan yerinde ufuk boyunca
görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar
kesintisiz devam eden aydınlık, hakikî fecir.*

Muntazırdır her biri didâruña ol mertebe

Şubh-ı şâdık gibi bu tahkîke eyle i'timâd

subh-ı şâdık u şânî:

1. **şubh-ı şâdık u şânî:**

Kaside 30

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*İkinci ve sadık sabah (Subh-i kâzibden sonra tan
yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak
güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden
aydınlık, hakikî fecir, ikinci fecir).*

Kemâl-i dâniş ile 'aql-ı râsih u evvel

Şafâ-yı bâtin ile şubh-ı şâdık u şânî

subh-ı şânî:

1. **şubh-ı şânî:**

Kaside 51

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe
yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam
eden aydınlık, hakikî fecir.*

'Aql-ı evvel gibi ef'âli metânetde meşel

Şubh-ı şânî gibi akvâli sadâkatde 'alem

şubh-ı vişâl:

1. **şubh-ı vişâl:**

Gazel 105

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahı.

Erdi yine şubh-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl

Gel seyre ey çeşm-i gâzâl bâğ oldı şan deşt-i Huten

sûd:

1. **sûdunda: -u, -n, -da**

Gazel 109

Mısra: 3

Düğün, eğlence.

Sûdunda sürûd aılmadım ben bunuñ aşlâ
Turdukça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

sûdâger-i 'âlem:

1. **sûdâger-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Dünyanın tüccarları.

Hep tuhf-e-i güftârum için Rûma gelürler

Hâlâ ne kadar var ise sûdâger-i 'âlem

şudür ider:

1. **şudür ider: -er**

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, meydana gelmek, hâsıl olmak.

Her nazm-ı dil-firîb ki benden şudür ider

Lafzı cemâl-i şâhid-i ma'nâya ân virür

sûfâr:

1. **sûfâr: -ı**

Kaside 30

Mısra: 65

Ok gezi, okun giriş geçecek gediği, çentik.

Dönerdi 'aksine sûfârı nişf-ı menzilden

Olurdu püş-t-i kemâna hâlîde peykânı

sûfî:

1. **sûfî:**

Gazel 25

Mısra: 7

*Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan,
zahit.*

Şûfî ne bilür kadrini zevk-i mey-i nâbuñ

Bilseydi ger olurdu hemân hâk-i reh-i mest

2. **sûfî:**

Gazel 26

Mısra: 9

*Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan,
zahit.*

Şûfî degülüm rind-i hârâbâtî-i 'aşkum

Nef'î gibi olsam ne 'aceb hâk-i reh-i mest

3. **şüfi:**

Gazel 56

Mısra: 9

*Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan,
zahit.*

Şüfi gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz mu 'tekid-i mürşid-i seccāde-i 'aşkız

4. **şüfi:**

Gazel 132

Mısra: 8

*Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan,
zahit.*

Rez-duhterine sübha-i şad-dāneyi şatup
Şüfi ne yüzüz oldu görünce o yüzüzü

5. **şüfi:**

Gazel 40

Mısra: 7

Tasavvuf ehli kimse.

Yāri tenhā avlayan 'uşşāk-ı şeydā bundadır
Añmasun şüfi dañi keşretde vahdet 'ālemin

6. **şüfi:**

Gazel 65

Mısra: 1

*Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan
kimse).*

Şüfi bu şüreti gel ma'ni-i takvāya değış
Kālbi pāk it nemedi atlas u dībāya değış

7. **şüfi:**

Gazel 94

Mısra: 11

*Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan
kimse).*

İhtiyār elde degül şüfi ne derseñ de baña
Severim hāşılı ol rüh-i revāni severim

şüfi-i dil-mürde:

1. **şüfi-i dil-mürde:**

Kaside 50

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Gönlü ölü, duygusuz sufı.

Getür ey sākı-i ferhunde-likā bu meyden
Cāni var ise desün şüfi-i dil-mürde haram

şüfi-i nādān:

1. **şüfi-i nādān:**

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cahil, kaba sofı.

Oldı Nef'î fikr-i la'l-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nüş itse olmaz şüfi-i nādān mest

suhan:

1. **suhan:**

Kaside 49

Mısra: 101

Söz // şiir.

Suhan kālā-yı fāhirdür ne bilsün her deni kadrin
Bu cinsün h'āce-i hüsn-i kabülündür harıdārı

2. **suhan:**

Gazel 74

Mısra: 10

Söz // şiir.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dā'im
Kalem cādū-yı 'İsā-dem suhan hem şüh u hem nāzik

3. **suhana:-a**

Kaside 3

Mısra: 91

Söz // şiir.

Yazmış eltāf-ı şehensāhı mürebbi suhana
Şāh Üveys ile yazan menkıbet-i Selmāni

4. **suhan:**

Kaside 7

Mısra: 1

Söz // şiir.

Suhan oldur ki bilā-vāsıta-i tab'-ı selim
Ola maqbül-i dil-i nādire-sencān-ı fehīm

5. **suhanum:-u, -m**

Kaside 7

Mısra: 94

Söz // şiir.

Kalemüm nāñka-bend-i dehen-i sihr ü füsün
Suhanum 'ukde-güşā-yı girih-i fikr-i hākīm

6. **suhan:**

Kaside 13

Mısra: 93

Söz // şiir.

Suhan bir tūñi-i mu'ciz-beyāndur hāmem üstādı
Kalem bir Qahramān-ı tīg- zendür dil silahdārı

7. **suḥan:**

Kaside 18

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Tamām oldı suḥan ṭurma du‘āya başla ey Nef‘ī
Niyāz eyle yüzün sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

8. **suḥan:**

Kaside 24

Mısra: **101**

Söz // şiir.

İrdi pāyāna suḥan durma hemān ey Nef‘ī
Bir du‘ā eyle ki āmin diye sükkān-ı felek

9. **suḥanum:-u, -m**

Kaside 24

Mısra: **99**

Söz // şiir.

Suḥanum āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān
Ṭab‘um āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek

10. **suḥan:**

Kaside 30

Mısra: **113**

Söz // şiir.

Suḥan ki gevher-i vālā-nijād-ı qudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kāmı

11. **suḥanda:-da**

Kaside 30

Mısra: **99**

Söz // şiir.

Ola suḥanda ḥuşūşā benüm gibi kāmil
Ki bir ‘ibāretinüñ yok edāda noḳşānı

12. **suḥanum:-u, -m**

Kaside 30

Mısra: **104**

Söz // şiir.

Benim o şā‘ir-i vaḥy-āzmāy-ı mu‘ciz-gū
Ki vird ider suḥanum qudsiyān-ı Raḥmānı

13. **suḥan:**

Kaside 34

Mısra: **75**

Söz // şiir.

Suḥan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭab‘-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencürı

14. **suḥan:**

Kaside 34

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Suḥan ḥatm oldı ey Nef‘ī revādür pīr-i endişe
Virürse ger du‘ā-yı devlet ü ‘ömrine destürı

15. **suḥanüm:-u, -m**

Kaside 35

Mısra: **103**

Söz // şiir.

Nüşā-i ‘aḳd-ı lisān-ı şu‘arādür suḥanüm
İdemez ben söze geldükce biri baş-ı maḳāl

16. **suḥandan:-dan**

Kaside 36

Mısra: **44**

Söz // şiir.

Şemīm-i ḥulḳını yād itse gāhi bir şā‘ir
Anuñla başlasa ṭab‘ı suḥandan urmağa dem

17. **suḥan:**

Kaside 38

Mısra: **101**

Söz // şiir.

Tamām oldı suḥan ṭurma du‘āya başla ey Nef‘ī
Du‘ā-yı devlet ü iḳbālīdür şimden girü elzem

18. **suḥandan:-dan**

Kaside 38

Mısra: **90**

Söz // şiir.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥūndür beni gūyā iden yoḥsa
Dem urmazdım suḥandan ger olaydım ‘İsi-i Meryem

19. **suḥanum:-u, -m**

Kaside 40

Mısra: **87**

Söz // şiir.

Suḥanum siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çüp-ı Kelīm
Nefesüm mağz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

20. **suḥan:**

Kaside 47

Mısra: **105**

Söz // şiir.

Suḥan ben olmasam ma‘nāda bir gencine-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ‘ālemdede ism-i bī-müsemmedür

21. **suḥan:**

Kaside 47

Mısra: **136**

Söz // şiir.

Yeter şimden girü taşdı‘a ruḥşat yoḳdur ey Nef‘ī
Suḥan ḥatm oldı hengām-ı du‘ā-yı ‘arş-peymādür

22. **suḥanda:-da**

Kaside 47

Mısra: **108**
Söz // şiir.

Keremde güç seni ta'rif ammâ ruşşat olursa
Suḥanda bende-i vaşşafuñı gör ne temâşâdur

23. **suḥanum**:-u, -m
Kaside 57
Mısra: **13**
Söz // şiir.

Oldı nâzûk suḥanum Muḥteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rûma 'Irâk u Şîrâz

24. **suḥan**:
Kaside 60
Mısra: **11**
Söz // şiir.

Bir güherdür ki suḥan ma'deni baḥr-ı ma'nâ
Degme insân olamaz kâbil-i iz'ân-ı suḥan

25. **suḥani**:-i
Gazel 136
Mısra: **2**
Söz, kelam.

Tengdür gâyet ile ol büt-i şūhuñ deheni
Ḥande yol açmasa andan çıkamazdı suḥani

26. **suḥan**:
Kaside 8
Mısra: **82**
Söz, kelam.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârin bezl ider
Naqd-i şî'rümle suḥan sermâye-i dükkân bulur

27. **suḥane**:-e
Kaside 9
Mısra: **30**
Söz, kelam.

Güş et ne dir ol rind-i Mesihâ-dem-i ma'nâ
Kim reşha-i kilki suḥane rûh-ı revândur

suḥan ehline:

1. **suḥan ehline**:-n, -e
Kaside 17
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Söz ehli, şairler.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan ğarba varınca suḥan ehline şalâ

suḥan erbâbına:

1. **suḥan erbâbına**:-n, -a
Kaside 3
Mısra: **83**

Kelime Tipi: -
Söz ustası olanlar, şairler.

İltifât it suḥan erbâbına kim anlardur
Medḥ-i şâhân-ı cihânbâna viren 'unvânı

suḥan-ârâ:

1. **suḥan-ârâ**:
Kaside 57
Mısra: **27**
Sözü süsleyen, güzel söz söyleyen.

Nükte-senc ü suḥan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u ğazel-güy u kaşide-perdâz

suḥan-ârâ şadrâ:

1. **suḥan-ârâ şadrâ**:
Kaside 54
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey sözü süsleyen sadrazam.

Dâniş-efrüz ḥıdîvâ suḥan-ârâ şadrâ
Ey hünermend-i yegâne hüner-endüz-ı vaḥîd

suḥan-ârâ-vı cihân:

1. **suḥan-ârâ-yı cihân**:
Kaside 54
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dünyanın söz süsleyeni, cihanın güzel söz söyleyeni.

'Âlem-efrüz-ı beyân Enverî-i devr-i zamân
Suḥan-ârâ-yı cihân muḥteri'-i tarz-ı cedîd

suḥan-ârâ-vı Nizâmî-tab'a:

1. **suḥan-ârâ-yı Nizâmî-tab'a**:
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Nizamî tabiatlı şair.

Âferin ol suḥan-ârâ-yı Nizâmî-tab'a
Ki ola fikri bu ğüne dür-i i'câzî nazîm

suḥandân:

1. **suḥandân**:
Kaside 20
Mısra: **8**
Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen (kimse).

Firişte-ḥüy u meh-rüy u sebük-rûḥ u girân-temkîn
Mülâyim- tab' u hoş-zât ü suḥandân u suḥan-perver

2. suhandān:

Kaside 26

Mısra: 48

Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen (kimse).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suhandān u fehīm

suhan-fehm:

1. suhan-fehm:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 6

Sözün değerini takdir eden.

Şeh-süvār-ı dilir ü kıt'a-nüvīs
Hem suhan-fehm ü hem suhan-perdāz

suhan-gedālik iderdi:

1. suhan-gedālik iderdi: -er, -di

Kaside 30

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Söz /mazmun dilenmek.

Suhan-gedālik iderdi cenāb-ı tab'umdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Hākānī

suhan-güster-i bī-bāk:

1. suhan-güster-i bī-bāk:

Kaside 9

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Çekinmeden, sakınmadan söz söyleyen.

Çok gerçi dilirāne suhan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zu'munca falān ibn-i fulāndur

suhan-ı ehl-i kemāl:

1. suhan-ı ehl-i kemāl:

Kaside 35

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Olgun, kemal sahibi kişinin sözü.

Vakf-ı endiše-i medhi dil-i erbāb-ı suhan
Vaşf-ı māhiyyet-i zātı suhan-ı ehl-i kemāl

suhan-ı ehl-i muhabbet:

1. suhan-ı ehl-i muhabbet:

Kaside 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Muhabbet ehlinin /aşıkların sözü.

Mümzī suhan-ı ehl-i muhabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de haqq-ı edādur

suhan-ı nāzik ü şüh:

1. suhan-ı nāzik ü şüh:

Kaside 51

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Zarif, ölçülü ve neşeli, kıvrak söz.

Tab'-ı keç-fıkr-i hasūd u suhan-ı nāzik ü şüh
Dide-i pür-ḥavel ü gamze-i pür-nāz ü sitem

suhan-ı pest-pāyesi:

1. suhan-ı pest-pāyesi: -si

Kaside 4

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Bayağı, değersiz söz.

Luṭfuñ olursa ger suhan-ı pest-pāyesi
Nazm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virtür

suhan-ı şirīnüm:

1. suhan-ı şirīnüm: -ü, -m

Kaside 31

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Tatlı söz // iç açıcı, güzel şiir.

Lezzetinden kim okursa suhan-ı şirīnüm
Şerbet-i şehd-i muşaffā olur ağzında lu'āb

suhan-penāh-ḥıdīvā:

1. suhan-penāh-ḥıdīvā:

Kaside 58

Mısra: 69

Ey şiirin koruyucusu vezir.

Suhan-penāh-ḥıdīvā hünerverā şadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fūnün

suhan-perdāz:

1. suhan-perdāz:

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 6

Düzgün ve güzel söz söyleyen, fasih, beliğ.

Şeh-süvār-ı dilir ü kıt'a-nüvīs
Hem suhan-fehm ü hem suhan-perdāz

suhan-perdāz-ı üstādım:

1. suhan-perdāz-ı üstādım: -ım

Kaside 5

Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Usta bir şair, güzel söz söylemede üstat, üstün.

Huşuşa ol suhan-perdâz-ı üstâdım ki eş'ârım
Yazar müşkil-pesendân-ı cihân evrâk-ı cân üzre

suhan-perver:

1. suhan-perver:

Kaside 20
Mısra: 8
Güzel sözler bulup söyleyen // şair.

Firişte-hüy u meh-rüy u sebük-rüh u girân-temkîn
Mülâyim- tab' u hoş-zât ü suhandân u suhan-perver

2. suhan-perver:

Kaside 24
Mısra: 79
Güzel sözler bulup söyleyen // şair.

Çeb düşer miydi benim gibi suhan-perver ile
Az çok olsa eger dâniş ü 'irfân-ı felek

suhan-perverân-ı pāk-edā:

1. suhan-perverân-ı pāk-edā:

Kaside 30
Mısra: 125
Kelime Tipi: -
Temiz, kusursuz söyleyişli şairler.

Hemîşe tâ ki suhan-perverân-ı pāk-edā
Medâr-ı medh ide bir şadr-ı şâhib-iz'ânı

suhan-pîrâ:

1. suhan-pîrâ:

Kaside 20
Mısra: 72
Süslü söz söyleyen.

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-sohbet
Suhan-pîrâ vü sıhr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

suhan-senc-i hoş-âyende- kelâmım:

1. suhan-senc-i hoş-âyende- kelâmım:-im

Kaside 59
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Sözleri, söyledikleri beğenilen şair.

Hâlâ o suhan-senc-i hoş-âyende- kelâmım
Kim var ise mişlüm daği güm-nâm-ı 'ademdür

suhan-senc-i ma'ânî-perverim:

1. suhan-senc-i ma'ânî-perverim:-im

Kaside 56
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan şair.

Hağ budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşk ü hasedden dâ'imâ endüh-gîn

suhan-senc-i pesendide-kelâm:

1. suhan-senc-i pesendide-kelâm:

Kaside 50
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Sözü beğenilmiş şair.

Vaşf-ı zâtuında huşuşa ide bezl-i mağdûr
Bir benim gibi suhan-senc-i pesendide-kelâm

suhan-şinâs-ı kerem-pîşe:

1. suhan-şinâs-ı kerem-pîşe:

Kaside 45
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş sözden anlayan / sözün kıymetini takdir eden (vezir) // sözden/şiiirden anlayan cömert vezir.

Suhan-şinâs-ı kerem-pîşe Mustafa Pâşâ
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur harîdârı

suhanver:

1. suhanverdür:-dür

Kaside 19
Mısra: 38
Düzgün ve güzel konuşan // şair.

Hıdv-i pür-hüner Sultân Murâd ol şâh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suhanverdür

suhanver olduğundan:

1. suhanver olduğundan:-duğ, -i, -n, -dan

Kaside 43
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Düzgün ve güzel konuşmak.

Suhanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Hağ-ı ta'likımı tercih ider hağ-ı 'îmâd üzre

suhanverân-ı tehi-kîse-i şenākāra:

1. suhanverân-ı tehi-kîse-i şenākāra:-a

Kaside 30

Mısra: 129
Kelime Tipi: -
Övgüde bulunan kesesi boş şairler.

Suḥanverān-ı teḥī-kīse-i ṣenākāra
Vire ḡmā-yı ebed baḥşış-i firāvānı

suhanver-i mu'ciz-bevān-ı devrānım:

1. **suhanver-i mu'ciz-beyān-ı devrānım:-ım**

Kaside 21
Mısra: 73
Kelime Tipi: -

*Zamanın mucize gibi sözler söyleyen
(söyledikleriyle herkesi aciz bırakan) şairi.*

Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyān-ı devrānım
Kı tutdı 'ālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

suhanver-i 'İsā-bevān olur:

1. **suhanver-i 'İsā-beyān olur:-u, -r**

Kaside 28
Mısra: 132
Kelime Tipi: -

*Hız. İsa gibi düzgün ve güzel konuşmak // İsa
nefesli güzel söz söyleyen olmak.*

Ḥāsīd benimle da'vī-i naẓm eylese n'ola
Zu'munca ḥar suhanver-i 'İsā-beyān olur

suhanverligi:

1. **suhanverligi:-i**

Kaside 39
Mısra: 79
Düzgün ve güzel konuşmak // şairlik.

Değişirdüm hele ḥarlikle suhanverligi ben
Mümkün olaydı eğer ḥüküm-i kazāyı taḡyir

sū'-i edeb itmiş olur:

1. **sū'-i edeb itmiş olur:-u, -r**

Kaside 62
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Terbiyesizlik etmiş olmak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmuş ma'ārif bī-bahā
'Arz itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sū'-i edeb

sulh:

1. **şulh:**

Terkib-bend 1
Mısra: 40
Barış.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luḡ u ḳahruñdur sebeb
Kimisi şulh üzere mestānıñ kimi ḡavḡādudur

sultān:

1. **sultānuma:-u, -m, -a**

Kaside 61
Mısra: 74
Padişah, hükümdar // vezir.

Ḥaḳka yüz minnet ki oldum ol felāketden ḥalāş
Eyledim sultānuma iḥlāş ile çün intişāb

2. **sultānumı:-u, -m, -ı**

Kaside 62
Mısra: 51
Padişah, hükümdar // vezir.

Buldum hele sultānumı kem añlamaz iz'ānumı
Kāmil görüp noḳşānumı luḡf eyleyüp şı'rümde heb

3. **sultānuma:-u, -m, -a**

Kaside 53
Mısra: 77
*Padişah, hükümdar // buyruḡu geçen kimse,
efendi (Şeyhülislam Muhammed Efendi).*

Nice taḳrīr ideyin ḥālūmi sultānuma kim
Ġam-ı māzīyi ḳomaz dilde ḡam-ı müstakbel

4. **sultānuma:-u, -m, -a**

Kaside 58
Mısra: 77
*Padişah, hükümdar // buyruḡu geçen kimse,
efendi.*

Bu luḡf-ı ḡab' ile sultānuma ḳul olsam eger
Ḥudā bilür ki olurduñ vüçūh ile memnūn

Sultān Ahmed:

1. **Şultān Aḥmed:**

Kaside 7
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Şultān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā ta'zīm

Sultān Ahmed-i 'ādil:

1. **Sultān Aḥmed-i 'ādil:**

Kaside 6
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Adaletli Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Ya'ni Sultān Aḥmed-i 'ādil ki ferş-i dergehi
'Arşdan a'lā degülse çarḥdan ednā mıdur

2. **Sultān Aḥmed-i 'ādil:**

Kaside 5
Mısra: 37

Kelime Tipi: -
Adaletli Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Hümâyün-päye Sultân Ahmed-i 'âdil ki düşmişdür
Zılâl-i säyebân-ı devleti kevn ü mekân üzre

Sultân Ahmed-i ferhunde tal'at:

1. Sultân Ahmed-i ferhunde tal'at:

Gazel 143
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Yüzü uğurlu, mübarek yüzlü Sultan Ahmed.

Şeh-i Cem-rütbe Sultân Ahmed-i ferhunde tal'at kim
Bahâr-ı bağ-ı devletdür cemâl-i 'âlem-efrûzı

sultân ibn-i sultân:

1. sultân ibni sultân:

Kaside 19
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Sultan oğlu sultan.

Şehensâh ibn-i şahensâh u sultân ibni sultân kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı şahib-taht u efserdür

Sultân Mahmüd:

1. Sultân Mahmüd:

Kaside 19
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın şehzadesi.

Biri Sultân Mahmüd u biri Sultân Muhammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zâde-i pākîze-gevherdür

Sultân Muhammed:

1. Sultân Muhammed:

Kaside 19
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sultan Muhammed, IV. Murad'ın şehzadesi.

Biri Sultân Mahmüd u biri Sultân Muhammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zâde-i pākîze-gevherdür

Sultân Murād:

1. Sultân Murād:

Gazel 105
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şâh-ı cihân Sultân Murād şahenshah-i 'âlî-nijâd
Bahır-ı 'adâlet kân-ı dâd zıll-ı Hudâ-yı zü'l-minen

2. Sultân Murād:

Kaside 46
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Bilse kırat ile kadrin n'ola Sultân Murād
Olur ihsân-ı Hudâ şahlara böyle qarîn

3. Sultân Murād:

Kaside 16
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şeb-çerâğ-ı düdmân-ı saltanat Sultân Murād
Şem'-i cem'-i bezm-i 'âlem âftâb-ı rûzgâr

4. Sultân Murād:

Kaside 19
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Hüdîv-i pür-hüner Sultân Murād ol şâh-ı dîn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suhanverdür

5. Sultân Murād:

Kaside 26
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şâh-ı Cem-kevkebe Sultân Murād
Vâriş-i memleket-i heft-i İklim

Sultân Murād Hân:

1. Sultân Murād Hân:

Kaside 21
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Hizebr-i ma'reke Sultân Murād Hân kim ider
Gazâya Haydar-ı kerrâr gibi iqdâmi

Sultân Murād-ı dâd-güster:

1. Sultân Murād-ı dâd-güster:

Kaside 18
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
*Adalet yayan / adaletini her yerde gösteren
Sultan Murad.*

Şeh-i vâlâ-güher Sultân Murād-ı dâd-güster kim
'Adâletde nazîri gelmemişdür dağî dünyâya

Sultân Murād-ı Kahramân-kevkeb:

1. **Sultān Murād-ı ahramān-kevkēb:**

Kasīde 22

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kahraman ihtiyaımlı Sultan Murat.

eh-i ālī-neseb Sultān Murād-ı ahramān-kevkēb

Ki lu u ahrıdır hep devlet ü dīnūñ mühim-sāzı

Sultān Murād-ı kāmran:

1. **Sultān Murād-ı kāmran:**

Kasīde 15

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Azametli, talihli, devletli Sultan Murad.

Sultān Murād-ı kāmran efser-dih ü kiver-sitān
Hem pādīeh hem ahramān āhib-ırān-ı Cem-
aşem

Sultān Murād-ı madelet-güster:

1. **Sultān Murād-ı madelet-güster:**

Gazel 34

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Adalet ve hak daıtan, adaletli Sultan Murad.

eh-i meh-kevkēbe Sultān Murād-ı madelet-güster
Ki dūnyāya vücūdı rahmet-i maz-ı İlahıdır

Sultān Murād-ı zī-ān:

1. **Sultān Murād-ı zī-ān:**

Kasīde 17

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

anlı Sultan Murad.

eh-i meh-kevkēbe Sultān Murād-ı zī-ān
āh-ı seyyāre-aşem māh-ı memālik-ārā

Sultān Murāduñ:

1. **Sultān Murāduñ:-uñ**

Gazel 50

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sultan Murad (IV. Murad).

Ārāy için bezmini Sultān Murāduñ
Eridi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz

2. **Sultān Murāduñ:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sultan Murad (IV. Murad).

Tayy oldu ise ömrü eger MİR İmāduñ
a ömrünü efüzün ide Sultān Murāduñ

sultān olduun:

1. **sultān olduun:-duk, -ı, -n**

Gazel 87

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Padiah olmak, hükmeder olmak.

Bakup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i divāne berr ü bahre sultān olduun görsem

sultān olsun:

1. **sultān olsun:-sun**

Gazel 104

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Padiah olmak, hükmeder olmak.

ān Murād ol eh-i zī-ān ki udādan dilerin
aşre dek devlet ile āleme sultān olsun

Sultān osmān:

1. **Sultān osmān:**

Kasīde 13

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Sultan II. Osman.

Alī-rezm ü Süleymān-kevkēbe Sultān osmān kim
Revādur ā-ı ara aılsa tı-ı ūn-bārı

Sultān Selīm Ğazı:

1. **Sultān Selīm Ğazı:**

Kasīde 26

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Gazi Yavuz Sultan Selim.

Geri Sultān Selīm Ğazı
İtdi devletle nice fet-i azım

Sultān Selıme:

1. **Sultān Selıme:-e**

Kasīde 26

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Yavuz Sultan Selim.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultān Selıme tadım

Sultān Selımi:

1. **Sulṭān Selīmi:-i**

Mesnevi 1

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -
Sultan Selim.

Ḳul itdi beni tā o kadar ḥulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

Sulṭān Selīmūn:

1. **Sulṭān Selīmūn:-iūn**

Kaside 25

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -
Yavuz Sultan Selim.

Bir ḡazā itdūn ki hīç itmiş degül bir pādīşāḥ
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmūn rūḫı şād

sulṭān-ı 'ādil:

1. **sulṭān-ı 'ādil:**

Kaside 19

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -
Adil hükümdar.

Eyā sulṭān-ı 'ādil kim zamān-ı 'adl ü dāduñda
Ḡazāl-ı māde ḥ'aher-gır-i şır-i şerze-i nerdür

sulṭān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā:

1. **sulṭān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā:**

Kaside 11

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen yüce şanlı padişah.

Te'āla'llāḥ zihī Sulṭān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı ḥümāyūnunda Keyvānı

sulṭān-ı 'azīmü'l-kadr:

1. **sulṭān-ı 'azīmü'l-kadr:**

Kaside 22

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -
Kadri yüce /pek değerli hükümdar.

O sulṭān-ı 'azīmü'l-kadr ü ḥākān-ı bülend-efser
Ki lāyıkdur ne deñlü rüzgār eylerse i'zāzı

sulṭān-ı cihān:

1. **sulṭān-ı cihān:**

Kaside 17

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Cihan sultanı.

Bāreka'llāḥ zihī raḫş-ı ḥümāyūn-simā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Şabā

2. **sulṭān-ı cihān:**

Kaside 23

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -
Cihan sultanı.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sulṭān-ı cihān mālīk-i baḫr ü ber-i 'ālem

sulṭān-ı gül:

1. **sulṭān-ı gül:**

Kaside 49

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Gül sultanı.

Bahār irdi yine bāḡa döşendi naṭ'-ı jengāri
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzāri

sulṭān-ı ḥüsn:

1. **sulṭān-ı ḥüsn:**

Gazel 130

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Güzellik sultanı // sevgili.

'İyd geçdi nev-bahār irdi yüzün göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rüzda

sulṭān-ı ḳahrı:

1. **sulṭān-ı ḳahrı:-ı**

Kaside 49

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -
Ḳahr padişahu // gazabın büyüklüğü, ḳahrın şiddeti.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḫabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tāri

sulṭān-ı kerem-pīşe:

1. **sulṭān-ı kerem-pīşe:**

Kaside 23

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Cömertliği, iyiliği huy edinmiş padişah.

Sulṭān-ı kerem-pīşe ḫudāvend-i mükerrerem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i 'ālem

sulṭān-ı ma'anīsın:

1. **sultān-ı ma'ānīsın:-sin**

Kaside 60

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Manalar sultanı.

Tācdārā sen o sultān-ı ma'ānīsın kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suhan

sultān-ı suhan:

1. **sultān-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sözlerin sultanı.

Āşafı hıdmetine muntazır olmuş ki gelüp
Mesned-i nazmı müşerref kıla sultān-ı suhan

sultān-ı suhan-perver:

1. **sultān-ı suhan-perver:**

Kaside 13

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Söz ustası sultan.

O sultān-ı suhan-perver ki devr-i dilsitānidur
Metā'-ı dāniş ü idrāk ü fehmün rüz-ı bāzārı

sultān-ı suhan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver:

1. **sultān-ı suhan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver:**

Kaside 18

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Dini koruyan, memleketi süsleyen, güzel söz söyleyen padişah.

O sultān-ı suhan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür du'ā-yı devleti a'lā vü ednāya

sultānım:

1. **sultānım:**

Tesdis 1

Mısra: 4

Hitap sözü.

Belā-yı aşkuñ āhır çekmeden nevmid olup cānım
Ümidim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultānım

2. **sultānım:**

Kaside 57

Mısra: 81

Hitap sözü.

Hāl ma'lüm-ı şerifün olıcağ sultānım
İtse Nef'î n'ola 'özü ile kelāmın icāz

3. **sultānım:**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Hitap sözü.

Bezmüne geldim ise medh ü senādan hālī
Nağş-ı idrākime haml itme benim sultānım

4. **sultānım:**

Gazel 47

Mısra: 2

Hitap sözü.

Seni hüsn ile gāyet bī-nazır ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haqqıñda sultānım güzel dirler

şun':

1. **şun'ını:-ı, -n, -ı**

Gazel 36

Mısra: 10

Eser, iş.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ şun'ını gör kim zemīni āsmān eyler

şun:

1. **şun:**

Gazel 12

Mısra: 2

Vermek, ikram etmek.

İltifāt itmez dirigā ol şeh-i 'ālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi şun sākiyā luğf it şarāb

2. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 2

Vermek, ikram etmek.

Esdı nesim-i nev-bahār açıldı güller şubh-dem
Açsun bizüm de gönlümüz sāki meded şun cām-ı
Cem

3. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 17

Vermek, ikram etmek.

Luğf eyle sāki nāzi қо mey şun ki qalmaz böyle bu
Tolsun sürāhi vü sebū boş turmasun peymāne hem

4. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 22

Vermek, ikram etmek.

Ḳānūn-ı devr-i dā'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem
Bu dürd ü bu şāfī deme dönsün piyāle ğam yeme

5. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 29

Vermek, ikram etmek.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

6. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 29

Vermek, ikram etmek.

Sākī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıtl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

7. **şun:**

Kaside 15

Mısra: 33

Vermek, ikram etmek.

Bir cām şun Allah için bir kāse de ol māh için
Tā medh-i şāhenşāh için alam ele levh u qalem

8. **şunar:-ar**

Kaside 15

Mısra: 12

Vermek, ikram etmek.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar şunar meh-pāreler nüş itmemek olur sitem

9. **şununca:-unca**

Kaside 21

Mısra: 31

Vermek, ikram etmek.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḥışm ile a'dāya tīg-ı Behrāmı

10. **şunar:-ar**

Kaside 30

Mısra: 5

Vermek, ikram etmek.

Ne nāmedür bu ki feyz-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmī'a-i cāna āb-ı ḥayvānı

11. **şunmadı:-ma, -dı**

Kaside 53

Mısra: 8

Vermek, ikram etmek.

'Āleme cām-ı şafā şunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

12. **şun:**

Kaside 62

Mısra: 6

Vermek, ikram etmek.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-'aḳeb

13. **şunar:-ar**

Kaside 4

Mısra: 41

Uzatmak, vermek.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrü kemān şunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjġān sinān virtür

14. **şunduġı:- duġ, -ı**

Kaside 53

Mısra: 7

İkram etmek, vermek, nasip etmek.

'Āleme cām-ı şafā şunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

15. **şunmaḳda:- maḳda**

Gazel 13

Mısra: 8

Göstermek.

Ol ḥaṭṭ-ı dil-āşüb ile ol zülf-i perişān
Şunmaḳda 'aceb 'āleme dīvān-ı müretteb

şun'-ı endiše-i İlahīdür:

1. **şun'-ı endiše-i İlahīdür:-dür**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İlahī kudretin eseri.

Nef'-i sāhirim ki üstādum
Şun'-ı endiše-i İlahīdür

şun'-ı ġarīb:

1. **şun'-ı ġarīb:**

Kaside 15

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Anlaşılmaz, sırlı (bir) yaratılış.

Cümle hünerden bā-naşīb sırr-ı 'aceb şun'-ı ġarīb
Meclisde şūḥ u dil-firīb cenk idicek şir-i ücem

şun'-ı Hakḳ:

1. **şun'-ı Hakḳ:**

Kaside 6

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Allah'ın eseri.

Şun‘-ı Hakk yâ gülşen-i cennetden ifrâz eylemiş
Başka bir cây-ı tarab-engîz ü gam-fersâ midur

şun‘-ı Hudâdur:

1. şun‘-ı Hudâdur:-dur

Mesnevi 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Allah'ın eseri.

Nevk-i kalemi ol kadar i‘câz-nümâdur
Güyâ haţ-ı ta‘lik degül şun‘-ı Hudâdur

şun‘-ı Hudâvend-i ‘alîm:

1. şun‘-ı Hudâvend-i ‘alîm:

Kaside 26

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Her şeyi bilen Allah'ın yaratıcılığı.

Çahramân-şavlet ü Yûsuf-şüret
Bü'l-‘aceb şun‘-ı Hudâvend-i ‘alîm

şun‘-ı Hudâvend-i kadîm:

1. şun‘-ı Hudâvend-i kadîm:

Kaside 7

Mısra: **108**

Kelime Tipi: -

Ezelî olan Allah'ın yaratıcılığı.

Büt nigâr-ı harem-i deyr-i hayâlüm ki komış
Bende bir sırr-ı eşer şun‘-ı Hudâvend-i kadîm

şun‘-ı İlahî:

1. şun‘-ı İlahî:

Kaside 11

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Allah'ın yaratma gücü, Allah'ın sanatı.

‘Aceb şun‘-ı İlahî bü'l-‘aceb terkîbidür zîrâ
Muşavver şu‘le dîdârî mücessem bād-ı yekrânî

şun‘-ı İlahîdür:

1. şun‘-ı İlahîdür:-dür

Kaside 19

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Allah'ın eseri, sanatı.

İkisi de ‘aceb şun‘-ı İlahîdür melâhatde
Biribirine gâlib biribirinden ‘aceb-terdür

şun‘-ı kudretdür:

1. şun‘-ı kudretdür:-dür

Kaside 29

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

Allah'ın eseri, sanatı.

Be-ħakķ-ı şâni‘-i yektâ ki şun‘-ı kudretdür
Bu bârgâh-ı mu‘allâ revâķ-ı seb‘-i şidâd

şun‘-ı mededkârî-i feyyâz-ı ezel:

1. şun‘-ı mededkârî-i feyyâz-ı ezel:

Kaside 54

Mısra: **29**

Kelime Tipi: -

*Sonsuz bereket sahibi Allah'ın yardım eli /
yardımı.*

Eyledi şun‘-ı mededkârî-i feyyâz-ı ezel
Ĥâmemi ķıfl-ı der-i genc-i ma‘âniye kilid

şun‘-ı Mevlâ:

1. şun‘-ı Mevlâ:

Kaside 17

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Allah'ın kudreti.

Armağân gîtse olur Çine hele taşviri
Bu kadar ancak olur ĥak bu ki şun‘-ı Mevlâ

şun‘-ı Yezdâni:

1. şun‘-ı Yezdâni:

Kaside 30

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Allah'ın sanatı, eseri.

Felek-şükûh Vezîrâ melek-şiyem Şadrâ
Eyâ ĥulâşa-i taķdîr şun‘-ı Yezdâni

şunul:

1. şunuldı:-dı

Kaside 36

Mısra: **3**

Verilmek, ikram edilmek.

Şunuldı baĥtuña dest-i i‘nâyet Ĥakdan
Berât-ı manşib-ı şâhib-ķırânî-i ‘âlem

2. şunulmuş:-mış

Kaside 54

Mısra: **43**

Verilmek, ikram edilmek.

Mesned-ârâ-yı fazîlet ki şunulmuş eline
Kilk-i fetvâ-yı şerî‘at be-tarîķi‘t-te‘bîd

sür:

1. **sür:**

Gazel 105
Mısra: **11**
Sevinç, şenlik.

Def` oldı gam erişdi sür mâtem gidüp geldi sürür
Nef`î koma dilde fütür şevk ile olgıl dil-figen

2. **sürü:-ı**

Kaside 34
Mısra: **90**
Eskiden düşman saldırılarına karşı korunmak amacıyla yapılan, bir şehrin, şatonun vb. yerin etrafını çeviren kalın ve yüksek duvarlara verilen ad, kale duvarı.

Nitekim ola sâlim bu hişâr-ı şişe dîvârûñ
Gezend-i mancınık-ı fîtneden dervâze vü sûri

sür olur:

1. **sür olur:-u, -r**

Kaside 38
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Düğün olmak (şölen hâline gelmek).

Hüseyn-ism ü `Alî-sîret hıdîv-i `âlem-ârâ kim
Neşât-ı `ahd-i `adliyle cihâna sür olur mâtem

sür u düğün olur:

1. **sür u düğün olur:-u, -r**

Kaside 62
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Düğün, eğlence olmak.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sür u düğün
Tedbîri besdür ceng için lâzım degül sâz u seleb

sürâh-ı mâr-ı mühre-rübâ-yı sinân olur:

1. **sürâh-ı mâr-ı mühre-rübâ-yı sinân olur:-u, -r**

Kaside 28
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Mızrak mühresini kapatan yılan deliği olmak.

Kim tenlerinde râh-ı mesâmât ser-te-ser
Sürâh-ı mâr-ı mühre-rübâ-yı sinân olur

surâhî:

1. **şurâhî:**

Gazel 66
Mısra: **7**
Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

`Âşık şurâhî gibi ider varını nişâr
Dil-ber güşâde-meşreb olunca piyâleves

2. **şurâhî:**

Gazel 126
Mısra: **8**
Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

Hîç tûrmasa devr itse kadeh bezmi pey-â-pey
Sâkî de şurâhî gibi `âlî-himem olsa

3. **şurâhî:**

Kaside 15
Mısra: **18**
Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

Luţf eyle sâkî nâzî қо mey şun ki qalmaz böyle bu
Tolsun şurâhî vü sebû boş tûrmasun peymâne hem

Şurâhî-i ser-efrâz:

1. **Şurâhî-i ser-efrâz:**

Kaside 17
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Birisi dañi Şurâhî-i ser-efrâz ki çarç
Yaraşur pâyına yüz sürmek için olsa dütä

Süre-i Fetha:

1. **Süre-i Fetha:-a**

Kaside 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fethi suresi.

Başladı güş idicek Süre-i Fetha Cibril
Eyledi Hızr ile İlyâs du`â vü tekbir

Süre-i Nür:

1. **Süre-i Nür:**

Kaside 44
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Nur suresi.

Döndürür çarçı murâdınca hâkîm-i `aqlı
Süre-i Nür okudur mihre edîb-i re`yi

şüret:

1. **şüreti:-i**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **43**
Şekil, dış görünüş.

Kiminūn şüreti veliyy-i Hudā
Ma'nide düşmen-i İlahîdür

2. **şüreti:-i**

Gazel 65

Mısra: 1

Dış görünüş, gösteriş.

Şüfî bu şüreti gel ma'ni-i takvāya degiş
Kılbî pāk it nemedi atlas u dîbāya degiş

3. **şüret:**

Kaside 14

Mısra: 95

Resim.

Nice şüret feyz-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehri dilün bir 'ālem-ārā dil-beri

şüret bağıladı:

1. **şüret bağıladı:-dı**

Kaside 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Şekil almak, vücut bulmak, hâsıl olmak.

Ne şüret bağıladı seyreyle hüsn-i şun'-ı Yezdānî
Ki ma'nāsını fikr itdükçe alur 'aql-ı insānî

şüret kesb ider:

1. **şüret kesb ider:-er**

Kaside 11

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Şekil kazanmak.

Ne Vaşşāfım ne Firdevsî o mu'ciz-güy-ı ma'nāyım
Ki ta'birümle şüret kesb ider aḥvāl-i vicdānî

şüret uğrısı:

1. **şüret uğrısı:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Dış görünüşü, kılık ve kıyafetiyle halkı aldatan kimse.

Bir iki şüret uğrısı ḥar kim
Ne kalendar ne ḥānkāhîdür

şüret viren:

1. **şüret viren:-en**

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Biçim vermek, belirli bir formda yazmak.

Bu tarz-ı ḥāşa ey Nef'î yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekserî efsāne yazmışlar

şüretâ:

1. **şüretâ:**

Kaside 16

Mısra: 67

Dış görünüşe göre, görünüşte, zahiren.

Şüretâ fermān-dih-i ma'müre-i mülk-i suḥan
'Ālem-i ma'nāda bir ḥāne-ḥarāb-ı rüzgār

2. **şüretâ:**

Kaside 19

Mısra: 3

Dış görünüşe göre, görünüşte, zahiren.

İki dürr şüretâ ma'nāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳîkatde nihāyet her biri ḡayr-ı mükerrerdür

şüretde:

1. **şüretde:**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Görünüşte, dış görünüş olarak.

Ābsın ma'nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La'lsin şüretde reng-i rüy ile ammā nesin

şüretde kalma:

1. **şüretde kalma:-ma**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Görünüşe takılıp kalmak, bir nesneyi, bir kişiyi, bir olayı yahut bir fikri değerlendirirken sırf görünüşe bakmak.

Zāhid ol rind ol hemān şüretde kalma 'ārif ol
'Ālem-i ma'nāda ḥükm-i pādîşāhî böyledür

şürete girer:

1. **şürete girer:-er**

Kaside 7

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Şekle girmek.

Ṭab'ı bir āyine-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir şürete 'aks-i elif ü peyker-i cīm

şüretger-i Cîn:

1. **şüretger-i Cîn:**

Kaside 46

Mısra: 22

Kelime Tipi: -
Çin'in ressamı; Mani.

Böyle bir kaş-ı zer-ender-zer-i pür-şan'at kim
Reşk ider hâme-i naqqâşına şüretger-i Çin

şüretger-i devr-i ifhâm:

1. **şüretger-i devr-i ifhâm:**

Kaside 50
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Anlatma, bildirme kilisesinin ressamı.

Nice mey dest-i Mesîhâda çeker sâgarını
Kalem alsa ele şüretger-i devr-i ifhâm

şüretger-i i'câz-nümâdur:

1. **şüretger-i i'câz-nümâdur:-dur**

Kaside 10
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Mucize gösteren, insanı şaşkırtan şeyler yapan ressam.

Endişem o şüretger-i i'câz-nümâdur
Kim cevher-i ferd üstüne tarh-ı şuver eyler

şüret-i âyîne-i şâf-dil:

1. **şüret-i âyîne-i şâf-dil:**

Kaside 24
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Temiz gönül aynasına yansımaya.

Ma'nî-i âyet-i ihsân-ı Hudâ-yı müte'âl
Şüret-i âyîne-i şâf-dil ü cân-ı felek

şüret-i cevher-i âyîne-i şun'-ı takdîr:

1. **şüret-i cevher-i âyîne-i şun'-ı takdîr:**

Kaside 7
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Takdirle yaratılanların dünya aynasında hakikatlerinin görünüşü.

Şüret-i cevher-i âyîne-i şun'-ı takdîr
Ma'nî-i rahmet ü luğ u kerem-i Rabb-i rahîm

şüret-i cevher-i cân:

1. **şüret-i cevher-i cân:**

Kaside 51
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Can mayasının görünüşü, biçimi // can mayasının biçimlenmiş hâli.

Müftî-i devr-i zamân mâ-şaşal-i kevn ü mekân
Şüret-i cevher-i cân ma'nî-i lafz-ı 'âlem

şüret-i devr-i ma'ânî:

1. **şüret-i devr-i ma'ânî:**

Kaside 8
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Mana kilisesinin putu.

Başlasam endişeye ervâh-ı ma'nâ cem' olur
Nuğka gelsem şüret-i devr-i ma'ânî cân bulur

şüret-i divârınûn:

1. **şüret-i divârınûn:-i, -nuñ**

Kaside 14
Mısra: 93
Kelime Tipi: -
Duvar resmi (tapınakların duvarlarındaki resimler bağlamında).

Tab'um ol büt-hânedür kim şüret-i divârınûn
Taşa kâr eyler hadeng-i gamze-i nâzükteri

şüret-i eltâf-ı Hudâya:

1. **şüret-i eltâf-ı Hudâya:-y, -a**

Kaside 57
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarının görünüşü.

Sireti şüret-i eltâf-ı Hudâya ma'nâ
Hâtırı hâzin-i esrâr-ı kazâyaya hem-râz

şüret-i fitnede:

1. **şüret-i fitnede:-de**

Gazel 62
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Fitne suretinde, fitne gibi görünmek.

Görmedim gamze-i fettânı gibi şüh-ı cihân
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i 'uşşâk-nevâz

şüret-i himmetinûn:

1. **şüret-i himmetinûn:-i, -nüñ**

Kaside 3
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Himmet tarzı, himmet edişi.

Şâhid-i devletinûn fehm ü hîred meftûnı
Şüret-i himmetinûn luğ u kerem hayrânı

şüret-i hüccet-i ahkâmına:

1. **şüret-i hüccet-i ahkāmına:-ı, -n, -a**

Kaside 54

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Hükümlerin belgesinin nüshası (verilen hükmün yazılı olduğu belgenin nüshası).

Nāfızü'l-hüküm-i şerī'at ki urur dest-i kazā

Şüret-i hüccet-i ahkāmına mühr-i te'kīd

süret-i i'cāz dur:

1. **şüret-i i'cāz dur:-dur**

Gazel 85

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Mucize gösterme, keramet gösterme.

Ben tırfa- rind-i şu'bede-bāz-ı taḥayyülüm

Ma'nā-yı sıhr ü şüret-i i'cāz dur sözüm

süret-i kâse-i çini:

1. **şüret-i kâse-i çini:**

Kaside 35

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

Çini kâse biçimi.

Ḥavfidür dā'im anuñ nesr-i felekde komayın

Şüret-i kâse-i Çini gibi pervāze mecāl

süret-i rahmet-i Rahmān u Raḥīm:

1. **şüret-i rahmet-i Rahmān u Raḥīm:**

Kaside 26

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Rahman ve Rahim olan Allah'ın rahmetinin görünüşü, tecellisi // merhametli.

Ma'nī-i āyet-i luṭf u iḥsān

Şüret-i rahmet-i Rahmān u Raḥīm

süretini çekeydi:

1. **şüretini çekeydi:-e, -y, -di**

Kaside 45

Mısra: **33**

Kelime Tipi: **Deyim**

Süretini çıkarmak, ayısını yazmak veya çizmek.

Çekeydi şüretini levḥ-i āftāba eger

Şuver- nigār-ı revāk-ı sipihr-i jengārī

surh:

1. **surh:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **69**

Kırmızı, kızıl.

Ki meyūñ surḥ u al iken rengi

Bīm-i ḫahrıyla zerd ü kāhīdür

2. **surh:**

Kaside 18

Mısra: **9**

Kırmızı, kızıl.

O deñlü surḥ u raḥşān müy-ı endāmı ki lāyık dur

Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

surh olmuş:

1. **surh olmuş:-mı**

Kaside 3

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Kırmızı mürekkep olmak.

Nizesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i zafer

Ki 'adūnuñ aña surḥ olmuş ucında ḳanı

süsen:

1. **süsen:**

Kaside 49

Mısra: **108**

Susen çiçeği (sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilmesi bağlamında).

Nitekim şāh-ı gül gülşende ızhār eyleye şevket

Çeke sünbül önünce tūg ola süsen silahdārı

2. **süsen:**

Kaside 52

Mısra: **104**

Susen çiçeği (sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilmesi bağlamında).

Tāb-ı ḡamdan şu'le-i süzān olur aḡzumda dil

Olmasam medhūñle ger süsen gibi ratbü'l-lisān

suver- nigār-ı revāk-ı sipihr-i jengārī:

1. **suver- nigār-ı revāk-ı sipihr-i jengārī:**

Kaside 45

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Jengari gök kubbesinin nakışının şekilleri.

Çekeydi şüretini levḥ-i āftāba eger

Şuver- nigār-ı revāk-ı sipihr-i jengārī

suver-i perde-i rāz olur:

1. **şuver-i perde-i rāz olur:-u, -r**

Kaside 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sır perdesi altındaki suretler olmak // sır perdesi altındaki suretlerin vücut bulması.

Feyz-bahş olsa eger tab´-ı suhan-güyum olur

Çışşa-perdāz-ı ma´ānī şuver-i perde-i rāz

süz:

1. **süzüñ:-uñ**

Gazel 32

Mısra: 9

Yanma, ızdırap, acı.

Nice zāhirdür ey Nef´i sözüñden dildeki süzüñ

Yazınca nüşha-i şî´rūñ kalemler yane yazmışlar

süz u şafādan hālī olmasa:

1. **süz u şafādan hālī olmasa:-dan-ma, -sa-sa**

Gazel 132

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Acı, keder ve mutluluk orada hep mevcut olmak, kedersiz ve neşesiz olmamak.

Nef´i esir-i bāde giriftār-ı aşğdur

Süz u şafādan olmasa hālī n´ola sözi

süzān iderdi:

1. **süzān iderdi:-er, -di**

Kaside 52

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Tāb-ı hürşid-i sitem süzān iderdi ´ālemi

Ger şehāb-ı ´adl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

süzān olmadan:

1. **süzān olmadan:-madan**

Kaside 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Şāne süzān olmadan korkar tolaşmaz zülfine

N´eylesün her bir hāmında biñ dil-i süzān bulur

süzen:

1. **süzenin:-in**

Kaside 3

Mısra: 35

İğne.

Süzenin dikse nişān tırine göklerde Mesih

Oğ atup gezdüğü yerlerde ururdu anı

süz-ı derünümdan:

1. **süz-ı derünümdan:**

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi, gönül yanıklığı // gönül derdi, kalp acısı.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep

Çorçarım süz-ı derünümdan felekler yana hep

süz-ı dil:

1. **süz-ı dil:**

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi, acı, ızdırap.

Gelse peykān-ı hadeng-i yār kıalmaz süz-ı dil

Gör nice teskīn ider bir küllheni bir kaçre āb

süz-ı firkatle:

1. **süz-ı firkatle:-le**

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi, ayrılık acısı.

Sinede her dāğ-ı surh andan bir aħker-pāredir

Süz-ı firkatle dil olmuşdı firüzān bir ocağ

süz-ı mahabbet:

1. **süz-ı mahabbet:**

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muhabbet ateşi (aşkın verdiği acı, ızdırap).

Çorçum oldur bir gün ey Nef´i yağar dünyāyı hep

Böyle kıalursa eger süz-ı mahabbet sinede

süz-ı şî´r:

1. **süz-ı şî´r:**

Kaside 55

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Şiir, şiirin ateşi.

Ben o mīr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma´rifet

Süz-ı şî´r ü reşha-i hāmemle buldı āb u tāb

sübha:

1. sübha:

Kaside 35
Mısra: **58**
Tesbih.

Virse ger ebre bihâr-ı keremi feyz müdâm
Dizilür sübha gibi rişte-i bârâna le'âl

sübha-i lü'lü-vı nazım:

1. sübha-i lü'lü-vı nazım:

Kaside 7
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İnciden dizilmiş tesbih.

Tab'um ol baır-ı suhandur ki kefi mevcî tatar
Penbeler içre nihân sübha-i lü'lü-vı nazım

sübha-i mercân:

1. sübha-i mercân:

Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mercan tesbih.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübha-i mercân elimüzde

sübha-i şad-dânevi:

1. sübha-i şad-dânevi:-y, -i

Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüzlük tesbih.

Rez-duhterine sübha-i şad-dânevi şatup
Şüfi ne yüzüz oldu görünce o yüzüzü

südde-i bâbile:

1. südde-i bâbile:-ile

Kaside 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kapının eşiği.

Südde-i bâbile pâyende esâs-ı kâ'inât
Tarh-ı matbû'ıyla nâzende zemîn ü âsmân

süfehâ:

1. süfehânuñ:-nuñ

Kaside 10
Mısra: **111**
Sefihler; adi, bayağı kişiler.

Hakkumda ne dirlerse o güne süfehânuñ
Âşâr-ı tabi'atlerine kim nazar eyler

2. süfehâdur:-dur

Kaside 33
Mısra: **98**
Sefihler; adi, bayağı kişiler.

Yok münkir olur tab'uma erbâb-ı suhande
Var ise bir iki müteşâ'ir süfehâdur

sükkân-ı felek:

1. sükkân-ı felek:

Kaside 24
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Feleğin sakinleri, felekte ikamet edenler // melekler.

İrdi pâyâna suhan durma hemân ey Nef'i
Bir du'â eyle ki âmîn diye sükkân-ı felek

sükkân-ı ulvî:

1. sükkân-ı ulvî:

Kaside 47
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Göge mensup sakinler, melekler.

Cenâb-ı bârgâh-ı rif'ati ol deñlü 'âlidür
Ki hâk-i pâyına sükkân-ı ulvî çehre-fersâdur

sükker:

1. sükker:

Kaside 27
Mısra: **93**
Şeker.

Ne kand-ı nazm-ı şîrinüm gibi sükker olur hâşıl
Ne hâmem gibi gördi kimse tütî-i şeker-hâyı

sükkerî:

1. sükkerî:

Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Şekerli, şekerden.

Sükkerî şerbetden a'lâsın hele ehl-i dile
Telh-kâm itseñ n'ola gayrı halâvet bundadır

sükkün:

1. sükkün:

Kaside 58
Mısra: **20**
Sakinlik, huzur.

Harim-i gülşeni dâru'l-ıkarâr iken cāna
Komaz hevā-yı temāşası dilde sabr ü sükûn

Süleymān:

1. Süleymān:

Kaside 33

Mısra: **39**

Hız. Süleyman.

Ol Āşaf-ı şānī ki Süleymān gibi hükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

2. Süleymāna:-a

Kaside 40

Mısra: **21**

Hız. Süleyman.

Ne Süleymāna naşīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āşaf-ı şāhib-ḥātem

3. Süleymān:

Kaside 11

Mısra: **103**

Hız. Süleyman.

Süleymān gibi çıkşun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

4. Süleymān:

Kaside 38

Mısra: **16**

Hız. Süleyman.

Sütüde āşaf-ı zī-şān ki faḥr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taht u mülk ü efser ü ḥātem

5. Süleymānuñ:-uñ

Kaside 56

Mısra: **51**

Hız. Süleyman.

Ger Süleymānuñ sa'ādetle sen olsañ Āşafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

6. Süleymānuñ:-uñ

Kaside 61

Mısra: **37**

Hız. Süleyman.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āşafda böyle re'y ü tedbīr-i şavāb

7. Süleymān:

Kaside 32

Mısra: **38**

Hız. Süleyman.

Sütüde Āşaf-ı devrān Naşūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān kadar aña ta'zīm

8. Süleymān:

Kaside 34

Mısra: **44**

Hız. Süleyman.

Semiy-yi Faḥr-ı 'ālem ḥazret-i Pāşā-yı zī-şān kim
'Adāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrī

9. Süleymāndur:-dur

Kaside 5

Mısra: **54**

Hız. Süleyman.

Sikenderdür ki heft iklīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

10. Süleymān:

Kaside 11

Mısra: **38**

Hız. Süleyman.

Sikender gibi tālib fetḥ-i heft iklīme iqbālī
Süleymān gibi gālīb rüzgāra ḥüküm ü fermānı

Süleymān-ı havālüm:

1. Süleymān-ı ḥayālüm:-üm

Kaside 14

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

*Hayalın Süleyman'ı (hayallere hükmeden) //
hayal (ülkesinin) Süleyman'ı.*

'Ālemi teşhīr için ḥātem ne lāzım taḥ'uma
Ben Süleymān-ı ḥayālüm n'eyleyin engüşteri

Süleymān-ı zamān:

1. süleymān-ı zamān:

Kaside 44

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

*Dönemin Süleyman'ı (Hız. Süleyman peygamber
kast edilmiştir).*

Tā ki bir Āşaf-ı zī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide zaḥḥ itmegiçün dünyāyı

Süleymān-kevkebe:

1. Süleymān-kevkebe:

Kaside 13

Mısra: **61**

Hız. Süleyman ihtişamlı.

'Alī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān 'Oşmān kim
Revādur ṭāḡ-ı 'arşa aşılursa ṭīḡ-ı ḥün-bārī

Süleymānlıḡ ider:

1. Süleymānlıg ider:-er

Kaside 51

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık etmek, hükmetmek.

O ŧeh-i tahtgeh-i memleket-i dāniŧ kim
Mülk-i ma'nāda Süleymānlıg ider bi-hātem

sünbül:

1. sünbülün:-üñ

Gazel 112

Mısra: 8

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki // sevgilinin saçı.*

Hüsnî kemālinde gülün derdi ziyāde bülbülün
Añmazsın ammā sünbülün hāl-i periŧānın yine

2. sünbüle:-e

Gazel 119

Mısra: 13

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Bir sünbüle beñzer ki ola ŧeb-nemi vāfir
Nef i yine bu kilik-i dür-efŧān elimüzde

3. sünbül:

Gazel 120

Mısra: 6

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Beñzerdi nihāl-i kadüñe zülf ü ruhuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nārven üzre

4. sünbül:

Kaside 17

Mısra: 128

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Varsa ger nükhet-i hulқыyla ŧabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdu büyā

5. sünbül:

Kaside 47

Mısra: 56

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

ŧabā devr itse büy-i sünbül-i hulқыyla dünyāyı
Nice sünbül ki reŧk-i turra-i pür-çin-i havrādur

6. sünbül:

Kaside 49

Mısra: 108

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Nitekim ŧāh-ı gül gülŧende ızhār eyleye ŧevket
Çeke sünbül öñünce tūg ola süsen silahdāri

7. sünbül:

Gazel 119

Mısra: 12

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki // sevgilinin zülfü.*

Hāğ gelse ruğ-ı yāre yeter kākül ü zülfü
Gül gitse n'ola sünbül ü reyhān elimüzde

8. sünbülün:-üñ

Nazm 3

Mısra: 4

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Olmazdı böyle hāl-i periŧān u kaddi hām
Sevdā-yı zülfün olmasa başında sünbülün

9. sünbülü:-i

Kaside 46

Mısra: 14

*Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu,
soğanlı otsu bitki.*

Lālesi hāl-i rübāyende-i rüy-ı dil-ber
Sünbülü bāc-ı sitānende-i zülf-i müŧgün

sünbül-i Çin:

1. sünbül-i Çin:

Kaside 17

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Çin sünbülü // kıvrım kıvrım sünbül.

Nāmı Tağlar Delisi kendüsi āhü-yı harem
Perçemi sünbül-i Çin cebhesi dibā-yı Hıttā

sünbül-i hulқыna:

1. sünbül-i hulқыna:-ı, -n, -a

Kaside 44

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yaratılıŧın, mizacın sünbülü.

Sünbül-i hulқыna beñzer der idim turra-i yār
Müşk-biz olsa eger sāye-i 'anber-sāyı

sünbülzār-ı pür-ŧeb-nem:

1. sünbülzār-ı pür-ŧeb-nem:

Kaside 34

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Çiğ tanesi dolu sünbül bahçesi.

Gülistânında şeb encümle sünbülzâr-ı pür-şeb-nem
Şebistânında hürşid-i seher bir şem'-i kâfûrî

sür:

1. **sürünce:-ünce**

Kaside 21

Mısra: **50**

İleri doğru götürmek // binmek (ata binmek bağlamında).

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmî

2. **sürse:-se**

Kaside 29

Mısra: **54**

Yönelmek, hamle yapmak (atı düşmanın üzerine gidecek şekilde ilerletmek bağlamında).

Çeker sipâh-ı melâ'ik önünce tîg-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adüya semend-i dîv-nijâd

3. **sürdün:-dü, -ñ**

Kaside 27

Mısra: **60**

Oturduğu, bulunduğu yerden, ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek, nefyetmek.

Sikender def'-i ye'cüc itmege sedd yapıd ammâ sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdün a'dâyı

4. **sürdükce:-dükce**

Kaside 15

Mısra: **59**

İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

Sürdükce haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beyâbân-ı 'adem

5. **sürdükce:-dükce**

Kaside 27

Mısra: **36**

İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

Kaçar tırılmaz önünce hâr u has güyâ ki şarşardur
Şaf-ı a'dâya sürdükce semend-i bād-peymâyı

6. **süre:-e**

Kaside 18

Mısra: **90**

İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

İde tâ râ'iz-i takdîr cevân-ı şebân-rüzî
Süre tünd eblâk-ı devrânı bu meydân-ı pehnâyâ

sür'at:

1. **sür'atde:-de**

Kaside 17

Mısra: **3**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Ne şabâ şâ'ika dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sâyesi olmaz hem-pâ

2. **sür'atde:-de**

Kaside 17

Mısra: **56**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Cebeli Torı ile hüd Kayışoğlu Torısı
Nicedür her biri sür'atde kıyâs it meğelâ

3. **sür'atle:-le**

Kaside 17

Mısra: **34**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevvalê şanur
Devr ider 'âlemi sür'atle o deflü zirâ

4. **sür'atde:-de**

Kaside 18

Mısra: **34**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Burakâsâ zeminden ger 'azîmet itse eflâke
İder sür'atde sebkat tür-i âh-ı 'arş-peymâyâ

5. **sür'atde:-de**

Kaside 27

Mısra: **38**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Te'âla'llâh ne çâpük-rağş olur ol rağş-ı bî-hemtâ
Ki berç ü bād anuñla idemez sür'atde da'vâyı

6. **sür'at:**

Kaside 29

Mısra: **57**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Ger olsa nâhîka sür'at deminde kâm-şümâr
İrerdi göz yumup açınca gâyete ta'dâd

7. **sür'atde:-de**

Kaside 35

Mısra: **71**

Çabukluk, hızlılık, hız.

İremez gerdine sür'atde Burâk-ı cennet
Berç-i hâfîfden ola aña meger kim per ü bâl

8. **sür'atde:-de**

Kaside 37

Mısra: **49**

Çabukluk, hızlılık, hız.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa şehbâl-i melâ'ikden eger perr-i hâdeng

9. **sür'atle:-le**

Kaside 38

Mısra: 55

Çabukluk, hızlılık, hız.

O deñlü cüst ü çâpükdür ki ger sür'atle deryâdan
Nesimâsâ güzâr eylerse pâyına tokunmaz nem

10. **sür'atde:-de**

Kaside 39

Mısra: 61

Çabukluk, hızlılık, hız.

İremez gerdine sür'atde hadeng-i Rüstem
Çarh destinde kemân olsa hilâli zih-gür

11. **sür'at:**

Kaside 45

Mısra: 35

Çabukluk, hızlılık, hız.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'âlemi kim
Düşürmez idi zemîne zılâl-ı eşcârı

sür'at-i seyri:

1. **sür'at-i seyri:-i**

Kaside 5

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gidişin, koşuşun hızı.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Kömaz toz konmağa pîrâhen-i bergüstvân üzre

2. **sür'at-i seyri:-i**

Kaside 21

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Gidişin, koşuşun hızı.

Olaydı sür'at-i seyri hadeng-i Rüstemde
Deler geçirdi siper gibi heft-ecrâmı

3. **sür'at-i seyri:-i**

Kaside 37

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Gidişin, koşuşun hızı.

Küh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür'at-i seyri sebak-âmüz-ı direng

sür'at-i seyrin:

1. **sür'at-i seyrin:-i, -n**

Kaside 9

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Gidişin, koşuşun hızı.

Endişe tahayyül idemez sür'at-i seyrin
Ta'rif e anı çäre hemân tayy-ı lisândur

süreyyâ:

1. **süreyyâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: 28

Ülker denilen top yıldızlar // gökyüzü, sema.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemîni şadme-i pâyı
Çıkar şiddetle pertâb itdüğü miḥı süreyyâyâ

sürin-ferbih:

1. **sürin-ferbih:**

Kaside 17

Mısra: 81

Dolgun, semiz kalça.

Nedür ol gerden-i mevzün o sürin-ferbih
'Aceb endâmı güzel şüh-ı cihândur ḥaḳḳâ

sürme:

1. **sürme:**

Kaside 39

Mısra: 43

Göze çekilen maruf siyah madde.

Çeşm-i fetḥ ü zafere gerd-i rikâbı sürme
Kimyâ-yı kereme ḥâk-i cenâbı iksir

sürme çeker:

1. **sürme çeker:-er**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Kirpik diplerini sürme ile boyamak.

Ka'be-i ma'nâyâ bir yoldan iletirdi beni kim
Kudsiyân sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

sürme eylerse:

1. **sürme eylerse:-r, -se**

Kaside 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Sürme yapmak, sürme diye göze sürmek.

Ḥâk-i pâyum sürme eylerse 'aceb mi rüzgâr
'Unşur-ı ruh-ı Kemâl-i İşfahânîdür sözüm

sürmedân:

1. **sürmedân:**

Kaside 52

Mısra: 44
Sürme kabı.

Çekmege mîl-i şihâb ile felekler çeşmine
Düdü kuhl-ı rüşenâdur düdgâhı sürmedân

sürmedân (vir):

1. sürmedân (vir):

Kaside 4

Mısra: 18

Sürme kabı vermek // sürme çekmek // yazmak.

Tab'um 'arûs-ı ma'niye meşşâtelik ider
Endişem âyine kalemüm sürmedân virür

sürme-i hür-ı cinân:

1. sürme-i hür-ı cinân:

Kaside 52

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Cennet hurilerinin sürmesi.

Çatre-âb-ı havzı reşk-i cüy-bâr-ı selsebîl
Muşt-ı hâk-i reh-güzârı sürme-i hür-ı cinân

sürüd:

1. sürüd:

Gazel 109

Mısra: 3

Zevk, neşe // şarkı, türkü, nağme.

Südünda sürüd anlamadım ben bunuñ aşlâ
Türduqça hemân ye's ile bir mâtem imiş bu

sürüd-ı müjde:

1. sürüd-ı müjde:

Kaside 29

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Müjde terennümü, nağmesi.

Sürüd-ı müjde ile âsmân tarab-hâne
Şalâ-yı 'ayş u tarabla zemîn neşât-âbâd

sürür:

1. sürür:

Gazel 105

Mısra: 11

Sevinç, neşe.

Def' oldı ğam erişdi sür mâtem gidüp geldi sürür
Nef' i koma dilde fütür şevk ile olğıl dil-figen

2. sürür:

Kaside 49

Mısra: 110
Sevinç, neşe.

Bula bâğ-ı murâduñ gülbün-i iqbâl ile revnağ
Ola câh ü sürür ü emn ü râhat çâr divârı

sürün:

1. sürünmek: -mek

Gazel 21

Mısra: 9

Sürünerek ilerlemek.

Sâyeñ gibi yanuçca sürünmek yeter aña
Nef' iye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

süst (it):

1. süst:

Kaside 32

Mısra: 82

Zayıf, güçsüz etmek.

Kemâl-i nağş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḥayyüli mazmünü süst ü nazmı saķım

süst-i karar u 'ahdüñ:

1. süst-i karar u 'ahdüñ: -ü, -ñ

Kaside 57

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Sözün ve kararın gevşekliği // sözünde durmama, vefasızlık ve kararsızlık.

Âh elinden felek süst-i karar u 'ahdüñ
İtmedi baḥtum ile itdüğü va' di incâz

sütüde:

1. sütüde:

Kaside 38

Mısra: 15

Övülmüş, övülmeye layık.

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki faḥr eyler vücüdiyla
Süleymân u sipâh u taḥt u mülk ü efser ü ḥâtem

2. sütüde:

Kaside 48

Mısra: 39

Övülmüş, övülmeye layık.

Sütüde şadr-ı divân-ı 'adâlet
Yegâne şaf-der-i meydân-ı 'âlem

3. sütüde:

Kaside 32

Mısra: 37

Övülmüş, övülmeye layık.

Sütüde Âşaf-ı devrân Naşûh Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kadar aña ta'zîm

4. **sütüde:**

Kaside 34

Mısra: 45

Övülmüş, övülmeye layık.

Sütüde Âşaf-ı dîn-perver-i 'âdil ki olmuşdur
Kader fermân-ber-i hükmi kazâ mahkûm u me'mûrî

5. **sütüde:**

Kaside 36

Mısra: 56

Övülmüş, övülmeye layık.

Zafer-penâh Vezîrâ cihân-güşâ Şadrâ
Eyâ sütüde cihân-bân-ı a'del ü ekrem

6. **sütüde:**

Kaside 49

Mısra: 35

Övülmüş, övülmeye layık.

Sütüde kehf-i ümmet iftîhâr-ı şer'-i peygâm-ber
Güzide fahr-ı millet mahz-ı luğf-ı hâzret-i Bârî

sütüde- râst-rev-i râh-ı dîn:

1. **sütüde- râst-rev-i râh-ı dîn:**

Kaside 58

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Din yolunda doğru giden övülmüş (kişi).

Sütüde- râst-rev-i râh-ı dîn ki havfinden
Aña muhâlefet itmez zamâne-i vârun

sütüde-halef-i şıdk-ı İmâm-ı A'zam:

1. **sütüde-halef-i şıdk-ı İmâm-ı A'zam:**

Kaside 51

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*İmam-ı Azam'ın doğrulukla övülmüş halefi //
İmam-ı Azam'ın makamında oturan şeyhülislam.*

Dâverâ nâmverâ dâd-penâhâ şadrâ
Ey sütüde-halef-i şıdk-ı İmâm-ı A'zam

sütüde-şifât:

1. **sütüde-şifât:**

Kaside 29

Mısra: 40

Övülmeye değer huyları olan, sağlam karakterli.

Güşâde-baht u kavî-tâli' ü bülend-iqbâl
Huceste-zât u sütüde-şifât u pâk-nihâd

sütün-ı säyebân:

1. **sütün-ı säyebân:**

Kaside 5

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Otağın / gölgeğinin sütunu.

Felek bir säyebândur pişgâh-ı çetir-i câhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı säyebân üzre

sütün-ı soffası:

1. **sütün-ı soffası:-sı**

Kaside 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sofanın sütunları, direkleri.

Derün-ı kübbesi evc-i felek gibi rüşen
Sütün-ı soffası kâdd-i bütân gibi mevzûn

sütür:

1. **sütür:-ı**

Kaside 48

Mısra: 14

Satırlar, yazı sıraları.

Midâdi vesme-i hüban-ı Keşmîr
Sütürün turra-i Türkân-ı Deylem

2. **sütür:-ı**

Kaside 50

Mısra: 120

Satırlar, yazı sıraları.

Olmasa seyr ü şebât añları temyîze sebeb
'Aks-i hâmeyle sütürü idemez fark evhâm

sütür-ı hattûn:

1. **sütür-ı hattûn:-u, -ñ**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yazının satırları.

Şaf çekse ne dem sütür-ı hattûn
Ey şaf-der-i rezmgâh-ı ma'nâ

sütür-ı medh-i vezîr-i sütüde-girdârı:

1. **sütür-ı medh-i vezîr-i sütüde-girdârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Övülmeye değer davranışlı vezirin övgüsünün
satırları.*

Meger ki bâl ü per ide Burâk gibi aña
Sütür-ı medh-i vezîr-i sütüde-girdârı

süvâr ola:

1. **süvâr ola:-a**
Kaside 17
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Çok midur bu şeref ol raḥş-ı mübârek-ḳademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hüdâ

2. **süvâr ola:-a**
Kaside 45
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ata binen olmak, at sürücüsü olmak // yöneten olmak, hükmetmek.

Semend-i bahtı çeke zîr-i rân-ı devletine
Sa'âdet ile süvâr ola Ḳahramânvarî

süvâr oldukca:

1. **süvâr oldukca:-duḳca**
Kaside 11
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Süvâr oldukca taşvirinde 'âcizdür muşavvirler
Ne deñlü diḳḳat eyleser eger Bihzâd eger Mânî

2. **süvâr oldukca:-duḳca**
Kaside 38
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Süvâr oldukca güyâ Ḳahramân-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydâna girüp cevlan edince şarşılır 'âlem

süvâr olsa:

1. **süvâr olsa:-sa**
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Cemşid-i kâmrân ki süvâr olsa raḥşına
Dârâ tutar rikâbını Hüsrev 'inân virür

2. **süvâr olsa:-sa**
Kaside 61
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ata binmek // yol almak, ilerlemek.

Her kaçan olsa gülâm-ı kevkeb-i bahtuñ süvâr
Birbirinden evvel ihzâr itmege eyler şitâb

süvâr olsañ:

1. **süvâr olsañ:-sa, -ñ**
Kaside 17
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Cirid oynamağa ḳâbil degül ammâ yaraşur
Bâğçe seyrine çıkduḳca süvâr olsañ aña

süvâr olup:

1. **süvâr olup:-u, -p**
Kaside 53
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Râ'iz-i bahtuñ olup raḥş-ı murâd üzre süvâr
Eşheb ü edhem-i rüz ü şeb ola aña kütel

süveydâ-yı dil-i kerrübivân:

1. **süveydâ-yı dil-i kerrübivân:**
Kaside 5
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
En büyük meleklerin kalplerindeki siyah nokta.

Ele tîr ü kemân alsa ḥadeng-endâz-ı endişem
Diker ḫabla süveydâ-yı dil-i kerrübivân üzre

2.2.22. Ş

şâb:

1. **şâb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
Genç, delikanlı.

Ḥabbezâ ḳaşr-ı laḫîf ü zer-nigâr
Kim nazîrin görmemişdür şeyḫ ü şâb

şâd evledüñ:

1. **şâd evledüñ:-dü, -ñ**
Kaside 36
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, memnun etmek.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şâd
Birin de Ḥaḳ götürüp ide âlemi ḫurrem

şâd evler:

1. **şâd evler:-r**
Kaside 48
Mısra: **32**

Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Zihî mektüb-ı ferhunde-edâ kim
Dili şād eyler oğunmazdan aqdem

şād eyleşem:

1. **şād eyleşem:**-*se, -m*
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, memnun etmek.

Rūh-ı revān-ı ‘Ūrfîyi şād eyleşem n’ola
Reşk-i nevā-yı Hâfız-ı Şîrâzdur sözüm

şād ide:

1. **şād ide:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Vire zimâm-ı umûri kefi kifâyetine
Bir ehl-i merhâmetüñ kim ide bu firâyı şād

şād ider:

1. **şād ider:**-*er*
Kıt’a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Dense n’ola çeşme-i âb-ı hayât
Kim ider içdükce dil-i Hızrı şād

şād itdi:

1. **şād itdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Gündüzi ‘ıyd u şebi Kıadr oldu güyâ halkımuñ
Müjde-i teşrîfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

şād itdüğün:

1. **şād itdüğün:**-*dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

O şeh cân u dile raħm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zâr u nâ-şâdı felek şād itdüğün görsek

şād itmedüñ:

1. **şād itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Kapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ âhir
Vişâlüñle dil-i mahzûnumı şād itmedüñ âhir

şād itse:

1. **şād itse:**-*se*
Gazel 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Erişdi bahâr oldu yine hem-dem-i nev-rüz
Şād itse n’ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rüz

şād olmağa:

1. **şād olmağa:**-*a-mak, -a*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek.

Halk-ı ‘âlem bir nefes şād olmağa cânlar virür
Cânımuñ cânanı güyâ dildeki gamdur baña

şād olmasun:

1. **şād olmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek // huzurlu olmak.

Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamân
olmaz
Nice şād olmasun ‘âlem nice kâm almasun âdem

şād olmış:

1. **şād olmış:**-*mış*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek.

Tutalım ‘âlem olmuş şād ‘âlem halkı hep hurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur ‘âlem

şād u hurrem ola:

1. **şād u hurrem ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Mutlu ve sevinçli olmak.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihānı teřrīf
Nitekim ola cihān 'ıyd ile řād u ĥurrem

řād u ĥurrem oldu:

1. řād u ĥurrem oldu:-*di*

Kaside 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mutlu ve sevinçli olmak.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnak
Oldı erkān-ı sa'adet yine řād u ĥurrem

řād u ĥurrem olmak:

1. řād u ĥurrem olmak:-*mak*

Kaside 48

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Mutlu ve sevinçli olmak.

Ĥuřūřā teřne-i medĥ ola taḅ'ı
Nice olmaĥ gerekdür řād u ĥurrem

řād u ĥurrem ü bī-ġam olasin:

1. řād u ĥurrem ü bī-ġam olasin:-*a, -sın*

Kaside 36

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Mutlu, sevinçli ve tasasız olmak.

Budur du'āsı saña Nef'ī-i řikeste-dilūn
Ki dā'imā olasin řād u ĥurrem ü bī-ġam

řād-āb:

1. řād-āb:

Kaside 31

Mısra: 122

Taravetli, taze, canlı.

Tāb-ı fikrümle řanem-ĥāne-i ma'nā rūřen
Āb-ı nazmumla ġulistān-ı taĥayyül řād-āb

2. řād-āb:

Kaside 38

Mısra: 31

Taravetli, taze, canlı.

Hevā-yı ebr-i tiġıyla bahār-ı ma'reke řād-āb
Neşic-i ĥāme-i rumĥıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

3. řād-āb:

Kaside 46

Mısra: 7

Taravetli, taze, canlı.

Dā'imā ĥurrem ü řād-āb u müferriĥ çemeni
Tutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

řād-āb-ı nāz olmasa:

1. řād-āb-ı nāz olmasa:-*ma, -sa*

Gazel 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Naz suyuna kanmak, naz suyuna doymak (kılıca su vermek bağlamında).

Ĥatl-i 'uřřāk itmeden 'ār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşir-i istiġnāsı ger řād-āb-ı nāz

řādāb-ter eyler:

1. řādāb-ter eyler:-*r*

Kaside 10

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Suya kandırmak, canlandırmak, yeşertmek.

Ĥāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı řuĥan kim
Bir řaťresi bir ġulřeni řādāb-ter eyler

řadırvān-ı sergerdānı:

1. řadırvān-ı sergerdānı:-*i*

Kaside 52

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Başı dönen şadırvan.

Mevlevidür şan o řadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler řāfāsından revān

řād-kām:

1. řād-kām:

Kaside 15

Mısra: 15

Çok sevinçli, arzusuna kavuşmuş, mesut.

Zevķi o rind eyler tamām kim tuta mest ü řād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ĥam-be-ĥam

řād-kām oldum:

1. řād-kām oldum:-*du, -m*

Kaside 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

řād-kām oldum neřāt-ı feyz-i na't-i pāk ile
řimdiden řoňra du'ā-yı řādmānidür sözüm

řādkām olsun:

1. řādkām olsun:-*sun*

Kaside 12

Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

Şādkām olsun serir-i saltanatta rüz u şeb
Bu du 'ā şām u seher vird-i zebānumdur benüm

şādmān eyler:

1. **şādmān eyler:-r**

Gazel 36
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şad etmek, sevindirmek, memnun etmek.

Hoşā feyz-i ferah-bağş-ı nesim-i şubh-ı cān-perver
Ki hem gam mürdesin ihyā kıılır hem şādmān eyler

şāh:

1. **şāh:**

Gazel 36
Mısra: 4
Padişah, hükümdar // sevgili.

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

2. **şāhidur:-i, -dur**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 36
Padişah, hükümdar.

Hem-dem ister gönül ne çāre dilün
Kimse ne hākimi ne şāhidur

3. **şāhlara:-lar, -a**

Kaside 44
Mısra: 8
Padişah, hükümdar.

Der-i düstür-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

4. **şāh:**

Terkib-bend 1
Mısra: 36
Padişah, hükümdar.

Cān u dilden kimse yok kim saña meftün olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzüñe dil-dādedür

5. **şāhını:-i, -n, -i**

Kaside 10
Mısra: 62
Dal.

Ger lufti mühimsāz-ı bahār olsa dırahtın
Her şāhını bir şūh-ı muraşsa'-kemer eyler

6. **şāhlara:-lar, -a**

Kaside 46

Mısra: 50
Padişah, hükümdar.

Bilse kırat ile qādrin n'ola Sultān Murād
Olur ihsān-ı Hudā şāhlara böyle qarın

7. **şāhsın:-sın**

Müfret 18
Mısra: 1
Padişah, hükümdar.

Hey ne 'ādil şāhsın ey şāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād

şāh olmakdan:

1. **şāh olmakdan:-mak, -dan**

Kaside 47
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Padişah olmak.

Derünümde o deñlü cāy-gür olmuşdur ihlāsuñ
Ki yanumda kul olmak saña şāh olmakdan evlādur

Şāh Üveys ile menkıbet-ı Selmāni:

1. **Şāh Üveys ile menkıbet-ı Selmāni:-ı**

Kaside 3
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Selman ile Şeyh Üveys menkıbeleri (Selman-ı
Savecî İran'ın en büyük şairlerinden biri olup
Celâyirli sultanlarından Şeyh Üveys'in hem
hocalığını yapmış hem de onun yakın sohbet arkadaşı
ve kaside yazarı olmuştur).

Yazmış eltfāf-ı şehensāhı mürebbi suhana
Şāh Üveys ile yazan menkıbet-ı Selmāni

şāhā:

1. **şāhā:**

Kaside 20
Mısra: 43
Ey şah.

Serir-ārā hudāvendā hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhib-kıran-ı a'zām u şāhenşeh-i ekber

2. **şāhā:**

Kaside 22
Mısra: 45
Ey şah.

Cihān-pirā şehensāhā Hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzi

şāhān:

1. **şāhānı**:-ı

Kaside 3

Mısra: **86**

Şahlar, padişahlar.

Kim bilürdi şu 'arā olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

şāhāne:

1. **şāhāne:**

Kaside 11

Mısra: **11**

*Şahlara yakışacak şekilde, çok güzel,
mükemmel.*

Felek fîrûzeden bir taht-ı 'ālî kurdı şāhāne
Aña bir aq dîbâ perde çekdi şubh-ı nûrānî

2. **şāhāne:**

Gazel 143

Mısra: **7**

*Şahlara yakışacak şekilde, çok güzel,
mükemmel.*

Gedā şāhāne 'işret idecek demdür ki olmışdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamān eyyām-ı pîrûzî

şāhāne-mesreb:

1. **şāhāne-meşreb:**

Kaside 15

Mısra: **49**

Şaha yakışır mizaçlı, mükemmel karakterli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi şāhib-kırān Rüstem gibi
Hem 'İsî-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferhunde-dem

şāhān-ı 'ālem:

1. **şāhān-ı 'ālem:**

Kaside 25

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Dünyanın tüm padişahları.

Çaplaya başdan başa dünyâyı nûr-ı kevkebi
Göstere fermânına şāhān-ı 'ālem inkiyād

2. **şāhān-ı 'ālem:**

Kaside 25

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Dünyanın tüm padişahları.

Ol şehensāh-ı bülend-ıkbāl ü 'ālî-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı 'ālem istinād

3. **şāhān-ı 'ālem:**

Kaside 43

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Dünyanın tüm padişahları.

Vezâret eyleye devletle dîvân-ı hümâyûnda
Ola fermânına şāhān-ı 'ālem inkiyād üzre

şāhān-ı bülend-efser-i 'ālem:

1. **şāhān-ı bülend-efser-i 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Cihanın yüce taçlı şahları.

Sensin o cihān-bān-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i 'ālem

şāhān-ı Cem-şüküh-ı cihānbāna:

1. **şāhān-ı Cem-şüküh-ı cihānbāna:**

Kaside 4

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Cihanın koruyucusu olan Cem gibi haşmetli
padişahlar.*

Vaşşāf-ı Muhteşem-suhanım kim kaşā' idüm
Şāhān-ı Cem-şüküh-ı cihānbāna şān virür

şāhān-ı cihān:

1. **şāhān-ı cihān:**

Kaside 17

Mısra: **120**

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümâyûn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

2. **şāhān-ı cihān:**

Kaside 33

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

Ol şadr-ı felek- pāye ki farç-ı 'azametden
Dergāhuña şāhān-ı cihān nāşıye-sādur

şāhān-ı cihān-penāh-ı ma'nā:

1. **şāhān-ı cihān-penāh-ı ma'nā:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mananın cihan koruyucusu olan şahları.

Deryüzeger cenāb-ı tab'ûñ
Şāhān-ı cihān-penāh-ı ma'nā

şāhān-ı cihānuñ:

1. **şāhān-ı cihānuñ:-uñ**

Kaside 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

Dārātuña yok kudreti şāhān-ı cihānuñ

Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

şāhān-ı dehrūn:

1. **şāhān-ı dehrūn:-üñ**

Kaside 22

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Dünya padişahları.

Cihān-pirā şehenshāhā Hıdıvā Husrevā şāhā

Eyā şāhān-ı dehrūn şevket ü şān ile mümtāzi

şāhān-ı felek-mertebe-i rüy-ı zemīn:

1. **şāhān-ı felek-mertebe-i rüy-ı zemīn:**

Kaside 31

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün rütbesi yüce şahları.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rüy-ı zemīn

‘İzam-ı şān u şükūhından ider şerm ü hicāb

şāhān-ı suhan:

1. **şāhān-ı suhan:**

Kaside 60

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Söz /şair padişahları // büyük şairler.

Tācdārā sen o sulţān-ı ma‘ānīsın kim

İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suhan

şāhān-ı tācdār-ı maşrık u mağrib:

1. **şāhān-ı tācdār-ı maşrık u mağrib:**

Kaside 20

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Batının ve doğunun şahlarının hükümdarı.

‘Azīmü’ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrık u mağrib

Cihānbān-ı kavī-devlet cihān-gīr-i zafer-yāver

şāhān-ı zamāne:

1. **şāhān-ı zamāne:**

Kaside 43

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Zamanın hükümdarları.

O Şadr-ı a‘zam u fermān-revā-yı maşrık u mağrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

şāh-bāz:

1. **şāh-bāz:-ı**

Kaside 22

Mısra: 42

İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

Ger olsa himmeti ‘āciz-nüvāz u taķviyet-güster
Kebüter cürre-şāhīn gibi şayd eylerdi şāh-bāzi

2. **şāh-bāz:**

Kaside 8

Mısra: 49

İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

‘Adli bir gāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

3. **şāh-bāzdur:-dur**

Kaside 28

Mısra: 31

İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu // sevgilinin saçı.

Yāhūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur

Dā‘im hevā-yı şayd ile bī-āşyān olur

4. **şāh-bāz:**

Kaside 57

Mısra: 18

İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

Nice şayyād-ı suhan var ise devrümde n’ola

Bir midür hiç şikār almada bāz u şāh-bāz

şāh-bāz-ı hayālüm:

1. **şāhbāz-ı hayālüm:-ü, -m**

Kaside 33

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Hayal şahbazı, hayal kuşu /doğan kuşu.

Bāl açsa şikār itmege şāh-bāz-ı hayālüm

Şayd itdüğü elbette yā ‘Ankā yā Hümādur

şāh-bāz-ı hümā-pervāza:

1. **şāh-bāz-ı hümā-pervāza:-a**

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yükseklerde uçan doğan kuşu.

Dil elinde tutmak ister zülfın ammā n’eylesün

Erişür mi hiç şāh-bāz-ı Hümā-pervāza dest

şāhenshāh-ı ‘ādil:

1. **şahenşâh-ı 'âdil:**

Kaside 12

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Adil, adaletli padişah.

Böyle şahenşâh-ı 'âdil gelmemişdür 'âleme
Cümle târih-i selef hâtır-nişânumdur benüm

şahenşâh-ı dānā-dil:

1. **şahenşâh-ı dānā-dil:**

Gazel 143

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönlü uyanık, arif padişah.

O şahenşâh-ı dānā-dil ki olmuşdur 'adâletle
Mühim-sâz-ı cihân 'aql-ı selim-i dāniş-endüzi

şahenşâh-ı hürşid-efser:

1. **şahenşâh-ı hürşid-efser:**

Kaside 18

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Güneş taçlı şahlar şahı.

O şahenşâh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşât-ı lufti gâlibdür şafâda keyf-i şahbâya

şahenşâh-ı şahib-dil:

1. **şahenşâh-ı şahib-dil:**

Kaside 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül sahibi, gönül güzelliğine sahip padişah.

Cihâna gelmemişdür böyle şahenşâh-ı şahib-dil
'Aceb zibende envâ'-ı hünerle zâtı ser-tâ-ser

şahenşâh-ı zî-şân:

1. **şahenşâh-ı zî-şân:**

Gazel 34

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şanlı padişah.

O şahenşâh-ı zî-şân u bülend-iqbâl-i devrân kim
Cenâbı pâdişâhân-ı cihânuñ kıblegâhidur

2. **şahenşâh-ı zî-şân:**

Kaside 20

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şanlı padişah.

O şahenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i iştâbl-ı hümâyûni ger İskender

şahenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş:

1. **şahenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş:**

Kaside 13

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Korkusuzca zalimleri öldüren memleketin süsü
olan şahlar şahı // memleketin süsü olan kahraman
hükümdar.*

O şahenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârî vü cebbârî

şahenşeh:

1. **şahenşeh:**

Kaside 5

Mısra: 31

*En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar
padişahu.*

O şahenşeh ki vâcibdür edâ-yı huṭbe-i nâmı
Ḥatib-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân üzre

2. **şahenşeh:**

Kaside 5

Mısra: 33

*En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar
padişahu.*

O şahenşeh ki naqş-ı hâtem-i iqbâlidür sikke
Zer-i hürşid-i 'âlem-tâb u sim-i aḥterân üzre

3. **şahenşeh:**

Kaside 5

Mısra: 35

*En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar
padişahu.*

O şahenşeh ki hâk-i râhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Ḥusrevân üzre

4. **şahenşeh:**

Kaside 11

Mısra: 33

*En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar
padişahu.*

Ne şahenşeh serir-ârâ-yı divân-hâne-i 'âlem

Ne şahenşeh bisât-endâz-ı evreng-i Süleymânî

5. **şahenşeh:**

Kaside 11

Mısra: 34

*En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar
padişahu.*

Ne şahenşeh serir-ārā-yı divān-hāne-i 'ālem
Ne şahenşeh bisāt-endāz-ı evreng-i Süleymāni

şāhenşehā:

1. **şāhenşehā:**

Kaside 14

Mısra: 75

Ey şahlar şahı.

Kāmkārā şaf-derā şāhib-kırān şāhenşehā
Ey serir-i 'adl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **şāhenşehā:**

Kaside 16

Mısra: 55

Ey şahlar şahı.

Kāmkārā Şehryārā Hüsrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdün-cenāb-ı rüzgār

3. **şāhenşehā:**

Kaside 25

Mısra: 57

Ey şahlar şahı.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey hüdāvend-i 'Ömer-'adl ü Ebübekr-i tükād

şāhenşeh-i 'ālem-penāh-ı dād-güsterdür:

1. **şāhenşeh-i 'ālem-penāh-ı dād-güsterdür: -dür**

Kaside 19

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Cihanın sığındığı adaletli padişah.

Zihī 'ālī-neseb şeh-zādegān-ı 'ālem-ārā kim
Peder şahenşeh-i 'ālem-penāh-ı dād-güsterdür

şāhenşeh-i 'ālī-himem:

1. **şāhenşeh-i 'ālī-himem:**

Kaside 25

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Himmeti yüksek olan padişahlar padişahı.

Kāmkār-ı pür-kerem şāhenşeh-i 'ālī-himem
Saltanat-pirā-yı 'ālem hāzret-i Sultān Murād

şāhenşeh-i 'ālī-nijād:

1. **şāhenşeh-i 'ālī-nijād:**

Gazel 105

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yüksek yaradılışlı / yüce soylu, asil şahlar şahı.

Şāh-ı cihān Sultān Murād şāhenşeh-i 'ālī-nijād
Baħr-ı 'adālet kân-ı dād zıll-ı Hüdā-yı zü'l-minen

şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān:

1. **şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān:**

Kaside 9

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Zamanın Cem ihtişamlı şahlar şahı.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgēhi kayşer ü hāndur

şāhenşeh-i Cem-pāve:

1. **şāhenşeh-i Cem-pāve:**

Kaside 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem mertebeli şahlar şahı.

Sultān-ı kerem-pişe hüdāvend-i mükerrerem
Şāhenşeh-i Cem-pāve cihān-dāver-i 'ālem

şāhenşeh-i ceng-āveri:

1. **şāhenşeh-i ceng-āveri: -i**

Kaside 14

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Yiğit şahlar şahı.

Şāh-ı vālā-rütbe 'Osmān Hān Gāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

şāhenşeh-i devrān:

1. **şāhenşeh-i devrān:**

Kaside 41

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Devrin şahlar şahı.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melce' ü me'vā-yı zamāne

şāhenşeh-i devrāna:

1. **şāhenşeh-i devrāna: -a**

Kaside 40

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Devrin şahlar şahı.

Hāq mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacak işte vezir-i a'zam

şāhenşeh-i devrāne:

1. **şāhenşeh-i devrāne: -e**

Kaside 59

Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Devrin şahlar şahı.

Ol mâşadağ-ı 'iffet-i aşhâb-ı Nebî kim
Şâhenşeh-i devrâne nigezbân-ı haremür

şâhenşeh-i devrânsın:

1. **şâhenşeh-i devrânsın:-sın**
Kaside 15
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Devrin şahlar şahı, zamanın en büyük padişahı.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın
Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkâniyim

şâhenşeh-i dîn-perver-i 'âdil:

1. **şâhenşeh-i dîn-perver-i 'âdil:**
Kaside 22
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Dini koruyan adil şahlar şahı.

Te'âla'llâh zihî şâhenşeh-i dîn-perver-i 'âdil
Ki olmuş aña rûzî devlet-i dâreynüñ ihrâzı

şâhenşeh-i ekber:

1. **şâhenşeh-i ekber:**
Kaside 20
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
En büyük şahlar şahı.

Serîr-ârâ hudâvendâ hıdîvâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şahîb-kırân-ı a'zâm u şâhenşeh-i ekber

şâhenşeh-i felek-dihim:

1. **şâhenşeh-i felek-dihim:**
Kaside 32
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Gökyüzü taçlı şahlar şahı // tacı yüce büyük hükümdar.

Serîr-i câha cihânbân-ı âftâb-efser
Cihân-ı şevkete şâhenşeh-i felek-dihim

şâhenşeh-i ferhunde-baht:

1. **şâhenşeh-i ferhunde-baht:**
Kaside 15
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Uğurlu bahtlı / bahtı güzel olan şahlar şahı.

Şâhenşeh-i ferhunde-baht ârâyiş-i dihim ü taht
Bahtı kavî ikbâli saht İskender-i Yûsuf-şiyem

şâhenşeh-i gâzî:

1. **şâhenşeh-i gâzî:**
Kaside 22
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gazi şahlar şahı, gazi hükümdar.

Muzaffer ola serdârüñ eyâ Şâhenşeh-i Gâzî
Ne Tebrîzi kıoya şâh-ı kızılbaş ne Şîrâzı

şâhenşeh-i mâlik-rikâb:

1. **şâhenşeh-i mâlik-rikâb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Kul, köle sahibi şahlar şahı.

Hâzret-i Sultân Murâd-ı dâdger
Kim odur şâhenşeh-i mâlik-rikâb

şâhenşeh-i memâlik-i Hindüstân:

1. **şâhenşeh-i memâlik-i Hindüstân:**
Kaside 4
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Hindistan eyaletlerinin padişahı.

Micmer-fürüz-ı bezmine hoş üd u 'anberi
Şâhenşeh-i memâlik-i Hindüstân virür

şâhenşeh-i mümtâz:

1. **şâhenşeh-i mümtâz:**
Kaside 26
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Seçkin şahlar şahı.

Böyle şâhenşeh-i mümtâz olmaz
Meclis ü ma'rekede mişli 'adim

şâhenşeh-i nâzük-dil:

1. **şâhenşeh-i nâzük-dil:**
Kaside 19
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Şefkatli, gönlü güzel padişah.

Zebânum lâldür ta'rîf-i tab'-ı nüktedânında
'Aceb şâhenşeh-i nâzük-dil ü hoş-zât-ı serverdür

şâhenşeh-i şahib-kırân-ı masrık u mağrib:

1. **şāhenşeh-i şāhib-kırān-ı maşrık u mağrib:**

Kaside 13

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Batının ve doğunun talihli /muzaffer şahlar şahu.

Ne şeh şāhenşeh-i şāhib-kırān-ı maşrık u mağrib
Ki tutdı 'ālemi gün gibi berķ-i tığ-ı peykārı

şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem:

1. **şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem:**

Kaside 36

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yıldız maiyetli şahlar şahu // maiyeti çok olan şahlar şahu.

Serir-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı ḥaşmete şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem

şāhenşeh-i ta'lik-nüvīs ü suhan-ārā:

1. **şāhenşeh-i ta'lik-nüvīs ü suhan-ārā:**

Mesnevi 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleyenlerin ve talik yazarların şahlar şahu.

Bir silsilede görmedük işitmedük aşlā
Şāhenşeh-i ta'lik-nüvīs ü suhan-ārā

şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek:

1. **şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek:**

Kaside 3

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Feleğin altın taçlı padişahu // güneş.

Her seher tā ki çıkup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek divānı

şāh-ı 'Acem:

1. **şāh-ı 'Acem:**

Kaside 40

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

İran şahu.

Ḥavf-i tığıyla diyār-ı 'ademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-şavletine şāh-ı 'Acem

şāh-ı 'Acemden:

1. **şāh-ı 'Acemden:-den**

Kaside 4

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

İran şahu.

Geh bir veziri şāh-ı 'Acemden ḥarāc alur

Geh bir vekili 'asker-i Tātāra ḥān virür

şāh-ı 'Acemi:

1. **şāh-ı 'Acemi:-i**

Kaside 41

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

İran şahu.

Ceng-āver-i yektā ki yedi def'a zarūrī

Şāh-ı 'Acemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

şāh-ı 'ādil:

1. **şāh-ı 'ādil:**

Müfret 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Adil, adaletli padişah.

Hey ne 'ādil şahsın ey şāh-ı 'ādil kim adın

Emn ü şer' ü dād u 'adl içinde kılmışdur Murād

şāh-ı 'aşkız:

1. **şāh-ı 'aşkız:-ız**

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk padişahu.

Şāh-ı 'aşkız her ne emr itsek musaḥḥardur felek

Oldı māh-ı nevre ḥidmetkār-ı ḥançerdārimuz

şāh-ı 'aşkum:

1. **şāh-ı 'aşkum:-um**

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk padişahu.

Şāh-ı 'aşkum 'ālem-i ma'nā müsellemdür baña

Ser-nigün peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

şāh-ı bahāruñ:

1. **şāh-ı bahāruñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Baharın sultanı // gül.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī

Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzre

şāh-ı bende-nevāz:

1. **şāh-ı bende-nevāz:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kullarına, emrindekilere iyi davranan padişah.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oğ atarken o şāh-ı bende-nevāz

şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe:

1. **şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe:**

Kaside 7

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Felek mertebeli, Cem makamlı padişah.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Şultān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā ta'zīm

şāh-ı Cem-cenāb:

1. **şāh-ı Cem-cenāb:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cem makamlı padişah.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrif ide şāh-ı Cem-cenāb

şāh-ı Cem-kevkebe:

1. **şāh-ı Cem-kevkebe:**

Kaside 26

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Cem ihtişamlı padişah.

Şāh-ı Cem-kevkebe Sultān Murād
Vāriş-i memleket-i heft-iḳlīm

şāh-ı cihān:

1. **şāh-ı cihān:**

Kaside 20

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrūn ne ḡam yersin
Ne lāf eyleirse itsin i'tiḳādınca o bāṭıl ḥar

2. **şāh-ı cihān:**

Kaside 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Ya'ni şadr-ı a'zamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Nizāmü'l-mülk-i 'ahdi cā-nişin

3. **şāh-ı cihān:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde tutsa dā'imā göñlini cām-ı Cem gibi

4. **şāh-ı cihān:**

Gazel 105

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Şāh-ı cihān Sultān Murād şāhenşeh-i 'ālī-nijād
Baḥr-ı 'adālet kân-ı dād zıll-ı Ḥudā-yı zū'l-minen

şāh-ı cihāna:

1. **şāh-ı cihāna:-a**

Kaside 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Ne mümkün eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destür eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşayı

şāh-ı cihān-ārā:

1. **şāh-ı cihān-ārā:**

Kaside 15

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen padişah.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur mäh-ı zemīn-pirā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

şāh-ı cihānbān-ı suhan olasin:

1. **şāh-ı cihānbān-ı suhan olasin:-a, -sın**

Kaside 60

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Şiirin cihanı bekleyen hükümdarı olmak.

Ḳaplaya 'ālemi ḥürşid-şıfat āşāruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suhan

şāh-ı cihān-gır:

1. **şāh-ı cihān-gır:**

Kaside 9

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Dünyayı hükmü altına almış padişah.

Ol şāh-ı cihān-gır ki aḥkām-ı ḳazāya
Tamğa-yı yed-i ḳudret-i fermāni nişāndur

2. şāh-ı cihān-gīr:

Kaside 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyayı hükümü altına almış padişah.

Ey padişeh-i 'arîf ü dānişver-i 'ālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü zafer-yāver-i 'ālem

şāh-ı cihānumdur:

1. şāh-ı cihānumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Dādger Hākān-ı 'ālī-rütbe 'Osmān Hān ki çarh
Yüz sürüp pâyine der şāh-ı cihānumdur benüm

şāh-ı devrāna:

1. şāh-ı devrāna:-a

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Devrin hükümdarı, padişahı.

Sa'na Nef'î gibi icmāl ideyin evşāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i ra'nāsın sen

2. şāh-ı devrāna:-a

Kaside 21

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Devrin hükümdarı, padişahı.

Mübārek ola sa'ādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

şāh-ı dīn-perver:

1. şāh-ı dīn-perver:

Kaside 6

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i kudūmiyle zemīn
'Arşa nāz eylerse istiğnāsı istiğnā mıdur

2. şāh-ı dīn-perver:

Kaside 19

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Hıdīv-i pür-hüner Sultān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvīs ü hem suhanverdür

şāh-ı düstürü:

1. şāh-ı düstürü:-ı

Kaside 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sadrazam balkonı, sadrazamın oturduğu yer.

Zihī kāşāne-i şāhāne 'işretgāh-ı düstürü
Ki olmuş ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstürü

şāh-ı encüm-sipehā:

1. şāh-ı encüm-sipehā:

Kaside 7

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Ey yıldız askerli (askeri yıldızlar kadar olan) padişah.

Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey Şehenşāh-ı güreyyā-'ālem-i heft iklīm

şāh-ı evreng-i şafāsın:

1. şāh-ı evreng-i şafāsın:-sın

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Zevk, neşe tahtının sultanı.

Şāh-ı evreng-i şafāsın luţf u kahrūndur sebeb
Kimisi şulh üzre mestānīñ kimi gavgādudur

şāh-ı felek-taht:

1. şāh-ı felek-taht:

Kaside 20

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Tahtı gökyüzü kadar yüce olan padişah.

Hümāyün-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pirā
Mu'allā- mertebe şāh-ı felek-taht u cihān-dāver

şāh-ı gül:

1. şāh-ı gül:

Kaside 43

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Gül dalı.

İderdi hāk-i cennet gibi fevrī şāh-ı gül peydā
Olaydı ger çekide şeb-nem-i luţfi remād üzre

2. şāh-ı gül:

Kaside 49

Mısra: 107

Kelime Tipi: -
Gül dalı.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce tûğ ola süsen silahdârı

3. **şâh-ı gül:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gül dalı.

Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luţf et açıl sen dağı gül ey serv- kıdd ü gönca-fem

şâh-ı gül-i ter:

1. **şâh-ı gül-i ter:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze gül dalı.

Nā-geh getürür diyü şabā müjde-i vaşluñ
Başdan ayağa şâh-ı gül-i ter gibi güşuz

şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek:

1. **şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Devrin dil bilen (talihin dilinden anlayan) ve hikmetten anlayan padişahi.

Bāri ma'kûl ile mā-beynimüz ıslâh eyle
Ne var ey şâh-ı hikem-senc ü zebân-dân-ı felek

şâh-ı hübânım:

1. **şâh-ı hübânım:-ı, -m**
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller sultanı, sevgili.

Esürün olalı biñ cān ile ey şâh-ı hübânım
Ġamuñdan kılmamışdır dilde táb u tende dermānım

şâh-ı huşki:

1. **şâh-ı huşki:-i**
Kaside 30
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Kuru dal.

Ne āteş içre ki bir şâh-ı huşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummānı

şâh-ı İrânı:

1. **şâh-ı İrânı:-ı**
Kaside 30
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İran şahi.

O Ķahramān-ı zamān kim hüçüm-ı iķbāli
Ķul itdi pādīşeh-i Rūma şâh-ı İrānı

şâh-ı kāmıyāb-ı Edrine:

1. **şâh-ı kāmıyāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin azametli, devletli şahi.

Nice dil-şād olmasunlar şeyh u şab-ı Edrine
Şehri teşrif itdi Şâh-ı kāmıyāb-ı Edrine

şâh-ı kerem-pîşe:

1. **şâh-ı kerem-pîşe:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Cömertliği, iyiliği huy edinmiş padişah.

Ey şâh-ı kerem-pîşe ki fikr-i nem-i luţfuñ
Baħr-ı suħane māye-i feyz-i cereyāndur

şâh-ı kerim:

1. **şâh-ı kerim:**
Kaside 26
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Cömert padişah.

Lāf iderse eger iħsān ile
Anı ma'zür tüt ey şâh-ı kerim

şâh-ı kevākib-ħaşem-i rüy-ı zemîn:

1. **şâh-ı kevākib-ħaşem-i rüy-ı zemîn:**
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün yıldızlar kadar çok maiyeti olan padişahi.

Ol şâh-ı kevākib-ħaşem-i rüy-ı zemîn kim
Devrān-ı hümāyünü şeref-baħş-ı zamāndur

şâh-ı kızilbaşa:

1. **şâh-ı kızilbaşa:-a**
Kaside 22
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kızılbaş şahı // Safevi şahı.

Muzaffâr ola serdârûñ eyâ Şâhenşeh-i Gâzî
Ne Tebrîzi kıya şâh-ı kızılbaş ne Şîrâzî

şâh-ı mercân:

1. **şâh-ı mercân:**
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mercan dalı.

‘Aevlendi dilinde âteş-i reşk-i kefi-desti
Pür oldı şâh-ı mercân ile şanmañ ka’r-ı deryâyı

şâh-ı mükerrem:

1. **şâh-ı mükerrem:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi, cömert padişah.

Ol şâh-ı mükerrem ki kefi-desti keremde
Hürşîd-i zer-efşân gibi meşhûr-ı cihândur

şâh-ı nevrûzuñ:

1. **şâh-ı nevrûzuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Nevruz sultani, bir sultana benzeyen Nevruz.

Nitekim her dıraht-ı pür-şükûfe şâh-ı nevrûzuñ
Kura çetr-i sefidin şahn-ı bağ u büstân üzre

şâh-ı nihâl-i ergavân:

1. **şâh-ı nihâl-i ergavân:**
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Erguvan fidanının dalı.

Yine çıkdı beyâza nakşı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemem şâh-ı nihâl-i ergavân üzre

şâh-ı nihâl-i gülde:

1. **şâh-ı nihâl-i gülde:-de**
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül fidanının dalı.

Niçün şâh-ı nihâl-i gülde bülbül âşyân eyler
Bu günler hoş mağabbet ehli terk-i hânman eyler

şâh-ı nüktedân:

1. **şâh-ı nüktedân:**

Kaside 5
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan padişah.

Ne deñlü da‘vi-i nazm eylesem zirâ ne mümkindür
Ki haq işbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

şâh-ı şadr-ı husrev-i gerdün-kıbab:

1. **şâh-ı şadr-ı husrev-i gerdün-kıbab:**
Nazm 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Felek kubbeli sarayı olan padişah // cihan padişahı.

El-amân ey şâh-ı şadr-ı husrev-i gerdün-kıbab
Dilleri itmiş şerâr-ı âteş-i kahruñ kebâb

şâh-ı şâhib-‘adl ü dâd:

1. **şâh-ı şâhib-‘adl ü dâd:**
Kaside 15
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Adaletli hükümdar.

Ey Husrev-i ‘âlî-nijâd v’ey dâver-i pâk- i‘tikâd
Ey şâh-ı şâhib-‘adl ü dâd ey pâdişâh-ı muhterem

şâh-ı sevvâre-şaşem:

1. **şâh-ı seyyâre-şaşem:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Yıldız maiyetli padişah, maiyeti yıldız kadar çok olan padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sultân Murâd-ı zî-şân
Şâh-ı seyyâre-şaşem mâh-ı memâlik-ârâ

şâh-ı vâlâ-rütbe:

1. **şâh-ı vâlâ-rütbe:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebeli şah.

Şâh-ı vâlâ-rütbe Hân Ahmed ki hâk-i pâyine
Ser-fürü itdükce gerdün irtifâ‘-ı şân bulur

2. **şâh-ı vâlâ-rütbe:**
Kaside 14
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebeli şah.

Şāh-ı vālā-rütbe ‘Osmān Hān Ğāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

şāhid:

1. **şāhid:**

Kaside 11

Mısra: **89**

Şahit, tank.

Sözüm şāhid yeter işbāt-ı isti’dād için baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Qur’ānı

şāhid olurdu:

1. **şāhid olurdu:**-u, -r, -dı

Kaside 30

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Tanık olmak, görmek // bilmek, tanımak.

Olurdu kendi kemāl-i kuşūrına şāhid
Göreydi nazmımı ger şā’ir-i Şfāhānī

şāhid-i ‘ādil:

1. **şāhid-i ‘ādil:**

Kaside 23

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

Adil ve dürüst şahit.

Da’vāma yeter şāhid-i ‘ādil bu kaşīde
İşbāta eger lāzım ise mazhar-ı ‘ālem

şāhid-i bahtına:

1. **şāhid-i bahtına:**-ı, -n, -a

Kaside 51

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Talih güzeli // güzel talih.

Şāhid-i bahtına içbāl ü sa’ādet meftūn
Harem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

şāhid-i devletinün:

1. **şāhid-i devletinün:**-i, -nün

Kaside 3

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Baht güzeli.

Şāhid-i devletinün fehm ü hīred meftūnı
Şüret-i himmetinün luṭf u kerem ḥayrānı

şāhid-i endişevi:

1. **şāhid-i endişevi:**-y, -i

Kaside 37

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Düşünce güzeli.

H’āba varmaz dil-i şūrīde-nihād-ı ṭab’um
Çekmese sīnesine şāhid-i endişeyi teng

şāhid-i gül:

1. **şāhid-i gül:**

Gazel 116

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Gül güzeli.

Başladı cilveye nāz ile ‘arūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldu yine

şāhid-i hulku:

1. **şāhid-i hulku:**-ı

Kaside 40

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Yaratılış, ahlak güzeli.

Kişver-i Çine döner rüy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i hulku ne dem olsa perişān-perçem

şāhid-i hulkuñ:

1. **şāhid-i hulkuñ:**-u, -ñ

Kaside 47

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

Yaratılış, ahlak güzeli.

Olur mı şāhid-i hulkuñ gibi ‘ālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünün-ı zülfinün Mecnūnı Leylādur

şāhid-i ‘işret-serāy-ı meykede:

1. **şāhid-i ‘işret-serāy-ı meykede:**

Terkib-bend 1

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Meyhanenin, içki içilen yerin güzeli.

Merḥabā ey şāhid-i ‘işret-serāy-ı meykede
Duḥter-i pīr-i muḡān hemşīre-i sākī-i şeng

şāhid-i ma’nā:

1. **şāhid-i ma’nā:**

Kaside 57

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mana güzeli.

Şevk-i takrîrüm ile hâtır-ı mazmûn hürrem
Hüsn-i ta'birüm ile şâhid-i ma'nâ tannâz

şâhid-i ma'nâya:

1. **şâhid-i ma'nâya:-y, -a**

Kaside 53

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

Mana güzeli.

Lafz-ı rengin-i muşaffâ vü edâ-yı nermüm
Giydürür şâhid-i ma'nâya libâs-ı muhmel

şâhid-i ma'nî:

1. **şâhid-i ma'nî:**

Kaside 37

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Mana güzeli.

Yûsuf-ı hulkıdır ol şâhid-i ma'nî kim olur
Dil -i 'aql âfet-i 'aşk ile serâsime vü deng

şâhid-i mazmûnuma:

1. **şâhid-i mazmûnuma:-u, -m, -a**

Kaside 8

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Mazmun güzeli.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârin bezl ider
Naqd-i şi'rümle suhan sermâye-i dükkân bulur

şâhid-i mazmûnumda:

1. **şâhid-i mazmûnumda:-u, -m, -da**

Kaside 31

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Mazmun güzeli.

Reng-i rû öyle midür şâhid-i mazmûnumda
Ki ola çehre-nümâ olmada muhtâc-ı hıdâb

şâhid-i mazmûnumı:

1. **şâhid-i mazmûnumı:-u, -m, -ı**

Kaside 44

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Mazmun güzeli.

Görse ger şâhid-i mazmûnumı düşde Mecnûn
Zülf-i pür-tâbına dil-beste görür Leylâyı

şâhid-i meh-tal'at:

1. **şâhid-i meh-tal'at:**

Kaside 55

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güzel.

Yaraşur dense sevâd-ı haıda bîkr-i fikrûme
Pâk-dâmen şâhid-i meh-tal'at ü müşgîn-nikâb

şâhid-i meh-tal'at-i müşgîn-nikâb-ı rûzgâr:

1. **şâhid-i meh-tal'at-i müşgîn-nikâb-ı rûzgâr:**

Kaside 16

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Zamanın peçesi misk kokulu ay yüzlü dilberi.

Vechi var dinse sevâd-ı haıda bîkr-i fikrûme
Şâhid-i meh-tal'at-i müşgîn-nikâb-ı rûzgâr

şâhid-i memlekete:

1. **şâhid-i memlekete:-e**

Kaside 51

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Memleket güzeli // güzele benzetilmiş olan memleket.

Şâhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devât
Nâvek-i gamze-i dil-düzıdır anuñ o qalem

şâhid-i nâzenîn-lafzuñ:

1. **şâhid-i nâzenîn-lafzuñ:-u, -ñ**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Nazlı söz güzeli.

Her şâhid-i nâzenîn-lafzuñ
Revnaq-dih-i 'ıydgâh-ı ma'nâ

şâhîn:

1. **şâhîni:-i**

Gazel 108

Mısra: **10**

Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün
Şâhîni şikâr eyler bir turfa Hümâdur bu

2. **şâhîn:**

Kaside 34

Mısra: **60**

Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Ne kişver kim aña hıfzı nıgehbân ola ol yerde
İder perverde şâhîn beyza-i güncişk ü 'uşfûri

3. **şâhîn:**

Kaside 46

Mısra: 58

*Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana
benzer yırtıcı avcı kuş.*

Mâde âhu ile şîr-i ner olur hem-h'âbe

Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şâhîn

4. **şâhîn:**

Kaside 57

Mısra: 52

*Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana
benzer yırtıcı avcı kuş.*

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur

Âşyân tütmeda şâhîn ü kebüter enbâz

şâhîn-i havâlümdür:

1. **şâhîn-i hayâlümdür:**-ü, -m, -dür

Kaside 9

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Hayal/ düşünce şahini.

Şâhîn-i hayâlümdür o şeh-bâz şikârî

Kim 'avn-ı İlahî aña bâl-i tayarândur

şâhîn-i şikâr-efgen:

1. **şâhîn-i şikâr-efgen:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Av düşüren, avını yere seren şahin.

Şehensâh-ı memâlik-gîr ü şâhîn-i şikâr-efgen

Ki medhe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından

şahne-i ma'deleti:

1. **şahne-i ma'deleti:-i**

Kaside 40

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Adalet zabıtası.

Şahne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker

Hâl ü haţ üzre degül silsile-i ham-der-ham

şâh-nişîn:

1. **şâh-nişîn:**

Kaside 46

Mısra: 36

*Odaların sokak ve bahçeye bakan cephelerinde
dışarıya doğru çıkan, üç tarafı pencere küçük bir
cumba şeklindeki çıkma.*

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol havz-ı laţif

Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

şahs-ı kâmil:

1. **şahs-ı kâmil:**

Kaside 60

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Olgun kişi, ilim ve hüner sahibi kişi.

Nice Hallâk-ı Ma'anî gibi şahs-ı kâmil

Olsa yanında revâ tıfl-ı sebak-h'ân-ı suhan

şahs-ı mu'ayvendür:

1. **şahs-ı mu'ayvendür:-dür**

Kaside 47

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Belirli bir şahıs.

Cihân güyâ ki bir şahs-ı mu'ayvendür cenâbuında

Felek ebrü-yı ham-geşte vücûdı çeşm-i binâdur

şâh-süvârân-ı gâma:

1. **şâh-süvârân-ı gâma:-a**

Kaside 53

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Gam binicileri, gam atına binenler // gam,
keder.*

Hâtırüm şâh-süvârân-ı gâma cevlângêh

Meşrebüm turfa-gazâlân-ı belâya menhel

şâh-süvâr-ı 'âlem:

1. **şâh-süvâr-ı 'âlem:**

Kaside 17

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

*Dünyanın usta binicisi, dünyanın en iyi ata
bineni.*

Ehl-i dil kân-ı kerem şâh-süvâr-ı 'âlem

Hüsrev-i Cem-şiyem İskender-i iklim-güşâ

şâh-süvâr-ı dilir ü çâpük:

1. **şâh-süvâr-ı dilir ü çâpük:**

Kaside 36

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Hızlı ve cesur binici.

Yegâne şah-süvâr-ı dilir ü çâpük kim
Olur şikârı 'adû başmadın rikâba kadem

şâ'ir:

1. **şâ'ir:**

Gazel 49

Mısra: 10

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Olsağ n'ola Nef'î gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'aşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

2. **şâ'iriz:-iz**

Gazel 60

Mısra: 13

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Sâhîr degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nef'î gibi mu'ciz-dem ü pākîze-edâyız

3. **şâ'ire:-e**

Gazel 75

Mısra: 9

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Müşterî olsa şâ'ire Nef'î
Kıymet olmazdı hiç bahâña senüñ

4. **şâ'ir:**

Gazel 82

Mısra: 9

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Kimse taḥkîk idemez sâhîr midür şâ'ir midür
Bir bilür yok Nef'î-yi mu'ciz-beyânı bilmiş ol

5. **şâ'ir:**

Kaside 7

Mısra: 68

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Keştî-i 'âleme endîşesi bir lenger olur
İtse bir şâ'ir eger medḥ-i vaḳârın taşmîm

6. **şâ'ir:**

Kaside 13

Mısra: 37

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Şemîm-i sünbül ü nesrînini yâd itse bir şâ'ir
Buḥûr-ı 'anber ü kâfûr olur tûmâr-ı eş'ârı

7. **şâ'ir:**

Kaside 17

Mısra: 22

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Atılır ḥâmesi oğ gibi elinde tûrmaz
İtse bir şâ'ir eger medḥ-i şitâbın imlâ

8. **şâ'ir:**

Kaside 20

Mısra: 35

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Şafâ-yı meşreb-i pâkin eger yâd itse bir şâ'ir
Midâd-ı ḥâmesine reşk iderdi reşḥa-i kevşer

9. **şâ'ir:**

Kaside 21

Mısra: 45

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ḥayâl-i tûğmı dilden geçürse bir şâ'ir
Dü-nîm olurdu elinde ser-â-ser aḳlâmı

10. **şâ'ir:**

Kaside 26

Mısra: 75

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Var mı Nef'î gibi bir şâ'ir kim
Nazmına ide Nizâmî teslîm

11. **şâ'ir:**

Kaside 31

Mısra: 16

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı caḥîm-efrûzuñ
İtse bir şâ'ir eger taḅ'ına tevciḥ-i ḥıṭâb

12. **şâ'ir:**

Kaside 36

Mısra: 43

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Şemîm-i ḥulḳını yâd itse gâhi bir şâ'ir
Anuñla başlasa taḅ'ı suḥandan urmağa dem

13. **şâ'ir:**

Kaside 37

Mısra: 37

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Feyz-i iḥsânuñı yâd eylese bir şâ'ir olur
Ḥâmesi kufl-ı der-i genc-i ma'âniye medeng

14. **şâ'ir:**

Kaside 38

Mısra: 91

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaz-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

15. **şâ'ir:**

Kaside 40

Mısra: 80

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Hâşılı hayyiz-i imkânda degül evşâfuñ
Almasun yok yere bir şâ'ir ele hiç kalem

16. **şâ'irüm:-üm**

Kaside 40

Mısra: **72**

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Kaşırım her ne disem vaşf-ı cemilünde senüñ
Şâ'irüm gerçi haķikatde hoş-âmed bilmem

17. **şâ'irdür:-dür**

Kaside 47

Mısra: **109**

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Hakim-endişe şâ'irdür kerâmet-pişe şahirdür
Tefekkürde Felâtündür tekellümde Mesihâdur

18. **şâ'ir:**

Kaside 49

Mısra: **63**

Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Nesim-i nev-bahâr-ı hulkımı yâd itse bir şâ'ir
Olur endiyesi sermâye-i dükkân-ı 'attârî

şâ'ir ola:

1. **şâ'ir ola:-a**

Gazel 68

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Şair olmak.

Ehl-i dil bâde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nef'i gibi hem şâ'ir ola hem 'aşık

şâ'ir olur:

1. **şâ'ir olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: **136**

Kelime Tipi: -

Şair olmak.

Bir düzd-i nabekâr-ı ma'ânî-tırâş iken
Yârân sözüyle şâ'ir olur nüktedân olur

şâ'ir-i 'âlî-meşreb:

1. **şâ'ir-i 'âlî-meşreb:**

Kaside 57

Mısra: **73**

Kelime Tipi: -

Yüce yaratılışlı şair.

Kâm-yâb olmaya bir şâ'ir-i 'âlî-meşreb
Kâm-bağş ola nice sifle-nihâd-ı keç-bâz

şâ'ir-i ğarrâ-yı zamâne:

1. **şâ'ir-i ğarrâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Zamanın gösterişli /büyük şairi.

Hâlâ benim ol sâhîr-i üstâd ki yokdur
Bir bencileyin şâ'ir-i ğarrâ-yı zamâne

şâ'ir-i hak-güy u cerî:

1. **şâ'ir-i hak-güy u cerî:**

Kaside 54

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Doğruyu söyleyen gözü pek şair.

Benim ol şâ'ir-i hak-güy u cerî kim idemez
Tab'uma nâdire-sencân-ı müzevvir taklid

şâ'ir-i hoş-nükte:

1. **şâ'ir-i hoş-nükte:**

Kaside 51

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Güzel nükteler söyleyen şair, ince manalı güzel sözler söyleyen şair.

Benim ol şâ'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i gam müzmer ü işbât-ı meserret müdgam

şâ'ir-i kudsi-neses ü hak-güyum:

1. **şâ'ir-i kudsi-neses ü hak-güyum:-um, -**

Kaside 39

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Doğruyu söyleyen kutsal nefesli şair.

Bü'l-'aceb şâ'ir-i kudsi-neses ü hak-güyum
Fikr-i ma'nâda ne hîle bilürin ne tezvîr

şâ'ir-i ma'nâ-perdâz:

1. **şâ'ir-i ma'nâ-perdâz:**

Kaside 57

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Güzel manalar ortaya koyan şair.

Benim ol nâdire-gü şâ'ir-i ma'nâ-perdâz
Reşk ider mertebe-i şî'rüme sihr ü i'câz

şâ'ir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-trâzum:

1. **şâ'ir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-tırâzum:-um**

Kaside 41

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İlham süsleyen mucize nefesli şair.

Ben şâ'ir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-tırâzum
Bilmezse n'ola kâdrümi mollâ-yı zamâne

şâ'ir-i mümtâz ü müsellemler:

1. **şâ'ir-i mümtâz ü müsellemler:**

Kaside 60

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Herkes tarafından kabul görmüş seçkin şair.

Benim ol şâ'ir-i mümtâz ü müsellemler şimdi
Baña peyrevlik ider nâdire-güyân-ı suhan

şâ'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edâ:

1. **şâ'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edâ:**

Kaside 35

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Üslubu berrak /güzel misk nefesli şair.

Benim ol şâ'ir-i müşgîn-dem-i pākîze-edâ
Ki olur reşk ü hâsed eylememek emr-i muhâl

şâ'ir-i nâdire-güyum:

1. **şâ'ir-i nâdire-güyum:-um**

Kaside 50

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Nükteli sözler söyleyen şair.

Şâ'ir-i nâdire-güyum ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostâ bî-tevriye vü bî-ihâm

şâ'ir-i nâzük-tab'a:

1. **şâ'ir-i nâzük-tab'a:-a**

Kaside 31

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Yaradılışı ve tabiatı nazik olan şair.

Cümleden bencileyin şâ'ir-i nâzük-tab'a
Bir dem olmazdı ki çarh itmeye biñ dürlü 'azâb

şâ'ir-i pākîze-edâ:

1. **şâ'ir-i pākîze-edâ:**

Kaside 17

Mısra: 162

Kelime Tipi: -

Üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan şair.

Devletünde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pākîze-edâ

şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferîn:

1. **şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferîn:**

Kaside 56

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Mana yaratan çok güçlü şair // yeni manalar
ortaya koyan güçlü şair.*

Biñ cihân ma'nâ gerek hâzır yâhud Nef'î gibi
Bir ser-âmed şâ'ir-i pür-zür-ı ma'nâ-âferîn

şâ'ir-i sâhîr:

1. **şâ'ir-i sâhîr:**

Kaside 5

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

(Şiirleriyle) büyüleyen şair.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um sihr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürlür dizer silk-i beyân üzre

şâ'ir-i sâhîr-bevân:

1. **şâ'ir-i sâhîr-bevân:**

Kaside 4

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Büyüleyici sözler söyleyen şair.

Çok devletünde şâ'ir-i sâhîr-bevân velî
Dad-ı edâyı Nef'î-i şîrîn-zebân virtür

şâ'ir-i sencîde-makâl:

1. **şâ'ir-i sencîde-makâl:**

Kaside 35

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Ölçülü söz söyleyen şair.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencîde-makâl

şâ'ir-i Şfahânî:

1. **şâ'ir-i Şfahânî:**

Kaside 30

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

İsfahanlı şair // Kemal İsfahanî

Olurdu kendi kemâl-i kuşûrına şahid
Göreydi nazmumu ger şâ'ir-i Şfahânî

şâ'ir-i sihr-âferîn:

1. şâ'ir-i sihr-âferîn:

Kaside 30

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Sihir yapan, büyüleyen şair.

Benim o şâ'ir-i sihr-âferîn ki hâmem ider
Edâ-yı hizmet-i çüp-i Kelim-i 'Umrânı

şâ'ir-i sihr-âferîn-i rüstâ-hâne:

1. şâ'ir-i sihr-âferîn-i rüstâ-hâne:

Kaside 38

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Köyün büyüleyen şairi // köylü, kaba şair.

Yegâne şâ'ir-i sihr-âferîn-i rüstâ-hâne
Muqallid-yâve Eflâtûn-echel bahtek-i a'lem

şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem:

1. şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem:

Kaside 40

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Mucize nefesli sihir yapan şair.

Benim ol şâ'ir-i sihr-âver-i mu'ciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nâdire-sencân-ı hikem

şâ'ir-i vahy-âver-i 'âlem:

1. şâ'ir-i vahy-âver-i 'âlem:

Kaside 23

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Cihanın vahiy gibi söz söyleyen şairi.

Lâyık mı zamânuñda kıla böyle tehî-dest
Bir bencileyin şâ'ir-i vahy-âver-i 'âlem

şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü:

1. şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü:

Kaside 30

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Mucize söyleyen vahiy tecrübe etmiş /vahiyle söyleyen şair.

Benim o şâ'ir-i vahy-âzmây-ı mu'ciz-gü
Ki vird ider suhanum qudsiyân-ı Raḥmânî

şâ'ir-i zer-düzumuz:

1. şâ'ir-i zer-düzumuz:-u, -muz

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sirma işleyici şair // hakiki şair, sanatkâr.

'Aceb mi büriyâ-bâfân-ı nazma kılmasaḳ raġbet
Bizüm Nef'î gibi bir şâ'ir-i zer-düzumuz vardır

şâ'ir-i 'İsâ-nefese:

1. şâ'ir-i 'İsâ-nefese:-e

Kaside 59

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

İsa nefesli şair // mucize söyleyen şair.

Vaşf-ı güher-i zât-ı ferişte-şifâti kim
Her şâ'ir-i 'İsâ-nefese mu'ciz-i demdür

şâ'irivvet:

1. şâ'irivvetde:-de

Kaside 22

Mısra: 75

Şairlik.

Kifâyet eylemez mi bu kaşide şâ'irivvetde
Eger lâzım gelürse ḥüccet-i da'vâmuñ ibrâzi

şakî oldılar:

1. şakî oldılar:-di, -lar

Kaside 41

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Haydut, haylaz olmak.

Yok tîġ-ı zebân çekmeden öze daḫi çâre
Ġâyetde şakî oldılar ebnâ-yı zamâne

şakird:

1. şakirdi:-i

Kaside 2

Mısra: 16

Öğrenci, talebe.

'İlm-i vahdetde sebaḳdaşı imâm-ı evliyâ
Hikmet-i ma'nâda şakirdi Ḥakîm-i Ġaznevî

2. şakirdi:-i

Kaside 13

Mısra: 91

Öğrenci, talebe.

Ḥüred 'allâme-i idrâkimüñ bir köhne şakirdi
Felek şehname-i endişemüñ bir cild-i zerkârî

şakird-i ders-i imtihânumdur:

1. **şäkird-i ders-i imtihānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İmtihan (tecrübe etme, sınama) dersinin öğrencisi.

Köhne üstād-ı mu‘allim-hāne-i endişeyim
Nāṭıka şäkird-i ders-i imtihānumdur bentüm

şäkird-i ders-i müşkilim:

1. **şäkird-i ders-i müşkilim:-im**

Kaside 15

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Derin manalar dersinin öğrencisi.

Ben gerçi bir bî-hāşılıım şäkird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim halk olmadın levh ü kalem

şām:

1. **şāmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 38

Akşam.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı re‘yi şū‘le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubh ile şāmı

2. **şāmı:-ı**

Gazel 41

Mısra: 7

Akşam.

Şubh u şāmı fark olunmaz āsmān-ı tab‘umuñ
Maşrıq-ı endişemüñ hürşid ü mâhı böyledür

3. **şāmı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 1

Akşam.

Şanmañ ki felek devr ile şāmı seher eyler
Her vākı‘anuñ ‘ākıbetinden haber eyler

4. **şāmı:-ı**

Kaside 50

Mısra: 72

Akşam.

Fark olunmazdı tulū‘ı vü gurūbı mihrüñ
Şāmı şubh it dise bir demde şabāhı aḥşām

5. **şām:**

Kaside 47

Mısra: 37

Akşam // siyahlık.

Degül şām Eşheb-i cāhına zîn-püş-ı ser-ā-serdür
Degül şubh Edhem-i bahtına pāy-endāz-ı dībādur

Şam Alcası:

1. **Şam Alcası:**

Kaside 17

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i hırām
Şanki refāra gelür bir şanem-i sürh-ķabā

şām u seher:

1. **şām u seher:**

Kaside 12

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Sabah akşam // sürekli, daima.

Şādkām olsun serir-i saltanatta rüz u şeb
Bu du‘ā şām u seher vird-i zebānumdur bentüm

2. **şām u seher:**

Kaside 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabah akşam // sürekli, daima.

Bu demde kim şām u seher mey-hāne bāga reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma‘zürdür Şeyḥu‘l Harem

şām-ı deycürü:

1. **şām-ı deycürü:-ı**

Kaside 34

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Karanlık akşam // karanlık gece.

Vücüdi ol kadar kem-yāb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycürü

şām-ı ğarībān-ı felek:

1. **şām-ı ğarībān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Dünya gariplerinin /zavallılarının gecesi.

Dā‘imā hürrem ü ferḥunde ola devrinde
Şubh-ı mestān-ı cihān şām-ı ğarībān-ı felek

şāmil:

1. **şāmil:**

Kaside 10

Mısra: 59

İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Şâmil yine hep dâ'ire-i 'âleme nûri
Ne maşrîkı ne mağribi var ne sefer eyler

2. **şâmil:**

Kaside 59

Mısra: **49**

İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Devrinde kerem 'âleme şâmil o kadar kim
Âvâz-ı der-güş-ı ricâ şavt-ı ni'amdür

şâmil olaydı:

1. **şâmil olaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 48

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Olaydı feyz-i lutfi dehre şâmil
Dil-i pür-gam olurdu sağar-ı Cem

şâmil olsa:

1. **şâmil olsa:-sa**

Kaside 8

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Şâmil olsa kuvvet-i bâzû-yı re'yi 'âleme
Zerre zür-ı pençe-i hürşid-i nür-eşân bulur

2. **şâmil olsa:-sa**

Kaside 22

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Ger olsa feyz-i hükmi-i 'adl ü dâdı 'âleme şâmil
İderdi beççe-i kebg-i derî şehbâz ile bâzî

3. **şâmil olsa:-sa**

Kaside 34

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Ger olsa ihtisâb-ı emr ü nehyi 'âleme şâmil
Görinmez çeşm-i nergisde daği âşâr-ı maşmûri

şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ olsa:

1. **şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ olsa:**

Kaside 13

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Hava kuşlarının durumlarını kapsamak, içine almak // gökte uçan kuşları içine almak, kapsamak.

Ger olsa şâmil-i ahvâl-i murğân-ı hevâ 'adli
İderdi kebg-i ra'nâ çeşm-i şahin üzre reftâri

şâmil-i ahvâl-i tuvür olsa:

1. **şâmil-i ahvâl-i tuvür olsa:-sa**

Kaside 31

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Kuşların hâllerini kapsamak // kuşlar üzerinde etkili olmak.

'Adli ger şâmil-i ahvâl-i tuvür olsa daği
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı 'ukâb

şân:

1. **şân:-ı**

Kaside 3

Mısra: **118**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Bula dīvân-ı hümâyûni kemâl-i revnâk
Arta günden güne gitdükçe şükûh u şâni

2. **şânna:-ı, -n, -a**

Kaside 6

Mısra: **34**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Çarlı aña ta'zîm idüp İskender-i şânî dimek
Şânına nisbet meger bir medh-i müsteşnâ midür

3. **şân:-ı**

Kaside 24

Mısra: **59**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Şevket ü şânı o gâyetde ki seyr itmek için
Reh-güzârında kalur dide-i hayrân-ı felek

4. **şân:**

Kaside 34

Mısra: **39**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Vezîrân-ı cihânuñ şân u şevketle ser-efrâzi
Müşîrân-ı zamânuñ hüsni-i tedbir ile meşhûri

5. **şânûña:-u, -ñ, -a**

Kaside 41

Mısra: **25**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Lâyıkdur eger şânûña ta'zîmen olursa
Ferş-i kademûñ çeşm-i temennâ-yı zamâne

6. **şânûña:-u, -ñ, -a**

Kaside 52

Mısra: **89**

Büyüklik, ululuk, azamet.

Şānuña nisbet efāzıl müsteħakķān-ı zekāt
Devlet-i fazl ile sen şāhib-nisāb-ı kāmırān

7. **şānı:-ı**

Kaside 4

Mısra: 73

Ün, şöret // büyüklük, azamet.

Şānı şehān-ı ‘ālemi h‘ār u ħākır ider
Luṭfi gedāya saltanat-ı cāvidān virür

8. **şānuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 47

Mısra: 33

Ün, şöret // büyüklük, azamet.

Müselleme şānuña ferr ü şükūh-ı baht-ı İskender
Anuñçün ihtişāmı nāsih-i dārāt-ı Dārādur

9. **şān:**

Kaside 22

Mısra: 46

Nam, şöret, ün.

Cihān-pirā şehensāhā Hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrūñ şevket ü şān ile mümtāzı

10. **şānuña:-u, -ñ, -a**

Kaside 62

Mısra: 33

Nam, şöret, ün.

Yok ħadd ü ħasr ihşānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n’ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ taleb

11. **şān:**

Kaside 23

Mısra: 7

Büyüklük, azamet // şöret.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ‘aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i ‘ālem

şān virmez:

1. **şān virmez:-mez**

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: Deyim

Ünü her yere yayılmak, herkes tarafından bilinir
duruma gelmek.

Bu deñlü saña bā’iş himmet-i ‘ālıdür ey Nef’i
Ġazel tarḥında senden ğayrı kimse böyle şān virmez

şān virür:

1. **şān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: Deyim

Ünü her yere yayılmak, herkes tarafından bilinir
duruma gelmek.

Vaşşāf-ı Muhteşem-suḥanım kim kaşā’ idüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

şāne:

1. **şāne:**

Gazel 103

Mısra: 5

Tarak.

Şāne ko ciger pārelesün sine degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

2. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 1

Tarak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n’ola ol turra-i pür-ħam şāne

3. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 2

Tarak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n’ola ol turra-i pür-ħam şāne

4. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 4

Tarak.

Kimse araların ıslāh idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

5. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 6

Tarak.

Düşürür dilleri çāh-ı zekāna tutmaz ise
Dāmen-i zülfi-i dil-āvizini muħkem şāne

6. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 10

Tarak.

Tiğ-i ğamzeyle dil-i şāfi ko şad çāk itsün
Çünki ol şūĥa hem āyine gerek hem şāne

7. **şāne:**

Gazel 125

Mısra: 12

Tarak.

Deşne-i ğamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hañçer-i Rüstem şâne

8. **şâne:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Tarak.

Bend-i zülfine giriftâr olalı ol şūhuñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile mahrem şâne

9. **şâne:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Tarak.

Rahne-i dāğlarım itmiş idüm âyîne
Ser-i ğisû-yı perişâne elüm şâne idi

10. **şâne:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Tarak.

N'ola olmazsa gül-âba ihtiyâcı ol haţuñ
Her ser-i müyında şâne bir dil-i giryân bulur

11. **şâne:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Tarak.

Şâne süzân olmadan korkar tolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir hamında biñ dil-i süzân bulur

12. **şânedin:-den**
Kaside 26
Mısra: **16**
Tarak.

Nicedür hâl-i dil-i aşufte
Şânedin çekmez ola renc-i elim

13. **şânedin:-den**
Kaside 26
Mısra: **17**
Tarak.

Şânedin var ise az çok elemi
Âh idüp çekmesün aşlâ ğam u bîm

şâne olsa:

1. **şâne olsa:-sa**
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tarak olmak.

Bu leţâfet ki var ol tırra-i ham-der-hamda
Olsa lâyıķ per-i Cibril-i mücessem şâne

2. **şâne olsa:-sa**
Kaside 17
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Tarak olmak.

Olsa şâne yaraşur yâline bâl-i Cibril
Olsa pâ-bend maħal pâyına zülf-i havrâ

şâne urunca:

1. **şâne urunca:-unca**
Müfret 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tarak vurmak, taramak.

Urunca şâne ğisû-yı hayâl-i yâre müjġânım
Gül-âb-efşân olur yâd-ı ruħıyla çeşm-i giryânım

şân-ı suhan:

1. **şân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Şiirin yüceliği, azameti.

Kâmkârâ sen o ser-hayl-i ma'arifsin kim
Nazm-ı pākūñle zuhūr itdi senūñ şân-ı suhan

şarâb:

1. **şarâb:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Şarap, bade, mey.

Şu deñlü bade-i ter verdi reng ü tâb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

2. **şarâb:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Şarap, bade, mey.

İltifât itmez dirîġâ ol şeh-i 'âlî-cenâb
Ğam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luţf it şarâb

3. **şarâb:-ı**
Gazel 74
Mısra: **8**
Şarap, bade, mey.

Habâbın sâġar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâķi
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tab'-ı Cem nâzik

4. **şarâb:**
Kaside 61
Mısra: **58**
Şarap, bade, mey // sevgilinin dudağı.

Hâller zîbâ yaraşmış leblerinde cā-be-cā
Hağ bu kim hûb imtizâc itmiş şarâb u ħabb-i nâb

5. **şarâb:**

Kaside 55

Mısra: 74

Şarap, bade, mey.

Lafz-ı rüşen içre ma'nâ-yı laţîfi gösterüp
Câm-ı billür-ı şafâ-bahşâ kôdum şâfî şarâb

şarâb-ı bî-ħumâr:

1. **şarâb-ı bî-ħumâr:**

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı yapmayan şarap // sevgilinin kırmızı dudadı.

Gelince fikr-i la'lûñ 'arîfâne şoĥbet eyler dil
Kebâb-ı pür-nemek bundan şarâb-ı bî-ħumâr andan

şarâb-ı gül-fâm:

1. **şarâb-ı gül-fâm:**

Kaside 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap.

Meşreb-i ehl-i maĥabbetden alan lezzet-i kām
Ĥûn-ı dil nüş ider olmazsa şarâb-ı gül-fâm

şarâb-ı la'l-i nâb:

1. **şarâb-ı la'l-i nâb:**

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Halis kırmızı şarap // sevgilinin kırmızı dudadı.

Jeng-i ġamdan pāk ider mir'ât-ı ħalbin 'âşîkuñ
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

şarâb-ı nâb:

1. **şarâb-ı nâb:**

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saf/katksız şarap // sevgilinin kırmızı dudadı.

Bir tölî nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nâza başla ĥ'âb gelsün çeşmüñe

sark:

1. **şarġa:-a**

Kaside 27

Mısra: 82

Doġu // İnan.

Ne 'âlem mihrisün sen kim ĥılâf-ı gerdiş-i devrân
Çekersin şarġa maġribden çıkup tiġ-ı mücellâyı

şarkdan ġarba:

1. **şarkdan ġarba:**

Kaside 17

Mısra: 158

Kelime Tipi: -

Doġudan batıya kadar.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan ġarba varınca şuĥan ehline şalâ

şa'sa'a:

1. **şa'sa'ası:-sı**

Kaside 37

Mısra: 68

Parlaklık.

Ne cevâhir dizeyin silk-i şenâña göresin
Ki ide şa'sa'ası çarĥ-ı dü- rengi yek reng

2. **şa'sa'ası:-sı**

Kaside 39

Mısra: 86

Parlaklık.

Bir cilâ vireyin âyine-i endişeme kim
Eyleye şa'sa'ası dide-i ĥurşîdi çarîr

3. **şa'sa'aya:-y, -a**

Kaside 32

Mısra: 49

Parlıtı // ışın (güneş ışını).

Benâñı şa'sa'aya keffî âftâba döner
Kim itse midĥat-i re'y-i münîrini terkîm

4. **şa'sa'asıdur:-sı, -dur**

Kaside 57

Mısra: 57

Parlıtı // ışın (güneş ışını).

Şanmañuz şa'sa'asıdur görinen ĥurşîdüñ
Kim olur anuñ ile her ġarafa tâb-endâz

şa'sa'a-bâr oldı:

1. **şa'sa'a-bâr oldı:-dı**

Kaside 21

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Parlaklık saçmak, ışık vermek.

O şeh-süvâr-ı Nerimân-şükûh-ı zî-şân kim
Cihâna şa'sa'a-bâr oldı berġ-ı şamşâmı

şa'şa'a-i mihre:

1. şa'şa'a-i mihre:-e

Kaside 26

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Güneşin parıltısı // güneş ışını.

Ḳalemi şa'şa'a-i mihre döner
Medhîni her kim iderse terkîm

şa'şa'a-i şubh-dem-i rûzgâr:

1. şa'şa'a-i şubh-dem-i rûzgâr:

Kaside 42

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Zamanın sabah vaktinin parıltısı // güneşin doğuşunun parıltısı.

Ol ki fûrûğ-ı güher-i tîğıdır
Şa'şa'a-i şubh-dem-i rûzgâr

şâtır-ı endîşe:

1. şâtır-ı endîşe:

Kaside 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Düşünce postacısı (habercilerin çok hızlı at sürmeleri dolayısıyla).

Bırağur anı dağî sâyesi gibi yolda
Olsa ger şâtır-ı endîşe ile pā-der-pā

sâveste:

1. şâyeste:

Kaside 20

Mısra: 1

Layık, yaraşır, uygun.

Zihî şâyeste vü bāyiste ḥākān-ı hümāyün-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

sâveste-i merāsîm-i i'zâzdur:

1. şâyeste-i merāsîm-i i'zâzdur:-dur

Gazel 85

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Saygı merasimine yakaşır, layık.

Medḥ ü şenā-yı ḥazret-i Sultān Murād ile
Şâyeste-i merāsîm-i i'zâzdur sözüüm

sâveste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānî:

1. şâyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānî:

Kaside 11

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Süleyman Peygamberin mührüne ve Cem'in mülküne layık (olan).

Cihān-ārā şehensāhā cihān-dāver ḥudāvendā
Eyā şâyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānî

sâveste-i sultān-ı cihān olmaz:

1. şâyeste-i sultān-ı cihān olmaz:-maz

Kaside 46

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Cihan sultanına layık olmak.

Nice şâyeste-i Sultān-ı cihān olmaz kim
Bezl-i maḳdūr ide icādına ol Şadr-ı güzün

sâveste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dārāyî:

1. şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dārāyî:

Kaside 27

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Dara'nın ve Cem'in tahtına layık.

Veziṛā şāhibā Şadrā cihān-dāver ḥudāvendā
Eyā şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dārāyî

sâvet:

1. şâyet:

Kaside 62

Mısra: 12

Belki, ola ki, olabilir ki.

Çün gitti sākî faşl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḥunde-pey şâyet kıla meyl-i ṭarab

şeb:

1. şeb:

Gazel 15

Mısra: 7

Gece.

Ceng iderler dîdede her şeb ḥayāl-i yār için
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

2. şeb:

Gazel 35

Mısra: 5

Gece.

Ne şeb ki küyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳâmetüñi görmesem kıyâmet olur

3. **şeb:**

Gazel 35
Mısra: 5
Gece.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

4. **şeb:**

Gazel 128
Mısra: 2
Gece.

Rüz-ı vuşlat ola mı bir 'ıyd ile nev-rüz ile
Rüşenâlıkda şeb olur mı berâber rüz ile

5. **şeb:**

Gazel 128
Mısra: 5
Gece.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarh öğünsün tãli' -i firüz ile

6. **şeb:**

Gazel 143
Mısra: 18
Gece.

Vücüdiyla şeref bulsun serîr-i salţanat dâ'im
Cihân turduķca tursun 'ıyd u kadr olsun şeb u rüzü

7. **şeb:**

Kaside 3
Mısra: 121
Gece.

'Älemi her şeb ide şu'le-i şem' -i bahtı
Pertev-i meş'ale-i rüz kadar nürânî

8. **şeb:**

Kaside 25
Mısra: 98
Gece.

Tâ ki burcundan ide bir burca tahvîl âftâb
Rüz u şeb gâhî bula noķşân u gâhî izdiyâd

9. **şebde:-de**

Kaside 32
Mısra: 61
Gece.

Görünse luţf-ı sevâd-ı kalem-revi şebde
İderdi neyyir-i a'zam nücüma reşk-i 'azîm

10. **şeb:**

Kaside 34
Mısra: 21
Gece.

Gülistânında şeb encümle sünbülzâr-ı pür-şeb-nem
Şebistânında hürşîd-i seher bir şem' -i kâfûrî

11. **şeb:**

Kaside 52
Mısra: 63
Gece.

Bânü-yı hâlvet-serây-ı fikrine şeb perdedâr
Nev-'arûs-ı hacle-i re'yine şubh âyinedân

12. **şeb:**

Kaside 61
Mısra: 24
Gece.

Baht-ı bîdâruñ ne mümkündür ki meyl-i h'âb ide
Gerçi her şeb çarh ider hâzır münakkaş câme- h'âb

13. **şebde:-de**

Kaside 29
Mısra: 79
Gece; geceleyin.

Fürüg-ı re'yini yâd itse şebde şu'le gibi
Görürdi râz-ı dil-i mûrî kûr-ı mâder-zâd

şeb u rüz:

1. **şeb u rüz:**

Kaside 26
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz // sürekli, daima.

Nice mağrûr u za'im olmaz kim
Şeb u rüz eyleye medhîn taşmîm

şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür:

1. **şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür:-dür**

Kaside 14
Mısra: 33
Kelime Tipi: -

Din ve devletin şebçerağı (dini ve devleti aydınlatan padişah).

Şeb-çerâğ-ı dîn ü devletdür vücûdın hıfz için
Kat kat olmuş ejdehâdur heft çarhuñ çenberi

şeb-çerâğ-ı düdmân-ı 'âlem ü âdem:

1. **şeb-çerâğ-ı düdmân-ı 'âlem ü âdem:**

Kaside 38
Mısra: 36
Kelime Tipi: -

İnsanlık ve dünya hanedanının kandili.

Fürüg-ı âftâb-ı re'y-i 'âlem-gîri kim oldur
Fürüzân şeb-çerâğ-ı düdmân-ı 'âlem ü âdem

seb-çerâğ-ı dudmân-ı 'Âl-i 'Osmân:

1. seb-çerâğ-ı dudmân-ı 'Âl-i 'Osmân:

Kaside 19

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Osmanlı hanedanı ocağının kandili // Osmanlı ailesinin soyunu devam ettiren.

Fürüzân seb-çerâğ-ı dudmân-ı 'Âl-i 'Osmân kim
Fürûğ-ı tal'atiyle dide-i devlet münevverdür

seb-çerâğ-ı düdmân-ı saltanat:

1. seb-çerâğ-ı düdmân-ı saltanat:

Kaside 16

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Saltanat ocağının kandili // hanedanın varlığını sürdüren.

Şeb-çerâğ-ı düdmân-ı saltanat Sultân Murâd
Şem'-i cem'-i bezm-i 'âlem âftâb-ı rûzgâr

seb-çerâğ-ı nûrânî olurdu:

1. seb-çerâğ-ı nûrânî olurdu: -u, -r, -di

Kaside 30

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Gece parlayan ışıklı taş olmak // mücevher olmak.

O virse terbiyet eczâ-yı hâke bir günde
Olurdu seng-i siyeh seb-çerâğ-ı nûrânî

seb-çerâğ-ı pâsbânidur:

1. seb-çerâğ-ı pâsbânidur: -i, -dur

Kaside 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Bekçinin (elinde) parlayan kandil.

Pâsbân olmuş bir ejderdür kalem genc-i dile
Kim o gencün seb-çerâğ-ı pâsbânidur sözüm

seb-çerâğ-ı tâbdâr:

1. seb-çerâğ-ı tâbdâr:

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Parlak, ışıklı kandil // parlak kıymetli taş.

Re'y-i mülk-ârâsıdır ol seb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virür dünyâya şu'le neyyir-i a'zam gibi

sebden rûzı seçemezler:

1. sebden rûzı seçemezler: -emez, -ler

Müfret 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Geceden gündüzü seçememek, iyiyi kötüyü ayırt edememek.

Zulmet-i baħr ile sebden seçemezler rûzı
Böyle eyyâm-ı gamuñ böyle olur nev-rûzı

Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline:

1. Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline: -i, -n, -e

Kaside 5

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dünyayı dolaşan heybetli (yüce, büyük) Şebdiz (Hüsrev'in atı).

O Hüsrevdür ki Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline
Celâildür kevâkib sine-bend-i kehkeşân üzre

Şebdiz-i muraşsa' olsa:

1. Şebdiz-i muraşsa' olsa: -sa

Kaside 35

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Mücevherle bezenmiş kara yağız at olmak.

Âşaf-ı Hüsrev-i zî-şân ki revâdur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşsa' düm ü yâl

seb-ender-rûz ola:

1. seb-ender-rûz ola: -a

Kaside 34

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Gece içinde gündüz olmak.

Döner ol mihre kim çarhı şeb-ender-rûz ola anuñ
Giyince egnine bir aq dîbâ kaplı semmürî

seb-gün (it):

1. seb-gün (it):

Kaside 58

Mısra: 96

Gece renkli, siyah etmek.

Midâd-ı surh u siyehle yazup haţ-ı şî'rüm
İdince hâmemi geh şu'le-pâş u geh seb-gün

seb-i devcürdan:

1. seb-i devcürdan: -dan

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Seyr iden kimse tūlū' itdi kıyāş eyler hemān
Āftāb-ı 'ālem-ārāyī ŧeb-i deycūrdan

ŧeb-i hecr-i yārda:

1. ŧeb-i hecr-i yārda: -da

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgiliden ayrıılığın gecesı.

Biz n'eyleriz çerāğı ŧeb-i hecr-i yārda
Biñ ŧem' uyarur āh ile pervānemūz bizūm

ŧeb-i tāri:

1. ŧeb-i tāri:

Kaside 45

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Cebīni kim ŧeher-i rūz-ı 'ıyd-ı sūr'atdır
Sevād-ı perçem-i müŧgīnidiūr ŧeb-i tāri

2. ŧeb-i tāri: -ı

Kaside 49

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Eger sultān-ı kahrı hābse fermān itse hūrŧidi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler ŧeb-i tāri

ŧeb-i tārikdür:

1. ŧeb-i tārikdür: -dür

Kaside 55

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Bir ŧeb-i tārikdür güyā sevād-ı kā'ināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iqbāl ü bahtūñ māhtāb

ŧebimūz rūz idelūm:

1. ŧebimūz rūz idelūm: -elūm

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geceyi gündüz hāline getirmek, gündüz gibi aydınlık, neŧeli etmek.

Gıceyi gündüze kātmağ deñile himmet idūñ
Bir ŧafā eylevelūm kim ŧebimūz rūz idelūm

ŧebistān:

1. ŧebistāndur: -dur

Kaside 1

Mısra: 25

Yatak odası // divit.

Bir ŧebistāndur devātum hāme zengī hādımı
Ol ŧebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidur sözüm

2. ŧebistānuñ: -uñ

Kaside 1

Mısra: 26

Yatak odası.

Bir ŧebistāndur devātum hāme zengī hādımı
Ol ŧebistānuñ 'arūs-ı dil-sitānidur sözüm

3. ŧebistānında: -ı, -n, -da

Kaside 34

Mısra: 22

Yatak odası.

Gülisānında ŧeb encümle sūnbūlzār-ı pūr-ŧeb-nem
ŧebistānında hūrŧid-i ŧeher bir ŧem'-i kāfūrī

ŧebistān-ı devātumdur:

1. ŧebistān-ı devātumdur: -u, -m

Kaside 13

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Divitin gelin odası (bıkr-i mana ile ilgili olarak).

Çeh-i Ken'ān ŧebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıŧrı seyr-i hūsn-i ebkārı

ŧebistān-ı dili:

1. ŧebistān-ı dili: -i

Kaside 37

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gönül yatak odası.

Gösterür bükalemūn-ŧu'le-i fikrūm gerçi
Büstān gibi ŧebistān-ı dili reng-ā-reng

ŧebistān-ı senānuñ:

1. ŧebistān-ı senānuñ: -nuñ

Kaside 49

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Övgü yatak odası.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri riŧe-i nazma
ŧebistān-ı ŧenānuñ aña rağbet itse ebkārı

ŧebistān-ı suhan:

1. **şebistân-ı suhan:**

Kaside 8

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Söz mahremi / yatak odası.

Enverî-i rûzgârum kim şebistân-ı suhan
Şem'-i fikrümle ziyâ-yı neyyir-i raşşân bulur

şeb-külele-i mest:

1. **şeb-külele-i mest:**

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mestin, sarhoşun külahı (şeb-külele: Gece yatarken giyilen ser-püş demektir. Sonraları askeri bir ser-püşa isim olmuştur ki kırmızı çuhadan hilal şeklinde tabir olunur.).

Câm olmayacak 'âlem olur çeşmine târik
Hürşid-i cihân-tâb ise de şeb-külele-i mest

şeb-nem:

2. **şeb-nem:**

Kaside 48

Mısra: 70

Çiğ tanesi.

Dür-i yektâ gibi ziynet virürdi
Külâh-ı kelle-i hürşide şeb-nem

3. **şeb-nemi:-i**

Gazel 119

Mısra: 13

Çiğ tanesi.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef'î yine bu kılki-dür-efşân elimüzde

4. **şeb-nem:**

Kaside 49

Mısra: 31

Çiğ tanesi.

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pâkîze-girdârı

5. **şeb-nem:**

Kaside 51

Mısra: 104

Çiğ tanesi.

Nefehât-ı suhanım gülşen-i efkâra nesim
Reşehât-ı kalemüm bâg-ı hayâle şeb-nem

6. **şeb-nem:**

Kaside 5

Mısra: 25

Çiğ tanesi.

Degül şeb-nem şerâr-ı âh-ı bülbüldür çıkdıka
Düşer kesb-i ruñbetle hevâdan gülsitân üzre

şeb-nem olurdu:

1. **şeb-nem olurdu:-u, -r, -dı**

Kaside 40

Mısra: 66

Şebnem olmak, çiğ tanesi hâline gelmek.

Olsa ger hâşiyet-i hıfzı cihâna sârî
Merdüm-i dide-i hürşid olurdu şeb-nem

şeb-nem-i gül-i mazmün:

1. **şeb-nem-i gül-i mazmün:**

Kaside 58

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Mazmun gülünün çiğ tanesi.

Gören şanur bu iki hâlet ile noğtaların
Şerâr-ı şem'-i suhan şeb-nem-i gül-i mazmün

şeb-nem-i lufti:

1. **şeb-nem-i lufti:-ı**

Kaside 43

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Cömertlik, ihsan çiyi.

İderdi hâk-i cennet gibi fevrî şâh-ı gül peydâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i lufti remâd üzre

şeb-nem-i nev-rüz:

1. **şeb-nem-i nev-rüz:**

Gazel 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nevruz şebnemi, bahar mevsiminde çiçekler üzerine düşen çiğ tanesi.

Bezm-i shehe bu nazm ile olsañ güher-efşân
Güyâ ki gülistâna düşer şeb-nem-i nev-rüz

şeb-rev-i mi'râc-ı havâlim:

1. **şeb-rev-i mi'râc-ı havâlim:-im**

Kaside 9

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Hayal miracının gece yolcusu.

Ol şeb-rev-i mi'râc-ı havâlim ki cihâna
Şıdk-ı nefesüm bâd-ı seher gibi 'ayândur

secâ'at:

1. **şecā'at:**

Kaside 47

Mısra: **101**

Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Şecā'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifāt-ı zāt-ı pākūn hep birbirinden a'lādur

2. **şecā'atde:-de**

Kaside 48

Mısra: **56**

Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Tedārükde taşarrufda muvaffak
Şecā'atde mürüvvetde müselleme

şefkat:

1. **şefkatle:-le**

Kaside 57

Mısra: **68**

Merhamet, acıma.

Beni bir yerde esir itdi ki feryād itsem
Kimseden hālūme şefkatle işitmem āvāz

seh:

1. **şeh:**

Kaside 13

Mısra: **49**

Sultan, padişah.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflātūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı hüsn-i hūlk u eṭvārı

2. **şeh:**

Kaside 13

Mısra: **51**

Sultan, padişah.

Ne şeh şāhenşeh-i şāhib-kırān-ı maşrıq u mağrib
Ki tutdı 'ālemi gün gibi berķ-i tīg-ı peykārı

3. **şeh:**

Gazel 73

Mısra: **1**

Sultan, padişah // sevgili.

O şeh cān u dile raħm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdüğün görsek

4. **şehiñ:-iñ**

Gazel 95

Mısra: **7**

Sultan, padişah // sevgili.

O şehiñ kulluğını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan hıdmete taķşir idemem

5. **şeh:**

Kaside 3

Mısra: **4**

Sultan, padişah.

Nice şeh encümen-efrüz-ı harim-i devlet
Nice şeh hāşıl-ı devr-i felek-i sulṭānı

6. **şeh:**

Kaside 4

Mısra: **47**

Sultan, padişah.

Ol şeh ki ferr-i bahtı ile tahtgāh-ı Rüm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virtür

7. **şeh:**

Kaside 19

Mısra: **39**

Sultan, padişah.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i 'İsā-dem
Ki 'adlıyle zamān nāzende 'ālem nāz-perverdür

8. **şeh:**

Kaside 3

Mısra: **3**

Sultan, padişah.

Nice şeh encümen-efrüz-ı harim-i devlet
Nice şeh hāşıl-ı devr-i felek-i sulṭānı

9. **şeh:**

Kaside 4

Mısra: **49**

Sultan, padişah.

Ol şeh ki şem'-i bārgēhi dūd u şu'leden
Leyl ü nehāra hil'at-i nūr u duhān virtür

10. **şeh:**

Kaside 4

Mısra: **51**

Sultan, padişah.

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarh āfitāba tīg u hilāle kemān virtür

11. **şeh:**

Kaside 10

Mısra: **37**

Sultan, padişah.

Ol şeh ki cihān mevsim-i 'adlinde şafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme hāndeler eyler

12. **şeh:**

Kaside 10

Mısra: **39**

Sultan, padişah.

Ol şeh ki ğubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muhīṭ-i felegi pür-keder eyler

13. **şeh:**

Kaside 10

Mısra: 41

Sultan, padişah.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ğanı kâni tehî bahrı ber eyler

14. **şehlerûn:** -ler, -üñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 14

Sultan, padişah.

Gevher-i nazm-ı 'âlem-efrûzum
Şehlerûñ zîver-i külâhıdur

15. **şeh:**

Kaside 21

Mısra: 15

Sultan, padişah.

Ne şeh şehenşeh-i şâhib-kırân-ı heft-iklîm
Ki tutdı 'âlemi tuğrâ-yı feth ile nâmı

Şeh Murâd Hân:

1. **Şeh Murâd Hân:**

Gazel 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad.

Şeh Murâd Hân kim devâm-ı 'ömrin eylerler ricâ
Urduñca evliyâ miftâh-ı genc-i râza dest

2. **Şeh Murâd Hân:**

Gazel 134

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sultan IV. Murad.

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dür ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

şeh ü şehzâde-i 'âlem:

1. **şeh ü şehzâde-i 'âlem:**

Kaside 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cihanın şehzadesi ve şahı.

Çerâğ-ı düde-i âdem şeh ü şehzâde-i 'âlem
Hıdıv-i muhterem ârâm-ı cân-ı leşker ü kişver

sehâ:

1. **sehâ:**

Kaside 21

Mısra: 59

Ey padişah.

Güşâde-baht Hıdıvâ şehâ hudâvendâ
Eyâ sipeh-şiken-i gürüdâr-ı Behrâmî

sehâdet ider:

1. **sehâdet ider:-er**

Kaside 20

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Şahitlik etmek, doğruluğunu tasdik etmek.

Buñâ 'âlem ider şimdi şehâdet ittifâk üzre
Ki sensin ehl-i tab' u dâniş ü idrâke ser-defter

2. **sehâdet ider:-er**

Kaside 51

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Şahitlik etmek, doğruluğunu tasdik etmek.

Demidür eyler isem da'vî-i işbât-ı hüner
Şıdk-ı da'vâma ider şimdi şehâdet 'âlem

sehân-ı 'âlemi:

1. **sehân-ı 'âlemi:-i**

Kaside 4

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

Şânı sehân-ı 'âlemi h'âr u haķır ider
Luţfi gedâya salţanat-ı câvidân virür

sehân-ı dehre:

1. **sehân-ı dehre:-e**

Kaside 4

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Cihan padişahları.

Tâ kim sehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma' delet üzre mekân virür

sehbâl-i melâ'ikden:

1. **sehbâl-i melâ'ikden:-den**

Kaside 37

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Meleklerin kanadı.

Yine anuñla berâber olamaz sür'atde
Olsa sehbâl-i melâ'ikden eger perr-i hadeng

seh-bâz:

1. **seh-bâz:**

Kaside 22

Mısra: 40

İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Ger olsa feyz-i hükmi-i 'adl ü dâdî 'âleme şâmil
İderdi beççe-i kebg-i derî şeh-bâz ile bâzî

2. **şeh-bâz:**

Gazel 108

Mısra: **9**

İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Dil kapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün
Şâhîni şikâr eyler bir turfa Hümâdur bu

3. **şeh-bâz:**

Kaside 9

Mısra: **111**

İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Şâhîn-i hayâlümdür o şeh-bâz şikârı
Kim 'avn-ı İlhâî aña bâl-i tayarândur

seh-bâz-ı dest-âmüz:

1. **şeh-bâz-ı dest-âmüz:**

Gazel 128

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ele alıştırılmış av kuşu/doğan.

Şayd ider murğ-ı şafâ vü zevki aldıkça ele
Farkı yokdur sâgaruñ şeh-bâz-ı dest-âmüz ile

şeh-bâz-ı havâlüm:

1. **şeh-bâz-ı hayâlüm:-ü, -m**

Kaside 57

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Hayal doğanı.

'Âr ider almağa çengâline nesr-i felegi
Şayd için eylese şeh-bâz-ı hayâlüm pervâz

şehd:

1. **şehd:**

Kaside 37

Mısra: **72**

Bal.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûn
Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

şehd-i şîrîni:

1. **şehd-i şîrîni:-i**

Kaside 56

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Tatlı bal.

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

şehensâh:

1. **şehensâh:**

Mesnevi 1

Mısra: **43**

Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Turduğca cihân devlet ile ola şehensâh
Günden güne efzûn ide iqbâlini Allâh

2. **şehensâhı:-ı**

Kaside 11

Mısra: **25**

Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Cihân-ı şevket ü şânuñ serir-ârâ şehensâhı
Serir-i 'adl ü dâduñ dâver-i Cem-câh-ı devrânı

şehensâh ibn-i şâhensâh:

1. **şehensâh ibn-i şâhensâh:**

Kaside 19

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Padişah oğlu padişah.

Şehensâh ibn-i şâhensâh u sultân ibn-i sultân kim
Çıkınca Âdeme ecdâdî şâhib-taht u efserdür

şehensâhâ:

1. **şehensâhâ:**

Kaside 11

Mısra: **69**

Ey şahlar şahı.

Cihân-ârâ şehensâhâ cihân-dâver hüdâvendâ
Eyâ şâyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymânî

2. **şehensâhâ:**

Kaside 13

Mısra: **85**

Ey şahlar şahı.

Kerem-güster Hüdâvendâ hüner-perver Şehensâhâ
Eyâ pîrâye-i şun'-ı kemâl-i kudret-i Bârî

3. **şehensâhâ:**

Kaside 22

Mısra: **45**

Ey şahlar şahı.

Cihân-pîrâ şehensâhâ Hüdîvâ Husrevâ şâhâ
Eyâ şâhân-ı dehrüñ şevket ü şân ile mümtâzî

şehensâhî:

1. **şehensâhî:**

Kaside 11

Mısra: 35
Şahlar şahlığı, en büyük padişahlık.

Şüküh-ı baht u ikbâl ile nâzende şehensâhî
Kemâl-i 'adl ü inşâf ile pâyende cihân-bânî

şehensâh-ı 'adâlet-pîşe:

1. **şehensâh-ı 'adâlet-pîşe:**

Kaside 11

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Adaletli olmayı huy edinmiş padişahlar
padişahu.*

Şehensâh-ı 'adâlet-pîşe 'Osmân Hân-ı sâni kim
Vücûdıyle hayât-ı tâze buldı mülk-i 'Osmânî

şehensâh-ı bülend-ikbâl ü 'âlî-mertebe:

1. **şehensâh-ı bülend-ikbâl ü 'âlî-mertebe:**

Kaside 25

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Makam ve mevkisi yüce şahlar şahı.

Ol şehensâh-ı bülend-ikbâl ü 'âlî-mertebe
Kim ider dergâhuña şâhân-ı 'âlem istinâd

şehensâh-ı cihân-dârî:

1. **şehensâh-ı cihân-dârî:-ı**

Kaside 49

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Cihanı tutan / cihana sahip şahlar şahı.

Ser-i erbâb-ı fazl üstâd-ı küll 'allâme-i 'âlem
Serîr-i 'ilm ü irfânüñ şehensâh-ı cihân-dârî

şehensâh-ı cihân-gîrûñ:

1. **şehensâh-ı cihân-gîrûñ:-üñ**

Kaside 34

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dünyayı hükmü altına almış şahlar şahı.

Şeh-i Cem-câh-ı devrânüñ güzîde Şadr-ı dîvânı
Şehensâh-ı cihân-gîrûñ sipeh-sâlâr-ı manşûrî

şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım:

1. **şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım:-y, -im**

Kaside 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Mana ülkesinin padişahu.

Ben cihân-ârâ şehensâh-ı cihân-ı ma'nâyım
Sözleriñ de pâdişâh-ı kâmrânıdur sözüm

şehensâh-ı cihân-perver:

1. **şehensâh-ı cihân-perver:**

Kaside 12

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Tüm dünyayı himayesi altında bulunduran
padişah.*

Ol şehensâh-ı cihân-perver ki lâyıkdur dise
Kıble-i şâhân-ı 'âlem âstânıdur benüm

şehensâh-ı dil-âver:

1. **şehensâh-ı dil-âver:**

Kaside 22

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yiğit, kahraman şahlar şahı.

Kerem-güster Hudâvend-i hünerver dâver-i kâmil
Zafer-yâver şehensâh-ı dil-âver Husrev-i gâzî

şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster:

1. **şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster:**

Kaside 17

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

*Para dağıtan/ihsanda bulunan cömert şahlar
şahu.*

O şehensâh-ı direm-pâş-ı kerem-güster kim
Bir eli bañr-ı şehâdur bir eli ebr-i 'atâ

şehensâh-ı diyâr-ı kereme:

1. **şehensâh-ı diyâr-ı kereme:-e**

Kaside 57

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Cömertlik ülkesinin şahlar şahı.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebânım her dem
O şehensâh-ı diyâr-ı kereme vahy-tırâz

şehensâh-ı felek:

1. **şehensâh-ı felek:**

Kaside 17

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Cihanın en büyük hükümdarı.

Husrevâ dâdgerâ pâdişehâ tâcverâ
Ey şehensâh-ı felek mesned-i hürşid-livâ

şehensâh-ı kazâ-re' y ü kader-kudret:

1. **şehenşâh-ı kazâ-re'y ü kader-şudret:**

Kaside 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kader kudretli ve kaza fikirli şahlar şahu.

O şehenşâh-ı kazâ-re'y ü kader-şudret kim
‘Âlemün ‘ıyd-ı mübârek-demidür devrânı

şehenşâh-ı memâlik-gîr:

1. **şehenşâh-ı memâlik-gîr:**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ülkeler alan /fetheden şahlar şahu.

Şehenşâh-ı memâlik-gîr ü şâhîn-i şikâr-efgen
Ki medhe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından

şehenşâh-ı mu‘azzam:

1. **şehenşâh-ı mu‘azzam:**

Kaside 16

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yüce şahlar şahu.

Ol şehenşâh-ı mu‘azzam kim aña ta‘zîm ile
Böyledür dâ‘im hıttâb-ı müsteftâb-ı rüzgâr

şehenşâh-ı suhandân u suhan-perver:

1. **şehenşâh-ı suhandân u suhan-perver:**

Kaside 24

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleyen/şair şahlar şahu.

Ol şehenşâh-ı suhandân u suhan-perver kim
Gevher-i nazmıdır ârâyiş-i dükkân-ı felek

şehenşâh-ı süreyyâ-‘alem-i heft iklîm:

1. **şehenşâh-ı süreyyâ-‘alem-i heft iklîm:**

Kaside 7

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

*Yedi iklimin süreyya sancaklı (yedi yıldızlı
sancağı olan) şahlar şahu.*

Şâh-ı encüm-sipehâ mâh-ı zemîn cilvegehâ

Ey Şehenşâh-ı şüreyyâ-‘alem-i heft iklîm

şehenşâh-ı zamâne:

1. **şehenşâh-ı zamâne:**

Kaside 18

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Devrin padişahlar padişahu /en büyük padişahu.

Şehenşâh-ı zamâne Kâhramân-ı maşrıq u mağrib
Hüdâvend-i yegâne âftâb-ı âsmân-sâye

şehenşeh:

1. **şehenşeh:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 19

Padişahlar padişahu.

Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mâh

Hâk-i pâyinden sa‘âdet iktisâb

şehenşeh-i ‘âlî-nijâd-ı ‘âlemsin:

1. **şehenşeh-i ‘âlî-nijâd-ı ‘âlemsin:-sin**

Kaside 21

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Cihanın yüce yaratılışlı şahlar şahu.

Sen ol Şehenşeh-i ‘âlî-nijâd-ı ‘âlemsin

Ki cümleden saña eyler zamâne ikrâmı

şehenşeh-i devrân:

1. **şehenşeh-i devrân:**

Kaside 4

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Zamanın padişahlar padişahu.

Hân Ahmed ol şehenşeh-i devrân ki rüzgâr

‘Adliyle dehre müjde-i emn ü emân vîrür

şehenşeh-i şâhib-kırân-ı heft-iklîm:

1. **şehenşeh-i şâhib-kırân-ı heft-iklîm:**

Kaside 21

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yedi iklimin muzaffer/ kahraman şahlar şahu.

Ne şeh şehenşeh-i şâhib-kırân-ı heft-iklîm

Ki tıtdı ‘âlemi tuğrâ-yı feth ile nâmı

şeh-i ‘âlem:

1. **şeh-i ‘âlem:**

Kaside 5

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Cihan padişahu.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüyın
Şeh-i ‘âlem gibi taht-ı muraşsa‘- nerdübân üzre

şeh-i ‘âleme:

1. **şeh-i ‘âleme:-e**

Kaside 3

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Bäreka'llâh zihî 'âufet-i Rabbânî
Kî şeh-i 'âleme olmuş ezeli erzânî

seh-i 'âlî-cenâb:

1. şeh-i 'âlî-cenâb:

Gazel 12
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yüce soylu sultan // sevgili.

İltifât itmez dirîgâ ol şeh-i 'âlî-cenâb
Gam helâk itdi bizi şun sâkiyâ luft it şarâb

seh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha:

1. şeh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha:-a

Kaside 29
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Cem makamlı yüce yaratılışlı şah.

Sa'âdet ol şeh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha
Ola veziri bu güne güzide-i efrâd

seh-i 'âlî-neseb:

1. şeh-i 'âlî-neseb:

Kaside 22
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Yüce soylu şah.

Şeh-i 'âlî-neseb Sultân Murâd-ı Kahramân-kevkub
Kî luft u kahrıdır hep devlet ü dînuñ mühim-sâzı

seh-i Cem-câh-ı devrânuñ:

1. şeh-i Cem-câh-ı devrânuñ:-uñ

Kaside 34
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem makamlı padişahı.

Şeh-i Cem-câh-ı devrânuñ güzide Şadr-ı divânı
Şehensâh-ı cihân-girüñ sipeh-sâlâr-ı manşürü

seh-i Cem-câh-ı kerîmü's-şân:

1. şeh-i Cem-câh-ı kerîmü's-şân:

Gazel 116
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Cem makamlı şanı yüce padişah.

Hân Murâd ol şeh-i Cem-câh-ı kerîmü's-şân kim
Devr-i cüdında cihân kâm-revây oldu yine

seh-i Cem-rütbe:

1. şeh-i Cem-rütbe:

Gazel 143
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Cem makamlı, Cem gibi şanı yüce padişah.

Şeh-i Cem-rütbe Sultân Ahmed-i ferhunde tal'at kim
Bahâr-ı bâğ-ı devletdür cemâl-i 'âlem-efrûzı

seh-i dânişver:

1. şeh-i dânişver:

Kaside 46
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
İlim sahibi padişah.

Qadrin a'lâ bile gıtdükce şeh-i dânişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allâh mu'in

seh-i ekrem:

1. şeh-i ekrem:

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi padişah.

Qadr-i zer zerger-şinâsed qadr-i gevher gevheri
Qadrin anuñçün bilir yokdur şeh-i ekrem gibi

seh-i gerdün-cenâb-ı rüzgâr:

1. şeh-i gerdün-cenâb-ı rüzgâr:

Kaside 16
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Zamanın şerefli padişahı / şerefi felekler kadar yüce olan padişah.

Kâmkarâ Şehryârâ Husrevâ Şahenshâhâ
Ey cihân-dâver şeh-i gerdün-cenâb-ı rüzgâr

seh-i hâversitân:

1. şeh-i hâversitân:

Kaside 52
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Doğunun padişahı // güneş.

Çüp-ı zerrin ile eyler her şehir ızhâr-ı şevk
Olmağa derbân-ı dergâhı şeh-i hâversitân

seh-i meh-câker-i sevvâre-haşem:

1. **şeh-i meh-çâker-i seyyâre-ğaşem:**

Kaside 51

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Gezegen maiyetli, ay köleli padişah.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i lutfā şeh-i meh-çâker-i seyyâre-ğaşem

şeh-i meh-kevkebe:

1. **şeh-i meh-kevkebe:**

Kaside 17

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Ay ihtişamlı (ay gibi parlayan) padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sultān Murād-ı zī-şān
Şāh-ı seyyâre-ğaşem māh-ı memālik-ārā

2. **şeh-i meh-kevkebe:**

Gazel 34

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Ay ihtişamlı (ay gibi parlayan) padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sultān Murād-ı ma' delet-güster
Ki dünyāya vücūdi rahmet-i mağz-ı İlahidür

seh-i merdüm-nihād:

1. **şeh-i merdüm-nihād:**

Kaside 25

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Yüce yaratılışlı (her türlü iyi vasıfları üstünde toplayan, izzetli) padişah.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse dağı
Böyle isti'dāda mālİK bir şeh-i merdüm-nihād

seh-i şāhib-dil:

1. **şeh-i şāhib-dil:**

Kaside 24

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Yürekli, cesur padişah.

Hāzret-i Hān Murād ol şeh-i şāhib-dil kim
Fāhr ider zātı ile encüm ü erkān-ı felek

seh-i şāhib-hüner:

1. **şeh-i şāhib-hüner:**

Kaside 8

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Marifet sahibi, hünerli padişah.

Ey şeh-i şāhib-hüner kim devletünde ehl-i dil
Dā'imā düşvār olan mağşüdünü āsān bulur

şeh-i suhan:

1. **şeh-i suhan:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Söz padişahı.

Cem-rütbe şeh-i suhan kalem-rev
Meh-kevkebe pādīşāh-ı ma'nā

seh-i tãcver eyler:

1. **şeh-i tãcver eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Taç sahibi padişah etmek.

Bir himmete kãdir ki nice bî-ser ü pãyı
Bir demde murād itse şeh-i tãcver eyler

seh-i tahtgeh-i memleket-i dāniş:

1. **şeh-i tahtgeh-i memleket-i dāniş:**

Kaside 51

Mısra: **43**

Kelime Tipi: -

İlim irfan ülkesi payitahtının padişahı, ilim irfan ülkesinin tahtına oturan padişah.

O şeh-i tahtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i ma'nāda Süleymānlıg ider bî-hātem

seh-i vālã-güher:

1. **şeh-i vālã-güher:**

Kaside 18

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Yüksek cevherli / değerli padişah.

Şeh-i vālã-güher Sultān Murād-ı dād-güster kim
'Adãletde naziri gelmemişdür dağı dünyāya

seh-i vālã-mekãndur:

1. **şeh-i vālã-mekãndur:-dur**

Kaside 5

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Yüce mekânlı / mekânı yüce şah.

Şeh-i vālã-mekãndur kim bu nili kubbe-i 'ālī
Otãg-ı sebzidür şāhn-ı fezã-yı lã-mekân üzre

seh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur:

1. **şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur:-dur**

Kaside 51

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Sevinç ve şenlik ülkesinin altın sancaklı padişahı.

Ya şeh-i zer- 'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstüne sipih-i a'zam

seh-i zî-şân:

1. **seh-i zî-şân:**

Gazel 104
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

Hân Murād ol şeh-i zî-şân ki Hudādan dilerin
Haşre dek devlet ile 'āleme sulţān olsun

seh-i zî-şānsın:

1. **seh-i zî-şānsın:-sın**

Kaside 15
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

Sen bir şeh-i zî-şānsın şahenşeh-i devrānsın
Ya 'nī ki sen hākānsın devrinde ben Hākāniyim

seh-kāse-i yektā-yı fağfūrī:

1. **seh-kāse-i yektā-yı fağfūrī:**

Kaside 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çin porseleninden yapılmış eşsiz büyük kâse.

Cihān şahnında bir āmāde bezm-i haş-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Fağfūrī

Sehnāme-i belağata:

1. **Sehnāme-i belağata:-a**

Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Belagat örneği olan Şehname (Firdevsî'nin akıcı ve sade bir dille yazdığı İran'ın efsanevi tarihini anlatan ünlü eseri).

Pākīze-güy-ı nādīre-sencim ki her sözüüm
Şehnāme-i belağata hūsn-i beyān virür

Sehnāme-i endişemüñ:

1. **Sehnāme-i endişemüñ:-m, -üñ**

Kaside 13
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Düşünce Şehnamesi (Firdevsî'nin 60 bin beyitlik

Şehnāmesi'ne atıfla düşüncenin /hayalin çokluğu kastedilmiştir).

Hired 'allāme-i idrākīmüñ bir köhne şākirdi
Felek Şehnāme-i endişemüñ bir cild-i zerkārı

sehnāz evlemiş:

1. **sehnāz evlemiş:-miş**

Kaside 57
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Şehnāz makamında icrada bulunmak.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince tūtalum
Eylemiş nağmelerin mutrıb-ı hāmem sehnāz

seh-nişīn-i nüh-revāk-ı āsmāndur:

1. **seh-nişīn-i nüh-revāk-ı āsmāndur:-dur**

Kaside 14
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dokuz revaklı gökyüzü tahtı.

Şeh-nişīn-i nüh-revāk-ı āsmāndur mesnedi
'İydgāh-ı heft iklīm-i cihāndur kişveri

sheper:

1. **sheper:**

Kaside 20
Mısra: **28**
Kuş kanadındaki uzun tüy.

Serīr-i devletine 'arş-ı rif'at nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salţanat sheper

2. **sheper:**

Kaside 35
Mısra: **110**
Kuş kanadındaki uzun tüy /kanat.

Cürre şāhīn Hümā şayd-ı hayālīm ki benüm
Feyz-i tevfiķ-i İlahīdür aña sheper ü bāl

sheper-i bāl-i melekdendür:

1. **sheper-i bāl-i melekdendür:-den, -dür**

Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Melek kanadının tüyü.

Tir-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şheper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

sheper-i melek:

1. şehper-i melek:

Kaside 29

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Melek kanadı.

Serây-ı devletine şehper-i melek cārüb
Hıyâm-ı rif'atine encüm-i felek evtād

şehper-i şeb-reng-i gürâb:

1. şehper-i şeb-reng-i gürâb:

Kaside 31

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Karganın gece renkli /siyah uzun tüyü.

Görse ger bârika-i re'yini rü'yâda olur
Şu'le-i şem'-i şehër şehper-i şeb-reng-i gürâb

seh-perr-i küleh olur:

1. seh-perr-i küleh olur:-u, -r

Kaside 14

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Külâh sorgucu olmak.

'Adli ger ârâyiş-i bezm-i cihân itse olur
Şem'a şeh-perr-i küleh pervänenüñ bâl ü peri

sehr:

1. şehri:-i

Gazel 127

Mısra: 2

Şehir, kent.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḥ u şâb-ı Edrine
Şehri teşrîf itdi Şâh-ı kâmyâb-ı Edrine

sehr-bânü-yı sebistân-ı havâl:

1. şeh-bânü-yı sebistân-ı hayâl:

Kaside 16

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Hayal yatak odasının melikesi /gelini.

Bikr-i fikrüm şeh-bânü-yı sebistân-ı hayâl
Tab'-ı şühüm gamze-i hâzır-cevâb-ı rüzgâr

sehr-i dârü'l-mülk-i dil:

1. şehri:-i dârü'l-mülk-i dil:

Kaside 47

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Gönül mülkünün başkenti.

Nihâni bir nighle çeşmi biñ fitne ider peydâ
Anuñçün şehri dârü'l-mülk-i dil pür-şür u gavgâdur

sehr-i dilüñ:

1. şehri:-i dilüñ:-üñ

Kaside 14

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Gönül şehri // aşğın kalbi, gönlü.

Nice şüret feyz-i enfâsumla cân bulsa olur
Her biri şehri dilüñ bir 'âlem-ârâ dil-beri

sehr-i Edrine:

1. şehri:-i Edrine:

Kaside 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Edirne şehri.

Oldı teşrîfüñle şehri Edrine reşk-i bilâd
Merhabâ ey pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-nijâd

sehr-i hoş-âb u hevâ:

1. şehri:-i hoş-âb u hevâ:

Kaside 51

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Havası ve suyu güzel şehir.

Şehri hoş-âb u hevâ ya'ni İstanbul kim eger
Tarḥımı görse behiştı unutturdı Âdem

sehr-i laṭife:

1. şehri:-i laṭife:-e

Kaside 51

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş şehir.

Mişl ü mânendi bulunmazdı o mâhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehri laṭife tev'em

sehr-i mükerrerem:

1. şehri:-i mükerrerem:

Kaside 51

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aziz, muhterem ay.

Ey hoş ol şehri mükerrerem ki ola hemvâre
Böyle bir 'ıyd-ı hümâyün ile kadri ekrem

sehriyâr-ı âsmân-mesned:

1. şehriyâr-ı âsmân-mesned:

Kaside 14

Mısra: 53

Kelime Tipi: -
*Gökyüzü makamlı hükümdar // makamı, rütbesi
yüce hükümdar.*

Şehriyâr-ı âsmân-mesned ki olmuş tâ ezel
Secdegâh-ı tâcdârân-ı cihân hâk-i deri

sehrivâr-ı dâd-güster:

1. şehriyâr-ı dâd-güster:

Kaside 8
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Adalet yayan padişah.

‘Âlem-ârâ şehriyâr-ı dâd-güster kim cihân
Devr-i ‘adlinde nizâm-i ‘ahd-i Nüşîrvân bulur

Şehrizor:

1. Şehrizor:

Kaside 22
Mısra: 8
*Kuzey Irak'ta tarihi bölge (Şehrizor Eyaleti /
Kerkük Sancağı).*

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânî
Cenûben Şehrizor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzî

sehrvârâ:

1. şehryârâ:

Kaside 16
Mısra: 55
Ey hükümdar.

Kâmkârâ Şehryârâ Ḥusrevâ Şâhenşehâ
Ey cihân-dâver şeh-i gerdün-cenâb-ı rûzgâr

sehrvâr-ı şeh-nişân:

1. şehryâr-ı şeh-nişân:

Kaside 16
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Padişahlar atayan padişah.

Şehryâr-ı şeh-nişân zıll-ı Ḥudâ-yı müste‘ân
Kuṭb-ı devrân Mehdî-i bî-irtiyâb-ı rûzgâr

şehsüvâr-ı ‘âlem-ârâ:

1. şehsüvâr-ı ‘âlem-ârâ:

Kaside 14
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen usta binici.

Şehsüvâr-ı ‘âlem-ârâ kim revâdur olsa ger
Na‘l u mîh-ı rahşî çarḥuñ âftâb u aḥteri

şeh-süvâr-ı dil-âver:

1. şeh-süvâr-ı dil-âver:

Kaside 30
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Cesur usta binici.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na‘l-i rahşından
Çıkan şerâr uyarur şem‘-i mihr-i rahşanı

şeh-süvâr-ı dilîr:

1. şeh-süvâr-ı dilîr:

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yiğit, cesur usta binici.

Şeh-süvâr-ı dilîr ü kıt‘a-nüvîs
Hem suḥan-fehm ü hem suḥan-perdâz

şehsüvâr-ı eblak-ı devrân:

1. şehsüvâr-ı eblak-ı devrân:

Kaside 13
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
*Zamanın gösterişli alaca ata iyi bineni //
zamanın kahramanı, yiğidi.*

Yegâne şehsüvâr-ı eblak-ı devrân ki hemvâre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuşret peyk-i rehvarî

şeh-süvâr-ı endîşe:

1. şeh-süvâr-ı endîşe:

Kaside 45
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Düşüncenin usta binicisi.

Ġubârına iremez şeh-süvâr-ı endîşe
Ne deñlü rahş-ı ḥayâle virürse mişvarî

şehsüvâr-ı Kahramân- kevkib:

1. şehsüvâr-ı Kahramân- kevkib:

Kaside 34
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Kahraman yıldızlı /bahtlı usta binici.

Yegâne şehsüvâr-ı Kahramân- kevkib ki lâyıkdur
Felek aña silahdâr itse Behrâm-ı silah-şorî

şehsüvâr-ı memleket:

1. şehsüvâr-ı memleket:

Kaside 15
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Memleket kahramanı (büyük süvari).

Ol âftâb-ı saltanat ol şehsüvâr-ı memleket
Cem-bezm ü Hâtem-mekremet memdûh-ı esnâf-ı
ümem

şehsüvâr-ı nâmver:

1. **şehsüvâr-ı nâmver:**

Kaside 14

Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Ünlü binici (ata binen).

Âftâb-ı baħr u ber şâhib-kırân-ı şark u ğarb
Şehsüvâr-ı nâmver râyet-güşâ-yı şaf-deri

şeh-süvâr-ı Nerîmân-şükûh-ı zî-şân:

1. **şeh-süvâr-ı Nerîmân-şükûh-ı zî-şân:**

Kaside 21

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Neriman azametli şanlı şehsüvar.

O şeh-süvâr-ı Nerîmân-şükûh-ı zî-şân kim
Cihâna şa'ş'a-bâr oldı berķ-ı şamsâmı

şehsüvâr-ı şaf-deri:

1. **şehsüvâr-ı şaf-deri:-i**

Kaside 14

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Düşman saflarını yaran usta binici.

Âferîn ey rûzgâruñ şehsüvâr-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girü tîğ-ı süreyyâ-cevheri

şeh-süvâr-ı şaf-ı meydân-ı sa'âdet:

1. **şeh-süvâr-ı şaf-ı meydân-ı sa'âdet:**

Kaside 31

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Mutluluk meydana safının en iyi binicisi.

Şeh-süvâr-ı şaf-ı meydân-ı sa'âdet ki ider
Peyk-i çâlâk-ı zafer pîş-i rikâbında şitâb

şeh-süvâr-ı tab'um:

1. **şeh-süvâr-ı tab'um:-u, -m**

Kaside 52

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

Şairliğin usta binicisi.

'Arşa-i pehnâ-yı ma'nâyı kılar pür-zelzele
Şeh-süvâr-ı tab'um itse raħş-ı fikri zîr-i rân

şeh-süvâr-ı Tehemten-şükûh-ı zî-şân:

1. **şeh-süvâr-ı Tehemten-şükûh-ı zî-şân:**

Kaside 45

Mısra: **41**

Kelime Tipi: -

Tehemten (Rüstem) haşmetli şanlı binici /yiğit.

O şeh-süvâr-ı Tehemten-şükûh-ı zî-şân
Revâdur olsa eger Ķahramân silahdârı

şeh-zâde:

1. **şeh-zâde:**

Kaside 19

Mısra: **1**

Hükümdar oğlu.

İki şeh-zâde kim her biri bir rûh-ı muşavverdür
Dü nür-ı çeşm-i yektâ pâdişâh-ı heft-kişverdür

2. **şeh-zâde:**

Kaside 18

Mısra: **73**

Hükümdar oğlu.

Nice şeh-zâde yektâ-gevher-i nüh-hoĶka-i minâ
Ki kıymetde deĶişmez cân u dil genc-i temennâya

şeh-zâdegân-ı 'âlem-ârâ:

1. **şeh-zâdegân-ı 'âlem-ârâ:**

Kaside 19

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen şehzadeler.

Zihî 'âlî-neseb şeh-zâdegân-ı 'âlem-ârâ kim
Peder şâhenşeh-i 'âlem-penâh-ı dâd-güsterdür

şeh-zâde-i pâkîze-gevherdür:

1. **şeh-zâde-i pâkîze-gevherdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılışlı şehzade.

Biri Sultân Maħmûd u biri Sultân Muħammed kim
İkisi de 'aceb şeh-zâde-i pâkîze-gevherdür

şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür:

1. **şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür:-dür**

Kaside 19

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

*Ay gibi parlak ve güzel yüzlü yüce soylu
şehzade.*

Bu bir şeh-zâde-i vâlâ-nijâd-ı mâh-peykerdür
O bir maħdûmı Yûsuf-şüret-i hürşîd-ţal'atdur

sekīb:

1. şekīb:

Gazel 14

Mısra: 8

Sabır, tahammül.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşk
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekīb

sekl:

1. şeklini:-i, -n, -i

Gazel 90

Mısra: 6

Şekil, biçim, görünüş.

Muntazır tab'uma ebkār-ı ma'ānī o kadar
Keşretinden birinüñ şeklini taşvīr idemem

2. şeklini:-i, -n, -i

Kaside 39

Mısra: 68

Şekil, biçim, görünüş.

Bāl açar uçmağa mānend-i Burāk-ı cennet
İtseler şeklini bir levh-i ruḥāma taşvīr

3. şekl:

Kaside 41

Mısra: 109

Şekil, biçim, görünüş.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Turfā-ḥar-ı bī-hüde-i ḥod-rāy-ı zamāne

4. şeklin:-i, -n

Kaside 45

Mısra: 15

Şekil, biçim, görünüş.

Murādı üzre ḥayālinde seyr için şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

sekle kovup:

1. sekle kovup:-up

Kaside 10

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Deyim**

Belli bir şekle girmesini sağlamak, biçim kazandırmak.

Evşāfuña ḥad yok tūtalum siḥr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle kovup muhtaşar eyler

sekvā eylesün:

1. şekvā eylesün:-sün

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Şikāyet etmek, sızlanmak.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nef'ī n'eylesün
Ġamzesi maḥmūr u çeşmi nīm-mest-i ḥāb-ı nāz

sekvā ider:

1. şekvā ider:-er

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şikāyet etmek, sızlanmak.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvā ider 'uşşāk-ı zār andan
O dilden ḥazz ider hem dil daḥi bī-iḥtiyār andan

sekvā-yı zamāne:

1. şekvā-yı zamāne:

Kaside 41

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Zamandan yakınma.

Nef'ī bu şikāyet nice bir başla du'āya
Düşmez bu kadar 'āriḫe şekvā-yı zamāne

şekve-i zulm ü sitem-i rüzgār:

1. şekve-i zulm ü sitem-i rüzgār:

Kaside 42

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Zamanın cevr ü cefasından şikāyet.

Başla du'ā itmege Nef'ī yeter
Şekve-i zulm ü sitem-i rüzgār

şeleng urur:

1. şeleng urur:-u, -r

Kaside 37

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Sıçrayıp atlamak, takla atmak.

Ḥusrev-i re'yidür ol şaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

şem':

1. şem'a:-a

Kaside 27

Mısra: 65

Mum.

Livāñı şem'a teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nārenci vālāyı

2. **şem'a:-a**

Kaside 50

Mısra: 68

Mum.

Re'yi bir meretebe rüſen ki yazarken vaſfin
Şem'a gâlib görünür ſu'le-i nevk-i aklâm

3. **şem' :**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Mum.

Bir yere cem' olsa 'aſık ſem' ile maĥbûb ile
Hiç o bezm-i ĥâsa senden özge maĥrem bulmadım

4. **şem' :**

Gazel 86

Mısra: 6

Mum.

Biz n'eyleriz çerâġı ſeb-i hecr-i yârda
Biñ ſem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

5. **şem' :**

Gazel 124

Mısra: 4

Mum.

Değül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp ſem' üstine pervâz mestâne

6. **şem'a:-a**

Kaside 14

Mısra: 64

Mum.

'Adli ger ârâyiş-i bezm-i cihân itse olur
Şem'a ſeh-perr-i küleh pervânenüñ bâl ü peri

7. **şem'a:-a**

Kaside 27

Mısra: 23

Mum.

Güneş pervânedür ol ſem'a pertâb itmege kendin
Tolanur tırmayup ſevk ile ol fânüs-ı minâyı

8. **şem' :**

Gazel 144

Mısra: 2

Mum // sevgili.

Dün gece meclisimiz yâr ile rindâne idi
Ben idüm sâgar idi ſem' idi pervâne idi

şemâ'il:

1. **şemâ'ili:-i**

Kaside 45

Mısra: 11

Dış görünüş.

O deñlü dil-keş ü maĥbû'dur ſemâ'ili kim
İder görünce serâsime 'aql-ı 'ayyârı

şemâil-i ĥübâna:

1. **şemâil-i ĥübâna:-a**

Kaside 21

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Güzellerin dış görünüşü.

Şitâb idince döner ejdehâ-yı perrâne
Girer ſemâil-i ĥübâna cilve hengâmı

şemâme-i 'anber iderdi:

1. **şemâme-i 'anber iderdi:-er, -di**

Kaside 32

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Amber kokulu yapmak, güzel kokulu yapmak.

İderdi küy-ı zemîni ſemâme-i 'anber
Ger itse nûkhet-i ĥulķı cihâna neş-i ſemîm

şem'-i bârgehi:

1. **şem'-i bârgehi:-i**

Kaside 4

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Sarayın mumu.

Ol ſeh ki ſem'-i bârgehi düd u ſu'leden
Leyl ü nehâra ĥil'at-i nür u duĥân virür

şem'-i bezm-efrüz-ı ĥudsi:

1. **şem'-i bezm-efrüz-ı ĥudsi:**

Kaside 27

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Kutsal meclisi aydınlatan mum.

Çerâġ-ı re'yidür ol ſem'-i bezm-efrüz-ı ĥudsi kim
Aña itmiş kader fânüs-ı minâ çarĥ-ı vâlâyı

şem'-i bî-fürûġa:

1. **şem'-i bî-fürûġa:-a**

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şulesiz, ışksız mum.

Olduķca dilden âteş-i âhum zebâne-keş
Bir ſem'-i bî-fürûġa döner güyiyâ güneş

şem'-i cem'-ârâ-vı bezm-i derk ü huşvârı olmsı:

1. **şem´-i cem´-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī**
olmuş:-miş

Kaside 49

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Akıllılık ve anlayış meclisini süsleyen mum.

O dānā-yı bülend-ahter ki olmuş neyyir-i re´yi
Cihānda şem´-i cem´-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

şem´-i cem´-efrūza:

1. **şem´-i cem´-efrūza:-a**

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meclisi aydınlatan mum.

Bezm-i bāğ içre dönüp bir şem´-i cem´-efrūza gül
Virdi revnağ meclis-i şāhenshah-i nev-rūza gül

şem´-i cem´-i bezm-i ālem:

1. **şem´-i cem´-i bezm-i ālem:**

Kaside 16

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dünya meclisinin mumu.

Şeb-çerāğ-ı düdmān-ı saltanat Sultān Murād
Şem´-i cem´-i bezm-i ālem āftāb-ı rūzgār

şem´-i cihān-serāy-ı vezāret:

1. **şem´-i cihān-serāy-ı vezāret:**

Kaside 28

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Dünya sarayı vezirliğinin mumu.

Şem´-i cihān-serāy-ı vezāret ki şu´lesī
Meş´al-fürüz-ı encümen-i husrevān olur

şem´-i evvān-ı felek:

1. **şem´-i evvān-ı felek:**

Kaside 56

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Felek köşkümün mumu // gökyüzünün mumu.

Pertev-i hürşid-i re´yi şem´-i evvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celālī hāl-i ruhsār-ı zemīn

şem´-i fānūs-ı habāb eylese:

1. **şem´-i fānūs-ı habāb eylese:-se**

Kaside 51

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hava kabarcığı fanusunda mum yapmak.

Şem´-i fānūs-ı habāb eylese hıfzuñ şereri
Bād-ı şarşarda güzār itse aña virmez elem

şem´-i fikrümle:

1. **şem´-i fikrümle:-ü, -m, -le**

Kaside 8

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Düşünce mumu.

Enverī-i rūzgārım kim şebistān-ı suhan
Şem´-i fikrümle zıyā-yı neyyir-i raḥşān bulur

şem´-i ğama:

1. **şem´-i ğama:-a**

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam mumu.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyet-i aşk ile biz
Dāğ-ı derde şu´le vü şem´-i ğama pervāneyiz

şem´-i harem:

1. **şem´-i harem:**

Kaside 7

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Harem mumu.

Ka´be-i işmetine nūr-ı Hüdā şem´-i harem
Harem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

şem´-i İlahī:

1. **şem´-i İlahī:**

Kaside 47

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

İlahî mum, İlahî nur // güneş.

Çerāğ-ı baht-ı bīdāridur ol şem´-i İlahī kim
Melā´ik aña pervāne felek fānūs-ı minādur

şem´-i kāfūrī:

1. **şem´-i kāfūrī:**

Kaside 34

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Beyaz renkli, güzel kokulu mum.

Gülīstānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında hürşid-i şehër bir şem´-i kāfūrī

2. **şem´-i kāfūrī:**

Kaside 52

Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Beyaz renkli, güzel kokulu mum.

Zîr-ı fâkıında fûrûzân şem'î-kâfûrî degül
Oldı zer-peykân ile sehm-i sa'âdet der-kemân

sem'î meh:

1. **sem'î meh:**
Kaside 51
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Ay mumu // ay ışığı.

Şem'î meh pertev-i bezm-i harem-i dîn ü düvel
Mâh-ı hürşid-i fûrûg-ı felek-i cüd u himem

sem'î mihr ü mâhıdur:

1. **sem'î mihr ü mâhıdur:-ı, -dur**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Ay ve güneş mumu.

Tâ ki rûşen-çerâg-ı bezm-i cihân
Felegüñ şem'î mihr ü mâhıdur

sem'î mihr-i raşşanı:

1. **sem'î mihr-i raşşanı:-ı**
Kaside 30
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin mumu.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i raşşından
Çıkan şerâr uyarur şem'î mihr-i raşşanı

sem'î mu'anber:

1. **sem'î mu'anber:**
Kaside 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Amber kokulu, güzel kokulu mum.

Yine her lâle bir şem'î mu'anber yaqdı düdündan
Şehâb-ı 'anber-eşân oldı peydâ büstân üzre

sem'î münîr eyler:

1. **sem'î münîr eyler:-r**
Kaside 39
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Parlak mum yapmak.

Hıfzı ger istese eyler kaçarât-ı 'arâkı
Dür gibi zîver-i zerrîn-güle şem'î münîr

sem'î murassa' şem'dân:

1. **sem'î muraşsa' şem'dân:**

Kaside 52
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Mücevherle bezenmiş şamdanın mumu // yıldızlı gökyüzü ve ay.

Muntazır her gice çarh-ı pür-kevâkible kamer
Yakmağa şahında bir şem'î muraşsa' şem'dân

sem'î nazmumla:

1. **sem'î nazmumla:-u, -m, -la**

Kaside 57
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Şiir mumu.

Şem'î nazmumla felek fer bula etrâfında
Çarh urup itmeye pervâne-i himmet pervâz

sem'î revâk-ı çârümîn:

1. **sem'î revâk-ı çârümîn:**

Kaside 56
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Dördüncü feleğin mumu // güneş.

Mâh-ı mülk-ârâ-yı gerdün-ı vezâret kim olur
Nür-ı re'yinden nihân şem'î revâk-ı çârümîn

sem'î rüsen-i pür-tâb-ı nür-ı re'yidür:

1. **sem'î rüsen-i pür-tâb-ı nür-ı re'yidür:-ı, -dür**

Kaside 55
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Düşünce nurunun çok parlak ışığının mumu.

Ol ki şem'î rüsen-i pür-tâb-ı nür-ı re'yidür
Hânman-süz-ı haâ vü meclis-efrüz-ı şavâb

sem'î rüyuñ:

1. **sem'î rüyuñ:**

Gazel 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Parlak yüz.

Gicemiz rüz-ı rüsen oldı belki rüzdan rüsen
Şu dem ki şem'î rüyuñ arza kıldıñ âftâbâsâ

sem'î şeb-i hicrân:

1. **sem'î şeb-i hicrân:**

Gazel 84
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesi mumu.

Yâ şu 'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hicrân
Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

şem'-i şebistân-ı felek:

1. **şem'-i şebistân-ı felek:**

Kaside 24
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Feleğin gece mumu // ay.

Ol cihân-bân-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
'Aks-i câm-ı zeridür şem'-i şebistân-ı felek

sem'-i şebistân-ı suhan:

1. **şem'-i şebistân-ı suhan:**

Kaside 60
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Söz gecesinde mumu.

Enverî Kâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz' idüp her biri bir şem'-i şebistân-ı suhan

sem'-i sebz:

1. **şem'-i sebz:**

Kaside 30
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yeşil mum.

Erince kîse-i sebz ile destüme şandım
Ki şem'-i sebz sepide fitil ola âni

sem'-i şevk-engîz olur:

1. **şem'-i şevk-engîz olur:-u, -r**

Gazel 52
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neşe veren, şevk veren mum olmak.

Bezm-i gamda cismimiz bir şem'-i şevk-engîz olur
Âteş-i dilden tutuşsa güşe-i destârimuz

sem'-i zivâ-güster-i 'âlem:

1. **şem'-i zivâ-güster-i 'âlem:**

Kaside 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
*Âlemin ışık yayan, ışık veren mumu // cihanı
aydınlatan mum.*

Cemşid-i zamân tâcver-i maşrik u mağrib
Hürşid-i zemîn şem'-i ziyâ-güster-i 'âlem

semîm:

1. **şemîmi:-i**

Kaside 58
Mısra: **60**
Güzel koku.

Olurdu belki hâridâr-ı misk olanlara hep
Şemîmi cânib-i iklim-i Rûma râh-nümün

semîm-i hulkını:

1. **şemîm-i hulkını:-i, -n, -i**

Kaside 21
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Huy, ahlak ve kişiliğin güzel kokusu.

Şemîm-i hulkını yâd itse yâ hayâlinde
Verürdü bü-yü hat-ı yâri satr-ı erkâmı

2. **şemîm-i hulkını:-i, -n, -i**

Kaside 36
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Huy, ahlak ve kişiliğin güzel kokusu.

Şemîm-i hulkını yâd itse gâhi bir şâ'ir
Anuñla başlasa tab'ı suhandan urmağa dem

semîm-i müşk-nâb-ı Edrine:

1. **şemîm-i müşk-nâb-ı Edrine:**

Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin halis misk kokusu.

Nükheth-i hulkıyla hoş-büy oldu hâki ol kadar
Rûmî Çin itdi şemîm-i müşk-nâb-ı Edrine

semîm-i suhanum:

1. **şemîm-i suhanum:-u, -m**

Kaside 9
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Sözün/şüirin güzel kokusu.

A'dâya midâd-ı kalemüm reşha-i semmdür
Ahbâba şemîm-i suhanum nükheth-i cändür

semîm-i sünbül ü nesrînini:

1. **şemîm-i sünbül ü nesrînini**:-i, -n, -i

Kaside 13

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Gülün ve sünbülün güzel kokusu.

Şemîm-i sünbül ü nesrînini yâd itse bir şâ'ir
Buğür-ı 'anber ü kâfûr olur tûmâr-ı eş'ârı

semîm-i sünbül-i hulkıyla:

1. **şemîm-i sünbül-i hulkıyla**:-ı, -y, -la

Kaside 18

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yaratılışın sünbül kokusu.

Şemîm-i sünbül-i hulkıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermâye yüz biñ yıl nesîm-i gâliye-sâya

şemîm-i tûrra-i hulkı:

1. **şemîm-i tûrra-i hulkı**:-ı

Kaside 20

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yaratılış, tabiat saçının kokusu.

Şemîm-i tûrra-i hulkı irişse evc-i a'lâya
Olurdu güyiyâ çarh-ı müşebbek micmer-i 'anber

semme:

1. **şemmesi**:-si

Kaside 33

Mısra: 69

Çok az miktar, zerre miktarı.

Bâd-ı çemen-i hulkı ki bir şemmesi anuñ
Sermâye-i büy-ı dem-i müşgîn-i şabâdur

2. **şemmesiyle**:-si, -y, -le

Kaside 18

Mısra: 62

Çok az miktar, zerre miktarı.

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger kûh u şahrâya

3. **şemmesini**:-si, -n, -i

Kaside 28

Mısra: 57

Çok az miktar, zerre miktarı.

Bir şemmesini bulsa eger büy-ı hulkınıñ
'Attâr-ı çârsüy-ı zemîn ü zamân olur

şemse-i burka'-fiken-i çarha:

1. **şemse-i burka'-fiken-i çarha:**

Kaside 31

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Feleğin peçesini yere atan güneşi.

Nehyi bu mertebe rüsvâlıgına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

şemse-i burka'-fiken-i çarha:

1. **şemse-i burka'-fiken-i çarha**:-a

Kaside 31

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Feleğin peçesini yere atan güneşi.

Nehyi bu mertebe rüsvâlıgına münkir olup
İtse ger şemse-i burka'-fiken-i çarha 'itâb

şemse-i şeffâf:

1. **şemse-i şeffâf:**

Kaside 46

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Şeffâf, saydam güneş motifi.

Nedür ol mermer-i berrâk ile ol havz-ı laţif
Nedür ol şemse-i şeffâf ile ol şâh-nişîn

şemse-i tāk u revākıdur:

1. **şemse-i tāk u revākıdur**:-ı, -dur

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Binanın) kemer ve saçağındaki güneş motifi.

Zerredür ammâ ki tâb-ı âftâb-ı 'aşk ile
Rüzgârıñ şemse-i tāk u revākıdur göñül

şems-i duhâdur:

1. **şems-i duhâdur**:-dur

Kaside 33

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

'Kuşluk (vaktinin) güneşi'; güneşin en parlak ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman.

'Ahdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rûz
Re'yi felek-i saltanata şems-i duhâdur

şems-i hürşîd-eser:

1. **şems-i hürşîd-eser:**

Kaside 7

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Güneş tesirli / güneş haşmetli hükümdar.

Şems-i hürşid-eşer encümen-i çâr erkân
Serv-i fâvüs-hürâm-ı çemen-i heft iklim

şemsîr:

1. **şemsîri:-i**

Kaside 5
Mısra: **65**
Kılıç.

Eger hem kan döküp şemsîri hem pāk itmese dehri
Çalurdı hün-ı fitne dâmen-i âhîr zamân üzre

2. **şemsîr:**

Kaside 20
Mısra: **60**
Kılıç.

Temâşâya nice tākāt getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsı bir şemsîr ü her müjgânı bir hañçer

3. **şemsîrine:-i, -n, -e**

Kaside 37
Mısra: **22**
Kılıç.

Kişver-ârâ-yı kerem-pişe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemsîrine tâc u evreng

4. **şemsîrden:-den**

Gazel 10
Mısra: **8**
Kılıç.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş gamzeden bir Kahramân
Ebrû-yı müşgîni bir şemsîrden hâlî kırâb

5. **şemsîri:-i**

Kaside 4
Mısra: **70**
Kılıç.

Devri zamân-ı Aşmed-i Muhtârı aındurur
Şemsîri Zülfiğâr-ı 'Aliden nişân virür

6. **şemsîri:-i**

Kaside 9
Mısra: **73**
Kılıç.

Şemsîri ki ebr-i çemen-ârâ-yı zaferdür
Seng-i yede-i nuşret aña seng-i fesândur

7. **şemsîre:-e**

Kaside 12
Mısra: **5**
Kılıç.

Kahramânım nîze vü şemsîre çekmem ihtiyâc
Hâme-i cādû-zebân tîğ u sinânumdur benim

8. **şemsîrûn:-üñ**

Kaside 14
Mısra: **13**
Kılıç.

Ol kadar kan dökdi şemsîrûñ ki 'aks ile anuñ
Kâse-i yâkûta döndi künbed-i nilüferi

9. **şemsîr:**

Kaside 27
Mısra: **6**
Kılıç.

Ne pâşâ 'âlem-ârâ âftâb-ı matla'-i nuşret
Ki bir şemsîr ile başdan başa feth itdi dünyâyı

10. **şemsîri:-i**

Kaside 28
Mısra: **71**
Kılıç.

Şemsîri gül gül itdügi dem hâki hün ile
Cemşiddür ki bezmgehi gülsitân olur

11. **şemsîrden:-den**

Kaside 55
Mısra: **86**
Kılıç.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş gamzeden bir Kahramân
Ebrû-yı müşgîni bir şemsîrden hâlî kırâb

12. **şemsîrini:-i, -n, -i**

Gazel 24
Mısra: **5**
Kılıç.

Almış ele Rüstem gibi şemsîrini gamze
Olmış aña müjgânları şaf şaf sipeh-i mest

13. **şemsîri:-i**

Kaside 10
Mısra: **102**
Kılıç // kalem.

Ammâ giricek ma'reke-i ma'nîye evvel
Şemsîri kor endîşe-i zırh u siper eyler

14. **şemsîrini:-i, -n, -i**

Kaside 8
Mısra: **18**
Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Düşde böyle hün-feşân u kîne-cû zâhirde hod
Şunmadın el kabzaya şemsîrini 'uryân bulur

şemşir çeküp:

1. şemşir çeküp:-üþ

Kaside 25

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Kılıç çekmek; saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Geh Stanbül ola gâhî Edrine cevlângehi

Geh çeküp a 'dâya şemşir eyleye 'azm-i cihâd

şemşir-i bürrânı:

1. şemşir-i bürrânı:-ı

Kaside 11

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Keskin kılıç.

Dil-i pür-feyzi kim deryâ-yı himmetdür miyânında

O baħrûn pür-güher bir mevcidür şemşir-i bürrânı

şemşir-i bürrân-ı ser-endâzı:

1. şemşir-i bürrân-ı ser-endâzı:-ı

Kaside 22

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Korkusuz, pervasız keskin kılıç.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rûma

Çeküp şaĝa şola şemşir-i bürrân-ı ser-endâzı

şemşir-i cefâdur:

1. şemşir-i cefâdur:-dur

Kaside 33

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Cefa, eziyet kılıcı.

Dil-beste esîrân ħam-ı zülfine gerçi

Ebrûlarını çekdüĝü şemşir-i cefâdur

şemşir-i cevherdârûnı:

1. şemşir-i cevherdârûnı:-u, -ñ, -ı

Kaside 25

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Mücevherlerle süslü kılıç.

'Arşâ aş şimden girü şemşir-i cevherdârûnı

Anı ta'lik itmege lâyıķ degül seb'-i şidâd

şemşir-i cihân-gîr-i zebânumdur:

1. şemşir-i cihân-gîr-i zebânumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Cihanı hükmü altına alan dil kılıcı.

Şaf-der-i ma'nâ dil-i sâhib-kırânumdur benüm

Tiĝı şemşir-i cihân-gîr-i zebânumdur benüm

şemşir-i ğamzesin çekdükke:

1. şemşir-i ğamzesin çekdükke:-dikce

Kaside 4

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Gamze kılıcını çekmek // öfkeyle yan yan bakmak.

Çekdükke çeşmi ħışm ile şemşir-i ğamzesin

'Uşşâķa dehşet-i ğazab-ı Ķahramân virür

şemşir-i ħaĝibe:

1. şemşir-i ħaĝibe:-e

Kaside 1

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Hatibin kılıcı (kılıçla fethedilen yerlerde, eskiden hatipler, Cuma ve Bayram hutbelerine kılıçla çıkar ve ona dayanarak hutbelerini okurlardı).

Dönse şemşir-i ħaĝibe n'ola şemşir-i zebân

Mülk-i nazmuñ ħuĝbe-i emn ü emânıdır sözüm

şemşir-i istiĝnâsı:

1. şemşir-i istiĝnâsı:-sı

Gazel 57

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Nazlılık kılıcı.

Ķatl-i 'uşşâķ itmeden 'âr eylemezdi ğamzesi

Olmasa şemşir-i istiĝnâsı ger şâd-âb-ı nâz

şemşir-i kazâdur:

1. şemşir-i kazâdur:-dur

Gazel 108

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Kaza kılıcı, Allah'ın takdiri.

Ķamzeñden emîn olmak mümkün mi dil-i 'âşık

Ķamze diyemem zirâ şemşir-i kazâdur bu

şemşir-i kîn ceker:

1. **şemşîr-i kîn çeker:-er**

Kaside 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kin kılıcı çekmek.

Şubh ammâ şubh-ı rûz-ı devlet-i ferhunde-fâl
Kim çeker hürşîdi hâşm-ı devlete şemşîr-i kîn

şemşîr-i mücevher:

1. **şemşîr-i mücevher:**

Kaside 11

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

(Kabzası) mücevher işlemeli kılıç.

O şemşîr-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşâ'la
Pey-â-pey mevcidür gâhî o baħr itdükce tuğyânı

şemşîr-i vâlâ-gevheri:

1. **şemşîr-i vâlâ-gevheri:-i**

Kaside 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cevheri yüce kılıç, kıymetli cevherden yapılmış kılıç.

Pâre-i elmâsdur seng-i fesânı n'eyler ol
Çarħa çekme bir daħi şemşîr-i vâlâ-gevheri

şemşîr-i zebân:

1. **şemşîr-i zebân:**

Kaside 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Dönse şemşîr-i haţîbe n'ola şemşîr-i zebân
Mülk-i nazmuñ huţbe-i emn ü emânidur sözüml

şemşîr-i zebân çeksem:

1. **şemşîr-i zebân çeksem:-se, -m**

Kaside 24

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Dil kılıcını çekmek // yermeye, hicvetmeye başlamak.

Âh tursun hele şemşîr-i zebân çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersân-ı felek

şemşîr-i zebândur:

1. **şemşîr-i zebândur:-dur**

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Ėamzeler hod çäk çäk itmekte dâ'im dilleri
Söyleşülmez tut ki şemşîr-i zebândur her biri

şemşîr-i zebânnumdan:

1. **şemşîr-i zebânnumdan:-u, -m, -dan**

Kaside 10

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Ol şaf-der-i düşmen-küş-i nazmım ki huşuşa
Şemşîr-i zebânnumdan aħıbbâ hâzer eyler

şemşîr-i zebânnumla:

1. **şemşîr-i zebânnumla:-u, -m, -la**

Kaside 41

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Şemşîr-i zebânnumla cezâsını bulurlar
Baħteklilik iderlerse aħıbbâ-yı zamâne

şenlik:

1. **şenlik:**

Gazel 77

Mısra: 8

Şen olma durumu, sevinç, neşe.

Gencîne-i derd eyledi her güşesini Ėam
Ma'müre-i haţırda Ėalur mı daħi şenlik

2. **şenlige:-e**

Gazel 127

Mısra: 3

Mamurluk, gelişip güzelleşme, bayındır duruma gelme.

Sâyesinde şenlige yüz tutdı ser-tâ-ser yine
Oldı yeksân cây-ı ma'mür ü harâb-ı Edrine

şer':

1. **şer':**

Kaside 56

Mısra: 87

Şeriat.

Şer' ü kânûnı idüp ihyâ kemâl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezâretde mekîn

2. **şer‘:**

Müfret 18

Mısra: 2

Şeriat // kanun.

Hey ne ‘ādil şāhsın ey şāh-ı ‘ādil kim adın
Emn ü şer‘ ü dād u ‘adl içinde kılmışdır Murād

ser:

1. **şeri:-i**

Kaside 14

Mısra: 32

Kötülük, fenalık.

Gün gibi tenhā da çıkışañ tîg ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şür u şeri

2. **şer:**

Kaside 24

Mısra: 85

Kötülük, fenalık.

Hayr eger şer ne medār üzre olursa dā’ir
Fevri ‘aksine döner re’y-i peşimān-ı felek

3. **şer:**

Kaside 46

Mısra: 64

Kötülük, fenalık.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ‘ālemde
Rüzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emîn

serār:

1. **şerār:**

Gazel 52

Mısra: 3

Kıvılcım.

Gökde her bir ahtere yüz biñ şerār eyler kırān
Kevkebe başdurdı çarhı āh-ı āteş-bārimuz

2. **şerār:**

Kaside 30

Mısra: 44

Kıvılcım.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki na’l-i raşşından
Çıkan şerār uyarur şem‘-i mihr-i raşşānı

3. **şerārı:-ı**

Kaside 52

Mısra: 73

Kıvılcım.

Her şerārı kaatre-i nīsān olup eyler nüzül
Ger nesim-i luţfi külhandan yaña olsa vezān

şerār-ı āh-ı bülbüldür:

1. **şerār-ı āh-ı bülbüldür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Bülbüldün (ateşli) ahının kıvılcımı.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıkdukca
Düşer kesb-i ruţübetle hevādan gülsitān üzre

şerār-ı āteş-i kaħruñ:

1. **şerār-ı āteş-i kaħruñ:-u, -ñ**

Nazm 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaħır (ezme, mahvetme) ateşinin kıvılcımları.

El-amān ey şāh-ı şadr-ı ħusrev-i gerdün-kıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i kaħruñ kebāb

şerār-ı āteş-i Mūsā-vı ‘Umrān:

1. **şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ‘Umrān:**

Kaside 48

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Umrān'ın Musa'sının ateşinin kıvılcımı, Umrān
oğlu Musa'nın ateşinin kıvılcımı.*

Şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ‘Umrān
Ġavāşş-ı mu‘ciz-i ‘İsā-yı Meryem

şerār-ı şem‘-i suhan:

1. **şerār-ı şem‘-i suhan:**

Kaside 58

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Söz/şiiir mumunun kıvılcımı.

Gören şanur bu iki hālet ile noġtaların
Şerār-ı şem‘-i suhan şeb-nem-i gül-i mażmün

şerbet:

1. **şerbetden:-den**

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.

Sükkeri şerbetden a’lāsın hele ehl-i dile
Telġ-kām itseñ n’ola ġayrı hālāvet bundadır

şerbet-i şehd-i muşaffā olur:

1. **şerbet-i şehd-i muşaffā olur:-u, -r**

Kaside 31

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Saf bal şerbeti hāline gelmek.

Lezzetinden kim okursa suhan-ı şîrînüm
Şerbet-i şehd-i muşaffâ olur ağzında lu'âb

şeref:

1. **şeref:**

Kaside 17

Mısra: **105**

Kıymet, değer // yücelik.

Çok midur bu şeref ol rahş-ı mübârek-quademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

2. **şeref:**

Kaside 20

Mısra: **85**

Kıymet, değer // yücelik.

Vücûdiyla şeref kesb ide divân-hâne-i devlet
Ola ne emr iderse âsmân maşkûm u fermân-ber

3. **şeref:**

Kaside 32

Mısra: **51**

Kıymet, değer // yücelik.

Şeref o mertebe zâtında kim tekâverinüñ
Nişân-ı na'li idelden cebîn-i hâki vesîm

4. **şerefle:-le**

Kaside 34

Mısra: **32**

Kıymet, değer // yücelik.

'Aceb mi âsmâne ser-fürü itmezse 'ömrinde
Mücerred bu şerefle âstân-rübân ma'zûrî

5. **şerefle:-le**

Kaside 51

Mısra: **31**

Kıymet, değer // yücelik.

Hâşılı ikisi de qadr ü şerefle mümtâz
Farq eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

6. **şeref:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **15**

Kıymet, değer // yücelik.

Evvelâ yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrîf ide şâh-ı Cem-cenâb

7. **şerefden:-den**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **14**

Kıymet, değer // yücelik.

Böyle bir kaşr-ı mu'allâ var midur
Kim ola dâ'im şerefden behreyâb

8. **şeref:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **26**

Onur, haysiyet.

La'net ol har-zarîf-i hod-re'ye
Ki şeref aña mâl ü câhidur

şeref bula:

1. **şeref bula:-a**

Kaside 51

Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

Bula zâtıyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönli ferahnâk ola hem

şeref buldı:

1. **şeref buldı:-dı**

Kaside 3

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

O Hudâvend-i 'Ömer-'adl ü 'Alî-sîret kim
Buldı zâtıyla şeref silsile-i 'Osmâni

2. **şeref buldı:-dı**

Kaside 57

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemîn-i eş'âr
Nitekim Ka'be ile hıttâ-i iklim-i Hicâz

şeref bulsun:

1. **şeref bulsun:-sun**

Gazel 143

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

Vücûdiyla şeref bulsun serîr-i saltanat dâ'im
Cihân türduqca çürsun 'ıyd u qadr olsun şeb u rûzı

2. **şeref bulsun:-sun**

Kaside 4

Mısra: **115**

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak, şereflemek.

Bulsun şeref hemîşe vücûduñla saltanat
Ol saltanat ki mülke beqâ-yı emân virür

şeref viridi:

1. **şeref virdi:-di**

Kaside 35

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Şadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-zıll ü hümāyün-iqbāl

şeref vire:

1. **şeref vire:-e**

Kaside 32

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Vire memālik-i rüy-ı zemīne 'adli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāt-ı 'amīm

şeref virmedi:

1. **şeref virmedi:-me, -di**

Kaside 40

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Kişver-ārā-yı kerem-pişe ki böyle Pāşā
Şadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aqdem

şeref virüp:

1. **şeref virüp:-üp**

Kaside 38

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Sa'ādetle şeref virüp serir-i devlete her gün
'Adāletle 'ibādet ecrini tahşil ide her dem

şeref-bağş-ı serir-i bārgāh-ı 'arş-pirāye:

1. **şeref-bağş-ı serir-i bārgāh-ı 'arş-pirāye:**

Kaside 18

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Arşı süsleyen sarayın tahtını şereflendiren.

Bisāt-endāz-ı dīvān-ḥāne-i taht-ı Süleymānī
Şeref-bağş-ı serir-i bārgāh-ı 'arş-pirāye

şeref-bağş-ı serir-i Cem ü tāt-ı Dārāb:

1. **şeref-bağş-ı serir-i Cem ü tāt-ı Dārāb:**

Kaside 31

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Cem'in tahtına ve Darab'ın tacına şeref veren.

Şadr-ı 'ālī-nazarā āşaf-ı şāhib-hünerā
Ey şeref-bağş-ı serir-i Cem ü tāt-ı Dārāb

şeref-bağş-ı serir-i saltanat:

1. **şeref-bağş-ı serir-i saltanat:**

Kaside 11

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Saltanat tahtını şereflendiren, hükümdarlık makamına şeref veren.

Şeref-bağş-ı serir-i saltanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı 'adālet revnaq-efzā-yı müselmānī

şeref-bağş-ı vezāret:

1. **şeref-bağş-ı vezāret:**

Kaside 34

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Vezirlik rütbesine şeref veren.

Şeref-bağş-ı vezāret mesned- efrüz-ı cihānbānī
Nizāmü'l-mülk-i 'ahd ārāyiş-i āyin-i düstürī

şeref-bağş-ı zamāndur:

1. **şeref-bağş-ı zamāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Zamanı şereflendiren.

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rüy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyünü şeref-bağş-ı zamāndur

şeref-i 'aql-ı mücerred:

1. **şeref-i 'aql-ı mücerred:**

Kaside 50

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Saf aklın yüceliği.

Luṭf-ı ṭab'ı şeref-i 'aql-ı mücerred gibi ḥāss
Feyz-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi 'ām

şeref-i bahtı:

1. **şeref-i bahtı:-ı**

Kaside 51

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Talihin haysiyeti, yüceliği.

Sebeb-i kadri anuñ 'ıyd-ı mübârek-fitrat
Şeref-i bahtı bunuñ dâver-i ferhunde- şiyem

şeref-i devlet ü dîn:

1. şeref-i devlet ü dîn:

Kaside 24

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dinin ve devletin yüz aki, iftiharı.

Halef-i düde-i âdem şeref-i devlet ü dîn
Fahr-ı insân u melek hâşıl-ı devrân-ı felek

şeref-i memleket-i Rûm u 'Acemdür:

1. şeref-i memleket-i Rûm u 'Acemdür:-dür

Kaside 59

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Anadolu ve İran memleketinin övüncü.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbâb-ı düvel kim
Zâtuñ şeref-i memleket-i Rûm u 'Acemdür

şereng:

1. şereng:

Kaside 37

Mısra: 72

Zehir.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarâb-ı medhûñ
Ki mezâk-ı dile yeksân görünür şehd ü şereng

şereng ider:

1. şereng ider:-er

Kaside 56

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Zehir hâline getirmek.

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

şerer:

1. şereri:-i

Kaside 29

Mısra: 62

Kıvılcım.

Toķunsa 'arşa-i heycâde na'li ger senge
'Adüya her şereri bir cahîm ider iķad

2. şereri:-i

Kaside 51

Mısra: 65

Kıvılcım.

Şem'-i fânüs-ı habâb eylese hıfzuñ şereri
Bâd-ı şarşarda güzâr itse aña virmez elem

3. şereri:-i

Kaside 7

Mısra: 75

Kıvılcım.

Ķahrı bir mertebe kim olsa ger ednâ şereri
Meş'al-efrüz-ı reh-i ķāfile-i bād-ı nesîm

4. şerer:

Kaside 59

Mısra: 43

Kıvılcım.

Luţfiyla şerer ķatre-i bārân-ı bahārî
Ķahıryla nem-i âb-ı Hızır reşha-i semdür

serh idemem:

1. serh idemem:-emem

Kaside 22

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Anlatmak, izah etmek.

Fırâk-ı pâdişahumla dilüñ serh idemem derdün
Bu da bir derd-i âşer kim ne yârî var ne dem-sâzi

serha:

1. serhayı:-y, -ı

Gazel 53

Mısra: 1

Bıçak yarası, kesik ve yarık izi // yan bakış kılıcı yarası.

Eşk ile sinedeki serhayı nemnâk ideriz
'Aşıkız mihr ü maħabbet yolını pāk ideriz

2. serhalarumdur:-lar, -u, -m, -dur

Kaside 53

Mısra: 84

Bıçak yarası, kesik ve yarık izi.

Yazılan sinede ihlâş-ı 'ubüdiyyetdür
Dâğlar noķtaları serhalarumdur cedvel

serh-i kitâb-ı Dürer evler:

1. serh-i kitâb-ı Dürer eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Dürer şerhi gibi kitap yapmak (Dürer, Molla Hüsvrev'in (ö. 885/1480) fıkhâ dair Gurerü'l-ahkâm adlı eserine kendisinin yazdığı şerh).

Ķaşd itse huşuşâ ki güher-senc-i hayâlüm
Bir nüktesini serh-i kitâb-ı Dürer eyler

serh-i mezâyâ-yı tecellâdur:

1. serh-i mezâyâ-yı tecellâdur:-dur

Kaside 47

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

Tecellinin özelliklerinin açıklaması, izahı.

Kelimu'l-lâhdur endişem dilüm Tûr-ı ma'ânîdür
Kelâmum ser-te-ser serh-i mezâyâ-yı tecellâdur

serh-i mütûn:

1. serh-i mütûn:

Kaside 58

Mısra: **84**

Kelime Tipi: -

Metinlerin serhi.

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metîn
Nice kitâb ki her faşl u bâbî serh-i mütûn

ser'-i keremi:

1. ser'-i keremi:-i

Kaside 59

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Cömertlik kanunu.

Hükm-i kâlemi hüccet-i ihsân-ı mu'accel
Şer'-i keremi nâsih-i kânûn-ı selemdür

ser'-i kerem-i hikmet-i Bârî:

1. ser'-i kerem-i hikmet-i Bârî:

Kaside 10

Mısra: **120**

Kelime Tipi: -

Allah'ın inceliklerle dolu bağışlayıcı kanunu.

Zirâ ki dem-i küşte-i endişesin ekşer
Şer'-i kerem-i hikmet-i Bârî heder eyler

ser'-i nebiyy-i Mürsel:

1. ser'-i nebiyy-i Mürsel:

Kaside 53

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

*Gönderilmiş peygamberin şeriatı // Hz.
Muhammed'in getirdiği dini hükümler.*

Müftî-i maşrık u mağrib ki kavî olmadadır
İctihâdiyle anuñ ser'-i nebiyy-i Mürsel

Ser'î-i Bağdâdî:

1. Ser'î-i Bağdâdî:

Kıt'a 1

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Şerî-i Bağdâdî (Nefî'nin bir kıtasında Urfi'ye
denk tutulan ve "Bağdat-ı suhan" olarak methetilen
şair).*

Âb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim
Münhaşırdır aña 'Urfi gibi icâd-ı suhan

serm:

1. şerm:

Kaside 29

Mısra: **111**

Utanma, utanç, mahcubiyet.

Atardı şerm ile yabana tişesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başımı âzâd

2. şerminden:-i, -n, -den

Kaside 44

Mısra: **31**

Utanma, utanç, mahcubiyet.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden
Dilde habs eyler idi nâfe dem-i büyâyı

3. şerm:

Mesnevi 1

Mısra: **27**

Utanma, utanç, mahcubiyet.

Taklîd idemez itse kalur şerm ile mebhût
Elmâsdan olursa eger hâme-i Yâkût

serm ü hicâb ider:

1. şerm ü hicâb ider:-er

Kaside 31

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Utanmak.

Ol ki şâhân-ı felek-mertebe-i rüy-ı zemîn
'İzam-ı şân u şükûhından ider şerm ü hicâb

sermende evler:

1. şermende eyler:-r

Kaside 11

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Utandırmak, mahcup duruma düşürmek.

Ne ra'nâ rahş olur el-hağ ol ejderhâ-yı 'Ankâ-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvus-ı hırâmânı

sermende idersin:

1. **şermende idersin:-er, -sin**

Tesdis 1

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Utandırmak, mahçup etmek.

İdersin diye ihsânımla eller gibi şermende
Kul olmağı kabûl itmedim saña biñ cân ile ben de

şermende olur:

1. **şermende olur:-u, -r**

Kaside 27

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Utanmak, mahçup olmak.

O şâhib-şadr-ı himmet kim kemâl-i kahr u luğfindan
Olur şermende rûh-ı Kâhramân u Hâtem-i Tâyi

şermsâr-ı dest-i deryâ:

1. **şermsâr-ı dest-i deryâ:**

Kaside 55

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Bolluk elinin utangacı (ihsanın bolluk, aşırı derecede verme elinin mahcubu).

Hâksâr-ı dergeh-i kadr-i büleñdün âsmân
Şermsâr-ı dest-i deryâ feyz-i ihsânun şehâb

şest-i destin:

1. **şest-i destin:-i, -n**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Elindeki okçu yüzüğü // elin başparmağı.

Şest-i destin göreydi Toz Kopardan
Dergehine sürerdi rüy-ı niyâz

şest-i hümâyünına:

1. **şest-i hümâyünına:-i, -n, -a**

Kaside 3

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Mübarek, kutlu yüzük (okçuların parmaklarına taktıkları yüzük).

Âferin şest-i hümâyünına kim oklarının
Mümdan olsa yine taşu deler peykânı

şes-çihât-ı ma'rifet:

1. **şes-çihât-ı ma'rifet:**

Kaside 12

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Marifetin her yönü // eşyanın hakikati.

Cevher-i ferdim heyulâ-yı taşavvurdan beri
Şes çihât-ı ma'rifet kevn ü mekânımdur benüm

şes-çihet:

1. **şes- çihet:**

Kaside 62

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Altı taraf, altı yön.

Düstür-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma' delet
Luğfiyla memlû şes- çihet tab'ında yok meyl-i gâzab

2. **şes-çiheti:-i**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: **9**

Altı yön // her taraf.

Devr ider şes-çiheti hem yine merkezde muķim
Çok degüldür bu teccüs dil-i çalâkümden

şesper:

1. **şesper:-i**

Kaside 14

Mısra: **24**

Gürz, topuz (ucunda altı parçalı çıkıntısı olan topuz).

Bir avuç gevher şaçardı 'âleme güyâ kefüñ
Şalduğınca düşmene gâhî muraşşa' şesper

şetâret idemez:

1. **şetâret idemez:-emez**

Gazel 63

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Şen olmak.

Nef'iyim kimse benim gibi şetâret idemez
Hiç bir kimse daği derd-i nihânım çekemez

şevk:

1. **şevk:**

Kaside 11

Mısra: **9**

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Kažâ bu şevk ile hîdmetde dâmen-der-miyân oldu
Müheyyâ eyledi fevrî aña esbâb-ı sultânî

2. **şevk:**

Kaside 22

Mısra: **15**

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe âğâzi

3. **şevk:**

Kaside 22

Mısra: 56

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Yüzüm ferş itmege yine cenâb-ı bârgâhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervâzi

4. **şevk:**

Kaside 25

Mısra: 23

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Başlasam bu şevk ile fevrî hemân evşâfuña
Dürr-i medhûñ eylesem âvîze-i gûş-ı bilâd

5. **şevk:**

Kaside 27

Mısra: 24

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Güneş pervânedür ol şem'a pertâb itmege kendin
Tolanur tırmayup şevk ile ol fânüs-ı minâyı

6. **şevk:**

Kaside 35

Mısra: 15

Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Buldu bu şevk ile bir güne neşât endişem
Ki bu miqdâr şafâ virmek olur mahz-ı hayâl

7. **şevk:**

Kaside 35

Mısra: 19

Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Oldı tab'um o kadar hürrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza komaz fâriğ-i bâl

8. **şevk:**

Kaside 35

Mısra: 23

Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Yere degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden
Felegi bâri bu takrîb ile itsem pâ-mâl

9. **şevka:-a**

Gazel 53

Mısra: 9

Sevinç, neşe, keyif.

Nazmumuzla n'ola kılsak gamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'i biz efsûn ile tiryâk ideriz

10. **şevk:**

Gazel 130

Mısra: 2

Sevinç, neşe, keyif.

'Ukde-i gam vahtidür olursa hall nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmıdır n'eyler kesel nev-rüzda

11. **şevk:**

Kaside 29

Mısra: 21

Sevinç, neşe, keyif.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

12. **şevk:**

Kaside 47

Mısra: 65

Sevinç, neşe, keyif.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

13. **şevkimüz:-i, -müz**

Gazel 51

Mısra: 11

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Şevkimüz yok zevk-i câm-ı la'l-i nâb-ı dil-bere
Şî'r-i Hâkân-ı şeker-güftâra düşdi gönümüz

14. **şevk:**

Kaside 14

Mısra: 112

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Korqarın hem âftâb-ı kimyâger tuymasın
Yoğsa biñ şevk ile olur ol dañi bir müşteri

15. **şevk:**

Kaside 29

Mısra: 88

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi hîdmet-i rindânı şevk ile zühhâd

16. **şevkinden:-i, -n, -den**

Kaside 38

Mısra: 85

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Hayâl-i medhûñi şevkinden istikbâl ider tab'um
Verür mevcûd olan ma'nâyı hem şükrâne-i mağdem

17. **şevkumdan:-u, -m, -dan**

Kaside 38

Mısra: 81

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Benim de 'aczüme var i'tirâfım lik şevkumdan
Hulûşum bundan özge nice tahkîk eylesem bilmem

18. **şevki:-i**

Kaside 44

Mısra: 61
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Şevki var vādī-i ma'nāda tekāpū biraz
N'ola gösterse 'inān-ı kaleme irhāyī

19. **şevk:**
Kaside 55
Mısra: 69
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

İstedim ol şevk ile ğavvāş-ı baħr-i fikr olup
Zīver-i sem' -i qabūl olmağa lāyık dürr-i nāb

20. **şevk:**
Kaside 59
Mısra: 71
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vādī-i şenāna
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi qasemdür

21. **şevk:**
Gazel 105
Mısra: 12
Sevinç, neşe, keyif.

Def' oldı ğam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürür
Nef' i kıoma dilde fütür şevk ile olğıl dil-figen

22. **şevk:**
Kaside 40
Mısra: 5
Sevinç, neşe, keyif.

Atdı şevk ile külāhın felege mihr ile māh
Qudsıyān eyledi tesbīhe sipāsı munzamm

23. **şevkimüz: -i, -müz**
Gazel 111
Mısra: 3
Sevinç, neşe, keyif.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelā-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i ğamdan haberdāriz hele

24. **şevk:**
Kaside 49
Mısra: 105
Heves, istek, coşku.

N'ola şimden girü şevk ile āheng-i du'ā kılsam
Du'ādur söz qarārın bulsa āyīn-i şenākārı

25. **şevk:**
Kaside 56
Mısra: 83
Heves, istek, coşku.

Vaqtidür şimden girü itsem du'ālar şevk ile
Ol du'ālar kim aña āmin diye Rūhu'l-Emin

şevk-bahş olmaz:

1. **şevk-bahş olmaz: -maz**
Kaside 38
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şevk veren, heves veren olmak.

Bu deñlü şevk-bahş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i şahbā cihān 'işret-serā-yı Cem

şevk-engiz-i bezm-i ehl-i dil:

1. **şevk-engiz-i bezm-i ehl-i dil:**
Kaside 12
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Aşıkların meclisini coşturan.

Haşr olunca tā ki şevk-engiz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbā-yı hayāl-i şadmānumdur benüm

şevket:

1. **şevket:**
Kaside 22
Mısra: 46
Büyüklik, heybet.

Cihān-pirā şehensāhā Hıdıvā Husrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

2. **şevket:**
Kaside 23
Mısra: 7
Büyüklik, heybet.

Bu şevket ü bu şān ki var sende 'aceb mi
Görünce kıluñ olsa ger İskender-i 'ālem

3. **şevket:**
Kaside 24
Mısra: 59
Büyüklik, heybet.

Şevket ü şānı o ğāyetde ki seyr itmek için
Reh-güzārında qalur dide-i hayrān-ı felek

4. **şevketle: -le**
Kaside 34
Mısra: 39
Büyüklik, heybet.

Vezirān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşirān-ı zamānuñ hüsn-i tedbir ile meşhūrı

5. **şevket:**
Kaside 49
Mısra: 107
Büyüklik, heybet.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül önünce tûğ ola süsen silahdârı

6. **şevketün**: -ü, -ñ

Kaside 61

Mısra: 79

Büyüklük, heybet.

Gün-be-gün olsun terakkide celâl ü şevketün
Eylesün maqşudını herkes tapuñdan iktisâb

şevket-i Efrâsvâb u Keykubâd:

1. **şevket-i Efrâsvâb u Keykubâd:**

Kaside 43

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Keykubad ve Efrasyab'ın haşmeti, büyüklüğü.

Nice âşaf ki ma'nâda taşavvur olsa râcihdir
Şükûhı şevket-i Efrâsvâb u Keykubâd üzre

şevket-i sultân:

1. **şevket-i sultân:**

Kaside 8

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Padişah haşmeti, büyüklüğü.

İtse bir iklîme ger bezl-i sa'âdet-kevkibi
Her gedâ-yı bî-nevâsi şevket-i sultân bulur

şevk-i cedîd:

1. **şevk-i cedîd:**

Kaside 54

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yeni keyf, neşe // yeni ilham.

Yine düşdi ser-i endîşeme sevdâ-yı suhan
Yine çopdı dil ü cândan söze bir şevk-i cedîd

şevk-i ma'nâ:

1. **şevk-i ma'nâ:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mana arzusu, isteği (yeni manalar ortaya koyma isteği).

Her hevâdan ferâgat itdi gönül
Şevk-i ma'nâ yine kemâhîdür

şevk-i medhiyle:

1. **şevk-i medhiyle**: -i, -y, -le

Gazel 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Methetme arzusu, hevesi.

Hâzret-i Sultân Murâd Hân-ı kerîmü's-şân kim
Şevk-i medhiyle garîb efkâra düşdi gönlümüz

şevk-i medhûñle:

1. **şevk-i medhûñle**: -ü, -ñ, -le

Kaside 38

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Methetme arzusu, hevesi.

Şarîr-i hâmemi gûş eyleyince şevk-i medhûñle
Şafâsından olur kerrübiyân-ı nüh-felek sersem

şevk-i mey-i la'lüñle:

1. **şevk-i mey-i la'lüñle**: -üñ, -le

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarabın arzusu // sevgilinin kırmızı dudağının arzusu.

Şevk-i mey-i la'lüñle kadeh düşmez elümden
Mey-hâneye varınca yere degmez ayagum

şevk-i rubâ'ilerüm:

1. **şevk-i rubâ'ilerüm**: -ler, -ü, -m

Kaside 21

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Rubainin keyfi, neşesi.

Getürdi şevk-i rubâ'ilerüm tekellüfsüz
Çehâr pâre ile rakşa rûh-ı Hayyâmı

şevk-i takrîrüm:

1. **şevk-i takrîrüm**: -ü, -m

Kaside 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlatışın neşesi, keyfi.

Şevk-i takrîrüm ile hâtır-ı mazmûn hurrem
Hüsn-i ta'birüm ile şahid-i ma'nâ ðannâz

şevk-i teşrîfüñle:

1. **şevk-i teşrîfüñle**: -üñ, -le

Kaside 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Padişahın) teşrif etmesinin verdiği sevinç ve heyecan.

Hem çekerler şevk-i teşrifüñle derd-i intizâr
Hem iderler cân u dilden 'arz-ı ihlâş-ı vidâd

şevvâl-i şafâ-bahş-ı cihân:

1. şevvâl-i şafâ-bahş-ı cihân:

Kaside 51

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dünyanın neşe ve huzur veren şevval (ayı).

Ya 'ni şevvâl-i şafâ-bahş-ı cihân kim yaraşur
Aña ta'zîm için eylerse felek kıddini ham

şevh:

1. şeyh:

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 2

İhtiyar, yaşlı, pir.

Ĥabbezâ kaşr-ı latîf ü zer-nigâr
Kim nazîrin görmemişdür şeyh ü şâb

şevh u şâb-ı Edrine:

1. şeyh u şâb-ı Edrine:

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Edirne'nin genci ve yaşlısı.

Nice dil-şâd olmasunlar şeyh u şâb-ı Edrine
Şehri teşrif itdi Şâh-ı kâmyâb-ı Edrine

şevh u şâb-ı rûzgâr:

1. şeyh u şâb-ı rûzgâr:

Kaside 16

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Zamanın yaşlıları ve gençleri.

Başla şıdk ile du'â-yı devlet ü iqbâline
Cân ile âmin diye tâ şeyh u şâb-ı rûzgâr

şevh-i efâzîl:

1. şeyh-i efâzîl:

Kaside 54

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Fazilet sahiplerinin, mümtaz ve bilgili kişilerin şeyhi.

Bu Ĥanife-şiyem ol şeyh-i efâzîl ki olur
Bû 'Alî medrese-i hikmet ü fâzlında mu'îd

Şevhü'l-harem:

1. Şevhü'l-harem:

Gazel 4

Mısra: 4

Harem-i Şerif şeyhi, Mekke muhafızı.

Ne feyz alur sıfâl-i bâdeden pîr-i muğân bilse
Çekerci reşkden kıdille Şevhü'l-harem şahbâ

2. Şevhü'l harem:

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Harem-i Şerif şeyhi, Mekke muhafızı.

Bu demde kim şâm u şehër mey-hâne bâğa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma'zûrdur Şevhü'l harem

şevhü'l-islâm evlemiş:

1. şeyhü'l-islâm eylemiş:-miş

Kaside 52

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Şevhülislam yapmak, şeyhülislam makamına getirmek.

Ka'be-i İslâmdur dirsem 'aceb mi şâhibin
Şevhü'l-islâm eylemiş luţf-ı Ĥudâ-yı müste'ân

sey'-i hakîr:

1. şey'-i hakîr:

Kaside 39

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Değersiz nesne, değersiz şey.

Kâmkâr-ı 'azamet-güster ü 'âlî-himmet
Ki görünür kef-i cüdında cihân şey'-i hakîr

seytân-ı racîm:

1. şeytân-ı racîm:

Kaside 26

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Taşlanmış, lanetlenmiş şeytan.

Ol kadar halkı müselmân itdün
İdemez vesvese şeytân-ı racîm

sibl-i ġazanferdür:

1. sibl-i ġazanferdür:-dür

Kaside 19

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Aslan yavrusu.

Haḳikatde tefāvūt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ğazanferdür

şiddet:

1. **şiddetle:-le**

Kaside 18

Mısra: **28**

Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi // sertlik.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni şadme-i pāyı
Çıkar şiddetle pertāb itdüĝi mīḥı şüreyyāya

şiddet-i germādan:

1. **şiddet-i germādan:-dan**

Kaside 31

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Sıcak havanın şiddeti, hava sıcaklığının aşırılığı.

Oldı pür-tāb o kadar şiddet-i germādan kim
Añdurur hālet-i ser-germī-i 'uşşākı ḥabāb

şiddet-i sür'atle:

1. **şiddet-i sür'atle:-le**

Kaside 18

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Süratin şiddeti, aşırı hız.

'Araḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sür'atle cisminde
Döner ol demde bir mevḅac u rengīn al ḥārāya

şifāhāne-i luṭfuñdan:

1. **şifāhāne-i luṭfuñdan:-u, -ñ, -dan**

Kaside 3

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Lütfün şifahanesi.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīb ideyin
Tā şifāhāne-i luṭfuñdan ire dermānı

Şifā-yı İbn-i Sīnādur:

1. **Şifā-yı İbn-i Sīnādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

İbni Sina'nın Şifa isimli eseri.

Degül levḥ-i zamīr ü güft ü güy-ı ḥikmet-āmīzüm
Şturlāb-ı Ebū Ma'şer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

şihāb:

1. **şihāb:**

Kaside 31

Mısra: **32**

*Kayan yıldız, gökyüzünde bazen akıp gittiği
görülen ateş parçası.*

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Zann ider nāzil olan ḳatreyi kim görse şihāb

şihāb (ol):

1. **şihāb (ol):**

Kaside 55

Mısra: **58**

Akan yıldız olmak.

Dīv-i buḥlı ḥıṭṭa-i cüduñda olmuş raḥm için
Keff-i destüñ āsmān u kil-k-i zerrinüñ şihāb

şikāl iderdi:

1. **şikāl iderdi:-er, -di**

Kaside 45

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Bukağı, köstek etmek, ayak zinciri yapmak.

Murādı üzre ḥayālinde seyr için şikāl
Şikāl iderdi aña belki zülfi dildārı

şikāl urmasa:

1. **şikāl urmasa:-ma, -sa**

Kaside 35

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Köstek vurmak, zincir vurmak.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḥaṭ-ı şī'rinden eger urmasa pāyına şikāl

şikār:

1. **şikārı:-ı**

Kaside 9

Mısra: **111**

Av.

Şāhīn-i ḥayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim 'avn-ı İlähī aña bāl-i ṭayarāndur

3. **şikāra:-a**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: **5**

Av.

Sa'ādetle nice şayd u şikāra olmasun mā'il
Ḥalāş olmaz Ḥümālar gökde ceng-i şāh-bāzımdan

şikār almada:

1. **şikâr almada**: -ma, -da

Kaside 57

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Av yakalamak.

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n'ola

Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

şikâr evlemedür:

1. **şikâr eylemedür**: -me, -dür

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Avlamak.

'Uşşâkı esîr itmek ise 'âdet-i gamze

Hübânı şikâr eylemedür hüy-ı maḥabbet

şikâr evlemek:

1. **şikâr eylemek**: -mek

Gazel 62

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfi

N'ola eylerse Hümâ gibi yukardan pervâz

şikâr evler:

1. **şikâr eyler**: -r

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Dil ḳapsa n'ola dâ'im şeh-bâz gibi zülfün

Şâhîni şikâr eyler bir ṫurfa Hümâdur bu

şikâr idici:

1. **şikâr idici:**

Kaside 28

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Yâhüd Hümâ şikâr idici şâh-bâzdur

Dâ'im hevâ-yı şayd ile bî-âşyân olur

şikâr itmege:

1. **şikâr itmege**: -meg, -e

Kaside 33

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Bâl açsa şikâr itmege şahbâz-ı ḥayâlüm
Şayd itdügi elbette yâ 'Anḳâ yâ Hümâdur

şikâr itmek:

1. **şikâr itmek:**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Avlamak.

ṫurralar gökde hümâ şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için ḥake tenezzül ne belâ

şikârı olur:

1. **şikârı olur**: -u, -r

Kaside 29

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Avı olmak.

Olur şikârı 'adü virmedin daḥi taḳdîr
Kemân-ı saḫt-ı ḳaderden ḥadeng-i fetḫe güşâd

2. **şikârı olur**: -u, -r

Kaside 36

Mısra: 32

Avı olmak..

Yegâne şâh-süvâr-ı dilîr ü çâpük kim

Olur şikârı 'adü başmadım rikâba ḳadem

şikâvet:

1. **şikâyet:**

Kaside 41

Mısra: 115

Sızlanma, yakınma.

Nef'î bu şikâyet nice bir başla du'âya

Düşmez bu ḳadar 'ârife şekvâ-yı zamâne

şikenc-i pençe-i ḳahrındadır:

1. **şikenc-i pençe-i ḳahrındadır**: -ı, -n, -da, -dur

Kaside 30

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Mahvetme /gazap pençesinin kıvrımı // (onun)
gazabının eli.

Sitem ki ma'reke-âşüb-ı zulm ü bid'atdîr

Şikenc-i pençe-i ḳahrındadır girîbânı

şikenc-i zülf-i ṫarrârı:

1. **şikenc-i zülf-i ṫarrârı**: -ı

Kaside 13

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

İnsanın aklını başından alan saçın büklümü.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger hûbân-ı fettânuñ şikenc-i zülf-i tarrârî

şiken-i pür-hamı:

1. **şiken-i pür-hamı:-ı**

Kaside 23

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım (saçın) büklümü.

Hoş-bü o kadar silsile-i şâhid-i hulkı
Kim her şiken-i pür-hamı bir micmer-i 'âlem

şikest eyler:

1. **şikest eyler:-r**

Kaside 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kırmak, parçalamak.

Şikest eyler ser-i gâv-ı zemîni şadme-i pâyı
Çıkar şiddetle pertâb itdüğü mîhî şüreyyâya

şikest itdi:

1. **şikest itdi:-di**

Kaside 3

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Kırmak, indirmek, düşürmek.

Bâ-huşuş ola benüm gibi ma'ânî-perver
Ki şikest itdi sözüm kadr-i dür-i gâltânî

şikest itdüm:

1. **şikest itdüm:-düm**

Kaside 27

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Kırmak.

Şikest itdüm kilidin darb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mazmûn u ma'nâyî

şikest itmez:

1. **şikest itmez:-mez**

Kaside 27

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Kırmak // bozmak.

Şikest itmez habâbın itse cevân rüy-ı deryâda
Tokunsa berç-i na'li nerm iderken seng-i hârâyî

şikeste ider:

1. **şikeste ider:-er**

Kaside 21

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kırmak, bozmak, dağıtmak.

Virür hayât dil-i bî-dilân-ı nâkâma
İder şikeste şaf-ı pür-dilân-ı hodkâmı

2. **şikeste ider:-er**

Kaside 45

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Kesmek.

Cihân-penâh-ı 'adâlet ki şadme-i çahrı
İder şikeste ser-i çarh-ı merdüm-âzârî

şikest-i ğamzeñ:

1. **şikest-i ğamzeñ:-ñ**

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süzgün bakış kırması, süzgülün bakış kılıcı.

Şikest-i ğamzeñ iken sâkiyâ senüñ pülâd
Taħammül eyleye mi beyza-i ħabâb saña

şimâl:

1. **şimâl:**

Kaside 35

Mısra: 52

Kuzey // kuzey rüzgârı.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulkıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

şimâlen:

1. **şimâlen:**

Kaside 22

Mısra: 7

Kuzey taraftan, kuzeyden.

Şimâlen Naħcivân u Gence vü Tiflîs ü Şirvânî
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzî

şimden girü:

1. **şimden girü:**

Gazel 46

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bundan sonra, artık.

Nef'î sözini vird-i zebân eyledi 'âlem
Şimden girü yâ defter ü divân ne belâdur

2. **şimden girü:**

Kaside 7

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Turna şimden girü şıdk ile du'āya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı hūdāvend-i kerim

3. **şimden girü:**
Kaside 14
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Āferin ey rüzgāruñ şehsüvār-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girü tîg-ı süreyyā-cevheri

4. **şimden girü:**
Kaside 16
Mısra: 74
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz pāyāna ey Nef'î bu da'vā nice bir
Lāfi қо şimden girü ey bî-hicāb-ı rüzgār

5. **şimden girü:**
Kaside 25
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Ölmedin görmek naşib oldu yine didāruñı
İtmesem şimden girü n'ola gam-ı hicrānı yād

6. **şimden girü:**
Kaside 25
Mısra: 85
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdāruñı
Anı ta'lik itmege lāyık degül seb'-i şidād

7. **şimden girü:**
Kaside 41
Mısra: 93
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i gam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

8. **şimden girü:**
Kaside 47
Mısra: 135
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Yeter şimden girü taşdı'a ruşat yokdur ey Nef'î
Suhan hatm oldu hengām-ı du'ā-yı 'arş-peymādur

9. **şimden girü:**
Kaside 49
Mısra: 105
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

N'ola şimden girü şevk ile āheng-i du'ā kılsam
Du'ādur söz qarārın bulsa āyîn-i şenākārı

10. **şimden girü:**
Kaside 50
Mısra: 149
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz gāyete şimden girü lāfi koyalum
İdelüm şıdk ile āgāz-ı du'ā-yı encām

11. **şimden girü:**
Kaside 56
Mısra: 83
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Vaktidür şimden girü itsem du'ālar şevk ile
Ol du'ālar kim aña āmîn diye Rūhu'l-Emîn

12. **şimden girü:**
Kaside 57
Mısra: 83
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz gāyete şimden girü da'vāyı koyup
İdelüm şıdk u niyāz ile du'āya āgāz

13. **şimden girü:**
Kaside 59
Mısra: 69
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Şükrüm bu ki şimden girü endişe-i medhūñ
Cān u dile şad sāle telāf-i sitemdür

14. **şimden girü:**
Kaside 59
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Nef'î қо bu taḥkiki tamām oldu kaşide
Şimden girü āgāz-ı du'ā itmek ehemdür

15. **şimden girü:**
Kaside 62
Mısra: 53
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Besdür bu deñlü himmetūñ şimden girü gör midḥatūñ
Evvil du'ā-yı devletūñ diñle gör ey nikū-ḥaseb

16. **şimden girü:**

Gazel 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol kad ü kâmet
Şimden girü ne bîm ü ne pervā-yı kıyâmet

17. **şimden girü:**

Kaside 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Şimden girü biçâre-i derd ü gama çäre
Feyz-i eşer-i şohbet-i peymâne-keşândur

18. **şimden girü:**

Kaside 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Şimden girü yârân-ı sebük-rûha düşer iş
Tertîb-i bisât-ı tarab-ı rıtl-ı girândur

19. **şimden girü:**

Kaside 9

Mısra: 138

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Lâfi koyalum kâfiye teng oldı du'âya
Şimden girü söz gevher olursa hezeyândur

20. **şimden girü:**

Kaside 12

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Söz tamâm oldı du'â itsem n'ola şimden girü
Kudsiyân müştâk-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

21. **şimden girü:**

Kaside 14

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Böyle âgâz eylesün şimden girü elkâbuña
Câmi'-i nüh-çubbe-i kevnüñ hañib-i minberi

22. **şimden girü:**

Kaside 16

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Rûzgâr-ı dūna ben nâz eylerim şimden girü
Bana te'sîr eylemez nâz u 'itâb-ı rûzgâr

23. **şimden girü:**

Kaside 38

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Tamâm oldı suhan çırma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü iqbâlidür şimden girü elzem

24. **şimden girü:**

Kaside 40

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Söz tamâm oldı ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Saña şimden girü şıdık ile du'âdur elzem

25. **şimden girü:**

Kaside 52

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

İdelüm şıdık u niyâz ile du'â şimden girü
Tâ ki maqbûl oldıgında çalmaya rey b ü gümân

26. **şimden girü:**

Kaside 27

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Kosun şimden girü tıgın niyâma Husrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşiri virür dehre tesellâyı

şimden soñra:

1. **şimden soñra:**

Kaside 13

Mısra: 117

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Du'âya başla şimden soñra Nef'î ko bu da'vâyı
Ki bu da'vâya haşmuñ dañi vardur belki ıkrârı

2. **şimden soñra:**

Kaside 14

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bundan sonra, artık.

Çarşu çırma saña şimden soñra bu iqbâl ile
Düşmenüñ ger Çahramân olsa ser-â-ser leşkeri

3. **şimden soñra:**

Kaside 14

Mısra: 121

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Başla şimden şöıra ey Nef'î du'â-yı devlete
Bir du'â it kim ola hüsn-i kabûlüñ mazharı

4. **şimden şöıra:**
Kaside 25
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Saňa şimden şöıra yokdur hiç bir emr-i muhâl
Bulduñ a'lâ zabt u rabt-ı memlekette i'tiyâd

5. **şimden şöıra:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Başla şimden şöıra ey Nef'î du'âya şıdk ile
Tâ kabûl ide du'ânı Hâzret-i Rabbü'l-'ibâd

6. **şimden şöıra:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Du'âya başla şimden şöıra ko da'vâyı ey Nef'î
Cenâb-ı hâzret-i Hâkdan recâ it bu temennâyı

7. **şimden şöıra:**
Kaside 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

'Aceb re'yümce döndi hem 'aceb luft itdi dünyâyâ
Olursam n'ola şimden şöıra hüsn-i i'timâd üzre

şimdi:

1. **şimdi:**
Kaside 32
Mısra: **75**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Yâ şimdi hîdmet-i vaşf-ı cemîl- zâtuñda
Ne güşiş itdügimi hep bilür Hudâ-yı 'alîm

2. **şimdi:**
Kaside 34
Mısra: **76**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Suhan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlahîdür
Ki tab'-ı nüktedânumdur o gencüñ şimdi gencürî

3. **şimdi:**
Kaside 45
Mısra: **54**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Suhan-şinâs-ı kerem-pîşe Muştafa Pâşâ
Ki şimdi gevher-i nazmuñ odur hâridârî

4. **şimdi:**
Kaside 49
Mısra: **72**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Sitemden ol kadar pâk itdi dehri âb-ı luţfuñ kim
Cihânda ber-ţarafdur şimdi resm-i merdüm-âzârî

5. **şimdi:**
Kaside 62
Mısra: **47**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gâzel
Maqbûl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteħab

6. **şimdi:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Şimdi, artık.

Du'â-yı devletüñ itse aceb mi şıdk ile şimdi
Ki söz pâyâna erince du'â emr-i muķarrerdür

7. **şimdi:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Şimdi ammâ böyle rif'at mi bulurdı pâyesi
Urmasa ger dâmen-i Sulţân-ı ser-efrâza dest

8. **şimdi:**
Kaside 1
Mısra: **35**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

İşte Hallâk-ı ma'ânî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşârını kim tercemânıdır sözüñ

9. **şimdi:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Yohsa şimdi eyleyen âb u hevâsın terbiyet
Âftâb-ı devlet-i şâh-ı cihân-ârâ mıdır

10. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: **40**

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Emrine rām itdi hep gerden-keşân-ı ‘âlemi
Şimdi devletle odur mâlik rikâb-ı rûzgâr

11. **şimdi:**

Kaside 20

Mısra: 20

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Cenâb-ı hazret-i Sultân Murâd-ı ‘âlem-ârâ kim
Odur şimdi yegâne Qahramân-ı mülk-i baħr ü ber

12. **şimdi:**

Kaside 20

Mısra: 77

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Buña ‘âlem ider şimdi şehâdet ittifâk üzre
Ki sensin ehl-i taħ u dâniş ü idrâke ser-defter

13. **şimdi:**

Kaside 50

Mısra: 125

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Şimdi seccâde-i ma‘nâda benim mürşid-i küll
Hırqa-püşân-ı beyân benden alur feyz-i kelâm

14. **şimdi:**

Kaside 60

Mısra: 77

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Benim ol şâ‘ir-i mümtâz ü müselleme şimdi
Baña peyrevlik ider nâdire-güyân-ı suħan

15. **şimdi:**

Müfret 10

Mısra: 1

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şî‘r-i Nef‘î-i şüh u levend ola

16. **şimdi:**

Kaside 48

Mısra: 77

Şimdi, şu anda, mevcut durumda.

Görünce şimdi böyle iltifâtun
Ki kıldı bendeñi maħsûd-ı ‘âlem

17. **şimdi:**

Kaside 59

Mısra: 73

Şimdi, şu anda, mevcut durumda.

Oldum o kadar teşne o vâdide ki şimdi
Deryâ-yı ma‘ânî baña bir çatre-i nemdür

18. **şimdi:**

Gazel 54

Mısra: 7

Artık, bundan böyle.

Zâhid bizi kor ğayra satar şimdi riyâyı
Duymuş bizi kim mu‘tekid-i bâde-fürüşuz

19. **şimdi:**

Kaside 31

Mısra: 72

Artık, bundan böyle.

Tâzelense n’ola gül gibi yine bâğ-ı cihân
Âb-ı ‘adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

20. **şimdi:**

Kaside 31

Mısra: 97

Artık, bundan böyle.

Ħamdüli’llâh eğer-i ‘âtifetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iqbâlüm ider nâz u ‘itâb

21. **şimdi:**

Kaside 32

Mısra: 25

Artık, bundan böyle.

Elinden aldı zimâm-ı taşarrufi şimdi
Yed-i mü‘eyyed-i baħt-ı Ħudâyiğân-ı kerîm

22. **şimdi:**

Kaside 51

Mısra: 108

Artık, bundan böyle.

İrdi söz ğâyete Nef‘î nice bir lâf ü güzâf
Lâfi ço turma du‘â kıl ki odur şimdi ehemm

23. **şimdi:**

Kaside 53

Mısra: 75

Artık, bundan böyle.

Benim ol Nef‘î-i efkende ki şimdi itdüm
Ħâk-i dergâhuña yüz sürmegi aqşâ-yı emel

24. **şimdi:**

Müseddes 1

Mısra: 21

Artık, bundan böyle.

Muħaşşal def‘î ğam kılmağa şimdi rûz u şeb gönüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyâyı hep gönüm

25. **şimdi:**

Gazel 116

Mısra: 15
Artık, bundan böyle.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi
Mazhar-ı 'atıfet-i zıll-ı Hudâyı oldu yine

26. **şimdi:**
Kaside 49
Mısra: 8
Şimdi, artık.

İrişdi pertev-i feyz-i bahâr âyine-i çarha
'Aceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i türeden 'arî

27. **şimdi:**
Kaside 6
Mısra: 78
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Söz tükendi nice bir da 'vâ-yı şî'r ü şâ'iri
Lâf u da 'vâ şimdi du 'â hengâmıdır ber-țaraf

28. **şimdi:**
Kaside 29
Mısra: 19
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Görürse şimdi görür intizâm-ı hâli şalâh
Bulursa şimdi bulur in'idâm-ı hükmi fesâd

29. **şimdi:**
Kaside 29
Mısra: 20
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Görürse şimdi görür intizâm-ı hâli şalâh
Bulursa şimdi bulur in'idâm-ı hükmi fesâd

30. **şimdi:**
Kaside 41
Mısra: 71
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Şimdi odur ihyâ iden erbâb-ı kemâli
Aşsente zihî himmet-i vâlâ-yı zamâne

31. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: 99
İçinde bulunulan zaman, devir.

Izıtrârî ider eş'âruma şimdi taḥsîn
Söze geldükçe kabûl eylemeyen Ḥassânî

32. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: 107
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ḥâşılı şimdi benüm nâdire-senc-i 'âlem
İder ikrâr buna kâmil olan iz'ânî

33. **şimdi:**
Kaside 12
Mısra: 15
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ser-te-ser 'âlem sevâd-ı İşfahânumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyz-i Ḥallâk-ı Ma'ânî bendedür

34. **şimdi:**
Kaside 12
Mısra: 41
İçinde bulunulan zaman, devir.

Şimdi ammâ böyle deryâlar gibi pür-cüş iden
İltifât-ı pâdişâh-ı nüktedânımdur benüm

35. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: 19
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ser-te-ser 'âlemd e şimdi vâre ise ancak benim
İrtifâ'-ı şân ile şâhib-nişâb-ı rûzgâr

36. **şimdi:**
Kaside 50
Mısra: 113
İçinde bulunulan zaman, devir.

Kâviş-i tişe-i endîşe idüp şimdi 'ıyân
Oldı her gevheri ârâyiş-i silk-i eyyâm

37. **şimdi:**
Kaside 9
Mısra: 107
Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda // artık, bundan böyle.

Berhem-zen-i ḥayl ü ḥaşem-i ḥasm-ı cebândur
Şimdi benüm ol şafder-i yektâ ki hücûmum

38. **şimdi:**
Kaside 31
Mısra: 103
İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an.

Eylesem nazm ile da 'vâ-yı kerâmet şimdi
İder ikrâr ile dünyâ sözüme redd-i cevâb

39. **şimdi:**
Kaside 15
Mısra: 74
Artık, bundan sonra.

Ḳaldur elûn eyle du 'â buldı kaşideñ intihâ
Şimdi du 'â itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

40. **şimdi:**
Kaside 51

Mısra: **86**
Artık, bundan sonra.

Demidür eyler isem da'vî-i işbât-ı hüner
Şıdık-ı da'vâma ider şimdi şehâdet 'âlem

41. **şimdi:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Şimdi, şu anda.

Hudâvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maqşûdum
Yüzüm ferş eyledükden sonra dergâh-ı mu'allâya

şimdiden sonra:

1. **şimdiden sonra:**
Kaside 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şâd-kâm oldum neşât-ı feyz-i na't-i pâk ile
Şimdiden sonra du'â-yı şâdmânîdür sözüm

2. **şimdiden sonra:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şimdiden sonra du'â eyle hemân ey Nef'î
Heves-i lâf u güzâf eyleme kim kâfiye teng

3. **şimdiden sonra:**
Kaside 35
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şimdiden sonra du'âya el açup eyle niyâz
Vire maqşûdını her neyse Hudâ-yı müte'âl

şinâver:

1. **şinâverdür:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **7**
Yüzücü.

Kalemüm ol kadar şinâverdür
Tut ki bahr-ı suhânde mâhîdür

şî'r:

1. **şî'r:**
Kaside 60
Mısra: **37**
Şiir.

Şî'r ü inşâda 'adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H'âce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suhân

2. **şî'r:**
Kaside 62
Mısra: **47**
Şiir.

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şî'r ü gazel
Makbûl imiş gerçi ezel herkes görürmüş müsteşâb

3. **şî'rüm:-ü, -m**
Kaside 60
Mısra: **75**
Şiir.

Himmatünle giderek buldı terakkî şî'rüm
Oldı her bir gazelüm âleme destân-ı suhân

4. **şî're:-e**
Kaside 4
Mısra: **110**
Şiir.

Nazm âhir oldı başlatalum şol du'âya kim
Şî're havâşş-ı ed'îye-i kudsiyân virür

5. **şî'rîne:-i, -n, -e**
Kaside 25
Mısra: **47**
Şiir.

Cân virür güş itse Hâllâk-ı Ma'ânî şî'rîne
Reşk ider görse haç-ı ta'likımı rûh-ı 'îmâd

6. **şî'rümde:-ü, -m, -de**
Kaside 62
Mısra: **52**
Şiir.

Buldum hele sultânımı kem aňlamaz iz'ânımı
Kâmil görüp noqşânımı luğ eyleyüp şî'rümde heb

7. **şî'ründe:-ü, -ñ, -de**
Gazel 11
Mısra: **9**
Şiir.

Âb u tâb eksük degül şî'ründe ey Nef'î senün
Yâr gâhî luğ ider gibi saña gâhî 'itâb

8. **şî'rüne:-ü, -ñ, -e**
Gazel 76
Mısra: **9**
Şiir.

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Gazelün kâfiyesin böylece teng itmeyicek

9. **şî'ri:-i**
Gazel 112

Mısra: 9
Şiir.

Nef'inüñ ammā bu ğazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şi'ri gerçi tā-ezel düşdüke söyler bî-bedel

10. **şi'rimüñ:-i, -m, -üñ**
Kaside 4
Mısra: 9
Şiir.

Ol nāzım-ı le'ālī-i nazmum ki şi'rimüñ
Reşki cemāda tab'-ı cevāhir-feşān virür

11. **şi'rimüñ:-i, -m, -üñ**
Kaside 14
Mısra: 104
Şiir.

Hāmemüñ rāh-ı sülük-ı fitne hatt-ı sāyesi
Şi'rimüñ ḥabl-i metin-i feyz tār-ı mıştarı

12. **şi'rümde:-ü, -m, -de**
Kaside 20
Mısra: 48
Şiir.

Beni cüllāb-ı cām-ı luḫfuñ itdi şöyle şirîn-kām
Ki şi'rümde bulur her kim oḫursa lezzet-i sükker

13. **şi'rimüñ:-i, -m, -üñ**
Kaside 12
Mısra: 13
Şiir.

Mülk-i Rūmı ol kadar tıtdı sevādı şi'rimüñ
Feyziyim güyā ben ol Hindüstanumdur benüm

14. **şi'rinden:-i, -n, -den**
Kaside 35
Mısra: 118
Şiir.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nef'ī
Ehl-i dil ḫab'uñı şi'rinden ider istidlāl

15. **şi're:-e**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 17
Şiir.

Ben bu ḫāletle tenezzül mi iderdüm şi're
N'eyleyim ḳurtulamam ḫab'-ı hevesnākümden

16. **şi'rimüñ:-i, -m, -üñ**
Gazel 14
Mısra: 10
Şiir.

Yār u bigāne müselleḡ ḫutsa ey Nef'ī n'ola
Şi'rimüñ hep āşnādur lafzı ma'nāsı ğarīb

şir:

1. **şir:**
Kaside 39
Mısra: 52
Aslan.

'Adli ger nāzım-ı aḫvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhü-bereyi dāye gibi düşına şir

şir- bālin-i münakkaş olur:

1. **şir- bālin-i münakkaş olur:-u, -r**
Kaside 37
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Nakışlı aslan yastığı /aslandan yapılmış nakışlı yastık olmak.

Virse ger māşıta-i 'adli cihāna revnak
Şir- bālin-i münakkaş olur āhüya peleng

Şirāz:

1. **Şirāzı:-ı**
Kaside 22
Mısra: 2
Şiraz şehri.

Muzaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ğāzī
Ne Tebrizi ḳoya şāh-ı kızılbaşa ne Şirāzı

2. **Şirāz:**
Kaside 57
Mısra: 14
Şiraz şehri.

Oldı nāzük suḫanum Muḫteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rūma 'Irāk u Şirāz

şirāze:

1. **şirāzesin:-si, -n**
Kaside 16
Mısra: 45
Kitap ciltlerinin iki ucuna konulan ve yaprakları muntazam tutan, ibrişimden örülmüş ince şerit // sultanın adaleti.

Rişte-i 'adliyle ger bend itmese şirāzesin
Tār u mār olurdu eczā-yı kitāb-ı rüzgār

şi'r-i ābdārī:

1. **şi'r-i ābdārī:**
Gazel 127
Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Nükteli, güzel şiir.

Yaraşur Nef'i bu şi'r-i âbdârî 'âleme
Ber-güzâr eylerse mânend-i gül-âb-ı Edrine

şîr-i dilîr-i saf-şiken:

1. **şîr-i dilîr-i şaf-şiken:**

Gazel 105
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düşman saflarını kiran yürekli aslan.

Dârâ-yı mülk-i saltanat Hâkân-ı gerdün-menzilet
Hân-ı serîr-i ma' delet şîr-i dilîr-i şaf-şiken

şî' r-i dil-pezîrüm:

1. **şî' r-i dil-pezîrüm:-ü, -m**

Kaside 34
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Beğenilen şiir.

Oğundukça bu şi'r-i dil-pezîrüm bezm-i 'âlemde
İder zinde revân-ı 'Urfî-i merhûm u mağfûrî

şî' r-i Hâkân-ı şeker-güftâra:

1. **şî' r-i Hâkân-ı şeker-güftâra:-a**

Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tatlı/güzel sözlü Hakan'ın şiiri // güzel söz söyleyenlerin sultanının şiiri.

Şevkimüz yok zevk-i câm-ı la'l-i nâb-ı dil-bere
Şî' r-i Hâkân-ı şeker-güftâra düşdi gönlümüz

şî' r-i hemvârî:

1. **şî' r-i hemvârî:-ı**

Kaside 13
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Muntazam şiir.

Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hiç lâf itmem
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî' r-i hemvârî

şî' r-i ma' nîdâruña:

1. **şî' r-i ma' nîdâruña:-u, -ñ, -a**

Gazel 105
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Manalı, anlamlı şiir.

Bu şîve-i güftâruña bu şi' r-i ma' nîdâruña
Bu nazm-ı gevher-bâruña reşk eyler erbâb-ı suhan

şî' r-i Nef'î:

1. **şî' r-i Nef'î:**

Kaside 6
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Nefî'nin şiiri.

Dürr-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rûzgâr
Şî' r-i Nef'î midür ol yâ kevkeb-i şî' râ midür

şî' r-i Nef'î-i şüh u levend:

1. **şî' r-i Nef'î-i şüh u levend:**

Müfret 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nefî'nin güzel ve ahenkli şiiri.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şî' r-i Nef'î-i şüh u levend ola

şîr-i ner:

1. **şîr-i ner:**

Kaside 20
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Ger olsa intizâm-ı hüküm-i 'adli 'âleme sârî
Olurdı mâde-âhû ile şîr-i ner zen ü şevher

2. **şîr-i ner:**

Kaside 46
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Mâde âhu ile şîr-i ner olur hem-h'âbe
Heves-i şayd-ı kebüterle per açmaz şâhîn

şîr-i ner-i silsile-hâ:

1. **şîr-i ner-i silsile-hâ:**

Kaside 17
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ağzına zincir vurulmuş erkek aslan.

Kendidür 'aynı ile şîr-i ner-i silsile-hâ
Bir de Arslan Törîsidür ki gemin gördükce

şîr-i nevistân-ı saf-ârâvî:

1. **şîr-i neyistân-ı şaf-ârâyı**:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ülkenin saf süsleyen aslanı.

Cihân-sâlâr-ı ceng-âver cihân-gîr-i zafer-yâver

Dilir-i nâmver şîr-i neyistân-ı şaf-ârâyı

şî'r-i rengînüm:

1. **şî'r-i rengînüm**:-ü, -m

Kaside 5

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş şîir.

İder ebkâr-ı mazmûnı ihâfâ şî'r-i rengînüm

Kızıl vâlâ tutuk gibi 'arûs-ı dil-sitân üzre

şî'r-i şadr-ı a'zama:

1. **şî'r-i şadr-ı a'zama**:-a

Gazel 129

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sadrazamın şîiri.

Nice mümkündür nazîre şî'r-i şadr-ı a'zama

Bülbül olsañ lezzet-i güftâr ile nev-rûzda

şîr-i ücem:

1. **şîr-i ücem:**

Kaside 15

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Orman aslanı // vahşi aslan.

Cümle hünerden bâ-naşîb sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarîb

Meclisde şüh ü dil-firîb cenk idicek şîr-i ücem

şîr-i yele:

1. **şîr-i yele:**

Kaside 15

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Kuvvetle saldıran aslan.

Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîg alur ele

Olur cihân pür-zelzele başduğca meydâna kadem

şîrîn-kâm:

1. **şîrîn-kâm:**

Kaside 50

Mısra: 116

Tadı, tatlılığı damağında kalmış.

Sâmi'a gevher-i mazmûnum ile nâzende

Nâtiqa lezzet-i güftârum ile şîrîn-kâm

şîrîn-kâm iderse:

1. **şîrîn-kâm iderse**:-er, -se

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tadımı damağında bırakmak.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol

Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

şîrîn-kâm itdi:

1. **şîrîn-kâm itdi**:-di

Kaside 20

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Tadımı damağında bırakmak.

Beni cüllâb-ı câm-ı luţfuñ itdi şöyle şîrîn-kâm

Ki şî'rümde bulur her kim okursa lezzet-i sükker

Şirvân:

1. **Şirvânı**:-ı

Kaside 22

Mısra: 7

Şirvan şehri (Şirvan, bugün Azerbaycan sınırları içerisinde olan bir şehirdir).

Şimâlen Nağcivân u Gence vü Tiflis ü Şirvânı

Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

şîse:

1. **şîşe:**

Kaside 9

Mısra: 16

Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem

Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

2. **şîşesi**:-si

Kaside 9

Mısra: 26

Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

Yâr olmayıcağ âb-ı hayât olsa eger mey

Teh şîşesi laht-ı ciger ü kaşresi kandur

şîse-i bâde-i gül-reng:

1. **şîşe-i bâde-i gül-rengi:-e**

Kaside 7

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap şişesi.

Hük-m-i feyzin ider ol mertebe câri ki döner
Şîşe-i bâde-i gül-rengi habâb-ı tesnîm

şitâb:

1. **şitâb:**

Gazel 115

Mısra: 6

Seğirtmek, koşturmak.

Reftâr-ı germi hânde-i nerm ile kıl ki tâ
Ömrüm geçe ferahla geçer çün şitâb ile

2. **şitâb:-ı**

Kaside 45

Mısra: 27

Seğirtmek, koşturmak.

İder şitâbı hacîl âb u âteşi olsa
Reh-i nişib ü firâze cehende vü câri

şitâb eyledügince:

1. **şitâb eyledügince:-düg, -ince**

Kaside 17

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Şarşılır arz u semâ sanki kıyâmet koparur
Böyledür tünd şitâb eyledügince ammâ

şitâb eyler:

1. **şitâb eyler:-r**

Kaside 61

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Her kaçan olsa gülâm-ı kevkeb-i bahtuñ sுவâr
Birbirinden evvel ihzâr itmege eyler şitâb

şitâb ider:

1. **şitâb ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Şeh-sுவâr-ı şaf-ı meydân-ı sa'âdet ki ider
Peyk-i çâlâk-ı zafer pîş-i rikâbında şitâb

şitâb idince:

1. **şitâb idince:-ince**

Kaside 21

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Şitâb idince döner ejdehâ-yı perrâna
Girer şemâil-i hûbâna cilve hengâmı

şitâb idüp:

1. **şitâb idüp:-üp**

Kaside 55

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Kişver-i câh ü celâlündür o mülk-i bi-kerân
Ki anı tayy itmege peyk-i kader idüp şitâb

şitâb itdükce:

1. **şitâb itdükce:-dükce**

Kaside 17

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitâb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryâ

2. **şitâb itdükce:-dükce**

Kaside 18

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Uçar kuşdur şitâb itdükce güyâ beñzer anuñçün
Kenâr-ı dâmen-i bergüstvânı bâl-i 'Ankâya

3. **şitâb itdükce:-dükce**

Kaside 37

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

O cihân-gerd-i sebük-pây kim itdükce şitâb
Bırağur sâyesini yolda hezârân ferseng

şitâb itmekde:

1. **şitâb itmekde:-mekde**

Kaside 6

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Seğirtmek, koşturmak.

Āsmân mı âftâb ile şitâb itmekde yâ
Zir-i rânında semend-i çüst ü çâpük-pâ midur

şitâb üzre giderken:

1. **şitâb üzre giderken:-er, -ken**

Kaside 9

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Aceleyle gïtmek, seğırtmek.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

şive:

1. **şivede:-de**

Kaside 17

Mısra: 83

Cilve, eda, naz.

Şivede cilvede mestâne hıram eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnâ

2. **şiveleri:-ler, -i**

Kaside 17

Mısra: 94

Cilve, eda, naz.

O reviş ol yürüyüş ol nıgeh-i düzdide
Dil-ber-i şüh gibi şiveleri hüş-rübâ

3. **şivesi:-si**

Kaside 17

Mısra: 92

Cilve, eda, naz.

Hüsn-i ahlâkı yerinde harekâtı mevzûn
Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lâ

4. **şive:**

Kaside 22

Mısra: 70

Cilve, eda, naz.

İder hem 'aşıkâ bir yüzden istıgnâ-yı pinhâni
Anuñçün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzi

5. **şiveyle:-y, -le**

Gazel 18

Mısra: 2

Cilve, eda, naz.

Ğamzesi maħmür olup şundukça cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

6. **şivede:-de**

Gazel 62

Mısra: 10

Cilve, eda, naz.

Ğüft ü güy-ı dili bilmez görünür ğamzeleri
Şivede her nıgehi sāhir-i ma'nā-perdāz

7. **şive:**

Gazel 71

Mısra: 7

Cilve, eda, naz.

Nice ārāstedür şive ile ser-tā-pā
Rüzğaruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına bak

8. **şivede:-de**

Gazel 71

Mısra: 6

Cilve, eda, naz.

Fitnede tırralarının yed-i tülāsını gör
Şivede ğamzesinüñ sıhrine i' cāzına bak

9. **şivesine:-si, -n, -e**

Gazel 71

Mısra: 2

Cilve, eda, naz.

Ğamze-i tiğ-keş ü çeşm-i sıhir-sāzına bak
Kaşd-ı cān eyler iken şivesine nāzına bak

10. **şivede:-de**

Kaside 38

Mısra: 74

Cilve, eda, naz.

Hıram-ı dil-keşe mālîk olan ra'nā sehî-ğadler
Görünce hüsn-i ref'tarın olurlar şivede mülmem

şive-i ādāb-ı nāz:

1. **şive-i ādāb-ı nāz:**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Naz erkânının /âdetlerinin usulü.

'Aşık ider miydi hiç sencileyin 'ārifi
Bilmese Nef'î o şüh şive-i ādāb-ı nāz

şive-i bî-cāy-ı zamāne:

1. **şive-i bî-cāy-ı zamāne:**

Kaside 41

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Devrin uygun olmayan tavri, tutumu.

Ma'zür tut evşāfuñ bu mertebe zîrâ

Lāl itdi beni şive-i bî-cāy-ı zamāne

şive-i dil-h'āh:

1. **şive-i dil-h'āh:**

Gazel 45

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gönlün isteği (olan) naz ve tutum.

Söyleşülmez nigeht-i şühî 'aceb müstağnî
Ne zebân-ı dil ü ne şive-i dil-h'âh bilür

şive-i dil-h'âh evlesün:

1. **şive-i dil-h'âh evlesün:-sün**
Gazel 31
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönlün isteğine göre işve yapmak.

Ğarazüñ cân ise ger ğamzeñe fermân eyle
Eylesün nâz ile bir şive-i dil-h'âh meded

şive-i güftaruña:

1. **şive-i güftaruña:-uñ, -a**
Gazel 105
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Söyleyiş tarzı, üslup.

Bu şive-i güftaruña bu şî'r-i ma'nidaruña
Bu nazm-ı gevher-baruña reşk eyler erbâb-ı suhan

şive-i i'câza:

1. **şive-i i'câza:-a**
Gazel 135
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mucize gösterme // mucizevi tavır, davranış.

Ğamze degül bu şu'bede-bâz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şive-i i'câza başladı

şive-i nazma:

1. **şive-i nazma:-a**
Gazel 56
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Nef'î gibi mâ'il degülüz şive-i nazma
Meftün-ı edâ-yı ğazel-i sâde-i 'aşkız

şive-i nazmum:

1. **şive-i nazmum:-u, -m**
Gazel 120
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Nef'î bu nezâketle benüm şive-i nazmum
Râciğ görinürse n'ola tarz-ı ğasen üzre

şive-i nazmuma:

1. **şive-i nazmuma:-u, -m, -a**
Kaside 57
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Şive-i nazmuma erbâb-ı fesâhat meftün
Nağme-i kilküme kânün-ı belâgat dem-sâz

şive-i reftâr:

1. **şive-i reftâr:**
Kaside 18
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda.

Nedür ol şive-i reftâr ile ol peyker-i mevzün
Gören ğayrân kalur âsar-ı şun'-ı Ħakğ Te'âlâya

şive-i reftâra:

1. **şive-i reftâra:-a**
Gazel 21
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Nazlı nazlı salınış, yürüyüşteki eda // sevgili.

Ol şive-i reftâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet

şive-i reftâr-ı rağş-ı tab'um:

1. **şive-i reftâr-ı rağş-ı tab'um:-u, -m**
Kaside 32
Mısra: 91
Kelime Tipi: -
Şairlik atının yürüyüşündeki eda.

Göreydi şive-i reftâr-ı rağş-ı tab'um eger
İderdi aña hilâli felek kılâde-i sim

şive-i reftâr-ı yâra:

1. **şive-i reftâr-ı yâra:-a**
Gazel 129
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yürüyüşünün edası, cilvesi.

Var ise ger şive-i reftâr-ı yâra fâkatüñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsâr ile nev-rüzda

şive-i rindāni:

1. şive-i rindāni:-ı

Gazel 114

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Rint yaratılışlı kişilerin sözleri/ söyleme tarzı.

Böyle rindāne gazel az dinilür ey Nef'i

Qā'iliz şive-i rindāni bilen yārāne

şivesi bisvāra:

1. şivesi bisvāra:-a

Gazel 8

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

İşvesi, nazı çok (sevgili).

Nef iyā iki cihānda budurur baş murād

Ki idem cānımı ol şivesi bisvāra fedā

şol:

1. şol:

Kaside 4

Mısra: **109**

Şu, işaret sıfatı.

Nazm āhır oldı başlāyalum şol du'āya kim

Şi're havāşş-ı ed'ıye-i kudsiyān virür

şol deñlü:

1. şol deñlü:

Kaside 62

Mısra: **23**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şu kadar, şu ölçüde, o kadar çok.

Şol deñlü 'ālīdür dili dünyānuñ olmaz mā'ili

'Arz itseler ve'l-hāşılı yanında bir seng ü zeheb

şöhre-i 'ām iderin:

1. şöhre-i 'ām iderin:-er, -in

Kaside 50

Mısra: **136**

Kelime Tipi:

Halkın diline düşürmek.

Virürin dosta bir harf ile tevki'-i kabül

İderin düşmeni bir noқта ile şöhre-i 'ām

şöhret:

1. şöhreti:-i

Kaside 60

Mısra: **85**

Ün, san, nam.

Nitekim şöhreti var ma'rifetüñ 'ālemde
Nitekim 'ālem olur t̄alib-i evzān-ı suhan

şöhret buldı:

1. şöhret buldı:-dı

Kaside 57

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Meşhur olmak, üne kavuşmak, tanınmak.

Buldı şöhret o kadar hüsn ile bıkır-i fikrüm

Ki aña t̄alib olan istemez esbāb-ı cihāz

şöhret-i lutf u keremün:

1. şöhret-i lutf u keremün:-ü, -ñ

Kaside 50

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Cömertliğinin ve iyiliğinin şöhreti.

Tutsa dünyāyı n'ola şöhret-i lutf u keremün

İtmede mekrümetüñ 'āleme işār-ı merām

şöhretüm şehri tutdı:

1. şöhretüm şehri tutdı:-dı

Gazel 32

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok meşhur olmak, herkesçe tanınmak, şöhreti bütün şehre yayılmak.

Benim 'aşık ki rüsvālıkla tutdı şöhretüm şehri
Yazanlar kışşa-i Mecnūni hep yabane yazmışlar

şöyle:

1. şöyle:

Kaside 20

Mısra: **47**

Öyle bir, çok.

Beni cüllāb-ı cām-ı lutfuñ itdi şöyle şirīn-kām
Ki şirūmde bulur her kim okursa lezzet-i sükker

2. şöyle:

Gazel 114

Mısra: **3**

Öyle bir.

Nāvek-i gānzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzi bulaşmaz kane

3. şöyle:

Kaside 49

Mısra: **17**

Öyle bir.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-hün-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

4. **şöyle:**

Kaside 53

Mısra: 24

Şu şekilde // öylesine, öyle bir.

Kevkeb-i t̄alī' imūñ yok baña hüsn-i nazarı
Hışm ile şöyle bakar kim ider izhār-ı hıvel

5. **şöyle:**

Kaside 53

Mısra: 56

Şu şekilde // öylesine, öyle bir.

Hükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña 'ālemi Hallāk-ı Ezel

6. **şöyle:**

Kaside 37

Mısra: 71

O derece.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medhūñ
Ki mezāk-ı dile yeksān görünür şehd ü şereng

7. **şöyle:**

Kaside 50

Mısra: 70

O derece.

Hadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hikmet-i Haqq emrine rām

8. **şöyle:**

Kaside 52

Mısra: 79

O derece.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim sentūñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

9. **şöyledür:-dür**

Kaside 37

Mısra: 58

Şu tarzda, şu şekilde.

Ben de ıkrār iderin 'aczüme evşāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ğayret ü neng

10. **şöyle:**

Gazel 41

Mısra: 1

Şu tarzda, şu şekilde.

Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gāhī böyledür
Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhī böyledür

11. **şöyle:**

Kaside 3

Mısra: 61

Öylesine, o derece.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yaqasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

12. **şöyle:**

Kaside 4

Mısra: 38

Öylesine, o derece.

Bakdukca bir niğāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle hasta görünür ki cān virür

13. **şöyledür:-dür**

Kaside 55

Mısra: 41

Öylesine, o derece.

Şöyledür te'sīr-i zühd ü t̄a'ati 'ālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

şöyle kim:

1. **şöyle kim:**

Kaside 52

Mısra: 106

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öyle ki.

Başladukca vaşfuña başlar hücüma vāridāt
Şöyle kim tākat getürmez anı taqrīre zebān

şöylece:

1. **şöylece:**

Gazel 76

Mısra: 8

Şu şekilde, şöyle.

Dūd-ı āhum қо yüzün kapkara kılsun felegūñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

şu dem ki:

1. **şu dem ki:**

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

-dığı zaman, -ınca.

Gicemiz rüz-ı rüşen oldı belki rüzdan rüşen
Şu dem ki şem'-i rüyūñ arza kıldıñ āftābāsā

şu deñlü:

1. **şu deñlü:**

Kaside 49

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar.

Degül şeb-nem zebān-ı süsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dāver-i pākīze-girdānı

2. **şu deñlü:**

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü táb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarāb saña

şu 'ā :

1. **şu 'ā 'ın:-ı, -n**

Kaside 52

Mısra: 22

*Işın, güneşten veya başka bir ışık kaynağından
uzanan tel tel ışıklar.*

İrtifā'ın almağa olmuş mühendis çarh aña
Mihri uşurlāb idüp kılmış şu 'ā'ın rismān

şu 'ā -i mihreden:

1. **şu 'ā -i mihreden:-den**

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş ışını, güneşten uzanan tel tel ışıklar.

Nigāh-ı şu 'le-i rüyüñ olur baña māni'
Şu 'ā -i mihreden olmuş meger niķāb saña

şu 'ā -i mihri:

1. **şu 'ā -i mihri:-i**

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güneş ışını // sevgilinin yüzünün parlaklığı,
güzelliği.*

Şu 'ā -i mihri dil āyinesine ey Nef'ī
Düşelden oldu muhaşşal bu ızırāb saña

şu 'ā -ı mihri-i 'ālem-tāb:

1. **şu 'ā -ı mihri-i 'ālem-tāb:**

Kaside 6

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Ālemi aydınlatan güneşin ışınları.

Şubh-ı rüşen mi şu 'ā -ı mihri-i 'ālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dibā midür

şu 'arā:

1. **şu 'arā:**

Gazel 76

Mısra: 9

Şairler.

Hep nazīre der idi şî 'rüne Nef'ī şu 'arā
Ġazelün kâfiyesin böylece teng itmeyicek

2. **şu 'arā:**

Kaside 3

Mısra: 85

Şairler.

Kim bilürdi şu 'arā olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

3. **şu 'arā:**

Kaside 17

Mısra: 156

Şairler.

Eyledün luţf ile bir böyle kaşīde teklif
Ki nazīre diyemez bir yere gelse şu 'arā

şu 'bede-bāz:

1. **şu 'bede-bāz:**

Gazel 62

Mısra: 8

Hokkabaz.

Böyle pīrāste vü bükalemün-ħüsn olmaz
Kendi güyā ki melek ğamzeleri şu 'bede-bāz

şu 'bede-bāz-ı girişmedür:

1. **şu 'bede-bāz-ı girişmedür:-dür**

Gazel 135

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cilve hokkabazı, cilve oyuncusu.

Ġamze degül bu şu 'bede-bāz-ı girişmedür
Sihri bitürdi şīve-i i 'cāza başladı

şu 'bede-i Mevlāyı:

1. **şu 'bede-i Mevlāyı:-y, -ı**

Kaside 44

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Allah'ın kudreti.

Ġuvvet-i ŧab'umı medħüñde olan 'aczümi gör
Bilesin tā ne imiş şu 'bede-i Mevlāyı

şu 'be-i nev-rüz-ı 'Acemdür:

1. **şu 'be-i nev-rüz-ı 'Acemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Nevruz-ı Acem şubesi (Nevruz Acem makamının
şubesi).*

Ol bülbül-i hoş-zemzeme-i gülşen-i Rümum
Kim nağmelerüm şu 'be-i nev-rüz-ı 'Acemdür

süh:

1. **şüh:**

Gazel 58

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Olmuş o şüh o meretebe mest-i şarâb-ı nâz
Kim bâde içre 'aksine eyler 'itâb-ı nâz

2. **şühûn:-uñ**

Gazel 101

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Bend oldı o şühûn göricek zülf-i dü-tâsın
Âhır yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

3. **şüha:-a**

Gazel 43

Mısra: 3

İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Böyle şüha mübtelâ olmağ ne güç 'âşık degül
Bulsa cümle dil-berân-ı şivekâra nâz ider

4. **şüha:-a**

Kaside 47

Mısra: 70

İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Niğâhı âfet-i dîn gamzesi âşüb-ı dünyâdur
Bu güne şüha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

5. **şüh:**

Rübai 3

Mısra: 2

İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Ben 'âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

6. **şüh:-ı**

Gazel 35

Mısra: 12

İşveli, cilveli güzel.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'î-i zârûn
Ne şühü sevse mülâyim didükce âfet olur

7. **şüh:**

Gazel 59

Mısra: 10

İşveli, cilveli güzel.

'Âşık ider miydi hiç sencileyin 'ârifî
Bilmese Nef'î o şüh şive-i âdâb-ı nâz

8. **şüha:-a**

Gazel 74

Mısra: 3

İşveli, cilveli güzel.

Harîr-i zülfi pây-endâz olur anuñçün ol şüha
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kadem nâzik

9. **şüha:-a**

Gazel 125

Mısra: 10

İşveli, cilveli güzel.

Tig-i gamzeyle dil-i şâfi ko şad çak itsün
Çünkü ol şüha hem âyine gerek hem şâne

10. **şüh:**

Gazel 133

Mısra: 9

İşveli, cilveli güzel.

İtme ol şüh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişchi

11. **şüh:**

Gazel 30

Mısra: 1

İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şüh hem-demdür kadeh
Tâ ezelden meclis-i rindâna mahremdür kadeh

12. **şüh:**

Gazel 81

Mısra: 1

İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül
Ehl-i 'aşkuñ hâşılı şâhib-mezâkıdur gönül

13. **şüh:**

Gazel 81

Mısra: 10

İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

İtse Nef'î n'ola ger gönüliyle dâ'im bezm-i hâş
Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül

14. **şüh:**

Kaside 46

Mısra: 9

İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Bülbüli 'âşık-ı ser-mest-i gazel-h'ân gibi şüh
Gülleri dil-ber-i ra'nâ gibi pür-çin-i cebin

15. **şüh:**

Gazel 74

Mısra: 10

Çekici, işveli, kıvrak.

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k' olur dâ'im
Kalem cādū-yı 'İsā-dem suhan hem şūh u hem nāzik

16. **şūh:**

Kaside 17

Mısra: **39**

Çekici, işveli, kıvrak.

İki Edhem hōd iki şūh 'Arab dil-beridür
Ki tefāvütleri yok biri birinden ašlā

17. **şūh:**

Kaside 24

Mısra: **97**

Çekici, işveli, kıvrak.

Bikr-i fikrüm o kadar şūh u dil-ārādur kim
Reşk ider gamzesine zühre-i fettān-ı felek

18. **şūh:**

Kaside 45

Mısra: **23**

Çekici, işveli, kıvrak.

Bu deñlü şūh u mülāyim-hırām iken gāhī
Ne'üzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

19. **şūh:**

Kaside 1

Mısra: **19**

İşveli, cilveli, neşeli.

Ol kadar dil-düzdur güyā ki bir şūh āfetūñ
Nāvek-i müşgin-kemān-ı ebruvānidur sözüñ

20. **şūh:**

Kaside 15

Mısra: **54**

İşveli, cilveli, neşeli.

Cümle hünerden bā-naşib sırr-ı 'aceb şun'-ı ğarīb
Meclisde şūh u dil-firīb cenk idicek şir-i ücem

21. **şūh:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **3**

Güzel, çekici.

Ol kadar matbū' u şūh u dil-firīb
Kim gören cennet şanur bi-irtiyāb

22. **şūhuñ:- uñ**

Gazel 125

Mısra: **13**

İşveli, cilveli güzel.

Bend-i zūlfine giriftār olalı ol şūhuñ
Oldı Nef'î gibi sırr-ı dile mahrem şāne

şūh olsa:

1. **şūh olsa:-sa**

Gazel 113

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli olmak.

Şūh olsa güzel gāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegİN olmayanı ger melek olsa

2. **şūh olsa:-sa**

Gazel 113

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli olmak.

Dil-ber katı mümtāz u müselleme gerek ammā
Nef'î hele şūh olsa güzel pür-nemek olsa

şūh-ı cihān:

1. **şūh-ı cihān:**

Gazel 62

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli.

Görmedim gamze-i fettānı gibi şūh-ı cihān
Şüret-i fitnede bir dil-ber-i 'uşşāk-nevāz

2. **şūh-ı cihān:**

Müfret 6

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli.

Zahmnāk eylemedük tende ne dil kaldı ne cān
El-emān gamzelerüñden senüñ ey şūh-ı cihān

şūh-ı cihāndur:

1. **şūh-ı cihāndur:-dur**

Kaside 17

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli // dünyanın en işvelisi.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürin-ferbih
'Aceb endāmı güzel şūh-ı cihāndur haqqā

şūh-ı cihānı:

1. **şūh-ı cihānı:-ı**

Gazel 94

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Dünya güzeli.

Dilerim hüsni gibi hulkı güzel cānānı
Mutlakā böyle olan şūh-ı cihānı severim

şūh-ı dil-āşüb:

1. **şüh-ı dil-âşüb:**

Kaside 40

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Gönlü altüst eden şuh.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daği
Bıkr-i fikrüm gibi bir şüh-ı dil-âşüb şanem

şüh-ı gîsü-beride:

1. **şüh-ı gîsü-beride:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Saçı kesilmiş serbest tavırlı (kadın).

Nâzenin bıkr-i fikrimün zühre
Şüh-ı gîsü-beride dâhıdur

şüh-ı murassa'-kemer eyler:

1. **şüh-ı muraşsa'-kemer eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Mücevherle bezeli kemer takmış cilveli (bir)
güzel yapmak.*

Ger lufti mühimsâz-ı bahâr olsa dırahtın
Her şâhını bir şüh-ı muraşsa'-kemer eyler

şüh-ı şivekâra:

1. **şüh-ı şivekâra:-a**

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Cilveli, işveli güzel.

Bir şüh-ı şivekâra esir itdi kim beni
Ne öldürür cefâsı ne gamdan amân virür

şüh-ı tannâzı:

1. **şüh-ı tannâzı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

İstihza eden, alaycı şuh güzel.

Nice dil ihtiyâr ile sever ol şüh-ı tannâzı
Kosa öz hâline ger gamze-i fettân u gammâzı

şüh-i tab'-ı şabâ:

1. **şüh-i tab'-ı şabâ:**

Kaside 38

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Saba rüzgârının tabiatındaki canlılık, kıvraklık.

Nihâd-ı cilvesinde şüh-i tab'-ı şabâ muzmer
Sevâd-ı peykerinde rüh-ı berç u şâ'ika müdgam

şühlik:

1. **şühlik:**

Gazel 34

Mısra: 12

Şuh olma durumu.

Haç-ı nev-hîzi ancak bir belâ oldu dile yoğsa
Güzellik dil-rübâlık şühlik yine kemâhîdür

şüh-meşreb:

1. **şüh-meşrebdür:-dür**

Kaside 47

Mısra: 7

Şen ve neşeli.

Civân-merd-i cihândur şüh-meşrebdür melek-hûdur
Şahîdir ehl-i dildür nüktedândur nükte-pîrâdur

şukka-i râyât-ı bahtuñla:

1. **şukka-i râyât-ı bahtuñla:-u, -ñ, -la**

Kaside 14

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bahtın sancağının kumaşı.

Şukka-i râyât-ı bahtuñla rikâbın olmasa
Keşti-i nüh-âsmânuñ bâdbân u lengeri

şukka-i râyeti:

1. **şukka-i râyeti:-i**

Kaside 35

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Sancak kumaşı // sancak.

'Alem-efrâz-ı nıgehbânî-i 'âlem ki düşer
Şukka-i râyeti saht-ı felege ferş-i zılâl

şukka-i vâlâ:

1. **şukka-i vâlâ:**

Kaside 6

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

İpek kumaş parçası.

Atlas-ı gerdün mı peyveste nihâl-i Sidreye
Yâ firâz-ı râyetinde şukka-i vâlâ midur

şukka-i zerrîn-'alem-i rüzgâr:

1. **şukka-i zerrîn-'alem-i rüzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Devrin altın sancağının parçası.

Ol ki serâ-perde-i iclâlidür
Şukka-i zerrîn-‘alem-i rûzgâr

şu‘le:

1. şu‘le:

Kaside 29
Mısra: 79
Alev // ışık, parıltı.

Fürûğ-ı re‘yini yâd itse şebde şu‘le gibi
Görürdi râz-ı dil-i mürî kûr-ı mâder-zâd

2. şu‘ledür:-dür

Kaside 27
Mısra: 66
Alev, ateş alevi.

Livâñı şem‘a teşbih eyleyenler bezm-i rezm içre
Şanurlar şu‘ledür farkında ol nârencî vâlâyı

3. şu‘le:

Gazel 61
Mısra: 8
Alev, ateş alevi.

Hem gültüz hem bülbülüz germiyyet-i ‘aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu‘le vü şem‘i ğama pervâneyiz

4. şu‘le:

Gazel 114
Mısra: 7
Alev, ateş alevi.

Zâhir olmazsa n’ola âhum ucundan şu‘le
Ĝam hadengidür o muhtâc degül peykâne

5. şu‘leden:-den

Kaside 4
Mısra: 49
Alev, ateş alevi.

Ol şeh ki şem‘i bârgehi dūd u şu‘leden
Leyl ü nehâra ħil‘at-i nūr u duĥân virür

6. şu‘le:

Kaside 11
Mısra: 56
Alev, ateş alevi.

‘Aceb şun‘-ı İlähî bü‘l-‘aceb terkîbidür zîrâ
Muşavver şu‘le dîdârî mücessem bād-ı yekrânı

7. şu‘le:

Kaside 35
Mısra: 108
Alev, ateş alevi.

Ĥâmem ol ejder-i gencîne-i ma‘nâdur kim
Nūr-ı ma‘nâ deheninden görür şu‘le mişâl

8. şu‘ledür:-dür

Kıt‘a-ı Kebir 4
Mısra: 2
Alev, ateş alevi.

Yūsuf-ı ‘İsâ-şiyem Mūsa Aĝa kim tal‘ati
Gün gibi bir şu‘ledür güyâ çerâğ-ı Tûrdan

9. şu‘lesinde:-si, -n, -de

Kaside 24
Mısra: 106
Işık, parıltı.

Ol kadar rüşen ola kevkeb-i baĥtı kim anuñ
Şu‘lesinde güm ola mihr-i dirâşşân-ı felek

10. şu‘lesi:-si

Kaside 28
Mısra: 47
Işık, parıltı.

Şem‘i cihân-serây-ı vezâret ki şu‘lesi
Meş‘al-fürüz-ı encümen-i ĥusrevân olur

şu‘le virür:

1. şu‘le virür:-ü, -r

Kıt‘a-ı Kebir 3
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Işık, parıltı vermek // aydınlatmak.

Re‘y-i mülk-ârâsıdır ol şeb-çerâğ-ı tâbdâr
Kim virür dünyâya şu‘le neyyir-i a‘zam gibi

şu‘le-figen olsa:

1. şu‘le-figen olsa:-sa

Kaside 21
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Işık salmak.

Ger olsa mihr-i cihân-tâb-ı re‘yi şu‘le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubĥ ile şâmâ

şu‘le-i cevväle:

1. şu‘le-i cevväle:

Kaside 17
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Hareketli alev, ışık.

Seyr iden cilvesini şu‘le-i cevväle şanur
Devr ider ‘âlemi sür‘atle o deñlü zîrâ

şu‘le-i cevväle-i ‘âlem-pevmâ:

1. **şu'le-i cevvalē-i 'ālem-peymā:**

Kaside 17

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Dünyayı dolaşan (dünyayı aydınlatan) hareketli ışık // güneş.

Āsmān-püye zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt

Bād-pā şu'le-i cevvalē-i 'ālem-peymā

şu'le-i dāğ-ı süveydādur:

1. **şu'le-i dāğ-ı süveydādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

(Gönüldeki) siyah yaranın alevi (gönüldeki yanık yarasının alevi).

Zebān-ı ḥāmede evşāfuñ evrād-ı şebān-rüzī

Derūn-ı dilde mihrūñ şu'le-i dāğ-ı süveydādur

şu'le-i dāğıyla:

1. **şu'le-i dāğıyla:**

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaranın parıltısı (yaranın kırmızı renginin ışıǵı).

'Āşık odur ki şu'le-i dāğıyla hoş geçe
Ġam 'āleminde bir ola giceyle gündüzi

şu'le-i gevherle:

1. **şu'le-i gevherle:-le**

Kaside 36

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İncinin parıltısı.

Dönerdi şu'le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re'yinden ebr eger bir nem

şu'le-i ḥüsn:

1. **şu'le-i ḥüsn:**

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik ateşi, ışıǵı // sevgili.

Yā şu'le-i ḥüsn olmuş yā şem'-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

şu'le-i nevk-i aklām:

1. **şu'le-i nevk-i aklām:**

Kaside 50

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kalemin ucunun parıltısı.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfın
Şem'a gālib görünür şu'le-i nevk-i aklām

şu'le-i şem'-i bahtı:

1. **şu'le-i şem'-i bahtı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Baht mumunun alevi // saadetli, bahtlı olma.

'Ālemi her şeb ide şu'le-i şem'-i bahtı

Pertev-i meş'ale-i rüz kıadar nürānī

şu'le-i şem'-i havālüm:

1. **şu'le-i şem'-i ḥayālüm:-ü, -m**

Kaside 50

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Hayal mumunun alevi, ışıǵı // orijinal, parlak düşünce, hayal.

Şu'le-i şem'-i ḥayālüm o kıadar rüşendür
Ki görünür dil-i ma'nādaki rāz-ı güm-nām

şu'le-i şem'-i seher olur:

1. **şu'le-i şem'-i seher olur:-u, -r**

Kaside 31

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Seher mumunun ışıǵı olmak // güneş ışıǵı gibi parlamak.

Görse ger bāriqa-i re'yini rü'yāda olur
Şu'le-i şem'-i seher şehper-i şeb-reng-i ğurāb

şu'le-i şemşir-i tābdār:

1. **şu'le-i şemşir-i tābdār:**

Kaside 28

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Parlak kılıcın ışıltısı.

Gerd-i siyehde şu'le-i şemşir-i tābdār

Ġüyā şehāb-ı tīrede berķ-ı cehān olur

şu'le-i sūzān olur:

1. **şu'le-i sūzān olur:-u, -r**

Kaside 52

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Yakıcı alev olmak.

Tāb-ı ğamdan şu'le-i sūzān olur aǵzumda dil
Olmasam medhūñle ger süsen gibi ratbū'l-lisān

şu'le-pāş idince:

1. **şu'le-pâş idince:-ince**

Kaside 58

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Işık saçar hâle getirmek.

Midâd-ı surh u siyehle yazup haṭ-ı şî'rüm
İdince hâmemi geh şu'le-pâş u geh şeb-gün

şüm:

1. **şüm:**

Kaside 61

Mısra: 67

Uğursuz.

Kevkebüm menhüs u bahtum şüm idi bu ana dek
Ḥayra taḥvîl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıztırâb

sür:

1. **şür:**

Kaside 14

Mısra: 32

Kargaşa, fitne.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tiğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

2. **şürından:-i, -n, -dan**

Kaside 46

Mısra: 64

Kargaşa, fitne.

Ġam degül kâm-revâ olmaz isem 'âlemde
Rûzgâruñ tek olaydım şer ü şürından emîn

3. **şür:**

Kaside 27

Mısra: 72

Kavga, fitne.

Çıkarduñ eşkiyâyı mülk-i Rûma virdüñ âsâyiş
Düşürdüñ kişver-i İrân-zemîne şür u ğavgâyı

şürîde-dil:

1. **şürîde-dilsin:-sin**

Gazel 75

Mısra: 5

Perişan gönüllü, gönlü perişan olmuş.

Uymaz ehl-i çemen hevâña senüñ
Ḥatı şürîde-dilsin ey bülbül

şürîdelik:

1. **şürîdelik:**

Gazel 91

Mısra: 7

Perişanlık.

'Aşıkım 'aşığa şürîdelik a'lâ yaraşur
Pek denâ'et görünür şıklet-i 'arı çekemem

2. **şürîdelik:**

Kaside 12

Mısra: 65

Perişanlık.

'Aşıkım şürîdelik arâm-ı cânumdur benüm
Gamze-i dil-ber belâ-yı nâgehânumdur benüm

3. **şürîdelik:**

Gazel 116

Mısra: 9

Çılgınlık, delilik.

Nice şürîdelik el virmesün ehl-i 'aşğa
Heves-i dil-ber ü mey hüş-rübây oldu yine

şübhe:

1. **şübhem:-m**

Kaside 36

Mısra: 76

*"Öyle mi yoksa değil mi" diye bir hususu
kestirememek hâli, zihinde hâsıl olan tereddüt.*

Tamâm vefk-ı murâd üzre halka luṭf itdün
Kerâmet olduğına sende kalmadı şübhem

2. **şübhem:-m, -, -**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

*"Öyle mi yoksa değil mi" diye bir hususu
kestirememek hâli, zihinde hâsıl olan tereddüt.*

Beñzemez bir keyfe keyfüñde 'âlem var senüñ
Rûhsun el-kışşa râh olmañda şübhem var senüñ

şükr:

1. **şükrüm:-ü, -m**

Kaside 1

Mısra: 79

Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Gerçi ben dürum cenâbından hele şükrüm budur
Çehre-fersâ-yı cenâb-ı âstânidur sözüm

2. **şükri:-i**

Kaside 16

Mısra: 15

Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Şükri tekrâr eylemek vâcib degül mi dem-be-dem
Görmedim zîrâ bu güne inķilâb-ı rûzgâr

3. **şükürin:-i, -n**

Kaside 20

Mısra: **51**

Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Bunuñ şükürin edâ itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rûh-ı kerimü'ş-şân-ı Peygam-ber

4. **şükürüm:-ü, -m**

Kaside 59

Mısra: **69**

Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Şükürüm bu ki şimden girü endişe-i medhüñ
Cân u dile şad säle telâfi-i sitemdür

5. **şükürüm:-ü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **53**

Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Hele şükürüm budur ki memdühüm
'Älemüñ şadr-ı dîn-penâhıdur

6. **şükürini:-i, -n, -i**

Kaside 58

Mısra: **81**

Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnuluk.

Edāya çäre mi var şükürini ol ihsānuñ
Olursa şab'um eger biñ kaşideye medyün

şükr kim:

1. **şükr kim:**

Kaside 55

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Şükürler olsun ki.

Şükr kim bir dergah-i ikbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naşib-i feyz-i cüdından nişāb

2. **şükr kim:**

Kaside 16

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Şükürler olsun ki.

Şükr kim bî-minnet ü bî-iztirāb-ı rüzgār
'İzzet ü rif'atle oldum kāmıyāb-ı rüzgār

3. **şükr kim:**

Kaside 55

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Şükürler olsun ki.

Şükr kim bir bārgāh-ı lutfā kıldum intisāb
Kim olur hāk-i derinden baht u devlet behreyāb

şükürâne:

1. **şükürâne:**

Kaside 3

Mısra: **22**

Teşekkür alameti, minnettarlık göstergesi.

Şükr-i pā-būsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükürâne zemîn hāşıl-ı baht u kânı

şükürâne-i makdem:

1. **şükürâne-i maqdem:**

Kaside 38

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Gelişinin şükranesi, gelişine teşekkür olarak.

Hayāl-i medhüñi şevkinden istikbāl ider şab'um
Verür mevcüd olan ma'nâyı hem şükürâne-i maqdem

şükr-i Hak:

1. **şükr-i Haq:**

Kaside 43

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Allah'a şükretme.

Bunuñçün şükr-i Haq dünyāya lâzım lik vâcibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulţān Murād üzre

şükr-i lutf-ı Mevlâyı evlemek:

1. **şükr-i lutf-ı Mevlâyı eylemek:-mek**

Kaside 27

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfunun şükürünü yapmak, Allah'ın nimetlerine şükretmek.

Ne mümkün eylemek haq üzre şükr-i lutf-ı Mevlâyı
Ki destür eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşâyı

şükr-i pā-būsın:

1. **şükr-i pā-būsın:-i, -n**

Kaside 3

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Ayağı öpmenin şükürü.

Şükr-i pā-būsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükürâne zemîn hāşıl-ı baht u kânı

şüküfe:

1. **şüküfe:**

Kaside 38

Mısra: **48**

Çiçek.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi hār-ı ıhuşk üzre şüküfe yerine dirhem

şüküfte:

1. şüküfte:

Kaside 45

Mısra: 65

Açılmış.

Şüküfte ğamze-i ser-mest-i bahtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāğ-ı behişt-i bīdārı

2. şüküfte:

Kaside 1

Mısra: 23

Şen, şakrak, şakıyan.

Bir gülistāndur hayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laţif āb-ı revānidur sözüüm

3. şüküfte:

Kaside 32

Mısra: 12

Açılmış // şen, neşeli, ferah.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḥurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i büstān-ı na'im

şüküfte-dil evler:

1. şüküfte-dil eyler:-r

Kaside 45

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ferahlatmak, gönli açılmış hāle getirmek.

Nesīm-i ğonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

şüküh:

1. şüküh:

Kaside 3

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Ululuk, azamet, haşmet.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḥ
Arta günden güne gitdükçe şüküh u şānı

2. şüküh:-ı

Kaside 30

Mısra: 40

Ululuk, azamet, haşmet.

Vezīr-i kevkebe-ğüster Naşūḥ Pāşā kim
İder şükühü ḥacil ḥusrevān-ı devrānı

3. şüküh:-ı

Kaside 43

Mısra: 40

Ululuk, azamet, haşmet.

Nice āşaf ki ma'nāda taşavvur olsa rāciḥdir
Şükühü şevket-i Efrāsyāb u Keyḫubād üzre

şüküh-ı baht u iqbāl:

1. şüküh-ı baht u iqbāl:

Kaside 11

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Talihin ve mevkinin haşmeti, büyüklüğü.

Şüküh-ı baht u iqbāl ile nāzende şehensāhī
Kemāl-i 'adl ü inşāf ile pāyende cihān-bānı

şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem:

1. şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem:

Kaside 36

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Cem ve Behmen'in tacının kıvrımının parıltısının haşmeti.

Tehemten-i vüzerā Ḳahramān-ı Cem-kevkeb
Şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem

şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sultānı:

1. şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sultānı:

Kaside 30

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Sultanlık külāhının kıvrımının heybeti, büyüklüğü.

Ola sa'adet ile mesned-i vezāretde
Şüküh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sultānı

2.2.23. T, Ṭ

tā:

1. tā:

Kaside 13

Mısra: 48

-sın diye.

Hevāsı böyle cān-baḥş u neşāt-efzā gerek el-ḥaḫḫ
Ki tā ḥurrem ṭuta dā'im dil-i şāh-ı cihāndārı

2. tā:

Kaside 50

Mısra: 154

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezmi-i iqbālī müretteb ṭura tā rüz-ı kıyām

3. t̄a:

Kaside 38

Mısra: 107

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Ola t̄a ḥaṣre dek tedbîr-i re'y-i pür-şavâbiyla
Binâ-yı saltanat muhkem esâs-ı mülk müstahkem

4. t̄a:

Kaside 58

Mısra: 23

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Olurdu gonca-i gül gibi t̄a kıyâmete dek
Güşâde-çehre vü ḥandân-leb ü şüküfte-derûn

5. t̄a:

Kaside 62

Mısra: 40

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşteri
T̄a devr-i Âdemden berî naḫdin felek şarf itse heb

6. t̄a:

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 3

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

K'olmuş aña naşîb t̄a ezeli
Taḫt-ı Cemşîd ü baḫt-ı Pervîzî

7. t̄a:

Kaside 44

Mısra: 66

Bu şekilde, böylece.

Kuvvet-i ṭab'umî medhûnde olan 'aczümi gör
Bilesin t̄a ne imiş şü'bede-i Mevlâyî

8. t̄a:

Kaside 49

Mısra: 83

Bu şekilde, böylece.

Yazam t̄a dilde bir nâzûk gâzel takrîb-i medhûnle
Anuñla añlayam sînemde bu cân-ı dil-efkârî

9. t̄a:

Kaside 50

Mısra: 90

Bu şekilde, böylece.

Nâmuñî nazm-ı bülendümle çıkardım felege
Ede t̄a ḥâzin-i esrâr-ı kaẓâ naḫş-ı ḥitâm

10. t̄a:

Kaside 19

Mısra: 81

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Sebeb t̄a i'tidâl-i ṭab' u terkîb-i mevâlîde
Uşûl-i müfredât-ı nüh- peder hem çâr- mâderdür

11. t̄a:

Kaside 43

Mısra: 106

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Mühimmâtın müheyyâ ide hep elṭâf-ı Rabbânî
Ola t̄a ḥaṣre dek eyyâm-ı 'ömri imtidâd üzre

12. t̄a:

Kaside 53

Mısra: 94

Öyle ki.

Demidür sıdık u şafâ ile du'â eyleyelüm
T̄a kabûl ide anı ḥâzret-i Ḥaḫḫ 'azze ve cell

13. t̄a:

Gazel 30

Mısra: 2

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Pür-şafâ dâ'im dili bir şûḫ hem-demdür kadeḫ
T̄a ezelden meclis-i rindâna mahremdür kadeḫ

14. t̄a:

Gazel 72

Mısra: 1

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Sînemi deldi müjeñ okları t̄a cânuma dek
Söyle ebrû-yı kemândârûña ṭutsun çekerek

15. t̄a:

Gazel 132

Mısra: 3

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Bir gice yok ki çıkmaya t̄a mâḥ u encüme
Âhumla âsmânuñ alıḫdı yüzi gözi

16. t̄a:

Kaside 1

Mısra: 57

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

T̄a şabâḫ-ı ḥaṣre dek biñ mübtelâyî mest ider
Bezm-i 'aşkuñ neşve-i rıṭl-ı girânidur sözüüm

17. **tā:**

Kaside 1

Mısra: 65

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Cān-ı 'ālem fahr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca na't-gūy u na't-ḥ'ānidur sözüüm

18. **tā:**

Kaside 2

Mısra: 33

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i 'ālemi taḥkik için
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

19. **tā:**

Gazel 23

Mısra: 10

-dığı müddetçe, -dıkça.

Ammā yine gamzeyle müdārā nice mümkün
Tā olmayacak 'āşık-ı ser-bāz-ı maḥabbet

20. **tā:**

Gazel 24

Mısra: 7

-dığı müddetçe, -dıkça.

Bezm-i Ceme revnaḥ viremez olmayacak tā
Cārüb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

21. **tā:**

Kaside 50

Mısra: 22

Uzaklık belirtmek için kullanılan bir kelime.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı 'amik-ı 'ademe zulmet-i şām

22. **tā:**

Kaside 8

Mısra: 85

-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ḥaṭ-ı nev-ḥiz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḥ-ı faşl-ı bahār-ı ravza-i Rıdvān bulur

23. **tā:**

Kaside 10

Mısra: 123

-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḥusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḥāver ü geh bāḥter eyler

24. **tā:**

Kaside 10

Mısra: 126

-dığı müddetçe, -dıkça.

Manşür ide her yerde Ḥudā rāyet-i baḥtūn
Tā Ḥusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

25. **tā:**

Kaside 20

Mısra: 84

Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ola tā memleket muḥtāc-ı şāhib-efser ü evreng
Bula tā saltanat āyın-i 'adl ü dād ile zīver

26. **tā:**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ḳul itdi beni tā o kadar ḥulḳ-ı kerimi
Yād eylemez oldum daḥi Sultān Selimi

27. **tā:**

Kaside 33

Mısra: 103

Tıpkı, aynı.

'Aşk ehline tā nüsha-i ḥaṭṭ-ı ruḥ-ı dil-ber
Mektüb-ı ḥuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

28. **tā:**

Kaside 42

Mısra: 91

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Çok yaşaya tā o kadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rüzgār

29. **tā:**

Kaside 3

Mısra: 74

Ta ki.

Derdümi bāri bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḥāne-i luḫfuından ire dermāni

30. **tā:**

Kaside 25

Mısra: 96

Ta ki.

Başla şimden şoñra ey Nef'ī du 'āya şıdk ile
Tā kabül ide du 'āñi Ḥazret-i Rabbü'l-'ibād

31. **tā:**

Gazel 115

Mısra: 5

Ta ki, için diye.

Reftār-ı germi ḥande-i nerm ile kıl ki tā
'Ömrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

32. **tā:**

Gazel 120

Mısra: 8
Ta ki.

Eşkümle dem-â-dem iderim kûyuñı nemnâk
Toz konmaya tâ sen gül-i nâzûk-beden üzre

33. **tâ:**
Kaside 44
Mısra: 51
Sonunda.

Sihr iderdim o kadar vaşf-ı cemilûnde ki tâ
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

34. **tâ:**
Gazel 13
Mısra: 3
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir qurı kâleb

35. **tâ:**
Kaside 10
Mısra: 55
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

İkbâline vâ-beste felek tâ o kadar kim
Tedbîri ile devrini zir ü zeber eyler

36. **ta:**
Kaside 26
Mısra: 70
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Var kıyâs it ne kadar rüşendür
Görmedim ta bu kadar feyz-i 'amîm

37. **tâ:**
Kaside 40
Mısra: 18
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Habbezâ kevkebe-i tâlî'-i Âl-i 'Osmân
Dikdi devletleri tâ küngüre-i 'arşa 'âlem

38. **tâ:**
Kaside 40
Mısra: 93
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Şofî nefsinî helâk eylemez tâ o kadar
Zindedür âb-ı hayât-ı suhanümle 'âlem

39. **tâ:**
Kaside 41
Mısra: 121
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Pür-emn ola devrinde cihân tâ o kadar kim
Bir yerde zühür itmeye gavgâ-yı zamâne

40. **tâ:**
Kaside 42
Mısra: 87
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Naş ide nâmin zer-i ḥurşide tâ
Sikke-türâz-ı direm-i rûzgâr

41. **tâ:**
Kaside 43
Mısra: 9
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Murâdım üzre tâ bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkûm-ı fermânüm zamâne inkiyâd üzre

42. **tâ:**
Kaside 44
Mısra: 4
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Nice dergâh cenâb-ı ḥarem-i Ka'be-i câh
Ki ider pâyede tâ kürsî ile da'vâyı

43. **tâ:**
Kaside 44
Mısra: 57
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Her biri tâ o kadar medhûne meftûn olmuş
H'âba varsa görür elde kalem-i güyâyı

44. **tâ:**
Kaside 14
Mısra: 123
-dığı müddetçe, -dıkça.

Eyleye tâ Ḥusrev-i şâhib-kırân-ı şark u garb
Eşheb-i zer-pâlehang-i şubḥ ile cevlangeri

45. **tâ:**
Kaside 16
Mısra: 80
-dığı müddetçe, -dıkça.

Sâye-i 'adli ola pâyende fark-ı 'âleme
Tâ tura ber-pâ bu çetr-i bî-tınâb-ı rûzgâr

46. **tâ:**
Kaside 17
Mısra: 165
-dığı müddetçe, -dıkça.

Eşheb-i rûz ile tâ Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümâ

47. **tâ:**
Kaside 18
Mısra: 89
-dığı müddetçe, -dıkça.

İde tā rā' iz-i takdîr cevhlân-ı şebân-rûzî
Süre tünd eblâk-ı devrânı bu meydân-ı pehnâyâ

48. tā:

Kaside 20

Mısra: 83

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Ola tā memleket muhtâc-ı şâhib-efser ü evreng
Bula tā saltanat âyîn-i 'adl ü dâd ile ziver

49. tā:

Kaside 23

Mısra: 74

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Ebnâ-yı zamân ile müdârâ nice mümkün
Tâ olmayacak bende ħar-ender-ħar-ı 'âlem

50. tā:

Kaside 41

Mısra: 117

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ devr ide dolâb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellâ-yı zamâne

51. tā:

Kaside 42

Mısra: 83

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Eyleyeler tā ħukemâ-yı zamân
Baĥş-ı ħudûş ü kıdem-i rûzgâr

52. tā:

Kaside 47

Mısra: 138

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Ola şâbit-kâdem devletle dârü'l-mülk-i şihhatde
Felek tā böyle ber-pâ vü zemîn tā böyle ber-câdur

53. tā:

Kaside 47

Mısra: 138

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Ola şâbit-kâdem devletle dârü'l-mülk-i şihhatde
Felek tā böyle ber-pâ vü zemîn tā böyle ber-câdur

54. tā:

Kaside 55

Mısra: 103

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ ola bu ħayme-i pîrûze- reng-i zer-nigâr
'Arşa-i 'âlemde ber-pâ bî-sütün u bî-ıtnâb

55. tā:

Kaside 56

Mısra: 65

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ vire ħükmin şenâ-yı zât-ı 'âlî-şânınuñ
Rütbesin nazmuñ kıla mâ-fevk-ı çarĥ-ı heftümîn

56. tā:

Kaside 56

Mısra: 85

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ ola 'âlemde cārî ħük-m-i kânün-ı münîf
Tâ ola dünyâda zâhir revnağ-ı şer'-i mübîn

57. tā:

Kaside 56

Mısra: 86

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ ola 'âlemde cārî ħük-m-i kânün-ı münîf
Tâ ola dünyâda zâhir revnağ-ı şer'-i mübîn

58. tā:

Kaside 59

Mısra: 79

-dîğî müddetçe, -dıkça.

Tâ gerdiş-i gerdün ile aĥvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâĥ perîşân u dijemdür

59. tā:

Kaside 6

Mısra: 79

Ta ki.

Tâ felek ħadr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdârını ednâ midur a'lâ midur

60. tā:

Kaside 17

Mısra: 54

Ta ki.

Urnlur gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zabt itmesi âsân ola tā

61. tā:

Kaside 42

Mısra: 25

Ta ki.

Ķalmasa tā fırĥa-i erbâb-ı dil
Sîne-figâr u dijem-i rûzgâr

62. tā:

Kaside 15

Mısra: 34

Ta ki, -mek için.

Bir cām şun Allah için bir kâse de ol mâĥ için
Tâ medĥ-i şâhenşâĥ için alam ele levĥ u ħalem

63. **tā:**

Kaside 28

Mısra: **26**

-ince.

Kim gülşen-i ruhuñda vire nağmeye karar
Tā ol zamān ki bāğ-ı cihān pür-ħazān olur

64. **tā:**

Kaside 16

Mısra: **76**

Böylece, ki.

Başla şıdk ile du'ā-yı devlet ü iqbāline
Cān ile āmin diye tā şeyh u şāb-ı rüzgār

65. **tā:**

Kaside 9

Mısra: **19**

*Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği
yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.*

Tā ħaşre dek ol demde olan feyz-i şafānuñ
Endişesi ol ħasteye ser-māye-i cāndur

66. **tā:**

Kaside 28

Mısra: **146**

*Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği
yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.*

Dönsün felekde sāğar-ı iqbāli gün gibi
Tā aña dek ki āhır-ı bezm-i cihān olur

67. **tā:**

Kaside 9

Mısra: **139**

-incaya kadar, dek, değın.

Tā gāyet-i şeb fātiħa-i vaqt-i şeherdür
Tā evvel-i 'ıyd āhır-i mäh-ı ramazāndur

68. **tā:**

Kaside 9

Mısra: **140**

-incaya kadar, dek, değın.

Tā gāyet-i şeb fātiħa-i vaqt-i şeherdür
Tā evvel-i 'ıyd āhır-i mäh-ı ramazāndur

69. **tā:**

Kaside 31

Mısra: **134**

-incaya kadar, dek, değın.

Rüz-ı nev-rüz gibi ħurrem olup her rüzı
Görmeye táb-ı temüz-ı gamı tā rüz-ı ħisāb

70. **tā:**

Kaside 20

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

-incaya kadar, dek, değın.

Çıka her şubħ-dem gün gibi dīvān-ı ħümāyūna
Tura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maħşer

71. **tā:**

Kaside 55

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

-incaya kadar, dek, değın.

Çetr-i iqbālūñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kā'ināt āsüde tā rüz-ı ħisāb

tā ebed:

1. **tā ebed:**

Kaside 20

Mısra: **67**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sonsuza dek.

Züleyhā tā ebed nevmid olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istiğnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

tā ezel:

1. **tā ezel:**

Kaside 2

Mısra: **23**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezelden beri.

Feyz-i isti'dād-ı zātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cezbesi ħurşid ü mäh ü āsmānı Mevlevi

2. **tā ezel:**

Kaside 14

Mısra: **53**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezelden beri.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmuş tā ezel
Secdegāh-ı təcđārān-ı cihān ħāk-i deri

3. **tā ezel:**

Kaside 15

Mısra: **40**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezelden beri.

Pirāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naşibi tā ezel təc-ı Feridün taħt-ı Cem

4. **tā ezel:**

Gazel 112

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ezelden beri // başından beri.

Nef'inüñ ammâ bu gâzel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ ezeldüşükce söyler bî-bedel

tâ ezelden:

1. tâ ezelden:

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ezelden beri.

Göñli dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'âşıkun
Gamzesiyle tâ ezelden âşnâdur n'eylesün

2. tâ ezelden:-den

Kaside 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ezelden beri.

Tâ ezelden feyz-i Haq mevku'fdur endişeme
Mülk-i ma'nâ vaqf-ı tab'-ı kâmrânumdur benüm

tâ ki:

1. tâ ki:

Kaside 44

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Tâ ki bir Âşaf-ı zî-şâna Süleymân-ı zamân
Mühri teslim ide zabt itmegiçün dünyâyı

2. tâ ki:

Kaside 52

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

-mesi için, -sin diye // öyle ki.

İdelüm şıdk u niyâz ile du'â şimden girü
Tâ ki maqbûl olduğında kalmaya reyb ü gümân

3. tâ ki:

Kaside 57

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, böylece.

Tâ ki dürr-i suhanı nâdire-sencân-ı cihân
İde pîrâye-i memdûh-ı ğenâ- güy-ı nevâz

4. tâ ki:

Kaside 21

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Öyle ki, yeter ki.

Hemîşe tâ ki bu meydân-ı pür-muhârebede
Muzaffer eyleye Bârî livâ-yı İslâmı

5. tâ ki:

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

-diğinden beri.

Tâ ki ma'nâ-yı lafîz ü lafz-ı reng-âmîz ile
Rûzgârûñ bir dil-ârâ dâstânıdır sözüm

6. tâ ki:

Kaside 2

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yeter ki, öyle ki.

Her dem olsun rûh-ı pâkine du'â-yı bî-hisâb
Evliyâdan tâ ki hâlî olmaya dünyâ evi

7. tâ ki:

Kaside 3

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

-dığı zaman, -dıkça.

Her seher tâ ki çıkup perde-serây-ı şebden
İde şahenşeh-i zer-tâc-ı felek dîvânı

8. tâ ki:

Kaside 12

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

-dığı zaman, -dıkça.

Haşr olunca tâ ki şevk-engîz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbâ-yı hayâl-i şadmânıdır benüm

9. tâ ki:

Kaside 3

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

-mesi için, -sin diye.

Bulsa erbâb-ı dili hâk ile yeksân eyler
Göstere tâ ki edânide 'ulüvv-i şanı

10. tâ ki:

Kaside 46

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

-mesi için, -sin diye.

Tâ ki ma'mûr ola bu köhne sarây-ı 'âlem
Tâ ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn

11. tâ ki:

Kaside 23

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

-dığı müddetçe, -dıkça.

Her vaqt-i seher tā ki çıkup bām-ı felekde
Cevlān ide tāvus-ı mülemma- per-i 'ālem

12. tā ki:

Kaside 24
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Her seher tā ki döne Cem gibi cām-ı hürşid
Her gice tā kim ola bezm-i çırāgān-ı felek

13. tā ki:

Kaside 25
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki burcundan ide bir burca tahvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noqşān u gāhī izdıyād

14. tā ki:

Kaside 26
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki revnağ vire gülzāra bahār
Tā ki hoş-bū ide āfākı nesīm

15. tā ki:

Kaside 26
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki revnağ vire gülzāra bahār
Tā ki hoş-bū ide āfākı nesīm

16. tā ki:

Kaside 30
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Hemīşe tā ki suhan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medh ide bir şadr-ı şāhib-iz'ānı

17. tā ki:

Kaside 35
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki taqdīr-i İlhāhī kereminden gāhī
Eyleye 'ālemi bir luğf ile mesrūrū'l-hāl

18. tā ki:

Kaside 37
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki āyine-i hürşid-i cihān-tāb-ı felek
Levh-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

19. tā ki:

Kaside 39
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye 'ālemi bir günde ser-ā-pā teshīr

20. tā ki:

Kaside 40
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki aḥkām-ı 'anāşırla vücūd-ı insān
Gāh şıḥhatde ola gāh çeke renc ü elem

21. tā ki:

Kaside 42
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntazam-ı rüzgār

22. tā ki:

Kaside 46
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki ma'mūr ola bu köhne sarāy-ı 'ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

23. tā ki:

Kaside 50
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki sākī-i felek sāgar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pūr idüp kıla devrini tamām

24. tā ki:

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki rüşen-çerāğ-ı bezm-i cihān
Felegüñ şem'-i mihr ü māhıdur

25. tā ki:

Kaside 54
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Böylece.

Tā ki inşāfa gelüp gāhī sipihr-i ğaddār
İde ehl-i dil ü tab´ ile vifākı tecdīd

tā kim:

1. tā kim:

Kaside 43

Mısra: **102**

Kelime Tipi: -

Sonunda, o zaman.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefk-ı murād üzre

2. tā kim:

Kaside 8

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

Ta ki, sonunda.

Gülşen-i iqbāli ser-sebz ola tā kim rüzgār
Gül gibi bāğ-ı cihānı hürrem ü hāndān bulur

3. tā kim:

Kaside 4

Mısra: **118**

Kelime Tipi: -

-dıği zaman, -dıkça.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni każā
Tā kim felekde māh-ı neve şavlecān virür

4. tā kim:

Kaside 13

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

-dıği zaman, -dıkça.

Ṭura tā kim bu ṭāk-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma´mūr u ´Ādil şāh mi´mārı

5. tā kim:

Kaside 4

Mısra: **111**

Kelime Tipi: -

-mesi için, -sin diye.

Tā kim şehān-ı dehre niżām-ı cihān için
Devrān serir-i ma´delet üzre mekān virür

6. tā kim:

Kaside 15

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Tā kim cihān ma´mūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İqbāl ile mesrūr ola ol Ḥusrev-i vālā-himem

7. tā kim:

Kaside 16

Mısra: **77**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

İde tā kim nukre-hıkn-i çarḥ ile cevlängeri
Ḥusrev-i seyyāre-i zerrin-rikāb-ı rüzgār

8. tā kim:

Kaside 22

Mısra: **79**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Döne tā kim felekde sāğar-ı zerrini hürşidüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

9. tā kim:

Kaside 23

Mısra: **87**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Gerdān ola āsāyiş için ´āleme tā kim
Çarḥ-ı felek ü mihr ü meh ü aḥter-i ´ālem

10. tā kim:

Kaside 24

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Her seher tā ki döne Cem gibi cām-ı hürşid
Her gice tā kim ola bezm-i çırāğān-ı felek

11. tā kim:

Kaside 28

Mısra: **143**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Tā kim fūrüg-ı cām-ı zer-endüd-ı āftāb
Revnaḥ-fürüz-ı bezmgeh-i hāverān olur

12. tā kim:

Kaside 43

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefk-ı murād üzre

13. tā kim:

Kaside 45

Mısra: **91**

Kelime Tipi: -

-dıği müddetçe, -dıkça.

Kecim-i sim-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-ı çarḥ reftārı

14. tā kim:

Kaside 48

Mısra: 87
Kelime Tipi: -
-dıği müddetçe, -dıkça.

Ola tā kim cihānda āşinālık
İki şāhib-vefā beyninde muhkem

15. **tā kim:**
Kaside 62
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
-dıği müddetçe, -dıkça.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile hāzān dehri kıla pūr-tāb u teb

16. **tā kim:**
Kaside 62
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
-dıği müddetçe, -dıkça.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile hāzān dehri kıla pūr-tāb u teb

17. **tā kim:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
-dıği müddetçe, -dıkça.

Tā kim ola kişver-i suhānde
Āmed-şud-ı şāh-rāh-ı ma'nā

18. **tā kim:**
Kaside 7
Mısra: 115
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Feyz-i ilhām ile tā kim ola ehl-i nazmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ta'b'ı şadef-i dürr-i yetim

19. **tā kim:**
Kaside 38
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Mürür-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i diluñ kuṭb-ı murādı üzre biş ü kem

20. **tā kim:**
Kaside 43
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Ki bir laḥza ḳomaz āsüde kendi hālūme tā kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḥşil-i zād üzre

21. **tā kim:**
Kaside 13
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Yeter ki, ola ki.

Tura tā kim bu taḳ-ı lāciverdi böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'māri

ta'ab:

1. **ta'ab:**
Kaside 62
Mısra: 44
Zahmet, meşakkat, sıkıntı, zorluk.

Ammā kesādı var ḳatı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinuñ yoḳ raḡbeti budur belā budur ta'ab

ta'ab çeker:

1. **ta'ab çeker:-er**
Müseddes 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çekmek.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

ta'ab çekmesün:

1. **ta'ab çekmesün:-me, -sün**
Gazel 53
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Zahmet çekmek, güçlükle karşılaşmak.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykānı dile
Tirüñe ḳarşu ṫurup sinemüzi çāk iderin

ta'accüb iderin:

1. **ta'accüb iderin:-er, -in**
Kaside 31
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Şaşmak, hayret etmek.

Ne ṫurur zerger-i dehr aña ta'accüb iderin
Bu ḳadar olmuş iken pūte-i gerdün pūr-tāb

ta'addi-i ğam-efzā-yı zamāne:

1. **ta'addi-i ğam-efzā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: 102
Kelime Tipi: -
Zamanın keder veren, gam artıran zulmü.

Pek müşkil olurdu ger olaydı baña mahşûs
Bu gûne ta'addî-i ğam-efzâ-yı zamâne

ta'akkul idemem:

1. **ta'akkul idemem:-emem**

Müseddes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlamak, akıl erdirmek.

Ne hikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta'akkul idemem 'âlemde her pinhân u peydâyî

tâb:

1. **tâbını:-mı**

Kaside 50

Mısra: 20

Işık, parıltı.

O mey-i encümen-efrûz-ı celî-şa'şa'a kim
Virse hürşîd-i cihân-tâba eger tâbını vâm

2. **tâb:**

Kaside 61

Mısra: 51

Işık, parıltı.

Dürri mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nür u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı 'âftâb

3. **tâb:**

Tesdis 1

Mısra: 2

Takat, mecal, güç.

Esirüñ olalı biñ cân ile ey şâh-ı hübânım
Ğamuñdan ğalmamışdır dilde tâb u tende dermânım

tab':

1. **tab'ı:-ı**

Kaside 24

Mısra: 65

Tabiat, huy, yaradılış.

Tab'ı âyîne-i meşşâta-i rüy-i 'âlem
Fikri üstâd-ı kühen-sâl-i debistân-ı felek

2. **tab'uñ:-u, -ñ**

Kaside 52

Mısra: 87

Tabiat, huy, yaradılış.

Çeşme-i âb-ı hayât-ı feydzür tab'uñ n'ola
Kilk-i halkârî olursa ana zerrîn-nâvdân

3. **tab'ı:-ı**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 14

Tabiat, huy, yaradılış.

Münderic zâtında envâ'-ı mekârim ol kadar
Farğ olunmaz tab'ı bir gencîne-i mestürdan

4. **tab'umuza:-u, -muz, -a**

Gazel 49

Mısra: 7

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Dense ne 'aceb tab'umuza baħr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-hâlet ü cür'a gibi pestiz

5. **tab'um:-u, -m**

Kaside 5

Mısra: 87

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um siħr ile ğâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

6. **tab'umdur:-u, -m, -dur**

Kaside 10

Mısra: 85

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Tab'umdur o deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî
Kim sâhilini ma'den-i lü'lü-yı ter eyler

7. **tab'uma:-um, -a**

Gazel 90

Mısra: 5

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Muntazır tab'uma ebkâr-ı ma'ânî o kadar
Keşretinden birinüñ şeklini taşvîr idemem

8. **tab'um:-u, -m**

Kaside 14

Mısra: 93

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Tab'um ol büt-hânedür kim şüret-i divârınıñ
Taşa kâr eyler ğadeng-i ğamze-i nâzükteri

9. **tab'imuñ:-ı, -m, -uñ**

Gazel 140

Mısra: 10

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Kâmrân-ı mülk-i nazm olsam n'ola Nef'î gibi
Bir dükenmez kâne beñzer tab'imuñ gencînesi

10. **tab'um:-u, -m**

Kaside 4

Mısra: 2

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Her ma'nî-i laţîf ki cāndan nişān virür
Ta'bir idince şab'um anı nazma cān virür

11. **şab'umuñ:-i, -m, -uñ**

Gazel 140

Mısra: 1

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Rû-be-rûdur şab'umuñ hürşîd ile âyînesi
Reşk ider çarh aña dâ'im baña oldur kînesi

12. **şab'umuñ:-i, -m, -uñ**

Kaside 1

Mısra: 53

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şab'umuñ bir tercemân-ı ter-zebânıdur kalem
Hâmemuñ bir hem-zebân-ı nüktedânıdur sözü

13. **şab'um:-u, -m**

Kaside 24

Mısra: 100

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Suĥanum âb-ı zülâl-i çemenistân-ı cihân
Şab'um âteşkede-i sîne-i süzân-ı felek

14. **şab'um:-u, -m**

Kaside 28

Mısra: 121

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şab'um ki bād-ı cezbe-i medhûñle dem-be-dem
Bir baĥr-ı pür-hurûş-ı le'âlî-feşān olur

15. **şab'umla:-u, -m, -la**

Kaside 28

Mısra: 127

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şab'umla kimse baĥş idemez Ķahramān gibi
Endîşe 'āleminde cihān-pehlevān olur

16. **şab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 29

Mısra: 122

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Görünce lezzet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse şab'uma hem mey-fürüş u hem şannād

17. **şab'um:-u, -m**

Kaside 30

Mısra: 87

Tabiat, yaratılış // şairlik.

'Aceb mi şab'um olursa şadef gibi pür-dür
Kefünden irdi aña feyz-i ebr-i nîsānî

18. **şab'um:-u, -m**

Kaside 32

Mısra: 71

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña şab'um
'Aceb mi eylese da'vā-yı intisāb-ı şadīm

19. **şab'um:-u, -m**

Kaside 35

Mısra: 89

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yoĥsa şab'um benüm ol mertebeden 'ālîdür
Ki idem māl için endîşe-i medĥ-i erzāl

20. **şab'um:-u, -m**

Kaside 35

Mısra: 101

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nādur
Ki esîr-i kafes ü dām iken olmaz yine lāl

21. **şab'ı:-i**

Kaside 36

Mısra: 44

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şemîm-i ĥulkımı yād itse gāhi bir şā'ir
Anuñla başlasa şab'ı suĥandan urmaĥa dem

22. **şab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 36

Mısra: 14

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Bu fetĥ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu şab'uma zîrā vücūh ile mülhem

23. **şab'um:-u, -m**

Kaside 37

Mısra: 81

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şab'um ol ĥamze-i şüh-ı büt-i ma'nādur kim
Ĥün-ı şemşîr-zebān ile virür fitneye reng

24. **şab'um:-u, -m**

Kaside 38

Mısra: 85

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ĥayāl-i medĥüñi şevĥinden istikbāl ider şab'um
Verür mevcūd olan ma'nāyı hem şükrāne-i maĥdem

25. **şab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 40

Mısra: 84

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle baĥınca zîrā
Şab'uma levĥ-i ma'āñideki rāz-ı mübhem

26. **ṭab'ı:-ı**

Kaside 48

Mısra: **25**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Huşüşâ teşne-i medh ola ṭab'ı
Nice olmak gerekdür şād u hürrem

27. **ṭab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 50

Mısra: **94**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Minnet Allāha ki vermiş o kadar isti'dād
Nazm için eylemezin ṭab'uma zür u ibrām

28. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 54

Mısra: **19**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Bir şafâ buldı bu takrîb ile ṭab'um gūyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma'niye cām-ı Cemşîd

29. **ṭab'umda:-u, -m, -da**

Kaside 54

Mısra: **26**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ḳuvvet-i cāzibe-i şıdkumı gör bir yerden
Oldı âşâr-ı teveccühleri ṭab'umda bedîd

30. **ṭab'uña:-u, -ñ, -a**

Kaside 54

Mısra: **18**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Niçün ol feyz-i şafâ-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭab'uña sermāye-i mazmün-ı müfid

31. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 55

Mısra: **95**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭab'um ol bahr-ı güher-pāş-ı suḥandür kim anuñ
Rîze-seng-i sâhilinden ter düşer dürr-i hoş-âb

32. **ṭab'umı:-u, -m, -ı**

Kaside 55

Mısra: **67**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyz-i mihr-i iltifâtundur ki itdi ṭab'umı
Şaf u rengin nüktelerle ma'den-i la'l-i müzâb

33. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 58

Mısra: **82**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Edāya çäre mi var şükrini ol ihsānuñ
Olursa ṭab'um eger biñ kaşideye medyün

34. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 59

Mısra: **14**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yâ şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭab'um aña bir bülbül-i şürîde-nağamdur

35. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 59

Mısra: **66**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ma'zür ola medhüñde olan 'acuz u kuşürum
Ṭab'um nice demdür ki leked-hürde-i ğamdur

36. **ṭab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 59

Mısra: **25**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Çok mı bu kadar hüsni-edâ ṭab'uma zîrâ
Vaşşâf-ı hüdâvend-i pesendide-şiyemdür

37. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 62

Mısra: **37**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭab'um gibi bir dürr-i pāk olmak revâ mı zîr-i hāk
Oldum bu ğamla ben helāk ammâ gelür ğayra 'aceb

38. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 62

Mısra: **41**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Oldı sözüüm bî-keyf ü kem ṭab'um müselleme tutdı
hem

Pākîze-güyân-ı 'Acem sihr- âferînân-ı 'Arab

39. **ṭab'ına:-ı, -n, -a**

Kıt'a 1

Mısra: **4**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Cüy-ı ma'nâ iki şakḳ olmuş aḳar şahnından
Yaraşır dirsem eger ṭab'ına Bâġdād-ı suḥan

40. **ṭab'um:-u, -m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **12**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Mülk-i ma'nâ kalem-revimdür hep
Ṭab'um endişe pâdişâhidur

41. **ṭab'uma:-um, -a**

Kaside 2

Mısra: **28**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Hâk-i pây-ı Şeyh 'Attârım ki oldı himmeti
Ṭab'uma üstâd-ı ders-i müşkilât-ı Meşnevî

42. **ṭab'ı:-ı**

Kaside 7

Mısra: **116**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyz-i ilhâm ile tâ kim ola ehl-i nazmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭab'ı şadef-i dürr-i yetim

43. **ṭab'umuñ:-u, -m, -uñ**

Kaside 8

Mısra: **75**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Gâh olur naḳḳâb-ı çâpük-dest-i fikri ṭab'umuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kân bulur

44. **ṭab'a:-a**

Kaside 19

Mısra: **67**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Gıdâ-yı rûhdur endişe-i medhûñ dil ü ṭab'a
İkisi de genânı itmede nâ-çâr u muṣṭardur

45. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 23

Mısra: **61**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭab'um gibi bir pür-hüner-i bü'l-'aceb olmaz
İhrâz-ı kemâl itmede ser-defter-i 'âlem

46. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 24

Mısra: **93**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭab'um ol genc-i firâvân güher-i ma'nâdur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçân-ı felek

47. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 27

Mısra: **97**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Felek ṭab'um gibi gevher getirmez her zamân dehre
Nice yılda ider hâşıl şadef bir dürr-i yektâyı

48. **ṭab'umda:-u, -m, -da**

Kaside 31

Mısra: **100**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yalıñuz kevkeb-i baḥtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭab'umda vü nazmumda teraḳḳî icâb

49. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 43

Mısra: **80**

Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zât-ı bî-nazîründe
Hele ṭab'um biraz evşâfa olsun i'tiyâd üzre

50. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 4

Mısra: **17**

Şair yaratılış, şairlik.

Ṭab'um 'arûs-ı ma'niye meşşâtelik ider
Endişem âyîne kalemüm sürmedân virür

51. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 7

Mısra: **103**

Şair yaratılış, şairlik.

Ṭab'um ol baḥr-ı suḥandur ki kef-i mevci ṭatar
Penbeler içre nihân sübhâ-i lü'lü-yı nazîm

52. **ṭab'umuñ:-ı, -m, -uñ**

Kaside 9

Mısra: **109**

Şair yaratılış, şairlik.

Yok 'aczi yine ṭab'umuñ endişeden aşlâ
Gerçi sitem-i çarḥ ile bî-tâb u tüvândur

53. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 9

Mısra: **113**

Şair yaratılış, şairlik.

Ṭab'um kafes-i dânişe bir tütî-i güyâ
Ḥâmem çemen-i ma'niye bir serv-i çemândur

54. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 10

Mısra: **81**

Şair yaratılış, şairlik.

Evşâfuña ḥad yok ṭatalum sihr ile ṭab'um
Biñ ma'nîyi bir şekle koyup muḥtaşar eyler

55. **ṭab'um:-u, -m**

Kaside 10

Mısra: **113**

Şair yaratılış, şairlik.

Lâzım gelicek ol müteşâ'irlere ṭab'um
Her ma'rekede n'eyledi daḥi neler eyler

56. **ṭab'uma:-u, -m, -a**

Kaside 14

Mısra: 117
Şair yaratılış, şairlik.

'Ālemi teşhîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri

57. **tab'um:-u, -m**
Kaside 23
Mısra: 68
Şair yaratılış, şairlik.

Kim at koparur 'arşa-i ma'nâda tururken
Tab'um gibi bir Rüstem-i ceng-âver-i 'âlem

58. **tab'ma:-ı, -n, -a**
Kaside 31
Mısra: 16
Şair yaratılış, şairlik.

Nazm için vaşfını bu faşl-ı cahîm-efrûzuñ
İtse bir şâ'ir eger tab'ına tevcîh-i hıṭâb

59. **tab'uma:-u, -m, -a**
Kaside 33
Mısra: 97
Şair yaratılış, şairlik.

Yoğ münkir olur tab'uma erbâb-ı suḥande
Var ise bir iki müteşâ'ir süfehâdur

60. **tab'uñ:-u, -ñ, -ı**
Kaside 35
Mısra: 118
Şair yaratılış, şairlik.

Söz tamâm oldı ço lâf-ı suḥani ey Nef'î
Ehl-i dil tab'uñı şî' rinden ider istidlâl

61. **tab'uma:-u, -m, -a**
Kaside 46
Mısra: 66
Şair yaratılış, şairlik.

Bu kadar nazma da kim cür'et iderdi hâlâ
İtmese tab'uma ilhâm-ı İlâhî telkîn

62. **tab'um:-u, -m**
Kaside 47
Mısra: 65
Şair yaratılış, şairlik.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

63. **tab'um:-u, -m**
Kaside 47
Mısra: 104
Şair yaratılış, şairlik.

Benim gibi senâ-h'vânuñ sen olsañ n'ola memdûhı
Ki zâtuñ gibi tab'um daḥi bî-mânend ü hemtâdur

64. **tab'um:-u, -m**
Kaside 48
Mısra: 81
Şair yaratılış, şairlik.

Olur mı bir nefes hâmûş tab'um
Turur mı bir zamân âsüde hâmem

65. **tab'uma:-u, -m, -a**
Kaside 54
Mısra: 72
Şair yaratılış, şairlik.

Benim ol şâ'ir-i haḳ-güy u cerî kim idemez
Tab'uma nâdire-sencân-ı müzevvir taḳlîd

66. **tab'im:-ı, -m**
Kıt'a 2
Mısra: 3
Şair yaratılış, şairlik.

Bir kaşide demek ister saña tab'im ki ola
Kim hayâlüne fedâ mâ-ḥaşal-ı dîvânım

67. **tab'im:-ı, -n**
Kaside 6
Mısra: 43
Tabiat, huy, yaratılış.

Dest ü tab'im ebr ü deryâdur diyen gâfillerüñ
Dâ'imâ mazmûn-ı fikri böyle bî-ma'nâ midur

68. **tab'ı:-ı**
Kaside 7
Mısra: 81
Tabiat, huy, yaratılış.

Tab'ı bir âyine-i râst-nümâdur ki girer
Anda bir şürete 'aks-i elif ü peyker-i cîm

69. **tab'ı:-ı**
Kaside 24
Mısra: 67
Tabiat, huy, yaratılış.

Başlasa tab'ı dür-efşânlığa pür-gevher olur
Mevc-i deryâ-yı ma'ânî gibi dâmân-ı felek

70. **tab'um:-u, -m**
Kaside 35
Mısra: 19
Tabiat, huy, yaratılış.

Oldı tab'um o kadar ḥurrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza ḳomaz fâriğ-i bâl

71. **tab'ı:-ı**
Kaside 41
Mısra: 49
Tabiat, huy, yaratılış.

Tab'ı şadef-i gevher-i şevhâr-ı ma'ânî
Endîşesi mir'ât-ı mücellâ-yı zamâne

72. **tab' uñ:-u, -ñ**

Kaside 49

Mısra: 76

Tabiat, huy, yaratılış.

'Aceb mi mübtelâ-yı lerce-i mevc olsa endâmı
Giriftâr-ı teb-i reşk itdi tab' uñ bañr-ı zehhârı

73. **tab' uñ:-u, -ñ**

Kaside 62

Mısra: 31

Tabiat, huy, yaratılış.

Zâtuñ gibi zât-ı şerîf tab' uñ gibi tab'-ı lañif
Vardur diyen aħmak zarîf kizbi görürmiş müsteħab

74. **tab' a:-a**

Kaside 7

Mısra: 5

Şair yaratılış, şairlik.

'İkd-ı gevher gibi manzûm ola tab' a vârid
Çekmeye nâzım olan zahmet-i kayd-ı tanzîm

75. **tab' a:-a**

Kaside 7

Mısra: 33

Tab ehli, şair.

Bikr-i ma'nâ dañı bir tab' a görünmez ne kadar
İtse eşk ü ruñ-ı endîşesi 'arz-ı zer ü sîm

76. **tab' uñ:-u, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Tabiat, mizaç.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab' uñ 'arâk gibi leñâfet bundadur

77. **tab' mda:-ı, -n, -da**

Kaside 62

Mısra: 18

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Düstür-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma' delet
Luñfiyla memlü şeş- cihet tab' mda yok meyl-i ğazab

tab' - ehli:

1. **tab' - ehli:**

Gazel 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şairlik kabiliyeti olan, şair.

Ķadrüm n'ola bilmezse yârân-ı suħan-perver
Ehl-i dile tab' - ehli bigâne degül mi yâ

tab getirmez:

1. **tab getirmez:-mez**

Kaside 42

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Güç yetirmek, dayanmak, tahammül etmek.

Ķamlesine tab getirmez 'adü
Olsa eger Güstehem-i rüzgâr

tab u nür-ı kevkeb-i iqbâl ü baħtuñ:

1. **tab u nür-ı kevkeb-i iqbâl ü baħtuñ:-u, -ñ**

Kaside 55

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Talih yıldızının ışığı ve parıltısı.

Bir şeb-i târikdür güyâ sevâd-ı kâ'inât
Tâb u nür-ı kevkeb-i iqbâl ü baħtuñ mâhtâb

tab virür:

1. **tab virür:-ür**

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıcaklık, hararet vermek.

Âbdur peykân-ı yâr ammâ gelince sîneye
Olur âteş-pâre ol dañı virür bir güne tâb

tâbân oldı:

1. **tâbân oldı:-dı**

Kaside 61

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Parlamak.

Çehre-i iqbâl ü baħtum oldı tâbân gün gibi
Râm olup açsa n'ola düşize-i devrân niğâb

tâbdâr ider:

1. **tâbdâr ider:-er**

Müfret 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlak, ışıklı hâle getirmek.

Bâd-ı şabâ ki turraların tâbdâr ider
Her bir Ķamında biñ dili zâr u nizâr ider

tab-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng olmasañ:

1. **tab-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng olmasañ:-**
ma, -sa, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her kederli ve güçsüz gönle ışık saçan / ümit veren olmak.

Cür'aña virmezdi cân her 'âşık-ı efsürde-dil
Olmasañ tâb-efgen-i her hâtır-ı bî-tâb u teng

tâb-endâz olur:

1. **tâb-endâz olur:-u, -r**
Kaside 57
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Işık saçmak.

Şanmañuz şa'sa'asıdur görinen hürşidüñ
Kim olur anuñ ile her tarafa tâb-endâz

tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı:

1. **tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı:-ı**
Kaside 22
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan parlak ay.

Sipih-r-i rif'atüñ tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı
Riyâz-ı devletüñ zibende-serv-i kâmet-efrâzı

tâb-ı âftâb-ı 'aşk:

1. **tâb-ı âftâb-ı 'aşk:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk güneşinin ışığı/nuru.

Zerredür ammâ ki tâb-ı âftâb-ı 'aşk ile
Rûzgâruñ şemse-i tâk u revâkıdur gönül

tâb'-ı âteşde:

1. **tâb'-ı âteşde:-de**
Kaside 20
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Olaydı nür-ı re'yinden eger ger tâb'-ı âteşde
Bulurdı kıymet-i kuhl-ı cilâyı gerd-i hâkister

tâb'-ı âteşe:

1. **tâb'-ı âteşe:-e**
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Verse tâb'-ı âteşe ger berķ-ı tîğı terbiyet
Ma'den-i elmâs iderdi tüde-i hâkisteri

2. **tâb'-ı âteşe:-e**
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Virse tâb'-ı âteşe ger nür-ı re'yi terbiyet
Tütüyâ-yı dide-i hürşid olur gerd-i remâd

3. **tâb'-ı âteşe:-e**
Kaside 55
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Virse tâb'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı takviyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hâradan eyler iltihâb

tâb'-ı Cem:

1. **tâb'-ı Cem:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cem'in tabiatı, yaratılışı.

Hâbâbın sâgar eylerdük mey-i nâb olsa ey sâķi
Şarâbı câm ile çekmezdi olsa tâb'-ı Cem nâzik

tâb'-ı cevâhir-feşân:

1. **tâb'-ı cevâhir-feşân:**
Kaside 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cevherler / inciler ve kıymetli taşlar saçan karakter, özellik.

Ol nâzım-ı le'âlî-i nazmum ki şî'rimüñ
Reşki cemâda tâb'-ı cevâhir-feşân virür

tâb-ı cihân-süz-ı temüz:

1. **tâb-ı cihân-süz-ı temüz:**
Kaside 31
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Temmuzun dünyayı yakan sıcaklığı, harareti.

Nite kim tâb-ı cihân-süz-ı temüz ile olur
'Âlem âteşkede vü âb u hevâ âteş-tâb

tâb-ı didâruñ:

1. **tâb-ı didâruñ:-u, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüzün parlaklığı, ışıltısı.

Pür-şafâdur tâb-ı didârûñ ile bezm ü bezmgâh
Rüşenâyî-bahş-ı alb-i meclis ü peymânesin

tab´-ı dilrüm:

1. **tab´-ı dilrüm:**-ü, -m

Kaside 19

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Cesur, yiğit şair yaratılış // şairlik.

Bahâdır pehlivân çok gerçi meydân-ı ma´ânide
Benüm tab´-ı dilrüm cümleden ammâ dil-âverdür

tâb-ı endîşesi:

1. **tâb-ı endîşesi:**-si

Kaside 31

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin sıcaklığı, harareti.

Düşmedin dâm-ı hayâle dañi bir demde ider
Tâb-ı endîşesi murğân-ı ma´ânîyi kebâb

tâb-ı endîşeyle:

1. **tâb-ı endîşeyle:**-y, -le

Kaside 55

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin sıcaklığı, harareti.

Silk-i nazma ol adar çekdim dür-i sîrâbı kim
Tâb-ı endîşeyle itdüm bañr-ı ma´nâyı serâb

tab´-ı Fevzîde:

1. **tab´-ı Fevzîde:**-de

Kaside 34

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Feyzi'nin yaratılışı // Feyzi'nin şairliği (İranlı şair Feyzi-i Hindî).

Ger olsa âb u tâb-ı feyż-i tab´um tab´-ı Fevzîde
İderdi feyze müstağrak sevâd-ı mülk-i Lâhõrı

tâb-ı fikrümle:

1. **tâb-ı fikrümle:**-ü, -m, -le

Kaside 31

Mısra: **121**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin ışığı, parlattı.

Tâb-ı fikrümle şanem-hâne-i ma´nâ rüşen
Âb-ı nazmumla gülistân-ı tañayyül şâd-âb

tâb-ı fûrûğ-ı ruh-ı mâh-ı Nehşeb:

1. **tâb-ı fûrûğ-ı ruh-ı mâh-ı Nehşeb:**

Kaside 50

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Nahşeb ayının yüzündeki parlaklığın ışığı.

Nice mey tâb-ı fûrûğ-ı ruh-ı mâh-ı Nehşeb
Nice mey pertev-i envâr-ı dil-i ´arif-i câm

tâb-ı ğamdan:

1. **tâb-ı ğamdan:**-dan

Kaside 52

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Gam ateşi.

Tâb-ı ğamdan şu´le-i süzân olur ağızda dil
Olmasam medhûñle ger süsen gibi rañbü´l-lisân

tab´-ı ğazel-perdâzuña:

1. **tab´-ı ğazel-perdâzuña:**-u, -ñ, -a

Gazel 141

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Gazel söyleme yeteneği.

Âferin Nef´i yine tab´-ı ğazel-perdâzuña
Penc-beytüñ nüşha-i sihr-i beyândur her biri

tab´-ı hazâna:

1. **tab´-ı hazâna:**-a

Kaside 28

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Sonbaharın tabiatı, karakteri.

Tab´-ı hazâna olsa mürebbî mürüvveti
Revnağ-fürüz-ı reng-i gül ü ergavân olur

tab´-ı hevâ:

1. **tab´-ı hevâ:**

Kaside 54

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Havanın tabiatı.

Bulsa ger hiddet-i ´azminden eşer tab´-ı hevâ
Bâd-ı perr-i megesi sedd idemez küh-ı hadîd

tab´-ı hevesnâk:

1. **tab´-ı hevesnâk:**

Kaside 44

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -
İstekli yaratılış.

Bilürin 'aczinî endîšemüñ ammâ n'ideyin
Yenemem tab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

tab'-ı hevesnâkünden:

1. **tab'-ı hevesnâkünden:-ü, -m, -den**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
İstekli yaratılış.

Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kırtulamam tab'-ı hevesnâkünden

tab'-ı Hudâ-dâd:

1. **tab'-ı Hudâ-dâd:**
Gazel 38
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Allah vergisi mizaç/yaratılış.

Kimse taklîd idemez sözde saña ey Nef'î
Böyle pâkîze-gazel tab'-ı Hudâ-dâd ister

2. **tab'-ı Hudâ-dâd:**
Gazel 38
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Allah vergisi mizaç/yaratılış.

Kimsede tab'-ı Hudâ-dâd bulunmazsa eger
Kilk-i 'allâme-i 'âlem gibi üstâd ister

tab'-ı hurdedân u fehîm:

1. **tab'-ı hurdedân u fehîm:**
Kaside 32
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Akil ve anlayış sahibi, anlayışlı.

Niçün tereddüd ider derk-i hikmetinde bunuñ
Değâyık ehli olan tab'-ı hurdedân u fehîm

tâb-ı hürşîd-i sitem:

1. **tâb-ı hürşîd-i sitem:**
Kaside 52
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Zulüm güneşinin harareti, sıcaklığı.

Tâb-ı hürşîd-i sitem süzân iderdi 'âlemi
Ger şehâb-ı 'adl ü dâduñ olmasaydı sâyebân

tâb-ı hürşîd-i subhgâhîdür:

1. **tâb-ı hürşîd-i subhgâhîdür:-dür**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sabah güneşinin ışığı.

Feyz-i tab'um cihân-ı ma'nâyâ
Tâb-ı hürşîd-i subhgâhîdür

tâb-ı kahrı:

1. **tâb-ı kahrı:-ı**
Kaside 55
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Gazabın, kahrın harareti.

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı takviyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

tab'-ı keç-fikr-i hasûd:

1. **tab'-ı keç-fikr-i hasûd:**
Kaside 51
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Hasetçinin düşüncesi ters, yanlış düşünen tabiatı.

Tab'-ı keç-fikr-i hasûd u suhan-ı nâzik ü şüh
Dîde-i pür-havel ü gamze-i pür-nâz ü sitem

tab'-ı laţîf:

1. **tab'-ı laţîf:**
Kaside 62
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Güzel mizaç.

Zâtuñ gibi zât-ı şerîf tab' uñ gibi tab'-ı laţîf
Vardur diyen ahmaç zarîf kızbi görürmiş müsteħab

tâb-ı mehâbeti:

1. **tâb-ı mehâbeti:-i**
Kaside 28
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Heybetin, azametinin harareti.

Ol şaf-der-i yegâne ki tâb-ı mehâbeti
Cevşen-güdâz-ı Tehmeten ü Kahramân olur

tâb-ı meş'al-i tâbân:

1. **tâb-ı meş'al-i tâbân:**
Kaside 8
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Parlak meşalenin ışığı.

Ger vezân olsa tef-i çahıryla gülzâra neşim
Gonca-i pür-jâle-tâb-ı meş'al-i tâbân bulur

tâb-ı meyden:

1. **tâb-ı meyden:-den**

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarabın ateşi, harareti.

Çızarsa gül gül olsa tâb-ı meyden rüvyi hübânun
Ruḥ-ı cânânı hem gül hem gülistân olduğın görsem

tâb-ı mihr:

1. **tâb-ı mihr:**

Kaside 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneşin sıcaklığı.

Tâb-ı mihr oldı güdâzende-i tîğ-ı kuhsâr
Cüvyeş akmadur her yaña pülâd-ı müzâb

tâb-ı nazarı:

1. **tâb-ı nazarı:-ı**

Kaside 3

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bakışın harareti.

Hışmı bir meretebe kim olsa ne dem germ-ıtâb
Eridür şu gibi tâb-ı nazarı sindânı

tâb-ı nazarla:

1. **tâb-ı nazarla:-la**

Müfret 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakışın harareti.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

tâb-ı nazmuñ:

1. **tâb-ı nazmuñ:-u, -ñ**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Şiirin parlıtı, ışığı.

Her dürr-i sitâre tâb-ı nazmuñ
Pirâye-i şeb-külâh-ı ma'nâ

tab'-ı nebâtâta:

1. **tab'-ı nebâtâta:-a**

Kaside 51

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Bitkilerin mizacı, karakteri.

Olsa ger tab'-ı nebâtâta mürebbî gâzabuñ
Gürbe-i bîd ola bâzû-şiken-i şîr-i ücem

tab'-ı Nef'i:

1. **tab'-ı Nef'i:**

Gazel 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nef'i'nin şairliği.

Nice mümkün böyle vâdide bu güne penc-beyt
Urmayınca tab'-ı Nef'i hâme-i i'câza dest

2. **tab'-ı Nef'i:**

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nef'i'nin şairliği.

N'ola meftûn olsa diller güft ü güy-ı çeşmine
Tab'-ı Nef'i gibi ma'nâ-âferindür gâmezisi

3. **tab'-ı Nef'i:**

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nef'i'nin şairliği.

Tab'-ı Nef'i gibi pervâz-ı büleñd itse n'ola
Âftâba sâye şalmış bir Hümâdur turrası

4. **tab'-ı Nef'i:**

Kaside 52

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Nef'i'nin şairliği.

Tab'-ı Nef'i bülbül-i güyâdur ol gülşende kim
Goncaveş dem-bestedür anda dehân-ı şâ'irân

tab'-ı Nef'iden:

1. **tab'-ı Nef'iden:-den**

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nef'i'nin yaradılışı, tabiatı // Nef'i'nin şairliği.

Tab'-ı Nef'iden ki bağ-ı nev-bahâr-ı feyzdür
Reng ü bü isterse gelsün eylesün deryüze gül

tab'-ı Nef'ivi:

1. **ṭab´-ı Nef´iyyi**: -y, -i

Gazel 2

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Nef´i´nin mizacı, tabiatı.

Şohbet-i bâde için gülşene teklif iderek

Ṭab´-ı Nef´iyyi de bir rind-i levend itdi şabâ

ṭab´-ı nüktedânumdur:

1. **ṭab´-ı nüktedânumdur**: -u, -m, -dur

Kaside 34

Mısra: **76**

Kelime Tipi: -

Nükte yapmakta mahir yaratılış /şairlik.

Suḥan bir genc-i bî-pâyân-ı esrâr-ı İlahîdür

Ki ṭab´-ı nüktedânumdur o gencüñ şimdi gencürî

ṭab´-ı pākūñ:

1. **ṭab´-ı pākūñ**: -ü, -ñ

Kaside 49

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış.

Hüner güyâ denizdür mâlikî kilk-i güher-pâşuñ

Kerem güyâ şadefdür ṭab´-ı pākūñ dürr-i şehvârî

ṭab´-ı rüşen- güherüm:

1. **ṭab´-ı rüşen- güherüm**: -ü, -m

Kaside 57

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Parlak cevherli yaratılış, şairlik.

Ṭab´-ı rüşen- güherüm âyine-i şüret-i Çîn

Bikr-i fikr-i suḥanum reşk-i ´arûsân- tırâz

tâb-ı rüzgâr:

1. **tâb-ı rüzgâr:**

Kaside 16

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Devrin gücü, kuvveti.

Çeşm-i baht-ı lâ-yenâmî pâsbân-ı şarḫ u ğarb

Dest-i kahr-ı iktidârî nice tâb-ı rüzgâr

ṭab´-ı şâdmâna:

1. **ṭab´-ı şâdmâna**: -a

Kaside 4

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Neşeli yaratılış, sevinçli.

Ger nehî itse cebr-i ḥavâşş-ı mükeyyifât
Mey ṭab´-ı şâdmâna ğam-ı nâgehân virür

ṭab´-ı safâ-baḥşum:

1. **ṭab´-ı safâ-baḥşum**: -u, -m

Kaside 27

Mısra: **95**

Kelime Tipi: -

Neşe veren şairlik.

Verür ṭab´-ı safâ-baḥşum keder âyine-i âba

İder kilk-i dür-efşânüm ḥacil ebr-i güher-zâyî

tâb-ı şarâb-ı nâb:

1. **tâb-ı şarâb-ı nâb:**

Müseddes 1

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Saf şarabın harareti / parıltısı.

Bulurken bezm ol tâb-ı şarâb-ı nâb ile revnaḫ
Riyâ-yı maḥz olur anuñ şafâsın bilmemek ancak

ṭab´-ı sebük-bârî:

1. **ṭab´-ı sebük-bârî**: -ı

Kaside 49

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Çabuk tabiatlı (hızlı düşünen, intikali çabuk).

Mühim-perdâz-ı kânûn-ı hüner idrâk-i çâlâkı
Müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem ṭab´-ı sebük-bârî

ṭab´-ı semenderle:

1. **ṭab´-ı semenderle**: -le

Kaside 37

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Semenderin tabiatı, mizacı.

Bulsa ger terbiyet-i ma´deletin âteş ü âb
Bir olur ṭab´-ı semenderle mizâc-ı ḥarçeng

ṭab´-ı şu´arâya:

1. **ṭab´-ı şu´arâya**: -y, -a

Kaside 9

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Şairlerin tabiatı/ şairlik yeteneği.

Vaşf-ı kef-i pür-cüdi ki ṭab´-ı şu´arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

ṭab´-ı suhan-güyum:

1. **ṭab´-ı suhan-güyum**: -u, -m

Kaside 57

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyz-bahş olsa eger tab' -ı suhan-güyüm olur
Kıssa-perdâz-ı ma'ânî şuver-i perde-i râz

tab' -ı şühî:

1. **tab' -ı şühî:-ı**
Gazel 99
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Tab' -ı şühî dâme düşmez bir Hümâdur n'eylesün

tab' -ı şühüm:

1. **tab' -ı şühüm:-u, -m**
Kaside 48
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Nice güyâ olur gör tab' -ı şühüm
Nice inşâ ider medhî dem-â-dem

2. **tab' -ı şühüm:-u, -m**
Kaside 16
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Bikr-i fikrüm şeh-r-bânü-yı şebistân-ı hayâl
Tab' -ı şühüm gamze-i hâzır-cevâb-ı rûzgâr

3. **tab' -ı şühüm:-u, -m**
Kaside 44
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Fitne mahlûk olalı görmedi çeşm-i eyyâm
Tab' -ı şühüm gibi bir sâhir-i bî-pervâyı

tâb -ı şu'le-i kahrî:

1. **tâb -ı şu'le-i kahrî:-ı**
Kaside 56
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Gazap alevinin harareti.

Düşse tâb -ı şu'le-i kahrî ider deryâlaruñ
Dürin aḥker-pâre girdâbın tenür-ı âteşin

tâb -ı süz-ı aşkuñ:

1. **tâb -ı süz-ı aşkuñ:-uñ**
Gazel 110

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşkın yakıcı harareti.

Fikr-i zülfuñ dilde tâb -ı süz-ı aşkuñ sinede
Nârdur külhanda güyâ mârdur gencinede

tâb -ı tal'atûñ:

1. **tâb -ı tal'atûñ:**
Gazel 9
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yüzün palaklığı.

Derün-ı âyîneye tâb -ı tal'atûñ sığmaz
Revâdır âyîne olursa âftâb saña

tâb -ı tef-i kahrıyla:

1. **tâb -ı tef-i kahrıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 9
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Gazabın sıcaklığının harareti, gazabın şiddetinin harareti (yeryüzü ısısının artmasına vesile olarak yıldırım oluşması bağlamında).

Tâb -ı tef-i kahrıyla hevâ sâ'ikâ-engiz
Ḍarb -ı ser-i tügyüla kazâ fitne-nişândur

tâb -ı temüz:

1. **tâb -ı temüz:**
Kaside 31
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Temmuzun sıcaklığı, harareti.

Dökülen ḥâke bu faşl içre degüldür bārân
Ḥüy-feşân olmadadır tâb -ı temüz ile şehâb

tâb -ı temüz-ı ğamı:

1. **tâb -ı temüz-ı ğamı:-ı**
Kaside 31
Mısra: 134
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder temmuzunun sıcaklığı, harareti.

Rüz -ı nev-rüz gibi ḥurrem olup her rüzı
Görmeye tâb -ı temüz-ı ğamı tâ rüz -ı hisâb

tâb -ı temüz-ı ğazabı:

1. **tâb -ı temüz-ı ğazabı:-ı**
Kaside 10
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Öfke temmuzunun sıcaklığı, şiddetli öfkenin harareti.

Ger táb-ı temüz-ı ğazabı etse sirâyet
Her kaçre-i bārānı hevâ pür-şerer eyler

tab´-ı yārān:

1. **tab´-ı yārān:**

Gazel 78

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Dostların tabiatı, yaradılışı.

Levh-i mahfûz-ı suhandür dil-i pāk-i Nef´i
Tab´-ı yārān gibi dükkānçe-i şahhāf degül

tabi´at:

1. **tabi´atden:-den**

Gazel 52

Mısra: **13**

Yaratılış, mizaç // şair yaratılış.

Bāde-i ‘aşka hum olmuş bir tabi´atden çıkar
‘Alemler mest itse ey Nef´i n’ola eş‘arımız

2. **tabi´at:**

Kaside 49

Mısra: **96**

Yaratılış, mizaç // şair yaratılış.

Alur levh-i kaderden cezbe-i fikr ile mazmūnı
Tabi´at zātunı ta‘rife haşr itdükce güftarı

tabi´at-ı nāra:

1. **tabi´at-ı nāra:-a**

Kaside 58

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Ateşin tabiatı, yaratılışı.

Sirâyet eylese luftı tabi´at-ı nāra
Virürdi hāşiyet-i seyr-i gülşeni kânūn

tabīb:

1. **tabīb:**

Gazel 14

Mısra: **4**

*Tıp âlimi, tıp ilmini bilen, hastalara bakan
hekim.*

Ol ‘ilâc itmekte ‘aciz derdimūnı meftūm ben
İkimiz de kırtılırduk geçse dermāndan tabīb

tabīb olsa:

1. **tabīb olsa:-sa**

Kaside 51

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Hekim olmak, tedavi edici olmak.

Derd-i hırmāna tabīb olsa revādür kalemūn
Hoğka-i Çinî devāt aña mürekkeb merhem

tabīb-i mihribān:

1. **tabīb-i mihribān:**

Kaside 52

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Merhamet sahibi hekim.

Halk-ı ‘ālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i ihtiyāc
Dehr bir dārū‘ş-şifā luftunı tabīb-i mihribān

tābi´-i endişesi:

1. **tābi´-i endişesi:-si**

Kaside 14

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Düşünceye tabi olan, uyan.

Her ne işlerse zamāne tābi´-i endişesi
Her ne emr eyleyse devrān bende-i fermān-beri

tābi´-i fermān:

1. **tābi´-i fermān:**

Kaside 8

Mısra: **48**

Kelime Tipi: -

Emre itaat eden, boyun eğen, hükme razı.

Hep mühimmātın müheyyā görse iğbālî n’ola
Her ne emr itse kaçāyı tābi´-i fermān bulur

ta´bīr:

1. **ta´bīr:**

Kaside 7

Mısra: **44**

İfade, anlatım.

O hūdāvend-i mu‘azzam ki yazar elğābın
Levh-i ta‘zīme bu ta´bīr ile kilik-i tekrīm

2. **ta´bīrümle:-ü, -m, -le**

Kaside 11

Mısra: **76**

İfade, anlatım.

Ne Vaşşāfım ne Firdevsî o mu‘ciz-gūy-ı ma‘nāyım
Ki ta´bīrümle şüret kesb ider aḥvāl-i vicdānı

3. ta' bîre:-e

Kaside 23

Mısra: 17

İfade, anlatım.

Böyle ider evşâfuñı ta' bîre gelince

Ta' zîm ile üstâd-ı suhan-perver-i 'âlem

ta' bîr eylerdi:

1. ta' bîr eylerdi:-r, -di

Kaside 39

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Söylemek, anlatmak, vasf etmek.

Olmasam ger gam-ı dehr ile perîşân-hâtır

Medhûni böyle mi eylerdi zebânüm ta' bîr

ta' bîr idemem:

1. ta' bîr idemem:-eme, -m

Kaside 41

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Ammâ kimi haşm itdi baña gör felek-i dün

Ta' bîr idemem özge temâşâ-yı zamâne

2. ta' bîr idemem:-eme, -m

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Derd var dilde gamum 'âleme ta' bîr idemem

Feyz-i ma'nâ o kadar kim yine ta' bîr idemem

3. ta' bîr idemem:-eme, -m

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rüyayı yormak, yorumlamak.

Leb-i cân-bağşını bûs itmiş idim vâkı'ada

Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta' bîr idemem

4. ta' bîr idemem:-eme, -m

Kaside 10

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Ta' bîr idemem tynet-i pâkindeki lutfi

Gör hâşiyet-i feyzi ne miqdâr eşer eyler

5. ta' bîr idemem:-eme, -m

Kaside 23

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Ta' bîr idemem şafvet-i âyîne-i tab'ın

Mir'ât-ı Hudâ âb-ı ruḥ-ı cevher-i 'âlem

6. ta' bîr idemem:-eme, -m

Kaside 59

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Ta' bîr idemem çekdiğim âlâmı felekden

Zirâ ki anuñ zıkrı de bir güne elemdür

7. ta' bîr idemem:-eme, -m

Mesnevi 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Ta' bîr idemem sâye-i luḥfında şafâmuz

Dâ'im budur Allâh bilir aña du'âmuz

ta' bîr idince:

1. ta' bîr idince:-ince

Kaside 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İfade etmek, dile getirmek.

Her ma'nî-i laṭîf ki cāndan nişân virür

Ta' bîr idince tab'um anı nazma cân virür

ta' bîr-i bülend-i şâh-beytün:

1. ta' bîr-i bülend-i şâh-beytün:-ü, -ñ

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

En güzel beytin yüce tabiri, sözü.

Ta' bîr-i bülend-i şâh-beytün

'Unvân-ı berât-ı câh-ı ma'nâ

ta' bîr-i laṭîfi:

1. ta' bîr-i laṭîfi:-i

Kaside 33

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Yumuşak, nazik söyleyiş.

Bir taze revîşdür bu ki ta'bir-i laîfî
Revnağ-şiken-i hüsn-i beyân-ı kudemâdur

tabl u 'alem-i sipâh-ı ma'nâ olur:

1. **tabl u 'alem-i sipâh-ı ma'nâ olur:-u, -r**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Mana ordusunun sancağı ve davulu olmak.

Güyâ ki olur devât u hâmeñ
Tabl u 'alem-i sipâh-ı ma'nâ

tabla diker:

1. **tabla diker:-er**
Kaside 5
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Hedef tahtası dikmek.

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endişem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

tabla-i rîze-i müşk ider:

1. **tabla-i rîze-i müşk ider:-er**
Kaside 44
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Misk parçalarının bulunduğu tabla hâline getirmek.

Behre-yâb olsa şabâ nûkhet-i hulûkından ider
Tabla-i rîze-i müşk uğraduğı şahrâyı

tâbnâk itmiş:

1. **tâbnâk itmiş:-miş**
Kaside 13
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Parlatmak, aydınlatmak.

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse etrâfin
Görünmez säyesinde âftâb-ı şubhuñ âşarı

tâc:

1. **tâc:**
Kaside 11
Mısra: 15
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Tenezzül eylemez ammâ o tâc u tahta iqbâli
Buña kâ'il degül zîrâ 'ulüvv-i şevket ü şâni

2. **tâc:**
Kaside 11

Mısra: 17
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Nice mîrâşa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyvâ luğf-ı Yezdâni

3. **tâc:**
Kaside 11
Mısra: 18
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Nice mîrâşa girmişdür o tâc u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u tâc itmiş müheyvâ luğf-ı Yezdâni

4. **tâc:-ı**
Kaside 30
Mısra: 29
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Başında tâcı yâ bir hüdhüd-i hidâyetdür
Ki görmiş Âşaf-ı şâni risâlet-i erzâni

5. **tâc:**
Kaside 37
Mısra: 22
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Kişver-ârâ-yı kerem-pişe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

6. **tâc:**
Kaside 7
Mısra: 118
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Dür-i medhiyle müzeyyen ola silk-i eyyâm
Gevher-i zâtı ile fâhr ide tâc u dihîm

7. **tâc:**
Kaside 13
Mısra: 12
Başlık, serpuş.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için sakfın
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destâri

8. **tâc:**
Kaside 49
Mısra: 30
Başlık, serpuş.

Hâbâb u kef degül mestâne refîâr itmeden cüyüñ
Düşüp başından olmuşdur perîşân tâc u destâri

tâc u taht:

1. **tâc u taht:**

Kaside 11

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Taç ve taht // hükümdarlık.

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür

Bu tâc u taht ile dünyâya hüküm eylerse erzânî

tâcdârâ:

1. **tâcdârâ:**

Kaside 60

Mısra: 53

Ey hükümdar.

Tâcdârâ sen o sulţân-ı ma'ânîsin kim

İlticâ eylediler tapuña şâhân-ı suhan

tâcdâr-ı tahtgâh-ı 'adl ü dâd:

1. **tâcdâr-ı tahtgâh-ı 'adl ü dâd:**

Kaside 25

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Adalet payitahtunun hükümdarı.

'Âlem-efrüz âftâb-ı âsmân-ı 'izz ü câh

Mesned-ârâ tâcdâr-ı tahtgâh-ı 'adl ü dâd

tâc-ı Âfrîdün:

1. **tâc-ı Âfrîdün:**

Kaside 58

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Feridun'un tacı.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur

Nemed-külâh-ı gedâyile tâc-ı Âfrîdün

tâc-ı Dârâya:

1. **tâc-ı Dârâya:** -y, -a

Kaside 18

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Eski Fars hükümdarlarından dokuzuncusunun (Keykubat) tacı // hükümdar tacı.

Zihî raḥş-ı muraşşa' raḥt u zerrîn-na'l u simîn-teng

Ki kıymetde deger satl-ı şıtablı tâc-ı Dârâya

tâc-ı Edhem:

1. **tâc-ı Edhem:**

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(İbrahim) Edhem'in tacı.

'Aşk ile gâhî ḥarâbâta düşürsem gönülümü
Bâzgüne tâc-ı Edhem sâgar-ı Cemdür baña

tâc-ı Edhemdür:

1. **tâc-ı Edhemdür:**

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(İbrahim) Edhem'in tacı.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

2. **tâc-ı Edhemdür:** -dür

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(İbrahim) Edhem'in tacı.

Bir tütarsa pâdişâh ile gedâyı mey n'ola
Hem sıfâl-ı meykede hem tâc-ı Edhemdür kadeh

3. **tâc-ı Edhemdür:**

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(İbrahim) Edhem'in tacı.

Şâh-ı 'aşkum 'âlem-i ma'nâ müsellemdür baña
Ser-nigün peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür baña

tâc-ı Ferîdün:

1. **tâc-ı Ferîdün:**

Kaside 15

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Feridun'un tacı.

Pîrâye-i mülk ü milel sermâye-i dîn ü düvel
K'olmuş naşibi tâ ezel tâc-ı Ferîdün taht-ı Cem

tâc-ı husrevân:

1. **tâc-ı husrevân:**

Kaside 5

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Padişahların tacı.

O şâhenşeh ki ḥâk-i râhî efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşîd-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Husrevân üzre

tâc-ı husrev-i hâver olursa:

1. **tâc-ı husrev-i hâver olursa:** -u, -r, -sa

Kaside 20

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Doğunun hükümdarının tacı olmak.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pîrâ-yı devrân kim
Revâdur ger olursa cāmı t̄ac-ı H̄usrev-i h̄âver

t̄ac-ı 'inâbet:

1. **t̄ac-ı 'inâbet:**

Kaside 55

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Tövbe tacı // tarikata girme tacı.

Sâkıye t̄ac-ı 'inâbet cām-ı ğam-fersâ-yı mey
Muṭribe tevḥîd-i Bārî naĝme-i çeng ü rebâb

t̄ac-ı ser-i ikbâline:

1. **t̄ac-ı ser-i ikbâline: -i, -n, -e**

Kaside 31

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Talihin baş tacı // saadet tacı.

Ol ki t̄ac-ı ser-i ikbâline ḳonsa yaraşur
Bu dirahşân güher-i bî-bedel-i 'âlem-tâb

t̄ac-ı zer-endüd u dirahşânî:

1. **t̄ac-ı zer-endüd u dirahşânî:**

Kaside 11

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Altın yaldızlı, parlak taç.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta'zîm ile devrân
Ṭutup el üzre bir t̄ac-ı zer-endüd u dirahşânî

t̄ac-ı zerle:

1. **t̄ac-ı zerle: -le**

Kaside 5

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Altın taç.

Şanurlar şubḫa çıkmış âftâb-ı 'âlem-ârâdur
Görenler t̄ac-ı zerle Eşheb-i çâpük-'inân üzre

t̄acın vere düşürmezdi:

1. **t̄acın vere düşürmezdi: -mez, -di**

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Gülün) taç yapraklarını dökmesi, tazeliğini ve
güzelliğini kaybetmesi // saltanatını yitirmek.*

Dehre maĝrûr olma kim t̄acın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ğurûr-ı devlet-i deh-rûze gül

t̄acverâ:

1. **t̄acverâ:**

Kaside 17

Mısra: 139

Ey hükümdar, ey padişah.

H̄usrevâ dâdgerâ pâdişehâ t̄acverâ
Ey şehensâh-ı felek mesned-i h̄ürşîd-livâ

2. **t̄acverâ:**

Kaside 24

Mısra: 77

Ey hükümdar, ey padişah.

Dâverâ t̄acverâ H̄usrev-i 'âlî-güherâ
Ey ḳader-kevkêbe fermân-dih-i zî-şân-ı felek

t̄acver-i maşrîk u maĝrib:

1. **t̄acver-i maşrîk u maĝrib:**

Kaside 23

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Batının ve doğunun hükümdarı.

Cemşîd-i zamân t̄acver-i maşrîk u maĝrib
H̄ürşîd-i zemîn şem'-i ziyâ-güster-i 'âlem

t̄acver-i mülk-i ma'ânî vü bevân:

1. **t̄acver-i mülk-i ma'ânî vü bevân:**

Kaside 60

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Söyleme ve mana ülkesinin padişahı.

Kimdür ol t̄acver-i mülk-i ma'ânî vü bevân
Kimdür ol pâdişeh-i dâver-i devrân-ı suḫan

ta'dâd:

1. **ta'dâd:**

Kaside 29

Mısra: 58

Sayma, sayı sayma.

Ger olsa nâṭıḳa sur'at deminde kâm-şümâr
İrerdî göz yumup açınca ğâyete ta'dâd

tafsîl-i hâli:

1. **tafsîl-i hâli: -i**

Kaside 21

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Durumunun bütün ayrıntılarının açıklanması.

Du'âya başla ḳo tafsîl-i hâli ey Nef'î
Yeter ḳaşidenüñ irdi zamân-ı itmâmı

2. taʃşil-i hâli:-i

Kaside 45

Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Durumunun bütün ayrıntılarının açıklanması.

Du'aya başla ʃo taʃşil-i hâli ey Nef'î

ʃaʃide gâyete irdi uzatma güftârî

tağallüb idecek:

1. tağallüb idecek:-ecek

Kaside 9

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Galip gelmek, güç yetirmek.

Mestân-ı ʃarâbâta şalâdur ne tururlar

Zühhâda tağallüb idecek dem bu zamândur

Tağlar Delisi:

1. Tağlar Delisi:

Kaside 17

Mısra: **75**

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Nâmı Tağlar Delisi kendüsi âhû-yı ʃarem

Perçemi sünbül-i çîn cebhesi dîbâ-yı Hîtâ

Tağlar Delisidür:

1. Tağlar Delisidür:-dür

Kaside 17

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

IV. Murad'ın atının ismi.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitâb itdükce

Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryâ

tağyîr:

1. tağyîr:

Kaside 39

Mısra: **80**

Bozma // başkalaştırma, değiştirme.

Değişirdüm hele ʃarlikle suhanverligi ben

Mümkün olaydı eger hükmi-i ʃazâyı tağyîr

tağyîr idemem:

1. tağyîr idemem:-eme, -m

Gazel 95

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Değiştirme.

‘Âdet itdi dil-i divâne muhâbbet resmin

N’eyleyim çäre ne mu’tâdı tağyîr idemem

tağyîr-i ʃazâ vü kader evler:

1. tağyîr-i ʃazâ vü kader evler:-r

Kaside 10

Mısra: **100**

Kelime Tipi: -

Kaza ve kaderi değiştirme.

Zu’mı o ʃadar her birinün sözde ki güyâ

Endişesi tağyîr-i ʃazâ vü kader evler

tağyîr-i mezâk u meşreb:

1. tağyîr-i mezâk u meşreb:

Kaside 40

Mısra: **67**

Kelime Tipi: -

Tadımı ve tabiatını değiştirme.

Hükmi ger istese tağyîr-i mezâk u meşreb

Câm-ı Cemşid ʃadar neşve virür reşha-i semm

tahammül:

1. tahammül:

Gazel 5

Mısra: **2**

Dayanma, katlanma.

Ėamze dil-düz olıcağ nâz u tegâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcağ nâza tahammül ne belâ

2. tahammülümüz:-ümüz

Gazel 48

Mısra: **5**

Dayanma, katlanma.

Çin-i ebrûya yok tahammülümüz

Dil-rübâ-yı cebîn-güşâde getir

3. tahammül:

Kaside 21

Mısra: **97**

Dayanma, katlanma.

Buña tahammül olur mı yâ n’eylesün ‘ârif

Ol nice eylesesün rüzgâra düşnâmi

4. tahammül:

Kaside 24

Mısra: **3**

Dayanma, katlanma.

Bu ʃadar cevre tahammül mi olur âdemde

Nice bir bu sitem-i bî-ʃad ü pâyân-ı felek

5. taḥammül:

Kaside 47

Mısra: 81

Dayanma, katlanma, sabır.

Taḥammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrāna ey Nef'î
Maḥabbet ğālib-i muṭlağ dil ise nā-şikībādur

taḥammül evlemevince:

1. taḥammül eylemeyince:-me, -y, -ince

Gazel 123

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿAşık taḥammül eylemeyince cefāsına

taḥammül evlemez:

1. taḥammül evlemez:-mez

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Çekdiğüm derde taḥammül evlemez insān hele
Tut ki Nef'î gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

taḥammül evleve:

1. taḥammül evleve:

Gazel 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Şikest-i ğamzeñ iken sākiyā senüñ pülād
Taḥammül evleve mi beyza-i ḥabāb saña

taḥammül idemezdüm:

1. taḥammül idemezdüm:-emez, -dū, -m

Kaside 57

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İhtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dirāz

taḥammül idemezken:

1. taḥammül idemezken:-emez, -ken

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Çin-i ebrüya taḥammül idemezken ʿaşık
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

taḥammül ider:

1. taḥammül ider:-er

Kaside 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Her zūlmüne taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿazāb-ı nihān virür

taḥammül itmez:

1. taḥammül itmez:-mez

Kaside 56

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Rişte-i bārık-i fikr itmez taḥammül korğarın
Midḥatüñde ol kadar dizdim aña dürr-i şemīn

taḥavvül:

1. taḥavvül:

Gazel 5

Mısra: 8

Hayalde canlandırma.

Dile her müyü bir ejder görinür ol zūlfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḥavvül ne belā

2. taḥavvüli:-i

Kaside 32

Mısra: 82

Hayalde canlandırma.

Kemāl-i naqş-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḥavvüli maẓmünü süst ü nazmı şakīm

taḥavvül idemez:

1. taḥavvül idemez:-emez

Kaside 9

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Hayale getirmek, hayalde canlandırmak.

Endişe taḥavvül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrife anı çäre hemān ṭayy-ı lisāndur

taḥkik:

1. taḥkik:-e

Kaside 25

Mısra: 8

Doğru, gerçek, doğrulanmış.

Muntazırdur her biri didāruña ol meretebe
Şubh-ı şādık gibi bu taḥkīke eyle i'timād

2. **taḥkīk:**

Kaside 2

Mısra: 33

Araştırma, soruşturma.

Tā hisāb-ı māh u sāl-i 'ālemi taḥkīk için
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

3. **taḥkīk:**

Kaside 9

Mısra: 27

Araştırma, soruşturma.

Taḥkīk-i şafā gerçi budur līk bu taḥkīk
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

4. **taḥkīki:-i**

Kaside 59

Mısra: 77

Araştırma, soruşturma.

Nef i'ko bu taḥkīki tamām oldı kaşide
Şimden girü āgāz-ı du'ā itmek ehemdür

5. **taḥkīke:-e**

Kaside 1

Mısra: 75

*Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp
anlamak.*

Başlasam mi'rācını taḥkīke āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüüm

6. **taḥkīk:**

Kaside 10

Mısra: 16

*Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp
anlamak.*

'Aḳluñ hūneri vādī-i ḥikmetdedür ancak
Taḥkīk ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. **taḥkīk:**

Kaside 14

Mısra: 102

*Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp
anlamak.*

Bāde-i idrākīmūñ tevḥīd ser-cūş-ı ḥumı
Sāḳī-i endişemūñ taḥkīk dürd-i sāğarı

8. **taḥkīk:**

Kaside 41

Mısra: 91

Şüphesiz, muhakkak // doğru, gerçek.

Çok tecrübe itdüm hele taḥkīk budur kim
Yegdür yine aḥbābdan a'dā-yı zamāne

taḥkīk eylesem:

1. **taḥkīk eylesem:-se, -m**

Kaside 38

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Göstermek, belli etmek.

Benim de 'aczüme var i'tirāfum līk şevḳumdan
Ḥulūşum bundan özge nice taḥkīk eylesem bilmem

taḥkīk idemem:

1. **taḥkīk idemem:-eme, -m**

Kaside 33

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Araştırmak, soruşturmak.

Taḥkīk idemem n'eydügini ḥāmēmūñ el-ḥaḳ
Zirā ki o bir sāḥir-i i'cāz-nümādur

taḥkīk idemez:

1. **taḥkīk idemez:-eme, -z**

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hakikatini anlayıp bilmek.

Kimse taḥkīk idemez sāḥir midür şā'ir midür
Bir bilür yok Nef i-yi mu'ciz-beyānı bilmiş ol

2. **taḥkīk idemez:-eme, -z**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hakikatini anlayıp bilme.

Ḥaṭ mı bu yā ser-nāme-i 'unvān-ı İlähī
Taḥkīk idemez sırrını endişe kemāhī

taḥkīk ideyin:

1. **taḥkīk ideyin:-eyin**

Kaside 44

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

İspat etmek, göstermek.

'Acizim Ḥusrev-i ma'nā iken evşāfuñda
Bāri taḥkīk ideyin dā'ıye-i ma'nāyı

taḥkīk-i mecāz itdigimüz:

1. **taḥkîk-i mecâz itdigimüz:-dig, -i, -müz**

Kaside 33

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mecazı (mecazi aşkı) araştırmak, incelemek.

Söz bahs-i ḥaḳîkatde iken nev-hevesâne

Taḥkîk-i mecâz itdigimüz gerçi ḥaḫâdur

taḥkîk-i şafâ:

1. **taḥkîk-i şafâ:**

Kaside 9

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Gönül şenliği, huzur arama.

Taḥkîk-i şafâ gerçi budur lîk bu taḥkîk

Ber-vefḫ-ı hevâ vü heves-i nev-hevesândur

taḥkîk-i taşavvurda:

1. **taḥkîk-i taşavvurda:-da**

Kaside 41

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Düşüncenin hakikatini anlama.

Taḥkîk-i taşavvurda Aristo-yı sebük-rûḫ

İhyâ-yı ma'ânide Mesihâ-yı zamâne

taḥkîk-nümâ:

1. **taḥkîk-nümâdur:-dur**

Kaside 33

Mısra: 1

Hakikati gösteren.

Ol nükte ki endîşesi taḥkîk-nümâdur

Mazmûn-ı ḥaḫ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḫâdur

taḥkîm itse:

1. **taḥkîm itse:-se**

Kaside 26

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Ḥall olur müşkil-i aḫkâm-ı kader

Re'yini itse ḫazâ ger taḥkîm

taḥkîr ide:

1. **taḥkîr ide:-e**

Kaside 39

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Hor ve hakir etmek // değersiz, bayağı hâle getirmek.

Şadr-ı devletde sa'âdetle ser-efrâz ola hem

İde düşmenlerini ḫahr-ı İlahî taḥkîr

tahmîn:

1. **taḥmîn:**

Kaside 46

Mısra: 42

Yaklaşık olarak değerlendirme, oranlama.

Ḥaḫ mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu

Yoḫsa bu himmete mümkün degül aḫlâ taḥmîn

tahmîn-i bahâsı:

1. **taḥmîn-i bahâsı:-sı**

Kaside 54

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Değerinin, kıymetinin tahmini, değerini kestirmek.

Nazmum ol silk-i güherdür kim olur hemvâre

Ḥalka taḥmîn-i bahâsı sebeb-i güft ü şinid

tahrîk idemez:

1. **tahrîk idemez:-emez**

Kaside 23

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Kımıldatmak, hareket ettirmek.

Ger eylese ḫâşiyet-i temkîni sirâyet

Bir zerreyi tahrîk idemez şarşar-ı 'âlem

tahrîk iden:

1. **tahrîk iden:-en**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kımıldatmak, hareket ettirmek // kıskırtmak, harekete geçirmek.

Zülfine ḫalsa perîşân eylemezdi dilleri

Anı da tahrîk iden bād-ı şabâdur n'eylesün

tahrîk itdi:

1. **tahrîk itdi:-di**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kımıldatmak, hareket ettirmek.

Şanma ki itdi zülfini taḥrîk rûzgâr
Bâl açdı tütî-i ḥaṭı pervâza başladı

taḥrîk-i düvâl eylese:

1. **taḥrîk-i düvâl eylese:-se**

Kaside 35

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Kayışı hareketlendirmek, dizgini kımıldatmak.

İrişür mağribe ol sâyesi maşrıqda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrîk-i düvâl

taḥrîk-i şabâdur:

1. **taḥrîk-i şabâdur:-dur**

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Saba rûzgârının kıskırtması//saba rûzgârının
kımıldatması, hareket ettirmesi.*

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyâş itme taḥrîk-i şabâdur bu

taḥrîr:

1. **taḥrîre:-e**

Kaside 35

Mısra: 21

Yazma, kaleme alma.

Fikr-i şi'r olsa da yâ el mi deger taḥrîre
Ne qadar eylese endişem eger isti'câl

2. **taḥrîri:-i**

Kaside 59

Mısra: 62

Yazma, kaleme alma.

Taḥrîri kemâl-i hüner-i nuṭḡ u zebândur
Taḥrîri medâr-ı şeref-i kilik ü raqamdur

taḥrîr idemem:

1. **taḥrîr idemem:-eme, -m**

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Derd var dilde ğamum 'âleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nâ o qadar kim yine taḥrîr idemem

2. **taḥrîr idemem:-eme, -m**

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Ḥaṭṭıñ evşâfını bir vech ile taḥrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile taḥrîr idemem

taḥrîr ider:

1. **taḥrîr ider:-er**

Kaside 39

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Eşkıyâ luṭfuñı zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhüñi ammâ taḥrîr

2. **taḥrîr ider:-er**

Kaside 41

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Böyle ider evşâfuñı levḥ-ı dile taḥrîr
Nevk-i qalem-i nâṭıka-peymâ-yı zamâne

3. **taḥrîr ider:-er**

Kaside 24

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

İder elqâb-ı hümayüñüñü böyle taḥrîr
Qalem alduqca ele münşî-i dîvân-ı felek

taḥrîr iderdi:

1. **taḥrîr iderdi:-er, -di**

Kaside 44

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Vaşf-ı temkînini biñ yılda iderdi taḥrîr
Dedigim yerde ṭuraydı qalem-i hercâyî

taḥrîr-i medh:

1. **taḥrîr-i medh:**

Kaside 28

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Övgü yazma.

Taḥrîr-i medh ü fikr-i nikât-ı sitâyişüñ
Nazm-ı umûr-ı dest ü dil-i şâ'irân olur

taḥsîl:

1. **taḥşīli:-i**

Kaside 59

Mısra: **53**

Ele geçirme, kazanma, hâsıl etme.

Taḥşīli anuñ mā-ḥaşal-i dāniş ü 'irfān
İtlāfi bunuñ mā-melek-i ma'den ü yemdür

taḥşīl ide:

1. **taḥşīl ide:-e**

Kaside 38

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

(Bir alacağı) toplamak, almak.

Sa'ādetle şeref virüp serir-i devlete her gün
'Adāletle 'ibādet ecirini taḥşīl ide her dem

taḥşīl-i du'ā-vı fuḳarādur:

1. **taḥşīl-i du'ā-yı fuḳarādur:-dur**

Kaside 33

Mısra: **46**

Kelime Tipi: -

Fakirlerin duasını kazanma /alma.

Düstür-ı mükerrerem ki kemāl-ı kereminden
Endişesi taḥşīl-i du'ā-yı fuḳarādur

taḥşīl-i zād üzre olam:

1. **taḥşīl-i zād üzre olam:-a, -m**

Kaside 43

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

*Rızık tedariki için çalışmak, rızık peşinde
koşmak.*

Ki bir laḥza ḳomaz āsüde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük 'ömr için taḥşīl-i zād üzre

taḥşīn:

1. **taḥşīn:**

Kaside 9

Mısra: **129**

Beğenme, övme, takdir etme.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥşīn
Efsün-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

taḥşīn eyledi:

1. **taḥşīn eyledi:-di**

Kaside 25

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Takdir etmek, beğenmek, övmek, alkışlamak.

Bir ḡazā itdūñ ki taḥşīn eyledi 'ālem saña
Āferin ey ḥusrev-i ḡazā ḡazā ferḥunde-bād

taḥşīn ider:

1. **taḥşīn ider:-er**

Kaside 46

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Ḥabbezā baḡçe-i pādişeh-i rüy-ı zemīn
Görse Rıdvan ider üstādına yüz biñ taḥşīn

2. **taḥşīn ider:-er**

Kaside 3

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Izḫırārī ider eş'aruma şimdi taḥşīn
Söze geldükçe ḳabül eylemeyen Ḥassānı

taḥşīn iderdi:

1. **taḥşīn iderdi:-er, -di**

Gazel 58

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Nef'ī göreymi bu ḡazel-i pür-niyāzıñı
Taḥşīn iderdi ḡamze-i ḥāzır-cevāb-ı nāz

taht:

1. **taht:**

Kaside 11

Mısra: **18**

*Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük
sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık;
padişahlık makamı.*

Nice mirāşa girmiştir o tāt u taḥtı neyler ol

Anuñçün taḥt u tāt itmiş müheyvā luḫf-ı Yezdānı

2. **taht:**

Kaside 11

Mısra: **19**

*Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük
sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık;
padişahlık makamı.*

Aña taḥt āsmān-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāt u taḥt ile dünyāya ḥüküm eyleser erzānı

3. **tahta:-a**

Kaside 11

Mısra: 15

Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Tenezzül eylemez ammā o t̄ac u tahta iḳbāli
Buña ḳā' il degül z̄irā 'ulüvv-i ūşevket ü ūşanı

4. **tahtı:-ı**

Kaside 11

Mısra: 17

Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Nice m̄irāşa girmiūdür o t̄ac u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u t̄ac itmiş müheyyā luḫf-ı Yezdānī

5. **tahtını:-ı, -n, -ı**

Kaside 61

Mısra: 37

Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Tahtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Aşafda böyle re'y ü tedb̄ir-i ūşavāb

6. **tahtına:-ı, -n, -a**

Nazm 1

Mısra: 4

Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

Cihānbān-ı h̄ümāyün-sāye 'Oūsmān Ḫān-ı ūşānī kim
Revādūr olsa kürsī tahtına ger evvelin-pāye

7. **taht:**

Kaside 38

Mısra: 16

Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

Sütüde āşaf-ı z̄i-ūşān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taht u mülk ü efser ü ḫātem

tahta:

1. **tahta:**

Kaside 29

Mısra: 60

Yontulup biçilmiş ağaç parçası.

Uçardı taht-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir tahta pāreye Bihzād

tahta çıksun:

1. **tahta çıksun:-sun**

Kaside 11

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık makamına geçmek.

Süleymān gibi çıksun tahta her gün 'adl ü dād itsün
Pür olsun 'arşa-i maḫşer gibi meydān-ı dīvānī

tahta-i r̄ig-i remmāl:

1. **tahta-i r̄ig-i remmāl:**

Kaside 35

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Remilcinin (falcının) kum tahtası.

Şıfat-ı ūşive-i ref̄tārını gör kim meşelā
Olsa ger cilvegehi tahta-i r̄ig-i remmāl

tahtgāh-ı Rüm:

1. **tahtgāh-ı Rüm:**

Kaside 4

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Anadolu'nun başkenti, İstanbul.

Ol ūşeh ki ferr-i baḫtı ile tahtgāh-ı Rüm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

taht-ı 'ālī:

1. **taht-ı 'ālī:**

Kaside 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüce taht // gökyüzü.

Felek firūzeden bir taht-ı 'ālī ḳurdı ūşāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ūşubḫ-ı nūrānī

taht-ı Cem:

1. **taht-ı Cem:**

Kaside 15

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Cem'in tahtı.

Pirāye-i mülk ü milel sermāye-i d̄in ü düvel
K'olmuş naūşibi tā ezel t̄ac-ı Feridūn taht-ı Cem

taht-ı Cemşid:

1. **taht-ı Cemşid:**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cemşid'in tahtı.

K'olmuş aña naşib tā ezeli
Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervizi

taht-ı gülzârı:

1. **taht-ı gülzârı:-ı**
Kaside 49
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi tahtı.

Bahâr irdi yine bâga döşendi na' -ı jengârî
Yine sultân-ı gül itdi müşerref taht-ı gülzârî

taht-ı mu'allâ:

1. **taht-ı mu'allâ:**
Nazm 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yüce tahtı.

Zihî taht-ı mu'allâ bârgâh-ı 'arş- pîrâye
Ki şalmış âftâb-ı heft-kişver üstine sâye

taht-ı muraşsa' - nerdübân:

1. **taht-ı muraşsa' - nerdübân:**
Kaside 5
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Süslü merdivenli tahtı.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüym
Şeh-i 'âlem gibi taht-ı muraşsa' - nerdübân üzre

taht-ı Süleymân:

1. **taht-ı Süleymân:**
Kaside 29
Mısra: 59
Kelime Tipi: -
Hız. Süleyman'ın tahtı.

Uçardı taht-ı Süleymân gibi havâda eger
Çekeydi resmini bir tahta pâreye Bihzâd

taht-ı Yüsufa:

1. **taht-ı Yüsufa:-a**
Kaside 61
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Hız. Yusuf'un tahtı // vezirlik tahtı.

Nâmuñ İbrâhim Pâşâ olduğı için ğalibâ
Virdi taht-ı Yüsufa zâtuñla Mevlâ ferr ü tâb

taht-nişîn:

1. **taht-nişînüñ:-üñ**

Kaside 10
Mısra: 53
Tahta oturan, padişah.

Bir kıdrete mâlik ki nice taht-nişînüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

tahvîl ide:

1. **tahvîl ide:-e**
Kaside 25
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

Tâ ki burcundan ide bir burca tahvîl âftâb
Rüz u şeb gâhî bula noķşân u gâhî izdıyâd

tahvîl ider:

1. **tahvîl ider:-er**
Kaside 34
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Değiştirmek.

İşâbet ol tarafdayken komaz tahvîl ider çarhı
Görinür fevri ol tedbîrüñ âşâr-ı şer ü şürî

tahvîl itdi:

1. **tahvîl itdi:-di**
Kaside 61
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Dönüştürmek, çevirmek.

Kevkebüm menhûs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvîl itdi luftuñ çekmez oldum iztırâb

tâ'ib:

1. **tâ'ib:**
Gazel 54
Mısra: 9
Tövbe eden (kimse).

Nef'î gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

tâ'ib-i bî-hüde:

1. **tâ'ib-i bî-hüde:**
Gazel 49
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Boş yere, lüzumsuz yere tövbe etme.

Düşmezse n'ola gül gibi sāgar elümüzden
Ne tā'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

tā'ife:

1. **tā'ife:**

Kaside 10
Mısra: **98**
Güruh, topluluk, bölük.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dā'im
Bir tā'ife kim da'vî-i fâzlı u hüner eyler

2. **tā'ifenüñ:-nüñ**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
Güruh, topluluk, bölük.

Bâ-huşûş ol güzide tā'ifenüñ
Hem ışık biri hem sipâhîdür

tā'ife-i bî-ser ü pādur:

1. **tā'ife-i bî-ser ü pādur:-dur**

Kaside 33
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Başsız ve ayaksız takımı // sefil ve perişan olanlar.

Kaçmaz biri ser virmeden ammâ ki yolında
'Uşşâkı 'aceb tā'ife-i bî-ser ü pādur

tā'irân-ı evc-i hevâ-yı hüviyyetiz:

1. **tā'irân-ı evc-i hevâ-yı hüviyyetiz:-iz**

Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hakiki aşkın doruğunda uçanlar.

Biz tā'irân-ı evc-i hevâ-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i tırradadur lānemüz bizüm

tā'ir-i devletüñe:

1. **tā'ir-i devletüñe:-ü, -ñ, -e**

Kaside 53
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşu // iyi talih.

Qadrüñ ol meretebe kim maş'ad-ı i'lâ-yı melek
Tā'ir-i devletüñe mehbi't-i dün u esfel

takaddüm eyledi:

1. **takaddüm eyledi:-di**

Kaside 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Öncesinde gelmek, ileri geçmek.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Takaddüm eyledi ammâ Hüdānuñ in'āmı

takaddüm eyleve:

1. **takaddüm eyleve:-y, -e**

Kaside 27
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İleri geçmek.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endişe
Meger tîr-i nigāhından takaddüm eyleve pâyı

tākat:

1. **tākatımız:-ı, -muz**

Gazel 56
Mısra: **11**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Yok tākatımız küyına yüz sürmege yārüñ
Mestân-ı hārābātî vü üftāde-i 'aşkız

2. **tākatı:-ı**

Gazel 59
Mısra: **5**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Def'-i hūmār itmege tākatı yok çeşminüñ
Tırmaz ider dā'imā ğamzesi işrāb-ı nāz

3. **tākat:**

Gazel 62
Mısra: **3**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Şabra tākat mı kor āh itmemege dillerde
O girişme o hırām ol reviş-i şabr-güdāz

4. **tākat:**

Gazel 83
Mısra: **9**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Mecnün gibi yok silsile-cünbānlığa tākat
Hem minnet-i imdād-ı şabâyı çekemez dil

5. **tākatüñ:-üñ**

Gazel 129
Mısra: **3**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Var ise ger şive-i ref'târ-ı yāra tākatüñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruhsâr ile nev-rüzda

6. tākāt:

Kaside 36

Mısra: 57

Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Edā-yı medhūne tākāt mı var zebānumda
‘Acebdür olmadığım qahr-ı dehr ile ebkem

tākāt getürmez:

1. tākāt getürmez:-mez

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanmak, katlanmak.

Ġamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āftāb
Bāde ‘aqlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüne

2. tākāt getürmez:-mez

Kaside 52

Mısra: 106

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanmak, katlanmak.

Başladuķca vaşfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tākāt getürmez anı tākrire zebān

tākāt getürsün:

1. tākāt getürsün:-sün

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanmak, katlanmak.

Cezbe-i hüsne nice tākāt getürsün ehl-i ‘aşk
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān şabr ü şekīb

2. tākāt getürsün:-sün

Kaside 20

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanmak, katlanmak.

Temāşāya nice tākāt getürsün yā dil-i ‘aşık
Ki her ebrüsü bir şemşir ü her müjgānı bir hānçer

tākāt komamışdur:

1. tākāt komamışdur:-ma, -mış, -dur

Kaside 53

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanılacak güç bırakmamak.

Bu belā ile ki tākāt komamışdur dilde
Bu felāketle ki ‘ālemde benim çarb-ı meḡel

takavyüd itmez:

1. takavyüd itmez:-mez

Kaside 6

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dikkatli davranmak, tedbir almak.

Mülk-i pür-‘adlinde ḡod itmez takavyüd kārban
Hāris-i kālā midur yā düzd-i bī-pervā midur

takdīm eyler:

1. takdīm eyler:-r

Kaside 26

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Öncelik verme, öne alma.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sultān Selime takdīm

takdīm itseñ:

1. takdīm itseñ:-se, -ñ

Kaside 32

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Takdim etmek, sunmak.

Ķosañ bu lāfi revādur ger itseñ ey Nef ī
Söz āhırında du ‘āyı temedduħa takdīm

takdīm olmaz:

1. takdīm olmaz:-maz

Kaside 7

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Sunulmak.

Vākı ‘ā böyle kavī ‘özr ile ḡaşm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi qabüle takdīm

takdīm-i du ‘ā-yı şeb ü vird-i seher eyler:

1. takdīm-i du ‘ā-yı şeb ü vird-i seher eyler:

Kaside 10

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Sabah tesbihinden ve akşam duasından önce yapmak.

Hem ḡaşma zafer bulmaḡ için medḡ ü senānı
Takdīm-i du ‘ā-yı şeb ü vird-i seher eyler

takdir:

1. takdir:

Gazel 42

Mısra: 4
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Ben mest-i mey-i meykede-i 'aşk-ı Hudâyım
Takdîr rikâbumda sebû-keş 'asesümdür

2. takdîr:

Kaside 29
Mısra: 51
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Olur şikârı 'adû virmedin daği takdîr
Kemân-ı saht-ı kaderden hadeng-i fethe güşâd

3. takdîr:

Kaside 39
Mısra: 12
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Hayradur niyyeti endîşe-i pâkin ne 'aceb
Düşse tedbirine elbette muvâfık takdîr

takdîr idemez:

1. takdîr idemez:-emez

Kaside 33
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Kıymet biçmek, değerini belirlemek.

Takdîr idemez kıymet-i 'ıkd-ı dür-i nazmum
Endîşe ki simsâr-ı kelâm-ı fuşahâdur

2. takdîr idemez:-emez

Kaside 39
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Kıymet biçmek, değerini belirlemek.

Benim ol nâzım-ı endîşe ki simsâr-ı kazâ
İdemez kıymet-i 'akd-ı dür-i nazmum takdîr

takdirce:

1. takdîrce:

Kaside 43
Mısra: 29
*(Bu, şu, o sıfatları, aksi kelimesi veya -diği
ekiyle kullanıldığında) durum ve şart bildirir; ...
hâlde, ... durumda.*

O nopran kim müselmân olduğu takdîrce farzâ
Kılaydı kendi hâline olurdu irtidâd üzre

takdîr-i İlahî:

1. takdîr-i İlahî:

Kaside 35

Mısra: 121
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdiri, kader.

Tâ ki takdîr-i İlahî kereminden gâhî
Eyleye 'âlemi bir lutf ile mesrûrû'l-hâl

takdîr-i Rabb:

1. takdîr-i Rabb:

Kaside 62
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdiri.

Hâk kadriñ efvün eylesün a 'dânı mahzûn eylesün
Gitdücce mağbûn eylesün düşmenlerin takdîr-i Rabb

tâk-ı 'arşa:

1. tâk-ı 'arşa:-a

Kaside 13
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

'Alî-rezm ü Süleymân-kevkebe Sultân 'Osmân kim
Revâdur tâk-ı 'arşa aşılursa tîg-ı hün-bârı

tâk-ı büleñd-eyvânı:

1. tâk-ı büleñd-eyvânı:-ı

Kaside 3
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Yüce gökler.

Bir binânun ki esâsı ire ka'r-ı hâke
Sağfı geçse n'ola bu tâk-ı büleñd-eyvânı

tâk-ı bustânı:

1. tâk-ı bustânı:-ı

Kaside 30
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Bağın asması (üzüm asması).

Ger olsa nâmiyede feyz-i neşve-i nazmum
Anuñla eylese perverde tâk-ı bustânı

tâk-ı ebruvân:

1. tâk-ı ebruvân:

Kaside 5
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Kaş takı, kemer biçimindeki kaşlar.

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Gamından daği tîğ aşmazdı tāk-ı ebruvān üzre

tāk-ı evvān-ı celālūndür:

1. **tāk-ı evvān-ı celālūndür:**-ü, -ñ, -dür

Kaside 56

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Büyükklük köşkünü kubbesi.

Tāk-ı evvān-ı celālūndür o 'ālī-bārgāh

Kim erişmez aña seh-m-i fikr-i erbāb-ı yakīn

tāk-ı evvānında:

1. **tāk-ı evvānında:**-ı, -n, -da

Kaside 6

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Sarayın kubbesi.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i tāk'irle yahūd

Tāk-ı evvānında resm-i ejder ü 'ankā mıdur

tāk-ı girişme:

1. **tāk-ı girişme:**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yan bakışın kemeri (gözün üstündeki kavisli
kemer) // sevgilinin kemer şeklindeki kaşı.*

İtmezdi teveccüh ham-ı ebrūsına diller

Mihrāb-ı niyāz olmasa ger tāk-ı girişme

tāk-ı lāciverdī:

1. **tāk-ı lāciverdī:**

Kaside 13

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Lacivert kubbe // gökyüzü.

Tura tā kim bu tāk-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā

Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārı

tāk-ı mu'allā-yı zer-ender-zer-i 'ālem:

1. **tāk-ı mu'allā-yı zer-ender-zer-i 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Cihanın altın içinde altın olan (altınla tezhipli)
yüce kubbesi.*

Ferş-i harem-i rif'atūñ olursa revādır

Bu tāk-ı mu'allā-yı zer-ender-zer-i 'ālem

tāk-ı pür-zelzele-i devlete:

1. **tāk-ı pür-zelzele-i devlete:-e**

Kaside 50

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Talihin / makamın sarsıntı dolu kubbesi.

Virdi mi'mār-ı kazā hendese-i tedbīrūñ

Tāk-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

ta'kīd:

1. **ta'kīd:**

Kaside 54

Mısra: 86

*İbareyi lafız veya anlam bakımından anlaşılmaz
şekilde düzenleme, karışıklık.*

'Ukde-i reşk ü ḥased yok dil-i bī-bākümde

Olmasa nazm-ı selīsümde 'aceb mi ta'kīd

takın:

1. **tākınsun:-sun**

Gazel 39

Mısra: 3

*Süslenmek yahut korunmak amacıyla bir şey
takmak // kılıç kuşanmak.*

Tākınsun dil-rübālar ḡamzelerden tîğ-i 'āşık-küş

Bizüm de āhımızdan nāvek-i dil-düzümüz vardur

taqlīd:

1. **taqlīd:**

Kaside 33

Mısra: 79

Belli bir örneğe benzemeye çalışma, taklit.

Taqlīd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftār

Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḥudādūr

taqlīd idemez:

1. **taqlīd idemez:-eme, -z**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Kimse taqlīd idemez sözde saña ey Nef'ī

Böyle pākīze-ḡazel ṭab'-ı Ḥudā-dād ister

2. **taqlīd idemez:-eme, -z**

Kaside 54

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Benim ol şâ'ir-i hağ-güy u cerî kim idemez
Tab'uma nâdire-sencân-ı müzevvir taqlid

3. **taqlid idemez:-eme, -z**

Mesnevi 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Taqlid idemez itse kalur şerm ile mebhüt
Elmâsdan olursa eger hâme-i Yâkût

taqrîb:

1. **taqrîb:**

Kaside 54

Mısra: 19

Yakınlık.

Bir şafâ buldı bu taqrîb ile tab'um güyâ
Oldı bezm-i tarab-ı ma'niye câm-ı Cemşid

2. **taqrîb:**

Kaside 3

Mısra: 73

Bahane, vesile.

Derdümi bâri bu taqrîb ile taqrîr ideyin
Tâ şifâhâne-i luftuñdan ire dermâni

3. **taqrîb:**

Kaside 35

Mısra: 24

Bahane, vesile.

Yere degmez ayağum şevk ile rağş eylemeden
Felegi bâri bu taqrîb ile itsem pâ-mâl

taqrîb-i medhûñle:

1. **taqrîb-i medhûñle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 49

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Medih vesilesi, övme vesilesi.

Yazam tâ dilde bir nâzük ğazel taqrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sinemde bu cân-ı dil-efkârı

taqrîr:

1. **taqrîre:-e**

Kaside 52

Mısra: 106

Anlatma, ifade etme.

Başladukça vaşfuña başlar hücûma vâridât
Şöyle kim tâkat getirmez anı taqrîre zebân

2. **taqrîri:-i**

Kaside 59

Mısra: 61

Anlatma, ifade etme.

Taqrîri kemâl-i hüner-i nuğk u zebândur
Taqrîri medâr-ı şeref-i kilik ü rağamdur

taqrîr idemem:

1. **taqrîr idemem:-eme, -m**

Gazel 90

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Sâhir-i mu'cize-perdâz-ı hayâlim ammâ
Gördüğüm bü'l-'aceb-i ma'nâyı taqrîr idemem

2. **taqrîr idemem:-eme, -m**

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Hağtîñ evşâfını bir vech ile taqrîr idemem
Deheniñ sırrını bir nev' ile taqrîr idemem

taqrîr ideyin:

1. **taqrîr ideyin:-eyin**

Kaside 3

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Derdümi bâri bu taqrîb ile taqrîr ideyin
Tâ şifâhâne-i luftuñdan ire dermâni

2. **taqrîr ideyin:-eyin**

Kaside 53

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek.

Nice taqrîr ideyin hâlümü sultânuma kim
Ğam-ı mâzîyi kıomaz dilde Ğam-ı müstakbel

3. **taqrîr ideyin:-e, -yin**

Kaside 39

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Anlatmak, bildirmek, ortaya koymak.

İ'timâd itmez iseñ eyledüğüm da'vâya
İktidârum ideyin fenn-i suğande taqrîr

taksım evlese:

1. **taqsım evlese:-se**

Gazel 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir makamdan nağmelerle (doğaçlama olarak) terennüm etmek.

Nef'i yaraşur bu gâzeli evlese taqsım
Bülbül gibi bir mu'trib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

taksım ider:

1. **taqsım ider:-er**

Kaside 22

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Gazel okumak.

Bu güne 'aşıkâne bir gâzel taqsım ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzî

taksım idesin:

1. **taqsım idesin:-esin**

Kaside 26

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Bahşetmek, dağtımak, ihsan etmek.

Bula hükmünde cihân mülki karar
İdesin kullaruna hep taqsım

taksım idicek:

1. **taqsım idicek:-icek**

Kaside 60

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bölmek, bölüştürmek, paylaşımak.

Anı taqsım idicek hazret-i Feyyâz-ı ezel
Herkesi eylememiş mazhar-ı ihsân-ı suhan

taksım (it):

1. **taqsım (it):**

Kaside 32

Mısra: 102

Bölmek.

Ki cüz'-i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taqsım

taksır:

1. **taqsırüm:-ü, -m**

Kaside 46

Mısra: 67

Kusur.

Hele ma'zür ola medhünde olan taqsırüm
İnkisâr ile denen sözde olur gâss ü semîn

taksır idemem:

1. **taqsır idemem:-eme, -m**

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kusur işlemek, yanlış davranışta bulunmak.

Mest-i cām-ı mey-i 'aşkım dil-i Nef'i gibi ben
'Aqla miqdârını bildürmede taqsır idemem

2. **taqsır idemem:-eme, -m**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kusur işlemek, yanlış davranışta bulunmak.

O şehîñ kulluğunu cânıma minnet bilirüm
Kendime lâzım olan hîdmete taqsır idemem

taksır ider:

1. **taqsır ider:-er**

Kaside 21

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Kusur etmek, kusur işlemek.

Gelince medhüne taqsır ider mi endişem
Çekilse her ne kadar rüzgârın âlâmı

taksır itmedi:

1. **taqsır itmedi:-me, -di**

Kaside 39

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Kusur etmek, kusur işlemek.

Tuyalı sa'yümi tekmil-i hüner eylemege
İtmedi hiç cefâ itmede bir dem taqsır

takvâ:

1. **taqvâya:-y, -a**

Gazel 130

Mısra: 4

Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibadetle meşgul olma.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zûrdur
Zühd ü taqvâya gelür zîrâ hâlel nev-rûzda

takvîm:

1. **taqvîm:**

Kaside 31

Mısra: 30

*Mevsimler ve vakitleri düzenlemek için
oluşturulan defter.*

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hükm için daği ne taqvîm ala ne usturlâb

takvîyet virse:

1. **taqvîyet virse:-se**

Kaside 28

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Kuvvet vermek, kuvvetlendirmek, iyi ve güçlü
olmasını sağlamak.*

Ger virse iktidârı za'ifâna taqvîyet
Peşşe harîf-i hamle-i pîl-i demân olur

2. **taqvîyet virse:-se**

Kaside 55

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Kuvvet vermek, kuvvetlendirmek, iyi ve güçlü
olmasını sağlamak.*

Virse tab'-ı âteşe ger tâb-ı kahrı taqvîyet
Ka'r-ı deryâda dil-i hârâdan eyler iltihâb

takvîyet-bağş-ı zafer:

1. **taqvîyet-bağş-ı zafer:**

Kaside 31

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Zaferi kuvvetlendiren.

Takvîyet-bağş-ı zafer silsile-bend-i a'dâ
Himmat-âmûz-ı kerem 'uqde-güşâ-yı ahbâb

tal:

1. **talârın:-ar, -in**

Kaside 31

Mısra: 125

*Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğru
sokulmak, gömülmek.*

Taların қа' rına bir demde yine hem iderin
Sâhilin pür-dür-i şeh-dâne vü şehvâr u hoş-âb

tal'at:

1. **tal'ati:-i**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 1

Yüz, çehre.

Yüsuf-ı 'İsâ-şiyem Mûsa Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyâ çerâğ-ı Tûrdan

taleb idüp:

1. **taleb idüp:-üüp**

Kaside 62

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Istemek, dilemek.

Yok hadd ü hasr ihsânûna gelmiş mürüvvet şânûna
Düşsem n'ola dâmânûna ben de idüp lutfuñ taleb

taleb-güster:

1. **taleb-güster:**

Kaside 9

Mısra: 68

Talep yayıcı // talebini gösterici, izhar edici.

Vaşf-ı kefi pür-cüdi ki tab'-ı şu'arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

taleb-i feyz:

1. **taleb-i feyz:**

Kaside 54

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Feyz talebi, ilham isteği.

Bî-tereddüd taleb-i feyz için oldum fi'l-hâl
Evliyâ-yı suhâne şıdk-ı irâdetle mürîd

talebkâr-ı şabâyız:

1. **talebkar-ı şabâyız:-y, -iz**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saba rüzgârını isteyen.

Âh ile perâkende gubâr-ı dil-i 'aşkız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkâr-ı şabâyız

tâli':

1. **tâli':**

Gazel 35

Mısra: 11

Talih, baht.

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'i-i zârûñ
Ne şuhî sevse mülâyim didükce âfet olur

2. **ṭālī'üm**:-ü, -m

Gazel 35

Mısra: 4

Talih, baht.

Ne çäre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne ṭālī'üm meded eyler vişäle firşat olur

3. **ṭālī'i**:-i

Gazel 43

Mısra: 8

Talih, baht.

Dehre mağrūr olma ey gāfīl ki bunda ādeme
Ṭālī'i yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

4. **ṭālī'ümle**:-ü, -m, -le

Kaside 4

Mısra: 27

Talih, baht.

İtdükce ṭālī'ümle recā-yı muvāfaqat
Her va'de-i dürügına biñ yıl zamān virür

5. **ṭālī'ine**:-i, -n, -e

Kaside 24

Mısra: 108

Talih, baht.

İde imdād o kadar nuşret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭālī'ine müşkil ü āsān-ı felek

6. **ṭālī'i**:-i

Kaside 41

Mısra: 73

Talih, baht.

Hİç aña nazīr olmaz iken ṭālī'i gör kim
Anı da qomaz hāline iğvā-yı zamāne

7. **ṭālī'den**:-den

Kaside 43

Mısra: 5

Talih, baht.

Bu imdādı recā itmezdim aşlā baht u ṭālī'den
Degüldüm rüzgāra Hāq bilir bu i'tikād üzre

8. **ṭālī'ün**:-iñ

Kaside 29

Mısra: 49

Talih, baht, kader.

O deñlü himmeti var baht u ṭālī'ün ki aña
İderse her ne zamān devlet ile 'azm-i cihād

9. **ṭālī'ümde**:-ü, -m, -de

Kaside 16

Mısra: 5

Kismet, talih.

Ṭālī'ümde baht uyandı h'vāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-h'vāb-ı rüzgār

10. **ṭālī'ümle**:-ü, -m, -le

Kaside 61

Mısra: 69

Talih, baht.

Ṭālī'ümle her zamān bir cins idi bāzārımız
Ben maḥabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itāb

ṭālī'a-i feyz-i sa'ādet-i ṭālī'

1. **ṭālī'a-i feyz-i sa'ādet-i ṭālī'**

Kaside 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bahtın mutluluk feyzinin doğuşu.

Zihī ṭālī'a-i feyz-i sa'ādet-i ṭālī'
Ki oldı maẓhar-ı āşarı bende vü āzād

ṭalib:

1. **ṭalibe**:-e

Gazel 64

Mısra: 5

Talep eden, isteyen (kişi).

Virür her ṭalibe maṭlūbın ammā ḥazret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

2. **ṭalib:**

Kaside 11

Mısra: 37

Talep eden, isteyen (kişi).

Sikender gibi ṭalib fetḥ-i heft iklīme iḳbālī
Süleymān gibi gālib rüzgāra ḥüküm ü fermānı

ṭalib olan:

1. **ṭalib olan**:-an

Kaside 57

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İstemek, istediğini bildirmek.

Buldı şöhret o kadar ḥüsn ile bıkır-i fikrüm
Ki aña ṭalib olan istemez esbāb-ı cihād

ṭalib olanlar:

1. **ṭalib olanlar**:-an, -lar

Kaside 29

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

İstemek, istediğini bildirmek.

Ağır bahālara çıkdı cevāhir-i suḥanum
Çekildi ṭalib olanlar tamām olunca mezād

tālib-i derd ol:

1. tālib-i derd ol:

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dert istemek, acı çekmeyi dilemek.

Vuşlat hevesin ço ğam-ı hicrān ne belādur
Var tālib-i derd ol yūri dermān ne belādur

tālib-i evzān-ı suhan olur:

1. tālib-i evzān-ı suhan olur: -u, -r

Kaside 60

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Şiirin tavırlarını, üslubunu istemek /beğenmek.

Nitekim şöreti var ma'rifetūñ 'ālemde
Nitekim 'ālem olur tālib-i evzān-ı suhan

tāli'-i bed-'ahd:

1. tāli'-i bed-'ahd:

Kaside 53

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Verdiği sözde durmayan talih.

Nice bir kevkeb-i baht ile bu bahş ü ğavġā
Nice bir tāli'-i bed-'ahd ile bīhūde cedel

tāli'-i firūz:

1. tāli'-i firūz:

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İyi talih, uğurlu talih.

Gündüzün bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Öğünürse çarh öğünsün tāli'-i firūz ile

tāli'-i firūzumuz:

1. tāli'-i firūzumuz: -u, -muz

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyi talih, uğurlu talih.

Felekde mişli yok bir mäh-ı mihr-efrūzumuz vardır
Güzel sevmekte el-ħağ tāli'-i firūzumuz vardır

tāli'-i hurrem:

1. tāli'-i hurrem:

Kaside 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevinçli talih // iyi talih.

Zihī iqbāl-i baht-ı kāmran u tāli'-i hurrem
Ki oldı muğtenem esbāb-ı zevk u şevk ile 'ālem

tāli'-i yok:

1. tāli'-i yok:

Kaside 42

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Talihi olmamak; talihsiz, kötü talihtli olmak.

Ehl-i dilūñ tāli'-i yok olsa ger
Pādişeh-i muhterem-i rüzgār

ta'lik evler:

1. ta'lik evler: -le, -r

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir şeyin oluşunu başka bir şeye bağlamak,
bağlı kılmak.*

Cezbe-i hüsni gönül ħaţtuña ta'lik evler
Nice ħall itmek olur anı kitāb olmayıcağ

ta'lik itmege:

1. ta'lik itmege: -meg, -e

Kaside 25

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Asmak.

'Arşa aş şimden girü şemşir-i cevherdāruñı
Anı ta'lik itmege lāyık degül seb'-i şidād

ta'lik-ı celinūñ:

1. ta'lik-ı celinūñ: -nüñ

Mesnevi 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Celī talik (hat çeşidi).

Virdi o kadar ħükmini ta'lik-ı celinūñ
Nesh eyledi hep kıt'aların Mīr 'Alinün

ta'lim eyledi:

1. ta'lim eyledi: -di

Kaside 32

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Öğretmek.

Bu inbisâtı basî-i zemîne kim verdi
Bu devr uşûlîni çarha kim eyledi ta'lim

ta'lim ider:

1. **ta'lim ider:-er**
Kaside 26
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Ders vermek, öğretmek.

O cihân-dâver-i 'âdil ki ider
'Adli Mehdî-i zamâna ta'lim

ta'lim itse:

1. **ta'lim itse:-se**
Kaside 7
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Öğretmek.

Luftî bir mertebe kim itse kefi desti eger
Resm-i cüd u keremi ebr-i bahâra ta'lim

tâli'üm açıldı:

1. **tâli'üm açıldı:-dı**
Kaside 25
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Deyim**
Talihi açılmak, talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Hamdüli'llâh devlet el virdi açıldı tâli'üm
Kalmadım künc-i belâ-yı firkatüñde nâ-murâd

tamâm:

1. **tamâm:**
Kaside 25
Mısra: 61
Tamamen, bütünüyle.

Sen tamâm ahvâl-i dîn ü devlete virdüñ niżâm
Eyledüñ haqqâ umûr-ı salţanatda ictihâd

2. **tamâm:**
Kaside 45
Mısra: 3
Tamamen, bütünüyle.

Tamâm gösterür itdükcce nâz ile cilve
Uşûl-i tarz-ı bütân-ı tırâz-ı Ferhârî

3. **tamâm:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 11
Tamamen, bütünüyle.

Haşlet ü hûy-ı firişte var nihâdında tamâm
Görünür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

4. **tamâm:**
Kaside 36
Mısra: 75
Tam olarak.

Tamâm vefk-ı murâd üzre halka luft itdüñ
Kerâmet olduĝına sende kalmadı şübhem

5. **tamâm:**
Gazel 30
Mısra: 7
Tamamen, bütünüyle.

Gösterür dünyâyı mir'ât-ı habâbında tamâm
Kendü başka başına bir özge 'âlemdür kadeh

6. **tamâm:**
Kaside 29
Mısra: 11
Tamamen, bütünüyle.

Eger nücûm-ı felek sa'd-ı ekber olsa tamâm
Verilse hem daĝı her rûza revnaĝ-ı a'yâd

7. **tamâm:**
Kaside 50
Mısra: 10
Tamamen, bütünüyle.

Bâdedür zevkîni idrâk idene âb-ı hayât
Mu'terifdir buña Hızr ile Sikender de tamâm

8. **tamâm:**
Kaside 62
Mısra: 59
Tamamen, bütünüyle.

Dönsün murâdınca tamâm olsun felek münkâd u râm
Maşşûdını cümle enâm kılsun çapuñdan mükteseb

9. **tamâm:**
Kaside 15
Mısra: 15
Tam olarak, eksiksiz.

Zevkî o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

10. **tamâm:**
Kaside 43
Mısra: 20
Bütün, tüm, her türlü.

Ki böyle şâhib-isti'dâd u 'ârif pâdişâh olmaz
Tamâm ahvâl-i dîn ü devletinde ictihâd üzre

tamâm kıla:

1. **tamâm kıla:-a**
Kaside 50

Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Tamamlamak.

Tâ ki sâķî-i felek sâġar-ı sîmîn-mehi
Geh tehî gâhî pür idüp kıla devrini tamâm

tamâm oldu:

1. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 3
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu du'â eyleyelüm ey Nef'î
Hâķ Te'âlâ vire maķşûd-ı Şeh-i devrânî

2. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 7
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu temeddüh nice bir ey Nef'î
Ķadrûñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

3. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu du'â itsem n'ola Şimden girü
Ķudsiyân müŐtâķ-ı nazm-ı dil-sitânumdur benüm

4. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 17
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu güzâfî koyalum ey Nef'î
İdelüm devlet ü iķbâline Őıdķ ile du'â

5. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 18
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamâm oldu Őuġan Őurma du'âya başla ey Nef'î
Niyâz eyle yüzüñ sür âsitân-ı luţf-ı Mevlâya

6. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 35
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu ķo lâf-ı Őuġani ey Nef'î
Ehl-i dil Şab'uhnı Şi'rinden ider istidlâl

7. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 38
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamâm oldu Őuġan Őurma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü iķbâlidür Şimden girü elzem

8. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 40
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu ne lâzım bu güzâf ey Nef'î
Őaġa Şimden girü Őıdķ ile du'âdur elzem

9. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 46
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu hemân Őıdķ ile Őurma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i hâķîķat âmîn

10. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 48
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamâm oldu ķaŐide Őurma Nef'î
Du'âya başla ġayrı fikri ķo hem

11. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 54
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamâm oldu ķo lâf-ı Őuġanı ey Nef'î
Ķam-ı reŐķ ile helâķ oldu yeter ġaŐm-ı 'anîd

12. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 59
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Nef'î ķo bu taġķîķi tamâm oldu ķaŐide
Şimden girü âġâz-ı du'â itmek ehemdüd

13. **tamâm oldu:-dı**
Kaside 25
Mısra: **91**

Kelime Tipi: -
Eksiksiz/tam olmak, tamamlanmak.

Devlete lâzım umûr oldı tamâm illâ hemân
Kaldı erbâb-ı tarîh-ı 'ilmi itmek intikâd

tamâm olunca:

1. **tamâm olunca:-unca**
Kaside 29
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Ağır bahâlara çıkdı cevâhir-i suhanum
Çekildi tâlib olanlar tamâm olunca mezâd

2. **tamâm olunca:-unca**
Kaside 58
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.

Söz âhir oldı ço lâfi bilürsin ey Nef'î
Tamâm olunca du'âdur kasidede kânûn

tamâm-ı kişver-i İrânı:

1. **tamâm-ı kişver-i İrânı:-ı**
Kaside 36
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İran memleketlerinin tamamı.

Tamâm-ı kişver-i İrânı belki Tûrânı
Elüfededür ger iderseñ memâlike munzam

taḡā-vı yed-i kudret-i fermâni:

1. **taḡā-yı yed-i kudret-i fermâni:-ı**
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Fermanın güçlü elinin damgası.

Ol şâh-ı cihân-gîr ki aḡkâm-ı kazâya
Taḡā-yı yed-i kudret-i fermâni nişândur

taḡā-vı zerrîndür:

1. **taḡā-yı zerrîndür:-dür**
Kaside 49
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Altın damga (eskiden, tüccarlar, taklit ve hırsızlığın önüne geçmek için kumaşların cinsini veya fiyatını gösteren damgalar vururlardı).

Şanur taḡā-yı zerrîndür gören bir mâ'î hârâda
Miyân-ı âba düşmiş 'aks-i hürşid-i pür-envârı

taḡā-vı zerrîne:

1. **taḡā-yı zerrîne:-e**
Kaside 18
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Altın damga.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir taḡā-yı zerrîne
Eger 'aks-i çerâğ-ı re'yi düşse çerâğ-ı vâlâya

ta'mîm itse:

1. **ta'mîm itse:-se**
Kaside 26
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Umumileştirmek, yaygınlaştırmak.

Eger-i taḡvîyet ü hıfzını gör
Meşelâ hükmini itse ta'mîm

ta'n itmek:

1. **ta'n itmek:-mek**
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kınamak, ayıplamak.

'Aşıkta ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü maḡabbet bir belâdur n'eylesün

taḡbûr:

1. **taḡbûra:-a**
Gazel 108
Mısra: **4**
Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı.

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def' ü taḡbûra bir özge hevâdur bu

ta'ne-zen:

1. **ta'ne-zen:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Tan eden, ayıplayan.

Kevşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

ta'n-ı har-ı nâdân-ı dü-pâdan:

1. **ta'n-ı har-ı nâdân-ı dü-pâdan:-dan**
Rûbai 1
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
İki ayaklı cahil eşiğin kınaması.

Başdım reh-i vādī-i rūbā'īye kadem
Ta'n-ı ħar-ı nādān-ı dü-pādan şakla

tannāz:

1. **ṭannāz:**
Kaside 57
Mısra: 6
Herkesle eğlenen, istihza eden, alaycı.

Şevk-i takrîrüm ile hâtır-ı maẓmûn ħurrem
Ĥüsn-i ta'bîrüm ile şâhid-i ma'nā ṭannāz

ṭapān olur:

1. **ṭapān olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Çırpınmak.

Dil bu hevā ile kafes-i teng-i sinede
Mānend-i murğ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

ṭapu:

1. **ṭapuña:-ñ, -a**
Kaside 60
Mısra: 54
Huzur // kapı, eşik.

Tācdārā sen o sulṭān-ı ma'ānīsın kim
İlticā eylediler ṭapuña şāhān-ı suḫān

2. **ṭapuñdan:-u, -ñ, -dan**
Kaside 61
Mısra: 80
Huzur, kat, nezd.

Gün-be-gün olsun terakkīde celāl ü şevketün
Eylesün maḫşūdım herkes ṭapuñdan iktisāb

tār:

1. **tāra:-a**
Gazel 7
Mısra: 7
Tel (keman teli).

Kemāna döndi ḫaddim tāra beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nāle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebābāsā

tār u mār olurdu:

1. **tār u mār olurdu:-u, -r, -di**
Kaside 16
Mısra: 46

Kelime Tipi: -
Darmadağınık olmak, dağılmak.

Rište-i 'adliyle ger bend itmese şirāzesin
Tār u mār olurdu eczā-yı kitāb-ı rüzgār

tār u pūd-ı cāmesi:

1. **tār u pūd-ı cāmesi:-si**
Kaside 14
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Elbisenin atkı ve çözgü ipleri (elbise kumaşının dokusunu oluşturan ipler).

Müy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ħūr-ı cināndur mi'ceri

tār u pūd-ı ħırka-i peşmīnesi:

1. **tār u pūd-ı ħırka-i peşmīnesi:-si**
Gazel 140
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yün hurkanın dokuması.

Oldı 'aşk-ı bıkır-ı fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ħırka-i peşmīnesi

ṭarab:

1. **ṭarabla:-la**
Kaside 15
Mısra: 14
Sevinmekten gelen coşkunluk, sevinç ve şenlik.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ħurrem ola
'Ārif odur bu dem ola 'ayş u ṭarabla muğtenem

ṭarab-āğāz:

1. **ṭarab-āğāz:**
Kaside 50
Mısra: 24
Başı, başlangıcı sevinçli.

Çenber-i dā'ire-i meclisi çarḫ-ı 'işret
Devr-i bezmi ṭarab-āğāz u meserret-encām

ṭarabgāh-ı cināndur:

1. **ṭarabgāh-ı cināndur:-dur**
Kaside 9
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Cennetlerin sevinç ve coşkunluk yeri.

Ḥavrā-yı ma'āniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ħacle-i ṭab'um

ṭarab-hāne:

1. **tarab-hâne:**

Kaside 29

Mısra: 15

Eğlence, sevinç evi.

Sürüd-ı müjde ile âsmân tarab-hâne
Şalâ-yı 'ayş u tarabla zemîn neşât-âbâd

tarab-hâne-i Cem olursa:

1. **tarab-hâne-i Cem olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cem'in şenlik yeri olmak // Cem meclisi (gibi neşeli) olmak.

Bir şafâ buldı bu müjdeyle cân kim yaraşur
Dil-i erbâb-ı gam olursa tarab-hâne-i Cem

taraf:

1. **tarafa:-a**

Kaside 17

Mısra: 85

Cihet, yön.

Şalınup her tarafa nâz ile itdükce hırâm
Bir nigâh ile ider cân-ı cihânı yağmâ

2. **tarafdayken:-da, -y, -ken**

Kaside 34

Mısra: 57

Cihet, yön.

İşâbet ol tarafdayken kımaz tahvîl ider çarhı
Görinür fevri ol tedbîrûñ âşâr-ı şer ü şûri

tarah:

1. **tarah:**

Kaside 62

Mısra: 58

Keder, hüzn, tasa.

Devr-i gül ü devr-i kadeh verdükce dünyâya ferah
Def' ide dillerden tarah oldukça 'âlem pür-şegab

tarâvet-dih-i gülzâr-ı cihân:

1. **tarâvet-dih-i gülzâr-ı cihân:**

Kaside 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesine tazelik veren, dünya bahçesini canlandıran.

Eşer-i feyzi tarâvet-dih-i gülzâr-ı cihân
Pertev-i lufti bisâf-efken-i bezm-i 'âlem

tarf-ı cemenzâruñ:

1. **tarf-ı cemenzâruñ:-uñ**

Kaside 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çimenliğin etrafı.

Cüylar mı devr iden taraf-ı cemenzâruñ yaхуд
Mâ'î pervâz ile nat' olmuş yeşil hârâ mıdur

tarf-ı küleh-i mest:

1. **tarf-ı küleh-i mest:**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoşun külahının ucu, kenarı.

Yüz sürmede hâk-i der-i meyhâneye her gün
Eflâke irerse n'ola taraf-ı küleh-i mest

tarh:

1. **tarhı:-ı**

Kaside 6

Mısra: 12

Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañi böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur

2. **tarhı:-ı**

Kaside 46

Mısra: 4

Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Ferşi dîbâ-yı Hıtâyî gibi pür-naķş ü nigâr
Tarhı revnaķ-şiken-i ravza-i firdevs-i berin

3. **tarhını:-ı, -n, -ı**

Kaside 51

Mısra: 26

Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya'ni Stanbul kim eger
Tarhını görse behiştî unutturdı Âdem

4. **tarh:**

Kaside 58

Mısra: 2

Yapı, düzen.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarh u vaz'ını görse behişt olur meftûn

tarh ide:

1. **tarh ide:-e**

Kaside 29

Mısra: 106

Kelime Tipi: -
Tertip etmek // yazmak.

Revā midur bu şururken senüñ gibi memdüh
Kaşide tarh ide gayra benüm gibi üstād

tarh ider:

1. **tarh ider:-er**
Kaside 45
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.

Gelince bād-ı şabā gibi hürde reftāre
Yol üzre tarh ider eşkāl-i mevc-i enhārī

2. **tarh ider:-er**
Kaside 49
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.

Nesim ol deñlü nāzük tarh ider āb üzre emvācı
Ki levh-i sime üstād idemez öyle kalemkārī

tarh idince:

1. **tarh idince:-ince**
Kaside 14
Mısra: 109
Kelime Tipi: -
Tertip ve tanzim etmek.

Cevher-i iksir-i medhūñ tarh idince reşkden
Eylerin her lahza endişemle ceng-i zergeñi

tarh itdügi:

1. **tarh itdügi:-düg, -i**
Kaside 43
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Uzaklaştırmak.

Umür-ı salţanatdan ol ħarı tarh itdügi yetmez
Olur kat kat işābet fikr olunca ittırād üzre

tarh olurdu:

1. **tarh olurdu:-u, -r, -dı**
Kaside 14
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Yerleştirilmek, yapılmak.

İtse ger ħāşıyyet-i ħıfzı sirāyet āleme
Tarh olurdu şafha-i āb üzre naşş-ı āzeri

tarh u vaz'-ı ğarib:

1. **tarh u vaz'-ı ğarib:**

Kaside 58
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Değişik yapı, düzen.

O tarh u vaz'-ı ğarib ol nuķuş-ı reng-ā-renk
O ħavz-ı pāk u laţif ol ruĥām-ı āyine-gün

tarh-ı Erjeng ider:

1. **tarh-ı erjeng ider:-er**
Kaside 37
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Erjeng'i tertip etmek, düzenlemek (Erjeng, Çinli nakkaş Mani'nin resim mecmuasının adı).

Ĥāmem ol Māñi-i i' cāz-nümādur ki ider
Nokta-i nün-ı suĥan üstine tarh-ı Erjeng

tarh-ı ğarib evlerim:

1. **tarh-ı ğarib eylerim:-r, -im**
Kaside 58
Mısra: 91
Kelime Tipi: -
Değişik, acayip şekilde düzenlemek.

O deñlü tarh-ı ğarib eylerim ki bir demde
Döner şanemkede-i Çine kargāh-ı derün

tarh-ı ğazel eylesün:

1. **tarh-ı ğazel eylesün:-sün**
Gazel 130
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Gazel tertip etmek, gazel yazmak.

Nice üstād-ı suĥan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nef' i gibi tarh-ı ğazel nev-rüzda

tarh-ı matbū'ına:

1. **tarh-ı matbū'ına:-ı, -n, -a**
Kaside 46
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Güzel bahçe.

Tarh-ı matbū'ına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i ma'mür-ı felek Ka'be-i ulyā-yı zemīn

tarh-ı matbū'ıyla:

1. **tarh-ı matbū'ıyla:-ı, -y, -la**
Kaside 52
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Güzel bahçe (çiçek dikilmiş, çiçekli bahçe).

Südde-i bâbile pâyende esâs-ı kâ'inât
Tarh-ı maḥbû'ıyla nâzende zemîn ü âsmân

tarh-ı suver eyler:

1. **tarh-ı suver eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Suretler, şekiller koymak, resimler yapmak.

Endişem o şüretger-i i'câz-nümâdur
Kim cevher-i ferd üstüne tarh-ı suver eyler

tarh-ı vâdisini:

1. **tarh-ı vâdisini:-si, -n, -i**
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üslup ortaya çıkarma, üslup belirleme.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr gâzel
Tarh-ı vâdisini çün hayli pesend itdi şabâ

târ-ı endişe:

1. **târ-ı endişe:**
Kaside 44
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Düşünce ipi // düşünce, hayal.

Ḳalmasa ger per-i şâhîn hayâlinde mecâl
Târ-ı endişe ile dâme çeker 'Ankâyı

târ-ı mıştârı:

1. **târ-ı mıştârı:-ı**
Kaside 14
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Mıstar atkısı (mıstar, ince bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kâğıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet, üzerindeki enine ipler de atkı ipi).

Hâmemûñ râh-ı sülûk-ı fitne haṭṭ-ı sâyesi
Şi'rimûñ ḥabl-i metîn-i feyz târ-ı mıştârı

târ-ı şa'sa'adan:

1. **târ-ı şa'sa'adan:-dan**
Kaside 4
Mısra: **100**

Kelime Tipi: -
Parıltılı, parlak tel (güneş ışını).

Çekdükçe silk-i nazma dür-i medḥin âsmân
Mihr aña târ-ı şa'sa'adan rîsmân virtür

târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna:

1. **târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna:**
Kaside 5
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Feleğin zühre yıldızının saçının teli.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvâr-ı nazmım rîsmân üzre

târ-ı zülfinde:

1. **târ-ı zülfinde:-i, -n, -de**
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saç teli.

Târ-ı zülfinde kıtar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kâfile bend itdi sabâ

ta'rîf:

1. **ta'rîfe:-e**
Kaside 9
Mısra: **92**
Anlatma, tanımlama.

Endişe taḥayyül idemez sür'at-i seyrin
Ta'rîfe anı çâre hemân tayy-yı lisândur

2. **ta'rîfde:-de**
Kaside 19
Mısra: **19**
Anlatma, tanımlama.

Hâkikatde tefâvüt yok meger ta'rîfde ancak
Ki biri beççe-i şâhîn biri şibl-i gâzanferdür

3. **ta'rîfe:-e**
Kaside 40
Mısra: **74**
Anlatma, tanımlama.

Ne kıadar da'vi-i nazm eyler isem zu'mumca
Olurın zâtuñı ta'rîfe gelince mülzem

4. **ta'rîf:**
Kaside 47
Mısra: **107**
Anlatma, tanımlama.

Keremde güç seni ta'rif ammā ruḥṣat olursa
Suḥanda bende-i vaṣṣāfuñi gör ne temāṣādur

5. **ta' rife:-e**

Kaside 49

Mısra: 96

Anlatma, tanımlama.

Alur levḥ-i kaderden cezbe-i fikr ile maẓmūni
Ṭabī'at zātuñi ta' rife ḥaṣr itdükce güftarı

ta' rîf idevin:

1. **ta' rîf ideyin:-eyin**

Kaside 17

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

*Tariḥini yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak,
tanımlamak.*

Ṭarz u ṭavrın nice ta' rîf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḥ u ra'nā

ta' rîf olunsa:

1. **ta' rîf olunsa:-sa**

Kaside 56

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Tanıtlamak, anlatılmak.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥūñ kim eger
Muḥtaṣar ta' rîf olunsa böyle memdūḥ-ı güzîn

ta' rîf-i şāh-ı nüktedān:

1. **ta' rîf-i şāh-ı nüktedān:**

Kaside 14

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Nükteden anlayan padişahı anlatma.

Ḳande ben ḳande yine ta' rîf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin zābṭ idemem endiṣe-i zūr-āveri

ta' rîf-i ṭab'-ı nüktedānında:

1. **ta' rîf-i ṭab'-ı nüktedānında:-ı, -n, -da**

Kaside 19

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Nükte bilen/ince ve zarif tabiatı anlatma.

Zebānum lāldür ta' rîf-i ṭab'-ı nüktedānında
'Aceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḥoṣ-zāt-ı serverdür

tārîḥ:

1. **tārîḥ:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 23

*Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten
manzumlar // tarih düşürme sanatı.*

Bulmayup tîrini dedi tārîḥ

Āferin ey ḥıdîv-i tîr-endāz

2. **tārîḥini:-i, -n, -i**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 25

*Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten
manzumlar // tarih düşürme sanatı.*

Fikr idüp Nef'î dedi tārîḥini

Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmıyāb

3. **tārîḥini:-i, -n, -i**

Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: 7

*Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten
manzumlar // tarih düşürme sanatı.*

Ḥāṭıf-ı ḳudsî dedi tārîḥini

'Ayn-ı şafā çeşme-i Sultān Murād

tārîḥ-i selef:

1. **tārîḥ-i selef:**

Kaside 12

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Ecdatın tarihi // geçmiş padişahların tarihi.

Böyle şāhenşāh-ı 'ādîl gelmemişdür 'āleme

Cümle tārîḥ-i selef ḥāṭır-nişānumdur benüm

tārîḥ-i şikest-i ḥum-ı mey-ḥāne-i Cem:

1. **tārîḥ-i şikest-i ḥum-ı mey-ḥāne-i Cem:**

Kaside 51

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Cem'in meyhanesinin şarap küpünün kırılma
zamanı.*

Ġurresi fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşid

Selḥi tārîḥ-i şikest-i ḥum-ı mey-ḥāne-i Cem

tarîk-ı rehvarî:

1. **tarîk-ı rehvarî:**

Kaside 45

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sarsmadan yürüme usulü.

Küme-yi hâme gibi 'âlem-i taḥayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarîḳ-ı reh-vârî

ṭarîḳ-ı revîṣ-i tâze:

1. **ṭarîḳ-ı revîṣ-i tâze:**

Kaside 7

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Yeni bir üslup yolu.

Düşe bir semt-i ğarîbe reh-i fikr-i nazmı
Ne ṭarîḳ-ı revîṣ-i tâze ne vâdî-i ḳadîm

tarrâr:

1. **tarrâr:**

Kaside 47

Mısra: **43**

Yankesici, dolandırıcı.

Zamânında vücûdî ḳalmadı tarrâr u 'ayyârûñ
Hemân bir ğamze-i fettân iki zülf-i muṭarrâdur

tartıl:

1. **tartıl:** -u, -r

Kaside 37

Mısra: **36**

Ölçülmek, karşılaştırılmak.

Feyz-baḥş olsa cemâdâta ger isti'dâdı
Ṭartılur cevher-i mâhiyyet-i insân ile seng

ṭarz:

1. **ṭarzi:** -ı

Kaside 17

Mısra: **143**

Üslup, eda.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzi
Reviş ü cünbişi ser-tâ-be-ḳadem nev-peydâ

2. **ṭarz:**

Kaside 17

Mısra: **89**

Eda, davranış.

Ṭarz u ṭavrın nice ta'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şüh u ra'nâ

3. **ṭarz:**

Kaside 38

Mısra: **68**

Eda, davranış.

Bu deñlü tünd iken reftârî ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftûn olur âdem

ṭarz-ı âherdür:

1. **ṭarz-ı âherdür:** -dür

Kaside 19

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Başka tarz.

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ
Ne 'Urfiye ne Ḥâḳâniye bu bir ṭarz-ı âherdür

ṭarz-ı edâsın:

1. **ṭarz-ı edâsın:** -sı, -n

Gazel 101

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Söyleyiş tarzı, üslup.

Mânendi mi var Nef'î-i pâkîze-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi daḥî ṭarz-ı edâsın

ṭarz-ı hâs:

1. **ṭarz-ı hâş:**

Gazel 73

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Hususi, özel, benzeri olmayan tarz/üslup.

Ne maẓmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir ṭarz-ı hâş u tâze icâd itdügin görsek

ṭarz-ı hâsa:

1. **ṭarz-ı hâşa:** -a

Gazel 33

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hususi, özel, benzeri olmayan tarz/üslup.

Bu ṭarz-ı hâşa ey Nef'î yine şüret viren sensün
Nazîre söyleyenler ekşeri efsâne yazmışlar

ṭarz-ı Hasen:

1. **ṭarz-ı Hasen:**

Gazel 120

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Hasan bin Sabit'in söyleyiş tarzı.

Nef'î bu nezâketle benüm şive-i nazmum
Râciḥ görünürse n'ola ṭarz-ı Hasen üzre

ṭarz-ı hırâm:

1. **ṭarz-ı hırâm:**

Kaside 38

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Salınarak yürüme şekli.

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hırâm ol cilve-i nâzûk
O sîmîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ham

tarz-ı kasîdem:

1. tarz-ı kasîdem:-m

Kaside 34

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Kaside tarzı, üslubu.

Nizâmî görse ger tarz-ı kasîdem daħi añmazdı
Hadîs-i ser-güzeşt-i Husrev ü Şîrîn ü Şâpûrî

tarz-ı pâdişâhân-ı selef:

1. tarz-ı pâdişâhân-ı selef:

Kaside 25

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Önceki padişahların tarzı.

Nice beîzer saña tarz-ı pâdişâhân-ı selef
Bir midür pervâz-ı Anka ile pervâz-ı cerâd

tarz-ı peykârı:

1. tarz-ı peykârı:-ı

Kaside 21

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Savaş tarzı, cenk etme usulü.

Cihân-sitân-ı bahâdır ki tarz-ı peykârı
Unutdurur revîş-i rezem-i Rüstem ü Sâmi

tarz-ı şüh:

1. tarz-ı şüh:

Kaside 13

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Şuhane üslup.

Şalâdur nükte-sencân-ı zamâne hiç lâf itmem
Ben öğretdüm cihâna tarz-ı şüh u şî'r-i hemvârî

tarz-ı tâze:

1. tarz-ı tâze:

Gazel 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni, orijinal üslup.

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

taşarruf:

1. taşarruf:

Kaside 32

Mısra: 101

Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi, kullanım.

Ki cüz'-i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taksîm

2. taşarrufda:-da

Kaside 48

Mısra: 55

Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi, kullanım.

Tedârükde taşarrufda muvaffâk
Şecâ'atde mürüvvette müselleme

taşavvur eylese:

1. taşavvur eylese:-se

Kaside 45

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zihinde canlandırmak.

Taşavvur eylese ger peyker-i dil-ârâsın
Dem-i firâkda añlardı 'âşık-ı zârî

taşavvur olsa:

1. taşavvur olsa:-sa

Kaside 43

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Zihinde canlandırmak.

Nice âşaf ki ma'nâda taşavvur olsa râciħdir
Şükûhî şevket-i Efrâsyâb u Keykubâd üzre

taşdı' :

1. taşdı' a:-a

Kaside 47

Mısra: 135

Baş ağrıtmak, can sıkma, rahatsız etme.

Yeter şimden girü taşdı'a ruħşat yokdur ey Nef'î
Suħan ħatm oldu hengâm-ı du'â-yı 'arş-peymâdur

tâs-ı sipihri:

1. tâs-ı sipihri:-i

Kaside 56

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Felek taşı // gökyüzü.

Sensin ol kim eyledi şıyt u şadâ-yı himmetün
'Âlemi pür-velvele tâs-ı sipihri pür-tanîn

tasmîm evlerdi:

1. **taşmîm eylerdi:-r, -di**

Kaside 32

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Niyet etmek, murat etmek.

Ki ben 'ademde iken nükte-senc-i endişem
Edâ-yı medhûni eylerdi cân ile taşmîm

taşmîm evleze:

1. **taşmîm eyleye:-y, -e**

Kaside 26

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Niyet etmek, murat etmek.

Nice mağrûr u za'îm olmaz kim
Şeb u rûz eyleye medhîn taşmîm

tasmîm idelüm:

1. **taşmîm idelüm:-elüm**

Kaside 26

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Kati olarak niyet etmek.

'Ömrün efvün ola bir hû çekelüm
İdelüm soñra du'âyı taşmîm

tasmîm itse:

1. **taşmîm itse:-se**

Kaside 7

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kati olarak niyet etmek.

Keştî-i 'âleme endişesi bir lenger olur
İtse bir şâ'ir eger medh-i vaqârın taşmîm

taşvîr:

1. **taşvîrinde:-i, -n, -de**

Kaside 11

Mısra: 53

Çizmek, resmini yapmak.

Süvâr oldukça taşvîrinde 'âcizdür muşavvirler
Ne deñlü diğkât eyleser eger Bihzâd eger Mânî

2. **taşvîri:-i**

Kaside 17

Mısra: 95

Resim.

Armağân gitse olur Çine hele taşvîri
Bu kadar ancak olur hağ bu ki şun'-ı Mevlâ

3. **taşvîrin:-i, -n**

Kaside 21

Mısra: 53

Resim, betimleme.

Ne âteş âb-ı hayât-ı revân ki taşvîrin
Yazınca lerze tutar elde kilk-i ressamı

taşvîr idemem:

1. **taşvîr idemem:-eme, -m**

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde
ayrıntuları ile anlatma.*

Muntazır şab'uma ebkâr-ı ma'ânî o kadar
Keşretinden birinüñ şeklini taşvîr idemem

taşvîr idüp:

1. **taşvîr idüp:-üp**

Kaside 37

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

*Çizmek, resmini yapmak // hayal etmek, zihinde
canlandırmak.*

Soñra taşvîr idüp âyine-i endişemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

taşvîr itseler:

1. **taşvîr itseler:-se, -ler**

Kaside 39

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Çizmek, resmini yapmak.

Bâl açar uçmağa mænend-i Burâk-ı cennet
İtseler şeklini bir levh-i ruğâma taşvîr

taşvîr-i cemâd:

1. **taşvîr-i cemâd:**

Kaside 25

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Cansız cisimlerin resmi, tasviri.

Olsa bîkr-i fikri ger meşşâta-i mülk-i cihân
Rûzgâra gâmezler eylerdi taşvîr-i cemâd

2. taşvîr-i cemâd:

Kaside 43

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Cansız varlıkların sureti // zavallı, çaresiz kimseler.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger toķunsa taşvîr-i cemâd üzre

taşvîr-i dil-ārâsı:

1. taşvîr-i dil-ārâsı:-sı

Kaside 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü süsleyen resim // tasvir (resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma).

Te'âla'llâh zihî raķş-ı hümâyün-ı hümâ-sâye
Ki taşvîr-i dil-ārâsı yeter eglence dünyâya

taşvîr-i hacer:

1. taşvîr-i hacer:

Kaside 10

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Taştan heykel.

Mâhiyyeti ger olsa cemâdâta mürebbî
Taşvîr-i hacer kesb-i kemâl-i beşer eyler

taşvîr-i Yüsufdur:

1. taşvîr-i Yüsufdur:-dur

Müfret 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. Yusuf'un tasviri/resmi.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-h'âb içre
Şanur taşvîr-i Yüsufdur yazılmışdur kitâb içre

taş:

1. taşlar:-lar

Gazel 7

Mısra: 2

Taş // değirmen taşı.

Aķar mîzâb-ı çeşmimden sirişk-i dîde âbâsâ
N'ola kendim dögersem taşlar ile âsyâbâsâ

2. taşâ:-a

Kaside 14

Mısra: 94

Taş.

Tab'um ol büt-hânedür kim şüret-i dîvârınıñ
Taşa kâr eyler hadeng-i ğamze-i nâzükteri

3. taşdı:-dı

Gazel 22

Mısra: 8

Sıvı maddelerin içinde buldukları yere sığmayarak kabarıp kenarlardan aşması.

Ķana boyadı küyuñı seyl-âb-ı sirişküm
Ħün-ı dil ile taşdı meger cüy-ı maħabbet

4. taşı:-ı

Kaside 52

Mısra: 122

Taş.

Olsun erkânı müretteb ol sa'âdet-hânenün
Ķopmasun bir taşı ger Ķopsa yerinden ferķadân

5. taşı:-ı

Kaside 3

Mısra: 34

Taş.

'Âferîn şeşt-i hümâyünına kim oķlarınıñ
Mümdan olsa yine taşı deler peykânı

taşra:

1. taşra:

Kaside 3

Mısra: 17

Dışında, haricinde.

N'ola hükmünden anuñ taşra bir iş olmasa hiç
ÇarĶ bir nokta aña dâ'iredür fermânı

tâtâr ğamzeñ:

1. tâtâr ğamzeñ:-ñ

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yağmacı, zalim gamze (Tatar gibi kırıp yıkan, vurup alan gamze).

Naķd-i cân u dil mi Ķor tâtâr ğamzeñ kimsede
Böyle Ķalursa eger dünyâyı yağmalar gibi

tavâf:

1. tavâfa:-a

Kaside 47

Mısra: 91

Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.

Tavâfa Ka'be-i küyuñ be-ķavl-i Bâķi-i merħüm
Derün-ı dilde niyyet âb-ı zemzemden muşaffâdur

tavâf-ı dergehi:

1. **ṭavāf-ı dergehi:-i**

Kaside 19

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

(Padişahın) makamının /eşiğinin tavafi.

Cihān-sālār-ı ‘ālī-ḫıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

ṭavāf-ı ka ‘be-i dergāhuñ itmedür:

1. **ṭavāf-ı ka ‘be-i dergāhuñ itmedür:-me, -dür**

Kaside 21

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Dergāhının kâbesini tavaḫ etmek (Kâbe gibi mübarek olan huzurunu, kapısını ziyaret etmek).

Ṭavāf-ı ka ‘be-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḥemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḫrāmı

ṭavk-ı fermāni:

1. **ṭavk-ı fermāni:-ı**

Kaside 39

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Buyruk halkası, buyruk tasmaı.

Ṭavk-ı fermāni ile gerden-i ḫıṭne maḡlūl
Saṭr-ı aḫkāmı ile pāy-ı sitem der-zencir

ṭavk-ı muraşsa ‘:

1. **ṭavk-ı muraşsa ‘:**

Kaside 61

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Mücevherle bezenmiş gerdanlık.

Hāle bir ṭavk-ı muraşsa ‘ keḫkeşān bir sım-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māḫ-ı nev zerrin-riḳāb

ṭavk-ı rikāb ider:

1. **ṭavk-ı rikāb ider:-er**

Kaside 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Boyun gerdanlığı /tasma etmek.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalkasın bī-ḫıṭiyār āzādeler ṭavk-ı rikāb

ṭavk-ı rikāb olur:

1. **ṭavk-ı rikāb olur:-u, -r**

Kaside 31

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Boyun gerdanlığı olmak.

Kāmkār-ı felek evreng-i ‘adālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavk-ı rikāb

ṭavk-ı tā ‘līme:

1. **ṭavk-ı tā ‘līme:-e**

Kaside 60

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Eğitme halkası, tasmaı.

Ṭavk-ı tā ‘līme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılıp silsile-cünbān-ı suḫan

ṭavr:

1. **ṭavrın:-ı, -n**

Kaside 17

Mısra: 89

Eda, hareket, davranış.

Tarz u ṭavrın nice ta ‘rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u ra ‘nā

2. **ṭavrına:-ı, -n, -a**

Kaside 38

Mısra: 68

Eda, hareket, davranış.

Bu deñlü tünd iken refṭarı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u ṭavrına meḫtūn olur ādem

ṭavr-ı ‘aceb:

1. **ṭavr-ı ‘aceb:**

Kaside 62

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hoş, latif ṭavr.

Ey dāver-i kāmil-nihād şāfi dil ü pāk-i ‘tiḳād
Zātuñla ḳılmış ittiḫād ḫulḳ-ı ḫasen ṭavr-ı ‘aceb

ṭāvüs-ı cināndur:

1. **ṭāvüs-ı cināndur:-dur**

Kaside 17

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Cennet tavusu.

Gelse refṭāra döner bir şanem-i ra ‘nāya
Başlasa cilveye ṭāvüs-ı cināndur güyā

2. **ṭāvüs-ı cināndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Cennet tavusu (salınarak yürüyüşü dolayısıyla).

Pertâb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrân
Âheste hırâm eylese tāvüs-ı cinândur

tāvüs-ı hırâmânı:

1. **tāvüs-ı hırâmânı:-ı**

Kaside 11

Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

Salınarak yürüyen tavus kuşu.

Ne ra'nâ rahş olur el-hağ ol ejderhâ-yı 'Ankâ-per
Ki eyler cilvesi şermende tāvüs-ı hırâmânı

tāvüs-ı mülemma- per-i 'âlem:

1. **tāvüs-ı mülemma- per-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Cihanın parlak kanatlı tavusu // güneş.

Her vaqt-i seher tâ ki çıkup bâm-ı felekde
Cevlân ide tāvüs-ı mülemma- per-i 'âlem

tāvüs-ı ra'nâ:

1. **tāvüs-ı ra'nâ:**

Kaside 38

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Güzel görünümlü tavus.

Kimi tāvüs-ı ra'nâ der kimi perrende ejderhâ
İdince gâhi pertâb-ı bülend ü cilvesin derhem

ta'yîn itse:

1. **ta'yîn itse:-se**

Gazel 99

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*Bir göreve yerleştirmek, atamak,
görevlendirmek.*

N'ola ta'yîn itse zabt-ı mülk-i hüsnî gamzeye
Zülfî bir âşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

tavy ider:

1. **tavy ider:-er**

Kaside 17

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

*Atlamak, üzerinden geçmek, katetmek //
dolaşmak.*

Düşmedin säyesi hâk üzre ider 'âlemi tavy
Sehv ile rākibi gösterse 'inâna irhâ

2. **tavy ider:-er**

Kaside 17

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

*Atlamak, üzerinden geçmek, katetmek //
dolaşmak.*

Tavy ider 'âlemi bir göz yumup açınca bu da
Bu kadar çâpük ü çâlâk olur mı 'acabâ

tavy iderdi:

1. **tavy iderdi:-er, -di**

Kaside 3

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Geçmek, aşmak.

Berk-ı hâtıf gibi bir demde iderdi anı tavy
Olsa ger 'arşa-i pehnâ-yı felek meydânı

2. **tavy iderdi:-er, -di**

Kaside 45

Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Geçmek, aşmak.

O deñlü sür'at ile tavy iderdi 'âlemi kim
Düşürmez idi zemîne zılâl-ı eşcârı

tavy itmege:

1. **tavy itmege:-meg, -e**

Kaside 55

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Geçmek, aşmak.

Kişver-i câh ü celâlündür o mülk-i bi-kerân
Ki anı tavy itmege peyk-i kader idüp şitâb

tavy oldı:

1. **tavy oldı:-dı**

Mesnevi 1

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Aşmak, geçmek.

Tavy oldı ise 'ömri eger Mîr 'İmâduñ
Hağk 'ömrini eفزün ide Sultân Murâduñ

Tavvâr:

1. **Ṭavvâr:**

Kaside 17

Mısra: **9**

Uçucu, uçan // IV. Murad'ın atının ismi.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭavvâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

2. **Ṭavvâr:**

Kaside 17

Mısra: **11**
IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Tayyâr o sebük-pây-ı cihân-peymâ kim
Aña hem-seyr olamaz hiç ne 'Ankâ ne Hümâ

tavy-ı lisân ide:

1. **ṭavy-ı lisân ide:-e**

Kaside 3

Mısra: **71**

Kelime Tipi: -

Lisanı aşmak, lisanı ortadan kaldırmak // lisan üstü bir dil kullanmak.

Medhinüñ gâyeti yok ṭavy-ı lisân ide meger
Dimege biñde birin nâṭıka-i insânî

tavy-ı lisândur:

1. **ṭavy-ı lisândur:-dur**

Kaside 9

Mısra: **92**

Kelime Tipi: -

Lisanı aşmak, lisanı ortadan kaldırmak // lisan üstü bir dil kullanmak.

Endiše taḥayyül idemez sür'at-i seyrin
Ta' rife anı çäre hemân ṭavy-ı lisândur

tâze:

1. **tâze:**

Gazel 74

Mısra: **2**

Körpe, yeni açmış (güzel ve parlak olma yönüyle).

Düşer gâhî 'araḳnâk olsa zülf-i ḥam-be-ḥam nâzik
Ruḥ-ı rengini ammâ gül gibi hem tâze hem nâzik

2. **tâze:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **23**

Yeni, canlı.

Tâze revnaḳ vire dîn ü devlete
Köhdükce rüzgâra pür-şitâb

3. **tâze:**

Kaside 40

Mısra: **11**

Yeni, canlı.

Buldı dîvân-ı hümâyün yine tâze revnaḳ
Oldı erkân-ı sa'âdet yine şâd u ḥurrem

4. **tâze:**

Kaside 11

Mısra: **3**

Yeni, canlı.

Cihân bir tâze revnaḳ buldı bir rûḥ-ı muşavverle
'Aceb mi tâzelense dâstân-ı mâh-ı Ken'ânî

5. **tâze:**

Kaside 33

Mısra: **81**

Yeni.

Bir tâze revişdür bu ki ta'bir-i laṭîfî
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyân-ı ḳudemâdur

6. **tâze:**

Gazel 73

Mısra: **10**

Daha önce söylenmemiş, düşünülmemiş, değişik, orijinal.

Ne maẓmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir ṭarz-ı ḥaş u tâze icâd itdügin görsek

7. **tâze:**

Gazel 88

Mısra: **9**

Yeni // daha önce söylenmemiş, düşünülmemiş, orijinal.

Bülbül olsun oḳusun tâze gâzeller Nef'î
Gül gibi câm-ı meyi encümen-efrüz idelüm

8. **tâze:**

Gazel 91

Mısra: **11**

Taze, canlı.

Sinemi dâğ ile dil tâze gülîstân ister
Bülbülüm lîk ḡam-ı köhne bahârî çekemem

9. **tâze:**

Kaside 16

Mısra: **41**

Yeni, canlı.

Tâze revnaḳ virdi 'adli kârgâh-ı 'âleme
Oldı yine muntazam ḥâl-i ḥarâb-ı rüzgâr

10. **tâze:**

Kaside 9

Mısra: **16**

Körpe, genç.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

tâze cân buldı:

1. **tâze cân buldı:-dı**

Gazel 116

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yeniden hayat bulmak, canlanmak.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyz-i enfās-ı seher rūh-fezāy oldı yine

tāze dil-ber:

1. **tāze dil-ber:**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Körpe, genç sevgili.

‘Aşka bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaşal
Köhne mey ‘aşk-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

tāze havāt bulur:

1. **tāze ḥayāt bulur:-u, -r**

Kaside 7

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Yeniden canlanmak, hayat bulmak, canlılık kazanmak.

Hızr-ı ser-çeşm-i nazmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşha-i feyz-i nem-i ḥāmeme ile ‘azm-i remīm

tāze olur:

1. **tāze olur:-u, -r**

Gazel 106

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tazelenmek, yinelenmek.

Geçmese Nef’i n’ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ‘aşkı olur derdi tāze n’eylesün

tāze vādīdür:

tāze vādīdür:-dür

Kaside 12

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Yeni üslup, yeni tarz.

Hem kaşide hem gazel bir tāze vādīdür bu kim
İhtirā’-ı ḥāme-i mu’ciz-beyānumdur benüm

tāze vü ter:

1. **tāze vü ter:**

Kaside 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Taze ve canlı.

Ḳatre-i eşküm ile rüy-ı zemīn tāze vü ter
Düde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḫel

tāze zemīnde:

1. **tāze zemīnde:-de**

Gazel 120

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şiirde yenilik, orijinallik // yeni tarz, yeni üslup.

Sevr it bu yedi beytümü bu tāze zemīnde
Ḳo seb’a-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

tāzele:

1. **tāzelerdük:-r, -dük**

Gazel 130

Mısra: 11

Yenilemek, canlandırmak, dinçletmek.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

2. **tāzeler:-r**

Kaside 34

Mısra: 23

Canlandırmak.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmuş berk-i ezhārı
Hev-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḫūrı

3. **tāzeler:-r**

Kaside 44

Mısra: 81

Yenilemek, canlandırmak.

Tāzeler lāle gibi dāğ-ı derün-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm nağme-i nev-peydāyı

tāzelen:

1. **tāzelenür:-ü, -r**

Gazel 31

Mısra: 7

Yenilenmek, tazelik kazanmak.

Dāğlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

2. **tāzelense:-se**

Kaside 11

Mısra: 4

Yenilenmek, tazelik kazanmak.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḫ-ı muşavverle
‘Aceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Ken’ānı

3. **tāzelense:-se**

Kaside 31

Mısra: 71

Canlılık kazanmak.

Tāzelense n’ola gül gibi yine bāğ-ı cihān
Āb-ı ‘adliyle döner şimdi bu köhne dolāb

ta'zîm:

1. ta'zîm:

Kaside 11

Mısra: 13

Saygı, hürmet.

Çıkardı mâverâ-yı perdeden ta'zîm ile devrân
Tutup el üzre bir tâc-ı zer-endüd u dirahşânî

2. ta'zîm:

Kaside 14

Mısra: 120

Saygı, hürmet.

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur kârger
Ol kadar ta'zîm ile diñler sözüms ins ü perî

3. ta'zîm:

Kaside 16

Mısra: 27

Saygı, hürmet.

Ol şehensâh-ı mu'azzam kim aña ta'zîm ile
Böyledür dâ'im hıttâb-ı müstetâb-ı rüzgâr

4. ta'zîm:

Kaside 17

Mısra: 102

Saygı, hürmet.

Yaraşur dirsem eger aña Burâk-ı cennet
Ki revâdur buña ta'zîm o kadar kim farzâ

5. ta'zîm:

Kaside 23

Mısra: 18

Saygı, hürmet.

Böyle ider evşâfuñı ta'bire gelince
Ta'zîm ile üstâd-ı suhân-perver-i 'âlem

6. ta'zîm:

Kaside 32

Mısra: 53

Saygı, hürmet.

'Ulüvv-i şânına ta'zîm için maħallinde
İder zemîni zamân üstine kazâ taqđim

7. ta'zîm:

Kaside 51

Mısra: 18

Saygı, hürmet.

Ya'ni şevvâl-i şafâ-bahş-ı cihân kim yaraşur
Aña ta'zîm için eylerse felek kıddini ħam

ta'zîm ider:

1. ta'zîm ider:-er

Kaside 7

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Saygı göstermek, hürmet etmek.

Şâh-ı Cem-câh u felek-mertebe Şultân Ahmed
Ki ider kevkebe-i câhına dünyâ ta'zîm

2. ta'zîm ider:-er

Kaside 26

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Yüceltmek.

Bir senüñ gibi 'azîmü's-şânüñ
Ki ider ħalkına Mevlâ ta'zîm

3. ta'zîm ider:-er

Kaside 32

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Hürmet etmek, saygı göstermek.

Sütüde Âşaf-ı devrân Naşüh Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kadar aña ta'zîm

ta'zîm idüp:

1. ta'zîm idüp:-üp

Kaside 6

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Saygı göstermek, hürmet etmek.

Çarħ aña ta'zîm idüp İskender-i şânî dimek
Şânına nisbet meger bir medħ-i müsteşnâ mıdur

ta'zîmen:

1. ta'zîmen:

Kaside 41

Mısra: 25

Hürmet ve ikram ederek.

Lâyıkdur eger şânüña ta'zîmen olursa
Ferş-i kıdemüñ çeşm-i temennâ-yı zamâne

ta'zîr itsem:

1. ta'zîr itsem:-se, -m

Kaside 39

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Aslı olmayan bir özür ileri sürme, bahane arama.

Bu perişanlığ ile nazma nice cür'et ider
N'ola endişemi ma'kül ile itsem ta'zîr

tazmîn idersem:

1. **tazmîn idersem:** -er, -se, -m

Kaside 46

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Başka bir şaire ait bir mısra veya beyti kimin olduğunu belirterek kendi şiirinde tekrarlamak.

Bu maħalde 'aceb evşâfına çesbân görünür
N'ola bu beytini Bâkînüñ idersem tazmîn

te'âla'llâh:

1. **te'âla'llâh:**

Kaside 22

Mısra: 19

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî şâhenşeh-i dîn-perver-i 'âdil
Ki olmuş aña rûzî devlet-i dâreynüñ iħrâzı

2. **te'âla'llâh:**

Kaside 11

Mısra: 21

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî Sulţân-ı 'âlî-şân-ı mülk-ârâ
Ki derbân eylemez bâb-ı hümâyûnunda Keyvânı

3. **te'âla'llâh:**

Kaside 13

Mısra: 1

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî kaşr-ı bülend-eyvân-ı ħalkârî
Yed-i beyzâ-yı kudretdür meger kim dest-i mi'mârî

4. **te'âla'llâh:**

Kaside 18

Mısra: 1

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî raşş-ı hümâyûn-ı hümâ-sâye
Ki taşvîr-i dil-ârâsı yeter eglence dünyâya

5. **te'âla'llâh:**

Kaside 22

Mısra: 17

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî kişver-güşâ-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi âlemde enbâzı

6. **te'âla'llâh:**

Kaside 27

Mısra: 37

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh ne çâpük-raşş olur ol raşş-ı bî-hemtâ
Ki berķ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vâyı

7. **te'âla'llâh:**

Kaside 38

Mısra: 27

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'l-mülk hem Rüstem

8. **te'âla'llâh:**

Kaside 43

Mısra: 11

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî devr-i dil-ârâ-yı murâd-âver
N'olaydı çarĤ bu devre olaydı i'tiyâd üzre

9. **te'âla'llâh:**

Kaside 48

Mısra: 1

"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Te'âla'llâh zihî ħırz-ı mükerrerem
Maħhabbet-nâme-i düstür-ı ekrem

teb tutar:

1. **teb tutar:** -ar

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ateş basmak, hararet basmak.

'Arz eyler idi hâlini feryâd iderek ol
Ammâ göricek rüyuñi hürşîdi tutar teb

tebdîl kılsak:

1. **tebdîl kılsak:**-sa, -k
Gazel 53
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dönüştürmek, başka bir şekle sokmak.

Nazmumuzla n'ola kılsak ğamı şevka tebdîl
Zehri ey Nefî biz efsûn ile tiryâk ideriz

tebdîl-i havâss-ı eşyâ:

1. **tebdîl-i havâss-ı eşyâ:**
Kaside 17
Mısra: 132
Kelime Tipi: -
Eşyanın niteliğini değiştirme.

Kâse-i zehr-i ğam olurdu dile câm-ı şarâb
Hükmi ger istese tebdîl-i havâss-ı eşyâ

tebdîl-i nihâd-ı ezdâd:

1. **tebdîl-i nihâd-ı ezdâd:**
Kaside 54
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Zıt yaratılışları değiştirme.

Hükmi ger istese tebdîl-i nihâd-ı ezdâd
'Aks olur reng-i duĥân-ı siyeh ü nûr-ı sefid

teberrâ:

1. **teberrâyi:**-y, -t
Kaside 27
Mısra: 80
Ehlibeyt'e kötülük ve haksızlık edenleri sevmeme, düşman bilme.

Çırup al dâdını Şiddîk u Fârûkuñ revâfızdan
'Alilik it koma mülk-i 'Acemde bir teberrâyi

tebessüm itmede:

1. **tebessüm itmede:**-mede
Gazel 105
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gülümsemek // goncanın hafifçe açılması.

Tûfî tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ğonca tebessüm itmede şah-ı cemen pür-encümen

Tebrîz:

1. **Tebrîzi:-i**
Kaside 22
Mısra: 2
Tebriz (İran'ın büyük şehirlerinden biridir).

Muzaffer ola serdârûñ eyâ Şâhenşeh-i Ğâzî
Ne Tebrîzi kıya şah-ı kızılbaşa ne Şîrâzî

tebsîr itdi:

1. **tebsîr itdi:-di**
Kaside 39
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Müjdelemek.

Ğulĝul-i kûs-ı zafer tûtdı cihâñi o kadar
Cünd-i ervâh ü melek birbirin itdi tebsîr

tecâhül:

1. **tecâhüli:-i**
Kaside 32
Mısra: 22
Bilmezlikten gelme, bilmiyormuş gibi görünme.

Bunuñ haĥîkati zâhir degül mi dünyâda
Ķosun tecâhüli erbâb-ı hîkmet ü tencim

tecâvüz itmege:

1. **tecâvüz itmege:**-meg, -e
Kaside 30
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Bir sınır ve hizanın ötesine geçme, belli bir haddi aşma.

Ki 'adli her ne irâde iderse hükminden
Tecâvüz itmege olmaya hergiz imkânı

tecâvüz itse:

1. **tecâvüz itse:-se**
Kaside 50
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Bir sınır ve hizanın ötesine geçme, belli bir haddi aşma.

Hadd-i imkânı n'ola itse tecâvüz hükmi
Şöyle kılmış felegi hîkmet-i Haĥk emrine râm

tecdîd evledi:

1. **tecdid eyledi:-di**

Kaside 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Yenilemek.

Hamdüli'l-lâh yine inşâfa gelüp çarh-ı 'anid
Eyledi bahtum ile 'ahd-ı vifâkı tecdid

tecdid ide:

1. **tecdid ide:-e**

Kaside 54

Mısra: 92

Kelime Tipi: -
Yenilemek, tazelemek.

Tâ ki inşâfa gelüp gâhî sipihr-i ğaddâr
İde ehl-i dil ü tab' ile vifâkı tecdid

tecdid-i hamel itdi:

1. **tecdid-i hamel itdi:-di**

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Koç burcunu yenilemek // (güneşin) yeniden koç
burcuna girmesi.

Turdu devletle yine divâna defterdâr-ı gül
'Âleme mihr itdi tecdid-i hamel nev-rûzda

tecerrüd:

1. **tecerrüd:**

Müseddes 1

Mısra: 20

Dünyadan el etek çekme.

Nice demdür çeker âlâm-ı dehr ile ta'ab gönlüm
Tecerrüd de nedür hiç kendi de bilmez sebep gönlüm

tecessüs:

1. **tecessüs:**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 10

Anlama merakı.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķim
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çâlâkümünden

tecessüs ider:

1. **tecessüs ider:-er**

Kaside 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
İzlemek, yoklamak.

Nigâhı ğamze-i hûbân gibi tecessüs ider
Hırâm-ı dil-keşine dil viren giriftârı

tecrübe itdüm:

1. **tecrübe itdüm:-dü, -m**

Kaside 41

Mısra: 91

Kelime Tipi: -
Denemek.

Çok tecrübe itdüm hele taḥkik budur kim
Yegdür yine aḥbâbdan a'dâ-yı zamâne

tedahülde ola:

1. **tedahülde ola:-a**

Kaside 53

Mısra: 97

Kelime Tipi: -
İç içe olma, birbirinin içine girme.

Gice gündüz nitekim ola tedahülde müdâm
Eşheb-i rûz ide edhem-i şâmı ercel

tedârük:

1. **tedârükde:-de**

Kaside 48

Mısra: 55

Ele geçirmek, edinmek, hazırlamak.

Tedârükde taşarrufda muvaffak
Şecâ'atde mürüvvetde müselleme

tedârük kılmasañ:

1. **tedârük kılmasañ:-ma, -sa, -ñ**

Kaside 61

Mısra: 35

Kelime Tipi: -
Düzen, intizam vermek.

Lâzım oldukça eger sen bir tedârük kılmasañ
Bugün olurdu mu atfal kârgâh-ı nüh-ķıbâb

tedbîl-i meşreb:

1. **tedbîl-i meşreb:**

Kaside 56

Mısra: 45

Kelime Tipi: -
(Bir şeyin) tabiatını deĝiştirme.

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şirini şereng ü zehr-i telḥi engübîn

tedbîr:

1. **tedbîr:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 28
Bir amaca ulaşmak için tutulan yol, önlem.

Fikr-i mazmûn-ı hâş için hâlâ
Dil bu tedbîr ile mübâhîdûr

2. **tedbîri:-i**

Kaside 10

Mısra: 56

Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

İqbâline vâ-beste felek tâ o kadar kim
Tedbîri ile devrini zîr ü zeber eyler

3. **tedbîrde:-de**

Kaside 43

Mısra: 46

Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

4. **tedbîri:-i**

Kaside 28

Mısra: 26

Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u düğün
Tedbîri besdür ceng için lâzım degül sâz u seleb

5. **tedbîrine:-i, -n, -e**

Kaside 34

Mısra: 55

İdare etme, yönetme.

Müsâ'id ol kadar tedbîrine devrân ki kaçd itse
Eger bir emr-i zâhîrde hılâf-ı re'y-i cumhûrî

6. **tedbîrûn:-üñ**

Kaside 34

Mısra: 58

İdare etme, yönetme.

İşâbet ol tarafdayken kımaz tahvîl ider çarhı
Görinür fevri ol tedbîrûñ âşâr-ı şer ü şûrî

7. **tedbîriyle:-i, -y, -le**

Kaside 43

Mısra: 54

İdare etme, yönetme.

Zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rüşen-re'y-i 'âlî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbîriyle tevfiķ ittihâd üzre

8. **tedbîrine:-i, -n, -e**

Kaside 59

Mısra: 55
İdare etme, yönetme.

Olsa n'ola tedbîrine vâbeste memâlik
Endîşesi mustâğnî-i şemşîr ü kalemdür

9. **tedbîrine:-i, -n, -e**

Kaside 39

Mısra: 12

Fikir, maksat.

Hayradur niyyeti endîşe-i pâkin ne 'aceb
Düşse tedbîrine elbette muvâfiķ taķdır

tedbîr idemem:

1. **tedbîr idemem:-eme, -m**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Bir işi önlemek veya yapılmasını sağlamak için) gereken hazırlıkları yapmak, gerekli çarelere başvurmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'î yine gird-âb-ı gama
Çäre yok 'azm-i kenâr itmege tedbîr idemem

tedbîr-i dermânım kılmaduñ:

1. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

2. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

3. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

4. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1

Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

5. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

6. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

7. **tedbîr-i dermânım kılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Tesdis 1
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perişân hâlin oldum şormadın hâl-i perişânım
Ġamuñla derde düşdim kılmaduñ tedbîr-i dermânım

tedbîr-i re'v-i pür-şavâbıyla:

1. **tedbîr-i re'v-i pür-şavâbıyla:-t, -y, -la**

Kaside 38
Mısra: 107
Kelime Tipi: -
Hayırlı, doğru yönetim.

Ola tâ haşre dek tedbîr-i re'v-i pür-şavâbıyla
Binâ-yı saltanat muhkem esâs-ı mülk müstahkem

tedvîn ideyin:

1. **tedvîn ideyin:-eyin**

Kaside 46
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, kitap hâline getirmek.

İnşâ' a'llâh eger olursa şafâ-yı hâtır
İdeyin nüşha-i evşâfuñı başka tedvîn

tedvîr-i gird-âbından:

1. **tedvîr-i gird-âbından:-t, -n, -dan**

Kaside 13
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Girdabın dönmesi, dönüşü.

Hayâlümdür o deryâ-yı hurûşân kim sebak almış
Felek tedvîr-i gird-âbından anuñ 'ilm-i edvârı

te'essüf:

1. **te'essüfle:-le**

Kaside 3
Mısra: 61
Üzülme, esef etme.

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yakasın
Bir olur çâk-ı girîbânı ile dâmânı

tefâhür iden:

1. **tefâhür iden:-en**

Kaside 50
Mısra: 145
Kelime Tipi: -
İftihar etmek, övünmek.

Eb ü cedityle tefâhür iden ebced-h'ânüñ
Ehl olan redd ü kabûline verür mi ahkâm

tefavüt:

1. **tefavüt:**

Kaside 13
Mısra: 100
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Cihân-ı mücmelim ben münteħab eczâ-yı 'âlemden
Tefavüt yok yine mâbeynimüzde zerre miqdârı

2. **tefavütleri:-leri**

Kaside 17
Mısra: 40
İki şey arasındaki fark, farklılık.

İki Edhem ħod iki şüh 'Arab dil-beridür
Ki tefavütleri yok biri birinden aşlâ

3. **tefavüt:**

Kaside 19
Mısra: 18
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Ne nisbet bunlara Yûsufı ihvânı ki bunlarda
Tefavüt yok güzellik nâz-perverlik berâberdür

4. **tefavüt:**

Kaside 19
Mısra: 19
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Ḥaḳikatde tefāvūt yok meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i gāzanferdūr

5. **tefāvūti:-i**

Kaside 58

Mısra: **12**

İki şey arasındaki fark, farklılık.

Bülend o meretebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı tākına nisbet tefāvūti mā-dūn

tefāvūt eylemez:

1. **tefāvūt eylemez:-mez**

Kaside 6

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Fark etmek.

Ol cihān-gerd-i sebūk-rev kim tefāvūt eylemez
Zir-i pāyında zemīn deryā mıdur şahrā mıdur

tefāvūt itmez:

1. **tefāvūt itmez:-mez**

Kaside 46

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Fark etmek, ayırt etmek.

Yaz u kış açılır ezhārī tefāvūt itmez
Ne dem-i ūrd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

tefekür:

1. **tefekürde:-de**

Kaside 47

Mısra: **110**

Düşünme.

Ḥakīm-endişe şā'irdür kerāmet-pişe sāhirdür
Tefekürde Felātūndur tekellümde Mesihādur

teferrüc itmege:

1. **teferrüc itmege:-meg, -e**

Kaside 58

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Gezmek, dolaşmak.

Teferrüc itmege şāhīn-ı riyāzını Rıdvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rızāyile me'zūn

tefhīm eylese:

1. **tefhīm eylese:-se**

Kaside 32

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Bildirme, anlatma.

Bir ehl-i dāniş ü fehmi olsa maḥz-ı luṭfından
Bu müşkilātu bize bir bir eylese tefhīm

tefhīm eylesün:

1. **tefhīm eylesün:-sün**

Kaside 26

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Bildirme, anlatma.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesün māşitāsına tefhīm

tefhīm idersin:

1. **tefhīm idersin:-er, -sin**

Kaside 7

Mısra: **112**

Kelime Tipi: -

Anlatmak.

Söz tamām oldı temeddüh nice bir ey Nef'ī
Ḳadrūñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

tefhīm ideyim:

1. **tefhīm ideyim:-eyim**

Kaside 26

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Anlatmak.

Yā niçün dirseñ eger pādīşehim
İdeyim aşlını bir bir tefhīm

tefhīm idince:

1. **tefhīm idince:-ince**

Kaside 7

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Anlatmak.

Kendi fehmi itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı 'āciz ḳala yārāne idince tefhīm

tef-i kahırvla:

1. **tef-i kahırvla:-ı, -y, -la**

Kaside 8

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın harareti.

Ger vezān olsa tef-i kahırvla gülzāra neşim
Gonca-i pūr-jāle-tāb-ı meş'al-i tābān bulur

2. **tef-i kahrıyla**:-ı, -y, -la

Kaside 32

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Öfkenin, gazabın harareti.

Ṭokunsa ger tef-i kahrıyla rüy-ı bahre semûm

İrişse ger dem-i luṭfiyla cev-f-i ḥâke nesim

tefrika:

1. **tefrika:**

Kaside 25

Mısra: 87

Ayrılık, nifak.

Düşdi gerçi ḥavf-ı tîḡuñla kulûba tefrika

İtdi ammâ dîn ü devlet birbiriyle ittiḥâd

tefrika-endâz-ı cihân olsa:

1. **tefrika-endâz-ı cihân olsa**:-sa

Kaside 41

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dünyayı parçalamak, bölmek.

Ger tefrika-endâz-ı cihân olsa hücumı

Gelmezdi daḡı bir yere eczâ-yı zamâne

tefrika-i ḥanümân virür:

1. **tefrika-i ḥanümân virür**:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Evi barkı daḡıttırmak, kurulu düzeni bozdukmak.

Yektâ-süvâr-ı 'arşa-i devrân ki düşmene

Ḥavf-ı hücumı tefrika-i ḥanümân virür

tefsîr ider:

1. **tefsîr ider**:-er

Kaside 39

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Yorumlamak, açıklamak.

Ne bilür ḡadrûmi erbâb-ı ma'ânî vü beyân

Sözümü 'Arifibi'l-lâh ider ancak tefsîr

tefsîr-i Kur'ânı:

1. **tefsîr-i Kur'ânı**:-ı

Kaside 11

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Kuran tefsiri.

Sözüm şahid yeter işbât-ı isti'dād için baña
Ne lâzım dâm-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Kur'ânı

teḡâfûl:

1. **teḡâfûl:**

Gazel 5

Mısra: 1

Görmezden gelme, bilmezlikten gelme.

Ġamze dil-düz olıcaḡ nâz u teḡâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcaḡ nâza taḡammül ne belâ

2. **teḡâfûllerle**:-ler, -le

Gazel 34

Mısra: 7

Görmezden gelme, bilmezlikten gelme.

Girişme dil-firibâne teḡâfûllerle nâzende

Niḡâh mestâne ḡatlı-bî-günâh ile mübâhidür

teḡallüb-i 'adl:

1. **teḡallüb-i 'adl:**

Kaside 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adaletin üstünlüğü, adaletin hâkim olması.

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr

Sitem teḡallüb-i 'adl ile muḡtefi vü 'adîm

teh:

1. **teh:**

Kaside 9

Mısra: 26

Çürük üzüm, kütüğünde kendiliğinden kuruyan üzüm // şarap.

Yâr olmayıcaḡ âb-ı ḡayât olsa eger mey

Teh şîşesi laḡt-ı ciḡer ü ḡatresi ḡandur

teh-cür'a-i ḡasret:

1. **teh-cür'a-i ḡasret:**

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hasret şarabının son damlası.

Teh-cür'a-i ḡasret yeter âşufte dimâḡum

Peymâne-i leb-rîz-i vefâyı çekemez dil

tehdîd iderler:

1. **tehdîd iderler**:-er, -ler

Kaside 54

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Korkutmak, gözdağı vermek.

Benim ol şaf-der-i endişe ki ebnâ-yı zamân
Fitneyi tîg-ı zebânumla iderler tehdîd

Tehemten-i çâpük-süvâr:

1. **Tehemten-i çâpük-süvâr:**

Kaside 21

Mısra: **49**

Kelime Tipi: -

Ata iyi binen Rüstem (Tehemten, Rüstem'in lakabıdır).

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmı

Tehemten-i vüzerâ:

1. **Tehemten-i vüzerâ:**

Kaside 36

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Vezirlerin iri vücudlu yiğidi // vezirlerin Rüstem'i (Tehemten, Rüstem'in lakabıdır).

Tehemten-i vüzerâ Kahramân-ı Cem-kevkeb
Şüküh-ı tâb-ı şikenc-i külâh-ı Behmen ü Cem

tehî:

1. **tehî:**

Gazel 133

Mısra: **6**

Boş.

Dil-i erbâb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigündür diye çâh-ı zeḳanuñ şanma tehî

2. **tehî:**

Kaside 8

Mısra: **74**

Boş.

Ḥâne-i vîrândur ammâ tîşe urduqça ḥayâl
Her tehî gencinde bir gencine-i pinhân bulur

3. **tehî:**

Kaside 27

Mısra: **75**

Boş.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teşhîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyı

4. **tehî:**

Kaside 43

Mısra: **75**

Boş.

Tehî ceyb-i ma'îşet hem ma'âş aḥvâli pek muḥtall
Vebâlüm gerden-i endişe-i 'aḳl-ı ma'âd üzre

tehî (evle):

1. **tehî (evle):**

Kaside 10

Mısra: **42**

Boşaltmak.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengâm-ı keremde
Dünyâyı ḡanî kânî tehî bahrı ber eyler

tehî (it):

1. **tehî (it):**

Kaside 50

Mısra: **152**

Boşaltmak // ayın hilal hâline gelmesi.

Tâ ki sâkî-i felek sâḡar-ı sîmîn-mehi
Geh tehî ḡahî pür idüp kıla devrini tamâm

tehî kalurdı:

1. **tehî kalurdı:** -u, -r, -dı

Kaside 36

Mısra: **72**

Kelime Tipi: -

Boş kalmak, içi boş olmak.

Olurdu ḥalk-ı cihân yine etmege muḥtâc
Ḳalurdu yine tehî ceyb ü kîse-i 'âlem

teh-i kemergeh-i küh-ı dilümdedür:

1. **teh-i kemergeh-i küh-ı dilümdedür:** -ü, -m, -de, -dür

Kaside 30

Mısra: **114**

Kelime Tipi: -

Gönül daḡı yamacının dibi.

Suḡan ki gevher-i vâlâ-nijâd-ı ḳudsîdür
Teh-i kemergeh-i küh-ı dilümdedür kânî

tehî olsun:

1. **tehî olsun:** -sun

Kaside 15

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Boş olmak, boşalmış olmak.

Dönsün yine peymâneler olsun tehî ḥum-ḥâneler
Raḳş eylesün mestâneler muḥriblar itdükce naḡam

tehî olurdu:

1. **tehi olurdi**:-u, -r, -di

Kaside 24

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Boş olmak, boşalmış olmak.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdi tehi

Kise-i 'âşik-ı müflis gibi hemyân-ı felek

tehi- tır-kes:

1. **tehi- tır-keş:**

Kaside 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ok mahfazası boş.

Şaf-ı rezminde Rüstem bir tehi- tır-keş sipâhidür

Der-i cüdında Hâtem bir gedâ-yı bî-ser ü pâdur

tehi-dest:

1. **tehi-dest:**

Gazel 119

Mısra: 3

Eli boş.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehi-dest

Lâzım mı hemân sübha-i mercân elimüzde

tehi-dest kala:

1. **tehi-dest kala:-a**

Kaside 23

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Deyim**

Eli boş kalmak; fakir olmak, parasız kalmak.

Lâyık mı zamânuñda kala böyle tehi-dest

Bir bencileyin şâ'ir-i vahy-âver-i 'âlem

te' hîr idemem:

1. **te' hîr idemem:-eme, -m**

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ertelemek, geciktirmek.

Hâlden kâle getürmek eger olsa mümkün

'Arz-ı hâl itmede ehl-i dile te' hîr idemem

te' hîr itme:

1. **te' hîr itme:-me**

Kaside 39

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ertelemek, geciktirmek.

Evvelâ fırka-i erbâb-ı dile lûtf eyle

Eşkıyâ kısmını öldürmede itme te' hîr

tehnivet:

1. **tehnivete:-e**

Nazm 5

Mısra: 2

Kutlama, tebrik etme.

Rumeli şadrına olduĸda Ğanî-zâde yine

Oldı rindân-ı cihân tehnivete âmâde

tehnivet-i mansıb-ı Süleymâni:

1. **tehnivet-i mansıb-ı Süleymâni:**

Kaside 30

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Süleymanlık /hükümdarlık rütbesinin tebriği.

Fakîre müjde-i ikbâl-i genc-i bād-âver

Gedâya tehnivet-i mansıb-ı Süleymâni

tehnivet-nâme:

1. **tehnivet-nâmeyle:-y, -le**

Kaside 22

Mısra: 16

Kutlama, tebrik etme amacıyla yazılan manzum veya mensur eser.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ

İde bir tehnivet-nâmeyle böyle medhe âĝâzı

tek:

1. **tek:**

Gazel 18

Mısra: 10

Yeter ki, yalnız.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyâyı biz

Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtâza dest

2. **tek:**

Gazel 97

Mısra: 4

Yeter ki, yalnız.

Ten-i zârum ko ĸak olsun yolunda câna minnetdür

Hemân tek konmasun ol dâmen-i pâke ğubâr andan

3. **tek:**

Kaside 24

Mısra: 7

Yeter ki, yalnız.

Tek sitem eylemesün baña ço mebzül olsun
Bir alay gāv u ħara ni‘met-i erzān-ı felek

4. **tek:**

Kaside 42

Mısra: 2

Yeter ki, yalnız.

Baňa gerekmez kerem-i rüzgār
Olmasa tek dilde ğam-ı rüzgār

5. **tek:**

Kaside 46

Mısra: 64

Yeter ki, yalnız.

Ğam degül kām-revā olmaz isem ‘ālemde
Rüzgāruñ tek olaydım şer ü şürından emîn

6. **tek:**

Gazel 103

Mısra: 5

Yeter ki.

Şāne ço ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek için yanuña düşsün

7. **tek:**

Gazel 128

Mısra: 10

Yeter ki.

Cām-ı mey ‘aqlın perişān itse Nef’i ğam degül
Dil-perişān olma tek efkār-ı ğam-endüz ile

tek tırmaz:

1. **tek tırmaz:-maz**

Kaside 18

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Uslu durmak, yaramazlık etmemek, sessiz kalmak.

Bu da te’şir-i şevk-i iltifātındır ki tek tırmaz
İder sihr ile ħāmem ħamle ejderhā-yı Mūsāya

2. **tek tırmaz:-maz**

Kaside 21

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Hareketsiz, sakin durmak, uslu durmak.

Ne tevsen āteş-i çāpük-‘inān ki tek tırmaz
Direng itdüğü dem jive gibi endāmı

tek ü pūda:

1. **tek ü pūda:-da**

Kaside 9

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Koşma, koşuşturma, seğirtme.

Raĥşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raĥş-ı mübārek-pey-i ferĥunde- ‘ināndur

tek ü pū itse:

1. **tek ü pū itse:-se**

Kaside 31

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Koşuşturmak.

Vādī-i midĥat-ı ĥulķında ger itse tek ü pū
‘Araĥ-ı cebhe-i endişe virtür büy-ı gül-āb

tek ü tāz:

1. **tek ü tāz:**

Kaside 9

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Koşma, seğirtme, koşuşturma.

Gördükce ğubārın tek ü tāz içre şanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile piçide duĥāndur

tek ü tāz eyledi:

1. **tek ü tāz eyledi:-di**

Kıt’a-ı Kebir 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Öteye beriye koşuşturmak.

Tirinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cüda çok eyledi tek ü tāz

tek ü tāzı idince:

1. **tek ü tāzı idince:-ince**

Kaside 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Koşturmak // saldırmak, hücum etmek.

Bula bir mertebe nuşret sipeh-sālār-ı manşūruñ
İdince ‘arşa-i heycāda ğāziler tek ü tāzı

tekāpū:

1. **tekāpū:**

Kaside 44

Mısra: 61

Saĥa sola koşuşturma (kalemın yazarken sayfa üzerindeki hareketi bağlamında).

Şevki var vādī-i ma’nāda tekāpū biraz
N’ola gösterse ‘inān-ı ĥaleme irĥāyı

tekâpü eylerdi:

1. tekâpü eylerdi: -r, -di

Kaside 41

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Koşuşturmak.

Eylerdi rikâbında pey(i)k gibi tekâpü
Olmasa eger silsilede pây-ı zamâne

tekâver:

1. tekâverinüñ: -i, -nüñ

Kaside 32

Mısra: 51

Koşucu, yorga yürüyüşlü at.

Şeref o mertebe zâtında kim tekâverinüñ
Nişân-ı na'li idelden cebîn-i hâki vesîm

tekâver-i çalâk-i çarh:

1. tekâver-i çalâk-i çarh:

Kaside 45

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Feleğin çevik koşucu atı // güneş.

Kecîm-i sîm-keş ü zer-rikâb ile tâ kim
İde tekâver-i çalâk-i çarh refîarı

tekellüfsüz:

1. tekellüfsüz:

Kaside 21

Mısra: 81

Kolayca, zahmet çekmeden.

Getürdi şevk-ı rubâ'ilerüm tekellüfsüz
Çehâr pâre ile rakşa rûh-ı Hâyâmı

tekellüm:

1. tekellümde: -de

Kaside 47

Mısra: 110

Söyleme, konuşma.

Hâkim-endîşe şâ'irdür kerâmet-pîşe sâhirdür
Tefekkürde Felâtûndur tekellümde Mesîhâdur

tekellüm itmede:

1. tekellüm itmede: -mede

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Konuşma, söyleme.

Tûfî tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Gönca tebessüm itmede şahn-ı çemen pür-encümen

tekellüm itmedin:

1. tekellüm itmedin: -medin

Kaside 43

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Konuşma, söyleme.

Eyâ Şadr-ı suhan-perver ki idrâkin olur câzîm
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

tekerrüm itse:

1. tekerrüm itse: -se

Kaside 33

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Keremli olmak, cömert davranmak.

İtse n'ola a'lâya vü ednâya tekerrüm
Hem bahr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'a'âdur

teklîf evledün:

1. teklîf evledün: -dü, -ñ

Kaside 17

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

*Yapması için öneride bulunmak, yapması için
bir iş istemek.*

Eyledün lu'f ile bir böyle kaşide teklîf
Ki nazîre diyemez bir yere gelse şu'arâ

teklîf iderek:

1. teklîf iderek:

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Önermek, öneride bulunmak.

Şo'bet-i bâde için gülşene teklîf iderek
Tab'-ı Nef'îyi de bir rind-i levend itdi şabâ

teklîf-i temâşâyı:

1. teklîf-i temâşâyı: -y, -i

Müseddes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İbretle bakma teklifi.

Ne deñlü 'a'kl u fikr eylerse teklîf-i temâşâyı
Gözüm dünyâyı görmez görmeseñ câm-ı muşaffâyı

teklîf-i zühhd itmezdi:

1. **teklif-i zühhd itmezdi**: -mez, -di

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Züht teklifinde bulunmak, dünya nimetlerine değer vermeyip ibadete yönelmeyi teklif etmek.

Baňa teklif-i zühhd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuğlar kim anı 'ākıl beni dīvāne yazmışlar

tekmil-i hüner eylemege:

1. **tekmil-i hüner eylemege**: -meg, -e

Kaside 39

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Hüneri tamamlamak // hüner göstermek, hüner eda etmek.

Tuyalı sa 'yümi tekmil-i hüner eylemege
İtmedi hiç cefā itmede bir dem tağşir

tekrār:

1. **tekrār:**

Gazel 3

Mısra: 9

Bir daha, yine, yeniden.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrār ğazel
Tārḥ-ı vādîsini çün ḥayli pesend itdi şabā

tekrār eylemek:

1. **tekrār eylemek**: -mek

Kaside 16

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

(Bir şeyi) yeniden yapmak veya söylemek.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zîrā bu ğüne inqilāb-ı rüzgār

tekrîm itse:

1. **tekrîm itse**: -se

Kaside 26

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Saygı göstermek, yüceltmek.

Mesned-ārā-yı mükerrerem ki maḥal
Ne kadar itse zamāne tekrîm

teksîr-i sevād:

1. **teksîr-i sevād:**

Kaside 43

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Yazı çoğaltmak, karalamak, çok yazı yazmak.

Müfid ü muhtaşardur her kelām-ı ḥikmet-āmizüm
Olur destümde gerçi ḥāme teksîr-i sevād üzre

tekyegāh:

1. **tekyegāhdur**: -ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 42

Tekke, yer, mekân.

Kiminün başı penbe dükkānı

Dili iblîs tekyegāhdur

telāfisin itdi:

1. **telāfisin itdi**: -di

Kaside 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Bir ziyanı, bir eksiği) karşılamak, yerini doldurmak.

İtdi cümle çekdiğim cevruñ telāfisin kazā
Gitdi dilden yād-ı zulm-ı bî-ḥisāb-ı rüzgār

telāfi itmede:

1. **telāfi itmede**: -me, -de

Kaside 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kelime Tipi: -

(Ziyan olan ya da elden çıkan bir şeyin) yerini doldurmak, karşılamak.

Ne fevt eylerse esbāb-ı şafādan devr-i çarḥ-ı dñ
Kazā ḥüsn-i tedārikle telāfi itmede her dem

telāfi-i ğam-ı 'ahd-i medîd itdi:

1. **telāfi-i ğam-ı 'ahd-i medîd itdi**: -di

Kaside 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uzun süren gam devrini telafi etmek.

Ol kadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi şad sāle telāfi-i ğam-ı 'ahd-i medîd

telāfi-i per evler:

1. **telāfi-i per eyler**: -r

Kaside 10

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Kanadı telâfi etmek, kanadın yerine kanat yapmak.

Olsa meşelâ râbîta-perdâz-ı mükâfât
Pervâneye gül-berki telâfi-i per eyler

telâfi-i sitemdür:

1. **telâfi-i sitemdür:-dür**

Kaside 59

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Eziyetin telâfisi.

Şükürüm bu ki şimden girü endîşe-i medhûn
Cân u dile şad sâle telâfi-i sitemdür

telh-kâm itseñ:

1. **telh-kâm itseñ:-se, -ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

*Damağı acı etmek, acı tat vermek //
kederlendirmek, üzmek.*

Sükkerî şerbetden a'lâsın hele ehl-i dile
Telh-kâm itseñ n'ola gayrı halâvet bundadur

telkîn itmese:

1. **telkîn itmese:-me, -se**

Kaside 46

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

*Telkîn etmek; (birine bir fikri) aşlamak, zihnine
sokmak, öğretmek.*

Bu kadar nazma da kim cür'et iderdi hâlâ
İtmese tab'uma ilhâm-ı İlâhî telkîn

temâşâ:

1. **temâşâsına:-sı, -n, -a**

Gazel 21

Mısra: **4**

Bakma, izleme, seyretme.

Dünyâyı esîr itdi o refâr 'aceb mi
Vakf olsa temâşâsına evkât-ı kıyâmet

2. **temâşâdur:-dur**

Gazel 36

Mısra: **7**

Bakma, izleme, seyretme.

Benefşe kâmet-i ham-geşte 'arz itmek temâşâdur
Bu faşluñ hükmi hod pîr-i dü-tâyı nev-cevân eyler

3. **temâşâya:-y, -a**

Kaside 18

Mısra: **16**

Bakma, izleme, seyretme.

Hıram-ı dil-keşi dünyâyı meftûn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâşâya

4. **temâşâya:-y, -a**

Kaside 20

Mısra: **59**

Bakma, izleme, seyretme.

Temâşâya nice tākāt getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsı bir şemşîr ü her müjgânı bir hānçer

5. **temâşâdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: **108**

Bakma, izleme, seyretme.

Keremde güç seni ta'rîf ammâ ruşşat olursa
Suḥanda bende-i vaşşâfuñı gör ne temâşâdur

6. **temâşâ:**

Gazel 40

Mısra: **2**

Gezip dolaşma.

Mahşer olmuş şahn-ı Kâğıt-hâne dünyâ bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temâşâ bundadur

7. **temâşâsın:-sın**

Gazel 107

Mısra: **6**

Zevkle seyredilen şey, görünüş, seyirlik.

Zülfün âşüb-ı dil ü gamzelerün âfet-i cân
'Âleme turfa belâ özge temâşâsın sen

8. **temâşâdur:-dur**

Kaside 40

Mısra: **91**

Zevkle seyredilen şey, görünüş, seyirlik.

Der gören reşha-i hâmem ne temâşâdur bu
Çeşme-i âb-ı hayât ola dehân-ı erkam

9. **temâşâsı:-sı**

Kaside 13

Mısra: **23**

Bakma, izleme, seyretme.

Neşât-engîz ü gam-fersâdur ol dehlü temâşâsı
Ki yâd itmez gören 'âşık gam-ı cāngâh-ı dil-dârı

10. **temâşâdur:-dur**

Kaside 20

Mısra: **73**

Seyredilen şey, görünüş.

Ol isti' dād ile ammā 'aceb ʔurfa temāšādur
Senūnle da'vī-i ʃi'r eyleye bir yāve-gū kaşmer

temāşā eyler:

1. temāşā eyler:-r

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Halka-i zūlfinden eyler dil temāşā ruḥların
Virmese ḥurşide n'ola revzen-i nezzāresin

temāşa idenūn:

1. temāşa idenūn:-en, -iñ

Kaside 46

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Açılır göñli temāşa idenūn elbette
Ne kadar olsa ğam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

temāşāya çıkup:

1. temāşāya çıkup:-up

Kaside 18

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

*Seyre çıkmaq; eĝlenmek üzere gözlemek,
bakmaq.*

Temāşāya çıkup şaf şaf turur ebkār-ı endişe
Ayak başşa eger cevlan için meydān-ı ma'nāya

temāşa-vı gülistāna:

1. temāşa-vı gülistāna:-a

Kaside 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gül bahçesini seyretme.

Ya Rıdvān baḥş ile gelse temāşa-vı gülistāna
Görüp terciḥ ider bāĝı bihişt-i cāvidān üzre

temāşā-vı ḥurām-ı dil-ber-i kākül- perişānı:

1. temāşā-vı ḥurām-ı dil-ber-i kākül- perişānı:-ı

Kaside 11

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*Daĝmık kāküllü güzelin salınarak yürüyüşünün
seyri.*

Gören ol perçem-i müşĝin ile reftārını añmaz
Temāşā-vı ḥurām-ı dil-ber-i kākül- perişānı

temāşā-vı kıyāmet ider:

1. temāşā-vı kıyāmet ider:-er

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıyameti seyretmek // belayı, afeti seyretmek.

Reftār degül 'āleme bir ʔurfa belādur
Seyr iden ider şanki temāşā-vı kıyāmet

temeddüh:

1. temeddüḥ:-e

Kaside 58

Mısra: 72

Kendini övme, böbürlenme.

Ĝarāz ḥulüşımı 'arz itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe me'zün

2. temeddüh:

Kaside 7

Mısra: 111

Kendini övme, böbürlenme.

Söz tamām oldı temeddüh nice bir ey Nef'ī
Ķadrün erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

3. temedduḥa:-a

Kaside 32

Mısra: 104

Kendini övme, böbürlenme.

Ķosañ bu lāfi revādur ger itseñ ey Nef'ī
Söz aḥırında du'āyı temedduḥa taḥdīm

temennā:

1. temennāy:-y, -ı

Kaside 27

Mısra: 104

Temenni, dilek, istek.

Du'āya başla şimden soñra ḳo da'vāyı ey Nef'ī
Cenāb-ı ḥazret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāy

2. temennādur:-dur

Kaside 47

Mısra: 72

Temenni, dilek, istek.

Göñül āşüfte yār ālüfte çem-i baḥt ise ḥufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur

temennā-vı kıyāmet ider:

1. temennā-vı kıyāmet ider:-er

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Kıyametin gelmesini istemek, temenni etmek.

Olursa kıyamette kadûn gibi dil-âşüb
Cân ile ider halk temennâ-yı kıyâmet

temevvüc itmeyince:

1. **temevvüc itmeyince:**-me, -y, -ince
Kaside 11
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak.

Temevvüc itmeyince kuzüm-i tab'-ı dür-efşânum
Pür olmaz rûzgârûnı gevher-i kâmile dâmânı

temevvüc itse:

1. **temevvüc itse:**-se
Kaside 38
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak.

Nesim-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsâr olurdu ser-tâ-ser kenâr-ı yem

temhîd ider:

1. **temhîd ider:**-er
Kaside 54
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Islah etmek, düzeltmek, düzenlemek.

Başladı hem yine bir devre ki gitdüke ider
Eşeri kâ'ide-i 'ahd-i vifâkı temhîd

temkîn:

1. **temkîn:**
Gazel 13
Mısra: 3
Mertebe, paye.

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir kurı kâleb

temkîn virür:

1. **temkîn virür:**-ü, -r
Kaside 45
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık, usluluk vermek.

Gübâr-ı pâyı virür bād-ı şarşara temkîn
Hevâ-yı cünbişi şarşar nihâd-ı kühsârı

temüz:

1. **temüz:**
Kaside 31
Mısra: 1
*Yılın haziran ile ağustos ayları arasındaki otuz
gün çeken yedinci ayı, yaz aylarının ikincisi.*

Yine irişdi temüz oldu cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir ḥilkate hep âteş ü bād âb u turâb

temvîz:

1. **temvîz:**-e
Kaside 50
Mısra: 119
Ayırma, ayrılma, seçme, seçilme.

Olmasa seyr ü şebât añları temvîze sebeb
'Aks-i ḥâmeyle sûtürü idemez fark evhâm

temvîz-i reh-i havr u şer evler:

1. **temvîz-i reh-i havr u şer evler:**-r
Kaside 10
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İyi ve kötü yolu birbirinden ayırmak.

Olmuş tütalum müddet-i ârâmide mümtedd
'Âkıl nice temvîz-i reh-i havr u şer evler

ten:

1. **tendedür:**-de, -dür
Kaside 62
Mısra: 36
Beden, vücut, cisim.

Nef î ki saña bendedür bir 'abd-i ser-efkendedür
Mâdâm ki cânı tendedür eyler şenânı rûz u şeb

2. **tende:**-de
Gazel 35
Mısra: 1
Beden, vücut, cisim.

Ne tende cân ile sensüz ümîd-i şihḥat olur
Ne cân bedende ğam-ı firkatüñle râḥat olur

3. **tenden:**-den
Gazel 69
Mısra: 7
Beden, vücut, cisim.

Götürür tenden oḳın pârelerin eşk-i revân
Ḥas u ḥâşâki komaz ḥâkde seyl-âb olıcak

4. **ten:**

Gazel 81

Mısra: 5

Beden, vücut, cisim.

Dildedür mihrüñ қо һāk olsun yoluñda cân u ten
Ben ölürsem 'âlem-i ma'nâda bâkîdür gönül

5. **tenden:-den**

Gazel 114

Mısra: 3

Beden, vücut, cisim.

Nâvek-i gânzelerüñ söyle geçer tenden kim
Nevk-i peykân-ı ciger-düzi bulaşmaz kıne

6. **tende:-de**

Müfret 6

Mısra: 1

Beden, vücut, cisim.

Zahmnâk eylemedük tende ne dil kaldı ne cân
El-emân gânzelerüñden senüñ ey şüh-ı cihân

7. **tende:-de**

Tesdis 1

Mısra: 2

Beden, vücut, cisim.

Esirüñ olalı biñ cân ile ey şâh-ı hübanım
Gamuñdan kalmamışdır dilde tâb u tende dermânım

8. **tenlerinde:-leri, -n, -de**

Kaside 28

Mısra: 97

İnsan vücudunun dış yüzü, cilt // vücut.

Kim tenlerinde râh-ı mesâmât ser-te-ser
Sürâh-ı mâr-ı mühre-rübâ-yı sinân olur

9. **tende:-de**

Kaside 52

Mısra: 96

İnsan vücudunun dış yüzü, cilt // vücut.

Dîdelerdür zâhir ü bâtın cemâlün seyrine
Dilde zaḥm-ı nevk-i tîrûñ tende dâğ-ı hün-feşân

tenezzül:

1. **tenezzül:**

Gazel 5

Mısra: 6

İnme, nüzul etme.

Ṭurralar gökde hüma şaydına âmâde iken
Dil şikâr itmek için ḥâke tenezzül ne belâ

(tenezzül) evle:

1. **(tenezzül) eylesem:-se, -m**

Kaside 21

Mısra: 79

Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Tenezzül eylemem inşaya eylesem belki
Müsebbihân-ı felek vird iderdi inşâmı

tenezzül eylemem:

1. **tenezzül eylemem:-me, -m**

Kaside 21

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Tenezzül eylemem inşaya eylesem belki
Müsebbihân-ı felek vird iderdi inşâmı

tenezzül eylemez:

1. **tenezzül eylemez:-mez**

Kaside 11

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi ya da işi kabul etmek.

Tenezzül eylemez ammâ o tâc u tahta iqbâli
Buña kâ'il degül zîrâ 'ulüvv-i şevket ü şâmı

2. **tenezzül eylemez:-mez**

Kaside 52

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

İnmek, konmak // gönlüne girmek.

Hâne-i ağıyar u 'uşşâka tenezzül eylemez
Bir Hümâdur ol peri ammâ Hümâ-yı lâ-mekân

tenezzül iderdüm:

1. **tenezzül iderdüm:-er, -dü, -m**

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Ben bu hâletle tenezzül mi iderdüm şî're
N'eyleyim kurtulamam ṭab'-ı hevesnâkümden

tenezzül itmem:

1. **tenezzül itmem:-mem**

Kaside 58

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

(Kendi seviye ve haysiyetine aykırı düşen bir şeyi) kabul etmek, (alçaltıcı bir duruma) razı olmak.

Tenezzül itmem edâniye câh ü devlet için
İderse tîğ-ı kazâyile cebr eger gerdün

teng:

1. **teng:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 16
Dar.

Yūsuf-ı tab'umuñ sipihr-i bülend
Ser-nigün teng ü türe çähidur

2. **tengdür:-dür**

Gazel 136
Mısra: 1
Dar, küçük.

Tengdür gâyet ile ol büt-i şühûñ deheni
Hände yol açmasa andan çıkamazdı suhâni

3. **teng:**

Kaside 37
Mısra: 74
Sıkı, sıkıca.

H'âba varmaz dil-i şürîde-nihâd-ı tab'um
Çekmese sînesine şahid-i endişeyi teng

4. **teng:**

Kaside 37
Mısra: 86
Dar // yetersiz, elverişsiz.

Şimdiden şöña du'â eyle hemân ey Nef'î
Heves-i lâf u güzâf eyleme kim kâfiye teng

teng ider:

1. **teng ider:-er**

Kaside 27
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dar etmek; huzursuzluk verip bulunduğu yeri
içinde zor yaşanılır duruma getirmek.

Ne pâşâ Rüstem-i şahib-kırân-ı 'arşa-i 'âlem
Ki darbı teng ider a'dâyâ bu meydân-ı pehnâyı

teng itmevicek:

1. **teng itmevicek:**

Gazel 76
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Daraltmak, zorlaştırmak (gazelin kâfiyesini
daraltmak).

Hep nazîre der idi şî'rüne Nef'î şu'arâ
Gazelün kâfiyesin böylece teng itmevicek

teng kabâlar:

1. **teng kabâlar:-lar**

Gazel 133
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Dar elbise.

Cânımuñ sînedede teng olsa n'ola câygehi
Şalınur teng kabâlar giyüp ol serv-i sehî

teng ola:

1. **teng ola:-a**

Kaside 60
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Rahş-ı iz'anum eger eylese cevân-ı suhân
Teng ola cünbişine 'arşa-i meydân-ı suhân

teng oldı:

1. **teng oldı:-dı**

Kaside 2
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Daralmak (kâfiye bulmakta zorlanmak).

Kâfiye teng oldı âgâz-ı du'â itsem n'ola
Gerçi zabt itmek ne mümkün hâme-i çâpük-revi

2. **teng oldı:-dı**

Kaside 9
Mısra: 137
Kelime Tipi: -
Daralmak (kâfiye bulmakta zorlanmak).

Lâfi koyalum kâfiye teng oldı du'âyâ
Şimden girü söz gevher olursa hezeyândur

3. **teng oldı:-dı**

Kaside 43
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
Daralmak (kâfiye bulmakta zorlanmak).

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldı ey Nef'î
Du'âyâ başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

teng olsa:

1. **teng olsa:-sa**

Gazel 133
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dar olmak.

Cânımuñ sînedede teng olsa n'ola câygehi
Şalınur teng kabâlar giyüp ol serv-i sehî

teng olur:

1. **teng olur:-u, -r**

Kaside 11

Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Benim ol Hayder-i Kerrâr-ı ma'nâ kim hücumumdan
Dilirân-ı hayâle teng olur endîşe meydânı

2. **teng olur**: -u, -r
Kaside 17
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

'Arş-peymâlîğa itdükce heves ma'nâda
Teng olur cilvesine sâha-i meydân-ı semâ

3. **teng olur**: -u, -r
Kaside 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'âlem teng

teng ü dâr olur:

1. **teng ü dâr olur**: -u, -r
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dar gelmek, dar ve kasvetli olmak.

Ṭotalım 'âlem olmuş şâd 'âlem halkı hep hürrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

teng-fezâ:

1. **teng-fezâdır**: -dır
Kaside 23
Mısra: **15**
Dar, küçük alan.

Ordü-yı hümayünuña bir teng-fezâdır
Bu 'arşa-i pür-vüs'at-i pehnâver-i 'âlem

2. **teng-fezâdur**: -dur
Kaside 59
Mısra: **41**
Dar, küçük alan.

'Âlem haşem-i devletine teng-fezâdur
Gerdün sipeh-i şevketine gerd-i kademdür

teng-fezâ olurken:

1. **teng-fezâ olurken**: -u, -r, -ken
Kaside 17
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dar olmak.

O Celâlî Yağuzı da ne kadar çâpükdür
Ki olurken aña meydân-ı cihân teng-fezâ

tenhâ:

1. **tenhâ:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Sadece, yalnızca.

Tenhâ mey-i nâb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dirine-i şürîde-dilândur

2. **tenhâ:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Tek başına, yalnız.

Bulmazam tenhâ ki hâlüm 'arz idem cânâna hep
Derd-i hecri bildürem ol âfet-i devrâna hep

3. **tenhâ:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Tek başına, yalnız.

Yâri tenhâ avlayan 'uşşâk-ı şeydâ bundadır
Añmasun şüfi daği keşretde vahdet 'âlemin

4. **tenhâ:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Tek başına, yalnız.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tiğ ile meydâna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

5. **tenhâ:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Tek başına, yalnız.

Tenhâ çıkınca tiğ ile meydâna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmân olur

6. **tenhâ:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Tek başına, yalnız.

Çekmezdi gam-ı haştını yârûñ daği aslâ
Añlardı anuñla dil-i bî-tâbını tenhâ

7. **tenhâya**: -y, -a
Gazel 65
Mısra: **8**
Yalnız // ıssız.

Yoklasañ noktada mevcüddür esrâr-ı hürûf
Rind iseñ gafleti ço keşreti tenhâya degiş

8. **tenhâ:**

Kaside 6
Mısra: **66**
Boş, ıssız.

Bunca demdür da `vî-i şâhib-kırânî eylerin
Bir mübâriz yok mı meydân-ı suhan tenhâ mıdur

tenhâ düşürmeyince:

1. **tenhâ düşürmeyince:**-me, -y, -ince
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız, tek başına görmek, rastlamak.

Tenhâ düşürmeyince dimem yâre derdümi
Ser-beste `arz-ı hâl-i dil-i râzdur sözüm

tenhâ düşürsek:

1. **tenhâ düşürsek:**-se, -k
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız, tek başına görmek, rastlamak.

Baht uyansa h`yâba varsa dîde-i bîdârimuz
Düşde bârî gayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

ten-i a `dâda:

1. **ten-i a `dâda:**-da
Kaside 3
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Düşmanın vücudu, bedeni.

Berğ-ı tîgüñ ten-i a `dâda ider cevşeni âb
Döner üstünde habâba ser-i bî-sâmânı

ten-i bî-tâb ü tüvânum:

1. **ten-i bî-tâb ü tüvânum:**-u, -m
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güçsüz kuvvetsiz beden.

Bileli kendümi ben gönülümü `aşık buldum
Bâr-ı gayrı ten-i bî-tâb ü tüvânum çekemez

ten-i zârum:

1. **ten-i zârum:**-um
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız beden.

Ten-i zârum ko hak olsun yolunda câna minnetdür
Hemân tek konmasun ol dâmen-i pâke gubâr andan

tennür-ı pür-âteş:

1. **tennür-ı pür-âteş:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ateş dolu ocak.

Döndi hâkister-i pür-aşkere rîk-i `ummân
Aşkleri gevher ü tennür-ı pür-âteş gird-âb

tenür-ı âteşin (it):

1. **tenür-ı âteşin (it):**
Kaside 56
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ateşten ocak yapmak.

Düşse tâb-ı şu `le-i kahrı ider deryâlaruñ
Dürriñ aşker-pâre girdâbın tenür-ı âteşin

ter:

1. **ter:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Yeni, taze.

Hâşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindân ile
Ter degül tab`uñ `arâk gibi leâfâfet bundadır

ter düşer:

1. **ter düşer:**-er
Kaside 55
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Güzel düşmek, güzel olmak.

Tab`um ol baħr-ı güher-pâş-ı suhandür kim anuñ
Rîze-seng-i sâhilinden ter düşer dürr-i hoş-âb

ter ü tâze:

1. **ter ü tâze:**
Kaside 60
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Parlak ve taze.

Fem-i kilkiyle ter ü tâze gülistân-ı hüner
Âb-ı nazm ile şafâ bulmada bustân-ı suhan

terahhum:

1. **terahhum:**
Gazel 98

Mısra: 2
Acıma, merhamet etme.

Gösterürken lebleri lutf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi kaşd-ı cân ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

teraḥḥum idüp:

1. **teraḥḥum idüp:-üp**
Kaside 58
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Fezā-yı ma'reke-cāy-ı ḥayāl garḩa-i ḥūn

terakkī:

1. **teraḩḩī:**
Kaside 31
Mısra: 100
İlerleme, yükselme, gelişme.

Yalınuz kevkeb-i baḩtumda degül luḩfūn ile
İtdi ḩab'umda vü nazmumda teraḩḩī icāb

terakkī buldı:

1. **teraḩḩī buldı:-dı**
Kaside 60
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
İlerlemek, gelişmek.

Himmetüñle giderek buldı teraḩḩī şı'rüm
Oldı her bir ḩazelüm āleme destān-ı suḩan

terakkīde olsun:

1. **teraḩḩīde olsun:-sun**
Kaside 61
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Artmak.

Gün-be-gün olsun teraḩḩīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḩşşüdını herkes tapuñdan iktisāb

terāne:

1. **terāneye:-y, -e**
Gazel 85
Mısra: 10
Naḩme, ezgi.

Meşḩ istemezse muḩrib-i ḩāmem 'aceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüüm

2. **terānede:-de**
Gazel 135
Mısra: 10
Naḩme, ezgi.

Nef ī nedür ney-i ḩalemüñde bu naḩmeler
Güyā ki her terānede bir sāza başladı

3. **terānem:-m**
Kaside 59
Mısra: 17
Naḩme, ezgi.

Destān- zen-i ḩudsī-naḩamātım ki terānem
Āvīze-i güş-ı gül-i bostān-ı İremdür

terbiyet:

1. **terbiyetüñ:-ü, -ñ**
Kaside 60
Mısra: 58
İstenilen şekilde yetişmesini sağlamak için bir
kimseye gerekli bilgi ve nitelikleri kazandırma,
eḩitme.

N'ola ey ḩusrev-i iḩlīm-i kemāl ü 'irfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḩan

terbiyet evleven:

1. **terbiyet eyleyen:-y, -en**
Kaside 6
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Beslemek, yetiştirmek // eḩitmek, güzelleştirmek.

Yoḩsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā midür

terbiyet verse:

1. **terbiyet verse:-se**
Kaside 14
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek.

Verse ḩab'-ı āteşe ger berḩ-ı tıḩı terbiyet
Ma'den-i elmās iderdı tüde-i ḩākisteri

terbiyet vireydi:

1. **terbiyet vireydi:-e, -y, -di**
Kaside 38
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eḩitmek.

Vireydi luḩf-ı ḩab'ı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdı düzaḩı bir ḩaḩre-i şebnem

terbiyet virse:

1. terbiyet virse:-se

Kaside 8

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Virse ger hürşid-i isti' dâdı hâke terbiyet
Hâk kâdr-i gevher-i mâhiyyet-i insân bulur

2. terbiyet virse:-se

Kaside 25

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Virse tab'-ı âteşe ger nür-ı re'yi terbiyet
Tütiyâ-yı dide-i hürşid olur gerd-i remâd

3. terbiyet virse:-se

Kaside 30

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

O virse terbiyet eczâ-yı hâke bir günde
Olurdu seng-i siyeh şeb-çerâğ-ı nürânî

4. terbiyet virse:-se

Kaside 55

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Ger mizâc-ı âba virse hıfz u 'adli terbiyet
Küre-i âteş-fürüz olurdu biñ yıl bir habâb

5. terbiyet virse:-se

Kaside 56

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Ger mizâc-ı bâda virse 'adl ü dâduñ terbiyet
Tırra-i sünbül perîşânlıktan olurdu emîn

terbiyet virürse:

1. terbiyet virürse:-ü, -r, -se

Kaside 29

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Terbiye etmek, eğitmek.

Virürse ger nazar-ı kahrı terbiyet âba
Niğâh-ı germ-i habâbıyla nerm olur pülâd

terbiyet-i feyz:

1. terbiyet-i feyz:

Kaside 54

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Feyiz terbiyesi.

Hâşılı terbiyet-i feyz ile oldu nazmum
Müsta'idd-i şeref-i medh-i hudâvend-i ferîd

terbiyet-i hikmet-i Hak celle celâl:

1. terbiyet-i hikmet-i Hak celle celâl:

Kaside 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüce Allah'ın hikmetinin terbiye etmesi,
eğitmesi.*

Güyyâ âh-ı şerernâk-i dil-i nâ-kâmuñ
Eyledi terbiyet-i hikmet-i Hak celle celâl

terbiyet-i ma' deletin:

1. terbiyet-i ma' deletin:-i, -n

Kaside 37

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Adaletin terbiyesi.

Bulsa ger terbiyet-i ma' deletin âteş ü âb
Bir olur tab'-ı semenderle mizâc-ı harçeng

terbiyet-i tığ ü kalem:

1. terbiyet-i tığ ü kalem:

Kaside 40

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kalem ve kılıcın terbiyesi.

O Hudâvend-i hüner-perver-i ceng-âver kim
Münhaşır devletine terbiyet-i tığ ü kalem

tercemân:

1. tercemânidur:-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 36

*Bir şeyi anlatmaya yardımcı olan vasıta veya
kimse.*

İşte Hallâk-ı ma'anî şimdi geldi 'âleme
Güş idüñ âşarını kim tercemânidur sözüm

2. tercemânumdur:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 36

*Bir şeyi anlatmaya yardımcı olan vasıta veya
kimse.*

Maḥrem-i esrār-ı 'aşkıḡm baña düşmez söylemek
Ḥançer-i müjgân-ı cānān tercemānumdur benüm

tercemān olmuşdur:

1. **tercemān olmuşdur:**-muş, -dur

Kaside 52

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Bir şeyi anlatmaya yardımcı olma, tercümanlık etme.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı kader
Hāmen olmuşdur rumūz-ı āsmāna tercemān

tercemān olur:

1. **tercemān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Bir şeyi anlatmaya yardımcı olma, tercümanlık etme.

Ġamzeñ su'āle başlasa 'uşşāka her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

tercemān-ı ġamze:

1. **tercemān-ı ġamze:**

Gazel 123

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yan bakışın mana ve mahiyetini anlatan, açıklayan.

Ne tercemān-ı ġamze gerek 'āşıkā ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaġ müdde'āsına

tercemān-ı rāz-ı dil-i kudsiyān olur:

1. **tercemān-ı rāz-ı dil-i kudsiyān olur:**-u, -r

Kaside 28

Mısra: **116**

Kelime Tipi: -

Meleklerin gönül sırrının tercümanı olmak.

Ol dürr-i ġuşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i kudsiyān olur

tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī:

1. **tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī:**

Kaside 47

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Sır āleminin ortada eseri olmayan sırlarının tercümanı.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī
Kitābum nüşḡa-i dīvān-ı pür-mazmūn u ma'nādur

tercemān-ı ter-zebānidur:

1. **tercemān-ı ter-zebānidur:**-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Taze dilli tercüman.

Ṭab'ımuñ bir tercemān-ı ter-zebānidur kalem
Ḥāmemūñ bir hem-zebān-ı nüktedānidur sözüñ

tercīh ider:

1. **tercīh ider:**-er

Kaside 5

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Üstün tutmak, uygun görüp seçmek.

Ya Rıdvān baġs ile gelse temāşa-yı ġülistāna
Görüp tercīh ider baġı bihişt-i cāvidān üzre

2. **tercīh ider:**-er

Kaside 43

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Üstün tutmak, uygun görüp seçmek.

Suḡanver olduġından mā'adā seyr eyleyen kimse
Ḥaṭ-ı ta'līkını tercīh ider ḥaṭṭ-ı 'İmād üzre

tereddüd ider:

1. **tereddüd ider:**-er

Kaside 32

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Karşı durmak // kararsızlık göstermek.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deġāyık ehli olan ṭab'-ı ḥurdedān u fehīm

tereffüh-i 'ālem:

1. **tereffüh-i 'ālem:**

Kaside 32

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Dünyanın ferahlığı, rahatlığı.

Bu demde gerçi bu ġüne tereffüh-i 'ālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı 'aql-ı selīm

terennüm itmede:

1. **terennüm itmede:**-mede

Gazel 105

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Güzel ve alçak sesle şarkı söylemek.

Tūfī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebsüm itmede şahn-ı çemen pür-encümen

terk idüp:

1. **terk idüp:-üp**

Tesdis 1

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, bırakmak.

Haķıkatden dem urma bāri artıķ terk idüp lāfin
Bu maṭla‘dan kıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inşāfin

2. **terk idüp:-üp**

Kaside 43

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, bırakmak.

Ki terk idüp kadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭab‘a
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

terk itmez:

1. **terk itmez:-mez**

Gazel 76

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, bırakmak.

Dūd-ı āhum ko yüzün қаpkara kılsun felegün
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

terk-i ḥānmān eyler:

1. **terk-i ḥānmān eyler:-r**

Gazel 36

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yuvayı terk etmek, yuvadan ayrılmak.

Niçün şāḥ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḥod maḥabbet ehli terk-i ḥānmān eyler

terk-i ser kılan:

1. **terk-i ser kılan:-an**

Gazel 52

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini feda etmek, ölümü göze almak.

Biz reh-i ‘aşk içre terk-i ser kılan ‘aşıklarız
Çıkmasa Ferhādveş başa ‘aceb mi kārımız

terk-i ser kılduk:

1. **terk-i ser kılduk:-duk**

Gazel 111

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini feda etmek, ölümü göze almak.

Ḳaysa başdan ser-ber olmuş rāḥ-ı ḡamda āşyān
Terk-i ser kılduk o yolda biz sebük-bārız hele

terkīb:

1. **terkībdir:-i, -dür**

Kaside 11

Mısra: **55**

Birkaç parça veya unsurun birleşmesinden meydana gelen katışık madde.

‘Aceb şun ‘-ı İlähī bü’l-‘aceb terkībdir zīrā

Muşavver şu‘le didāri mücessem bād-ı yekrānı

2. **terkīb-i:-i**

Kaside 19

Mısra: **7**

Birkaç parça veya unsurun birleşmesinden meydana gelen katışık madde.

Degüldür bunların terkīb-i güyā bu ‘anāşırdan
Hevā vü āb u ḥāk ü āteşi bir özge cevherdür

3. **terkīb:**

Kaside 43

Mısra: **31**

Vücut, beden, boy bos.

O terkīb ile beş biñ yıl mukaddem gelse dünyāya
‘Aceb çoban olurdu güsfend-i kavm-i ‘Ād üzre

4. **terkīb-i:-i**

Kıt‘a-ı Kebir 1

Mısra: **33**

Vücut, beden, boy bos.

Dili şāfi egerçi terkīb-i

‘Ālemün nüṣṣa-i günāḥıdır

terkīb olan:

1. **terkīb olan:-an**

Kaside 30

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek.

Verür ḥurūf ile terkīb olan ma‘ānisi

Dimāḡ-ı dānişe büy-ı şarāb-ı reyḥānı

terkīb-i hurūfında:

1. **terkīb-i hurūfında:-ı, -n, -da**

Mesnevi 1

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -
Harflerin bir araya gelmesi, yazı yazma.

Var kilik-i bedî'inde o miqdâr nezâket
Terkîb-i hürûfında hem ol deñlü metânet

terkîb-i mevâlîde:

1. **terkîb-i mevâlîde:-e**

Kaside 19
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Mevcudatın meydana gelmesi.

Sebeb tâ i'tidâl-i şab' u terkîb-i mevâlîde
Uşûl-i müfredât-ı nüh- peder hem çâr- mâderdür

terkîm iderse:

1. **terkîm iderse:-er, -se**

Kaside 7
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Ebr-i kilki şâdef-i keffini pür-gevher ider
Vaşf-ı baħr-ı keremin her kim iderse terkîm

2. **terkîm iderse:-er, -se**

Kaside 26
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Çalemi şa'ş'a-i miħre döner
Medħini her kim iderse terkîm

terkîm itse:

1. **terkîm itse:-se**

Kaside 32
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Benâni şa'ş'a'aya keffi âftâba döner
Kim itse midħat-i re'y-i münîrini terkîm

tertib ide:

1. **tertib ide:-e**

Kaside 52
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, yapmak.

Rast kılsa şâddini irmez yine şaşrına çarħ
İde tertib 'anâşırından meger kim nerdübân

tertib-i bisât-ı tarab-ı rıtl-ı girândur:

1. **tertib-i bisât-ı tarab-ı rıtl-ı girândur:-dur**

Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu büyük kadeh şenliklerinin düzenleneceği zaman.

Şimden girü yârân-ı sebük-rûħa düşer iş
Tertib-i bisât-ı tarab-ı rıtl-ı girândur

tertib-i dîvân eylese:

1. **tertib-i dîvân eylese:-se, -k**

Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Divan tertip etmek, şiirlerini belirli bir düzen içinde bir araya toplamak.

Biz de ey Nef'î n'ola tertib-i dîvân eylese
Az ise eş'ârımız pâkîze-güftârız hele

tertib-i mevâdd itmedeydi:

1. **tertib-i mevâdd itmedeydi:-mede, -y, -di**

Kaside 25
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kanun tertip etmek.

Biri bu iblîs-i pür-telbîs-i fettân kim müdâm
İtmedeydi fitne vü âşûba tertib-i mevâdd

tertib-i mevâdd üzre olurdu:

1. **tertib-i mevâdd üzre olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 43
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
(Sihir için) maddeleri bir araya getirme usulü üzere hareket etme.

Benim ol sâħir-i vahy-âzmâ kim görse âşârım
Olurdu siħr için Mûsâ da tertib-i mevâdd üzre

terzik-güy:

1. **terzik-güy:-ı**

Kaside 28
Mısra: **137**
Boş ve anlamsız söz söyleyen (kimse).

Çaşm ittiħâz edinmek o terzik-güyü ben
Nâmûs-ı şâ'iriyyetüme kesr-i şân olur

tesbîh:

1. tesbîhe:-e

Kaside 40

Mısra: 6

"Sübhânallah" sözünü söyleyerek Allah'ı yüceltme ve tenzih etme, Allah'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

Atdı şevk ile külâhın felege mihr ile mâh
Kudsîyân eyledi tesbîhe sipâsı munzamm

tesbîh-i mercânın:

1. tesbîh-i mercânın:-ı, -n

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mercan tesbîh.

Turmaz döner câm-ı şarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

tesellâvı virür:

1. tesellâvı virür:-ü, -r

Kaside 27

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Avutmak, teselli etmek.

Kosun şimden girü tiğın niyâma Hüsrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşiri virür dehre tesellâyı

tesellâ-vı zamâne:

1. tesellâ-yı zamâne:

Kaside 41

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Devrin tesellisi, zamanın avuntusu.

Tâ devr ide dolâb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hiç tesellâ-yı zamâne

teselli:

1. teselli:

Kaside 53

Mısra: 33

Avuntu.

Yine hâtırda teselli bulunur bakdukca
Görinür dilde bu ma'nâ-yı lafîf ü mücmel

teselli vir:

1. teselli vir:

Gazel 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Avutma, bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak.

Nef'î dil-i şeydâya bir pâre teselli vir
Lâyık mı degül 'aşka dîvâne degül mi yâ

teshîr:

1. teshîr:

Kaside 14

Mısra: 117

Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

'Âlemi teshîr için hâtem ne lâzım tab'uma
Ben Süleymân-ı hayâlüm n'eyleyin engüşteri

2. teshîri:-i

Kaside 11

Mısra: 39

Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

Hele teshîri mülke başlasun ikbâli seyr eyleñ
Ne Türkistânı kor feth itmedük ne kâfiristânı

3. teshîre:-e

Kaside 27

Mısra: 75

Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

Tehî bir memleketdür kıl teveccüh anı teshîre
Bulur ol kendi pinhân olmağa bir günc-i tenhâyi

teshîr evlememişdür:

1. teshîr evlememişdür:-me, -miş, -dür

Kaside 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zaptetmek, ele geçirmek.

Feth-i Hayber olalı evlememişdür kimse
Zür-ı bâzû ile bir böyle hışârı teshîr

teshîr evleve:

1. teshîr eyleye:-y, -e

Kaside 39

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Zaptetmek, ele geçirmek.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye 'ālemi bir günde ser-ā-pā teshīr

teshīr itmege:

1. **teshīr itmege:**-meg, -e

Kaside 56

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Etkisi altına almak.

Çıkdı teshīr itmege gün gibi mülk-i şarkı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i şubh-ı rāstın

te'sīr:

1. **te'sīrinde:**-i, -n, -de

Kaside 8

Mısra: **25**

Etki.

Hışm ile geh bir nigāh eyler ki te'sīrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zahm-ı hānçer ü peykān bulur

2. **te'sīri:**-i

Kaside 30

Mısra: **73**

Etki, güç.

Ger olsa nūkhet-i ahlākı gülde te'sīri
İderdi dūd-ı buhūr āh-ı 'andelībānı

3. **te'sīri:**-i

Kaside 34

Mısra: **63**

Etki, güç.

Ger olsa luftı rindāna ider perverde te'sīri
Zemīn-i şüre-i zūhd ü riyāda tohm-ı engürü

4. **te'sīrde:**-de

Kaside 53

Mısra: **28**

Etki, güç.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sīrde mirrīh u zuhal

te'sīr evlemez:

1. **te'sīr evlemez:**-mez

Kaside 16

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana te'sīr evlemez nāz u 'itāb-ı rūzgār

te'sīr evlese:

1. **te'sīr evlese:**-se

Gazel 127

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Sırayet etmek // etki etmek.

Meşreb-i şūhında bir sır var ki te'sīr evlese
Zā'il olmaz haşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

te'sīr idemem:

1. **te'sīr idemem:**-eme, -m

Gazel 90

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarha te'sīr iderim gönlüme te'sīr idemem

te'sīr ider:

1. **te'sīr ider:**-er

Gazel 142

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Hevālarda leṭāfet ol kadar kim bülbül-i zāruñ
Nice te'sīr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

te'sīr iderim:

1. **te'sīr iderim:**-er, -im

Gazel 90

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarha te'sīr iderim gönlüme te'sīr idemem

te'sīr idince:

1. **te'sīr idince:**-ince

Kaside 48

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Ebü Cehle idince böyle te'sīr
Dil-i şāhib-suḥanda qor mı yā gam

te'sîr-i cibillî:

1. te'sîr-i cibillî:

Gazel 55

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tabii, fitri, yaratılıştan gelen tesir.

Olsa sözümlerde n'ola te'sîr-i cibillî
Nef'î gibi bigâne degül mahrem-i aşkız

te'sîr-i hevâ:

1. te'sîr-i hevâ:

Kaside 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Havanın tesiri (havanın sıcaklığı bağlamında).

İrdi bir gâyete te'sîr-i hevâ kim bir mür
Bir dem-i germ ile eyler idi deryâyı serâb

te'sîr-i nevrûzî:

1. te'sîr-i nevrûzî:

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nevruzun tesiri.

Zemîn ser-sezb ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hurrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrûzî zihî ikbâl-i bihrûzî

te'sîr-i şevk-i iltifâtüñdur:

1. te'sîr-i şevk-i iltifâtüñdur: -uñ, -dur

Kaside 18

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

İltifatın, teveccühün sevincinin tesiri.

Bu da te'sîr-i şevk-i iltifâtüñdur ki tek tırmaz
İder sihr ile hâmem hamle ejderhâ-yı Mûsâya

te'sîr-i şevk-i medhi:

1. te'sîr-i şevk-i medhi: -i

Kaside 4

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Övgünün iştiyakının, coşkusunun etkisi.

Gâhî ufukda zâhir olan mâh-ı nev degül
Te'sîr-i şevk-i medhi sipihre ziyân virür

te'sîr-i zühhd ü tã'ati:

1. te'sîr-i zühhd ü tã'ati: -i

Kaside 55

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

İbadetin ve takvanın etkisi, tesiri.

Şöyledür te'sîr-i zühhd ü tã'ati 'âlemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bi-irtiyâb

teskîn eyler:

1. teskîn eyler: -r

Kaside 46

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sükunete erdirmek, dindirmek // defetmek, savmak, gidermek.

Ol kadar 'âkıll u dãnâ-dil ü dãnışver kim
Fitne-i 'âlemi ma'kül ile eyler teskîn

teskîn ider:

1. teskîn ider: -er

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yatıştırmak, sükunete erdirmek, dindirmek.

Gelse peykân-ı hadeng-i yâr kıalmaz süz-ı dil
Gör nice teskîn ider bir külheni bir kaçre âb

teslîm:

1. teslîm:

Kaside 32

Mısra: 40

İtaat, boyun eğme.

Veziir-i şâh-ı cihân kim ne emr iderse olur
Kažâ rızâyile fermân-ı hükmine teslîm

teslîm eyledi:

1. teslîm eyledi: -di

Kaside 61

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Teslim etmek, vermek.

Saňa teslîm eyledi gerden-keşân-ı Mısrı çün
Kıldı emrinde işâbet Hüsrev-i mâlik-riķâb

teslîm ide:

1. teslîm ide: -e

Kaside 44

Mısra: 90

Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Tâ ki bir Âşaf-ı zî-şâna Süleymân-ı zamân
Mühri teslim ide zabt itmeğiçün dünyâyı

2. **teslîm ide:-e**
Kaside 26
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

Var mı Nef'î gibi bir şâ'ir kim
Nazmına ide Nizâmî teslim

teslîm idelüm:

1. **teslîm idelüm:-elüm**
Kaside 51
Mısra: 99
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

Çuvvet-i tab'ide ger var ise teslim idelüm
Ola mı Hayder-i Kerrâra muqâbil Rüstem

teslîm ider:

1. **teslîm ider:-er**
Kaside 7
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Devletünde benim ol husrev-i ma'nâ ki ider
Çuvvet-i tab'uma Hıllâk-ı Ma'ânî teslim

teslîm iderler:

1. **teslîm iderler:-er, -ler**
Kaside 50
Mısra: 131
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

'Urfi-i Rüm idüğüm cümle iderler teslim
Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

teslîm idüp:

1. **teslîm idüp:-üp**
Kaside 43
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Ki emr etdi vezâret hîdmetin teslim idüp mühri
O şâhib-rüşde kim ahvâl-i dehri intikâd üzre

teslîm itmiş:

1. **teslîm itmiş:-miş**
Kaside 7
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Ol ki itmiş yed-i ikbâline te'yîd-i ezel
Çabza-i tîğ-ı cihângîr-i kazâyı teslim

teslîm oldı:

1. **teslîm oldı:-dı**
Kaside 32
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Teslim edilmek, verilmek.

İrişdi 'âleme yâ müjde-i hayât-ı ebed
Yâ oldı dehre berât-ı müsellemi teslim

teslîm-i kazâ vü kader eyler:

1. **teslîm-i kazâ vü kader eyler:-r**
Kaside 10
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Kazaya ve kadere (Allah'tan gelene) teslim olmak, Allah'ın hükmüne itirazsız razı olma, boyun eğme, mukadderâtı kabullenme.

Virmez felegün devr-i çep-endâzına hükmi
Çor hikmeti teslim-i kazâ vü kader eyler

teslîm-i zimâm evlemiş:

1. **teslîm-i zimâm evlemiş:-miş**
Kaside 50
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Yuları teslim etmek // yönetimi, idareyi eline vermek.

Şadr-ı Cem-pâye ki cemmâze-keşân-ı eflâk
Evlemiş kâ'id-i ikbâline teslim-i zimâm

tesnîm:

1. **tesnîm:**
Kaside 32
Mısra: 90
Cennet urmaklarından biri.

Nihāl-i hāmeme dil-beste Sidre vü Tübā
Zülāl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnīm

tesvīd ider:

1. **tesvīd ider:-er**

Kaside 54

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Yazmak, karalamak.

Müfti-i devr-i zamān Es'ad Efendi ki felek
İder imzāsını pīşānī-i mihre tesvīd

2. **tesvīd ider:-er**

Kaside 54

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Hüsrev-i kişver-i nazmum ki debīrān-ı hayāl
İder elkābumı her dilde bu gūne tesvīd

teşbih eyleyenler:

1. **teşbih eyleyenler:-y, -en, -ler**

Kaside 27

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

Livānī şem'a teşbih eyleyenler bezm-i rezm-i çre
Şanurlar şu'ledür farkında ol nārenci vālāyı

teşhīs eylemek:

1. **teşhīs eylemek:-mek**

Kaside 13

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Ayırmak, fark etmek, tanımak.

Neşāt-ı 'ahd-i 'adliyle cihān ol deñlü hürrem-dil
Ki teşhīs eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

teşhīs-i reh-i havr u şer:

1. **teşhīs-i reh-i hayr u şer:**

Kaside 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İyi ve kötü yolu seçme, ayırma.

Teşhīs-i reh-i hayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i gam birbirini bī-siper eyler

teşmīm itdi:

1. **teşmīm itdi:-di**

Kaside 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Koklatmak.

Biñ cihān nükhet-i müşki-nefesüñ

İtdi bir demde meşāma teşmīm

teşne:

1. **teşnedür:-dür**

Gazel 16

Mısra: 8

Susamış // çok hevesli, çok arzulu.

Tiğ-ı ser-tiz ile ben āşüfte- dil mecrüh iken
Teşnedür 'ālem yine ol hañçer-i bürrāna hep

2. **teşne:**

Kaside 21

Mısra: 44

Susamış // çok hevesli, çok arzulu.

Kemāl-i 'aqlına hayrān hākīm-i Yünānī

Rahīk-ı meşrebine teşne 'ārif-i Cāmī

3. **teşne:**

Gazel 119

Mısra: 5

Susamış.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tāb
Yağ-pāre olur aḡker-i sūzān elimüzde

teşne oldum:

1. **teşne oldum:-du, -m**

Kaside 59

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Susamak // istekli, çok arzulayan, heveskâr olmak.

Oldum o kadar teşne o vādide ki şimdi
Deryā-yı ma'ānī baña bir қаtre-i nemdür

teşne-i medḡ ola:

1. **teşne-i medḡ ola:-a**

Kaside 48

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Övmeye çok istekli olmak.

Huşūşā teşne-i medḡ ola tab'ı
Nice olmak gerekdür şād u hürrem

teşne-i şeb-nem:

1. **teşne-i şeb-nem:**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çiğ tanesinin heveslisi, çiğ tanesini isteyen.

Âh ile perâkende ğubâr-ı dil-i 'aşkız
Ne teşne-i şeb-nem ne talebkâr-ı şabâyız

teşrif:

1. **teşrifüñle:-ü, -ñ, -le**

Kaside 25

Mısra: 2

*Bir yerden bir yere gelme, gelmesiyle bir yeri
onurlandırma.*

Oldı teşrifüñle şehir-i Edrine reşk-i bilâd
Merhabâ ey pâdişâh-ı 'âdil ü 'âlî-nijâd

teşrif evleye:

1. **teşrif eyleye:-y, -e**

Kaside 27

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek.

Murâd-ı Pâdişâhî üzre a' dâdan alıp kîni
Yine devletle teşrif eyleye şadr-ı mu'allâyı

teşrif ide:

1. **teşrif ide:-e**

Kaside 56

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek.

Habbezâ divân-ı 'âlî kim anı teşrif ide
Böyle düstür-ı ahâli-perver-i dâniş-güzîn

2. **teşrif ide:-e**

Kaside 34

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri
şereflendirmek.*

Ki teşrif ide her gün şadr-ı bâlâ-hâne-i kaşrın
O hürşid-i cihân-ı devletüñ didâr-ı pür-nürü

3. **teşrif ide:-e**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri
şereflendirmek.*

Evvelâ yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrif ide şâh-ı Cem-cenâb

4. **teşrif ide:-e**

Kaside 51

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Nitekim 'ıyd irişüp ide cihâni teşrif
Nitekim ola cihân 'ıyd ile şâd u hürrem

teşrif itdi:

1. **teşrif itdi:-di**

Gazel 127

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri
şereflendirmek.*

Nice dil-şâd olmasunlar şeyh u şâb-ı Edrine
Şehri teşrif itdi Şâh-ı kâmyâb-ı Edrine

teşrif-i kudümüvle:

1. **teşrif-i kudümüvle:-i, -y, -le**

Kaside 6

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Bir yere ayak basmak (gelmek) suretiyle o yeri
şereflendirme.*

Şâh-ı dîn-perver ki teşrif-i kudümüvle zemîn
'Arşa nâz eylerse istiğnâsi istiğnâ mıdur

teşvîs-i dil ü tab'ı:

1. **teşvîs-i dil ü tab'ı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Akıl ve kalp karışıklığı.

Düşmez dil ü tab' ehli bu endişeye zîrâ
Teşvîs-i dil ü tab'ı bu daği beter eyler

tevbe:

1. **tevbenün:-nün**

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Tevbenün bünyâdını hâtırda muhkem bulmadım
İdeli seyl-i hücumuñ hâne-i zühdi harâb

2. **tevbeyi:-y, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Zevküne vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

tevbe eylerdi:

1. **tevbe eylerdi:** -r, -di

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İşlediği bir hatayı, suç veya günahı bir daha yapmamaya karar vermek, söz vermek.

Tevbe eylerdi daği itmemege

Hîç tîr ü kemâne dest-i dirâz

tevbe-i haşmına:

1. **tevbe-i haşmına:** -i, -n, -a

Kaside 31

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Düşmanların tövbesi.

O Naşûh-ism ü 'alî-kevebe kim münseddür

Tevbe-i haşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

tevbeler olsun:

1. **tevbeler olsun:**

Kaside 21

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimsenin herhangi bir işten çok pişman olarak tekrarlamama kararı aldığını anlatan bir söz.

Kaşide söylemeyin ğayra tevbeler olsun

İderse tîğ-ı każâ ile çarğ ibrâmı

tevbe-şikenlik:

1. **tevbe-şikenlik:**

Gazel 77

Mısra: 2

Tövbe bozma.

Gül gibi k'ide duşter-i rez perde-figenlik

Lâzım gelür erbâb-ı dile tevbe-şikenlik

tevbe-şikest:

1. **tevbe-şikestiz:** -iz

Gazel 49

Mısra: 6

Tövbeyi bozma.

Düşmezse n'ola gül gibi sāgar elümüzden

Ne tâ'ib-i bî-hüde vü ne tevbe-şikestiz

tevbesin bozmağ:

1. **tevbesin bozmağ:** -mağ

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Deyim**

Tövbelerini bozmağ; bir şeyi yapmayacağına dair verdiği sözde durmamak.

Zevküne vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül

Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

tevcîh-i hitâb itse:

1. **tevcîh-i hitâb itse:** -se

Kaside 31

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sözü (bir kimseye) yönelmek // hitap etmek.

Naẓm için vaşfını bu faşl-ı caħim-efrüzün

İtse bir şâ'ir eger şab'ına tevcîh-i hitâb

teveccüh:

1. **teveccüh:**

Kaside 43

Mısra: 18

Yönelme (Allah'a yönelme) // dua etme.

Bunuñçün şükr-i Hağ dünyâyâ lâzım lîk vâcibdür

Teveccüh imtidâd-ı devlet-i Sulţân Murâd üzre

teveccüh itmezdi:

1. **teveccüh itmezdi:** -mez, -di

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir yere yönelmek.

İtmezdi teveccüh ğam-ı ebrüsına diller

Mihrâb-ı niyâz olmasa ger şâğ-ı girişme

teveccüh kıı:

1. **teveccüh kıı:**

Kaside 27

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yönelmek.

Tehî bir memleketdür kııı teveccüh anı teşhîre

Bulur ol kendi pinhân olmağ bir günc-i tenhâyı

tevellüd itmiş:

1. **tevellüd itmiş:** -miş

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğmak, dünyaya gelmek.

Böyle zibā-şüret ü pākīze-şüret görmedim
Bir melekdür güyiyā itmiş tevellüd hürdan

tev'em:

1. **tev'em:**

Kaside 38
Mısra: **94**
İkiz, eş.

Ne miqdārın bilür ne kadr-i güftarı 'aceb bātil
Mesihā geçinür ammā ħar-i Deccāl ile tev'em

tev'em olmasa:

1. **tev'em olmasa:-ma, -sa**

Kaside 51
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İkiz olmak, eş olmak.

Mişl ü mәнendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭife tev'em

tev'em olmuş:

1. **tev'em olmuş:-miş**

Kaside 38
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İkiz olmak, eş olmak.

Ne çāpük-rahş olur ol Döldül-i simürg-per el-ħak
Ki olmuş 'ālem-i fıtratda sehmü'l-gayb ile tev'em

tev'emān olmuş:

1. **tev'emān olmuş:-miş**

Kaside 52
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İkiz olmak.

Ol ħudāvend-i ħudāvendān-ı fażl u cāh kim
'İlm ü 'irfāniyla olmuş 'izz ü devlet tev'emān

tevfik:

1. **tevfik:**

Kaside 10
Mısra: **13**
Allah'ın yardımı.

Tevfik refik olmayıcak fā'ide yokdur
Her kim burada 'akla uyarsa zarar eyler

2. **tevfikini:-i, -n, -i**

Kaside 10
Mısra: **12**
Allah'ın yardımı.

Bulmaz reh-i ħaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfikini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

3. **tevfik:**

Kaside 43
Mısra: **54**
Allah'ın yardımı.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rüşen-re'y-i 'ālī-şān
Ki dā'im re'y ü tedbiriyle tevfik ittiħād üzre

tevfik-i İlähî:

1. **tevfik-i İlähî:**

Kaside 54
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nāda
Kıldı endişemi tevfik-i İlähî te'yid

tevhîd:

1. **tevhîd:**

Kaside 14
Mısra: **101**
Birlik, Allah'ın birliği.

Bāde-i idrākimün tevhîd ser-cüş-i ħumı
Sākī-i endişemün taḫḳik dürd-i sāğarı

tevhîd-i Bārî:

1. **tevhîd-i Bārî:**

Kaside 55
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
*Allah'ın birliğini söyleme // "Lâ ilâhe illallah"
sözü, zikri.*

Sākīye tēc-ı 'inābet cām-ı ğam-fersā-yı mey
Muṭribe tevhîd-i Bārî nağme-i çeng ü rebāb

tevkî'-i kabül virürin:

1. **tevkî'-i kabül virürin:-ü, -r, -in**

Kaside 50
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Kabul fermanına ulaştırmak // yüceltmek.

Virürin dosta bir ħarf ile tevkî'-i kabül
İderin düşmeni bir noḳta ile şöhre-i 'ām

tevkîr itse:

1. **tevkîr itse:-se**

Kaside 39

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İhtiram etmek, hürmetle anmak, ululamak.

Pâdişah-kevkebe düstür-ı mükerrerem ki aña
Yaraşur her ne kadar itse zamâne tevkîr

tevsen:

1. **tevsen:**

Kaside 21

Mısra: 51

Serkeş, dik başlı at.

Ne tevsen âteş-i çâpük-‘inân ki tek tırmaz
Direng itdügi dem jive gibi endâmı

tevsen-i çâpük-pâyı:

1. **tevsen-i çâpük-pâyı:**

Kaside 44

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Ayağına çabuk/hızlı serkeş at.

N’eylesün râyiz-i endîşe nice zabt etsün
Rağş-ı tab‘um gibi bir tevsen-i çâpük-pâyı

2. **tevsen-i çâpük-pâyı:**

Kaside 44

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Ayağına çabuk/hızlı serkeş at.

N’eylesün râyiz-i endîşe nice zabt etsün
Rağş-ı tab‘um gibi bir tevsen-i çâpük-pâyı

tevsen-i çarh-ı sebük-tâzi:

1. **tevsen-i çarh-ı sebük-tâzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Feleğin hızlı koşan serkeş atı // talih.

O çâpük-şeh-süvâr-ı ‘arşa-i devrân ki râm eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarh-ı sebük-tâzi

tevsen-i sebük-kâmı:

1. **tevsen-i sebük-kâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Çabuk arzulu serkeş at // aceleci, süratli at.

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmı

tevsen-i tab‘um:

1. **tevsen-i tab‘um:-u, -m**

Kaside 60

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Şairlik atı.

Leşker-i fikr ü hayâlât ile çıksam yürisem
Tevsen-i tab‘um idüp kaç‘-ı beyâbân-ı suhan

te‘yîd kıldı:

1. **te‘yîd kıldı:-dı**

Kaside 54

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Desteklemek, kuvvetlendirmek.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma‘nâda
Kıldı endîşemi tevfiğ-i İlähî te‘yîd

te‘yîd-i ezel:

1. **te‘yîd-i ezel:**

Kaside 7

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Allah‘ın desteği // takdir.

Ol ki itmiş yed-i ikbâline te‘yîd-i ezel
Kabza-i tîğ-ı cihângîr-i kazâyı teslim

te‘yîd-i havâlümle:

1. **te‘yîd-i havâlümle:-ü, -m, -le**

Kaside 34

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Hayalin kuvvetlendirmesi, desteği.

Çalem bir Çahramân-ı saht-bâzûdur zamânumda
Ki te‘yîd-i havâlümle olur endîşe mağhûrî

te‘yîd-i Yezdânî:

1. **te‘yîd-i Yezdânî:**

Kaside 47

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

İlahî doğrulama, kuvvetlendirme.

Müsâ‘id ol kadar ahkâmına te‘yîd-i Yezdânî
Ki ne emr eylese çarha hemân mevku‘-ı imâdur

tezvîr:

1. tezvîr:

Kaside 39

Mısra: 94

Yalan dolan.

Bü'l-‘aceb şâ‘ir-i kudsi-nefes ü hağ-güyüm
Fikr-i ma'nâda ne hîle bilürin ne tezvîr

2. tezvîr:

Rûbai 1

Mısra: 2

Yalan dolan.

Yâ Rab dilümi sehv ü hağâdan şakla
Endişemi tezvîr ü riyâdan şakla

tezvîn:

1. tezyîn:

Kaside 55

Mısra: 97

Süsleme.

Bâ-huşuş itdüm ‘arüs-ı medhüni tezyîn için
Bir bir andan gevher-i mazmün-ı hâşî intihâb

2. tezyîn:

Kaside 34

Mısra: 77

Süsleme.

‘Arüs-ı medhüni tezyîn için ol genc-i gevherden
Çıkarıdım silke dizdim bir tabağ lü'lü-yı menşürî

tezvîn ide:

1. tezyîn ide:-e

Kaside 46

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Bezemek, süslemek, donatmak // düzene koymak,
bayındır etmek.*

Yapdura pâdişeh-i ‘aleme bir böyle sarây
Hem donanma çıkarup ide cihâni tezyîn

tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür:

1. tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür:-ü, -m, -dür

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yeni heveslerle dolu gönül çocuğu.

İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesümdür
Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

tıfl-ı mekteb ol:

1. tıfl-ı mekteb ol:

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Okul çocuğu olmak, talebe olmak.

‘Ağla mağrûr olma Eflâtin-ı vakt olsañ eger
Bir edîb-i kâmilî gördükde tıfl-ı mekteb ol

tıfl-ı müteharrik-endâm:

1. tıfl-ı müteharrik-endâm:

Kaside 50

Mısra: 148

Kelime Tipi: -

*Hareket hâlinde olan, yerinde duramayan çocuk
// ağırbaşlı olmayan çocuk.*

Küh-ı Kâf olsa gelür nokta-i fâ deñlü hafîf
Merd-i Rüyîn-tene tıfl-ı müteharrik-endâm

tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz:

1. tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz:

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz yapmaya yeni alışan genç, taze.

Ne ‘âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz kim

tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm:

1. tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm:

Kaside 50

Mısra: 144

Kelime Tipi: -

*Süt içen ağzı yıkanmamış yeni yetişmiş çocuk //
ağzı süt kokan çocuk.*

Ne bilür zevk-i suhan n’eydüğün olursa Mesîh
Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm

tıfl-ı sebak-h‘ân-ı suhan olsa:

1. tıfl-ı sebak-h‘ân-ı suhan olsa:-sa

Kaside 60

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Şîr dersi okuyan çocuk olmak, talebe olmak.

Nice Hallâk-ı Ma‘ânî gibi şahş-ı kâmil
Olsa yanında revâ tıfl-ı sebak-h‘ân-ı suhan

tılısm olmuş:

1. tılısm olmuş:-miş

Kaside 24

Mısra: 94

Kelime Tipi: -
Sahir olmak, büyü olmak.

Tab'um ol genc-i firāvān güher-i ma'nādur
Ki tılışm olmuş aña ejder-i piçān-ı felek

tılısm-ı fitnevi bozduñ:

1. **tılısm-ı fitneyi bozduñ:** -du, -ñ

Kaside 25

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Fitne tılısmını /büyüsünü bozmak, etkisiz hâle getirmek.

Katlı idüp ol fāsidi bozduñ tılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı hükmüñle kesād

ınāb:

1. **ınāb:**

Kaside 61

Mısra: 66

Çadır ipi.

Hayme-i āmāli kurdurmazdı baña rüzgār
Rište-i luftūñdan olmasa aña muhkem ınāb

ırāz ola:

1. **ırāz ola:** -a

Kaside 57

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Süs olmak.

Gevher-i zātuñ ola efser-i çarha ziver
Müddet-i 'ömrüñ ola dāmen-i eyyāma ırāz

2. **ırāz ola:** -a

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Süs olmak.

Hāzret-i Hān Murād kim 'ömri
Ola dāmān-ı rüzgāra ırāz

ırāz-ı āstīn:

1. **ırāz-ı āstīn:**

Kaside 52

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Elbise kolunun süsü.

Cāme-i ikbāline devlet ırāz-ı āstīn
Hāne-i iclāline himmet revāk-ı āstān

tıynet-i pākinde:

1. **tıynet-i pākinde:** -i, -n, -de

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış, temiz fitrat.

Tıynet-i pākinde yok ašlā küdüretten ešer
Cismini halk eylemiş Bārī Te'ālā nürdan

tıynet-i pākindeki:

1. **tıynet-i pākindeki:** -i, -n, -de, -ki

Kaside 10

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılış, temiz fitrat.

Ta'bir idemem tıynet-i pākindeki luftı
Gör hāşiyet-i feyzi ne mikdār ešer eyler

tıynetin taħmīr idince:

1. **tıynetin taħmīr idince:** -ince

Kaside 62

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Karakterini yağurmak, belli bir şekle sokmak.

İzhār idüp Haq kudretin taħmīr idince tıynetin
Kılımış mübārek hilkatın halk-ı cihāndan münteħab

Tiflis:

1. **Tiflis:**

Kaside 22

Mısra: 7

Tiflis (Gürcistan'ın başkenti).

Şimālen Naħcivān u Gence vü Tiflis ü Şirvānı
Cenūben Şehrızor u Başra vü Bağdād u Ahvāzı

tığ:

1. **tığ:** -ı

Kaside 6

Mısra: 50

Kılıç.

Tiğe minnet çekmese re'y-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı tutmuş tığı hūn-pālā midur

2. **tığ:**

Kaside 5

Mısra: 64

Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Gamından daħi tığ ašmazdı tāk-ı ebruvān üzre

3. **tîğî:-i**

Gazel 6

Mısra: 10

Kılıç.

'Uşşâkı niçün kırmaz ğamzeñ ne turur bilmem
Keskin mi degül tîğî mestâne degül mi yâ

4. **tîğē:-e**

Kaside 6

Mısra: 49

Kılıç.

Tîğē minnet çekmese re'y-i cihan-gîri n'ola
Mihri gör dünyâyı tutmuş tîğî hûn-pâlâ mıdur

5. **tîğ:**

Kaside 12

Mısra: 6

Kılıç.

Kahramânım nîze vü şemşîre çekmem ihtiyâc
Hâme-i cādū-zebân tîğ u sinānumdur benüm

6. **tîğî:-ı**

Kaside 12

Mısra: 2

Kılıç.

Şaf-der-i ma'nâ dil-i sâhib-kırānumdur benüm
Tîğî şemşîr-i cihân-gîr-i zebānumdur benüm

7. **tîğ:**

Kaside 14

Mısra: 31

Kılıç.

Gün gibi tenhâ da çıksañ tîğ ile meydāna sen
Kârger düşmez sipâh-ı düşmenüñ şür u şeri

8. **tîğūña:-u, -ñ, -a**

Kaside 14

Mısra: 7

Kılıç.

Tîğūña n'ola yemîn eylerse rûh-ı Murtażâ
Bir ğazâ itdün ki hoşnüd eyledün peygām-beri

9. **tîğ:**

Kaside 15

Mısra: 55

Kılıç.

Gâhî ki ol şîr-i yeke hışm ile tîğ alur ele
Olur cihân pür-zelzele başduķca meydāna kadem

10. **tîğsîz:-sîz**

Kaside 21

Mısra: 28

Kılıç.

Göreydi ger revîş-i bezm ü rezmini Behrām
Kıomazdı meclisine tîğsîz Dil-ārāmı

11. **tîğm:-ı, -n**

Kaside 27

Mısra: 31

Kılıç.

Kosun şimden girü tîğm niyāma Hüsrev-i hâver
Ki âb u tâb-ı şemşîri virür dehre tesellâyı

12. **tîğūñ:-u, -ñ**

Kaside 27

Mısra: 62

Kılıç.

Yapar bir lahzada 'adlūñ harâb olmuş nice mülki
Bozar bir hāmlede tîğūñ düzülmüş nice alayı

13. **tîğ:**

Kaside 28

Mısra: 69

Kılıç.

Tenhâ çıkınca tîğ ile meydāna gün gibi
Hürşiddür cilvegehi âsmān olur

14. **tîğî:-ı**

Kaside 37

Mısra: 12

Kılıç.

'Âlem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmuş
Velî deryâ-yı kerem tîğî meyânında neheng

15. **tîğma:-ı, -n, -a**

Kaside 40

Mısra: 50

Kılıç.

Reşk ider cāhına dīvāna çıkınca Āşaf
Baş eger tîğma meydāna girince Rüstem

16. **tîğ:**

Kaside 4

Mısra: 52

Kılıç (güneş ışınları kastedilerek).

Ol şeh ki seyre çıkısa yanınca götürmege
Çarh âfîtaba tîğ u hilâle kemān virür

17. **tîğē:-e**

Kaside 8

Mısra: 16

Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Ğamzesi bir mest-i h'vâb-âlûde-i pür-fitne kim
Düşde ger el şunsa tîge dâmeninde kıan bulur

tîğ çekmiş:

1. tîğ çekmiş:-miş

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ğamzeden bir Kâhramân
Ebrû-yı müşğîni bir şemşîrden hâli kırâb

2. tîğ çekmiş:-miş

Kaside 55

Mısra: 85

Kelime Tipi: **Deyim**

Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Çeşm-i mesti tîğ çekmiş ğamzeden bir Kâhramân
Ebrû-yı müşğîni bir şemşîrden hâli kırâb

tîğ çeküp:

1. tîğ çeküp:-üp

Kaside 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ğamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hün-feşân olur
'Uşşâk-ı dil-figâra ecel mihrîbân olur

tîğ-i 'adliyle:

1. tîğ-i 'adliyle:-i, -y, -le

Kaside 13

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Adalet kılıcı.

Degüldür kehkeşân cellâd-ı qahrı tîğ-i 'adliyle
Çalıp çâk eyledi fark-ı ser-i çarh-ı sitemkârı

tîğ-i 'âşık-küş:

1. tîğ-i 'âşık-küş:

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşık öldüren kılıç // gamze, yan bakış.

Takımsun dil-rübâlar ğamzelerden tîğ-i 'âşık-küş
Bizüm de âhimuzdan nâvek-i dil-düzumuz vardur

tîğ-i bâtinî:

1. tîğ-i bâtinî:

Kaside 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İç âlemin/sırların kılıcı // Mesnevî.

Hüsrev-i endîşe kim aşk-ı Hüsameddîn ile
Oldı tîğ-i bâtinî dünyâya bürhân-ı qavî

tîğ-i Behrâmı:

1. tîğ-i Behrâmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Behram'ın (Mirrih yıldızı / harp ilahı) kılıcı.

'Acab mi ditrese havfi ile çarhuñ endâmı
Aşıldı küngüre-i 'arşa tîğ-i Behrâmı

tîğ-i Behrâmı çekince:

1. tîğ-i Behrâmı çekince:-ince

Kaside 21

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Behram'ın kılıcını çekmek.

Şununca luğf ile aħbâba cām-ı Cemşîdi
Çekince hışm ile a'dâya tîğ-i Behrâmı

tîğ-i bîdâd çeküp:

1. tîğ-i bîdâd çeküp:-üp

Kaside 53

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Zulüm kılıcını çekmek.

Dâğ-ı hırmân ile sînem pür olursa yeridür
Tîğ-i bîdâd çeküp ğam beni öldürse maħal

tîğ-i bürrândur:

1. tîğ-i bürrândur:-dur

Kaside 34

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Keskin kılıç.

Zebânüm bir mücevher tîğ-i bürrândur ki hemvâre
Hırâş eyler hayâli sînelerde zaħm-ı nâsürî

tîğ-i bürrânını:

1. **tîğ-ı bürrânını**: -i, -n, -i

Kaside 17

Mısra: 138

Kelime Tipi: -

Keskin kılıç.

Dilleri bār-ı şavber gibi şad pāre olur
Tîğ-ı bürrânını yād eyledügince a'dā

tîğ-ı celî:

1. **tîğ-ı celî:**

Kaside 33

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Parlak kılıç.

Ol cevher ile deşne-i ser-tîz-i zebānum
Bir tîğ-ı celî pertev-i hürşîd- ziyādur

tîğ-ı cihān-tāb-ı nāz:

1. **tîğ-ı cihān-tāb-ı nāz:**

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan naz kılıcı.

Kırmada 'uşşākı hep tîğ-ı cihān-tāb-ı nāz
 Ğamzesi ammā yine mest-i şeker-h'āb-ı nāz

tîğ-ı ğamze-i bürrān:

1. **tîğ-ı ğamze-i bürrān:**

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Keskin yan bakış kılıcı.

Çeşmi bir zahm urdu tîğ-ı ğamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi gönlümüz

tîğ-i ğamzeyle:

1. **tîğ-i ğamzeyle**: -y, -le

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış kılıcı.

Tîğ-i ğamzeyle dil-i şāfi қо şad çāk itsün
Çünkü ol şūha hem āyine gerek hem şāne

tîğ-ı Hindî-nesebi:

1. **tîğ-ı Hindî-nesebi**: -i

Kaside 37

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hindistan'da yapılan kılıç.

Kilk-i Mısrî-kaşabı māşīta-i kişver-i Rüm
Tîğ-ı Hindî-nesebi memleket-āşüb-ı freng

tîğ-ı hün-bārı:

1. **tîğ-ı hün-bārı**: -i

Kaside 13

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Kan döken kılıç.

'Alî-rezm ü Süleymān-kevkebe Sultān 'Osmān kim
Revādur tāk-ı 'arşa aşılsa tîğ-ı hün-bārı

tîğ-ı hün-efşān:

1. **tîğ-ı hün-efşān:**

Kaside 14

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kan saçan kılıç.

Belki ğarķ-ı bahır-ı hün olurdu fülk-i dil gibi
İtdügince tîğ-ı hün-efşān ile cevlāngeri

tîğ-ı hün-rîzi çekdükçe:

1. **tîğ-ı hün-rîzi çekdükçe**: -dükçe

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kan dökücü kılıcı saldırmak amacıyla kınından çıkarmak.

Dilerin devlet ü sa'adet ile
Haşma çekdükçe tîğ-ı hün-rîzi

tîğ-ı kahrūñla:

1. **tîğ-ı kahrūñla**: -u, -ñ, -la

Kaside 25

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Gazap kılıcı.

İkisi de tîğ-ı kahrūñla cezāsın buldılar
Koluña kuvvet ola günden güne 'ömrüñ ziyād

tîğ-ı kazā:

1. **tîğ-ı kazā:**

Kaside 21

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kaza (Allah'ın takdirinin gerçekleşmesi) kılıcı.

Kaşide söylemeyin gayra tevbeler olsun
İderse tîğ-ı kazâ ile çarh ibrâmı

tîğ-ı kazâyile:

1. tîğ-ı kazâyile: -y, -ile

Kaside 58

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Kaza (Allah'ın takdirinin gerçekleşmesi) kılıcı.

Tenezzül itmeme edânîye câh ü devlet için
İderse tîğ-ı kazâyile cebr eger gerdün

tîğ-ı kuhsârı:

1. tîğ-ı kuhsârı: -ı

Kaside 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dağ kılıcı // dağ sırtları.

Degüldür lüle yer yer zâhir oldu andan âteşler
Zamâne tutdı çarh-ı âftâba tîğ-ı kuhsârı

tîğ-ı mücellâyı çekersin:

1. tîğ-ı mücellâyı çekersin: -er, -sin

Kaside 27

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Parlak kılıcı çekmek // (güneş bağlamında)

ışınlarını yaymak, aydınlatmak.

Ne 'âlem mihsün sen kim hılâf-ı gerdiş-i devrân
Çekersin şarka mağribden çıkup tîğ-ı mücellâyı

tîğ-ı müje:

1. tîğ-ı müje:

Gazel 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kirpik kılıcı.

Olmaz ol gamze-i cellâd gibi bir âfet
Ki ne tîğ-ı müje ne hançer-i pülâd ister

tîğ-ı pür-güher:

1. tîğ-ı pür-güher:

Kaside 14

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Mücevherlerle dolu kılıç, kabzası mücevherlerle
süslenmiş kılıç.*

Berk uran destinde tîğ-ı pür-güher midür yâhud
Eyledi deryâya gavta âftâb-ı hâveri

tîğ-ı ser-tîz:

1. tîğ-ı ser-tîz:

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sivri uçlu, keskin kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Tîğ-ı ser-tîz ile ben âşüfte- dil mecrûh iken
Teşnedür 'âlem yine ol hançer-i bürrâna hep

tîğ-ı ser-tîzi:

1. tîğ-ı ser-tîzi: -i

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sivri uçlu kılıç.

Kesdi 'ırkını hayl-i a'dânuñ
Virdi hükmini tîğ-ı ser-tîzi

tîğ-i ser-tîz-i zebânüm:

1. tîğ-i ser-tîz-i zebânüm: -u, -m

Kaside 50

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Sivri uçlu, keskin dil kılıcı // tesirli, etkili söz.

Tîğ-i ser-tîz-i zebânüm o kadar keskündür
Ki dü-nim olur anı anısa dil-i Rüstem ü Sâm

tîğ-ı sır-âbı:

1. tîğ-ı sır-âbı: -ı

Kaside 13

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Suya doymuş kılıç, su verilmiş kılıç.

Şehâb-ı nev-bahâr-ı feth ü nuşret tîğ-ı sır-âbı
Çerâğ-ı düdmân-ı dîn ü devlet baht-ı bîdarı

tîğ-ı sürevvâ-cevheri:

1. tîğ-ı süreyyâ-cevheri: -i

Kaside 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Süreyya cevherli kılıç, kabzasındaki
mücevherleri Süreyya takım yıldızı olan kılıç.*

Âferin ey rüzgârûñ şehsüvâr-ı şaf-deri
'Arşa aş şimden girü tîğ-ı süreyyâ-cevheri

tîğ-i teğâfûl:

1. tîğ-i teğâfûl:

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bilmezden gelme kılıcı // anlamazlıktan gelerek âşığına eziyet etme.

İtse ger tîğ-i teğâfûl dili yüz biñ päre
Şayd için el uzadur turrası her pâresine

tîğ-ı zafer:

1. tîğ-ı zafer:

Kaside 29

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Galibiyet kılıcı.

Çeker sipâh-ı melâ'ik öñünce tîğ-ı zafer
Ne dem ki sürse 'adüya semend-i dîv-nijâd

tîğ-ı zebân:

1. tîğ-ı zebân:

Kaside 21

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Hasûd degme belâ ile söz kabûl itmez
Olursa tîğ-ı zebân ile olur ilzâmı

2. tîğ-ı zebân:

Kaside 5

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Dizildi kaître-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i süsende
Kaţâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tîğ-ı zebân üzre

tîğ-ı zebân çekmeden:

1. tîğ-ı zebân çekmeden:-meden

Kaside 41

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Dil kılıcını çekmek, dil kılıcıyla hücumla kalkmak // hicvetmek.

Yok tîğ-ı zebân çekmeden özge dañi çäre
Gâyetde şakî oldılar ebnâ-yı zamâne

tîğ-ı zebâne:

1. tîğ-ı zebâne:-e

Müfret 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Nice bir kîn ile tîğ-ı zebâne dil cilâ virsün
Uşandım rûzgâra sögmeden Allah belâ virsün

tîğ-ı zebânı:

1. tîğ-ı zebânı:-ı

Kaside 58

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Ne'üzü bi'l-lâh eger intikâm için itsem
'Adüya tîğ-ı zebânı niyâmdan birün

tîğ-ı zebânın çeküp:

1. tîğ-ı zebânın çeküp:-üp

Kaside 10

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Dil kılıcını çekmek // hicvetmek.

Yâ ol kişi kim tîr-i ciğer-düz-ı kazâyâ
Hâşmâne çeküp tîğ-ı zebânın siper eyler

tîğ-ı zebânından:

1. tîğ-ı zebânından:-ı, -n, -dan

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Meded tîğ-ı zebânından şakınsun gamze-i sâkî
Söze geldükce Nef'î-i suhan-perdâz mestâne

tîğ-ı zebânıyla:

1. tîğ-ı zebânıyla:-ı, -y, -la

Kaside 21

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // etkili şiir söyleme.

Gelince tîğ-ı zebânıyla hod mülâtefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lâzım i'lâmı

tîğ-ı zebânım:

1. tîğ-ı zebânım:-u, -m

Kaside 23

Mısra: 65

Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Behrām-ı hayālüm ki yeter tîğ-ı zebānum
Bir fitnede cem‘ olsa eger leşker-i ‘ālem

2. **tîğ-ı zebānum:**-u, -m

Kaside 19

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // etkili şiir söyleme.

Dilüm endîşe-i medhūñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tîğ-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevhurdür

tîğ-ı zebānumdan:

1. **tîğ-ı zebānumdan:**-u, -m, -dan

Kaside 11

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Şanurlar kaṭre-i hūn saçılır tîğ-ı zebānumdan
Sözüm oldukça rengin-fikr ile yāḳūt-ı rümmāñi

tîğ-ı zebānumla:

1. **tîğ-ı zebānumla:**-u, -m, -la

Kaside 54

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Benim ol şaf-der-i endîşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tîğ-ı zebānumla iderler tehdid

2. **tîğ-ı zebānumla:**-u, -m, -la

Kaside 60

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Feth idüp tîğ-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrūñle senūñ ‘umde-i mīrān-ı suḫan

tîğın çekse:

1. **tîğın çekse:**-se

Müfret 7

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kılıç çekmek, kılıcı kınından çekip çıkarmak // göz süzerek göz ucu ile bakmak.

Çekse tîğın kırılır birbiri üzre ‘ālem
Fitne cellādi midur gamze-i mestūñ bilmem

tîğını çekmiş:

1. **tîğını çekmiş:**-miş

Müfret 14

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ġamze çekmiş tîğını mestāne şafderler gibi
Çeşmi h‘āb-ı nāzda maḥmūr dil-berler gibi

tîğeves:

1. **tîğeves:**

Kaside 28

Mısra: **99**

Kılıç gibi.

Gāhī meyān-ı şafda ṭurur kendi tîğeves
Gāhī meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur

tīmār:

1. **tīmār:**

Gazel 29

Mısra: **2**

Tedavi, iyileştirme.

Ölmek āsān ‘āşıkā bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esiri ḫastaya tīmār güç

tīmār itmeseñ:

1. **tīmār itmeseñ:**-me, -se, -ñ

Gazel 111

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Hastaya) bakmak, tedavi etmek, ilaç vermek.

Derdimiz çok ‘āşıkız saña giriftāız hele
N’ola tīmār itmeseñ derdūñle bīmāız hele

tīr:

1. **tīrine:**-i, -n, -e

Kaside 3

Mısra: **35**

Ok.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḫ
Oḳ atup gezdüğü yerlerde ururdi anı

2. **tīrine:**-i, -n, -e

Kaside 3

Mısra: **37**

Ok.

Āh-ı ‘āşık der idüm tîrine ger nâvek-i âh
Delse eflâki geçüp küngüre-i keyvâni

3. **tîr:**

Kaside 5
Mısra: 97
Ok.

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endişem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

4. **tîr:**

Kaside 39
Mısra: 66
Ok.

Zür-ı bâzûda Nerîmân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

5. **tîrinûn:-i, -nûn**

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 21
Ok.

Tîrinûn düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cûda çoğ eyledi tek ü tâz

6. **tîr:**

Kaside 1
Mısra: 22
Ok.

Āyet-i “nûn ve'l-kalem”dür muşhaf-ı sinemde yâ
Rüstem-i endişemûn tîr ü kemânıdur sözüüm

7. **tîr:**

Kaside 9
Mısra: 120
Ok.

Ol râst bu kec düşdüğü bihûde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemândur

8. **tîr:**

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 16
Ok.

Tevbe eylerdi dağı itmeğe
Hiç tîr ü kemâne dest-i dirâz

9. **tîrini:-i, -n, -i**

Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: 23
Ok.

Bulmayup tîrini dedi târiğ
Āferin ey hüdîv-i tîr-endâz

10. **tîri:-i**

Kaside 49
Mısra: 89
Ok // sevgilinin yan bakış oku.

Geçer bir tîri biñ dilden bulaşmaz kana peykâni
Ne sihr eyler kemân-keşlikde gör ol çeşm-i hûn-h'ârı

11. **tîrûne:-ü, -ñ, -e**

Gazel 53
Mısra: 6
Ok // sevgilinin yan bakışı // sevgilinin kirpiği.

Çekmesün diyü ta'ab girmede peykâni dile
Tîrûne karşı turup sinemüzi çâk ideriz

12. **tîr:**

Kaside 28
Mısra: 8
Ok // kirpik.

Müjgânlaruñla seyr iden ol ebruvâni dir
Birden bu deñlü tîr nice der-kemân olur

tîr (ol):

1. **tîr (ol):**

Kaside 28
Mısra: 76
Ok olmak.

Güyâ ki çeşm-i şahid-i ra'nâ-yı nuşrete
Müjgân tîr ü gamze nâ-mihribân olur

tîre:

1. **tîredür:-dür**

Gazel 48
Mısra: 3
Bulamık, kara, karanlık.

Mey-i pür-kışle tîredür dilimiz
Bize bir dil-rübâ-yı sâde getir

2. **tîre:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 16
Karanlık, kara.

Yüsuf-ı tab'umuñ sipîhr-i bülend
Ser-nigün teng ü tîre çâhidur

tîr-i âh-ı 'arş-peymâva:

1. **tîr-i âh-ı 'arş-peymâva:-y, -a**

Kaside 18
Mısra: 34

Kelime Tipi: -
Arş ölçen /arşa çıkan ah oku.

Burakāsā zeminden ger 'azîmet itse eflâke
İder sūr'atde sebkat tîr-i âh-ı 'arş-peymāya

tîr-i âhum:

1. **tîr-i âhum:**-u, -m
Gazel 72
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ah oku.

Tîr-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

tîr-i ciger-düz-ı kazāya:

1. **tîr-i ciger-düz-ı kazāya:**-y, -a
Kaside 10
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Kaderin çiğher delen oku.

Yâ ol kişi kim tîr-i ciger-düz-ı kazāya
Haşmâne çeküp tîg-i zebânın siper eyler

tîr-i felek-düz-ı du'ayı:

1. **tîr-i felek-düz-ı du'ayı:**-y, -ı
Kaside 31
Mısra: 130
Kelime Tipi: -
Feleği delen dua oku.

Demidür kuvvet-i şıdk ile kemân-ı dilden
Eyleseñ tîr-i felek-düz-ı du'ayı pertâb

tîr-i ğamzeden:

1. **tîr-i ğamzeden:**-den
Gazel 82
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yan bakış oku.

Ġâfil olma göz yumup açınca tîr-i ğamzeden
Görinüp gelmez belâ-yı nâ-gehâni bilmiş ol

tîr-i kazâ:

1. **tîr-i kazâ:**
Kaside 50
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

Nâvek-i fikrüm ider tîr-i kazâ gibi güzer
Olsa pülâd-ı Dımışkiden eger heft-ecrâm

2. tîr-i kazâ:

Kaside 17
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

Menzile nūr-ı başar gibi berâber erişür
Olsa her birine hem-püye eger tîr-i kazâ

tîr-i kazâdan:

1. **tîr-i kazâdan:**-dan

Gazel 106
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

İztirârî dil nice cân virmesün ol ğamzeye
Çäre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesün

tîr-i mîzân-ı vaqârı olsa:

1. **tîr-i mîzân-ı vaqârı olsa:**-sa

Kaside 48
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılığın, heybetin terazi çubuğu olmak.

Ger olsa tîr-i mîzân-ı vaqârı
Olurdu mihver-i çarh-ı felek ham

tîr-i nigâhından:

1. **tîr-i nigâhından:**-ı, -n, -dan

Kaside 27
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Bakış oku.

İrişmez gerdine biñ serî'ü's-seyr-i endîşe
Meger tîr-i nigâhından taqaddüm eyleye pâyı

2. **tîr-i nigâhından:**-ı, -n, -dan

Kaside 20
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Bakış oku.

Olur mı böyle bir meh-päre-i mest-i perî-peyker
Ki Cibrîl-i emîn tîr-i nigâhından hâzer eyler

tîr-i vâra:

1. **tîr-i yâra:-a**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (kirpik) oku.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir qarâr üzre dil-i pür-ıztûrâb

2. **tîr-i yâra:-a**

Kaside 55

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (kirpik) oku.

Nice tutsun tîr-i yâra sînesin Nef'î nişân
Anı kor mı bir qarâr üzre dil-i pür-ıztûrâb

tîr-keş:

1. **tîr-keş:**

Kaside 54

Mısra: 76

Ok atan kimse, okçu // savaştı.

Nâvek-endâz-ı hayâlüm ki benüm havfumdan
İki türkeş götürür çamze-i çeşm-i nâhîd

tiryâk ideriz:

1. **tiryâk ideriz:-er, -iz**

Gazel 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Panzehir yapmak.

Nazmumuzla n'ola kılsak gamı şevka tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsûn ile tiryâk ideriz

tiryâk-i nâfi' dür:

1. **tiryâk-i nâfi' dür:-dür**

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Faydalı panzehir.

'Aceb tiryâk-i nâfi' dür cihânuñ zehr-i qahrına
Qoma Nef'î elüñden rind iseñ mânend-i Cem şahbâ

tîşe:

1. **tîşe:**

Gazel 33

Mısra: 6

Kazma, külünk.

Muşavvirler yazup Ferhâdı küh-ı Bîsütün üzre
Virüp destine tîşe haylî üstâdâne yazmışlar

2. **tîşesin:-si, -n**

Kaside 29

Mısra: 111

Kazma, külünk.

Atardı şerm ile yabana tîşesin elden
İderdi hem bu bahâneyle başımı âzâd

tîşe urdukça:

1. **tîşe urdukça:-dukça**

Kaside 8

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Kazma vurmak, kazmak.

Hâne-i vîrândur ammâ tîşe urdukça hayâl
Her tehî gencinde bir gencine-i pinhân bulur

tîşe-i endîşesiyle:

1. **tîşe-i endîşesiyle:-si, -y, -le**

Kaside 11

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Düşünce baltası, kazması.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi zî-kıymet güher
bulmak

Qazanlar tîşe-i endîşesiyle kân-ı imkânı

tîşe-i fikr:

1. **tîşe-i fikr:**

Kaside 35

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Düşünce baltası, kazması.

Tîşe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihân māl ü menāl

tîz-rev:

1. **tîz-revdür:-dür**

Kaside 11

Mısra: 63

Çabuk yürüyüşlü.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tîz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse 'ummânı

2. **tîz-revdür:-dür**

Kaside 18

Mısra: 23

Çabuk yürüyüşlü.

O deñlü tüz-revdür kim ser-i mîhî nişân itmez
Toğunsa şadme-i na'î eger gül-berg-i ra'nāya

toğ:

1. **toğmasa:-ma, -sa**

Kaside 3

Mısra: 47

(Güneş, ay, yıldızlar) ufuktan yükselerek
gökyüzünde görünmek, tulû etme.

Ğam degül toğmasa ħurşid-i cihân-tâb-ı felek
Tutar anuñ yerini na'î-i zer-i yekrânı

2. **toğmadı:-ma, -dı**

Kaside 53

Mısra: 3

(Güneş, ay, yıldızlar) ufuktan yükselerek
gökyüzünde görünmek, tulû etme.

Esmedi bād-ı himem toğmadı ħurşid-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülîstân-ı emel

tohm-ı engürü:

1. **tohm-ı engürü:-ı**

Kaside 34

Mısra: 64

Kelime Tipi: -
Üzüm tohumu.

Ger olsa luḫfi rindāna ider perverde te'sîri
Zemîn-i şüre-i zühed ü riyāda tohm-ı engürü

tohm-ı mihreş mî feşānem ber zemîn-i cān u dil:

1. **tohm-ı mihreş mî feşānem ber zemîn-i cān u dil:**

Kaside 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -
Aşkan tohumunu gönül tarlasına serpiyorum.

Tohm-ı mihreş mî feşānem ber zemîn-i cān u dil
Çün meşel başed ki her çizî ki kârî bed-revî

tohm-ı şerer:

1. **tohm-ı şerer:**

Kaside 5

Mısra: 48

Kelime Tipi: -
Kıvılcım tohumu.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alur ħākî
Biter tohm-ı şerer luḫf-ı hevāsından duḫān üzre

tokun:

1. **toğunmaz:-maz**

Kaside 38

Mısra: 56

Dokunmak, değmek.

O deñlü cüst ü çäpükdür ki ger sür'atle deryādan
Nesimāsā güzār eylerse pâyına toğunmaz nem

2. **toğun:**

Gazel 74

Mısra: 5

Dokunmak, değmek, el sürmek, temas etmek.

Nezāketle toğun zülfine ey bād-ı şabā yārūñ
Şaḫın dilden olur zîrā dil-i erbāb-ı ğam nāzik

3. **toğunsun:-sun**

Gazel 104

Mısra: 7

Dokunmak, temas etmek // tedirgin etmek,
rahatsız etmek.

Ne toğunsun dil-i erbāb-ı ğama zülfünde
Ne perîşānî-i cem'iyet-i yārān olsun

4. **toğunsa:-sa**

Kaside 18

Mısra: 24

Dokunmak, değmek, temas etmek.

O deñlü tüz-revdür kim ser-i mîhî nişân itmez
Toğunsa şadme-i na'î eger gül-berg-i ra'nāya

5. **toğunsa:-sa**

Kaside 18

Mısra: 26

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berç-ı na'î ger toğunsa seng-i ħārāya

6. **toğunsa:-sa**

Kaside 27

Mısra: 46

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Şikest itmez ħabābın itse cevlan rüy-ı deryāda
Toğunsa berç-ı na'î nerm iderken seng-i ħārāyı

7. **toğunsa:-sa**

Kaside 29

Mısra: 61

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Toğunsa 'arşa-i heycāde na'î ger senge
'Adüya her şereri bir caḫim ider ikād

8. **toğunsa:-sa**

Kaside 32

Mısra: 65

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ŧokunsa ger tef-i kahrıyla rüy-ı bahre semüm
İrişse ger dem-i luftıyla cev-f-i hâke nesim

9. **Ŧokunsa:-sa**

Kaside 43

Mısra: **62**

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Olur zinde Mesihâ gibi hem mürde ider ihyâ
Dem-i nutkı eger Ŧokunsa taşvîr-i cemâd üzre

10. **Ŧokunsa:-sa**

Kaside 50

Mısra: **59**

Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ger Ŧokunsa felege şadme-i dest-i kahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tîğ-ı Behrâm

11. **Ŧokunsa:-sa**

Kaside 32

Mısra: **30**

Dokunmak, değmek, temas etmek.

O şaf-der-i sipeh-ârâ ki sâye-i tîği
İder Ŧokunsa siper gibi âftâbı dü- nîm

tokuz cāmını:

1. **Ŧokuz cāmını:**

Gazel 27

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Dokuz kadeh // dokuz kat gökyüzü.

Başına çalsun Ŧokuz cāmını devrân bâdesüz
Şabra kâdir mi kadeh pür olmasa bir ân mest

tokuz varaklu takvîm:

1. **Ŧokuz varaklu takvîm:**

Kaside 32

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Dokuz sayfalı takvim // dokuz kat gök.

Kitâb-ı câhına nisbet cerîde-i eflâk
Ŧokuz varaklu perîşân u köhne bir takvîm

tol:

1. **Ŧolsun:-sun**

Gazel 22

Mısra: **1**

Dolu hâle gelmek.

‘Uşşâk ile Ŧolsun dir iseñ küy-ı maħabbet
Gösterme rakîb olmayana rüy-ı maħabbet

2. **Ŧolsa:-sa**

Gazel 114

Mısra: **1**

Dolu hâle gelmek.

Ŧolsa destümde n’ola eşküm ile peymâne
Girse gül-gün-ı sirişküm yeridür meydâne

3. **Ŧolsun:-sun**

Kaside 15

Mısra: **18**

Dolu hâle gelmek.

Luft eyle sâkî nâzî ço mey şun ki kalmaz böyle bu
Ŧolsun sürâhî vü sebû boş Ŧurmasun peymâne hem

tolan:

1. **Ŧolanur:-u, -r**

Kaside 27

Mısra: **24**

(Bir şeyin etrafında) dönmek, dolaşmak.

Güneş pervânedür ol şem’a pertâb itmege kendin
Ŧolanur Ŧurmayup şevk ile ol fânüs-ı mînâyı

tolaş:

1. **Ŧolaşmaz:-maz**

Kaside 8

Mısra: **9**

*Dolaşmak // saçın bir nesneye dolaşmasıyla
birlikte güç çözülr duruma gelmek.*

Şâne süzân olmadan korçar Ŧolaşmaz zülfine
N’eylesün her bir ħamında biñ dil-i süzân bulur

2. **Ŧolaşup:-up**

Gazel 46

Mısra: **3**

Gezmek, gezinmek.

Dâ’im Ŧolaşup gezme ser-i küyımı yârûñ
Bilmez misin ol ‘âfet-i devrân ne belâdur

3. **Ŧolaşsa:-sa**

Kaside 13

Mısra: **75**

Gezmek, gezinmek.

Şabâ ger büy-ı ħulkıyla Ŧolaşsa rub’-ı meskûnı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm u Hind ü Bulğârı

4. **Ŧolaşsañ:-sa, -ñ**

Kaside 41

Mısra: **97**

Gezmek, gezinmek.

Başdan başa dünyâyı Ŧolaşsañ bulamazsın
Bir ‘ârif-i hoş-şoħbet ü bâbâ-yı zamâne

5. **tolaş:**

Gazel 28

Mısra: 3

(Saç, iplik vb. şeyler) birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek // yapışmak, karışmak.

Allâh için ey âh tolaş zülfine tırma
Ol silsile-i aşkı dirâz itmege bâ'is

tolaşdur:

1. **tolaşdurmağda:-mağda**

Kaside 49

Mısra: 12

Döndürmek.

Dönüp gird-âb-ı baħr-ı hûna her gül lâlezâr içre
Tolaşdurmağda keşti-i qarâr-ı bülbül-i zârı

tolı:

1. **tolı:**

Gazel 122

Mısra: 1

İçki ile doldurulmuş, içinde içki bulunan bardak ve teşmil yoluyla kadehin içindeki içki.

Bir tolı nüş it şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nâza başla h'âb gelsün çeşmüñe

top evlemişiz:

1. **top evlemişiz:-miş, -iz**

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Top yapmak, başı top yerine koyup oynamak // kendini feda etmek.

Top evlemişiz kelleyi çevgân-ı belâya
Meydân-ı maħabbette yeler bî-ser ü pâyız

top evlesün:

1. **top evlesün:-sün**

Kaside 4

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Top yapmak, başı top yerine koyup oynamak.

Top evlesün yoluñda ser-i düşmeni kazâ
Tâ kim felekde mâh-ı neve şavlecân virür

top oldı:

1. **top oldı:-dı**

Kaside 49

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Bir araya gelmek, toplanmak // çevgan oyununda oynanan top gibi yuvarlak bir şekil almak.

Şabâ çevgân idince tırna-i pertâb-ı dil-dârı
Gelüp aşıklarun bir yere top oldı dil-i zârı

top-ı ejder-peykeri:

1. **top-ı ejder-peykeri:-i**

Kaside 14

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ejderha yüzlü/ejderha görünüşlü top (ağzından ateş çıkması dolayısıyla).

Bir neheng olsa n'ola her top-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baħra sipâh-ı şaf-be-şaf

top-ı maħabbet:

1. **top-ı maħabbet:**

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Muħabbet topu.

Güy-ı zeķanuñ seyr ideli mâ'nî kabâda
Ağdı göge hürşid gibi top-ı maħabbet

toy:

1. **toyunca:-unca**

Gazel 119

Mısra: 7

Kanmak, tatmin olmak.

Biz nice toyunca ķanalum câm-ı murâda
Bir laħza ķomaz sâķi-i devrân elimüzde

toz:

1. **toz:**

Gazel 120

Mısra: 8

Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Eşkümler dem-â-dem iderim küyuñı nemnâk
Toz ķonmaya tâ sen gül-i nâzük-beden üzre

2. **toz:**

Kaside 5

Mısra: 74

Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Ķomaz toz ķonmağa pîrâhen-i bergüstvân üzre

Toz Ķoparan:

1. **Toz Ķoparan:**

Ķıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

16. yüzyılda yaşamış ünlü okçu Tozkoparan İskender.

Şest-i destin göreydi Toz Kopardan
Dergehine sürerdi rüy-ı niyâz

Tübâ:

1. **Tübâ:**

Gazel 105

Mısra: 5

Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Kevşer olup cüy-ı revân Tübâ nihâl-i gülsitân
Her güşe cennetden nişân gülşen bihişte ta'ne-zen

2. **Tübâ:**

Kaside 6

Mısra: 16

Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Bir dıraht-ı ser-firâzı var mı bâğ-ı cennetüñ
Yohsa ancak vâ' izüñ medh itdügi Tübâ midur

3. **Tübâdan:-dan**

Kaside 6

Mısra: 17

Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Bunda Tübâdan kalur mı müşk-i bîd-i ser-nigün
Yâ gubâr-ı berk-i Tübâ anda müşkâsâ midur

4. **Tübâ:**

Kaside 32

Mısra: 89

Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Nihâl-i hâmemme dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnîm

tüde-i 'anber olur:

1. **tüde-i 'anber olur:-u, -r**

Kaside 35

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Amber yığını olmak.

Tüde-i 'anber olur gerd-i zemîn ile hevâ
Büy-ı hulkıyla eger 'âlemi devr itse şimâl

tüde-i hâkisteri:

1. **tüde-i hâkisteri:-i**

Kaside 14

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Kül yığını.

Verse tab'-ı âteşe ger berk-ı tığı terbiyet
Ma'den-i elmâs iderdi tüde-i hâkisteri

tüde-i müşk ü zebâd:

1. **tüde-i müşk ü zebâd:**

Kaside 43

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Misk ve zebad yığını/ güzel koku maddelerinin yığını.

Sirâyet itse büy-ı hulkı ger dünyâya olurdu
Bir avuc hâk gâlib tüde-i müşk ü zebâd üzre

tüfân:

1. **tüfân:**

Kaside 31

Mısra: 6

Çok şiddetli şekilde yağarak her yeri sular altında bırakan yağmur.

Hâk bir mertebe germ oldu ki devrân idemez
Nice tüfân ile bir zerre gubârın sîrâb

tufeyl-i 'unsür-ı pâki:

1. **tufeyl-i 'unsür-ı pâki:-i**

Kaside 30

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Temiz unsurlarından istifade eden.

Tufeyl-i 'unsür-ı pâki le'âfet-i melekî
Rehîn-i cevher-i zâtı kemâl-i insânî

tüg:

1. **tügunuñ:-u, -nuñ**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 18

At kılından süpürge biçiminde yapılmış bir sırığa takılan, Osmanlılarda padişah, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi vb. kişilerce kullanılan belirti ve nişan.

Dil-i kerrübiyânî şayd itsün
Tügunuñ perçem-i dil-âvizi

tüg çeke:

1. **tüg çeke:-e**

Kaside 49

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Tuğ taşımak.

Nitekim şâh-ı gül gülşende ızhâr eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce tüg ola süsen silahdârı

tuğrâ-vı feth:

1. **tuğrā-yı feth:**

Kaside 21

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Fetih fermanındaki tuğra.

Ne şeh şehenşeh-i şāhib-kırān-ı heft-iklīm

Ki tutdı 'ālemi tuğrā-yı feth ile nāmı

tuğrā-yı feth-i mülk-i 'Acem çekildi:

1. **tuğrā-yı feth-i mülk-i 'Acem çekildi:-di**

Kaside 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Acem mülkünün fethi kaydedilmek,
mühürlenmek.*

Çekildi nāmuña dīvān-ı 'arş-ı a'lāda

Bilā-mücādele tuğrā-yı feth-i mülk-i 'Acem

tuğrā-yı hük-m-i pādīşeh-i hüsn ü ān olur:

1. **tuğrā-yı hük-m-i pādīşeh-i hüsn ü ān olur:-u, -r**

Kaside 28

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Güzellik ve cazibe padişahının hükmünün
tuğrası olmak.*

Gāhī ki halka halka turur pīç ü tīb ile

Tuğrā-yı hük-m-i pādīşeh-i hüsn ü ān olur

tuğyāni itdükce:

1. **tuğyāni itdükce:-dükce**

Kaside 11

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Taşmak, coşmak.

O şemşir-i mücevher ol kemer-bend-i muraşşā'la

Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baħr itdükce tuğyāni

tuhfe:

1. **tuhfe:**

Kaside 28

Mısra: 120

Armağan, hediye.

Hakkā benim o nādire-perver ki her sözü

Bir tuhfe gibi elden ele armağan olur

tuhfe-i a'yān-ı felek:

1. **tuhfe-i a'yān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Feleğin gözünün hediyesi (feleğin gözü için
hediye).*

Rizesinūn hāremi gevher-i tāk-ı hürşid

Gerd-i rāh-ı kādemi tuhfe-i a'yān-ı felek

tuhfe-i güftārum:

1. **tuhfe-i güftārum:-u, -m**

Kaside 23

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Sözün/şüirin yenisi, orijinal söyleyiş.

Hep tuhfe-i güftārum için Rūma gelürler

Hālā ne kadar var ise sūdāger-i 'ālem

tulū':

1. **tulū'ı:-ı**

Kaside 50

Mısra: 71

Doğma, doğuş // güneşin doğuşu.

Fark olunmazdı tulū'ı vü gurūbı mihrūn

Şāmı şubh it dise bir demde şabāhı aḥşām

tulū' itdi:

1. **tulū' itdi:-di**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Doğmak.

Seyr iden kimse tulū' itdi kıyāş eyler hemān

Āftāb-ı 'ālem-ārāyı şeb-i deycürdan

tulū' itmege:

1. **tulū' itmege:-meg, -e**

Kaside 57

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Doğmak.

Her seher dehre tulū' itmege āb-ı zer ile

Destine re'y-i münirinden alur ḥaṭṭ-ı cevāz

tulū'-ı mihr-i ziyā-güster:

1. **tulū'-ı mihr-i ziyā-güster:**

Kaside 29

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Işık yayan güneşin doğuşu.

Fürüg-ı tīg-ı cihān-tābı vaşf-ı düşmen

Tulū'-ı mihr-i ziyā-güster ü vücūd-ı sevād

Tuma:

1. **Tuma:**

Kaside 17
Mısra: **18**
At ismi.

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

tümâr-ı eş'arı:

1. **tümâr-ı eş'arı:-ı**
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Şiirlerin tomarı.

Şemîm-i sünbül ü nesrînini yâd itse bir şâ'ir
Buğûr-ı 'anber ü kâfûr olur tümâr-ı eş'arı

tur:

1. **tura:-a**
Kaside 20
Mısra: **88**
Durmak, kalmak, devamlı olmak.

Çıka her şubh-dem gün gibi dîvân-ı hümayûna
Tura erkân-ı dîvânî müretteb tâ dem-i maşşer

2. **turma:-ma**
Gazel 28
Mısra: **3**
*Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla
eğlenmek, beklemek.*

Allâh için ey âh tolaş zülfine turma
Ol silsile-i 'aşkı dirâz itmege bâ'is

3. **turma:-ma**
Kaside 20
Mısra: **81**
*Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla
eğlenmek, beklemek.*

Hemân turma du'âya başla söz irişdi pâyâne
Du'âdur bu maħalde 'âdet-i nazm-âverân ekşer

4. **turma:-ma**
Kaside 46
Mısra: **73**
*Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla
eğlenmek, beklemek.*

Söz tamâm oldu hemân şıdık ile turma Nef'î
Bir du'â it ki diye ehl-i ĥakîkat âmîn

5. **turma:-ma**
Kaside 48
Mısra: **83**
*Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla
eğlenmek, beklemek.*

Tamâm oldu kaşîde turma Nef'î
Du'âya başla ġayrı fikri ġo hem

6. **turma:-ma**
Kaside 51
Mısra: **108**
*Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla
eğlenmek, beklemek.*

İrdi söz ġâyete Nef'î nice bir lâf ü ġüzâf
Lâfi ġo turma du'â ġıl ki odur şimdi ehemm

7. **turmaz:-maz**
Kaside 27
Mısra: **35**
*Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek,
eğleşmek.*

Kaçar turmaz öñünce ġâr u ġas ġüyâ ki şarşardur
Şaf-ı a'dâya sürdükce semend-i bād-peymâyı

8. **turma:-ma**
Kaside 38
Mısra: **101**
*Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek,
eğleşmek.*

Tamâm oldu suħan turma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü iġbâlidür şimden ġirü elzem

9. **tururken:-u, -r, -ken**
Kaside 61
Mısra: **26**
Olmak, bulunmak.

İtse deryâlar n'ola keff-i yemînüñden su'âl
Sen tururken cüd ü iħsâna yemîn itmiş şehâb

10. **turmaz:-maz**
Gazel 112
Mısra: **3**
Durmak, beklemek.

Turmaz döner câm-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

11. **turma:-ma**
Gazel 129
Mısra: **1**
Durmak, beklemek.

Turma ey dil böyle âh u zâr ile nev-rüzda
Gül açıl seyr-i gül ü ġülzâr ile nev-rüzda

12. **turma:-ma**
Kaside 5
Mısra: **101**
Durmak, beklemek.

Ƙo lâfi şıdk ile ƣurma du'āya başla ey Nef'i
Du'ā nazm āhırında farz olur nazm-āverān üzre

13. **ƣurma:-ma**
Kaside 7
Mısra: **113**
Durmak, beklemek.

Ƣurma şimden girü şıdk ile du'āya el açup
Eyle deryüze-i dergāh-ı ģudāvend-i kerim

14. **ƣururlar:-u, -r, -lar**
Kaside 9
Mısra: **3**
Durmak, beklemek.

Mestān-ı ģarābāta şalādur ne ƣururlar
Zühhāda tağallüb idecek dem bu zamāndur

15. **ƣurma:-ma**
Kaside 18
Mısra: **87**
Durmak, beklemek.

Tamām oldı suģan ƣurma du'āya başla ey Nef'i
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luģf-ı Mevlāya

16. **ƣursun:-sun**
Kaside 24
Mısra: **21**
Durmak, beklemek.

Āh ƣursun hele şemşir-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

17. **ƣurmaz:-maz**
Kaside 28
Mısra: **12**
Durmak, beklemek.

Ġamzeñ görür 'itāb ile öldürdüğün bizi
Ƣurmaz kirişme daģı aña hem-zebān olur

18. **ƣurur:-u, -r**
Kaside 31
Mısra: **33**
Durmak, beklemek.

Ne ƣurur zergeri dehr aña ta'acüb iderin
Bu kadar olmuş iken püte-i gerdün pür-tāb

19. **ƣururken:-u, -r, -ken**
Gazel 23
Mısra: **5**
Olmak, bulunmak.

'Āşık nice ketm idebilir rāzi ƣururken
Ol ģamze-i fettān gibi ģammāz-ı maģabbet

20. **ƣurmaz:-maz**
Gazel 43

Mısra: **6**
Beklemek, sabretmek.

Çeşmi ģāhī mest olur ruģşat virür nezzāreye
Ƣurmaz ammā ģamze ol 'ahd ü ģarāra nāz ider

21. **ƣurmaz:-maz**
Gazel 59
Mısra: **6**
Beklemek, ara vermek.

Def'-i ģumār itmege tākati yok çeşminüñ
Ƣurmaz ider dā'imā ģamzesi işrāb-ı nāz

22. **ƣurduģça:-duģça**
Gazel 109
Mısra: **4**
Durmak, kalmak, devamlı olmak, var olmaya devam etmek.

Südunda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlā
Ƣurduģça hemān ye's ile bir mātem imiş bu

23. **ƣursun:-sun**
Gazel 143
Mısra: **18**
Durmak, kalmak, devamlı olmak, var olmaya devam etmek.

Vücüdiyla şeref bulsun serir-i saltanat dā'im
Cihān ƣurduģça ƣursun 'ıyd u ģadr olsun şeb u rüzü

24. **ƣurmasa:-ma, -sa**
Gazel 126
Mısra: **7**
Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak.

Hiç ƣurmasa devr itse ģadeģ bezmi pey-ā-pey
Sāķi de şürāhī gibi 'ālī-himem olsa

25. **ƣururken:-u, -r, -ken**
Gazel 140
Mısra: **3**
Var olmak, mevcut olmak.

Kim baģar mir'āt-i ģürşide ƣururken rüy-ı yār
Rüy-ı dil göstermede şāfidür andan sinesi

26. **ƣururken:-u, -r, -ken**
Kaside 23
Mısra: **67**
Var olmak, mevcut olmak.

Kim at ģoparur 'arşa-i ma'nāda ƣururken
Ƣab'um gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i 'ālem

27. **ƣururken:-u, -r, -ken**
Kaside 29
Mısra: **105**
Var olmak, mevcut olmak.

Revā midur bu tūrurken senūñ gibi memdūh
Kaşide tarh ide ğayra benüm gibi üstād

28. **tūrurken**:-u, -r, -ken

Kaside 43

Mısra: 37

Var olmak, mevcut olmak.

Revā midur sa'adetle tūrurken Āşaf-ı devrān
Şadāret eylemek bir dīv sadr-ı 'adl ü dād üzre

29. **tūrmaz**:-maz

Kaside 17

Mısra: 21

Bir yerde olmak, bir yerde bulunmak.

Atılır hāmesi oğ gibi elinde tūrmaz
İtse bir şā'ir eger medh-i şitābın imlā

30. **tūrmasun**:-ma, -sun

Kaside 15

Mısra: 18

Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Luṭf eyle sākī nāzı ko mey şun ki qalmaz böyle bu
Tolsun sürāhī vü sebū boş tūrmasun peymāne hem

31. **tūraydı**:-a, -y, -dı

Kaside 44

Mısra: 38

Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Vaşf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde tūraydı kalem-i hercāyī

32. **tūrur**:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 33

Şu veya bu durumda bulunmak, belli bir durumda olmak.

Gāhī ki ḥalka ḥalka tūrur pīç ü tāb ile
Tuğrā-yı ḥükm-i pādīşeh-i ḥüsn ü ān olur

33. **tūrur**:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 99

Durmak, ayakta durmak, dikilmek.

Gāhī meyān-ı şafda tūrur kendi tīgveş
Gāhī meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur

34. **tūrurdu**:-u, -r, -dı

Kaside 43

Mısra: 63

Durmak, ayakta durmak, dikilmek.

Menārāsā kıyāmet kopsa deprenmez tūrurdu ger
Düşeydi sāye-i temkīni fark-ı gird-bād üzre

35. **tūrur**:-up

Kaside 9

Mısra: 6

Bir yerde olmak, bir yerde bulunmak, beklemek.

Zirā ne demekdür bu ki rindān ile vā'iz
Bir yerde tūrur cām-ı hilāle nigerāndur

36. **tūrma**:-ma

Kaside 62

Mısra: 6

Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla beklemek.

Açıldı bāguñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri tūrma pey-ā-pey der-'aḳeb

37. **tūrduqca**:-duqca

Kaside 11

Mısra: 101

Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Ki tūrduqca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde 'ālem-i fānī

38. **tūrduqca**:-duqca

Kaside 7

Mısra: 63

Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Biri tūrduqca bulur kevkebe-i rüz efzūn
Biri gitdükce olur muğtenem-i nāz u na'im

39. **tūra**:-a

Kaside 13

Mısra: 119

Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Tūra tā kim bu taḳ-ı lāciverdi böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārī

40. **tūrduqca**:-duqca

Mesnevi 1

Mısra: 43

Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Tūrduqca cihān devlet ile ola şehensāh
Günden güne efzūn ide iḳbālını Allāh

41. **tūrmaz**:-maz

Gazel 3

Mısra: 5

Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek.

İztūrāb-ı dil-i 'uşşāḳ ile tūrmaz hemvār
Şanma gīsūlarını pest ü bülend itdi şabā

42. **tırmasun:-ma-sun**

Gazel 4

Mısra: 11

Durmak, kalmak.

Hem eyle dā'imā himmet ki hālī tırmasun yārān
Kurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem şahbā

43. **tırur:-u, -r**

Gazel 6

Mısra: 9

Durmak, beklemek.

'Uşşākı niçün kırmaz ğamzeñ ne tırur bilmem
Keskin mi degül tığı mestāne degül mi yā

Türân:

1. **Türânı:-ı**

Kaside 36

Mısra: 9

*Turan, eski İranlılarca Türkler'in Orta
Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.*

Tamām-ı kişver-i İrānı belki Türānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munzam

2. **Türânı:-ı**

Kaside 39

Mısra: 17

*Turan, eski İranlılarca Türkler'in Orta
Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.*

Yüri feth eyle ne İrānı ko ne Türānı
Ĝam yeme eyyedeka'llāhü te'ālā vü naşır

Türân zemîne:

1. **Türân zemîne:-e**

Kaside 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Türk yurdu.

Sa'âdetle otağın kırmadın ser-hadd-i İrāna
Düşe Türân zemîne sāye-i tığ-ı ser-efrāzı

turfa:

1. **tırfa:**

Gazel 20

Mısra: 3

Görülmemiş, tuhaf // yeni, taze, körpe.

Reftār degül 'āleme bir tırfa belādūr
Seyr iden ider şanki temāşā-yı kıyāmet

2. **tırfa:**

Gazel 108

Mısra: 10

Görülmemiş, nadir.

Dil kapsa n'ola dā'im şeh-bāz gibi zülfün
Şāhini şikār eyler bir tırfa Hümādūr bu

3. **tırfa:**

Gazel 83

Mısra: 7

Görülmemiş, tuhaf.

'Aşk āfet-i 'aql oldı 'aceb tırfa belādūr
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

4. **tırfa:**

Kaside 17

Mısra: 67

Görülmemiş, nadide // körpe, taze.

Tırfa gül-gün-ı firibende-reviş kim şanasın
Cümle endāmına urmuş yed-i kudret hınnā

5. **tırfadur:-dur**

Kaside 17

Mısra: 143

Görülmemiş, nadide // körpe, taze.

Beñzemez bunlara ol tırfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ğadem nev-peydā

6. **tırfa:**

Kaside 20

Mısra: 73

Garip, gülünecek şey.

Ol isti'dād ile ammā 'aceb tırfa temāşādūr
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yāve-gü kaçmer

7. **tırfa:**

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Yeni.

Ehl-i 'aşka tırfa 'işret-hāne buldum 'ālemi
Sensüz ammā 'ālemün zevkünde 'ālem bulmadım

tırfa belā:

1. **tırfa belā:**

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yeni, görülmemiş, acayip bela.

Zülfün āşüb-ı dil ü ğamzelerün āfet-i cān
'Āleme tırfa belā özge temāşāsın sen

tırfa belādūr:

1. **tırfa belādūr:-dur**

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Yeni, görülmemiş, acayip bela.

Ğamze degül 'āleme tūrfa belādūr ki hīç
Halkı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

tūrfa- rind-i şu 'bede-bāz-ı tahayyülüm:

1. **tūrfa- rind-i şu 'bede-bāz-ı tahayyülüm:-ü, -m**
Gazel 85
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hayal hokkabazının görülmemiş/nadir rindi.

Ben tūrfa- rind-i şu 'bede-bāz-ı tahayyülüm
Ma'nā-yı sihr ü şüret-i i'cāzdūr sözüüm

tūrfa-ğazālān-ı belāya:

1. **tūrfa-ğazālān-ı belāya:-y, -a**
Kaside 53
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Körpe bela ceylanları.

Hātırüm şāh-süvārān-ı ğama cevlängēh
Meşrebüm tūrfa-ğazālān-ı belāya menhel

tūrfa-har-ı bī-hüde-i hod-rāy-ı zamāne:

1. **tūrfa-har-ı bī-hüde-i hod-rāy-ı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Zamanın dik kafalı, faydasız tuhaf eşeği.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Tūrfa-har-ı bī-hüde-i hod-rāy-ı zamāne

turfe belādūr:

1. **turfe belādūr:-dur**
Gazel 138
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Görülmemiş, acayip bela.

Dil-nişīndür ğamze ammā dil-rübādūr turrası
'Āşık-ı bī-dillere turfe belādūr turrası

Tür-ı ma 'ānīdür:

1. **Tür-ı ma 'ānīdür:-dür**
Kaside 47
Mısra: 111
Kelime Tipi: -
Manalar Tur'ı.

Kelīmu'l-lāhdūr endīšem dilüm Tür-ı ma 'ānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerh-i mezāyā-yı tecellādūr

turmavup:

1. **turmavup:**
Gazel 39
Mısra: 5
Durmadañ, devamlı, durmaksızın.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryāñ turmavup ağsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cāñ-süzumuz vardır

2. **turmavup:**
Kaside 27
Mısra: 24
Durmadañ, devamlı, durmaksızın.

Güneş pervānedür ol şem'a pertāb itmege kendin
Tolanur turmavup şevk ile ol fānüs-ı mīnāyı

turra:

1. **turralar:-lar**
Gazel 5
Mısra: 5
Alın saçı // kıvrık saç lülesi.

Turralar gökde hümā şaydına āmāde iken
Dil şikār itmek için hāke tenezzül ne belā

2. **turraña:-ñ, -a**
Gazel 19
Mısra: 11
Alın saçı // kıvrık saç lülesi.

Dil ğamzeñ ile turraña pek uydı ulaşdı
Hāç şaklāya kim olmaya mağzüb-ı maħabbet

3. **turra:**
Gazel 56
Mısra: 5
Alın saçı // kıvrık saç lülesi.

Ne turra esīr itmege kādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i 'aşkız

4. **turradan:-dan**
Gazel 60
Mısra: 9
Alın saçı // kıvrık saç lülesi.

Bir dāma tütulmaz dilimüz turradan özge
Zirā kafes-i 'aşkıdan āzāde Hümāyız

5. **turralarınuñ:-ları, -nuñ**
Gazel 71
Mısra: 5
Alın saçı // kıvrık saç lülesi.

Fītnede turralarınuñ yed-i tülāsını gör
Şīvede ğamzesinuñ sihrine i'cāzına bak

6. **ṭurrası:-sı**

Gazel 82

Mısra: 5

Alın saçı // kıvrıcık saç lülesi.

Ġamzesi aṣṣüb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitāni bilmiş ol

7. **ṭurrası:-sı**

Gazel 137

Mısra: 3

Alın saçı // kıvrıcık saç lülesi.

Çekme ğam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfıl olma fitne-i ser-der-kemīndür ğamzesi

8. **ṭurra:**

Kaside 38

Mısra: 70

Alın saçı // kıvrıcık saç lülesi.

Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hırām eyler
Ġumār-ı h'ābdan olmuş perīşān ṭurra vü perçem

9. **ṭurraların:-lar, -ı, -n**

Müfret 5

Mısra: 1

Alın saçı // kıvrıcık saç lülesi.

Bād-ı şabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḥamında biñ dili zār u nizār ider

10. **ṭurrası:-sı**

Gazel 117

Mısra: 6

Kıvrıcık saç lülesi.

İtse ger tīĝ-i tegāfıl dili yüz biñ pāre
Şayd için el uzadur ṭurrası her pāresine

11. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 1

Alın saçı, kākül.

Dil-niṣīndür ğamze ammā dil-rübādur ṭurrası
'Āṣīḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

12. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 2

Alın saçı, kākül.

Dil-niṣīndür ğamze ammā dil-rübādur ṭurrası
'Āṣīḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

13. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 10

Alın saçı, kākül.

Ṭab'-ı Nef'î gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye şalmış bir Hümādur ṭurrası

14. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 4

Alın saçı, kākül.

Ġamze-i 'ayyāra ğālibdür gönül şayd itmede
Gerçi bir aṣṣüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

15. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 6

Alın saçı, kākül.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i h'yāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḥına güyā mübtelādur ṭurrası

16. **ṭurrası:-sı**

Gazel 138

Mısra: 8

Alın saçı, kākül.

Zabṭı bir bend ile müşkildür dil-i divānenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

ṭurra-i cādü:

1. **ṭurra-i cādü:**

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büyücü, büyüleyen kākül.

Bilmem ne füsün eyledi ol ṭurra-i cādü
Kim böyle serāsime vü aṣṣüfte-nümāyız

ṭurra-i der-ber:

1. **ṭurra-i der-ber:**

Kaside 20

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Sinenin üzerine dökülen saç.

Meh ü hürşid-i 'ālem-tābı çekmiş sanki zencire
O pür-çin kākül-i ber-düş o pür-ḥam ṭurra-i der-ber

ṭurra-i dil-ber:

1. **ṭurra-i dil-ber:**

Kaside 12

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Gönül alan güzelin perçemi.

Ġānmān-süz-ı dilim gird-āba düşmüş āteşim
Ġalka ḥalka ṭurra-i dil-ber duḥānumdur benüm

2. **turra-i dil-ber:**

Kaside 39

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Gönül alan güzelin perçemi.

Olsa fermânı revân memleket-i hüsne daği

İdemez turra-i dil-ber dil-i 'uşşâkı esîr

turra-i dil-berde:

1. **turra-i dil-berde:-de**

Kaside 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül alan güzelin saçı.

Bu kadar neşr-i şemîm itmez idüñ

Olmasañ turra-i dil-berde muķim

turra-i ham-der-hamda:

1. **turra-i ham-der-hamda:-da**

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Bu letâfet ki var ol turra-i ham-der-hamda

Olsa lâyıķ per-i Cibrîl-i mücessem şâne

turra-ı hübân:

1. **turra-ı hübân:**

Kaside 3

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Güzellerin kâkülü.

Düşse çâh-ı zeķana turra-ı hübân yiridür

Eyledi fitneyi devründe felek zindânî

turra-i hürî:

1. **turra-i hürî:**

Kaside 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Huri kâkülü // hat, yazı.

Ya ebruvân-ı perîdür ya turra-i hürî

Sevâd-ı haţţ-ı müselsel-nümâ-yı piçânî

turra-i pertâb-ı dil-dârî:

1. **turra-i pertâb-ı dil-dârî:-ı**

Kaside 49

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dalgalı saçı /kâkülü.

Şabâ çevgân idince turra-i pertâb-ı dil-dârî
Gelüp 'aşıklarun bir yere top oldu dil-i zârî

turra-i piçânüña:

1. **turra-i piçânüña:-u, -ñ, -a**

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Cânbâz gibi gör ne mu'allaķlar atar dil

Bir kerre hele turra-i piçânüña düşsün

turra-i pür-ham:

1. **turra-i pür-ham:**

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç lülesi.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şâne

İstemezse n'ola ol turra-i pür-ham şâne

turra-i pür-piç ü táb:

1. **turra-i pür-piç ü táb:**

Kaside 55

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç, kıvrıcık saç.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i hüsn içre meger kim turra-i pür-piç ü táb

turra-i sünbül:

1. **turra-i sünbül:**

Kaside 56

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Sünbüle benzeyen alın saçı, sevgilinin alından
sarkan kıvrıcık saç lülesi, kâkül.*

Ger mizâc-ı bâda virse 'ad lü dâduñ terbiyet

Turra-i sünbül perişanlıķdan olurdu emîn

turra-i tāk u revākı:

1. **turra-i tāk u revākı:-ı**

Kaside 46

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kapı ve pencere üstü saçakları.

Hindü-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i hürşid

Turra-i tāk u revākı per-i Cibrîl-i emîn

2. **ṭurra-i ṭāḳ u revākı:-ı**

Kaside 52

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kapı ve pencere üstü saçakları.

Ṭurra-i ṭāḳ u revākı hem-ser-i zātü'l-bürüc
Sāye-i saḳf-ı bülendi ḥ'ābgāh-ı aḫterān

ṭurra-i ṭāli'imūn:

1. **ṭurra-i ṭāli'imūn:-i, -m, -iñ**

Kaside 35

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Talih kākülü.

Çemen-i baḫtımūñ ezḫāri ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāli'imūn her ḥamı bir devlete dāl

ṭurra-i Türkān-ı Devlem:

1. **ṭurra-i Türkān-ı Deylem:**

Kaside 48

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Deylem Türklerinin kākülü.

Midādı vesme-i ḥübān-ı Keşmīr
Sütürü ṭurra-i Türkān-ı Deylem

ṭurra-i yār:

1. **ṭurra-i yār:**

Kaside 44

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin perçemi.

Sünbül-i ḥulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-biz olsa eger sāye-i 'anber-sāyı

tut:

1. **ṭutdı:-dı**

Kaside 12

Mısra: **13**

Kaplamak, doldurmak.

Mülk-i Rūmı ol kadar ṭutdı sevādı şı'rimūñ
Feyziyim güyā ben ol Hindüstānumdur benim

2. **ṭutalum:-alum**

Kaside 10

Mısra: **7**

Varsaymak, farzetmek.

Olmuş ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
'Āḳıl nice temyiz-i reh-i ḥayr u şer eyler

3. **ṭutalum:-alum**

Kaside 10

Mısra: **81**

Varsaymak, farzetmek.

Evşāfuña ḥad yok ṭutalum sihr ile ṭab'um
Biñ ma'nīyi bir şekle ḳoyup muḫtaşar eyler

4. **ṭutalum:-alum**

Kaside 47

Mısra: **127**

Varsaymak, farzetmek.

Muḳallid maşḫara muḫḫik ṭutalum Mantıḳi olmuş
Nice molla olur ol ḥar 'aceb biḫüde da'vādur

5. **ṭutalum:-alum**

Kaside 51

Mısra: **97**

Varsaymak, farzetmek.

Ṭutalum olmuş anuñ daḫi edāsi rengin
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

6. **ṭutsa:-sa**

Kaside 27

Mısra: **58**

Doldurmak, istila etmek, görülecek şekilde etrafi kaplamak.

Yaḳar bir berḳ-ı 'ālem-süz-ı tıḡuñ ser-te-ser anı
Mişāl-i ḥār u ḥas ṭutsa 'adü ger rüy-ı ḡabrāyı

7. **ṭutmaḳ:-maḳ**

Gazel 18

Mısra: **5**

Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfün ammā n'eylesün
Erişür mi hiç şāh-bāz-ı Hümā-pervāza dest

8. **ṭutup:-up**

Kaside 11

Mısra: **14**

Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Çıḳardı māverā-yı perdeden ta'zīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāk-ı zer-endüd u dirāḫşāni

9. **ṭuta:-a**

Kaside 15

Mısra: **15**

Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Zevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḥam-be-ḥam

10. **ṭutaydı:-a, -y, -dı**

Kaside 38

Mısra: **40**

Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Keder çekmezdi hergiz rüzgârın inkılabından
Tutaydı dâmen-i ikbâlini ger âsmân muhkem

11. **ıtısa:-sa**

Kaside 46

Mısra: 8

Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Dâ'imâ hürrem ü şād-âb u müferrih çemeni
Tıtsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrîn

12. **ıtıalum:-alum**

Kaside 7

Mısra: 35

Varsaymak, farz etmek.

ıtıalum eylememiş ol daği didârı 'azîz
Eylemiş seyr-i cemâline şalâ-yı ta'mîm

13. **ıtıtmaz:-maz**

Gazel 67

Mısra: 6

*Bir yerde kalmasını sağlamak, engellemek,
durdurmak.*

Fikr-i zerd-i 'arız ile gönüm ârâm eylemez
'Âşık-ı divâneyim ıtıtmaz beni bend ile bāğ

14. **ıtıtar:-ar**

Gazel 112

Mısra: 4

*Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline
almak.*

ıtmaz döner cām-ı ıtarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid ıtıtar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

15. **ıtıtar:-ar**

Kaside 4

Mısra: 56

Elde bulundurmak, ele almak.

Cemşîd-i kâmrân ki süvâr olsa rahşına
Dârâ ıtıtar rikâbını Hüsrev 'inân virür

16. **ıtıtar:-ar**

Kaside 7

Mısra: 103

Tutmak, saklamak, muhafaza etmek.

Tab'um ol baır-ı suhandur ki kefi mevcı ıtıtar
Penbeler içre nihân sübha-i lü'lü-yı nazîm

17. **ıtıtsun:-sun**

Gazel 72

Mısra: 2

Bir nesneyi elle kavramak.

Sînemi deldi müjeñ oğları tâ cānuma dek
Söyle ebrü-yı kemândaruña ıtıtsun çekerek

18. **ıtıalum:-alum**

Müseddes 1

Mısra: 9

Varsaymak, farz etmek.

ıtıalum 'âlem olmuş şād 'âlem halkı hep hürrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dâr olur 'âlem

19. **ıtıalum:-alum**

Kaside 3

Mısra: 29

Varsaymak, farz etmek.

Vaşf-ı şemşirine had yok ıtıalum bir demde
Peyk-i endîşe ne Hindi kıya ne Kirmânı

20. **ıtıalum:-alum**

Kaside 40

Mısra: 77

Varsaymak, farz etmek.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş ıtıalum
Bir nefesde nice biñ ma'nî-i gaybı mülhem

21. **ıtıalum:-alum**

Kaside 57

Mısra: 77

Varsaymak, farz etmek.

Diñlemez kimse niyâz eylemeyince ıtıalum
Eylemiş nağmelerin muırib-i hâmem şehnâz

22. **ıtıalum:-alum**

Gazel 70

Mısra: 7

Varsaymak, farz etmek.

ıtıalum rüz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdüğün zulme senüñ hadd ü hisâb olmayıcak

23. **ıtıalum:-alum**

Kaside 46

Mısra: 19

Varsaymak, farz etmek.

Cennet olmuş ıtıalum var mı 'aceb cennetde
Böyle bir kaır-ı şafâ-güster-i ıtarfa-âyîn

ıtı ki:

1. **ıtı ki:**

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Varsay ki, farz et ki.

Çekdigüm derde taıammül eylemez insân hele
Tıt ki Nef'î gibi ne insân ne merdüm-zâdeyim

2. **ıtı ki:**

Gazel 141

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Ġamzeler ħod çāk çāk itmekde dā'im dilleri
Söyleşülmez tüt ki şemşir-i zebāndur her biri

3. **tüt ki:**
Kaside 28
Mısra: 78
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Düşdükce ħāke güy-şıfat kelle-i 'adū
Pāy-ı semendi tüt ki aña şavlecān olur

4. **tüt ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Ķalemüm ol kadar şināverdür
Tüt ki baħr-ı suħande māħidür

tutalum kim:

1. **tutalum kim:**
Kaside 24
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Diyelim ki, farz edelim ki.

Tutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi giribān-ı felek

tütü:

1. **tütü:**
Gazel 105
Mısra: 7
Papağan.

Tütü tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede şaħn-ı çemen pür-encümen

tütü ider:

1. **tütü ider:-er**
Kaside 30
Mısra: 97
Kelime Tipi: -
Papağan etmek // papağan gibi söylemek.

Bu güne himmet ider 'andelib iken tütü
Beyān-ı nāṭıka-i ṭab'-ı nükte-sencāni

tütü-i endişeme:

1. **tütü-i endişeme:-m, -e**

Kaside 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Düşünce papağanı.

Āferiniş tütü-i endişeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtināndur söztüm

tütü-i güvā:

1. **tütü-i güvā:**
Kaside 9
Mısra: 113
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Tab 'um kafes-i dānişe bir tütü-i güvā
Ĥāmem çemen-i ma'nıye bir serv-i çemāndur

tütü-i güvālar:

1. **tütü-i güvālar:-lar**
Gazel 134
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Ķand-i nazm-ı pādişāħ ola meger bundan leziz
Medhūni itsem n'ola tütü-i güvālar gibi

tütü-i güvāya:

1. **tütü-i güvāya:-y, -a**
Kaside 18
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Olaydı nāmiye ger feyz-i isti'dādına mazħar
Gülerdi ġoncalar ne söylese tütü-i güvāya

tütü-i ħatı:

1. **tütü-i ħatı:-ı**
Gazel 135
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hat papağanı // (sevgilinin) yüzünün papağanı
(sevgilinin yüzü ve yanağının aynaya, dudağının
şekere benzetilmesi münasebetiyle ayva tüyleri de
papağan olarak tasavvur edilir).

Şanma ki itdi zülfini tahrik rüzgār
Bāl açdı tütü-i ħatı pervāza başladı

tütü-i mu'ciz-bevāndur:

1. **ṭūṭī-i mu‘ciz-beyāndur:-dur**

Kaside 13

Mısra: **93**

Kelime Tipi: -

Mucize (gibi söz) söyleyen papağan.

Suḥan bir ṭūṭī-i mu‘ciz-beyāndur ḥāmem üstādı
Kalem bir Kaḥramān-ı tığ- zendür dil silahdārı

ṭūṭī-i mu‘cize-güyem:

1. **ṭūṭī-i mu‘cize-güyem:-em**

Gazel 78

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Mucize gibi söz söyleyen/tatlı dilli papağan.

Ṭūṭī-i mu‘cize-güyem ne disem lâf degül
Çarḥ ile söyleşemem āyinesi şâf degül

ṭūṭī-i şeker-hāyı:

1. **ṭūṭī-i şeker-hāyı:-y, -ı**

Kaside 27

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Şeker çiğneyen papağan // tatlı sözlü papağan.

Ne kand-ı nazm-ı şîrinüm gibi sükker olur ḥāşıl
Ne ḥāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-hāyı

ṭūṭī-i suhan-güdur:

1. **ṭūṭī-i suhan-güdur:-dur**

Kaside 30

Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

Söz söyleyen/ konuşan papağan.

Ya bir faşîḥ-lisān ṭūṭī-i suhan-güdur
Ki zevk-i neşri virür dād-ı nazm-ı Selmānı

tütivā:

1. **tütivādan:-dan**

Gazel 133

Mısra: **4**

Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu.

Rūzgār anı siler miydi gözümde her dem
Tütivādan da ‘azîz olmasa ger ḥāk-i rehi

tütivā-vı dide-i ḥurşîd olur:

1. **tütivā-yı dide-i ḥurşîd olur:-u, -r**

Kaside 25

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Güneşin gözüne sürme olmak.

Virse ṭab‘-ı âteşe ger nūr-ı re‘yi terbiyet
Tütivā-yı dide-i ḥurşîd olur gerd-i remād

tutul:

1. **ṭutulmaz:-maz**

Kaside 8

Mısra: **69**

Yakalanmak, ele geçirilmek.

Raḥş-ı çâpük-seyr-i endişem ṭutulmaz her kaçan
Vādī-i ma‘nāda cevlan itmege meydān bulur

tutuş:

1. **ṭutuşsa:-sa**

Gazel 52

Mısra: **12**

Yanmak, ateş almak.

Bezm-i ğamda cismimiz bir şem‘-i şevk-engiz olur
Âteş-i dilden tutuşsa güşe-i destārimuz

2. **ṭutuşdı:-dı**

Kaside 29

Mısra: **46**

Yanmak, ateş almak.

Yegāne şaf-der-i ‘ālem ki berk-i tığından
Ṭutuşdı ḥirmen-i şabr u qarār-ı ehl-i ‘inād

tuym:

1. **tuymasın:-ma, -sın**

Kaside 14

Mısra: **111**

İşitmek // haber almak, öğrenmek.

Çorqarın hem âftāb-ı kimyāger tuymasın
Yoḥsa biñ şevk ile olur ol daḥi bir müşterī

2. **tuyalı:-alı**

Kaside 39

Mısra: **77**

İşitmek // haber almak, öğrenmek.

Tuyalı sa‘yümi tekmi-l-i hüner eylemege
İtmedi hiç cefā itmede bir dem taşşir

3. **tuymaz:-maz**

Kaside 5

Mısra: **76**

Duymak, hissetmek, anlamak.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlan itse tuymaz çeşm-i mür-ı nātivān üzre

tüken:

1. **tükendi:-di**

Kaside 6

Mısra: 77

Bitmek, sona ermek, kalmamak.

Söz tükendi nice bir da'vā-yı şî'r ü şā'iri
Lāf u da'vā şimdi du'ā hengāmıdır ber-ṭaraf

tünd:

1. **tünd:**

Kaside 17

Mısra: 72

Sert, şiddetli, haşin.

Şarşılır arz u semā şanki kıyāmet koparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

2. **tünd:**

Kaside 38

Mısra: 67

Sert, şiddetli, haşin // hızlı.

Bu deñlü tünd iken reftāri ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

tünd eblāk-ı devrānı:

1. **tünd eblāk-ı devrānı:-ı**

Kaside 18

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Zamanın haşin atı.

İde tā rā'iz-i taqdīr cevlan-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāk-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

tünd itse:

1. **tünd itse:-se**

Kaside 38

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Hızlandırmak, şiddetlendirmek.

Dem-i cevlanda gāhī germ olup tünd itse reftārim
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gün ṭārem

tünd olursa:

1. **tünd olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 22

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sert, haşin olmak.

O çāpük-şeh-süvār-ı 'arşa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḥ-ı sebük-tāzı

tünd-reftār:

1. **tünd-reftāra:-a**

Kaside 18

Mısra: 25

Sert, haşin yürüyüş // sert ve süratli gidiş.

Ġarābet bundadır ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berķ-ı na'li ger ṭokunsa seng-i ḥārāya

tünd-reftārī itse:

1. **tünd-reftārī itse:-se**

Kaside 45

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sert ve bir şekilde yürümek.

Bu deñlü şūḥ u mülāyim-ḥurām iken gāhī
Ne'üzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

Türk-i lā-yefhem:

1. **Türk-i lā-yefhem:**

Kaside 38

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Anlayışsız Türk.

Nice söz söylenür ol yerde kim şā'ir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaṣ-ı ma'nā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

Türkistān:

1. **Türkistānı:-ı**

Kaside 11

Mısra: 40

Türk yurdu.

Hele teşhīri mülke başlasun iķbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor feth itmedük ne kāfiristānı

türktāz:

1. **türktāzından:-ı, -n, -dan**

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 4

Koşma, seğirtme.

Cenāb-ı Ḥazret-i Sultān Murād-ı Ḳahramān-şavlet
Ki 'ālem şarşılır rüz-ı vegāda türktāzından

2.2.24. U, 'U, Ū

u:

1. **u:**

Gazel 5

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ġamze dil-düz olıcaḳ nāz u tegāfūl ne belā
Dilde şabr olmayıcaḳ nāza ṭahammūl ne belā

2. u:

Gazel 8

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Cān u dil hāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i şad-pāre seg-i yāra fedā

3. u:

Gazel 14

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Yār u bîgāne müselleme tutsa ey Nef'î n'ola
Şi'rimüñ hep āşnādur lafzı ma'nāsı gārib

4. u:

Gazel 18

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Ġamzesi maḥmūr olup şundukca cām-ı nāza dest
Nāz u şiveyle urur her bir müje bir sāza dest

5. u:

Gazel 25

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Cibril degül Hızr u Mesihā da olursa
Öldürmege çāre mi var ol nigh-i mest

6. u:

Gazel 27

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ġamze maḥmūr u girişme sākî vü müjgān mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'āşık-ı ḥayrān mest

7. u:

Gazel 31

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

Ḳaldum ayakda perişān u mükedder aḥvāl
Dest-gir ol baña ey Āşaf-ı Cem-cāh meded

8. u:

Gazel 34

Mısra: 17

Ve (bağlama edatı).

O şāhenşāh-ı zî-şān u bülend-iqbāl-i devrān kim
Cenābı pādīşāhān-ı cihānuñ kıblegāhıdır

9. u:

Gazel 36

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

N'ola bu demde 'āşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmran eyler

10. u:

Gazel 38

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nighi ḥışm ile cellād ister

11. u:

Gazel 41

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Şubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tab'umuñ
Maşrıḳ-ı endişemuñ ḥurşid ü māhi böyledür

12. u:

Gazel 49

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Olsaḳ n'ola Nef'î gibi rüsvā-yı dü-'ālem
Hem 'āşık u hem şā'ir ü hem bāde-perestiz

13. u:

Gazel 52

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Biz ḥazān u ḥār kaydından beri bülbülleriz
Sine-i pür-dāğımızdur bāğımız gülzārımız

14. u:

Gazel 57

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ġamzesi maḥmūr u çeşmi nīm-mest-i ḥāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

15. u:

Gazel 68

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Ḳahramān ḡamze-i fettānuña meftūn u esir
Çeşm-i cādū-yı sihir-sāzına Rüstem 'āşık

16. u:

Gazel 73

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şadı felek şād itdügin görsek

17. u:

Gazel 73

Mısra: 2
Ve (bağlama edatı).

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdüğün görsek

18. u:
Gazel 73
Mısra: 10
Ve (bağlama edatı).

Ne maẓmūnlar ne vādiler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı hāş u tāze icād itdüğün görsek

19. u:
Gazel 74
Mısra: 10
Ve (bağlama edatı).

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dā'im
Kalem cādū-yı 'İsā-dem suḥan hem şūḥ u hem nāzik

20. u:
Gazel 75
Mısra: 1
Ve (bağlama edatı).

Muntazır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yok mı mübtelāña senüñ

21. u:
Gazel 81
Mısra: 5
Ve (bağlama edatı).

Dildedür mihrüñ қо hāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem 'ālem-i ma'nāda bāķidür göñül

22. u:
Gazel 113
Mısra: 6
Ve (bağlama edatı).

'Uşşākı kosa her nighi ḥavf u recāda
Her gamzede luḥf u gāzabı müşterek olsa

23. u:
Gazel 113
Mısra: 9
Ve (bağlama edatı).

Dil-ber katı mümtāz u müselleme gerek ammā
Nef'î hele şūḥ olsa güzel pür-nemek olsa

24. u:
Gazel 124
Mısra: 1
Ve (bağlama edatı).

Nigh maḥmūr u gānze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

25. u:
Gazel 131
Mısra: 5
Ve (bağlama edatı).

'Aql u dil ü cān oldu giriftār-ı nigāhı
Buldu yine birbirini 'uşşāk-ı girişme

26. u:
Gazel 132
Mısra: 3
Ve (bağlama edatı).

Bir gice yok ki çıkmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

27. u:
Gazel 139
Mısra: 3
Ve (bağlama edatı).

N'olur yā 'ıyd u nev-rüz irse yine 'ālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey gam def'ine imdāde gelmez mi

28. u:
Kaside 3
Mısra: 12
Ve (bağlama edatı).

Sāye-i luḥf-ı Ḥudā Ḥazret-i Sultān Aḥmed
Ki Feridün u Sikender olamaz derbāni

29. u:
Kaside 3
Mısra: 24
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḥired meftūni
Şüret-i himmetinüñ luḥf u kerem ḥayrāni

30. u:
Kaside 3
Mısra: 118
Ve (bağlama edatı).

Bula divān-ı ḥümāyūni kemāl-i revnaḥ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şāni

31. u:
Kaside 4
Mısra: 8
Ve (bağlama edatı).

Ol siḥrsāz-ı mu'cize-güyum ki nuḥkumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

32. u:
Kaside 4
Mısra: 49
Ve (bağlama edatı).

Ol şeh ki şem‘-i bārgēhi dūd u şu‘leden
Leyl ü nehāra hil‘at-i nūr u duḥān virür

33. u:

Kaside 4

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Ol şeh ki seyre çıkşa yanınca götürmege
Çarḥ āfitāba tīg u hilāle kemān virür

34. u:

Kaside 4

Mısra: 79

Ve (bağlama edatı).

Micmer-fürüz-ı bezmine ḥod üd u ‘anberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindüstān virür

35. u:

Kaside 4

Mısra: 84

Ve (bağlama edatı).

Her memleket ki ‘adli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḥışāl-ı şubān virür

36. u:

Kaside 4

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u keş ü pīreheni kārbān virür

37. u:

Kaside 5

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Nesīm ol deñlü cān-baḥş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ‘İsā ile da‘vā-yı baḥş ü imtiḥān üzre

38. u:

Kaside 5

Mısra: 34

Ve (bağlama edatı).

O şāhenşeh ki naqş-ı ḥātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḥurşid-i ‘ālem-tāb u sīm-i aḥterān üzre

39. u:

Kaside 5

Mısra: 44

Ve (bağlama edatı).

Degül bārān u mevc ifrāt-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

40. u:

Kaside 5

Mısra: 49

Ve (bağlama edatı).

Ger olsa münteşir fermān-ı ‘adli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şirān-ı jiyān üzre

41. u:

Kaside 5

Mısra: 79

Ve (bağlama edatı).

Sözüm her dem budur ‘acz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ḥāk-i āstān üzre

42. u:

Kaside 6

Mısra: 46

Ve (bağlama edatı).

Baḥr ider mi kā’inātı ğarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dā’im cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

43. u:

Kaside 6

Mısra: 74

Ve (bağlama edatı).

Bikr-i ma’nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

44. u:

Kaside 6

Mısra: 78

Ve (bağlama edatı).

Söz tükendi nice bir da‘vā-yı şı’r ü şā’iri
Lāf u da‘vā şimdi du‘ā hengāmıdur ber-ḫaraf

45. u:

Kaside 7

Mısra: 118

Ve (bağlama edatı).

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i zātı ile faḥr ide tāc u dīhīm

46. u:

Kaside 8

Mısra: 17

Ve (bağlama edatı).

Düşde böyle ḥün-feşān u kīne-cū zāhirde ḥod
Şunmadın el ḳabzaya şemşirini ‘uryān bulur

47. u:

Kaside 9

Mısra: 57

Ve (bağlama edatı).

‘Ālem aña muḥtāc u o müstağnī-i ‘ālem
Bu mes‘ele ma‘lūm-ı dil-i ‘ālemiyāndur

48. u:

Kaside 11

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

Tenezzül eylemez ammā o t̄ac u tahta iḳbāli
Buña k̄ā' il degül z̄irā 'ulüvv-i şevket ü şām

49. u:

Kaside 11

Mısra: 17

Ve (bağlama edatı).

Nice m̄irāşa girmişdür o t̄ac u tahtı neyler ol
Anuñçün taht u t̄ac itmiş müheyyā luḫf-ı Yezdānī

50. u:

Kaside 11

Mısra: 41

Ve (bağlama edatı).

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānī

51. u:

Kaside 12

Mısra: 60

Ve (bağlama edatı).

Feyz-i evşāfiyla ben güyā cihān-ı ma'niyüm
Genc-i ṭab' u çeşme-i dil baḫr u k̄anumdur benüm

52. u:

Kaside 13

Mısra: 47

Ve (bağlama edatı).

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāt-efzā gerek el-ḫaḫḫ
Ki tā ḫurrem ṭuta dā'im dil-i şāh-ı cihāndārı

53. u:

Kaside 13

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Dil-i ervāḫ-ı ḫudsī gibi şāf u pāk vicdān
Nihād-ı 'aḫl-ı küll gibi dürüst ü rāst mi'yārı

54. u:

Kaside 13

Mısra: 76

Ve (bağlama edatı).

Şabā ger b̄uy-ı ḫulḫıyla ṭolaşsa rub'-ı meskūnı
Felek fark eylemezdi Çin ü Rüm u Hind ü Bulgārı

55. u:

Kaside 13

Mısra: 77

Ve (bağlama edatı).

Esince bād-ı ḫahrı baḫr u berr yeksān olur z̄irā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

56. u:

Kaside 13

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Şalādur nükte-sencān-ı zamāne ḫiç lāf itm̄em
Ben öğretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şı'r-i hemvārı

57. u:

Kaside 13

Mısra: 115

Ve (bağlama edatı).

Gelince s̄ineden kām u dehāna cān bulur ma'nā
Dilün enfās-ı rūḫu'llāhdur güyā ki efkārı

58. u:

Kaside 13

Mısra: 120

Ve (bağlama edatı).

Ṭura tā kim bu ṭāk-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān ma'mūr u 'Ādil şāh mi'mārı

59. u:

Kaside 14

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Ġamze-i ḫübān gibi cārī ucından yine ḫün
Böyle ḫalursa eger yek-reng ider baḫr u beri

60. u:

Kaside 14

Mısra: 20

Ve (bağlama edatı).

Şuḫḫa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keşti-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

61. u:

Kaside 14

Mısra: 32

Ve (bağlama edatı).

Gün gibi tenḫā da çıḫsañ tiḫ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

62. u:

Kaside 14

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḫubād u Ḳayşeri

63. u:

Kaside 14

Mısra: 85
Ve (bağlama edatı).

Hasb-i hâlimdür huşûşâ lâf u da 'vâ ber-țaraf
Gerçi şahib-lâf olur erbâb-ı tab' uñ ekğeri

64. u:
Kaside 15
Mısra: 14
Ve (bağlama edatı).

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
'Ârif odur bu dem ola 'ayş u țarabla muğtenem

65. u:
Kaside 15
Mısra: 34
Ve (bağlama edatı).

Bir câm şun Allah için bir kâse de ol mâh için
Tâ medh-i şahenşâh için alam ele levh u kalem

66. u:
Kaside 15
Mısra: 54
Ve (bağlama edatı).

Cümle hünerden bâ-naşib sırr-ı 'aceb şun '-ı ğarib
Meclisde şüh u dil-firib cenk idicek şir-i ücem

67. u:
Kaside 15
Mısra: 59
Ve (bağlama edatı).

Sürdükke haşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer kalmaz aşlâ düşmene illâ beybân-ı 'adem

68. u:
Kaside 15
Mısra: 68
Ve (bağlama edatı).

Sözde nazir olmaz baña ger olsa 'âlem bir yaña
Pür-țumțurâk u hoş-edâ ne Hâfizim ne Muhteşem

69. u:
Kaside 17
Mısra: 48
Ve (bağlama edatı).

Evvelâ Kapuağası Țorısıdur birisi
Ki berâberdür aña püyede küh u şahrâ

70. u:
Kaside 17
Mısra: 71
Ve (bağlama edatı).

Şarşılır arz u semâ şanki kıyâmet koparur
Böyledür tünd şitâb eyledügince ammâ

71. u:
Kaside 17
Mısra: 89
Ve (bağlama edatı).

Țarz u țavrın nice ta 'rif ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şüh u ra 'nâ

72. u:
Kaside 18
Mısra: 9
Ve (bağlama edatı).

O deñlü surh u rağşân müy-ı endâmı ki lâyıkdur
Kâbâ-yı cismini ger beñzedürsem al dibâya

73. u:
Kaside 18
Mısra: 12
Ve (bağlama edatı).

'Arağ mevc ursa gâhî şiddet-i sür 'atle cisminde
Döner ol demde bir mevvac u rengin al hârâya

74. u:
Kaside 18
Mısra: 30
Ve (bağlama edatı).

Olur mı böyle bir âteş- 'inân-ı şa 'ıka-cünbiş
Ki cür 'et idemez anuñla berğ u bād da 'vâya

75. u:
Kaside 18
Mısra: 41
Ve (bağlama edatı).

Zihî rağş-ı muraşşâ ' raht u zerrin-na 'l u simin-teng
Ki kıymetde deger saşl-ı şıtablı tãc-ı Dârâya

76. u:
Kaside 18
Mısra: 41
Ve (bağlama edatı).

Zihî rağş-ı muraşşâ ' raht u zerrin-na 'l u simin-teng
Ki kıymetde deger saşl-ı şıtablı tãc-ı Dârâya

77. u:
Kaside 18
Mısra: 62
Ve (bağlama edatı).

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge
Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

78. u:
Kaside 18
Mısra: 74
Ve (bağlama edatı).

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki kıymetde deḡişmez cān u dil genc-i temennāya

79. u:

Kaside 18

Mısra: 81

Ve (baḡlama edatı).

Aña hūr u melek dadı vü lāla olmaḡa hāzır
Ne dem muhtāc olursa hıdmet-i dadı vü lālaya

80. u:

Kaside 19

Mısra: 5

Ve (baḡlama edatı).

Biri Sultān Maḡmūd u biri Sultān Muḡammed kim
İkisi de ‘aceb şeh-zāde-i pākize-gevherdür

81. u:

Kaside 19

Mısra: 27

Ve (baḡlama edatı).

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sultān ibn-i sultān kim
Çıķınca Ādeme ecdādı şāhib-taht u efserdür

82. u:

Kaside 19

Mısra: 31

Ve (baḡlama edatı).

Cihān-sālār-ı ‘ālī-fiḡrat u ḡudsī-cibillet kim
Tavāf-ı dergehi Kerrübiyāna ḡacc-ı ekberdür

83. u:

Kaside 19

Mısra: 34

Ve (baḡlama edatı).

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdiyla
Dil-i kān pür-hırāş u hātır-ı deryā mükedderdür

84. u:

Kaside 19

Mısra: 54

Ve (baḡlama edatı).

Riyāz-ı ḡulḡıdur ol ḡayret-i ḡülzār-i firdevsi
Ki āb u ḡāk ü eşcārı ḡül-āb u ‘ūd u ‘anberdür

85. u:

Kaside 19

Mısra: 54

Ve (baḡlama edatı).

Riyāz-ı ḡulḡıdur ol ḡayret-i ḡülzār-i firdevsi
Ki āb u ḡāk ü eşcārı ḡül-āb u ‘ūd u ‘anberdür

86. u:

Kaside 19

Mısra: 54

Ve (baḡlama edatı).

Riyāz-ı ḡulḡıdur ol ḡayret-i ḡülzār-i firdevsi
Ki āb u ḡāk ü eşcārı ḡül-āb u ‘ūd u ‘anberdür

87. u:

Kaside 19

Mısra: 68

Ve (baḡlama edatı).

Ġidā-yı rūḡdur endişe-i medhūn dil ü ḡab‘a
İkisi de ḡenānı itmede nā-çār u muḡtardur

88. u:

Kaside 19

Mısra: 81

Ve (baḡlama edatı).

Sebeb tā i ‘tidāl-i ḡab‘ u terkīb-i mevālīde
Uşul-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

89. u:

Kaside 20

Mısra: 7

Ve (baḡlama edatı).

Firişte-ḡüy u meh-rüy u sebük-rūḡ u girān-temkīn
Mülāyim- ḡab‘ u ḡoş-zāt ü suḡandān u suḡan-perver

90. u:

Kaside 20

Mısra: 7

Ve (baḡlama edatı).

Firişte-ḡüy u meh-rüy u sebük-rūḡ u girān-temkīn
Mülāyim- ḡab‘ u ḡoş-zāt ü suḡandān u suḡan-perver

91. u:

Kaside 20

Mısra: 7

Ve (baḡlama edatı).

Firişte-ḡüy u meh-rüy u sebük-rūḡ u girān-temkīn
Mülāyim- ḡab‘ u ḡoş-zāt ü suḡandān u suḡan-perver

92. u:

Kaside 20

Mısra: 8

Ve (baḡlama edatı).

Firişte-ḡüy u meh-rüy u sebük-rūḡ u girān-temkīn
Mülāyim- ḡab‘ u ḡoş-zāt ü suḡandān u suḡan-perver

93. u:

Kaside 20

Mısra: 8

Ve (baḡlama edatı).

Firişte-ḡüy u meh-rüy u sebük-rūḡ u girān-temkīn
Mülāyim- ḡab‘ u ḡoş-zāt ü suḡandān u suḡan-perver

94. u:

Kaside 20

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Hümâyün-kevkebe mâh-ı zemîn-seyr-i cihân-pîrâ
Mu'allâ- meritebe şâh-ı felek-taht u cihân-dâver

95. u:

Kaside 20

Mısra: 44

Ve (bağlama edatı).

Serîr-ârâ hüdâvendâ hıdîvâ Hüsrevâ şâhâ
Eyâ şâhib-kırân-ı a'zâm u şâhenşeh-i ekber

96. u:

Kaside 20

Mısra: 63

Ve (bağlama edatı).

'Aceb maḥbû' u dil-keşdür ser-â-pâ hüsn-i endâmı
Biribirinden a'lâ vü laṭîf ü nâzûk ü hoş-ter

97. u:

Kaside 20

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-soḥbet
Suḥan-pîrâ vü sıhr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

98. u:

Kaside 20

Mısra: 72

Ve (bağlama edatı).

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-soḥbet
Suḥan-pîrâ vü sıhr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

99. u:

Kaside 21

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

'Înâyet-i ezeldür bu güne fetḥ u zafer
'Aceb midür ger olursa ḥuceste encâmı

100. u:

Kaside 22

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

101. u:

Kaside 22

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

102. u:

Kaside 22

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânı
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzı

103. u:

Kaside 22

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Erişe müjde-i fetḥ ü zafer eṭrâf u eknâfa
Tuta dünyâyı hep gülbân-ı kûs-ı nuşret-âvâzı

104. u:

Kaside 22

Mısra: 28

Ve (bağlama edatı).

Şeh-i 'âlî-neseb Sulṭân Murâd-ı Qahramân-kevkeb
Ki luṭf u qahrîdur hep devlet ü dînüñ mühim-sâzı

105. u:

Kaside 22

Mısra: 50

Ve (bağlama edatı).

Beni dür itdi zirâ dergeh-i devlet-penâhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ḡaddâr u çep-endâzı

106. u:

Kaside 22

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Sa'âdetle hemân şîḥhatde ol her kânde olursañ
Ḥayâlüñdür yine endîşemüñ dem-sâz u hem-râzı

107. u:

Kaside 22

Mısra: 73

Ve (bağlama edatı).

Düşer bir böyle maḥbû' u hoş-âyende ḡazel işte
Alınca destine Nef'i-i sâḥir kîlk-i i'câzı

108. u:

Kaside 22

Mısra: 82

Ve (bağlama edatı).

Geçe evkât-ı 'ömri ḥaşr olunca 'ayş u 'işretde
Mübârek ola şubḥ u şâminuñ encâm u âḡâzı

109. u:

Kaside 23

Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü kayser-i ‘ālem

110. **u:**
Kaside 23
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Memdūh-ı cihān Hān Murād-ı hüner-endūz
Hākān-ı suḥandān u zebān-āver-i ‘ālem

111. **u:**
Kaside 24
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Tek sitem eylemesün baña қо mebzūl olsun
Bir alay gāv u ḥara ni‘met-i erzān-ı felek

112. **u:**
Kaside 24
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise ihsān-ı felek

113. **u:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Ve (bağlama edatı).

Bikr-i fikrüm o kadar şūḥ u dil-ārādur kim
Reşk ider ğamzesine zühre-i fettān-ı felek

114. **u:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Pādişāh-ı şüret ü ma‘nā ḥıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflātūn reşād

115. **u:**
Kaside 25
Mısra: **84**
Ve (bağlama edatı).

Ne memālikde olur hiç ihtimāl-ı ihtilāl
Ne ‘adū bāc u ḥarācı virmede eyler ‘inād

116. **u:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳşān u gāhī izdıyād

117. **u:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳşān u gāhī izdıyād

118. **u:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suḥandān u fehīm

119. **u:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suḥandān u fehīm

120. **u:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suḥandān u fehīm

121. **u:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Ve (bağlama edatı).

Olasın bāğ-ı cihānda dā’im
Gül gibi ḥurrem ü ḥandān u besīm

122. **u:**
Kaside 27
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Çıkarduñ eşkiyāyı mülk-i Rūma virdūñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ğavgāyı

123. **u:**
Kaside 27
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Kırup al dādımı Şiddik ü Fārūkuñ revāfizdan
‘Alilik it ḳoma mülk-i ‘Acemde bir teberrāyı

124. **u:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Ve (bağlama edatı).

Ola zāt-ı şerîfi Haḳ Te‘âlânun emânında
Musahḫar eyleye hem aña her pinhân u peydâyı

125. u:

Kaside 28

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Bu nâz u bu nigâh-ı teğâfûl ki sende var
Hızr olsa ‘âşîkûñ sebeb-i terk-i cân olur

126. u:

Kaside 28

Mısra: 86

Ve (bağlama edatı).

Şaflar düzûp hücum edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle âsmân u zemîn pür-fiğân olur

127. u:

Kaside 29

Mısra: 30

Ve (bağlama edatı).

Mü’essir oldı sitem-didegân-ı ehl-i dilûñ
Dem-â-dem eyledügi âh u nâle vü feryâd

128. u:

Kaside 29

Mısra: 39

Ve (bağlama edatı).

Güşâde-baḫt u ḫavî-tâli‘ ü bülend-iḳbâl
Ḥuceste-zât u sütüde-şifât u pâk-nihâd

129. u:

Kaside 29

Mısra: 40

Ve (bağlama edatı).

Güşâde-baḫt u ḫavî-tâli‘ ü bülend-iḳbâl
Ḥuceste-zât u sütüde-şifât u pâk-nihâd

130. u:

Kaside 29

Mısra: 40

Ve (bağlama edatı).

Güşâde-baḫt u ḫavî-tâli‘ ü bülend-iḳbâl
Ḥuceste-zât u sütüde-şifât u pâk-nihâd

131. u:

Kaside 29

Mısra: 49

Ve (bağlama edatı).

O deñlü himmeti var baḫt u tâli‘ün ki aña
İderse her ne zamân devlet ile ‘azm-i cihâd

132. u:

Kaside 29

Mısra: 122

Ve (bağlama edatı).

Görünce lezzet ü keyf-i kelâmumı yaraşur
Denilse taḫ‘uma hem mey-fürüş u hem ḳannâd

133. u:

Kaside 29

Mısra: 132

Ve (bağlama edatı).

Vire vücüd-ı şerîfi vezârete revnaḳ
Ola sa‘âdeti ḫadden füzün u ‘ömri ziyâd

134. u:

Kaside 31

Mısra: 40

Ve (bağlama edatı).

Kâmkâr-ı felek evreng-i ‘adâlet ki olur
Devr-i mîm-i keremi cân u dile taḫḳ-ı riḳâb

135. u:

Kaside 31

Mısra: 116

Ve (bağlama edatı).

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş‘ârüm
Ḥâr u ḫasdur anuñ üstinde ḫurûf u i‘râb

136. u:

Kaside 31

Mısra: 124

Ve (bağlama edatı).

Benüm ol nâdire ḡavvâş ki olsa ne ḳadar
Baḫr-ı endîşe ‘amiḳ u dür-i ma‘nâ kem-yâb

137. u:

Kaside 31

Mısra: 132

Ve (bağlama edatı).

Nite kim tâb-ı cihân-süz-ı temüz ile olur
‘Âlem âteşkede vü âb u hevâ âteş-tâb

138. u:

Kaside 32

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Nedür bu feyz-i cihân-gîr u bu neşât-ı ‘amîm
Meger açıldı der-i luḫf-ı kirdgâr-ı kerîm

139. u:

Kaside 32

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Emel vezâyif-i cüdiyla kâmrân u ḡanî
Kerem leḫ‘if-i ḫulkıyla ḫande-rüy u besîm

140. u:

Kaside 32

Mısra: 46

Ve (bağlama edatı).

Emel vezâyif-i cüdiyla kâmrân u ganî
Kerem letâ' if-i hulkıyyla hânde-rüy u besîm

141. u:

Kaside 32

Mısra: 64

Ve (bağlama edatı).

Kitâb-ı câhna nisbet cerîde-i eflâk
Tokuz varaklı perîşân u köhne bir takvîm

142. u:

Kaside 34

Mısra: 39

Ve (bağlama edatı).

Vezîrân-ı cihânuñ şân u şevketle ser-efrâzı
Müşîrân-ı zamânuñ hüsn-i tedbîr ile meşhûrı

143. u:

Kaside 35

Mısra: 50

Ve (bağlama edatı).

Fitne pinhân olacağ yer bulamaz devrinde
Dâmen-i turra-i dil-berde meger kim hağ u hâl

144. u:

Kaside 36

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulğârı
Saña müsaħħar ider hep elüñdeki hâtem

145. u:

Kaside 36

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Devâti gâliyedân u buħûr olur çalemi
Benefşeżâr-ı bihişte döner sevâd-ı raçam

146. u:

Kaside 37

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

'Älem-i cüd u cihân-ı 'azamet kim olmış
Velî deryâ-yı kerem tığı meyanında neheng

147. u:

Kaside 37

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Kişver-ârâ-yı kerem-pişe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşîrine tâc u evreng

148. u:

Kaside 37

Mısra: 26

Ve (bağlama edatı).

Kâr-fermâ-yı 'adâlet kim olursa lâyıç
Çahramân aña silaħdâr u Nerîmân serheng

149. u:

Kaside 37

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Kendi hürşîd-i cihân-tâb u felekdür güyâ
Zîr-i rânında o rehvâr u sebük-püye kureng

150. u:

Kaside 37

Mısra: 44

Ve (bağlama edatı).

Kendi hürşîd-i cihân-tâb u felekdür güyâ
Zîr-i rânında o rehvâr u sebük-püye kureng

151. u:

Kaside 37

Mısra: 56

Ve (bağlama edatı).

Dâverâ dâd-penâh âşaf-ı 'âlî-güherâ
Ey cihân-dâver ü Cem-câh u Felâṭûn-ferheng

152. u:

Kaside 38

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Zihî iğbâl-i baħt-ı kâmrân u ṭâli'-i hurrem
Ki oldu muğtenem esbâb-ı zevk u şevk ile 'âlem

153. u:

Kaside 38

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Zemîn feyz-i neşâṭ-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne arzû-yı intizâm-ı hâl ile hurrem

154. u:

Kaside 38

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Dem-i evvel bahâr u mevsim-i nev-rüz-ı sultânî
Zamân-ı devlet ü iğbâl-i şadr-ı kâmrândur hem

155. u:

Kaside 38

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücüdiyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

156. u:

Kaside 38

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücüdiyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

157. u:

Kaside 38

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Sütüde âşaf-ı zî-şân ki fahr eyler vücüdiyla
Süleymân u sipâh u taht u mülk ü efser ü hâtem

158. u:

Kaside 38

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i 'âdil
Küşâde-rüy u nâzük-dil hüceste-zât u ferrüh-dem

159. u:

Kaside 38

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Güzide merdüm-i kâmil yegâne dâver-i 'âdil
Küşâde-rüy u nâzük-dil hüceste-zât u ferrüh-dem

160. u:

Kaside 38

Mısra: 30

Ve (bağlama edatı).

'Adâlet-pîşe düstür-ı mu'azzam kim cenâbuñda
Revâdur olsa ger serheng ü derbân Keykubâd u Cem

161. u:

Kaside 38

Mısra: 68

Ve (bağlama edatı).

Bu deñlü tünd iken refîarı ammâ cilveler eyler
Ki dil-ber gibi tarz u tavırına meftûn olur âdem

162. u:

Kaside 39

Mısra: 96

Ve (bağlama edatı).

Faħr ider kevkebe-i tab'um ile Hâkânî
Cân virür lehçe-i pâkizeme Selmân u Zahr

163. u:

Kaside 41

Mısra: 107

Ve (bağlama edatı).

Bir Eħrimen-i bâtıll u 'İfrît-şemâ' il
Deccâl-i yavan-sîret ü simâ-yı zamâne

164. u:

Kaside 42

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

165. u:

Kaside 42

Mısra: 59

Ve (bağlama edatı).

Desti yem-i luğf u dili kân-ı cüd
Kendi veliyyü'n-ni'am-i rûzgâr

166. u:

Kaside 43

Mısra: 19

Ve (bağlama edatı).

Ki böyle şahib-isti'dâd u 'ârif pâdişâh olmaz
Tamâm ahvâl-i dîn ü devletinde ictihâd üzre

167. u:

Kaside 44

Mısra: 56

Ve (bağlama edatı).

Bilürin 'acziñi endişemüñ ammâ n'ideyin
Yenemem tab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

168. u:

Kaside 45

Mısra: 23

Ve (bağlama edatı).

Bu deñlü şüh u mülâyim-ħırâm iken gâhî
Ne'üzü bi'l-lâh eger itse tünd-refîarı

169. u:

Kaside 45

Mısra: 27

Ve (bağlama edatı).

İder şitâbı ħacîl âb u âteşi olsa
Reh-i nişîb ü firâze cehende vü cârî

170. u:

Kaside 45

Mısra: 55

Ve (bağlama edatı).

Ḥıdīv-i a‘zam u şāhib-taşarruf-ı ‘ālem
Ki münhaşırdu añā manşib-ı nikūkārī

171. u:

Kaside 46

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Dā’imā ḥurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n’ola cām-ı zerrīn

172. u:

Kaside 46

Mısra: 34

Ve (bağlama edatı).

Dil-i ‘āşık gibi işretkede-i rühānī
Beyt-i şā’ir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

173. u:

Kaside 46

Mısra: 51

Ve (bağlama edatı).

Fikri ma’kūl u sözi puḥte vü mi’yārī dürist
Dāniş ü binişi ber-kā’ide vü re’yi rezīn

174. u:

Kaside 46

Mısra: 53

Ve (bağlama edatı).

Ol kadar ‘ākıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ‘ālemi ma’kül ile eyler teskīn

175. u:

Kaside 47

Mısra: 126

Ve (bağlama edatı).

Bana āmī diyen bātıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḥi zu‘munca şāhib-ṭab‘ u mollādur

176. u:

Kaside 47

Mısra: 130

Ve (bağlama edatı).

O gūne muḥhikūñ eş‘ārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol kadar vardur ki mevzūn u muḥaffādur

177. u:

Kaside 47

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Cihān-ı cūd u himmetdür ‘aceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dā’im luṭf u iḥşāna müheyyādur

178. u:

Kaside 47

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ‘ayyārūñ
Hemān bir ḡamze-i fettān iki zūlf-i muṭarrādur

179. u:

Kaside 49

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Yine bād-ı şabā üftān u ḥizān erdi ḡülzāra
Dem-i ‘İsā-veş ihyā eyledi ezhār u eşcārī

180. u:

Kaside 49

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Ḥabāb u kef degül mestāne refṭār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perişān tāc u destārī

181. u:

Kaside 49

Mısra: 30

Ve (bağlama edatı).

Ḥabāb u kef degül mestāne refṭār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perişān tāc u destārī

182. u:

Kaside 49

Mısra: 66

Ve (bağlama edatı).

Felek-mesned ḥudāvendā ḥıdīvā dāverā Şadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletūñ serdār u sālārī

183. u:

Kaside 49

Mısra: 87

Ve (bağlama edatı).

Döküldi sineden peykān-ı yār u penbe-i dāḡum
Dıraḥt-ı ḥuşke döndüm ḥāke düşmiş berg ile bārī

184. u:

Kaside 50

Mısra: 24

Ve (bağlama edatı).

Çenber-i dā’ire-i meclisi çarḥ-ı ‘işret
Devr-i bezmi ṭarab-āḡāz u meserret-encām

185. u:

Kaside 50

Mısra: 40
Ve (bağlama edatı).

O güzide halef-i düde-i âdem ki ider
Cevher-i pâkine ecrâm u 'anâşır ikrâm

186. u:
Kaside 50
Mısra: 110
Ve (bağlama edatı).

Cilve-i şâhid-i nazmum o kadar nâzûkdür
Ki kıomaz hâtır-ı endişede şabr u ârâm

187. u:
Kaside 50
Mısra: 129
Ve (bağlama edatı).

Hâfız u İbn-i Yemînim ğazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubâ'ide olurum Hıyyâm

188. u:
Kaside 51
Mısra: 95
Ve (bağlama edatı).

Tab'-ı keç-fıkr-i hasûd u suhan-ı nâzık ü şüh
Dide-i pür-havel ü gamze-i pür-nâz ü sitem

189. u:
Kaside 51
Mısra: 114
Ve (bağlama edatı).

Şâhid-i bahtına ikbâl ü sa'âdet meftûn
Harem-i devletine luţf u mürüvvet maħrem

190. u:
Kaside 52
Mısra: 1
Ve (bağlama edatı).

Bâreka'llâh ey behişt-âbâd u ey reşk-i cinân
Şâneka'l-lâh ey serây-ı dil-güşâ vü dil-sitân

191. u:-en
Kaside 52
Mısra: 6
Ve (bağlama edatı).

Görmemişdür çarh-ı çârümla behiştı seyr iden
Böyle bir rüşen-makâm u böyle bir hürrem-mekân

192. u:
Kaside 52
Mısra: 117
Ve (bağlama edatı).

İdelüm şıdk u niyâz ile du'â şimden girü
Tâ ki makbûl olduġında kıalmaya reyb ü gümân

193. u:
Kaside 52
Mısra: 120
Ve (bağlama edatı).

Nitekim ola esâs-ı kaşır-ı gerdün pâydar
Ziver-i eyvân ola aña nücüm u kehkeşân

194. u:
Kaside 53
Mısra: 13
Ve (bağlama edatı).

Benim ol zâr u perâkende-dil ü tab' u dimâġ
Ki felek eyledi ahvâlümü bir bir muhtell

195. u:
Kaside 53
Mısra: 28
Ve (bağlama edatı).

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

196. u:
Kaside 53
Mısra: 93
Ve (bağlama edatı).

Demidür şıdk u şafâ ile du'â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı hâzret-i Hakk 'azze ve cell

197. u:
Kaside 55
Mısra: 2
Ve (bağlama edatı).

Şükr kim bir bârgâh-ı luţfa kıldum intisâb
Kim olur hâk-i derinden baht u devlet behreyâb

198. u:
Kaside 55
Mısra: 15
Ve (bağlama edatı).

O1 sipihr-i 'ilm ü fazl u âftâb olmuş aña
Pertev-i re'y-i münîr-i dâver-i devlet-me'âb

199. u:
Kaside 55
Mısra: 58
Ve (bağlama edatı).

Div-i buhlı hıttâ-i cüdunda olmuş rahm içün
Keff-i destûn âsmân u kilik-i zerrinûn şihâb

200. u:
Kaside 55
Mısra: 68
Ve (bağlama edatı).

Feyz-i mihr-i iltifâtüñdür ki itdi tab‘umı
Şaf u rengin nüktelerle ma‘den-i la‘l-i müzâb

201. u:

Kaside 57

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Oldı nâzûk suhanum Muhteşem ü ‘Urfiden
N’ola reşk eyleseler Rûma ‘Irâk u Şirâz

202. u:

Kaside 57

Mısra: 18

Ve (bağlama edatı).

Nice şayyâd-ı suhan var ise devrümde n’ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

203. u:

Kaside 57

Mısra: 28

Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma‘ânî-perver
Kıt‘a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

204. u:

Kaside 57

Mısra: 28

Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma‘ânî-perver
Kıt‘a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

205. u:

Kaside 57

Mısra: 32

Ve (bağlama edatı).

O hünermend-i Hümâ-sâye ki isti‘dâdı
Eylemiş dâniş ü iz‘ân u kemâli ihrâz

206. u:

Kaside 57

Mısra: 70

Ve (bağlama edatı).

Bir vilâyetde ki böyle biline qadr-i suhan
Anda eşrâf u ahâli yâ çoğ olmuş yâhud az

207. u:

Kaside 57

Mısra: 84

Ve (bağlama edatı).

İrdi söz gâyete şimden girü da‘vâyı koyup
İdelüm şıdk u niyâz ile du‘âya âgâz

208. u:

Kaside 58

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütün
Ki tarh u vaz‘ını görse behişt olur meftün

209. u:

Kaside 58

Mısra: 84

Ve (bağlama edatı).

Nice kaşide ki her beyti bir kitâb-ı metin
Nice kitâb ki her faşl u bâbı şerh-i mütün

210. u:

Kaside 58

Mısra: 96

Ve (bağlama edatı).

Midâd-ı surh u siyehle yazup haţ-ı şî‘rüm
İdince hâmemi geh şu‘le-pâş u geh şeb-gün

211. u:

Kaside 59

Mısra: 46

Ve (bağlama edatı).

Maqbûl-i dil-i dânişi erbâb-ı ma‘ârif
Merdûd-ı kef-i himmeti dînâr u diremdür

212. u:

Kaside 59

Mısra: 65

Ve (bağlama edatı).

Ma‘zûr ola medhûñde olan ‘aciz u kuşûrum
Tab‘um nice demdür ki leked-hürde-i gamdur

213. u:

Kaside 59

Mısra: 70

Ve (bağlama edatı).

Şükrüm bu ki şimden girü endişe-i medhûñ
Cân u dile şad sâle telâfî-i sitemdür

214. u:

Kaside 59

Mısra: 80

Ve (bağlama edatı).

Tâ gerdiş-i gerdün ile ahvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâh perişân u dijemdür

215. u:

Kaside 59

Mısra: 80

Ve (bağlama edatı).

Tâ gerdiş-i gerdün ile ahvâl-i zamâne
Geh muntazam u gâh perişân u dijemdür

216. u:

Kaside 61

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

Düşdi hâk-i Mısr u âb-ı Nîle zıll-ı re' fetûn
Âbı Kevşer oldı anuñ hâki guyâ müşk-i nâb

217. u:

Kaside 61

Mısra: 26

Ve (bağlama edatı).

İtse deryâlar n'ola keff-i yeminûnden su'âl
Sen tûrurken cûd u ihsâna yemin itmiş şehâb

218. u:

Kaside 61

Mısra: 27

Ve (bağlama edatı).

Âb-ı luţf u âteş-i kâhruñ kifâyet itmese
Devlet-i 'Oşmâniyân bulmazdı böyle âb u tâb

219. u:

Kaside 61

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Luţf u kâhruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarha irerdi inkılab

220. u:

Kaside 61

Mısra: 51

Ve (bağlama edatı).

Dür-ı mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nûr u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı âftâb

221. u:

Kaside 61

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Devr iderler bî-çarâr olup cihâni rûz u şeb
Hep esîr-i tâb-ı rüyuñ âftâb u mâhtâb

222. u:

Kaside 61

Mısra: 58

Ve (bağlama edatı).

Hâller zîbâ yaraşmış lebleründe câ-be-câ
Hağ bu kim hûb imtizâc itmiş şarâb u hâbb-i nâb

223. u:

Kaside 61

Mısra: 67

Ve (bağlama edatı).

Kevkebüm menhûs u bahtum şüm idi bu ana dek
Hayra tahvîl itdi luţfuñ çekmez oldum ıztırâb

224. u:

Kaside 62

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Ol kuţb-ı devrân-ı felek ol reşk-i esnâf-ı melek
Ol cûd u luţfi bî-dilek ihsâni bî-sa'y ü taleb

225. u:

Kaside 62

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Luţf u keremle nâmdâr fazl u hünlerle behredâr
Medhîn kılam bî-ihtiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

226. u:

Kaside 62

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Luţf u keremle nâmdâr fazl u hünlerle behredâr
Medhîn kılam bî-ihtiyâr yok öyle bir 'âlî-neseb

227. u:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Kimi herze nifâk u hercâyî
Şan'atı gıybet ü melâhîdür

228. u:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 69

Ve (bağlama edatı).

Ki meyûñ surh u al iken rengi
Bîm-i kâhrıyla zerd ü kâhîdür

229. u:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

Güyâ ki olur devât u hâmeñ
Tağl u 'alem-i sipâh-ı ma'nâ

230. u:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Gülmîh-ı der-i harîm-i fazluñ
Hürşid-beyân u mâh-ı ma'nâ

231. u:

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 15
Ve (bağlama edatı).

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḥşūşdur ehl-i dile
Bezî-i maḳdūr eylemez zâ'id yire Ḥâtem gibi

232. u:
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 3
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar matbū' u şūḥ u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

233. u:
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 3
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar matbū' u şūḥ u dil-firîb
Kim gören cennet şanur bî-irtiyâb

234. u:
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: 5
Ve (bağlama edatı).

Sa'âdetle nice şayd u şikâra olmasun mâ'il
Ḥalâş olmaz Hümâlar gökde ceng-i şâh-bâzından

235. u:
Mesnevi 1
Mısra: 37
Ve (bağlama edatı).

Etvârî pesendîde her aḥvâl u her işde
Himmetde ḥuşūşâ revîş-i dâd u dihişde

236. u:
Müfret 11
Mısra: 1
Ve (bağlama edatı).

Gözi mey-ḥâne-i nâz u ḳaşı miḥrâb-ı niyâz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyâz ehline nâz

237. u:
Müfret 18
Mısra: 2
Ve (bağlama edatı).

Hey ne 'âdil şâhsın ey şâh-ı 'âdil kim adın
Emn ü şer' ü dâd u 'adl içinde ḳılmışdur Murâd

238. u:
Müseddes 1
Mısra: 2
Ve (bağlama edatı).

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvâyî
Ta'akḳul idemem 'âlemde her pinhân u peydâyî

239. u:
Müseddes 1
Mısra: 13
Ve (bağlama edatı).

Kemâl u câh u iḳbâl ile olsam 'âlemün şâhı
Çerâğ-ı ḥânem olsa âsmân-ı devletün mâhı

240. u:
Müseddes 1
Mısra: 13
Ve (bağlama edatı).

Kemâl u câh u iḳbâl ile olsam 'âlemün şâhı
Çerâğ-ı ḥânem olsa âsmân-ı devletün mâhı

241. u:
Nazm 3
Mısra: 3
Ve (bağlama edatı).

Olmazdı böyle ḥâli perîşân u ḳaddî ḥam
Sevdâ-yı zülfün olmasa başında sünbülün

242. u:
Nazm 4
Mısra: 4
Ve (bağlama edatı).

Şabâdan itme dilâ ḥâk-i pâyını ümmîd
O deñlü luṭf u kerem rûzgârdan gelmez

243. u:
Terkib-bend 1
Mısra: 19
Ve (bağlama edatı).

Cür'a-i cân-baḥşuña leb-teşnedür Ḥızır u Mesîḥ
Âb-ı ḥayvânsın yâḥud la'l-i leb-i cânânesin

244. u:
Terkib-bend 1
Mısra: 27
Ve (bağlama edatı).

Bî-ser ü sâmân idersin nice Sâm u Rüstemi
Duḥter-i rezsın velî 'aḳl almada merdânesin

245. u:
Terkib-bend 1
Mısra: 36
Ve (bağlama edatı).

Cân u dilden kimse yok kim saña meftûn olmaya
Şâh u dervîş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

246. u:
Terkib-bend 1
Mısra: 39
Ve (bağlama edatı).

Şāh-ı evreng-i şafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi şulḥ üzre mestānıñ kimi ğavġādudur

247. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Ve (baġlama edatı).

Sende n'eyler ġıll u ġıř bir pāk u şāf āyīnesün
Var ise az çok küdüret sāġar-ı minādudur

248. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Ve (baġlama edatı).

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daġı ḥuşūşā keyfini kem bulmadım

249. u:

Tesdis 1

Mısra: 2

Ve (baġlama edatı).

Esirüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḥübānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

250. u:

Tesdis 1

Mısra: 32

Ve (baġlama edatı).

Eşer kılsa saña āh-ı derüñi sine-i şāfın
Olurdu sende de zāhir vücūdı raḥm u inşāfın

251. u:

Gazel 54

Mısra: 2

Ve (baġlama edatı).

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḥamūşuz
Ammā ki ḥum-ı mey gibi pür-cūş u ḥurūşuz

252. u:

Gazel 62

Mısra: 1

Ve (baġlama edatı).

Gözi mey-ḥāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

253. u:

Gazel 70

Mısra: 10

Ve (baġlama edatı).

Sen bu rüsvālığı ey Nef ī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḥıřm u 'itāb olmayıcaḳ

254. u:

Gazel 111

Mısra: 5

Ve (baġlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u 'aḳl u şabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek 'aşḳuñla nāçāriz hele

255. u:

Gazel 111

Mısra: 5

Ve (baġlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u 'aḳl u şabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek 'aşḳuñla nāçāriz hele

256. u:

Gazel 111

Mısra: 5

Ve (baġlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u 'aḳl u şabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek 'aşḳuñla nāçāriz hele

257. u:

Gazel 124

Mısra: 1

Ve (baġlama edatı).

Nıġeh maḥmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şüride keşf-i rāz mestāne

258. u:

Kaside 1

Mısra: 66

Ve (baġlama edatı).

Cān-ı 'ālem faḥr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca na't-güy u na't-ḥ'ānidur sözüñ

259. u:

Kaside 5

Mısra: 43

Ve (baġlama edatı).

Degül bārān u mevc ifrāt-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

260. u:

Kaside 11

Mısra: 18

Ve (baġlama edatı).

Nice mīrāşa girmişdür o tāc u taḥtı neyler ol
Anuñçün taḥt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānı

261. u:

Kaside 12

Mısra: 6

Ve (baġlama edatı).

Ḳahramānım nize vü şemşire çekmem ihtiyāc
Ḥāme-i cādū-zebān tiġ u sinānumdur benüm

262. u:

Kaside 12

Mısra: 60

Ve (bağlama edatı).

Feyz-i evşâfiyla ben güyâ cihân-ı ma'nîyüm
Genc-i tab' u çeşme-i dil baħr u kânumdur benüm

263. u:

Kaside 13

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için saħfın
Felek baş kaldırınca hâke düşdi tâc u destârı

264. u:

Kaside 16

Mısra: 59

Ve (bağlama edatı).

Düşmen-i erbâb-ı dil bir nice ħar-ıtab' u le'im
Kim sitemde her biri nâ'ib-menâb-ı rüzgâr

265. u:

Kaside 16

Mısra: 63

Ve (bağlama edatı).

'Urfi-i Rüm Enverî-i 'aşr u Hâkâni-i 'ahd
Feyzî-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rüzgâr

266. u:

Kaside 28

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

Mağşud-ı kâ'inât u murâd-ı cihâniyân
Kim âstânı kıblegeh-i ins ü cân olur

267. u:

Kaside 43

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Bu imdâdı recâ itmezdim ašlâ baħt u tâli'den
Degüldüm rüzgâra Ħaħ bilür bu i'tikâd üzre

268. u:

Kaside 43

Mısra: 45

Ve (bağlama edatı).

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbirde rüşd ü sedâd üzre

269. u:

Kaside 54

Mısra: 89

Ve (bağlama edatı).

El açup şıdk u niyâz ile du'âya demidür
Eyle deryüze-i bâb-ı kerem-i Rabb-i mecîd

270. u:

Kaside 55

Mısra: 39

Ve (bağlama edatı).

Ger mizâc-ı âba virse ħıfz u 'adli terbiyet
Küre-i âteş-fürüz olurdu biñ yıl bir ħabâb

271. u:

Rübai 5

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Ey nâmveri memleket-i baħr u bertün
Var baħr u berde nice biñ hünerün

272. u:

Gazel 57

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Kime şekvâ eylesün bî-çäre Nef'î n'eylesün
Ėamzesi maħmür u çeşmi nîm-mest-i ħâb-ı nâz

273. u:

Gazel 115

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Rüz-ı şumâr u defter-i a'mâle kâ'iliz
Ger derdimüz bilinse ħisâb u kitâb ile

274. u:

Gazel 115

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Nef'î çekerdi bâr-ı belâñı ne ħâl ise
Öldürdüñ ol fakîri de nâz u 'itâb ile

275. u:

Gazel 137

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Bir nighle bildürür dünyâya luğ u kahrını
Çeşmi sâħir güyiyâ siħr-i mübîndür Ėamzesi

276. u:

Kaside 21

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Zihî 'alâmet-i iğbâl ü baħt-ı rüz-efzün
Ki eyledi müteħayyir 'uğül u evhâmı

uc:

1. **ucından**:-ı, -n, -dan

Gazel 114

Mısra: 7

Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.

Zāhir olmazsa n'ola āhum ucından şu'le
Gam ḥadengidür o muhtāc degül peykāne

2. **ucından**:-ı, -n, -dan

Kaside 14

Mısra: 15

*Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası //
kılıcın ucu.*

Ġamze-i ḥübān gibi cārī ucından yine ḥūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

3. **ucında**:-ı, -n, -da

Kaside 3

Mısra: 32

Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i zafer
Ki 'adūnuñ aña surḥ olmış ucında ḳanı

4. **ucından**:-ı, -n, -dan

Kaside 9

Mısra: 115

Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası

Berḳ urduğı dem cevher-i endīşe ucından
Güyā ki keḫ-i Rüstem-i ṭab'umda sināndur

5. **ucından**:-ı, -n, -dan

Kaside 28

Mısra: 74

Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḥūn-ı düşmen ucından revān olur

uç:

1. **uçar**:-ar

Kaside 17

Mısra: 24

Havada yol almak, havada gitmek.

Nice Şaçlı Torı bir bāl-güşā 'Anḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduğı dem bī-pervā

2. **uçduğı**:-duğ, -ı

Kaside 17

Mısra: 24

Havada yol almak, havada gitmek.

Nice Şaçlı Torı bir bāl-güşā 'Anḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduğı dem bī-pervā

3. **uçardı**:-ar, -dı

Kaside 29

Mısra: 59

Havada yol almak, havada gitmek.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

uçar:

1. **uçar:**

Kaside 18

Mısra: 21

Uçucu, uçan.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce güyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i 'Anḳāya

uçmağ:

1. **uçmağa**:-a

Kaside 17

Mısra: 13

Cennet // uçmak, havalanmak.

Nürdan bāl açar uçmağa melekdür şanasın
Olsa zīn-püş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

2. **uçmağa**:-a

Kaside 39

Mısra: 67

Cennet // uçmak, havalanmak.

Bāl açar uçmağa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḫ-i ruḥāma taşvır

'ūd:

1. **'ūd:**

Kaside 4

Mısra: 79

*Öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku
veren bir tür kıymetli ağaç.*

Micmer-fürüz-ı bezmine ḥod 'ūd u 'anberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindüstān virür

2. **'ūd:**

Kaside 19

Mısra: 54

*Öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku
veren bir tür kıymetli ağaç.*

Riyāz-ı ḥulḳıdur ol ḡayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḥāk ü eşcārı gül-āb u 'ūd u 'anberdür

3. **'üdü**:-ı

Gazel 88

Mısra: 3

*Klāsik Türk müziği araçlarından, iri karınlı,
kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.*

Muṭrib alsun eline 'üdü yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-süz idelüm

ufuk:

1. ufukda:-da

Kaside 4

Mısra: 97

Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi görüldüğü yer.

Gâhî ufukda zâhir olan mâh-ı nev degül

Te'sîr-i şevk-i medhî sipihre ziyân virür

2. ufukda:-da

Kaside 13

Mısra: 11

Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi görüldüğü yer.

Degül mihr ü beyâz-ı şubh ufukda seyr için saşkın

Felek baş kaldırıncâ hâke düşdi tâc u destârı

uğra:

1. uğrasa:-sa

Kaside 35

Mısra: 53

Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Gird-bâd-ı gâzabı uğrasa ger kuhsâra

Çekilür devr iderek cânib-i gerdüna cibâl

2. uğrasa:-sa

Kaside 44

Mısra: 31

Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Uğrasa memleket-i Çine eğer şerminden

Dilde hâbs eyler idi nâfe dem-i büyâyı

3. uğramaz:-maz

Kaside 4

Mısra: 35

Bir yerin yanından, yakınından geçmek, ziyaret etmek // yaklaşmak.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma

Hem yolda râst gelse kaçır baña yan virür

4. uğrasa:-sa

Kaside 18

Mısra: 62

Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak // Bir yerin yanından veya içinden geçmek.

Dönerdi gül kefi 'attâra lâle nâfe-i müşge

Şabâ bir şemmesiyle uğrasa ger küh u şahrâya

5. uğraduğı:-duğ. -ı

Kaside 44

Mısra: 30

Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Behre-yâb olsa şabâ nükhet-i hulkından ider

Tabla-i rîze-i müşk uğraduğı şahrâyı

6. uğrar:-r

Kaside 52

Mısra: 108

Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak // ziyaret etmek.

Yer bulunmaz gâh olur mihmân-serây-ı sinede

Ol kadar uğrar ma'ânî kişverinden kârbân

'ukâb:

1. 'ukâb:

Kaside 31

Mısra: 70

Kartal.

'Adli ger şâmil-i ahvâl-i tuyûr olsa dağı

Heves-i şayd-ı kebüterle per açmazdı 'ukâb

'ukbâ:

1. 'ukbâdan:-dan

Gazel 14

Mısra: 6

Ahîret, öbür dünya.

Yârdur çünküm bize dünyâ vü 'ukbâdan naşîb

Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gamın

'ukde:

1. 'ukde:

Kaside 5

Mısra: 61

Hallî güç iş, çözümleri zor mesele.

Cihânda kalmadı bir 'ukde dirdüm devr-i luftında

Girihler görmesem ger zülf-i pür-çîn-i bütân üzre

'ukde-güşâ-yı ahhâb:

1. 'ukde-güşâ-yı ahhâb:

Kaside 31

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Dostların müşküllerini halleden.

Takvîyet-bağş-ı zafer silsile-bend-i a'dâ

Himmat-âmüz-ı kerem 'ukde-güşâ-yı ahhâb

'ukde-güşâ-yı girih-i fikr-i hakîm:

1. 'ukde-güşâ-yı girih-i fikr-i hakîm:

Kaside 7

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Hakimlerin / filozofların fikirlerinin karışık

düğümelerini çözen // anlaşılması güç meseleleri anlaşılır hâle getiren.

Çalemüm nâtika-bend-i dehen-i sihr ü füsün
Suhanum 'ukde-güşâ-yı girih-i fikr-i hakim

'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm:

1. 'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm:
Kaside 32
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Korkunun boynundaki kemendin düğümünü çözen.

Neşât zehre-şikâf-ı derün-ı sîne-i ğam
Ümid 'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm

'ukde-i ğam:

1. 'ukde-i ğam:
Gazel 130
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Keder düğümü.

'Ukde-i ğam vaktidür olursa ĥall nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmidür n'eyler kesel nev-rüzda

'ukde-i reşk ü hased:

1. 'ukde-i reşk ü hased:
Kaside 54
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Kıskançlık ve çekememe düğümü.

'Ukde-i reşk ü hased yok dil-i bî-bâkümde
Olmasa nazm-ı selisümde 'aceb mi ta'kid

'ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür:

1. 'ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür:-dür
Kaside 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gizli sır ipucunun düğümü.

'Ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür sözüm
Silk-i tesbîh-i dür-i seb'a'l-meşânîdür sözüm

'ukül:

1. 'ukül:
Kaside 21
Mısra: 12
Akıllar.

Zihî 'alâmet-i ikbâl ü baht-ı rüz-efzün
Ki eyledi mütehayyir 'ukül u evhâmı

ulas:

1. ulaşdı:-dı
Gazel 19
Mısra: 11
Bitişmek, yapışmak, tutunmak.

Dil ğamzeñ ile turraña pek uydı ulaşdı
Hağ şaklaya kim olmaya mağzûb-ı maħabbet

2. ulaşdılar:-dılar
Kaside 16
Mısra: 58
Uğraşmak, sataşmak.

Dergehünde bir dilim nânı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birkaç kilâb-ı rüzgâr

'ulüvv-i kadrini:

1. 'ulüvv-i kadrini:-i, -n, -i
Kaside 58
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Rütbenin yüceliği.

Hıdv-i şadr-ı sa'âdet ki farf-ı rif'atden
'Ulüvv-i kadrini farf eylemez felek gibi dün

'ulüvv-i şanı:

1. 'ulüvv-i şanı:-ı
Kaside 3
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Şan yüceliği, yüksek şeref.

Bulsa erbâb-ı dili ĥak ile yeksân eyler
Göstere tâ ki edânide 'ulüvv-i şanı

'ulüvv-i şânına:

1. 'ulüvv-i şânına:-ı, -n, -a
Kaside 32
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Şan yüceliği, yüksek şeref.

'Ulüvv-i şânına ta'zîm için maħallinde
İder zemîni zamân üstine kazâ takdîm

'ulüvv-i şevket ü şanı:

1. 'ulüvv-i şevket ü şanı:-ı
Kaside 11
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Şöhretin ve haşmetin yüceliği.

Tenezzül eylemez ammā o t̄ac u tahta iḳbāli
Buña k̄ā' il degül z̄irā 'ulüvv-i şevket ü şāni

um:

1. **umarın:** -ar, -i, -n

Kaside 60

Mısra: 67

Ümit etmek, beklemek.

Vāḳı 'a luḫfuña mazhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme şadr-nişinān-ı suhan

2. **umar:** -ar

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 3

Ümit etmek, beklemek.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭab'umdan
'Aḳl-ı küll ders oḳur endişe-i derrākümden

3. **umarlar:** -ar, -lar

Gazel 17

Mısra: 6

Ümit etmek, beklemek.

Ḍarb-ı seng-i ḫicr ile āyine-i dil münkesir
Cām-ı vaşluñdan umarlar 'āşık-ı ḫāṭır-şikest

'umde-i mīrān-ı suhan olsam:

1. **'umde-i mīrān-ı suhan olsam:** -sa, -m

Kaside 60

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Şiir beylerinin (önde gelen şairlerin) reisi
olmak.

Feth idüp tiğ-ı zebānumla diyār-ı nazmı
Olsam emrūñle senūñ 'umde-i mīrān-ı suhan

'ummān:

1. **'ummānı:** -ı

Kaside 30

Mısra: 60

Çok büyük engin deniz, okyanus.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesim-i luḫfi getirse ḫurūşa 'ummānı

2. **'ummānı:** -ı

Kaside 3

Mısra: 70

Çok büyük engin deniz, okyanus.

Añsa iḫsānuñı toprak şavurur başına k̄an
Görse keff-i keremūñ lerce tutar 'ummānı

3. **'ummānı:** -ı

Kaside 11

Mısra: 64

Çok büyük engin deniz, okyanus.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tiz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse 'ummānı

'umüm üzre:

1. **'umüm üzre:**

Kaside 54

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Umumiyetle, genel olarak.

'Adli ger nehy-i fesād itse 'umüm üzre olur
Gerden-i fitnede zencir-i cezā ḫabl-i verid

umür:

1. **umür:**

Kaside 25

Mısra: 91

İşler.

Devlete lāzım umür oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭariḳ-ı 'ilmi itmek intikād

2. **umürunda:** -u, -n, -da

Kaside 39

Mısra: 21

İşler.

Sen hemān cümle umürunda 'adālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesir

umür-ı dehre:

1. **umür-ı dehre:**

Kaside 53

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Dünya işleri.

'İtidāl istese ger 'adli umür-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

umür-ı devletde:

1. **umür-ı devletde:** -de

Kaside 30

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Devlet işleri.

Ne kār-ı müşkili düşse umür-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānı

umür-ı dīn ü devletde:

1. **umür-ı dīn ü devletde:** -de

Kaside 34

Mısra: 93
Kelime Tipi: -
Din ve devlet işleri.

Ne kâr-ı müşkilî düşse umûr-ı dîn ü devletde
Düşse maqbûl-ı şahensâh-ı 'âlem sa'y-ı meşkûrî

2. **umûr-ı dîn ü devletde:-de**

Kaside 34
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Din ve devlet işleri.

O düstûr-ı Arîsto-'aql u İskender-şalâbet kim
Umûr-ı dîn ü devletde denilmez bezl-i maqdüri

umûr-ı saltanatda:

1. **umûr-ı saltanatda:-da**

Kaside 25
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Devlet işleri // devlet yönetimi.

Sen tamâm ahvâl-i dîn ü devlete virdûn niẓâm
Eyledûn haqqâ umûr-ı saltanatda ictihâd

umûr-ı saltanattan:

1. **umûr-ı saltanattan:-dan**

Kaside 43
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Devlet işleri.

Umûr-ı saltanattan ol harî tarh itdügi yetmez
Olur kat kat işâbet fikr olunca ittîrâd üzre

umûr-ı şer'-i şerîfe:

1. **umûr-ı şer'-i şerîfe:-e**

Kaside 29
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
İslam şeriatının işleri.

Revâc-ı dîn-i mübîne mu'âvin-i muqdim
Umûr-ı şer'-i şerîfe muqayyed ü münkâd

'unşur-ı rûh-ı Kemâl-i İsfahânîdür:

1. **'unşur-ı rûh-ı Kemâl-i İsfahânîdür:-dür**

Kaside 1
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Kemâl-i İsfahânî'nin ruhunun unsuru/bir parçası.

Hâk-i pâyum sürme eylerse 'aceb mi rûzgâr
'Unşur-ı rûh-ı Kemâl-i İsfahânîdür sözüm

unut:

1. **unudur:-u, -r**

Kaside 39
Mısra: 25
(Bir kimse veya şeyi) artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

Eşkîyâ luţfuñı zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhûñi ammâ taḥrîr

2. **unutduñ:-du, -ñ**

Tesdis 1
Mısra: 28
(Bir kimse veya şeyi) artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

Bilüp kul oldıgum ammâ ki âzâd itmedûñ âḫîr
Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yâd itmedûñ âḫîr

3. **unuturdu:-u, -r, -dı**

Kaside 51
Mısra: 26
(Bildigi, öğrendigi bir şey) aklında kalmamak, iradesi dışında hatırından çıkmak.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya'ni İstanbul kim eger
Tarhını görse behiştî unuturdu Âdem

unuttur:

1. **unutturur:-u, -r**

Kaside 21
Mısra: 26
Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

Cihân-sitân-ı bahâdır ki tarz-ı peykârî
Unutturur revîş-i rezm-i Rüstem ü Sâmi

2. **unutturur:-u, -r**

Kaside 45
Mısra: 2
Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

Zihî semend-i mülâyim ki ḫüsn-i reftârî
Unutturur dil-i 'uşşâka cilve-i yârî

'unvân:

1. **'unvânı:-ı**

Kaside 3
Mısra: 84
Şan, şöhret.

İtîfât it suḫan erbâbına kim anlardur
Medḫ-i şâhân-ı cihânbâna viren 'unvânı

'unvân-ı berât-ı câh-ı ma'nâ:

1. 'unvân-ı berât-ı câh-ı ma'nâ:

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mana makamı fermanının unvanı.

Ta'bir-i bülend-i şâh-beytüñ

'Unvân-ı berât-ı câh-ı ma'nâ

'unvân-ı suhan:

1. 'unvân-ı suhan:

Kaside 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Suhan başlığı (suhan kelimesini kitap, şiir vs. başlığı yapmak).

Hâme-i fikri alup destine münşî-i hîred

Yazdı ser-nâme-i levh-i dile 'unvân-ı suhan

ur:

1. urur:-u, -r

Gazel 125

Mısra: 11

Saplamak, vurmak.

Deşne-i gâmezisi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hañcer-i Rüstem şâne

2. urur:-u, -r

Kaside 3

Mısra: 54

Vurmak.

Dem-i cevlânda ki pâyını ider gâhî ham

Güy-i hürşid-i cihân-tâba urur çevgânı

3. ururdı:-u, -r, -dı

Kaside 3

Mısra: 36

Vurmak, hedefi vurmak.

Süzenin dikse nişân tîrine göklerde Mesîh

Oğ atup gezdüğü yerlerde ururdı anı

4. urur:-u, -r

Gazel 84

Mısra: 4

Vurmak, çarpmak.

Yâ şu'le-i hüsn olmuş yâ şem'-i şeb-i hierân

Elbette urur kendin pervâne midür bilmem

5. urduqca:-duqca

Kaside 13

Mısra: 45

Vurmak, tesir etmek.

Hevâsında ruṭûbet ol kadar kim her dem urduqca

Olur âb-ı hayâtâsâ vücûd-ı âdeme sârî

'Urfî:

1. 'Urfî:

Gazel 85

Mısra: 13

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Nef'î ne söz edâsına 'Urfî vü Hâfîzuñ

Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüüm

2. 'Urfîden:-den

Gazel 108

Mısra: 13

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Ḳalur mı yâ 'Urfîden söz söylemede Nef'î

Hoş-lehçe ise ger o pākîze-edâdur bu

3. 'Urfî:

Kaside 17

Mısra: 161

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Devletüñde n'ola 'Urfî gibi meşhûr olsam

Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pākîze-edâ

4. 'Urfîye:-y, -e

Kaside 19

Mısra: 72

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Nezâketde metânetde kelâmum beñzemez aşlâ

Ne 'Urfîye ne Hâkânîye bu bir tarz-ı âherdür

5. 'Urfîden:-den

Kaside 57

Mısra: 13

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Oldı nâzûk suhanum Muhteşem ü 'Urfîden

N'ola reşk eyleseler Rûma 'Irâk u Şîrâz

6. 'Urfî:

Kıt'a 1

Mısra: 2

Urfî-i Şîrazî, Meşhur İrânlı şair (1556-1591).

Âb-rüy-ı şu'arâ Şer'î-i Bağdâdî kim

Münhaşırdır aña 'Urfî gibi icâd-ı suhan

'Urfî-i Rûm:

1. 'Urff-i Rüm:

Kaside 16

Mısra: **63**

Kelime Tipi: -

Anadolu'nun Urff'si // Nef'i.

'Urff-i Rüm Enverî-i 'aşr u Hâkânî-i 'ahd
Feyzî-i mu'ciz-dem-i vahy-iktisâb-ı rûzgâr

2. 'Urff-i Rüm:

Kaside 50

Mısra: **131**

Kelime Tipi: -

Anadolu'nun Urff'si // Nef'i.

'Urff-i Rüm idügüm cümle iderler teslîm
Görseler ger bu kaşidem bülegâ-yı A'câm

urıl:

1. **urılır:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: **53**

Vurulmak, takılmak, giydirilmek.

Urılır gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zabıt itmesi âsân ola tâ

'uryân:

1. 'uryân:-ı

Kaside 30

Mısra: **78**

Çıplak // maddi varlığı olmayan.

Ger olsa hıfzı niğebân-ı naqd u cins-i hayât
Çekerdî düzd-i ecel müflisi vü 'uryânı

2. 'uryân:

Kaside 8

Mısra: **18**

Çıplak // kılıcın çıplak olması (kınından çıkmış kılıç).

Düşde böyle hün-feşân u kîne-cü zâhirde hüd
Şunmadın el kabzaya şemşîrini 'uryân bulur

uşan:

1. **uşandım:-dı, -m**

Müfret 13

Mısra: **2**

Bıkmak, bezmek.

Nice bir kîn ile tîğ-i zebâne dil cilâ virsün
Uşandım rûzgâra söğmeden Allah belâ virsün

uslan:

1. **uşlanmasa:-ma, -sa**

Gazel 86

Mısra: **14**

Akullanmak, aklı başına gelmek.

Nef'î gibi esîr-i cünün-ı muhâbbetiz
Uşlanmasa n'ola dil-i dîvânemüz bizüm

usturlâb:

1. **uşurlâb:**

Kaside 31

Mısra: **30**

Yıldızların uzaklıklarını ölçmeye yarayan alet.

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Hüküm için daî ne takvîm ala ne uşurlâb

usturlâb idüp:

1. **uşurlâb idüp:-üp**

Kaside 52

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Usturlap yapmak, yükseklik ölçmede kullanmak.

İrtifâ'ın almağa olmuş mühendis çarh aña
Mihri usturlâb idüp kılmış şu 'â'ın rîsmân

uşül:

1. **uşül:**

Gazel 77

Mısra: **3**

Takip edilmesi gereken ve alışılmış olan davranış tarzı, âdet, kaide // Klâsik Türk müziğinde belirli düzümler ve kalıplarla sınırlanmış ritmik bütünlüğe verilen isim.

Devr itmez idi bezmi uşül üzre kadehler
Muţribile meyûn olmasa mâ-beyni düzenlik

uşül-i müfredât-ı nüh- peder:

1. **uşül-i müfredât-ı nüh- peder:**

Kaside 19

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

(Anasır-ı erbaa ve) dokuz kat göğü meydana getiren unsurların düzeni..

Sebeb tâ i'tidâl-i şab' u terkîb-i mevâlîde
Uşül-i müfredât-ı nüh- peder hem çâr- mâderdür

uşül-i tarz-ı bütân-ı tırâz-ı Ferhârî:

1. **uşül-i tarz-ı bütân-ı tırâz-ı Ferhârî:-ı**

Kaside 45

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Ferhar putlarının/güzellerinin süsü olan eda,
cilve usulü.*

Tamâm gösterür itdücce nâz ile cilve
Uşül-i tarz-ı bütân-ı tırâz-ı Ferhârî

'ussâk:

1. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 6
Mısra: 9
Âşıklar.

'Uşşâkı niçün kırmaz gamzeñ ne tırur bilmem
Keskin mi degül tığ-ı mestâne degül mi yâ

2. **'uşşâka:-a**
Gazel 16
Mısra: 3
Âşıklar.

Bir nigehe bildürür 'uşşâka hecr ü vuşlatı
'Âşıkuz ol güft ü güy-ı dide-i fettâna hep

3. **'uşşâk:**
Gazel 22
Mısra: 1
Âşıklar.

'Uşşâk ile tolsun dir iseñ küy-ı maħabbet
Gösterme rakîb olmayana rüy-ı maħabbet

4. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 22
Mısra: 5
Âşıklar.

'Uşşâkı esîr itmek ise 'âdet-i gamze
Hübânı şikâr eylemedür hüy-ı maħabbet

5. **'uşşâkuñ:-uñ**
Gazel 32
Mısra: 5
Âşıklar.

Degüldür gözlerinde säye-i müjgânı 'uşşâkuñ
Ĥatuñ resmin beyâz-ı dide-i giryâne yazmışlar

6. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 59
Mısra: 1
Âşıklar.

Kırmada 'uşşâkı hep tığ-ı cihân-tâb-ı nâz
Gamzesi ammâ yine mest-i şeker-ĥ'âb-ı nâz

7. **'uşşâka:-a**
Gazel 87
Mısra: 2
Âşıklar.

Bahâr irse yine seyr-i gülüstân olduğın görsem
Güzel seyr eylemek 'uşşâka âsân olduğın görsem

8. **'uşşâkuñ:-uñ**
Gazel 108
Mısra: 3
Âşıklar.

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def' ü tãnbūra bir özge hevâdur bu

9. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 113
Mısra: 5
Âşıklar.

'Uşşâkı kosa her nigehe ĥavf u recâda
Her gamzede luţf u ġazabı müşterek olsa

10. **'uşşâk:**
Gazel 126
Mısra: 11
Âşıklar.

Âheng-i nevâ eylese 'uşşâk ile muţrib
Bir yerde o meh-pâre de ehl-i neğam olsa

11. **'uşşâka:-a**
Kaside 4
Mısra: 40
Âşıklar.

Çekdücce çeşmi ĥışm ile şemşir-i gamzesin
'Uşşâka dehşet-i ġazab-ı Ķahramân virtür

12. **'uşşâka:-a**
Kaside 28
Mısra: 9
Âşıklar.

Ġamzeñ su'âle başlasa 'uşşâka her müjeñ
Güyâ lisân-ı ĥâl ile bir tercemân olur

13. **'uşşâka:-a**
Kaside 28
Mısra: 20
Âşıklar.

Râzı degülse ger buna nâmüs-ı dil-berî
'Uşşâka dirse böyle ihânet yamân olur

14. **'uşşâka:-a**
Kaside 62
Mısra: 2
Âşıklar.

Devrân-ı güldür sâkiyâ dönsün yine cãm-ı tarab
'Uşşâka bülbüller gibi ol ba'îş-i şür u şegab

15. **'uşşâkı:-ı**
Kaside 33
Mısra: 30
Âşıklar.

Kaçmaz biri ser virmeden ammâ ki yolında
'Uşşâkı 'aceb tã'ife-i bî-ser ü pādūr

'ușşâk-ı dil-figâra:

1. **'ușşâk-ı dil-figâra:-a**

Kaside 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüreği yaralı âşıklar.

Ġamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hün-feşân olur

'Uşşâk-ı dil-figâra ecel mihribân olur

'ușşâk-ı girişme:

1. **'ușşâk-ı girişme:**

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yan bakışın âşıkları, sevgilinin yan bakışına
tutkun olanlar.*

'Aql u dil ü cân oldı giriftâr-ı niğâhı

Buldı yine birbirini 'ușşâk-ı girişme

'ușşâk-ı şeydâ:

1. **'ușşâk-ı şeydâ:**

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın, deli divane âşıklar.

Yâri tenhâ avlayan 'ușşâk-ı şeydâ bundadır

Añmasun şüfi dañi keşretde vahdet 'âlemin

'ușşâk-ı şeydâlar:

1. **'ușşâk-ı şeydâlar:-lar**

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çılgın, deli divane âşıklar.

Gâhî gülşende şalınsañ serv-i ra'nâlar gibi

Hü çeker bûlbûlleri 'ușşâk-ı şeydâlar gibi

'ușşâk-ı zâr:

1. **'ușşâk-ı zâr:**

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen âşıklar.

Ġam-ı 'aşkuñ ki hep şekvâ ider 'ușşâk-ı zâr andan

O dilden hazz ider hem dil dañi bî-ihtiyâr andan

'ușşâk-ı zâra:

1. **'ușşâk-ı zâra:-a**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen âşıklar.

Nâz iderse ğamzesi 'ușşâk-ı zâra nâz ider

Zülfî bir âşüftedür kim rûzgâra nâz ider

'uțârid-kalem:

1. **'uțârid-kalem:**

Kaside 50

Mısra: 45

Utarit kalemlî // kitabeti, kalemi kuvvetli.

Müşteri-re'y ü 'uțârid-kalem ü mihr-âşâr

'Arş-temkîn ü kazâ-temsîyet ü çarh-ahkâm

uy:

1. **uydı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 11

Kapılmak, bağlanmak.

Dil ğamzeñ ile tırraña pek uydı ulaşdı

Hâk şaklaya kim olmaya mağzûb-ı maħabbet

2. **uymaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 4

*Ölçüleri ve nicelikleri denk gelmek, tam gelmek,
uygun olmak.*

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'ușşâkuñ

Uymaz def' ü ãnbûra bir özge hevâdur bu

3. **uy:**

Kaside 15

Mısra: 22

Ayak uydurmak, riayet etmek.

Ġânûn-ı devr-i dâ'ime uy sen de mey şun dem-be-
dem

Bu dürd ü bu şâfi deme dönsün piyâle ğam yeme

4. **uydılar:-dılar**

Kaside 16

Mısra: 58

Kıskanmak, haset etmek.

Dergehüñde bir dilim nânı baña çok gördiler

Uydılar ulaşdılar birkaç kilâb-ı rûzgâr

5. **uymaz:-maz**

Kaside 22

Mısra: 70

Birbiriyle bağdaşmak, uyusmak, mutabık olmak.

İder hem 'âşıka bir yüzden istiğnâ-yı pinhânı

Anuñçün birbirine uymaz aşlâ şive vü nâzi

6. **uysa:-sa**

Kaside 24

Mısra: 84

Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutabık olmak.

Her ne hâl ise müdürâya olurum râzı

Uysa birbirine evzâ'-ı perîşân-ı felek

7. **uymaz:-maz**

Gazel 75

Mısra: 6

Kapılmak, uyum sağlamak.

Uymaz ehl-i çemen hevâña sentûñ

Katı şürîde-dilsin ey bülbül

uvan:

1. **uyandı:-dı**

Kaside 11

Mısra: 7

Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakikati görmek, gözü açılmak.

Uyandı gerçi bahtı rûzgârûñ h'âb-ı gâfletden

Velî ârâyiş-i dünyânuñ oldu deng ü hayrânı

2. **uyansa:-sa**

Gazel 52

Mısra: 1

Açılmak (baht bağlamında).

Baht uyansa h'âba varsa dîde-i bîdârımız

Düşde bârî gayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

uvar:

1. **uyarur:-u, -r**

Gazel 86

Mısra: 6

(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

Biz n'eyleriz çerâğî şeb-i hecr-i yârda

Biñ şem' uyarur âh ile pervânemüz bizüm

2. **uyardı:-dı**

Gazel 142

Mısra: 6

(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

Figân-ı nîm-şebden nice mahrûm olmasun bülbül

Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı 'âlem-efrûzı

3. **uyardı:-dı**

Gazel 143

Mısra: 4

(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

'Aceb mi düşse âteş âşyân-ı bülbüle yer yer

Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı hân mân-sûzı

4. **uyarur:-u, -r**

Kaside 30

Mısra: 44

(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

O şeh-süvâr-ı dil-âver ki na'l-i rahşından

Çıkan şerâr uyarur şem'-i mihr-i rahşânı

uvu:

1. **uyur:-r**

Kaside 5

Mısra: 50

Uyku hâlinde olmak.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli kûh u sahrâya

Uyur âhû-bere zânû-yı şîrân-ı jiyân üzre

2. **uyurdı:-r, -dı**

Kaside 50

Mısra: 65

Uyku hâlinde olmak.

Ser-te-ser sâye-i 'adlinde uyurdu 'âlem

Şıyt-ı iclâli kosa çeşm-i kevâkibde menâm

3. **uyurken:-r, -ken**

Müfret 8

Mısra: 1

Uyku hâlinde olmak.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-h'âb içre

Şanur taşvîr-i Yüsufdur yazılmışdur kitâb içre

4. **uyusa:-sa**

Kaside 31

Mısra: 63

Durgun kalmak, olduğu gibi durmak, bir ilerleme göstermemek.

Uyusa fitnessi devrinde n'ola her mülküñ

İtmede çarlı o kadar aña müheyyâ esbâb

5. **uyudı:-dı**

Kaside 40

Mısra: 15

Durgun kalmak, olduğu gibi durmak, bir ilerleme göstermemek.

Uyudı fitne cihân oldu yine âsüde

Az kalmışdı ki baş kâldura ye'cüc-ı sitem

uzak:

1. **uzak:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 17

Yakın olmayan, mesafeli.

Atmadı böyle bir uzak menzil
Dağı bir pehlevân-ı ser-efrâz

uzat:

1. **uzatsa:-sa**

Gazel 89

Mısra: 7

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Vâ'iz ne kadar kevser ü hür aîsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbûbdan el-kışsa ferâgum

2. **uzatma:-ma**

Kaside 23

Mısra: 83

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Ḥatm eyle du'â ile uzatma sözi Nef'î
Feryâdına yetmez mi meger dâver-i 'âlem

3. **uzatma:-ma**

Kaside 30

Mısra: 123

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Uzatma da'vî-i lâf u güzâfî ey Nef'î
Du'âya başla ki söz buldı ḥadd ü pâyânı

4. **uzatma:-ma**

Kaside 45

Mısra: 90

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Du'âya başla ḳo tafşîl-i ḥâli ey Nef'î
Ḳaşıde gâyete irdi uzatma güftârı

2.2.25. Ü

ü:

1. **ü:**

Gazel 8

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Sen büti deyre gelür diyüben ey rûḥ-ı revân
Cânların kıldı şanemler der ü divâra fedâ

2. **ü:**

Gazel 13

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Ağyâra neden tâ bu kadar ruḥşat ü temkîn
Âdem midür ol ḥar ki ola bir ḳurı ḳaleb

3. **ü:**

Gazel 14

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Cezbe-i ḥüsne nice tākāt getürsün ehl-i 'aşḳ
Bir nigāḥ-ı germe döymez biñ cihân şabr ü şekîb

4. **ü:**

Gazel 16

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Bir nigeḥle bildürür 'uşşāḳa hecr ü vuşlatı
'Aşıkuz ol güft ü güy-yı dide-i fettāna hep

5. **ü:**

Gazel 16

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Baḳmaz oldu kâmil ü dānāya Nef'î çarḥ-ı dūn
Ḥalk-ı 'âlem mā'il ancaḳ cāhil ü nādāna hep

6. **ü:**

Gazel 16

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Baḳmaz oldu kâmil ü dānāya Nef'î çarḥ-ı dūn
Ḥalk-ı 'âlem mā'il ancaḳ cāhil ü nādāna hep

7. **ü:**

Gazel 20

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Rüsvâ-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳâmet
Şimden girü ne bîm ü ne pervâ-yı ḳıyâmet

8. **ü:**

Gazel 36

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

N'ola bu demde 'aşık mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāḥ u gedâyı kāmran eyler

9. **ü:**

Gazel 46

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Āḥ itmemege çäre mi var 'aşık-ı bî-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girîbân ne belâdur

10. **ü:**

Gazel 46

Mısra: 18

Ve (bağlama edatı).

Nefî sözini vird-i zebân eyledi 'âlem
Şimden girü yâ defter ü divân ne belâdur

11. ü:

Gazel 47

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Seni hüsn ile gâyet bî-nazîr ü bî-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ haqqında sultânım güzel dirler

12. ü:

Gazel 49

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Dense ne 'aceb tab'umuza baħr-ı ma'ânî
Şahbâ gibi pür-hâlet ü cür'a gibi pestiz

13. ü:

Gazel 49

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Olsağ n'ola Nefî gibi rüsvâ-yı dü-'âlem
Hem 'âşık u hem şâ'ir ü hem bâde-perestiz

14. ü:

Gazel 53

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Eşk ile sinedeki şerhayı nemnâk ideriz
'Âşıkız mihr ü maħabbet yolını pâk ideriz

15. ü:

Gazel 54

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Nefî gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

16. ü:

Gazel 54

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Nefî gibi tâ'ib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü düş-be-düşüz

17. ü:

Gazel 60

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Sâhîr degül şâ'iriz ammâ söze gelsek
Nefî gibi mu'ciz-dem ü pâkîze-edâyız

18. ü:

Gazel 61

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

'Âşık-ı yek-reng ü rindân-ı güşâde-meşrebiz
Bezmi-hâş-ı vahdete hem bâde hem peymâneviz

19. ü:

Kaside 20

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü hoş-soħbet
Suħan-pîrâ vü siħr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

20. ü:

Gazel 85

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Nefî ne söz edâsına 'Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüüm

21. ü:

Gazel 87

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Bakup geh sine-i cânâne geh câm-ı mey-i nâbe
Dil-i divâne berr ü bahre sultân olduğın görsem

22. ü:

Gazel 89

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Vâ'iz ne kadar kevşer ü hür aña uzatsa
Olmaz mey ü maħbûbdan el-kışşa ferâğum

23. ü:

Gazel 89

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Vâ'iz ne kadar kevşer ü hür aña uzatsa
Olmaz mey ü maħbûbdan el-kışşa ferâğum

24. ü:

Gazel 99

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

'Âşıkâ ta'n itmek olmaz mübtelâdur n'eylesün
Âdeme mihr ü maħabbet bir belâdur n'eylesün

25. ü:

Gazel 101

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreligin bilmez imiş zevk ü şafâsın

26. ü:

Gazel 107

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Zülfün aşüb-ı dil ü gamzelerün âfet-i cân
Âleme turfa belâ özge temâşâsın sen

27. ü:

Gazel 109

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Mâhında mahabbet yüzi yok mihr ü vefâsız
Kâm alması müşkil hele gâyet kem imiş bu

28. ü:

Gazel 115

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Şal mihr ü mâha hüsün ü letâfet kemendini
Göster yüzünden kâkülünü pîç ü tâb ile

29. ü:

Gazel 119

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

Hağ gelse ruğ-ı yâre yeter kâkül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyhân elimüzde

30. ü:

Gazel 119

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Hağ gelse ruğ-ı yâre yeter kâkül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyhân elimüzde

31. ü:

Gazel 120

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Beñzerdi nihâl-i kadüñe zülf ü ruğuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nârven üzre

32. ü:

Gazel 120

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Beñzerdi nihâl-i kadüñe zülf ü ruğuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nârven üzre

33. ü:

Gazel 128

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Gündüzün bir mihr ü şeb bir mâhdur eglencesi
Ögünürse çarğ ögünsün tâli'-i firüz ile

34. ü:

Gazel 130

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Uğde-i gam vâktidür olursa hâll nev-rüzda
Zevk ü şevk eyyâmidür n'eyler kesel nev-rüzda

35. ü:

Gazel 130

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Lâle sâkî goncalar ser-mest ü nergis pür-humâr
Câm-ı mey nüş itmek ancak mâ-ğaşal nev-rüzda

36. ü:

Gazel 134

Mısra: 14

Ve (bağlama edatı).

Şeh Murâd Hân kim dil ü dest-i kerîmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyâya deryâlar gibi

37. ü:

Gazel 136

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

38. ü:

Gazel 139

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Görüp çarğuñ bu zülmün derd ile def sine döğmez mi
Kadeğ kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

39. ü:

Gazel 143

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrüzî zihî iqbâl-i bihrüzî

40. ü:

Gazel 143

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrüzî zihî iqbâl-i bihrüzî

41. u:

Gazel 143

Mısra: 18

Ve (bağlama edatı).

Vücûdıyla şeref bulsun serir-i saltanat dâ'im
Cihân turduķca tursun 'ıyd u ķadr olsun Şeb u rûzı

42. ü:

Gazel 144

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Dün gece sâķı ile sâğara hâcet yoğ idi
Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-hâne idi

43. ü:

Kaside 1

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Āyet-i "nün ve'l-ķalem"dür muşhaf-ı sînemde yâ
Rüstem-i endîşemüñ tîr ü kemânidur sözüüm

44. ü:

Kaside 1

Mısra: 87

Ve (bağlama edatı).

Tâ ki ma'nâ-yı laķif ü lafz-ı reng-âmîz ile
Rûzgâruñ bir dil-ârâ dâstânıdır sözüüm

45. ü:

Kaside 2

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ol ki şad fehm ü ĥired bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efşah" ĥaberi mu'ciz-i nuķķ-ı demidür

46. ü:

Kaside 2

Mısra: 24

Ve (bağlama edatı).

Feyz-i isti'dâd-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi ĥurşid ü mâh ü âsmânı Mevlevî

47. ü:

Kaside 2

Mısra: 24

Ve (bağlama edatı).

Feyz-i isti'dâd-ı zâtuñ gör kim itmiş tâ ezel
Cezbesi ĥurşid ü mâh ü âsmânı Mevlevî

48. ü:

Kaside 3

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Ma'delet-pîşe ĥudâvend-i serir-i ĥaşmet
İftihâr-ı kerem ü himmet-i 'âlî-şânî

49. ü:

Kaside 3

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Hâris-i memleket ü dîn ü medâr-ı İslâm
Mazhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübhânî

50. ü:

Kaside 3

Mısra: 20

Ve (bağlama edatı).

'Aķl-ı küll derk idemez rif'at-i ķadrini meger
Nerdübân eyleye nüh çarķ ü çehâr erkânı

51. ü:

Kaside 3

Mısra: 23

Ve (bağlama edatı).

Şâhid-i devletinüñ fehm ü ĥired meftûnı
Şüret-i himmetinüñ luķf u kerem ĥayrânı

52. ü:

Kaside 3

Mısra: 49

Ve (bağlama edatı).

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ĥaberdâr olmaz
Eylese sine-i mür üzre eger cevlanı

53. ü:

Kaside 3

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Ėayret-i Edhem-i Şeb pişrev-i Eşheb-i rûz
Āsmân-seyr ü zemîn-gerd ü Şeher-pişânî

54. ü:

Kaside 3

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Ėayret-i Edhem-i Şeb pişrev-i Eşheb-i rûz
Āsmân-seyr ü zemîn-gerd ü Şeher-pişânî

55. ü:

Kaside 4

Mısra: 50

Ve (bağlama edatı).

Ol Őeh ki Őem'-i bârgehi dūd u Őu'leden
Leyl ü nehâra ĥil'at-i nür u duĥân virür

56. ü:

Kaside 5

Mısra: 36

Ve (bağlama edatı).

O Şâhenşeh ki ĥâķ-i râhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'âlem-gîr ü tâc-ı Ėusrevân üzre

57. ü:

Kaside 5

Mısra: 75

Ve (bağlama edatı).

O deñlü cüst ü çäpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlân itse tuymaz çeşm-i mür-ı nātüvân üzre

58. ü:

Kaside 5

Mısra: 97

Ve (bağlama edatı).

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endişem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

59. ü:

Kaside 6

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Sebz ü hürrem bir fezâ mı her kenâr-ı cüybâr
Yâ miyân-ı cüda ‘aks-ı künbed-i hağrâ mıdır

60. ü:

Kaside 6

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelşün disün
Tarhı anuñ dağı böyle dil-keş ü ra‘nâ mıdır

61. ü:

Kaside 6

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Dest ü tab‘ın ebr ü deryâdur diyen gâfillerüñ
Dâ‘imâ mazmün-ı fikri böyle bî-ma‘nâ mıdır

62. ü:

Kaside 6

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Dest ü tab‘ın ebr ü deryâdur diyen gâfillerüñ
Dâ‘imâ mazmün-ı fikri böyle bî-ma‘nâ mıdır

63. ü:

Kaside 6

Mısra: 47

Ve (bağlama edatı).

Hem güher hem sîm ü zerdür ‘âleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mıdır deryâ mıdır

64. ü:

Kaside 6

Mısra: 79

Ve (bağlama edatı).

Tâ felek kâdr ü merâtib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miqdârını ednâ mıdır a‘lâ mıdır

65. ü:

Kaside 7

Mısra: 86

Ve (bağlama edatı).

‘Adli kim memleket-ârâ-yı cihândur itse
Emn ü âsâyiş içün ‘âleme fermân-ı ‘amîm

66. ü:

Kaside 8

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Her nigâh-ı nükte-âmizinde rind-i ‘aşk olan
Hem ‘itâb-ı renciş ü hem müjde-i ihsân bulur

67. ü:

Kaside 8

Mısra: 49

Ve (bağlama edatı).

‘Adli bir gâyetde kim devrinde kebg ü şâh-bâz
Birbirini âşyânında gelür mihmân bulur

68. ü:

Kaside 9

Mısra: 48

Ve (bağlama edatı).

Şâhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamân kim
Derbân-ı der-i bârgehi kayşer ü hândur

69. ü:

Kaside 9

Mısra: 60

Ve (bağlama edatı).

Ol mihr-i cihân-perver-i evc-i ‘âzametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi hod dehre ‘âyândur

70. ü:

Kaside 9

Mısra: 68

Ve (bağlama edatı).

Vaşf-ı keff-i pür-cüdi ki tab‘-ı şu‘arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

71. ü:

Kaside 9

Mısra: 77

Ve (bağlama edatı).

Her kânde ki ‘âzm eylese ikbâl ü sa‘âdet
Pehlû-yı rikâbında iki peyk-i devândur

72. ü:

Kaside 9

Mısra: 101

Ve (bağlama edatı).

Sen bilseñ olur kim dūr ü gevherle ħazīneñ
Deryā-yı ma‘ānī gibi bī-ħadd ü kerāndur

73. ü:

Kaside 9

Mısra: 17

Ve (bağlama edatı).

Bir dem mey ü maħbūb ile cem‘ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ħam-ı cāngāh-ı bütāndur

74. ü:

Kaside 9

Mısra: 26

Ve (bağlama edatı).

Yār olmayıcak āb-ı ħayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laħt-ı ciger ü kaťresi ħāndur

75. ü:

Kaside 10

Mısra: 121

Ve (bağlama edatı).

Hem ħaşma zafer bulmağ için medħ ü ħenānı
Takdīm-i du‘ā-yı şeb ü vird-i şeħer eyler

76. ü:

Kaside 10

Mısra: 124

Ve (bağlama edatı).

Tā cilvegeh-i rāyetini Ĥusrev-i encüm
Geh memleket-i Ĥāver ü geh bāħter eyler

77. ü:

Kaside 11

Mısra: 38

Ve (bağlama edatı).

Sikender gibi t̄alib feth-i heft iklīme iķbāli
Süleymān gibi ġalib rūzgāra ħükm ü fermānı

78. ü:

Kaside 11

Mısra: 73

Ve (bağlama edatı).

Ben ol Vaşşāf-ı ‘ahdim kim gelince medħ ü evşāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ĥākānī

79. ü:

Kaside 13

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

Degül mihr ü beyāz-ı şubħ ufukda seyr için sakfın
Felek baş ħaldırınca ħāke düşdi t̄ac u destārı

80. ü:

Kaside 13

Mısra: 23

Ve (bağlama edatı).

Neşāt-engīz ü ħam-fersādur ol deñlü temāşası
Ki yād itmez gören ‘aşıħ ħam-ı cāngāh-ı dil-dārı

81. ü:

Kaside 13

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Yegāne şeħsüvār-ı eblaħ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte ħitse feth ü nuşret peyk-i rehvarı

82. ü:

Kaside 13

Mısra: 61

Ve (bağlama edatı).

‘Alī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulťān ‘Osmān kim
Revādur t̄āk-ı ‘arşa aşılursa t̄ıħ-ı ħün-bārı

83. ü:

Kaside 13

Mısra: 72

Ve (bağlama edatı).

Dil-i ervāh-ı ħudsī gibi şāf u pāk viedān
Nihād-ı ‘aħl-ı küll gibi dūrüst ü rāst mi‘yārı

84. ü:

Kaside 13

Mısra: 76

Ve (bağlama edatı).

Şabā ger büy-ı ħulķıyla t̄olaşsa rub‘-ı meskūnı
Felek farħ eylemezdi Ćin ü Rüm u Hind ü Bulġārı

85. ü:

Kaside 13

Mısra: 76

Ve (bağlama edatı).

Şabā ger büy-ı ħulķıyla t̄olaşsa rub‘-ı meskūnı
Felek farħ eylemezdi Ćin ü Rüm u Hind ü Bulġārı

86. ü:

Kaside 13

Mısra: 80

Ve (bağlama edatı).

Neşāt-ı ‘ahd-i ‘adliyle cihān ol deñlü ħurrem-dil
Ki teşħiş eylemek güç birbirinden mest ü huşyarı

87. ü:

Kaside 14

Mısra: 70

Ve (bağlama edatı).

‘Aksidür anuñ felekde ħırmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i luťfi ħāke ol ħadar sīm ü zeri

88. ü:

Kaside 14

Mısra: 74

Ve (bağlama edatı).

Qadr-i h k-i k y-ı ahl kın bilirdi r zg r
Birbirine eylese  gişte müşk   'anberi

89. ü:

Kaside 14

Mısra: 120

Ve (bağlama edatı).

Her ne dirsem İsm-i a'zam gibi olur k rger
Ol qadar ta'zim ile di ler sözüm ins   per 

90. ü:

Kaside 14

Mısra: 126

Ve (bağlama edatı).

H k ser-efr z eylesün r y t-ı d n   devlet n
Qande 'azm eyleser olsun fet    nuşret reh-beri

91. ü:

Kaside 15

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

Zevk  o rind eyler tam m kim tuta mest    ad-k m
Bir elde c m-ı l le-f m bir elde zülf-i h m-be-h m

92. ü:

Kaside 15

Mısra: 20

Ve (bağlama edatı).

Her nev-reside  ah-ı gül aldı eline c m-ı m l
Lu f et a il sen daği g l ey serv- qadd   gonca-fem

93. ü:

Kaside 15

Mısra: 21

Ve (bağlama edatı).

Q n n-ı devr-i d 'ime uy sen de mey  un dem-be-
dem

Bu d rd   bu  f i deme dönsün piy le g m yeme

94. ü:

Kaside 15

Mısra: 36

Ve (bağlama edatı).

Ol  ft b-ı saltanat ol  h s v r-ı memleket
Cem-bezm   H tem-mekremet memd h-ı e n f-ı
 mem

95. ü:

Kaside 15

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Sult n Mur d-ı k mr n efser-dih   kişver-sit n
Hem p di eh hem q hr m n  ahib-qir n-ı Cem-
haşem

96. ü:

Kaside 15

Mısra: 50

Ve (bağlama edatı).

 ah ne-meşreb Cem gibi  ahib-qir n Rüstem gibi
Hem ' si-i Meryem gibi ehl-i dil   ferhunde-dem

97. ü:

Kaside 15

Mısra: 77

Ve (bağlama edatı).

T  kim cih n ma'm r ola geh emn   geh p r- ur ola
İqb l ile mesr r ola ol Hüsrev-i v l -himem

98. ü:

Kaside 16

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

 ukr kim b -minnet   b -iztir b-ı r zg r
'İzzet   rif'atle oldum k my b-ı r zg r

99. ü:

Kaside 16

Mısra: 44

Ve (bağlama edatı).

D n   devlet böyle revnak mı bulurdu olmasa
Re h-i kilik   berq-ı t gi  b u t b-ı r zg r

100. ü:

Kaside 17

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Dil-nev z ola meger a a mu'adil dil-ber
Yo sa ' lemd  bulunmaz daği misil   hemt 

101. ü:

Kaside 17

Mısra: 124

Ve (bağlama edatı).

Biri derb nı olurdu biri mir h r 
Gelseler ' leme devrinde Pe eng   D r 

102. ü:

Kaside 17

Mısra: 128

Ve (bağlama edatı).

Varsa ger n khet-i h lkıyla  ab  g lz ra
L le de sünbül   g l gibi olurdu b y 

103. ü:

Kaside 17

Mısra: 144

Ve (bağlama edatı).

Beñzemez bunlara ol tırfadur anuñ tarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-kağem nev-peydā

104. ü:

Kaside 17

Mısra: 164

Ve (bağlama edatı).

Söz tamām oldı güzāfi kıoyalum ey Nef'ī
İdelüm devlet ü iqbāline şığk ile du'ā

105. ü:

Kaside 18

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endām u ra'nā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muhtāc hınnāya

106. ü:

Kaside 18

Mısra: 53

Ve (bağlama edatı).

O şahenşāh-ı hürşid-efser ü Cemşid-meşreb kim
Neşāt-ı luğfi gālibdür şafāda keyf-i şahbāya

107. ü:

Kaside 18

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Mübārek eyleye Allāh Te'ālā 'ömr ü devletle
Kudüm-ı hazret-i şeh-zāde-i zī-şāni dünyāya

108. ü:

Kaside 19

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

O cān-ı 'ālem ü bu rūh-ı şānīdür leťafetde
Berāberdür birbirine anuñçün birāderdür

109. ü:

Kaside 19

Mısra: 23

Ve (bağlama edatı).

Cebīninde anuñ envār-ı devlet zāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ āşār-ı isti'dād muzmerdür

110. ü:

Kaside 19

Mısra: 30

Ve (bağlama edatı).

Ĥudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dirīne çākerdür

111. ü:

Kaside 19

Mısra: 38

Ve (bağlama edatı).

Ĥıdıv-i pür-hüner Sultān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suĥanverdür

112. ü:

Kaside 19

Mısra: 38

Ve (bağlama edatı).

Ĥıdıv-i pür-hüner Sultān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem hoş-nüvis ü hem suĥanverdür

113. ü:

Kaside 19

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Riyāz-ı ĥulķıdur ol gayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ĥāk ü eşcārı gül-āb u 'ūd u 'anberdür

114. ü:

Kaside 19

Mısra: 60

Ve (bağlama edatı).

Zebānum lāldür ta'rif-i tab'-ı nüktedānında
'Aceb şahenşeh-i nāzük-dil ü hoş-zāt-ı serverdür

115. ü:

Kaside 19

Mısra: 67

Ve (bağlama edatı).

Ĥıdā-yı rūĥdur endiše-i medhūn dil ü tab'a
İkisi de şenāni itmede nā-çār u muztardur

116. ü:

Kaside 20

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Zihī şāyeste vü bāyiste ĥākān-ı hümayün-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pırāye-i efser

117. ü:

Kaside 20

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Firişte-ĥüy u meh-rüy u sebük-rūĥ u girān-temkīn
Mülāyim- tab' u hoş-zāt ü suĥandān u suĥan-perver

118. ü:

Kaside 20

Mısra: 60
Ve (bağlama edatı).

Temâşâyâ nice fâkat getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsî bir şemşîr ü her müjgânî bir hançer

119. ü:
Kaside 20
Mısra: 64
Ve (bağlama edatı).

'Aceb maḥbû' u dil-keşdür ser-â-pâ ḥüsn-i endâmî
Biribirinden a'lâ vü laṭîf ü nâzûk ü ḥoş-ter

120. ü:
Kaside 20
Mısra: 64
Ve (bağlama edatı).

'Aceb maḥbû' u dil-keşdür ser-â-pâ ḥüsn-i endâmî
Biribirinden a'lâ vü laṭîf ü nâzûk ü ḥoş-ter

121. ü:
Kaside 20
Mısra: 71
Ve (bağlama edatı).

Nedîm-i bezle-senc ü nüktedân u rind ü ḥoş-soḥbet
Suḥan-pîrâ vü siḥr-ârâ vü mu'ciz-güy u vaḥy-âver

122. ü:
Kaside 21
Mısra: 11
Ve (bağlama edatı).

Zihî 'alâmet-i iḳbâl ü baḥt-ı rüz-efzûn
Ki eyledi müteḥayyir 'uḳûl u evhâmî

123. ü:
Kaside 21
Mısra: 14
Ve (bağlama edatı).

Mübârek ola sa'âdetle şâh-ı devrâna
Bu iştihâr-ı bülend ü bu rûtbe-i sâmi

124. ü:
Kaside 21
Mısra: 21
Ve (bağlama edatı).

O nerre-şîr-i dilîr ü dil-âver-i 'âlem
Ki kıldı burc-ı esed ḥânedân-ı islâmî

125. ü:
Kaside 22
Mısra: 7
Ve (bağlama edatı).

Şimâlen Naḥcivân u Gence vü Tiflîs ü Şîrvânî
Cenûben Şehrîzor u Başra vü Bağdâd u Ahvâzî

126. ü:
Kaside 22
Mısra: 29
Ve (bağlama edatı).

O sulṭân-ı 'azîmü'l-ḳadr ü ḥâḳân-ı bülend-efser
Ki lâyıḳdur ne deñlü rûzgâr eylerse i'zâzî

127. ü:
Kaside 22
Mısra: 43
Ve (bağlama edatı).

Zamânında añılmaz oldu nâmî düzd ü 'ayyârûñ
Meger yâd ide 'âşık ğamze-i ğammâz u ṭannâzî

128. ü:
Kaside 22
Mısra: 46
Ve (bağlama edatı).

Cihân-pîrâ şehensâhâ Ḥıdıvâ Ḥusrevâ şâhâ
Eyâ şâhân-ı dehrûñ şevket ü şân ile mümtâzî

129. ü:
Kaside 23
Mısra: 2
Ve (bağlama edatı).

Ey pâdişeh-i 'ârif ü dânişver-i 'âlem
V'ey şâh-ı cihân-gîr ü zafer-yâver-i 'âlem

130. ü:
Kaside 23
Mısra: 7
Ve (bağlama edatı).

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

131. ü:
Kaside 23
Mısra: 10
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü ḳayşer-i 'âlem

132. ü:
Kaside 23
Mısra: 10
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergâhuñ olurlarsa sezâdur
İskender ü Behrâm u Cem ü ḳayşer-i 'âlem

133. ü:
Kaside 23
Mısra: 88
Ve (bağlama edatı).

Gerdān ola āsāyış için 'āleme tā kim
Çarḡ-ı felek ü mihr ü meh ü aḡter-i 'ālem

134. ü:

Kaside 24

Mısra: 48

Ve (bağlama edatı).

Ma' nī-i āyet-i ihsān-ı Hūdā-yı mütē'āl
Şüret-i āyine-i şāf-dil ü cān-ı felek

135. ü:

Kaside 24

Mısra: 59

Ve (bağlama edatı).

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek için
Reh-güzārında qalır dīde-i ḡayrān-ı felek

136. ü:

Kaside 24

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḡr-ı dūr-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

137. ü:

Kaside 24

Mısra: 71

Ve (bağlama edatı).

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḡr-ı dūr-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

138. ü:

Kaside 25

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Devlet ü iḡbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmuş bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

139. ü:

Kaside 25

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Düşdi gerçi ḡavf-ı tīġuñla ḡulūba tefriḡa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḡād

140. ü:

Kaside 25

Mısra: 94

Ve (bağlama edatı).

Aña da kāfidür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

141. ü:

Kaside 26

Mısra: 27

Ve (bağlama edatı).

Ḳahramān-şavlet ü Yūsuf-şüret
Bü'l-'aceb şun'-ı ḡudāvend-i 'alīm

142. ü:

Kaside 26

Mısra: 46

Ve (bağlama edatı).

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü ma'rekede mişli 'adīm

143. ü:

Kaside 26

Mısra: 59

Ve (bağlama edatı).

Ġarazı memlekete emn ü emān
'Ādeti leşkere bezl-i zer ü sīm

144. ü:

Kaside 26

Mısra: 97

Ve (bağlama edatı).

Sende bu 'adl ü bu inşāf ki var
'Ömrüñ eفزün olur Allāhu 'alīm

145. ü:

Kaside 26

Mısra: 104

Ve (bağlama edatı).

Olasın bāġ-ı cihānda dā'im
Gül gibi ḡurrem ü ḡandān u besīm

146. ü:

Kaside 26

Mısra: 108

Ve (bağlama edatı).

Mesned-i saltanat-ı 'ālemde
Olasın devlet ü 'izzetle muḡīm

147. ü:

Kaside 27

Mısra: 38

Ve (bağlama edatı).

Te'āla'llāh ne çāpük-rahş olur ol rahş-ı bī-hemtā
Ki berḡ ü bād anuñla idemez sür'atde da'vāyı

148. ü:

Kaside 27

Mısra: 91

Ve (bağlama edatı).

Añarlar seyr idenler siḡr-i kilik ü mu'ciz-i nazmım
'Aşā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuḡḡ-ı Mesīḡāyı

149. ü:

Kaside 27

Mısra: 108

Ve (bağlama edatı).

Ne yaña ‘azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

150. ü:

Kaside 27

Mısra: 108

Ve (bağlama edatı).

Ne yaña ‘azm iderse himmet-i merdân ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbâl ü zafer peyk-i sebük-pâyı

151. ü:

Kaside 28

Mısra: 76

Ve (bağlama edatı).

Güyâ ki çeşm-i şâhid-i ra‘nâ-yı nusrete
Müjgân tîr ü ğamze nâ-mihribân olur

152. ü:

Kaside 28

Mısra: 111

Ve (bağlama edatı).

Tahrîr-i medḥ ü fikr-i nikât-ı sitâyişüñ
Nazm-ı umûr-ı dest ü dil-i şâ‘irân olur

153. ü:

Kaside 29

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Zihî laṭîfe-i ğaybiyye-i İlähiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirâḥ-ı fu‘âd

154. ü:

Kaside 29

Mısra: 39

Ve (bağlama edatı).

Güşâde-baḥt u kavî-tâli‘ ü bülend-iḳbâl
Ḥuceste-zât u sûtüde-şifât u pâk-nihâd

155. ü:

Kaside 29

Mısra: 56

Ve (bağlama edatı).

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftâra
Ne şâ‘iḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bâd

156. ü:

Kaside 29

Mısra: 99

Ve (bağlama edatı).

Olunca medḥ ü senâsına ḥaşr idüp nazmum
Ḳoyam zamânede i‘câz-ı nuṭḳ ile bir ad

157. ü:

Kaside 29

Mısra: 102

Ve (bağlama edatı).

Olur mı zât-ı şerîfün gibi bi-ḥamdi’llâh
Bu rûzgârda bir ehl-i dâniş ü naḳḳâd

158. ü:

Kaside 31

Mısra: 22

Ve (bağlama edatı).

Döndi ḥâkister-i pür-aḥkere rîk-i ‘ummân
Aḥkeri gevher ü tennûr-ı pür-âteş gird-âb

159. ü:

Kaside 31

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Ḥükm için daḥi ne taḳvîm ala ne uşurlâb

160. ü:

Kaside 31

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Bir ola şâbit ü seyyâr ü müneccimler ele
Ḥükm için daḥi ne taḳvîm ala ne uşurlâb

161. ü:

Kaside 32

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

Cihân müferreh ü dil-keş cihâniyân ḥurrem
Zamân şüküfte zemîn reşk-i büstân-ı na‘îm

162. ü:

Kaside 32

Mısra: 78

Ve (bağlama edatı).

Ḳosam o ḥidmeti bir dem ḥuzûr-ı ṭab‘um için
Olur o demde dil ü cân esîr-i renc-i elîm

163. ü:

Kaside 32

Mısra: 82

Ve (bağlama edatı).

Kemâl-i naḳş-ı hünerdür o ğüne fikr anuñ
İder taḥayyüli mazmûni süst ü nazmı saḳîm

164. ü:

Kaside 32

Mısra: 90
Ve (bağlama edatı).

Nihāl-i hāmeme dil-beste Sıdre vü Tūbā
Zülāl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnīm

165. ü:
Kaside 35
Mısra: 39
Ve (bağlama edatı).

‘Arş-temkîn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür kıble-i cāh u iclāl

166. ü:
Kaside 35
Mısra: 44
Ve (bağlama edatı).

Āşaf-ı Hıusrev-i zî-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşşa‘ düm ü yāl

167. ü:
Kaside 35
Mısra: 63
Ve (bağlama edatı).

Habbezā raşş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-miḥ-ı ni‘āl

168. ü:
Kaside 35
Mısra: 72
Ve (bağlama edatı).

İremez gerdine sür‘atde Burāk-ı cennet
Berķ-i ḥāṭıfden ola aña meger kim per ü bāl

169. ü:
Kaside 35
Mısra: 79
Ve (bağlama edatı).

Ol kadar çāpük ü nāzük hareket eyler kim
Ne olur rîg perîşān ne bozılır eşkāl

170. ü:
Kaside 35
Mısra: 91
Ve (bağlama edatı).

N’eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḥarc-ı yek-rüzedür olursa cihān māl-ā-māl

171. ü:
Kaside 35
Mısra: 94
Ve (bağlama edatı).

Tişe-i fikr ile bir kân-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

172. ü:
Kaside 35
Mısra: 110
Ve (bağlama edatı).

Cürre şāhın Hümā şayd-ı ḥayālīm ki benüm
Feyz-i tevḥik-i İllāhidür aña şehper ü bāl

173. ü:
Kaside 35
Mısra: 115
Ve (bağlama edatı).

Şoñra gördi ki ḥaridārına yok ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldu dellāl

174. ü:
Kaside 35
Mısra: 126
Ve (bağlama edatı).

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rüz
Devlet ü ‘ömrini eفزün ide Mevlā her sāl

175. ü:
Kaside 36
Mısra: 7
Ve (bağlama edatı).

‘Acem degül ‘Arab u Hind ü Çin ü Bulgāri
Saña müsahḥar ider hep elüñdeki ḥātem

176. ü:
Kaside 36
Mısra: 13
Ve (bağlama edatı).

Bu feth ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab‘uma zirā vücūh ile mülhem

177. ü:
Kaside 36
Mısra: 63
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

178. ü:
Kaside 36
Mısra: 64
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaşşıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

179. ü:
Kaside 36
Mısra: 64
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḥass ü müzevvir ü azlem

180. ü:

Kaside 36

Mısra: 66

Ve (bağlama edatı).

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāhiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

181. ü:

Kaside 37

Mısra: 20

Ve (bağlama edatı).

Şaf-der-i şadr-nişin āşaf-ı ‘ālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü ma‘reke-perdāz Peşeng

182. ü:

Kaside 37

Mısra: 33

Ve (bağlama edatı).

Bulsa ger terbiyet-i ma‘deletin āteş ü āb
Bir olur ṭab‘-ı semenderle mizāc-ı ḥarçeng

183. ü:

Kaside 37

Mısra: 51

Ve (bağlama edatı).

Ḥarekāti o ḳadar mu‘tedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görünür kec-rev ü leng

184. ü:

Kaside 37

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Ḥarekāti o ḳadar mu‘tedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görünür kec-rev ü leng

185. ü:

Kaside 37

Mısra: 56

Ve (bağlama edatı).

Dāverā dād-penāh āşaf-ı ‘ālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

186. ü:

Kaside 37

Mısra: 72

Ve (bağlama edatı).

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medhūn
Ki mezāḳ-ı dile yeḳsān görünür şehd ü şereng

187. ü:

Kaside 38

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Sütüde āşaf-ı zī-şān ki faḥr eyler vücūdiyla
Süleymān u sipāh u taḥt u mülk ü efser ü ḥātem

188. ü:

Kaside 38

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Sütüde āşaf-ı zī-şān ki faḥr eyler vücūdiyla
Süleymān u sipāh u taḥt u mülk ü efser ü ḥātem

189. ü:

Kaside 38

Mısra: 25

Ve (bağlama edatı).

Hüseyn-ism ü ‘Alī-siret ḥıdīv-i ‘ālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ‘ahd-i ‘adliyle cihāna sür olur mātem

190. ü:

Kaside 38

Mısra: 55

Ve (bağlama edatı).

O deñlü cüst ü çäpükdür ki ger sür‘atle deryādan
Nesimāsā güzār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

191. ü:

Kaside 38

Mısra: 60

Ve (bağlama edatı).

Kimi ṭāvūs-ı ra‘nā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

192. ü:

Kaside 39

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Ġulġul-i kūs-ı zafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḫ ü melek birbirin itdi tebsīr

193. ü:

Kaside 39

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

Eğer-i ‘adl ü mükāfāt-ı ‘adāletdür bu
Bu ḳadar ancak olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i te‘şīr

194. ü:

Kaside 39

Mısra: 34

Ve (bağlama edatı).

Şadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥazret-i Ḥusrev Pāşā
Ki şalābetde bulunmaz aña mānend ü nazīr

195. ü:

Kaside 40

Mısra: 87

Ve (bağlama edatı).

Suḥanüm sihr-i mübîn ü kalemüm çüp-ı Kelīm
Nefesüm mağz-ı dem-i nuṭḡ-ı Mesīḥ-i Meryem

196. ü:

Kaside 40

Mısra: 101

Ve (bağlama edatı).

Dā'imā devlet ü 'izzetle geçe evkātı
Ola şihḥatde selāmetde vücūdı her dem

197. ü:

Kaside 41

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

'Ālemde 'aceb sencileyin bir daḡı var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

198. ü:

Kaside 41

Mısra: 93

Ve (bağlama edatı).

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

199. ü:

Kaside 41

Mısra: 94

Ve (bağlama edatı).

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

200. ü:

Kaside 41

Mısra: 109

Ve (bağlama edatı).

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḡar-ı bī-hūde-i ḡod-rāy-ı zamāne

201. ü:

Kaside 43

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rüşen-re'y-i 'ālī-şān
Ki dā'im re'y ü tedbīriyle tevfiḡ ittiḡād üzre

202. ü:

Kaside 43

Mısra: 67

Ve (bağlama edatı).

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfi cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

203. ü:

Kaside 43

Mısra: 83

Ve (bağlama edatı).

Müfid ü muḡtaşardur her kelām-ı ḡikmet-āmizüm
Olur destümde gerçi ḡāme tekşir-i sevād üzre

204. ü:

Kaside 44

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Başla şıdk ile du'ā itmege Nef'i nice bir
Da'vī-i ma'rifet ü lāf-ı suḡan-pirāyī

205. ü:

Kaside 45

Mısra: 91

Ve (bağlama edatı).

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḡ reftārī

206. ü:

Kaside 46

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Yaz u kış açılır ezḡārī tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

207. ü:

Kaside 46

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Dā'imā ḡurrem ü şād-āb u müferriḡ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

208. ü:

Kaside 46

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Dāmen-i çarḡı mu'atḡar ider esdükce nesīm
Nükhēt-i yāsemen ü sünbül ü büy-ı nesrīn

209. ü:

Kaside 46

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Fikri ma'kūl u sözi puḡte vü mi'yārī dürüst
Dāniş ü binişi ber-kā'ide vü re'yī rezīn

210. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Ve (bağlama edatı).
- Ol kadar 'âkıll u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i 'ālemi ma'kül ile eyler teskîn
211. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).
- Ġam degül kām-revā olmaz isem 'ālemde
Rūzgāruñi tek olaydım şer ü şürından emîn
212. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).
- Tā ki ma'mūr ola bu köhne sarāy-ı 'ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn
213. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).
- Tā ki ma'mūr ola bu köhne sarāy-ı 'ālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervîn
214. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).
- Göñül şayd itmeden kalsa 'aceb mi bīm-i qahrıyla
Gerek zülfi dil-āvīz ü gerek haṭṭ-ı dil-ārādur
215. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Ve (bağlama edatı).
- Ferāmüş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile ṭab'um
Kalem ammā yine destümde mu'tād üzre gūyādur
216. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **100**
Ve (bağlama edatı).
- Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā'-ı mekārımla vücūdın ferd ü yektādur
217. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).
- Şecā'at sende himmet sende 'ilm ü ma'rifet sende
Şifāt-ı zāt-ı pākūñ hep birbirinden a'lādur
218. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **117**
Ve (bağlama edatı).
- Degül levḥ-i zamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmizüm
Şṭurlāb-ı Ebū Ma'şer Şifā-yı İbn-i Sinādur
219. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Ve (bağlama edatı).
- Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziyinet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyādur
220. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).
- Cihān-ı cūd u himmetdür 'aceb mi baḥr ü kân olsa
Dil ü desti ki dā'im luṭf u iḥşāna müheyyādur
221. **ü:**
Kaside 48
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).
- Saḥī şāḥib-kırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden ma'den ü yemm
222. **ü:**
Kaside 48
Mısra: **90**
Ve (bağlama edatı).
- Döne dā'im murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḥt hem-dem
223. **ü:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).
- Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāḥ ü sürür ü emn ü rāḥat çār dīvārı
224. **ü:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).
- Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāḥ ü sürür ü emn ü rāḥat çār dīvārı
225. **ü:**
Kaside 49

Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Bula bāğ-ı murāduñ gülbün-i iqbāl ile revnağ
Ola cāh ü sürür ü emn ü rāhat çār divārı

226. ü:
Kaside 50
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Müşteri-re'y ü 'uṭārid-kalem ü mihr-āşār
'Arş-temkīn ü każā-temşiyet ü çarḥ-aḥkām

227. ü:
Kaside 50
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Müşteri-re'y ü 'uṭārid-kalem ü mihr-āşār
'Arş-temkīn ü każā-temşiyet ü çarḥ-aḥkām

228. ü:
Kaside 50
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Müşteri-re'y ü 'uṭārid-kalem ü mihr-āşār
'Arş-temkīn ü każā-temşiyet ü çarḥ-aḥkām

229. ü:
Kaside 50
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Müşteri-re'y ü 'uṭārid-kalem ü mihr-āşār
'Arş-temkīn ü każā-temşiyet ü çarḥ-aḥkām

230. ü:
Kaside 50
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Devr-i cūduñda görür hālını baḥr ü kānuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firāvānı gamām

231. ü:
Kaside 50
Mısra: **119**
Ve (bağlama edatı).

Olmasa seyr ü şebāt añları temyīze sebeb
'Aqs-i ḥāmeyle süṭürü idemez fark evhām

232. ü:
Kaside 50
Mısra: **129**
Ve (bağlama edatı).

Hāfiż u İbn-i Yemīnim gazel ü kıt'ada ger
Söylesem belki rubā'ide olurum Ḥayyām

233. ü:
Kaside 50
Mısra: **145**
Ve (bağlama edatı).

Eb ü ceddile tefāḥür iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü kabūline verür mi aḥkām

234. ü:
Kaside 50
Mısra: **146**
Ve (bağlama edatı).

Eb ü ceddile tefāḥür iden ebced-ḥ'ānuñ
Ehl olan redd ü kabūline verür mi aḥkām

235. ü:
Kaside 51
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Sanki bir dil-ber-i ferruḥ-ruḥ ü meh-ṭal'atdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

236. ü:
Kaside 51
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Ma'den-i ḥüsñ ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencine-i dīnār u direm

237. ü:
Kaside 51
Mısra: **31**
Ve (bağlama edatı).

Hāşılı ikisi de kaḍr ü şerefle mümtāz
Farḥ eger var ise Allāhu Te'ālā a'lem

238. ü:
Kaside 51
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Ḥızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

239. ü:
Kaside 51
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Ḥızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

240. ü:
Kaside 51

Mısra: 78
Ve (bağlama edatı).

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Hızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

241. ü:
Kaside 51
Mısra: 78
Ve (bağlama edatı).

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alī-'ilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Hızır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsā-dem

242. ü:
Kaside 51
Mısra: 79
Ve (bağlama edatı).

Necm-i baḥt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Kuvvet-i ṭāli' ü iḳbālūñe sevgend ü ḳasem

243. ü:
Kaside 51
Mısra: 80
Ve (bağlama edatı).

Necm-i baḥt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Kuvvet-i ṭāli' ü iḳbālūñe sevgend ü ḳasem

244. ü:
Kaside 51
Mısra: 96
Ve (bağlama edatı).

Ṭab'-ı keḳ-fıkr-i ḥasūd u suḥan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pūr-ḥavel ü gamze-i pūr-nāz ü sitem

245. ü:
Kaside 51
Mısra: 113
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i baḥtına iḳbāl ü sa'ādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

246. ü:
Kaside 52
Mısra: 16
Ve (bağlama edatı).

Günc-i ḥalvet-ḥānesinde 'ilm ü 'irfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü sa'ādet pāsbān

247. ü:
Kaside 52
Mısra: 123
Ve (bağlama edatı).

Devlet ü 'ömr ile ber-ḥürdār idüp Ḥaḳ şāhibin
Ḥaşre dek ma'mūr u ābādān ola ol ḥānedān

248. ü:
Kaside 53
Mısra: 35
Ve (bağlama edatı).

Nice bir kevkēb-i baḥt ile bu baḥş ü ḡavgā
Nice bir ṭāli'-i bed-'ahd ile bīḥūde cedel

249. ü:
Kaside 53
Mısra: 68
Ve (bağlama edatı).

Luṭfuñ ol meretebe kim kārgeh-i 'ālemde
Ḳomadı 'illet ü esbāba yeriyle medḥal

250. ü:
Kaside 53
Mısra: 92
Ve (bağlama edatı).

Lik ḥar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḥıred ü mā-şadaḳ-ı belhüm eḳall

251. ü:
Kaside 54
Mısra: 58
Ve (bağlama edatı).

Ḥükmi ger istese tebdil-i nihād-ı ezdād
'Aks olur reng-i duḥān-ı siyeh ü nūr-ı sefid

252. ü:
Kaside 54
Mısra: 94
Ve (bağlama edatı).

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdükke
Devlet ü rif'at ü iclālını Ḥaḳḳ ide mezid

253. ü:
Kaside 54
Mısra: 94
Ve (bağlama edatı).

Şadr-ı fetvāda mü'ebbed ola hem gitdükke
Devlet ü rif'at ü iclālını Ḥaḳḳ ide mezid

254. ü:
Kaside 55
Mısra: 28
Ve (bağlama edatı).

Ol ki āb-ı pāk-ı pūr-emvāc-ı baḥr-ı luṭfidur
Çehre-şüy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı 'itāb

255. ü:
Kaside 55
Mısra: 76
Ve (bağlama edatı).

Reng-i lafz u nühket-i ma'nā-yı nazm-ı pāküme
N'ola eylerse hased rüy-ı gül ü büy-ı gül-âb

256. ü:

Kaside 55

Mısra: 78

Ve (bağlama edatı).

Bir gülistândur kaşidem kim şafâ virmiş aña
Bu neşâf-engiz ü cân-perver gâzel mânend-i âb

257. ü:

Kaside 55

Mısra: 90

Ve (bağlama edatı).

Ben o mîr-i meclis-i nazmum ki bezm-i ma'rifet
Süz-ı şî'r ü reşha-i hâmemle buldı âb u tâb

258. ü:

Kaside 55

Mısra: 94

Ve (bağlama edatı).

Yaraşur dense sevâd-ı hâtda bîkr-i fikrûme
Pâk-dâmen şâhid-i meh-tal'at ü müşğîn-nîkâb

259. ü:

Kaside 56

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mûr olmağa meyl eyledi dünyâ vü dîn

260. ü:

Kaside 56

Mısra: 46

Ve (bağlama edatı).

Hükmi ger tedbîl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhî engübîn

261. ü:

Kaside 56

Mısra: 68

Ve (bağlama edatı).

Hâk budur ben ol suhan-senc-i ma'ânî-perverim
Kim olur reşk ü hâsedden dâ'imâ endüh-gîn

262. ü:

Kaside 56

Mısra: 87

Ve (bağlama edatı).

Şer' ü kânûnı idüp ihyâ kemâl-i 'adl ile
Haşre dek ol mesned-i şadr-ı vezâretde mekîn

263. ü:

Kaside 56

Mısra: 92

Ve (bağlama edatı).

Her ne emre iştiğâl itseñ sa'âdetle ola
'Avn-ı Rabbâni zâhir ü luţf-ı Yezdâni mu'in

264. ü:

Kaside 57

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Benim ol nâdire-gü şâ'ir-i ma'nâ-perdâz
Reşk ider mertebe-i şî'rûme sihr ü i'câz

265. ü:

Kaside 57

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Oldı nâzûk suhanum Muhteşem ü 'Urfiden
N'ola reşk eyleseler Rûma 'Irâk u Şîrâz

266. ü:

Kaside 57

Mısra: 27

Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suhan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

267. ü:

Kaside 57

Mısra: 32

Ve (bağlama edatı).

O hünermend-i Hümâ-sâye ki isti'dâdı
Eylemiş dâniş ü iz'ân u kemâli ihrâz

268. ü:

Kaside 57

Mısra: 35

Ve (bağlama edatı).

Ma'delet-kîş ü kerem-pîşe Muhammed Pâşâ
Revnaç-efrüz u şeref- bahş-ı serîr-i i'zâz

269. ü:

Kaside 57

Mısra: 52

Ve (bağlama edatı).

Hükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Âşyân tutmada şâhîn ü kebüter enbâz

270. ü:

Kaside 58

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Fürüg-ı şemse-i tâkı sipihre nûr-ı başar
Gubâr-ı dergehi hürşîd ü mâha kuhl-i 'uyûn

271. ü:

Kaside 58

Mısra: 15

Ve (bağlama edatı).

‘Aceb mi olmasa âlemde mişl ü mânendi
Kaşidede bir olur beyt-i nâdirü’l-mazmûn

272. ü:

Kaside 58

Mısra: 21

Ve (bağlama edatı).

O deñlü hürrem ü behcet-fezâ ki bir dem eger
Açılrsa feyz-i nesîmiyle bir dil-i mañzûn

273. ü:

Kaside 58

Mısra: 75

Ve (bağlama edatı).

Tenezzül itmeme edânîye câh ü devlet için
İderse tîğ-i kazâyile cebr eger gerdûn

274. ü:

Kaside 60

Mısra: 37

Ve (bağlama edatı).

Şi’r ü inşâda ‘adil olmaz aña ancak odur
Nesr ile H^vâce-Cihân nazm ile Şahbân-ı suñan

275. ü:

Kaside 61

Mısra: 34

Ve (bağlama edatı).

Luţfuñ ol ğâyeteddür kim nâr-ı kahruñ olmasa
Cüy-ı elţafuñ iderdi delv ü hûtî garç- âb

276. ü:

Kaside 61

Mısra: 70

Ve (bağlama edatı).

Tâli ‘ümle her zamân bir cins idi bazarımız
Ben mañabbet ‘arz iderdim ol baña zecr ü ‘itâb

277. ü:

Kaside 61

Mısra: 79

Ve (bağlama edatı).

Gün-be-gün olsun terakkîde celâl ü şevketüñ
Eylesün mañşudımı herkes tapuñdan iktisâb

278. ü:

Kaside 62

Mısra: 21

Ve (bağlama edatı).

Deryâ-dil ü kân-ğavşala bir dañi yok böyle hele
Bezl itmede luţfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

279. ü:

Kaside 62

Mısra: 24

Ve (bağlama edatı).

Şol deñlü ‘alîdür dili dünyânuñ olmaz mâ’ili
‘Arz itseler ve’l-ğâşılı yanında bir seng ü zehab

280. ü:

Kaside 62

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Ey dâver-i kâmil-nihâd şâfi dil ü pāk-i ‘tikād
Zâtuñla kılmış ittihâd hulğ-ı ğasen tavr-ı ‘aceb

281. ü:

Kaside 62

Mısra: 33

Ve (bağlama edatı).

Yok ğadd ü ğasr iğsânuña gelmiş mürüvvet şânuña
Düşsem n’ola dâmânuña ben de idüp luţfuñ taleb

282. ü:

Kaside 62

Mısra: 47

Ve (bağlama edatı).

Hep şimdi erbâb-ı düvel bilmez nedür şi’r ü ğazel
Mağbûl imiş gerçi ezel herkes görürmüş müsteğab

283. ü:

Kaside 62

Mısra: 57

Ve (bağlama edatı).

Devr-i gül ü devr-i ğadeğ verdükce dünyâyâ ferah
Def’ ide dillerden tarağ olduğca ‘âlem pür-şegab

284. ü:

Kıt’a 2

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Bezmüne geldim ise medğ ü şenâdan ğâlî
Nağş-ı idrâkime ğaml itme benim sultânım

285. ü:

Kıt’a-ı Kebir 1

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Yüsuf-ı tab’umuñ sipihri büleñd
Ser-nîgün teng ü tîre çâhidur

286. ü:

Kıt’a-ı Kebir 1

- Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).
- Zühd ü rindî yanumda yeksândur
 Bu huşuşuñ Hudâ güvâhidur
287. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
 Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).
- La 'net ol har-zarîf-i hod-re'ye
 Ki şeref aña mâl ü câhidur
288. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
 Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).
- Kimi herze nifâk u hercâyî
 Şan'atı gıybet ü melâhidür
289. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
 Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).
- Gerçi erbâb-ı şab'a böyle sitem
 Felegüñ köhne resm ü râhidur
290. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
 Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).
- Ki meyüñ surh u al iken rengi
 Bîm-i kâhriyla zerd ü kâhidür
291. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 4
 Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).
- Böyle zibâ-şüret ü pâkîze-sîret görmedim
 Bir melekdür güyiyâ itmiş tevellüd hürdan
292. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
 Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).
- Şeh-süvâr-ı dilir ü kıt'a-nüvîs
 Hem suhan-fehm ü hem suhan-perdâz
293. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
 Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).
- Şeh-süvâr-ı dilir ü kıt'a-nüvîs
 Hem suhan-fehm ü hem suhan-perdâz
294. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
 Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).
- Tevbe eylerdi dañi itmemege
 Hiç tir ü kemâne dest-i dirâz
295. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 6
 Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).
- Habbezâ kaşr-ı laţif ü zer-nigâr
 Kim nazîrin görmemişdür şeyh ü şâb
296. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 6
 Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).
- Ol şehenşeh kim ider hürşid ü mâh
 Hâk-i pâyinden sa'âdet iktisâb
297. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 7
 Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).
- K'olmuş aña naşib tâ ezeli
 Taht-ı Cemşid ü baht-ı Pervîzi
298. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 7
 Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).
- Dilerin devlet ü sa'âdet ile
 Haşma çekdükçe tiğ-i hün-rîzi
299. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 8
 Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).
- Qulzüm-i ma'rifetüm ceyb ü kenârum pür-dürr
 Sâhilüm pâkdür âlâyiş-i hâşâkümden
300. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 9
 Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).
- Şehenşâh-ı memâlik-gîr ü şâhîn-i şikâr-efgen
 Ki medhe ihtiyâcı yok kemâl-i imtiyâzından
301. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 10
 Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Niyyeti dā'im eſer-i hayradır
Eyleye Haḫ devlet ü 'ömrüñ ziyād

302. ü:

Mesnevi 1

Mısra: 36

Ve (bağlama edatı).

Vechinde nümāyān eſer-i pertev-i ma'nā
Hem pādīſeh-ſüret ü hem ħusrev-i ma'nā

303. ü:

Müfret 18

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Hey ne 'ādil ſāhsın ey ſāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü ſer' ü dād u 'adl içinde kılmışdır Murād

304. ü:

Müfret 18

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Hey ne 'ādil ſāhsın ey ſāh-ı 'ādil kim adın
Emn ü ſer' ü dād u 'adl içinde kılmışdır Murād

305. ü:

Nazm 2

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Başlasun ğamzeleri ğāret-i imāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫı emn ü selāmet göresin

306. ü:

Rübai 1

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Yā Rab dilümi sehv ü ħaḫādan ſaḫla
Endiſemi tezvır ü riyādan ſaḫla

307. ü:

Rübai 1

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Yā Rab dilümi sehv ü ħaḫādan ſaḫla
Endiſemi tezvır ü riyādan ſaḫla

308. ü:

Rübai 3

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Bilmem nice olur mihr ü maḫabbet ḫāli
Bu nükte-i ser-beſte ḫalır nā-güfte

309. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Ve (bağlama edatı).

Pür-ſafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūſenāyī-baḫſ-ı ḫalb-i meclis ü peymānesin

310. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Ve (bağlama edatı).

Cān u dilden kimse yok kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyzüñe dil-dādedür

311. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Ve (bağlama edatı).

Keyf-i cān-baḫſuñ ki cism ü cāna rāḫat bundadır
Ḥikmetüñ inḫār ider vā'iz ḫamākat bundadır

312. ü:

Gazel 36

Mısra: 11

Ve (bağlama edatı).

Müzeyyen reng ü büy ile dil-i Nef'î gibi gülſen
Meger ol cān-ı 'ālem gāḫi geſt-i gülſitān eyler

313. ü:

Gazel 41

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Söyleſilmez çarḫ ile geh ſöyle gāḫi böyledür
Münḫalibdür bu cihānuñ reſm ü rāḫı böyledür

314. ü:

Gazel 41

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Şubḫ u ſāmi fark olunmaz āsmān-ı tab'umuñ
Maſrıḫ-ı endiſemüñ ḫurſid ü māḫı böyledür

315. ü:

Gazel 45

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Dād o zālimden eger böyle ḫalursa nāzı
Ne fiğān-ı ſeb ü ne āh-ı sehergāḫ bilür

316. ü:

Gazel 70

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Ṭotalum rüz-ı ſumār olsa kim eyler da'vā
İtdügin zulme ſenüñ ḫadd ü ḫisāb olmayıcak

317. ü:

Gazel 71

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ğamze-i tîğ-keş ü çeşm-i sihir-sâzına bak
Kaşd-ı cân eyler iken şivesine nâzına bak

318. ü:

Gazel 107

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Belki Yûsuf da seni görse olurdu 'âşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

319. ü:

Gazel 108

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Feryâdı mü'essirdür her perdede 'uşşâkuñ
Uymaz def' ü şanbûra bir özge hevâdur bu

320. ü:

Gazel 115

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Şal mihr ü mâha hüsn ü le'âfâf kemendini
Göster yüzüñden kâkülüñi pîç ü tâb ile

321. ü:

Gazel 120

Mısra: 3

Ve (bağlama edatı).

Virmez yine ol pîrehen ü sîne şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

322. ü:

Gazel 130

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zûrdur
Zühd ü takvâya gelür zirâ hâlel nev-rûzda

323. ü:

Gazel 131

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

'Aql u dil ü cân oldı giriftâr-ı nigâhı
Buldı yine birbirini 'uşşâk-ı girişme

324. ü:

Kaside 4

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Mülkinde düzd-i müflise mâl-i zekâtdan
Destâr u keş ü pîreheni kârbân virür

325. ü:

Kaside 8

Mısra: 88

Ve (bağlama edatı).

Gülşen-i ikbâli ser-sezb ola tâ kim rûzgâr
Gül gibi bâğ-ı cihâni hürrem ü hândân bulur

326. ü:

Kaside 9

Mısra: 120

Ve (bağlama edatı).

Ol râst bu kec düşdügi bîhüde degüldür
Zahm-ı ciger-i düşmen için tîr ü kemândur

327. ü:

Kaside 10

Mısra: 21

Ve (bağlama edatı).

Zu 'munca olur her kişünñ redd ü kabûli
Hâk söyleyeni şanma felekden hâzer eyler

328. ü:

Kaside 10

Mısra: 54

Ve (bağlama edatı).

Bir kûdrete mâlik ki nice taht-nişünñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

329. ü:

Kaside 10

Mısra: 96

Ve (bağlama edatı).

Üstâd olıcak sözde hâsedden kaçılır mı
Zirâ hüneri reşk ü hâsed mu'teber eyler

330. ü:

Kaside 11

Mısra: 19

Ve (bağlama edatı).

Aña taht âsmân-ı 'adl ü efser mihr-i devletdür
Bu tâc u taht ile dünyâya hüküm eylerse erzânî

331. ü:

Kaside 16

Mısra: 43

Ve (bağlama edatı).

Dîn ü devlet böyle revnağ mı bulurdı olmasa
Reşh-i kilik ü berç-ı tîği âb u tâb-ı rûzgâr

332. ü:

Kaside 18

Mısra: 4
Ve (bağlama edatı).

Ağa Alcası ol gül-gün-ı hoş-endâm u ra'nâ kim
Degüldür perçem ü yâl ü dümi muhtâc hınnâya

333. ü:
Kaside 20
Mısra: 4
Ve (bağlama edatı).

Hudâvend-i mükerrerem pâdişâh-ı ârif ü kâmil
Ser-efrâz-ı hünermend ü serîr-efrûz-ı dânişver

334. ü:
Kaside 22
Mısra: 28
Ve (bağlama edatı).

Şeh-i 'âlî-neseb Sultân Murâd-ı Kahramân-kevkeb
Ki luft u kahrıdur hep devlet ü dinüñ mühim-sâzi

335. ü:
Kaside 23
Mısra: 29
Ve (bağlama edatı).

'İsâ gibi bir rûh-ı melek-sîret ü hoş-zât
Yûsuf gibi bir mâh-ı perî-peyker-i 'âlem

336. ü:
Kaside 25
Mısra: 28
Ve (bağlama edatı).

Pâdişâh-ı şüret ü ma'nâ hıdv-i ehl-i dil
Nüktedân İskender ü Cem-câh u Eflâñun reşâd

337. ü:
Kaside 25
Mısra: 100
Ve (bağlama edatı).

Ola devletle serîr-i saltanatda ber-karâr
İde 'adl ü dâd ile dünyâyı mesrûrû'l-fu'âd

338. ü:
Kaside 29
Mısra: 48
Ve (bağlama edatı).

Fürûg-ı tîg-ı cihân-tâbı vaşf-ı düşmen
Tulû'-ı mihr-i ziyâ-güster ü vücûd-ı sevâd

339. ü:
Kaside 29
Mısra: 66
Ve (bağlama edatı).

Revâc-ı dîn-i mübine mu'âvin-i muqdim
Umûr-ı şer'-i şerîfe muqayyed ü münkâd

340. ü:
Kaside 31
Mısra: 47
Ve (bağlama edatı).

O Naşûh-ism ü 'alî-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i hâşmına dergâh-ı rızâ-yı tevvâb

341. ü:
Kaside 36
Mısra: 7
Ve (bağlama edatı).

'Acem degül 'Arab u Hind ü Çin ü Bulgârı
Saña müsahhar ider hep elüñdeki hâtem

342. ü:
Kaside 36
Mısra: 60
Ve (bağlama edatı).

Felek didükleri ol nâbekâr-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi 'azâb ü elem

343. ü:
Kaside 37
Mısra: 62
Ve (bağlama edatı).

Hâk budur lâzım idi devlete bir sencileyin
Dâver-i 'âdil ü düstür-ı 'adâlet-evreng

344. ü:
Kaside 38
Mısra: 72
Ve (bağlama edatı).

O mevzûn-peyker ol tarz-ı hırâm ol cilve-i nâziük
O simîn sâk o müşkîn yâl ü düm ol kâkül-i pür-ham

345. ü:
Kaside 40
Mısra: 44
Ve (bağlama edatı).

'Aklı kâmil dili pâk âyine-i sinesi şâf
Hükmi câri sözi söz 'ahdi metin ü muhkem

346. ü:
Kaside 40
Mısra: 51
Ve (bağlama edatı).

Peyk-i ikbâli ile feth ü zafer pey-der-pey
Nühket-i hulki ile bād-ı şabâ dem-ber-dem

347. ü:
Kaside 40

Mısra: **62**
Ve (bağlama edatı).

Şahne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Hâl ü haş üzre degül silsile-i ham-der-ham

348. ü:
Kaside 43
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

O yektâ feylesof-ı kâmkâr u müsteşâr-ı küll
Ki isti'dâdı her tedbîrde rüşd ü sedâd üzre

349. ü:
Kaside 43
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).

Ola tâ kim cihân gâhî pür-emn ü gâh pür-fitne
Döne tâ kim felek biñ yılda bir vefk-ı murâd üzre

350. ü:
Kaside 44
Mısra: **86**
Ve (bağlama edatı).

Kimi işhâd ideyin eyledüğüm da'vâya
İndürem sihr ü füsün ile meger 'İsâyi

351. ü:
Kaside 45
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü dil-keş ü mañbû'dur şemâ'ili kim
İder görünce serâsime 'aql-ı 'ayyârı

352. ü:
Kaside 51
Mısra: **102**
Ve (bağlama edatı).

Benim ol şâ'ir-i hoş-nükte ki her lafzumda
Nefy-i ğam müzmer ü işbât-ı meserret müdğam

353. ü:
Kaside 58
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

Harîm-i gülşeni dârü'l-karâr iken câna
Komaz hevâ-yı temâşası dilde şabr ü sükün

354. ü:
Müfret 2
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

355. ü:
Rübai 3
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ben 'âşık-ı hercâyî vü dil-âşüfte
Ol şüh ise hem mey-keş ü hem âlüfte

356. ü:
Gazel 45
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Söyleşülmez nigeht-i şühî 'aceb müstağnî
Ne zebân-ı dil ü ne şive-i dil-h'âh bilür

357. ü:
Gazel 74
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Ne feyz alur dil ü destinden ey Nef'î k'olur dâ'im
Kalem cādū-yı 'İsâ-dem suhan hem şüh u hem nâzik

358. ü:
Gazel 85
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Ben tırfa- rind-i şu'bede-bâz-ı taḥayyülüm
Ma'nâ-yı sihr ü şuret-i i'câzdur sözüm

359. ü:
Gazel 112
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup câmın ele sürmekde devrânûñ yine

360. ü:
Gazel 121
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furûşuñ kılıyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

361. ü:
Gazel 126
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Nef'î de ğazeller dise mümtâz ü müsellem
Her birisi reşk-i revîş-i Muḥteşem olsa

362. ü:
Kaside 17
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Bu da Evren gibi pertâb-ı bülend itse olur
Râkibi Zâl-i zer ü kendüsi güyâ 'Ankâ

üftâde:

1. üftâde:

Kaside 33

Mısra: **64**

Düşkün, biçare, zavallı.

Ol pîş-i rikâbında cenîbet-keş-i iqbâl
Bu dergeh-i cûdında bir üftâde gedâdur

2. üftâdesini: -si, -n, -i

Gazel 23

Mısra: **11**

Âşık, tutkun.

Hem öldürür üftâdesini hem ider ihyâ
Maşşûşdur ol âfete i'câz-ı maşabbet

3. üftâdesi: -si

Gazel 40

Mısra: **5**

Düşkün, biçare, zavallı.

Dil-berüñ bâlâ-bülendi 'âşıkun üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadır

4. üftâdesi: -si

Gazel 107

Mısra: **2**

Âşık, tutkun.

Gördüğün 'âşık ider bir büt-i ra'nâsın sen
'Aceb üftâdesi çok dil-ber-i yektâsın sen

üftâde geçer:

1. üftâde geçer: -er

Gazel 100

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Düşkün, âşık diye söylenmek, anılmak.

Zülfî de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

üftâde-i 'aşkız:

1. üftâde-i 'aşkız: -ız

Gazel 56

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Aşka düşmüş // âşık.

Yok tîakatımız küyına yüz sürmege yârüñ
Mestân-ı hârâbâti vü üftâde-i 'aşkız

üftâde-i kadd-i bülend-i serv-i büstânı:

1. üftâde-i kadd-i bülend-i serv-i büstânı:

Kaside 13

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Bahçenin servi ağacının yüce boyunun tutkunu.

Felek üftâde-i kadd-i bülend-i serv-i büstânı
Melek murğ-ı giriftâr-ı gül-i ra'nâ-yı gülzârı

üftân u hîzân:

1. üftân u hîzân:

Kaside 49

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Düşse kalka.

Yine bād-ı şabâ üftân u hîzân erdi gülzâra
Dem-i 'İsâ-veş ihyâ eyledi ezhar ü eşcârı

ülfet tutarsın:

1. ülfet tutarsın: -ar, -sın

Gazel 139

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Alışkanlık peyda etmek, alışmak.

Nice ülfet tutarsın zühd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğun hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

ülfet-i azdâd:

1. ülfet-i azdâd:

Kaside 29

Mısra: **86**

Kelime Tipi: -

Birbirine zıt olan şeylerin kaynaşması, bir arada bulunması.

Nefâz-ı hükmi o gâyetde kim murâd itse
Kemâl-i hüsn-i irâdetle ülfet-i azdâd

ülfeti itdüm:

1. ülfeti itdüm: -dü, -m

Kaside 23

Mısra: **51**

Kelime Tipi: -

Ahbaplık etmek, dostluk kurmak, kaynaşmak.

İtdüm o kadar ülfeti guşşayla ki oldum
Ferzend-i gam-ı bî-peder ü mâder-i 'âlem

ümîd:

1. ümîdüm: -ü, -m

Kaside 43

Mısra: **15**

Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesâd üzre

2. **ümîd:**

Kaside 32

Mısra: 6

Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

Neşât zehre-şikâf-ı derûn-ı sîne-i ğam

Ümîd 'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm

ümîd-i şihhat:

1. **ümîd-i şihhat:**

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sağlık ümidi.

Ne tende cân ile sensüz ümîd-i şihhat olur

Ne cân bedende ğam-ı firkatüñle râhat olur

ümîdim tutmuşdım:

1. **ümîdim tutmuşdım:-muş, -dı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ümidini bağlamak; (birinden veya bir şeyden) gerçekleşmesini istediği şeyi beklemek, olacağını ummak.

Belâ-yı 'aşkuñ âhîr çekmeden nevmîd olup cânım

Ümîdim saña tutmuşdım muhaşşal sen de sultânım

ümmîd:

1. **ümmîdüm:-ü, -m**

Kaside 61

Mısra: 78

Umut, umma, beklenti.

Cân u dilden baña vâcibdür du'ân itmek senüñ

Hağdan ümmîdüm budur ide du'âmı müstecâb

ümmîd itme:

1. **ümmîd itme:-me**

Nazm 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir şeyin olmasını beklemek, ummak.

Şabâdan itme dilâ hâk-i pâyını ümmîd

O deñlü lûf u kerem rüzgârdan gelmez

ümmîdim kat' idüp:

1. **ümmîdim kat' idüp:-üp**

Tesdis 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Deyim**

Ümidini kesmek; olmasını ummaktan vazgeçmek, artık olmayacağını kabul etmek.

Olup Nef'î gibi âhîr ğam-ı hicrânla efkende

Ümmîdim kat' idüp bildim hağikat yogımıñ sende

ürd-i behîst:

1. **ürd-i behîst:**

Kaside 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nisan ayı.

İrdi yine ürd-i behîst oldı hevâ 'anber-sirişt

'Âlem behîst-ender-behîst her küşe bir bâğ-ı İrem

üslüb-ı mahabbet:

1. **üslüb-ı mahabbet:**

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet tarzı.

Bir yüzden idi yâr ile üslüb-ı mahabbet

Hağtıyla irişdi hele mektüb-ı mahabbet

üst:

1. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 11

Mısra: 4

Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Nâr-ı âhum tıtdı dehri yine mahv olmaz felek
Ber-çarâr olmağ 'acebdür âteş üstinde habâb

2. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 120

Mısra: 11

Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Çordı müjemüñ üstine pâyın seg-i küyuñ

Olmasa gül âzürde düşünce diken üzre

3. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 124

Mısra: 4

Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde

İder gül zannedüp şem' üstine pervâz mestâne

4. **üstinde:-i, -n, -de**

Kaside 46

Mısra: 17

Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Cennet altında yâ üstinde demek câ'iz idi

Bir leâfette eger cennet olaydı ta'yin

5. **üstine:-i, -n, -e**

Kaside 51

Mısra: 14

Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ

Çetr-i atlas çeker üstine sipih-i a'zam

üstād:

1. **üstādum:-u, -m**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 1

Öğretici, üstat, hoca.

Nef'i-i sâhirim ki üstādum

Şun'-ı endiše-i İlahidür

2. **üstād:**

Gazel 38

Mısra: 12

Öğretici, üstat, hoca.

Kimsede tab'-ı Hudā-dād bulunmazsa eger

Kilk-i 'allāme-i 'ālem gibi üstād ister

3. **üstādı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 93

Öğretici, üstat, hoca.

Suħan bir tūṭi-i mu'ciz-beyāndur hāmem üstādı

Kalem bir Kahramān-ı tūg- zendür dil silahdārı

4. **üstād:**

Kaside 29

Mısra: 106

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.

Revā midur bu tūrurken senüñ gibi memdüh

Kaşide tarh ide ğayra benüm gibi üstād

5. **üstād:**

Kaside 49

Mısra: 14

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.

Nesim ol deñlü nāzük tarh ider āb üzre emvācı

Ki levh-i sime üstād idemez öyle kalemkārı

6. **üstādına:-ı, -n, -a**

Kaside 46

Mısra: 2

Usta.

Habbezā bağçe-i pādişeh-i rüy-ı zemīn

Görse Rıdvān ider üstādına yüz biñ taħsīn

üstād olıcak:

1. **üstād olıcak:-ıcağ**

Kaside 10

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Bir işte usta olmak.

Üstād olıcak sözde hasedden kaçılır mı

Zirā hüneri reşk ü hased mu'teber eyler

üstād olsa:

1. **üstād olsa:-sa**

Kaside 50

Mısra: 139

Kelime Tipi: -

Usta, hoca vasfını taşımak.

Daħl iden de sözüme bārı bir üstād olsa

Söyledükce beni ma'kül ile kılsa ilzām

üstādāne:

1. **üstādāne:**

Gazel 33

Mısra: 6

Üstat olan kimseye yakışır tarzda, maharetle, ustaca.

Muşavvirler yazup Ferhādı küh-ı Bisütün üzre

Virüp destine tişe haylī üstādāne yazmışlar

üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mesnevī oldı:

1. **üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mesnevī oldı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Mesnevī'deki güçlükleri çözen (bu konuda ders veren) hoca olmak.

Hāk-i pāy-ı Şeyh 'Attārım ki oldı himmeti

Tab'uma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mesnevī

üstād-ı ğarrādur:

1. **üstād-ı ğarrādur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Büyük, ihtişamlı üstat.

Ġazel-perdâz olursa n'ola bî-tâbâne bu demde
Gazel tarh itmede zîrâ ğarîb üstâd-ı ğarrâdur

üstâd-ı kühen-sâle-i 'aql-ı evvel:

1. **üstâd-ı kühen-sâle-i 'aql-ı evvel:**
Kaside 39
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Yaratılışın yaşlı üstadı.

Fikri üstâd-ı kühen-sâle-i 'aql-ı evvel
Re'yi ferzend-i kirâmî güher-i şubh-ı ahîr

üstâd-ı kühen-sâl-i debistân-ı felek:

1. **üstâd-ı kühen-sâl-i debistân-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Felek mektebinin yaşlı üstadı/hocası.

Tab'ı âyîne-i meşşâta-i rûy-ı 'âlem
Fikri üstâd-ı kühen-sâl-i debistân-ı felek

üstâd-ı küll:

1. **üstâd-ı küll:**
Kaside 49
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Her çeşit ilimde çok ileri bilgisi olan, her şeyde üstat.

Ser-i erbâb-ı fazl üstâd-ı küll 'allâme-i 'âlem
Serîr-i 'ilm ü irfânüñ şehenşâh-ı cihân-dârı

üstâd-ı mazmûn-perver-i nazmım:

1. **üstâd-ı mazmûn-perver-i nazmım:-im**
Kaside 27
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Mazmun bulup söyleyen /üreten nazım üstadı.

Hudâvendâ ben ol üstâd-ı mazmûn-perver-i nazmım
Ki pest itdi kelâmum kıymet-i lü'lü-yı lâlâyı

üstâd-ı mu'allim-hâne-i endîşeyim:

1. **üstâd-ı mu'allim-hâne-i endîşeyim:-y, -im**
Kaside 12
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Düşünce okulunun öğretmeni.

Köhne üstâd-ı mu'allim-hâne-i endîşeyim
Nâtiqa şâkird-i ders-i imtihânumdur benüm

üstâd-ı resîd:

1. **üstâd-ı resîd:**
Kaside 54
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Kamil üstat, hoca.

Mürşid-i şavma'a-i halvetiyân-ı ma'nâ
Dâniş-âmüz-ı dil-i 'aql-ı kül üstâd-ı resîd

üstâd-ı sihir-sâz:

1. **üstâd-ı sihir-sâz:**
Kaside 23
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Sihir yapan üstat, sihir ustası.

Hem mekteb-i endîşede üstâd-ı sihir-sâz
Hem ma'reke-i fitne çâpük-ter-i 'âlem

üstâd-ı suhan:

1. **üstâd-ı suhan:**
Gazel 71
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Var mı Nef'i gibi üstâd-ı suhan inşâf it
İhtirâ'-ı kalem-i nâdire-perdâzına bak

2. **üstâd-ı suhan:**
Gazel 130
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Nice üstâd-ı suhan var bâ-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'i gibi tarh-ı ğazel nev-rüzda

3. **üstâd-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Kimi kâmil kimi 'irfânına nisbet nâkış
Kimi üstâd-ı suhan kimisi nâdân-ı suhan

üstâd-ı suhan-güstere:

1. **üstâd-ı suhan-güstere:-e**
Kaside 3
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
Büyük şairler.

Nice üstād-ı suhan-güstere oldum gâlib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ akrânı

üstād-ı suhan-perver:

1. üstād-ı suhan-perver:

Kaside 60

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güzel şiir söyleyen üstat.

Ol ki üstād-ı suhan-perver imiş sâbıkda
Biri Hâfız ki odur murğ-ı hoş-elhân-ı suhan

üstād-ı suhan-perver-i 'âlem:

1. üstād-ı suhan-perver-i 'âlem:

Kaside 23

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Cihan şairlerinin üstadı // dünyanın üstat şairi.

Böyle ider evşâfuñı ta' bire gelince
Ta' zîm ile üstād-ı suhan-perver-i 'âlem

üstinde:

1. üstinde:

Kaside 61

Mısra: 41

Üzerinde.

Çarh iderdi cūybār-ı tîguñ üstinde karar
Ber-karâr olsa eger âb-ı revân üzre habâb

2. üstinde:

Kaside 31

Mısra: 116

Üzerinde.

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'arum
Hâr u hasdur anuñ üstinde hurûf u i'râb

3. üstinde:

Kaside 3

Mısra: 68

Üzerinde.

Berğ-ı tîguñ ten-i a' dâda ider cevşeni âb
Döner üstinde habâba ser-i bî-sâmânı

4. üstinde:

Kaside 27

Mısra: 50

Üzerinde.

Şanurlar Eşheb-i rûz-ı hümâyün-fâl-i nuşretdür
Görenler gâhî üstinde çul-ı dîbâ-yı zîbâyı

üstine:

1. üstine:-i, -n, -e

Kaside 27

Mısra: 48

Üzerine.

Dem-i cevlânda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hâk üstine güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

2. üstine:

Nazm 1

Mısra: 2

Üzerine.

Zihî taht-ı mu'allâ bârgâh-ı 'arş- pîrâye
Ki şalmış âftâb-ı heft-kişver üstine sâye

3. üstine:

Kaside 10

Mısra: 88

Üzerine.

Endişem o şüretger-i i'câz-nümâdur
Kim cevher-i ferd üstine tarh-ı şuver eyler

4. üstine:

Kaside 37

Mısra: 80

Üzerine.

Hâmem ol Mânî-i i'câz-nümâdur ki ider
Nokta-i nün-ı suhan üstine tarh-ı Erjeng

5. üstine:

Kaside 49

Mısra: 24

Üzerine.

Döner gülmîh-ı sîme cā-be-cā zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādâmuñ ezhârı

üstine dîtrer turur:

1. üstine dîtrer turur:-u, -r

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük bir ilgi göstermek, zarar gelmemesi için sürekli büyük bir dikkatle korumak (zülfüñ, gamzenin üzerinde mahfaza gibi durması).

Üstine dîtrer turur ol mest-i h'yâb-ı nâz iken
Gamze-i şühûma güyâ mübtelâdur turrası

üstüh'ân:

1. üstüh'ân:

Kaside 5

Mısra: 100

Kemik.

İçürsem düşmene ger âb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrinüm
İder hâkinde gavğâyı hümâlar üstüh'ân üzre

üzre:

1. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 1
Üzerine.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnūñ luṭfi gālib āsmān üzre

2. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 2
Üzerine.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnūñ luṭfi gālib āsmān üzre

3. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 6
Üzerine.

Yine çıkdı beyāza naqşı her serv-i gül-endāmuñ
Şarıldı yāsemēn şāḥ-ı nihāl-i ergāvān üzre

4. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 16
Üzerine.

Şabā gerd-i gülistān ile varsa bāğ-ı Rıdvāna
'Abir-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

5. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 18
Üzerine.

Ya Rıdvān baḥş ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp terciḥ ider bāğı bihişt-i cāvidān üzre

6. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 22
Üzerine.

İder şāḥ-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkēsin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzre

7. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 26
Üzerine.

Degül şeb-nem şerār-ı āḥ-ı bülbüldür çıkdıḡca
Düşer kesb-i ruṭubetle hevādan gülsitān üzre

8. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 32
Üzerine.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḥuṭbe-i nāmı
Ḥatīb-i minber-i şaff-ı namāz-ı ḡudsiyān üzre

9. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 34
Üzerine.

O şāhenşeh ki naqş-ı ḥātem-i iḡbālidür sikke
Zer-i ḥurşid-i 'ālem-tāb u sīm-i aḥterān üzre

10. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 38
Üzerine.

Hümāyūn-pāye Sultān Aḥmed-i 'adil ki düşmişdür
Zılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

11. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 40
Üzerine.

Cihānbān-ı kader-ḡudret ki ḥurşide olur şānı
Nişān-ı dāğ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

12. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 44
Üzerine.

Degül bārān u mevc ifrāt-ı iḡsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

13. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 46
Üzerine.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferḡadān üzre

14. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 64
Üzerine.

Göreydi cevher-i şemşirini ger gamze-i dil-ber
Ġamından daḡı tiğ aşmazdı ṭāḡ-ı ebruvān üzre

15. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 68
Üzerine.

Olurdi reh-güzār-ı bāda bir sedd rüy-ı deryāda
Çekilse peyker-i küḥ-ı vaḡārı bādbān üzre

16. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 72

Üzerine.

O 'âlem-gerd-i reh-peymâ ki devr-i lâ-mekân eyler
Kalem nokta koyunca merkez-i nûn-ı mekân üzre

17. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 74

Üzerine.

Cihân pür-gerd olurken cünbüşinden sür'at-i seyri
Komaz toz konmağa pirâhen-i bergüstvân üzre

18. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 80

Üzerine.

Sözüm her dem budur 'aciz u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden sonra hâk-i âstân üzre

19. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 82

Üzerine.

Ki ben kânde edâ-yı medh-i Sultân-ı cihân kânde
Niçün haddüm bilüp mühr-i sükût urmam dehân üzre

20. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 84

Üzerine.

Ne deñlü da 'vi-i nazm eylesem zîrâ ne mümkündür
Ki hağ işbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

21. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 86

Üzerine.

Huşûşâ ol suhan-perdâz-ı üstâdım ki eş'arım
Yazar müşkil-pesendân-ı cihân evrâk-ı cân üzre

22. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 88

Üzerine.

Benim ol şâ'ir-i sâhîr ki tab'um silhr ile gâhî
Ma'ânî yirine dürler dizer silk-i beyân üzre

23. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 90

Üzerine.

Çekerdim târ-ı zülf-i Zühre-i Zehrâ-yı gerdüna
Eger dizsem dür-i şehvâr-ı nazmım rîsmân üzre

24. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 94

Üzerine.

Yazarken nakş-ı rüy-ı bîkr-i fikrim farğ-ı 'işmetden
Çeker bir perde hayret-dîde-i şüretgerân üzre

25. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 96

Üzerine.

İder ebkâr-ı mazmûnı ihâfâ şî'r-i rengînüm
Kızıl vâlâ tutuk gibi 'arûs-ı dil-sitân üzre

26. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 98

Üzerine.

Ele tîr ü kemân alsa hadeng-endâz-ı endişem
Diker tabla süveydâ-yı dil-i kerrübiyân üzre

27. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 102

Üzerine.

Ko lâfî sıdk ile turma du'âya başla ey Nef'î
Du'â nazm âhırında farz olur nazm-âverân üzre

28. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 104

Üzerine.

Nitekim her dırağt-ı pür-şükûfe şâh-ı nevrûzuñ
Kura çetr-i sefidin şâhn-ı bağ u büstân üzre

29. **üzre:**

Kaside 14

Mısra: 68

Üzerine.

İtse ger hâşıyyet-i hıfzı sirâyet 'âleme
Tarğ olurdu şafha-i âb üzre nakş-ı âzeri

30. **üzre:**

Kaside 17

Mısra: 7

Üzerine.

Düşmedin sâyesi hâk üzre ider 'âlemi tayy
Sehv ile rākibi gösterse 'ināna irhā

31. **üzre:**

Kaside 25

Mısra: 26
Üzerine.

Ya çıkarsam nâmuñı medh-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevâd

32. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 22
Üzerine.

Suhanver olduğundan mâ'adâ seyr eyleyen kimse
Haṭ-ı ta'likını tercih ider haṭṭ-ı 'İmâd üzre

33. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 28
Üzerine.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrâfe olur râciḥ o gâv-ı ḥar-nijâd üzre

34. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 32
Üzerine.

O terkib ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyâyâ
'Aceb çoban olurdu gûsfend-i ḳavm-i 'Âd üzre

35. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 40
Üzerine.

Nice âşaf ki ma'nâda taşavvur olsa râciḥdir
Şükûhi şevket-i Efrâsyâb u Keyḳubâd üzre

36. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 42
Üzerine.

O dîn-perver Ḥudâvend-i kerim ü kişver-ârâ kim
Vücûdı rahmet-i maḥz-ı İlâhîdür 'ibâd üzre

37. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 48
Üzerine.

Vezir-i nüktedân düstür-ı ehl-i 'ilm ü şâhib-dil
Ki gâlibdür zekâda fikri 'aql-ı müstefâd üzre

38. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 50
Üzerine.

Müşir-i kâmrân u kâm-baḥş-ı ma'delet-güster
Ki vâcibdür du'â-yı devleti ehl-i bilâd üzre

39. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 52
Üzerine.

Cenâb-ı Ḥâfız-ı dîn ḥazret-i Pâşâ-yı Aḥmed-nâm
Ki nâmin naḳş ider erbâb-ı dil levḥ-i fu'âd üzre

40. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 58
Üzerine.

Sirâyet itse büy-ı ḥulḳı ger dünyâyâ olurdu
Bir avuc ḥâk gâlib tûde-i müşk ü zebâd üzre

41. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 60
Üzerine.

İderdi ḥâk-i cennet gibi fevrî şâḥ-ı gül peydâ
Olaydı ger çekide şeb-nem-i luṭfi remâd üzre

42. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 62
Üzerine.

Olur zinde Mesîḥâ gibi hem mürde ider iḥyâ
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taşvir-i cemâd üzre

43. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 64
Üzerine.

Menârâsâ kıyâmet ḳopsa deprenmez ṭururdu ger
Düşeydi sâye-i temkîni fark-ı gird-bâd üzre

44. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 66
Üzerine.

Zer-i maḥlûl-ı raḥşende gibi olurdu nûrânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşḥ-i midâd üzre

45. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 68
Üzerine.

'Aceb mi olmasa devrinde farkı mest ü huşyârûñ
O deñlü luṭfi câridür dil-i nâşâd u şâd üzre

46. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: 70
Üzerine.

Eyâ Şadr-ı suhan-perver ki idrâkin olur câzîm
Tekellüm itmedin bir lafzı ma'nâ-yı müfâd üzre

47. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 74
Üzerine.

Nice demdür ki zirâ Hayder-i kerrâr-ı endişem
Geçürdi rûzgârûn rûzgâr ile cihâd üzre

48. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 86
Üzerine.

Harâc u bâc-ı mülk-i 'âlem olmazdı aña kıymet
Dizilse ger dür-i nazmum külâh-ı Keykubâd üzre

49. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 96
Üzerine.

Anuñçün kâdr-i erbâb-ı dili fark eylemez devrân
Ki añlar sâye şalmaz 'âr ider seb'un şidâd üzre

50. **üzre:**

Kaside 45
Mısra: 22
Üzerine.

Gelince bād-ı şabâ gibi hürde reftâre
Yol üzre tarh ider eşkâl-i mevc-i enhârı

51. **üzre:**

Kaside 53
Mısra: 99
Üzerine.

Râ'iz-i bahtuñ olup raşş-ı murâd üzre süvâr
Eşheb ü edhem-i rûz ü şeb ola aña kütel

52. **üzre:**

Kaside 52
Mısra: 94
Üzerinde.

Olmasa Mecnûn-ı 'aşkı ol mehûñ ger âsmân
Nesr-i fâ'ir eylemezdi başı üzre âşyân

53. **üzre:**

Kaside 61
Mısra: 42
Üzerinde.

Çarh iderdi cûybâr-ı tîguñ üstinde karar
Ber-karâr olsa eger âb-ı revân üzre habâb

54. **üzre:**

Gazel 136
Mısra: 8
Üzere, üzerine.

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafha-i âb üzre şabâ yâsemeni

55. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 38
Üzerinde.

Revâ mîdur sa'âdetle tururken Âşaf-ı devrân
Şadâret eylemek bir div şadr-ı 'adl ü dâd üzre

56. **üzre:**

Kaside 24
Mısra: 85
Üzerine // gereğince.

Hayr eger şer ne medâr üzre olursa dâ'ir
Fevrî 'aksine döner re'y-i peşimân-ı felek

57. **üzre:**

Kaside 51
Mısra: 82
Üzerine // gereğince.

Ki bu ma'nâ idi hâjırda medâr-ı fikrüm
Eylemişdi bu medâr üzre karar endişem

58. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 76
Üstüne.

Tehî ceyb-i ma'îşet hem ma'âş ahvâli pek muhtell
Vebâlüm gerden-i endişe-i 'aql-ı ma'âd üzre

59. **üzre:**

Kaside 4
Mısra: 112
Üzerinde.

Tâ kim şehân-ı dehre nizâm-ı cihân için
Devrân serîr-i ma'delet üzre mekân virür

60. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 4
Üzerinde.

Yine her lüle bir şem'-i mu'anber yakdı düdündan
Şehâb-ı 'anber-efşân oldı peydâ büstân üzre

61. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 8
Üzerinde.

Çekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemenzâra
Şalâya başladı murğ-ı çemen serv-i çemân üzre

62. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 10
Üzerinde.

Hired meftûn olur nakş-ı bahâr-ı revnağ-ı bâğa
Nazar hayrân kalur âğâr-ı şun'-ı müste'ân üzre

63. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 20
Üzerinde.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel âba kim virmez
O hüsni zülf-i pür-ham sine-i simin-berân üzre

64. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 24
Üzerinde.

Dizildi kaçre-i şeb-nem ser-â-pâ berk-i sūsende
Kağâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tığ-ı zebân üzre

65. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 30
Üzerinde.

Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gül gösterür rüyın
Şeh-i 'âlem gibi taht-ı muraşşa' - nerdübân üzre

66. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 36
Üzerinde.

O şâhenşeh ki hâk-i râhı efsar-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşid-i 'âlem-gir ü tâc-ı Hüsrevân üzre

67. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 42
Üzerinde.

Hudâvend-i hümâ-himmet ki dünyâ dest-i cüdında
Bir avuç hâr u hasdur bir muhîl-i bî-kerân üzre

68. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 48
Üzerinde.

Ne kişver kim bahâr-ı devletinden feyz alur hâki
Biter tohm-ı şerer luğf-ı hevâsından duhân üzre

69. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 50
Üzerinde.

Ger olsa münteşir fermân-ı 'adli küh u sahrâya
Uyur âhû-bere zânû-yı şîrân-ı jiyân üzre

70. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 52
Üzerinde.

N'ola deryâ gibi 'asker çeküp dünyâyı feth itse
Yürütse hükmini başdan başa mülk-i cihân üzre

71. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 54
Üzerinde.

Sikenderdür ki heft iklimi bir seyl-âb ider cârî
Süleymândur ki fermânı revândur ins ü cân üzre

72. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 56
Üzerinde.

O Hüsrevdür ki Şebdiz-i cihân-gerd-i celâline
Celâcildür kevâkib sine-bend-i kehkeşân üzre

73. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 58
Üzerinde.

Şeh-i vâlâ-mekândur kim bu nilî kubbe-i 'âlî
Otâğ-ı sebzidür şahın-ı fezâ-yı lâ-mekân üzre

74. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 60
Üzerinde.

Felek bir sâyebandur pişgâh-ı çetr-i câhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütün-ı sâyebân üzre

75. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 62
Üzerinde.

Cihânda kalmadı bir 'ukde dirdüm devr-i luğfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çin-i bütân üzre

76. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 66
Üzerinde.

Eger hem kan döküp şemşiri hem pâk itmese dehri
Kaldurdu hün-ı fitne dâmen-i âhîr zamân üzre

77. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: 70
Üzerinde.

Şanurlar şubha çıkmış âftâb-ı 'âlem-ârâdur
Görenler tâc-ı zerle Eşheb-i çâpük-'inân üzre

78. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 76
Üzerinde.

O deñlü cüst ü çâpükdür o cism-i küh- peykerle
Ki cevlân itse tuymaz çeşm-i mür-ı nâtüvân üzre

79. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 92
Üzerinde.

Nice biñ vâridât âmâde-i tahrîr olur dilde
Olmca sâye-güster kilik-i çâlâküm benân üzre

80. **üzre:**

Kaside 5
Mısra: 100
Üzerinde.

İçürsem düşmene ger âb-ı tîğ-ı nazm-ı şîrînüm
İder hâkinde gavgâyı hümâlar üstüñvân üzre

81. **üzre:**

Kaside 10
Mısra: 65
Üzerinde.

Âb üzre vezân olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvâcını zencîre-i naqş-ı hacet eyler

82. **üzre:**

Kaside 38
Mısra: 48
Üzerinde.

Yem-i cüdından alsa mâye ger ebr-i zemistânî
Biterdi hâr-ı huşk üzre şükûfe yerine dirhem

83. **üzre:**

Kaside 40
Mısra: 62
Üzerinde.

Şahne-i ma'deleti fitneyi zencîre çeker
Hâl ü haţ üzre degül silsile-i ham-der-ham

84. **üzre:**

Kaside 43
Mısra: 88
Üzerinde.

Hakîkat böyledir ammâ ne deñlü medh idersem de
Olur işbât-ı haq güç Âşaf-ı vâlâ-nihâd üzre

85. **üzre:**

Kaside 49

Mısra: 13
Üzerinde.

Nesîm ol deñlü nâzûk tarh ider âb üzre emvâcı
Ki levh-i sîme üstâd idemez öyle kalemkârî

86. **üzre:**

Kaside 49
Mısra: 23
Üzerinde.

Döner gülmîh-ı sîme câ-be-câ zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhârî

87. **üzre:**

Kaside 55
Mısra: 83
Üzerinde.

Lebleri üzre gubâr-ı haţ-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhû-yı çeşminden dökülmüş müşk-i nâb

88. **üzre:**

Gazel 8
Mısra: 3
Üstünde, üzerinde.

Çemen üzre görinen jâle degül bülbül ol
Eyledi cân güherin ol gül-i gülzâra fedâ

89. **üzre:**

Gazel 10
Mısra: 5
Üstünde, üzerinde.

Lebleri üzre gubâr-ı haţ-ı nev-hîzi degül
Nâfe-i âhû-yı çeşminden dökülmüş müşg-i nâb

90. **üzre:**

Gazel 12
Mısra: 6
Üstünde, üzerinde.

Darb-ı ta'n-ı hâside âhen siperdür gūyiyâ
Sinem üzre hasret-i hâlûñle dağ-ı bî-hisâb

91. **üzre:**

Gazel 33
Mısra: 5
Üstünde, üzerinde.

Muşavvirler yazup Ferhâdî küh-ı Bisütün üzre
Virüp destine tişe haylî üstādāne yazmışlar

92. **üzre:**

Gazel 89
Mısra: 5
Üstünde, üzerinde.

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ için yolda kulağum

93. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 1

Üstünde, üzerinde.

Zülf-i siyehûn mi haṭ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

94. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Zülf-i siyehûn mi haṭ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

95. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 6

Üstünde, üzerinde.

Beñzerdi nihāl-i kadūne zülf ü ruḥuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nārven üzre

96. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 10

Üstünde, üzerinde.

Almış şanasın nizesini düşuna Rüstem
Müjgân degül ol gamze-i nāvek-fiğen üzre

97. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 14

Üstünde, üzerinde.

Nef 'i bu nezâketle benüm şive-i nazmum
Rāciḥ görünürse n'ola tarz-ı ḥasen üzre

98. **üzre:**

Gazel 120

Mısra: 16

Üstünde, üzerinde.

Seyr it bu yedi beytümü bu tāze zeminde
Ḳo seb 'a-i seyyāreyi çarḥ-ı kühen üzre

99. **üzre:**

Kaside 3

Mısra: 50

Üstünde, üzerinde.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḥaberdār olmaz
Eylese sine-i mür üzre eger cevlanı

100. **üzre:**

Kaside 11

Mısra: 14

Üstünde, üzerinde.

Çıkardı māverā-yı perdeden ta 'zīm ile devrān
Tutup el üzre bir tāk-ı zer-endüd u dirahşānı

101. **üzre:**

Müfret 7

Mısra: 1

Üzere, üzerine.

Çekse tığın kırılır birbiri üzre 'ālem
Fitne cellādi midur gamze-i mestüñ bilmem

102. **üzre:**

Kaside 43

Mısra: 2

Üzere, doğrultusunda.

Bi-ḥamdi 'llāh felek döndi yine vefk-ı murād üzre
Olurdu ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger 'inād üzre

103. **üzre:**

Kaside 43

Mısra: 6

Üzere, doğrultusunda.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḥt u tāli 'den
Degüldüm rüzgāra Ḥaḳ bilür bu i 'tikād üzre

104. **üzre:**

Kaside 43

Mısra: 46

Üzere, doğrultusunda.

O yektā feylesof-ı kāmkar u müsteşār-ı küll
Ki isti 'dādı her tedbirde rüşd ü sedād üzre

105. **üzre:**

Kaside 43

Mısra: 18

İçin.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım lık vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

106. **üzre:**

Gazel 77

Mısra: 3

Göre, uygun olarak.

Devr itmez idi bezmi uşül üzre kadeḥler
Muṭribile meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

107. **üzre:**

Kaside 29

Mısra: 103

Göre, uygun olarak.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhüñe gör
Ne aşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

108. **üzre:**

Kaside 18

Mısra: **83**
İçin, hakkında.

Ne mümkün medh-i şahenşah u Şehzâde Murâd üzre
Eger mâlik olursam feyz-i enfâs-ı Mesîhâya

109. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Üzerine, üstüne.

Virmez yine ol pîrehan ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

110. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Üzerine, üstüne.

Eşkümle dem-â-dem iderim küyuñı nemnâk
Toz konmaya tâ sen gül-i nâzûk-beden üzre

111. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Üzerine, üstüne.

Kordı müjemûñ üstine pâyin seg-i küyuñ
Olmasa gül âzürde düşünce diken üzre

112. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **12**
Üzerinde, içinde.

Cihân ârâyiş-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzında
Zemîn feyz-i leâfettele sipihre imtinân üzre

113. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **100**
Üstüne, -A doğru.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

114. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Üzerinde, içinde.

Nesîm ol deñlü cân-bahş u hayât-efzâ ki her demde
Dem-i 'İsâ ile da'vâ-yı bahş ü imtiñân üzre

115. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Üzerinde, içinde.

Döner bir hâfiz-ı mañfil-nişin-i nağme-perdâza
Ser-âgâz-ı nevâ itdükce bülbül âşyân üzre

116. **üzre:**
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Üzerinde, içinde.

Şâh-ı evreng-i şafâsın luğf u kahrûñdur sebeb
Kimisi şulh üzre mestânîñ kimi gâvgâdadur

117. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **78**
Gibi, doğrultusunda.

Eyâ Hâkân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlûñde
İder ãande zamân-ı devlet-i Nüşîrevân üzre

118. **üzre:**
Kaside 27
Mısra: **109**
Gereğince, doğrultusunda.

Murâd-ı Pâdişâhî üzre a'dâdan alıp kîni
Yine devletle teşrîf eyleye şadr-ı mu'allâyı

119. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **84**
Gereğince, doğrultusunda.

Müfid ü muhtaşardur her kelâm-ı hikmet-âmizüm
Olur destümde gerçi hâme tekşir-i sevâd üzre

120. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **44**
Hâlinde, durumunda.

O Şadr-ı a'zam u fermân-revâ-yı maşrîk u mağrib
Ki şâhân-ı zamâne dergehine istinâd üzre

2.2.26. V

vâ-beste:

1. **vâ-beste:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Bağlı, olması başka bir şeyin varlığına bağlı olan.

İkbâline vâ-beste felek tâ o kadar kim
Tedbiri ile devrini zir ü zeber eyler

2. **vâ-beste:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Bağlı, olması başka bir şeyin varlığına bağlı olan.

Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylerse o kâmet n'ola işbât-ı kıyâmet

vâbeste olsa:

1. **vâbeste olsa:-sa**
Kaside 59
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Bağlı olmak.

Olsa n'ola tedbîrine vâbeste memâlik
Endîşesi mustağnî-i şemşîr ü kalemdür

vâcib:

1. **vâcibdür:-dür**
Kaside 5
Mısra: **31**
Yapılması gerekli olan.

O şâhenşeh ki vâcibdür edâ-yı hutbe-i nâmı
Hatîb-i minber-i şaff-ı namâz-ı kudsiyân üzre

2. **vâcib:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Yapılması gerekli olan.

Şükri tekrâr eylemek vâcib degül mi dem-be-dem
Görmedim zirâ bu güne inkişâb-ı rûzgâr

3. **vâcibdür:-dür**
Kaside 18
Mısra: **52**
Yapılması gerekli olan.

O sultân-ı şuhan-pîrâ-yı mülk-ârâ-yı dîn-perver
Ki vâcibdür du'â-yı devleti a'lâ vü ednâya

4. **vâcibdür:-dür**
Kaside 43
Mısra: **17**
Yapılması gerekli olan.

Bunuñçün şükri-i Haq dünyâyâ lâzım lîk vâcibdür
Teveccüh imtidâd-ı devlet-i Sultân Murâd üzre

5. **vâcibdür:-dür**
Kaside 43
Mısra: **50**
Yapılması gerekli olan.

Müşîr-i kâmrân u kâm-bağş-ı ma' delet-güster
Ki vâcibdür du'â-yı devleti ehl-i bilâd üzre

6. **vâcibdür:-dür**
Kaside 61
Mısra: **77**
Yapılması gerekli olan.

Cân u dilden baña vâcibdür du'ân itmek senüñ
Hağdan ümmîdüm budur ide du'âmı müstecâb

va'd:

1. **va'di:-i**
Kaside 57
Mısra: **66**
Söz, vaat.

Âh elinden felek süst-i karar u 'ahdüñ
İtmedi bahtum ile itdügi va'di incâz

va'de-i dil-ber:

1. **va'de-i dil-ber:**
Kaside 59
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin verdiği söz.

Esbâb-ı şafâ va'de-i dil-ber gibi vâfir
Gam şabr-ı dil-i 'aşîk-ı şeydâ gibi kemdür

va'de-i dürüğüna:

1. **va'de-i dürüğüna:-i, -n, -a**
Kaside 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yalan vaat, muhal söz.

İtdükce tâli'ümle recâ-yı muvâfakat
Her va'de-i dürüğüna biñ yıl zamân virür

vâdî:

1. **vâdîde:-de**
Gazel 15
Mısra: **9**
Alan ,saha // şiir vadisi.

Olmaz ey Nef'î bu vâdîde benümle hem-'inân
Gelsün esb-i tab'ına mağrûr olan meydâna hep

2. **vâdîde:-de**
Gazel 18
Mısra: **11**
Alan ,saha // şiir vadisi.

Nice mümkün böyle vâdîde bu güne penc-beyt
Urmayınca tab'-ı Nef'î hâme-i i'câza dest

3. **vâdîler:-ler**
Gazel 73
Mısra: **9**
Üslup, tarz.

Ne mazmûnlar ne vâdîler bulur seyr eyleseñ Nef'î
Yine bir tarz-ı hâş u tâze icâd itdügin görsek

4. **vādide:-de**

Gazel 47

Mısra: 10

Alan, saha // gazel vadisi.

Ġazelde kuvvet-i tab'ın bilindi el-ḥaḳ ey Nef'ī
Ne bu vādide söz mümkün ne bir böyle gazel dirler

5. **vādīye:-y, -e**

Kaside 33

Mısra: 7

Saha, alan // heva ve heves vadisi.

Her 'aşık olan 'aşkı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i 'aşk-ı dil-i erbāb-ı Ḥudādūr

6. **vādīleri:-leri**

Kaside 33

Mısra: 10

Alan, saha // yol, usul.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yoludur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḥayli cūdādūr

7. **vādide:-de**

Kaside 44

Mısra: 16

Alan, saha // halkı koruma (vezirlik) sahası.

O yegāne hūner-endüz-ı ahālī-perver
Ki bu vādide müsellemdir aña yektāyī

8. **vādide:-de**

Kaside 59

Mısra: 73

Alan, saha // methiye vadisi.

Oldum o kadar teşne o vādide ki şimdi
Deryā-yı ma'ānī baña bir ḳatre-i nemdür

9. **vādī:**

Mesnevi 1

Mısra: 18

Alan, saha // hat sahası.

Añmaz giderek kimse daḥi Mīr 'İmādı
Gerçi ana maḥşuş idi devrinde bu vādī

vādī-i endişede:

1. **vādī-i endişede:-de**

Gazel 38

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tefekkür, düşünce vadisi.

Müfti-i mu'cize-perdāz ki idrākinden
'Aḳl-ı küll vādī-i endişede imdād ister

vādī-i Eymen:

1. **vādī-i Eymen:**

Kaside 34

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

*Eymen Vadisi (Musa Peygamberin Tur Dağı'nda
Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer).*

Olurdu vādī-i eymen gülistān-ı Ḥalīlu'llāh
'Alevlendirse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrī

vādī-i fikri:

1. **vādī-i fikri:-i**

Kaside 51

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Düşünce vadisi.

Vādī-i fikri fütühāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fazlı füyūzāt-ı 'ulūma maḳsem

vādī-i havāl-i dil-firībūn:

1. **vādī-i ḥayāl-i dil-firībūn:-ü, -ñ**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gönül aldatan, cazibeli hayal vadisi.

Vādī-i ḥayāl-i dil-firībūn
Nezzāregeh-i nigāh-ı ma'nā

vādī-i hikmetdedür:

1. **vādī-i hikmetdedür:-de, -dür**

Kaside 10

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Hikmet ilimleri (hikmet, İslam Ortaçağında
varlıkların dış ve iç durumlarından bahseden bilim;
felsefe, fizik, kimya, matematik gibi).*

'Aḳluñ hūneri vādī-i hikmetdedür ancak
Taḥḳīḳ ile hikmet nice bir dilde yer eyler

vādī-i inkāra düşdi:

1. **vādī-i inkāra düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Reddetme, inkār vadisine uğramak, rastlamak.

Cüst ü cü itdük nazîrin 'âlem-i endîşede
İztrârî vâdî-i inkâra düşdi gönlümüz

vâdî-i kadîm:

1. **vâdî-i kadîm:**

Kaside 7

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Eski (üslup) vadisi.

Düşe bir semt-i ğarîbe reh-i fikr-i nazmı
Ne tarîk-ı revîş-i tâze ne vâdî-i kadîm

vâdî-i ma'nâda:

1. **vâdî-i ma'nâda:-da**

Kaside 8

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Mana vadisi.

Rahş-ı çâpük-seyr-i endîşem tutulmaz her kaçan
Vâdî-i ma'nâda cevân itmege meydân bulur

2. **vâdî-i ma'nâda:-da**

Kaside 44

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Mana vadisi.

Şevki var vâdî-i ma'nâda tekâpü biraz
N'ola gösterse 'inân-ı kaleme irhâyı

vâdî-i ma'nâya:

1. **vâdî-i ma'nâya:-y, -a**

Kaside 35

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Mana vadisi.

Düşe ger vâdî-i ma'nâya fûrûğ-ı re'yi
Görinür zerre gibi gerd-i reh-i hayl-i hayâl

vâdî-i medhûnde:

1. **vâdî-i medhûnde:-ü, -ñ, -de**

Kaside 52

Mısra: **113**

Kelime Tipi: -

Övgü vadisi.

Vâdî-i medhûnde cevân itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarlı olsa rahş-ı tab'uma bergüstvân

vâdî-i midhat-ı hulkinda:

1. **vâdî-i midhat-ı hulkinda:-ı, -n, -da**

Kaside 31

Mısra: **81**

Kelime Tipi: -

Yaratılışı /karakteri övme sahası.

Vâdî-i midhat-ı hulkinda ger itse tek u pü
'Arağ-ı cebhe-i endîşe virtür büy-ı gül-âb

vâfir:

1. **vâfir:**

Kaside 59

Mısra: **7**

Çok, bol, pek çok.

Esbâb-ı şafâ va'de-i dil-ber gibi vâfir
Gam şabr-ı dil-i 'âşık-ı şeydâ gibi kemdür

vâfir ola:

1. **vâfir ola:-a**

Gazel 119

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Çok, bol olmak.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef'î yine bu kilk-i dür-eşân elimüzde

vahal ider:

1. **vahal ider:-er**

Kaside 53

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Bataklık hâline getirmek.

İrmesün menzil-i maşşûda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider 'arşa-i dünyâyı vahal

vahdet:

1. **vahdet:**

Kaside 1

Mısra: **60**

Birlik.

Rind-i huşyârım harâbât-ı mahabbetdür dilüm
'Âşık-ı hercâyîyim vahdet nişânıdır sözüüm

vahdet 'âlemin:

1. **vahdet 'âlemin:-n**

Gazel 40

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Birlik âlemi.

Yâri tenhâ avlayan 'uşşâk-ı şeydâ bundadır
Añmasun şüfî dañi keşretde vahdet 'âlemin

vahy:

1. vahy:

Kaside 35

Mısra: **84**

İlahî haber, ilham.

Sensin ol dâver-i şâhib-dil ü dîn-perver kim
İder endîşe-i evşâfuñı vahy istikbâl

vahy ola:

1. vahy ola:-a

Kaside 7

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Vahiy olmak, İlahî haber olmak.

Ya'ni yâ vahy ola mazmûnı anuñ yâ ilhâm
Bunu faşl itmede ahbâb ideler bahş-i 'azîm

vahy-âver:

1. vahy-âver:

Kaside 20

Mısra: **72**

Vahiy gibi söz söyleyen (şair).

Nedîm-i bezle-senc ü nûktedân u rind ü hoş-sohbet
Suhan-pîrâ vü sihr-ârâ vü mu'ciz-güy u vahy-âver

vahy-tırâz olmaya:

1. vahy-tırâz olmaya:-ma, -y, -a

Kaside 57

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Vahiy gibi söz söylemek, vahiy üsluplu olma.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebânım her dem
O şehensâh-ı diyâr-ı kereme vahy-tırâz

vâ'iz:

1. vâ'izler:-ler

Gazel 47

Mısra: **5**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Bize pend ile vâ'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini ço câm-ı şafâdan hem kes el dirlir

2. vâ'iz:

Terkib-bend 1

Mısra: **66**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Keyf-i cân-bahşuñ ki cism ü câna râhat bundadır
Hikmetüñ inkar ider vâ'iz hamâkat bundadır

3. vâ'iz:

Gazel 89

Mısra: **7**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Vâ'iz ne kadar kevser ü hür aîsa uzatsa
Olmaz mey ü mañbûbdan el-kışşa ferâğum

4. vâ'izüñ:-üñ

Kaside 6

Mısra: **16**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Bir dıraht-ı ser-firâzı var mı bâğ-ı cennetüñ
Yoğsa ancak vâ'izüñ medh itdügi Tübâ midur

5. vâ'iz:

Gazel 86

Mısra: **11**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Vâ'iz düşerdi meykedeye kordı mescidi
Görse şafâ-yı meclis-i rindânemüz bizüm

6. vâ'iz:

Kaside 9

Mısra: **5**

Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Zirâ ne demekdür bu ki rindân ile vâ'iz
Bir yerde turup câm-ı hilâle nigerândur

vakf idevin:

1. vakf ideyin:-eyin

Kaside 21

Mısra: **66**

Kelime Tipi: -

Bir şeyin tamamını bir amaca adamak, vermek, hasretmek.

Amân verürse eger rûzgâr 'ahd olsun
Şenâña vakf ideyin vâridât-ı ilhâmı

vakf olsa:

1. vakf olsa:-sa

Gazel 21

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Bir amaca adanmak.

Dünyâyı esir itdi o reftâr 'aceb mi
Vakf olsa temâşâsına evkât-ı kıyâmet

vakf-ı endîşe-i medhi:

1. vakf-ı endîşe-i medhi:-i

Kaside 35

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Övgü düşüncesine vakfedilmiş, adanmış.

Vakf-1 endiſe-i medhi dil-i erbâb-1 suhan
Vaſf-1 mâhiyyet-i zâtı suhan-1 ehl-i kemâl

vakf-1 ser-pençe-i ikbâl-i cihân-gîrûndür:

1. **vakf-1 ser-pençe-i ikbâl-i cihân-gîrûndür:** -ü, -ñ, -
dür

Kaside 24

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Dünyayı zapteden talihin güçlü eline bağlı.

Vakf-1 ser-pençe-i ikbâl-i cihân-gîrûndür
Güy-1 hürſid-i zer-endüd ile çevgân-1 felek

vakf-1 tab'-1 kâmrânumdur:

1. **vakf-1 tab'-1 kâmrânumdur:** -u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bahtiyar yaratılıſın vakfi, bahtiyar yaratılıſa
tahsis edilmiſ.*

Tâ ezelden feyz-i Hağ mevkûfdur endiſeme
Mülk-i ma'nâ vakf-1 tab'-1 kâmrânumdur benüm

vâkı'â:

1. **vâkı'âda:** -da

Gazel 95

Mısra: 3

Rüya, düſ.

Leb-i cân-bağşını bûs itmiſ idim vâkı'âda
Bir ſafâ eyledim ey yâr ki ta'bîr idemem

2. **vâkı'ânuñ:** -nuñ

Kaside 10

Mısra: 2

Vuku bulmuſ, olmuſ bir iſ, olay.

ſanmañ ki felek devr ile ſâmı seher eyler
Her vâkı'ânuñ 'âkıbetinden haber eyler

3. **vâkı'â:**

Kaside 60

Mısra: 67

Hakikaten, gerçekten, açıkçası.

Vâkı'â luţfuña mazhar düſebilsem umarın
Reſk ide mertebeme ſadr-niſinân-1 suhan

4. **vâkı'â:**

Kaside 7

Mısra: 27

Gerçi, her ne kadar.

Vâkı'â böyle kavî 'ögr ile haſm olsa cihân
Yine olmaz birinüñ reddi kabûle tağdım

vâkıf-1 gencîne-i pinhân-1 suhan olan:

1. **vâkıf-1 gencîne-i pinhân-1 suhan olan:** -an

Kaside 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sözün gizli hazinesinden haberdar olmak, sözün
gizli hazinesini bilmek.*

Ey olan 'ârif-i esrâr-1 rumûz-1 'irfân
V'ey olan vâkıf-1 gencîne-i pinhân-1 suhan

vakt:

1. **vaktidür:** -i, -dür

Kaside 55

Mısra: 101

Zaman, vakit.

Vaktidür dest-i edeble bâğbân-1 ſıdk-1 pâk
Olsa gülçin-i gülistân-1 du'â-yı müstecâb

2. **vaktidür:** -i, -dür

Kaside 56

Mısra: 83

Zaman, vakit.

Vaktidür ſimden girü itsem du'âlar ſevk ile
Ol du'âlar kim aña âmin diye Rûhu'l-Emîn

3. **vaktidür:** -i, -dür

Gazel 130

Mısra: 1

Zaman, vakit.

'Ukde-i ğam vaktidür olursa ħall nev-rûzda
Zevk ü ſevk eyyâmıdır n'eyler keſel nev-rûzda

vakt-i seher:

1. **vakt-i seher:**

Kaside 23

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Seher vakti.

Her vakt-i seher tâ ki çığup bâm-1 felekde
Cevlân ide tāvus-1 mülemma- per-i 'âlem

vâlâ-güher-i mekrümet- endiſe:

1. **vâlâ-güher-i mekrümet- endiſe:**

Kaside 59

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Cömertlik düſünen yüce soylu (kiſi).

Vâlâ-güher-i mekrümet- endiſe ki re'yi
Mâh-1 'âlem-efrâz-1 ſebistân-1 himemdür

vallāhi:

1. vallāhi:

Kaside 59

Mısra: 72

“Allah’a and olsun ki, Allah hakkı için”
anlamında yemin sözü.

Bir şevk ile düşdüm reh-i vādī-i ğenāna
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi kşemdür

2. va’llāhi:

Müseddes 1

Mısra: 16

“Allah’a and olsun ki, Allah hakkı için”
anlamında yemin sözü.

Bakup mir’āt-i cāma görmesem rūy-ı şafā ğāhī
Cihānuñ varı yoğı hīç görünmez baña va’llāhi

va’llāhu a’lem bi’r-reşād:

1. va’llāhu a’lem bi’r-reşād:

Kaside 25

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğru yolu en iyi Allah bilir.

Bir ğazā itdüñ ki memnün eyledüñ Peyğam-beri
Belki Cibrīli dağı va’llāhu a’lem bi’r-reşād

vām virse:

1. vām virse:-se

Kaside 50

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Borç vermek.

O mey-i encümen-efrüz-ı celī-şa’şa’a kim
Virse hürşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

var:

1. varın:-ı, -n

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hīkmet bundadır

2. varuñ:-u, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

Gerçi varuñ şarf idersin sen gönüller açmağa
Harc ider varın da herkes saña hīkmet bundadır

3. var:

Gazel 46

Mısra: 15

Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var hāk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbāb-ı dile ğayret-i akrān ne belādur

4. var:

Kaside 24

Mısra: 81

Mevcut, bulunmakta.

Zevki var ehl-i dil ü tab’a sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

5. var:

Kaside 62

Mısra: 43

Mevcut, bulunmakta.

Ammā kesādı var katı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinuñ yok rağbeti budur belā budur ta’ab

6. var:

Gazel 46

Mısra: 2

Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Vuşlat hevesin ço ğam-ı hicrān ne belādur
Var řālīb-i derd ol yüri dermān ne belādur

7. var:

Gazel 80

Mısra: 11

Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Hızra minnet çekme var şoñra dil-i Nef’i gibi
Lüle-i āb-ı hayāt-ı feyz ile leb-ber-leb ol

8. var:

Kaside 26

Mısra: 69

Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var kıyās it ne kadar rüşendür

Görmedim ta bu kadar feyz-i ‘amīm

9. var:

Kaside 39

Mısra: 63

Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var kıyās eyle sebük-revligini kim meşelā
Eylese rākibi ger kaçd-ı şikār-ı naħcīr

10. var:

Gazel 25

Mısra: 4

Mevcut, bulunmakta.

Cibril degül Hızır u Mesihâ da olursa
Öldürmege çäre mi var ol nıgeh-i mest

11. var:

Gazel 44

Mısra: 9

Mevcut, bulunmakta.

Bir böyle tarz-ı taze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

12. var:

Gazel 71

Mısra: 11

Mevcut, bulunmakta.

Var mı Nef'î gibi üstâd-ı suhan inşâf it
İhtirâ'-ı kalem-i nâdire-perdâzına bak

13. var:

Gazel 90

Mısra: 1

Mevcut, bulunmakta.

Derd var dilde gamum 'âleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nâ o kadar kim yine tahtır idemem

14. var:

Gazel 94

Mısra: 8

Mevcut, bulunmakta.

Sevmezem sevmezem ammâ sevicek mahtübü
Nerede var ise bir âfet-i cânı severim

15. var:

Gazel 101

Mısra: 9

Mevcut, bulunmakta.

Mânendi mi var Nef'î-i pâkîze-kelâmuñ
Bir kimsede gördün mi dañi tarz-ı edâsın

16. var:

Gazel 112

Mısra: 5

Mevcut, bulunmakta.

Ne câme var ne pîrehen serve şarılmış yâsemen
Gül taşra düşmiş perdeden açmış giribânın yine

17. var:

Gazel 118

Mısra: 1

Mevcut, bulunmakta.

Biñ nâfe mi var her ham-ı zülf-i siyehünde
Bu büy-ı dil-âvîz nedür hâk-i rehünde

18. var:

Gazel 118

Mısra: 8

Mevcut, bulunmakta.

Her kime nazâr itseñ olur saña giriftâr
Bir câzibe-i hûş-rübâ var nıgehünde

19. var:

Gazel 118

Mısra: 10

Mevcut, bulunmakta.

Nef'î gibi elden koma dâmân-ı Hudâyı
Var ise bağışlar saña az çok günehünde

20. var:

Gazel 122

Mısra: 4

Mevcut, bulunmakta.

Çamzeñe pür-tâb iken tākāt getürmez âftâb
Bâde 'aqlı var ise bî-tâb gelsün çeşmüne

21. var:

Gazel 125

Mısra: 7

Mevcut, bulunmakta.

Bu leñâfet ki var ol turra-i ham-der-hamda
Olsa lâyıq per-i Cibril-i mücessem şâne

22. var:

Gazel 127

Mısra: 9

Mevcut, bulunmakta.

Meşreb-i şühünde bir sır var ki te'sîr eylese
Zâ'il olmaz haşre dek keyf-i şarâb-ı Edrine

23. var:

Gazel 130

Mısra: 13

Mevcut, bulunmakta.

Nice üstâd-ı suhan var bā-hüner ammâ biri
Eylesün Nef'î gibi tarz-ı gazel nev-rüzda

24. var:

Kaside 6

Mısra: 11

Mevcut, bulunmakta.

Cenneti görmüş bir âdem var ise gelsün disün
Tarhı anuñ dañi böyle dil-keş ü ra'nâ midür

25. var:

Kaside 6

Mısra: 13

Mevcut, bulunmakta.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yâ nesîm-i şubhı böyle büstân-pîrâ midür

26. var:

Kaside 6

Mısra: 15

Mevcut, bulunmakta.

Bir dıraht-ı ser-firāzı var mı bāğ-ı cennetün
Yoğsa ancak vā'izün medh itdüğü Tübā midur

27. var:

Kaside 9

Mısra: 54

Mevcut, bulunmakta.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine gämze-i fettân-ı bütändur

28. var:

Kaside 10

Mısra: 60

Mevcut, bulunmakta.

Şâmil yine hep dâ'ire-i 'âleme nürü
Ne maşırkı ne mağribi var ne sefer eyler

29. vardur:-dur

Kaside 13

Mısra: 118

Mevcut, bulunmakta.

Du'āya başla şimden soñra Nef'î ko bu da'vâyı
Ki bu da'vāya haşmuñ dağı vardur belki ıkrarı

30. var:

Kaside 14

Mısra: 115

Mevcut, bulunmakta.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyâyı ben
Başına çalsun felek āyine-i İskenderi

31. vār:

Kaside 16

Mısra: 19

Mevcut, bulunmakta.

Ser-te-ser 'âlemde şimdi vār ise ancak benim
İrtifā'-ı şân ile şâhib-nişâb-ı rüzgār

32. var:

Kaside 17

Mısra: 84

Mevcut, bulunmakta.

Şivede cilvede mestâne hırām eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnā

33. var:

Kaside 17

Mısra: 133

Mevcut, bulunmakta.

Meşrebinde o leţâfet ki var ammā ber-'aks
Neşve-i zehr virür âdeme keyf-i şahbā

34. var:

Kaside 17

Mısra: 157

Mevcut, bulunmakta.

Var mı böyle kaşide dimege cür'et ider
Şarkdan garba varınca suhan ehline şalā

35. var:

Kaside 17

Mısra: 162

Mevcut, bulunmakta.

Devletünde n'ola 'Urfî gibi meşhür olsam
Var mı bir bencileyin şâ'ir-i pākîze-edā

36. var:

Kaside 19

Mısra: 62

Mevcut, bulunmakta.

Cihân ol deñlü pür-ern ü emândur devr-i 'adlinde
Ki fitne var ise ancak haţ-ı nev-hîz-i dil-berdür

37. vār:

Kaside 22

Mısra: 72

Mevcut, bulunmakta.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez gämzeden yine
Odur vār ise zîrā 'aşıkuñ bir maħrem-i rāzı

38. var:

Kaside 23

Mısra: 7

Mevcut, bulunmakta.

Bu şevket ü bu şân ki var sende 'aceb mi
Görünce kuluñ olsa ger İskender-i 'âlem

39. var:

Kaside 23

Mısra: 60

Mevcut, bulunmakta.

Hep tuhf-e-i güftârum için Rūma gelürler
Hâlâ ne kadar var ise sūdâger-i 'âlem

40. var:

Kaside 24

Mısra: 18

Mevcut, bulunmakta.

Lâfi ko dâmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür haşmını var ol kadar iz'ân-ı felek

41. vār:

Kaside 24

Mısra: 26
Mevcut, bulunmakta.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vār ise husrân-ı felek

42. var:
Kaside 24
Mısra: 29
Mevcut, bulunmakta.

O leâfet ki var âyine-i idrâkünde
Görinür hep saña râz-ı dil-i pinhân-ı felek

43. var:
Kaside 26
Mısra: 17
Mevcut, bulunmakta.

Şânededen var ise az çok elemi
Âh idüp çekmesün aşlâ gam u bîm

44. var:
Kaside 26
Mısra: 75
Mevcut, bulunmakta.

Var mı Nef î gibi bir şâ'ir kim
Nazmına ide Nizâmî teslîm

45. var:
Kaside 28
Mısra: 140
Mevcut, bulunmakta.

Anda liyâkat olsa ki ben lâf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiñân olur

46. var:
Kaside 29
Mısra: 49
Mevcut, bulunmakta.

O deñlü himmeti var baht u ðâlî'ün ki aña
İderse her ne zamân devlet ile 'azm-i cihâd

47. var:
Kaside 33
Mısra: 99
Mevcut, bulunmakta.

İnkâra kimün cür'eti var ise desünler
Yârân-ı suñan-fehm ü suñan-güya şalâdur

48. var:
Kaside 35
Mısra: 26
Mevcut, bulunmakta.

İhtiyâr elde degül olsam dest-efşân
Bu neşât ile semâ' itmemege var mı mecâl

49. var:
Kaside 36
Mısra: 57
Mevcut, bulunmakta.

Edâ-yı medhûñe tākāt mı var zebānumda
'Acebdür olmadığım kahr-ı dehr ile ebkem

50. var:
Kaside 40
Mısra: 40
Mevcut, bulunmakta.

Gelmemişdür dañi dünyāya nazîri belki
Gelecek var ise Allāhü Ta'ālā a'lem

51. var:
Kaside 41
Mısra: 3
Mevcut, bulunmakta.

'Alemdede 'aceb sencileyin bir dañi var mı
Hem şaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

52. var:
Kaside 42
Mısra: 3
Mevcut, bulunmakta.

Def'-i ğama çäre mi var olsa ger
Elde kadeh cām-ı Cem-i rüzgâr

53. var:
Kaside 44
Mısra: 61
Mevcut, bulunmakta.

Şevki var vādî-i ma'nāda tekāpü biraz
N'ola gösterse 'inân-ı kaleme irhāyı

54. var:
Kaside 46
Mısra: 19
Mevcut, bulunmakta.

Cennet olmuş tūtalum var mı 'aceb cennetde
Böyle bir kaşr-ı şafā-güster-i turfa-āyîn

55. var:
Kaside 46
Mısra: 23
Mevcut, bulunmakta.

Tarh-ı mañbū'ına reşk itmemege çäre mi var
Beyt-i ma'mür-ı felek Ka'be-i ulyā-yı zemîn

56. var:
Kaside 47
Mısra: 1
Mevcut, bulunmakta.

Kerim-i kâmrân var ise ger İlyâs Pâşâdur
Ki dest-i zer-feşâmî kân-ı dil dür-pâşî deryâdur

57. **vardur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 130

Mevcut, bulunmakta.

O güne muḏhikûñ eş'ârına söz der mi ehl-i dil
Nihâyet ol kadar vardur ki mevzûn u muḳaffâdur

58. **var:**

Kaside 48

Mısra: 19

Mevcut, bulunmakta.

Ne keyfiyyet ne hâlet ne eger var
Raḫîk-i feyz-i mazmûnında bilmem

59. **var:**

Kaside 50

Mısra: 5

Mevcut, bulunmakta.

Başka bir 'âlemi var bezm-i meyûñ kim anda
Görinür rind-i cihân-dide-i huşyâra müdâm

60. **var:**

Kaside 50

Mısra: 32

Mevcut, bulunmakta.

Getür ey sâkî-i ferḫunde-liḳâ bu meyden
Cânı var ise desün şûfî-i dil-mürde ḫarâm

61. **var:**

Kaside 50

Mısra: 137

Mevcut, bulunmakta.

O leḫâfet mi var eş'âr-ı şafâ-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḫasûd-ı ḫodkâm

62. **var:**

Kaside 51

Mısra: 32

Mevcut, bulunmakta.

Hâşılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtâz
Farḳ eger var ise Allâhu Te'âlâ a'lem

63. **var:**

Kaside 51

Mısra: 99

Mevcut, bulunmakta.

Ḳuvvet-i ḫab'ide ger var ise teslîm idelüm
Ola mı ḫayder-i Kerrâra muḳâbil Rüstem

64. **var:**

Kaside 52

Mısra: 47

Mevcut, bulunmakta.

Bir şafâ var câm-ı billüründe kim âyineveş
Kim baḫarsa görünür gönlündeki râz-ı nihân

65. **var:**

Kaside 56

Mısra: 56

Mevcut, bulunmakta.

Kûşe-i ebrûda ancak ḡamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devründe oldu der-kemîn

66. **var:**

Kaside 57

Mısra: 17

Mevcut, bulunmakta.

Nice şayyâd-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hiç şikâr almada bâz u şahbâz

67. **var:**

Kaside 60

Mısra: 85

Mevcut, bulunmakta.

Nitekim şöhreti var ma'rifetüñ 'âlemde
Nitekim 'âlem olur ḫâlib-i evzân-ı suḫan

68. **vardur:-dur**

Kaside 62

Mısra: 32

Mevcut, bulunmakta.

Zâtuñ gibi zât-ı şerîf ḫab' uñ gibi ḫab'-ı laḫîf
Vardur diyen aḫmaḳ zarîf kizbi görürmiş müsteḫab

69. **var:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 11

Mevcut, bulunmakta.

ḫaşlet ü ḫüy-ı firişte var nihâdında tamâm
Görinür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

70. **var:**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 3

Mevcut, bulunmakta.

Ne kadar var ise cihânda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḫrâz

71. **var:**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 13

Mevcut, bulunmakta.

Böyle bir ḳaşr-ı mu'allâ var midür
Kim ola dâ'im şerefden behreyâb

72. **var:**

Mesnevi 1

Mısra: 25

Mevcut, bulunmakta.

Var kıl-k-i bedî'inde o miqdâr nezâket
Terkîb-i hürûfında hem ol deñlü metânet

73. **var:**

Mesnevi 1

Mısra: 32

Mevcut, bulunmakta.

Mağşûşdur ancak bu hüner Hân Murâda
Zirâ ne selâfında var ne hulefâda

74. **var:**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Mevcut, bulunmakta.

Beñzemez bir keyfe keyfûnde 'âlem var senûñ
Rûhşun el-kışşa râh olmañda şübhem var senûñ

75. **var:**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Mevcut, bulunmakta.

Beñzemez bir keyfe keyfûnde 'âlem var senûñ
Rûhşun el-kışşa râh olmañda şübhem var senûñ

76. **var:**

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Mevcut, bulunmakta.

Sende n'eyler gıll u gış bir pâk u şâf âyinesün
Var ise az çok küdüret sâgar-ı minâdadur

77. **var:**

Gazel 35

Mısra: 3

Mevcut, bulunmakta.

Ne çâre var ki firâkuñla eglenemem bir dem
Ne tâli'üm meded eyler vişâle firşat olur

78. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 1

Mevcut, bulunmakta.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ħağ tâli'-i firûzumuz vardur

79. **var:**

Rûbai 5

Mısra: 2

Mevcut, bulunmakta.

Ey nâmveri memleket-i baħr u berûñ
Var baħr u berde nice biñ hünerûñ

80. **var:**

Kaside 38

Mısra: 81

Mevcut, bulunmakta.

Benim de 'aczüme var i'tirâfum lîk şevkumdan
Hulûşum bundan özge nice tahķik eylesem bilmem

81. **var:**

Müfret 10

Mısra: 1

Mevcut, bulunmakta.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şi'r-i Nef'î-i şûh u levend ola

82. **var:**

Müfret 10

Mısra: 2

Mevcut, bulunmakta.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şi'r-i Nef'î-i şûh u levend ola

83. **varını:-ı, -n, -ı**

Gazel 15

Mısra: 6

Sahip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.

Dâne virmez ħırmeninden merdüm-i dâñaya çarħ
Bezl ider varını ammâ bulsa bir nâdâna hep

84. **vârın:-ın**

Kaside 8

Mısra: 81

Sahip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.

Şâhid-i mazmûnuma endişe vârin bezl ider
Nağd-i şi'rümle suħan sermâye-i dükkân bulur

85. **var:**

Gazel 19

Mısra: 7

Mevcut, bulunmakta.

Sinemde ne var ise gamuñ sildi süpürdi
Pâk itdi ħarîm-i dili cârüb-ı maħabbet

86. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 2

Mevcut, bulunmakta.

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ħağ tâli'-i firûzumuz vardur

87. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 4
Mevcut, bulunmakta.

Ṭaḫımsun dil-rübālar ḡamzelerden tîḡ-i 'āşık-küş
Bizüm de āhimuzdan nāvek-i dil-düzumuz vardır

88. **vardur:-dur**
Gazel 39
Mısra: 6
Mevcut, bulunmakta.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḡsa
Söyinmez sinede bir āteş-i cān-süzumuz vardır

89. **vardur:-dur**
Gazel 39
Mısra: 8
Mevcut, bulunmakta.

Güni günden yig olsun rüzedārān-ı ḡam-ı 'aşḡuñ
Dimezler kim bizüm de 'ıydımız nevr-rüzumuz vardır

90. **vardur:-dur**
Gazel 39
Mısra: 10
Mevcut, bulunmakta.

'Aceb mi būriyā-bāfān-ı nazma ḡılmasaḡ raḡbet
Bizüm Nef'î gibi bir şā'ir-i zer-düzumuz vardır

91. **var:**
Gazel 85
Mısra: 15
Mevcut, bulunmakta.

Mümtāz-ı 'ālem olmamaḡa çāre var mıdır
Zirā ḡenā-yı şāh-ı ser-efrāzduz sözüüm

92. **var:**
Gazel 96
Mısra: 1
Mevcut, bulunmakta.

Yoklamazsın ḡiç var mı dilde dāḡın yāresin
Böyle mi gözler güzeller 'āşık-ı bî-çāresin

93. **var:**
Gazel 129
Mısra: 3
Mevcut, bulunmakta.

Var ise ger şive-i refṭār-ı yāra ṭāḡatüñ
Seyre çık bir serv-i gül-ruḡsār ile nevr-rüzda

94. **var:**
Kaside 59
Mısra: 24
Mevcut, bulunmakta.

Ḥālā o suḡan-senc-i ḡoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mişlüm daḡı ḡüm-nām-ı 'ademdür

95. **var:**
Rübai 4
Mısra: 2
Mevcut, bulunmakta.

Ey dil hele 'ālemde bir ādem yoḡimiş
Var ise de ehl-i dile maḡrem yoḡimiş

96. **varma:-ma**
Gazel 129
Mısra: 6
Gitmek, ulaşmak.

Gülleri pejmürde eylersin yazıḡduz bülbüle
Varma bāḡa āh-ı āteş-bār ile nevr-rüzda

97. **varsa:-sa**
Kaside 5
Mısra: 15
Gitmek, ulaşmak.

Şabā gerd-i ḡülistān ile varsa bāḡ-ı Rıḡvāna
'Abir-efşān olur pīrāhen-i ḡür-ı cinān üzre

98. **varınca:-ınca**
Kaside 17
Mısra: 158
Gitmek, ulaşmak.

Var mı böyle ḡaşıde dimeḡe cür'et ider
Şarḡdan ḡarba varınca suḡan ehline şalā

99. **var:**
Gazel 129
Mısra: 9
Gitmek, ulaşmak.

Cāna cān ḡatmaḡ dilerseñ bāḡa var Nef'î hemān
Köhne mey nüş eyle bir dil-dār ile nevr-rüzda

100. **varup:-up**
Kaside 53
Mısra: 39
Gitmek, ulaşmak.

Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup 'arz itmeme
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḡall

101. **var:**
Gazel 46
Mısra: 5
Mevcut, bulunmakta.

Āh itmemeḡe çāre mi var 'āşık-ı bî-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belāduz

102. **var:**
Gazel 111
Mısra: 4
Mevcut, bulunmakta.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i gamdan haberdâriz hele

103. var:

Gazel 121

Mısra: 8

Mevcut, bulunmakta.

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furûşuñ kılıyuz
Ne alur var ne şatar zühd ü riyâyı bu gice

104. var:

Kaside 10

Mısra: 105

Mevcut, bulunmakta.

Ġavġâ-yı suġandır bu fazîletde nemüz var
Fazl ehli bizüm başımız üstünde yer eyler

105. var:

Kaside 11

Mısra: 72

Mevcut, bulunmakta.

Sa'âdetle sen ol Hâkân-ı 'âlî-şân-ı devrânsın
Ki var devrinde Hâkâniden a'lâ bir senâ-h'ânî

106. var:

Kaside 22

Mısra: 52

Mevcut, bulunmakta.

Firâk-ı pâdişahumla dilüñ şerh idemem derdüñ
Bu da bir derd-i âher kim ne yârî var ne dem-sâzı

107. var:

Kaside 23

Mısra: 70

Mevcut, bulunmakta.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçür ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

108. var:

Kaside 24

Mısra: 12

Mevcut, bulunmakta.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihâd u dünüñ
Başına çalsun eger var ise ihsân-ı felek

109. var:

Kaside 26

Mısra: 97

Mevcut, bulunmakta.

Sende bu 'adl ü bu inşâf ki var
'Ömrüñ efvün olur Allâhu 'alîm

110. var:

Kaside 28

Mısra: 13

Mevcut, bulunmakta.

Bu nâz u bu nigâh-ı teġâfûl ki sende var
Hızr olsa 'âşıküñ sebep-i terk-i cân olur

111. varını:-i, -n, -i

Gazel 66

Mısra: 7

Sahip olunan şeylerin bütünü // mal, mülk, can.

'Âşık şurâhî gibi ider varını nişâr

Dil-ber güşâde-meşreb olunca piyâleveş

112. varamam:-ama, -m

Gazel 76

Mısra: 1

Gitmek, ulaşmak, ayak basmak.

Varamam küyuna aġyâr ile ceng itmeyicek
Cenge âhengi kim itsün yine ben itmeyicek

113. varınca:-ınca

Gazel 89

Mısra: 4

Gitmek, ulaşmak.

Şevk-i mey-i la'lüñle kadeh düşmez elümden
Mey-hâneye varınca yere degmez ayaġum

114. var:

Gazel 92

Mısra: 3

Mevcut, olma.

'Âşıkâ âzâdelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan âzâd olmadım gerçi esîr-i bâdeyim

115. varsa:-sa

Kaside 17

Mısra: 127

Gitmek.

Varsa ger nûkhet-i ġulkıyyla şabâ gülzâra
Lâle de sünbül ü gül gibi olurdu büyâ

116. varup:-up

Kaside 52

Mısra: 110

Gitmek, ulaşmak.

İrişürdi ġuşuma âvâz-ı taġsîn-i melek
Medhûñe ger âstânında varup açsam dehân

117. var:

Kaside 21

Mısra: 95

Başına geldiği cümlelere "istersen, haydi" vb. anlamlar katar.

O nâbekâr-ı siyeh-baġtı var kıyâs eyle
Ki hem hasûd ola zât-ı ġabîsi hem 'âmî

118. **var:**

Kaside 33

Mısra: **98**

Mevcut olmak, bulunmak.

Yok münkir olur tab'uma erbāb-ı suhānde
Var ise bir iki müteşā'ir süfehādur

119. **vārını:-ı, -n, -ı**

Kaside 46

Mısra: **47**

Elde bulunan, sahip olunan her şey, varlık.

Harc ider vārını deryā gibi deprenmez hiç
Bāreka'llāh zihī āşaf-ı şāhib-i temkīn

120. **var:**

Kaside 51

Mısra: **87**

Bulunmak, mevcut olmak.

Zer-i nev-sikke kadar rağbeti var sözlerimūñ
Nām-ı pākūñ ideli nāşıye-i nazma raqam

121. **varınca:-ınca**

Kaside 50

Mısra: **92**

Gitmek, ulaşmak.

Giderek 'arşa çıkarmak da olur 'arşa degül
İderin gāyet-i imkāna varınca içdām

var ise:

1. **var ise:**

Gazel 9

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Galiba, olsa olsa.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-günedir şarāb saña

2. **var ise:**

Gazel 12

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Olsa olsa.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nef'iyā nergis dañi
Yoğ imiş anda başıret var ise mest-i ħarāb

3. **var ise:**

Kaside 41

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Olsa olsa.

Hem-nām-ı Ĥudāvend-i rüsül ħāfiz-ı devlet
Kim ancak odur var ise pāşā-yı zamāne

var ola:

1. **var ola:-a**

Gazel 89

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Mevcut bulunmak.

Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum
Çokdur güzelüm devlet-i 'aşkuñda çerāğum

2. **var ola:-a**

Gazel 89

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Mevcut bulunmak.

Nef'î gibi ben yara çeküp yāre görünmem

Biñ var ola hicrānuñ ile sinede dāğum

varı yoğı:

1. **varı yoğı:**

Müseddes 1

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Bütün varlığı, sahip olduğu her şey.

Bakup mir'āt-i cāma görmesem rüy-ı şafā gāhī
Cihānuñ varı yoğı hiç görünmez baña va'llāhī

vārid ola:

1. **vārid ola:-a**

Kaside 7

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gelmek, erişmek, ulaşmak.

'İkd-ı gevher gibi manzūm ola tab'a vārid
Çekmeye nāzım olan zahmet-i kayd-ı tanzīm

vāridāt:

1. **vāridāt:**

Kaside 5

Mısra: **91**

Kalbe gelen ilhamlar.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taħrīr olur dilde
Olnca sāye-güster kilik-i çalāküm benān üzre

2. **vāridāt-ı:**

Kaside 21

Mısra: **66**

Kalbe gelen ilhamlar.

Amān verürse eger rüzgār 'ahd olsun
Şenāña vakf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

3. vāridāt:

Kaside 52

Mısra: **105**

Kalbe gelen ilhamlar.

Başladuğca vaşfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tākat getirmez anı taqrīre zebān

vāridāt-ı feyz-i akdes:

1. vāridāt-ı feyz-i akdes:

Kaside 20

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Mukaddes feyzin ilhamı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi zāhir
Sözünde vāridāt-ı feyz-i akdes cān gibi mużmir

2. vāridāt-ı feyz-i akdes:

Kaside 48

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Mukaddes feyzin ilhamı.

Ne nāme vāridāt-ı feyz-i akdes
Ki olmuş kalb-i münşisine mülhem

vāridāt-ı ğayb:

1. vāridāt-ı ğayb:

Kaside 12

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Gayptan gelenler, ilham.

Ḥusrev-i gencine-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ğayb Genc-i Şāygānumdur benüm

vāris-i memleket-i heft-iklīm:

1. vāris-i memleket-i heft-iklīm:

Kaside 26

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Yedi iklim memleketlerinin mirasçısı // cihanın sahibi (cihana hükmeden).

Şāh-ı Cem-kevkebe Sulţān Murād
Vāris-i memleket-i heft-iklīm

vāris-i mülk-i cihān:

1. vāris-i mülk-i cihān:

Kaside 11

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Cihan mülkünün /dünyanın varisi, mirasçısı.

Ḥudāvend-i mu'azzam pādīşāh-ı maşrık u mağrib
Yegāne vāris-i mülk-i cihān İskender-i şānī

vasf:

1. vaşfuñ:-uñ, -ı

Kaside 14

Mısra: **78**

Nitelik, özellik.

Sihr iderdüm medhine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaqq vaşfuñı kayd- ı taşavvurdan beri

2. vaşfını:-ı, -n, -ı

Kaside 25

Mısra: **53**

Nitelik, özellik.

Ol kadar rüşen ki gāhī yazdığımca vaşfını
Māh-ı Naḥşeb gibi berḫ urur devāt içre midād

3. vaşfını:-ı, -n, -ı

Kaside 31

Mısra: **15**

Nitelik, özellik.

Naẓm içün vaşfını bu faşl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şā'ir eger taḅ'ına tevciḥ-i ḥıṭāb

4. vaşfuñ:-uñ, -ı

Kaside 46

Mısra: **59**

Nitelik, özellik.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaşfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ğāyet ğamgīn

5. vaşfını:-ı, -n

Kaside 50

Mısra: **67**

Nitelik, özellik.

Re'yi bir mertebe rüşen ki yazarken vaşfın
Şem'a gālib görünür şu'le-i nevk-i aqlām

6. vaşfuña:-u, -ñ, -a

Kaside 52

Mısra: **105**

Övgü, övme // betimleme.

Başladuğca vaşfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tākat getirmez anı taqrīre zebān

vaşf idemem:

1. vaşf idemem:-eme, -m

Gazel 44

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Bir şey veya kimsenin) durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak tarif etmek, anlatmak.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilir
Vaşf idemem lisān ile ancak Ḥudā bilir

vaşf iderse:

1. vaşf iderse:-er, -se

Kaside 28

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Övmek.

Kim vaşf iderse zāt-ı şerifün benim gibi
Rûh-ı kelâmı kâlib-i mazmûna cân olur

vaşf idüp:

1. vaşf idüp:-üp

Kaside 57

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Anlatmak, tarif etmek // övmek.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşâh-ı diyâr-ı kereme vaşy-tırâz

vaşf-ı baħr-ı keremin:

1. vaşf-ı baħr-ı keremin:-i, -n

Kaside 7

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizinin methi.

Ebr-i kilki şadef-i keffini pür-gevher ider
Vaşf-ı baħr-ı keremin her kim iderse terķim

vaşf-ı bÛy-ı hulķı:

1. vaşf-ı bÛy-ı hulķı:-i

Kaside 6

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Yaratılış kokusunun özellikleri // güzel huyunun
vaşfları.

Vaşf-ı bÛy-ı hulķı mı şaħr-ı haħ-ı şâ'irde yâ
Mevc-i deryâ-yı suħanda 'anber-i sârâ midur

vaşf-ı bÛy-ı hulķını:

1. vaşf-ı bÛy-ı hulķını:-i, -n, -i

Kaside 56

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Yaratılış kokusunun vaşfları.

Yâ cihân-ı nazm-ı 'âlem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı bÛy-ı hulķını yâd itdigüm yer mülk-i Çin

vaşf-ı cemilüñde:

1. vaşf-ı cemilüñde:-ü, -ñ, -de

Kaside 19

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Güzel vaşf.

Ėaraž maķdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilüñde
Şenâni yoħsa haħ üzre edâ nice müyesserdür

2. vaşf-ı cemilüñde:-ü, -ñ, -de

Kaside 20

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Ki biñ dâne kaşide nazm idem vaşf-ı cemilüñde
Geh ola her biri hüsn-i kabûl-ı taħ'uña maħzar

3. vaşf-ı cemilüñde:-ü, -ñ, -de

Kaside 40

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Kâşırım her ne disem vaşf-ı cemilüñde senüñ
Şâ'irüm gerçi haķikatde hoş-âmed bilmem

4. vaşf-ı cemilüñde:-ü, -ñ, -de

Kaside 43

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Kuşûr itdimse ger ma'zûr ola vaşf-ı cemilüñde
Reh-i mecrâ-yı feyz olmuşdı Ėâyet insidâd üzre

5. vaşf-ı cemilüñde:-ü, -ñ, -de

Kaside 44

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Siħr iderdim o kadar vaşf-ı cemilüñde ki tâ
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzâyı

vaşf-ı dâver-i pākize-girdarı kıldı:

1. vaşf-ı dâver-i pākize-girdarı kıldı:-dı

Kaside 49

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Temiz amelli adil hükümdarı methetmek.

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pākize-girdarı

vaşf-ı düşmen:

1. vaşf-ı düşmen:

Kaside 29

Mısra: 47

Kelime Tipi: -
Düşmanın sıfatı, özelliği.

Fürûg-ı tîg-ı cihân-tâbı vaşf-ı düşmen
Tulû'-ı mihr-i ziyâ-güster ü vücûd-ı sevâd

vaşf-ı güher-i zât-ı ferişte-sıfatı:

1. **vaşf-ı güher-i zât-ı ferişte-sıfatı:-ı**
Kaside 59
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Huyu melek gibi olan zatın yaratılıştan gelen kabiliyetinin, mayasının özellikleri.

Vaşf-ı güher-i zât-ı ferişte-sıfatı kim
Her şâ'ir-i 'İsâ-nefese mu'ciz-i demdür

vaşf-ı kef-i pür-cüdü:

1. **vaşf-ı kef-i pür-cüdü:-ı**
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
İhsan dolu avucun övgüsü.

Vaşf-ı kef-i pür-cüdü ki tab'-ı şu'arâya
Hemvâre taleb-güster ü hem feyz-resândur

vaşf-ı lutf-ı 'unsür-ı mâhiyyeti:

1. **vaşf-ı lutf-ı 'unsür-ı mâhiyyeti:-i**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sahip olduğu mizacın /tabiatın güzel vasıfları.

Ķâle gelmez vaşf-ı lutf-ı 'unsür-ı mâhiyyeti
Zât-ı pâki cevher-i cân u dil-i 'âlem gibi

vaşf-ı mâhiyyet-i zâtı:

1. **vaşf-ı mâhiyyet-i zâtı:-ı**
Kaside 35
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Memduhun kişiliğinin, tabiatının övgüsü.

Vaşf-ı endişe-i medhi dil-i erbâb-ı suhan
Vaşf-ı mâhiyyet-i zâtı suhan-ı ehl-i kemâl

vaşf-ı nükhet-i hulkmı:

1. **vaşf-ı nükhet-i hulkmı:-ı, -n**
Kaside 14
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Ahlakın güzel kokusunun vaşfı // ahlakın vasıfları.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkmı virürdi 'âleme
Gerd-i hâk-pây-ı hâme büy-ı müşk-i ezferi

vaşf-ı nükhet-i hulkmı:

1. **vaşf-ı nükhet-i hulkmı:-ı, -n, -ı**
Kaside 56
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Ahlakın güzel kokusunun vaşfı // ahlakın vasıfları.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkmı bir şâhib-suhan
Bezm-i nazma hâmesi olur buhür-ı 'anberin

vaşf-ı şemşirine:

1. **vaşf-ı şemşirine:-i, -n, -e**
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kılıcın nitelikleri.

Vaşf-ı şemşirine had yok tatalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıoya ne Kirmânı

vaşf-ı şemşirini:

1. **vaşf-ı şemşirini:-i, -n, -i**
Kaside 31
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kılıcın nitelikleri // kılıcın övgüsü.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hün-âb

vaşf-ı temkîni:

1. **vaşf-ı temkîni:-i, -n, -i**
Kaside 44
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlı ve düşünceli olma özelliği.

Vaşf-ı temkîni biñ yılda iderdi taħrîr
Dedigim yerde tıraydı kalem-i hercâyı

vaşf-ı zât-ı bî-nazîründe:

1. **vaşf-ı zât-ı bî-nazîründe:-ü, -ñ, -de**
Kaside 43
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Eşsiz kişiliğin övgüsü.

Ne sihr eyler yine gör vaşf-ı zât-ı bî-nazîründe
Hele tab'um biraz evşâfa olsun i'tiyâd üzre

vaşf-ı zâtında:

1. **vaşf-ı zātında**:-i, -n, -da

Kaside 60

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Kişiliğin övgüsü.

Kār-fermā-yı edā hazret-i 'Ālī Beg kim
Vaşf-ı zātında anuñ yoǵdurur imkân-ı suhan

vaşf-ı zātuñ:

1. **vaşf-ı zātuñ**:-uñ

Kaside 40

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Kişiliğin övgüsü.

Vaşf-ı zātuñ nice mümkün yine olmuş tıtalum
Bir nefesde nice biñ ma' nî-i ğaybı mülhem

vaşf-ı zātuñda:

1. **vaşf-ı zātuñda**:-u, -ñ, -da

Kaside 50

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Kişiliğin övgüsü.

Vaşf-ı zātuñda huşuşa ide bezl-i maǵdūr
Bir benim gibi suhan-senc-i pesendide-kelām

vāşıl olunca:

1. **vāşıl olunca**:-unca

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak.

Zevküñe vāşıl olunca tevbesin bozmaǵ degül
Tevbeyi hiç ihtiyār itmiş bir ādem bulmadım

vāşıta:

1. **vāşıta:**

Gazel 18

Mısra: 7

*Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey,
kullanılan nesne, alet.*

Vāşıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide 'āşık-ı ser-bāza dest

Vaşşâf:

1. **Vaşşâfım**:-im

Kaside 11

Mısra: 75

*Molla Reşîdüddin Fazlullâh Şirâzi. Edebiyatçı
ve tarihçilerin meşhurlarından olup hicri sekizinci
asırda yaşamış, Moǵol hükümdarı Cengiz'den*

*itibaren İlhanlıların tarihini yazmıştır. Bu eser
"Tarih-i Vassâf" olarak bilinip fesahat ve
belâgatinden dolayı çok beğenilmiştir.*

Ne Vaşşâfım ne Firdevsî o mu 'ciz-ğüy-ı ma' nâyım
Ki ta'birümle şüret kesb ider aǵvâl-i vicdānî

Vassâf-ı 'ahdim:

1. **Vaşşâf-ı 'ahdim**:-im

Kaside 11

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Zamanın Vassâf'ı.

Ben ol Vaşşâf-ı 'ahdim kim gelince medh ü evşâfa
Benimle hem-zebân olmaz ne Firdevsî ne Hâkânî

vassâf-ı dest-i zer-feşâni olalı:

1. **vassâf-ı dest-i zer-feşâni olalı**:-alı

Kaside 12

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Altın saçan (cömert) eli vasfedenden olmak.

Olalı vaşşâf-ı dest-i zer-feşâni âftâb
Cild-i dīvân-ı muhayyel-dâstânımdur benim

vassâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyemdür:

1. **vassâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyemdür**:-dür

Kaside 59

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Huyu beğenilmiş hükümdarın /efendinin
vasıflarını metheden.*

Çok mı bu kadar hüsn-i edâ tab'uma zîrâ
Vaşşâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyemdür

vassâf-ı Muhteşem-suhanım:

1. **vassâf-ı Muhteşem-suhanım**:-im

Kaside 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Muhteşem gibi söyleyen övücü /vasfedici
(Muhteşem, 16. yy. İran şairi).*

Vaşşâf-ı Muhteşem-suhanım kim kaşâ'idüm
Şâhân-ı Cem-şüküh-ı cihânbâna şân virür

Vassâf-ı sihir-sâza:

1. **Vaşşâf-ı sihir-sâza**:-a

Kaside 20

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Sihir yapan, büyücü Vassâf// sihir gibi sözler
söyleyen şair.*

Bu ne luṭf-ı İlahîdür bu Vaşşâf-ı sihir-sâza
Ki memdûhı ola zâtuñ gibi bir nüktedân-server

Vassâf-ı sihir-sâzuñ:

1. **Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ:**-u, -ñ

Kaside 22

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sihir yapan, büyücü Vassâf// sihir gibi sözler söyleyen şair.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe âğâzı

vaz´:

1. **vaz´ım:**-ı, -n, -ı

Kaside 58

Mısra: 2

Durum, biçim.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarh u vaz´ımı görse behişt olur meftûn

vaz´ idüp:

1. **vaz´ idüp:**-üp

Kaside 60

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Koymak.

Enverî Kâşım-ı Envâr ile ol encümene
Vaz´ idüp her biri bir şem´-i şebistân-ı suhan

vaz´-ı devrân-ı felek:

1. **vaz´-ı devrân-ı felek:**

Kaside 61

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleğin dönüş biçimi.

Hâk budur kim saña ikbâl eyleyelden oldı hep
Vaz´-ı devrân-ı felek maḳbûl-ı tab´-ı şeyh u şâb

vazîfe-i cüdvla:

1. **vazîfe-i cüdvla:**-ı, -y, -la

Kaside 58

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Cömertlik vazîfesi, ihsan etme.

Zamân laṭife-i hulkıyla dem-be-dem ḥurrem
Cihân vazîfe-i cüdvla ser-te-ser memnûn

vebâl:

1. **vebâl:**

Kaside 33

Mısra: 15

Günah, kötülük.

Zühhâda vebâl ise eger ‘aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebeb-i naḳş-ı riyâdur

2. **vebâlüm:**-ü, -m

Kaside 43

Mısra: 76

Günah.

Tehî ceyb-i ma‘îşet hem ma‘âş aḥvâli pek muḥtall
Vebâlüm gerden-i endîşe-i ‘aḳl-ı ma‘âd üzre

vebâlin çekeyim:

1. **vebâlin çekeyim:**-eyim

Kaside 24

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Deyim**

Vebâli boynuna almak; bir günah, bir suç varsa üstüne almak, bir işin günahını yüklenmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebâlin çekeyim vâre ise ḥusrân-ı felek

vecâhet:

1. **vecâhetde:**-de

Kaside 19

Mısra: 9

Güzel yüz, güzellik, gösterişlilik.

Müşâbihdür biri birine ol deñlü vecâhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki gönca-i terdür

vech:

1. **vechinde:**-i, -n, -de

Mesnevi 1

Mısra: 35

Yüz, çehre.

Vechinde nümâyân eger-i pertev-i ma‘nâ
Hem pâdişeh-şüret ü hem ḥusrev-i ma‘nâ

vech-i imkân-ı zuhûrın:

1. **vech-i imkân-ı zuhûrın:**-ı, -n

Kaside 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkma imkânının sebebi.

Her ne fitne kim zuhûra ḥayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zuhûrın ol ḥaṭ-ı fettân bulur

vechi var:

1. **vechi var:**

Kaside 16

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uygundur, yerindedir, bir nedeni var.

Vechi var dinse sevād-ı haṭda bikr-i fikrūme
Şāhid-i meh-ṭal'at-i müşğın-nikāb-ı rūzgār

vefā:

1. **vefānı:-ñi**

Gazel 47

Mısra: 3

Sevgi bağlılığı, sevgi göstergesi.

Vefānı muṭlaq aḡyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevri ü cefānı 'āşık-ı zāre maḡal dirler

2. **vefāna:-ñ, -a**

Gazel 75

Mısra: 1

Sevgi bağlılığı, sevgi göstergesi.

Muntazır cān u dil vefāna senüñ
Merḡamet yok mı mübtelāna senüñ

vefāsız:

1. **vefāsız:**

Gazel 109

Mısra: 5

Vefası olmayan, sevgisinde, dostluğunda sebat göstermeyen.

Māhında maḡabbet yüzi yok mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ḡāyet kem imiş bu

vefk-ı girībān-ı dır'-ı İskender iderdi:

1. **vefk-ı girībān-ı dır'-ı İskender iderdi:-er, -di**

Kaside 30

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

İskender'in zirhının yakasında muska etmek.

İderdi vefk-ı girībān-ı dır'-ı İskender
Bulaydı nüşā-i şî'rüm ḡakīm-i Yünānī

vefk-ı murād üzere:

1. **vefk-ı murād üzere:**

Kaside 36

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Tamām vefk-ı murād üzere ḡalka luṭf itdün
Kerāmet olduḡına sende ḡalmadı şübhem

2. **vefk-ı murād üzere:**

Kaside 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Bi-ḡamdi'llāh felek döndi yine vefk-ı murād üzere
Olurdu ḡāl pek müşkil ḡalaydı ger'inād üzere

3. **vefk-ı murād üzere:**

Kaside 43

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Ola tā kim cihān ḡāhī pür-emn ü ḡāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefk-ı murād üzere

vehme düşürdi:

1. **vehme düşürdi:-di**

Kaside 31

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Korkuya uğratmak, korku içinde olmasını sağlamak.

İdeli ma'deletin muḡtesib-i kişver-i dīn
'Alemler vehme düşürdü o ḡadar bīm-i 'ikāb

vehm-i ḡalat:

1. **vehm-i ḡalat:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hata (yapma) korkusu.

Endiše-i intihā-yı medḡūñ
Vehm-i ḡalat iştibāh-ı ma'nā

2. **vehm-i ḡalat:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hata (yapma) korkusu.

Endiše-i intihā-yı medḡūñ
Vehm-i ḡalat iştibāh-ı ma'nā

3. **vehm-i ḡalat:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hata (yapma) korkusu.

Endiše-i intihā-yı medḡūñ
Vehm-i ḡalat iştibāh-ı ma'nā

vekil:

1. vekil:-i

Kaside 4

Mısra: 76

Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.

Geh bir veziri şah-ı 'Acemden harac alur

Geh bir vekili 'asker-i Tātāra hān virür

vekil-i re'y-i pür-nürü:

1. vekil-i re'y-i pür-nürü:-i

Kaside 38

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Çok parlak düşüncenin vekili.

Mu'allā-pāye düstür-ı şehenshāh-ı zemīn k'olmuş

Vekil-i re'y-i pür-nürü felekde neyyir-i a'zam

ve'l-hāsil:

1. ve'l-hāsil:-i

Kaside 62

Mısra: 24

Sözün kısası, kısacası.

Şol deñlü 'ālīdür dili dünyānuñ olmaz mā'ili

'Arz itseler ve'l-hāsilı yanında bir seng ü zeheb

veli:

1. veli:

Kaside 11

Mısra: 8

Fakat, ama.

Uyandı gerçi bahtı rüzgāruñ h'vāb-ı ğafletden

Velī ārāyış-i dünyānuñ oldı deng ü hayrānı

2. veli:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 37

Yine.

Bu şafāya velī olan münkir

Bir iki mülhid-i tebāhīdür

3. veli:

Kaside 37

Mısra: 12

Şöyle ki.

'Ālem-i cūd u cihān-ı 'azamet kim olmuş

Velī deryā-yı kerem tığı meyanında neheng

4. veli:

Gazel 47

Mısra: 4

Ama, fakat, lakin.

Vefāñı muṭlak ağyāra münāsibdir dimez kimse

Velī cevır ü cefāñı 'aşık-ı zāre maḥal dirler

5. veli:

Kaside 4

Mısra: 103

Ama, fakat, lakin.

Çok devletünde şā'ir-i sāḫir-beyān velī

Dad-ı edāyı Nef'ī-i şirīn-zebān virür

6. veli:

Kaside 4

Mısra: 107

Ama, fakat, lakin.

Söz bir metā'-ı fāḫir ü kemyābdur velī

Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

7. veli:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennāyı velī

Ġamı dünyāya değişmem yine imsākümden

8. veli:

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Ama, fakat, lakin.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi

Duḫter-i rezsın velī 'aql almada merdānesin

9. veli:

Kaside 22

Mısra: 36

Hem dahi.

Žamiri mü-şikāf-ı ḫikmetü'l-işrāk-ı vicdānı

Velī hem pīşe-i 'allāme-i Şirāzī vü Rāzī

velivv-i Hudā:

1. velivv-i Hudā:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Allah'a yakın olma mertebesine erişmiş kimse, veli, ermiş.

Kiminüñ şüreti veliyy-i Hudā
Ma'nide düşmen-i İlähîdür

veliv-vi ni'met-i 'âlem:

1. **veliyy-yi ni'met-i 'âlem:**

Kaside 47

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Cihanın velinimeti.

Veliyy-yi ni'met-i 'âlem desem hağdur sözüm zîrâ
Simâṭ-ı cüdi dünyāya çekilmiş h'ân-ı yağmâdur

velivv-i ni'met-i erbâb-ı dâniş ü idrâk:

1. **veliyy-i ni'met-i erbâb-ı dâniş ü idrâk:**

Kaside 45

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

İlim irfan ehline iyilik ve bağıştta bulunan.

Veliyy-i ni'met-i erbâb-ı dâniş ü idrâk
Revâc-bağış-ı metâ'-ı dükân-ı huşyârî

velivvü'n-ni'am-i rûzgâr:

1. **veliyyü'n-ni'am-i rûzgâr:**

Kaside 42

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Zamanın velinimeti / zamanın nimet vereni, ihsan edeni.

Desti yem-i luṭf u dili kân-ı cüd
Kendi veliyyü'n-ni'am-i rûzgâr

velvele virince:

1. **velvele virince:-ince**

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gürültüye boğmak, telaş ve heyecan uyandırmak.

Dehre bu kadar velvele virince hırâmuñ
Şarşılşa n'ola zelzeleden cây-ı kıyâmet

verziş-i âh iderek:

1. **verziş-i âh iderek:-erek**

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah talimi etmek.

Verziş-i âh iderek âh-ı mücessem oldum
Çarḫa te'sîr iderim gönlüme te'sîr idemem

vesîm:

1. **vesîm:**

Kaside 7

Mısra: 96

Damgalanmış, damgalı.

Ḳayd-ı tahrîrüm ile pây-ı suḫan der-zincir
Dâğ-ı fermânüm ile cebhe-i endîşe vesîm

vesîm idelden:

1. **vesîm idelden:-elden**

Kaside 32

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Damgalamak.

Şeref o mertebe zâtında kim tekâverinüñ
Nişân-ı na'li idelden cebîn-i ḫâki vesîm

vesîm itdi:

1. **vesîm itdi:-di**

Kaside 26

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Damgalamak.

Görinen mâh degüldür itdi
Dâğ-ı fermânı ile çarḫı vesîm

vesme-i ebrü-vı zühre iderdi:

1. **vesme-i ebrü-yı zühre iderdi:-er, -di**

Kaside 34

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zühre yıldızının kaşına rastık /siyah boya yapmak.

Vücüdi ol kadar kem-yâb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrü-yı zühre şâm-ı deycürî

vesme-i hübân-ı Keşmîr:

1. **vesme-i hübân-ı Keşmîr:**

Kaside 48

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Keşmir güzellerinin rastığı / sürmesi.

Midâdı vesme-i hübân-ı Keşmîr

Sütün ṭurra-i Türkân-ı Deylem

vesvese idemez:

1. **vesvese idemez:-emez**

Kaside 26

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Vesvese vermek // batıl inanca sürüklemek.

Ol kadar halkı müselmân itdün
İdemez vesvese şeytân-ı racim

vesvese-i şeytânî:

1. **vesvese-i şeytânî:**

Kaside 3

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Şeytani kuruntular, vesveseler.

İtdi 'adlün o kadar rāh-ı dalālî münsedd
Hâtıra yol bulmaz vesvese-i şeytânî

ve'y:

1. **ve'y:**

Kaside 51

Mısra: 78

Ve ey, seslenme edati.

Ey 'Ömer-'adl ü 'Alî-'ilm ü Aristo-hikmet
Ve'y Hızır-dâniş ü Aḥmed-reviş ü 'İsâ-dem

2. **v'ey:**

Kaside 60

Mısra: 8

Ve ey, seslenme edati.

Ey olan 'ārif-i esrār-ı rumüz-ı 'irfān
V'ey olan vākıf-ı gencine-i pinhān-ı suḥan

3. **v'ey:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 2

Ve ey, seslenme edati.

Ey pādīşeh-i serir-i dāniş
V'ey ḥusrev-i bārgāh-ı ma'nā

4. **v'ey:**

Kaside 15

Mısra: 61

Ve ey, seslenme edati.

Ey Ḥusrev-i 'ālî-nijād v'ey dāver-i pāk- i'tikād
Ey şāh-ı şāhib-'adl ü dād ey pādīşāh-ı muḥterem

5. **v'ey:**

Kaside 23

Mısra: 2

Ve ey, seslenme edati.

Ey pādīşeh-i 'ārif ü dānişver-i 'ālem
V'ey şāh-ı cihān-gir ü zafer-yāver-i 'ālem

vezān olsa:

1. **vezān olsa:-sa**

Kaside 8

Mısra: 51

Kelime Tipi: -
Esmek.

Ger vezān olsa tef-i qāhriyla gülzāra nesim
Gonca-i pür-jāle-tāb-ı meş'al-i tābān bulur

2. **vezān olsa:-sa**

Kaside 10

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Esmek.

Āb üzre vezān olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvācını zencire-i naqş-ı hacet eyler

3. **vezān olsa:-sa**

Kaside 52

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Esmek.

Her şerārı kaṭre-i nīsān olup eyler nüzül
Ger nesim-i luṭfi küllḥandan yaña olsa vezān

4. **vezān olsa:-sa**

Kaside 48

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Esmek, yayılmak.

Mü'essir ol kadar hükmi ki bāğa
Vezān olsa nesim-i hıfzı bir dem

vezāret:

1. **vezāretle:-le**

Kaside 11

Mısra: 41

Vezerlik.

Görüñ bir gün virtür Mısr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

2. **vezāret:**

Kaside 43

Mısra: 35

Vezerlik.

Ki emr etdi vezāret ḥidmetin teslim idüp mühri
O şāhib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intikād üzre

3. **vezārete:-e**

Kaside 29

Mısra: 131

Vezerlik makamı.

Vire vücūd-ı şerifi vezārete revnaq
Ola sa'ādeti ḥadden füzün u 'ömri ziyād

vezāret evleve:

1. **vezâret eyleye**:-y, -e

Kaside 43

Mısra: **103**

Kelime Tipi: -

Vezirlik yapmak.

Vezâret eyleye devletle dîvân-ı hümâyûnda

Ola fermânına şâhân-ı 'âlem inkiyâd üzre

vezâyif-i cüdiyla:

1. **vezâyif-i cüdiyla**:-ı, -y, -la

Kaside 32

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Cömertlik işleri // el açıklığı, cömertlik.

Emel vezâyif-i cüdiyla kâmrân u ganî

Kerem letâ'if-i hulkıyla hânde-rüy u besîm

vezîr:

1. **vezîr:**

Kaside 39

Mısra: **40**

Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

O cihânban-ı mu 'azzam ki felek devr ideli

Görmedi 'adl ile pîrâste bir böyle vezîr

2. **vezîri**:-i

Kaside 40

Mısra: **22**

Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Ne Süleymâna naşib oldu ne İskendere bu

Ki vezîri ola bir Âşaf-ı şâhib-hâtem

3. **vezîri**:-i

Kaside 29

Mısra: **64**

Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Sa'âdet ol şeh-i 'âlî-cenâb-ı Cem-câha

Ola vezîri bu gûne güzîde-i efrâd

4. **vezîri**:-i

Kaside 4

Mısra: **75**

Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Geh bir vezîri şâh-ı 'Acemden harâc alur

Geh bir vekîli 'asker-i Tâtâra hân virür

vezîr ola:

1. **vezîr ola**:-a

Kaside 40

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Vezirlik makamına gelmek.

Böyle düstür-ı cihânbanâna kim oldu mâlik

Ki vezîr ola dilîr ola Felâhün ola hem

vezîrâ:

1. **vezîrâ:**

Kaside 27

Mısra: **53**

Ey vezîr.

Vezîrâ şâhibâ Şadrâ cihân-dâver hudâvendâ

Eyâ şâyeste-i taht-ı Cem ü evreng-i Dârâyî

2. **vezîrâ:**

Kaside 30

Mısra: **83**

Ey vezîr.

Felek-şüküh Vezîrâ melek-şiyem Şadrâ

Eyâ hulâşa-i taqdîr şun'-ı Yezdânî

3. **vezîrâ:**

Kaside 36

Mısra: **55**

Ey vezîr.

Zafer-penâh Vezîrâ cihân-güşâ Şadrâ

Eyâ sûtüde cihânban-ı a'del ü ekrem

4. **vezîrâ**:-de

Kaside 38

Mısra: **75**

Ey vezîr.

Vezîrâ kâmkârâ şaf-derâ şâhib-kırân Şadrâ

Eyâ leşker-keş ü kişver-güşâ-yı a'del ü ekrem

vezîrân-ı cihânûñ:

1. **vezîrân-ı cihânûñ**:-uñ

Kaside 34

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Dünya vezirleri.

Vezîrân-ı cihânûñ şân u şevketle ser-efrâzı

Müşîrân-ı zamânûñ hüsn-i tedbîr ile meşhûrî

vezir-i asman- kadr-i seh-i ruy-ı zemîn:

1. **vezir-i asman- kadr-i seh-i ruy-ı zemîn:**

Kaside 56

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Yeryüzü padişahının rütbesi yüce veziri.

Āşafâ deryâ-kefâ dîn-perverâ dânişverâ
Ey vezir-i asman- kadr-i seh-i ruy-ı zemîn

vezir-i a'zam:

1. **vezir-i a'zam:**

Kaside 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Büyük vezir, sadrazam.

Ĥamdüli'llâh ki sa'âdetle Vezir-i a'zam
'Āfiyet buldı yine oldı memâlik ĥurrem

2. **vezir-i a'zam:**

Kaside 40

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Büyük vezir, sadrazam.

Ĥağ mübârek ide şâhenşeh-i devrâna hele
Böyle olsa olacağ işte vezir-i a'zam

vezir-i a'zam u ekrem:

1. **vezir-i a'zam u ekrem:**

Kaside 27

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cömert ve yüce vezir.

Vezir-i a'zam u ekrem Murâd-ı 'âlem u âdem
Müşir-i muhterem revnağ-fezâ-yı şadr-ı dânişverâ

2. **vezir-i a'zam u ekrem:**

Kaside 29

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Cömert ve yüce vezir.

Vezir-i a'zam u ekrem Naşûh Pâşâ kim
Pür oldı debdebe-i kûs-ı şevketiyle bilâd

3. **vezir-i a'zam u ekrem:**

Kaside 38

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Cömert ve yüce vezir.

Cihân-sâlâr-ı 'âlî-şân cihân-gür-i kader-fermân
Cihânbân-ı felek-eyvân vezir-i a'zam u ekrem

vezir-i ferruh-dem:

1. **vezir-i ferruh-dem:**

Kaside 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanı /devri uğurlu ve mesut olan vezir.

Sefer mübârek ola ey Vezir-i Ferruh-dem
Senüñledür bile gam çekme evliyâ-yı ümem

vezir-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver:

1. **vezir-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver:**

Kaside 35

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Halkı korumakla /halka bakmakla hüner
kazanmış vezir.*

O vezir-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver
Ki 'adâletdür aña gâyet ehemmi-i işgâl

vezir-i kamyab:

1. **vezir-i kamyab:**

Kaside 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muradına eren sadrazam.

Merĥabâ ey şaf-der-i kâmil vezir-i kamyâb
Şâhib-i şultân-ı 'âlem dâver-i 'âlî-cenâb

vezir-i kevkebe-güster:

1. **vezir-i kevkebe-güster:**

Kaside 30

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

İhtişamlı vezir.

Vezir-i kevkebe-güster Naşûh Pâşâ kim
İder şukûhı ĥacil ĥusrevân-ı devrânı

vezir-i murtaza-siret:

1. **vezir-i Murtaza-siret:**

Gazel 74

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hz. Ali ahlaklı vezir (Güzelce Ali Paşa).

Vezir-i Murtaza-siret 'Alî Pâşâ ki pâyına
İderdi secde ger olaydı elçi-i 'Acem nâzik

vezir-i nuktedan:

1. vezir-i nuktedan:

Kaside 43

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Nukteli söz söyleyen, arif, zarif vezir.

Vezir-i nuktedan düstür-ı ehl-i 'ilm ü şahib-dil
Ki gâlibdür zekâda fikri 'aql-ı müstefâd üzre

2. vezir-i nuktedan:

Kaside 48

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Nukteli söz söyleyen vezir.

Vezir-i nuktedan düstür-ı hoş-zât
Kerim-i kâmrân Pâşâ-yı ekrem

vezir-i nukte-perver:

1. vezir-i nukte-perver: -, -

Gazel 130

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Nukteden anlayan, zeki, irfan sahibi vezir.

Ol vezir-i nukte-perver kim dil ü tâb ehline
Medhîn itmek oldı aqşâ-yı emel nev-rûzda

vezir-i şah-ı cihân:

1. vezir-i şah-ı cihân:

Kaside 32

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Cihan padişahının veziri.

Vezir-i şah-ı cihân kim ne emr iderse olur
Çazâ rızâyile fermân-ı hükmine teslim

vezir-i şeh-nişân:

1. vezir-i şeh-nişân:

Kaside 56

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Padişahlık gösteren vezir // padişah fermanlı vezir.

Zib-i erkân ziver-i divân vezir-i şeh-nişân
Şahib-i luğf-ı firāvân mâlik-i re'y-i rezîn

vicdan:

1. vicdan:

Kaside 13

Mısra: 71

*İnsanın içindeki iyiyi kötüden ayırabilen ve iyilik
etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevi
his.*

Dil-i ervâh-ı kudsi gibi şâf u pâk vicdân
Nihâd-ı 'aql-ı küll gibi düstür ü râst mi'yârı

vidad üzre ola:

1. vidad üzre ola: -a

Kaside 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhabbet beslemek, sevmek.

Ki terk idüp kadimî kînesin ehl-i dil ü tab'a
Güler yüz göstere luğf eyleye ola vidad üzre

vifak:

1. vifak: -ı

Kaside 54

Mısra: 92

Anlaşma, barış.

Tâ ki inşâfa gelüp gâhî sipihr-i gaddâr
İde ehl-i dil ü tab' ile vifakı tecdîd

vilâyet:

1. vilâyetde: -de

Kaside 57

Mısra: 69

Şehir, il, yer.

Bir vilâyetde ki böyle biline kâdr-i suhân
Anda eşrâf u ahâlî yâ çoğ olmuş yâhud az

vir:

1. virüp: -üp

Gazel 33

Mısra: 6

Vermek.

Muşavvirlar yazup Ferhâdî küh-ı Bisütün üzre
Virüp destine tişe haylî üstâdâne yazmışlar

2. virmez: -mez

Gazel 15

Mısra: 5

Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Dâne virmez hürmeninden merdüm-i dânyâya çarh
Bezî ider varını ammâ bulsa bir nâdâna hep

3. virmez: -mez

Gazel 64

Mısra: 4
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

İçürmez hançerin cân almayınca 'âşık-ı zâra
Bir içim şuyı ol mâh hastasına râyegân virmez

4. **virmez:-mez**
Gazel 64
Mısra: 6
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Virür her tâlibe maflübün ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımcı baña bir nev-cevân virmez

5. **virmez:-mez**
Gazel 64
Mısra: 8
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Yeter 'ömr-i dırâzı dil saña zülfi қо la'lin kim
Hayât-ı nev bağışlarsa hayât-ı câvidân virmez

6. **virür:-ü, -r**
Gazel 64
Mısra: 5
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Virür her tâlibe maflübün ammâ hazret-i Mevlâ
Güzellikde murâdımcı baña bir nev-cevân virmez

7. **vire:-e**
Kaside 3
Mısra: 114
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Söz tamâm oldu du'â eyleyelüm ey Nef'î
Hâk Te'âlâ vire maqşûd-ı şeh-i devrânı

8. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 26
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Destümde câm görse benüm ser-nigün ider
Nâdâna sâgar istese rıtl-ı girân virür

9. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 52
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege
Çarh âfitâba tiğ u hilâle kemân virür

10. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 58
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Hurşid-i zer-feşân ki kefi feyz-i cüd ile
Dehre gınâ-yı mâ-şâşal-ı baħr u kân virür

11. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 66
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ol demde kim hücüm-ı gedâyân için zeri
Hurşid-i zer-feşân gibi desti 'iyân virür

12. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 78
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Hâkân-ı Çin ki dergehine elçi gönderür
Hep kâse-şüy-ı maflubına armağân virür

13. **virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 88
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Mülkinde düzd-i müflise mâl-i zekâtdan
Destâr u keş ü pîrehi kârbân virür

14. **virür:-ü, -r**
Kaside 11
Mısra: 41
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tûrânı

15. **vire:-e**
Kaside 18
Mısra: 92
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ola dâ'im semend-i baħt u devlet zîr-i rânında
Vire şîhhatle hem luḫf-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gâye

16. **virdi:-di**
Kaside 35
Mısra: 4
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ne dedimse sözümi tutdı sipihr-i ḫod-re'y
Ne murâd itdüm ise virdi Hudâ-yı müte'al

17. **vire:-e**
Kaside 35
Mısra: 120
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Şimdiden şoñra du'âya el açup eyle niyâz
Vire maqşûdını her neyse Hudâ-yı müte'al

18. **virmiş:-miş**
Kaside 35
Mısra: 30
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

O Hüdâ-i 'âzamet güster ü 'âli-himmet
Ki Hüdâ virmiş aña meretebe-i 'âlü'l-'âl

19. **virmiş:-miş**

Kaside 58

Mısra: 44

Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

'Azîz Efendi o şadr-ı yegâne-i 'âlem
Ki virmiş aña Hüdâ 'ilm ü fazl-ı rüz-efsûn

20. **virürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 29

Mısra: 87

Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi bırakmak.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi hîdmet-i rindânî şevk ile zühhâd

21. **virsem:-se, -m**

Kaside 37

Mısra: 69

Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi bırakmak.

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

22. **virse:-se**

Kaside 3

Mısra: 22

Bir şeyi bir şey uğruna vermek // feda etmek.

Şükr-i pâ-bûsın edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükrâne zemîn hâşıl-ı baħr u kânı

23. **virnese:-me, -se**

Gazel 96

Mısra: 10

Müsaade etmek, izin vermek.

Halka-i zülfinden eyler dil temâşâ ruħların
Virnese hürşide n'ola revzen-i nezzâresin

24. **virmez:-mez**

Gazel 120

Mısra: 3

Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Virmez yine ol pîrehen ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

25. **virmez:-mez**

Gazel 136

Mısra: 7

Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Virmez ol pîrehen ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafha-i âb üzre şabâ yâsemeni

26. **virür:-ü, -r**

Kaside 22

Mısra: 64

Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Bu güne 'âşıkâne bir gazel taķsim ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzı

27. **virmeye:-me, -y, -e**

Kaside 53

Mısra: 8

Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

'Âleme cām-ı şafâ şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

28. **vire:-e**

Gazel 127

Mısra: 17

İhsan etmek, bahşetmek, nasip etmek.

Hâzret-i Sultân Murâd-ı kāmran kim Hâk vire
Eyleye devletle zevk-i bî-hisâb-ı Edrine

29. **virmiş:-miş**

Kaside 60

Mısra: 21

İhsan etmek, bahşetmek, nasip etmek.

Biri de fâzıl-ı Câmî ki Hüdâ virmiş aña
Kâse-gerdân-ı mey-i bādya-nüşân-ı suħan

30. **virürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 14

Mısra: 71

Yaymak.

Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulkin virürdi 'âleme
Gerd-i hâk-pây-ı hâme büy-ı müşk-i ezferi

31. **viren:-en**

Kaside 3

Mısra: 84

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

İltifât it suħan erbâbına kim anlardur
Medh-i şâhân-ı cihânâna viren 'unvânı

32. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 10

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Ol nâzım-ı le'âli-i nazmum ki şî'rimüñ
Reşki cemâda tab'-ı cevâhir-feşân virür

33. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **12**

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Päkîze-güy-y-ı nâdire-sencim ki her sözü
Şehnâme-i belağata hüsn-i beyân virür

34. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **108**

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Söz bir metâ'-ı fâhîr ü kemyâbdur velî
Aña revâcî luğf-ı şeh-i nüktedân virür

35. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **110**

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Nazm âhîr oldı başlayalum şol du'âya kim
Şi're havâşş-ı ed'îye-i kudsiyân virür

36. **virmez:-mez**

Kaside 5

Mısra: **19**

Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel âba kim virmez
O hüsnî zülfi pür-ham sine-i simîn-berân üzre

37. **viren:-en**

Kaside 4

Mısra: **16**

Vermek, satmak.

Bir dânesini gevher-i silk-i kelâmımuñ
Mağşül-ı baħr u kâna viren râygân virür

38. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **16**

Vermek, satmak.

Bir dânesini gevher-i silk-i kelâmımuñ
Mağşül-ı baħr u kâna viren râygân virür

39. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **34**

Sunmak, ikram etmek.

Bir bî-vefâ ki her dem esîrân-ı 'aşkına
Dârü-yı şîhhati ecel-i mihrîbân virür

40. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **62**

Sunmak, ikram etmek.

Gâhî ki gerd-i püye-i raşş-ı sebük-revi
Gerdüna kuhl-ı bâşıra-i aħterân virür

41. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **80**

Sunmak, ikram etmek.

Micmer-fürüz-ı bezmine ğod üd u 'anberi
Şâhenşeh-i memâlik-i Hindüstân virür

42. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **100**

Sunmak, ikram etmek.

Çekdüğe silk-i nazma dür-i medhîn âsmân
Mihr aña târ-ı şa'şâ' adan rismân virür

43. **virür:-ü, -r**

Kaside 10

Mısra: **29**

Sunmak, ikram etmek.

Gün başına bir ğil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânımı âlüde-i ğün-ı ciger eyler

44. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **42**

Uzatmak, sunmak.

Geh Kâhramân-ı çeşmine ebrü kemân şunar
Geh Rüstem-i nigâhına müjgân sinân virür

45. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **56**

Uzatmak, sunmak.

Cemşid-i kâmrân ki süvâr olsa raşşına
Dârâ tutar rikâbını Hüsrev 'inân virür

46. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **86**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Devrinde ehl-i mâteme farç-ı neşâtdan
Zevk-ı sürüd-ı nağme-i nâyı figân virür

47. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **102**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Ey dâver-i zemâne ki âb-ı 'adâletüñ
Mülk-i cihâna revnağ-ı bâğ-ı cinân virür

48. **virür:-ü, -r**

Kaside 30

Mısra: **111**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak,
hasıl etmek.

Ne âteş içre ki bir şâh-ı huşki düşse virür

Dem-i semenderi keyf-i şarâb-ı rummânî

49. **virürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 58

Mısra: **62**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak,
hasıl etmek.

Sirâyet eylese luftî tabî'at-ı nâra

Virürdi hâşiyet-i seyr-i gülşeni kânün

50. **virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: **104**

Ortaya koymak, oluşturmak.

Çok devletünde şâ'ir-i sâhir-beyân velî

Dad-ı edâyı Nef'î-i şîrin-zebân virür

51. **virür:-ü, -r**

Kaside 14

Mısra: **113**

Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi
bırakmak.

Zerresin mihre gubârın rûzgâra kim virür

Cevherîyim ben cihâna virmem öyle gevheri

52. **vire:-e**

Kaside 30

Mısra: **130**

Bağışlamak, ihsan etmek.

Suhanverân-ı tehi-kîse-i şenâkâra

Vire gınâ-yı ebed bahşîş-i firāvânî

53. **virmede:-me, -de**

Kaside 25

Mısra: **84**

Ödemek, tediye etmek.

Ne memâlikde olur hiç ihtimâl-i ihtilâl

Ne 'adû bâc u hâracı virmede eyler 'inâd

54. **virür:-ü, -r**

Kaside 31

Mısra: **82**

Yaymak, salmak, neşretmek.

Vâdî-i midhat-ı hulkında ger itse tek u pû

'Arağ-ı cebhe-i endîşe virür bü-yı gül-âb

55. **virür:-ü, -r**

Kaside 29

Mısra: **78**

Meydana getirmek, hasıl etmek, ortaya
çıkarmak.

Olursa ger nazâr-ı luftına çarîn âteş

Virür menâfî'-i iksîr-i kimyâyı remâd

56. **virmedin:-me, -din**

Kaside 29

Mısra: **51**

Bahşetmek, nasip etmek.

Olur şikârî 'adû virmedin dahî taqdîr

Kemân-ı saht-ı kaderden hadeng-i fethe güşâd

57. **vire:-e**

Kaside 29

Mısra: **33**

Teslim etmek.

Vire zimâm-ı umûri kefi-kifâyetine

Bir ehl-i merhâmetûn kim ide bu fırkayı şâd

58. **viridi:-di**

Gazel 9

Mısra: **1**

Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Şu deñlü bâde-i ter viridi reng ü tâb saña

Meger ki var ise gül-günedir şarâb saña

59. **viridi:-di**

Kaside 32

Mısra: **15**

Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Bu inbisâti basî't-i zemîne kim viridi

Bu devr uşûlini çarha kim eyledi ta'lim

60. **virmiş:-miş**

Kaside 50

Mısra: **93**

Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Minnet Allâha ki virmiş o kadar isti'dâd

Nazm için eylemezin tab'uma zür u ibrâm

61. **virürdi:-ü, -r, -di**

Kaside 21

Mısra: **48**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak,
hasıl etmek.

Şemîm-i hulkını yâd itse yâ hayâlinde

Virürdi bü-yı hağ-ı yâri satır-ı erķâmı

62. **virür:-ür**

Kaside 30

Mısra: **17**

(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak,
hasıl etmek.

Virür hurûf ile terkîb olan ma‘ânîsi
Dimâg-ı dânişe büy-ı şarâb-ı reyhânî

63. **viridi:-di**

Kaside 24

Mısra: **31**

(Kendisine ait bir şeyi başka birine veya bir yere) bırakmak, onun istifadesine sunmak.

N’eyledüm ben aña yâ baña ne viridi alamaz
Hamdüli’llâh degilüm düşmen-i nâdân-ı felek

64. **virür:-ü, -r**

Kaside 38

Mısra: **86**

Sunmak, ikram etmek.

Hayâl-i medhûni şevkinden istikbâl ider tab‘um
Virür mevcûd olan ma‘nâyı hem şükrâne-i mağdem

viril:

1. **virilse:-se**

Kaside 29

Mısra: **12**

Sahip olması sağlanmak.

Eger nücum-ı felek sa‘d-ı ekber olsa tamâm
Virilse hem daği her rûza revnağ-ı a‘yâd

vîrân eylesün:

1. **vîrân eylesün:-sün**

Kaside 61

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Yıkmak, harap etmek // perişan hâle getirmek.

Haşmınuñ Hağ hâne-i cismini vîrân eylesün
Eylesün ma‘müre-i qalbin harâb-ender-harâb

vîrân iderim:

1. **vîrân iderim:-er, -im**

Gazel 102

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Yıkmak, harap etmek.

Derdüm nice bir sinede pinhân iderim ben
Bir âh ile bu ‘âlemi vîrân iderim ben

vîrân itdi:

1. **vîrân itdi:-di**

Gazel 73

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yıkmak, harap etmek.

Gönül ma‘müresin cevriyle vîrân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdüğün görsek

vîrân olur:

1. **vîrân olur:-u, -r**

Kaside 49

Mısra: **78**

Kelime Tipi: -

Yıkmak.

Tutan muhkem esâs-ı mülki kilik-i bî-çarârûñdur
Binâ vîrân olur ger şâbit olmayınca mîsmârî

vîrâne:

1. **vîrâne:**

Gazel 6

Mısra: **8**

Yıkılmış, harap olmuş yer, yapı // âşığın bedeni.

Biñ genc-i güher olsa pinhân n’ola sinemde
‘İşretkede-i tab‘um vîrâne degül mi yâ

vird eyleve:

1. **vird eyleve:-y, -e**

Kaside 20

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

İre bir gâyete devrinde hüsn-i hâl-i kişver kim
Du‘â-yı imtidâd-ı devletin vird eyleye leşker

vird ider:

1. **vird ider:-er**

Kaside 30

Mısra: **104**

Kelime Tipi: -

Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

Benim o şâ‘ir-i vahy-âzmây-ı mu‘ciz-gü
Ki vird ider suhanum qudsiyân-ı Rahmânî

vird iderdi:

1. **vird iderdi:-er, -di**

Kaside 21

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

Tenezzül eylemem inşâya eylesem belki
Müsebbihân-ı felek vird iderdi inşâmî

vird-i zebân evledi:

1. **vird-i zebān eyledi:-di**

Gazel 46

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sürekli söylemek, dilden düşürmemek.

Nef'i sözünü vird-i zebān eyledi 'ālem
Şimden girü yâ defter ü dīvān ne belādur

vird-i zebānidur:

1. **vird-i zebānidur:-i, -dur**

Kaside 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Dilin sürekli tekrarladığı, sürekli söyleme,
dilden düşürmeme.*

Ya'ni kim endişe-sencān-ı cihānuñ dā'imā
Hem şarir-i kilki hem vird-i zebānidur sözüüm

vird-i zebānumdur:

1. **vird-i zebānumdur:-u, -m, -dur**

Kaside 12

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

*Her zaman tekrar edilen dua, istek, temenni //
dilde tekrar edilip söylenen.*

Şādkām olsun serir-i salṭanatta rüz u şeb
Bu du'ā şām u seher vird-i zebānumdur benim

vişāl:

1. **vişāle:-e**

Gazel 35

Mısra: 4

Sevdiğine kavuşma, ulaşma.

Ne çāre var ki firākuñla eglenemem bir dem
Ne ṭālī'üm meded eyler vişāle fırsat olur

2. **vişālünle:-ü, -ñ, -le**

Tesdis 1

Mısra: 26

Sevdiğine kavuşma, ulaşma.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Vişālünle dil-i maḫzūnumı şād itmedüñ āḫir

vizr ü vebāl olur:

1. **vizr ü vebāl olur:-u, -r**

Kaside 35

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Günah, suç olmak.

Zāt-ı pür-cüduñı medh itmeyen ehl-i ṭab'uñ
Sözi ger sihr-i ḫelāl ise olur vizr ü vebāl

vuḳū':

1. **vuḳū'in:**

Kaside 29

Mısra: 10

Olma, meydana gelme.

Zamāne görmedüğü devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı şafādan vuḳū'in istib'ād

vuşlat:

1. **vuşlat:**

Gazel 14

Mısra: 5

Kavuşma, ulaşma.

Yārdur çünkim bize dünyā vü 'uḳbādan naşīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuşlat ḡamın

2. **vuşlati:-i**

Gazel 16

Mısra: 3

Kavuşma, ulaşma.

Bir nigehele bildürür 'uşşāka hecr ü vuşlatı
'Aşıkuz ol güft ü güy-i dide-i fettāna hep

3. **vuşlata:-a**

Gazel 18

Mısra: 7

Kavuşma, ulaşma.

Vāsiṭa çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide 'āşık-ı ser-bāza dest

4. **vuşlata:-a**

Gazel 19

Mısra: 14

Kavuşma, ulaşma.

Nef'i gibi küstāḫ ol eger 'āşık olursañ
Zirā iremez vuşlata maḫcüb-ı maḫabbet

5. **vuşlat:**

Gazel 46

Mısra: 1

Kavuşma, ulaşma.

Vuşlat hevesin ḳo ḡam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yūri dermān ne belādur

vuşlat hevesin itme:

1. **vuşlat hevesin itme:-me**

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma isteği duymak, kavuşmayı arzulamak.

İtme ol şüh ile vuşlat hevesin ey Nef'î
Emrine râm idebilsün mi gedâ pâdişehi

vü:

1. vü:

Gazel 2

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Ne 'aceb kendi de ger dâma giriftâr olsa
Dilleri dâne vü zülfini kemend itdi şabâ

2. vü:

Gazel 14

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Yârdur çünküm bize dünyâ vü 'ukbâdan naşib
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gamın

3. vü:

Gazel 27

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Ğamze maħmûr u girişme sâkî vü müjgân mest
Olsa gördükce 'aceb mi 'aşıq-ı hayrân mest

4. vü:

Gazel 34

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

İki şaf 'asker-i hûn-h'ârdur güyâ ki müjgâni
Girişme aña şaf-pîrâ vü ser-'asker nigâhidur

5. vü:

Gazel 40

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Dil-berûn bâlâ-bülendî 'aşıkuñ üftâdesi
Bir yere gelmiş bu gün a'lâ vü ednâ bundadur

6. vü:

Gazel 44

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Ne 'âdet-i cefâ vü ne resm-i vefâ bilür
Ammâ o deñlü tıfl-ı nev-âmüz-ı nâz kim

7. vü:

Gazel 44

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Bir böyle tarz-ı tâze vü nâdir-edâ bilür
Gelsün benümle var ise meydâna Nef'iyâ

8. vü:

Gazel 46

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Göz habsine şaldı dili mestâne nigehle
Bir güşede mey-hâne vü zindân ne belâdur

9. vü:

Gazel 49

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Rindân-ı harâbâtî vü mestân-ı elestiz
Mağşerde dağî câm-ı mey-i 'aşk ile mestiz

10. vü:

Gazel 49

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Düşmezse n'ola gül gibi sâgar elümüzden
Ne tâ'ib-i bi-hüde vü ne tevbe-şikestiz

11. vü:

Gazel 56

Mısra: 12

Ve (bağlama edatı).

Yok tākātımız küyına yüz sürmege yârûñ
Mestân-ı harâbâtî vü üftâde-i 'aşkız

12. vü:

Gazel 60

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Bilmem ne füsün eyledi ol turra-i cādū
Kim böyle serâsime vü âşüfte-nümâyiz

13. vü:

Gazel 61

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i 'aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu'le vü şem'-i gama pervâneyiz

14. vü:

Gazel 62

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Böyle pîrâste vü bükalemün-hüsün olmaz
Kendi güyâ ki melek gamzeleri şu'bede-bâz

15. vü:

Gazel 68

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Ehl-i dil bāde vü dil-berşüz olur mı bir dem
O da Nef'î gibi hem şâ'ir ola hem 'aşık

16. vü:

Gazel 85

Mısra: 13

Ve (bağlama edatı).

Nef'î ne söz edāsına 'Ürfî vü Hâfîzuñ
Ammâ benim ser-âmed ü mümtâzdur sözüm

17. vü:

Gazel 110

Mısra: 6

Ve (bağlama edatı).

Atlas-ı çarha değışmezduñ anı ey h'âce sen
Ger bulayduñ bulduğum ben hırka vü peşmînede

18. vü:

Gazel 126

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Gâhî leb-i sâkî vü gehî sāgar emilse
Yārân-ı şafâ büse ile muğtenem olsa

19. vü:

Gazel 131

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Dil haste vü hem cān ile müştāk-ı girişme
Ol ğamze-i cādū ise hallāk-ı girişme

20. vü:

Gazel 131

Mısra: 10

Ve (bağlama edatı).

Bilmem nic' olur hāl-i dil-i Nef'î-i şeydā
Hem haste vü hem cān ile müştāk-ı girişme

21. vü:

Gazel 144

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Dün gice sâkî ile sāgara hâcet yoğ idi
Dil ü dîdem baña peymâne vü mey-hâne idi

22. vü:

Kaside 7

Mısra: 78

Ve (bağlama edatı).

Ne gülistâne güzār eylese bir demde ider
Gonca vü lālesini aḡker-i sūzân-ı çahîm

23. vü:

Kaside 9

Mısra: 16

Ve (bağlama edatı).

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şşe mey-i köhne vü bir taze cevândur

24. vü:

Kaside 9

Mısra: 28

Ve (bağlama edatı).

Taḡkîk-i şafâ gerçi budur lik bu taḡkîk
Ber-vefḡ-ı hevâ vü heves-i nev-hevesândur

25. vü:

Kaside 9

Mısra: 66

Ve (bağlama edatı).

Ne kân ider ol itdügi iḡlâfî ne deryâ
Gerçi ki kef-i destî ne deryâ vü ne kândur

26. vü:

Kaside 11

Mısra: 44

Ve (bağlama edatı).

Degül deryâda keştî âsmânda mâh-ı nev olmuş
Cenâb-ı luḡfinuñ a'lâ vü ednâ kâse-gerdânı

27. vü:

Kaside 12

Mısra: 5

Ve (bağlama edatı).

Ḳahramânım nîze vü şemşîre çekmem ihtiyâc
Ḥâme-i cādū-zebân tîğ u sinânumdur benüm

28. vü:

Kaside 13

Mısra: 66

Ve (bağlama edatı).

O şâhenşâh-mülk-ârâ-yı bî-pervâ-yı zâlim-küş
Ki yâd olmaz zamânında sitemkârî vü cebbârî

29. vü:

Kaside 15

Mısra: 18

Ve (bağlama edatı).

Luḡf eyle sâkî nâzı ço mey şun ki çalmaz böyle bu
Tolsun sūrâhî vü sebû boş ḡurmasun peymâne hem

30. vü:

Kaside 17

Mısra: 29

Ve (bağlama edatı).

Nice Mercân o sebük-cilve vü çâpük-rev kim
Aña gül-gün sirişk olur olursa hem-pâ

31. vü:

Kaside 20

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Zihî şâyeste vü bāyiste hākān-ı hümāyün-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

32. vü:

Kaside 20

Mısra: 64

Ve (bağlama edatı).

‘Aceb maṭbū’ u dil-keşdür ser-ā-pā hüsni-endāmı
Biribirinden a’lā vü laṭif ü nāzük ü hoş-ter

33. vü:

Kaside 20

Mısra: 68

Ve (bağlama edatı).

Züleyhā tā ebed nevmid olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istignā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

34. vü:

Kaside 20

Mısra: 72

Ve (bağlama edatı).

Nedim-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü hoş-sohbet
Suḥan-pīrā vü sihr-ārā vü mu’ciz-güy u vahy-āver

35. vü:

Kaside 20

Mısra: 72

Ve (bağlama edatı).

Nedim-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü hoş-sohbet
Suḥan-pīrā vü sihr-ārā vü mu’ciz-güy u vahy-āver

36. vü:

Kaside 21

Mısra: 83

Ve (bağlama edatı).

Ḳaşıde vü gazelüm ḥod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı koydı ne Hindi ne mülk-i A’cāmı

37. vü:

Kaside 22

Mısra: 7

Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflis ü Şirvānı
Cenūben Şehrızor u Başra vü Bağdād u Ahvāzı

38. vü:

Kaside 22

Mısra: 8

Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflis ü Şirvānı
Cenūben Şehrızor u Başra vü Bağdād u Ahvāzı

39. vü:

Kaside 22

Mısra: 70

Ve (bağlama edatı).

İder hem ‘āşika bir yüzden istignā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aşlā şive vü nāzı

40. vü:

Kaside 24

Mısra: 87

Ve (bağlama edatı).

Münkalib hükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

41. vü:

Kaside 25

Mısra: 74

Ve (bağlama edatı).

Biri bu iblis-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşüba tertīb-i mevādd

42. vü:

Kaside 26

Mısra: 47

Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u şaf-ārā vü dilir
Nükte-perdāz u suḥandān u fehīm

43. vü:

Kaside 27

Mısra: 26

Ve (bağlama edatı).

Felek müştāk-ı didārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaşşal baḥtı memnūn eylemiş a’lā vü ednāyı

44. vü:

Kaside 29

Mısra: 4

Ve (bağlama edatı).

Zihī ṭalī’a-i feyz-i sa’ādet-i ṭālī’
Ki oldı mazhar-ı āşārı bende vü āzād

45. vü:

Kaside 29

Mısra: 30

Ve (bağlama edatı).

Mü’essir oldı sitem-didegān-ı ehl-i dilūn
Dem-ā-dem eyledüğü āh u nāle vü feryād

46. vü:

Kaside 30

Mısra: 78
Ve (bağlama edatı).

Ger olsa hıfzı nıgehban-ı naqd u cins-i hayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü 'uryanı

47. vü:
Kaside 31
Mısra: 100
Ve (bağlama edatı).

Yalıñuz kevkeb-i bahtumda degül luţfuñ ile
İtdi şab 'umda vü nazmumda terakkî icâb

48. vü:
Kaside 31
Mısra: 132
Ve (bağlama edatı).

Nite kim tâb-ı cihân-süz-ı temüz ile olur
'Âlem âteşkede vü âb u hevâ âteş-tâb

49. vü:
Kaside 32
Mısra: 8
Ve (bağlama edatı).

Kerem sirâyet-i feyz ile gün gibi meşhûr
Sitem tegallüb-i 'adl ile muhteî vü 'adîm

50. vü:
Kaside 32
Mısra: 89
Ve (bağlama edatı).

Nihâl-i hāmeme dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevşer ü tesnîm

51. vü:
Kaside 32
Mısra: 102
Ve (bağlama edatı).

Ki cüz' -i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine taqsîm

52. vü:
Kaside 33
Mısra: 55
Ve (bağlama edatı).

İtse n'ola a'lâya vü ednâya tekerrüm
Hem baħr-ı keremdür kefi hem ebr-i 'atâdur

53. vü:
Kaside 34
Mısra: 90
Ve (bağlama edatı).

Nitekim ola sâlim bu hişâr-ı şîşe divâruñ
Gezend-i mancınık-ı fîtneden dervâze vü sûri

54. vü:
Kaside 37
Mısra: 22
Ve (bağlama edatı).

Kişver-ârâ-yı kerem-pîşe 'Ali Pâşâ kim
Reşk ider hâme vü şemşirine tâc u evreng

55. vü:
Kaside 38
Mısra: 70
Ve (bağlama edatı).

Şanurlar nâz-perver bir şanemdür kim hırâm eyler
Hümâr-ı h'âbdan olmuş perîşân turra vü perçem

56. vü:
Kaside 41
Mısra: 5
Ve (bağlama edatı).

Hem memleket-ârâ vü hem ehl-i dil ü dâniş
Pirâye-dih-i şüret ü ma'nâ-yı zamâne

57. vü:
Kaside 43
Mısra: 16
Ve (bağlama edatı).

Ümîdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fîtne vü leşker fesâd üzre

58. vü:
Kaside 46
Mısra: 34
Ve (bağlama edatı).

Dil-i 'âşık gibi işretkede-i rûhânî
Beyt-i şâ'ir gibi rindâne vü mevzûn u metîn

59. vü:
Kaside 46
Mısra: 51
Ve (bağlama edatı).

Fikri ma'kûl u sözi puhte vü mi'yârî dürüst
Dâniş ü bînişi ber-kâ'ide vü re'yi rezîn

60. vü:
Kaside 46
Mısra: 52
Ve (bağlama edatı).

Fikri ma'kûl u sözi puhte vü mi'yârî dürüst
Dâniş ü bînişi ber-kâ'ide vü re'yi rezîn

61. vü:
Kaside 47
Mısra: 138
Ve (bağlama edatı).

Ola sâbit-ka-dem devletle dâri'l-mülk-i şihhatde
Felek tâ böyle ber-pâ vü zemîn tâ böyle ber-câdur

62. vü:

Kaside 50

Mısra: 71

Ve (bağlama edati).

Farq olunmazdı tulû'ı vü gurûbı mihrûn
Şâmı şubh it dise bir demde şabâhı aḥşâm

63. vü:

Kaside 50

Mısra: 99

Ve (bağlama edati).

Zür-ı endişe vü âsar-ı hayâlümdür iden
N'eydügin nükte-şinâsân-ı zamâne i'lâm

64. vü:

Kaside 50

Mısra: 134

Ve (bağlama edati).

Şâ'ir-i nâdire-güyüm ne disem hişşe çıkar
Düşmen ü dostâ bî-tevriye vü bî-ihâm

65. vü:

Kaside 53

Mısra: 4

Ve (bağlama edati).

Esmedi bād-ı himem toğmadı ḥurşid-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülîstân-ı emel

66. vü:

Kaside 53

Mısra: 87

Ve (bağlama edati).

Lafz-ı rengin-i muşaffâ vü edâ-yı nermüm
Giydürür şahid-i ma'nâya libâs-ı muḥmel

67. vü:

Kaside 55

Mısra: 26

Ve (bağlama edati).

Ol ki şem'-i rüşen-i pür-tâb-ı nür-ı re'yidür
Ḥânman-süz-ı ḥaṭâ vü meclis-efrüz-ı şavâb

68. vü:

Kaside 56

Mısra: 6

Ve (bağlama edati).

Müjde erbâb-ı kemâl ü ehl-i mülk ü mâla kim
Yine ma'mûr olmağa meyl eyledi dünyâ vü dîn

69. vü:

Kaside 57

Mısra: 27

Ve (bağlama edati).

Nükte-senc ü suḥan-ârâ vü ma'ânî-perver
Kıt'a-pîrây u gâzel-güy u kaşide-perdâz

70. vü:

Kaside 59

Mısra: 38

Ve (bağlama edati).

Şâhib-kerem-i memleket-ârâ ki du'âsı
Aşhâb-ı dile cümleden evlâ vü ehemdür

vücüd:

1. **vücûdî:-ı**

Gazel 34

Mısra: 20

Varlık, mevcudiyet.

Şeh-i meh-kevkebe Sultân Murâd-ı ma'delet-güster
Ki dünyâyâ vücûdî rahmet-i maḥz-ı İlahîdür

2. **vücûdîyle:-ı, -y, -la**

Gazel 143

Mısra: 17

Varlık, mevcudiyet.

Vücûdîyle şeref bulsun serir-i salṭanat dâ'im
Cihân ṭurduḳca ṭursun'ıyd u ḳadr olsun şeb u rûzı

3. **vücûduñla:-uñ, -la**

Kaside 4

Mısra: 115

Varlık, mevcudiyet.

Bulsun şeref hemîşe vücûduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳâ-yı emân virür

4. **vücûduñ:-uñ**

Kaside 9

Mısra: 144

Varlık, mevcudiyet.

Göstermeye bir ferde Ḥudâ'âlemi sensüz
Zirâ ki vücûduñ sebeb-i emn ü emândur

5. **vücûdîyle:-ı, -y, -le**

Kaside 11

Mısra: 32

Varlık, mevcudiyet.

Şehenşâh-ı 'adâlet-pîşe 'Osmân Ḥân-ı şânî kim
Vücûdîyle ḥayât-ı tâze buldı mülk-i 'Osmânî

6. **vücûdî:-ı**

Kaside 18

Mısra: 76

Varlık, mevcudiyet.

Ƙudūmı pādīşāh-ı ‘āleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iƙbāle bir dürr-i girān-māye

7. **vücūdıyla:** -ı, -y, -la

Kaside 20

Mısra: 85

Varlık, mevcudiyet.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-hāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maħkūm u fermān-ber

8. **vücūdıyla:** -ı, -y, -la

Kaside 21

Mısra: 103

Varlık, mevcudiyet.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musahħar ide cihānı ser-ā-ser aħkāmı

9. **vücūdları:** -ları

Kaside 36

Mısra: 66

Varlık, mevcudiyet.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāhiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

10. **vücūdıyla:** -ı, -y, -la

Kaside 38

Mısra: 15

Varlık, mevcudiyet.

Sütüde āşaf-ı zī-şān ki faħr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taħt u mülk ü efser ü hātem

11. **vücūdı:** -ı

Kaside 43

Mısra: 42

Varlık, mevcudiyet.

O dīn-perver Ĥudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raħmet-i maħz-ı İlähīdür ‘ibād üzre

12. **vücūdı:** -ı

Kaside 43

Mısra: 97

Varlık, mevcudiyet.

Vücūdı her birinüñ başka ālemdür haƙıkatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

13. **vücūdı:** -ı

Kaside 47

Mısra: 43

Varlık, mevcudiyet.

Zamānında vücūdı ƙalmadı tarrār u ‘ayyāruñ
Hemān bir ğamze-i fettān iki zülf-i muƙarrādur

14. **vücūdın:** -ı, -n

Kaside 47

Mısra: 100

Varlık, mevcudiyet.

Seni medħ itmesün yā n’eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā‘-ı mekārımla vücūdın ferd ü yektādur

15. **vücūdı:** -ı

Tesdis 1

Mısra: 32

Varlık, mevcudiyet.

Eşer ƙılsa saña āh-ı derūnı sine-i şāfın
Olurdu sende de zāhir vücūdı raħm u inşāfın

16. **vücūdın:** -ı, -n

Kaside 10

Mısra: 31

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Oı kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Güy-ı ħam-ı çevġān gibi bī-pā vü ser eyler

17. **vücūdın:** -ı, -n

Kaside 14

Mısra: 33

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ħıfz için
Ƙat ƙat olmuş ejdehādur heft çarħuñ çenberi

18. **vücūdı:** -ı

Kaside 32

Mısra: 28

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

O şadr-ı kevkebe-güster ki ‘adl için olmuş
Vücūdı mażhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raħīm

19. **vücūdı:** -ı

Kaside 40

Mısra: 102

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Dā‘imā devlet ü ‘izzetle geçe evƙātı
Ola şıħhatde selāmetde vücūdı her dem

20. **vücūdın:** -ı, -n

Kaside 59

Mısra: 81

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Ĥaƙ muntazamü’l-hāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merci ‘-i eşraf-ı ümemdür

21. **vücūdın:** -ı, -n

Ƙıt‘a-ı Kebir 4

Mısra: 18

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Ƙurb-ı sultān-ı cihānda ola dā‘im kāmran
Ĥaƙ vücūdın ħıfz ide āsīb-i dūr-ā-dürdan

22. **vücüdüm:-ı, -m**

Tesdis 1

Mısra: 7

Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Vücüdüm halk idelden dest-i şun'-ı Kâdir-i Muṭlak
Ḥayâlündür viren ḥalvet-serâ-yı ḥâṭıra revnak

23. **vücûdî:-ı**

Kaside 47

Mısra: 26

Beden.

Cihân gūyâ ki bir şaḥş-ı mu'ayyendür cenâbuñda
Felek ebrû-yı ḥam-geşte vücûdî çeşm-i binâdur

24. **vücûdî:-ı**

Kaside 23

Mısra: 33

Yaratılış, zat.

Ârâste envâ'-ı ma'ârifle vücûdî
Her fende ser-efrâz-ı cihân bihter-i 'âlem

25. **vücûdî:-ı**

Kaside 56

Mısra: 60

Beden, cisim.

İtmese ger ârzû-yı secde-i ḥâk-i derûñ
Mihrûñ olmazdı vücûdî cümleten rûy u cebîn

26. **vücûdî:-ı**

Kaside 34

Mısra: 15

Gövde, cisim (köşk, bina gövdesi).

Vücûdî ol kadar kem-yâb olurdu kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrû-yı zühre şâm-ı deycürü

vücûda geleydi:

1. **vücûda geleydi:-e, -y, -di**

Kaside 30

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Doğmak, dünyaya gelmek.

Suḥan-gedâlik iderdi cenâb-ı ṭab'umdan
Geleydi ger bu zamânda vücûda Ḥâkânî

vücûda gelmedi:

1. **vücûda gelmedi:-me, -di**

Kaside 29

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Doğmak // yazılmak (şîir bağlamında).

Vücûda gelmedi nazmum gibi güzide ḥalef
'Arûs-ı ma'nîye endîşe olalı dâmâd

vücûd-ı âdeme:

1. **vücûd-ı âdeme:-e**

Kaside 13

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

İnsan vücudu.

Hevâsında ruṭûbet ol kadar kim her dem urduḡca
Olur âb-ı ḥayâtâsâ vücûd-ı âdeme sârî

vücûd-ı bî-nazîrin:

1. **vücûd-ı bî-nazîrin:-i, -n**

Kaside 47

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Eşi benzeri olmayan varlık, zat.

Ḥudâ ḥıfz eyleye dâ'im ḥaṭâlardan belâlardan
Vücûd-ı bî-nazîrin kim medâr-ı dîn ü dünyâdur

vücûd-ı bî-nazîrûñ:

1. **vücûd-ı bî-nazîrûñ:-üñ**

Kaside 8

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Eşi benzeri olmayan varlık, zat.

Ne vücûd-ı bî-nazîrûñ gibi bir memdûḡ olur
Ne benüm gibi şenâkâra felek akrân bulur

vücûd-ı encüm ü eflâke:

1. **vücûd-ı encüm ü eflâke:-e**

Kaside 29

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Göklerin ve yıldızların varlığı.

Be-ḥaḡḡ-ı Aḡmed-i Muṭṭâr u Müctebâ ki odur
Vücûd-ı encüm ü eflâke 'illet-i icâd

vücûd-ı ğam:

1. **vücûd-ı ğam:**

Kaside 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Derdin vücudu // derdin varlığı, dert.

Pür itdi 'âlemi gül-bang-ı kûs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldu 'Ankâ gibi 'âlemde vücûd-ı ğam

vücûd-ı insân:

1. **vücûd-ı insân:**

Kaside 40

Mısra: 99

Kelime Tipi: -
İnsan vücudu.

Tâ ki aḥkâm-ı ‘anâşîrîla vücûd-ı insân
Gâh şîḥhatde ola gâh çeke renc ü elem

vücûd-ı pâdişâhî:

1. vücûd-ı pâdişâhî:-ı

Kaside 6
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Padişahın vücudu.

Hıfz için yâḥud vücûd-ı pâdişâhî cûylar
Pâsbân-ı genc-i devlet olmuş ejderhâ midur

vücûd-ı şerîfi:

1. vücûd-ı şerîfi:-i

Kaside 29
Mısra: 131
Kelime Tipi: -
Mübarek vücut // mübarek varlık.

Vire vücûd-ı şerîfi vezârete revnâḡ
Ola sa‘âdeti ḥadden füzûn u ‘ömri ziyâd

vücûd-ı sevâd:

1. vücûd-ı sevâd:

Kaside 29
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Karanlık vücut.

Fürûḡ-ı tîḡ-ı cihân-tâbı vaşf-ı düşmen
Ṭulû‘-ı mihr-i ziyâ-güster ü vücûd-ı sevâd

vücûd-ı sitem ü fitne:

1. vücûd-ı sitem ü fitne:

Kaside 7
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
Fitne ve zulmün vücudu.

Ḳahramân-ı felek-evreng-i ‘adâlet ki olur
Bîm-i ḡahryla vücûd-ı sitem ü fitne ‘adîm

vücûh ile:

1. vücûh ile:

Kaside 58
Mısra: 78
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu luṭf-ı ṭab‘ ile sultânüma ḡul olsam eger
Ḥudâ bilür ki olurdu vücûh ile memnûn

2. vücûh ile:

Kaside 32
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu demde gerḡi bu güne tereffûh-i ‘âlem
Olur vücûh ile ḡayret-fezâ-yı ‘aḡl-ı selîm

3. vücûh ile:

Kaside 36
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu fetḡ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldu ṭab‘uma zîrâ vücûh ile mülhem

2.2.27. Y

yâ:

1. yâ:

Gazel 20
Mısra: 1
Yahut, veya.

Ḳâmet mi bu yâ fitne-i ber-pâ-yı kıyâmet
Şalınsa ṭutar ‘âlemi ḡavḡâ-yı kıyâmet

2. yâ:

Gazel 79
Mısra: 5
Yahut, veya.

Ḡonca midur sebz-gûn berk içre yâ almış ele
Bâde-i surḡ ile pür bir sâḡar-ı pürüze ḡül

3. yâ:

Gazel 120
Mısra: 2
Yahut, veya.

Zülf-i siyehûn mi ḡat-ı ‘anber-şiken üzre
Yâ sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

4. yâ:

Kaside 1
Mısra: 5
Yahut, veya.

Rüzḡâr iḡsânımı bilmiş benüm yâ bilmemiş
‘Âleme feyz-i ḡayât-ı câvidânîdür sözüüm

5. yâ:

Kaside 1
Mısra: 21
Yahut, veya.

Âyet-i “nûn ve’l-ḡalem”dür muşḡaf-ı sînemde yâ
Rüstem-i endîşemûn tîr ü kemânîdur sözüüm

6. yā:

Kaside 2

Mısra: 19

Yahut, veya.

Der-güşāde yā hāzīne-hāne-i endiŕsedür

Anda çeŕŕm-i Rūŕŕenedür dīdebān-ı münzevī

7. yā:

Kaside 6

Mısra: 68

Yahut, veya.

Dür-r-i nazmum çarha mengüş olsa bilmez rüzgār

Ŗi'r-i Nef'ī midür ol yā kevkeb-i Ŗi'rā midür

8. yā:

Kaside 10

Mısra: 33

Yahut, veya.

Yā ol kiŖi kim tūr-i ciĕer-düz-ı kazāya

Haŕmāne çeküp tiĕ-i zebānın siper eyler

9. yā:

Kaside 15

Mısra: 28

Yahut, veya.

Mey āteŖ-i seyyāledür minā kadehle lāledür

Yā ĕonca-i pür-jāledür açmıŖ nesīm-i Ŗubh-dem

10. yā:

Kaside 17

Mısra: 17

Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ŗaçlı Tūrī yā Mercān

Yā Celālī Yaĕuzı yā iki Edhem yā Tuma

11. yā:

Kaside 17

Mısra: 17

Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ŗaçlı Tūrī yā Mercān

Yā Celālī Yaĕuzı yā iki Edhem yā Tuma

12. yā:

Kaside 17

Mısra: 18

Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ŗaçlı Tūrī yā Mercān

Yā Celālī Yaĕuzı yā iki Edhem yā Tuma

13. yā:

Kaside 17

Mısra: 18

Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ŗaçlı Tūrī yā Mercān

Yā Celālī Yaĕuzı yā iki Edhem yā Tuma

14. ya:

Kaside 25

Mısra: 25

Yahut, veya.

Ya çıkarsam nāmuñı medh-i bülendümle göĕe
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu ĕüne sevād

15. yā:

Kaside 32

Mısra: 83

Yahut, veya.

Yā fehmi-naĕŖ-i hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ĕayl-i ŖuŖanverān-ı fehīm

16. yā:

Kaside 40

Mısra: 82

Yahut, veya.

Mümkin olaydı eĕer medhüñi ĕaĕ üzre edā

Ben iderdüm yine yā nātıĕa-i endiŕsem

17. yā:

Kaside 62

Mısra: 3

Yahut, veya.

Devr-i kadeh yā devr-i ĕül devrān budur ĕayrı degül

Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i Ŗafādur cümle heb

18. yā:

Mesnevi 1

Mısra: 3

Yahut, veya.

ĕaĕ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ĕudret

ĕaĕ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fiĕrat

19. yā:

Mesnevi 1

Mısra: 4

Yahut, veya.

ĕaĕ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ĕudret

ĕaĕ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fiĕrat

20. yā:

Mesnevi 1

Mısra: 5

Yahut, veya.

ĕaĕ mı bu yā ser-nāme-i 'unvān-ı İlāhī

Taĕĕik idemez sırrını endiŕŕe kemāhī

21. yā:

Kaside 6

Mısra: 14
Yahut, veya.

Güllerinde var mı böyle reng ü büy-ı dil-firîb
Yâ nesîm-i şubhı böyle büstân-pîrâ mîdur

22. yâ:
Kaside 6
Mısra: 62
Yahut, veya.

Berğ-ı mağz iken direng itse bilinmez peykeri
Rağş-ı çâpük-pâ mîdur yâ küh-ı pâ-ber-câ mîdur

23. yâ:
Kaside 10
Mısra: 35
Yahut, veya.

Yâ ol kişi kim hırz için aqsâm-ı belâdan
Endîşe-i evşâf-ı şeh-i dâdger eyler

24. yâ:
Kaside 12
Mısra: 51
Yahut, veya.

Benden a'lâ mı bilür kıdrin felek yâ rûzgâr
Kim hayâl-i medhî her dem yâr-ı cânumdur benüm

25. yâ:
Kaside 17
Mısra: 18
Yahut, veya.

Meger Evren ola yâ Şaçlı Torı yâ Mercân
Yâ Celâlî Yağuzı yâ iki Edhem yâ Tuma

26. yâ:
Kaside 32
Mısra: 59
Yahut, veya.

Yâ feyz-i destini yâd itse bir şenâ-h'ânı
Olur kıyâmete dek ceybi ma'den-i zer ü sîm

27. yâ:
Kaside 45
Mısra: 85
Yahut, veya.

Kimünle söyleşelüm yâ kimünle ceng idelüm
Hudâ bilür ki nedir bunda hikmet-i Bârî

28. yâ:
Kaside 46
Mısra: 17
Yahut, veya.

Cennet altında yâ üstinde dimek câ'iz idi
Bir leâfette eger cennet olaydı ta'yîn

29. yâ:
Kaside 50
Mısra: 123
Yahut, veya.

Yâ sarây-ı şeh-i ma'nâdur olursa lâyıık
Merdüm-i çeşm-i melâ'ikden aña Hindü-yı bâm

30. ya:
Kaside 51
Mısra: 13
Yahut, veya.

Ya şeh-i zer-'alem-i mülk-i tarabdur kim anuñ
Çetr-i atlas çeker üstine sipihr-i a'zam

31. yâ:
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: 9
Yahut, veya.

Yâ dil-ârâ bir 'arûs-ı hübdur
Âyine olmuş aña havz-ı pür-âb

32. yâ:
Gazel 108
Mısra: 13
Anlamı güçlendiren ek (özellikle çekimli fiillerden sonra).

Kalur mı yâ 'Urfiden söz söylemede Nef'i
Hoş-lehçe ise ger o pākîze-edâdur bu

33. yâ:
Kaside 9
Mısra: 15
Anlamı güçlendiren ek (özellikle çekimli fiillerden sonra).

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

34. yâ:
Tesdis 1
Mısra: 22
Ya da, yahut.

Degül eṭvâruña ammâ muvâfîk itdügin da'vâ
Kö yâ bu lâfî ihsân eyle işte ben kuluñ zîrâ

35. yâ:
Kaside 32
Mısra: 75
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Yâ şimdi hidmet-i vaşf-ı cemil- zâtuñda
Ne güşîş itdügimi hep bilür Hudâ-yı 'alîm

36. yâ:
Kaside 6

Mısra: 18
Peki ya.

Bunda Tübādan kalur mı müşk-i bîd-i ser-nigün
Yâ gubâr-ı berk-i Tübâ anda müşkāsâ mîdur

37. yâ:
Kaside 15
Mısra: 11
Peki ya.

Yâ n'eylesün bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâğar şunar meh-pâreler nüş itmek olur sitem

38. yâ:
Tesdis 1
Mısra: 15
Peki ya.

Neden 'âr eylemek yanunda yâd oldukça yâ adım
Dimez misin kıyâmetde Hudâ senden ala dâdim

39. yâ:
Kaside 57
Mısra: 29
Peki ya.

Yâ niçün vaşf idüp olmaya zebānum her dem
O şehensâh-ı diyâr-ı kereme vahy-tırâz

40. yâ:
Kaside 35
Mısra: 21
Soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirir.

Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tahîre
Ne kadar eylese endişem eger isti'câl

41. yâ:
Gazel 29
Mısra: 10
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Olsa Nef'î n'ola ger endişesiyle hem-zebân
N'eylesün yâ şohbet-i yârân-ı nâ-hemvâr güç

42. yâ:
Gazel 62
Mısra: 14
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Sen de Nef'î dilûni kırtar eger kâdir iseñ
Sözi yâ silsile-i zülfi gibi itme dırâz

43. yâ:
Gazel 64
Mısra: 2
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Dil ehlinden dime cân istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven 'âşık yâ n'eyler saña cān virmez

44. yâ:
Gazel 139
Mısra: 3
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ hâli
Bu günler cām-ı mey gam def'ine imdâde gelmez mi

45. yâ:
Kaside 20
Mısra: 59
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Temâşâyâ nice tākāt getürsün yâ dil-i 'âşık
Ki her ebrûsı bir şemşîr ü her müjgānı bir hānçer

46. yâ:
Kaside 21
Mısra: 97
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Buñā taħammül olur mı yâ n'eylesün 'ârif
Ol nice eylesün rüzgāra dūšnāmı

47. yâ:
Kaside 26
Mısra: 89
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Yâ niçün dirseñ eger pâdişehim
İdeyim aşlını bir bir tefhîm

48. yâ:
Kaside 58
Mısra: 79
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Ƙul eylemez mi o lutfuñ yâ ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevĸ-i İlāhî maħalline maħrûn

49. yâ:
Kaside 26
Mısra: 6
O hâlde, öyleyse.

Kişver-i Çine mi düşdi güzerûñ
Yâ nedür bu nefes-i nāfe-şemîm

50. yâ:
Kaside 28
Mısra: 21
O hâlde, öyleyse.

Her nâ-maħalle ruħsat-ı nezzāre yâ neden
Bir gün dimez misin ki maħalleñde ĸan olur

51. yâ:
Kaside 33
Mısra: 14
O hâlde, öyleyse.

Mağşūd eger cevher-i 'aşk ise mücerred
Yā fark-ı mecāzī vü ḥaḳīkī ne revādūr

52. yā:

Kaside 30

Mısra: 25

Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbağdur
Ki gönca iken ola pîç pîç ü tülānī

53. yā:

Gazel 22

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Kim görse olur gamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsün eyler o cādū-yı maḥabbet

54. yā:

Kaside 6

Mısra: 21

Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Şun '-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başka bir cāy-ı tarab-engiz ü gam-fersā midur

55. yā:

Gazel 102

Mısra: 14

Bilakis, lakin, ama.

Nef ī gibi yārāne dimem daḫi nazīre
Yā bu gāzeli zīver-i dīvān iderim ben

56. yā:

Gazel 46

Mısra: 18

Artık, bundan böyle, daha.

Nef ī sözünü vird-i zebān eyledi 'ālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādūr

57. yā:

Gazel 44

Mısra: 7

Hele.

Yā bilmesün mi 'ārif olan kim ḳazā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāzır belā bilür

58. yā:

Kaside 41

Mısra: 38

Hele.

Ol şadr-ı ḳavī-re'y-i cihān-dīde ki yoğdur
Re'yine ḫilāf itmege yā re'y-i zamāne

59. yā:

Gazel 96

Mısra: 7

"de / da" anlamını katan bağlaç.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnün gibi
Zabta ḳādir olmayan 'āşık-ı dil-āvāresin

60. yā:

Kaside 47

Mısra: 99

"de / da" anlamını katan bağlaç.

Seni medḫ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā '-ı meḳārimle vücūdın ferd ü yektādūr

61. yā:

Kaside 6

Mısra: 4

Yahut, veya, yoksa.

Beyt-i ma'mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmuş Ka'be-i 'ulyā midur

62. yā:

Kaside 6

Mısra: 38

Yahut, veya, yoksa.

Aḫlas-ı gerdün mī peyveste nihāl-i Sīdreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā midur

63. yā:

Kaside 6

Mısra: 82

Yahut, veya, yoksa.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lā mī yeri yā ḳurb-ı ev ednā midur

64. yā:

Kaside 6

Mısra: 1

Yahut, veya, yoksa.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i me'vā midur
Anda ḳaşr-ı pādişāhī cennet-i a'lā midur

65. yā:

Kaside 6

Mısra: 8

Yahut, veya, yoksa.

Sebz ü ḥurrem bir fezā mī her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda 'aḳs-ı künbed-i ḥadrā midur

66. yā:

Kaside 28

Mısra: 29

Yahut, veya, yoksa.

Zülfün mī yā gezende siyeh mār-ı ḥam-be-ḥam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

67. yā:

Kaside 16

Mısra: 5

Belki, sanırım.

Tāli'ümde baht uyandı h'āba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādide-h'āb-ı rüzgār

68. ya:

Kaside 5

Mısra: 17

Ya da, veya, veyahut.

Ya Rıdvān baġ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercih ider bāġi bihişt-i cāvidān üzre

69. yā:

Kaside 6

Mısra: 64

Ya da, veya, veyahut.

Husrevā bu fende ger garrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-ma'nā midur yā bir kavī da'vā midur

70. yā:

Kaside 6

Mısra: 70

Ya da, veya, veyahut.

Nūr-ı mevvāc-ı ma'ānī mi sözümde berķ uran
Yā libāsı nazmımuñ bir āteşī hārā midur

71. yā:

Kaside 6

Mısra: 74

Ya da, veya, veyahut.

Bikr-i ma'nā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā midur

72. yā:

Kaside 6

Mısra: 75

Ya da, veya, veyahut.

Fikr-i pür- mazmūn midur āyine-i tab'umda yā
'Aks-i naķş-ı kārġāh-ı 'ālem-i bālā midur

73. yā:

Kaside 8

Mısra: 5

Ya da, veya, veyahut.

Yā sevād-ı nüşha-i şun'-ı İllāhīdür ki dil
Diķķat itse anda sırr-ı āyet-i Kur'an bulur

74. yā:

Kaside 9

Mısra: 135

Ya da, veya, veyahut.

Her mışra'ı yā bir şanem-i nev-ġaţ-ı mevzūn
Endişe-i bārikūm aña müy-ı miyāndur

75. yā:

Kaside 15

Mısra: 51

Ya da, veya, veyahut.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür
Luţf eylemek zīrā nedür yanında bir naķd u selem

76. ya:

Kaside 19

Mısra: 11

Ya da, veya, veyahut.

Ya iki gül-bün-i nev-hīzdür kim her birisinin
Zemīni başkadur ammā biri birine hem-serdür

77. yā:

Kaside 21

Mısra: 47

Ya da, veya, veyahut.

Şemīm-i ħulķını yād itse yā ħayālinde
Verürdi büy-ı ħaţ-ı yāri şaţr-ı erkāmı

78. yā:

Kaside 24

Mısra: 31

Ya da, veya, veyahut.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ĥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

79. yā:

Kaside 6

Mısra: 40

Yahut, veya, yoksa.

Şubġ-ı rüşen mi şu'a'-ı mihr-i 'ālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā midur

80. yā:

Kaside 6

Mısra: 53

Yahut, veya, yoksa.

Vaşf-ı büy-ı ħulķı mı şaţr-ı ħaţ-ı şā'irde yā
Mevc-i deryā-yı suġanda 'anber-i sārā midur

81. yā:

Kaside 6

Mısra: 56

Yahut, veya, yoksa.

Mülk-i pür-'adlinde ħod itmez taķayyüd kārban
Ĥāris-i kālā midur yā düzd-i bī-pervā midur

82. yā:

Kaside 6

Mısra: 57
Yahut, veya, yoksa.

Āsmān mı āftāb ile ŧitāb itmekde yā
Zir-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

83. yā:
Kaside 15
Mısra: 48
Yahut, veya, yoksa.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur mäh-ı zemīn-pirā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

84. ya:
Kaside 30
Mısra: 27
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Ya bir faşih-lisān tūti-i suhan-güdur
Ki zevk-i neşri virür dād-ı nazm-ı Selmānı

85. yā:
Kaside 30
Mısra: 29
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Başında tāci yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmüş Āşaf-ı şānī risālet-i erzānı

86. yā:
Kaside 48
Mısra: 24
Hiç, soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Ebū Cehle idince böyle te`şir
Dil-i şāhib-suhandā qor mı yā gam

yā Rab:

1. yā Rab:
Rübai 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

İtdüñ yine dīn gayretine `azm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

2. yā Rab:
Rübai 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Yā Rab dilümi sehv ü haţādan şakla
Endişemi tezvır ü riyādan şakla

3. yā Rab:
Rübai 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Yā Rab kerem it bendeñe ihsān eyle
Düşvār olan aĥvālümü āsān eyle

4. yā Rab:
Kaside 43
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Ne güne eyledi gör yine icrā hükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

yā yā:

1. yā yā:
Kaside 7
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Ya`ni yā vahy ola mażmünü anuñ yā ilhām
Buni faşl itmede aĥbāb ideler baĥş-i `azīm

2. yā yā:
Gazel 14
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Yārdur çünkim bize dünyā vü `uĥbādan naşīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuşlat gamın

3. yā yā:
Kaside 9
Mısra: 134
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Yā nazm-ı dil-āvīz ile bir cüy-ı müselsel
Yā ma`nī-i rengin ile bir lālesitāndur

4. ya ya:
Kaside 30
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Ya ebruvān-ı peridür ya turra-i ĥürī
Sevād-ı haţı-ı müselsel-nümā-yı piçānı

5. yā yā:

Kaside 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

İrişdi 'āleme yā müjde-i hayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslim

6. yā yā:

Kaside 33

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı hayālüm
Şayd itdüğü elbette yā 'Ankā yā Hümādur

7. yā yā:

Kaside 51

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Yā virem medhūn ile mülk-i vücūda revnak
Yā tütam gayret ile rāh-ı beyābān-ı 'adem

8. yā yā:

Kaside 53

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Ka'r-ı tārık-çeh-i ğamda beni yā göremez
Dīde-i baht-ı siyehkāruma yā indi sebel

9. yā yā:

Kaside 56

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Yā cihān-ı nazm-ı 'ālem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı büy-ı hulkımı yād itdügüm yer mülk-i Çin

10. yā yā:

Kaside 59

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Yā şahn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Tab'um aña bir bülbül-i şürīde-nağamdur

11. yā yā:

Gazel 84

Mısra: 3

"ya... ya da" bağlacı.

Yā şu 'le-i hüsn olmuş yā şem'-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

yā yāhud:

1. yā yāhud:

Kaside 57

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

"ya... ya da" bağlacı.

Bir vilāyetde ki böyle biline kadr-i suhan
Anda eşrāf u ahālī yā çoğ olmuş yāhud az

yaban:

1. yabanda:-da

Gazel 84

Mısra: 5

Issız kur, insandan hali yer, çöl // dışarı, başka memleket (sevgilinin kapısından başka yer).

Koyup der-i cānānı yabanda gezen 'aşık
Mecnūn ise de 'aşka bīgāne midür bilmem

2. yabana:-a

Kaside 29

Mısra: 111

Kır, taşra // uzak.

Atardı şerm ile yabana tışesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başımı āzād

yabane yazmışlar:

1. yabane yazmışlar:-mişlar

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Boşuna/boş yere yazmak.

Benim 'aşık ki rüsvālīkla tütüdi şöhretüm şehri
Yazanlar kışsa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

yād:

1. yād:

Kaside 29

Mısra: 104

Yabancı, hasım kimse.

Ne himmet eyleyeyim 'ahdüm üzre medhūne gör
Ne āşinā kıla reşk itmedük cihānda ne yād

yād evledügince:

1. yād eyledügince:-düg, -i, -n, -ce

Kaside 17

Mısra: 138

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Dilleri bār-ı şanavber gibi şad pāre olur
Tığ-ı bürrānını yād eyledügince a'dā

yād eylemez oldum:

1. yād eylemez oldum: -du, -m

Mesnevi 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Hatırlamamak, anmamak.

Çul itdi beni tā o kadar hūlū-ı kerīmi

Yād eylemez oldum daḫi Sultān Selīmi

yād evlese:

1. yād evlese: -se

Kaside 37

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Feyz-i ihsānuñı yād evlese bir şā'ir olur

Hāmesi kufl-ı der-i genc-i ma'āniye medeng

yād evlesem:

1. yād evlesem: -se, -m

Kaside 38

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Hevā-yı cünbişin yād evlesem gāhī ḫayālümde

Virür dünyāya lerze ıztırāb-ı baḫr-ı endişem

yād ide:

1. yād ide:

Kaside 49

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Añılmaz oldu nāmı devr-i 'adlūnde sitemkārūñ

Meger yād ide 'āşık ğamze-i merdüm-küş-i yāri

2. yād ide: -e

Kaside 22

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Zamānında añılmaz oldu nāmı düzd ü 'ayyārūñ

Meger yād ide 'āşık ğamze-i ğammāz u ṭannāzı

3. yād ide: -e

Kaside 48

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Şafādan nice mest olmaz o dil kim

Anı yād ide ol şadr-ı mükerrerem

yād idenler:

1. yād idenler: -en, -ler

Kaside 29

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Ḥaṭ-ı müselsel-i şī'rümle ḫāmemi görsün

Ziyāde dil-keş ü tiz olduğım idenler yād

yād itdiğüm:

1. yād itdiğüm: -diğ, -ü, -m

Kaside 56

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Yā cihān-ı nazm-ı 'ālem-girdür olmuş aña

Vaşf-ı bñy-ı hūlkımı yād itdiğüm yer mülk-i Çin

yād itmedüñ:

1. yād itmedüñ: -me, -dü, -ñ

Tesdis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, akla getirmek.

Bilüp çul olduğum ammā ki āzād itmedüñ āḫir

Unutduñ bendeñi bir kerre hiç yād itmedüñ āḫir

yād itmesem:

1. yād itmesem: -me, -se, -m

Kaside 25

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Ölmedin görmek naşīb oldu yine didāruñ

İtmesem şimden girü n'ola ğam-ı hicrānı yād

yād itmez:

1. yād itmez: -mez

Kaside 13

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Neşāt-engiz ü ğam-fersādur ol deñlü temāşası

Ki yād itmez gören 'āşık ğam-ı cāngāh-ı dil-dārı

yād itse:

1. **yād itse:-se**

Kaside 21

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Şemim-i hulkını yād itse yā hayālinde
Verürdi büy-ı haṭ-ı yāri saṭr-ı erkāmı

2. **yād itse:-se**

Kaside 29

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Fürüg-ı re'yini yād itse şebde şu'le gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mür-ı kür-ı māder-zād

3. **yād itse:-se**

Kaside 13

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Zikretmek, söylemek.

Şemim-i sünbül ü nesrini yād itse bir şā'ir
Buḥūr-ı 'anber ü kâfūr olur tūmār-ı eş'ārı

4. **yād itse:-se**

Kaside 20

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Zikretmek, söylemek.

Şafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şā'ir
Midād-ı ḥāmesine reşk iderdı reşḥa-i kevşer

5. **yād itse:-se**

Kaside 32

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Zikretmek, söylemek.

Yā feyz-i destini yād itse bir ḡenā-ḥ'ānı
Olur kıyāmete dek ceybi ma'den-i zer ü sīm

6. **yād itse:-se**

Kaside 36

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Zikretmek, söylemek.

Şemim-i hulkını yād itse ḡāhi bir şā'ir
Anuñla başlasa ṭab'ı suḥandan urmaḡa dem

7. **yād itse:-se**

Kaside 44

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Gird-bād-ı ḡazabı itse zemine ḡavta
Şarşar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

8. **yād itse:-se**

Kaside 49

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Nesim-i nev-bahār-ı hulkını yād itse bir şā'ir
Olur endişesi sermāye-i dükkān-ı 'aṭṭārı

yād oldukca:

1. **yād oldukca:-duḡca**

Tesdis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hatırlanmak, anılmak // adı geçmek.

Neden 'ār eylemek yanuñda yād oldukca yā adım
Dimez misin kıyāmetde Ḥudā senden ala dādım

yād olmaz:

1. **yād olmaz:-maz**

Kaside 13

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Anılmak, hatırlanmak.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı zālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārı vü cebbārı

yāde gelmez:

1. **yāde gelmez:-mez**

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Hatıra gelmek, hatırlanmak.

Gider keyf-i şarābuñ zevki böyle yāde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

yāde getir:

1. **yāde getir:**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Hatıra getirmek, hatırlatmak.

Durma sākī sebū-yı bāde getir
Zevḡ-i bezm-i elestı yāde getir

yādgār-ı meclis-i Cemdür:

1. **yādgār-ı meclis-i Cemdür:-dür**

Gazel 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem meclisinin yadigarı, Cem meclisinden kalan hatıra.

N'ola pür-şevk itse dünyâyı dil-i Nef'î gibi
Rûzgâra yâdgâr-ı meclis-i Cemdür kadeh

yâdgâr-ı meclis-i devrân-ı Cem:

1. yâdgâr-ı meclis-i devrân-ı Cem:

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cem devrinin meclisinden kalan, Cem meclisinden hatıra.

Merhabâ ey yâdgâr-ı meclis-i devrân-ı Cem
Âb-ı rûy-ı devlet-i Cemşid ü âyîn-i Peşeng

yâd-ı leb-i cânân iderim:

1. yâd-ı leb-i cânân iderim:-er, -im

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağını anmak, hatırlamak.

Güyâ ki olur dîdelerüm ma'den-i yâkût
Her gâh ki yâd-ı leb-i cânân iderim ben

yâd-ı lebüñle:

1. yâd-ı lebüñle:-ü, -ñ, -le

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dudağın yadı (düşüncesi, hatırlanması).

Çekmezse ğam n'ola dil-i mestânemüz bizüm
Yâd-ı lebüñle meykededür hânemüz bizüm

yâd-ı merg-i nâgehân:

1. yâd-ı merg-i nâgehân:

Kaside 16

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen ölümü hatırlama.

Ĥavf-ı şemşiri cihâna yâd-ı merg-i nâgehân
Feyz-ı cüdi kâ'inâta feth-i bâb-ı rûzgâr

yâd-ı ruhiyla:

1. yâd-ı ruhiyla:-ı, -y, -la

Müfret 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanağın hatırlanması, akla getirilmesi.

Urunca şâne gîsü-yı hayâl-i yâre müjgânım
Gül-âb-efşân olur yâd-ı ruhiyla çeşm-i giryânım

yâd-ı şafâ-yı meşrebi:

1. yâd-ı şafâ-yı meşrebi:-i

Kaside 8

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Tabiatının saflığının hatırası.

Düşse bir meclisde ger yâd-ı şafâ-yı meşrebi
Âteş-i mey feyz-i âb-ı çeşme-i hayvân bulur

yâd-ı şemşir-i zebânumla:

1. yâd-ı şemşir-i zebânumla:-u, -m, -la

Kaside 7

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Dil kılıcının yadı, hatırlanması.

Eşer-i luğf-ı kelâmumla ahıbbâ hoş-dil
Yâd-ı şemşir-i zebânumla 'adü pür-ğam u bîm

yâd-ı vücüd u 'adem-i rûzgâr:

1. yâd-ı vücüd u 'adem-i rûzgâr:

Kaside 42

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Zamanın varlığını ve yokluğunu anma.

Belki ĥuğr eylemez aşlâ dile
Yâd-ı vücüd u 'adem-i rûzgâr

yâd-ı zulm-ı bî-ĥisâb-ı rûzgâr:

1. yâd-ı zulm-ı bî-ĥisâb-ı rûzgâr:

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyanın hesapsız zulmünün hatırası.

İtdi cümle çekdiğim cevruñ telâfisin kazâ
Gitdi dilden yâd-ı zulm-ı bî-ĥisâb-ı rûzgâr

yâdına gelmez:

1. yâdına gelmez:-mez

Kaside 17

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Deyim**

Hatırına gelmek, hatırlamak.

Görse ger bunları Mecnün-ı melâmet-dîde
Yâdına gelmez idi bir dağı ĥüsn-i Leylâ

yağmâ:

1. yağmâyı:-y, -ı

Kaside 44

Mısra: 44
*Zor kullanmak suretiyle talan etme // zorla
gönlünü almak, âşık etmek.*

K'idemez ğamze-i Tātār-nijād-ı hübân
Mülk-i cān u dil-i 'āşıkda daḥi yağmāyı

yağmā ider:

1. yağmā ider: -er

Kaside 17

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Yağmalamak, ele geçirmek.

Şalınup her tarafa nāz ile itdükce hırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yağmā

yağmala:

1. yağmalar: -r

Gazel 134

Mısra: 6

Yağma edip ele geçirmek, yağma etmek.

Nağd-i cān u dil mi ḳor tātār ğamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yağmalar gibi

yaḥ-pāre:

1. yaḥ-pāre:

Gazel 119

Mısra: 6

Buz parçası.

Dil teşne beden 'aşk ile bir mertebe pür-tāb
Yaḥ-pāre olur aḥker-i sūzān elimüzde

yāhud:

1. yāhud:

Kaside 14

Mısra: 21

Yoksa.

Berk uran destinde tiğ-ı pür-güher midür yāhud
Eyledi deryāya ğavta āftāb-ı ḥāveri

2. yaḥud:

Kaside 6

Mısra: 5

Veya, yoksa.

Cūylar mı devr iden taraf-ı çemenzāruñ yāhud
Mā'î pervāz ile nat' olmuş yeşil ḥārā midür

3. yaḥud:

Kaside 6

Mısra: 41

Veya, yoksa.

Kehkeşān midür felekde nesr-i tāt'irle yāhud
Tāt'-ı evvānında resm-i ejder ü 'ankā midür

4. yāhud:

Kaside 6

Mısra: 71

Veya, yoksa.

Ma'nī-i rengin mi lafz-ı ābdārumda yāhud
Sāgar-ı mināya ḳonmuş lāle-gün şahbā midür

5. yāḥud:

Kaside 6

Mısra: 9

Veya.

Hıfz için yāḥud vücūd-ı pādīşāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmuş ejderhā midür

6. yāḥud:

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Veya.

Cür'a-i cān-bahşuñā leb-teşnedür Hızr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḥud la'l-i leb-i cānānesin

7. yāḥud:

Kaside 28

Mısra: 31

Ya da.

Yāḥud Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dā'im hevā-yı şayd ile bī-āşyān olur

8. yaḥud:

Kaside 52

Mısra: 39

Ya da.

Zer-külāhıyla yāḥud bir dil-ber-i rakḳāşdur
Bir ayağ üzre semā' itmekde dāmen-der-meyān

9. yāḥud:

Kaside 56

Mısra: 63

Veya, ya da.

Biñ cihān ma'nā gerek ḥāzır yāḥud Nef'î gibi
Bir ser-āmed şā'ir-i pür-zür-ı ma'nā-āferin

yak:

1. yakdı: -dı

Gazel 132

Mısra: 1

*Ateşe vermek, tutuşturmak. // gönlü tutuşturmak,
ızdırıp çekirmek.*

Yakdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

2. **yağar:-ar**

Gazel 70

Mısra: 4

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Âftâb ol ruḥ-ı pür-tâba nazîr olsun mı
Bu yağar 'âlemi bir lahza niḳâb olmayıcak

3. **yağar:-ar**

Gazel 110

Mısra: 9

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Korḳum oldur bir gün ey Nef'î yağar dünyâyı hep
Böyle ḳalursa eger süz-ı maḥabbet sînede

4. **yağsa:-sa**

Kaside 23

Mısra: 39

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Ger berḳ-ı şehâb-ı keremi yağsa olurdu
İksîr-i tîlâ cevher-i ḥâkister-i 'âlem

5. **yağar:-ar**

Kaside 27

Mısra: 57

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Yağar bir berḳ-ı 'âlem-süz-ı tîḡuñ ser-te-ser anı
Mişâl-i ḥâr u ḥas tutsa 'adû ger rüy-i ḡabrâyı

6. **yağmaz:-maz**

Gazel 67

Mısra: 2

Işık vermesini sağlamak.

Ḥattı yaklaşdı niçün urmaz dil-i 'uşşâka dâḡ
Geldi akşam erdi yağmaz mı daḡı ol meh çerâḡ

7. **yağmağa:-mağ, -a**

Kaside 52

Mısra: 26

Işık vermesini sağlamak.

Muntazır her gice çarḡ-ı pür-kevâkible kamer
Yağmağa şahnında bir şem'-i muraşşa' şem'dân

8. **yağmasa:-ma, -sa**

Kaside 53

Mısra: 70

Işık vermesini sağlamak.

Yitirürdi yolunu şubḡa çıkınca ḡürşîd
Yağmasa bedraḳa-i re'y-i münürüñ meş'al

9. **yağdı:-dı**

Kaside 5

Mısra: 3

Işık vermesini sağlamak.

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yağdı dūdından
Şehâb-ı 'anber-efşân oldı peydâ büstân üzre

yakasın çeker:

1. **yağasın çeker:-er**

Kaside 3

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yaka yırtmak; üzüntü, hiddet, bezginlik vb.
yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.*

Her seher şöyle te'essüfle çeker kim yağasın
Bir olur çâk-ı girîbânı ile dâmânı

yaklas:

1. **yağlaşdı:-dı**

Kaside 33

Mısra: 101

Gerçekleşmek üzere olmak.

Yağlaşdı söz itmâme ko laf itmegi Nef'î
Da'vâya zamân ḳalmadı hengâm-ı du'âdur

yâküt-ı müzâb:

1. **yâküt-ı müzâb:**

Kaside 31

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Erimiş yakut.

Naẓm-ı rengînümi kim yazsa midâd-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafâ-güsteri yâküt-ı müzâb

yâküt-ı rümmânî oldukca:

1. **yâküt-ı rümmânî oldukca:**

Kaside 11

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*Nar tanesi gibi olan çok değerli yakut olmak,
kırmızı yakut olmak.*

Şanurlar ḳatre-i ḡün şaçılır tîḡ-ı zebânımdan
Sözüm oldukca rengîn-fıkr ile yâküt-ı rümmânî

yâl:

1. **yâline:-i, -n, -e**

Kaside 17

Mısra: 147

At yelesi, ense.

Olsa şâne yaraşur yâline bâl-i Cibrîl
Olsa pâ-bend maḡal pâyına zülf-i ḡavrâ

2. **yâl:**

Kaside 18

Mısra: 4
At yelesi, ense.

Ağa Alcası ol gül-gün-i hoş-endām u ra'nā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muhtāc hınnāya

3. yāl:
Kaside 35
Mısra: 44
At yelesi, ense.

Åşaf-ı Husrev-i zī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdiz-i muraşsa' düm ü yāl

4. yāl:
Kaside 38
Mısra: 72
At yelesi, ense.

O mevzūn-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ham

yāl ü bāl:

1. yāl ü bāl:
Kaside 11
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Boy pos, endam.

O yāl ü bāl o reftār ol hırām-ı nāzık ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerdēn-i mevzūn u tülānī

yāl-i siyeh-i 'anber-sā:

1. yāl-i siyeh-i 'anber-sā:
Kaside 17
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Amber kokulu siyah yeke.

Nice Şaçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Düdidür anuñ o yāl-i siyeh-i 'anber-sā

yālñuz:

1. yālñuz:
Kaside 31
Mısra: 99
Yalnızca, sadece.

Yālñuz kevkeb-i bahtumda degül luţfuñ ile
İtdi şab'umda vü nazmumda terakķī icāb

2. yālñuz:
Gazel 41
Mısra: 9
Yalnızca, sadece.

Yālñuz Nef'ī degül güstāh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklaşañ cümle nedimān-ı İlāhī böyledür

yamān olur:

1. yamān olur:-u, -r
Kaside 28
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
(Bir iş) kötü olmak, iyi ve isabetli olmamak.

Rāzı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
'Uşşāka dirse böyle ihānet yamān olur

yan:

1. yana:-a
Gazel 15
Mısra: 2
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Bildürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Korķarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

2. yanar:-ar
Kaside 17
Mısra: 25
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Nice Şaçlı Torı güyā ki yanar āteşdür
Düdidür anuñ o yāl-i siyeh-i 'anber-sā

3. yanumda:-u, -m, -da
Kaside 22
Mısra: 60
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'ālemdē
Yanumda yoĥsa dünyānuñ berāberdür çoĥı azı

4. yanumda:-u, -m, -da
Kaside 47
Mısra: 90
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Derūnumda o deñlü cāy-gir olmışdur ihlāşuñ
Ki yanumda kul olmaķ saña şāh olmaķdan evlādur

5. yanuña:-u, -ñ, -a
Gazel 103
Mısra: 6
Yan, taraf, yön // yakın, civar.

Şāne ķo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

6. yanuma:-u, -m, -a
Kaside 4
Mısra: 35
Yakın, civar.

Hem uğramaz firāk ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse kaçār baña yan virür

7. **yanumda**:-u, -m, -da

Kaside 15

Mısra: **69**

Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Ḥākānīyim ben Muhteşem yanumda serheng-i ḥaşem

Ḥāfız olur leb-beste- dem ḥāmem idince zîr ü bem

8. **yanumda**:-u, -m, -da

Kaside 58

Mısra: **73**

Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Benim o rind-i cihân kim yanumda yeksândur

Nemed-külâh-ı gedâyile tâc-ı Āfrîdün

9. **yanumda**:-u, -m, -da

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **19**

Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Zühd ü rindî yanumda yeksândur

Bu ḥuşuşuñ Ḥudâ güvâhidur

10. **yanuñda**:-u, -ñ, -da

Tesdis 1

Mısra: **15**

Yakın, civar.

Neden 'âr eylemek yanuñda yâd oldukça yâ adım

Dimez misin kıyâmetde Ḥudâ senden ala dâdim

yan virür:

1. **yan virür**:-ü, -r

Kaside 4

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Uzak durmak, sırt çevirmek, kaçınmak.

Hem uğramaz firâk ile ölsem de yanuma

Hem yolda râst gelse kaçır baña yan virür

yaña:

1. **yaña:**

Kaside 52

Mısra: **74**

-e doğru.

Her şerârî kaçtre-i nîsân olup eyler nüzül

Ger nesim-i lutfî külḥandan yaña olsa vezân

2. **yañadan**:-dan

Kaside 21

Mısra: **5**

Taraf, yön, cihet.

Yetişdi her yañadan evliyânuñ imdâdı

Takaddüm eyledi ammâ Ḥudânuñ in'âmı

yanalum yakılalum:

1. **yanalum yakılalum:**

Gazel 88

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk derdinden sızlanmak.

Muṭrib alsun eline 'üdi yanınca biz de

Yanalum yakılalum bir dem-i dil-süz idelüm

yane yazmışlar:

1. **yane yazmışlar**:-mışlar

Gazel 32

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yanayazmak, az kalsın yanmak, yanma tehlikesi atlatmak.

Nice zâhirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ

Yazınca nüşâ-i şî'rûñ kâlemler yane yazmışlar

ya'ni:

1. **ya'ni:**

Gazel 72

Mısra: **6**

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

'Aşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ

Sevdüğün ya'ni seve yerde beşer gökde melek

2. **ya'ni:**

Kaside 2

Mısra: **7**

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Ya'ni sırru'llâh-ı a'zam Ḥazret-i Mollâ-yı Rüm

Kim odur ma'nâda şâhib-mesned-i Keyḥusrevî

3. **ya'ni:**

Kaside 7

Mısra: **3**

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Ya'ni yâ vahy ola maẓmûni anuñ yâ ilhâm

Buni faşl itmede aḥbâb ideler baḥş-i 'azîm

4. **ya'ni:**

Kaside 56

Mısra: **7**

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden

önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Ya'ni şadr-ı a'zamuñ serdâr idüp şâh-ı cihân
Eyledi aña Nizâmü'l-mülk-i 'ahdi cā-nişin

5. ya'ni:

Kaside 62

Mısra: 10

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Dey faşlınuñ encâmıdır zevk u şafâ hengâmıdır

Ya'ni bahâr eyyâmıdır nüş idelüm âb-ı 'ineb

6. ya'ni:

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 2

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Hân-ı vâlâ-nijâd-ı pāk-nihâd

Ya'ni Cānbek Girây-ı Çingizî

7. ya'ni:

Kaside 6

Mısra: 27

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Ya'ni Sultân Aḥmed-i 'ādil ki ferş-i dergehi

'Arşdan a'lâ degülse çarḥdan ednâ mıdır

8. ya'ni:

Kaside 51

Mısra: 17

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Ya'ni şevvâl-i şafâ-baḥş-ı cihân kim yaraşur

Aña ta'zîm için eyleser felek ḳaddini ḥam

9. ya'ni:

Kaside 51

Mısra: 25

Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

Şehr-i hoş-âb u hevâ ya'ni İstanbul kim eger

Ṭarḥını görse behiştî unutturdı Âdem

ya'ni ki:

1. ya'ni ki:

Kaside 15

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Yani, şöyle ki.

Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın

Ya'ni ki sen ḥākânsın devrinde ben Ḥākāniyim

2. ya'ni ki:

Kaside 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yani, şöyle ki.

Ya'ni ki ḥaḳîkatde ruḥ-ı pāk-i ḥaṭ-âver

Ehl-i nazara nüşa-i esrâr-ı Ḥudâdur

ya'ni kim:

1. ya'ni kim:

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yani, şöyle ki.

Ya'ni kim endîşe-sencân-ı cihānuñ dâ'imâ

Hem şarîr-i kilki hem vird-i zebânıdır sözüüm

yanınca:

1. yanınca:

Gazel 88

Mısra: 3

Yanında, beraberinde.

Muṭrib alsun eline 'üdi yanınca biz de

Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-süz idelüm

2. yanınca:

Kaside 4

Mısra: 51

Yanında, beraberinde.

Ol şeh ki seyre çıksa yanınca götürmege

Çarḥ âfitâba tiğ u hilâle kemân vürür

3. yanınca:

Gazel 21

Mısra: 9

Yanında, beraberinde.

Sâyeñ gibi yanınca sürünmek yeter aña

Nef'îye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

yanında:

1. yanında:

Kaside 60

Mısra: 50

Yan, iki şeyi mukayese ederken kullanılır.

Nice Hallāk-ı Ma‘ānī gibi şahş-ı kāmīl
Olsa yanında revā tıfl-ı sebağ-ḥ‘ān-ı suḥan

2. yanında:

Kaside 15

Mısra: 52

Gözünde, nazarında.

Dünyā vü mā-fihā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naqd u selem

3. yanında:

Kaside 9

Mısra: 86

Yan, iki şeyi mukayese ederken kullanılır.

Reftārını tünd itse yine kopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

4. yanında:

Kaside 50

Mısra: 28

Gözünde, nazarında.

İçse bir cür‘asını berhemen-i şad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aşnām

5. yanında:

Kaside 62

Mısra: 24

Gözünde, nazarında.

Şol deñlü ‘ālīdür dili dünyānuñ olmaz mā‘ili
‘Arz itseler ve‘l-ḥāşılı yanında bir seng ü zeheb

6. yanında:

Kaside 42

Mısra: 37

Gözünde, nazarında.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḥşış-i naqd u selem-i rüzgār

7. yanında:

Kaside 28

Mısra: 17

Gözünde, nazarında.

Yeksān ise yanında seven sevmeyen seni
Ḥübāna bu mu‘āmeleden çok ziyān olur

yanından geçer:

1. yanından geçer:-er

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak, yakınına gelmek.

Ḳurtuluş yok sitem-i gāmze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

yap:

1. yapar:-ar

Kaside 27

Mısra: 61

Düzenli duruma getirmek, mamur etmek.

Yapar bir laḥzada ‘adlūñ ḥarāb olmuş nice mülki
Bozar bir ḥamlede tıḡuñ düzülmiş nice alayı

yapdur:

1. yapdura:-a

Kaside 46

Mısra: 43

İnşa ettirmek.

Yapdura pādīşeh-i ‘āleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıkarup ide cihānı tezyin

yār:

1. yāri:-i

Kaside 22

Mısra: 52

Sevgili // dost.

Firāk-ı pādīşāhumla dilūñ şerḥ idemem derdūñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzi

2. yār:

Kaside 26

Mısra: 11

Dost, arkadaş.

‘Aşıkā sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

3. yār:

Kaside 62

Mısra: 8

Sevgili // dost.

Mey gibi kanı bir güher her katresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān kaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

4. yār:

Gazel 11

Mısra: 10

Sevgili.

Āb u tāb eksük degül şī‘rūñde ey Nef‘i senūñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ‘itāb

5. yārdur:-dur

Gazel 14

Mısra: 6

Sevgili.

Yârdur çünkim bize dünyâ vü 'uqbâdan naşib
Yâ bu gün olmuş yâ erte çekmezüz vuşlat gâmin

6. yâr:

Gazel 19
Mısra: 1
Sevgili.

Bir yüzden idi yâr ile üslûb-ı maḥabbet
Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektûb-ı maḥabbet

7. yâre:-e

Gazel 24
Mısra: 9
Sevgili.

Mestâne niyâz eylese Nef'î n'ola yâre
Ma'zûr-ı kirâm-ı 'uqâlâdur güneḥ-i mest

8. yâr:

Gazel 29
Mısra: 3
Sevgili.

'Aşq mühlik yâr gâfil mübtelâlar n'eylesün
Birbirine derdini inkâr güç ikrâr güç

9. yâr:

Gazel 29
Mısra: 7
Sevgili.

Yâr eger 'âşık ne eylerse muḥabbet iktizâ
Etmemek olur maḥallinde ânı izhâr güç

10. yâri:-i

Gazel 40
Mısra: 8
Sevgili.

Yâri tenhâ avlayan 'uşşâk-ı şeydâ bundadur
Añmasun şüfi daḥi keşretde vaḥdet 'âlemin

11. yârimüz:-i, -müz

Gazel 52
Mısra: 2
Sevgili.

Baḥt uyansa ḥ'yâba varsa dîde-i bidârimuz
Düşde bâri ḡayrıdan tenhâ düşürsek yârimüz

12. yârûn:-üñ

Gazel 56
Mısra: 11
Sevgili.

Yok ṭâkatımız küyına yüz sürmege yârûñ
Mestân-ı ḡarâbâti vü üftâde-i 'aşkız

13. yâre:-e

Gazel 68

Mısra: 10
Sevgili.

Zevk-i vuşlat da ḡaḡıḡatde bilinmez el-ḡak
Cân fedâ itmeyicek yâre muḡaddem 'âşık

14. yârdan:-dan

Gazel 70
Mısra: 10
Sevgili.

Sen bu rüsvâliḡı ey Nef'î ḡomazsın elden
Yârdan yine saña ḡışm u 'itâb olmayıcak

15. yâre:-e

Gazel 70
Mısra: 1
Sevgili.

Yâre derdüm diyemem bezm-i şarâb olmayıcak
Cürmüm ikrâr idemem mest-i ḡarâb olmayıcak

16. yâr:

Gazel 83
Mısra: 1
Sevgili.

Yâr olmayıcak câm-ı şafâyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belâyı çekemez dil

17. yâre:-e

Gazel 85
Mısra: 7
Sevgili.

Tenhâ düşürmeyince dimem yâre derdümü
Ser-beste 'arz-ı ḡâl-i dil-i râzdur sözüüm

18. yâre:-e

Gazel 89
Mısra: 9
Sevgili.

Nef'î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânüñ ile sînedâ dâḡum

19. yâri:-i

Gazel 94
Mısra: 5
Sevgili.

İḡtiyârım gider elden göricek her yârı
'Arz-ı ḡâle meded olmazsa nihâni severim

20. yâr:

Gazel 95
Mısra: 4
Sevgili.

Leb-i cân-baḡşını bûs itmiş idim vâḡı 'ada
Bir şafâ eyledim ey yâr ki ta'bir idemem

21. yār:

Gazel 102
Mısra: 7
Sevgili.

Yār olmayıcağ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice def`-i ğam-ı hicrān iderim ben

22. yāruñ:-uñ

Gazel 119
Mısra: 9
Sevgili.

Ruḥsār-ı `arağ-rīzi yeter bakmağa yāruñ
N`eyler reşehāt ile gülistān elimüzde

23. yār:

Gazel 126
Mısra: 1
Sevgili.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

24. yār:

Gazel 135
Mısra: 1
Sevgili.

Mest oldı yār ğamzeleri nāza başladı
Her bir nighde bir reviş-i tāze başladı

25. yār:

Gazel 144
Mısra: 1
Sevgili.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāğar idi şem` idi pervāne idi

26. yār:

Kaside 9
Mısra: 25
Sevgili.

Yār olmayıcağ āb-ı hayāt olsa eger mey
Teh şşesi laht-ı ciger ü kaşresi kındur

27. yār:

Kaside 15
Mısra: 13
Sevgili.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḥurrem ola
`Arif odur bu dem ola `ayş u ṭarabla muğtenem

28. yār:

Kaside 47
Mısra: 71
Sevgili.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baht ise ḥufte
`Aceb `aşığ `aceb dil-ber `aceb olmaz temennādur

29. yāruñ:-uñ

Mesnevi 1
Mısra: 11
Sevgili.

Çekmezdi ğam-ı ḥaṭṭımı yāruñ daḥi aşlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābımı tenhā

30. yārūñ:-üñ

Müfret 3
Mısra: 1
Sevgili.

Ruḥ-ı rengini kim yārūñ leṭāfet gülsitānidur
Zenaḥdān şanma ol gülşende bülbül āşiyānidur

31. yāre:-e

Gazel 18
Mısra: 8
Sevgili.

Vāsıta çok vuşlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşide `aşığ-ı ser-bāza dest

32. yāruñ:-uñ

Gazel 46
Mısra: 3
Sevgili.

Dā`im ṭolaşup gezme ser-i küyımı yāruñ
Bilmez misin ol `āfet-i devrān ne belādur

33. yārūñ:-üñ

Gazel 74
Mısra: 5
Sevgili.

Nezāketle ṭokun zülfine ey bād-ı şabā yārūñ
Şaḥın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ğam nāzik

34. yārine:-i, -n, -e

Gazel 97
Mısra: 9
Sevgili.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nef`i
Bu gündən böyle hiç maḥbūl olur mı i`tizār andan

35. yār:

Gazel 14
Mısra: 9
Dost // bildik, tanıduk.

Yār u bīgāne müsellemler ṭutsa ey Nef`i n`ola
Şi`rimüñ hep āşnādur lafzı ma`nāsı ğarīb

yār olan:

1. yār olan:-an
Gazel 86

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgili olmak // dost olmak.

Rindân-ı 'âlemiz ki bize yâr olan göñül
Olur 'adû-yı şoĥbet-i bîgânemüz bizüm

yâr olmaz:

1. **yâr olmaz:-maz**
Gazel 92
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgili olmak, nasip olmak, kavuşmak.

Ėamze yâr olmaz ki hem hercâyî hem dil-dâdeyim
'Aşk reşk eyler kim hem dil-dâde hem âzâdeyim

yâr olsa:

1. **yâr olsa:-sa**
Kaside 28
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Yardımlı etmek, yararlı olmak.

Ger 'ankebûta himmeti yâr olsa perdesi
Keşti-i çâpük-i felek bâdbân olur

yâr u nedîm olurdu:

1. **yâr u nedîm olurdu:-u, -r, -dî**
Kaside 32
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Sohbet arkadaşı ve dost olmak.

İşitse nükte-i pür-ma 'ânî-i kelâmum eger
Gelür olurdu melek meclisümde yâr u nedîm

yara çeküp:

1. **yara çeküp:-üp**
Gazel 89
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Acı çekmek, üzülmek.

Nef'î gibi ben yara çeküp yâre görünmem
Biñ var ola hicrânun ile sînede dâğum

yârân:

1. **yârâne:-e**
Kaside 1
Mısra: 48
Dostlar.

Hâsid-i keç-rev ĥayâle râst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yârâne her dem yâr-ı cânîdür sözüüm

2. **yârân:-ı**
Kaside 3
Mısra: 110
Dostlar.

Müdde'î münkir olursa çekerin işhâda
Ĥaĥ-şinâs ehl-i nazar anladığum yârânı

3. **yârânım:-u, -m**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: 23
Arkadaşlar, dostlar.

Ehl-i dildür hemîşe yârânım
Ne mevâlî ne ĥod sipâhîdür

4. **yârân:**
Gazel 4
Mısra: 11
*Dostlar // soĥbet ve eğlence meclisinin sakinleri
(şarap ve meclis bağlamında).*

Hem eyle dâ'imâ himmet ki ĥâlî turmasun yârân
Ĥurulsun câ-be-câ meclis çekilsün dem-be-dem şahbâ

5. **yârân:**
Müfret 10
Mısra: 1
Arkadaşlar, dostlar // şairler.

Bir söz mi var ki şimdi o yârân pesend ola
Var ise şî'r-i Nef'î-i şüh u levend ola

6. **yârâne:-e**
Gazel 102
Mısra: 13
Dostlar (şair dostlar).

Nef'î gibi yârâne dimem daĥi nazîre
Yâ bu gâzeli zîver-i dîvân iderim ben

7. **yârân:**
Kaside 28
Mısra: 136
Dostlar (şair dostlar).

Bir düzd-i nâbekâr-ı ma 'ânî-trâş iken
Yârân sözüyle şâ'ir olur nüktedân olur

8. **yârân:-ı**
Gazel 84
Mısra: 9
Dostlar, arkadaşlar.

Eş'ârûñ okundukça mest itmede yârânı
Nef'î dil-i pür-feyzün mey-ĥâne midür bilmem

9. **yârâne:-a**
Gazel 114

Mısra: 10
Dostlar, arkadaşlar.

Böyle rindâne gazel az dinilür ey Nef'î
Kâ'iliz şive-i rindâmı bilen yârâne

10. yârâne:-e
Kaside 7
Mısra: 22
Dostlar, arkadaşlar.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuḡḡı 'âciz ğala yârâne idince tefhîm

11. yârân:
Kaside 26
Mısra: 12
Dostlar, arkadaşlar.

'Âşıkâ sencileyin yâr olmaz
Olsa yârân ile pür heft-iḡlîm

yârân-ı 'Acem:

1. yârân-ı 'Acem:
Kaside 51
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
İranlı dostlar // İranlı şairler.

Ğapladı medhûñ ile Rûmı sevâd-ı nazmum
Hinde 'azm itse n'ola reşk ile yârân-ı 'Acem

yârân-ı hoş-tab' uñ:

1. yârân-ı hoş-tab' uñ:-uñ
Kaside 34
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Güzel tabiatlı dostlar.

Hüdâvendâ ḡaḡîkatdür sözüm lâf u güzâf itmem
Olur yârân-ı hoş-tab' uñ güzâf u lâf menfûrı

yârân-ı şafâ:

1. yârân-ı şafâ:
Gazel 126
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence arkadaşları.

Gâhî leb-i sâķî vü gehî sāġar emilse
Yârân-ı şafâ büse ile muġtenem olsa

2. yârân-ı şafâ:
Kaside 5
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence arkadaşları.

Çekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemenzâra
Şalâya başladı murġ-ı çemen serv-i çemân üzre

yârân-ı sebük-rûha:

1. yârân-ı sebük-rûha:-a
Kaside 9
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Neşeli, şen, latîfeci dostlar.

Şimden girü yârân-ı sebük-rûha düşer iş
Tertîb-i bisâḡ-ı tarab-ı rıḡl-ı girândur

yârân-ı suhan-fehm ü suhan-güya:

1. yârân-ı suhan-fehm ü suhan-güya:-a
Kaside 33
Mısra: 100
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen ve güzel sözü anlayan
dostlar.

İnkâra kimüñ cür'eti var ise desünler
Yârân-ı suhan-fehm ü suhan-güya şalâdur

yârân-ı suhan-perver:

1. yârân-ı suhan-perver:
Gazel 6
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Söz ustası olan, şair dostlar.

Ğadrüm n'ola bilmezse yârân-ı suhan-perver
Ehl-i dile tab'- ehlî bigâne degül mi yâ

yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız:

1. yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız:-ız
Gazel 56
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşk şehzadesinin yumuşak mizaçlı dostları.

Yârân-ı tenük- meşreb-i şeh-zâde-i 'aşkız
Nâz itsek olur gamze-i hûbâna da gâhî

varas:

1. yaraşur:-u, -r
Kaside 24
Mısra: 55
Yakışmak, uygun düşmek.

Hüsrev-i Cem-ḡaşem-i devr-i zamân kim yaraşur
Na'l-i Şebdîzi olursa meh-i tâbân-ı felek

2. yaraşur:-u, -r
Kaside 31
Mısra: 53
Yakışmak, uygun düşmek.

Ol ki t̄ac-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i 'ālem-tāb

3. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 39

Mısra: 36

Yakışmak, uygun düşmek.

Pādişah-kevkebe düstür-ı mükerrēm ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳir

4. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 53

Mısra: 85

Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur sem'-i şerīfūnde dūr-i güftārum
Nitekim güşe-i güş-ı güle dürdāne-i tall

5. **yaraşmış**:-miş

Kaside 61

Mısra: 57

Yakışmak, uygun düşmek.

Hāller zibā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Haḳ bu kim ḫüb imtizāc itmiş şarāb u ḫabb-i nāb

6. **yaraşur**:-u, -r

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 5

Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ḫtusa dā'imā göñlini cām-ı Cem gibi

7. **yaraşur**:-u, -r

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: 11

Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur ger felekde nāveğine
Hedef olsa hilāl-i dā'ire-sāz

8. **yaraşur**:-u, -r

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Yakışmak, uygun düşmek.

Hāşılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tab'un 'arāḳ gibi leḫāfet bundadır

9. **yaraşur**:-u, -r

Gazel 50

Mısra: 9

Yakışmak, uygun düşmek.

Nef i yaraşur bu ḡazeli eylese taksīm
Bülbül gibi bir muḫrib-i mu'ciz-dem-i nev-rüz

10. **yaraşur**:-u, -r

Gazel 62

Mısra: 2

Yakışmak, uygun düşmek.

Gözi mey-hāne-i nāz u ḳaşı miḫrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

11. **yaraşur**:-u, -r

Gazel 91

Mısra: 7

Yakışmak, uygun düşmek.

'Aşıkım 'āşıḳa şüridelik a'lā yaraşur
Pek denā'et görünür şıḳlet-i 'arı çekemem

12. **yaraşur**:-u, -r

Gazel 137

Mısra: 2

Yakışmak, uygun düşmek.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişindür ḡamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenindür ḡamzesi

13. **yaraşdı**:-dı

Kaside 5

Mısra: 19

Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḫüsni zülfi-i pür-ḫam sine-i sīmīn-berān üzre

14. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 14

Mısra: 51

Yakışmak, uygun düşmek.

Pādişāh-ı 'ādil ü 'ālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayşeri

15. **yaraşır**:-ı, -r

Kaside 17

Mısra: 3

Yakışmak, uygun düşmek.

Ne şabā şā'ıḳa dirsem yaraşır sür'atde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

16. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 60

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Birisi daḫi Aga Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḫini bu ḡüne edā

17. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 80

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Birisi daħi Şurāhī-i ser-efrāz ki çarħ
Yaraşur pāyına yüz sürmek için olsa düta

18. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 97

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur atlas-ı çarħ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiğnā

19. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 101

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur dirsem eger aña Burāk-ı cennet
Ki revādur buña ta'zīm o kadar kim farzā

20. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 147

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibril
Olsa pā-bend maħal pāyına zūlf-i havrā

21. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 37

Mısra: 13

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Şaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine simin-teng

22. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 55

Mısra: 93

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur dense sevād-ı haṭda bıkri-fikrūme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-tal'at ü müşğın-nikāb

23. **yaraşur**:-u, -r

Müfret 11

Mısra: 2

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Gözi mey-ḥāne-i nāz u kaşı mihrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne kadar itse niyāz ehline nāz

24. **yaraşur**:-u, -r

Gazel 127

Mısra: 11

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur Nef'i bu şî'r-i ābdārī 'āleme
Ber-güzār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

25. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 17

Mısra: 151

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Cirid oynamaga kābil degül ammā yaraşur
Bāğçe seyrine çıkduķca sūvār olsañ aña

26. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 26

Mısra: 43

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Merd-i meydān-ı veğā kim yaraşur
Raḥşına atlas-ı çarħ olsa gecim

27. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 29

Mısra: 121

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Görünce lezzet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭab'uma hem mey-fürüş u hem ḳannād

28. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 40

Mısra: 7

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Bir şafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ğam olursa ṭarab-ḥāne-i Cem

29. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 50

Mısra: 121

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Beytimūñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḥübāndan aña ferş-i ruḥām

30. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 51

Mısra: 17

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Ya'ni şevvāl-i şafā-baḥş-ı cihān kim yaraşur
Aña ta'zīm için eylerse felek ḳaddini ḥam

31. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 52

Mısra: 113

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Vādī-i medhūnde cevlan itdigiyçün yaraşur
Atlas-ı çarḥ olsa raḥş-ı ṭab'uma bergüstvân

32. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 55

Mısra: 7

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Ol cenâb-ı âsmân-rif'at ki olsa yaraşur
Hâr u hâşâk-i deri müjgân-ı çeşm-i âftâb

33. **yaraşur**:-u, -r

Kaside 57

Mısra: 37

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Âsmân-pâye hudâvend-i cihân kim yaraşur
Eylese aña felek atlasını pây-endâz

34. **yaraşur**:-ı, -r

Kıt'a 1

Mısra: 4

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Cüy-ı ma'nâ iki şakḳ olmuş akar şahnından
Yaraşır dirsem eger ṭab'ına Bâgdâd-ı suḥan

yâre:

1. **yâresine**:-sî, -n, -e

Gazel 117

Mısra: 4

Yara.

Olmaz ol ğamze-i cādū gibi dil-cū âfet
Zahm ile merhem urur 'âşıkınıñ yâresine

2. **yâresin**:-sî, -n

Gazel 96

Mısra: 1

Yara.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dâğın yâresin
Böyle mi gözler güzeller 'âşık-ı bî-çâresin

3. **yâresin**:-sî, -n

Gazel 96

Mısra: 12

Yara.

Derdin izhâr itmek ister dâ'imâ Nef'î saña
Sen de luṭf it yokla bir gün dilde dâğın yâresin

yâr-ı cānîdür:

1. **yâr-ı cānîdür**:-dür

Kaside 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -
Can dostu.

Hâsîd-i keç-rev hayâle râst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yârâne her dem yâr-ı cānîdür sözüüm

yâr-ı cānumdur:

1. **yâr-ı cānumdur**:-u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Can dostu.

Benden a'lâ mı bilür kadrin felek yâ rüzgâr
Kim hayâl-i medḥi her dem yâr-ı cānumdur benüm

yâr-ı hem-dem:

1. **yâr-ı hem-dem:**

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Can dostu.

Ben hele bir saña beñzer yâr-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḥurrem bulmadım

yâr-ı kadîm:

1. **yâr-ı kadîm:**

Kaside 26

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eski dost.

Zülf-i cānâne giriftâr-ı ebed
Dil-i sevdâ-zedeye yâr-ı kadîm

yarın:

1. **yarın:**

Gazel 121

Mısra: 3

Ahiret günü, ahirette.

Zâhidâ kevseri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm cām-ı şafâyı bu gice

yaş dök:

1. **yaş dök:**

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözyaşı dökmek, ağlamak.

'Âşık iseñ ağlamakla bitmez iş bir çâre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḥün-âb gelsün çeşmüñe

yaşa:

1. yaşamak:-mak

Kaside 9

Mısra: 13

Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.

Bu demde nedür biñ yaşamak âdeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrâke ziyândur

2. yaşamaz:-maz

Kaside 9

Mısra: 15

Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.

Yâ biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tâze cevândur

yâsemen:

1. yâsemen:

Gazel 105

Mısra: 4

*Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık
cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz
renkli çiçeği.*

Murğ-ı seher kıldı hürüş gül nergis oldı çeşm ü güş
Servî şalındı sebz-püş ak sâde giydi yâsemen

2. yâsemen:

Gazel 112

Mısra: 5

*Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık
cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz
renkli çiçeği.*

Ne câme var ne pîrehan serve şarılmış yâsemen
Gül taşra düşmiş perdeden açmış giribânın yine

3. yâsemeni:-i

Gazel 136

Mısra: 8

*Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık
cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz
renkli çiçeği.*

Virmez ol pîrehan ü sine şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

4. yâsemen:

Kaside 5

Mısra: 6

*Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık
cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz
renkli çiçeği.*

Yine çıkdı beyâza nakşu her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemen şâh-ı nihâl-i ergavân üzre

yâsemîn (it):

1. yâsemîn (it):

Kaside 56

Mısra: 40

*Yasemîn çiçeği hâline getirmek, yasemîn gibi
etmek.*

Akşa âb-ı çeşme-i luftı ider şahrâlaruñ
Hâr-ı huşkin gonca haşâk-i dürüştin yâsemîn

yat:

1. yatur:-u, -r

Kaside 28

Mısra: 35

Boylu boyunca uzanmak.

Gâhî ki deste deste yatur yerde güyiyâ
Cârüb-ı âsitân-ı memâlik-sitân olur

2. yatar:-ar

Kaside 32

Mısra: 96

*Bulunmak, var olmak // bir şey üzerinde boylu
boyunca uzanmak.*

O baħr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endişem
Ki sâhilinde yatar deste deste dürr-i nazîm

yâve:

1. yâve:

Kaside 16

Mısra: 61

Saçma sapan söz, anlamsız boş lakırdı.

İktizâ itdi birâz yâve anuñçün n'eyleyin
Yoħsa dâ'im böyledür baña hıttâb-ı rüzgâr

yâve-derâvî olur:

1. yâve-derâvî olur:-u, -r

Mesnevi 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Saçma sapan konuşma olmak.

Ol mertebe râst çeker 'aksine yâyi
Ma'kûs dimek olur ana yâve-derâvî

yâve-gü:

1. yâve-gü:

Kaside 20

Mısra: 74

Saçma sapan konuşan.

Ol isti'dâd ile ammâ 'aceb turfa temâşâdur
Senüñle da'vî-i şî'r eyleye bir yâve-gü kaşmer

yâve-sencân-ı fażilet-güsteri:

1. **yāve-sencān-ı fazīlet-güsteri:-i**

Kaside 14

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Fazilet taslayan (sözde) söz ustaları.

‘Aczüme bir hüccet alurdım eger ehl olsalar
Rüzgāruñ yāve-sencān-ı fazīlet-güsteri

yāv:

1. **yāyı:-i**

Kaside 27

Mısra: **86**

Ok atma aracı.

Huşüşā ol hadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḥi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

2. **yāyı:-i**

Mesnevi 1

Mısra: **23**

Ok atma aracı.

Ol mertebe rāst çeker ‘aksine yāyı
Ma‘kūs dimek olur ana yāve-derāyī

vaz:

1. **yazarken:-ar, -ken**

Kaside 5

Mısra: **93**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Yazarken nakş-ı rüy-ı birk-i fikrim farḥ-ı ‘işmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i şüretgerān üzre

2. **yazdı:-dı**

Kaside 36

Mısra: **19**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Bu güne yazdı şenā şafhaşına elḳābuñ
Alınca destine ḥāme debīr-i endişem

3. **yazsa:-sa**

Kaside 56

Mısra: **43**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Yazsa vaşf-ı nükhēt-i ḥulkını bir şāhib-suḥan
Bezm-i nazma ḥāmesi olur buḥūr-ı ‘anberīn

4. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 32

Mısra: **1**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ‘aşḳ olduğum mestāne yazmışlar

5. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 32

Mısra: **6**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ‘uşşākuñ
Ḥatuñ resmin beyāz-ı dīde-i giryāne yazmışlar

6. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 33

Mısra: **6**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Muşavvirlere yazup Ferhādı küh-ı Bīsütün üzre
Virüp destine tişe ḥaylī üstādāne yazmışlar

7. **yazup:-up**

Gazel 33

Mısra: **5**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Muşavvirlere yazup Ferhādı küh-ı Bīsütün üzre
Virüp destine tişe ḥaylī üstādāne yazmışlar

8. **yazınca:-ınca**

Kaside 21

Mısra: **54**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taşvirin
Yazınca lerze ḫutar elde kilik-i ressamı

9. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 32

Mısra: **2**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ‘aşḳ olduğum mestāne yazmışlar

10. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 33

Mısra: **8**

Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Şanurlar ḫalka ḫalka dūd-ı āhum evc-i a‘lāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

11. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 32

Mısra: **4**

... olarak kaydetmek.

Baḥa teklif-i zühhd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ‘āḳıl beni dīvāne yazmışlar

12. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 33

Mısra: **1**

Yazmak, nakşetmek.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî maṭla'ıdur kim ser-i dîvâne yazmışlar

13. **yazar:-ar**

Kaside 5

Mısra: **86**

Yazmak, nakşetmek.

Huşûşâ ol suhan-perdâz-ı üstâdım ki eş'ârım
Yazar müşkil-pesendân-ı cihân evrâk-ı cân üzre

14. **yazmışlar:-mışlar**

Gazel 33

Mısra: **2**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ol ebrûlar ki levh-i cebhe-i cânâne yazmışlar
Cemâlî maṭla'ıdur kim ser-i dîvâne yazmışlar

15. **yazan:-an**

Kaside 3

Mısra: **92**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazmış eltâf-ı şehensâhî mürebbî suhana
Şâh Üveys ile yazan menkıbet-ı Selmânî

16. **yazmış:-muş**

Kaside 3

Mısra: **91**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazmış eltâf-ı şehensâhî mürebbî suhana
Şâh Üveys ile yazan menkıbet-ı Selmânî

17. **yazar:-ar**

Kaside 7

Mısra: **43**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

O hüdâvend-i mu'azzam ki yazar elķâbın
Levh-i ta'zîme bu ta'bir ile kilik-i tekrîm

18. **yazup:-up**

Kaside 7

Mısra: **84**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Kevkeb-i tâlî'i ol mertebeden 'âlidür
Ki yazup bildüre aḥkâmını ehl-i tencîm

19. **yazsa:-sa**

Kaside 14

Mısra: **71**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazsa vaşf-ı nûkhet-i hulkın virürdi 'âleme
Gerd-i ḥâk-pây-ı ḥâme büy-ı müşk-i ezferi

20. **yazdığımca:-dığ, -u, -m, -ca**

Kaside 25

Mısra: **53**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ol kadar rüşen ki gâhî yazdığımca vaşfını
Mâh-ı Nahşeb gibi berķ urur devât içre midâd

21. **yazmağa:-mağ, -a**

Kaside 35

Mısra: **68**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Çüst ü çâlâk o kadar kim eger evşâfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şâ'ir-i sencide-maķâl

22. **yazup:-up**

Kaside 58

Mısra: **95**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Midâd-ı surḥ u siyehle yazup ḥaṭ-ı şî'rüm
İdince ḥâmemi geh şu'le-pâş u geh şeb-gün

23. **yazsa:-sa**

Kaside 31

Mısra: **79**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Vaşf-ı şemşirini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden ḥün-âb

24. **yazsa:-sa**

Kaside 31

Mısra: **109**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Nazm-ı rengînümi kim yazsa midâd-ı siyehin
Gösterür 'aks-i şafâ-güsteri yâķüt-ı müzâb

25. **yazınca:-ınca**

Kaside 36

Mısra: **48**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Hadîş-i tîğını zıkr idemez zebân zîrâ
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürîde kalem

26. **yazar:-ar**

Kaside 37

Mısra: **78**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Şoñra taşvîr idüp âyîne-i endîşemde
Hem yazar hem tutarın nağme-i kilke âheng

27. **yazamaz:-amaz**

Kaside 42

Mısra: **71**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

'Ömri olunca yazamaz medḥüñi
Münşî-i çâpük-ķalem-i rüzgâr

28. **yazam:**-a, -m

Kaside 49

Mısra: **83**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazam tâ dilde bir nâzûk ğazel taqrîb-i medhûñle
Anuñla añlayam sînemde bu cân-ı dil-efkârı

29. **yazarken:**-ar, -ken

Kaside 50

Mısra: **67**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Re'yi bir mertebe rûşen ki yazarken vaşfin
Şem'a ğâlib görinür şu'le-i nevk-i aqlâm

30. **yazarken:**-ar, -ken

Kaside 50

Mısra: **118**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Şâfdur âb-ı revân gibi o deñlü nazmum
Ki yazarken kalem-i çâpük ü zibende-ıırâm

31. **yazdı:**-dı

Kaside 60

Mısra: **4**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Hâme-i fikri alup destine münşî-i hîred
Yazdı ser-nâme-i levh-i dile 'unvân-ı suhan

32. **yazmış:**-miş

Kaside 34

Mısra: **68**

(Allah) Kader olarak belirlemek.

Benim ol husrev-i şâhib-kırân-ı mülk-i endîşe
Ki münşî-i kader yazmış berâtumda bu menşûri

33. **yazınca:**-ınca

Gazel 32

Mısra: **10**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Nice zâhirdür ey Nefî sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüşâ-i şî'rûñ kâlemler yane yazmışlar

34. **yazmışlar:**-miş, -lar

Gazel 33

Mısra: **4**

Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Du'â-yı Hızırı bir mercândan fîncâne yazmışlar
Degül gird-i lebinde haţtı ol 'İsâ-demüñ güyâ

yaz u kıs:

1. **yaz u kış:**

Kaside 46

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yaz ve kış // daima, sürekli.

Yaz u kış açılır ezhârı tefâvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdîn

yazan:

1. **yazanlar:**-lar

Gazel 32

Mısra: **1**

Tasvir eden, resim çizen.

Yazanlar peykerim destümde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i 'aşk olduğum mestâne yazmışlar

2. **yazanlar:**-lar

Gazel 32

Mısra: **8**

Yazan kişi, yazar.

Benim 'aşık ki rüsvâlîkla tutdı şöretüm şehri
Yazanlar kışşa-i Mecnûni hep yabane yazmışlar

yazıl:

1. **yazılmış:**-miş

Kaside 47

Mısra: **96**

Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Dilümde bîkr-i fikrümle hayâl-i şâhid-i hulkuñ
Yazılmış bir kitâba nakş-ı Yûsufî Züleyhâdur

2. **yazılan:**-an

Kaside 53

Mısra: **83**

Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Yazılan sînede ihlâş-ı 'ubüdiyyetdür
Dâğlar noktaları şerhalarumdur cedvel

3. **yazılmışdur:**-miş, -dur

Müfret 8

Mısra: **2**

Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-ı'âb içre
Şanur taşvîr-i Yûsufdur yazılmışdur kitâb içre

4. **yazılma:**-sa

Kaside 28

Mısra: **109**

Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Sensin o şaf-şiken ki yazılma menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâstân olur

5. **yazılan:**-an

Kaside 31

Mısra: 115

Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Söz degül âb-ı revândur yazılan eş'arum
Hâr u hasdur anuñ üstinde hurûf u i'râb

6. yazılsa: -sa

Kaside 45

Mısra: 44

Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

O hamle-güster-i leşker-şiken ki lâyıkdur
Yazılsa levh-i dile dâstân-ı peykârı

7. yazılsa: -sa

Mesnevi 1

Mısra: 7

Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Bu haţţ ile yazılsa eger seb'-i meşânî

Reşk eyler idi rûtbe-i elfâza ma'ânî

vazuk:

1. yazıkdur: -dur

Gazel 129

Mısra: 5

Yazık olmak, boş yere zarar verilmek.

Gülleri pejmürde eylersin yazıkdur bülbüle
Varma bâğa âh-ı âteş-bâr ile nev-rüzda

vazuklar:

1. yazıqlar:

Gazel 32

Mısra: 4

"Yazıklar olsun" anlamında kınama bildirir.

Baňa teklif-i zühd itmezdi idrâk olsa zâhidde

Yazıqlar kim anı 'âkıll beni dîvâne yazmışlar

2. yazıqlar:

Kaside 47

Mısra: 78

"Yazıklar olsun" anlamında kınama bildirir.

Belâ-ender-belâdur dilde derd-i 'aşk-ı yâr ammâ
Yazıqlar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

ye'cüc-ı sitem:

1. ye'cüc-ı sitem:

Kaside 40

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zulüm, ceefa kavmi.

Uyudı fitne cihân oldı yine âsüde
Az kalmışdı ki baş kaldıra ye'cüc-ı sitem

yedi:

1. yedisin: -si, -n

Kaside 18

Mısra: 35

Yedi, sayı sıfatı.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

2. yedi:

Kaside 41

Mısra: 43

Yedi, sayı sıfatı.

Ceng-âver-i yektâ ki yedi def'a zarûrî

Şâh-ı 'Acemi eyledi rüsvây-ı zamâne

3. yedi:

Kaside 31

Mısra: 4

Yedi, sayı sıfatı.

İrdi bir gâyete te'sîr-i hevâ kim bir mür

Bir dem-i germ ile eyler yedi deryâyı serâb

yedi beytümü:

1. yedi beytümü: -ü, -m, -i

Gazel 120

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yedi beyitlik şiir /gazel.

Seyr it bu yedi beytümü bu tâze zemînde

Ço seb'a-i seyyâreyi çarç-ı kühen üzre

yed-i bevzâ:

1. yed-i bevzâ:

Kaside 6

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Hız. Musa'nın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve harikulade hâller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Midhat-i re'y-i münîrin şebt iden fark eylemez

Kendi keff-i desti mi yoğsa yed-i bevzâ mıdır

yed-i bevzâyı:

1. yed-i bevzâyı: -y, -i

Kaside 44

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Hız. Musa'nın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve harikulade hâller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Sihr iderdim o kadar vaşf-ı cemilünde ki tâ

Gösterürdüm felege ben de yed-i bevzâyı

ved-i beyzâ-vı kudretdür:

1. **ved-i beyzâ-yı kudretdür:-dür**

Kaside 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın Hz. Musa'ya bahşettiği beyaz el (mec. harikulade yetenek, mimarın, mimarlık hünerini ifade için kullanılmıştır).

Te'âla'llâh zihî kaşr-ı bülend-eyvân-ı halkârî

Yed-i beyzâ-yı kudretdür meger kim dest-i mi'mârî

ved-i ikbâline:

1. **ved-i ikbâline:-i, -n, -e**

Kaside 7

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Talihin eli.

Ol ki itmiş yed-i ikbâline te'yîd-i ezel

Qabza-i tîğ-i cihângîr-i kazâyı teslîm

ved-i kudret:

1. **ved-i kudret:**

Kaside 17

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Kudret eli, Allah'ın her şeyi yapabilme gücü.

Turfâ gül-gün-ı firîbende-reviş kim şanasın

Cümle endâmına urmuş yed-i kudret hınnâ

ved-i mü'eyyed-i baht-ı hudâyiğân-ı kerîm:

1. **ved-i mü'eyyed-i baht-ı hudâyiğân-ı kerîm:**

Kaside 32

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kerem sahibi sadrazamın talihinin güçlü eli // cömert sadrazamın iyi talihi.

Elinden aldı zimâm-ı taşarrufı şimdi

Yed-i mü'eyyed-i baht-ı hudâyiğân-ı kerîm

ved-i tûlâsını:

1. **ved-i tûlâsını:-sı, -n, -ı**

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Geniş bilgi ve maharet (fitne çıkarmada).

Fitnede turralarını yed-i tûlâsını gör

Şivede gamzesinûñ sihrine i'câzına bak

veg:

1. **yegdür:-dür**

Kaside 22

Mısra: 78

Daha iyi, daha üstün.

Du'âyile sözi hatm idelüm zîrâ haqîkatde

Sözün gevher olursa yegdür itnâbindan icâzi

2. **yegdür:-dür**

Kaside 41

Mısra: 92

Daha iyi, daha üstün.

Çok tecrübe itdüm hele taḥkîk budur kim

Yegdür yine aḥbâbdan a'dâ-yı zamâne

vegâne:

1. **yegâne:**

Gazel 4

Mısra: 8

Biricik, tek.

Ġam-ı rindân-ı 'âlemdür benim de çekdiğim yoḥsa

Yegâne hûn-ı dil nûş eylerin ger bulmasam şahbâ

2. **yegâne:**

Gazel 142

Mısra: 15

Biricik, tek.

Yegâne mesned-ârâ-yı vezâret ḥâfîz-ı devlet

Ki devr-i devletidür rüzgârûñ rüz-ı pîrûzi

3. **yegâne:**

Kaside 11

Mısra: 28

Biricik, tek.

Hudâvend-i mu'azzam pâdişâh-ı maşrîk u mağrib

Yegâne vâriş-i mülk-i cihân İskender-i şânî

4. **yegâne:**

Kaside 13

Mısra: 53

Biricik, tek.

Yegâne şehsüvâr-ı eblağ-ı devrân ki hemvâre

Olur ne semte gîtse fetḥ ü nuşret peyk-i rehvarî

5. **yegâne:**

Kaside 20

Mısra: 20

Biricik, tek.

Cenâb-ı ḥâzret-i Sultân Murâd-ı 'âlem-ârâ kim

Odur şimdi yegâne Qahramân-ı mülk-i baḥr ü ber

6. **yegâne:**

Kaside 21

Mısra: 17

Biricik, tek.

Yegâne şaf-şiken-i fitne-bend-i kal'a-güşā
Ki her muhārebede aña Hāḡ olur hāmī

7. **yegāne:**

Kaside 37

Mısra: 9

Biricik, tek.

Hem yegāne ḡalef-i dūde-i 'aql-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-şadef-i āyīne-reng

8. **yegāne:**

Kaside 22

Mısra: 12

Biricik, tek, eşsiz.

Boza bir ḡamlede hem ḡatlı ide yüz biñ kıvıldaşı
Güzātūñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

9. **yegāne:**

Kaside 22

Mısra: 33

Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne pādīşāh-ı müsta'id kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisi vü Türkī vü Tāzī

10. **yegāne:**

Kaside 29

Mısra: 45

Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şaf-der-i 'ālem ki berḡ-i tūğıdan
Tutuşdı ḡirmen-i şabr u ḡarār-ı ehl-i 'inād

11. **yegāne:**

Kaside 34

Mısra: 47

Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şehsüvār-ı ḡahramān- kevkēb ki lāyıḡdur
Felek aña silahdār itse Behrām-ı silah-şōrı

12. **yegāne:**

Kaside 36

Mısra: 31

Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şāh-süvār-ı dilir ü çāpük kim
Olur şikārı 'adū başmadın rikāba ḡadem

13. **yegāne:**

Kaside 38

Mısra: 21

Biricik, tek, eşsiz.

Güzide merdüm-i kāmīl yegāne dāver-i 'ādīl
Küşāde-rüy u nāzük-dil ḡuceste-zāt u ferrūḡ-dem

14. **yegāne:**

Kaside 38

Mısra: 97

Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şā'ir-i siḡr-āferin-i rüstā-hāne
Muḡallid-yāve Eflātūn-echel baḡtek-i a'lem

15. **yegāne:**

Kaside 40

Mısra: 25

Biricik, tek, eşsiz.

O yegāne sipeh-endāz-ı zafer-yāver kim
Cünd-i ervāḡ-ı melā'ikdür aña ḡayl u ḡaşem

16. **yegāne:**

Kaside 44

Mısra: 15

Biricik, tek, eşsiz.

O yegāne hūner-endüz-ı ahālī-perver
Ki bu vādide müsellemdir aña yektāyī

17. **yegāne:**

Kaside 45

Mısra: 48

Biricik, tek, eşsiz.

Güzide dāver-i dīvān-ı 'adl-i Fārūḡī
Yegāne şaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

18. **yegāne:**

Kaside 45

Mısra: 78

Biricik, tek, eşsiz.

Kerem-şī'ār ḡidivā hūnerverā Şadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnūñ yegāne sālārī

19. **yegāne:**

Kaside 48

Mısra: 40

Biricik, tek, eşsiz.

Sütüde şadr-ı dīvān-ı 'adālet
Yegāne şaf-der-i meydān-ı 'ālem

vek reng ide:

1. **vek reng ide: -e**

Kaside 37

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

*Tek renkli etmek, deḡişiklik göstermeyen hāle
getirmek.*

Ne cevāhir dizeyin silk-i şenāña göresin
Ki ide şa'şā'ası çarḡ-ı dü- rengi yek reng

vek-reng ider:

1. **yek-reng ider:-er**

Kaside 14

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Tek renk etmek, aynı renkte etmek.

Ġamze-i ħübān gibi cārī ucından yine ħūn
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr u beri

vek-reng iderdi:

1. **yek-reng iderdi:-er, -di**

Kaside 21

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Aynı konuma getirmek, aynı özelliklere sahip kılmak.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı re`yi Şu`le-figen
İderdi zerresi yek-reng Őubħ ile Őānı

vek-reng olalum:

1. **yek-reng olalum:-alum**

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçi dışı bir, riyasız olmak.

Zühdī ķo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ťaraf eyleyelüm ħavf u recāyı bu gice

vek-rengi-i māhiyyeti:

1. **yek-rengi-i māhiyyeti:-i**

Kaside 44

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Niteliğinin, kişiliğinin deđiŐiklik göstermeyen rengi.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi dağı rüy-ı gül-i ra`nāyı

vek-rüze:

1. **yek-rüze:**

Kaside 28

Mısra: 43

Bir günlük.

Düstür-ı kāmķār ki yek-rüze baĥŐiŐi
Dağl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

veksān:

1. **yeksāndur:-dur**

Kaside 58

Mısra: 73

Bir, beraber // eşit.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

2. **yeksāndur:-dur**

Kaside 22

Mısra: 33

Bir, eşit, müsavi.

Yegāne pādiŐāh-ı müsta`id kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

3. **yeksān:**

Kaside 28

Mısra: 17

Bir, eşit, müsavi.

Yeksān ise yanuğda seven sevmeyen seni
Ĥübāna bu mu`āmeleden ķoĥ ziyān olur

4. **yeksān:**

Kaside 37

Mısra: 72

Bir, eşit, müsavi.

Őöyle mest itdi beni keyf-i Őarāb-ı medĥūñ
Ki mezāk-ı dile yeksān görinür Şehd ü Şereng

5. **yeksāndur:-dur**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 19

Bir, eşit, müsavi.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur

Bu ĥuŐuŐuñ Ĥudā güvāhidur

veksān görür:

1. **yeksān görür:-ü, -r**

Kaside 34

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Bir, eşit görmek.

Semiy-i Fahr-ı `ālem ĥazret-i PāŐā-yı zī-Őān kim
`Adaletde görür yeksān Süleymān ile bir mūr

veksān oldı:

1. **yeksān oldı:-dı**

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir olmak, eşit, müsavi olmak.

Sāyesinde Şenlige yüz tıtdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı ma`mūr u ĥarāb-ı Edrine

veksān olur:

1. **yeksān olur:-u, -r**

Kaside 13

Mısra: 77

Kelime Tipi: -
Bir, eşit, aynı seviyede olmak.

Esince bād-ı kahrı baħr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

vek-sebe:

1. **vek-şebe:**
Kaside 35
Mısra: **66**
Bir gece, bir gecelik.

Müy-ı şeb-reng- dümi leyle-i kadr-i ramazān
Na'l-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

yektā:

1. **yektā:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Tek, eşsiz, benzersiz.

O yektā feylesof-ı kāmķār u müsteşār-ı küll
Ki isti'dādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

2. **yektādur:-dur**
Kaside 47
Mısra: **100**
Tek, eşsiz, benzersiz.

Seni medh itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envā'-ı mekārımla vücūdın ferd ü yektādur

yektā gevher:

1. **yektā gevher:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz inci.

Āftāb efser-i iķbāline yektā gevher
Āsmān eblāķ-ı cāhına zer-endüde geçim

yektā-gevher-i nüh-hoķķa-i mīnā:

1. **yektā-gevher-i nüh-hoķķa-i mīnā:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat göğün eşsiz incisi.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoķķa-i mīnā
Ki kıymetde değışmez cān u dil genc-i temennāya

yektā-süvār-ı 'arşa-i devrān:

1. **yektā-süvār-ı 'arşa-i devrān:**
Kaside 4
Mısra: **59**

Kelime Tipi: -
Zamanın eşsiz binicisi / büyük kahramanı.

Yektā-süvār-ı 'arşa-i devrān ki düşmene
Ĥavf-ı hücumı tefriķa-i ĥānümān virür

yektāyī:

1. **yektāyī:**
Kaside 44
Mısra: **16**
Birlik, teklik.

O yegāne hüner-endüz-ı ahālī-perver
Ki bu vādide müsellemdir aña yektāyī

vek-tene:

1. **vek-tene:**
Kaside 15
Mısra: **59**
Yalnız başına, tek başına.

Sürdükce ĥaşma yek-tene baķmaz silāh u cevşene
Yer ĥalmaz aşlā düşmene illā beyābān-ı 'adem

yel:

1. **yeler:-er**
Gazel 101
Mısra: **7**
Koşmak, koşturmak.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş zevķ ü şafāsın

2. **yeler:-er**
Gazel 60
Mısra: **6**
Koşmak, koşturmak.

Top eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maĥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

3. **yelerek:-erek**
Gazel 101
Mısra: **2**
Esmek, koşmak.

Bend oldı o şūĥuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āĥir yelerek bād-ı şabā buldı belāsın

vel gibi:

1. **vel gibi:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Çok hızlı bir biçimde, çabucak, hızlı.

O cism-i küh-ı peykerle o deñlü tüz-revdür kim
Geçer yel gibi bir âheste pertâb itse ‘ummânı

2. yel gibi:

Kaside 18

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Çok hızlı bir biçimde, çabucak, hızla.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

velek:

1. yelek:

Gazel 72

Mısra: 4

*Okun havada düzgün uçmasını ve hedefe
şaşmadan varmasını sağlayan yönlendirici tüyler,
peylek.*

Tir-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bâl-i melekdendür aña şanki yelek

Yemen:

1. Yemen:

Kaside 11

Mısra: 41

*Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin
adı.*

Görün bir gün virür Mısr u Yemen gibi vezâretle
Bir ednâ bendesine kişver-i İrân u Tûrânı

yem-i cūdından:

1. yem-i cūdından:-ı, -n, -dan

Kaside 38

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi.

Yem-i cūdından alsa mâye ger ebr-i zemistânî
Biterdi hâr-ı hışk üzre şükûfe yerine dirhem

yem-i kereminde:

1. yem-i kereminde:-i, -n, -de

Kaside 58

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi.

Felek reh-i kademinde bisâf-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

yem-i lutf:

1. yem-i lutf:

Kaside 42

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan denizi.

Desti yem-i lutf u dili kân-ı cüd
Kendi veliyyü'n-ni'am-i rüzgâr

yemîn:

1. yemîn:

Kaside 51

Mısra: 79

And.

Necm-i baht-ı felek-ârâna yemîn ü sevgend
Kuvvet-i t̄ali' ü iqbâlûne sevgend ü kâsem

yemîn eylerse:

1. yemîn eylerse:-r, -se

Kaside 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yemin etmek, ant içmek.

Tîguña n'ola yemîn eylerse rûh-ı Murtażâ
Bir gâzâ itdün ki hoşnüd eyledün peygâm-beri

yemîn itmiş:

1. yemîn itmiş:-miş

Kaside 61

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yemin etmek, ant içmek.

İtse deryâlar n'ola keff-i yemînüñden su'al
Sen tûrurken cüd u ihsâna yemîn itmiş şehâb

yemm:

1. yemm:

Kaside 48

Mısra: 48

Deniz.

Sahî şahib-kırân-ı kişver-ârâ
Ki âh eyler elinden ma'den ü yemm

yen:

1. yenemem:-eme, -m

Kaside 44

Mısra: 56

Basturmak, tutmak.

Bilürin 'acziñi endişemüñ ammâ n'ideyin
Yenemem t̄ab'-ı hevesnâk u dil-i şeydâyı

veni avı:

1. **veni avı:-ı**

Kaside 27

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Hilal.

Cihân-ı sür'ate gūyâ felekdür kâse-i sümmi
Ser-i mîhî şevâbit na'l-i zerrindür yeni ayı

veñiden:

1. **veñiden:**

Kaside 26

Mısra: **93**

Bir daha, tekrar.

'Ālemi sen veñiden fetḥ itdün
Kımaduñ mürtekib-i şuğl-ı zemîm

yer:

1. **yerde:-de**

Gazel 87

Mısra: **3**

Yeryüzü, zemin.

Leṭâfetden görinse âsmânuñ 'aksi her yerde
Çemende başka bir 'âlem nümâyân olduğın görsem

2. **yerde:-de**

Kaside 27

Mısra: **47**

Yeryüzü, zemin.

Dem-i cevlânda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar ḥâk üstine gūyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyı

3. **yerde:-e**

Kaside 28

Mısra: **84**

Yeryüzü, zemin.

Çâpüklüğü o mertebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

4. **yerde:-de**

Gazel 72

Mısra: **6**

Yeryüzü.

'Āşık oldur ki rakîbi ola a'lâ ednâ
Sevdüğün ya'nî seve yerde beşer gökde melek

5. **yerde:-de**

Kaside 31

Mısra: **58**

Yeryüzü.

Gökde mihr aḥter-i baḥtından ider kesb-i şeref
Yerde deryâ kefi cüdından alur feyz-i nişâb

6. **yerde:-e**

Kaside 50

Mısra: **60**

Yeryüzü.

Ger tokunsa felege şadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tığ-ı Behrâm

7. **yerde:-de**

Gazel 5

Mısra: **8**

Yer, mekân.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belâ

8. **yerde:-de**

Gazel 53

Mısra: **7**

Yer, mekân.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimiz yok yere yolunda hemân ḥâk ideriz

9. **yerde:-e**

Gazel 88

Mısra: **2**

Yer, mekân.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifâḳ ile gelün bir yere nev-rüz idelüm

10. **yerlerde:-ler, -de**

Kaside 3

Mısra: **36**

Yer, mekân.

Süzenin dikse nişân tîrine göklerde Mesîḥ
Oḳ atup gezdüğü yerlerde ururdu anı

11. **yer:**

Kaside 13

Mısra: **83**

Yer, mekân.

Zamânında bulunmaz fitne pinhân olmağa bir yer
Meger ḥübân-ı fettânuñ şikenc-i zülf-i ṭarrârı

12. **yer:**

Kaside 15

Mısra: **60**

Yer, mekân.

Sürdükce ḥaşma yek-tene bakmaz silâh u cevşene
Yer ḳalmaz aşlâ düşmene illâ beyâbân-ı 'adem

13. **yeri:-i**

Kaside 30

Mısra: **14**

Yer, mekân.

‘Aceb mi hâmesine Hızır-ı pey-ğuceste disem
Ki gezdüğü yeri itmiş riyâz-ı Rıdvânî

14. **yerin:-i, -n**

Kaside 31

Mısra: 75

Yer, mekân.

Ki yerin ğamze-i dil-ber gibi her mest-i müdâm
Eyledi dağdağa-i havf ile künc-i mihrâb

15. **yerde:-de**

Kaside 47

Mısra: 49

Yer, mekân.

Ne kişver kim aña ‘adli niğhbân ola ol yerde
Ġazâle şaydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdur

16. **yerinden:-i, -n, -den**

Kaside 52

Mısra: 122

Yer, mekân.

Olsun erkânî müretteb ol sa ‘âdet-ğânenüñ
Kopmasun bir taşî ger kopsa yerinden ferğadân

17. **yeri:-i**

Kaside 56

Mısra: 71

Yer, mekân.

Gevher-i mazmûn ħalâş olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ħançer gibi olsa ħişâr-ı âhenîn

18. **yeriyle:-i, -y, -le**

Kaside 53

Mısra: 68

Yer // taraf.

Luţfuñ ol mertebe kim kârgah-i ‘âlemde
Komadı ‘illet ü esbâba yeriyle medğal

19. **yerinden:-i, -n, -den**

Gazel 69

Mısra: 5

*Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı boşluk, mahal,
mekân.*

Dil degül kevn ü mekân olsa yerinden koparur
Halka-i turra-i zülfüñ gibi kullâb olıcağ

20. **yerde:-e**

Gazel 74

Mısra: 4

*Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey,
zemin.*

Ġarîr-i zülfi pây-endâz olur anuñçün ol şüħa
Ayak başmaz yere ger olmasa ferş-i kadem nâzik

21. **yer:**

Gazel 89

Mısra: 5

*Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey,
zemin.*

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı ħaber-i vaşluñ için yolda ħulağum

22. **yerde:-de**

Gazel 126

Mısra: 2

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Yâr olsa bahâr olsa dilâ câm-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

23. **yerde:-de**

Gazel 126

Mısra: 12

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Âheng-i nevâ eylese ‘uşşâk ile muţrib
Bir yerde o meh-pâre de ehl-i neğam olsa

24. **yeri:-i**

Gazel 126

Mısra: 4

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Ol bezm-i şafâ-bağşa dili olmasa mahrem
Ağyâr-ı deninüñ yeri çâh-ı ‘adem olsa

25. **yerin:-i, -n**

Kaside 4

Mısra: 71

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Ķahırî sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ķulğı cihâna büy-ı gül ü gülsitân virür

26. **yerinden:-i, -n, -den**

Kaside 31

Mısra: 28

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-âteş gibi hep
Şâbitât-ı felegi ide yerinden pertâb

27. **yer:**

Kaside 33

Mısra: 72

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Bir mülke güzâr itse şanur halkı o mülküñ
Olduğları yer memleket-i Çîn ü Ķıţâdur

28. **yerde:-de**

Kaside 34

Mısra: 59

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Ne kişver kim aña hıfzı nıgehbân ola ol yerde
İder perverde şâhın beyza-i güncişk ü 'uşfûrı

29. yer:

Kaside 36

Mısra: 51

Bulunulan, yaşanan, oturulan bölge.

Ne yer ki 'adli mürebbi ola o kişverde
Olur ğazâle hem-âgûş-ı nerre-şir-i ücem

30. yeridür:-i, -dür

Gazel 89

Mısra: 5

Bir şeyden kalan iz, nişan.

Pây-ı seg-i küyuñ yeridür şanma yer üzre
Kaldı haber-i vaşluñ içün yolda kulağum

31. yeriyle:-i, -y, -le

Kaside 45

Mısra: 82

Bir şeyden kalan iz, nişan.

Ki ne şafâ kodı hâırdı ne şafâya maħal
Yeriyle kalmadı dilde meserret âşârı

32. yerde:-de

Kaside 10

Mısra: 5

Mekân, mahal // dünya.

Bir yerde ki ârâma bu miqdâr ola mühlet
Erbâbı nice kesb-i kemâl ü hüner eyler

33. yerde:-de

Kaside 10

Mısra: 70

Taraf, bölge, mahal.

'Adli ki müsellemdür aña hüsni-i tedârik
Gör hükmini her yerde nice kârger eyler

34. yerden:-den

Kaside 54

Mısra: 25

Taraf, bölge, mahal.

Kuvvet-i câzibe-i şıdkumı gör bir yerden
Oldı âşâr-ı teveccühleri tab'umda bedîd

35. yerde:-de

Kaside 10

Mısra: 125

Taraf, bölge, ülke.

Manşür ide her yerde Hudâ râyet-i bahtuñ
Tâ Husrev-i seyyâre felekde sefer eyler

36. yerde:-de

Kaside 9

Mısra: 83

Mekân, mahal.

Bir yerde direng itse şitâb üzre giderken
Nisbetle ana küh-ı girân bād-ı vezândur

37. yerde:-de

Kaside 17

Mısra: 44

Mekân, mahal.

İ'tikâdum bu ki mânendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daħı bir yerde bulunmaz illâ

38. yerde:-de

Kaside 25

Mısra: 79

Mekân, mahal.

Fitne bir yerde daħı baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber ğibi pinhân olur ehl-i fesâd

39. yerleri:-ler, -i

Kaside 31

Mısra: 14

Mekân, mahal.

Böyle kalursa güdâzendeg-i mihr eyler
Ma'den-i sîm olan yerleri baħr-ı sîm-âb

40. yer:

Kaside 35

Mısra: 49

Mekân, mahal.

Fitne pinhân olacak yer bulamaz devrinde
Dâmen-i turra-i dil-berde meger kim haı u hâl

41. yer:

Kaside 52

Mısra: 107

Mekân, mahal.

Yer bulunmaz ğâh olur mihmân-serây-ı sinede
Ol kadar uğrar ma'ânî kişverinden kârbân

42. yer:

Kaside 56

Mısra: 80

Mekân, mahal.

Yâ cihân-ı nazm-ı 'âlem-girdür olmuş aña
Vaşf-ı büy-ı hulûkını yâd itdigüm yer mülk-i Çîn

43. yerde:-de

Kaside 57

Mısra: 67

Mekân, mahal.

Beni bir yerde esîr itdi ki feryâd itsem
Kimseden hâlûme şefkatle işitmem âvâz

44. **yerde:-de**

Kaside 60

Mısra: **87**

Mekân, mahal.

Zer-i hâliş gibi maqbûl ola her yerde sözüñ
Cân ile rağbet ide nükte-şinâsân-ı suhan

45. **yerde:-de**

Müfret 17

Mısra: **1**

Mekân, mahal.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemân hâk iderim

46. **yerden:-den**

Nazm 2

Mısra: **2**

Mekân, mahal.

Dehre bir âfet olur ol kad u kâmet göresin
Çopsa bir yerden o çopmaz mı kıyâmet göresin

47. **yerde:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: **55**

Mekân, mahal.

Bir yere cem' olsa 'aşık şem' ile maqbûb ile
Hiç o bezm-i hâşa senden özge maħrem bulmadım

48. **yerde:-de**

Kaside 28

Mısra: **35**

Geznilen, ayakla basılan taban, zemin.

Gâhî ki deste deste yatur yerde güyyâ
Cârûb-ı âsitân-ı memâlik-sitân olur

49. **yeri:-i**

Kaside 6

Mısra: **82**

Durum, konum, mevki.

Ol kadar kadri büleñ olsun ki gerdün bilmeye
'Arş-ı a'lâ mı yeri yâ kırb-ı ev ednâ midur

50. **yerde:-de**

Kaside 38

Mısra: **91**

Alan, saha // bir uzmanlık ve çalışma konusunu içine alan çevre.

Nice söz söylenür ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Ğalañ-perdañ-ı ma'nâ bir müzevvir Türk-i lâ-yefhem

51. **yerde:-de**

Kaside 44

Mısra: **38**

Alan, saha // bir uzmanlık ve çalışma konusunu içine alan çevre.

Vaşf-ı temkînini biñ yılda iderdi taħrîr
Dedigim yerde çuraydı kalem-i hercâyî

52. **yerdeyim:-de, -y, -im**

Gazel 7

Mısra: **10**

Yeryüzü, zemin.

'Aceb mi Nef'iyâ bārân-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı 'aşk ile şehâbâsâ

yer evler:

1. **yer eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, yerleşmek.

'Aklıñ hüneri vādî-i hikmetdedür ancak
Taħkîk ile hikmet nice bir dilde yer eyler

2. **yer eyler:-r**

Kaside 27

Mısra: **47**

Kelime Tipi: **Deyim**

İz bırakmak.

Dem-i cevlânda kim na'li yer eyler cā-be-cā yerde
Şaçar hâk üstine güyâ şabâ gül-berk-i ra'nâyî

yer eylerse:

1. **yer eylerse:**

Gazel 23

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Yerleşmek // iz bırakmak.

Gönlünde yer eylerse n'ola 'aşıkñ olamaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-râz-ı maħabbet

yer itdi:

1. **yer itdi:-di**

Kaside 49

Mısra: **17**

Kelime Tipi: **Deyim**

İyice yerleşmek.

Yer itdi büy-ı gül şöyle dil-i pür-hün-ı bülbülde
Ki oldu cismi reşk-i nâfe-i âhû-yı Tātârî

yer kalır:

1. **yer kalır:-i, -r**

Gazel 69

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yer, alan, mahal kalmak.

Ġam-ı ‘aşkuñ dile geldikçe kıomaz cānda elem
Yer kıalır mı kedere ħānede aħbāb olıcaķ

ver kıomaz:

1. yer kıomaz:-maz

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahal vermek, bir olayın gerķekleşmesine fırsat vermek, müsaade etmek.

Göz ucıyla ‘aşıķa geh lutf ider gāhı ‘itāb
Bir su‘āle yer kıomaz ol ħamze-i ħāzır-cevāb

2. yer kıomaz:-maz

Kaside 55

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahal vermek, bir olayın gerķekleşmesine fırsat vermek, müsaade etmek.

Göz ucıyla ‘aşıķa geh lutf ider gāhı ‘itāb
Bir su‘āle yer kıomaz ol ħamze-i ħāzır-cevāb

ver yer:

1. yer yer:

Kaside 27

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yer yer, bölge bölge.

Yaķar kıahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāĝı
İder gül gibi pür-zer lutfi dāmān-ı temennāyı

2. yer yer:

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her yandan.

‘Aceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāĝ-ı ħānmān-sūzı

3. yer yer:

Kaside 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bölge bölge, birçok yerde.

Degüldür lāle yer yer zāhir oldı andan āteşler
Zamāne tıtdı çerĝ-ı āftāba tiĝ-ı kuhsarı

4. yer yer:

Kaside 49

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ara ara.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mazmūnlar
‘Aceb mi itse Nef‘ī nazm ile da‘vā-yı sehħārı

vere gece:

1. yere gece:-e

Kaside 45

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Yere batmak, yok olmak.

Şafā-yı ħātır olaydı göreydüñ evşāfı
Yere gece göreyin çerĝ-ı dün u ħaddārı

vere geçirür:

1. yere geçirür:-ü, -r

Kaside 44

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yere batmak, yok olmak.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kühsarı
Ebr-i tıfan gibi çerĝa çıkarur deryāyı

vere gecse:

1. yere gecse:-se

Kaside 42

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yere batmak, yok olmak.

Bāri yıķılsa yere gecse felek
Ber-ķaraf olsa elem-i rüzĝār

veridür:

1. yeridür:

Kaside 53

Mısra: 37

“Layıktır, uygundur, münasiptir” anlamında kullanılan bir söz.

Dāĝ-ı ħırmān ile sinem pür olursa yeridür
Tiĝ-ı bīdād çeküp ħam beni öldürse maħal

2. yeridür:-dür

Gazel 114

Mısra: 2

“Layıktır, uygundur, münasiptir” anlamında kullanılan bir söz.

Tolsa destümde n’ola eşkümler ile peymāne
Girse gül-gün-ı sirişkümler yeridür meydāne

3. yeridür:

Kaside 17

Mısra: 150

“Layıktır, uygundur, münasiptir” anlamında kullanılan bir söz.

Gerķi iştbl-ı Şehensāha degüldür lāyık
Yeridür bağķe-i ħāşşāda itse çerā

4. **yeridür:**

Kaside 3

Mısra: 65

"Layıktır, uygundur, münasıptır" anlamında kullanılan bir söz.

Düşse çâh-ı zekâna turra-ı hûbân yeridür

Eyledi fitneyi devründe felek zindânî

verün bekle:

1. **yerüñ bekle:**

Gazel 80

Mısra: 7

Bulunduğu yeri korumak, mevkiini muhafaza etmek.

Lâ-mekân ol hem mahallünde yerüñ bekle yine

Gâh mihr-i 'âlem-ârâ gâh mâh-ı Nahşeb ol

verin tutmaz:

1. **yerin tutmaz:-maz**

Kaside 61

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

Yerini tutmak; yerine geldiği şey veya kimseyi aratmayacak gibi olmak, onun yerine kâim olmak.

Gayırlar tutmaz yerin dîvân-ı şâhîde senüñ

Hîç olur mı gökde hırşîde kamer nâ'ib-menâb

verinde:

1. **yerinde:**

Kaside 17

Mısra: 91

Pek iyi, güzel, iyi durumda, yeterli.

Hüsn-i ahlâkı yerinde harekâtı mevzûn

Şivesi cilvesi hep birbirinden a'lâ

verinden kopsa:

1. **verinden kopsa:-sa**

Kaside 9

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Bulunulan yerden ayrılmak, kalkmak, kalkıp gitmek.

Reftârını tünd itse yine kopsa yerinden

Yanında o dem bād-ı vezân küh-ı girândur

verine:

1. **verine:**

Kaside 52

Mısra: 19

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Misk-i ezfer yerine korlardı anı nâfeye

Ger şabâ hâk-i derin ileteydi Çine armağân

2. **verine:**

Gazel 2

Mısra: 5

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Bağladı boynına zülfini hamâ'il yerine

Bu bahâneyle 'aceb def'-i gezend itdi şabâ

3. **verine:**

Gazel 55

Mısra: 1

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı ğam-ı 'aşkız

Reşk itme bizüm cāmımuza biz Cem-i 'aşkız

4. **verine:**

Kaside 31

Mısra: 19

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

İşinurdu yerine ka'r-ı çeh-i dūzağda

İtse Fir'avnu felek böyle hevâda ğarğ-âb

5. **verine:**

Kaside 31

Mısra: 79

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Vaşf-ı şemşîrini kim yazsa mürekkeb yerine

Dökülür kâğıda nevk-i kaleminden hûn-âb

6. **verine:**

Kaside 38

Mısra: 48

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Yem-i cüdından alsa mâye ger ebr-i zemistânî

Biterdi hâr-ı huşk üzre şükûfe yerine dirhem

7. **verine:**

Kaside 39

Mısra: 106

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-bahtından

Sâye-i perr-i Hümâ yerine zağm-ı şemşîr

8. **verine:**

Kaside 49

Mısra: 82

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Dükendi reşha-i hâme dükemmez kışsa-i medhûñ

Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cârî

9. **verine:**

Gazel 76

Mısra: 5
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Bağlamaz seg yerine 'aşıkını ol ahū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

10. yerine:
Kaside 9
Mısra: 96
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Ol feyz ile bir baħr-ı revāndur ki hayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

11. yerine:
Kaside 5
Mısra: 88
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Benim ol şā'ir-i sāħir ki tab'um siħr ile gāhī
Ma'ānī yerine dürlər dizer silk-i beyān üzre

yerini tutar:

1. yerini tutar: -ar
Kaside 3
Mısra: 48
Kelime Tipi: **Deyim**
Bulunmayan bir nesnenin yerini almak, onu
aratmamak.

Ĝam degül toğmasa ħurşid-i cihān-tāb-ı felek
Tutar anuñ yerini na'l-i zer-i yekrānı

verles:

1. yerleşir: -i, -r
Kaside 28
Mısra: 113
Yerleşmek; belli bir yerde yer almak.

Ma'nā ki silk-i gevher-i medhūñde yerleşir
Endiše kim şenāñ ile ratbü'l-lisān olur

verli yerine geçdi:

1. yerli yerine geçdi: -di
Kaside 60
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendine ait olan yere geçmek.

Bir seħer kim açılıp defter-i dīvān-ı suħan
Geçdi yerli yerine şāħib-i erkān-ı suħan

veryüzi:

1. yeryüzinden: -n, -den
Kaside 34
Mısra: 6
Dünya.

Zihī 'ālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzinden beyt-i mezkūrı

ye's:

1. ye's:
Gazel 109
Mısra: 4
Şiddetli üzüntü, keder.

Südünda sürüd añlamadım ben bunuñ aşlā
Tırdukça hemān ye's ile bir mātem imiş bu

yeşil:

1. yeşil:
Kaside 6
Mısra: 6
Yeşil (renk).

Cüylar mı devr iden tarf-ı çemenzāruñ yaħud
Mā'ī pervāz ile nat' olmuş yeşil ħārā mıdur

yet:

1. yetmez: -mez
Kaside 23
Mısra: 84
Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

Ĥatm eyle du'ā ile uzatma sözi Nef'ī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i 'ālem

2. yetmez: -mez
Gazel 47
Mısra: 5
Yetiyecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Bize pend ile vā'izler kesel virdikleri yetmez
Kesel def'ini қо cām-ı şafādan hem kes el dirler

3. yeter: -er
Gazel 64
Mısra: 7
Yetiyecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Yeter 'ömr-i dırāzı dil saña zülfı қо la'lin kim
Ĥayāt-ı nev bağışlarsa ħayāt-ı cāvidān virmez

4. yeter: -er
Gazel 83
Mısra: 3
Yetiyecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Teh-cür'a-i ħasret yeter āşüfte dimāğum
Peymāne-i leb-riz-i vefāyı çekemez dil

5. yeterdi: -er, -di
Gazel 117

Mısra: 8
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Kendü hâline kosa 'âşıkı ol gâmze-i şüh
Zülfî eglence yeterdi dil-i âvâresine

6. **yeter:-er**
Gazel 119
Mısra: 3
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübhâ-i mercân elimüzde

7. **yeter:-er**
Gazel 119
Mısra: 9
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Ruhsâr-ı 'arâk-rîzi yeter bakmağa yârûñ
N'eyler reşehât ile gülîstân elimüzde

8. **yeter:-er**
Gazel 119
Mısra: 11
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Hat gelse ruh-ı yâre yeter kâkül ü zülfî
Gül gitse n'ola sünbül ü reyhân elimüzde

9. **yetmez:-mez**
Gazel 125
Mısra: 11
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Deşne-i gâmzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrûhuma biñ hançer-i Rüstem şâne

10. **yeter:-er**
Kaside 11
Mısra: 89
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Sözüm şahid yeter işbât-ı isti'dâd için baña
Ne lâzım dâm-ı tezvîr eylemek tefsîr-i Qur'ânı

11. **yeter:-er**
Kaside 18
Mısra: 2
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Te'âla'llâh zihî raşş-ı hümâyün-i hümâ-sâye
Ki taşvîr-i dil-ârâsı yeter eglence dünyâya

12. **yeter:-er**
Kaside 18
Mısra: 60
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Şemîm-i sünbül-i hulkııyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermâye yüz biñ yıl nesîm-i gâliye-sâya

13. **yeterdi:-er, -di**
Kaside 20
Mısra: 21
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

O şahenşâh-ı zî-şân kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mîr-i iştabl-ı hümâyün-i ger İskender

14. **yeter:-er**
Kaside 23
Mısra: 65
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Behrâm-ı hayâlüm ki yeter tîg-ı zebânüm
Bir fitnede cem' olsa eger leşker-i 'âlem

15. **yeter:-er**
Kaside 23
Mısra: 79
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Da'vâma yeter şahid-i 'âdil bu kaşide
İşbâta eger lâzım ise mazhar-ı 'âlem

16. **yetmez:-mez**
Kaside 33
Mısra: 17
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûşa aña kim
Zevk-ı gamı erbâb-ı dile ruh-fezâdur

17. **yeter:-er**
Kaside 42
Mısra: 79
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Başla du'â itmege Nef'î yeter
Şekve-i zulm ü sitem-i rüzgâr

18. **yetmez:-mez**
Kaside 43
Mısra: 33
Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak, kâfi
gelmek.

Umūr-ı saltanatdan ol harı tarh itdügi yetmez
Olur kat kat işâbet fikr olunca ittîrâd üzre

19. **yetmez:-mez**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 17

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Bu kerâmet aña yetmez mi ki dağı görmedin
Bir senâ-ğ'ânı ola Nef'î-i mu'ciz-dem gibi

20. **yeter:-er**

Gazel 21

Mısra: 9

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nef'îye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet

21. **yeter:-er**

Kaside 54

Mısra: 88

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Söz tamâm oldı ço lâf-ı suhanı ey Nef'î
Gam-ı reŕk ile helâk oldı yeter haŕm-ı 'anîd

22. **yeter:-er**

Gazel 5

Mısra: 9

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

'Āŕıka nâlesi eglence yeter ey Nef'î
Nağme-i dil-keŕ için minnet-i bülbül ne belâ

23. **yeter:-er**

Gazel 25

Mısra: 10

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āŕıka Nef'î
Ĥāk-i der-i meyhâne yeter secdegeh-i mest

24. **yetmez:-mez**

Kaside 18

Mısra: 15

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ĥırâm-ı dil-keŕi dünyâyı meftûn itdügi yetmez
Feleklerde melekler de mülâzımdur temâŕâyâ

25. **yetmez:-mez**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 15

Yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Evvelâ yetmez mi aña bu ŕeref
Anı teŕrîf ide ŕâh-ı Cem-cenâb

26. **yetmez:-mez**

Kaside 10

Mısra: 97

Yetmek, yetiŕecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Yetmez mi bu devlet ki baña reŕk ide dâ'im
Bir tâ'ife kim da'vî-i fazl u hüner eyler

yeter:

1. **yeter:**

Kaside 47

Mısra: 135

Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Yeter ŕimden girü taŕdı'a ruŕŕat yokdur ey Nef'î
Suhan hatm oldı hengâm-ı du'â-yı 'arŕ-peymâdur

2. **yeter:**

Kaside 11

Mısra: 97

Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Kemâl ehlinde lâf olmaz yeter lâf itdüñ ey Nef'î
Du'âya başla kim buldı kaŕide hadd ü pâyânı

3. **yeter:**

Kaside 15

Mısra: 71

Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Eflâke istîgnâyı ço hâke yüzüñ sür lâ-cerem
Nef'î yeter da'vâyı ço dünyâ ile gavğâyı ço

4. **yeter:**

Kaside 21

Mısra: 100

Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Du'âya başla ço tafŕil-i hâli ey Nef'î
Yeter kaŕidenüñ irdi zamân-ı itmâmı

5. **yeter:**

Kaside 43

Mısra: 99

Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldı ey Nef'î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

yetis:

1. **yetişmez:-mez**

Kaside 17

Mısra: 9

Ulaşmak, ermek, vasil olmak.

Ŗuř yetişmez dir idüm olmasa Ŗayyār eger
İremez gerdine zİRā ki ne şarşar ne řabā

2. **yetişdi:-di**

Kaside 21

Mısra: 5

Yardıı etmek, yardımına koşmak.

Yetişdi her yaşadan evliyanuñ imdādı
Takaddüm eyledi ammā Ėudānuñ in 'āıı

yık:

1. **yıkār:-ar**

Kaside 26

Mısra: 63

Devirmek, yerle bir etmek.

Kūh-ı Elbürzi yıkār řadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pİL-i cesım

yıkıl:

1. **yıkılsa:-sa**

Kaside 42

Mısra: 23

Devrilmek, çökmek, dağılmak.

Bāri yıkılsa yere geçse felek
Ber-ťaraf olsa elem-i rüzgār

2. **yıkılup:-up**

Kaside 50

Mısra: 83

Devrilmek, çökmek, dağılmak.

Ki felekler yıkılup olsa cihān zİR ü zeber
Olur erkān-ı bināсында anuñ yine devām

3. **yıkıldı:-dı**

Gazel 139

Mısra: 5

Parçalanıp dağılmak.

Ėarāb oldu yıkıldı ħalb-i 'āřık gibi mey-ħāne
Ėarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

yıl:

1. **yılđa:-da**

Kaside 27

Mısra: 98

Ŗene, dūnyanın güneř çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

Felek şab'um gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ħāřıl şadef bir dürr-i yektāyı

2. **yıl:**

Kaside 50

Mısra: 141

Ŗene, dūnyanın güneř çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

Nev-heves bir müteřā'ir ki dağı biñ yıl eger

Fikr-i şi'r itse görünür yine endişesi ħām

3. **yıl:**

Kaside 4

Mısra: 28

Ŗene, dūnyanın güneř çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

İtdükce řāli'ümle recā-yı muvāfaķat

Her va'de-i dürrüğına biñ yıl zamān virür

4. **yıl:**

Kaside 18

Mısra: 60

Ŗene, dūnyanın güneř çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

řemīm-i sünbül-i ħulķıyla hem-dem olsa ger bir dem

Yeter sermāye yüz biñ yıl nesim-i Ėāliye-sāya

5. **yıl:**

Kaside 43

Mısra: 31

Ŗene, dūnyanın güneř çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

O terkİb ile beř biñ yıl muķaddem gelse dūnyāya

'Aceb çoban olurđı Ėüsfeıd-i ħavm-i 'Ād üzre

yılđa bir olur:

1. **yılđa bir olur:-u, -r, -**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yılđa bir kere olmak.

Yılđa bir olur bu dem-i ferħunde 'aceb mi

Olmazsa her eyyāmda ger 'ālem-i nev-rüz

yine:

1. **yine:**

Kaside 36

Mısra: 73

Aynıyla.

Hemān mülāħaza-i bİ-me'al olurđı yine

Hayāl-i 'āřık-ı müflis gibi cihānda direm

2. **yine:**

Rūbai 4

Mısra: 4

Aynıyla.

Ġam çekme haġıkatde eger ‘arif iseñ
Farz eyle ki el’ân yine ‘âlem yoġimiş

3. yine:

Kaside 40

Mısra: 77

Yine de, sonunda.

Vaşf-ı zâtuñ nice mümkün yine olmuş tıtalum
Bir nefesde nice biñ ma’ni-i ġayıbı mülhem

4. yine:

Kıt'a-ı Kebir 8

Mısra: 21

Yine de, sonunda.

Ben ölürsem yine âşüfte olur ġalk-ı cihân
Hüsn-i ta’bir-i zebân-ı çemen-i ġakümden

5. yine:

Gazel 33

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Bu tarz-ı ġâşa ey Nef’i yine şüret viren sensün
Nazire söyleyenler ekseri efsâne yazmışlar

6. yine:

Kaside 22

Mısra: 15

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Bu şevk ile yine germ ola Vaşşâf-ı sihir-sâzuñ
İde bir tehniyet-nâmeyle böyle medhe âġâzı

7. yine:

Kaside 3

Mısra: 86

Tekrar, aynıyla.

Kim bilürdi şu’arâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

8. yine:

Müfret 17

Mısra: 1

Tekrar, aynıyla.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemân ġâk iderim

9. yine:

Gazel 37

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

‘Aşkı olmaz yine ġâlî hiç âb u tâbdan
Kendüsi bî-tâb olursa dîdesi pür-âb olur

10. yine:

Gazel 50

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Erişdi bahâr oldı yine hem-dem-i nev-rüz
Şâd itse n’ola dilleri câm-ı Cem-i nev-rüz

11. yine:

Gazel 50

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Gül gibi cihân oldı yine ġurrem ü ġandân
Gör n’eyledi feyz-i eşer-i maġdem-i nev-rüz

12. yine:

Gazel 56

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Erbâb-ı ġamız ‘aşık-ı dil-dâde-i ‘aşkız
Öldürse bizi ġam yine âmâde-i ‘aşkız

13. yine:

Gazel 58

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Çeşmi ġadeng-i ġışmı yine kıldı der-kemân
Ebrûlarına düşse n’ola piç ü tâb-ı nâz

14. yine:

Gazel 70

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Sen bu rüsvâlığı ey Nef’i kıomazsın elden
Yârdan yine saña ġışm u ‘itâb olmayıcak

15. yine:

Gazel 72

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Tir-i âhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bâl-i melekdendür aña şanki yelek

16. yine:

Gazel 73

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne mazmûnlar ne vâdiler bulur seyr eyleseñ Nef’i
Yine bir tarz-ı ġâş u tâze icâd itdüğün görsek

17. yine:

Gazel 87

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahâr irse yine seyr-i gülistân olduğun görsem
Güzel seyr eylemek ‘uşşâka âsân olduğun görsem

18. **yine:**

Gazel 87

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine rez-duhterin peydâ idüp 'azm-i kenâr itsem
Gamuñ hâfırda nâ-peydâ vü pinhân olduğın görsem

19. **yine:**

Gazel 93

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar.

Sihr itdüğüni senden işitdim yine Nef'î
Yoğsa söziñi hep sentüñ i'câz şanurdım

20. **yine:**

Gazel 95

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'î yine gird-âb-ı gama
Çäre yok 'azm-i kenâr itmege tedbîr idemem

21. **yine:**

Gazel 105

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar.

Erdi yine şubh-ı vişâl nâfe-güşâ bād-ı şimâl
Gel seyre ey çeşm-i ğazâl bâğ oldu şan deşt-i Huten

22. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrânuñ yine

23. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bezm-i bahârûñ dizdi gül âyîn ü erkânın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrânuñ yine

24. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

Turnmaz döner cām-ı tarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

25. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne câme var ne pîrehen serve şarılımış yâsemem
Gül taşra düşmüş perdeden açmış girîbânın yine

26. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 8

Yeniden, bir daha, tekrar.

Hüsni kemâlinde gülün derdi ziyâde bülbülün
Añmazsın ammâ sünbülün hâl-i perîşânın yine

27. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nef'inün ammâ bu gazel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdüke söyler bî-bedel

28. **yine:-dı**

Gazel 116

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nev-bahâr irdi hevâ ğâliye-sây oldu yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldu yine

29. **yine:**

Gazel 116

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nev-bahâr irdi hevâ ğâliye-sây oldu yine
Nefes-i bād-ı şabâ nâfe-güşây oldu yine

30. **yine:**

Gazel 116

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

Tâze cân buldı cihân irdi nesîm-i nev-rüz
Feyz-i enfâs-ı seher rûh-fezây oldu yine

31. **yine:**

Gazel 116

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Başladı cilveye nâz ile 'arûsân-ı bahâr
Perdeden şâhid-i gül çehre-nümây oldu yine

32. **yine:**

Gazel 116

Mısra: 8

Yeniden, bir daha, tekrar.

Açılıp gonca n'ola çâk-ı girîbân itse
'Andelîbân-ı çemen nağme-serây oldu yine

33. **yine:**

Gazel 116

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nice şürîdelik el virmesün ehl-i aşka
Heves-i dil-ber ü mey hüş-rübây oldu yine

34. yine:

Gazel 116

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar.

Hâk-i mestâne gibi başladı keşf-i rāza
Âb-ı dīvâne gibi silsile-ḥây oldu yine

35. yine:

Gazel 116

Mısra: 14

Yeniden, bir daha, tekrar.

Feyz-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrâ Nef'î
Meryemāsâ ḳalemi nâdire-zây oldu yine

36. yine:

Gazel 116

Mısra: 16

Yeniden, bir daha, tekrar.

Gün gibi başı göge irse 'aceb mi şimdi
Maḫzar-ı 'âṫifet-i zıll-ı Hudây oldu yine

37. yine:

Gazel 116

Mısra: 18

Yeniden, bir daha, tekrar.

Hân Murâd ol şeh-i Cem-câh-ı kerîmü'ş-şân kim
Devr-i cüdında cihân kâm-revây oldu yine

38. yine:

Gazel 119

Mısra: 14

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vâfir
Nef'î yine bu kilk-i dūr-efşân elimüzde

39. yine:

Gazel 121

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Düşmedi görmek o bî-mihr ü vefâyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belâyı bu gice

40. yine:

Gazel 127

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Sâyesinde şenlige yüz tıtdı ser-tâ-ser yine
Oldı yeksân cây-ı ma'mür u ḫarâb-ı Edrine

41. yine:

Gazel 130

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ṭurdu devletle yine dīvāna defterdâr-ı gül
'Âleme mihr itdi tecdîd-i ḫamel nev-rüzda

42. yine:

Gazel 131

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

'Aḳl u dil ü cân oldu giriftâr-ı nigâhı
Buldu yine birbirini 'uşşâḳ-ı girişme

43. yine:

Gazel 136

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar.

Virdi Nef'î yine bu nazm ile dünyāya neşât
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

44. yine:

Gazel 139

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

N'olur yâ 'ıyd u nev-rüz irse yine 'âlemüñ ḫâli
Bu günler cām-ı mey ḡam def'ine imdâde gelmez mi

45. yine:

Gazel 141

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar.

Āferin Nef'î yine ṭab'-ı ḡazel-perdâzuña
Penc-beytün nüṣṣa-i siḫr-i beyândur her biri

46. yine:

Gazel 142

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahâr irdi yine esdi nesîm-i şubḫ-ı nev-rüzî
Açıldı 'âlemüñ gül gibi güldi baḫt-ı firûzı

47. yine:

Gazel 142

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Figân-ı nîm-şebden nice maḫrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerâḡ-ı 'âlem-efrûzı

48. yine:

Gazel 143

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine gör feyz-i mihr-i 'âlem-efrûzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şâh-ı nev-rûzı

49. yine:

Gazel 143

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

'Aceb mi düşse âteş âşyân-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı hân mân-süzü

50. yine:

Kaside 5

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaqdı dūdından
Şehâb-ı 'anber-efşân oldu peydâ büstân üzre

51. yine:

Kaside 5

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine çıktı beyâza nakşı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemem şâh-ı nihâl-i ergavân üzre

52. yine:

Kaside 5

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine düşdi leţâfet gülsitân üzre
Yine oldu zemînüñ luţfi ğâlib âsmân üzre

53. yine:

Kaside 5

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine düşdi leţâfet gülsitân üzre
Yine oldu zemînüñ luţfi ğâlib âsmân üzre

54. yine:

Kaside 9

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ġam gitse 'aceb mi yine 'ıyd-ı ramazândur
'ıyd-ı ramazân revnağ-ı bâzâr-ı cihândur

55. yine:

Kaside 9

Mısra: 85

Yeniden, bir daha, tekrar.

Reftârını tünd itse yine kopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezân küh-ı girândur

56. yine:

Kaside 14

Mısra: 15

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ġamze-i hûbân gibi cārî ucından yine hûn
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr u beri

57. yine:

Kaside 15

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

İrdi yine ürd-i behişt oldu hevâ 'anber-sirişt
'Âlem behişt-ender-behişt her küşe bir bâğ-ı İrem

58. yine:

Kaside 15

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Dönsün yine peymâneler olsun tehî ħum-hâneler
Rağş eylesün mestâneler muţrıblar itdükce nağam

59. yine:

Kaside 20

Mısra: 69

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne siħr itdüñ yine sözde hezâr aħsente ey Nef'î
Senüñ gibi 'aceb olur mı bir cādü-yi efsünger

60. yine:

Kaside 22

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

İde munzam yine evvelki gibi kişver-i Rûma
Çeküp şağa şola şemşir-i bürrân-ı ser-endâzı

61. yine:

Kaside 22

Mısra: 55

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yüzüm ferş itmege yine cenâb-ı bârgâhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervâzı

62. yine:

Kaside 25

Mısra: 21

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ölmedin görmek naşib oldu yine didârufı
İtmesem şimden girür n'ola ğam-ı hicrânı yâd

63. yine:

Kaside 27

Mısra: 110

Yeniden, bir daha, tekrar.

Murâd-ı Pâdişâhî üzre a'dâdan alıp kîni
Yine devletle teşrîf eyleye şadr-ı mu'allâyı

64. yine:

Kaside 29

Mısra: 7
Yeniden, bir daha, tekrar.

Açıldı bahtı yine rûzgâr-ı nâ-kâmuñ
Göründi âyine-i fâli' inde nakş-ı murâd

65. yine:
Kaside 31
Mısra: 1
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine irişdi temûz oldu cihân pür-tef ü tâb
Girdi bir hîlâte hep âteş ü bād âb u turâb

66. yine:
Kaside 31
Mısra: 71
Yeniden, bir daha, tekrar.

Tâzelense n'ola gül gibi yine bâğ-ı cihân
Âb-ı 'adliyle döner şimdi bu köhne dolâb

67. yine:
Kaside 31
Mısra: 125
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ŧaların қа' rına bir demde yine hem iderin
Sâhilin pür-dür-i şeh-dâne vü şehvâr u hoş-âb

68. yine:
Kaside 32
Mısra: 102
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ki cüz' -i lâ-yetecezzâyı bu taşarruf ile
İder dü- nîme vü her nîmesin yine tağsîm

69. yine:
Kaside 35
Mısra: 2
Yeniden, bir daha, tekrar.

Mînet Allâha ki bî-minnet-i baht u iğbâl
Oldum âşâr-ı sa'âdetle yine ferruğ-fâl

70. yine:
Kaside 35
Mısra: 27
Yeniden, bir daha, tekrar.

Şadr-ı dîvâna şeref virdi yine devlet ile
O cihânân-ı Hümâ-zıll ü hümâyün-iğbâl

71. yine:
Kaside 36
Mısra: 70
Yeniden, bir daha, tekrar.

Götürmez ise de bārî getirmeye şadra
Gelürse hâli n' olur yine 'âlemüñ bilmem

72. yine:
Kaside 36
Mısra: 71
Yeniden, bir daha, tekrar.

Olurdu halk-ı cihân yine etmege muhtâc
Ŧalurdı yine tehî ceyb ü kîse-i 'âlem

73. yine:
Kaside 37
Mısra: 60
Yeniden, bir daha, tekrar.

Güşını Ŧutsa felek penbe-i hürşîd ile ben
Olurın hağğı edâda yine bî-tâb u direng

74. yine:
Kaside 40
Mısra: 2
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ħamdüli'llâh ki sa'âdetle Vezîr-i a'zam
'Âfiyet buldı yine oldı memâlik Ħurrem

75. yine:
Kaside 40
Mısra: 11
Yeniden, bir daha, tekrar.

Buldı dîvân-ı hümâyün yine tâze revnağ
Oldı erkân-ı sa'âdet yine şâd u Ħurrem

76. yine:
Kaside 40
Mısra: 12
Yeniden, bir daha, tekrar.

Buldı dîvân-ı hümâyün yine tâze revnağ
Oldı erkân-ı sa'âdet yine şâd u Ħurrem

77. yine:
Kaside 40
Mısra: 13
Yeniden, bir daha, tekrar.

İtdi devlet yine evvelki mağâmında qarâr
Başdı çün devlet ile şadr-ı mu'allâya qadem

78. yine:
Kaside 40
Mısra: 15
Yeniden, bir daha, tekrar.

Uyudu fitne cihân oldu yine âsüde
Az kalmışdı ki baş kaldura ye'cüc-ı sitem

79. yine:
Kaside 43
Mısra: 1
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefk-ı murād üzre
Olurdi ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger 'inād üzre

80. yine:

Kaside 43

Mısra: 16

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ümüdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bî-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

81. yine:

Kaside 43

Mısra: 23

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne güne eyledi gör yine icrā hük-m-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

82. yine:

Kaside 47

Mısra: 121

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine geldi ḥurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endişem
Degüldür bu ḳaşıde bir dizi lü'lü-yı lālādur

83. yine:

Kaside 49

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine bāğa döşendi naṭ'-ı jengārī
Yine sultān-ı gül itdi müşerref taḥt-ı gülzārī

84. yine:

Kaside 49

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine bāğa döşendi naṭ'-ı jengārī
Yine sultān-ı gül itdi müşerref taḥt-ı gülzārī

85. yine:

Kaside 49

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine bād-ı şabā üftān u ḥizān erdi gülzāra
Dem-i 'İsā-veş ihyā eyledi ezhār u eşcārī

86. yine:

Kaside 54

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḥamdüli'l-lāh yine inşāfa gelüp çarḥ-ı 'anīd
Eyledi baḥtum ile 'ahd-ı vifāḳı tecdid

87. yine:

Kaside 54

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne 'aceb döndi murād üzre yine olmuş iken
Böyle bir devr-i muvāfiḳ felege emr-i ba'id

88. yine:

Kaside 54

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eşeri ḳā'ide-i 'ahd-i vifāḳı temhīd

89. yine:

Kaside 54

Mısra: 21

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdā-yı suḥan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

90. yine:

Kaside 54

Mısra: 22

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine düşdi ser-i endişeme sevdā-yı suḥan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

91. yine:

Kaside 56

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine ma'mūr olmağa meyl eyledi dünyā vü dīn

92. yine:

Kaside 58

Mısra: 101

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Fezā-yı ma'reke-cāy-ı ḥayāl ḡarḳa-i ḥūn

93. yine:

Kaside 62

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
'Uşşāḳa bülbüller gibi ol ba'ış-i şūr u şegāb

94. yine:

Nazm 5

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Rumeli şadrına olduḳda Ğanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

95. **yine:**

Rübai 5

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

İtdüñ yine dîn gayretine ‘azm-i cihād
Devletle mübârek ola yâ Rab seferüñ

96. **yine:**

Terkib-bend 1

Mısra: 77

Yeniden, bir daha, tekrar.

Öldürür renc-i humāruñ dirgürür feyzüñ yine
‘Âşık-ı bîmārî bir demde ğarâbet bundadur

97. **yine:**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nef î-i bîmārî gel keyfüñle ihyâ kıl yine
Ĥâtır-ı maḥzûnunu ğamdan müberrâ kıl yine

98. **yine:**

Terkib-bend 1

Mısra: 80

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nef î-i bîmārî gel keyfüñle ihyâ kıl yine
Ĥâtır-ı maḥzûnunu ğamdan müberrâ kıl yine

99. **yine:**

Gazel 23

Mısra: 9

Yine de.

Ammâ yine ğamzeyle müdārâ nice mümkün
Tâ olmayıcak ‘âşık-ı ser-bâz-ı maḥabbet

100. **yine:**

Gazel 44

Mısra: 5

Yine de.

Çeşmi o deñlü mest iken erbâb-ı dil yine
Müjgân-ı ḥün-feşânını sehm-i kazâ bilir

101. **yine:**

Gazel 51

Mısra: 5

Yine de.

‘Âşık olmağdur yine evlâsı ammâ derd bu
Bir mülâyim âfet-i mekkâra düşdi gönlümüz

102. **yine:**

Gazel 63

Mısra: 5

Yine de.

Mest-i mey-ḥâne-i feyzim yine rindân-ı cihân
İttifâk itse biri rıtl-ı girānum çekemez

103. **yine:**

Gazel 65

Mısra: 10

Yine de.

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma‘ânî ‘âlem
Sen yine anı dil-i Nef î-i şeydâya deĝiş

104. **yine:**

Gazel 68

Mısra: 5

Yine de.

Söyleşür ğamze-i fettân ile rindâne yine
Ne kadar olsa ğam-ı ‘aşk ile sersem ‘âşık

105. **yine:**

Gazel 68

Mısra: 8

Yine de.

İzтіrâb-ı dil-i bî-tâb anı râḥat ḳor mı
Ĝamze ḳatlı eylese ḫurmaz yine epsen ‘âşık

106. **yine:**

Gazel 80

Mısra: 7

Yine de.

Lâ-mekân ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Ĝâh mihr-i ‘âlem-ârâ ğâh mâh-ı Naḥşeb ol

107. **yine:**

Gazel 118

Mısra: 5

Yine de.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrâz ger olsa
Cem‘iyyet-i ḥübân-ı cihân cilveğhüñde

108. **yine:**

Gazel 120

Mısra: 3

Yine de.

Virmez yine ol pîreḥen ü sine şafâsın
Berk-i semeni dökse şabâ nesteren üzre

109. **yine:**

Gazel 130

Mısra: 3

Yine de.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma‘zürdur
Zühd ü taḳvâya gelür zirâ ḥalel nev-rüzda

110. **yine:**

Gazel 136

Mısra: 7
Yine de.

Virmez ol pîrehen ü sîne şafâsını yine
Dökse ger şafâ-i âb üzre şabâ yâsemeni

111. yine:
Kaside 7
Mısra: 28
Yine de.

Vâkı'â böyle kavî 'özü ile hâşm olsa cihân
Yine olmaz birinün reddi kabûle taqdîm

112. yine:
Kaside 7
Mısra: 25
Yine de.

'Özri maqbûle geçer yine ğarâbet bunda
Güş-i inşâf ile ger diñlese bir fehmi-i selîm

113. yine:
Kaside 8
Mısra: 78
Yine de.

Pây-mâl eyler yürür a'dâ kelâm-ı pākimi
Her sözüm ammâ yine kâdr-i dür-i ğaltân bulur

114. yine:
Kaside 9
Mısra: 82
Yine de.

Zirâ ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine râzî kimi der berķ-i cihândur

115. yine:
Kaside 9
Mısra: 105
Yine de.

Ammâ yine hâsm-efken-i meydân-ı taħayyül
Her ma'rekede Nef'i-i şemşîr-zebândur

116. yine:
Kaside 9
Mısra: 109
Yine de.

Yok 'aczi yine tab'ımuñ endişeden aşlâ
Gerçi sitem-i çarh ile bî-tâb u tûvândur

117. yine:
Kaside 13
Mısra: 100
Yine de.

Cihân-ı mücmelim ben münteħab eczâ-yı 'âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimizde zerre miqdârı

118. yine:
Kaside 21
Mısra: 88
Yine de.

Belâ budur ki ne deñlü ferîd-i 'aşr olsañ
Yine inanduramazsın hâsüd-ı ğodkâmı

119. yine:
Kaside 23
Mısra: 70
Yine de.

Çok 'arşa-i ma'nâda dil-âver geçer ammâ
Var ise yine ancak odur şaf-der-i 'âlem

120. yine:
Kaside 31
Mısra: 112
Yine de.

Lafz-ı rengîne de olmazsa muķârin nazmum
Hüsni-i ta'birüm ider yine cihânı i'câb

121. yine:
Kaside 35
Mısra: 102
Yine de.

Tab'um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma'nâdur
Ki esîr-i kafes ü dâm iken olmaz yine lâl

122. yine:
Kaside 35
Mısra: 105
Yine de.

Tutsa meydânı dilîrân-ı suħan yine benim
Sipeh-ârâ-yı şaf-ı ma'reke-i ceng ü cidâl

123. yine:
Kaside 36
Mısra: 66
Yine de.

Belâ budur ki bu deñlü fesâd-ı fâhiş ile
Yine vücûdları dîn ü devlete elzem

124. yine:
Kaside 39
Mısra: 65
Yine de.

Zür-ı bâzûda Nerîmân-ı zamân olsa yine
Pes pâyına düşer sâye gibi atduğı tîr

125. yine:
Kaside 41
Mısra: 81
Yine de.

Olmaz yine def'-i gama çäre eger olsa
Şahbâ ile pür sâgar-ı mînâ-yı zamâne

126. yine:

Kaside 41
Mısra: 99
Yine de.

Ammâ olurun yine bunuñla mütesellî
Kim böyledür ahvâl-i ser-â-pâ-yı zamâne

127. yine:

Kaside 50
Mısra: 142
Yine de.

Nev-heves bir müteşâ'ir ki dañi biñ yıl eger
Fikr-i şî'r itse görinür yine endişesi hām

128. yine:

Kaside 53
Mısra: 29
Yine de.

Nice yıl 'aksine dönse yine çarh-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i gam münhall

129. yine:

Kaside 55
Mısra: 65
Yine de.

Medhūñe ma'nen yine itmez kifāyet olsa ger
Nazmumuñ her sâde beyti bir kitâb-ı müsteţâb

130. yine:

Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 6
Yine de.

Himmetüm hiçe şayar genc-i temennâyı velî
Gamı dünyāya değışmem yine imsākümden

131. yine:

Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: 9
Yine de.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muķīm
Çok degüldür bu tecessüs dil-i çäläkümden

132. yine:

Kaside 8
Mısra: 29
Yine de, buna rağmen.

Yine her gün āsitāni keşret-i 'uşşāk ile
Revnaķ-ı divān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

133. yine:

Kaside 23

Mısra: 77

Yine de, buna rağmen.

Olur yine kıymetde ziyāde bu kaşidem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'ālem

134. yine:

Kaside 37
Mısra: 49
Yine de, buna rağmen.

Yine anuñla berāber olamaz sür'atde
Olsa şehbāl-i melā'ikden eger perr-i hadeng

135. yine:

Kaside 52
Mısra: 17
Yine de, buna rağmen.

Rast kılsa kaddini irmez yine kaşırına çarh
İde tertib 'anāşırdan meger kim nerdübān

136. yine:

Müfret 9
Mısra: 2
Yine de, buna rağmen.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir hastedür adı

137. yine:

Kaside 11
Mısra: 94
Ancak, sadece.

Bu feyz ehl-i dile dād-ı Hüdādür cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil nazmından añlar añlayan anı

138. yine:

Gazel 1
Mısra: 11
Sadece.

'Aşıkum ammā yine düşüzegān-ı fikrüm
Cebra'ilüm Meryem-i endişe mahremdür baña

139. yine:

Kaside 1
Mısra: 45
Sadece.

Biñde bir ma'nâyı nazm itmey yine bir lafz ise
Yoklasañ mecmü'a-i rāz-ı nihānidür sözüüm

140. yine:

Kaside 40
Mısra: 82
Sadece.

Mümkin olaydı eger medhūñi haķ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nātıķa-i endişem

141. **yine:**

Gazel 6

Mısra: 2

Tekrar, aynıyla.

Ben mest-i ħarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdün yine ol bezme peymāne degül mi yā

142. **yine:**

Gazel 80

Mısra: 6

Tekrar, aynıyla.

Āftāb-ı 'ālem-ārā gibi sür ħāke yüzün
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

143. **yine:**

Kaside 36

Mısra: 72

Tekrar, aynıyla..

Olurdu ħalk-ı cihān yine etmege muhtāc
Kıalurdu yine tehī ceyb ü kīse-i 'ālem

144. **yine:**

Kaside 41

Mısra: 69

Tekrar, aynıyla.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melce' ü me'vā-yı zamāne

145. **yine:**

Kaside 41

Mısra: 92

Tekrar, aynıyla.

Çok tecrübe itdüm hele taħkīk budur kim
Yegdür yine aħbābdan a'dā-yı zamāne

146. **yine:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 22

Tekrar, aynıyla.

Her hevādan ferāgat itdi göñül
Şevk-i ma'nā yine kemāhīdür

147. **yine:-dür**

Gazel 11

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nār-ı āhum ūtdı dehri yine maħv olmaz felek
Ber-ķarār olmaķ 'acebdür āteş üstinde ħabāb

148. **yine:**

Kaside 4

Mısra: 38

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bakduķca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ħasta görünür ki cān virür

149. **yine:**

Kaside 16

Mısra: 42

Yeniden, bir daha, tekrar.

Tāze revnaķ virdi 'adli kārğāh-ı 'āleme
Oldı yine muntazam ħāl-i ħarāb-ı rüzgār

150. **yine:**

Kaside 43

Mısra: 79

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne siħr eyler yine gör vaşf-ı zāt-ı bī-nażıründe
Hele taḅ'um biraz evşāfa olsun i'tiyād üzre

151. **yine:**

Gazel 16

Mısra: 8

Yine de, buna rağmen.

Tiğ-ı ser-tiz ile ben āşüfte- dil mecrūħ iken
Teşnedür 'ālem yine ol ħançer-i bürrāna hep

152. **yine:**

Gazel 90

Mısra: 2

Yine de, buna rağmen.

Derd var dilde ġamum 'āleme ta'bir idemem
Feyz-i ma'nā o ķadar kim yine taħrīr idemem

153. **yine:**

Kaside 3

Mısra: 34

Yine de, buna rağmen.

'Āferin şeşt-i hümāyünına kim oķlarınıñ
Mümdan olsa yine taşı deler peykānı

154. **yine:**

Kaside 3

Mısra: 111

Yine de, buna rağmen.

Ķomaz eş'ār-ı revān-baħşuma inkārı yine
Ĥāsidüñ ağzına gelse ħasedinden cānı

155. **yine:**

Kaside 31

Mısra: 128

Yine de, buna rağmen.

Dürr-i meknün ise de nazmum eger ey Nef'ī
Düşürür yine kesāda anı 'ayb-ı itnāb

156. **yine:**

Kaside 47

Mısra: 66

Yine de, buna rağmen.

Ferāmūş eyledi kendin bu zevk ü şevk ile ṭab 'um
Kalem ammā yine destümde mu 'tād üzre gūyādur

157. yine:

Kaside 53

Mısra: 63

Yine de, buna rağmen.

Mantıkuñ yine beyān itmege kādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳā'ide-i naḥv ü 'ilel

158. yine:

Gazel 50

Mısra: 14

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ārāyiş için bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldu yine hem-dem-i nev-rüz

159. yine:

Gazel 73

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

Göñül ma 'müresin cevriyle vīrān itdi ol zālīm
Gelüp inşāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

160. yine:

Gazel 34

Mısra: 12

Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Ḥaṭ-ı nev-ḥīzi ancak bir belā oldu dile yoḥsa
Güzellik dil-rübālīḳ şūḥlīḳ yine kemāḥidür

161. yine:

Gazel 53

Mısra: 7

Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemān ḥāk ideriz

162. yine:

Gazel 78

Mısra: 5

Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Yine endişe bilür ḳadr-i dūr-i güftārum
Rūzgār ise deni dehr ise şarrāf degül

163. yine:

Kaside 22

Mısra: 54

Her zamanki gibi.

Sa 'ādetle hemān şīḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḥayālūñdür yine endišemūñ dem-sāz u hem-rāzı

164. yine:

Gazel 59

Mısra: 2

Her zamanki gibi.

Ḳırmada 'uşşāḳı hep tiğ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḥ'āb-ı nāz

165. yine:

Gazel 76

Mısra: 2

Her zamanki gibi.

Varamam kūyuna aḡyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

166. yine:

Kaside 10

Mısra: 59

Her zamanki gibi.

Şāmil yine hep dā'ire-i 'āleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maḡribi var ne sefer eyler

167. yine:

Kaside 10

Mısra: 93

Yine de, buna rağmen.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzūk olursa
Daḡlı aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

168. yine:

Kaside 14

Mısra: 105

Yine de, buna rağmen.

Ḳande ben ḳande yine ta 'rif-i şāh-ı nūktedān
N'eyleyin zabṭ idemem endişe-i zūr-āveri

169. yine:

Kaside 17

Mısra: 45

Bundan başka.

Yine ıştābl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

170. yine:

Kaside 17

Mısra: 84

Tekrar.

Şivede cilvede mestāne ḥıram eylemede
Var ise yine odur bir şanem-i müstesnā

171. yine:

Kaside 9

Mısra: 54

Ancak, sadece.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ğamze-i fettān-ı bütāndur

172. **yine:**

Kaside 22

Mısra: 71

Ancak, sadece.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vār ise zīrā ‘āşıkunñ bir maħrem-i rāzı

173. **yine:**

Kaside 50

Mısra: 84

Yine de, buna rağmen.

Ki felekler yıkılıp olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

174. **yine:**

Kaside 53

Mısra: 33

Yine de, buna rağmen.

Yine hātırdā tesellī bulunur baķduķca
Görinür dilde bu ma‘nā-yı laţif ü mücmel

175. **yine:**

Kaside 57

Mısra: 49

Yine de, buna rağmen.

Bir mühendis yine fark eylemez noķşānuñ
Ne ķadar fenn-i mesāhatda olursa mümtāz

176. **yine:**

Kaside 58

Mısra: 86

Yine de, buna rağmen.

Muħaşşalı dūr-i nażmumla dāmen-i medhūñ
Pür eylesem yine mümkün degül edā-yı dūyün

voğ:

1. **yoğimiş:-imiş**

Rübai 4

Mısra: 1

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ey dil hele ‘ālemde bir ādem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile maħrem yoğimiş

2. **yoğimiş:-imiş**

Rübai 4

Mısra: 2

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ey dil hele ‘ālemde bir ādem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile maħrem yoğimiş

3. **yoğimiş:-imiş**

Rübai 4

Mısra: 4

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ğam çekme haķıķatde eger ‘ārif iseñ
Farz eyle ki el’ān yine ‘ālem yoğimiş

4. **yoğimiş:-imiş**

Tesdis 1

Mısra: 40

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Olup Nef’i gibi āhır ğam-ı hicrānla efkende
Ümmidim kaţ’ idüp bildim haķıķat yoğimiş sende

yoħsa:

1. **yoħsa:**

Gazel 4

Mısra: 7

Yoksa, aksi hâlde.

Ğam-ı rindān-ı ‘ālemdür benim de çekdüğim yoħsa
Yegāne hūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam şahbā

2. **yoħsa:**

Gazel 34

Mısra: 11

Yoksa, aksi hâlde.

Ğaţ-ı nev-ĥızı ancak bir belā oldu dile yoħsa
Güzellik dil-rübālık şūhlık yine kemāhīdūr

3. **yoħsa:**

Gazel 130

Mısra: 15

Yoksa, aksi hâlde.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoħsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maħal nev-rüzda

4. **yoħsa:**

Kaside 11

Mısra: 95

Yoksa, aksi hâlde.

Muħaşşal ādeme ma‘nā gerekdür yoħsa n’eylerler
Esīr-i ķayd-ı şüret bir alay biħūde ĥayvānı

5. **yoħsa:**

Kaside 16

Mısra: 62

Yoksa, aksi hâlde.

İķtizā itdi birāz yāve anuñçün n’eyleyin
Yoħsa dā’im böyledür baña ĥıţāb-ı rüzgār

6. **yoḥsa:**

Kaside 17

Mısra: **88**

Yoksa, aksi hâlde.

Dil-nevâz ola meger aña mu'âdil dil-ber
Yoḥsa 'âlemde bulunmaz daḥi misl ü hemtâ

7. **yoḥsa:**

Kaside 17

Mısra: **159**

Yoksa, aksi hâlde.

Söyleden himmet-i sulṭân-ı cihândur yoḥsa
Ḳande ben ḳande bu gûne kelimât-ı ğarrâ

8. **yoḥsa:**

Kaside 19

Mısra: **66**

Yoksa, aksi hâlde.

Ġaraż maḳdûrumı bezl itmedür vaşf-ı cemilünde
Senâni yoḥsa ḥaḳ üzre edâ nice müyesserdür

9. **yoḥsa:**

Kaside 22

Mısra: **60**

Yoksa, aksi hâlde.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'âlemde
Yanumda yoḥsa dünyânuñ berâberdür çoğı azı

10. **yoḥsa:**

Kaside 38

Mısra: **79**

Yoksa, aksi hâlde.

Ġaraż 'arz-ı ḥulûş u bezl-i maḳdûr itmedür yoḥsa
Olur ḥaḳ üzre medḥünde zebân-ı nâṭıḳa ebkem

11. **yoḥsa:**

Kaside 38

Mısra: **89**

Yoksa, aksi hâlde.

Hevâ-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni güyâ iden yoḥsa
Dem urmazdım suḥandan ger olaydım 'İsi-i Meryem

12. **yoḥsa:**

Kaside 46

Mısra: **42**

Yoksa, aksi hâlde.

Ḥaḳ mu'in ola hemân özge kerâmetdür bu
Yoḥsa bu himmete mümkin degül aşlâ taḥmîn

13. **yoḥsa:**

Kaside 59

Mısra: **75**

Yoksa, aksi hâlde.

Hep feyz-i İlähî meded eyler baña yoḥsa
Ol olmasa ser-mâye-i fikrüm ḳatı kemdür

14. **yoḥsa:**

Terkib-bend 1

Mısra: **72**

Yoksa, aksi hâlde.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu âna dek keyfiyyetüñ
Yoḥsa her bîmâr için dirlerdi şîḥhat bundadır

15. **yoḥsa:**

Gazel 93

Mısra: **10**

Yoksa, aksi hâlde.

Siḥr itdüğiñi senden işitdim yine Nef'î
Yoḥsa söziñi hep sentüñ i'câz şanurdım

16. **yoḥsa:**

Kaside 14

Mısra: **112**

Yoksa, aksi hâlde.

Ḳorḳarın hem âftâb-ı kîmyâger tuymasın
Yoḥsa biñ şevḳ ile olur ol daḥi bir müşteri

17. **yoḥsa:**

Kaside 35

Mısra: **89**

Yoksa, aksi hâlde.

Yoḥsa ṭab'um benüm ol mertebeden 'âlidür
Ki idem mâl için endîşe-i medḥ-i erzâl

18. **yoḥsa:**

Kaside 6

Mısra: **16**

Yoksa, acaba.

Bir dirâht-ı ser-firâzı var mı bâğ-ı cennetüñ
Yoḥsa ancak vâ'izüñ medḥ itdüği Ṭübâ mîdur

19. **yoḥsa:**

Kaside 6

Mısra: **25**

Yoksa, acaba.

Yoḥsa şimdi eyleyen âb u hevâsın terbiyet
Âftâb-ı devlet-i şâh-ı cihân-ârâ mîdur

20. **yoḥsa:**

Kaside 6

Mısra: **52**

Yoksa, acaba.

Midḥat-i re'y-i münîrin sebt iden fark eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḥsa yed-i beyzâ mîdur

21. **yoḥsa:**

Kaside 16

Mısra: 13
Yoksa, aksi hâlde.

Luṭf-ı Hâkdur bu 'inâyet yoḥsa mâni' dūr buña
Muḳtezâ-yı hükm-i devr-i nâ-şevâb-ı rüzgâr

22. yoḥsa:
Kaside 42
Mısra: 77
Yoksa, aksi hâlde.

Yoḥsa ederdim güher-i vaşfuñı
Ziver-i güş-ı ni'am-i rüzgâr

vok:

1. yoḳ:
Kaside 41
Mısra: 7
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Dârâtuña yoḳ kudreti şâhân-ı cihânuñ
Olursa eger her biri Dârâ-yı zamâne

2. yoḳdur:-dur
Kaside 41
Mısra: 87
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

El-minnetü li'llâh ki yoḳdur hele 'aczüm
Olsa ne kadar ḥaşmum eşirrä-yı zamâne

3. yoḳdurur:-durur
Kaside 60
Mısra: 36
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kâr-fermâ-yı edâ ḥazret-i 'Âli Beg kim
Vaşf-ı zâında anuñ yoḳdurur imkân-ı suḥan

4. yoḳ:
Kaside 35
Mısra: 115
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şoñra gördi ki ḥaridârına yoḳ ḥadd ü ḥisâb
Başladı kendi mezâd itmege oldı dellâl

5. yoḳ:
Kaside 41
Mısra: 95
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ tîg-ı zebân çekmeden özge daḥi çäre
Gâyetde şakî oldılar ebnâ-yı zamâne

6. yoḳdur:-dur
Kaside 41
Mısra: 37
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ol şadr-ı kavî-re'y-i cihân-dide ki yoḳdur
Re'yine ḥilâf itmege yâ re'y-i zamâne

7. yoḳdur:-dur
Kaside 41
Mısra: 57
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Hâlâ benim ol sâhir-i üstâd ki yoḳdur
Bir bencileyin şâ'ir-i garrâ-yı zamâne

8. yoḳ:
Gazel 4
Mısra: 6
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ḥumâr öldürdi hem ḡam cânumuzdan eyledi bizâr
Meded yoḳ mı bize ey sâkî-i şâhib-kerem şahbâ

9. yoḳ:
Gazel 48
Mısra: 5
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Çin-i ebrüya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübâ-yı cebîn-güşâde getir

10. yoḳ:
Gazel 75
Mısra: 2
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Muntazır cân u dil vefâña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelâña senüñ

11. yoḳ:
Gazel 82
Mısra: 10
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kimse taḥkîk idemez sâhir midür şâ'ir midür
Bir bilür yoḳ Nef'î-yi mu'ciz-beyânı bilmiş ol

12. yoḳ:
Gazel 94
Mısra: 13
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef'î
Saña lâzım mı demek işte falāni severim

13. yok:

Gazel 106

Mısra: 2

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Vermesün dil ruḥşat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Şabrı yok bî-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

14. yok:

Gazel 106

Mısra: 8

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

İztrārî dil nice cān virmesün ol ğamzeye
Çāre yok tîr-i kazādan ihtirāza n'eylesün

15. yok:

Gazel 109

Mısra: 2

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ğam imiş bu
Bir 'ālemi yok miḥneti çok 'ālem imiş bu

16. yok:

Gazel 109

Mısra: 5

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Māhında maḥabbet yüzi yok mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ğāyet kem imiş bu

17. yokdur:-dur

Gazel 110

Mısra: 4

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

'Āşıkuñ göñlüne bak mir'āta bakmaksa ğaraz
Yokdur ey meh ol şafā ma'zür tut āyinede

18. yok:

Gazel 111

Mısra: 3

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şevkimüz yok gerçi dilde mübtelā-yı fırkatiz
Zevkimüz var lezzet-i ğamdan ḥaberdāriz hele

19. yokdur:-dur

Gazel 128

Mısra: 8

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şayd ider murğ-ı şafā vü zevki alduķca ele
Farkı yokdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmüz ile

20. yok:

Gazel 132

Mısra: 3

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bir gice yok ki çıkmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

21. yokdur:-dur

Gazel 134

Mısra: 9

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kām iderse n'ola helvālar gibi

22. yok:

Gazel 141

Mısra: 4

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Günde biñ kan eylemek çok mı o ḥünî gözlere
Gördüġine rahmı yok bir bî-emāndur her biri

23. yok:

Kaside 3

Mısra: 29

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Vaşf-ı şemşirine ḥad yok tūtalum bir demde
Peyk-i endişe ne Hindi kıya ne Kirmāni

24. yok:

Kaside 6

Mısra: 66

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bunca demdür da'vî-i şāhib-kırānî eylerin
Bir mübāriz yok mı meydān-ı suḥan tenhā mıdur

25. yok:

Kaside 9

Mısra: 109

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yok 'aczi yine taḥ'imuñ endişeden aşlā
Gerçi sitem-i çarḥ ile bî-tāb u tūvāndur

26. yok:

Kaside 10

Mısra: 81

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Evşāfuña hād yok tūalum sihr ile tab'um
Biñ ma'niyi bir şekle koyup muhtaşar eyler

27. **yoğdur:-dur**

Kaside 10

Mısra: 13

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Tevfik refik olmayıcağ fā'ide yoğdur
Her kim burada 'aqla uyarısa zarar eyler

28. **yoğ:**

Kaside 17

Mısra: 40

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

İki Edhem hōd iki şūh 'Arab dil-beridür
Ki tefāvütləri yoğ biri birinden ašlā

29. **yoğ:**

Kaside 19

Mısra: 18

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ne nisbet bunlara Yūsufu ihvāni ki bunlarda
Tefāvüt yoğ güzellik nāz-perverlik berāberdür

30. **yoğ:**

Kaside 19

Mısra: 19

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Hāqikatde tefāvüt yoğ meger ta'rifde ancak
Ki biri beççe-i šāhīn biri şibl-i ğazanferdür

31. **yoğdur:-dur**

Kaside 19

Mısra: 73

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bu da 'vāmi benüm inkār ider yoğdur ahālīde
Hāşūd-ı nābekārī n'eyleyin söz aňlamaz ğardur

32. **yoğ:**

Kaside 22

Mısra: 61

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Muħaşşal yoğ bir eglence firākuñda dil-i zāra
Meger kilik-i ğayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

33. **yoğdur:-dur**

Kaside 25

Mısra: 89

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Saňa şimden şoñra yoğdur hiç bir emr-i muħāl
Bulduñ a'lā zābt u rabt-ı memlekette i'tiyād

34. **yoğ:**

Kaside 26

Mısra: 22

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

O dağı hālīne raħm itmez ise
Yoğ mıdır 'adl-i şehenşāh-ı kerīm

35. **yoğ:**

Kaside 30

Mısra: 100

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ola suħanda ğuşūşā benüm gibi kāmīl
Ki bir 'ibāretinüñ yoğ edāda noğşānı

36. **yoğ:**

Kaside 33

Mısra: 97

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoğ münkir olur tab'uma erbāb-ı suħande
Var ise bir iki müteşā'ir süfehādur

37. **yoğ:**

Kaside 43

Mısra: 91

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bahā taħmīn ider bir kimse yoğ erbāb-ı ma'nāda
Otuz yıldur felek 'ıkd-ı dūr-i nağmum mezād üzre

38. **yoğdur:-dur**

Kaside 47

Mısra: 135

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yeter şimden girü taşdı'a ruħşat yoğdur ey Nef'ī
Suħan ğatm oldı hengām-ı du'ā-yı 'arş-peymādur

39. **yoğ:**

Kaside 53

Mısra: 23

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kevkeb-i tāli'imüñ yoğ baña ğüsni nazarı
Ēşm ile şöyle bağar kim ider izhār-ı ğıvel

40. **yoğ:**

Kaside 54

Mısra: 85

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

‘Uğde-i reşk ü hased yoğ dil-i bî-bākümde
Olmasa nazm-ı selîsümde ‘aceb mi ta’kîd

41. **yoğ:**

Kaside 62

Mısra: 18

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Düstür-ı vâlâ-menzilet Pâşâ-yı şâhib-ma‘delet
Luţfiyla memlû şeş- cihet tab‘ında yoğ meyl-i ğazab

42. **yoğ:**

Kaside 62

Mısra: 21

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Deryâ-dil ü kân-ğavşala bir daği yoğ böyle hele
Bezî itmede luţfuñ ile eller gibi şormaz sebeb

43. **yoğ:**

Kaside 62

Mısra: 33

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoğ hadd ü ħasr iĥsânuña gelmiş mürüvvet şânuña
Düşsem n’ola dâmânuña ben de idüp luţfuñ taleb

44. **yoğ:**

Kaside 62

Mısra: 44

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ammâ kesâdı var çatı nazmuñ denilmez kıymeti
Nazm ehlinüñ yoğ rağbeti budur belâ budur ta‘ab

45. **yoğ:**

Kaside 62

Mısra: 46

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Luţf u keremle nâmdâr fazl u hünlerle behredâr
Medĥin kılam bî-iĥtiyâr yoğ öyle bir ‘âlî-neseb

46. **yoğ:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 49

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Nâmin iĥşâya çäre yoğ ammâ
Her dem endîşe ‘özi-ğ’âhidur

47. **yoğdur: -dur**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 8

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ğadr-i zer zerger-şinâsed ħadr-i gevher gevherî
Ğadrin anuñçün bilir yoğdur şeh-i ekrem gibi

48. **yoğ:**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 3

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Tıynet-i pâkinde yoğ aĥlâ küdüretten eşer
Cismini ĥalk eylemiş Bârî Te‘âlâ nürdan

49. **yoğ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Cân u dilden kimse yoğ kim saña meftûn olmaya
Şâh u derviş ü gedâ hep feyzüñe dil-dâdedür

50. **yoğ:**

Gazel 12

Mısra: 10

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Öykinürmiş çeşm-i yâra Nef iyâ nergis daği
Yoğ imiş anda başîret var ise mest-i ĥarâb

51. **yoğ:**

Gazel 20

Mısra: 13

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Nef î gibi yoğ pâyuña yüz sürmege çäre
Tutsam n’ola dâmânuñi ferdâ-yı kıyâmet

52. **yoğ:**

Kaside 42

Mısra: 9

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yoğ
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

53. **yoğ:**

Gazel 39

Mısra: 1

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Felekde mişli yok bir mäh-ı mihr-efrüzümüz vardır
Güzel sevmekte el-ḥaḫ ṭālī '-i firüzümüz vardır

54. yok:

Gazel 56

Mısra: 11

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yok ṭākatımız küyına yüz sürmege yārūñ
Mestān-ı ḥarābātī vü üftāde-i 'aşkız

55. yok:

Gazel 83

Mısra: 9

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Mecnün gibi yok silsile-cünbānlığa ṭākat
Hem minnet-i imdād-ı şabāyı çekemez dil

56. yok:

Kaside 22

Mısra: 18

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Te'āla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi ālemde enbāzı

57. yok:

Gazel 49

Mısra: 3

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yok bāde için minnetümüz pīr-i muğāna
Sākī-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

58. yok:

Gazel 51

Mısra: 11

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şevkimüz yok zevḫ-i cām-ı la'l-i nāb-ı dil-bere
Şi'r-i Ḥākān-ı şeker-güftāra düşdi gönlümüz

59. yok:

Gazel 59

Mısra: 5

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Def'-i ḥumār itmege ṭākatı yok çeşminüñ
Ṭurmaz ider dā'imā ḡamzesi işrāb-ı nāz

60. yok:

Gazel 95

Mısra: 10

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Düşdi fülk-i dil-i Nef'î yine gird-āb-ı gama
Çāre yok 'azm-i kenār itmege tedbīr idemem

61. yok:

Kaside 3

Mısra: 71

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Medḥinüñ ḡāyeti yok ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḫa-i insānī

62. yok:

Kaside 13

Mısra: 100

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Cihān-ı mücmelim ben münṭeḥab eczā-yı 'ālemden
Tefāvüt yok yine mābeynimüzde zerre miḫdārı

63. yok:

Kıt'a-ı Kebir 9

Mısra: 2

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāh-in-i şikār-efgen
Ki medḥe ihtiyācı yok kemāl-i imtiyāzından

yok yere:

1. yok yere:

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boş yere, boşu boşuna.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemān ḥāk ideriz

2. yok yere:

Kaside 40

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boş yere, boşu boşuna.

Ḥāşılı ḥayyiz-i imkānda degül evşāfuñ
Almasun yok yere bir şā'ir ele hiç kalem

3. yok yere:

Müfret 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boş yere, boşu boşuna.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemān ḥāk iderim

4. yok yere:

Kaside 31

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Gitdi ol dem ki felek arzū-yı devlet ile
Eyleye yok yere erbāb-ı kemāli it'āb

5. **yok yere:**

Gazel 27
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Hak Te'ālā Pādişāhuñ 'ömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yok yire efgān mest

vokla:

1. **yoklasaň:**-sa, -ñ

Gazel 41
Mısra: **10**
Aramak, araştırmak.

Yalıñuz Nef'î degül güstāh-ı bezm-i ma'rifet
Yoklasaň cümle nedimān-ı İlāhî böyledür

2. **yoklasaň:**-sa, -ñ

Gazel 65
Mısra: **7**
Aramak, araştırmak.

Yoklasaň noktada mevcüddur esrār-ı hurūf
Rind iseñ gāfleti қо kesreti tenhāya degiş

3. **yoklasaň:**-sa, -ñ

Kaside 1
Mısra: **46**
Aramak, araştırmak.

Biñde bir ma'nāyı nazm itmeme yine bir lafz ise
Yoklasaň mecmū'a-i rāz-ı nihānīdür sözüme

4. **yoklamazsın:**-maz, -sın

Gazel 96
Mısra: **1**
Arayıp hatırını sormak, gidip ziyaret etmek //
sorup soruşturmak.

Yoklamazsın hiç var mı dilde dāğın yāresin
Böyle mi gözler güzeller 'āşık-ı bī-çāresin

5. **yokla:**

Gazel 96
Mısra: **12**
Arayıp hatırını sormak, gidip ziyaret etmek.

Derdin izhār itmek ister dā'imā Nef'î saña
Sen de luṭf it yokla bir gün dilde dāğın yāresin

6. **yoklar:-r**

Gazel 110
Mısra: **7**

*Kendini göstermek, etkisini hissettirmek //
ziyaret etmek.*

Ġam ferāh gibi degül her dem yoklar beni
Olur elbette haķıķat hem-dem-i dirinede

voklan:

1. **yoklansa:-sa**
Kaside 41
Mısra: **103**
Araştırılmak.

Yoklansa her eyyāmda elbette muķarrer
Ehl-i dile bir haşm-ı tūvānā-yı zamāne

vol:

1. **yolında:-i, -n, -da**
Kaside 33
Mısra: **29**
Gaye, uğur, maksat.

Kaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
'Uşşāķı 'aceb ṭā'ife-i bī-ser ü pādūr

2. **yoluñda:-u, -ñ, -da**
Gazel 37
Mısra: **1**
Gaye, uğur, maksat.

Kāse-i ser kim yoluñda gārķa-i hūn-āb olur
Baħr-ı 'aşķa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

3. **yoluñda:-u, -ñ, -da**
Gazel 81
Mısra: **5**
Gaye, uğur, maksat.

Dildedür mihrūñ қо ḥāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem 'ālem-i ma'nāda bāķīdür gönül

4. **yolunda:-u, -n, -da**
Gazel 97
Mısra: **3**
Gaye, uğur, maksat.

Ten-i zārum қо ḥāk olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek konmasun ol dāmen-i pāke ğubār andan

5. **yolda:-da**

Gazel 111
Mısra: **8**
Gaye, uğur, maksat.

Kaysa başdan ser-ber olmuş rāh-ı ğamda āşyān
Terk-i ser kılduķ o yolda biz sebük-bāriz hele

6. **yoluñda:-u, -ñ, -da**
Kaside 4
Mısra: **117**
Gaye, uğur, maksat.

Top eylesün yoluñda ser-i düşmeni kazā
Tā kim felekde mäh-i neve şavlecān virür

7. **yolını:-i, -n, -i**

Gazel 53

Mısra: 2

Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir //bir yerden bir yere gitmek için aşılın uzaklık, tarik.

Eşk ile sinedeki şerhayı nemnāk ideriz
‘Āşıkız mihr ü maħabbet yolını pāk ideriz

8. **yoluñda:-u, -ñ, -da**

Gazel 53

Mısra: 8

Gaye, uğur, maksat // yol, güzergāh.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yok yere yoluñda hemān hāk ideriz

9. **yolunda:-u, -n, -da**

Kaside 14

Mısra: 128

Yol, güzergāh.

Eyledükce ‘azm-i meydān-ı gāzā evvel kadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnūñ seri

10. **yoldan:-dan**

Kıt’a-ı Kebir 8

Mısra: 11

Yol, güzergāh.

Ka’be-i ma’nāya bir yoldan iletdi beni kim
Kudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümünden

11. **yolda:-da**

Kaside 4

Mısra: 36

Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Hem uğramaz firāk ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse kaçır baña yan virür

12. **yollarına:-ları, -n, -a**

Kaside 4

Mısra: 68

Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zib-i reh-i kehkeşān virür

13. **yol:-er**

Kaside 45

Mısra: 22

Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Gelince bād-ı şabā gibi ħurde reftāre
Yol üzre tarĥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

14. **yoluñda:-uñ, -da**

Müfret 17

Mısra: 2

Güzergāh, gidilecek yer // gaye, uğur, maksat.

Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimi yok yere yoluñda hemān hāk iderim

15. **yoldur:-ı, -dur**

Kaside 33

Mısra: 9

Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir.

Bu ehl-i ĥaķikat yoldur ehl-i mecāzuñ
Vādileri bu merħaleden ĥayli cüdādur

16. **yolda:-da**

Kaside 37

Mısra: 46

Güzergāh, gidilecek yer.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bırağur sāyesini yolda hezārān ferseng

yol açmasa:

1. **yol açmasa:-ma, -sa**

Gazel 136

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kapanmış olan yolu geçilir duruma getirmek.

Tengdür gāyet ile ol büt-i şūĥuñ deheni
Ĥānde yol açmasa andan çıkamazdı suĥani

yol bulmaz:

1. **yol bulmaz:-ımaz**

Kaside 3

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Ulaşmaya fırsat ve imkân bulmak.

İtdi ‘adlūñ o kadar rāh-ı dalālī münsedd
Ĥātıra yol bulmaz vesvese-i şeytāñi

yolda bırağur:

1. **yolda bırağur:-u, -r**

Kaside 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yarı yolda bırakmak.

Bırağur anı daĥi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şātır-ı endişe ile pā-der-pā

volu düşse:

1. **yolu düşse:-se**

Kaside 18

Mısra: 36
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yerden geçmesi gerekmek, yolu üzerinde olmak.

Yedisin de güzâr eylerdi nemnâk olmadan pâyı
Yolu düşse eger yel gibi gâhî heft deryâya

volunu yitirürdi:

1. **yolumu yitirürdi:** -ü, -r, -di

Kaside 53

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Nereye gideceğini, hangi yolu takip edeceğini bilememek.

Yitirürdi yolunu şubha çıkınca hürşid
Yağmasa bedrağa-i re'y-i münürün meş'al

yukardan pervâz evlerse:

1. **yukardan pervâz evlerse:** -r, -se

Gazel 62

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksekten uçmak //gerçekleşmesi mümkün/kolay olmayacak şeyleri istemek.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfî
N'ola evlerse Hümâ gibi yukardan pervâz

yum:

1. **yumup:** -up

Kaside 8

Mısra: 27

Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'âşıkın
Küşte-i şemşir-i nâz u nâvek-i müjgân bulur

Yūsuf:

1. **Yūsuf:**

Gazel 107

Mısra: 7

Hız. Yusuf.

Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'âşık
Ol kadar hüsn ile mümtâz ü dil-ârâsın sen

2. **Yūsuf-la**

Kaside 19

Mısra: 17

Hız. Yusuf.

Ne nisbet bunlara Yūsuf-la ihvânı ki bunlarda
Tefâvüt yok güzellik nâz-perverlik berâberdür

3. **Yūsuf:**

Kaside 13

Mısra: 22

Hız. Yusuf.

Olaydı ger bu revnâk bu şafâ kaşr-ı Züleyhâda
Dil ü cândan olurdu seyr için Yūsuf hâridârı

4. **Yūsufdan:** -dan

Kaside 13

Mısra: 111

Hız. Yusuf.

Çeh-i Ken'ân şebistân-ı devâtumdur ki Yūsufdan
Alır kîn-i zenân-ı Mısrı seyr-i hüsn-i ebkârı

5. **Yūsuf:**

Kaside 20

Mısra: 68

Hız. Yusuf.

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istiğnâ vü bu nâzı göreydi düşde Yūsuf ger

6. **Yūsuf:**

Kaside 23

Mısra: 30

Hız. Yusuf.

'İsâ gibi bir rûh-ı melek-sîret ü hoş-zât
Yūsuf gibi bir mâh-ı perî-peyker-i 'âlem

Yūsuf-ı hulûkidur:

1. **Yūsuf-ı hulûkidur:** -ı, -dur

Kaside 37

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Yaratılışın Yusuf'u // yaratılışın güzelliği.

Yūsuf-ı hulûkidur ol şâhid-i ma'nî kim olur
Dil -i 'âkl âfet-i 'aşk ile serâsime vü deng

Yūsuf-ı nazmum:

1. **Yūsuf-ı nazmum:** -u, -m

Kaside 41

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Şiir Yusuf'u // şiirin güzelliği.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı nazmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhâ-yı zamâne

Yūsuf-ı tab'umuñ:

1. **Yūsuf-ı tab'umuñ:** -u, -m, -uñ

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şairlik Yusuf'u.

Yūsuf-ı tab'umuñ sipihr-i büleñd
Ser-nigün teng ü türe çähıdır

Yūsuf-ı 'İsā-şiyem:

1. yūsuf-ı 'İsā-şiyem:

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İsa huylu Yusuf.

Yūsuf-ı 'İsā-şiyem Mūsa Ağa kim tal'ati
Gün gibi bir şu'ledür güyā çerāğ-ı Tūrdan

Yūsuf-şüret:

1. yūsuf-şüret:

Kaside 26

Mısra: 27

Hız. Yusuf görünüşlü // güzel, yakışıklı.

Qahramān-şavlet ü Yūsuf-şüret
Bü'l-'aceb şun'-ı hüdāvend-i 'alim

Yūsuf-şüret-i hürşid-tal'atdur:

1. Yūsuf-şüret-i hürşid-tal'atdur:-dur

Kaside 19

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlak ve Hız. Yusuf gibi güzel yüzlü.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı mäh-peykerdür
O bir maḥdūmı Yūsuf-şüret-i hürşid-tal'atdur

yümn-i maḥdemüñle:

1. yümn-i maḥdemüñle:-ü, -ñ, -le

Kaside 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gelişinin uğuru.

Sen şafā geldüñ kudūmuñdan şafā kesb itdi ḥalk
Oldılar Mısr ehli yümn-i maḥdemüñle behre-yāb

yüri:

1. yüri:

Gazel 46

Mısra: 2

Haydi durma.

Vuşlat hevesin қо ğam-ı hicrān ne belādur
Var t̄alib-i derd ol yüri dermān ne belādur

2. yüri:

Kaside 39

Mısra: 17

Haydi durma.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı қо ne Tūrānı
Ĝam yeme eyyedeka'llāhü te'ālā vü naşır

3. yürisem:-se, -m

Kaside 60

Mısra: 63

Yürüme, gitmek.

Leşker-i fikr ü ḥayālāt ile çıksam yürisem
Tevsen-i tab'um idüp kaç'-ı beyābān-ı suḥan

yürü:

1. yürür:-r

Kaside 8

Mısra: 77

Yürüme // bir şeyin üzerinde yürüme, ezme, çiğneme.

Pāy-māl eyler yürür a'dā kelām-ı pākimi
Her sözümm ammā yine kaḍr-i dür-i ḡaltān bulur

yürüyüs:

1. yürüyüş:

Kaside 17

Mısra: 93

Yürüme işi, tarzı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeḥ-i düzdide
Dil-ber-i şūḥ gibi şiveleri hūş-rübā

yüz:

1. yüz:

Kaside 61

Mısra: 73

Yüzlerce // pek çok.

Ḥaḳka yüz minnet ki oldum ol felāketden ḥalāş
Eyledim sultānuma iḥlāş ile çün intişāb

2. yüzünden:-ü, -ñ, -den

Gazel 115

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre.

Şal mihr ü māha ḥüsn ü leḫāfet kemendini
Göster yüzünden kākülünü piç ü t̄ab ile

3. yüzi:-i

Gazel 132

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i za'if ü şikeste kül öksizi

4. yüzünde:-ü, -n, -de

Kaside 20

Mısra: 9

Yüz, suret, çehre.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlhāhī gün gibi zāhir
Sözünde vāridāt-ı feyz-i akdes cān gibi muzmir

5. **yüzüm:-ü, -m**

Kaside 22

Mısra: 55

Yüz, suret, çehre.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm kâdir olsam kuş gibi şevk ile pervāzi

6. **yüzi:-i**

Gazel 132

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre // ay.

Bir gece yok ki çıkmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alıñdı yüzi gözi

7. **yüzin:-i, -n**

Gazel 76

Mısra: 7

Çehre, surat, ön cephe // gökyüzü.

Dūd-ı āhum ko yüzün kaḫkara kılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

8. **yüzüñ:-ü, -ñ**

Kaside 22

Mısra: 59

Yüz, çehre // zat, kişi.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña 'ālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoğı azı

yüz:

1. **yüz:**

Gazel 123

Mısra: 3

Yüzmek, girmek, dalmak.

Bir güft ü gūda yüz nigeḫ-i çeşm-i yār ile
'Aşk olsun ol mu 'āmelenüñ āñnāsına

yüz biñ:

1. **yüz biñ:**

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler kırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārimuz

2. **yüz biñ:**

Kaside 8

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ 'āşıkın
Küşte-i şemşir-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

3. **yüz biñ:**

Kaside 18

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḫıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i gāliye-sāya

4. **yüz biñ:**

Kaside 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Boza bir ḫamlede hem katlı ide yüz biñ kıztılbaş
Guzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzi

5. **yüz biñ:**

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Çeşmi yüz biñ kan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḫudretdür meger ol mest-i tır-endāza dest

6. **yüz biñ:**

Kaside 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Her dem endişemden olsun rūḫuna yüz biñ selām
'Arşa dek işāle peyk-i rāyḡānīdür sözüüm

7. **yüz biñ:**

Kaside 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Ḥabbezā baḡçe-i pādīşeh-i rüy-ı zemīn

Görse Rıdḫvān ider üstādına yüz biñ taḫsīn

yüz biñ pāre düşdi:

1. **yüz biñ pāre düşdi:-di**

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüz bin parça olmak, yüz bin parçaya bölünmek.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīg-ı gamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

yüz biñ pāre itse:

1. **yüz biñ päre itse:-se**

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüz bin parçaya bölmek, parça parça etmek.

İtse ger tîğ-i tegâfûl dili yüz biñ päre
Şayd için el uzadur turrası her pâresine

yüz döndürür:

1. **yüz döndürür:-ü, -r**

Gazel 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse veya şeye karşı tavrını değiştirip
soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek.*

Dehre mağrûr olma ey gâfil ki bunda âdemle
Tâli'î yüz döndürür gâhî sitâre nâz ider

yüz sür:

1. **yüz sür:**

Kaside 43

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

*Secde etmek, Cenab-ı Hakk'ın huzurunda
hiçliğini, aczini bilip teslimiyetle yere kapanıp dua ve
tesbih etmek.*

Yeter söz kalmadı hem kâfiye teng oldu ey Nef'î
Du'âya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-'ibâd üzre

yüz süre:

1. **yüz süre:-e**

Kaside 35

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere
eğilmek.*

Yüz süre dergeh-i ikbâline dünyâ her rûz
Devlet ü 'ömrini efzûn ide Mevlâ her sâl

yüz süreli:

1. **yüz süreli:-eli**

Kaside 44

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere
eğilmek.*

Mâh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehüne
Gösterür çin-i küleh-küşe-i istignâyı

yüz sürer:

1. **yüz sürer:-er**

Kaside 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere
eğilmek.*

Sensin o cihân-bân-ı mu'azzam ki sürer yüz
Dergâhuña şahân-ı bülemlend-efser-i 'âlem

yüz sürmede:

1. **yüz sürmede:-mede**

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yere kapanmak // aşırı sevgi göstermek için yere
eğilmek.*

Yüz sürmede hâk-i der-i meyhâneye her gün
Eflâke irerse n'ola taraf-ı küleh-i mest

yüz sürmededür:

1. **yüz sürmededür:-me, -de, -dür**

Kaside 59

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz sürmededür dâmen-i iclâline dâ'im
Hemvâre anuñçün felegûn kâmeti hamdur

yüz sürmege:

1. **yüz sürmege:-meg, -e**

Gazel 56

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yok tākātımız kûyına yüz sürmege yârûñ
Mestân-ı hârâbâtî vü üftâde-i 'aşkız

2. **yüz sürmege:-meg, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz sürmek, değdirmek // aşırı sevgi göstermek
için yere eğilmek.*

Her ne dem luţf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayağuna yüz sürmege âmâdedür

yüz sürmegi:

1. **yüz sürmegi:-meg, -i**

Kaside 53

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Benim ol Nef'î-i efkende ki şimdi itdüm
Hâk-i dergâhuña yüz sürmegi aşşâ-yı emel

vüç sürmesem:

1. **yüç sürmesem:**-me, -se, -m

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Ne şeb ki küyüña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetüñi görmesem kıyâmet olur

vüç tutdı:

1. **yüç tutdı:**-dı

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Belli bir durum olma yönünde ilerlemek,
meyletmek, yönelmek.*

Sâyesinde şenlige yüz tutdı ser-tâ-ser yine
Oldı yeksân cây-ı ma'mûr u ħarâb-ı Edrine

vüzin göstermedi:

1. **vüzin göstermedi:**-di

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüzünü göstermemek, ortalıkta görünmemek.

'İyd geçdi nev-bahâr irdi yüzün göstermedi
Bâri ol sultân-ı ħüsn öpdürse el nev-rüzda

vüzin sürse:

1. **vüzin sürse:**-se

Kaside 17

Mısra: 104

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı sevgiyi ve bağılılığı göstermek için
(huzurunda, eşiğinde) yere eğilmek, yere kapanmak.*

Piş-i pâyında melek gâşiyedâr olsa maĥal
Na'l-i zerrînine ħürşid yüzün sürse revâ

vüzsüz oldı:

1. **vüzsüz oldı:**-dı

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Utanmaz, sıklmaz, çekinmez, arsız duruma
gelmek, yüzüzsüzleşmek // tesbihsiz olmak, zikir ehli
olmamak.*

Rez-duĥterine sübĥa-i şad-dâneyi şatup
Şüfî ne yüzüz oldı görünce o yüzüzü

vüzsüzi:

1. **vüzsüzi:**

Gazel 132

Mısra: 8

Arsız, utanmaz // zikir ehli olmayan.

Rez-duĥterine sübĥa-i şad-dâneyi şatup
Şüfî ne yüzüz oldı görünce o yüzüzü

vüzüm ferş eyledükden:

1. **vüzüm ferş eyledükden:**-dük, -den

Kaside 5

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Yüzünü döşemek, yüz sürmek.

Sözüm her dem budur 'acız u niyâz ile cenâbuñda
Yüzüm ferş eyledükden soñra ħâk-i âstân üzre

2. **vüzüm ferş eyledükden:**-dük, -den

Kaside 18

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Yüzünü döşemek, yüz sürmek.

Ĥudâvendâ edâ-yı tehniyetdür şimdi maĥşüdüm
Yüzüm ferş eyledükden soñra dergâh-ı mu'allâya

vüzün sür:

1. **vüzün sür:**

Kaside 11

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz sürmek // secde etmek.

Yüzün sür âsitân-ı bârgâh-ı 'arş-ı a'lâya
Elüñ ħaldur du'âya iste Mevlâdan bu iĥşânı

2. **vüzün sür:**

Kaside 18

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz sürmek // secde etmek.

Tamâm oldı şuĥan ħurma du'âya başla ey Nef'î
Niyâz eyle yüzün sür âsitân-ı luĥf-ı Mevlâya

2.2.28. Z, Z, Z, Z,

zabt:

1. **zabtı:**-ı

Gazel 138

Mısra: 7

Tutmak.

Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i divânenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tâdur ħırrası

zabt idemem:

1. **zabı idemem**:-eme, -m

Kaside 14

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Tutmak, kontrol altına almak, hâkim olmak.

Çande ben çande yine ta'rif-i şâh-ı nüktedân

N'eyleyin zabı idemem endişe-i zür-âveri

zabı itmeğiün:

1. **zabı itmeğiün**:-meg, -içün

Kaside 44

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, yönetimi altına almak, sahip olmak.

Tâ ki bir Âşaf-ı zî-şâna Süleymân-ı zamân

Mühri teslim ide zabı itmeğiün dünyâyı

zabı itmek:

1. **zabı itmek**:-mek

Kaside 2

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Tutmak, kontrol altına almak // bir şeyi güç kullanarak önlemek.

Çâfiye teng oldı âgâz-ı du'â itsem n'ola

Gerçi zabı itmek ne mümkün hâme-i çâpük-revi

zabı itmesi:

1. **zabı itmesi**:-me, -si

Kaside 17

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Tutmak, kontrol altına almak.

Urulur gerdenine anuñ için altundan

İki zencir ki zabı itmesi âsân ola tâ

zabı itsün:

1. **zabı itsün**:-sün

Kaside 44

Mısra: **59**

Kelime Tipi: -

Tutmak, kontrol altına almak, dizginlemek.

N'eylesün râyîz-i endişe nice zabı itsün

Rahş-ı tab'um gibi bir tevsen-i çâpük-pâyı

zabı olunmazdı:

1. **zabı olunmazdı**:-maz, -dı

Kaside 35

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Tutulmak, ele geçirilmek.

Zabı olunmazdı kümeyt-i çalemi destinde

Çağ-ı şî'rinden eger urmasa pâyına şikâl

zabı u rabı-ı memlekette:

1. **zabı u rabı-ı memlekette**:-te

Kaside 25

Mısra: **90**

Kelime Tipi: -

Ülkenin intizamı, düzeni.

Saňa şimden sonra yokdur hiç bir emr-i muhâl

Bulduñ a'lâ zabı u rabı-ı memlekette i'tiyâd

zabıta kâdir olmayan:

1. **zabıta kâdir olmayan:**

Gazel 96

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Zapt edilemeyen, tutulamayan.

Zülfine bend itmesün yâ n'eylesün Mecnûn gibi

Zabıta kâdir olmayan 'âşık-ı dil-âvâresin

zabı-ı âh eylemedür:

1. **zabı-ı âh eylemedür**:-dür

Gazel 31

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Ahı zaptetmek, tutmak, ah etmemeye çalışmak.

Zabı-ı âh eylemedür 'âşık evvel çâre

Ben ise âhsız ârâm idemem âh meded

zabı-ı mülk-i hüsnî:

1. **zabı-ı mülk-i hüsnî**:-i

Gazel 99

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesini zaptetme, tutma.

N'ola ta'yîn itse zabı-ı mülk-i hüsnî çamzeye

Zülfî bir âşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

zâd-ı uhrevî:

1. **zâd-ı uhrevî:**

Kaside 2

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ahiret azığı.

Ol hudâvend-i serîr-i ma'rifet kim feyzidür

Sâlik-i bî-tüşe-i gümrâha zâd-ı uhrevî

za'f:

1. **za'fdan:-dan**
Gazel 7
Mısra: 7
Zayıflık.

Kemāna döndü kıddim tāra beñzer za'fdan cismim
'Aceb mi nāle kılsam bezm-i 'aşkıñda rebābāsā

zafer:

1. **zafer:**
Kaside 21
Mısra: 9
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

'İnāyet-i ezelidür bu güne feth u zafer
'Aceb midür ger olursa hüceste encāmı

2. **zafer:**
Kaside 27
Mısra: 108
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

Ne yaña 'azm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce feth ü iqbāl ü zafer peyk-i sebük-pāyı

3. **zafer:**
Kaside 40
Mısra: 51
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

Peyk-i iqbāli ile feth ü zafer pey-der-pey
Nükhēt-i hülkı ile bād-ı şabā dem-ber-dem

zafer bulmağ:

1. **zafer bulmağ:-mağ**
Kaside 10
Mısra: 121
Kelime Tipi: -
Zafer kazanmak, yenmek.

Hem haşma zafer bulmağ için medh ü genānı
Taktīm-i du'ā-yı şeb ü vird-i seher eyler

zafer-penāh:

1. **zafer-penāh:**
Kaside 36
Mısra: 55
Zaferin koruyucusu // muzaffer.

Zafer-penāh Vezirā cihān-güşā Şadrā
Eyā sūtüde cihānbān-ı a'del ü ekrem

zafer-yāver:

1. **zafer-yāver:**
Kaside 22

Mısra: 22

Yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan.

Kerem-güster Hüdāvend-i hünerver dāver-i kāmīl
Zafer-yāver şehenshāh-ı dil-āver Husrev-i gāzī

zafer-yāver-i 'ālem:

1. **zafer-yāver-i 'ālem:**
Kaside 23
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Cihanın yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan (padişah).

Ey pādīşeh-i 'ārīf ü dānişver-i 'ālem
V'ey şāh-ı cihān-gir ü zafer-yāver-i 'ālem

zafer-yāver-i gāzī:

1. **zafer-yāver-i gāzī:**
Kaside 26
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan gazi (hükümdar).

O zafer-yāver-i gāzī ki olur
Havf-i tıgıyla dil-i fitne dü- nīm

zafer-yāver-i iklīm-sitāndur:

1. **zafer-yāver-i iklīm-sitāndur:-dur**
Kaside 33
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Ülkeler alan/ fetheden muzaffer.

Devlet ki zafer-yāver-i iklīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencine-güşādur

zāhid:

1. **zāhidde:-de**
Gazel 32
Mısra: 3
Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Baña teklif-i zūhd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuqlar kim anı 'ākıl beni divāne yazmışlar

2. **zāhid:**

- Gazel 54**
Mısra: 7
Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Zāhid bizi kor gayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim mu'tekid-i bāde-fürüşuz

3. **zâhid:**

Gazel 112

Mısra: 4

Kaba sofû (çok dindâr olup irfanı olmayan kimse).

Turmaz döner cām-ı ıarab dönmez mi 'ahdinden
'aceb

Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

4. **zâhid:**

Gazel 119

Mısra: 3

Kaba sofû (çok dindâr olup irfanı olmayan kimse).

Zâhid bize peymâne yeter şanma tehî-dest
Lâzım mı hemân sübha-i mercân elimüzde

zâhid ol:

1. **zâhid ol:**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Züht ve takva sahibi olmak, dindâr olmak.

Zâhid ol rind ol hemân şüretde kalma 'ârif ol
'Âlem-i ma'nâda hük-m-i pâdişâhî böyledür

zâhidâ:

1. **zâhidâ:**

Gazel 12

Mısra: 4

Ey zahit.

Jeng-i ğamdan pāk ider mir'ât-ı kalbin 'âşıkun
Zâhidâ iç mevsim-i güldür şarâb-ı la'l-i nâb

2. **zâhidâ:**

Gazel 121

Mısra: 3

Ey zahit.

Zâhidâ kevşeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nüş idelüm cām-ı şafâyı bu gice

zâhid-i hod-bîn olup:

1. **zâhid-i hod-bîn olup:-up**

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Mağrur, kibirli / bencil zahit olmak.

Riyâ ehline ben Nef'îveş oldum münkir-i muṭlağ
Nice bir zâhid-i hod-bîn olup kendim görem ancak

zâhid-i şad-sâle:

1. **zâhid-i şad-sâle:**

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık zahit.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zürdür
Zühd ü takvâya gelür zirâ hâlel nev-rüzda

zâhir:

1. **zâhirde:-de**

Kaside 8

Mısra: 17

Gerçek, asıl.

Düşde böyle hün-feşân u kîne-cû zâhirde ḥod
Şunmadın el kabzaya şemşirini 'uryân bulur

2. **zâhirdür:-dür**

Gazel 32

Mısra: 9

Açık, ortada, görünür.

Nice zâhirdür ey Nef'î sözüñden dildeki süzuñ
Yazınca nüsha-i şi'rün kâlemler yane yazmışlar

3. **zâhir:**

Kaside 19

Mısra: 23

Açık, ortada, görünür.

Cebîninde anuñ envâr-ı devlet zâhir ü bâhir
Nihâdında bunuñ âşâr-ı isti'dâd muzmerdür

4. **zâhir:**

Kaside 32

Mısra: 21

Açık, ortada, görünür.

Bunuñ ḥaḳîkati zâhir degül mi dünyâda
Ḳosun tecâhülü erbâb-ı ḥikmet ü tencim

5. **zâhir:**

Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: 17

Açık, ortada, görünür.

Zâhir ḥaṭ-ı nazm-ı revîşüñde
Mehtâb-ı şeb-i siyâh-ı ma'nâ

6. **zâhir:**

Müfret 4

Mısra: 1

Açık, ortada, görünür.

Gün gibi zâhir iken cân gibi pinhânsın sen
Ehl-i dil istediği dil-ber-i fettânsın sen

Zahir:

1. Zâhîr:

Kaside 39

Mısra: 96

12. yüzyılda yaşamış İran'da ünlü bir kaside şairi olan Zâhîr-i Faryâbî.

Faḥr ider kevkebe-i ṭab'um ile Ḥâkânî

Cân virür lehçe-i pâkîzeme Selmân u Zâhîr

zâhîr evler:

1. zâhîr eyler:-r

Kaside 61

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Meydana çıkarmak.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün

Zâhîr eyler pertevin her zerreden bir âftâb

zâhîr ola:

1. zâhîr ola:-a

Kaside 56

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Her ne emre iştiğâl itseñ sa'âdetle ola

'Avn-ı Rabbânî zâhîr ü lutf-ı Yezdânî mu'in

2. zâhîr ola:-a

Kaside 56

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Tâ ola 'âlemde cârî hüküm-i kânûn-ı münîf

Tâ ola dünyâda zâhîr revnağ-ı şer'-i mübîn

zâhîr olan:

1. zâhîr olan:-an

Kaside 4

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Görünür duruma gelmek, görünmek.

Gâhî ufuğda zâhîr olan mâh-ı nev degül

Te'şîr-i şevk-i medḥi sipihre ziyân virür

zâhîr oldı:

1. zâhîr oldı:-dı

Kaside 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Degüldür lâle yer yer zâhîr oldı andan âteşler

Zamâne tutdı çarḥ-ı âftâba tîğ-ı kuhsârı

zâhîr oldukca:

1. zâhîr oldukca:-duḳca

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Cebhe-i berrâk ile ol gerden-i kâfûr-gün

Zâhîr oldukca girîbân-ı siyeh semmûrdan

zâhîr olmazsa:

1. zâhîr olmazsa:-maz, -sa

Gazel 114

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Zâhîr olmazsa n'ola âhum ucından şu'le

Gam ḥadengidür o muhtâc degül peykâne

zâhîr olsa gerek:

1. zâhîr olsa gerek:

Kaside 4

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Görünür duruma gelmiş olmalı.

Ḥaṭṭı ki zâhîr olsa gerek daḥi 'âleme

Ḥavf-ı zuhûr-ı fitne-i âḫîr zamân virür

zâhîr olurdu:

1. zâhîr olurdu:-u, -r, -dı

Tesdis 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Eger kılsa saña âh-ı derûnî sine-i şâfin

Olurdu sende de zâhîr vücûdı raḥm u inşâfin

zâhîr olursa:

1. zâhîr olursa:-u, -r, -sa

Kaside 53

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Ol ki aḥkâm-ı kaderden ne olursa zâhîr

Naḳşı mir'ât-ı zamîrinde görünür evvel

zâhîr ü bâtın:

1. zâhîr ü bâtın:

Kaside 52

Mısra: 95
Kelime Tipi: -
İç ve dış.

Didelerdür zâhir ü bâtın cemâlün seyrine
Dilde zaḥm-ı nevk-i tîrûn tende dâğ-ı hûn-feşân

zâhir u bâtında:

1. **zâhir u bâtında:-da**
Kaside 55
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
İç ve dış // suret ve sîret.

Muḥḥir-i şer'-i Muḥammed mazḥar-ı sırr-ı eḥad
Zâhir u bâtında zât-ı Aḥmede nâ'ib-menâb

zâhir ü cârî olanı:

1. **zâhir ü cârî olanı:-an, -t**
Kaside 31
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Meydana çıkmak ve akmak.

Böyle germâda ki deryâları ḥuşk itdi hevâ
Kûhdan zâhir ü cârî olanı şanmañuz âb

zâhirde:

1. **zâhirde:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: 12
Görünüşte.

Ḥaşlet ü ḥûy-ı firîşte var nihâdında tamâm
Görinür zâhirde gerçi peykeri âdem gibi

zahm:

1. **zahm:**
Gazel 117
Mısra: 4
Yara.

Olmaz ol ğamze-i cādū gibi dil-cū âfet
Zaḥm ile merhem urur 'âşıkınıñ yâresine

2. **zahm:**
Gazel 1
Mısra: 5
Yara.

Her nefesde ḥançer-i bürrân gibi bir zaḥm açar
Hemzebân-ı dil-nevâz âh-ı dem-â-demdür baña

zahm urdu:

1. **zahm urdu:-dı**
Gazel 51

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Çeşmi bir zaḥm urdu tîğ-ı ğamze-i bürrân ile
Göz yumup açınca yüz biñ päre düşdi gönlümüz

zahm urduğın:

1. **zahm urduğın:- duğ, -t, -n**
Gazel 14
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Öyle mi nâzûk geçer ol ğamze-i cādū-firîb
'Âşıka zaḥm urduğın idrâk ide anuñ raķîb

zahm urur:

1. **zahm urur:-u, -r**
Gazel 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Her kimi esîr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḥm urur elbette aña her nîgeh-i mest

zahmet-i kayd-ı tanzîm çekmeye:

1. **zahmet-i kayd-ı tanzîm çekmeye:-me, -y, -e**
Kaside 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Düzenleme endişesinin zahmetini çekmek
/sıkıntısına katlanmak.

'İkd-ı gevher gibi manzûm ola tab'a vârid
Çekmeye nâzım olan zahmet-i kayd-ı tanzîm

zahm-ı ciger-i düşmen:

1. **zahm-ı ciger-i düşmen:**
Kaside 9
Mısra: 120
Kelime Tipi: -
Düşmanın ciğer yarası.

Ol râst bu kec düşdüğü biñhüde degüldür
Zaḥm-ı ciger-i düşmen içün tîr ü kemândur

zahm-ı nâsûrı:

1. **zahm-ı nâsûrı:-ı**
Kaside 34
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Nasır yarası // kabuk bağlamış yara.

Zebānum bir mücevher tîğ-ı bürrāndur ki hemvāre
Hırāş eyler hayālî sînelerde zaḥm-ı nāsūrî

zahm-ı nevk-i tîrûn:

1. **zahm-ı nevk-i tîrûn:**-ü, -ñ

Kaside 52

Mısra: **96**

Kelime Tipi: -

Okun sivri ucunun yarası.

Dîdelerdür zâhir ü bātın cemālûñ seyrine
Dilde zaḥm-ı nevk-i tîrûñ tende dâğ-ı ḥûn-feşân

zahm-ı şemşîr:

1. **zahm-ı şemşîr:**

Kaside 39

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Kılıç yarası.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-bahtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḥm-ı şemşîr

zahm-ı şemşîr-i zebān-ı kîn-sitānumdur:

1. **zahm-ı şemşîr-i zebān-ı kîn-sitānumdur:**-u, -m, -
dur

Kaside 12

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Öç alıcı dil kılıcının (hicvin) yarası.

Sînesin çāk eyledüm çarḥuñ degüldür kehkeşân
Zaḥm-ı şemşîr-i zebān-ı kîn-sitānumdur benüm

zahmnāk evlemedük:

1. **zahmnāk evlemedük:**-me, -dük

Müfret 6

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Yaralamak.

Zahmnāk evlemedük tende ne dil kaldı ne cān
El-emān ğamzelerüñden senüñ ey şūḥ-ı cihān

zā'id yire:

1. **zā'id yire:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Boş, gereksiz yere.

Luṭf u ihsānı bunuñ maḥşüşdur ehl-i dile
Bezl-i maḥdūr eylemez zā'id yire Ḥātem gibi

zā'ifān:

1. **zā'ifān:**-a

Kaside 28

Mısra: **61**

Güçsüzler.

Ger virse iktidārî zā'ifāna taḳvîyet
Peşşe ḥarîf-i ḥamle-i pîl-i demān olur

zā'il olmaz:

1. **zā'il olmaz:**-maz

Gazel 127

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Meşreb-i şūḥında bir sır var ki te'sîr eylese
Zā'il olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

zā'il olsa:

1. **zā'il olsa:**-sa

Kaside 28

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ortadan kalkmak.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ğazabnākdür senüñ
Kim ḥışmı zā'il olsa daḥî bî-emān olur

Zāl-i zer:

1. **Zāl-i zer:**

Kaside 17

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Sarışın ihtiyar. (Zāl: Firdevsî'nin Şeh-nâme'sinde anlatılan İranlı tarihi-efsanevî kahramanlardandır. Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunudur. İnanışa göre, doğduğu zaman saç, kirpiği ve kaşları bembeyaz veya sapsarı olduğu için Zāl'e, "Zāl-i Zer" (sarışın ihtiyar) lakabı verilmiştir.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā 'Ankā

zālim:

1. **zālimden:**-den

Gazel 45

Mısra: **3**

Zulmeden, acımasız, merhametsiz kimse // sevgili.

Dād o zālimden eger böyle ḳalursa nāzî
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı seherġāḥ bilür

2. **zâlim:**

Gazel 73

Mısra: 3

Zulmeden, acımasız, merhametsiz kimse // sevgili.

Göñül ma'müresin cevriyle virân itdi ol zâlim
Gelüp inşâfa bir gün yine âbâd itdügin görsek

zamân:

1. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 29

Mısra: 83

Devir, dönem.

Ne cânı var ki zamânında kimsenüñ döke qan
Meger ki sıhhat-ı cism-i 'alil için faşşâd

2. **zamân:**

Kaside 32

Mısra: 12

Devir, dönem.

Cihân müferreḥ ü dil-keş cihâniyân ḥurrem
Zamân şüküfte zemîn reşk-i büstân-ı na'im

3. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 32

Mısra: 108

Devir, dönem.

Vire memâlik-i rüy-ı zemîne 'adli şeref
Pür ide dehri zamânında inbisât-ı 'amîm

4. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 36

Mısra: 53

Devir, dönem.

Görünmez oldı zamânında fitne-i eyyâm
Meger ki çehre-i ḥübânda zülf-i ḥam-der-ḥam

5. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 37

Mısra: 6

Devir, dönem.

Nice âşaf o cihân-dâver-i dîn-perver kim
İdemez fitne zamânında fesâda âheng

6. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 38

Mısra: 41

Devir, dönem.

Biribirine girdi fitne ḥavfinden zamânında
Şabâdan şanma kim gîsü-yı ḥübânı olur derhem

7. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 40

Mısra: 57

Devir, dönem.

Ḥ'âbdan göz açamaz fitne zamânında meger
Şarşar-ı kâhrı ile şarşıla bu nüh-ḫârem

8. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 47

Mısra: 43

Devir, dönem.

Zamânında vücûdı kalmadı tarrâr u 'ayyârûñ
Hemân bir ḡamze-i fettân iki zülf-i muḫarrâdur

9. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 47

Mısra: 63

Devir, dönem.

Bi-ḥamdi'l-lâh zamânında be-ḳavl-i Şabri-i şâkir
Giribân-ı felek mehcür-ı dest-i âh-ı şekvâdur

10. **zamânında:-i, -n, -da**

Kaside 48

Mısra: 52

Devir, dönem.

Olurdu ḫaşre dek ḥissetle meşhûr
Zamânında geleydi dehre Ḥâtem

11. **zamân:**

Kaside 51

Mısra: 29

Devir, dönem.

Bulmuş anuñla zamân feyż-i şerefden behre
Eylemiş rüy-ı zemîni bu gülîstân-ı İrem

12. **zamân:**

Kaside 58

Mısra: 55

Devir, dönem.

Zamân laḫife-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḥurrem
Cihân vazîfe-i cüdiyla ser-te-ser memnûn

13. **zamân:**

Kaside 59

Mısra: 1

Devir, dönem.

El-minnetü li'l-lâh ki zamân 'ahd-i keremdür
Ebnâ-yı zamân muḡtenem-i nâz u ni'amdür

14. **zamândur:-dur**

Kaside 59

Mısra: 3

Devir, dönem.

Def'-i ḡama devrân-ı müsâ'id bu zamândur
Âzâdelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

15. **zamān:**

Kaside 19

Mısra: 40

Devir, dönem.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i 'Īsā-dem
Ki 'adliyle zamān nāzende 'ālem nāz-perverdūr

16. **zamān:**

Gazel 143

Mısra: 8

Devir, dönem, mevsim.

Gedā şāhāne 'išet idecek demdür ki olmuşdur
Zemīn evreng-i pürüze zamān eyyām-ı pürüzī

17. **zamānı:-ı**

Kaside 10

Mısra: 4

Vakit.

Bir düş gibidür hağ bu ki ma'nāda bu 'ālem
Kim göz yumup açınca zamānı güzer eyler

18. **zamānda:-da**

Kaside 9

Mısra: 11

Vakit, mevsim.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḥānesi 'išetkede-i sīm-berāndur

19. **zamān:**

Kaside 28

Mısra: 26

Vakit, mevsim.

Kim gülşen-i ruḥuñda vire nağmeye karar
Tā ol zamān ki bāğ-ı cihān pür-ḥazān olur

20. **zamānumda:-u, -m, -da**

Kaside 16

Mısra: 65

Devir, dönem.

Ḥusrev-i evreng-i nazmım kim zamānumda benüm
Nağd-i cins-i ma'rifetle behreyāb-ı rüzgār

21. **zamānumda:-u, -m, -da**

Kaside 34

Mısra: 73

Devir, dönem.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḥt-bāzūdur zamānumda
Ki te'yid-i ḥayālümle olur endiše maḥhūrī

22. **zamān:**

Kaside 38

Mısra: 11

Devir, dönem.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḥunde zamān
olmaz
Nice şād olmasun 'ālem nice kām almasun ādem

23. **zamānumda:-u, -m, -da**

Kaside 50

Mısra: 103

Devir, dönem.

Nef'ī-i tiğ-zebānım ki zamānumda benim
Şaf-şikāf-ı şu'arā-yı suḥan-ārā-yı benām

24. **zamāndur:-dur**

Kaside 9

Mısra: 4

Vakit, an, mevsim.

Mestān-ı ḥarābāta şalādur ne ḥururlar
Zühhāda tağallüb idecek dem bu zamāndur

25. **zamānında:-ı, -n, -da**

Kaside 40

Mısra: 63

Devir, dönem.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşadı şabā itmese gāhī derhem

26. **zamānında:-ı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: 66

Devir, hükümdarın saltanat devri.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı zālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

27. **zamānında:-ı, -n, -da**

Kaside 13

Mısra: 83

Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmağa bir yer
Meger ḥübān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ḥarrārī

28. **zamānında:-ı, -n, -da**

Kaside 20

Mısra: 29

Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ḡamze-i dil-ber

29. **zamānında:-ı, -n, -da**

Kaside 22

Mısra: 43

Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü 'ayyaruñ
Meger yād ide 'āşık ḡamze-i ḡammāz u ḥannāzı

30. **zamānuñda:-uñ, -da**

Kaside 23

Mısra: 45
Devir, hükümdarın saltanat devri.

Lâyık mı zamānuñda kıla böyle tehî-dest
Bir bencileyin şâ'ir-i vahy-âver-i 'âlem

31. **zamân:**
Kaside 33
Mısra: 102
Vakit, süre.

Yaklaşdı söz itmâme ko laf itmegi Nef'î
Da'vâya zamân kıalmadı hengâm-ı du'âdur

zamân düşer ki:

1. **zamân düşer ki:**
Kaside 58
Mısra: 93
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman gelir ki, öyle bir zaman gelir ki.

Zamân düşer ki olur levh-i sâde-i tab'um
Nukûş-ı sihr ile reşk-i cihân-ı bükalemün

zamân virür:

1. **zamân virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir iş için belli bir süre ayırmak, bir süre tanımak, mühlet vermek.

İtdükce tâli'ümle recâ-yı muvâfakat
Her va'de-i dürûğına biñ yıl zamân virür

zamâne:

1. **zamânede:-de**
Kaside 29
Mısra: 35
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Degül zamânede hod mâ-şadağ buña illâ
O dâver-i 'alem-efrâz-ı mülk-i dâniş ü dâd

2. **zamânede:-de**
Kaside 29
Mısra: 100
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Olunca medh ü senâsına haşr idüp nazmum
Koyam zamânede i'câz-ı nuṭk ile bir ad

3. **zamâne:**
Kaside 10
Mısra: 49
Devir // felek, baht.

Mâh-ı felek-ârâ-yı sa'âdet ki zamâne
Eyyâmını ârâyiş-i devr-i kamer eyler

4. **zamâne:**
Kaside 49
Mısra: 56
Devir // felek.

Eger sulṭân-ı kahrı ḥabse fermân itse ḥurşîdi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târi

5. **zamâne:**
Kaside 14
Mısra: 59
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Her ne işlerse zamâne tâbi'-i endişesi
Her ne emr eylerse devrân bende-i fermân-beri

6. **zamâne:**
Kaside 29
Mısra: 9
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Zamâne görmedüğü devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı şafâdan vukû'ın istib'âd

7. **zamâne:**
Kaside 39
Mısra: 36
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Pâdişah-kevkebe düstür-ı mükerrerem ki aña
Yaraşur her ne kıadar itse zamâne tevḳîr

8. **zamânede:-de**
Kaside 4
Mısra: 45
Devir, dönem.

La'li ki reşk-i ḥâtem-i Cemdür zamânede
Hük-m-i nigîn-i pâdişeh-i ins ü cân virür

9. **zamâne:**
Kaside 38
Mısra: 8
Devir, dönem.

Zemîn feyz-i neşâṭ-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne ârzü-yı intizâm-ı ḥâl ile ḥurrem

10. **zamâne:**
Kaside 32
Mısra: 38
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Sütüde Âşaf-ı devrân Naşûḥ Pâşâ kim
İder zamâne Süleymân kıadar aña ta'zîm

11. **zamāne:**

Kaside 26

Mısra: 40

Devir, dönem.

Mesned-ārā-yı mükerrerem ki maḥal
Ne kadar itse zamāne tekrīm

12. **zamāne:**

Kaside 43

Mısra: 10

Devir, dönem.

Murādım üzre tā bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

13. **zamāne:**

Kaside 49

Mısra: 10

Felek.

Degüldür lāle yer yer zāhir oldı andan āteşler
Zamāne tuḏdı çarḫ-ı āftāba tīg-ı kuhsārı

14. **zamāne:**

Kaside 21

Mısra: 72

Felek, kader, talih, baht.

Sen ol Şehenşeh-i ‘ālī-nijād-ı ‘ālemin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

15. **zamāne:**

Kaside 30

Mısra: 50

İçinde bulunan zamanın insanları.

Zemīn kalem-rev-i taḫt-ı taşarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫidmet-güzār-ı fermānı

zamāne-i vārūn:

1. **zamāne-i vārūn:**

Kaside 58

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Ters, aksi devir.

Sütüde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

zamān-ı ‘adl ü dāduñ:

1. **zamān-ı ‘adl ü dāduñ:-uñ**

Kaside 22

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Adalet devri.

Zamān-ı ‘adl ü dāduñ Mehdī-i ferḫunde- āşarı
Cihān-ı himmet ü cūduñ kerīm-i kise-perdāzı

zamān-ı ‘adl ü dāduñda:

1. **zamān-ı ‘adl ü dāduñda:-uñ, -da**

Kaside 19

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

*Adaletli zaman, adalet zamanı // padişahın
adaletle hükmettiği zaman.*

Eyā sultān-ı ‘ādil kim zamān-ı ‘adl ü dāduñda
Gazāl-ı māde ḫ^vaher-gır-i şır-i şerze-i nerdür

zamān-ı ‘adl ü inşāfı:

1. **zamān-ı ‘adl ü inşāfı:-ı**

Kaside 47

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*İnsafın ve adaletin zamanı // insafı ve adaletli
yönetim.*

Şadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī rakşa
Zamān-ı ‘adl ü inşāfı ‘aceb devr-i çarab-zādur

zamān-ı Aḫmed-i Muḫtārı:

1. **zamān-ı Aḫmed-i Muḫtārı:-ı**

Kaside 4

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Hz. Muhammed’in zamanı.

Devri zamān-ı Aḫmed-i Muḫtārı aḫdurur
Şemşiri Zülfiḫār-ı ‘Aliden nişān virür

zamān-ı devlet ü iḳbāl-i şadr-ı kāmrandur:

1. **zamān-ı devlet ü iḳbāl-i şadr-ı kāmrandur:-dur**

Kaside 38

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Muradına ermiş sadrazamın baht açıklığı ve
mutluluk zamanı.*

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rüz-ı sultānı
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i şadr-ı kāmrandur hem

zamān-ı devlet ü ‘ömrine:

1. **zamān-ı devlet ü ‘ömrine:-i, -n, -e**

Kaside 38

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Ömrün ve devletin /makamın devri.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḫaḫ
Zamān-ı devlet ü ‘ömrine devrān-ı beḳā munzam

zamān-ı devlet-i Nüşrevān:

1. **zamān-ı devlet-i Nüşîrevân:**

Kaside 5

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Nüşîrevân'ın zamanı // Nüşîrevân'ın hükmettiği zaman.

Eyâ Hâkân-ı dîn-perver ki dehr eyyâm-ı 'adlünde
İder hânde zamān-ı devlet-i Nüşîrevân üzre

zamān-ı devletinde:

1. **zamān-ı devletinde:-i, -n, -de**

Kaside 49

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Hüküm sürülen zaman.

N'ola olsa zamān-ı devletinde 'âlem âsüde
Bırakdı fitneyi zindân-ı h'âba baht-ı bîdârı

zamān-ı devletüdü:

1. **zamān-ı devletüdü:-ü, -ñ, -dür**

Kaside 49

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Hüküm sürülen zaman.

Hüner dünyâ deger bir gevher-i pür-ğadr ü kıymetdür
Zamān-ı devletüdü bu metâ'un rüz-ı bāzârı

zamān-ı ferrühdâ:

1. **zamān-ı ferrühdâ:-da**

Kıt'a-ı Kebir 7

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Uğurlu, sevinçli zaman.

Bir mübârek zamān-ı ferrühdâ
Geldi mektüb-ı behcet-âmîzi

zamān-ı itmâmı:

1. **zamān-ı itmâmı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Bitirme, tamamlama zamanı.

Du'âya başla ço tafşil-i hâli ey Nef'î
Yeter kaşidenün irdi zamān-ı itmâmı

zamān-ı ma' deletinde:

1. **zamān-ı ma' deletinde:-i, -n, -de**

Kaside 45

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Adalet zamanı.

Zamān-ı ma' deletinde keminden çıkamaz
Ne deñlü fitnenün olursa germ bāzârı

zamîme-i evrâd itdi:

1. **zamîme-i evrâd itdi:-di**

Kaside 29

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Günlük yapılan zikirlerle eklemek.

Felekler atdı külâhın bu şevk ile 'arşa
Melekler itdi sipâsı zamîme-i evrâd

zamîr:

1. **zamîri:-i**

Kaside 22

Mısra: 35

Gönül, kalp.

Zamîri mü-şikâf-ı hikmetü'l-işrâk-ı vicdânî
Velî hem pişe-i 'allâme-i Şîrâzî vü Râzî

2. **zamîri:-i**

Kaside 34

Mısra: 52

Gönül, kalp.

Dili âyine-i şüret-nümâ-yı şahid-i ma'nâ
Zamîri nür-bağş-ı âftâb-ı 'âlem-i şürî

3. **zamîri:-i**

Kaside 36

Mısra: 42

Gönül, kalp.

Dili cemâl-i haqîkat-nümâya âyine
Zamîri perde-i sırr-ı haqîkate mahrem

4. **zamîri:-i**

Kaside 48

Mısra: 54

Gönül, kalp.

Derünü gevher-i tevhide mahzen
Zamîri perde-i taqdîre mahrem

5. **zamîrüh:-ü, -ñ**

Kaside 51

Mısra: 63

Kişinin kendisi, zatı // kalp, gönül.

Olsa eflâke zamîrüh göz ucuyla nâzır
Görünürdi dil-i 'İsâdaki râz-ı mübhem

zamîr-i cevher-i küll:

1. **zamîr-i cevher-i küll:**

Kaside 45

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Kâinatın özünün derunu, içi.

Zamîr-i cevher-i küll gibi şâf iz'ânı

Zülâl-i çeşme-i dil gibi pâk güftârı

zamîr-i pâküm:

1. **zamîr-i pâküm:-ü, -m**

Kaside 13

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Temiz kalp, gönül.

Zamîr-i pâküm ol levh-i celidür kim kenârında

Sevâd-ı her dü- 'âlem bir hafî nakş-ı kalemkârî

zamm evleye:

1. **zamm evleye:-y, -e**

Kaside 40

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Ekleme, katmak.

Arz-ı rûmı nice feth itdi ise devlet ile

Eyleye memleket-i Rûma Hıorasânı da zamm

zanbak:

1. **zanbakdur:-dur**

Kaside 30

Mısra: 25

Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, güzel, iri, beyaz çiçekli, çok yıllık süs bitkisi.

Ya nâ-şüküfte berk içinde zanbakdur

Ki gönca iken ola pîç pîç ü tülânî

zann ider:

1. **zann ider:-er**

Kaside 31

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sanmak; bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek.

Nem-çekân oldı felek kûbbe-i germâbe gibi

Zann ider nâzil olan kaçreyi kim görse şihâb

zann iderdi:

1. **zann iderdi:-er, -di**

Kaside 47

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Sanmak; bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziynet gerden-i zühre

Felekte zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyâdur

zann iderdim:

1. **zann iderdim:-er, -di, -m**

Kaside 25

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sanmak.

Kim helâk olmak muqarrer zann iderdim kendümi

Bulsa birkaç gün dahî eyyâm-ı hicrân imtidâd

zann iderler:

1. **zann iderler:-er, -ler**

Kaside 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sanmak.

Kim cemâl-i bâ-kemâlûñ zann iderler nâ-gehân

'Âlemi pür-nür idince âftâb-ı bâmâdâd

zannet:

1. **zannedüp:-üp**

Gazel 124

Mısra: 4

Sanmak.

Degül pervâne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde

İder gül zannedüp şem' üstine pervâz mestâne

zannevle:

1. **zannevler:-er**

Kaside 21

Mısra: 49

Zannetmek, sanmak.

Gören Tehemten-i çâpük-süvâr zannevler

Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kâmî

zânü-yı melek:

1. **zânü-yı melek:**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meleğin dizi.

Seng-i der-i meyhâneye kor başımı düşde

Zânü-yı melek olsa eger h'âbgeh-i mest

zânü-yı pelengi:

1. **zānū-yı pelengi:-i**

Kaside 46

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Kaplanın dizi.

‘Adli bir kişver-i pür-şūra niğebān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālın

zānū-yı şīrān-ı jiyān:

1. **zānū-yı şīrān-ı jiyān:**

Kaside 5

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Kükremiş aslanların dizi.

Ger olsa münteşir fermān-ı ‘adli küh u sahrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

zār:

1. **zār:**

Kaside 53

Mısra: 13

Ağlayan, inleyen.

Benim ol zār u perākende-dil ü tab‘ u dimāğ
Ki felek eyledi aḥvālūmi bir bir muḥtell

2. **zār:**

Gazel 73

Mısra: 2

Ağlayan, inleyen.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdüğün görsek
Bir iki zār u nā-şādi felek şād itdüğün görsek

zār u nizār ider:

1. **zār u nizār ider:-er**

Müfret 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlatıp inletmek, perişan etmek.

Bād-ı şabā ki tırraların tābdār ider
Her bir ḥamında biñ dili zār u nizār ider

zarar eyler:

1. **zarar eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Zarar etmek, maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ‘ādil
Ḥāşā ki bu endişede Nef‘ī zarar eyler

2. **zarar eyler:-r**

Kaside 10

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zarar etmek, maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak.

Tevfik refik olmayacak fā‘ide yokdur
Her kim burada ‘akla uyarsa zarar eyler

zarar itmez:

1. **zarar itmez:-mez**

Kaside 41

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Zarar vermek, zarar getirmek.

Biñ dürlü maraz itse işabet zarar itmez
Luḥf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

zarif:

1. **zarif:**

Kaside 62

Mısra: 32

İnce, kibar, nazik.

Zātuñ gibi zāt-ı şerif tab‘uñ gibi tab‘-ı laḥif
Vardur diyen aḥmaḥ zarif kızbi görürmiş müsteḥab

zaruri:

1. **zaruri:**

Kaside 41

Mısra: 43

Zorunlu olarak, mecburi.

Ceng-āver-i yektā ki yedi def‘a zaruri
Şāh-ı ‘Acemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

zat:

1. **zātuñ:-u, -ñ**

Kaside 62

Mısra: 31

Kişilik, şahsiyet.

Zātuñ gibi zāt-ı şerif tab‘uñ gibi tab‘-ı laḥif
Vardur diyen aḥmaḥ zarif kızbi görürmiş müsteḥab

2. **zātuñla:-u, -ñ, -la**

Kaside 62

Mısra: 30

Kişilik, şahsiyet.

Ey dāver-i kāmīl-nihād şāfi dil ü pāk-i ‘tiḳād
Zātuñla kılmış ittihād ḥulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ‘aceb

3. **zātu:-ı**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 12

Kişilik, şahsiyet.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa 'aceb mi rüz u şeb
Zātu bir mecmū 'adur ahlāk-ı nā-maḥşūrdan

4. **zātında:-ı, -n, -da**

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 13

Kişilik, şahsiyet.

Münderic zātında envā'-ı mekārım ol kadar
Farq olunmaz ṭab'ı bir gencine-i mestürdan

5. **zātuñ:-u, -ñ, -ı**

Kaside 49

Mısra: 96

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Alur levḥ-i kaderden cezbe-i fikr ile maẓmūnı
Ṭab'at zātuñı ta'rife ḥaşr itdükce güftārı

6. **zātını:-ı, -n, -ı**

Kaside 60

Mısra: 48

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Behremend olmağa eṭfāl-i kulüb-ı şu'arā
Eylemiş zātını Ḥaḳ pır-i debistān-ı suḥan

7. **zātu:-ı**

Gazel 109

Mısra: 9

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nef'ı gibi zātu
Hiç dimedi rağbet idecek ādem imiş bu

8. **zātuñ:-u, -ñ**

Kaside 20

Mısra: 50

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Bu ne luṭf-ı İlahidür bu Vaşşāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūhı ola zātuñ gibi bir nüktedān-server

9. **zātuñ:-u, -ñ**

Kaside 23

Mısra: 57

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Zātuñ gibi bir pādişeh-i 'ārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i şenā-güster-i 'ālem

10. **zātuñ:-u, -ñ, -ı**

Kaside 40

Mısra: 74

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Ne kadar da'vi-i nazm eyler isem zu'mumca
Olurın zātuñı ta'rife gelince mülzem

11. **zātuyla:-ı, -y, -la**

Kaside 3

Mısra: 14

Varlık // kişilik, şahsiyet.

O Ḥudāvend-i 'Ömer-'adl ü 'Alī-siret kim
Buldu zātuyla şeref silsile-i 'Osmānī

12. **zātında:-ı, -n, -da**

Kaside 15

Mısra: 41

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ḥākān-ı 'Osmānī-neseb kim münderic zātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı 'Arab iḳbāl-i Pervīz-i 'Acem

13. **zātu:-ı**

Kaside 20

Mısra: 6

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı şāhib-dil
'Aceb zibende envā'-ı hünere zātu ser-tā-ser

14. **zātu:-ı**

Kaside 24

Mısra: 50

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ḥazret-i Ḥān Murād ol şeh-i şāhib-dil kim
Faḥr ider zātu ile encüm ü erkān-ı felek

15. **zātında:-ı, -n, -da**

Kaside 32

Mısra: 51

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Şeref o mertebe zātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı na'li idelden cebin-i ḥāki vesim

16. **zātuñ:-uñ**

Kaside 33

Mısra: 106

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Zātuñ o kadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

17. **zātuñ:-u, -ñ**

Kaside 47

Mısra: 104

Varlık // kişilik, şahsiyet.

Benim gibi senā-ḥ'ānuñ sen olsañ n'ola memdūhı
Ki zātuñ gibi ṭab'um daḥi bī-mānend ü hemtādur

18. **zātuyla:-ı, -y, -la**

Kaside 51

Mısra: **111**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Bula zātıyla şeref mesned-i şadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile gönlü ferahnâk ola hem

19. **zātuña**: -u, -ñ, -a

Kaside 56
Mısra: **94**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Emrüne 'âlem müsahhar luftuña dünyâ esîr
Zātuña şıhhat mülâzım bahtuña devlet karîn

20. **zātuñ**: -uñ

Kaside 59
Mısra: **64**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbâb-ı düvel kim
Zātuñ şeref-i memleket-i Rüm u 'Acemdür

21. **zātuñla**: -u, -ñ, -la

Kaside 61
Mısra: **10**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduğı için gālibā
Virdi taht-ı Yūsufa zātuñla Mevlā ferr ü táb

zāt-ı Ahmede:

1. **zāt-ı Ahmede**: -e

Kaside 55
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Hız, Muhammed'in zati // Hz. Muhammed.

Muzhîr-i şer'-i Muhammed mazhar-ı sırr-ı ehad
Zāhir u bātında zāt-ı Ahmede nā'ib-menāb

zāt-ı habîsi:

1. **zāt-ı habîsi**: -i

Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Soysuz, alçak, fesat kişilik.

O nābekâr-ı siyeh-bahtı var kıyās eyle
Ki hem hasūd ola zāt-ı habîsi hem 'āmî

zāt-ı kāmili:

1. **zāt-ı kāmili**: -i

Kaside 56
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner sahibi kişi.

Hâzret-i Pāşā-yı dîn-perver ki zāt-ı kāmili
Olmuş isti'dād ile hem-nām-ı Fahrû'l-mürselin

zāt-ı kāmilsin:

1. **zāt-ı kāmilsin**: -sin

Kaside 27
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner sahibi kişi.

Bi-ğamdi'llāh hüner qadriñ bilür bir zāt-ı kāmilsin
Ne lâzım ben ögüp medh eylemek bu nazm-ı ğarrāyî

zāt-ı kerîmü's-şānuña:

1. **zāt-ı kerîmü's-şānuña**: -u, -ñ, -a

Nazm 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şanı büyük muhterem kişi.

Hîç sezâ mı serverâ zāt-ı kerîmü's-şānuña
Bunca demdir kılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

zāt-ı latîf:

1. **zāt-ı latîf**:

Kaside 50
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Mülayim, zarif, hoş kimse.

Gelmeye 'āleme bir sencileyin zāt-ı latîf
Olsa ger hāmîl-i ervāh-ı mücerred erhām

zāt-ı pāki:

1. **zāt-ı pāki**: -i

Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temiz, saf yaratılış.

Qāle gelmez vaşf-ı luft-ı 'unşür-ı māhiyyeti
Zāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i 'ālem gibi

zāt-ı pür-cüduñ:

1. **zāt-ı pür-cüduñ**: -u, -ñ

Kaside 47
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Çok cömert olan kimse.

Eyâ şāhib-ı kırân-ı ehl-i dil kim zāt-ı pür-cüduñ
Bu devr erbâbına bî-şübhe mahz-ı luft-ı Mevlâdur

zāt-ı pür-cüduñ:

1. **zāt-ı pür-cüduñ:** -u, -ñ, -ı

Kaside 35

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Çok cömert olan kimse.

Zāt-ı pür-cüduñı medh itmeyen ehl-i tab' uñ
Sözi ger sihr-i helâl ise olur vizr ü vebâl

zāt-ı şerîf:

1. **zāt-ı şerîf:**

Kaside 62

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Şerefli saygıdeğer kişi.

Zātuñ gibi zāt-ı şerîf tab' uñ gibi tab'-ı lañif
Vardur diyen aħmak zarîf kızbi görürmiş müsteħab

zāt-ı şerîfi:

1. **zāt-ı şerîfi:** -i

Kaside 27

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Ola zāt-ı şerîfi Hâk Te'âlânun emânında
Musahħar eyleye hem aña her pinhân u peydâyı

zāt-ı şerîfîni:

1. **zāt-ı şerîfîni:** -i, -n, -ı

Kaside 17

Mısra: **168**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Râ'iz-i baħtı ola raħş-ı Murâd üzre süvâr
Hıfz ide zāt-ı şerîfîni hañadan Mevlâ

zāt-ı şerîfiyle:

1. **zāt-ı şerîfiyle:** -i, -y, -le

Kaside 40

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Şadr-ı a'zam o güzide halef-i âdem kim
Faħr ider zāt-ı şerîfiyle şanâdîd-i ümem

zāt-ı şerîfüñ:

1. **zāt-ı şerîfüñ:** -ü, -ñ

Kaside 39

Mısra: **82**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değışmem ammâ
Olıcağ zāt-ı şerîfüñ gibi nağkâd u başır

2. **zāt-ı şerîfüñ:** -ü, -ñ

Kaside 29

Mısra: **101**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Olur mı zāt-ı şerîfüñ gibi bi-ħamdi'llâh
Bu rüzgârda bir ehl-i dâniş ü nağkâd

3. **zāt-ı şerîfüñ:** -ü, -ñ

Kaside 36

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Görünce zāt-ı şerîfüñ bu devlete mazhar
Edâ-yı midħatun oldu dile bir emr-i ehemem

4. **zāt-ı şerîfüñ:** -ü, -ñ

Kaside 28

Mısra: **117**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Kim vaşf iderse zāt-ı şerîfüñ benim gibi
Rûh-ı kelâmî kâlib-i mazmûna cân olur

zāt-ı şerîfüñle:

1. **zāt-ı şerîfüñle:** -ü, -ñ, -le

Kaside 5

Mısra: **105**

Kelime Tipi: -

Yüce zat.

Bula zāt-ı şerîfüñle serir-i salñanat revnağ
Ola devründe hağk âsüde dehr emn ü emân üzre

zebân:

1. **zebânım:** -u, -m

Kaside 19

Mısra: **59**

Dil // konuşma, söylem.

Zebânım lâldür ta'rîf-i tab'-ı nüktedânında
'Aceb şahenşeh-i nâzûk-dil ü hoş-zât-ı serverdür

2. **zebân:**

Kaside 52

Mısra: **106**

Dil // konuşma, söylem.

Başladuğca vaşfuña başlar hücumâ vâridât
Şöyle kim tağat getürmez anı tağrîre zebân

3. **zebānum:-u, -m**

Kaside 34

Mısra: 71

Dil // konuşma, söylem.

Zebānum bir mücevher tığ-ı bürrändur ki hemväre
Hırâş eyler hayâli sinelerde zaḥm-ı nāsürü

4. **zebānum:-u, -m**

Kaside 30

Mısra: 86

Dil // lisan, konuşma.

Açıldı gonce-i ḥâṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destāni

5. **zebān:**

Kaside 36

Mısra: 47

Dil // lisan, konuşma.

Ḥadıṣ-i tıḡını zıkr idemez zebān zırā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser büride ḳalem

6. **zebānumda:-u, -m, -da**

Kaside 36

Mısra: 57

Dil // lisan, konuşma.

Edā-yı medḥüñe ṭākat mı var zebānumda
'Acebdür olmadıḡum ḳahr-ı dehr ile ebkem

7. **zebānum:-u, -m**

Kaside 39

Mısra: 72

Dil // lisan, konuşma.

Olmasam ger ḡam-ı dehr ile perīṣān-ḥâṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum ta'bır

8. **zebānum:-u, -m**

Gazel 63

Mısra: 4

Dil // lisan, konuşma.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i ṣemṣīr-i cihān-ḡir zebānum çekemez

9. **zebānum:-u, -m**

Kaside 57

Mısra: 29

Dil // lisan, konuşma.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O ṣehenṣāh-ı diyār-ı kereme vaḡy-ṭırāz

zebān u dehān virür:

1. **zebān u dehān virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aḡız ve dil vermek // konuşurmak.

Ol siḥrsāz-ı mu 'cize-ḡüyum ki nuṭḡumuñ
Feyzi devāt u kilke zebān u dehān virür

zebān-āver-i 'ālem:

1. **zebān-āver-i 'ālem:**

Kaside 23

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Cihanın akııcı ve düzgün söz söyleyeni.

Memdūḡ-ı cihān Ḥān Murād-ı hüner-endüz
Ḥāḳān-ı suḡandān u zebān-āver-i 'ālem

zebāne-keṣ oldukca:

1. **zebāne-keṣ oldukca:-duḡca**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alevlenmek.

Olduḡca dilden āteṣ-i āhum zebāne-keṣ
Bir ṣem '-i bī-fürüḡa döner ḡüyyiā ḡüneṣ

zebān-ı dil:

1. **zebān-ı dil:**

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül dili.

Söyleṣülmez niḡeh-i ṣūḡı 'aceb müstaḡnī
Ne zebān-ı dil ü ne ṣīve-i dil-ḡ'āh bilür

zebān-ı ḡāmede:

1. **zebān-ı ḡāmede:-de**

Kaside 47

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Kalemin dili.

Zebān-ı ḡāmede evṣāfuñ evrād-ı ṣebān-rūzi
Derün-ı dilde mihrüñ ṣu 'le-i dāḡ-ı süveydādur

zebān-ı kaleminden:

1. **zebān-ı kaleminden:-i, -n, -den**

Kaside 33

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Kalemin dili, kalemin ucundan dökülen kelimeler.

Fermān-dih-i 'ālem ki zebān-ı kaleminden
Cārī olan aḡkāmu hemān ḡükm-i ḳazādur

zebân-ı nâtika:

1. zebân-ı nâtika:

Kaside 38

Mısra: **80**

Kelime Tipi: -

Konuşan dil // konuşma yeteneği.

Ġaraż 'arz-ı hülüş u bezl-i maqdür itmedür yoġsa
Olur haġ üzre medhûnde zebân-ı nâtika ebkem

zebân-ı süsen:

1. zebân-ı süsen:

Kaside 49

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

*Susenin dili (susen; sivri, uzun ve keskin
görüntümlü yeşil çanak yaprakları vesilesiyle dile
/zebana benzetilmiştir.).*

Degül şeb-nem zebân-ı süsen itdi âb ile peydâ
Şu deñlü kıldı vaşf-ı dâver-i pākize-girdârı

zebün ola:

1. zebün ola:

Kaside 3

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Zayıf ve düşkün duruma gelmek.

Ola a' dâsı zebün baġt-ı cihângiri kavî
Olmaya lâzime-i devletinüñ noġşanı

2. zebün ola:-a

Kaside 3

Mısra: **119**

Kelime Tipi: -

Zayıf ve düşkün duruma gelmek.

Ola a' dâsı zebün baġt-ı cihângiri kavî
Olmaya lâzime-i devletinüñ noġşanı

zecr:

1. zecr:

Kaside 61

Mısra: **70**

Eziyet, ceфа, zorluk.

Tâli'ümle her zamân bir cins idi bâzârımız
Ben maġabbet 'arz iderdim ol baña zecr ü 'itâb

zeheb:

1. zeheb:

Kaside 62

Mısra: **24**

Altın.

Şol deñlü 'âlidür dili dünyânuñ olmaz mâ'ili
'Arz itseler ve'l-hâşılı yanında bir seng ü zeheb

zehr:

1. zehri:-i

Gazel 53

Mısra: **10**

*Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan
veya yok ederek ölüme sebep olan madde, aġu, sem.*

Nazmumuzla n'ola kılsak ġamı şevġa tebdil
Zehri ey Nef'î biz efsün ile tiryâk ideriz

2. zehr:

Gazel 109

Mısra: **8**

*Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan
veya yok ederek ölüme sebep olan madde, aġu, sem.*

Eflâk degül ġat ġat olup iden ihâta
Zehr ile dolu mâr-ı ġam-ender-ġam imiş bu

3. zehri:-i

Gazel 134

Mısra: **10**

*Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan
veya yok ederek ölüme sebep olan madde, aġu, sem.*

Degme sözde yokdur ey Nef'î bu lezzet bilmiş ol
Zehri şîrîn-kâm iderse n'ola helvâlar gibi

zehr-âb (ol):

1. zehr-âb (ol):

Kaside 31

Mısra: **106**

Acı su olmak.

Bu kerâmet baña besdür ki midâd-ı ġâmem
Dosta âb-ı ġayât ola 'adüya zehr-âb

zehre-şikâf-ı derün-ı sine-i ġam:

1. zehre-şikâf-ı derün-ı sine-i ġam:

Kaside 32

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*Gamin sinesinin derinliklerindeki ödü patlatan //
gamı korkutan.*

Neşât zehre-şikâf-ı derün-ı sine-i ġam
Ümid 'ukde-güşâ-yı kemend-i gerden-i bîm

zehr-i cefâvi:

1. zehr-i cefâvi:-y, -i

Gazel 83

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Cefa, eziyet zehri.

Hün-ı dili bir zevk ile nüş itmede gamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

zehr-i ğam-ı hicrân:

1. **zehr-i ğam-ı hicrân:**

Kaside 9

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdinin zehri.

Hün-âbe degül bâdesi zehr-i ğam-ı hicrân
Her nağme-i çeng ü neyi feryâd u fiğândur

zehr-i kahrına:

1. **zehr-i kahrına:**

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kahr zehri/dert, keder zehri.

‘Aceb tiryâk-i nâfi‘dür cihânuñ zehr-i kahrına
Koma Nef î elüñden rind iseñ mânend-i Cem şahbâ

zehr-i sitemdür:

1. **zehr-i sitemdür:-dür**

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zulüm, cefa zehri // acı veren, keder artıran bir zehir.

Yâr olmayıcağ zehr-i sitemdür baña bâde
Bilmem nice def‘-i ğam-ı hicrân iderim ben

zehr-i telhi:

1. **zehr-i telhi:-ı**

Kaside 56

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Acı zehir.

Hükmi ger tedbil-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şîrîni şereng ü zehr-i telhi engübün

zehr-keşân-ı ğam-ı ‘aşkız:

1. **zehr-keşân-ı ğam-ı ‘aşkız:-ız**

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşkın gam zehrini içenler.

Şahbâ yerine zehr-keşân-ı ğam-ı ‘aşkız
Reşk itme bizüm cämümüza biz Cem-i ‘aşkız

zekâ:

1. **zekâda:-da**

Kaside 43

Mısra: 48

İnsandaki düşünme, gerçekleri algılama, akıl yürütme, yargılayıp sonuç çıkarma yeteneği, anlama gücü, zihin keskinliği, anlak, zeyreklik.

Vezîr-i nüktedân düstür-ı ehl-i ‘ilm ü şâhib-dil

Ki gâlibdür zekâda fikri ‘aql-ı müstefâd üzre

zelle-i ber-h‘ân-ı felek olamam:

1. **zelle-i ber-h‘ân-ı felek olamam:-ama, -m**

Kaside 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eleğin sofrasında (bulunarak) hata yapmak, günah işlemek.

İltifâtuñ baña dünyâ tolısı ni‘met iken

Olamam zillet idüp zelle-i ber-h‘ân-ı felek

zelzele:

1. **zelzeleden:-den**

Gazel 20

Mısra: 6

Deprem, yer sarsıntısı.

Dehre bu kadar velvele verince hırâmuñ

Şarşılsa n‘ola zelzeleden cây-ı kıyâmet

2. **zelzeleden:-den**

Kaside 17

Mısra: 70

Deprem, yer sarsıntısı.

Bir de Tağlar Delisidür ki şitâb itdükce

Bir olur zelzeleden lerze-i küh u deryâ

zelzele-i hamleden:

1. **zelzele-i hamleden:-den**

Kaside 28

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Hücumun zelzelesi.

Şarşılduğınca zelzele-i hamleden zemîn

Âşüb-ı rüsteñiz- i kıyâmet ‘ayân olur

zelzele-i üstüh‘ân virür:

1. **zelzele-i üstüh‘ân virür:-ü, -r**

Kaside 4

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Kemiklerini sarsmak, çatırdatmak.

Her bir kademde şadme-i pür-zürü na‘linüñ

Gäv-ı zemîne zelzele-i üstüh‘ân virür

zemîn:

1. **zemîni:-i**

Gazel 36

Mısra: 10

Zemîn, yer, toprak, taban.

Ser-â-pâ nergis encüm gül meh-i tâbâne dönmüşdür
Bahârûñ şun'ımı gör kim zemîni âsmân eyler

2. **zemîn:**

Kaside 6

Mısra: 60

Zemîn, yer, toprak, taban.

Ol cihân-gerd-i sebük-rev kim tefâvüt eylemez
Zîr-i pâyında zemîn deryâ mîdur şahrâ mîdur

3. **zemîn:-i**

Kaside 30

Mısra: 49

Yeryüzü, dünya.

Zemîn kalem-rev-i taht-ı taşarruf-ı hükmi
Zamâne bende-i hizmet-güzâr-ı fermâni

4. **zemîn:**

Kaside 32

Mısra: 12

Yeryüzü, dünya.

Cihân müferreğ ü dil-keş cihâniyân hürrem
Zamân şüküfte zemîn reşk-i büstân-ı na'im

5. **zemîn:**

Kaside 35

Mısra: 46

Yeryüzü, dünya.

Zîr-i 'anqâ-yı şükühında felek bir beyza
Kef-i mizân-ı vaqârında zemîn bir mişkâl

6. **zemîn:**

Kaside 38

Mısra: 7

Yeryüzü, dünya.

Zemîn feyz-i neşât-ı 'adl ile ma'mûr u nâzende
Zamâne arzû-yı intizâm-ı hâl ile hürrem

7. **zemînde:-de**

Gazel 3

Mısra: 9

Mevzu, konu, tema.

Dese Nef'î bu zemînde n'ola tekrâr gâzel
Tarh-ı vâdîsini çün hayli pesend itdi şabâ

8. **zemîn:**

Gazel 143

Mısra: 8

Yer, yeryüzü.

Gedâ şâhâne 'işret idecek demdür ki olmuşdur
Zemîn evreng-i pîrûze zamân eyyâm-ı pîrûzi

9. **zemîn:**

Gazel 143

Mısra: 9

Yer, yeryüzü.

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrûzi zihî iqbâl-i bihrûzi

10. **zemîn:**

Kaside 3

Mısra: 22

Yer, yeryüzü.

Şükr-i pâ-bûsin edâ itmez eger gösgötürü
Virse şükrâne zemîn hâşıl-ı baħr u kâni

11. **zemîn:**

Kaside 5

Mısra: 12

Yer, yeryüzü.

Cihân ârâyiş-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzında
Zemîn feyz-i lefâfetle sipihre imtinân üzre

12. **zemînün:-ün**

Kaside 5

Mısra: 2

Yer, yeryüzü.

Bahâr irdi yine düşdi lefâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînün lufti gâlib âsmân üzre

13. **zemîn:**

Kaside 6

Mısra: 29

Yer, yeryüzü.

Şâh-ı dîn-perver ki teşrif-i kudümiyle zemîn
'Arşa nâz eylerse istignâsı istignâ mîdur

14. **zemîn:**

Kaside 9

Mısra: 49

Yer, yeryüzü.

'Ahdinde zemîn mezra'a-i toħm-ı 'adâlet
Devrinde felek dâ'ire-i emn ü emândur

15. **zemînden:-den**

Kaside 11

Mısra: 66
Yer, yeryüzü.

Güzār eylerdi ‘aksi düşmeden āyine-i çarha
Buraķāsā zeminden ‘arşa dek ger itse cevlanı

16. **zeminden:-den**

Kaside 18
Mısra: 32
Yer, yeryüzü.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zeminden oķ gibi pertāb ideydi evc-i a‘lāya

17. **zeminden:-den**

Kaside 18
Mısra: 33
Yer, yeryüzü.

Buraķāsā zeminden ger ‘azīmet itse eflāke
İder sür‘atde sebķat tūr-i āh-ı ‘arş-peymāya

18. **zemini:-i**

Kaside 19
Mısra: 51
Yer, yeryüzü.

Zemini āsmān çarhı zemın eyler murād itse
Kaķā fermān-dih-i re‘yine ol deñlü muşahħhardur

19. **zemın:**

Kaside 27
Mısra: 25
Yer, yeryüzü.

Felek müştāk-ı dīdārı zemın memnūn-ı pā-būsı
Muħaşşal baħtı memnūn eylemiş a‘lā vü ednāyı

20. **zemın:**

Kaside 28
Mısra: 86
Yer, yeryüzü.

Şaflar düzüp hücüm edicek ħayl-i düşmene
Deħşetle āsmān u zemın pūr-fiġān olur

21. **zemın:**

Kaside 28
Mısra: 87
Yer, yeryüzü.

Şarşılduġınca zelzele-i ħamleden zemın
Āşüb-ı rüstehīz- i kıyāmet ‘ayān olur

22. **zemın:**

Kaside 29
Mısra: 16
Yer, yeryüzü.

Sürūd-ı müjde ile āsmān tarab-ħāne
Şalā-yı ‘ayş u tarabla zemın neşāt-ābād

23. **zemine:-e**

Kaside 44
Mısra: 25
Yer, yeryüzü.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemine ġavta
Şarşar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

24. **zemın:**

Kaside 47
Mısra: 138
Yer, yeryüzü.

Ola şābit-ķadem devletle dārū’l-mülk-i şıħħatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemın tā böyle ber-cādur

25. **zemın:**

Kaside 49
Mısra: 5
Yer, yeryüzü.

Letāfetden zemın ferş-i münakķaş oldı ‘aksiyle
Muraşşa ‘sāyebān idince çarħ ebr-i ġüher-bārı

26. **zeminiñ:-iñ**

Kaside 34
Mısra: 4
Yeryüzü.

Zihī firdevs-i şānī kim olur şāliş añıldıķca
Zeminiñ Ka‘be-i ‘ulyāsı çarħuñ Beyt-i ma‘mūrı

27. **zemini:-i**

Kaside 6
Mısra: 4
Yer, taban, toprak sathı.

Beyt-i ma‘mūr-ı felek mi ol fezāda ol sarāy
Yā zemini cennet olmuş Ka‘be-i ‘ulyā midur

28. **zemine:-e**

Kaside 45
Mısra: 36
Yer, taban, toprak sathı.

O deñlü sür‘at ile tayy iderdi ‘ālemi kim
Düşürmez idi zemine zılāl-ı eşcārı

29. **zemini:-i**

Kaside 19
Mısra: 12
Bir şeyin üzerinde geliştiiġi, cereyan ettiġi ortam
// toprak // anme.

Ya iki gül-bün-i nev-ħīzdür kim her birisinin
Zemini başķadur ammā biri birine hem-serdür

30. **zemîni:-i**

Kaside 34

Mısra: **19**

Yer, taban, döşeme.

Zemîni âsmân olmuş şanur seyr eyleyen anı
Olunca 'aks-i eşkâl-i felek ferşinde manzûrî

31. **zemîn:**

Kaside 58

Mısra: **50**

Yeryüzü.

Felek reh-i kademinde bisâṭ-ı pây-endâz
Zemîn yem-i kereminde cezîre-i meskûn

32. **zemîne:-e**

Kaside 13

Mısra: **44**

Yer, yeryüzü.

Degül deryâ şehâb-ı nev-bahâridür hevâsından
Ruṭûbet kesb idüp düşmiş zemîne âsmânvarî

zemîn (evle):

1. **zemîn (evle):**

Kaside 19

Mısra: **51**

Yeryüzüne indirmek, yeryüzü yapmak.

Zemîni âsmân çarḫı zemîn eyler murâd itse
Kazâ fermân-dih-i re'yine ol deñlü muşahḫardur

zemîn ile zamân:

1. **zemîn ile zamân:**

Kaside 62

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Bütün dünya.

Tâ kim zemîn ile zamân ola medâr-ı âsmân
Tâ kim bahâr ile ḫazân dehri kıla pür-tâb u teb

zemîn ü âsmân:

1. **zemîn ü âsmân:**

Kaside 52

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yer ve gök // dünya.

Südde-i bâbile pâyende esâs-ı kâ'inât
Tarḫ-ı maṭbû'ıyla nâzende zemîn ü âsmân

zemîn-büs-ı cenâbından:

1. **zemîn-büs-ı cenâbından:-i, -n, -dan**

Kaside 11

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Huzura kapanıp yer öpme.

Cihânbân-ı mu'allâ-pâye kim gerdün-ı gerden-keş
Zemîn büs-ı cenâbından olur fersüde pîşânî

zemîn-büs-ı cenâbıyla:

1. **zemîn-büs-ı cenâbıyla:-i, -y, -la**

Kaside 12

Mısra: **53**

Kelime Tipi: -

Huzura kapanıp yer öpme.

Faḫr iderse ger zemîn-büs-ı cenâbıyla felek
Ḥâk-pâyı rûzgâra armağânımdur benim

zemîn-gerd:

1. **zemîn-gerd:**

Kaside 3

Mısra: **52**

Yeryüzünü dolaşan.

Ġayret-i Edhem-i şeb pîşrev-i Eşheb-i rûz
Âsmân-seyr ü zemîn-gerd ü şehir-pîşânî

zemîn-gerd-i müselsel-harekât:

1. **zemîn-gerd-i müselsel-harekât:**

Kaside 17

Mısra: **61**

Kelime Tipi: -

Hızla, zincirleme şekilde yeryüzünü dolaşan.

Âsmân-püye zemîn-gerd-i müselsel-harekât
Bâd-pâ şu'le-i cevvalé-i 'âlem-peymâ

zemîn-i eş'âr:

1. **zemîn-i eş'âr:**

Kaside 57

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Şiir zemini, şiir sahası.

Beyt-i nazmumla şeref buldı zemîn-i eş'âr
Nitekim Ka'be ile ḫıṭṭa-i iklim-i Ḥicâz

zemîn-i şüre-i zühd ü rivâda:

1. **zemîn-i şüre-i zühd ü rivâda:-da**

Kaside 34

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

İki yüzüzlük ve kaba sofuluğun verimsiz, çorak toprağı.

Ger olsa luṭfi rindāna ider perverde te'sīri
Zemīn-i ūre-i zūhd ü riyāda toḥm-ı engürü

zemīni zamān üstine taḳdīm ider:

1. **zemīni zamān üstine taḳdīm ider:-er**

Kaside 32

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

(Kaderin gerçekleşmesinde) zemini /mekânı zamanın önüne almak.

'Ulüvv-i ūnına ta'zīm için maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳazā taḳdīm

zemīn-peymā:

1. **zemīn-peymā:**

Kaside 39

Mısra: 59

Çok yolculuk etmiş olan, dünyayı dolaşan.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı refṭarı ile ūrşılıur eyvān-ı eṣīr

zemm itmek:

1. **zemm itmek:-mek**

Kaside 47

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Yermek, çekiştirmek.

Beni medḥ anı zemm itmek degül ma'nāda
maḳşūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

zemzem:

1. **zemzem:**

Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: 2

Kābe yakınında bulunan bir kuyunun

Müslümanlarca kutsal sayılan suyu, zemzem suyu.

Hem-dem-i ūhēnṣeh-i Cem-pāye İsmā'ıl Aḡa
Kim küdüretten berīdür meṣrebi zemzem gibi

zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām:

1. **zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām:**

Kaside 50

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

İlham habercisinin çingırak nağmesi.

Eylesem her ne zamān fikre 'azīmet erīşür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

zen ü ūevher olurdu:

1. **zen ü ūevher olurdu:-u, -r, -di**

Kaside 20

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Karı koca olmak, birbirine eş olmak.

Ger olsa intizām-ı ḥük-m-i 'adli 'āleme sārī
Olurdu māde-āhū ile ūir-i ner zen ü ūevher

zenahdān:

1. **zenahdān:**

Müfret 3

Mısra: 2

Çene // çene çukuru.

Ruḥ-ı rengīni kim yārūñ leṭāfet gūlsitānidur
Zenahdān ūanma ol gūlşende bülbül āşiyānidur

zencir:

1. **zencir:**

Gazel 138

Mısra: 8

Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile // sevgilinin kâkülü.

Zabṭı bir bend ile müşkildür dil-i divānenüñ
İki zencir ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

2. **zencir:**

Kaside 17

Mısra: 54

Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile.

Urırlur gerdenine anuñ için altundan
İki zencir ki zabṭ itmesi āsān ola tā

zencire çeker:

1. **zencire çeker:-er**

Kaside 40

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Deyim**

Zincir ile bağlamak.

Şaḥne-i ma'deleti fitneyi zencire çeker
Ḥāl ü ḥaṭ üzre degül silsile-i ḥam-der-ḥam

zencire çekmiş:

1. **zencire çekmiş:-miş**

Kaside 20

Mısra: 61
Kelime Tipi: **Deyim**
Zincir ile bağlamak.

Meh ü hürşid-i 'âlem-tâbî çekmiş sanki zencire
O pür-çîn kâkül-i ber-düş o pür-ham tırta-i der-ber

zencîre-i naqş-ı hacir eyler:

1. **zencîre-i naqş-ı hacir eyler:-r**

Kaside 10
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Taş üzerine yapılmış kabartma zincir etmek.

Âb üzre vezân olsa eger şarşar-ı hıfzı
Emvâcını zencîre-i naqş-ı hacir eyler

zencîr-i cezâ:

1. **zencîr-i cezâ:**

Kaside 54
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Ceza zinciri.

'Adli ger nehy-i fesâd itse 'umûm üzre olur
Gerden-i fitnede zencîr-i cezâ hâbl-i verîd

zencîr-i cünûn-ı zülfinûn:

1. **zencîr-i cünûn-ı zülfinûn:-i, -nüñ**

Kaside 47
Mısra: 98
Kelime Tipi: -
Saçın delilik zinciri (delilere takılan zincir).

Olur mı şâhid-i hülkuñ gibi 'âlemdede bir dil-ber
Ki zencîr-i cünûn-ı zülfinûn Mecnûmî Leylâdur

zencîr-i emvâc:

1. **zencîr-i emvâc:**

Kaside 49
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Dalgalar zinciri // dalgalar oluşturarak.

Ger olsa ihtisâb-ı 'adli mâni' seyr-i gülzâra
Şabâ zencîr-i emvâc ile bend eylerdi enhârî

zengî:

1. **zengî:**

Kaside 1
Mısra: 25
Zenci.

Bir şebistândur devâtum hâme zengî hâdimi
Ol şebistânun 'arûs-ı dil-sitânıdur sözüüm

zengî- pâsbân eyler:

1. **zengî- pâsbân eyler:-r**

Kaside 49
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Zenci /siyahî gece bekçisi yapmak.

Eger sultân-ı qahrî habse fermân itse hürşidi
Zamâne aña zengî- pâsbân eyler şeb-i târi

zer:

1. **zeri:-i**

Kaside 4
Mısra: 65
Altın.

Ol demde kim hücum-ı gedâyân için zeri
Hürşid-i zer-feşân gibi desti 'iyân virür

2. **zerdür:-dür**

Kaside 6
Mısra: 47
Altın.

Hem güher hem sîm ü zerdür 'âleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kân mîdur deryâ mîdur

3. **zeri:-i**

Kaside 14
Mısra: 70
Altın.

'Aksidür anuñ felekde hürmen-i encüm degül
Saçdı dest-i luftî hâke ol qadar sîm ü zeri

4. **zer:**

Kaside 56
Mısra: 37
Altın.

N'ola hem zer hem güher bezl itse desti 'âleme
Kîse-i deryâ vü kândur sâ'idinde âstîn

5. **zerle:-le**

Kaside 4
Mısra: 67
Altın.

Ol deñlü dâmenin pür ider zerle her gedâ
Kim yollarına zîb-i reh-i kehkeşân virür

zerd:

1. **zerd:**

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 70
Sarı.

Ki meyûn surû u al iken rengi
Bim-i kâhriyla zerd ü kâhidür

zer-düz-ı suhan:

1. zer-düz-ı suhan:

Kaside 41
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Söz nakkaşı // güzel sözler söyleyen.

Ser-halka-i erbâb-ı şehâ Hâtem-i devrân
Zer-düz-ı suhan nâdire-pirâ-yı zamâne

zer-endüde:

1. zer-endüde:

Kaside 7
Mısra: 58
Altın yaldızlı.

Âftâb efser-i iqbâline yektâ gevher
Âsmân eblâk-ı câhına zer-endüde geçim

zer-feşân:

1. zer-feşândur: -dur

Kaside 19
Mısra: 47
Altın saçan.

Geh ü bî-gâh o deñlü zer-feşândur 'âleme şankim
Kef-i dest-i kerîmi âftâb-ı kîmyâgerdür

zerger-i dehr:

1. zerger-i dehr:

Kaside 31
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Zamanın kuyumcusu // felek.

Ne tûrur zerger-i dehr aña ta'accüb iderin
Bu kadar olmuş iken pûte-i gerdün pür-tâb

zerger-i kâmil:

1. zerger-i kâmil:

Kaside 60
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Usta kuyumcu.

Benim ol zerger-i kâmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür ziver-i dükkân-ı suhan

zer-i hâlis:

1. zer-i hâlis:

Kaside 60
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Halis, saf altın.

Zer-i hâlis gibi maqbûl ola her yerde sözüñ
Cân ile ragbet ide nükte-şinâsân-ı suhan

zer-i hurşide:

1. zer-i hurşide: -e

Kaside 42
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Güneş altını.

Naqş ide nâmın zer-i hurşide tâ
Sikke-tırâz-ı direm-i rûzgâr

zer-i hurşid-i 'âlem-tâb:

1. zer-i hurşid-i 'âlem-tâb:

Kaside 5
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş altını (altın renkli güneş).

O şâhenşeh ki naqş-ı hâtem-i iqbâlidür sikke
Zer-i hurşid-i 'âlem-tâb u sîm-i ahterân üzre

zer-i mañlül-ı raşende:

1. zer-i mañlül-ı raşende:

Kaside 43
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Parlak eritilmiş altın.

Zer-i mañlül-ı raşende gibi olurdu nûrânî
Düşeydi pertev-i re'yi eger reşh-i midâd üzre

zer-i nev-sikke:

1. zer-i nev-sikke:

Kaside 51
Mısra: 87
Kelime Tipi: -
Yeni akçenin altını.

Zer-i nev-sikke kadar ragbeti var sözlerimüñ
Nâm-ı pākūñ ideli nâşiye-i nazma raqam

zer-külâh:

1. zer-külâhıyla: -ı, -y, -la

Kaside 52
Mısra: 39
Altın külâh.

Zer-külâhıyla yaħud bir dil-ber-i rakķaşdur
Bir ayağ üzre semâ' itmekde dâmen-der-meyân

zer-mîh-i ni'âl olsa:

1. **zer-mîh-i ni'âl olsa:** -sa

Kaside 35

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Nalların altın çivisi olmak.

Habbezâ raħş-ı felek- seyr ü cihân-peymâ kim
Olsa seyyâre revâdur aña zer-mîh-i ni'âl

zer-pâlâheng olsa:

1. **zer-pâlâheng olsa:** -sa

Kaside 37

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Altın dizgin olmak.

Sipeh-endâz-ı şaf-ârâ ki revâdur olsa
Âftâb Eşheb-i çâlâkine zer-pâlâheng

zer-pevkân:

1. **zer-pevkân:**

Kaside 52

Mısra: **28**

Altın temren, altundan ok demiri.

Zîr-ı tākında fûrüzân şem'-i kâfûri degül
Oldı zer-pevkân ile sehm-i sa'âdet der-kemân

zerrâfe:

1. **zerrâfe:**

Kaside 43

Mısra: **28**

Zarif kimseler.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrâfe olur râciħ o gāv-ı ħar-nijâd üzre

zerre:

1. **zerredür:** -dür

Gazel 81

Mısra: **7**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Zerredür ammâ ki tâb-ı âftâb-ı 'aşk ile
Rûzgâruñ şemse-i tāk u revâkıdur gönül

2. **zerresiyle:** -si, -y, -le

Kaside 2

Mısra: **4**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
Zerresiyle âfitâbınıñ berâber pertevi

3. **zerre:**

Kaside 8

Mısra: **56**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Şâmil olsa kuvvet-i bâzû-yı re'yi 'âleme
Zerre zür-ı pençe-i ħürşid-i nür-efşân bulur

4. **zerre:**

Kaside 17

Mısra: **136**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre ħürşid kadar 'âleme vürdü ziyâ

5. **zerreyi:** -y, -i

Kaside 20

Mısra: **38**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Düşeydi zıll-ı temkîni muħîṭ-i çarħ-ı vâlâya
İderdi zevrağ-ı zerrîn-i mihre zerreyi lenger

6. **zerresi:** -si

Kaside 21

Mısra: **38**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Ger olsa mihr-i cihân-tâb-ı re'yi şu'le-figen
İderdi zerresi yek-reng şubħ ile şâmı

7. **zerreyi:** -y, -i

Kaside 23

Mısra: **42**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Ger eylese ħâşiyet-i temkîni sirâyet
Bir zerreyi tahrik idemez şarşar-ı 'âlem

8. **zerre:**

Kaside 28

Mısra: **54**

*Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

Ger zerre deñlü nûri ziyâ virse 'âleme
Īürşid zerre gibi nazardan nihân olur

9. **zerre:**

Kaside 35

Mısra: **56**

Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Düşse ger vâdî-i ma'nâya fûrûg-ı re'yi
Görinür zerre gibi gerd-i reh-i hayl-i hayâl

10. **zerresin:**-si, -n, -i

Kaside 39

Mısra: **81**

Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Zerresin mihr-i cihân-tâba değışmem ammâ
Olıcağ zât-ı şerîfûñ gibi nağkâd u başîr

11. **zerreden:**-den

Kaside 61

Mısra: **22**

Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Sen o mihr-i âsmân-ı baht u devletsin bu gün
Zâhir eyler pertevin her zerreden bir âftâb

12. **zerresin:**-si, -n

Kaside 14

Mısra: **113**

Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Zerresin mihre ğubârın rûzgâra kim virür
Cevherîyim ben cihâna virmem öyle gevheri

zerre deñlü:

1. **zerre deñlü:**

Kaside 28

Mısra: **53**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zerre kadar.

Ger zerre deñlü nûrı ziyâ virse 'âleme
Hürşîd zerre gibi nazardan nihân olur

zerre miqdârı:

1. **zerre miqdârı:**

Kaside 13

Mısra: **100**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zerre kadar.

Cihân-ı mücmelim ben müntehab eczâ-yı 'âlemden
Tefâvüt yok yine mâbeynimüzde zerre miqdârı

zerrece:

1. **zerrece:**

Kaside 34

Mısra: **14**

Zerre kadar, çok az.

O zerrîn-şemse-i tâbân ki reşk-i mihr-i rahşândur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nûrı

2. **zerrece:**

Kaside 38

Mısra: **37**

Zerre kadar, çok az.

Düşeydi 'âlem-i endîşeye ger zerrece nûrı
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma'nî-i mübhem

3. **zerrece:**

Kaside 49

Mısra: **57**

Zerre kadar, çok az.

Eger şalsa sipihre mihr-i luftı zerrece pertev
Kevâkib haşre dek görmez sevâd-ı şebden âşârı

4. **zerrece:**

Terkib-bend 1

Mısra: **52**

Zerre kadar, çok az // çok az bile olsa.

Nice mesrûr olmasın ol meclisûñ aşhâbı kim
Katreñi nûş eyleyende zerrece ğam bulmadım

zerre-i sebük-bârı:

1. **zerre-i sebük-bârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: **74**

Kelime Tipi: -

Ağırlığı olmayan / hafif zerre.

Ger olsa çarh-ı vakârında cilveger hürşîd
Olurdı küh-ı girân zerre-i sebük-bârı

zerre-nür-ı şemsesi:

1. **zerre-nür-ı şemsesi:-si**

Kaside 52

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Güneş şeklindeki süsleme motifinin parlaklığının zerresi.

Zerre-nür-ı şemsesi pîrâye-i hürşîd ü mâh

Rîze-seng-i mermeri ser-mâye-i deryâ vü kân

zer-rikâb:

1. **zer-rikâb:**

Kaside 45

Mısra: **91**

Altın üzengi.

Kecîm-i sîm-keş ü zer-rikâb ile tâ kim
İde tekâver-i çâlâk-i çarh-ı refîârı

zerrîn-hancer:

1. **zerrîn-ħançeri:-i**

Kaside 14

Mısra: 12

Altın hançer // hilal.

Mâh-ı nev şanma felekde göricek peykârûnı
Ditredi Behrâm elinden düşdi zerrîn-ħançeri

zerrîn-na'l:

1. **zerrîn-na'l:**

Kaside 18

Mısra: 41

Altından nal.

Zihî raşş-ı muraşşâ' raht u zerrîn-na'l u simîn-teng
Ki kıymetde deger satl-ı şıtablı tãc-ı Dârâya

zerrîn-nâvdân olursa:

1. **zerrîn-nâvdân olursa:-u, -r, -sa**

Kaside 52

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Altın oluk olmak, altından yapılmış oluk olmak.

Çeşme-i âb-ı hayât-ı feyzdür tab'uñ n'ola
Kilk-i ħalkârî olursa ana zerrîn-nâvdân

zerrîn-rikâb:

1. **zerrîn-rikâb:**

Kaside 61

Mısra: 48

Altın üzengi.

Hâle bir tavğ-ı muraşşâ' kehkeşân bir sim-raht
Çarğ bir dikme abâlî mâh-ı nev zerrîn-rikâb

zerrîn-şemse:

1. **zerrîn-şemse:**

Kaside 13

Mısra: 9

Altın işlemeli şemse (güneş şeklinde süsleme motifi).

O deñlü tâbnâk itmiş o zerrîn-şemse eñrâfin
Görünmez säyesinde âftâb-ı şubhuñ âğârı

zerrîn-şemse-i tâbân:

1. **zerrîn-şemse-i tâbân:**

Kaside 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli parlak şemse (güneş şeklindeki süsleme motifi).

O zerrîn-şemse-i tâbân ki reşk-i mihr-i raşşândur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nûri

zerrîn-siper:

1. **zerrîn-siper:**

Kaside 49

Mısra: 23

Altın kalkan.

Döner gülmîğ-ı sime cã-be-cã zerrîn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādâmuñ ezhârı

zevâyâ-yı zamâne:

1. **zevâyâ-yı zamâne:**

Kaside 41

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Devrin zavıyeleri /tekkeleri.

Düstür-ı kerem-pîşe ki pür olmada dâ'im
Gülbang-ı şenâsiyle zevâyâ-yı zamâne

zevk:

1. **zevkî:-i**

Gazel 28

Mısra: 5

Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Zevkî budur 'âlem-i 'aşkuñ ki hevâsı
Olur dili pür-süz u güdâz itmege bâ'is

2. **zevk:**

Gazel 55

Mısra: 3

Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Bir zevk komış hikmet-i Ĥakk meşrebimizde
Kim mest-i gam ârâm-ı dil-i ĥurrem-i 'aşkız

3. **zevk:**

Gazel 83

Mısra: 5

Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Ĥün-ı dili bir zevk ile nüş itmede gamze
Ol lezzet ile zehr-i cefâyı çekemez dil

4. **zevk:**

Gazel 101

Mısra: 8

Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Geçmezse bu sevdâdan eger ol yeler oñmaz
Âvâreligin bilmez imiş zevk ü şafâsın

5. **zevķimüz:-i, -müz**

Gazel 111

Mısra: 4

Hoşsa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Şevķimüz yok gerçi dilde mübtelâ-yı fırkatiz
Zevķimüz var lezzet-i gamdan haberdârız hele

6. **zevķi:-i**

Gazel 139

Mısra: 1

Hoşsa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Gider keyf-i şarâbuñ zevķi böyle yâde gelmez mi
Meger hiç mevsim-i gül devr-i câm-ı bâde gelmez mi

7. **zevķ:**

Kaside 47

Mısra: 65

Hoşsa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Ferâmüş eyledi kendin bu zevķ ü şevķ ile tab'um
Kalem ammâ yine destümde mu'tâd üzre güyâdur

8. **zevķ:**

Gazel 130

Mısra: 2

Eğlence.

'Ukde-i gam vaktidür olursa hâll nev-rüzda
Zevķ ü şevķ eyyâmidur n'eyler kesel nev-rüzda

9. **zevķi:-i**

Kaside 24

Mısra: 81

Hoşsa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Zevķi var ehl-i dil ü tab'a sitem eylemeden
Çâre ne devr ideli böyledür idmân-ı felek

10. **zevķini:-i, -n, -i**

Kaside 50

Mısra: 9

Hoşsa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Bâdedür zevķini idrâk idene âb-ı hayât
Mu'terifdir buña Hızır ile Sikender de tamâm

11. **zevķi:-i**

Kaside 15

Mısra: 15

Keyif, eğlence.

Zevķi o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham

12. **zevķe:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Keyif, eğlence.

Zevķe dâ'irdür şafâ-yı hâlet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindâne mahrem gayrıya bigânesin

13. **zevķinde:-i, -n, -de**

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Keyif, eğlence.

Ehl-i 'aşka tırfa 'işret-hâne buldum 'âlemi
Sensüz ammâ 'âlemüñ zevķinde 'âlem bulmadım

14. **zevķüñe:-ü, -ñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Keyif, eğlence.

Zevķüñe vâşıl olunca tevbesin bozmağ degül
Tevbeyi hiç ihtiyâr itmiş bir âdem bulmadım

15. **zevķüñe:-ü, -ñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Keyif, neşe.

Mürde-i endüha söz yok cân bağışlar şöhetüñ
Cân virür çok zevķüñe anuñ da şöhet bundadur

zevķ u şafâ:

1. **zevķ u şafâ:**

Kaside 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eğlenme, keyfetme; eğlence.

Gül devri 'ays eyyâmidur zevķ u şafâ hengâmıdur
'Aşıkıların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

2. **zevķ u şafâ:**

Kaside 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eğlenme, keyfetme; eğlence.

Dey faşlınuñ encâmıdur zevķ u şafâ hengâmıdur
Ya'ni bahâr eyyâmidur nüş idelüm âb-ı 'ineb

zevķ ü şafâ-vı bî-hisâb evleye:

1. **zevķ ü şafâ-yı bî-hisâb evleye:-y, -e**

Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Hesapsız eğlenmek, rahat ve eğlenceli bir şekilde yaşamak.

Bu maķâm-ı dil-güşâda dâ'imâ

Eyleye zevķ ü şafâ-yı bî-hisâb

zevk ü şafâ-yı vuslat:

1. **zevk ü şafâ-yı vuslat:**

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın zevk ve sefası.

Nağd-i vaqt olsa baña zevk ü şafâ-yı vuslat
Bir nefes arzû-yı bûs u kenârî çekemem

zevk-i bezm-i elesti:

1. **zevk-i bezm-i elesti:-i**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Elest meclisinin zevki.

Durma sâkî sebû-yı bâde getir
Zevk-i bezm-i elesti yâde getir

zevk-i bî-hisâb-ı Edrine eyleve:

1. **zevk-i bî-hisâb-ı Edrine eyleve:-y, -e**

Gazel 127

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Edirne'nin sayısız nimetlerine hükmetmek.

Hâzret-i Sultân Murâd-ı kâmrân kim Hağ vire
Eyleye devletle zevk-i bî-hisâb-ı Edrine

zevk-i cām-ı la'l-i nâb-ı dil-bere:

1. **zevk-i cām-ı la'l-i nâb-ı dil-bere:-e**

Gazel 51

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saf kırmızı şarabının (dudağının) zevki.

Şevkimüz yok zevk-i cām-ı la'l-i nâb-ı dil-bere
Şi'r-i Hâkân-ı şeker-güftâra düşdi gönlümüz

zevk-i ğam:

1. **zevk-i ğam:**

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam zevki, gam çekmenin verdiği zevk.

Cevrûn çekerek zevk-i ğam idrâk olunurdu
Müşkil bu ki biz 'aşk ile bî-tâkat u hüşuz

zevk-i ğamı:

1. **zevk-i ğamı:-ı**

Kaside 33

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gam zevki, gam çekmenin verdiği zevk.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maşşûşa aña kim
Zevk-ı ğamı erbâb-ı dile rûh-fezâdur

zevk-i ğam-ı firqati:

1. **zevk-i ğam-ı firqati:-i**

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık gaminin zevki.

Kendimüzden ne kadar bî-haberitse bizi 'aşk
Ol kadar zevk-i ğam-ı firqati idrâk ideriz

zevk-i kevf-i bâde:

1. **zevk-i kevf-i bâde:**

Kaside 48

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği keyfin/neşenin hazı.

Ma'ânisinde zevk-i kevf-i bâde
Edâsında şafâ-yı âb-ı zemzem

zevk-i mey-i nâbuñ:

1. **zevk-i mey-i nâbuñ:-uñ**

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Halis meyın verdiği zevk.

Şüfî ne bilür kadrini zevk-i mey-i nâbuñ
Bilseydi ger olurdu hemân hâk-i reh-i mest

zevk-i nesri:

1. **zevk-i nesri:-i**

Kaside 30

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Nesrin/yazının zevki.

Ya bir faşih-lisân tütî-i suhan-güdur
Ki zevk-i nesri virür dâd-ı nazm-ı Selmânı

zevk-i şehnâzi:

1. **zevk-i şehnâzi:-ı**

Kaside 22

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Şehnaz makamının zevki, şehnaz makamının verdiği zevk.

Bu güne 'aşıkâne bir gazel taksim ider gâhî
Virür hem nağme-i şıyt-ı şarîri zevk-ı şehnâzı

zevk-i suhan:

1. **zevk-i suhan:**
Kaside 50
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Söz güzelliği.

Ne bilür zevk-i suhan n'eydügin olursa Mesîh
Tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm

zevk-ı sürüd-ı nağme-i nâvî:

1. **zevk-ı sürüd-ı nağme-i nâvî:-ı**
Kaside 4
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Ney namesinin zevki.

Devrinde ehl-i mâteme farı-ı neşâtdan
Zevk-ı sürüd-ı nağme-i nâvî figân virür

zevk-i tekellüm:

1. **zevk-i tekellüm:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Konuşma zevki.

Hem 'itâb-ı zehrâk eyler cihâna gâmezî
Gösterür hem la'line zevk-i tekellüm n'eydügin

zevk-i vuslat:

1. **zevk-i vuslat:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın zevki.

Zevk-i vuslat da hâkîkatde bilinmez el-hâk
Cân fedâ itmeyicek yâre muqaddem 'aşık

zevk-ı vuslatdan:

1. **zevk-ı vuslatdan:-dan**
Kaside 20
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın zevki.

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuslatdan
Bu istiğnâ vü bu nâzı göreydi düşde Yûsuf ger

zevrağ-ı zerrîn-i mihre:

1. **zevrağ-ı zerrîn-i mihre:-e**

- Kaside 20**
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın kayığı.

Düşeydi zıll-ı temkîni muhîf-i çarh-ı vâlâya
İderdi zevrağ-ı zerrîn-i mihre zerreyi lenger

zevn itdi:

1. **zevn itdi:-di**
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Süslemek.

Nef'inün ammâ bu gazel zeyn itdi dîvânın yine
Her şî'ri gerçi tâ-ezel düşdükce söyler bî-bedel

zevn itmegiçün:

1. **zevn itmegiçün:-meg, -içün**
Müfret 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Süslemek.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-piç iderim her müjemi tâb-ı nazarla

zılâl-ı eşcârı:

1. **zılâl-ı eşcârı:-ı**
Kaside 45
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Ağaçların gölgeleri.

O deñlü sür'at ile tayy iderdi 'âlemi kim
Düşürmez idi zemîne zılâl-ı eşcârı

zılâl-i säyebân-ı devleti:

1. **zılâl-i säyebân-ı devleti:-i**
Kaside 5
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Devletin koruyup gözetin gölgesi.

Hümâyün-päye Sultân Ahmed-i 'âdil ki düşmişdür
Zılâl-i säyebân-ı devleti kevn ü mekân üzre

zıll-ı Hudâ:

1. **zıll-ı Hudâ:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
*Allah'ın yeryüzündeki gölgesi // Sultan IV.
Murad.*

Mehdî-i devr-i zamân mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekân
Âftâb-ı dü-cihân zıll-ı Hudâ nür-ı Hudâ

2. **zıll-ı Hudâ:**

Kaside 17

Mısra: **106**

Kelime Tipi: -

Allah'ın yeryüzündeki gölgesi.

Çok midur bu şeref ol raḥş-ı mübârek-ḳademe
Ki sa'âdetle süvâr ola aña zıll-ı Hudâ

zıll-ı Hudâ-vı müste'ân:

1. **zıll-ı Hudâ-yı müste'ân:**

Kaside 16

Mısra: **33**

Kelime Tipi: -

Kendisinden yardım dilenen Allah'ın gölgesi.

Şehryâr-ı şeh-nişân zıll-ı Hudâ-yı müste'ân
Kuṭb-ı devrân Mehdî-i bi-irtiyâb-ı rûzgâr

zıll-ı Hudâ-vı zü'l-minen:

1. **zıll-ı Hudâ-yı zü'l-minen:**

Gazel 105

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Lütuf sahibi Allah'ın gölgesi.

Şâh-ı cihân Sultân Murâd şâhenşeh-i 'âlî-nijâd
Baḥr-ı 'adâlet kân-ı dâd zıll-ı Hudâ-yı zü'l-minen

zıll-ı Hümâ-vı saltanat:

1. **zıll-ı Hümâ-yı saltanat:**

Kaside 25

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

*Saltanat Hümâ'sının gölgesi // saltanatın gölgesi
(padişahın himayesi).*

Düşdi fark-ı bahtuma zıll-ı Hümâ-yı saltanat
Nâ-gehâni eyledim devletle kesb-i infirâd

zıll-ı rākibi:

1. **zıll-ı rākibi:-i**

Kaside 28

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

Binicinin gölgesi (atın binicisinin gölgesi).

Çâpüklügi o meretebe kim zıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekân lâ-mekân olur

zıll-ı re'fetüñ:

1. **zıll-ı re'fetüñ:-ü, -ñ**

Kaside 61

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Merhamet gölgesi.

Düşdi ḥâk-i Mısr u âb-ı Nîle zıll-ı re'fetüñ
Âbı Kevşer oldı anuñ ḥâki guyâ müşk-i nâb

zıll-ı temkîni:

1. **zıll-ı temkîni:-i**

Kaside 20

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Vakarın, azametın gölgesi.

Düşeydi zıll-ı temkîni muḥîṭ-i çarḥ-ı vâlâya
İderdi zevrak-ı zerrîn-i mihre zerreyi lenger

zımnında:

1. **zımnında:**

Kaside 53

Mısra: **102**

Hakkında // etrafında.

Ḥayme-i ḳadrüñi gerdün gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbâb-ı düvel

zırh-ı saf-deri:

1. **zırh-ı şaf-deri:-i**

Kaside 38

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Safları yaran kahramanın zırhı.

Hevâ-yı ebr-i tıgıyle bahâr-ı ma'reke şâd-âb
Nesîc-i ḥâme-i rumḥıyla zırh-ı şaf-deri mu'lem

zîb:

1. **zîb:**

Kaside 47

Mısra: **123**

Süs, bezek.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziyinet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden 'ıḳd-ı süreyyâdur

zîb ü zîver-i 'unvân:

1. **zîb ü zîver-i 'unvân:**

Kaside 8

Mısra: **68**

Kelime Tipi: -

Unvan süsü.

Ḥusrev-i diyvân-ı nazmum kim berât-ı şâ'irî
Naḳş-ı elḳâbumla zîb ü zîver-i 'unvân bulur

zībā:

1. zībā:

Kaside 17

Mısra: 46

Güzel, süslü, gösterişli.

Yine iştâbl-ı şehenşâh-ı cihân-ârâda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

2. zībā:

Kaside 61

Mısra: 57

Güzel, hoş.

Hâller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Hâk bu kim hûb imtizâc itmiş şarâb u hâbb-i nâb

3. zībā:

Kaside 20

Mısra: 66

Süslü // güzel, hoş.

O ra 'nâ kâmet-i mevzûn o reftâr-ı hoş-âyende
O zībā 'ârız-ı gül-gün o ruhsâr-ı şafâ- güster

zībā-şüret:

1. zībā-şüret:

Kıt'a-ı Kebir 4

Mısra: 5

Güzel yüzlü.

Böyle zībā-şüret ü pākîze-siret görmedim
Bir melekdür güyiyâ itmiş tevellüd hürdan

zībende:

1. zībende:

Kaside 20

Mısra: 6

Süslü.

Cihâna gelmemişdür böyle şahenşâh-ı şahib-dil
'Aceb zībende envâ' -ı hünerle zâtı ser-tâ-ser

zībende-serv-i kâmet-efrâzı:

1. zībende-serv-i kâmet-efrâzı: -ı

Kaside 22

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Boyunu kaldıran /yücelere uzanan güzel/taze
serv (henüz genç yaşta olan Sultan IV. Murad).*

Sipihri-ı rif'atûn tâbende-mâh-ı 'âlem-efrûzı
Riyâz-ı devletûn zībende-serv-i kâmet-efrâzı

zīb-i dükânıdır:

1. zīb-i dükânıdır: -ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Dükânın süsü.

Olalı gavvâş-ı deryâ-yı hayâl-i midhâti
Cevher-i şâb 'umuñ zīb-i dükânıdır sözüm

zīb-i dükânıdır:

1. zīb-i dükânıdır: -u, -m, -dur

Kaside 12

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Dükânın süsü.

Meclis-i ikbâline geldim güher-pâş olmağa
Cevheriyim bu gazel zīb-i dükânıdır benim

zīb-i erkân:

1. zīb-i erkân:

Kaside 56

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Büyüklerin, devletin ileri gelenlerinin süsü.

Zīb-i erkân ziver-i dīvân vezîr-i şeh-nişân
Şâhib-i luţf-ı firāvân mâlik-i re'y-i rezîn

zīb-i güş u gerden-i ümmü'l-kitâb olur:

1. zīb-i güş u gerden-i ümmü'l-kitâb olur: -u, -r

Kaside 55

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Levh-i mahfuzun gerdanının ve kulağının süsü
olmak.*

Sensin ol deryâ-yı bî-pâyân-ı dâniş kim olur
Dürr-i lafzuñ zīb-i güş u gerden-i ümmü'l-kitâb

zīb-i reh-i kehkeşân virür:

1. zīb-i reh-i kehkeşân virür: -ü, -r

Kaside 4

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Samanyolu gibi süslemek.

Ol deñlü dâmenin pür ider zerle her gedâ
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşân virür

zīb-i tîr-kes-i müjgân-ı hürîdür:

1. **zīb-i tūr-keş-i müjgān-ı hūrīdür:-dür**

Kaside 13

Mısra: **110**

Kelime Tipi: -

Cennet kızlarının ok atan kirpiklerinin süsü.

Gülistān-ı cinān-ı tab' şafā-bağş-ı laţifümdür
Ki zīb-i tūr-keş-i müjgān-ı hūrīdür has u h'arı

zih-gır (ol):

1. **zih-gır (ol):**

Kaside 39

Mısra: **62**

*Sağ elin başparmağına takılan atış yüzüğü
olmak.*

İremez gerdine sür'atde hadeng-i Rüstem
Çarh destinde kemān olsa hilāli zih-gır

zihī:

1. **zihī:**

Kaside 3

Mısra: **1**

Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī 'atıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i 'āleme olmuş ezeli erzānī

2. **zihī:**

Kaside 11

Mısra: **21**

Ne güzel, ne hoş.

Te'āla'llāh zihī Sulţān-ı 'ālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

3. **zihī:**

Kaside 13

Mısra: **1**

Ne güzel, ne hoş.

Te'āla'llāh zihī kaşr-ı bülend-eyvān-ı halkārī
Yed-i beyzā-yı kudretdür meger kim dest-i mi'mārī

4. **zihī:**

Kaside 17

Mısra: **1**

Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī rağş-ı hümāyūn-simā
Ki qomış nāmını sulţān-ı cihān Bād-ı Şabā

5. **zihī:**

Kaside 18

Mısra: **1**

Ne güzel, ne hoş.

Te'āla'llāh zihī rağş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taşvır-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

6. **zihī:**

Kaside 18

Mısra: **39**

Ne güzel, ne hoş.

Zihī gül-gün-ı ferhunde-şemā'il esb-i ferruğ-pey
Ki lāyıkdur rikāb-ı şeh-süvār-ı 'ālem-ārāya

7. **zihī:**

Kaside 18

Mısra: **41**

Ne güzel, ne hoş.

Zihī rağş-ı muraşşa' raht u zerrin-na'l u simin-teng
Ki kıymetde deger sahl-ı şıtablı tāt-ı Dārāya

8. **zihī:**

Kaside 19

Mısra: **25**

Ne güzel, ne hoş.

Zihī 'ālī-neseb şeh-zādegān-ı 'ālem-ārā kim
Peder şahenşeh-i 'ālem-penāh-ı dād-güsterdür

9. **zihī:**

Kaside 20

Mısra: **1**

Ne güzel, ne hoş.

Zihī şāyeste vü bāyiste hākān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyış-i evreng ü hem pırāye-i efses

10. **zihī:**

Kaside 21

Mısra: **11**

Ne güzel, ne hoş.

Zihī 'alāmet-i ikbāl ü baht-ı rüz-efzūn
Ki eyledi mütehayyir 'uqūl u evhāmı

11. **zihī:**

Kaside 22

Mısra: **17**

Ne güzel, ne hoş.

Te'āla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrık u mağrib
Ki yok devletle İskender gibi ālemde enbāzı

12. **zihī:**

Kaside 22

Mısra: **19**

Ne güzel, ne hoş.

Te'āla'llāh zihī şahenşeh-i dīn-perver-i 'ādil
Ki olmuş aña rüzī devlet-i dāreynūn iħrāzı

13. **zihî:**

Kaside 27

Mısra: 17

Ne güzel, ne hoş.

Zihî düstür-ı Âşaf-menkıbet pâşâ-yı Hayder-dil
Ki hem kânûn-ı divânı bilür hem resm-i heycâyı

14. **zihî:**

Kaside 29

Mısra: 1

Ne güzel, ne hoş.

Zihî netice-i hayr-ı muqaddemât-ı murâd
Ki kıldı lutf-ı zuhûrî cihânı hürrem ü şâd

15. **zihî:**

Kaside 29

Mısra: 3

Ne güzel, ne hoş.

Zihî talî' a-i feyz-i sa'âdet-i tâlî'
Ki oldı mazhar-ı âşârı bende vü âzâd

16. **zihî:**

Kaside 29

Mısra: 5

Ne güzel, ne hoş.

Zihî laţife-i gaybiyye-i İlahiyye
Ki buldı ins ü perî andan inşirâh-ı fu'âd

17. **zihî:**

Kaside 34

Mısra: 1

Ne güzel, ne hoş.

Zihî kâşâne-i şâhâne işretgâh-ı düstürî
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şâh-ı düstürî

18. **zihî:**

Kaside 34

Mısra: 3

Ne güzel, ne hoş.

Zihî firdevs-i şânî kim olur şâliş añıldukca
Zemînüñ Ka'be-i 'ulyâsı çarhuñ Beyt-i ma'mûrî

19. **zihî:**

Kaside 34

Mısra: 5

Ne güzel, ne hoş.

Zihî 'âlî-binâ kim reşk-i bünyâdı götürmişdür
Nice biñ yıl muqaddem yeryüzinden beyt-i mezkûrî

20. **zihî:**

Kaside 37

Mısra: 1

Ne güzel, ne hoş.

Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine 'âlem teng

21. **zihî:**

Kaside 38

Mısra: 1

Ne güzel, ne hoş.

Zihî iqbâl-i baht-ı kâmrân u tâlî'-i hürrem
Ki oldı muğtenem esbâb-ı zevk u şevk ile 'âlem

22. **zihî:**

Kaside 38

Mısra: 27

Ne güzel, ne hoş.

Te'âla'llah zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'mülk hem Rüstem

23. **zihî:**

Kaside 39

Mısra: 5

Ne güzel, ne hoş.

Bâreka'llâh zihî devlet-i feth ü nuşret
Levhaşa'llâh zihî 'ârifet-i hayy-ı kadîr

24. **zihî:**

Kaside 39

Mısra: 6

Ne güzel, ne hoş.

Bâreka'llâh zihî devlet-i feth ü nuşret
Levhaşa'llâh zihî 'ârifet-i hayy-ı kadîr

25. **zihî:**

Kaside 41

Mısra: 72

Ne güzel, ne hoş.

Şimdi odur ihyâ iden erbâb-ı kemâlî
Aşsente zihî himmet-i vâlâ-yı zamâne

26. **zihî:**

Kaside 43

Mısra: 11

Ne güzel, ne hoş.

Te'âla'llâh zihî devr-i dil-ârâ-yı murâd-âver
N'olaydı çarh bu devre olaydı i'tiyâd üzre

27. **zihî:**

Kaside 43

Mısra: 55
Ne güzel, ne hoş.

Zihî şâhib-serîr-i ma' delet kim bîm-i çahriyla
Ne cânı var ki devründe ola fitne fesâd üzre

28. **zihî:**
Kaside 45
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Zihî semend-i mülâyim ki hüsni-i reftârı
Unutdurur dil-i 'uşşâka cilve-i yârı

29. **zihî:**
Kaside 46
Mısra: 48
Ne güzel, ne hoş.

Harc ider vârnı deryâ gibi deprenmez hiç
Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâhib-i temkîn

30. **zihî:**
Kaside 47
Mısra: 17
Ne güzel, ne hoş.

Zihî ceng-âver-i meydân-ı hûn-âğışte-i nuşret
Ki hengâm-ı vegâda şaf-der-i bî-bâk ü pervâdur

31. **zihî:**
Kaside 47
Mısra: 19
Ne güzel, ne hoş.

Zihî arâyiş-i evvân-ı divân-hâne-i devlet
Ki cârüb-ı der-i 'âlem-penâhı bâl-i 'Ankâdur

32. **zihî:**
Kaside 48
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Te'âla'l-lâh zihî hırz-ı mükerrerem
Maḥhabbet-nâme-i düstür-ı ekrem

33. **zihî:**
Kaside 48
Mısra: 31
Ne güzel, ne hoş.

Zihî mektüb-ı ferhunde-edâ kim
Dili şâd eyler okunmazdan aqdem

34. **zihî:**
Kaside 49
Mısra: 47
Ne güzel, ne hoş.

Zihî Dârâ-yı dârü'l-mülk-i hüsni-i hulûk u sîret kim
Olur erbâb-ı dil biñ cân ile meftûn-ı eṭvârı

35. **zihî:**
Kaside 49
Mısra: 49
Ne güzel, ne hoş.

Zihî cevher-şinâs-ı çârsü-yı nüktedânî kim
Bilür kırat ile qadr-i dür-i mazmûn-ı eş'ârı

36. **zihî:**
Kaside 54
Mısra: 13
Ne güzel, ne hoş.

Levḥaşa'l-lâh zihî cilve-i hüsni-i ṭâli'
Bâreka'llâh zihî kevkebe-i baḥt-ı sa'îd

37. **zihî:**
Kaside 54
Mısra: 14
Ne güzel, ne hoş.

Levḥaşa'l-lâh zihî cilve-i hüsni-i ṭâli'
Bâreka'llâh zihî kevkebe-i baḥt-ı sa'îd

38. **zihî:**
Kaside 58
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Zihî sarây-ı felek-âstân-ı Sidre-sütûn
Ki tarḥ u vaz'ını görse behişt olur meftûn

39. **zihî:**
Mesnevi 1
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Aḥsentü zihî ḥaṭt-ı hümâyün-ı mübârek
El kudretü li'l-lâhi Te'âlâ ve tebârek

40. **zihî:**
Nazm 1
Mısra: 1
Ne güzel, ne hoş.

Zihî taḥt-ı mu'allâ bârgâh-ı 'arş- pîrâye
Ki şalmış âftâb-ı heft-kişver üstine sâye

41. **zihî:**
Gazel 143
Mısra: 10
Ne güzel, ne iyi // acaba.

Zemîn ser-sezb ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hurrem-dil
Zihî te'sîr-i nevrüzî zihî ikbâl-i bihrüzî

42. **zihî:**

Gazel 143

Mısra: 10

Ne güzel, ne iyi // acaba.

Zemîn ser-sebz ü ebnâ-yı zamân hoş-hâl ü hürrem-dil
Zihî te'şîr-i nevrûzî zihî ikbâl-i bihrûzî

43. **zihî:**

Kaside 43

Mısra: 53

Ne güzel, ne iyi.

Zihî pâşâ-yı mülk-ârâ-yı rûşen-re'y-i 'âlî-şân
Ki dâ'im re'y ü tedbîriyle tevfiķ ittihâd üzre

zihn-i pâkümde:

1. **zihn-i pâkümde:**-ü, -m, -de

Kaside 60

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Açık, temiz zihin.

Eyledün maḥlaş-ı Nef'î ile kâdrüm efvün
Zihn-i pâkümde görüp kuvvet-i iz'ân-ı suḥan

zî-kıymet:

1. **zî-kıymet:**

Kaside 11

Mısra: 81

Kıymetli, değerli.

Ne mümkün dürr-i nazmum gibi zî-kıymet güher
bulmak
Çazanlar tîşe-i endîşesiyle kân-ı imkânı

zîkr:

1. **zîkri:-i**

Kaside 59

Mısra: 68

Sözünü etme, dile getirme, anma.

Ta'bir idemem çekdüğim âlâmı felekden
Zîrâ ki anuñ zîkri de bir güne elemdür

zîkr idemez:

1. **zîkr idemez:-emez**

Kaside 36

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Söylemek, dile getirmek.

Ḥadîs-i tîğmı zîkr idemez zebân zîrâ
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürîde çalem

zîkr ü tesbîh-i lisân-ı kudsiyânidur:

1. **zîkr ü tesbîh-i lisân-ı kudsiyânidur:-ı, -dur**

Kaside 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Meleklerin dillerinin zikir ve tesbihi.

Ḥâk-pây-ı na't-güyanım ki 'arş-ı a'zamuñ
Zîkr ü tesbîh-i lisân-ı kudsiyânidur sözüm

zillet:

1. **zillet:**

Kaside 41

Mısra: 93

Hakirlik, alçaklık.

Birdür baña şimden girü çün zillet ü 'izzet
Ne bîm-i ğam-ı dehr ü ne pervây-ı zamâne

zillet idüp:

1. **zillet idüp:-üp**

Kaside 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Küçülme, hakir duruma düşme.

İltifâtuñ baña dünyâ tolsı ni'met iken
Olamam zillet idüp zelle-i ber-ḥ'ân-ı felek

zimâm-ı devleti:

1. **zimâm-ı devleti:-i**

Kaside 43

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Devlet idaresi, yönetim.

Zimâm-ı devleti aldı elinden bir apordosım
Ki zerrâfe olur râciḥ o gâv-ı ḥar-nijâd üzre

zimâm-ı tasarrufi:

1. **zimâm-ı tasarrufi:-ı**

Kaside 32

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İdare etme, yönetme dizgini // idareyi ele alma.

Elinden aldı zimâm-ı tasarrufi şimdi
Yed-i mü'eyyed-i baḥt-ı ḥudâyiğân-ı kerîm

zimâm-ı umûri:

1. **zimâm-ı umûri:-ı**

Kaside 29

Mısra: 33

Kelime Tipi: -
İşlerin yönetimi, idaresi.

Vire zimâm-ı umûri kef-i kifâyetine
Bir ehl-i merhâmetüñ kim ide bu fırkayı şâd

zincir-keş-i şîr-i jiyândur:

1. **zincir-keş-i şîr-i jiyândur:-dur**
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
*Kükremiş aslanın zincirini çeken // kükremiş,
öfkeli aslanı yularından tutup götüren.*

Bir kişvere kim hıfzı nigehebân ola anda
Âhû-bere zincir-keş-i şîr-i jiyândur

zindân:

1. **zindân:**
Gazel 27
Mısra: **6**
*İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu
kapalı yer // çok karanlık, sıkıntılı yer.*

Göñli açılmaz elinde câm-ı gül-fâm olmasa
Bâdesüz bağ-ı behişt olsa şanur zindân mest

2. **zindân:**
Gazel 46
Mısra: **12**
*İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu
kapalı yer.*

Göz hâbsine şaldı dili mestâne nigehle
Bir güşede mey-hâne vü zindân ne belâdur

zindân evle:

1. **zindân evle:**
Rûbai 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir yeri yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk
alınmaz bir duruma getirmek.*

Dünyâ hevesinden kıma göñlümde eşer
İstersem eger cenneti zindân eyle

zindânî evledi:

1. **zindânî evledi:-di**
Kaside 3
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Zindana kapatmak, mahkum etmek.

Düşse çâh-ı zeķana tırta-ı hûbân yiridür
Eyledi fitneyi devründe felek zindânî

zindân-ı h'âba bıraktı:

1. **zindân-ı h'âba bıraktı:-di**
Kaside 49
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
*Uyku zindanına koymak // uyutmak, etkisiz hâle
getirmek.*

N'ola olsa zamân-ı devletinde 'âlem âsüde
Bıraktı fitneyi zindân-ı h'âba baht-ı bîdârı

zindân-ı suhan:

1. **zindân-ı suhan:**
Kaside 60
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Söz zindanı.

Beñzemez hâtır-ı feyyâzuma kalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eş'âr ile zindân-ı suhan

zinde:

1. **zinde:**
Gazel 58
Mısra: **3**
Canlı, diri.

Qalmazdı rüzgârda bir zinde 'âşıkı
Ger olmayaydı ğamzesi mest-i hârâb-ı nâz

2. **zindedür:-dür**
Kaside 40
Mısra: **94**
Canlı, diri.

Şofi nefsinî helâk eylemez tâ o kadar
Zindedür âb-ı hayât-ı suhanümle 'âlem

zinde ider:

1. **zinde ider:-er**
Kaside 34
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak, diriltmek.

Oķundukça bu şî'r-i dil-peżîrüm bezm-i 'âlemde
İder zinde revân-ı 'Urfî-i merhûm u maġfûr

2. **zinde ider:-er**
Kaside 45
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak, diriltmek.

Rahîķ-i meşrebi hürrem tatar dil-i Hırzı
Nesîm-i hulkı ider zinde rûh-ı 'Atfârı

zinde kılan:

1. zinde kılan:-an

Kaside 3

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Canlı tutmak, unutulmamasını sağlamak.

Haşre dek âb-ı hayât-ı suhan-ı Bâkîdür

Añdurup zinde kılan nâm-ı Süleymân Hânı

zinde olur:

1. zinde olur:-u, -r

Kaside 43

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Canlı, diri olmak // sıkıntısız bir şekilde yaşamak.

Olur zinde Mesîhâ gibi hem mürde ider ihyâ

Dem-i nutkı eger tokunsa taşvîr-i cemâd üzre

zindegî-i cân-ı kerem:

1. zindegî-i cân-ı kerem:

Kaside 51

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Cömertlik, lütuf canının zindeliği, cömertliğe canlılık veren.

Gerd-i hâk-ı kâdemi rûşenî-i çeşm-i emel

Feyz-i ihsân-ı kefi zindegî-i cân-ı kerem

zinhâr:

1. zinhâr:

Gazel 34

Mısra: 15

Sakın, asla.

Halâş olmak ne mümkündür dime zinhâr o maḥbesden

Hemân mevķûf-ı hûsn-i iltifât-ı pâdişâhidür

2. zinhâr:

Gazel 65

Mısra: 5

Sakın, asla.

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi

Bul ne bu 'âleme ne 'âlem-i ferdâya degiş

zîn-püş itseler:

1. zîn-püş itseler:-se, -ler

Kaside 27

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Eyer örtüsü yapmak.

Dönerdi Edhem-i şâm-ı mu'allâ-ı kâdr-i mi'râca

Eger kim aña zîn-püş itseler bir miskî kemḥâyı

zîn-püş-ı ser-â-serdür:

1. zîn-püş-ı ser-â-serdür:-dür

Kaside 47

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Baştan başa eyer örtüsü.

Degül şâm Eşheb-i câhına zîn-püş-ı ser-â-serdür

Degül şubḥ Edhem-i baḥtına pây-endâz-ı dibâdur

zîn-püş-ı ser-â-serle:

1. zîn-püş-ı ser-â-serle:-le

Kaside 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Baştan başa altın işlemeli eyer örtüsü.

Nürdan bâl açar uçmağa melekdür şanasın

Olsa zîn-püş-ı ser-â-serle ne dem cilve-nümâ

zîr ü bälâva:

1. zîr ü bälâva:-y, -a

Kaside 18

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yer ve gök.

Beşer meftûn-ı etvârı melek ḥayrân-ı refîârı

N'ola düşse ḥıram itdüke ḥayret zîr ü bälâva

zîr ü bem idince:

1. zîr ü bem idince:-ince

Kaside 15

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Kalemin mızrap gibi aşağı yukarı hareket edip yazması // şiir söylemek.

Hâkâniyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem

Hâfız olur leb-beste- dem ḥâmem idince zîr ü bem

zîr ü zeber eyler:

1. zîr ü zeber eyler:-r

Kaside 10

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Altüst etmek, düzenini bozmak.

İkbāline vā-beste felek tā o kadar kim
Tedbiri ile devrini zîr ü zeber eyler

zîr ü zeber olsa:

1. **zîr ü zeber olsa:-sa**

Kaside 50
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Alt üst olmak.

Ki felekler yıkılıp olsa cihân zîr ü zeber
Olur erkân-ı binâsında anuñ yine devâm

zîrâ:

1. **zîrâ:**

Gazel 127
Mısra: **13**
Çünkü, onun için ki.

Açdı hurrem itdi zîrâ gül gibi endişesin
İltifât-ı pâdişâh-ı Cem-cenâb-ı Edrine

2. **zîrâ:**

Kaside 15
Mısra: **52**
Çünkü, onun için ki.

Dünyâ vü mâ-fihâ nedür cennet olursa yâ nedür
Luţf eylemek zîrâ nedür yanında bir nakd u selem

3. **zîrâ:**

Tesdis 1
Mısra: **22**
Çünkü, onun için ki.

Degül etvârûna ammâ muvâfık itdüğün da'vâ
Ço yâ bu lâfi ihsân eyle işte ben çuluñ zîrâ

4. **zîrâ:**

Gazel 19
Mısra: **14**
Çünkü.

Nef î gibi küstâh ol eger 'âşık olursañ
Zîrâ iremez vuşlata maħcüb-ı maħabbet

5. **zîrâ:**

Gazel 60
Mısra: **10**
Çünkü.

Bir dâma tütulmaz dilimüz tırradan özge
Zîrâ kafes-i 'aşkıdan âzâde Hümâyız

6. **zîrâ:**

Gazel 74

Mısra: **6**
Çünkü.

Nezâketle toĸun zülfine ey bād-ı şabâ yârüñ
Şaĸın dilden olur zîrâ dil-i erbâb-ı gam nâzik

7. **zîrâ:**

Gazel 108
Mısra: **6**
Çünkü.

Ġamzeñden emîn olmak mümkin mi dil-i 'âşık
Ġamze diyemem zîrâ şemşir-i ĸazâdur bu

8. **zîrâ:**

Gazel 108
Mısra: **12**
Çünkü.

Bu nazm-ı dil-âvîze daĸl eyleyemez hâsid
Eş'âr degül zîrâ ilhâm-ı Hüdâdur bu

9. **zîrâ:**

Gazel 130
Mısra: **4**
Çünkü.

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zûrdur
Zühd ü takvâya gelür zîrâ hâlel nev-rûzda

10. **zîrâ:**

Kaside 8
Mısra: **12**
Çünkü.

Böyle şâhib-ħüsn olan itmez şafâ âyineden
'Aĸsini gördükce zîrâ kendüyi ĸayrân bulur

11. **zîrâ:**

Kaside 9
Mısra: **5**
Çünkü.

Zîrâ ne demekdür bu ki rindân ile vâ'iz
Bir yerde tırup câm-ı hilâle nigerândur

12. **zîrâ:**

Kaside 9
Mısra: **99**
Çünkü.

Devrân ne bilür ĸadr-i dür-i nazmumı zîrâ
Ol devr ideli münkir-i erbâb-ı beyândur

13. **zîrâ:**

Kaside 9
Mısra: **144**
Çünkü.

Göstermeye bir ferde Hudā 'ālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

14. **zīrā:**

Kaside 10
Mısra: 19
Çünkü.

Teşviş-i dil ü tab'ı bu daği beter eyler
Düşmez dil ü tab' ehli bu endişeye zīrā

15. **zīrā:**

Kaside 10
Mısra: 96
Çünkü.

Üstād olıcağ sözde hasedden kaçılır mı
Zīrā hünere reşk ü hased mu'teber eyler

16. **zīrā:**

Kaside 11
Mısra: 16
Çünkü.

Tenezzül eylemez ammā o tāt u tahta iqbāli
Buña kâ'il degül zīrā 'ulüvv-i şevket ü şāni

17. **zīrā:**

Kaside 11
Mısra: 55
Çünkü.

'Aceb şun'-ı İlähî bü'l-'aceb terkîbidür zīrā
Muşavver şu'le dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

18. **zīrā:**

Kaside 12
Mısra: 68
Çünkü.

Ġamzeden kim havf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

19. **zīrā:**

Kaside 13
Mısra: 77
Çünkü.

Esince bād-ı kahrı baħr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kühsārı

20. **zīrā:**

Kaside 16
Mısra: 16
Çünkü.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu güne inkılāb-ı rüzgār

21. **zīrā:**

Kaside 17
Mısra: 34
Çünkü.

Seyr iden cilvesini şu'le-i cevväle şanur
Devr ider 'ālemi sür'atle o deflü zīrā

22. **zīrā:**

Kaside 20
Mısra: 79
Çünkü.

Saňa haşm ittihāz itmek düşer mi ol ħarı zīrā
İderseñ kendini ādem şanur bir cāhil-i ebter

23. **zīrā:**

Kaside 22
Mısra: 49
Çünkü.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle gāddār u çep-endāzı

24. **zīrā:**

Kaside 22
Mısra: 77
Çünkü.

Du'āyile sözi ħatm idelüm zīrā ħaķıķatde
Sözüñ gevher olursa yegdür itnābindan icāzı

25. **zīrā:**

Kaside 33
Mısra: 33
Çünkü.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere kayd-ı ta'alluķ ne belādur

26. **zīrā:**

Kaside 36
Mısra: 14
Çünkü.

Bu feth ü nuşret için müjdeler saňa benden
Bu oldu tab'uma zīrā vücūh ile mülhem

27. **zīrā:**

Kaside 36
Mısra: 47
Çünkü.

Ĥadīs-i tiğımı zıkr idemez zebān zīrā
Yazınca medħin olur ser-te-ser bürīde kalem

28. **zīrā:**

Kaside 39

Mısra: 25
Çünkü.

Eşkiyâ lutfuñı zîrâ unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medhüñi ammâ tahrîr

29. zîrâ:

Kaside 39
Mısra: 100
Çünkü.

‘Arz-ı hâli ko du ‘â demleridür ey Nef’î
Az olur kıymeti zîrâ sözüñ olunca kesîr

30. zîrâ:

Kaside 41
Mısra: 75
Çünkü.

Ma‘zûr tut evşâfuñı bu mertebe zîrâ
Lâl itdi beni şîve-i bî-cây-ı zamâne

31. zîrâ:

Kaside 47
Mısra: 68
Çünkü.

Gazel-perdâz olursa n’ola bî-tâbâne bu demde
Gazel tarh itmede zîrâ ğarîb üstâd-ı ğarrâdur

32. zîrâ:

Kaside 59
Mısra: 25
Çünkü.

Çok mı bu kadar hüsni edâ tab‘uma zîrâ
Vaşşâf-ı hudâvend-i pesendide-şiyemdür

33. zîrâ:

Kıt’a-ı Kebir 1
Mısra: 73
Çünkü.

Pâydâr ola devleti zîrâ
Dili endîşe kıbleğâhıdur

34. zîrâ:

Mesnevi 1
Mısra: 32
Çünkü.

Mağşûsdur ancak bu hüner Hân Murâda
Zîrâ ne selâfında var ne hulefâda

35. zîrâ:

Gazel 85
Mısra: 16
Çünkü.

Mümtâz-ı ‘âlem olmamağa çâre var mıdur
Zîrâ ğenâ-yı şâh-ı ser-efrâzdur sözüñ

36. zîrâ:

Kaside 22
Mısra: 72
Çünkü.

Ne deñlü âfet olursa geçilmez ğamzeden yine
Odur vâir ise zîrâ ‘âşıkun bir maħrem-i râzi

37. zîrâ:

Kaside 40
Mısra: 83
Çünkü.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle bakınca zîrâ
Tab‘uma levh-i ma‘ânideki râz-ı mübhem

38. zîrâ:

Gazel 23
Mısra: 3
Çünkü, şundan dolayı ki.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsün-sâz ile zîrâ
Her bir müje bir nâdire-perdâz-ı maħabbet

39. zîrâ:

Kaside 5
Mısra: 83
Çünkü, şundan dolayı ki.

Ne deñlü da‘vi-i nazm eylesem zîrâ ne mümkindür
Ki hağ işbât idem medh ile şâh-ı nüktedân üzre

40. zîrâ:

Kaside 43
Mısra: 89
Aslında.

Meta‘-ı nazmumuñ sen olmasañ zîrâ ğarîdârı
Kalurdi haşre dek bâzâr-ı endîşem kesâd üzre

41. zîrâ:

Kaside 47
Mısra: 21
Çünkü.

Veliy-yi ni‘met-i ‘âlem desem hağdur sözüñ zîrâ
Simât-ı cüdi dünyâya çekilmiş h‘ân-ı yağmâdur

zîrâ ki:

1. zîrâ ki:

Kaside 9
Mısra: 81
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Zîrâ ki kimi sâ'ika der kimisi şarşar
Olmaz yine rāzî kimi der berķ-i cihāndur

2. **zîrâ ki:**

Kaside 59
Mısra: 68
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Ta'bir idemem çekdüğüm âlâmı felekden
Zîrâ ki anuñ zikri de bir güne elemdür

3. **zîrâ ki:**

Kaside 10
Mısra: 119
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Zîrâ ki dem-i küşte-i endişesin ekşer
Şer'-i kerem-i hikmet-i Bâri heder eyler

4. **zîrâ ki:**

Kaside 33
Mısra: 92
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Tahkik idemem n'eydügini hâmemüñ el-ħak
Zîrâ ki o bir sâhîr-i i'câz-nümâdur

5. **zîrâ ki:**

Kaside 17
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Kuş yetişmez dir idüm olmasa Tayyâr eger
İremez gerdine zîrâ ki ne şarşar ne şabâ

zîr-i 'Ankâ-yı şükühında:

1. **zîr-i 'Ankâ-yı şükühında:-i, -n, -da**

Kaside 35
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Haşmet, büyüklük Anka'sının altı.

Zîr-i 'Ankâ-yı şükühında felek bir beyza
Kef-i mizân-ı vaķârında zemîn bir mişkâl

zîr-i evvânında:

1. **zîr-i evvânında:-i, -n, -da**

Kaside 52
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Köşkün altında.

Pîş-i dergâhında ber-pâ şaf nişînân-ı felek
Zîr-i evvânında pervâz itmede kerrübiyân

zîr-i hâk olmak:

1. **zîr-i hâk olmak:-mak**

Kaside 62
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Toprak altında olmak // değeri bilinmemek.

Tab'um gibi bir dürr-i pāk olmaķ revâ mı zîr-i hâk
Oldum bu ğamla ben helâk ammâ gelür ğayra 'aceb

zîr-i külehünde:

1. **zîr-i külehünde:-üñ, -de**

Gazel 118
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Külâhın altı (külâhın altındaki sağ).

Olmazdı dil ol kâkül-i fettâna giriftâr
Biñ fitne nihân olmasa zîr-i külehünde

zîr-i pâyında:

1. **zîr-i pâyında:-i, -n, -da**

Kaside 6
Mısra: 60
Kelime Tipi: -
Ayak altı.

Ol cihân-gerd-i sebük-rev kim tefâvüt eylemez
Zîr-i pâyında zemîn deryâ mıdur şahrâ mıdur

2. **zîr-i pâyında:-i, -n, -da**

Kaside 51
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Ayak altı.

Ne kalem bir büt-i ra'nâ ki ħirâmân olsa
Zîr-i pâyında kılar zülf-i siyâhın derhem

zîr-i rân itse:

1. **zîr-i rân itse:-se**

Kaside 52
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Uyluğun altına almak // at için binmek.

'Arşa-i pehnâ-yı ma'nâyı kılar pür-zelzele
Şeh-süvâr-ı tab'um itse raşş-ı fikri zîr-i rân

zîr-i rân-ı devletine çeke:

1. **zîr-i rân-ı devletine çeke:-e**

Kaside 45

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Hâkimlik uyluğunun altına almak (at sürme durumu) // hükmü altına almak.

Semend-i bahtı çeke zîr-i rân-ı devletine

Sa'âdet ile süvâr ola Kâhramânvârî

zîr-i rânında:

1. **zîr-i rânında:-ı, -n, -da**

Kaside 6

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Âsmân mı âftâb ile şitâb itmekde yâ

Zîr-i rânında semend-i çüst ü çâpük-pâ mıdur

2. **zîr-i rânında:-ı, -n, -da**

Kaside 18

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu) // hükmü altında.

Ola dâ'im semend-i baht u devlet zîr-i rânında

Vire şihhatle hem luţf-ı Hudâ 'ömr-i bilâ-gâye

3. **zîr-i rânında:-ı, -n, -da**

Kaside 37

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Kendi hürşid-i cihân-tâb u felekdür güyâ

Zîr-i rânında o rehvar u sebük-püye kureng

4. **zîr-i rânında:-ı, -n, -da**

Kaside 39

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Kendi Rüstem şanasın Aşkârı 'Ankâ-perdür

Zîr-i rânında o şarşar-tek-i seyyâre- mesîr

zîr-ı tākında:

1. **zîr-ı tākında:-ı, -n, -da**

Kaside 52

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kapı veya pencere üstündeki kubbenin altı.

Zîr-ı tākında fūrüzân şem'-i kâfūrî degül

Oldı zer-peykân ile sehm-i sa'âdet der-kemân

zîr-i zemînde:

1. **zîr-i zemînde:-de**

Kaside 50

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yerin altı // mezar.

Düşse ger hâke nem-i ebr-i bahâr-ı luţfi

Kesb-i rûh eyler idi zîr-i zemînde ecsâm

zîr-i zîn idince:

1. **zîr-i zîn idince:-ince**

Kaside 56

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Eyerin altına almak, atı eyerlemek.

'Âlem-i ma'nâyı eyler pür-tezelzül cünbişi

Râ'iz-i tab'um idince raḥş-ı fikri zîr-i zîn

zîver bula:

1. **zîver bula:-a**

Kaside 20

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Süslenmek, bezenmek.

Ola tâ memleket muhtâc-ı şâhib-efser ü evreng

Bula tâ saltanat âyîn-i 'adl ü dâd ile zîver

zîver ola:

1. **zîver ola:-a**

Kaside 57

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Süs olmak.

Gevher-i zâtuñ ola efser-i çarḥa zîver

Müddet-i 'ömrüñ ola dâmen-i eyyâma tırâz

zîver-i 'âlem:

1. **zîver-i 'âlem:**

Kaside 23

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Cihanın süsü.

Pîrâye-dih-i saltanat ârâyiş-i devlet

Sermâye-i iḥsân u kerem zîver-i 'âlem

zîver-i dîvân:

1. **zīver-i dīvān:**

Kaside 56

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yüce meclisin süsü.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān

Şāhib-i luṭf-ı firāvān mālik-i re'y-i rezīn

zīver-i dīvān iderim:

1. **zīver-i dīvān iderim:**-er, -im

Gazel 102

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dīvāna (şiiir mecmuasına) süs etmek.

Nef'î gibi yārāne dimem daḡi nazīre

Yā bu gāzeli zīver-i dīvān iderim ben

zīver-i dükkān-ı suḡan:

1. **zīver-i dükkān-ı suḡan:**

Kaside 60

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Şiiir dükkānının süsü.

Benim ol zerger-i kāmīl ki bugün fennimde

Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḡan

zīver-i evvān ola:

1. **zīver-i evvān ola:**-a

Kaside 52

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Köşkün, kasrın süsü olmak.

Nitekim ola esās-ı kaşr-ı gerdün pāydār

Zīver-i evvān ola aña nücüm u kehkeşān

zīver-i evvān-ı felek:

1. **zīver-i evvān-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün süsü.

Dāver-i devr-i zamān pādīşeh-i 'ālī-şān

Revnaḡ-ı mülk-i cihān zīver-i evvān-ı felek

zīver-i gūş-ı ni'am-i rüzgār ederdim:

1. **zīver-i gūş-ı ni'am-i rüzgār ederdim:**-er, -di, -m

Kaside 42

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Zamanın nimetlerinin kulaḡına küpe yapmak.

Yoksa ederdim güher-i vaşfuḡı

Zīver-i gūş-ı ni'am-i rüzgār

zīver-i külāhıdur:

1. **zīver-i külāhıdur:**-ı, -dur

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Külāhın süsü.

Gevher-i nazm-ı 'ālem-efrūzum

Şehlerüñ zīver-i külāhıdur

zīver-i sem'-i kabül olmaḡa:

1. **zīver-i sem'-i kabül olmaḡa:**-maḡ, -a

Kaside 55

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Kabul kulaḡının süsü olmak.

İstedim ol şevḡ ile ḡavvāş-ı baḡr-i fikr olup

Zīver-i sem'-i kabül olmaḡa lāyık dürr-i nāb

zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm:

1. **zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm:**

Kaside 26

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Saltanat tacının süsü // hükümdarlığı, saltanatu süsleyen.

Revnaḡ-ı silsile-i 'Osmānī

Zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm

zīver-i tıḡ u sinānidur:

1. **zīver-i tıḡ u sinānidur:**-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kılıç ve mızraḡın süsü (şairlerin kaleminin süsü bağlamında).

Bî-'arāz bir cevher-i şāfidür ammā muttaşıl

Ehl-i ṭab'uñ zīver-i tıḡ u sinānidur sözüüm

zīver-i zerrīn-güle:

1. **zīver-i zerrīn-güle:**-e

Kaside 39

Mısra: 54

Kelime Tipi: -
Altın güllün süsü // güneşin süsü.

Hıfzı ger istese eyler kaçarât-ı 'arâkı
Dür gibi zîver-i zerrîn-güle şem'-i münîr

zîvâ virse:

1. **zîyâ virse:-se**
Kaside 28
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Işık vermek, aydınlatmak.

Ger zerre deñlü nûrı zîyâ virse 'âleme
Hürşîd zerre gibi nazardan nihân olur

zîvâ virürdi:

1. **zîyâ virürdi:-ü, -r, -di**
Kaside 17
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Işık vermek, aydınlatmak.

Behre-yâb olsa cihân pertev-i re'yinden eger
Zerre hürşîd kadar 'âleme virürdi zîyâ

zîvâd evleye:

1. **zîyâd evleye:-y, -e**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Artırmak // daim etmek.

Niyyeti dâ'im eger-i hayradır
Eyleye Hâk devlet ü 'ömrüñ zîyâd

zîvâde:

1. **zîyâde:**
Gazel 48
Mısra: **12**
Fazla, çok.

Cebr-i noşşâna bakma ey Nef'î
Eksük alduñsa ger zîyâde getir

2. **zîyâde:**
Gazel 112
Mısra: **7**
Fazla, çok.

Hüsni kemâlinde gülüñ derdi zîyâde bülbülüñ
Añmazsın ammâ süñbülüñ hâl-i perişânın yine

3. **zîyâde:**
Kaside 29
Mısra: **124**
Fazla, çok.

Hâf-ı müselsel-i şî'rümle hâmemi görsün
Zîyâde dil-keş ü tîz olduğm idenler yâd

zîvâde (ol):

1. **zîyâde (ol):**
Kaside 58
Mısra: **108**
Artmak, çoğalmak.

Ola sa'âdet ile ol sarây-ı zîbâda
Dili güşâde şafâsı zîyâde 'ömrü füzûn

zîvâde olur:

1. **zîyâde olur:-u, -r**
Kaside 23
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Çok, fazla olmak.

Olur yine kıymetde zîyâde bu kaçîdem
Bir rişteye cem' olsa dür ü gevher-i 'âlem

zîvân olur:

1. **zîyân olur:-u, -r**
Kaside 28
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zararı, kaybı olmak, zarar gelmek.

Yeksân ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübâna bu mu'âmeleden çok zîyân olur

zîvân virür:

1. **zîyân virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zarar vermek, kötü tesir edip birinin veya bir şeyin kayba uğramasına sebep olmak.

Bu iktidâr-ı tab' ile ammâ ne fâ'ide
Sermâye-i taşavvuruma ğam zîyân virür

2. **zîyân virür:-ü, -r**
Kaside 4
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Zarar vermek, kötü tesir edip birinin veya bir şeyin kayba uğramasına sebep olmak.

Gâhî ufukda zâhir olan mâh-ı nev degül
Te'sîr-i şevk-i medhî sipihre zîyân virür

zîvâ-pâs olsa:

1. **zîyâ-pâs olsa:-sa**
Kaside 34

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Işık saçmak.

O zerrin-şemse-i tábân ki reşk-i mihr-i raşşândur
Ziyâ-pâş olsa ger kevn ü mekâna zerrece nûri

ziyâ-vı nevvir-i rahşân:

1. ziyâ-yı neyyir-i rahşân:
Kaside 8
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin ışığı.

Enverî-i rûzgârum kim şebistân-ı suhan
Şem'-i fikrümle ziyâ-yı neyyir-i rahşân bulur

ziynet:

1. ziynet:
Kaside 47
Mısra: 123
Süs, bezek.

Bulaydı ger bunuñla zîb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde zann iderdi seyr eden 'ıkd-ı süreyyâdur

ziynet buldı:

1. ziynet buldı:-dı
Kaside 54
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Süslenmek, güzelleşmek.

Buldı ziynet ruḥ-ı dil-ber gibi rûy-ı eyyâm
Oldı rüşen dil-i hürşîd gibi çeşm-i ümmîd

ziynet virürdi:

1. ziynet virürdi:-ü, -r, -di
Kaside 48
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Süslemek, güzelleştirmek.

Dür-i yektâ gibi ziynet virürdi
Külâh-ı kelle-i hürşîde şeb-nem

ziynet-i ser-levha-i evvân-ı suhan eyleye:

1. ziynet-i ser-levha-i evvân-ı suhan eyleye:-y, -e
Kaside 60
Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Şiir köşkünün kapısının üzerindeki süs yapmak.

Kilk-i üstâd-ı kader eyleye bu matla'umı
Hall ile ziynet-i ser-levha-i evvân-ı suhan

ziynet-i tahrîr-i satr-ı Mushaf-ı 'Osmân bulur:

1. ziynet-i tahrîr-i satr-ı Mushaf-ı 'Osmân bulur:-
u, -r

Kaside 8
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hz. Osman'ın Kuran'ının satırlarının
yazılışındaki güzelliği kazanmak.

Haḫ degül âyât-ı hübîdür ki anuñla ruḥı
Ziynet-i tahrîr-i satr-ı Mushaf-ı 'Osmân bulur

ziynet-i tāk u revāk-ı nüh-kıbâb-ı rüzgâr itmiş:

1. ziynet-i tāk u revāk-ı nüh-kıbâb-ı rüzgâr itmiş:-
miş

Kaside 16
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Devrin dokuz kubbesinin çardak ve eyvanının
süsü etmek.

Ol ki itmiş naqş-ı elķabını ressam-ı kader
Ziynet-i tāk u revāk-ı nüh-kıbâb-ı rüzgâr

ziynet-yâb:

1. ziynet-yâb:
Kaside 31
Mısra: 102
Süs bulmak // güzellik, letafet kazanmak.

Bahr-ı tab'um nem-i ebr-i keremünle pür-dür
Silk-i nazmum güher-i medhûñ ile ziynet-yâb

ziynet-yâb olur:

1. ziynet-yâb olur:-u, -r
Kaside 8
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Ziynet bulmak, süslenmek.

Memleket meşşâta-i 'adliyle ziynet-yâb olur
Saltanat-pîrâye-i hulķıyla hüsün ü ân bulur

zuhâl:

1. zuhâl:
Kaside 30
Mısra: 48
Satırm gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Felek 'imâret-i câh u celâlinüñ ferşi
Zuhâl serâçe-i ikbâlinüñ nigeḫbâni

2. zuhâl:
Kaside 53
Mısra: 28
Satırm gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te'sîrde mirrih u zuhal

zuhür:

1. **zuhûra:-a**

Kaside 8

Mısra: 1

Meydana çıkma, görünme.

Her ne fitne kim zuhûra hayyiz-i imkân bulur
Vech-i imkân-ı zuhûrın ol haı-ı fettân bulur

zuhür ider:

1. **zuhür ider:-er**

Kaside 28

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkmak, görünmek // oluşmak,
meydana gelmek.*

Her gevher-i nefîs ki andan zuhûr ider
Ārayîş-i ĥazâ'in-i kevn ü mekân olur

zuhür itdi:

1. **zuhür itdi:-di**

Kaside 60

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, belirmek.

Kâmkârâ sen o ser-ĥayl-i ma'ârîfsin kim
Nazm-ı pâküñle zuhûr itdi senüñ şân-ı suĥan

zuhür itmeye:

1. **zuhür itmeye:-me, -y, -e**

Kaside 41

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, belirmek.

Pür-emn ola devrinde cihân tâ o kadar kim
Bir yerde zuhûr itmeye ġavġâ-yı zamâne

zulm:

1. **zulme:-e**

Gazel 70

Mısra: 8

Eziyet, cevir, cefa.

Ṭotalum rûz-ı şumâr olsa kim eyler da'vâ
İtdüġin zulme senüñ ĥadd ü ĥisâb olmayıcak

2. **zulmün:-ü, -n**

Gazel 139

Mısra: 7

Eziyet, cevir, cefa.

Görüp çarĥuñ bu zulmün derd ile def sine döġmez mi
Kađeĥ kan ağlamaz mı çeng ü ney feryâde gelmez mi

3. **zulm:**

Kaside 42

Mısra: 9

Eziyet, cevir, cefa.

Ehl-i dile zulm u sitem gibi yok
Hiç bir emr-i ehem-i rûzgâr

4. **zulme:-e**

Kaside 55

Mısra: 51

Eziyet, cevir, cefa.

Fitne bir kişverde devründe uzatmaz zulme el
Mülk-i ĥüsn içre meger kim tırra-i pür-pîç ü tâb

5. **zulmune:-ü, -n, -e**

Kaside 4

Mısra: 29

Haksızlık, acımasız davranma, eziyet.

Her zulmune taĥammül ider âşikâre dil
Ammâ bu cevri cânâ 'azâb-ı nihân virür

zulmet-âbâd-ı devâtında:

1. **zulmet-âbâd-ı devâtında:-ı, -n, -da**

Kaside 60

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Divitin karanlığı.

Zulmet-âbâd-ı devâtında nihândur k'olmuş
Ĥâmesi lüle-i ser-çeşme-i ĥayvân-ı suĥan

zulmet-i baĥr:

1. **zulmet-i baĥr:**

Müfret 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Denizin karanlığı, denizin kararması.

Zulmet-i baĥr ile şebden seçemezler rûzı
Böyle eyyâm-ı ġamuñ böyle olur nev-rûzı

zulmet-i şâm:

1. **zulmet-i şâm:**

Kaside 50

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Akşam karanlığı.

Ĥiddet-i bâriĥa-i pertev-i pür-nürından
Düşe tâ çâĥ-ı 'amîĥ-ı 'ademe zulmet-i şâm

zu'm:

1. **zu'mı:-ı**

Kaside 10

Mısra: **99**

Zan, batul zan, boş inanç.

Zu'mı o kadar her birinün sözde ki gūyā
Endişesi tağyır-i każā vū kader eyler

zu'munca:

1. **zu'munca:**

Kaside 40

Mısra: **73**

Zannına göre.

Ne kadar da'vi-i nazm eyler isem zu'munca
Olurın zātuñi ta'rife gelince mülzem

zu'munca:

1. **zu'munca:**

Kaside 9

Mısra: **104**

Zannına göre.

Çok gerçi dilirāne suhan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zu'munca falān ibn-i fulāndur

2. **zu'munca:**

Kaside 10

Mısra: **21**

Zannına göre.

Zu'munca olur her kişinün redd ü kabūli
Hağ söyleyeni şanma felekden hażer eyler

3. **zu'munca:**

Kaside 28

Mısra: **132**

Zannına göre.

Hāsīd benimle da'vī-i nazm eylese n'ola
Zu'munca hağ suhanver-i 'İsā-beyān olur

4. **zu'munca:**

Kaside 47

Mısra: **126**

Zannına göre.

Bana āmī diyen bātıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daği zu'munca şahib-ṭab' u mollādur

zūr u ibrām eylemezin:

1. **zūr u ibrām eylemezin:-mez, -in**

Kaside 50

Mısra: **94**

Kelime Tipi: -

Zorlamak.

Minnet Allāha ki vermiş o kadar isti'dād
Nazm için eylemezin ṭab'uma zūr u ibrām

zūr-ı bāzū:

1. **zūr-ı bāzū:**

Kaside 39

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Pazı gücü, kol kuvveti.

Feth-i Hayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı teşhīr

zūr-ı bāzūda:

1. **zūr-ı bāzūda:-da**

Kaside 39

Mısra: **65**

Kelime Tipi: -

Pazı gücü, kol kuvveti.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduğı tır

2. **zūr-ı bāzūda:-da**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Pazı gücü, kol kuvveti.

Rüstemāne kemāne şunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür i'cāz

zūr-ı dest ü bāzūsın:

1. **zūr-ı dest ü bāzūsın:-sı, -n**

Kıt'a-ı Kebir 5

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Kolun ve elin kuvveti.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oğ atarken o şah-ı bende-nevāz

zūr-ı endiše:

1. **zūr-ı endiše:**

Kaside 50

Mısra: **99**

Kelime Tipi: -

Düşüncenin gücü.

Zūr-ı endiše vū āṣār-ı hayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne i'lām

zūr-ı pençe-i hürşid-i nūr-efsān:

1. **zūr-ı pençe-i hürşid-i nūr-efsān:**

Kaside 8

Mısra: **56**

Kelime Tipi: -

Işık saçan güneşin pençesinin kuvveti (güneşin, ışınlarıyla birlikte el ayası ve parmakların (pençe) görünümünde olması dolayısıyla).

Şâmil olsa kuvvet-i bâzû-yı re'yi 'âleme
Zerre zür-i pençe-i hürşîd-i nür-eşân bulur

zübde-i şâhân-ı 'âlem:

1. zübde-i şâhân-ı 'âlem:

Kaside 16

Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının en seçkini.

Qahramân-ı Cem-şaşem şâhib-kırân-ı muhteşem
Zübde-i şâhân-ı 'âlem intihâb-ı rûzgâr

zühhd:

1. zühhd:

Gazel 121

Mısra: **8**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme // kaba sofuluk.*

Bir bölük bâde-keşiz bâde-furûşuñ kulyuz
Ne alur var ne şatar zühhd ü riyâyı bu gice

2. zühhd:-i

Gazel 121

Mısra: **5**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme // kaba sofuluk.*

Zühdi ço gel beri yek-reng olalum rindâne
Ber-şaraf eyleyelüm havf u recâyı bu gice

3. zühhd:

Gazel 139

Mısra: **9**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme // kaba sofuluk.*

Nice ülfet şutarsın zühhd ile bilmem sen ey Nef'î
İçüp mest olduğın hiç hâtır-ı nâ-şâde gelmez mi

4. zühhd:

Gazel 130

Mısra: **4**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme.*

Zâhid-i şad-sâle mest olsa yine ma'zûrdur
Zühhd ü taqvâyâ gelür zîrâ hâlel nev-rûzda

5. zühhd:

Kaside 21

Mısra: **94**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme.*

Hasûda kâfir-i mutlak denür hakikatde
Olursa zühhd ile ger Bâyezîd-i Bistâmî

6. zühhd:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **19**

*Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete
verme.*

Zühhd ü rindî yanumda yeksândur
Bu huşûşuñ Hüdâ güvâhidur

zühhd-i Tavfûrî:

1. zühhd-i Tavfûrî:

Kaside 34

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Tayfuri züht // Bayezid-i Bestamî zühtü.

Nihâd-ı âb u hâkinde sirişte 'adl-i Fârûkî
Kitâb-ı 'aql u fikrinde nüvişte zühhd-i Tavfûrî

zühhdâ:

1. zühhdâ:-a

Kaside 9

Mısra: **4**

Zahitler, kaba sofular.

Mestân-ı harâbâta şalâdur ne şururlar
Zühhdâ tağallüb idecek dem bu zamândur

2. zühhdâ:

Kaside 29

Mısra: **88**

Zahitler, kaba sofular.

Virürdi mâ-melekin bezl için kerîme le'im
İderdi hîdmet-i rindânı şevk ile zühhdâ

3. zühhdâ:-a

Kaside 33

Mısra: **15**

Zahitler, kaba sofular.

Zühhdâ vebâl ise eger 'aşk-ı mecâzî
Rindâne medâr-ı sebeb-i naşş-ı riyâdur

zühre:

1. zühre:

Kaside 61

Mısra: **52**

*Çobanyıldızı, Venüs (parlaklığı yönüyle ifade
edilmiştir.).*

Dürr-i mengüşuñla rüyuñ deñlü bulmaz nür u tâb
Zühre ger olsa felekde güşvâr-ı 'âftâb

2. **zühre**:-y, -e

Kaside 57

Mısra: 54

Çoban yıldızı, Venüs, Zühre (çalgıcı özelliği ile).

İrse nehyinden eger 'âlem-i bālāya haber
Zühreye rişte-i tesbîh olur ebr- şiyem sâz

3. **zühre**:

Kaside 17

Mısra: 66

Çobanyıldızı, Venüs (parlaklığı yönüyle ifade edilmiştir).

Olsa bu cilve bu nâz Aşkar-ı Behrâmda ger
Zühre gökden iner olurdu dil-ârâm aña

4. **zühre**:

Kaside 37

Mısra: 69

Çoban yıldızı, Venüs (feleğin sazendesi olarak bilinir, bu yüzden edebî metinlerde şarkı, eğlence, çalgi, aşk ile birlikte anılır).

Ne cevâhir ki birin virsem olurdu zühre
Haşre dek bezm-i hayâlümde nevâzende-i çeng

5. **zühre**:

Kaside 30

Mısra: 76

Çoban yıldızı, Venüs.

Ger olsa nehyi nesâk-sâz-ı 'âlem-i 'ulvî
Kıomazdı zühre ile ıktırâna keyvânı

6. **zühre**:

Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: 17

Çoban yıldızı, Venüs.

Nâzenin bîkr-i fikrimûñ zühre
Şüh-ı gîsû-beride dâhidur

7. **zühre**:

Kaside 42

Mısra: 68

Çoban yıldızı, Venüs.

Aña nazîr ola mı âlemde hiç
Zühre gibi müttehem-i rûzgâr

zühre vü kevvân-ı felek:

1. **zühre vü keyvân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Feleğin Zühre ve Zühal yıldızı.

Nehyi ger 'âlem-i bālâda yürütse hükmin
Eylemezlerdi kırân zühre vü keyvân-ı felek

zühre-i fettân-ı felek:

1. **zühre-i fettân-ı felek:**

Kaside 24

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Feleğin cazibeli Zühre yıldızı (Yunan mitolojisinde aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit).

Bîkr-i fikrüm o kadar şüh u dil-ârâdur kim
Reşk ider gâmzesine zühre-i fettân-ı felek

zühre-i zehrâ:

1. **zühre-i zehrâ:**

Kaside 6

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Parlak Zühre yıldızı.

Bîkr-i ma'nâ mı dilümde pertev-i ilhâm ile
Yâ felekde âftâb u zühre-i zehrâ midur

zühre-i zehrâvı:

1. **zühre-i zehrâvı:-y, -ı**

Kaside 18

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Parlak Zühre yıldızı.

Eger kim Zühre-i zehrâvı da lâyık görürlerse
Olurdu hâmile olmak için menkûha 'İsâya

zühre-i zehrâ-vı çengî:

1. **zühre-i zehrâ-vı çengî:**

Kaside 22

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Çenk çalan Zühre yıldızı (Venüs, Nahid, çoban yıldızı da denilen yıldız, feleğin sazendesi olarak bilinir. Yunan mitolojisine göre âşık ve müzik tanrıçası Afrodit veya Venüs budur.).

Döne tâ kim felekde sâgar-ı zerrîni hürşidûñ
Ala hem zühre-i zehrâ-vı çengî destine sâzı

zülâl-i çeşme-i dil:

1. **zülâl-i çeşme-i dil:**

Kaside 45

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Gönül çeşmesinin saf suyu.

Zamîr-i cevher-i küll gibi şâf iz'ânı
Zülâl-i çeşme-i dil gibi pâk güftârı

zülâl-i nazmuma:

1. **zülâl-i nazmuma**:-u, -m, -a

Kaside 32

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Şiirin tatlı suyu.

Nihâl-i hâmemme dil-beste Sidre vü Tübâ
Zülâl-i nazmuma leb-teşne kevçer ü tesnim

Zülevhâ:

1. **Züleyhâ:**

Kaside 18

Mısra: 78

*Yusuf kıssasında geçen ve Yusuf'a âşık olup
iftira atan Mısır azizinin karısı.*

Revâdur ger Ferîdün ile Behrâm olsa lâlası
Sezâdur ger Züleyhâ ile Belkîs olsalar dâye

2. **Züleyhâ:**

Kaside 20

Mısra: 67

*Yusuf kıssasında geçen ve Yusuf'a âşık olup
iftira atan Mısır azizinin karısı.*

Züleyhâ tâ ebed nevmîd olurdu zevk-ı vuşlatdan
Bu istîgnâ vü bu nazî göreydi düşde Yûsuf ger

zülfi:

1. **zülfine**:-i, -n, -e

Gazel 74

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Nezâketle tokun zülfine ey bād-ı şabâ yârûn
Şakın dilden olur zirâ dil-i erbâb-ı gam nâzik

2. **zülfini**:-i, -n, -i

Gazel 103

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Çöz zülfini bārî bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenüñe gâh girîbânuña düşsün

3. **zülfünde**:-ü, -ñ, -de

Gazel 104

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ne tokunsun dil-i erbâb-ı gâma zülfünde
Ne perişânî-i cem'iyet-i yârân olsun

4. **zülfünü**:-ü, -ñ, -i

Gazel 104

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Eylesün bād-ı şabâ zülfünü қо ham-der-ham
Dil-i divâneyi bend eylemek âsân olsun

5. **zülfi**:-i

Gazel 117

Mısra: 8

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Kendü hâline kosa 'âşıkı ol gamze-i şüh
Zülfi eglence yeterdi dil-i âvâresine

6. **zülfi**:-i

Gazel 137

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Dil-rübâdur zülfi ammâ dil-nişîndür gamzesi
Nâz iderse yaraşur pek nâzenîndür gamzesi

7. **zülfine**:-i, -n, -e

Kaside 8

Mısra: 9

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Şâne süzân olmadan korçar tolaşmaz zülfine
N'eyesün her bir hamında biñ dil-i süzân bulur

8. **zülfi**:-i

Kaside 12

Mısra: 67

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ġamzeden kim havf ider zülfi hevâdâr olmasa
Ġamze zirâ hem-dem-i râz-ı nihânumdur benüm

9. **zülfine**:-i, -n, -e

Gazel 28

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Allâh için ey âh tolaş zülfine turma
Ol silsile-i 'aşkı dirâz itmege bâ'is

10. **zülfi**:-i

Gazel 34

Mısra: 14

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Esir oldı gönül çâh-ı zenahtânında ey Nef'î
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı piç-â-piç-i âhidur

11. **zülfine**:-i, -n, -e

Gazel 96

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfine bend itmesün yâ n'eyesün Mecnün gibi
Zabta kâdir olmayan 'âşık-ı dil-âvâresin

12. **zülfi**:-i

Gazel 99

Mısra: 6

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

N'ola ta'yîn itse zâbıt-ı mülk-i hüsnî gamzeye
Zülfî bir aşüfte-i ser-der-hevâdur n'eylesün

13. **zülfine**: -i, -n, -e

Gazel 99

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfine kâlsa perîşân eylemezdi dilleri

Anı da tahrîk iden bād-ı şabâdur n'eylesün

14. **zülfi**: -i

Gazel 100

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfî de kâddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anuñçün elin güşe-i dâmânından

15. **zülfi**: -i

Gazel 119

Mısra: 11

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Hañ gelse ruñ-ı yâre yeter kâkül ü zülfî
Gül gitse n'ola sünbül ü reyñân elimüzde

16. **zülfi**:

Gazel 120

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Beñzerdi nihâl-i kadüñe zülf ü ruñuñla
Açılrsa eger sünbül ü gül nârven üzre

17. **zülfin**: -i, -n

Gazel 3

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

İki zülfin ki birbirine bend itdi şabâ
Dil-i Cibrîli giriftâr-ı kemend itdi şabâ

18. **zülfi**: -i

Gazel 62

Mısra: 11

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil-i Cibrîli şikâr eylemek ister zülfî
N'ola eyleser Hüme gibi yukardan pervâz

19. **zülfin**: -i, -n

Gazel 18

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil elinde tutmak ister zülfin ammâ n'eylesün
Erişür mi hiç şah-bâz-ı Hüme-pervâza dest

20. **zülfini**: -i, -n, -i

Gazel 135

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Şanma ki itdi zülfini tahrîk rüzgâr

Bâl açdı tütî-i hañı pervâza başladı

21. **zülfini**: -i, -n, -i

Gazel 2

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Bağladı boynına zülfini hamâ`il yerine
Bu bahâneyle `aceb def`-i gezend itdi şabâ

22. **zülfi**: -i

Gazel 43

Mısra: 2

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Nâz iderse gamzesi `uşşâk-ı zâra nâz ider
Zülfî bir aşüftedir kim rüzgâra nâz ider

23. **zülfinün**: -i, -nüñ

Gazel 100

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfinün dañı perîşanlığı bihüde degül
N'eylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından

24. **zülfi**: -i

Gazel 101

Mısra: 6

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Görsün ne çekermiş dil-i erbâb-ı mañabbet
Başına belâ eylesün zülfî hevâsın

25. **zülfinde**: -i, -n, -de

Gazel 102

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Âh ile komam dilleri zülfinde huñzura

Cem`iyyet-i ağıyârı perîşân iderim ben

26. **zülfüñ**: -ü, -ñ

Gazel 107

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfüñ aşüb-ı dil ü gamzelerüñ âfet-i cân
`Äleme turfa belâ özge temâşâsın sen

27. **zülfüñ**: -ü, -ñ

Gazel 108

Mısra: 9

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil kapsa n'ola dā'im şeh-bāz gibi zülfün
Şāhîni şikâr eyler bir tırfa Hümâdur bu

28. **zülfünde:-ü, -ñ, -de**

Gazel 108

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Birbirine düşdi hep zülfünde olan diller
Az fitne kıyâş itme taḥrîk-i şabâdur bu

29. **zülfi:-i**

Gazel 64

Mısra: 7

Saç, sevgilinin uzun saçı.

Yeter 'ömr-i dırâzı dil saña zülfi ço la'lin kim
Ḥayât-ı nev bağışlarsa ḥayât-ı câvidân virmez

30. **zülfüñ:-ü, -ñ**

Gazel 103

Mısra: 2

Saç, sevgilinin uzun saçı.

Diller nice bir çāḥ-ı zenaḥdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfün de ço dāmānuña düşsün

31. **zülfini:-i, -n, -i**

Gazel 104

Mısra: 2

Saç, sevgilinin uzun saçı.

Nice bir dil ğam-ı zülfüñle perîşān olsun
Göreyin zülfini kim ḥāk ile yeksān olsun

32. **zülfüñ:-ü, -ñ**

Kaside 28

Mısra: 29

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfün mi yâ gezende siyeh mār-ı ḥam-be-ḥam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

33. **zülfini:-i, -n, -i**

Gazel 2

Mısra: 4

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ne 'aceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi şabā

34. **zülfüñ:- üñ**

Gazel 5

Mısra: 7

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Dile her müyü bir ejder görünür ol zülfün
Nice biñ ejderi bir yerde taḥayyül ne belā

zülfi bütân:

1. **zülfi bütân:**

Kaside 30

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güzellerin zülfü/saçı.

Çeker selâsile zülfi bütân gibi satrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyân-ı ḥayrânı

zülfi cānâne:

1. **zülfi cānâne:-e**

Kaside 26

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Zülfi cānâne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeye yār-ı kâdīm

zülfi dil-āvîz:

1. **zülfi dil-āvîz:**

Kaside 47

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gönül çekici zülfi.

Gönül şayd itmeden ḳalsa 'aceb mi bīm-i ḳahriyla
Gerek zülfi dil-āvîz ü gerek ḥatt-ı dil-ārâdur

zülfi dil-bere:

1. **zülfi dil-bere:-e**

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzelin zülfü.

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülfi dil-bere
Tab'-ı şūḥı dāme düşmez bir Hümâdur n'eylesün

zülfi dildârı:

1. **zülfi dildârı:-ı**

Kaside 45

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Murâdı üzre ḥayâlinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülfi dildârı

zülfi dü-tâsın:

1. **zülfi dü-tâsın:-sı, -n**

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İki kat olmuş, büklüm olmuş, kıvrılmış saç.

Bend oldı o şūhuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Âhır yelerek bād-ı şabā buldı belāsın

zülfi dü-tāyı:

1. **zülfi dü-tāyı:** -y, -ı

Gazel 104

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

İki kat olmuş, büklüm olmuş, kıvrılmış saç.

Deste deste idüp ol zülfi dü-tāyı bārī
Hāk-rüb-ı der-i şahenşeh-i devrān olsun

zülfi ham-be-ham:

1. **zülfi ham-be-ham:**

Gazel 74

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Düşer gāhī 'arañnāk olsa zülfi ham-be-ham nāzik
Ruḥ-ı rengini ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

2. **zülfi ham-be-ham:**

Kaside 15

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Zevkī o rind eyler tamām kim tūta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülfi ham-be-ham

zülfi ham-der-ham:

1. **zülfi ham-der-ham:**

Kaside 36

Mısra: **54**

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḥübānda zülfi ham-der-ham

zülfi havrā:

1. **zülfi havrā:**

Kaside 17

Mısra: **148**

Kelime Tipi: -

Hurilerin zülüfleri.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibriļ
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülfi havrā

zülfi mutarrādur:

1. **zülfi mutarrādur:** -dur

Kaside 47

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Göz alıcı güzellikte, parlak saç lülesi.

Zamānında vücūdı kalmadı tarrār u 'ayyārūñ
Hemān bir ğamze-i fettān iki zülfi mutarrādur

zülfi perişān:

1. **zülfi perişān:**

Gazel 13

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Dağınık saç.

Ol ḥaṭṭ-ı dil-āşüb ile ol zülfi perişān

Şunmağda 'aceb 'āleme dīvān-ı müretteb

zülfi perişānından:

1. **zülfi perişānından:** -ı, -n, -dan

Gazel 100

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Dağınık, karışık, perişan saç.

Mā'iliz ğamzesine her ne kadar āfet ise

Hele āşüfte degül zülfi perişānından

zülfi pür-çin-i bütān:

1. **zülfi pür-çin-i bütān:**

Kaside 5

Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Güzellerin kıvrım kıvrım saçı.

Cihānda kalmadı bir 'uğde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülfi pür-çin-i bütān üzre

zülfi pür-ham:

1. **zülfi pür-ham:**

Kaside 5

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç.

Yaraşdı ol kadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülfi pür-ham sine-i sīmīn-berān üzre

zülfi pür-tābına:

1. **zülfi pür-tābına:** -ı, -n, -a

Kaside 44

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Kıvrıcık saç, kıvrım kıvrım saç.

Görse ger şahid-i mazmūnumı düşde Mecnūn
Zülfi pür-tābına dil-beste görür Leylāy

zülfi semen-sâlar:

1. zülfi semen-sâlar:-lar

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yasemin gibi saç (dolunarak tırmanmaları bakımından).

Kâkülün de çıkdı başdan fikr-i dūr-â-dūr ider
Pâyüña yüz sürmege zülfi semen-sâlar gibi

zülfi semen-sâvı:

1. zülfi semen-sâvı:-y, -t

Kaside 27

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Yasemin kokulu saç.

Kim oldı güşe güşe fitne devründe meger hūbân
Külâhı güşesinden göstere zülfi semen-sâvı

zülfi şimşadı:

1. zülfi şimşadı:-t

Kaside 40

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Uzun saç.

Kimse olmazdı zamânında müşevveş-ahvâl
Zülfi şimşadı şabâ itmese gâhî derhem

zülfi siyâhın:

1. zülfi siyâhın:-t, -n

Kaside 51

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Siyah saç // yazı.

Ne kalem bir büt-i ra'nâ ki hırâmân olsa
Zir-i pâyında kıılır zülfi siyâhın derhem

zülfi siyehün:

1. zülfi siyehün:-ü, -ñ

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Siyah zülfi.

Zülfi siyehün mi haṭ-ı 'anber-şiken üzre
Yâ sâye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

zülfi yârdan:

1. zülfi yârdan:-dan

Nazm 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Kalur gider bu gönül zülfi yârdan gelmez
Hevâ-yı Şâmı bilen ol diyârdan gelmez

zülfi zühre:

1. zülfi zühre:

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zühre'nin zülfü (Zühre, Hârût ve Mârût'u baştan çıkararak ve sonra yıldız olan fattan kadındır.) Zühre yıldızının hüzmeleri.

Oldı 'aşk-ı bıkır-i fikrümle bir abdâl âftâb
Zülfi zühre târ u püd-ı hırka-i peşminesi

Zülfikâr-ı 'Aliden:

1. Zülfikâr-ı 'Aliden:-den

Kaside 4

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Hız. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan çok meşhur kılıcı.

Devri zamân-ı Aḥmed-i Muḥtârî aḥdurur
Şemşîri Zülfikâr-ı 'Aliden nişân virür

zümre-i aşhâb-ı isti'dâd ü idrâke:

1. zümre-i aşhâb-ı isti'dâd ü idrâke:-e

Kaside 47

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Anlayış ve kabiliyet sahipleri topluluğu // âlimler ve şairler.

Huşuşâ zümre-i aşhâb-ı isti'dâd ü idrâke
Ki çarḥ ol fırkaya devr ideli ḥaşm-ı tûvânâdur

zümre-i nâdân:

1. zümre-i nâdân:

Kaside 3

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Cahil zümresi, cahiller.

Bir dilim etmegi bir ehl-i ma'ârifde komaz
Gözedür zümre-i nâdân ile ḥakk-ı nânı

SONUÇ

Nefî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük] adlı bu çalışma ile klasik Türk şiirinin 17. yy.daki en önemli temsilcilerinden Nefî'nin divanındaki söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Nefî Divanı'nın söz varlığını oluşturan sözcükler, tamlamalar, atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ifadeler, ayetler bağlamli dizin yardımı ile belirlenerek alfabetik olarak sıralanmış ve bunların işlevsel anlamları tespit edilmiştir.

Nefî Divanı'nın bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğünün ortaya çıkarılmasının Nefî'nin üslubunun belirlenmesinde önemli bir rolü olacağı düşünülmektedir. Şairin kelime kadrosu, bunların kullanım sıklıkları ve hangi bağlamlarda kullanıldıkları, tercih edilen vezinler, ünlemler, zamirler, edat ve bağlaçların çeşitliliği ve kullanım sıklıkları vb. birçok özellik bağlamli dizin yardımı ile alfabetik olarak dökümlenen verilerden sayısal olarak elde edilmektedir. Bu somut veriler hem şairin üslubunu belirlemeye hem de şairler ve dönemler üzerine yapılacak mukayeseli araştırmalara imkân sağlayacağı için önem arz etmektedir.

Nefî, klasik üslubun temsilcilerinden olmakla birlikte Sebki Hindî akımının da üslup özelliklerine sahip bir şairdir. Onun, şiirlerinde yeni ve orijinal kelime ve terkipler kullanması, genişletilmiş tamlamalara ve alışılmamış bağdaştırmalara sıkça yer vermesi, anlatımındaki mübalağa, aşırı hayalcilik ve paradoks bu üslubun etkisi olarak kabul edilebilir.

TEBDİZ sisteminin sağladığı imkânlarla Nefî divanında 54425 kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelime sayısı, şairin oldukça geniş kelime hazinesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu geniş kelime hazinesi tabi olarak onun ifade kudretini artırmıştır.

Bağlamli dizin; ata sözü, deyim, ayet gibi edebî malzemelerin tespitini sağlamıştır. Buna göre Nefî divanında 501 adet deyim, 6 ayet, 2 Farsça atasözü tespit edilmiştir. Deyimlerin divandaki kullanım sıklığı, divanda konuşma diline yer verilmesi, günlük dilin şairin şiir dünyasında nasıl şekillendiğini göstermektedir. Divanda yer alan “hastaya suyun temkinli verilmesi, muska yazdırmak, boyna muska takmak, kılıçla hutbe okumak, kılıç çeliğine su vermek” gibi çeşitli adet ve gelenekler de şairin yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel yaşamı hakkında bilgi vermektedir.

Nefî Divanı'nda 16 çeşit aruz kalıbı kullanılmıştır. Söz konusu kalıplardan en

fazla kullanılan dört aruz kalıbının kullanım oranı ve sıklığı şu şekildedir: Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün kalıbı %25.5 oran ile 64 kez, Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün kalıbı %23.9 oranla 60 kez, Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ülün kalıbı %15.94, 40 kez ve Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün kalıbı da % 15.94 ile 39 kez kullanılmıştır. Bu veriler Nef‘î’nin de 15. yy.dan itibaren klasik Türk şiirinde en çok kullanılan ilk üç kalıbı (Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün, Feilâtün feilâtün feilâtün feilün, Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün) tercih ettiğini göstermektedir. Düzenli ritmik bir sese sahip olan bu kalıpların tercih edilmesi, şairin şiirde ahenge önem verdiğini göstermektedir.

Şairin, sanatının ana vasıflarından biri olarak kabul edilen ahenk, vezin dışında redif, kafiye, ses, söz ve mısra tekrarlarıyla da temin edilmiştir. Divanda yer alan 144 gazelin ve 62 kasidenin tamamında kafiye; kasidelerin 33’ünde ve gazellerin 132’sinde ise redif kullanmıştır.

Nef‘î Divanı’nda gerek kelime gerekse kelime grubu şeklinde birçok tekrar bulunmaktadır. Bunlardan bağlaç tekrarları dikkat çekecek derecede sık kullanılmıştır. Divanda “ne ne” bağlacının 72, “hem hem” bağlacının 51, “gâh gâh /gâh geh/...” bağlacının 22 ve “ya ya” bağlacının da 11 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca atıf vavları (u, ü, vü) da -tamlama içinde ele alınanlar dışında- 708 kez kullanılmıştır.

Nef‘î’nin üslubunun ayırt edici bir özelliği de fahriyedir. O, edebiyatımızda övgüde olduğu gibi övünmede de ön sırada olan şairimizdir. Nef‘î’nin fahriyeciliğinde çok beğendiği Örfî’nin ve dolayısıyla Sebk-i Hindî akımının etkisi olduğu söylenmektedir. Şairin divanında, 315 kez “ben” zamiri, yine ben zamiri manasına 64 kez “biz” zamiri kullanılmıştır. Şiirlerinde “ben vurgusu” ön plana çıkmış olan şairin bu tavrı, sanat kabiliyetinin yüksekliğinden, sözdeki kudretinden kaynaklanmakta ve “ben” zamirlerini kullanırken çoğunlukla da şairliği ile övünmektedir.

Bağlamsal sözlükler metinlerin doğru okunmasına da katkı sağlamaktadır. Kelime ve kelime gruplarına bulunduğu bağlama göre anlam verilmesi, okuma hatalarının tespitini sağlamış, bu hataların düzeltilmesi ile Nef‘î Divanı’nın daha sağlam bir çevirisi oluşturulmuştur.

Nef‘î Divanı’nın bağlamalı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlandığı bu çalışma, şairin üslubu ve sanatı hakkında bilgi vermesinin yanı sıra ortaya koyduğu veriler ve bağlamsal anlamlar ile 17. yy. Türk edebiyatı çalışmalarına kolaylık sağlayacak, Nef‘î Divanı’nın günümüz insanı için anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Bağlamalı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile klasik Türk şiiri üzerinde yapılabilecek birçok çalışma alanına veri sağlanmakla birlikte tanıklı ve tarihsel bir Türkçe sözlüğün oluşturulmasına da katkı sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Abdürrezzak Kâşânî. (2015). Tasavvuf Sözlüğü. (çev.: Ekrem Demirli). İstanbul: İz Yayıncılık.

Açıköz, Namık. (1999). Nef'î, İstanbul: Timaş Yayınları.

Ahterî Mustafa Efendi. (2009). Ahterî-i Kebîr. (haz. Ahmet Kırkılıç, Yusuf Sancak). Ankara: TDK Yayınları.

Akarca, Döndü. (2006). "Nef'î'nin Gazellerinin Mahlas Beyitlerinde Şiir ve Şair", ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C 15 (2), 1-16.

Akkuş, Metin. (1991), Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin). (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akkuş, Metin. (1993). Nef'î Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akkuş, Metin. (2006). "Nef'î", İslam Ansiklopedisi, (32, 523-525). İstanbul: TDV Yayınları.

Aksan, Doğan. (1999). Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan. (2000). Türkçenin Sözcükbilimi (Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar). Ankara: Engin Yayınları.

Aksan, Doğan. (1995). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara: Engin Yayınları.

Aksoy, Ömer Asım. (1988). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. C 1, 2. Ankara: İnkılap Kitabevi Yayınları.

Aksoyak, İsmail Hakkı. (1995). "Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri". Türklük Bilimi

Araştırmaları, S 1, 81-94.

Ali Nâzîmâ-Faik Reşad. (2009). Mükemmel Osmanlı Lügati. (haz. Necat Birinci, Kâzım Yetiş, Fatih Andı, Erol Ülgen, Nuri Sağlam, Ali şükrü Çorok). İstanbul: TDK Yayınları.

Andrews, W. (2000). şiirin Sesi, Toplumun şarkısı. (çev.: Tansel Güney). İstanbul: İletişim Yayınları.

Arslan, Sedanur Dinçer. (2017). Nev'î Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avşar, Ziya. (2003). "Nef'i'nin Hayal Kavramına Yaklaşımı". Bilig, S 24, 89-114.

Ayan, Hüseyin vd. (1987). "Nef'î". Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri Tarih-Antoloji-Ansiklopedi. (5, 105-126), İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.

Aydın, Metin. (2018). Mirzâzâde Mehmed Sâlim Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Babacan, İsrâfil. (2010). Klâsik Türk şiirinin Sonbaharı Sebki Hindî (Hint Üslubu). Ankara: Akçağ Yayınları.

Bakkal Ali. (2009). "Kur'ân'ı Anlamada Siyak-Sibakın Önemi". Bilal Gökür vd. (ed.), Tarihten Günümüze Kur'an İlimleri ve Tefsir Usûlü (ss. 11-48) İstanbul: İlim Yayıma Vakfı Yay.

Balalan, Ali. (2012). "Nef'î'nin Kasidelerinde Mübalağa Sanatındaki Ayrıntılar". Turkish Studies, C 7, S3, 453-468.

Başkan, Özcan. (2003). Bildirişim İnsan Dili ve Ötesi. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Bilgegil, Kaya. (1980). Edebiyat Bilgi ve Teorileri I Belâgat. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yay.

Boz, Erdoğan. (2011). Yunus Emre Divanı'nın Bağlamsal Sözlüğü ve Dizini Üzerine Bir Deneme. X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni (s. 91-97). Eskişehir: Eskişehir Valiliği.

Canpolat, Hülya. (2006). Sa'dî'nin Gülistân Önsözüne Yapılan Türkçe Şerhlerin Karşılaştırılmalı İncelenmesi. (Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cebecioğlu, Ethem. (1997). Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü. Ankara: Rehber Yayıncılık.

Coşkun, Menderes. (2007). Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Çağbayır, Yaşar. (2007). Ötüken Türkçe Sözlük C 1-5. İstanbul: Ötüken.

Çakır, Cemal. (2004). "Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim". Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 243-255.

Çavuşoğlu, Mehmet. (1981). Divanlar Arasında. Ankara: Umran Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmet. (1987). "Kaside Şairi Nef'î". Ölümünün Üçyüzdüncü Yılında Nef'î. (ss. 79-89). Ankara: AKM Yayınları.

Çınar, Bekir. (2001). "Divân Şiirinde Adâlet". TÜBAR, S X, 294-332.

Dankoff, Robert. (2004). Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü. (Katkılarla çev. Semih Tezcan). İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 37.

Değirmençay, Veyis. (2010). Farsça Edatlar ve Bağlaçlar Sözlüğü. İstanbul: Kurtuba Kitap.

Demirel, Gamze. (2009). "Nef'î Dîvânı'nda 'Güneş' ve 'Güneş ile İlgili Hayaller'. e-
Jornal of New World Siciences Academy Humanities. C 4 (4), 313-327.

Devellioğlu, Ferid. (1997). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın
Kitabevi Yayınları.

Dilçin, Cem (2000). "Divan Şiirinde Paralel ve Ortak Söz Yapılarından Metin
Eleştirisinde Yararlanma". Türkoloji Dergisi, C XIII, S 1, 33-66.

Dilçin, Cem (1991). "Fuzuli'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi",
Türkoloji Dergisi, C IX, S 1, 43-98.

Dingeç, Emine. (2011). "18. Yüzyılın İkinci Yarısında Saray Atlarının Binit Takımları".
UÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 12 (20), 1-20.

Enginün, İnci. (2011). "Yeni Türk Edebiyatında Nef'î". Gazi Türkiyat. S 8, 165-193.

Eyuboğlu, İsmet Zeki. (1994). Divan Şiiri 2. İstanbul: Say Yayınları.

Gök, Selim. (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük).
(Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gölpınarlı, Abdülbaki. (1977). Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri.
İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Hacıeminoğlu, Necmettin. (1992). Türk Dilinde Edatlar. İstanbul: MEB Yayınları.

Hatipoğlu, Vecihe. (1981). Türk Dilinde İkileme. Genişletilmiş İkinci Baskı. Ankara:
TDK Yayınları.

Horata, Osman. (2012). "Nef'î'nin Sözümlü Redifli Kasidesinin İstiare Zemini". Bilig, S
61, 143-156.

https://media.turuz.com/.../3407-Hemzename-Qehremanlarinin_Turk_Destan_Edebiy...

İbrahim Cûdî Efendi. (2006). Lügat-ı Cûdî. (haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar). Ankara: TDK Yayınları.

İmer, Kamile; Ahmet, Kocaman; A. Sumru Özsoy. (2011). Dilbilim Sözlüğü. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

İpekten, Haluk. (2012). Nefî Hayatı-Eserleri-Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları. Ankara: Akçağ Yayınları.

İsen, Tûbâ Işınsu. (2002). Divan Şiirinde Fahriye. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kahraman, Âlim. (2012). “Ülûp”, İslam Ansiklopedisi, (42, 387-388). İstanbul: TDV Yayınları.

Kahraman, Bahattin. (1994-1995). “Heft Peyker Çevirileri ve Ali Şîr Nevâî'nin Seb'a-i Seyyâre'si”. SÜ Edebiyat Dergisi. S 9-10, 345-366.

Kalkışım, Muhsin. (2010). “Klasik Şâirde “Benlik” Psikolojisi”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 3, S 15, 138-150.

Kanar, Mehmet. (2008). Farsça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.

Kanar, Mehmet. (2011). Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları.

Kapal, M. Nurefşan. (2014). “17. Yüzyıl Divanlarında Nefî Etkisi”. CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi. C 12 (1), 234-243.

Kapal, M. Nurefşan. (2012). “Nefî Divanında Gönül”. Turkish Studies International

Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 7/3, 1605-1618.

Kaplan, Hasan. (2014). “Bâkî’nin Bir Gazelinde Ses-Anlam İlişkisi”. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. S 36, 85-100.

Karaağaç, Günay. (2013). Anlam Bilimi ve İletişim. İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaağaç, Günay. (2018). Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1980). Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1992). Nef’î Divanı’ndan Seçmeler. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1954). “Ölümünün 319. Yıldönümünde: Vesikaların Işığı Altında Nef’î’nin Hayatından Çizgiler”. Türk Dili. C 3 (29), 262-266.

Karaköse, Saadet. (2012). “Kozmik Âlemde Nef’î’nin Seyri”. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. S 12, 29-48.

Kaya, Bayram Ali. (2011). “Atasözleri ve Deyimlerin Divan Şiirinde Kullanımı ile Divanların Bu Söz Varlıklarımız Bakımından Önemi”. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi. S 6, 11-54.

Kaya, Bülent. (2017). “Divan Şiirinde At ve Şiirlerde İşleniş”. TÜBAV Bilim, C 10, S 3, 86-99.

Kayaokay, İlyas. (2015). “17. Asır ve Sonrası Divan Şairlerinin Beyitlerinde Nef’î”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 8 (41), 220-240.

Kesik, Beyhan. (2007). “Nef’î’de Rindlik”. EKEV Akademi Dergisi. S 33, 257-270.

Kılıç, Atabey. (2001). “Nef’î’nin Bir Beyti Üzerine Düşünceler”. Erciyes, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi. S 284, 4-5.

Koçu, Reşad Ekrem. (1996). Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. İstanbul: Güncel Yayıncılık.

Korkmaz, Zeynep. (2009). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi. Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Zeynep. (1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Koşık, Halil Sercan. (2013). “Nef’î Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi”. Turkish Studies. C 8 (1), 1977-1993.

Köksal, M. Fatih. (1997). “Bir Kaside İki Şair: Nef’î-Cevrî”. Türklük Bilimi Araştırmaları, S 4, 191-202.

Köksal, M. Fatih. (2001). “Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri’ne Ekler”. Türklük Bilimi Araştırmaları, S 10, 234-253.

Kurnaz, Cemal. (1996). Hayâlî Bey Divanının Tahlili. İstanbul: MEB Yayınları.

Kurtçu, Nuran. (2006). Hamza-name (16. cilt) Hamza-name kahramanlarının Türk Destan Edebiyatındaki Yeri. (Yüksek Lisan Tezi). Çanakakle: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lutfullah b. Ebu Yusuf el-Halimî. (2013). Lügat-i Halîmî (haz. Adem Uzun). Ankara: TDK Yayınları.

Macit, Muhsin. (1996). Divân Şiirinde Âhenk Unsurları. Ankara: Akçağ Yayınları.

Macit, Muhsin. (2010). “Söz Meydanının Usta Binicisi: Nef’î”. Dil ve Edebiyat Dergisi. S 21, 14-27.

Mengi, Mine. (2010). “Bağlam ya da Şiirde Sözü Gelişi Üzerine”. Divan Şiirinin Arka Bahçesi. (ss. 99-119). Ankara: Akçağ Yayınları.

Mermer, Ahmet; N. K. (2005). Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.

Mum, Cafer. (2006). “Sebk-i Hindî’de Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama”. Sözde ve Anlamda Farklılaşma Sebk-i Hindî. (ss. 108-141). İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Mum, Cafer. (2013). “Nef’î’ye Giden Yolda Fahriye Şairi Olarak Bâkî”. Prof. Dr. F. Tulga OCAK’a Armağan. (ss. 218-230). Ankara.

Mütercim Âsım Efendi. (2009). Burhân-ı Katı (haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs). İstanbul: TDK Yayınları.

Nefî Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Esad Efendi (Süleymaniye Ktb.) No. 2701 /1.

Nefî Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Hacı Mahmud Efendi (Süleymaniye Ktb.) 3394.

Nefî Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Ayasofya Ktb. (Süleymaniye Ktb.) No. 3979.

Nefî Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Reisülküttab Mustafa Efendi (Süleymaniye Ktb.) No. 982.

Nefî Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Halet Efendi Mülhakı (Süleymaniye Ktb.)

Nefi Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. H. Hüsnü Paşa (Süleymaniye Ktb.) 000973.

Nefi Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Manisa İl Halk Kütüphanesi. 45 Hk 5167.

Nefi Ömer b. Muhammed Erzurûmî. (1252/1836). “Divan”. Kahire. Bulak Matbaası.
Nimetullah Ahmed. (2015). Lügat-i Ni’metu’llâh. (haz. Adnan İnce). Ankara: TDK Yayınları.

Ocak, Fatma Tulga. (1987). “Nef’î ve Eski Türk Edebiyatımızdaki Yeri”. Ölümünün Üçyüzdüçüncü Yılında Nef’î. (ss. 1-44). Ankara: AKM Yayınları.

Okay, Orhan. (1990). “Nef’î’nin Şiirlerinde Ses Unsuru”. Sanat ve Edebiyat Yazıları. (ss. 95-100). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Olgun, İbrahim; Draşan, Cemşit. (1984). Farsça-Türkçe Sözlük. Ankara: Elhan Kitabevi.

Onan, Necmettin H. (1989). İzahlı Divan Şiiri Antolojisi. İstanbul: MEB Yayınları.

Onay, Ahmet Talat. (2000). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı. (haz. Cemal Kurnaz). Ankara: Akçağ Yayınları.

Özön, Mustafa Nihat. (1987). Osmanlıca Türkçe Sözlük. İstanbul: Anka Ofset Basımevi.

Öztürk, Furkan. (2007). Bakî Divanı Sözlüğü / Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, Furkan. (2008). “İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam”. Turkish Studies. S 3, 326-334.

Pakalın, Mehmet Zeki. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (I-III). İstanbul: MEB Yayınları.

Pala, İskender. (1998). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Redhouse, James W. (2009). Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniyye. (haz. Recep Toparlı, Betül Eyövge Yılmaz, Yaşar Yılmaz). Ankara: TDK Yayınları.

Saraç, Yekta. (2007). Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat. İstanbul: 3F Yayınları.

Selçuk, Bahir. (2004). Ahenk Unsurları Bakımından Nef'î Divanı'nın Tahlili. (Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Selçuk, Bahir. (2006). "Nef'î'de Söz ve Savaş İlgisi". EKEV Akademi Dergisi. S 28, 233-246.

Selçuk, Bahir. (2013). "Nef'î, Ömer Efendi". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>, 17.04.2019.

Selçuk, Bahir. (2014). "Divan Şiirinde Ritmik Bir Unsur: Atıf Terkipleri". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 24, S 1, 1-11.

Sevindim, Yasemin. (2007). Nef'î Dîvânı'nın Söz Varlığı. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Soykut, İ. Hilmi. (1974). Türk Atalar Sözü Hazinesi. İstanbul: Ülker Yayınları.

Şahin, Esmâ. (2016). "Osmanlı Şiirinden Giyim-Kuşam Literatürüne Bazı Ekler". Journal of Turkish Language and Literature. C 2, 131-146.

Şemseddin Sâmî. (1989). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Enderun Kitabevi.

- Şenödeyici, Özer. (2011). Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]. (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenödeyici, Özer. (2007). “Nef’î Biyografisine Ek”. Türklük Bilimi Araştırmaları, S 21, 179-199.
- Şenödeyici, Özer. (2017). “Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği”. Journal of Turkish Language and Literature, S 3, 282-306.
- Şentürk, Ahmet Atilla. (2009). Osmanlı Şiiri Antolojisi. İstanbul: YKY.
- Şentürk, Ahmet Atilla. (2016). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C 1, İstanbul: OSEDAM
- Şentürk, Ahmet Atilla. (2017). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C 2, İstanbul: OSEDAM
- Şükün, Ziya. (1996). Farsça-Türkçe Lügat Gencinei Güftar Ferhengi Ziya (I-III). İstanbul: MEB Yayınları.
- AKDITYK. (2004). Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I- II. Ankara: TDK Yayınları.
- <http://tebdiz.com/index.php>
- Tietze, Andreas. (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı. Birinci Baskı. İstanbul: Simurg.
- Tökel, Dursun Ali. (2000). Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar Şahıslar Mitolojisi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tuğlacı, Pars. (1985). Okyanus Ansiklopedik Sözlük. C 1-10, 8. Baskı. İstanbul: Cem Yayınevi.

- Tuğluk, İbrahim Halil. (2009). “Bir Mecmuada Bâkî, Nev’î (Yahya) ve Nef’î ile İlgili Bazı Latifeler”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/2, 1025-1038.
- Tulum, Mertol. (2011). 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı. Ankara: TDK Yayınları.
- Turan, Veysi. (2018). Emrî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uludağ, Süleyman. (1991). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Uysal, İdris Nebi. (2012). “Ağız Araştırmalarında Bağlamsal Sözlük ve Dizin Kullanımı”. Diyalektolog, 5, 55-62.
- Ünver, İsmail. (1987). “Övgü ve Yergi Şairi Nef’î”. Ölümünün Üçyüzzellinci Yılında Nef’î”. (ss. 45-78). Ankara: AKM Yayınları.
- Ünver, İsmail. (1993). “Çeviri Yazıda Yazım Birliğı Üzerine Öneriler”. Türkooji Dergisi C XI, S 1, 51-89.
- Vardar, Berke. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yeşilyaprak, Yakup. (2017). Adlî Dîvânı’nın Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. (Yüksek Lisansa Tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, Ali. (2003). “Zıtlık Kavramı ve Divan Şiirinde Zerre-Güneş Sembolizmi”. Bittg. S 25, 125-138.
- Yıldırım, Ali. (2007). “‘Siyâh-bahâr’ Tamlamasının Bir Üslup Özelliğı Olarak Divan Şiirinde Yer Alması” İlmî Araştırmalar. S 23, 139-150.

Yıldız, Fatih. (2011). “Hiciv Oklarına Çekilen Kılıç: Nefî'nin Ölümü”. Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi. S 1/2, 276-290.

Yılmaz, Mehmet. (1992). Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Yılmaz, Ozan. (2014). “‘Toprak Başa Baş Toprağa’ Tarihî Bir Türk Kargışının Klasik Türk Şiirine Yansımaları”. Millî Folklor. S 101, 171-181.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Gülcan ALICI
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi ve yeri	26.06.1975 / Kahramanmaraş
E-posta	gulcanalici75@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Atatürk Kız Lisesi	1992
Üniversite	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1997
Yüksek Lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2002
Doktora	Adıyaman Üniversitesi	2019

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
1	Millî Eğitim Bakanlığı	Öğretmen
19	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil	İngilizce
--------------------	-----------

Yayımlar	<p>Alici, Tanıdır Gülcan. (2009). Mevlid Mar'aşî Kurrâ zâde Nâdirî Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Eserleri. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.</p> <p>Alici, Tanıdır Gülcan. (2011). Sünbülzâde Vehbî Lutfiyye-i Vehbî Çeviri Yazı Günümüz Türkçesi Tıpkıbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.</p> <p>Alici, Tanıdır Gülcan; Alici Lütfî. (2012). Halîl-i Mar'aşî Ravzatü'l îmân Tenkitli Metin Sözlük Tıpkıbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.</p> <p>Alici, Tanıdır Gülcan; Alparslan Yaşar. (2012). Zübdetü'l Âsâr Fî Mevlidi'n Nebiyyi'l Muhtâr Çeviri Yazı Sözlük Tıpkıbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.</p> <p>Alici, Gülcan. (2016). "Klasik Türk Şiiri Kaynaklarından Mecmua ve Sa'dedîn El-Mar'aşî'nin Şiir Mecmuası".</p>
-----------------	--

<p>Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 13, S 2, 371-418.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Görer Deniz. (2017). “Hâfız-ı Mar’aşî ve Divanındaki Tahmisler”.International Journal of Language Academy. C 5/3, 35-47.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Polat, Göksel. (2017). “Nâilî’nin Hep Redifli Gazelinin İlk İki Beytini Meânî İlmi Açısından İnceleme Denemesi”. International Journal of Language Academy. C 5/4, 234-241.</p> <p>Alıcı, Gülcan; İnciroğlu, Yunus. (2017). “Sünbülzâde Vehbî Divanı’nın Acem Kaynaklı Efsanevi ve Mitolojik Şahısları”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 10, S 51.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. (2018). “Mar’aşîzâde Ahmed Kuddûsî’ye Göre Tarikatın Altı Erkânı”. Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, S 6, 13-20.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. “Sünbülzâde Abdülhay Efendi ve Tasavvuf Risâlesi”.Uluslararası Sultanu’ş Şuarâ Sünbülzâde Vehbî Efendi Sempozyumu. Kahramanmaraş, 22.09.2017.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. “Sünbülzâde Vehbî’nin ”Nasihatnâme-i Vehbî’ Adlı Eseri”. Uluslararası Sultanu’ş Şuarâ Sünbülzâde Vehbî Efendi Sempozyumu. Kahramanmaraş, 22.09.2017.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. “Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî’nin Şiirlerinde Derviş Tipi”. Uluslararası Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî ve Kadirilik Sempozyumu. Kahramanmaraş, 23.11.2018.</p> <p>Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. “Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî’nin Şiirlerinde Ölüm”. Uluslararası Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî ve Kadirilik Sempozyumu. Kahramanmaraş, 23.11.2018</p> <p>Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü’nde ve Kahramanmaraş Ansiklopedisi’nde maddeler.</p>
--